T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FASÎH AHMED DEDE DÎVÂNI BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

DOKTORA TEZİ

Danışman **Hazırlayan**
Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK **Gamze ÜNSAL TOPÇU**

Malatya-2020

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

FASÎH AHMED DEDE DÎVÂNI BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

DOKTORA TEZİ

Gamze ÜNSAL TOPÇU

Danışman
Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK

Malatya-2020

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	KABUL ONAY FORMU	Doküman No	
		Yayın Tarihi	
		Revizyon No	
		Revizyon Tarihi	
		Sayfa No	

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

FASÎH AHMED DEDE DÎVÂNI

BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN	HAZIRLAYAN
Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK	**Gamze ÜNSAL TOPÇU**

Jürimiz 10/04/2020 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tezi **oybirliği** ile başarılı bularak Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı bilim dalında **Doktora** Tezi olarak kabul etmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı	İmza
1. **Prof. Dr. İdris KADIOĞLU**	
2. **Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK**	
3. **Prof. Dr. Cafer MUM**	
4. **Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ**	
5. **Doç. Dr. M. Korkut ÇEÇEN**	

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun .../..../20... tarih ve 20..../..... sayılı Kararıyla da uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Mehmet KUBAT
Enstitüsü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK'ın danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **"Fasîh Ahmed Dede Dîvânı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü"** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün eserlerin hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Gamze ÜNSAL TOPÇU

ÖN SÖZ

Türklerin Anadolu'ya göçü ile temeli atılmış olan Klasik Türk edebiyatı, Anadolu'yu yurt edinmeleri ile gelişimini sürdürmüştür. Anadolu ve Balkanlarda kökleşerek 13. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar hâkimiyetini sürdüren bu edebiyat yaklaşık yedi yüz yıl boyunca varlığını devam ettirmiştir. Bu süreçte gelenekselleşen klasik Türk edebiyatı pek çok yazar ve şair yetiştirmiş, bu ilim ve irfan sahibi kişiler de hatırı sayılır miktarda manzum-mensur eser ortaya koymuşlardır.

Klasik Türk edebiyatının olgunlaşma sürecinin devam ettiği 17. yüzyılda dönemin önde gelen şairlerinden birisi de Mevlevî Fasîh Ahmed Dede'dir. İstanbul Galata Mevlevîhane'sinde yetişen ve Mevlevî bir şair olan Fasîh Ahmed Dede'nin mürettep bir divanı bulunmaktadır. Sanatın musiki, resim ve edebiyat dallarında muvaffakiyet göstermiştir. Fasîh Ahmed Dede'in eserlerinin Türk sanatı ve edebiyatına kattığı değerler üzerine bazı çalışmalar yapılmıştır. Fakat Fasîh ve eserleri ayrıntılı olarak incelenmemiştir. Bunun başlıca sebeplerinden biri klasik Türk edebiyatı araştırmacılarının klasik edebiyattaki bazı şahsiyet ve eserlere daha fazla önem vermesidir.

Fasîh Ahmed Dede'nin eserleri arasında en hacimli olan Divan'ı "*Fasîh Dîvânı (İnceleme-Tenkidli Metin)*" başlığıyla Mustafa Çıpan tarafından doktora tezi olarak hazırlanmış, kitap olarak da basılmıştır[1]. Mevcut yazma nüshaları esas alınarak Bundan başka Fasih Divanı üzerine iki çalışma daha yapılmıştır.[2]

Bu çalışmada ise Mustafa Çıpan tarafından hazırlanmış olan *Fasîh Dîvânı*'nın tenkitli metni esas alınarak teknolojinin sağladığı imkânlar dâhilinde klasik şiirin söz varlığının ortaya konması, klasik şiire dair bilgi birikiminin daha üst seviyeye ulaştırılması, böylece bu şiirin daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır. Çalışma TEBDİZ projesinin araştırma metodunu temel alınarak oluşturulmuştur.

---

[1] Mustafa Çıpan, *Divân-ı Fasîh Dede,* SÜ Fen Edebiyat Fak., (Doktora Tezi), Konya, 1981. Mustafa Çıpan, *Fasîh Divânı (İnceleme-Tenkidli Metin)*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2003.

[2] Nezehat Tüzün, *Ahmed Fasîh Divânı Mukayeseli Neşri,* İÜ Edebiyat Fak., (Bitirme Tezi:222), İstanbul, 1943; Ayşim Aytaç-Hüsniye Kulalı, *Fasîh Ahmed Dede ve Divânı,* AÜDTCF, (Bitirme Tezi:447), Ankara, 1972.

TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü) klasik Türk edebiyatı sahasında yapılan çalışmalar arasında yaygınlaşmakta ve projenin kendine özgü veri tabanlı, web bağlantılı yöntemi vasıtasıyla veri girişi her geçen gün artmaktadır. Proje sayesinde şair ve yazarların söz varlıklarının ortaya konmasıyla eserlerin anlam dünyasına nüfuz ve hâkimiyet imkânının artırılması hedeflenmektedir.

TEBDİZ projesi ile araştırmacılara klasik Türk edebiyatı metinlerinin söz varlığının ortaya konması, bu metinlerin tanınması, anlaşılması ve karşılaştırılması gibi birçok hususta imkân sunma amacı güdülmektedir. Bunlar şu şekilde özetlenebilir: Bir şairin eseri çağdaşı ya da kendi döneminden farklı yüzyıllarda yaşamış şairlerin eserleri ile karşılaştırıldığında kelime ve kelime öbeklerinin hangi oranda ve ne sıklıkla kullandığı, kelimelerin anlam benzerliği, kelimelerin temel anlamından uzaklaşılarak zamanla ikinci hatta üçüncü bir bağlamsal anlama ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca bu proje sayesinde değişen coğrafi konum ya da yüzyıllara göre kelimelerin şairlerin hayal dünyasındaki yansımaları ve bu yansımaların karşılaştırılması bakımından değerlendirmeler yapmak da mümkün olmaktadır. Yine eserin yazılmış olduğu yüzyılın temel dil özellikleri, kelimelerin kullanımı ve dönemin sosyo-kültürel durumu ile ilgili birçok bilgiye ulaşmayı mümkün kılmaktadır.

Çalışmamızda Fasîh Dîvânı'nda yer alan 472 gazel, 6 kaside, 2 terci-i bend, 5 terkib-i bend, 7 mesnevi, 7 tarih, 21 kıt'a, 22 nazım, 160 rubai, 1 muamma, 86 matla, 61 müfred ayrıntılı olarak kelime ve kelime öbekleri ile tek tek incelenmiş, temel anlamı ve varsa ikinci anlamı yani bağlamsal anlamı belirtilmiş, kelime veya kelime öbekleri ek ve köküne ayrılmıştır.

Tez konusunu belirlemeden tamamlanma aşamasına kadar olan süreç boyunca bana akademik disiplinin yanı sıra sabrı ve çalışma azmini öğreten, yolumdaki her türlü engeli aşmamı sağlayan tez danışmanım Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK'a, başta Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK olmak üzere TEBDİZ sitemini oluşturan ve geliştirilmesinde emeği olan tüm hocalarıma, zamanlarını ve birikimlerini esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Cafer MUM ve Doç. Dr. M. Korkut ÇEÇEN'e, zamanından bolca çaldığım ve sık sık

çalışmalarım sebebiyle ihmal ettiğim kızım Gökçe ve eşim Onur'a, son olarak hayatımdaki önemleri sonsuz olan anne ve babama teşekkürlerimi sunarım.

Gamze ÜNSAL TOPÇU

ÖZET

Bu tezde klasik Türk edebiyatı 17. yüzyıl şairlerinden Fasîh Ahmed Dede'nin Dîvânı, bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük olarak hazırlanmıştır. TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü) klasik Türk şiirine ait eserlerin anlam dünyasını ortaya koymak üzere, sözlük formatında hazırlanmış bir elektronik veri sistemidir. Divandaki manzumelerin sistemli ve düzenli olarak bağlamlı dizinlerinin hazırlanmasında bu sistem kullanılmıştır. Söz konusu sistem sayesinde elde edilen veriler ile Fasîh Divanı'nın değerlendirmesi yapılmıştır. Divanda yer alan manzumeler şekil ve türlerine göre, her manzumeye numara verilerek TEBDİZ sistemine yüklenmiştir. Kelime ve kelime gurupları ek ve kök ayrımına gidilerek dönemin kültürel, siyasi ve sosyal yaşantısına uygun olarak TEBDİZ veri girişi yöntemiyle anlamlandırılmıştır. Anlamlandırılan kelime ve kelime gurupları TEBDİZ sisteminde alfabetik olarak bağlamsal dizin haline getirilmiştir. Kelimenin temel anlamının yanı sıra bağlamsal anlamı da verilerek hazırlanan bu sözlük, metin tahlili çalışmalarından farklı olarak edebî metinlerin zenginliğini gözler önüne sermesi bakımından önem arz etmektedir.

Bu tez çalışmasında bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğün yanı sıra Fasîh Ahmed Dede'nin klasik Türk edebiyatındaki önemi, hayatı ve eserleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bu çalışma ile şairin dil ve üslubunun yanı sıra, mana zenginliğindeki özgünlüğünün ortaya konması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fasîh Ahmed Dede, 17. yüzyıl, Fasîh Dîvânı, Bağlamsal Dizin, İşlevsel Sözlük.

ABSTRACT

In this thesis, the Dîvân of Fasîh Ahmed Dede, one of the 17th century poets of classical Turkish literature, was prepared as a contextual index and a functional dictionary. TEBDİZ (Historical and Literary Texts Contextual Index and Functional Dictionary) is an electronic data system prepared in dictionary format by revealing the meaning world of the works of classical Turkish poetry. This system was used to prepare systematic and regularly contextual indexes of the verses on this Divan. With the data obtained through this system, the Divan Court was evaluated. The verses in the Divan are loaded into the TEBDİZ system by giving numbers to each verse according to their shapes and types. The word and word groups were made by using the TEBDİZ data entry method in accordance with the cultural, political and social life of the period by making additional and root distinction. The meaningful words and groups of words were converted into contextual index alphabetically in TEBDİZ system. This dictionary, which is prepared by giving the contextual meaning as well as the basic meaning of the word, is important in terms of revealing the richness of literary texts unlike the text analysis studies.

In this thesis, in addition to the contextual index and functional dictionary, Fasîh Ahmed Dede's importance in classical Turkish literature, information about his life and works are included. In particular, it is aimed to reveal the poet's language, style and originality in the richness of the meaning.

Keywords: Fasîh Ahmed Dede, 17th century, Dîvân of Fasîh, Contextual Index, Functional Dictionary.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ i
ÖN SÖZ ii
ÖZET iv
ABSTRACT v
KISALTMALAR xi
GİRİŞ 1
1. FASÎH AHMED DEDE'NİN HAYATI VE ESERLERİ 4
1.1 Şairin Hayatı 4
1.2 Şairin Başlıca Eserleri 4
1.2.1 Divân 5
1.2.2 Münşe'at 9
1.2.3 Münâzara-i Gül ü Mül 9
1.2.4 Münâzara-i Rûz u Şeb 11
1.2.5 Tenbâkû-nâme 11
1.2.6 Kalem Makâlesi 12
1.2.7 Husrev ü Şîrîn 13
1.2.8 Mahmûd u Ayâz (Hâs u Ayâs) 13
1.2.9 Behişt-âbâd 13
2. FASİH AHMED DEDE'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ 14
2.1 Nazireciliği 14
2.2 Vezin Kullanımı 15
2.3 Kafiye ve Redif Tekniği 20
3. Sözlüğün Kullanım Kılavuzu 43
4. FASÎH AHMED DEDE DİVANI BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ 44
A/Ā 45
B 229
C 540
Ç 626
D 684
E 886
F 971

G/Ġ 1051
H/Ḥ/Ḫ 1276
I 1496
İ/Ì 1505
J 1646
K/Ķ 1647
L 1826
M 1861
N 2092
O 2251
Ö 2331
P 2334
R 2394
S/Ŝ/Ṣ 2467
Ş 2692
T/Ṭ 2786
U 2922
Ü/Ū 2952
V 2969
Y 3022
Z/Ẓ/Ż/Ẕ 3088
SONUÇ 3147
KAYNAKÇA 3151

KISALTMALAR

G	Gazel
K	Kaside
Kt	Kıta
M	Mesnevi
Ma	Matla
Mu	Muamma
Mü	Müfret
N	Nazım
Öl.	Ölüm tarihi
R	Rubai
S.	Sayfa
T	Tarih
Tc	Terci-i bent
TDV	Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TEBDIZ	Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü
Tk	Terkib-i bent

GİRİŞ

İnsanın gönül zenginliklerinin ve yaşam algılarının bir nevi yansıması olan edebiyatın en canlı kollarından biri şiirdir. Tarihi yaşantılar, zorunluluklar ve birikimlerle beslenen şiir zamanla klasik şiir estetiğinin oluşmasına neden olmuştur. Farklı kaynaklardan beslenen ve köklü bir geçmişe sahip olan Klasik Türk şiiri, Türk edebiyatında tartışmasız önemli bir yere sahiptir. Klasik şiirin anlam dünyasına nüfuz etmeye yönelik çalışmalar, topluma ait kültürel zenginliği ortaya koymakla beraber dize ahenginin keşfi, ifadenin yorumlanışı, şiir estetiğinin tespiti gibi birçok hususun da gün yüzüne çıkmasını sağlar.

Bir dile ait sözlük vasıtasıyla; o dile ait kelime hazinesi, zamanla kelimelerin anlam zenginliğine ne ölçüde ulaştığı ve o dili kullanan medeniyet/lerin kültürel varlığı ortaya konulur. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları ise; Osmanlı toplumunun sanat ve edebî zevkini yansıtan şiiri anlamaya, günümüz insanına tanıtmaya ve şiirin oluştuğu ortamı tahayyül etmeye imkân sağlayacaktır.

Araştırmacılar için klasik Türk edebiyatında eserleri doğru yorumlamak adına temel problemlerden biri metin içerisinde yer alan kelimenin sözlük anlamının, metni anlamlandırmada yeterli olmamasıdır. Bu hususta ise kelimenin sözlük anlamının yanı sıra farklı bağlamlarının üzerinde durulması gerekmektedir.

Bağlam kelimesi "Bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü, kontekst" (Türkçe Sözlük, 2005:196), olarak tanımlanmıştır. Bir dilbilimci olan Doğan Aksan ise bağlam kavramını; "bir göstergenin birlikte bulunduğu öteki göstergelerle oluşturduğu ve anlamını aydınlatan bütün, kontekst" (Aksan, 1999:75) şeklinde ifade etmiştir. Bağlamsal anlam ise "Bir sözün kullanılan veya amaçlanan bağlama göre anlam kazanması" (Türkçe Sözlük, 2005:196) şeklinde açıklanmıştır. Bu ifadelerden yola çıkarak bağlam için, metin içerisinde bir kelimenin diğer kelimelerle olan ilişkisini belirleme olgusudur denilebilir. Bağlamsal anlam ise her bir dil biriminin, bir metin düzleminde diğer birimlerle birleşmesi, biçimle içeriğin, gösterenle gösterilenin kaynaşması sonucunda kazandığı anlamdır. Şiir içerik açısından ele

alınırken bağlam göz önünde bulundurulmazsa yapılacak anlamlandırma veya yorumlama eksik kalır ya da yanlış olur. Bu tür bir çalışmanın nitelikli ve sağlıklı olabilmesi için beyit veya mısraın metin içi ve metin dışı bağlamlarının doğru tespit edilmesi ve bu isabetli bağlam esas alınarak "bağlamsal anlamın" belirlenmesi zorunludur. Aksi halde yapılan çalışmanın birtakım eksiklik ve yanlışlıklarla malul olacağından kuşku yoktur. Bağlamsal sözlük, anlam-bağlam ilişkisine dayanan ve bir eserin söz varlığını en ince anlam farklılıklarına kadar ortaya çıkaran sözlüktür (Boz, 2011: 91). Sözcüklerin bir metin içinde en ayrıntılı anlam farklılıkları dikkate alınarak hazırlanmasıyla oluşturulan sözlüklere "bağlamsal sözlük", bağlamıyla birlikte sunulan sözcüklerin oluşturduğu abecesel dizelgeye ise "bağlamsal dizin" (Vardar, 2007:32) adı verilir. Bağlamsal sözlüklerde "maddelerin anlamları verilmeyip, bunların kullanıldıkları cümleler/dizeler ya bütünüyle ya da gereği kadar uzunlukta verilir" (Başkan, 2003:149). Nihayetinde bu tanımlamalardan yola çıkarak anlam ve bağlam ilişkisini, birbirinden ayrılmayan bütünün parçaları olarak ifade etmekte bir sakınca yoktur.

Yapılan araştırmalar sonucu bağlamsal çalışmalara yönelik birçok örnek olduğu görülmüştür. Bunlar; "Bağlamsal dizin ve sözlük çalışmaları ilk olarak İngiltere'de kutsal metinlerde ve Shakespeare'in eserlerinde uygulanmıştır (Uysal, 2012:58). Yine "Bağlamlı dizin çalışmaları başlangıçta İncil metinlerine uygulanmıştır. Sözcükleri, diğer sözcüklerle oluşturduğu yapı içinde görebilmeyi sağlayan bu dizinler; kutsal metinlerin daha iyi anlaşılabilmesine olanak sağlamıştır. Alexander Cruden'in 1846 yılında Londra'da ve John Eadie'nin 1857 yılında Boston'da yayımladıkları concordance'lar bu amaca hizmet etmiştir" (Şenödeyici, 2017:283) yorumunda bulunmuştur. Günümüz çalışmalarına ışık tutacak ilk örnek ise "Batı'da 19. yy. dan itibaren edebî metinlere uygulanan concordance yöntemi, 1987 yılında İran şairi Hafız'ın Divan'ına tatbik edilir" (Şenödeyici, 2017: 283) olarak ifade edilmiştir.

Günümüzde klasik şiir hakkında yapılan araştırmalar, kaynaklara ulaşım kolaylığı ve teknolojinin sunduğu imkânlar sebebiyle artarak devam etmektedir. TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü) ismi ile klasik şiirin mana dünyasını oluşturan kelime ve kelime guruplarının hem ortak

hem özgün kullanımlarını, klasik şiir araştırmacılarına her yönüyle inceleme imkânı tanıyan elektronik bir sistem geliştirilmiştir. Bu sistem sayesinde araştırmacılara, şiir meraklılarına klasik şiiri kolaylıkla anlama imkânı sağlanmıştır.

Türkiye'de ise bağlamsal dizin uygulaması ilk olarak Furkan Öztürk tarafından Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'ın danışmalığında hazırlanan "*Bâkî Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*" adlı çalışmadır. İkinci ise yine Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'ın danışmalığında Özer Şenödeyici tarafından hazırlanan *"Naili Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)"*tür. Doktora tezi olarak hazırlanmış bu iki eser, kendilerinden sonra yapılacak bağlamsal sözlük çalışmalarına öncülük etmiştir.

Bu çalışmada, elektronik ortamda geliştirilen TEBDİZ sisteminin sağladığı imkânlarla 17. yüzyıl şairi Fasîh Ahmed Dede Divanı'nın bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü oluşturulmuştur. Sisteme giriş yapılmadan evvel *Fasîh Ahmed Dede Divanı İnceleme-Tenkidli Metin* adlı doktora çalışmasını hazırlayan Dr. Mustafa Çıpan'dan metnin kullanımı için izin istenmiştir. Divan metninin bilgisayar ortamında kullanımını kolaylaştıran ve metne müdahaleyi etkin hâle getiren sistem uygulanarak metin Worde aktarılmış, *"gentium plus"* fontuna çevrilmiş, transkribe edilerek TEBDİZ sistemine yüklenmiştir. Manzumeler divandaki tertip sırasına göre ve her manzumenin beyitleri de kendi içinde numaralandırılmıştır. Sistemde var olan kelime ve kelime grupları ilk anlam ve bağlamsal anlamına göre değerlendirilmiştir. Anlamlandırmalar yapılırken gerektiğinde ayet ve hadisler, tarih kitapları, ansiklopediler, sözlükler, astronomi kitapları vb. ilgili kaynaklardan yararlanılmış, yer yer bağlam ve tanıklara dayanılarak yorumlar yapılmıştır.

Çalışma *Fasîh Ahmed Dede'nin Hayatı ve Eserleri, Fasîh Ahmed Dede'nin Edebî Kişiliği, Sözlüğün Kullanım Kılavuzu ve Fasîh Ahmed Dede Dîvânı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü* başlıklarını taşıyan üç bölüm ve *Sonuç* 'tan müteşekkildir.

Çalışmamızın büyük bir bölümünü sözlük kısmı oluşturmaktadır. Veri tabanlı sistem sözlüğün oluşturulmasının yanı sıra metnin genel olarak

yorumlanmasını ve incelenmesini oldukça kolaylaştırmıştır. Sistemin yorumlama yöntemi sayesinde bağlamsal sözlük vasıtasıyla üslup, özgünlük, mana dünyası, sanat, sosyal ve kültürel zemin, dil yapısı vb. birçok konuda şairler ve eserlerinin mukayesesini mümkün kılmaktadır. Ayrıca sayısal verilerin oluşturulması konusunda sistemden ziyadesiyle faydalanılmıştır. Çalışmamız TEBDİZ aracılığıyla bağlamlı dizinden; Fasîh Ahmed Dede Divanı ile ilgili üslup, şekil ve şahsiyet başlıklarından oluşmaktadır. Fasîh Ahmed Dede Divanı ile ilgili ortaya konan bu tezin sonucunda elde edilen bilgilerin klasik Türk edebiyatı sahasına fayda sağlayacağı ümit edilmektedir.

1. FASÎH AHMED DEDE'NİN HAYATI VE ESERLERİ

1.1 Şairin Hayatı

17. yüzyılda yaşayan ve Mevlevî şairler arasında seçkin bir yere sahip olan Fasîh Ahmed Dede tezkirelerde *"Nâmı Ahmeddir"(*Esrâr Dede, 2000:425*), "Nâm-ı ser-âmedleri Ahmeddir"* (Sâlim Efendi, 2005:549*), "İsmi Ahmeddir"*(İsmail Beliğ, 1999:317) şeklinde geçmektedir. Fasîh sözcüğünün ifade ettiği anlamla ilişkili olarak dili açık ve güzel kullanması sebebiyle Fasîh Ahmed Dede'nin bu mahlası kullandığı düşünülmektedir. Mahlasın kim ya da kimler tarafından verildiği, niçin kullandığına dair kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. Klasik Türk edebiyatında Fasîh mahlasını kullanan başka bir şairle karşılaşılmamıştır (İpekten, vd. 1988:129) Tezkirelerde doğum tarihi tam olarak belirtilmemiştir. Şairin yaşadığı yüzyıla ait bilgileri derlediğimizde 17. asrın ikinci çeyreğinin başında doğmuş olabileceği tahmin edilmektedir. Arnavutlar arasında meşhur olan Dukagin-zâde sülalesinden olduğu, aynı zamanda birçok devlet adamı, şair ve mutasavvıf yetiştiren bir aileden geldiği, dedesinin şair Dukagin-zâde Ahmed Bey, babasınınsa Mehmed Bey olduğu bilgilerine ulaşılmıştır (Çıpan, 2003:19).

"Kevkeb-i vücûdı ufk-ı İstanbul'da tulû' idüp" (Mustafa Safâyî Efendi, 2005:466) ifadesinden hareketle İstanbullu olduğu düşünülmektedir. Fasîh Ahmed'in yine tezkirelerde geçen ortak ifadeye göre Divan-ı Hümâyûn kâtipliğinin yanı sıra Köprülü Fazıl Ahmed Paşa'nın döneminde hazîne kâtipliği yaptığı ve bu görevde takdir kazandığı bilgilerine rastlanılmıştır. Dönemin sülüs

ve nesih üstadı Derviş Ali'den hat sanatını tahsil ettiği, kendisinin ise *"hurde ta'lik"* yazı türünü icat ederek bu yazı türünde taklit edildiği bilgilerine ulaşılmıştır. Daha sonraki yıllarda bu görevlerini terk ederek tasavvufa meyletmiş, Galata Mevlevihane'sinde Gavsî Dede'ye intisap ederek Mevlevîlik yoluna girmiştir. Mevlevihane'de *"dede"* unvanını almış ve yaşamının sonuna kadar burada ikamet etmiştir.

Sultan II. Mustafa zamanında H.1111/1112-M.1699/1700 (İsmail Beliğ, 1999:317) vefat etmiş olduğu ifadelerine rastlanılmıştır. *"Göçdi bâki mülkine Dervîş Fasîh-i Mevlevî"* (İsmail Beliğ, 1999:317) ifadesi yine kaynaklarda ölüm tarihine tanıklık etmektedir. Fasîh Ahmed Dede Galata Mevlevîhane'si kabristanına defnolunmuştur.

Rint-meşrep, zarif, hoşsohbet bir Mevlevî dedesi olan Fasîh'in tezkirelerde yer verilen menkıbelerinin olduğu görülmüştür. Şairin şiir alanındaki üstatlığının yanı sıra sanatın diğer kolları hat, resim ve müzik alanında da elde ettiği şöhreti dikkate değerdir.

1.2 Şairin Başlıca Eserleri

1.2.1 Divân

Fasîh Ahmed Dede'nin çalışmamıza konu olan en önemli eseri divanıdır. Divan'ın içerisinde ilk veya son bölümlerinde yer alan Farsça şiirler de mevcuttur. Bu şiirler tür ve şekil olarak değerlendirildiğinde sayısal olarak ancak divançe olacak hacimdedir fakat müstakil bir eser olarak değerlendirilmemiştir. Farsça eserleri içerisinde 5 kaside, 33 gazel, 1 mesnevi, 40 rubai, 3 tarih, 1 muamma, 11 matla' ve 12 müfret (Çıpan, 2003:32) olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Divân'ın tespit edilen otuz yedi nüshasının sadece on iki tanesinde Farsça manzumelere rastlanılmıştır.

Dîvân'ın tespit edilen otuz yedi yazma nüshası vardır. Bu nüshaların otuz beşi Türkiye'nin çeşitli kütüphanelerinde bulunurken, iki tanesi yurt dışı kütüphanelerinde bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda nüshaların kütüphanelerdeki kayıtlarda bulunan ayrıntılı bilgisine yer verilmiştir.

Tablo 1.1 Dîvân'ın Nüshaları

Sıra No	Kütüphane/Bölüm	Kayıt No	Varak No	İstinsah T. H. M.	Müstensih	Mikrofilim Arşiv No
1	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	469/1	1-69	1150-1737	Muhammed b. Es-Seyyid Mahmud	1069
2	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	492 (Ü1)	37b-106b	-	(Müellif Hattından)	1065
3	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	780/2	12-21	-	-	1068
4	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	1776	1-60	1124-1712	(Müellif Hattından)	1054
5	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	2919 (Ü2)	1b-109a	1116-1704	-	1053
6	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	3613/4	141-177	-	-	1067
7	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	5537/2	66-126	-	-	1063
8	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	5561 (Ü3)	1b-99a	-	-	1072
9	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	5731	1-32	-	-	1066
10	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	9821	1-50	-	-	-
11	Sül. Ktb. Esad Ef.	2682/1 (E)	1b-80a	1091-1680	Emîrü'l-Kelâm	1052
12	Sül. Ktb. Lala İsmail	471	1-55	-	-	-
13	Sül. Ktb. Hâlet Ef.	678	14	-	-	1071
14	Sül. Ktb. Zühdü Bey	238	1-80	-	-	1073

15	Sül. Ktb. Hüsrev Paşa	554/1	1-61	-	-	1060
16	Sül. Ktb. Reşid Efendi	855/3	144-259	1143-1730	Ahmed b. Musa	-
17	Sül. Ktb. Yahyâ Tevfik	302/2	20-58	-	-	1062
18	Sül. Ktb. Köprülü	274	1-69	-	-	1058
19	Sül. Ktb. Selimağa	929 (S)	1b-64b	-	Fasih Ahmed	1055
20	Sül. Ktb. Nuri Arlasez Kol.	7/1	1b-63b	-	-	-
21	Ali Emîrî Ef.	326 (A)	11b-73a	1090-1679	Fasih Ahmed	-
22	Ali Emîrî Ef.	327	1-75	-	-	1061
23	Ali Emîrî Ef.	328	1-88	-	-	1057
24	Ali Emîrî Ef.	329	1-67	-	-	-
25	Ali Emîrî Ef.	330	1-81	-	-	1064
26	Topkapı Sarayı Emanet Hazinesi Ktb.	1629 (H)	1b-89b	-	-	-
27	Topkapı Sarayı Y.	141	-	-	-	-
28	Millî Ktb.	550/1	1-69	-	-	-
29	Millî Ktb.	553/2	45-96	-	-	--
30	Millî Ktb.	4412/4	108-182	-	-	
31	Mevlana Müz. İh. Ktb.	2410	1-61	-	-	-

32	Mevlana Müz. İh. Ktb. Müzelik Eserler	124	1-110	-	-	-
33	Mevlana Müz. İh. Ktb. Gölpınarlı Ktb.	62	1-53	-	A. Gölpınarlı	-
34	Konya İl Halk Ktb. Uzluk Böl.	6734	1-97	-	-	-
35	Kayseri Reşid Ef. Ktb.	1258	1-76	-	-	-
36	Vien, Hofbibliothek	710	1-88	1170-1756	Muhammed Emin	-
37	Berlin, Staatsbibliothek	3593	1-82	1244-1828	-	-

Kendisi de hattat olan şairin hayattayken kaleme aldığı divanını yeni şiirlerini de eklemek suretiyle pek çok kez yazmış, gözden geçirmiş ve genişletmiş olma ihtimali üzerinde durulmaktadır. Şairin döneminde beğenilerek okunması da istinsah sayısını artırmış olmalıdır.

Şairin mürettep bir divan sahibi olduğu bilgisine kaynaklarda pek çok kez rastlanılmıştır. Fasîh'in Dîvân'ı ile ilgili tespit edilen üç çalışma yapılmıştır[3].

Bizim çalışmamızda ise metnin ana kaynağını oluşturan ve tenkitli metin için en kapsamlı olduğu düşünülen yedi nüsha karşılaştırılmıştır. Divan'ın elde bulunan bütün nüshaları karşılaştırıldığında 472 gazel, 6 kaside, 2 terci-i bent, 5 terkib-i bent, 7 mesnevi, 7 tarih, 21 kıta, 22 nazım, 160 rubai, 1 muamma, 86 matla, 61 müfret tespit edilmiştir.

[3] Nezahat Tüzün, *Ahmed Fasîh Dîvânı Mukayeseli Neşri*, İ.Ü. Edebiyat Fak., İstanbul, 1943; Ayşim Aytaç-Hüsniye Kulalı, *Fasih Ahmed Dede ve Dîvânı*, AÜDTCF., Ankara, 1972; Mustafa Çıpan, *Dîvân-ı Fasîh Dede*, S.Ü. Fen Edebiyat Fak., Konya, 1991.

1.2.2 Münşe'at

Şairin süslü nesir alanındaki hüneri *"münşiyâne ta'bîrât-ı beligâ ile müsveddat-ı mekâtibîne hadd ü gâyeti yokdur"* (Sâlim Efendi, 2005:551) ifadesinden yorumlanabilir. Eserin dört yazma nüshası (Çıpan, 2003:33) tespit edilebilmiştir.

Tablo 1.2 Münşe'at Nüshalar

Sıra No	Kütüphane/Bölüm	Kayıt No	Varak No	İstinsah T. H. M.	Müstensih
1	Sül. Ktb. Nafiz Paşa	1514/14	134b-255a	-	-
2	Sül. Ktb. Esad Ef.	3301	-	-	-
3	Topkapı Sarayı Revan	1978	-	-	-
4	Konya İl Halk Ktb. Uzluk	7012	1b-118b	-	-

1.2.3. Münâzara-i Gül ü Mül

Dini, ahlaki ve tasavvufi konuları ele alarak mensur şekilde kaleme alınmış olan eserin tam adı *"Münâzara-i Gül-i Ra'nâ bâ-Mül-i Hamrâ"* şeklindedir. Türk edebiyatında bu konuyu işleyen tek eserdir ve Fasîh bu eseri ile İçli'ye göre diğer eserlerini üslup olarak geride bırakmayı başarmıştır (İçli, 2015:27:349). Gül ile şarabın münazarası konu edilmiştir. Fasîh bu eserini Sadrazam Köprülü Fazıl Ahmed Paşa'ya 97 beyitlik Kalemiyye mesnevisi ile birlikte sunmuştur.

Kütüphanelerde tespit edilmiş dördü müellif hattı olmak üzere on sekiz yazma nüshası ve bir de matbu basımı vardır. Eser üzerine yapılan bitirme tezi[4] ve elde edilebilen

[4] Ahmet Türk, "*Fasîh-i Mevlevi'nin Gül ü Mül Mesnevisi*", Ankara Üniversitesi DTCF, Ankara, 1972.

metinlerin tenkitli çalışmasını yapmış tahlille zenginleştirilmiş kapsamlı kitap[5] çalışması vardır.

Tablo 1.3 Münârzara-i Gül ü Bülbül Nüshaları

Sıra No	Kütüphane/Bölüm	Kayıt No	Varak No	İstinsah T. H. M.	Müstensih
1	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	297	1b-22a	-	-
2	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	492	4a-25a	-	(Müellif Hattından)
3	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	1776	72a-93b	1124-1712	(Müellif Hattından)
4	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	3042	1b-23a	-	-
5	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	5537	127b-133b	-	-
6	Sül. Ktb. Esad Ef	2682/3	95b-119a	1091-1680	Emîrü'l-Kelâm
7	Sül. Ktb. Nafiz Paşa	1009/1	1b-22a	-	-
8	Sül. Ktb. Nafiz Paşa	1514/16	264a-279a	-	-
9	Nuruosmaniye Ktb.	4993	-	-	-
10	Nuruosmaniye Ktb.	4982/2	-	-	-
11	Beyazıt Devlet Ktb.	5483/1	1b-35a	-	-
12	Millî Ktb.	4538	1b-35b	-	-
13	DTCF Ktb. Yazma Eserler Kol.	38635	-	1248-1832	M. Mûnis Dede

[5] Ahmet İçli, "Fasih-i Mevlevi Gül ü Mül", Kültür Ajans Tanıtım ve Organizasyon, ss. 508, Ankara, 2015.

1.2.4 Münâzara-i Rûz u Şeb

Adı geçen eserin kaynaklarda Münâzara-i Gül ü Bülbül ile birlikte var olduğu zikredilmiştir bu sebeple müstakil yazma nüshalarına rastlanılmamıştır. Eser Muhammed Lebib'in şahsi teşebbüsleri ile H.1278/M.1861 tarihinde İstanbul'da Matbaa-i Âmire'de basılmıştır (Çıpan, 2003:35). Gece ve gündüzü münazara tekniği ile elen alan Fasîh bu eserinde esasen dini tasavvufi öğretileri konu eder.

Eserin Latin harflerine aktarımı yapılmış ve bir makale[6] hazırlanarak yayımlanmıştır.

1.2.5 Tenbâkû-nâme

Bazı kaynaklara göre *Münşe'at*'ın içerisinde, bazılarında ise müstakil olarak bulunan eserin tam adı *"Makâle ist der-Tercîh-i Tenbâkûy-ı Hoş –bûy ber-Bâde-i Sitîze-cûy"*dur. Eserde tütün ve içki hakkında bilgi verilmektedir. Beş nüshası vardır ve bunlardan bir tanesi tıpkıbasımdır. (Çıpan, 2003:35).

Tablo 1.4 Tenbâkû-nâme Nüshaları

Sıra No	Kütüphane/Bölüm	Kayıt No	Varak No	İstinsah T.		Müstensih
				H.	M.	
1	İst. Ünv. Ktb. F.Y.	297	23b-24b	-		-
2	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	5561	104b-106a	-		-
3	Sül. Ktb. Nafiz Paşa	1514/14	134b-135a	-		-
4	Mevlana Müzesi İh. Ktb.	1178	156a-156b	-		-

[6] Ahmet İçli, "Fasîh'in Rûz u Şeb Münâzarası", EKEV Akademi Dergisi, Y. 18, S. 60, Yaz 2014, s.521.

5	İst. Ünv. Ktb. İbnül Emin Mahmud Kemal Yazmaları	İbn 2833	63b-64b	-	-

Fasîh'in Türk edebiyatındaki ilk *"tütün-nâme"* örneği olan Sâib'in eserini görmüş ve ondan etkilenerek bu eseri oluşturduğu düşünülmektedir. Sâib'in eseri mektup, Fasîh'in eseri ise makaledir. Sâib'in yaptığından farklı olarak, Fâsih eserinde bâde-tütün karşılaştırması yapmıştır. Eser üzerine makale çalışması yapılmıştır.[7]

1.2.6 Kalem Makâlesi

Esasen Münşe'at'ın içerisinde olan bu eser bazı Dîvân nüshalarının son kısmında da tespit edilmiştir. Beş nüshası vardır (Çıpan, 2003:36).

Tablo 1.5 Kalem Makalesi Nüshaları

Sıra No	Kütüphane/Bölüm	Kayıt No	Varak No	İstinsah T. M.	Müstensih
1	İst. Ünv. Ktb. T.Y.	5561	101a-106a	-	-
2	Sül. Ktb. Reşit Ef.	855	259b-264b	1143-1730	Ahmed b. Musa
3	Millet Ktb. Ali Emîrî Mnz.	328	103b-106a	-	-
4	Sül. Ktb. Nafiz Paşa	1514/14	134b-135a	-	-
5	Vien Hofbibliothek	710	102b-107a	1170-1756	M. Emin

[7] Ahmet İçli, *"Fasîh'in Tenbâkû-nâmesi"*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.7, S.31, s.149-157, 2014.

1.2.7 Husrev ü Şîrîn

Kaynaklarda Fasih Ahmed Dede'ye atfedilmiş, ancak eserin yazma ya da matbu nüshalarına ulaşılamamıştır. Eserin adı Sâlim Efendi Tezkiresinde *"Dâstân-ı Husrev ü Şirin"* şeklinde geçmektedir.

1.2.8 Mahmûd u Ayâz (Hâs u Ayâs)

Klasik Türk edebiyatında az örneği bulunan ve farklı isimlerle zikredilen bu eser Sâlim Efendi Tezkiresinde *"Hâs u Ayâs Sergüzeşti"* olarak adlandırılmıştır. Eserin yazma ya da matbu nüshalarına ulaşılamamıştır.

1.2.9 Behişt-âbâd

Kaynaklarda varlığı bildirilen, yalnızca Osmanlı Müellifleri'nde (Bursalı Mehmed Tahir, C.II:113) adı geçen, hakkında açıklayıcı bir bilgi verilmeyen bu eserin tek yazma nüshasına ulaşılabilinmiştir.

Sıra No	Kütüphane/Bölüm	Kayıt No	Varak No	İstinsah T. M.	Müstensih
1	İst. Araştırmaları Enst. Ktb.	ŞR 00009	-	-	-

Bu eser 1230 beyit genel ahlaka dair bazı öğretilerin tahkiye tekniğiyle anlatılmasından oluşmuştur. Bu eser üzerine yüksek lisans tezi çalışılmıştır.[8]

[8] Hakan Sevindik, *Fasîh Ahmed Dede'nin Behişt-Âbâd Adlı Mesnevisi: İnceleme-Metin-Dizin*, S.Ü., Sosyal Bilimler Enst., Konya, 2011.

2. FASİH AHMED DEDE'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ

2.1 Nazireciliği

İlk nazire mecmuası olan Mecmû'atü'n-nezâ'ir'in H.841/M.1437'de derlendiği göz önüne alındığında Divan şiirinde nazire geleneğinin daha 15. yüzyılda mevcut olduğu söylenebilir.

Kendi döneminde veya öncesinde yaşamış güçlü şairlerden etkilenen Fasîh Ahmed Dede de bu geleneğe uyarak nazireler yazmıştır. Diğer klasik Türk edebiyatı şairlerine nispeten Fasîh Ahmed Dede Divân'ında bulunan nazire sayısının fazla olması şairin nazire söyleme geleneğini severek uyguladığının ispatıdır.

Fasîh Ahmed Dede'nin nazireleri incelendiğinde şiirlerin konu, üslup ve kelime seçimindeki titizliği dikkat çekmektedir. Şiir tekniği açısından ise gazelleri bazen aynı bazen de farklı beyit sayısı ile tanzir etmiş, aynı beyit sayısı ile yazmanın çok önemli bir zorunluluk olmadığını eserlerinde uygulayarak nazirecilik geleneğine farklı bir bakış açısı getirmeye çalışmıştır.

Fasîh Ahmed Dede kendi devrinde ve 15. yüzyılda yaşamış şairlerden başlayarak önde gelen şairlerin eserlerinden okuyup beğendiği, takdir ettiği ve kendi üslubuna uygun bulduğu şiirlere nazireler yazmıştır. Şair Divanı'nda farklı yüzyıllarda önde gelen 35 şairin 98 gazeline nazire yazmıştır.

Necâtî	**Fasîh**
Bir alây oldı perî şîvelü âhû begler *Gözi âhûlarun alayına yâhû begler*	*Beni âşüfte kılan kâkül-i hoş-bû begler* *'Âleme fitne salan âl ile hep bu begler*
Fuzûlî	**Fasîh**
Yâ Rab hemîşe lutfunı it reh-nümâ mana *Gösterme ol tariki ki yitmez sana mana*	*Cânâ bu kısmet olmış ezelden sana mana* *Dirler belâ-yı hüsn sana mübtelâ bana*
Nef'î	**Fasîh**
Şâh-ı 'ışkum'âlem-i ma'nâ müsellemdür bana *Ser-nigûn peymâne-i Cem tâc-ı Edhemdür bana*	*Yârsuz gül-zâr-ı âlem künc-i mâtemdür bana* *'Iyd u nevruzı gönül mâh-ı Muharremdür bana*
Cevrî	**Fasîh**
Nâle eyler dil gamundan bî-karâr olmış gibi *Râz-ı pinhânı derûnı âşikâr olmış gibi*	*Başlamış feryâda bülbül nev-bahâr olmış gibi* *Mevsim-i gül-geşt-i sahn-ı lâle-zâr olmış gibi*
Şeyhülislâm Yahyâ	**Fasîh**

Cihânda âşık-ı mehcûra sanma râhat olur	*Ne bir nigâha ne arz-ı niyaza ruhsat olur*
Neler çeker bu gönül söylesem şikâyet olur	*O tünd-meşrebe bilmem niçe şikâyet olur*

Necâtî Beg, Fuzûlî, Bâkî, Nefî, Cevrî, Şeyhülislâm Yahyâ, Nâbî, Nâ'ilî-i Kadîm, Rûhî-i Bağdâdî gibi klasik Türk şiirine nüfuz etmiş pek çok şairin manzumesine nazire yazarak onları selamlamıştır.

2.2. Vezin Kullanımı

Divandaki şiirler biçim açısından incelendiği zaman ortaya çıkan aruz kalıbı kullanım şekli, şairin üslubunun yanı sıra şiir sanatını icra etmedeki hünerini de ispatlamaktadır.

Divân edebiyatında 17. yüzyılda bazı şairlerin aruz vezninin yanında hece ölçüsünü kullanmaya başladığına tanıklık etmiş oluyoruz; fakat Fasîh Ahmed Dede Divân'ında hezec, recez, remel, muzâri', müctes, hafif, mütekârib ve kâmil bahirlerinden klasik Türk şiirine ait 24 veznin kullanıldığı tespit edilmiştir. Söz konusu vezinlerden **Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün** vezini **%14.92** oran ile **127** kez kullanılmış en fazla vezindir. 160 rübai ise aruzun ahreb kalıbı ile oluşturulmuştur.

Fasîh Ahmed Dede Divanı'nda bulunan manzume türleri ve sayıları aşağıda verilmiştir;

472 Gazel
160 Rübai
86 Matla
61 Müfret
22 Nazm
21 Kıt'a
7 Mesnevi
7 Tarih
6 Kaside
5 Terkib-i bent
2 Terci-i bent
1 Muamma

Vezinler, hangi şiirlerde olduğu, kaç defa geçtiği ve tüm vezinler içindeki oranı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Vezin Adı	Kulanım Sayısı	**Eserde Oranı**	Geçtiği Yerler
Ahreb kalıpları	160	18.8	R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9, R10, R11, R12, R13, R14, R15, R16, R17, R18, R19, R20, R21, R22, R23, R24, R25, R26, R27, R28, R29, R30, R31, R32, R33, R34, R35, R36, R37, R38, R39, R40, R41, R42, R43, R44, R45, R46, R47, R48, R49, R50, R51, R52, R53, R54, R55, R56, R57, R58, R59, R60, R61, R62, R63, R64, R65, R66, R67, R68, R69, R70, R71, R72, R73, R74, R75, R76, R77, R78, R79, R80, R81, R82, R83, R84, R85, R86, R87, R88, R89, R90, R91, R92, R93, R94, R95, R96, R97, R98, R99, R100, R101, R102, R103, R104, R105, R106, R107, R108, R109, R110, R111, R112, R113, R114, R115, R116, R117, R118, R119, R120, R121, R122, R123, R124, R125, R126, R127, R128, R129, R130, R131, R132, R133, R134, R135, R136, R137, R138, R139, R140, R141, R142, R143, R144, R145, R146, R147, R148, R149, R150, R151, R152, R153, R154, R155, R156, R157, R158, R159, R160
Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün	127	14.92	G2, G3, G4, G5, G6, G7, G10, G13, G24, G42, G44,G57, G65, G69, G77, G80, G82, G112, G120, G123, G125, G131, G134, G135, G140, G141, G149, G153, G155, G160, G166, G167, G191, G197, G198, G207, G210, G217, G218, G219, G229, G239, G267, G268, G269, G270, G271, G272, G273, G274, G275, G276, G279, G293, G299, G300, G301, G310, G317, G318, G320, G328, G330, G346, G348, G349, G351, G370, G373, G374, G375, G384, G392, G395, G397, G398, G399, G404, G408, G409, G412, G418, G419, G420, G426, G427, G429, G453, G455, G458, G460, G465, G469, G470, Mü13, Mü16, Mü28, Mü38, Mü39, Mü41, Mü43, Mü48, Mü49, Mü50, Mü52, Mü57, Mü61, T1, T3, N1, N8, N14, N18, Ma1, Ma2, Ma21, Ma26, Ma27, Ma31, Ma38, Ma44, Ma62, Maa63, M66, Ma70, Ma76, Mu1

MefāʿÌlün **mefāʿÌlün** **mefāʿÌlün** **mefāʿÌlün**	120	14.1	G15, G17, G19, G20, G26, G31, G48, G49, G71, G76, G88, G96, G97, G105, G106, G110, G115, G116, G118, G119, G122, G136, G137, G144, G150, G154, G172, G177, G178, G201, G202, G203, G206, G208, G209, G215, G235, G242, G248, G253, G256, G262, G264, G277, G284, G285, G286, G287, G289, G290, G294, G295, G296, G306, G324, G332, G337, G338, G352, G353, G356, G360, G367, G371, G378, G381, G386, G389, G394, G414, G424, G442, G445, G446, G447, G448, G449, G450, G451, G452, G457, G463, G468, G472, K5, Kt5, Kt8, T4, T5, T7, Mü1, Mü4, Mü7, Mü12, Mü18, Mü20, Mü23, Mü26, Mü34, Mü35, Mü36, Mü40, Mü42, Mü45, N2, N10, N13, N22, Ma6, Ma24, Ma32, Ma42, Ma55, Ma58, Ma60, Ma74, Ma75, Ma83, Ma86
Mefāʿilün **Feʿilātün** **Mefāʿilün** **Feʿilün**	71	8.34	G11, G38, G47, G51, G54, G55, G56, G59, G68, G68, G70, G79, G81, G84, G85, G86, G98, G102, G104, G113, G117, G121, G157, G174, G179, G184, G185, G186, G212, G214, G216, G220, G236, G240, G243, G250, G251, G252, G255, G265, G280, G281, G288, G304, G315, G336, G342, G345, G354, G357, G362, G363, G366, G368, G376, G387, G403, G407, G430, G431, G432, G433, G434, G440, G444, K1, K2, Kt21, Mü9, N7, Ma23
Mefʿūlü **Fāʿilātü** **MefāʿÌlü** **Fāʿilün**	**110**	**14.1**	G9 G16 G43 G45 G46 G58 G67 G94 G109 G114, G126, G127, G132, G146, G151, G152, G156, G158, G159, G162, G163, G164, G165, G168, G171, G182, G183, G187, G188, G189, G190, G192, G193, G205, G211, G222, G226, G230, G231, G234, G238, G247, G249, G298, G305, G307, G309, G313, G314, G321, G322, G334, G347, G382, G383, G390, G401, G416, G428 G437 G438 G454 G461 G464 G8 G21 G30 G35 G39 G64 G78 G83 G90 G95 G108 G200 G303 G359 G388 G396 G435 K6 Kt11 Kt15 Mü8 Mü11 Mü31 Mü37 Mü53 Mü59 N3 N5 N9 N15 N16 Ma3 Ma5 Ma9 Ma11 Ma12 Ma15 Ma20 Ma22 Ma28 Ma33 Ma39 Ma41 Ma45 Ma47 Ma50 Ma54 Ma61 Ma68 Ma71 Ma77 Ma79 Ma80 Ma81 Ma84

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿÌlü fāʿilün	56	6.58	G8, G21, G30, G35, G39, G64, G78, G83, G90, G95, G108, G200, G303, G359, G388, G396, G435, K6, Kt11, Kt15, Mü8, Mü11, Mü31, Mü37, Mü53, Mü59, N3, N4, N5, N9, N15, N16, Ma3, Ma5, Ma9, Ma11, Ma12, Ma15, Ma20, Ma22, Ma28, Ma33, Ma39, Ma41, Ma45, Ma47, Ma50, Ma54, Ma61, Ma68, Ma71, Ma77, Ma79, Ma80, Ma81, Ma84
Mefʿūlü mefāʿÌlü mefāʿÌlü faʿūlün	51	6.00	G18, G27, G28, G29, G33, G34, G36, G75, G93, G133, G138, G143, G147, G181, G195, G199, G232, G233, G245, G260, G261, G312, G316, G323, G327, G380, G413, G439, K3, K4, Kt9, Tb2, Mü10, Mü22, Mü24, Mü32, Mü51, Mü56, Mü60, N12, Ma4, Ma7, Ma8, Ma18, Ma30, Ma56, Ma59, Ma64, Ma65, Ma73, Ma85
Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün	46	5.41	G1, G14, G50, G52, G63, G87, G89, G99, G100, G129, G130, G142, G176, G194, G196, G221, G244, G292, G302, G308, G325, G326, G333, G341, G355, G364, G369, G379, G402, G422, G423, G425, G436, G456, G459, G462, Mü14, Mü15, Mü27, Mü54, N19, N20, Ma16, Ma19, Ma35, Ma43
Feʿilātün mefāʿilün feʿilün	33	3.88	G12, G32, G66, G73, G74, G148, G170, G175, G263, G283, G297, G340, G358, G372, G400, G406, G415, M6, Kt3, Kt4, Kt6, Kt7, Kt13, Kt19, Kt20, Mü6, Mü44, Mü47, T2, T6, Ma34, Ma51, Ma67
Mefʿūlü Fāʿilātü MefāʿÌlü Fāʿilün	29	3.41	G22, G23, G25, G41, G60, G62, G72, G91, G101, G103, G107, G111, G145, G161, G257, G258, G259, G266, G319, G339, G391, G410, G417, G421, G441, G443, G467, G471, Mü55
Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün	24	2.82	G124, G128, G169, G180, G204, G227, G241, G246, G311, Kt1, Kt2, Kt18, Mü2, Mü3, Mü19, N11, N21, Ma10, Ma14, Ma25, Ma29, Ma46, Ma53, Ma72
Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün	12	1.41	G37, G53, G173, G225, G228, G237, G329, G393, G405, G466, Mü30, Mü33

Mefʿūlü Mefāʿilün Faʿūlün	9	1.06	G278, G282, G335, M2, M3, M4, M5, M7, N17
Feʿilātün feʿilātün feʿilün	8	0.94	G61, G139, G291, G365, G411, M1, Tb3, Tc1
Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün	7	0.82	G40, G213, Mü21, Ma13, Ma37, Ma40, Ma52
Fāʿilātün Mefāʿilün Feʿilün	6	0.71	G92, G254, Tb5, Ma17, Ma48, Ma49
Mefʿūlü mefāʿ ilün faʿūlün	6	0.71	G223, Kt12, Tb1, Tb2, Ma57, Ma78
Mefʿūlü mefāʿÌlü mefāʿÌlün fa'	5	0.59	Kt16, Kt17, Mü5, Mü36, Ma82
MefāʿÌlün mefāʿÌlün faʿūlün	5	0.59	G224, Kt10, Kt14, Mü29, Mü58
Müfteʿilün mefāʿilün Müfteʿilün mefāʿilün	2	0.24	Mü17, Mü25
Faʿūlün faʿūlün faʿūlün faʿūl	2	0.24	G350, Ma69
Faʿlün faʿūlün faʿlün faʿūlün	1	0.12	Mü46

Mütefāʿilün faʿūlün mütefāʿilün faʿūlün	1	0.12	N6
Mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün	1	0.12	G385

2.3 Kafiye ve Redif Tekniği

Manzumelerde en az iki dizenin sonunda tekrar eden ve ses ahengini oluşturmak için yazılışları, okunuşları aynı ama anlamları farklı olan ses benzerliğine kafiye; yine dize sonlarında yazılışları, anlamları ve işlevleri aynı ek, kelime veya kelime gruplarının benzerliğine de redif adı verilir. Bu iki terimin manzumelerdeki gerekliliği ahenk sağlamaya yardımcı olmaktır. Ancak bazı kullanımlarla ses estetiğini oluşturmanın yanı sıra ses ve anlam bağlamını kurarak anlamı güçlendirmek ve yeni bir duygu ve düşünceye ortam hazırlamak için bir araç özelliği de taşır. Böylece şair manzumede duygu, düşüncelerle ses uyumunu bütünleştirerek şiire canlılık katar (Dilçin, 2000:92).

Klasik Türk şiiri temsilcilerinden Fâsîh'in, aynı zamanda musikişinas oluşu manzumelerindeki kafiye ve redif kullanımının etkisini artırmıştır. Divandaki 472 gazel kafiye yönüyle incelendiğinde;

Tablo 2.2 Kafiye Kullanım Tablosu

Kafiye	-r	-y (-ı, -i)	-n	-e	-z	-m
Sayı	104	58	57	42	39	32

Şeklinde olduğu ve daha çok tercihen Türkçe kelimelerle kafiye yapmayı kolaylaştıran harflerin tercih edildiği anlaşılmaktadır. Kafiyelerde olarak en çok Farsça, daha sonra Arapça kelimeler kullanırken; Türkçe kelimeleri ise oldukça az kullanılmıştır. Kimi zaman Türkçe, Farsça ve Arapça kelimeleri beyitte veya gazelin tamamında kafiye olarak kullanmıştır.

Fâsîh Dîvânı'nda bulunan gazellerin kafiye ve redif tablosu incelenerek şairin manzumelerde kullandığı redif ve kafiye tekniğini anlayabilmek amaçlanmıştır. Tabloda yalnızca gazeller örnek model olarak alınmış, diğer nazım şekillerine yer verilmemiştir.

Tablo 2.3 Gazellerde Kafiye ve Redif Tekniği Tablosu

Sıra[9]	**Nazım Şekli**[10]	**Kafiye ve Redif**[11]	**Redif Türü**[12]	**Kafiye Çeşidi**[13]	**Kafiye Türü**[14]
1	G	**-â**	-	TK	Mücerred
2	G	**-em**dür baña	EKKR	TK	Mücerred
3	G	**-er**dür bana	EKKR	TK	Mücerred
4	G	**-et**dür baña	EKKR	TK	Mücerred
5	G	**-en**dür baña	EKKR	TK	Mücerred
6	G	**-en**dür baña	EKKR	TK	Mücerred
7	G	**-et** baña	KR	TK	Mücerred
8	G	**-â** baña	KR	TK	Mücerred
9	G	**-â** saña	KR	TK	Mücerred
10	G	**-îr** aña	KR	ZK	Mürdef
11	G	**-î**d gösterür mi Ḫudâ	KGR	TK	Mücerred

[9] Bu bölümde divanda yer alan manzumeler nazım şekline göre sıralanarak verilmiştir.

[10] Nazım şekilleri; gazel (G) gazel şeklinde kısaltma ile künyelendirilmiştir.

[11] Kafiyeler, koyu; redifler, açık renkte belirtilenlerdir.

[12] Redifler, Ek redif, kelime redif, ek ile kelimeden oluşan redif ve kelime grubundan meydana redif olmak üzere dört şekilde incelenmiş, bunun için **(EKR)**, **(KR)**, **(EKKR)** ve **(KGR)** kısaltmaları kullanılmıştır.
[13] Kafiye çeşitleri, yarım kafiye **(YK)**, tam kafiye **(TK)** ve zengin kafiye **(ZK)** şeklinde kısaltmalarla verilmiştir.

[14] Kafiyeler; *mücerred*, mürekkeb kafiye türleri olan *mürdef, mukayyed, müesses* olmak üzere kafiyede tekrarlanan harflere göre değerlendirilmiş, yapı ve taktilerine göre değerlendirmeye tâbi tutulmamıştır.

12	G	**-âb**dur gūyâ	EKKR	ZK	Mürdef
13	G	**-â**	-	TK	Mücerred
14	G	**-er**üñ var mı ṣabâ	EKKR	TK	Mücerred
15	G	**-ân**ı eylemiş peydâ	KGR	ZK	Mürdef
16	G	**-âr**dan cüdâ	EKKR	ZK	Mürdef
17	G	**-în** deryâ	KR	ZK	Mürdef
18	G	**-â**	-	TK	Mücerred
19	G	**-ân** kevkeb	KR	ZK	Mürdef
20	G	**-û** meşreb	KR	TK	Mücerred
21	G	**-ân**-ı ʿandelîb	EKKR	ZK	Mürdef
22	G	**-âd**uñ ʿandelîb	EKKR	ZK	Mürdef
23	G	**-ân** eyledük bu şeb	KGR	ZK	Mürdef
24	G	**-âb** itdüñ bu şeb	KGR	ZK	Mürdef
25	G	**-eb**	-	TK	Mücerred
26	G	**-â**dur hep	EKKR	TK	Mücerred
27	G	**-ân**-ı ẖarâbât	EKKR	ZK	Mürdef
28	G	**-âd** it	KR	ZK	Mürdef
29	G	**-ûd** it	KR	ZK	Mürdef
30	G	**-et** it	KR	TK	Mücerred
31	G	**-âr** it	KR	ZK	Mürdef
32	G	**-ân** it	KR	ZK	Mürdef
33	G	**-et**	-	TK	Mücerred

34	G	**-âd**uñı diñlet	EKKR	ZK	Mürdef
35	G	**-âh** dost	KR	ZK	Mürdef
36	G	**-ûn**-ı maḥabbet	EKKR	ZK	Mürdef
37	G	**-ân** ile ülfet	KGR	ZK	Mürdef
38	G	**-âr** olur bâʿiŝ	KGR	ZK	Mürdef
39	G	**-âc**	-	ZK	Mürdef
40	G	**-âc**	-	ZK	Mürdef
41	G	**-âd** eylemez mi hiç	KGR	ZK	Mürdef
42	G	**-âh**-ı ṣubḥ	EKKR	ZK	Mürdef
43	G	**-îm**-i ṣubḥ	EKKR	ZK	Mürdef
44	G	**-âr**a telḫ	EKKR	ZK	Mürdef
45	G	**-ūy**-ı ʿıyd	EKKR	ZK	Mürdef
46	G	**-âl**i ṣayd	EKKR	ZK	Mürdef
47	G	**-îm**-i murâd	EKKR	ZK	Mürdef
48	G	**-âd**	-	ZK	Mürdef
49	G	**-er** feryâd	KR	TK	Mücerred
50	G	**-âh** meded	KR	ZK	Mürdef
51	G	**-âd**	-	ZK	Mürdef
52	G	**-em** kâġız	KR	TK	Mücerred
53	G	**-âb**dan müteleẕẕiẕ	EKKR	ZK	Mürdef
54	G	**-âz** oḳınur	KR	ZK	Mürdef
55	G	**-â**-yı ḫâṭırdur	EKKR	TK	Mücerred
56	G	**-âb** mıdur	EKR	ZK	Mürdef

57	G	**-â** mıdur	EKR	TK	Mücerred
58	G	**-âr** olur	KR	ZK	Mürdef
59	G	**-et** olur	KR	TK	Mücerred
60	G	**-âb** olur	KR	ZK	Mürdef
61	G	**-ân** bir olur	KGR	ZK	Mürdef
62	G	**-în** olur	KR	ZK	Mürdef
63	G	**-es**i âteş olur	KGR	ZK	Mürdef
64	G	**-âr** olur	KR	ZK	Mürdef
65	G	**-hr** olur	KR	TK	Mukayyed
66	G	**-ânı** serde olur	KGR	ZK	Mürdef
67	G	**- îb** olur	KR	ZK	Mürdef
68	G	**-â** mı olur	EKKR	TK	Mücerred
69	G	**-ir** mest olur	KGR	TK	Mücerred
70	G	**-âb**um var	EKKR	ZK	Mürdef
71	G	**-et** var	KR	TK	Mücerred
72	G	**-ânı** var	EKKR	ZK	Mürdef
73	G	**-âb**uñ var	EKKR	ZK	Mürdef
74	G	**-âr**um var	EKKR	ZK	Mürdef
75	G	**-er**üm var	EKKR	TK	Mücerred
76	G	**-â**muz var	EKKR	TK	Mücerred
77	G	**- ân**ı var	EKKR	ZK	Mürdef
78	G	**- iş**üñ nedür	EKKR	TK	Mücerred
79	G	**-âr** nedür	KR	ZK	Mürdef

80	G	**-es** bilmez nedür	KGR	TK	Mücerred
81	G	**-â**ya gider	EKKR	TK	Mücerred
82	G	**-ân**um gider	EKKR	ZK	Mürdef
83	G	**-er** gelür	KR	TK	Mücerred
84	G	**-â** geliyor	KR	TK	Mücerred
85	G	**-âr**ı âteşdür	EKKR	ZK	Mürdef
86	G	**-âr**ı âteşdür	EKKR	ZK	Mürdef
87	G	**-er** virmezler	KR	TK	Mücerred
88	G	**-û**dur	EKR	TK	Mücerred
89	G	**-û**dur	EKR	TK	Mücerred
90	G	**-ân**dan ḫaber virür	EKKR	ZK	Mürdef
91	G	**-ân**edür	EKR	ZK	Mürdef
92	G	**-âh**umdur	EKR	ZK	Mürdef
93	G	**-ūd** degüldür	KR	ZK	Mürdef
94	G	**-âġ** vir	KR	ZK	Mürdef
95	G	**-âb** vir	KR	ZK	Mürdef
96	G	**-ûd** düşmendür	KR	ZK	Mürdef
97	G	**-în**e düşmendür	EKKR	ZK	Mürdef
98	G	**-â**-yı bülbüldür	EKKR	TK	Mücerred
99	G	**-û** begler	KR	TK	Mücerred
100	G	**-ân**e bilür	EKKR	ZK	Mürdef
101	G	**-â** bilür	KR	TK	Mücerred
102	G	**-â** mı ṣanur	EKKR	TK	Mücerred

103	G	**-âr**-ı ʿömr	EKKR	ZK	Mürdef
104	G	**-âr**-ı ʿömr	EKKR	ZK	Mürdef
105	G	**-ân** olmamuz yegdür	KGR	ZK	Mürdef
106	G	**-ân**dan peyâm-âver	EKKR	ZK	Mürdef
107	G	**-ân**lanur	EKR	ZK	Mürdef
108	G	**-ân**a intiẓâr	EKKR	ZK	Mürdef
109	G	**-r**de gösterür	EKKR	YK	Mücerred
110	G	**-âd**ımuz yoḳdur	EKKR	ZK	Mürdef
111	G	**-âl**idür	EKR	ZK	Mürdef
112	G	**-âh** itmekledür	KR	ZK	Mürdef
113	G	**-âr**a döner	EKKR	ZK	Mürdef
114	G	**-er** döker	KR	TK	Mücerred
115	G	**-em**dür	EKR	TK	Mücerred
116	G	**-â** derler	KR	TK	Mücerred
117	G	**-â**dur	EKR	TK	Mücerred
118	G	**-â**dur	EKR	TK	Mücerred
119	G	**-et**üñ kimdür	EKKR	TK	Mücerred
120	G	**-et**üñ kimlerledür	EKKR	TK	Mücerred
121	G	**-et**üñ kimedür	EKKR	TK	Mücerred
122	G	**-ân** eyler	KR	ZK	Mürdef
123	G	**-âr** eyyâmıdur	KR	ZK	Mürdef
124	G	**-âl** ṭutar	KR	ZK	Mürdef
125	G	**-û** ḳopar	KR	TK	Mücerred

126	G	**-eb**üm budur	EKKR	TK	Mücerred
127	G	**-âr**dur	EKR	ZK	Mürdef
128	G	**-âz** ister	KR	ZK	Mürdef
129	G	**-âd** ister	KR	ZK	Mürdef
130	G	**-âḳ** isterler	KR	ZK	Mürdef
131	G	**-ârâ** yiter	KR	ZK	Mürdef
132	G	**-ân** ider	KR	ZK	Mürdef
133	G	**-en**dür	EKR	TK	Mücerred
134	G	**-âz**dur	EKR	ZK	Mürdef
135	G	**-âm** itdiler	KR	ZK	Mürdef
136	G	**-â**dur	EKR	TK	Mücerred
137	G	**-âm** ḳoymışlar	KR	ZK	Mürdef
138	G	**-am** böyle gerekdür	KGR	TK	Mücerred
139	G	**-âb**-ı ʿışḳuñdur	EKKR	ZK	Mürdef
140	G	**-â** yatur	KR	TK	Mücerred
141	G	**-â** nev-rūzdur	KR	TK	Mücerred
142	G	-ʾ**âl**i dükenür	EKKR	ZK	Müesses
143	G	**-eb** eyler	KR	TK	Mücerred
144	G	**-em**ler	EKR	TK	Mücerred
145	G	**-âh**lar	EKR	ZK	Mürdef
146	G	**-em**i kimdür kimüñledür	KGR	TK	Mücerred
147	G	**-er**idür	EKR	TK	Mücerred
148	G	**-în** bilmezler	KR	ZK	Mürdef

149	G	**-et** şerḥ ider	KGR	TK	Mücerred
150	G	**-miş**lerin gönder	EKKR	TK	Mücerred
151	G	**-â** ṣafâ-naẓar	KGR	TK	Mücerred
152	G	**-â**-naẓar	KR	TK	Mücerred
153	G	**-ûde**dür	EKR	ZK	Mürdef
154	G	**-ül** ḳıyâs eyler	KGR	TK	Mücerred
155	G	**-ū** çeker	KR	TK	Mücerred
156	G	**-ûr**ıdur	EKR	ZK	Mürdef
157	G	**-âr**	-	ZK	Mürdef
158	G	**-âl**-i nâz	EKKR	ZK	Müesses
159	G	**-âl**-i nâz	EKKR	ZK	Müesses
160	G	**-âz**	-	ZK	Mürdef
161	G	**-îr**imüz	EKR	ZK	Mürdef
162	G	**-îr**imüz	EKR	ZK	Mürdef
163	G	**-îm**ümüz	EKR	ZK	Mürdef
164	G	**-ûn**umuz	EKR	ZK	Mürdef
165	G	**-âh**umuz	EKR	ZK	Mürdef
166	G	**-îşe**müz	EKF	ZK	Mürdef
167	G	**-îşe**müz	EKR	ZK	Mürdef
168	G	**-âb**umuz	EKR	ZK	Mürdef
169	G	**-âr**a muntaẓıruz	EKKR	ZK	Mürdef
170	G	**-âr**a muntaẓıruz	EKKR	ZK	Mürdef
171	G	**-ste**-ḫâṭıruz	KR	ZK	Mürdef

172	G	**-en** gelmez	KR	TK	Mücerred
173	G	**-â'id**in bilmez	EKKR	ZK	Müesses
174	G	**-â** olmaz	KR	TK	Mücerred
175	G	**-ū** olmaz	KR	TK	Mücerred
176	G	**-yd** olmaz	KR	TK	Mukayyed
177	G	**-âb** olmaz	KR	ZK	Mürdef
178	G	**-û** olmaz	KR	TK	Mücerred
179	G	**-â**yı söyletmez	EKKR	TK	Mücerred
180	G	**-â** düşmez	KR	TK	Mücerred
181	G	**-ân**uña düşmez	EKKR	ZK	Mürdef
182	G	**-et** eylerüz	KR	TK	Mücerred
183	G	**-et** eylerüz	KR	TK	Mücerred
184	G	**-âd** itmez	KR	ZK	Mürdef
185	G	**-âl**üm alınmaz	EKKR	ZK	Mürdef
186	G	**-îd**imüz	EKR	ZK	Mürdef
187	G	**-şt**ümüz	EKR	TK	Mukayyed
188	G	**-ân** ider miyüz	KGR	ZK	Mürdef
189	G	**-âr**umuz	EKR	ZK	Mürdef
190	G	**-âr**umuz	EKR	ZK	Mürdef
191	G	**-et** ḳâni'üz	KR	TK	Mücerred
192	G	**-ân**-ı ḥayretüz	EKKR	ZK	Mürdef
193	G	**-ûs**ı n'eylerüz	KR	ZK	Mürdef
194	G	**-ûr** eylemişüz	KR	ZK	Mürdef

195	G	**-er**de nihânuz	EKKR	TK	Mücerred
196	G	**-ūz**	-	ZK	Mürdef
197	G	**-es**	-	TK	Mücerred
198	G	**-es**	-	TK	Mücerred
199	G	**-es** itmiş	KR	TK	Mücerred
200	G	**-em** eylemiş	KR	TK	Mücerred
201	G	**-âl** olmuş	KR	ZK	Mürdef
202	G	**-ân** ṭutmış	KR	ZK	Mürdef
203	G	**-ân** gelmiş	KR	ZK	Mürdef
204	G	**-at** ister imiş	KGR	TK	Mücerred
205	G	**-â** imiş	KR	ZK	Mürdef
206	G	**-em** olmazmış	KR	TK	Mücerred
207	G	**-ün** görmemiş	KR	TK	Mücerred
208	G	**-ân** âteş	KR	ZK	Mürdef
209	G	**-âş**	-	ZK	Mürdef
210	G	**-ân**dan ġaraż	EKKR	ZK	Mürdef
211	G	**-â**-yı feyż	EKKR	TK	Mücerred
212	G	**-ûy**-ı neşâṭ	EKKR	ZK	Mürdef
213	G	**-ül** iḫtilâṭ	KR	TK	Mücerred
214	G	**-âb**dan maḥẓūẓ	EKKR	ZK	Mürdef
215	G	**-â**dan ḥaẓ	EKKR	TK	Mücerred
216	G	**-âh**dan memnūʿ	EKKR	ZK	Mürdef
217	G	**-ân**a itdüm elvedâʿ	KGR	ZK	Mürdef

218	G	**-âl**inden ferâġ	EKKR	ZK	Mürdef
219	G	**-er**de dâġ	EKKR	TK	Mücerred
220	G	**-îf**	-	ZK	Mürdef
221	G	**-et**-i ‘ışḳ	EKKR	TK	Mücerred
222	G	**-ân**-ı ‘ışḳ	EKKR	ZK	Mürdef
223	G	**-âb** ider ‘ışḳ	KGR	ZK	Mürdef
224	G	**-er**-i ‘ışḳ	EKKR	TK	Mücerred
225	G	**-ân**ını ‘âşıḳ	EKKR	ZK	Mürdef
226	G	**-îm** yoḳ	KR	ZK	Mürdef
227	G	**-et** yoḳ	KR	TK	Mücerred
228	G	**-et**ümüz yoḳ	EKKR	TK	Mücerred
229	G	**-ân**uñ mı yoḳ	EKKR	ZK	Mürdef
230	G	**-âk**	-	ZK	Mürdef
231	G	**-âde** eyleyicek	KR	ZK	Mürdef
232	G	**-âr**uñ	EKR	ZK	Mürdef
233	G	**-ül**leri hicrüñ	EKKR	TK	Mücerred
234	G	**-âġ**-ı maḥabbetüñ	EKKR	ZK	Mürdef
235	G	**-er** virseñ	KR	TK	Mücerred
236	G	**-â** gördük	KR	TK	Mücerred
237	G	**-âb**da gördük	EKKR	ZK	Mürdef
238	G	**-ü**lüñ	EKR	TK	Mücerred
239	G	**-ûn** eyledüñ	EKKR	ZK	Mürdef
240	G	**-âr**uñ	EKR	ZK	Mürdef

241	G	**-âr**uñ	EKR	ZK	Mürdef
242	G	**-â** görinür geh görinmezsüñ	KGR	TK	Mücerred
243	G	**-âr**dan çekdüñ	EKKR	ZK	Mürdef
244	G	**-il**e dek	EKKR	TK	Mücerred
245	G	**-af** itdüñ	KR	TK	Mücerred
246	G	**-â** imiş bildük	KGR	TK	Mücerred
247	G	**-âr**a baḳmaduñ	EKKR	ZK	Mürdef
248	G	**-ân**uñ	EKR	ZK	Mürdef
249	G	**-ân**uñum senüñ	EKKR	ZK	Mürdef
250	G	**-er**üñ	EKR	TK	Mücerred
251	G	**-en** eylemedük	KR	TK	Mücerred
252	G	**-ân**uñ	EKR	ZK	Mürdef
253	G	**-â** geldüñ	KR	TK	Mücerred
254	G	**-ūz**dur ‘ışḳuñ	EKKR	ZK	Mürdef
255	G	**-âz** sitemlerinüñ	KR	ZK	Mürdef
256	G	**-ân**uñ	EKR	ZK	Mürdef
257	G	**-em** eylesek	KR	TK	Mücerred
258	G	**-ek**	-	TK	Mücerred
259	G	**-ek**	-	TK	Mücerred
260	G	**- âb**-ı cemâlüñ	EKKR	ZK	Mürdef
261	G	**-âr**a mı uyduñ	EKKR	ZK	Mürdef
262	G	**-ân**e-i ‘ışḳuñ	EKKR	ZK	Mürdef
263	G	**-en** bitmek	KR	TK	Mücerred

264	G	**-ân** maʾil	KR	ZK	Mürdef
265	G	**-ûy**-ı viṣâl	EKKR	ZK	Mürdef
266	G	**-âr**a gül	KR	ZK	Mürdef
267	G	**-en**de gül	EKKR	TK	Mücerred
268	G	**-ân**umuzla bir degül	EKKG	ZK	Mürdef
269	G	**-em**dür göñül	EKKR	TK	Mücerred
270	G	**-ân**edür gūyâ göñül	EKKR	ZK	Mürdef
271	G	**-ân**ıdur göñül	EKKR	ZK	Mürdef
272	G	**-â**sıdur göñül	EKKR	TK	Mücerred
273	G	**-âb** ister göñül	KGR	ZK	Mürdef
274	G	**-âd** lâzımdur göñül	KGR	ZK	Mürdef
275	G	**-ur**mazsın göñül	EKKR	TK	Mücerred
276	G	**-â**ya dil	EKKR	TK	Mücerred
277	G	**-âd**uñ iy bülbül	EKKR	ZK	Mürdef
278	G	**-ül**	-	TK	Mücerred
279	G	**-en** ol	KR	TK	Mücerred
280	G	**-ât**dur suḫanüm	EKKR	ZK	Mürdef
281	G	**-ân** görsem	KR	ZK	Mürdef
282	G	**-âz**um	EKR	ZK	Mürdef
283	G	**-âġ**dur göñlüm	EKKR	ZK	Mürdef
284	G	**-âġ** itdüm	KR	ZK	Mürdef
285	G	**-ûy** itdüm	KR	ZK	Mürdef
286	G	**-âh** itdüm	KR	ZK	Mürdef

287	G	**-û** itdüm ḫaṭâ itdüm	KGR	TK	Mücerred
288	G	**-ân**-ı ḳalem	EKKR	ZK	Mürdef
289	G	**-ân**um	EKR	ZK	Mürdef
290	G	**-îb** itmem	KR	ZK	Mürdef
291	G	**-ân** vaṣf ideyüm	KGR	ZK	Mürdef
292	G	**-ûş** ideyüm	KR	ZK	Mürdef
293	G	**-îr** idemem	KR	ZK	Mürdef
294	G	**-en** bilmem	KR	TK	Mücerred
295	G	**-eb** bilemem	KR	TK	Mücerred
296	G	**-em**	-	TK	Mücerred
297	G	**-âh**umı bilürüm	EKKR	ZK	Mürdef
298	G	**-en** istemem	KR	TK	Mücerred
299	G	**-âr** istemem	KR	ZK	Mürdef
300	G	**-îm**ümdür benüm	EKKR	ZK	Mürdef
301	G	**-îs**ümdür benüm	EKKR	ZK	Mürdef
302	G	**-et** çekelüm	KR	TK	Mücerred
303	G	**-et**üm	EKR	TK	Mücerred
304	G	**-âr**um	EKR	ZK	Mürdef
305	G	**-ân**a düşmüşem	EKKR	ZK	Mürdef
306	G	**-â** gördüm	KR	TK	Mücerred
307	G	**-et** eylesem	KR	TK	Mücerred
308	G	**-ân** iderek bâd-ı nesîm	KGR	ZK	Mürdef
309	G	**-et**üm	EKR	TK	Mücerred

310	G	**-ül**lerüm	EKR	TK	Mücerred
311	G	**-et** eyleyelüm	KR	TK	Mücerred
312	G	**-ân**	-	ZK	Mürdef
313	G	**-în**	-	ZK	Mürdef
314	G	**-â** ḥazîn	KR	TK	Mücerred
315	G	**-în**	-	ZK	Mürdef
316	G	**-en**	-	TK	Mücerred
317	G	**-ūz** olmasun	KR	TK	Mücerred
318	G	**-er** olmasun	KR	TK	Mücerred
319	G	**-et** olmasun	KR	TK	Mücerred
320	G	**-âr** olmasun	KR	ZK	Mürdef
321	G	**-ek** sâḳıṭ olmasun	KGR	TK	Mücerred
322	G	**-ânı** nʾeylesün	KR	ZK	Mürdef
323	G	**-en**üm olsun	EKKR	TK	Mücerred
324	G	**-ân** olsun	KR	ZK	Mürdef
325	G	**-ūr** olsun	KR	ZK	Mürdef
326	G	**-â** yürisün	KR	TK	Mücerred
327	G	**-ân**a ṭoḳınsun	EKKR	ZK	Mürdef
328	G	**-â** göstermesün	KR	TK	Mücerred
329	G	**-âb** bulınsun	KR	ZK	Mürdef
330	G	**-ân** reşk eylesün	KGR	ZK	Mürdef
331	G	**-z**ilsün	EKR	YK	Mücerred
332	G	**-ânı** olmasun dirsin	KGR	ZK	Mürdef

333	G	**-et**de misin	EKKR	TK	Mücerred
334	G	**-îḫ** ider misin	KGR	ZK	Mürdef
335	G	**-erî**sin	EKR	ZK	Mürdef
336	G	**-âb**ı nʾeylersin	EKKR	ZK	Mürdef
337	G	**-em**sin	EKR	TK	Mücerred
338	G	**-et**sin	EKR	TK	Mücerred
339	G	**-n**esin	EKR	YK	Mücerred
340	G	**-em**sin	EKR	TK	Mücerred
341	G	**-ân**sın sen	EKR	ZK	Mürdef
342	G	**-âh** iderin	KR	ZK	Mürdef
343	G	**-ân** iderin ben	KGR	ZK	Mürdef
344	G	**-âr** iderin ben	KGR	ZK	Mürdef
345	G	**-en** düşmen	KR	TK	Mücerred
346	G	**-et** n'eydügin	KR	TK	Mücerred
347	G	**-ân**ın isteyen	EKKR	ZK	Mürdef
348	G	**-et**dür gelen	EKKR	TK	Mücerred
349	G	**-em**dür gelen	EKKR	TK	Mücerred
350	G	**-â**dan ṣaḳın	EKKR	TK	Mücerred
351	G	**-ûn**	-	ZK	Mürdef
352	G	**-et**den	EKR	TK	Mücerred
353	G	**-â**sından	EKR	TK	Mücerred
354	G	**-û** çemen-be-çemen	KGR	TK	Mücerred
355	G	**-âh** dirin	KR	ZK	Mürdef

356	G	**-âr**umdan	EKR	ZK	Mürdef
357	G	**-âr**umdan	EKR	ZK	Mürdef
358	G	**-ûn**	-	ZK	Mürdef
359	G	**-ân**	-	ZK	Mürdef
360	G	**-âr**ından	EKR	ZK	Mürdef
361	G	**-eb**ümüzden	EKR	TK	Mücerred
362	G	**-în**	-	ZK	Mürdef
363	G	**-âr** elinden	KR	ZK	Mürdef
364	G	**-ân**umdan	EKR	ZK	Mürdef
365	G	**-âr**-ı vaṭan	EKKR	ZK	Mürdef
366	G	**-et**-i dilden	EKKR	TK	Mücerred
367	G	**-et** dîde vü dilden	KGR	TK	Mücerred
368	G	**-ân**	-	ZK	Mürdef
369	G	**-û**	-	TK	Mücerred
370	G	**-ân**a itmiş ser-fürū	KGR	ZK	Mürdef
371	G	**-âh**-ı nev	EKKR	ZK	Mürdef
372	G	**-âr**dur bu	EKKR	ZK	Mürdef
373	G	**-âh**	-	ZK	Mürdef
374	G	**-âr** oldı âh	KGR	ZK	Mürdef
375	G	**-ūn** oldum âh	KGR	ZK	Mürdef
376	G	**-ân**a nigâh	EKKR	ZK	Mürdef
377	G	**-ân** ḳapusında	KR	ZK	Mürdef
378	G	**-ân** söyle	KR	ZK	Mürdef

379	G	**-ân** yolına	KR	ZK	Mürdef
380	G	**-er** eyle	KR	TK	Mücerred
381	G	**-âl** eyle	KR	ZK	Mürdef
382	G	**-âr** ise	KR	ZK	Mürdef
383	G	**-ân** ola	KR	ZK	Mürdef
384	G	**-îr** ola	KR	ZK	Mürdef
385	G	**-âr**a	EKR	ZK	Mürdef
386	G	**- âr**a	EKR	ZK	Mürdef
387	G	**-et** ile	KR	TK	Mücerred
388	G	**-âb** ile	KR	ZK	Mürdef
383	G	**-âb**uñla	EKR	ZK	Mürdef
390	G	**-ū**yile	EKR	TK	Mücerred
391	G	**-â**yile	EKR	TK	Mücerred
392	G	**-îr** ile	KR	ZK	Mürdef
393	G	**-în**e	EKR	ZK	Mürdef
394	G	**-âr**ında	EKR	ZK	Mürdef
395	G	**-û**lara	EKR	TK	Mücerred
396	G	**-îne** olmasa	KR	ZK	Mürdef
397	G	**-âr**da	EKR	ZK	Mürdef
398	G	**-âr**da	EKR	ZK	Mürdef
399	G	**-ân**uma	EKR	ZK	Mürdef
400	G	**-âr** var serde	KGR	ZK	Mürdef
401	G	**-ân** ṭuta	KR	ZK	Mürdef

402	G	**-âr** göre	KR	ZK	Mürdef
403	G	**-ân**a	EKR	ZK	Mürdef
404	G	**-er**e	EKR	TK	Mücerred
405	G	**-âm**umuz olsa	EKKR	ZK	Mürdef
406	G	**-er**ime	EKR	TK	Mücerred
407	G	**-et** ġonçe	KR	TK	Mücerred
408	G	**-ân** üstine	KR	ZK	Mürdef
409	G	**-ân**uñ naḳşına	EKKR	ZK	Mürdef
410	G	**-ân** çekilmede	KR	ZK	Mürdef
411	G	**-âm-**ı ʿişve	EKKR	ZK	Mürdef
412	G	**-st-**i ʿişveye	EKKR	TK	Mukayyed
413	G	**-âm-**ı kereminde	EKKR	ZK	Mürdef
414	G	**-ân**a	EKR	ZK	Mürdef
415	G	**-ebi**	-	ZK	Mürdef
416	G	**-â-**yı ney	EKKR	TK	Mücerred
417	G	**-âz** ney	KR	ZK	Mürdef
418	G	**-ül**i	-	ZK	Mürdef
419	G	**- ül**i	-	ZK	Mürdef
420	G	**-ül**leri	EKR	TK	Mücerred
421	G	**-â**ları	EKR	TK	Mücerred
422	G	**-ân** ucını	KR	ZK	Mürdef
423	G	**-ân**ı ucı	EKKR	ZK	Mürdef
424	G	**-ân**ı	EKR	ZK	Mürdef

425	G	**-âb** gibi	KR	ZK	Mürdef
426	G	**-ân**um gibi	EKKR	ZK	Mürdef
427	G	şu gibi	KGR	-	-
428	G	**-ân** gibi	KR	ZK	Mürdef
429	G	**-âr** olmış gibi	KGR	ZK	Mürdef
430	G	**-âr** gelmez mi	KGR	ZK	Mürdef
431	G	**-âr**a gelmedi mi	EKKR	ZK	Mürdef
432	G	**-âğ** yitmez mi	KGR	ZK	Mürdef
433	G	**-âr**a degmez mi	EKKR	ZK	Mürdef
434	G	**-âb** tehî	KR	ZK	Mürdef
435	G	**-en**ün daḫı	EKKR	TK	Mücerred
436	G	**-ân**a daḫı	EKKR	ZK	Mürdef
437	G	**-iş** görülmedi	KR	TK	Mücerred
438	G	**-et**i	EKR	TK	Mücerred
439	G	**-âm**ını buldı	EKKR	ZK	Mürdef
440	G	**-ân**umuzı	EKKR	ZK	Mürdef
441	G	**-eng** bağladı	KR	ZK	Mukayyed
442	G	**-ân** virdi	KR	ZK	Mürdef
443	G	**-âḳ**umı	EKR	ZK	Mürdef
444	G	**-â**yî	EKR	TK	Mücerred
445	G	**-â**yı	EKR	TK	Mücerred
446	G	**-în** çekdi	KR	ZK	Mürdef
447	G	**-ân** oldı	KR	ZK	Mürdef

448	G	**-ân** oldı	KR	ZK	Mürdef
449	G	**-âġ** oldı	KR	ZK	Mürdef
450	G	**-âr** oldı	KR	ZK	Mürdef
451	G	**-îb** oldı	KR	ZK	Mürdef
452	G	**-ân**ı gördüñ mi	EKKR	ZK	Mürdef
453	G	**-et**i	EKR	TK	Mücerred
454	G	**-â**muzı	EKR	TK	Mücerred
455	G	**-âr**ını	EKR	ZK	Mürdef
456	G	**-âġ** itdi bizi	KGR	ZK	Mürdef
457	G	**-ân**ı	EKR	ZK	Mürdef
458	G	**-îne**yi	EKR	ZK	Mürdef
459	G	**-ân**-ı meni	EKKR	ZK	Mürdef
460	G	**-et**dür külâh-ı Mevlevî	EKKR	TK	Mücerred
461	G	**-öz**i	EKR	TK	Mücerred
462	G	**-en**i	EKR	TK	Mücerred
463	G	**-ân**uñ olsaydı	EKKR	ZK	Mürdef
464	G	**-âġ**ını	EKR	ZK	Mürdef
465	G	**-ân**umı	EKR	ZK	Mürdef
466	G	**-âc** bozuldı	KR	ZK	Mürdef
467	G	**-ân** idi	KR	ZK	Mürdef
468	G	**-âl**i	EKR	ZK	Mürdef
469	G	**-âne**si	EKR	ZK	Mürdef
470	G	**-â**ları	EKR	TK	Mücerred

471	G	**-et**i	EKR	TK	Mücerred
472	G	**-de**dür şimdi	EKKR	TK	Mücerred

İncelenen 472 gazelde; 286 mürdef (%62), 176 mücerred (%37), 5 mukayyed (%0,5), 4 müesses(%0,5) kafiye kullanılmıştır. Mürdef kafiye gazellerde ve diğer nazım şekillerinde daha çok tercih edilmiş ancak Türkçe kelimelerle yapılan kafiyelerde mücerred kafiye kullanımı daha fazladır. Rediflerin 94'ü ek redif (%20), 159'u kelime redif (%34), 46'sı kelime grubu redif (%10) ve 138'i ek ve kelimeden oluşan rediflerle (%30) yapılmıştır. Ayrıca 35 gazelde redif (%6) olmadan ahenk sağlanmış ve 1 gazelde de (G427, "su gibi" redifli) kafiye kullanılmamıştır.

Nazım şekillerinin tamamı incelendiğinde ise Fasîh Dîvân'ında; mürdef kafiye %87, mücerred %10, diğer kafiye türlerinin ise %3 oranında kullandığı tespit edilmiştir. Cinaslı kafiye örneğini ise sadece birkaç manzumede kullanmıştır:

Ol perî bir mâhdur gün görmedük
Görmeyince ol mehi gün görmedük (Ma.37)

Ârzû-yı dil-i perîşânum
Seni görmekdür iy perî şânum (Ma.51/1)

Tablo 2.3 Redif Kullanım Tablosu

Redif	olur	var	baña	gönül	gibi	oldı	olmasun	itdüm
Sayı	12	8	7	8	5	5	5	4

Divân'da redifleri meydana getiren kelimelerin %40'nın Türkçe çekimli fiil olduğu görülmüştür. Bu orandan yola çıkarak kafiyelerin aksine rediflerde Türkçe kullanım oranının artması Türkçe kelimelerin manzumelerde işlevlik kazanmasını sağlamaya çalışıldığını söyleyebiliriz.

Sözlüğün Kullanım Kılavuzu

1. Fasîh Ahmed Dede Dîvân'ı sözlüğünde sözcükler ve/veya sözcük gurupları alfabetik olarak sıralanmıştır.
2. Madde başları en sola dayalı, kök-gövde şeklinde altı çizili olarak verilmiş; ek alan sözcükler ise ekine köküne ayrılmış fakat sözcük kökeni ya da türü gibi bilgilere yer verilmemiştir.
3. Sözcük divan içerisinde kaç kez tekrarlanmış ise alt alta sıralanmış, otomatik olarak numaralandırılmıştır. Ortak anlam başlığı altında olan sözcüklerin bulunduğu beyitteki kullanımın her biri alt alta dizilmiştir.
4. Sözcüklerin akla gelen ilk anlamı verilmiş, bağlamsal anlam bu ilk anlamı karşılamıyorsa "II" sembolü yazılarak bağlamsal anlam verilmiştir.
5. Arapça, Farsça veya Türkçe kökenli sözcüklerle yapılan terkipler birleştirilmiş, ek almışsa ayrımı yapılmış ve birleştirilmiş hali ile anlam verilmiştir.
6. Ayrıca açıklama gerektiren yerlerde parantez içi "( ) veya [ ]" bilgiye yer verilmiş beytin daha iyi anlaşılması sağlanmaya çalışılmıştır.
7. Sözcüklerde kullanılan anlam "kalıp ifade" ya da "deyim" vb. anlamlar taşıyorsa belirtilmiştir.
8. Özel isimler hariç diğer sözcükler ve/veya sözcük gurupları küçük harflerle yazılmıştır.

4. FASÎH AHMED DEDE DİVANI BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

A/Ā

a: *O, üçüncü tekil şahıs zamiri.*

1. Faṣīḥ āḳil olan ḳarşılaşmaz **anuñla**
   Hemān miṣāl-i livā semt-i rūzgāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [anuñla, -nuñ, -la]*
2. Gūş eyleyen elbette girer **anı** semāʿa
   Beñzer ki neye ḥażret-i Mollā nefes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 5). [anı, -(n)ı]*
3. İderdüm **anı** cebīn-i mübīnüñe teşbīh
   Eger ki māh-ı felek olmasa keṣāfet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 5). [anı, -n, -ı]*
4. İdüpdür **anı** ḫūn-āb-ı sirişküm dāmen-ālūde
   Şafaḳ ẓann eylemeñ çarḫ-ı sitem-kārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 7). [anı, -n, -ı]*
5. Aña lāyıḳ dinilmege çelebi
   Aña şāyeste ṣadr-ı maḥdūmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 3). [aña, -ñ, -a]*

a: *O, kişi zamiri (Hz. Muhammed yerine).*

1. Şeb degül noḳṭa-i ser-ṣūre-i Nūr
   İftiḫār eyler **anuñ** ile şüḫūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 8). [anuñ, -nuñ]*

a: *O, üçüncü teklik şahıs zamiri. II Onun.*

1. Dil eylemezse ġayrı dere nʾola ilticā
   Anuñ penāha der-geh-i pīr-i muġānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 8). [anuñ, -nuñ]*
2. Eglendi murād-ı cān-ı nā-şād
   Bāḳī **anuñ** ʿafv u luṭf u iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 182). [anuñ, -nuñ]*
3. Baḳī **anuñ** emr ü hükm ü fermān
   Dergāh-ı Ḫudāya ilticā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 183). [anuñ, -nuñ]*

a: *O, üçüncü teklik şahıs zamiri.*

1. Oldur maḥabbet itmeye zāʾil **anı** fuṣūl
   Olmaya ʿışḳ-ı gül gibi mihmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 5). [anı, -nı]*
2. Şemşīr-i şemʿa urmada pervāne kendüyi
   Taḥrīke iy ṣabā **anı** sende ne iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [anı, -nı]*

3. Var ise gerd-i keder ben ḫākden refʿ eylegil
   Ḳalmasun mirʾāt-ı dilde **anı** cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [anı, -n, -ı]*
4. Sīnemde penbelerle nʾola ṣaḳlasam **anı**
   Dāġ-ı maḥabbetüñ baña bir yādigārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 7). [anı, -nı]*
5. Saḫt ber-cā seng-i küh-sār-ı ṣebāt olsa göñül
   Ceẕbe-i ḥüsnüñ yirinden **anı** iy meh-rū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 4). [anı, -nı]*
6. Kemān gibi çekilür saña atsan tīr-veş **anı**
   Senüñ seng-i cefāñı hem-ʿayār-ı kehrübā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 7). [anı, -n, -ı]*
7. ʿĀşıḳ ki tīr-i gamzeñe bir kez nişān ola
   Tā ḥaşre dek **aña** sebeb-i ʿizz ü şān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 2). [aña, -ñ, -a]*
8. Aña lāyıḳ dinilmege çelebi
   Aña ṣāyeste ṣadr-ı maḥdūmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 4). [aña, -ñ, -a]*
9. Gül-i bahārı olur **aña** āteş-i dūzaḫ
   O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 19). [aña, -ñ, -a]*
10. Ḳalmaz velī o kāse-i mīnā yine tehī
    Pür eyler **anı** sāḳī-i bezm-i çehārümīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 4). [anı, -n, -ı]*
11. Bāḳī **anuñ** ʿafv u luṭf u iḥsān
    Baḳī **anuñ** emr ü hükm ü fermān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 179). [anuñ, -nuñ]*
12. Bāḳī **anuñ** ʿafv u luṭf u iḥsān
    Baḳī **anuñ** emr ü hükm ü fermān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 180). [anuñ, -nuñ]*

āb: *Su.*

1. Müşkildür itmek āteş ile **āb** imtizāc
   Mey gördügince serkeş olur ol tenük-mizāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 2). [āb,]*
2. Nūş-ı mey eyledükçe ruḫuñ tāb-dār olur
   Āteş ʿacebdür **āb** görüp şuʿle-bār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 2). [āb,]*
3. Sāḳī ġam-ı cihānı idem bil ki ber-ṭaraf
   Āb istedükçe sen baña cām-ı şarāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [āb,]*
4. Sāḳī ki ʿaks-i rūyını sāġarda gösterür
   Āteşle **ābı** ḥāşılı bir yirde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [ābı, -ı]*
5. Āteş-i ġamdan kebāb olmış şarāb ister göñül
   Teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur **āb** ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 2). [āb,]*

6. Dīdeler **ābda** mı yoḫsa şeker-ḫ∨ābda mı
   Pister-i nāzda mı ḫāk-i meẕelletde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 7). [ābda, -da]*
7. Ne ḳadar pāyına yüz sürdüm ise **āb** gibi
   Serkeş oldı o perī āteş-i pür-ṭāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 1). [āb,]*
8. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
   Ṣāf iden sīnesini āyine vü **āb** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 8). [āb,]*
9. Zihī kāşāne kim reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
   Şikeste cāmı saḳfından ki ṭamlar **abı** bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 2). [abı, -ı]*
10. Dil-i aʿdā-yı fāsid luṭf ile şafvet ḳabūl itmez
    Ne deñlü eyleseñ tedbīr sāḳī bāde **āb olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 4). [āb olmaz, -maz]*

<u>āb:</u> *Bir şey içmek.*

1. Biz ol diyār-ı şevḳde perverde olmışuz
   Çün bāde neşve-mend ola kim içse **ābumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 4). [ābumuz, -umuz]*

<u>āb:</u> *Su. II şarap.*

1. Bize hiç neşve virmiyor sāḳī
   Virdügüñ bāde **ābdur** gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 4). [ābdur, -dur]*
2. Ḫayāl-i ḳaddi ile aġlasam eger yāruñ
   Çıḳar feleklere dek **ābı** çeşm-i ḫūn-bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 2). [ābı, -ı]*
3. Girye teskīn-i sūz-ı dil itmez
   Ābı āteş-fürūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 8). [ābı, -ı]*
4. Başdurmışam **āba** Nīl ile Ceyhūnı
   Żabt eyleyemem dü-dīde-i pür-ḫūnı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 1). [āba, -a]*

<u>āb:</u> *Su II sevgilinin hançer gibi gamzesi.*

1. Ḫançer-i gamzeñe ʿuşşāḳ siper virmezler
   Sīneden ġayrıya ol **āba** güẕer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [āba, -a]*

āb olurdı: *Su olmak, erimek. II terlemek.*

1. Mānend-i rūy-ı pür-ʿaraḳ-ı āteşīn-i yār
   Aḫẕ itmek **āb olurdı** fürūzende nārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 28). [āb olurdı,]*

āb u dāne: *Yiyecek ve içecek, rızık.*

1. Olmazsa **āb u dāne** Faṣīḥ olmasun hemān
   Ādemsüz olmaya ser-i ḫ∨ān-ı behiştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 7). [āb u dāne,]*

āb u gilde: *Su ve toprak (fani dünya bağlamında).*

1. Bu **āb u gilde** ne çekdüñse iy Faṣīḥ hele
   Dü-çeşm-i terle dil-i bī-ḳarārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 9). [āb u gilde, -de]*

āb u hevādan: *Su ve hava. II etki.*

1. Ḥaẕer eşk ü āh-ı seḥerden ḥaẕer
   Mīzācuñ bu **āb u hevādan** ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 6). [āb u hevādan, -dan]*

āb u hevāsın: *Su ve hava.*

1. Eyledi kişver-i dil **āb u hevāsın** taġyīr
   Germ idüp girye vü āh-ı dili ḫāṣıyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 3). [āb u hevāsın, -sın]*

āb u tāb: *Parlaklık, güzellik.*

1. Gördük cemāl-i meh-veşüñi **āb u ṭāb** ile
   Düşdük bu āh u giryeye cān-ı ḫarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 1). [āb u ṭāb,]*

āb u tāb: *Güzellik, parlaklık, tazelik. II su ve hararet.*

1. Sāġar be-dest meclise gel **āb u tāb** vir
   Olsun cemālüñ āteş-i meyden fürūġnāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 6). [āb u tāb,]*

<u>āb u ṭāb ḳodı:</u> *Güzellik, parlaklık, tazelik bırakmamak.*

1. Çemenlerinde cihānuñ ne **āb u ṭāb ḳodı**
   Nihāl-i serv-ḳadüñ cūy-bār-ı reftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 3). [āb u ṭāb ḳodı, -dı]*

<u>āb u tābı:</u> *Parlaklık, güzellik.*

1. Eşk ü āh-ı dildür ancaḳ ġāze-i ruḫsārı kim
   Āb u ṭābı olmada gitdükçe dil-dāruñ füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 8). [āb u ṭābı, -ı]*

<u>āb u tābı:</u> *Güzellik, parlaklık, tarz.*

1. Şanmañuz yāra tekellümle nigāh itmekledür
   Āb u tābı ʿāşıḳuñ giryeyle āh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [āb u tābı, -ı]*

<u>āb u ṭābı ḳalmamış:</u> *Parlaklık ve güzelliği kalmamış.*

1. Dil-rübānuñ **āb u ṭābı ḳalmamış**
   Şimdi ol ḫumuñ tehī olmış şarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 1). [āb u ṭābı ḳalmamış, -ma, -mış]*

<u>āb u tāb-ı nāz:</u> *Nazın güzelliği, letâfeti.*

1. Maḥabbet ehline de āteşîn niyāz ister
   O şūḫ-ı işve-gere **āb u tāb-ı nāz** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [āb u tāb-ı nāz,]*

<u>āb u tāb-ı nāz:</u> *Nazın güzelliği ve parlaklığı.*

1. Maḥabbet ehline de āteşîn niyāz ister
   O şūḫ-ı işve-gere **āb u tāb-ı nāz** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [āb u tāb-ı nāz,]*

<u>āb u tāb-ı nazmuma:</u> *Saf, duru ve etkili şiir.*

1. Ṭaʿn-ı düşmen **āb u tāb-ı naẓmuma** virmez keder
   Āb-ı pāke māniʿ-i ṣafvet degüldür ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 7). [āb u tāb-ı naẓmuma, -um, -a]*

<u>āb u tāb-ı riyāz-ı maḥabbete:</u> *Aşk bahçesinin parlaklığı, güzelliği.*

1. Dil virmiş **āb u tāb-ı riyāz-ı maḥabbete**
   Āhen nesīm-i eşk-i terin şeb-nem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 5). [āb u tāb-ı riyāz-ı maḥabbete, -e]*

<u>āb u tāb-ı ruḫ:</u> *(sevgilinin) yanağı parlaklığı ve güzelliği.*

1. Feyż-ı şarāb-ı nāb virüp **āb u tāb-ı ruḫ**
   Bezm-i cihānı rūşen ider āfiṭāb-ı ruḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 11, Mısra 1). [āb u tāb-ı ruḫ,]*

<u>āb vir:</u> *Hayat vermek, can suyu olmak.*

1. Dök cism-i dāġ dāġ Faṣīḥā sirişk-i ter
   İy dīde lālezār-ı ġam-ı ʿışḳa **āb vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 10). [āb vir,]*

<u>ʿabā:</u> *Ekseriyetle yünden yapılmış, bol giyimli bir libas, elbise.*

1. Ol seyyidüñ ġam-ı ruḫ-ı āliyle iy Faṣīḥ
   Terk eyledüm ḳabāları giydüm ʿ**abāları** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 10). [ʿabāları, -lar, -ı]*

<u>ābā:</u> *Babalar.*

1. Mümtāz-ı mesel bir püser-i yektāsın
   Bağışlaya **ābāña** Ḫudā İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 4). [ābāña, -ñ, -a]*

<u>ʿaba bulmadı:</u> *giyecek giysi bulamamak.*

1. Pā-māli iken himmetümüñ aṭlas-ı çarḫ
   Bulmadı ten-i bürehne bir köhne ʿaba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 4). [ʿaba bulmadı, -ma, -dı]*

<u>ābād:</u> *Bakımlı, güzel, şenlikli, mamur.*

1. Niçe biñ ḫāṭır-ı şeydā yıḳılur kūyında
   O perī milket-i ḥüsnin niçe **ābād** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [ābād,]*

ābād ider: *Şenlendirmek, mesut etmek. II yıkılmamak, sürmek. III ebedi ayakta kalmak.*

1. ʿIşḳdur kevne ʿillet-i ḫilḳat
   ʿIşḳ **ābād ider** dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 4). [ābād ider,]*

ābād ola: *Yıkılmamak, sürmek, ebedî ayakta kalmak ‖ şenlenmek.*

1. Geldi o zemān ki ehl-i dil şād ola
   Ġamdan yıḳılan göñüller **ābād ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 2). [ābād ola, -a]*

abād-kün-i ḫāṭır-ı vīrānsın: *Harap gönülleri şenlendiren (Allah).*

1. Merhem-zen-i zaḫm-ı sīne-rīşānsın sen
   Abād-kün-i ḫāṭır-ı vīrānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 109, Mısra 2). [abād-kün-i ḫāṭır-ı vīrānsın, -sın]*

abdāl olup: *Gezgin derviş olmak.*

1. Abdāl olup ʿālemi seyrān eyle
   ʿIşḳıyla ṭutuş cismüñi uryān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 1). [abdāl olup, -up]*

abdāl-ı ḥayrānuz: *Şaşkın âşık.*

1. ʿĀlemüñ seyrinde bir **abdāl-ı ḥayrānuz** henüz
   Kim ḳanāʿat eyledük iy dil niyāz u seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 3). [abdāl-ı ḥayrānuz, -uz]*

abdāl-ı ʿışḳdur: *Aşk dervişi.*

1. Gūyā ki ten-bürehne bir **abdāl-ı ʿışḳdur**
   Yaḳmış vücūd-ı lāġara dāġ-ı niyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 3). [abdāl-ı ʿışḳdur, -dur]*

abdāl-ı ʿışkuñdur: *Aşk dervişi olmak.*

1. Degüldür kehkeşān u māh-ı bedr **abdāl-ı ʿışḳuñdur**
   Felek kim sīmden bir pāleheng olmış miyānından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 1). [abdāl-ı ʿışḳuñdur, -uñ, -dur]*

āb-dār olsa: *taze, parlak olmak.*

1. Āb-dār olsa nʾola nev-bāvesi naḫl-i dilüñ
   Dīdeden kesb eylemiş feyż-nümāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 7). [āb-dār olsa, -sa]*

āb-dār olur: *Parlamak, ışıldamak.*

1. Teskīn-i teşnegī-i dil eyler taḫayyüli
   Yāḳūt-ı laʿl-i nābı ʿaceb **āb-dār olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 6). [āb-dār olur, -ur]*

ʿabd-i dīrīnüñ: *Eski, kadim köle, hizmetkar.*

1. Faṣīḥ-i zārdan kimdür dimek cāʾizse sulṭānum
   Ġulām-ı kem-terīnüñ ʿ**abd-i dīrīnüñ** senā-ḫ∨ānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 18). [ʿabd-i dīrīnüñ, -üñ]*

ʿabd-i kemīne iderse: *Ucuz, zavallı köle haline getirmek.*

1. Sikender āyīnesi rūyı laʿli āb-ı Ḥıżırdur
   N'ola iderse şeh-i baḥr ü berri ʿabd-i kemīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 6). [ʿabd-i kemīne iderse, -er, -se]*

ʿabd-i kemīniyem: *Ucuz, zavallı köle.*

1. O āsitānenüñ ʿ**abd-i kemīniyem** ki Faṣīḥ
   Seni bu ʿāleme bir demde pādişāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 9). [ʿabd-i kemīniyem, -i, -yem]*

ʿabd-i nā-murādı: *Mahrum kalan, muradına eremeyen kul.*

1. Dergahuña itdüm istinādı
   Redd itme bu ʿ**abd-i nā-murādı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 154). [ʿabd-i nā-murādı, -ı]*

ʿabd-i żaʿīf: *Zayıf kul.*

1. İy ḳuvveti çoḳ ḳudreti çoḳ ḥażret-i Bārī
   Bu ʿ**abd-i żaʿīf** üzre ḥafīf eyle bu bārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 56, Mısra 2). [ʿabd-i żaʿīf,]*

ʿabd-i zelīlüm: *Hakir kul.*

1. Bir ʿ**abd-i ẕelīlüm** ki cemīʿ aḥvālüm
   Maʿlūm-ı cenāb-ı ʿizzetüñdür yā Rab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 3). [ʿabd-i ẕelīlüm, -üm]*

ābī: *su verilmiş, keskin, çelik.*

1. Olursa nʾola zaḫmı leẕīẕ iy dil-i kem-ter
   Gūyā ki meger **ābīdür** ol bildeki ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 2). [ābīdür, -dür]*

āb-ı cāh-ı ʻamīḳ: *Derin kuyuların suyu.*

1. Sefīd olurdı o dem noḳṭalar miṣāl-i leʾāl
   ʻUluvv-i ḳadrini gūş itse **āb-ı çāh-ı ʻamīḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 44). [āb-ı çāh-ı ʻamīḳ,]*

āb-ı cemālüñ: *Yüzünün parlaklığı.*

1. Gel ġayra şitāb ile varup olma ʿaraḳ-rīz
   İy nūr-ı dü-çeşm itme telef **āb-ı cemālüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 4). [āb-ı cemālüñ, -üñ]*

āb-ı cerīme-sūy ide: *İçilmesi günah olan, içki.*

1. Çoḳ ḫumm-ı bādeyi ide āb-ı cerīme-sūy
   Bir ṣubḥ-gehde ḫaṣṣa-i āh-ı nedāmetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 3). [āb-ı cerīme-sūy ide, -e]*

āb-ı ceşm-i giryānum: *Ağlayan gözün yaşı.*

1. Her ne cānibde bulınsa meyl ider elbette dil
   Ḫāk-i kūy-ı yāra **āb-ı çeşm-i giryānum** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 4). [āb-ı çeşm-i giryānum, -um]*

āb-ı cūy: *Akarsu, ırmak.*

1. Ol serv-i nāz serkeş olup gitmede Faṣīḥ
   Düşmekde **āb-ı cūy** gibi ḫāk-i pāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 10). [āb-ı cūy,]*
2. Eyler ṭaraf ṭaraf şeh-i dey nāmeler revān
   Geh **āb-ı cūy** ile gehi bād-ı ṣabāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 4). [āb-ı cūy,]*

āb-ı cūy-ı neşāt: *Sevinç nehrinin suyu.*

1. Olur mı feyż-ı nesīm-i ṭarabla ḫurrem ü sebz
   Gelür mi gülşen-i ümmīde **āb-ı cūy-ı neşāṭ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 4). [āb-ı cūy-ı neşāṭ,]*

āb-ı cūy-ı niyāzı: *Dua, yalvarmanın akarsuyu. II akarsu gibi olan dualar.*

1. Sen gönder **āb-ı cūy-ı niyāzı** ayāġına
   Şāyed ki meyl ide o ser-āmed nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 5). [āb-ı cūy-ı niyāzı, -ı]*

āb-ı dīde-i giryānumı: *Ağlayan gözün göz yaşı.*

1. Silmedüñ bir kere **āb-ı dīde-i giryānumı**
   Ḫūn ile ālūde gördüñ niçe kez dāmanuñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 2). [āb-ı dīde-i giryānumı, -um, -ı]*

āb-ı dü-cesmi: *Islak iki gözün gözyaşı.*

1. Aḳsun Faṣīḥ cūları bāġ-ı maḥabbetüñ
   İtsüñ hemīşe dāmeni **āb-ı dü-çeşmi** ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 9). [āb-ı dü-çeşmi, -i]*

āb-ı enhārum: *Nehirlerin suyu.*

1. Hücūm-ı giryeme bāʿiṣ nevā-yı bülbüldür
   Hevā-yı ʿışḳ ile cūş eyler **āb-ı enhārum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 8). [āb-ı enhārum, -um]*

āb-ı eşk-i müştāḳı: *Özlemin gözyaşı suyu.*

1. Dīdede **āb-ı eşk-i müştāḳı**
   Āteş-i intiẓār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 7). [āb-ı eşk-i müştāḳı, -ı]*

āb-ı eşk-i ter: *Kurumayan göz yaşı.*

1. Eger ki eylemese **āb-ı eşk-i ter** nem-nāk
   Yanardı cümle müjem āh-ı pür-şerārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 7). [āb-ı eşk-i ter,]*

āb-ı girye-i çeşme-i cān: *Aşığın gözlerinden akan gözyaşı suyu.*

1. Cūş eyleyüp **āb-ı girye-i çeşme-i cān**
   Āġūşuma rīzān olur ḳaṭre-zenān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 1). [āb-ı girye-i çeşme-i cān,]*

āb-ı ḥayāta: *İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve nerede olduğu bilinmeyen bir kaynağın suyu, bengi su. II ömür.*

1. Daḫı sīr olmadın **āb-ı ḥayāta** eyledüñ maʿdūm
   Senüñ indüñde ḳadr-i ẕāt-ı erbāb-ı hüner maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 41). [āb-ı ḥayāta, -a]*

āb-ı ḥızırdur: *Ölümsüzlük suyu, bengisu.*

1. Sikender āyīnesi rūyı laʿli **āb-ı Ḫızırdur**
   N'ola iderse şeh-i baḥr ü berri ʿabd-i kemīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 5). [āb-ı ḥızırdur, -dur]*

āb-ı ḫoş-nümā: *Güzel görünen su.*

1. O şūḫ giryemüzi **āb-ı ḫoş-nümā** mı ṣanur
   Duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz hevā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [āb-ı ḫoş-nümā,]*

āb-ı leṭāfet: *İçimi hoş, berrak su.*

1. Mīzāb-ı ḫāme bir ġazel-i āb-dārdan
   Demdür ki bāġa **ab-ı leṭāfet** niṣār ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 29). [ab-ı leṭāfet,]*

āb-ı leṭāfet: *Hoşluk, güzellik suyu.*

1. Mīzāb-ı ḫāme bir ġazel-i āb-dārdan
   Demdür ki bāġa **ab-ı leṭāfet** niṣār ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 29). [ab-ı leṭāfet,]*

āb-ı muṣaffādur: *Saf, tertemiz su.*

1. Sezādur dinse her zevraḳçesi taḫt-ı Süleymāndur
   Budur farḳ-ı şebīh ancaḳ ki bir **āb-ı muṣaffādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [āb-ı muṣaffādur, -dur]*

āb-ı muṣaffā-yı revān-perver: *Ruha kuvvet veren, ruhu besleyen saf su.*

1. İy dil ne gül-i şüküfte vü aḥmer imiş
   Ne **āb-ı muṣaffā-yı revān-perver** imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 2). [āb-ı muṣaffā-yı revān-perver,]*

āb-ı nümā: *Sır gösteren ayna.*

1. ʿUrūḳ-ı naḫle olmış bāde-veş āb-ı nümā sārī
   Yine gülşende emvāt-ı nebāta tāze cān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 3). [āb-ı nümā,]*

āb-ı pāke: *Saf su.*

1. Ṭaʿn-ı düşmen āb u tāb-ı naẓmuma virmez keder
   Āb-ı pāke māniʿ-i ṣafvet degüldür ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 8). [āb-ı pāke, -e]*

āb-ı raḥmetdür: *Rahmet suyu.*

1. Sīr-āb-ı zindegī bir ʿāşıḳ-ı dil-teşneyem
   Ḫançer-i ḫūn-rīz-i cānān **āb-ı raḥmetdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 6). [āb-ı raḥmetdür, -dür]*

āb-ı revān: *Akarsu.*

1. Baña her ḳaṭre eşküm olmada bir dāġ-ı aḫker-sūz
   Olurmış tāb-ı hiddetle meger **āb-ı revān** āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 8). [āb-ı revān,]*
2. İy gül bitüren ḫuşk-serinden ḫāruñ
   Vʾey ābı revān iden dilinden nāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 2). [āb-ı revān,]*

āb-ı revān: *Akarsu, ırmak.*

1. Bir serv-ḳad hevāsı ile bī-ḳarār olup
   Dārbüʾl-meşeldür **āb-ı revān** gibi sürʿatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 8). [āb-ı revān,]*

āb-ı revān: *Akarsu.*

1. Rūyumdan eşk-i çeşm-i terüm germ aḳar müdām
   Zer maʿdeninden uġrayan **āb-ı revān** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 4). [āb-ı revān,]*

āb-ı revān: *Akarsu II. Sevgilinin geçip gitmesi.*

1. Bir **āb-ı revān** görmeyeyüm yād-ı ruḫıyla
   Elbetde Faṣīḥ eşk-i teri ḳan iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 13). [āb-ı revān,]*

ābı revān iden: *Akıcı hale getirmek.*

1. İy gül bitüren ḫuşk-serinden ḫāruñ
   Vʾey **ābı revān iden** dilinden nāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 2). [ābı revān iden, -en]*

āb-ı revāndur: *Akarsu.*

1. ʿUşşāḳa çıḳa ḫançer-i bürrān ki kemerden
   Ol **āb-ı revāndur** ki çıḳar ṣanki kemerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 2). [āb-ı revāndur, -dur]*

āb-ı revāndur: *Akarsu II Gözyaşı.*

1. ʿİlācı iy göñül **āb-ı revāndur** çünki sevdānuñ
   Devā-yı ʿışḳ içün derd ile giryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [āb-ı revāndur, -dur]*

āb-ı revānı: *Akarsu.*

1. Biz durġurıruz ister isek **āb-ı revānı**
   Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 15). [āb-ı revānı, -ı]*

āb-ı revānı: *Akarsu, ırmak.*

1. Bu cism-i dāġ dāġ miyānında şerḥalar
   Beñzer o gül-sitāna ki **āb-ı revānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [āb-ı revānı, -ı]*

āb-ı rūy-ı neşāṭ: *Sevinç ve mutluluğun yüzsuyu. II mutluluğun onuru, itibarı.*

1. Döküldi yirlere ḥayfā ki **āb-ı rūy-ı neşāṭ**
   Şikeste itdi yine sāġar-ı meyi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 6). [āb-ı rūy-ı neşāṭ,]*

āb-ı ṣāf: *Temiz su.*

1. Ne **āb-ı ṣāf** ẓannum böyledür görseydi bir kerre
   Sikender eylemezdi cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 7). [āb-ı ṣāf,]*
2. Ne **āb-ı ṣāf** ki düşse ‘aks-i rūy-ı yār keşf eyler
   Verā-yı perde-i ḫāṭırdaki esrār-ı pinhānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 9). [āb-ı ṣāf,]*

āb-ı ṣāf: *Saf, durgun su.*

1. Ne **āb-ı ṣāf** ẓannum böyledür görseydi bir kerre
   Sikender eylemezdi cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 7). [āb-ı ṣāf,]*

2. O māhı itdiler yā mālik-i deryā-yı ʿirfānı
   Yahūd kim bir perīdür āb-ı ṣāfa itdiler daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 3). [āb-ı ṣafā,]*

āb-ı ṣāfa: *saf, durgun su.*

1. Cūy-ı eşkümde nihāl-i ḳaddini seyr eylegil
   Baḳ bu bir **āb-ı ṣāfa** rūḥ-ı revānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 8). [āb-ı ṣāfa, -a]*

āb-ı ṣāfa: *saf su.*

1. O māhı itdiler yā mālik-i deryā-yı ʿirfānı
   Yahūd kim bir perīdür **āb-ı ṣāfa** itdiler daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 3). [āb-ı ṣāfa,]*

āb-ı ṣāfı: *saf su.*

1. Ṣafā-yı ʿışḳı ne bilsün ġalīz-meşreb-i zühd
   Ki **āb-ı ṣāfı** ile revġan ittihād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 4). [āb-ı ṣāfı, -ı]*
2. Āb-ı ṣāfı cūya düşmiş berg-i gül ẓann eyledüm
   Gördügümde sāʿid-i dil-dār-ı sīmīn-berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 7). [āb-ı ṣāfı, -ı]*

āb-ı ṣāf-veş: *Saf su gibi.*

1. Her rengi ittihāz iderüz **āb-ı ṣāf-veş**
   Her ṣūreti ḳabūl iderüz hem-çü āyine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 53, Mısra 1). [āb-ı ṣāf-veş,]*

āb-ı sirişk: *Gözyaşı.*

1. Ol cūy-ı pür-ḫurūş-ı ferāvān çekilmede
   Āb-ı sirişk dāmenüm ancaḳ ter itmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 15). [āb-ı sirişk,]*

āb-ı sirişk-i dāmenüm: *Bedenin gözyaşı. II ağlayan can, beden.*

1. Ol cūy-ı pür-ḫurūş-ı ferāvān çekilmede
   Āb-ı sirişk dāmenüm ancaḳ ter itmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 15). [āb-ı sirişk-i dāmenüm,]*

āb-ı sirişk-i dīdeden: *Gözyaşının sel gibi akması.*

1. Sūzişüñ efzūn olur **āb-ı sirişk-i dīdeden**
   Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir āteşsin gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 38, Mısra 1). [āb-ı sirişk-i dīdeden, -den]*

2. Sūzişüñ efzūn olur **āb-ı sirişk-i dīdeden**
   Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir āteşsin göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 3). [āb-ı sirişk-i dīdeden, -den]*

āb-ı sirişküm: *Gözyaşı.*

1. Maḥabbet üzre olmış tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
   Henüz **āb-ı sirişküm** cūy iden ol mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [āb-ı sirişküm, -üm]*

āb-ı sirişküm: *Gözyaşı.*

1. Gözümde baḥr baḥr-ı şevḳuñ ile **āb-ı sirişküm**
   Göñülde ʿışḳuñ ile derd ü ġam sefīne sefīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 3). [āb-ı sirişküm, -üm]*

āb-ı tīġ-i ʿışḳ: *Aşk kılıcının suyu.*

1. Ḫāk-i cismüñ **āb-ı tīġ-i ʿışḳ** çāk itsün göñül
   Bu fenā gülşende bir pāre güşād ol sen de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 11). [āb-ı tīġ-i ʿışḳ,]*

āb-ı tīġ-i şerʿüñ: *Şeriat kılıcının keskinliği. II Allah'ın emirleri, İslam dininin kuralları.*

1. ʿĀlemleri **āb-ı tīġ-i şerʿüñ**
   Çirk-āb-ı küfrden eyledi pāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 9). [āb-ı tīġ-i şerʿüñ, -üñ]*

āb-ı vaṣluñ: *Kavuşma, ulaşma suyu.*

1. Ümmīdi **āb-ı vaṣluñ** ile rūzgārdur
   Leb teşne dil fütāde-çeh-i intiẓārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 1). [āb-ı vaṣluñ, -uñ]*

āb-ı zülāl: *Berrak su; kar suyu.*

1. Ṣafā-yı meşreb-i pākinde tīre māʾ-i ḥayāt
   Ḫiṭāb-ı luṭfına nisbetle telḫ **āb-ı zülāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 40). [āb-ı zülāl,]*

āb-ı zülāl-i nāz: *Naz, işvenin saf suyu. II keskinlik verme bağlamında.*

1. Leb-teşne itdi ḫūn-ı dil-i nev-niyāzuma
   Şemşīr-i ġamzeñe viren **āb-ı zülāl-i nāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 6). [āb-ı zülāl-i nāz,]*
2. Ser-çeşme-i ḥayāt dinilür dehānuña
   Şīrīn kelāmuña disün **āb-ı zülāl-i nāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 4). [āb-ı zülāl-i nāz,]*

āb-ı zülāl-i selsebīl-i cennetüñ: *Cennette bulunan pınarın berrak tatlı suyu.*

1. Didiler dil-teşneler bu çeşmenüñ tārīḫini
   ʿAynidür **āb-ı zülāl-i selsebīl-i cennetüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 3, Mısra 2). [āb-ı zülāl-i selsebīl-i cennetüñ, -üñ]*

āb-rūy-ı niyāz: *Duanın yüzsuyu. II onurunu sarsacak derecede yalvarmak.*

1. Bīhūde **āb-rūy-ı niyāz** eyledüm nis̲ār
   Meyl itmedi bu ḫāḳe o serkeş nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 3). [āb-rūy-ı niyāz,]*

āb-veş: *Su gibi.*

1. Bī-karār olma idüp her serv-ḳad ʿışḳıyla cūş
   Olma iy dil **āb-veş** zinhār maġlūb-ı hevā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 6). [āb-veş,]*
2. Sürsem ruḫı **āb-veş** zemīne
   Kim māʾil-i ḳadd-i ser-firāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 3). [āb-veş,]*

ac: *Görür duruma gelmek.*

1. Nergis çemende tā ʿaraḳ-ı jāle görmeye
   Mānend-i çeşm-i yār **açılmaz** ḫumārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 14). [açılmaz, -ıl, -ma, -z]*

ac: *Açılma. II sıkıntıdan kurtulmak, rahatlamak.*

1. Ḳalmaz Faṣīḥ ġam yime böyle bu rūzgār
   Bir gün der-i ümīde **açar** bād-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 10). [açar, -ar]*

ac: *Açık hale getirmek.*

1. Ḫumlardan alındı mey-i raḫşān-ı ḫarābāt
   Açıldı yine kān-ı Bedaḫşān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 2). [açıldı, -ıl, -dı]*
2. Ṣandum **açınca** sīnesin ol māh-ı tāb-nāk
   Ceyb-i ṣabāḥı pençe-i ḫurşīd itdi çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 1). [açınca, -ınca]*
3. Ġonçeler eşküfte yir yir tācir-i bād-ı şimāl
   Çār-sū-yı bāġda **açmış** bahāruñ bārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 4). [açmış, -mış]*

ac: *Ferahlık vermek II mutlu etmek.*

1. Geldi bahār göñlüm **açār** bir nesīm yoḳ
   Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur bir şemīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 1). [açār, -ar]*

ac: *Açık hâle gelmek, çiçeklenmek.*

1. Açılmaduḳca bād-ı bahār ile ġonçeler
   Olmaz güşāde ḥāṭır-ı nā-şāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 3). [açılmaduḳca, -ıl, -ma, -duḳca]*
2. Açar ancaḳ nesīm-i nev-bahārı ġonçe ṭūmārın
   O rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża ġayrı maḥrem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 3). [açar, -ar]*
3. Gül-zār-ı ḥüsnüñ **açdı** muṭarrā iki gülüñ
   Aḥsente siḥr-kārına meşşāṭa-i mülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 1). [açdı, -dı]*
4. Açdıḳça ṣubḥ ġonçelerin sīnesin ṣabā
   Ṣad-pāre olmasun mı dil-i zārı bülbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 3). [açdıḳça, -dıḳça]*
5. Kimüñ bezminde māhum nūş-ı cām-ı inbisāṭ itdüñ
   Süzülmiş nergis-i mestüñ **açılmış** verd-i ḫandānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 10). [açılmış, -ıl, -mış]*

6. Peymāneler içilmede güller **açılmada**
   Yir yir ṣafīr-i bülbül-i nālān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 3). [açılmada, -ıl, -ma, -da]*
7. ʿUḳdelerle seyr idenler didiler ol kāküli
   Daḫı bāġ-ı ḥüsninüñ **açılmamışdur** sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 2). [açılmamışdur, -ıl, -ma, -mış, -dur]*
8. Ṣabā geldi şemīm-i Yūsuf-ı Mıṣr-ı bahārıyla
   Çemen nergislerin **açdı** çü çeşm-i pīr-i Kenʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 12). [açdı, -dı]*
9. Ṣafḥa-i gülleri **açduḳça** nesīm-i esḥār
   Manṭıḳuʾṭ-Ṭayr oḳıdur bülbüle Aṭṭār-ı bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 19, Mısra 1). [açduḳça, -duḳça]*
10. Açılmadı ġonçe-i dil-i zār
    Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 135). [açılmadı, -ıl, -ma, -dı]*
11. O tāze naḫl bir iki ayāġ görmişe beñzer
    Ḫıram-ı ḳāmeti āşüfte gül-sitānı **açılmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 30, Mısra 2). [açılmış, -ıl, -mış]*

ac: *Açtırmak. II yaptırmak.*

1. Ṣabāya **açdurur** eyler niyāz-ı gūn-ā-gūn
   Hezār-muṣḥaf-ı gülden hemīşe fāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 5). [açdurur, -dur, -ur]*

ac: *Açmak, yakışmak.*

1. Cemāl-i dil-beri ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev güzel **açmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 3). [açmış, -miş]*

ac-: *Açmak, paylaşmak.*

1. Ġamla o ḳadār żaʿīf ḥālüm
   Yoḳ ḥālümi **açmaġa** mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 48). [açmaġa, -maġ, -a]*

ac-: *Açmak (ağız bağlamında).*

1. Āyīne-i idrākden itmiş gūyā
   Gül-ḳand-i belāġat ile **açmış** dehenüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 3). [açmış, -mış]*

ac-: *Açmak II Yara açmak, yaralamak.*

1. Ḫançer-i müşg-sûd-ı ʿışḳ **açmış**
   Niçe mümkin bu zaḫm-ı ten bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 7). [açmış, -mış]*

ʿacabā: *Acaba, şüphe, tereddüt, hayret ifade eden söz.*

1. Biz ki ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz
   Dilde bizden ʿ**acabā** bir kederüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [ʿacabā,]*

ʿaceb: *Acayip, garip, şaşılacak şey, tuhaf.*

1. Göñül ġafletle varmış ol perī-ruḫsāra meyl itmiş
   Devāsuz bir ʿ**aceb** derd-i nihānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 6). [ʿaceb,]*
2. Bir kerre suʾāl eylemedüñ ḫāl-i Faṣīḥı
   Gelmez mi ʿ**aceb** ḥāṭıra hiç rūz-ı ḳıyāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 10). [ʿaceb,]*
3. Olsaḳ ʿ**aceb** mi şevḳ ile biz de külāh dost
   Olmamış o şems-i kec-külehüm tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [ʿaceb,]*
4. İki dāl ile Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
   Bir ʿ**aceb** ṭavr ile gördüm meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [ʿaceb,]*
5. Teskīn-i teşnegī-i dil eyler taḫayyüli
   Yāḳūt-ı laʿl-i nābı ʿ**aceb** āb-dār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 6). [ʿaceb,]*
6. Nūş-ı mey eyledükçe ruḫuñ tāb-dār olur
   Āteş ʿ**acebdür** āb görüp şuʿle-bār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 2). [ʿacebdür, -dür]*
7. Ol pādişāh-ı ḥüsnüñ ʿ**aceb** türktāzı var
   Böyle giderse memleket-i dil ḫarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 3). [ʿaceb,]*
8. Ḥaḳḳā cemal-i dil-ber ʿ**aceb** āteşīn olur
   Ḫurşīdi şuʿlesinden ider tīre-ḥāl-veş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [ʿaceb,]*
9. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿ**aceb** ġamze-kār olur
   Kim her nigehde biñ dil-i şeydā şikār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [ʿaceb,]*
10. ʿİlācı mümteniʿ yoḳ çāre terki merg-i miḥnetdür
    Maḥabbetle ʿ**aceb** derd-i dil-i müşkil-devāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 8). [ʿaceb,]*
11. Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmīḥ
    Faṣīḥ yār ʿ**aceb** ġayra mübtelā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [ʿaceb,]*
12. Yārānı bu şiʿr eylese iʿcāz ʿ**aceb** mi
    Kilk-i suḫan-ārā-yı Faṣīḥüñ eseridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 9). [ʿaceb,]*

13. Görüp ruḫsārı üzre kākülin dil murġı bend olmuş
ʿAcebdür āteş-i sūzende üzre āşiyān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 4). [ʿacebdür, -dür]*
14. ʿAceb vaḳtinde teşrīf eyledüñ kim cism-i zārumdan
Vedāʿa bir nefes ḳalmışdı cān-ı mübtelā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 3). [ʿaceb,]*
15. Penbe-i dāġ-ı yārı didi gören
Ne ʿ**aceb** gülde yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 2). [ʿaceb,]*
16. ʿAceb mi olsa zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem
Bu şiʿr-i dil-pesende iy Faṣīḥ oldı cihān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 9). [ʿaceb,]*
17. Tenüñ ḫākister itmiş āh-ı āteş-zāduñ iy bülbül
ʿAcebdür ḫārı sūzān itmemek feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 2). [ʿacebdür, -dür]*
18. Bulmazdı sükūn āteş-i dil olmasa eşküm
Bulındı ʿ**aceb** demde bāña dīde-i giryān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 4). [ʿaceb,]*
19. ʿArż itmede mācerāyı yāra
İy dīde-i ter ʿ**aceb** cerīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 6). [ʿaceb,]*
20. Kemāl üzre ṭarāvet var ten-i pāk ü laṭīfüñde
ʿAceb rūḫ-ı muṣavversin ʿaceb nūr-ı mücessemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 6). [ʿaceb,]*
21. Kemāl üzre ṭarāvet var ten-i pāk ü laṭīfüñde
ʿAceb rūḫ-ı muṣavversin ʿ**aceb** nūr-ı mücessemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 6). [ʿaceb,]*
22. ʿAcebdür pāy-bend-i ülfet olmaḳ dār-ı ʿālemde
Ġarīḳ-ı baḥr olursañ da geçilmez aşinalardan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 42, Mısra 1). [ʿacebdür, -dür]*
23. Ḥaḳḳā ki ʿ**aceb** dil-ber-i raʿnāsın sen
Şīrīn-ḥarekāt u şūḫ u zībāsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 2). [ʿaceb,]*
24. Ḳoparmaḳda felek başuma her sāʿat ḳıyāmetler
ʿAceb memnūn olurdum bir gün evvel gelse ferdāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 28). [ʿaceb,]*

ʿ**aceb:** *Hayrette bırakan.*

1. Cemāli seyrine ʿuşşāḳ ṣāf-keşīde-i şevḳ
Var āsitāne-i yāra ʿ**aceb** temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 4). [ʿaceb,]*

ʿ**aceb:** *Acaba II hiç.*

1. Terk itmemiş bi-nefsihi mestān ḫayāli
Ḳays ile çeşm-i Leyli ʿ**aceb** āşinā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 8). [ʿaceb,]*

ʿ**aceb:** *Acayip, şaşılacak derecede.*

1. Baña raḥm itmedüñ dirīġ dirīġ
   Ne ʿ**aceb** baḫt-ı bī-medārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 6). [ʿaceb,]*

ʿ**aceb:** *Acaba, şüphe, tereddüt, hayret ifade eden söz.*

1. İḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān olup
   Cāmı Faṣīḥ ʿ**aceb** Cemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 10). [ʿaceb,]*
2. Nevā-yı şevḳ-baḫş-ı muṭrib istiʿcāle bādīdür
   Faṣīḥā zevraḳ-ı cāme ʿ**aceb** bād-ı muvāfıḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 18, Mısra 2). [ʿaceb,]*

ʿ**aceb:** *Acaba, şaşılacak şey II Öyle bir, o kadar, çok.*

1. Ol şeh-i ḥüsn ʿ**aceb** ṭavr ile geldi bāġa
   Zülfüñ eṭrāfa perīşān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 5). [ʿaceb,]*

ʿ**aceb:** *Acaba, nasıl?*

1. Miṣāl-i sāye pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ kimdür
   Kimüñ gül-zār-ı cismüñ cilve-gāh itdüñ ʿ**aceb** bilsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [ʿaceb,]*
2. Hele biz ḫayli demdür ḳaṭʿ-ı ümmīd eyledük şimdi
   ʿAceb nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 6). [ʿaceb,]*
3. ʿAceb teşrīfüñe kimlerdür iy meh muntaẓır her şeb
   Henüz encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [ʿaceb,]*
4. Faṣīḥ -i zār olaldan dūr ḫayli rūzgār oldı
   ʿAceb şimdi ġubār-ı āsitān-ı devletüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 10). [ʿaceb,]*
5. İy perī-ruḫsār bilmem ülfetüñ kimlerledür
   Hiç görinmezsin ʿ**aceb** üñsiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [ʿaceb,]*
6. Maʿḳūl vechi nīke ʿ**aceb** bilseñ iy perī
   Aġyār-ı rū-siyāha o luṭf-ı nigāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 5). [ʿaceb,]*
7. Ḫumār-ı ġamla ḫamūş ehl-i dil ʿ**aceb** sāḳī
   Niçün sebū-yı mey-i pür-ṣafāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 7). [ʿaceb,]*

8. Temām itmiş debistān-ı ḥüsnde ders-i maḥbūbı
   O ṭıfl-ı nāz-perverdem ʿ**aceb** şīrīn-maḳāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 6). [ʿaceb,]*
9. Güstāh ʿ**aceb** ʿarż-ı merām eyledüñ iy dil
   Āteşlere yaḳduñ dili pür-tāb u tef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 6). [ʿaceb,]*
10. ʿArż-ı merāma iy dil ʿ**aceb** cürʾet eyledüñ
    Ṭiġ-ī ʿitāba ḫançer-i āzāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 5). [ʿaceb,]*
11. Kimüñ ẓānū-yı eşk-ālūduñ itdüñ mütteḳā-yı nāz
    ʿAceb kim būs ider dest-i şerīfüñ ṭarf-ı dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 4). [ʿaceb,]*
12. Gayrete irmez beyān olmaz zebān-ı ḳāl ile
    Bir ʿ**aceb** künc-i maḥabbet dāstānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 4). [ʿaceb,]*
13. Bilmem neden virildi o cevr-āşināya dil
    Olmış şekīb-düşmen ʿ**aceb** ıżṭırābı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 3). [ʿaceb,]*
14. ʿAceb ol ḳaddi naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz
    Ne güne ẕevḳ-baḫş olmaḳ gerek seyr-i çemen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 7). [ʿaceb,]*
15. Dirsem ʿ**aceb** mi kākülüñe naḫl-i yāsemīn
    Pīçide ser-be-ser ḳad-i nev-res-nihālüñe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 6). [ʿaceb,]*
16. Dil istemez ki ḫaṭ-āver ola o gül-rūyı
    ʿAceb ki bülbül-i şeydā ola çemen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 8). [ʿaceb,]*
17. Olmamış kimseye muvāfıḳ hiç
    Bir ʿ**aceb** rūzgārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 4). [ʿaceb,]*
18. Defʿ olınmaz ʿ**aceb** ḫumārdur bu
    Heft cām-ı sipihri itseñ nūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 6). [ʿaceb,]*
19. Gelmemiş hiç ḫayāl-i ġayra Faṣīḥ
    Bir ʿ**aceb** şiʿr-i āb-dārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 12). [ʿaceb,]*
20. Ne çekdigüñ dil-i zāruñ suʾāl iderseñ eger
    ʿAceb keş-ā-keşi vardur kemān-ı miḥnet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 4). [ʿaceb,]*
21. Kūyuñ bulur mıyum ki ʿ**aceb** cüst ü cūyile
    Gitsem çü ḫas gözümden aḳan ḳanlu ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 1). [ʿaceb,]*
22. Düşmiş ümīd-i ḳaddüñ ile yollara göñül
    Çıḳmaz diyār-ı ʿışḳa ʿ**aceb** ārzūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 6). [ʿaceb,]*
23. Nā-pezīr-i nihāyet ü encām
    Bir ʿ**aceb** fikr-i kār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 6). [ʿaceb,]*
24. Āteş urdı āh bülbül cümle gül-berg-i tere
    Tā bu deñlü sūz ʿ**acebdür** bir avuc ḫākistere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 2). [ʿacebdür, -dür]*

25. ʿAceb bu cūşiş-i eşke nihāyet olmaz mı
Telāṭum-ı yem-i ʿışḳa ḳarār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 5). [ʿaceb,]*
26. Şarāb-ı nāz ʿ**aceb** çeşm-i yāra gelmedi mi
Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 1). [ʿaceb,]*
27. Görinmez oldı o şeh-bāz-ı evc-i istiġnā
ʿAceb bu cānibe ṣayd u şikāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 8). [ʿaceb,]*
28. Nigāh-ı çeşmi ʿ**aceb** ben ġubāra degmez mi
Göñül nezāre-i luṭf-ı nigāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 1). [ʿaceb,]*
29. Düşdük senüñle fikr-i ġam-ı intiẓāra āh
Var mı göñül bu rāhuñ ʿ**aceb** ḥadd ü ġāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 6). [ʿaceb,]*
30. ʿ**aceb** dilden de bir tāze ḫaber var mı
İşitdük gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan ṣabā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 1). [ʿaceb,]*

ʿaceb eyler: *Şaşırmak, hayret etmek.*

1. Eyler ise ʿaceb dem ü ʿālemdür iy Faṣīḥ
Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi bālā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 9). [ʿaceb eyler, -r]*

‘aceb mi: *Şaşılır mı, tuhaf mı?*

1. Miṯāl-i rūy-ı cānān ṣāf-ter āyīne-i devrān
‘Aceb mi eyler ise ṭūṭī-i ṭab‘um gazel-ḫ∨ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 26). [‘aceb mi,]*
2. Dil-i ḥazīne ṣafā-baḫş çün peyām-ı viṣāl
Zemāne ḫande-i ‘ayş u neşāṭ ile lebrīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 12). [‘aceb mi,]*
3. O şūḥı eylesem āġūşa çekmege daʿvet
ʿAceb mi sāʿid-i ṣayyāda şāh-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 4). [ʿaceb mi,]*
4. ʿAceb mi çıḳmasalar tengnā-yı sīnemden
Ḳadīmi derd ü ġamuñ āşinā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 7). [ʿaceb mi,]*
9. Sipihre itmez isem ser-fürū ʿ**aceb mi** Faṣīḥ
Cenāb-ı der-geh-i dil-dāra intisābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 9). [ʿaceb mi,]*
10. ʿAceb mi ḫāme-veş gūş idenüñ aġzın ṣulandırsa
Faṣīḥā nazm-ı şīrīnüñde ḥaḳḳā kim melāḥat var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 13). [ʿaceb mi,*
11. ʿAceb mi ʿāşıḳ-ı dil-sūz iderse girye vü āh
Dem-i firāḳda leyl ü neḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [ʿaceb mi,*

12. ʿAceb mi āteş ile ülfet itse pervāne
    Mizāc-ı dil-ber-i rūşen-ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [ʿaceb mi,]*
13. ʿAceb mi sīneden ayrılmasa o gül-bün-i nāz
    Faṣīḥ pāk olıcaḳ bir zemīni nihāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 9). [ʿaceb mi,]*
14. Meydān-ı ceng-i ʿışḳda ednā zebūnumuz
    Virse ʿ**aceb mi** Rüstem-i Destānlara cevāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 7). [ʿaceb mi,]*
15. Açılsa ġonçe ʿ**aceb mi** nevā-yı bülbülden
    Güşāyiş-i dile bāʿiṣ olur hevā-yı laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 5). [ʿaceb mi,]*
16. ʿAceb mi dūrda yoḳlar ise nişānını ʿāşıḳ
    Bilür ne mertebedür saḫti-i kemānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 1). [ʿaceb mi,]*
17. Hemīşe vaṣf-ı leb-i laʿli düşmez aġzuñdan
    ʿAceb mi olsa Faṣīḥā leẕīẕ eşʿāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 10). [ʿaceb mi,]*
18. Ḥarāret-i teb-i hicrān ile pür-āteşdür
    ʿAceb mi itse gönül cüst ü cūy cūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 4). [ʿaceb mi,]*
19. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen olsaḳ maḥabbetle
    O Leylī ile hem-şīre gönül Mecnūn ile tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 7). [ʿaceb mi,]*
20. Ḥarīm-i dilde ḥaḳkā nāz-perverd-i naʻīmümdür
    ʿAceb mi ṭıfl-ı eşküm düşmese bir dem kenārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 8). [ʿaceb mi,]*
21. Faṣīḥ ʿadū-yı maʻārifle itmiş ʻahd ü yemīn
    ʿAceb mi görmeseler tengi vü yesār ki çarḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 9). [ʿaceb mi,]*
22. İtdi güşāde ġonçe-i ṭabʿum hevā-yı ney
    Olsam ʿ**aceb mi** bülbül-i medh-āzmā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 1). [ʿaceb mi,]*
23. ʿAceb mi çāk çāk eylerse āhum seng-i ḫārāyı
    O pür-sūzum müẕāb eyler nigāhum ṣaḫt pūlādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 6). [ʿaceb mi,]*
24. Meydān-ı ceng-i ʿışḳda ednā zebūnumuz
    Virse ʿ**aceb mi** Rüstem-i Destānlara cevāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 7). [ʿaceb mi,]*
25. İtdi güşāde ġonçe-i ṭabʿum hevā-yı ney
    Olsam ʿ**aceb mi** bülbül-i medh-āzmā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 1). [ʿaceb mi,]*
26. İtmiş ḳabūl feyż-ı nefes tā dem-i ezel
    Olsa ʿ**aceb mi** nāle ile ser-firāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 6). [ʿaceb mi,]*
27. Benim o ḫ∨āce-i ḥüsn ile çoḳ ḥisābum var
    ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿarż itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 7). [ʿaceb mi,]*

28. ʿAceb mi yād u ferāmūş olınmasa hergiz
    Ki naḳş-ı ḥāfıẓa-i kāʾinātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 7). [ʿaceb mi,]*
29. ʿAceb mi eyleseler şāʿirān-ı şehr suʾāl
    Ki mülk-i maʿnīye rāh-ı necātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 5). [ʿaceb mi,]*
30. Faṣīḥ eylemede bikr-i maʿnīyi tezyīn
    ʿAceb mi eylese meşşāṭagān-ı dehre ṭaʿn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 9). [ʿaceb mi,]*
31. Faṣīḥ ʿadū-yı maʿārifle itmiş ʿahd ü yemīn
    ʿAceb mi görmeseler tengi vü yesār ki çarḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 9). [ʿaceb mi,*
32. ʿAceb mi ʿışḳ-ı gülden bülbül-i şeydā figān itse
    Taḥammül eylemek güçdür cefā-yı gayret-i ḫāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 3). [ʿaceb mi,]*
33. ʿAceb mi rūz u şeb giryān olup çün pīr-i Kenʿānı
    Aḳıtsam çeşm-i terden Nīl-veş seyl-i firāvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 1). [ʿaceb mi,]*
34. Ruḫuñ görsem ʿ**aceb mi** maḥv olursa ḳaṭre-i eşküm
    Ṭulūʿ itdükde mihr olur belī elbet nihān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [ʿaceb mi,]*
35. ʿAceb mi bülbüli gūş eylemezse ġonçe-i gülşen
    Teng-mizācdur olmaz cevābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [ʿaceb mi,]*
35. Ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿ**aceb mi** olsa memnūn-ı viṣāl
    Vaṣf-ı ḥüsnüñle yazılmış bir kitāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 3). [ʿaceb mi,]*
36. Olup tenhā-nişīn-i kūşe-i zindān-ı derd ü ġam
    ʿAceb mi Yūsuf-āsā terk idersem bezm-i iḫvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 6). [ʿaceb mi,]*
37. ʿAceb mi olmaz ise dilde ārzū-yı neşāṭ
    Olur mı ġonçe-i gül-zār-ı ġamda būy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 1). [ʿaceb mi,]*
38. ʿAceb mi çekmege āġūşa yārı istemesem
    Sükūn-ı keştīye çün kim kenār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 5). [ʿaceb mi,]*
39. Benim o ḫᵛāce-i ḥüsn ile çoḳ ḥisābum var
    ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿarż itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 7). [ʿaceb mi,]*

ʿaceb midür: *Şaşılır mı, tuhaf mı?*

1. Fütāde-i yem-i ġamdur ʿ**aceb midür** ki Faṣīḥā
   Ṣarılsa dil resen-i zülf-i yār-ı māh-cebīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 11). [ʿaceb midür, -dür]*

ʿacebdür: *Acayip, tuhaf, şaşırtıcı.*

1. ʿAcebdür āh-ı dilde iy şerār-ı āteş-i sīne
   Geh kirm-i şeb-firūz-āsā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 5). [ʿacebdür, -dür]*

ʿacep: *Acaba, şüphe, tereddüt, hayret ifade eden söz.*

1. Gelmez mi görmezüz o perī bezm-i ʿişrete
   Yoḳsa Faṣīḥ biz mi ʿ**acep** ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 12). [ʿacep,]*

acı sözlerle: *Söyleneni üzecek, dokunaklı söz; sert, kırıcı, ağır söz.*

1. Gerekmez būs-ı leb zehr olsun ol rūḥ-ı revānumdan
   Netice **acı sözlerle** uṣandum ṭatlı cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 60, Mısra 2). [acı sözlerle, -ler, -le]*

acıl-: *Açık hâle gelmek, çiçeklenmek.*

1. Baḳ dūd-ı dil ü dīde-i ḫūn-bār-ı Faṣīḥa
   Açıldı yine gülleri sünbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 10). [açıldı, -dı]*
2. Ammā yine naḫl-i kām-ı bī-bār
   Açılmadı ġonçe-i dil-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 132). [açılmadı, -ma, -dı]*

açıl: *Açık hâle gelmek II içini dökmek.*

1. Açılsa ġonçe ʿaceb mi nevā-yı bülbülden
   Güşāyiş-i dile bāʿiş olur hevā-yı laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 5). [açılsa, -sa]*

açıl: *Açık hâle gelmek, çiçeklenmek.*

1. Açılsa feyż-ı nesīm-i seḥerle ġonçe-i ter
   Güşāde olsa yine rūy-ı gül-sitān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 5). [açılsa, -sa]*
2. Sen gül gibi iy şūḫ **açılup** eyle tekellüm
   Her lāle-ruḫuñ ġonçe-ṣıfat aġzı büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 5). [açılup, -up]*
3. Gül **açılmış** bahārdur bu
   Mevsim-i lāle-zārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 1). [açılmış, -mış]*

4. Bahār geldi **açıl** gül gibi gülistāna
   Gelüp ḫırāma düşer naḫl-i servi dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 1). [açıl,]*
5. İder belāġate bād-ı ṣabā ile **açılur**
   Hevāya itmede dāʾim mütābaʿat ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 3). [açılur, -ur]*
6. Bād-ı ṣubḥ-ı nev-bahār ile **açılmış** ġonçeler
   Bülbülüñ rāz-ı derūnı āşikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 3). [açılmış, -mış]*

acıl: *(göz) açılması, görebilmek.*

1. Gözi kuḥl-ı ġubār-ı āsitānuñla **açılmışdur**
   Ḳadīmī dost-ı dīrīn-āşinādūr dil cenābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 5). [açılmışdur, -mış, -dur]*

ʿāciz: *Güçsüz, zayıf, beceriksiz.*

1. Ḥaḳḳ-ı ḥüsnüñde ne taʿbīr ideyüm
   ʿĀcizüm ḥaḳ bu hemān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 8). [ʿācizüm, -üm]*

āciz idi: *Güçsüz, zayıf, çaresiz bırakmak.*

1. Sebük-rev itdi kümeyt-i dilüm o mertebe şevḳ
   Ki sāyem **āciz idi** eylemekde hem-pāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 10). [āciz idi, -di]*

ʿacūze: *Kocakarı, huysuz, suratsız yaşlı kadın.*

1. ʿArūs-ı dehre meftūn olma kim yek-rūzedür ẕevḳi
   İdinmez bu ʿ**acūze** kimseyi hiç iki gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [ʿacūze,]*

ad: *İsim, şöhret.*

1. Bī-bāk ile nām-ı teʾemmül ḳomışuz
   Terk itmenüñ **adını** taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 2). [adını, -ı, -nı]*

aʿdā: *Düşmanlar, hasımlar.*

1. Aʿdā Faṣīḥ güft ü şinīd-i nifāḳ ile
   Geh düşmen eylemekde bize yārı gāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 9). [aʿdā,]*
2. Aʿdā ṣaḳın ki muntaẓır-ı furṣat olmasun
   Yāra nifāḳ idüp sebeb-i nefret olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 1). [aʿdā,]*
3. Daḫı **aʿdāya** nezāketle şemātetde misin
   Tā-be-key bu suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 10). [aʿdāya, -ya]*
4. Aʿdāları muḥibbüñe tercīh ider misin
   Şemşīr-i ġadr ile beni teşrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 1). [aʿdāları, -lar, -ı]*
5. Āh ile uġratmadum **aʿdāyı** şāhum yanuña
   Bekledüm gencīne-i ḥüsnüñ senüñ şemşīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 7). [aʿdāyı, -yı]*
6. Aʿdā gözine mār-eşer ü mālik-eẕāyuz
   Aḥbāba melek-ḫāsiyet ü ḥūr-liḳāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 11). [aʿdā,]*
7. Aʿdānuñ olur revzen-i çeşmine Faṣīḥ
   Her noḳṭa-i nesḫi ḫaṭṭ-ı beytüm bir mīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 3). [aʿdānuñ,]*

8. Gülşen-geh-i aḥbāba velī bād-ı ṣabāyuz
   Aʿdā gözine mār-eşer ü mālik-eẕāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 12). [aʿdā,]*

aʿdād: *Adetler, sayılar.*

1. Günden güne Ḥaḳ ṭabʿumı ʿālī itsün
   Her māhumı **aʿdādda** sālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 2). [aʿdādda, -da]*

ʿadād-ı necm: *Yıldızların sayısı (kadar).*

1. Olsa çü ʿ**adād-ı necm** bisyār
   Bir elden ider mihr-veş īsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 113). [ʿadād-ı necm,]*

ʿadāvet: *Düşmanlık.*

1. Nedür Faṣīḥ bu deñlü ʿ**adāvete** bāʿis
   O tünd-ḫū bize hiç bilmezüz neden düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 9). [ʿadāvete, -e]*

aʿdā-yı kīne-ḫ∨āh: *Kindar düşmanlar.*

1. O ẓulmi eyledi **aʿdā-yı kīne-ḫ∨āh** baña
   Ki nûr-ı dīde-i Zehrāʾ ya itdi anı Yezīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 35). [aʿdā-yı kīne-ḫ∨āh,]*

2. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
   O ẓulmi eyledi **a‘dā-yı kīne-ḫ∨āh** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 35). [a‘dā-yı kīne-ḫ∨āh,]*

aʿdā-yı müdāvādur: *Tedaviye düşman; iyileşmesine engel.*

1. Şifā-sāz olmada laʿl-i lebüñ ammā Mesīhādur
   Eger çi derd-i ʿışḳuñ dilde **aʿdā-yı müdāvādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 1). [aʿdā-yı müdāvādur, -dur]*

a‘dā-yı şūmuñ: *Uğursuz düşman, rakip.*

1. Zemān-ı devletinde meskeni yoḳ būm-ı miskīnüñ
   Meger kim var ise **a‘dā-yı şūmuñ** ḳalb-i viranı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 58). [a‘dā-yı şūmuñ, -uñ]*

ʿadd itmesünler: *Saymak, kabul etmek.*

1. İy göñül ʿ**add itmesünler** mi seni mümtāz-ı ʿışḳ
   Cān-ı sūẓanuñ mı yoḳ yā çeşm-i giryānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 3). [ʿadd itmesünler, -me, -sün, -ler]*
2. Zümre-i ʿuşşāḳdan ʿ**add itmesünler** kim bizüm
   Dest-i ġamdan ceybümüz dāmānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 5). [ʿadd itmesünler, -me, -sün, -ler]*

ādem: *İlk yaratılan insan ve ilk peygamber Hz. Âdem.*

1. Olmazdı bülend heftümin-ṭāḳ
   Ādem senüñ içün oldı īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 30). [ādem,]*

ādem: *İnsan, beşer.*

1. Faṣīḥ **ādem** helāk olmaz mı biʿllāh derd-i ġayretle
   Raḳīb-i dīv-sīret yār-ı cānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 9). [ādem,]*
2. Bād-ı nesīmi hem-nefes-i muʿciz-i Mesīḥ

Cānlar bağışlar **ādeme** vaḳt-i kerīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 8). [ādeme, --e]*

3. Ādemi bende iderler bu perī-rū begler
   Nola dil beste-i fitrāk-i maḥabbetse Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 10). [ādemi, -i]*
4. Görinmezsin raḳīb-i dīv-sīretle olup meʾnūs
   Olur mı iy perī dil muẓṭarib olmaya **ādemdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [ādemdür, -dür]*
5. Faṣīḥi ʿayb olurdı ġayrı taʿyīb itmek **ādemler**
   Görülse ol perī-rū hūrī-sīmā vü melek-manẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 10). [ādemler, -ler]*
6. Bilmem ḫarīm-i ʿişvede āh ol perī-veşüñ
   Ḫizmet-güẕār **ādemi** kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 4). [ādemi, -i]*
7. Ādem çıḳamaz ḥüsn-i rıżāsıyla muḥaṣṣal
   Dil kūyuña gül-zār-ı cinān dirse yiridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 5). [ādem,]*
8. Mihr ü meh ü nücūm u felek **ādem** ü melek
   Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 5). [ādem,]*
9. Ḳaddüñ görüp **ādem** niçe dāmānuña düşmez
   Serv-i çemen iy sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 1). [ādem,]*
10. Olmazsa āb u dāne Faṣīḥ olmasun hemān
    Ādemsüz olmaya ser-i ḫ∨ān-ı behiştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 8). [ādemsüz, -süz]*
11. Bulınmadı saña dil ʿāleminde āsāyiş
    Faṣīḥ **ādeme** dirler cihānda rāḥat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 10). [ādeme, --e]*
12. Yāhūd merāmını **ādem** ifāde eyleyicek
    Vaẓīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur bu felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 3). [ādem,]*
13. Cihānda kimse mi var istifāde eyleyecek
    Yāhūd merāmını **ādem** ifāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 2). [ādem,]*
14. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin iy perī saña
    Bu daʿvīme şehādet ider **ādem** ü melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 4). [ādem,]*
15. Vaṭanumdur vaṭanum bāġ-ı behişt-i kūyı
    Niçe **ādem** ben anı yād u ferāmūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 4). [ādem,]*
16. Ādem bulınmaz itsem eger ārzū-yı ʿayş
    ʿĀlem esīr-i bezmüm olur vaḫşet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 7). [ādem,]*
17. Ādem niçe dir saña perīsin
    ʿĀlemde miṣālden berīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 1). [ādem,]*
18. Ḫiṭāb-ı iltifātı eyleyüp taḫṣīṣ aġyāra
    Dimezsin iy perī-peyker Faṣīḥā sen de **ādemsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 10). [ādemsin, -sin]*
19 Dem-i viṣāl olur ʿāṣıḳa beden düşmen
   Meṣeldür **ādeme** dirler ki pīrehen-düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345,*

Mısra 1). [ādeme, -e]

20. Ādem bu dār-ı ġamda ne ümmīd ider Faṣīḥ
    Tercīhe bādi ẕāt degül iʿtibār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 9). [ādem,]*
21. Lāyıḳ mı ol perī görişe Ehremen ile
    Ādemle ülfet itmeye gözden nihān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 12). [ādemle, -le]*
22. Ādemde sīne-i ṣāf olup kīne olmasa
    Ḥaḳ nā-şinās-ı ṣoḥbet-i dīrīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 1). [ādemde, -de]*
23. Muṭrib meger demīde-i āb-ı ḥayātdur
    Cānlar bağışlar **ādeme** dil-keş ṣadā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 8). [ādeme, -e]*
24. Ṣāf çekmiş idi perī vü cān hem
    Kim baḳmaġa ḥayf iderdi **ādem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 10). [ādem,]*
25. Ol gözleri āhūya olaldan Mecnūn
    Yoḳ **ādem** ile ülfete dilde hevesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 4). [ādem,]*

ādem idermis: *Adam etmek, maneviyatı yüksek bir insan haline getirmek.*

1. Ādemi **ādem idermiş** el-ḥāḳ
   Sitem-i ġurbet ü āzār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 7). [ādem idermiş, -er, -miş]*

ādemī: *İnsan, beşer.*

1. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse Faṣīḥā bir sen ol
   Ġayret-i ʿışḳ **ādemi** dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 9). [ādemi,]*
2. Ādemi ādem idermiş el-ḥāḳ
   Sitem-i ġurbet ü āzār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 7). [ādemi,]*

ādemlük budur: *Insanlık budur, insan olmak bunu gerektirir.*

1. Bir perī-ruḫsāruñ ol meftūnı **ādemlük budur**
   Cām-ı meysüz mest-i ʿışḳ ol iy göñül Cemlük budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 1). [ādemlük budur, -dur]*

ʿādet olur: *Usul, gelenek olmak.*

1. Ġarībe hiç nigeh-i āşināyı itmezler
   Diyār-ı ʿışḳda iy dil ġarīb **ʿādet olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 6). [ʿādet olur, -ur]*

‘adli: *Adalet, doğruluk ve hakkaniyet.*

1. Ḫudāvendā feżā’il-perverā dāniş-verā ṣadrā
   Eyā **‘adliyle** ḫurrem köhne bāġ-ı ‘ālem-i fānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 64). [‘adliyle, -yle]*

ʿadū: *Düşman.*

1. İy Faṣīḥ ʿāṣıḳa ṣabr eylemedür lāzım olan
   Zahidüñ ṭaʿnı ʿ**adū** ḳīl ile ḳālī dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 10). [ʿadū,]*

ʿadū: *Düşman II rakip.*

1. Kāfir ʿ**adūdur** iy dil-i şeydā küniştümüz
   Bilmez nifāḳı ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 2). [ʿadūdur, -dur]*
2. Görince bendesini ḫayli münfaʿil oldı
   ʿAdū o şāh ile bozmış gibi miyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 6). [ʿadū,]*
3. Zīra ki beni genc-i suḫan buldı ʿ**adū**
   Tafṣīl-i daḳāyıḳumda söz pek çoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 4). [ʿadū,]*

ʿadüvv: *Düşman, hasım. II rakip.*

1. Bir dem olmaz bunı fikr eylemeyem
   Ki ʿ**adüvv** ile o fettān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 6). [ʿadüvv,]*

ʿadū-yı bī-dād: *Adaletsiz düşmanlar.*

1. Cevr eylemede ʿ**adū-yı bī-dād**
   Dād ey şeh-i kişver-i kerem dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 173). [ʿadū-yı bī-dād,]*

‘adū-yı cāh-ı hidāyet-penāhı: *Doğruluk koruyucusu makamının düşmanı.*

1. Dökerdi ṭās-ı nigūn-ı sipihri bī-imhāl
   ‘Adū-yı cāh-ı hidāyet-penāhı olmasa ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 45). [‘adū-yı cāh-ı hidāyet-penāhı,]*

ʿadū-yı kīne-cūdur: *İntikam arayan, öç almaya çalışan düşman.*

1. Tā minnet ile idi ciger-ḫūn Çarḫ ise denī vü tünd-ḫūdur
   Dīrīne ʿ**adū-yı kīne-cūdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 74). [ʿadū-yı kīne-cūdur, -dur]*
2. Çarḫ ise denī vü tünd-ḫūdur
   Dīrīne ʿ**adū-yı kīne-cūdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 74). [ʿadū-yı kīne-cūdur, -dur]*

ʿadū-yı ma‘ārifle: *Bilgi, kültür düşmanı.*

1. Faṣīḥ ʿ**adū-yı ma‘ārifle** itmiş ‘ahd ü yemīn
   ʿAceb mi görmeseler tengi vü yesār ki çarḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 10). [ʿadū-yı ma‘ārifle, -le]*

ʿadū-yı sāʿid-i erbāb-ı dildür: *Gönül ehlinin kollarının düşmanı. II âşığa ram olmayan, serkeş, vahşi.*

1. O ṭıfl-ı şūḫ gelmez cilve-gāh-ı dīdeden ġayr(a)
   ʿAdū-yı sāʿid-i erbāb-ı dildür sīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 6). [ʿadū-yı sāʿid-i erbāb-ı dildür, -dür]*

ʿadū-yı yave-suhanlar: *Saçma sapan konuşan düşman.*

1. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñi al iy Faṣīḥ ele
   Tā kim ʿ**adū-yı yave-suḫanlar** zebān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 10). [ʿadū-yı yave-suḫanlar, -lar]*

āfāḳ: *Ufuklar, her yer, etraf. II gökyüzü.*

1. Āfāḳı ṭutdı velvele-i dāduñ ʿandelīb
   Diñletdüñ ʿāleme yine feryāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 1). [āfāḳı,]*
2. Maḥabbetle dil-i şeydāda eñ ṣon ḳalmadı ārām
   Çü Mecnūn ser-be-ser **āfāḳı** gerdān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [āfāḳı, -ı]*
3. Degül mümkin şeb-i tār ile rūz-ı rūşeni temyīz
   O deñlü eyledi **āfāḳı** mihr-i rāyı nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 46). [āfāḳı, -ı]*

āferīn: *Takdir ve övgü sözü.*

1. Eylemezler gedālara nefrīn
   Şehlere **āferīn** bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 4). [āferīn,]*
2. Her söz bulımaz rütbe-i taḥsīn ü ḳabūl
   Her şiʿr-i bed olmaz **āferīne** ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 4). [āferīne, -e]*

āferīn çekdi: *Aferin, takdir ve övgü sözü.*

1. Ne ḥālet vardur iy ḫāme zebān-ı dür-niṣāruñda
   İşiden naẓm-ı pāküñ cümle gūş **āferīn çekdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 8). [āferīn çekdi, -di]*

āfet: *Güzel, sevgili.*

1. Letāfet var ruḫında tarz-ı reftārında ḥālet var
   Ol **āfetde** ser-ā-pā fitne-i rūz-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [āfetde, -de]*
2. İfāde itmege maḳṣūdı bir nigeh besdür
   Ol **āfet** ʿāşıḳ-ı vuṣlat-recāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 6). [āfet,]*
3. Miṣāl-i pertev-i mihr-i cihān-fürūz-ı felek
   Göñül her **āfete** iy māh-ı fitne-zā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 8). [āfete, -e]*
4. Ol **āfetüñ** dile müjgān u ebruvānı gelür
   Faṣīḥ her ne zemān tīr ile kemān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 9). [āfetüñ, -üñ]*

āfet-i devr-i zemān ola: *Zamanın dünya güzeli, en güzeli olmak..*

1. Girmiş bu gice dāʾire-i zikre ol perī
   Böyle ḳalursa **āfet-i devr-i zemān ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 10). [āfet-i devr-i zemān ola, -a]*

āfet-i dünyā vü ʿukbādan: *Dünya ve ahiret belası.*

1. Ẓarf-ı ḳalb-i pāk-ṭıynetdür külāh-ı Mevlevī
   Āfet-i dünyā vü ʿukbādan maṣūnüʾz-zeyl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 9). [āfet-i dünyā vü ʿukbādan, -dan]*

āfet-i hūn-rīz: *Kan dökücü ve zalim olan güzel kadın.*

1. Yine bir **āfet-i ḫūn-rīz** ü kāfir-kişe meyl itdüm
   Raḥim-düşmen taẓallūm-āşinādur el-amān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 3). [āfet-i ḫūn-rīz,]*

ʿafīfe: *Namuslu, iffetli (kimse).*

1. İy Faṣīḥ ol ʿ**afīfe** maẓlūmān
   Yaʿni hemşīre-i belā-dīdem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 1). [ʿafīfe,]*

āfiṭāb: *Güneş.*

1. Cemālüñ **āfitābına** naẓar mihr-i cihān kevkeb
   Nedür sende olan iy māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 1). [āfitābına, -ın, -a]*
2. O nūr-ı ṣafvet ü behcet kiʿārıżuñda nihāndur
   Anı ne āyīne-i meh ne **āfitābda** gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 8). [āfitābda, -da]*

āfiṭāb: *Güneş II sevgili.*

1. Ruḫları **āfitābdur** gūyā
   Lebi cām-ı şarābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 1). [āfitābdur, -dur]*
2. O māh-rūya naẓar **āfiṭābı** nʾeylersin
   Siyāh zülfine baḳ müşg-ı nābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 1). [āfiṭābı, -ı]*
3. Miḥnet-i hicrüñle ol deñlü zaʿīf oldı tenüm
   Āfiṭābum sāye-i cismüm baña bār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 4). [āfiṭābum, -um]*
4. Göñül bir **āfiṭāba** meyl idüp cismüñ hilāl eyle
   Felekde sen de māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 1). [āfiṭāba, -a]*
5. İki ruḫsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānāndan ḥicāb eyle
   Felek germ olma dünyāya yiter bir **āfiṭābuñla** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 4). [āfiṭābuñla, -uñ, -la]*
6. Dil-i şikestemi ḫālī ḳomaz ḫayāl-i ruḫı
   Piyāle-i mehi eyler mi **āfiṭāb** tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 4). [āfiṭāb,]*
7. O meh-i muġ-beçe ne ḥāletdür
   Āfiṭāba yine perestiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 4). [āfiṭāba, -a]*
8. Cemālüñ **āfiṭābın** görmedüm çoḳ māh u sāl oldı
   Hilāl-āsā ġam-ı hicrān ile cismüm ḫayāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 1). [āfiṭābın, -ın]*

āfiṭāb: *Güneş II Hz. Muhammed.*

1. Bī-sāye münevver **āfiṭābuñ**
   Ḫalḳ eyledi nûrdan Ḫallāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 36). [āfiṭābuñ, -uñ]*

āfitāb ider: *Güneş gibi büyük, parlak, cazibeli hale getirmek. II padişah veya güçlü, kudretli kimse haline getirmek.*

1. Ḫurşīdi ider kemīne ẕerre
   Hem ẕerreyi **āfitāb ider** ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 8). [āfitāb ider, -er]*

āfitāb itdüñ: *Güneş (gibi, benzeri) eylemek. II şarap doldurmak.*

1. Sāġar-ı ṣahbāyı sāḳī **āfitāb itdüñ** bu şeb
   Ṣuʿle-i bādeyle bezmi māh-tāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 1). [āfitāb itdüñ, -dü, -ñ]*

āfitāb-ı ʿālem-ārādan: *Dünyayı süsleyen güneş, dünyayı aydınlatan güneş II sevgili.*

1. Faṣīḥ ol **āfitāb-ı ʿālem-ārādan** olaldan dūr
   Nizār u zerd olup cism-i ġam-efgārı hilāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 9). [āfitāb-ı ʿālem-ārādan, -dan]*

āfitāb-ı meh-cebīne: *Ay alınlı güneş (sevgili).*

1. ʿĀşıḳuz ol **āfitāb-ı meh-cebīne** ʿāşıḳuz
   Rūz u şebde girye vü āh eylemekdür pīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 7). [āfitāb-ı meh-cebīne, -e]*

āfitāb-ı ruḥ: *(sevgilinin) güneş gibi yanak. II sevgilinin güneş gibi parlak, dikkat çeken, güzel yanağı.*

1. Feyż-ı şarāb-ı nāb virüp āb u tāb-ı ruḫ
   Bezm-i cihānı rūşen ider **āfiṭāb-ı ruḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 11, Mısra 2). [āfiṭāb-ı ruḫ,]*

āfiṯāb-ı ẕātuñ: *Güneşe benzeyen zatın, zat güneşi.*

1. Rūşen bu ki **āfiṭāb-ı ẕātuñ**
   İy maẓhar-ı ḥüsn-i ḥüsn-i aḫlāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 33). [āfiṭāb-ı ẕātuñ, -uñ]*

ʿafv: *Af, bağışlama.*

1. Maʿkūli eylemekdür cürmüñ ḥavāle **ʿafva**
   Yir ḳalmadı Faṣīḥā ol şāha iʿtiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 11). [ʿafva, -a]*

ʿafv ide: *Affetmek, bağışlamak, hoş görmek.*

1. Her neyse ne ol günāh-kerde
   Nevmīd-i şefāʿatüñ degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 72). [ʿafv ide, -e]*

ʿafv it: *Bağışlamak, affetmek.*

1. ʿAfv it görüp itdügi feṣādı
   Şermende ḳoma o nā-murādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 63). [ʿafv it,]*

ʿafv u luṭf u iḥsān: *Affetme ve iyilik ve cömertlik.*

1. Bāḳī anuñ ʿ**afv u luṭf u iḥsān**
   Baḳī anuñ emr ü hükm ü fermān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 179). [ʿafv u luṭf u iḥsān,]*

ʿafv-ı düşmen: *Düşmanın, rakibin affı.*

1. İtmiş āzürde nigāh-ı ḥasret-ālūdem seni
   ʿIşḳuñ ibrāmıyla itdüm ʿ**afv-ı düşmen** bir günāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 8). [ʿafv-ı düşmen,]*

ʿafv-ı recā-yı ḳuṣūrıdur: *Hatalarının affedilme umudu, beklentisi.*

1. Çeşm-i ḳābūle maẓhar olursa temām olur
   Aḥmed Faṣīḥ ʿ**afv-ı recā-yı ḳuṣūrıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 10). [ʿafv-ı recā-yı ḳuṣūrıdur, -ı, -dur]*

afyon: *Haşhaş başlarından çıkan zehirli ve uyutucu madde.*

1. Erbāb-ı dilüñ cilā-yı vicdānīdür
   Afyon degül ġıdā-yı rūḥānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 2). [afyon,]*

āgāh: *Haberi olan, haberli, haberdar.*

1. Hemīşe yoḳlasañ **āgāhdur** dil
   Ḳapanmazmış Faṣīḥā defter-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 9). [āgāhdur, -dur]*

āgāh eyle: *Haberdar etmek. II uyarmak, ikaz etmek.*

1. Yā Rab baña tevfīḳıñı hem-rāh eyle
   Ṣahbā-zede-i ġafletüm **āgāh eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 2). [āgāh eyle,]*

āġāz: *Başlangıç, başlama.*

1. Āġāza başlasa anı tā-vaḳt-i nefḫ-i ṣūr
   Encāma müntehī mi olur mācerā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra*

17). [āġāza, -a]

<u>āġāz eylemis:</u> *Başlamak.*

1. Eylemiş dīvānını tertīb sulṭān-ı bahār
   Gülşenüñ feryāda **āġāz eylemiş** bülbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 4). [āġāz eylemiş, -miş]*

<u>āġāz itdi:</u> *Başlamak.*

1. Hep ġonçeleri ḫandeye **āġāz itdi**
   Bilmem ne laṭīfe eyledi bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 3). [āġāz itdi, -di]*

<u>āġāz itmesün:</u> *Başlamak.*

1. Görür eṭrāf-ı dāmān-ı gül-i raʿnāyı ḫār almış
   Figān ü zāra **āġāz itmesün** mi bülbül-i nā-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 6). [āġāz itmesün, -me, -sün]*

<u>āġāze-i tanbūr u ney:</u> *Tambur ve neyin başlaması. II tambur ve ney sesinin gelmesi.*

1. Her çemende bezm-i mey **āġāze-i tanbūr u ney**
   Eṣ-ṣalā ʿayş u neşāṭ (u) eṣ- ṣalā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 5). [āġāze-i tanbūr u ney,]*

<u>āġāz-ı feryād itmesün:</u> *Feryat etmeye başlamak.*

1. Niçe **āġāz-ı feryād itmesün** bülbül ki bād-ı ṣubḥ
   Cihāna neşr-i būy-ı rāz iderken ġonçeye maḥrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 5). [āġāz-ı feryād itmesün, -me, -sün]*

<u>āġāz-ı suḫan-dānı:</u> *Güzel söz söyleyeme.*

1. Bu rūḥ-efzā dem-i muʿciz -e<u>ş</u>erde itse cā'izdür
   Dehān-ı yār gibi ġonçe **āġāz-ı suḫan-dānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 22). [āġāz-ı suḫan-dānı, -ı]*

<u>āgeh:</u> *Haberi olan, haberli, haberdar.*

1. Ser-geşte-i hem-vāre-i bi-meydān-ı ḳażāyuz
   Āgeh degülüz līk murād-ı ezelīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 36). [āgeh,]*

<u>āgeh degülüz:</u> *Haberi olmamak.*

1. Āgeh degülüz līk murād-ı ezelīden
   Ḫayrān-ı ḫafī-ḥikmet ü teslīm-i rıżāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 35). [āgeh degülüz, -üz]*

<u>āgeh it:</u> *Haberdar etmek.*

1. Faṣīḥ sūz-ı dilden **āgeh it** iy kilk-i aḫker-tāb
   Ne sūd efsürdegī-i ṭabʿa olmış ṭūb cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 9). [āgeh it,]*

<u>āgeh olur:</u> *Uyanık, haberli olmak II uyumamak.*

1. Ne siḥr iderse ider sırr-ı dilden **āgeh olur**
   Ṭarīḳasın bilür ol ġamze rāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 7). [āgeh olur, -ur]*

<u>aġır:</u> *Değerli.*

1. Seni iy Yūsuf-ı Kenʿān-ı melāḥat ʿāşıḳ
   Kendi cānından **aġır** görmez ise kūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 4). [aġır,]*

<u>aġla:</u> *Ağlamak, gözyaşı dökmek.*

1. Ḫayāl-i ḳaddi ile **aġlasam** eger yāruñ
   Çıḳar feleklere dek ābı çeşm-i ḫūn-bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 1). [aġlasam, -sa, -m]*
2. Bir şeb Faṣīḥ vaṣla irüp ḥālüm **aġlasam**
   Taḳrīr-i mācerā-yı ġam-ı ḥasret eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 9). [aġlasam, -sa, -m]*
3. Ne deñlü serkeş ü dāmen-keş olsa **aġlamaz** idük
   O naḫl-i tāzeden iy dil ümīd-i ḫāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 3). [aġlamaz, -maz]*
4. Çeken minnet bilüp bār-ı ġamın tek cānuñ olsaydı
   Ne **aġlarduñ** bu cevri eyleyen cānānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 2). [aġlarduñ, -r, -du, -ñ]*
5. Gel gel iy dil şeb ü rūz **aġlayalum**
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 5). [aġlayalum, -yalum]*
6. Gel gel iy dil şeb ü rūz **aġlayalum**
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 11). [aġlayalum, -yalum]*
7. Gel gel iy dil şeb ü rūz **aġlayalum**
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 17).*

[aġlayalum, -yalum]

8. Gel gel iy dil şeb ü rūz **aġlayalum**
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 23). [aġlayalum, -yalum]*
9. Gel gel iy dil şeb ü rūz **aġlayalum**
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 29). [aġlayalum, -yalum]*
10. Gel gel iy dil şeb ü rūz **aġlayalum**
    Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 35). [aġlayalum, -yalum]*
11. Bāġa nāleyle varup bülbüli ḫāmūş ideyüm
    Āh idüp **aġlayayın** cūy-ṣıfat cūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 2). [aġlayayın, -ya, -yın]*

aġlayarak ṭolansa: *Ağlayarak, inleyerek gezinme, dolaşma.*

1. Ṭolansa aġlayarak kūy-ı yārı ʿāşıḳ-ı zār
   Sirişk ile ser-i kūy olur ṭolayı bıñar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 29, Mısra 1). [aġlayarak ṭolansa, -sa]*

āġūs: *Kucak.*

1. ʿAceb mi çekmege **āġūşa** yārı istemesem
   Sükūn-ı keştīye çün kim kenār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 5). [āġūşa, -a]*
2. O şūḥı eylesem **āġūşa** çekmege daʿvet
   ʿAceb mi sāʿid-i ṣayyāda şāh-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [āġūşa, -a]*
3. Yārı her dem çeker **āġūşına** aġyār dirīġ
   Biz hemān bīhüde bār-ı ġam-ı ġayret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 7). [āġūşına, -ı, -n, -a]*
4. Cūş eyleyüp āb-ı girye-i çeşme-i cān
   Āġūşuma rīzān olur ḳaṭre-zenān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 2). [āġūşuma, -um, -a]*

āġūs: *Kucak. II göz.*

1. Cāy ideli çeşmümde ḫayāl-i zülfüñ
   Āgūşına müjgānlarımuñ gelmez ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 4). [āgūşına, -ın, -a]*

āgūsa al: *Kucağına almak, kucaklamak.*

1. Nūş-ı cām eyle sebū-yı bādeyi **āgūşa al**
   Mevsim-i ʿayş u ṭarab būs u kenār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 3). [āgūşa al,]*

<u>āġūşa çekmek:</u> *Koynuna çekmek II kucaklamak.*

1. Bir şeb o māhı idemedüñ hāle-dār ḥayf
   Āġūşa çekmek olamadı mū-miyānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 6). [āġūşa çekmek, -mek]*

<u>aġyār:</u> *Gayrılar, başkalar, yabancılar, rakipler.*

1. Māniʿ oldı gelüp **aġyār** Faṣīḥā efsūs
   Yār ile güft ü şinīd eyler iken bī-pervā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 13). [aġyār,]*
2. İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīne girdār it
   Beni yār ile **aġyār** eyleme **aġyār** ile yār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [aġyār,]*
3. İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīne girdār it
   Beni yār ile **aġyār** eyleme **aġyār** ile yār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [aġyār,]*
4. Bizden dīrīġ cürʿa-feşānī-i luṭf ider
   Aġyār ile o şūḫ şarābı içer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [aġyār,]*
5. Besdür **aġyāra** bu deñlü rūy-ı dil iy māh bes
   Baña da āyīne-i ruḫsārıñı ṣun bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 1). [aġyāra, -a]*
6. Yār **aġyārıyla** dil bārıyla biz ḳalduk Faṣīḥ
   Kūşe-i tārīk-i derd ü ġusṣadā bī-yār u kes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 9). [aġyārıyla, -ı, -yla]*
7. Faṣīḥā bu ḫaberden ġāfilüz biz ol perī-rūdan
   Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl **aġyāra** nihān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 14). [aġyāra, -a]*
8. Mesken-i tenden dile çün iḳtiżā itdi cilā
   Yār u **aġyār** āşinā bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 6). [aġyār,]*
9. Şemşīr ü tīr ü ḫançere ne ḥācet ʿāşıḳı
   Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 4). [aġyāra, -a]*
10. Yārı her dem çeker āġūşına **aġyār** dirīġ
    Biz hemān bīhüde bār-ı ġam-ı ġayret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 7). [aġyār,]*
11. Eyleme ḥüsn-i naẓar **aġyāra** luṭf it dōstum
    Şāh-bāz-ı çeşm-i ser-mestüñ bed-āmūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 3). [aġyāra, -a]*
12. ʿĀşıḳa bir kūşe-i çeşmiyle telmīḥ eylesün
    Ṭuymasun **aġyār** vaʿd-i vaṣlı maẓhar olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 8). [aġyār,]*

13. Pest ola tā-be-key ʿuṣṣāḳ ḥażīż-i ġamda
Hem-ʿinān yār ile **aġyār** ise aʿlā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 8). [aġyār,]*
14. Ruḫṣat-dih olup serzeniş itdürme Faṣīḥa
Lāyıḳ mıdur **aġyār** o suḫan-dānā ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 10). [aġyār,]*
15. Gice **aġyāra** gelürmiş o perī-rū dirler
Ḳonsa maʿḳūl idi bir merd-i nigeh-bān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 11). [aġyāra, -a]*
16. N'ola meyl itmesem **aġyār** varken bezm-i dil-dāra
Yazıḳdur ġonçeyi ḫār ile görmek bülbül-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 1). [aġyār,]*
17. O māhı hāle-veş gördükçe **aġyārın** kenārında
Göñül kendin niçe perṭāb-ı deryāyı helāk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 6). [aġyārın, -ın]*
18. Dilüñ **aġyār** ile yek-dil olalı yāra Faṣīḥ
Oldı dāmān ile bir ṭarf-ı girībānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 9). [aġyār,]*
19. Serd-veş **aġyārı** gördükçe tevaḳḳuf eyledüñ
Rast geldükçe bize reftāra geldüñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 3). [aġyārı, -ı]*
20. Neydi hiç bilmem nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde sebeb
İy göñül olʿahd-şiken **aġyāra** yār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 8). [aġyāra, -a]*
21. Göñül ġam çekme **aġyār** olmadı esrāruña vāḳıf
Ki zīrā nāmeñi peyk-i ṣabā yāra nihān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 3). [aġyār,]*
22. Dün **aġyār** ile gördükde teġāfül eyledi bizden
Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 3). [aġyār,]*
23. Baña düşnām-ı vāfir eyledüñ **aġyār** içün kāfir
Bu cevri eylemezdüñ ʿāşıḳa īmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 7). [aġyār,]*
24. Alınmaz yāruñ **aġyāruñ** elinden vaṣl-ı dāmānı
Nice çāk itmeyem ben dest-i ġayretle girībānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 27). [aġyāruñ, -uñ]*
25. Zāhirde bize eyleme izḫār-ı ṣadāḳat
Aġyāra olan luṭfuñı tenhā bilürüz biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 24, Mısra 2). [aġyāra, -a]*
26. Beni yār ile **aġyār** eyleme **aġyār** ile yār it
İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 2). [aġyār,]*
27. ʿIşḳuñ baña her şāmını bir sūḫte-i dāġ
Aġyāra dili çü ʿanber-i ḫām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 4). [aġyāra, -a]*

<u>aġyār eyleme:</u> *Rakip olmak.*

1. Beni yār ile **aġyār eyleme** aġyār ile yār it
   İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 2). [aġyār eyleme, -me]*

aġyāra: *Gayrılar, başkalar, yabancılar, rakipler.*

1. Ḫiṭāb-ı iltifātı eyleyüp taḫṣīṣ **aġyāra**
   Dimezsin iy perī-peyker Faṣīḥā sen de ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 9). [aġyāra,]*
2. Fitne peydā olur **aġyāra** nigāh itdükçe
   İtme taḥrīk meded dīde-i fettān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 5). [aġyāra,]*

aġyār-ı bed-ḫ∨āha: *Kötü huylu, düşman rakîb.*

1. Selāmın aldı ikrām eyledi **aġyār-ı bed-ḫ∨āha**
   Görince ʿāşıḳ-ı üftāde-i mehcūrı yan virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 7). [aġyār-ı bed-ḫ∨āha, -a]*

2. Ḫ∨āhişüñ **aġyār-ı bed-ḫ∨āha** degüldür iltifāt
   İy vefā- nā-āşinā maḳṣūd eẕiyyetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 3). [aġyār-ı bed-ḫ∨āha, -a]*

aġyār-ı bed-kār: *İşi gücü kötülük olan düşman, rakip.*

1. Görince ol mehi **aġyār-ı bed-kār** ile bir yirde
   Faṣīḥā ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa düşdi iştibāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 9). [aġyār-ı bed-kār,]*

aġyār-ı pelīd: *Rezil, alçak rakip.*

1. Ḫuld-i kūyından o ḫūr-veşi **aġyār-ı pelīd**
   Bāġ-ı Firdevse ḳovarlarsa hemān (kūr) olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 13). [aġyār-ı pelīd,]*

aġyār-ı rū-siyāha: *Kara yüzlü rakip.*

1. ʿUşşāḳa ebruvānını şekl-i kemān ider
   Aġyār-ı rū-siyāha meh-i nev ʿayān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 2). [aġyār-ı rū-siyāha, -a]*

2. Maʿḳūl vechi nīke ʿaceb bilseñ iy perī
Aġyār-ı rū-siyāha o luṭf-ı nigāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 6). [aġyār-ı rū-siyāha, -a]*

aġyār-ı siyeh-rūya: *Kara yüzlü rakip.*

1. Heves-i nefsi hevāsında yilerken çün seg
İtmeñ **aġyār-ı siyeh-rūya** meded töhmet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 10). [aġyār-ı siyeh-rūya,]*

aġz: *Ağız, dudak.*

1. Sen gül gibi iy şūḫ açılup eyle tekellüm
Her lāle-ruḫuñ ġonçe-ṣıfat **aġzı** büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 6). [aġzı, -ı]*

aġzın şulandırsa: *İmrenmemek, elde etmeyi istememek.*

1. ʿAceb mi ḫāme-veş gūş idenüñ **aġzın şulandırsa**
Faṣīḥā nazm-ı şīrīnüñde ḥaḳḳā kim melāḥat var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 13). [aġzın şulandırsa, -dır, -sa]*

aġzına almaz: *Söz konusu etmemek, anmamak.*

1. Ümīd eyler idi bu būse-i ḫāl-i siyāhın dil
Ṭıfıldur ḳorḳar almaz aġzına fülfül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 8). [aġzına almaz, -ma, -z]*

aġzından düşmez: *Sözünü etmek, söylemek, konuşmak.*

1. Ḫayāl-i vaṣf-ı cemālüñle düşmez aġzından
Miṣāl-i meḥbere her dem ser-i benān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 5). [aġzından düşmez, -ın, -dan-mez]*

aġzuñdan düşmez: *Her zaman sözünü etmek,sıkça dile getirmek.*

1. Hemīşe vaṣf-ı leb-i laʿli düşmez aġzuñdan
ʿAceb mi olsa Faṣīḥā leẕīẕ eşʿāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 9). [aġzuñdan düşmez, -me, -z-mez]*

āh: *Feryat, inilti.*

1. Yazmış debīr-i miḥnet aña yir yir **āh** dost
   Ol ḫānḳah durur ki tenüm dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 4). [āh,]*
2. Oldı zülfüñ gibi mümted şeb-i tārīk-i firāḳ
   Żāyiʿ oldı bu ḳadar eyledügüm **āh** meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [āh,]*
3. Bir cihetden ḥaẕer itmez reh-i hicrānda Faṣīḥ
   ʿĀşıḳuñ **āh** ile kim pīş ü pesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [āh,]*
4. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil **āh** u giryeyle
   Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [āh,]*
5. ʿAceb mi ʿāşıḳ-ı dil-sūz iderse girye vü **āh**
   Dem-i firāḳda leyl ü neḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [āh,]*
6. Dūddur pür-şerer **āhum** çıḳar eflāke müdām
   Dem-be-dem eşküm ise yaşlı aḳar bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [āhum, -um]*
7. Āhumı sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk iden
   Nāzdan vesme ḳonulmış ol iki ebrūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 7). [āhumı, -um, -ı]*
8. Āhum ʿamūd-ı ṣubḥa ki peyveste bestedür
   Dūş-ı felekde bir ʿālem-i kāviyānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [āhum, -um]*
9. Āh şemşīr ü sīnedür siperüm
   Ġuṣṣa ḫaylüm belā sipāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 15). [āh,]*
10. O ġonçe ḫande ider girye vü fiġānumuza
    Sirişki şeb-nem-i ter **āhumuz** ṣabā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [āhumuz, -muz, -u]*
11. Āh u feryād u figāndur bu maḳāmuñ naġamı
    Ne Ṣıfāhān u Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [āh,]*
12. Rūz u şeb **āh** ile eyyāmum siyeh-fām itdiler
    Bu perī-ruḫsārlar ṣubḥum benüm şām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 1). [āh,]*
13. Bilmem ḫarīm-i ʿişvede **āh** ol perī-veşüñ
    Ḫizmet-güẕār ādemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 3). [āh,]*
14. Laḫt-ı cigerle ẓāhir olur **āhumuz** Faṣīḥ
    Gül-berg-i bāġ-ı ġamla vezāndur nesīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 9). [āhumuz, -u, -muz]*
15. Dest-i ḫıredden aldı maḥabbet ʿinānı **āh**
    Ser-geştegī-i dilde nedür ihtiyārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 5). [āh,]*
16. Maḥabbet ehli olur gerçi **āhdan** memnūʿ
    Ne iḫtimāldür olmaḳ nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 1). [āhdan, -dan]*

17. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle **āha** ḳuvvetümüz yoḳ
    Ne **āha** ʿārıżuña bir nigāha ḳudretümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 1). [āha, -a]*
18. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle **āha** ḳuvvetümüz yoḳ
    Ne **āha** ʿārıżuña bir nigāha ḳudretümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 2). [āha, -a]*
19. Dirīg **āh** ile geçdi bu deñlü ʿömr-i ʿazīz
    Henüz ʿışḳ-ı cevānān hevā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 7). [āh,]*
20. Fiġān mı **āh** mı feryād u şekve mi ḳaldı
    Cihānda cevr ü cefāñ ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 7). [āh,]*
21. Geçmez mi **āh** daḫı günāhumdan ol melek
    Ġırbāle döndi āh-ı dilümden ten-i felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 2). [āh,]*
22. Her ser üzre lāne olmaz gevher eglenmez her **āh**
    ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 7). [āh,]*
23. N'eyleyüm **āh** ḫāra hem-demsin
    Yād ider mi o ġonçe-fem bizi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 1). [āh,]*
24. Ḥüsn ile gül gibi müsellemsin
    N'eyleyüm **āh** ḫāra hem-demsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 2). [āh,]*
25. Bu **āh** u girye kim gördüñ degüldür iḫtiyārumdan
    Beni dūr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 1). [āh,]*
26. İtmedüñ gitdi bize bir kerre tevcīh-i nigāh
    Āh kāfir bu teġāfül tā-be-key ʿuşşāḳa āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 2). [āh,]*
27. İtmedüñ gitdi bize bir kerre tevcīh-i nigāh
    Āh kāfir bu teġāfül tā-be-key ʿuşşāḳa **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 2). [āh,]*
28. Gül-ruḫuñsuz bāġ-ı ʿālem çeşmüme ḫār oldı **āh**
    Mihr-i rūyuñsuz günüm zülfüñ gibi tār oldı **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 1). [āh,]*
29. Gül-ruḫuñsuz bāġ-ı ʿālem çeşmüme ḫār oldı **āh**
    Mihr-i rūyuñsuz günüm zülfüñ gibi tār oldı **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 2). [āh,]*
30. Miḥnet-i hicrüñle ol deñlü zaʿīf oldı tenüm
    Āfiṭābum sāye-i cismüm baña bār oldı **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 4). [āh,]*
31. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
    Her şeb-i tārı gezende bir siyeh mār oldı **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 6). [āh,]*
32. İftiḫār eylerdi ben üftādesiyle bir zemān
    Şimdi ol şūḫa maḥabbet mūcib-i ʿār oldı **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 8). [āh,]*

33. Merḥamet eyleñ müselmānlar Faṣīḥ-i bī-dile
    Bir bütün zünnār-ı zülfine giriftār oldı **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 10). [āh,]*
34. Zülf-i müşgīn tāruña nā-gāh meftūn oldum **āh**
    Gitdi elden rişte-i tedbīr Mecnūn oldum **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 1). [āh,]*
35. Zülf-i müşgīn tāruña nā-gāh meftūn oldum **āh**
    Gitdi elden rişte-i tedbīr Mecnūn oldum **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 2). [āh,]*
36. İy teġāfül-pīşe ġam ḥālüm diger-gūn eyledi
    Sīne mecrūḥ u ciger ṣad-pāre dil-ḫūn oldum **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 4). [āh,]*
37. Ḳadd-i mevzūnuñ ġamıyla ḫalḳa-i nūn oldum **āh**
    Medd-i āhum āsumān-peyveste iy ʿayn-i melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 6). [āh,]*
38. İy meh-i Leylī-nigāh u Ḫusrev-i Şīrīn-dehen
    Ser-be-rāh üftāde-i küh-sār u hāmūn oldum **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 8). [āh,]*
39. İy Faṣīḥ ol Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāli yād idüp
    Cūş-ı reşk-efgen be-Nīl-i feyż meşḥūn oldum **āh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 10). [āh,]*
40. Āh ile uġratmadum aʿdāyı şāhum yanuña
    Bekledüm gencīne-i ḥüsnüñ senüñ şemşīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 7). [āh,]*
41. Āteş urdı **āh** bülbül cümle gül-berg-i tere
    Tā bu deñlü sūz ʿacebdür bir avuc ḫākistere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 1). [āh,]*
42. Āh ol zemān ki kūşe-i çeşm-i vefā ile
    Ben ḫam-ḳadi çeküp çevirürdi kemān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 7). [āh,]*
43. Düşdük senüñle fikr-i ġam-ı intiẓāra **āh**
    Var mı göñül bu rāhuñ ʿaceb ḥadd ü ġāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 5). [āh,]*
44. ʿAceb mi çāk çāk eylerse **āhum** seng-i ḫārāyı
    O pür-sūzum müẕāb eyler nigāhum ṣaḫt pūlādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 6). [āhum, -um]*
45. Maḫṣūṣ-ı cevre rāẓıyam ol bī-terāḥḥüm **āh**
    Ġayra ider vefāya bahāne cefāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 7). [āh,]*
46. İdüp efsürde **āhum** ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
    Henüz ol kilke beñzer cism-i lāġar kim ola nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 7). [āhum, -um]*
47. Baḥr-i siyehi ḥurūşa ekṣer
    Bādı dil-i zāruñ **āhı** dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 40). [āhı, -ı]*
48. Āh ile idüp sūḫte seng-i ṭaʿnı
    Ḫākister-i āyīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 3). [āh,]*
49. Bir **āh** ile eflāki siyāh eylemedüm
    Bir girye idüp ḫūnda şināh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 1). [āh,]*

āh: *Ah, feryat. II duman.*

1. Āhı ʿalem ü dāġı çerāġ eyleyüp iy dil
   Gerdān olalum kūçe vü bāzārı temāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 13). [āhı, -ı]*

āh āh didi: *Ah etmek, kederini dile getirmek.*

1. Ol iki ḫāl-i siyāhı iy Faṣīḥ itdükde yād
   Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 50, Mısra 2). [āh āh didi, -di]*

āh dirin: *Ah çekmek, feryat etmek.*

1. Her ne dem refʿ-i niḳāb itse o meh **āh dirin**
   Çeşm-i bedden seni ḥıfẓ eyleye Allāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 1). [āh dirin, -r, -in]*

āh eyledükçe: *Ah etmek.*

1. Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker
   Esdükçe bād naḫlden eşkūfeler döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [āh eyledükçe, -dükçe]*
2. Bād esse naḫlden dökilür jāleler Faṣīḥ
   Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 10). [āh eyledükçe, -dükçe]*

āh eylemekde: *Ah etmek.*

1. Dīde-i terle dil-i pür-tābımuñ memnūnıyam
   Girye vü **āh eylemekde** yār u hem-demdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [āh eylemekde, -mek, -de]*

āh ide: *Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.*

1. ..... ṭābiş-i dil-figārı gibi
   Şikeste **āh ide** tār-ı ümīd-vārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 2). [āh ide, -e]*

āh iderin: *Feryat etmek.*

1. Varur nigāh-ı ser-i kākül-i siyāh iderin
   Baḳar baḳar dil-i āşüfte-ḥāle **āh iderin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 2). [āh iderin, -er, -in]*

<u>āh idüp:</u> *Iç çekmek, ah etmek, feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.*

1. Kıyās itmeñ ki her dem **āh idüp** feryād ider ʿāşıḳ
   Ṣabāyı gör ki yāra gitmede imdād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 1). [āh idüp, -üp]*

<u>āh idüp:</u> *Inlemek, feryat etmek.*

1. Bāġa nāleyle varup bülbüli ḫāmūş ideyüm
   Āh idüp aġlayayın cüy-ṣıfat cūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 2). [āh idüp, -üp]*

<u>āh itdüm:</u> *İç çekmek, figan etmek.*

1. Ne giryānum baḳup efʿāl-i nā-şāyesteme bir dem
   Ne yād itdüm siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli **āh itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 8). [āh itdüm, -dü, -m]*

<u>āh itmedeyüz:</u> *İç çekmek, figan etmek.*

1. Mātem niçe mātem ki bu eflāk dimekde
   Āh itmedeyüz biz daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 32). [āh itmedeyüz, -me, -de, -yüz]*

<u>āh itmedeyüz:</u> *İnlemek, feryat etmek, sızlanmak.*

1. Mātem niçe mātem ki bu eflāk dimekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 32). [āh itmedeyüz,]*

<u>āh itmekledür:</u> *İnlemek, feryat etmek, sızlanmak.*

1. Ṣanmañuz yāra tekellümle nigāh itmekledür
   Āb u tābı ʿāşıḳuñ giryeyle **āh itmekledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [āh itmekledür, -mek, -le, -dür]*

<u>āh itmeşem:</u> *İnlemek, feryat etmek, sızlanmak.*

1. ʿĀlem-i ʿışḳuñ ḫilāf-ı ẓāhir ancaḳ ḥāleti
   Cūşiş-i baḥr-i dilüm **āh itmesem** bulmaz sükūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 6). [āh itmesem, -me, -se, -m]*

āh u efġāndan: *Ah ve vah.*

1. Yāra şerḥ-i sūz-ı dildür **āh u efġāndan** ġaraż
   ʿArż-ı dāġ-ı sīnedür çāk-i girībāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 1). [āh u efġāndan, -dan]*

āh u enīn itdi: *Ah edip inlemek.*

1. Çü zenbūrān naşībüm rūzgār **āh u enīn itdi**
   Daḫı būy-ı merāmum almadum ḳaldı bahārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 3). [āh u enīn itdi, -di]*

āh u enīn olmışdur: *Inlemek, sızlanmak, feryat etmek.*

1. Dāġ-ı dil ile cism-i nizār eyle çü ney
   Her laḥẓada kār **āh u enīn olmışdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 4). [āh u enīn olmışdur, -mış, -dur]*

āh u feryādum: *Ağlama, inleme, feryat etme.*

1. Riyāż-ı meclisüñde zīr-i lebdür **āh u feryādum**
   Ben iy gül-çehre küstāhī-i murġ-ı ʿandelīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 9). [āh u feryādum, -um]*

āh u fiġān eyledük: *Ağlayıp inlemek, feryat etmek.*

1. Tā ṣubḥ olınca **āh u fiġān eyledük** bu şeb
   Rāz-ı derūnı ḫalḳa ʿayān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [āh u fiġān eyledük, -dü, -k]*

āh u fiġān olsun: *Ah ve figân olmak.*

1. Ne var ʿuşşāḳı ḫāmūş it ḫiṭāb-ı iltifātuñla
   Yiter kūyuñda sulṭānum yiter **āh u fiġān olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 4). [āh u fiġān olsun, -sun]*

āh u fiġānı olmasun: *Ah ve feryat etmek.*

1. Dili āzār idüp **āh u fiġānı olmasun** dirsin
   Yaḳarsın āteşe cānı duḫānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 1). [āh u fiġānı olmasun, -ma, -sun]*

āh u girye: *Feryat ve gözyaşı.*

1. Meger kūyında dil-dāruñ mekānı olmasun dirsin
   Nedür bu **āh u girye** kimsenüñ iy cān-ı ġam-dīde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 7). [āh u girye,]*

āh u girye-i bī-ihtiyār eyler: *Kendiliğinden, elde olmayarak ağlama ve feryat etme.*

1. Görince yārı **āh u girye-i bī-ihtiyār eyler**
   Olur esrārı ʿuşşāḳuñ işāʿat dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 5). [āh u girye-i bī-ihtiyār eyler, -r]*

āh u giryeye düşdük: *Ah ve feryada başlamak.*

1. Gördük cemāl-i meh-veşüñi āb u ṭāb ile
   Düşdük bu āh u giryeye cān-ı ḫarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 2). [āh u giryeye düşdük, -dük-ye]*

āh u nāleler: *Ah etme ve inleme.*

1. Demdür ki eyleyüp eserin **āh u nāleler**
   Diller ḫalāṣ ola sitem-i rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 11). [āh u nāleler, -ler]*

āh u zār: *Inleme ve feryat.*

1. Dimez idüñ baña zāhid bu **āh u zār** nedür
   Bileydüñ āteş-i dil-sūz-ı intizār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [āh u zār,]*

āh u zār ile: *Feryat ve ağlamak ile.*

1. Olup Yaʿḳūb-veş hem-dem sirişk-i bī-ḳarār ile
   Geçe ʿömr-i ʿazīzüm künc-i ġamdan **āh u zār ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 20). [āh u zār ile,]*

āh u zāra: *Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.*

1. Dil-i teng ṭurfe sāḳī meded itme cāmı teklīf
   Bilürüm ya **āh u zāra** ya da keşf-i rāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 4). [āh u zāra, -a]*

<u>āh u zār-ı dem-be-dem:</u> *Her an, her zaman feryat ve figan.*

1. Ẕevḳ-ı diyār u yārdan olmış cüdā odur
   Bu **āh u zār-ı dem-be-dem** ü hāy hāy-ı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 16). [āh u zār-ı dem-be-dem,]*

<u>āh u zārından:</u> *Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.*

1. Ne gördüñ giryesinden ne işitdüñ **āh u zārından**
   Berāber görme ben āşüfte-ḥāle Ḳays u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 8). [āh u zārından, -ın, -dan]*

<u>ahālī-i gülzāra:</u> *Gül bahçesinin halkı II gül bahçesindeki unsurlar.*

1. Nevā-yı bülbüle gül-bün hezārgûş aşmış
   Nevā-yı bülbüle gül-bün hezār gûş aşmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 4). [ahālī-i gülzāra, -a]*

<u>ahālī-i gül-zāra:</u> *Gül bahçesinin halkı II gül bahçesindeki unsurlar.*

1. Yine **ahālī-i gül-zāra** düşdi güft ü şinīd
   Nevā-yı bülbüle gül-bün hezār gûş aşmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 4). [ahālī-i gül-zāra, -a]*

<u>ahbāb:</u> *Dostlar, bildikler, tanıdıklar.*

1. Aʿdā gözine mār-eş̱er ü mālik-eẕāyuz
   Aḥbāba melek-ḫāsiyet ü ḥūr-liḳāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 12). [aḥbāba, -a]*
2. Aḥbāba melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz
   Her derde devā-sāz ḥakīm-i ezelīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 13). [aḥbāba, -a]*
3. İy bād var **aḥbāba** firāḳum ʿarż it
   Aḥvāl-i dil-i pür-iftirāḳum ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 1). [aḥbāba, -a]*

4. Faṣīḥā didiler mātem-keşān-ı fevt-i tārīḫin
   Neşāṭī gitmegile eyledi maḥzūn **aḥbābı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 5, Mısra 2). [aḥbābı, -ı]*

aḥbābı olup: *Dost olmak.*

1. İki cihānda olup ser-firāz aḥbābı
   Naṣīb-i gerden-i bed-ḫ∨āhı ola tīġ-i ḥadīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 57). [aḥbābı olup, -up]*

ʻahd: *Söz, karar.*

1. Ḫuṣūmet ber-ṭaraf **ʻahdüñde** ḥüsn-i ülfet ol ḥadde
   Ki şīrānuñ ġazālān saʻy ider olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 59). [ʻahdüñde, -üñ, -de]*

ʿahd ü peymān eylemişlerdür: *Söz vermek, yemin etmek.*

1. Ḳadīmī bir biriyle ʿ**ahd ü peymān eylemişlerdür**
   Bize ḫalḳ-ı zemāne cümleten maʿhūd düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 7). [ʿahd ü peymān eylemişlerdür, -miş, -ler, -dür]*

ʿahd ü peymān oldı: *Ant ve yemin olsun (Kuvvetle verilen söz bağlamında.).*

1. Min baʿd lebin ġayrıya emdürmem ki
   Peymāne içildi ʿ**ahd ü peymān oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 4). [ʿahd ü peymān oldı, -dı]*

ʿahd ü peymānum: *Kuvvetle verilen söz, yemin.*

1. Tanʿe-i düşmenle ḥışn-ı üstüvār-ı ʿışḳ-ı yār
   Raḥne-yāb olmaḳ ne mümkin ʿ**ahd ü peymānum** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 8). [ʿahd ü peymānum, -um]*

ʻahd ü yemīn itmiş: *Sözleşmek, yemin etmek.*

1. Faṣīḥ ʿadū-yı maʻārifle itmiş ʻahd ü yemīn
   ʿAceb mi görmeseler tengi vü yesār ki çarḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 10). [ʻahd ü yemīn itmiş, -miş]*

ʿahde vefāyı: *Verdiği sözde, ettiği yeminde durmak.*

1. Dilden ḫilāf-ı vaʿdeyi bīgāne eyleyen
ʿAhde vefāyı eylememiş āşinā sañā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 6). [ʿahde vefāyı, -yı]*

ʿahdi: *Söz, yemin.*

1. Çoḳ nān u nemek yinmiş idi laʿl-i lebiyle
ʿAhdi gibi hep cümlesin itmişdi ferāmūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 4). [ʿahdi,]*

ʿahd-i vifāḳ itmede: *Barış antlaşması yapmak.*

1. Bizümle ʿ**ahd-i vifāḳ itmede** tereddüd ider
Cihānı kendü gibi yoḫsa bī-vefā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 3). [ʿahd-i vifāḳ itmede, -me, -de-me, -de, -]*

ʿahd-şiken: *Sözünü bozan, sözünde durmayan.*

1. Neydi hiç bilmem nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde sebeb
İy göñül ol ʿ**ahd-şiken** aġyāra yār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 8). [ʿahd-şiken,]*

ʿahd-şiken: *Ahdini bozan, sözünden dönen, vadini yerine getirmeyen.*

1. Ḫubān-ı zemān luṭf ile maʿhūd degüldür
Her ʿ**ahd-şiken** dil-bere dil virme Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 11). [ʿahd-şiken,]*

āhen: *Demir. II sert, katı.*

1. Dil virmiş āb u tāb-ı riyāz-ı maḥabbete
Āhen nesīm-i eşk-i terin şeb-nem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 6). [āhen,]*

āheng-i nāleñ olurdı: *İnleyişine katılmak, birlikte inlemek.*

1. Olurdı Bīsütūn āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
Benüm gibi degüldüñ hem-demüñ var idi iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 1). [āheng-i nāleñ olurdı, -ñ-ur, -dı]*

āh-ı āteş-zāduñ: *Ateş çıkaran âh.*

1. Tenüñ ḫākister itmiş **āh-ı āteş-zāduñ** iy bülbül
ʿAcebdür ḫārı sūzān itmemek feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 1). [āh-ı āteş-zāduñ, -uñ]*

āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ: *Özlemin dünyayı yakan feryadı.*

1. Sipihr ḫırmenine āteş urdı kim şereri
Göñül bu **āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ** kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ, -üñ]*

āh-ı dilde: *Gönül ahı.*

1. ʿAcebdür **āh-ı dilde** iy şerār-ı āteş-i sīne
Geh kirm-i şeb-firūz-āsā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 5). [āh-ı dilde, -de]*

āh-ı dildür: *Gönül ahı.*

1. Eşk ü **āh-ı dildür** ancaḳ ġāze-i ruḫsārı kim
Āb u ṭābı olmada gitdükçe dil-dāruñ füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 7). [āh-ı dildür, -dür]*

āh-ı dili: *Gönül ahı.*

1. Eyledi kişver-i dil āb u hevāsın taġyīr
Germ idüp girye vü **āh-ı dili** ḫāṣıyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 4). [āh-ı dili, -i]*

āh-ı dilimüz: *Gönül ahı.*

1. Virelüm rīziş-i eşke ruḫṣat
Bulsun **āh-ı dilimüz** germiyyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 20). [āh-ı dilimüz, -imüz]*

āh-ı dil-sūz: *Gönül yakan ah.*

1. Ġonçe-i reng ü leṭāfet çü nesīm ü şeb-nem
Bülbülüñ eyledügi girye vü **āh-ı dil-sūz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 8). [āh-ı dil-sūz,]*

āh-ı dilümden: *Gönül ahı.*

1. Geçmez mi āh daḫı günāhumdan ol melek
   Ġırbāle döndi **āh-ı dilümden** ten-i felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 1). [āh-ı dilümden, -üm, -den]*

āh-ı ġam: *Gam,keder.*

1. Çekdügüm her **āh-ı ġam** bir cām-ı Cem oldı Faṣīḥ
   Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden nişāndur serde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 9). [āh-ı ġam,]*

āh-ı germ: *Hararetli âh.*

1. Dāne-rīz-i eşk-i ter olmazsın **āh-ı germ** ile
   Ḫırmen-i ʿışḳı niçün esmez ṣavurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 7). [āh-ı germ,]*

āh-ı ḥasret: *Hasret ahı, özlem sonucu çekilen ah.*

1. Bu deñlü yaḳma dil-i zārı nār-ı hicrāna
   Ṣaḳın cihānı yaḳar bunda **āh-ı ḥasret** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [āh-ı ḥasret,]*
2. Ṣubḥ u şeb girye **āh-ı ḥasret** ola
   Tā key iy mihr ü meh-cebīn tā-key *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 2). [āh-ı ḥasret,]*

āh-ı ḥasreti: *Hasret, özlem ahı.*

1. İtsün ḳo **āh-ı ḥasreti** şimdi dil-i figār
   Bir güñ Faṣīḥ vuṣlat ile kām-yāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 9). [āh-ı ḥasreti, -i]*

āh-ı ḥazīn: *İnsana hüzün ve elem veren ah, inleyiş.*

1. Kimüñ yitişdirebildi nihāl-i ümmīdin
   Bu bāġ-ı köhne ki olmış hevāsı **āh-ı ḥazīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 4). [āh-ı ḥazīn,]*

āh-ı ḥazīn: *Hüzün dolu inilti.*

1. Sen mihr-i ḥüsne ẕerre ḳadar eylemez eṣer
   Vaḳt-i seḥerde gerçi çoḳ **āh-ı ḥazīn** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [āh-ı ḥazīn,]*

āh-ı kebūd: *Ah dumanı, feryat dumanı.*

1. Eşk-i çeşm-i terimüz ḳan idelüm
   Olsun eflāk-güẕār **āh-ı kebūd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 9). [āh-ı kebūd,]*

āh-ı maẓlūmān: *Zulüm görmüş kimsenin inlemesi.*

1. Hevāya münḳalib olmaḳda **āh-ı maẓlūmān**
   Sipihr-i ḫırmenine bir şerāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 7). [āh-ı maẓlūmān,]*

āh-ı nedāmet: *Pişmanlık, pişman olup âh, vâh etmek.*

1. İy dīde-i ter eşk-i melāmet demidür
   İy sūḫte-i dil **āh-ı nedāmet** demidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 2). [āh-ı nedāmet,]*

āh-ı pür-şerārumdan: *Kıvılcımlarla dolu ah.*

1. Eger ki eylemese āb-ı eşk-i ter nem-nāk
   Yanardı cümle müjem **āh-ı pür-şerārumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 8). [āh-ı pür-şerārumdan, -um, -dan]*

āh-ı seherden: *Seher vakti feryadı.*

1. Ḥaẕer eşk ü **āh-ı seḥerden** ḥaẕer
   Mīzācuñ bu āb u hevādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 5). [āh-ı seḥerden, -den]*

āh-ı seḥer-gāh: *Seher vakti çekilen ah.*

1. Güş idüp eyleye şāyed baña ol māh meded
   Yitiş imdādıma iy **āh-ı seḥer-gāh** meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 2). [āh-ı seḥer-gāh,]*

āh-ı seherī: *Seher vakti çekilen âh.*

1. Ḫuşk-ı ġamı itsün lebi ṣad-pāre-i feryād
   Āh-ı seḥerīden ide hem kesb-i ḥarāret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 12). [āh-ı seḥerī, -den]*

āh-ı serd: *Soğuk feryat; şiddetli inilti.*

1. Āh-ı serd itmede iy āyīne-ruḫ mecbūrum
   Ḫāṭıra gerd-i elem gelmeye maʿẕūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 5). [āh-ı serd,]*

āh-ı serdümde: *Soğuk feryat II insanın içini ürperten inilti.*

1. Faṣīḥ elmās olur her ḳaṭresi geh **āh-ı serdümde**
   Gehi nār-ı dilüm yāḳūt ider her dānesin anuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 3). [āh-ı serdümde, -üm, -de]*

āh-ı ṣubḥ: *Sabah vakti yapılan, edilen ah.*

1. Kār-ger olmadı ol māha fiġān-ı nīm-şeb
   İtmedi teṣʿīr o mihr-i ḥüsne ḥayfā **āh-ı ṣubḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [āh-ı ṣubḥ,]*

āh-ı ṣubḥ-gāh-ı bülbüli: *Bülbülün sabah vakti feryadı.*

1. Renc-i zaḫm-ı dil-ḫırāş-ı ḫārını bu gülşenüñ
   Güş iden fehm eyler **āh-ı ṣubḥ-gāh-ı bülbüli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 8). [āh-ı ṣubḥ-gāh-ı bülbüli, -i]*

āh-ı sūzānı: *Yakıcı ah.*

1. Anuñçün eylemezdi Ḳays-ı mahzūn **āh-ı sūzānı**
   Serinde āşiyānı ḫār-ı kūy-ı Leylā añlardı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 8). [āh-ı sūzānı, -ı]*

āh-ı sūzānum: *Yakıcı ah.*

1. Cüst ü cūya ol dür-i yektā vü māh-ı behceti
   Seyl-i eşküm baḥre çarḫa **āh-ı sūzānum** gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [āh-ı sūzānum, -um]*

āhını aldı: *Ahını, bedduasını almak.*

1. ʿĀḳıbet başına çaldı tīşe-i cān-gāhını
   Kūh-sāruñ ġālibā Ferhād aldı āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 76, Mısra 2). [āhını aldı, -dı]*

<u>āhını alma:</u> *Ahını, bedduasını almak.*

1. Bīsütūnı nāle-i Ferhād gör maḥv eyledi
   Alma iy şīrīn-dehānum kimsenüñ hiç āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 57, Mısra 2). [āhını alma, -ma]*

<u>āḫır:</u> *Sonunda, nihayet.*

1. Biz rişte-i ümmīdi ki ḳatʿ eyledük **āḫır**
   Deryālara atsun güherin ḥ∨āce-i dünyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 3). [āḫır,]*
2. Varup raḳīb ile peymāne-nūş-ı ʿahd olduñ
   Şikeste eyledüñ **āḫır** bizümle peymānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 8). [āḫır,]*
3. Getürmiş būy-ı zülfüñ eylemiş vaṣf-ı ser-i kūyuñ
   Ṣabā **āḫır** dili dūr eylemiş dār u diyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 4). [āḫır,]*
4. Dūr itdi yārdan beni **āḫır** sipihr-i dūn
   Bozdı hezār hīle ile ittifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 5). [āḫır,]*
5. Eṣer itdi figān u āh-ı bülbül güllerin **āḫır**
   Ġurūrı pāy-māl-i leşker-i şāh-ı ḥazān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 5). [āḫır,]*
6. Dün aġyār ile gördükde teġāfül eyledi bizden
   Haḳiḳatsüzlük itdi **āḫır** ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 4). [āḫır,]*
7. Sen iy āyīne niçe ḥüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
   Bir **āḫır** dil-rübāda böyle ḥüsn ü ānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 6). [āḫır,]*
8. Bir bād-ı hevā Faṣīḥ ẓāhir
   Ṭūfān ider eşk-i çeşmi **āḫir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 42). [āḫir,]*
9. İtdüñ beni ser-be-pīş-i ḥaclet **āḫır**
   Eşkiste-dil-i sille-i āzāruñ idüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 3). [āḫır,]*
10. Evrāḳ-ı kitāb-ı hikmet-āsā **āḫır**
    Mecmūʿalarum felek perīşān itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 144, Mısra 3). [āḫır,]*
11. Ben ḫāki cenāb-ı ʿizzetüñden **āḫır**
    Vażʿ-ı bed-i rūzgār tebʿīd itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 3). [āḫır,]*
12. Pā-der-gil-i ḥayret olup **āḫır**
    Ṭayy eyleyemez kümeyt-i idrāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 7). [āḫır,]*

13. Yirin **āḫır** o genc-i ʿilm ü faẕluñ künc-i ḫāk itdüñ
Felek ṣatduñ o dürr-i bī-behāyı ʿāḳıbet hīçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 34). [āḫır,]*

<u>āḫır-ı kār:</u> *İşin sonu, sonunda, nihayetinde.*

1. İtdi ol şāh-ı teġāfül sipehüm **āḫır-ı kār**
Kāle-i rāzumı düzdīde nigehle yaġmā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 7). [āḫır-ı kār,]*
2. Mabeynümüze n'eyleyelüm **āḫir-i kār**
Ṣaḥrā-yı firāḳ u kūh-ı hicrān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 3). [āḫir-i kār,]*

<u>ahkām:</u> *Hükümler, kānunlar, emirler, buyruklar.*

1. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ olsañ da
Güftār ile hem merd-i faṣīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 1). [ahkām,]*

<u>aḫkerdür:</u> *Ateşli kül, kül ile karışık ince kor. II kor ateş.*

1. Gülşenüñ sensüz güli sūzende **aḫkerdür** baña
Lālenüñ her bergi ḫūn-ālūde ḫançerdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 1). [aḫkerdür, -dür]*

<u>aḫker-i ʿışḳ:</u> *Aşk koru, ateşi.*

1. Yaḳılmaz her dile dāġ-ı maḥabbet
Ḳonılmaz her ocaġa **aḫker-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 8). [aḫker-i ʿışḳ,]*

<u>aḫmed:</u> *Çok övülmüş kimse; Hz. Muhammed.*

1. Çeşm-i ḳābūle maẓhar olursa temām olur
Aḫmed Faṣīḥ ʿafv-ı recā-yı ḳuṣūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 10). [aḫmed,]*

<u>Aḫmed Paşa:</u> *Köprülü Fazıl Ahmet Paşa (1635-1676). Osmanlı Devleti'nde Avcı Mehmet döneminde, 30 Ekim 1661 ile 3 Kasım 1676 tarihleri arasında on beş yıl sadrazamlık yapmış bir Osmanlı devlet adamıdır. Köprülü Mehmet Paşa'nın oğludur. Girit, Uyvar, Podolya, Kamaniçe fatihidir*

1. Aḥmed Paşa edām-allāhü
   Bā-devlet ü ʿizz ü rifʿāt-i cāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 105). [Aḥmed Paşa,]*

aḥmer: *Kırmızı.*

1. İy dil ne gül-i şüküfte vü **aḥmer** imiş
   Ne āb-ı muṣaffā-yı revān-perver imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 1). [aḥmer,]*

aḥsam: *Akşam.*

1. ʿArż-ı şevḳ idüp recālar itdiler vāfir Faṣīḥ
   Ḳalmadı **aḥşama** ol māha çoḳ ibrām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 10). [aḥşama, -a]*

aḥsente: *Aferin, bravo.*

1. Yıḳılmış bir nigehle Ḳahramān u Zāl u Rüstemler
   Hezār **aḥsente** zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 7). [aḥsente,]*
2. Aḥsente üstādī-i ṭabʿ-ı naẓīfüñe
   Herkes Faṣīḥ ṭarḥ idemez böyle şiʿr-i pāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 9). [aḥsente,]*
3. Gül-zār-ı ḥüsnüñ açdı muṭarrā iki gülüñ
   Aḥsente siḥr-kārına meşşāṭa-i mülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 2). [aḥsente,]*
4. Bīhūde göñül dürr-i niyāzuñ telef itdüñ
   Aḥsente Faṣīḥā ġazel-i tāze-edāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 10). [aḥsente,]*

ahter: *Yıldız.*

1. Sen burc-ı leṭāfet **aḫterisin**
   Destüñde Faṣīḥ ḫāme tīġüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 9). [aḫterisin, -i, -sin]*

aḫterān: *Yıldızlar.*

1. Şafaḳla **aḫterān** ẓann eyleme cevr ü cefāsından
   Ḥicāb eyler felek ehl-i dile ṣubḥ u mesā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 7). [aḫterān,]*

aḫter-i tābān-ı meni: *Benim parlak yıldızım.*

1. Zülf-teg ḫ∨ābını mı ʿışḳ perīşān ḳıldı
   Ḫāl-teg itdi ḳara **aḫter-i tābān-ı meni** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 4). [aḫter-i tābān-ı meni,]*

aḫter-i yeʾs: *Keder, ümitsizlik bahtı.*

1. Mihr-i emelde ẕerrece tābiş görülmedi
   Yā Rab ne tīre aḫter-i yeʾs-ülfetüm ki ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 3). [aḫter-i yeʾs,]*

āhū: *Ceylan. II sevgilinin gözleri.*

1. Zülfi bir ejderdür itmiş niçe Rüstemler zebūn
   Çeşmi bir **āhūdur** olmış şīrler naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [āhūdur, -dur]*

āhū: *Ceylan. II ürkek sevgili.*

1. Ferāġat it göñül pūyāni-i deşt-i ṭalebden gel
   Kemend-i ṣayda düşmez ol perī bir vaḥşi **āhūdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [āhūdur, -dur]*
2. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī **âhū**
   Seyr idüp rūyını ṣandum o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 4). [âhū,]*
3. Çeşm-i merdüm-gīriñi müjgānlarumla seyr iden
   Tīr-bārān eylemişler ẓann ider **āhūlara** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 4). [āhūlara, -lar, -a]*
4. Vaḥşet itdüñ iy perī-rū ʿaḳıbet **āhū** gibi
   Teşne-i deşt-i maḥabbetden çekildüñ su gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 1). [āhū,]*
5. Mecnūn olalı o çeşmi **āhūya** göñül
   Meftūn olalı o zülfi ḫoş-būya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 1). [āhūya, -ya]*
6. Ol gözleri **āhūya** olaldan Mecnūn
   Yoḳ ādem ile ülfete dilde hevesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 3). [āhūya, -ya]*

7. Mecnūnı olur nigāh iden bir kerre
   Ol silsile-i zülfe o **āhū** çeşme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 4). [āhū,]*

āhū-ceşm: *Ceylan gözlü.*

1. Şarābı sāḳi getür def-i vaḥşet eyleyelüm
   Ol **āhū-çeşm** ile bir laḥẓa ṣoḥbet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 2). [āhū-çeşm,]*

āhuvān-ı deşt ü der-bār-ı ḳadīmümdür: *çölün ceylanları ve ezeli sığınak.*

1. Ḳays-ı dīrīn-āşinā-yı çeşm-i şūḫ-ı Leyliyem
   Āhuvān-ı deşt ü der-bār-ı ḳadīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 8). [āhuvān-ı deşt ü der-bār-ı ḳadīmümdür, -üm, -dür]*

āhū-yı deşt-i nāz: *Naz çölünün ceylanı. II Yabani ceylan gibi ürkek sevgili.*

1. Vahşīdür ol ḳadar ki ol **āhū-yı deşt-i nāz**
   Olmaz kemend-i fikre ġazāl-i ḫayāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 3). [āhū-yı deşt-i nāz,]*

āhū-yı ḥārem: *Kâbe civarında belli bir sınırı olup bu sınırlar içerisinde avlanması yasaklanan ceylan.*

1. Āhū-yı ḥārem cān ile ḳurbān-ı nigāhuñ
   Murġ-ı İrem āvāre-i ḳullāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 7). [āhū-yı ḥārem,]*

āhū-yı ḫoten: *Hoten ceylanı.*

1. Niçe şekl ile nümāyān gözi bir cādūdur
   Gāh şeh-bāz-ı şikārı gehi **āhū-yı Ḫoten** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 3). [āhū-yı ḫoten,]*

āhū-yı merdüm-şikār-ı ceşm-i yār: *Sevgilinin gözünün insanı avlayan ceylanı. II sevgilinin ceylanı andıran çekici gözü.*

1. Āhū-yı merdüm-şikār-ı çeşm-i yār ola meger
   İʿtibār itmez bizüm her ṣayda şîr-i bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 3). [āhū-yı merdüm-şikār-ı çeşm-i yār,]*

āhū-yı müşgīn: *Misk kokulu ahu.*

1. Seyr idenler pençe-i şīr-i jiyānda iy Faṣīḥ
   Āhū-yı müşgīn ṣanurlar dīde-i bīmārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 10). [āhū-yı müşgīn,]*

<u>āhū-yı sünbül-zār-ı ḥüsn:</u> *Güzel sümbül bahçesinin ceylanı. II sevgili.*

1. Ol ḳadar vaḥşīdür ol **āhū-yı sünbül-zār-ı ḥüsn**
   Ṣūret-i naḳş-ı ḫayālin dilde taṣvīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 5). [āhū-yı sünbül-zār-ı ḥüsn,]*

<u>āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde:</u> *Ürkek yabani ceylan. II ürkek sevgili.*

1. Naẓardan dūr olup çün **āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde**
   Dil-i ser-geşteye cānā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 3). [āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde, -de]*

<u>ahvāl:</u> *"hal, durum, vaziyet" kelimelerini karşılayan çokluk bildiren kelime, haller II bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.*

1. Der-i dil-dāra var **aḥvālüñ** ʿarż it belki raḥm eyler
   Faṣīḥā çeşm-i pür-āb u dil-i pür-sūz u ṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 9). [aḥvālüñ, -üñ]*
2. Ṣabā zülfinde yāruñ hiç dil-i nālānı gördüñ mi
   Nedür **aḥvāli** ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 2). [aḥvāli, -i]*
3. Faṣīḥ-i zārdan nām u nişān yoḳ kūy-ı cānānda
   Nedür **aḥvāli** ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 12). [aḥvāli, -i]*
4. Felek güẕergehüme çekmez ise sedd-i sedīd
   Diyem bu vech ile **aḥvāli** ḫāk-i ʻizzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 30). [aḥvāli, -i]*
5. Diyem bu vech ile **aḥvāli** ḫāk-i ʿizzetine
   Eyā Ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ʿabīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [aḥvāli, -i]*
6. Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd
   Diyem bu vech ile **aḥvāli** ḫāk-i ʻizzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [aḥvāli, -i]*
7. Ḳoymadı dilümde derd ü miḥnet
   Aḥvālümi ʿarża ṭāb u ṭāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 46). [aḥvālümi, -üm, -i]*
8. Ḳoymadı dilümde derd ü miḥnet
   Aḥvālümi ʿarża ṭāb u ṭāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 46). [aḥvālümi, -üm, -i]*
9. Bir ʿabd-i ẕelīlüm ki cemīʿ **aḥvālüm**
   Maʿlūm-ı cenāb-ı ʿizzetüñdür yā Rab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 3). [aḥvālüm, -üm]*

10. Uymaz bizüm **aḥvālümüz** ehl-i hevese
    Biz sīnemüze dāġ-ı taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 3). [aḥvālümüz, -ümüz]*
11. Bir sencileyin ṭıfl ẓuhūr eylememiş
    Aḥvāli meh ü sāl-i zemānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 4). [aḥvāli, -i]*

aḥvāl-i dili: *Gönül durumu, halleri.*

1. Aḥvāl-i dili kim ide taḥrīr
   Sen var iken iy ḫuceste-taʿbīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 54). [aḥvāl-i dili, -i]*

aḥvāl-i dili: *Gönlün hâlleri, durumu.*

1. Sen var iken iy ḫuceste-taʿbīr
   Aḥvāl-i dili kim ide taḥrīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 54). [aḥvāl-i dili, -i]*

aḥvāl-i dil-i pür-iftirākum: *Ayrılıkla dolu gönlün hali.*

1. İy bād var aḥbāba firāḳum ʿarż it
   Aḥvāl-i dil-i pür-iftirāḳum ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 2). [aḥvāl-i dil-i pür-iftirāḳum, -um]*

aḥvāl-i dilüm: *Gönlün durumları.*

1. Bilmem nice olur ġāyet **aḥvāl-i dilüm**
   Girmez mi gider destüme āmāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 1). [aḥvāl-i dilüm, -üm]*

aḥvāl-i dilüm: *Gönül durumu, halleri.*

1. Yaʿḳūbdan **aḥvāl-i dilüm** besbeter oldı
   Giryeyse benüm nūr-ı dü-çeşmüm yiter oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 85, Mısra 1). [aḥvāl-i dilüm, -üm]*
2. Güftār-ı Mesīḥ ile hem-dem
   Luṭfuñ durur iy Sikender-i ʿasr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 152). [aḥvāl-i dilüm, -üm]*

aḥvāl-i dilüm: *Gönlün hâlleri, durumu.*

1. Elṭāfuña olmaz ise maẕhar
   Aḥvāl-i dilüm olur mükedder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 152). [aḥvāl-i dilüm, -üm]*

aḥvāl-i faṣīḥi: *(şair) Fasih'in halleri, durumu.*

1. Aḥvāl-i Faṣīḥi ger suʾāl eyler iseñ
   Dil-beste-i zülf ü ḫaste-ḥāl-i ḫālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 3). [aḥvāl-i faṣīḥi,]*

aḥvāl-i faṣīḥ-i pür-melāmet: *Günaha bulaşmış Fasih'in halleri.*

1. İy dürr-i yetīm-i bī-behāya
   Deryā-yı kerem yem-i mürüvvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 58). [aḥvāl-i faṣīḥ-i pür-melāmet,]*

ahvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri: *Sevgilinin aşkının halleri.*

1. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri benden suʾāl idüñ
   Ferhād u Ḳays kūh u yabāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 3). [aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri, -i]*

aḫz itmek: *Almak, kabul etmek, tutmak.*

1. Mānend-i rūy-ı pür-ʿaraḳ-ı āteşīn-i yār
   Aḫz itmek āb olurdı fürūzende nārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 28). [aḫz itmek,]*

ak-: *Akmak, coşmak.*

1. Bād-ı feyż itsüñ yem-i ṭabʿuñ Faṣīḥā mevc-ḫīz
   Lūle-i ḫāmeñden **aḳsun** naẓm-ı pāküñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 12). [aḳsun, -sun]*

aḳ: *Akmak II dökülmek.*

1. Dūddur pür-şerer āhum çıḳar eflāke müdām
   Dem-be-dem eşküm ise yaşlı **aḳar** bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [aḳar, -ar]*
2. Dīdeden **aḳsa** bu demlerde nʾola seyl-āb-ı eşk
   Bu maḥal cūş-āverī-i cūy-bār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [aḳsa, -sa]*

3. Gözden dem-ā-dem **aḳsa** nʾola cūy-ı ḫūnumuz
   Oldı şikest-i ṭāʿne zücāc-ı derūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 1). [aḳsa, -sa]*
4. Aḳsun Faṣīḥ cūları bāġ-ı maḥabbetüñ
   İtsüñ hemīşe dāmeni āb-ı dü-çeşmi ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 10). [aḳsun, -sun]*
5. Kūyuñ bulur mıyum ki ʿaceb cüst ü cūyile
   Gitsem çü ḫas gözümden **aḳan** ḳanlu ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 2). [aḳan, -an]*
6. Rūyumdan eşk-i çeşm-i terüm germ **aḳar** müdām
   Zer maʿdeninden uġrayan āb-ı revān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 3). [aḳar, -ar]*
7. Derūn-ı ḫāmeden ẓāhir olan her mışraʿ-ı beytüm
   Niyāmından **aḳan** bir tīg-i cevher-dārdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 1, Mısra 2). [aḳan, -an]*
8. ʿAceb mi rūz u şeb giryān olup çün pīr-i Kenʿānı
   Aḳıtsam çeşm-i terden Nīl-veş seyl-i firāvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 2). [aḳıtsam, -ıt, -sa, -m]*

ak: *Ak, beyaz renk.*

1. Her siyeh-rūya Faṣīḥā nigeh-i ʿafv olmaz
   Dili ṣāfī-i maʿāsī yüzi **aḳ** isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 10). [aḳ,]*

aka: *Akmak, çıkmak, belirmek. II [kılıcın kınından] sıyrılıp çıkması.*

1. Görince mevce ile cūy-bārı ẓann itdüm
   Niyāmdan **aḳa** bir tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 6). [aḳa,]*

aḳāʾid: *Hükümler, esaslar.*

1. Cevāba gelse ider ḫall-i ʿuḳde-i ʿālem
   Suʾāl eyleseñ ammā **aḳāʾidin** bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 6). [aḳāʾidin, -in]*

akan: *Gözyaşı dökmek.*

1. Gird-āblar ile ol **aḳandı**
   Kim zevraḳ-ı dil aña ṣalandı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 3). [aḳandı, -dı]*

aḳar ṣudur: *Akan bir su gibi, akarsu gibi.*

1. Ḫırām-ı nāza gelse ol serv-ḳad bir **aḳar ṣudur**
   Tebessüm eyleyüp güftāra gelse muʿcize-gūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [aḳar ṣudur, -dur]*

aḳar ṣuyı: *Irmak, nehir.*

1. Ol sāḥirüñ miyān ile seyr eyle ḫançerin
   Siḥriyle bāğlamış bir **aḳar ṣuyı** mūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 8). [aḳar ṣuyı, -yı]*

ʿaḳd olmaz: *Nikahlanmak, bağlanmak.*

1. Kim aña naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi mehr olur
   Merd-i āzāde zen-i dünyāya ʿ**aḳd olmaz** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [ʿaḳd olmaz,]*

ʿaḳd olmaz: *Nikahlanmak, bağlanmak.*

1. Kim aña naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi mehr olur
   Merd-i āzāde zen-i dünyāya ʿ**aḳd olmaz** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [ʿaḳd olmaz, -maz]*

aḳdem-i aṣfiyā-yı evvel: *Önde gelen evliyaların en önemlisi. II Hz. Muhammed'in öne çıkan sıfatları.*

1. İy **aḳdem-i aṣfiyā-yı evvel**
   Vʾey aʿẓam-ı enbiyā-yı aḳdem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 25). [aḳdem-i aṣfiyā-yı evvel,]*

ʿāḳıbet: *Işin sonu; neticede, sonuçta.*

1. İy Faṣīḥ āẓim-i şeh-rāh-ı ferāġ itdi bizi
   ʿĀḳıbet vażʿ-ı şütür-gürbe-i bī-mevḳiʿ-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 11). [ʿāḳıbet,]*

ʿāḳıbet: *İşin sonu, sonuç, netice.*

1. Niçüñ bu maġlaṭa-i sūr-ı mātem-encāmı
   Ki ʿ**aḳıbet** ide feryād sūg-vār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 4). [ʿaḳıbet,]*
2. Miṣāl-i berg-i ḥazān rū-be-ḫāk-i tīre olup
   Ki ʿ**aḳıbet** ola cān virme müzd-i kār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 8). [ʿaḳıbet,]*

3. Yār olmış sāye-baḫş-ı ḫalḳa-i bezm-i raḳīb
   Ol Hümāyı ʿ**āḳıbet** dām itdiler rām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 4). [ʿāḳıbet,]*
4. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde serde dāġ
   Çün dimişler kim devādur ʿ**āḳıbet** her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 2). [ʿāḳıbet,]*
5. Vaḥşet itdüñ iy perī-rū ʿ**aḳıbet** āhū gibi
   Teşne-i deşt-i maḥabbetden çekildüñ su gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 1). [ʿaḳıbet,]*
6. Felek çü Ḳays beni ʿışḳ ile idüp ʿuryān
   Geydürdi ṭaġları ʿ**aḳıbet** ḳabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 4). [ʿaḳıbet,]*
7. ʿArż-ı ḫāl-i bī-ser ü sāmān içün cānāneye
   ʿAḳıbet ʿazm itdüñ iy dil ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫāneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 70, Mısra 2). [ʿaḳıbet,]*
8. ʿĀḳıbet başına çaldı tīşe-i cān-gāhını
   Kūh-sāruñ ġālibā Ferhād aldı āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 76, Mısra 1). [ʿāḳıbet,]*
9. Yirin āḫır o genc-i ʿilm ü faẓluñ künc-i ḫāk itdüñ
   Felek ṣatduñ o dürr-i bī-behāyı ʿ**āḳıbet** hīçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 33). [ʿāḳıbet,]*

ākil: *Akıllı kimse.*

1. Faṣīḥ **āḳil** olan ḳarşılaşmaz anuñla
   Hemān miṣāl-i livā semt-i rūzgāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [āḳil,]*

ʿakıl: *Akıl.*

1. ʿĀḳıl ol ḫalḳı hep müsāvī bil
   Dime ol mest ü hūş-yārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 7). [ʿāḳıl,]*

ʿakıl: *Akıl, akıllı kimse. II insanlar.*

1. Görürlerse ʿ**aḳıllar** çāk olur çāk-i girībānuñ
   Alınmaz ellerinden ehl-i ʿışḳuñ ṣoñra dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 1). [ʿaḳıllar, -lar]*

ʿākil ü dānāları: *Akıllı ve bilgili (kimse).*

1. Mesken itdi iy perī ʿışḳuñ baña tenhāları
   Çeşm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 6). [ʿāḳil ü dānāları, -lar, -ı]*

akıt: *Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak, dökmek.*

1. Tişe-i Ferhād **aḳıtmış** Bīsütünda cūy-ı şīr
   Cūy-bār-ı ḫūn revān eyler bizüm ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 5). [aḳıtmış, -mış]*
2. Ḥaṣretüñle merdüm-i çeşmüm **aḳıtdum** seyl-i ḫūn
   Görmedüñ peydā ola bir ḳaṭreden cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 5). [aḳıtdum, -du, -m]*
3. Feyż-ı ʿışḳuñ bende gel seyr eyle iy serv-i revān
   Ḥasretüñde dīdeden āteş **aḳıtdum** ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 10). [aḳıtdum, -dum]*

akıt: *Akıtmak, dökmek.*

1. Aḳıtdum ḫūn-ı eşki giryemi mānend-i cūy itdüm
   Gözümden naḳş-ı rūyuñ çıḳmadı çoḳ şüst ü şūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 1). [aḳıtdum, -dum]*

ʿakl: *Akıl.*

1. Beni bīgāne-i ṣabr u dilüñ żāyiʿ iden ʿ**aḳlın**
   O düzdīde tebessüm ol nigāh-ı āşinādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [ʿaḳlın, -ın]*
2. Dūş-ı cānānede ol iki bölünmiş gīsū
   Eylemiş ʿ**aḳlını** çoḳ mūy-şikāfın ṣad çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 9). [ʿaḳlını, -ın, -ı]*
3. Bīmār-ı ʿışḳa fikr-i ʿilāc olmaz iy ṭabīb
   Ser-māye-i cünūn olur ʿ**aḳluñ** devāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 8). [ʿaḳluñ, -uñ]*
4. Bu ḥāli suʿāl eyler iseñ biz daḫı bunda
   Lā-yüsʿel ile ʿ**aklımuza** tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 38). [ʿaklımuza, -ımuz, -a]*
5. Dil ʿ**aḳlını** esrār-ı maḥabbet almış
   Çeşm-i terin enhār-ı maḥabbet almış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 1). [ʿaḳlını, -ın, -ı]*
6. Tā mülk-i dile ʿışḳ şebīhūn itdi
   Ārām u şekīb ü ʿ**aḳlı** bīrūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 2). [ʿaḳlı, -ı]*

‘akl: *Akıl.*

1. Bu ḥāli su’āl eyler iseñ biz daḫı bunda
   Lā-yüs’el ile **‘aklımuza** tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 40). [‘aklımuza, -ımuz, -a]*

akl itmemişdi: *Akıl etmek.*

1. İy Faṣīḥ **aḳl itmemişdi** menzilin ḳaṣr-ı vücūd
   Ben idüm şāh-ı maḥabbet şehrinüñ dīvānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 9). [aḳl itmemişdi, -me, -miş, -di]*

ʿakl-ı girān-seyri: *Zor algılayan zihin.*

1. Tārīk-ı ʿışḳda Mecnūn-ı bī-ser ü pāyuz
   Faṣīḥ ʿ**aḳl-ı girān-seyri** reh-zen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 12). [ʿaḳl-ı girān-seyri, -i]*

aklı olan: *Akıllı olan, aklı başında olan (kimse).*

1. Gören cemālüñi mecnūn-ı ʿışḳ olur elbet
   Senüñle **aḳlı olan** yār u āşinā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 8). [aḳlı olan, -an]*

ʿaklımı aldı: *Aklını almak, aklını başından almak.*

1. ʿAḳlımı aldı nicʾolur ḥālim
   Dosta düşmen baḳışlı bir ẓālim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 48, Mısra 1). [ʿaḳlımı aldı, -dı]*

akrān: *Denk, eş, benzer.*

1. Münteḫabdur gevher-i mażmūn-ı naẓm-ı dil-keşüñ
   Ḥaḳ bu kim bulduñ Faṣīḥ **aḳrān** içinde imtiyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 10). [aḳrān,]*
2. Ḥavāle eylerüm ṭab‘-ı selīm-i ṣadr-ı ‘ālīye
   Baña **aḳrān** ile itmek ne lāzım baḥs-i ‘irfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 82). [aḳrān,]*

ʿaks: *Görüntü (ayna veya kadehten yansıyan bir nesnenin hayali).*

1. ʿAksi āyīneyle ülfet eylemez bir vech ile
   Ṣūret-i taʿbīre gelmez ol perīnüñ vaḥşeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 9). [ʿaksi, -i]*

ʿaks: *Akis, yansıma, görüntü.*

1. Ṣalmada mirʾātına ʿ**aksin** ʿarūsān-ı çemen
   Cūşiş-i şevḳ olmamaḳ mümkin mi hiç enhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 7). [ʿaksin, -in]*

2. Müjgān-ı çeşm-i yār ki mirʾāta ṣaldı ʿ**aks**
Gūyā iki sipāh ṣāf-ı ceng bağladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 7). [ʿaks,]*

ʿ**aks:** *Aksine, tersine.*

1. Ol bī-teraḥḥum ʿ**aksiyle** eyler muʿāmele
Bir tāze zaḫm urur ṭaleb-i merhem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 5). [ʿaksiyle, -i, -yle]*

ʿ**aḳs itdi:** *Nakşetmek, süsleyip bezemek.*

1. Ya bir taṣvīr-i zībādūr ḳonıldı ẓarf-ı billūra
Yāhūd kim bir perį ʿaḳs itdi mirʾāt-ı dıraḫşāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 6). [ʿaḳs itdi,]*

ʿ**aḳs itdi:** *Yansımak, aksetmek.*

1. Yāhūd kim bir perī ʿ**aḳs itdi** mirʾāt-ı dıraḫşāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 7). [ʿaḳs itdi, -di]*

aḳṣār-ı ʿinān: *Dizginin en kısası. II zapt etmesi kolay (olan).*

1. Ḳatl itmede ʿuṣṣāḳı zemān bilmemisüñ
Bī-merḥāmet **aḳṣār-ı** ʿ**inān** bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 2). [aḳṣār-ı ʿinān,]*

‘aks-endāz olup: *Çarpmak, yansımak.*

1. Yine mir’āt-ı āb-ı ṣāfa **‘aks-endāz olup** güller
Görür rūy-ı ümīdin bülbülān ber-vech-i āsānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 5). [‘aks-endāz olup, -up]*

ʿ**aksi:** *Yansıma.*

1. Degül deryā mücellā ṣāf bir āyīnedür gūyā
Felek ʿ**aksiyle** reng-i āsumānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 4). [ʿaksiyle, -yle]*

ʿ**aks-i āyīne:** *Aynadaki yansıma.*

1. Girye gözden ḫayāli maḥv itmez
ʿAks-i āyīne şüst ü şū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 8). [ʿaks-i āyīne,]*

ʿaks-i bedre: *Dolunayın yansıması, mehtap.*

1. Ḥażrāda nümūne naḫl-i sidre
   Deryāda ṣalınsa ʿ**aks-i bedre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 10). [ʿaks-i bedre,]*

‘aks-i cemāl: *Yüzün yansıması.*

1. Ne iḥtimāl idi āyīne göstere tims̱āl
   Velīk yād-ı s̱ebātiyle baḳsalar min-ba‘d *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 50). [‘aks-i cemāl,]*
2. Sirişk-i terle müjem oldı muntaẓam-aḥvāl
   Bu şi‘r āyīne-i ṭab‘a itdi **‘aks-i cemāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 17). [‘aks-i cemāl,]*

‘aks-i cemāl itdi: *Allah'ın cemal sıfatlarının yansıması.*

1. Olurdı reng-i ruḫ efsürde ger olınsa ḫayāl
   Görince bāġı bu vech üzre ḥüsn-i ṣûretle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 16). [‘aks-i cemāl itdi,]*

ʿaks-i hüsn: *Güzelliğin yansıması.*

1. Şikest iderdi göreydi Sikender āyīnesin
   Ki ʿ**aks-i ḥüsn** ile mirʾāt-ı dil temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 4). [ʿaks-i ḥüsn,]*

ʿaks-i ḫ∨āhiş olmasa: *Arzulananın aksine davranmak ol.*

1. Bu gül-zār-ı fenānuñ ʿ**aks-i ḫ∨āhiş olmasa** kârı
   Seni itmezdi maḥbūs-ı ḳafes feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 7). [ʿaks-i ḫ∨āhiş olmasa, -ma, -sa]*

ʿaks-i māh-ı nev düşmiş: *Hilal görüntüsünün (bir yere) yansımış olması.*

1. Görince ʿārıż-ı pür-ṭāb-ı cānān üzre ebrūsın
   Didüm mirʾāt-ı āb-ı şāfa düşmiş ʿaks-i māh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 4). [ʿaks-i māh-ı nev düşmiş, -miş]*

ʿaks-i müddeʿā: *İddia edilen şeyin aksi. II İsteklerinin tersi yönde.*

1. Kimsenüñ yā Rabb mirʾāt-ı sipihr-i kec-nihād
   Ṣūret-i ümmīdin ʿ**aks-i müddeʿā** göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328,*

Mısra 6). [ʿaks-i müddeʿā,]

ʿaks-i ruḫıdur: *Yanağın yansıması, ışıltısı.*

1. Āyīnede ʿ**aks-i ruḫıdur** bir daḫı yāruñ
   Var mişli dinilse eger inkār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 7). [ʿaks-i ruḫıdur, -ı, -dur]*

ʻaks-i rūy-ı yār: *Sevgilinin yüzünün yansıması.*

1. Ne āb-ı ṣāf ki düşse **ʻaks-i rūy-ı yār** keşf eyler
   Verā-yı perde-i ḫāṭırdaki esrār-ı pinhānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 9). [ʻaks-i rūy-ı yār,]*

ʿaks-i rūyını: *Yüzün yansıması.*

1. Sāḳī ki ʿ**aks-i rūyını** sāġarda gösterür
   Āteşle ābı ḫāṣılı bir yirde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 1). [ʿaks-i rūyını, -ın, -i]*

ʿaks-i rūyuñ: *Yüzün, yanağın yansıması.*

1. ʿAks-i rūyuñ naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş ḫūn ile
   Her zemān eksük degüldür çeşm-i baḥr ü berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 3). [ʿaks-i rūyuñ, -uñ]*

ʿaks-i rūyuñ: *Yüzün yansıması.*

1. Kimüñ āyīnesinde ʿ**aks-i rūyuñ** gördüñ iy meh-rū
   Kime dil virdüñ iy ṭūṭī-zebān sükker-dehān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 3). [ʿaks-i rūyuñ, -uñ]*

ʿaks-i vücūd: *Vücudun, varlığın yansıması.*

1. Gitmekle ferāġ-ı ḳayd-ı būd u nā-būd
   Āyīne-i dilde ḳalmasun ʿ**aks-i vücūd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 2). [ʿaks-i vücūd,]*

aḳvāl: *Sözler.*

1. Yā Rab beni her sözümde ṣādıḳ eyle
   Efʿālümi **aḳvāle** muṭābıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 2). [aḳvāle, -e]*

ā̲l: *Almak.*

1. Niyāz-ı ḫuşka dimiş būse-i cemālüm **alınmaz**
   Peşīz-i kem-ter ile mīve-i viṣālüm **alınmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 1). [alınmaz, -ın, -maz]*
2. Ki żabṭ-ı fikr idemem yārdan ḫayālüm **alınmaz**
   Mi̲sāl-i rīşte ser-tā-be-pāmı cezb idüpdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 4). [alınmaz, -ın, -maz]*
3. Dest-i ḫıredden **aldı** maḥabbet ʿinānı āh
   Ser-geştegī-i dilde nedür ihtiyārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 5). [aldı, -dı]*
4. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend idi
   Ol dem ki tīr-i āhum **alup** ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 8). [alup, -up]*

ā̲l: *Kırmızı.*

1. Ṭurra-i ṭarrāra baḳ ol ʿārıż-ı rengīnde
   Görmedüñse **al** gül üzre muṭarrā sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 4). [al,]*
2. Baña besdür **al** ruḫsārı siyeh kākülleri
   Bāġ-bān başına çalsun gülleri sünbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 1). [al,]*
3. Ol şemʿ-i münīre **āl** fānūs
   Olmış pes-i keştī-i be-nāmūs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 12). [āl,]*

ā̲l: *Almak, nasiplenmek.*

1. Bu bezmüñ meşrebince herkes **almış** neşvesin kʾeyler
   Kimi zehr-ābe-i ġamdan kimi cām-ı ṣafādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 5). [almış, -mış]*

ā̲l: *Almak, tutmak.*

1. Özge ʿālem gösterür **alsañ** Faṣīḥā destüñe
   Bezm-i ʿışḳuñ sāġar-ı gītī-nümāsıdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 9). [alsañ, -sa, -ñ]*

ā̲l: *Çıkmak, gezinmek, ortaya çıkmak.*

1. Bu idrāk olınur ṭarz-ı ḫırām-ı esb-i ḫāmemden
   Ki meydānı **alup** sebḳat ide yek-rān-ı aḳrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 80). [alup, -up]*

ā̲l: *Hissetmek, koklamak.*

1. Alıcak bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin göñül
   Eyleyen āşüfte-dil ʿuşşāḳı hep budur dimiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 28, Mısra 1). [alıcak, -ıcak]*

<u>āl:</u> *(koku bağlamında) bürümek, sarmak, kaplamak.*

1. Görmedüm bir verd-i raʿnā ol iki ruḫsār-veş
   Almadum bir sünbül-i ter ol iki gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 2). [almadum, -ma, -du, -m]*

<u>āl:</u> *Alıkoymak, engellemek.*

1. Ceybüm keşiş-i dest-i taʿalluḳdan **al**
   Dāmānumı ḫār-ı ibtilādan ḥıfẓ it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 3). [al,]*

<u>āl:</u> *Almak, sarmak.*

1. Dil ʿaḳlını esrār-ı maḥabbet **almış**
   Çeşm-i terin enhār-ı maḥabbet **almış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 1). [almış, -mış]*

<u>āl:</u> *Almak, sarmak, sürüklemek.*

1. Dil ʿaḳlını esrār-ı maḥabbet **almış**
   Çeşm-i terin enhār-ı maḥabbet **almış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 2). [almış, -mış]*
2. Bī-çāreyi efkār-ı maḥabbet **almış**
   Ser-ber-ḳadem-efgende-i ḥayret gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 4). [almış, -mış]*

<u>āl:</u> *(izin) almak, verilmek, onaylanmak.*

1. Kim eyleyem īcād nice naẓm-ı belīġ
   Sulṭān-ı ezelden **almışumdur** yerlīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 1). [almışumdur, -mış, -um, -dur]*

<u>al:</u> *Almak. II satın almak.*

1. Beyʿ iderseñ **alalum** nefḫasını biñ cāna
   Nükhet-i kākül-i müşgīn-e<u>s</u>erüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [alalum, -a, -lu, -m]*
2. Alsaḳ metāʿ-ı vuṣlatını naḳd-i cān ile
   Sīne-be-sīne olsaḳ o berber cevān ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 68, Mısra 1).*

[alsaḳ, -sa, -ḳ]

al: *Almak. II beraberinde getirmek.*

1. Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep
   Bu dem bād-ı ṣabādan **alınan** būy-ı ṣafādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 2). [alınan, -ın, -an]*

al: *Almak. II yudumlamak.*

1. Ḫumlardan **alındı** mey-i raḫşān-ı ḫarābāt
   Açıldı yine kān-ı Bedaḫşān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 1). [alındı, -ın, -dı]*

al: *Almak, ele geçirmek.*

1. El-aman leşker-i ġam ceyş-i elem **aldı** beni
   Al idüp ḳapdı dili ol gözi cādū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [aldı, -dı]*
2. Göñüller **almada** mecbūr o şūḫ-ı sengīn-dil
   Olur mı kāh-rübā ceṣb-gāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 7). [almada, -ma, -da]*
3. Alurdı pençe-i ġam ceyb ü ḫār-ı ġuṣṣa dāmānın
   Bu olmışdı muḥaṣṣal Ḳaysa hep bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 5). [alurdı, -ur, -dı]*
4. Cism ü dili **aldı** cebri cümle
   Żabṭ eyledi baḥr ü berri cümle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 33). [aldı, -dı]*

al: *Almak, tutmak.*

1. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme
   Destine **aldıḳda** tīġ-i şuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [aldıḳda, -dıḳda]*

al: *Almak. II bürümek, sarmak, kaplamak.*

1. Görür eṭrāf-ı dāmān-ı gül-i raʿnāyı ḫār **almış**
   Figān ü zāra āġāz itmesün mi bülbül-i nā-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 5). [almış, -mış]*

āl: *Hile, oyun, tuzak.*

1. Beni āşüfte ḳılan kākül-i ḫoş-bū begler
   ʿĀleme fitne ṣalan **āl** ile hep bu begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra*

2). [āl,]

al: *(koku) almak.*

1. Bāġ-ı gül-ḫīz-i maḥabbetden **alur** būy-ı kāmı
   Ol ki hengām-ı seḥer mestāne-i ṣahbā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 3). [alur, -ur]*

al: *Almamak, kabul etmemek.*

1. Ser cümle ḥayā vü edebi ber-ṭaraf itdüñ
   Almadı berīn-gūş-ı ḳabūle o şeh-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 8). [almadı, -ma, -dı]*

al: *Alınır, hissedilir.*

1. Şemim-ī ẕevḳ **alınur** bāġ-ı zindegānīden
   Zükām-rīz-i ġam-ı hicr olursa būy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 5). [alınur, -ın, -ur]*

al: *(gözlerini) alamamak, çekememek.*

1. Faṣīḥā **alamam** mirʾāt-ı rūy-ı yārdan çeşmüm
   Benem ol ʿāşıḳ-ı müşṭāḳ kim şerm ü edeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 9). [alamam, -a, -ma, -m]*

al: *Almak. II (elinden) almak, alıkoymak.*

1. Göñül ḥayretde ḳalmış naḳd-i hūş eylemiş żāyiʿ
   Alınmış māye-i ārāmı dest-i iḫtiyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 6). [alınmış, -ın, -mış]*

al: *Alınmamak. II çıkmamak, istememek.*

1. Ser-meclis-i himmetde o ḫāmūş Faṣīḥüz
   Ḥarf-i ġalat-ı ḫāhiş **alınmaz** lebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 10). [alınmaz, -ın, -maz]*

al: *Almamak, güç yetirememek.*

1. Dil urulmışdur ḫadeng-i ġamze-i ser-tīzüñe
   Cān çekilmişdür **alınmaz** ol kemān ebrūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 8). [alınmaz, -ın, -maz]*

al-: *Almak, sahip olmak, sahiplenmek.*

1. Māʾil-i ebru vü müjgānuñ **alup**
   Her zemān tīr ü kemān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 3). [alup, -up]*

ʿāl: *Hile, düzen, aldatma.*

1. Güne güne ʿālemüñ nīreng ü ʿ**ālin** seyr idüp
   Gelmemek mümkin midür naḳş u ḫayālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 7). [ʿālin, -in]*

al al olmış: *Kızarmak, kırmızılaşmak.*

1. Yine nūş-ı mey itmiş rūy-ı dil-ber **āl āl olmış**
   Baḳılmaz ʿārıż-ı pür-tābına mihr-i cemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 1). [āl āl olmış, -mış]*

āl berg-i nihāl düşer: *Fidanın kızıl yaprağı düşer.*

1. Bu dem ki dest-i nesīm-i ṣabā idüp taḥrīk
   Düşer feża-yı gülistāna āl berg-i nihāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 6). [āl berg-i nihāl düşer, -er]*

al idüp: *Kırmızı renge büründürmek.*

1. Çeşmümüz ḫūn-ı cigerle pür idüp
   Āl idüp eşk ile pīrāhenümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 16). [āl idüp, -üp]*

al idüp: *Hile, oyun yapmak, aldatmak.*

1. El-aman leşker-i ġam ceyş-i elem aldı beni
   Al idüp ḳapdı dili ol gözi cādū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [al idüp, -üp]*

al ṭūṭīdür: *Kızıl papağan.*

1. Görüp ruḫsārı üzre tār tār-ı zülf-i cānānum
   Ḳıyās itdüm Faṣīḥā tel kafesde **āl ṭūṭīdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 9). [āl ṭūṭīdür, -dür]*

al ü ālā: *Kırmızı ve ela.*

1. Elümde ḫūn-ı eşk-i çeşm ile ālūde dāmānum
   Baña yigdür bahāruñ āl-i vālā dest-mālinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 7). [āl ü ālā,]*

aʿlā: *Daha iyi, daha üstün.*

1. Bülbül-i ʿışḳum müsāvīdür baña āteşle gül
   Her ser-i ḫār-ı çemen **aʿlā** nişīmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 6). [aʿlā,]*
2. Dil-i zāra lebüñ vaṣfından **aʿlā** güft ü gū olmaz
   Nihāl-i ḳāmetüñ medhinden **aʿlā** ārzū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 1). [aʿlā,]*
3. Dil-i zāra lebüñ vaṣfından **aʿlā** güft ü gū olmaz
   Nihāl-i ḳāmetüñ medhinden **aʿlā** ārzū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 2). [aʿlā,]*
4. Pest ola tā-be-key ʿuşşāḳ ḥażīż-i ġamda
   Hem-ʿinān yār ile aġyār ise **aʿlā** yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 8). [aʿlā,]*
5. Biz sūḫtelük fennini **aʿlā** bilürüz pek
   Kim medrese-i ʿışḳ u maḥabbetde çoḳ olduḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 1). [aʿlā,]*

aʿlā bilünür: *Kıymetli, saygıdeğer bilinmek.*

1. Manşūr-veş irgüren kemāle kāruñ
   Aʿlā bilünür rütbesi el-ḥaḳ dāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 2). [aʿlā bilünür, -ün, -ür]*

aʿlā bilürin: *Çok iyi bilmek.*

1. Vaṣf-ı şāyestegī-i ḥüsnüñi **aʿlā bilürin**
   Ruḫ-ı pürtābuña ne mihr ne ḫod māh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 3). [aʿlā bilürin, -ür, -in]*

aʿlā bilürüm: *Iyi bilmek, bilmenin yüksek düzeyi.*

1. Aʿlā bilürüm ṭarz-ı cefā bildügini
   Bilmem reviş-i semt-i vefā bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 1). [aʿlā bilürüm, -ür, -üm]*

aʿlā idi: *Daha iyisi, daha uygunu idi.*

1. Baña **aʿlā idi** müşk-i Ḫoten kuḥl-ı Sıfāḫāndān
   Gözümden gerd-i rāhuñ şüst ü şū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 7). [aʿlā idi,]*

a‘lā ile ednānuñ: *Yüksek ile alçak, yukarıda olan ile aşağıda olan.*

1. Bu bir vakt-i meşerretdür ki **a‘lā ile ednānuñ**
   Gül-i sūrī-i şādiyle leb-ā-leb ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 13). [a‘lā ile ednānuñ, -nuñ]*

ālā -yı ʿışk: *Aşkın yüceliği.*

1. Kūh-kenle Ḳays üstādum enīsümdür benüm
   Her biri vādī-i ʿışḳ içre yitişmiş tīşe-kār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 3). [ālā -yı ʿışḳ,]*

ʿalāmet: *Belirti, işaret, iz, delil.*

1. Dir her gören budur bu ḳıyāmet **ʿalāmeti**
   Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz ihtizâzını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 10). [ʿalāmeti, -i]*

aʿlā-yı aḥvālin: *Pek iyi haller, durumlar.*

1. Maḥabbet itdi evvel gerçi dil **aʿlā-yı aḥvālin**
   Görince yārı ḥayret el virüp bī-çāre lāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 3). [aʿlā-yı aḥvālin, -in]*

ʿalāyık: *Dünya bağları, alakalar.*

1. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin gönder
   Beni bir nūra vāṣıl it ki yā Rab ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 4). [ʿalāyıḳ,]*

aldan: *Aldanmak, kanmak.*

1. İy bülbül-i dil naḳşına **aldanma** bu bāġuñ
   Var gülşen-i yek-reng-i maʿānīde sürūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [aldanma, -ma]*
2. Faṣīḥ **aldanma** bīmārī-i çeşm-i fitne-engīze
   Helāk itmiş niçe dil-ḫasteyi mekkāre cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 9). [aldanma, -ma]*
3. Aldanurlar ġamze-i merdüm-firīb-i çeşmine
   Bilmeyen ḥāli göñüller ol pür-āfet n’eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 5). [aldanurlar, -ur, -lar]*
4. Şād olur bülbül bahār-ı dil-sitānuñ naḳşına
   Aldanur bī-çāre üç günlük cihānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 2). [aldanur, -ur]*

‘ālem: *Kâinat, dünyâ ‖ dünyadaki herkes ve her şey.*

1. ‘Ālemleri āb-ı tīġ-i şerʿüñ
   Çirk-āb-ı küfrden eyledi pāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 9). [‘ālemleri, -ler, -i]*

‘ālem: *Bayrak, sancak.*

1. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
   Ne **‘alem** ṭālibi dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [‘alem,]*

ʿ**ālem:** *Bayrak, sancak.*

1. Āhı ʿ**alem** ü dāġı çerāġ eyleyüp iy dil
   Gerdān olalum kūçe vü bāzārı temāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 13). [ʿalem,]*

ʿ**ālem:** *Kubbe, minare ve bayrak direklerinin en üst kısmında bulunan ay veya lâle biçimindeki süslü tepelik.*

1. Görülmek ḳaddi mümkin mi berāber hiç ʿ**ālemlerle**
   Çekilmek ebruvānı mümteniʿdür ḳıl ḳalemlerle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 74, Mısra 1). [ʿalemlerle, -ler, -le]*

ʿ**ālem:** *Dünya, kainat.*

1. ʿĀlemde ʿarż-ı şīve teġāfül ḫiṭāb-ı nāz
   Maḥşūşdur saña saña iy bī-vefā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 3). [ʿālemde, -de]*
2. Kerem ıṭlāḳ olınmaḳ ẕātına şāyān idi el-ḥaḳ
   Eger göstermeyeydi ʿ**āleme** çīn-i cebīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 4). [ʿāleme, -e]*
3. Āfāḳı ṭutdı velvele-i dāduñ ʿandelīb
   Diñletdüñ ʿ**āleme** yine feryāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 2). [ʿāleme, -e]*
4. Ġarrālanursa ʿ**āleme** şāyestedür Faṣīḥ
   Erbāb-ı ṭabʿ naẓmı ile eyler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 9). [ʿāleme, -e]*
5. Bu ʿ**ālem** rūz u şeb bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz hīç
   Gice pervāne per-sūzān ider bülbül seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 3). [ʿālem,]*
6. Bezminde ʿ**ālemüñ** yine bir neşʾe-yābı yoḳ
   Gerdān olur iki ḳadeh-i zer-nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [ʿālemüñ, -üñ]*
7. Destümde Faṣīḥā hünerüm var hünerüm var

ʿĀlem nʾola ger cevr ü sitem eylese her dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [ʿālem,]*

8. İtmez suʾāl kimse Faṣīḥ ʿ**ālemüñde** ol
   Ḫārā mı seng-i ḫāre midür bālişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 9). [ʿālemüñde, -üñ, -de]*
9. Beni āşüfte ḳılan kākül-i ḫoş-bū begler
   ʿĀleme fitne ṣalan āl ile hep bu begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [ʿāleme, -e]*
10. Kime bülbül gibi feryād ideyüm kim ʿ**ālem**
    Şemʿ-i ruḫsāruña cānā beni pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [ʿālem,]*
11. Bir şübhe ḳalur mı hele tevhīd-i Ḫudāda
    Baḳ ʿ**āleme** gör keyf ile kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 6). [ʿāleme, -e]*
12. Ki rūşen olmamışdı şemʿ-i ḫurşīd ile ʿ**ālemler**
    Derūna ol zemān yakmışdı dāġ-ı mihrüñ ol meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 4). [ʿālemler, -ler]*
13. Eyler ise ʿaceb dem ü ʿ**ālemdür** iy Faṣīḥ
    Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi bālā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 9). [ʿālemdür, -dür]*
14. Müstaġnī itdi ʿ**ālemi** eşʿār-ı ġayrdan
    Kilk-i maʿānī-baḫşīş-i dest-i kerīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 5). [ʿālemi, -i]*
15. Merd-i ser-māye be-dest-i ḫıredüz ʿ**ālemde**
    Ne ziyān-ı ġam u ne sūd-ı sürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 7). [ʿālemde, -de]*
16. ʿĀlem eşküfte-bahār oldı ḳıyāmet demidür
    Āşikār oldı zemīn içre nihān cümle künūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 3). [ʿālem,]*
17. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum hiç ġam gibi hem-dem
    Meger ʿ**ālemde** ġamsuz da Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 10). [ʿālemde, -de]*
18. Maḥabbet ʿ**āleminde** bulmadum hiç ġam gibi hem-dem
    Meger ʿālemde ġamsuz da Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 9). [ʿāleminde, -i, -n, -de]*
19. İsterem bir māh-rū ʿ**ālemde** kim gün görmemiş
    Mihr-i pür-tāb-ı cemālin çeşm-i gerdūn görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 1). [ʿālemde, -de]*
20. Seni gördükde dīdem ʿ**ālemi** ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler
    Olup iy nūr-ı çeşmüm görmesem rūyuñ cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 3). [ʿālemi, -i]*
21. Güne güne ʿ**ālemüñ** nīreng ü ʿālin seyr idüp
    Gelmemek mümkin midür naḳş u ḫayālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 7). [ʿālemüñ, -üñ]*
22. Cihānuñ ʿ**ālemin** eyler gedā-yı bī-ser ü pāyuz
    Ki taḫt-ı kām-revāyīde şāha minnetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 7). [ʿālemin, -in]*
23. Bir menzilinde itmedi dil ʿ**ālemüñ** ḥużūr
    Āvāre itmiş anı sürāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 7). [ʿālemüñ, -üñ]*
24. Ne ʿālem olduġın mihr ü maḥabbet ʿ**ālemin** gördüñ

Ne ġamlar çekdügin bildüñ mi kāfir ehl-i īmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 3). [ʿālemin, -iñ]*

25. Özge ʿ**ālem** gösterür alsañ Faṣīḥā destüñe
    Bezm-i ʿışḳuñ sāġar-ı gītī-nümāsıdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 9). [ʿālem,]*
26. ʿĀlemi sīr-āb-ı māʾüʾl-feyż-ı maʿnī eyleyen
    Nāv-dān-ı gülşen-i ṭabʿ-ı kerīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 5). [ʿālemi, -i]*
27. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini ṭurfe belā gördüm
    Kim ʿ**ālemde** kimi gördümse saña mübtelā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 2). [ʿālemde, -de]*
28. Ādem bulınmaz itsem eger ārzū-yı ʿayş
    ʿĀlem esīr-i bezmüm olur vaḥşet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 8). [ʿālem,]*
29. Ol meh-i burc-ı leṭāfetden ki dūrum ʿ**ālemüñ**
    Gelmesün ister bahārı ʿıyd u nev-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 5). [ʿālemüñ, -üñ]*
30. Ādem niçe dir saña perīsin
    ʿĀlemde miṣālden berīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 2). [ʿālemde, -de]*
31. O āsitānenüñ ʿabd-i kemīniyem ki Faṣīḥ
    Seni bu ʿ**āleme** bir demde pādişāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 10). [ʿāleme, -e]*
32. Çeksün Faṣīḥ cevr ü cefāsın bu ʿ**ālemüñ**
    Luṭfın ümīd eyleyen iḥsānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 9). [ʿālemüñ, -üñ]*
33. Ḫāne-i dil gibi ʿ**ālem** teng ü tār oldı baña
    Mihr-i ḥüsnüñ ideli mirʾāt-ı çeşmüm cilve-gāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 3). [ʿālem,]*
34. ʿĀlemüñ seyrinde bir abdāl-ı ḥayrānuz henüz
    Kim ḳanāʿat eyledük iy dil niyāz u seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 3). [ʿālemüñ, -üñ]*
35. Ser-be-ser ṭutdı Faṣīḥ ʿ**ālemi** naẓmuñ besdür
    Zīr-i destārına soḳ kilk-i dür-efşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 13). [ʿālemi, -i]*
36. Şevḳ-ı rūyuñla olan dāġını ʿarż itse Faṣīḥ
    ʿĀlemi rūşen ider mihr-i cihān-tāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 10). [ʿālemi, -i]*
37. Ḫākister eyler ʿ**ālemi** refʿ itse rifʿatin
    Misli görinmez āyīne-i mihrdür yüzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 3). [ʿālemi, -i]*
38. Her kimi murād eylese cānān olsun
    İsterse o şūḫ ʿ**āleme** sulṭān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 6). [ʿāleme, -e]*
39. ʿĀlemde hezār ʿāşıḳ-ı gül-ruḫsāruñ
    Bir bülbüli çoḳ gülşen imiş dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 36, Mısra 1). [ʿālemde, -de]*
40. Bahār olsa yine ʿ**ālem** diger-gūn olduġın görsek
    Bu nüh-ṭās-ı nigūnuñ cāmı gül-gūn olduġın görsek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 42, Mısra 1). [ʿālem,]*
41. İcād ideli cihānı Bārī

ʿĀlemlere ḥükmüñ itdi cārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 8). [ʿālemlere, -ler, -e]*

42. İcād ideli cihānı Bārī
    ʿĀlemlere ḥükmüñ itdi cārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 8). [ʿālemlere, -ler, -e]*
43. Dil ḫ∨āhiş-i vaṣluñla ḳalur mı sensüz
    ʿĀlem gözime ʿālem olur mı sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 2). [ʿālem,]*
44. Dil ḫ∨āhiş-i vaṣluñla ḳalur mı sensüz
    ʿĀlem gözime ʿ**ālem** olur mı sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 2). [ʿālem,]*
45. Elbette gerek bende-i fermān olmaḳ
    Ümmīde irüp ʿ**āleme** sulṭān olmaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 4). [ʿāleme, -e]*
46. Bir ẕerrede mümkin mi nihān ola Faṣīḥ
    ʿĀlemleri ḥayretde ḳoyan esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 4). [ʿālemleri, -ler, -i]*
47. ʿIşḳuñda niçe olmasun ʿ**ālem** ḥayrān
    Baḳma āyīne-i mihre zībā mehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 3). [ʿālem,]*
48. Abdāl olup ʿ**ālemi** seyrān eyle
    ʿIşḳıyla ṭutuş cismüñi uryān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 1). [ʿālemi, -i]*
49. Hep müntesib-i cenāb-ı pāküñ
    ʿĀlemde eṣāġır u ekābir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 48). [ʿālemde, -de]*

ʿālem: *Meclis, topluluk, ortam.*

1. Bulınmadı saña dil ʿ**āleminde** āsāyiş
   Faṣīḥ ādeme dirler cihānda rāḥat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 9). [ʿāleminde, -i, -nde]*

ʿālem: *Dünya, alem. II lezzet, hoşluk.*

1. Bī-tekellüf iy perī āyīne-i meh-ṭalʿatuñ
   Ḫ∨ābda seyr eylemek bir başḳa ʿ**ālemdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 8). [ʿālemdür, -dür]*

ʿalem: *Sancak, bayrak.*

1. Der-ḳafā leşker-i ʿuşşāḳ Faṣīḥā yürisün
   İhtizāz ile ʿ**alem** gibi çekilsün ḫūbān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 9). [ʿalem,]*

ālem eylesek: *Eğlence düzenlemek.*

1. Geldi bahār bāġa varup **ālem eylesek**
   Bülbüller ile hem-nefes olsaḳ dem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 1). [ālem eylesek, -se, -k]*

ʿālem olduġın: *Nasıl olduğu, neye benzediği (bilebilmek, anlamak).*

1. Ne ʿ**ālem olduġın** mihr ü maḥabbet ʿālemin gördüñ
   Ne ġamlar çekdügin bildüñ mi kāfir ehl-i īmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 3). [ʿālem olduġın, -duġ, -ın-ın]*

ʿālem olmazmış: *Dünya olmak.*

1. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum hiç ġam gibi hem-dem
   Meger ʿālemde ġamsuz da Faṣīḥā ʿ**ālem olmazmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 10). [ʿālem olmazmış, -maz, -mış]*

ʿālem sen olmasañ olmaz idi: *'Levlāke lemā ḫalaḳtü'l-eflāk' hadisinin Türkçe anlamı.*

1. Sen olmasañ olmaz idi ʿālem
   Bulmazdı vücūd keyf ile kem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 17). [ʿālem sen olmasañ olmaz idi,]*

ʿālem-gīr ola: *Cihanı tutmak, dünyayı kaplamak II Dünyayı fethetmek.*

1. Nev-ṭulūʿ-ı nāz iken meşḫūr-ı āfāk olmada
   Böyle ḳalursa mihr-i ḥüsn ʿ**ālem-gīr ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 4). [ʿālem-gīr ola, -a]*

ʿālem-i āb eylemişüz: *Içki meclisinde bulunmak.*

1. Tā seḥer ol meh ile ʿ**ālem-i āb eylemişüz**
   Geçmişüz bir gicede baḥr-i ġamı sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 11). [ʿālem-i āb eylemişüz, -miş, -üz]*

ʿalem-i āh-be-dūşuz: *Ah sancağını omuzunda taşıyan.*

1. Pür-şerḥa-i derdüz ʿ**alem-i āh-be-dūşuz**
   Ser-ḫalḳa-i mātem-keş-i şāh-ı şühedāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 25). [ʿâlem-i āh-be-dūşuz,]*

ʿālem-i bālāya: *Yüce âlem.*

1. Cismiñi girān-bārī-i ḫ∨āhişden idüp ṣāf
   Şeb-nem gibi var ʿ**ālem-i bālāya** ṣuʿūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 4). [ʿālem-i bālāya, -ya]*

ʿālem-i bālāya: *Yüce âlem, gökyüzü II tüm dünya.*

1. Çü jāle ʿ**ālem-i bālāya** eyledük pervāz
   Miṣāl-i ḫār bu gül-zārı mesken eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 3). [ʿālem-i bālāya, -ya]*

ʿālem-i bālā-yı tevāżuʿda: *Alçakgönüllülüğün yüce dünyası.*

1. Yoḳdur dilimüzde eṣer-i naḫvet-i ṭāvus
   Biz ʿ**ālem-i bālā-yı tevāżuʿda** hümāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 8). [ʿālem-i bālā-yı tevāżuʿda, -da]*

‘ālem-i bālā-yı tevāżu‘da: *Alçakgönüllülüğün yüce dünyası.*

1. Me’lūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz
   Yoḳdur dilimüzde eṣer-i naḫvet-i ṭāvus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 8). [‘ālem-i bālā-yı tevāżu‘da, -da]*

ʿālem-i dil: *Gönül dünyası.*

1. ʿĀlem-i dil ẓıllı-i maḫrūtīsi itmişdür siyāh
   Leyletüʾl-Ḳadr-i kerāmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 3). [ʿālem-i dil,]*

ʿālem-i envārda: *Nurlar alemi.*

1. Şuʿā-i pertev-i mihr-i cemāle ḫaṭ ḥicāb olmaz
   Bu maʿlūm ʿ**ālem-i envārda** dūd-ı seḥāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 2). [ʿālem-i envārda, -da]*

ʿālem-i imkānı: *Olanaklar dünyası II Maddi, fani dünya.*

1. Hicrüñde bir cihetle ne mümkin ferāġ-ı dil
   Sensüz göñül bu ʿ**ālem-i imkānı** nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 6). [ʿālem-i imkānı, -ı]*

ʿālem-i ʿışk: *Aşkın dünyası.*

1. ʿĀlem-i ʿışḳ nā-şināsādur
   Işḳa fen ḫāmuşī ferāmūşī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 38). [ʿālem-i ʿışḳ,]*

ʿālem-i ʿışḳuñ: *Aşk âlemi, âşıklar âlemi.*

1. ʿĀlem-i ʿışḳuñ ḫilāf-ı ẓāhir ancaḳ ḥāleti
   Cūşiş-i baḥr-i dilüm āh itmesem bulmaz sükūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 5). [ʿālem-i ʿışḳuñ, -uñ]*

ʿālem-i kāviyānedür: *Dahhak'ı öldürerek ulusunu bağımsızlığa kavuşturan Kave'nin bayrağı, sancağı.*

1. Āhum ʿamūd-ı ṣubḥa ki peyveste bestedür
   Dūş-ı felekde bir ʿ**ālem-i kāviyānedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 6). [ʿālem-i kāviyānedür, -dür]*

ʿālem-i kevn ü fesād: *Kâinattaki bütün mevcudat II değişken, bozulan dünya.*

1. Yiter bu ʿ**ālem-i kevn ü fesād** ḥaşre güvāh
   Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣāl-i vaʿd ü vaʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [ʿālem-i kevn ü fesād,]*

ʻālem-i kevn ü feṣād: *Varlık ve yokluk dünyası.*

1. Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile
   Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 10). [ʻālem-i kevn ü fesād,]*

ʻālem-i kevn ü feṣād: *Kâinattaki bütün mevcudat II değişken, bozulan dünya.*

1. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu **ʻālem-i kevn ü fesād** ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [ʻālem-i kevn ü fesād,]*

ālet: *Sebeb, vesile, alet.*

1. Faṣīḥ kūh-ken olmazdı tīşesüz āzād
   Ki kārı başa iletmekde **ālet** ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 10). [ālet,]*

ʻaleyhi ṣalli vü āl: *O'na ve ailesine salat, rahmet olsun.*

1. Kemāl-i luṭf-ı gülistānı eyledükde su'āl

Bu güne luṭf-ı bahāra sebeb nedür diyeyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 30). [ʻaleyhi ṣalli vü āl,]*

ʿālī: *Yüce, ulu.*

1. Ḳadr-i ʿışḳı o ḳadār ʿ**ālī** idi Ḳaysuñ kim
   İtdi ṭaḳbīl-i kef-i üştüri-i maḥmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 9). [ʿālī,]*

ʻālī: *Yüksek, yüce.*

1. İy rütbesi lā-mekāndan **ʻālī**
   Sübḥānaʾllāh zihī meʾālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 61). [ʻālī,]*

āl-i abā: *Peygamberimizin kendisiyle birlikte kızı Hz. Fatma, damadı Hz. Ali, torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den mürekkep ailesi.*

1. Biz nʾeyleyelüm aṭlasını gerdūnuñ
   Kim **āl-i abā** muḥibbi bir dervīşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 4). [āl-i abā,]*

ʿālī itsün: *Yükseltmek, yüceltmek, kutlu kılmak.*

1. Günden güne Ḥaḳ ṭabʿumı ʿ**ālī itsün**
   Her māhumı aʿdādda sālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 1). [ʿālī itsün, -sün]*

āl-i muḥammedi: *Hz. Muhammed'in ailesi.*

1. Reng-i ruḫına Muḥammedüñ māʾildür
   Kim **āl-i Muḥammedi** sevenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 4). [āl-i muḥammedi, -i]*

āl-i ṭūṭīdür: *Papağan tuzağı.*

1. Görüp ruḫsārı üzre tār tār-ı zülf-i cānānum
   Ḳıyās itdüm Faṣīḥā tel kafesde āl ṭūṭīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 9). [āl-i ṭūṭīdür,]*

āl-i vālā: *Asil soy.*

1. Elümde ḫūn-ı eşk-i çeşm ile ālūde dāmānum
   Baña yigdür bahāruñ **āl-i vālā** dest-mālinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289,*

Mısra 7). [āl-i vālā,]

ʿālim: *Bilgili, çok şey bilen, ilim sahibi, bilge.*

1. Mesʾele ʿ**ālīm** ü dānānuñ olur maʿlūmı
   Ḥall-i müşkilde cevābiyle suʾāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 7). [ʿālīm,]*

ʿālim ü fāżıl: *Bilgin ve fazilet sahibi (kimse).*

1. Yegāne ʿ**ālim ü fāżıl** edīb-i nükte-perverdi
   Hezārān nev-ʿarūs-ı naẓma ẕāt-ı pāki şehverdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 51). [ʿālim ü fāżıl,]*

alın: *Kabul edilmemek.*

1. Niyāzum itmez eser hem çü nāle-i dil-i bülbül
   Misāl-i berg-i ḫazān-dīde ʿarż-ı ḫālüm **alınmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 8). [alınmaz, -maz]*

alın-: *Ele geçirilmek, ulaşılmak.*

1. Niyāz-ı ḫuşka dimiş būse-i cemālüm **alınmaz**
   Peşīz-i kem-ter ile mīve-i viṣālüm **alınmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 2). [alınmaz, -maz]*
2. O ser-fütāde-i ʻışḳum ki ḫāk-i pāke düşelden
   Misāl-i naḳş-ı ḳadem rūy-ı pür-melālüm **alınmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 6). [alınmaz, -maz]*
3. Faṣīḥ sāhib-i ser-māye-i dükān-ı ḫıred yoḳ
   Odur ki gevher-i nuṭḳum dür-i maḳālüm **alınmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 10). [alınmaz, -maz]*

ʻālī-neseb: *Soylu, soyu yüce.*

1. ʻĀlī-neseb ü ẕi'l-ḥaseb ü kān-ı feżā'il
   Ḥallāl-i rümūzāt-ı ḳażāyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 35). [ʻālī-neseb,]*

alış: *Alışmak II müptela olmak.*

1. Rūz u şeb n'ola fiġān eylese giryān olsa
   Dil **alışmadı** ġam u ġuṣṣa-i hicrāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 4). [alışmadı, -ma, -dı]*
2. Elden ḳomaz cemālüme beñzer diyü özi
   Mirʾāt ile **alışdı** o māḫuñ yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 2).*

[alışdı, -dı]

alış-: *Alışmak II müptela olmak.*

1. Söyler Faṣīḥ bulduġını nergis ü güle
   Bülbüller ile bāġuñ **alışmış** yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 10). [alışmış, -mış]*

allāh: *Allah.*

1. Allāh çeşm-i zaḫm-ı ʿadūdan nigāh ide
   Her kec-naẓarla olmada ol reşk-i māh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 5). [allāh,]*
2. İki dāl ile Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
   Bir ʿaceb ṭavr ile gördüm meded **Allāh** meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [allāh,]*
3. Esīri olmaġı ol kāfir-i sitem-kīşüñ
   Müyesser itmesün **Allāh** bir müselmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 6). [allāh,]*
4. Allāh ilāhukum ilāhun vāhid
   Defʿ-i ḥavel-i dīde-i idrāk itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 136, Mısra 3). [allāh,]*

allāh bilür: *Allah bilir.*

1. Ben ʿāṣıḳ-ı dīrīne kim **Allāh bilür**
   Mümkin midür inkār Ḫudā bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 3). [allāh bilür, -ür]*

allāh dirin: *Allah demek, Allah'ı zikretmek.*

1. Her ne dem refʿ-i niḳāb itse o meh āh dirin
   Çeşm-i bedden seni ḥıfẓ eyleye **Allāh dirin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 2). [allāh dirin, -r, -in]*

allāh u resūlidür: *Allah ve peygamberi Hz. Muhammed.*

1. Allāh u resūlidür güvāhum
   Kim yoḳ bu cihānda bir penāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 155). [allāh u resūlidür, -dür]*
2. Aḥvāl-i dilüm olur mükedder
   Dergahuña itdüm istinādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 155). [allāh u resūlidür, -dür]*
3. Allāh u resūlidür güvāhum
   Kim yoḳ bu cihānda bir penāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 155). [allāh u resūlidür, -dür]*

4. Aḥvāl-i dilüm olur mükedder
   Dergahuña itdüm istinādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 155). [allāh u resūlidür, -dür]*

‘allāme-i ‘ilm-i ledün: *Gayb ilminin alimi.*

1. ‘Allāme-i ‘ilm-i ledün ü ḫ∨āce-i hikmet
   Sulṭān-ı velāyet şeh-i dānā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 33). [‘allāme-i ‘ilm-i ledün,]*

alma: *Almamak (koku).*

1. Çü zenbūrān naşībüm rūzgār āh u enīn itdi
   Daḫı būy-ı merāmum **almadum** ḳaldı bahārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 4). [almadum, -du, -m]*

aln: *Alın.*

1. Ruḫ (u) **alnında** zülf-i ʿanber-efşānın gören ʿuşşāḳ
   Ṭaḳınmış bir gül-i şad-berg ile sünbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 3). [alnında, -ın, -da]*

altun: *Altın (simya ilminde nesneyi altına çevirme işi bağlamında).*

1. Dirlerse n’ola rūyuma şu **altunı**
   Olmaḳda hemīşe giryeden ġarḳa-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 4). [altunı, -ı]*

ālūd: *Bulaşmış, karışmış, karışık.*

1. Dil sūḫte-i āteş-i pür-dūd degüldür
   Pervāne-i nār-ı ḥüsnüñ **ālūd** degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 2). [ālūd,]*

ālūde: *Bulaşmış, karışmış, karışık.*

1. Elümde ḫūn-ı eşk-i çeşm ile **ālūde** dāmānum
   Baña yigdür bahāruñ āl-i vālā dest-mālinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 8). [ālūde,]*
2. Silmedüñ bir kere āb-ı dīde-i giryānumı
   Ḫūn ile **ālūde** gördüñ niçe kez dāmanuñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 1). [ālūde,]*

ālūde itmem: *Kirletmek, bulaştırmak.*

1. Faṣīḥā bir daḫı dest-i ferāġum itmem ālūde
   Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 9). [ālūde itmem, -me, -m]*

<u>ālūde-i dem itme:</u> *Kana bulanmış etmek.*

1. İy zaḫm-zen-i sīne-i cān-ı pür-ġam
   İtme dem-i zer-ḫançerüñ ālūde-i dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 98, Mısra 2). [ālūde-i dem itme, -me]*

<u>ālūde-i ḫūn:</u> *Kana bulanmış etmek; kana bulaştırmak.*

1. ʿĀşıḳı mümkin iken zehr-i teġāfülle helāk
   İtme **ālūde-i ḫūn** ḫançer-i bürrān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 4). [ālūde-i ḫūn,]*

<u>ālūde-i ʿişyān itdüm:</u> *Günahlara bulaşmış, isyana bulaşmış olmak.*

1. Derūnumı **ālūde-i ʿişyān itdüm**
   Bu derd ile çoḳ dīdeyi giryān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 1). [ālūde-i ʿişyān itdüm, -dü, -m]*

<u>ālüfte-i mey:</u> *Şarap tutkunu.*

1. Biz ehl-i hevā-yı ʿışḳdan maḥsūbuz
   Ālüfte-i mey u şīfte-i maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 2). [ālüfte-i mey,]*

<u>alup:</u> *Almak (Eline almak bağlamında).*

1. Dehen ü deste **alup** çoḳ ḫaṭ-ı bī-cān ucını
   Bulmadum ḥāṣılı bu fikr-i perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 1). [alup,]*

<u>aʿmā ḳala:</u> *Kör kalmak II nasiplenememek.*

1. Görmezse ṣūfi cām-ı muṣaffā ṣafā-naẓar
   Mirʿāta vechi yoḳ ḳala aʿmā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 2). [aʿmā ḳala, -a]*

<u>āmāde:</u> *Hazır, hazırlanmış II mevcut, var.*

1. Mümkin midür görüp o perīyi urulmamaḳ
   Āmāde dest-i ṣunʿ ile tīr ü kemānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 16). [āmāde,]*
2. Bisāṭ-ı bezmümüz **āmāde** sāḳī munṭazıruz
   Gelür mi meclise ol şīve-kār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 3). [āmāde,]*
3. Bahār oldı göñüller ġuṣṣadan āzādedür şimdi
   Bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret her ṭaraf **āmādedür** şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 2). [āmādedür, -dür]*

āmāde it: *Hazırlamak, bir şeyi kullanılacak, yararlanılacak duruma getirmek.*

1. Ḥāẓır ol iy çeşm-i ter ol serv-ḳāmetdür gelen
   Pāyına iṣār içün ḫūn-ı ciger **āmāde it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 5). [āmāde it,]*

āmāde-i āh: *Feryat etmeye hazır, ah edip ağlamaya müheyya.*

1. İy göñül **āmāde-i āh** ol Muḥarremdür gelen
   Ḥāżır ol iy dīde-i ter şehr-i mātemdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 1). [āmāde-i āh,]*

āmāde-i āh: *Feryat etmeye hazır, ah edip ağlamaya müheyya.*

1. İy göñül **āmāde-i āh** ol Muḥarremdür gelen
   Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 10). [āmāde-i āh,]*

ā‘māl: *Ameller, işler.*

1. Riyāż-ı ravża-i ʿarş āsitānuña olsun
   Cihānda tā ola ecr ü cezā her **a‘māl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 83). [aʿmāl,]*

āmāl-i dilüm: *Gönül emeli, arzusu.*

1. Bilmem nice olur ġāyet aḥvāl-i dilüm
   Girmez mi gider destüme **āmāl-i dilüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 2). [āmāl-i dilüm, -üm]*

amān: *Meded, imdat anlamlarına gelen bağış dileme sözü.*

1. Dünyāyı helāk eyledüñ inṣāf inṣāf
   İy ġamzesi cellād **amān** bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 4). [amān,]*

a‘mi dānis: *Cahil (ve) bilge.*

1. İdrāk-i ḳaṣīr **a‘mi dāniş**
   Bilmekde görüp refī-ʿi ḳadrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 6). [a‘mi dāniş,]*

āmīziş ider: *Karışmak. II Uyum sağlamak.*

1. Uyḫu yüzi gördi pās-bānlar
   Tedbīri ile hemīşe taḳdīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 102). [āmīziş ider, -er]*

āmīziş ider: *Karışmak, bir arada olmak.*

1. Tedbīri ile hemīşe taḳdīr
   Āmīziş ider çü sükker ü şīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 102). [āmīziş ider, -er]*

ammā: *Ama, fakat, lâkin, ancak.*

1. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur **ammā** kim
   Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [ammā,]*
2. Ṣabā gülden ḫaber-res bülbüle pervāneye **ammā**
   Olur yoḳ kimse hiç şemʿ-i şebistāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [ammā,]*
3. Hevā-yı ʿışḳ ile pür-cūş bir dīvānedür **ammā**
   Nigāh itseñ yine zencīr-i pāy-ı şaḫṣ-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [ammā,]*
4. Şifā-sāz olmada laʿl-i lebüñ **ammā** Mesīhādur
   Eger çi derd-i ʿışḳuñ dilde aʿdā-yı müdāvādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 2). [ammā,]*
5. Sirişk-i dīde teskīn itmeseydi ḥāl müşkildi
   Maḥabbet gerçi kim āteşdür **ammā** dilde deryādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 8). [ammā,]*
6. Gelüp gitmekde niçe ṣubḥ-ı ġam şām-ı elem **ammā**
   O mihr-i evc-i istiġnā o māh-ı pür-fiten gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 7). [ammā,]*
7. Cevāba gelse ider ḥall-i ʿuḳde-i ʿālem
   Suʾāl eyleseñ **ammā** aḳāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 6). [ammā,]*

8. Vaṣfın işitmişüzdür o şeh-bāz-ı dil-berüñ
   Bir yirde görmek olmadı **ammā** Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 4). [ammā,]*
9. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan olmaz rūz u şeb māʾil
   Sen iy ḫurşīd-rū **ammā** görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 8). [ammā,]*
10. Biz anı şāne dek eyler idük ḳıyās **ammā**
    Meger bu fitneye bādī ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 3). [ammā,]*
11. Teşrifüñe biz cān ile dil-teşneyüz **ammā**
    Sen varduñ o ġaddār-ı dil-āzāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 5). [ammā,]*
12. ʿIşḳ ile gerçi leb-ā-lebsin velī ḫāmūşsın
    Bahr-i bī-pāyānsın **ammā** mevc urmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 4). [ammā,]*
13. Gerçi ki bī-vefādur o meh-rū cihān gibi
    Ammā ʿazīz zindegī-i cāvidān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 2). [ammā,]*
14. Gerçi ikidür zebānuñ **ammā**
    Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 23). [ammā,]*
15. Ammā senüñ iy ḫuceste-güftār
    İy siḥr-beyān u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 31). [ammā,]*
16. Ammā ki gelince rāh-ı Ḥaḳḳa
    Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 67). [ammā,]*
17. Ammā yine naḫl-i kām-ı bī-bār
    Açılmadı ġonçe-i dil-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 131). [ammā,]*
18. Gerçi ikidür zebānuñ **ammā**
    Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 23). [ammā,]*
19. Ammā senüñ iy ḫuceste-güftār
    İy siḥr-beyān u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 31). [ammā,]*
20. Biñ sīm ü zeri iderler isrāf
    Ammā ki gelince rāh-ı Ḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 68). [ammā,]*
21. Ammā yine naḫl-i kām-ı bī-bār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 134). [ammā,]*
22. Bülbüle bādī-i teskīn-i elem bād-ı ṣabā
    Āteş-endāz-ı sitem **ammā** dil-i pervaneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 52, Mısra 2). [ammā,]*
23. Ammā ki ser-i saḫt-kemān-ı ʿışḳı
    İtmez niçe bāzū-yı Nerīmānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 3). [ammā,]*
24. İtme beni eyyām-ı ṭalebde Mecnūn
    Ammā şeb-i hicrānuñı Leylī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 4). [ammā,]*

ʿamūd-ı ṣubḥa: *Sabah direği II Sabah güneşinin ışıkları.*

1. Āhum ʿ**amūd-ı ṣubḥa** ki peyveste bestedür
   Dūş-ı felekde bir ʿālem-i kāviyānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [ʿamūd-ı ṣubḥa, -a]*

ʻam-zāde-i sulṭān-ı rüsül: *Peygamberler sultanının amcasının oğlu (Hz. Ali).*

1. ʻAm-zāde-i sulṭān-ı rüsül fātiḥ-i Ḫayber
   Her bābda ṣāḥib-yed-i ṭūlā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 39). [ʻam-zāde-i sulṭān-ı rüsül,]*

añ: *Üçüncü çokluk şahıs zamiri II* onlar.

1. Anlar ki yoluñda ser fidā eylerler
   Dünyālara ṭaʿn-ı püşt-i pā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 1). [anlar, -lar]*

añ: *Anlamak, hatırlamak, sözünü etmek.*

1. Dimiş Faṣīḥı bezmde hiç **añmaz** olduḳ yār
   Beni ṣanurdum o hercāyi böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 9). [añmaz, -maz]*
2. Nergislerinde şeb-nem-i ter **anma** gülşenüñ
   İfrāṭ-ı ḫande dīdelerin pür-nem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 3). [anma, -mā]*
3. Añıldı gūşına destār farḳ-ı cānándan
   Gül ile eyledi gūyā muḳārenet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 5). [añıldı, -ıl, -dı]*
4. Bezminde **añılduḳça** Faṣīḥ ol leb-i şīrīn
   Ḫaḳḳumda olurmış suḫan-ı telḫ ile pür-cūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 1). [añılduḳça, -ıl, -duḳça, -]*

añ: *An, zaman.*

1. Hiç bir eser belürmedi dilden bu **āna** dek
   Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [āna, -a]*

añ: *"O" işaret zamiri.*

1. Saña mihr ü maḥabbetüm iy māh
   An samīmiʾl-ḫulūsdur biʾllāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 67, Mısra 2). [an,]*

<u>añа:</u> *Ona, üçüncü tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.*

1. Dil ki sevdā-yı maḥabbet eyleye teʾsīr **añа**
   Eylemek bīhūdedür endīşe-i tedbīr **añа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 1). [añа,]*
2. Dil ki sevdā-yı maḥabbet eyleye teʾsīr **añа**
   Eylemek bīhūdedür endīşe-i tedbīr **añа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 2). [añа,]*
3. Gāh nāz idüp gehī redd-i niyāz itsün o şūḫ
   Her ne cevr eylerse itsün olmazuz dil-gīr **añа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 4). [añа,]*
4. Zülfi bir ejderdür itmiş niçe Rüstemler zebūn
   Çeşmi bir āhūdur olmış şīrler naḫcīr **añа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [añа,]*
5. Gīsū-yı jūlīde ṣanma gerden-i Mecnūnda
   Kākül-i Leylādan itmişler idi zencīr **añа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [añа,]*
6. Yāra sūz-ı ʿışḳumı yazmaḳ murād itsem Faṣīḥ
   Bulamam ḫāmemde tāb u ṭāḳat-ı taḥrīr **añа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [añа,]*
7. Ṭaʿn-ı raḳīb māniʿ-i teşrīfüñ olmasun
   Sen ḳalma **añа** gel kerem eyle mürüvvet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [añа,]*
8. Yazmış debīr-i miḥnet **añа** yir yir āh dost
   Ol ḫānḳah durur ki tenüm dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 4). [añа,]*
9. ʿĀşıḳa sāḳī ġam-ı hicrān bilürsin zehr olur
   Kehrübā-reng meyüñ ṣun kim **añа** pa-zehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 2). [añа,]*
10. Kim **añа** naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi mehr olur
    Merd-i āzāde zen-i dünyāya ʿaḳd olmaz Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 8). [añа,]*
11. İtmek tenezzül **añа** ne mümkin Hümā-yı ʿışḳ
    Bi-maġz cismümüñ bir iki üstüḫ∨ānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 13). [añа,]*
12. Naẓma ṣanma suḫan-i tāk u revāk isterler
    Añа ol sözde sibāḳ ile siyāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [añа,]*
13. Yāra istīġnā düşer düşdükce ḫāk-i pāya ben
    Ḳısmet olmış **añа** nāz itmek baña ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 8). [añа,]*
14. Bu ʿanāṣır-gāh-ı ʿālem teng ü tār olmış **añа**
    Ol perī-ruḫsārı dil bir iki üç gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 3). [añа,]*
15. Taḳrīr-i dāstān-ı dil eyler idüm saña
    İtmez taḥammül **añа** dimāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 6). [añа,]*

16. İṣābet itdi göñül ḳadd-i yārı sevmekde
    Aña bu rütbe-i ʿālīyi hep sezā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 6). [aña,]*
17. Geçerse dil nʾola nüh-perde-i zer-endūdı
    Mesīḥ-veş **aña** taḥmīl-i sūzen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 6). [aña,]*
18. İḳbāl ü şerefden bulınaydı **aña** bir yir
    Rāżī idi der-bān ola Rıżvān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 3). [aña,]*
19. O bār-ı miḥneti kim bu dil-i endūh-gīn çekdi
    Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 2). [aña,]*
20. Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd
    Gül-i bahārı olur **aña** āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 20). [aña,]*
21. Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd
    Gül-i bahārı olur **aña** āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [aña,]*
22. Ṭabʿumdur o mirʾāt-ı mücellā-yı maʿānī
    Kim ḫāmem **aña** ṭūṭī-i gūyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 2). [aña,]*
23. Her beytüm olup maḫzen-i esrār-ı maʿārif
    Her noḳṭa **aña** bir dür-i yektā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 26). [aña,]*
24. Gird-āblar ile ol aḳandı
    Kim zevraḳ-ı dil **aña** ṣalandı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 4). [aña,]*
25. Bir kerre eger iderse iḥsān
    Biñ kerre olur **aña** peşīmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 70). [aña,]*
26. Biñ kerre olur **aña** peşīmān
    Eyler seni luṭfı ile memnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 71). [aña,]*
27. Zehr-i mevti idince nūş **aña**
    Tārīḫ oldı vefāt-ı hemşīrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 3). [aña,]*

ʿanāṣır-gāh-ı ʿālem: *Dünya'nın ateşi, suyu, toprağı ve havası. II bütün evren, kainat.*

1. Bu ʿ**anāṣır-gāh-ı ʿālem** teng ü tār olmış aña
   Ol perī-ruḫsārı dil bir iki üç gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 3). [ʿanāṣır-gāh-ı ʿālem,]*

ʿanber: *Güzel koku. (Gece, renk bakımından anbere benzetilmiştir.).*

1. Şeb ü gül gīsū-yı ḥūrān-ı behişt
   Eylemişler anı ʿ**anberle** sirişt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 6). [ʿanberle, -le]*

ʿanber: *Ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, kül renginde bir madde. II Güzel koku.*

1. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar nesīm eser
   Zīra ki zülf-i yārdan ʿ**anber** şemīm eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 2). [ʿanber,]*

ʿanber-i ḫām itdi: *Saf misk kokusu haline getirme, saflaştırmak.*

1. ʿIşḳuñ baña her şāmını bir sūḫte-i dāġ
   Aġyāra dili çü ʿ**anber-i ḫām itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 4). [ʿanber-i ḫām itdi, -di]*

ʿanber-i sārā: *Halis, saf amber II saf, samimi sevgi.*

1. Zīr-i serde seng-i miḥnet bāliş-i ḫārā yiter
   Dilde sevdā-yı maḥabbet ʿ**anber-i sārā** yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 2). [ʿanber-i sārā,]*

ancak: *Yalnız, sadece, yalnızca.*

1. Çemende başlamış **ancaḳ** fiġāna bülbül-i zār
   Ki gūş-ı cānuma dil-sūz bir ṣadā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 7). [ancaḳ,]*
2. Hergiz ne yār hem-dem ü ne āşinā bilür
   Cānā ḫulūṣumı saña **ancaḳ** Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 2). [ancaḳ,]*
3. Sezādur dinse her zevraḳçesi taḫt-ı Süleymāndur
   Budur farḳ-ı şebīh **ancaḳ** ki bir āb-ı muṣaffādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [ancaḳ,]*
4. Kemān-ı ḥasretüñ pek müşkil **ancaḳ** çillesin çekmek
   Taḥammül eylemez bāzū-yı pür-nīrū-yı Neyremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 5). [ancaḳ,]*
5. Hezār bī-dili eylerdi bir nigehle helāk
   O şūḫ ʿāşıḳa **ancaḳ** kerem murād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 8). [ancaḳ,]*
6. Biz derdī-i ḫumārını çekdük hele Faṣīḥ
   Cām-ı meyüñ ṣafāsını **ancaḳ** Cem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 10). [ancaḳ,]*
7. Açar **ancaḳ** nesīm-i nev-bahārı ġonçe ṭūmārın
   O rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża ġayrı maḥrem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 3). [ancaḳ,]*
8. Bī-keyf-i neşāṭ-ı dil olur mülleri hicrüñ
   Tāb-ı eşeri dīdeyi pür-āb ider **ancaḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 7). [ancaḳ,]*
9. Ne gül-çīn-i ferāġ oldum ne seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm
   Hemān **ancaḳ** deruñum lāle-āsā dāġ dāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 2). [ancaḳ,]*

10. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ maḫlaşla farḳ **ancaḳ**
    Faṣīḥā ḥak bu naẓm içre seni ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 9). [ancaḳ,]*
11. ʿĀlem-i ʿışḳuñ ḫilāf-ı ẓāhir **ancaḳ** ḥāleti
    Cūşiş-i baḥr-i dilüm āh itmesem bulmaz sükūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 5). [ancaḳ,]*
12. Eşk ü āh-ı dildür **ancaḳ** ġāze-i ruḫsārı kim
    Āb u ṭābı olmada gitdükçe dil-dāruñ füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 7). [ancaḳ,]*
13. Dilüñ **ancaḳ** nihānī bir nigehdür gāh ger kārı
    Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 7). [ancaḳ,]*
14. Ol cūy-ı pür-ḫurūş-ı ferāvān çekilmede
    Āb-ı sirişk dāmenüm **ancaḳ** ter itmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 15). [ancaḳ,]*
15. Ḳıyās itmek o şūḫa māʾil **ancaḳ** cān-ı zār oldı
    Gül-i ruḫsārına bülbül benüm gibi hezār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 1). [ancaḳ,]*
16. Niyāz u nāz-ı ʿışḳ idrāk olınmaz bir zemān **ancaḳ**
    Fiġān itmekde bülbüller yaḳar pervāneler bāli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 5). [ancaḳ,]*

anda: *Orada.*

1. Olur yüz vech ile rūy-ı maḥabbet cilve-ger **anda**
   Faṣīḥ itdükçe mirʾāt-ı dili dil-dār ṣad-pāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 9). [anda,]*

anda: *"A-nda: o-nda". Üçüncü teklik şahıs zamirinin bulunma hâl eki almış biçimi.*

1. Hep cilve iden ṣūret-i zībā-yı maʿānī
   Ṭabʿumdur o ṣāf āyīne-i feyż kim **anda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 3). [anda,]*
2. Çekdürme miṣāl-i naḫl-i mercān
   Olmış ber-i gevher **anda** cānān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 22). [anda,]*
3. Erbāb-ı ṭabīʿat ehl-i dāniş
   Anda göremez ruḫ-ı nevāziş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 82). [anda,]*
4. Deheni baḥr-i pür-leʾāl ü güher
   Ki zebān **anda** māhī-i mercan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 44, Mısra 2). [anda, -da]*

andan: *"A-nda: o-nda". Üçüncü teklik şahıs zamirinin bulunma hâl eki almış biçimi.*

1. Zenaḫdān u lebin gördüm didüm **andan** bulup ṭaḳrīb
   Kenār-ı kevs̲ere vażʿ eylemişler gūyıyā bir sīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 6, Mısra 1). [andan,]*

ʿandelīb: *Bülbül II âşık.*

1. Āfāḳı ṭutdı velvele-i dāduñ ʿ**andelīb**
   Diñletdüñ ʿāleme yine feryāduñ ʿ**andelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 1). [ʿandelīb,]*
2. Āfāḳı ṭutdı velvele-i dāduñ ʿ**andelīb**
   Diñletdüñ ʿāleme yine feryāduñ ʿ**andelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 2). [ʿandelīb,]*
3. Açılmaduḳca bād-ı bahār ile ġonçeler
   Olmaz güşāde ḥāṭır-ı nā-şāduñ ʿ**andelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 4). [ʿandelīb,]*
4. Mānend-i ġonçe dilleri ṣad-pāre eyledi
   Āteş-es̲er nevā-yı nev-īcāduñ ʿ**andelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 6). [ʿandelīb,]*
5. Bedʿ eyle gül-sitānda yine ders-i nāleye
   Geldi dem-i tilāvet-i evrāduñ ʿ**andelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 8). [ʿandelīb,]*
6. Pür-gūy iseñ hemīşe zebān-ı Faṣīḥ-veş
   Terk itmek olmadı saña muʿtāduñ ʿ**andelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [ʿandelīb,]*
7. Gūş idüp ʿ**andelībüm** didügüm
   Dimiş ol ġonçe-leb hezārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 9). [ʿandelībüm, -üm]*
8. Bir ġonçe ḳopsa itmede ṣad-nāle ʿ**andelīb**
   Rabṭ eylemiş o mertebe bāġ-ı fenāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 7). [ʿandelīb,]*
9. Bahāruñ şevḳına gülşende bir faṣl-ı ʿacīb oldı
   Nevā-yı nev-be-nev itdüñ ben oldum ʿ**andelīb** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 2). [ʿandelīb,]*
10. ʿIşḳdur ʿışḳ bāġ-ı ʿālemde
    İtdüren ʿ**andelībe** efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 22). [ʿandelībe, -e]*

ʻandelībān-ı ḫoş-elḥānı: *Makamı güzel, güzel ve tatlı okuyan bülbüller.*

1. Tarīk-ı resm-i feryādı bilür yoḳ devr-i ʻadlinde
   Meger gül-zār-ı dehrüñ **ʻandelībān-ı ḫoş-elḥānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 54). [ʻandelībān-ı ḫoş-elḥānı, -ı]*

ʿandelīb-i bāġ-ı āzādī: *Özgürlük bahçesinin bülbülü.*

1. Āteş-i pür-sūz-ı efġānıyla ḫākister ider
ʿAndelīb-i bāġ-ı āzādī ḳafes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 10). [ʿandelīb-i bāġ-ı āzādī,]*

ʿandelīb-i bī-eser-efġān-ı vaḥşetüz: *Yalnızlığın, kimsesizliğin feryadı fayda etmeyen bülbülü.*

1. Eyler remīde gülleri bāng-i ṣaġīrimüz
Ol ʿ**andelīb-i bī-eser-efġān-ı vaḥşetüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 3). [ʿandelīb-i bī-eser-efġān-ı vaḥşetüz, -üz]*

ʿandelīb-i dil-zār-ı ferāġ: *Vazgeçme (sebebiyle) inleyen gönül bülbülleri.*

1. Eşküfte olup ġonçe-i gül-zār-ı ferāġ
Oldum yine ʿ**andelīb-i dil-zār-ı ferāġ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 2). [ʿandelīb-i dil-zār-ı ferāġ,]*

ʿandelīb-i gülşen-i hüsnüñ: *Güzellik bahçesinin bülbülü.*

1. Eger çi cūş olursam ʿ**andelīb-i gülşen-i ḥüsnüñ**
Ve ger ḫāmūş olursam şemʿüñe pervānedür dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 20, Mısra 1). [ʿandelīb-i gülşen-i ḥüsnüñ, -üñ]*

ʿandelīb-i ḫāme: *Kalemin bülbülü. II şair.*

1. ʿAndelīb-i ḫāme bir hāl ile ṭāḳrir idemez
Bulduġum keyfiyyet-i feyżı Faṣīḥ esḥārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 9). [ʿandelīb-i ḫāme,]*

ʿandelīb-i ʿışḳ: *Aşk bülbülü. II aşık.*

1. Ders-i fenāyı ezber iden ʿ**andelīb-i ʿışḳ**
Evrāḳ-ı pür-nigār-ı gülistānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 7). [ʿandelīb-i ʿışḳ,]*

ʿandelīb-i seydā: *Deli, tutkun bülbül.*

1. Dem-i nev-bahār geldi gül-i tāze nāza başlar
   Yine ʿ**andelīb-i şeydā** naġam-ı niyāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 2). [ʿandelīb-i şeydā,]*

ʿandelīb-i seydā: *Deli, tutkun bülbül II çılgın, düşkün âşık.*

1. Gelmiş çemende gördüm dün ʿ**andelīb-i şeydā**
   Bir tāze şiʿr oḳurdı evṣāf-ı nev-bahāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 3). [ʿandelīb-i şeydā,]*

ʿandelīb-i zār u seydāsı: *Çılgın ve inleyen bülbül.*

1. Libās-ı zāġa girsün ʿ**andelīb-i zār u şeydāsı**
   Bu bāġuñ çün benefşe gülleri hep nīl-gün olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 24). [ʿandelīb-i zār u şeydāsı, -sı]*

anı: *O, üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme hâli almış şekli.*

1. Eylemişlerdür **anı** āvīze-i çarḫ-ı berīn
   Seng-i aʿdādan şikest olmaz Faṣīḥā şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 9). [anı,]*
2. Bir menzilinde itmedi dil ʿālemüñ ḥużūr
   Āvāre itmiş **anı** sürāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 8). [anı,]*
3. O nūr-ı ṣafvet ü behcet ki ʿārıżuñda nihāndur
   Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 8). [anı,]*
4. Biz **anı** ṣāne dek eyler idük ḳıyās ammā
   Meger bu fitneye bādī ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 3). [anı,]*
5. Anı leclāc-ı ḥıyel-bāz-ı felek ṭarḥ eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 7). [anı,]*
6. Anı leclāc-ı ḥıyel-bāz-ı felek ṭarḥ eylemiş
   Natʿ-ı bezm-i ʿişrete ferzānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 7). [anı,]*
7. Vaṭanumdur vaṭanum bāġ-ı behişt-i kūyı
   Niçe ādem ben **anı** yād u ferāmūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 4). [anı,]*
8. Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra taḳrīr idemem
   Anı taḳrīr itme ṭursun belki taḥrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 2). [anı,]*
9. Ḥaḳīḳatde cihānda görmedüm bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
   Kimi ʿāşıḳ didiler **anı** ehl-i müddeʿā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 6). [anı,]*
10. Ṭutārsın iy felek pey-der-pey **anı** seng-i āzāra
    Elinde kimsenüñ bir pāre nānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 3). [anı,]*

11. Āġāza başlasa **anı** tā-vaḳt-i nefḥ-i ṣūr
    Encāma müntehī mi olur mācerā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 17). [anı,]*
12. O şāha mācerāmuz bir nigāh ile beyān oldı
    Kim **anı** şerḥa her müjgān-ı çeşmüm bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 2). [anı,]*
13. Ki nûr-ı dīde-i Zehrāya itdi **anı** Yezīd
    Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [anı,]*
14. O ẓulmi eyledi aʿdā-yı kīne-ḫvāh baña
    Ki nûr-ı dīde-i Zehrāʾya itdi **anı** Yezīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [anı,]*
15. Ki nûr-ı dīde-i zehr-ābe itdi **anı** Yezīd
    Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [anı,]*
16. Suḫanda ḥüsn-i lehce başḳa bir feyż-ı ilāhīdür
    Ki taḥṣīl eylemek mümkin degüldür saʿy ile **anı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 84). [anı,]*
17. Dilden gider mi hiç teb ü ṭāb-ı ḥarāretüñ
    Pür-āteş eylemiş **anı** mihr ü maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 41, Mısra 2). [anı,]*
18. Şeb ü gül gīsū-yı ḥūrān-ı behişt
    Eylemişler **anı** ʿanberle sirişt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 6). [anı,]*
19. Bir bezm-i laṭīf itdiler ṭarḥ
    Kim eyleyemez zebān **anı** şerḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 2). [anı,]*
20. İtmemek ʿarż-ı cemāl ʿāşıḳa ger nāz ise de
    İstemem **anı** nihān olduġını rāz ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 2). [anı,]*
21. Tuḥfe-i cānı şeh-i ʿişveñe itdüm ihdā
    Anı maʿẕūr ṭut iy rūḥ-ı revān az ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 4). [anı,]*
22. Luṭfuñdan irüp ḫiṭāb-ı ʿizzet
    ʿAfv ide **anı** cenāb-ı ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 74). [anı,]*
23. Ḳanı bir ṣāf-meşreb kim **anı** sen itmedüñ tekdīr
    Ḳanı bir maḥrem-i rāz-ı hüner kim ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 45). [anı,]*

<u>ʿanḳā-pesend olurdum:</u> *Anka kuşunun beğendiği, takdir ettiği olmak.*

1. Cemşīd reşk iderdi eger ʿişret eylesem
   ʿAnḳā-pesend olurdum eger ʿizzet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 2). [ʿanḳā-pesend olurdum, -ur, -du, -m]*

ʿanḳā-ṭabʿ: *anka tabiatlı, huylu.*

1. Bir cīfenüñ görince hücūm-ı kelāġını
   Pervāza meyl ider mi o ʿanḳā-ṭabʿ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 9). [ʿanḳā-ṭabʿ-ı faṣīḥ,]*

‘ankebūt: *Örümcek.*

1. Ki levs-i dāmenüm olmaz muḥīṭ ile iġsāl
   Çü **‘ankebūt** dügümlenmez ne deñlü sa‘y itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 68). [‘ankebūt,]*

añla: *Anlamak, fark etmek, farkına varmak.*

1. Kemāl-i ḥüsnüñi şiʿrümden **añla** kim ṭūṭī
   Ṣafā-yı āyīnesi rütbesince gūyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [añla,]*
2. Her nev-niyāz-ı vādī-i ʿışḳ **añlamaz** nedür
   Mażmūn-ı ʿişve luṭf-ı teġāfül meʾāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 7). [añlamaz, -maz]*
3. Vażʿuñdan **añladuḳ** senüñ iy şūḫ-ı bī-vefā
   Ḳalmadı ġayra meylüñe hiç iştibāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 5). [añladuḳ, -du, -ḳ]*
4. İy Faṣīḥ **añla** hemān heyʾet-i mecmūʿamdan
   Hiç suʾāl itme ṣaḳın ḥayyiz-i ʿirfānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 7). [añla,]*
5. Anuñçün eylemezdi Ḳays-ı mahzūn āh-ı sūzānı
   Serinde āşiyānı ḫār-ı kūy-ı Leylā **añlardı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 7). [añlardı, -r, -dı]*

anlar: *Üçüncü çokluk şahıs zamiri II onlar.*

1. Anlar ki mücerred ü ten ʿuryānlardur
   Bir sīnede cemʿiyyet iden cānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 1). [anlar,]*

anuñ: *O, üçüncü tekil şahıs zamiri.*

1. Faṣīḥ elmās olur her ḳaṭresi geh āh-ı serdümde
   Gehi nār-ı dilüm yāḳūt ider her dānesin **anuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 4). [anuñ,]*
2. Zihī cemiyyet-i ebkār şīrīn-lehçe-i efkār
   Kim **anuñ** lafzı cümle āşinā maʿnāsı bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 2). [anuñ,]*

anuñçün: *Bu sebepten dolayı, bu nedenle.*

1. Hemīşe itmede dāmān-ı istīġnā ile ülfet
   Anuñçün pāy-ı kāmum menzil-i maḳṣūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 6). [anuñçün,]*
2. Anuñçün eylemezdi Ḳays-ı mahzūn āh-ı sūzānı
   Serinde āşiyānı ḫār-ı kūy-ı Leylā añlardı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 8). [anuñçün,]*

aña: *Ona, üçüncü tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.*

1. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevidür ṭabʿ-ı selīmüm
   Endīşem **aña** peyk-i sebük-pāy-ı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 6). [aña,]*

ʿār ider: *Utanılacak, ayıplanacak iş yapmak.*

1. Benem o ṭūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū
   Meges ḳadar baña raġbetden **ʿār ider** ḳannād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [ʿār ider, -er]*

ʿār iderin: *Utanmak, hicap duymak; çekinmek, sakınmak.*

1. İy naḫl-i riyāz-ı dil ü cān serv-i çemāna
   Teşbīh idemem ḳāmetüñi **ʿār iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 4). [ʿār iderin, -er, -in]*

ʿār iderüz: *Utanma, mahcubiyet.*

1. Gitmezüz **ʿār iderüz** hīle-pez̲īrān yolına
   ʿĀşıḳ-ı rāst-rev-i ṣıdḳ u sedādız ki Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 18). [ʿār iderüz, -er, -üz]*

ara: *Bulmaya çalışmak.*

1. N’ola ders-i fiġāna başlasa pervāne bülbülden
   Arar yanmaġa bulmaz n’eylesün şem‘-i şebistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 48). [arar, -r]*

ʿarabla aʿcām: *Arap'lar ve Acem'ler, Arap olmayan kavimler.*

1. Bu kār-geh-i ʿaceb-nümāyı
   Nuṭḳuñda kelīl ʿ**Arabla Aʿcām** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 19). [ʿarabla aʿcām,]*

‘araḳ-ı jāle: *Çiy tanelerinin nemi.*

1. Nergis çemende tā **‘araḳ-ı jāle** görmeye
   Mānend-i çeşm-i yār açılmaz ḫumārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 13). [‘araḳ-ı jāle,]*

ʿaraḳ-rīz olma: *Ter içinde kalmak.*

1. Gel ġayra şitāb ile varup olma ʿaraḳ-rīz
   İy nūr-ı dü-çeşm itme telef āb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 3). [ʿaraḳ-rīz olma, -ma]*

ʿaraḳ-rīz-i şerm: *Utançtan ter döken.*

1. Şeb-nem ḳıyās itme ʿ**araḳ-rīz-i şerm** olur
   İtdükçe tāb-ı ʿārıż-ı yāra nezāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 5). [ʿaraḳ-rīz-i şerm,]*

ārām: *Rahat, huzur.*

1. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
   Ḳalmaz **ārāmı** o kim şu gibi dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 8). [ārāmı, -ı]*
2. Tā mülk-i dile ʿışḳ şebīhūn itdi
   Ārām u şekīb ü ʿaḳlı bīrūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 2). [ārām,]*

ārām eylemez: *Dinlenmek, rahat, huzur bulmak.*

1. Sīnede her dil-rübānuñ ʿışḳı **ārām eylemez**
   Degme bir şīre künām olmaz Faṣīḥā bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 9). [ārām eylemez, -me, -z]*

ārām eylesün: *Dinlenmek, rahat, huzur bulmak.*

1. Ḥaṣretüñden nʾeyle **ārām eylesün** cānā Faṣīḥ
   Māʾil-i geşt ü güş̱ār-ı semt-i eşʿār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 9). [ārām eylesün, -sün]*

ārām ide: *Rahatlatmak, huzur vermek.*

1. Bālīni eger kim felek-i aṭlas olursa
   Ẓann itmezem **ārām ide** şūrīde serüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [ārām ide, -e]*

ārām ḳalmadı: *Huzur ve rahatlık kalmamak.*

1. Maḥabbetle dil-i şeydāda eñ şon ḳalmadı ārām
   Çü Mecnūn ser-be-ser āfāḳı gerdān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 3). [ārām ḳalmadı, -ma, -dı]*

ārām-ı cān: *Gönül huzuru.*

1. İḳāmet ḳāmetüñ fikriyle bir yirde degül mümkin
   Dil-i āvāreye ser-geştelik **ārām-ı cān** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 8). [ārām-ı cān,]*

ārāmını buldı: *Huzur bulmak.*

1. Dil-ḫ∨āhı gibi çünki dil-ārāmını buldı
   Bir pāre dil-i muż̧tarib **ārāmını buldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 2). [ārāmını buldı, -dı]*

ʿarʿar: *Servi, dağ servisi, dikenli ardıç.*

1. Serv ü şimşād u şanavber ʿ**ar**ʿ**ar**
   Ḳāmetüñ bendesidür iy gül-i ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 1). [ʿarʿar,]*

ārāste eyvān-ı ḫarābāt: *Meyhanenin süslü eyvanı, köşkü.*

1. Revnaḳda müşābih bu kühen-ṭāḳ-ı sipihre
   Ḳandīl ile **ārāste eyvān-ı ḫarābāt** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 8). [ārāste eyvān-ı ḫarābāt,]*

ārāyiş-i ruḫsār-ı dil-ārā-yı ma‘ānī: *Manaların gönlü güzelleştiren yanağını süslemek.*

1. Ter-destī-i meşşāṭa-i endīşeme maḫṣūṣ
   Ārāyiş-i ruḫsār-ı dil-ārā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 10). [ārāyiş-i ruḫsār-ı dil-ārā-yı ma‘ānī,]*

ʿārī: *Arınmış; soyunmuş, çıplak.*

1. Libās-ı ʿardan **ʿārī** olandur efgende
   Bu baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa her āşinā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 3). [ʿārī,]*

ʿārī oldı: *Uzak, yoksun olmak.*

1. Tenhā bu göñül oldı ṣafādan ʿārī
   Yārān-ı ṣafānuñ biri gelse bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 82, Mısra 1). [ʿārī oldı, -dı]*

ʿārif: *Bilgi ve irfan sahibi.*

1. Güft ü gū olmaz nesi var ise hep dilden geçer
   ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 6). [ʿārifüñ, -üñ]*

ʿārif: *Ârif, bilge kişi.*

1. ʿĀrife her berg-i eşcār-ı çemen-zār-ı fenā
   Bir zebān-ı ḥāl-i Manṣūr oldı gūyā dārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 5). [ʿārife, -e]*

‘ārif-i bi’llāh: *Allahı tanıyan, ermiş.*

1. İy zübde-i aṣḥāb-ı yaḳīn **‘ārif-i bi’llāh**
   Dānā-yı ḥikem vāṣıl-ı ma‘nā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 55). [‘ārif-i bi’llāh,]*

ārıż: *Yanak.*

1. Baḳılmaz **ārıżuña** āteşīn bir āyīnedür
   Taḥammül eyleyemez pertev-i nezāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [ārıżuña, -uñ, -a]*

ʿārız: *Yanak II sevgilinin yanağı.*

1. Āteş-i ʿışḳuñla gülşen künc-i külḫandur bana
   Künc-i külḫan ʿ**ārızuñ** şevḳıyle gülşendür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 2). [ʿārızuñ, -uñ]*
2. ʿĀrıżuñ şemʿ-i şeb-ārā mı gül-i raʿnā mıdur
   Murġ-ı dil pervāne mi ya bülbül-i şeydā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 1). [ʿārıżuñ, -uñ]*
3. Geh ʿ**ārıżuñ** ḫayāl iderüm gāh kākülüñ
   Endīşe-i tesellī-i rūz u şebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 5). [ʿārıżuñ, -uñ]*
4. ʿĀrıż u ebrūñı iy mihr-i dıraḫşānum görüp
   Āsumānuñ eyledüm bedr ü hilālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 3). [ʿārıż,]*
5. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle āha ḳuvvetümüz yoḳ
   Ne āha ʿ**ārıżuña** bir nigāha ḳudretümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 2). [ʿārıżuña, -u, -ñ, -a]*
6. O nūr-ı ṣafvet ü behcet ki ʿ**ārıżuñda** nihāndur
   Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 7). [ʿārıżuñda, -uñ, -da]*
7. ʿĀrıżında ḫaṭın temāşā it
   Nicʾolur māda gör çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 3). [ʿārıżında, -ın, -da]*
8. ʿĀrıżında ḫaṭın temāşā it
   Nicʾolur māda gör çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 3). [ʿārıżında, -ın, -da]*
9. Vʾey cebhesi ḥaclet-dih-i māh-tabān
   İy ʿ**ārıżı** pertev-figen-i mihr-i cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 1). [ʿārıżı, -ı]*

ʿārıża: *Hastalık.*

1. Āzürde olmış ʿ**ārıżadan** gül-mizāc-ı yār
   Evrādum oldı ṣubḥ u mesā şimdi ya Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 31, Mısra 1). [ʿārıżadan, -dan]*

ʿārıż-ı cānānumuzla: *Sevgilinin yanağı.*

1. Serv ü gülbün ḳadd-i yār-ı cānumuzla bir degül
   Māh u ḫurşīd ʿ**ārıż-ı cānānumuzla** bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 2). [ʿārıż-ı cānānumuzla, -umuz, -la]*

ʿārıż-ı dil-dārda: *Sevgilinin yanağı.*

1. Ḫālini seyr eyle rengīn ʿ**ārıż-ı dil-dārda**
   Berg-i gül üzre ḳomışlar gūyıyā bir fülfüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 5). [ʿārıż-ı dil-dārda, -da]*

ʿārıż-ı gül-fāmını: *Gül renkli, pembe yanak. II sevgili.*

1. Dil itdi Faṣīḥā niçe seyr-i gül-i gülşen
   Bülbül olacaḳ ʿ**ārıż-ı gül-fāmını** buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 10). [ʿārıż-ı gül-fāmını, -ın, -ı]*

ʿārıż-ı pāke: *Güzel yanak.*

1. Bu ṣafvet-i ḥüsni viren ol ʿ**ārıż-ı pāke**
   Eşk-i teri mānende-i cūy-ı Aras itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 3). [ʿārıż-ı pāke, -e]*

ʿārıż-ı pertev-figen-i mihr-i cihān: *Dünya güneşinin ışık saçan yanağı. II sevgilin güneş gibi ışık saçan, parlayan yanağı.*

1. Vʾey cebhesi ḥaclet-dih-i māh-tabān
   İy ʿārıżı pertev-figen-i mihr-i cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 1). [ʿārıż-ı pertev-figen-i mihr-i cihān,]*

ʿārıż-ı pür-ṭāb-ı cānān: *Sevgilinin parlak yanağı.*

1. Görince ʿ**ārıż-ı pür-ṭāb-ı cānān** üzre ebrūsın
   Didüm mirʾāt-ı āb-ı ṣāfa düşmiş ʿaks-i māh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 3). [ʿārıż-ı pür-ṭāb-ı cānān,]*

ʿārıż-ı pür-tābına: *Parlak yanak.*

1. Yine nūş-ı mey itmiş rūy-ı dil-ber āl āl olmış
   Baḳılmaz ʿ**ārıż-ı pür-tābına** mihr-i cemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 2). [ʿārıż-ı pür-tābına, -ın, -a]*

ʿārıż-ı rengīnde: *Renkli yanak.*

1. Ṭurra-i ṭarrāra baḳ ol ʿ**ārıż-ı rengīnde**
   Görmedüñse al gül üzre muṭarrā sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 3). [ʿārıż-ı rengīnde, -de]*

ʿarṣa: *Meydan, dünya.*

1. Bozulma bu felegüñ nā-dürüst vaż‘ına ḳaṭ‘ā
   Bu ‘**arṣada** niçe ṣāḥib-serīr ü tāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 6). [‘arṣada, -da]*

‘arṣa-i maḥşer: *Mahşer yeri.*

1. Nesīm-i ṣubḥ ile cevlāna gelmiş berg-i eşcārı
   Görince **‘arṣa-i maḥşer** ḳıyās itdüm gülistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 20). [‘arṣa-i maḥşer,]*

‘arş-ı mu‘allā-yı ma‘ānī: *Manaların ulu makamı.*

1. İy sidre-i ‘ilm **‘arş-ı mu‘allā-yı ma‘ānī**
   V’ey Mıṣr-ı hüner Ka‘be-i ‘ulyā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 51). [‘arş-ı mu‘allā-yı ma‘ānī,]*

‘**arūsān-ı çemen:** *Çemen gelinleri II bahçenin ağaç ve gülleri.*

1. Ṣalmada mir’ātına ‘aksin ‘**arūsān-ı çemen**
   Cūşiş-i şevḳ olmamaḳ mümkin mi hiç enhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 7). [‘arūsān-ı çemen,]*

‘**arūs-ı bāġa:** *Bağ, bahçe gelini, gelini andıran bahçe.*

1. Şeb-nem degül görince felek ḥüsn ü behcetin
   Her ṣubḥ ‘**arūs-ı bāġa** cevāhir-niṣār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 4). [‘arūs-ı bāġa, -a]*

‘**arūs-ı dehre:** *Dünyanın taze gelini. II dünya ve dünya nimetleri.*

1. ‘Arūs-ı dehre meftūn olma kim yek-rūzedür ẕevḳi
   İdinmez bu ‘acūze kimseyi hiç iki gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [‘arūs-ı dehre, -e]*

‘arûs-ı fikr-i cemāl: *Güzellik düşüncesinin gelini.*

1. Yiter delīl-i münevver bu müdde‘āya hilāl
   Ḥarīm-i ḳalbe gelince **‘arûs-ı fikr-i cemāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 25). [‘arûs-ı fikr-i cemāl,]*

‘**arż:** *Sunmak, anlatmak, bildirmek.*

1. Ḳoymadı dilümde derd ü miḥnet
   Aḥvālümi ʿ**arża** ṭāb u ṭāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 46). [ʿarża, -a]*

ʿarż eylemege: *Sunmak, göstermek, takdim etmek.*

1. Ḫūnīn-dili ol şāha miṣāl-i ġonçe
   ʿArż eylemege ġarīb ṭaḳrīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 4). [ʿarż eylemege, -meg, -e]*

‘arż eylemek: *Sunmak, göstermek.*

1. İy mihr-i kerem ḥālini **‘arż eylemek** ister
   Ṭarḥ eyledi bir maṭla‘-ı ġarrā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 49). [‘arż eylemek, -mek]*

‘arż eylemek: *Göstermek.*

1. Ki vaṣfuñ itmededür cümle nāsı ebkem ü lāl
   Hemān ḫulūṣumı **‘arż eylemek** siyāḳında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 61). [‘arż eylemek,]*

ʿarż eyleyüp: *Sunmak, göstermek.*

1. Lebüñ ṣun sīneñi ʿ**arż eyleyüp** ṭūṭī-ṣıfat cānā
   Dile āyīne vü sükkerle tāʿlīm-i maḳāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 5). [ʿarż eyleyüp, -yüp]*

ʿarż ide: *Sunmak, takdim etmek, göstermek.*

1. Bilmez ki dāġına ne maḥal ʿ**arż ide** Faṣīḥ
   Geh dilde geh cigerde gehi serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [ʿarż ide, -e]*

ʿarż it: *Arz etmek, sunmak.*

1. Naḳd-i eşk-i çeşmüñi ʿ**arż it** Faṣīḥ
   Şāh-ı ʿışḳ eyler ise teklīf-i bāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 5). [ʿarż it,]*
2. Aḥvāl-i dil-i pür-iftirāḳum ʿ**arż it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 1). [ʿarż it,]*
3. İy bād var aḥbāba firāḳum ʿ**arż it**
   Aḥvāl-i dil-i pür-iftirāḳum ʿ**arż it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 2). [ʿarż it,]*

4. Cānāna melāl-i ḥaṣretüm eyle beyān
   Yārāna kemāl-i iştiyāḳum ʿ**arż it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 4). [ʿarż it,]*

ʿ**arż it:** *Anlatmak, bildirmek, bahsetmek.*

1. Der-i dil-dāra var aḥvālüñ ʿ**arż it** belki raḥm eyler
   Faṣīḥā çeşm-i pür-āb u dil-i pür-sūz u ṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 9). [ʿarż it,]*

‘arż itdükçe: *Göstermek, sunmak.*

1. Nesīm-i ‘işve eyler ġonçe-i la‘lin tebessüm-rīz
   Ben **‘arż itdükçe** yāra mācerā-yı çeşm-i giryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 32). [‘arż itdükçe, -dükçe]*

ʿ**arż itmede:** *Söylemek, anlatmak.*

1. ʿArż itmede mācerāyı yāra
   İy dīde-i ter ʿaceb cerīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 5). [ʿarż itmede, -me, -de]*

ʿ**arż itmededür:** *Göstermek, sunmak, belirtmek.*

1. Devrinde bulunmaġıla biʿset
   Ol şevḳ iledür ḳamerde sürʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 52). [ʿarż itmededür, -me, -de, -dür]*

ʿ**arż itmege:** *Göstermek, sunmak.*

1. ʿAzm-i der-i ṣadr-ı kām-yāb it
   ʿArż itmege ḥālümi şitāb it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 86). [ʿarż itmege, -meg, -e]*

ʿ**arż itmege:** *Söylemek, anlatmak, bildirmek.*

1. Senden olur olur ise dermān
   ʿAzm-i der-i ṣadr-ı kām-yāb it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 86). [ʿarż itmege, -meg, -e]*

ʿ**arż itse:** *Arz etmek, sunmak.*

1. Ümmīd oldur ki maẕhar-ı taḥsīn ola Faṣīḥ
   ʿArż itse yāra bu ġazel-i ʿāşıḳānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 10). [ʿarż itse, -se]*
2. Şevḳ-ı rūyuñla olan dāġını ʿ**arż itse** Faṣīḥ
   ʿĀlemi rūşen ider mihr-i cihān-tāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 9). [ʿarż itse, -se]*

ʿ**arż itse:** *Söylemek, anlatmak.*

1. Teşrīf eylese gice tenhāca ḫānesin
   ʿArż itse dilde ol mehe rāz-ı nihānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 2). [ʿarż itse, -se]*

ʿ**arż itsem:** *Arz etmek, sunmak.*

1. Benim o ḫ∨āce-i ḥüsn ile çoḳ ḥisābum var
   ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿ**arż itsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 7). [ʿarż itsem,]*

ʿ**arż itsem:** *Göstermek, ifşa etmek; açmak, görünür hale getirmek.*

1. Benim o ḫ∨āce-i ḥüsn ile çoḳ ḥisābum var
   ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿ**arż itsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 7). [ʿarż itsem, -se, -m]*

ʿ**arż itseñ:** *Sunmak, arz etmek.*

1. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl ile
   İy ṭabībüm her ne ʿ**arż itseñ** gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [ʿarż itseñ, -se, -ñ]*

ʿ**arż-ı cemāl itmedi:** *Yüzünü, güzelliğini göstermek.*

1. ʿArż-ı cemāl itmedi gitdi o māhumuz
   Ḥayfā müsāʿid olmadı baḫt-ı siyāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 1). [ʿarż-ı cemāl itmedi, -me, -di]*

ʿ**arż-ı cemāl itmemek:** *Yüzünü, güzelliğini göstermemek.*

1. İtmemek ʿarż-ı cemāl ʿāşıḳa ger nāz ise de
   İstemem anı nihān olduġını rāz ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 1). [ʿarż-ı cemāl itmemek, -me, -mek]*

ʿ**arż-ı dāġ-ı sīnedür:** *Göğüsteki yarayı göstermek.*

1. Yāra şerḥ-i sūz-ı dildür āh u efġāndan ġaraż
   ʿArż-ı dāġ-ı sīnedür çāk-i girībāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 2). [ʿarż-ı dāġ-ı sīnedür, -dür]*

ʿ**arz-ı emvāc-ı cebīn itmiş:** *Alın kırışıklıklarını gösterme.*

1. Baḥr-ı eşküm ʿ**arz-ı emvāc-ı cebīn itmiş** görüp
   Girye-i pür-şūr-ı dil gelmiş meẕāḳ-ı yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 3). [ʿarz-ı emvāc-ı cebīn itmiş, -miş]*

ʿ**arż-ı envār-ı cemāl itmez:** *Yüz güzelliği nurunu arzulamak.*

1. ʿĀşıḳ-ı pā-māle itmez ʿarż-ı envār-ı cemāl
   Eylemez ḫāke tenezzül pertev-i ḫurşīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 7). [ʿarż-ı envār-ı cemāl itmez, -mez]*

ʿ**arż-ı ḥāl itmede:** *Halini arz etmek.*

1. ʿArż-ı ḫāl itmede ibrāma iderse cürʾet
   Dil-i bī-bāke hemān ḫaclet-i rū-pūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 7). [ʿarż-ı ḫāl itmede, -me, -de]*

ʿ**arż-ı ḥāle:** *Halini bildirme.*

1. Dilüñ kim ʿ**arż-ı ḥāle** çün teveccüh itdügin gördi
   ʿİnān-ı eşhebüñ luṭf idüp ol şāh-ı güzīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 3). [ʿarż-ı ḥāle, -e]*

ʿ**arż-ı ḥāl-i bī-ser ü sāmān:** *Sefil ve perişan halini arz etmek.*

1. ʿArż-ı ḫāl-i bī-ser ü sāmān içün cānāneye
   ʿAḳıbet ʿazm itdüñ iy dil şaḥn-ı Kāġıd-ḫāneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 70, Mısra 1). [ʿarż-ı ḫāl-i bī-ser ü sāmān,]*

ʿ**arż-ı ḥāl-i dile:** *Gönlünün dileğini söyleme, gönülden geçeni dile getirme.*

1. Her şeb o mehle bezme gelür ʿişret eylerüz
   Geldükçe ʿ**arż-ı ḥāl-i dile** ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 2). [ʿarż-ı ḥāl-i dile, -e]*

ʿarz-ı ḥāl-i dil-i nālān: *Inleyen gönlün halini ifade (etmesi).*

1. İtme tekṣir-i suḥan yāra Faṣīḥ
   ʿArẓ-ı ḥāl-i dil-i nālān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 10). [ʿarẓ-ı ḥāl-i dil-i nālān,]*

ʿarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum: *Içtenlik halinin arzı. II bağlılığını bildirme.*

1. Ümīd odur kʿide bu ʿ**arż-ı ḥāl-i iḫlāṣum**
   Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 53). [ʿarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum, -um]*

‘arż-ı ḥāl-i iḫlāṣum: *Doğruluk halinin arzı.*

1. Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
   O dem ki farḳ idemez dīde ḫūş u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [‘arż-ı ḥāl-i iḫlāṣum, -um]*

‘arż-ı ḥāl-i iḫlāṣum: *Içtenlik halinin arzı.*

1. Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 53). [‘arż-ı ḥāl-i iḫlāṣum,]*

ʿarz-ı ḥāl-i mācerā-yı hicre: *Ayrılık serüvenini bildirme, anlatma.*

1. ʿArz-ı ḥāl-i mācerā-yı hicre ḥācet yok dilüñ
   Ḥasret-ālūde nigāh-ı dīde-i giryānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [ʿarz-ı ḥāl-i mācerā-yı hicre, -e]*

ʿarż-ı ḥāl-i şekveye: *Şikayet halini anlatma.*

1. Maḥalsüz itmemiş bir ʿ**arż-ı ḥāl-i şekveye** cürʾet
   Maḥabbetde Faṣīḥüñ cürmi cümle der-kenār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 13). [ʿarż-ı ḥāl-i şekveye, -ye]*

ʿarż-ı ḥālüm: *Halinin bildirme II dilekçe.*

1. Niyāzum itmez eṣer hem çü nāle-i dil-i bülbül
   Miṣāl-i berg-i ḫazān-dīde ʿ**arż-ı ḫālüm** alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 8). [ʿarż-ı ḫālüm, -üm]*

ʿ**arż-ı himem:** *Himmetin sunulması. II önemsediğini göstermek, bütün amaç ve çabasının ona kavuşmak olduğunu göstermek.*

1. Baḳ mertebesin Leylī ile Ḳays-ı żaʿīfün
   Ol nāziş ise ʿ**arż-ı himem** böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 8). [ʿarż-ı himem, -m]*

ʿ**arż-ı ḫırām:** *Salınarak yürüme şekli.*

1. ʿArż-ı ḫırām naḫvete bu tengnāyda
   Degmez libās-ı zindegi-i müsteʿār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 5). [ʿarż-ı ḫırām,]*

ʿ**arż-ı ḥ∨āhiş ider:** *Istek, arzu gösterme.*

1. Bīhūde ʿ**arż-ı ḫ∨āhiş ider** mi saña Faṣīḥ
   Kendin nigāh-ı luṭfuña cānā sezā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [ʿarż-ı ḫ∨āhiş ider, -er]*

ʻarż-ı iḫlāṣ u ʻubūdiyyetdür: *Kulluk ve gönülden bağlılığı arz etmek.*

1. Ġaraż çün **ʻarż-ı iḫlāṣ u ʻubūdiyyetdür** iy ḫāme
   Yiter itdüñ yiter ṣaḥn-ı suḫanda pāy-cünbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 85). [ʻarż-ı iḫlāṣ u ʻubūdiyyetdür, -dür]*

ʿ**arż-ı kabūlde:** *Kabul ricası.*

1. Her ḫūb u zişte görmedük ʿ**arż-ı kabūlde**
   Āyīne gibi bir daḫı bī-şermdür sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 5). [ʿarż-ı kabūlde, -de]*

ʿ**arż-ı maḥabbet:** *Sevgiyi dile getirmek, sunmak.*

1. Bilelden ʿışḳumı itdi cefāsını efzūn
   O şūḫa ʿ**arż-ı maḥabbet** ḫaṭā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 6). [ʿarż-ı maḥabbet,]*

ʿ**arż-ı merām eyledüñ:** *Halini arz etmek.*

1. Güstāh ʿaceb ʿ**arż-ı merām eyledüñ** iy dil
   Āteşlere yaḳduñ dili pür-tāb u tef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 5). [ʿarż-ı merām eyledüñ, -dü, -ñ]*

ʿ**arż-ı merāma:** *Durumunu, arzusunu dile getirme.*

1. ʿArż-ı merāma iy dil ʿaceb cürʾet eyledüñ
   Ṭiġ-ī ʿitāba ḫançer-i āzāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 5). [ʿarż-ı merāma, -a]*

ʿ**arż-ı niyāz:** *İsteğini arz etmek, arzusunu söylemek.*

1. O bülbülüz ki dem-i nev-bahāra muntaẓıruz
   Temām rāz-güşāyuz temām ʿ**arż-ı niyāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 2). [ʿarż-ı niyāz,]*

ʿ**arż-ı niyāz:** *Yalvarıp yakarma.*

1. Yāra istīġnā düşer düşdükce ḫāk-i pāya ben
   Ḳısmet olmış aña nāz itmek baña ʿ**arż-ı niyāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 8). [ʿarż-ı niyāz,]*

ʿ**arz-ı niyāz eyler:** *İstek sunmak, yalvarmak.*

1. Şemīm-i bādeden ser-mest olup ʿ**arẓ-ı niyāz eyler**
   Belā oldı dil-i dīvāneye iy sāḳi bu meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 7). [ʿarẓ-ı niyāz eyler, -r]*

ʿ**arz-ı niyāza:** *Yalvarıp, yakarmak.*

1. Ne bir nigāha ne ʿ**arẓ-ı niyāza** ruḫṣat olur
   O tünd-meşrebe bilmem nice şikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [ʿarẓ-ı niyāza, -a]*

ʿ**arz-ı recā:** *İstek ve arzusunu sunma, bildirme.*

1. Merd-i müstaġnīye müşkildür Faṣīḥ ʿ**arz-ı recā**
   Bī-niyāzān-ı ferāġat mültemes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 13). [ʿarz-ı recā,]*

ʿ**arż-ı renciş eyler:** *Sızlanma, şikayet etmek.*

1. Tekellüm eylemede ʿ**arż-ı renciş eyler** o şūḫ
   Dehānı teng idügin remz ider nezāket ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 7). [ʿarż-ı renciş eyler, -r]*

ʿ**arż-ı ruḫ-ı gül:** *Gül yanaklı (sevgili) sunma, gösterme.*

1. Bülbüllere ʿ**arż-ı ruḫ-ı gül** gül mi idersin
   Tebrīd-i miyān-ı gül ü bülbül mi idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 59, Mısra 1). [ʿarż-ı ruḫ-ı gül,]*

ʿarż-ı ruḫsār eyledüñ: *Yüzünü göstermek.*

1. ʿArż-ı ruḫsār eyledüñ seyr-i çemen-zār eyleyüp
   Gül-sitānuñ güllerin ḥālin diger-gün eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 7). [ʿarż-ı ruḫsār eyledüñ, -dü, -ñ]*

ʿarż-ı şevḳ idüp: *Heyecanını arz etme, dile getirme.*

1. ʿArż-ı şevḳ idüp recālar itdiler vāfir Faṣīḥ
   Ḳalmadı aḫşama ol māha çoḳ ibrām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 9). [ʿarż-ı şevḳ idüp, -üp]*

ʿarż-ı şīve: *Naz, eda sunumu. II sevgilinin naz ile hareketleri.*

1. ʿĀlemde ʿ**arż-ı şīve** teġāfül ḫiṭāb-ı nāz
   Maḥşūṣdur saña saña iy bī-vefā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 3). [ʿarż-ı şīve,]*

ʿarż-ı sūz iderse: *Yanıp yakıldığını göstermek II derdini, sıkıntısını bildirmek; yardım beklemek.*

1. Görince yārı nʾola ʿ**arż-ı sūz iderse** Faṣīḥ
   Ki şemʿa yanmada pervāne nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [ʿarż-ı sūz iderse, -er, -se]*

ʿarż-ı sūzişe: *Yanıp yakıldığını göstermek II derdini, sıkıntısını bildirmek; yardım beklemek.*

1. Pervāne gibi eylemezüz vazʿ-ı bī-edeb
   Biz ʿ**arż-ı sūzişe** ṭaleb-i ruḫṣat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 6). [ʿarż-ı sūzişe, -e]*

ārzū: *Arzu, istek, dilek.*

1. Düşmiş ümīd-i ḳaddüñ ile yollara göñül
   Çıḳmaz diyār-ı ʿışḳa ʿaceb **ārzūyile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 6). [ārzūyile, -y, -ile]*

ārzū eyler: *İstek duymak, istemek.*

1. Hemīşe nūş-ı cām-ı bāde eyler ārzū meşreb
   Yeñilmez nʿeyleyem iy sāḳi-i āyīne-rū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [ārzū eyler,]*

ārzū eyler: *Talep etmek, istemek.*

1. Hemīşe nūş-ı cām-ı bāde eyler ārzū meşreb
   Yeñilmez nʿeyleyem iy sāḳi-i āyīne-rū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [ārzū eyler, -r]*
2. Dimāġ-ı ḥayra bir būy-ı maḥabbet **ārzū eyler**
   Ṣabā-veş seyr-i kūh [u] deşt geşt itmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 5). [ārzū eyler, -r]*

ārzū itdüm: *Arzu etmek; istek duymak, istemek.*

1. Ḫotenden būy-ı zülfüñ **ārzū itdüm** ḫaṭā itdüm
   Çemende serv-ḳaddüñ cüst ü cu itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 1). [ārzū itdüm, -dü, -m]*

ārzū itmekle: *Arzu etmek; istek duymak, istemek.*

1. Cemālüñ **ārzū itmekle** bir yirde ḳarār itmez
   Nigāhum oldı ser-geşte miṣāl-i murġ-ı āvāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 5). [ārzū itmekle, -mek, -le]*

ārzū ḳalmamış: *İsteğinin, hevesinin olmaması.*

1. Bir ḥālle ḳalmamış dil-i şeydāda ārzū
   Āzürde eylemiş ġam-ı devrān dimāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 5). [ārzū ḳalmamış, -ma, -mış]*

ārzū olmaz: *İstekte bulunmak.*

1. Dil-i ʿāşıḳda **ārzū olmaz**
   Lāle-i deşt-i ġamda bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 1). [ārzū olmaz, -maz-maz, -]*
2. Dil-i zāra lebüñ vaṣfından aʿlā güft ü gū olmaz
   Nihāl-i ḳāmetüñ medhinden aʿlā **ārzū olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 2). [ārzū olmaz, -maz]*

ārzū-yı ʿayş: *Yeme, içme isteği.*

1. Ādem bulınmaz itsem eger **ārzū-yı ʿayş**
ʿĀlem esīr-i bezmüm olur vaḫşet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 7). [ārzū-yı ʿayş,]*

ārzū-yı bāġ u rāġ: *Çimenlik ve bahçe isteği.*

1. Göñül göñül saña künc-i ferāġ yitmez mi
Nedür bu **ārzū-yı bāġ u rāġ** yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 2). [ārzū-yı bāġ u rāġ,]*

ārzū-yı dil-i perīşānum: *Perişan, darmadağın gönülün isteği.*

1. Ārzū-yı dil-i perīşānum
Seni görmekdür iy perī-şānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 51, Mısra 1). [ārzū-yı dil-i perīşānum,]*

ārzū-yı ʿıyd: *Bayram arzusu. II bayram etme, mutlu olmaz isteği.*

1. Yoḳdur göñülde kām-ı ṭarab **ārzū-yı ʿıyd**
Girmez ṣımāḫ-ı sāmiʿama güft ü gūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 1). [ārzū-yı ʿıyd,]*

ārzū-yı mey: *Şarap içme arzusu.*

1. Tā ḫūn-ı dil ü laḫt-ı ciger bāḳīdür
Biz **ārzū-yı mey** ü kebāb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 4). [ārzū-yı mey,]*

ārzū-yı neşāṭ olmaz: *Sevinç, mutluluk isteği.*

1. ʿAceb mi olmaz ise dilde ārzū-yı neşāṭ
Olur mı ġonçe-i gül-zār-ı ġamda būy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 1). [ārzū-yı neşāṭ olmaz, -maz]*

ārzu-yı rāḥat eylesem: *Huzur arzusu, isteğinde bulunmak.*

1. Gerdūn iderdi aṭlasını feres eylesem
Dār-ı fenāda **ārzu-yı rāḥat eylesem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 4). [ārzu-yı rāḥat eylesem, -se, -m]*

ārzū-yı tekye-i rāhatla: *Huzurla yaslanma arzusu.*

1. Pā vü ser üftāde-i ʿışḳum ẓahīrümdür Ḫudā
   Ārzū-yı tekye-i rāḥatla dīvār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 6). [ārzū-yı tekye-i rāḥatla, -la]*

ārzū-yı viṣāl: *Kavuşma arzusu.*

1. Serümde neşve-i mey dilde **ārzū-yı viṣāl**
   Çıḳar mı dīde-i terden ḫayāl-i rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 1). [ārzū-yı viṣāl,]*

as: *Dinlemek, söylenen sözü hüsn-i telakki edip onunla amel etmek.*

1. Nevā-yı bülbüle gül-bün hezār-gûş **aşmış**
   Yine ahālī-i gül-zāra düşdi güft ü şinīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 3). [aşmış, -mış]*

as: *Aşmak, geçmek.*

1. Serden **aşdı** gerçi cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz
   Nʾeyleyem dāmānuña el irmedi iy serv-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 1). [aşdı, -dı]*

as: *Asmak.*

1. Biz kim keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz nʾola
   Aşıla ṭāḳ-ı ʿarş-ı berīne ḳırābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 8). [aşıla, -ıl, -a]*

āṣaf-ı bermekī: *Bermeki ailesine mensup vezir. (Abbasi Devleti'nin meşhur vezirlerinin olduğu bir aile.).*

1. Bir elden ider mihr-veş īṣār
   İy kān-ı kerem yem-i ʿināyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 116). [āṣaf-ı bermekī,]*

āṣaf-ı bermekī-saḫāvet: *Cömert Bermeki ailesine mensup vezir. (Abbasi Devleti' nin meşhur vezirlerinin olduğu bir aile.).*

1. İy kān-ı kerem yem-i ʿināyet
   Vʿey **Āṣaf-ı bermekī-saḫāvet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 116). [āṣaf-ı bermekī-saḫāvet,]*

āṣaf-ı cihān-bān: *Dünyanın sahibi olan vezir. II Hz. Süleyman'ın ünlü vezirinin (Âsaf bin*

Berhiyâ) ismi ise de sonradan övgü sıfatı olarak sadrazamlar, vezirler için kullanılmış ve kelime zamanla "vezir" anlamına gelmiştir.

1. Luṭfuñdur iy **Āṣaf-ı cihān-bān**
   Hem-ḫaṣṣa-i merhem-i Süleymān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 145). [āṣaf-ı cihān-bān,]*
2. Bir yañasa zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā
   Bu zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 145). [āṣaf-ı cihān-bān,]*
3. Luṭfuñdur iy **Āṣaf-ı cihān-bān**
   Hem-ḫaṣṣa-i merhem-i Süleymān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 145). [āṣaf-ı cihān-bān,]*
4. Bir yañasa zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā
   Bu zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 145). [āṣaf-ı cihān-bān,]*

āṣaf-ı ṣānī: *İkinci Asaf (Hz. Süleyman'ın veziri).*

1. Vezīr-i āsumān-ḥaşmet müşīr-i müşterī-fıṭnat
   Mühim-sāz-ı umūr-ı dīn ü devlet **Āṣaf-ı ṣānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 42). [āṣaf-ı ṣānī,]*

āsān eyleyen: *Kolaylaştırmak.*

1. Emvāta ḥayāt eyleyen iḥsān sensin
   Düşvārları eyleyen āsān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 2). [āsān eyleyen, -yen]*

āsān girdi: *Zahmetsizce, kolay girmek.*

1. Dil kim reh-i ümmīde şitābān girdi
   Evvel ḥarem-i vuṣlata **āsān girdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 2). [āsān girdi, -di]*

āsār: *Eser, eserler.*

1. Cām-ı çeşmümden Faṣīḥ **āsārı** olmaz münʿadim
   Var ise ḫumm-ı dilüñ ġāyetle rengīndür müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 9). [āsārı, -ı]*
2. Āsāruñı görse māni nā-çār
   Ḥayretle olurdı naḳş-ı dīvār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 21). [āsāruñı, -uñ, -ı]*

āsār-ı ber-güzīde-i ṭabʿ-ı selīmümüz: *Kusursuz şairlik yeteneğinin seçkin eserleri.*

1. Meşhūr-ı ʿālem olmada mānend-i āfitāb
   Āsār-ı ber-güzīde-i ṭabʿ-ı selīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 4). [āsār-ı ber-güzīde-i ṭabʿ-ı selīmümüz, -ümüz]*

āṣār-ı feyż-ı midḥat ü vaṣfuñla: *Güzel nitelik ve övgünün coşkusunun eserleri.*

1. Velī **āṣār-ı feyż-ı midḥat ü vaṣfuñla** itdükçe
   Feżā-yı dil-güṣā-yı şiʿr ü inşā içre cevlānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 77). [āṣār-ı feyż-ı midḥat ü vaṣfuñla,]*

āsār-ı maḥabbetle: *Aşkın alametleri.*

1. Āsār-ı maḥabbetle döküp dīde demʿ
   Bu güft ü şinīde itme tevcīh-i semʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 1). [āsār-ı maḥabbetle, -le]*

āsār-ı tālīʿüm: *Baht, talihin eseri, izi.*

1. Teşrīf iderse ḫānemi ol meh degül baʿīd
   Āsār-ı tālīʿüm şeref-i kevkebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 8). [āsār-ı tālīʿüm, -üm]*

āsāyiş: *Rahat, huzur, sükûnet.*

1. İy dil niçe bir keş-me-keş-i būd u nebūd it
   Āsāyiş eger ister iseñ maḥv-ı vücūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 2). [āsāyiş,]*
2. Bulınmadı saña dil ʿāleminde **āsāyiş**
   Faṣīḥ ādeme dirler cihānda rāḥat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 9). [āsāyiş,]*

āsāyiş idüp: *Güvenlik önlemi almak. II rahatlamak.*

1. Devrinde o dāver-i cihānuñ
   Āsāyiş idüp nigāh-bānlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 99). [āsāyiş idüp, -üp]*

āsāyiş-i zemān: *Zamanın güvenirliği, huzuru.*

1. Olmaz ümīd-i rāhat u **āsāyiş-i zemān**
   Mümkin mi ḥüsn-i ḥāl fenādur fenā cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 1). [āsāyiş-i zemān,]*

aṣḥāb: *Sahipleri, bir iş ile ilgili olanlar.*

1. Ḫandān ide erbābını ġam böyle gerekdür
   Şādān ide **aṣḥābın** elem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 2). [aṣḥābın, -ın]*

aṣḥāb-ı cemālüñ: *Yüz güzelliğinin ehli.*

1. Ol ḫāl-i siyehle midür **aṣḥāb-ı cemālüñ**
   Peyġamber-i ḥüsn olduġına muʿcize rūyuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 6). [aṣḥāb-ı cemālüñ, -üñ]*

aṣḥāb-ı nigū-girdār: *Temizlik emsali olan Hz. Muhammed'in ailesi hakkı için.*

1. Be-aʿmām-ı bülend-iḳbāl ü āl-i tāḥirüʾl-eẕyāl
   Be-ehl-i beyt-i ʿiffet-yār u **aṣḥāb-ı nigū-girdār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 68). [aṣḥāb-ı nigū-girdār,]*

ʻāşık: *Âşık, seven kişi.*

1. ʻĀşıḳuz ol kāfir-i ḫançer be-dest-i ʻişveye
   Mest-i bī-pervā-yı nāza büt-perest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 1). [ʻāşıḳuz, -uz]*

ʿāşık: *Âşık, seven kişi.*

1. ʿĀşıḳa kāfirān-ı ḥüsn Faṣīḥ
   Sitem itmek s̲evābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 17). [ʿāşıḳa, -a]*
2. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl ile
   İy ṭabībüm her ne ʿarż itseñ gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [ʿāşıḳ,]*

3. Ṣanma tenhā şeb-i miḥnetdekisī āteş olur
ʿĀşıḳuñ belki dilā her nefesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [ʿāşıḳuñ, -uñ]*
4. Bir cihetden ḥaẕer itmez reh-i hicrānda Faṣīḥ
ʿĀşıḳuñ āh ile kim pīş ü pesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [ʿāşıḳuñ, -uñ]*
5. ʿĀşıḳa sāḳī ġam-ı hicrān bilürsin zehr olur
Kehrübā-reng meyüñ ṣun kim aña pa-zehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 1). [ʿāşıḳa, -a]*
6. Hemişe gitmedesin ḫāne-i raḳībe rüvā
Meger bu güne reviş ʿ**āşıḳa** revā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [ʿāşıḳa, -a]*
7. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum Faṣīḥ ʿ**āşıḳ**
Mihr cürmüm vefā günāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 17). [ʿāşıḳ,]*
8. ʿĀşıḳum kīmyā nigāhumdur
Mihr ile meh şerār-ı āhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 1). [ʿāşıḳum, -um]*
9. ʿĀşıḳum ʿ**āşıḳum** ki nüh-eflāk
Eser-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 3). [ʿāşıḳum, -um]*
10. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum bu daʿvāma
İki çeşm-i terüm güvāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 5). [ʿāşıḳum, -um]*
11. ʿĀşıḳum çarḫa ser-fürū itmem
Der-i sulṭān-ı ġam penāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 7). [ʿāşıḳum, -um]*
12. ʿĀşıḳum şāh-rāh-ı miḥnetde
Pāy-māl olmaḳ ʿizz ü cāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 9). [ʿāşıḳum, -um]*
13. ʿĀşıḳum pā-bürehne ser-ʿuryān
Mülk-i tecrīdi tekye-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 11). [ʿāşıḳum, -um]*
14. ʿĀşıḳum pādişāh-ı mülk-i dilüm
Bu felek köhne bār-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 13). [ʿāşıḳum, -um]*
15. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum Faṣīḥ ʿāşıḳ
Mihr cürmüm vefā günāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 17). [ʿāşıḳum, -um]*
16. ʿĀşıḳum ʿ**āşıḳum** Faṣīḥ ʿāşıḳ
Mihr cürmüm vefā günāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 17). [ʿāşıḳum, -um]*
17. Yābāna gitme Ḳays-veş iy dil cünūnı ḳo
Ḫ∨āhiş hemīşe ʿ**āşıḳa** yāruñ viṣālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 6). [ʿāşıḳa, -a]*
18. Ṣanmañuz yāra tekellümle nigāh itmekledür
Āb u tābı ʿ**āşıḳuñ** giryeyle āh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [ʿāşıḳuñ, -uñ]*

19. ʿĀşıḳa serkeş olur bālā-ḳadān-ı şehr-i Rūm
Merd-perver bir zemīndür dil-beri tünd-hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 3). [ʿāşıḳa, -a]*
20. Mest-i mey iden dilleri ol sīb-i ẕeḳandur
ʿĀşıḳları bülbül iden ol ġonçe-dehendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [ʿāşıḳları, -lar, -ı]*
21. Nāleden olsa nʾola māḥẓūẓ o ṭıfl-ı ʿişve-ger
ʿĀşıḳa cevr ü cefāda daḫı nev-āġāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 8). [ʿāşıḳa, -a]*
22. Yaḳarsa cismini pervāne şemʿa itmeñ istibʿād
Ki yaḳmaḳda vücūdın ʿ**āşıḳ** elbet nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 6). [ʿāşıḳ,]*
23. İy Faṣīḥ ʿ**āşıḳa** ṣabr eylemedür lāzım olan
Zahidüñ ṭaʿnı ʿadū ḳīl ile ḳālī dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 9). [ʿāşıḳa, -a]*
24. Kimi teshīre çeker esmā kimi elf-i niyāz
Olan ebrū içün bī-çāre ʿ**āşıḳ** hū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 2). [ʿāşıḳ,]*
25. ʿĀşıḳuz ol āfitāb-ı meh-cebīne ʿāşıḳuz
Rūz u şebde girye vü āh eylemekdür pīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 7). [ʿāşıḳuz, -u, -z]*
26. ʿĀşıḳuz ol āfitāb-ı meh-cebīne ʿ**āşıḳuz**
Rūz u şebde girye vü āh eylemekdür pīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 7). [ʿāşıḳuz, -uz]*
27. ʿĀşıḳuz vaṣl-ı yāra muntaẓıruz
Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 1). [ʿāşıḳuz, -uz]*
28. ʿĀşıḳuz vaṣl-ı yāra muntaẓıruz
Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 1). [ʿāşıḳuz, -uz]*
29. Raḳībe luṭf idesin ʿ**āşıḳa** cefā düşmez
Bu ḥüsn-i dānişe ol kār-ı nā-sezā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 1). [ʿāşıḳa, -a]*
30. Hezār bī-dili eylerdi bir nigehle helāk
O şūḫ ʿ**āşıḳa** ancaḳ kerem murād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 8). [ʿāşıḳa, -a]*
31. Hemīşe ʿ**āşıḳa** ḫışm u ʿitābdan maḥẓūẓ
O şūḫ olmadı luṭf-ı ḫiṭābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 1). [ʿāşıḳa, -a]*
32. Yaḳdı ʿ**āşıḳ** sīnede dilde cigerde serde dāġ
Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 1). [ʿāşıḳ,]*
33. ʿĀşıḳı genc-i dü-ʿālemden ider müstaġnī
Ṣadef-i dilde olan dürr-i girān-ḳıymet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 7). [ʿāşıḳı, -ı]*
34. ʿAceb mi dürda yoḳlar ise nişānını ʿ**āşıḳ**
Bilür ne mertebedür saḫti-i kemānını ʿ**āşıḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 1). [ʿāşıḳ,]*

35. ʿAceb mi dūrda yoḳlar ise nişānını ʿ**āşıḳ**
Bilür ne mertebedür saḫti-i kemānını ʿ**āşıḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 2). [ʿāşıḳ,]*
36. Fiġān u nālesi elbette iḫtiyārī degüldür
İder mi yoḫsa dil-āzürde nev-cevānını ʿ**āşıḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 4). [ʿāşıḳ,]*
37. Kemāl-i ṣafvet-i mirʾāt-ı ʿārıżuñdur iden hep
Ki görse söyledemez ṭūṭi-i zebānını ʿ**āşıḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 6). [ʿāşıḳ,]*
38. Yiterdi māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil niçe yıllar
O māha söylese bir kerre dāstānını ʿ**āşıḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 8). [ʿāşıḳ,]*
39. Şemşīr ü tīr ü ḫançere ne ḥācet ʿ**āşıḳı**
Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 3). [ʿāşıḳı, -ı]*
40. ʿĀşıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
Gāh dāġ u merhem ü geh dāġa merhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 5). [ʿāşıḳa, -a]*
41. Rām olınca ʿ**āşıḳa** çoḳ çille-i ġam çekdürür
Rüstem-i ʿışḳuñ çekilmez bir kenārıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 7). [ʿāşıḳa, -a]*
42. Her zemān bir zülf-i pür-ḫam mübtelāsıdur göñül
ʿĀşıḳuñ ḥāṣıl bu kim başın belāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 2). [ʿāşıḳuñ, -uñ]*
43. ʿĀşıḳa feryād-ı māder-zād lāzımdur göñül
Ney gibi olmazsa istiʿdād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 1). [ʿāşıḳa, -a]*
44. Ben ʿ**āşıḳum** tekellüf-i pīrāhen istemem
Ser-tā-be-pāy rūḥ-ı revānum ten istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 1). [ʿāşıḳum, -um]*
45. Ben ʿ**āşıḳum** münāsib olan şimdilik baña
Āzāde künc-i külḫan iken gülşen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 3). [ʿāşıḳum, -um]*
46. Ḥaḳīḳatde cihānda görmedüm bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
Kimi ʿ**āşıḳ** didiler anı ehl-i müddeʿā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 6). [ʿāşıḳ,]*
47. ʿĀşıḳa bir kūşe-i çeşmiyle telmīḥ eylesün
Ṭuymasun aġyār vaʿd-i vaṣlı maẓhar olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 7). [ʿāşıḳa, -a]*
48. Seni iy Yūsuf-ı Kenʿān-ı melāḥat ʿ**āşıḳ**
Kendi cānından aġır görmez ise kūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 3). [ʿāşıḳ,]*
49. Ḫaṭ gelüp mihr-i ruḫuñ bī-incilā göstermesün
ʿĀşıḳa ol tīre-eyyāmı Ḫudā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 2). [ʿāşıḳa, -a]*
50. Dem-i viṣāl olur ʿ**āşıḳa** beden düşmen
Meşeldür ādeme dirler ki pīrehen-düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 2). [ʿāşıḳa, -a]*

51. Naḳd-i cānı virür elbet gören ol sīm-teni
ʿĀşıḳı ḥaḳ bu ki başdan çıḳarur ol pehlū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 8). [ʿāşıḳı, -ı]*
52. Terk ide yār cānını Mecnūn ola meger
Çāre eger ki ʿ**āşıḳa** terk-i diyār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 4). [ʿāşıḳa, -a]*
53. ʿĀşıḳ ki tīr-i gamzeñe bir kez nişān ola
Tā ḥaşre dek aña sebeb-i ʿizz ü şān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 1). [ʿāşıḳ,]*
54. Cānān ki elde ḫışm ile tīr ü kemān ṭuta
ʿĀşıḳ odur ki ṭabla-i dāġın nişān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 2). [ʿāşıḳ,]*
55. ʿĀşıḳı mümkin iken zehr-i teġāfülle helāk
İtme ālūde-i ḫūn ḫançer-i bürrān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 3). [ʿāşıḳı, -ı]*
56. Cefāyı ʿ**āşıḳa** vācib bilür bir büt esīriyüm
Göñül farż idelüm kim mevsim-i gül-geşt-i bāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 5). [ʿāşıḳa, -a]*
57. ʿĀşıḳum bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti
Cāy idinsem itmeñ istibʿād deyr-i miḫneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 2). [ʿāşıḳum, -um]*
58. Baña düşnām-ı vāfir eyledüñ aġyār içün kāfir
Bu cevri eylemezdüñ ʿ**āşıḳa** īmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 8). [ʿāşıḳa, -a]*
59. Başduḳça ġam sipāhı zemīn-i dile ayaġ
Mey-ḫāne künci ʿ**āşıḳa** dārüʾl-emān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 6). [ʿāşıḳa, -a]*
60. Faṣīḥā ʿ**āşıḳa** çesbān-ı dem āzādi-i gülde
Bu güne şiʿr-i rengīn-i tekellüf sādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 9). [ʿāşıḳa, -a]*
61. Kıyās itmeñ ki her dem āh idüp feryād ider ʿ**āşıḳ**
Ṣabāyı gör ki yāra gitmede imdād ider ʿ**āşıḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 1). [ʿāşıḳ,]*
62. Kıyās itmeñ ki her dem āh idüp feryād ider ʿ**āşıḳ**
Ṣabāyı gör ki yāra gitmede imdād ider ʿ**āşıḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 2). [ʿāşıḳ,]*
63. Ne kār-ı zūr-ı Ferhādı żaʿīf cism-i Mecnūnı
Tenüñ ḫākister ü ḫākisterin berbād ider ʿ**āşıḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 4). [ʿāşıḳ,]*
64. İtmemek ʿarż-ı cemāl ʿ**āşıḳa** ger nāz ise de
İstemem anı nihān olduġını rāz ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 1). [ʿāşıḳa, -a]*
65. Vādī-i maḥabbetde o hūş-yārum kim
Mecnūn gibi çoḳ ʿ**āşıḳı** itdüm irşād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 4). [ʿāşıḳı, -ı]*
66. Pūyāyi-i himmetüñ iden ʿ**āşıḳlar**
Cūyāyi-i ḥażretüñ iden ʿ**āşıḳlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 1). [ʿāşıḳlar, -lar]*

67. Pūyāyi-i himmetüñ iden ʿ**āşıḳlar**
Cūyāyi-i ḥażretüñ iden ʿ**āşıḳlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 2). [ʿāşıḳlar, -lar]*
68. Keçkūl-i niyāzı eylesün eşkiste
Deryūze-i raḥmetüñ iden ʿ**āşıḳlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 4). [ʿāşıḳlar, -lar]*
69. ʿĀşıḳ ġamı dürr-i sīne-i dil eylermiş
Derdi dür-i gencīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 1). [ʿāşıḳ,]*
70. ʿIşḳ ol neşvedür ki kim eseri
ʿĀşıḳa itdürür fidā cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 10). [ʿāşıḳa, -a]*

ʿāsık ola: *Gönülden bağlanmak.*

1. Ol māhī büründügince bürnüs
ʿĀşıḳ ola görse Ḫıżr u Yūnus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 8). [ʿāşıḳ ola, -a]*

ʿāsık olmış: *Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.*

1. Dāġ yaḳmış tāze ʿ**āşıḳ olmış** ol meh-sīneye
Nev cevānum saḳlamış gūyā ki pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 3). [ʿāşıḳ olmış, -mış]*

ʿāsıkān: *Âşıklar.*

1. Cān u dilden ribḳa-i fermāna itmiş ser-fürū
Şāh-ı ʿışḳa gerden-i teslīm der-pīş ʿ**āşıḳān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 7). [ʿāşıḳān,]*

ʿāsıḳāne: *Aşığa yaraşır şekilde.*

1. Ḥicāb-ı mihr ü maḥabbet Faṣīḥ māniʿdür
Cemāl-i yāra ne mümkindür ʿ**āşıḳāne** nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 10). [ʿāşıḳāne,]*

āşikār itdi: *Ortaya koymak, meydana çıkarmak, belli etmek.*

1. Hep mācerā-yı rāz-ı dilüm itdi āşikār
Ṭıfl-ı sirişk-i dīde-i ter żabṭ olınmadı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 59, Mısra 1). [āşikār itdi, -di]*

āşikār oldı: *Ortaya çıkmak.*

1. ʿĀlem eşküfte-bahār oldı ḳıyāmet demidür
   Āşikār oldı zemīn içre nihān cümle künūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 4). [āşikār oldı, -dı]*

āsikār oldı: *Açığa çıkmak, meydana gelmek, oluşmak.*

1. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
   Revzen-i nā-beste bir kāşānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 3). [āşikār oldı, -dı]*

āsikār olmış: *Meydana çıkmak, belli olmak,görünmek.*

1. Bād-ı ṣubḥ-ı nev-bahār ile açılmış ġonçeler
   Bülbülüñ rāz-ı derūnı **āşikār olmış** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 4). [āşikār olmış, -mış]*

āsikārā: *Aşikarca, alenen, açıkça.*

1. Cān u dilden bir melek-ruḫsāruñ ol meftūnı kim
   Cinn ü insān **āşikārā** vü nihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 8). [āşikārā,]*

ʿāsıḳ-ı āsüfte-ḥālinden: *Hali perişan âşık.*

1. Şīve vü nāzı degül ol nāz u şīve ġālībā
   Yāra gelmiş ʿ**āşıḳ-ı āşüfte-ḥālinden** ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 6). [ʿāşıḳ-ı āşüfte-ḥālinden, -in, -den]*

ʿāsıḳ-ı āsüfte-ḥālüñ: *Hali perişan âşık.*

1. Gāh maʿmūr-ı viṣāl ü geh ḫarāb-ı hicr olur
   ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḫālüñ ḫānumānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 10). [ʿāşıḳ-ı āşüfte-ḫālüñ, -üñ]*

ʿāsıḳ-ı āsüfte-ḥālüz: *Hali perişan âşık.*

1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḫālüz zülf-i müşgīn-būlara
   Pāy-mālüz ḳaddi dil-keş ḳāmet-i dil-cūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 1). [ʿāşıḳ-ı āşüfte-ḫālüz, -üz]*

ʿāsıḳ-ı bīmār-ı ferāmūş-şüdeyüm: *Unutulmuş hasta âşık.*

1. Ol ʿ**āşıḳ-ı bīmār-ı ferāmūş-şüdeyüm**
   Bir kerre suʾāl olınmadı ḥāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 3). [ʿāşıḳ-ı bīmār-ı ferāmūş-şüdeyüm, -yüm]*

ʿāşıḳ-ı dem-besteyüm: *Sesi soluğu kesilmiş âşık, dili tutulmuş âşık.*

1. Görince lāl olur dil levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı
   O maḥcūb ʿ**āşıḳ-ı dem-besteyüm** ḥarf-i ṭaleb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 4). [ʿāşıḳ-ı dem-besteyüm, -yüm]*

ʿāşıḳ-ı dil-sūz: *Gönlü yanan âşık.*

1. ʿAceb mi ʿ**āşıḳ-ı dil-sūz** iderse girye vü āh
   Dem-i firāḳda leyl ü neḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [ʿāşıḳ-ı dil-sūz,]*

ʿāşıḳ-ı dil-teşneyem: *Gönlü susamış âşık.II çok istekli âşık.*

1. Sīr-āb-ı zindegī bir ʿ**āşıḳ-ı dil-teşneyem**
   Ḫançer-i ḫūn-rīz-i cānān āb-ı raḥmetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 5). [ʿāşıḳ-ı dil-teşneyem, -yem]*

ʿāşıḳ-ı dīrīne: *Kadim, eski âşık.*

1. Ben ʿ**āşıḳ-ı dīrīne** kim Allāh bilür
   Mümkin midür inkār Ḫudā bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 3). [ʿāşıḳ-ı dīrīne, -e]*

ʿāşıḳ-ı gül-ruḫsāruñ: *Gül yüzlü sevgilinin aşığı.*

1. ʿĀlemde hezār ʿ**āşıḳ-ı gül-ruḫsāruñ**
   Bir bülbüli çoḳ gülşen imiş dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 36, Mısra 1). [ʿāşıḳ-ı gül-ruḫsāruñ, -uñ]*

ʿāşıḳ-ı müştāḳ: *Şiddetle arzulayan âşık.*

1. Faṣīḥā alamam mirʾāt-ı rūy-ı yārdan çeşmüm
   Benem ol ʿ**āşıḳ-ı müştāḳ** kim şerm ü edeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 10). [ʿāşıḳ-ı müştāḳ,]*

ʿāşıḳ-ı pākīze-dil: *Saf, temiz gönüllü âşık.*

1. Zeng-i ümmīd ü recādan ṣāfdur āyīnesi
   ʿĀşıḳ-ı pākīze-dil rūy-ı heves bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 12). [ʿāşıḳ-ı pākīze-dil,]*

ʿ**āşık-ı pā-māle:** *Ayaklar altında kalmış, çiğnenmiş âşık. II Hakir düşürülmüş âşık.*

1. ʿĀşıḳ-ı pā-māle itmez ʿarż-ı envār-ı cemāl
   Eylemez ḫāke tenezzül pertev-i ḫurşīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 7). [ʿāşıḳ-ı pā-māle, -e]*

ʿ**āşık-ı rāst-rū:** *Doğru, dürüst yüzlü âşık.*

1. Gitmezüz ʿār iderüz hīle-peẕīrān yolına
   ʿ**Āşık-ı rāst-rū** ṣıdḳ u sedādız ki Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 17). [ʿāşıḳ-ı rāst-rū,]*

ʿ**āşık-ı ṣādıḳ:** *Sadık âşık II hakiki âşık.*

1. Ḥaḳīḳatde cihānda görmedüm bir ʿ**āşıḳ-ı ṣādıḳ**
   Kimi ʿāşıḳ didiler anı ehl-i müddeʿā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 5). [ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ,]*

ʿ**āşık-ı ser-geşte:** *Sersem, zavallı, perişan âşık.*

1. Gezmez ḳapuñda ʿ**āşıḳ-ı ser-geşte** giryesüz
   İtmez ṭavāf Kaʿbeyi illā vużūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 3). [ʿāşıḳ-ı ser-geşte,]*

ʿ**āşık-ı şeydā:** *Çılgın, zavallı âşık.*

1. Böyle bir ġamzesi ġammāzuñ olursa ne ʿaceb
   Niçe biñ ʿ**āşıḳ-ı şeydā** reh-i ʿışḳında fidā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 12). [ʿāşıḳ-ı şeydā,]*
2. Ne ḫiṭāb-ı keremüñ var ne ʿitāb-ı ʿişveñ
   Derd-mend ʿ**āşıḳ-ı şeydā** neye maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 12). [ʿāşıḳ-ı şeydā,]*

ʿ**āşık-ı şeydālaruñ:** *Çılgın âşık.*

1. ʿĀşıḳ-ı şeydālaruñ fermān-berüñdür dōstum
   Pādişāh olanlara elbette ṭābiʿdür sipāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 5). [ʿāşıḳ-ı şeydālaruñ, -lar, -uñ]*

ʿāşık-ı seydāsuz: *Çılgın, zavallı âşık.*

1. Bu ʿālem rūz u şeb bir **ʿāşık-ı şeydāsuz** olmaz hīç
   Gice pervāne per-sūzān ider bülbül seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 3). [ʿāşık-ı şeydāsuz, -suz]*

ʿāşık-ı şūrīdenüñ: *Divane, perişan, zavallı âşık.*

1. Se-cihāt-ı dār-ı ġamda ne ser ü sāmānı var
   ʿĀşık-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [ʿāşık-ı şūrīdenüñ, -nüñ]*
2. İy Faṣīḥ endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem ber-ṭaraf
   ʿĀşık-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [ʿāşık-ı şūrīdenüñ, -nüñ]*

ʿāşık-ı üftāde-i mehcūrı: *Ayrı düşmüş zavallı âşık.*

1. Selāmın aldı ikrām eyledi aġyār-ı bed-ḫ∨āha
   Görince ʿ**āşık-ı üftāde-i mehcūrı** yan virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 8). [ʿāşık-ı üftāde-i mehcūrı, -ı]*

ʿāşık-ı üftādesi: *Tutkun âşık.*

1. ʿĀşık-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverin
   Düşmek içün zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Muamma 1, Mısra 1). [ʿāşık-ı üftādesi, -si]*

ʿāşık-ı üftādesi: *Düşkün, biçare âşık.*

1. ʿĀşık-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverüñ
   Düşmek içün zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 48, Mısra 1). [ʿāşık-ı üftādesi, -si]*

ʿāşık-ı üftādeye: *Düşkün, biçare âşık.*

1. Hiç düşer mi dōstum fehm itmemek izʿānuña
   ʿĀşık-ı üftādeye ṭarz-ı mürüvvet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 8). [ʿāşık-ı üftādeye, -ye]*

ʿāşık-ı vuṣlat-recāyı: *Kavuşmayı ümit eden âşık, vuslat umudu olan âşık.*

1. İfāde itmege maḳṣūdı bir nigeh besdür
   Ol āfet ʿ**āşıḳ-ı vuṣlat-recāyı** söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 6). [ʿāşıḳ-ı vuṣlat-recāyı, -yı]*

ʿāşıḳ-ı zār: *Ağlayan âşık.*

1. Ne revādur ki görüp ġayrıla mey ʿ**āşıḳ-ı zār**
   Cām-ı zehr-āb-ı ciger-kāviş-i āzār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 3). [ʿāşıḳ-ı zār,]*

ʿāşıḳ-ı zār: *Ağlayan, inleyen âşık.*

1. Ṭolansa aġlayarak kūy-ı yārı ʿ**āşıḳ-ı zār**
   Sirişk ile ser-i kūy olur ṭolayı bıñar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 29, Mısra 1). [ʿāşıḳ-ı zār,]*

ʿāşıḳ-ı zāra: *Ağlayan aşık.*

1. Ḫubānuñ olur cevri leẕiẕ ʿ**āşıḳ-ı zāra**
   Kim çāşnī-i luṭf ḳomışlar siteminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 5). [ʿāşıḳ-ı zāra, -a]*

āşinā: *Bildik, tanıdık, dost.*

1. Dilden ḫilāf-ı vaʿdeyi bīgāne eyleyen
   ʿAhde vefāyı eylememiş **āşinā** saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 6). [āşinā,]*
2. Suʿāl eyler olursa mācerāmuz **āşinālardan**
   O gevher yādına dil itmede eşk-i terin deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 5). [āşinālardan, -lar, -dan]*
3. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
   Fütāde baḥre ġam-ı yād u **āşinā** mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [āşinā,]*
4. Göñülden bir peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
   Bizüm de iy ṣabā kūyında yāruñ **āşināmuz** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [āşināmuz, -muz]*
5. Hergiz ne yār hem-dem ü ne **āşinā** bilür
   Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [āşinā,]*
6. Çeşmi teġāfülāne nigeh **āşinā** naẓar
   Cāʾizse ġamzesiyle müdārā ṣafā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 1). [āşinā,]*
7. Libās-ı ʿardan ʿārī olandur efgende
   Bu baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa her **āşinā** düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 4). [āşinā,]*

8. Terk itmemiş bi-nefsihi mestān ḫayāli
   Ḳays ile çeşm-i Leyli ʿaceb **āşinā** imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 8). [āşinā,]*
9. Ġamuñ dil-ḫānesine geldüginden ḫayli maḥẕūẕuz
   Degüldür olmamaḳ mümkin ḳadīmī **āşinādan** ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 8). [āşinādan, -dan]*
10. Mesken-i tenden dile çün iḳtiżā itdi cilā
    Yār u aġyār **āşinā** bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 6). [āşinā,]*
11. Her zemānlar iḫtilāṭ itse nʾola seyl-āb-veş
    Bahr-i ʿışḳuñ eskiden göz **āşināsıdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 4). [āşināsıdur, -sı, -dur]*
12. Faṣīḥā şiʿr-i pāküm **āşinā** taʿbīrdür cümle
    Ki bikr-i maʿniyi meʾlūf-ı elfāẕ-ı ġarīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 13). [āşinā,]*
13. Bir **āşinā** nigāhuña şāyān olınca ben
    Çoḳ dest-būs idüp niçe dāmāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 3). [āşinā,]*
14. İşüñ hep rūy-ı dil göstermedür bīgāne vü yāra
    Seni āyīne-veş herkesle cānā **āşinā** gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 4). [āşinā,]*
15. Bir şekle girdi ḥālümüz iy düşmen-i vefā
    Bīgāne şād olur göricek **āşinā** ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 4). [āşinā,]*
16. Nihān rāzuñ itme ʿayān kāġıda
    Faṣīḥā dūr u **āşinādan** şaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 10). [āşinādan, -dan]*
17. Ġam-ı hicr ü şafā-yı vuṣlatından fārigüm ʿışḳuñ
    Uṣandum ḥāṣılı bīgānesinden **āşināsından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 6). [āşināsından, -sın, -dan]*
18. Bozduḳ biz āşinālıġı ol bī-vefā ile
    Olsun gerekse yād gerek **āşināyile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 2). [āşināyile, -y, -ile]*
19. Ṭarḥ eyledüñ kenāra bizi iy muḥīt-i ʿışḳ
    Redd eyledüñ dirīġ ḳadīm **āşināları** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 4). [āşināları, -lar, -ı]*
20. Bir **āşinā** nigāhına şāyeste olmadı
    Bī-çāre dil o şūḫ-ı vefa-düşmenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 7). [āşinā,]*
21. Evżāʿ-ı bed-nümāyī-i baḫt-ı sitīze dost
    Bīgāne eyledi bize hep **āşināmuzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 4). [āşināmuzı, -muz, -ı]*
22. Beni iy rūzgār-ı dūn bārī
    Bir ġarīb **āşinā** diyāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 4). [āşinā,]*
23. ʿAcebdür pāy-bend-i ülfet olmaḳ dār-ı ʿālemde
    Ġarīḳ-ı baḥr olursañ da geçilmez **aşinalardan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 42, Mısra 2). [aşinalardan, -lar, -dan]*
24. Ṣabr u şekībden beni bī-gāne eyledi
    Ol çeşm-i pür-teġāfül ü ol **āşinā** nigeh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 2). [āşinā,]*

25. Zihī cemiyyet-i ebkār şīrīn-lehçe-i efkār
Kim anuñ lafzı cümle **āşinā** maʿnāsı bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 2). [āşinā,]*

āşinā iden: *Tanıtmak, tanıştırmak.*

1. Bīgāne eylemiş beni ṣabr u şekībden
Sen yār-ı bī-vefāyı iden āşinā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 4). [āşinā iden, -en]*

āşinā olalı: *Tanıdık olmak. II dost olmak, istenilen duruma ulaşmak.*

1. Çeşmüñle **āşinā olalı** ḫaste-ḫāṭıruz
Zülfüñle ülfet ideli eşkiste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 1). [āşinā olalı, -alı]*

āşinā olam: *Bilmek, tanımak; bilinmek, tanınmak.*

1. Seyl-āb-ı eşk-i dīde-i giryāna düşmüşem
Bir baḥr-i feyże belki olam āşinā diyü *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 5). [āşinā olam, -am]*

āşinā olduñ: *Tanımak, bilmek, hemen fark etmek.*

1. Hezār mevc-i yem-i ġamla **āşinā olduñ**
Göñül o dürr-i melāḥat kenāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 3). [āşinā olduñ, -du, -ñ]*

āşinā olmaz: *Bildik, tanıdık, dost olmak.*

1. Olmaz nigāh-ı kāfir-i çeşmiyle āşinā
Rāz-ı dilin nigāh iden īmānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 5). [āşinā olmaz, -maz]*

āşinā olmaz: *Tanıdık, dost olmak.*

1. Leb-i ṭaḳrīre **āşinā olmaz**
   Her beyānı rümūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 3). [āşinā olmaz, -maz]*

<u>āşinālıġı bozduḳ:</u> *Dostluğu bitirmek.*

1. Bī-gāh ü geh Faṣīḥ suʾāl eyleme dili
   Bozduḳ biz āşinālıġı ol bī-vefāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 10). [āşinālıġı bozduḳ, -duḳ-lıġ, -ı]*
2. Bozduḳ biz āşinālıġı ol bī-vefā ile
   Olsun gerekse yād gerek āşināyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 1). [āşinālıġı bozduḳ, -du, -ḳ-lıġ, -ı]*

<u>āşinā-nigeh:</u> *Tanıdık, bildik bakış.*

1. Bir **āşinā-nigehüñ** ḫvāhiş-i kenārı ile
   Bu bī-kerān yem-i ḥasretde ben şināh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 5). [āşinā-nigehüñ, -üñ]*

<u>āşinā-yı baḥr-i tevḥīd:</u> *Birlik denizinin arifi.*

1. Eyle beni **āşinā-yı baḥr-i tevḥīd**
   Kʾemvācı ider hemīşe nefy ü i<u>s</u>bāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 3). [āşinā-yı baḥr-i tevḥīd,]*

<u>āşinā-yı bülbüldür:</u> *Bülbülün tanıdık olanı. II tanıdık, bildik, tanış olunan şair.*

1. O şevḳ-ı gülle bu yād-ı ruḫıyla nāle ider
   Faṣīḥ-i ḫāme-zebān **āşinā-yı bülbüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 10). [āşinā-yı bülbüldür,]*

<u>āşinā-yı cüst ü cū:</u> *Arayışın tanıdığı, dostlukla olanı.*

1. Hezārān Yūsufı güm-geşte-i çāh-ı ʿadem ḳılsa
   Dil-i āzāde kūşiş-āşinā-yı cüst ü cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 6). [āşinā-yı cüst ü cū,]*

<u>āşinā-yı ḫāṭırdur:</u> *Gönlün aşinası, tanıdığı.*

1. ʿAceb mi çıḳmasalar tengnā-yı sīnemden
   Ḳadīmi derd ü ġamuñ **āşinā-yı ḫāṭırdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 8). [āşinā-yı ḫāṭırdur, -dur]*

āşinā-yı miḥnet-i hicrānuñum: *Ayrılık acısını bilen, tanıyan.*

1. İtmem ümīd-i nükhet-i vaṣluñ Faṣīḥ-veş
   Būy-āşinā-yı miḥnet-i hicrānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 10). [āşinā-yı miḥnet-i hicrānuñum,]*

āsitān: *Eşik, dergâh; huzur, kat.*

1. Āsitānuñ bāliş-i ārām u rāḥatdur dile
   Ḫāk-i pāyuñ tūtiyā-yı ʿayn-i ʿizzetdür bañа *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 7). [āsitānuñ, -uñ]*
2. Riyāż-ı ravża-i ʿarş **āsitānuña** olsun
   Cihānda tā ola ecr ü cezā her aʻmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 84). [āsitānuña, -uñ, -a]*

āsitāne: *Eşik, dergâh; huzur, kat.*

1. Bir **āsitāne** mi var ser-nihāde eyleyicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 11). [āsitāne,]*
2. Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan ġayrı
   Bir **āsitāne** mi var ser-nihāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 10). [āsitāne,]*
3. O **āsitānenüñ** ʿabd-i kemīniyem ki Faṣīḥ
   Seni bu ʿāleme bir demde pādişāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 9). [āsitānenüñ, -nüñ]*

āsitāne-i yāra: *Sevgilinin (kapısının, dergâhının) eşiği.*

1. Cemāli seyrine ʿuşşāḳ ṣāf-keşīde-i şevḳ
   Var **āsitāne-i yāra** ʿaceb temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 4). [āsitāne-i yāra, -a]*

āsitān-ı devlet-i ʿışkı: *Aşk devletinin sarayı, eşiği.*

1. Āsitān-ı devlet-i ʿışḳı penāh itmekledür
   Fikr-i īn ü ān-ı ʿālemden ḫalāṣ olmaḳ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 10). [āsitān-ı devlet-i ʿışḳı, -ı]*

āsitīn ü dāmān: *Esvap kolu ve etek. II sevgiliye ait unsurlar bağlamında.*

1. Bilmem nicʾolur ki mācerā-yı dīde
   Çıḳdı elimüzden **āsitīn ü dāmān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 4). [āsitīn ü dāmān, -dı]*

āsiyāb-ı felek: *Felek değirmeni.*

1. Gehī ḫilāf-ı rıżā gāhi sāz-kāra döner
   Bu **āsiyāb-ı felek** ṣanma bir ḳarāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [āsiyāb-ı felek,]*

āsiyān: *Yuva, ev, ikametgâh.*

1. Murġ-ı ʿışḳ **āşiyānı** serde olur
   Tāc-ı devlet-nişānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 1). [āşiyānı, -ı]*
2. Farḳ-ı Mecnūnla görmedüñ mi Faṣīḥ
   Murġ-ı ʿışḳ **āşiyānı** serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 10). [āşiyānı, -ı]*
3. Serde hevā-yı ṭurra-i ʿanber-feşānı var
   Mū ṣanma murġ-ı devlet-i ʿışḳ **āşiyānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 2). [āşiyānı, -ı]*
4. Terk itdi **āşiyānesini** şāh-bāz-ı dil
   Ḫvāb u huzûrını uçurup çarḫ-ı bī-amān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 7). [āşiyānesini, -e, -si, -ni]*
5. Anuñçün eylemezdi Ḳays-ı mahzūn āh-ı sūzānı
   Serinde **āşiyānı** ḫār-ı kūy-ı Leylā añlardı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 7). [āşiyānı, -ı]*
6. Faṣīḥ o büʾl-ʿaceb-i şāh-bāz-ı ʿışḳuz biz
   Ki eyledüñ ser-i Mecnūnda **āşiyānumuzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 10). [āşiyānumuzı, -umuz, -ı]*
7. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
   Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ **āşiyānıdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 39, Mısra 2). [āşiyānıdur, -ı, -dur]*

āsiyān: *Kuş yuvası, yuva.*

1. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
   Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ **āşiyānıdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 12). [āşiyānıdur, -ı, -dur]*

āsiyān ṭuta: *Yuva yapmak. II yer edinmek, barınmak.*

1. Ḥayret ile ne mertebe gelmek gerek sükūn
   Ḳaysuñ serinde murġ-ı güle **āşiyān ṭuta** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 4). [āşiyān ṭuta, -a]*

āşiyān ṭutmış: *Yuva yapmak.*

1. Görüp ruḫsārı üzre kākülin dil murġı bend olmuş
   ʿAcebdür āteş-i sūzende üzre **āşiyān ṭutmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 4). [āşiyān ṭutmış, -mış]*

āşiyān-ġāh-ı hümāyūn-ı ṭā'ir-i devlet: *Devlet kuşunun mübarek yuvası.*

1. Ne der ki āşiyān-ġāh-ı hümāyūn ṭā'ir-i devlet
   Ne der ki cilve-gāh-ı ṣadr-ı vālā ḳadr-i sulṭānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 39). [āşiyān-ġāh-ı hümāyūn-ı ṭā'ir-i devlet,]*

āşiyān-ı bülbüli: *Bülbül yuvası.*

1. Ḫāṭır-ı mecmūʿa cāy itmek o pür-ḫam kāküli
   Māra teslīm eylemekdür **āşiyān-ı bülbüli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 2). [āşiyān-ı bülbüli, -i]*

āşiyān-sāz-ı gülistān-ı riyāż-ı vuslatem: *Kavuşma bahçelerinin güllüğünde yuva yapan.*

1. Āşiyān-sāz-ı gülistān-ı riyāż-ı vuṣlatem
   Berg-i gülden eylemiş bāl ü perīn bülbüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 3). [āşiyān-sāz-ı gülistān-ı riyāż-ı vuṣlatem, -em]*

aṣlā: *Asla, hiç, hiçbir zaman.*

1. Ḥāl-i dil-i güm-geşteden **aṣlā** ḫaberüm yoḳ
   Bu cānibe düşmez mi ṣabā geşt ü güẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 5). [aṣlā,]*
2. Ḳaṭʿ olsa zebān-ı nükte-pīrā
   Ḳalmaz suḫana mecāl **aṣlā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 30). [aṣlā,]*

aṣl-ı ṭarīḳat: *Doğru yolun özü.*

1. İy **aṣl-ı ṭarīḳat** mededüñ rāh-nümā it
   Dil ḳalmaya ser-geşte-i ṣaḥrā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 63). [aṣl-ı ṭarīḳat,]*

ʿaṣr: *Zaman, devir, dönem.*

1. ʿAṣrında o server-i zemānuñ
   Devrinde o dāver-i cihānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 97). [ʿaṣrında, -ı, -n, -da]*

āsūb: *Kavga, kargaşalık, gürültü.*

1. Cihāna ṣalınan **āşūbe** baḳ ol serv-ḳāmetden
   Ḫaber ṣormaḳ ne lāzım fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 1). [āşūbe, -e]*

āsūde: *Mutlu, rahat, sıkıntı ve üzüntülerden uzak.*

1. Hem-ser iki tīġ-i tīz-i ḥüsndür ebrūların
   Zīr-i çetr-i mūy-ı pīşānuñda kim **āsūdedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 4). [āsūdedür, -dür]*

āsüfte: *Dağılmış, perişan.*

1. Tā-be-key **āşüfte** ḥālüm besdür iy bī-raḥm bes
   Tā-be-key pā-mālüm iy serv-i çemen-pīrā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [āşüfte,]*
2. Endīşemüz Faṣīḥ perīşān ise nʾola
   Āşüfte zülf-i dil-bere vā-beste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 10). [āşüfte,]*
3. Bāġun yine sünbülleri **āşüfte** vü derhem
   İy bād-ı ṣabā kākül-i mekkāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 7). [āşüfte,]*
4. Kākül-i pür-ḥüsnine dil bāġlamış **āşüfteyüz**
   Ḫaste-i ʻışḳuz o çeşm-i nīm-mest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 3). [āşüfteyüz, -yüz]*
5. O tāze naḫl bir iki ayāġ görmişe beñzer
   Ḫıram-ı ḳāmeti **āşüfte** gül-sitānı açılmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 30, Mısra 2). [āşüfte,]*

āsüfte ḳılan: *Düşkün kılmak, kendinden geçirmek.*

1. Beni **āşüfte ḳılan** kākül-i ḫoş-bū begler
   ʿĀleme fitne ṣalan āl ile hep bu begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 1). [āşüfte ḳılan, -an]*

āsüfte-dil: *Divane gönüllü, gönlü perişan.*

1. Alıcak bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin göñül
   Eyleyen **āşüfte-dil** ʿuşşāḳı hep budur dimiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 28, Mısra 2). [āşüfte-dil,]*

āsüfte-dimāġ iden: *Aklını karıştırmak, şaşırtmak.*

1. Sünbül-i kākülidür ya ḫaṭ-ı reyḥānı Faṣīḥ
   Seni **āşüfte-dimāġ iden** odur yāhud bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 12). [āşüfte-dimāġ iden, -en]*

āsüftegī-i zülfe: *Saçların göz alıcılığı.*

1. Āşüftegī-i zülfe sebeb sen degül misin
   Baʿiş bu deñlü fitneye hep sen degül misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 54, Mısra 1). [āşüftegī-i zülfe, -e]*

āsüfte-ḥāl: *Hali perişan olan.*

1. Ne gördüñ giryesinden ne işitdüñ āh u zārından
   Berāber görme ben **āşüfte-ḥāle** Ḳays u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 7). [āşüfte-ḥāle, -e]*

āsumān: *Gökyüzü, sema.*

1. Ġulām-ı kem-terīn-i dergeh-i sulṭān-ı ʿışḳuz biz
   Ne mümkindür bize ṣatmaḳ Faṣīḥā **āsumān** kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 10). [āsumān,]*
2. Āsumāna çekilür her gice medd-i āhum
   Aṭlas-ı eşküm olur ferş-i güẕer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 5). [āsumāna, -a]*
3. Olaldan tā ezel tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd **āsumān** raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 2). [āsumān,]*
4. Faṣīḥ ol meclisüñ ser-mest-i cām-ı ṣevḳıyuz cānā
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd **āsumān** raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 10). [āsumān,]*
5. ʿĀrıż u ebrūñı iy mihr-i dıraḫşānum görüp
   Āsumānuñ eyledüm bedr ü hilālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 4). [āsumānuñ, -uñ]*
6. Cihānda ṣanma sensin iy dil-i ṣeydā hemān māʾil
   O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü **āsumān** māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 2). [āsumān,]*
7. Māʾil ol bir māh-rūya **āsumān** reşk eylesün
   Āsumān ṭursun göñül mihr-i cihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 1). [āsumān,]*
8. Māʾil ol bir māh-rūya āsumān reşk eylesün
   Āsumān ṭursun göñül mihr-i cihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 2). [āsumān,]*
9. Nihāl-i ḳaddüñ ider cilve gül-sitāna varam
   Meh-i ruḫuñ görürüm itsem **āsumāna** nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 4). [āsumāna, -a]*

10. O bār-ı miḥneti kim bu dil-i endūh-gīn çekdi
    Aña ne **āsumān** itdi taḥammül ne zemīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 2). [āsumān,]*
11. O dem bu demdür iy şāh-ı risālet
    İderler hem zemīn hem **āsumān** raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 4). [āsumān,]*

āsumān-ı feyż-ı maʿnādur: *Anlamın feyz, ilham göğü, dünyası. II şairin şiir söyleme yeteneğinin gökyüzü gibi sınırsız ve sözlerinin de ay ve yıldızlar gibi parlaması bağlamında.*

1. Āsumān-ı feyż-ı maʿnādur ki ṭabʿuñ iy Faṣīḥ
   Noḳṭa-i naẓm-ı münīrüñ mihr-i rūşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 9). [āsumān-ı feyż-ı maʿnādur, -dur]*

āsumān-ı leṭāfet: *Güzellik, hoşluk seması. II güzel, hoş gökyüzü.*

1. Engüşt-nümā-yı ʿālem olursa nʾola o māh
   Ebrūsı **āsumān-ı leṭāfet** hilālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 4). [āsumān-ı leṭāfet,]*

āsumān-peyveste: *Göğe değmiş, göğe ulaşmış.*

1. Ḳadd-i mevzūnuñ ġamıyla ḫalḳa-i nūn oldum āh
   Medd-i āhum **āsumān-peyveste** iy ʿayn-i melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 5). [āsumān-peyveste,]*

āsyāb-ı felāha: *Saadet değirmeni.*

1. Saʿy eyle ṣafā-yı fevze gel pūyān ol
   Āsyāb-ı felāḥa berzede-dāmān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 83, Mısra 2). [āsyāb-ı felāḥa, -a]*

at: *Atmak, fırlatmak.*

1. Biz rişte-i ümmīdi ki ḳatʿ eyledük āḫır
   Deryālara **atsun** güherin ḥ∨āce-i dünyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 4). [atsun, -sun]*
2. Kemān gibi çekilür saña **atsan** tīr-veş anı
   Senüñ seng-i cefāñı hem-ʿayār-ı kehrübā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 7). [atsan, -sañ]*

at: *(ok) atmak, fırlatmak.*

1. Ol tīri kim raḳībe **atar** dil-rübā bana
   Her biri nār-ı gayret ile bir şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [atar, -ar]*

at: *Fırlatılmak, atılmak, atlamak.*

1. Meh gibi felekde **atılup** şevḳ ile
   Ḳaʿr-ı yem-i ʿışḳuñda şinā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 3). [atılup, -ıl, -up]*

ātes: *Ateş.*

1. Bülbül-i ʿışḳum müsāvīdür bana **āteşle** gül
   Her ser-i ḫār-ı çemen aʿlā nişīmendür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 5). [āteşle, -le]*
2. Müşkildür itmek **āteş** ile āb imtizāc
   Mey gördügince serkeş olur ol tenük-mizāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 2). [āteş,]*
3. Meksūr olursa dil gażab-ı yārdan nʾola
   Tāb-āver olmaḳ **āteşe** mümkin midür zücāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 8). [āteşe, -e]*
4. Nūş-ı mey eyledükçe ruḫuñ tāb-dār olur
   Āteş ʿacebdür āb görüp şuʿle-bār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 2). [āteş,]*
5. Ṣanma tenhā şeb-i miḥnetdekisī **āteş** olur
   ʿĀşıḳuñ belki dilā her nefesi **āteş** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [āteş,]*
6. Ḥaẕer it bār-ı dilüñden ḥaẕer it kim ʿışḳuñ
   Maḫmil-i ḳāfile bāng-i ceres **āteş** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [āteş,]*
7. Nʿola ruḫsārına cān atsa dil-i sūzende
   Murġ-ı pervānenüñ elbet hevesi **āteş** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [āteş,]*
8. ʿAceb mi **āteş** ile ülfet itse pervāne
   Mizāc-ı dil-ber-i rūşen-ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [āteş,]*
9. Tāb-ı ḥüsn-i rūyı nūr-ı mihr ü māha dāġ olur
   Yoḳ nigāha tābı **āteşden** niḳāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 8). [āteşden, -den]*
10. Āteşlere yaḳmış dili matem-zedegānuz
    Ġavġālara ṣalmış seri bir bī-ser ü pāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 23). [āteşlere, -ler, -e]*
11. ʿIşḳdur ʿışḳ kim bilā-teʾḫīr
    Yaḳdı pervāne **āteşe** cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 24). [āteşe, -e]*

ātes: *Ateş.*

1. Sāḳī ki ʿaks-i rūyını sāġarda gösterür
   Āteşle ābı ḥāṣılı bir yirde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [āteşle, -le]*

ātes: *Ateş II Iztırap yeri, cehennem.*

1. Dil **āteş** dīde **āteş** sīne **āteş** çeşm-i cān **āteş**
   Ḫalīl-i nār ʿışḳ-ı yāra ḫ∨ān u ḫānumān **āteş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 1). [āteş,]*
2. Dil **āteş** dīde **āteş** sīne **āteş** çeşm-i cān **āteş**
   Ḫalīl-i nār ʿışḳ-ı yāra ḫ∨ān u ḫānumān **āteş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 2). [āteş,]*
3. Baña külḫanla gülşen farḳı ʿışḳuñda ne mümkindür
   Ya **āteş** gül-sitān olmış ya olmış gül-sitān **āteş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 6). [āteş,]*

ātes: *Ateş. II aşk, ayrılık ve azabın yakıcı etkisi bağlamında.*

1. Ben **āteşüm** āteş baña gülşende ise
   Çesbān görinür sūz ile sensüz külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 3). [āteşüm, -üm]*

ātes: *Ateşten, ateşli, canlı II parlak, kırmızı.*

1. Ḥaḳḳā cemal-i dil-ber ʿaceb **āteşīn** olur
   Ḫurşīdi şuʿlesinden ider tīre-ḥāl-veş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [āteşīn, -īn]*

ātes: *Ateş, yakıcı, kor.*

1. Yaḳ **āteşe** bülbülleri ḫākistere döndür
   Feryāduñı iy sūḫte-i dil şuʿle nümūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 9). [āteşe, -e]*
2. Ṣanma tenhā şeb-i miḥnetdekisī **āteş** olur
   ʿĀşıḳuñ belki dilā her nefesi **āteş** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [āteş,]*
3. Gül ile ṣaḥn-ı çemen bāġ-ı cinändur elbet
   Ṣoñra bülbüllere her ḫār u ḫası **āteş** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [āteş,]*
4. Bir cihetden ḥaẕer itmez reh-i hicrānda Faṣīḥ
   ʿĀşıḳuñ āh ile kim pīş ü pesi **āteş** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [āteş,]*
5. Ḳıyās itme gül ü lāle-zārı **āteşdür**
   Bu gül-sitān-ı elemdür ki ḫārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [āteşdür, -dür]*

6. Ḳıyās itme gül ü lāle-zārı **āteşdür**
Bu gül-sitān-ı elemdür ki ḫārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 2). [āteşdür, -dür]*

7. Ḫayāl-i şemʿ-i ʿiẕāruñla eglenür göñlüm
Şeb-i firāḳ çü pervāne yārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 4). [āteşdür, -dür]*

8. Kemāl-i muʿciz-i ḥüsn ü cemālidür yāruñ
Ki ḫaṭṭı tāze çemendür ʿiẕārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [āteşdür, -dür]*

9. Ruḫuñdan ayrılamaz ḫāl-veş süveydāmuz
Semenderüñ beli cāy-ı ḳarārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 8). [āteşdür, -dür]*

10. Metāʿ-ı ṣabrıñı ḫākister itmesün zinhār
Ḥaẕer Faṣīḥ ki ʿışḳuñ diyārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [āteşdür, -dür]*

11. Nevā-yı bülbüli bād-ı bahārı **āteşdür**
Bu gül-sitān-ı ġamuñ rūzgārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 1). [āteşdür, -dür]*

12. Nevā-yı bülbüli bād-ı bahārı **āteşdür**
Bu gül-sitān-ı ġamuñ rūzgārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 2). [āteşdür, -dür]*

13. Ṣaḳın düşürme ṣaḳın baḥr-i ʿışḳa zevraḳ-ı dil
Miyānı lücce-i ḫūndur kenārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 4). [āteşdür, -dür]*

14. ʿAceb mi ʿāşıḳ-ı dil-sūz iderse girye vü āh
Dem-i firāḳda leyl ü neḫārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 6). [āteşdür, -dür]*

15. ʿAceb mi āteş ile ülfet itse pervāne
Mizāc-ı dil-ber-i rūşen-ʿiẕārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 8). [āteşdür, -dür]*

16. Faṣīḥüñ olsa nʾola şiʿri āteşīn-lehce
Hevā-yı ʿışḳuñ ile fikr ü kārı **āteşdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 10). [āteşdür, -dür]*

17. İẕār-ı āteşīnüñ görse şemʿ-i pür-żiyā derler
Şerer ṣanma ruḫuñdan **āteş** iy nūr-ı Ḫudā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [āteş,]*

18. Sirişk-i dīde teskīn itmeseydi ḥāl müşkildi
Maḥabbet gerçi kim **āteşdür** ammā dilde deryādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 8). [āteşdür, -dür]*

19. Dil ṣanma o bir pūtedür **āteşlere** yanmış
Bu sīne degül tīr-i melāmet siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 7). [āteşlere, -ler, -e]*

20. ʿIşḳıyla yanan **āteşe** cān u tenüm olsun
Ḫākister-i nār-ı ġamı pīrāhenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 1). [āteşe, -e]*

21. Dili āzār idüp āh u fiġānı olmasun dirsin
Yaḳarsın **āteşe** cānı duḫānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 2). [āteşe, -e]*

22. Feyż-ı ʿışḳuñ bende gel seyr eyle iy serv-i revān
Ḥasretüñde dīdeden **āteş** aḳıtdum şu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 10). [āteş,]*
23. Seyr-i rūyuñ **āteşüm** teskīn iderken şu gibi
Dūd-veş pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum henüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 6). [āteşüm, -üm]*
24. Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz
Āteşlere yaḳmış dili mātem -zedegānuz **Āteşlere** yaḳmış dili matem-zedegānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 24). [āteşlere, -ler, -e]*
25. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir **āteşsin** gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 38, Mısra 2). [āteşsin, -sin]*
26. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir **āteşsin** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 4). [āteşsin, -sin]*
27. Ben āteşüm **āteş** baña gülşende ise
Çesbān görinür sūz ile sensüz külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 3). [āteş,]*

ātes olmış: *Ateş olmak, yakmak.*

1. Faṣīḥ sūz-ı dilden āgeh it iy kilk-i aḫker-tāb
Ne sūd efsürdegī-i ṭabʿa olmış ṭūb cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 10). [āteş olmış, -mış]*

ātes olmış: *Ateş olmak, yakmak. II cehennem, ıstırap yeri olmak.*

1. Baña külḫanla gülşen farḳı ʿışḳuñda ne mümkindür
Ya āteş gül-sitān olmış ya olmış gül-sitān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 6). [āteş olmış, -mış]*

ātes olup: *Ateş olmak, yakmak. II cehennem, ıstırap yeri olmak.*

1. Seni gördükde dīdem ʿālemi ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler
Olup iy nūr-ı çeşmüm görmesem rūyuñ cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 4). [āteş olup, -up]*

ātes olurmış: *Ateş olmak, yakmak.*

1. Baña her ḳaṭre eşküm olmada bir dāġ-ı aḫker-sūz
Olurmış tāb-ı hiddetle meger āb-ı revān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 8). [āteş olurmış, -ur, -mış]*

ātes urdı: *Ateşlemek. II çiçekler açmak, rengârenk olmak.*

1. Āteş urdı āh bülbül cümle gül-berg-i tere
   Tā bu deñlü sūz ʿacebdür bir avuc ḫākistere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 1). [āteş urdı, -dı]*

ātes urdı: *Ateşlemek, ateş atmak, yakmak, tutuşturmak.*

1. Sipihr ḫırmenine **āteş urdı** kim şereri
   Göñül bu āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [āteş urdı, -dı]*

ātes-endāz-ı sitem: *Zulüm ateşi saçan.*

1. Bülbüle bādī-i teskīn-i elem bād-ı ṣabā
   Āteş-endāz-ı sitem ammā dil-i pervaneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 52, Mısra 2). [āteş-endāz-ı sitem,]*

ātes-eser: *Ateş gibi, ateş benzeri.*

1. Mānend-i ġonçe dilleri ṣad-pāre eyledi
   Āteş-eser nevā-yı nev-īcāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 6). [āteş-eser,]*

ātes-fürūz: *Ateşi tutuşturan.*

1. Girye teskīn-i sūz-ı dil itmez
   Ābı **āteş-fürūzdur** ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 8). [āteş-fürūzdur, -dur]*

ātes-i āzār: *Paylama ateşi.*

1. Bu nār-ı ġażab **āteş-i āzār** nedür
   Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 3). [āteş-i āzār,]*

ātes-i dil: *Gönül ateşi.*

1. Bulmazdı sükūn **āteş-i dil** olmasa eşküm
   Bulındı ʿaceb demde baña dīde-i giryān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 3). [āteş-i dil,]*

ātes-i dil-sūz-ı intizār: *Ayrılığın gönül yakan ateşi.*

1. Dimez idüñ baña zāhid bu āh u zār nedür
   Bileydüñ **āteş-i dil-sūz-ı intizār** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 2). [āteş-i dil-sūz-ı intizār,]*

<u>āteş-i dūzaḫ:</u> *Cehennem ateşi.*

1. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [āteş-i dūzaḫ,]*
2. Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd
   Gül-i bahārı olur aña **āteş-i dūzaḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 19). [āteş-i dūzaḫ,]*

<u>āteş-i dūzaḫ:</u> *Cehennem ateşi.*

1. Gül-i bahārı olur aña **āteş-i dūzaḫ**
   O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 19). [āteş-i dūzaḫ,]*

<u>āteş-i ġam:</u> *Gam, keder ateşi.*

1. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 6). [āteş-i ġam, -la]*
2. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 12). [āteş-i ġam, -la]*
3. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 18). [āteş-i ġam, -la]*
4. Āteş-i ġam idelüm meʾmenümüz
   Ceybümüzle bir idüp dāmenümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 14). [āteş-i ġam,]*
5. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 30). [āteş-i ġam, -la]*
6. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 24). [āteş-i ġam, -la]*

<u>āteş-i ġam:</u> *Keder ateşi.*

1. Ser-ā-pā şimdi görseñ **āteş-i ġam** dāġ dāġ itdi
   Faşīḥā şaḥn-ı sīnem gūyıyā bir gül-sitān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 9). [āteş-i ġam,]*

āteş-i ġamdan: *Üzüntü, dert ateşi II aşk ateşi.*

1. Āteş-i ġamdan kebāb olmış şarāb ister göñül
   Teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur āb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 1). [āteş-i ġamdan, -dan]*

āteş-i ġamla: *Gam, keder ateşi.*

1. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 36). [āteş-i ġamla, -la]*

āteş-i gül: *Ateş gibi gül.*

1. Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣ̲āl-i vaʿd ü vaʿīd
   Hevā **āteş-i gül** dûd-ı sünbül eyledi germ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 13). [āteş-i gül,]*

āteş-i ḥasret: *Özlem ateşi, ayrılık acısı.*

1. Āteş-i ḥasret nedür bilmezsin iy pervāne sen
   Bir gice gel gör hele şemʿ-i şeb-efrūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 7). [āteş-i ḥasret,]*
2. Āteş-i ḥasret laṭīf itdi ser-ā-pā cismümi
   Lāzım oldı gülşen-i ʿışḳa nesīm olmaḳ bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 49, Mısra 1). [āteş-i ḥasret,]*
3. Yaḳup maḥv eylesün cism-i nizārum **āteş-i ḥasret**
   Uçursun göklere ḫākisterüm bād-ı ġam u miḥnet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 11). [āteş-i ḥasret,]*

āteş-i intiẓār: *Bekleyiş, bekleme ateşi.*

1. Dīdede āb-ı eşk-i müştāḳı
   Āteş-i intiẓār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 8). [āteş-i intiẓār,]*

āteş-i ʿışḳ: *Aşk ateşi.*

1. Dāġ dāġ olmayıcak **āteş-i ʿışḳ** ile çü ney
   Her kesüñ nālesine sūz u eser virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [āteş-i ʿışḳ,]*

āteş-i ʿışḳıyla: *Aşk ateşi.*

1. Bir māh-rūyuñ **āteş-i ʿışḳıyla** her gice
   Peyveste olmada felege dūd-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 3). [āteş-i ʿışḳıyla, -ı, -yla]*

<u>āteş-i ʿışḳuñ:</u> *Aşk ateşi.*

1. Güşād-ı rāz-ı dil eyler sirişk-i çeşm-i terüñ
   Nihān it **āteş-i ʿışḳuñ** görinmesün şererüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 2). [āteş-i ʿışḳuñ, -uñ]*

<u>āteş-i ʿışḳuñla:</u> *Aşk ateşi.*

1. Āteş-i ʿışḳuñla gülşen künc-i külḫandur baña
   Künc-i külḫan ʿārızuñ şevḳıyle gülşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 1). [āteş-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

<u>āteş-i maḥżum:</u> *Saf ateş, kendisi ateş olan.*

1. Ser-tā-be-ḳadem **āteş-i maḥżum** çü Faṣīḥā
   Ḫākister-i nār-ı ġamı pīrāhenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 9). [āteş-i maḥżum, -um]*

<u>āteş-i meyden:</u> *Şarabın coşkunluğu, harareti.*

1. Sāġar be-dest meclise gel āb u tāb vir
   Olsun cemālüñ **āteş-i meyden** fürūġnāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 5). [āteş-i meyden, -den]*

<u>āteş-i pinhānuma:</u> *Aşkın gizli ateşi.*

1. Zāhirā bī-girye gördüñse beni ʿayb eyleme
   Zāhidā vāḳıf degülsin **āteş-i pinhānuma** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 6). [āteş-i pinhānuma, -um, -a]*

<u>āteş-i pür-sūz-ı efġānıyla:</u> *Feryadın yakıcı ateşi.*

1. Āteş-i pür-sūz-ı efġānıyla ḫākister ider
   ʿAndelīb-i bāġ-ı āzādī ḳafes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 9). [āteş-i pür-sūz-ı efġānıyla, -ı, -yla]*

<u>āteş-i pür-sūz-ı ġayretle:</u> *Kıskanmanın çok yakıcı ateşi.*

1. Ġayrılarla ṭarḥ-ı bezm idüp Faṣīḥi dōstum
   Āteş-i pür-sūz-ı ġayretle kebāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 10). [āteş-i pür-sūz-ı ġayretle, -le]*

ātes-i pür-ṭāb: *Parlaklık dolu ateş. II çok parlak ateş.*

1. Ne ḳadar pāyına yüz sürdüm ise āb gibi
   Serkeş oldı o perī **āteş-i pür-ṭāb** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 2). [āteş-i pür-ṭāb,]*

āteş-i sīne-sūz-ı ġayretle: *Kıskançlığın yürek yakan ateşiyle.*

1. Sen ġayrılar ile itmede nūş-ı şarāb
   Ben **āteş-i sīne-sūz-ı ġayretle** kebab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 4). [āteş-i sīne-sūz-ı ġayretle, -le]*

āteş-i sūzāna: *Yakıcı ateş.*

1. Bir cüst ü cūdayum ki çü pervāne vü hezār
   Geh bāġa gāhi **āteş-i sūzāna** düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 10). [āteş-i sūzāna, -a]*

āteş-i sūẓānsın: *Yakıcı ateş.*

1. Sāġar-ı bāde degül mihr-i dıraḫşānsın sen
   Ḫırmen-i aḳlı yaḳan **āteş-i sūẓānsın** sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 2). [āteş-i sūẓānsın, -sın]*

āteş-i sūzānumı: *Yakıcı ateş, aşk ateşi II Sevgili.*

1. Āteş-i sūzānumı başdurmadum ḫākistere
   İtmedüm meʾlūf-ı pīrāhen Faṣīḥā sīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 9). [āteş-i sūzānumı, -um, -ı]*

āteş-i sūzende: *Yanan ateş.*

1. Olmaz bedīʿ **āteş-i sūzende** üzre dūd
   Ruḫsāruñ üzre itse nʾola ḫaṭṭ-ı nev vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 2). [āteş-i sūzende,]*

āteş-i sūzende: *Yakıcı ateş.*

1. Görüp ruḫsārı üzre kākülin dil murġı bend olmuş
   ʿAcebdür **āteş-i sūzende** üzre āşiyān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 4). [āteş-i sūzende, -de]*
2. İy Faṣīḥ itmiş seḥer seyr-i çemen ol gül-cemāl
   Bülbül-i şeydāya olmış **āteş-i sūzende** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 14). [āteş-i sūzende, -de]*

āteşīn: *Ateşten II yakıcı; acı veren.*

1. Baḳılmaz ārıżuña **āteşīn** bir āyīnedür
   Taḥammül eyleyemez pertev-i nezāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [āteşīn,]*
2. Maḥabbet ehline de **āteşîn** niyāz ister
   O ṣūḫ-ı işve-gere āb u tāb-ı nāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [āteşîn,]*

āteşīn-lehce: *Ateş gibi yakıcı dilli, ifadesi ateş gibi etkili.*

1. Faṣīḥüñ olsa nʾola şiʿri **āteşīn-lehce**
   Hevā-yı ʿışḳuñ ile fikr ü kārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 9). [āteşīn-lehce,]*

āteşlere yaḳdı: *Yakmak, tutuşturmak. II acıtmak.*

1. Çün mihr eşer itdi dile meh-tāb-ı cemālüñ
   Āteşlere yaḳdı tenümi tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 2). [āteşlere yaḳdı, -dı]*

āteşlere yaḳduñ: *Yakmak, tutuşturmak.*

1. Güstāh ʿaceb ʿarż-ı merām eyledüñ iy dil
   Āteşlere yaḳduñ dili pür-tāb u tef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 5). [āteşlere yaḳduñ, -du, -ñ]*

ʿatiyye-i keremüñde: *Cömertlik ihsanı.*

1. Faṣīḥ ḥaḳḳına tekrār cevrüñ itme dirīġ kim
   ʿAtiyye-i keremüñde ne var nişāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 10). [ʿatiyye-i keremüñde, -üñ, -de]*

atlas: *İpekten sık dokunmuş, yüzü parlak, dâima düz renkli, üstünde motif bulunmayan, sertçe, tüysüz, makbul bir kumaş çeşidi. II Dünyanın süslü nimetleri.*

1. Gerdūn iderdi **aṭlasını** feres eylesem
   Dār-ı fenāda ārzu-yı rāḥat eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 3). [aṭlasını, -ın, -ı]*
2. Biz nʾeyleyelüm **aṭlasını** gerdūnuñ
   Kim āl-i abā muḥibbi bir dervīşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 3). [aṭlasını, -ın, -ı]*

aṭlas-ı āl: *Kırmızı atlas. II kırmızı rengin etrafı sarması bağlamında.*

1. Basīṭ-ı rûy-ı zemīne döşendi **aṭlas-ı āl**
   Nesīm-i feyż-şemīm-i ṣabā bu demlerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 9). [aṭlas-ı āl,]*

aṭlas-ı carḫ: *Yıldız bulunmayan felek tabakası, dokuzuncu felek. Üzerinde görünür bir şey bulunmadığı için desensiz kumaşa teşbihle bu ismi alır. Bu anlamıyla kullanıldığında "kumaş" anlamı kastedilir; desensiz, düz kumaş, ipekten dokunmuş, esvaplık bir kumaş olup al, mavi, yeşil, sarı gibi daima düz renklidir ve üzerinde hiçbir tezyinî motif bulunmaz. Atlas, pahalılığından dolayı genellikle saray mensupları ve zenginler tarafından kullanılır. Bu anlamıyla kullanıldığında maddi varlığa ve zenginliğe işaret eder.*

1. Pā-māli iken himmetümüñ **aṭlas-ı çarḫ**
   Bulmadı ten-i bürehne bir köhne ʿaba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 3). [aṭlas-ı çarḫ,]*

atlas-ı carḥa: *Felek atlası. II gökyüzü.*

1. Tāc-ı mihre virmezin serde külāh-ı köhneyi
   Aṭlas-ı çarḫa degüşmem ḫırḳa-i peşmīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 8). [aṭlas-ı çarḫa, -a]*

aṭlas-ı eşküm: *Gözyaşı denizi.*

1. Āsumāna çekilür her gice medd-i āhum
   Aṭlas-ı eşküm olur ferş-i güẕer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 6). [aṭlas-ı eşküm, -üm]*

ʿatse-i bād-ı bahār: *Bahar rüzgarının aksırma II bahar rüzgarının esmesi.*

1. Güller güşāde ʿ**aṯse-i bād-ı bahār** ile
   Cān-bahş u dil-güşā bu zemānuñ sirayeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 5). [ʿaṯse-i bād-ı bahār,]*

ʿaṯse-rīz oldı: *Aksırmak, hapşırmak. II nezle olmak.*

1. ʿAṯse-rīz oldı yine būy-ı bahār ile çemen
   Geldi neşr-i ḫaber-i cān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 3). [ʿaṯse-rīz oldı, -dı]*

aṯṯār-ı bahar: *Bahar Attarı. II Ferîdüddin Attâr. Nişabur'da 1136 yılında doğmuş 1221 yılında vefat etmiş ünlü bir İranlı şair ve mutasavvıftır. Hekim ve eczacı olmasından dolayı Attâr (aktar) olarak anılır.*

1. Ṣafḥa-i gülleri açduḳça nesīm-i esḥār
   Manṭıḳuʾṭ-Ṭayr oḳıdur bülbüle **Aṯṯār-ı bahar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 19, Mısra 2). [aṯṯār-ı bahar,]*

avāʾid: *Bahşiş, rüşvet.*

1. Gelür gider de hemān kendü der-ḫarābesine
   Kerem de söylese ḫarc u **avāʾidin** bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 8). [avāʾidin, -in]*

āvāre: *Perişan, derbeder, zavallı.*

1. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü **āvāre** ḥamām
   Ne olur bende-i zülfi ne ḫod āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [āvāre,]*
2. Āvāre göñülde ḳalmadı ṣabr u sükūn
   Luṭf u keremüñle sen tesellī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 3). [āvāre,]*

āvāre itmiş: *Başıboş bırakmak, dağıtmak.*

1. Bir menzilinde itmedi dil ʿālemüñ ḥużūr
   Āvāre itmiş anı sürāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 8). [āvāre itmiş, -miş]*

āvāre-i ḳullāb-ı cemālüñ: *Yüz güzelliğinin çengeli ile avare.*

1. Āhū-yı ḥārem cān ile ḳurbān-ı nigāhuñ
   Murġ-ı İrem **āvāre-i ḳullāb-ı cemālüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 8). [āvāre-i ḳullāb-ı cemālüñ, -üñ]*

āvāze-i ḳulḳul: *Sürahiden şarap akıtılırken çıkan ses, lıkır lıkır ses çıkarma.*

1. Ṣurāḥīnüñ kelām-ı mācerā-yı çarḫ-ı devrānuñ
   Gören bī-çāreler **āvāze-i ḳulḳul** ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 6). [āvāze-i ḳulḳul,]*

āvīhte-i pür-ḫam olurken: *Zülfüne asılmış, bağlanmış.*

1. Dil-i ʿuşşāḳ-ı zāruñ żaʿfını bundan ḫayāl eyle
   Olurken niçe dil āvīḫte-i pür-ḫam siyeh zülfün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 3). [āvīḫte-i pür-ḫam olurken, -ur, -ken]*

āvīze: *Asılı, takılmış.*

1. Dāmānuma **āvīze** görüp sübḥa-i eşküm
   Bir rişte-i lüʾlüyi o şeh zīb-i leb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 3). [āvīze,]*

āvīze: *Asılmış, takılmış II eteğin dikene takılması.*

1. Bir vādī-i pür-hevldeyüz ser-gerdān
   Her ḫārına **āvīze** niçe dāmen cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 2). [āvīze,]*

āvīze-gūş itse: *Kulak kabartmak.*

1. Āvīze-i gūş itse Faṣīḥā nʾola herkes
   Bu dürr-i girān-māye-i deryā-yı suḫandür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [āvīze-gūş itse,]*

āvīze-i çarḫ-ı berīn: *Arş-ı alanın süsü. II göğün en yüksek tabakasının süsü.*

1. Eylemişlerdür anı **āvīze-i çarḫ-ı berīn**
   Seng-i aʿdādan şikest olmaz Faṣīḥā şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 9). [āvīze-i çarḫ-ı berīn,]*

āvīze-i gūş itse: *Kulağa küpe etmek.*

1. Āvīze-i gūş itse Faṣīḥā nʾola herkes
   Bu dürr-i girān-māye-i deryā-yı suḫandür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [āvīze-i gūş itse, -se]*

āvīze-i mihr ü maḥabbetdür: *Aşka asılı. II aşka tutulmuş.*

1. Nice dil **āvīze-i mihr ü maḥabbetdür** Faṣīḥ
   Kūşe-i ṭarf-ı külāhında şikest-i ‘işveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 9). [āvīze-i mihr ü maḥabbetdür, -dür]*

ʿavn-i bārī: *Allah'ın yardımı.*

1. Baḳī anuñ emr ü hükm ü fermān
   Dergāh-ı Ḫudāya ilticā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 184). [ʿavn-i bārī,]*
2. Olsun o ḫidīv-i kām-kārı
   Maḥfūẓ u maṣūn ʿ**avn-i Bārī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 184). [ʿavn-i bārī,]*

eyā: *Acaba (şaşkınlık ve merak bağlamında).*

1. Kākül-i yāra bu demler güẕerüñ var mı ṣabā
   Dil-i güm-geşteden **eyā** ḫaberüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [eyā,]*
2. Nūş-ı cān bolġay **eyā** muġbeççe-i ġonçe-dehen
   Mey gibi sanga ḫelāl eylediler ḳan-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 7). [eyā,]*
3. Eyā Ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ‘abīd
   Eyā şefī‘-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [eyā,]*
4. Eyā kefīl-i ‘atāyā-yı Rabb-i ‘arş-ı mecīd
   Yegāne şem‘-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 39). [eyā,]*

ayaġ: *Ayak.*

1. Cān u dil ile tekye-geh-i ʿuşşāḳa
   Kendü **ayaġıyla** gelme ḳurbānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 4). [ayaġıyla, -ı, -yla]*

ayaġ: *(sevgilinin) ayağı.*

1. Şu inse **ayaġına** nʾola serv-i gül-zāruñ
   Ḳudūmüñe müteraḳḳıb sitāde-ber-pādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 6). [ayaġına, -ıñ, -a]*

ayaġ: *Kadeh. II ilahi aşk.*

1. Luṭf eylegil fütāde-i rāh-ı ġamuz bize
İy sāḳī dest-gīr olur bir **ayāġ** vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [ayāġ,]*

<u>ayaġ:</u> *Ayak.*

1. Çeküp **ayāġuma** kefş-i ḥafīf-i seyyāhı
Ṭutup ser-i reh-i dūr u dırāz-ı saḥrāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 3). [ayāġuma, -um, -a]*

<u>ayaġ başdukça:</u> *Bir yere varmak, ulaşmak II girmek, gelmek, uğramak.*

1. Başduḳça ġam sipāhı zemīn-i dile ayaġ
Mey-ḫāne künci ʿāşıḳa dārüʾl-emān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 5). [ayaġ başduḳça, -duḳça]*

<u>ayāġa düsürmis:</u> *Ayağa düşürmek, değerini ve önemini kaybetmek II [saçın] ayağa kadar sarkması.*

1. Gīsūların **ayāġa düşürmiş** meger nesīm
Ṣandum ki yār giydi ser-ā-ser siyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 7). [ayāġa düşürmiş, -ür, -miş]*

<u>ayāġa urdı:</u> *Ayağa bağ vurmak, ayağından bağlamak.*

1. Ayāġa urdı maḥabbet metāʿ-ı ārāmı
Geçen ḳalem-rev-i dilde ḳumāş-ı sevdayı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 7). [ayāġa urdı, -dı]*

<u>ayāġ-ı mahabbetüñ:</u> *Muhabbet kadehi.*

1. Gelmez kelāl kūyuñı geşt ü güẕārdan
Mādām olınca elde **ayāġ-ı maḥabbetüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 4). [ayāġ-ı maḥabbetüñ, -üñ]*

<u>ayaġına geldi:</u> *Kendi isteğiyle başkasının huzuruna varmak, yanına gitmek.*

1. Dirler ki geldi Leylīyi Mecnūn ayaġına
Var mı ṣaḥīhi yoḫsa hemān güft ü gū mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 8, Mısra 1). [ayaġına geldi, -di]*

<u>ayāġına gönder:</u> *Ayağına göndermek. II yalvarmak, çok rica etmek.*

1. Sen gönder āb-ı cūy-ı niyāzı ayāġına
   Şāyed ki meyl ide o ser-āmed nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 5). [ayāġına gönder,]*

ʿ**ayān:** *Açıkça, gözle görülür şekilde.*

1. O veche ṣāfdur āyīne-i cemālüñ kim
   Henüz ṣafḥa-i rūyuñda ḫaṭ ʿ**ayān** oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 19, Mısra 2). [ʿayān,]*

ʿ**ayān eyle:** *Açıklamak, ortaya koymak, âşikâr etmek.*

1. Dilüñ ancaḳ nihānī bir nigehdür gāh ger kārı
   Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 8). [ʿayān eyle,]*

ʿ**ayān eyledük:** *Açıklamak, ortaya koymak, âşikâr etmek.*

1. Tā ṣubḥ olınca āh u fiġān eyledük bu şeb
   Rāz-ı derūnı ḫalḳa ʿ**ayān eyledük** bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [ʿayān eyledük, -dük]*

ʿ**ayān ider:** *Ortaya koymak, meydana çıkarmak, göstermek, belli etmek, ifşa etmek.*

1. ʿUşşāḳa ebruvānını şekl-i kemān ider
   Aġyār-ı rū-siyāha meh-i nev ʿ**ayān ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 2). [ʿayān ider, -er]*

ʿ**ayān itme:** *Açıkça görünür kılmak, aşikâr etmek.*

1. Nihān rāzuñ itme ʿayān kāġıda
   Faṣīḥā dūr u āşinādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 9). [ʿayān itme, -me]*

ʿ**ayān olmada:** *Açık, aşikâr olmak.*

1. İy Faṣīḥ olmada bir vech ile her dilde ʿayān
   Niçe mümkin biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 11). [ʿayān olmada, -ma, -da]*
2. İy Faṣīḥ olmada bir vech ile her dilde ʿayān
   Niçe mümkin biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 11). [ʿayān olmada, -ma, -da]*

ʿ**ayān u bedīd olur:** *Aşikâr ve belli olmak.*

1. Şamīm-i dīde vü dilden olur ʿayān u bedīd
   Şedāʾid-i elem-i rūzgār idüp tehyīc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 1). [ʿayān u bedīd olur, -ur]*

ʿayār-ı gevher-i pāk: *El değmemiş mücevherin değeri.*

1. Çoḳ böyle şīve ṣatmasañ iy ḫ∨āce-i cemāl
   Bilseñ ʿ**ayār-ı gevher-i pāk** maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 6). [ʿayār-ı gevher-i pāk,]*

āyāt-ı beyyināt: *(Kur'an-ı Kerim'in) apaçık ayetlerinin delili.*

1. Geldi bahār kendüyi gösterdi her nebāt
   Bülbül ḳırāʾat itmede **āyāt-ı beyyināt** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 9, Mısra 2). [āyāt-ı beyyināt,]*

āyāt-ı ḳāṭıʿuʾl-burhān: *Kesin delillerin ayetleri.*

1. O dem gelür mi ki tīġ-ı ġazā-yı tīz-zebān
   Ḳırāʾat eyleye **āyāt-ı ḳāṭıʿuʾl-burhān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 2). [āyāt-ı ḳāṭıʿuʾl-burhān,]*

ayāz: *Gazneli Mahmud'un kölesi. II Mahmud u Ayaz hikâyesi bağlamında.*

1. Ḥüsn ile **Ayāz** olsa da her şāhid-i ʿālem
   Dil mālik-i keyfiyyet-i Maḥmūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [ayāz,]*
2. Elbette virür Ḫudā-yı ẕeʾl-cūd
   Maḥmūda **Ayāz** Ayāza Maḥmūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 6). [ayāz,]*

ʿayb: *Ayıp, kusur, hata.*

1. Ġayb olur ʿışḳ ile müzehher ʿ**ayb**
   Gebr-i ṣahbā-fürūş olur çü ṣahb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 25). [ʿayb,]*

ʿayb eyleme: *Kınamak, ayıplamak.*

1. Zāhirā bī-girye gördüñse beni ʿ**ayb eyleme**
   Zāhidā vāḳıf degülsin āteş-i pinhānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 5). [ʿayb eyleme, -me]*

ʿayb olurdı: *Hata olmak, uygun düşmemek.*

1. Faṣīḥi ʿ**ayb olurdı** ġayrı taʿyīb itmek ādemler
   Görülse ol perī-rū hūrī-sīmā vü melek-manẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 10). [ʿayb olurdı, -dı]*

ay-be-ay: *Aydan aya, her ay.*

1. Ay-be-ay hafta-be-hafta ḫoş gör devrānuñı
   Gün-be-gün sāʿat-be-sāʿat rūzgār elden gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 16, Mısra 1). [ay-be-ay,]*

āyet: *İşaret, alamet, iz.*

1. Gelmiş güşād-ı fāl-i bahāra gül **āyeti**
   Bülbüllerüñ maḳām-ı Nevadā ḳırāʾati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 1). [āyeti, -i]*

āyet āyet: *Allah'ın her cümlesinde yazılı olmak.*

1. Mevlā ser-i ṣaḥf-ı muṣḥaf üzre
   Evṣāfuñı yazmış **āyet āyet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 44). [āyet āyet,]*

āyet-i mübīn: *Hayırla şeri ayıran ayet.*

1. Ebrū ḳıyās eyleme yazmış debīr-i ḥüsn
   Ser-ṣafḥa-i cemāle iki **āyet-i mübīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 8). [āyet-i mübīn,]*

āyīn olmışdur: *Adet olmak.*

1. Dervīşlere melāmet **āyīn olmışdur**
   Teslīm ü rıżā meẕheb ü dīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 1). [āyīn olmışdur, -mış, -dur]*

āyīne-: *Ayna. II bulunulan durumu gösteren iz.*

1. Baḳılmaz ārıżuña āteşīn bir **āyīnedür**
   Taḥammül eyleyemez pertev-i nezāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [āyīnedür, -dür]*

āyīne: *Ayna.*

1. Hevā o deñlü leṭāfet-niṣār kim meṣelā
   Nefes olınsa ger **āyīne** ṭutmaya zengār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 8). [āyīne,]*
2. İtmesün muġber ruḫuñ **āyīnesin** her bed-nefes
   İltifātuñ çeşmine girmek neden her ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 1). [āyīnesin, -si, -n]*
3. Lebüñ ṣun sīneñi ʿarż eyleyüp ṭūṭī-ṣıfat cānā
   Dile **āyīne** vü sükkerle tāʿlīm-i maḳāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 6). [āyīne,]*
4. Ne iḥtimāl idi **āyīne** göstere timṣāl
   Velīk yād-ı ṣebātiyle baḳsalar min-baʻd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 49). [āyīne,]*
5. Degül zaḫmı nümāyān tīr-i tīzi sīneden geçdi
   Şikeste itmeden mānend-i ʿaks **āyīneden** geçdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 83, Mısra 2). [āyīneden, -den]*
6. Her rengi ittihāz iderüz āb-ı ṣāf-veş
   Her ṣūreti ḳabūl iderüz hem-çü **āyine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 53, Mısra 2). [āyine,]*
7. Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it
   İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm **āyīneler** var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 1). [āyīneler, -ler]*

āẏīne: *Ayna. II gönül.*

1. Zenġ-āver olmış **āyīneñ** ekdār ile Faṣīḥ
   Bilmem ne vech ile vireyüm incilā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [āyīneñ, -ñ]*
2. Muḳābilümde bir **āyīne** ṣāf-ı İskender
   Elümde sāġar-ı Cemşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [āyīne,]*
3. Degül deryā mücellā ṣāf bir **āyīnedür** gūyā
   Felek ʿaksiyle reng-i āsumānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [āyīnedür, -dür]*
4. Zeng-i ümmīd ü recādan ṣāfdur **āyīnesi**
   ʿĀşıḳ-ı pākīze-dil rūy-ı heves bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 11). [āyīnesi, -si]*
5. Āyīnemüzde var o ḳadar ṣafvet ü cilā
   Farḳ olmaz oldı nīk ü bed ü ḫūb dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 3). [āyīnemüzde, -müz, -de]*
6. Bir cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet virüñ dile
   Ol jeng-beste **āyīne** bulsun cilā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 4). [āyīne,]*
7. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
   Her kimüñ **āyīnesinde** bulına ṣafvet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 6). [āyīnesinde, -sin, -de, -]*
8. Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi gördi yār
   Bilmem Faṣīḥ vechi nedür bu teġāfülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 9). [āyīnemüzde, -müz, -de]*

9. Olur ġubār-ı kederden züdūde **āyīnemüz**
Faṣīḥ eger ki görülmek olursa rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 9). [āyīnemüz, -müz]*

10. Beni tevcīh-i rūy-ı iltifātuñdan baʿīd itdüñ
Seni **āyīne** ile rū-be-rū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 4). [āyīne,]*

11. Āyīnede ʿaks-i ruḫıdur bir daḫı yāruñ
Var mişli dinilse eger inkār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 7). [āyīnede, -de]*

12. Kimüñ **āyīnesinde** ʿaks-i rūyuñ gördüñ iy meh-rū
Kime dil virdüñ iy ṭūṭī-zebān sükker-dehān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 3). [āyīnesinde, -sin, -de]*

13. Sikender **āyīnesi** rūyı laʿli āb-ı Ḥızırdur
N'ola iderse şeh-i baḥr ü berri ʿabd-i kemīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 5). [āyīnesi, -si]*

14. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
Ṣāf iden sīnesini **āyine** vü āb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 8). [āyine,]*

15. Sen iy **āyīne** niçe ḫüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
Bir āḫır dil-rübāda böyle ḫüsn ü ānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 5). [āyīne,]*

16. ʿAksi **āyīneyle** ülfet eylemez bir vech ile
Ṣūret-i taʿbīre gelmez ol perīnüñ vaḥşeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 9). [āyīneyle, -yle]*

17. Pertev-i ḫüsnüñ dile düşdükde yaḳdı kīneyi
Gūyıyā kim ṭutdılar ḫurşīde bir **āyīneyi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 2). [āyīneyi, -yi]*

18. Her ḫūb u zişte görmedük ʿarż-ı kabūlde
Āyīne gibi bir daḫı bī-şermdür sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 6). [āyīne,]*

19. Yā Rab beni ṣūret-i riyādan ḥıfẓ it
Āyīnemi jengār-ı sivādan ḥıfẓ it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 2). [āyīnemi,]*

āyīne: *Ayna II güzel yüz, güzellik.*

1. Eyledüm ṣarf-ı nigāh-ı dīde-i ʿibret Faṣīḥ
Görmedüm **āyīnesinde** kimsenüñ rūy-ı ṣafā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 10). [āyīnesinde, -sin, -de]*

2. Baḳar ḳıyās iderin bir cevānı **āyīne**
Seḥer ki mihr ile eyler muvācehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 7). [āyīne,]*

3. Cemālüñ **āyinesin** vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ
Bizüm de ḥişşemüze bir neẓāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 5). [āyinesin, -si, -n]*

āyīne: *Ayna. II İskender'e ait olduğu rivayet edilen efsanevî ayna.*

1. Şikest iderdi göreydi Sikender **āyīnesin**
   Ki ʿaks-i ḥüsn ile mirʾāt-ı dil temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 3). [āyīnesin, -si, -n]*

āyīne-ber-kef: *Ayna elinde, elinde ayna.*

1. Şaḳın mirʾāt-ı ḥüsnüñ tābişinden mihr-i raḫşānuñ
   Felek **āyīne-ber-kef** sā'il-i nūr-ı cemālüñdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 11). [āyīne-ber-kef,]*

āyīne-düşmen: *Aynanın düşmanı.*

1. Sipihr-i bī-mihir kim sīne-i bī-kīne düşmendür
   Ṣafā-yı ḫāṭıra rāzı degül **āyīne-düşmendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 2). [āyīne-düşmendür, -dür]*

āyīne-girdār it: *Ayna gibi (ön yargısız) et.*

1. İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīne girdār it
   Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 1). [āyīne-girdār it,]*

āyīne-i ʿālem-nümāsından: *Cihanı gösteren ayna, İskender'in aynası.*

1. Nigāh itdükçe her dem gül-cebīnin ġonçe eyler yār
   Güler yüz görmedük **āyīne-i ʿālem-nümāsından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 8). [āyīne-i ʿālem-nümāsından, -sın, -dan]*

āyīne-i cām-ı meyi: *Şarap kadehinin aynası.*

1. Gören **āyīne-i cām-ı meyi** ṭūṭī-lisān oldı
   Ne keyfiyyetdür iy sāḳī baña mühr-i dehān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 1). [āyīne-i cām-ı meyi, -i]*

āyīne-i cemālüñ: *Güzellik aynası.*

1. O veche ṣāfdur **āyīne-i cemālüñ** kim
   Henüz ṣafḥa-i rūyuñda ḫaṭ ʿayān oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 19, Mısra 1). [āyīne-i cemālüñ, -üñ]*

āyīne-i çeşminde: *Göz aynası. II göz.*

1. Ḫūn-girye ḳıyās eyleme cāy itdi Faṣīḥüñ
   Āyīne-i çeşminde senüñ reng-i ʿiẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 10). [āyīne-i çeşminde, -in, -de]*

<u>āyīne-i cismüñ:</u> *Beden, vücut aynası. II gönül.*

1. Kimüñ çāk eyledüñ mānend-i ṣubḥ **āyīne-i cismüñ**
   Kimüñ çeşmini nem-nāk eyledi mihr-i dıraḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 5). [āyīne-i cismüñ, -üñ]*

<u>āyīne-i derūnuma:</u> *İç aynası (mec. Aynaya benzeyen gönül).*

1. Seyr-i Sikender eyler idüm baḥr-i giryede
   Āyīne-i derūnuma gelse ṣafā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 6). [āyīne-i derūnuma, -um, -a]*

<u>āyīne-i devrān:</u> *Zamanın aynası. II Devrin yansımaları.*

1. Miṣāl-i rūy-ı cānān ṣāf-ter **āyīne-i devrān**
   ʻAceb mi eyler ise ṭūṭī-i ṭabʻum gazel-ḫ∨ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 25). [āyīne-i devrān,]*

<u>āyīne-i dil:</u> *Gönül aynası II âşığın gönlü.*

1. İltifāt eyler raḳībe yüz virüp ol māh-rū
   İy Faṣīḥ **āyīne-i dil** niçe muġberr olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 10). [āyīne-i dil,]*

<u>āyīne-i dilde:</u> *Gönül aynası.*

1. Cebīni ṣūret-i zāhirde ṣāfī çīn-i kederden
   Baḳılsa **āyīne-i dilde** rūy-ı rāḥatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 33, Mısra 2). [āyīne-i dilde, -de]*
2. Gitmekle ferāġ-ı ḳayd-ı būd u nā-būd
   Āyīne-i dilde ḳalmasun ʿaks-i vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 2). [āyīne-i dilde, -de]*

<u>āyīne-i feyż:</u> *Ilhamın aynası, feyiz ve ilhama mazhar ayna.*

1. Hep cilve iden ṣūret-i zībā-yı maʻānī
   Ṭabʻumdur o ṣāf **āyīne-i feyż** kim anda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 3). [āyīne-i feyż,]*

<u>āyīne-i heyūlādur:</u> *Eşyanın asıl ve gerçek olan aynası, cisimlerin ilk maddesinin yansıması.*

1. Gösterür naḳş-ı ṣūret-i cānı
ʿIşḳ **āyīne-i heyūlādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 30). [āyīne-i heyūlādur, -dur]*

āyīne-i ḥüsnini: *Güzellik aynası, güzelliği yansıtan ayna.*

1. Raḳībe **āyīne-i ḥüsnini** ṣuna dil-dār
Faṣīḥ ḫāṭıra bundan ġubār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 9). [āyīne-i ḥüsnini, -in, -i]*

āyīne-i idrākden: *Anlayış, kavrayış aynası.*

1. Āyīne-i idrākden itmiş gūyā
Gül-ḳand-i belāġat ile açmış dehenüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 4). [āyīne-i idrākden,]*

āyīne-i ḳalb-i ʿāşıkı: *Aşığın gönül aynası.*

1. Ṣāf eyleyenler **āyīne-i ḳalb-i ʿāşıḳı**
Virmişler inkisār-ı derūndan ṣafā bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 7). [āyīne-i ḳalb-i ʿāşıḳı, -ı]*

āyīne-i meh: *Ayna gibi parlayan ay.*

1. Bu gūne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 6). [āyīne-i meh,]*

āyīne-i meh-ṭalʿatuñ: *Ay gibi parlak ayna. II sevgilinin çok parlak yüzü.*

1. Bī-tekellüf iy perī **āyīne-i meh-ṭalʿatuñ**
Ḫ∨ābda seyr eylemek bir başḳa ʿālemdür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 7). [āyīne-i meh-ṭalʿatuñ, -uñ]*

āyīne-i mihrdür: *Güneşin aynası.*

1. Ḫākister eyler ʿālemi refʿ itse rifʿatin
Misli görinmez **āyīne-i mihrdür** yüzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 4). [āyīne-i mihrdür, -dür]*

āyīne-i mihre: *Güneşin aynası. II gündüz vakti.*

1. ʿIşḳuñda niçe olmasun ʿālem ḥayrān
   Baḳma **āyīne-i mihre** zībā mehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 4). [āyīne-i mihre, -e]*

āyīne-i mücellādur: *Parlak, cilalı ayna. II gönül.*

1. Görinür ḫūb u zişt-i ṣūret-i ḥāl
   ʿIşḳ **āyīne-i mücellādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 42). [āyīne-i mücellādur, -dur]*

āyīne-i ruḫsārıñı: *Yüz aynası.*

1. Besdür aġyāra bu deñlü rūy-ı dil iy māh bes
   Baña da **āyīne-i ruḫsārıñı** ṣun bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 2). [āyīne-i ruḫsārıñı, -ıñ, -ı]*

āyīne-i ṣāf u mücellādur: *Parlak ve berrak ayna.*

1. Gehī emvāc ile ṣad-cā şikeste saṭḥ-ı mīnādur
   Gehī baḳsañ hemān **āyīne-i ṣāf u mücellādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [āyīne-i ṣāf u mücellādur, -dur]*

āyīne-i sikender: *Büyük İskender'in hocası Aristo tarafından İskenderiye'de yaptırılmış olduğuna inanılan, uzaktaki düşmanı gösteren ayna.*

1. Āyīne-i Sikender ü cām-ı Cem olsa da
   Kılmaz o ḫod-pesend o ḫod-rā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 7). [āyīne-i sikender,]*

āyīne-i ṭab'a: *Yaratılış, mizaç aynası.*

1. Sirişk-i terle müjem oldı muntaẓam-aḥvāl
   Bu şi'r **āyīne-i ṭab'a** itdi 'aks-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 17). [āyīne-i ṭab'a, -a]*

āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın: *Şairlere özgü yetenek aynası.*

1. Her gören ṭūṭi-i gūyā olur elbette seni
   Ṣāf bir **āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın** sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 8). [āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın, -sın]*

āyīne-i ṭabīʿatümüz: *Yaratılış, mizaç aynası. II gönül.*

1. Çoḳ demdür āzmāyiş-i şiʿr itmedüñ Faṣīḥ
   Āyīne-i ṭabīʿatümüz zeng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 10). [āyīne-i ṭabīʿatümüz, -ümüz]*

<u>āyīne-i tāb-nākine:</u> *Parlak ayna. II aşığın gönlü.*

1. Baḳsun sipihrüñ **āyīne-i tāb-nākine**
   Maʿlūm idinmek isteyen iy dil żamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 5). [āyīne-i tāb-nākine, -in, -e]*

<u>āyīne-rū:</u> *Ayna gibi parlak yanaklı II sevgili.*

1. Çü ṭūṭi rāz-ı dili söylemekde mecbūrum
   Kaçan bir **āyine-rū** sükkerīn-dehān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 8). [āyine-rū,]*

<u>āyīne-ruḥ:</u> *Ayna gibi parlak yanaklı II sevgili.*

1. Eylemeseñ de tekellüm olmazuz āzürde-kām
   Senden iy **āyīne-ruḫ** rūy-ı maḥabbet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 6). [āyīne-ruḫ,]*
2. Āh-ı serd itmede iy **āyīne-ruḫ** mecbūrum
   Ḫāṭıra gerd-i elem gelmeye maʿẕūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 5). [āyīne-ruḫ,]*

<u>āyīne-ruḫsār:</u> *Yanağı ayna gibi parlak sevgili.*

1. Görse rū-gerdān olur **āyīne-ruḫsārum** benüm
   Yoḫsa bir peykān mı ḳonmış her ser-i müjgānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 3). [āyīne-ruḫsārum, -um]*
2. Ḳanāʿat gelmedi baḳmaḳdan ol **āyīne-ruḫsāra**
   Anuñçün ḫ∨āb-düşmen eyledüm bu çeşm-i bīnāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 7). [āyīne-ruḫsāra, -a]*
3. Gördük seni iy **āyīne-ruḫsār** görüşdük
   El-minnetüʾlillah yine dīdār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 1). [āyīne-ruḫsār,]*

<u>āyīne-ṣıfat:</u> *Ayna gibi.*

1. Yā Rab dilüm **āyīne-ṣıfat** ṣāf eyle
   Her veche derūn-rūşen-i inṣāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 1). [āyīne-ṣıfat,]*
2. Yā Rab dilüm **āyīne-ṣıfat** ṣāf eyle
   Elṭāfuñı bī-raġbet-i ālāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 1). [āyīne-ṣıfat,]*

āyīne-sīmā: *Ayna yüzlü.*

1. Görmiş temām mertebe-i sūz-ı mihrini
   İtmez dile o **āyīne-sīmā** ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 6). [āyīne-sīmā,]*

āyīne-veş: *Ayna gibi.*

1. Ġayra güşāde **āyīne-veş** rūy-ı iltifāt
   Baña gelince çīn ile pür cebhe-i ġażab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 3). [āyīne-veş,]*
2. İşüñ hep rūy-ı dil göstermedür bīgāne vü yāra
   Seni **āyīne-veş** herkesle cānā āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 4). [āyīne-veş,]*

ayır: *Ayırmak, ayrı düşürmek.*

1. Veliyy-i niʿmetüm ʿizzetlü devletlü efendümden
   Ayırdı çarḫ-ı dūn-perver fazīletlü efendümden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 9). [ayırdı, -dı]*

ʿayn: *Göz.*

1. Ẕerrem olımaz mihr-i cihān-ārālar
   ʿAynümde degül ḳaṭre ḳadar deryālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 2). [ʿaynümde, -üm, -de]*
2. Nāḳıs görinür çeşmüme māh-ı kāmil
   ʿAynümde degül mihr-i cihān el-ḥāşıl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 2). [ʿaynümde, -üm, -de]*

ʿayni: *Birbirinin eşi, ayırt edilemeyecek kadar benzeri, tıpkısı.*

1. Didiler dil-teşneler bu çeşmenüñ tārīḫini
   ʿAynidür āb-ı zülāl-i selsebīl-i cennetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 3, Mısra 2). [ʿaynidür, -dür]*

ʿayn-i ihsān: *Cömertlik, iyilik kaynağı.*

1. Gör iy yem-i cūd u ʿ**ayn-i iḥsān**
   Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [ʿayn-i iḥsān,]*
2. Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān
   Ben bī-kes ü ġam-küsār u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [ʿayn-i iḥsān,]*

3. Gör iy yem-i cūd u ʿ**ayn-i iḥsān**
   Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [ʿayn-i iḥsān,]*
4. Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān
   Ben bī-kes ü ġam-küsār u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [ʿayn-i iḥsān,]*

ʿayn-i melek: *Meleklerin gözü.*

1. Ḳadd-i mevzūnuñ ġamıyla ḫalḳa-i nūn oldum āh
   Medd-i āhum āsumān-peyveste iy ʿ**ayn-i melek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 5). [ʿayn-i melek,]*

ʿayn-i żarardur: *Kayıp (zarar) gözü.*

1. Bu demde ḫūn-ı dil-i ʿāşıḳāndan it perhīz
   Ḥaẕer ki ʿ**ayn-i żarardur** bu ʿillete ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 4). [ʿayn-i żarardur, -dur]*

ʿayn-i zerḳa: *Mavi göz.*

1. Ol çeşm-i kebūda dil virelden oldı
   Çeşm-i ter-i ḫūn-efşānuñ ʿ**ayn-i zerḳa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 4). [ʿayn-i zerḳa,]*

ayrıl: *Ayrı olma, birbirinden uzak düşme durumu, firak.*

1. Ruḫuñdan **ayrılamaz** ḫāl-veş süveydāmuz
   Semenderüñ beli cāy-ı ḳarārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 7). [ayrılamaz, -a, -ma, -z]*
2. ʿAceb mi sīneden **ayrılmasa** o gül-bün-i nāz
   Faṣīḥ pāk olıcaḳ bir zemīni nihāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 9). [ayrılmasa, -ma, -sa]*

ayru: *Ayrı, uzak.*

1. Dili kūyuñdan **ayru** ḫaste görüp
   Didiler kim ṭuraġı cennet ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 3). [ayru,]*

ʿayş: *Eğlence, zevk, safâ.*

1. Geçmez bu çār-sūda metāʿ-ı neşāṭ u ʿ**ayş**
   Kālā-yı ġam ḳumāş-ı elemdür bulan revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 3). [ʿayş,]*

ʿayş u deminde: *Yeme, içme, eğlenme.*

1. Zehr-āb-ı minen olmasa cām-ı kereminde
   Ḫaz olmaḳ olurdı felegüñ ʿ**ayş u deminde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 1). [ʿayş u deminde,]*

ʿayş u ʿişret: *Zevk ve sefa, yeme ve içme.*

1. Bulmasun ḳalbe ṣafā rāh-ı düḫūl
   Gelmesün ḫāṭıra ʿ**ayş u** ʿ**işret** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 22). [ʿayş u ʿişret,]*

ʿayş u nesāt: *Zevküsefa ve şenlik.*

1. Her çemende bezm-i mey āġāze-i tanbūr u ney
   Eş-şalā ʿ**ayş u neşāṭ** (u) eş- ṣalā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 6). [ʿayş u neşāṭ,]*

ʿayş-ı zindegānī-i cihān: *Dünya yaşantısının geçimi (derdi).*

1. Baña telḫ oldı ʿ**ayş-ı zindegānī-i cihān** sensüz
   Gerekmez sensüz iy rūḥ-ı revānum cism ü cān sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 32, Mısra 1). [ʿayş-ı zindegānī-i cihān,]*

az dinür: *Az, nadir (bulunan) denilmek.*

1. İy Faṣīḥ **az dinür** ḥāṣılı sencīde suḫan
   Böyle pākīze ġazel ṣanma ki her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 7). [az dinür, -n, -ür]*

az ise de: *Az olsa da.*

1. Tuḥfe-i cānı şeh-i ʿişveñe itdüm ihdā
   Anı maʿẕūr ṭut iy rūḥ-ı revān **az ise de** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 4). [az ise de,]*

ʿazāb-ı dūzaḫ-ı nevmīdi: *Ümitsizlik cehenneminin azabı.*

1. ʿAẕāb-ı dūzaḫ-ı nevmīdi tā-be-key iy dil
   Olınsa geşt ü güẕer Ravża-i Naʿīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 7). [ʿaẕāb-ı dūzaḫ-ı nevmīdi, -i]*

āzād: *Hür, kurtulmuş. II Uzun.*

1. Seyr-i bāġ itmege dil himmet-i ʿışḳuñ mānіʿ
   Niçe biñ servi ser-i ḳaddüñe **āzād** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 4). [āzād,]*

āzād: *Özgür, hür, serbest.*

1. Ser-ā-pā bende-i ʿışḳuz şehā **āzādımuz** yoḳdur
   Anuñçün cān-ı ḫurrem ḫāṭır-ı dil-şādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [āzādımuz, -ımuz]*
2. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü āvāre ḥamām
   Ne olur bende-i zülfi ne ḫod **āzād** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [āzād,]*
3. Ḫizmetinde ḳayd-ı ʿālem ber-ṭarafdur cümleten
   Bende-i sulṭān-ı ʿışḳ **âzād** lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 6). [âzād,]*
4. Ben ḳayd-ı ġam u neşāṭdan **āzādum**
   Maḥzūn idügime her zemān dil-şādum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 101, Mısra 1). [āzādum, -um]*

āzād olımaz: *Kurtulmak, serbest kalmak.*

1. Feryād sipihr-i kine-verden feryād
   Kimse olımaz dām-ı ġamından āzād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 2). [āzād olımaz, -ı, -ma, -z]*

āzād olmazdı: *Serbest bırakılmak, kurtulmak.*

1. Faṣīḥ kūh-ken olmazdı tīşesüz āzād
   Ki kārı başa iletmekde ālet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 9). [āzād olmazdı, -ma, -z, -dı-maz, -dı]*

āzāde: *Özgür, hür, serbest.*

1. Ben ʿāşıḳum münāsib olan şimdilik baña
   Āzāde künc-i külḫan iken gülşen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 4). [āzāde,]*

2. Bahār oldı göñüller ġuṣṣadan **āzādedür** şimdi
Bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret her ṭaraf āmādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 1). [āzādedür, -dür]*

<u>āzāde:</u> *Bir şeye bağlı olmayan, başına buyruk II düzgün boy, endam.*

1. Her bāġa vara ġonçe-i ḫandān olsun
Āzāde ḳadi serv-i ḫırāmān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 2). [āzāde,]*

<u>āzāde olan:</u> *Serbest, kayıtsız olmak II Kurtulmak.*

1. Olan āzāde reng ü būy-ı gül-zār-ı televvünden
Ne ümmīd-i bahār u ne temennā-yı ḫazān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 3). [āzāde olan, -an]*

<u>āzāde olsa:</u> *Hür olmak, kurtulmak.*

1. Āzāde olsa n'ola Faṣīḥā Hümā gibi
Dil-ḫ∨āhı üzre bulmadı dil murġı āşiyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 9). [āzāde olsa, -sa]*

<u>āzāde-i cām-ı bādedür:</u> *Şarap kadehinden azat olmuş.*

1. Zebān-ı ehl-i dilde güft ü gūy-ı ṣubḥ u şeb ek<u>ş</u>er
Ruḫ-ı sāde-dil **āzāde-i cām-ı bādedür** şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 4). [āzāde-i cām-ı bādedür, -dür]*

<u>āzāde-i çār-ümm ü nüh-ābā:</u> *Dört ana (anasır-ı erba) dokuz baba (ukul-i aşerenin ilk dokuzu)dan bağımsız.*

1. İt cevherüm **āzāde-i çār-ümm ü nüh-ābā**
Luṭfuñla yetīm-i dile yā Rab naẓar eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 3). [āzāde-i çār-ümm ü nüh-ābā,]*

<u>āzāde-i ḳayd-ı ecnebī vü ḫ∨īşüz:</u> *Akraba ve yabancı derdinden azade, özgür.*

1. Ne ẕevḳ ile bihbūd ne ġamla rīşüz
Āzāde-i ḳayd-ı ecnebī vü ḫ∨īşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 2). [āzāde-i ḳayd-ı ecnebī vü ḫ∨īşüz, -üz]*

<u>āzāde-i şūret-i temennī eyle:</u> *Isteklerinden azat olanlardan kılmak.*

1. Yā Rab dili mirʾāt-ı tecellī eyle
   Āzāde-i ṣūret-i temennī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 2). [āzāde-i ṣūret-i temennī eyle,]*

<u>āzād-ı ġam olup:</u> *Kederden, üzüntüden kurtulan.*

1. Mānend-i ṭıfl-ı mektebi **āzād-ı ġam olup**
   Olmaḳ müyesser olmadı ḫandīde rūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 3). [āzād-ı ġam olup, -up]*

<u>āzādī-i girdāb-ı firāḳ:</u> *Ayrılık çıkmazından kurtulmuş.*

1. Rūzgār-ı dil müsāʿiddür kenār eyyāmıdur
   Müjde **āzādī-i girdāb-ı firāḳ** iy nā-ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [āzādī-i girdāb-ı firāḳ,]*

<u>āzādi-i gülde:</u> *Gülün serbestliği, hürlüğü. II sevgiliye yakın olma serbestliği.*

1. Faṣīḥā ʿāṣıḳa çesbān-ı dem **āzādi-i gülde**
   Bu güne şiʿr-i rengīn-i tekellüf sādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 9). [āzādi-i gülde, -de]*

<u>aʿẓam-ı enbiyā-yı aḳdem:</u> *(kendisinden) önce gelen peygamberlerin en büyüğü, en ulusu.*

1. İy aḳdem-i aṣfiyā-yı evvel
   Vʾey **aʿẓam-ı enbiyā-yı aḳdem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 26). [aʿẓam-ı enbiyā-yı aḳdem,]*

<u>āzār:</u> *Azarlamak, incitmek, kırmak, üzmek.*

1. Elbette ziyād olmasına sāʿīdür
   Çarḫ ẕimmetine vaẓīfedür **āzārum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 4). [āzārum, -um]*

<u>āzār idüp:</u> *Azarlamak, incitmek.*

1. Dili **āzār idüp** āh u fiġānı olmasun dirsin
   Yaḳarsın āteşe cānı duḫānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 1). [āzār idüp, -üp]*

<u>āzār it:</u> *Kırmak, incitmek.*

1. Ḥaḳḳumda yiter vażʿ-ı sitem iẓhār it
   Ġayra nigeh-i luṭf bańa **āzār it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 2). [āzār it,]*

<u>āzār-ı rūzgār:</u> *Zamanın zulmü.*

1. Kenār seyrin idenler ne bilsün iy dil-i zār
   Bu ġarḳa-gāhda **āzār-ı rūzgār** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 6). [āzār-ı rūzgār,]*

<u>āzār-ı vaṭan:</u> *Memleketin incitmesi.*

1. Ādemi ādem idermiş el-ḥāḳ
   Sitem-i ġurbet ü **āzār-ı vaṭan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 8). [āzār-ı vaṭan,]*

<u>ʿazīmet:</u> *Gitme, gidiş.*

1. Bu şeb görüp didüm iy māh sürʿatüñ kimedür
   Kimi müşerref idersin ʿ**azīmetüñ** kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 2). [ʿazīmetüñ, -üñ]*

<u>ʿazīmet eyleyelüm:</u> *Yönelmek, yola çıkmaya niyetlenmek.*

1. Senüñle gel o perī-rū ferişte-ḫū güzeli
   Musaḥḥar etmege iy dil ʿazīmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 4). [ʿaẓīmet eyleyelüm,]*

<u>ʿazīmet itsem:</u> *Bir yere yönelmek, gitmek.*

1. Seyre ʿ**azīmet itsem** o ḫurşīd-ṭalʿatı
   Gör ṭāliʿ-i siyāhumı o gün seḥāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 7). [ʿazīmet itsem, -se, -m]*

<u>ʿazīmet itseñ:</u> *Bir yere yönelmek, gitmek.*

1. Ne semte itseñ ʿaẕīmet esīr-i miḥnetsüñ
   Ḫalāṣa çāre mi var çarḫ-ı bī-ḳarār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 5). [ʿaẕīmet itseñ, -se, -ñ]*

<u>āẕim-i seh-rāh-ı ferāġ:</u> *Tok gönüllüğün ana caddesinde giden.*

1. İy Faṣīḥ **āẕim-i şeh-rāh-ı ferāġ** itdi bizi
   ʿĀḳıbet vaż'-ı şütür-gürbe-i bī-mevḳiʿ-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 12). [āẕim-i şeh-rāh-ı ferāġ,]*

<u>āzīne olmasa:</u> *Cuma olması. II cuma günü okulun tatil olması bağlamında.*

1. Meʾlūf-ı mekteb olmış o ṭıfl-ı sitem-keşüm
   Memnūnum iy göñül eger **āẕīne olmasa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 6). [āẕīne olmasa, -ma, -sa]*

<u>ʿazīz:</u> *Saygın, değerli.*

1. Gerçi ki bī-vefādur o meh-rū cihān gibi
   Ammā ʿ**azīz** zindegī-i cāvidān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 2). [ʿazīz,]*
2. Farḳ eylemez iy çarḫ gülüñden ḫāruñ
   Yeksān görür ehl-i deyr ʿ**azīz** ü ḫ∨āruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 2). [ʿazīz,]*

<u>ʿazīz-i zindegī-i cāvidān:</u> *Ölümsüzlük suyunun kıymeti, değeri.*

1. Gerçi ki bī-vefādur o meh-rū cihān gibi
   Ammā ʿazīz zindegī-i cāvidān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 2). [ʿazīz-i zindegī-i cāvidān,]*

<u>ʿazm:</u> *Kasıt, niyet, karar; gitme, yönelme.*

1. Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿ**azmüme** reh-zen
   Ḫandān-ı lebi dendānla bir ġonçe-i pür-nem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 7). [ʿazmüme, -üm, -e]*
2. Ben seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum
   Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿ**azmüme** reh-zen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 6). [ʿazmüme, -üm, -e]*

<u>ʿazm itdi:</u> *Yönelmek, yola çıkmak, niyetlenmek.*

1. Dil zülf ü ruḫuñ görince düşdi ʿışḳa
ʿAzm itdi o sevdā ile Şām u Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 2). [ʿazm itdi, -di]*

ʿazm itdügim: *Yönelmek, yola çıkmak, niyetlenmek.*

1. Giceler ʿ**azm itdügim** ol māha sāyem ḫavfidür
Bir ṭārīḳ ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 5). [ʿazm itdügim, -düg, -im]*

ʿazm itdüñ: *Yönelmek, yola çıkmak, niyetlenmek.*

1. ʿArż-ı ḫāl-i bī-ser ü sāmān içün cānāneye
ʿAḳıbet ʿ**azm itdüñ** iy dil ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫāneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 70, Mısra 2). [ʿazm itdüñ, -dü, -ñ]*

ʿazm itmiş: *Yönelmek, yola çıkmak, niyetlenmek.*

1. Semend-i nāza binmiş türktāz-ı cevre ʿ**azm itmiş**
Faṣīḥ ʿuṣṣāḳı pā-māl itmege ol şeh ʿinān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 9). [ʿazm itmiş, -miş]*

ʿazm itseñ: *Yönelmek, yola çıkmak, niyetlenmek.*

1. Bürehne-pā ser-i kūy-ı nigāra ʿ**azm itseñ**
Olur göñül gül-i ālūde-ḫār reh-güzerüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 5). [ʿazm itseñ, -se, -ñ]*

āzmāyiş-i şiʿr: *Şiir, nazm tecrübesi II şiir yazmak.*

1. Çoḳ demdür **āzmāyiş-i şiʿr** itmedüñ Faṣīḥ
Āyīne-i ṭabīʿatümüz zeng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 9). [āzmāyiş-i şiʿr,]*

āzmāyiş-i tīr-i nigāh ider: *Bakış oku talimi yapmak, bakış okunu atma alıştırmalarında bulunmak.*

1. Gūyā ki **āzmāyiş-i tīr-i nigāh ider**
Eṭrāfa yār-ı ġamze-künān kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 3). [āzmāyiş-i tīr-i nigāh ider, -er]*

ʿazm-i çemen: *Bahçeye gelmek.*

1. Dāmen-keşīde ʿ**azm-i çemen** eylemiş bu gün
   Gördüm Faṣīḥ o serv-kadd-i sīm-sāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 9). [ʿazm-i çemen,]*

ʿazm-i der-i ṣadr-ı kām-yāb: *Muradına ermiş sadrazamın kapısına gitme.*

1. Senden olur olur ise dermān
   ʿAzm-i der-i ṣadr-ı kām-yāb it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 85). [ʿazm-i der-i ṣadr-ı kām-yāb,]*

ʿazm-i kūyı: *Mahalleye yönelmek.*

1. Dil-i ser-geşteyi terġīb-i şeh-rāh-ı ferāġ itdüm
   İdüp tenfīr ʿ**azm-i kūyı** dūr-ā dūr maḳṣūddan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 7). [ʿazm-i kūyı, -ı]*

ʿazm-i remīmümüz: *Çürümüş kemik. II Çürümüş kemiklerin tozunu [sürme olarak kullanma bağlamında].*

1. Gör feyż-ı ʿışḳ-ı yārı Hümā-yı ḥuceste-bāl
   Kuḥl-i cilā-yı cān ide ʿ**aẓm-i remīmümüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 8). [ʿaẓm-i remīmümüz, -ümüz]*

ʿazm-i şeh-rāh-ı ferāġat: *Dünyayı terk etmenin işlek yolunun girme.*

1. ʿAzm-i şeh-rāh-ı ferāġat eylemek düşvārdur
   Her nigāh-ı nā-pesendī güne reh-zendür bāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 7). [ʿazm-i şeh-rāh-ı ferāġat,]*

āzürde: *Muzdarip, incinmiş, rencide.*

1. Cāndan geçüp ben ebrū-yı cānāna düşmüşem
   Āzürdelikle ḫançer-i bürrāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 2). [āzürdelikle, -lik, -le]*

āzürde eylemiş: *İncitmek.*

1. Bir ḥālle ḳalmamış dil-i şeydāda ārzū
   Āzürde eylemiş ġam-ı devrān dimāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 6). [āzürde eylemiş, -miş]*

<u>āzürde eylemis:</u> *İncitmek.*

1. Naẓar mı itdi işābet o çeşm-i bīmāra
   Ki renciş-i remed **āzürde eylemiş** cānā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 2). [āzürde eylemiş, -miş]*

<u>āzürde eyler:</u> *İncitmek.*

1. Perīşān eyleyüp her dem ṣabā zülf-i girih-gīrin
   Faṣīḥ **āzürde eyler** ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı şeydāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 10). [āzürde eyler, -r]*

<u>āzürde ide:</u> *İncitmek.*

1. Bī-bürḳa-i nāz itme güẕer-gehde ḫırām
   Cāʾiz ide āzürde nigāh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 4). [āzürde ide, -e]*

<u>āzürde itmis:</u> *İncitmek, kırmak II zarar vermek.*

1. İtmiş āzürde nigāh-ı ḥasret-ālūdem seni
   ʿIşḳuñ ibrāmıyla itdüm ʿafv-ı düşmen bir günāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 7). [āzürde itmiş, -miş]*

<u>āzürde olmış:</u> *Muzdarip olmak.*

1. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
   Evrādum oldı ṣubḥ u mesā şimdi ya Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 31, Mısra 1). [āzürde olmış, -mış]*

<u>āzürde olmıs:</u> *Muzdarip olmak, incinmek.*

1. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
   Evrādum oldı ṣubḥ u mesā şimdi yā Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 9, Mısra 3). [āzürde olmış, -mış]*

<u>āzürde olur:</u> *İncinmek, kırılmak.*

1. Āzürde olur gül diyü bülbül açamaz bāl
   Gelmiş o ḳadar bāġa kemāl üzre leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 5). [āzürde olur, -ur]*

2. Olur āzürde fikr-i vuṣlatdan
   Ol ḳadar bī-dimāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 7). [āzürde olur, -ur]*

āzürde-dil: *Gönlü kırık, kırgın, öfkeli.*

1. Dile cānā nedür ʿitābuñ var
   Yine **āzürde-dilsüñ** iḥsān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 3). [āzürde-dilsüñ, -süñ]*

āzürde-dil ider: *Gönlü kırılmış, üzgün.*

1. Seni **āzürde-dil ider** her dem
   Nigeh-i gāh gāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 7). [āzürde-dil ider, -er]*

āzürdegī-i ḫāṭır-ı yārān ider miyüz: *Dostların hatırını gücendirmiş, incitmiş olma.*

1. Bu şiʿri hiç niyāz-ı naẕīreyle iy Faṣīḥ
   Āzürdegī-i ḫāṭır-ı yārān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 10). [āzürdegī-i ḫāṭır-ı yārān ider miyüz, -yüz]*

āzürde-i iḫvān olmaḳ: *Kardeşlerinden incinmiş olmak.*

1. Yūsuf-ṣıfat **āzürde-i iḫvān olmaḳ**
   Üftāde-i çeh esīr-i zindān olmaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 1). [āzürde-i iḫvān olmaḳ, -maḳ-maḳ, -]*

āzürde-kām olmazuz: *Kırılmış, gönlü kırık, kırgın olmak.*

1. Eylemeseñ de tekellüm olmazuz āzürde-kām
   Senden iy āyīne-ruḫ rūy-ı maḥabbet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 5). [āzürde-kām olmazuz, -ma, -z, -uz]*

B

bāb: *Husus, mesele, konu.*

1. ʻAm-zāde-i sulṭān-ı rüsül fātiḥ-i Ḫayber
   Her **bābda** ṣāḥib-yed-i ṭūlā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 40). [bābda, -da]*

bāb: *Kapı, eşik, makam, bölüm, konu, mesele II Husus, konu.*

1. Dūr olma Faṣīḥ dergehinden
   Bu **bābda** eyle gel teʾemmül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 10). [bābda, -da]*

bāb maḳdemi: *Kapıda karşılayan, teşrifatçı.*

1. İḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān olup
   Cāmı Faṣīḥ ʿaceb Cemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 9). [bāb maḳdemi, -i]*

bāb-ı maḳdemi: *Kapıda karşılayan, teşrifatçı.*

1. Çeşmüm çerāġ-ı ʿişret ola gerçi bilmezüz
   Teşrīfe bāb maḳdemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 8). [bāb-ı maḳdemi,]*

bāc olursa: *Vergi vermek (güç kullanarak, zorla alınan para).*

1. Her ġonçe ḫūn iken daḫı müşg-i teri sezā
   Ṣad-nāfe **bāc olursa** da müşg-i Tatārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 16). [bāc olursa, -ur, -sa]*

bād: *Rüzgâr, yel.*

1. Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker
   Esdükçe **bād** naḫlden eşkūfeler döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [bād,]*

2. Bād esse naḫlden dökilür jāleler Faṣīḥ
   Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [bād,]*

3. İtdüñ seḥeri ġonçeleri luṭf ile bīdār
   Göñlin ele alduñ yine iy **bād** hezāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 4). [bād,]*

4. Fānūsa ḳoma māniʿ-i vuṣlat olup iy **bād**
Pervāneyi ḳoy şemʿ-i fürūzāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 5). [bād,]*

5. Cūy-bārı **bād** taḥrīk eyleyüp pür-mevc ider
Gūyıya bir nev-cevānuñ tāzeler destārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 5). [bād,]*

6. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
Geldi seḥer **bād** ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 4, Mısra 2). [bād,]*

bād: *Rüzgar II zaman, felek.*

1. Kebāb itmişdi nār-ı intiẓār iy **bād** luṭf itdüñ
Bize olduñ ḳudūm-ı yār-ı zī-şāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [bād,]*

bād: *Rüzgâr, yel. II haberci (ilet bağlamında).*

1. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
Geldi seḥerī **bād** ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 2). [bād,]*

2. Baḥr-i siyehi ḥurūşa ekşer
Bādı dil-i zāruñ āhı dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 40). [bādı, -ı]*

3. İy **bād** var aḥbāba firāḳum ʿarż it
Aḥvāl-i dil-i pür-iftirāḳum ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 1). [bād,]*

4. İy **bād** nesīm-i nev-bahār-ı seḥeri
Gül-ġonçe-i ümmīdimi ḫandān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 127, Mısra 3). [bād,]*

5. Ḥilye-i pāküñ iletmiş gibi **bād**
Kʾolmış elvān-ı çemen-zār ezher *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 7). [bād,]*

bādām: *Badem. II beyitte sevgilinin gözü ile badem arasında ilgi kurulmuştur.*

1. Görüp çeşm ü ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm ol māhuñ
Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine **bādām** ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 8). [bādām,]*

bādām itdiler: *Badem şekline getirmek. II Öfke ile gözlerini kısmak.*

1. Ġonçe-femler murġ-ı cānın şekve-i feryādını
   Güş idüp nergislerin ḫışm ile **bādām itdiler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 8). [bādām itdiler, -di, -ler]*

bād-bān: *Yelken.*

1. İden bu keşti-i ʿışḳa süvār cānumuzı
   Nesīm-i āh ile pür itdi **bād-bānumuzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 2). [bād-bānumuzı, -umuz, -ı]*

bāde: *Kadeh, şarap.*

1. Bize hiç neşve virmiyor sāḳī
   Virdügüñ **bāde** ābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 4). [bāde,]*

2. Biz ol diyār-ı şevḳde perverde olmışuz
   Çün **bāde** neşve-mend ola kim içse ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 4). [bāde,]*

3. Dil-i aʿdā-yı fāsid luṭf ile ṣafvet ḳabūl itmez
   Ne deñlü eyleseñ tedbīr sāḳī **bāde** āb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 4). [bāde,]*

bāde: *Şarap. II göz.*

1. Nūş-ı mey idüp giryeler it ṭurma Faṣīḥā
   Cerr-i ʿalaḳ iʿmāli olup **bāde** süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 10). [bāde,]*

bāde eyleyecek: *Şarap içmek.*

1. Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra
   Sifāl-pāreyi destümde **bāde eyleyecek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 8). [bāde eyleyecek, -yecek]*

2. Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyicek
   Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 8). [bāde eyleyicek, -y, -icek]*

bāde-hᵛār: *Şarap içen.*

1. Şebātın bozmayup artar sükūnı pür-mey olduḳca
   Gerekdür **bāde-ḥ∨ār** olanlara olmaḳ sebū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 4). [bāde-ḥ∨ār,]*

bāde-i ʿışḳa: *Aşk şarabı.*

1. Dil-i pākīze ḳalb-i pūhte gerek
   Bāde-i ʿışḳa her sebū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 6). [bāde-i ʿışḳa, -a]*

bāde-veş olmış: *Şarap gibi, benzeri olmak.*

1. ʿUrūḳ-ı naḫle olmış bāde-veş āb-ı nemā sārī
   Yine gülşende emvāt-ı nebāta tāze cān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 3). [bāde-veş olmış,]*

bā-devlet ü ʿizz: *Saadetle, mutlulukla ve kıymet, itibar, büyüklük, yücelik ile.*

1. Düstūr-ı mükerrem ü müfaḫḫam
   Aḥmed Paşa edāmehuʿllāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 106). [bā-devlet ü ʿizz,]*

bā-devlet ü ʿizz ü rifʿāt-i cāh: *Saadetle, mutlulukla ve kıymet, itibar, büyüklük, yücelik ile makamının yüceliği.*

1. Aḥmed Paşa edām-allāhü
   Bā-devlet ü ʿizz ü rifʿāt-i cāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 106). [bā-devlet ü ʿizz ü rifʿāt-i cāh,]*

baʿd-ez-īn: *Bundan sonra, budan böyle.*

1. Kākülüñ çözdi o şeh açdı livā-yı ḥüsnin
   Baʿd-ez-īn ṣabr u ḳarār-ı dile yāhū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 8). [baʿd-ez-īn,]*

2. Yıḳılsun **baʿd-ezīn** isterse çarḫuñ ṭāḳ-ı vālāsı
   Ṭutulsun mihri olsun münḥasif māh-ı şeb-ārāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 21). [baʿd-ezīn,]*

bādī: *Sebep olan, sebep.*

1. Maḥabbetdür dili taḥrīk ü bī-ārām iden tende
   Ki **bādī** ıżṭırāb-ı şuʿle-i nāra hevādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 6). [bādī,]*

2. Bu cūş-ı giryeme dehrüñ cefāsıdur **bādī**
   Yemüñ telāṭumına rüzgār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 3). [bādī,]*

3. Taḥrīk-i tār-ı nabżuma **bādī** ne olduġın
   Ḳānūn-ı fenn-i ʿışḳuñı dānā ḥakīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 7). [bādī,]*

4. Biz anı şāne dek eyler idük ḳıyās ammā
   Meger bu fitneye **bādī** ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 4). [bādī,]*

5. Ādem bu dār-ı ġamda ne ümmīd ider Faṣīḥ
   Tercīhe **bādi** ẕāt degül iʿtibār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 10). [bādi,]*

6. Giryeñ sebeb-i sürūr u şādī
   Nāleñ feraḥ u neşāṭa **bādī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 12). [bādī,]*

7. Nevā-yı şevḳ-baḫş-ı muṭrib istiʿcāle **bādīdür**
   Faṣīḥā zevraḳ-ı cāme ʿaceb bād-ı muvāfıḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 18, Mısra 1). [bādīdür, -dür]*

8. Bu giryeme kim **bādī** ġam-ı ʿışḳuñdur
   Emvāc-ı pey-ā-pey-i yem-i ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 1). [bādī,]*

bād-ı āhumuz: *Ah rüzgarı oynatmak (Ah rüzgarı estirmek) II feryadı, inlemeyi artırmak.*

1. Ḳalmaz Faṣīḥ ġam yime böyle bu rūzgār
   Bir gün der-i ümīde açar **bād-ı āhumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 10). [bād-ı āhumuz, -umuz]*

bād-ı bahār: *Bahar rüzgarı. II baharın müjdecisi olma bağlamında.*

1. Açılmaduḳca **bād-ı bahār** ile ġonçeler
   Olmaz güşāde ḥāṭır-ı nā-şāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 3). [bād-ı bahār,]*

2. Hep ġonçeleri **bād-ı bahār** itdi şüküfte
Yā Rab dili sen şeb-nem-i luṭfuñla güşād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 3). [bād-ı bahār,]*

bād-ı bahārdan: *Bahar rüzgarı.*

1. Demdür ki gül güşād ola **bād-ı bahārdan**
Bülbül terennüm ide maḳām-ı hezārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 1). [bād-ı bahārdan, -dan]*

bād-ı bahārı: *Bahar rüzgarı.*

1. Nevā-yı bülbüli **bād-ı bahārı** āteşdür
Bu gül-sitān-ı ġamuñ rūzgārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 1). [bād-ı bahārı, -ı]*

bād-ı elem: *Elem, sıkıntı rüzgarı.*

1. Sāḳi cūyende-i āb-ı keremüz luṭfuñdan
Gerd-i ġam **bād-ı elem** ḫuşk-dimāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 4). [bād-ı elem,]*

bād-ı feyż: *Bereket, bolluk rüzgarı.*

1. Bād-ı feyż itsüñ yem-i ṭabʿuñ Faṣīḥā mevc-ḫīz
Lūle-i ḫāmeñden aḳsun naẓm-ı pāküñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 11). [bād-ı feyż,]*

bād-ı ġam u mihnet: *Sıkıntı ve üzüntü rüzgarı.*

1. Yaḳup maḥv eylesün cism-i nizārum āteş-i ḥasret
Uçursun göklere ḫākisterüm **bād-ı ġam u miḥnet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 12). [bād-ı ġam u miḥnet,]*

bād-ı ġam-ı dehri: *Dünyanın keder rüzgârı.*

1. Senüñ tek ḳonmasun dāmānuña gerd-i keder cānā
Çeken **bād-ı ġam-ı dehri** Faṣīḥ-i nā-tüvān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 10). [bād-ı ġam-ı dehri, -ı]*

bād-ı gülsen: *Gül bahçesinin rüzgarı.*

1. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz bir ḫaber var mı
   Seni iy **bād-ı gülşen** görmedük çoḳ rūzgār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 6). [bād-ı gülşen,]*

bād-ı ḫazān: *Sonbahar rüzgarı.*

1. Bir ḳaç gün içre **bād-ı ḫazān** şevḳlerin bozar
   Feryād-ı bülbülān ḳurı bir müddeʿā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 5). [bād-ı ḫazān,]*

bād-ı hevā: *Arzu ve heves yeli.*

1. Bir **bād-ı hevā** Faṣīḥ ẓāhir
   Ṭūfān ider eşk-i çeşmi āḫir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 41). [bād-ı hevā,]*

bād-ı mihnet: *Sıkıntı, bela rüzgarı.*

1. Muḫālif esmede ġāyetde **bād-ı miḥnet** ü kīne
   Taḥammül eyleyemez ḳorḳarın sefīne-i sīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 1). [bād-ı miḥnet,]*

bād-ı muvāfıḳdur: *Uygun, münasip rüzgar.*

1. Nevā-yı şevḳ-baḫş-ı muṭrib istiʿcāle bādīdür
   Faṣīḥā zevraḳ-ı cāme ʿaceb **bād-ı muvāfıḳdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 18, Mısra 2). [bād-ı muvāfıḳdur, -dur]*

bād-ı nesīm: *Hafif esen yel.*

1. Geldi īḳāẓ-ı gülistān iderek **bād-ı nesīm**
   Cūları bāġa şiṭābān iderek **bād-ı nesīm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 1). [bād-ı nesīm,]*

2. Hep ġonçeleri ḫandeye āġāz itdi
   Bilmem ne laṭīfe eyledi **bād-ı nesīm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 4). [bād-ı nesīm,]*

bād-ı nesīm: *Hafif esen rüzgar.*

1. Geldi īḳāẓ-ı gülistān iderek **bād-ı nesīm**
   Cūları bāġa şiṭābān iderek **bād-ı nesīm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 2). [bād-ı nesīm,]*

2. ʿAṭse-rīz oldı yine būy-ı bahār ile çemen
   Geldi neşr-i ḫaber-i cān iderek **bād-ı nesīm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 4). [bād-ı nesīm,]*

3. Ol şeh-i ḥüsn ʿaceb ṭavr ile geldi bāġa
   Zülfüñ eṭrāfa perīşān iderek **bād-ı nesīm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 6). [bād-ı nesīm,]*

4. Bu niyāz ile güẕer-gehde kef açmış eşcār
   Ki gelür berg-i gül iḥsān iderek **bād-ı nesīm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 8). [bād-ı nesīm,]*

5. İy Faṣīḥ itmede īẕār-ı gül-i istiḳbāl
   Herkese dest-i yedüʾl-men iderek **bād-ı nesīm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 10). [bād-ı nesīm,]*

bād-ı nesīmi: *Hafif esen rüzgar.*

1. Bād-ı nesīmi hem-nefes-i muʿciz-i Mesīḥ
   Cānlar bağışlar ādeme vaḳt-i kerīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 7). [bād-ı nesīmi, -i]*

bād-ı nesīm-i ṣubḥ: *Hoşa giden ve hafif esen sabah rüzgarı.*

1. Feyż-āver oldı gülşene **bād-ı nesīm-i ṣubḥ**
   İtdi şüküfte ġonçeyi luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 1). [bād-ı nesīm-i ṣubḥ,]*

bād-ı ṣabā: *Sabah rüzgarı, tan yeli.*

1. Senden iy **bād-ı ṣabā** bir būy-ı rāḥat ḳāniʿüz
   Ṣanma kim berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-ḫ∨āhişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 4). [bād-ı ṣabā,]*

2. Bāġun yie sünbülleri āşüfte vü derhem
   İy **bād-ı ṣabā** kākül-i mekkāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 8). [bād-ı ṣabā,]*

3. İder belāġate **bād-ı ṣabā** ile açılur
   Hevāya itmede dāʾim mütābaʿat ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 3). [bād-ı ṣabā,]*

4. Bolmaz iy **bād-ı ṣabā** berg-i ḥazān-teg saña bār
   Der-i cānānga yitür bu ten-i bī-cān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 5). [bād-ı ṣabā,]*

5. Bülbüle bādī-i teskīn-i elem **bād-ı ṣabā**
Āteş-endāz-ı sitem ammā dil-i pervaneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 52, Mısra 1). [bād-ı ṣabā,]*

6. Ġayrıya peyām-āver olan **bād-ı ṣabā**
Cūş-āver-i baḥr-i iştiyāḳum oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 154, Mısra 3). [bād-ı ṣabā,]*

7. Ḫamūş urġ-ı nevā-senc-i gül-sitān cümle
Meger ki ṭarf-ı Ṣıfāhāndan esdi **bād-ı ṣabā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 2, Mısra 2). [bād-ı ṣabā,]*

bād-ı ṣabādan: *Sabah rüzgarı.*

1. Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep
Bu dem **bād-ı ṣabādan** alınan būy-ı ṣafādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 2). [bād-ı ṣabādan, -dan]*

2. Gelür elbet perīşān bir ḫaberle zülf-i dil-berden
Faṣīḥā itmez oldum ḥāṣılı **bād-ı ṣabādan** ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 10). [bād-ı ṣabādan, -dan]*

3. Dimeñ **bād-ı ṣabādan** nükhet-i zülfin temennā it
Baña taḥmīl-i bār-ı imtinān-ı rūzgār itmeñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 35, Mısra 1). [bād-ı ṣabādan, -dan]*

4. Alıcak **bād-ı ṣabādan** nükhet-i zülfin göñül
Eyleyen āşüfte-dil ʿuşşāḳı hep budur dimiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 28, Mısra 1). [bād-ı ṣabādan,-dan]*

bād-ı ṣabāsından: *Sabah rüzgarı.*

1. Meşām-ı cāna dest-āvīzi būy-ı bī-vefāyīdür
Dimāġ-āzürdeyüm bu gülşenüñ **bād-ı ṣabāsından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 4). [bād-ı ṣabāsından, -sın, -dan]*

bād-ı ṣabāyile: *Sabah rüzgarı.*

1. Eyler ṭaraf ṭaraf şeh-i dey nāmeler revān
Geh āb-ı cūy ile gehi **bād-ı ṣabāyile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 4). [bād-ı ṣabāyile, -y, -ile]*

bād-ı ṣabāyuz: *Sabah rüzgarı.*

1. Biz ‘ālem-i bālā-yı tevāżu‘da hümāyuz
   Ḫarmen-gede-i düşmene biz berḳ-ı ḥaṣal-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 10). [bād-ı ṣabāyuz, -(y)uz]*

2. Ḫarmen-gede-i düşmene biz berḳ-ı ḥaṣal-sūz
   Gülşen-geh-i aḥbāba velī **bād-ı ṣabāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 10). [bād-ı ṣabāyuz, -yuz]*

bād-ı seher: *Seher rüzgarı.*

1. Bāġa nāz eyleyemez jāle-i ter **bād-ı seḥer**
   Ki virür bu dem-i ferḫunde-zemān-ı fīrūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 5). [bād-ı seḥer,]*

bād-ı şimāl: *Kuzey rüzgarı. II Allah'ın inayeti.*

1. Maḥabbet-i şeh-i kevneyn ‘aleyhi ṣalli vü āl
   O şeh ki hükmini cārī iderdi emr itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 32). [bād-ı şimāl,]*

bād-ı ṣubḥ: *Sabah vakti esen yumuşak ve hafif rüzgar.*

1. İy **bād-ı ṣubḥ** kāküline itmeseñ güz̲ār
   Olmazdı böyle bir şīfte-ḥāl-i dil-figār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 1). [bād-ı ṣubḥ,]*

2. Niçe āġāz-ı feryād itmesün bülbül ki **bād-ı ṣubḥ**
   Cihāna neşr-i būy-ı rāz iderken ġonçeye maḥrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 5). [bād-ı ṣubḥ,]*

bād-ı ṣubḥ-gāh: *Seher rüzgarı.*

1. Oldı ḫayli peyām-ı dil mümtedd
   Revā mı **bād-ı ṣubḥ-gāh** meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 6). [bād-ı ṣubḥ-gāh,]*

bād-ı ṣubḥ-ı bahār: *Bahar mevsiminin sabah rüzgarı.*

1. Hevā-yı būy-ı ḥaḳīḳatle **bād-ı ṣubḥ-ı bahār**
   Gezer ṭaraf-be-ṭaraf kū-be-kū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 3). [bād-ı ṣubḥ-ı bahār,]*

bād-ı ṣubḥ-ı nev-bahār: *Ilkbahar sabahının rüzgarı.*

1. Bād-ı ṣubḥ-ı nev-bahār ile açılmış ġonçeler
   Bülbülüñ rāz-ı derūnı āşikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 3). [bād-ı ṣubḥ-ı nev-bahār,]*

bādī-i teskīn-i elem: *Kederi yatıştıran rüzgar, sebep.*

1. Bülbüle **bādī-i teskīn-i elem** bād-ı ṣabā
   Āteş-endāz-ı sitem ammā dil-i pervaneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 52, Mısra 1). [bādī-i teskīn-i elem,]*

bādī-i ʿuryānı olmışdı: *Çıplaklığın sebebi olmak.*

1. Alurdı pençe-i ġam ceyb ü ḫār-ı ġuṣṣa dāmānın
   Bu olmışdı muḥaṣṣal Ḳaysa hep bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 6). [bādī-i ʿuryānı olmışdı, -ı-mış, -dı]*

bādiye-gerd-i heves eylemedüm: *Arzu çölünün dolaşanı olmak.*

1. Olam Faṣīḥ gibi ʻöẕr-ḫvāh-i cürm ü vebāl
   Benem o bādiye-gerd-i heves ki eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 63). [bādiye-gerd-i heves eylemedüm, -me, -dü, -m]*

bāġ: *Bağ, bahçe.*

1. Geldi bahār **bāġa** gelüp ṭarḥ-ı ṣoḥbet it
   Bülbüller ile güft ü şinīd-i maḥabbet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 1). [bāġa, -a]*

2. Āzürde olur gül diyü bülbül açamaz bāl
   Gelmiş o ḳadar **bāġa** kemāl üzre leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 6). [bāġa, -a]*

3. Nesīm müjde-i ʻıyd-ı bahār ile **bāġa**
   Çenār-ı dest-güşā ile merḥabāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 7). [bāġa, -a]*

4. Yā Rab ne gül ne lāle ne süñbül ne **bāġ** vir
   Baña bu çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [bāġ,]*

5. Bu bezmüñ şemʿine pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz
   Bizüm bülbül gibi bu **bāġda** feryādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [bāġda, -da]*

6. Ne **bāġuñ** verdisin būy-āşinā-yı ülfetüñ kimdür
   Ne bezmüñ şemʿisin sūz-āzmā-yı şoḥbetüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 1). [bāġuñ, -uñ]*

7. Bāġa gel feyż-ı nesīm-i nev-bahār eyyāmıdur
   Zevraḳ-ı mey çekmenüñ bu rūzgār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [bāġa, -a]*

8. Ḥaẕer eyle dime ol ḫāldür bu zülf-i ḫoş-būdur
   O **bāġa** dāne dökmişler Faṣīḥā dām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 10). [bāġa, -a]*

9. Bāġa var bir nev-cevānla cām-ı mey gör iy Faṣīḥ
   Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 9). [bāġa, -a]*

10. Cūy-bāruñ **bāġda** her mevci bir beyt-i selīs
    Bülbüle dersin(i) sāzende ḳırāʾat şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 5). [bāġda, -da]*

11. Hezārı **bāġda** bir berg-i terle yād itmez
    Bu rūzgār belī ehl-i ʿışḳı şād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 1). [bāġda, -da]*

12. Bāġa nāz eyleyemez jāle-i ter bād-ı seḥer
    Ki virür bu dem-i ferḫunde-zemān-ı fīrūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 5). [bāġa, -a]*

13. Gelmiş bahār ṭayy-ı bisāṭ-ı ġam eylemiş
    Bāġı kemāl-mertebede ḫurrem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 2). [bāġı, -ı]*

14. O servi daʿvet itmiş **bāġa** eşküm pāyına düşmiş
    Tevaḳḳuf itmemiş ʿömri dırāz olsun hemān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 7). [bāġa, -a]*

15. O serv-ḳāmeti **bāġa** gelür işitmişdür
    Ki ḫayli cūşişi var gül-sitānda enḥāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 5). [bāġa, -a]*

16. Geldi bahār **bāġa** varup ālem eylesek
    Bülbüller ile hem-nefes olsaḳ dem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 1). [bāġa, -a]*

17. Rengīn gül-cemālini pür-şeb-nem eylesek
    Bāġa o serv-ḳāmet ile eyleyüp şitāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 7). [bāġa, -a]*

18. Bāġun yine sünbülleri āşüfte vü derhem
    İy bād-ı ṣabā kākül-i mekkāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 7). [bāġun, -uñ]*

19. Dūd-ı āhum serde sünbül dāġ-ı ʿışḳum tende gül
Bāġda sünbül gerekse olmasun gülşende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 2). [bāġda, -da]*

20. ʿIşḳ ile dāġ dāġdur göñlüm
Pür-gül ü lāle **bāġdur** göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 2). [bāġdur, -dur]*

21. Bāġa nāleyle varup bülbüli ḫāmūş ideyüm
Āh idüp aġlayayın cüy-ṣıfat cūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 1). [bāġa, -a]*

22. Bir cüst ü cūdayum ki çü pervāne vü hezār
Geh **bāġa** gāhi āteş-i sūzāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 10). [bāġa, -a]*

23. Geldi īḳāẓ-ı gülistān iderek bād-ı nesīm
Cūları **bāġa** şiṭābān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 2). [bāġa, -a]*

24. Ol şeh-i ḥüsn ʿaceb ṭavr ile geldi **bāġa**
Zülfüñ eṭrāfa perīşān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 5). [bāġa, -a]*

25. Her laḥẓa fenāsından idüp yād bu **bāġuñ**
Bülbüller ider nāle vü gül çāk-i girībān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 5). [bāġuñ, -uñ]*

26. Ṣanmañ ki jāledür reh-i dūr u dırāzdan
Bāġa gelince derledi ġonçe şitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 6). [bāġa, -a]*

27. Rāġbet eylerdüñ göñül **bāġ** u bahār-ı ʿāleme
Reng ü būy-ı bī-vefāyı ṭuymasaḳ ezhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 3). [bāġ,]*

28. Feyż-ı ṣad-ebr-i bahārı baḫş ide **bāġa** Faṣīḥ
Bir seḥer ruḫṣat virürsem dīde-i giryānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 9). [bāġa, -a]*

29. Muḥīṭ-i girye hemān dem-be-dem füzūn olsun
Ne iḥtiyāc çeker **bāġ** ebr-i nīsāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 8). [bāġ,]*

30. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül iy Faṣīḥ
Bārı **bāġ** eyler baña ol ṭıfl-ı nāzuñ lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 12). [bāġ,]*

31. Söyler Faṣīḥ bulduġını nergis ü güle
Bülbüller ile **bāġuñ** alışmış yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 10). [bāġuñ, -uñ]*

32. Olurdı reng-i ruḫ efsürde ger olınsa ḫayāl
Görince **bāġı** bu vech üzre ḥüsn-i ṣûretle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 16). [bāġı, -ı]*

33. Yine taḫt-ı zümürrüd-fāmına sulṭān-ı gül geçmiş
Hezāruñ **bāġı** ṭutmış ḫārdan feryād u efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 4). [bāġı, -ı]*

34. Mīzāb-ı ḫāme bir ġazel-i āb-dārdan
Demdür ki **bāġa** ab-ı leṭāfet niṣār ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 29). [bāġa, -a]*

35. Ol gül-ʻiẕārı **bāġa** gelür mi dimiş ṣabā
Açmış şükūfe dīdelerin intiẓārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 37). [bāġa, -a]*

36. Eyledük yār ile varup **bāġa**
Ṭarḥ-ı bezm-i şarāb-ı şevḳ-engīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 7, Mısra 1). [bāġa, -a]*

37. Her **bāġa** vara ġonçe-i ḫandān olsun
Āzāde ḳadi serv-i ḫırāmān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 1). [bāġa, -a]*

38. Niçe güşāde ola ġonçe-i dil-i derhem
Sümūm-ı āh eser **bāġuma** ṣabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 2). [bāġuma, -um, -a]*

39. Geldi henüz vaḳt-i mübārek dem-i bahār
Gel **bāġa** eyle tehniyet-i maḳdem-i bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 20, Mısra 2). [bāġa, -a]*

40. Bu **bāġuñ** niçe yıllardur usanduḳ nev-bahārından
Gelen būy-ı ferāġatdür meşāma rūzgārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 58, Mısra 1). [bāġuñ, -uñ]*

41. Evrāḳ-ı şükūfe **bāġı** pür-zīb itdi
Naḳḳāş-ı bahār özge tertīb itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 146, Mısra 1). [bāġı, -ı]*

42. Libās-ı zāġa girsün ʿandelīb-i zār u şeydāsı
Bu **bāġuñ** çün benefşe gülleri hep nīl-gūn olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 23). [bāġuñ, -uñ]*

bāġ: *Bahçe. II dünya.*

1. İy bülbül-i dil naḳşına aldanma bu **bāġuñ**
   Var gülşen-i yek-reng-i maʿānīde sürūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [bāġuñ, -uñ]*

2. Kimüñ bu **bāġda** nev-bāve-i kāmı yitişmişdür
   Gelenler mīve-i maḳṣūdını hep ḫām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 5). [bāġda, -da]*

3. Bülbül-i dīrīnesiyüz biz de bu **bāġuñ** ṣabā
   Degmemek inṣāf mı kām-ı dile būy-ı güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 3). [bāġuñ, -uñ]*

bāġ oldı: *Bağ haline gelmek, bahçe olmak.*

1. Gelmekle dem-i bahāri-i feyż-ı şemīm
   Bāġ oldı miṣāl-i ravża-i dār-ı Naʿīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 2). [bāġ oldı, -dı]*

bāġ u rāġını: *Bahçe ve çimenlik.*

1. Būy-ı nesīm-i şevḳuñ ile rūzgārda
   Geşt ü güẕār itmedeyüz **bāġ u rāġını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 4). [bāġ u rāġını, -ın, -ı]*

bāġ-bān: *Bağcı, bahçıvan II haberci, müjdeci; meyhaneci çırağı.*

1. Baña besdür al ruḫsārı siyeh kākülleri
   Bāġ-bān başına çalsun gülleri sünbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 2). [bāġ-bān,]*

bāġ-bān: *Bahçıvan II âşık.*

1. Zülf-i nigār u (ḳāmetine) serv ü sünbüli
   Teşbīh idüp uzatma meded **bāġ-bān** sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 8). [bāġ-bān,]*

bāġdan bāġa: *Oradan oraya, her yere.*

1. Eyler iḳbāl-i şehen-şāh-ı bahārīden ḫaber
   Bāġdan bāġa gezer peyk-i ṣabā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 8). [bāġdan bāġa,]*

bāġ-ı ʿālem: *Dünya bahçesi.*

1. Gül-ruḫuñsuz **bāġ-ı ʿālem** çeşmüme ḫār oldı āh
   Mihr-i rūyuñsuz günüm zülfüñ gibi tār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 1). [bāġ-ı ʿālem,]*

bāġ-ı ʿālemde: *Dünya bahçesi. II Dünya.*

1. ʿIşḳdur ʿışḳ **bāġ-ı ʿālemde**
   İtdüren ʿandelībe efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 21). [bāġ-ı ʿālemde, -de]*

bāġ-ı ʿālemi: *Dünya bahçesi.*

1. Cihān firdevse dönmiş nev-bahār-ı dil-sitān gelmiş
   Temāşāya ya **bāġ-ı ʿālemi** Dārüʾl-Cinān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 2). [bāġ-ı ʿālemi, -i]*

bāġ-ı ‘ālem-i fānī: *Geçici dünyanın bahçesi.*

1. Ḫudāvendā feżā’il-perverā dāniş-verā ṣadrā
   Eyā ‘adliyle ḫurrem köhne **bāġ-ı ‘ālem-i fānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 64). [bāġ-ı ‘ālem-i fānī,]*

bāġ-ı behcetinüñ: *Sevinç bağı.*

1. Kāküllerin ki zīr-i külāhına ḳoydı yār
   Devşürdi **bāġ-ı behcetinüñ** ṣaçlı sünbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 6). [bāġ-ı behcetinüñ, -i, -nüñ]*

bāġ-ı behişt-i kūyı: *(sevgilinin) cennete benzeyen mahallesinin bahçesi.*

1. Vaṭanumdur vaṭanum **bāġ-ı behişt-i kūyı**
   Niçe ādem ben anı yād u ferāmūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 3). [bāġ-ı behişt-i kūyı, -ı]*

bāġ-ı cemālinden: *Güzellik bağı.*

1. Zülfin oḫşa rūyın öp **bāġ-ı cemālinden** Faṣīḥ
   Gāh sünbül-çīn-i şevḳ ol gāh şeftālū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [bāġ-ı cemālinden, -in, -den]*

bāġ-ı cihānda: *Dünya bahçesi, cennet.*

1. Çoḳ nev-bahār geldi güşāde dil olmaduḳ
   Bāġ-ı cihānda ġonçe gibi beste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 4). [bāġ-ı cihānda, -da]*

bāġ-ı cināndur: *Cennet bahçesi.*

1. Gül ile ṣaḥn-ı çemen **bāġ-ı cināndur** elbet
   Ṣoñra bülbüllere her ḫār u ḫası āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [bāġ-ı cināndur, -dur]*

bāġ-ı fenādan: *Fanilik bahçesi, dünya.*

1. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür bu ḫandeñ iy ġonçe
   Olur mı tā bu deñlü eylemek **bāġ-ı fenādan** ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 4). [bāġ-ı fenādan, -dan]*

bāġ-ı fenāya: *Fanilik bahçesi, dünya.*

1. Bir ġonçe ḳopsa itmede ṣad-nāle ʿandelīb
   Rabṭ eylemiş o mertebe **bāġ-ı fenāya** dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 8). [bāġ-ı fenāya, -ya]*

bāġ-ı firdevse: *Firdevs cennetinin bahçesi.*

1. Ḫuld-i kūyından o ḫūr-veşi aġyār-ı pelīd
   Bāġ-ı Firdevse ḳovarlarsa hemān (kūr) olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 14). [bāġ-ı firdevse, -e]*

bāġ-ı ġayra: *Başka, diğer bağ, bostan.*

1. Tā ki **bāġ-ı ġayra** bir cünbān-ı pervāz olmaya
   Eyledüm müjgānlarum murġ-ı nigāha tel ḳafes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 3). [bāġ-ı ġayra, -a]*

bāġ-ı gül-ḫīz-i maḥabbetden: *Muhabbet, sevgi güllerinin yetiştiği bahçe.*

1. Bāġ-ı gül-ḫīz-i maḥabbetden alur būy-ı kāmı
   Ol ki hengām-ı seḥer mestāne-i ṣahbā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 3). [bāġ-ı gül-ḫīz-i maḥabbetden, -den]*

bāġ-ı ḫār-perverde: *Diken yetiştirilen bağ, bahçe.*

1. Bu şūre-zār-ı kühen **bāġ-ı ḫār-perverde**
   Faṣīḥ bir gül-i ümmīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 9). [bāġ-ı ḫār-perverde, -de]*

bāġ-ı ḥüsninde: *Güzellik bahçesi II sevgilinin bahçe gibi çeşitli güzellik unsurlarını barındıran yüzü.*

1. Bāġ-ı ḥüsninde lebi ġonçe ḫaṭṭı şebbūdur
   Reng-i ruḫsārını seyr it gül-i şeftālūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [bāġ-ı ḥüsninde, -in, -de]*

bāġ-ı ḥüsninüñ: *Güzellik bahçesi.*

1. Bir iki peymāne mey görmiş ki **bāġ-ı ḥüsninüñ**
   Sürḫ-gün nergisleri olmış muṭarrā gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 5). [bāġ-ı ḥüsninüñ, -in, -üñ]*

2. ʿUḳdelerle seyr idenler didiler ol kāküli
   Daḫı **bāġ-ı ḥüsninüñ** açılmamışdur sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 2). [bāġ-ı ḥüsninüñ, -in, -üñ]*

bāġ-ı ḥüsnüñ: *Güzellik bahçesi; sevgilinin mekanı.*

1. Yād idüp ruḫlarını giryeler itdüm vāfir
   Bāġ-ı ḥüsnüñ gül-i raʿnālarına virdüm su *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 6). [bāġ-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

bāġ-ı ḥüsnüñde: *Güzellik bahçesi.*

1. Bāġ-ı ḥüsnüñde terennüm-sāz iken
   İtmemişdi gülle bülbül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 5). [bāġ-ı ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

2. Didüm bir bülbül-i nev-naġme-sencüm **bāġ-ı ḥüsnüñde**
   Tebessüm-rīz olup ol ġonçe-fem didi hezār aḥsent *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 4, Mısra 1). [bāġ-ı ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

bāġ-ı ʿizāruñdan: *Yanak bahçesi, bahçeyi andıran yanak.*

1. Virürsüñ düşmene şeftālular **bāġ-ı ʿiẕāruñdan**
   Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke de bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 5). [bāġ-ı ʿiẕāruñdan, -uñ, -dan]*

bāġ-ı kemāl-mertebede: *Olgunluk derecesinin makamı.*

1. Gelmiş bahār ṭayy-ı bisāṭ-ı ġam eylemiş
   Bāġı kemāl-mertebede ḫurrem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 2). [bāġ-ı kemāl-mertebede,]*

bāġ-ı köhne: *Köhnemiş, eskimiş bahçe.*

1. Kimüñ yitişdirebildi nihāl-i ümmīdin
   Bu **bāġ-ı köhne** ki olmış hevāsı āh-ı ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 4). [bāġ-ı köhne,]*

bāġ-ı maḥabbetüñ: *Muhabbet bağı, bahçesi.*

1. Aḳsun Faṣīḥ cūları **bāġ-ı maḥabbetüñ**
   İtsüñ hemīşe dāmeni āb-ı dü-çeşmi ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 10). [bāġ-ı maḥabbetüñ, -üñ]*

bāġ-ı melāhatuñ: *Güzellik bağı.*

1. İy dil ümīd-i mīve-i vaṣl itme kim o şūḫ
   Bāġ-ı melāḥatuñ daḫı nev-res nihālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [bāġ-ı melāḥatuñ, -uñ]*

bāġ-ı ruḫuñda: *(sevgilinin) yanağının bahçesi.*

1. Dil-i nālānuña mesken o siyeh kāküldür
   Gūyıyā **bāġ-ı ruḫuñda** giceci bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 16, Mısra 2). [bāġ-ı ruḫuñda, -uñ, -da]*

bāġ-ı ṭabʿ-ı faṣīhadur: *Fasih'in tabiatının bahçesi. II Fasih'in yeteneğinin göstergesi olan yer.*

1. Böyle nev-bāve-i suḫan bitmek
   Bāġ-ı ṭabʿ-ı Faṣīḥadur maḥṣūṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 9). [bāġ-ı ṭabʿ-ı faṣīḥadur,]*

bāġ-ı zindegānīden: *Canlılık, hayat bahçesi.*

1. Şemim-ī ẕevḳ alınur **bāġ-ı zindegānīden**
   Zükām-rīz-i ġam-ı hicr olursa būy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 5). [bāġ-ı zindegānīden, -den]*

bağıs: *Vermek, ihsan etmek, bahşetmek.*

1. Mümtāz-ı mesel bir püser-i yektāsın
   Bağışlaya ābāña Ḫudā İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 4). [bağışlaya, -la, -ya]*

bağısla: *Affetmek.*

1. Zemīnde pertev-i mihr olmaz idi hiç pā-māl
   Bağışla medḥüñe küstāḫī-i cesāretimi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 58). [bağışla,]*

bağla-: *Bağlamak, sabitlemek.*

1. Müjgān-ı çeşm-i yār ki mirʾāta ṣaldı ʿaks
   Gūyā iki sipāh ṣāf-ı ceng **bağladı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 8). [bağladı, -dı]*

bāġla: *Bağlamak, tutsak etmek.*

1. Ol sāḥirüñ miyān ile seyr eyle ḫançerin
   Siḥriyle **bāġlamış** bir aḳar ṣuyı mūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 8). [bāġlamış, -mış]*

2. Meyl-i zülfüñde dili bend eyledüñ tedbīr ile
   Bağladuñ gūyā ki bir dīvāneyi zencīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 2). [bağladuñ, -du, -ñ]*

bāġla: *Bestelemek. II şakılamak.*

1. Ṣad-güne reng ile göricek ṣaḥn-ı gülşeni
   Bülbül hezār naḳş-ı ḫoş-āheng **bağladı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 6). [bağladı, -dı]*

bağr: *Bağır II Aşığın gönlü.*

1. Ney gibi **bāġrum** delikdür dāġ-ı ḥasretle Faṣīḥ
   Zaḫm-ı ʿışḳum derk ider güş eyleyen efġānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 9). [bāġrum, -um]*

bahāne: *Bahane, vesile, sebep.*

1. Beni nezāre-i mihr-i ruḫuñdan eyleme menʿ
   Olur maḥabbete meşhūrdur **bahāne** nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 6). [bahāne,]*

2. Maḫṣūṣ-ı cevre rāẓıyam ol bī-terāḥḥüm āh
   Ġayra ider vefāya **bahāne** cefāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 8). [bahāne,]*

bahāne idüp: *Herhangi bir şeyi sebep olarak ileri sürmek.*

1. Olur **bahāne idüp** dād-ḫvāhī-i ġam-ı cevrüñ
   Fütāde-dil gehī būs-ı rikābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 5). [bahāne idüp, -üp]*

bahār: *Bahar mevsimi, ilkbahar.*

1. Geldi **bahār** bāġa gelüp ṭarḥ-ı ṣoḥbet it
   Bülbüller ile güft ü şinīd-i maḥabbet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 1). [bahār,]*

2. Ḫaṭuñ görüp nʾola dil naġme-senc-i şevḳ olsa
   Nevā-yı bülbül-i zāra **bahār** olur bāʿiṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 8). [bahār,]*

3. Zemān-ı gül dem-i güş-ı nevā-yı bülbüldür
   Bahār geldi muvāfıḳ-ı hevā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 1). [bahār,]*

4. Bahār geldi dem-i seyr-i ṣunʿ-ı Mevlādur
   Şükūfelerle çemen saṭḥı naḳş-ı mīnādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [bahār,]*

5. Ġonçe-i ḫāṭırı güşād eyler
   Bir ḫuceste **bahāra** muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 26). [bahāra, -a]*

6. Gelmiş **bahār** ṭayy-ı bisāṭ-ı ġam eylemiş
   Bāġı kemāl-mertebede ḫurrem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 1). [bahār,]*

7. Geldi **bahār** göñlüm açār bir nesīm yoḳ
Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur bir şemīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 1). [bahār,]*

8. Zinhār ḳoparmañ yüregin bülbül-i zāruñ
İtmeñ ṣaḳınuñ ġonçesini çīde **bahāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 1). [bahāruñ, -uñ]*

9. Çemende naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā gördük
Bahār mevsimi geldi güzel hevā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 2). [bahār,]*

10. Geldi **bahār** bāġa varup ālem eylesek
Bülbüller ile hem-nefes olsaḳ dem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 1). [bahār,]*

11. Bahār gelse dil-i zārı şādumān görsem
O mest-i ʿişve ile cām-ı erguvān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 1). [bahār,]*

12. Elümde ḫūn-ı eşk-i çeşm ile ālūde dāmānum
Baña yigdür **bahāruñ** āl-i vālā dest-mālinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 7). [bahāruñ, -uñ]*

13. Bir rūy-ı dil mi görmedi bilmem **bahārdan**
Çıḳdı seḥer ḥarīm-i çemenden ṣabā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 5). [bahārdan, -dan]*

14. Ol meh-i burc-ı leṭāfetden ki dūrum ʿālemüñ
Gelmesün ister **bahārı** ʿıyd u nev-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 6). [bahārı, -ı]*

15. Çü zenbūrān naṣībüm rūzgār āh u enīn itdi
Daḫı būy-ı merāmum almadum ḳaldı **bahārumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 4). [bahārumdan, -um, -dan]*

16. Gehi ḳan aġlaruz geh rūyumuz zerd eylerüz ġamla
Faṣīḥā geçmişüz dehrüñ ḫazānından **baharından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 10). [baharından, -ın, -dan]*

17. Gül açılmış **bahārdur** bu
Mevsim-i lāle-zārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 1). [bahārdur, -dur]*

18. Bahār geldi niçün bülbül-i çemen ḫāmūş
Şehen-şeh-i güle şekvā-yı ḫāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 5). [bahār,]*

19. Bahāruñ şevḳına gülşende bir faṣl-ı ʿacīb oldı
Nevā-yı nev-be-nev itdüñ ben oldum ʿandelīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 1). [bahāruñ, -uñ]*

20. Ġonçeler eşküfte yir yir tācir-i bād-ı şimāl
Çār-sū-yı bāġda açmış **bahāruñ** bārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 4). [bahāruñ, -uñ]*

21. Bahār oldı göñüller ġuṣṣadan āzādedür şimdi
Bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret her ṭaraf āmādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 1). [bahār,]*

22. Hezār dil ne ümīd eyleye bu gülşenden
Olursa faṣl-ı şitāsı eger **bahārı** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 4). [bahārı, -ı]*

bahār geldi: *Ilkbahar mevsiminin zamanı geldi.*

1. Geldi bahār kendüyi gösterdi her nebāt
Bülbül ḳırāʾat itmede āyāt-ı beyyināt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 9, Mısra 1). [bahār geldi, -di]*

2. Bahār geldi açıl gül gibi gülistāna
Gelüp ḫırāma düşer naḫl-i servi dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 1). [bahār geldi, -di]*

bahār olsa: *Bahar olsa, yeniden bahar gelse.*

1. Bahār olsa yine ʿālem diger-gūn olduġın görsek
Bu nüh-ṭās-ı nigūnuñ cāmı gül-gūn olduġın görsek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 42, Mısra 1). [bahār olsa, -sa]*

bahār u faṣl-ı sitāsı: *Bahar ve kış zamanı.*

1. Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd
Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [bahār u faṣl-ı şitāsı,]*

2. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
Yiter bu ‘ālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 12). [bahār u faṣl-ı şitāsı, -sı]*

bahār-ı ʿāleme: *Âlemin bahar mevsimi.*

1. Rāġbet eylerdüñ göñül bāġ u **bahār-ı ʿāleme**
   Reng ü būy-ı bī-vefāyı ṭuymasaḳ ezhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 3). [bahār-ı ʿāleme, -e]*

bahār-ı dil-sitānuñ: *Gönlün bağlandığı bahar mevsimi, güzel ve cazip bahar mevsimi.*

1. Şād olur bülbül **bahār-ı dil-sitānuñ** naḳşına
   Aldanur bī-çāre üç günlük cihānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 1). [bahār-ı dil-sitānuñ, -uñ]*

bahār-ı gül-zārum: *Gül bahçesinin mevsimi.*

1. Hemīşe ʿışḳuñ ile dāġ dāġdur sīnem
   Ne-dīde-rūy-ı ḫazāndur **bahār-ı gül-zārum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 4). [bahār-ı gül-zārum,]*

bahār-ı gül-zārum: *Gül bahçesinin baharı.*

1. Hemīşe ʿışḳuñ ile dāġ dāġdur sīnem
   Ne-dīde-rūy-ı ḫazāndur **bahār-ı gül-zārum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 4). [bahār-ı gül-zārum, -um]*

bahār-ı ʿömr: *Ömür baharı, gençlik.*

1. Faṣīḥ revnaḳı ḳalmaz ṣolar bu gül-ruḫlar
   Olur füsürde-i bād-ı nefes **bahār-ı ʿömr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 10). [bahār-ı ʿömr,]*

2. Geçsün mi böyle ḫayreṭ ile rūzgār-ı ʿömr
   Olsun mı pejmürīde-i ġaflet **bahār-ı ʿömr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 2). [bahār-ı ʿömr,]*

bahr: *Deniz.*

1. Dīde-i terle dil-i perverde māliksin Faṣīḥ
   Devlet-i ʿışḳuñda yāruñ **baḥr** ile kānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 10). [baḥr,]*

2. Peyġām-ı kākülüñden olur mużtārib çü **baḥr**
   Rāżı degül vesāṭat-ı bād-ı ṣabāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 5). [baḥr,]*

3. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde **baḥr** u cūylar
   Gelse de miḳyās-ı dilden mā degül demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 5). [baḥr,]*

4. Gözümde **baḥr** baḥr-ı şevḳuñ ile āb-ı sirişküm
   Göñülde ʿışḳuñ ile derd ü ġam sefīne sefīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 3). [baḥr,]*

5. Olsa nʾola raḳs-ı şevḳa sālik
   Baḥr olmış o dürr-i pāke mālik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 4). [baḥr,]*

6. Baḥr üzre degül ḥabāb yer yer
   Cūduñdan idüp ḥicāb derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 117). [baḥr,]*

7. Vʿey Āṣaf-ı bermekī saḫāvet
   Baḥr üzre degül ḥabāb yer yer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 118). [baḥr,]*

8. Bulınmaz her **baḥirde** gevher-i ʿışḳ
   Ḳonılmaz her ser üzre efser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 1). [baḥirde, -de]*

baḥr: *Deniz II şiir bahri.*

1. Taḥrīre eylemezdi vefā mācerāmuzı
   Eşcār kilk ü **baḥr** midād olsa iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 9). [baḥr,]*

baḥr-: *Deniz.*

1. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
   Fütāde **baḥre** ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [baḥre, -e]*

2. Cüst ü cūya ol dür-i yektā vü māh-ı behceti
   Seyl-i eşküm **baḥre** çarḫa āh-ı sūzānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [baḥre, -e]*

bahr ile ber: *Deniz ve kara. II yerler ve karalar.*

1. Didiler gül ruḫuña dür dişüñe
   Ṭoldı evṣāfuñ ile **baḥr ile ber** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 4). [baḥr ile ber,]*

baḥr oldı: *Deniz olmak.*

1. Endīşe-i kenār ile **baḥr oldı** eşkümüz
   Şimdi Faṣīḥ ġarka-i ʿummān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 9). [baḥr oldı, -dı]*

baḥr ü berri cümle: *Deniz ve karada olan her şey.*

1. Cism ü dili aldı cebri cümle
   Żabṭ eyledi **baḥr ü berri cümle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 34). [baḥr ü berri cümle,]*

baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa: *Aşkın dipsiz, derin denizi.*

1. Libās-ı ʿardan ʿārī olandur efgende
   Bu **baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa** her āşinā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 4). [baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa, -a]*

baḥr-i bī-bün-i pür-cūşda: *Coşkun dipsiz deniz.*

1. Fütāde-i yem-i ʿışḳ olduñ ıżṭırāb itme
   Bu **baḥr-i bī-bün-i pür-cūşda** şinā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 4). [baḥr-i bī-bün-i pür-cūşda, -da]*

bahr-i bī-pāyānsın: *Uçsuz bucaksız deniz.*

1. ʿIşḳ ile gerçi leb-ā-lebsin velī ḫāmūşsın
   Bahr-i bī-pāyānsın ammā mevc urmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 4). [bahr-i bī-pāyānsın, -sın]*

bahr-i cebhe: *Alın denizi. II sevgilinin denize benzer alnı; sevgilinin deniz kenarına benzer alnı.*

1. Tāʿn itse ne deñlü düşmen-i nā-ḥaḳ-gū
   Göstermeye **baḥr-i cebhe** mevc-i ebrū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 2). [baḥr-i cebhe,]*

bahr-i cūd u feyżden: *Bolluk ve bereket denizi.*

1. Ḳaṭreler ṣanma Faṣīḥā **baḥr-i cūd u feyżden**
   Ebr-i ṣubḥ-ı nev-bahārı kenz-i raḥmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 9). [baḥr-i cūd u feyżden, -den]*

<u>baḥr-ı eşküm:</u> *Gözyaşı denizi.*

1. Baḥr-ı eşküm ʿarz-ı emvāc-ı cebīn itmiş görüp
   Girye-i pür-şūr-ı dil gelmiş meẕāḳ-ı yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 3). [baḥr-ı eşküm, -üm]*

<u>baḥr-i feyże:</u> *Bereket, bolluk, fayda denizi.*

1. Seyl-āb-ı eşk-i dīde-i giryāna düşmüşem
   Bir **baḥr-i feyże** belki olam āşinā diyü *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 5). [baḥr-i feyże, -e]*

<u>baḥr-i ġam:</u> *Dert, keder denizi.*

1. Baḥr-i ġam eski āşināmuzdur
   Dest ü pā-ḫorde-i şināmuzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 17, Mısra 2). [baḥr-i ġam,]*

2. Ḳalduḳ bu **baḥr-i ġamda** görinmez kenār ise
   Bir yāneden cefāda göñül rūzgār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 1). [baḥr-i ġamda, -da]*

3. Tā seḥer ol meh ile ʿālem-i āb eylemişüz
   Geçmişüz bir gicede **baḥr-i ġamı** sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 12). [baḥr-i ġamı, -ı]*

<u>baḥr-i giryede:</u> *Gözyaşı denizi.*

1. Seyr-i Sikender eyler idüm **baḥr-i giryede**
   Āyīne-i derūnuma gelse ṣafā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 5). [baḥr-i giryede, -de]*

baḥr-i hemīşe-mevc-zen-i bād-ı ġayretüz: *Gayret, kıskançlık rüzgarıyla hep dalgalanan deniziz.*

1. Keff-i ḫurūş-ı ʿışḳ ile pürdür kenārumuz
   Baḥr-i hemīşe-mevc-zen-i bād-ı ġayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 3). [baḥr-i hemīşe-mevc-zen-i bād-ı ġayretüz, -üz]*

baḥr-i ḥüsni: *Güzellik denizi.*

1. Neden her dem cebīn-i yārda çīn-i gazab bilmem
   O **baḥr-i ḥüsni** taḥrīk itmege kimdür sebeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 2). [baḥr-i ḥüsni, -i]*

bahr-i imkāna: *İmkân denizi.*

1. Didüm düşmez senüñ gibi güher bu **baḥr-i imkāna**
   Görüp deryāya pertāb itdügin ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 2). [baḥr-i imkāna, -a]*

baḥr-i ʿışḳa: *Aşk denizi.*

1. Ṣaḳın düşürme ṣaḳın **baḥr-i ʿışḳa** zevraḳ-ı dil
   Miyānı lücce-i ḫūndur kenārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [baḥr-i ʿışḳa, -a]*

2. Der-i vaṣl olmadı pīrāye-i silk-i ümīd olmaḳ
   Egerçi niçe demdür **baḥr-i ʿışḳa** oldı dil ġavvāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 8). [baḥr-i ʿışḳa, -a]*

3. Siyāh kevkeb-i baḫtuñ olduġını hele bildük
   O gün ki mihr-i ruḫuñ perde-i niḳābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 10). [baḥr-ı ʿışḳı, -ı]*

bahr-i ʿışḳuñ: *Aşk denizi.*

1. Her zemānlar iḫtilāṭ itse nʾola seyl-āb-veş
Bahr-i ʿışḳuñ eskiden göz āşināsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 4). [bahr-i ʿışḳuñ, -uñ]*

baḥr-i leb-ā-leb: *Ağzına kadar dolu (olan) deniz.*

1. Sulṭān-ı ʻArab kān-ı edeb **baḥr-i leb-ā-leb**
Baḫşende-i her maṭlab-ı aʻlā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 37). [baḥr-i leb-ā-leb,]*

baḥr-i midād: *Mürekkep denizi.*

1. Taḥrīre eylemezdi vefā mācerāmuzı
Eşcār kilk ü baḥr midād olsa iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 9). [baḥr-i midād,]*

baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ: *Aşk semtinin denizi.*

1. Faṣīḥ bī-ser ü bī-pā görinür geh görinmezsüñ
Olup girdāb-veş ġavṭa-ḫūr-ı **baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 9). [baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ,]*

baḥr-i mürüvvetsin: *Cömertlik, iyilik denizi II çok fazla cömert olma.*

1. Recā-yı gevher-i ümmīd idersem itme istibʿād
Sen iy pīr-i muġān bir bī-kerān **baḥr-i mürüvvetsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 8). [baḥr-i mürüvvetsin, -sin]*

baḥr-i nev-resīd: *Yeni yeni olgunlaşan deniz, göl, nehir.*

1. Eşk-i çeşmüm itdi deryā-yı sefīd
Sāde-rū bir mīr-baḥr-i nev-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 13, Mısra 2). [baḥr-i nev-resīd,]*

baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış: *Kanla doldurulmuş deniz (gibi) olmak.*

1. Firengī tīġ-i çeşmüñ **baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış**
Girer ḳanına bir demde o kāfir biñ müselmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 13). [baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış, -mış]*

baḥr-i pür-leʾāl ü güher: *Cevher ve incilerle dolu deniz.*

1. Deheni **baḥr-i pür-leʾāl ü güher**
   Ki zebān anda māhī-i mercan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 44, Mısra 1). [baḥr-i pür-leʾāl ü güher,]*

baḥr-i seḫā: *Cömertlik denizi.*

1. İy **baḥr-i seḫā** kūh-ı ḥilm maʿden-i ʿirfān
   V'ey Ṭūr-ı ẕekā Mescid-i Aḳṣā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 53). [baḥr-i seḫā,]*

baḥr-ı şevḳuñ: *Aşk denizi.*

1. Gözümde baḥr **baḥr-ı şevḳuñ** ile āb-ı sirişküm
   Göñülde ʿışḳuñ ile derd ü ġam sefīne sefīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 3). [baḥr-ı şevḳuñ, -uñ]*

bahr-i sirişk-i bī-kerānum: *Sonsuz göz yaşı denizi.*

1. Görüp **baḥr-i sirişk-i bī-kerānum** reşk ü ġayretden
   Faṣīḥ olmaḳda her dem tīre-rūy u ḥışm-gīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 9). [baḥr-i sirişk-i bī-kerānum, -um]*

baḥr-i sirişk-i dīde-i terde: *Islak göz yaşının denizi.*

1. Baḥr-i sirişk-i dīde-i terde şinā naẓar
   Her dem iki kedū ile kūdek-miṣāl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 6). [baḥr-i sirişk-i dīde-i terde, -de]*

bahr-i siyehi: *Karadeniz.*

1. Baḥr-i siyehi ḥurūşa ekṣer
   Bādı dil-i zāruñ āhı dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 39). [baḥr-i siyehi, -i]*

baḥs ide: *Söz etmek, konuşmak.*

1. Feyż-ı ṣad-ebr-i bahārı **baḫş ide** bāġa Faṣīḥ
   Bir seḥer ruḫṣat virürsem dīde-i giryānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 9). [baḫş ide, -e]*

bahs iden: *Ihsan etmek, bağışlamak.*

1. ʿIşḳdur eyleyen gedā şāhı
   Baḫş iden hem gedāya sulṭānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 6). [baḫş iden, -en]*

<u>baḥsāyiş-i bī-nihāyetüñ:</u> *Sınırsız bağışlama.*

1. Yā Rabb hidāyetüñ ümīd eyler dil
   Baḫşāyiş-i bī-nihāyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 2). [baḫşāyiş-i bī-nihāyetüñ, -üñ]*

<u>baḫsende-i her:</u> *Herkesin bağışlayıcısı.*

1. Sulṭān-ı ʿArab kān-ı edeb baḥr-i leb-ā-leb
   Baḫşende-i her maṭlab-ı aʿlā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 38). [baḫşende-i her,]*

<u>bahs-i būde:</u> *Olması mümkün konu.*

1. Hiç edā olmaz miyānıyla dehānı vaṣfı hiç
   Kim iki düşvār **baḫ<u>ş</u>-i būde** vü nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 8). [baḫ<u>ş</u>-i būde,]*

<u>baḫs-ı füsürdegān:</u> *Donuk, hissiz (insanların) bağışlayıcısı.*

1. Dest-gīr-i fütādegān sensin
   Tāb-baḫş-ı füsürdegān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 108, Mısra 2). [baḫş-ı füsürdegān,]*

<u>bahs-i ʿirfānı itmek:</u> *Irfan bahsi üzerine konuşmak.*

1. Ḥavāle eylerüm ṭabʿ-ı selīm-i ṣadr-ı ʿālīye
   Baña aḳrān ile itmek ne lāzım baḫ<u>s</u>-i ʿirfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 82). [baḫ<u>s</u>-i ʿirfānı itmek, -ı-mek]*

<u>baḫsīş ü dād eylemez:</u> *İhsan ve ikram etmek. II Bahşiş vermek ve adaletli davranmak.*

1. Tā key bu zehr-ḫand-i teġāfül meger Faṣīḥ
   Şāhān-ı ḥüsn **baḫşīş ü dād eylemez** mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 10). [baḫşīş ü dād eylemez,]*

<u>baḫsīs-i dād:</u> *Insaf, adalet ihsanı, armağanı.*

1. Telhī-i sitem tā-be-key iy şāh-ı melāḥat
   Bir pāre ne var bendelere **baḫşīş-i dād** it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 6). [baḫşīş-i dād,]*

baḫsiş-i ḫudāyīdür: *Allah'ın hediyesi.*

1. Bu maʿrifet bize hep **baḫşiş-i Ḫudāyīdür**
   Dehānı būse-ḫur-ı dest ü dāmen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 9). [baḫşiş-i ḫudāyīdür, -dür]*

baḫt: *Kısmet, talih, şans, mutluluk.*

1. Biz ḳatʿ-ı naẓar eylemişüz maṭlabumuzdan
   Baḫt ister ise ṣubḥ-ı ḳıyāmetde göz açsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 5). [baḫt,]*

2. Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek
   Bu güne siyāh u nā-mübārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 133). [baḫtum, -um]*

3. Açılmadı ġonçe-i dil-i zār
   Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 136). [baḫtum, -um]*

4. Kebg-i dili bī-şekīb ü ārām itdi
   Her ḫalḳa-i zülfi **baḫtı** ber-dām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 1). [baḫtı, -ı]*

5. Ḫaṭ geldügince eyledi cevrin o meh füzūn
   Baḫtum ne tīre ṭāliʿ ü baḫt-ı siyāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 4). [baḫtum, -um]*

baḫt ister: *Kısmet istemek.*

1. Biz ḳatʿ-ı naẓar eylemişüz maṭlabumuzdan
   Baḫt ister ise ṣubḥ-ı ḳıyāmetde göz açsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 5). [baḫt ister,]*

baḫt-ı ber-dām itdi: *Tuzaklı talih. II tuzaklarla dolu kader haline getirmek.*

1. Kebg-i dili bī-şekīb ü ārām itdi
   Her ḫalḳa-i zülfi baḫtı ber-dām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 1). [baḫt-ı ber-dām itdi,]*

baḫt-ı bī-medārum: *Ters giden, kötü talih.*

1. Baña raḥm itmedüñ dirīġ dirīġ
   Ne ʿaceb **baḫt-ı bī-medārum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 6). [baḫt-ı bī-medārum, -um]*

baḫt-ı siyāh olur: *Kara baht, kötü talihli olmak.*

1. Ḫaṭ geldügince eyledi cevrin o meh füzūn
   Baḫtum ne tīre ṭāliʿ ü **baḫt-ı siyāh olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 4). [baḫt-ı siyāh olur, -ur]*

baḫt-ı siyāhumuz: *Kötü talih, kara yazı.*

1. ʿArż-ı cemāl itmedi gitdi o māhumuz
   Ḥayfā müsāʿid olmadı **baḫt-ı siyāhumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 2). [baḫt-ı siyāhumuz, -umuz]*

baḫt-ı siyeh-kārdan: *Kötü talih, kara baht.*

1. Tā böyle tīre olmaz idi rūzumuz Faṣīḥ
   Ḫvāb olsa çeşm **baḫt-ı siyeh-kārdan** cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 10). [baḫt-ı siyeh-kārdan, -dan]*

bahtiyār: *Mutlu.*

1. Zihī zemān-ı ṭarab mevsim-i hümāyûn-fāl
   Ki **baḫtiyār** ü müsāʿid zemāne-i muḥtāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 2). [baḫtiyār,]*

baʿīd: *Uzak II İhtimal vermeme.*

1. Bu deñlü vaḥşet ile ol perīyi rām itsem
   Baʿīd görmeñüz insānda çoḳ kerāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 16). [baʿīd,]*

2. Teşrīf iderse ḫānemi ol meh degül **baʿīd**
   Āsār-ı tālīʿüm şeref-i kevkebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [baʿīd,]*

3. Dildür o tercemān-ı maḥabbet degül **baʿīd**
   Her bir müjeyle söylese ṣad-mācerā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 7). [baʿīd,]*

ba‘īd: *Uzak II İhtimal vermeme.*

1. O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola **ba‘īd**
   Nedür mutāf cünûd-ı melā’ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [ba‘īd,]*

2. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme **ba‘īd**
   Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 53). [ba‘īd,]*

baʿīd itdüñ: *Mahrum etmek, yoksun bırakmak.*

1. Beni tevcīh-i rūy-ı iltifātuñdan **baʿīd itdüñ**
   Seni āyīne ile rū-be-rū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 3). [baʿīd itdüñ, -dü, -ñ]*

baʿīd itme: *Mahrum etmek, yoksun bırakmak.*

1. O dem ki farḳ idemez dīde ḫ∨īş u bīgāne
   Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 46). [baʿīd itme, -me]*

ba‘īd itme: *Mahrum etmek, yoksun bırakmak.*

1. Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
   O dem ki farḳ idemez dīde ḫ∨ış u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 46). [ba‘īd itme, -me]*

baʿīd ola: *Uzak olmak.*

1. Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ
   O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 20). [baʿīd ola, -a]*

2. Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd
   Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 20). [ba‘īd ola, -a]*

baʿīd olmayayum: *Uzak olmak.*

1. Hem-demliginden olmayayum bir nefes baʿīd
   Bir laḥẓa olmasun dil-i şeydā cüdā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 21). [baʿīd olmayayum, -ma, -ya, -yum]*

bāʿis: *Sebep olan, sebep.*

1. Āşüftegī-i zülfe sebeb sen degül misin
   Baʿis bu deñlü fitneye hep sen degül misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 54, Mısra 2). [baʿis,]*

2. Bī-gāye bülendī-i cenābuñ
   Bāʿis dü-cihāna evvel āḫır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 38). [bāʿis,]*

bāʿis nedür: *Sebep nedir.*

1. Nedür Faṣīḥ bu deñlü ʿadāvete bāʿis
   O tünd-ḫū bize hiç bilmezüz neden düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 9). [bāʿis nedür, -dür]*

bāʿis olur: *Sebep olmak.*

1. ʿAceb mi çekmege āġūşa yārı istemesem
   Sükūn-ı keştīye çün kim kenār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [bāʿis olur, -ur]*

2. Ḫaṭuñ görüp nʾola dil naġme-senc-i şevḳ olsa
   Nevā-yı bülbül-i zāra bahār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 8). [bāʿis olur, -ur]*

3. Şikestegī-i ser-i zülf-i dil-rübāya Faṣīḥ
   Derūn-ı dilde olan inkisār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 10). [bāʿis olur, -ur]*

4. Ṣafā-yı ḫāṭıruma laʿl-i yār olur bāʿis
   Neşāṭ-ı bezme mey-i ḫoş-güvār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 2). [bāʿis olur, -ur]*

5. Bu cūş-ı giryeme dehrüñ cefāsıdur bādī
   Yemüñ telāṭumına rüzgār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 4). [bāʿis olur, -ur]*

6. Açılsa ġonçe ʿaceb mi nevā-yı bülbülden
   Güşāyiş-i dile **bāʿis olur** hevā-yı laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 6). [bāʿis olur, -ur]*

bāʿis-i ʿadāvetdür: *Düşmanlık sebebi.*

1. Bu çarḫ-ı kec-rev ile **bāʿiş-i ʿadāvetdür**
   Şikāyet itsem olur istiḳāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 3). [bāʿiş-i ʿadāvetdür, -dür]*

bāʿis-i ʿafv: *Affedilmenin ve bağışlanmanın sebebi, gerekçesi.*

1. Fiʿl-i bed ġayrun nikū-kār olmasın īcāb ider
   Bāʿiş-i ʿafv u kerem olmaḳ günāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [bāʿiş-i ʿafv,]*

bāʿis-i āzārındur: *Paylama, azarlama sebebi.*

1. Min baʿd nedür **bāʿiş-i āzārındur**
   Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 3). [bāʿiş-i āzārındur, -ın, -du, -r]*

bāʿis-i çīn-i cebīn: *Alın kırışıklığının sebebi. II (sevgilinin) kızgınlıkla surat asmasının sebebi.*

1. Emvāc-ı baḥr-i girye ki dāmen-nişīn olur
   Ol tünd-ḫūya **bāʿiş-i çīn-i cebīn** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 2). [bāʿiş-i çīn-i cebīn,]*

bāʿis-i efzūnī-i maḥabbet olur: *Aşkın artmasına sebep olmak.*

1. Niyāzımuz nigeh-i iltifātuñı gāhī
   Budur ki **bāʿiş-i efzūnī-i maḥabbet olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 18). [bāʿiş-i efzūnī-i maḥabbet olur, -ur]*

bāʿis-i ifşā-yı rāz olabilinmez: *Sırrı açığa vermeye, açıklamaya neden olmak.*

1. Bāʿiş-i ifşā-yı rāz olabilinmez dōstum
   Neşve-i ʿışḳuñla mey keyfiyyeti kemdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 5). [bāʿiş-i ifşā-yı rāz olabilinmez, -a, -bil, -in, -mez]*

bāʿis-i ʻizzeti: *Değer, ikram sebebi.*

1. İy **bāʿiş-i ʻizzeti** Faṣīḥüñ
   Kendüye bu himmeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 65). [bāʿiş-i ʻizzeti, -i]*

bāʿis-i rūşen-i şeh-rāh-ı nebī: *Peygamberliğin işlek yolunu aydınlatan sebep.*

1. Merḥabā iy şeb-i Miʿrāc-ı Nebī
   Bāʿiṣ-i rūşen-i şeh-rāh-ı Nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 2). [bāʿiṣ-i rūşen-i şeh-rāh-ı nebī,]*

bāʿis-i tāb u tebüm: *Şiddetli parlaklık ve ışığın sebebi.*

1. İtsem suʾāl ḥāl-i dilin gösterür Faṣīḥ
   Zülf ü ruḫuñ ki **bāʿiṣ-i tāb u tebüm** budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 10). [bāʿiṣ-i tāb u tebüm, -üm]*

bāʿis : *Sebep olan, sebep.*

1. Hücūm-ı giryeme **bāʿiṣ** nevā-yı bülbüldür
   Hevā-yı ʿışḳ ile cūş eyler āb-ı enhārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 7). [bāʿiṣ,]*

2. Kimüñ meftūnı olduñ iy perī-rūyum nihān söyle
   Nedür **bāʿiṣ** sükūta söyle iy şūḫ-ı cihān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 2). [bāʿiṣ,]*

baḳ-: *Bakmak, seyretmek.*

1. Baḳduḳca ruḫ-ı yāra niyāz eylerüm elbet
   Ṭūṭī gibi mirʾāt ile güftār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 5). [baḳduḳca, -duḳ, -ça]*

baḳ: *Üzerinde durmak, meyl etmek, önem vermek.*

1. Hele teġāfül idüp ehl-i ṭabʿa **baḳmazsın**
   Felek senüñ bilelüm çeşm-i raġbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 11). [baḳmazsın, -maz, -sın]*

2. Mey içdügince **baḳılmaz** cemāl-i meh-veşine
   O şūḫ ʿiẕārına gūyā niḳāb-ı āl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 3). [baḳılmaz, -ıl, -ma, -z]*

baḳ: *Bakışı bir şey üzerine çevirmek.*

1. Bir tāb var göñülde ki dūzaḫ kebāb olur
   Bir neşʿe var serāba **baḳarsam** şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [baḳarsam, -ar, -sa, -m]*

baḳ: *Bakmak, seyretmek.*

1. Kem-raġbetī-i çārsū-yı dehr o ḥadde
   Baḳmazlar eger Yūsufı biñ kerre mezād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 8). [baḳmazlar, -maz, -lar]*

2. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [baḳılsa, -ıl, -sa]*

3. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [baḳılsa, -ıl, -sa]*

4. Baḳılmaz ārıżuña āteşīn bir āyīnedür
   Taḥammül eyleyemez pertev-i nezāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [baḳılmaz, -ıl, -maz]*

5. Gehī emvāc ile ṣad-cā şikeste saṭḥ-ı mīnādur
   Gehī **baḳsañ** hemān āyīne-i ṣāf u mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [baḳsañ, -sa, -ñ]*

6. Bir şübhe ḳalur mı hele tevhīd-i Ḫudāda
   Baḳ ʿāleme gör keyf ile kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 6). [baḳ,]*

7. Baḳsun sipihrüñ āyīne-i tāb-nākine
   Maʿlūm idinmek isteyen iy dil żamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 5). [baḳsun, -sun]*

8. Bir kāfir-i sitem-ger-i ḥüsnüñ esīridür
   Ḥāl-i dil-i figāra **baḳar** şefḳat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 8). [baḳar, -ar]*

9. Yine nūş-ı mey itmiş rūy-ı dil-ber āl āl olmış
   Baḳılmaz ʿārıż-ı pür-tābına mihr-i cemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 2). [baḳılmaz, -ıl, -maz]*

10. Ne giryānum **baḳup** efʿāl-i nā-şāyesteme bir dem
    Ne yād itdüm siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli āh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 7). [baḳup, -up]*

11. Dūd-ı āhum sünbülüm dāġ-ı tenümdür güllerüm
    Ṣaḥn-ı gül-zār-ı ġamem **baḳ** güllerüm sünbüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 2). [baḳ,]*

12. O māh-rūya naẓar āfiṭābı nʾeylersin
    Siyāh zülfine **baḳ** müşg-ı nābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 2). [baḳ,]*

13. Cihāna ṣalınan āşūbe **baḳ** ol serv-ḳāmetden
Ḫaber ṣormaḳ ne lāzım fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 1). [baḳ,]*

14. Baḳar ḳıyās iderin bir cevānı āyīne
Seḥer ki mihr ile eyler muvācehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 7). [baḳar, -ar]*

15 Cūy-ı eşkümde nihāl-i ḳaddini seyr eylegil
Baḳ bu bir āb-ı ṣāfa rūḥ-ı revānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 8). [baḳ,]*

16. Seyr it emvāc-ı sirişk-i al ile ruḫsārumı
Baḳma hergiz rūy-ı baḥr-i bī-kerānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 6). [baḳma, -ma]*

17. Ṭurra-i ṭarrāra **baḳ** ol ʿārıż-ı rengīnde
Görmedüñse al gül üzre muṭarrā sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 3). [baḳ,]*

18. Ḳanāʿat gelmedi **baḳmaḳdan** ol āyīne-ruḫsāra
Anuñçün ḫ∨āb-düşmen eyledüm bu çeşm-i bīnāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 7). [baḳmaḳdan, -maḳ, -dan]*

19. Baḳınca nabżuma derdüm eger çi bildi ṭabībüm
Marīż-ı ʿışḳa didükde nedür ʿilāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 3). [baḳınca, -ın, -ca]*

20. Ne iḥtimāl idi āyīne göstere tims̲āl
Velīk yād-ı s̲ebātiyle **baḳsalar** min-baʿd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 50). [baḳsalar, -sa, -lar]*

21. Baḳ rūy-ı yār yāresine ṣunʿ-ı Ḥaḳḳı gör
Māh-ı bedirde muʿciz-i envār-ı şaḳḳı gör *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 22, Mısra 1). [baḳ,]*

22. Gör gör nicʾolur melek felekde
Baḳ yāra o fülk-i bād-tekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 27). [baḳ,]*

23. Ṣāf çekmiş idi perī vü cān hem
Kim **baḳmaġa** ḥayf iderdi ādem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 10). [baḳmaġa, -maġ, -a]*

24. Cebīni ṣūret-i zāhirde ṣāfī çīn-i kederden
Baḳılsa āyīne-i dilde rūy-ı rāḥatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 33, Mısra 2). [baḳılsa, -ıl, -sa]*

25. Mecnūna naẓar kūh dirüz bir kāha
Ferhāda **baḳınca** kūha biz kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 4). [baḳınca, -ınca]*

26. ʿIşḳuñda niçe olmasun ʿālem ḥayrān
Baḳma āyīne-i mihre zībā mehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 4). [baḳma, -ma]*

<u>baḳ:</u> *Anlamak, farkına varmak.*

1. Baḳ mertebesin Leylī ile Ḳays-ı żaʿīfün
Ol nāziş ise ʿarż-ı himem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 7). [baḳ,]*

2. Baḳ dūd-ı dil ü dīde-i ḫūn-bār-ı Faṣīḥa
Açıldı yine gülleri sünbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 9). [baḳ,]*

<u>baḳ:</u> *Bakmamak, yüz vermemek.*

1. Cānā sirişk-i dīde-i ḫūn-bāra **baḳmaduñ**
Naḳd-i niyāz-ı ʿāşıḳ-ı ġam-ḫ∨āra **baḳmaduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 1). [baḳmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

2. İy dil raḳīb ile yine var bir muʿāmele
Meclisde cünbiş-i müje-i yāra **baḳmaduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 4). [baḳmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

3. ʿArż-ı merāma iy dil ʿaceb cürʾet eyledüñ
Ṭiġ-ī ʿitāba ḫançer-i āzāra **baḳmaduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 6). [baḳmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

4. Dest-i nevāziş-i nigehüñ iy ṭabīb-i cān
İtdüñ dirīġ nabż-ı dil-i zāra **baḳmaduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 8). [baḳmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

5. Bir kerre hiç nigāh-ı teraḥḥumla sevdigüm
Ḥāl-i Faṣīḥ-i bī-kes ü bīmāra **baḳmaduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 10). [baḳmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

<u>bakar bakar:</u> *Uzun uzun bakmak, uzun uzadıya bakmak.*

1. Varur nigāh-ı ser-i kākül-i siyāh iderin
Baḳar baḳar dil-i āşüfte-ḥāle āh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 2). [baḳar baḳar, -ar]*

<u>bāḳī:</u> *Daimi, sonsuz.*

1. Tā ḫūn-ı dil ü laḫt-ı ciger **bāḳīdür**
   Biz ārzū-yı mey ü kebāb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 3). [bāḳīdür, -dür, -]*

bāḳī: *Allah. II daimi, kalıcı, sonsuz.*

1. Eglendi murād-ı cān-ı nā-şād
   Bāḳī anuñ ʿafv u luṭf u iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 182). [bāḳī,]*

2. Baḳī anuñ emr ü hükm ü fermān
   Dergāh-ı Ḫudāya ilticā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 183). [baḳī,]*

bāḳī: *Ötesi, geri kalanı.*

1. Bāḳī anuñ ʿafv u luṭf u iḥsān
   Baḳī anuñ emr ü hükm ü fermān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 179). [bāḳī,]*

baḳma: *Bakmak, dikkat etmek II Güvenmek, beklenti içinde olmak.*

1. Düşme mirʾāt-ı dil-i aḥbāba dīde-rūşen ol
   Kimseye hiç kendʾüzüñden ġayrı **baḳma** sen sen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 2). [baḳma,]*

bāl: *Kanat.*

1. Niyāz u nāz-ı ʿışḳ idrāk olınmaz bir zemān ancaḳ
   Fiġān itmekde bülbüller yaḳar pervāneler **bāli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 6). [bāli, -i]*

bāl açamaz: *Kanat açmak, uçmak, hareket etmek.*

1. Āzürde olur gül diyü bülbül açamaz bāl
   Gelmiş o ḳadar bāġa kemāl üzre leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 5). [bāl açamaz, -a, -ma, -z]*

bāl itdi: *Kol kanat germek, sahiplenmek.*

1. Yaʿnī biri Rūmili kenārı
   Bāl itdi gören kenār-ı yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 12). [bāl itdi, -di]*

bāl ü perīn: *Kol kanat.*

1. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverüñ
   Düşmek içün zīr-i pāyına yaḳar **bāl ü perīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 48, Mısra 2). [bāl ü perīn,]*

bāl ü perīn eylemiş: *Kol kanat edinmek, uçma aracı haline getirmek.*

1. Āşiyān-sāz-ı gülistān-ı riyāż-ı vuṣlatem
   Berg-i gülden eylemiş bāl ü perīn bülbüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 4). [bāl ü perīn eylemiş, -miş]*

bāl ü perīn yakar: *Kol ve kanat yakmak. II aşığın sevgiliye kavuşma arzusu ile canından vazgeçmesi bağlamında.*

1. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverin
   Düşmek içün zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Muamma 1, Mısra 2). [bāl ü perīn yaḳar, -ar]*

bāl ü perümüz: *Kol kanat.*

1. Ne var olmayıcaḳ **bāl ü perümüz** sūzān
   Pervāne-i ʿışḳ şevḳ-ı nārı bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 3). [bāl ü perümüz, -ümüz]*

bālā: *Yüksek II yüce.*

1. Olsaḳ nʾola ser-figende çün bu tīmār
   Bālāya nigāh idemezüz maḥcūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 4). [bālāya, -ya]*

bālā: *(Sevgilinin) uzun boy(u).*

1. Eyler ise ʿaceb dem ü ʿālemdür iy Faṣīḥ
   Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi **bālā** ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 10). [bālā,]*

1. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend idi
   Ol dem ki tīr-i āhum alup ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 7). [bālā,]*

bālā vü nişīb itmem: *Yükselmek ve alçalmak.*

1. Benem ol rāst-rev ser-mest-i cām-ı ıżṭırāb olsam
   Reh-i ʿışḳuñda üft ü hīz-i **bālā vü nişīb itmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 4). [bālā vü nişīb itmem,]*

bālā vü pest: *Yüksek ve alçak.*

1. Yoḳ manṣıb-ı ḥayāta daḫı iʿtibārumuz
   Bālā vü pest rütbe-i ʿālem ne kārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 1). [bālā vü pest,]*

bālādan pervāzı itmede: *Yüksekten uçmak.*

1. Pervāzı evc-i maʿnīde bālādan itmede
   Ṭabʿuñ senüñ suḫanda Faṣīḥā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 9). [bālādan pervāzı itmede, -me, -de]*

bālā-ḳadān-ı sehr-i rūm: *Anadolu şehirlerinin uzun boyluları.*

1. ʿĀşıḳa serkeş olur **bālā-ḳadān-ı şehr-i Rūm**
   Merd-perver bir zemīndür dil-beri tünd-hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 3). [bālā-ḳadān-ı şehr-i rūm,]*

bālāya çeker: *Yukarı çekmek.*

1. Çekdürme ile o ḫūri-peyker
   Bālāya çeker melekdür ejder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 2). [bālāya çeker, -er]*

bāl-i perīye: *Kanat çırpan peri.*

1. Bāl-i perīye beñzedi naḳş u nigārda
   Yoḳdur miṣāli mirvaḥa-teg rūzgārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 71, Mısra 1). [bāl-i perīye, -ye]*

bāliġ: *Erişmiş, ulaşmış, vasıl.*

1. ʿAceb mi ḳaṭre-i eşk olsa hem-behā-yı leʾāl
   Nezāket-i gül-i gülşen o ḥadde **bāliġ** kim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 14). [bāliġ,]*

bālīn: *Yastık.*

1. Bālīni eger kim felek-i aṭlas olursa
   Ẓann itmezem ārām ide şūrīde serüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 5). [bālīni, -i]*

2. Eger ḫāra ise nerm ola çün sīm
   Ve **bālīne** ḳona bir kez ser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 4). [bālīne, -e]*

bāliş: *Yastık.*

1. İtmez suʾāl kimse Faṣīḥ ʿālemüñde ol
   Ḫārā mı seng-i ḫāre midür **bālişüñ** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 10). [bālişüñ, -üñ]*

bāliş-i ārām: *Rahat, huzur yastığı.*

1. Āsitānuñ **bāliş-i ārām** u rāḥatdur dile
   Ḫāk-i pāyuñ tūtiyā-yı ʿayn-i ʿizzetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 7). [bāliş-i ārām,]*

bāliş-i ḫārā: *Taştan yastık.*

1. Zīr-i serde seng-i miḥnet **bāliş-i ḫārā** yiter
   Dilde sevdā-yı maḥabbet ʿanber-i sārā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 1). [bāliş-i ḫārā,]*

bāl-sūzān: *Kanat yanması, kanat yanığı.*

1. ʿIşḳ ol şemʿ-i ʿālem-ārādur
   İtdi Cibrīli **bāl-sūzānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 12). [bāl-sūzānı, -ı]*

ban: *Ben, birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış şekli.*

1. Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn
   Beyt-i ḥazeni **baña** nişīmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 136). [baña, -a]*

baña: *Ben, birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış şekli.*

1. Yārsuz gül-zār-ı ʿālem künc-i mātemdür **baña**
   ʿIyd u Nevrūzı göñül māh-ı Muḥarremdür **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [baña,]*

2. Yārsuz gül-zār-ı ʿālem künc-i mātemdür **bañа**
ʿIyd u Nevrūzı göñül māh-ı Muḥarremdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 2). [bañа,]*

3. Dīde-i terle dil-i pür-tābımuñ memnūnıyam
Girye vü āh eylemekde yār u hem-demdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [bañа,]*

4. Bāʿiş-i ifşā-yı rāz olabilinmez dōstum
Neşve-i ʿışḳuñla mey keyfiyyeti kemdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 6). [bañа,]*

5. Bī-tekellüf iy perī āyīne-i meh-ṭalʿatuñ
Ḫ∨ābda seyr eylemek bir başḳa ʿālemdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 8). [bañа,]*

6. Feyż-ı ışḳ-ı yār ile bir ḥālet el virdi Faṣīḥ
Künc-i külḫan gülşen-i pür-sebz ü ḫurremdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 10). [bañа,]*

7. Gülşenüñ sensüz güli sūzende aḫkerdür **bañа**
Lālenüñ her bergi ḫūn-ālūde ḫançerdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 1). [bañа,]*

8. Gülşenüñ sensüz güli sūzende aḫkerdür **bañа**
Lālenüñ her bergi ḫūn-ālūde ḫançerdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 2). [bañа,]*

9. Rişte-i dil oldı çün be-güsiste-i dest-i sitem
Dīdeden rīzān olanlar dürr ü gevherdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 4). [bañа,]*

10. Lāle-zār-ı ʿışḳ iden ṣaḥn-ı feżā-yı sīnemi
Gülsitān-ārā-yı behcet bir gül-i terdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 6). [bañа,]*

11. Ben ki dāmen der-miyān-ı ṣıdḳ u iḫlāṣam müdām
Ḫilʿat-i āzār u luṭfuñ hep berāberdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 8). [bañа,]*

12. Giryemi cūy-ı çemen-zār-ı niyāz iden Faṣīḥ
Bir ḳad-i şimşād serv-i nāz-perverdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 10). [bañа,]*

13. Serde sevdā-yı ser-i zülfüñ ki devletdür **bañа**
Gūyıyā şeh-perr-i şāhīn-i saʿādetdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [bañа,]*

14. Serde sevdā-yı ser-i zülfüñ ki devletdür **bañа**
Gūyıyā şeh-perr-i şāhīn-i saʿādetdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 2). [bañа,]*

15. Ḫ∨āhişüñ aġyār-ı bed-ḫ∨āha degüldür iltifāt
İy vefā- nā-āşinā maḳṣūd eẕiyyetdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 4). [bañа,]*

16. Sīr-āb-ı zindegī bir ʿāşıḳ-ı dil-teşneyem
Ḫançer-i ḫūn-rīz-i cānān āb-ı raḥmetdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 6). [bañа,]*

17. Āsitānuñ bāliş-i ārām u rāḥatdur dile
Ḫāk-i pāyuñ tūtiyā-yı ʿayn-i ʿizzetdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 8). [bañа,]*

18. Dest-i dilberden gelen seng-i cefānuñ iy Faṣīḥ
Her biri bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [bañа,]*

19. Āteş-i ʿışḳuñla gülşen künc-i külḫandur **bañа**
Künc-i külḫan ʿārızuñ şevḳıyle gülşendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 1). [bañа,]*

20. Āteş-i ʿışḳuñla gülşen künc-i külḫandur **bañа**
Künc-i külḫan ʿārızuñ şevḳıyle gülşendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 2). [bañа,]*

21. Bir gül ü şemʿi mi var dehrüñ taʿalluḳ itmeyem
Bülbül ü pervānesi ser-cümle düşmendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 4). [bañа,]*

22. Hasretüñle dīdede iy Yūsuf-ı gül-pīrehen
Her ser-i müjġān-ı ter dil-dūz sūzendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [bañа,]*

23. ʿAzm-i şeh-rāh-ı ferāġat eylemek düşvārdur
Her nigāh-ı nā-pesendī güne reh-zendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 8). [bañа,]*

24. Seyre gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı iy Faṣīḥ
Çeşmümüñ her biri bir mīnālı revzendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [bañа,]*

25. Dāġ-ı ʿışḳuñ bir gül-i şad-berg-i gülşendür **bañа**
Her fetīl-i şuʿle tā key şemʿ-i rūşendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 1). [bañа,]*

26. Dāġ-ı ʿışḳuñ bir gül-i ṣad-berg-i gülşendür **bañа**
Her fetīl-i şuʿle tā key şemʿ-i rūşendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [bañа,]*

27. Ebruvānuñ ḥasretinde ṭāk-ı miḥnetdür felek
Nev-nihāl-i āsumān ser-tīz-i nāḫundur **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 4). [bañа,]*

28. Bülbül-i ʿışḳum müsāvīdür **bañа** āteşle gül
Her ser-i ḫār-ı çemen aʿlā nişīmendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 5). [bañа,]*

29. Bülbül-i ʿışḳum müsāvīdür **bañа** āteşle gül
Her ser-i ḫār-ı çemen aʿlā nişīmendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 6). [bañа,]*

30. Ol melek-ruḫsārı görmeklik beni med-hūş ider
Nūr-ı çeşm-i iştiyāḳum nār-ı eymendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 8). [bañа,]*

31. Āsumān-ı feyż-ı maʿnādur ki ṭabʿuñ iy Faṣīḥ
Noḳṭa-i naẓm-ı münīrüñ mihr-i rūşendür **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 10). [bañа,]*

32. Laḫt laḫt itdürdi ceyb-i ṣabrumı fürḳat **bañа**
Gelse kāse ḫūn-ı dil nūş itdürür ḥasret **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 1). [bañа,]*

33. Laḫt laḫt itdürdi ceyb-i ṣabrumı fürḳat **bañа**
Gelse kāse ḫūn-ı dil nūş itdürür ḥasret **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [bañа,]*

34. Çün ṣafā-yı ḫāṭıruñ oldı ṣafā-yı ḫāṭırum
Ẕevḳ u şādī hep saña derd ü ġam u miḥnet **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [bañа,]*

35. Bilmezem ḥāṣıyyeti çeşm-i ġazālāna gider
Ḳaysa vāḳıʿ olmamışdur dil viren vaḥşet **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [bañа,]*

36. Ḳanḳı bezmüñ yādıdur feryād-ı mestān itdüren
Ḳanḳı cāmuñ neşvesindendür bu keyfiyyet **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [bañа,]*

37. Kākül-i cānāne-veş ḥālüm perīşān iy Faṣīḥ
Gelmedi ʿışḳ içre bir hengām-ı cemʿiyyet **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [bañа,]*

38. Cānā bu ḳısmet olmış ezelden saña **baña**
Dirler belā-yı ḥüsn saña mübtelā **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 1). [baña,]*

39. Cānā bu ḳısmet olmış ezelden saña **baña**
Dirler belā-yı ḥüsn saña mübtelā **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 2). [baña,]*

40. Bīgāne eylemiş beni ṣabr u şekībden
Sen yār-ı bī-vefāyı iden āşinā **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 4). [baña,]*

41 Ḳasd-ı sitem idersüñ idüp ġayra iltifāt
Hep ṣūret-i vefāda idersüñ cefā **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 6). [baña,]*

42. Ṣāf eyleyenler āyīne-i ḳalb-i ʿāṣıḳı
Virmişler inkisār-ı derūndan ṣafā **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 8). [baña,]*

43. Gerden-nihād-ı ḥüsn-i rıżāyam naṣībüme
Ḥūr-ı cinān Faṣīḥ saña dil-rübā **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 10). [baña,]*

44. Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
Murādum üzre **baña** ʿıyd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [baña,]*

45. Fikr-i rūyuñ göz açdurur mı **baña**
Dīdede naḳş-ı ḫ∨ābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 5). [baña,]*

46. Gönderdi **baña** nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
Geldi seḥerī bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 1). [baña,]*

47. Faṣīḥā meyl idüp her serv-ḳad pāyına yüz sürmem
Baña müşkildür olmaḳ gülşen-i ʿālemde cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 10). [baña,]*

48. Ġayra güşāde āyīne-veş rūy-ı iltifāt
Baña gelince çīn ile pür cebhe-i ġażab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 4). [baña,]*

49. Güş idüp eyleye şāyed **baña** ol māh meded
Yitiş imdādıma iy āh-ı seḥer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [baña,]*

50. Benem o ṭūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū
Meges ḳadar **baña** raġbetden ʿār ider ḳannād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [baña,]*

51. Ne revādur **bańa** bir ḥarfi dirīg eyleye yār
Düşmen-i rū-siyehe göndere her dem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [bańa,]*

52. Ol tīri kim raḳībe atar dil-rübā **bańa**
Her biri nār-ı gayret ile bir şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [bańa,]*

53. Bańa raḥm itmedüñ dirīġ dirīġ
Ne ʿaceb baḫt-ı bī-medārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 5). [bańa,]*

54. Dimez idüñ **bańa** zāhid bu āh u zār nedür
Bileydüñ āteş-i dil-sūz-ı intizār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [bańa,]*

55. Yā Rab ne gül ne lāle ne süñbül ne bāġ vir
Bańa bu çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [bańa,]*

56. Sāḳī ġam-ı cihānı idem bil ki ber-ṭaraf
Āb istedükçe sen **bańa** cām-ı şarāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [bańa,]*

57. Sīnemde penbelerle nʾola ṣaḳlasam anı
Dāġ-ı maḥabbetüñ **bańa** bir yādigārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 8). [bańa,]*

58. Şanmañ ḥased-i dāʾim ider bā-neseb eyler
Cevri **bańa** bu çarḫ-ı felek bā-niseb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 2). [bańa,]*

59. Yāra istīġnā düşer düşdükce ḫāk-i pāya ben
Ḳısmet olmış aña nāz itmek **bańa** ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 8). [bańa,]*

60. Besdür aġyāra bu deñlü rūy-ı dil iy māh bes
Bańa da āyīne-i ruḫsārıñı ṣun bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 2). [bańa,]*

61. Ol kim **bańa** laʿlüñ ezelī mültemes itmiş
Şehd-i lebüñe merdüm-i çeşmüm meges itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 1). [bańa,]*

62. Bańa külḫanla gülşen farḳı ʿışḳuñda ne mümkindür
Ya āteş gül-sitān olmış ya olmış gül-sitān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 5). [bańa,]*

63. Baña her ḳaṭre eşküm olmada bir dāġ-ı aḫker-sūz
Olurmış tāb-ı hiddetle meger āb-ı revān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 7). [baña,]*

64. Yā Rab żāyiʿ itme leʾāl-i sirişkümi
İt **baña** sübḥa-i güher-i pür-behā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 8). [baña,]*

65. Baña naḳl eyledi şāhen-şehī-i devlet-i ʿışḳ
Dergehümde çalınur şām u seḥer nevbet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 1). [baña,]*

66. Ben mīr-i meclis-i suḫan-ārāyiyüm Faṣīḥ
Mānend-i ḫāme **baña** münāsib nedīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 10). [baña,]*

67. Baña aʿlā idi müşk-i Ḫoten kuḥl-ı Sıfāḫāndān
Gözümden gerd-i rāhuñ şüst ü şū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 7). [baña,]*

68. Elümde ḫūn-ı eşk-i çeşm ile ālūde dāmānum
Baña yigdür bahāruñ āl-i vālā dest-mālinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 7). [baña,]*

69. Görmemek cām-ı meyi sāḳī münāsibdür **baña**
Keşf-i rāz itmekde zīrā ṣabr u teʾḫīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 7). [baña,]*

70. Baña eyyām-ı hecrüñ hep berāber gösterür cānā
Ki sensüz rūşenī-i rūz u tārīkī-i şeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 7). [baña,]*

71. Ben ʿāşıḳum münāsib olan şimdilik **baña**
Āzāde künc-i külḫan iken gülşen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 3). [baña,]*

72. Ḫār var pāyumda el virmez **baña** seyr-i çemen
Dāġ var başumda ġamdan ḳayd-ı destār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 3). [baña,]*

73. El ṣunmazam olursa eger māʾide-i cān
Laḫt-ı ciger olsun **baña** bī-minnet-i dūnān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 2). [baña,]*

74. Bulmazdı sükūn āteş-i dil olmasa eşküm
Bulındı ʿaceb demde **baña** dīde-i giryān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 4). [baña,]*

75. Rāh-ı ʿışḳuñda bürehne-pā vü ser abdāluñam
Dest-i aʿdādan **bañа** seng-i melāmetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 8). [bañа,]*

76. Bañа tāʿlīm-i ʿışḳ itmişler eyyām-ı ṣabāvetden
Debistān-ı cihānda s̱āniʿ-i Ḳays-ı dil-efgārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 6). [bañа,]*

77. Ġubār-ı ġamla göz açdurmaz iy Faṣīḥ **bañа**
Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 9). [bañа,]*

78. Miḥnet-i hicrüñle ol deñlü zaʿīf oldı tenüm
Āfiṭābum sāye-i cismüm **bañа** bār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 4). [bañа,]*

79. Ġayra vefāyı itdi füzūn cevr içün **bañа**
Yāruñ Faṣīḥ ḳaṣdı bizi imtiḥān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 9). [bañа,]*

80. Bañа nāz itmegi min baʿd ḳoysun çarḫ-ı hercāyī
Çıḳardum rişte-i dilden dür-i baḥr-i temennāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 1). [bañа,]*

81. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül iy Faṣīḥ
Bārı bāġ eyler **bañа** ol ṭıfl-ı nāzuñ lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 12). [bañа,]*

82. Bañа düşnām-ı vāfir eyledüñ aġyār içün kāfir
Bu cevri eylemezdüñ ʿāşıḳa īmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 7). [bañа, -+a]*

83. Cevher-i eşyā daḫı meknūz iken düşmen **bañа**
Tāc-ı Keykāvūs-ı ʿışḳuñ gevher-i şāhānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 5). [bañа,]*

84. Mesken itdi iy perī ʿışḳuñ **bañа** tenhāları
Çeşm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 5). [bañа,]*

85. Göz açdurursa **bañа** ger bu rūzgār-ı şedīd
Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [bañа,]*

86. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
O ẓulmi eyledi aʿdā-yı kīne-ḫ∨āh **bañа** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [bañа,]*

87. Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü luṭfuñ
Külāh ber-ser ü ber-dūş ḫırḳa-i tecrīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [baña,]*

88. Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin
Göz açdurursa **baña** ger bu rūzgār-ı şedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [baña,]*

89. O ẓulmi eyledi aʿdā-yı kīne-ḫvāh **baña**
Ki nûr-ı dīde-i Zehrā'ya itdi anı Yezīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 35). [baña,]*

90. Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü luṭfuñ
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin ʿibāda pīş-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 51). [baña,]*

91. Göz açdurursa **baña** ger bu rūzgār-ı şedīd
Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʻādetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 33). [baña,]*

92. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
O ẓulmi eyledi aʻdā-yı kīne-ḫvāh **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 42). [baña,]*

93. Külāh-ı ber-ser ü ber-dūş-ı ḫırḳa-i tecrīd
Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʻināyet ü luṭfuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 58). [baña,]*

94. Hemīşe cānib-i Ḥaḳdan beni ider işġāl
Baña hemīşe güneh muṭṭaṣıl ḫaṭā- pīşe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 72). [baña,]*

95. İżāʻat itmededür bīhüde bu ḳīl ile ḳāl
Fütādeyüm **baña** dest-i kerīmüñ eyle kerem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 76). [baña,]*

96. Ḥavāle eylerüm ṭabʻ-ı selīm-i ṣadr-ı ʻālīye
Baña aḳrān ile itmek ne lāzım baḥṣ-i ʻirfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 82). [baña,]*

97. Keyfiyyet-i teẕekküri bulmaz muḫayyile
Geldi **baña** o mertebe ġamdan kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 4). [baña,]*

98. Tekye-gāhum lāle-veş ʿışḳuñla ṭaġ oldı **baña**
Kūyuñı yād eyledüm ṭaġ üsti bāġ oldı **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 1, Mısra 1). [baña,]*

99. Tekye-gāhum lāle-veş ʿışḳuñla ṭaġ oldı **baña**
Kūyuñı yād eyledüm ṭaġ üsti bāġ oldı **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 1, Mısra 2). [baña,]*

100.İy ʿÖmer laʿl-i lebüñ Fārūḳ-ı Aʿẓamdur **baña**
Ḫaste-i dil-teşne-i ʿışḳum ġıdā semdür **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 2, Mısra 1). [baña,]*

101. İy ʿÖmer laʿl-i lebüñ Fārūḳ-ı Aʿẓamdur **baña**
Ḫaste-i dil-teşne-i ʿışḳum ġıdā semdür **baña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 2, Mısra 2). [baña,]*

102. Gönderdi **baña** nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
Geldi seḥer bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 4, Mısra 1). [baña,]*

103. Baña telḫ oldı ʿayş-ı zindegānī-i cihān sensüz
Gerekmez sensüz iy rūḥ-ı revānum cism ü cān sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 32, Mısra 1). [baña,]*

104. Ġam-ı sevdā-yı mühr-i laʿl-i teng-i gevher-efşānı
Baña devr itdürür biñ kerre ṣaḥra-yı Süleymānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 75, Mısra 2). [baña,]*

105. Beyt-i ḥazeni **baña** nişīmen
Gencīne-i mīm ki hükm-i Bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 139). [baña,]*

106. Cāy itdi **baña** harābe-zārı
Bir yana ġam-ı diyār-ı ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 141). [baña,]*

107. Dimeñ bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin temennā it
Baña taḫmīl-i bār-ı imtinān-ı rūzgār itmeñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 35, Mısra 2). [baña,]*

108. Āteş-i ḥasret laṭīf itdi ser-ā-pā cismümi
Lāzım oldı gülşen-i ʿışḳa nesīm olmaḳ **bana** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 49, Mısra 2). [bana,]*

109. Ḫāşāk-i sivāyı eylesün ḫaḳister
Yā Rab **baña** bir sūz-ı maḥabbet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 4). [baña,]*

110. Ḥaḳḳumda yiter vażʿ-ı sitem iẓhār it
Ġayra nigeh-i luṭf **baña** āzār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 2). [baña,]*

111. Eşʿārını ġayruñ itdi naẕmum tensīḫ
Sānī **bańa** yazmamışdur ehl-i tārīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 2). [bańa,]*

112. Geldi **bańa** zehr-i ġam maḥabbetle leẕīẕ
Kim renc ü belā olur maʿiyyetle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 1). [bańa,]*

113. Oldur **bańa** peyġām-ı belāġat dāʾim
Tā mebdeʾ-i Feyyāżdan olur teblīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 3). [bańa,]*

114. Ben āteşüm āteş **bańa** gülşende ise
Çesbān görinür sūz ile sensüz külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 3). [bańa,]*

115. Yā Rab **bańa** tevfīḳıñı hem-rāh eyle
Ṣahbā-zede-i ġafletüm āgāh eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 1). [bańa,]*

116. ʿIşḳuñ **bańa** her şāmını bir sūḫte-i dāġ
Aġyāra dili çü ʿanber-i ḫām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 3). [bańa,]*

117. O ser-mest-i hüner üftāde-i ḫāk-i helāk oldı
Ḥarām olsun **bańa** peymāne-i ʿayş u mey-i ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 16). [bańa,]*

118. Bańa lāzım degül yārān ile şimden girü ülfet
O mīr-i meclis-i faẕl u hünerden çün cüdā oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 18). [bańa,]*

119. Ümīd ü yeʾsden ḳaṭʿ-ı naẕar ḳıldum **bańa** dehrüñ
Gerekmez Yūsuf-ı kām u Züleyhā-yı temennāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 25). [bańa,]*

120. Felek bir dāġ yaḳduñ cāna kim dūd-ı siyāhından
Bańa rūşen günüm çün şām-ı ḥasret tīre-nāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 36). [bańa,]*

bańa gelince: *(sıra) bana geldiğinde, bana karşı.*

1. Gelince bańa nesīm-i seḥer pür-āteş eser
Feżā-yı bāġına ġayruñ hemīşe dil-keş eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 14, Mısra 2). [bańa gelince, -ince]*

bā-naṣīb itmem: *Nasiplendirmek, pay vermek.*

1. Devādan derd-i ʿışḳ-ı dil-rübāyı **bā-naşīb itmem**
Helāk olsam da izḥār-ı temennā-yı ṭābīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 1). [bā-naṣīb itmem, -me, -m]*

bā-neseb eyler: *Ölçülü, orantılı etmek.*

1. Şanmañ ḥased-i dāʾim ider **bā-neseb eyler**
Cevri baña bu çarḫ-ı felek bā-niseb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 1). [bā-neseb eyler, -r]*

bāng-i ceres: *Çan sesi.*

1. Ḥaẕer it bār-ı dilüñden ḥaẕer it kim ʿışḳuñ
Maḫmil-i ḳāfile **bāng-i ceres** āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [bāng-i ceres,]*

2. Güft ü gū olmaz nesi var ise hep dilden geçer
ʿĀrifüñ cemmāzesi **bāng-i ceres** bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 6). [bāng-i ceres,]*

bāng-i ceres-i āteş: *Ateşten çanın sesi.*

1. Ḥaẕer it bār-ı dilüñden ḥaẕer it kim ʿışḳuñ
Maḫmil-i ḳāfile bāng-i ceres āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [bāng-i ceres-i āteş,]*

bāng-i kelāġ: *Kuzgun sesi. II rakip.*

1. Nevā-yı dil-keşüñ itme iżāʿat iy bülbül
Bu güne gülşene **bāng-i kelāġ** yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 4). [bāng-i kelāġ,]*

bāng-i melāmet: *Kınama sesi. II kınanma dedikoduları.*

1. Çeşm-i idrāküz ser-ā-pā ḫūn-ı ḥasret ḳāniʿüz
Gūş-i hūşuz her zemān **bāng-i melāmet** ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 2). [bāng-i melāmet,]*

bāng-i ṣaġīrimüz: *Küçük, ufak haykırış.*

1. Eyler remīde gülleri **bāng-i ṣaġīrimüz**
Ol ʿandelīb-i bī-eşer-efġān-ı vaḥşetüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 4). [bāng-i ṣaġīrimüz, -imüz]*

bāng-i zāġ itdüm: *Karga sesi çıkarmak.*

1. Nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb ü **bāng-i zāġ itdüm**
   Birin güş-ı ḳabūle itmedi şāyeste çarḫ-ı dūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 6). [bāng-i zāġ itdüm, -dü, -m]*

bā-niseb eyler: *Ölçülü, orantılı etmek.*

1. Şanmañ ḥased-i dāʾim ider bā-neseb eyler
   Cevri baña bu çarḫ-ı felek **bā-niseb eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 2). [bā-niseb eyler, -r]*

bār: *Ağırlık, yük II sıkıntı; sorumluluk.*

1. Yār aġyārıyla dil **bārıyla** biz ḳalduk Faṣīḥ
   Kūşe-i tārīk-i derd ü ġussadā bī-yār u kes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 9). [bārıyla, -ı, -yla]*

2. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül iy Faṣīḥ
   Bārı bāġ eyler baña ol ṭıfl-ı nāzuñ lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 12). [bārı, -ı]*

3. Bolmaz iy bād-ı ṣabā berg-i ḥazān-teg saña **bār**
   Der-i cānānga yitür bu ten-i bī-cān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 5). [bār,]*

4. İy ḳuvveti çoḳ ḳudreti çoḳ ḥażret-i Bārī
   Bu ʿabd-i żaʿīf üzre ḥafīf eyle bu **bārı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 56, Mısra 2). [bārı, -ı]*

5. Menzillerini kām ise kaṣd-ı kāruñ
   Taḫfīf idegör esb-i tamaʿdan **bāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 2). [bāruñ, -uñ]*

bār: *Defa, kez, sefer.*

1. Söyleñ meded Faṣīḥ edeb-i nā-şināsa kim
   Her **bār** o ter-mizāca varup sıḳlet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 10). [bār,]*

bār: *Meyve. II yük, bohça.*

1. Ġonçeler eşküfte yir yir tācir-i bād-ı şimāl
   Çār-sū-yı bāġda açmış bahāruñ **bārını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 4). [bārını, -ın, -ı]*

bār oldı: *Yük olmak, ağır gelmek.*

1. Miḥnet-i hicrüñle ol deñlü zaʿīf oldı tenüm
   Āfiṭābum sāye-i cismüm baña **bār oldı** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 4). [bār oldı, -dı]*

bār olmasun: *Yük olmak, ağır gelmek.*

1. Kimseler hiç mübtelā-yı ḥasret-i yār olmasun
   Çeşmine her sāye-i müjgānı bir **bār olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 2). [bār olmasun, -ma, -sun]*

bārān: *Yağmur.*

1. Zihī kāşāne kim reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
   Şikeste cāmı saḳfından ki ṭamlar abı **bārānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 2). [bārānuñ, -uñ]*

bāre-i dil-keş ḫırāmuñ: *Salınışı ile gönül cezbeden zülüf. II sevgilinin saçı.*

1. Cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat ol birez
   Bāre-i dil-keş-ḫırāmuñ luṭf it iy meh-rū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [bāre-i dil-keş ḫırāmuñ,]*

bāre-i şeb-reng-i tālīʿ: *Bahtın kara renkli atı. II feleğin siyah renkli atı.*

1. İy Faṣīḥ irmek olurdı menzil-i maḳṣūdıma
   Bāre-i şeb-reng-i tālīʿ n'eyleyem ġāyet zebun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 10). [bāre-i şeb-reng-i tālīʿ,]*

bāre-i ṭabʿ-ı heves-cūyem: *Hevesli, tutkulu yaradılış (şairlik yeteneği) atı.*

1. ʿİnānın aldı elden **bāre-i ṭabʿ-ı heves-cūyem**
   Dil-i mürdem be-ḫ∨āb-ı ġafletem güm-kerde-rāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 3). [bāre-i ṭabʿ-ı heves-cūyem, -em]*

bāreka'llāh: *Beğeni ve övgüyü dile getirmek için 'Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun, maşallah' anlamında bir dua sözü.*

1. Bāreka'llāh zihī nuṭḳ-ı miṣāl-i ʿÌsā
   K'itdi bir demde niçe mürde-dilānı iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 1). [bāreka'llāh,]*

bār-gāh: *Özel izinle gidilen yer, dergâh II sevgilinin huzuru.*

1. ʿĀṣıḳum pādişāh-ı mülk-i dilüm
   Bu felek köhne **bār-gāhumdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [bār-gāhumdur, -um, -dur]*

bār-gāh-ı ʿizz ü rifʿatdür: *Yücelik ve azizlik makamı.*

1. Sāyesinde ser-bülend olmış niçe şāh u gedā
   Bār-gāh-ı ʿizz ü rifʿatdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 8). [bār-gāh-ı ʿizz ü rifʿatdür, -dür]*

bāri: *Bari, en azından, hiç olmazsa.*

1. Cihānda ḳalmadı çün merd-i nükte-dān ile ülfet
   Miṣāl-i Ḳays ideyin **bāri** vaḥşiyān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [bāri,]*

2. İdersüñ būy-ı zülf-i yārı bizden iy ṣabā imsāk
   Dil-i āşüftenüñ ḥāli nedür **bāri** ḫaber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 8). [bāri,]*

3. Tā key çü ġonçe çīn-i cebīn iy sitem-pesend
   Bir kerre **bāri** sen de ruḫ-ı cān-ı zāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 8). [bāri,]*

4. Gelüp bir gice de **bārī** senüñ mihmānuñ olsaydı
   Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 4). [bārī,]*

5. Beni iy rūzgār-ı dūn **bārī**
   Bir ġarīb āşinā diyāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 3). [bārī,]*

6. Tenhā bu göñül oldı ṣafādan ʿārī
   Yārān-ı ṣafānuñ biri gelse **bārī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 82, Mısra 2). [bārī,]*

7. Bu dām-ı pür-mihenden bir ḳadem evvel rehā bulsaḳ
   Bu ġamla günde biñ kez ölmeden **bāri** ḫalāṣ olsaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 30). [bāri,]*

bāri: *Varlıklara biçim verip şekillendiren ve onları mükemmel bir surette yaratan Allah.*

1. □cād ideli cihānı **Bārī**
ʿĀlemlere ḥükmüñ itdi cārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 7). [bārī,]*

bār-ı cevri: *Eziyet yükü II büyük sıkıntı, acı.*

1. Taḥammül itmeye küh-sāra söyleseñ iy dil
O **bār-ı cevri** ki bu rūzgārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 6). [bār-ı cevri, -i]*

bār-ı dilüñden: *Gönül yükü, keder.*

1. Ḥaẕer it **bār-ı dilüñden** ḥaẕer it kim ʿışḳuñ
Maḫmil-i ḳāfile bāng-i ceres āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 3). [bār-ı dilüñden, -üñ, -den]*

bār-ı emel: *Isteklerin yükü. II erişilmesi zor istekler.*

1. Eyler dirīġ sāye-i naḫl-i ḳadin henüz
Bir gün olur ki **bār-ı emel** rāyegān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 14). [bār-ı emel,]*

bār-ı ġam: *Gam, keder yükü; eziyet, sıkıntı yükü.*

1. İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek
Çekelüm **bār-ı ġam** u miḥneti ser-menzile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 2). [bār-ı ġam,]*

bār-ı ġam-ı ġayret: *Azmin dert yükü.*

1. Yārı her dem çeker āġūşına aġyār dirīġ
Biz hemān bīhüde **bār-ı ġam-ı ġayret** çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 8). [bār-ı ġam-ı ġayret,]*

bār-ı ġam-ı ʿışḳı: *Aşk kederinin yükü.*

1. Faṣīḥ ol kaşı yanuñ bilmedüm **bār-ı ġam-ı ʿışḳı**
Çekilmez derd imiş kim ḳāmet-i ṣabrum kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 9). [bār-ı ġam-ı ʿışḳı, -ı]*

bār-ı ġam-ı tüvān-şiken-i ebruvān-ı yār: *Sevgilinin kaşının [aşıkın] gücünü kıran derdinin yükü.*

1. Bār-ı ġam-ı tüvān-şiken-i ebruvān-ı yār
   Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dil-i derd-iltişāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 7). [bār-ı ġam-ı tüvān-şiken-i ebruvān-ı yār,]*

bār-ı ġamın: *Gam yükü.*

1. Çeken minnet bilüp **bār-ı ġamın** tek cānuñ olsaydı
   Ne aġlarduñ bu cevri eyleyen cānānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 1). [bār-ı ġamın, -ın]*

bār-ı girān-ı minnet-i sāḳīyi: *Sakinin minnetinin [başa kakmasının] ağır yükü.*

1. Bār-ı girān-ı minnet-i sāḳīyi çekmezüz
   Lāzım gelürse ḫūn-ı dile minnet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 3). [bār-ı girān-ı minnet-i sāḳīyi, -yi]*

bār-ı hüner: *Marifet yemişi, sanatkarlık ürünü, meyvesi.*

1. Hevā-yı ʿālem-i maʿnādan itseñ iktisāb-ı feyż
   Hemīşe iy nihāl-i kilk-i ter **bār-ı hüner** virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 12). [bār-ı hüner,]*

bār-ı miḥneti: *Dert, sıkıntı yükü.*

1. O **bār-ı miḥneti** kim bu dil-i endūh-gīn çekdi
   Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 1). [bār-ı miḥneti, -i]*

bār-ı minnet-i şeb-nem: *Çiğ tanesi (kadar) minnet yükü.*

1. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh u giryeyle
   Ne **bār-ı minnet-i şeb-nem** Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [bār-ı minnet-i şeb-nem,]*

bār-ı vaṭan: *Memleket yükü.*

1. Güle tercīḥ olınur ḫār-ı vaṭan
   Çekilür her ne ise **bār-ı vaṭan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 2). [bār-ı vaṭan,]*

bār-keş-i luṭf-ı leʾīmān olmam: *Aşağılık kişilerin lütuflarının hamalı olmayı reddetmek.*

1. Ben müntesib-i dūde-i dūnān olmam
   Ben **bār-keş-i luṭf-ı leʾīmān olmam** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 91, Mısra 2). [bār-keş-i luṭf-ı leʾīmān olmam, -ma, -m]*

bas: *Baş kimse. II maksûd; Ferhâd bağlamında Şîrin.*

1. Faṣīḥ kūh-ken olmazdı tīşesüz āzād
   Ki kārı **başa** iletmekde ālet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 10). [başa, -a]*

bas: *Kendine, kendisine.*

1. Ḳoparmaḳda felek **başuma** her sāʿat ḳıyāmetler
   ʿAceb memnūn olurdum bir gün evvel gelse ferdāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 27). [başuma, -um, -a]*

bas: *Önde, ileri gelen.*

1. Ceng itmede **başda** zülfi māhir
   Ser-leşker-i ḥüsnidür o kāfir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 31). [başda, -da]*

bas: *Bir işe girişmek, harekete geçmek.*

1. Dil-i teng ṭurfe sāḳī meded itme cāmı teklīf
   Bilürüm ya āh u zāra ya da keşf-i rāza **başlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 4). [başlar, -la, -r]*

bas: *Baş, düşünce, fikir, zihin.*

1. Ḫār var pāyumda el virmez baña seyr-i çemen
   Dāġ var **başumda** ġamdan ḳayd-ı destār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 4). [başumda, -um, -da]*

2. İy meh güẕer-i tīr-i ḳażādan ḥaẕer eyle
   Bu nüh felegi **başuña** ister siper eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 2). [başuña, -uñ, -a]*

3. Ne ḳayd **başa** gül ü lālesi bu gül-zāruñ
   Faṣīḥ saña dil-i dāġ dāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 9). [başa, -a]*

4. Ḳays ile nʾola cünūndan olsam hem-pā
Sevdā-yı ser-i kāküli var **başumda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 4). [başumda, -um, -da]*

bas: *Bastırmamak, çiğnetmemek.*

1. Āteş-i sūzānumı **başdurmadum** ḫākistere
İtmedüm meʾlūf-ı pīrāhen Faṣīḥā sīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 9). [başdurmadum, -dur, -ma, -du, -m]*

bas üzre: *(Aşığın) başı üzre. Belirtilen istekleri içtenlikle yapmayı kabul etmeyi anlatan bir söz.*

1. Her kesüñ rāzını itmekle derūnında nihān
İtdi **baş üzre** mekān oldı mükerrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 4). [baş üzre,]*

başdan: *Başından beri, öteden bu yana.*

1. Faṣl-ı gül germ-rev-i cānib-i bāġ itdi bizi
Nāza **başdan** yine muḥtāc-ı ayāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 2). [başdan,]*

başdan çıḳarur: *Doğru yoldan saptırmak.*

1. Naḳd-i cānı virür elbet gören ol sīm-teni
ʿĀşıḳı ḥaḳ bu ki **başdan çıḳarur** ol pehlū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 8). [başdan çıḳarur, -ur]*

başdur: *Bastırmak. II üstün gelmek, miktar olarak fazla olmak.*

1. Başdurmışam āba Nīl ile Ceyhūnı
Żabt eyleyemem dü-dīde-i pür-ḫūnı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 1). [başdurmışam, -mış, -am]*

başın belāsıdur: *Baş belası, sorumluluk gerektiren.*

1. Her zemān bir zülf-i pür-ḫam mübtelāsıdur göñül
ʿĀşıḳuñ ḥāṣıl bu kim **başın belāsıdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 2). [başın belāsıdur, -dur]*

başına çaldı: *Bir şey, öfke ve nefret ile vermek. II başına vurmak.*

1. ʿĀḳıbet **başına çaldı** tīşe-i cān-gāhını
   Kūh-sāruñ ġālibā Ferhād aldı āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 76, Mısra 1). [başına çaldı, -dı]*

<u>basına calsun:</u> *Bir şey, öfke ve nefret ile vermek. II başına vurmak.*

1. Baña besdür al ruḫsārı siyeh kākülleri
   Bāġ-bān **başına çalsun** gülleri sünbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 2). [başına çalsun, -sun]*

<u>başında gül:</u> *Saçlarında gül olan sevgili.*

1. Kendi gül ruḫsārı gül **başında gül** destārı gül
   Eylemiş ṣunʿ-ı Ḫudā ser-tā-be-pā dil-dārı gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 44, Mısra 1). [başında gül,]*

<u>basīṭ-ı rûy-ı zemīne:</u> *Yeryüzünün alanı, meydanı.*

1. Basīṭ-ı rûy-ı zemīne döşendi aṭlas-ı āl
   Nesīm-i feyż-şemīm-i ṣabā bu demlerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 9). [basīṭ-ı rûy-ı zemīne, -e]*

<u>başka:</u> *Başka; yüce; ulu.*

1. Suḫanda ḥüsn-i lehce **başḳa** bir feyż-ı ilāhīdür
   Ki taḥṣīl eylemek mümkin degüldür sa‘y ile anı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 83). [başḳa,]*

<u>basla-:</u> *Başlamak, girişmek.*

1. Başlamış feryāda bülbül nev-bahār olmış gibi
   Mevsim-i gül-geşt-i ṣaḥn-ı lāle-zār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 1). [başlamış, -mış]*

2. Başlar güşāde olmaġa verd-i sefīd-veş
   Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar şemīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 5). [başlar, -r]*

3. Çemende **başlamış** ancaḳ fiġāna bülbül-i zār
   Ki güş-ı cānuma dil-sūz bir ṣadā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 7). [başlamış, -mış]*

4. Āġāza **başlasa** anı tā-vaḳt-i nefḫ-i ṣūr
   Encāma müntehī mi olur mācerā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 17). [başlasa, -sa]*

5. N’ola ders-i fiġāna **başlasa** pervāne bülbülden
   Arar yanmaġa bulmaz n’eylesün şemʿ-i şebistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 47). [başlasa, -sa]*

baslu başına: *Bütün yönleriyle.*

1. Zer-tāc-ı ġam-ı ʿışḳ ki var serimüzde
   Başlu başına her birimüz sulṭānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 4). [başlu başına,]*

başuñ içün: *Başın için, yemin ifadesi.*

1. Başuñ içün bendeñe eyle vefā İsmāʿil
   Ḳurbānuñ olam itme cefā İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 1). [başuñ içün,]*

bāzār olmaz: *Alış-veriş olmasın.*

1. Bāzār-ı ḥaḳīḳatde terāzū yoḳdur
   Dād u sited-i ḥālde **bāzār olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 4). [bāzār olmaz, -ma, -z]*

bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin: *Güzelliğin coşkulu, işlek, sıcak pazarı.*

1. O istiġnā-fürūşum cins-i vaṣlın rāygān eyler
   Bozar **bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin** ḫaṭ gelüp bir gün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin, -in]*

bāzār-ı ḥaḳīḳatde: *Hakikat pazarı.*

1. Bāzār-ı ḥaḳīḳatde terāzū yoḳdur
   Dād u sited-i ḥālde bāzār olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 3). [bāzār-ı ḥaḳīḳatde, -de]*

bāzār-ı maḥabbetde: *Aşk pazarı.*

1. Bāzār-ı maḥabbetde metāʿ-ı dil ü cāndan
   ʿIşḳ ehlinüñ endīşeleri sūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 3). [bāzār-ı maḥabbetde, -de]*

2. Ziyāndur sūd-mend-i maye-i ʿuşşāḳ olan bunda
   Bu **bāzār-ı maḥabbetdür** Faṣīḥā sūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 10). [bāzār-ı maḥabbetdür, -dür]*

bāzār-ı niyāzı: *Istek, arzu, rağbet pazarı.*

1. Bozdı **bāzār-ı niyāzı** ḫaṭ gelüp
   Ḫoş-ḳumāş-ı nāza ḳalmadı revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 3). [bāzār-ı niyāzı, -ı]*

bāzīçe: *Oyun, eğlence.*

1. Ol ṭıfl-ı ʿişve-bāz ile **bāzīçe** ṭarḥ idüp
   Mühr-i lebin göñülde nihān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 7). [bāzīçe,]*

bāzū: *Pazı, kol. II aşığın kolu, gücü.*

1. İtmiş hezār **bāzūyı** bī-fer kemān-ı ʿışḳ
   Dest-i ġamında Rüstem-i Destān zebūn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 6). [bāzūyı, -yı]*

bāzū-yı ʿadūyı: *Düşmanın gücü, kuvveti.*

1. Bāzū-yı ʿadūyı çarḫ teşyīd itdi
   Ser-rişte-i ümmīdimi taʿḳīd itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 1). [bāzū-yı ʿadūyı, -yı]*

bāzū-yı baḫta: *Baht pazısı; kaderin ya da şansın gücü.*

1. Bāzū-yı baḫta ṭāb-ı cüvānī ki olmaya
   Olmaz nişān-ı fāl-i ḫadengüm gedū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [bāzū-yı baḫta, -a]*

bāzū-yı dilde: *Gönül bileği, gönül kudreti.*

1. Bu ḳubbe-i felekde ḳala tīr-i āhumuz
   Bāzū-yı dilde ʿışḳ ile ṭāb u tüvān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 6). [bāzū-yı dilde, -de]*

bāzū-yı ḫ∨āhişe: *Istek, arzu gücü, kuvveti.*

1. Nīrū-yı himmet ola çü **bāzū-yı ḫ∨āhişe**
   İrmek olur nişāne-i ümmīde tīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 7). [bāzū-yı ḫ∨āhişe, -e]*

bāzū-yı nerīmānlar: *Neriman'ın kolu, gücü. II Şehname'de adı geçen tarihî-efsanevî kahramanlardan olup Sâm'ın babası, Zâl'in dedesidir. Klasik şiirde yiğitlik ve kahramanlık simgesi olarak anılır.*

1. Ammā ki ser-i saḫt-kemān-ı ʿışḳı
İtmez niçe **bāzū-yı Nerīmānlar** bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 4). [bāzū-yı nerīmānlar, -lar]*

bāzū-yı pür-nīrū-yı neyremler: *Neriman'ın güçlü kolları (Şehnâme kahramanlarından olan Nerimân, yiğitlik ve kahramanlığıyla anılır. Sâm'ın babasıdır).*

1. Kemān-ı ḥasretüñ pek müşkil ancaḳ çillesin çekmek
Taḥammül eylemez **bāzū-yı pür-nīrū-yı Neyremler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 6). [bāzū-yı pür-nīrū-yı neyremler, -ler]*

be-ʿadl-i ḥażret-i fārūḳ: *Hz. Faruk'un (Hz. Ömer) adalet üzerinde duruşu için.*

1. Be-ḥaḳḳ-ı ṣıdḳ-ı Ṣıddīḳ u **be-ʿadl-i ḥażret-i Fārūḳ**
Be-ḥilm-i İbn-i Affān u be-ʿilm-i Ḥayder-i Kerrār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 63). [be-ʿadl-i*

be-aʿmām-ı bülend-ikbāl ü āl-i tāhirüʾl-ezyāl: *Temiz yaradılışlı ve yüce talihli olan amcalar için.*

1. Be-aʿmām-ı bülend-iḳbāl ü āl-i tāḥirüʾl-eẕyāl
Be-ehl-i beyt-i ʿiffet-yār u aṣḥāb-ı nigū-girdār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 67). [be-aʿmām-ı bülend-iḳbāl ü āl-i tāḥirüʾl-eẕyāl,]*

beççe-i bülbül: *Bülbülün yavrusu.*

1. Murġ-ı cānum ḫalḳa-i zülfinde yāruñ seyr iden
Beççe-i bülbül ḳıyās eyler dehān-ı mārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 4). [beççe-i bülbül,]*

bed: *Fenalık, kötülük, çirkinlik.*

1. Bu bendeñi saña **bed** naḳl iderse düşmenler
Vücūd virme efendüm nice rivāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [bed,]*

bedʿ eyle: *Başlamak.*

1. Bedʿ eyle gül-sitānda yine ders-i nāleye
   Geldi dem-i tilāvet-i evrāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 7). [bedʿ eyle,]*

be-dāmen-res-i feryād: *Imdat eteğine yetişen II yardım etmeye hazır olan.*

1. Bir elde ser-i gīsū-yı ḫam-der-ḫam-ı mātem
   Bir elde girībān-ı **be-dāmen-res-i feryād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 5). [be-dāmen-res-i feryād,]*

bed-āmūz olmasun: *Kötülük öğreten olmak.*

1. Eyleme ḥüsn-i naẓar aġyāra luṭf it dōstum
   Şāh-bāz-ı çeşm-i ser-mestüñ **bed-āmūz olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 4). [bed-āmūz olmasun, -ma, -sun]*

beden: *Gövde, cisim, ten.*

1. Cihānuñ cümleten naḳşın çıkarmış merd-i üstāduz
   Hemān ancaḳ **bedende** ḳaldı naḳş-ı būriyāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [bedende, -de]*

beden: *Vücut, beden. II vücudu sarma, kaplama.*

1. Dem-i viṣāl olur ʿāṣıḳa **beden** düşmen
   Meşeldür ādeme dirler ki pīrehen-düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 2). [beden,]*

be-dest: *Elde.*

1. Sāġar **be-dest** meclise gel āb u tāb vir
   Olsun cemālüñ āteş-i meyden fürūġnāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 6). [be-dest,]*

be-dest-i ʿişvedür: *Cilvenin elinde.*

1. O şūḫuñ destine peymāne virseñ gül ḳıyās eyler
   Be-dest-i ʿişvedür kim gül ṣunarsañ mül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 2). [be-dest-i ʿişvedür, -dür]*

be-dest-i ‘işveye: *Işve kafiri, eli hançerli zalim işve.*

1. ʻĀşıḳuz ol kāfir-i ḫançer **be-dest-i ʻişveye**
   Mest-i bī-pervā-yı nāza büt-perest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 1). [be-dest-i ʻişveye, -ye]*

bed-ḫ∨āh: *Başkasının kötülüğünü isteyen, kötü yürekli.*

1. Hem-vāre olan cenābı manṣūr
   Bed-ḫ∨āhları ẕelīl ü maḳhūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 188). [bed-ḫ∨āhları, -lar, -ı]*

2. Bed-ḫ∨āhları ẕelīl ü maḳhūr
   İy eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 191). [bed-ḫ∨āhları, -lar, -ı]*

bedīʿ olmaz: *Sürekli, daima olmaz.*

1. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende üzre dūd
   Ruḫsāruñ üzre itse nʾola ḫaṭṭ-ı nev vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 2). [bedīʿ olmaz, -ma, -z]*

bedīd olur: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

1. Bir şeb gelür ki ġurre-i ümmīd olur bedīd
   Eyler felek temām meh-i intiẓārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 3). [bedīd olur, -ur]*

bedīhī: *Aşikar, belli ve açık olma.*

1. Böyle pākīze **bedīhī** naẓm-ı ġarrāya Faṣīḥ
   Cümle ṭāḳrīżāt-ı erbāb-ı ġaraż bīhūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 9). [bedīhī, -dir]*

bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānı: *Cahiller meclisi şarabının kötü sarhoşu.*

1. Hemīşe kendüyi bilmezler ile yār u hem-demsin
   Enīsüñ cümle bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 3). [bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānı,]*

bed-nefes: *Kötü, pis nefes.*

1. İtmesün muġber ruḫuñ āyīnesin her **bed-nefes**
   İltifātuñ çeşmine girmek neden her ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 1). [bed-nefes,]*

bed-nigāh eylemedüm: *Kötü bakmamak.*

1. Rāz-ı ġam-ı ʿışḳı ḫod tebāh eylemedüm
   Ruḫsār-ı nikūña **bed-nigāh eylemedüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 1). [bed-nigāh eylemedüm,]*

bedr: *Ayın on dördü, dolunay II yüz.*

1. ʿĀrıż u ebrūñı iy mihr-i dıraḫşānum görüp
   Āsumānuñ eyledüm **bedr** ü hilālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 4). [bedr,]*

2. Ebrūya meh-i nev ruḫına **bedr** diyüp
   Evṣāf-ı cemālinde ḳuṣūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 3). [bedr,]*

bedraḳa: *Delil. II kılavuz.*

1. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup gider
   Hergiz göñül ne **bedraḳa** ne reh-nümā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [bedraḳa,]*

bedr-i münīri: *Parlak ay.*

1. Bedr-i münīri naʿl-i berātuñ nişānıdur
   Mihr-i sipihr nūr-ı cemālüñ vüfūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 3). [bedr-i münīri, -i]*

bedr-i münīrimüz: *Parlak ay, dolunay II sevgili.*

1. Zülfin ṭaġıtdı rūyına yār-ı dilīrimüz
   Zīr-i seḥāba girdi o **bedr-i münīrimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 2). [bedr-i münīrimüz, -imüz]*

2. Bī-tāb oldı ʿışḳ ile yār-ı dilīrimüz
   Döndi hilāle żaʿf ile **bedr-i münīrimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 2). [bedr-i münīrimüz, -imüz]*

3. ʿUşşāḳa şimdi az görinse nʾola Faṣīḥ
Döndi hilāle ża‘f ile **bedr-i münīrimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 10). [bedr-i münīrimüz, -imüz]*

be-ehl-i beyt-i ʿiffet-yār: *Hz. Muhammed'in yolunda yürüyen müminler.*

1. Be-aʿmām-ı bülend-iḳbāl ü āl-i tāḥirüʾl-eẕyāl
Be-ehl-i beyt-i ʿiffet-yār u aṣḥāb-ı nigū-girdār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 68). [be-ehl-i beyt-i ʿiffet-yār,]*

begler: *Bey, efendi II sevgili.*

1. Beni āşüfte ḳılan kākül-i ḫoş-bū **begler**
ʿĀleme fitne ṣalan āl ile hep bu **begler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 1). [begler,]*

2. Beni āşüfte ḳılan kākül-i ḫoş-bū **begler**
ʿĀleme fitne ṣalan āl ile hep bu **begler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [begler,]*

3. Çekdürür çille-i ġam dāne döker dām eyler
O siyeh ḫāl ü siyeh gīsū vü ebrū **begler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [begler,]*

4. El-aman leşker-i ġam ceyş-i elem aldı beni
Al idüp ḳapdı dili ol gözi cādū **begler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [begler,]*

5. Kākülüñ çözdi o şeh açdı livā-yı ḥüsnin
Baʿd-ez-īn ṣabr u ḳarār-ı dile yāhū **begler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 8). [begler,]*

6. Ādemi bende iderler bu perī-rū **begler**
Nola dil beste-i fitrāk-i maḥabbetse Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 10). [begler,]*

be-güsiste-i dest-i sitem oldı: *Zulüm, cefa eliyle kopmak, koparılmış olmak.*

1. Rişte-i dil oldı çün be-güsiste-i dest-i sitem
Dīdeden rīzān olanlar dürr ü gevherdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 3). [be-güsiste-i dest-i sitem oldı, -dı]*

behā: *Güzellik, zarafet.*

1. O ṭıfl kimse ile itmemiş muʿāmele hiç
   Metāʿ-ı ḥüsn ü **behānuñ** fevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 4). [behānuñ, -nuñ]*

behā: *Paha, karşılık, ücret.*

1. Ser-ā-ser emtiʻa-i miḥnet ü ḳumāş-ı neşāṭ
   Bu çār-sū-yı maḥabbetde bir **behāya** gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 4). [behāya, -ya]*

behā olmaz: *Değerini karşılamak, ederi olma.*

1. Ḫalāsa virse dil ü cānını **behā olmaz**
   Esīr-i kāfir-i zülfüñ olan rehā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 1). [behā olmaz, -maz]*

be-ḫāk üftāde oldum: *Yere düşmüş, düşkün, zavallı olmak.*

1. Ol serv-ḳade Faṣīḥ olup dil-dāde
   Oldum ṣıfat-ı sāye be-ḫāk üftāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 2). [be-ḫāk üftāde oldum, -du, -m]*

be-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı betūl: *Hz. Fatımatü'z Zehra'nın ruhu hakkı için.*

1. Yā īlāhī **be-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Betūl**
   İde gülşen-serāy-ı ḫuldı meḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 5). [be-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı betūl,]*

be-ḥakk-ı ṣıdk-ı ṣıddīk: *Hz. Ebu Bekir'in doğruluk hakkı için.*

1. Be-ḥaḳḳ-ı ṣıdḳ-ı Ṣıddīḳ u be-ʿadl-i ḥażret-i Fārūḳ
   Be-ḥilm-i İbn-i Affān u be-ʿilm-i Ḥayder-i Kerrār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 63). [be-ḥaḳḳ-ı ṣıdḳ-ı ṣıddīḳ,]*

be-ḫākk-ı zāt-ı pāk-i rabb-i nebī: *Peygamberlerin yaratıcısı olan yüce Allah'ın temiz zatının hakkı için.*

1. Ola rūḫ-ı şerīfine raḥmet
   Be-ḫākk-ı ẕāt-ı pāk-i Rabb-i nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 14). [be-ḫākk-ı ẕāt-ı pāk-i rabb-i nebī,]*

behāya virdük: *Güzellik (uğruna) vermek, feda etmek.*

1. Biz ḫuşk-sāl-i miḥnet ü ġam mübtelāsıyuz
   Virdük behāya ḫırmen-i ẕevḳ ü neşāṭı hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 6). [behāya virdük, -dü, -k]*

behā-yı müllerüm: *Şarabın pahası, kıymeti, bedeli, fiyatı.*

1. Şunmadı peymāne sāḳī tā ki giryān olmayam
   Naḳd-i cārī-i temennādur **behā-yı müllerüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 6). [behā-yı müllerüm, -üm]*

behcet: *Güzellik, güzel yüzlü olma.*

1. O nūr-ı ṣafvet ü **behcet** ki ʿārıżuñda nihāndur
   Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 7). [behcet,]*

be-ḥilm-i ibn-i affān: *Hz. Osman'ın huy yumuşaklığı (hakkı) için.*

1. Be-ḥaḳḳ-ı ṣıdḳ-ı Ṣıddīḳ u be-ʿadl-i ḥażret-i Fārūḳ
   Be-ḥilm-i İbn-i Affān u be-ʿilm-i Ḥayder-i Kerrār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 64). [be-ḥilm-i ibn-i affān,]*

behrām: *Merih yıldızı, Mars. II İran mitolojisinde yolcuları, misafirleri karşılamakla görevli bir melek.*

1. Behrām ile Keyvān iki der-bān ḳapusında
   Bir mertebe kim keşret-i ʿuşşāḳ geçilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 7). [behrām,]*

behre-ver olurduk: *Nasiplenmek, faydalanmak.*

1. Nigāh-ı iltifātından olurduḳ behre-ver yāruñ
   Olaydı ser-ber-āver mesti-i ṣahbā-yı naḫvetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 7). [behre-ver olurduḳ, -ur, -du, -ḳ]*

be-ḫūn-ı nā-ḥaḳ-ı şehzādegān-ı āsumān-mesned: *Mertebesi göklerde olan şehzadelerin haksız yere dökülen kanı için.*

1. Be-ḫūn-ı nā-ḥaḳ-ı şehzādegān-ı āsumān-mesned
   Ki şemşīr-i ḳażāya cevher-i cān itdiler īsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 65). [be-ḫūn-ı nā-ḥaḳ-ı şehzādegān-ı āsumān-mesned,]*

be-ḫᵛāb-ı ġafletem: *Gafillik uykusu.*

1. ʿİnānın aldı elden bāre-i ṭabʿ-ı heves-cūyem
   Dil-i mürdem **be-ḫ∨āb-ı ġafletem** güm-kerde-rāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 4). [be-ḫ∨āb-ı ġafletem, -em]*

be-ʿilm-i ḥayder-i kerrār: *Hz. Ali'nin ilmi için.*

1. Be-ḥaḳḳ-ı ṣıdḳ-ı Ṣıddīḳ u be-ʿadl-i ḥażret-i Fārūḳ
   Be-ḥilm-i İbn-i Affān u **be-ʿilm-i Ḥayder-i Kerrār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 64). [be-ʿilm-i ḥayder-i kerrār,]*

bekle-: *Beklemek, durmak.*

1. Açma niḳābı mihr-i felek sāḳıṭ olmasun
   Bekle felek görürse melek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 2). [bekle,]*

1. Āh ile uġratmadum aʿdāyı şāhum yanuña
   Bekledüm gencīne-i ḥüsnüñ senüñ şemşīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 8). [bekledüm, -dü, -m]*

bekle: *Ummak.*

1. Ḳalmaz şarāb-ı şevḳden elbet tehī o dil
   Çün ḫumm-ı bāde **bekleye** künc-i ferāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 8). [bekleye, -y, -e]*

bel: *Insan bedenin orta kısmı, bel.*

1. Ruḫuñdan ayrılamaz ḫāl-veş süveydāmuz
   Semenderüñ **beli** cāy-ı ḳarārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 8). [beli, -i]*

belā: *Felaket, musibet.*

1. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
   O mübtelāya meger ġayrı bir **belā** mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [belā,]*

2. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
   O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [belālı, -lı]*

3. Āh şemşīr ü sīnedür siperüm
   Ġuṣṣa ḫaylüm **belā** sipāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 16). [belā,]*

4. Hücūm-ı girye dil-i mübtelāyı söyletmez
   Belāyı gör ki saña mācerāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 2). [belāyı, -yı]*

5. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini ṭurfe **belā** gördüm
   Kim ʿālemde kimi gördümse saña mübtelā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 1). [belā,]*

6. O māha göñül ibtilādan ṣaḳın
   Görinür görinmez **belādan** ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 2). [belādan, -dan]*

7. Çekdük hezār cevr ü cefā-yı firāḳını
   Olduḳ viṣāl-i yāra sezā biñ **belāyile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 8). [belāyile, -y, -ile]*

belā oldı: *Sıkıntı vermek, tedirgin etmek, musallat olmak.*

1. Şemīm-i bādeden ser-mest olup ʿarẓ-ı niyāz eyler
   Belā oldı dil-i dīvāneye iy sāḳi bu meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 8). [belā oldı,]*

belā oldı: *Bela olmak.*

1. Faṣīḥā meyl idüp her serv-ḳad pāyına yüz sürmem
   Baña müşkildür olmaḳ gülşen-i ʿālemde cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 9). [belā oldı, -dı]*

belāġate ider: *Hal diliyle anlatma.*

1. İder belāġate bād-ı ṣabā ile açılur
   Hevāya itmede dāʾim mütābaʿat ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 3). [belāġate ider, -er]*

belālı: *Müşkil, sıkıntılı.*

1. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
   O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [belālı,]*

belā-yı āsumānīdür: *Gökten gelen belâlar, musibetler.*

1. Ḳaçan māʾī ḳabālar giyse ol mihr-i cihān-ārā
Ser-i erbāb-ı ʿışḳa bir **belā-yı āsumānīdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 7, Mısra 2). [belā-yı āsumānīdür, -dür]*

belā-yı ḫāṭırdur: *Gönül belası. II aşk için çekilen dert bağlamında.*

1. Güneh ne sendedür iy şūḫ cürm ne bende
Miyānede çekilen hep **belā-yı ḫāṭırdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 4). [belā-yı ḫāṭırdur, -dur]*

belā-yı ḥüsn: *Güzellik belası.*

1. Cānā bu ḳısmet olmış ezelden saña baña
Dirler **belā-yı ḥüsn** saña mübtelā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 2). [belā-yı ḥüsn,]*

belā-yı şehr: *Şehrin belası.*

1. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken olmış niçe dil mübtelā
Böyle ḳalursa o meh-talʿat **belā-yı şehr** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [belā-yı şehr,]*

belī: *Elbette, evet, belli, malum.*

1. Ruḫuñ görsem ʿaceb mi maḥv olursa ḳaṭre-i eşküm
Ṭulūʿ itdükde mihr olur **belī** elbet nihān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 6). [belī,]*

2. Ruḫ-ı dil-berde dil ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür
Belī pervāne-i şemʿ-i maḥabbet dūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 2). [belī,]*

3. Hezārı bāġda bir berg-i terle yād itmez
Bu rūzgār **belī** ehl-i ʿışḳı şād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 2). [belī,]*

4. Göñül almaḳ ele kārı degülmiş her gedā-ṭabʿuñ
Belī her dest-i nā-şayesteye cām-ı Cem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 6). [belī,]*

belki: *Belki, bir ihtimal.*

1. Şanma tenhā şeb-i miḥnetdekisī āteş olur
ʿĀşıḳuñ **belki** dilā her nefesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [belki,]*

2. Belki gūş itdüreyin ḫaste-serin feryāduñ
Dil-i ḫūnīni laʿlden saña mengūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 5). [belki,]*

3. Belki defʿ ide ḫumār-ı ġam-ı hicrānı Faṣīḥ
Ṭarḫ-ı bezm eyleyeyüm cām-ı ṣāfa nūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 9). [belki,]*

4. Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra taḳrīr idemem
Anı taḳrīr itme ṭursun **belki** taḥrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 2). [belki,]*

5. Seyl-āb-ı eşk-i dīde-i giryāna düşmüşem
Bir baḥr-i feyże **belki** olam āşinā diyü *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 5). [belki,]*

6. Der-i dil-dāra var aḥvālüñ ʿarż it **belki** raḥm eyler
Faṣīḥā çeşm-i pür-āb u dil-i pür-sūz u ṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 9). [belki,]*

7. Belki bir gün gele dil-ḫastesini yār göre
Şerbet-i merḥamet ü luṭfa sezā-vār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 1). [belki,]*

8. Olursın **belki** iy dil beste-i fitrāki bir ḫūbuñ
İrişdi ʿıyd-ı ḫūbāna dem-i ṣayd u şikār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 11). [belki,]*

belür: *Belirmek, ortaya çıkmak.*

1. Hiç bir eser **belürmedi** dilden bu āna dek
Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [belürmedi, -me, -di]*

be-meydān-ı ḳażāyuz: *Kader meydanı.*

1. Ṣad-dāġ-ı elem ber-dil ü ber-sīne-i ḥasret
Ser-geşte-i hem-vāre **be-meydān-ı ḳażāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 34). [be-meydān-ı ḳażāyuz, -yuz]*

ben: *Ben, birinci tekil kişi şahıs zamiri.*

1. Ben ki dāmen der-miyān-ı ṣıdḳ u iḫlāṣam müdām
Ḫilʿat-i āzār u luṭfuñ hep berāberdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 7). [ben,]*

2. Ol melek-ruḫsārı görmeklik **beni** med-hūş ider
   Nūr-ı çeşm-i iştiyāḳum nār-ı eymendür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [beni, -i]*

3. Bīgāne eylemiş **beni** ṣabr u şekībden
   Sen yār-ı bī-vefāyı iden āşinā bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 3). [beni, -i]*

4. Beni bīgāne-i ṣabr u dilüñ żāyiʿ iden ʿaḳlın
   O düzdīde tebessüm ol nigāh-ı āşinādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [beni, -i]*

5. İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīne girdār it
   Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [beni, -i]*

6. Mīr Buḥārīde eyleyüp bende
   Beni şāhen-şeh-i Ḫorasān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 8). [beni, -i]*

7. Her ne dem kim cām-ı mey görsem **beni** giryān ider
   Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa dīde-i bīdāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [beni, -i]*

8. Meʾlūf-ı ṣavm-ı ṣamt u sükūtem **ben** iy Faṣīḥ
   Girmez ṣımāḫ-ı sāmīʿama güft ü gūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 9). [ben,]*

9. Olurdı Bīsütūn āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
   Benüm gibi degüldüñ hem-demüñ var idi iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [benüm, -üm]*

10. Benem o bülbül-i ḫoş-lehce-i terennüm-zād
    Ki her nefesde ider naġme-i hezār īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 1). [benem, -em]*

11. Benem o ṭūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū
    Meges ḳadar bańa raġbetden ʿār ider ḳannād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 3). [benem, -em]*

12. Güneh ne sendedür iy şūḫ cürm ne **bende**
    Miyānede çekilen hep belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [bende, -de]*

13. Benim o ḫ∨āce-i ḥüsn ile çoḳ ḥisābum var
    ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿarż itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [benim, -im]*

14. Var ise gerd-i keder **ben** ḫākden refʿ eylegil
    Ḳalmasun mirʾāt-ı dilde anı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [ben,]*

15. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri **benden** suʾāl idüñ
Ferhād u Ḳays kūh u yabāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 3). [benden, -den]*

16. Ben naḳd-i vücūdı saña biʾl-cümle virürdüm
Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ ile mevcūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [ben,]*

17. Benüm zaḫm-ı derūnum merhem-i bihbūd-düşmendür
Fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 4). [benüm, -üm]*

18. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam ġamdur
Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa **bende** iy sāḳī ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [bende, -de]*

19. Rūz u şeb āh ile eyyāmum siyeh-fām itdiler
Bu perī-ruḫsārlar ṣubḥum **benüm** şām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 2). [benüm, -üm]*

20. Bihbūdī-i cerīḥası **ben** ḫaste-ḫātıruñ
Yā Rab ṭabīb-i merhemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 5). [ben,]*

21. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin gönder
Beni bir nūra vāṣıl it ki yā Rab ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 3). [beni, -i]*

22. Yāra istīġnā düşer düşdükce ḫāk-i pāya **ben**
Ḳısmet olmış aña nāz itmek baña ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 7). [ben,]*

23. Dimiş Faṣīḥi bezmde hiç añmaz olduḳ yār
Beni ṣanurdum o hercāyi böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 10). [beni, -i]*

24. Var ise bir ġonçe-i būs-ı lebüñdür ḫ∨āhişüm
Yoḳdur iy şīrīn-dehen ġayrı **benümçün** mültemes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 4). [benümçün, -üm, -çün]*

25. Ben nigāh-ı āşinā-cūyam Faṣīḥ
Ol vefā-düşmen teġāfül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 9). [ben,]*

26. Ben mīr-i meclis-i suḫan-ārāyiyüm Faṣīḥ
Mānend-i ḫāme baña münāsib nedīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 9). [ben,]*

27. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiẕāruñdan
Ne var iy naḫl-i nev **ben** ḫāke de bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 6). [ben,]*

28. Ḳalmadı **bende** vücūd u ḫıred ü ṣabr u şekīb
Eyledüm yāra fidā varumı cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 5). [bende, -de]*

28. İtdi gül-i ḫiṭāb ile ḫandān lebüñ **beni**
Muʿciz degül mi ṭūṭī-ṣıfat ġonçe söylemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 7). [beni, -i]*

29. Mihre vücūd virme **benümçün** vefāya dil
Muʿtāddur ḳadīmi bilürsin cefāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 1). [benümçün, -üm, -çün]*

30. Beni tevcīh-i rūy-ı iltifātuñdan baʿīd itdüñ
Seni āyīne ile rū-be-rū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 3). [beni, -i]*

31. Riyāż-ı meclisüñde zīr-i lebdür āh u feryādum
Ben iy gül-çehre küstāhī-i murġ-ı ʿandelīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 10). [ben,]*

32 Benem ol rāst-rev ser-mest-i cām-ı ıżṭırāb olsam
Reh-i ʿışḳuñda üft ü hīz-i bālā vü nişīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 3). [benem, -em]*

33. Deruñ-ı ḫānemi ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem
Benem ol sāde-levḥ ü ṣāf-dil kim olsa ger Yūsuf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 7). [benem, -em]*

34. Seni şāh-ı dil ü cān vaṣf ideyüm
Beni bī-nām u nişān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 2). [beni, -i]*

35. Vaṭanumdur vaṭanum bāġ-ı behişt-i kūyı
Niçe ādem **ben** anı yād u ferāmūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 4). [ben,]*

36. Faṣīḥā alamam mirʾāt-ı rūy-ı yārdan çeşmüm
Benem ol ʿāṣıḳ-ı müşṭāḳ kim şerm ü edeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 10). [benem, -em]*

37. Ben ʿāṣıḳum tekellüf-i pīrāhen istemem
Ser-tā-be-pāy rūḥ-ı revānum ten istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 1). [ben,]*

38. Ben ʿāşıḳum münāsib olan şimdilik baña
Āzāde künc-i külḫan iken gülşen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 3). [ben,]*

39. Pīçīde-pāy-ı himmet olur dāmen istemem
Ben ḫārzār-ı ʿışḳda çābük-revüm Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 9). [ben,]*

40. Lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı Naʿīmümdür benüm
Ben o pür-cürmüm ki ḫırmen ḫırmen nār-ı Caḥīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 3). [ben,]*

41. Gülşen-i Ḳudsüm dem-i Ìsī nesīmümdür **benüm**
Ṣubḥ-ı feyżüm būy-ı pīrāhen şemīmümdür **benüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 1). [benüm, -üm]*

42. Gülşen-i Ḳudsüm dem-i Ìsī nesīmümdür **benüm**
Ṣubḥ-ı feyżüm būy-ı pīrāhen şemīmümdür **benüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 2). [benüm, -üm]*

43. Lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı Naʿīmümdür **benüm**
Ben o pür-cürmüm ki ḫırmen ḫırmen nār-ı Caḥīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 4). [benüm, -üm]*

44. ʿĀlemi sīr-āb-ı māʾüʾl-feyż-ı maʿnī eyleyen
Nāv-dān-ı gülşen-i ṭabʿ-ı kerīmümdür **benüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 6). [benüm, -üm]*

45. Ḳays-ı dīrīn-āşinā-yı çeşm-i şūḫ-ı Leyliyem
Āhuvān-ı deşt ü der-bār-ı ḳadīmümdür **benüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 8). [benüm, -üm]*

46. Şāʿir-i siḥr-āferīn-i remz ü īmāyem Faṣīḥ
Çeşm-i dil-ber şāhid-i ẕihn-i selīmümdür **benüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 10). [benüm, -üm]*

47. Ben esīr-i derd-i ʿışḳum ġam celīsümdür benüm
Şāh-ı bezm-i miḥnetüm Cem kāse-līsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 1). [ben,]*

48. Ben esīr-i derd-i ʿışḳum ġam celīsümdür **benüm**
Şāh-ı bezm-i miḥnetüm Cem kāse-līsümdür **benüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 1). [benüm, -üm]*

49. Ben esīr-i derd-i ʿışḳum ġam celīsümdür **benüm**
Şāh-ı bezm-i miḥnetüm Cem kāse-līsümdür **benüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 2). [benüm, -üm]*

50. Kūh-kenle Ḳays üstādum enīsümdür **benüm**
Her biri vādī-i ʿışḳ içre yitişmiş tīşe-kār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 4). [benüm, -üm]*

51. Ter-zebān iden hemīşe kilk-i maʿnāyı Faṣīḥ
Naẓm-ı şīrīn-lehçe-i pāk ü selīsümdür **benüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 6). [benüm, -üm]*

52. Cāndan geçüp **ben** ebrū-yı cānāna düşmüşem
Āzürdelikle ḫançer-i bürrāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 1). [ben,]*

53. Bir āşinā nigāhuña şāyān olınca **ben**
Çoḳ dest-būs idüp niçe dāmāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 3). [ben,]*

54. Ḳays ile kūh-ken gibi ẓann eylemeñ **beni**
Rāh-ı ġam-ı maḥabbete merdāne düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 7). [beni, -i]*

55. Ben iy Faṣīḥ Ḫusrev-i naẓm-ı belāġatüm
Destümde ḫāmedür kalem-i ejdehā-nümūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 8). [ben,]*

56. Bir rişte-i Bārī ki dizilmiş niçe sūzen **Ben** seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 6). [ben,]*

57. Ben seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum
Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿazmüme reh-zen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 5). [ben,]*

58. Olmaz dir imişsin **beni** ʿışḳumda vefā-dār
Olsun seni iy şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 7). [beni, -i]*

59. Bir āşinā-nigehüñ ḫ∨āhiş-i kenārı ile
Bu bī-kerān yem-i ḥasretde **ben** şināh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 6). [ben,]*

60. Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin **ben**
Cān u dilümi mā-ḫażār-ı ḫ∨ān iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 1). [ben,]*

61. Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin **ben**
Cān u dilümi mā-ḫażār-ı ḫ∨ān iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 2). [ben,]*

62. Vaṣl istemeyüp cānı gürīẓān iderin **ben**
Ġamdan dili güm-geşte-i hicrān iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 3). [ben,]*

63. Vaṣl istemeyüp cānı gürīẕān iderin **ben**
Ġamdan dili güm-geşte-i hicrān iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 4). [ben,]*

64. Bir ḫālete irgürdi beni feyż-ı maḥabbet
Cevr eyleyene luṭf ider iḥsān iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 6). [ben,]*

65. Ol dāġ ile ol şerḫa ki manżūr-ı cihāndur
Ṣadra geçürür sīnede pinhān iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 8). [ben,]*

66. Mülk-i dil ü cān olsa n'ola sūḫte yir yir
Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 10). [ben,]*

67. Pervāne vü bülbül degülüm ʿışḳ ile her dem
Ne fikr-i gülistān ne şebistān iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 12). [ben,]*

68. Bir āb-ı revān görmeyeyüm yād-ı ruḫıyla
Elbetde Faṣīḥ eşk-i teri ḳan iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 14). [ben,]*

69. Bir ḫālete irgürdi **beni** feyż-ı maḥabbet
Cevr eyleyene luṭf ider iḥsān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 5). [beni, -i]*

70. Dāġ-ı ġam ile sīnemi gül-zār iderin **ben**
Teşrīf-i şeh-i ʿışḳa sezā-vār iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 1). [ben,]*

71. Dāġ-ı ġam ile sīnemi gül-zār iderin **ben**
Teşrīf-i şeh-i ʿışḳa sezā-vār iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 2). [ben,]*

72. İy naḫl-i riyāz-ı dil ü cān serv-i çemāna
Teşbīh idemem ḳāmetüñi ʿār iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 4). [ben,]*

73. Baḳduḳca ruḫ-ı yāra niyāz eylerüm elbet
Ṭūṭī gibi mirʾāt ile güftār iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 6). [ben,]*

74. Āyīnede ʿaks-i ruḫıdur bir daḫı yāruñ
Var mi<u>ş</u>li dinilse eger inkār iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 8). [ben,]*

75. Sensüz nice gül-geşt-i çemen-zār iderin **ben**
Her servi gelür dīdeme bir tīr-i ciger-dūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 10). [ben,]*

76. Gel sīne-i bīmāruma gel merhem-i cān ol
Zaḫm-ı dile sensüz nice tīmār iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 12). [ben,]*

77. Ṭūṭī-ṣıfat olsam n'ola pür-gūy Faṣīḥā
Her dem nigeh-i āyīne-i yār iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 14). [ben,]*

78. Zaḥmetüm Ḳaysa ḳıyāṣ olmaz **benüm** iy zū-fünūn
Mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışḳı bildürmez cünūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 1). [benüm, -üm]*

79. Sāḳi teklīf-i mey itme **beni** söyletme meded
Şübhe yoḳ rāz-ı dil-i zārımı bi'llāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 5). [beni, -i]*

80. Bu āh u girye kim gördüñ degüldür iḫtiyārumdan
Beni dūr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 2). [beni, -i]*

81. Beni vaṣluñla eyle şād-ı derūn
Yiter oldum firāḳ ile maḥzuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 1). [beni, -i]*

82. Hem-şīr kūh-kenle **beni** Ḳaysa tev-emān
Küh-sār ü deşte mā'il isem eylemiş ḳaża *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 4). [beni, -i]*

83. Ne gördüñ giryesinden ne işitdüñ āh u zārından
Berāber görme **ben** āşüfte-ḥāle Ḳays u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 7). [ben,]*

84. Fenn-i feryād u fiġānda **benem** üstādüʾl-küll
Bülbülān ders alurlar dil-i nālānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 3). [benem, -em]*

85. Ḫāne-i dil gibi ʿālem teng ü tār oldı **baña**
Mihr-i ḥüsnüñ ideli mirʾāt-ı çeşmüm cilve-gāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 3). [baña, -a]*

86. İy Faṣīḥ itdi **beni** ser-tā-be-pā sevdā-yı ʿışḳ
Kākül-i müşgīn ü ḫāl-i ʿanberīn çeşm-i siyāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 9). [beni, -i]*

87. İftiḫār eylerdi **ben** üftādesiyle bir zemān
Şimdi ol şūḫa maḥabbet mūcib-i ʿār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 7). [ben,]*

88. Beni nezāre-i mihr-i ruḫuñdan eyleme menʿ
Olur maḥabbete meşhūrdur bahāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 5). [beni, -i]*

89. Bend itdi **beni** bir şeh-i ḫūbān ḳapusında
Kim ḫalḳ-ı cihān bende-i fermān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 1). [beni, -i]*

90. Zāhirā bī-girye gördüñse **beni** ʿayb eyleme
Zāhidā vāḳıf degülsin āteş-i pinhānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 5). [beni, -i]*

91. Görse rū-gerdān olur āyīne-ruḫsārum **benüm**
Yoḫsa bir peykān mı ḳonmış her ser-i müjgānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 3). [benüm, -üm]*

92. Beni de eylese iḥyā ne olur
Bir iki luṭf-ı kelām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 5). [beni, -i]*

93. Baña besdür al ruḫsārı siyeh kākülleri
Bāġ-bān başına çalsun gülleri sünbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 1). [baña, -a]*

94. Dil zebūn-ı keş-me-keş manend-i ceyb-i ʿāşıḳān
Ben rehīn-i ḫār-ı miḥnet çāk-i dāmānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 6). [ben,]*

95. Feyż-ı ʿışḳuñ **bende** gel seyr eyle iy serv-i revān
Ḥasretüñde dīdeden āteş aḳıtdum ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 9). [bende, -de]*

96. Āh ol zemān ki kūşe-i çeşm-i vefā ile
Ben ḫam-ḳadi çeküp çevirürdi kemān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 8). [ben,]*

97. Ġam itmiş idi künc-i hicrde **beni** helāk
Geldi peyām-ı vuṣlat-ı cānāna cān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 5). [beni, -i]*

98. Nigāh-ı çeşmi ʿaceb **ben** ġubāra degmez mi
Göñül nezāre-i luṭf-ı nigāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 1). [ben,]*

99. Mihr-i emelde ẕerrece tābiş görülmedi
Yā Rab ne tīre aḫter-i yeʾs-ülfetüm ki **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 3). [ben,]*

100. Eyler ġarīḳ-ı ḫūn-ı ciger dem-be-dem **beni**
Bir dāġ-ı serde böyle terāviş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 5). [beni, -i]*

101. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp ol nev-cevān virdi
Ḳıyās itdüm ki **ben** dil-mürdeye bir tāze cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 2). [ben,]*

102. Temyīz ḳılmaduñ **beni** cānā raḳībden
Farḳ itmedüñ dirīġ ḫulūṣ u nifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 3). [beni, -i]*

103. Dūr itdi yārdan **beni** āḫır sipihr-i dūn
Bozdı hezār hīle ile ittifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 5). [beni, -i]*

104. Gören āyīne-i cām-ı meyi ṭūṭī-lisān oldı
Ne keyfiyyetdür iy sāḳī **bańa** mühr-i dehān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 2). [bańa, -a]*

105. Kimüñ destārı pür-gül desti gül-çīn-i ayāġ oldı
Bańa feyż-ı bahāruñ berg-i dest-āvīz-i dāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 2). [bańa, -a]*

106. Ḳıyās itmek o şūḫa māʾil ancaḳ cān-ı zār oldı
Gül-i ruḫsārına bülbül **benüm** gibi hezār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 2). [benüm, -üm]*

107. Bahāruñ şevḳına gülşende bir faṣl-ı ʿacīb oldı
Nevā-yı nev-be-nev itdüñ **ben** oldum ʿandelīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 2). [ben,]*

108. Beni gör n'eyledi bīmāri-i ḥaṣretle beni
Defʿaten itdi seni ʿışḳ ḫalāṣ iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 6). [beni, -i]*

109. Beni gör n'eyledi bīmāri-i ḥaṣretle **beni**
Defʿaten itdi seni ʿışḳ ḫalāṣ iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 6). [beni, -i]*

110. Ṭıfl-ı nev-resken saña biñ cān ile iy bī-vefā
Ben idüm teslīm iden murġ-ı dil-i nālānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 4). [ben,]*

111. Ḳan aġladuḳça **ben** sen iderdüñ viṣāle vaʿd
Demler o demler idi zemān ol zemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 3). [ben,]*

112. Ben idüm zencīr-i ʿışḳuñ ibtidā dīvānesi
Şemʿ-i ḥüsnüñ **ben** idüm evvel yanan pervānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 2). [ben,]*

113. Zīver-i tāk olmamışdı lüʾlüʾ-i engūr-ı ter
Ben dili itmişdüm ʿışḳuñ gevherin peymānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 4). [ben,]*

114. İy Faṣīḥ aḳl itmemişdi menzilin ḳaṣr-ı vücūd
Ben idüm şāh-ı maḥabbet şehrinüñ dīvānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 10). [ben,]*

115. Ben idüm zencīr-i ʿışḳuñ ibtidā dīvānesi
Şemʿ-i ḥüsnüñ ben idüm evvel yanan pervānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 1). [ben,]*

116. Ki nûr-ı dīde-i Zehrāya itdi anı Yezīd
Eger çi **ben** daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [ben,]*

117. Şuʿā-ı luṭfuñı it **ben** ġubāra ḥabl-i verīd
Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 41). [ben,]*

118. Eger çi **ben** daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem
Olup mütābiʿ her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [ben,]*

119. Fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü maʿṣıyetem
Şuʿā-ı luṭfuñı it **ben** ġubāra ḥabl-i verīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 40). [ben,]*

120. Ki nûr-ı dīde-i zehr-ābe itdi anı Yezīd
Eger çi **ben** daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [ben,]*

121. Şuʿā-ı luṭfuñı it **ben** ġubāra ḥabl-i verīd
Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [ben,]*

122. Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm
Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [benem, -em]*

123. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd
Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 54). [benem, -em]

124. Olam Faṣīḥ gibi ‘öẕr-ḫvāh-i cürm ü vebāl
Benem o bādiye-gerd-i heves ki eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 64). [benem, -em]*

125. Hemīşe cānib-i Ḥaḳdan **beni** ider işġāl
Baña hemīşe güneh muṭṭaṣıl ḫaṭā- pīşe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 71). [beni, -i]*

126. Her şi‘r-i terüm reşk-i dil-i ḫamse-i Ḫusrev
Ben pādişeh-i memleket-ārā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 28). [ben,]*

127. Alınmaz yāruñ aġyāruñ elinden vaṣl-ı dāmānı
Nice çāk itmeyem **ben** dest-i ġayretle girībānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 28). [ben,]*

128. Nesīm-i ‘işve eyler ġonçe-i la‘lin tebessüm-rīz
Ben ‘arż itdükçe yāra mācerā-yı çeşm-i giryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 32). [ben,]*

129. Ser-efrāz eyledüñ **ben** bende-i nāçīzi sulṭānum
Ki tevcīh-i ḫiṭāb-ı müsteṭāba ḳılduñ erzānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 67). [ben,]*

130. Faṣīḥā **bende** itdi böyle bir dergāh-ı ‘ālīye
Bi-ḥamdi’llāh seni elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 35). [bende, -de]*

131. Niçe reşk itmeyem Faṣīḥā **ben**
Ilıcaya ki her mesā vü seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 1). [ben,]*

132. Beni iy rūzgār-ı dūn bārī
Bir ġarīb āşinā diyāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 3). [beni, -i]*

133. Yād itmez oldı gitdi **beni** yād u āşinā
Gel gör nedür Faṣīḥ elemden kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 1). [beni, -i]*

134. Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin **ben**
Cān u dilümi mā-ḥażar-ı ḫ∨ān iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 64, Mısra 1). [ben,]*

135. Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin **ben**
Cān u dilümi mā-ḥażar-ı ḫ∨ān iderin **ben** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 64, Mısra 2). [ben,]*

136. Gencīne miyim ki hükm-i Bārī
Cāy itdi **baña** harābe-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 138). [baña, -a]*

137. Ben güm-şüde-nām u bī-nişānī
İy ṣadr-nişīn-i kāmurānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 123). [ben,]*

138. Ben bendelige revā degülsem
Bir ḫizmetüñe sezā degülsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 159). [ben,]*

139. Ben bī-kes ü ġam-küsār u yārı
Pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāk-sārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 163). [ben,]*

140. Pāyem ser-i çarḫ kīne-ḫ∨āh it
Ben güm-şüde nām u bī-nişānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 124). [ben,]*

141. Cārūb-keş-i der-i saʿādet
Ben bendelige revā degülsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 162). [ben,]*

142. Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān
Ben bī-kes ü ġam-küsār u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 166). [ben,]*

143. Şeh-nāme-i vaṣfuñla **benüm** sulṭānum
Cemʿiyyet-i yārān-ı ṣafāda meddāḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 5, Mısra 1). [benüm, -üm]*

144. Ben o Yaʿḳūb-ı ḥazīnüm şādūman itmez beni
Her nefesde būy-ı pīrāhenle gelse biñ nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 41, Mısra 1). [ben,]*

145. Ben o Yaʿḳūb-ı ḥazīnüm şādūman itmez **beni**
Her nefesde būy-ı pīrāhenle gelse biñ nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 41, Mısra 1). [beni, -i]*

146. Ṣabr u şekībden **beni** bī-gāne eyledi
Ol çeşm-i pür-teġāfül ü ol āşinā nigeh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 1). [beni, -i]*

147. Devr eyledi peymāne gibi dil niçe meclis
Hiç görmedi **ben** istedügüm cām-ı şarabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 2). [ben,]*

148. Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it
İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 2). [beni, -i]*

149. Sen ġayrılar ile itmede nūş-ı şarāb
Ben āteş-i sīne-sūz-ı ġayretle kebab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 4). [ben,]*

150. Bir kerre **benüm** cāmumı da ser-şār it
Sāḳī nice bir cürʿa-ḫūr-ı bezm olayum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 4). [benüm, -üm]*

151. Yā Rab **beni** hem-ḥālet-i Mevlānā it
ʿİlm-i ledünde merdüm-i dānā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 1). [beni, -i]*

152. Yā Rab **beni** ṣūret-i riyādan ḥıfẓ it
Āyīnemi jengār-ı sivādan ḥıfẓ it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 1). [beni, -i]*

153. Eyle **beni** āşinā-yı baḥr-i tevḥīd
Kʾemvācı ider hemīşe nefy ü i̲sbāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 3). [beni, -i]*

154. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevi itdüñ ṭabʿum
Ḳılduñ **beni** mülk-i maʿnīye hem vāri̲s *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 4). [beni, -i]*

155. Ol yolda semend-i himmetüm eyle sebük
Yā Rabbi **beni** itme girān-bār-ı vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 4). [beni, -i]*

156. ʿIşḳuñ **beni** Mecnūna mi̲sāl itmişdür
Yaʿni ten-i żaʿf ile hilāl itmişdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 1). [beni, -i]*

157. Cām-ı emeli **ben** de tutardum bī-bāḳ
Engüşt-i ṭalebde olmasa ḫār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 3). [ben,]*

158. Ben müntesib-i dūde-i dūnān olmam
Ben bār-keş-i luṭf-ı leʾīmān olmam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 91, Mısra 1). [ben,]*

159. Ben müntesib-i dūde-i dūnān olmam
Ben bār-keş-i luṭf-ı leʾīmān olmam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 91, Mısra 2). [ben,]*

160. Ben ḳayd-ı ġam u neşāṭdan āzādum
Maḥzūn idügime her zemān dil-şādum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 101, Mısra 1). [ben,]*

161. Sen sāġar-ı mey gibi çekildüñ gitdüñ
Ben derd-i ser-i hicr ile ḳaldum maḥzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 4). [ben,]*

162. Ben āteşüm āteş baña gülşende ise
Çesbān görinür sūz ile sensüz külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 3). [ben,]*

163. Zīra ki **beni** genc-i suḫan buldı ʿadū
Tafṣīl-i daḳāyıḳumda söz pek çoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 4). [beni, -i]*

164. Yā Rab **beni** her sözümde ṣādıḳ eyle
Efʿālümi aḳvāle muṭābıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 1). [beni, -i]*

165. Yā Rab **beni** vāṣıl-ı temennī eyle
Cūyā-yı ḥaḳīḳatüñ tesellī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 1). [beni, -i]*

166. İtme **beni** eyyām-ı ṭalebde Mecnūn
Ammā şeb-i hicrānuñı Leylī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 3). [beni, -i]*

167. Ben rāz-ı niyāz-ı ṣubḥ-ı ʿışḳum herkes
Bülbül gibi mecbūr olur iẓhārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 3). [ben,]*

168. Yā Rab **beni** saʿyümde kesel-nāk itme
Muḥtācını keyfiyyet-i tiryāk itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 1). [beni, -i]*

169. Ben ʿāşıḳ-ı dīrīne kim Allāh bilür
Mümkin midür inkār Ḫudā bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 3). [ben,]*

170. Ol silsile-i zülf o ġazālāna nigāh
Mecnūn itdi **beni** Mecnūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 4). [beni, -i]*

171. Ben ḫāki cenāb-ı ʿizzetüñden āḫır
Vażʿ-ı bed-i rūzgār tebʿīd itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 3). [ben,]*

benān-ı ḥayreti: *Hayret parmağı. II çok fazla olan cömertlik.*

1. Benān-ı ḥayreti vaḳf-ı dehān iderdi eger
Görinmek olsa bu ḥüsn ile māh-ı Kenʿāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 3). [benān-ı ḥayreti, -i]*

bend eyledüñ: *Bağlamak, zincirlemek, tutsak etmek.*

1. Meyl-i zülfüñde dili **bend eyledüñ** tedbīr ile
   Baġladuñ gūyā ki bir dīvāneyi zencīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 1). [bend eyledüñ, -dü, -ñ]*

bend itdi: *Bağlamak, hükmü altına almak.*

1. Bend itdi beni bir şeh-i ḫūbān ḳapusında
   Kim ḫalḳ-ı cihān bende-i fermān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 1). [bend itdi, -di]*

bend olmada: *Esir olmak, bağlanmak.*

1. İtmekde bizi cāẕibe-i ḥüsn ile tesḫīr
   Bī-silsile **bend olmada** mecnūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [bend olmada, -ma, -da]*

bend olmuş: *Bağlanmak, bağlı bulunmak II teslim olmak, boyun eğmek.*

1. Görüp ruḫsārı üzre kākülin dil murġı **bend olmuş**
   ʿAcebdür āteş-i sūzende üzre āşiyān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 3). [bend olmuş, -muş]*

bende: *Kul, köle, hizmetkâr.*

1. Telhī-i sitem tā-be-key iy şāh-ı melāḥat
   Bir pāre ne var **bendelere** baḫşīş-i dād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 6). [bendelere, -ler, -e]*

2. Bu **bendeñi** saña bed naḳl iderse düşmenler
   Vücūd virme efendüm nice rivāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [bendeñi, -ñ, -i]*

3. Şehā bu **bendeñe** raḥm itmeyüp cefā idesin
   Cihānda ġayrı senüñ luṭf u şefḳatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [bendeñe, -ñ, -e]*

4. Cevr eyledükçe mihriñi efzūn bulur mısun
   İsterseñ eyle **bendeñi** bir imtiḥān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 8). [bendeñi, -ñi]*

5. Görince **bendesini** ḫayli münfaʿil oldı
   ʿAdū o şāh ile bozmış gibi miyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 5). [bendesini, -si, -ni]*

6. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd
   Benem o **bende** ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [bende,]*

7. Benem o **bende** ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm
   Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [bende,]*

8. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd
   Benem o **bende** ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 54). [bende,]*

9. Ben **bendelige** revā degülsem
   Bir ḫizmetüñe sezā degülsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 159). [bendelige, -lig, -e]*

10. Cārūb-keş-i der-i saʿādet
    Ben **bendelige** revā degülsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 162). [bendelige, -lig, -e]*

11. Ġayrılarla **bendesin** bir görmez ol şehlā nigāh
    Ḥadd üʿadden devlet üʿömrin ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 1). [bendesin, -sin]*

12. Başuñ içün **bendeñe** eyle vefā İsmāʿil
    Ḳurbānuñ olam itme cefā İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 1). [bendeñe, -ñ, -e]*

13. Bu **bendeleriñi** itmeyüp yād
    Ol demde buyurduñ ümmet ümmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 41). [bendeleriñi, -ler, -iñ, -i]*

14. İy merhem-i sīne-i ciger-rīş
    Vʾey **bendesi** pādişāh u dervīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 48). [bendesi, -si]*

15. Serv ü şimşād u ṣanavber ʿarʿar
    Ḳāmetüñ **bendesidür** iy gül-i ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 2). [bendesidür, -si, -dür]*

bende eyleyüp: *Kul, köle eylemek.*

1. Mīr Buḥārīde eyleyüp bende
   Beni şāhen-şeh-i Ḫorasān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 7). [bende eyleyüp, -yüp]*

bende iderler: *Köle etmek.*

1. Ādemi **bende iderler** bu perī-rū begler
   Nola dil beste-i fitrāk-i maḥabbetse Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 10). [bende iderler, -er, -ler]*

bende olmış: *Kul, köle olmak, bağlanmak; gönül vermek, ilgi duymak.*

1. İtdi meger müşāhade taṣvīr-i dil-keşin
   Bir şūḫa **bende olmış** o Yūsuf-naẓīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 6). [bende olmış, -mış]*

bende-i ʿāciz: *Zayıf, güçsüz kul.*

1. ʿÜnvānını dībāce-i evṣāf eyle
   Maḥcūb-ı güneh nāme-siyeh **bende-i ʿāciz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 3). [bende-i ʿāciz,]*

bende-i dīrīneñe: *Eski köle.*

1. İtme iẓhār-ı teġāfül bezmüñe gelse Faṣīḥ
   Bende-i dīrīneñe ol vaż'ı sulṭānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 14). [bende-i dīrīneñe, -ñ, -e]*

bende-i efgendeñ eyledüñ: *Çaresiz, zavallı köle haline getirmek.*

1. Ḫalḳ-ı cihānı **bende-i efgendeñ eyledüñ**
   Sen iy şeh-i memālik-i ḥüsn ü behā nesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 3). [bende-i efgendeñ eyledüñ, -deñ-dü, -ñ]*

bende-i fermān: *Emir kulu, fermanlı köle.*

1. Bend itdi beni bir şeh-i ḫūbān ḳapusında
   Kim ḫalḳ-ı cihān **bende-i fermān** ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 2). [bende-i fermān,]*

bende-i fermān olmaḳ: *Emir kulu, fermanlı köle olmak.*

1. Elbette gerek **bende-i fermān olmaḳ**
   Ümmīde irüp ʿāleme sulṭān olmaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 3). [bende-i fermān olmaḳ, -maḳ]*

bende-i ʿışḳuñ: *Aşk kölesi.*

1. Faṣīḥ iy şāh-ı ḫūbānum olaldan **bende-i ʿışḳuñ**
   Duʿā-yı devlet-i ḥüsnüñ olupdur her zemān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 9). [bende-i ʿışḳuñ, -uñ]*

bende-i ʿışḳuz: *Aşk kölesi.*

1. Ser-ā-pā **bende-i ʿışḳuz** şehā āzādımuz yoḳdur
   Anuñçün cān-ı ḫurrem ḫāṭır-ı dil-şādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [bende-i ʿışḳuz, -uz]*

bende-i münḳādī-i fermān-ı ḫudāyuz: *Allah'ın emirlerine itaat eden kullar.*

1. Bu ḥāli su'āl eyler iseñ biz daḫı bunda
   Lā-yüs'el ile ʻaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 40). [bende-i münḳādī-i fermān-ı ḫudāyuz, -yuz]*

2. Teslīm ü rızādur bize her ḥālde lāzım
   Biz **bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 40). [bende-i münḳādī-i fermān-ı ḫudāyuz, -yuz]*

bende-i nāçīzi: *Değersiz köle.*

1. Ser-efrāz eyledüñ ben **bende-i nāçīzi** sulṭānum
   Ki tevcīh-i ḫiṭāb-ı müsteṭāba ḳılduñ erzānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 67). [bende-i nāçīzi, -i]*

bende-i senā-ger olmaḳ: *Metheden, öven köle.*

1. Olmaḳ saña bende-i s̲enā-ger
   Bes māye-i devleti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 71). [bende-i s̲enā-ger olmaḳ, -maḳ, -]*

bende-i sulṭān-ı ʿışḳ-irrād: *Aşk kazancı sultanının kölesi.*

1. Ḫizmetinde ḳayd-ı ʿālem ber-ṭarafdur cümleten
   Bende-i sulṭān-ı ʿışḳ-irrād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 6). [bende-i sulṭān-ı ʿışḳ-irrād,]*

bende-i zülfi: *Saçın kölesi. II sevgilinin saçlarına köle.*

1. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü āvāre ḥamām
   Ne olur **bende-i zülfi** ne ḫod āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [bende-i zülfi, -i]*

bendesin: *Kul, köle II âşık.*

1. Ġayrılarla **bendesin** bir görmez ol şehlā nigāh
   Ḥadd ü ʿadden devlet ü ʿömrin ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 66, Mısra 1). [bendesin,]*

bend-i zincīrinden: *Zincir bağı.*

1. Ne mümkin **bend-i zincīrinden** ʿışḳuñ iy dil istiḫlāṣ
   Rehāyî mümteniʿ ḳayd-ı şikenc-i zülf-i dil-berden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 4). [bend-i zincīrinden, -in, -den]*

bend-i zülfine: *Saçın bağı.*

1. Çekildi bir ṣanemüñ **bend-i zülfine** göñlüm
   Esīr-i ʿışḳa ne mümkin iḳāmet-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 5). [bend-i zülfine, -in, -e]*

benefse: *Menekşe çiçeği.*

1. İtmez nigāh-ı gül ruḫ-ı ḫandānın isteyen
   N'eyler **benefşeyi** ḫaṭ-ı reyhānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 2). [benefşeyi, -yi]*

1. İtdi **benefşe** ṭarf-ı külāhın şikest-i şevḳ
   Feryād idince bülbül-i destān-serā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 19). [benefşe,]*

1. Libās-ı zāġa girsün ʿandelīb-i zār u şeydāsı
   Bu bāġuñ çün **benefşe** gülleri hep nīl-gūn olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 23). [benefşe,]*

benefşe-zār: *Menekşelik, menekşe bahçesi.*

1. Laʿli ol şūḫuñ miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda
   Guyıya bir ġonçe-i terdür **benefşe-zārda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 2). [benefşe-zārda, -da]*

benem: *Birinci teklik şahıs zamiri, ben.*

1. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʻīd
   Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [benem,]*

benem ben: *(yalnızca kendini suçlayarak) yalnızca, sadece benim. II (suçu, günahı işleyen kimse) yalnıza benim.*

1. Benem ben iy Faṣīḥ ol ser-be-pīş-i şerm-i bed-kārī
   Ḫaṭā ḳıldum ḳabāḥat işledüm cürm ü günāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 9). [benem ben,]*

2. Ḳabûl-i cürm ü günehde tevaḳḳuf u ihmāl
   Benem ben ol güneh-ālūde maʻṣiyet-kerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 65). [benem ben,]*

beni: *Ben, birinci tekil şahıs ekinin belirtme eki almış hali.*

1. Beni abdāl iderseñ iy ġam-ı ʿışḳ
   Hindīler tekyesinde ʿuryān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 3). [beni,]*

2. Pāy-māl-i teġāfül itme **beni**
   Ḥaẕer it dilde inkisārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 11). [beni,]*

3. Bir ḥāle yitürdi **beni** derd ü ġam-ı ʿışḳuñ
   Ne rāḥat-ı şāmum ne ṣafā-yı seḥerüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [beni, -i]*

4. Bir şemʿa iy göñül yine pervānesin gibi
   Ḫāḳister eyledüñ **beni** bu sūzişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [beni,]*

5. Beni āşüfte ḳılan kākül-i ḫoş-bū begler
   ʿĀleme fitne ṣalan āl ile hep bu begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 1). [beni, -+i]*

6. El-aman leşker-i ġam ceyş-i elem aldı **beni**
   Al idüp ḳapdı dili ol gözi cādū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [beni, -+i]*

7. Kime bülbül gibi feryād ideyüm kim ʿālem
   Şemʿ-i ruḫsāruña cānā **beni** pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [beni, -+i]*

8. İtdüñ tekellümüñle **beni** bī-niyāz-ı rūḥ
   Ḳılduñ ḫırām-ı ḳaddüñ ile şerm-sār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 3). [beni, -i]*

9. Ḳılma ʿitāb ile **beni** şermende-i ḥayāt
   İtme ümīd-i vuṣlat ile zīr-i bār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [beni, -i]*

10. Ol ḳaşı yā görüp **beni** bilmezlenür geçer
    Bilmez ki tīr-i āh ile bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [beni, -i]*

11. Nedür yine sitem ü cevrüñe nihāyet yoḳ
    Beni helāke bu deñlü cefāya ḥācet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 2). [beni,]*

12. Aʿdāları muḥibbüñe tercīh ider misin
    Şemşīr-i ġadr ile **beni** teşrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 2). [beni, -i]*

13. Felek çü Ḳays **beni** ʿışḳ ile idüp ʿuryān
    Geydürdi ṭaġları ʿaḳıbet ḳabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 3). [beni,]*

14. Ne var bir berg-i sebz-i iltifātuñla **beni** şād it
    Gelüp ḥāl-i perīşān-ı dil-i bīmārı görsünler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 12, Mısra 1). [beni,]*

15. İtdüñ **beni** ser-be-pīş-i ḥaclet āḫır
    Eşkiste-dil-i sille-i āzāruñ idüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 3). [beni,]*

be-nīl-i feyż-meşḥūn oldum: *Coşkun Nil nehri gibi olmak.*

1. İy Faṣīḥ ol Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāli yād idüp
   Cūş-ı reşk-efgen be-Nīl-i feyż meşḥūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 10). [be-nīl-i feyż-meşḥūn oldum,]*

benüm: *Birinci teklik şahıs zamiri.*

1. Yaʿḳūbdan aḥvāl-i dilüm besbeter oldı
   Giryeyse **benüm** nūr-ı dü-çeşmüm yiter oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 85, Mısra 2). [benüm,]*

benüm olsun: *Sahip olmak.*

1. Bī-raġbet ise dirhem-i eşküm naẓarında
   Ol nāsere-i naḳd-i maḥabbet **benüm olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 4). [benüm olsun, -sun]*

<u>be-nūr-ı cebhe-i ʿālem-fürūz-ı aḥmed-i muḫtār:</u> *Hz. Muhammed'in cihanı aydınlatan alnının nuru hakkı için.*

1. Be-ẕāt-ı pāk-i bī-miṣl-i cenāb-ı İzid ü Ġaffār
   Be-nūr-ı cebhe-i ʿālem-fürūz-ı Aḥmed-i Muḫtār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 62). [be-nūr-ı cebhe-i ʿālem-fürūz-ı aḥmed-i muḫtār,]*

<u>beñze:</u> *Benzemek, andırmak.*

1. Laʿl-i ḫūbān lebüñe **beñzeyemez**
   Mühr çoḳ mühr-i Süleymān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 3). [beñzeyemez, -yemez, -]*

2. ʿUşşāḳ-ı zāra vuṣlat-ı cānāna intiẓār
   Beñzer o ḫasteye çeke dermāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [beñzer, -r]*

3. Faṣīḥā ḥüsn-i lehçe luṭf-ı taʿbīrātı cāmiʿdür
   Senüñ ṭab'-ı selīmüñ **beñzemez** ġayra müsellemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [beñzemez, -mez]*

4. Gelmiş Faṣīḥ kūyına dil eşk-i çeşm ile
   Beñzer o kāha kim gele gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 10). [beñzer, -r]*

5. Ṣaḥn-ı gülşen nev-şüküfte ġonçelerle iy Faṣīḥ
   Beñzer ol bezme ki ser-şār ola cām-ı mülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 12). [beñzer, -r]*

6. Beñzer henüz maʿreke-i nāzdan gelür
   Şemşīr elinde ġamze-i şūr-efgenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 5). [beñzer, -r]*

7. Bāl-i perīye **beñzedi** naḳş u nigārda
   Yoḳdur miṣāli mirvaḥa-teg rūzgārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 71, Mısra 1). [beñzedi, -di]*

8. O tāze naḫl bir iki ayāġ görmişe **beñzer**
   Ḫıram-ı ḳāmeti āşüfte gül-sitānı açılmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 30, Mısra 1). [beñzer, -e, -r]*

9. Bu gün bī-tāb gördüm şāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı
   Yine **beñzer** bir iki murġ-ı cān-ı nā-tüvān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 6). [beñzer, -r]*

10. Bu rūzgār Faṣīḥā muḥālif esmişe **benzer**
Ki baḥr-ı ʿışḳı ki dildür biñ ızṭırābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 11). [benzer, -r]*

11. Beñzer o zeʿāmet ḳ'ola deryā ḳaleminde
Pür-sīm-i sirişk etmede dāmānımı çeşmim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 4). [beñzer, -r]*

12. Elden ḳomaz cemālüme **beñzer** diyü özi
Mirʾāt ile alışdı o māḫuñ yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 1). [beñzer, -r]*

13. Bu cism-i dāġ dāġ miyānında şerḥalar
Beñzer o gül-sitāna ki āb-ı revānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [beñzer,]*

14. Seḥer gördüm Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
Bu şeb **beñzer** ki pehlūya yine bir nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 10). [beñzer,]*

15. İdüp efsürde āhum ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
Henüz ol kilke **beñzer** cism-i lāġar kim ola nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 8). [beñzer,]*

16. Nergis-i şehlā-nigāhuñ eşkden sīr-ābdur
Bir mehüñ mihriyle **beñzer** ṣubḥa dek bī-ḫ∨ābdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 26, Mısra 2). [beñzer,]*

17. Sebziyle pür ol iki kenāra
Beñzer ḫaṭ-ı nevle laʿl-i yāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 8). [beñzer,]*

beñzer ki: *Öyle görünüyor ki, anlaşılan, görünen o ki.*

1. Bī-cā cefāsın itdi füzūn ol sitem-pesend
Beñzer ki ehl-i ʿışḳı yine imtiḥānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 6). [beñzer ki,]*

2. Bī-cā cefāsın itdi füzūn ol sitem-pesend
Beñzer ki ehl-i ʿışḳı yine imtiḥānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 6). [beñzer ki,]*

3. İy nesīm-i ṣabā şitābuñ var
Yine **beñzer ki** bir cevābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 2). [beñzer ki,]*

beñzer ki: *Sanki, öyle görünüyor ki.*

1. Güş eyleyen elbette girer anı semāʿa
   Beñzer ki neye ḥażret-i Mollā nefes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 6). [beñzer ki,]*

be-pīsāni-i gayretdür: *Gayretin alnı.*

1. Bu sipeh müşt **be-pīşāni-i gayretdür** hep
   Ne ʿalem ṭālibi dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [be-pīşāni-i gayretdür, -dür]*

ber: *Göğüs, sine.*

1. ʿAks-i rūyuñ naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş ḫūn ile
   Her zemān eksük degüldür çeşm-i baḥr ü **berde** dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 4). [berde, -de]*

ber: *Göğüs, sine, meyve II ürün, yemiş, karşılık.*

1. Ṭamaʿ-ı ḫāma düşüp būse ṭaleb itme Faṣīḥ
   Gülşen-i nāz serv-kadleri **ber** virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 10). [ber,]*

berāber: *Birlikte, beraber.*

1. Görülmek ḳaddi mümkin mi **berāber** hiç ʿalemlerle
   Çekilmek ebruvānı mümteniʿdür ḳıl ḳalemlerle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 74, Mısra 1). [berāber,]*

berāber: *Aynı değer ve kıymette, eşit.*

1. Ne gördüñ giryesinden ne işitdüñ āh u zārından
   Berāber görme ben āşüfte-ḥāle Ḳays u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 7). [berāber,]*

berāt: *İmtiyaz, rütbe bildiren ferman.*

1. Her şeh-i ḥüsnüñ esīr-i ebruvānıdur göñül
   Her **berātuñ** beyża-i laʿlīn-nişānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 2). [berātuñ, -uñ]*

berāt-ı bendegī-i āsitāne: *Dergâhının kölelerinin fermanı.*

1. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd
   Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 53). [berāt-ı bendegī-i āsitāne, -ñ, -i]*

berāt-ı bendegī-i āsitāneñi: *Kapı kulu beratı, senedi, kapısında kul olduğunun senedi.*

1. Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 54). [berāt-ı bendegī-i āsitāneñi, -e, -ñi-eñ, -i]*

berāt-ı bendegī-i āsitāneñi: *Kapı kulu beratı, senedi, kapısında kul olduğunun senedi.*

1. Ümīd odur kʿide bu ʿarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum
   Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 54). [berāt-ı bendegī-i āsitāneñi, -ñi]*

berāt-ı ḫaṭṭuña: *Ayva tüyleri fermanı (sevgilinin ayva tüyleri).*

1. Der-kenārında görülmişdür maḥall-i ḳaydı hep
   Manṣıb-ı vaṣluñ **berāt-ı ḫaṭṭuña** fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 6). [berāt-ı ḫaṭṭuña, -uñ, -a]*

berāt-ı vechine: *En uygun, biçim izin, ruhsat.*

1. Berāt-ı vechine ebrūlarından çekdiler tuġrā
   O mīr-i ḥüsne tevcīh itdiler mülk-i dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 5). [berāt-ı vechine, -in, -e]*

berāy-ı ḫāṭırdur: *Arkadaş hatırı için.*

1. Ḳıyās eyleme cānā **berāy-ı ḫāṭırdur**
   Senüñ cefāña taḥammül ṣafā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 1). [berāy-ı ḫāṭırdur, -dur]*

berāy-ı istikbāl: *Karşılamak için.*

1. Gelür dehānuma cānum **berāy-ı istiḳbāl**
   Dinilse meclise ol yār-ı bi-vefā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 3). [berāy-ı istiḳbāl,]*

berāy-ı müjdegānī: *Getirilen müjdeler sebebiyle.*

1. Saña lāyıḳ **berāy-ı müjdegānī** cān-niṣār olsam
   Peyām-ı ʿizz-i teşrīfiyle olduñ ġam-zidā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 7). [berāy-ı müjdegānī,]*

berbād eyledi: *Mahvetmek, darmadağın etmek.*

1. Hezārın eyledi berbād lāne-i sūḳın
   Bu gülşen-i elem-i ḥatmiġān u ḫār-mekīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 5). [berbād eyledi, -di]*

berbād ider: *(külü) savurmak, dağıtmak, yele vermek.*

1. Ne kār-ı zūr-ı Ferhādı żaʿīf cism-i Mecnūnı
   Tenüñ ḫākister ü ḫākisterin **berbād ider** ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 4). [berbād ider, -er]*

berbād itdi: *Harap etmek, mahvetmek, perişan etmek.*

1. Ḥüsn-i ḫaṭı çoḳ fitneler īcād itdi
   Her ġamzesi bir kişveri **berbād itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 2). [berbād itdi, -di]*

berbād ola: *Rüzgarda savrulmak, zarar görmek, yok olmak.*

1. Bünyād-ı nizām-ı dehr olan müstaḥkem
   Bīʾl-cümle esās-ı fitne **berbād ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 4). [berbād ola,]*

ber-dām itdi: *Tuzak kurmak.*

1. Kebg-i dili bī-şekīb ü ārām itdi
   Her ḫalḳa-i zülfi baḫtı **ber-dām itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 1). [ber-dām itdi, -di]*

ber-dil: *Gönülde.*

1. Ṣad-dāġ-ı elem **ber-dil** ü ber-sīne-i ḥasret
   Ser-geşte-i hem-vāre be-meydān-ı ḳażāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 33). [ber-dil,]*

ber-dil ü ber-sīne-i ḥasret: *Özlemi göğüs ve kalbin içinde (olan).*

1. Ṣad-dāġ-ı elem **ber-dil ü ber-sīne-i ḥasret** Āh itmedeyüz biz daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 33). [ber-dil ü ber-sīne-i ḥasret,]*

berg: *Yaprak.*

1. Gülşenüñ sensüz güli sūzende aḫkerdür baña
   Lālenüñ her **bergi** ḫūn-ālūde ḫançerdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 2). [bergi, -i]*

berg: *Yaprak II Kişinin fiziksel uzvu ve kişisel özelliği.*

1. Bir lisāndur **bergi** bir mecmūʿadur her ġonçesi
   Maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 7). [bergi, -i]*

berg ü bārdan: *Mahsul, sermaye, kazanç, meyve.*

1. Her naḫl-i bāġ-ı luṭf u ʿaṭā-yı bahārdan
   Dāmān u destin eyledi pür **berg ü bārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 32). [berg ü bārdan, -dan]*

berg ü bār-ı naḫl-i dil: *Gönül fidanının meyvesi, sermayesi.*

1. Sebz ü ḫurrem olsa her dem **berg ü bār-ı naḫl-i dil**
   Dīdeden kesb eylemiş neşv ü nemāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 5). [berg ü bār-ı naḫl-i dil,]*

berg ü bārından: *Yaprak ve meyve. II mahsul.*

1. Berg ü bārından biz el çekdük bu fānī gülşenüñ
   Mīve-i maḳṣūd ister olsun ister olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 3). [berg ü bārından, -ın, -dan]*

berg ü sāz-ı māye-i ḫüsn eyle: *Güzellik sermayesinin araç ve gereçleri, güzelliği oluşturan öğeler, hususlar.*

1. Berg ü sāz-ı māye-i ḥüsn eyle çāk-i cāmeyi
   Dīdeye dökmekde miṣl-i nükhet-i pīrāhen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 3). [berg ü sāz-ı māye-i ḫüsn eyle,]*

berg-i ber: *Yemiş yaprağı. II ümit.*

1. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiẕāruñdan
   Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke de bir **berg-i ber** virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 6). [berg-i ber,]*

berg-i dest-āvīz-i dāġ: *Yaranın ufak hediye yaprağı. II aşığın yaraları için verilen küçük hediye.*

1. Kimüñ destārı pür-gül desti gül-çīn-i ayāġ oldı
   Baña feyż-ı bahāruñ **berg-i dest-āvīz-i dāġ** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 2). [berg-i dest-āvīz-i dāġ,]*

berg-i eşcārı: *Ağaçların yaprağı.*

1. Nesīm-i ṣubḥ ile cevlāna gelmiş **berg-i eşcārı**
   Görince ʻarṣa-i maḥşer ḳıyās itdüm gülistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 19). [berg-i eşcārı, -ı]*

berg-i eşcār-ı çemen-zār-ı fenā: *Fani, geçici dünya bahçesi ağaçlarının yaprağı.*

1. ʿĀrife her **berg-i eşcār-ı çemen-zār-ı fenā**
   Bir zebān-ı ḥāl-i Manṣūr oldı gūyā dārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 5). [berg-i eşcār-ı çemen-zār-ı fenā,]*

berg-i gül: *Gül yaprağı.*

1. Āb-ı ṣāfı cūya düşmiş **berg-i gül** ẓann eyledüm
   Gördügümde sāʿid-i dil-dār-ı sīmīn-berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 7). [berg-i gül,]*

berg-i gül: *Gül yaprağı.*

1. Bu niyāz ile güẕer-gehde kef açmış eşcār
   Ki gelür **berg-i gül** iḥsān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 8). [berg-i gül,]*

berg-i gül: *Gül yaprağı. II sevgilinin yanağı.*

1. Ḫālini seyr eyle rengīn ʿārıż-ı dil-dārda
   Berg-i gül üzre ḳomışlar gūyıyā bir fülfüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 6). [berg-i gül,]*

berg-i gülden: *Gül yaprağı.*

1. Āşiyān-sāz-ı gülistān-ı riyāż-ı vuṣlatem
   Berg-i gülden eylemiş bāl ü perīn bülbüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 4). [berg-i gülden, -den]*

berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-h∨āhişüz: *Vuslat bahçesinin gül yaprağı.*

1. Senden iy bād-ı ṣabā bir būy-ı rāḥat ḳāniʿüz
   Şanma kim **berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-ḫ∨āhişüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 3). [berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-ḫ∨āhişüz, -üz]*

berg-i ḥazān-teg: *Son bahar mevsiminin yaprağı gibi.*

1. Bolmaz iy bād-ı ṣabā **berg-i ḥazān-teg** saña bār
   Der-i cānānga yitür bu ten-i bī-cān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 5). [berg-i ḥazān-teg,]*

berg-i niyāz-ı dil: *Gönül ricasının sermayesi.*

1. Serin der-pīş-i nāz itmiş meger **berg-i niyāz-ı dil**
   O nevres naḫl-i bāġ-ı ʿişveye ġāyet girān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 9). [berg-i niyāz-ı dil,]*

berg-i recā: *Umut yaprağı. II sevgiliden istenilen ümit.*

1. İy dil-i bī-nevā vü sāz eyleme her maḥal niyāz
   Bil ki o naḫl-i tāzeye **berg-i recā** girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 2). [berg-i recā,]*

berg-i sebz-i iltifātuñla: *Küçük, değersiz hediye, çam sakızı çoban armağanı kabilinden hediye.*

1. Ne var bir **berg-i sebz-i iltifātuñla** beni şād it
   Gelüp ḥāl-i perīşān-ı dil-i bīmārı görsünler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 12, Mısra 1). [berg-i sebz-i iltifātuñla, -uñ, -la]*

berg-i ter: *Taze, yeni açmış yaprak.*

1. Ṣaḥn-ı zemīn-i bāġa ki her **berg-i ter** düşer
   Bir dest-i merḥabāmı degül rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 25). [berg-i ter,]*

berg-i terle: *Taze, yeni açmış yaprak. II Çam sakızı çoban armağanı kabilinden bir şey.*

1. Hezārı bāġda bir **berg-i terle** yād itmez
   Bu rūzgār belī ehl-i ʿışḳı şād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 1). [berg-i terle, -le]*

berg-i terüm: *Taze, yeni açmış yaprak.*

1. Ol naḫl-i vefādan yine bir **berg-i terüm** var
   Nāmeyle dile nev-ḫaber-i şevk-eserüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [berg-i terüm, -üm]*

berg-i terüñ: *Taze, yeni açmış yaprak.*

1. Biz giriftār-ı kafes bülbül-i müştāk-ı gülüz
   Gül-sitāndan bize bir **berg-i terüñ** var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 4). [berg-i terüñ, -üñ]*

berg-i ümmīd: *Ümid yaprağı.*

1. Ne gördi cām-ı emel devr-i bīm-dār elinden
   Göñül ne **berg-i ümmīd** aldı rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 2). [berg-i ümmīd,]*

berī: *Uzak.*

1. Ādem niçe dir saña perīsin
   ʿĀlemde miṣālden **berīsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 2). [berīsin, -sin]*

ber-i gevher olmış: *Hazinenin sinesi olmak. II Hazinenin tam ortası, en değerlisi olmak.*

1. Çekdürme miṣāl-i naḫl-i mercān
   Olmış ber-i gevher anda cānān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 22). [ber-i gevher olmış, -mış]*

berīn-güş-ı ḳabūle: *Kabulün kulak delikliği. II kabulün dedikodusu.*

1. Nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb ü bāng-i zāġ itdüm
   Birin güş-ı ḳabūle itmedi şāyeste çarḫ-ı dūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 5). [berin-güş-ı ḳabūle,]*

berīn-gūş-ı ḳabūle: *Kabulün [küpe takılan] kulak deliği. II kabul kulağı.*

1. Ser cümle ḥayā vü edebi ber-ṭaraf itdüñ
   Almadı **berīn-gūş-ı ḳabūle** o şeh-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 7). [berīn-gūş-ı ḳabūle, -e]*

berk ü bārāndan: *Yıldırım ve yağmur. II fırtına.*

1. Berk ü bārāndan zemīn ü āsumānı görmedük
   Bir iki gün yine ol mihr-i cihānı görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 38, Mısra 1). [berk ü bārāndan, -dan]*

ber-kemīn: *Pusuda, pusu kurmuş.*

1. Ṣad-ceyş-i fitne çeşm-i siyāhında cilve-ger
   Her ḫamm-ı zülfi leşker-i āşūbe **ber-kemīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 4). [ber-kemīn,]*

berḳ-ı ġamla: *Keder şimşeği. II şiddetli keder, üzüntü.*

1. Göñderürler nāme-i feryād-ı pür-sūz-ı firāḳ
   Yād iderler **berḳ-ı ġamla** mübtelālar bir birin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 43, Mısra 2). [berḳ-ı ġamla, -la]*

berḳ-ı ḫandeyle: *Gülüş şimşeği, gülme ışıltısı II Gülerken dişlerin parıldaması şimşeğin çakmasına benzetilmiş.*

1. Berḳ-ı ḫandeyle güşād olmaz bu demlerde dehen
   Vaḳt-i ebr-i āh u bārān-ı dem-ā-demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 7). [berḳ-ı ḫandeyle, -yle]*

berḳ-ı ḥaṣal-sūz: *Meyve ve hububat gibi topraktan elde edilen şeyler, ürünleri yakan şimşek.*

1. Ḫarmen-gede-i düşmene biz **berḳ-ı ḥaṣal-sūz**
   Gülşen-geh-i aḥbāba velī bād-ı ṣabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 9). [berḳ-ı ḥaṣal-sūz,]*

ber-mūcib-i seyr-i çarḫ-ı ṣad-reng: *Yüz renkli gökyüzünün seyrinin gereğince.*

1. Ber-mūcib-i seyr-i çarḫ-ı ṣad-reng
   Cāy olmış o māha burc-ı ḫarçeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 29). [ber-mūcib-i seyr-i çarḫ-ı ṣad-reng,]*

berrāḳ oldı: *Çok parlak olmak. II göz alıcı olmak.*

1. Çeşmüñ ki senüñ ḳātil-i ʿuşşāḳ oldı
   Şemşīr-i cefāsı ḫayli **berrāḳ oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 2). [berrāḳ oldı, -dı]*

ber-ser: *Başının üzerinde, başta.*

1. Şīve-i rūzgāra muntaẓıruz
   Lāne **ber-ser** çü Ḳays-ı ser- geşte *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 23). [ber-ser,]*

ber-ser ü ber-dūs: *Omuzunda ve başının üstünde.*

1. Külāh **ber-ser ü ber-dūş** ḫırḳa-i tecrīd
   Hezār şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [ber-ser ü ber-dūş,]*

ber-ser-i muʿallā: *Yücelerin en önde geleni.*

1. Ol ḥāle güvāh inḥınāyī
   İy maḥmili lā-meḳān temāşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 24). [ber-ser-i muʿallā,]*

ber-sīne-i ḥasret: *Özlemi kalbinin içinde olan.*

1. Ṣad-dāġ-ı elem ber-dil ü **ber-sīne-i ḥasret**
   Ser-geşte-i hem-vāre be-meydān-ı ḳażāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 33). [ber-sīne-i ḥasret,]*

ber-ṭaraf: *Ortadan kalkma, giderme, sulh olma.*

1. İy Faṣīḥ endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem **ber-ṭaraf**
   ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 9). [ber-ṭaraf,]*

2. Sāḳī ġam-ı cihānı idem bil ki **ber-ṭaraf**
   Āb istedükçe sen baña cām-ı şarāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [ber-ṭaraf,]*

3. Ḫizmetinde ḳayd-ı ʿālem **ber-ṭarafdur** cümleten
   Bende-i sulṭān-ı ʿışḳ âzād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 5). [ber-ṭarafdur, -dur]*

4. Ḫuṣūmet **ber-ṭaraf** ‘ahdüñde ḥüsn-i ülfet ol ḥadde
   Ki şīrānuñ ġazālān sa‘y ider olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 59). [ber-ṭaraf,]*

ber-ṭaraf itdüñ: *Bir yana itip saf dışı bırakmak, ortadan kaldırmak.*

1. Güstāh ʿaceb ʿarż-ı merām eyledüñ iy dil
   Āteşlere yaḳduñ dili pür-tāb u tef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 6). [ber-ṭaraf itdüñ, -dü, -ñ]*

ber-ṭaraf ḳılup: *Gidermek, ortadan kaldırmak.*

1. Serden ḫumār-ı ʿaḳlımuzı **ber-ṭaraf ḳılup**
   Dilden şarāb-ı ʿışḳ ile def-ʿi ġam eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 3). [ber-ṭaraf ḳılup, -up]*

ber-taraf-sāzende-i şerm ü hicāb: *Utanç ve hayâyı bir tarafa iten, utanma duygusunu kaybeden.*

1. ʿIşḳ elbet perde-sūz-ı ʿār u ġayretdür Faṣīḥ
   Ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb ister gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 10). [ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb,]*

ber-tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār: *Mücevher süslü saf kılıçlı.*

1. Görince mevce ile cūy-bārı ẓann itdüm
   Niyāmdan aḳa bir tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 6). [ber-tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār,]*

ber-vech-i āsānī: *Kolay bir şekilde.*

1. Yine mir’āt-ı āb-ı ṣāfa ‘aks-endāz olup güller
   Görür rūy-ı ümīdin bülbülān **ber-vech-i āsānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 6). [ber-vech-i āsānī,]*

berzede-dāmān: *(kumaşı) toplanmış, yukarıya kaldırılmış etek. II bir işe girişen.*

1. Saʿy eyle ṣafā-yı fevze gel pūyān ol
   Āsyāb-ı felāḥa **berzede-dāmān** ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 84, Mısra 2). [berzede-dāmān,]*

bes: *Kâfi, yeterli.*

1. Reh-i maʿnāya ney engüşt-i işāret dile **bes**
Ġayrı kimden nefes ümmīd idüp irşād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [bes,]*

2. Tā-be-key āşüfte ḥālüm besdür iy bī-raḥm **bes**
Tā-be-key pā-mālüm iy serv-i çemen-pīrā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [bes,]*

3. İfāde itmege maḳṣūdı bir nigeh **besdür**
Ol āfet ʿāşıḳ-ı vuṣlat-recāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 5). [besdür, -dür]*

4. Besdür aġyāra bu deñlü rūy-ı dil iy māh **bes**
Baña da āyīne-i ruḫsārıñı ṣun bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 1). [bes,]*

5. Recā-yı vaṣl içün cānāneye taḥrīk-i leb bilmem
Merām izhārına rūşen-zebānī-i nigeh **besdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 5). [besdür, -dür]*

6. Besdür helāke nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
Luṭf eyle sīm-sāʿidüñe zaḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 3). [besdür, -dür]*

7. Baña **besdür** al ruḫsārı siyeh kākülleri
Bāġ-bān başına çalsun gülleri sünbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 1). [besdür, -dür]*

8. Ser-be-ser ṭutdı Faṣīḥ ʿālemi naẓmuñ **besdür**
Zīr-i destārına soḳ kilk-i dür-efşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 13). [besdür, -dür]*

9. Çıḳar **besdür** o pür-ḫam kāküli zīr-i külahuñdan
Muḳayyed olma ġayrı çekme zencīre esīrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 7). [besdür, -dür]*

10. Olmaḳ saña bende-i ṣenā-ger
Bes māye-i devleti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 72). [bes,]*

besbeter oldı: *Çok daha beter, çok daha kötü olmak.*

1. Yaʿḳūbdan aḥvāl-i dilüm **besbeter oldı**
Giryeyse benüm nūr-ı dü-çeşmüm yiter oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 85, Mısra 1). [besbeter oldı, -dı]*

besle: *Büyütmek, barındırmak.*

1. Egerçi **beslemiş** ḳoynında çok dürr-i s̱emīn deryā
   Velī dendānuñ-āsā görmemiş dürr-i nigīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [beslemiş, -miş]*

beste: *Bağlı, bağlanmış.*

1. Āhum ʿamūd-ı ṣubḥa ki peyveste **bestedür**
   Düş-ı felekde bir ʿālem-i kāviyānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [bestedür, -dür]*

beste olurdı: *Bağlı olmak, kapalı olmak.*

1. Dökerdi ṭās-ı nigūn-ı sipihri bī-imhāl
   ʻAdū-yı cāh-ı hidāyet-penāhı olmasa ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 46). [beste olurdı,]*

beste olurdı: *Bağlanmak.*

1. Eġer ki menʻ-i taʻaddī ideydi eşyāya
   Olurdı feyżı ḳudūmiyle beste rāh-ı żalāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 47). [beste olurdı, -ur, -dı]*

beste-ḫātır: *Gönlü tutkun, gönlü kapalı. II Dertli, kederli.*

1. Çoḳ nev-bahār geldi güşāde dil olmaduḳ
   Bāġ-ı cihānda ġonçe gibi **beste-ḫāṭıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 4). [beste-ḫāṭıruz, -uz]*

beste-i fitrāki: *At terkinin kayışı. II aşk bağına gönül bağlayan.*

1. Olursın belki iy dil **beste-i fitrāki** bir ḫūbuñ
   İrişdi ʿıyd-ı ḫūbāna dem-i ṣayd u şikār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 11). [beste-i fitrāki,]*

beste-i fitrāk-i maḥabbetse: *Aşk terkininin bağı. II gönül verme.*

1. Ādemi bende iderler bu perī-rū begler
   Nola dil **beste-i fitrāk-i maḥabbetse** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 9). [beste-i fitrāk-i maḥabbetse, -se]*

beste-i ḥayret eylersin: *Hayretinden dili tutulmuş, şaşkınlıktan konuşamaz hale gelmiş.*

1. Faṣīḥüñ ġamla eylersin zebānın beste-i ḥayret
   Bu bezmüñ iy felek hiç nükte-dānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 9). [beste-i ḥayret eylersin, -r, -sin]*

beste-i ḥicāz: *Hicaz makamı ile yapılan beste.*

1. O şāh-ı ḥüsne ki her nāme-i niyāz oḳınur
   Kemāl-i sūz ile ṣan **beste-i Ḥicāz** oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 2). [beste-i ḥicāz,]*

be-taḳdīr-i elest: *Elest (meclisinin) takdiri, belirlemesi ile.*

1. Baḥr-i ġama düşdüñse **be-taḳdīr-i elest**
   Keşti-i ümīdüñ itme zinhār şikest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 1). [be-taḳdīr-i elest,]*

bevādī-i himemdür: *Yüce ideal ve maksatlar vadisi.*

1. Dil rāh-rev-i menzil-i maḳṣūd degüldür
   Mecnūn gibi ser-geşte **bevādī-i himemdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [bevādī-i himemdür, -dür]*

beyʿ iderseñ: *Satmak.*

1. Beyʿ iderseñ alalum nefḫasını biñ cāna
   Nükhet-i kākül-i müşgīn-eserüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [beyʿ iderseñ, -er, -se, -ñ]*

beyābān: *Sahra, çöl.*

1. Ḳomazuz dergeh-i cānāneyi Mecnūn degülüz
   Düşmezüz Ḳays gibi kūh u **beyābān** yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 4). [beyābān,]*

2. Murādı naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylāyı bulmaḳdı
   Bu sevdā idi hep geşt itdüren Ḳaysa **beyābānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 4). [beyābānı, -ı]*

3. ʿIşḳdur ʿışḳ eyleyüp ʿuryān
   Ḳaysa ṭayy itdüren **beyābānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 18). [beyābānı, -ı]*

beyābān-ı fürḳatüm: *Ayrılık, hicran çölü.*

1. Ṭutdum Faṣīḥ vādī-i Ḳays-ı sitem-keşi
   Tenhā-nevred-i deşt ü **beyābān-ı fürḳatüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 10). [beyābān-ı fürḳatüm, -üm]*

beyān: *Açıklama, anlatma, söyleme.*

1. Leb-i ṭaḳrīre āşinā olmaz
   Her **beyānı** rümūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 4). [beyānı, -ı]*

2. Dehri ṣaymaz ẕerreye geh ẕerreden dil-gīr olur
   Ḥaḳ budur gelmez **beyāna** sırr-ı mübhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 4). [beyāna, -a]*

beyān eyle: *Açıklamak.*

1. Cānāna melāl-i ḥaşretüm eyle beyān
   Yārāna kemāl-i iştiyāḳum ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 3). [beyān eyle,]*

beyān idemem: *Anlatmak, izah etmek, tarif etmek.*

1. Tāḳrīre dilde ṭāb mı var iftirāḳumı
   Bir vech ile **beyān idemem** iştiyāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 2). [beyān idemem, -e, -me, -m]*

beyān oldı: *Açıklanmak, ifade edilmek.*

1. O şāha mācerāmuz bir nigāh ile **beyān oldı**
   Kim anı şerḥa her müjgān-ı çeşmüm bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 1). [beyān oldı, -dı]*

beyān olmaz: *Açıklanmak, ifade edilmek.*

1. Gayrete irmez **beyān olmaz** zebān-ı ḳāl ile
   Bir ʿaceb künc-i maḥabbet dāstānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 3). [beyān olmaz, -maz]*

beyān-ı ʿışḳ olmaz: *Aşkın anlatımı, ifadesi olmaz.*

1. Erbābı iy Faṣīḥ olur lāl ü bī-zebān
   Gelmez lisāna ḥāşılı olmaz beyān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 10). [beyān-ı ʿışḳ olmaz, -maz]*

beyāża: *Beyaz, beyaza çekmek, temize çekmek.*

1. Bu tīre-kārī-i ʿisyāna girye lāzımmış
   Beyāża defter-i āb-ı nedāmet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 6). [beyāża,]*

beyāża çıkdı: *Beyaza bulanmak, beyazlanmak.*

1. Derūn-ı dilde olan rāz-ı ʿışḳ-ı pinhānuñ
   Beyāża çıḳdı görüp reng-i zerd-i ruḫsāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 8). [beyāża çıḳdı, -dı]*

beyt: *İki mısradan oluşan nazım birimi.*

1. Her **beytüm** olup maḫzen-i esrār-ı maʿārif
   Her noḳṭa aña bir dür-i yektā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 25). [beytüm, -üm]*

beyt-i aḥzānuñ: *Hüzünler evi. II Hz. Yakup'un, Hz. Yusuf'un üzüntüsünden ağlamaktan gözlerinin kör olduğu evi.*

1. Zihī kāşāne kim reşk-āveridür **beyt-i aḥzānuñ**
   Şikeste cāmı saḳfından ki ṭamlar abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 1). [beyt-i aḥzānuñ, -uñ]*

beyt-i ḥazendür: *Hüzünler evi. II Hz. Yakup'un, oğlu Yusuf'u kaybettikten sonra kapandığı kulübe, yas ve matem evi.*

1. Olmaz bu cihān ḥāşılı bir ḥālde dāʾim
   Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh **Beyt-i Ḥazendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [beyt-i ḥazendür, -dür]*

2. Olmaz bu cihān ḥāşılı bir ḥālde dāʾim
   Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh **Beyt-i Ḥazendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 2). [beyt-i ḥazendür, -dür]*

beyt-i ḥazeni: *Hüzünler evi. II Hz. Yakup'un, oğlu Yusuf'u kaybettikten sonra kapandığı kulübe, yas ve matem evi.*

1. Açılmadı ġonçe-i dil-i zār
   Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 136). [beyt-i ḥazeni, -i]*

2. Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn
   Beyt-i ḥazeni baña nişīmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 136). [beyt-i ḥazeni, -i]*

beyt-i maʿmūre: *Bayındır durama getirilmiş, bakımı yapılmış ev; Kabe'nin tam üzerinde yedinci kat gökte bulunan, Hz. Âdem ile yeryüzüne indirilmiş ve Tufandan sonra yine cennetteki yerine alınmış bir köşk II Kâbe.*

1. İdeydi ḫāne-i vīrānemi o meh teşrīf
   Şerefde eyler idi ṭaʿne **Beyt-i Maʿmūre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 3). [beyt-i maʿmūre, -e]*

beyt-i pākīzeyle: *Temiz, güzel beyit.*

1. Gāh olur ḫamriyye ile idemez def-i ḫumār
   Gāh olur bir **beyt-i pākīzeyle** ṣāʿir mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [beyt-i pākīzeyle, -yle]*

beyt-i selīs: *Ahenkli, akıcı şiir, söylem.*

1. Cūy-bāruñ bāġda her mevci bir **beyt-i selīs**
   Bülbüle dersin(i) sāzende ḳırāʾat şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 5). [beyt-i selīs,]*

beytüʾl-ḥaram-ı ʿışḳa: *Aşkın Kâbe'si.*

1. Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳa Faṣīḥ itdi teveccüh
   Tevfīḳ ümīd eyler hidāyet ṭaleb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 9). [beytüʾl-ḥaram-ı ʿışḳa, -a]*

beytüʾl-ḥazen-i zemānede: *Zamanın, devrin üzüntü kulübesi (Hz. Yakup'un hüzünler kulübesi bağlamında).*

1. Ol Yūsuf-ı gül-pīrehenüñ ʿışḳıyla
   Beytüʾl-ḥazen-i zemānede Yaʿḳūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 4). [beytüʾl-ḥazen-i zemānede, -de]*

2. Beytüʾl-ḥazen-i zemānede mihmānuz
   Kenʿān-ı mihende Yūsuf-ı giryānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 1). [beytüʾl-ḥazen-i zemānede, -de]*

beyża-i laʿlīn-nişānıdur: *Kırmızı nişanlı beyaz [sayfası].*

1. Her şeh-i ḥüsnüñ esīr-i ebruvānıdur göñül
   Her berātuñ **beyża-i laʿlīn-nişānıdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 2). [beyża-i laʿlīn-nişānıdur, -ı, -dur]*

be-zāt-ı pāk-i bī-misl-i cenāb-ı īzid ü ġaffār: *Ihsan edici, bağışlayıcı Allah'ın eşsiz ve münezzeh zatının hakkı için.*

1. Be-ẕāt-ı pāk-i bī-miṣl-i cenāb-ı İzid ü Ġaffār
   Be-nūr-ı cebhe-i ʿālem-fürūz-ı Aḥmed-i Muḫtār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 61). [be-ẕāt-ı pāk-i bī-miṣl-i cenāb-ı İzid ü ġaffār,]*

bezl eyler: *(lütuf) saçmak, dağıtmak.*

1. Beẕl eyler idi ḫalḳa eger mümkin olaydı
   Elfāẓda ḳalmazdı mezāyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 43). [beẕl eyler, -le, -r]*

bezl ider: *Esirgemeden bol bol vermek, saçmak, dağıtmak.*

1. Hengām-ı keremde ol seḫā-kīş
   Sīm ü zeri **bezl ider** kem ü bīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 112). [bezl ider, -er]*

bezl iderüz: *Bol bol, cömertçe vermek, esirgemeden vermek. II feda etmek.*

1. Serimüz **beẕl iderüz** ʿışḳ ile cānān yolına
   Girerüz şevḳ ile Ferhād gibi cān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 1). [beẕl iderüz, -er, -üz]*

bezm: *Içki meclisi, eğlence meclisi.*

1. Ḳanḳı **bezmüñ** yādıdur feryād-ı mestān itdüren
   Ḳanḳı cāmuñ neşvesindendür bu keyfiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 7). [bezmüñ, -üñ]*

2. Sāġar-ı ṣahbāyı sāḳī āfitāb itdüñ bu şeb
   Şuʿle-i bādeyle **bezmi** māh-tāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 2). [bezmi, -i]*

3. Dilleri vīrān iden hep çeşm-i dil-berdür Faṣīḥ
   Ol ḫarāb olmaz mı kim **bezmüñde** nāẓır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [bezmüñde, -üñ, -de]*

4. Bezminde ʿālemüñ yine bir neşʾe-yābı yoḳ
   Gerdān olur iki ḳadeh-i zer-nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [bezminde, -in, -de]*

5. İtme iẕhār-ı teġāfül **bezmüñe** gelse Faṣīḥ
   Bende-i dīrīneñe ol vaż'ı sulṭānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 13). [bezmüñe, -üñ, -e]*

6. Keder-cūy-ı ḫumārı neşve-i dūşīne-düşmendür
   Bu **bezmüñ** sāḳī-i pür-imtinānı derdüme (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [bezmüñ, -üñ]*

7. Varup bir tekyede her gice mihmān olmamuz yegdür
   Çerāġ-āsā göñül her **bezme** sūzān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 2). [bezme, -e]*

8. Bu **bezmüñ** şem'ine pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz
   Bizüm bülbül gibi bu bāġda feryādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 5). [bezmüñ, -üñ]*

9. Ne bāġuñ verdisin būy-āşinā-yı ülfetüñ kimdür
   Ne **bezmüñ** şem'isin sūz-āzmā-yı ṣoḥbetüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [bezmüñ, -üñ]*

10. Nice def'-i ġam idersüñ bu fenā **bezminde**
   Bu muḥaḳkaḳ ki mey-i köhne-sifāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 5). [bezminde, -i, -n, -de]*

11. Ḳalmaz göñülde ẕerre ḳadār ıżṭırābumuz
   Geldükce **bezme** ol ruḫı mihr-iltihābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 1). [bezme, -e]*

12. Her şeb o mehle **bezme** gelür 'işret eylerüz
   Geldükçe 'arż-ı ḥāl-i dile ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 1). [bezme, -e]*

13. Tehī gelür bulup elbette seng-i ġamla şikest
   Faṣīḥ **bezmümüze** gelse de sebū-yı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 10). [bezmümüze, -ü, -müz, -e]*

14. Bu **bezmüñ** meşrebince herkes almış neşvesin k'eyler
   Kimi zehr-ābe-i ġamdan kimi cām-ı ṣafādan ḫaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 5). [bezmüñ, -üñ]*

15. Kimüñ **bezminde** māhum nūş-ı cām-ı inbisāṭ itdüñ
   Süzülmiş nergis-i mestüñ açılmış verd-i ḫandānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 9). [bezminde, -i, -n, -de]*

16. Dilde var endīşe-i envā'-ı 'işret iy Faṣīḥ
   Bir müferriḥ **bezmi** çoḳ mey-ḫānedür gūyā gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 10). [bezmi, -i]*

17. Faṣīḥüñ ġamla eylersin zebānın beste-i ḥayret
Bu **bezmüñ** iy felek hiç nükte-dānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 10). [bezmüñ, -üñ]*

18. Bezminde nüh eflāk bilürin ṭabaḳ-ı nuḳl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 6). [bezminde, -in, -de]*

19. Dil-i āşüfte-ḫ∨āb-ı miḥnet-i hicrānı eglendür
Cemüñ **bezminde** iy mīnā-yı mey bir dāstān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 6). [bezminde, -in, -de]*

20. Ṣaḥn-ı gülşen nev-şüküfte ġonçelerle iy Faṣīḥ
Beñzer ol **bezme** ki ser-şār ola cām-ı mülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 12). [bezme, -e]*

21. Bezminde añılduḳça Faṣīḥ ol leb-i şīrīn
Ḥaḳḳumda olurmış suḫan-ı telḫ ile pür-cūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 1). [bezminde, -in, -de]*

22. Her **bezme** vara şemʿ-i fürūzān olsun
Her cāyı ki teşrīf ide şādān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 3). [bezme, -e]*

23. ʿIşḳdur eyleyen bu **bezmi** laṭīf
ʿIşḳdur ʿışḳ cām-ı şādānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 7). [bezmi, -i]*

bezmde: *Içki meclisi, eğlence meclisi.*

1. Dimiş Faṣīḥi **bezmde** hiç añmaz olduḳ yār
Beni ṣanurdum o hercāyi böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 9). [bezmde, -de]*

bezme: *Içki meclisi, eğlence meclisi.*

1. Cemalüñ itmek ile cüst ü cū ne **bezme** varam
Döner miyānede murġ-ı güm-āşiyāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 7). [bezme, -e]*

bezm-i ʿālemde: *Âlem meclisi II dünya.*

1. O gün kim görmek oldı cām-ı ṣahbā **bezm-i ʿālemde**
Faṣīḥā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 9). [bezm-i ʿālemde, -de]*

bezm-i ʿālemüñ: *Âlem meclisi II dünya.*

1. Bir iki cāmını gör **bezm-i ʿālemüñ** iy dil
   Fesāne-i Cem ü Efrāsiyābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 3). [bezm-i ʿālemüñ, -üñ]*

bezm-i bāde-i ḥamrā: *Kırmızı şarabın meclisi.*

1. Gül-zārı **bezm-i bāde-i ḥamrā** ḫayāl idüp
   Her nev-şüküfte ġonçeyi bir cām-ı ʿişret it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 3). [bezm-i bāde-i ḥamrā,]*

bezm-i bī-medār: *Yörüngesiz dünya, geçici, kararsız, bir kararda gitmeyen alem.*

1. Bu **bezm-i bī-medār** üzre ki nüh-ecrām ḳoymışlar
   Ṣafā cāmın tedārik itmemişler nām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 1). [bezm-i bī-medār,]*

bezm-i cihānda: *Dünya meclisi.*

1. Bezm-i ciḥānda ẕevḳı o bī-ḳayd ider Faṣīḥ
   ʿİndinde ẓüll ü ʿizzeti yek iʿtibār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [bezm-i ciḥānda, -da]*

bezm-i cihānı: *Dünya meclisi.*

1. Feyż-ı şarāb-ı nāb virüp āb u tāb-ı ruḫ
   Bezm-i cihānı rūşen ider āfiṭāb-ı ruḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 11, Mısra 2). [bezm-i cihānı, -ı]*

bezm-i dil-dāra: *Sevgilinin bulunduğu meclis.*

1. N’ola meyl itmesem aġyār varken **bezm-i dil-dāra**
   Yazıḳdur ġonçeyi ḫār ile görmek bülbül-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 1). [bezm-i dil-dāra, -a]*

bezm-i düşmende: *Düşman, rakip meclisi.*

1. Bir iki düşnām virmiş **bezm-i düşmende** saña
   Müjde iy dil yine yāruñ luṭfı var iḥsānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 3). [bezm-i düşmende, -de]*

bezm-i fenāda: *Fanilik meclisi II Geçici Dünya hayatı.*

1. Ḥased bu **bezm-i fenāda** o rind-i Cem-ṭabʿa
   Ki zer-piyāleyi hem-raġbet-i sifāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [bezm-i fenāda, -da]*

bezm-i ġam: *Gam, keder meclisi.*

1. Muṭrib demidür eyle ser-āġāz-ı nevāya
   Ṣun sāḳī ḳadeḥ **bezm-i ġam** encāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 4). [bezm-i ġam,]*

bezm-i ḥarīm-i vaṣlımuza: *Kavuşmanın has meclisi; vuslatın [sevgililere] özgü oturumu.*

1. Ḥaḳḳuñda vaʿd-i luṭf idüp ol şeh dimiş Faṣīḥ
   Bezm-i ḥarīm-i vaṣlımuza maḥrem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 10). [bezm-i ḥarīm-i vaṣlımuza, -ımuz, -a]*

bezm-i hüsnüñ: *Güzellik meclisi.*

1. Bezm-i ḥüsnüñ ḥaẕer it şuʿle-i cān-sūzından
   Niçe pervāne yaḳar şemʿ-i fürūzānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 5). [bezm-i ḥüsnüñ, -üñ]*

bezm-i iḫvānı: *Sadık dostlar meclisi.*

1. Olup tenhā-nişīn-i kūşe-i zindān-ı derd ü ġam
   ʿAceb mi Yūsuf-āsā terk idersem **bezm-i iḫvānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 6). [bezm-i iḫvānı, -ı]*

bezm-i ʿışḳa: *Aşk meclisi.*

1. Ruḫ-ı Ferhād ü Ḳays pervāne
   Bezm-i ʿışḳa çerāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 4). [bezm-i ʿışḳa, -a]*

bezm-i ʿışḳuñ: *Aşk meclisi.*

1. Özge ʿālem gösterür alsañ Faṣīḥā destüñe
   Bezm-i ʿışḳuñ sāġar-ı gītī-nümāsıdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 10). [bezm-i ʿışḳuñ, -uñ]*

bezm-i ʿışḳuñdan: *Aşk meclisi.*

1. Alınmaḳ bir ḫaber mümkin olaydı **bezm-i ʿışḳuñdan**
Görüp bu neşʾenüñ keyfin geçüp gitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 7). [bezm-i ʿışḳuñdan, -uñ, -dan]*

bezm-i ʿişrete: *İçki meclisi.*

1. Her derd-i ser-keşīde irer **bezm-i ʿişrete**
Her ḥişṣe-dār-ı fürḳate vuṣlat naṣīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [bezm-i ʿişrete, -e]*

2. Mey-ḫāne taḫt-gāh-ı Cem olmaġladur henüz
Her cāmı **bezm-i ʿişrete** tāc-ı Keyānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 6). [bezm-i ʿişrete, -e]*

3. Gelmez mi görmezüz o perī **bezm-i ʿişrete**
Yoḳsa Faṣīḥ biz mi ʿacep ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 11). [bezm-i ʿişrete, -e]*

bezm-i laṭīf: *Güzel meclis.*

1. Bir **bezm-i laṭīf** itdiler ṭarḥ
Kim eyleyemez zebān anı şerḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 1). [bezm-i laṭīf,]*

bezm-i mey: *Şarap, içki meclisi.*

1. Her çemende **bezm-i mey** āġāze-i tanbūr u ney
Eṣ-ṣalā ʿayş u neşāṭ (u) eṣ- ṣalā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 5). [bezm-i mey,]*

2. Gül mevsimidür **bezm-i mey** iy sāḳī düzilsün
Çeşm-i siyehüñ mest olup eṭrāfa süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 1). [bezm-i mey,*

3. Cām ile olmış ṣurāhī **bezm-i meyde** leb-be-leb
Yād iderler bir biriyle ṣoḥbet-i pīşīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 3). [bezm-i meyde, -de]*

4. Şevḳ-baḫş ol meclise yir yir ṣadā-yı hū ḳopar
Bezm-i meydür muṭribā bir naġme-i dil-cū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 1). [bezm-i meydür,]*

bezm-i nifāḳ: *Ayrılık, ara bozukluğu meclisi.*

1. Meclis-i ḫās-ı ḫulūṣa varamazlar zīrā
   Şimdi ebnā-yı zemān **bezm-i nifāḳ** isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [bezm-i nifāḳ,]*

bezm-i pür-şer ü şūr-ı fenāda: *Dünyanın kötülük ve fenalık dolu meclisi.*

1. Bu **bezm-i pür-şer ü şūr-ı fenāda** ḳalmışdur
   Hezār sāġar-ı Cemşīd-i kām-yāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 7). [bezm-i pür-şer ü şūr-ı fenāda, -da]*

bezm-i reşk-i cemşīd: *Cemşid'in kıskandığı meclis.*

1. Dönmişdi o **bezm-i reşk-i Cemşīd**
   Eflāke ki ola mihr ü nāhīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 7). [bezm-i reşk-i cemşīd,]*

bezm-i yāra: *Sevgilinin bulunduğu meclis.*

1. Ne serdī-i ʿitāb u ne ser-germī-i ḫiṭāb
   Bīhūde **bezm-i yāra** niçün sıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 8). [bezm-i yāra, -a]*

bezm-i yāra: *Sevgilinin meclisi.*

1. Yād ider mi o ġonçe-fem bizi hiç
   Sen ṣabā **bezm-i yāra** maḫremsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 4). [bezm-i yāra, -a]*

bezm-i yārāndan: *Dostlar meclisi.*

1. Ḫaber alduḳ segān-ı yār ile dil eylemiş ülfet
   Ṣabā şād itdi olup **bezm-i yārāndan** peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [bezm-i yārāndan, -dan]*

bī-āb ḳaldı: *Susuz kalmak. II ümitsiz kalmak.*

1. Gül-zār-ı ümīd ḳaldı bī-āb
   Ebr-i keremüñle eyle sīr-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 127). [bī-āb ḳaldı, -dı]*

bī-bāk: *Korkusuz, çekinmeyen, sakınmayan.*

1. Bī-bāk uralum kendümüzi ḫār-ı cefāya
   Ceyb-i dil olup çāk yine dāmāna nihayet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 3). [bī-bāk,]*

2. Bī-bāk ile nām-ı teʾemmül ḳomışuz
   Terk itmenüñ adını taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 1). [bī-bāk,]*

3. Cām-ı emeli ben de tutardum **bī-bāḳ**
   Engüşt-i ṭalebde olmasa ḫār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 3). [bī-bāḳ,]*

bī-berg ü bār olursa: *Yapraksız ve meyvesiz (ağaç) olmak. II ürün vermemek, sonuç vermemek.*

1. Az seng-i tāʿnesin yimedi düşmenüñ nʾola
   Bī-berg ü bār olursa nihāl-i taḥammülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 8). [bī-berg ü bār olursa, -ur, -sa]*

bī-bürḳa-i nāz: *Naz peçesi olmaksızın.*

1. Bī-bürḳa-i nāz itme güẕer-gehde ḫırām
   Cāʾiz ide āzürde nigāh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 3). [bī-bürḳa-i nāz,]*

bī-cā: *Yersiz, olmadık yere, gereksiz yere.*

1. Bī-cā cefāsın itdi füzūn ol sitem-pesend
   Beñzer ki ehl-i ʿışḳı yine imtiḥānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [bī-cā,]*

bī-çāre: *Çaresiz, düşkün, zavallı.*

1. Nāsdan dil künc-i tār-ı iḫtifā itmiş ḳabūl
   Nʿeylesün **bī-çāre** olmış bir perīye mübtelā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 4). [bī-çāre,]*

2. Ṣurāḥīnüñ kelām-ı mācerā-yı çarḫ-ı devrānuñ
   Gören **bī-çāreler** āvāze-i ḳulḳul ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 6). [bī-çāreler, -ler]*

3. Dilüñ ancaḳ nihānī bir nigehdür gāh ger kārı
   Daḫı **bī-çārenüñ** cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 8). [bī-çārenüñ, -nüñ]*

4. Şād olur bülbül bahār-ı dil-sitānuñ naḳşına
   Aldanur **bī-çāre** üç günlük cihānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 2). [bī-çāre,]*

5. Bir āşinā nigāhına şāyeste olmadı
   Bī-çāre dil o şūḫ-ı vefa-düşmenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 8). [bī-çāre,]*

6. Maḥabbet itdi evvel gerçi dil aʿlā-yı aḥvālin
   Görince yārı ḥayret el virüp **bī-çāre** lāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 4). [bī-çāre,]*

7. Bī-çāreyi efkār-ı maḥabbet almış
   Ser-ber-ḳadem-efgende-i ḥayret gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 4). [bī-çāreyi, -yi]*

bī-çāre olan: *Çaresiz, aciz, zavallı olmak.*

1. Kimi teshīre çeker esmā kimi elf-i niyāz
   Olan ebrū içün bī-çāre ʿāşıḳ hū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 2). [bī-çāre olan, -an]*

bī-ci vü cün: *Nedensiz ve sebep(siz). II niçin, nasıl demeksizin.*

1. Teʾsīr-i maḥabbet eylemiş **bī-çi vü çün**
   Ferhādı tüvānā vü ḳavī Ḳaysı zebūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 1). [bī-çi vü çün,]*

bī-cille-i şaḫt: *Sert, sıkı kiriş.*

1. Bī-zaḥmet-i pā ṭayy-ı menāzil olmaz
   Bī-çille-i şaḫt sehm nişānın bulmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 3). [bī-çille-i şaḫt,]*

bīd itmeden: *Yok etmeden.*

1. Virmiş ol kāfir müselmānlar dili **bīd itmeden**
   Sübha-i mercāna döndi rişte-i kāküllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 7). [bīd itmeden, -me, -den]*

bī-dād-ger: *Zalim, sitem eden.*

1. Yiter iñletme ʿuşşāk-ı sitem-perverdi inşāf it
   Bilürsin kimseye ḥayr itmez iy **bī-dād-ger** feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 8). [bī-dād-ger,]*

bīdār itdüñ: *Uyandırmak. II açılmasını sağlamak.*

1. İtdüñ seḥeri ġonçeleri luṭf ile bīdār
   Göñlin ele alduñ yine iy bād hezāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 3). [bīdār itdüñ, -dü, -ñ]*

bīdāri-i ṣad-ṣām-ı ḥasret: *Ayrılık sebebiyle yüz gecedir uyanık (olan göz).*

1. Merdüm-i çeşm-i terüm genc-i maḥabbet şerḥ ider
   Her müjem **bīdāri-i ṣad-ṣām-ı ḥasret** şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 2). [bīdāri-i ṣad-ṣām-ı ḥasret,]*

bī-defʿ: *Yok edilemez, engellenemez.*

1. Ser-i sevdā-yı yār var serde
   Bī-defʿ bir ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 2). [bī-defʿ,]*

2. Niçe her dem mey içmeyem ki Faṣīḥ
   Bī-defʿ bir ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 10). [bī-defʿ,]*

bī-dimāġ: *Akılsız, idraksız.*

1. Olur āzürde fikr-i vuṣlatdan
   Ol ḳadar **bī-dimāġdur** göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 8). [bī-dimāġdur, -dur]*

2. Ḫumār-ı hicr ile ṭāb-ı tekellüm yoḳ zebānında
   Faṣīḥā şiʿr teklif eylemeñ kim **bī-dimāġ** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 10). [bī-dimāġ,]*

bī-dimāġ itdi: *Aklını kaybettirmek.*

1. Yiter uzatma sözi nāṣıḥā ḫamūş ḫamūş
   Kelāmuñ itdi bizi bī-dimāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 8). [bī-dimāġ itdi, -di]*

2. Şimden girü būy-ı vuṣlatı n'eyleyeyüm
   Hicrān elemiyle **bī-dimāġ itdi** felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 4). [bī-dimāġ itdi, -di]*

bī-dimāġ itdüm: *Aklını kaybettirmek.*

1. Bu şeb dūr u dırāz efsāne-i mihr ü maḥabbetle
Faṣīḥ ol nāzenīn-i ter-mizācı **bī-dimāġ itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 10). [bī-dimāġ itdüm, -dü, -m]*

bī-enbāz: *Eşsiz, benzersiz. II ortağı olmayan, paylaşılmaz.*

1. Vaṣl-ı cānān eylemez bir ḥāl ile şirket ḳabūl
Kim nizām-ı salṭanat elbette **bī-enbāzdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 6). [bī-enbāzdur, -dur]*

bī-fer itmiş: *Güçsüz, zayıf düşürmek.*

1. İtmiş hezār bāzūyı bī-fer kemān-ı ʿışḳ
Dest-i ġamında Rüstem-i Destān zebūn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 6). [bī-fer itmiş, -miş]*

bī-firāk it: *Bir araya gelmek.*

1. Şarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḥār it
Viṣālin **bī-firāḳ it** yārumı bī-şirket-i aġyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 5). [bī-firāḳ it,]*

bī-gāh ü geh: *Zamanlı zamansız, vakitli vakitsiz, yerli yersiz.*

1. Bī-gāh ü geh Faṣīḥ suʾāl eyleme dili
Bozduḳ biz āşinālıġı ol bī-vefāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 9). [bī-gāh ü geh,]*

bīgāne: *Yabancı II rakip.*

1. Bir şekle girdi ḥālümüz iy düşmen-i vefā
Bīgāne şād olur göricek āşinā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 4). [bīgāne,]*

bīgāne: *Kayıtsız, ilgisiz. II Yabancı.*

1. Dime esrārımı ne yār u ne **bīgāne** bilür
   O rāyı iy dil-i şeydā iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [bīgāne,]*

2. Mesken-i tenden dile çün iḳtiżā itdi cilā
   Yār u aġyār āşinā **bīgāne** itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 6). [bīgāne,]*

3. İşüñ hep rūy-ı dil göstermedür **bīgāne** vü yāra
   Seni āyīne-veş herkesle cānā āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 3). [bīgāne,]*

4. Ġam-ı hicr ü ṣafā-yı vuṣlatından fārigüm ʿışḳuñ
   Uṣandum ḥāṣılı **bīgānesinden** āşināsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 6). [bīgānesinden, -sin, -den]*

5. Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
   O dem ki farḳ idemez dīde ḫūş u **bīgāne** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [bīgāne,]*

bī-gāne eyledi: *Alâkasız kalmak, ilgilenmemek.*

1. Ṣabr u şekībden beni **bī-gāne eyledi**
   Ol çeşm-i pür-teġāfül ü ol āşinā nigeh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 1). [bī-gāne eyledi, -di]*

2. Evżāʿ-ı bed-nümāyī-i baḫt-ı sitīze dost
   Bīgāne eyledi bize hep āşināmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 4). [bīgāne eyledi, -di]*

bīgāne eylemiş: *Kayıtsız kalmak, ilgilenmemek.*

1. Bīgāne eylemiş beni ṣabr u şekībden
   Sen yār-ı bī-vefāyı iden āşinā bañа *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 3). [bīgāne eylemiş, -miş]*

bīgāne eyleyen: *Kayıtsız kalmak, ilgilenmemek.*

1. Dilden ḫilāf-ı vaʿdeyi **bīgāne eyleyen**
   ʿAhde vefāyı eylememiş āşinā sañа *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 5). [bīgāne eyleyen, -yen]*

bī-gāne-i ʿışḳ: *Aşka kayıtsız, alakasız (olan kimse).*

1. Dīvāne-i ʿışḳ hūş-yārı bilmez
   Bī-gāne-i ʿışḳ dest-dārı bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 2). [bī-gāne-i ʿışḳ,]*

bīgāne-i ṣabr: *Sabra yabancı olan. II sabırsız.*

1. Beni **bīgāne-i ṣabr** u dilüñ żāyiʿ iden ʿaḳlın
   O düzdīde tebessüm ol nigāh-ı āşinādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [bīgāne-i ṣabr,]*

bī-gāye: *Sonsuz, sınırsız.*

1. Bī-gāye bülendī-i cenābuñ
   Bāʿis dü-cihāna evvel āḫır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 37). [bī-gāye,]*

bī-ġāyet: *Sonsuz, sınırsız.*

1. Rāh-ı ġam-ı intiẓāra **bī-ġāyet** imiş
   Bī-tāb ḳalursa n'ola esb-i dil ü cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 3). [bī-ġāyet,]*

bī-girye: *Dertsiz.*

1. Zāhirā **bī-girye** gördüñse beni ʿayb eyleme
   Zāhidā vāḳıf degülsin āteş-i pinhānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 5). [bī-girye,]*

bī-girye vü efġān: *Feryat ve ağlama (olmadan).*

1. Bī-girye vü efġān güẕerān itmedi bir dem
   Var ḥaẕẕ u ṣafāmuz hele rūz u şebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 7). [bī-girye vü efġān,]*

bī-ḫaber: *Habersiz II bilgisiz.*

1. Faṣīḥā **bī-ḫabersüñ** düşmen-i bed-güylar her dem
   Raḳībe olmada ol şūḫ-ı fettāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [bī-ḫabersüñ, -süñ]*

bī-ḥad: *Hadsiz, hadsiz hudutsuz, pek çok.*

1. Maġrūr olup dü-rūze-dem-i nev-bahāra gül
   Bī-ḥad cefālar eyledi murġ-ı hezāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 2). [bī-ḥad,]*

bī-ḥadd: *Sınırsız, pek çok.*

1. Luṭfuñda degül şumāra ḳābil
   Bī-ḥadd ise z̲illeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 74). [bī-ḥadd,]*

bī-ḥamdiʾllāh: *Allah'a şükür olsun.*

1. Bī-ḥamdiʾllāh olup iḳlīm-i naẓma Ḫusrev-i s̲ānī
   Faṣīḥā himmet itdük biz daḫı tertīb-i dīvāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 3). [bī-ḥamdiʾllāh,]*

bi-ḥamdi'llāh: *Allah'a şükür olsun.*

1. Faṣīḥā bende itdi böyle bir dergāh-ı ʻālīye
   Bi-ḥamdi'llāh seni elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 36). [bi-ḥamdi'llāh,]*

bi-ḥamdiʿllāh: *Allah'a şükür olsun.*

1. Bi-ḥamdiʿllāh sebük-bāruz hele ḳayd-ı tecemmülden
   Tevekküldür reh-i ʿışḳuñda tūşe zādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 3). [bi-ḥamdiʿllāh,]*

bī-ḫār: *Dikensiz. II yumuşak huylu, merhametli, zahmetsiz.*

1. Şarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı **bī-ḫār** it
   Viṣālin bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [bī-ḫār,]*

bī-ḫār it: *Dikensiz olmak. II cevr ü cefa vermeyen olmak.*

1. Viṣāl-i bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār
   Şarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı **bī-ḫār it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 4). [bī-ḫār it,]*

bihbūd: *İyilik, sıhhat, sağlık.*

1. Ne ẕevḳ ile **bihbūd** ne ġamla rīşüz
   Āzāde-i ḳayd-ı ecnebī vü ḫ∨īşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 1). [bihbūd,]*

bihbūd ola: *Sağlık, dirlik, iyilik, sıhhat bulmak.*

1. Bu zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd
   Luṭfuñla ola meger ki bihbūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 144). [bihbūd ola, -a]*

2. Bir yana meşaḳḳat-i maʿīşet
   Bir yaña melāmet-i eḥibbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 144). [bihbūd ola, -a]*

bihbūdī-i cerīḥası: *Yaranın sıhhati, iyileşmesi.*

1. Bihbūdī-i cerīḥası ben ḫaste-ḫātıruñ
   Yā Rab ṭabīb-i merhemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 5). [bihbūdī-i cerīḥası, -sı]*

bīhūde: *Beyhude, boş yere.*

1. Dil ki sevdā-yı maḥabbet eyleye teʾs̱īr aña
   Eylemek **bīhūdedür** endīşe-i tedbīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 2). [bīhūdedür, -dür]*

2. Göñül **bīhūde** ṣarf-ı āb-ı rūy itme recādan geç
   Niyāz ile ne mümkin rām ola ol tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 5). [bīhūde,]*

3. Bīhūde ʿarż-ı ḫ∨āhiş ider mi saña Faṣīḥ
   Kendin nigāh-ı luṭfuña cānā sezā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [bīhūde,]*

4. Hemān **bīhūde** murġ-ı bülbül-i şeydā fiġān eyler
   Seḥer sīm-āb-ı şeb-nem güllerin gūşın girān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 2). [bīhūde,]*

5. Böyle pākīze bedīhī naẓm-ı ġarrāya Faṣīḥ
   Cümle ṭāḳrīżāt-ı erbāb-ı ġaraż **bīhūdedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 10). [bīhūdedür, -dür]*

6. Bīhūde āb-rūy-ı niyāz eyledüm ni s̱ār
   Meyl itmedi bu ḫāḳe o serkeş nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 3). [bīhūde,]*

7. Ṣabādan her seḥer nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin
Perīşān-ḫ∨āhiş olma iy göñül **bīhūde** bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 4). [bīhūde,]*

8. Ol naḫl-i nāz çünki degül māʿil-i niyāz
Bīhūde iy Faṣīḥ niçün s̱ıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 10). [bīhūde,]*

9. Ne serdī-i ʿitāb u ne ser-germī-i ḫiṭāb
Bīhūde bezm-i yāra niçün s̱ıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 8). [bīhūde,]*

10. Biz pādişāh-ı bī-ḥaşemüz kūsı nʾeylerüz
Bīhūde ḳayd-ı devlet-i Kāvūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 2). [bīhūde,]*

11. Bīhūde göñül dürr-i niyāzuñ telef itdüñ
Aḥsente Faṣīḥā ġazel-i tāze-edāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 9). [bīhūde,]*

12. Tā-be-key yoḳ yire **bīhūde** Faṣīḥ
Geh miyān gāh dehān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 9). [bīhūde,]*

13. Yārı her dem çeker āġūşına aġyār dirīġ
Biz hemān **bīhüde** bār-ı ġam-ı ġayret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 8). [bīhüde,]*

14. Bilmem iy ṣūfi ḫakīḳatde ṭarīḳatde misin
Yoḫsa ḫarlar gibi **bīhūde** meşaḳḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 2). [bīhūde,]*

15. Ḳudüm-zen-i ser-i şūrīdem olmaduñ bir kez
Ḥemān vücūdumı **bīhūde** ḫāk-ı rāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 8). [bīhūde,]*

16. Böyle ṭaʿn itmez idüñ **bīhūde** erbāb-ı dile
Bilseñ iy zāhid eger derd-i maḥabbet nʾeydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 3). [bīhūde,]*

17. Bīhūde seng-ḫ∨ār-ı nedāmet ider seri
Bu ḫuşk-ḫ∨ān-ı bī-mezenüñ nānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 3). [bīhūde,]*

18. Faṣīḥ **bīhūde** gel türktāz-ı saʿy itme
Şikār-ı kām alınur mı bu rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 9). [bīhūde,]*

19. İy ṭabībüm eyleme **bīhūde** isrāf-ı ḫayāl
Ḫaste-i sevdā-yı ʿışḳa ṣanma kim tedbīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 7). [bīhūde,]*

20. Destinde zāhidüñ ne çeker sübḥa-i riyā
Bīhūde nām-ı mey-keş-i rindān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 14). [bīhūde,]*

21. İżāʿat itmededür **bīhüde** bu ḳīl ile ḳāl
Fütādeyüm bana dest-i kerīmüñ eyle kerem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 75). [bīhüde,]*

22. Evṣāfını naẓm eyle birez ṭabʿ-ı selīmüñ
Şerm it nice bir **bīhüde** daʿvā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 18). [bīhüde,]*

23. Bīhūde ḫayāl itme varaḳ-gerdān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 5). [bīhūde,]*

24. Bīhūde iżāʿat itdi ṭabʿum
Yoḳ yirlere gevher-i niyāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 53). [bīhūde,]*

bīhūde degüldür: *Boşuna değil!.*

1. Evṣāf-ı şerīfüñ eylemişdür imlā
Bīhūde degüldür bu ḳadar noḳṭa-i ḥall *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 4). [bīhūde degüldür, -dür]*

bīhūde yire: *Yok yere, boşu boşuna.*

1. Çoḳ ḫāk-i zemīne ḳonmaya rūy-ı niyāz
Bīhūde yire gevher-i nāz itme telef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 4). [bīhūde yire,]*

bī-ḫumār eyle: *(içkiden sonra gelen) baş ağrısı ve mahmurluk oluşturmama durumunu dilemek, istemek.*

1. Şarābum **bī-ḫumār eyle** gül-i raʿnāmı bī-ḫār it
Viṣālin bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [bī-ḫumār eyle,]*

2. Viṣāl-i bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār
Şarābum **bī-ḫumār eyle** gül-i raʿnāmı bī-ḫār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 4). [bī-ḫumār eyle,]*

bihzād: *15. yüzyılda yaşamış, İran tarihinde meşhur bir ressam ve minyatür sanatkârı.*

1. Bu deyre niçe tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
   Senüñ mis̲lüñ ne **Bihzād** u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [bihzād,]*

2. Bihzād senüñle kām buldı
   Erjeng senüñle nām buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 27). [bihzād,]*

bī-ḫ∨āb: *Uykusuz.*

1. Nergis-i şehlā-nigāhuñ eşkden sīr-ābdur
   Bir mehüñ mihriyle beñzer ṣubḥa dek **bī-ḫ∨ābdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 26, Mısra 2). [bī-ḫ∨ābdur, -dur]*

bī-imhāl: *Mühletsiz, zamansız, beklemeksizin, hemen.*

1. Dökerdi ṭās-ı nigūn-ı sipihri **bī-imhāl**
   ʿAdū-yı cāh-ı hidāyet-penāhı olmasa ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 45). [bī-imhāl,]*

bī-incilā: *Parıltısız, parlak olmaksızın.*

1. Ḫaṭ gelüp mihr-i ruḫuñ **bī-incilā** göstermesün
   ʿĀşıḳa ol tīre-eyyāmı Ḫudā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 1). [bī-incilā,]*

bī-ḳadr ü ḳıymet: *Değersiz, itibarsız.*

1. Eyledüñ **bī-ḳadr ü ḳıymet** lüʾlüʾ-i lāʿlāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 11). [bī-ḳadr ü ḳıymet,]*

bī-karār olma: *Kararsız olmak, huzursuz olmak.*

1. Bī-karār olma idüp her serv-ḳad ʿışḳıyla cūş
   Olma iy dil āb-veş zinhār maġlūb-ı hevā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 5). [bī-karār olma, -ma]*

bī-ḳarār olup: *Kararsız ve huzursuz olmak.*

1. Bir serv-ḳad hevāsı ile **bī-ḳarār olup**
   Dārbüʾl-meşeldür āb-ı revān gibi sürʿatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 7). [bī-ḳarār olup, -up]*

bī-ḳayd ider: *Bağımsızca, özgür hareket etmek.*

1. Bezm-i ciḥānda ẕevḳı o **bī-ḳayd ider** Faṣīḥ
   ʿİndinde ẓüll ü ʿizzeti yek iʿtibār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [bī-ḳayd ider, -er]*

bī-kerān: *Sınırsız, sonsuz II çok fazla.*

1. Recā-yı gevher-i ümmīd idersem itme istibʿād
   Sen iy pīr-i muġān bir **bī-kerān** baḥr-i mürüvvetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 8). [bī-kerān,]*

2. Bir āşinā-nigehüñ ḫ∨āhiş-i kenārı ile
   Bu **bī-kerān** yem-i ḥasretde ben şināh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 6). [bī-kerān,]*

bī-kes: *Kimsesiz, zavallı, yalnız.*

1. Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān
   Ben **bī-kes** ü ġam-küsār u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 166). [bī-kes,]*

bī-kes ü ġam-küsār u yārı: *Kimsesiz, teselli veren, dost.*

1. Ben **bī-kes ü ġam-küsār u yārı**
   Pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāk-sārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 163). [bī-kes ü ġam-küsār u yārı, -ı]*

bī-kes-i nā-murād u zārum: *Inleyen, ağlayan, muradına eremeyen kimsesiz.*

1. Bir **bī-kes-i nā-murād u zārum**
   Maġdūr-ı ʿadū-yı ḥīle-kārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 167). [bī-kes-i nā-murād u zārum, -um]*

bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan: *Şansız ve kısmetsiz olduğundan beri.*

1. Dehrde **bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan** iy Faṣīḥ
   Geldi çarḫuñ ḥāṣılı ṣaʿd ü vebālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 9). [bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan, -al, -dan]*

bī-keyf-i neşāṭ-ı dil olur: *Gönül neşesinden keyif almamak.*

1. Bī-keyf-i neşāṭ-ı dil olur mülleri hicrüñ
   Tāb-ı eseri dīdeyi pür-āb ider ancaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 8). [bī-keyf-i neşāṭ-ı dil olur, -ur]*

bikr-i maʿniyi: *Söylenmemiş söz.*

1. Faṣīḥā şiʿr-i pāküm āşinā taʿbīrdür cümle
   Ki **bikr-i maʿniyi** meʾlūf-ı elfāẓ-ı ġarīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 14). [bikr-i maʿniyi, -yi]*

bikr-i maʿniyi: *Söylenmemiş söz. II hiç kullanılmamış manalar.*

1. Faṣīḥ eylemede **bikr-i maʿnīyi** tezyīn
   ʿAceb mi eylese meşşāṭagān-ı dehre ṭaʿn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 10). [bikr-i maʿnīyi, -yi]*

bil: *Vücudun orta yeri, bel.*

1. Olursa nʾola zaḫmı leẕīẕ iy dil-i kem-ter
   Gūyā ki meger ābīdür ol **bildeki** ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 2). [bildeki, -de, -ki]*

bil: *Beklemek, bilmek, farkında olmak, yapmasına şaşırmamak.*

1. Dil-i teng ṭurfe sāḳī meded itme cāmı teklīf
   Bilürüm ya āh u zāra ya da keşf-i rāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 4). [bilürüm, -ür, -üm]*

bil: *Bilmez misin?.*

1. Ḳatl itmede ʿuşşāḳı zemān **bilmemisüñ**
   Bī-merḥāmet aḳṣār-ı ʿinān **bilmemisüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 1). [bilmemisüñ, -me, -mi, -süñ]*

2. Dünyāyı helāk eyledüñ inṣāf inṣāf
   İy ġamzesi cellād amān **bilmemisüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 4). [bilmemisüñ, -me, -mi, -süñ]*

bil: *Anlamak, kavramak, idrak etmek, farkında olmak.*

1. Yiter iñletme ʿuşşāk-ı sitem-perverdi inṣāf it
   Bilürsin kimseye ḫayr itmez iy bī-dād-ger feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 8). [bilürsin, -ür, -sin]*

2. Revā mı ḫ∨āb-ı rāhat görmeye ʿuşşāḳ-ı nā-şāduñ
   Bilürsin iy siyeh-mest-i sitem ṣubḥ-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 12). [bilürsin, -ür, -sin]*

3. Dāġ-ı derūnum eşk-i terümden **bilüp** o ṣūḫ
   Didi Faṣīḥ sende maḥabbet nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 17). [bilüp, -üp]*

4. Kenār seyrin idenler ne **bilsün** iy dil-i zār
   Bu ġarḳa-gāhda āzār-ı rūzgār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [bilsün, -sün]*

5. Ney gibi efġān ider dil hem-nefes **bilmez** nedür
   Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı kes **bilmez** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [bilmez, -me, -z]*

6. Ney gibi efġān ider dil hem-nefes **bilmez** nedür
   Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı kes **bilmez** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 2). [bilmez, -me, -z]*

7. Fikr ġāyet miḥnet-i pīşīneyi yād eylemez
   Sālīk-i rāh-ı maḥabbet pīş ü pes **bilmez** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 4). [bilmez, -me, -z]*

8. Güft ü gū olmaz nesi var ise hep dilden geçer
   ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres **bilmez** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 6). [bilmez, -me, -z]*

9. Olımaz māniʿ hücūm-ı giryeye müjgānlarum
   Seyl-i pür-zūr-ı maḥabbet ḫār u ḫas **bilmez** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 8). [bilmez, -me, -z]*

10. Āteş-i pür-sūz-ı efġānıyla ḫākister ider
    ʿAndelīb-i bāġ-ı āzādī ḳafes **bilmez** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 10). [bilmez, -me, -z]*

11. Zeng-i ümmīd ü recādan ṣāfdur āyīnesi
    ʿĀşıḳ-ı pākīze-dil rūy-ı heves **bilmez** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 12). [bilmez, -me, -z]*

12. Merd-i müstaġnīye müşkildür Faṣīḥ ʿarz-ı recā
    Bī-niyāzān-ı ferāġat mültemes **bilmez** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 14). [bilmez, -me, -z]*

13. Sāḳī ġam-ı cihānı idem **bil** ki ber-ṭaraf
Āb istedükçe sen baña cām-ı şarāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [bil,]*

14. Bildügi gibi mizāc-ı gül-i raʿnāyı hezār
Meşreb-i şemʿ-i şeb-ārāyı da pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 3). [bildügi, -düg, -i]*

15. Bildügi gibi mizāc-ı gül-i raʿnāyı hezār
Meşreb-i şemʿ-i şeb-ārāyı da pervāne **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 4). [bilür, -ür]*

16. Hergiz ne yār hem-dem ü ne āşinā **bilür**
Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ Ḫudā **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [bilür, -ür]*

17. Hergiz ne yār hem-dem ü ne āşinā **bilür**
Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ Ḫudā **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 2). [bilür, -ür]*

18. Zaḥmet-res olma kendüñe imsāk-ı cevr ile
Senden gelen cefāyı göñül hep vefā **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [bilür, -ür]*

19. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup gider
Hergiz göñül ne bedraḳa ne reh-nümā **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [bilür, -ür]*

20. Bir laḥẓa dīdeden nʾola dil itmese cüdā
Ḫaḳ-i cenāb-ı izzetüñi ṭūṭiyā **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 8). [bilür, -ür]*

21. Bīhūde ʿarż-ı ḫ∨āhiş ider mi saña Faṣīḥ
Kendin nigāh-ı luṭfuña cānā sezā **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 10). [bilür, -ür]*

22. Bilmez ki dāġına ne maḥal ʿarż ide Faṣīḥ
Geh dilde geh cigerde gehi serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [bilmez, -me, -z]*

23. Görmedük gözden nihānsın ḫayli demlerdür seni
Bilmezüz iy duḫter-i rez ʿişretüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [bilmezüz, -mez, -üz]*

24. O ṭıfl-ı nāz **bilür** ḳadr-i cevher-i ḫüsnin
Metāʿ-ı vuṣlatı ser-māye-i niyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 7). [bilür, -ür]*

25. Çeşmüm çerāġ-ı ʿişret ola gerçi **bilmezüz**
Teşrīfe bāb maḳdemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 7). [bilmezüz, -me, -z, -üz]*

26. Bildi maḥabbetüñ ne ḳumāş olduġın henüz
Ol nāzenīn-i nāz-fürūş-ı ḥarīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 3). [bildi, -di]*

27. Bilmez nesīm rāh-ı nihān-ı ḥarīmümüz
Hep bī-zebān-ı şerm ü ḥayādur nedīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 1). [bilmez, -me, -z]*

28. ʿIyāndur ehl-i ʿışḳuñ dīdeden mihr-i dilefrūzı
Ki fānūsın **bilürin** şuʿle-i şemʿa niḳāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 8). [bilürin, -ür, -in]*

29. Bilmezüz nīk ü bed-i aḥbāb u aʿdāyı Faṣīḥ
Sîr-çeşm-i midḥat-ī ʿālem meẕemmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 9). [bilmezüz, -me, -z, -üz]*

30. Her dem dem-i pey-der-pey-i ḥasret çeker iy dil
Bilmez naġam-ı şādīyi bülbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 4). [bilmez, -me, -z]*

31. Olur firīfte dil vaʿd-i vaṣlına yāruñ
Murādı cevr idügin **bilmez** ol sitem-kāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 2). [bilmez, -me, -z]*

32. Bilelden ʿışḳumı itdi cefāsını efzūn
O şūḫa ʿarż-ı maḥabbet ḫaṭā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 5). [bilelden, -el, -den]*

33. Ne siḥr iderse ider sırr-ı dilden āgeh olur
Ṭarīḳasın **bilür** ol ġamze rāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 8). [bilür, -ür]*

34. Ne ʿālem olduġın mihr ü maḥabbet ʿālemin gördüñ
Ne ġamlar çekdügin **bildüñ** mi kāfir ehl-i īmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 4). [bildüñ, -dü, -ñ]*

35. Niçün ser-rişte-i āhı virürsin dest-i nādāna
Lisānuñdan **bilündi** şemʿ-āsā sūz-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 6). [bilündi, -ün, -di]*

36. Göñül reng ü niyāz u nāz-ı ʿışḳ u ḥüsn-i ṣāḥib-dil
Bilür ḫākisterinden şemʿ ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 4). [bilür, -ür]*

37. Neden her dem cebīn-i yārda çīn-i gazab **bilmem**
O baḥr-i ḥüsni taḥrīk itmege kimdür sebeb **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 2). [bilmem, -me, -m]*

38. Mihri yoḳdur o māhumı **bilürüm**
Meşreb-i pādişāhumı **bilürüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 1). [bilürüm, -ür, -üm]*

39. Mihri yoḳdur o māhumı **bilürüm**
Meşreb-i pādişāhumı **bilürüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 2). [bilürüm, -ür, -üm]*

40. Seni cāndan ziyāde cānānum
Sevdigümdür günāhumı **bilürüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 4). [bilürüm, -ür, -üm]*

41. Dimiş ol şūḫ cān virür yolıma
Bilürüm ḫāk-i rāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 6). [bilürüm, -ür, -üm]*

42. Dimiş ol şūḫ cān virür yolıma
Bilürüm ḫāk-i rāhumı **bilürüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 6). [bilürüm, -ür, -üm]*

43. Seni āzürde-dil ider her dem
Nigeh-i gāh gāhumı **bilürüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 8). [bilürüm, -ür, -üm]*

44. Bulsa dünyāya luṭf iderdi Faṣīḥ
Meşreb-i pādişāhumı **bilürüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 10). [bilürüm, -ür, -üm]*

45. Çoḳ böyle şīve ṣatmasañ iy ḫ∨āce-i cemāl
Bilseñ ʿayār-ı gevher-i pāk maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 6). [bilseñ, -se, -ñ]*

46. Māhiyyetüm **bilinmege** çoḳ serfürū gerek
Bir gevherüm Faṣīḥ ki ʿummāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 11). [bilinmege, -in, -meg, -e]*

47. Naḳd-i cān olsun **bilüp** ḳadr-i metāʿ-ı ḥüsnini
Ol perī-ruḫsārını pey-rev-nümā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 3). [bilüp, -üp]*

48. Nedür Faṣīḥ bu deñlü ʿadāvete bāʿiş
O tünd-ḫū bize hiç **bilmezüz** neden düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 10). [bilmezüz, -mez, -üz]*

49. Böyle ṭaʿn itmez idüñ bīhūde erbāb-ı dile
Bilseñ iy zāhid eger derd-i maḥabbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 4). [bilseñ, -se, -ñ]*

50. Bilmezüz ḫāl-i dili kūyuñda
Olmaduḳ gitdi ḫaber-dār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 3). [bilmezüz, -me, -z, -üz]*

51. Naḫl-i ṭūba ḳāmet-i cānāna itmiş ser-fürū
Bil ki būs-ı kūşe-i dāmāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 2). [bil,]*

52. ʿĀḳıl ol ḫalḳı hep müsāvī **bil**
Dime ol mest ü hūş-yārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 7). [bil,]*

53. Bezminde nüh eflāk **bilürin** ṭabaḳ-ı nuḳl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 6). [bilürin, -ür, -in]*

54. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla her dem tāzedür
Hiç ḥazān **bilmez** nedür bu gülşenüñ rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 8). [bilmez, -mez]*

55. Çeken minnet **bilüp** bār-ı ġamın tek cānuñ olsaydı
Ne aġlarduñ bu cevri eyleyen cānānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 1). [bilüp, -üp]*

56. İy dil-i bī-nevā vü sāz eyleme her maḥal niyāz
Bil ki o naḫl-i tāzeye berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 2). [bil,]*

57. Zāhirde bize eyleme izḫār-ı ṣadāḳat
Aġyāra olan luṭfuñı tenhā **bilürüz** biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 24, Mısra 2). [bilürüz, -ür, -üz]*

58. Biz sūḫtelük fennini aʿlā **bilürüz** pek
Kim medrese-i ʿışḳ u maḥabbetde çoḳ olduḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 1). [bilürüz, -ür, -üz, -]*

59. Egerçi pīç ü tābın ḫayliden gūş itmişüz şimdi
Dilüñ ser-rişte-i kārı ne minvāl üzredür **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 2). [bilmem, -me, -m]*

60. Bilmez reh-i saʻy ü gūşişüm şaḥş-ı murād
Bir kerre daḫı kendümi **bilmem** dil-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 2). [bilmem, -me, -m]*

61. Bilmez reh-i saʻy ü gūşişüm şaḥş-ı murād
Bir kerre daḫı kendümi bilmem dil-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 1). [bilmez, -me, -z]*

62. Dīvāne-i ʿışḳ hūş-yārı **bilmez**
Bī-gāne-i ʿışḳ dest-dārı **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 1). [bilmez, -me, -z]*

63. Dīvāne-i ʿışḳ hūş-yārı **bilmez**
Bī-gāne-i ʿışḳ dest-dārı **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 2). [bilmez, -me, -z]*

64. Ne var olmayıcaḳ bāl ü perümüz sūzān
Pervāne-i ʿışḳ şevḳ-ı nārı **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 4). [bilmez, -me, -z]*

65. Bildük bunı kim ẕevḳ u ṣafā-yı gülşen
Nūş-ı mey ile seyr-i ruḫ-ı dil-ber imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 3). [bildük, -dü, -k]*

66. Bilmem nice olur ġāyet aḥvāl-i dilüm
Girmez mi gider destüme āmāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 1). [bilmem, -me, -m]*

67. Hep ġonçeleri ḫandeye āġāz itdi
Bilmem ne laṭīfe eyledi bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 4). [bilmem, -me, -m]*

68. Aʿlā bilürüm ṭarz-ı cefā **bildügini**
Bilmem reviş-i semt-i vefā **bildügini** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 1). [bildügini, -düg, -in, -i]*

69. Aʿlā bilürüm ṭarz-ı cefā **bildügini**
Bilmem reviş-i semt-i vefā **bildügini** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 2). [bildügini, -düg, -in, -i]*

70. Ben ʿāşıḳ-ı dīrīne kim Allāh bilür
Mümkin midür inkār Ḫudā **bildügini** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 4). [bildügini, -düg, -in, -i]*

71. Aʿlā bilürüm ṭarz-ı cefā bildügini
Bilmem reviş-i semt-i vefā bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 2). [bilmem, -me, -m]*

72. İdrāk-i ḳaṣīr aʻmi dāniş
Bilmekde görüp refī-ʿi ḳadrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 5). [bilmekde, -mek, -de]*

bil: *(Kıymetini) bilmek, anlamak, idrak etmek.*

1. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
Fütāde-baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [bilür, -ür]*

bil: *Bilmemek II Farkında olmamak.*

1. Bilmezem ḥāṣıyyeti çeşm-i ġazālāna gider
   Ḳaysa vāḳıʿ olmamışdur dil viren vaḥşet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 5). [bilmezem, -mez, -em]*

2. Zenġ-āver olmış āyīneñ ekdār ile Faṣīḥ
   Bilmem ne vech ile vireyüm incilā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [bilmem, -me, -m]*

3. Bu vażʿ-ı ġayr-ı mükerrer nedür **bilinmedi** hiç
   Sitem mi ʿişve midür nāz mı ʿitāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 7). [bilinmedi, -in, -me, -di]*

4. Faṣīḥā **bilmezin** iy kāfir-i cefā-endīş
   Vefā günāh ise cevr eylemek ṣevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 9). [bilmezin, -me, -z, -in]*

5. Neşve-i cām-ı mey-i ʿışḳuñla bir ḥāletdeyüm
   Ḫūn-ı dil mi **bilmezin** nūş itdügüm ṣahbā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [bilmezin, -me, -z, -in]*

6. Ne bir nigāha ne ʿarż-ı niyāza ruḫṣat olur
   O tünd-meşrebe **bilmem** nice şikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [bilmem, -me, -m]*

7. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
   Bilmem ne nevʿ mekr ü ne gūne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [bilmem, -me, -m]*

8. Bulduñ ne vaṣlıla ne firāḳıyla tesliyet
   İy dil **bilinmedi** hele hiç ḫ∨āhişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [bilinmedi, -in, -me, -di]*

9. İfāde eyleyemez mi merāmını **bilmem**
   Nedür bu nāle-i pey-der-pey-i hezār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 3). [bilmem, -me, -m]*

10. O bülbül-i kafes-üftādeyüm bu gülşende
    Faṣīḥ **bilmemişüm** revnaḳ-ı bahār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 10). [bilmemişüm, -me, -miş, -üm, -]*

11. İy perī-ruḫsār **bilmem** ülfetüñ kimlerledür
    Hiç görinmezsin ʿaceb üñsiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [bilmem, -me, -m]*

12. Bilmem ḫarīm-i ʿişvede āh ol perī-veşüñ
    Ḫizmet-güẕār ādemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 3). [bilmem, -me, -m]*

13. Bunda çīn-i cebīn **bilmezler**
Kimseye ḫışm u kīn **bilmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 1). [bilmezler, -mez, -ler]*

14. Bunda çīn-i cebīn **bilmezler**
Kimseye ḫışm u kīn **bilmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 2). [bilmezler, -mez, -ler]*

15. Eylemezler gedālara nefrīn
Şehlere āferīn **bilmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 4). [bilmezler, -mez, -ler]*

16. Demleri ney gibi döginmez hiç
Nefes-i vā-pesīn **bilmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 6). [bilmezler, -mez, -ler]*

17. Çün hemān būy-ı dille kāniʿler
Çün meges engebīn **bilmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 8). [bilmezler, -mez, -ler]*

18. Gözle tesḫīr-i ʿālem eylerler
Hiç Faṣīḥā nigīn **bilmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 10). [bilmezler, -mez, -ler]*

19. Cevāba gelse ider ḥall-i ʿuḳde-i ʿālem
Suʾāl eyleseñ ammā aḳāʾidin **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 6). [bilmez, -me, -z]*

20. Gelür gider de hemān kendü der-ḫarābesine
Kerem de söylese ḫarc u avāʾidin **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 8). [bilmez, -me, -z]*

21. Zemāne şāʿiri eyler ziyād-ı naẓma heves
Faṣīḥ şiʿrde ḥarf-i zevāʾidin **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 10). [bilmez, -me, -z]*

22. Girdi miyāna çoḳ suḫan-ı serd-i nīk ü bed
Bilmem senüñle biz niçe germ ülfet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 4). [bilmem, -me, -m]*

23. Kāfir ʿadūdur iy dil-i şeydā künişţümüz
Bilmez nifāḳı ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 1). [bilmez, -me, -z]*

24. Gelmiş ümīd-i vaṣluñ ile kendüden ferāġ
Bilmem senüñle bu dil-i meʾyūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 6). [bilmem, -me, -m]*

25. Kimüñ ol şeh-levendüm sīnesin **bilmem** nişān ṭutmış
Ki bir destinde tīr-i tīz ü bir elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 1). [bilmem, -me, -m]*

26. Bilmem neden virildi o cevr-āşināya dil
Olmış şekīb-düşmen ʿaceb ıżṭırābı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 4). [bilmem, -me, -m]*

27. Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿışḳum nükhet-i berg-i semen **bilmem**
Dimāġ-ı pīr-i Kenʿānum şemīm-i pīrehen **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 1). [bilmem, -me, -m]*

28. Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿışḳum nükhet-i berg-i semen **bilmem**
Dimāġ-ı pīr-i Kenʿānum şemīm-i pīrehen **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 2). [bilmem, -me, -m]*

29. Hemīşe pūye-gāhum deşt-i ġam ṣaḥrā-yı ʿizzetdür
O cūy-ı bī-ḳarārum ḥālet-i z̲evḳ-ı vaṭan **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 4). [bilmem, -me, -m]*

30. Eger mümkin olaydı bir ṭarīḳ ile suʾāl itmek
Ne söylerdi ola ḥaḳḳumda ol şīrīn-dehen **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 6). [bilmem, -me, -m]*

31. ʿAceb ol ḳaddi naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz
Ne gūne z̲evḳ-baḫş olmaḳ gerek seyr-i çemen **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 8). [bilmem, -me, -m]*

32. Faṣīḥ evsāf-ı pīç-ā-pīç-i zülf-i dil-firībinde
Perīşān-gūy isem maʿz̲ūr ṭut resm-i suḫan **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 10). [bilmem, -me, -m]*

33. Bir rūy-ı dil mi görmedi **bilmem** bahārdan
Çıḳdı seḥer ḥarīm-i çemenden ṣabā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 5). [bilmem, -me, -m]*

34. Āteş-i ḥasret nedür **bilmezsin** iy pervāne sen
Bir gice gel gör hele şemʿ-i şeb-efrūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 7). [bilmezsin, -mez, -sin]*

35. Ḫāṭır-ı şehde mi yoḫsa dil-i dervīşde mi
Bilmezüz kim seni ke̲sretde mi vaḥdetde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 4). [bilmezüz, -mez, -üz]*

36. Göñül kūyında feryād itmege muḥtāc-ı ruḫṣatsın
Ki żabṭ-ı āh **bilmez** bir siyeh-mest-i maḥabbetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 2). [bilmez, -mez]*

37. Aldanurlar ġamze-i merdüm-firīb-i çeşmine
Bilmeyen ḥāli göñüller ol pür-āfet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 6). [bilmeyen, -me, -yen]*

38. Neşve-i cām-ı viṣālüñ ḳadrini bilmez Faṣīḥ
Bilmeyen keyfiyyet-i ḫūn-āb-ı ḥasret n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 10). [bilmeyen, -me, -yen]*

39. Suʾāl eylemek olmaz nihāyet-i dilden
Kerān u ḳaʿrı **bilinmez** yem-i maḥabbetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 7). [bilinmez, -in, -mez]*

40. Neydi hiç **bilmem** nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde sebeb
İy göñül olʿahd-şiken aġyāra yār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 7). [bilmem, -me, -m]*

41. Gitdükce füzūn olmada cūş-ı eşküm
Bilmem nicʾolur ki mācerā-yı ḥālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 4). [bilmem, -me, -m]*

42. Bilmem nicʾolur ṣubḥ-ı ḫumār-ıʿaḳlı
Mey-ḫāne-iʿışḳa mest-i māder-zādum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 101, Mısra 3). [bilmem, -me, -m]*

43. Alınmaz elinden sitemüñ dāmānum
Bilmem nic'olur ḫāl-i dil-i nālānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 4). [bilmem, -me, -m]*

44. Bilmem nicʾolur ki mācerā-yı dīde
Çıḳdı elimüzden āsitīn ü dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 3). [bilmem, -me, -m]*

45. Bilmezlig ile ḥakīḳat-i ḥāl
İtdüm dili ṭālib-i mecāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 55). [bilmezlig, -mez, -lig]*

46. ʿIşḳdurʿışḳ mülk-i yeksānı
ʿIşḳ **bilmez** gedā vü sulṭānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 2). [bilmez, -me, -z]*

47. ʿIşḳa maẓẖār iki cihān **bilmez**
Bīm ü ümmīd ü īn ü ān **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 43). [bilmez, -me, -z]*

48. ʿIşḳa maẓẖār iki cihān **bilmez**
Bīm ü ümmīd ü īn ü ān **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 44). [bilmez, -me, -z]*

bil: *Bilebilmek, anlayabilmek.*

1. Olurduḳ iy dil-i şeydā ḥaḳīḳate vāṣıl
Ḥaḳīḳatüñ **bilebilsek** mecāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 4). [bilebilsek, -ebil, -se, -k]*

bil: *Bilmem, bilmiyorum ki...*

1. Bilmem iy ṣūfi ḫakīḳatde ṭarīḳatde misin
Yoḫsa ḫarlar gibi bīhūde meşaḳḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 1). [bilmem, -me, -m]*

bil: *Bilmemek. II tatmamak.*

1. Ḫ∨āb **bilmem** ġam-ı müjeyle Faṣīḥ
Ṣanki sūzen ḳonıldı püsterime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 7). [bilmem, -me, -m]*

bil: *Bildirmek, göstermek II benzemek, ondan işaretler, izler taşımak (Aşk sıkıntısının delilikten daha kötü olduğu anlatılmaktadır).*

1. Zaḥmetüm Ḳaysa ḳıyāṣ olmaz benüm iy zū-fünūn
Mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışḳı **bildürmez** cünūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 2). [bildürmez, -dür, -mez]*

bil-: *Anlamak, kavramak, idrak etmek, farkında olmak.*

1. ʿĀşıḳa sāḳī ġam-ı hicrān **bilürsin** zehr olur
Kehrübā-reng meyüñ ṣun kim aña pa-zehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 1). [bilürsin, -ür, -sin]*

2. Dimez idüñ baña zāhid bu āh u zār nedür
Bileydüñ āteş-i dil-sūz-ı intizār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 2). [bileydüñ, -e, -(y)dü, -ñ]*

3. Ki renc-i ġuṣṣa-i devrāna ṣahbā özge dārūdur
Yitişdür sāḳīyā keyfiyyet-i ḥāli **bilürsin** sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [bilürsin, -ür, -sin]*

4. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne **bilür**
O rāyı iy dil-i şeydā iki peymāne **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [bilür, -ür]*

5. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne **bilür**
O rāyı iy dil-i şeydā iki peymāne **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [bilür, -ür]*

6. Şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ uzatduñ ḫāmūş
Her kişi çekdügini iy dil-i dīvāne **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [bilür, -ür]*

7. Kime bülbül gibi feryād ideyüm kim ʿālem
Şemʿ-i ruḫsāruña cānā beni pervāne **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [bilür, -ür]*

8. Güft ü gū itmededür ġamze-i yār ile Faṣīḥ
Iṣṭılāḥ-ı ġam-ı ʿışḳı dil-i ferzāne **bilür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 10). [bilür, -ür]*

9. Miṣāl-i sāye pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ kimdür
Kimüñ gül-zār-ı cismüñ cilve-gāh itdüñ ʿaceb **bilsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [bilsem, -se, -m]*

10. Hele teġāfül idüp ehl-i ṭabʿa baḳmazsın
Felek senüñ **bilelüm** çeşm-i raġbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [bilelüm, -e, -lüm]*

11. Maʿḳūl vechi nīke ʿaceb **bilseñ** iy perī
Aġyār-ı rū-siyāha o luṭf-ı nigāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 5). [bilseñ, -se, -ñ]*

12. Bilürsin tāze bir yüzden Faṣīḥā müda tāb olmaz
Nihān itmez sivāyı ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 10). [bilürsin, -ür, -sin]*

13. Raḳībe itmegil ḳand-i ḫiṭāb-ı şehd-i ümmīzüñ
Bilürsin dōstum her zaḫma şīrīn merhem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 8). [bilürsin, -ür, -sin]*

14. Hep ḫarāb olmaḳ sükūn-ı ʿışḳa maẓhār olmadur
Gencdür iy dil **bilürsüñ** cāy-ı vīrāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 6). [bilürsüñ, -ür, -sün]*

15. Siyāh kevkeb-i baḫtuñ olduġını hele **bildük**
O gün ki mihr-i ruḫuñ perde-i niḳābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 9). [bildük, -dü, -k]*

16. O şūḫı maḥrem-i şāh u gedā imiş **bildük**
Miṣāl-i neşve-i mey bī-vefā imiş **bildük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 1). [bildük, -dü, -k]*

17. O şūḫı maḥrem-i şāh u gedā imiş **bildük**
Miṣāl-i neşve-i mey bī-vefā imiş **bildük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 2). [bildük, -dü, -k]*

18. Biz anı şāne dek eyler idük ḳıyās ammā
Meger bu fitneye bādī ṣabā imiş **bildük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 4). [bildük, -dü, -k]*

19. Bilelden ʿışḳumı itdi cefāsını efzūn
O şūḫa ʿarż-ı maḥabbet ḫaṭā imiş **bildük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 6). [bildük, -dü, -k]*

20. Dirīg āh ile geçdi bu deñlü ʿömr-i ʿazīz
Henüz ʿışḳ-ı cevānān hevā imiş **bildük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 8). [bildük, -dü, -k]*

21. Raḳībe mihr ü vefādan murādı ol şūḫuñ
Faṣīḥ-i bī-dile cevr ü cefā imiş **bildük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 10). [bildük, -dü, -k]*

22. Mihre vücūd virme benümçün vefāya dil
Muʿtāddur ḳadīmi **bilürsin** cefāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 2). [bilürsin, -ür, -sin]*

23. Ya dāġ-ı tāze ya elmas-bend olmaḳ münāsibdür
Bilürsin zaḫm-ı ʿışḳa nā-mülāyimdür göñül merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 4). [bilürsin, -ür, -sin]*

24. Ṣūret-i ḥāl-i zārımı **bildi**
Kim nigāh eylediyse peykerime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 3). [bildi, -di]*

25. Baḳınca nabżuma derdüm eger çi **bildi** ṭabībüm
Marīż-ı ʿışḳa didükde nedür ʿilāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 3). [bildi, -di]*

bilā-teʾhīr: *Ertelemeksizin, hemen, derhal, gecikmeksizin.*

1. ʿIşḳdur ʿışḳ kim **bilā-teʾḫīr**
Yaḳdı pervāne āteşe cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 23). [bilā-teʾḫīr,]*

bīʾl-cümle: *Bütünüyle, tamamıyla.*

1. Ben naḳd-i vücūdı saña **biʾl-cümle** virürdüm
Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ ile mevcūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [biʾl-cümle,]*

2. Bünyād-ı nizām-ı dehr olan müstaḥkem
Bīʾl-cümle esās-ı fitne berbād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 4). [bīʾl-cümle,]*

bildi: *Anlamak, kavramak, idrak etmek, farkında olmak.*

1. Bildi ol ġamzesi Tātāra giriftārluġum
   Gūş ḳılġanda Faṣīḥā menüm efġān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 9). [bildi,]*

bile: *Dahi, de.*

1. Ḥālet-i ʿışḳuñ ile yād u ferāmuş itdüm
   Ṣādi-i vaṣlı degül miḥnet-i hicrānı **bile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 54, Mısra 2). [bile,]*

bilin: *Anlamak, kavramak, idrak etmek, farkında olmak.*

1. İy Faṣīḥ olmada bir vech ile her dilde ʿayān
   Niçe mümkin **biline** ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 12). [biline, -e]*

2. Eşk-i terümüzden **bilinür** rūzumuz elbet
   İdrāk olınur ṭāliʿümüz kevkebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 3). [bilinür, -ür]*

bi'llāh: *"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin sözü.*

1. Sāḳi teklīf-i mey itme beni söyletme meded
   Şübhe yoḳ rāz-ı dil-i zārımı **bi'llāh** dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 6). [bi'llāh,]*

2. Bu rūḥ-fezā ṭarz-ı ḫırāmı göre **biʾllāh**
   İy serv-i çemen sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 7). [biʾllāh,]*

3. Bīʾllāh ideyüm sūde-i ruḫsār-ı teşekkür
   Girerse eger destüme maḫşerde o dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 7). [bīʾllāh,]*

4. Saña mihr ü maḥabbetüm iy māh
   An samīmiʾl-ḫulūsdur **biʾllāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 67, Mısra 2). [biʾllāh,]*

5. Faṣīḥ ādem helāk olmaz mı **biʿllāh** derd-i ġayretle
   Raḳīb-i dīv-sīret yār-ı cānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 9). [biʿllāh,]*

billāh dirin: *Yemin etmek.*

1. Sāḳi teklīf-i mey itme beni söyletme meded
   Şübhe yoḳ rāz-ı dil-i zārımı bi'llāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 6). [billāh dirin,]*

bilme: *Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.*

1. Bilmez daḫı o şūḫ ki her ṭıfl-ı nev-resīd
   Feyż-i niyāz-ı ʿāşıḳ ile nāzenīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [bilmez, -me, -z]*

2. Ol ḳaşı yā görüp beni bilmezlenür geçer
   Bilmez ki tīr-i āh ile bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [bilmez, -me, -z]*

3. O naḫl-i tāze cihānuñ mekāʾidin **bilmez**
   Bu rūzgār-ı denīnüñ şedā'idin **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 1). [bilmez, -me, -z]*

4. O naḫl-i tāze cihānuñ mekāʾidin **bilmez**
   Bu rūzgār-ı denīnüñ şedā'idin **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 2). [bilmez, -me, -z]*

5. O ṭıfl kimse ile itmemiş muʿāmele hiç
   Metāʿ-ı ḥüsn ü behānuñ fevāʾidin **bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 4). [bilmez, -me, -z]*

6. Görince lāl olur dil levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı
   O maḥcūb ʿāşıḳ-ı dem-besteyüm ḥarf-i ṭaleb **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 4). [bilmem, -m]*

7. Recā-yı vaṣl içün cānāneye taḥrīk-i leb **bilmem**
   Merām izhārına rūşen-zebānī-i nigeh besdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 6). [bilmem, -m]*

8. Baña eyyām-ı hecrüñ hep berāber gösterür cānā
   Ki sensüz rūşenī-i rūz u tārīkī-i şeb **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 8). [bilmem, -m]*

9. Ne fikr-i vaṣl ile ḫurrem ne bīm-i hicr ile pür-ġam
   Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum bir ḥālde **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 2). [bilmem, -m]*

10. Görmeyen **bilmez** ṣafā-yı cām-ı ʿişret n'eydügin
    Leẕẕet-i ṣahbā-yı telḫ ü ẕevḳ-ı soḥbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 1). [bilmez, -me, -z]*

11. Faṣīḥ ol kaşı yanuñ **bilmedüm** bār-ı ġam-ı ʿışḳı
Çekilmez derd imiş kim ḳāmet-i ṣabrum kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 9). [bilmedüm, -dü, -m]*

bilme-: *Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.*

1. Neden her dem cebīn-i yārda çīn-i gazab **bilmem**
O baḥr-i ḥüsni taḥrīk itmege kimdür sebeb **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 1). [bilmem, -m]*

2. Faṣīḥā alamam mirʾāt-ı rūy-ı yārdan çeşmüm
Benem ol ʿāşıḳ-ı müşṭāḳ kim şerm ü edeb **bilmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 10). [bilmem, -m]*

bilmem: *Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.*

1. Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi gördi yār
Bilmem Faṣīḥ vechi nedür bu teġāfülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 10). [bilmem,]*

bilmez: *Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.*

1. O Yaʻḳūbum ki rāh-ı Beyt-i Aḥzānum ṣabā **bilmez**
Meşām-ı cāna būy-ı feyż-baḫş-ı pīrehen gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 3). [bilmez,]*

2. Jūlīdeleri pençe-i mātemle perīşān
Bilmez reviş-i şāneyi kākülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 6). [bilmez,]*

bilmezlenür: *Bilmezlikten gelmek, bilmez görünmek.*

1. Murādımı yine **bilmezlenür** teġāfül ider
Hezār Leylī vü Mecnūn gibi ḥikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 9). [bilmezlenür, -me, -z, -len, -ür]*

2. Ol ḳaşı yā görüp beni **bilmezlenür** geçer
Bilmez ki tīr-i āh ile bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [bilmezlenür, -me, -z, -len, -ür]*

bilür: *Anlamak, kavramak, idrak etmek, farkında olmak.*

1. ʿAceb mi dūrda yoḳlar ise nişānını ʿāşıḳ
Bilür ne mertebedür saḫti-i kemānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 2). [bilür,]*

bilür bilürüm: *(başkasının) bildiğini bilmek.*

1. Ġamıyla giryelerüm rūz u şeb **bilür bilürüm**
   Bu mācerāları ol māh hep **bilür bilürüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 46, Mısra 1). [bilür bilürüm, -ür, -üm]*

2. Ġamıyla giryelerüm rūz u şeb **bilür bilürüm**
   Bu mācerāları ol māh hep **bilür bilürüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 46, Mısra 2). [bilür bilürüm, -ür, -üm]*

bilür yoḳ: *Durumdan anlayan kimse yok.*

1. Tarīk-ı resm-i feryādı **bilür yoḳ** devr-i ʻadlinde
   Meger gül-zār-ı dehrüñ ʻandelībān-ı ḫoş-elḥānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 53). [bilür yoḳ,]*

bīm ü ümmīd: *Korku ve ümit.*

1. ʿIşḳa maẓḫār iki cihān bilmez
   Bīm ü ümmīd ü īn ü ān bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 44). [bīm ü ümmīd,]*

bi-maġz: *Beyinsiz, akılsız. II içi boş, iliği kurumuş.*

1. İtmek tenezzül aña ne mümkin Hümā-yı ʿışḳ
   Bi-maġz cismümüñ bir iki üstüḫ∨ānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 14). [bi-maġz,]*

bīmār: *Hasta, dertli.*

1. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl ile
   İy ṭabībüm her ne ʿarż itseñ gelür **bīmāra** telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [bīmāra, -a]*

2. Şimden girü çün Ḳays-ı beyābān **bīmār**
   Deşt ü deri itmek görinür mesken ü cā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 1). [bīmār,]*

bīmār-ı dil-i derd-i derūn: *Aşk derdiyle gönülden yaralı, hasta.*

1. Bīmār-ı dil-i derd-i derūn olduḳ biz
   Gitdükçe ġam-ı ʿışḳa zebūn olduḳ biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 1). [bīmār-ı dil-i derd-i derūn,]*

bīmār-ı ġamuñ: *Gam, keder hastası II dertli âşık.*

1. Bīmār-ı ġamuñ kimse suʾāl eylemedi
   Bu ġam-zededen pürsiş-i ḥāl eylemedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 1). [bīmār-ı ġamuñ, -uñ]*

bīmār-ı ʿışḳa: *Aşk hastası.*

1. Bīmār-ı ʿışḳa fikr-i ʿilāc olmaz iy ṭabīb
   Ser-māye-i cünūn olur ʿaḳluñ devāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 7). [bīmār-ı ʿışḳa, -a]*

bīmār-ı ʿışḳ-ı tīre-şebüñ: *Karanlık gecenin aşk hastası.*

1. Eyle fetīl luṭfuñ ile tāze dāġını
   Bīmār-ı ʿışḳ-ı tīre-şebüñ yaḳ çerāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 2). [bīmār-ı ʿışḳ-ı tīre-şebüñ, -üñ]*

bīmār-ı iştiyāḳuña: *Arzu, istek, özlem hastası.*

1. Bīmār-ı iştiyāḳuña şāfī cevāb vir
   Tā key dürūġ vaʿdüñ ile ıżṭırāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 2). [bīmār-ı iştiyāḳuña, -uñ, -a]*

bīmārī-i çeşm-i fitne-engīze: *Fitne çıkaran gözlerin hastalığı.*

1. Faṣīḥ aldanma **bīmārī-i çeşm-i fitne-engīze**
   Helāk itmiş niçe dil-ḫasteyi mekkāre cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 9). [bīmārī-i çeşm-i fitne-engīze, -e]*

bīmāri-i ḥaṣretle: *Hasret hastalığı.*

1. Beni gör n'eyledi **bīmāri-i ḥaṣretle** beni
   Defʿaten itdi seni ʿışḳ ḫalāṣ iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 6). [bīmāri-i ḥaṣretle, -le]*

bī-merḥāmet: *Merhametsiz, zalim.*

1. Ḳatl itmede ʿuṣṣāḳı zemān bilmemisüñ
   Bī-merḥāmet aḳṣār-ı ʿinān bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 2). [bī-merḥāmet,]*

bīm-ḥisāb: *Hesap edilme korkusu. II günah bedelinin sorulma korkusu.*

1. Feyż-ı dem-i şūrı **bīm-ḥisāba**
   Eyler naġam-ı şarīrüñ icrā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 9). [bīm-ḥisāba,]*

bīm-i hicr: *Ayrılık korkusu.*

1. Ne fikr-i vaṣl ile ḫurrem ne **bīm-i hicr** ile pür-ġam
   Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 1). [bīm-i hicr,]*

bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı: *Mahşer günü korkusu.*

1. Çıḳardı **bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı** ḫāṭırdan
   Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 41). [bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı, -ı]*

2. Eyā kefīl-i ‘atāyā-yı Rabb-i ‘arş-ı mecīd
   Yegāne şem‘-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 40). [bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı,]*

3. Çıḳardı **bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı** ḫāṭırdan
   Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 41). [bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı, -ı]*

4. Şu‘ā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḥabl-i verīd
   Çıḳardı **bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı** ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 41). [bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı, -ı]*

bīm-i selāsil ü aġlāl: *Zincir ve kelepçe korkusu. II cehennemde bir azap çeşidi.*

1. Hemīşe cānib-i Ḥaḳdan beni ider işġāl
   Baña hemīşe güneh muṭṭaṣıl ḫaṭā- pīşe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 72). [bīm-i selāsil ü aġlāl,]*

bī-minnet-i dūnān: *Alçaklara ihtiyaç duymaksızın, karaktersiz kimselerin yardımı olmaksızın.*

1. El ṣunmazam olursa eger māʾide-i cān
   Laḫt-ı ciger olsun baña **bī-minnet-i dūnān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 2). [bī-minnet-i dūnān,]*

bī-minnet-i peymāne-i pür-zūr-ı mey: *Şarabın etkili, güçlü kadehine ihtiyaç duymaksızın, minnet etmeksizin.*

1. Ehl-i bezmi bir nigāh ile ḫarāb itdüñ bu şeb
   Sāḳiyā **bī-minnet-i peymāne-i pür-zūr-ı mey** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 3). [bī-minnet-i peymāne-i pür-zūr-ı mey,]*

bī-muhābā: *Çekinmeden, sakınmadan II cesurca.*

1. Eyler naġam-ı ṣarīrüñ icrā
   Feyż-ı şemʿ-i ṣūrı **bī-muhāba** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 9). [bī-muhāba,]*

bī-mürüvvet: *Hayırsız, namert.*

1. Felek ġāyet keremsüz merḥametsüz **bī-mürüvvetsin**
   Ne cürʾetle o ẕātı küşte-i tīġ -i helāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 37). [bī-mürüvvetsin, -sin]*

biñ: *(ata) binmek.*

1. Semend-i nāza **binmiş** türktāz-ı cevre ʿazm itmiş
   Faṣīḥ ʿuṣṣāḳı pā-māl itmege ol şeh ʿinān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 9). [binmiş, -miş]*

biñ: *Bin, binlerce, pek çok.*

1. Böyle bir ġamzesi ġammāzuñ olursa ne ʿaceb
   Niçe **biñ** ʿāṣıḳ-ı şeydā reh-i ʿışḳında fidā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 12). [biñ,]*

2. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb ġamze-kār olur
   Kim her nigehde **biñ** dil-i şeydā şikār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [biñ,]*

3. Ḳaddüñ ḫırām-ı nāz ile serv-i revānlanur
   Her bir ḳādemde **biñ** dil-i üftāde cānlanır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [biñ,]*

4. Her tār-ı zülfi eyler ise **biñ** dili esīr
   Çoḳ görme iy gönül ki dem-i nev-bahārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 5). [biñ,]*

5. Seyr-i bāġ itmege dil himmet-i ʿışḳuñ mānīʿ
   Niçe **biñ** servi ser-i ḳaddüñe āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 4). [biñ,]*

6. Niçe **biñ** ḫāṭır-ı şeydā yıḳılur kūyında
   O perī milket-i ḥüsnin niçe ābād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [biñ,]*

7. Bir laḥẓada taḥrīr eyle **biñ** ṣūret-i maʿnā
   Endīşe Faṣīḥ öyle ḳalem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 9). [biñ,]*

8. Bu rūzgār Faṣīḥā muḥālif esmişe benzer
   Ki baḥr-ı ʿışḳı ki dildür **biñ** ıżṭırābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 12). [biñ,]*

9. Bir tebessümle niçe Şīrīni Ferhād eyleyüp
   Bir nigehle niçe **biñ** Leylāyı Mecnūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 6). [biñ,]*

10. Firengī tīġ-i çeşmüñ baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış
    Girer ḳanına bir demde o kāfir **biñ** müselmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 14). [biñ,]*

11. Biñ sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı çekeyin tek
    Bir kez elüm ol sīb-i zenaḫ-dāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 3). [biñ,]*

12. Çekdük hezār cevr ü cefā-yı firāḳını
    Olduḳ viṣāl-i yāra sezā **biñ** belāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 8). [biñ,]*

13. Her bir ḫırām-ı nāzda **biñ** fitne ṭarḥ idüp
    İy ḳaddi ser-firāz ḳoparduñ ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 7). [biñ,]*

14. Bir nuṭḳuñ ile miṣāl-i ʿİsā
    Biñ mürde-dili idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 14). [biñ,]*

15. Bir pür-hüneri idince itlāf
    Biñ sīm ü zeri iderler isrāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 66). [biñ,]*

15. Bir nuṭḳuñ ile miṣāl-i ʿÌsā
    Biñ mürde-dili idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 14). [biñ,]*

16. Biñ sīm ü zeri iderler isrāf
    Ammā ki gelince rāh-ı Ḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 67). [biñ,]*

17. Her mūyına **biñ** ʿuḳde-i ḥasret ursañ
    Serden heves-i kākülüñi terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 3). [biñ,]*

18. Zülf-i siyehüñ ḳaçan girih-gīr eylersüñ
    Her tārıña **biñ** cānı esīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 2). [biñ,]*

19. Ḳābil mi gele żiyāsına hiç noḳsān
    Bir şemʿada **biñ** şemʿ-i fürūzān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 4). [biñ,]*

biñ cān: *Bin can II binlerce can.*

1. Ṭıfl-ı nev-resken saña **biñ cān** ile iy bī-vefā
   Ben idüm teslīm iden murġ-ı dil-i nālānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 3). [biñ cān,]*

biñ cāna: *Bin can. II bin can karşılığında satın almak.*

1. Beyʿ iderseñ alalum nefẖasını **biñ cāna**
   Nükhet-i kākül-i müşgīn-eserüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [biñ cāna, -a]*

biñ ḫaṭāyı bir görmesi: *Bin hatayı bir görmek II büyük suçları, günahları affetmek; görmezden gelmek.*

1. Miʾrāt-ı cemāl-i māh-i tabʿuñ
   Vʾey nūr-ı mübeyyen kibriyāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 16). [biñ ḫaṭāyı bir görmesi, -me, -si]*

biñ kerre: *Bin defa, pek çok.*

1. Ġam-ı sevdā-yı mühr-i laʿl-i teng-i gevher-efşānı
   Baña devr itdürür **biñ kerre** ṣaḥra-yı Süleymānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 75, Mısra 2). [biñ kerre,]*

biñ kerre: *Bin defa II pek çok kez..*

1. Kem-raġbetī-i çārsū-yı dehr o ḥadde
   Baḳmazlar eger Yūsufı **biñ kerre** mezād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 8). [biñ kerre,]*

2. Bir kerre eger iderse iḥsān
   Biñ kerre olur aña peşīmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 70). [biñ kerre,]*

3. Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa
   Bir kerre eger iderse iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 70). [biñ kerre,]*

biñ nesīm: *Binlerce esinti.*

1. Ben o Yaʿḳūb-ı ḥazīnüm şādūman itmez beni
   Her nefesde būy-ı pīrāhenle gelse **biñ nesīm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 41, Mısra 2). [biñ nesīm,]*

binā-gūş: *Kulak memesi.*

1. Çek kemān-ı saẖt-ı hicrānı **binā-gūşa** getür
   Gūş-ı taḥsīn çeksün iy dil Ḳahramān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 5). [binā-gūşa, -a]*

2. Niçe gūşına gire nāle-i dil kim götürür
   Hep **binā-gūşına** destār-ı perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 12). [binā-gūşına, -ın, -a]*

bī-nām u nişān: *Isimsiz ve esersiz, adı sanı duyulmamış.*

1. Seni şāh-ı dil ü cān vaṣf ideyüm
   Beni **bī-nām u nişān** vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 2). [bī-nām u nişān,]*

bıñar olur: *Pınar olmak. II Yerden kaynayarak çıkan su (gibi) olmak.*

1. Ṭolansa aġlayarak kūy-ı yārı ʿāşıḳ-ı zār
   Sirişk ile ser-i kūy olur ṭolayı bıñar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 29, Mısra 2). [bıñar olur, -ur]*

bi-nefsihi: *Bizzat, kendisi, kendisi ile.*

1. Terk itmemiş **bi-nefsihi** mestān ḫayāli
   Ḳays ile çeşm-i Leyli ʿaceb āşinā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 7). [bi-nefsihi,]*

bī-neseb eyler: *Soysuz, geçmişi bilinmeyen olmak.*

1. Ṣanmañ ḥased-i dāʾim ider bā-neseb eyler
   Cevri baña bu çarḫ-ı felek bā-niseb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 2). [bī-neseb eyler,]*

bī-nişānī: *Nişansız, işaretsiz, değersiz.*

1. Ben güm-şüde-nām u **bī-nişānī**
   İy ṣadr-nişīn-i kāmurānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 123). [bī-nişānī,]*

bī-niyāzān-ı ferāġat: *Tok gözlülükle el çekmişler.*

1. Merd-i müstaġnīye müşkildür Faṣīḥ ʿarz-ı recā
   Bī-niyāzān-ı ferāġat mültemes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 14). [bī-niyāzān-ı ferāġat,]*

bī-niyāz-ı rūh itdüñ: *Ruha ihtiyacı olmayan haline gelmek, cansız, ruhsuz hale getirmek II öldürmek.*

1. İtdüñ tekellümüñle beni bī-niyāz-ı rūḥ
   Ḳılduñ ḫırām-ı ḳaddüñ ile şerm-sār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 3). [bī-niyāz-ı rūḥ itdüñ, -dü, -ñ]*

bi-pā: *Ayaksız. II perişan.*

1. Ḫāk-būs-ı āsitānuñla müşerref ġayrılar
   Dūr kūyuñdan Faṣīḥ-i bī-ser ü **bi-pā** mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 10). [bi-pā,]*

bī-pā vü ser: *Başsız ve ayaksız. II Zavallı, perişan.*

1. Bī-pā vü ser bu derd-i ser-i ġam yiter yiter
   Pīr-i muġāna var ṭaleb-i dest-i himmet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 7). [bī-pā vü ser,]*

bī-pervā: *Korkusuz, pervasız.*

1. Māniʿ oldı gelüp aġyār Faṣīḥā efsūs
   Yār ile güft ü şinīd eyler iken **bī-pervā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [bī-pervā,]*

2. Pāy-māl eyleyüp üftādeleri **bī-pervā**
Ṣalınur nāz ile ol serv-i ḫırāmān ṣalınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 14, Mısra 1). [bī-pervā,]*

bir: *Aynı, benzer, gibi.*

1. Dest-i dilberden gelen seng-i cefānuñ iy Faṣīḥ
Her biri **bir** gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [bir,]*

2. İki dāl ile Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
Bir ʿaceb ṭavr ile gördüm meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [bir,]*

3. Ḳopardı her ṭaraf būy-ı dil-āvīzī ḳıyāmetler
Naẕīri ḳopmamış **bir** ġonçe-i bāġ-ı letāfet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [bir,]*

4. Destine geh ceyb-i ṣabr u gāh dāmānum gider
Bir keş-ā-keşdür göñülle ʿışḳ-ı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 2). [bir,]*

5. Niçe şekl ile nümāyān gözi **bir** cādūdur
Gāh şeh-bāz-ı şikārı gehi āhū-yı Ḫoten *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [bir,]*

6. Āhum ʿamūd-ı ṣubḥa ki peyveste bestedür
Dūş-ı felekde **bir** ʿālem-i kāviyānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 6). [bir,]*

7. İtme Faṣīḥi būy-ı hevesle füsürde-kām
Yā Rab şemīm-i ʿışḳ ile pür **bir** dimāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [bir,]*

8. Ṣanmañ ḥabāb her biri **bir** çeşm-i girye-nāk
Cūlar çeker o serv-i ḫırāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [bir,]*

9. Baḳılmaz ārıżuña āteşīn **bir** āyīnedür
Taḥammül eyleyemez pertev-i nezāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 5). [bir,]*

10. Bu ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı ṣanma deryādur
Döşenmiş gūyıyā emvācı çoḳ **bir** māʾi ḫārādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [bir,]*

11. Sezādur dinse her zevraḳçesi taḫt-ı Süleymāndur
Budur farḳ-ı şebīh ancaḳ ki **bir** āb-ı muṣaffādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [bir,]*

12. Hevā-yı ʿışḳ ile pür-cūş **bir** dīvānedür ammā
Nigāh itseñ yine zencīr-i pāy-ı şaḫş-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [bir,]*

13. Faṣīḥ murġ-ı dil olmaz esīr-i dāne vü dām
Rübūde itmege **bir** çeşm-i şāh-bāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 10). [bir,]*

14. Cūy-bāruñ bāġda her mevci **bir** beyt-i selīs
Bülbüle dersin(i) sāzende ḳırāʾat şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 5). [bir,]*

15. Bir lisāndur bergi bir mecmūʿadur her ġonçesi
Maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 7). [bir,]*

16. Bir lisāndur bergi **bir** mecmūʿadur her ġonçesi
Maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 7). [bir,]*

17. Görince mevce ile cūy-bārı ẓann itdüm
Niyāmdan aḳa **bir** tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 6). [bir,]*

18. Budur ẓannum ki tā ṣubḥ-ı ḳıyāmet nesl-i Ādemden
O mihr-i ḥüsne s̲ānī **bir** cevān-ı gül-beden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 6). [bir,]*

19. Görmeyelden ṣafḥa-i ruḫsāre-i rengīnüñi
Oldı her müjgānlarum **bir** cedvel-i cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 6). [bir,]*

20. Tökülmiş dāne-i ḫūy-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz dil-ārāya
Hemān her tār-ı mū **bir** rişte-i dürr ü leʾāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 8). [bir,]*

21. Ḥabāb-ı sāġarı gördüm ḳıyās itdüm ki iy sāḳī
Bir elmāsī nigīndür duḫter-i rezçün nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 12). [bir,]*

22. Baña her ḳaṭre eşküm olmada **bir** dāġ-ı aḫker-sūz
Olurmış tāb-ı hiddetle meger āb-ı revān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 7). [bir,]*

23. Çekdügüm her āh-ı ġam **bir** cām-ı Cem oldı Faṣīḥ
Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden nişāndur serde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 9). [bir,]*

24. Dilden suʾāl itme nigāh eyle dīdeme
Çeşmümde oldı her müje **bir** ter-zebān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 4). [bir,]*

25. Cūş itdi ḫummı dil göricek duḫter-i rezi
Dīdemde oldı her müje **bir** ser-bürīde tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 8). [bir,]*

26. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
Revzen-i nā-beste **bir** kāşānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 4). [bir,]*

27. Nāz itse nʾola cihāna ol gül
Bir ġonçe vü ṣad hezār bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 2). [bir,]*

28. Māhiyyetüm bilinmege çoḳ serfürū gerek
Bir gevherüm Faṣīḥ ki ʿummāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 12). [bir,]*

29. Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿazmüme reh-zen
Ḫandān-ı lebi dendānla **bir** ġonçe-i pür-nem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 8). [bir,]*

30. Bu cism-i nizārumda gören mūlarımı dir
Bir rişte-i bārīke ki dizilmiş niçe sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 4). [bir,]*

31. Ḫandān lebi dendānuña **bir** ġonçe-i pür-nem
Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 7). [bir,]*

32. Recā-yı gevher-i ümmīd idersem itme istibʿād
Sen iy pīr-i muġān **bir** bī-kerān baḥr-i mürüvvetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 8). [bir,]*

33. Bir gevher-i yegāne dür-i bī- behānesin
Kān-ı kevinde miṯli bulınmaz naẓīri yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 8). [bir,]*

34. Mihr ü māh-ı felegi kendüye pervāne iden
Meclis-i dehrde **bir** şemʿ-i fürūzānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 4). [bir,]*

35. Her gören ṭūṭi-i gūyā olur elbette seni
Ṣāf **bir** āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 8). [bir,]*

36. Sensüz nice gül-geşt-i çemen-zār iderin ben
Her servi gelür dīdeme **bir** tīr-i ciger-dūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 9). [bir,]*

37. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
Her şeb-i tārı gezende **bir** siyeh mār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 6). [bir,]*

38. Laʿli ol şūḫuñ miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda
Guyıya **bir** ġonçe-i terdür benefşe-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 2). [bir,]*

39. ʿĀrife her berg-i eşcār-ı çemen-zār-ı fenā
Bir zebān-ı ḥāl-i Manṣūr oldı gūyā dārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 6). [bir,]*

40. Ser-ā-pā şimdi görseñ āteş-i ġam dāġ dāġ itdi
Faṣīḥā ṣaḥn-ı sīnem gūyıyā **bir** gül-sitān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 10). [bir,]*

41. Dilüñ dil-dār ile cüzʾī ḳıyās itdüm ser-encāmı
Ser-āġāz eyledüm taḥrīrine **bir** dāstān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 6). [bir,]*

42. O māhı itdiler yā mālik-i deryā-yı ʿirfānı
Yahūd kim **bir** perīdür āb-ı ṣāfa itdiler daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 3). [bir,]*

43. Her beytüm olup maḫzen-i esrār-ı maʿārif
Her noḳṭa aña **bir** dür-i yektā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 26). [bir,]*

44. Āteşlere yaḳmış dili matem-zedegānuz
Ġavġālara ṣalmış seri **bir** bī-ser ü pāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 24). [bir,]*

45. Ġavġālara ṣalmış seri **bir** bī-ser ü pāyuz
Pür-şerḥa-i derdüz ʿâlem-i āh-ı be-dūşuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 25). [bir,]*

46. Meh-rūyı sefīne içre gūyā
Bir maṭlaʿ-ı enverī-i ġarrā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 24). [bir,]*

47. Bir bād-ı hevā Faṣīḥ ẓāhir
Ṭūfān ider eşk-i çeşmi āḫir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 41). [bir,]*

48. Derūn-ı ḫāmeden ẓāhir olan her mıṣraʿ-ı beytüm
Niyāmından aḳan **bir** tīg-i cevher-dārdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 1, Mısra 2). [bir,]*

49. Görmedüm **bir** verd-i raʿnā ol iki ruḫsār-veş
Almadum **bir** sünbül-i ter ol iki gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 1). [bir,]*

50. Görmedüm **bir** verd-i raʿnā ol iki ruḫsār-veş
Almadum **bir** sünbül-i ter ol iki gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 2). [bir,]*

51. Bir ʿabd-i ẕelīlüm ki cemīʿ aḥvālüm
Maʿlūm-ı cenāb-ı ʿizzetüñdür yā Rab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 3). [bir,]*

52. Aʿdānuñ olur revzen-i çeşmine Faṣīḥ
Her noḳṭa-i nesḫi ḫaṭṭ-ı beytüm **bir** mīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 4). [bir,]*

53. Düşmez nigeh-i raġbeti merd-i pāke
Dünyā gibi **bir** ḳaḥbe-zen-i murdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 4). [bir,]*

54. Ḥattā ki ṣalınmaḳda ṣabā ile hemān
Bir mirvaḥa-i müdevver oldı her gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 4). [bir,]*

55. Mümtāz-ı mesel **bir** püser-i yektāsın
Baġışlaya ābāña Ḫudā İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 3). [bir,]*

56. ʿIşḳuñ baña her şāmını **bir** sūḫte-i dāġ
Aġyāra dili çü ʿanber-i ḫām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 3). [bir,]*

57. ʿIşḳ **bir** ṭūṭiyā-yı ʿibretdür
Rūşenā-baḫş-i çeşm-i aʿmādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 33). [bir,]*

bir: *Öyle bir, o derece.*

1. Bir ḫālete irgürdi beni feyż-ı maḥabbet
Cevr eyleyene luṭf ider iḥsān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 5). [bir,]*

2. Bir cāẕibe var Kaʿbe-veş iḥsān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 11). [bir,]*

bir: *Bir kerecik.*

1. Bu şūre-zār-ı kühen bāġ-ı ḫār-perverde
Faṣīḥ **bir** gül-i ümmīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [bir,]*

2. Göñülden **bir** peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
   Bizüm de iy ṣabā kūyında yāruñ āşināmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 3). [bir,]*

3. Se-cihāt-ı dār-ı ġamda ne ser ü sāmānı var
   ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ **bir** cānı **bir** cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [bir,]*

4. Se-cihāt-ı dār-ı ġamda ne ser ü sāmānı var
   ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ **bir** cānı **bir** cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [bir,]*

5. İy Faṣīḥ endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem ber-ṭaraf
   ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ **bir** cānı **bir** cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [bir,]*

6. İy Faṣīḥ endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem ber-ṭaraf
   ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ **bir** cānı **bir** cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [bir,]*

7. Luṭf eylegil fütāde-i rāh-ı ġamuz bize
   İy sāḳī dest-gīr olur **bir** ayāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [bir,]*

8. Dil-i figāra gehī **bir** nigāh-ı luṭf eyle
   Hemīşe cevr ü sitem her zemān cefā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 5). [bir,]*

9. Var ise **bir** ġonçe-i būs-ı lebüñdür ḫ∨āhişüm
   Yoḳdur iy şīrīn-dehen ġayrı benümçün mültemes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 3). [bir,]*

10. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra **bir** gelmesün iy dil
    Yoḳ cüy-ṣıfat ʿışḳ ile **bir** yirde ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 7). [bir,]*

11. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse Faṣīḥā **bir** sen ol
    Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 10). [bir,]*

12. Bir āşinā nigāhuña şāyān olınca ben
    Çoḳ dest-būs idüp niçe dāmāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 3). [bir,]*

13. Saña **bir** ḥāl ile taʿbīre miknet yoḳ zebānumda
    Faṣīḥā gördügüm keyfiyyeti cām-ı maḥabbetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 9). [bir,]*

14. Çeşm-i keremüñle **bir** nigāh it
Pāyem ser-i çarḫ-ı kīne-ḫ∨āh it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 121). [bir,]*

bir: *Bir, sayı sıfatı.*

1. Kimüñ ol şeh-levendüm sīnesin bilmem nişān ṭutmış
Ki **bir** destinde tīr-i tīz ü **bir** elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 2). [bir,]*

2. Bir tebessümle niçe Şīrīni Ferhād eyleyüp
Bir nigehle niçe biñ Leylāyı Mecnūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 5). [bir,]*

3. Ol bī-teraḥḥum ʿaksiyle eyler muʿāmele
Bir tāze zaḫm urur ṭaleb-i merhem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 6). [bir,]*

4. Söyleyüp **bir** ġazel-i pākīze
Seni iy şūḫ-ı cihān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 5). [bir,]*

5. Kimseler hiç mübtelā-yı ḥasret-i yār olmasun
Çeşmine her sāye-i müjgānı **bir** bār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 2). [bir,]*

6. Cān u dilden **bir** melek-ruḫsāruñ ol meftūnı kim
Cinn ü insān āşikārā vü nihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 7). [bir,]*

7. Bir senüñ gibi ḳanı dil-ber-i āşüfte-mizāc
Niçe dil cemʿin ider ṭurfe perīşānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 5). [bir,]*

8. İtmiş āzürde nigāh-ı ḥasret-ālūdem seni
ʿIşḳuñ ibrāmıyla itdüm ʿafv-ı düşmen **bir** günāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 8). [bir,]*

9. Bend itdi beni **bir** şeh-i ḫūbān ḳapusında
Kim ḫalḳ-ı cihān bende-i fermān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 1). [bir,]*

10. Dilüñ ancaḳ nihānī **bir** nigehdür gāh ger kārı
Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 7). [bir,]*

11. Yā Rab dile vir tā o ḳadar feyż-ı ġınā kim
Her ḳaṭre-i eşk-i terimi **bir** güher eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 8). [bir,]*

12. Gelmiş çemende gördüm dün ʿandelīb-i şeydā
Bir tāze şiʿr oḳurdı evṣāf-ı nev-bahāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 4). [bir,]*

13. Cemālüñ āyinesin vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ
Bizüm de ḥişşemüze **bir** neẕāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 6). [bir,]*

14. Pervānesi çoḳ şemʿ-i şeb-ārāsın sen
Bir bülbüli ṣad-hezār u verd-i tersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 3). [bir,]*

15. Ḳoparmaḳda felek başuma her sāʿat ḳıyāmetler
ʿAceb memnūn olurdum **bir** gün evvel gelse ferdāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 28). [bir,]*

bir: *Öyle bir, emsalsiz.*

1. Behrām ile Keyvān iki der-bān ḳapusında
Bir mertebe kim keşret-i ʿuşşāḳ geçilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 8). [bir,]*

bir: *Bir tane, biricik, emsalsiz.*

1. Cemāl-i yārımı nev-ḫaṭṭıla müṭalaʿa ḳıl
Kenārı ḥāşiyeli tuḥfe **bir** kitābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 6). [bir,]*

bir: *Başka, taraf.*

1. Sen de livā-yı ʿişretüñi **bir** kenāra çek
Şimdi Faṣīḥ mevsim-i seyr-i ḥişārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [bir,]*

bir: *"Herhangi bir" anlamında belgisiz sıfat.*

1. Bāreka'llāh zihī nuṭḳ-ı miṣāl-i ʿÌsā
K'itdi **bir** demde niçe mürde-dilānı iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 2). [bir,]*

2. Feyż-ı ışḳ-ı yār ile **bir** ḥālet el virdi Faṣīḥ
Künc-i külḫan gülşen-i pür-sebz ü ḫurremdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 9). [bir,]*

3. Lāle-zār-ı ʿışḳ iden ṣaḥn-ı feżā-yı sīnemi
Gülsitān-ārā-yı behcet **bir** gül-i terdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 6). [bir,]*

4. Giryemi cūy-ı çemen-zār-ı niyāz iden Faṣīḥ
Bir ḳad-i şimşād serv-i nāz-perverdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 10). [bir,]*

5. Sīr-āb-ı zindegī **bir** ʿāşıḳ-ı dil-teşneyem
Ḫançer-i ḫūn-rīz-i cānān āb-ı raḥmetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 5). [bir,]*

6. Bir gül ü şemʿi mi var dehrüñ taʿalluḳ itmeyem
Bülbül ü pervānesi ser-cümle düşmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [bir,]*

7. Seyre gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı iy Faṣīḥ
Çeşmümüñ her biri **bir** mīnālı revzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [bir,]*

8. Dāġ-ı ʿışḳuñ **bir** gül-i ṣad-berg-i gülşendür baña
Her fetīl-i şuʿle tā key şemʿ-i rūşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 1). [bir,]*

9. Kākül-i cānāne-veş ḥālüm perīşān iy Faṣīḥ
Gelmedi ʿışḳ içre **bir** hengām-ı cemʿiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [bir,]*

10. Zülfi **bir** ejderdür itmiş niçe Rüstemler zebūn
Çeşmi **bir** āhūdur olmış şīrler naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [bir,]*

11. Zülfi **bir** ejderdür itmiş niçe Rüstemler zebūn
Çeşmi **bir** āhūdur olmış şīrler naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [bir,]*

12. Muḳābilümde **bir** āyīne ṣāf-ı İskender
Elümde sāġar-ı Cemşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [bir,]*

13. Ḫalḳ ḥayrān ruḫuñ mütālaʿada
Bir münaḳḳaḥ kitābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 10). [bir,]*

14. Gūş-ı cāna degmedi dilden peyām-ı āşinā
Çoḳ zemāndur **bir** ḫaberle gelmedi peyk-i ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 2). [bir,]*

15. Nāsdan dil künc-i tār-ı iḫtifā itmiş ḳabūl
Nʿeylesün bī-çāre olmış **bir** perīye mübtelā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 4). [bir,]*

16. Biz giriftār-ı kafes bülbül-i müştāk-ı gülüz
Gül-sitāndan bize **bir** berg-i terüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 4). [bir,]*

17. Biz ki ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz
Dilde bizden ʿacabā **bir** kederüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [bir,]*

18. Degül deryā mücellā ṣāf **bir** āyīnedür gūyā
Felek ʿaksiyle reng-i āsumānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [bir,]*

19. Göñül ġafletle varmış ol perī-ruḫsāra meyl itmiş
Devāsuz **bir** ʿaceb derd-i nihānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 6). [bir,]*

20. Gehī **bir** ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur ammā kim
Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [bir,]*

21. Ehl-i bezmi **bir** nigāh ile ḫarāb itdüñ bu şeb
Sāḳiyā bī-minnet-i peymāne-i pür-zūr-ı mey *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [bir,]*

22. Bir ḥālet ile olmaya eşkiste ki birdür
İmān ile peymāne-i peymān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 5). [bir,]*

23. Bir būse-i laʿlüñ ile sāḳī dili şād it
Peymāne-i ümmīdimi lebrīz-i murād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 1). [bir,]*

24. İy dil niçe **bir** keş-me-keş-i būd u nebūd it
Āsāyiş eger ister iseñ maḥv-ı vücūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [bir,]*

25. Gül-zārı bezm-i bāde-i ḥamrā ḫayāl idüp
Her nev-şüküfte ġonçeyi **bir** cām-ı ʿişret it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 4). [bir,]*

26. Bir lālesi vāfir güli çoḳ memleket oldı
Ḫāk-i ten-i zār olalı meskūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [bir,]*

27. Ne ḫaṭṭ-ı ġubārı ile ne cām-ı lebiyle
Bir keyf ile şād olmadı maḥzūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 6). [bir,]*

28. Bir mevsim-i bahār-ı güşāyiş-nümā-yı feyż
Gül-ġonçe-i- ümīdi güşād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 3). [bir,]*

29. Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ
Kār-ger olmadı ol māha fiġān-ı nīm-şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [bir,]*

30. Görinen ṣanmañ şafaḳ eyler felek her gāh-ı ṣubḥ
Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 2). [bir,]*

31. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet **bir** ḥāl ile
İy ṭabībüm her ne ʿarż itseñ gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [bir,]*

32. Faṣīḥā ehl-i ṭabʿa neşve-baḫş-ı cām-ı şevḳ olduñ
Maʿānī-senc olup itdüñ yine **bir** şiʿr-i ter īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 10). [bir,]*

33. Bu ʿālem rūz u şeb **bir** ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz hīç
Gice pervāne per-sūzān ider bülbül seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 3). [bir,]*

34. Ne revādur baña **bir** ḥarfi dirīg eyleye yār
Düşmen-i rū-siyehe göndere her dem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [bir,]*

35. O māh-rūya virelden dil olmaḳ olmadı **bir** şeb
Faṣīḥ dīde-i ġam-dīde ḫ∨ābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [bir,]*

36. Neşve-i cām-ı mey-i ʿışḳuñla **bir** ḥāletdeyüm
Ḫūn-ı dil mi bilmezin nūş itdügüm ṣahbā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 7). [bir,]*

37. Sūz-ı ġamuñ dile o ḳadar kim itdi eṣer
Her ḳaṭre-i sirişk-i terüm **bir** şerār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 8). [bir,]*

38. Ne **bir** nigāha ne ʿarẕ-ı niyāza ruḫṣat olur
O tünd-meşrebe bilmem nice şikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [bir,]*

39. Ser-i rehin gözedüp iy Faṣīḥ muntaẓır ol
Ümīddür saña da **bir** nigāha furṣat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 20). [bir,]*

40. Bir tāb var göñülde ki dūzaḫ kebāb olur
Bir neşʿe var serāba baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [bir,]*

41. Bir tāb var göñülde ki dūzaḫ kebāb olur
Bir neşʿe var serāba baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [bir,]*

42. Ol tīri kim raḳībe atar dil-rübā baña
Her biri nār-ı gayret ile **bir** şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 6). [bir,]*

43. Bir dem olmaz bunı fikr eylemeyem
Ki ʿadüvv ile o fettān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 5). [bir,]*

44. Bir cihetden ḥaẕer itmez reh-i hicrānda Faṣīḥ
ʿĀşıḳuñ āh ile kim pīş ü pesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [bir,]*

45. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
O mübtelāya meger ġayrı **bir** belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [bir,]*

46. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
O mübtelāya meger ġayrı **bir** belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [bir,]*

47. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir mest olur
Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [bir,]*

48. Gāh olur ḫamriyye ile idemez def-i ḫumār
Gāh olur **bir** beyt-i pākīzeyle şāʿir mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [bir,]*

49. Bezminde ʿālemüñ yine **bir** neşʾe-yābı yoḳ
Gerdān olur iki ḳadeh-i zer-nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [bir,]*

50. İy nesīm-i ṣabā şitābuñ var
Yine beñzer ki **bir** cevābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 2). [bir,]*

51. Bir meh-i reşk-i āfitābuñ var
Yoḳ ḳuṣūrı Faṣīḥ ẕerre ḳadar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 10). [bir,]*

52. Ol naḫl-i vefādan yine **bir** berg-i terüm var
Nāmeyle dile nev-ḫaber-i şevk-eserüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [bir,]*

53. Bir şemʿa iy gönül yine pervānesin gibi
Ḫāḳister eyledüñ beni bu sūzişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [bir,]*

54. Ser-ā-ser emtiʿa-i miḥnet ü ḳumāş-ı neşāṭ
Bu çār-sū-yı maḥabbetde **bir** behāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 4). [bir,]*

55. Bir ḳadem mümkin degüldür sāye-veş olmaḳ cüdā
Ḳanda cānānum giderse der-ʿakab cānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 5). [bir,]*

56. Meger ki kākül-i cānāneden ṣabā geliyor
Ki cān meşāmına **bir** būy-ı āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [bir,]*

57. Çemende başlamış ancaḳ fiġāna bülbül-i zār
Ki gūş-ı cānuma dil-sūz **bir** ṣadā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [bir,]*

58. Ḫırām-ı nāza gelse ol serv-ḳad **bir** aḳar ṣudur
Tebessüm eyleyüp güftāra gelse muʿcize-gūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [bir,]*

59. Ferāġat it gönül pūyāni-i deşt-i ṭalebden gel
Kemend-i ṣayda düşmez ol perī **bir** vaḥşi āhūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [bir,]*

60. Dūddur pür-şerer āhum çıḳar eflāke müdām
Dem-be-dem eşküm ise yaşlı aḳar **bir** sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [bir,]*

61. Dil-teşne-gān-ı vuṣlata ḳandan ḫaber virür
Müyīn miyānda ḫançeridür **bir** zebān-ı ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [bir,]*

62. Yakar ṣad-dāġ-ı ḥasret bulmasun **bir** sine (...)
Maḥabbet ehl-i dille ḥāṣılı dīrīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [bir,]*

63. Varup **bir** tekyede her gice mihmān olmamuz yegdür
Çerāġ-āsā gönül her bezme sūzān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 1). [bir,]*

64. Gehī ḫilāf-ı rıżā gāhi sāz-kāra döner
Bu āsiyāb-ı felek ṣanma **bir** ḳarāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [bir,]*

65. ʿAceb mi sīneden ayrılmasa o gül-bün-i nāz
Faṣīḥ pāk olıcaḳ **bir** zemīni nihāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [bir,]*

66. Şevḳ-baḫş ol meclise yir yir ṣadā-yı hū ḳopar
Bezm-i meydür muṭribā **bir** naġme-i dil-cū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 1). [bir,]*

67. ʿĀşıḳa serkeş olur bālā-ḳadān-ı şehr-i Rūm
Merd-perver **bir** zemīndür dil-beri tünd-hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [bir,]*

68. Bizden dirīġ itme gehī **bir** nigāhuñı
Senden hemīşe iki gözüm maṭlabum budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 3). [bir,]*

69. Sīnemde penbelerle nʾola ṣaḳlasam anı
Dāġ-ı maḥabbetüñ baña **bir** yādigārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 8). [bir,]*

70. Murād idinse ider **bir** nigehle kevni ḫarāb
Göñül o ġamzesi ḫūnīden iḫtīrāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 3). [bir,]*

71. Dil-i figāra ne var **bir** cefāñı maḫṣūṣ it
Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda imtiyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [bir,]*

72. Eyledi tāb-ı teb-i cevr-i zemāne ḫuşk-leb
Luṭf it iy sāḳī Faṣīḥa **bir** ḳadeḥ ṣahbā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [bir,]*

73. Bir şübhe ḳalur mı hele tevhīd-i Ḫudāda
Baḳ ʿāleme gör keyf ile kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 5). [bir,]*

74. Bir laḥẓada taḥrīr eyle biñ ṣūret-i maʿnā
Endīşe Faṣīḥ öyle ḳalem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 9). [bir,]*

75. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
Tīġ ü cevherdür ḥabāb u mevci **bir** deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 2). [bir,]*

76. Ṣanma kim her yirde cā eyler dil-i dānā yatur
Bîşe lāzımdur künām-ı şîr **bir** dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 5). [bir,]*

77. Bāġa var **bir** nev-cevānla cām-ı mey gör iy Faṣīḥ
Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 9). [bir,]*

78. Dāmānuma āvīze görüp sübḥa-i eşküm
Bir rişte-i lüʾlüyi o şeh zīb-i leb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 4). [bir,]*

79. Yıḳılmış **bir** nigehle Ḳahramān u Zāl u Rüstemler
Hezār aḥsente zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 8). [bir,]*

80. Dil ṣanma o **bir** pūtedür āteşlere yanmış
Bu sīne degül tīr-i melāmet siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 7). [bir,]*

81. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin gönder
Beni **bir** nūra vāṣıl it ki yā Rab ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 3). [bir,]*

82. Dimāġ-ı ḥayra **bir** būy-ı maḥabbet ārzū eyler
Ṣabā-veş seyr-i kūh [u] deşt geşt itmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 5). [bir,]*

83. Alınmaḳ **bir** ḫaber mümkin olaydı bezm-i ʿışḳuñdan
Görüp bu neşʾenüñ keyfin geçüp gitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 7). [bir,]*

84. Ruḫ (u) alnında zülf-i ʿanber-efşānın gören ʿuşşāḳ
Ṭaḳınmış **bir** gül-i ṣad-berg ile sünbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 4). [bir,]*

85. Dil o deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra cān ile
Sīneye ṣan **bir** cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 6). [bir,]*

86. Dil ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dü-çeşm-i yārdan
Ṣaldılar **bir** ṣaʿve-i miskīne iki şāh-bāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 6). [bir,]*

87. İtdi meger müşāhade taṣvīr-i dil-keşin
Bir şūḫa bende olmış o Yūsuf-naẓīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 6). [bir,]*

88. Bir māh-rūyuñ āteş-i ʿışḳıyla her gice
Peyveste olmada felege dūd-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 3). [bir,]*

89. Sīnede her dil-rübānuñ ʿışḳı ārām eylemez
Degme **bir** şīre künām olmaz Faṣīḥā bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 10). [bir,]*

90. Dilde her dem fikr-i laʿl-i nābıdur endīşemüz
Bir zemān meyden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 2). [bir,]*

91. Şemm-i gül-i sefīdine muḥtācdur Faṣīḥ
Zīrā nühüfte ol mehe var **bir** cevābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 10). [bir,]*

92. Ki **bir** muvāfiḳ eşer rūzgāra muntaẓıruz
Çü nergis ü gül olup çeşm ü güş demlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 5). [bir,]*

93. Ġonçe-i ḫāṭırı güşād eyler
Bir ḫuceste bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 26). [bir,]*

94. Ġonçe-i ḫāṭırı güşād eyler
Bir ḫuceste bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 8). [bir,]*

95. Görenler şi‘rüñi ḥükm itdiler kim **bir** daḫı dehre
Senüñ gibi Faṣīḥā mīr-i dīvān-ı suḫan gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 9). [bir,]*

96. Ser-i kūyına var rūz-ı şumār-ı ḥaşrı seyr eyle
Çü ẕerre küştegān-ı ʿışḳa **bir** ḥadd ü ḥisāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 6). [bir,]*

97. Bilürsin tāze **bir** yüzden Faṣīḥā müda tāb olmaz
Nihān itmez sivāyı ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 10). [bir,]*

98. İfāde itmege maḳṣūdı **bir** nigeh besdür
Ol āfet ʿāşıḳ-ı vuṣlat-recāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 5). [bir,]*

99. Bir kāfir-i sitem-ger-i ḥüsnüñ esīridür
Ḥāl-i dil-i figāra baḳar şefḳat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 7). [bir,]*

100. Hezārı bāġda **bir** berg-i terle yād itmez
Bu rūzgār belī ehl-i ʿışḳı şād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 1). [bir,]*

101. Hezār bī-dili eylerdi **bir** nigehle helāk
O şūḫ ʿāşıḳa ancaḳ kerem murād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 7). [bir,]*

102. Bir şeb gelür ki ġurre-i ümmīd olur bedīd
Eyler felek temām meh-i intiẓārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 3). [bir,]*

103. Yek-ḫumm-ı neşve-baḫş-ı ṣafā **bir** piyālemüz
Yeksāndur iy Faṣīḥ kibār u ṣıġārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 7). [bir,]*

104. Senden iy bād-ı ṣabā **bir** būy-ı rāḥat ḳāniʿüz
Ṣanma kim berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-ḫ∨āhişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 4). [bir,]*

105. Bir cām-ı ṣabūḥı ile bulmaḳ bizi mümkin
Biz nişān-ı dūşīne gibi serde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 3). [bir,]*

106. Besdür aġyāra bu deñlü rūy-ı dil ıy māh bes
Baña da āyīne-i ruḫsārıñı ṣun **bir** nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 2). [bir,]*

107. Tā ki bāġ-ı ġayra **bir** cünbān-ı pervāz olmaya
Eyledüm müjgānlarum murġ-ı nigāha tel ḳafes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 3). [bir,]*

108. Ḥaşretüñle merdüm-i çeşmüm aḳıtdum seyl-i ḫūn
Görmedüñ peydā ola **bir** ḳaṭreden cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 6). [bir,]*

109. Merg-i Şīrīn-i maḥabbet irdi Ferhāddan meded
Bulmadı küh-sār-ı ġamda ġayrı **bir** feryād-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 8). [bir,]*

110. Bir ḳaç gün içre bād-ı ḫazān şevḳlerin bozar
Feryād-ı bülbülān ḳurı **bir** müddeʿā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 6). [bir,]*

111. Zemān-ı ḫande-i gül gibi vaḳt-i ḫurrem olmazmış
Hezārın faṣl-ı feryādı gibi **bir** ḫoş dem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 2). [bir,]*

112. İsterem **bir** māh-rū ʿālemde kim gün görmemiş
Mihr-i pür-tāb-ı cemālin çeşm-i gerdūn görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 1). [bir,]*

113. Bir cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet virüñ dile
Ol jeng-beste āyīne bulsun cilā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 3). [bir,]*

114. Gelür elbet perīşān **bir** ḫaberle zülf-i dil-berden
Faṣīḥā itmez oldum ḥāṣılı bād-ı ṣabādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 9). [bir,]*

115. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde giryān sīne çāk
Bu seḥer **bir** māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 8). [bir,]*

116. İy Faṣīḥ olmada **bir** vech ile her dilde ʿayān
Niçe mümkin biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 11). [bir,]*

117. Ol dem ki çıḳdı farḳuma dilden duhān-ı ʿışḳ
Gūyā çekildi üstüme **bir** sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 2). [bir,]*

118. Cevr eyledükçe mihriñi efzūn bulur mısun
İsterseñ eyle bendeñi **bir** imtiḥān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 8). [bir,]*

119. Bir nükte ile mücāb ider ʿışḳ
Ṣad-ʿaḳl-ı Felāṭūn-intiṣābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 6). [bir,]*

120. Geldi bahār göñlüm açār **bir** nesīm yoḳ
Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur **bir** şemīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 1). [bir,]*

121. Geldi bahār göñlüm açār **bir** nesīm yoḳ
Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur **bir** şemīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 2). [bir,]*

122. Ekṣer ḫilāf olur ḫaber-i rūzgār-ı dūn
Kec-rev felekde **bir** suḫan-ı müstaḳīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 4). [bir,]*

123. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle āha ḳuvvetümüz yoḳ
Ne āha ʿārıżuña **bir** nigāha ḳudretümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 2). [bir,]*

124. Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyicek
Cihānda ḳalmadı **bir** serv-i ser-firāz-ı ḥasen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 6). [bir,]*

125. Bir āsitāne mi var ser-nihāde eyleyicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 11). [bir,]*

126. Cihānda ḳalmadı **bir** serv-i ser-firāz-ı ḥasen
Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 5). [bir,]*

127. Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan ġayrı
Bir āsitāne mi var ser-nihāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 10). [bir,]*

128. Bir menzilinde itmedi dil ʿālemüñ ḥużūr
Āvāre itmiş anı sürāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 7). [bir,]*

129. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiẕāruñdan
Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke de **bir** berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 6). [bir,]*

130. Şeh-i bahārdan elbette **bir** ḫaber vardur
Gelür Faṣīḥ şitābān olup ṣabā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 9). [bir,]*

131. Bu gūne ḥüsn-i ḫaṭı var mı **bir** kitābda gördük
Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 6). [bir,]*

132. İy dil raḳīb ile yine var **bir** muʿāmele
Meclisde cünbiş-i müje-i yāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 3). [bir,]*

133. Kimüñ ser-rişte-i müjġānın itdüñ sübḥa-i ḥasret
Yine **bir** pīç ü ḫam zünnār-ı gīsū-yı perīşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 8). [bir,]*

134. Dirīġ itme gehī dilden iy nesīm-i ṣabā
Bu dīde-dūz-ı reh-i intizāra **bir** ḫaberüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 4). [bir,]*

135. Faṣīḥ **bir** dür-i yektā-yı mihr-perverdüz
Yetīmi olmamışuz çār-ümm ü nüh-pederüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 9). [bir,]*

136. Göñülde yir mi var ʿışḳuñla gülşen eylemedük
Ġamuñla **bir** dem olur mı ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 2). [bir,]*

137. Bu ḫ∨ānçe-i fenādā meh-i nev serde gerek
Bir nān-pāreyi bize çoḳ görme iy felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 2). [bir,]*

138. Maḳṣūduñı edāya yiter **bir** nigeh Faṣīḥ
Ol ser-te-ser nühüfteyi lāzım degül dimek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 9). [bir,]*

139. Yine **bir** āfet-i ḫūn-rīz ü kāfir-kişe meyl itdüm
Raḥim-düşmen taẓallūm-āşināsur el-amān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 3). [bir,]*

140. Ne bilsün çāşnī-i ıżṭırāb-ı şām-ı hicrānı
Felekde olmamış **bir** māha ol nā-mihribān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 8). [bir,]*

141. Rast geldüm yāra **bir** naḫl-i revān olmış gelür
Serde gül destinde gül ceybinde gül dāmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 5). [bir,]*

142. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ çāk itsün göñül
Bu fenā gülşende **bir** pāre güşād ol sen de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 12). [bir,]*

143. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
Revzen-i nā-beste **bir** kāşānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 4). [bir,]*

144. Dilde var endīşe-i envāʿ-ı ʿişret iy Faṣīḥ
Bir müferriḥ bezmi çoḳ mey-ḫānedür gūyā gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 10). [bir,]*

145. Gayrete irmez beyān olmaz zebān-ı ḳāl ile
Bir ʿaceb künc-i maḥabbet dāstānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 4). [bir,]*

146. Rām olınca ʿāşıḳa çoḳ çille-i ġam çekdürür
Rüstem-i ʿışḳuñ çekilmez **bir** kenārıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 8). [bir,]*

147. Her zemān **bir** zülf-i pür-ḫam mübtelāsıdur göñül
ʿĀşıḳuñ ḥāṣıl bu kim başın belāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 1). [bir,]*

148. Ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaceb mi olsa memnūn-ı viṣāl
Vaṣf-ı ḥüsnüñle yazılmış **bir** kitāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 4). [bir,]*

149. Ḳāmeti fikriyle **bir** yirde oṭurmazsın göñül
Yād-ı reftārıyla **bir** ḥāletde ṭurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 2). [bir,]*

150. Bir ġonçe ḳopsa itmede ṣad-nāleʿandelīb
Rabṭ eylemiş o mertebe bāġ-ı fenāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 7). [bir,]*

151. Hep kūşe-i zülfi ṣandılar yār
Ṭaḳmış sere **bir** laṭīf sünbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 4). [bir,]*

152. Çü ṭūṭi rāz-ı dili söylemekde mecbūrum
Kaçan **bir** āyine-rū sükkerīn-dehān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 8). [bir,]*

153. Bu gül-zār-ı fenāda bulmadum **bir** būy-ı āsāyiş
Ṣabā-veş gerçi demlerdür ki geşt-i bāġ u rāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 3). [bir,]*

154. Ne keyfiyyetdür iy sāḳī ki **bir** peymāne mey görsem
Ṣikest-i kāse-i rāz itmede ṣabr u şekīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 5). [bir,]*

155. Eger mümkin olaydı **bir** ṭarīḳ ile suʾāl itmek
Ne söylerdi ola ḥaḳḳumda ol şīrīn-dehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 5). [bir,]*

156. Niçe **bir** mest-i girān-ḫ∨ābi-i ġaflet olalum
Dīde-i cānumuza kuḥl-i baṣīret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 3). [bir,]*

157. Bir serv-ḳad hevāsı ile bī-ḳarār olup
Dārbüʾl-meseldür āb-ı revān gibi sürʿatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 7). [bir,]*

158. Seyl-āb-ı eşk-i dīde-i giryāna düşmüşem
Bir baḥr-i feyże belki olam āşinā diyü *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 5). [bir,]*

159. Ḥaḳīḳatde cihānda görmedüm **bir** ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
Kimi ʿāşıḳ didiler anı ehl-i müddeʿā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 5). [bir,]*

160. Çoḳ ḫumm-ı bādeyi ide āb-ı cerīme-sūy
Bir ṣubḥ-gehde ḥaṣṣa-i āh-ı nedāmetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 4). [bir,]*

161. Bir cām-ı vaṣl neşve-i pür-zūrı Faṣīḥā
Refʿ eyledi dilden ġam-ı ṣad-sāle-i hicran *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 9). [bir,]*

162. Bir rūy-ı dil mi görmedi bilmem bahārdan
Çıḳdı seḥer ḥarīm-i çemenden ṣabā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 5). [bir,]*

163. Bir rişte-i Bārī ki dizilmiş niçe süzen
Ben seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 6). [bir,]*

164. Kimseler yā Rab esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun
Bir mehüñ efkār-ı mihriyle siyeh-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 2). [bir,]*

165. ʿĀşıḳa **bir** kūşe-i çeşmiyle telmīḥ eylesün
Ṭuymasun aġyār vaʿd-i vaṣlı maẓhar olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 7). [bir,]*

166. Murġ-ı dilden ḫayli demlerdür ki yoḳ ṣayt u ṣadā
Düşmesün **bir** dāma **bir** ḳayda giriftār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 6). [bir,]*

167. Murġ-ı dilden ḫayli demlerdür ki yoḳ ṣayt u ṣadā
Düşmesün **bir** dāma **bir** ḳayda giriftār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 6). [bir,]*

168. Māʾil ol **bir** māh-rūya āsumān reşk eylesün
Āsumān ṭursun göñül mihr-i cihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 1). [bir,]*

169. Göñül kūyında feryād itmege muḥtāc-ı ruḫṣatsın
Ki żabṭ-ı āh bilmez **bir** siyeh-mest-i maḥabbetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 2). [bir,]*

170. Bir şeb o māhı idemedüñ hāle-dār ḥayf
Āġūşa çekmek olamadı mū-miyānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 5). [bir,]*

171. Bir āşinā-nigehüñ ḫ∨āhiş-i kenārı ile
Bu bī-kerān yem-i ḥasretde ben şināh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 5). [bir,]*

172. Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben
Cān u dilümi mā-ḫażār-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 1). [bir,]*

173. Mülk-i dil ü cān olsa n’ola sūḫte yir yir
Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 10). [bir,]*

174. Bir āb-ı revān görmeyeyüm yād-ı ruḫıyla
Elbetde Faṣīḥ eşk-i teri ḳan iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 13). [bir,]*

175. Hevā-yı ʿışḳ olan **bir** maḥalde cāy itmez
Miṣ̲āl-i cūy olur ḥāṣılı vaṭan düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 3). [bir,]*

176. Gözümden himmet-i ʿışḳuñla oldı seyller peydā
Yine **bir** sengi nā-būde degüldür reh-güzārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 6). [bir,]*

177. Ṣabā ne var bizi gel **bir** ḫaberle dil-şād it
Zemānlar oldı ki dūr olmışam diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 3). [bir,]*

178. Bulmamış evṣāfuña şāyeste **bir** mażmun Faṣīḥ
Gerçi kim çoḳ defter ü dīvāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 9). [bir,]*

179. Degüldür ḫāli elbet **bir** murādı vardur ʿuṣṣāḳa
O ṣūḫ-ı pür-cefā kim eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 5). [bir,]*

180. Göñüller mülkin itmiş **bir** nigehle cümleten tesḫīr
Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 7). [bir,]*

181. Olmamış kimseye muvāfıḳ hiç
Bir ʿaceb rūzgārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 4). [bir,]*

182. Gelmemiş hiç ḫayāl-i ġayra Faṣīḥ
Bir ʿaceb şiʿr-i āb-dārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 12). [bir,]*

183. Merḥamet eyleñ müselmānlar Faṣīḥ-i bī-dile
Bir bütün zünnār-ı zülfine giriftār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 10). [bir,]*

184. Dil-i āşüfte-ḫ∨āb-ı miḥnet-i hicrānı eglendür
Cemüñ bezminde iy mīnā-yı mey **bir** dāstān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 6). [bir,]*

185. Gice aġyāra gelürmiş o perī-rū dirler
Ḳonsa maʿḳūl idi **bir** merd-i nigeh-bān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 12). [bir,]*

186. Göñül **bir** āfiṭāba meyl idüp cismüñ hilāl eyle
Felekde sen de māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 1). [bir,]*

187. Çoḳ devr ide bu çarḫ-ı felek tā Faṣīḥ-veş
Bir şāʿir-i suḫan-ver-i nāzük-beyān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 16). [bir,]*

188. İki ruḫsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānāndan ḥicāb eyle
Felek germ olma dünyāya yiter **bir** āfiṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 4). [bir,]*

189. Bizi vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla helāk itme
Şifā-baḫş ol dil-i bīmāra şāfī **bir** cevābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 8). [bir,]*

190. Ol sāḥirüñ miyān ile seyr eyle ḫançerin
Siḥriyle bāġlamış **bir** aḳar ṣuyı müyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 8). [bir,]*

191. Meyl-i zülfüñde dili bend eyledüñ tedbīr ile
Baġladuñ güyā ki **bir** dīvāneyi zencīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 2). [bir,]*

192. ʿĀlemüñ seyrinde **bir** abdāl-ı ḥayrānuz henüz
Kim ḳanāʿat eyledük iy dil niyāz u seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 3). [bir,]*

193. O müşgīn ḫāl ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın kenārında
O hindūdur oṭurmış **bir** çemen-zārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 2). [bir,]*

194. Dāġlar yaḳdum feżā-yı sīne-i sūzānuma
Tāze **bir** gülşen müheyyā eyledüm cānānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 2). [bir,]*

195. Görse rū-gerdān olur āyīne-ruḫsārum benüm
Yoḫsa **bir** peykān mı ḳonmış her ser-i müjgānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 4). [bir,]*

196. Feyż-ı ṣad-ebr-i bahārı baḫş ide bāġa Faṣīḥ
Bir seḥer ruḫṣat virürsem dīde-i giryānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 10). [bir,]*

197. Ser-i sevdā-yı yār var serde
Bī-defʿ **bir** ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 2). [bir,]*

198. Nā-pezīr-i nihāyet ü encām
Bir ʿaceb fikr-i kār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 6). [bir,]*

199. Niçe her dem mey içmeyem ki Faṣīḥ
Bī-defʿ **bir** ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 10). [bir,]*

200. Esīri olmaġı ol kāfir-i sitem-kīşüñ
Müyesser itmesün Allāh **bir** müselmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 6). [bir,]*

201. İy Faṣīḥ olur siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet o kim
Bir şehirde devr ide mānend-i meh derden dere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 8). [bir,]*

202. Baḳar ḳıyās iderin **bir** cevānı āyīne
Seḥer ki mihr ile eyler muvācehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 7). [bir,]*

203. Cūy-ı eşkümde nihāl-i ḳaddini seyr eylegil
Baḳ bu **bir** āb-ı ṣāfa rūḥ-ı revānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 8). [bir,]*

204 Görmedüm **bir** resm-i rengīn-i selāmet iy Faṣīḥ
Çoḳ nigāh itdüm zemīn ile zemānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 9). [bir,]*

205. Bir nigāh-ı nāz itmez pāy-best-i ʻişveye
Serkeş oldı gitdi ol serv-i ḫırāmān-ı cefā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 8). [bir,]*

206. Ya **bir** taṣvīr-i zībādūr ḳonıldı ẓarf-ı billūra
Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 6). [bir,]*

207. Gūyā ki ten-bürehne **bir** abdāl-ı ʿışḳdur
Yaḳmış vücūd-ı lāġara dāġ-ı niyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 3). [bir,]*

208. Meclis-i mey gūyıyā **bir** dil-güşā gül-zārdur
Bülbül-i rengīn-terennümdür ṣurāḫī ḳulḳuli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 5). [bir,]*

209. Ḫālini seyr eyle rengīn ʿārıż-ı dil-dārda
Berg-i gül üzre ḳomışlar gūyıyā **bir** fülfüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 6). [bir,]*

210. Çarḫ-ı ser-geşte döner üstine dōlāb gibi
Nerede **bir** ḫar-ı büksiste-ʿinānı bulsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 3). [bir,]*

211. Ḫayli demdür yoḳ ḫaber murġ-ı dil-i āvāreden
Ġalibā **bir** çeşmi şeh-bāza şikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 6). [bir,]*

212. Gider mi ḫalḳa-i āġūşa yār gelmez mi
Bizüm de dāmumuza **bir** şikār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 2). [bir,]*

213. Fürūġ-ı dāġ yiter mihr ü māhı olmazsa
Bu köhne ḫānḳaha **bir** çerāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 6). [bir,]*

214. Hevāya münḳalib olmaḳda āh-ı maẓlūmān
Sipihr-i ḫırmenine **bir** şerāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 8). [bir,]*

215. Faṣīḥ muntaẓıruz **bir** cevāb gelmez hiç
Niyāz-ı nāme-i dil yoḫsa yāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 13). [bir,]*

216. Bir āşinā nigāhına şāyeste olmadı
Bī-çāre dil o şūḫ-ı vefa-düşmenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 7). [bir,]*

217. Eyler ġarīḳ-ı ḫūn-ı ciger dem-be-dem beni
Bir dāġ-ı serde böyle terāviş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 6). [bir,]*

218. Keyfiyyetidür lāzım olan **bir** kişi yoḫsa
N'eyler ṭutalum ḫālī Cemüñ cāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 7). [bir,]*

219. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp ol nev-cevān virdi
Ḳıyās itdüm ki ben dil-mürdeye **bir** tāze cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 2). [bir,]*

220. Çekildi **bir** ṣanemüñ bend-i zülfine göñlüm
Esīr-i ʿışḳa ne mümkin iḳāmet-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 5). [bir,]*

221. Seḥer gördüm Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
Bu şeb beñzer ki pehlūya yine **bir** nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 10). [bir,]*

222. O şāha mācerāmuz **bir** nigāh ile beyān oldı
Kim anı şerḥa her müjgān-ı çeşmüm **bir** lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 1). [bir,]*

223. O şāha mācerāmuz **bir** nigāh ile beyān oldı
Kim anı şerḥa her müjgān-ı çeşmüm **bir** lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 2). [bir,]*

224. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz **bir** ḫaber var mı
Seni iy bād-ı gülşen görmedük çoḳ rūzgār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 5). [bir,]*

225. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
Ġamuñla iy perī her çeşmümüz **bir** çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 8). [bir,]*

226. Olursın belki iy dil beste-i fitrāki **bir** ḫūbuñ
İrişdi ʿıyd-ı ḫūbāna dem-i ṣayd u şikār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 11). [bir,]*

227. Maḥalsüz itmemiş **bir** ʿarż-ı ḥāl-i şekveye cürʾet
Maḥabbetde Faṣīḥüñ cürmi cümle der-kenār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 13). [bir,]*

228. Bahāruñ şevḳına gülşende **bir** faṣl-ı ʿacīb oldı
Nevā-yı nev-be-nev itdüñ ben oldum ʿandelīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 1). [bir,]*

229. Sen iy āyīne niçe ḫüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
Bir āḫır dil-rübāda böyle ḫüsn ü ānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 6). [bir,]*

230. Ne ġavġalar ḳopardı **bir** nigāh-ı çeşm-i mekkārı
Ne kār-ı fitne peydā itdi ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 9). [bir,]*

231. ʿĀşıḳum **bir** kāfir-i ḫüsne Muḥammed ümmeti
Cāy idinsem itmeñ istibʿād deyr-i miḫneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 2). [bir,]*

232. Giceler ʿazm itdügim ol māha sāyem ḫavfidür
Bir ṭārīḳ ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 6). [bir,]*

233. Cūy-bārı bād taḥrīk eyleyüp pür-mevc ider
Gūyıya **bir** nev-cevānuñ tāzeler destārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 6). [bir,]*

234. Ser-i şūrīdeme **bir** dāġ-ı ferāġat yaḳdı
Himmet-i pīr-i ġam-ı ʿışḳ çerāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 9). [bir,]*

235. Dile ṣaldıḳda pertev ṭāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı
Ḳodılar gūyıyā fānūsa **bir** şemʿ-i fürūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 2). [bir,]*

236. Pertev-i ḫüsnüñ dile düşdükde yaḳdı kīneyi
Gūyıyā kim ṭutdılar ḫurşīde **bir** āyīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 2). [bir,]*

237. Sīnesin yāra niyāz ile güşād itdürdi dil
Gūyıyā efsūn ile feṯḥ itdi **bir** gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 6). [bir,]*

238. Her ḫūb u zişte görmedük ʿarż-ı kabūlde
Āyīne gibi **bir** daḫı bī-şermdür sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 6). [bir,]*

239. Bir ḥālle ḳalmamış dil-i şeydāda ārzū
Āzürde eylemiş ġam-ı devrān dimāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 5). [bir,]*

240. Bir cīfenüñ görince hücūm-ı kelāġını
Pervāza meyl ider mi o ʿanḳā-ṭabʿ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 10). [bir,]*

241. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
Her naḫl-i deşt üstine **bir** sāye-bān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 2). [bir,]*

242. Ferhād u Ḳaysa sanki göñül tev'emān idi
Küh-sār u deşte ḫ∨āhişi **bir** ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 9). [bir,]*

243. Niyāz u nāz-ı ʿışḳ idrāk olınmaz **bir** zemān ancaḳ
Fiġān itmekde bülbüller yaḳar pervāneler bāli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 5). [bir,]*

244. İy mihr-i kerem ḥālini ʻarż eylemek ister
Ṭarḥ eyledi **bir** maṭla'-ı ġarrā-yı ma'ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 50). [bir,]*

245. Bu **bir** vakt-i meserretdür ki a'lā ile ednānuñ
Gül-i sūrī-i şādiyle leb-ā-leb ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 13). [bir,]*

246. Faṣīḥā bende itdi böyle **bir** dergāh-ı 'ālīye
Bi-ḥamdi'llāh seni elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 35). [bir,]*

247. Suḫanda ḥüsn-i lehce başḳa **bir** feyż-ı ilāhīdür
Ki taḥṣīl eylemek mümkin degüldür sa'y ile anı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 83). [bir,]*

248. Demdür ki her meşām ola **bir** çeşme-sār-ı ḫūn
Ṣaḫn-ı çemende ḥiddet-i būy-ı bahārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 7). [bir,]*

249. Ṣaḫn-ı zemīn-i bāġa ki her berg-i ter düşer
Bir dest-i merḥabāmı degül rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 26). [bir,]*

250. Mīzāb-ı ḫāme **bir** ġazel-i āb-dārdan
Demdür ki bāġa ab-ı leṭāfet niṣār ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 30). [bir,]*

251. Beni iy rūzgār-ı dūn bārī
Bir ġarīb āşinā diyāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 4). [bir,]*

252. (....) ʿaceb dilden de **bir** tāze ḫaber var mı
İşitdük gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan ṣabā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 1). [bir,]*

253. Deryā-yı derūn-ı dilde maḫfī
Bir gevher-i āb-dārdur ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 12, Mısra 4). [bir,]*

254. Zenaḫdān u lebin gördüm didüm andan bulup ṭaḳrīb
Kenār-ı kevṣere vażʿ eylemişler gūyıyā **bir** sīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 6, Mısra 2). [bir,]*

255. Eşk-i çeşmüm itdi deryā-yı sefīd
Sāde-rū **bir** mīr-baḥr-i nev-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 13, Mısra 2). [bir,]*

256. Bir perī-ruḫsāruñ ol meftūnı ādemlük budur
Cām-ı meysüz mest-i ʿışḳ ol iy göñül Cemlük budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 1). [bir,]*

257. Nergis-i şehlā-nigāhuñ eşkden sīr-ābdur
Bir mehüñ mihriyle beñzer şubḥa dek bī-ḫ∨ābdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 26, Mısra 2). [bir,]*

258. Bulmazuz **bir** laḥża ḫālī dūd u ġamdan cānumuz
Eksik olmaz tekye-gāh-ı dilde hiç mihmānumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 31, Mısra 1). [bir,]*

259. Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben
Cān u dilümi mā-ḥażar-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 64, Mısra 1). [bir,]*

260. Teb-ḫāleler ile laʿl-i nābı
Bir cām durur kʾola ḥabābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 78, Mısra 2). [bir,]*

261. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
Her naḫl-i deşt üstine **bir** sāyebān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 79, Mısra 2). [bir,]*

262. Keştī kıçın eyledükde meʾvā
Bir ṣūreṭ-i bī-miṣāl-i raʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 18). [bir,]*

263. Bir bezm-i laṭīf itdiler ṭarḥ
Kim eyleyemez zebān anı şerḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 1). [bir,]*

264. Bir sāḳī-i şūḫ-ı meclis-ārā
Bir muṭrib-i meh-veş-i ḫoş-edā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 5). [bir,]*

265. Bir sāḳī-i şūḫ-ı meclis-ārā
Bir muṭrib-i meh-veş-i ḫoş-edā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 6). [bir,]*

266. Her mevce-i baḥr-i bī-kerāne
Bir mest ile idi ġam-zebāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 2). [bir,]*

267. Yaʿnī **biri** Rūmili kenārı
Bāl itdi gören kenār-ı yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 11). [biri, -i]*

268. Bir nuṭḳuñ ile miṣāl-i ʿÌsā
Biñ mürde-dili idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 13). [bir,]*

269. Pādāş-ı hezār cām-ı ālām
Bir cürʿa-i luṭf iderler inʿām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 58). [bir,]*

270. Bir nīm-piyāle ṣunsalar ger
Minnetle seni temām iderler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 61). [bir,]*

271. Bir pür-hüneri idince itlāf
Biñ sīm ü zeri iderler isrāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 65). [bir,]*

272. Ammā ki gelince rāh-ı Ḥaḳḳa
Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 68). [bir,]*

273. Bir nīm-nigāh-ı iltifātuñ
Mümtāzı ider bu kāʾinātuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 125). [bir,]*

274. Allāh u resūlidür güvāhum
Kim yoḳ bu cihānda **bir** penāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 156). [bir,]*

275. Ben bendelige revā degülsem
Bir ḫizmetüñe sezā degülsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 160). [bir,]*

276. Bir bī-kes-i nā-murād u zārum
Maġdūr-ı ʿadū-yı ḥīle-kārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 167). [bir,]*

277. Bir nuṭḳuñ ile miṣāl-i ʿÌsā
Biñ mürde-dili idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 13). [bir,]*

278. Gerçi ikidür zebānuñ ammā
Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 24). [bir,]*

279. Bir cürʿa-i luṭf iderler inʿām
Pādāş-ı hezār cām-ı ālām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 58). [bir,]*

280. Merhemleri zaḫm-ı cān-gezādur
Bir nīm-piyāle ṣunsalar ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 61). [bir,]*

281. Merhem diyü cāna zaḫm ururlar
Bir pür-hüneri idince itlāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 66). [bir,]*

282. Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa
Bir kerre eger iderse iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 69). [bir,]*

283. İy ṣadr-nişīn-i kāmurānī
Bir nīm-nigāh-ı iltifātuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 126). [bir,]*

284. Kim yoḳ bu cihānda **bir** penāhum
Olsun bu ḥaḳīr kim liyāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 159). [bir,]*

285. Bir ḫizmetüñe sezā degülsem
İy ṣadr-ı güzīn hidīv-i zī-şān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 163). [bir,]*

286. Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān
Bir bī-kes-i nā-murād u zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 170). [bir,]*

287. Didüm **bir** bülbül-i nev-naġme-sencüm bāġ-ı ḥüsnüñde
Tebessüm-rīz olup ol ġonçe-fem didi hezār aḥsent *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 4, Mısra 1). [bir,]*

288. Bir muṣavver ḥarīr giymiş yār
Gūyıyā kim perī-i cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 6, Mısra 1). [bir,]*

299. Ḳaçan māʾī ḳabālar giyse ol mihr-i cihān-ārā
Ser-i erbāb-ı ʿışḳa **bir** belā-yı āsumānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 7, Mısra 2). [bir,]*

300. Ne var **bir** berg-i sebz-i iltifātuñla beni şād it
Gelüp ḥāl-i perīşān-ı dil-i bīmārı görsünler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 12, Mısra 1). [bir,]*

301. Ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫānede gördüm o ḥūrī-peykeri
Güyıyā kim ṣafḥa-i sebz üzre **bir** taṣvīrdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 13, Mısra 2). [bir,]*

302. Olmaz bu cihān ḥāṣılı **bir** ḥālde dāʾim
Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 1). [bir,]*

303. Çemen ẓann eylemeñ **bir** sebz-gūn ḫārā-yı pür-mevci
Ṣabā şāhen-şeh-i mülk-i bahāra itdi pāy-endāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 23, Mısra 1). [bir,]*

304. Derd-i dil-i figārumuz itmedi **bir** devā ḳabūl
Ḥāṣılı iy ṭabīb-i cān luṭfuña ḳaldı çāremüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 25, Mısra 1). [bir,]*

305. Yatur genc üzre **bir** mār-ı siyeh-endāmdur gūyā
Tökülmiş sīneye ol pīç ü pīç ü ḫam-be-ḫam kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 1). [bir,]*

306. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez **bir** āteşsin gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 38, Mısra 2). [bir,]*

307. Degüldür kehkeşān u māh-ı bedr abdāl-ı ʿışḳuñdur
Felek kim sīmden **bir** pāleheng olmış miyānından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 2). [bir,]*

308. Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān kim cümlesi
Muʿcizātuñ cāmınıñ **bir** cürʿasına teşne leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 4). [bir,]*

309. Bir pīç ü ṭāb eylemeseñ sen bu mertebe
Yār olmaz idi şāne-zen-i zülf-i müşg-bār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 3). [bir,]*

310. Ḫāṭır-ı erbāb-ı dil **bir** ḥāl ile
vīrāne-i ʿışḳuñ ḫarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 3). [bir,]*

311. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez **bir** āteşsin göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 4). [bir,]*

312. Çek pīşe-i zār-ı cān leb ile
Ḳoy pistere **bir** cevān leb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 1). [bir,]*

314. Murġ-ı dil-i zārı ṣayd eyle
Bir bülbül-i naġme-ḫ∨ân leb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 4). [bir,]*

315. Pā-māli iken himmetümüñ aṭlas-ı çarḫ
Bulmadı ten-i bürehne **bir** köhne ʿaba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 4). [bir,]*

316. Ḫāṣāk-i sivāyı eylesün ḫaḳister
Yā Rab baña **bir** sūz-ı maḥabbet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 4). [bir,]*

317. Ol Ḳays-ı sebük-revüm ki **bir** ḫaṭve gelür
Zīr-i ḳadem-i himmetüme ṣaḥrālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 3). [bir,]*

318. Anlar ki mücerred ü ten ʿuryānlardur
Bir sīnede cemʿiyyet iden cānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 2). [bir,]*

319. Çeşmümden egerçi naḳş-ı ʿālem çıḳdı
Bir vech ile taṣvīr-i cemālüñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 4). [bir,]*

320. Biz nʾeyleyelüm aṭlasını gerdūnuñ
Kim āl-i abā muḥibbi **bir** dervīşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 4). [bir,]*

321. Mecnūna naẓar kūh dirüz **bir** kāha
Ferhāda baḳınca kūha biz kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 3). [bir,]*

322. Bir şīşedür el-ḥāṣılı çeşm-i ḫūnīn
Hem sünbül-i ter hem gül ü hem mül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 3). [bir,]*

323. Bir āh ile eflāki siyāh eylemedüm
Bir girye idüp ḫūnda şināh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 1). [bir,]*

324. Bir cūşiş-i feyża mālik oldum ki Faṣīḥ
Kem-ḳaṭre iken kendümi ʿummān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 3). [bir,]*

325. Bir sencileyin ṭıfl ẓuhūr eylememiş
Aḥvāli meh ü sāl-i zemānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 3). [bir,]*

326. Bir mūrı ināyetüñ Süleymān eyler
Nirū-dih-i bāzū-yı ża'īfānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 109, Mısra 3). [bir,]*

327. Bir vādī-i pür-hevldeyüz ser-gerdān
Her ḫārına āvīze niçe dāmen cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 1). [bir,]*

328. Künc-i şeb-i hicrānda ḳalup zār (u) zebūn
Her dīdemi ġam eyledi **bir** kāse-i ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 2). [bir,]*

329. Bir ḥāl-i dil-i şīfteden āgehsin
Ḥaḳḳā ki ḳalem-rev-i ḥüsninde şehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 1). [bir,]*

330. Bir ḥālete mālik ol ki sulṭānları
Eṭvār-ı pesendīdeñe ḥayrān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 3). [bir,]*

331. Yoḳ mis̲lini miʾrāt-ı felekde görmiş
Bir māh durur şöhreti Şāmī-zāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 4). [bir,]*

332. Ḳābil mi gele żiyāsına hiç noḳsān
Bir şemʿada biñ şemʿ-i fürūzān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 4). [bir,]*

333. Ḥüsn-i ḫaṭı çoḳ fitneler īcād itdi
Her ġamzesi **bir** kişveri berbād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 2). [bir,]*

334. Kūyına giden seyl-i sirişk-i çeşmüñ
Her mevcini **bir** nāme-i feryād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 4). [bir,]*

335. Felek **bir** dāġ yaḳduñ cāna kim dūd-ı siyāhından
Baña rūşen günüm çün şām-ı ḥasret tīre-nāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 35). [bir,]*

336. Ḳanı **bir** ṣāf-meşreb kim anı sen itmedüñ tekdīr
Ḳanı **bir** maḥrem-i rāz-ı hüner kim ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 45). [bir,]*

337. Ḳanı **bir** ṣāf-meşreb kim anı sen itmedüñ tekdīr
Ḳanı **bir** maḥrem-i rāz-ı hüner kim ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 46). [bir,]*

338. Müsellemdi vücūd-ı muḥterem ẕāt-ı mükerremdi
Hele kān-ı kevnde miṣli yoḳ **bir** pāk-gevherdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 58). [bir,]*

339. ʿIşḳ **bir** cevher-i müberrādur
ʿIşḳ terkīb-i rūḥ-efzādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 27). [bir,]*

bir: *"Öyle" anlamında belgisiz sıfat.*

1. Şermende itdi gülleri tāb-ı cemāl-i yār
Bir güne daḫı rūy-ı çemen reng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 4). [bir,]*

bir: *Öyle bir.*

1. Bir cüst ü cūdayum ki çü pervāne vü hezār
Geh bāġa gāhi āteş-i sūzāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 9). [bir,]*

bir: *"Azıcık" anlamında belgisiz zarf.*

1. Bir āh ile eflāki siyāh eylemedüm
Bir girye idüp ḫūnda şināh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 2). [bir,]*

bir ān: *Bir an bile II hiçbir zaman.*

1. Mirʾāt-ı felek çoḳ itdi devrān
Göstermedi rūy-ı mihr **bir ān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 172). [bir ān,]*

bir ān göstermedi: *Bir gün yüzü göstermedi. II saadet, mutluluk vermemek.*

1. Maġdūr-ı ʿadū-yı ḫīle-kārum
Gördüm niçe miḥnet-i sipihri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 172). [bir ān göstermedi, -me, -di]*

bir avuc: *Bir avuç, azıcık.*

1. Āteş urdı āh bülbül cümle gül-berg-i tere
Tā bu deñlü sūz ʿacebdür **bir avuc** ḫākistere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 2). [bir avuc,]*

bir baḳmaḳ: *Bir bakışla.*

1. Bir baḳmaḳ ile kār-ı Faṣīḥi temām ider
   Ol dil-firīb ġamze vü ol dil-rübā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 9). [bir baḳmaḳ, -maḳ]*

bir başka: *Farklı, ayrı. II daha güzel.*

1. Bī-tekellüf iy perī āyīne-i meh-ṭalʿatuñ
   Ḫ∨ābda seyr eylemek **bir başḳa** ʿālemdür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 8). [bir başḳa,]*

bir bir: *Tek tek, birer birer.*

1. Cūların **bir bir** varup gözden geçirdüñ gülşenüñ
   Cūy-bār-ı çeşm-i ḫūn-efşānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 3). [bir bir,]*

2. Ḳonmış nuḳāṭ-ı şeb-nem-i ter ṣaḥf-ı güllere
   Bir bir hezār yāda getürmiş rivāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 4). [bir bir,]*

bir biri: *Birbirine.*

1. Ya bir taṣvīr-i zībādūr ḳonıldı ẓarf-ı billūra
   Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 6). [bir biri,]*

bir birin: *Birbirini.*

1. Devr itmede teʿākub ider **bir birin** felek
   Degmiş meger ki gūş-ı sipihre nevā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 3). [bir birin,]*

2. Göñderürler nāme-i feryād-ı pür-sūz-ı firāḳ
   Yād iderler berḳ-ı ġamla mübtelālar **bir birin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 43, Mısra 2). [bir birin,]*

bir birin: *Birbirine.*

1. Ṭabʿ-ı şūhumdan muḳaddem ḳaṭre-zen ḫāmem Faṣīḥ
   Bir birin itmekde sebḳat maʿnide düldüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 10). [bir birin,]*

bir birini: *Birbirlerini.*

1. Ferāmūş eylemez **bir birini** dīvāne-i ʿışḳuñ
   Ola zencīr-i ḥüsn-i ülfetüñ mādāme der-gerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 6). [bir birini,]*

bir biriyle: *Birbirine.*

1. Ḳadīmī **bir biriyle** ʿahd ü peymān eylemişlerdür
   Bize ḫalḳ-ı zemāne cümleten maʿhūd düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 7). [bir biriyle,]*

2. Cām ile olmış ṣurāhī bezm-i meyde leb-be-leb
   Yād iderler **bir biriyle** ṣoḥbet-i pīşīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 4). [bir biriyle, -yle]*

3. Gül ü mül oldı yine **bir biriyle** germ ülfet
   Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 9). [bir biriyle, -yle]*

4. Güşāde meşreb-i ʻālem çü rūz-ı ʻāşıḳ-ı mest
   Güşāde meşreb-i ʻālem çü rāz-ı āşıḳ -ı mest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 8). [bir biriyle,]*

5. Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd
   Gül ü mül oldı yine **bir biriyle** germ ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 9). [bir biriyle,]*

bir biriyle: *Birbiriyle.*

1. Olurlar dil-rübālar **bir biriyle** yār u hem-demler
   Bulurlar rāz-ı ʿışḳa nev-cevānlar tāze maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 24, Mısra 1). [bir biriyle,]*

bir bülbüli: *Pek çok bülbül. II pek çok âşık.*

1. ʿĀlemde hezār ʿāşıḳ-ı gül-ruḫsāruñ
   Bir bülbüli çoḳ gülşen imiş dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 36, Mısra 2). [bir bülbüli, -i]*

bir büt: *Bir put (güzel).*

1. Cefāyı ʿāşıḳa vācib bilür **bir büt** esīriyüm
   Göñül farż idelüm kim mevsim-i gül-geşt-i bāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 5). [bir büt,]*

bir cānibden: *Bir tarafa, yöne.*

1. Bir cānibden nevā-yı bülbül
   Bir yaña iderdi şişe ġulġul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 4). [bir cānibden, -den]*

bir cihetle: *Bir açıdan.*

1. Hicrüñde **bir cihetle** ne mümkin ferāġ-ı dil
   Sensüz göñül bu ʿālem-i imkānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 5). [bir cihetle, -le]*

bir cürʿasına: *Bir damla, yudum. II az da olsa bir cömertlik, ihsan bekleme.*

1. Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān kim cümlesi
   Muʿcizātuñ cāmınıñ **bir cürʿasına** teşne leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 4). [bir cürʿasına,]*

bir dahı: *Bir daha, artık, bundan sonra.*

1. Āyīnede ʿaks-i ruḫıdur **bir daḫı** yāruñ
   Var mi<u>ş</u>li dinilse eger inkār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 7). [bir daḫı,]*

2. Faṣīḥā **bir daḫı** dest-i ferāġum itmem ālūde
   Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 9). [bir daḫı,]*

bir degül: *Aynı değil.*

1. Serv ü gülbün ḳadd-i yār-ı cānumuzla **bir degül**
   Māh u ḫurşīd ʿārıż-ı cānānumuzla **bir degül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 1). [bir degül,]*

bir degül: *Aynı değil, denk değil.*

1. Serv ü gülbün ḳadd-i yār-ı cānumuzla **bir degül**
   Māh u ḫurşīd ʿārıż-ı cānānumuzla **bir degül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 2). [bir degül,]*

2. Cūların bir bir varup gözden geçirdüñ gülşenüñ
   Cūy-bār-ı çeşm-i ḫūn-efşānumuzla **bir degül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 4). [bir degül,]*

3. Gāh ḫūn-ı dil gehī laḫt-ı ciger rīzān ider
Mācerāmuz dīde-i giryānumuzla **bir degül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 8). [bir degül,]*

4. Nüh-sipihr-i bī-ḳarāruñ irtifāʿı iy Faṣīḥ
Dergeh-i sulṭān-ı ʿālī-şānumuzla **bir degül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 10). [bir degül,]*

5. Zümre-i ʿuşşāḳdan ʿadd itmesünler kim bizüm
Dest-i ġamdan ceybümüz dāmānumuzla **bir degül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 6). [bir degül,]*

bir dem: *Bir nefeslik zaman, bir an.*

1. Bu cūş-ı eşk-i dem-ā-dem bu sūz-ı āh ile **bir dem**
Ġubār-ı dergeh-i yārı penāha ruḫṣatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 5). [bir dem,]*

bir dem: *Bir an, hiçbir zaman.*

1. Bir dem yoġ iken fāṣıla seyl-i eşke
Gözden yine kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 3). [bir dem,]*

bir dem: *Bir an.*

1. Ne giryānum baḳup efʿāl-i nā-şāyesteme **bir dem**
Ne yād itdüm siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli āh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 7). [bir dem,]*

2. Ḥarīm-i dilde ḥaḳkā nāz-perverd-i naʿīmümdür
ʿAceb mi ṭıfl-ı eşküm düşmese **bir dem** kenārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 8). [bir dem,]*

3. Bī-girye vü efġān güẕerān itmedi **bir dem**
Var ḥaẕẕ u ṣafāmuz hele rūz u şebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 7). [bir dem,]*

bir demde: *Hemen.*

1. O āsitānenüñ ʿabd-i kemīniyem ki Faṣīḥ
   Seni bu ʿāleme **bir demde** pādişāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 10). [bir demde, -de]*

bir demde: *Bir zaman, bir an.*

1. Firengī tīġ-i çeşmüñ baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış
   Girer ḳanına **bir demde** o kāfir biñ müselmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 14). [bir demde, -de]*

bir elde: *Bir elde.*

1. Kimüñ ol şeh-levendüm sīnesin bilmem nişān ṭutmış
   Ki bir destinde tīr-i tīz ü **bir elde** kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 2). [bir elde, -de]*

bir elde: *Bir elde, bir tarafta.*

1. Bir elde ser-i gīsū-yı ḫam-der-ḫam-ı mātem
   Bir elde girībān-ı be-dāmen-res-i feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 5). [bir elde,]*

2. Bir elde ser-i gīsū-yı ḫam-der-ḫam-ı mātem
   Bir elde girībān-ı be-dāmen-res-i feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 6). [bir elde,]*

bir elden: *Sürekli dağıtmak, cömertlik ve ihsanda bulunmak.*

1. Sīm ü zeri bezl ider kem ü bīş
   Olsa çü ʿidād-ı necm bisyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 114). [bir elden,]*

bir elden: *Birden, bir defada.*

1. Olsa çü ʿadād-ı necm bisyār
   Bir elden ider mihr-veş īs̱ār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 114). [bir elden,]*

bir eyler: *Bir, eşit, denk tutmak.*

1. Sifāl ü sāġarı farḳ eylemez mestāne-i ʿışḳuñ
   Bir eyler teşnesini neşve-i peymāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 2). [bir eyler, -r]*

bir gice: *Bir gece(liğine de olsa).*

1. Gelüp **bir gice** de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
   Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 4). [bir gice,]*

2. Āteş-i ḥasret nedür bilmezsin iy pervāne sen
   Bir gice gel gör hele şemʿ-i şeb-efrūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 8). [bir gice,]*

bir gicede: *Bir gece. II çok hızlı.*

1. Tā seḥer ol meh ile ʿālem-i āb eylemişüz
   Geçmişüz **bir gicede** baḥr-i ġamı sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 12). [bir gicede, -de]*

bir görmez: *Aynı görmemek. II farklı, şaşı görmek.*

1. Ġayrılarla bendesin **bir görmez** ol şehlā nigāh
   Ḥadd ü ʿadden devlet ü ʿömrin ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 1). [bir görmez, -me, -z]*

bir gün: *Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.*

1. Ol ḳaşı yā görüp beni bilmezlenür geçer
   Bilmez ki tīr-i āh ile **bir gün** nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [bir gün,]*

2. Sen menzil-i niyāzdan olma Faṣīḥ dūr
   Bir gün ḫadeng-i nāzına cānān nişān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 10). [bir gün,]*

3. Bir gün olur elbette ṣafā-yāb-ı merām
   Dil ṭāʾif-i Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 3). [bir gün,]*

bir gün: *Bir gün, bir zaman.*

1. Bülbül şikāyet-i sitem-i ḫārı diñledür
   Bir gün şehen-şehe çemen-i sebz-i ter gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [bir gün,]*

2. Bir gün meşām-ı cāna nesīm-i seḥer Faṣīḥ
   Neşr-i şemīm-i ṭurra-i ṭarrār ider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 9). [bir gün,]*

3. O istiġnā-fürūşum cins-i vaṣlın rāygān eyler
   Bozar bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin ḫaṭ gelüp **bir gün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [bir gün,]*

4. Bir gün gelür ki şād olur ḫāṭır-ı ḥazīn
   Ḳalmaz gider bu şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 2). [bir gün,]*

5. Belki **bir gün** gele dil-ḫastesini yār göre
   Şerbet-i merḥamet ü luṭfa sezā-vār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 1). [bir gün,]*

bir gün: *Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.*

1. O istiġnā-fürūşum cins-i vaṣlın rāygān eyler
   Bozar bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin ḫaṭ gelüp **bir gün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [bir gün,]*

2. Bir gün varup cenābuña çoḳdur niyāz-ı dil
   Taṣdī'-i ḫāk-i pāk-i der-i devlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 5). [bir gün,]*

3. Bir gün gelür fütāde-i ḫāk-i niyāzına
   Ol naḫl-i nāz mā'il olur rūzgārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 11, Mısra 1). [bir gün,]*

bir gün: *Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.*

1. Ḳalmaz Faṣīḥ ġam yime böyle bu rūzgār
   Bir gün der-i ümīde açar bād-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 10). [bir gün,]*

2. Bir gün Faṣīḥ şeb-nem-i luṭf-ı Ḫudā ile
   Olur güşāde ġonçe-i baḫtuñ senüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 9). [bir gün,]*

bir gün: *Ilerde, belirsiz bir zamanda.*

1. İtsün ḳo āh-ı ḥasreti şimdi dil-i figār
   Bir güñ Faṣīḥ vuṣlat ile kām-yāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [bir güñ,]*

bir gün gele: *Gün olur, öyle bir zaman olur, vakti geldiğinde.*

1. Bir gün gele ıṭlāḳ ola şeb-ḫūn-ı maḥabbet
   Teslīm ide hep dāmını medyūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 7, Mısra 1). [bir gün gele, -e]*

bir gün gelür ki: *Bir gün olur ki.*

1. Bir gün gelür ki mīve-i maḳṣūd olur biter
   Bu zaḫm-kār-ı sīne-i ḥasret olur biter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 28, Mısra 1). [bir gün gelür ki,]*

bir gün olur: *Zamanı gelince, vakti dolunca.*

1. Eyler dirīġ sāye-i naḫl-i ḳadin henüz
   Bir gün olur ki bār-ı emel rāyegān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 14). [bir gün olur, -ur]*

bir hāl: *Bir durum ile, mevcut durum ile.*

1. ʿAndelīb-i ḫāme **bir hāl** ile ṭāḳrir idemez
   Bulduġum keyfiyyet-i feyżı Faṣīḥ esḥārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 9). [bir hāl,]*

bir hāl ile: *Herhangi bir şekilde, hiçbir şekilde, asla.*

1. Vaṣl-ı cānān eylemez **bir ḥāl ile** şirket ḳabūl
   Kim nizām-ı salṭanat elbette bī-enbāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 5). [bir ḥāl ile,]*

bir ḥālde: *Bir durum ile, mevcut durum ile.*

1. Ne fikr-i vaṣl ile ḫurrem ne bīm-i hicr ile pür-ġam
   Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum **bir ḥālde** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 2). [bir ḥālde, -de]*

bir hālde: *Bir durum ile, mevcut durum ile; sabit, değişmez.*

1. Olmaz bu cihān ḥāṣılı **bir ḫālde** dāʾim
   Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [bir ḥālde, -de]*

bir ḥāle yitürdi: *... hale, duruma getirmek. II çaresiz kılmak bağlamında.*

1. Bir ḥāle yitürdi beni derd ü ġam-ı ʿışḳuñ
   Ne rāḥat-ı şāmum ne ṣafā-yı seḥerüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [bir ḥāle yitürdi, -di-ür, -di]*

bir ḫuṣūṣa: *Bir mevzu. II bir keyfiyet.*

1. Kemāl-i mertebe pür-cürm ü maʻṣiyet-kārem
   Ki żıdda meyl ider gelse **bir ḫuṣūṣa** kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 79). [bir ḫuṣūṣa, -a]*

bir idüp: *Birleştirmek, bir araya getirmek.*

1. Āteş-i ġam idelüm meʾmenümüz
   Ceybümüzle **bir idüp** dāmenümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 13). [bir idüp,]*

bir iki: *Birkaç.*

1. **Bir iki** düşnām virmiş bezm-i düşmende saña
   Müjde iy dil yine yāruñ luṭfı var iḥsānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 3). [bir iki,]*

2. Miyānı vaṣfını nāzük edālar ile idüp
   Bir iki gevheri gūyā ki tārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 8). [bir iki,]*

3. Mānend-i nā-resā ki ne iy şūḫ-ı ʿışḳ-sāz
   Olmış **bir iki** zār-ı belā mübtelā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 8). [bir iki,]*

4. Ser ḫumār ile girān dīde-i ter şūr olsun
   Bir iki cām içelüm nūr ʿalā-nūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 2). [bir iki,]*

5. **Bir iki** cāmını gör bezm-i ʿālemüñ iy dil
   Fesāne-i Cem ü Efrāsiyābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 3). [bir iki,]*

6. **Bir iki** peymāne mey görmiş ki bāġ-ı ḥüsninüñ
   Sürḫ-gün nergisleri olmış muṭarrā gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 5). [bir iki,]*

7. Nūş eyleyicek **bir iki** sāġar
   İtdüñ ġam-ı ʿālemi nigūn-ser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 11). [bir iki,]*

bir iki: *Birkaç.*

1. Ṣabūḥ içünde **bir iki** ḳadeh şarāb bulınsun
   Sebūyı çün dil-i ser-mesti ḫālī itmege sāḳī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 4). [bir iki,]*

2. Beni de eylese iḥyā ne olur
   Bir iki luṭf-ı kelām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 6). [bir iki,]*

bir iki: *Birkaç.*

1. İdince nūş **bir iki** piyāle-i rengīn
   Ḥarāret-i dil-i sūẓānı eyledüñ teskīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 1). [bir iki,]*

bir iki: *Birkaç, az miktarda, az sayıda.*

1. İtmek tenezzül aña ne mümkin Hümā-yı ʿışḳ
   Bi-maġz cismümüñ **bir iki** üstüḫ∨ānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 14). [bir iki,]*

2. Bir iki cām-ı meyle gül gül itseñ rūy-ı dil-dārı
   Yine sāḳī o gül-zār-ı cemāle zīb ü fer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 3). [bir iki,]*

bir iki: *Bir iki; çok az sayıda, birkaç.*

1. Bu gün bī-tāb gördüm şāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı
   Yine beñzer **bir iki** murġ-ı cān-ı nā-tüvān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 6). [bir iki,]*

bir iki: *Bir kaç, biraz.*

1. Ser ḫumār ile girān dīde-i ter şūr olsun
   Bir iki cām içelüm nūr ʿalā-nūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 2). [bir iki,]*

bir iki: *Birkaç, bir iki.*

1. Göñül derd ü ġam-ı ʿışḳ-ı cevānı eylemiş peydā
   Degül tenhā **bir iki** mihmānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 2). [bir iki,]*

bir iki ayāġ: *Birkaç kadeh içki.*

1. O tāze naḫl **bir iki ayāġ** görmişe beñzer
   Ḫıram-ı ḳāmeti āşüfte gül-sitānı açılmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 30, Mısra 1). [bir iki ayāġ,]*

bir iki gün: *Kısa bir zaman dilimi, bir kaç gün, ‖ üç beş günlüğüne.*

1. Bir iki gün ʿömr içün çoḳdur bu ġam
   İy dil-i ġam-gīn ü cān-ı pür-elem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 52, Mısra 2). [bir iki gün,]*

bir iki gün: *Kısa bir zaman dilimi II bir kaç gün.*

1. Berk ü bārāndan zemīn ü āsumānı görmedük
   Bir iki gün yine ol mihr-i cihānı görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 38, Mısra 2). [bir iki gün,]*

bir iki üç: *Birkaç.*

1. Bu ʿanāṣır-gāh-ı ʿālem teng ü tār olmış aña
   Ol perī-ruḫsārı dil **bir iki üç** gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 4). [bir iki üç,]*

bir itsem: *Yakayı eteğe kadar yırtmak.*

1. Nʾola ṣad-pāre ḳılsam cism-i zārum seng-i miḥnetle
   Nʾola dest-i teʾessüfle **bir itsem** ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 8). [bir itsem, -se, -m]*

bir kaç: *Biraz, birkaç.*

1. Bir ḳaç gün içre bād-ı ḫazān şevḳlerin bozar
   Feryād-ı bülbülān ḳurı bir müddeʿā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 5). [bir ḳaç,]*

bir ḳadem evvel: *Bir an önce.*

1. Bu dām-ı pür-mihenden **bir ḳadem evvel** rehā bulsaḳ
   Bu ġamla günde biñ kez ölmeden bāri ḫalāṣ olsaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 29). [bir ḳadem evvel,]*

bir ḳaṭre: *Bir damla.*

1. Suʾāl it ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı sāḳī laʿl-i nābuñla
   Şifā-sāz ol bizi yād eyle **bir ḳaṭre** şarābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 2). [bir ḳaṭre,]*

bir kere: *Bir kez, bir defa.*

1. Silmedüñ **bir kere** āb-ı dīde-i giryānumı
   Ḫūn ile ālūde gördüñ niçe kez dāmanuñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 2). [bir kere,]*

bir kerre: *Bir defacık.*

1. Bir kerre suʾāl eylemedüñ ḫāl-i Faṣīḥi
   Gelmez mi ʿaceb ḥāṭıra hiç rūz-ı ḳıyāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 9). [bir kerre,]*

2. Yiterdi māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil niçe yıllar
   O māha söylese **bir kerre** dāstānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 8). [bir kerre,]*

3. Tā key çü ġonçe çīn-i cebīn iy sitem-pesend
   Bir kerre bāri sen de ruḫ-ı cān-ı zāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 8). [bir kerre,]*

4. ʿUşşāḳ olur sübḥa gibi cümle perīşān
   Bir kerre hele rābıṭa-i ʿışḳ üzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 8). [bir kerre,]*

5. İtmedüñ gitdi bize **bir kerre** tevcīh-i nigāh
   Āh kāfir bu teġāfül tā-be-key ʿuşşāḳa āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 1). [bir kerre,]*

6. Dōstum görmeye **bir kerre** seni yılda Faṣīḥ
   Düşmen-i kec-naẓarān her dem ü her bār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 9). [bir kerre,]*

7. Ne āb-ı ṣāf ẓannum böyledür görseydi **bir kerre**
   Sikender eylemezdi cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 7). [bir kerre,]*

8. **Bir kerre** eger iderse iḥsān
   Biñ kerre olur aña peşīmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 69). [bir kerre,]*

9. Yıḳılmazdı kühen-saḳfı ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ
   Ne var iy sāḳī **bir kerre** bize teklīf-i cām itsen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 34, Mısra 2). [bir kerre,]*

10. Bilmez reh-i saʿy ü gūşişüm şaḥş-ı murād
    Bir kerre daḫı kendümi bilmem dil-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 2). [bir kerre,]*

11. Ol ʿāşıḳ-ı bīmār-ı ferāmūş-şüdeyüm
    Bir kerre suʾāl olınmadı ḥāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 4). [bir kerre,]*

12. Mecnūnı olur nigāh iden **bir kerre**
   Ol silsile-i zülfe o āhū çeşme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 3). [bir kerre,]*

bir kerre: *Bir defa, bir seferlik.*

1. Bu rūzgār ki **bir kerre** tünd-ḫūluḳ ide
   Olur mı keşti-i cism-i żaʿīfe hiç temkīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 7). [bir kerre,]*

2. Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa
   Bir kerre eger iderse iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 69). [bir kerre,]*

bir kerre: *Bir defacık.*

1. Ḫāneme **bir kerre** teşrīf itmeñe mevḳūfdur
   Dilde ḳalmaz miḥnet-i ṣad-sāle hicrānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 9). [bir kerre,]*

bir kerre: *Bir defa, bir defacık, sadece bir kez.*

1. Bir kerre benüm cāmumı da ser-şār it
   Sāḳī nice bir cürʿa-ḫūr-ı bezm olayum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 4). [bir kerre,]*

1. Bir kerre hiç nigāh-ı teraḥḥumla sevdigüm
   Ḥāl-i Faṣīḥ-i bī-kes ü bīmāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 9). [bir kerre,]*

bir kez: *Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.*

1. İy laʿli şeker-rīz-i melāḥat hele **bir kez**
   Ḳavl-i dil-i ʿuşşāḳ-ı vefā-dāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 9). [bir kez,]*

2. Biñ sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı çekeyin tek
   Bir kez elüm ol sīb-i zenaḫ-dāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 4). [bir kez,]*

3. Ḳudüm-zen-i ser-i şūrīdem olmaduñ **bir kez**
   Ḥemān vücūdumı bīhūde ḫāk-ı rāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 7). [bir kez,]*

bir kez: *Bir kez.*

1. ʿĀşıḳ ki tīr-i gamzeñe **bir kez** nişān ola
   Tā ḥaşre dek aña sebeb-i ʿizz ü şān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 1). [bir kez,]*

bir kez: *Bir defa II bir kerecik.*

1. Eger ḫāra ise nerm ola çün sīm
   Ve bālīne ḳona **bir kez** ser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 4). [bir kez,]*

bir kimse: *Herhangi biri.*

1. Olurdı cūları semt-i firāza hep meyyāl
   O şeh ki ḫāṭıra ḥıfẓın getürse **bir kimse** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 35). [bir kimse,]*

2. Görürse şāhid-i gülden meger bülbül göre yoḫsa
   Ne mümkin ġayrdan **bir kimse** görmek çīn-i pīşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 56). [bir kimse,]*

3. Mevzūn-ḳadan-ı maʿnīye **bir kimse**
   Bu cāme-i lafẓı itmemişdür ilbās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 3). [bir kimse,]*

bir laḥża: *Çok kısa bir an.*

1. Eydür bu ḳadar cilve-i pey-der-pey-i ʿişve
   Bir laḥża şehā esb-i perī-zāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 4). [bir laḥża,]*

2. Çekilseñ reh-güzār-ı dilden iy seyl-āb-ı ḫūn-ı eşk
O ser-gerdāna kūy-ı yāra **bir laḥża** güẕer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 10). [bir laḥża,]*

3. Şarābı sāḳi getür def-i vaḥşet eyleyelüm
Ol āhū-çeşm ile **bir laḥẓa** ṣoḥbet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 2). [bir laḥẓa,]*

4. Kūy-ı cānāndan ḳomaz **bir laḥẓa** dūr olsam eger
Merdüm-i eşk-i terüm durmaz düşer dāmānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 7). [bir laḥẓa,]*

5. Hem-demliginden olmayayum bir nefes baʿīd
Bir laḥẓa olmasun dil-i şeydā cüdā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 22). [bir laḥẓa,]*

6. Göñül deryā hevādur ʿışḳ dirler iʿtimād itdüm
Ki olmaz ıżṭırāb-ı ʿışḳdan **bir laḥẓa** dil ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 4). [bir laḥẓa,]*

7. Şarābı sāḳi getür def-i vaḥşet eyleyelüm
Ol āhū-çeşm ile **bir laḥẓa** ṣoḥbet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 2). [bir laḥẓa,]*

bir laḥża: *Bir an; bir an olsun.*

1. Güle tevaḳḳufa **bir laḥẓa** yoḳ o naḫvet ile
Sebeb dü-rūze sebāta duʿā -yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [bir laḥẓa,]*

2. Bir laḥẓa dīdeden nʾola dil itmese cüdā
Ḫaḳ-i cenāb-ı izzetüñi ṭūṭiyā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 7). [bir laḥẓa,]*

bir māhdur: *Bir ay yüzlü sevgili.*

1. Ol perī **bir māhdur** gün görmedük
Görmeyince ol mehi gün görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 37, Mısra 1). [bir māhdur, -dur]*

bir misli yoḳ: *Bir benzeri yok.*

1. ʿUşşāḳa luṭf u merḥāmeti rāyegān idi
Bir misli yoḳ naẕīri bulınmaz cevān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 80, Mısra 2). [bir misli yoḳ,]*

bir nefes: *Bir an.*

1. ʿAceb vaḳtinde teşrīf eyledüñ kim cism-i zārumdan
   Vedāʿa **bir nefes** ḳalmışdı cān-ı mübtelā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 4). [bir nefes,]*

bir nefes: *Bir an.*

1. Hem-demliginden olmayayum **bir nefes** baʿīd
   Bir laḥẓa olmasun dil-i şeydā cüdā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 21). [bir nefes,]*

bir niçe: *Bir kaç, bir çok, pek çok.*

1. Bir āşinā nigāhuña şāyān olınca ben
   Çoḳ dest-būs idüp **niçe** dāmāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 4). [niçe,]*

2. Bir senüñ gibi ḳanı dil-ber-i āşüfte-mizāc
   Niçe dil cemʿin ider ṭurfe perīşānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 6). [niçe,]*

3. Niçe çāk itmeyeyüm ceyb ile dāmānı niçe
   Geçdüm iy ruḫ-ı revān câme degül cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 5). [niçe,]*

4. Bozulma bu felegüñ nā-dürüst vażʿına ḳaṭʿā
   Bu ʿarṣada **niçe** ṣāḥib-serīr ü tāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 6). [niçe,]*

bir nigāh it: *Bir bakıver.*

1. Reşk-āver-i āfiṭāb idersin
   Çeşm-i keremüñle **bir nigāh it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 121). [bir nigāh it,]*

bir nigāh itse: *Bir bakıverse, göz ucuyla (olsa da) baksa.*

1. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir mest olur
   Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 27, Mısra 2). [bir nigāh itse, -se]*

bir nigehle: *Bir bakışla.*

1. Bir tebessümle niçe Şīrīni Ferhād eyleyüp
   Bir nigehle niçe biñ Leylāyı Mecnūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 6). [bir nigehle, -le]*

bir oldı: *Eş, denk olmak; birlikte olmak.*

1. Dilüñ aġyār ile yek-dil olalı yāra Faṣīḥ
   Oldı dāmān ile bir ṭarf-ı girībānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 10). [bir oldı, -dı]*

bir olur: *Denk olmak, eşit olmak.*

1. Laʿl-i ḫūbān lebüñe beñzeyemez
   Mühr çoḳ mühr-i Süleymān **bir olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 4). [bir olur, -ur]*

bir olur: *Denk, eşit olmak.*

1. Bir dem olmaz bunı fikr eylemeyem
   Ki ʿadüvv ile o fettān **bir olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 6). [bir olur, -ur]*

2. Dilde ʿışḳ-ı leb-i cānān **bir olur**
   Tende iy rūḥ-ı revān cān **bir olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 1). [bir olur, -ur]*

bir olur: *Denk, eşit olmak.*

1. Dilde ʿışḳ-ı leb-i cānān **bir olur**
   Tende iy rūḥ-ı revān cān **bir olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 2). [bir olur, -ur]*

2. Dest-i ġamla bu keş-ā-keş ki ḳala
   Ḳorḳarın ceyb ile dāmān **bir olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 8). [bir olur, -ur]*

3. İtme teksir-i suḥan yāra Faṣīḥ
   ʿArẕ-ı ḥāl-i dil-i nālān **bir olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 10). [bir olur, -ur]*

bir pāre: *Bir parça, biraz, birazcık.*

1. Telhī-i sitem tā-be-key iy şāh-ı melāḥat
   Bir pāre ne var bendelere baḫşīş-i dād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 6). [bir pāre,]*

2. Dil-ḫ∨āhı gibi çünki dil-ārāmını buldı
   Bir pāre dil-i muẓṭarib ārāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 2). [bir pāre,]*

bir pāre: *Bir parça.*

1. Ṭutārsın iy felek pey-der-pey anı seng-i āzāra
   Elinde kimsenüñ **bir pāre** nānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 4). [bir pāre,]*

bir perī: *Bir peri (yüzlü sevgili).*

1. Yāhūd kim **bir perī** ʿaḳs itdi mirʾāt-ı dıraḫşāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 7). [bir perī,]*

bir seb: *Bir gece.*

1. Bir şeb Faṣīḥ vaṣla irüp ḥālüm aġlasam
   Taḳrīr-i mācerā-yı ġam-ı ḥasret eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 9). [bir şeb,]*

bir şekle girdi: *Bir yola, gidişata girmek; oturuşmak.*

1. Bir şekle girdi ḥālümüz iy düşmen-i vefā
   Bīgāne şād olur göricek āşinā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 3). [bir şekle girdi, -di-e]*

bir söz: *Tek bir söz, bir kelime.*

1. Gerçi ikidür zebānuñ ammā
   Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 24). [bir söz,]*

bir tāze cevān: *Bir genç delikanlı.*

1. Bulmazdı o zevḳı çözse kākül
   Bir tāze cevān şūḫ u şengül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 6). [bir tāze cevān,]*

bir vech ile: *Bir nedenle, bir şekilde.*

1. Tāḳrīre dilde ṭāb mı var iftirāḳumı
   Bir vech ile beyān idemem iştiyāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 2). [bir vech ile,]*

bir vech ile: *Bir vesileyle, bir şekilde II hiçbir şekilde, asla.*

1. Iżṭırābı olmadı teskīn hiç **bir vech ile**
   Ḳoymadıḳça ḫār-ı kūyın çeşm-i giryān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 5). [bir vech ile,]*

2. ʿAksi āyīneyle ülfet eylemez **bir vech ile**
   Ṣūret-i taʿbīre gelmez ol perīnüñ vaḥşeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 9). [bir vech ile,]*

bir vech ile: *Bir şekilde, bir biçimde.*

1. Mümkin mi temāşā-yı cemālüñden dūr
   Bir vech ile hiç tesliye-yāb olmaḳ dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 4). [bir vech ile,]*

bir yaña: *Bir taraftan.*

1. Bir yana ġam-ı diyār-ı ġurbet
   Bir yana meşaḳḳat-i maʿīşet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 139). [bir yana,]*

2. Bir yaña melāmet-i eḥibbā
   Bir yañasa zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 141). [bir yaña,]*

bir yaña: *Bir tarafta.*

1. Beyt-i ḥazeni baña nişīmen
   Gencīne-i mīm ki hükm-i Bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 140). [bir yana,]*

2. Cāy itdi baña harābe-zārı
   Bir yana ġam-ı diyār-ı ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 141). [bir yaña,]*

3. Bir cānibden nevā-yı bülbül
   Bir yaña iderdi şişe ġulġul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 3). [bir yaña,]*

bir yaña iderdi: *Bir taraf etmek, bir yöne çevirmek.*

1. Bir cānibden nevā-yı bülbül
   Bir yaña iderdi şişe ġulġul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 3). [bir yaña iderdi,]*

bir yañasa: *Bir yana ise, bir tarafa ise.*

1. Cāy itdi baña harābe-zārı
   Bir yana ġam-ı diyār-ı ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 142). [bir yañasa, -sa]*

2. Bir yaña melāmet-i eḥibbā
   Bir yañasa zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 142). [bir yañasa,]*

bir yāneden: *Bir taraf, bir cihet.*

1. Ḳalduḳ bu baḥr-i ġamda görinmez kenār ise
   Bir yāneden cefāda göñül rūzgār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 2). [bir yāneden, -den]*

bir yir bulınaydı: *Herhangi bir yerde, köşede yer edinmek.*

1. İḳbāl ü şerefden bulınaydı aña bir yir
   Rāżī idi der-bān ola Rıżvān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 3). [bir yir bulınaydı, -ına, -ydı]*

bir yirde: *Bir yerde.*

1. Vaṣfın işitmişüzdür o şeh-bāz-ı dil-berüñ
   Bir yirde görmek olmadı ammā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 4). [bir yirde, -de]*

2. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra bir gelmesün iy dil
   Yoḳ cūy-ṣıfat ʿışḳ ile **bir yirde** ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 8). [bir yirde, -de]*

3. Eylemez **bir yirde** hiç servüñ hevāsıyla ḳarār
   Gül-sitān-ı ʿālem-i ʿışḳuñ ṣabāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 7). [bir yirde,]*

bir yirde: *Bir yere sığmak, aynı yerde durmak.*

1. İḳāmet ḳāmetüñ fikriyle **bir yirde** degül mümkin
   Dil-i āvāreye ser-geştelik ārām-ı cān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 7). [bir yirde,]*

bir yirde: *Bir zaman, bir gün, bir an.*

1. Bir yirde saña sehl-i tevāżuʿ görülmesün
   Meyl eylemekde hem-reviş-i ābsın gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 37, Mısra 1). [bir yirde, -de]*

2. Bir yirde saña sehl-i tevāżuʿ görünmesün
   Meyl eylemekde hem-reviş-i ābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 3). [bir yirde, -de]*

bir yirde: *Aynı yer.*

1. Sāḳī kiʿaks-i rūyını sāġarda gösterür
   Āteşle ābı ḥāṣılı **bir yirde** gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [bir yirde, -de]*

bir yirde: *Aynı yer, aynı fikir, istikrar.*

1. Ḳāmeti fikriyle **bir yirde** oṭurmazsın göñül
   Yād-ı reftārıyla bir ḥāletde ṭurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 1). [bir yirde, -de]*

2. Cemālüñ ārzū itmekle **bir yirde** ḳarār itmez
   Nigāhum oldı ser-geşte miṣāl-i murġ-ı āvāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 5). [bir yirde, -de]*

3. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı **bir yirde** ḳarār
   Ḳalmaz ārāmı o kim şu gibi dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 7). [bir yirde, -de]*

bir yirde: *Ikisi de) aynı yerde, beraber, birlikte.*

1. Görince ol mehi aġyār-ı bed-kār ile **bir yirde**
   Faṣīḥā ḫāṭır-ıʿuşşāḳa düşdi iştibāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 9). [bir yirde,]*

bir yire: *Aynı yer, aynı fikir, istikrar.*

1. Ḫalāṣa dest-i cevrüñden iderler meşveret gūyā
   Gelürler **bir yire** her laḥẓa dāmān u girībānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 6). [bir yire, -e]*

bir zemān: *Bir zamanlar, bir süreliğine.*

1. Ne sūd şimdi ferāmūşı olmasa o peyam-ber
   Miyānede var idi gerçi **bir zemān** ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [bir zemān,]*

2. İftiḫār eylerdi ben üftādesiyle **bir zemān**
   Şimdi ol şūḫa maḥabbet mūcib-i ʿār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 7). [bir zemān,]*

bir zerrede: *"Zerre kadar" deyiminin karşılığı olarak hiç mi hiç anlamında kullanılmıştır.*

1. Bir ẕerrede mümkin mi nihān ola Faṣīḥ
   ʿĀlemleri ḥayretde ḳoyan esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 3). [bir ẕerrede, -de]*

bī-raġbet: *Kabul görmeyen, değersiz.*

1. Bī-raġbet ise dirhem-i eşküm naẓarında
   Ol nāsere-i naḳd-i maḥabbet benüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 3). [bī-raġbet,]*

bī-raġbet olup: *Itibarsız, değersiz olmak.*

1. Bī-raġbet olup cümle metāʿ-ı bārum
   Narḫına temām itdi kesād-ı kārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 1). [bī-raġbet olup, -up]*

bī-raġbet-i ālāf eyle: *Binlerce (kimsenin) rağbet ettiği olmamak.*

1. Yā Rab dilüm āyīne-ṣıfat ṣāf eyle
   Elṭāfuñı **bī-raġbet-i ālāf eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 2). [bī-raġbet-i ālāf eyle,]*

bī-rāh: *Yolsuz, yolundan sapan.*

1. Mecnūna ṭarīḳ-ı ʿışḳda **bī-rāh** dirüz
   Ferhāda nedür bu kār-ı cān-kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 1). [bī-rāh,]*

bī-raḥm: *Acımasız, merhametsiz.*

1. Tā-be-key āşüfte ḥālüm besdür iy **bī-raḥm** bes
   Tā-be-key pā-mālüm iy serv-i çemen-pīrā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [bī-raḥm,]*

Ḫarāb itdüñ yaḳup nʾeylersin iy **bī-raḥm** u kāfir-kīş
Dil-i vīrānemi farż it ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 3). [bī-raḥm,]*

birbiri: *Karşılıklı olarak biri ötekini, öteki de onu.*

1. Olurlar dil-rübālar **birbiriyle** yār u hem-demler
Bulurlar rāz-ı ʿışḳa nev-cevānlar tāze maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 1). [birbiriyle, -y, -le]*

2. Birbirinden olmamış münfek Faṣīḥā ʿışḳ u dil
Pençe-i dest-i taẓallümle girībānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 9). [birbirinden, -n, -den]*

birdür: *Aynı, farksız.*

1. Bir ḥālet ile olmaya eşkiste ki **birdür**
İmān ile peymāne-i peymān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 5). [birdür,]*

bī-reyb: *Şüphesiz, kuşkusuz.*

1. Ḥer maṭlab u ḫ∨āhiş oldı **bī-reyb**
Maḳbūl-i cenāb-ı Rabb-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 39). [bī-reyb,]*

birez: *Biraz.*

1. Cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat ol **birez**
Bāre-i dil-keş-ḫırāmuñ luṭf it iy meh-rū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 5). [birez,]*

2. Yiter teʾsīr-i bād-ı āh ile şuʿle-feşān olsun
Birez nār-ı dilüm ḫākister-i tende nihān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 2). [birez,]*

3. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi dehāna gelüp hem
O nükte ḥālli içün de **birez** cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 6). [birez,]*

4. Evṣāfını naẓm eyle **birez** ṭabʿ-ı selīmüñ
Şerm it nice bir bīhüde daʿvā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 17). [birez,]*

biri: *(en azından) bir tanesi, birisi.*

1. Tenhā bu göñül oldı ṣafādan ʿārī
   Yārān-ı ṣafānuñ **biri** gelse bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 82, Mısra 2). [biri,]*

birin: *(hiç) kimse.*

1. Nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb ü bāng-i zāġ itdüm
   Birin gūş-ı ḳabūle itmedi şāyeste çarḫ-ı dūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 5). [birin,]*

birkaç: *Bir iki, birkaç defa.*

1. Yir yir ten-i ḫākīye yaḳup dāġ-ı miḥen
   Açdum o teng hücreye **birḳaç** revzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 2). [birḳaç,]*

bīrūn itdi: *Dışlamak.*

1. Tā mülk-i dile ʿışḳ şebīhūn itdi
   Ārām u şekīb ü ʿaḳlı **bīrūn itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 2). [bīrūn itdi, -di]*

bī-ṣabr: *Sabırsız.*

1. Reng ü keyf-i ʿışḳuñ ile eylemiş
   Cān u **bī-ṣabr** u teʾemmül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 4). [bī-ṣabr,]*

bī-ṣabr olup: *Sabırsız olmak.*

1. Tā key ġam-ı ʿışḳı dilde pinhān eyle
   Bī-ṣabr olup evżāʿ-ı perīşān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 2). [bī-ṣabr olup, -up]*

bisāṭ: *Döşeme, kilim, halı.*

1. Luṭf-ı hevāyı gör ki münaḳḳaş **bisāṭlar**
   Yir yir döşendi sāye-i serv ü çenārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 19). [bisāṭlar, -lar]*

bisāt-ı ʿayş u ʿişret: *Zevk ve sefa yaygısı, işret sofrası.*

1. Bahār oldı göñüller ġuṣṣadan āzādedür şimdi
   Bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret her ṭaraf āmādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 2). [bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret,]*

bisāṭ-ı ʿaysı: *Eğlence döşeği. II eğlence ortamı, meclisi.*

1. Bisāṭ-ı ʿayşı devşirsün ṭaġıtsun ṣoḥbet-i ẕevḳı
   Perīşān-ı ġam olsun ḳalmasun ḫāṭırda cemʿiyyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 13). [bisāṭ-ı ʿayşı, -ı]*

bisāṭ-ı bezmümüz: *Meclis yaygısı. II meclisin gereçleri.*

1. Bisāṭ-ı bezmümüz āmāde sāḳī munṭazıruz
   Gelür mi meclise ol şīve-kār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 3). [bisāṭ-ı bezmümüz, -üm, -üz-ümüz]*

bī-savt: *Sessiz.*

1. Bī-ṣavt u ḥurūf eyleye maʿşūḳına teʾsīr
   İy bülbül-i şūrīde naġam böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 3). [bī-ṣavt,]*

bī-sāye: *Gölgesiz II gölgesi bile olmayan, eşsiz III Hz. Muhammed.*

1. Bī-sāye münevver āfiṭābuñ
   Ḫalḳ eyledi nûrdan Ḫallāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 36). [bī-sāye,]*

2. Bī-sāye yir itdi mihr-i ẕātuñ
   Gör nʾeyledi gör kemāl-i ḳudret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 55). [bī-sāye,]*

bîse: *Orman.*

1. Ṣanma kim her yirde cā eyler dil-i dānā yatur
   Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 5). [bîşe,]*

2. Sīnede her dil-rübānuñ ʿışḳı ārām eylemez
   Degme bir şīre künām olmaz Faṣīḥā **bīşemüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 10). [bīşemüz, -müz]*

bī-şekīb ü ārām itdi: *Sabırsız ve karasız etmek.*

1. Kebg-i dili **bī-şekīb ü ārām itdi**
   Her ḫalḳa-i zülfi baḫtı ber-dām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 2). [bī-şekīb ü ārām itdi, -di]*

bī-ser: *Perişan, akılsız.*

1. Ḫāk-būs-ı āsitānuñla müşerref ġayrılar
   Dūr kūyuñdan Faṣīḥ-i **bī-ser** ü bi-pā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 10). [bī-ser,]*

bī-ser ü bī-pā: *Başsız ve ayaksız. II perişan ve akılsız.*

1. Faṣīḥ **bī-ser ü bī-pā** görinür geh görinmezsüñ
   Olup girdāb-veş ġavṭa-ḫūr-ı baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 10). [bī-ser ü bī-pā,]*

bī-ser ü pāyuz: *Perişan, zavallı, güçsüz, kudretsiz.*

1. Āteşlere yaḳmış dili matem-zedegānuz
   Ġavġālara ṣalmış seri bir **bī-ser ü pāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 24). [bī-ser ü pāyuz, -uz]*

bī-ser ü pāyuz: *Başsız ve ayaksız, başıboş. II çaresiz, aciz.*

1. Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz
   Āteşlere yaḳmış dili mātem -zedegānuz Āteşlere yaḳmış dili matem-zedegānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 24). [bī-ser ü pāyuz, -uz]*

bī-serm: *Edepsizlik, hayasızlık.*

1. Her ḫūb u zişte görmedük ʿarż-ı kabūlde
   Āyīne gibi bir daḫı **bī-şermdür** sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 6). [bī-şermdür, -dür]*

biʿset: *Allah tarafından bir peygamberin gönderilmesi II Hz. Muhammed'in peygamberlik dönemi.*

1. Devrinde bulunmaġıla **biʿset**
   Ol şevḳ iledür ḳamerde sürʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 51). [biʿset,]*

bī-silsile: *Zincirsiz, bağsız.*

1. İtmekde bizi cāẕibe-i ḥüsn ile teshīr
   Bī-silsile bend olmada mecnūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [bī-silsile,]*

bī-silsile-bend olmada: *Zincir bağı olmaksızın ilerleme..*

1. İtmekde bizi cāẕibe-i ḥüsn ile teshīr
   Bī-silsile bend olmada mecnūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [bī-silsile-bend olmada,]*

bī-şirket-i aġyār: *Rakibin ortaklığı olmaksızın II rakip arada olmaksızın.*

1. Şarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḫār it
   Viṣālin bī-firāḳ it yārumı **bī-şirket-i aġyār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 5). [bī-şirket-i aġyār,]*

2. Viṣāl-i bī-firāḳ it yārumı **bī-şirket-i aġyār**
   Şarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḫār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 3). [bī-şirket-i aġyār,]*

bīs-ter: *Daha çok, daha fazla.*

1. Sāḳī kümeyt-i cām-ı meyi **bīş-ter** sürüp
   Bu vāżʿ-ı nā-pesendi ziyāde kem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 7). [bīş-ter,]*

bīster buldum: *Yatak, döşek bulmak. II kendine (kalıcı) yer bulmak.*

1. ..... gördükçe mihrin **bīşter buldum** dilüñ cānā
   Cefā vü cevrüñ ol miḥnetüñe ẕevḳ u ṣafā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 3). [bīşter buldum, -du, -m]*

bister-i ʿışḳ: *Aşk döşeği.*

1. Per ü bāl-i Hümādan olsa fürūş
   Uyıtmaz ḫastesini **bister-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 6). [bister-i ʿışḳ,]*

bīsütūn: *Ferhad'ın Şirin'e kavuşmak için deldiği dağ.*

1. Olurdı **Bīsütūn** āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
   Benüm gibi degüldüñ hem-demüñ var idi iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 1). [bīsütūn,]*

2. Tişe-i Ferhād aḳıtmış **Bīsütūnda** cūy-ı şīr
   Cūy-bār-ı ḫūn revān eyler bizüm ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 5). [bīsütūnda, -da]*

3. Bīsütūnı nāle-i Ferhād gör maḥv eyledi
   Alma iy şīrīn-dehānum kimsenüñ hiç āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 57, Mısra 1). [bīsütūnı, -ı]*

4. Ḫārā dil-i şīrīni idüp yād Faṣīḥ
   Ṭaşlarla dögündi **Bīsütūnda** Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 4). [bīsütūnda, -da]*

bīsütūn olmış: *Ferhad'ın Şirin'e kavuşmak için deldiği dağ gibi olmak. II Bīsütūn dağı gibi delik deşik olmak.*

1. Eylemiş dāmānumı ḫūn-āb-ı ḥasret lāle-gūn
   Zaḫm-ı seng-i ġamla olmış sīne reng-i Bīsütūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 63, Mısra 2). [bīsütūn olmış,]*

bīsütūn-ı dilde: *Gönül dağı (Ferhat'ın Şirin'in aşkı için deldiği dağ).*

1. Ṣūret-i sengīnini ġayruñ tırāş itmek durur
   Bīsütūn-ı dilde Şīrīn-kāri-i ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 4). [bīsütūn-ı dilde, -de]*

bisyār olsa: *Sayısız, çok fazla olmak.*

1. Olsa çü ʿadād-ı necm bisyār
   Bir elden ider mihr-veş īs̱ār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 113). [bisyār olsa, -sa]*

2. Sīm ü zeri bezl ider kem ü bīş
   Olsa çü ʿidād-ı necm bisyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 113). [bisyār olsa, -sa]*

bit: *Sona ermek, tükenmek.*

1. Muḥaṣṣal bu fenādan cümleden geçmişlerin gönder
   Felek-gerdişlerden işlerin **bitmişlerin** gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 1). [bitmişlerin, -miş, -ler, -in]*

2. Kerem ẕāt-ı kerīmüʾş-şānuña maḥṣūṣdur yā Rab
   Faṣīḥ kār-ı düşvāruñ olup **bitmişlerin** gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 10). [bitmişlerin, -miş, -ler, -in]*

bit: *Çıkmak, filizlenmek.*

1. Kimüñ **bitürdi** kimüñ tohm-ı kārın it(di) yaḳīn
   Bu dāne-perver-i nādī-i saḫt u şūre-zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 1). [bitürdi, -ür, -di]*

2. İy gül **bitüren** ḫuşk-serinden ḫāruñ
   Vʾey ābı revān iden dilinden nāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 1). [bitüren, -ür, -en]*

3. Ol feyżı ḳomış Ḫudā ki gül-zārumda
   Gül-ġonçe-i ümmīd **biter** ḫārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 2). [biter, -er]*

bit: *Iyileşmek.*

1. Ḫançer-i müşg-sûd-ı ʿışḳ açmış
   Niçe mümkin bu zaḫm-ı ten **bitmek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 8). [bitmek, -mek]*

bī-tāb: *Bitkin, yorgun, takatsiz.*

1. Bu gün **bī-tāb** gördüm şāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı
   Yine beñzer bir iki murġ-ı cān-ı nā-tüvān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 5). [bī-tāb,]*

2. Tā ṣubḥ olınca muntaẓır-ı ḫ∨ābsın göñül
   Hicriyle ol mehüñ ḳanı **bī-tābsın** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 2). [bī-tābsın, -sın]*

bī-tāb eylemiş: *Bitkin düşmek, zayıf düşmek.*

1. Bī-tāb eylemiş gibi cānā kemāl-i nāz
   Çeşm-i siyāh-ı mestüñe gelmiş kelāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 1). [bī-tāb eylemiş, -miş]*

bī-tāb ḳalursa: *Güçsüz düşmek.*

1. Rāh-ı ġam-ı intiẓāra bī-ġāyet imiş
   Bī-tāb ḳalursa n'ola esb-i dil ü cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 4). [bī-tāb ḳalursa, -ur, -sa]*

bī-tāb oldı: *Halsiz kalmak, bitkin duruma gelmek, gücü kalmamak.*

1. Bī-tāb oldı ʿışḳ ile yār-ı dilīrimüz
   Döndi hilāle żaʿf ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 1). [bī-tāb oldı, -dı]*

bī-ṭāḳat olup: *Güçsüz kalmak.*

1. İtdi **bī-ṭāḳat olup** rūyını derhem kāġız
   Görinen şanma şiken derd-i dili sebt idicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 8). [bī-ṭāḳat olup, -up]*

bī-teʾemmül: *Etraflıca düşünmemek.*

1. Zülfekār-ı ḫāme-veş destüñde kim şemşīr ola
   Bī-teʾemmül mülk-i maʿnā ser-be-ser teshīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 2). [bī-teʾemmül,]*

bī-tekellüf: *Külfetsiz, sıkıntısız, doğal olarak.*

1. Bī-tekellüf iy perī āyīne-i meh-ṭalʿatuñ
   Ḫvābda seyr eylemek bir başḳa ʿālemdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 7). [bī-tekellüf,]*

bī-terahhum: *Merhametsiz.*

1. Ol **bī-teraḥḥum** ʿaksiyle eyler muʿāmele
   Bir tāze zaḫm urur ṭaleb-i merhem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 5). [bī-teraḥḥum,]*

2. Būse luṭf itdüñ raḳībe cām-ı iḥsān üstine
   Dāġ yaḳduñ **bī-terāḥḥüm** dāġ-ı hicrān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 2). [bī-terāḥḥüm,]*

3. Maḫṣūṣ-ı cevre rāẓıyam ol **bī-terāḥḥüm** āh
   Ġayra ider vefāya bahāne cefāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 7). [bī-terāḥḥüm,]*

bitür: *Çıkmak, filizlenmek.*

1. Güller **bitürdi** feyż-ı maḥabbetle ḫārumuz
   Zeyn itdi laḫt-ı dil müje-i eşk-bārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 2). [bitürdi, -di]*

bitür-: *Ortaya çıkarmak, yetiştirmek, büyütmek.*

1. Müjgān degül bu dīdede mūy-ı siyāhlar
   Seyl-āb-ı feyż-ı ʿışḳ **bitürmiş** giyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 2). [bitürmiş, -miş]*

bī-vefā: *Vefasız, sadakatsiz.*

1. ʿĀlemde ʿarż-ı şīve teġāfül ḫiṭāb-ı nāz
   Maḥşūṣdur saña saña iy **bī-vefā** saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [bī-vefā,]*

2. Faṣīḥā meyl idüp hercāyi-ṭabʿāna göñül virme
   Miṣāl-i mā-i cārī serv-ḳadler **bī-vefādur** hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 12). [bī-vefādur, -dur]*

3. Sitemle ḫāṭıra senden ferāġ gelmez hiç
   Cefālaruñ bize iy **bī-vefā** ṣafā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [bī-vefā,]*

4. Bizümle ʿahd-i vifāḳ itmede tereddüd ider
   Cihānı kendü gibi yoḫsa **bī-vefā** mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [bī-vefā,]*

5. Ṣatsun ḳo nāz u şīveyi şimdi o **bī-vefā**
   Kālā-yı ḥüsni ḫaṭ gelicek rāyegānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [bī-vefā,]*

6. O şūḫı maḥrem-i şāh u gedā imiş bildük
   Miṣāl-i neşve-i mey **bī-vefā** imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 2). [bī-vefā,]*

7. Bozduḳ biz āşinālıġı ol **bī-vefā** ile
   Olsun gerekse yād gerek āşināyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 1). [bī-vefā,]*

8. Bī-gāh ü geh Faṣīḥ suʾāl eyleme dili
   Bozduḳ biz āşinālıġı ol **bī-vefāyile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 10). [bī-vefāyile, -y, -ile]*

9. Gerçi ki **bī-vefādur** o meh-rū cihān gibi
   Ammā ʿazīz zindegī-i cāvidān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 1). [bī-vefādur, -dur]*

10. Ṭıfl-ı nev-resken saña biñ cān ile iy **bī-vefā**
Ben idüm teslīm iden murġ-ı dil-i nālānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 3). [bī-vefā,]*

11. Ebnā-yı zemāne **bī-vefādur**
İtdükleri cāna hep cefādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 55). [bī-vefādur, -dur]*

bī-yār: *Dostsuz, sevgilisiz.*

1. Yār aġyārıyla dil bārıyla biz ḳalduk Faṣīḥ
Kūşe-i tārīk-i derd ü ġusṣadā **bī-yār** u kes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 10). [bī-yār,]*

biz-: *Biz, birinci çoğul şahıs zamiri.*

1. Bir cām-ı ṣabūḥı ile bulmaḳ **bizi** mümkin
Biz nişān-ı dūşīne gibi serde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 3). [bizi, -i]*

2. Bize hiç neşve virmiyor sāḳī
Virdügüñ bāde ābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 3). [bize, -e]*

3. Biz giriftār-ı kafes bülbül-i müştāk-ı gülüz
Gül-sitāndan bize bir berg-i terüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 3). [biz,]*

4. Biz ki ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz
Dilde bizden ʿacabā bir kederüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 7). [biz,]*

5. Biz ki ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz
Dilde **bizden** ʿacabā bir kederüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [bizden, -den]*

6. Biz giriftār-ı kafes bülbül-i müştāk-ı gülüz
Gül-sitāndan **bize** bir berg-i terüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 4). [bize, -e]*

7. Biz rişte-i ümmīdi ki ḳatʿ eyledük āḫır
Deryālara atsun güherin ḥ∨āce-i dünyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 3). [biz,]*

8. Mādām bu eşk-i nemekin dīdede vardur
Görmek niçe mümkin **bize** peymāne-i ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 6). [bize, -e]*

9. Ġulām-ı kem-terīn-i dergeh-i sulṭān-ı ʿışḳuz **biz**
Ne mümkindür bize ṣatmaḳ Faṣīḥā āsumān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 9). [biz,]*

10. Ġulām-ı kem-terīn-i dergeh-i sulṭān-ı ʿışḳuz biz
Ne mümkindür **bize** ṣatmaḳ Faṣīḥā āsumān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 10). [bize,]*

11. Biz ḫuşk-sāl-i miḥnet ü ġam mübtelāsıyuz
Virdük behāya ḫırmen-i ẕevḳ ü neşāṭı hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 5). [biz,]*

12. Olsaḳ ʿaceb mi şevḳ ile **biz** de külāh dost
Olmamış o şems-i kec-külehüm tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [biz,]*

13. Aʿdā Faṣīḥ güft ü şinīd-i nifāḳ ile
Geh düşmen eylemekde **bize** yārı gāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [bize, -e]*

14. Hep gerdiş-i ḫilāfıdur erbāb-ı dānişüñ
Olmaz **bizümle** ol felek-i kīne-ḫvāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 8). [bizümle, -üm, -le]*

15. İtmekde **bizi** cāẕibe-i ḥüsn ile teshīr
Bī-silsile bend olmada mecnūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 7). [bizi, -i]*

16. Düşnām-ı dil-rübā **bizi** şād eylemez mi hiç
Erbāb-ı ʿışḳı ḫayr ile yād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [bizi, -i]*

17. Elbette hep murād-ı ḫilāf üzre devr ider
Çarḫ-ı felek **bizümle** inād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [bizümle, -üm, -le]*

18. Göñülden bir peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
Bizüm de iy ṣabā kūyında yāruñ āşināmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [bizüm, -üm]*

19. Sitemle ḫāṭıra senden ferāġ gelmez hiç
Cefālaruñ **bize** iy bī-vefā ṣafā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [bize, -e]*

20. Cefāyı her ne ṭarīḳ ile itse teslīmüz
Bizi ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [bizi, -i]*

21. Bizümle ʿahd-i vifāḳ itmede tereddüd ider
Cihānı kendü gibi yoḫsa bī-vefā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 3). [bizümle, -üm, -le]*

22. Ḫalāṣ-ı ceyb ü dāmen eylerüz ser-pençe-i ġamdan
Senüñle **biz** Faṣīḥā böyle ʿuryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 10). [biz,]*

23. Hemīşe Ḳays-veş kūh-ilticā vādī-nişīnüz **biz**
Fenā şehrinde hiç bir ḫāne-i ābādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 7). [biz,]*

24. Bu bezmüñ şemʿine pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz
Bizüm bülbül gibi bu bāġda feryādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [bizüm, -üm]*

25. Faṣīḥā cān u dilden sālik-i rāh-ı ḫarābātuz
Bizüm pīr-i muġāndan ġayrıdan irşādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [bizüm, -üm]*

26. Bizden dīrīġ cürʿa-feşānī-i luṭf ider
Aġyār ile o şūḫ şarābı içer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 7). [bizden, -den]*

27. Hele **biz** ḫayli demdür ḳaṭʿ-ı ümmīd eyledük şimdi
ʿAceb nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [biz,]*

28. Nedür bu şīftegī sen de **bizden** itme nihān
Kimüñ esīrisüñ iy dil maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [bizden, -den]*

29. Bizden dirīġ itme gehī bir nigāhuñı
Senden hemīşe iki gözüm maṭlabum budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 3). [bizden, -den]*

30. Geh dilde gāh sīnede geh dīdede görin
Sensüz görinmesün **bize** bu cilve-gāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 4). [bize, -e]*

31. Daʿvā-yı sūz-ı ʿāşıḳı pervāne eylesün
Yoḳdur **bizüm** Faṣīḥ fetīl ü ḫamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 10). [bizüm, -üm]*

32. Biz her zemānda şīfte-i ḥāl-i maḥabbetüz
Mevḳūf-ı nev-bahār degüldür cünūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 3). [biz,]*

33. Dilde her dem kākül ü ruḫsārıdur endīşemüz
Sünbül ü gülden **bizüm** ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 2). [bizüm, -üm]*

34. Dilde her dem fikr-i laʿl-i nābıdur endīşemüz
Bir zemān meyden **bizüm** ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 2). [bizüm, -üm]*

35. Āhū-yı merdüm-şikār-ı çeşm-i yār ola meger
İʿtibār itmez **bizüm** her ṣayda ṣîr-i bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 4). [bizüm, -üm]*

36. Tişe-i Ferhād aḳıtmış Bīsütūnda cūy-ı şīr
Cūy-bār-ı ḫūn revān eyler **bizüm** ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 6). [bizüm, -üm]*

37. Biz ol diyār-ı şevḳde perverde olmışuz
Çün bāde neşve-mend ola kim içse ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 3). [biz,]*

38. Biz kim keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz nʾola
Aşıla ṭāḳ-ı ʿarş-ı berīne ḳırābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 7). [biz,]*

39. İy rūzgār eyleme pejmürde ġonçemüz
Biz de yed-i nevāzişe ṣāyeste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 8). [biz,]*

40. Ṭavḳ-ber-gerden ü dāmen-be-kef-i teslīmüz
Bize endīşe-i dāmān u ġam-ı ceyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 8). [bize, -e]*

41. Pervāne gibi eylemezüz vazʿ-ı bī-edeb
Biz ʿarż-ı sūzişe ṭaleb-i ruḫṣat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 6). [biz,]*

42. Girdi miyāna çoḳ suḫan-ı serd-i nīk ü bed
Bilmem senüñle **biz** niçe germ ülfet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 4). [biz,]*

43. Her neyse rūzi rūz-ı ezel ḳāniʿüz göñül
Biz ḥaṣr-ı maṭlab eylemeden ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 10). [biz,]*

44. Gelmez mi görmezüz o perī bezm-i ʿişrete
Yoḳsa Faṣīḥ **biz** mi ʿacep ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 12). [biz,]*

45. Biz o mürtāz-ı Mesīḥā reşk-i deyr-i miḥnetüz
Cism-i lāġar oldı tār-ı sūzen-i tecrīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 5). [biz,]*

46. Ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem ile iştiḫārumuz
İtdi nizār ü zerd **bizi** çün meh-i hilāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 5). [bizi, -i]*

47. Biz ki keştī-i tevekkül-seyrüz itme imtinān
Ḳāniʿüz iy şurṭa-i bād-ı selāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 7). [biz,]*

48. Biz pādişāh-ı bī-ḥaşemüz kūsı nʾeylerüz
Bīhūde ḳayd-ı devlet-i Kāvūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 1). [biz,]*

49. Biz kim Hümā-yı evc-i güzīn-i ferāġatüz
Rengīn-nümā-yı ḫilʿat-i Tāvūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 3). [biz,]*

50. Biz pā vü ten bürehne-i ʿışḳuz hele Faṣīḥ
Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen ü pā-būsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 9). [biz,]*

51. Vālih itmiş ser-i kūyuñda temāşā-yı viṣāl
Biz ferāmūş-ı der-i cennet ü ḫūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 4). [biz,]*

52. Zāhidā vaṣf-ı reh-i ʿaḳlı dırāz eylemegil
Biz o rehden ṭaraf-ı ʿışḳa mürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 6). [biz,]*

53. Biz ḫāṣṣa-i şādī gibi gevherde nihānuz
Mānend-i girānī-i behā zerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 1). [biz,]*

54. Bir cām-ı şabūḥı ile bulmaḳ bizi mümkin
Biz nişān-ı dūşīne gibi serde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 4). [biz,]*

55. Yār aġyārıyla dil bārıyla **biz** ḳalduk Faṣīḥ
Kūşe-i tārīk-i derd ü ġusṣadā bī-yār u kes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 9). [biz,]*

56. Biz derdī-i ḫumārını çekdük hele Faṣīḥ
Cām-ı meyüñ ṣafāsını ancaḳ Cem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 9). [biz,]*

57. Faṣīḥā bu ḫaberden ġāfilüz **biz** ol perī-rūdan
Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl aġyāra nihān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 13). [biz,]*

58. Felek o mertebe itdi **bizi** zebūn ki Faṣīḥā
Zebānda şekve-i baḫt-ı siyāha miknetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 9). [bizi, -i]*

59. İdersüñ būy-ı zülf-i yārı **bizden** iy ṣabā imsāk
Dil-i āṣüftenüñ ḥāli nedür bāri ḫaber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 7). [bizden, -den]*

60. Bu cūş-ı eşki ki **biz** dīde-i pür-ābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 2). [biz,]*

61. Faṣīḥ gevher-i dāniş mi ẓann ider **bizde**
Nedür bu mertebe cevri sipihr-i ġaddāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 11). [bizde, -de]*

62. Biz anı şāne dek eyler idük ḳıyās ammā
Meger bu fitneye bādī ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 3). [biz,]*

63. Bu maʿrifet **bize** hep baḫşiş-i Ḫudāyīdür
Dehānı büse-ḫur-ı dest ü dāmen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 9). [bize, -e]*

64. Varup raḳīb ile peymāne-nūş-ı ʿahd olduñ
Şikeste eyledüñ āḫır **bizümle** peymānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 8). [bizümle, -üm, -le]*

65. Bu ḫ∨ānçe-i fenādā meh-i nev serde gerek
Bir nān-pāreyi **bize** çoḳ görme iy felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 2). [bize, -e]*

66. Teşrifüñe **biz** cān ile dil-teşneyüz ammā
Sen varduñ o ġaddār-ı dil-āzāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 5). [biz,]*

67. İy ḥüsn ü müsellem-meniş-i ʿişvede mümtāz
Raġmen **bize** vażʿ-ı bed-i aġyāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 4). [bize, -e]*

68. Zümre-i ʿuşşāḳdan ʿadd itmesünler kim **bizüm**
Dest-i ġamdan ceybümüz dāmānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 5). [bizüm, -üm]*

69. Kimüñle ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ iy māh-ı ṭābānum
Seni **biz** görmedük ḳaç gündür iy mihr-i dıraḫşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 2). [biz,]*

70. Yārı her dem çeker āġūşına aġyār dirīġ
Biz hemān bīhüde bār-ı ġam-ı ġayret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 8). [biz,]*

71. Ṣūfiyā seyr-i cemāliyle **bizi** irşād it
Tā-be-key ṣavmaʿada çille-i ḥasret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 5). [bizi, -i]*

72. Bu pir-ī mey-gede ol şeyh-i ḫān-ḳāh diyüp
Faṣīḥ **biz** ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 6). [biz,]*

73. Berg ü bārından **biz** el çekdük bu fānī gülşenüñ
Mīve-i maḳṣūd ister olsun ister olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 3). [biz,]*

74. Ṣād it **bizi** ṣun ḳabża-i şemşīrüñe destüñ
Luṭf eyle elüñ gāhī de iḥsāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 7). [bizi, -i]*

75. Yād ider mi o ġonçe-fem **bizi** hiç
Sen ṣabā bezm-i yāra maḥremsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 3). [bizi, -i]*

76. Nedür Faṣīḥ bu deñlü ʿadāvete bāʿiş
O tünd-ḫū **bize** hiç bilmezüz neden düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 10). [bize, -e]*

77. Her ne deñlü itseñ irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn
Senden iy meh-rū **bize** mihr ü maḥabbetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 4). [bize, -e]*

78. Dirīġ itme ġubār-ı āsitānın iy ṣabā **bizden**
Ne var olsaḳ ḳarīrüʾl-ʿayn ol kuḥl-i saʿādetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 3). [bizden, -den]*

79. Ṣabā ne var **bizi** gel bir ḫaberle dil-şād it
Zemānlar oldı ki dūr olmışam diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 3). [bizi, -i]*

80. Biz ḳatʿ-ı naẓar eylemişüz maṭlabumuzdan
Baḫt ister ise ṣubḥ-ı ḳıyāmetde göz açsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 6). [biz,]*

81. İy ṣūfī suʾāl eyleme hiç meẕhebümüzden
Meyḫāneye gel dönme **bizüm** meşrebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 2). [bizüm, -üm]*

82. İtmedüñ gitdi **bize** bir kerre tevcīh-i nigāh
Āh kāfir bu teġāfül tā-be-key ʿuşşāḳa āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 1). [bize, -e]*

83. Dili ġāyet perīşān-ḥāl dirler zülf-i dil-berde
Varursañ ḫāṭırın **bizden** ṣabā luṭf it suʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 8). [bizden, -den]*

84. Olmaḳda şemʿ-i meclis-i aġyār yār ise
Biz ḫaste-ḥāl-i tīre-şeb-i firḳatüz göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 7). [biz,]*

85. Suʾāl it ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı sāḳī laʿl-i nābuñla
Şifā-sāz ol **bizi** yād eyle bir ḳaṭre şarābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 2). [bizi, -i]*

86. Bizi vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla helāk itme
Şifā-baḫş ol dil-i bīmāra şāfī bir cevābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 7). [bizi, -i]*

87. Bozduḳ **biz** āşinālıġı ol bī-vefā ile
Olsun gerekse yād gerek āşināyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 1). [biz,]*

88. Bī-gāh ü geh Faṣīḥ suʾāl eyleme dili
Bozduḳ **biz** āşinālıġı ol bī-vefāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 10). [biz,]*

89. Ol yār derd-i mey gibi ṭard eyledi **bizi**
Cām-ı şarāb-ı ʿişreti çeksün ṣafāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 5). [bizi, -i]*

90. Biz de Faṣīḥ hem-dem olurduḳ o şāh ile
Mānīʿ eger ki ḫırḳa-i peşmīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 9). [biz,]*

91. Faṣīḥ **biz** de ġam-ı ebruvān-ı yārı çekerdük
Eger ki ḳuvvet-i bāzū-yı Zāl ü Sāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 11). [biz,]*

92. Hezār şevḳ ile peyk-i ṣabāya ḳarşu varurduḳ
Bizüm bu ṭarf-ı çemenden gelür peyāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 10). [bizüm, -üm]*

93. Bülbül-i dīrīnesiyüz **biz** de bu bāġuñ ṣabā
Degmemek inṣāf mı kām-ı dile būy-ı güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 3). [biz,]*

94. Pey-der-pey iy göñül ne idi ol mehüñ **bize**
Cevr ü cefāları gehi mihr ü vefāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 5). [bize, -e]*

95. Ṭarḥ eyledüñ kenāra **bizi** iy muḥīt-i ʿışḳ
Redd eyledüñ dirīġ ḳadīm āşināları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 3). [bizi, -i]*

96. Serd-veş aġyārı gördükçe tevaḳḳuf eyledüñ
Rast geldükçe **bize** reftāra geldüñ şu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 4). [bize, -e]*

97. Ġayra vefāyı itdi füzūn cevr içün baña
Yāruñ Faṣīḥ ḳaṣdı **bizi** imtiḥān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 10). [bizi, -i]*

98. Gider mi ḫalḳa-i āġūşa yār gelmez mi
Bizüm de dāmumuza bir şikār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 2). [bizüm, -üm]*

99. Yiter uzatma sözi nāṣıḥā ḫamūş ḫamūş
Kelāmuñ itdi **bizi** bī-dimāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 8). [bizi, -i]*

100. Cemālüñ āyinesin vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ
Bizüm de ḥişşemüze bir neẕāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 6). [bizüm, -üm]*

101. Faṣīḥ o büʾl-ʿaceb-i şāh-bāz-ı ʿışḳuz **biz**
Ki eyledüñ ser-i Mecnūnda āşiyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 9). [biz,]*

102. Bizi tenhā ḳoyup vīrāne-i tārīk-i hicrānda
Niçe demler durur kim ol perī gözden nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 3). [bizi, -i]*

103. Dün aġyār ile gördükde teġāfül eyledi **bizden**
Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 3). [bizden, -den]*

104. Evżāʿ-ı bed-nümāyī-i baḫt-ı sitīze dost
Bīgāne eyledi **bize** hep āşināmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 4). [bize, -e]*

105. Faṣl-ı gül germ-rev-i cānib-i bāġ itdi **bizi**
Nāza başdan yine muḥtāc-ı ayāġ itdi **bizi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 1). [bizi, -i]*

106. Faṣl-ı gül germ-rev-i cānib-i bāġ itdi **bizi**
Nāza başdan yine muḥtāc-ı ayāġ itdi **bizi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 2). [bizi, -i]*

107. Sāḳi cūyende-i āb-ı keremüz luṭfuñdan
Gerd-i ġam bād-ı elem ḫuşk-dimāġ itdi **bizi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 4). [bizi, -i]*

108. Yārsuz seyr-i gül ü lāle-i bāġ u gülşen
Dili pür-āteş idüp dāġ-be-dāġ itdi **bizi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 6). [bizi, -i]*

109. Ḳays-veş ḥāşılı güm-kerde sürāġ itdi **bizi**
Ṭaleb-i maḥmil-i Leylā-yı temennā-yı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 8). [bizi, -i]*

110. Ser-i şūrīdeme bir dāġ-ı ferāġat yaḳdı
Himmet-i pīr-i ġam-ı ʿışḳ çerāġ itdi **bizi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 10). [bizi, -i]*

111. İy Faṣīḥ āẕim-i şeh-rāh-ı ferāġ itdi **bizi**
ʿĀḳıbet vaż̇ʿ-ı şütür-gürbe-i bī-mevḳiʿ-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 12). [bizi, -i]*

112. Göñül endīşeden hālī degül göz giryeden mālī
Bize terk itdürür bu ḥāller cānı degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 2). [bize, -e]*

113. Biz māʿide-ḫ∨ārān-ı simāṭ-ı fuḳarāyuz
Biz muġtenim-i niʿmet-i bī-ḥadd-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 1). [biz,]*

114. Biz māʿide-ḫ∨ārān-ı simāṭ-ı fuḳarāyuz
Biz muġtenim-i niʿmet-i bī-ḥadd-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 2). [biz,]*

115. Terk eylemişüz tācı küleh-ber-ser-i ʿışḳuz
Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 4). [biz,]*

116. Biz nʿeyleyelüm mihrini bu çarḫ-ı deninüñ
Meʿlūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 5). [biz,]*

117. Yoḳdur dilimüzde e̲ser-i naḫvet-i ṭāvus
Biz ʿālem-i bālā-yı tevāżuʿda hümāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 8). [biz,]*

118. Ḫarmen-gede-i düşmene **biz** berḳ-ı ḥaṣal-sūz
Gülşen-geh-i aḥbāba velī bād-ı ṣabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 9). [biz,]*

119. Her derde devā-sāz ḥakīm-i ezelīdür
Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 14). [biz,]*

120. Biz durġurıruz ister isek āb-ı revānı
Kim Ḥāfıẓ-ı cārī-i ḫoş-āyende-nevāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 15). [biz,]*

121. Biz ḳondurıruz sāzımuza murġ-ı hevāyı
Teʿs̱īr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 17). [biz,]*

122. Bu girye nedür dirseñ eger gözleriñüzde
Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 20). [biz,]*

123. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın
Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 28). [biz,]*

124. Feyż olsa Faṣīḥā nʿola naẓm-ı terimüzde
Biz peyrevī-i Fāʿiżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 30). [biz,]*

125. Mātem niçe mātem ki bu eflāk dimekde
Āh itmedeyüz **biz** daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 32). [biz,]*

126. Bu ḥāli suʿāl eyler iseñ **biz** daḫı bunda
Lā-yüsʿel ile ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 37). [biz,]*

127. Teslīm ü rızādur bize her ḥālde lāzım
Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 40). [biz,]*

128. Biz mā’ide-ḫ∨ārān-ı simāṭ-ı fuḳarāyuz
Biz muġtenim-i niʻmet-i bī-ḥadd-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 1). [biz,]*

129. Biz n’eyleyelüm mihrini bu çarḫ-ı denīnüñ
Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʻabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 5). [biz,]*

130. Biz n’eyleyelüm mihrini bu çarḫ-ı denīnüñ
Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ‘abāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 6). [biz,]*

131. Biz ‘ālem-i bālā-yı tevāżu‘da hümāyuz
Ḫarmen-gede-i düşmene biz berḳ-ı ḥaṣal-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 9). [biz,]*

132. Biz ‘ālem-i bālā-yı tevāżu‘da hümāyuz
Ḫarmen-gede-i düşmene **biz** berḳ-ı ḥaṣal-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 10). [biz,]*

133. Biz durġurıruz ister isek āb-ı revānı
Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 15). [biz,]*

134. Biz durġurıruz ister isek āb-ı revānı
Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 16). [biz,]*

135. Kim ḥāfıẓ-ı cārī-i ḫoş-āyende nevāyuz
Biz ḳondurıruz sāzımuza murġ-ı hevāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 18). [biz,]*

136. Te’s̲īr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz
Bu girye nedür dirseñ eger gözleriñüzde **Biz** dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 20). [biz,]*

137. Bu mātem içün itdi siyeh Ka‘be libāsın **Biz** de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
Feyż olsa Faṣīḥā n’ola naẓm-ı terimüzde **Biz** peyrevī-i Fā’iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [biz,]*

138. Bu mātem içün itdi siyeh Ka‘be libāsın **Biz** de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
Feyż olsa Faṣīḥā n’ola naẓm-ı terimüzde **Biz** peyrevī-i Fā’iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 30). [biz,]*

139. Bu ḥāli su’āl eyler iseñ **biz** daḫı bunda
Lā-yüs’el ile ‘aklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 39). [biz,]*

140. Teslīm ü rızādur bize her ḥālde lāzım
Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 42). [biz,]*

141. Teslīm ü rızādur **bize** her ḥālde lāzım
Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 39). [bize, -e]*

142. Teslīm ü rızādur **bize** her ḥālde lāzım
Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [bize, -e]*

143. O ḫaste-ḥāl-i maḥabbet **bizüz** ki derdümüze
ʿİlāca çāre mi imkān mı var müdāvāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 1). [bizüz, -üz]*

144. Bülbül-veş olup gül gibi dil-ḫūn-ı maḥabbet
İcrā idelüm **biz** daḫı ḳānūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 8, Mısra 2). [biz,]*

145. Çeşmüñ ki oldı sāḳī-i peymānemüz **bizüm**
Maḫmūr olur mı hiç dil-i mestānemüz **bizüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 47, Mısra 1). [bizüm, -üm]*

146. Çeşmüñ ki oldı sāḳī-i peymānemüz **bizüm**
Maḫmūr olur mı hiç dil-i mestānemüz **bizüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 47, Mısra 2). [bizüm, -üm]*

147. Üç çifte ḳayıḳla çekilüp seyr-i Ḥişāra
Çekdük hele **biz** de o perī-rūyı kenāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 65, Mısra 2). [biz,]*

148. İtdi **bizi** fāriġ-ı kem ü keyf
Ḳaṭ ʿitdi nizā-ı ʿömri çün seyf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 13). [bizi, -i]*

149. Nīm-cānuz ne nāme vü ne peyām
Bizi itdi temām hicr temām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 4). [bizi, -i]*

150. Zāhirde bize eyleme izḫār-ı ṣadāḳat
Aġyāra olan luṭfuñı tenhā bilürüz **biz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 24, Mısra 2). [biz,]*

151. Biz sūḫtelük fennini aʿlā bilürüz pek
Kim medrese-i ʿışḳ u maḥabbetde çoḳ olduḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 1). [biz,]*

152. İy ṣabā kūy-ı yāra uġrarsañ
İtme **bizden** dirīġ ḫāk-i rehin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 47, Mısra 2). [bizden, -den]*

153. Biz nʾeyleyelüm aṭlasını gerdūnuñ
Kim āl-i abā muḥibbi bir dervīşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 3). [biz,]*

154. Bīmār-ı dil-i derd-i derūn olduḳ **biz**
Gitdükçe ġam-ı ʿışḳa zebūn olduḳ **biz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 1). [biz,]*

155. Bīmār-ı dil-i derd-i derūn olduḳ **biz**
Gitdükçe ġam-ı ʿışḳa zebūn olduḳ **biz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 2). [biz,]*

156. Evvel oḳınan şimdi bizüz defterde
Ser-ḫalḳa-i erbāb-ı cünūn olduḳ **biz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 4). [biz,]*

157. Evvel oḳınan şimdi **bizüz** defterde
Ser-ḫalḳa-i erbāb-ı cünūn olduḳ biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 3). [bizüz, -üz]*

158. Biz ehl-i hevā-yı ʿışḳdan maḥsūbuz
Ālüfte-i mey u şīfte-i maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 1). [biz,]*

159. Biz kim ser-i şūrīde-hevā maġlūbuz
Cürm ü güneh-ālūde mey ü maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 1). [biz,]*

160. Biz cānı esīr-i ḫūrd u ḫ∨āb eylemezüz
Meyl-i ter ü ḫuşk u nān u āb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 1). [biz,]*

161. Tā ḫūn-ı dil ü laḫt-ı ciger bāḳīdür
Biz ārzū-yı mey ü kebāb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 4). [biz,]*

162. Biz itmezüz iltifāt ehl-i cāha
Çeşm-i emele kuḥl-i teġāfül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 3). [biz,]*

163. Uymaz bizüm aḥvālümüz ehl-i hevese
Biz sīnemüze dāġ-ı taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 4). [biz,]*

164. Uymaz **bizüm** aḥvālümüz ehl-i hevese
Biz sīnemüze dāġ-ı taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 3). [bizüm, -üm]*

165. Mecnūna naẓar kūh dirüz bir kāha
Ferhāda baḳınca kūha **biz** kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 4). [biz,]*

166. Ṣubḥ-ı emelüm hem-nefes-i şām itdüñ
Ol şāha **bizi** ḫilāf-ı iʿlām itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 73, Mısra 2). [bizi, -i]*

167. Luṭfıyla olur saḫt olan cānlar **bizüm**
Tedrīc ile hem-seng-i beyābānlar **bizüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 1). [bizüm, -üm]*

168. Luṭfıyla olur saḫt olan cānlar **bizüm**
Tedrīc ile hem-seng-i beyābānlar **bizüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 2). [bizüm, -üm]*

169. Ammā ki ser-i saḫt-kemān-ı ʿışḳı
İtmez niçe bāzū-yı Nerīmānlar **bizüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 4). [bizüm, -üm]*

170. Bī-hamdiʾllāh olup iḳlīm-i naẓma Ḫusrev-i s̲ānī
Faṣīḥā himmet itdük **biz** daḫı tertīb-i dīvāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 4). [biz,]*

171. Ne çāre eyledi cāyın felek ḫāk-i fenā şimdi
Bize ṣubḥ u mesā lāzım olan ḫayr-duʿā şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 60). [bize, -e]*

bī-zahmet-i pā: *Ayaklar zahmet çekmeksizin.*

1. Bī-zaḥmet-i pā ṭayy-ı menāzil olmaz
Bī-çille-i ṣaḫt sehm nişānın bulmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 4). [bī-zaḥmet-i pā,]*

bize: *"Biz" zamirinin yönelme eki almış şekli.*

1. Luṭf eylegil fütāde-i rāh-ı ġamuz **bize**
İy sāḳī dest-gīr olur bir ayāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 7). [bize,]*

2. Ḳadīmī bir biriyle ʿahd ü peymān eylemişlerdür
Bize ḫalḳ-ı zemāne cümleten maʿhūd düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [bize,]*

3. Kebāb itmişdi nār-ı intiẓār iy bād luṭf itdüñ
Bize olduñ ḳudūm-ı yār-ı zī-şāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [bize,]*

4. Zāhirde **bize** eyleme izḫār-ı ṣadāḳat
Aġyāra olan luṭfuñı tenhā bilürüz biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 24, Mısra 1). [bize,]*

5. Yıḳılmazdı kühen-saḳfı ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ
   Ne var iy sāḳī bir kerre **bize** teklīf-i cām itsen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 34, Mısra 2). [bize,]*

bī-zebān-ı şerm: *Utangaçlığın sessizliği.*

1. Bilmez nesīm rāh-ı nihān-ı ḥarīmümüz
   Hep **bī-zebān-ı şerm** ü ḥayādur nedīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 2). [bī-zebān-ı şerm,]*

bol-: *Olmak, mevcut olmak, var olmak.*

1. Nūş-ı cān **bolġay** ayā muġbeççe-i ġonçe-dehen
   Mey gibi sanga ḥelāl eylediler ḳan-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 7). [bolġay, -ġay]*

bol-: *Bulunmama, olmamak.*

1. Bolmaz iy bād-ı ṣabā berg-i ḥazān-teg saña bār
   Der-i cānānga yitür bu ten-i bī-cān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 5). [bolmaz, -maz]*

böl: *Bölünmüş, ayrılmış.*

1. Dūş-ı cānānede ol iki **bölünmiş** gīsū
   Eylemiş ʿaḳlını çoḳ mūy-şikāfın ṣad çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 10). [bölünmiş, -ün, -miş]*

böyle: *"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.*

1. Tā **böyle** tīre olmaz idi rūzumuz Faṣīḥ
   Ḫ∨āb olsa çeşm baḫt-ı siyeh-kārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [böyle,]*

2. Esbāb-ı ḥüsnüñ ola füzūn iy sitem-pesend
   Luṭf it Faṣīḥa **böyle** cefāya nedür sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 10). [böyle,]*

3. Dimāġ-ı ḫ∨āhişe degmez mi hiç şemīm-i murād
   Hemīşe **böyle** ḳalur mı zükām-ı nā-kāmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 3). [böyle,]*

4. Ol pādişāh-ı ḥüsnüñ ʿaceb türktāzı var
   Böyle giderse memleket-i dil ḫarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 4). [böyle,]*

5. Olmaz hemīşe **böyle** muḫālif hevā Faṣīḥ
İltür kenāra zevraḳumuz rūzgār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [böyle,]*

6. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken olmış niçe dil mübtelā
Böyle ḳalursa o meh-talʿat belā-yı şehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [böyle,]*

7. Böyledür tā ezelī kısmet-i Feyyāż-ı ḳadīm
Telḫ-kām olmayana şehd ü şeker virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 5). [böyledür, -dür]*

8. Geçsün mi **böyle** ḥayreṭ ile rūzgār-ı ʿömr
Olsun mı pejmürīde-i ġaflet bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [böyle,]*

9. Meyl itmesün mi saña Faṣīḥā o naḫl-i nāz
Geçsün mi **böyle** miḥnet ile rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [böyle,]*

10. Ḫalāṣ-ı ceyb ü dāmen eylerüz ser-pençe-i ġamdan
Senüñle biz Faṣīḥā **böyle** ʿuryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 10). [böyle,]*

11. Faṣīḥā **böyle** seng-endāz-ı cevr olursa cānāne
Budur ḫavfüm ki murġ-ı cānı terk-i āşiyān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [böyle,]*

12. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister
Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ **böyle** Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [böyle,]*

13. Her zemānlar ser-nihād-ı bālīş-i iʿzāzdur
Böyle pür-ḫāb eyleyen çeşm-i siyāhuñ nāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 2). [böyle,]*

14. Faṣīḥā çünki kāfir **böyle** düşnām itmedür kāruñ
Elüñden rūz-ı maḥşer dest-der-dāmān-ı ʿİsādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 9). [böyle,]*

15. Ḫandān ide erbābını ġam **böyle** gerekdür
Şādān ide aṣḥābın elem **böyle** gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 1). [böyle,]*

16. Ḫandān ide erbābını ġam **böyle** gerekdür
Şādān ide aṣḥābın elem **böyle** gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 2). [böyle,]*

17. Bī-ṣavt u ḥurūf eyleye maʿṣūḳına teʾs̲īr
İy bülbül-i şūrīde naġam **böyle** gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 4). [böyle,]*

18. Bir şübhe ḳalur mı hele tevhīd-i Ḫudāda
Baḳ ʿāleme gör keyf ile kem **böyle** gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 6). [böyle,]*

19. Baḳ mertebesin Leylī ile Ḳays-ı żaʿīfün
Ol nāziş ise ʿarż-ı himem **böyle** gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 8). [böyle,]*

20. Bir laḥẓada taḥrīr eyle biñ ṣūret-i maʿnā
Endīşe Faṣīḥ öyle ḳalem **böyle** gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 10). [böyle,]*

21. Böyle pākīze bedīhī naẓm-ı ġarrāya Faṣīḥ
Cümle ṭāḳrīżāt-ı erbāb-ı ġaraż bīhūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 9). [böyle,]*

22. Ḳalmaz Faṣīḥ ġam yime **böyle** bu rūzgār
Bir gün der-i ümīde açar bād-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 9). [böyle,]*

23. Saña maḥṣūṣdur bu lehce Faṣīḥ
Her kişi **böyle** pāk-gū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 10). [böyle,]*

24. Dimiş Faṣīḥi bezmde hiç añmaz olduḳ yār
Beni ṣanurdum o hercāyi **böyle** yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 10). [böyle,]*

25. Aḥsente ūstādī-i ṭabʿ-ı naẓīfüñe
Herkes Faṣīḥ ṭarḥ idemez **böyle** şiʿr-i pāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 10). [böyle,]*

26. Böyle nāḳış reh-i ḥayretde göñül ḳalmayalum
Ṣaʿy ile vāṣıl olup merd-i dil-i kāmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 7). [böyle,]*

27. Rāh-ı derüñde **böyle** ġubār olmama sebeb
Müştāḳ-ı būs-ı kūşe-i dāmānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 7). [böyle,]*

28. Böyle nev-bāve-i suḫan bitmek
Bāġ-ı ṭabʿ-ı Faṣīḥ'adur maḥṣūṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 10). [böyle,]*

29. Ġarrālanup sipihre hele sīne germesün
Tā **böyle** iʿtimādı ḳosun rūzgāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 4). [böyle,]*

30. Çoḳ **böyle** şīve ṣatmasañ iy ḫ∨āce-i cemāl
Bilseñ ʿayār-ı gevher-i pāk maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 5). [böyle,]*

31. Böyle ṭaʿn itmez idüñ bīhūde erbāb-ı dile
Bilseñ iy zāhid eger derd-i maḥabbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 3). [böyle,]*

32. İy Faṣīḥ az dinür ḥāṣılı sencīde suḫan
Böyle pākīze ġazel ṣanma ki her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 8). [böyle,]*

33. Girmiş bu gice dāʾire-i zikre ol perī
Böyle ḳalursa āfet-i devr-i zemān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 10). [böyle,]*

34. Nev-ṭulūʿ-ı nāz iken meşḫūr-ı āfāk olmada
Böyle ḳalursa mihr-i ḥüsn ʿālem-gīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 4). [böyle,]*

35. Çeşm-i merdüm görmemişdür **böyle** vaḥşet iy Faṣīḥ
Ol perī ẓann itmezem efsūn il tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 9). [böyle,]*

36. Olmazdı **böyle** leb-be-leb-i ehl-i rāz ney
İtseydi sūz-ı dilden eger iḫtirāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 1). [böyle,]*

37. Ḳalur mı ġonçe-i ümmīd **böyle** ser-beste
Nesīm-i dil-keş-i faṣl-ı bahār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 7). [böyle,]*

38. Eyler ġarīḳ-ı ḫūn-ı ciger dem-be-dem beni
Bir dāġ-ı serde **böyle** terāviş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 6). [böyle,]*

39. Zeyn itdi cismi dāġ ile ol ḥadde kim Faṣīḥ
Hengām-ı gülde **böyle** nümāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 10). [böyle,]*

40. Sen iy āyīne niçe ḥüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
Bir āḫır dil-rübāda **böyle** ḥüsn ü ānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 6). [böyle,]*

41. Faṣīḥā bende itdi **böyle** bir dergāh-ı ʿālīye
Bi-ḥamdi'llāh seni elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 35). [böyle,]*

42. Ne āb-ı ṣāf ẓannum **böyledür** görseydi bir kerre
Sikender eylemezdi cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 7). [böyledür, -dür]*

böyle bir: *Bu tarzda, bu şekilde.*

1. Böyle bir ġamzesi ġammāzuñ olursa ne ʿaceb
Niçe biñ ʿāşıḳ-ı şeydā reh-i ʿışḳında fidā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [böyle bir,]*

2. İy bād-ı ṣubḥ kāküline itmeseñ güẕār
Olmazdı **böyle bir** şīfte-ḥāl-i dil-figār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 2). [böyle bir,]*

böyle kalursa: *Bu şekilde devam ederse.*

1. Nev-ṭulūʿ-ı nāz iken meşḫūr-ı āfāk olmada
Böyle ḳalursa mihr-i ḥüsn ʿālem-gīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 4). [böyle ḳalursa,]*

boz: *Bozguna uğratmak.*

1. Bozdı bāzār-ı niyāzı ḫaṭ gelüp
Ḫoş-ḳumāş-ı nāza ḳalmadı revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 3). [bozdı, -dı]*

2. O istiġnā-fürūşum cins-i vaşlın rāygān eyler
Bozar bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin ḫaṭ gelüp bir gün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [bozar, -ar]*

boz: *Bozmamak, kararlı olmak.*

1. Şebātın **bozmayup** artar sükūnı pür-mey olduḳca
Gerekdür bāde-ḥ∨ār olanlara olmaḳ sebū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 3). [bozmayup, -ma, -yup]*

boz: *Bozmak II değiştirmek.*

1. Bir ḳaç gün içre bād-ı ḫazān şevḳlerin **bozar**
Feryād-ı bülbülān ḳurı bir müddeʿā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 5). [bozar, -ar]*

boz: *Bozulmak. II tadının değişmesi.*

1. Neşvesin idrākden ḳalduḳ meger kim iy Faṣīḥ
   Rūzgār ile **bozulmışdur** ḫum-ı dehrüñ müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 10). [bozulmışdur, -ul, -mış, -dur]*

boz: *İyi ve düzenli bir duruma son vermek, değiştirip kötüleştirmek, ifsat etmek, ihlâl etmek.*

1. Görince bendesini ḫayli münfaʿil oldı
   ʿAdū o şāh ile **bozmış** gibi miyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 6). [bozmış, -mış]*

boz: *Bozulmak, dağılmak, güzelliğini yitirmek.*

1. Hevā-yı germi-i mihrüñ ile mizāc **bozuldı**
   Miyāne-i ten ü ṣıḥḥatle imtizāc **bozuldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 2). [bozuldı, -ul, -dı]*

bozul: *Bir şeye kızmak, içerlemek.*

1. Bozulma bu felegüñ nā-dürüst vażʿına ḳaṭʿā
   Bu ʿarṣada niçe ṣāḥib-serīr ü tāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 5). [bozulma, -ma]*

bozul: *Bozulmak, dağılmak, güzelliğini yitirmek.*

1. Baḳınca nabżuma derdüm eger çi bildi ṭabībüm
   Marīż-ı ʿışḳa didükde nedür ʿilāc **bozuldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 4). [bozuldı, -dı]*

2. Bozulma bu felegüñ nā-dürüst vażʿına ḳaṭʿā
   Bu ʿarṣada niçe ṣāḥib-serīr ü tāc **bozuldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 6). [bozuldı, -dı]*

3. Hünerde cārī olan naḳd-i ibtihāc **bozuldı**
   Henüz ehl-i dilüñ nīm-ḥabbe raġbeti yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 8). [bozuldı, -dı]*

4. Bu çār-sūda metāʿ-ı maʿārif ile Faṣīḥā
   Olan muʿāmele-i ülfet-i revāc **bozuldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 10). [bozuldı, -dı]*

bu-: *Bu, işaret sıfatı.*

1. Bu deñlü yaḳma dil-i zārı nār-ı hicrāna
Ṣaḳın cihānı yaḳar **bunda** āh-ı ḥasret olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [bunda, -(n)da]*

bu: *Yerde, zamanda ve söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz.*

1. Bu dem ki dest-i nesīm-i ṣabā idüp taḥrīk
Düşer feża-yı gülistāna āl berg-i nihāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 5). [bu,]*

bu: *Bu, işaret zamiri.*

1. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
Yiter **bu** ‘ālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [bu,]*

bu: *İşaret sıfatı.*

1. Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin ‘ibāda pīş-resīd
Ümīd odur k’ide **bu** ‘arż-ı ḥāl-i iḫlāṣum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 60). [bu,]*

2. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
Yiter **bu** ‘ālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 12). [bu,]*

3. Göz açdurursa baña ger **bu** rūzgār-ı şedīd
Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i sa‘ādetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [bu,]*

4. Yiter delīl-i münevver **bu** müdde‘āya hilāl
Ḥarīm-i ḳalbe gelince ‘arûs-ı fikr-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 25). [bu,]*

5. Kemāl-i luṭf-ı gülistānı eyledükde su’āl
Bu güne luṭf-ı bahāra sebeb nedür diyeyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 30). [bu,]*

6. Bu idrāk olınur ṭarz-ı ḫırām-ı esb-i ḫāmemden
Ki meydānı alup sebḳat ide yek-rān-ı aḳrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 79). [bu,]*

bu: *Bu, işaret zamiri.*

1. Dergahuña itdüm istinādı
   Redd itme **bu** ʿabd-i nā-murādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 154). [bu,]*

bu: *Bu, belgisiz sıfat.*

1. Bu rūḥ-fezā ṭarz-ı ḫırāmı göre biʾllāh
   İy serv-i çemen sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 7). [bu,]*

bu: *Üzerinde durulan, hakkında söz söylenileni işaret.*

1. Bu ḥüsn-i beyānı ḥaḳḳ-ı taʿbīr **budur**
   Meftūnı olurdı gūş ideydi Cāḥiẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 3). [budur, -dur]*

bu: *Üzerinde durulan, hakkında söz söylenileni işaret eden söz.*

1. Naẓm-ı pākümle **budur** ḥaḳḳ-ı kelām
   Ṣāʿirān-ı Rūm iderler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 7). [budur, -dur]*

bu: *Böyledir. II Bu şekildedir.*

1. Sezādur dinse her zevraḳçesi taḫt-ı Süleymāndur
   Budur farḳ-ı şebīh ancaḳ ki bir āb-ı muṣaffādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [budur, -dur]*

2. Faṣīḥā böyle seng-endāz-ı cevr olursa cānāne
   Budur ḫavfüm ki murġ-ı cānı terk-i āşiyān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [budur, -dur]*

3. Teşrīf iderse ḫānemi ol meh degül baʿīd
   Āsār-ı tālīʿüm şeref-i kevkebüm **budur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 8). [budur, -dur]*

4. Vech-i teşbīhi **budur** kim müşge ḫūn-ālūdedür
   Ḫāḳ-i kūy-ı yār kim ʿuşşāḳ rû-fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 2). [budur, -dur]*

5. Ten-i mecrūḥuma dāġ u dil-i aġyāra merhemsin
   Budur ḥaḳḳā cefā-kārīde mümtāz-ı müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 2). [budur, -dur]*

6. Dir her gören **budur** bu ḳıyāmet ʿalāmeti
   Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz ihtizâzıñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 10). [budur, -dur]*

bu: *Bu sebepten, bu yüzden.*

1. Geh ʿārıżuñ ḫayāl iderüm gāh kākülüñ
   Endīşe-i tesellī-i rūz u şebüm **budur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 6). [budur, -dur]*

bu: *Bu (durum, hal).*

1. Beni āşüfte ḳılan kākül-i ḫoş-bū begler
   ʿĀleme fitne ṣalan āl ile hep **bu** begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [bu,]*

bu: *Bu, işaret sıfatı.*

1. Ḳanḳı bezmüñ yādıdur feryād-ı mestān itdüren
   Ḳanḳı cāmuñ neşvesindendür **bu** keyfiyyet bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [bu,]*

2. Cānā **bu** ḳısmet olmış ezelden sańa bańa
   Dirler belā-yı ḥüsn sańa mübtelā bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 1). [bu,]*

3. Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā sańa
   Ol dem **bu** demdür oldı göñül mübtelā sańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [bu,]*

4. Meyl eyledüñ **bu** ḫāke eyā serv-i ser-firāz
   ʿÖmr-i ṭavīl ide müyesser Ḫudā sańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 7). [bu,]*

5. Bu şām-ı tīre-i ḥasret irer mi encāma
   Cemālüñ iy ruḫı ḫurşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 5). [bu,]*

6. Bu şūre-zār-ı kühen bāġ-ı ḫār-perverde
   Faṣīḥ bir gül-i ümmīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 9). [bu,]*

7. Ṭālib-i vaṣluña sükūt itdük
   Bu suʿāle cevābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 8). [bu,]*

8. Kākül-i yāra **bu** demler güẕerüñ var mı ṣabā
   Dil-i güm-geşteden āyā ḫaberüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [bu,]*

9. Dil-i bī-ṭāb-ı Faṣīḥāda perīşānlıḳ var
   Kākül-i yāra **bu** demler güzerüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 10). [bu,]*

10. Bu deyre niçe tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
    Senüñ mis̲lüñ ne Bihzād u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [bu,]*

11. Mādām **bu** eşk-i nemekin dīdede vardur
    Görmek niçe mümkin bize peymāne-i ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 5). [bu,]*

12. Şemīm-i bādeden ser-mest olup ʿarẕ-ı niyāz eyler
    Belā oldı dil-i dīvāneye iy sāḳi **bu** meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 8). [bu,]*

13. Revnaḳda müşābih **bu** kühen-ṭāḳ-ı sipihre
    Ḳandīl ile ārāste eyvān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 7). [bu,]*

14. İy bülbül-i dil naḳşına aldanma **bu** bāġuñ
    Var gülşen-i yek-reng-i maʿānīde sürūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [bu,]*

15. Bī-pā vü ser **bu** derd-i ser-i ġam yiter yiter
    Pīr-i muġāna var ṭaleb-i dest-i himmet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 7). [bu,]*

16. Bu żaʿīfi kerem ḳıl iḥsān it
    Tekye-i Lāġarīde mihmān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [bu,]*

17. Hep ḫırḳa-i tecrīde girüp oldılar ʿuryān
    Bu şekle ḳor ʿuşşāḳı muḥaşşal o ḳıyāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [bu,]*

18. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
    Bu güne şiʿr-i ter eyler mi her zebān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [bu,]*

19. Bu cūş-ı giryeme dehrüñ cefāsıdur bādī
    Yemüñ telāṭumına rüzgār olur bāʿis̲ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 3). [bu,]*

20. Geçmez **bu** çār-sūda metāʿ-ı neşāṭ u ʿayş
    Kālā-yı ġam ḳumāş-ı elemdür bulan revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 3). [bu,]*

21. Tā key **bu** zehr-ḫand-i teġāfül meger Faṣīḥ
Ṣāhān-ı ḥüsn baḥşīş ü dād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [bu,]*

22. Ġam degüldür gelse mey maḫmūr-ı pür-efkāra telḫ
Bu meṣeldür çünki her derde olurmış çāre telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [bu,]*

23. ʿArūs-ı dehre meftūn olma kim yek-rūzedür ẕevḳi
İdinmez **bu** ʿacūze kimseyi hiç iki gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [bu,]*

24. **Bu** ʿālem rūz u şeb bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz hīç
Gice pervāne per-sūzān ider bülbül seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 3). [bu,]*

25. Sipāh-ı ʿışḳuñı gönder maḥall-i vāsiʿdür
Bu nā-ḳabūl nihāyet feżā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 6). [bu,]*

26. Bu vaż'-ı ġayr-ı mükerrer nedür bilinmedi hiç
Sitem mi ʿişve midür nāz mı ʿitāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 7). [bu,]*

27. Bu bendeñi saña bed naḳl iderse düşmenler
Vücūd virme efendüm nice rivāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [bu,]*

28. Bu deñlü yaḳma dil-i zārı nār-ı hicrāna
Ṣaḳın cihānı yaḳar bunda āh-ı ḥasret olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 13). [bu,]*

29. Bu deñlü vaḥşet ile ol perīyi rām itsem
Baʿīd görmeñüz insānda çoḳ kerāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [bu,]*

30. Dest-i ġamla **bu** keş-ā-keş ki ḳala
Ḳorḳarın ceyb ile dāmān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 7). [bu,]*

31. Bir dem olmaz **bunı** fikr eylemeyem
Ki ʿadüvv ile o fettān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 5). [bunı, -n, -ı]*

32. Meger **bu** güne reviş ʿāşıḳa revā mı olur
Hemīşe gitmedesin ḫāne-i raḳībe (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [bu,]*

33. Hemişe gitmedesin ḫāne-i raḳībe rüvā
Meger **bu** güne reviş ʿāşıḳa revā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [bu,]*

34. Bu cism-i dāġ dāġ miyānında şerḥalar
Beñzer o gül-sitāna ki āb-ı revānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 11). [bu,]*

35. Bir şemʿa iy göñül yine pervānesin gibi
Ḫāḳister eyledüñ beni **bu** sūzişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [bu,]*

36. Erbāb-ı ṭābʿa serkeş olup iy sipihr-i dūn
Farḳ-ı ʿadū-yı dānişe **bu** gerdişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 8). [bu,]*

37. Dimez idüñ baña zāhid **bu** āh u zār nedür
Bileydüñ āteş-i dil-sūz-ı intizār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [bu,]*

38. İfāde eyleyemez mi merāmını bilmem
Nedür **bu** nāle-i pey-der-pey-i hezār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 4). [bu,]*

39. Kenār seyrin idenler ne bilsün iy dil-i zār
Bu ġarḳa-gāhda āzār-ı rūzgār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 6). [bu,]*

40. Cihānı yoḫsa muradūñ fenāya virme midür
Bu seyl-i ḫūn nedür iy çeşm-i eşk-bār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [bu,]*

41. bülbül-i kafes-üftādeyüm **bu** gülşende
Faşīḥ bilmemişüm revnaḳ-ı bahār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 9). [bu,]*

42. Ser-ā-ser emtiʿa-i miḥnet ü ḳumāş-ı neşāṭ
Bu çār-sū-yı maḥabbetde bir behāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 4). [bu,]*

43. Hiç bir eser belürmedi dilden **bu** āna dek
Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [bu,]*

44. Ḳıyās itme gül ü lāle-zārı āteşdür
Bu gül-sitān-ı elemdür ki ḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 2). [bu,]*

45. Nevā-yı bülbüli bād-ı bahārı āteşdür
Bu gül-sitān-ı ġamuñ rūzgārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 2). [bu,]*

46. Ya zülf-i müşg-fāmuñdur ya ḫaṭṭ-ı ʿanberīnüñdür
Dil-i zārı perīşān eyleyen oldur yahūd **budur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 8). [budur, -dur]*

47. Bu güft ü gū o ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür
Bu cüst ü cū o serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 3). [bu,]*

48. Bu güft ü gū o ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür
Bu cüst ü cū o serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [bu,]*

49. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum **bu** daʿvāma
İki çeşm-i terüm güvāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 5). [bu,]*

50. ʿĀşıḳum pādişāh-ı mülk-i dilüm
Bu felek köhne bār-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [bu,]*

51. Yā Rab ne gül ne lāle ne süñbül ne bāġ vir
Baña **bu** çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [bu,]*

52. Ziyāndur sūd-mend-i maye-i ʿuşşāḳ olan bunda
Bu bāzār-ı maḥabbetdür Faṣīḥā sūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 10). [bu,]*

53. Keder-cūy-ı ḫumārı neşve-i dūşīne-düşmendür
Bu bezmüñ sāḳī-i pür-imtinānı derdüme (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [bu,]*

54. şevḳ-ı gülle **bu** yād-ı ruḫıyla nāle ider
Faṣīḥ-i ḫāme-zebān āşinā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 9). [bu,]*

55. Ādemi bende iderler **bu** perī-rū begler
Nola dil beste-i fitrāk-i maḥabbetse Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 10). [bu,]*

56. Geçer geçer **bu** sebük-seyr olan ḳaṭār-ı ʿömr
İki nefes olur olsa dem-i bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [bu,]*

57. Niçüñ **bu** maġlaṭa-i sūr-ı mātem-encāmı
Ki ʿaḳıbet ide feryād sūg-vār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 3). [bu,]*

58. Ki nüh-felekde de ḳalmaz **bu** rūzgār-ı ʿömr
Düşüp naẓardan olur necm-eṣerleri sāḳıṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [bu,]*

59. Faṣīḥ revnaḳı ḳalmaz ṣolar **bu** gül-ruḫlar
Olur füsürde-i bād-ı nefes bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [bu,]*

60. Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dilimüz **bu** kemān-ı ṣaḫt
Min-baʿd ümmīd odur ire pāyāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 9). [bu,]*

61. Bu bezmüñ şemʿine pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz
Bizüm bülbül gibi bu bāġda feryādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 5). [bu,]*

62. Bu bezmüñ şemʿine pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz
Bizüm bülbül gibi **bu** bāġda feryādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [bu,]*

63. Erbāb-ı ṭābʿı şehd-meẕāḳ eyledüñ Faṣīḥ
Bu şiʿr-i ṣāf lüʾleʾ-i ḫāmeñ zülālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [bu,]*

64. Gehī ḫilāf-ı rıżā gāhi sāz-kāra döner
Bu āsiyāb-ı felek ṣanma bir ḳarāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [bu,]*

65. Olan rīzān felekden ḳaṭre-i bārān ḳıyās itme
Buḫār-ı āhdan **bu** ḳubbe-i mīnā-nümā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 6). [bu,]*

66. İrince menzil-i itmāma ḫayli ḳaṭre-rīz oldı
Bu vādīde Faṣīḥā esb-i kilk-i tīz-pā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [bu,]*

67. Bu ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı ṣanma deryādur
Döşenmiş gūyıyā emvācı çoḳ bir māʾi ḫārādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [bu,]*

68. Bu şeb görüp didüm iy māh sürʿatüñ kimedür
Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [bu,]*

69. Nedür **bu** şīftegī sen de bizden itme nihān
Kimüñ esīrisüñ iy dil maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [bu,]*

70. Sipihr ḫırmenine āteş urdı kim şereri
Göñül **bu** āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [bu,]*

71. Şehā **bu** bendeñe raḥm itmeyüp cefā idesin
Cihānda ġayrı senüñ luṭf u şefḳatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [bu,]*

72. Ṣarīre başladuñ iy kilk-i ḫoş-edā-yı Faṣīḥ
Kimüñ ṣenā-geri olduñ **bu** midḥatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 16). [bu,]*

73. Bāġa gel feyż-ı nesīm-i nev-bahār eyyāmıdur
Zevraḳ-ı mey çekmenüñ **bu** rūzgār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [bu,]*

74. Dīdeden aḳsa **bu** demlerde nʾola seyl-āb-ı eşk
Bu maḥal cūş-āverī-i cūy-bār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [bu,]*

75. Dīdeden aḳsa bu demlerde nʾola seyl-āb-ı eşk
Bu maḥal cūş-āverī-i cūy-bār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 6). [bu,]*

76. Ḥased **bu** bezm-i fenāda o rind-i Cem-ṭabʿa
Ki zer-piyāleyi hem-raġbet-i sifāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [bu,]*

77. Āh u feryād u figāndur **bu** maḳāmuñ naġamı
Ne Ṣıfāhān u Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [bu,]*

78. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
Ne ʻalem ṭālibi dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [bu,]*

79. Olmaz **bu** cihān ḫāṣılı bir ḥālde dāʾim
Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [bu,]*

80. Āvīze-i gūş itse Faṣīḥā nʾola herkes
Bu dürr-i girān-māye-i deryā-yı suḫandür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [bu,]*

81. Rūz u şeb āh ile eyyāmum siyeh-fām itdiler
Bu perī-ruḫsārlar ṣubḥum benüm şām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 2). [bu,]*

82. Her biri **bu** ḥāl ile çoḳ murġ-ı dil ṣayd eyledi
Ḫublar kim ḫāl ü zülfin dāne vü dām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 5). [bu,]*

83. Bu bezm-i bī-medār üzre ki nüh-ecrām ḳoymışlar
Ṣafā cāmın tedārik itmemişler nām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 1). [bu,]*

84. Kimüñ **bu** bāġda nev-bāve-i kāmı yitişmişdür
Gelenler mīve-i maḳṣūdını hep ḫām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 5). [bu,]*

85. Ḥaẕer eyle dime ol ḫāldür **bu** zülf-i ḫoş-būdur
O bāġa dāne dökmişler Faṣīḥā dām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 9). [bu,]*

86. Nice defʿ-i ġam idersüñ **bu** fenā bezminde
Bu muḥaḳkaḳ ki mey-i köhne-sifāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 5). [bu,]*

87. Nice defʿ-i ġam idersüñ bu fenā bezminde
Bu muḥaḳkaḳ ki mey-i köhne-sifāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 6). [bu,]*

88. Ṣanmañ ḥased-i dāʾim ider bā-neseb eyler
Cevri baña **bu** çarḫ-ı felek bā-niseb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 2). [bu,]*

89. Gitmiş gibi ser-rişte-i tedbīr-i dil elden
Ḫavfüm **bu** ki eşkiste-i tār-ı edeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 8). [bu,]*

90. Müjgān degül **bu** dīdede mūy-ı siyāhlar
Seyl-āb-ı feyż-ı ʿışḳ bitürmiş giyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 1). [bu,]*

91. Geh dilde gāh sīnede geh dīdede görin
Sensüz görinmesün bize **bu** cilve-gāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 4). [bu,]*

92. Dil ṣanma o bir pūtedür āteşlere yanmış
Bu sīne degül tīr-i melāmet siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 8). [bu,]*

93. Yārānı **bu** şiʿr eylese iʿcāz ʿaceb mi
Kilk-i suḫan-ārā-yı Faṣīḥüñ eseridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 9). [bu,]*

94. Muḥaṣṣal **bu** fenādan cümleden geçmişlerin gönder
Felek-gerdişlerden işlerin bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 2). [bu,]*

95. Alınmaḳ bir ḫaber mümkin olaydı bezm-i ʿışḳuñdan
Görüp **bu** neşʾenüñ keyfin geçüp gitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 8). [bu,]*

96. Ümīd eyler idi **bu** būse-i ḫāl-i siyāhın dil
Ṭıfıldur ḳorḳar almaz aġzına fülfül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 7). [bu,]*

97. Bīhūde āb-rūy-ı niyāz eyledüm niṣār
Meyl itmedi **bu** ḫāḳe o serkeş nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 4). [bu,]*

98. Ḳalmaz Faṣīḥ ġam yime böyle **bu** rūzgār
Bir gün der-i ümīde açar bād-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 9). [bu,]*

99. naḫl-i tāze cihānuñ mekāʾidin bilmez
Bu rūzgār-ı denīnüñ şedā'idin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 2). [bu,]*

100. Fütāde-i yem-i ʿışḳ olduñ ıżṭırāb itme
Bu baḥr-i bī-bün-i pür-cūşda şinā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 4). [bu,]*

101. Ḳasem Faṣīḥ ki her ehl-i ṭabʿ naẓmında
Bu ḥüsn-i lehce bu taʿbīr-i dil-güşā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 10). [bu,]*

102. Ḳasem Faṣīḥ ki her ehl-i ṭabʿ naẓmında
Bu ḥüsn-i lehce **bu** taʿbīr-i dil-güşā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 10). [bu,]*

103. Saña maḥṣūṣdur **bu** lehce Faṣīḥ
Her kişi böyle pāk-gū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 9). [bu,]*

104. Ḳīl ü ḳāl ile varılmaz **bu** nihānī rehdür
ʿIşḳda mebḥaṣ-i ʿAmr u Cedel-i Zeyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 3). [bu,]*

105. Şuʿā-i pertev-i mihr-i cemāle ḫaṭ ḥicāb olmaz
Bu maʿlūm ʿālem-i envārda dūd-ı seḥāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 2). [bu,]*

106. Raḳībe luṭf idesin ʿāşıḳa cefā düşmez
Bu ḥüsn-i dānişe ol kār-ı nā-sezā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 2). [bu,]*

107. Libās-ı ʿardan ʿārī olandur efgende
Bu baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa her āşinā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 4). [bu,]*

108. Bu laġz-gehde olanlar bürehne-pā düşmez
Fütāde kefş-i ġurūr ile tünd-revlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 6). [bu,]*

109. Hezārı bāġda bir berg-i terle yād itmez
Bu rūzgār belī ehl-i ʿışḳı şād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 2). [bu,]*

110. Bu şiʿri hiç niyāz-ı naẓīreyle iy Faşīḥ
Āzürdegī-i ḫāṭır-ı yārān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 9). [bu,]*

111. Gelmiş ümīd-i vaṣluñ ile kendüden ferāġ
Bilmem senüñle **bu** dil-i meʾyūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 6). [bu,]*

112. Bāġa nāz eyleyemez jāle-i ter bād-ı seḥer
Ki virür **bu** dem-i ferḫunde-zemān-ı fīrūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 6). [bu,]*

113. Besdür aġyāra **bu** deñlü rūy-ı dil iy māh bes
Baña da āyīne-i ruḫsārıñı ṣun bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 1). [bu,]*

114. Bu ṣafvet-i ḥüsni viren ol ʿārıż-ı pāke
Eşk-i teri mānende-i cūy-ı Aras itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 3). [bu,]*

115. Sāḳī kümeyt-i cām-ı meyi bīş-ter sürüp
Bu vāżʿ-ı nā-pesendi ziyāde kem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 8). [bu,]*

116. Faşīḥā **bu** ḫaberden ġāfilüz biz ol perī-rūdan
Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl aġyāra nihān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 13). [bu,]*

117. Bu tīre-kārī-i ʿisyāna girye lāzımmış
Beyāża defter-i āb-ı nedāmet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 5). [bu,]*

118. Bu ʿanāşır-gāh-ı ʿālem teng ü tār olmış aña
Ol perī-ruḫsārı dil bir iki üç gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 3). [bu,]*

119. Olan **bu** dār-ı ġam u miḥnetüñ giriftārı
Ne mümkin olmaya nūş-ı şarābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 5). [bu,]*

120. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür **bu** ḫandeñ iy ġonçe
Olur mı tā **bu** deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 3). [bu,]*

121. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür **bu** ḫandeñ iy ġonçe
Olur mı tā **bu** deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 4). [bu,]*

122. Bu bezmüñ meşrebince herkes almış neşvesin kʾeyler
Kimi zehr-ābe-i ġamdan kimi cām-ı ṣafādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 5). [bu,]*

123. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde giryān sīne çāk
Bu seḥer bir māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 8). [bu,]*

124. Bu şekl ile saña mümkin mi eylemek teşbīh
Nihāl-i servde ḳad var ise ḳıyāfet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 3). [bu,]*

125. Bu cūş-ı eşk-i dem-ā-dem bu sūz-ı āh ile bir dem
Ġubār-ı dergeh-i yārı penāha ruḫṣatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 5). [bu,]*

126. Bu cūş-ı eşk-i dem-ā-dem **bu** sūz-ı āh ile bir dem
Ġubār-ı dergeh-i yārı penāha ruḫṣatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 5). [bu,]*

127. Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyicek
Vaẓīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur **bu** felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 4). [bu,]*

128. Vaẓīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur **bu** felek
Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 3). [bu,]*

129. Ḥāl-i dil-i güm-geşteden aşlā ḫaberüm yoḳ
Bu cānibe düşmez mi ṣabā geşt ü güẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 6). [bu,]*

130. İṣābet itdi göñül ḳadd-i yārı sevmekde
Aña **bu** rütbe-i ʿālīyi hep sezā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 6). [bu,]*

131. Bu cūş-ı eşki ki biz dīde-i pür-ābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 2). [bu,]*

132. Bu gūne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 6). [bu,]*

133. Bu rūzgār Faṣīḥā muḥālif esmişe benzer
Ki baḫr-ı ʿışḳı ki dildür biñ ıżṭırābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 11). [bu,]*

134. Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi gördi yār
Bilmem Faṣīḥ vechi nedür **bu** teġāfülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 10). [bu,]*

135. Faṣīḥ gevher-i dāniş mi ẓann ider bizde
Nedür **bu** mertebe cevri sipihr-i ġaddāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 12). [bu,]*

136. Lisān-ı ḥāl ile her naḫl-i serv-i gül-zāruñ
Dimekde dāmeni **bu** şūre-zārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 4). [bu,]*

137. Taḥammül itmeye küh-sāra söyleseñ iy dil
O bār-ı cevri ki **bu** rūzgārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 6). [bu,]*

138. Bu āb u gilde ne çekdüñse iy Faṣīḥ hele
Dü-çeşm-i terle dil-i bī-ḳarārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 9). [bu,]*

139. Tā key **bu** ḫıṭāb-ı ġażab-āmīz-i nev-āzār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 3). [bu,]*

140. Biz anı şāne dek eyler idük ḳıyās ammā
Meger **bu** fitneye bādī ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 4). [bu,]*
141. Dirīg āh ile geçdi **bu** deñlü ʿömr-i ʿazīz
Henüz ʿışḳ-ı cevānān hevā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 7). [bu,]*

142. Dirīġ itme gehī dilden iy nesīm-i ṣabā
Bu dīde-dūz-ı reh-i intizāra bir ḫaberüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 4). [bu,]*

143. Çü jāle ʿālem-i bālāya eyledük pervāz
Miṯāl-i ḫār **bu** gül-zārı mesken eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 4). [bu,]*

144. Bu maʿrifet bize hep baḫşiş-i Ḫudāyīdür
Dehānı būse-ḫur-ı dest ü dāmen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 9). [bu,]*

145. Nedür Faṣīḥa **bu** vaż‘-ı teġāfül-āmīzüñ
Degül mi yoḫsa sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 9). [bu,]*

146. Bu çeşm-i ter ki yollar gözlemekden ḫıyrelenmişdi
Virüp kuḥl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle cilā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 5). [bu,]*

147. Düketdi nakd-i niyāzuñ Faṣīḥ ‘uṣṣāḳuñ
Nedür **bu** germī-i bāzārı nāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 10). [bu,]*

148. Faṣīḥā durmayup pāyına düşmiş ḫāk-i pāküm dir
Bu vech üzre niyāz itmekde gördüm yāra cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 10). [bu,]*

149. Bu ḫ∨ānçe-i fenādā meh-i nev serde gerek
Bir nān-pāreyi bize çoḳ görme iy felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 1). [bu,]*

150. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin iy perī saña
Bu da‘vīme şehādet ider ādem ü melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 4). [bu,]*

151. Süvār u ger piyāde rūḥ-veş terk-i vücūd eyler
Bu nat‘-ı ġamda sırr olmaz senüñ ferzāne-i ‘ışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 8). [bu,]*

152. Ḫançer-i müşg-sûd-ı ‘ışḳ açmış
Niçe mümkin **bu** zaḫm-ı ten bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 8). [bu,]*

153. ‘Aceb mi olsa zīb ü zīver-i mecmū‘a-i ‘ālem
Bu şi‘r-i dil-pesende iy Faṣīḥ oldı cihān mā’il *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 10). [bu,]*

154. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ‘ışḳ çāk itsün göñül
Bu fenā gülşende bir pāre güşād ol sen de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 12). [bu,]*

155. Her zemān bir zülf-i pür-ḫam mübtelāsıdur göñül
‘Āşıḳuñ ḥāşıl **bu** kim başın belāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 2). [bu,]*

156. Bu gül-zār-ı fenānuñ ‘aks-i ḫ∨āhiş olmasa kârı
Seni itmezdi maḥbūs-ı ḳafes feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 7). [bu,]*

157. Dūr olma Faṣīḥ dergehinden
Bu bābda eyle gel teʾemmül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 10). [bu,]*

158. Bu gül-zār-ı fenāda bulmadum bir būy-ı āsāyiş
Ṣabā-veş gerçi demlerdür ki geşt-i bāġ u rāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 3). [bu,]*

159. Faṣīḥā **bu** dem-i serdümde yoḳdur sūziş-i teʾsīr
Niyāz itdükçe yār-ı nāzenīni tünd-hū itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 9). [bu,]*

160. Ḫayāl-i rūy-ı al ü fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm
Bu minvāl üzre çoḳ hengām-ı şāmı ṣubḥ-gāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 2). [bu,]*

161. Fużūlīden **bu** şiʿri eyledüñ maḫlaṣla farḳ ancaḳ
Faṣīḥā ḥak **bu** naẓm içre seni ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 9). [bu,]*

162. Bu niyāz ile güẕer-gehde kef açmış eşcār
Ki gelür berg-i gül iḥsān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 7). [bu,]*

163. Bu pir-ī mey-gede ol şeyh-i ḫān-ḳāh diyüp
Faṣīḥ biz ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 5). [bu,]*

164. Her laḥẓa fenāsından idüp yād **bu** bāġuñ
Bülbüller ider nāle vü gül çāk-i girībān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 5). [bu,]*

165. Bir gün gelür ki şād olur ḫāṭır-ı ḥazīn
Ḳalmaz gider **bu** şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 1). [bu,]*

166. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme görüp ẓan
Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 1). [bu,]*

167. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme görüp ẓan
Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 1). [bu,]*

168. Bu cism-i nizārumda gören mūlarımı dir
Bir rişte-i bārīke ki dizilmiş niçe sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 3). [bu,]*

169. Berg ü bārından biz el çekdük **bu** fānī gülşenüñ
Mīve-i maḳṣūd ister olsun ister olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 3). [bu,]*

170. Hicrüñde bir cihetle ne mümkin ferāġ-ı dil
Sensüz göñül **bu** ʿālem-i imkānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 6). [bu,]*

171. Meger kūyında dil-dāruñ mekānı olmasun dirsin
Nedür **bu** āh u girye kimsenüñ iy cān-ı ġam-dīde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 7). [bu,]*

172. Faṣīḥüñ ġamla eylersin zebānın beste-i ḥayret
Bu bezmüñ iy felek hiç nükte-dānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 10). [bu,]*

173. Daḫı aʿdāya nezāketle şemātetde misin
Tā-be-key **bu** suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 9). [bu,]*

174. Ümmīd oldur ki maẓhar-ı taḥsīn ola Faṣīḥ
ʿArż itse yāra **bu** ġazel-i ʿāşıḳānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 10). [bu,]*

175. Bu cemāl-i melek-firīb ile hiç
Saña kim dir ki nevʿ-i ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 7). [bu,]*

176. Saña maḫṣūṣ **bu** vādīde ġazel ṭarḥı Faṣīḥ
Suḫan-ı rast **bu** kim Rūmda Ḥassān'sın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 9). [bu,]*

177. Saña maḫṣūṣ **bu** vādīde ġazel ṭarḥı Faṣīḥ
Suḫan-ı rast **bu** kim Rūmda Ḥassān'sın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 10). [bu,]*

178. Bir āşinā-nigehüñ ḫ∨āhiş-i kenārı ile
Bu bī-kerān yem-i ḥasretde ben şināh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 6). [bu,]*

179. āsitānenüñ ʿabd-i kemīniyem ki Faṣīḥ
Seni **bu** ʿāleme bir demde pādişāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 10). [bu,]*

180. Bīhūde seng-ḫ∨ār-ı nedāmet ider seri
Bu ḫuşk-ḫ∨ān-ı bī-mezenüñ nānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 4). [bu,]*

181. Çeksün Faṣīḥ cevr ü cefāsın **bu** ʿālemüñ
Luṭfın ümīd eyleyen iḥsānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 9). [bu,]*

182. Mevsim-i ḳaḥṭ-ı neşāṭ u ẕevḳ-ı şādīdür **bu** şehr
Şehr-i cāna hep metā‘-ı ġussa vü ġamdur gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 3). [bu,]*

183. Ḫuşk-lebdür **bu** meh-i mātemde baḥr u cūylar
Gelse de miḳyās-ı dilden mā degül demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 5). [bu,]*

184. Berḳ-ı ḫandeyle güşād olmaz **bu** demlerde dehen
Vaḳt-i ebr-i āh u bārān-ı dem-ā-demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 7). [bu,]*

185. Ḥaẕer eşk ü āh-ı seḥerden ḥaẕer
Mīzācuñ **bu** āb u hevādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 6). [bu,]*

186. Ḥalāvet kesb idüp zehr-ābe-i nūşı cefāsından
Yed-i ʿişret yudum **bu** meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 2). [bu,]*

187. Meşām-ı cāna dest-āvīzi būy-ı bī-vefāyīdür
Dimāġ-āzürdeyüm **bu** gülşenüñ bād-ı ṣabāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 4). [bu,]*

188. Faṣīḥā bir daḫı dest-i ferāġum itmem ālūde
Yed-i ʿişret yudum **bu** meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 10). [bu,]*

189. Bu āh u girye kim gördüñ degüldür iḫtiyārumdan
Beni dūr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 1). [bu,]*

190. Hemīşe girye itsün dīde cevr-i rūzgārından
Bu deryānuñ görilsün cūşiş-i mevci kenārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 2). [bu,]*

191. Kimüñ bitürdi kimüñ tohm-ı kārın it(di) yaḳīn
Bu dāne-perver-i nādī-i saḫt u şūre-zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 2). [bu,]*

192. Kimüñ yitişdirebildi nihāl-i ümmīdin
Bu bāġ-ı köhne ki olmış hevāsı āh-ı ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 4). [bu,]*

193. Hezārın eyledi berbād lāne-i sūḳın
Bu gülşen-i elem-i ḥatmiġān u ḫār-mekīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 6). [bu,]*

194. Bu rūzgār ki bir kerre tünd-ḫūluḳ ide
Olur mı keşti-i cism-i żaʿīfe hiç temkīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 7). [bu,]*

195. Faṣīḥ bīhūde gel türktāz-ı saʿy itme
Şikār-ı kām alınur mı **bu** rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 10). [bu,]*

196. Bu çarḫ-ı kec-rev ile bāʿiṯ-i ʿadāvetdür
Şikāyet itsem olur istiḳāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 3). [bu,]*

197. Şikeste-ḫāl-i melāmet zebūn-ı bār-ı ġamuz
Bu ḥāṣıl oldı nihāl-i selāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 6). [bu,]*

198. Sünbül-i kākülidür ya ḫaṭ-ı reyḥānı Faṣīḥ
Seni āşüfte-dimāġ iden odur yāhud **bu** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 12). [bu,]*

199. Ḳāmetüñ yādıyla cūş-ı seyl-i eşküm seyr idüp
Cüylar **bu** dīde-i giryāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 4). [bu,]*

200. Gül açılmış bahārdur **bu**
Mevsim-i lāle-zārdur **bu** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 1). [bu,]*

201. Gül açılmış bahārdur **bu**
Mevsim-i lāle-zārdur **bu** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 2). [bu,]*

202. Olmamış kimseye muvāfıḳ hiç
Bir ʿaceb rūzgārdur **bu** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 4). [bu,]*

203. Defʿ olınmaz ʿaceb ḫumārdur **bu**
Heft cām-ı sipihri itseñ nūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 6). [bu,]*

204. ʿĀḳıl ol ḫalḳı hep müsāvī bil
Dime ol mest ü hūş-yārdur **bu** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 8). [bu,]*

205. Elde peymāne gözde neşve-i mey
Ne güzel nev-bahārdur **bu** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 10). [bu,]*

206. Gelmemiş hiç ḫayāl-i ġayra Faṣīḥ
Bir ʿaceb şiʿr-i āb-dārdur **bu** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 12). [bu,]*

207. İtmedüñ gitdi bize bir kerre tevcīh-i nigāh
Āh kāfir **bu** teġāfül tā-be-key ʿuṣṣāḳa āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 2). [bu,]*

208. İy meh güẕer-i tīr-i ḳażādan ḥaẕer eyle
Bu nüh felegi başuña ister siper eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 2). [bu,]*

209. Urduñ **bu** sipāh-ı ġama kendüñ çü Faṣīḥā
Ḫavf-i ser ü cāndan ḥaẕer eyle ḥaẕer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 9). [bu,]*

210. Dil-i ʿuşşāḳ-ı zāruñ żaʿfını **bundan** ḫayāl eyle
Olurken niçe dil āvīẖte-i pür-ḫam siyeh zülfün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 4). [bundan, -n, -dan]*

211. Ḳalduḳ **bu** baḥr-i ġamda görinmez kenār ise
Bir yāneden cefāda göñül rūzgār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 1). [bu,]*

212. ʿArż-ı ḫırām naḫvete **bu** tengnāyda
Degmez libās-ı zindegi-i müsteʿār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 5). [bu,]*

213. Ādem **bu** dār-ı ġamda ne ümmīd ider Faṣīḥ
Tercīhe bādi ẕāt degül iʿtibār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 9). [bu,]*

214. Bu ḳubbe-i felekde ḳala tīr-i āhumuz
Bāzū-yı dilde ʿışḳ ile ṭāb u tüvān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 5). [bu,]*

215. Çoḳ devr ide **bu** çarḫ-ı felek tā Faṣīḥ-veş
Bir şāʿir-i suḫan-ver-i nāzük-beyān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 15). [bu,]*

216. Memnūnıyuz ṣabānuñ geldükçe kūy-ı yāra
Taṭyīb-i ḫāṭır eyler uġrar **bu** ḫāk-sāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 2). [bu,]*

217. Gördük cemāl-i meh-veşüñi āb u ṭāb ile
Düşdük **bu** āh u giryeye cān-ı ḫarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 2). [bu,]*

218. Tā-key **bu** ṭaʿna gösterelüm rūy-ı dil-beri
İskāt idelüm seni zāhid kitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 3). [bu,]*

219. Gören o dil-ber-i mellāḥı **bu** melāḥat ilen dir
Ṣadef dinilse sefīne olur **bu** dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 7). [bu,]*

220. Gören o dil-ber-i mellāḥı **bu** melāḥat ilen dir
Ṣadef dinilse sefīne olur **bu** dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 8). [bu,]*

221. Benān-ı ḥayreti vaḳf-ı dehān iderdi eger
Görinmek olsa **bu** ḥüsn ile māh-ı Kenʿāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 4). [bu,]*

222. Ne güne cevr ü sitem eyleyeydi seyr ideydük
Bu çarḫ-ı dūn u denīden eger merāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 8). [bu,]*

223. Hezār şevḳ ile peyk-i ṣabāya ḳarşu varurduḳ
Bizüm **bu** ṭarf-ı çemenden gelür peyāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 10). [bu,]*

224. Cūy-ı eşkümde nihāl-i ḳaddini seyr eylegil
Baḳ **bu** bir āb-ı ṣāfa rūḥ-ı revānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 8). [bu,]*

225. Didüm düşmez senüñ gibi güher **bu** baḥr-i imkāna
Görüp deryāya pertāb itdügin ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 2). [bu,]*

226. Her dem **bu** tekye-gāhda feryād u nāleden
İdrāk olınmadı ki nedür müddeʾā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 11). [bu,]*

227. Ẕevḳ-ı diyār u yārdan olmış cüdā odur
Bu āh u zār-ı dem-be-dem ü hāy hāy-ı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 16). [bu,]*

228. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla her dem tāzedür
Hiç ḥazān bilmez nedür **bu** gülşenüñ rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 8). [bu,]*

229. Bülbül-i dīrīnesiyüz biz de **bu** bāġuñ ṣabā
Degmemek inṣāf mı kām-ı dile būy-ı güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 3). [bu,]*

230. Renc-i zaḫm-ı dil-ḫırāş-ı ḫārını **bu** gülşenüñ
Güş iden fehm eyler āh-ı ṣubḥ-gāh-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 7). [bu,]*

231. Dehen ü deste alup çoḳ ḫaṭ-ı bī-cān ucını
Bulmadum ḥāṣılı **bu** fikr-i perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 2). [bu,]*

232. Devr ider ḫ∨ān-ı sipihri **bu** ḳadar yine dürüst
Işırılmaz gibi hiç **bu** felegüñ nānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 4). [bu,]*

233. Murādı naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylāyı bulmaḳdı
Bu sevdā idi hep geşt itdüren Ḳaysa beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 4). [bu,]*

234. Alurdı pençe-i ġam ceyb ü ḫār-ı ġuṣṣa dāmānın
Bu olmışdı muḥaṣṣal Ḳaysa hep bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 6). [bu,]*

235. ʿAceb **bu** cūşiş-i eşke nihāyet olmaz mı
Telāṭum-ı yem-i ʿışḳa ḳarār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 5). [bu,]*

236. Raḳībe āyīne-i ḥüsnini şuna dil-dār
Faṣīḥ ḫāṭıra **bundan** ġubār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 10). [bundan, -n, -dan]*

237. Görinmez oldı o şeh-bāz-ı evc-i istiġnā
ʿAceb **bu** cānibe ṣayd u şikāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 8). [bu,]*

238. Göñül göñül saña künc-i ferāġ yitmez mi
Nedür **bu** ārzū-yı bāġ u rāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 2). [bu,]*

239. Nevā-yı dil-keşüñ itme iżāʿat iy bülbül
Bu güne gülşene bāng-i kelāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 4). [bu,]*

240. Fürūġ-ı dāġ yiter mihr ü māhı olmazsa
Bu köhne ḫānḳaha bir çerāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 6). [bu,]*

241. Ne ḳayd başa gül ü lālesi **bu** gül-zāruñ
Faṣīḥ saña dil-i dāġ dāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 9). [bu,]*

242. Elüñde cām ile teşrīf eyleseñ sāḳī
Bu intiẓāra bu deñlü ḫumāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 4). [bu,]*

243. Yirinde şūriş-i ġavġāsı gerçi devr eyler
Bu nüh piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 6). [bu,]*

244. Bu bezm-i pür-şer ü şūr-ı fenāda ḳalmışdur
Hezār sāġar-ı Cemşīd-i kām-yāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 7). [bu,]*

245. Raḥm idüp gāhi nigāh itmege virdi ruḫṣat
N'eylesün **bu** dil-i dīvāneye cānāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 8). [bu,]*

246. Düşdük senüñle fikr-i ġam-ı intiẓāra āh
Var mı göñül **bu** rāhuñ ʿaceb ḥadd ü ġāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 6). [bu,]*

247. Dir her gören budur **bu** ḳıyāmet ʿalāmeti
Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz ihtizâzıñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 10). [bu,]*

248. İden **bu** keşti-i ʿışḳa süvār cānumuzı
Nesīm-i āh ile pür itdi bād-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 1). [bu,]*

249. Ḳanāʿat gelmedi baḳmaḳdan ol āyīne-ruḫsāra
Anuñçün ḫ∨āb-düşmen eyledüm **bu** çeşm-i bīnāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 8). [bu,]*

250. bār-ı miḥneti kim **bu** dil-i endūh-gīn çekdi
Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 1). [bu,]*

251. Seḥer gördüm Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
Bu şeb beñzer ki pehlūya yine bir nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 10). [bu,]*

252. Bu gül-zāruñ kime feryād idersün renc-i ḫārından
Nevā-yı ʿandelībi hem-maḳām-ı bāng-i zāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 7). [bu,]*

253. Bu dil kim ġonçe-i gülşen gibi mecmūʿ idi evvel
Perīşān sünbülüñ fikriyle şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 3). [bu,]*

254. Bu şeb gördüm nigāh-ı iltifātından düşürmezdi
Raḳīb-i rū-siyāha itdügi iḥsānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 7). [bu,]*

255. Bolmaz iy bād-ı ṣabā berg-i ḫazān-teg saña bār
Der-i cānānga yitür **bu** ten-i bī-cān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 6). [bu,]*

256. Çeken minnet bilüp bār-ı ġamın tek cānuñ olsaydı
Ne aġlarduñ **bu** cevri eyleyen cānānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 2). [bu,]*

257. Baña düşnām-ı vāfir eyledüñ aġyār içün kāfir
Bu cevri eylemezdüñ ʿāşıḳa īmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 8). [bu,]*

258. Tā ezelden **bu** ḫarāb-ābādı maġrūr eyleyen
Genc-i ʿışḳa mesken itmiş ḫāṭır-ı vīrānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 5). [bu,]*

259. Bozulma **bu** felegüñ nā-dürüst vażʿına ḳaṭʿā
Bu ʿarṣada niçe ṣāḥib-serīr ü tāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 5). [bu,]*

260. Bozulma bu felegüñ nā-dürüst vażʿına ḳaṭʿā
Bu ʿarṣada niçe ṣāḥib-serīr ü tāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 6). [bu,]*

261. Bu çār-sūda metāʿ-ı maʿārif ile Faṣīḥā
Olan muʿāmele-i ülfet-i revāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 9). [bu,]*

262. Göñül endīşeden hālī degül göz giryeden mālī
Bize terk itdürür **bu** ḥāller cānı degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 2). [bu,]*

263. Çoḳ der-āgūş eyledüm **bu** mevce-i deryāları
Naẓm-ı cevher-dāruña yoḳ cāy-ı inkār iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 9). [bu,]*

264. Güller güşāde ʿaṭse-i bād-ı bahār ile
Cān-bahş u dil-güşā **bu** zemānuñ sirayeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 6). [bu,]*

265. Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd
Diyem **bu** vech ile aḥvāli ḫāk-i ʻizzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [bu,]*

266. Yiter **bu** ʿālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh
Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣ̲āl-i vaʿd ü vaʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [bu,]*

267. Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin
Göz açdurursa baña ger **bu** rūzgār-ı şedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [bu,]*

268. Ümīd odur kʿide **bu** ʿarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum
Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 53). [bu,]*

269. Göz açdurursa baña ger **bu** rūzgār-ı şedīd
Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 33). [bu,]*

270. Olurdı reng-i ruḫ efsürde ger olınsa ḫayāl
Görince bāġı **bu** vech üzre ḥüsn-i ṣûretle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 16). [bu,]*

271. Sirişk-i terle müjem oldı muntaẓam-aḥvāl
Bu şiʿr āyīne-i ṭabʿa itdi ʿaks-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 17). [bu,]*

272. İżāʿat itmededür bīhüde **bu** ḳīl ile ḳāl
Fütādeyüm baña dest-i kerīmüñ eyle kerem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 75). [bu,]*

273. Reh-i meẕellet-i ʿişyānda ḳalmayam pā-māl
'Umūm-ı nās **bu** ḳavl-i mücerrebe cāzim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 78). [bu,]*

274. Biz nʿeyleyelüm mihrini **bu** çarḫ-ı deninüñ
Meʿlūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 5). [bu,]*

275. Bu girye nedür dirseñ eger gözleriñüzde
Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 19). [bu,]*

276. Bu sūz nedür hem dir iseñ sözleriñüzde
Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 21). [bu,]*

277. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın
Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 27). [bu,]*

278. Mātem niçe mātem ki **bu** eflāk dimekde
Āh itmedeyüz biz daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 31). [bu,]*

279. Bu ḥāli suʿāl eyler iseñ biz daḫı bunda
Lā-yüsʿel ile ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 37). [bu,]*

280. Biz n’eyleyelüm mihrini **bu** çarḫ-ı denīnüñ
Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ‘abāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 6). [bu,]*

281. Te’sīr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz
Bu girye nedür dirseñ eger gözleriñüzde Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 20). [bu,]*

282. Bu sūz nedür hem dir iseñ sözleriñüzde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [bu,]*

283. Bu mātem içün itdi siyeh Ka‘be libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
Feyż olsa Faṣīḥā n’ola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fā’iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [bu,]*

284. Bu ḥāli su’āl eyler iseñ biz daḫı bunda
Lā-yüs’el ile ‘aklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 39). [bu,]*

285. Bu bir vakt-i meserretdür ki a‘lā ile ednānuñ
Gül-i sūrī-i şādiyle leb-ā-leb ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 13). [bu,]*

286. Bu demde inbisāṭ ol deñlü cārī ṭab‘-ı eşyāya
Ki naḫlinden güşāde ẓāhir olur verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 17). [bu,]*

287. Bu rūḥ-efzā dem-i mu‘ciz -eserde itse cā’izdür
Dehān-ı yār gibi ġonçe āġāz-ı suḫan-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 21). [bu,]*

288. Degül mümkin **bu** luṭfuñ şükrin itmek fi’l-mesel her mū
Tenümde itse de kār-ı zebān nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 69). [bu,]*

289. Bu demde ḫūn-ı dil-i ʿāşıḳāndan it perhīz
Ḥaẕer ki ʿayn-i żarardur bu ʿillete ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 3). [bu,]*

290. Bu demde ḫūn-ı dil-i ʿāşıḳāndan it perhīz
Ḥaẕer ki ʿayn-i żarardur **bu** ʿillete ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 4). [bu,]*

291. Dili kūyında **bu** ġam-ı ḥasret
Öldürürse ṭurağı cennet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 3). [bu,]*

292. Çeşm-i merdüm **bu** ḥüsn-i bī-misli
Görmemişdür perī vü ādemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 20, Mısra 3). [bu,]*

293. Bir gün gelür ki mīve-i maḳṣūd olur biter
Bu zaḫm-kār-ı sīne-i ḥasret olur biter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 28, Mısra 2). [bu,]*

294. Bahār olsa yine ʿālem diger-gūn olduġın görsek
Bu nüh-ṭās-ı nigūnuñ cāmı gül-gūn olduġın görsek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 42, Mısra 2). [bu,]*

295. Ġamıyla giryelerüm rūz u şeb bilür bilürüm
Bu mācerāları ol māh hep bilür bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 46, Mısra 2). [bu,]*

296. Bir iki gün ʿömr içün çoḳdur **bu** ġam
İy dil-i ġam-gīn ü cān-ı pür-elem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 52, Mısra 2). [bu,]*

297. şūḫı sīneye çekdüm **bu** dāġı nʾeyleyelüm
Ṣabaḥ-ı vaṣla yitişdüm çerāġı nʾeyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 53, Mısra 1). [bu,]*

298. Bu bāġuñ niçe yıllardur usanduḳ nev-bahārından
Gelen būy-ı ferāġatdür meşāma rūzgārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 58, Mısra 1). [bu,]*

299. Sensüz **bu** feyż-ı ʿāşıḳa faṣl-ı bahārdan
Dāġın meger ki tāzeleye lāle-zārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 61, Mısra 1). [bu,]*

300. Tenhā **bu** göñül oldı ṣafādan ʿārī
Yārān-ı ṣafānuñ biri gelse bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 82, Mısra 1). [bu,]*

301. Bu şebüñ ḳadri nʾola olsa refīʿ
Çıḳdı eflāke bu şeb şāh-ı şefīʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 9). [bu,]*

302. Bu şebüñ ḳadri nʾola olsa refīʿ
Çıḳdı eflāke **bu** şeb şāh-ı şefīʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 10). [bu,]*

303. Bu ḥüsn ile kim görüp o mīri
Zencīrinüñ oldı dil esīri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 35). [bu,]*

304. Yoḳdur **bu** hünerde saña hem-reng
Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 3). [bu,]*

305. Bir nīm-nigāh-ı iltifātuñ
Mümtāzı ider **bu** kāʾinātuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 126). [bu,]*

306. Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek
Bu güne siyāh u nā-mübārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 134). [bu,]*

307. Bu zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd
Luṭfuñla ola meger ki bihbūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 143). [bu,]*

308. Allāh u resūlidür güvāhum
Kim yoḳ **bu** cihānda bir penāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 156). [bu,]*

309. Olsun **bu** ḥaḳīr kim liyāḳat
Cārūb-keş-i der-i saʿādet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 157). [bu,]*

310. Tā key tā key **bu** şekve vü dād
Eglendi murād-ı cān-ı nā-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 177). [bu,]*

311. Yoḳdur **bu** hünerde saña hem-reng
Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 3). [bu,]*

312. Mümtāzı ider **bu** kāʾinātuñ
Gül-zār-ı ümīd ḳaldı bī-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 127). [bu,]*

313. Bu güne siyāh u nā-mübārek
Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 137). [bu,]*

314. Bir yañasa zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā
Bu zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 146). [bu,]*

315. Redd itme **bu** ʿabd-i nā-murādı
Allāh u resūlidür güvāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 157). [bu,]*

316. Kim yoḳ **bu** cihānda bir penāhum
Olsun **bu** ḥaḳīr kim liyāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 159). [bu,]*

317. Kim yoḳ **bu** cihānda bir penāhum
Olsun **bu** ḥaḳīr kim liyāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 160). [bu,]*

318. İt sāḳ-ı duʿāyı durma teşmīr
Tā key tā key **bu** şekve vü dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 180). [bu,]*

319. İy vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā
Senden **bunı** iderüz temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 44). [bunı, -n, -ı]*

320. Olmaz **bu** cihān ḥāṣılı bir ḥālde dāʾim
Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 1). [bu,]*

321. İy ḳuvveti çoḳ ḳudreti çoḳ ḥażret-i Bārī
Bu ʿabd-i żaʿīf üzre ḥafīf eyle bu bārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 56, Mısra 2). [bu,]*

322. Bir pīç ü ṭāb eylemeseñ sen **bu** mertebe
Yār olmaz idi şāne-zen-i zülf-i müşg-bār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 3). [bu,]*

323. Budur **bu** ḥāli saña meyl ider dil-efgāruñ
Göñülde dāġ-ı ġamuñ serde zaḫm-ı efkāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 2). [bu,]*

324. Kurdı daḫı **bu** ḫaymeyi zerrīn ṭınāb ile
Eflāk ṣanma gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 4). [bu,]*

325. Hezār dil ne ümīd eyleye **bu** gülşenden
Olursa faṣl-ı şitāsı eger bahārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 3). [bu,]*

326. Ol ṭūṭī-i şīrīn-suḫanüm nükte-serā
Düşdükde **bu** dām-ı ḳayda üstād ḳażā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 2). [bu,]*

327. Tā key tā key **bu** bī-dile ḫışm u ʿitāb
Raḥm eyle gehī ḥālüme it luṭf-ı ḫiṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 1). [bu,]*

328. Bu şīve-i reftār ki vardur sende
Çoḳ sāliki güm-rāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 3). [bu,]*

329. Bu giryeme kim bādī ġam-ı ʿışḳuñdur
Emvāc-ı pey-ā-pey-i yem-i ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 1). [bu,]*

330. Olsaḳ nʾola ser-figende çün **bu** tīmār
Bālāya nigāh idemezüz maḥcūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 3). [bu,]*

331. Mecnūna ṭarīḳ-ı ʿışḳda bī-rāh dirüz
Ferhāda nedür **bu** kār-ı cān-kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 2). [bu,]*

332. Mevzūn-ḳadan-ı maʿnīye bir kimse
Bu câme-i lafẓı itmemişdür ilbās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 4). [bu,]*

333. Bildük **bunı** kim ẕevḳ u ṣafā-yı gülşen
Nūş-ı mey ile seyr-i ruḫ-ı dil-ber imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 3). [bunı, -nı]*

334. Bu çarḫdan itsem nʾola feryād-ı ḥalāṣ
Sen sīm-teni ḳoynına ḳor her eşḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 1). [bu,]*

335. Bu ḥüsn-i beyānı ḥaḳḳ-ı taʿbīr budur
Meftūnı olurdı gūş ideydi Cāḥiẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 3). [bu,]*

336. Āsār-ı maḥabbetle döküp dīde demʿ
Bu güft ü şinīde itme tevcīh-i semʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 2). [bu,]*

337. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād ki vardur sende
Çoḳ pīri cevān cevānı pīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 3). [bu,]*

338. Bu nār-ı ġażab āteş-i āzār nedür
Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 3). [bu,]*

339. Tā key **bu** teġāfül **bu** nigāh-ı āzār
Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 3). [bu,]*

340. Tā key **bu** teġāfül **bu** nigāh-ı āzār
Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 3). [bu,]*

341. Derūnumı ālūde-i ʿışyān itdüm
Bu derd ile çoḳ dīdeyi giryān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 2). [bu,]*

342. Her rāẓı **bu** devr-i bī-vefāñuñ maʿlūm
Her cāyı **bu** dār-ı pür-ʿanānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 1). [bu,]*

343. Her rāẓı **bu** devr-i bī-vefāñuñ maʿlūm
Her cāyı **bu** dār-ı pür-ʿanānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 2). [bu,]*

344. Bu kāfir-i dil-mürdeler itmez iḳrār
İʿcāz-ı tekellümde Mesīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 3). [bu,]*

345. Yoḳ rūy-ı riyā **bu** cān-ı ʿayyāşumda
Ol pādişeh-i cemale sā-bâşumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 2). [bu,]*

346. Cānāne **bu** şeb ḫāneme mihmān oldı
Dil luṭfa sezā maẓhar-ı iḥsān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 1). [bu,]*

347. Feryād idemez mest-i maḥabbetdür dil
Bu ḫumm-ı mey-i rāzdur olmaz cūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 4). [bu,]*

348. ʿIşḳ olmasa olmazdı **bu** ṣafvet dilde
Mihr olmasa olmaz idi nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 3). [bu,]*

349. Bīmār-ı ġamuñ kimse suʾāl eylemedi
Bu ġam-zededen pürsiş-i ḥāl eylemedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 2). [bu,]*

350. Güş idince Faṣīḥ **bu** ḫaberi
Dīdeden ḫūn-ı dil idüp cereyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 7). [bu,]*

351. Didiler dil-teşneler **bu** çeşmenüñ tārīḫini
ʿAynidür āb-ı zülāl-i selsebīl-i cennetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 3, Mısra 1). [bu,]*

352. İdüp ṣarf-ı himem pāyāna irdi çün **bu** kāşāne
Görenler dir teʿālaʾllāh zihī cāy-ı feraḫ-baḫşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 1). [bu,]*

353. Ġurre-i māh-ı Muḥarremdür **bu**
Mevsim-i sūziş-i mātemdür **bu** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 1). [bu,]*

354. Ġurre-i māh-ı Muḥarremdür **bu**
Mevsim-i sūziş-i mātemdür **bu** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 2). [bu,]*

355. Bu dem-i girye-i pey-der-peydür
Vaḳt-i feryād-ı dem-ā-demdür bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 3). [bu,]*

356. Bu dem-i girye-i pey-der-peydür
Vaḳt-i feryād-ı dem-ā-demdür **bu** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 4). [bu,]*

357. Sensin **bu** sipiḥri ḫalḳa ʿillet
İy miḥr-i münīr-i evc-i rifʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 33). [bu,]*

358. Bu bendeleriñi itmeyüp yād
Ol demde buyurduñ ümmet ümmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 41). [bu,]*

359. Hem-vāre **bu** mekteb-i cihānda
Eṭfāl ü büzürg ider ḳırāʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 45). [bu,]*

360. İy bāʿiṯ-i ʿizzeti Faṣīḥüñ
Kendüye **bu** himmeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 66). [bu,]*

361. Ümmīd ola **bu** recāsı maḳbūl
İy luṭfı olan ciḥāna mebẕūl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 79). [bu,]*

362. Mirʾāt-ı ruḫuñ eṯerleridür
Eflāk ü zemīnde **bu** nümāyiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 10). [bu,]*

363. Bu kār-geh-i ʿaceb-nümāyı
Nuṭḳuñda kelīl ʿArabla Aʿcām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 19). [bu,]*

364. ʿÌsā senüñ içün oldı inṭāḳ
Ẓāhir **bu** ki şāh-ı enbiyāsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 32). [bu,]*

365. Rūşen **bu** ki āfiṭāb-ı ẕātuñ
İy maẓhar-ı ḥüsn-i ḥüsn-i aḫlāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 34). [bu,]*

366. Ḥāṣıl **bu** ki devr-i cümle eflāk
İy mefḫār-i kevn saña dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 45). [bu,]*

367. Ser-menzil-i rehden eyleyen dūr
Bu naḳş u nigār-ı āb degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 66). [bu,]*

368. Olmasa faṣl-ı bahār-ı luṭfuñ
Bu libās ile görülmezdi şecer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 6). [bu,]*

369. Libās-ı zāġa girsün ʿandelīb-i zār u şeydāsı
Bu bāġuñ çün benefşe gülleri hep nīl-gūn olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 23). [bu,]*

370. Bu dām-ı pür-mihenden bir ḳadem evvel rehā bulsaḳ
Bu ġamla günde biñ kez ölmeden bāri ḫalāṣ olsaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 29). [bu,]*

371. Bu dām-ı pür-mihenden bir ḳadem evvel rehā bulsaḳ
Bu ġamla günde biñ kez ölmeden bāri ḫalāṣ olsaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 30). [bu,]*

372. ʿIşḳdur eyleyen **bu** bezmi laṭīf
ʿIşḳdur ʿışḳ cām-ı şādānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 7). [bu,]*

bu dem: *Bu zaman.*

1. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā **bu dem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 9). [bu dem,]*

bu dem: *Bu zaman; şimdi.*

1. Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep
Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 2). [bu dem,]*

bu dem: *Şimdi, şu an.*

1. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā **bu dem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 9). [bu dem,]*

bu demlerde: *Bu zaman.*

1. Basīṭ-ı rûy-ı zemīne döşendi aṭlas-ı āl
Nesīm-i feyż-şemīm-i ṣabā **bu demlerde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 10). [bu demlerde, -ler, -de]*

bu deñlü: *Bu kadar, bu kadar çok.*

1. Nedür yine sitem ü cevrüñe nihāyet yoḳ
Beni helāke **bu deñlü** cefāya ḥācet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 2). [bu deñlü,]*

2. Hem-reng ü būy-ı ʿārıż-ı yār olmasa Faṣīḥ
   Çıḳmazdı tā **bu deñlü** ser-i iʿtibāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 10). [bu deñlü,]*

3. Nedür Faṣīḥ **bu deñlü** ʿadāvete bāʿiş
   O tünd-ḫū bize hiç bilmezüz neden düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 9). [bu deñlü,]*

4. Āteş urdı āh bülbül cümle gül-berg-i tere
   Tā **bu deñlü** sūz ʿacebdür bir avuc ḫākistere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 2). [bu deñlü,]*

5. Elüñde cām ile teşrīf eyleseñ sāḳī
   Bu intiẓāra **bu deñlü** ḫumāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 4). [bu deñlü,]*

6. Āşüftegī-i zülfe sebeb sen degül misin
   Baʿiş **bu deñlü** fitneye hep sen degül misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 54, Mısra 2). [bu deñlü,]*

bu gice: *Bu gece.*

1. Girmiş **bu gice** dāʾire-i zikre ol perī
   Böyle ḳalursa āfet-i devr-i zemān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 9). [bu gice,]*

bu gün: *İçinde bulunulan gün.*

1. Dāmen-keşīde ʿazm-i çemen eylemiş **bu gün**
   Gördüm Faṣīḥ o serv-kadd-i sīm-sāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 9). [bu gün,]*

bu gün: *Bugün, bu zaman, bugünlerde.*

1. Bu gün bī-tāb gördüm şāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı
   Yine beñzer bir iki murġ-ı cān-ı nā-tüvān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 5). [bu gün,]*

bu güne: *Bu tarz, bu şekil.*

1. Faṣīḥā ʿāṣıḳa çesbān-ı dem āzādi-i gülde
   Bu güne şiʿr-i rengīn-i tekellüf sādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 10). [bu güne,]*

bu imiş: *Bu şekilde, bu doğrulta, böyleymiş.*

1. Mest-i mevt itdi zehr-i engūrı
   Bu imiş emr-i Ḫālıḳuʾl-inebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 8). [bu imiş,]*

bu ḳadar: *Bu kadar, -çok fazla anlamında-.*

1. Dil muntaẓır ol devā-yı maʿhūde henüz
   Eydür **bu ḳadar** ʿilācı teʾḫīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 4). [bu ḳadar,]*

2. Evṣāf-ı şerīfüñ eylemişdür imlā
   Bīhūde degüldür **bu ḳadar** noḳṭa-i ḥall *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 4). [bu ḳadar,]*

bu ḳadar: *Bu denli çok, bunca.*

1. Oldı zülfüñ gibi mümted şeb-i tārīk-i firāḳ
   Żāyiʿ oldı **bu ḳadar** eyledügüm āh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [bu ḳadar,]*

2. Devr ider ḫ∨ān-ı sipihri **bu ḳadar** yine dürüst
   Işırılmaz gibi hiç bu felegüñ nānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 3). [bu ḳadar,]*

bu ḳadar: *Bu denli çok, bunca.*

1. Eydür **bu ḳadar** cilve-i pey-der-pey-i ʿişve
   Bir laḥża şehā esb-i perī-zāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 3). [bu ḳadar,]*

bu ki: *Öyle ki.*

1. Erbāb-ı ʿışḳı ḥaḳ **bu ki** şīrīn-meẕāḳ ider
   Taḳrīr-i sükkerīn-i ḥalāvet-feżā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 9). [bu ki,]*

bū olmaz: *Kokulu olmak.*

1. Dil-i ʿāşıḳda ārzū olmaz
   Lāle-i deşt-i ġamda **bū olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 2). [bū olmaz, -maz]*

2. Ṣabādan her seḥer nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin
   Perīşān-ḫ∨āhiş olma iy göñül bīhūde **bū olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 4). [bū olmaz, -maz]*

bū olmaz: *Kokulu olmak.*

1. Ṣabādan her seḥer nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin
   Perīşān-ḫ∨āhiş olma iy göñül bīhūde **bū olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 4). [bū olmaz,]*

bu şeb: *Bu gece.*

1. Tā ṣubḥ olınca āh u fiġān eyledük **bu şeb**
Rāz-ı derūnı ḫalḳa ʿayān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [bu şeb,]*

2. Tā ṣubḥ olınca āh u fiġān eyledük **bu şeb**
Rāz-ı derūnı ḫalḳa ʿayān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [bu şeb,]*

3. Geh būs-ı laʿli gāh leb-i sāġar-ı şarāb
   Cānāne ile ṣoḥbet-i cān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 4). [bu şeb,]*

4. Efsāne-i maḥabbeti taṭvīl eyleyüp
   Dil-dārı mest-i ḫ∨āb-ı girān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [bu şeb,]*

5. Ol ṭıfl-ı ʿişve-bāz ile bāzīçe ṭarḥ idüp
   Mühr-i lebin göñülde nihān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [bu şeb,]*

6. Kūy-ı nigārı ḫ∨ābda seyr eyleyüp Faṣīḥ
   Gül-geşt-i ṣaḥn-ı bāġ-ı cinān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 10). [bu şeb,]*

7. Tā ṣubḥ olınca āh u fiġān eyledük **bu şeb**
Rāz-ı derūnı ḫalḳa ʿayān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [bu şeb,]*

8. Tā ṣubḥ olınca āh u fiġān eyledük **bu şeb**
Rāz-ı derūnı ḫalḳa ʿayān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [bu şeb,]*

9. Efsāne-i maḥabbeti taṭvīl eyleyüp
   Dil-dārı mest-i ḫ∨āb-ı girān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [bu şeb,]*

10. Ol ṭıfl-ı ʿişve-bāz ile bāzīçe ṭarḥ idüp
    Mühr-i lebin göñülde nihān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [bu şeb,]*

11. Kūy-ı nigārı ḫ∨ābda seyr eyleyüp Faṣīḥ
Gül-geşt-i ṣaḥn-ı bāġ-ı cinān eyledük **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 10). [bu şeb,]*

12. Ehl-i bezmi bir nigāh ile ḫarāb itdüñ **bu şeb**
Sāḳiyā bī-minnet-i peymāne-i pür-zūr-ı mey *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [bu şeb,]*

13. Sāġar-ı ṣahbāyı sāḳī āfitāb itdüñ **bu şeb**
Şuʿle-i bādeyle bezmi māh-tāb itdüñ **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 2). [bu şeb,]*

14. Bu şeb dūr u dırāz efsāne-i mihr ü maḥabbetle
Faṣīḥ ol nāzenīn-i ter-mizācı bī-dimāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 9). [bu şeb,]*

15. Perde-i ʿarż-ı merāmı eyleyüp iy dil güşād
Neşve-i meyle hele defʿ-i ḥicāb itdüñ **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 6). [bu şeb,]*

16. Eyleyüp ṭıfl-ı niyāzum zīb-i āġūş-ı ḳabūl
Nāzenīnüm vuṣlatuñla kām-yāb itdüñ **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 8). [bu şeb,]*

17. Ġayrılarla ṭarḥ-ı bezm idüp Faṣīḥi dōstum
Āteş-i pür-sūz-ı ġayretle kebāb itdüñ **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 10). [bu şeb,]*

18. Sāġar-ı ṣahbāyı sāḳī āfitāb itdüñ **bu şeb**
Şuʿle-i bādeyle bezmi māh-tāb itdüñ **bu şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 1). [bu şeb,]*

bu vech ile: *Bu vesile ile, bundan dolayı.*

1. Felek güẕergehüme çekmez ise sedd-i sedīd
Diyem **bu vech ile** aḥvāli ḫāk-i ʻizzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 30). [bu vech ile,]*

2. Diyem **bu vech ile** aḥvāli ḫāk-i ʿizzetine
Eyā Ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ʿabīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [bu vech ile,]*

būbekr: *I. Halife. Peygamberinin ölümünden sonra İslam devletinin başına geçen sahabe.*

1. Güş idüp fevtin Faṣīḥā didiler tārīḫini
Cennet-i meʾvāyı **Būbekre** ḳıla Ḥaḳ cilve-geh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 1, Mısra 2). [būbekre,]*

budur: *Böyledir II bu şekildedir.*

1. Ṣımāḫ-ı sāmiʿasından o ẓālimüñ **budur**
   Tanīn-i naġme-i ṭanbūru nāle vü feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 5). [budur,]*

2. Niyāzımuz nigeh-i iltifātuñı gāhī
   Budur ki bāʿiş-i efzūnī-i maḥabbet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 18). [budur,]*

3. Meysüz ḳarār eyleyemem meşrebüm **budur**
   Zühhād-ı ḫuşḳa meyl idemem meẕhebüm **budur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 1). [budur,]*

4. Meysüz ḳarār eyleyemem meşrebüm **budur**
   Zühhād-ı ḫuşḳa meyl idemem meẕhebüm **budur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 2). [budur,]*

5. Bizden dirīġ itme gehī bir nigāhuñı
   Senden hemīşe iki gözüm maṭlabum **budur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 4). [budur,]*

6. İtsem suʾāl ḥāl-i dilin gösterür Faṣīḥ
   Zülf ü ruḫuñ ki bāʿiş-i tāb u tebüm **budur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 10). [budur,]*

7. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister
   Ḥaḳ **budur** ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [budur,]*

8. Budur ẓannum ki tā ṣubḥ-ı ḳıyāmet nesl-i Ādemden
   O mihr-i ḥüsne ṣānī bir cevān-ı gül-beden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 5). [budur,]*

buḫār-ı āhdan: *Feryat, ah çiselemesi.*

1. Olan rīzān felekden ḳaṭre-i bārān ḳıyās itme
   Buḫār-ı āhdan bu ḳubbe-i mīnā-nümā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 6). [buḫār-ı āhdan, -dan]*

bul-: *Bulmak, ulaşmak, keşfetmek.*

1. Keyfiyyetidür lāzım olan bir kişi yoḫsa
   N'eyler ṭutalum ḫālī Cemüñ cāmını **buldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 8). [buldı, -dı]*

bul-: *Bulmamak. II erişmemek.*

1. Maḥabbet ʿāleminde **bulmadum** hiç ġam gibi hem-dem
   Meger ʿālemde ġamsuz da Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 9). [bulmadum, -ma, -du, -m]*

2. Dehen ü deste alup çoḳ ḫaṭ-ı bī-cān ucını
   Bulmadum ḥāṣılı bu fikr-i perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 2). [bulmadum, -ma, -du, -m]*

bul-: *Elde etmek, ulaşmak.*

1. Bir cām-ı ṣabūḥı ile **bulmaḳ** bizi mümkin
   Biz nişān-ı dūşīne gibi serde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 3). [bulmaḳ, -maḳ]*

2. Bir cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet virüñ dile
   Ol jeng-beste āyīne **bulsun** cilā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 4). [bulsun, -sun]*

3. Çarḫ-ı ser-geşte döner üstine dōlāb gibi
   Nerede bir ḫar-ı büksiste-ʿinānı **bulsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 3). [bulsa, -sa]*

bul: *Var olmak, mevcut olmak.*

1. Her ne cānibde **bulınsa** meyl ider elbette dil
   Ḫāk-i kūy-ı yāra āb-ı çeşm-i giryānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 3). [bulınsa, -ın, -sa]*

2. Devrinde **bulunmaġıla** biʿs̱et
   Ol şevḳ iledür ḳamerde sürʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 51). [bulunmaġıla, -un, -maġ, -ıla, -]*

bul: *Arayarak temin etmek, ermek, ulaşmak.*

1. Bulsa dünyāya luṭf iderdi Faṣīḥ
   Meşreb-i pādişāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 9). [bulsa, -sa]*

bul: *... olarak görmek, ... olduğunu düşünmek.*

1. Ne fikr-i vaṣl ile ḫurrem ne bīm-i hicr ile pür-ġam
   Dil-i dīvāneyi hiç **bulmadum** bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 2). [bulmadum, -ma, -dum]*

bul: *Teselli olmak.*

1. Göñül **bulmaz** tesellī-i nihāl-i ḳadd-i dil-cūyuñ
   Miṣāl-i cūy ṭurmaz geşt ider ṭarf-ı ḫıyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 29). [bulmaz, -ma, -z]*

bul: *Bulmak, ulaşmak.*

1. Yūsuf-ı güm-geşte-i ümmīdi **bulmaḳdur** Faṣīḥ
   Kūşe-gīrī-i ḫamūl-i Beyt-i Aḥẓāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 9). [bulmaḳdur, -maḳ, -dur]*

2. Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyicek
   Vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi **bulur** bu felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 4). [bulur, -ur]*

3. Vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi **bulur** bu felek
   Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 3). [bulur, -ur]*

4. Şükūfelerle çemen **bulsa** revnaḳ-ı tāze
   Zemīn-i gülşeni hem-reng-i āsumān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 3). [bulsa, -sa]*

5. ʿAndelīb-i ḫāme bir hāl ile ṭāḳrir idemez
   Bulduġum keyfiyyet-i feyżı Faṣīḥ esḥārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 10). [bulduġum, -duġ, -um]*

6. Murādı naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylāyı **bulmaḳdı**
   Bu sevdā idi hep geşt itdüren Ḳaysa beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 3). [bulmaḳdı, -maḳ, -dı]*

7. Bulmazdı dāstān-ı taẓallüm nihāyeti
   Maʿḳūl görselerdi felekden şikāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 1). [bulmazdı, -maz, -dı]*

8. Dil-ḫ∨āhı gibi çünki dil-ārāmını **buldı**
   Bir pāre dil-i mużṭarib ārāmını **buldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 1). [buldı, -dı]*

9. Ḥüsn-i meh-i Kenʿānı Ḫudā virdi o māha
   Ol ḫilʿat-i fāḫir hele endāmını **buldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 6). [buldı, -dı]*

10. Dil itdi Faṣīḥā niçe seyr-i gül-i gülşen
    Bülbül olacaḳ ʿārıż-ı gül-fāmını **buldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 10). [buldı, -dı]*

11. N’ola ders-i fiġāna başlasa pervāne bülbülden
Arar yanmaġa **bulmaz** n’eylesün şem‘-i şebistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 48). [bulmaz, -ma, -z]*

12. Cān ʿışḳ ile **buldı** pertev-i rūḥānī
Hem eyledi dil ʿışḳ ile rūşen cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 1). [buldı, -dı]*

bul: *... gibi görmek, düşünmek.*

1. Zīra ki beni genc-i suḫan **buldı** ʿadū
Tafṣīl-i daḳāyıḳumda söz pek çoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 4). [buldı, -dı]*

bul: *Denk gelmek, rastlamak.*

1. Her suḫan rütbe-i taḥsīni **bulur** mı çü Faṣīḥ
Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [bulur, -ur]*

bul: *Var olmak, mevcut olmak.*

1. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
Her kimüñ āyīnesinde **bulına** ṣafvet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 6). [bulına, -ın, -a]*

bul: *Bulmamak. II erişmemek.*

1. Yāra sūz-ı ʿışḳumı yazmaḳ murād itsem Faṣīḥ
Bulamam ḫāmemde tāb u ṭāḳat-ı taḥrīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [bulamam, -a, -ma, -m]*

2. Ḫayli dem oldı cüy gibi cüst ü cūdayum
Hiç **bulmadum** o serv-i revāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [bulmadum, -ma, -du, -m]*

3. Yakar ṣad-dāġ-ı ḥasret **bulmasun** bir sine (...)
Maḥabbet ehl-i dille ḫāṣılı dīrīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [bulmasun, -ma, -sun]*

4. Bulınmadı saña dil ʿāleminde āsāyiş
Faṣīḥ ādeme dirler cihānda rāḥat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 9). [bulınmadı, -ı, -n, -ma, -dı]*

5. Bu gül-zār-ı fenāda **bulmadum** bir būy-ı āsāyiş
Ṣabā-veş gerçi demlerdür ki geşt-i bāġ u rāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 3). [bulmadum, -ma, -dum]*

6. Bulmamışlar hiç naẕīr-i gevher-i dendānuñı
Gerçi kim ġavvāslar ʿummāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 5). [bulmamışlar, -ma, -mış, -lar]*

7. İttiḥādın şemʿ ile efsürde itmiş rūzgār
Bulmadum pervānede evvel olan germiyyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 4). [bulmadum, -ma, -du, -m]*

8. Bī-zaḥmet-i pā ṭayy-ı menāzil olmaz
Bī-çille-i ṣaḫt sehm nişānın **bulmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 3). [bulmaz, -maz]*

bul: *Elde etmek, ulaşmak.*

1. Bulaydı yanmaġa taḥrīk-i bāl itmezdi pervāne
Hevādan ḥıfẓ ider ol deñlü şemʿ-i meclis-ārāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 3). [bulaydı, -a, -ydı]*

2. Söyler Faṣīḥ **bulduġını** nergis ü güle
Bülbüller ile bāġuñ alışmış yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 9). [bulduġını, -duġ, -ın, -ı]*

bul: *Bulmak, denk gelmek.*

1. Bulurdı lez̲z̲et-i Şīrīni şīriyle Ferhād
Dizildi rişte-i bārīke ṣanki dürr ü leʾāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 20). [bulurdı, -ur, -dı]*

büʾl-ʿaceb: *Şaşılacak şey, acayip.*

1. Büʾl-ʿacebdür kim nigāh-ı mestüñi eyler niyāz
Ḥāṣılı maʿmūre-i nāzı ḫarāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 5). [büʾl-ʿacebdür, -dür]*

büʾl-ʿaceb-i şāh-bāz-ı ʿışḳuz: *Aşkın doğan kuşunun tuhaf olanı. II tuhaf, acayip, aşk kuşları, aşıklar.*

1. Faṣīḥ o **büʾl-ʿaceb-i şāh-bāz-ı ʿışḳuz** biz
Ki eyledüñ ser-i Mecnūnda āşiyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 9). [büʾl-ʿaceb-i şāh-bāz-ı ʿışḳuz, -uz]*

bülbül-: *Bülbül II âşık.*

1. Bülbüllere leṭāfet-i ṣavt eyleyen kerem
   Ḫār-ı ḫırāş-ı güş-ı gül itmiş nevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 5). [bülbüllere, -ler, -e]*

bülbül: *Bülbül.*

1. Gül ile ṣaḥn-ı çemen bāġ-ı cināndur elbet
   Ṣoñra **bülbüllere** her ḫār u ḫası āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [bülbüllere, -ler, -e]*

2. Yanuñda **bülbüle** iy gül sebeb ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [bülbüle, -e]*

3. Ṣabā gülden ḫaber-res **bülbüle** pervāneye ammā
   Olur yoḳ kimse hiç şemʿ-i şebistāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [bülbüle, -e]*

4. Ṣad-güne reng ile göricek ṣaḥn-ı gülşeni
   Bülbül hezār naḳş-ı ḫoş-āheng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 6). [bülbül,]*

5. Ḳıyās itmek o şūḫa māʾil ancaḳ cān-ı zār oldı
   Gül-i ruḫsārına **bülbül** benüm gibi hezār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 2). [bülbül,]*

6. N'ola ders-i fiġāna başlasa pervāne **bülbülden**
   Arar yanmaġa bulmaz n'eylesün şem'-i şebistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 47). [bülbülden, -den]*

7. Demdür ki gül güşād ola bād-ı bahārdan
   Bülbül terennüm ide maḳām-ı hezārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 2). [bülbül,]*

8. Dönüp her mināre nihāl-i güle
   Müʾezzin çü **bülbül** ider ġulġule *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 69, Mısra 2). [bülbül,]*

9. Bülbüle bādī-i teskīn-i elem bād-ı ṣabā
   Āteş-endāz-ı sitem ammā dil-i pervaneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 52, Mısra 1). [bülbüle, -e]*

10. Bülbül gibi feryād ile ṣoḥbet luṭf it
    Pervāne gibi sūzişe ülfet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 1). [bülbül,]*

11. Bülbüllerüñ efġānını gūş eyle Faṣīḥ
    Feryād olur sūziş-i ḥasretle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 3). [bülbüllerüñ, -ler, -üñ]*

12. Pervānesi çoḳ şemʿ-i şeb-ārāsın sen
    Bir **bülbüli** ṣad-hezār u verd-i tersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 3). [bülbüli, -ī]*

13. Bülbül gibi ḥer güle nevā-senc
    Her şemʿa ider ciger-güdāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 59). [bülbül,]*

bülbül: *Bülbül II âşık.*

1. Yaḳ āteşe **bülbülleri** ḫākistere döndür
   Feryāduñı iy sūḫte-i dil şuʿle nümūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 9). [bülbülleri, -ler, -i]*

2. Āzürde olur gül diyü **bülbül** açamaz bāl
   Gelmiş o ḳadar bāġa kemāl üzre leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 5). [bülbül,]*
3. Bu ʿālem rūz u şeb bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz hīç
   Gice pervāne per-sūzān ider **bülbül** seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 4). [bülbül,]*

4. ʿAceb mi **bülbüli** gūş eylemezse ġonçe-i gülşen
   Teng-mizācdur olmaz cevābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [bülbüli, -i]*

5. Yanuñda **bülbüle** iy gül sebeb ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [bülbüle, -e]*

6. Bülbül şikāyet-i sitem-i ḫārı diñledür
   Bir gün şehen-şehe çemen-i sebz-i ter gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 5). [bülbül,]*

7. Kime **bülbül** gibi feryād ideyüm kim ʿālem
   Şemʿ-i ruḫsāruña cānā beni pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [bülbül,]*

8. Bu bezmüñ şemʿine pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz
   Bizüm **bülbül** gibi bu bāġda feryādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [bülbül,]*

9. Cūy-bāruñ bāġda her mevci bir beyt-i selīs
Bülbüle dersin(i) sāzende ḳırāʾat şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 6). [bülbüle, -e]*

10. **Bülbülüz** ki dem-i nev-bahāra muntaẓıruz
Temām rāz-güşāyuz temām ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 1). [bülbülüz, -üz]*

11. ʿĀşıḳuz vaṣl-ı yāra muntaẓıruz
Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 2). [bülbülüz, -üz]*

12. Ġonçe-i reng ü leṭāfet çü nesīm ü şeb-nem
Bülbülüñ eyledügi girye vü āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 8). [bülbülüñ, -üñ]*

13. Bāġ-ı ḥüsnüñde terennüm-sāz iken
İtmemişdi gülle **bülbül** iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 6). [bülbül,]*

14. Her dem dem-i pey-der-pey-i ḥasret çeker iy dil
Bilmez naġam-ı şādīyi **bülbülleri** hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 4). [bülbülleri, -ler, -i]*

15. Açdıḳça ṣubḥ ġonçelerin sīnesin ṣabā
Ṣad-pāre olmasun mı dil-i zārı **bülbülüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 4). [bülbülüñ, -üñ]*

16. Geldi bahār bāġa varup ālem eylesek
Bülbüller ile hem-nefes olsaḳ dem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 2). [bülbüller, -ler]*

17. Bāġa nāleyle varup **bülbüli** ḫāmūş ideyüm
Āh idüp aġlayayın cūy-ṣıfat cūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 1). [bülbüli, -i]*

18. Niçe āġāz-ı feryād itmesün **bülbül** ki bād-ı ṣubḥ
Cihāna neşr-i būy-ı rāz iderken ġonçeye maḥrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 5). [bülbül,]*

19. Āşiyān-sāz-ı gülistān-ı riyāż-ı vuṣlatem
Berg-i gülden eylemiş bāl ü perīn **bülbüllerüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 4). [bülbüllerüm, -ler, -üm]*

20. Her laḥẓa fenāsından idüp yād bu bāġuñ
Bülbüller ider nāle vü gül çāk-i girībān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 6). [bülbüller, -ler]*

21. Pervāne vü **bülbül** degülüm ʿışḳ ile her dem
Ne fikr-i gülistān ne şebistān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 11). [bülbül,]*

22. Āteş urdı āh **bülbül** cümle gül-berg-i tere
Tā bu deñlü sūz ʿacebdür bir avuc ḫākistere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 1). [bülbül,]*

23. Şād olur **bülbül** bahār-ı dil-sitānuñ naḳşına
Aldanur bī-çāre üç günlük cihānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 1). [bülbül,]*

24. Eylemiş dīvānını tertīb sulṭān-ı bahār
Gülşenüñ feryāda āġāz eylemiş **bülbülleri** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 4). [bülbülleri, -ler, -i]*

25. Şerḥ-i ḫāl-i ʿālemi **bülbül** kenār-ı cūyda
Ṣafḥa-i gülden ḳırāʾat eylemekde ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 7). [bülbül,]*

26. Başlamış feryāda **bülbül** nev-bahār olmış gibi
Mevsim-i gül-geşt-i ṣaḥn-ı lāle-zār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 1). [bülbül,]*

27. Bād-ı ṣubḥ-ı nev-bahār ile açılmış ġonçeler
Bülbülüñ rāz-ı derūnı āşikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 4). [bülbülüñ, -üñ]*

28. Nevā-yı dil-keşüñ itme iżāʿat iy **bülbül**
Bu gūne gülşene bāng-i kelāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 3). [bülbül,]*

29. Dil itdi Faṣīḥā niçe seyr-i gül-i gülşen
Bülbül olacaḳ ʿārıż-ı gül-fāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 10). [bülbül,]*

30. Söyler Faṣīḥ bulduġını nergis ü güle
Bülbüller ile bāġuñ alışmış yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 10). [bülbüller, -ler]*

31. Niyāz u nāz-ı ʿışḳ idrāk olınmaz bir zemān ancaḳ
Fiġān itmekde **bülbüller** yaḳar pervāneler bāli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 6). [bülbüller, -ler]*

32. Gelmiş güşād-ı fāl-i bahāra gül āyeti
Bülbüllerüñ maḳām-ı Nevadā ḳırāʾati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 2). [bülbüllerüñ, -ler, -üñ]*

33. Vaṣṣāf-ı bāġ-ı maʿnā ider ḫāmemi Faṣīḥ
Bülbüllerüñ şetāreti güller leṭāfeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 10). [bülbüllerüñ, -ler, -üñ]*

34. Olındı manṣıb-ı meddāḥı **bülbüle** taḳlīd
Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 16). [bülbüle, -e]*

35. Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile
Olındı manṣıb-ı meddāḥı **bülbüle** taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 8). [bülbüle, -e]*

36. Görürse şāhid-i gülden meger **bülbül** göre yoḫsa
Ne mümkin ġayrdan bir kimse görmek çīn-i pīşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 55). [bülbül,]*

37. Geldi bahār kendüyi gösterdi her nebāt
Bülbül ḳırāʾat itmede āyāt-ı beyyināt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 9, Mısra 2). [bülbül,]*

38. Ṣafḥa-i gülleri açduḳça nesīm-i esḥār
Manṭıḳuʾṭ-Ṭayr oḳıdur **bülbüle** Aṭṭār-ı bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 19, Mısra 2). [bülbüle, -e]*

39. Bülbüllere ʿarż-ı ruḫ-ı gül gül mi idersin
Tebrīd-i miyān-ı gül ü bülbül mi idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 59, Mısra 1). [bülbüllere, -ler, -e]*

40. Varmış diyü ḫ∨āb-ı naza her ġonçe-i gül
Feryād idemez ḫ∨āhişi üzre **bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 2). [bülbül,]*

41. Ben rāz-ı niyāz-ı ṣubḥ-ı ʿışḳum herkes
Bülbül gibi mecbūr olur iẓhārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 4). [bülbül,]*

bülbül iden: *Bülbül etmek ll Bülbül gibi konuşturmak.*

1. Mest-i mey iden dilleri ol sīb-i ẕeḳandur
ʿĀşıḳları **bülbül iden** ol ġonçe-dehendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [bülbül iden, -en]*

bülbül ü pervānesi: *Bülbül ve pervane. II diğer aşıkların tümü.*

1. Bir gül ü şemʿi mi var dehrüñ taʿalluḳ itmeyem
Bülbül ü pervānesi ser-cümle düşmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 4). [bülbül ü pervānesi, -si]*

bülbülān: *Bülbüller. II aşıklar.*

1. Fenn-i feryād u fiġānda benem üstādüʾl-küll
Bülbülān ders alurlar dil-i nālānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 4). [bülbülān,]*

2. Yine mirʾāt-ı āb-ı ṣāfa ʿaks-endāz olup güller
Görür rūy-ı ümīdin **bülbülān** ber-vech-i āsānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 6). [bülbülān,]*

bülbül-āsā: *Bülbül gibi.*

1. Cāna teʿsīr eylemez her nāle vü zār iy Faṣīḥ
Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 10). [bülbül-āsā,]*

bülbül-i āteş-nevāyı: *Yanık ötüşlü bülbül, muhrik sesli bülbül.*

1. Terennüm eylese yād-ı ḫaṭ-ı lebüñle Faṣīḥ
Çemende **bülbül-i āteş-nevāyı** söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 10). [bülbül-i āteş-nevāyı, -yı]*

bülbül-i çemen: *Bahçenin bülbülü.*

1. Bahār geldi niçün **bülbül-i çemen** ḫāmūş
Şehen-şeh-i güle şekvā-yı ḫāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 5). [bülbül-i çemen,]*

bülbül-i çemenistān-ı naʿtidür: *Methetme bahçesinin bülbülü, konuşanı.*

1. Ol dil ki **bülbül-i çemenistān-ı naʿtidür**
Yāra ümīd ġonçe-güşā-yı sürūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 7). [bülbül-i çemenistān-ı naʿtidür, -i, -dür]*

bülbül-i destān-serā-yı ney: *Ney, kamışın destan okuyan bülbülü.*

1. İtdi benefşe ṭarf-ı külāhın şikest-i şevḳ
Feryād idince **bülbül-i destān-serā-yı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 20). [bülbül-i destān-serā-yı ney, -ma, -ya, -yum]*

bülbül-i dil: *Gönül kuşu. II aşık, seven.*

1. İy **bülbül-i dil** naḳşına aldanma bu bāġuñ
Var gülşen-i yek-reng-i maʿānīde sürūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [bülbül-i dil,]*

bülbül-i dil-şāduñı: *Sevinçli bülbül. II sevinçli aşık.*

1. Söylet getürüp meclise mīnā-yı şarābı
İy sāḳī yine **bülbül-i dil-şāduñı** diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 6). [bülbül-i dil-şāduñı, -uñ, -ı]*

bülbül-i dīrīnesiyüz: *Eki, kadim bülbül. II eski, kadim aşık.*

1. Bülbül-i dīrīnesiyüz biz de bu bāġuñ ṣabā
Degmemek inṣāf mı kām-ı dile būy-ı güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 3). [bülbül-i dīrīnesiyüz, -si, -yüz]*

bülbül-i ḫoş-lehce-i terennüm-zād: *(kulağa) tatlı gelen güzel öten bülbül. II güzel anlatımlı, tatlı dilli şair bağlamında.*

1. Benem o **bülbül-i ḫoş-lehce-i terennüm-zād**
Ki her nefesde ider naġme-i hezār īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 1). [bülbül-i ḫoş-lehce-i terennüm-zād,]*

bülbül-i ʿışḳum: *Aşk bülbülü.*

1. Bülbül-i ʿışḳum müsāvīdür baña āteşle gül
Her ser-i ḫār-ı çemen aʿlā nişīmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 5). [bülbül-i ʿışḳum, -um]*

bülbül-i ʿışḳuñ olsa: *Aşkın bülbülü olmak. II aşk ile çok alakalı, ilgili olmak.*

1. Bülbül-i ʿışḳuñ olsa n'ola Faṣīḥ
Ḥüsn ile gül gibi müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 9). [bülbül-i ʿışḳuñ olsa, -sa]*

bülbül-i kafes-üftādeyüm: *Kafese hapsolmuş bülbül. II âşık.*

1. O **bülbül-i kafes-üftādeyüm** bu gülşende
Faṣīḥ bilmemişüm revnaḳ-ı bahār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 9). [bülbül-i kafes-üftādeyüm, -yüm]*

bülbül-i medh-āzmā-yı ney: *Neyin metihler düzen bülbülü, methedici ney bülbülü.*

1. İtdi güşāde ġonçe-i ṭabʿum hevā-yı ney
Olsam ʿaceb mi **bülbül-i medh-āzmā-yı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 1). [bülbül-i medh-āzmā-yı ney,]*

bülbül-i medh-i āzmā-yı ney: *Neyi, kamışı tecrübe edip öven bülbül.*

1. İtdi güşāde ġonçe-i ṭabʿum hevā-yı ney
   Olsam ʿaceb mi bülbül-i medh-āzmā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 1). [bülbül-i medh-i āzmā-yı ney,]*

bülbül-i müştāk-ı gülüz: *Gülü hasretle bekleyen bülbül.*

1. Biz giriftār-ı kafes **bülbül-i müştāk-ı gülüz**
   Gül-sitāndan bize bir berg-i terüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 3). [bülbül-i müştāk-ı gülüz, -üz]*

bülbül-i naġme-ḫ∨ān: *Nağme okuyan, söyleyen bülbül.*

1. Murġ-ı dil-i zārı ṣayd eyle
   Bir bülbül-i naġme-ḫ∨ân leb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 4). [bülbül-i naġme-ḫ∨ān,]*

bülbül-i nālān: *İnleyen bülbül II feryat eden âşık.*

1. Ḥayf kim güller ola çīde-i dest-i nādān
   Nār-ı ġayretle ötüp **bülbül-i nālān** yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 8). [bülbül-i nālān,]*

bülbül-i nālāna: *İnleyen bülbül II feryat eden âşık.*

1. Pervāne her şeb olmadadur hem-nişīn-i şemʿ
   Olmış naṣīb **bülbül-i nālāna** intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [bülbül-i nālāna, -a]*

bülbül-i nā-şād: *Kederli, gamlı bülbül. II kederli aşık.*

1. Görür eṭrāf-ı dāmān-ı gül-i raʿnāyı ḫār almış
   Figān ü zāra āġāz itmesün mi **bülbül-i nā-şād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 6). [bülbül-i nā-şād,]*

bülbül-i nev-naġme-sencüm: *Yeni, güzel nağmeler çıkaran bülbül.*

1. Didüm bir **bülbül-i nev-naġme-sencüm** bāġ-ı ḥüsnüñde
   Tebessüm-rīz olup ol ġonçe-fem didi hezār aḥsent *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 4, Mısra 1). [bülbül-i nev-naġme-sencüm, -üm]*

bülbül-i rengīn: *Parlak renkli, hoş, latif bülbül.*

1. Meclis-i mey gūyıyā bir dil-güşā gül-zārdur
   Bülbül-i rengīn-terennümdür ṣurāḫī ḳulḳuli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 6). [bülbül-i rengīn,]*

bülbül-i rengīn-naġam-ı bāġ-ı edā: *Üslup bahçesinin renkli nağmeler (söyleyen) bülbülü.*

1. Niçe leb ġonçe-i neşküfte-i gül-zār-ı kelam
   Niçe leb **bülbül-i rengīn-naġam-ı bāġ-ı edā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 6). [bülbül-i rengīn-naġam-ı bāġ-ı edā,]*

bülbül-i rengīn-terennümdür: *: Renkli terennümü olan bülbül, güzel ötüşlü bülbül.*

1. Meclis-i mey gūyıyā bir dil-güşā gül-zārdur
   Bülbül-i rengīn-terennümdür ṣurāḫī ḳulḳuli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 6). [bülbül-i rengīn-terennümdür, -dür]*

bülbül-i ṣad-hezār: *Yüz bin bülbül.*

1. Pervānesi çoḳ şemʿ-i şeb-ārāsın sen
   Bir bülbüli ṣad-hezār u verd-i tersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 3). [bülbül-i ṣad-hezār,]*

bülbül-i şeydā: *Çılgın bülbül ll âşık.*

1. Dil istemez ki ḫaṭ-āver ola o gül-rūyı
   ʿAceb ki **bülbül-i şeydā** ola çemen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 8). [bülbül-i şeydā,]*

2. ʿAceb mi ʿışḳ-ı gülden **bülbül-i şeydā** figān itse
   Taḥammül eylemek güçdür cefā-yı gayret-i ḫāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 3). [bülbül-i şeydā,]*

bülbül-i şeydā: *Çılgın bülbül. II çılgın, müptela aşık.*

1. ʿĀrıżuñ şemʿ-i şeb-ārā mı gül-i raʿnā mıdur
   Murġ-ı dil pervāne mi ya **bülbül-i şeydā** mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 2). [bülbül-i şeydā,]*

bülbül-i şeydāya: *Çılgın aşık.*

1. İy Faṣīḥ itmiş seḥer seyr-i çemen ol gül-cemāl
   Bülbül-i şeydāya olmış āteş-i sūzende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 14). [bülbül-i şeydāya, -ya]*

bülbül-i şeydāyı: *Çılgın bülbül. II çılgın, müptela aşık.*

1. Çemende **bülbül-i şeydāyı** diñlemez güller
   Faṣīḥ eyledügi naġmeler hevāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 9). [bülbül-i şeydāyı, -yı]*

bülbül-i şūrīde: *Çılgın bülbül.*

1. Bī-ṣavt u ḥurūf eyleye maʿṣūḳına teʾs̱īr
   İy **bülbül-i şūrīde** naġam böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 4). [bülbül-i şūrīde,]*

bülbül-i şūrīdedür: *Çılgın bülbül II âşık.*

1. Sezā-vār-ı teraḥḥüm **bülbül-i şūrīdedür** yoḫsa
   Sen iy pervāne şemʿ-i meclis ile germ-ülfetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 3). [bülbül-i şūrīdedür, -dür]*

bülbül-i zār: *Ağlayan, inleyen bülbül.*

1. Daḫı gül-ġonçe iken **bülbül-i zār**
   Oḳur evṣāf-ı cemālüñ ezber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 9). [bülbül-i zār,]*

bülbül-i zār: *Ağlayan, inleyen bülbül II âşık.*

1. Çemende başlamış ancaḳ fiġāna **bülbül-i zār**
   Ki güṣ-ı cānuma dil-sūz bir ṣadā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 7). [bülbül-i zār,]*

bülbül-i zāra: *Ağlayan, inleyen bülbül II âşık.*

1. N'ola meyl itmesem aġyār varken bezm-i dil-dāra
   Yazıḳdur ġonçeyi ḫār ile görmek **bülbül-i zāra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 2). [bülbül-i zāra, -a]*

2. Cevrin efzūn eylemiş gül **bülbül-i zāra** yine
   Rūzgāruñ yād itmiş şīve-i āzārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 7). [bülbül-i zāra, -a]*

bülbül-i zāruñ: *Ağlayan, inleyen bülbül II âşık.*

1. Zinhār ḳoparmañ yüregin **bülbül-i zāruñ**
İtmeñ ṣaḳınuñ ġonçesini çīde bahāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 2). [bülbül-i zāruñ, -uñ]*

bülbüller: *Güzel sesiyle bilinen kuş II âşık.*

1. Geldi bahār bāġa gelüp ṭarḥ-ı ṣoḥbet it
Bülbüller ile güft ü şinīd-i maḥabbet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 2). [bülbüller,]*

bülbül-veş olup: *Bülbül gibi olmak.*

1. Bülbül-veş olup gül gibi dil-ḫūn-ı maḥabbet
İcrā idelüm biz daḫı ḳānūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 8, Mısra 1). [bülbül-veş olup, -up]*

bülend: *Yüce. II yüksek ses.*

1. Ḳānūn-nevāz-ı midḥat-i faḫr-i güzīn olur
Olsa nevā-yı naẓmı Faṣīḥüñ nʿola **bülend** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [bülend,]*

2. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum **bülend** idi
Ol dem ki tīr-i āhum alup ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 7). [bülend,]*

3. Olmazdı **bülend** heftümin-ṭāḳ
Ādem senüñ içün oldı īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 29). [bülend,]*

bülendī-i cenābuñ: *Zatının yüceliği.*

1. Bī-sāye münevver āfiṭābuñ
Ḫalḳ eyledi nûrdan Ḫallāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 36). [bülendī-i cenābuñ, -uñ]*

bulın: *Bulunmak, var olmak, mevcut olmak.*

1. Bulmazdı sükūn āteş-i dil olmasa eşküm
Bulındı ʿaceb demde baña dīde-i giryān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 4). [bulındı, -dı]*

bulınmaz: *Bulunmaz, rastlanmaz, yoktur.*

1. Bulınmaz her baḥirde gevher-i ʿışḳ
   Ḳonılmaz her ser üzre efser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 1). [bulınmaz,]*

2. Ādem **bulınmaz** itsem eger ārzū-yı ʿayş
   ʿĀlem esīr-i bezmüm olur vaḥşet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 7). [bulınmaz,]*

3. Bir gevher-i yegāne dür-i bī- behānesin
   Kān-ı kevinde miṣli **bulınmaz** naẓīri yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 7). [bulınmaz,]*

bulur mısun: *Bulmak. II ... olarak görür müsün?.*

1. Cevr eyledükçe mihriñi efzūn **bulur mısun**
   İsterseñ eyle bendeñi bir imtiḥān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 7). [bulur mısun, -sun]*

bulur mıyum: *Bulmak, arayıp bulmak.*

1. Kūyuñ **bulur mıyum** ki ʿaceb cüst ü cūyile
   Gitsem çü ḫas gözümden aḳan ḳanlu ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 1). [bulur mıyum, -yum]*

bulur mu: *Bulur mu? ister mi?.*

1. Cān ḫaste-i bī-ṭāb u teb-i ḥasretdür
   Hiç tesliye-i şevḳ **bulur mu** sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 4). [bulur mu,]*

būm-ı miskīnüñ: *Aciz, zavallı baykuş (aşık).*

1. Zemān-ı devletinde meskeni yoḳ **būm-ı miskīnüñ**
   Meger kim var ise a‘dā-yı şūmuñ ḳalb-i viranı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 57). [būm-ı miskīnüñ, -üñ]*

bunda: *Bu konuda.*

1. Ziyāndur sūd-mend-i maye-i ʿuşşāḳ olan **bunda**
   Bu bāzār-ı maḥabbetdür Faṣīḥā sūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 9). [bunda,]*

2. Bunda çīn-i cebīn bilmezler
   Kimseye ḫışm u kīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 1). [bunda,]*

3. Ne ḳarār eyleyelüm **bunda** Faṣīḥā ne direng
   İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 13). [bunda,]*

4. Bu ḥāli suʿāl eyler iseñ biz daḫı **bunda**
   Lā-yüsʿel ile ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 37). [bunda,]*

bünyād-ı nizām-ı dehr: *Dünya düzeninin temeli.*

1. Bünyād-ı nizām-ı dehr olan müstaḥkem
   Bīʾl-cümle esās-ı fitne berbād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 3). [bünyād-ı nizām-ı dehr,]*

bura: *Bu yer, burası.*

1. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın Biz de **burada** müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
   Feyż olsa Faṣīḥā n'ola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fā'iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [burada, -da]*

burada: *Bu noktada, bu yerde.*

1. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın
   Biz de **burada** müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 28). [burada,]*

burc-ı ḫarçeng: *Yengeç burcu. II ayın evi (burc-ı hilal).*

1. Ber-mūcib-i seyr-i çarḫ-ı ṣad-reng
   Cāy olmış o māha **burc-ı ḫarçeng** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 30). [burc-ı ḫarçeng,]*

bürehne-i ʿışḳuz: *Aşk çıplağı.*

1. Biz pā vü ten **bürehne-i ʿışḳuz** hele Faṣīḥ
   Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen ü pā-būsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 9). [bürehne-i ʿışḳuz, -uz]*

bürehne-pā: *Yalın ayak.*

1. Bu laġz-gehde olanlar **bürehne-pā** düşmez
   Fütāde kefş-i ġurūr ile tünd-revlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 6). [bürehne-pā,]*

2. Bürehne-pā ser-i kūy-ı nigāra ʿazm itseñ
   Olur göñül gül-i ālūde-ḫār reh-güzerüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 5). [bürehne-pā,]*

bürehne-pā vü ser: *Yalın ayak baş açık, yalın ayak başı kabak.*

1. Rāh-ı ʿışḳuñda **bürehne-pā vü ser** abdāluñam
   Dest-i aʿdādan baña seng-i melāmetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 7). [bürehne-pā vü ser,]*

bürhān-ı ‘uluvv-i şānuñ oldı: *Şan yüceliğinin delili. II Hz. Peygamber'in peygamberliğinin ispatı oldu.*

1. Bürhān-ı ‘uluvv-i şānuñ oldı
   Levlāke lema ḫalaḳtüʾl-eflāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 13). [bürhān-ı ‘uluvv-i şānuñ oldı, -dı-uñ]*

bürīde oldı: *Kesilmek.*

1. Hemīşe itmededür keşf-i rāz-ı şān-ı ḳalem
   Anuñçün oldı bürīde ser-i zebān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 2). [bürīde oldı, -dı]*

bürnüs: *Kapüşonlu, bütün vücudu örten cübbe türü giysi, bornoz.*

1. Ol māhī büründügince **bürnüs**
   ʿĀşıḳ ola görse Ḫıżr u Yūnus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 7). [bürnüs,]*

bürün: *Sarınmak, örtünmek. II (bir) hale, şekle girmek.*

1. Ol māhī **büründügince** bürnüs
   ʿĀşıḳ ola görse Ḫıżr u Yūnus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 7). [büründügince, -düg, -ince]*

būs: *Öpme, öpüş.*

1. Zemānında ṭutar yoḳ kimsenüñ dāmānını kimse
   Meger ki dest-i ʻāşıḳ **būs** içün dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 52). [būs,]*

būs eyleyelüm: *Öpmek.*

1. Cām-ı miḥnetle leb-i dil-beri **būs eyleyelüm**
   Ne çekersek çekelüm zevraḳumuz sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 3). [būs eyleyelüm, -(y)e, -lüm-ye, -lüm]*

būs ide: *Öpmek. II Dudağa temas etmek.*

1. Degülüm rāżı lebüñ **būs ide** peymāne daḫı
   İstemem yanduġını şemʿüñe pervāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 1). [būs ide, -e]*

būs ider: *Öpmek.*

1. Kimüñ ẕānū-yı eşk-ālūduñ itdüñ mütteḳā-yı nāz
   ʿAceb kim **būs ider** dest-i şerīfüñ ṭarf-ı dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 4). [būs ider, -er]*

būs idüp: *Öpmek.*

1. Zeyl-i pūşīde-i Beytüʾl-Ḥaram-āsā iy dil
   Būs idüp ḳoy ser-i tāʿẕīme o dāmān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 10). [būs idüp, -üp]*

būs olmayıcak: *Öpmek.*

1. Peymāne-i ümmīde Faṣīḥ irmez imiş el
   Būs olmayıcaḳ dāmen-i pīrān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 10). [būs olmayıcaḳ, -ma, -yıcaḳ, -]*

būs u kenār: *Öpme ve kucaklama.*

1. Nūş-ı cām eyle sebū-yı bādeyi āgūşa al
   Mevsim-i ʿayş u ṭarab **būs u kenār** eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 4). [būs u kenār,]*

būse: *Öpme, öpücük.*

1. Ṭamaʿ-ı ḫāma düşüp **būse** ṭaleb itme Faṣīḥ
   Gülşen-i nāz serv-kadleri ber virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 9). [būse,]*

2. Būse luṭf itdüñ raḳībe cām-ı iḥsān üstine
   Dāġ yaḳduñ bī-terāḥḥüm dāġ-ı hicrān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 1). [būse,]*

būse-ḫur-ı dest ü dāmen: *El etek öpen, el etek öpmeyi alışkanlık haline getiren.*

1. Bu maʿrifet bize hep baḫşiş-i Ḫudāyīdür
   Dehānı **būse-ḫur-ı dest ü dāmen** eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 10). [būse-ḫur-ı dest ü dāmen,]*

būse-i cemālüm: *Yüz öpücüğe. II yüzü öpme.*

1. Niyāz-ı ḫuşka dimiş **būse-i cemālüm** alınmaz
   Peşīz-i kem-ter ile mīve-i viṣālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 1). [būse-i cemālüm, -üm]*

būse-i ḫāl-i siyāhın: *Siyah ben öpücüğü.*

1. Ümīd eyler idi bu **būse-i ḫāl-i siyāhın** dil
   Ṭıfıldur ḳorḳar almaz aġzına fülfül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 7). [būse-i ḫāl-i siyāhın, -ın]*

būse-i ḫūr-dest ü dāmen: *Hurinin elini ve eteğini öpme.*

1. Bu maʿrifet bize hep baḫşiş-i Ḫudāyīdür
   Dehānı būse-ḫur-ı dest ü dāmen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 10). [būse-i ḫūr-dest ü dāmen,]*

būse-i laʿlüñ: *(Sevgilinin) kırmızı dudağını öpmek.*

1. Bir **būse-i laʿlüñ** ile sāḳī dili şād it
   Peymāne-i ümmīdimi lebrīz-i murād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 1). [būse-i laʿlüñ, -üñ]*

būs-ı dāmenüñe: *Etek öpme.*

1. ʿĀşıḳuz vaṣl-ı yāra muntaẓıruz
   Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 2). [būs-ı dāmenüñe, -üñ, -e]*

2. Gerd-i rāhuz ki **būs-ı dāmenüñe**
   Şīve-i rūzgāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 3). [būs-ı dāmenüñe, -üñ, -e]*

būs-ı ḳademüñçün: *Ayak bastığın yeri öpmek gayesi.*

1. Būs-ı ḳademüñçün olmasa ḫam
   Vʾey maṭlaʿı mihr-i mihr ü eşfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 27). [būs-ı ḳademüñçün,]*

būs-ı kūşe-i dāmāna: *Etek ucunu öpme.*

1. Ḫam-geşte-ḳad olup ser-i rehde fütādeler
   Çekmekde **būs-ı kūşe-i dāmāna** intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 6). [būs-ı kūşe-i dāmāna, -a]*

2. Naḫl-i ṭūba ḳāmet-i cānāna itmiş ser-fürū
   Bil ki **būs-ı kūşe-i dāmāna** itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 2). [būs-ı kūşe-i dāmāna, -a]*

būs-ı laʿli: *Yakut renkli ağzı öpmek.*

1. Geh **būs-ı laʿli** gāh leb-i sāġar-ı şarāb
   Cānāne ile ṣoḥbet-i cān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 3). [būs-ı laʿli, -i]*

būs-ı laʿl-i şīrīni: *Tatlı dudakları öpme.*

1. Yiter Faṣīḥ saña **būs-ı laʿl-i şīrīni**
   Dem-i viṣālde nūş-ı şarābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 9). [būs-ı laʿl-i şīrīni, -i]*

būs-ı laʿl-i yār: *Sevgilinin kırmızı dudağını öpme.*

1. Şarāb-ı nāb mıdur **būs-ı laʿl-i yār** mıdur
   Ṣafā viren saña iy dil ney ü rebāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 3). [būs-ı laʿl-i yār,]*

būs-ı leb: *Öpme, öpüş, öpücük.*

1. Gerekmez **būs-ı leb** zehr olsun ol rūḥ-ı revānumdan
   Netice acı sözlerle uşandum ṭatlı cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 60, Mısra 1). [būs-ı leb, -me, -z]*

<u>būs-ı lebin:</u> *Dudağını öpme.*

1. Ḳaçan **būs-ı lebin** luṭf eyleyüp ol nev-cevān virdi
   Ḳıyās itdüm ki ben dil-mürdeye bir tāze cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 1). [būs-ı lebin, -in]*

<u>būs-ı rikābdan:</u> *-Makam sahibinin bindiği- atın üzengisini öpmek. II Sevgiliye mutlak bağlılığını göstermek.*

1. Olur bahāne idüp dād-ḫ∨āhī-i ġam-ı cevrüñ
   Fütāde-dil gehī **būs-ı rikābdan** müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 6). [būs-ı rikābdan, -dan]*

<u>bütān-ı maʿnā:</u> *Mananın güzelliği.*

1. İtdükçe ḫırām ʿişve-pīrā
   Pā-mālüñ olur **bütān-ı maʿnā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 20). [bütān-ı maʿnā,]*

<u>büt-perest-i ‘isveye:</u> *Işvenin, cilvenin putperesti. II kâfir sevgili bağlamında.*

1. ‘Āşıḳuz ol kāfir-i ḫançer be-dest-i ‘işveye
   Mest-i bī-pervā-yı nāza **büt-perest-i ‘işveye** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 2). [büt-perest-i ‘işveye,]*

<u>bütün:</u> *Hep, tamamen, tüm.*

1. Merḥamet eyleñ müselmānlar Faṣīḥ-i bī-dile
   Bir **bütün** zünnār-ı zülfine giriftār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 10). [bütün,]*

<u>būy itmem:</u> *Ümit etmek, ummak.*

1. İtmem ümīd-i nükhet-i vaṣluñ Faṣīḥ-veş
   Būy-āşinā-yı miḥnet-i hicrānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 10). [būy itmem, -me, -m]*

<u>būy-āşinā-yı miḥnet-i hicrānuñum:</u> *Ayrılık mihnetinin kokusuna aşina olan.*

1. İtmem ümīd-i nükhet-i vaṣluñ Faṣīḥ-veş
   Būy-āşinā-yı miḥnet-i hicrānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 10). [būy-āşinā-yı miḥnet-i hicrānuñum, -uñ, -um]*

<u>būy-āşinā-yı ülfetüñ:</u> *Dostluğun kokusunu bilen.*

1. Ne bāġuñ verdisin **būy-āşinā-yı ülfetüñ** kimdür
   Ne bezmüñ şemʿisin sūz-āzmā-yı ṣoḥbetüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 1). [būy-āşinā-yı ülfetüñ, -üñ]*

<u>būy-ı ʿārıż-ı yār:</u> *Sevgilinin gül yanağının kokusu.*

1. Hem-reng ü **būy-ı ʿārıż-ı yār** olmasa Faṣīḥ
   Çıḳmazdı tā bu deñlü ser-i iʿtibāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 9). [būy-ı ʿārıż-ı yār,]*

<u>būy-ı āsāyiş:</u> *Rahatlık, huzur kokusu.*

1. Bu gül-zār-ı fenāda bulmadum bir **būy-ı āsāyiş**
   Ṣabā-veş gerçi demlerdür ki geşt-i bāġ u rāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 3). [būy-ı āsāyiş,]*

<u>būy-ı āşinā:</u> *Tanıdık, bildik koku.*

1. Meger ki kākül-i cānāneden ṣabā geliyor
   Ki cān meşāmına bir **būy-ı āşinā** geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [būy-ı āşinā,]*

<u>būy-ı bahār:</u> *Bahar kokusu.*

1. ʿAṭse-rīz oldı yine **būy-ı bahār** ile çemen
   Geldi neşr-i ḫaber-i cān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 3). [būy-ı bahār,]*

<u>būy-ı bī-vefāyīdür:</u> *Sözünde durmamanın kokusu.*

1. Meşām-ı cāna dest-āvīzi **būy-ı bī-vefāyīdür**
Dimāġ-āzürdeyüm bu gülşenüñ bād-ı ṣabāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 3). [būy-ı bī-vefāyīdür, -dür]*

būy-ı dil-āvīzī: *Gönüle hoş gelen koku.*

1. Ḳopardı her ṭaraf **būy-ı dil-āvīzī** ḳıyāmetler
Naẓīri ḳopmamış bir ġonçe-i bāġ-ı letāfet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 9). [būy-ı dil-āvīzī,]*

būy-ı dille: *Gönül kokusu, yürek yanıklığı.*

1. Çün hemān **būy-ı dille** kāniʿler
Çün meges engebīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 7). [būy-ı dille, -le]*

būy-ı ferāġatdür: *Vazgeçme kokusu. II huzur kokusu.*

1. Bu bāġuñ niçe yıllardur usanduḳ nev-bahārından
Gelen **būy-ı ferāġatdür** meşāma rūzgārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 58, Mısra 2). [būy-ı ferāġatdür, -dür]*

būy-ı feyż-baḥs-ı pīrehen: *Gömleğin müjde veren kokusu.*

1. O Yaʿḳūbum ki rāh-ı Beyt-i Aḥzānum ṣabā bilmez
Meşām-ı cāna **būy-ı feyż-baḫş-ı pīrehen** gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 4). [būy-ı feyż-baḫş-ı pīrehen,]*

būy-ı ġonçe-i gül-zārdan: *Gül bahçesi goncasının kokusu.*

1. Luṭf-ı suḫan olurdı leb-i yārdan cüdā
Olsaydı **būy-ı ġonçe-i gül-zārdan** cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 3, Mısra 2). [būy-ı ġonçe-i gül-zārdan, -dan]*

būy-ı güli: *Gül kokusu.*

1. Bülbül-i dīrīnesiyüz biz de bu bāġuñ ṣabā
Degmemek inṣāf mı kām-ı dile **būy-ı güli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 4). [būy-ı güli, -i]*

būy-ı heveśle: *Heves ve istek kokusu. II nefsani şeyler.*

1. İtme Faṣīḥi **būy-ı hevesle** füsürde-kām
   Yā Rab şemīm-i ʿışḳ ile pür bir dimāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 9). [būy-ı hevesle, -le]*

būy-ı kāmı: *Arzu, talep kokusu. II aruz, talep isteği.*

1. Bāġ-ı gül-ḫīz-i maḥabbetden alur **būy-ı kāmı**
   Ol ki hengām-ı seḥer mestāne-i ṣahbā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 3). [būy-ı kāmı, -ı]*

būy-ı maḥabbet: *Aşk, sevgi kokusu.*

1. Dimāġ-ı ḥayra bir **būy-ı maḥabbet** ārzū eyler
   Ṣabā-veş seyr-i kūh [u] deşt geşt itmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 5). [būy-ı maḥabbet,]*

būy-ı merāmum: *Niyet, maksat kokusu.*

1. Çü zenbūrān naṣībüm rūzgār āh u enīn itdi
   Daḫı **būy-ı merāmum** almadum ḳaldı bahārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 4). [būy-ı merāmum, -um]*

būy-ı minnet: *Minnet borcu.*

1. Yoḳdur keremüñde **būy-ı minnet**
   İy pādişeh-i serīr-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 41). [būy-ı minnet,]*

būy-ı neşāt: *Neşe veren koku.*

1. ʿAceb mi olmaz ise dilde ārzū-yı neşāṭ
   Olur mı ġonçe-i gül-zār-ı ġamda **būy-ı neşāṭ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 2). [būy-ı neşāṭ,]*

būy-ı nesāt: *Sevinç ve mutluluğun kokusu.*

1. Kām-ı erbāb-ı dile degmez yine **būy-ı neşāṭ**
   Feyż-i faṣl-ı nev-baḫārı gül bitürse ḫārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 7). [būy-ı neşāṭ,]*

būy-ı nesīm-i şevkuñ: *[Sevgiliyi] arzulama esintisinin getirdiği koku.*

1. Būy-ı nesīm-i şevḳuñ ile rūzgārda
   Geşt ü güẕār itmedeyüz bāġ u rāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 3). [būy-ı nesīm-i şevḳuñ, -uñ]*

<u>būy-ı pīrāhen:</u> *Gömlek kokusu II Hz. Yusuf'un gömleğinin kokusu.*

1. Gülşen-i Ḳudsüm dem-i Ìsī nesīmümdür benüm
   Ṣubḥ-ı feyżüm **būy-ı pīrāhen** şemīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 2). [būy-ı pīrāhen,]*

<u>būy-ı pīrāhenle:</u> *Gömleğin kokusu, Yusuf'un gömleği.*

1. Ben o Yaʿḳūb-ı ḥazīnüm şādūman itmez beni
   Her nefesde **būy-ı pīrāhenle** gelse biñ nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 41, Mısra 2). [būy-ı pīrāhenle, -le]*

<u>būy-ı rāḥat:</u> *Rahat, huzur kokusu.*

1. Senden iy bād-ı ṣabā bir **būy-ı rāḥat** ḳāniʿüz
   Ṣanma kim berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-ḫ∨āhişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 4). [būy-ı rāḥat,]*

<u>būy-ı ṣafādur:</u> *Neşe, huzur kokusu.*

1. Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep
   Bu dem bād-ı ṣabādan alınan **būy-ı ṣafādur** hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 2). [būy-ı ṣafādur, -dur]*

<u>būy-ı şevḳ:</u> *Arzu edilen koku. II sevgilinin kokusu.*

1. Ne gülden **būy-ı şevḳ** ister ne gülşende ṣafāmuz var
   Esīr-i derd-iʿışḳuz şimdilik ġayrı hevāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [būy-ı şevḳ,]*

<u>būy-ı sikāyet:</u> *Şikayet kokusu. II şikayet etme durumu.*

1. Dili cevr-i felekden nāfe-veş miḥnetle ḫūn olmış
   Dehānında kimi kim söyledüm **būy-ı şikāyet** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [būy-ı şikāyet,]*

<u>būy-ı viṣāl:</u> *Kavuşma kokusu.*

1. Şemim-ī ẕevḳ alınur bāġ-ı zindegānīden
   Zükām-rīz-i ġam-ı hicr olursa **būy-ı viṣāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 6). [būy-ı viṣāl,]*

<u>būy-ı vuṣlatı:</u> *Kavuşma kokusu.*

1. Şimden girü **būy-ı vuṣlatı** n'eyleyeyüm
   Hicrān elemiyle bī-dimāġ itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 3). [būy-ı vuṣlatı, -ı]*

<u>būy-ı zülf-i yārı:</u> *Sevgilinin saçının kokusu.*

1. İdersüñ **būy-ı zülf-i yārı** bizden iy ṣabā imsāk
   Dil-i āṣüftenüñ ḥāli nedür bāri ḫaber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 7). [būy-ı zülf-i yārı, -ı]*

<u>būy-ı zülfüñ:</u> *Saç kokusu.*

1. Getürmiş **būy-ı zülfüñ** eylemiş vaṣf-ı ser-i kūyuñ
   Ṣabā āḫır dili dūr eylemiş dār u diyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 3). [būy-ı zülfüñ, -üñ]*

<u>būy-ı zülfüñ:</u> *Saç kokusu.*

1. Ḫotenden **būy-ı zülfüñ** ārzū itdüm ḫaṭā itdüm
   Çemende serv-ḳaddüñ cüst ü cu itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 1). [būy-ı zülfüñ, -üñ]*

<u>buyur:</u> *Söylemek, demek.*

1. Bu bendeleriñi itmeyüp yād
   Ol demde **buyurduñ** ümmet ümmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 42). [buyurduñ, -du, -ñ]*

<u>büz:</u> *Daraltma, küçültme. II buruşturma.*

1. Sen gül gibi iy şūḫ açılup eyle tekellüm
   Her lāle-ruḫuñ ġonçe-ṣıfat aġzı **büzilsün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 6). [büzilsün, -il, -sün]*

C

cā eyler: *Yerleşmek, barınak edinmek.*

1. Şanma kim her yirde **cā eyler** dil-i dānā yatur
   Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 6). [cā eyler, -r]*

cā-be-cā: *Yer yer, ara ara.*

1. Dāġlarla **cā-be-cā** yaḳmış vücūdın ser-be-ser
   Pīşe-zār-ı himmetüñ pīr-i beyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 5). [cā-be-cā,]*
2. Ḫabāb eyler mey-i gül-gün ile lebrīz cām üzre
   Görenler **cā-be-cā** şeb-nemle rūy-ı verd-i ḫandānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 24). [cā-be-cā,]*

cādū: *Büyücü, cadı. II sevgilinin gözü.*

1. Faṣīḥ aldanma bīmārī-i çeşm-i fitne-engīze
   Helāk itmiş niçe dil-ḫasteyi mekkāre **cādūdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 10). [cādūdur, -dur]*
2. Niçe şekl ile nümāyān gözi bir **cādūdur**
   Gāh şeh-bāz-ı şikārı gehi āhū-yı Ḫoten *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [cādūdur, -dur]*
3. El-aman leşker-i ġam ceyş-i elem aldı beni
   Al idüp ḳapdı dili ol gözi **cādū** begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [cādū,]*

cāh: *Itibar, makam, mevki, rütbe, derece. II heybet, ihtişam.*

1. Miṣ̲āl-i Cem dimezüz **cāh** u iḥtişāmumuz olsa
   Hemān ḫumārımuzı defʿe elde cāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 1). [cāh,]*

cāh ehli: *Makam, mevki sahibi olanlar.*

1. Faṣīḥā ḫande-i taʿn itmede tār-ı (…)
   Anuñçün **cāh ehli** ḫırḳa-i peşmīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 10). [cāh ehli, -i]*

cāḥiz: *Arap edebiyatının en büyük nesir yazarlarından ve Mu'tezile kelâmcılarından biri.*

1. Bu ḥüsn-i beyānı ḥaḳḳ-ı taʿbīr budur
   Meftūnı olurdı gūş ideydi **Cāḥiẓ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 4).*

[cāḥiẓ,]

cāʾiz: *Yerinde, uygun.*

1. Çeşmi teġāfülāne nigeh āşinā naẓar
   Cāʾizse ġamzesiyle müdārā ṣafā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 2). [cāʾizse, -se]*
2. Faṣīḥ-i zārdan kimdür dimek **cāʾizse** sulṭānum
   Ġulām-ı kem-terīnüñ ʿabd-i dīrīnüñ senā-ḫ∨ānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 17). [cāʾizse, -se]*
3. Bī-bürḳa-i nāz itme güẕer-gehde ḫırām
   Cāʾiz ide āzürde nigāh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 4). [cāʾiz,]*

cā'iz: *Ar. 1. İşlenilmesinde beis olmayan, icrasına ruhsat verilmiş olan, 2. Olabilir: câiz ki: Olabilir ki.*

1. Bu rūḥ-efzā dem-i muʿciz -eserde itse **cā'izdür**
   Dehān-ı yār gibi ġonçe āġāz-ı suḫan-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 21). [cā'izdür, -dür]*

cām: *Kadeh.*

1. Misāl-i Cem dimezüz cāh u iḥtişāmumuz olsa
   Hemān ḫumārımuzı defʿe elde **cāmumuz** olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 2). [cāmumuz, -umuz]*
2. Keyfiyyetidür lāzım olan bir kişi yoḫsa
   N'eyler ṭutalum ḫālī Cemüñ **cāmını** buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 8). [cāmını, -ı, -nı]*
3. Zihī kāşāne kim reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
   Şikeste **cāmı** saḳfından ki ṭamlar abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 2). [cāmı, -ı]*
4. Bir kerre benüm **cāmumı** da ser-şār it
   Sāḳī nice bir cürʿa-ḫūr-ı bezm olayum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 4). [cāmumı, -um, -ı]*

cām: *Kadeh. II Şarap.*

1. Ḳanḳı bezmüñ yādıdur feryād-ı mestān itdüren
   Ḳanḳı **cāmuñ** neşvesindendür bu keyfiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [cāmuñ, -uñ]*
2. Mey-ḫāne taḫt-gāh-ı Cem olmaġladur henüz
   Her **cāmı** bezm-i ʿişrete tāc-ı Keyānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 6). [cāmı, -ı]*
3. Ḫarāb olmış sarāy-ı ʿişret-ābādı Cemüñ gitmiş
   Ne meclisden eser ḳalmış göñül ne **cām** ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 4). [cām,]*

4. Bu bezm-i bī-medār üzre ki nüh-ecrām ḳoymışlar
   Ṣafā **cāmın** tedārik itmemişler nām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 2). [cāmın, -ın]*
5. İḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān olup
   Cāmı Faṣīḥ ʿaceb Cemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 10). [cāmı, -ı]*
6. Bir iki **cāmını** gör bezm-i ʿālemüñ iy dil
   Fesāne-i Cem ü Efrāsiyābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 3). [cāmını, -ın, -ı]*
7. Elüñde **cām** ile teşrīf eyleseñ sāḳī
   Bu intiẓāra bu deñlü ḫumāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 3). [cām,]*
8. Cām ile olmış ṣurāhī bezm-i meyde leb-be-leb
   Yād iderler bir biriyle ṣoḥbet-i pīşīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 3). [cām,]*
9. Ḫabāb eyler mey-i gül-gūn ile lebrīz **cām** üzre
   Görenler cā-be-cā şeb-nemle rūy-ı verd-i ḫandānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 23). [cām,]*
10. Bahār olsa yine ʿālem diger-gūn olduġın görsek
    Bu nüh-ṭās-ı nigūnuñ **cāmı** gül-gūn olduġın görsek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 42, Mısra 2). [cāmı, -ı]*
11. Teb-ḫāleler ile laʿl-i nābı
    Bir **cām** durur kʾola ḥabābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 78, Mısra 2). [cām,]*
12. Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān kim cümlesi
    Muʿcizātuñ **cāmınıñ** bir cürʿasına teşne leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 4). [cāmınıñ, -ınıñ]*
13. Dil-i teng ṭurfe sāḳī meded itme **cāmı** teklīf
    Bilürüm ya āh u zāra ya da keşf-i rāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 3). [cāmı, -ı]*

cām icelüm: *Şarap içmek.*

1. Ser ḫumār ile girān dīde-i ter şūr olsun
   Bir iki **cām içelüm** nūr ʿalā-nūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 2). [cām içelüm, -e, -lüm]*

cām-āşinā it: *Şaraba aşina.*

1. Yād olunsun köhne ġamlar sāḳiyā nev-rūzdur
   Sāʿid-i sīmīnüñ it cām-āşinā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 2). [cām-āşinā it,]*

cāme: *Elbise. II beden, vücut.*

1. Niçe çāk itmeyeyüm ceyb ile dāmānı niçe
   Geçdüm iy ruḫ-ı revān **cāme** degül cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 6). [cāme,]*

cāme-i lafẓı: *Söz elbisesi. II güzel, yerinde söylenmiş söz.*

1. Mevzūn-ḳadan-ı maʿnīye bir kimse
   Bu **cāme-i lafẓı** itmemişdür ilbās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 4). [cāme-i lafẓı, -ı]*

cāmiʿ: *Derleyen , toplayan.*

1. Faṣīḥā ḥüsn-i lehçe luṭf-ı taʿbīrātı **cāmiʿdür**
   Senüñ ṭab'-ı selīmüñ beñzemez ġayra müsellemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [cāmiʿdür, -dür]*

cām-ı ālām: *Acılar, elemler kadehi.*

1. Pādāş-ı hezār **cām-ı ālām**
   Bir cürʿa-i luṭf iderler inʿām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 57). [cām-ı ālām,]*

cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışkı: *Aşkın insanı yere seren şarabının kadehi; Aşkın insanı çarpan, etkileyen şarabı.*

1. Göñülde zühd ü mey-ḫ∨ārīyi çün seng ü sebūy itdüm
   İdelden nūş **cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 5). [cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳı, -ı]*

cām-ı bādeyi: *Şarap kadehi.*

1. O **cām-ı bādeyi** kim dest-i yārdan çekdüñ
   ʿİnān-ı ṣabrı yed-i iḫtiyārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 1). [cām-ı bādeyi, -yi]*

cām-ı cem: *Şarabın mucidi eski İran padişahlarından Cem'in içki kadehi.*

1. Āyīne-i Sikender ü **cām-ı Cem** olsa da
   Kılmaz o ḫod-pesend o ḫod-rā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 7). [cām-ı cem,]*

cām-ı cem: *Cem'in kadehi.*

1. Çekdügüm her āh-ı ġam bir **cām-ı Cem** oldı Faṣīḥ
   Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden nişāndur serde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 9). [cām-ı cem,]*

cām-ı cem olmazmış: *Şarabın mucidi Cem'in kadehi olmak.*

1. Göñül almaḳ ele kārı degülmiş her gedā-ṭabʿuñ
   Belī her dest-i nā-şayesteye **cām-ı Cem olmazmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 6). [cām-ı cem olmazmış, -maz, -mış]*

cām-ı çeşmümden: *Kadehe benzeyen göz.*

1. Cām-ı çeşmümden Faṣīḥ āsārı olmaz münʿadim
   Var ise ḫumm-ı dilüñ ġāyetle rengīndür müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 9). [cām-ı çeşmümden, -üm, -den]*

cām-ı emel: *Arzu kadehi.*

1. Ne gördi **cām-ı emel** devr-i bīm-dār elinden
   Göñül ne berg-i ümmīd aldı rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 1). [cām-ı emel,]*

cām-ı emeli: *Arzu kadehi.*

1. Cām-ı emeli ben de tutardum bī-bāḳ
   Engüşt-i ṭalebde olmasa ḫār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 3). [cām-ı emeli, -i]*

cām-ı erguvān: *Erguvan renkli şarap II kırmızı şarap.*

1. Bahār gelse dil-i zārı şādumān görsem
   O mest-i ʿişve ile **cām-ı erguvān** görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 2). [cām-ı erguvān,]*

cām-ı felekde: *Feleğin kadehi.*

1. Elbet teraşşüh-i mey-i ümmīd olur Faṣīḥ
   Cām-ı felekde eyler eser inkisārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 10). [cām-ı felekde, -de]*

cām-ı iḥsān: *İhsan, cömertlik kadehi/şarabı.*

1. Büse luṭf itdüñ raḳībe **cām-ı iḥsān** üstine
   Dāġ yaḳduñ bī-terāḥḥüm dāġ-ı hicrān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 1). [cām-ı iḥsān,]*

cām-ı ʿişret it: *Içki kadehi vermek.*

1. Gül-zārı bezm-i bāde-i ḥamrā ḫayāl idüp
   Her nev-şüküfte ġonçeyi bir **cām-ı ʿişret it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 4). [cām-ı ʿişret it,]*

cām-ı ʿişretüñe: *İçki kadehi.*

1. Gūyā ki **cām-ı ʿişretüñe** vażʿ olındı hep
   Kim meclisüñde ḳalmamış iy çarḫ hiç nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 5). [cām-ı ʿişretüñe, -üñ, -e]*

cām-ı kereminde: *İyilik ve ihsan kadehi II yapılan bağış ve iyilik.*

1. Zehr-āb-ı minen olmasa **cām-ı kereminde**
   Ḫaz olmaḳ olurdı felegüñ ʿayş u deminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 2). [cām-ı kereminde, -in, -de]*

cām-ı lebiyle: *Şarap renkli dudak.*

1. Ne ḫaṭṭ-ı ġubārı ile ne **cām-ı lebiyle**
   Bir keyf ile şād olmadı maḥzūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 5). [cām-ı lebiyle, -i, -yle]*

cām-ı maḥabbetden: *Aşk şarabı.*

1. Saña bir ḥāl ile taʿbīre miknet yoḳ zebānumda
   Faṣīḥā gördügüm keyfiyyeti **cām-ı maḥabbetden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 10). [cām-ı maḥabbetden, -den]*

cām-ı māh-ı rūze: *Oruç ayının kadehi.*

1. Zer **cām-ı māh-ı rūze** temām irdi ġāyete
   Gelsün miyān-ı meclise sāḳī sebū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 5). [cām-ı māh-ı rūze, -e]*

cām-ı mey: *Şarap kadehi.*

1. Bāġa var bir nev-cevānla **cām-ı mey** gör iy Faṣīḥ
   Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 9). [cām-ı mey,]*

cām-ı mey: *Şarap kadehi.*

1. Her ne dem kim **cām-ı mey** görsem beni giryān ider
   Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa dīde-i bīdāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [cām-ı mey,]*

cām-ı meyde: *Içki kadehi.*

1. Ḳaldı laʿlüñde çeşm-i ümmīdüm
   Cām-ı meyde ḥabābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 12). [cām-ı meyde, -de]*

cām-ı meyi: *Şarap kadehi.*

1. Görmemek **cām-ı meyi** sāḳī münāsibdür baña
   Keşf-i rāz itmekde zīrā ṣabr u teʾḫīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 7). [cām-ı meyi, -i]*

cām-ı mey-i erguvān: *Kırmızıya çalan şarap kadehi.*

1. Şāh-ı nihāl-i gülde döner ġonçe-i tere
   Dil-ber ki elde **cām-ı mey-i erguvān** ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 6). [cām-ı mey-i erguvān,]*

cām-ı mey-i nāb: *Halis şarap kadehi.*

1. Ẕevḳ-baḫşā-yı derūn olmaġa saʿy eyle göñül
   Ki el üzre ṭutalar **cām-ı mey-i nāb** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 6). [cām-ı mey-i nāb,]*

cām-ı meyle: *İçki kadehi.*

1. Bir iki **cām-ı meyle** gül gül itseñ rūy-ı dil-dārı
   Yine sāḳī o gül-zār-ı cemāle zīb ü fer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 3). [cām-ı meyle, -le]*

cām-ı meysüz: *Şarap kadehi.*

1. Bir perī-ruḫsāruñ ol meftūnı ādemlük budur
   Cām-ı meysüz mest-i ʿışḳ ol iy göñül Cemlük budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 2). [cām-ı meysüz, -süz]*

cām-ı meyüñ: *İçki kadehi.*

1. Biz derdī-i ḫumārını çekdük hele Faṣīḥ
   Cām-ı meyüñ ṣafāsını ancaḳ Cem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 10). [cām-ı meyüñ, -üñ]*

cām-ı mihnetle: *Sıkıntı kadehi.*

1. Cām-ı miḥnetle leb-i dil-beri būs eyleyelüm
   Ne çekersek çekelüm zevraḳumuz sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 3). [cām-ı miḥnetle, -le]*

cām-ı mülleri: *Şarap kadehi, şarap.*

1. Ṣaḥn-ı gülşen nev-şüküfte ġonçelerle iy Faṣīḥ
   Beñzer ol bezme ki ser-şār ola **cām-ı mülleri** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 12). [cām-ı mülleri, -ler, -i]*

cām-ı muṣaffā: *Arıtılmış berrak şarap.*

1. Görmezse ṣūfi **cām-ı muṣaffā** ṣafā-naẓar
   Mirʿāta vechi yoḳ ḳala aʿmā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 1). [cām-ı muṣaffā,]*
2. Ḥışn-ı ġam feth idelüm **cām-ı muṣaffā** yürisün
   Her ṭaraf nāme-i ʿayş-ı ṭārab-efzā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 1). [cām-ı muṣaffā,]*

cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet: *Aşkın parlak kadehi.*

1. Bir **cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet** virüñ dile
   Ol jeng-beste āyīne bulsun cilā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 3). [cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet,]*

cām-ı ṣabūḥı: *Sabahleyin mahmurluk gidermek için içilen şarap.*

1. Bir **cām-ı ṣabūḥı** ile bulmaḳ bizi mümkin
   Biz nişān-ı dūşīne gibi serde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 3). [cām-ı ṣabūḥı, -ı]*

cām-ı sādān: *Mutluluk kadehi II aşkın verdiği sarhoşlukla birlikte mutluluk.*

1. ʿIşḳdur eyleyen bu bezmi laṭīf
ʿIşḳdur ʿışḳ cām-ı şādānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 8). [cām-ı şādān, -ı]*

cām-ı şāfa: *Neşe, esenlik veren kadeh.*

1. Belki defʿ ide ḫumār-ı ġam-ı hicrānı Faṣīḥ
Ṭarḫ-ı bezm eyleyeyüm **cām-ı şāfa** nūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 10). [cām-ı şāfa,]*

cām-ı şafādan: *Neşe ve zevk şarabı.*

1. Bu bezmüñ meşrebince herkes almış neşvesin kʾeyler
Kimi zehr-ābe-i ġamdan kimi **cām-ı şafādan** ḫaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 6). [cām-ı şafādan, -dan]*

cām-ı şafāsından: *Mutluluk kadehi.*

1. Faṣīḥā bir daḫı dest-i ferāġum itmem ālūde
Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ **cām-ı şafāsından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 10). [cām-ı şafāsından, -sın, -dan]*

2. Ḥalāvet kesb idüp zehr-ābe-i nūşı cefāsından
Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ **cām-ı şafāsından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 2). [cām-ı şafāsından, -sın, -dan]*

cām-ı şafāyı: *Neşe ve zevk şarabı.*

1. Cām-ı şafāyı ḳarşularuz ʿizzet eylerüz
Dest-i ṭalebde yir iderüz ḥürmet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 1). [cām-ı şafāyı, -yı]*

cām-ı şafā-yı meclis-i cānān: *Dost, sevgili meclisinin eğlence, zevk şarabı.*

1. ʿUşşāḳ tārh-ı şoḥbet-i cān eyleyüp yine
Cām-ı şafā-yı meclis-i cānān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 8). [cām-ı şafā-yı meclis-i cānān,]*

cām-ı şahbā: *İçki kadehi.*

1. O gün kim görmek oldı **cām-ı şahbā** bezm-i ʿālemde
Faṣīḥā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 9). [cām-ı ṣahbā,]*

cām-ı saḳfından: *Gök yüzü kadehi, kasesi.*

1. Zihī kāşāne kim reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
Şikeste cāmı saḳfından ki ṭamlar abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 2). [cām-ı saḳfından,]*

cām-ı sarāb: *Şarap kadehi. II aşk, sevgi, muhabbet.*

1. Sāḳī ġam-ı cihānı idem bil ki ber-ṭaraf
Āb istedükçe sen baña **cām-ı şarāb** vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [cām-ı şarāb,]*

cām-ı sarābdur: *Şarabın kadehi. II sevgilin kırmızı dudağı.*

1. Ruḫları āfitābdur gūyā
Lebi **cām-ı şarābdur** gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 2). [cām-ı şarābdur, -dur]*

cām-ı sarabı: *Şarap kadehi.*

1. Devr eyledi peymāne gibi dil niçe meclis
Hiç görmedi ben istedügüm **cām-ı şarabı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 2). [cām-ı şarabı, -ı]*

cām-ı sarāb-ı ʿişreti: *Zevk şarabının kadehi.*

1. Ol yār derd-i mey gibi ṭard eyledi bizi
Cām-ı şarāb-ı ʿişreti çeksün ṣafāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 6). [cām-ı şarāb-ı ʿişreti, -i]*

cām-ı ser-sāruñ: *Ağzına kadar dolu kadeh.*

1. Miṣāl-i dīde-i ḫūnīn-i ʿāşıḳ-ı şeydā
Tehī görülmesün iy sāḳi **cām-ı ser-şāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 4). [cām-ı ser-şāruñ, -uñ]*

cām-ı sipihri: *Talih, baht kaderi.*

1. Defʿ olınmaz ʿaceb ḫumārdur bu
Heft **cām-ı sipihri** itseñ nūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 5). [cām-ı sipihri, -i]*

cām-ı vaṣl: *Kavuşmanın şarabı. II Sevgiliye kavuşmanın zevki.*

1. Bir **cām-ı vaṣl** neşve-i pür-zūrı Faṣīḥā
   Refʿ eyledi dilden ġam-ı ṣad-sāle-i hicran *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 9). [cām-ı vaṣl,]*

cām-ı zehr-āb-ı ciger-gāveş-i āzār: *Incinmiş yüreği perdeleyen, örten zehirli şarap kadehi.*

1. Ne revādur ki görüp ġayrıla mey ʿāşıḳ-ı zār
   Cām-ı zehr-āb-ı ciger-kāviş-i āzār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 4). [cām-ı zehr-āb-ı ciger-gāveş-i āzār,]*

cām-ı zehr-nāk-i hicri: *Ayrılığın zehirli şarabı.*

1. Ne çekdi Ḳays-ı şūrīde ne Ferhād-ı sitem-dīde
   O **cām-ı zehr-nāk-i hicri** kim cān-ı ḥazīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 6). [cām-ı zehr-nāk-i hicri, -i]*

cān: *Can, ruh, gönül.*

1. Dilde ʿışḳ-ı leb-i cānān bir olur
   Tende iy rūḥ-ı revān **cān** bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 2). [cān,]*
2. Sebbābe-i nevāziş-i dest-i ṭabīb olur
   Ol nīşter ki **cānuma** gül-berg-i ṭīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 1). [cānuma, -um, -a]*
3. Bilür mi **cān** u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
   Fütāde-baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [cān,]*
4. Se-cihāt-ı dār-ı ġamda ne ser ü sāmānı var
   ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir **cānı** bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [cānı, -ı]*
5. İy Faṣīḥ endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem ber-ṭaraf
   ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir **cānı** bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [cānı, -ı]*
6. Dil-i bīmāra olmaḳ laʿl-i cānāndan peyām-āver
   Heman olmaḳ gibidür ḫasteye **cāndan** peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [cāndan, -dan]*
7. Ġamuñla dil ten ü **cāndan** seyāḥat ister imiş
   Maḥabbet iki cihāndan ferāġat ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 1). [cāndan, -dan]*

8. Reng ü keyf-i ʿışḳuñ ile eylemiş
   Cān u bī-ṣabr u teʾemmül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 4). [cān,]*
9. Āhū-yı ḥārem **cān** ile ḳurbān-ı nigāhuñ
   Murġ-ı İrem āvāre-i ḳullāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 7). [cān,]*
10. Teşrifüñe biz **cān** ile dil-teşneyüz ammā
    Sen varduñ o ġaddār-ı dil-āzāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 5). [cān,]*
11. Dāġ olmaz dōstum **cān** u dil-i aġyārda
    Hiç güşād olsun mı serdī-i dey-i behmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 7). [cān,]*
12. Seni **cāndan** ziyāde cānānum
    Sevdigümdür günāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 3). [cāndan, -dan]*
13. Cāndan geçüp ben ebrū-yı cānāna düşmüşem
    Āzürdelikle ḫançer-i bürrāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 1). [cāndan, -dan]*
14. Dili āzār idüp āh u fiġānı olmasun dirsin
    Yaḳarsın āteşe **cānı** duḫānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 2). [cānı, -ı]*
15. Vaṣl istemeyüp **cānı** gürīẕān iderin ben
    Ġamdan dili güm-geşte-i hicrān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 3). [cānı, -ı]*
16. Terk ide yār **cānını** Mecnūn ola meger
    Çāre eger ki ʿāṣıḳa terk-i diyār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 3). [cānını, -ı, -n, -ı]*
17. Çoḳ **cāna** geçdi derd-i ḥasret egerçi iy dil
    Ol şūḫ-ı işve-kāra söz geçmedi ne çāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 5). [cāna, -a]*
18. Teʾsīr itdi **cāna** Hüseynī hevāları
    İsmāʿ olındı niçe maḳāmuñ nevāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 2). [cāna, -a]*
19. Niçe terk (eyleyeyüm) ġayret ile **cān** u teni
    Çekdiler sīneye **cān** gibi o sīmīn-bedeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 2). [cān,]*
20. Çeken minnet bilüp bār-ı ġamın tek **cānuñ** olsaydı
    Ne aġlarduñ bu cevri eyleyen cānānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 1). [cānuñ, -uñ]*
21. Göñül endīşeden hālī degül göz giryeden mālī
    Bize terk itdürür bu ḥāller **cānı** degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 2). [cānı, -ı]*
22. Çün murġ-ı ḳafes lāne-i aṣla çekinürler
    Dil şevḳ ile pür **cān** ise şeydā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 60). [cān,]*
23. Bulmazuz bir laḥża ḫālī dūd u ġamdan **cānumuz**
    Eksik olmaz tekye-gāh-ı dilde hiç mihmānumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 31, Mısra 1). [cānumuz, -umuz]*

24. Ebnā-yı zemāne bī-vefādur
İtdükleri **cāna** hep cefādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 56). [cāna, -a]*
25. Merhem diyü **cāna** zaḫm ururlar
Bir pür-hüneri idince itlāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 65). [cāna, -a]*
26. Ebnā-yı zemāne bī-vefādur
İtdükleri **cāna** hep cefādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 56). [cāna, -a]*
27. Ġam-gīnligüñde şād olurlar
Merhem diyü **cāna** zaḫm ururlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 64). [cāna, -a]*
28. Dil-teşne-i ḫūn **cānumuzdur**
Vīrān-kün-i ḫānumānumuzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 79). [cānumuzdur, -umuz, -dur]*
29. Dil-teşne-i ḫūn **cānumuzdur**
Vīrān-kün-i ḫānumānumuzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 79). [cānumuzdur, -umuz, -dur]*
30. Anlar ki mücerred ü ten ʿuryānlardur
Bir sīnede cemʿiyyet iden **cānlardur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 2). [cānlardur, -lar, -dur]*
31. Dil teşne fidā itmege **cānı** ʿışḳa
Dārüʾl-Ḥaram-ı vaṣla övenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 1). [cānı, -ı]*
32. Biz **cānı** esīr-i ḫūrd u ḫ∨āb eylemezüz
Meyl-i ter ü ḫuşk u nān u āb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 1). [cānı, -ı]*
33. Cān ḫaste-i bī-ṭāb u teb-i ḥasretdür
Hiç tesliye-i şevḳ bulur mu sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 3). [cān,]*
34. Luṭfıyla olur saḫt olan **cānlar** bizüm
Tedrīc ile hem-seng-i beyābānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 1). [cānlar, -lar]*
35. Cān ʿışḳ ile buldı pertev-i rūḫānī
Hem eyledi dil ʿışḳ ile rūşen cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 1). [cān,]*
36. Cān ʿışḳ ile buldı pertev-i rūḫānī
Hem eyledi dil ʿışḳ ile rūşen **cānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 2). [cānı, -ı]*
37. Felek bir dāġ yaḳduñ **cāna** kim dūd-ı siyāhından
Baña rūşen günüm çün şām-ı ḥasret tīre-nāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 35). [cāna, -a]*
38. ʿIşḳdur ʿışḳ kim bilā-teʾḫīr
Yaḳdı pervāne āteşe **cānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 24). [cānı, -ı]*

cān: *Can. II Sevgili.*

1. Geldi dehrüñ gerçi **cāna** cümle ḥālinden ferāġ
   Gelmedi gitdi temennā-yı viṣālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 1). [cāna, -a]*
2. İşüñ hep rūy-ı dil göstermedür bīgāne vü yāra
   Seni āyīne-veş herkesle **cānā** āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 4). [cānā, -a]*
3. Ḥaşretüñden nʾeyle ārām eylesün **cānā** Faṣīḥ
   Māʾil-i geşt ü güs̱ār-ı semt-i eşʿār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 9). [cānā, -a]*
4. Serimüz bez̲l iderüz ʿışḳ ile cānān yolına
   Girerüz şevḳ ile Ferhād gibi **cān** yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 2). [cān,]*
5. Temyīz ḳılmaduñ beni **cānā** raḳībden
   Farḳ itmedüñ dirīġ ḫulūṣ u nifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 3). [cānā, -a]*

cān: *Can, gönül. II aşığın canı.*

1. Bir ḳadem mümkin degüldür sāye-veş olmaḳ cüdā
   Ḳanda cānānum giderse der-ʿakab **cānum** gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [cānum, -um]*
2. Meger ki kākül-i cānāneden ṣabā geliyor
   Ki **cān** meşāmına bir būy-ı āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [cān,]*
3. Gelür dehānuma **cānum** berāy-ı istiḳbāl
   Dinilse meclise ol yār-ı bi-vefā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 3). [cānum, -um]*
4. Mi̱sāl-i bülbül ü pervāne her şeb her seḥer **cānā**
   Cemālüñ şevḳına sūzān u nālān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 5). [cānā, -a]*
5. Kimseye itmem güşāde rāz-ı pinhānum gibi
   Dāġ-ı ʿışḳuñ sīnede ḫıfẓ eylerüm **cānum** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 2). [cānum, -um]*
6. Zülf-i siyehüñ ḳaçan girih-gīr eylersüñ
   Her tārıña biñ **cānı** esīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 2). [cānı, -ı]*
7. Bir vādī-i pür-hevldeyüz ser-gerdān
   Her ḫārına āvīze niçe dāmen **cān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 2). [cān,]*

cān: *Can kadar değerli.*

1. Ġam itmiş idi künc-i hicrde beni helāk
   Geldi peyām-ı vuṣlat-ı cānāna **cān** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 6). [cān,]*

cān: *Canlanmak, hayat bulmak.*

1. Ḳaddüñ ḫırām-ı nāz ile serv-i revānlanur
   Her bir ḳādemde biñ dil-i üftāde **cānlanır** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [cānlanır, -lan, -ır]*

cān: *Gönülden, içten.*

1. Dil o deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra **cān** ile
   Sīneye ṣan bir cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 5). [cān,]*

cān: *Can, beden. II yaşam.*

1. Seni iy Yūsuf-ı Kenʿān-ı melāḥat ʿāşıḳ
   Kendi **cānından** aġır görmez ise kūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 4). [cānından, -ın, -dan]*

cān: *Can, beden. II hayat.*

1. İden bu keşti-i ʿışḳa süvār **cānumuzı**
   Nesīm-i āh ile pür itdi bād-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 1). [cānumuzı, -u, -muz, -ı]*

cān atsa: *Çok istemek.*

1. Nʿola ruḫsārına **cān atsa** dil-i sūzende
   Murġ-ı pervānenüñ elbet hevesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [cān atsa, -sa]*

cān çekilmişdür: *Can çekişmek II Ölmek üzere olmak.*

1. Dil urulmışdur ḫadeng-i ġamze-i ser-tīzüñe
   Cān çekilmişdür alınmaz ol kemān ebrūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 8). [cān çekilmişdür, -il, -miş, -dür]*

cān gelmiş: *Canlanmak, güçlenmek.*

1. ʿUrūḳ-ı naḫle olmış bāde-veş āb-ı nemā sārī
   Yine gülşende emvāt-ı nebāta tāze **cān gelmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 4). [cān gelmiş, -miş]*

cān gelmiş: *Canlanmak, güçlenmek II (Çiçek için) tomurcuk hâlinden çıkmak, açılmak.*

1. ʿUrūḳ-ı naḫle olmış bāde-veş āb-ı nemā sārī
   Yine gülşende emvāt-ı nebāta tāze **cān gelmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 4). [cān gelmiş,]*

cān nakdine: *Can sermayesi.*

1. Hele **cān nakdine** rāżı olup raḥm itdi ʿuşşāḳa
   Metāʿ-ı vaṣluñ ol Yūsuf-cemālüm rāyegān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 5). [cān nakdine, -n, -e]*

cān u dil: *Candan ve gönülden.*

1. Cān u dil ile tekye-geh-i ʿuşşāḳa
   Kendü ayaġıyla gelme ḳurbānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 3). [cān u dil,]*

cān u dilden: *Can ve gönül.*

1. Faṣīḥā **cān u dilden** sālik-i rāh-ı ḫarābātuz
   Bizüm pīr-i muġāndan ġayrıdan irşādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 9). [cān u dilden, -den]*

cān u dilden: *Candan ve gönülden.*

1. Cān u dilden bir melek-ruḫsāruñ ol meftūnı kim
   Cinn ü insān āşikārā vü nihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 7). [cān u dilden, -den]*
2. Cān u dilden ribḳa-i fermāna itmiş ser-fürū
   Şāh-ı ʿışḳa gerden-i teslīm der-pīş ʿāşıḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 8). [cān u dilden, -den]*

cān u dile: *Can ve gönül.*

1. Ḳalmadı bende vücūd u ḫıred ü ṣabr u şekīb
   Eyledüm yāra fidā varumı **cān u dile** dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 6). [cān u dile, -e]*

cān u dili: *Candan ve gönülden.*

1. Bilür mi **cān u dili** ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
   Fütāde baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [cān u dili, -i]*
2. Daʿvī-yi kelām-ı ʿışḳda her hüccetümüñ
   Mażmūnına **cān u dili** ṭanıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 4). [cān u dili, -i]*

cān u dilümi: *Can ve gönül.*

1. Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben
   Cān u dilümi mā-ḥażār-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 2). [cān u dilümi, -üm, -i]*

cān u dilümi: *Can ve gönül.*

1. Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben
   Cān u dilümi mā-ḥażar-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 64, Mısra 2). [cān u dilümi, -üm, -i]*

cān ü ser: *Can ve baş.*

1. Dimek cānāneyi rām eyler idüñ sīm ü zer virseñ
   O ḫūnī iltifāt itmez yolında **cān ü ser** virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 2). [cān ü ser,]*

cān u teni: *Can ve beden.*

1. Niçe terk (eyleyeyüm) ġayret ile **cān u teni**
   Çekdiler sīneye cān gibi o sīmīn-bedeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 1). [cān u teni, -i]*

cān u tenüm olsun: *Ruh ve beden olmak. II sarmak, korumak.*

1. ʿIşḳıyla yanan āteşe **cān u tenüm olsun**
   Ḫākister-i nār-ı ġamı pīrāhenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 1). [cān u tenüm olsun, -sun-üm]*

cān virdi: *Can vermek, can bağışlamak.*

1. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp ol nev-cevān virdi
   Ḳıyās itdüm ki ben dil-mürdeye bir tāze **cān virdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 2). [cān virdi, -di]*

cān virme: *Ölmek, ruhunu teslim etmek.*

1. Miṣāl-i berg-i ḥazān rū-be-ḫāk-i tīre olup
   Ki ʿaḳıbet ola **cān virme** müzd-i kār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 8). [cān virme, -me]*

cānā: *Ey cân! II Ey sevgili.*

1. Cānā bu ḳısmet olmış ezelden saña baña
   Dirler belā-yı ḥüsn saña mübtelā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 1). [cānā,]*
2. Ḳıyās eyleme **cānā** berāy-ı ḫāṭırdur
   Senüñ cefāña taḥammül ṣafā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 1). [cānā,]*
3. Dile **cānā** nedür ʿitābuñ var
   Yine āzürde-dilsüñ iḥsān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 4). [cānā,]*
4. Kime bülbül gibi feryād ideyüm kim ʿālem
   Şemʿ-i ruḫsāruña **cānā** beni pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [cānā,]*
5. Hergiz ne yār hem-dem ü ne āşinā bilür
   Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 2). [cānā,]*
6. Bīhūde ʿarż-ı ḫ∨āhiş ider mi saña Faṣīḥ
   Kendin nigāh-ı luṭfuña **cānā** sezā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 10). [cānā,]*
7. Bī-tāb eylemiş gibi **cānā** kemāl-i nāz
   Çeşm-i siyāh-ı mestüñe gelmiş kelāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 1). [cānā,]*
8. Faṣīḥ ol meclisüñ ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz **cānā**
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 9). [cānā,]*
9. Naẓardan dūr olup çün āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde
   Dil-i ser-geşteye **cānā** görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 4). [cānā,]*
10. Cānā sirişk-i dīde-i ḫūn-bāra baḳmaduñ
    Naḳd-i niyāz-ı ʿāşıḳ-ı ġam-ḫ∨āra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 1). [cānā,]*
11. Cāna teʿsīr eylemez her nāle vü zār iy Faṣīḥ
    Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 9). [cāna,]*
12. Baña eyyām-ı hecrüñ hep berāber gösterür **cānā**
    Ki sensüz rūşenī-i rūz u tārīkī-i şeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 7). [cānā,]*
13. Senüñ tek ḳonmasun dāmānuña gerd-i keder **cānā**
    Çeken bād-ı ġam-ı dehri Faṣīḥ-i nā-tüvān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 9). [cānā,]*
14. Lebüñ ṣun sīneñi ʿarż eyleyüp ṭūṭī-ṣıfat **cānā**
    Dile āyīne vü sükkerle tāʿlīm-i maḳāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 5). [cānā,]*
15. Ṭūṭiye **cānā** ferāmūş itdürüp güftārını
    Pāy-māl itdüñ tezervüñ şīve-i reftārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 1). [cānā,]*
16. Naẓar mı itdi işābet o çeşm-i bīmāra
    Ki renciş-i remed āzürde eylemiş **cānā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 2). [cānā,]*
17. gördükçe mihrin bīşter buldum dilüñ **cānā**
    Cefā vü cevrüñ ol miḥnetüñe ẕevḳ u ṣafā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 3). [cānā,]*

cāna geçdi: *Cana geçmek, cana kadar etki yapmak, işlemek.*

1. Didüm ki geçdi cāna ḫadeng-i ġam u cefā
□n tīz bigzered didi geçdi o dil-rübā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 5, Mısra 1). [cāna geçdi, -di]*

cāna minnetdür: *Bir lütuf olarak kabul etmek, çoktan razı olmak.*

1. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül iy Faṣīḥ
Bārı bāġ eyler baña ol ṭıfl-ı nāzuñ lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 11). [cāna minnetdür, -dür]*

cānān: *Sevgili, maşuk.*

1. Se-cihāt-ı dār-ı ġamda ne ser ü sāmānı var
ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir **cānānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [cānānı, -ı]*
2. İy Faṣīḥ endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem ber-ṭaraf
ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir **cānānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [cānānı, -ı]*
3. Bir ḳadem mümkin degüldür sāye-veş olmaḳ cüdā
Ḳanda **cānānum** giderse der-ʿakab cānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [cānānum, -um]*
4. Var ise gerd-i keder ben ḫākden refʿ eylegil
Ḳalmasun mirʾāt-ı dilde anı **cānānum** gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [cānānum, -um]*
5. Faṣīḥā böyle seng-endāz-ı cevr olursa **cānāne**
Budur ḫavfüm ki murġ-ı cānı terk-i āşiyān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [cānāne, -e]*
6. Cānān ki tīr-i ġamzesini der-kemān ide
Kerrūbiyān-ı ʿarş-ı muʿallā fiġān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [cānān,]*
7. Sen menzil-i niyāzdan olma Faṣīḥ dūr
Bir gün ḫadeng-i nāzına **cānān** nişān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 10). [cānān,]*
8. Ol zemān kim dūr olup **cānāna** itdüm elvedāʿ
Öyle ẓann itdüm ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 1). [cānāna, -a]*
9. Faṣīḥā durmayup pāyına düşmiş ḫāk-i pāküm dir
Bu vech üzre niyāz itmekde gördüm yāra **cānānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 10). [cānānuñ, -uñ]*
10. Seni cāndan ziyāde **cānānum**
Sevdigümdür günāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 3). [cānānum, -um]*
11. Tā key dili ṣad-pāre idüp şāne ṭoḳınsun
Alsun ele ki zülfine **cānāna** ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 2). [cānāna, -a]*

12. Cānāna fikrin eylemesün cānın isteyen
    Mey görmesün ḫumārını yād eyleyen ḥarīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 8). [cānāna, -a]*
13. Faṣīḥ evṣāf-ı ḥüsninde olan şiʿrüñden incinmiş
    Saña kim didi kim ḥaḳḳında **cānānuñ** yalan söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 10). [cānānuñ, -uñ]*
14. Serimüz beẕl iderüz ʿışḳ ile **cānān** yolına
    Girerüz şevḳ ile Ferhād gibi cān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 1). [cānān,]*
15. Dāġlar yaḳdum feżā-yı sīne-i sūzānuma
    Tāze bir gülşen müheyyā eyledüm **cānānuma** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 2). [cānānuma, -um, -a]*
16. Cānān ki elde ḫışm ile tīr ü kemān ṭuta
    ʿĀşıḳ odur ki ṭabla-i dāġın nişān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 1). [cānān,]*
17. Raḥm idüp gāhi nigāh itmege virdi ruḫṣat
    N'eylesün bu dil-i dīvāneye **cānāne** daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 8). [cānāne, -e]*
18. Çeken minnet bilüp bār-ı ġamın tek cānuñ olsaydı
    Ne aġlarduñ bu cevri eyleyen **cānānuñ** olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 2). [cānānuñ, -uñ]*
19. Zemānında ṭutar yoḳ kimsenüñ dāmānını kimse
    Meger ki dest-i ʿāşıḳ būs içün dāmānı **cānānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 52). [cānānı, -ı]*
20. Çekdürme miṣāl-i naḫl-i mercān
    Olmış ber-i gevher anda **cānān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 22). [cānān,]*
21. Cānāna melāl-i ḥaṣretüm eyle beyān
    Yārāna kemāl-i iştiyāḳum ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 3). [cānāna, -a]*

cānān olsun: *Sevgili, yar olmak.*

1. Her kimi murād eylese **cānān olsun**
   İsterse o şūḫ ʿāleme sulṭān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 5). [cānān olsun, -sun]*

cānāne: *Sevgili, yâr.*

1. Geh būs-ı laʿli gāh leb-i sāġar-ı şarāb
   Cānāne ile ṣoḥbet-i cān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 4). [cānāne,]*
2. Anuñçün cān-ı müştāḳa ḫaber **cānāneden** gelmez
   Ki eşküm gibi kūy-ı dil-rübāya her giden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 1). [cānāneden, -den]*
3. Recā-yı vaṣl içün **cānāneye** taḥrīk-i leb bilmem
   Merām izhārına rūşen-zebānī-i nigeh besdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 6). [cānāneye, -ye]*

cānāne: *Sevgili.*

1. Dimek **cānāneyi** rām eyler idüñ sīm ü zer virseñ
   O ḫūnī iltifāt itmez yolında cān ü ser virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 1). [cānāneyi, -yi]*

cānāne: *Sevgili, yar, maşuk.*

1. ʿArż-ı ḫāl-i bī-ser ü sāmān içün **cānāneye**
   ʿAḳıbet ʿazm itdüñ iy dil ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫāneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 70, Mısra 1). [cānāneye, -ye, -]*
2. Cānāne bu şeb ḫāneme mihmān oldı
   Dil luṭfa sezā maẓhar-ı iḥsān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 1). [cānāne,]*

cān-baḫş: *Can veren, can bağışlayan.*

1. Güller güşāde ʿaṭse-i bād-ı bahār ile
   Cān-bahş u dil-güşā bu zemānuñ sirayeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 6). [cān-bahş,]*

cān-ı ʿayyāşumda: *Içki içen kişi. II çok rahat yaşayan kimse, rind.*

1. Yoḳ rūy-ı riyā bu **cān-ı ʿayyāşumda**
   Ol pādişeh-i cemale sā-bâşumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 2). [cān-ı ʿayyāşumda, -um, -da]*

cān-ı cihān olsun: *Dünyanın canı olmak. II çok kıymetli olmak.*

1. Dirīġ itmek ne mümkin olsun iy **cān-ı cihān olsun**
   Yoluñda cān-niṣār olmaḳ ise dil-ḫ∨āh u maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 6). [cān-ı cihān olsun, -sun]*

cānı fidā itdürür: *Canını (uğruna) feda etmek, ölmeyi göze almak.*

1. ʿIşḳ ol neşvedür ki kim eseri
   ʿĀşıḳa itdürür fidā cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 10). [cānı fidā itdürür, -dür, -ür]*

cān-ı ġam-dīde: *Dert görmüş can, sıkıntılar çekmiş gönül.*

1. Meger kūyında dil-dāruñ mekānı olmasun dirsin
   Nedür bu āh u girye kimsenüñ iy **cān-ı ġam-dīde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 7). [cān-ı ġam-dīde,]*

cān-ı ḫarāb: *Mahvolmuş beden, vücut. II aşık.*

1. Gördük cemāl-i meh-veşüñi āb u ṭāb ile
   Düşdük bu āh u giryeye **cān-ı ḫarāb** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 2). [cān-ı ḫarāb,]*

cān-ı ḥazīn: *Hüzünlü ruh hali, üzüntülü kimse.*

1. Ne çekdi Ḳays-ı şūrīde ne Ferhād-ı sitem-dīde
   O cām-ı zehr-nāk-i hicri kim **cān-ı ḫazīn** çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 6). [cān-ı ḥazīn,]*

cān-ı ḥazīnümüñ: *Hüzünlü ruh hali, üzüntülü kimse.*

1. Bulmaz nihāyet ʿişvesi ol nāzenīnümüñ
   Ṭāb-ı niyāzı ḳalmadı **cān-ı ḥazīnümüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 39, Mısra 2). [cān-ı ḥazīnümüñ, -üm, -üñ]*

cān-ı ḫurrem: *Sevinçli, mutlu can, ruh.*

1. Ser-ā-pā bende-i ʿışḳuz şehā āzādımuz yoḳdur
   Anuñçün **cān-ı ḫurrem** ḫāṭır-ı dil-şādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 2). [cān-ı ḫurrem,]*

cān-ı mübtelā: *Tutkun can, gönül II âşık gönül.*

1. ʿAceb vaḳtinde teşrīf eyledüñ kim cism-i zārumdan
   Vedāʿa bir nefes ḳalmışdı **cān-ı mübtelā** geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 4). [cān-ı mübtelā,]*

cān-ı müşṭāḳa: *Çok arzu eden, çok isteyen can.*

1. Anuñçün **cān-ı müşṭāḳa** ḫaber cānāneden gelmez
   Ki eşküm gibi kūy-ı dil-rübāya her giden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 1). [cān-ı müşṭāḳa, -a]*

cān-ı pür-elem: *Elemli can.*

1. Bir iki gün ʿömr içün çoḳdur bu ġam
İy dil-i ġam-gīn ü **cān-ı pür-elem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 52, Mısra 1). [cān-ı pür-elem,]*

cān-ı sūẕanuñ: *Yanan, acı çeken can.*

1. İy göñül ʿadd itmesünler mi seni mümtāz-ı ʿışḳ
Cān-ı sūẕanuñ mı yoḳ yā çeşm-i giryānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 4). [cān-ı sūẕanuñ, -uñ]*

cān-ı żaʿifi: *Zayıf bünye, kuvvetini yitirmiş ruh ve beden.*

1. Cān-ı żaʿîfi vuṣlata mihmān ider miyüz
Tayy-i feyāfi-i ġam-ı hicrān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 1). [cān-ı żaʿifi,]*

cān-ı zār: *Inleyen, ağlayan gönül.*

1. Ḳıyās itmek o şūḫa māʾil ancaḳ **cān-ı zār** oldı
Gül-i ruḫsārına bülbül benüm gibi hezār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 1). [cān-ı zār,]*

cān-ı zārda: *Inleyen, ağlayan gönül.*

1. Ne **cān-ı zārda** rāḥat ne gözde ḫ∨ābum var
Tenümde tāb-ı elem dilde ıżṭırābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [cān-ı zārda, -da]*

cānib: *Taraf, cihet, yön.*

1. Ne **cānibe** ki nigāh-efgen-i teveccüh olam
Miṣāl-i ḳıble-nümā dīde kūy-ı yāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [cānibe, -e]*
2. Ḥāl-i dil-i güm-geşteden aşlā ḫaberüm yoḳ
Bu **cānibe** düşmez mi ṣabā geşt ü güẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 6). [cānibe, -e]*

3. Her ne **cānibde** bulınsa meyl ider elbette dil
   Ḫāk-i kūy-ı yāra āb-ı çeşm-i giryānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 3). [cānibde, -de]*
4. Görinmez oldı o şeh-bāz-ı evc-i istiġnā
   ʿAceb bu **cānibe** ṣayd u şikāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 8). [cānibe, -e]*

cānib-i ḥakdan: *Hak canibi, tarafı.*

1. Dil-i żaʿīfüme pīçīde rişte-i āmāl
   Ḥużūr-ı ḳalbüme māniʿ vesāvīs-i iblīs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 70). [cānib-i ḥaḳdan, -dan]*

cānın isteyen: *Canı istemek. II dilediğini yapma bağlamında.*

1. Cānāna fikrin eylemesün **cānın isteyen**
   Mey görmesün ḫumārını yād eyleyen ḥarīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 8). [cānın isteyen, -yen]*

cānlar bağışlar: *Hayat vermek II büyük güç ve destek vermek.*

1. Muṭrib meger demīde-i āb-ı ḥayātdur
   Cānlar bağışlar ādeme dil-keş ṣadā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 8). [cānlar bağışlar, -lar-r]*

cānlar bağışlar: *Hayat vermek, diriltmek.*

1. Bād-ı nesīmi hem-nefes-i muʿciz-i Mesīḥ
   Cānlar bağışlar ādeme vaḳt-i kerīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 8). [cānlar bağışlar, -lar]*

cān-nisār olmaḳ: *Canını feda etmek.*

1. Dirīġ itmek ne mümkin olsun iy cān-ı cihān olsun
   Yoluñda **cān-nisār olmaḳ** ise dil-ḫ∨āh u maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 5). [cān-nisār olmaḳ, -maḳ]*

cān-nisār olsam: *Canını feda etmek.*

1. Saña lāyıḳ berāy-ı müjdegānī **cān-nis̲ār olsam**
   Peyām-ı ʿizz-i teşrīfiyle olduñ ġam-zidā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 7). [cān-nis̲ār olsam, -sa, -m]*

cānumdan gecdüm: *Canın vazgeçmek.*

1. Niçe çāk itmeyeyüm ceyb ile dāmānı niçe
   Geçdüm iy ruḫ-ı revān câme degül cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 6). [cānumdan geçdüm, -dü, -m-um, -dan]*

cārī: *Yürürlükte olan, geçerli olan kanun, yasa. II Allah'ın kanunu.*

1. Maḥabbet üzre olmış tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ **cārī**
   Henüz āb-ı sirişküm cüy iden ol mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [cārī,]*

cārī: *Yürürlükte olan, geçerli olan kanun-yasa. II etkin.*

1. Bu demde inbisāṭ ol deñlü **cārī** ṭab‘-ı eşyāya
   Ki naḫlinden güşāde ẓāhir olur verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 17). [cārī,]*

cārī iderdi: *Yürürlükte olan, geçerli olan kanun-yasa yapmak. II uygulamak.*

1. Maḥabbet-i şeh-i kevneyn ʿaleyhi ṣalli vü āl
   O şeh ki hükmini **cārī iderdi** emr itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 31). [cārī iderdi, -er, -di]*

cārī itdi: *Yürüklükte, geçerli olan olmak.*

1. İcād ideli cihānı Bārī
   ʿĀlemlere ḥükmüñ itdi cārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 8). [cārī itdi, -di]*

cārī olan: *Akan, akıcı II geçerli olan, rağbet gören.*

1. Hünerde **cārī olan** naḳd-i ibtihāc bozuldı
   Henüz ehl-i dilüñ nīm-ḥabbe raġbeti yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 8). [cārī olan, -an]*

cārī olmaḳdadur: *Devam etmek, sürmek II akmak.*

1. Faṣīḥā muṭṭaṣıl şām u seḥer olmaḳdadur cārī
   Hemān mānende-i seyl-i sirişk-i çeşm-i bīnādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 9). [cārī olmaḳdadur, -maḳ, -da, -dur]*

<u>cārūb-keş-i der-i saʿādet:</u> *Saadet kapısının süpürgecisi, çöpçüsü.*

1. Olsun bu ḥaḳīr kim liyāḳat
   Cārūb-keş-i der-i saʿādet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 158). [cārūb-keş-i der-i saʿādet,]*
2. Redd itme bu ʿabd-i nā-murādı
   Allāh u resūlidür güvāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 158). [cārūb-keş-i der-i saʿādet,]*

<u>cāy:</u> *Yer, mahal, mevki.*

1. Ġayrı **cāya** ne ḥācet iy ġam-ı ʿışḳ
   Dil gibi ḫāne-i ḫarābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [cāya, -a]*
2. Her bezme vara şemʿ-i fürūzān olsun
   Her **cāyı** ki teşrīf ide şādān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 4). [cāyı, -i]*
3. Söz hemān ḫāṭır-ı āsūdededür yoḫsa Faṣīḥ
   Cāyumuz külḫan imiş farż idelüm gülşen imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 27, Mısra 2). [cāyumuz, -umuz]*
4. Kūyuñ ḳoyup eflāki penāh eylemedüm
   Manẓūruñ olan **cāya** nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 2). [cāya, -a]*
5. Her rāẓı bu devr-i bī-vefānuñ maʿlūm
   Her **cāyı** bu dār-ı pür-ʿanānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 2). [cāyı, -ı]*
6. Ne çāre eyledi **cāyın** felek ḫāk-i fenā şimdi
   Bize ṣubḥ u mesā lāzım olan ḫayr-duʿā şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 59). [cāyın, -ın]*

<u>cāy eyleyeli:</u> *Yer edinmek, yerleşmek.*

1. Cāy eyleyeli ḫayl-i ḫayāl-i zülfüñ
   Ḳalmadı ribāt-ı dīdede ḫ∨āba meḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 3). [cāy eyleyeli, -ye, -li]*

<u>cāy ideli:</u> *Yer edinmek, yer etmek.*

1. Cāy ideli çeşmümde ḫayāl-i zülfüñ
   Āgūşına müjgānlarımuñ gelmez ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 3). [cāy ideli, -eli]*

cāy idinsem: *Yer edinmek, yer etmek.*

1. ʿĀşıḳum bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti
   Cāy idinsem itmeñ istibʿād deyr-i miḥneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 1). [cāy idinsem,]*

cāy itdi: *Yer vermek. II makam, mevki vermek.*

1. Ḫūn-girye ḳıyās eyleme **cāy itdi** Faṣīḥüñ
   Āyīne-i çeşminde senüñ reng-i ʿiẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 9). [cāy itdi, -me]*
2. Bu güne siyāh u nā-mübārek
   Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 138). [cāy itdi, -di]*
3. Gencīne miyim ki hükm-i Bārī
   Cāy itdi baña harābe-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 138). [cāy itdi, -di]*

cāy itmek: *Yer vermek. II makam, mevki vermek.*

1. Ḫāṭır-ı mecmūʿa **cāy itmek** o pür-ḫam kāküli
   Māra teslīm eylemekdür āşiyān-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 1). [cāy itmek, -mek, -]*

cāy itmez: *Yerleşmek, yer edinmek, bir yerde kalmak II Rahat ve huzurlu olmak.*

1. Hevā-yı ʿışḳ olan bir maḥalde **cāy itmez**
   Miṣāl-i cūy olur ḥāṣılı vaṭan düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 3). [cāy itmez, -me, -z-mez]*

cāy olmış: *Yer, mevki, makam edinmek.*

1. Ber-mūcib-i seyr-i çarḫ-ı ṣad-reng
   Cāy olmış o māha burc-ı ḫarçeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 30). [cāy olmış, -mış]*

cāy-gāh: *Mevki, rütbe.*

1. Faṣīḥā **cāy-gāhı** gülşen-i Dārüʾn-Naʿīm olsun
   Hemīşe çeşmi envār-ı cemāluʾllāh ile ṭolsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 69). [cāy-gāhı, -ı]*

cāy-ı engüşt-i işāret: *Işaret parmağının izi. II sevgilinin yanağındaki çukur, gamze.*

1. Degüldür ḫāl o māh-ı ʿālem-ārānuñ cemālinde
ʿİẕār-ı nāzükinde **cāy-ı engüşt-i işāret** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 8). [cāy-ı engüşt-i işāret,]*

cāy-ı feraḫ-baḫşā: *Ferahlık veren yer.*

1. İdüp ṣarf-ı himem pāyāna irdi çün bu kāşāne
Görenler dir teʿālaʾllāh zihī **cāy-ı feraḫ-baḫşā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 2). [cāy-ı feraḫ-baḫşā,]*

cāy-ı inkār: *Inkara mahal.*

1. Çoḳ der-āgūş eyledüm bu mevce-i deryāları
Naẓm-ı cevher-dāruña yoḳ **cāy-ı inkār** iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 9). [cāy-ı inkār,]*

cāy-ı ḳarārı: *Kaldığı, yerleştiği yer.*

1. Ruḫuñdan ayrılamaz ḫāl-veş süveydāmuz
Semenderüñ beli **cāy-ı ḳarārı** āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 8). [cāy-ı ḳarārı, -ı]*

cāy-ı pür-ḫarābuñ: *Harap olmuş, mahvolmuş makam, yer, mahal.*

1. Ne **cāy-ı pür-ḫarābuñ** gencisin kimdür nigeh-bānuñ
Kimüñ gönlindesin kim ḥıfẓ ider esrār-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 1). [cāy-ı pür-ḫarābuñ, -uñ]*

cāy-ı vīrāndan: *Yıkılmış, harap yer, makam.*

1. Hep ḫarāb olmaḳ sükūn-ı ʿışḳa maẓhār olmadur
Gencdür iy dil bilürsüñ **cāy-ı vīrāndan** ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 6). [cāy-ı vīrāndan, -dan]*

cāzib ḳıldı: *Çekici, dikkat çeken olmak.*

1. Pervāneyi şemʿ ḳıldı cāẕib
İtdi gülle bülbüli muṣāḥib *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 1). [cāẕib ḳıldı, -dı]*

cāzibe: *Cezb etme, çekme.*

1. Bir **cāẕibe** var Kaʿbe-veş iḥsān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 11). [cāẕibe,]*

cāzibe-i ḥüsn: *Güzelliğin çekiciliği II Allah'ın tecellileri.*

1. İtmekde bizi **cāẕibe-i ḥüsn** ile tesḥīr
   Bī-silsile bend olmada mecnūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 7). [cāẕibe-i ḥüsn,]*

cāzim: *Kesin kabullenen, karar veren.*

1. Reh-i meẕellet-i ‘işyānda ḳalmayam pā-māl
   'Umūm-ı nās bu ḳavl-i mücerrebe **cāzim** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 78). [cāzim,]*

cebhe: *Yüz, alın.*

1. İy ruḥları ḫaclet-dih-i verd-i sir-āb
   Vʾey **cebhesi** mānende-i māh-ı pür-ṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 2). [cebhesi, -si]*

cebhe-i āmālüñ: *Emellerin yüzü, alnı.*

1. Hep girye-i ġamla geçdi māh u sālüm
   Olmadı güşāde **cebhe-i āmālüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 2). [cebhe-i āmālüñ, -üñ]*

cebhe-i ġażab: *Hiddet, öfke yüzü.*

1. Ġayra güşāde āyīne-veş rūy-ı iltifāt
   Baña gelince çīn ile pür **cebhe-i ġażab** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 4). [cebhe-i ġażab,]*

cebīn: *Alın.*

1. Cebīni ṣūret-i zāhirde ṣāfī çīn-i kederden
   Baḳılsa āyīne-i dilde rūy-ı rāḥatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 33, Mısra 1). [cebīni, -i]*

cebīn-i cūya: *Akarsuyun alnı. II akarsuyun şekli, görünümü.*

1. Maḥabbet-i şeh-i kevneyn ‘aleyhi ṣalli vü āl
   O şeh ki hükmini cārī iderdi emr itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 32). [cebīn-i cūya,]*

cebīn-i mübīnüñe: *Alın nuru.*

1. İderdüm anı **cebīn-i mübīnüñe** teşbīh
   Eger ki māh-ı felek olmasa keş̲āfet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 5). [cebīn-i mübīnüñe, -üñ, -e]*

cebīn-i yārda: *Sevgilinin alnı.*

1. Cebīn-i yārda gīsū-yı müşg-i nāb mıdur
   ʿİẕār-ı māha çekilmiş siyeh seḥāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 1). [cebīn-i yārda, -da]*
2. Neden her dem **cebīn-i yārda** çīn-i gazab bilmem
   O baḥr-i ḥüsni taḥrīk itmege kimdür sebeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 1). [cebīn-i yārda, -da]*

cebr olınmaz: *Zor, güç, kuvvet kullanarak yapma.*

1. Her emirde emrine teslīmdür lāzım olan
   Cebr olınmaz ḥāṣılı şāh-ı müsellemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 8). [cebr olınmaz, -ın, -maz]*

cebri cümle: *Zorlama ile ele geçirme.*

1. Cism ü dili aldı **cebri cümle**
   Żabṭ eyledi baḥr ü berri cümle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 33). [cebri cümle,]*

cedel zeyd olmaz: *Zeyd kavgası olmak.*

1. Ḳīl ü ḳāl ile varılmaz bu nihānī rehdür
   ʿIşḳda mebḥaş̲-i ʿAmr u **Cedel-i Zeyd** olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 4). [cedel-i zeyd,]*

cedvel: *Düzgün çizgi çizmeye yarayan tahtadan veya madenden âlet. II suyolu, kanal.*

1. Cedvelleri enhār-ı muḥīṭüʾl-eṭrāf
   Ser-ṣafḥa-i gül-sitānı teẕhīb itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 146, Mısra 3). [cedvelleri, -ler, -i]*

cedvel-i cūy-ı aras oldı: *Aras nehrinin kanalı (gibi) olmak.*

1. Görmeyelden ṣafḥa-i ruḫsāre-i rengīnüñi
   Oldı her müjgānlarum bir cedvel-i cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 6). [cedvel-i cūy-ı aras oldı, -dı]*

cefā-: *Cefa, eziyet, incitme.*

1. Ḳıyās eyleme cānā berāy-ı ḫāṭırdur
   Senüñ **cefāña** taḥammül ṣafā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [cefāña, -ñ, -a]*

cefā: *Cefa, eziyet, incitme.*

1. Esbāb-ı ḥüsnüñ ola füzūn iy sitem-pesend
   Luṭf it Faṣīḥa böyle **cefāya** nedür sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 10). [cefāya, -ya]*
2. Bu cūş-ı giryeme dehrüñ **cefāsıdur** bādī
   Yemüñ telāṭumına rūzgār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 3). [cefāsıdur, -sı, -dur]*
3. Bī-cā **cefāsın** itdi füzūn ol sitem-pesend
   Beñzer ki ehl-i ʿışḳı yine imtiḥānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [cefāsın, -sı, -n]*
4. Sitemle ḫāṭıra senden ferāġ gelmez hiç
   Cefālaruñ bize iy bī-vefā ṣafā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [cefālaruñ, -lar, -uñ]*
5. Zaḥmet-res olma kendüñe imsāk-ı cevr ile
   Senden gelen **cefāyı** göñül hep vefā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [cefāyı, -y, -ı]*
6. Dil-i figāra ne var bir **cefāñı** maḫṣūṣ it
   Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda imtiyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [cefāñı, -ñı]*
7. Raḳībe luṭf idesin ʿāşıḳa **cefā** düşmez
   Bu ḥüsn-i dānişe ol kār-ı nā-sezā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 1). [cefā,]*
8. İy şāh-ı melāḥat yiter itdüñ yiter inṣāf
   ʿUşşāḳ-ı vefā-dāra **cefā** şānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 10). [cefā,]*
9. Nedür yine sitem ü cevrüñe nihāyet yoḳ
   Beni helāke bu deñlü **cefāya** ḥācet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 2). [cefāya, -ya]*
10. Bilelden ʿışḳumı itdi **cefāsını** efzūn
    O şūḫa ʿarż-ı maḥabbet ḫaṭā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 5). [cefāsını, -sı, -n, -ı]*
11. Mihre vücūd virme benümçün vefāya dil
    Muʿtāddur ḳadīmi bilürsin **cefāya** dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 2). [cefāya, -y, -a]*
12. Ḫadeng-i maḥabbet ḫaṭā eylemez
    Ṣaḳın ehl-i ʿışḳa **cefādan** ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 8). [cefādan, -dan]*
13. Ḫalāvet kesb idüp zehr-ābe-i nūşı **cefāsından**
    Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 1). [cefāsından, -sın, -dan]*

14. Ḳalduḳ bu baḥr-i ġamda görinmez kenār ise
    Bir yāneden **cefāda** göñül rūzgār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 2). [cefāda, -da]*
15. Cefāyı ʿāşıḳa vācib bilür bir büt esīriyüm
    Göñül farż idelüm kim mevsim-i gül-geşt-i bāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 5). [cefāyı, -y, -ı]*
16. Cāna minnetdür **cefāsına** taḥammül iy Faṣīḥ
    Bārı bāġ eyler baña ol ṭıfl-ı nāzuñ lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 11). [cefāsına, -sı, -na]*
17. Maḫṣūṣ-ı cevre rāżıyam ol bī-terāḥḥüm āh
    Ġayra ider vefāya bahāne **cefāmuzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 8). [cefāmuzı, -muz, -ı]*
18. Ebnā-yı zemāne bī-vefādur
    İtdükleri cāna hep **cefādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 56). [cefādur, -dur]*
19. Ebnā-yı zemāne bī-vefādur
    İtdükleri cāna hep **cefādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 56). [cefādur, -dur]*

cefā idersüñ: *Eziyet eden, sıkıntı veren.*

1. Ḳasd-ı sitem idersüñ idüp ġayra iltifāt
   Hep ṣūret-i vefāda idersüñ cefā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 6). [cefā idersüñ, -er, -süñ]*

cefā idesin: *Cefa, eziyet etmek.*

1. Şehā bu bendeñe raḥm itmeyüp **cefā idesin**
   Cihānda ġayrı senüñ luṭf u şefḳatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [cefā idesin, -e, -sin]*

cefā itme: *Eziyet etmek, üzmek, acı çektirmek.*

1. Başuñ içün bendeñe eyle vefā İsmāʿil
   Ḳurbānuñ olam itme cefā İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 2). [cefā itme, -me]*

cefā olmaz: *Eziyet olmak.*

1. Dil-i figāra gehī bir nigāh-ı luṭf eyle
   Hemīşe cevr ü sitem her zemān **cefā olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 6). [cefā olmaz, -maz]*

cefā vü cevrüñ: *Eziyet ve azap.*

1. ..... gördükçe mihrin bīşter buldum dilüñ cānā
   Cefā vü cevrüñ ol miḥnetüñe ẕevḳ u ṣafā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 4). [cefā vü cevrüñ, -üñ]*

cefā vü sitem: *Eziyet ve sıkıntı.*

1. Nādāna vefā vü kerem iẕʿānuña düşmez
   Yārāna **cefā vü sitem** ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 4). [cefā vü sitem,]*

cefā-kārīde: *Cefa edicilik, zalimlik, zulmedicilik.*

1. Ten-i mecrūḥuma dāġ u dil-i aġyāra merhemsin
   Budur ḥaḳḳā **cefā-kārīde** mümtāz-ı müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 2). [cefā-kārīde,]*

cefālar eyledi: *Zulmetmek, eziyet etmek.*

1. Maġrūr olup dü-rūze-dem-i nev-bahāra gül
   Bī-ḥad **cefālar eyledi** murġ-ı hezāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 2). [cefālar eyledi, -di]*

cefā-yı gayret-i ḫāra: *Dikeni kıskanmanın eziyeti II Rakibe karşı duyulan kıskançlığın sıkıntısı.*

1. ʿAceb mi ʿışḳ-ı gülden bülbül-i şeydā figān itse
   Taḥammül eylemek güçdür **cefā-yı gayret-i ḫāra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 4). [cefā-yı gayret-i ḫāra, -a]*

cefāyı itse: *Üzmek, eziyet etmek, azap vermek.*

1. Cefāyı her ne ṭarīḳ ile itse teslīmüz
   Bizi ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [cefāyı itse, -se-y, -ı]*

cehl: *Bilgisizlik, cahillik.*

1. Cemāl-i ḫūba olur ṣūfī naẓarda müterеddid
   Olur mı **cehli** olan hīç kitābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [cehli, -i]*
2. Refʿ eyledi cevr ü ẓulm ü **cehli**
   Hengām-ı keremde ol seḫā-kīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 111). [cehli, -i]*

celīlüʿl-evṣāf: *Sıfat ve nitelikleri yüce olan, yüce sıfatlı.*

1. Sen var iken iy **celīlüʿl-evṣāf**
   Kimden ideyin ümīd-i elṭāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 51). [celīlüʿl-evṣāf,]*

celīs: *Beraber, birlikte oturan, refik.*

1. Ben esīr-i derd-i ʿışḳum ġam **celīsümdür** benüm
   Şāh-ı bezm-i miḥnetüm Cem kāse-līsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 1). [celīsümdür, -üm, -dür]*

cellād: *İdama çarptırılan hükümlülerin ve eskiden örfen katli iktiza edenlerin ölüm işlemini terine getiren görevli kimse II Merhametsiz.*

1. Dünyāyı helāk eyledüñ inṣāf inṣāf
   İy ġamzesi **cellād** amān bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 4). [cellād,]*

cem: *İran'ın Pişdadiyan sülasinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.*

1. Ḫarāb olmış sarāy-ı ʿişret-ābādı **Cemüñ** gitmiş
   Ne meclisden eser ḳalmış göñül ne cām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 3). [cemüñ, -ün]*
2. İḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān olup
   Cāmı Faṣīḥ ʿaceb **Cemi** kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 10). [cemi, -i]*
3. Biz derdī-i ḫumārını çekdük hele Faṣīḥ
   Cām-ı meyüñ ṣafāsını ancaḳ **Cem** eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 10). [cem,]*
4. Ben esīr-i derd-i ʿışḳum ġam celīsümdür benüm
   Şāh-ı bezm-i miḥnetüm **Cem** kāse-līsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 2). [cem,]*
5. Dil-i āşüfte-ḫ∨āb-ı miḥnet-i hicrānı eglendür
   Cemüñ bezminde iy mīnā-yı mey bir dāstān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 6). [cemüñ, -üñ]*
6. Keyfiyyetidür lāzım olan bir kişi yoḫsa
   N'eyler ṭutalum ḫālī **Cemüñ** cāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 8). [cemüñ, -ün]*

cemʿ eyleyüp: *Toplanmak.*

1. Cemʿ eyleyüp ʿilm ü faẕl u ʿadli
   Refʿ eyledi cevr ü ẓulm ü cehli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 109). [cemʿ eyleyüp, -yüp]*

cemʿ eyleyüp: *Toplamak, bir araya getirmek, biriktirmek.*

1. Oldur o müşīr-i bī-mümāsil
   Cemʿ eyleyüp ʿilm ü faẕl u ʿadli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 109). [cemʿ eyleyüp, -yüp]*

cemʿ idüp: *Toplamak, bir araya getirmek.*

1. Cemʿ idüp ḫār-ı sitem ceyb ü girībān-ı meni
   Rūzgār itdi perīşān ser ü sāmān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 1). [cemʿ idüp, -üp]*

cemʿ itmiş: *Toplamak.*

1. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār **cemʿ itmiş** Faṣīḥ
   Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 11). [cemʿ itmiş, -miş]*

cemʿ itmis: *Toplamak, bir araya getirmek.*

1. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār **cemʿ itmiş** Faṣīḥ
   Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 39, Mısra 1). [cemʿ itmiş, -miş]*

cemāl: *Güzellik, yüz güzelliği.*

1. Cemālüñ āfitābına naẓar mihr-i cihān kevkeb
   Nedür sende olan iy māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 1). [cemālüñ, -üñ]*
2. Degüldür ḫāl o māh-ı ʿālem-ārānuñ **cemālinde**
   ʿİẕār-ı nāzükinde cāy-ı engüşt-i işāret var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 7). [cemālinde, -in, -de]*
3. Sāġar be-dest meclise gel āb u tāb vir
   Olsun **cemālüñ** āteş-i meyden fürūġnāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 5). [cemālüñ, -üñ]*
4. Miṣāl-i bülbül ü pervāne her şeb her seḥer cānā
   Cemālüñ şevḳına sūzān u nālān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 6). [cemālüñ, -üñ]*
5. O şūḫ nergis-i dīdem görince şeb-nem-rīz
   Cemāli tāb-ı ġażabla gül-i bahāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [cemāli, -i]*

6. Gören **cemālüñi** mecnūn-ı ʿışḳ olur elbet
   Senüñle aḳlı olan yār u āşinā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 7). [cemālüñi, -üñ, -i]*
7. Görmez gider miyüz o perīnüñ **cemālini**
   Ceyb ü kenārı lücce vü ʿummān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 7). [cemālini, -in, -i]*
8. Cemāli reng-i ġażabla miṣāl-i āteş olur
   Degül nezāre-i çeşm-i pür-ābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 3). [cemāli, -i]*
9. Esīr-i bend-i cünūn olmamaḳ ne mümkindür
   Cemālüñ üzre görüp kākül-i siyeh-tāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 4). [cemālüñ, -ün]*
10. Cemālüñ seyrine müştāḳ ʿuşşāḳ-ı vefā-dāruñ
    Vefā meydānına gel ṣalın iy naḫl-i ḫırāmānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 3). [cemālüñ, -üñ]*
11. Cemalüñ itmek ile cüst ü cū ne bezme varam
    Döner miyānede murġ-ı güm-āşiyāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 7). [cemalüñ, -üñ]*
12. Cemālüñ ārzū itmekle bir yirde ḳarār itmez
    Nigāhum oldı ser-geşte miṣāl-i murġ-ı āvāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 5). [cemālüñ, -ün]*
13. Cemālüñ āyinesin vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ
    Bizüm de ḥişşemüze bir neẕāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 5). [cemālüñ, -ün]*
14. Elden ḳomaz **cemālüme** beñzer diyü özi
    Mirʾāt ile alışdı o māḫuñ yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 1). [cemālüme, -üm, -e]*
15. Ḫaṭā ṣanma o müşgīn-ḫāl rūy-ı meh-cebīnüñde
    Cemālüñ muṣḥaf-ı ṣunʿ-ı Ḫudādur noḳṭa sehv olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 26, Mısra 2). [cemālüñ, -üñ]*
16. Cemālüñ āfiṭābın görmedüm çoḳ māh u sāl oldı
    Hilāl-āsā ġam-ı hicrān ile cismüm ḫayāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 1). [cemālüñ, -üñ]*
17. Çoḳ dīdeyi necm-rīz-i ḥasret itdi
    Ol meh ki **cemāli** ḥüsnidür rūz-efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 4). [cemāli, -i]*

cemāl: *Güzellik, sevgilinin güzel yüzü. II mutlak güzellik, Allah.*

1. Bu şām-ı tīre-i ḥasret irer mi encāma
   Cemālüñ iy ruḫı ḫurşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [cemālüñ, -üñ]*

cemal-i dil-ber: *Sevgilinin güzel yüzü.*

1. Ḫaḳḳā **cemal-i dil-ber** ʿaceb āteşīn olur
   Ḫurşīdi şuʿlesinden ider tīre-ḫāl-veş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [cemal-i dil-ber,]*

cemāl-i dil-beri: *Sevgilinin güzel yüzü.*

1. Cemāl-i dil-beri ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev güzel açmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 3). [cemāl-i dil-beri, -i]*

cemāl-i ḫūba: *Güzelin güzel yüzü.*

1. Cemāl-i ḫūba olur ṣūfī naẕarda müterediddid
   Olur mı cehli olan hīç kitābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 3). [cemāl-i ḫūba, -a]*

cemāl-i meh-veşine: *Ay gibi güzel yüzlü II güzel yüzlü sevgili.*

1. Mey içdügince baḳılmaz **cemāl-i meh-veşine**
   O ṣūḫ ʿiẕārına gūyā niḳāb-ı āl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 3). [cemāl-i meh-veşine, -in, -e]*

cemāl-i meh-veşüñi: *Ay gibi güzel yüz II sevgilinin ay gibi güzel yüzü.*

1. Gördük **cemāl-i meh-veşüñi** āb u ṭāb ile
   Düşdük bu āh u giryeye cān-ı ḫarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 1). [cemāl-i meh-veşüñi, -üñ, -i]*

cemāl-i melek-firīb: *Büyüleyici güzellikteki sevgili.*

1. Bu **cemāl-i melek-firīb** ile hiç
   Saña kim dir ki nevʿ-i ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 7). [cemāl-i melek-firīb,]*

cemāl-i münīrüñde: *Işıl veren, parlayan yüz, çehre.*

1. Görmekde māhı şekke düşerler şehirde ḫalḳ
   Yoḳdur senüñ **cemāl-i münīrüñde** reyb ü şek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 6). [cemāl-i münīrüñde, -üñ, -de]*

cemāli seyrine: *(sevgilinin güzel) yüzünü izlemek.*

1. Cemāli seyrine ʿuşşāḳ ṣāf-keşīde-i şevḳ
   Var āsitāne-i yāra ʿaceb temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 3). [cemāli seyrine, -in, -e]*

cemāl-i ṭāb-ı ġażabla: *Hiddet tabiatlı, yaradılışlı yüz, ifade.*

1. O şūḫ nergis-i dīdem görince şeb-nem-rīz
   Cemāli tāb-ı ġażabla gül-i bahāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [cemāl-i tāb-ı ġażabla,]*

cemāl-i yāra: *Sevgilinin güzelliği.*

1. Cemāl-i yāra virmiş zīb ü fer ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev
   İdinmiş pādişāh-ı kişver-i ḥüsnüm sipāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 1). [cemāl-i yāra, -a]*
2. Ḥicāb-ı mihr ü maḥabbet Faṣīḥ māniʿdür
   Cemāl-i yāra ne mümkindür ʿāşıḳāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 10). [cemāl-i yāra, -a]*

cemāl-i yārımı: *Sevgilinin güzel yüzü.*

1. Cemāl-i yārımı nev-ḫaṭṭıla müṭalaʿa ḳıl
   Kenārı ḥāşiyeli tuḥfe bir kitābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 5). [cemāl-i yārımı, -ım, -ı]*

cemīʿ: *Cemiyet, topluluk.*

1. Bir ʿabd-i ẕelīlüm ki **cemīʿ** aḥvālüm
   Maʿlūm-ı cenāb-ı ʿizzetüñdür yā Rab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 3). [cemīʿ,]*

cemʿin ider: *Toplamak, huzurlu hale getirmek, mutlu etmek, perişan etmenin zıddı.*

1. Bir senüñ gibi ḳanı dil-ber-i āşüfte-mizāc
   Niçe dil **cemʿin ider** ṭurfe perīşānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 6). [cemʿin ider, -er]*

cemʿiyyet: *Topluluk, meclis. II huzur, düzen.*

1. Bisāṭ-ı ʿayşı devşirsün ṭaġıtsun ṣoḥbet-i ẕevḳı
   Perīşān-ı ġam olsun ḳalmasun ḫāṭırda **cemʿiyyet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 14). [cemʿiyyet,]*
2. İstemez ʿışḳ dilde **cemʿiyyet**
   ʿIşḳa çesbān maḥall-i tenhādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 31). [cemʿiyyet,]*

cemʿiyyet iden: *Toplanmak, bir araya gelmek. II huzur bulmak.*

1. Anlar ki mücerred ü ten ʿuryānlardur
   Bir sīnede **cemʿiyyet iden** cānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 2). [cemʿiyyet iden, -en]*

cemiyyet-i ebkār: *Söylenmemiş, orijinal sözler (söyleyen) topluluk.*

1. Zihī **cemiyyet-i ebkār** şīrīn-lehçe-i efkār
   Kim anuñ lafzı cümle āşinā maʿnāsı bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 1). [cemiyyet-i ebkār,]*

cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde: *Gönül ehli topluluğu.*

1. Hiç seni **cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde** görmezüz
   İy Faṣīḥ-i zār şimdi ṣoḥbetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 9). [cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde, -de]*

cemʿiyyet-i yārān-ı safāda: *Samimi dostlar meclisi.*

1. Şeh-nāme-i vaṣfuñla benüm sulṭānum
   Cemʿiyyet-i yārān-ı ṣafāda meddāḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 5, Mısra 2). [cemʿiyyet-i yārān-ı ṣafāda, -da]*

cemlük budur: *Cem gibi olmak gerekliliği. II Cem, şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.*

1. Bir perī-ruḫsāruñ ol meftūnı ādemlük budur
   Cām-ı meysüz mest-i ʿışḳ ol iy göñül **Cemlük budur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 2). [cemlük budur, -dur]*

cemmāze: *Dişi deve.*

1. Güft ü gū olmaz nesi var ise hep dilden geçer
   ʿĀrifüñ **cemmāzesi** bāng-i ceres bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 6). [cemmāzesi, -si, -]*

cemsīd: *Şarabı bulmasıyla meşhur İran'ın efsanevi dördüncü şahı.*

1. Cemşīd reşk iderdi eger ʿişret eylesem
   ʿAnḳā-pesend olurdum eger ʿizzet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 1). [cemşīd,]*
2. Cemşīd reşk iderdi eger ʿişret eylesem
   ʿAnḳā-pesend olurdum eger ʿuzlet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 50, Mısra 1). [cemşīd,]*

cemşīd ü cem: *Cemşid ve Cem: İran'da ilk önce saltanat süren Pişdâdiyân sülalesinin dördüncü ve en büyük hükümdarıdır. Cem, büyük padişah manasında olup sonradan adına ışık anlamındaki "şîd" sözcüğü eklenmiştir. Cem, şarabı bulmakla meşhur olmuştur ve Divan şiirinde de şarap, kadeh (câm, Câm-Cem) ve eğlence meclisi ile zikredilir.*

1. Naḳd-i cān ile Key u Keyḫusrev ü **Cemşīd ü Cem**
ʿIşḳuñ olmışdur ṭaleb-kār-ı mey-i mey-ḫānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 7). [cemşīd ü cem,]*

cenāb: *Dergâh, huzur, makam.*

1. Gelse hezār seng-i sitem her kenārdan
Gelmez göñül **cenābuñı** geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 34). [cenābuñı,]*
2. Hem-vāre olan **cenābı** manṣūr
Bed-ḫ∨āhları ẕelīl ü maḳhūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 187). [cenābı, -ı]*

cenāb: *Allah, peygamber ve bazı tarikat büyüklerine ait isim ve sıfatların başına getirilerek "hazret" manasına kullanılan saygı ve tâzim sözü.*

1. Manṣūr ḳılsun muẕaffer itsün
Hem-vāre olan **cenābı** manṣūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 190). [cenābı, -ı]*

cenāb: *Şeref, onur, saygınlık.*

1. Gözi kuḥl-ı ġubār-ı āsitānuñla açılmışdur
Ḳadīmī dost-ı dīrīn-āşinādūr dil **cenābuñla** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 6). [cenābuñla, -uñ, -la]*

cenāb-ı der-geh-i dil-dāra: *Gönül alan sevgilinin tekkesinin kapısı, huzuru.*

1. Sipihre itmez isem ser-fürū ʿaceb mi Faṣīḥ
Cenāb-ı der-geh-i dil-dāra intisābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 10). [cenāb-ı der-geh-i dil-dāra, -a]*

cenāb-ı ʿizzet: *Yücelik makamı II Allah.*

1. Her neyse ne ol günāh-kerde
Nevmīd-i şefāʿatüñ degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 72). [cenāb-ı ʿizzet,]*

cenāb-ı ʿizzetüñden: *Yücelik makamı. II Allah'ın makamı.*

1. Ben ḫāki **cenāb-ı ʿizzetüñden** āḫır
   Vażʿ-ı bed-i rūzgār tebʿīd itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 3). [cenāb-ı ʿizzetüñden, -üñ, -den]*

cenāb-ı kibriyādān: *Yüce Allah.*

1. Sensin ki **cenāb-ı Kibriyādān**
   Olduñ ḥarem-i viṣāle daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 37). [cenāb-ı kibriyādān, -dān]*

cenāb-ı pāküñ: *Temiz zat.*

1. Ḥaḳ celle ʿalā itdi **cenāb-ı pāküñ**
   Hem şāha melāz̲ hem gedāya melceʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 3). [cenāb-ı pāküñ, -üñ]*

cenābuña varup: *Dergâh, huzur, makama gitmek.*

1. Bir gün varup cenābuña çoḳdur niyāz-ı dil
   Taṣdīʾ-i ḫāk-i pāk-i der-i devlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 5). [cenābuña varup, -up]*

ceng itmede: *Savaşmak, çekişmek.*

1. Ceng itmede başda zülfi māhir
   Ser-leşker-i ḥüsnidür o kāfir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 31). [ceng itmede, -me, -de]*

cennet olur: *Cennet olur.*

1. Dili kūyında bu ġam-ı ḥasret
   Öldürürse ṭuraġı **cennet olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 4). [cennet olur, -ur]*

cennet-i meʾvāyı: *Meʾvā cenneti, Kur'an-ı Kerim'de adı geçen sekiz cennetten biri. II sığınılacak yer, yurt.*

1. Güş idüp fevtin Faṣīḥā didiler tārīḫini
   Cennet-i meʾvāyı Būbekre ḳıla Ḥaḳ cilve-geh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 1, Mısra 2). [cennet-i meʾvāyı, -yı]*

cereyān idüp: *Olmak, vukū bulmak, meydana gelmek. II akmak.*

1. Güş idince Faṣīḥ bu ḫaberi
   Dīdeden ḫūn-ı dil idüp cereyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 8). [cereyān idüp, -üp]*

cerī: *Cesur, yiğit, delikanlı, gözü pek, cesaretli, yılmayan.*

1. ʿArż itmede mācerāyı yāra
   İy dīde-i ter ʿaceb **cerīsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 6). [cerīsin, -sin]*

cerr-i ʿalaḳ iʿmāli olup: *Alaka, ilgi çekme işi, yapımı olmak.*

1. Nūş-ı mey idüp giryeler it ṭurma Faṣīḥā
   Cerr-i ʿalaḳ iʿmāli olup bāde süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 10). [cerr-i ʿalaḳ iʿmāli olup, -i-up]*

cerr-i ʿalak olup: *Yapışarak toplamak.*

1. Nūş-ı mey idüp giryeler it ṭurma Faṣīḥā
   Cerr-i ʿalaḳ iʿmāli olup bāde süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 10). [cerr-i ʿalaḳ olup,]*

cesb-gāh: *Çekim alanı, manyetik alan.*

1. Göñüller almada mecbūr o şūḫ-ı sengīn-dil
   Olur mı kāh-rübā **ceṣb-gāhdan** memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 8). [ceṣb-gāhdan, -dan]*

cevāb: *Cevap, yanıt.*

1. Ṭālib-i vaṣluña sükūt itdük
   Bu suʿāle **cevābdur** gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 8). [cevābdur, -dur]*
2. ʿAceb mi bülbüli gūş eylemezse ġonçe-i gülşen
   Teng-mizācdur olmaz **cevābdan** müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 8). [cevābdan, -dan]*
3. Gehī tekellüm-i nāz itmeyüp de ʿuşşāḳa
   Meger ki teng-dehānem dimek **cevāb** mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 6). [cevāb,]*
4. İy nesīm-i ṣabā şitābuñ var
   Yine beñzer ki bir **cevābuñ** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 2). [cevābuñ, -un]*

5. Mesʾele ʿālīm ü dānānuñ olur maʿlūmı
   Ḥall-i müşkilde **cevābiyle** suʾāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 8). [cevābiyle, -i, -yle]*
6. Cevāba gelse ider ḥall-i ʿuḳde-i ʿālem
   Suʾāl eyleseñ ammā aḳāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 5). [cevāba, -a]*
7. Bizi vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla helāk itme
   Şifā-baḫş ol dil-i bīmāra şāfī bir **cevābuñla** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 8). [cevābuñla, -uñ, -la]*
8. Faṣīḥ revzen-i çeşme çekildi perde-i āl
   Cevāba itdi taṣaddī zebān-ı ḥāl-i çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 28). [cevāba, -a]*

cevāb bulınsun: *Cevap, yanıt bulmak.*

1. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi dehāna gelüp hem
   O nükte ḥālli içün de birez **cevāb bulınsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 6). [cevāb bulınsun, -ın, -sun]*

cevāb gelmez: *Yanıt vermek.*

1. Faṣīḥ muntaẓıruz bir **cevāb gelmez** hiç
   Niyāz-ı nāme-i dil yoḫsa yāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 13). [cevāb gelmez, -mez]*

cevāb vir: *Karşılık vermek, icabet etmek.*

1. Bīmār-ı iştiyāḳuña şāfī **cevāb vir**
   Tā key dürūġ vaʿdüñ ile ıżṭırāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 2). [cevāb vir,]*

cevāb virse: *Karşılık vermek, icabet etmek.*

1. Meydān-ı ceng-i ʿışḳda ednā zebūnumuz
   Virse ʿaceb mi Rüstem-i Destānlara cevāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 7). [cevāb virse,]*

cevābumuz var: *Cevap, karşılık var.*

1. Şemm-i gül-i sefīdine muḥtācdur Faṣīḥ
   Zīrā nühüfte ol mehe var bir cevābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 10). [cevābumuz var, -umuz]*

cevāhir-nisār: *Cevherler saçan.*

1. Şeb-nem degül görince felek ḥüsn ü behcetin
   Her ṣubḥ ʿarūs-ı bāġa **cevāhir-nisār** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 4). [cevāhir-nisār,]*

cevāhir-nümā-yı luṭf oldukça: *Lütuf ve iyilik cevherlerini gösterdikçe.*

1. Olduḳça laʿli ġayra cevāhir-nümā-yı luṭf
   Çeşmümde dürc-i laʿlden ol dem güher döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 3). [cevāhir-nümā-yı luṭf olduḳça, -duḳça]*

cevān: *Genç, taze delikanlı II genç sevgili.*

1. Dil o deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra cān ile
   Sīneye ṣan bir **cevān** nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 6). [cevān,]*
2. Dāġ yaḳmış tāze ʿāṣıḳ olmış ol meh-sīneye
   Nev **cevānum** saḳlamış gūyā ki pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 4). [cevānum, -um]*
3. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme ṣaḳın
   Gel gel iy dil fāriġ ol ṣulḥ it **cevān** u pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 6). [cevān,]*
4. Baḳar ḳıyās iderin bir **cevānı** āyīne
   Seḥer ki mihr ile eyler muvācehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 7). [cevānı, -ı]*
5. Çek pīşe-i zār-ı cān leb ile
   Ḳoy pistere bir **cevān** leb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 1). [cevān,]*
6. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād ki vardur sende
   Çoḳ pīri **cevān** cevānı pīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 4). [cevān,]*
7. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād ki vardur sende
   Çoḳ pīri cevān **cevānı** pīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 4). [cevānı, -ı]*

cevān berber: *Genç berber. II genç sevgili.*

1. Alsaḳ metāʿ-ı vuṣlatını naḳd-i cān ile
   Sīne-be-sīne olsaḳ o berber cevān ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 68, Mısra 2). [cevān berber,]*

cevān eyler: *Gençleştirmek.*

1. Ne keyfiyyet var iy sāḳī mey-i dīrīn-i ḫummuñda
   Kühen-pīrān-ı bī-tābānı nev-sāle **cevān eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 10). [cevān eyler, -r]*

cevān idi: *Genç, delikanlı idi.*

1. ʿUşşāḳa luṭf u merḥāmeti rāyegān idi
   Bir miṣli yoḳ naẓīri bulınmaz **cevān idi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 80, Mısra 2). [cevān idi,]*

cevānān: *Gençler.*

1. Perīşān kimse yoḳdur ḫüsn-i ʻahd-i ʻadl ü dādında
   Cevānānuñ meger destār ile zülf-i perīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 50). [cevānānuñ, -uñ]*

cevān-ı gül-beden: *Gül bedenli genç sevgili.*

1. Budur ẓannum ki tā ṣubḥ-ı ḳıyāmet nesl-i Ādemden
   O mihr-i ḫüsne ṣānī bir **cevān-ı gül-beden** gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 6). [cevān-ı gül-beden,]*

cevher: *Yaratılış, tıynet, maya.*

1. İt **cevherüm** āzāde-i çār-ümm ü nüh-ābā
   Luṭfuñla yetīm-i dile yā Rab naẓar eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 3). [cevherüm, -üm]*

cevher: *Değerli taş. II Kılıcın üzerindeki siyah ve beyaz benekli çizgiler, hareler.*

1. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
   Tīġ ü **cevherdür** ḥabāb u mevci bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 2). [cevherdür, -dür]*

cevherî: *Saraya özgü bir çeşit karışım olan, cevherî (macun).*

1. Nūş olunsun şerbet-i cām-ı şafā nev-rūzdur
   Cevherî maʿcūn-ı laʿl-i dil-beri nuḳl eyleyüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 3). [cevherî,]*

cevher-i cān: *Can mücevheri. II gönül.*

1. Be-ḫūn-ı nā-ḥaḳ-ı şehzādegān-ı āsumān-mesned
   Ki şemşīr-i ḳażāya **cevher-i cān** itdiler īs̱ār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 66). [cevher-i cān,]*

cevher-i cāndan: *Can mücevheri. II gönül.*

1. Ġamzeñ göñülde rāz-ı nihāndan ḫaber virür
   Laʿlüñ suḫanda **cevher-i cāndan** ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [cevher-i cāndan, -dan]*

cevher-i eşyā: *Varlığın özü, yaratılmış şeylerin aslı.*

1. Cevher-i eşyā daḫı meknūz iken düşmen baña
   Tāc-ı Keykāvūs-ı ʿışḳuñ gevher-i şāhānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 5). [cevher-i eşyā,]*

cevher-i kem-yābdur: *Nadir, bulunmayacak kadar az olan cevher.*

1. Dehenüñ kimse bulmamış mis̱lin
   Cevher-i kem-yābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 16). [cevher-i kem-yābdur, -dur]*

cevher-i müberrādur: *Saf, temiz, eksiksiz mücevher.*

1. ʿIşḳ bir **cevher-i müberrādur**
   ʿIşḳ terkīb-i rūḥ-efzādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 27). [cevher-i müberrādur, -dur]*

cevher-i nā-yāb-ı feyż-ı enfāṣum: *Nefes nimetinin eşsiz cevheri.*

1. Dirīġ **cevher-i nā-yāb-ı feyż-ı enfāṣum**
   Derūna gelmedi bīm-i selāsil ü aġlāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 73). [cevher-i nā-yāb-ı feyż-ı enfāṣum, -um]*

cevher-i neşveyle: *Neşe, sevinç hazinesi.*

1. Eyleyelden reng ile gül iḫtilāṭ
   Cevher-i neşveyle hem mül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 2). [cevher-i neşveyle, -yle]*

cevlān: *Dolaşma, gidip gelme, gezinti, gezinme.*

1. Nesīm-i ṣubḥ ile **cevlāna** gelmiş berg-i eşcārı
   Görince ‘arṣa-i maḥşer ḳıyās itdüm gülistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 19). [cevlāna, -a]*
2. Velī āṣār-ı feyż-ı midḥat ü vaṣfuñla itdükçe
   Feżā-yı dil-güṣā-yı şi‘r ü inşā içre **cevlānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 78). [cevlānı, -ı]*

cevr: *Eziyet, zulüm, cefa.*

1. Olur firīfte dil va‘d-i vaṣlına yāruñ
   Murādı **cevr** idügin bilmez ol sitem-kāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 2). [cevr,]*
2. Faṣīḥ gevher-i dāniş mi ẓann ider bizde
   Nedür bu mertebe **cevri** sipihr-i ġaddāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 12). [cevri, -i]*
3. Faṣīḥ ḥaḳḳına tekrār **cevrüñ** itme dirīġ kim
   ʿAtiyye-i keremüñde ne var niṣāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 9). [cevrüñ, -üñ]*
4. Ḫubānuñ olur **cevri** leẕiẕ ʿāşıḳ-ı zāra
   Kim çāşnī-i luṭf ḳomışlar siteminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 5). [cevri, -i]*
5. Ġayra vefāyı itdi füzūn **cevr** içün baña
   Yāruñ Faṣīḥ ḳaṣdı bizi imtiḥān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 9). [cevr,]*
6. Cevrin efzūn eylemiş gül bülbül-i zāra yine
   Rūzgāruñ yād itmiş şīve-i āzārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 7). [cevrin, -in]*
7. Ḫaṭ geldügince eyledi **cevrin** o meh füzūn
   Baḫtum ne tīre ṭāliʿ ü baḫt-ı siyāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 3). [cevrin, -in]*

cevr: *Eza, sıkıntı, sitem.*

1. Şanmañ ḥased-i dāʾim ider bā-neseb eyler
   Cevri baña bu çarḫ-ı felek bā-niseb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 2). [cevri, -i]*

cevr eyledükçe: *Eziyet etmek.*

1. Cevr eyledükçe mihriñi efzūn bulur mısun
   İsterseñ eyle bendeñi bir imtiḥān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 7). [cevr eyledükçe, -dükçe]*

cevr eylemede: *Eziyet etmek.*

1. Çekdüm niçe ḫum-ı zehr-i dehri
   Mirʾāt-ı felek çoḳ itdi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 173). [cevr eylemede, -me, -de]*

cevr eylemede: *Eziyet etmek, incitmek.*

1. Cevr eylemede ʿadū-yı bī-dād
   Dād ey şeh-i kişver-i kerem dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 173). [cevr eylemede, -me, -de]*

cevr eylemek: *Eziyet etmek.*

1. Faṣīḥā bilmezin iy kāfir-i cefā-endīş
   Vefā günāh ise **cevr eylemek** ṣevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 10). [cevr eylemek, -mek]*

cevr eylerse: *Eziyet etmek.*

1. Gāh nāz idüp gehī redd-i niyāz itsün o şūḫ
   Her ne **cevr eylerse** itsün olmazuz dil-gīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 4). [cevr eylerse, -r, -se]*

cevr eyleyene: *Eziyet, cefa eylemek.*

1. Bir ḫālete irgürdi beni feyż-ı maḥabbet
   Cevr eyleyene luṭf ider iḥsān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 6). [cevr eyleyene, -yen, -e]*

cevr ü cefā: *İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).*

1. Raḳībe mihr ü vefādan murādı ol şūḫuñ
   Faṣīḥ-i bī-dile **cevr ü cefā** imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 10). [cevr ü cefā,]*

cevr ü cefāda: *İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).*

1. Nāleden olsa nʾola māḥẓūẓ o ṭıfl-ı ʿişve-ger
   ʿĀşıḳa **cevr ü cefāda** daḫı nev-āġāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 8). [cevr ü cefāda, -da]*

cevr ü cefādan: *İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).*

1. İder dil her ne deñlü eyleseñ **cevr ü cefādan** ḥaẓ
   Muḳaddem almamış iy māh-rū mihr ü vefādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 1). [cevr ü cefādan, -dan]*

cevr ü cefāları: *İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).*

1. Pey-der-pey iy göñül ne idi ol mehüñ bize
   Cevr ü cefāları gehi mihr ü vefāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 6). [cevr ü cefāları, -lar, -ı]*

cevr ü cefāñ: *İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).*

1. Fiġān mı āh mı feryād u şekve mi ḳaldı
   Cihānda **cevr ü cefāñ** ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 8). [cevr ü cefāñ, -ñ]*

cevr ü cefāsın ceksün: *(Sevgilinin) eziyet ve sıkıntısına katlanmak.*

1. Çeksün Faṣīḥ cevr ü cefāsın bu ʿālemüñ
   Luṭfın ümīd eyleyen iḥsānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 9). [cevr ü cefāsın çeksün, -sın-sün]*

cevr ü cefāsından: *Çok eziyet etmek, incitmek, çektirmek.*

1. Şafaḳla aḥterān ẓann eyleme **cevr ü cefāsından**
   Ḥicāb eyler felek ehl-i dile ṣubḥ u mesā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 7). [cevr ü cefāsından, -sın, -dan]*

cevr ü cefā-yı firāḳını: *Ayrılığın eziyet ve sıkıntısı.*

1. Çekdük hezār **cevr ü cefā-yı firāḳını**
   Olduḳ viṣāl-i yāra sezā biñ belāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 7). [cevr ü cefā-yı firāḳını, -ın, -ı]*

cevr ü sitem: *Incitici söz veya davranışlar.*

1. Dil-i figāra gehī bir nigāh-ı luṭf eyle
   Hemīşe **cevr ü sitem** her zemān cefā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 6). [cevr ü sitem,]*

cevr ü sitem eylese: *Zulmetmek, eziyet çektirmek.*

1. Destümde Faṣīḥā hünerüm var hünerüm var
ʿĀlem nʾola ger **cevr ü sitem eylese** her dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [cevr ü sitem eylese, -se]*

cevr ü sitem eyleyeydi: *Zulmetmek, eziyet çektirmek.*

1. Ne güne **cevr ü sitem eyleyeydi** seyr ideydük
Bu çarḫ-ı dūn u denīden eger merāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 7). [cevr ü sitem eyleyeydi, -ye, -ydi]*

cevr ü ẓulm: *Eziyet ve zulüm.*

1. Oldur o müşīr-i bī-mümāsil
Cemʿ eyleyüp ʿilm ü faż̈l u ʿadli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 110). [cevr ü ẓulm,]*

cevr ü zulm ü cehli: *Eziyet, zulüm ve cahillik.*

1. Cemʿ eyleyüp ʿilm ü faż̈l u ʿadli
Refʿ eyledi **cevr ü ẓulm ü cehli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 110). [cevr ü ẓulm ü cehli, -i]*

cevr-āşinā: *Eziyet, zulüm eden; zulmetmeyi alışkanlık haline getiren, zalim.*

1. Bilmem neden virildi o **cevr-āşināya** dil
Olmış şekīb-düşmen ʿaceb ıżṭırābı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 4). [cevr-āşināya, -ya]*

cevr-i dile: *Gönlü incitme.*

1. İy çarḫ-ı ḫilāf-seyr ü kec-rev be-murād
Cevr-i dile saʿy eyledüñ iḳdām itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 73, Mısra 4). [cevr-i dile, -e]*

cevri eylemezdüñ: *Eziyet etmek, zulmetmek.*

1. Baña düşnām-ı vāfir eyledüñ aġyār içün kāfir
Bu **cevri eylemezdüñ** ʿāşıḳa īmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 8). [cevri eylemezdüñ, -mez, -dü, -ñ]*

cevri eyleyen: *Eziyet etmek, zulmetmek.*

1. Çeken minnet bilüp bār-ı ġamın tek cānuñ olsaydı
   Ne aġlarduñ bu **cevri eyleyen** cānānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 2). [cevri eyleyen, -yen]*

cevr-i felekden: *Feleğin, talihin zulmü.*

1. Dili **cevr-i felekden** nāfe-veş miḥnetle ḫūn olmış
   Dehānında kimi kim söyledüm būy-ı şikāyet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 3). [cevr-i felekden, -den]*

cevr-i rūzgārından: *Feleğin eziyeti (incitici söz ve davranışları).*

1. Hemīşe girye itsün dīde **cevr-i rūzgārından**
   Bu deryānuñ görilsün cūşiş-i mevci kenārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 1). [cevr-i rūzgārından, -ın, -dan]*

cevr-i sitem: *Zulmün cefâsı.*

1. Destümde Faṣīḥā hünerüm var hünerüm var
   ʿĀlem nʾola ger cevr ü sitem eylese her dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [cevr-i sitem,]*

ceyb: *Yaka. II kişinin kendisi bağlamında.*

1. Ceybüm keşiş-i dest-i taʿalluḳdan al
   Dāmānumı ḫār-ı ibtilādan ḥıfẓ it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 3). [ceybüm, -üm]*

ceyb: *Yaka. II kucak, koyun.*

1. Görmez gider miyüz o perīnüñ cemālini
   Ceyb ü kenārı lücce vü ʿummān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 8). [ceyb,]*
2. Dāmān u **ceybi** ol şehe teslīm idüp göñül
   Taḳbīl-i dest ü kūşe-i dāmān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 5). [ceybi, -i]*
3. Zümre-i ʿuşşāḳdan ʿadd itmesünler kim bizüm
   Dest-i ġamdan **ceybümüz** dāmānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 6). [ceybümüz, -ümüz]*
4. Yā Rab göñül keş-ā-keş-i hicrānı nʾeylesün
   Elden çıḳardı **ceyb** ile dāmānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 2). [ceyb,]*
5. Vir pençe-i dest-i nā-şekībīye mesāġ
   Dāmānuñı **ceyb** ceybi dāmān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 4). [ceyb,]*

6. Vir pençe-i dest-i nā-şekībīye mesāġ
   Dāmānuñı ceyb **ceybi** dāmān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 4). [ceybi, -i]*

ceyb: *Yaka, cep.*

1. Dest-i ġamla bu keş-ā-keş ki ḳala
   Ḳorḳarın **ceyb** ile dāmān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 8). [ceyb,]*
2. Rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ḥasrete ruḫṣat virüp
   Dest-der-ber **ceyb** ile dāmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 4). [ceyb,]*
3. Rast geldüm yāra bir naḫl-i revān olmış gelür
   Serde gül destinde gül **ceybinde** gül dāmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 6). [ceybinde, -in, -de]*
4. Alurdı pençe-i ġam **ceyb** ü ḫār-ı ġuṣṣa dāmānın
   Bu olmışdı muḥaṣṣal Ḳaysa hep bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 5). [ceyb,]*
5. Āteş-i ġam idelüm meʾmenümüz
   Ceybümüzle bir idüp dāmenümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 13). [ceybümüzle, -ümüz, -le]*

ceyb ile dāmānı: *Yaka ve etek.*

1. Niçe çāk itmeyeyüm **ceyb ile dāmānı** niçe
   Geçdüm iy ruḫ-ı revān câme degül cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 5). [ceyb ile dāmānı, -ı]*

ceyb ü dāmānı: *Yaka ve etek. II elbisenin baştan aşağı her yeri.*

1. Nʾola ṣad-pāre ḳılsam cism-i zārum seng-i miḥnetle
   Nʾola dest-i teʾessüfle bir itsem **ceyb ü dāmānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 8). [ceyb ü dāmānı, -ı]*

ceyb ü dāmānı: *Yaka ve etek.*

1. Bu bir vakt-i meserretdür ki aʻlā ile ednānuñ
   Gül-i sūrī-i şādiyle leb-ā-leb **ceyb ü dāmānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 14). [ceyb ü dāmānı, -ı]*

ceyb ü dāmānı: *Yaka ve etek.*

1. Münāsib çāk-i ceyb itmek idi gerçi Züleyḫāya
   Velī farḳ eylemez mest-i maḥabbet **ceyb ü dāmānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 34). [ceyb ü dāmānı, -ı]*

ceyb ü girībān-ı meni: *Benim yaka ve cebim.*

1. Cemʿ idüp ḫār-ı sitem **ceyb ü girībān-ı meni**
   Rūzgār itdi perīşān ser ü sāmān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 1). [ceyb ü girībān-ı meni,]*

ceyb(i): *Yaka, cep.*

1. Rāẓıyuz ḫār-ı sitem gül-ġonçe-i luṭf u kerem
   Ḥamdü liʾllāh ehl-i ʿışḳuñ **ceyb(i)** var dāmānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [ceyb(i),]*

ceyb-i dil: *Gönlün yakası.*

1. Bī-bāk uralum kendümüzi ḫār-ı cefāya
   Ceyb-i dil olup çāk yine dāmāna nihayet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 4). [ceyb-i dil,]*

ceyb-i dil: *Gönül yakası.*

1. Çāk olmasun mı dāmene dek **ceyb-i dil** Faṣīḥ
   Taṭvīl olındı rişte-i hicrānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 9). [ceyb-i dil,]*

ceyb-i dil ü cān: *Can ve gönül dairesi.*

1. Şimdilik keş-me-keşi **ceyb-i dil ü cān** iledür
   Degmedi dest-i sitem ṭarf-ı girībāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 5). [ceyb-i dil ü cān,]*

ceyb-i ṣabāhı: *Sabahın yakası, sabah vaktinin yaklaşması, tan ağarması.*

1. Ṣandum açınca sīnesin ol māh-ı tāb-nāk
   Ceyb-i ṣabāḥı pençe-i ḫurşīd itdi çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 2). [ceyb-i ṣabāḥı, -ı]*

ceyb-i ṣabr: *Sabır yakası.*

1. Destine geh **ceyb-i ṣabr** u gāh dāmānum gider
   Bir keş-ā-keşdür göñülle ʿışḳ-ı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [ceyb-i ṣabr,]*

ceyb-i ṣabrumı: *Sabır yakası.*

1. Laḫt laḫt itdürdi **ceyb-i ṣabrumı** fürḳat baña
   Gelse kāse ḫūn-ı dil nūş itdürür ḥasret baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 1). [ceyb-i ṣabrumı, -um, -ı]*

ceyḥūn: *Ceyhun nehri. Asya'nın en büyük ırmaklarından olup Hindistan'ın kuzeyindeki Pamir dağlarından doğan ve birçok çaylardan müteşekkil, 4800 metreye yakın irtifas olan yerlerden kuzeye ve güneye meylettikten sonra batıya doğru akan bir ırmaktır. Ceyhun nehri coştuğu zamanlarda, onun suyundan çeşitli kanallar ve dolaplar yapılarak istifade edilirmiş; ayrıca yatağının her iki tarafı oldukça verimli imiş. Bu nehrin suyu kışın azalırsa da yatağının genişliği 350-400 metreden aşağı düşmezmiş. Kış olup da donmadıktan sonra geçit vermezmiş. Sözcük, "büyük ırmak" anlamında genel bir anlam da kazanmıştır II aşığın gözyaşları.*

1. Vefret-i seyl-i eşk-i çeşme naẓar
   Ḳaṭre nehr-i Fırāt ile **Ceyḥūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 8). [ceyḥūn,]*
2. Seyl-āb-ı sirişk ile muḥaṣṣal dökdüm
   Hāṣāk-i ser-i kūyuñı çoḳ **Ceyḥūna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 4). [ceyḥūna, -a]*
3. Baṣdurmışam āba Nīl ile **Ceyhūnı**
   Żabt eyleyemem dü-dīde-i pür-ḫūnı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 1). [ceyhūnı, -ı]*

ceyş-i elem: *Keder, dert ordusu.*

1. El-aman leşker-i ġam **ceyş-i elem** aldı beni
   Al idüp ḳapdı dili ol gözi cādū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [ceyş-i elem,]*

ceyş-i ġamuñ: *Keder askeri II üzüntü veren şey.*

1. Gelüñüz şevḳ ile gül-bāng-i maḥabbet çekelüm
   Düşelüm **ceyş-i ġamuñ** pīşine rāyet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 2). [ceyş-i ġamuñ, -uñ]*

cezb idüpdür: *Kendine çekmek, bağlamak, etkilemek.*

1. Ki żabṭ-ı fikr idemem yārdan ḫayālüm alınmaz
   Miṣāl-i rīşte ser-tā-be-pāmı **cezb idüpdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 3). [cezb idüpdür,]*

cezb idüpdür: *Kendine çekmek, bağlamak, etkilemek.*

1. Ki żabṭ-ı fikr idemem yārdan ḫayālüm alınmaz
   Miṣāl-i rīşte ser-tā-be-pāmı **cezb idüpdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 3). [cezb idüpdür, -üp, -dür]*

cezbe-i ḥüsnüñ: *Güzellik cazibesi.*

1. Saḫt ber-cā seng-i küh-sār-ı ṣebāt olsa göñül
   Ceẕbe-i ḥüsnüñ yirinden anı iy meh-rū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 4). [ceẕbe-i ḥüsnüñ, -üñ]*

cezbe-i ʿışḳdur: *Aşkın cezbesi.*

1. Ceẕbe-i ʿışḳdur iden kārı
   Ṣanma kim çekdi Leylīyi Mecnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 3). [ceẕbe-i ʿışḳdur, -dur]*

cibrīl: *Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevli olan melek.*

1. Cibrīl de olsa görüp ol dāne-i ḫāli
   Mümkin mi senüñ dām-ı perīşānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 11). [cibrīl,]*

cibrīl: *Cebrail, tabir olunan dört büyük melekten peygamberlere vahiy indirmekle görevli olanı. İlahî emirleri meleklere ve peygamberlere ulaştıran vahiy meleği.*

1. ʿIşḳ ol şemʿ-i ʿālem-ārādur
   İtdi **Cibrīli** bāl-sūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 12). [cibrīli, -i]*

cīfe: *Kokmuş ceset, leş.*

1. Bir **cīfenüñ** görince hücūm-ı kelāġını
   Pervāza meyl ider mi o ʿanḳā-ṭabʿ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 10). [cīfenüñ, -nüñ]*

ciger: *Gönül.*

1. Bilmez ki dāġına ne maḥal ʿarż ide Faṣīḥ
   Geh dilde geh **cigerde** gehi serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [cigerde, -de]*
2. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde **cigerde** serde dāġ
   Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 1). [cigerde, -de]*

3. İy teġāfül-pīşe ġam ḥālüm diger-gün eyledi
   Sīne mecrūḥ u **ciger** ṣad-pāre dil-ḫūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 4). [ciger,]*
4. Muḥarremde meh-i dil-teşneler ḥāli ḫarāb oldı
   Cigerler pārelendi sīnede ġamdan kebāb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 86, Mısra 2). [cigerler, -ler]*

ciger daġlayalum: *Acıyı ciğere işlemek.*

1. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla **ciger daġlayalum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 6). [ciger daġlayalum, -yalum]*
2. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla **ciger dāġlayalum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 12). [ciger dāġlayalum, -yalum]*
3. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla **ciger daġlayalum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 18). [ciger daġlayalum, -yalum]*
4. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla **ciger dāġlayalum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 30). [ciger dāġlayalum, -yalum]*
5. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla **ciger daġlayalum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 36). [ciger daġlayalum, -yalum]*
6. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla **ciger dāġlayalum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 24). [ciger dāġlayalum, -yalum]*

ciger-güdāzī ider: *Ciğer/yürek yanıklığını dile getirmek II dert yanmak.*

1. Bülbül gibi ḥer güle nevā-senc
   Her şemʿa ider ciger-güdāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 60). [ciger-güdāzī ider, -er]*

ciger-ḫūn idi: *Ciğeri, yüreği kanla dolu olmak.*

1. Biñ kerre olur aña peşīmān
   Eyler seni luṭfı ile memnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 72). [ciger-ḫūn idi, -di]*

ciger-hūn idi: *Ciğeri, yüreği kanla dolu olmak II mahzun, üzgün, kederli.*

1. Eyler seni luṭfı ile memnūn
   Tā minnet ile idi ciger-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 72). [ciger-ḫūn idi, -di]*

ciger-kūs: *Ciğer köşesi. II sevgili.*

1. Tenezzül eyle gözüm nūrı gel **ciger-kūşem**
   Ki ḫūn-ı dīde vü dilden mey ü kebābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 3). [ciger-kūşem, -em]*

ciger-şad-çāk ider: *Kırk parça olmuş ciğer, ciğeri yaralı.*

1. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse Faṣīḥā bir sen ol
   Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn **ciger-şad-çāk ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 9). [ciger-şad-çāk ider, -er]*

ciger-sūz ide: *Gönlü, ciğeri yanan.*

1. Pervāneyi itdi şemʿa pür-sūz
   Ol sūz ile şemʿ ide ciger-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 4). [ciger-sūz ide, -e]*

cihān: *Dünya, alem, kainat.*

1. Bu deñlü yaḳma dil-i zārı nār-ı hicrāna
   Şaḳın **cihānı** yaḳar bunda āh-ı ḥasret olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [cihānı, -ı]*
2. Cihānı yoḫsa muradūñ fenāya virme midür
   Bu seyl-i ḫūn nedür iy çeşm-i eşk-bār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 7). [cihānı, -ı]*
3. Cihān firdevse dönmiş nev-bahār-ı dil-sitān gelmiş
   Temāşāya ya bāġ-ı ʿālemi Dārüʾl-Cinān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 1). [cihān,]*
4. Seni gördükde dīdem ʿālemi ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler
   Olup iy nūr-ı çeşmüm görmesem rūyuñ **cihān** āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 4). [cihān,]*
5. Faṣīḥ sūz-ı dilden āgeh it iy kilk-i aḫker-tāb
   Ne sūd efsürdegī-i ṭabʿa olmış ṭūb **cihān** āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 10). [cihān,]*
6. Bulınmadı saña dil ʿāleminde āsāyiş
   Faṣīḥ ādeme dirler **cihānda** rāḥat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 10). [cihānda, -da]*
7. Fiġān mı āh mı feryād u şekve mi ḳaldı
   Cihānda cevr ü cefāñ ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 8). [cihānda, -da]*
8. Cihānda ṣanma sensin iy dil-i şeydā hemān māʾil
   O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 1). [cihānda, -da]*

9. Olmaz ümīd-i rāhat u āsāyiş-i zemān
   Mümkin mi ḥüsn-i ḥāl fenādur fenā **cihān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 2). [cihān,]*
10. Şād olur bülbül bahār-ı dil-sitānuñ naḳşına
    Aldanur bī-çāre üç günlük **cihānuñ** naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 2). [cihānuñ, -uñ]*
11. Gerçi ki bī-vefādur o meh-rū **cihān** gibi
    Ammā ʿazīz zindegī-i cāvidān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 1). [cihān,]*
12. Ṣabāḥ u şām ṣalavāt u selām Rabb-i mecīd
    İki **cihānda** olup ser-firāz-ı aḥbābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 64). [cihānda, -da]*
13. Riyāż-ı ravża-i ʻarş āsitānuña olsun
    Cihānda tā ola ecr ü cezā her aʻmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 83). [cihānda, -da]*
14. Ola gül-zār-ı ʻömr ü devleti hem-vāre sebz ü ter
    Cihānuñ tā gele ṣayfı gide faṣl-ı zemistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 90). [cihānuñ, -uñ]*
15. Kim yoḳ bu **cihānda** bir penāhum
    Olsun bu ḥaḳīr kim liyāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 159). [cihānda, -da]*
16. İcād ideli **cihānı** Bārī
    ʿĀlemlere ḥükmüñ itdi cārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 7). [cihānı, -ı]*
17. Olmaz bu **cihān** ḥāṣılı bir ḥālde dāʾim
    Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 1). [cihān,]*
18. Çemenlerinde **cihānuñ** ne āb u ṭāb ḳodı
    Nihāl-i serv-ḳadüñ cūy-bār-ı reftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 3). [cihānuñ, -uñ]*
19. Ḥaḳḳumda **cihān** güft ü şinīd eyler imiş
    Genc-i hünerüm söz çoḳ olur genc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 3). [cihān,]*
20. Ümmīd ola bu recāsı maḳbūl
    İy luṭfı olan **ciḥāna** mebẕūl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 80). [ciḥāna, -a]*

cihān: *Dünya. II meydan, ortam.*

1. Cihānda ḳalmadı çün merd-i nükte-dān ile ülfet
   Miṣāl-i Ḳays ideyin bāri vaḥşiyān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 1). [cihānda, -da]*

cihān: *Alem, dünya, dünya halkı.*

1. Cihānuñ cümleten naḳşın çıkarmış merd-i üstāduz
   Hemān ancaḳ bedende ḳaldı naḳş-ı būriyāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 5). [cihānuñ, -uñ]*

2. Bizümle ʿahd-i vifāḳ itmede tereddüd ider
   Cihānı kendü gibi yoḫsa bī-vefā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [cihānı, -ı]*
3. Şehā bu bendeñe raḥm itmeyüp cefā idesin
   Cihānda ġayrı senüñ luṭf u şefḳatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [cihānda, -da]*
4. Olmaz bu **cihān** ḫāṣılı bir ḥālde dāʾim
   Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [cihān,]*
5. O naḫl-i tāze **cihānuñ** mekāʾidin bilmez
   Bu rūzgār-ı denīnüñ şedāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 1). [cihānuñ, -uñ]*
6. Faṣīḥ eylemek evṣāf-ı rūy-ı zībāsın
   Cihāna rūşenī-i mihri itmedür taʿrīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 10). [cihāna, -a]*
7. Cihānuñ ʿālemin eyler gedā-yı bī-ser ü pāyuz
   Ki taḫt-ı kām-revāyīde şāha minnetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 7). [cihānuñ, -uñ]*
8. Cihānda kimse mi var istifāde eyleyicek
   Cihānda kimse mi var istifāde eyleyicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 2). [cihānda, -da]*
9. Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyicek
   Cihānda ḳalmadı bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 6). [cihānda, -da]*
10. Cihānda kimse mi var istifāde eyleyecek
    Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 1). [cihānda, -da]*
11. Cihānda ḳalmadı bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen
    Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 5). [cihānda, -da]*
12. ʿAceb mi olsa zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem
    Bu şiʿr-i dil-pesende iy Faṣīḥ oldı **cihān** māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 10). [cihān,]*
13. Nāz itse nʾola **cihāna** ol gül
    Bir ġonçe vü ṣad hezār bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 1). [cihāna, -a]*
14. Niçe āġāz-ı feryād itmesün bülbül ki bād-ı ṣubḥ
    Cihāna neşr-i būy-ı rāz iderken ġonçeye maḥrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 6). [cihāna, -a]*
15. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini ṭurfe belā gördüm
    Kim ʿālemde kimi gördümse saña mübtelā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 1). [cihāna, -a]*
16. Ḥaḳīḳatde **cihānda** görmedüm bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
    Kimi ʿāşıḳ didiler anı ehl-i müddeʿā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 5). [cihānda, -da]*
17. Yıḳarsın ḫāṭırın erbāb-ı ʿışḳuñ ehl-i ʿirfānuñ
    Cihānda kasr-ı Yūsuf deyr-i Mānī olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 6). [cihānda, -da]*

18. Cihāna ṣalınan āşūbe baḳ ol serv-ḳāmetden
    Ḫaber ṣormaḳ ne lāzım fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 1). [cihāna, -a]*
19. Allāh u resūlidür güvāhum
    Kim yoḳ bu **cihānda** bir penāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 156). [cihānda, -da]*
20. İcād ideli **cihānı** Bārī
    ʿĀlemlere ḥükmüñ itdi cārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 7). [cihānı, -ı]*

cihān-bān: *Dünyanın sahibi, hükümdar.*

1. Oldur ki **cihān-bānı** almış ḥayret
   Evrāḳ-ı ḫayāle ṣıġmamış esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 3). [cihān-bānı, -ı]*

cihān-ı ḥikmet: *Kainattaki ve yaradılıştaki ilahi gaye II yaratılışın sebebi III Hz. Muhammed.*

1. Ẕātuñdur olan ḫafī vü ẓāhir
   Sen olmasañ iy **cihān-ı ḥikmet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 39). [cihān-ı ḥikmet,]*

cihānı tutdı: *Bütün cihanı kaplamak, doldurmak.*

1. Faṣīḥ ḫāme-i gevher-niṣāruña taḥsīn
   Cihānı tutdı ser-ā-pā sözüñ feṣāḥat ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 10). [cihānı tutdı, -dı]*

cihet: *Durum, koşul, şart.*

1. Bir **cihetden** ḥaẕer itmez reh-i hicrānda Faṣīḥ
   ʿĀşıḳuñ āh ile kim pīş ü pesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [cihetden, -den]*

cihet: *Sebep.*

1. O **cihetden** ṭaraf-ı dil-bere yazmam kāġız
   İstemem olduġını rāzuma maḥrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 1). [cihetden, -den]*

cilā: *Parlaklık, ışıltı.*

1. Āyīnemüzde var o ḳadar ṣafvet ü **cilā**
   Farḳ olmaz oldı nīk ü bed ü ḫūb dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 3). [cilā,]*
2. Mesken-i tenden dile çün iḳtiżā itdi **cilā**
   Yār u aġyār āşinā bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 5). [cilā,]*

cilā virüp: *Cila sürerek parlatmak II aydınlatmak.*

1. Bu çeşm-i ter ki yollar gözlemekden ḫıyrelenmişdi
   Virüp kuḥl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle cilā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 6). [cilā virüp, -üp]*

cilā-baḫs-ı dīde-i ḫursīd: *Güneşin gözüne parlaklık veren.*

1. Ne der matāf-ı cünûd-ı melā'ikīn-i kirām
   Ne der ġubārı **cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 22). [cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd,]*
2. Nihāl-i bāġ giyerse n'ola libās-ı sepīd
   Şüküfte ġonçe-i rengīni nev-bahārīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 21). [cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd,]*
3. O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd
   Ne der mutāf cünûd-ı melā'ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 22). [cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd,]*

cilā-yı çeşm-i cānsın: *Canın gözlerinin sürmesi.*

1. Seni iy sāġar-ı mey görmedük ḫayli zemān oldı
   Cilā-yı çeşm-i cānsın ḫayr-maḳdem gel ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 7). [cilā-yı çeşm-i cānsın,]*

cilā-yı feyż: *Huzur veren parlaklık, tesir.*

1. Bir cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet virüñ dile
   Ol jeng-beste āyīne bulsun **cilā-yı feyż** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 4). [cilā-yı feyż,]*

cilā-yı vicdānīdür: *Vicdan cilası, parlatıcısı; vicdanı cilalayan, parlatan.*

1. Erbāb-ı dilüñ **cilā-yı vicdānīdür**
   Afyon degül ġıdā-yı rūḥānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 1). [cilā-yı vicdānīdür, -dür]*

cilve iden: *Kendini açığa veren, gösteren.*

1. Hep **cilve iden** ṣūret-i zībā-yı maʿānī
Ṭabʿumdur o ṣāf āyīne-i feyż kim anda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 4). [cilve iden, -en]*

cilve ider: *Görünmek, tezahür etmek.*

1. Nihāl-i ḳaddüñ ider cilve gül-sitāna varam
Meh-i ruḫuñ görürüm itsem āsumāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 3). [cilve ider, -er]*

cilve-gāh: *Görünme yeri, ortaya çıkış yeri; cilve yapılan yer.*

1. Geh dilde gāh sīnede geh dīdede görin
Sensüz görinmesün bize bu **cilve-gāhlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 4). [cilve-gāhlar, -lar]*

cilve-gāh ideli: *Tecelli ettiği yer, göründüğü yer haline getirmek II Yer edinmek, yerleşmek, aksetme.*

1. Ḫāne-i dil gibi ʿālem teng ü tār oldı baña
Mihr-i ḥüsnüñ ideli mirʾāt-ı çeşmüm cilve-gāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 4). [cilve-gāh ideli, -eli]*

cilve-gāh itdüñ: *Cilvelenecek yer edinmek, mekan tutmak, kendini gösterecek bir yer bulmak.*

1. Miṣāl-i sāye pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ kimdür
Kimüñ gül-zār-ı cismüñ **cilve-gāh itdüñ** ʿaceb bilsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [cilve-gāh itdüñ, -dü, -ñ]*

cilve-gāh-ı dīdeden: *Göze görünen yer. II Göze kendini gösterdiği yer, alan.*

1. O ṭıfl-ı şūḫ gelmez **cilve-gāh-ı dīdeden** ġayr(a)
ʿAdū-yı sāʿid-i erbāb-ı dildür sīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 5). [cilve-gāh-ı dīdeden, -den]*

cilve-gāh-ı ṣadr-ı vālā ḳadr-i sulṭānī: *Padişahın kadri yüce sadrazamın tecelli yeri. II sadrazamlık makamı.*

1. Ne der ki āṣiyān-ġāh-ı hümāyūn ṭā'ir-i devlet
Ne der ki **cilve-gāh-ı ṣadr-ı vālā ḳadr-i sulṭānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 40). [cilve-gāh-ı ṣadr-ı vālā ḳadr-i sulṭānī,]*

cilve-geh ḳıla: *Görünme, tecellî ve zuhur etme yeri, tecellî yeri olmak.*

1. Güş idüp fevtin Faṣīḥā didiler tārīḫini
   Cennet-i meʾvāyı Būbekre ḳıla Ḥaḳ cilve-geh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 1, Mısra 2). [cilve-geh ḳıla, -a]*

cilve-geh-i sürme-i ġaflet idesin: *Basiretsizlik sürmesinin meydanı. II fani, gelip geçici dünya.*

1. Tā key idesin cilve-geh-i sürme-i ġaflet
   Çeşm-i dilüñi maẓhar-ı envār-ı şühūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 5). [cilve-geh-i sürme-i ġaflet idesin, -e, -sin]*

cilve-ger: *Cilveli, nazlı.*

1. Ṣad-ceyş-i fitne çeşm-i siyāhında **cilve-ger**
   Her ḫamm-ı zülfi leşker-i āşūbe ber-kemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 3). [cilve-ger,]*

cilve-ger olınca: *Cilve yapmak; ortaya çıkmak, tecellî etmek.*

1. Şeh-süvārum ṣaḥn-ı ḳūyından olınca cilve-ger
   Raḫş-ı mihre teng olur meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [cilve-ger olınca, -ınca]*
2. Şeh-süvārum ṣaḥn-ı ḳūyından olınca cilve-ger
   Raḫş-ı mihre teng olur meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [cilve-ger olınca, -ınca]*

cilve-ger olınca: *Görünmek, gezinmek.*

1. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme
   Destine aldıḳda tīġ-i ṣuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [cilve-ger olınca, -ınca]*

cilve-ger olur: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

1. Olur yüz vech ile rūy-ı maḥabbet cilve-ger anda
   Faṣīḥ itdükçe mirʾāt-ı dili dil-dār ṣad-pāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 9). [cilve-ger olur, -ur]*

cilve-geri oldı: *Cilve eden olmak. II tecelli olmak, ortaya çıkmak.*

1. Çü yār **cilve-geri oldı** nāz sitemlerinüñ
   Görülmedük nesi ḳaldı niyāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 1). [cilve-geri oldı, -dı]*

cilve-i dil-keş: *Hoşa giden cilve.*

1. Ḳadd-i nāzuñ **cilve-i dil-keş** ḫırāmuñ dōstum
   Gül-sitān-ı nāzda serv-i semen-sīmā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 5). [cilve-i dil-keş,]*

cilve-i pey-der-pey-i ʿişve: *Naz ve eda (hareketlerinin) aralıksız devam ettiren sevgili.*

1. Eydür bu ḳadar **cilve-i pey-der-pey-i ʿişve**
   Bir laḥża şehā esb-i perī-zāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 3). [cilve-i pey-der-pey-i ʿişve,]*

cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat: *Güzellik meydanının ortasında cilve yapan. II sevgili.*

1. Cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat ol birez
   Bāre-i dil-keş-ḫırāmuñ luṭf it iy meh-rū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 5). [cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat,]*

cinn ü insān: *Cin ve insān.*

1. Cān u dilden bir melek-ruḫsāruñ ol meftūnı kim
   Cinn ü insān āşikārā vü nihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 8). [cinn ü insān,]*

cins-i vaşlın: *Kavuşma kumaşı, malı, emtiası.*

1. O istiġnā-fürūşum **cins-i vaşlın** rāygān eyler
   Bozar bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin ḫaṭ gelüp bir gün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [cins-i vaşlın, -ın]*

cism: *Beden, gövde, vücut.*

1. Cismiñi girān-bārī-i ḫ∨āhişden idüp ṣāf
   Şeb-nem gibi var ʿālem-i bālāya ṣuʿūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 3). [cismiñi, -iñ, -i]*
2. İtmek tenezzül aña ne mümkin Hümā-yı ʿışḳ
   Bi-maġz **cismümüñ** bir iki üstüḫ∨ānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 14). [cismümüñ, -üm, -üñ]*
3. Cismümde tāb-ı tābiş-i mihr-i cemālidür
   Çeşmümde ḫ∨āb-ı zülf-i siyāhı ḫayālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 1). [cismümde, -üm, -de]*
4. Yaḳarsa **cismini** pervāne şemʿa itmeñ istibʿād
   Ki yaḳmaḳda vücūdın ʿāşıḳ elbet nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 5). [cismini, -i, -ni]*
5. Göz göz itsün dāġ-ı ḫūn-ālūde-i ġam **cismüñi**
   Naḳş-ı gūn-ā-gūn-ı hüsne dīde-āsā meʾmen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 5). [cismüñi, -üñ, -i]*
6. Göñül bir āfiṭāba meyl idüp **cismüñ** hilāl eyle
   Felekde sen de māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 1). [cismüñ, -ün]*
7. Zeyn itdi **cismi** dāġ ile ol ḥadde kim Faṣīḥ
   Hengām-ı gülde böyle nümāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 9). [cismi, -i]*
8. Yaḳ **cismümi** nār-ı sitemüñle eşer eyle
   İy dāġ-ı maḥabbet ten-i zerdümde yer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 73, Mısra 1). [cismümi, -üm, -i]*
9. Āteş-i ḥasret laṭīf itdi ser-ā-pā **cismümi**
   Lāzım oldı gülşen-i ʿışḳa nesīm olmaḳ bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 49, Mısra 1). [cismümi, -üm, -i]*
10. Cemālüñ āfiṭābın görmedüm çoḳ māh u sāl oldı
    Hilāl-āsā ġam-ı hicrān ile **cismüm** ḫayāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 2). [cismüm, -üm]*
11. Abdāl olup ʿālemi seyrān eyle
    ʿIşḳıyla ṭutuş **cismüñi** uryān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 2). [cismüñi, -üñ, -i]*
12. Dāġ dāġ eyleyelüm **cismümüzi**
    İdelüm çeşmümüzi ḫūn-pālā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 27). [cismümüzi, -ümüz, -i]*

cism ü cān: *Beden ve ruh.*

1. Baña telḫ oldı ʿayş-ı zindegānī-i cihān sensüz
   Gerekmez sensüz iy rūḥ-ı revānum **cism ü cān** sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 32, Mısra 2). [cism ü cān,]*

cism ü cāna: *Beden ve ruh.*

1. Ol zemān kim dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
Öyle ẓann itdüm ki **cism ü cāna** itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 2). [cism ü cāna, -a]*

cism ü dili: *Varlık ve gönül.*

1. Cism ü dili aldı cebri cümle
Żabṭ eyledi baḥr ü berri cümle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 33). [cism ü dili, -i]*

cism-i dāġ dāġ: *Yara yara beden, vücut. II yaralar içinde olan beden, vücut.*

1. Bu **cism-i dāġ dāġ** miyānında şerḥalar
Beñzer o gül-sitāna ki āb-ı revānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 11). [cism-i dāġ dāġ,]*
2. Dök **cism-i dāġ dāġ** Faṣīḥā sirişk-i ter
İy dīde lālezār-ı ġam-ı ʿışḳa āb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 9). [cism-i dāġ dāġ,]*

cism-i ġam: *Gam dolu vücut.*

1. Faṣīḥ ol āfitāb-ı ʿālem-ārādan olaldan dūr
Nizār u zerd olup cism-i ġam-efgārı hilāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 10). [cism-i ġam,]*

cism-i ġam-efgārı: *Gam ile yaralı cismi.*

1. Faṣīḥ ol āfitāb-ı ʿālem-ārādan olaldan dūr
Nizār u zerd olup **cism-i ġam-efgārı** hilāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 10). [cism-i ġam-efgārı, -ı]*

cism-i lāġar: *Zayıf beden.*

1. İdüp efsürde āhum ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
Henüz ol kilke beñzer **cism-i lāġar** kim ola nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 8). [cism-i lāġar,]*

cism-i lāġar: *Zayıf beden.*

1. Biz o mürtāz-ı Mesīḥā reşk-i deyr-i miḥnetüz
Cism-i lāġar oldı tār-ı sūzen-i tecrīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 6). [cism-i lāġar,]*

cism-i lāġarumuzdan: *Zayıf beden.*

1. Ser-tārdan ẓuḫūr ider elbet nevā ḥazīn
   Gelmekde **cism-i lāġarumuzdan** ṣadā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 1). [cism-i lāġarumuzdan, -umuz, -dan]*

cism-i nisārumda: *Feda edilen can, beden.*

1. Bu cism-i nizārumda gören mūlarımı dir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 3). [cism-i nisārumda,]*

cism-i nizār: *Zayıf beden.*

1. Dāġ-ı dil ile **cism-i nizār** eyle çü ney
   Her laḥẓada kār āh u enīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 3). [cism-i nizār,]*

cism-i nizārum: *Zayıf beden.*

1. Ġamuñla **cism-i nizārum** o ḥadde oldı żaʿīf
   Olur maṭıyye-i bād-ı nesīm-i ṣubḥa redīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 1). [cism-i nizārum, -um]*

cism-i nizārum: *Zayıf beden, sıska vücut.*

1. Yaḳup maḥv eylesün **cism-i nizārum** āteş-i ḥasret
   Uçursun göklere ḫākisterüm bād-ı ġam u miḥnet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 11). [cism-i nizārum, -um]*

cism-i nizārumda: *Zayıf beden.*

1. Bu **cism-i nizārumda** gören mūlarımı dir
   Bir rişte-i bārīke ki dizilmiş niçe sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 3). [cism-i nizārumda, -um, -da]*

2. İtdüm şebīke dāġ ile **cism-i nizārumı**
   İtmek içün o māhī-i āb-ı zülāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 7). [cism-i nizārumı,]*

cism-i pāküñi: *Temiz/günahsız beden.*

1. Ehl-i naẓardan itme nihān **cism-i pāküñi**
   Ol sīm-i ṣāfa merdümek-i dīdedür meḥek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 7). [cism-i pāküñi, -i]*

cism-i zārum: *Cılız, nahif vücut.*

1. Nʾola ṣad-pāre ḳılsam **cism-i zārum** seng-i miḥnetle
   Nʾola dest-i teʾessüfle bir itsem ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 7). [cism-i zārum, -um]*

cism-i zārumdan: *Ağlayan, inleyen beden.*

1. ʿAceb vaḳtinde teşrīf eyledüñ kim **cism-i zārumdan**
   Vedāʿa bir nefes ḳalmışdı cān-ı mübtelā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 3). [cism-i zārumdan, -um, -dan]*

cū diyüp: *Selamlayıp geçmek.*

1. Ḳaddine diyüp serv mürūr eylemişüz
   Reftārına **cū diyüp** ʿubūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 2). [cū diyüp, -yüp]*

cübbe: *Uzun ve geniş elbise, cüppe. II Kıyafet.*

1. Bir **cübbe** virür mi müsteḥaḳḳa
   Bir kerre eger iderse iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 69). [cübbe,]*
2. Ammā ki gelince rāh-ı Ḥaḳḳa
   Bir **cübbe** virür mi müsteḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 68). [cübbe,]*

cūd: *Cömertlik.*

1. Cūduñdan idüp ḥicāb derler
   Ol ẕerreye kim ḫiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 119). [cūduñdan, -uñ, -dan]*
2. Baḥr üzre degül ḥabāb yer yer
   Cūduñdan idüp ḥicāb derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 118). [cūduñdan, -uñ, -dan]*

cüdā itmese: *Ayırmak, ayrı düşürmek, uzaklaştırmak.*

1. Bir laḥẓa dīdeden nʾola dil itmese cüdā
   Ḫaḳ-i cenāb-ı izzetüñi ṭūṭiyā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 7). [cüdā itmese, -me, -se]*

cüdā ḳılduñ: *Ayrılmak, ayrı düşmek.*

1. Vücūdı gevherin işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ
   Diyār diyār u evlād u ʿıyālinden **cüdā ḳılduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 40). [cüdā ḳılduñ, -du, -ñ]*

cüdā ola: *Ayrı düşmek, uzak kalmak, görüşememek.*

1. Çeşm-i siyāh mestüñ ile ülfet eyleyen
   Mümkin mi ola ḫāne-i ḫammārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 4). [cüdā ola, -a]*

cüdā olaydı: *Ayrılmamak, ayrı düşmemek.*

1. Pā-būs-ı yāra mümkin olur mıydı dest-res
   Şāne olaydı ṭurra-i ṭarrārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 8). [cüdā olaydı, -a, -ydı]*

cüdā oldum: *Ayrılmak, ayrı düşmek.*

1. Baña lāzım degül yārān ile şimden girü ülfet
   O mīr-i meclis-i faẕl u hünerden çün **cüdā oldum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 17). [cüdā oldum,]*

cüdā olmaḳ: *Ayrı düşmek, uzak kalmak, görüşememek.*

1. Bir ḳadem mümkin degüldür sāye-veş olmaḳ cüdā
   Ḳanda cānānum giderse der-ʿakab cānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 5). [cüdā olmaḳ, -maḳ]*

cüdā olmaz: *Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek, mahrum olmak.*

1. Münfekk olur mı tārik-i dilden duḫān-ı āh
   Olmaz seḥāb ḳulle-i küh-sārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 6). [cüdā olmaz, -ma, -z]*

cüdā olmış: *Ayrılmak.*

1. Ẕevḳ-ı diyār u yārdan olmış cüdā odur
   Bu āh u zār-ı dem-be-dem ü hāy hāy-ı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 15). [cüdā olmış, -mış]*

cüdā olsa: *Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek, mahrum olmak.*

1. Tā böyle tīre olmaz idi rūzumuz Faṣīḥ
   Ḫ∨āb olsa çeşm baḫt-ı siyeh-kārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 10). [cüdā olsa, -sa]*

cüdā olsaydı: *Ayrı düşmek, uzak kalmak.*

1. Luṭf-ı suḫan olurdı leb-i yārdan cüdā
   Olsaydı būy-ı ġonçe-i gül-zārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 3, Mısra 2). [cüdā olsaydı, -sa, -ydı]*

cüdā olsaydı: *Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek, mahrum olmak.*

1. Ḫaṭṭ-ı siyeh olurdı ruḫ-ı yārdan cüdā
   Olsaydı sāye-i mihr-i pür-envārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 2). [cüdā olsaydı, -sa, -ydı]*

cüdā olurdı: *Uzak kalmak, ayrı düşmek.*

1. Luṭf-ı suḫan olurdı leb-i yārdan cüdā
   Olsaydı būy-ı ġonçe-i gül-zārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 3, Mısra 1). [cüdā olurdı, -ur, -dı]*

cüdā olurdı: *Ayrı düşmek, uzak kalmak, görüşememek.*

1. Ḫaṭṭ-ı siyeh olurdı ruḫ-ı yārdan cüdā
   Olsaydı sāye-i mihr-i pür-envārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 1). [cüdā olurdı, -ur, -dı]*

cüdā-yı ney: *Ney, kamıştan ayrı kalma.*

1. Hem-demliginden olmayayum bir nefes baʿīd
   Bir laḥẓa olmasun dil-i şeydā **cüdā-yı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 22). [cüdā-yı ney,]*

cū-meşreb: *Irmak, akarsu yaradılışlı olan. II ayran gönüllü olmak.*

1. Faṣīḥā meyl idüp her serv-ḳad pāyına yüz sürmem
   Baña müşkildür olmaḳ gülşen-i ʿālemde **cū-meşreb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 10). [cū-meşreb,]*

cümle: *Bütün, hep, tüm.*

1. Cihānuñ **cümleten** naḳşın çıkarmış merd-i üstāduz
   Hemān ancaḳ bedende ḳaldı naḳş-ı būriyāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 5). [cümleten, -t, -en]*
2. Muḥaṣṣal bu fenādan **cümleden** geçmişlerin gönder
   Felek-gerdişlerden işlerin bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 2). [cümleden, -den]*
3. Böyle pākīze bedīhī naẓm-ı ġarrāya Faṣīḥ
   Cümle ṭāḳrīżāt-ı erbāb-ı ġaraż bīhūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 10). [cümle,]*
4. ʿĀlem eşküfte-bahār oldı ḳıyāmet demidür
   Āşikār oldı zemīn içre nihān **cümle** künüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 4). [cümle,]*
5. Geldi dehrüñ gerçi cāna **cümle** ḥālinden ferāġ
   Gelmedi gitdi temennā-yı viṣālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 1). [cümle,]*
6. Faṣīḥā şiʿr-i pāküm āşinā taʿbīrdür **cümle**
   Ki bikr-i maʿniyi meʾlūf-ı elfāẓ-ı ġarīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 13). [cümle,]*
7. ʿUşşāḳ olur sübḥa gibi **cümle** perīşān
   Bir kerre hele rābıṭa-i ʿışḳ üzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 7). [cümle,]*
8. Hemīşe kendüyi bilmezler ile yār u hem-demsin
   Enīsüñ **cümle** bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 3). [cümle,]*
9. Eger ki eylemese āb-ı eşk-i ter nem-nāk
   Yanardı **cümle** müjem āh-ı pür-şerārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 8). [cümle,]*
10. Āteş urdı āh bülbül **cümle** gül-berg-i tere
    Tā bu deñlü sūz ʿacebdür bir avuc ḫākistere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 1). [cümle,]*
11. Ne ḥālet vardur iy ḫāme zebān-ı dür-niṣāruñda
    İşiden naẓm-ı pāküñ **cümle** gūş āferīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 8). [cümle,]*
12. Maḥalsüz itmemiş bir ʿarż-ı ḥāl-i şekveye cürʾet
    Maḥabbetde Faṣīḥüñ cürmi **cümle** der-kenār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 14). [cümle,]*

13. Ki vaṣfuñ itmededür **cümle** nāsı ebkem ü lāl
Hemān ḫulūṣumı ʿarż eylemek siyāḳında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 61). [cümle,]*
14. Ḫamūş murġ-ı nevā-senc-i gül-sitān **cümle**
Meger ki ṭarf-ı Ṣıfāhāndan esdi bād-ı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 2, Mısra 1). [cümle,]*
15. Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān kim **cümlesi**
Muʿcizātuñ cāmınıñ bir cürʿasına teşne leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 3). [cümlesi, -si]*
16. Bī-raġbet olup **cümle** metāʿ-ı bārum
Narḫına temām itdi kesād-ı kārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 1). [cümle,]*

cümle lafzı: *Bütün sözleri, sözünün tamamı.*

1. Zihī cemiyyet-i ebkār şīrīn-lehçe-i efkār
Kim anuñ lafzı cümle āşinā maʿnāsı bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 2). [cümle lafzı, -ı]*

cümleten: *Bütünüyle, tamamen.*

1. Ḳadīmī bir biriyle ʿahd ü peymān eylemişlerdür
Bize ḫalḳ-ı zemāne **cümleten** maʿhūd düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [cümleten,]*
2. Ḫizmetinde ḳayd-ı ʿālem ber-ṭarafdur **cümleten**
Bende-i sulṭān-ı ʿışḳ âzād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 5). [cümleten,]*
3. Göñüller mülkin itmiş bir nigehle **cümleten** tesḫīr
Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 7). [cümleten,]*

cünbān-ı pervāz olmaya: *Uçmak için çırpınmak, uçmak.*

1. Tā ki bāġ-ı ġayra bir **cünbān-ı pervāz olmaya**
Eyledüm müjgānlarum murġ-ı nigāha tel ḳafes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 3). [cünbān-ı pervāz olmaya, -ma, -ya]*

cünbiş-i müje-i yāra: *Sevgilinin kirpiklerinin hareketi, sevgilinin kaş göz işaretleri.*

1. İy dil raḳīb ile yine var bir muʿāmele
Meclisde **cünbiş-i müje-i yāra** baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 4). [cünbiş-i müje-i yāra, -a]*

cünûd-ı melā'ikīn-i kirām: *Ulu meleklerin orduları.*

1. Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣāl-i vaʻd ü vaʻīd
   Hevā-yı āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi germ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 20). [cünûd-ı melā'ikīn-i kirām,]*
2. O kim riyāż-ı naʻīm-i derinden ola baʻīd
   Ne der mutāf **cünûd-ı melā'ikīn-i kirām** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 21). [cünûd-ı melā'ikīn-i kirām,]*

cünūn: *Delilik, cinnet hali, aklı yitirmiş olma durumu.*

1. Yābāna gitme Ḳays-veş iy dil **cünūnı** ḳo
   Ḫ∨āhiş hemīşe ʿāşıḳa yāruñ viṣālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [cünūnı, -ı]*
2. Biz her zemānda şīfte-i ḥāl-i maḥabbetüz
   Mevḳūf-ı nev-bahār degüldür **cünūnumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 4). [cünūnumuz, -umuz]*
3. Zaḥmetüm Ḳaysa ḳıyāṣ olmaz benüm iy zū-fünūn
   Mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışḳı bildürmez **cünūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 2). [cünūn,]*
4. Ḳays ile nʾola **cünūndan** olsam hem-pā
   Sevdā-yı ser-i kāküli var başumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 3). [cünūndan, -dan]*

cürʿa: *Damla, yudum.*

1. Māh-ı nevi görince didüm **cürʿasın** ḳomış
   Ṣahbā-yı sāġar-ı felegi nūş idüp zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 1). [cürʿasın, -sın]*
2. Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān kim cümlesi
   Muʿcizātuñ cāmınıñ bir **cürʿasına** teşne leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 4). [cürʿasına, -sı, -na]*

cürʿa-feşānī-i luṭf ider: *Cömertlik, iyilik [kadehini] yudum yudum saçmak.*

1. Bizden dīrīġ **cürʿa-feşānī-i luṭf ider**
   Aġyār ile o şūḫ şarābı içer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 7). [cürʿa-feşānī-i luṭf ider, -er]*

cürʿa-hūr-ı bezm: *Meclis güneş gibi (parlayan) damla.*

1. Bir kerre benüm cāmumı da ser-şār it
   Sāḳī nice bir **cürʿa-ḫūr-ı bezm** olayum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 3). [cürʿa-ḫūr-ı bezm,]*

cür'a-i cām-ı feraḥ-fezāya: *Ferahlatıcı şarap damlası.*

1. Kemīne **cür‘a-i cām-ı feraḫ-fezāya** gider
   Hezār naḳd-i dil ü cānum olsa mey-gedede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 6). [cür‘a-i cām-ı feraḫ-fezāya, -ya]*

cürʿa-i ḫūr-ı bezm: *Meclisin arta kalan, son yudumunu içen.*

1. Bir kerre benüm cāmumı da ser-şār it
   Sāḳī nice bir cürʿa-ḫūr-ı bezm olayum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 3). [cürʿa-i ḫūr-ı bezm,]*

cürʿa-i luṭf: *Lütuf lokması, yudumu.*

1. Bir **cürʿa-i luṭf** iderler inʿām
   Pādāş-ı hezār cām-ı ālām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 58). [cürʿa-i luṭf,]*

cürʾet: *Cesaret.*

1. Ne dilde tāb-ı ferāġat ne elde sāġar-ı ʿişret
   Sevāba himmet ü kār-ı günāha **cürʾetümüz** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 4). [cürʾetümüz, -ümüz]*
2. Felek ġāyet keremsüz merḥametsüz bī-mürüvvetsin
   Ne **cürʾetle** o ẕātı küşte-i tīġ -i helāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 38). [cürʾetle, -le]*

cürʾet eyledüñ: *Cesaret göstermek.*

1. ʿArż-ı merāma iy dil ʿaceb **cürʾet eyledüñ**
   Ṭiġ-ī ʿitāba ḫançer-i āzāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 5). [cürʾet eyledüñ, -dü, -ñ]*

cürʾet iderse: *Cesaret etmek, kalkışmak.*

1. ʿArż-ı ḫāl itmede ibrāma iderse cürʾet
   Dil-i bī-bāke hemān ḫaclet-i rū-pūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 7). [cürʾet iderse, -er, -se]*

cürʾet itmemiş: *Cesaretlenmek, korkmadan ileri atılmak.*

1. Maḥalsüz itmemiş bir ʿarż-ı ḫāl-i şekveye cürʾet
   Maḥabbetde Faṣīḥüñ cürmi cümle der-kenār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 13). [cürʾet itmemiş, -me, -miş]*

cürm: *Suç, günah, kabahat.*

1. Güneh ne sendedür iy şūḫ **cürm** ne bende
   Miyānede çekilen hep belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [cürm,]*
2. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum Faṣīḥ ʿāşıḳ
   Mihr **cürmüm** vefā günāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 18). [cürmüm, -üm]*
3. Dilüñ ancaḳ nihānī bir nigehdür gāh ger kārı
   Daḫı bī-çārenüñ **cürmi** nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 8). [cürmi, -i]*
4. Maʿkūli eylemekdür **cürmüñ** ḥavāle ʿafva
   Yir ḳalmadı Faṣīḥā ol şāha iʿtiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 11). [cürmüñ, -ün]*
5. Maḥalsüz itmemiş bir ʿarż-ı ḥāl-i şekveye cürʾet
   Maḥabbetde Faṣīḥüñ **cürmi** cümle der-kenār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 14). [cürmi, -i]*
6. Biz kim ser-i şūrīde-hevā maġlūbuz
   Cürm ü güneh-ālūde mey ü maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 2). [cürm,]*

cürm ü günāh itdüm: *Suç ve günah işlemek.*

1. Benem ben iy Faṣīḥ ol ser-be-pīş-i şerm-i bed-kārī
   Ḫaṭā ḳıldum ḳabāḥat işledüm **cürm ü günāh itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 10). [cürm ü günāh itdüm, -dü, -m]*

cūş: *Coşma, taşma, kaynama, coşkunluk, galeyan.*

1. Feryād idemez mest-i maḥabbetdür dil
   Bu ḫumm-ı mey-i rāzdur olmaz **cūşı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 4). [cūşı, -ı]*

cūş eyler: *Çoşup taşmak.*

1. Hücūm-ı giryeme bāʿis nevā-yı bülbüldür
   Hevā-yı ʿışḳ ile **cūş eyler** āb-ı enhārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 8). [cūş eyler, -r]*

cūş eyleyüp: *Çoşup taşmak.*

1. Cūş eyleyüp āb-ı girye-i çeşme-i cān
   Āġūşuma rīzān olur ḳaṭre-zenān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 1). [cūş eyleyüp, -yüp]*

cūş eyleyüp: *Coşup taşmak.*

1. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur ammā kim
   Olur **cūş eyleyüp** gāhī dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [cūş eyleyüp, -ur-yüp]*

cūş ideyüm: *Coşmak.*

1. Bāġa nāleyle varup bülbüli ḫāmūş ideyüm
   Āh idüp aġlayayın cūy-ṣıfat **cūş ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 2). [cūş ideyüm, -e, -yüm]*

cūş idüp: *Aşırı derecede duygulanmak, hislenmek, heyecanlanmak, galeyana gelmek.*

1. Bī-karār olma idüp her serv-ḳad ʿışḳıyla cūş
   Olma iy dil āb-veş zinhār maġlūb-ı hevā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 5). [cūş idüp, -üp]*

cūş itdi: *Çoşmak.*

1. Cūş itdi ḫummı dil göricek duḫter-i rezi
   Dīdemde oldı her müje bir ser-bürīde tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 7). [cūş itdi, -di]*

cūş olursam: *Coşmak, galeyana gelmek.*

1. Eger çi **cūş olursam** ʿandelīb-i gülşen-i ḫüsnüñ
   Ve ger ḫāmūş olursam şemʿüñe pervānedür dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 20, Mısra 1). [cūş olursam, -ur, -sa, -m]*

cūş-āver-i baḥr-i iştiyāḳum: *Arzu denizini coşturan.*

1. Ġayrıya peyām-āver olan bād-ı ṣabā
   Cūş-āver-i baḥr-i iştiyāḳum oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 154, Mısra 4). [cūş-āver-i baḥr-i iştiyāḳum, -um]*

cūş-āverī-i cūy-bār: *Akarsuyun coşması.*

1. Dīdeden aḳsa bu demlerde nʾola seyl-āb-ı eşk
   Bu maḥal **cūş-āverī-i cūy-bār** eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 6). [cūş-āverī-i cūy-bār,]*

cūş-ı eşki: *Gözyaşının coşkusu.*

1. Bu cūş-ı eşki ki biz dīde-i pür-ābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 1). [cūş-ı eşki,]*
2. Çeşmümde göreydi **cūş-ı eşki**
   Deryā-yı sefīd iderdi reşki *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 37). [cūş-ı eşki, -i]*

cūş-ı eşk-i dem-ā-dem: *Sürekli ağlama coşkusu (halinde olma durumu).*

1. Bu **cūş-ı eşk-i dem-ā-dem** bu sūz-ı āh ile bir dem
   Ġubār-ı dergeh-i yārı penāha ruḫṣatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 5). [cūş-ı eşk-i dem-ā-dem,]*

cūş-ı eşküm: *Gözyaşının coşkusu.*

1. Gitdükce füzūn olmada **cūş-ı eşküm**
   Bilmem nicʾolur ki mācerā-yı ḥālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 3). [cūş-ı eşküm, -üm]*

cūş-ı giryeme: *Göz yaşının coşması. II göz yaşının akması.*

1. Bu **cūş-ı giryeme** dehrüñ cefāsıdur bādī
   Yemüñ telāṭumına rūzgār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 3). [cūş-ı giryeme, -m, -e]*

cūş-ı reşk-efgen: *Kıskanç aşığın coşkusu.*

1. İy Faṣīḥ ol Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāli yād idüp
   Cūş-ı reşk-efgen be-Nīl-i feyż meşḥūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 10). [cūş-ı reşk-efgen,]*

cūş-ı reşk-efgen be-nīl-i feyż: *Feyiz Nil'ini kıskandıran coşku.*

1. İy Faṣīḥ ol Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāli yād idüp
   Cūş-ı reşk-efgen be-Nīl-i feyż meşḥūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 10). [cūş-ı reşk-efgen be-nīl-i feyż,]*

cūş-ı seyl-i eşküm: *Göz yaşı selinin coşkusu.*

1. Ḳāmetüñ yādıyla **cūş-ı seyl-i eşküm** seyr idüp
   Cūylar bu dīde-i giryāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 3). [cūş-ı seyl-i eşküm, -üm]*

cūşiş: *Coşku, coşma.*

1. O serv-ḳāmeti bāġa gelür işitmişdür
   Ki ḫayli **cūşişi** var gül-sitānda enḥāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 6). [cūşişi, -i]*

cūşiş-i baḥr-i dilüm: *Gönül denizinin coşkusu.*

1. ʿĀlem-i ʿışḳuñ ḫilāf-ı ẓāhir ancaḳ ḥāleti
   Cūşiş-i baḥr-i dilüm āh itmesem bulmaz sükūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 6). [cūşiş-i baḥr-i dilüm, -üm]*

cūşiş-i eşke: *Gözyaşının coşması, artması.*

1. ʿAceb bu **cūşiş-i eşke** nihāyet olmaz mı
   Telāṭum-ı yem-i ʿışḳa ḳarār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 5). [cūşiş-i eşke, -e]*

cūşiş-i feyża: *Feyz coşkusu.*

1. Bir **cūşiş-i feyża** mālik oldum ki Faṣīḥ
   Kem-ḳaṭre iken kendümi ʿummān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 3). [cūşiş-i feyża, -a]*

cūşiş-i girye: *Gözyaşı coşkunluğu, seli.*

1. Cūşiş-i girye ḥicāb-ı ʿışḳ māniʿdür Faṣīḥ
   Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra ṭaḳrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 9). [cūşiş-i girye,]*

cūşiş-i mevci: *Dalga coşkusu.*

1. Hemīşe girye itsün dīde cevr-i rūzgārından
   Bu deryānuñ görilsün **cūşiş-i mevci** kenārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 2). [cūşiş-i mevci, -i]*

cūşiş-i şevḳ olmamaḳ: *Meyl, arzu coşkusu içerinde olmak..*

1. Ṣalmada mirʾātına ʿaksin ʿarūsān-ı çemen
   Cūşiş-i şevḳ olmamaḳ mümkin mi hiç enhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 8). [cūşiş-i şevḳ olmamaḳ, -ma, -maḳ]*

cūşiş-i seyl-āb-ı ḥasretle: *Özlem selinin coşkusu. II şiddetli özlem arzusu.*

1. Yıḳılsa ḳaṣr-ı cismüm **cūşiş-i seyl-āb-ı ḥasretle**
   Ḫarāb itse hücūm-ı ceyş-i ġam mısr-ı dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 3). [cūşiş-i seyl-āb-ı ḥasretle, -le]*

cüst ü cū: *Arayıp sorma, araştırma, arama.*

1. Bu güft ü gū o ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür
   Bu **cüst ü cū** o serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 3). [cüst ü cū,]*

cüst ü cū ider: *Arayıp sormak, araştırmak, aramak.*

1. Ruḫ-ı niyāzı sürüp ḫāke cū çemen-be-çemen
   Nihāl-i ḳaddüñ ider cüst ü cū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 2). [cüst ü cū ider, -er]*

cüst ü cu itdüm: *Arayıp sormak, araştırmak.*

1. Ḫotenden būy-ı zülfüñ ārzū itdüm ḫaṭā itdüm
   Çemende serv-ḳaddüñ **cüst ü cu itdüm** ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 2). [cüst ü cu itdüm, -dü, -m]*
2. Miṣāl-i cū Faṣīḥā pīç ü ṭāb-ı ıżṭırāb ile
   Çemenden serv-ḳaddüñ **cüst ü cū itdüm** ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 10). [cüst ü cū itdüm, -dü, -m]*

cüst ü cū itmek: *Arayıp sormak, araştırmak.*

1. Cemalüñ itmek ile cüst ü cū ne bezme varam
   Döner miyānede murġ-ı güm-āşiyāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 7). [cüst ü cū itmek, -mek]*

cüst ü cūdayum: *Arayıp sorma, araştırma, arama.*

1. Ḫayli dem oldı cūy gibi **cüst ü cūdayum**
   Hiç bulmadum o serv-i revāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 7). [cüst ü cūdayum, -yum]*

2. Bir **cüst ü cūdayum** ki çü pervāne vü hezār
Geh bāġa gāhi āteş-i sūzāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 9). [cüst ü cūdayum, -yum]*

cüst ü cūy: *Araştırıp sormak.*

1. Ḥarāret-i teb-i hicrān ile pür-āteşdür
ʿAceb mi itse göñül **cüst ü cūy** cūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 4). [cüst ü cūy,]*

cüst ü cūy itdüm: *Arayıp sormak, araştırmak, aramak.*

1. Naẓīrin bulmadum ol nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ
Egerçi Ḳays-veş ṣaḥrā vü deşti **cüst ü cūy itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 4). [cüst ü cūy itdüm, -dü, -m]*

cüst ü cūya: *Arayıp sorma, araştırma, arama.*

1. Cüst ü cūya ol dür-i yektā vü māh-ı behceti
Seyl-i eşküm baḥre çarḥa āh-ı sūzānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 3). [cüst ü cūya,]*

cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı: *Ölümsüzlük suyunu arama.*

1. Ne āb-ı ṣāf ẓannum böyledür görseydi bir kerre
Sikender eylemezdi **cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 8). [cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı, -ı]*

cüst ü cūy-ı kūy-ı neşāṭ iderse: *Mutluluk semtinin arayıp sorma.*

1. Göñül iderse nʾola cüst ü cūy-ı kūy-ı neşāṭ
Niçe dem oldı ki güm-geşte-rāh-ı miḥnetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 8). [cüst ü cūy-ı kūy-ı neşāṭ iderse, -, --er, -se]*

cüst ü cūyıdur: *Arayıp sormak, araştırmak, aramak.*

1. Fikr-i rūyı **cüst ü cūyıdur** Faṣīḥā muttaṣıl
Dīdede ġayrı ḫayāl ü dilde efkār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 9). [cüst ü cūyıdur, -ı, -dur]*

cüst ü cūyile: *Arayıp sormak, araştırmak, aramak.*

1. Kūyuñ bulur mıyum ki ʿaceb **cüst ü cūyile**
   Gitsem çü ḫas gözümden aḳan ḳanlu ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 1). [cüst ü cūyile, -ile]*

cūy: *Irmak. II Aşığın gözyaşları.*

1. Ḳāmetüñ yādıyla cūş-ı seyl-i eşküm seyr idüp
   Cūylar bu dīde-i giryāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 4). [cūylar, -lar]*

cūy: *Irmak, nehir, akarsu.*

1. Ḫayli dem oldı **cūy** gibi cüst ü cūdayum
   Hiç bulmadum o serv-i revāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 7). [cūy,]*
2. Āb-ı ṣāfı **cūya** düşmiş berg-i gül ẓann eyledüm
   Gördügümde sāʿid-i dil-dār-ı sīmīn-berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 7). [cūya, -a]*
3. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde baḫr u **cūylar**
   Gelse de miḳyās-ı dilden mā degül demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 5). [cūylar, -lar]*
4. Ḫükm-i dem-i nev-bahār-ı ʿışḳuñla şehā
   Dīvāne-i zencīr-keşüm **cūy** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 4). [cūy,]*

cūy iden: *Akıtmak.*

1. Maḥabbet üzre olmış tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
   Henüz āb-ı sirişküm **cūy iden** ol mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [cūy iden, -en]*

cūyā-yı ḥaḳīḳatüñ: *Gerçeği, hakikati arayan.*

1. Yā Rab beni vāṣıl-ı temennī eyle
   Cūyā-yı ḥaḳīḳatüñ tesellī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 2). [cūyā-yı ḥaḳīḳatüñ, -üñ]*

cūyāyi-i ḥażretüñ: *Allah'ı arayan, Allah'ı bulmak için çabalayan.*

1. Pūyāyi-i himmetüñ iden ʿāşıḳlar
   Cūyāyi-i ḥażretüñ iden ʿāşıḳlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 2). [cūyāyi-i ḥażretüñ, -üñ]*

cūy-bār: *Akarsu, ırmak.*

1. Görince mevce ile **cūy-bārı** ẓann itdüm
   Niyāmdan aḳa bir tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 5). [cūy-bārı, -ı]*

cūy-bār: *Irmak, nehir, akarsu II aşığın gözyaşları.*

1. Cūy-bāruñ bāġda her mevci bir beyt-i selīs
   Bülbüle dersin(i) sāzende ḳırāʾat şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 5). [cūy-bāruñ, -uñ]*

cūy-bār-ı çeşm-i ḫūn-efşānumuzla: *Kan saçan göz yaşı ırmağı.*

1. Cūların bir bir varup gözden geçirdüñ gülşenüñ
   Cūy-bār-ı çeşm-i ḫūn-efşānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 4). [cūy-bār-ı çeşm-i ḫūn-efşānumuzla, -umuz, -la]*

cūy-bār-ı ḫūn-revān eyler: *Kan (gibi) akan gözyaşı ırmağı olmak.*

1. Tişe-i Ferhād aḳıtmış Bīsütūnda cūy-ı şīr
   Cūy-bār-ı ḫūn-revān eyler bizüm ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 6). [cūy-bār-ı ḫūn-revān eyler,]*

cūy-bār-ı reftāruñ: *Salınarak yürümenin akarsuyu, nehri. II (sevgilinin) akarsu gibi kıvrımlı ve edalı yürüyüşü bağlamında.*

1. Çemenlerinde cihānuñ ne āb u ṭāb ḳodı
   Nihāl-i serv-ḳadüñ **cūy-bār-ı reftāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 4). [cūy-bār-ı reftāruñ, -uñ]*

cūyende-gān-ı derde: *Dert, keder arayışı içinde olanlar.*

1. Vir güller ile gülşenini isteyenlere
   Cūyende-gān-ı derde dil-i dāġ dāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 4). [cūyende-gān-ı derde,]*

cūyende-i āb-ı keremüz: *Lütuf suyunu araya. II ölümsüzlük suyunu arayan.*

1. Sāḳi **cūyende-i āb-ı keremüz** luṭfuñdan
   Gerd-i ġam bād-ı elem ḫuşk-dimāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 3). [cūyende-i āb-ı keremüz, -üz]*

cūy-ı āb-ı revānda: *Akar su gibi göz yaşı.*

1. Bu cūş-ı eşki ki biz dīde-i pür-ābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 2). [cūy-ı āb-ı revānda,]*

cūy-ı āb-ı revānda: *Akar su, gür akan ırmak.*

1. Bu güne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
   Ne **cūy-ı āb-ı revānda** ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 5). [cūy-ı āb-ı revānda, -da]*

cūy-ı aras: *Aras ırmağı, nehri.*

1. Ḥaşretüñle merdüm-i çeşmüm aḳıtdum seyl-i ḫūn
   Görmedüñ peydā ola bir ḳaṭreden **cūy-ı Aras** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 6). [cūy-ı aras,]*

cūy-ı bī-karārum: *Karasız ırmak. II değişken akarsu.*

1. Hemīşe pūye-gāhum deşt-i ġam ṣaḥrā-yı ʿizzetdür
   O **cūy-ı bī-ḳarārum** ḥālet-i ẕevḳ-ı vaṭan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 4). [cūy-ı bī-ḳarārum, -um]*

cūy-ı çemen-zār-ı niyāz: *Yalvarma bahçesinin akarsuyu. II aşığın gözyaşlarından oluşan ırmak, nehir bağlamında.*

1. Giryemi **cūy-ı çemen-zār-ı niyāz** iden Faṣīḥ
   Bir ḳad-i şimşād serv-i nāz-perverdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 9). [cūy-ı çemen-zār-ı niyāz,]*

cūy-ı eşkümde: *Gözyaşı ırmağı.*

1. Cūy-ı eşkümde nihāl-i ḳaddini seyr eylegil
   Baḳ bu bir āb-ı ṣāfa rūḥ-ı revānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 7). [cūy-ı eşkümde, -üm, -de]*

cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz: *Yalvarırken akıtılan gözyaşı ırmağı.*

1. Serden aşdı gerçi **cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz**
   Nʾeyleyem dāmānuña el irmedi iy serv-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 1). [cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz,]*

cūy-ı ḫumār-ı neşve-i dūşīne: *Dün geceki sevinç sersemliğinin gidişatı.*

1. Keder-cūy-ı ḫumārı neşve-i dūşīne-düşmendür
   Bu bezmüñ sāḳī-i pür-imtinānı derdüme (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [cūy-ı ḫumār-ı neşve-i dūşīne,]*

cūy-ı ḫūnumuz: *Kanlı su;(gözyaşı) ırmağı.*

1. Gözden dem-ā-dem aḳsa nʾola **cūy-ı ḫūnumuz**
   Oldı şikest-i ṭāʿne zücāc-ı derūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 1). [cūy-ı ḫūnumuz,]*

cūy-ı maḥabbet: *Muhabbet, sevgi nehri.*

1. Gözümde kalmadı nem sūz-ı ḥālet-i dilden
   Çekildi **cūy-ı maḥabbet** ḥarāret-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 2). [cūy-ı maḥabbet,]*

cūy-ı pür-ḫurūş-ı ferāvān: *Gür, coşkun ırmak.*

1. Ol **cūy-ı pür-ḫurūş-ı ferāvān** çekilmede
   Āb-ı sirişk dāmenüm ancaḳ ter itmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 16). [cūy-ı pür-ḫurūş-ı ferāvān,]*

cūy-ı şīr: *Süt ırmağı.*

1. Tişe-i Ferhād aḳıtmış Bīsütūnda **cūy-ı şīr**
   Cūy-bār-ı ḫūn revān eyler bizüm ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 5). [cūy-ı şīr,]*

cūy-ı viṣāl: *Kavuşma ırmağı.*

1. Ḥarāret-i teb-i hicrān ile pür-āteşdür
   ʿAceb mi itse göñül cüst ü cūy **cūy-ı viṣāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 4). [cūy-ı viṣāl,]*

cūy-ṣıfat: *Akarsu gibi, benzeri.*

1. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra bir gelmesün iy dil
   Yoḳ **cūy-ṣıfat** ʿışḳ ile bir yirde ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 8). [cūy-ṣıfat,]*
2. Bāġa nāleyle varup bülbüli ḫāmūş ideyüm
   Āh idüp aġlayayın **cūy-ṣıfat** cūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 2). [cūy-ṣıfat,]*

cüzʾī: *Az miktarda, ehemmiyetsiz.*

1.Dilüñ dil-dār ile **cüzʾī** ḳıyās itdüm ser-encāmı

Ser-āġāz eyledüm taḥrīrine bir dāstān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448,*

Ç

cābük-nişest-i ‘işveye: *İşvenin hızla üstüne çökmesi II Hedefinin üzerine çökmede hızlı hareket eden işve.*

1. Ḳāmetinle seyr iden mümkin mi pā-māl olmaya
   Germ-ḫīz-i cilve vü **çābük-nişest-i ‘işveye** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 6). [çābük-nişest-i ‘işveye, -ye]*

cābük-rev: *Hızlı giden.*

1. Pīçīde-pāy-ı himmet olur dāmen istemem
   Ben ḫārzār-ı ʿışḳda **çābük-revüm** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 9). [çābük-revüm, -üm]*

cak: *Parçalanmış.*

1. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde giryān sīne **çāk**
   Bu seḥer bir māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 7). [çāk,]*

cāk cāk eylerse: *Paramparça etmek.*

1. ʿAceb mi **çāk çāk eylerse** āhum seng-i ḫārāyı
   O pür-sūzum müẕāb eyler nigāhum ṣaḫt pūlādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 6). [çāk çāk eylerse, -r, -se]*

cāk cāk itdüñ: *Parça parça etmek, parçalamak.*

1. Felek ol ẕāt-ı pāküñ bilmeyüp ḳadrin helāk itdüñ
   Vücūd-ı zārı şemşīr-i sitemle **çāk çāk itdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 32). [çāk çāk itdüñ, -dü, -ñ]*

cāk cāk itmezdi: *Parça parça etmek.*

1. İtmezdi çāk çāk anı o sitād-ı ʿışḳ
   Derd ü ġamuñla sīnede gencīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 7). [çāk çāk itmezdi, -mez, -di]*

cāk cāk oldı: *Parça parça olmak.*

1. İdince vaṣf-ı laʿl-i sükkerīnin ol mehüñ taḥrīr
   Faṣīḥā **çāk çāk oldı** zebān-ı kilk-i şīrīn-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 12). [çāk çāk oldı,]*

cāk eyledüñ: *Paramparça etmek.*

1. Kimüñ **çāk eyledüñ** mānend-i ṣubḥ āyīne-i cismüñ
   Kimüñ çeşmini nem-nāk eyledi mihr-i dıraḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 5). [çāk eyledüñ, -dü, -ñ]*

cāk itdi: *Yırtmak, parçalamak II yarmak, delmek.*

1. Ṣandum açınca sīnesin ol māh-ı tāb-nāk
   Ceyb-i ṣabāḥı pençe-i ḫurşīd itdi çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 2). [çāk itdi, -di]*

çāk itdi: *Yırtmak, parçalamak II (yol) açmak.*

1. Ṣanma felek üzre kehkeşāndur
   Mihrüñ ile itdi sīnesin çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 12). [çāk itdi, -di]*

cāk itmege: *Yaka yırtmak (üzüntüden, gamdan).*

1. Gezerdüñ terk idüp iy Ḳays-ı ʿuryān kūy-ı Leylāyı
   Girībānuñ yahūd **çāk itmege** dāmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 6). [çāk itmege, -meg, -e]*

cāk itmeyem: *Yırtmak, parçalamak.*

1. Alınmaz yāruñ aġyāruñ elinden vaṣl-ı dāmānı
   Nice **çāk itmeyem** ben dest-i ġayretle girībānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 28). [çāk itmeyem, -me, -yem]*

cāk itmeyeyüm: *Yırtmak.*

1. Niçe **çāk itmeyeyüm** ceyb ile dāmānı niçe
   Geçdüm iy ruḫ-ı revān câme degül cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 5). [çāk itmeyeyüm, -me, -ye, -yüm]*

cāk itse: *Yırtmak, parçalamak. II açmak.*

1. Mecmūʿ-ı sivā perdelerin **çāk itse**
   Ḫūn-girye-i ʿışḳ dīdemüz pāk itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 136, Mısra 2). [çāk itse, -se]*

cāk itşün: *Yaralar çizmek, parçalamak.*

1. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ **çāk itsün** göñül
   Bu fenā gülşende bir pāre güşād ol sen de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 11). [çāk itsün, -sün]*

<u>çāk ola:</u> *Yırtılmak, parçalanmak.*

1. Meydān-ı naẓm u neṣrde gül-bāng-i ṣavletüm
   Rüstemler itse güş eger zehre-çāk ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 9). [çāk ola,]*

<u>çāk olmasun:</u> *Yırtılmak, parçalanmak.*

1. Çāk olmasun mı dāmene dek ceyb-i dil Faṣīḥ
   Taṭvīl olındı rişte-i hicrānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 9). [çāk olmasun, -ma, -sun]*

<u>çāk olmayıcak:</u> *Yırtılmak, parçalanmak II mevcut olmamak, yok olmak.*

1. Çāk olmayıcaḳ ʿışḳ ile mecnūn-ı maḥabbet
   Ṭayy olmaz imiş vādī-i hāmūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 1). [çāk olmayıcaḳ, -ma, -yıcaḳ]*

<u>çāk olup:</u> *Yırtılmak, parçalanmak.*

1. Bī-bāk uralum kendümüzi ḫār-ı cefāya
   Ceyb-i dil olup çāk yine dāmāna nihayet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 4). [çāk olup, -up]*

<u>çāk olur:</u> *Yırtılmak, parçalanmak.*

1. Görürlerse ʿaḳıllar **çāk olur** çāk-i girībānuñ
   Alınmaz ellerinden ehl-i ʿışḳuñ ṣoñra dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 1). [çāk olur, -ur]*

<u>çāk-i cāmeyi:</u> *Elbise yırtığı, yaka, yırtmaç II Züleyha'nın Hz. Yusuf'un göleğini yırtmasına telmihtir.*

1. Berg ü sāz-ı māye-i ḥüsn eyle **çāk-i cāmeyi**
   Dīdeye dökmekde mi<u>s</u>l-i nükhet-i pīrāhen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 3). [çāk-i cāmeyi, -yi]*

<u>çāk-i ceyb itdi:</u> *Yaka yırtmak, parçalamak.*

1. Çāk-i ceyb itdi ġam-ı sūzen-i müjgānuñ ile
   Kim idüp rişte-i ʿaḳlın dil-i nālān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 7). [çāk-i ceyb itdi, -di]*

çāk-i ceyb itmek: *Yaka yırtmak, parçalamak.*

1. Münāsib **çāk-i ceyb itmek** idi gerçi Züleyḫāya
   Velī farḳ eylemez mest-i maḥabbet ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 33). [çāk-i ceyb itmek, -mek]*

çāk-i ceybin: *Yaka aralığı, yaka yırtmacı.*

1. Ya bir taṣvīr-i zībādūr ḳonıldı ẓarf-ı billūra
   Görenler **çāk-i ceybin** itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 5). [çāk-i ceybin,]*

çāk-i ceybin itdiler: *Yaka yırtmak.*

1. Ser-i gīsūları pīçīde-i mūmın miyān olmış
   Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 4). [çāk-i ceybin itdiler,]*

çāk-i dāmānum: *Yırtık elbise.*

1. Dil zebūn-ı keş-me-keş manend-i ceyb-i ʿāşıḳān
   Ben rehīn-i ḫār-ı miḥnet **çāk-i dāmānum** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 6). [çāk-i dāmānum, -um]*

çāk-i girībān: *Yaka yırtmak.*

1. Her laḥẓa fenāsından idüp yād bu bāġuñ
   Bülbüller ider nāle vü gül **çāk-i girībān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 6). [çāk-i girībān,]*

çāk-i girībān: *Yaka yırtığı.*

1. Pās-bān-ı genc-i sīmīn-i melāḥatdür meger
   Ejder-i zülfī yatur **çāk-i girībān** üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 8). [çāk-i girībān,]*

çāk-i girībān: *Yaka yırtma.*

1. Herkesi feyż-ı bahār-ı mihrüñ itmiş hisse-dār

Ġonçede **çāk-i girībān** lāle-i aḥmerde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 6). [çāk-i girībān,]*

<u>çāk-i girībān:</u> *Yaka yırtma.*

1. Ġonçe-veş **çāk-i girībān** idelüm
   Murġ-ı bülbül gibi efġān idelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 7). [çāk-i girībān,]*

<u>çāk-i girībāndan:</u> *Yaka yırtmak.*

1. Yāra şerḥ-i sūz-ı dildür āh u efġāndan ġaraż
   ʿArż-ı dāġ-ı sīnedür **çāk-i girībāndan** ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 2). [çāk-i girībāndan, -dan]*

<u>çāk-i girībānuñ:</u> *Yaka parçalamak, yırtmak.*

1. Görürlerse ʿaḳıllar çāk olur **çāk-i girībānuñ**
   Alınmaz ellerinden ehl-i ʿışḳuñ ṣoñra dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 1). [çāk-i girībānuñ, -uñ]*

<u>çal:</u> *Yere çalmak II birini kötüleyip yermek, hırpalayıp acınacak duruma sokmak; mağlup etmek, yenmek.*

1. Sīr-āb u ṭāb-ı reng-i rūy u ebrūñ eyleyüp
   Pertev-i mihrü mehi **çaldı** felek yirden yire *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 6). [çaldı, -dı]*

<u>çal:</u> *(kapı, cam, pencere gibi şeyler için) İçeridekilere veya dışarıdakilere duyurmak için tıklatmak, vurarak ses çıkartmak.*

1. Baña naḳl eyledi şāhen-şehī-i devlet-i ʿışḳ
   Dergehümde **çalınur** şām u seḥer nevbet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 2). [çalınur, -ın, -ur]*

<u>çal:</u> *Dokunmak, ulaşmak, [bir sesin kulağa] gelmesi, onu işitmesi.*

1. Çalınmış ezel güş-ı dile nāy-ı maʿānī
   Ol dem durur el-āne daḫı kendüyi bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 58). [çalınmış, -ın, -mış]*

<u>çār-anāṣır-ı ġamdan:</u> *Kederin dört (hava, su, ateş ve toprak) unsuru. II dört tarafı kederle kaplı.*

1. Yā Rab ne gül ne lāle ne süñbül ne bāġ vir
   Baña bu **çār-anāşır-ı ġamdan** ferāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [çār-anāşır-ı ġamdan, -dan]*

<u>çāre:</u> *Deva, çözüm, çıkar yol.*

1. ʿİlācı mümteniʿ yoḳ **çāre** terki merg-i miḥnetdür
   Maḥabbetle ʿaceb derd-i dil-i müşkil-devāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [çāre,]*
2. Ne semte itseñ ʿaẕīmet esīr-i miḥnetsüñ
   Ḫalāṣa **çāre** mi var çarḫ-ı bī-ḳarār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 6). [çāre,]*
3. Terk ide yār cānını Mecnūn ola meger
   Çāre eger ki ʿāṣıḳa terk-i diyār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 4). [çāre,]*
4. Varılmaz kūy-ı dil-dāra irilmez vuṣlat-ı yāra
   Esīr-i derd-i hicrüz **çāremüz** ṣabr u şekīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 4). [çāremüz, -müz]*
5. Derd-i dil-i figārumuz itmedi bir devā ḳabūl
   Ḥāṣılı iy ṭabīb-i cān luṭfuña ḳaldı **çāremüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 25, Mısra 2). [çāremüz, -müz]*

<u>çāre eyledi:</u> *İlaç, deva, tedbir olmak.*

1. Ne **çāre eyledi** cāyın felek ḫāk-i fenā şimdi
   Bize ṣubḥ u mesā lāzım olan ḫayr-duʿā şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 59). [çāre eyledi, -di]*

<u>çāre mi:</u> *Ilaç mı, deva mı?.*

1. O ḫaste-ḥāl-i maḥabbet bizüz ki derdümüze
   ʿİlāca **çāre mi** imkān mı var müdāvāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 2). [çāre mi,]*

<u>çāre olurmış:</u> *Çare, derman olmak.*

1. Ġam degüldür gelse mey maḫmūr-ı pür-efkāra telḫ
   Bu meseldür çünki her derde olurmış çāre telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [çāre olurmış, -ur, -mış]*

<u>çāre yoḳ:</u> *Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.*

1. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse Faṣīḥā bir sen ol
   Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 10). [çāre yoḳ,]*

<u>çār-ebrū:</u> *Dört kaşlı, civan (Sevgili), dilber.*

1. Güyende-i mażmūn-ı rubāʿī oldum
   Māʾil olalı o **çār-ebrūya** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 4). [çār-ebrūya, -ya]*

<u>çarḫ:</u> *Baht, talih, felek.*

1. Cüst ü cūya ol dür-i yektā vü māh-ı behceti
   Seyl-i eşküm baḥre **çarḫa** āh-ı sūzānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [çarḫa, -a]*
2. ʿĀşıḳum **çarḫa** ser-fürū itmem
   Der-i sulṭān-ı ġam penāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 7). [çarḫa, -a]*
3. Dehrde bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan iy Faṣīḥ
   Geldi **çarḫuñ** ḥāṣılı ṣaʿd ü vebālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 10). [çarḫuñ, -un]*
4. Faṣīḥ ʿadū-yı maʿārifle itmiş ʿahd ü yemīn
   ʿAceb mi görmeseler tengi vü yesār ki **çarḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 9). [çarḫ,]*
5. Çarḫ ise denī vü tünd-ḫūdur
   Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [çarḫ,]*
6. Bāzū-yı ʿadūyı **çarḫ** teşyīd itdi
   Ser-rişte-i ümmīdimi taʿḳīd itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 1). [çarḫ,]*

<u>çarḫ:</u> *Baht, felek, dünya.*

1. Güyā ki cām-ı ʿişretüñe vażʿ olındı hep
   Kim meclisüñde ḳalmamış iy **çarḫ** hiç nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 6). [çarḫ,]*
2. Tā minnet ile idi ciger-ḫūn **Çarḫ** ise denī vü tünd-ḫūdur
   Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [çarḫ,]*
3. Bu **çarḫdan** itsem nʾola feryād-ı ḥalāṣ
   Sen sīm-teni ḳoynına ḳor her eşḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 1). [çarḫdan, -dan]*
4. Farḳ eylemez iy **çarḫ** gülüñden ḫāruñ
   Yeksān görür ehl-i deyr ʿazīz ü ḫ∨āruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 1). [çarḫ,]*
5. Yıḳılsun baʿd-ezīn isterse **çarḫuñ** ṭāḳ-ı vālāsı
   Ṭutulsun mihri olsun münḥasif māh-ı şeb-ārāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 21). [çarḫuñ, -uñ]*

<u>çarḫ:</u> *Dönen. II dünya, baht.*

1. Elbette ziyād olmasına sāʿīdür
   Çarḫ ẕimmetine vaẓīfedür āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 4). [çarḫ,]*

çarḫ-ı bī-amān: *(amansız) acımasız felek.*

1. Terk itdi āşiyānesini şāh-bāz-ı dil
   Ḫ∨āb u huzûrını uçurup **çarḫ-ı bī-amān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 8). [çarḫ-ı bī-amān,]*

çarḫ-ı bī-ḳarār: *Kararsız, sabit olmayan felek (sürekli dönmesi bağlamında).*

1. Ne semte itseñ ʿaẕīmet esīr-i miḥnetsüñ
   Ḫalāṣa çāre mi var **çarḫ-ı bī-ḳarār** elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 6). [çarḫ-ı bī-ḳarār,]*

çarḫ-ı denīnüñ: *Fani, geçici dünya.*

1. Biz n'eyleyelüm mihrini bu **çarḫ-ı denīnüñ**
   Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʻabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 5). [çarḫ-ı denīnüñ, -üñ]*

çarḫ-ı dūn: *Aşağılık dünya.*

1. Nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb ü bāng-i zāġ itdüm
   Birin gūş-ı ḳabūle itmedi şāyeste **çarḫ-ı dūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 5). [çarḫ-ı dūn,]*
2. Ne güne cevr ü sitem eyleyeydi seyr ideydük
   Bu **çarḫ-ı dūn** u denīden eger merāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 8). [çarḫ-ı dūn,]*

çarḫ-ı dūn: *Alçak felek.*

1. Nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb ü bāng-i zāġ itdüm
   Birin gūş-ı ḳabūle itmedi şāyeste **çarḫ-ı dūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 5). [çarḫ-ı dūn,]*

çarḫ-ı dūn-perver: *Soysuzu koruyan dünya.*

1. Veliyy-i niʿmetüm ʿizzetlü devletlü efendümden
   Ayırdı **çarḫ-ı dūn-perver** fazīletlü efendümden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 9). [çarḫ-ı dūn-perver,]*

çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür: *Aşk feleklerinin dönmesi.*

1. Oldugınca şevḳ ile meydān-ı ʿışḳ içre semāʻ
   Çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 6). [çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür, -dür]*

<u>çarḫ-ı felek:</u> *Feleğin çarkı, çarkıfelek II baht, talih.*

1. Elbette hep murād-ı ḫilāf üzre devr ider
   Çarḫ-ı felek bizümle inād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [çarḫ-ı felek,]*
2. Cevri baña bu **çarḫ-ı felek** bā-niseb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 2). [çarḫ-ı felek,]*
3. Çoḳ devr ide bu **çarḫ-ı felek** tā Faṣīḥ-veş
   Bir şāʿir-i suḫan-ver-i nāzük-beyān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 15). [çarḫ-ı felek,]*

<u>çarḫ-ı felek:</u> *Feleğin çarkı, feleğin döngüsü II baht, talih.*

1. Ṣanmañ ḥased-i dāʾim ider bā-neseb eyler
   Cevri baña bu **çarḫ-ı felek** bā-niseb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 2). [çarḫ-ı felek,]*

<u>çarḫ-ı hercāyī:</u> *Kararsız, yerinde duramayan felek.*

1. Baña nāz itmegi min baʿd ḳoysun **çarḫ-ı hercāyī**
   Çıḳardum rişte-i dilden dür-i baḥr-i temennāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 1). [çarḫ-ı hercāyī,]*

<u>çarḫ-ı kec-rev:</u> *Eğri gidişli dünya. II bahtın kötü gidişatı.*

1. Bu **çarḫ-ı kec-rev** ile bāʿiṣ-i ʿadāvetdür
   Şikāyet itsem olur istiḳāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 3). [çarḫ-ı kec-rev,]*

<u>çarḫ-ı ser-geşte:</u> *Başı dönmüş, dönen felek.*

1. Çarḫ-ı ser-geşte döner üstine dōlāb gibi
   Nerede bir ḫar-ı büksiste-ʿinānı bulsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 4). [çarḫ-ı ser-geşte,]*

<u>çarḫ-ı sitem-kārın:</u> *Eziyet eden felek.*

1. İdüpdür anı ḫūn-āb-ı sirişküm dāmen-ālūde
   Şafaḳ ẓann eylemeñ **çarḫ-ı sitem-kārın** kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 8). [çarḫ-ı sitem-kārın, -ın]*

<u>çār-sū:</u> *Çarşı, pazar. II dünya.*

1. Geçmez bu **çār-sūda** metāʿ-ı neşāṭ u ʿayş

Kālā-yı ġam ḳumāş-ı elemdür bulan revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 3). [çār-sūda, -da]*

2. Vücūd māniʿ imiş ʿışḳ ile muʿāmeleye
   O **çār-sūda** hemān hīçe raġbet eyler imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 8). [çār-sūda, -da]*
3. Bu **çār-sūda** metāʿ-ı maʿārif ile Faṣīḥā
   Olan muʿāmele-i ülfet-i revāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 9). [çār-sūda, -da]*

çār-sū-yı bāġda: *Bağ çarşısı.*

1. Ġonçeler eşküfte yir yir tācir-i bād-ı şimāl
   Çār-sū-yı bāġda açmış bahāruñ bārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 4). [çār-sū-yı bāġda, -da]*

çār-sū-yı maḥabbetde: *Aşk pazarı.*

1. Ser-ā-ser emtiʿa-i miḥnet ü ḳumāş-ı neşāṭ
   Bu **çār-sū-yı maḥabbetde** bir behāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 4). [çār-sū-yı maḥabbetde, -de]*

cārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ: *Sabahın yolunun tozunu (temizleyen) süpürge.*

1. Şeh-süvārum ṣaḥn-ı ḳūyından olınca cilve-ger
   Raḫş-ı mihre teng olur meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 10). [çārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ,]*

<u>cārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ eylegil:</u> *Sabahın yolunun tozunu (temizleyen) süpürge olmak.*

1. Dīde-i dil iktisāb-ı nūr-ı feyż itsün Faṣīḥ
   Eylegil müjgānlaruñ çārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 10). [çārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ eylegil, -gil]*

<u>cār-ümm:</u> *Dört ana unsur (Ateş, su, toprak, hava).*

1. Faṣīḥ bir dür-i yektā-yı mihr-perverdüz
   Yetīmi olmamışuz **cār-ümm** ü nüh-pederüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 10). [çār-ümm,]*

<u>cāsnī-i ıżṭırāb-ı şām-ı hicrānı:</u> *Ayrılık akşamı ıstırabının tadı.*

1. Ne bilsün **çāşnī-i ıżṭırāb-ı şām-ı hicrānı**
   Felekde olmamış bir māha ol nā-mihribān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 7). [çāşnī-i ıżṭırāb-ı şām-ı hicrānı,]*

<u>cāsnī-i luṭf:</u> *Cömertliğin çeşnisi, çeşitliliği.*

1. Ḫubānuñ olur cevri leẕiẕ ʿāşıḳ-ı zāra
   Kim **çāşnī-i luṭf** ḳomışlar siteminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 6). [çāşnī-i luṭf,]*

<u>cehre:</u> *Yüz, surat, sima.*

1. Reng-i rūy-ı ʿāşıḳ-ı şeydā degüldür ġayrıla
   Eşk gül-gūn **çehreyi** hem-reng-i kāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [çehreyi, -yi]*

<u>cehremüz sürelüm:</u> *Yüz sürmek II aşırı sevgi göstermek.*

1. Çehremüz ḫāk-i niyāza sürelüm
   Seyl idüp eşkümüzi hem-çü Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 33). [çehremüz sürelüm, -elüm]*

<u>cek:</u> *Sürme çekmek.*

1. Ṭavāf-ı Ka‘be-i kûyı nihāyet-i ümmīd
   Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 32). [çekem, -e, -m]*

<u>cek:</u> *Çekip almak.*

1. Yārı her dem **çeker** āġūşına aġyār dirīġ
   Biz hemān bīhüde bār-ı ġam-ı ġayret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 7). [çeker, -er]*

<u>cek:</u> *Çekmek, kapatmak.*

1. Felek güẕer-gehüme **çekmez** ise sedd-i sedīd
   Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ‘izzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 35). [çekmez, -mez, -]*

<u>cek:</u> *Yaşamak, tecrübe etmek.*

1. Gelüñüz şevḳ ile gül-bāng-i maḥabbet **çekelüm**
   Düşelüm ceyş-i ġamuñ pīşine rāyet **çekelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 1). [çekelüm, -elüm]*

<u>cek:</u> *Cezbetmek, yönlendirmek.*

1. Dil o deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra cān ile
   Sīneye ṣan bir cevān nermīn-pehlū **çeker** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 6). [çeker, -er]*
2. Çekdürme ile o ḫūri-peyker
   Bālāya çeker melekdür ejder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 1). [çekdürme, -dür, -me]*

<u>cek:</u> *(İp, yay gibi şeyleri) Germek.*

1. Kemān gibi **çekilür** saña atsan tīr-veş anı
   Senüñ seng-i cefāñı hem-ʿayār-ı kehrübā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 7). [çekilür, -il, -ür]*

<u>cek:</u> *(sürme) sürmek.*

1. Görülmek ḳaddi mümkin mi berāber hiç ʿalemlerle
   Çekilmek ebruvānı mümteniʿdür ḳıl ḳalemlerle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 74, Mısra 2). [çekilmek, -il, -mek]*

cek: *Ayrılıp gitmek.*

1. Sen sāġar-ı mey gibi **çekildüñ** gitdüñ
   Ben derd-i ser-i hicr ile ḳaldum maḥzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 3). [çekildüñ, -il, -dü, -ñ]*

cek: *Bir şeyi kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak.*

1. Dilüñ kim ʿarż-ı ḥāle çün teveccüh itdügin gördi
   ʿİnān-ı eşhebüñ luṭf idüp ol şāh-ı güzīn **çekdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 4). [çekdi, -di]*

cek: *(ah) etmek, çekmek.*

1. Āsumāna **çekilür** her gice medd-i āhum
   Aṭlas-ı eşküm olur ferş-i güẕer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 5). [çekilür, -il, -ür]*

cek: *Çekmek, yakınlaştırmak. II tavlamak.*

1. O şūḥı eylesem āġūşa **çekmege** daʿvet
   ʿAceb mi sāʿid-i ṣayyāda şāh-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [çekmege, -meg, -e]*

cek: *Çekmek, sürmek.*

1. Cebīn-i yārda gīsū-yı müşg-i nāb mıdur
   ʿİẕār-ı māha **çekilmiş** siyeh seḥāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 2). [çekilmiş, -il, -miş]*

cek: *Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek.*

1. Güneh ne sendedür iy şūḫ cürm ne bende
   Miyānede **çekilen** hep belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 4). [çekilen, -il, -en]*
2. Şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ uzatduñ ḫāmūş
   Her kişi **çekdügini** iy dil-i dīvāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [çekdügini, -düg, -i, -n, -i]*
3. ʿUşşāḳ-ı zāra vuṣlat-ı cānāna intiẓār
   Beñzer o ḫasteye **çeke** dermāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [çeke, -e]*
4. Bāġa gel feyż-ı nesīm-i nev-bahār eyyāmıdur
   Zevraḳ-ı mey **çekmenüñ** bu rūzgār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [çekmenüñ, -me, -nüñ]*

5. İçilen ḫūn-ı nāb-ı derdüñdür
   Çekilen ıżṭırāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 4). [çekilen, -il, -en]*
6. Bār-ı girān-ı minnet-i sāḳīyi **çekmezüz**
   Lāzım gelürse ḫūn-ı dile minnet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 3). [çekmezüz, -mez, -üz]*
7. Çekdügüm her āh-ı ġam bir cām-ı Cem oldı Faṣīḥ
   Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden nişāndur serde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 9). [çekdügüm, -düg, -üm]*
8. Taḥammül itmeye küh-sāra söyleseñ iy dil
   O bār-ı cevri ki bu rūzgārdan **çekdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 6). [çekdüñ, -dü, -ñ]*
9. Bu āb u gilde ne çekdüñse iy Faṣīḥ hele
   Dü-çeşm-i terle dil-i bī-ḳarārdan **çekdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 10). [çekdüñ, -dü, -ñ]*
10. Bu āb u gilde ne **çekdüñse** iy Faṣīḥ hele
    Dü-çeşm-i terle dil-i bī-ḳarārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 9). [çekdüñse, -dü, -ñ, -se]*
11. İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek
    Çekelüm bār-ı ġam u miḥneti ser-menzile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 2). [çekelüm, -e, -lüm]*
12. Cām-ı miḥnetle leb-i dil-beri būs eyleyelüm
    Ne çekersek **çekelüm** zevraḳumuz sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 4). [çekelüm, -elüm]*
13. Rām olınca ʿāşıḳa çoḳ çille-i ġam **çekdürür**
    Rüstem-i ʿışḳuñ çekilmez bir kenārıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 7). [çekdürür, -dür, -ür]*
14. Rām olınca ʿāşıḳa çoḳ çille-i ġam çekdürür
    Rüstem-i ʿışḳuñ **çekilmez** bir kenārıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 8). [çekilmez, -il, -mez]*
15. Ṣūfiyā seyr-i cemāliyle bizi irşād it
    Tā-be-key ṣavmaʿada çille-i ḥasret **çekelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 6). [çekelüm, -e, -lüm]*
16. Yārı her dem çeker āġūşına aġyār dirīġ
    Biz hemān bīhüde bār-ı ġam-ı ġayret **çekelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 8). [çekelüm, -elüm]*
17. Senüñ tek ḳonmasun dāmānuña gerd-i keder cānā
    Çeken bād-ı ġam-ı dehri Faṣīḥ-i nā-tüvān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 10). [çeken, -en]*
18. Çek kemān-ı saḫt-ı hicrānı binā-gūşa getür
    Güş-ı taḥsīn **çeksün** iy dil Ḳahramān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 6). [çeksün, -sün]*
19. İşitmedüñ mi göñül dāstān-ı Mecnūnı
    Neler **çekildi** mahabbetde intiẓār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 8). [çekildi, -il, -di]*
20. Güle tercīḥ olınur ḫār-ı vaṭan
    Çekilür her ne ise bār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 2). [çekilür, -il, -ür]*

21. Faṣīḥ biz de ġam-ı ebruvān-ı yārı **çekerdük**
Eger ki ḳuvvet-i bāzū-yı Zāl ü Sāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 11). [çekerdük, -er, -dük]*

22. O bār-ı miḥneti kim bu dil-i endūh-gīn **çekdi**
Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn **çekdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 1). [çekdi, -di]*

23. O bār-ı miḥneti kim bu dil-i endūh-gīn **çekdi**
Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn **çekdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 2). [çekdi, -di]*

24. Ne **çekdi** Ḳays-ı şūrīde ne Ferhād-ı sitem-dīde
O cām-ı zehr-nāk-i hicri kim cān-ı ḫazīn **çekdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 5). [çekdi, -di]*

25. Faṣīḥ ol kaşı yanuñ bilmedüm bār-ı ġam-ı ʿışḳı
Çekilmez derd imiş kim ḳāmet-i ṣabrum kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 10). [çekilmez, -il, -mez]*

26. Çeken minnet bilüp bār-ı ġamın tek cānuñ olsaydı
Ne aġlarduñ bu cevri eyleyen cānānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 1). [çeken, -en]*

27. Çekdüm niçe ḫum-ı zehr-i dehri
Mirʾāt-ı felek çoḳ itdi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 173). [çekdüm, -dü, -m]*

28. Gördüm niçe miḥnet-i sipihri
Çekdüm niçe ḫum-ı zehr-i dehri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 170). [çekdüm, -dü, -m]*

29. Çek pīşe-i zār-ı cān leb ile
Ḳoy pistere bir cevān leb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 2). [çek,]*

30. İy ġamzesi tīr ṭāḳatüm ṭāḳ oldı
Endūh-ı kemān-ı ebruvānuñ **çekmekden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 3). [çekmekden, -mekden]*

<u>çek:</u> *Cezbetmek, yönlendirmek.*

1. Metāʿ-ı ṣabrımuzı eylemiş kesād üzre
Çeken diyār-ı ġam-ı ʿışḳa kār-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 8). [çeken, -en]*

<u>çek:</u> *Çekmek. II kaplamak, örtmek.*

1. Ol dem ki çıḳdı farḳuma dilden duhān-ı ʿışḳ
Gūyā **çekildi** üstüme bir sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 2). [çekildi, -il, -di]*

<u>çek:</u> *Çekmek, almak.*

1. O cām-ı bādeyi kim dest-i yārdan **çekdüñ**
ʿİnān-ı ṣabrı yed-i iḫtiyārdan **çekdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 1). [çekdüñ, -dü, -ñ]*

2. Miyānı vaṣfını nāzük edālar ile idüp
   Bir iki gevheri gūyā ki tārdan **çekdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 8). [çekdüñ, -dü, -ñ]*

cek: *Çekmek, el çekmek, bırakmak.*

1. Çekilseñ reh-güzār-ı dilden iy seyl-āb-ı ḫūn-ı eşk
   O ser-gerdāna kūy-ı yāra bir laḥża güẕer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 9). [çekilseñ, -il, -se, -ñ]*
2. **2.** O cām-ı bādeyi kim dest-i yārdan **çekdüñ**
   ʿİnān-ı ṣabrı yed-i iḫtiyārdan **çekdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 2). [çekdüñ, -dü, -ñ]*
3. Lisān-ı ḥāl ile her naḫl-i serv-i gül-zāruñ
   Dimekde dāmeni bu ṣūre-zārdan **çekdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 4). [çekdüñ, -dü, -ñ]*

cek: *Çekmek, yönlendirmek. II (çile) çekmek.*

1. Cām-ı miḥnetle leb-i dil-beri būs eyleyelüm
   Ne **çekersek** çekelüm zevraḳumuz sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 4). [çekersek, -er, -se, -k]*

cek: *Çekmek, sürmek.*

1. Niçe bir mest-i girān-ḫ∨ābi-i ġaflet olalum
   Dīde-i cānumuza kuḥl-i baṣīret **çekelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 4). [çekelüm, -elüm]*

cek: *(teşbih) çekmek, zikretmek.*

1. O perīyi olalum daʿvete meşġūl Faṣīḥ
   Ele tesbīḥ alup esmā-i maḥabbet **çekelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 10). [çekelüm, -elüm]*

cek: *Çekmek. II germek.*

1. Çek kemān-ı saḫt-ı hicrānı binā-gūşa getür
   Güş-ı taḥsīn çeksün iy dil Ḳahramān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 5). [çek,]*

cek: *Çekmek. II cezbetmek.*

1. Ceẕbe-i ʿışḳdur iden kārı
   Ṣanma kim **çekdi** Leylīyi Mecnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 4). [çekdi, -di]*

<u>çek:</u> *İçmek, yudumlamak.*

1. Biñ sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı **çekeyin** tek
   Bir kez elüm ol sīb-i zenaḫ-dāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 3). [çekeyin, -e, -yin]*
2. Ol yār derd-i mey gibi ṭard eyledi bizi
   Cām-ı ṣarāb-ı ʿişreti **çeksün** ṣafāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 6). [çeksün, -sün]*

<u>çek:</u> *Çekmek. II tekrarlamak.*

1. Gül-bāng-i nūş-bād-ı hezārān **çekilmede**
   Gül-zāra ḫ∨ūn-ı bade-perestān **çekilmede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 2). [çekilmede, -il, -me, -de]*

<u>çek:</u> *Çekmek. II feryat, figan etmek, bağırmak.*

1. Peymāneler içilmede güller açılmada
   Yir yir ṣafīr-i bülbül-i nālān **çekilmede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 4). [çekilmede, -il, -me, -de]*

<u>çek:</u> *Çekmek. II cezbetmek, batırmak.*

1. Ḫ∨āb-ı girān-ı ḥayret ile ser-be-ceyb olup
   Ḳaʿr-ı yem-i maḥabbete yārān **çekilmede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 6). [çekilmede, -il, -me, -de]*

<u>çek:</u> *Çekmek. II içmek, yudumlamak.*

1. ʿUşşāḳ tārh-ı ṣoḥbet-i cān eyleyüp yine
   Cām-ı ṣafā-yı meclis-i cānān **çekilmede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 8). [çekilmede, -il, -me, -de]*

<u>çek:</u> *Çekilmek. II dalganın çekilmesi, denizin sakinleşmesi bağlamında.*

1. Maḥv eylemekde çīn-i cebīnüm sükūn-ı āh
   Emvāc-ı tünd-bād-ı yem-i cān **çekilmede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 10). [çekilmede, -il, -me, -de]*

cek: *(tespih) çekmek. II zikretmek.*

1. Zāhid ḥisāb-ı naḳd-i ṣavāb eyleyüp gider
   Destinde ṭurma sübḥa-i mercān **çekilmede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 12). [çekilmede, -il, -me, -de]*

cek: *Çekmek. II iftira atmak, dedikodu etmek.*

1. Destinde zāhidüñ ne çeker sübḥa-i riyā
   Bīhūde nām-ı mey-keş-i rindān **çekilmede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 14). [çekilmede, -il, -me, -de]*

cek: *Çekilmek. II azalmak veya yok olmak, kurumak.*

1. Ol cūy-ı pür-ḫurūş-ı ferāvān **çekilmede**
   Āb-ı sirişk dāmenüm ancaḳ ter itmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 16). [çekilmede, -il, -me, -de]*
2. Vaḥşet itdüñ iy perī-rū ʿaḳıbet āhū gibi
   Teşne-i deşt-i maḥabbetden **çekildüñ** su gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 2). [çekildüñ, -il, -dü, -ñ]*

cek: *Çekmek. II (taç) takmak.*

1. Menşūr-ı bī-miṯāl-i suḫandānuma Faṣīḥ
   Zerrīn-nişān-ı Ḫusrev-i ʿirfān **çekilmede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 18). [çekilmede, -il, -me, -de]*

cek: *Çekmek. II geçirmek.*

1. Çeküp ayāġuma kefş-i ḥafīf-i seyyāhı
   Ṭutup ser-i reh-i dūr u dırāz-ı saḥrāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 3). [çeküp, -üp]*

cek: *Çekmek. II yudumlamak.*

1. Ne **çekdi** Ḳays-ı şūrīde ne Ferhād-ı sitem-dīde
   O cām-ı zehr-nāk-i hicri kim cān-ı ḫazīn **çekdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 6). [çekdi, -di]*
2. Seḥer gördüm Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
   Bu şeb beñzer ki pehlūya yine bir nāzenīn **çekdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 10). [çekdi, -di]*

cek: *Kapıldı, meclub oldu.*

1. Çekildi bir ṣanemüñ bend-i zülfine göñlüm
   Esīr-i ʿışḳa ne mümkin iḳāmet-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 5). [çekildi, -il, -di]*

<u>cek:</u> *Çekilmek.*

1. Çün murġ-ı ḳafes lāne-i aṣla **çekinürler**
   Dil ṣevḳ ile pür cān ise ṣeydā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 59). [çekinürler, -in, -ür, -ler]*

<u>cek-:</u> *Bir şeyi kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak.*

1. ʿAceb mi **çekmege** āġūṣa yārı istemesem
   Sükūn-ı keştīye çün kim kenār olur bāʿi<u>s</u> *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 5). [çekmege, -meg, -e]*

<u>cek-:</u> *Katlanmak, tahammül etmek.*

1. Çekdük hezār cevr ü cefā-yı firāḳını
   Olduḳ viṣāl-i yāra sezā biñ belāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 7). [çekdük, -dü, -k]*

<u>cek çıḳar:</u> *Kurtarmak.*

1. Çünki itdüñ ġarīk-ı baḥr-i sitem
   Zevraḳum çek kenār-ı yāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 2). [çek çıḳar, -ar]*

<u>cekdürme:</u> *Hem yelkenli hem de kürekli gemi.*

1. Çekdürme mi<u>s</u>āl-i naḫl-i mercān
   Olmış ber-i gevher anda cānān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 21). [çekdürme,]*
2. Seyr iden o ḳāmet-i bülendi
   Çekdürme senüñ olur levendi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 26). [çekdürme,]*

<u>cekīde-i ney-i āb-ı ḥayātdur:</u> *Ölümsüzlük suyu kamışından damlayan.*

1. Çekīde-i ney-i āb-ı ḥayātdur suḫanüm
   Revāc-bürde-i ḳand-i nebātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 1). [çekīde-i ney-i āb-ı ḥayātdur,]*

<u>cekil:</u> *Ayrılmak, elini eteğini çekmek, ferağat etmek.*

1. Gözümde kalmadı nem sūz-ı ḥālet-i dilden
   Çekildi cūy-ı maḥabbet ḥarāret-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 2). [çekildi, -di]*

<u>cekil:</u> *Çekilmek, sıyrılmak. II Bayrak ve sancağın ele alınarak önde yürünmesi.*

1. Der-ḳafā leşker-i ʿuşşāḳ Faṣīḥā yürisün
   İhtizāz ile ʿalem gibi **çekilsün** ḫūbān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 9). [çekilsün, -sün]*

<u>cekilmede:</u> *Çekmek. II cezbetmek, batırmak.*

1. Gül-bāng-i nūş-bād-ı hezārān **çekilmede**
   Gül-zāra ḫ∨ūn-ı bade-perestān **çekilmede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 1). [çekilmede, -il, -me, -de]*

<u>ceküp cevirürdi:</u> *Çekip çevirmek(Yay bağlamında).*

1. Āh ol zemān ki kūşe-i çeşm-i vefā ile
   Ben ḫam-ḳadi **çeküp çevirürdi** kemān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 8). [çeküp çevirürdi, -ür, -di]*

<u>celebi:</u> *Efendi!.*

1. Aña lāyıḳ dinilmege **çelebi**
   Aña şāyeste ṣadr-ı maḥdūmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 4). [çelebi,]*

<u>cemān ider:</u> *Salınarak yürümek.*

1. Kimlerle seyr ider o meh-i āsumān-ı ḥüsn
   Ol serv-i nāz ḳanḳı çemende **çemān ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [çemān ider, -er]*

<u>cemen:</u> *Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer, bahçe.*

1. Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep
   Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [çemenler, -ler]*

2. Çemende bülbül-i şeydāyı diñlemez güller
   Faṣīḥ eyledügi naġmeler hevāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 9). [çemende, -de]*
3. Çemende başlamış ancaḳ fiġāna bülbül-i zār
   Ki güş-ı cānuma dil-sūz bir ṣadā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 7). [çemende, -de]*
4. Kemāl-i muʿciz-i ḥüsn ü cemālidür yāruñ
   Ki ḫaṭṭı tāze **çemendür** ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [çemendür, -dür]*
5. Güşāde olacaḳ demdür dil-i ser-besteler rāẕı
   Şüküfte ġonçe-i güller **çemenler** sebz ü ḫurremdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [çemenler, -ler]*
6. Gel iy nihāl-i leṭāfet-ḫırām-ı gülşen-i nāz
   Çemende meclis-i ʿayş u ṭarab müheyyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 8). [çemende, -de]*
7. Kimlerle seyr ider o meh-i āsumān-ı ḥüsn
   Ol serv-i nāz ḳanḳı **çemende** çemān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [çemende, -de]*
8. Her **çemende** bezm-i mey āġāze-i tanbūr u ney
   Eṣ-ṣalā ʿayş u neşāṭ (u) eṣ- ṣalā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 5). [çemende, -de]*
9. Nümüne-i varaḳ-ı sebz kʾola şemīm-niṣār
   Çemen ṣahīfesi olmış nuḳāṭ-ı jāle ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 3). [çemen,]*
10. Terennüm eylese yād-ı ḫaṭ-ı lebüñle Faṣīḥ
    Çemende bülbül-i āteş-nevāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 10). [çemende, -de]*
11. İtdi teşrīf **çemen** mülkini şāh-ı nevrūz
    Eṣer-i ʿadli ile oldı müsāvī şeb ü rūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 1). [çemen,]*
12. Donanmış tāze güllerle meger şāh-ı bahārīden
    Çemen iḳlīmine fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 6). [çemen,]*
13. Sünbül-i terle **çemendür** gūyıyā
    Eylemiş ḫaṭṭuñla kākül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 7). [çemendür, -dür]*
14. Çemende naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā gördük
    Bahār mevsimi geldi güzel hevā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 1). [çemende, -de]*
15. Şükūfelerle **çemen** bulsa revnaḳ-ı tāze
    Zemīn-i gülşeni hem-reng-i āsumān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 3). [çemen,]*
16. Ḫotenden būy-ı zülfüñ ārzū itdüm ḫaṭā itdüm
    Çemende serv-ḳaddüñ cüst ü cu itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 2). [çemende, -de]*
17. Miṣāl-i cū Faṣīḥā pīç ü ṭāb-ı ıżṭırāb ile
    Çemenden serv-ḳaddüñ cüst ü cū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 10). [çemenden, -den]*

18. ʿAṭse-rīz oldı yine būy-ı bahār ile **çemen**
Geldi neşr-i ḫaber-i cān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 3). [çemen,]*

19. Dil istemez ki ḫaṭ-āver ola o gül-rūyı
ʿAceb ki bülbül-i şeydā ola **çemen** düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 8). [çemen,]*

20. Gelmiş **çemende** gördüm dün ʿandelīb-i şeydā
Bir tāze şiʿr oḳurdı evṣāf-ı nev-bahāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 3). [çemende, -de]*

21. Ṣabā geldi şemīm-i Yūsuf-ı Mıṣr-ı bahārıyla
Çemen nergislerin açdı çü çeşm-i pīr-i Kenʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 12). [çemen,]*

22. Nergis **çemende** tā ʿaraḳ-ı jāle görmeye
Mānend-i çeşm-i yār açılmaz ḫumārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 13). [çemende, -de]*

23. Çemen ẓann eylemeñ bir sebz-gün ḫārā-yı pür-mevci
Ṣabā şāhen-şeh-i mülk-i bahāra itdi pāy-endāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 23, Mısra 1). [çemen,]*

24. Çemenlerinde cihānuñ ne āb u ṭāb ḳodı
Nihāl-i serv-ḳadüñ cūy-bār-ı reftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 3). [çemenlerinde, -ler, -in, -de]*

<u>çemen bitmek:</u> *Yeşil otların büyümesi, yeşillenmesi.*

1. ʿĀrıżında ḫaṭın temāşā it
Nicʾolur māda gör **çemen bitmek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 4). [çemen bitmek, -mek]*

<u>çemen sathı:</u> *Bahçenin yüzeyi, sahası.*

1. Bahār geldi dem-i seyr-i ṣunʿ-ı Mevlādur
Şükūfelerle **çemen saṭḥı** naḳş-ı mīnādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 2). [çemen saṭḥı, -ı]*

<u>çemen-be-çemen:</u> *Çayırdan çayıra, bahçe bahçe.*

1. Ruḫ-ı niyāzı sürüp ḫāke cū **çemen-be-çemen**
Nihāl-i ḳaddüñ ider cüst ü cū **çemen-be-çemen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 1). [çemen-be-çemen,]*

2. Ruḫ-ı niyāzı sürüp ḫāke cū **çemen-be-çemen**
Nihāl-i ḳaddüñ ider cüst ü cū **çemen-be-çemen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 2). [çemen-be-çemen,]*

3. Hevā-yı būy-ı ḫaḳīḳatle bād-ı ṣubḥ-ı bahār
Gezer ṭaraf-be-ṭaraf kū-be-kū **çemen-be-çemen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 4). [çemen-be-çemen,]*

4. Hevā-yı serv-ḳad ü gül-ḥadiyle geşt idelüm
   Senüñle iy dil-i pür-ārzū **çemen-be-çemen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 6). [çemen-be-çemen,]*
5. Kelām-ı vaṣf-ı cemālüñ hezār ḥıfẓ itmiş
   Ḳırāʾat itmede iy lāle-rū **çemen-be-çemen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 8). [çemen-be-çemen,]*
6. Hevā-yı ḫaṭṭ-ı ruḫ u sebzi ile geşt idelüm
   Faṣīḥ murġ-ı dil-i naġme-gū **çemen-be-çemen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 10). [çemen-be-çemen,]*

çemen-i sebz-i ter: *Taze, canlı yeşil bahçe.*

1. Bülbül şikāyet-i sitem-i ḫārı diñledür
   Bir gün şehen-şehe **çemen-i sebz-i ter** gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [çemen-i sebz-i ter,]*

çemen-zār: *Çimenlik.*

1. O müşgīn ḫāl ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın kenārında
   O hindūdur oṭurmış bir **çemen-zārın** kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 2). [çemen-zārın, -ın]*

çenār-ı dest-güşā: *Eli açık çınar. II el şeklinde yaprakları olan çınar ağacı.*

1. Nesīm müjde-i ʻıyd-ı bahār ile bāġa
   Çenār-ı dest-güşā ile merḥabāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 8). [çenār-ı dest-güşā,]*

çengi: *Zil ve kaşık vurarak oynayan dansöz ve rakkase.*

1. Faṣīḥ ol meclisüñ ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz cānā
   Meh ü mihr oldı sāġar **çengi** nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 10). [çengi,]*

çengi: *Zil ve kaşık vurarak oynayan dansöz ve rakkase ki, ekseriyetle çingene kızlarındandır.*

1. Olaldan tā ezel tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ
   Meh ü mihr oldı sāġar **çengi** nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 2). [çengi,]*

çerāġ: *Mum, kandil. II ay.*

1. O şūḫı sīneye çekdüm bu dāġı nʾeyleyelüm
   Ṣabaḥ-ı vaṣla yitişdüm **çerāġı** nʾeyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 53, Mısra 2). [çerāġı, -ı]*

cerāġ: *Çıra, kandil, mum.*

1. Çün şemʿ-i māh eyleme muḥtāc u kem-żiyā
   Mānend-i āfitāb söyinmez **çerāġ** vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [çerāġ,]*
2. Ruḫ-ı Ferhād ü Ḳays pervāne
   Bezm-i ʿışḳa **çerāġdur** gönlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 4). [çerāġdur, -dur]*
3. Fürūġ-ı dāġ yiter mihr ü māhı olmazsa
   Bu köhne ḫānḳaha bir **çerāġ** yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 6). [çerāġ,]*
4. Eyle fetīl luṭfuñ ile tāze dāġını
   Bīmār-ı ʿışḳ-ı tīre-şebüñ yaḳ **çerāġını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 2). [çerāġını, -ın, -ı]*

cerāġ eyleyüp: *Çıra edinmek.*

1. Āhı ʿalem ü dāġı **çerāġ eyleyüp** iy dil
   Gerdān olalum kūçe vü bāzārı temāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 13). [çerāġ eyleyüp, -yüp]*

cerāġ itdi: *Kandil, mum etmek. II aydınlatmak, huzur vermek.*

1. Ser-i şūrīdeme bir dāġ-ı ferāġat yaḳdı
   Himmet-i pīr-i ġam-ı ʿışḳ **çerāġ itdi** bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 10). [çerāġ itdi, -di]*

cerāġān: *Kandiller.*

1. Lāle-zār üzre döker eşcārın ezhārın ṣabā
   Düşmede pervāneler güyā **çerāġān** üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 4). [çerāġān,]*

cerāġ-āsā: *Gece parlayan yakut gibi.*

1. Varup bir tekyede her gice mihmān olmamuz yegdür
   Çerāġ-āsā gönül her bezme sūzān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 2). [çerāġ-āsā,]*

cerāġ-ı ʿişret: *Içki, eğlence meclisinin mumu, kandili.*

1. Çeşmüm **çerāġ-ı ʿişret** ola gerçi bilmezüz
   Teşrīfe bāb maḳdemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 7). [çerāġ-ı ʿişret,]*

cerāġ-ı maḥabbetüñ: *Aşk mumu.*

1. Ṭursun hemīşe sīnede dāġ-ı maḥabbetüñ
   Yansuñ ḳo ṣubḥ u şām **çerāġ-ı maḥabbetüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 2). [çerāġ-ı maḥabbetüñ, -üñ]*

cesbān: *Yakışır, layık, uygun.*

1. Ben āteşüm āteş baña gülşende ise
   Çesbān görinür sūz ile sensüz külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 4). [çesbān,]*
2. İstemez ʿışḳ dilde cemʿiyyet
   ʿIşḳa **çesbān** maḥall-i tenhādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 32). [çesbān,]*

cesbān-ı dem: *Zamanına yakışır, layık.*

1. Faṣīḥā ʿāşıḳa **çesbān-ı dem** āzādi-i gülde
   Bu güne şiʿr-i rengīn-i tekellüf sādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 9). [çesbān-ı dem,]*

çeşm: *Göz.*

1. Seyre gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı iy Faṣīḥ
   Çeşmümüñ her biri bir mīnālı revzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [çeşmümüñ, -üm, -üñ]*
2. Zülfi bir ejderdür itmiş niçe Rüstemler zebūn
   Çeşmi bir āhūdur olmış şīrler naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [çeşmi, -i]*
3. Tā böyle tīre olmaz idi rūzumuz Faṣīḥ
   Ḫ∨āb olsa **çeşm** baḫt-ı siyeh-kārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 10). [çeşm,]*
4. Cismümde tāb-ı tābiş-i mihr-i cemālidür
   Çeşmümde ḫ∨āb-ı zülf-i siyāhı ḫayālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 2). [çeşmümde, -üm, -de]*
5. Olduḳça laʿli ġayra cevāhir-nümā-yı luṭf
   Çeşmümde dürc-i laʿlden ol dem güher döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [çeşmümde, -üm, -de]*
6. Görüp **çeşm** ü ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm ol māhuñ
   Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 7). [çeşm,]*

7. Çeşmümde görüp ṣanma ki laḫt-ı cigeridür
   Seyyāh-ı cihāndur saña gül-berg-i teridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 1). [çeşmümde, -üm, -de]*
8. Çeşmi teġāfülāne nigeh āşinā naẓar
   Cāʾizse ġamzesiyle müdārā ṣafā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 1). [çeşmi, -i]*
9. Vaḥşetle ülfet eylemişüz iy ġazāl-i nāz
   Çeşmüñ ġamıyla merdüm-i meʿnūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 8). [çeşmüñ, -üñ]*
10. İtmesün muġber ruḫuñ āyīnesin her bed-nefes
    İltifātuñ **çeşmine** girmek neden her ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 2). [çeşmine, -i, -(n)e]*
11. Dilden suʾāl itme nigāh eyle dīdeme
    Çeşmümde oldı her müje bir ter-zebān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 4). [çeşmümde, -üm, -de]*
12. Kimüñ çāk eyledüñ mānend-i ṣubḥ āyīne-i cismüñ
    Kimüñ **çeşmini** nem-nāk eyledi mihr-i dıraḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 6). [çeşmini, -i, -n, -i]*
13. Nārı-dūzaḫdur Faṣīḥā **çeşmüme** gül-zār-ı bāġ
    Kimseler yā Rab esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 9). [çeşmüme, -üm, -e]*
14. Kimseler hiç mübtelā-yı ḥasret-i yār olmasun
    Çeşmine her sāye-i müjgānı bir bār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 2). [çeşmine, -i, -n, -e]*
15. Gül-ruḫuñsuz bāġ-ı ʿālem **çeşmüme** ḫār oldı āh
    Mihr-i rūyuñsuz günüm zülfüñ gibi tār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 1). [çeşmüme, -üm, -e]*
16. N'eyleyem **çeşmüñ** teġāfül gösterüp inkārını
    Vaʿde-i vaṣluñ raḳībe ġamzeler iḳrārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 5). [çeşmüñ, -üñ]*
17. Beñzer o zeʿāmet ḳ'ola deryā ḳaleminde
    Pür-sīm-i sirişk etmede dāmānımı **çeşmim** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 3). [çeşmim, -im]*
18. Ḫayli demdür yoḳ ḫaber murġ-ı dil-i āvāreden
    Ġalibā bir **çeşmi** şeh-bāza şikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 6). [çeşmi, -i]*
19. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
    Ġamuñla iy perī her **çeşmümüz** bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 8). [çeşmümüz, -ümüz]*
20. Çeşmüñ ki oldı sāḳī-i peymānemüz bizüm
    Maḫmūr olur mı hiç dil-i mestānemüz bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 47, Mısra 1). [çeşmüñ, -üñ]*
21. Çeşmümde göreydi cūş-ı eşki
    Deryā-yı sefīd iderdi reşki *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 37). [çeşmümde, -üm, -de]*
22. Olurdı **çeşmüme** çün kuḥl-i telḫ-i eşk-engīz
    Alaydı merdüm-i dīde kenāra şāhid-i ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 3, Mısra 1). [çeşmüme, -üm, -e]*

23. Cāy ideli **çeşmümde** ḫayāl-i zülfüñ
    Āgūşına müjgānlarımuñ gelmez ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 3). [çeşmümde, -üm, -de]*
24. Hem **çeşmüme** endīşe-i kākül ḳonmış
    Hem dīdeme fikr-i ruḥ çün gül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 1). [çeşmüme, -üm, -e]*
25. Mecnūn olalı o **çeşmi** āhūya göñül
    Meftūn olalı o zülfi ḫoş-būya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 1). [çeşmi, -i]*
26. Nāḳıs görinür **çeşmüme** māh-ı kāmil
    ʿAynümde degül mihr-i cihān el-ḥāṣıl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 1). [çeşmüme, -üm, -e]*
27. Mecnūnı olur nigāh iden bir kerre
    Ol silsile-i zülfe o āhū **çeşme** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 4). [çeşme, -e]*
28. Çeşmüñ ki senüñ ḳātil-i ʿuşşāḳ oldı
    Şemşīr-i cefāsı ḫayli berrāḳ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 1). [çeşmüñ, -üñ]*
29. Çeşmümüz ḫūn-ı cigerle pür idüp
    Āl idüp eşk ile pīrāhenümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 15). [çeşmümüz, -ümüz]*
30. Dāġ dāġ eyleyelüm cismümüzi
    İdelüm **çeşmümüzi** ḫūn-pālā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 28). [çeşmümüzi, -ümüz, -i]*
31. Faṣīḥā cāy-gāhı gülşen-i Dārüʾn-Naʿīm olsun
    Hemīşe **çeşmi** envār-ı cemāluʾllāh ile ṭolsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 70). [çeşmi, -i]*

cesm: *Göz II bakış.*

1. Çeşmüñle āşinā olalı ḫaste-ḫāṭıruz
   Zülfüñle ülfet ideli eşkiste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 1). [çeşmüñle, -üñ, -le]*

cesm: *Göz II aşığın gözleri.*

1. Çeşmüm çerāġ-ı ʿişret ola gerçi bilmezüz
   Teşrīfe bāb maḳdemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 7). [çeşmüm, -üm]*
2. Menbaʿ-ı tennūr-ı ṭūfāndur meger **çeşmüñ** Faṣīḥ
   Kim sirişküñ hem-şümār-ı rīk-i hāmūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 9). [çeşmüñ, -üñ]*
3. Faṣīḥā alamam mirʾāt-ı rūy-ı yārdan **çeşmüm**
   Benem ol ʿāşıḳ-ı müşṭāḳ kim şerm ü edeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 9). [çeşmüm, -üm]*

cesm: *Göz. II akıl.*

1. Çeşmümden egerçi naḳş-ı ʿālem çıḳdı
   Bir vech ile taṣvīr-i cemālüñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 3). [çeşmümden, -üm, -den]*

cesm: *Göz II bakış açısı, düşünce.*

1. Dāġ-ı ġurbetle Faṣīḥā şimdi
   Çeşmüme gül görinür ḫār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 10). [çeşmüme, -üm, -e]*

cesm: *Göz II sevgilinin gözleri.*

1. Ṣanmañ süzüldi **çeşmine** geldi kelāl-i nāz
   Ehl-i niyāza itmede tāze ḫayāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 1). [çeşmine, -in, -e]*

cesm ü gūş: *Göz kulak.*

1. Ki bir muvāfıḳ eşer rūzgāra muntaẓıruz
   Çü nergis ü gül olup **çeşm ü gūş** demlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 6). [çeşm ü gūş,]*

cesme: *Çeşme.*

1. Didiler dil-teşneler bu **çeşmenüñ** tārīḫini
   ʿAynidür āb-ı zülāl-i selsebīl-i cennetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 3, Mısra 1). [çeşmenüñ, -nüñ]*

cesme-sār: *Çeşmesi çok olan yer. II çok göz yaşı dökmek bağlamında.*

1. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
   Ġamuñla iy perī her çeşmümüz bir **çeşme-sār** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 8). [çeşme-sār,]*

cesme-sār-ı dīdeden: *Göz çeşmesi. II gözden akan gözyaşı.*

1. Çeşme-sār-ı dīdeden ḫūn-āb-ı ḥasretdür gelen
   Mūy ṣanmañ sīneye ḫāṣāk-i miḥnetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 1). [çeşme-sār-ı dīdeden, -den]*

ceşme-sār-ı ḫūn: *Kan çeşmesi (aşıkların gözyaşı bağlamında).*

1. Demdür ki her meşām ola bir **çeşme-sār-ı ḫūn**
Ṣaḫn-ı çemende ḥiddet-i būy-ı bahārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 7). [çeşme-sār-ı ḫūn,]*

<u>cesm-i aḫter-rīz:</u> *Yıldız saçan, döken göz. II gözyaşı dökmek.*

1. Tīre necm-i ṭāliʿüm gör kim Faṣīḥā ol mehi
Ġaflet itmiş çeşm-i aḫter-rīz dil dün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 8). [çeşm-i aḫter-rīz,]*

<u>cesm-i ʿalīl:</u> *Hasta göz.*

1. Ḥalḳa-i zülf-i siyāhı gözümüzden gitmez
Gūyīya **çeşm-i ʿalīl** üzre siyeh ḫançerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 15, Mısra 2). [çeşm-i ʿalīl,]*

<u>cesm-i bahr:</u> *Deniz gözü. II ağlayan göz.*

1. ʿAks-i rūyuñ naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş ḫūn ile
Her zemān eksük degüldür **çeşm-i baḥr** ü berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 4). [çeşm-i baḥr,]*

<u>cesm-i bedden:</u> *Kötü göz, kem göz II nazar değmesi.*

1. Her ne dem refʿ-i niḳāb itse o meh āh dirin
Çeşm-i bedden seni ḥıfẓ eyleye Allāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 2). [çeşm-i bedden, -den]*

<u>cesm-i bīdārumdan:</u> *Uykusuz göz.*

1. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
Revzen-i nā-beste bir kāşānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 3). [çeşm-i bīdārumdan, -um, -dan]*

<u>cesm-i bīdārumdan:</u> *Uykusuz göz II aşığın üzüntüden uyku girmeyen gözü.*

1. Ḫayālüñ **çeşm-i bīdārumdan** olmaz rūz u şeb māʾil
   Sen iy ḫurşīd-rū ammā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 7). [çeşm-i bīdārumdan, -um, -dan]*
2. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
   Revzen-i nā-beste bir kāşānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 3). [çeşm-i bīdārumdan, -um, -dan]*

<u>cesm-i bīmāra:</u> *Hasta göz II hasta gibi baygın bakan göz.*

1. Naẓar mı itdi işābet o **çeşm-i bīmāra**
   Ki renciş-i remed āzürde eylemiş cānā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 1). [çeşm-i bīmāra, -a]*

<u>cesm-i bīnāyı:</u> *Gören göz.*

1. Ḳanāʿat gelmedi baḳmaḳdan ol āyīne-ruḫsāra
   Anuñçün ḫ∨āb-düşmen eyledüm bu **çeşm-i bīnāyı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 8). [çeşm-i bīnāyı, -yı]*

<u>cesm-i cādū:</u> *Büyüleyici göz.*

1. Ol **çeşm-i cādū** zār u perīşān görüp dimiş
   İtmiş e<u>s</u>er Faṣīḥa da mekr ü füsunumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 9). [çeşm-i cādū,]*

<u>çeşm-i cān:</u> *Gönül pınarı.*

1. Dil āteş dīde āteş sīne āteş **çeşm-i cān** āteş
   Ḫalīl-i nār ʿışḳ-ı yāra ḫ∨ān u ḫānumān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 1). [çeşm-i cān,]*

<u>çeşm-i dil-ber:</u> *Sevgilinin gözü.*

1. Ṣāʿir-i siḥr-āferīn-i remz ü īmāyem Faṣīḥ
   Çeşm-i dil-ber şāhid-i <u>z</u>ihn-i selīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 10). [çeşm-i dil-ber,]*

<u>cesm-i dil-berdür:</u> *Sevgilinin gözü.*

1. Dilleri vīrān iden hep **çeşm-i dil-berdür** Faṣīḥ
   Ol ḫarāb olmaz mı kim bezmüñde nāẓır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 5). [çeşm-i dil-berdür, -dür]*

cesm-i dilüñi: *Gönül gözü.*

1. Tā key idesin cilve-geh-i sürme-i ġaflet
   Çeşm-i dilüñi maẓhar-ı envār-ı şühūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 6). [çeşm-i dilüñi, -üñ, -i]*

cesm-i emele: *Arzu/heves gözü.*

1. Biz itmezüz iltifāt ehl-i cāha
   Çeşm-i emele kuḥl-i teġāfül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 4). [çeşm-i emele, -e]*

cesm-i esk-bār: *Gözyaşı döken göz.*

1. Cihānı yoḫsa muradūñ fenāya virme midür
   Bu seyl-i ḫūn nedür iy **çeşm-i eşk-bār** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [çeşm-i eşk-bār,]*

cesm-i fitne-zā: *Fitne çıkaran göz.*

1. Nihānī vaʿde-i vaṣl eyledüñ raḳībe yine
   İşāret-i müjeñ iy **çeşm-i fitne-zā** gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 4). [çeşm-i fitne-zā,]*

cesm-i ġazāl: *Ceylanın gözü.*

1. Bulurdı leẕẕet-i Şīrīni şīriyle Ferhād
   Dizildi rişte-i bārīke ṣanki dürr ü leʾāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 20). [çeşm-i ġazāl,]*

cesm-i ġazālāna: *Ceylanların gözleri II güzel göz.*

1. Bilmezem ḥāṣıyyeti **çeşm-i ġazālāna** gider
   Ḳaysa vāḳıʿ olmamışdur dil viren vaḥşet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 5). [çeşm-i ġazālāna, -a]*

cesm-i gerdūn: *Feleğin gözü. II Dünya'da yaşamış insanlar.*

1. İsterem bir māh-rū ʿālemde kim gün görmemiş
   Mihr-i pür-tāb-ı cemālin **çeşm-i gerdūn** görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 2). [çeşm-i gerdūn,]*

<u>cesm-i giryān:</u> *Ağlayan göz.*

1. Iżṭırābı olmadı teskīn hiç bir vech ile
   Ḳoymadıḳça ḫār-ı kūyın **çeşm-i giryān** üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 6). [çeşm-i giryān,]*

<u>cesm-i giryānum:</u> *Ağlayan göz.*

1. Ḫavfüm oldur intiẓāruñla sirişküm silmedin
   Elden iy Yūsuf-cemālüm **çeşm-i giryānum** gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [çeşm-i giryānum, -um]*

<u>cesm-i giryānuñ:</u> *Ağlayan göz.*

1. İy göñül ʿadd itmesünler mi seni mümtāz-ı ʿışḳ
   Cān-ı sūẓanuñ mı yoḳ yā **çeşm-i giryānuñ** mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 4). [çeşm-i giryānuñ, -uñ]*
2. Yāra rāz-ı ʿışḳı izḫāra ne ḥācetdür zebān
   Çeşm-i giryānuñ mı evżāʿ-ı perīşānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 8). [çeşm-i giryānuñ, -uñ]*
3. Güşāde itmez idüm mācerā-yı aḥvālüm
   Olaydı żābıṭası elde **çeşm-i giryānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 6). [çeşm-i giryānuñ, -uñ]*

<u>cesm-i girye-nāk:</u> *Ağlayan göz.*

1. Ṣanmañ ḥabāb her biri bir **çeşm-i girye-nāk**
   Cūlar çeker o serv-i ḫırāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [çeşm-i girye-nāk,]*

<u>cesm-i ḫayāl:</u> *Hayal gözü. II (sevgilinin) gözün(nün) hayali.*

1. Kim ḫaṭ-ı zindegānī serde olur
   Kadem-i fikre ṣalma **çeşm-i ḫayāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 5). [çeşm-i ḫayāl,]*

<u>cesm-i ḥırṣ u azı:</u> *Tamah ve açgözlülük.*

1. Gelmez dile ẕevḳden ḳanāʿat
   Sīr olmadı **çeşm-i ḥırṣ u azı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 62). [çeşm-i ḥırṣ u azı, -ı]*

cesm-i ḫūn-bāruñ: *(Biri veya bir şeyin uğruna) Kanlı gözyaşı dökmek, kan ağlamak.*

1. Ḫayāl-i ḳaddi ile aġlasam eger yāruñ
   Çıḳar feleklere dek ābı **çeşm-i ḫūn-bāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 2). [çeşm-i ḫūn-bāruñ, -uñ]*

cesm-i ḫūn-feşān: *Kan saçan göz.*

1. Firāḳuñda ḥisāba gelmez iy meh dirhem-i eşküm
   Ṣayar her şeb ṣabāḥ olınca **çeşm-i ḫūn-feşān** kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [çeşm-i ḫūn-feşān,]*

cesm-i ḫūnīn: *Kanlı göz. (Ağlamaktan kızaran gözler).*

1. Bir şīşedür el-ḥāṣılı **çeşm-i ḫūnīn**
   Hem sünbül-i ter hem gül ü hem mül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 3). [çeşm-i ḫūnīn,]*

cesm-i idrāküz: *Gönül gözü II idrak etme gözü.*

1. Çeşm-i idrāküz ser-ā-pā ḫūn-ı ḥasret ḳāniʿüz
   Gūş-i hūşuz her zemān bāng-i melāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 1). [çeşm-i idrāküz, -üz]*

cesm-i kābūle: *Kabul edilme bakışı, kabul görme.*

1. Çeşm-i ḳābūle maẓhar olursa temām olur
   Aḥmed Faṣīḥ ʿafv-ı recā-yı ḳuṣūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 9). [çeşm-i ḳābūle, -e]*

cesm-i kebūda: *Mavi göz.*

1. Ol **çeşm-i kebūda** dil virelden oldı
   Çeşm-i ter-i ḫūn-efşānuñ ʿayn-i zerḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 3). [çeşm-i kebūda,]*

cesm-i keremüñle: *Cömertlik bakışın ile.*

1. Çeşm-i keremüñle bir nigāh it
   Pāyem ser-i çarḫ-ı kīne-ḫvāh it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 121). [çeşm-i keremüñle, -üñ, -le]*
2. Reşk-āver-i āfiṭāb idersin
   Çeşm-i keremüñle bir nigāh it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 121). [çeşm-i keremüñle, -üñ, -le]*

cesm-i lāġar: *Zayıf gözler. II perişan bakışlar.*

1. İdüp efsürde āhum ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
   Henüz ol kilke beñzer cism-i lāġar kim ola nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 8). [çeşm-i lāġar,]*

cesm-i lāġarumuzdan: *Zayıf gözler. II perişan bakışlar.*

1. Ser-tārdan ẓuḫūr ider elbet nevā ḥazīn
   Gelmekde cism-i lāġarumuzdan ṣadā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 1). [çeşm-i lāġarumuzdan,]*

cesm-i leyli: *Leyla'nın gözleri.*

1. Terk itmemiş bi-nefsihi mestān ḫayāli
   Ḳays ile **çeşm-i Leyli** ʿaceb āşinā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 8). [çeşm-i leyli,]*

cesm-i merdüm: *Göz bebeği.*

1. Ṭāḳ-ı ḥüsne eylemiş pervāz iki şeh-bāzdur
   Zīr-i ebrūda degüldür çeşm-i merdüm-gīr-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 3). [çeşm-i merdüm,]*

cesm-i merdüm: *Göz bebeği.*

1. Çeşm-i merdüm bu ḥüsn-i bī-miṣli
   Görmemişdür perī vü ādemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 20, Mısra 3). [çeşm-i merdüm,]*

cesm-i merdüm: *Gözbebeği.*

1. Çeşm-i merdüm görmemişdür böyle vaḥşet iy Faṣīḥ
   Ol perī ẓann itmezem efsūn il tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 9). [çeşm-i merdüm, -üm]*

cesm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ: *Ceylanların insanı meftun eden gözü.*

1. Mesken itdi iy perī ʿışḳuñ baña tenhāları
Çeşm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 5). [çeşm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ, -uñ]*

cesm-i merdüm-gīr-i yār: *Sevgilinin insanı avlayan gözü, yârin etkileyici gözü.*

1. Ṭāḳ-ı ḥüsne eylemiş pervāz iki şeh-bāzdur
Zīr-i ebrūda degüldür **çeşm-i merdüm-gīr-i yār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 3). [çeşm-i merdüm-gīr-i yār,]*

cesm-i merdüm-gīriñi: *İnsan avlayan göz, etkileyici göz.*

1. Çeşm-i merdüm-gīriñi müjgānlarumla seyr iden
Tīr-bārān eylemişler ẓann ider āhūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 3). [çeşm-i merdüm-gīriñi, -iñ, -i]*

cesm-i nīm-mest-i ‘işveye: *Işvenin, cilvenin yarı baygın, sarhoş gözü. II sevgilin yarı baygın gözü.*

1. Kākül-i pür-ḥüsnine dil bāġlamış āşüfteyüz
Ḫaste-i ‘ışḳuz o **çeşm-i nīm-mest-i ‘işveye** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 4). [çeşm-i nīm-mest-i ‘işveye, -ye]*

cesm-i pīr-i ken‘ānī: *Hz. Yakup'un gözleri.*

1. Ṣabā geldi şemīm-i Yūsuf-ı Mıṣr-ı bahārıyla
Çemen nergislerin açdı çü **çeşm-i pīr-i Ken‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 12). [çeşm-i pīr-i ken‘ānī,]*

cesm-i pür-āb: *Yaşlarla dolu göz.*

1. Der-i dil-dāra var aḥvālüñ ʿarż it belki raḥm eyler
Faṣīḥā **çeşm-i pür-āb** u dil-i pür-sūz u ṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 10). [çeşm-i pür-āb,]*

cesm-i pür-ābı: *Yaşlarla dolu göz.*

1. Fiġān ü zār-ı dili mümkin idi żabṭ itmek
Güşād-ı rāzda **çeşm-i pür-ābı** nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 8). [çeşm-i pür-ābı, -ı]*

cesm-i pür-teġāfül: *Zalimin gözü.*

1. Ṣabr u şekībden beni bī-gāne eyledi
   Ol **çeşm-i pür-teġāfül** ü ol āşinā nigeh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 2). [çeşm-i pür-teġāfül,]*

cesm-i raġbetüñ: *İlgi/rağbet gözü.*

1. Hele teġāfül idüp ehl-i ṭabʿa baḳmazsın
   Felek senüñ bilelüm **çeşm-i raġbetüñ** kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [çeşm-i raġbetüñ, -üñ]*

cesm-i şāh-bāz: *Avcı kuşun gözü.*

1. Ṣanmañ ki mest olup süzilür **çeşm-i şāh-bāz**
   Gelmez nigāh-ı nāza ḳanāʿat şikārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 35). [çeşm-i şāh-bāz,]*

cesm-i şāh-bāz: *Avcı kuş gibi göz.*

1. Faṣīḥ murġ-ı dil olmaz esīr-i dāne vü dām
   Rübūde itmege bir **çeşm-i şāh-bāz** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 10). [çeşm-i şāh-bāz,]*

cesm-i ser-mest-i nigāh-āmūzuña: *Bakış atma öğrenen sarhoş göz.*

1. Virme ruḫṣat **çeşm-i ser-mest-i nigāh-āmūzuña**
   Meclis-i meydür ṣaḳın kim keşf-i esrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 7). [çeşm-i ser-mest-i nigāh-āmūzuña, -uñ, -a]*

cesm-i siyāh: *Siyah göz.*

1. Çeşm-i siyāh mestüñ ile ülfet eyleyen
   Mümkin mi ola ḫāne-i ḫammārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 3). [çeşm-i siyāh,]*

cesm-i siyāh: *Sevgilinin siyah gözleri.*

1. İy Faṣīḥ itdi beni ser-tā-be-pā sevdā-yı ʿışḳ
   Kākül-i müşgīn ü ḫāl-i ʿanberīn **çeşm-i siyāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 10). [çeşm-i siyāh,]*

cesm-i siyāhdan: *Kara göz, kara gözlü.*

1. Ne neşve-i mey ile ne ḫumār-ı bāde ile
   Teġāfül olmadı **çeşm-i siyāhdan** memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 4). [çeşm-i siyāhdan, -dan]*

cesm-i siyāh-ı mestüñe: *Sarhoş siyah göz.*

1. Bī-tāb eylemiş gibi cānā kemāl-i nāz
   Çeşm-i siyāh-ı mestüñe gelmiş kelāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 2). [çeşm-i siyāh-ı mestüñe, -üñ, -e]*

cesm-i siyāhında: *Sevgilinin siyah gözleri.*

1. Ṣad-ceyş-i fitne **çeşm-i siyāhında** cilve-ger
   Her ḫamm-ı zülfi leşker-i āşūbe ber-kemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 3). [çeşm-i siyāhında, -ın, -da]*

cesm-i siyāhuñ: *Sevgilinin siyah gözleri.*

1. Her zemānlar ser-nihād-ı bālīş-i iʿzāzdur
   Böyle pür-ḫāb eyleyen **çeşm-i siyāhuñ** nāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 2). [çeşm-i siyāhuñ, -uñ]*

cesm-i siyehi: *Siyah göz.*

1. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī âhū
   Seyr idüp rūyını ṣandum o dü **çeşm-i siyehi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 3). [çeşm-i siyehi, -i]*

cesm-i siyeh-kāruñ: *Siyah göz II günahkar göz.*

1. Ol iki **çeşm-i siyeh-kāruñ** ne kāfir mest olur
   Bir nigāh itse dil-i āṣüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [çeşm-i siyeh-kāruñ, -uñ]*
2. Ol iki **çeşm-i siyeh-kāruñ** ne kāfir mest olur
   Bir nigāh itse dil-i āṣüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 27, Mısra 1). [çeşm-i siyeh-kāruñ, -uñ]*

cesm-i siyeh-mest-i yār-ı bī-pervā: *Korkusuz sevgilinin kör kütük sarhoş bakışları.*

1. Faṣīḥ **çeşm-i siyeh-mest-i yār-ı bī-pervā**
   Raḳībe olmadı ḥüsn-i nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 9). [çeşm-i siyeh-mest-i yār-ı bī-pervā,]*

cesm-i siyehüñ: *Siyah göz.*

1. Gül mevsimidür bezm-i mey iy sāḳī düzilsün
   Çeşm-i siyehüñ mest olup eṭrāfa süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 2). [çeşm-i siyehüñ, -üñ]*

cesm-i temennāya: *Istek, arzu bakışı.*

1. Tīrüñe pūye-zen-i deşt-gāh-ı hicrānuz
   Görinse **çeşm-i temennāya** semt-i kūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 8). [çeşm-i temennāya, -ya]*

cesm-i ter: *Yaşlı göz.*

1. Bu **çeşm-i ter** ki yollar gözlemekden ḫıyrelenmişdi
   Virüp kuḥl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle cilā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 5). [çeşm-i ter,]*
2. Ḥāẕır ol iy **çeşm-i ter** ol serv-ḳāmetdür gelen
   Pāyına iṯār içün ḫūn-ı ciger āmāde it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 6). [çeşm-i ter,]*

cesm-i terden: *Yaşlı, nemli göz.*

1. ʿAceb mi rūz u şeb giryān olup çün pīr-i Kenʿānı
   Aḳıtsam **çeşm-i terden** Nīl-veş seyl-i firāvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 2). [çeşm-i terden, -den]*

cesm-i ter-i ḫūn-efşānuñ: *Kan saçan yaşlı gözler.*

1. Ol çeşm-i kebūda dil virelden oldı
   Çeşm-i ter-i ḫūn-efşānuñ ʿayn-i zerḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 4). [çeşm-i ter-i ḫūn-efşānuñ, -uñ]*

cesm-i terin: *Göz yaşını, gözün yaşını.*

1. Dil ʿaḳlını esrār-ı maḥabbet almış
   Çeşm-i terin enhār-ı maḥabbet almış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 2). [çeşm-i terin, -in]*

cesm-i terüm: *Ağlayan, nemli göz.*

1. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum bu daʾvāma
   İki **çeşm-i terüm** güvāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 6). [çeşm-i terüm, -üm]*

<u>cesm-i terümde:</u> *Yaşlı göz.*

1. Çeşm-i terümde ḳaṭrece kāhiş görülmedi
İtdi hücūm-ı kāviş-i ġam giryemi füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 8). [çeşm-i terümde,]*

<u>cesm-i ümīdi:</u> *Ümit gözü. II büyük beklenti bağlamında.*

1. Çeşm-i ümīdi rūşen-i kuḥl-i belāġat it
Ḳoy pāy-ı kilk-i naẓm-ı Faṣīḥa ser-i niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 10). [çeşm-i ümīdi, -i]*

<u>çeşm-i ümmīdüm:</u> *Umut gözü. II aşığın umutla beklediği sevgili.*

1. Ḳaldı laʿlüñde **çeşm-i ümmīdüm**
Cām-ı meyde ḥabābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 11). [çeşm-i ümmīdüm, -üm]*

<u>çeşm-i yāra:</u> *Sevgilinin gözleri.*

1. Şarāb-ı nāz ʿaceb **çeşm-i yāra** gelmedi mi
Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 1). [çeşm-i yāra, -a]*

<u>cesm-i zaḫm-ı ʿadūdan:</u> *Düşmanın yaralayıcı gözü, bakışı.*

1. Allāh **çeşm-i zaḫm-ı ʿadūdan** nigāh ide
Her kec-naẓarla olmada ol reşk-i māh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 5). [çeşm-i zaḫm-ı ʿadūdan, -dan]*

<u>cesm-i zebān-dāna:</u> *Konuşan gözler.*

1. Ḳurbān olam o **çeşm-i zebān-dāna** kim Faṣīḥ
Her laḥẓa ehl-i dille ide ḳīl ü ḳāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 9). [çeşm-i zebān-dāna, -a]*

çi: *'ne çare, ne fayda' anlamına gelen soru edatı.*

1. Eger **çi** ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam ġamdur
   Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende iy sāḳī ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [çi,]*
2. Ki nûr-ı dīde-i zehr-ābe itdi anı Yezīd
   Eger **çi** ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [çi,]*
3. Ki nûr-ı dīde-i Zehrāya itdi anı Yezīd
   Eger **çi** ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [çi,]*

cīde itmeñ: *Toplamak, dermek, devşirmek. II [baharın goncasını] koparmak.*

1. Zinhār ḳoparmañ yüregin bülbül-i zāruñ
   İtmeñ ṣaḳınuñ ġonçesini çīde bahāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 1). [çīde itmeñ, -me, -ñ]*
2. Zinhār ḳoparmañ yüregin bülbül-i zāruñ
   İtmeñ ṣaḳınuñ ġonçesini çīde bahāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 1). [çīde itmeñ, -me, -ñ]*

cīde-i dest-i nādān ola: *Bilgisiz, cahilin elinde toplanmış olma.*

1. Ḥayf kim güller ola çīde-i dest-i nādān
   Nār-ı ġayretle ötüp bülbül-i nālān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 7). [çīde-i dest-i nādān ola, -a]*

cık-: *Açığa çıkmak, görünmek.*

1. Çıḳar besdür o pür-ḫam kāküli zīr-i külahuñdan
   Muḳayyed olma ġayrı çekme zencīre esīrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 7). [çıḳar, -ar]*

cık-: *(Ağızdan, dilden) çıkmak; demek, söylemek.*

1. Gerçi ikidür zebānuñ ammā
   Bir söz mi **çıḳar** ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 24). [çıḳar, -(a)r]*

cıḳ: *Görünmek.*

1. Hem-reng ü būy-ı ʿārıż-ı yār olmasa Faṣīḥ
   Çıḳmazdı tā bu deñlü ser-i iʿtibāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 10). [çıḳmazdı, -maz, -dı]*

2. ʿUşşāḳa **çıḳa** ḫançer-i bürrān ki kemerden
Ol āb-ı revāndur ki çıḳar ṣanki kemerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 1). [çıḳa, -a]*

<u>cık:</u> *Çıkmak, yükselmek.*

1. Dūddur pür-şerer āhum **çıḳar** eflāke müdām
Dem-be-dem eşküm ise yaşlı aḳar bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [çıḳar, -ar]*
2. Şeb-i siyāh-ı ġam-ı ḥasretüñde şemʿa-i dil
Ṣabāḥa **çıḳmaġa** şevḳ-ı maḥabbet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 4). [çıḳmaġa, -maġ, -a]*
3. Ḫayāl-i ḳaddi ile aġlasam eger yāruñ
Çıḳar feleklere dek ābı çeşm-i ḫūn-bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 2). [çıḳar, -ar]*
4. O dem gelür mi k'olup sırr-ı āb-ı (...)
Çıḳa deruñ-ı segāndan dükān-ı kelle-pezān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 6). [çıḳa, -a]*

<u>cık:</u> *Bulunduğu yeri bırakıp başka yere geçmek, taşınmak, ayrılmak, ilgisini kesmek.*

1. Şuʻā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḥabl-i verīd
Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [çıḳardı, -ar, -dı]*

<u>cık:</u> *Ortaya çıkmak.*

1. Düşmiş ümīd-i ḳaddüñ ile yollara göñül
Çıḳmaz diyār-ı ʿışḳa ʿaceb ārzūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 6). [çıḳmaz, -maz]*

<u>cık:</u> *(su vb.) görünmek, akmak.*

1. ʿUşşāḳa çıḳa ḫançer-i bürrān ki kemerden
Ol āb-ı revāndur ki **çıḳar** ṣanki kemerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 2). [çıḳar, -ar]*

<u>cık:</u> *Unutmamak, hatırlamak.*

1. Dilden heves-i zülf-i siyāhuñ **çıḳmaz**
Ḫāṭırdan o düzdīde nigāhuñ **çıḳmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 1). [çıḳmaz, -ma, -z]*

<u>cık:</u> *Akla getirmek, hatırlamak.*

1. Bir dem yoġ iken fāṣıla seyl-i eşke
   Gözden yine kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ **çıḳmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 4). [çıḳmaz, -ma, -z]*

<u>cık;</u> *Hatırlamak, anmak.*

1. Dilden heves-i ʿārıż-ı ālüñ **çıḳmaz**
   Mānend-i süveydā ġam-ı ḫālüñ **çıḳmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 1). [çıḳmaz, -ma, -z]*

<u>cık;</u> *Hatırlamak, gözünde canlandırmak, hayal etmek.*

1. Çeşmümden egerçi naḳş-ı ʿālem çıḳdı
   Bir vech ile taṣvīr-i cemālüñ **çıḳmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 4). [çıḳmaz, -ma, -z]*

<u>cık;</u> *Dışa yansımak, hissettirmek.*

1. Çeşmümden egerçi naḳş-ı ʿālem **çıḳdı**
   Bir vech ile taṣvīr-i cemālüñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 3). [çıḳdı, -dı]*

<u>cık;</u> *Içinde olmak, barınmak.*

1. ʿAceb mi **çıḳmasalar** tengnā-yı sīnemden
   Ḳadīmi derd ü ġamuñ āşinā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 7). [çıḳmasalar, -ma, -sa, -lar]*

<u>cık;</u> *Açığa çıkmak, görünmek.*

1. Ol dem ki **çıḳdı** farḳuma dilden duhān-ı ʿışḳ
   Gūyā çekildi üstüme bir sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 1). [çıḳdı, -dı]*
2. Bir rūy-ı dil mi görmedi bilmem bahārdan
   Çıḳdı seḥer ḥarīm-i çemenden ṣabā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 6). [çıḳdı, -dı]*

cıḳ: *Şekil vermek, çizmek.*

1. Cihānuñ cümleten naḳşın **çıkarmış** merd-i üstāduz
   Hemān ancaḳ bedende ḳaldı naḳş-ı būriyāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 5). [çıkarmış, -ar, -mış]*

cıḳ: *Hayal etmek, akla getirmek, canlanmak.*

1. Aḳıtdum ḫūn-ı eşki giryemi mānend-i cūy itdüm
   Gözümden naḳş-ı rūyuñ **çıḳmadı** çoḳ şüst ü şūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 2). [çıḳmadı, -ma, -dı]*

cıḳ: *Çıkmak. II saplandığı yerden çıkmak.*

1. Eger ki saʿy-i ser-i sūzen-i Mesīḥ olsa
   Muḥāldür ki **çıḳa** dilde ḫār-ı āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 6). [çıḳa, -a]*

cıḳ: *Çıkarmak, atmak.*

1. Baña nāz itmegi min baʿd ḳoysun çarḫ-ı hercāyī
   Çıḳardum rişte-i dilden dür-i baḥr-i temennāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 2). [çıḳardum, -ar, -du, -m]*

cıḳamaz: *Dışarı çıkmak, ayrılmak, terk etmek.*

1. Ādem **çıḳamaz** ḥüsn-i rıżāsıyla muḥaṣṣal
   Dil kūyuña gül-zār-ı cinān dirse yiridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 5). [çıḳamaz,]*

cıḳar: *Çıkartmak.*

1. Endīşe-i ümīdi **çıḳarduḳ** zamīrden
   Şimdi hele o ḫāṭıradan reste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 5). [çıḳarduḳ, -duḳ]*

cıḳar: *Çıkmak. II ağızdan laf, söz çıkması bağlamında.*

1. Gerçi ikidür zebānuñ ammā
   Bir söz mi **çıḳar** ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 24). [çıḳar,]*

cıḳar: *Bir şeyi bulunduğu yerden, durumdan dışarı çıkarmak. II kurtarmak.*

1. Beni iy rūzgār-ı dūn bārī
   Bir ġarīb āşinā diyāra **çıḳar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 4). [çıḳar,]*

cıḳar mı: *Atılır mı, Unutulur mu ?.*

1. Serümde neşve-i mey dilde ārzū-yı viṣāl
   Çıḳar mı dīde-i terden ḫayāl-i rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 2). [çıḳar mı,]*
2. Olur mı maḥv-ı eser kilk-i ṣunʿ-ı taḳdīri
   Çıḳar mı naḳş-ı ġamuñ ḫāṭır-ı figārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 6). [çıḳar mı,]*

cıḳmaz idi: *Her zaman, daima hatırlamak (akıldan çıkmamak).*

1. Ne iḥtimāl idi āyīne göstere timsāl
   Velīk yād-ı sebātiyle baḳsalar min-baʻd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 50). [çıḳmaz idi, -di]*

cille-i ġam: *Keder, dert çilesi.*

1. Rām olınca ʿāşıḳa çoḳ **çille-i ġam** çekdürür
   Rüstem-i ʿışḳuñ çekilmez bir kenārıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 7). [çille-i ġam,]*

cille-i ġam çekdürür: *Gam çilesi çekmek.*

1. Çekdürür çille-i ġam dāne döker dām eyler
   O siyeh ḫāl ü siyeh gīsū vü ebrū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [çille-i ġam çekdürür, -dür, -ür]*

cille-i ḥasret: *Ayrılık, özlem çilesi.*

1. Ṣūfiyā seyr-i cemāliyle bizi irşād it
   Tā-be-key ṣavmaʿada **çille-i ḥasret** çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 6). [çille-i ḥasret,]*

cillesin çekmek: *Yayın kirişini germek. II kırk günlük riyazet süresi tamamlamak, çile çekmek, zorluklara katlanmak.*

1. Kemān-ı ḥasretüñ pek müşkil ancaḳ **çillesin çekmek**
   Taḥammül eylemez bāzū-yı pür-nīrū-yı Neyremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 5). [çillesin çekmek, -mek]*

<u>cīn:</u> *Buruşuk, çatık.*

1. Ġayra güşāde āyīne-veş rūy-ı iltifāt
   Baña gelince **çīn** ile pür cebhe-i ġażab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 4). [çīn,]*

<u>cīn-i cebīn:</u> *Alın buruşukluğu. II kızma, surat asma.*

1. Bunda **çīn-i cebīn** bilmezler
   Kimseye ḫışm u kīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 1). [çīn-i cebīn,]*
2. Tā key çü ġonçe **çīn-i cebīn** iy sitem-pesend
   Bir kerre bāri sen de ruḫ-ı cān-ı zāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 7). [çīn-i cebīn,]*

<u>cīn-i cebīn:</u> *Alın buruşukluğu, kaş çatıklığı. II kızma, surat asma.*

1. Kerem ıṭlāḳ olınmaḳ z̲āt̲ına şāyān idi el-ḥaḳ
   Eger göstermeyeydi ʿāleme **çīn-i cebīn** deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 4). [çīn-i cebīn,]*

<u>çīn-i cebīn-i sāḳi:</u> *Sakinin surat asıklığı.*

1. Çīn-i cebīn-i sāḳi sere erre olmasa
   Nūş-ı şarāb-ı sāġar-ı bī-minnet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 5). [çīn-i cebīn-i sāḳi,]*

<u>çīn-i cebīnüm:</u> *Alın buruşukluğu. II kızma, surat asma.*

1. Maḥv eylemekde **çīn-i cebīnüm** sükūn-ı āh
   Emvāc-ı tünd-bād-ı yem-i cān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 9). [çīn-i cebīnüm, -üm]*

<u>cīn-i gazab:</u> *Öfke kırışıklığı, kaş çatıklığı.*

1. Neden her dem cebīn-i yārda **çīn-i gazab** bilmem
   O baḥr-i ḥüsni taḥrīk itmege kimdür sebeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 1). [çīn-i gazab,]*

cīn-i kederden: *Kederden dolayı alında oluşan çizgiler, kırışıklıklar.*

1. Cebīni ṣūret-i zāhirde ṣāfī **çīn-i kederden**
   Baḳılsa āyīne-i dilde rūy-ı rāḥatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 33, Mısra 1). [çīn-i kederden, -den]*

cīn-i pīşānī: *Alın kırışıklığı, II asık suratlı (olma).*

1. Görürse şāhid-i gülden meger bülbül göre yoḫsa
   Ne mümkin ġayrdan bir kimse görmek **çīn-i pīşānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 56). [çīn-i pīşānī,]*

cirk-āb-ı küfrden: *Imansızlığın kirli suyu II İslam dininden uzaklaşma.*

1. ʿĀlemleri āb-ı tīġ-i şerʿüñ
   Çirk-āb-ı küfrden eyledi pāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 10). [çirk-āb-ı küfrden, -den]*

çok: *Pek çok, birçok.*

1. Gūş-ı cāna degmedi dilden peyām-ı āşinā
   Çoḳ zemāndur bir ḫaberle gelmedi peyk-i ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 2). [çoḳ,]*
2. Egerçi beslemiş ḳoynında **çok** dürr-i s̱emīn deryā
   Velī dendānuñ-āsā görmemiş dürr-i nigīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [çok,]*
3. Bir lālesi vāfir güli **çoḳ** memleket oldı
   Ḫāk-i ten-i zār olalı meskūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [çoḳ,]*
4. Çoḳ dāne-rīz-i çeşm-i niyāz olduḳ iy Faṣīḥ
   İtmek müyesser olmadı ol meh-cemāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 9). [çoḳ,]*
5. Bu deñlü vaḥşet ile ol perīyi rām itsem
   Baʿīd görmeñüz insānda **çoḳ** kerāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 16). [çoḳ,]*
6. Laʿl-i ḫūbān lebüñe beñzeyemez
   Mühr **çoḳ** mühr-i Süleymān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 4). [çoḳ,]*
7. Sen mihr-i ḥüsne z̲erre ḳadar eylemez e̲ser
   Vaḳt-i seḥerde gerçi **çoḳ** āh-ı ḥazīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [çoḳ,]*
8. Benim o ḫ∨āce-i ḥüsn ile **çoḳ** ḥisābum var
   ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿarż itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [çoḳ,]*

9. Bu ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı ṣanma deryādur
   Döşenmiş gūyıyā emvācı **çoḳ** bir māʾi ḫārādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [çoḳ,]*
10. Her biri bu ḥāl ile **çoḳ** murġ-ı dil ṣayd eyledi
    Ḫublar kim ḫāl ü zülfin dāne vü dām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 5). [çoḳ,]*
11. ʿArż-ı şevḳ idüp recālar itdiler vāfir Faṣīḥ
    Ḳalmadı aḫşama ol māha **çoḳ** ibrām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 10). [çoḳ,]*
12. Görse segān-ı kūyı ile ülfetüñ Faṣīḥ
    Reşk ide naẓm-ı ḥālüñe **çoḳ** pādişāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 10). [çoḳ,]*
13. Çoḳ geşt-i deşt-gāh-ı niyāz eyledüñ dirīg
    Ṣayd olmadı Faṣīḥ o vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 9). [çoḳ,]*
14. Çoḳ nev-bahār geldi güşāde dil olmaduḳ
    Bāġ-ı cihānda ġonçe gibi beste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 3). [çoḳ,]*
15. Girdi miyāna **çoḳ** suḫan-ı serd-i nīk ü bed
    Bilmem senüñle biz niçe germ ülfet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 3). [çoḳ,]*
16. Bir gün varup cenābuña **çoḳdur** niyāz-ı dil
    Taṣdīʾ-i ḫāk-i pāk-i der-i devlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 5). [çoḳdur, -dur]*
17. Viṣāḫ-ı ṣadrı mıdur düşmenüñ ki gūşumuza
    Ṭoḳınmadı ḫaberi **çoḳ** zemāndur ol güherüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 8). [çoḳ,]*
18. Dilde var endīşe-i envāʿ-ı ʿişret iy Faṣīḥ
    Bir müferriḥ bezmi **çoḳ** mey-ḫānedür gūyā gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 10). [çoḳ,]*
19. Rām olınca ʿāṣıḳa **çoḳ** çille-i ġam çekdürür
    Rüstem-i ʿışḳuñ çekilmez bir kenārıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 7). [çoḳ,]*
20. Aḳıtdum ḫūn-ı eşki giryemi mānend-i cūy itdüm
    Gözümden naḳş-ı rūyuñ çıḳmadı **çoḳ** şüst ü şūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 2). [çoḳ,]*
21. Ḫayāl-i rūy-ı al ü fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm
    Bu minvāl üzre **çoḳ** hengām-ı şāmı ṣubḥ-gāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 2). [çoḳ,]*
22. Ne ṣūret bend olur ḥayrānem iy dil defter-i aʿmāl
    Ki miʾrāt-ı ruḫ-ı ḫūbāna **çoḳ** ṣarf-ı nigāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 6). [çoḳ,]*
23. Çoḳ böyle şīve ṣatmasañ iy ḫ∨āce-i cemāl
    Bilseñ ʿayār-ı gevher-i pāk maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 5). [çoḳ,]*
24. Bir āşinā nigāhuña şāyān olınca ben
    Çoḳ dest-būs idüp niçe dāmāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 4). [çoḳ,]*

25. Māhiyyetüm bilinmege **çoḳ** serfürū gerek
    Bir gevherüm Faṣīḥ ki ʿummāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 11). [çoḳ,]*
26. Çoḳ ḫumm-ı bādeyi ide āb-ı cerīme-sūy
    Bir ṣubḥ-gehde ḫaṣṣa-i āh-ı nedāmetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 3). [çoḳ,]*
27. Dūş-ı cānānede ol iki bölünmiş gīsū
    Eylemiş ʿaḳlını **çoḳ** mūy-şikāfın ṣad çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 9). [çoḳ,]*
28. Bulmamış evṣāfuña şāyeste bir mażmun Faṣīḥ
    Gerçi kim **çoḳ** defter ü dīvāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 10). [çoḳ,]*
29. Çoḳ devr ide bu çarḫ-ı felek tā Faṣīḥ-veş
    Bir ṣāʿir-i suḫan-ver-i nāzük-beyān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 15). [çoḳ,]*
30. Çoḳ cāna geçdi derd-i ḥasret egerçi iy dil
    Ol ṣūḫ-ı işve-kāra söz geçmedi ne çāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 5). [çoḳ,]*
31. Görmedüm bir resm-i rengīn-i selāmet iy Faṣīḥ
    Çoḳ nigāh itdüm zemīn ile zemānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 10). [çoḳ,]*
32. Dehen ü deste alup **çoḳ** ḫaṭ-ı bī-cān ucını
    Bulmadum ḥāṣılı bu fikr-i perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 1). [çoḳ,]*
33. Çoḳ demdür āzmāyiş-i şiʿr itmedüñ Faṣīḥ
    Āyīne-i ṭabīʿatümüz zeng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 9). [çoḳ,]*
34. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz bir ḫaber var mı
    Seni iy bād-ı gülşen görmedük **çoḳ** rūzgār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 6). [çoḳ,]*
35. Gel iy ḫurşīd-ruḫsār ebruvānı ġamze-i ümmīd
    Niçe ṣubḥ u mesā itdi güẕer **çoḳ** intiẓār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 10). [çoḳ,]*
36. Çoḳ der-āgūş eyledüm bu mevce-i deryāları
    Naẓm-ı cevher-dāruña yoḳ cāy-ı inkār iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 9). [çoḳ,]*
37. Ḫoşā faṣl-ı bahār u mevsim-i gül vaḳt-i ḥandānī
    Ki evṣāfı ider dem-beste **çoḳ** ṭabʿ-ı suḫān-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 2). [çoḳ,]*
38. Çoḳ nān u nemek yinmiş idi laʿl-i lebiyle
    ʿAhdi gibi hep cümlesin itmişdi ferāmūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 3). [çoḳ,]*
39. ʿĀlemde hezār ʿāşıḳ-ı gül-ruḫsāruñ
    Bir bülbüli **çoḳ** gülşen imiş dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 36, Mısra 2). [çoḳ,]*
40. Çekdüm niçe ḫum-ı zehr-i dehri
    Mirʾ āt-ı felek **çoḳ** itdi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 174). [çoḳ,]*

41. Mirʾāt-ı felek **çoḳ** itdi devrān
    Göstermedi rūy-ı mihr bir ān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 171). [çoḳ,]*
42. Çoḳ serzeniş-i ḫār yidüñ nev-ber-i vaṣluñ
    Ümmīd idinürseñ tamaʿ-ı ḫām degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 10, Mısra 1). [çoḳ,]*
43. Cemālüñ āfiṭābın görmedüm **çoḳ** māh u sāl oldı
    Hilāl-āsā ġam-ı hicrān ile cismüm ḫayāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 1). [çoḳ,]*
44. Bu şīve-i reftār ki vardur sende
    Çoḳ sāliki güm-rāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 4). [çoḳ,]*
45. Vādī-i maḥabbetde o hūş-yārum kim
    Mecnūn gibi **çoḳ** ʿāṣıḳı itdüm irşād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 4). [çoḳ,]*
46. Çoḳ ḫāk-i zemīne ḳonmaya rūy-ı niyāz
    Bīhūde yire gevher-i nāz itme telef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 3). [çoḳ,]*
47. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād ki vardur sende
    Çoḳ pīri cevān cevānı pīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 4). [çoḳ,]*
48. Pābūsuñ ümīdiyle olup pā-mālüñ
    Ol dem ḳatı **çoḳ** muntaẓır-ı iḳbālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 2). [çoḳ,]*
49. Derūnumı ālūde-i ʿışyān itdüm
    Bu derd ile **çoḳ** dīdeyi giryān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 2). [çoḳ,]*
50. Pervānesi **çoḳ** şemʿ-i şeb-ārāsın sen
    Bir bülbüli ṣad-hezār u verd-i tersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 4). [çoḳ,]*
51. Çoḳ dīdeyi necm-rīz-i ḥasret itdi
    Ol meh ki cemāli ḥüsnidür rūz-efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 3). [çoḳ,]*
52. Zīra ki beni genc-i suḫan buldı ʿadū
    Tafṣīl-i daḳāyıḳumda söz pek **çoḳdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 3). [çoḳdur, -dur]*
53. Seyl-āb-ı sirişk ile muḥaṣṣal dökdüm
    Hāṣāk-i ser-i kūyuñı **çoḳ** Ceyḥūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 4). [çoḳ,]*
54. Ḥaḳḳumda cihān güft ü şinīd eyler imiş
    Genc-i hünerüm söz **çoḳ** olur genc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 4). [çoḳ,]*
55. Ḥüsn-i ḫaṭı **çoḳ** fitneler īcād itdi
    Her ġamzesi bir kişveri berbād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 1). [çoḳ,]*

<u>çok görme:</u> *Esirgemek, bir kimseyi o şeye değer bulmamak.*

1. Her tār-ı zülfi eyler ise biñ dili esīr
   Çoḳ görme iy göñül ki dem-i nev-bahārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 6). [çoḳ görme, -me]*

<u>coḳ görme:</u> *Çok görmek II bir kimseyi bir şeye değer görmemek.*

1. Bu ḫ∨ānçe-i fenādā meh-i nev serde gerek
   Bir nān-pāreyi bize **çoḳ görme** iy felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 2). [çoḳ görme, -me]*

<u>coḳ olduḳ:</u> *(bir yerde) çok fazla bulunmak.*

1. Biz sūḫtelük fennini aʿlā bilürüz pek
   Kim medrese-i ʿışḳ u maḥabbetde **çoḳ olduḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 2). [çoḳ olduḳ, -du, -ḳ]*

<u>cöz:</u> *Açmak, çıkarmak.*

1. Kākülüñ **çözdi** o şeh açdı livā-yı ḥüsnin
   Baʿd-ez-īn ṣabr u ḳarār-ı dile yāhū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [çözdi, -di]*

<u>cöz:</u> *Bağlı bir şeyi açmak, dağıtmak (örülmüş veya bağlı saçı açmak).*

1. Bulmazdı o ẕevḳı **çözse** kākül
   Bir tāze cevān şūḫ u şengül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 5). [çözse, -se]*

<u>cöz:</u> *Düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak II çıkarmak.*

1. Seyr eyleyelüm genc-i melāḥat nicʾolurmış
   Luṭf eyle o zer tügmeler iy māh **çözilsün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 4). [çözilsün, -il, -sün]*

<u>cü:</u> *Akarsu, ırmak.*

1. Ṣanmañ ḥabāb her biri bir çeşm-i girye-nāk
   Cūlar çeker o serv-i ḫırāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [cūlar, -lar]*

<u>cü:</u> *Nehir, ırmak.*

1. Cūların bir bir varup gözden geçirdüñ gülşenüñ
   Cüy-bār-ı çeşm-i ḫūn-efşānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 3). [cūların, -lar, -ıñ]*

cü: *Nehir, ırmak, akarsu.*

1. Geldi īḳāẕ-ı gülistān iderek bād-ı nesīm
   Cüları bāġa ṣiṭābān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 2). [cüları, -lar, -ı]*
2. Olurdı **cüları** semt-i firāza hep meyyāl
   O şeh ki ḫāṭıra ḥıfẓın getürse bir kimse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 35). [cüları, -lar, -ı]*

cü: *Bu sebeple, bundan dolayı.*

1. Urduñ bu sipāh-ı ġama kendüñ **çü** Faṣīḥā
   Ḫavf-i ser ü cāndan ḥaẕer eyle ḥaẕer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 9). [çü,]*

cü: *Gibi, benzer.*

1. Tekrīr-i nāliş üzre eṣer eyler iy Faṣīḥ
   Gül ġūş-ı yāra nāle **çü** efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [çü,]*
2. Ḫayāl-i şemʿ-i ʻiẕāruñla eglenür göñlüm
   Şeb-i firāḳ **çü** pervāne yārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 4). [çü,]*
3. Dāġ dāġ olmayıcak āteş-i ʿışḳ ile **çü** ney
   Her kesüñ nālesine sūz u eṣer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [çü,]*
4. Maḥabbetle dil-i şeydāda eñ ṣon ḳalmadı ārām
   Çü Mecnūn ser-be-ser āfāḳı gerdān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [çü,]*
5. Ruḫsārı üzre sāye-i zülfi düşüp **çü** dūd
   Ol şemʿ-i bezm-i ḥüsni siyeh-çerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [çü,]*
6. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde **çü** āvāre ḥamām
   Ne olur bende-i zülfi ne ḫod āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [çü,]*
7. Her suḫan rütbe-i taḥsīni bulur mı **çü** Faṣīḥ
   Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [çü,]*
8. Ki bir muvāfıḳ eṣer rūzgāra muntaẕıruz
   Çü nergis ü gül olup çeşm ü güş demlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 6). [çü,]*
9. Gerd-i rāhuz ki būs-ı dāmenüñe Şīve-i rūzgāra muntaẕıruz Lāne ber-ser **çü** Ḳays-ı ser-geşte

Maḥmil-i vaʿd-i yāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 23). [çü,]*

10. Lāne ber-ser **çü** Ḳays-ı ser-geşte
    Maḥmil-i vaʿd-i yāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 5). [çü,]*
11. Ser-i kūyına var rūz-ı şumār-ı ḥaşrı seyr eyle
    Çü z̲erre küştegān-ı ʿışḳa bir ḥadd ü ḥisāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 6). [çü,]*
12. Niyāzum itmez es̲er hem **çü** nāle-i dil-i bülbül
    Mis̲āl-i berg-i ḫazān-dīde ʿarż-ı ḫālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 7). [çü,]*
13. Ġonçe-i reng ü leṭāfet **çü** nesīm ü şeb-nem
    Bülbülüñ eyledügi girye vü āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 7). [çü,]*
14. Çü jāle ʿālem-i bālāya eyledük pervāz
    Mis̲āl-i ḫār bu gül-zārı mesken eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 3). [çü,]*
15. Dāġ u nāleyle ol Faṣīḥ **çü** ney
    Lāzımı sāz u sūzdur ʻışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 9). [çü,]*
16. Çü yār cilve-geri oldı nāz sitemlerinüñ
    Görülmedük nesi ḳaldı niyāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 1). [çü,]*
17. Tā key **çü** ġonçe çīn-i cebīn iy sitem-pesend
    Bir kerre bāri sen de ruḫ-ı cān-ı zāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 7). [çü,]*
18. Peyġām-ı kākülüñden olur muẓtārib **çü** baḥr
    Rāżı degül vesāṭat-ı bād-ı ṣabāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 5). [çü,]*
19. Çü ṭūṭi rāz-ı dili söylemekde mecbūrum
    Kaçan bir āyine-rū sükkerīn-dehān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 7). [çü,]*
20. Bir cüst ü cūdayum ki **çü** pervāne vü hezār
    Geh bāġa gāhi āteş-i sūzāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 9). [çü,]*
21. Ser-tā-be-ḳadem āteş-i maḥżum **çü** Faṣīḥā
    Ḫākister-i nār-ı ġamı pīrāhenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 9). [çü,]*
22. Çü zenbūrān naṣībüm rūzgār āh u enīn itdi
    Daḫı būy-ı merāmum almadum ḳaldı bahārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 3). [çü,]*
23. Emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa müşkil **çü** sīne germek
    İy dil mis̲āl-i keştī düş pīş-i rūzgāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 9). [çü,]*
24. Ṭavāf-ı Kaʻbe-i kûyı nihāyet-i ümmīd
    Çekem **çü** kuḫl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 32). [çü,]*
25. Yine ahālī-i gülzāra düşdi güft ü şinīd
    Güşāde meşreb-i ʻālem **çü** rāz-ı ʻāşıḳ-ı mest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 6). [çü,]*

26. Pür oldı şevḳ ile diller **çü** sāġar-ı Cemşīd
    Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [çü,]*
27. Ṭavāf-ı Kaʻbe-i kûyı nihāyet-i ümmīd
    Çekem **çü** kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [çü,]*
28. Güşāde meşreb-i ʿālem **çü** rāz-ı ʿāşıḳ-ı mest
    Pür oldı şevḳ ile diller **çü** sāġar-ı Cemşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 5). [çü,]*
29. Güşāde meşreb-i ʿālem **çü** rāz-ı ʿāşıḳ-ı mest
    Pür oldı şevḳ ile diller **çü** sāġar-ı Cemşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 6). [çü,]*
30. Çekem **çü** kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin
    Göz açdurursa baña ger bu rūzgār-ı şedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 25). [çü,]*
31. Degül muḥāl göñül eylemek **çü** farż-ı muḥāl
    Kemāl-i z̲ātā sebebdür netīce-i ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 23). [çü,]*
32. Ki levs̲-i dāmenüm olmaz muḥīṭ ile iġsāl
    Çü ʻankebūt dügümlenmez ne deñlü saʻy itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 68). [çü,]*
33. Ṣabā geldi şemīm-i Yūsuf-ı Mıṣr-ı bahārıyla
    Çemen nergislerin açdı **çü** çeşm-i pīr-i Kenʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 12). [çü,]*
34. Hücūm-ı girye **çü** emvāc-ı baḥr pey-der-pey
    Duḫān-ı āh mis̲āl-i seḥāb pīç-ā-pīç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 3). [çü,]*
35. Felek **çü** Ḳays beni ʿışḳ ile idüp ʿuryān
    Geydürdi ṭaġları ʿaḳıbet ḳabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 3). [çü,]*
36. Ḫandān olur ġamuñla göñül istemez neşāṭ
    Eyler **çü** ġonçe şeb-nem-i eşkiyle inbisāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 33, Mısra 2). [çü,]*
37. Şöhre olmış **çü** māh-ı nev şāyiʿ
    Menzil-i ʿaḳlın eylemiş żāyiʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 34, Mısra 1). [çü,]*
38. Dönüp her mināre nihāl-i güle
    Müʾez̲z̲in **çü** bülbül ider ġulġule *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 69, Mısra 2). [çü,]*
39. Āmīziş ider **çü** sükker ü şīr
    Ol ṣadr-ı güzīn vezīr-i aʿẓām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 103). [çü,]*
40. Sīm ü zeri bezl ider kem ü bīş
    Olsa **çü** ʿidād-ı necm bisyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 114). [çü,]*
41. İt ṣaḥn-ı neṣrde de tek ü dev
    Oldı **çü** leʾāl-i naẓm-ı manẓūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 194). [çü,]*
42. Tedbīri ile hemīşe taḳdīr
    Āmīziş ider **çü** sükker ü şīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 102). [çü,]*
43. Olsa **çü** ʿadād-ı necm bisyār
    Bir elden ider mihr-veş īs̲ār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 113). [çü,]*

44. Oldı **çü** leʾāl-i naẓm manẓūr
Ḳıl pāyına dürr-i neşri menşūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 191). [çü,]*
45. Dāġ-ı dil ile cism-i nizār eyle **çü** ney
Her laḥẓada kār āh u enīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 3). [çü,]*
46. ʿIşḳuñ baña her şāmını bir sūḫte-i dāġ
Aġyāra dili **çü** ʿanber-i ḫām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 4). [çü,]*
47. Ẕekāda seyyid-i ʿaṣr u tetebbuʿda **çü** Ṣaʿdüʿd-dīn
Budur ḥaḳḳā ki her bir fende kāmildi hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 55). [çü,]*
48. Ġayb olur ʿışḳ ile müzehher ʿayb
Gebr-i ṣahbā-fürūş olur **çü** ṣahb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 26). [çü,]*

cü: *Şayet.*

1. Kūyuñ bulur mıyum ki ʿaceb cüst ü cūyile
Gitsem **çü** ḫas gözümden aḳan ḳanlu ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 2). [çü,]*

cü: *Akarsu, ırmak.*

1. Ruḫ-ı niyāzı sürüp ḫāke **cū** çemen-be-çemen
Nihāl-i ḳaddüñ ider cüst ü **cū** çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 1). [cū,]*

cü: *Nehir II Gözyaşı.*

1. Aḳsun Faṣīḥ **cūları** bāġ-ı maḥabbetüñ
İtsüñ hemīşe dāmeni āb-ı dü-çeşmi ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 10). [cūları, -lar, -ı]*

cü: *"-dığında, -dığı zaman" ; "-dığı için".*

1. Nīrū-yı himmet ola **çü** bāzū-yı ḫ∨āhişe
İrmek olur nişāne-i ümmīde tīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 7). [çü,]*

cün: *Çünkü, nedeniyle.*

1. Çün hemān būy-ı dille kāniʿler
Çün meges engebīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 7). [çün,]*

2. Mesken-i tenden dile **çün** iḳtiżā itdi cilā
   Yār u aġyār āşinā bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 5). [çün,]*
3. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde serde dāġ
   Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 2). [çün,]*
4. Dilüñ kim ʿarż-ı ḥāle **çün** teveccüh itdügin gördi
   ʿİnān-ı eşhebüñ luṭf idüp ol şāh-ı güzīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 3). [çün,]*
5. Ḳalmaz şarāb-ı şevḳden elbet tehī o dil
   Çün ḫumm-ı bāde bekleye künc-i ferāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 8). [çün,]*
6. Çün murġ-ı ḳafes lāne-i aşla çekinürler
   Dil şevḳ ile pür cān ise şeydā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 59). [çün,]*
7. Ġaraż **çün** ʻarż-ı iḥlāṣ u ʻubūdiyyetdür iy ḫāme
   Yiter itdüñ yiter ṣaḥn-ı suḫanda pāy-cünbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 85). [çün,]*
8. İtdi bizi fāriġ-ı kem ü keyf
   Ḳaṭʿ itdi nizā-ı ʿömri **çün** seyf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 14). [çün,]*
9. Olsaḳ nʾola ser-figende **çün** bu tīmār
   Bālāya nigāh idemezüz maḥcūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 3). [çün,]*
10. Baña lāzım degül yārān ile şimden girü ülfet
    O mīr-i meclis-i faż̈l u hünerden **çün** cüdā oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 17). [çün,]*

<u>çün:</u> *Gibi, benzer.*

1. Cihānda ḳalmadı **çün** merd-i nükte-dān ile ülfet
   Miṣāl-i Ḳays ideyin bāri vaḥşiyān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 1). [çün,]*
2. ʿAceb mi çekmege āġūşa yārı istemesem
   Sükūn-ı keştīye **çün** kim kenār olur bāʿiṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [çün,]*
3. Çün hemān būy-ı dille kāniʿler
   Çün meges engebīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 8). [çün,]*
4. Ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem ile iştiḫārumuz
   İtdi nizār ü zerd bizi **çün** meh-i hilāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 5). [çün,]*
5. Heves-i nefsi hevāsında yilerken **çün** seg
   İtmeñ aġyār-ı siyeh-rūya meded töhmet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 9). [çün,]*
6. Eger ḫāra ise nerm ola **çün** sīm
   Ve bālīne ḳona bir kez ser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 3). [çün,]*

7. Naẓardan dūr olup **çün** āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde
   Dil-i ser-geşteye cānā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 3). [çün,]*
8. Çün mihr eşer itdi dile meh-tāb-ı cemālüñ
   Āteşlere yaḳdı tenümi tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 1). [çün,]*
9. Gösterür elbetde kūy-ı yārı **çün** ḳıble-nümā
   Ehl-i ʿışḳuñ deşt-i ġamda reh-nümāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 5). [çün,]*
10. Göñülde zühd ü mey-ḫ∨ārīyi **çün** seng ü sebūy itdüm
    İdelden nūş cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 6). [çün,]*
11. Ṣabūḥ içünde bir iki ḳadeh şarāb bulınsun
    Sebūyı **çün** dil-i ser-mesti ḫālī itmege sāḳī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 3). [çün,]*
12. Faṣīḥ eşkümi ol ḥadde eyledüm rīzān
    Ki ḳaldı dīde-i ġam-dīde **çün** ḥabāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 10). [çün,]*
13. Faṣīḥ o māh-veşüñ mihri ile **çün** eflāk
    Ne mümkin eyleye ser-geşte dil şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 11). [çün,]*
14. Dil-i ḥazīne ṣafā-baḫş **çün** peyām-ı viṣāl
    Zemāne ḫande-i ʿayş u neşāṭ ile lebrīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 11). [çün,]*
15. Demdür serāy-ı dīdeye **çün** ḳaṭre-i sirişk
    Şaḫş-ı nezāre gelmeye geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 17). [çün,]*
16. Olurdı çeşmüme **çün** kuḥl-i telḫ-i eşk-engīz
    Alaydı merdüm-i dīde kenāra şāhid-i ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 3, Mısra 1). [çün,]*
17. Geh ġubār-ı miḥnet ü ġamla müşevveşsin göñül
    Gāh **çün** peymāne-i mey ṣāf u bī-gışş göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 1). [çün,]*
18. Şimden girü **çün** Ḳays-ı beyābān bīmār
    Deşt ü deri itmek görinür mesken ü cā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 1). [çün,]*
19. Hem çeşmüme endīşe-i kākül ḳonmış
    Hem dīdeme fikr-i ruḫ **çün** gül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 2). [çün,]*
20. Ehl-i naẓar oldı naẓmuma **çün** laḥīẓ
    Telḫ oldı lisānı yād olındı Ḥāfıẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 1). [çün,]*
21. Var tekyeñe ʿışḳa şoyun dervīş ol
    Zīr-i küleh-i şevḳde maḥv ol **çün** şemʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 4). [çün,]*
22. Çün sāye olur görince pā-māl
    Her ḳāmet-i serv-i ser-firāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 57). [çün,]*

23. ʿAceb mi rūz u şeb giryān olup **çün** pīr-i Kenʿānı
    Aḳıtsam çeşm-i terden Nīl-veş seyl-i firāvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 1). [çün,]*
24. Libās-ı zāġa girsün ʿandelīb-i zār u şeydāsı
    Bu bāġuñ **çün** benefşe gülleri hep nīl-gün olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 23). [çün,]*
25. Felek bir dāġ yaḳduñ cāna kim dūd-ı siyāhından
    Baña rūşen günüm **çün** şām-ı ḥasret tīre-nāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 36). [çün,]*
26. ʿIşḳdur serkeşāne **çün** sāye
    İtdüren ḫāke vażʿ-ı pīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 13). [çün,]*

cün: *-ınca.*

1. Çün ṣafā-yı ḫāṭıruñ oldı ṣafā-yı ḫāṭırum
   Ẕevḳ u şādī hep saña derd ü ġam u miḥnet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 3). [çün,]*

cün: *"gibi" anlamında edat.*

1. Çün şemʿ-i māh eyleme muḥtāc u kem-żiyā
   Mānend-i āfitāb söyinmez çerāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [çün,]*

cün: *"-dığında", "-dığı zaman".*

1. Rişte-i dil oldı **çün** be-güsiste-i dest-i sitem
   Dīdeden rīzān olanlar dürr ü gevherdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 3). [çün,]*
2. Biz ol diyār-ı şevḳde perverde olmışuz
   Çün bāde neşve-mend ola kim içse ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 4). [çün,]*
3. İdüp ṣarf-ı himem pāyāna irdi **çün** bu kāşāne
   Görenler dir teʿālaʾllāh zihī cāy-ı feraḫ-baḫşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 1). [çün,]*

cünān: *Şöyle, şunun gibi.*

1. Yā Ḫusrevī-i vaṣl u ya Ferhādī-i firāḳ
   Ġam çekme iy Faṣīḥ **çünān** ola yā çünīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 10). [çünān,]*

cünīn: *Böyle, bunun gibi.*

1. Yā Ḫusrevī-i vaṣl u ya Ferhādī-i firāḳ
   Ġam çekme iy Faṣīḥ çünān ola yā **çünīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 10). [çünīn,]*

cünki: *Çünkü, nedeniyle.*

1. Ġam degüldür gelse mey maḫmūr-ı pür-efkāra telḫ
   Bu meṣeldür **çünki** her derde olurmış çāre telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [çünki,]*
2. ʿİlācı iy göñül āb-ı revāndur **çünki** sevdānuñ
   Devā-yı ʿışḳ içün derd ile giryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [çünki,]*
3. Dil-ḫ∨āhı gibi **çünki** dil-ārāmını buldı
   Bir pāre dil-i mużṭarib ārāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 1). [çünki,]*
4. Feyyāż-ı ezel eylemede **çünki** Faṣīḥā
   Rīzān ḳalemüñden dür-i deryā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 13). [çünki,]*
5. Çünki itdüñ ġarīk-ı baḥr-i sitem
   Zevraḳum çek kenār-ı yāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 1). [çünki,]*

cünki: *Mademki. II gibi (Kâfir gibi).*

1. Faṣīḥā **çünki** kāfir böyle düşnām itmedür kāruñ
   Elüñden rūz-ı maḥşer dest-der-dāmān-ı ʿİsādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 9). [çünki,]*

cünki: *Mademki.*

1. Ol naḫl-i nāz **çünki** degül māʿil-i niyāz
   Bīhūde iy Faṣīḥ niçün ṣıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 9). [çünki,]*

D

da: *"de, da" bağlacı.*

1. Ser-i rehin gözedüp iy Faṣīḥ muntaẓır ol
   Ümīddür saña **da** bir nigāha furṣat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 20). [da,]*
2. Ḥüsn ile Ayāz olsa **da** her şāhid-i ʿālem
   Dil mālik-i keyfiyyet-i Maḥmūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [da,]*
3. Benüm zaḫm-ı derūnum merhem-i bihbūd-düşmendür
   Fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem olsañ **da** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [da,]*
4. Bildügi gibi mizāc-ı gül-i raʿnāyı hezār
   Meşreb-i şemʿ-i şeb-ārāyı **da** pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 4). [da,]*
5. Āyīne-i Sikender ü cām-ı Cem olsa **da**
   Kılmaz o ḫod-pesend o ḫod-rā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 7). [da,]*
6. Ol çeşm-i cādū zār u perīşān görüp dimiş
   İtmiş eşer Faṣīḥa **da** mekr ü füsunumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 10). [da,]*
7. Ne deñlü olsa **da** ruḫṣat-dih-i niyāz ol şūḫ
   Ḥicāb-ı ʿışḳ yine müddeʿāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 3). [da,]*
8. Defʿ olınmaz ḫayl-i bī-ḥadd-i ġam-ı hicrān Faṣīḥ
   Olsa **da** elde hezārān sāġar-ı Cemşīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 10). [da,]*
9. Besdür aġyāra bu deñlü rūy-ı dil iy māh bes
   Baña **da** āyīne-i ruḫsārıñı ṣun bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 2). [da,]*
10. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum hiç ġam gibi hem-dem
    Meger ʿālemde ġamsuz **da** Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 10). [da,]*
11. Devādan derd-i ʿışḳ-ı dil-rübāyı bā-naṣīb itmem
    Helāk olsam **da** izḥār-ı temennā-yı ṭābīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 2). [da,]*
12. Setr eylemeñ leṭāfet-i cism-i semen-berüñ
    Gül gibi ḳaṭ ḳaṭ olsa **da** pīrāhenün daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 4). [da,]*
13. Muḥāl olurdı eger olsa **da** firāz-ı cibāl
    Hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet ḳoparsa **da** ol dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 37). [da,]*
14. Muḥāl olurdı eger olsa **da** firāz-ı cibāl
    Hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet ḳoparsa **da** ol dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 38). [da,]*
15. Her ġonçe ḫūn iken daḫı müşg-i teri sezā
    Ṣad-nāfe bāc olursa **da** müşg-i Tatārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 16). [da,]*

16. ʿAcebdür pāy-bend-i ülfet olmaḳ dār-ı ʿālemde
Ġarīḳ-ı baḥr olursañ **da** geçilmez aşinalardan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 42, Mısra 2). [da,]*
17. Bir kerre benüm cāmumı **da** ser-şār it
Sāḳī nice bir cürʿa-ḫūr-ı bezm olayum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 4). [da,]*

dād: *Adalet, doğruluk.*

1. Cevr eylemede ʿadū-yı bī-dād
Dād ey şeh-i kişver-i kerem dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 174). [dād,]*

dād u sited-i ḥālde: *Cezbe, coşkunluk (halinin) alış verişi.*

1. Bāzār-ı ḥaḳīḳatde terāzū yoḳdur
Dād u sited-i ḥālde bāzār olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 4). [dād u sited-i ḥālde, -de]*

dādā-yı şeh-i kişver: *Ülkenin, devletin sultanının adaleti.*

1. Çekdüm niçe ḫum-ı zehr-i dehri
Mirʾ āt-ı felek çoḳ itdi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 174). [dādā-yı şeh-i kişver,]*

dāde-i dārüʾl-edīb itmem: *Bilginler evine öğrenim için göndermek.*

1. Debistān-ı ezelde ders-ḫ∨ān-ı ʿilm ü ʿirfānem
Göñül ṭıfluñ anuñçün **dāde-i dārüʾl-edīb itmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 12). [dāde-i dārüʾl-edīb itmem, -me, -m]*

dād-ḫ∨āhī-i ġam-ı cevrüñ olur: *Eziyet derdi (yüzünden) adalet isteyen olmak.*

1. Olur bahāne idüp dād-ḫ∨āhī-i ġam-ı cevrüñ
Fütāde-dil gehī būs-ı rikābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 5). [dād-ḫ∨āhī-i ġam-ı cevrüñ olur, -üñ-ur]*

dāġ: *Dağlamak.*

1. Ferāmūş itdürür **dāġ** ile renc-i dāġ-ı dīrīnem
ʿİlācı zaḫm ile eyler felek zaḫm-ı dil-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 7). [dāġ,]*

dāġ: *Yara. II gönülde açılmış yara.*

1. İtdüm şebīke **dāġ** ile cism-i nizārumı
   İtmek içün o māhī-i āb-ı zülāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 7). [dāġ,]*
2. Bilmez ki **dāġına** ne maḥal ʿarż ide Faṣīḥ
   Geh dilde geh cigerde gehi serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [dāġına, -ın, -a]*
3. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde serde **dāġ**
   Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet her derde **dāġ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 1). [dāġ,]*
4. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde serde **dāġ**
   Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet her derde **dāġ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 2). [dāġ,]*
5. ʿAks-i rūyuñ naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş ḫūn ile
   Her zemān eksük degüldür çeşm-i baḥr ü berde **dāġ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 4). [dāġ,]*
6. Herkesi feyż-i bahār-ı mihrüñ itmiş hisse-dār
   Ġonçede çāk-i girībān lāle-i aḥmerde **dāġ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 6). [dāġ,]*
7. Āb-ı ṣāfı cūya düşmiş berg-i gül ẓann eyledüm
   Gördügümde sāʿid-i dil-dār-ı sīmīn-berde **dāġ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 8). [dāġ,]*
8. Çekdügüm her āh-ı ġam bir cām-ı Cem oldı Faṣīḥ
   Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden nişāndur serde **dāġ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 10). [dāġ,]*
9. Dāġ dāġ-ı cevr ile ʿuşşāḳı dil-ḫūn eyledüñ
   Nʾeyledüñ ẓālim yine ṭaḳlīd-i gerdūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 1). [dāġ,]*
10. Dāġ u nāleyle ol Faṣīḥ çü ney
    Lāzımı sāz u sūzdur ‘ışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 9). [dāġ,]*
11. Dāġ yaḳmış tāze ʿāşıḳ olmış ol meh-sīneye
    Nev cevānum saḳlamış gūyā ki pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 3). [dāġ,]*
12. ʿĀşıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
    Gāh **dāġ** u merhem ü geh dāġa merhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 6). [dāġ,]*
13. ʿĀşıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
    Gāh dāġ u merhem ü geh **dāġa** merhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 6). [dāġa, -a]*
14. Dāġlarla cā-be-cā yaḳmış vücūdın ser-be-ser
    Pīşe-zār-ı himmetüñ pīr-i beyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 5). [dāġlarla, -lar, -la]*
15. Ḫār var pāyumda el virmez baña seyr-i çemen
    Dāġ var başumda ġamdan ḳayd-ı destār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 4). [dāġ,]*
16. Ten-i mecrūḥuma **dāġ** u dil-i aġyāra merhemsin
    Budur ḥaḳḳā cefā-kārīde mümtāz-ı müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 1). [dāġ,]*

17. Ol **dāġ** ile ol şerḥa ki manżūr-ı cihāndur
    Ṣadra geçürür sīnede pinhān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 7). [dāġ,]*
18. Dāġ yaḳdum vücūd-ı lāġarıma
    Sikke-i derd ü ġam ḳodum zerime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 1). [dāġ,]*
19. Şevḳ-ı rūyuñla olan **dāġını** ʿarż itse Faṣīḥ
    ʿĀlemi rūşen ider mihr-i cihān-tāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 9). [dāġını, -ın, -ı]*
20. Zeyn itdi cismi **dāġ** ile ol ḥadde kim Faṣīḥ
    Hengām-ı gülde böyle nümāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 9). [dāġ,]*
21. Eyle fetīl luṭfuñ ile tāze **dāġını**
    Bīmār-ı ʿışḳ-ı tīre-şebüñ yaḳ çerāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 1). [dāġını, -ı, -n, -ı]*
22. O şūḫı sīneye çekdüm bu **dāġı** nʾeyleyelüm
    Ṣabaḥ-ı vaṣla yitişdüm çerāġı nʾeyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 53, Mısra 1). [dāġı, -ı]*
23. Sensüz bu feyż-ı ʿāşıḳa faṣl-ı bahārdan
    Dāġın meger ki tāzeleye lāle-zārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 61, Mısra 2). [dāġın, -ın]*
24. Ṣaḥn-ı dil ü cānı dāġ dāġ itdi felek
    Dāġ ile tenüm miṣāl-i bāġ itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 2). [dāġ,]*
25. Ḫūn-āb-ı cigerden virelüm **dāġa** ṭarāvet
    Gelsün nem-i dilden o kühen-bāġa leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 9). [dāġa, -a]*
26. Āhı ʿalem ü **dāġı** çerāġ eyleyüp iy dil
    Gerdān olalum küçe vü bāzārı temāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 13). [dāġı, -ı]*

dāġ: *Yara, şeklen yuvarlak yara. II Neydeki perde deliklerine işaret etmektedir.*

1. Dāġ ile sūrāḫ ile muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
   Dilde dāʾim ney gibi feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 3). [dāġ,]*

dāġ dāġ eyleyelüm: *Yara üstüne yara açmak.*

1. Dāġ dāġ eyleyelüm cismümüzi
   İdelüm çeşmümüzi ḫūn-pālā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 27). [dāġ dāġ eyleyelüm, -yelüm]*

dāġ dāġ itdi: *Dağ dağ etmek. Dağlamak, yaralar açmak.*

1. Ser-ā-pā şimdi görseñ āteş-i ġam **dāġ dāġ itdi**
   Faṣīḥā ṣaḥn-ı sīnem gūyıyā bir gül-sitān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 9). [dāġ dāġ itdi, -di]*
2. Ṣaḥn-ı dil ü cānı **dāġ dāġ itdi** felek
   Dāġ ile tenüm miṣāl-i bāġ itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 1). [dāġ dāġ itdi, -di]*

dāġ dāġ itdüm: *Dağlamak, yaralar açmak.*

1. Ne gül-çīn-i ferāġ oldum ne seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm
   Hemān ancaḳ deruñum lāle-āsā **dāġ dāġ itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 2). [dāġ dāġ itdüm, -dü, -m]*

dāġ dāġ olmayıcak: *Delik delik olmak, çok yaralı olmak.*

1. Dāġ dāġ olmayıcak āteş-i ʿışḳ ile çü ney
   Her kesüñ nālesine sūz u eser virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [dāġ dāġ olmayıcak, -ma, -y, -ıcak-ma, -yıcak]*

dāġ dāġdur: *Yara yara, çok fazla yaralı, paramparça.*

1. ʿIşḳ ile **dāġ dāġdur** gönlüm
   Pür-gül ü lāle bāġdur gönlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 1). [dāġ dāġdur, -dur]*

dāġ dāġdur: *Yara bere içinde, paramparça.*

1. Hemīşe ʿışḳuñ ile **dāġ dāġdur** sīnem
   Ne-dīde-rūy-ı ḫazāndur bahār-ı gül-zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 3). [dāġ dāġdur, -dur]*

dāġ itdi: *Yaralamak.*

1. Dāġ itdi dili nāz-ı tabībān-ı cihān
   Zaḫm-ı diger oldı intiẓār-ı merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 98, Mısra 3). [dāġ itdi, -di]*

dāġ olmaz: *Yara olmak II acı, keder içinde olmak, ızdırap çekmek.*

1. Dāġ olmaz dōstum cān u dil-i aġyārda
   Hiç güşād olsun mı serdī-i dey-i behmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 7). [dāġ olmaz, -ma, -z]*

dāġ olur: *Dağlanmasına sebep olmak II [kıskançlıktan yüreği] yanmak, dağlanmak.*

1. Tāb-ı ḥüsn-i rūyı nūr-ı mihr ü māha **dāġ olur**
   Yoḳ nigāha tābı āteşden niḳāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 7). [dāġ olur, -ur]*

dāġ u serḥadan: *Yara ve yarık, çatlaklar.*

1. Yazmış debīr-i miḥnet aña yir yir āh dost
   Ol ḫānḳah durur ki tenüm **dāġ u şerḥadan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [dāġ u şerḥadan,]*

dāġ yaḳduñ: *Dağlamak, yaralamak; acı çekmek.*

1. Felek bir **dāġ yaḳduñ** cāna kim dūd-ı siyāhından
   Baña rūşen günüm çün şām-ı ḥasret tīre-nāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 35). [dāġ yaḳduñ, -du, -ñ]*

dāġ yakduñ: *Dağlamak. II vücutta 'aşk ateşiyle yaralar açmak.*

1. Büse luṭf itdüñ raḳībe cām-ı iḥsān üstine
   Dāġ yaḳduñ bī-terāḥḥüm dāġ-ı hicrān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 2). [dāġ yaḳduñ, -du, -ñ]*

dāġ-be-dāġ: *Yara üstüne yara, kat kat üzüntü.*

1. Yārsuz seyr-i gül ü lāle-i bāġ u gülşen
   Dili pür-āteş idüp **dāġ-be-dāġ** itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 6). [dāġ-be-dāġ,]*

dāġ-ı aḥker-sūz olmada: *Yanmakta olan yara. II yakıcı ıstırap içinde olan aşık.*

1. Baña her ḳaṭre eşküm olmada bir dāġ-ı aḫker-sūz
   Olurmış tāb-ı hiddetle meger āb-ı revān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 7). [dāġ-ı aḫker-sūz olmada, -ma, -da]*

dāġ-ı cevr: *Eziyet yarası.*

1. Dāġ **dāġ-ı cevr** ile ʿuṣṣāḳı dil-ḫūn eyledüñ
   Nʾeyledüñ ẓālim yine ṭaḳlīd-i gerdūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 1). [dāġ-ı cevr,]*

dāġ-ı ciger-ḫūn olmaḳda: *Kanlı yara halinde olmak.*

1. Dil derd ü ġam-ı dehre zebūn olmaḳda
   Gitdükçe göñül **dāġ-ı ciger-ḫūn olmaḳda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 2). [dāġ-ı ciger-ḫūn olmaḳda, -maḳ, -da]*

dāġ-ı derūnum: *Gönül yarası.*

1. Dāġ-ı derūnum eşk-i terümden bilüp o şūḫ
   Didi Faṣīḥ sende maḥabbet nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 17). [dāġ-ı derūnum, -um]*

dāġ-ı dil: *Gönül yarası.*

1. Dāġ-ı dil ile cism-i nizār eyle çü ney
   Her laḥẓada kār āh u enīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 3). [dāġ-ı dil,]*

dāġ-ı ferāġat: *Tok gözlülük, el çekme izi.*

1. Ser-i şūrīdeme bir **dāġ-ı ferāġat** yaḳdı
   Himmet-i pīr-i ġam-ı ʿışḳ çerāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 9). [dāġ-ı ferāġat,]*

dāġ-ı ġam: *Gam yarası.*

1. Dāġ-ı ġam ile sīnemi gül-zār iderin ben
   Teşrīf-i şeh-i ʿışḳa sezā-vār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 1). [dāġ-ı ġam,]*

dāġ-ı ġamuñ: *Gam/keder yarası.*

1. Budur bu ḥāli saña meyl ider dil-efgāruñ
   Göñülde **dāġ-ı ġamuñ** serde zaḫm-ı efkāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 1). [dāġ-ı ġamuñ,]*

dāġ-ı ġurbetle: *Gurbet yarası.*

1. Dāġ-ı ġurbetle Faṣīḥā şimdi
   Çeşmüme gül görinür ḫār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 9). [dāġ-ı ġurbetle, -le]*

dāġ-ı ḥasretle: *Büyük hasret, çok özlemli, hasret yarası.*

1. Ney gibi bāġrum delikdür **dāġ-ı ḥasretle** Faṣīḥ
   Zaḫm-ı ʿışḳum derk ider gūş eyleyen efġānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 9). [dāġ-ı ḥasretle, -le]*

dāġ-ı hicrān: *Ayrılık yarası II ayrılıktan kaynaklanan acı.*

1. Būse luṭf itdüñ raḳībe cām-ı iḥsān üstine
   Dāġ yaḳduñ bī-terāḥḥüm **dāġ-ı hicrān** üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 2). [dāġ-ı hicrān,]*

dāġ-ı ḫūn-ālūde-i ġam: *Gam ve kederden açılan kanlı yara II Derin aşk yarası.*

1. Göz göz itsün **dāġ-ı ḫūn-ālūde-i ġam** cismüñi
   Naḳş-ı gūn-ā-gūn-ı hüsne dīde-āsā meʾmen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 5). [dāġ-ı ḫūn-ālūde-i ġam,]*

dāġ-ı hūnīnüm: *Kanlı yara II büyük üzüntü, acı.*

1. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla her dem tāzedür
   Hiç ḥazān bilmez nedür bu gülşenüñ rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 7). [dāġ-ı hūnīnüm, -üm]*

dāġ-ı ʿışḳum: *Aşk yarası.*

1. Dūd-ı āhum serde sünbül **dāġ-ı ʿışḳum** tende gül
   Bāġda sünbül gerekse olmasun gülşende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 1). [dāġ-ı ʿışḳum, -um]*

dāġ-ı ʿışḳuñ: *Aşk yarası.*

1. Dāġ-ı ʿışḳuñ bir gül-i ṣad-berg-i gülşendür baña
   Her fetīl-i şuʿle tā key şemʿ-i rūşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 1). [dāġ-ı ʿışḳuñ, -uñ]*
2. Kimseye itmem güşāde rāz-ı pinhānum gibi
   Dāġ-ı ʿışḳuñ sīnede ḫıfẓ eylerüm cānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 2). [dāġ-ı ʿışḳuñ, -uñ]*

dāġ-ı maḥabbet: *Aşk yarası.*

1. Yaḳ cismümi nār-ı sitemüñle eşer eyle
   İy **dāġ-ı maḥabbet** ten-i zerdümde yer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 73, Mısra 2). [dāġ-ı maḥabbet,]*

dāġ-ı maḥabbet: *Aşk yarası.*

1. Yaḳılmaz her dile **dāġ-ı maḥabbet**
   Ḳonılmaz her ocaġa aḫker-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 7). [dāġ-ı maḥabbet,]*

dāġ-ı maḥabbetüñ: *Aşk yarası.*

1. Sīnemde penbelerle nʾola ṣaḳlasam anı
   Dāġ-ı maḥabbetüñ baña bir yādigārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 8). [dāġ-ı maḥabbetüñ, -üñ]*
2. Ṭursun hemīşe sīnede **dāġ-ı maḥabbetüñ**
   Yansuñ ḳo ṣubḥ u şām çerāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 1). [dāġ-ı maḥabbetüñ, -üñ]*

dāġ-ı miḥen: *Mihnet, eziyet yarası.*

1. Yir yir ten-i ḫākīye yaḳup **dāġ-ı miḥen**
   Açdum o teng hücreye birḳaç revzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 1). [dāġ-ı miḥen,]*

dāġ-ı miḥnet: *Eziyet, dert yarası.*

1. Ser ü sīnem pür oldı **dāġ-ı miḥnet** dīde vü dilden
   Şikāyet dīde vü dilden şikāyet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 55, Mısra 1). [dāġ-ı miḥnet,]*

dāġ-ı mihnet: *Dert yarası.*

1. Ser ü sīnem pür oldı **dāġ-ı miḥnet** dīde vü dilden
   Şikāyet dīde vü dilden şikāyet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 1). [dāġ-ı miḥnet,]*

dāġ-ı mihrüñ: *Sevgi, muhabbet yarası.*

1. Ki rūşen olmamışdı şemʿ-i ḫurşīd ile ʿālemler
   Derūna ol zemān yakmışdı **dāġ-ı mihrüñ** ol meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 3). [dāġ-ı mihrüñ,]*

dāġ-ı mihrüñ yakmısdı: *Aşk yarasını açmak, aşk dağını yakmak.*

1. Ki rūşen olmamışdı şemʿ-i ḫurşīd ile ʿālemler
   Derūna ol zemān yakmışdı dāġ-ı mihrüñ ol meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 3). [dāġ-ı mihrüñ yakmışdı, -mış, -dı]*

dāġ-ı niyāz: *Yalvarmanın yarası.*

1. Gūyā ki ten-bürehne bir abdāl-ı ʿışḳdur
   Yaḳmış vücūd-ı lāġara **dāġ-ı niyāz** ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 4). [dāġ-ı niyāz,]*

dāġ-ı ṣadākatüñ: *Dostluğun nişanı.*

1. Olup mütābiʿ-i her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd
   Fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü maʿṣıyetem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 46). [dāġ-ı ṣadākatüñ, -üñ]*

dāġ-ı ṣadākatüñ: *Dostluğun nişanı, damgası.*

1. Benem o bende ki **dāġ-ı ṣadākatüñ** itdüm
   Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [dāġ-ı ṣadākatüñ, -üñ]*
2. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd
   Benem o bende ki **dāġ-ı ṣadākatüñ** itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [dāġ-ı ṣadākatüñ, -üñ]*

dāġ-ı ṣarīh: *Açık yara; ortada, gözle görülür olan yara.*

1. Uralum sīnemüze **dāġ-ı ṣarīh**
   İdelüm ḫüccet-i iḫlāṣı ṣaḥīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 31). [dāġ-ı ṣarīh,]*

dāġ-ı serde: *Baş yarası, kafa yarası.*

1. Eyler ġarīḳ-ı ḫūn-ı ciger dem-be-dem beni
   Bir **dāġ-ı serde** böyle terāviş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 6). [dāġ-ı serde,]*

dāġ-ı sīnem: *Sinedeki yara II gönül yarası, gönül derdi.*

1. Sūz-ı nār-ı ʿışḳ ile gel **dāġ-ı sīnem** seyrin it
   Görmedüñse olduġın ḫākister-i külḫanda gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 9). [dāġ-ı sīnem,]*

dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz: *Iki kat dünyanın (her iki alemin) zulme uğramış yarası.*

1. Te’s̲īr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz
   Bu girye nedür dirseñ eger gözleriñüzde Biz **dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 20). [dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz, -uz-yuz]*
2. Bu girye nedür dirseñ eger gözleriñüzde
   Biz **dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 20). [dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz, -yuz]*

dāġ-ı taḥammül: *Dayanma yanığı, yarası. II dayanma gücü.*

1. Uymaz bizüm aḥvālümüz ehl-i hevese
   Biz sīnemüze **dāġ-ı taḥammül** ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 4). [dāġ-ı taḥammül,]*

dāġ-ı tāze: *Taze yara.*

1. Ya **dāġ-ı tāze** ya elmas-bend olmaḳ münāsibdür
   Bilürsin zaḫm-ı ʿışḳa nā-mülāyimdür göñül merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 3). [dāġ-ı tāze,]*

dāġ-ı tenümdür: *Vücut yarası.*

1. Dūd-ı āhum sünbülüm **dāġ-ı tenümdür** güllerüm
   Ṣaḥn-ı gül-zār-ı ġamem baḳ güllerüm sünbüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 1). [dāġ-ı tenümdür, -üm, -dür]*

dāġlar yaḳdum: *Dağlamak, dağ yarası açmak.*

1. Dāġlar yaḳdum feżā-yı sīne-i sūzānuma
   Tāze bir gülşen müheyyā eyledüm cānānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 1). [dāġlar yaḳdum, -du, -m-dum]*

dāġ-zen-i sīne-i cān-ı ʿuṣṣāk: *Aşıkların kalplerinin ortasına damga vuran.*

1. Ne nigeh **dāġ-zen-i sīne-i cān-ı ʿuṣṣāḳ**
   Ne nigeh teşne-i ḫūn-ı dil-i zār u şeydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 9). [dāġ-zen-i sīne-i cān-ı ʿuṣṣāḳ,]*

dahı: *Henüz.*

1. Daḫı gül-ġonçe iken bülbül-i zār
   Oḳur evṣāf-ı cemālüñ ezber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 9). [daḫı,]*

dahı: *Bu zamana kadar, şimdiye dek.*

1. Daḫı sīr olmadın āb-ı ḥayāta eyledüñ maʿdūm
   Senüñ indüñde ḳadr-i ẕāt-ı erbāb-ı hüner maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 41). [daḫı,]*

dahı: *Henüz, bir de.*

1. Her ġonçe ḫūn iken **daḫı** müşg-i teri sezā
   Ṣad-nāfe bāc olursa da müşg-i Tatārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 15). [daḫı,]*

dahı: *Artık, bundan sonra.*

1. Görenler şiʿrüñi ḥükm itdiler kim bir **daḫı** dehre
   Senüñ gibi Faṣīḥā mīr-i dīvān-ı suḫan gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 9). [daḫı,]*

dahı: *Hem de.*

1. Kurdı **daḫı** bu ḫaymeyi zerrīn ṭınāb ile
   Eflāk ṣanma gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 4). [daḫı,]*

dahı: *Ayrıca, bundan başka.*

1. Dilüñ ancaḳ nihānī bir nigehdür gāh ger kārı
   Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 8). [daḫı,]*

dahı: *Ayrıca, bir de.*

1. ʿUḳdelerle seyr idenler didiler ol kāküli
   Daḫı bāġ-ı ḥüsninüñ açılmamışdur sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 2). [daḫı,]*

daḫı: *Ayrıca, bir de, ilaveten.*

1. Bilmez **daḫı** o şūḫ ki her ṭıfl-ı nev-resīd
   Feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ ile nāzenīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [daḫı,]*
2. İy dil ümīd-i mīve-i vaṣl itme kim o şūḫ
   Bāġ-ı melāḥatuñ **daḫı** nev-res nihālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [daḫı,]*
3. Nāleden olsa nʾola māḥẓūẓ o ṭıfl-ı ʿişve-ger
   ʿĀşıḳa cevr ü cefāda **daḫı** nev-āġāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 8). [daḫı,]*
4. Yoḳ manṣıb-ı ḥayāta **daḫı** iʿtibārumuz
   Bālā vü pest rütbe-i ʿālem ne kārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 2). [daḫı,]*
5. Geçmez mi āh **daḫı** günāhumdan ol melek
   Ġırbāle döndi āh-ı dilümden ten-i felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 2). [daḫı,]*
6. Daḫı aʿdāya nezāketle şemātetde misin
   Tā-be-key bu suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 10). [daḫı,]*
7. Tertīb-i derd-i hicrüñi taṭvīl eyleyüp
   Terkīb-i vaṣluñı **daḫı** tenḳīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 6). [daḫı,]*
8. Neden ol naḫl-i nevden mīve-ḫ∨āh-ı vuṣlat olduñ kim
   Faṣīḥā **daḫı** ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḥacletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 10). [daḫı,]*
9. Çü zenbūrān naṣībüm rūzgār āh u enīn itdi
   Daḫı būy-ı merāmum almadum ḳaldı bahārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 4). [daḫı,]*
10. Şarāb-ı nāz ʿaceb çeşm-i yāra gelmedi mi
    Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 2). [daḫı,]*
11. Zebān-ı şekveye ruḫṣat vir iy Faṣīḥ meger
    Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 10). [daḫı,]*
12. İrdi ḫazān tāze gül-i gülşenüñ **daḫı**
    Ḫaṭ geldi ṭāb-dār ruḫ-ı rūşenüñ **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 1). [daḫı,]*
13. İrdi ḫazān tāze gül-i gülşenüñ **daḫı**
    Ḫaṭ geldi ṭāb-dār ruḫ-ı rūşenüñ **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 2). [daḫı,]*
14. Setr eylemeñ leṭāfet-i cism-i semen-berüñ
    Gül gibi ḳaṭ ḳaṭ olsa da pīrāhenün **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 4). [daḫı,]*
15. Beñzer henüz maʿreke-i nāzdan gelür
    Şemşīr elinde ġamze-i şūr-efgenüñ **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 6). [daḫı,]*

16. Bir āşinā nigāhına şāyeste olmadı
Bī-çāre dil o şūḫ-ı vefa-düşmenüñ **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 8). [daḫı,]*
17. Bir gün Faṣīḥ şeb-nem-i luṭf-ı Ḫudā ile
Olur güşāde ġonçe-i baḫtuñ senüñ **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 10). [daḫı,]*
18. Degülüm rāẓı lebüñ būs ide peymāne **daḫı**
İstemem yanduġını şemʿüñe pervāne **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 1). [daḫı,]*
19. Degülüm rāẓı lebüñ būs ide peymāne **daḫı**
İstemem yanduġını şemʿüñe pervāne **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 2). [daḫı,]*
20. Rūz u şeb n'ola fiġān eylese giryān olsa
Dil alışmadı ġam u ġuṣṣa-i hicrāna **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 4). [daḫı,]*
21. Şimdilik keş-me-keşi ceyb-i dil ü cān iledür
Degmedi dest-i sitem ṭarf-ı girībāna **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 6). [daḫı,]*
22. Raḥm idüp gāhi nigāh itmege virdi ruḫṣat
N'eylesün bu dil-i dīvāneye cānāne **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 8). [daḫı,]*
23. Ḫ∨āba varsun hele ol gözleri mestāne Faṣīḥ
Virme ruḫṣat ḥaẕer it dīde-i giryāna **daḫı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 10). [daḫı,]*
24. Şermende itdi gülleri tāb-ı cemāl-i yār
Bir güne **daḫı** rūy-ı çemen reng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 4). [daḫı,]*
25. Her ḫūb u zişte görmedük ʿarż-ı kabūlde
Āyīne gibi bir **daḫı** bī-şermdür sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 6). [daḫı,]*
26. Cevher-i eşyā **daḫı** meknūz iken düşmen baña
Tāc-ı Keykāvūs-ı ʿışḳuñ gevher-i şāhānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 5). [daḫı,]*
27. Ki nûr-ı dīde-i zehr-ābe itdi anı Yezīd
Eger çi ben **daḫı** nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [daḫı,]*
28. Ki nûr-ı dīde-i Zehrāya itdi anı Yezīd
Eger çi ben **daḫı** nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [daḫı,]*
29. Eger çi ben **daḫı** nefsinde ẓālim-i nefsem
Olup mütābiʿ her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [daḫı,]*
30. Çalınmış ezel güş-ı dile nāy-ı maʿānī
Ol dem durur el-āne **daḫı** kendüyi bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 57). [daḫı,]*
31. Mātem niçe mātem ki bu eflāk dimekde
Āh itmedeyüz biz **daḫı** muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 32). [daḫı,]*

32. Bu ḥāli suʿāl eyler iseñ biz **daḫı** bunda
    Lā-yüsʿel ile ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 37). [daḫı,]*
33. Bu ḥāli suʾāl eyler iseñ biz **daḫı** bunda
    Lā-yüsʾel ile ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 39). [daḫı,]*
34. Bülbül-veş olup gül gibi dil-ḫūn-ı maḥabbet
    İcrā idelüm biz **daḫı** ḳānūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 8, Mısra 2). [daḫı,]*
35. Bilmez reh-i saʿy ü gūşişüm şaḥş-ı murād
    Bir kerre **daḫı** kendümi bilmem dil-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 2). [daḫı,]*
36. Bī-hamdiʾllāh olup iḳlīm-i naẓma Ḫusrev-i s̱ānī
    Faṣīḥā himmet itdük biz **daḫı** tertīb-i dīvāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 4). [daḫı,]*

dāʾim: *Sürekli, daima, her zaman.*

1. Dāġ ile sūrāḫ ile muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
   Dilde **dāʾim** ney gibi feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 4). [dāʾim,]*
2. İder belāġate bād-ı ṣabā ile açılur
   Hevāya itmede **dāʾim** mütābaʿat ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 4). [dāʾim,]*
3. Oldur bāña peyġām-ı belāġat **dāʾim**
   Tā mebdeʾ-i Feyyāżdan olur teblīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 3). [dāʾim,]*

dāʾim olmaz: *Devamlı, sürekli, kalıcı olmak.*

1. Olmaz bu cihān ḥāṣılı bir ḥālde dāʾim
   Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 1). [dāʾim olmaz, -ma, -z]*

dāʾim olmaz: *Sürüp gitmez, geçici, kalıcı olmaz. II fâni.*

1. Olmaz bu cihān ḥāṣılı bir ḥālde dāʾim
   Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [dāʾim olmaz, -ma, -z]*

dāʾir: *Ait, özellik, hakkında.*

1. Ḥāṣıl bu ki devr-i cümle eflāk
   İy mefḫār-i kevn saña **dāʾir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 46). [dāʾir,]*

dāʾire-i zikre: *Zikir dairesi.*

1. Girmiş bu gice **dāʾire-i zikre** ol perī
   Böyle ḳalursa āfet-i devr-i zemān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 9). [dāʾire-i zikre, -e]*

dakīka-sencān: *Güç şeyleri anlayan, incelikleri kavrayan.*

1. Dirlerse eger **daḳīḳa-sencān**
   Fevvāre-i āb-ı Ḫızra mīzān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 17). [daḳīḳa-sencān,]*

dāl: *Arap alfabesindeki "د" harfinin ismi. II Aşığın boyu.*

1. İki **dāl** ile Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
   Bir ʿaceb ṭavr ile gördüm meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [dāl,]*

dām: *Tuzak II hile, düzen.*

1. Ḥaẕer eyle dime ol ḫāldür bu zülf-i ḫoş-būdur
   O bāġa dāne dökmişler Faṣīḥā **dām** ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 10). [dām,]*
2. Gider mi ḫalḳa-i āğūşa yār gelmez mi
   Bizüm de **dāmumuza** bir şikār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 2). [dāmumuza, -umuz, -a]*
3. Bir gün gele ıṭlāḳ ola şeb-ḫūn-ı maḥabbet
   Teslīm ide hep **dāmını** medyūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 7, Mısra 2). [dāmını, -ın, -ı]*

dām eyler: *Tuzak kurmak II tuzak haline getirmek.*

1. Çekdürür çille-i ġam dāne döker **dām eyler**
   O siyeh ḫāl ü siyeh gīsū vü ebrū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [dām eyler, -r]*

dām itdiler: *Tuzağa düşürmek.*

1. Yār olmış sāye-baḫş-ı ḫalḳa-i bezm-i raḳīb
   Ol Hümāyı ʿāḳıbet **dām itdiler** rām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 4). [dām itdiler, -di, -ler]*

dāma düşmesün: *Tuzağa düşmek.*

1. Murġ-ı dilden ḫayli demlerdür ki yoḳ ṣayt u ṣadā
   Düşmesün bir dāma bir ḳayda giriftār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 6). [dāma düşmesün, -me, -sün]*

dāmād: *Damat, güvey.*

1. ʿArūs-ı dehre meftūn olma kim yek-rūzedür ẕevḳi
   İdinmez bu ʿacūze kimseyi hiç iki gün **dāmād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [dāmād,]*

dāmān: *Etek, elbise. II benlik, varlık.*

1. Destine geh ceyb-i ṣabr u gāh **dāmānum** gider
   Bir keş-ā-keşdür göñülle ʿışḳ-ı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [dāmānum, -um]*
2. Dāmān u ceybi ol şehe teslīm idüp göñül
   Taḳbīl-i dest ü kūşe-i dāmān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 5). [dāmān,]*
3. Görürlerse ʿaḳıllar çāk olur çāk-i girībānuñ
   Alınmaz ellerinden ehl-i ʿışḳuñ ṣoñra **dāmānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 2). [dāmānuñ, -uñ]*
4. Zümre-i ʿuşşāḳdan ʿadd itmesünler kim bizüm
   Dest-i ġamdan ceybümüz **dāmānumuzla** bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 6). [dāmānumuzla, -umuz, -la]*
5. Bīʾllāh ideyüm sūde-i ruḫsār-ı teşekkür
   Girerse eger destüme maḥşerde o **dāmān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 8). [dāmān,]*
6. Senüñ tek ḳonmasun **dāmānuña** gerd-i keder cānā
   Çeken bād-ı ġam-ı dehri Faṣīḥ-i nā-tüvān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 9). [dāmānuña, -uñ, -a]*
7. Silmedüñ bir kere āb-ı dīde-i giryānumı
   Ḫūn ile ālūde gördüñ niçe kez **dāmanuñı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 1). [dāmanuñı, -uñ, -ı]*
8. Ceybüm keşiş-i dest-i taʿalluḳdan al
   Dāmānumı ḫār-ı ibtilādan ḥıfẓ it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 4). [dāmānumı, -um, -ı]*
9. Alınmaz elinden sitemüñ **dāmānum**
   Bilmem nic'olur ḫāl-i dil-i nālānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 3). [dāmānum, -um]*
10. Vir pençe-i dest-i nā-şekībīye mesāġ
    Dāmānuñı ceyb ceybi **dāmān** eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 4). [dāmān,]*
11. Vir pençe-i dest-i nā-şekībīye mesāġ
    Dāmānuñı ceyb ceybi dāmān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 4). [dāmānuñı, -uñ, -ı]*

dāmān: *Etek. II çevre, etraf.*

1. Bī-bāk uralum kendümüzi ḫār-ı cefāya
   Ceyb-i dil olup çāk yine **dāmāna** nihayet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 4). [dāmāna, -a]*
2. Dest-i ġamla bu keş-ā-keş ki ḳala
   Ḳorḳarın ceyb ile **dāmān** bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 8). [dāmān,]*
3. Rāẓıyuz ḫār-ı sitem gül-ġonçe-i luṭf u kerem
   Ḥamdü liʾllāh ehl-i ʿışḳuñ ceyb(i) var **dāmānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [dāmānı, -ı]*
4. Dāmānuma āvīze görüp sübḥa-i eşküm
   Bir rişte-i lüʾlüyi o şeh zīb-i leb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 3). [dāmānuma, -um, -a]*
5. Rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ḥasrete ruḫṣat virüp
   Dest-der-ber ceyb ile **dāmāna** itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 4). [dāmāna, -a]*
6. O dem olur mı sile eşk-i çeşmi **dāmānuñ**
   O gün gelür mi göre dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 1). [dāmānuñ, -uñ]*
7. Elümde ḫūn-ı eşk-i çeşm ile ālūde **dāmānum**
   Baña yigdür bahāruñ āl-i vālā dest-mālinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 8). [dāmānum, -um]*
8. Kūy-ı cānāndan ḳomaz bir laḥẓa dūr olsam eger
   Merdüm-i eşk-i terüm durmaz düşer **dāmānuma** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 8). [dāmānuma, -um, -a]*
9. Beñzer o zeʿāmet ḳ'ola deryā ḳaleminde
   Pür-sīm-i sirişk etmede **dāmānımı** çeşmim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 3). [dāmānımı, -ı, -mı]*
10. Ya bir taṣvīr-i zībādūr ḳonıldı ẓarf-ı billūra
    Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl **dāmāna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 5). [dāmāna, -a]*
11. Zeyl-i pūşīde-i Beytüʾl-Ḥaram-āsā iy dil
    Būs idüp ḳoy ser-i tāʿẓīme o **dāmān** ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 10). [dāmān,]*
12. Dilüñ aġyār ile yek-dil olalı yāra Faṣīḥ
    Oldı **dāmān** ile bir ṭarf-ı girībānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 10). [dāmān,]*
13. Dest-i ümmīdime girmez ise **dāmānı** ucı
    Rāẓıyuz degse dile ḫançer-i bürrānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 1). [dāmānı, -ı]*
14. Alurdı pençe-i ġam ceyb ü ḫār-ı ġuṣṣa **dāmānın**
    Bu olmışdı muḥaṣṣal Ḳaysa hep bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 5). [dāmānın, -ın]*
15. Gezerdüñ terk idüp iy Ḳays-ı ʿuryān kūy-ı Leylāyı
    Girībānuñ yahūd çāk itmege **dāmānuñ** olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 6). [dāmānuñ, -uñ]*
16. Zemānında ṭutar yoḳ kimsenüñ dāmānını kimse
    Meger ki dest-i ʿāşıḳ būs içün **dāmānı** cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 52). [dāmānı, -ı]*

17. Zemānında ṭutar yoḳ kimsenüñ **dāmānını** kimse
    Meger ki dest-i ʻāṣıḳ būs içün dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 51). [dāmānını, -ın, -ı]*
18. Her naḫl-i bāġ-ı luṭf u ʻaṭā-yı bahārdan
    Dāmān u destin eyledi pür berg ü bārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 32). [dāmān,]*
19. Eylemiş **dāmānumı** ḫūn-āb-ı ḥasret lāle-gūn
    Zaḫm-ı seng-i ġamla olmış sīne reng-i Bīsütūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 63, Mısra 1). [dāmānumı, -um, -ı]*

dāmān: *Etek. II yer, zemin bağlamında.*

1. Döker **dāmāna** seyl-i eşkini küh-sār-ı gerdūndan
   İderler rūzgārın dest-bürdinden şecer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 5). [dāmāna, -a]*
2. Bir āşinā nigāhuña şāyān olınca ben
   Çoḳ dest-būs idüp niçe **dāmāna** düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 4). [dāmāna, -a]*
3. Bahār geldi açıl gül gibi gülistāna
   Gelüp ḫırāma düşer naḫl-i servi **dāmāna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 2). [dāmāna, -a]*

dāmān: *Etek ll [Sevgilinin] himaye ve ilgisi, koruyuculuğu.*

1. Mümkin degül iy serv-i ser-efrāz-ı melāḥāt
   Dāmānuñ ile ülfet ide dest-i şikâyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 2). [dāmānuñ, -uñ]*
2. Serden aşdı gerçi cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz
   Nʾeyleyem **dāmānuña** el irmedi iy serv-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 2). [dāmānuña, -uñ, -a]*
3. Yā Rab göñül keş-ā-keş-i hicrānı nʾeylesün
   Elden çıḳardı ceyb ile **dāmānı** nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 2). [dāmānı, -ı]*

dāmān u girībānum: *Elbisenin eteği ve yakası.*

1. Ḫalāṣa dest-i cevrüñden iderler meşveret gūyā
   Gelürler bir yire her laḥẓa **dāmān u girībānum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 6). [dāmān u girībānum, -um]*

dāmān-ı ʿandelīb: *Bülbülün eteği.*

1. Şāh-ı bahār itmeyüp iḥsān-ı ʿandelīb
   Ḳaldı ḫırāş-ı ḫārda **dāmān-ı ʿandelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 2). [dāmān-ı ʿandelīb,]*

dāmān-ı istīġnā: *Naz, işve eteği. II nazlanmak, kendini ağırdan satmak.*

1. Hemīşe itmede **dāmān-ı istīġnā** ile ülfet
   Anuñçün pāy-ı kāmum menzil-i maḳṣūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 5). [dāmān-ı istīġnā,]*

dāmānuña düşmez: *Eteğine düşmek, yalvarıp yakarmak.*

1. Ḳaddüñ görüp ādem niçe **dāmānuña düşmez**
   Serv-i çemen iy sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 1). [dāmānuña düşmez, -mez]*

dāmen: *Etek. II çevre, etraf.*

1. Ki pāy u **dāmenine** dil fütāde eyleyicek
   Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [dāmenine, -i, -n, -e]*
2. Aḳsun Faṣīḥ cūları bāġ-ı maḥabbetüñ
   İtsüñ hemīşe **dāmeni** āb-ı dü-çeşmi ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 9). [dāmeni, -i]*
3. Lisān-ı ḥāl ile her naḫl-i serv-i gül-zāruñ
   Dimekde **dāmeni** bu ṣūre-zārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 4). [dāmeni, -i]*
4. Ne gördi dīde-i terden ne çekdi destümden
   Zebānı olsa dise **dāmen** ü girībānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 4). [dāmen,]*
5. Rast geldüm yāra bir naḫl-i revān olmış gelür
   Serde gül destinde gül ceybinde gül **dāmende** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 6). [dāmende, -de]*
6. Çāk olmasun mı **dāmene** dek ceyb-i dil Faṣīḥ
   Taṭvīl olındı rişte-i hicrānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 9). [dāmene, -e]*
7. Ol cūy-ı pür-ḫurūş-ı ferāvān çekilmede
   Āb-ı sirişk **dāmenüm** ancaḳ ter itmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 15). [dāmenüm, -üm]*
8. Bir vādī-i pür-hevldeyüz ser-gerdān
   Her ḫārına āvīze niçe **dāmen** cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 2). [dāmen,]*
9. Āteş-i ġam idelüm meʾmenümüz
   Ceybümüzle bir idüp **dāmenümüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 13). [dāmenümüz, -ü, -müz]*

dāmen: *Etek, elbise. II maddi dünya, maddi destek.*

1. Pīçīde-pāy-ı himmet olur **dāmen** istemem
   Ben ḫārzār-ı ʿışḳda çābük-revüm Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 10). [dāmen,]*

dāmen der-miyān-ı ṣıdḳ u ihlāṣam: *Sadakat ve samimiyet eteğini beline toplamış. II sadakat ve samimiyetle bir işe girişmiş.*

1. Ben ki **dāmen der-miyān-ı ṣıdḳ u iḫlāṣam** müdām
   Ḫilʿat-i āzār u luṭfuñ hep berāberdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 7). [dāmen der-miyān-ı ṣıdḳ u iḫlāṣam, -am]*

dāmen-ālūde idüpdür: *Günaha, pisliğe bulaşmış.*

1. İdüpdür anı ḫūn-āb-ı sirişküm dāmen-ālūde
   Ṣafaḳ ẓann eylemeñ çarḫ-ı sitem-kārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 7). [dāmen-ālūde idüpdür, -üp, -dür]*

dāmen-be-kef-i teslīmüz: *Eteğini teslimiyetin eline vermiş, her şeyi ile teslim olmuş.*

1. Ṭavḳ-ber-gerden ü **dāmen-be-kef-i teslīmüz**
   Bize endīşe-i dāmān u ġam-ı ceyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 7). [dāmen-be-kef-i teslīmüz, -üz]*

dāmen-i ‘afvuñla: *Merhamet eteği (bağışlayıcılığınla).*

1. Kerem-kārā ḫidīvā **dāmen-i ‘afvuñla** setr eyle
   Ki vaṣfuñda ḳabūl itmez ḳuṣūrum ḥadd ü pāyānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 71). [dāmen-i ‘afvuñla, -uñ, -la]*

dāmen-i ārām: *Huzur eteği.*

1. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde giryān sīne çāk
   Bu seḥer bir māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 7). [dāmen-i ārām,]*

dāmen-i pīrān-ı ḫarābāt: *Meyhane yaşlılarının, pirinin eteği.*

1. Peymāne-i ümmīde Faṣīḥ irmez imiş el
   Būs olmayıcaḳ **dāmen-i pīrān-ı ḫarābāt** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 10). [dāmen-i pīrān-ı ḫarābāt,]*

dāmen-i zülfine: *Saçın ucu. II sevgilinin saçından tuzak.*

1. Düşerler **dāmen-i zülfine** diller her gün ol şūḫuñ
   Sürerler ẕerreler yüz pertevine mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 15). [dāmen-i zülfine, -i, -ne]*

dāmen-keş: *Eteğini çeken, eteğini toplayan. II bir işe karışmayan, uzak duran.*

1. Ne deñlü serkeş ü **dāmen-keş** olsa aġlamaz idük
   O naḫl-i tāzeden iy dil ümīd-i ḫāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 3). [dāmen-keş,]*

dāmen-keşīd: *Eteğini çeken.*

1. Dāmen-keşīde ʿazm-i çemen eylemiş bu gün
   Gördüm Faṣīḥ o serv-kadd-i sīm-sāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 9). [dāmen-keşīde, -e]*

dāmen-nişīn: *Etekte oturan. II kıyıda duran, bekleyen.*

1. Emvāc-ı baḥr-i girye ki **dāmen-nişīn** olur
   Ol tünd-ḫūya bāʿiş-i çīn-i cebīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 1). [dāmen-nişīn,]*

dām-ı ġamından: *Gam tuzağı.*

1. Feryād sipihr-i kine-verden feryād
   Kimse olımaz **dām-ı ġamından** āzād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 2). [dām-ı ġamından, -ın, -dan]*

dām-ı ḳayda düşdükde: *Endişe tuzağına düşmek.*

1. Ol ṭūṭī-i şīrīn-suḫanüm nükte-serā
   Düşdükde bu dām-ı ḳayda üstād ḳażā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 2). [dām-ı ḳayda düşdükde, -dük, -de]*

dām-ı perīsānuña: *Serilmiş, atılmış ağ, tuzak.*

1. Cibrīl de olsa görüp ol dāne-i ḫāli
   Mümkin mi senüñ **dām-ı perīşānuña** düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 12). [dām-ı perīşānuña, -uñ, -a]*

dām-ı pür-mihenden: *Sıkıntı dolu tuzak.*

1. Bu **dām-ı pür-mihenden** bir ḳadem evvel rehā bulsaḳ
   Bu ġamla günde biñ kez ölmeden bāri ḫalāṣ olsaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 29). [dām-ı pür-mihenden, -den]*

dām-ı tereddüdde: *Kararsızlık tuzağı.*

1. Ḳaldı dil **dām-ı tereddüdde** çü āvāre ḥamām
   Ne olur bende-i zülfi ne ḫod āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [dām-ı tereddüdde, -de]*

dām-ı zülf ü ḫāl tutar: *(sevgilinin) ben ve saçlarının tuzağına düşürmek.*

1. O ruḫ ki dāne ile **dām-ı zülf ü ḫāl ṭutar**
   Hezār murġ-ı dil-i zār u bī-mecāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 1). [dām-ı zülf ü ḫāl ṭutar, -ar]*

dānā: *Âlim, bilgin, bilgili, bilen kimse.*

1. Mesʾele ʿālīm ü **dānānuñ** olur maʿlūmı
   Ḥall-i müşkilde cevābiyle suʾāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 7). [dānānuñ, -nuñ]*
2. Taḥrīk-i tār-ı nabżuma bādī ne olduġın
   Ḳānūn-ı fenn-i ʿışḳuñı **dānā** ḥakīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 8). [dānā,]*

dānā-yı ḥikem: *Hikemlerin bilgini.*

1. İy zübde-i aṣḥāb-ı yaḳīn ʻārif-i biʾllāh
   Dānā-yı ḥikem vāṣıl-ı maʻnā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 56). [dānā-yı ḥikem,]*

dāne: *Avda tuzak için kullanılan yem.*

1. Çekdürür çille-i ġam **dāne** döker dām eyler
   O siyeh ḫāl ü siyeh gīsū vü ebrū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [dāne,]*

dāne dökmişler: *Yem dökmek, koymak, avlanılacak hayvanları bir yere çekmek için yiyecek dökmek. II bir kimseyi hoşuna gidecek şeylerle aldatıp tuzağa düşürmeye çalışmak.*

1. Ḥaẕer eyle dime ol ḫāldür bu zülf-i ḫoş-būdur
   O bāġa **dāne dökmişler** Faṣīḥā dām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 10). [dāne dökmişler, -miş, -ler-mişler]*

dāne vü dām itdiler: *Tane, yem ile tuzak kurmak.*

1. Her biri bu ḥāl ile çoḳ murġ-ı dil ṣayd eyledi
   Ḫublar kim ḫāl ü zülfin **dāne vü dām itdiler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 6). [dāne vü dām itdiler, -di, -ler]*

dāne-i ḫāli: *Ben tanesi.*

1. Cibrīl de olsa görüp ol **dāne-i ḫāli**
   Mümkin mi senüñ dām-ı perīşānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 11). [dāne-i ḫāli, -i]*

dāne-i ḫūy-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz: *Yeni belirmeye başlamış tüylerin ter damlası.*

1. Tökülmiş **dāne-i ḫūy-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz** dil-ārāya
   Hemān her tār-ı mū bir rişte-i dürr ü leʾāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 7). [dāne-i ḫūy-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz,]*

dānende-i her: *Her özelliği bilen.*

1. Her lafẓı şifā virse n'ola ṣadra ki oldur
   Dānende-i her ḫāṣṣa-i eşyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 46). [dānende-i her,]*

dāne-perver-i nādī-i saḫt: *Zor meclislerin tohum severi. II çetin toprağın tohumu, çiçeklenmeyi beklemesi bağlamında.*

1. Kimüñ bitürdi kimüñ tohm-ı kārın it(di) yaḳīn
   Bu dāne-perver-i nādī-i saḫt u şūre-zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 2). [dāne-perver-i nādī-i ṣaḫt,]*

dāne-perver-i nādī-i saḫt u şūre-zemīn: *Sert ve çorak topraklı meclisin dane yetiştiricisi.*

1. Kimüñ bitürdi kimüñ tohm-ı kārın it(di) yaḳīn
   Bu **dāne-perver-i nādī-i saḫt u şūre-zemīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 2). [dāne-perver-i nādī-i saḫt u şūre-zemīn,]*

dāne-rīz-i çeşm-i niyāz: *Yalvarma gözünden tane tane yaş dökmek II gözyaşı dökerek yalvarmak.*

1. Çoḳ **dāne-rīz-i çeşm-i niyāz** olduḳ iy Faṣīḥ
   İtmek müyesser olmadı ol meh-cemāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 9). [dāne-rīz-i çeşm-i niyāz,]*

dāne-rīz-i eşk-i ter olmazsın: *Sürekli göz yaşı damlası dökmek.*

1. Dāne-rīz-i eşk-i ter olmazsın āh-ı germ ile
   Ḫırmen-i ʿışḳı niçün esmez ṣavurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 7). [dāne-rīz-i eşk-i ter olmazsın, -maz, -sın]*

dāniş-verā: *Ey bilgin!.*

1. Ḫudāvendā feżā'il-perverā **dāniş-verā** ṣadrā
   Eyā ʻadliyle ḫurrem köhne bāġ-ı ʻālem-i fānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 63). [dāniş-verā,]*

dār: *Idama mahkum olanları asmak için dikilen direk, darağacı.*

1. Manşūr-veş irgüren kemāle kāruñ
   Aʿlā bilünür rütbesi el-ḥaḳ **dāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 2). [dāruñ, -uñ]*

dār u diyārından: *Evinden yurdundan.*

1. Getürmiş būy-ı zülfüñ eylemiş vaṣf-ı ser-i kūyuñ
   Ṣabā āḫır dili dūr eylemiş **dār u diyārından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 4). [dār u diyārından, -ın, -dan]*

dārā: *Eski İran'ın meşhur bir şahı olup mecazen hükümdar manasına da gelir.*

1. Niçe İskender türāb olmış niçe **Dārā** yatur
   Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī ol kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 10). [dārā,]*

dārā: *Hükümdar, padişah.*

1. Ol pādişeh-i mesned-i faḳrum ki Faṣīḥ
   Dārātıma reşk-āver olur **dārālar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 4). [dārālar, -lar]*

dārāiyetime: *Servet, zenginlik, mal varlığı.*

1. Ol pādişeh-i mesned-i faḳrum ki Faṣīḥ
   Dārāiyetime reşk-āver olur dārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 4). [dārāiyetime,]*

dārāt: *Büyüklük, heybet, azamet.*

1. Ol pādişeh-i mesned-i faḳrum ki Faṣīḥ
   Dārātıma reşk-āver olur dārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 4). [dārātıma, -ım, -a]*

dārbüʾl-mesel: *Duruma uygun olarak söylenen söz, ata sözü.*

1. Bir serv-ḳad hevāsı ile bī-ḳarār olup
   Dārbüʾl-meseldür āb-ı revān gibi sürʿatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 8). [dārbüʾl-meseldür, -dür]*

dārda oldı: *Savaş içerisinde olmak.*

1. ʿĀrife her berg-i eşcār-ı çemen-zār-ı fenā
   Bir zebān-ı ḥāl-i Manṣūr oldı gūyā dārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 6). [dārda oldı, -da-dı]*

dār-ı ʿālemde: *Yeryüzü, dünya.*

1. ʿAcebdür pāy-bend-i ülfet olmaḳ **dār-ı ʿālemde**
   Ġarīḳ-ı baḥr olursañ da geçilmez aşinalardan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 42, Mısra 1). [dār-ı ʿālemde, -de]*

dār-ı diyārından: *Yer, mekan.*

1. Getürmiş būy-ı zülfüñ eylemiş vaṣf-ı ser-i kūyuñ
   Ṣabā āḫır dili dūr eylemiş dār u diyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 4). [dār-ı diyārından,]*

dār-ı fenāda: *Yokluk yurdu II Dünya.*

1. Gerdūn iderdi aṭlasını feres eylesem
   Dār-ı fenāda ārzu-yı rāḥat eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 4). [dār-ı fenāda, -da]*

dār-ı ġam: *Keder, üzüntü yeri II dünya; kederli gönül.*

1. Olan bu **dār-ı ġam** u miḥnetüñ giriftārı
   Ne mümkin olmaya nūş-ı şarābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 5). [dār-ı ġam,]*

dār-ı ġamda: *Keder, üzüntü yeri II dünya; kederli gönül.*

1. Ādem bu **dār-ı ġamda** ne ümmīd ider Faṣīḥ
   Tercīhe bādi ẕāt degül iʿtibār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 9). [dār-ı ġamda, -da]*

dār-ı pür-ʿanānuñ: *Zahmet, sıkıntı dolu yer, yurt.*

1. Her rāẓı bu devr-i bī-vefānuñ maʿlūm
   Her cāyı bu **dār-ı pür-ʿanānuñ** maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 2). [dār-ı pür-ʿanānuñ, -nuñ]*

dārū: *İlaç, deva.*

1. Ki renc-i ġuṣṣa-i devrāna ṣahbā özge **dārūdur**
   Yitişdür sāḳīyā keyfiyyet-i ḥāli bilürsin sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 6). [dārūdur, -dur]*
2. Dārūyı şifā-ḫāne-i ġaybuñdan vir
   Żaʿfıyla ḳoma luṭfuñı iżʿāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 3). [dārūyı, -yı]*

dārüʾl-cinān: *Cennetler.*

1. Cihān firdevse dönmiş nev-bahār-ı dil-sitān gelmiş
   Temāşāya ya bāġ-ı ʿālemi **Dārüʾl-Cinān** gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 2). [dārüʾl-cinān,]*

dārüʾl-emān: *Güvenli bölge, yer.*

1. Başduḳça ġam sipāhı zemīn-i dile ayaġ
   Mey-ḫāne künci ʿāşıḳa **dārüʾl-emān** idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 6). [dārüʾl-emān,]*

dārüʾl-haram-ı vasla: *Vuslat, buluşma Ka'besi. II haram bölgesini andıran vuslat.*

1. Dil teşne fidā itmege cānı ʿışḳa
   Dārüʾl-Ḥaram-ı vaşla övenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 2). [dārüʾl-ḥaram-ı vaşla, -a]*

dārū-yı ḫōs-āverdür: *Mutluluk veren ilaç.*

1. ʿIşḳ **dārū-yı ḫōş-āverdür**
   ʿIşḳ ṣahbā-yı dāniş-efzādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 39). [dārū-yı ḫōş-āverdür, -dür]*

dāstān: *Destan, hikaye.*

1. Yiterdi māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil niçe yıllar
   O māha söylese bir kerre **dāstānını** ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 8). [dāstānını, -ın, -ı]*
2. Gayrete irmez beyān olmaz zebān-ı ḳāl ile
   Bir ʿaceb künc-i maḥabbet **dāstānıdur** gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 4). [dāstānıdur, -ı, -dur]*
3. Dil-i āşüfte-ḫ∨āb-ı miḥnet-i hicrānı eglendür
   Cemüñ bezminde iy mīnā-yı mey bir **dāstān** söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 6). [dāstān,]*

dāstān oldı: *Destan kadar uzun olmak.*

1. Dilüñ dil-dār ile cüzʾī ḳıyās itdüm ser-encāmı
   Ser-āġāz eyledüm taḥrīrine bir **dāstān oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 6). [dāstān oldı, -dı]*

dāstān-ı mecnūnı: *Mecnun'un hikayesi.*

1. İşitmedüñ mi gönül **dāstān-ı Mecnūnı**
   Neler çekildi mahabbetde intiẓār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 7). [dāstān-ı mecnūnı, -ı]*

dāstān-ı merd ü zen: *Kadın ve erkek [herkesin dilinde dolaşan] hikaye, aşk efsanesi.*

1. ʿAceb mi **dāstān-ı merd ü zen** olsaḳ maḥabbetle
   O Leylī ile hem-şīre gönül Mecnūn ile tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 7). [dāstān-ı merd ü zen,]*

dāstān-ı tazallüm: *Sızlanıp, yakınılan hikaye.*

1. Bulmazdı **dāstān-ı taẓallüm** nihāyeti
   Maʿḳūl görselerdi felekden şikāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 1). [dāstān-ı taẓallüm,]*

daʾvā: *Iddia, çözülmesi gereken mesele. II Aşığın sevgiliden kaynaklı dertleri.*

1. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum bu **daʾvāma**
İki çeşm-i terüm güvāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 5). [daʾvāma, -m, -a]*

da‘vā-yı ma‘ānī: *Mana davası, iddiası. II özgün anlamlar bulduğuna dair iddia.*

1. Evṣāfını naẓm eyle birez ṭab‘-ı selīmüñ
Şerm it nice bir bīhüde **da‘vā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 18). [da‘vā-yı ma‘ānī,]*

daʿvā-yı sūz-ı ʿāşıḳı eylesün: *Aşıkın yanma davasını etsin, dava eylemek.*

1. Daʿvā-yı sūz-ı ʿāşıḳı pervāne eylesün
Yoḳdur bizüm Faṣīḥ fetīl ü ḫamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 9). [daʿvā-yı sūz-ı ʿāşıḳı eylesün, -ı-sün]*

dāver-i cihānuñ: *Dünyanın adaletli ve insaflı hükümdar, hâkim, vezir, vali.*

1. Fitne ola mest-i ḫ∨āb-ı rāḥat
ʿAşrında o server-i zemānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 98). [dāver-i cihānuñ, -uñ]*

dāver-i cihānuñ: *Dünyanın adaletli ve insaflı hükümdarı.*

1. ʿAşrında o server-i zemānuñ
Devrinde o **dāver-i cihānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 98). [dāver-i cihānuñ, -uñ]*

dāver-i cihānuñ: *Dünyanın adaletli ve insaflı hükümdarı.*

1. ʿAşrında o server-i zemānuñ
Devrinde o **dāver-i cihānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 98). [dāver-i cihānuñ, -uñ]*

daʿvet: *Davet, çağrı. II dua.*

1. O perīyi olalum **daʿvete** meşġūl Faṣīḥ
Ele tesbīḥ alup esmā-i maḥabbet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 9). [daʿvete, -e]*

daʿvet eylesem: *Çağırmak, buyur etmek.*

1. O şūḥı eylesem āġūşa çekmege daʿvet
ʿAceb mi sāʿid-i ṣayyāda şāh-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [daʿvet eylesem, -se, -m]*

daʿvet itdiler: *Davet etmek, çağırmak.*

1. O māhı itdiler yā mālik-i deryā-yı ʿirfānı
Yahūd kim bir perīdür āb-ı şāfa itdiler daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 3). [daʿvet itdiler,]*

daʿvet itmiş: *Davet etmek, çağırmak.*

1. O servi **daʿvet itmiş** bāġa eşküm pāyına düşmiş
Tevaḳḳuf itmemiş ʿömri dırāz olsun hemān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 7). [daʿvet itmiş, -miş]*

daʿvet olduñ: *Çağırmak, davet etmek.*

1. Sensin ki cenāb-ı Kibriyādān
Olduñ ḥarem-i viṣāle daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 38). [daʿvet olduñ, -du, -ñ]*

daʿvet-i müstecāb-ı ʿışḳuñdur: *Aşkın kabul olmuş duaları.*

1. Saña rām iden ol perīyi Faṣīḥ
Daʿvet-i müstecāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 10). [daʿvet-i müstecāb-ı ʿışḳuñdur, -uñ, -dur]*

daʿvī: *Dava, iddia.*

1. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin iy perī saña
Bu **daʿvīme** şehādet ider ādem ü melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 4). [daʿvīme, -m, -e]*

daʿvī-i rūḥuʾllahı: *Hz. İsa'nın davası (gibi).*

1. Eyleseñ feyż-ı suḫanda **daʿvī-i rūḫuʾllahı**
İy Faṣīḥ inkār olınmaz sözlerüñ iʿcāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 9). [daʿvī-i rūḫuʾllahı, -ı]*

daʿvī-yi bī-dādūñı: *Acımasız, amansız dava, mücadele. II aşığın sevgili uğruna yaptığı mücadele bağlamında.*

1. Var yāra göñül **daʿvī-yi bī-dādūñı** diñlet
Dīvān-ı şehen-şāhda feryāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [daʿvī-yi bī-dādūñı, -ñ, -ı]*

daʿvī-yi kelām-ı ʿışḳda: *Aşk sözü iddiası.*

1. Daʿvī-yi kelām-ı ʿışḳda her hüccetümüñ
Mażmūnına cān u dili ṭanıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 3). [daʿvī-yi kelām-ı ʿışḳda, -da]*

dāvūd-ṣadā: *Davud sesli.*

1. Biz ḳondurıruz sāzımuza murġ-ı hevāyı
Teʿsīr-i naġam-kārīde **Dāvūd-ṣadāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 18). [dāvūd-ṣadāyuz, -yuz]*

dāye: *Bir çocuğa süt veren ve bakan cariye, dadı.*

1. Ṣandum ṣalıcaḳ kenāra sāye
Ol ṭıflı kenāra çekdi **dāye** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 16). [dāye,]*

de: *Demek, söylemek, dile getirmek.*

1. İẕār-ı āteşīnüñ görse şemʿ-i pür-żiyā **derler**
Ṣerer ṣanma ruḫuñdan āteş iy nūr-ı Ḫudā **derler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 1). [derler, -r, -ler]*
2. İẕār-ı āteşīnüñ görse şemʿ-i pür-żiyā **derler**
Ṣerer ṣanma ruḫuñdan āteş iy nūr-ı Ḫudā **derler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [derler, -r, -ler]*
3. Niyāz-ı āteşīn-i ʿandelīb-i cān-ı şeydāya
Taḥammül eylemez ol ter gül-i bāġ-ı ḥayā **derler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 4). [derler, -r, -ler]*

de: *Demek, söylemek.*

1. Cūduñdan idüp ḥicāb **derler**
   Ol ẕerreye kim ḫiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 119). [derler, -r, -ler]*

de: *"de, da" bağlacı.*

1. Olsaḳ ʿaceb mi şevḳ ile biz **de** külāh dost
   Olmamış o şems-i kec-külehüm tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [de,]*
2. İtmek felekde mümkin ise ger hilāli ṣayd
   Sen **de** göñül idersin o vaḥşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [de,]*
3. Gehī tekellüm-i nāz itmeyüp **de** ʿuṣṣāḳa
   Meger ki teng-dehānem dimek cevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 5). [de,]*
4. Göñülden bir peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
   Bizüm **de** iy ṣabā kūyında yāruñ āşināmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [de,]*
5. Ki nüh-felekde **de** ḳalmaz bu rūzgār-ı ʿömr
   Düşüp naẓardan olur necm-eṣerleri sāḳıṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [de,]*
6. Nedür bu şīftegī sen **de** bizden itme nihān
   Kimüñ esīrisüñ iy dil maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [de,]*
7. Sen **de** livā-yı ʿişretüñi bir kenāra çek
   Şimdi Faṣīḥ mevsim-i seyr-i ḥişārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [de,]*
8. Maḥabbet ehline **de** āteşîn niyāz ister
   O ṣūḫ-ı işve-gere āb u tāb-ı nāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [de,]*
9. İy rūzgār eyleme pejmürde ġonçemüz
   Biz **de** yed-i nevāzişe şāyeste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 8). [de,]*
10. Gelür gider **de** hemān kendü der-ḫarābesine
    Kerem **de** söylese ḫarc u avāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 7). [de,]*
11. Gelür gider **de** hemān kendü der-ḫarābesine
    Kerem **de** söylese ḫarc u avāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 8). [de,]*
12. Cibrīl **de** olsa görüp ol dāne-i ḫāli
    Mümkin mi senüñ dām-ı perīşānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 11). [de,]*
13. Tevcīh-i nigeh dil-ber-i nādāna Faṣīḥā
    Miʾrāt-ı Sikenderse **de** ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 14). [de,]*
14. Eylemeseñ **de** tekellüm olmazuz āzürde-kām
    Senden iy āyīne-ruḫ rūy-ı maḥabbet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 5). [de,]*

15. Tehī gelür bulup elbette seng-i ġamla şikest
    Faṣīḥ bezmümüze gelse **de** sebū-yı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 10). [de,]*
16. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiẕāruñdan
    Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke **de** bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 6). [de,]*
17. Tā key çü ġonçe çīn-i cebīn iy sitem-pesend
    Bir kerre bāri sen **de** ruḫ-ı cān-ı zāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 8). [de,]*
18. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ çāk itsün göñül
    Bu fenā gülşende bir pāre güşād ol sen **de** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 12). [de,]*
19. Şād it bizi ṣun ḳabża-i şemşīrüñe destüñ
    Luṭf eyle elüñ gāhī **de** iḥsāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 8). [de,]*
20. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi dehāna gelüp hem
    O nükte ḥālli içün **de** birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 6). [de,]*
21. Ḫiṭāb-ı iltifātı eyleyüp taḫṣīṣ aġyāra
    Dimezsin iy perī-peyker Faṣīḥā sen **de** ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 10). [de,]*
22. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde baḥr u cūylar
    Gelse **de** miḳyās-ı dilden mā degül demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 6). [de,]*
23. Göñül bir āfiṭāba meyl idüp cismüñ hilāl eyle
    Felekde sen **de** māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 2). [de,]*
24. Biz **de** Faṣīḥ hem-dem olurduḳ o şāh ile
    Māniʿ eger ki ḫırḳa-i peşmīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 9). [de,]*
25. Faṣīḥ biz **de** ġam-ı ebruvān-ı yārı çekerdük
    Eger ki ḳuvvet-i bāzū-yı Zāl ü Sāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 11). [de,]*
26. Beni **de** eylese iḥyā ne olur
    Bir iki luṭf-ı kelām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 5). [de,]*
27. Bülbül-i dīrīnesiyüz biz **de** bu bāġuñ ṣabā
    Degmemek inṣāf mı kām-ı dile būy-ı güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 3). [de,]*
28. Gider mi ḫalḳa-i āġūşa yār gelmez mi
    Bizüm **de** dāmumuza bir şikār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 2). [de,]*
29. Cemālüñ āyinesin vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ
    Bizüm **de** ḥişşemüze bir neẕāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 6). [de,]*
30. Gelüp bir gice **de** bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
    Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 4). [de,]*
31. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın
    Biz **de** burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 28). [de,]*

32. Bu mātem içün itdi siyeh Ka‘be libāsın Biz **de** burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
Feyż olsa Faṣīḥā n’ola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fā’iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [de,]*
33. Degül mümkin bu luṭfuñ şükrin itmek fi’l-meşel her mū
Tenümde itse **de** kār-ı zebān nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 70). [de,]*
34. ʿaceb dilden **de** bir tāze ḫaber var mı
İşitdük gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan ṣabā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 1). [de,]*
35. Üç çifte ḳayıḳla çekilüp seyr-i Ḥiṣāra
Çekdük hele biz **de** o perī-rūyı kenāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 65, Mısra 2). [de,]*
36. İt ṣaḥn-ı neşrde **de** tek ü dev
Oldı çü leʾāl-i naẓm-ı manẓūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 193). [de,]*
37. Ḳıl naġme-i neşre **de** ser-āġāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 197). [de,]*
38. İy eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev
İt ṣaḥn-ı neşrde **de** tek ü dev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 190). [de,]*
39. Olduñ naġam-ı naẓm ile dem-sāz
Ḳıl naġme-i neşre **de** ser-āġāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 194). [de,]*
40. Cām-ı emeli ben **de** tutardum bī-bāḳ
Engüşt-i ṭalebde olmasa ḫār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 3). [de,]*

debīr-i ḥüsn: *Güzellik katibi.*

1. Ebrū ḳıyās eyleme yazmış **debīr-i ḥüsn**
Ser-ṣafḥa-i cemāle iki āyet-i mübīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 7). [debīr-i ḥüsn,]*

debīr-i miḫnet: *Dert, bela yazıcısı.*

1. Yazmış **debīr-i miḫnet** aña yir yir āh dost
Ol ḫānḳah durur ki tenüm dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 4). [debīr-i miḫnet,]*

debistān: *Mektep, okul, sıbyan mektebi.*

1. Muṣḥaf-ı rūyını seyr itmek içün ol ṭıfluñ
Yine ṣāf bāġlamış ʿuşşāḳ **debistān** yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 6). [debistān,]*

debistān-ı cihānda: *Dünya ilkokulu, dünya okulu.*

1. Baña tāʿlīm-i ʿışḳ itmişler eyyām-ı ṣabāvetden
   Debistān-ı cihānda s̱āniʿ-i Ḳays-ı dil-efgārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 5). [debistān-ı cihānda, -da]*

debistān-ı ezelde: *Ezel mektebi.*

1. Debistān-ı ezelde ders-ḫ∨ān-ı ʿilm ü ʿirfānem
   Göñül ṭıfluñ anuñçün dāde-i dārüʾl-edīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 11). [debistān-ı ezelde, -de]*

debistān-ı ḥüsnde: *Güzellik okulu, mektebi.*

1. Temām itmiş **debistān-ı ḥüsnde** ders-i maḥbūbı
   O ṭıfl-ı nāz-perverdem ʿaceb şīrīn-maḳāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 5). [debistān-ı ḥüsnde, -de]*

defʿ ide: *Ortadan kaldırmak, yok etmek, gidermek.*

1. Belki **defʿ ide** ḫumār-ı ġam-ı hicrānı Faṣīḥ
   Ṭarḫ-ı bezm eyleyeyüm cām-ı ṣāfa nūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 9). [defʿ ide, -e]*

defʿ olınmaz: *Uzaklaştırmak, savulmak, bertaraf etmek.*

1. Defʿ olınmaz ḫayl-i bī-ḥadd-i ġam-ı hicrān Faṣīḥ
   Olsa da elde hezārān sāġar-ı Cemşīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 9). [defʿ olınmaz, -ınmaz]*
2. Defʿ olınmaz ʿaceb ḫumārdur bu
   Heft cām-ı sipihri itseñ nūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 6). [defʿ olınmaz, -ın, -maz]*

defʿaten: *Birdenbire, ansızın.*

1. Beni gör n'eyledi bīmāri-i ḥaṣretle beni
   Defʿaten itdi seni ʿışḳ ḫalāṣ iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 5). [defʿaten,]*

defʿe: *Def etme, başdan atma.*

1. Mis̱āl-i Cem dimezüz cāh u iḫtişāmumuz olsa
   Hemān ḫumārımuzı defʿe elde cāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 2). [defʿe,]*

def-ʿi ġam eylesek: *Derdi, kederi savma, uzaklaştırma.*

1. Serden ḫumār-ı ʿaḳlımuzı ber-ṭaraf ḳılup
   Dilden şarāb-ı ʿışḳ ile **def-ʿi ġam eylesek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 4). [def-ʿi ġam eylesek, -se, -k]*

defʿ-i ġam idersüñ: *Kederi gidermek, sıkıntıdan kurtulmak.*

1. Nice **defʿ-i ġam idersüñ** bu fenā bezminde
   Bu muḥaḳkaḳ ki mey-i köhne-sifāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 5). [defʿ-i ġam idersüñ, -er, -süñ]*

defʿ-i ḥavel-i dīde-i idrāk itse: *Idrak gözünün şaşılığını gidermek.*

1. Allāh ilāhukum ilāhun vāhid
   Defʿ-i ḥavel-i dīde-i idrāk itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 136, Mısra 4). [defʿ-i ḥavel-i dīde-i idrāk itse, -se]*

defʿ-i ḥicāb itdüñ: *Utanma duygusunu kaybetmek, bertaraf etmek.*

1. Perde-i ʿarż-ı merāmı eyleyüp iy dil güşād
   Neşve-i meyle hele **defʿ-i ḥicāb itdüñ** bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 6). [defʿ-i ḥicāb itdüñ, -dü, -ñ]*

def-i ḫumār: *İçkiden sonra gelen baş ağrısı ve sersemlikten kurtulma.*

1. Gāh olur ḫamriyye ile idemez **def-i ḫumār**
   Gāh olur bir beyt-i pākīzeyle şāʿir mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [def-i ḫumār,]*

def-i vaḥşet eyleyelüm: *Yalnızlığı gidermek, korku, endişenin üstesinden gelmek.*

1. Şarābı sāḳi getür **def-i vaḥşet eyleyelüm**
   Ol āhū-çeşm ile bir laḥẓa ṣoḥbet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 1). [def-i vaḥşet eyleyelüm, -ye, -lüm]*

defter: *Defter. II Aşk defteri.*

1. Evvel oḳınan şimdi bizüz **defterde**
   Ser-ḫalḳa-i erbāb-ı cünūn olduḳ biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 3). [defterde, -de]*

defter ü dīvāna: *Defter ve divan II şiirlerin toplandığı defter.*

1. Bulmamış evṣāfuña şāyeste bir mażmun Faṣīḥ
   Gerçi kim çoḳ **defter ü dīvāna** itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 10). [defter ü dīvāna, -a]*

defter-i āb-ı nedāmet: *Pişmanlık suyunun defteri. II pişmanlık ile gözyaşının akıtılması.*

1. Bu tīre-kārī-i ʿisyāna girye lāzımmış
   Beyāża **defter-i āb-ı nedāmet** ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 6). [defter-i āb-ı nedāmet,]*

defter-i aʿmāl: *Amel defteri, insanın amellerinin yazıldığı defter.*

1. Ne ṣūret bend olur ḥayrānem iy dil **defter-i aʿmāl**
   Ki miʾrāt-ı ruḫ-ı ḫūbāna çoḳ ṣarf-ı nigāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 5). [defter-i aʿmāl,]*

defter-i ʿışḳ: *Aşk defteri.*

1. Göñül ḫulūṣ ile nām-ı nigū idüp peydā
   Henüz **defter-i ʿışḳ** içre pāk-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [defter-i ʿışḳ,]*
2. Hemīşe yoḳlasañ āgāhdur dil
   Ḳapanmazmış Faṣīḥā **defter-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 10). [defter-i ʿışḳ,]*

deg-: *Dokunmak, el sürmek. II ilişmek.*

1. Dest-i ümmīdime girmez ise dāmānı ucı
   Rāẓıyuz **degse** dile ḫançer-i bürrānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 2). [degse, -se]*

deg: *Değmek, dokunmak. II zararı erişmek.*

1. İder elbette ser-i rişte-i ʿaḳlın żāyiʿ
   Degmesün kimseye hiç sūzen-i müjgānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 8). [degmesün, -me, -sün]*

deg: *Dokunmak, el sürmek. II ilişmek.*

1. Güş-ı cāna **degmedi** dilden peyām-ı āşinā
   Çoḳ zemāndur bir ḫaberle gelmedi peyk-i ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 1). [degmedi, -me, -di]*

2. Dimāġ-ı ḫ∨āhişe **degmez** mi hiç şemīm-i murād
   Hemīşe böyle ḳalur mı zükām-ı nā-kāmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [degmez, -me, -z]*
3. ʿArż-ı ḫırām naḫvete bu tengnāyda
   Degmez libās-ı zindegi-i müsteʿār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 6). [degmez, -mez]*
4. Kām-ı erbāb-ı dile **degmez** yine būy-ı neşāṭ
   Feyż-ı faṣl-ı nev-baḫārı gül bitürse ḫārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 7). [degmez, -me, -z]*
5. Devr itmede teʿāḳub ider bir birin felek
   Degmiş meger ki güş-ı sipihre nevā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 4). [degmiş, -miş]*
6. Bülbül-i dīrīnesiyüz biz de bu bāġuñ ṣabā
   Degmemek inṣāf mı kām-ı dile būy-ı güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 4). [degmemek, -me, -mek]*
7. Şimdilik keş-me-keşi ceyb-i dil ü cān iledür
   Degmedi dest-i sitem ṭarf-ı girībāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 6). [degmedi, -me, -di]*

degir: *Dokunmak, el sürmek. II ilişmek.*

1. O mest-i nāz **degirdükçe** ḫançerin ġayra
   Meger ki ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı zāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 11). [degirdükçe, -dükçe]*

degis: *Değişmek, bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.*

1. Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyicek
   Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 8). [değişmem, -me, -m]*
2. Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra
   Sifāl-pāreyi destümde bāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [değişmem, -me, -m]*

degme: *Herhangi, sıradan, gelişigüzel, rastgele.*

1. Sīnede her dil-rübānuñ ʿışḳı ārām eylemez
   Degme bir şīre künām olmaz Faṣīḥā bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 10). [degme,]*

degmez mi: *Değmez mi?*

1. Tā key olalum maẓhar ʿitāb u ḫışma
   Degmez mi göñül nigāh-ı luṭf u raḥma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 2). [degmez mi,]*

degmez mi: *Değmez mi? II değeri bu kadar etmez mi? II layık değil mi?.*

1. Elüñde cām ile teşrīf eyleseñ sāḳī
   Bu intiẓāra bu deñlü ḫumāra **degmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 4). [degmez mi,]*

degmez mi: *Değmez mi? II denk gelmez mi?.*

1. Nigāh-ı çeşmi ʿaceb ben ġubāra **degmez mi**
Göñül nezāre-i luṭf-ı nigāra **degmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 1). [degmez mi,]*
2. Nigāh-ı çeşmi ʿaceb ben ġubāra **degmez mi**
Göñül nezāre-i luṭf-ı nigāra **degmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 2). [degmez mi,]*
3. Cemālüñ āyinesin vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ
Bizüm de ḥişşemüze bir neẓāre **degmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 6). [degmez mi,]*
4. Hevāya münḳalib olmaḳda āh-ı maẓlūmān
Sipihr-i ḫırmenine bir şerāre **degmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 8). [degmez mi,]*
5. Güşāde olmadı esrār-ı laʿl-i gül-nārı
O nükte ḥālli hezārān ḥişāra **degmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 10). [degmez mi,]*
6. O mest-i nāz degirdükçe ḫançerin ġayra
Meger ki ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı zāra **degmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 12). [degmez mi,]*
7. Faşīḥ muntaẓıruz bir cevāb gelmez hiç
Niyāz-ı nāme-i dil yoḫsa yāra **degmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 14). [degmez mi,]*
8. Nigāh-ı çeşmi ʿaceb ben ġubāra **degmez mi**
Göñül nezāre-i luṭf-ı nigāra **degmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 1). [degmez mi,]*

degül: *Değil, olumsuzluk edatı.*

1. Göñül derd ü ġam-ı ʿışḳ-ı cevānı eylemiş peydā
Degül tenhā bir iki mihmānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 2). [degül,]*
2. Degül deryā mücellā ṣāf bir āyīnedür gūyā
Felek ʿaksiyle reng-i āsumānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [degül,]*
3. Olurdı Bīsütūn āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
Benüm gibi **degüldüñ** hem-demüñ var idi iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [degüldüñ, -dü, -ñ]*
4. Şeb-nem **degül** görince felek ḫüsn ü behcetin
Her ṣubḥ ʿarūs-ı bāġa cevāhir-niṣār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 3). [degül,]*

5. Degüldür ḫāl o māh-ı ʿālem-ārānuñ cemālinde
ʿİẕār-ı nāzükinde cāy-ı engüşt-i işāret var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 7). [degüldür, -dür]*
6. Dil sūḫte-i āteş-i pür-dūd **degüldür**
Pervāne-i nār-ı ḥüsnüñ ālūd **degüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 1). [degüldür, -dür]*
7. Dil sūḫte-i āteş-i pür-dūd **degüldür**
Pervāne-i nār-ı ḥüsnüñ ālūd **degüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 2). [degüldür, -dür]*
8. Bāzār-ı maḥabbetde metāʿ-ı dil ü cāndan
ʿIşḳ ehlinüñ endīşeleri sūd **degüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [degüldür, -dür]*
9. Dil rāh-rev-i menzil-i maḳṣūd **degüldür**
Mecnūn gibi ser-geşte bevādī-i himemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 6). [degüldür, -dür]*
10. Ḥüsn ile Ayāz olsa da her şāhid-i ʿālem
Dil mālik-i keyfiyyet-i Maḥmūd **degüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 8). [degüldür, -dür]*
11. Ben naḳd-i vücūdı saña biʾl-cümle virürdüm
Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ ile mevcūd **degüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 10). [degüldür, -dür]*
12. Ḫubān-ı zemān luṭf ile maʿhūd **degüldür**
Her ʿahd-şiken dil-bere dil virme Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [degüldür, -dür]*
13. Reng-i rūy-ı ʿāşıḳ-ı şeydā **degüldür** ġayrıla
Eşk gül-gūn çehreyi hem-reng-i kāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 5). [degüldür, -dür]*
14. Teşrīf iderse ḫānemi ol meh **degül** baʿīd
Āsār-ı tālīʿüm şeref-i kevkebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [degül,]*
15. Ṭāḳ-ı ḥüsne eylemiş pervāz iki şeh-bāzdur
Zīr-i ebrūda **degüldür** çeşm-i merdüm-gīr-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 3). [degüldür, -dür]*
16. Müjgān **degül** bu dīdede mūy-ı siyāhlar
Seyl-āb-ı feyż-ı ʿışḳ bitürmiş giyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 1). [degül,]*
17. Dil ṣanma o bir pūtedür āteşlere yanmış
Bu sīne **degül** tīr-i melāmet siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 8). [degül,]*
18. Dildür o tercemān-ı maḥabbet **degül** baʿīd
Her bir müjeyle söylese ṣad-mācerā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 7). [degül,]*
19. Biz her zemānda şīfte-i ḫāl-i maḥabbetüz
Mevḳūf-ı nev-bahār **degüldür** cünūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 4). [degüldür, -dür]*
20. Dilde her dem kākül ü ruḫsārıdur endīşemüz
Sünbül ü gülden bizüm ḫālī **degüldür** şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 2). [degüldür, -dür]*

21. Dilde her dem fikr-i laʿl-i nābıdur endīşemüz
Bir zemān meyden bizüm ḫālī **degüldür** şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 2). [degüldür, -dür]*
22. Ol naḫl-i nāz çünki **degül** māʿil-i niyāz
Bīhūde iy Faṣīḥ niçün sıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 9). [degül,]*
23. Ṭaʿn-ı düşmen āb u tāb-ı naẓmuma virmez keder
Āb-ı pāke māniʿ-i ṣafvet **degüldür** ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 8). [degüldür, -dür]*
24. Göñül almaḳ ele kārı **degülmiş** her gedā-ṭabʿuñ
Belī her dest-i nā-şayesteye cām-ı Cem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 5). [degülmiş, -miş]*
25. Cemāli reng-i ġażabla miṣāl-i āteş olur
Degül nezāre-i çeşm-i pür-ābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 4). [degül,]*
26. Şīve vü nāzı **degül** ol nāz u şīve ġālībā
Yāra gelmiş ʿāşıḳ-ı āşüfte-ḥālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 5). [degül,]*
27. ʿAks-i rūyuñ naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş ḫūn ile
Her zemān eksük **degüldür** çeşm-i baḥr ü berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 4). [degüldür, -dür]*
28. Fiġān u nālesi elbette iḫtiyārī **degüldür**
İder mi yoḫsa dil-āzürde nev-cevānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 3). [degüldür, -dür]*
29. Nedür Faṣīḥa bu vażʿ-ı teġāfül-āmīzüñ
Degül mi yoḫsa sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 10). [degül,]*
30. İtdi gül-i ḫiṭāb ile ḫandān lebüñ beni
Muʿciz **degül** mi ṭūṭī-ṣıfat ġonçe söylemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 8). [degül,]*
31. Virmişken o ḫaṭ kemāl-i behcet
Ser-ber mi **degül** meger ki kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 6). [degül,]*
32. Degül midād-ı siyeh şerḥ-i sūzum itdükçe
Olur Faṣīḥ varaḳ sūḫte-i beyān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 9). [degül,]*
33. O serv-ḳāmete vābestedür ser-i kārum
Miṣāl-i sāye **degül** ihtiyār-ı eṭvārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 2). [degül,]*
34. Sāġar-ı bāde **degül** mihr-i dıraḫşānsın sen
Ḫırmen-i aḳlı yaḳan āteş-i sūẓānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 1). [degül,]*
35. Pervāne vü bülbül **degülüm** ʿışḳ ile her dem
Ne fikr-i gülistān ne şebistān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 11). [degülüm, -üm]*
36. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde baḥr u cūylar
Gelse de miḳyās-ı dilden mā **degül** demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 6). [degül,]*

37. Bu āh u girye kim gördüñ **degüldür** iḫtiyārumdan
Beni dūr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 1). [degüldür, -dür]*
38. Gözümden himmet-i ʿışḳuñla oldı seyller peydā
Yine bir sengi nā-būde **degüldür** reh-güzārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 6). [degüldür, -dür]*
39. Mecnūna lāne ez-ser ü sāmān **degül** idi
ʿIşḳ ile mālik oldı idüp terk-i ḫānumān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 5). [degül,]*
40. Niçe çāk itmeyeyüm ceyb ile dāmānı niçe
Geçdüm iy ruḫ-ı revān câme **degül** cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 6). [degül,]*
41. Degüldür ḫāli elbet bir murādı vardur ʿuşşāḳa
O şūḫ-ı pür-cefā kim eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 5). [degüldür, -dür]*
42. Ādem bu dār-ı ġamda ne ümmīd ider Faṣīḥ
Tercīhe bādi ẕāt **degül** iʿtibār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 10). [degül,]*
43. Ḫalḳa ḫalḳa kākül-i dil-ber **degül** ruḫsārda
Tūde tūde sünbül-i terdür yatur gül-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 1). [degül,]*
44. Göñül endīşeden hālī **degül** göz giryeden mālī
Bize terk itdürür bu ḥāller cānı **degül** mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 1). [degül,]*
45. Göñül endīşeden hālī **degül** göz giryeden mālī
Bize terk itdürür bu ḥāller cānı **degül** mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 2). [degül,]*
46. Ser-geşte-i hem-vāre-i bi-meydān-ı ḳażāyuz
Āgeh **degülüz** līk murād-ı ezelīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 36). [degülüz, -üz]*
47. Degül her gülşenüñ şūrīde-ṭabʿum murġ-ı nālānı
Degül murġ-ı dilüm pervāne-i per-sūzı her şemʿüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 75). [degül,]*
48. Degül her gülşenüñ şūrīde-ṭabʿum murġ-ı nālānı
Degül murġ-ı dilüm pervāne-i per-sūzı her şemʿüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 76). [degül,]*
49. Ṣaḥn-ı zemīn-i bāġa ki her berg-i ter düşer
Bir dest-i merḥabāmı **degül** rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 26). [degül,]*
50. Baḥr üzre **degül** ḥabāb yer yer
Cūduñdan idüp ḥicāb derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 117). [degül,]*
51. Çoḳ serzeniş-i ḫār yidüñ nev-ber-i vaṣluñ
Ümmīd idinürseñ tamaʿ-ı ḫām **degüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 10, Mısra 2). [degüldür, -dür]*
52. Degüldür kehkeşān u māh-ı bedr abdāl-ı ʿışḳuñdur
Felek kim sīmden bir pāleheng olmış miyānından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 1). [degüldür, -dür]*

53. Ḥālet-i ʿışḳuñ ile yād u ferāmuş itdüm
Şādi-i vaṣlı **degül** miḥnet-i hicrānı bile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 54, Mısra 2). [degül,]*
54. Ẕerrem olımaz mihr-i cihān-ārālar
ʿAynümde **degül** ḳaṭre ḳadar deryālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 2). [degül,]*
55. Erbāb-ı dilüñ cilā-yı vicdānīdür
Afyon **degül** ġıdā-yı rūḥānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 2). [degül,]*
56. Nāḳıs görinür çeşmüme māh-ı kāmil
ʿAynümde **degül** mihr-i cihān el-ḥāṣıl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 2). [degül,]*
57. Naḳdīne-i ʿömri ṣarf ide renc üzre
Şāyeste **degül** merd-i suḫan-senc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 1). [degül,]*
58. Ser-menzil-i rehden eyleyen dūr
Bu naḳş u nigār-ı āb **degüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 66). [degüldür, -dür]*
59. Her neyse ne ol günāh-kerde
Nevmīd-i şefāʿatüñ **degüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 72). [degüldür, -dür]*

degül mümkin: *Mümkün değil, imkânsız.*

1. Degül mümkin bu luṭfuñ şükrin itmek fi'l-mesel her mū
Tenümde itse de kār-ı zebān nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 69). [degül mümkin,]*
2. Degül mümkin şeb-i tār ile rūz-ı rūşeni temyīz
O deñlü eyledi āfāḳı mihr-i rāyı nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 45). [degül mümkin,]*

degüş: *Bir şeyi diğer bir şeyle değiştirme, mübâdele etme.*

1. Tāc-ı mihre virmezin serde külāh-ı köhneyi
Aṭlas-ı çarḫa **degüşmem** ḫırḳa-i peşmīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 8). [degüşmem, -me, -m]*

dehān: *Ağız.*

1. Dili cevr-i felekden nāfe-veş miḥnetle ḫūn olmış
Dehānında kimi kim söyledüm būy-ı şikāyet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [dehānında, -ın, -da]*
2. Gelür **dehānuma** cānum berāy-ı istiḳbāl
Dinilse meclise ol yār-ı bi-vefā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 3). [dehānuma, -um, -a]*

3. Hiç edā olmaz miyānıyla **dehānı** vaṣfı hiç
   Kim iki düşvār baḫṣ-i būde vü nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 7). [dehānı, -ı]*
4. Ser-çeşme-i ḥayāt dinilür **dehānuña**
   Şīrīn kelāmuña disün āb-ı zülāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 3). [dehānuña, -uñ, -a]*
5. Bu maʿrifet bize hep baḫşiş-i Ḫudāyīdür
   Dehānı büse-ḫur-ı dest ü dāmen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 10). [dehānı, -ı]*
6. Miyānuñ mūya teşbīh itmede sehv-i ʿaẓīm itdüm
   Dehānuñdan ḫaberde güft ü gū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 6). [dehānuñdan, -uñ, -dan]*
7. Tā-be-key yoḳ yire bīhūde Faṣīḥ
   Geh miyān gāh **dehān** vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 10). [dehān,]*
8. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi **dehāna** gelüp hem
   O nükte ḥālli içün de birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 5). [dehāna, -a]*
9. Tekellüm eylemede ʿarż-ı renciş eyler o şūḫ
   Dehānı teng idügin remz ider nezāket ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 8). [dehānı, -ı]*
10. Faṣīḥ vāṣıl idince **dehānı** sāġarı yār
    Lebiyle ṣandılar itdi müşāfehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 9). [dehānı, -ı]*

11. İdüp **dehānuña** kendin müşābehet ġonçe
    İder hezār ile her dem muṣāḥabet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 1). [dehānuña, -uñ, -a]*
12. İs̱bāt **dehānuñı** degüldi mümkin
    Olmasa idi tebessüm ü güftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 3). [dehānuñı, -uñ, -ı]*

dehān-ı ḳalem: *Kalemin ağzı. II kalemin ucu.*

1. Derūnda tā ki meger rişte-i leʾālīdür
   Hemīşe dürr-i hüner-rīz olur **dehān-ı ḳalem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 8). [dehān-ı ḳalem,]*

dehān-ı mārda: *Yılan ağzı.*

1. Murġ-ı cānum ḫalḳa-i zülfinde yāruñ seyr iden
   Beççe-i bülbül ḳıyās eyler **dehān-ı mārda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 4). [dehān-ı mārda, -da]*

dehān-ı şāʿir-i pür-gūlara urmışdur: *Çokça konuşan şairlerin ağzına vurmak. II yeteneksiz şairlerin durumunun dillerine yansımış olması.*

1. Ḥaḳ budur kim ḥayret-i eṣʿāruñ urmışdur Faṣīḥ
   Mihr-i ḫāmūşı dehān-ı şāʿir-i pür-gūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 10). [dehān-ı şāʿir-i pür-gūlara urmışdur, -lar, -a]*

dehān-ı yār: *Sevgilinin ağzı.*

1. Bu rūḥ-efzā dem-i muʿciz -eserde itse cā'izdür
   Dehān-ı yār gibi ġonçe āġāz-ı suḫan-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 22). [dehān-ı yār,]*

dehen: *Ağız.*

1. Dehenüñ kimse bulmamış mislin
   Cevher-i kem-yābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 15). [dehenüñ, -üñ]*
2. Zebān-ı ḥāl ile dir güft ü gūyı ʿuşşāḳuñ
   Ḥadīs-i rāz-ı maḥabbet olur **dehen** düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 6). [dehen,]*
3. Berḳ-ı ḫandeyle güşād olmaz bu demlerde **dehen**
   Vaḳt-i ebr-i āh u bārān-ı dem-ā-demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 7). [dehen,]*
4. Dehen ü deste alup çoḳ ḫaṭ-ı bī-cān ucını
   Bulmadum ḥāṣılı bu fikr-i perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 1). [dehen,]*
5. ʿÍsī iḳrār-ı viṣāl itmede (...) var
   Görmedük kimsede hiç ġayrı o nāzük **deheni** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 8). [deheni, -i]*
6. Deheni baḥr-i pür-leʾāl ü güher
   Ki zebān anda māhī-i mercan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 44, Mısra 1). [deheni, -i]*
7. Āyīne-i idrākden itmiş gūyā
   Gül-ḳand-i belāġat ile açmış **dehenüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 3). [dehenüm, -üm]*

dehr: *Dünya, cihan, âlem, kâinat.*

1. Bir gül ü şemʿi mi var **dehrüñ** taʿalluḳ itmeyem
   Bülbül ü pervānesi ser-cümle düşmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [dehrüñ, -üñ]*
2. Bu cūş-ı giryeme **dehrüñ** cefāsıdur bādī
   Yemüñ telāṭumına rüzgār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 3). [dehrüñ, -üñ]*
3. Görenler şiʿrüñi ḥükm itdiler kim bir daḫı **dehre**
   Senüñ gibi Faṣīḥā mīr-i dīvān-ı suḫan gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 9). [dehre, -e]*

4. Dehrde bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan iy Faṣīḥ
   Geldi çarḫuñ ḥāṣılı ṣaʿd ü vebālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 9). [dehrde, -de]*
5. Geldi **dehrüñ** gerçi cāna cümle ḥālinden ferāġ
   Gelmedi gitdi temennā-yı viṣālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 1). [dehrüñ, -üñ]*
6. Dehri ṣaymaz ẕerreye geh ẕerreden dil-gīr olur
   Ḥaḳ budur gelmez beyāna sırr-ı mübhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 3). [dehri, -i]*
7. Ümīd ü yeʾsden ḳaṭʿ-ı naẓar ḳıldum baña **dehrüñ**
   Gerekmez Yūsuf-ı kām u Züleyhā-yı temennāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 25). [dehrüñ, -üñ]*

dehr: *Dünya. II Devir, zaman.*

1. Gehi ḳan aġlaruz geh rūyumuz zerd eylerüz ġamla
   Faṣīḥā geçmişüz **dehrüñ** ḫazānından baharından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 10). [dehrüñ, -üñ]*

dek: *Kadar, değin, dek.*

1. Hiç bir eṣer belürmedi dilden bu āna **dek**
   Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [dek,]*
2. Ḫayāl-i ḳaddi ile aġlasam eger yāruñ
   Çıḳar feleklere **dek** ābı çeşm-i ḫūn-bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 2). [dek,]*
3. İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile **dek**
   Çekelüm bār-ı ġam u miḥneti ser-menzile **dek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 1). [dek,]*
4. İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile **dek**
   Çekelüm bār-ı ġam u miḥneti ser-menzile **dek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 2). [dek,]*
5. Cām-ı miḥnetle leb-i dil-beri būs eyleyelüm
   Ne çekersek çekelüm zevraḳumuz sāḥile **dek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 4). [dek,]*
6. Ḳalmadı bende vücūd u ḫıred ü ṣabr u şekīb
   Eyledüm yāra fidā varumı cān u dile **dek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 6). [dek,]*
7. Böyle nāḳış reh-i ḥayretde göñül ḳalmayalum
   Ṣaʿy ile vāṣıl olup merd-i dil-i kāmile **dek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 8). [dek,]*
8. Ḳadr-i ʿışḳı o ḳadār ʿālī idi Ḳaysuñ kim
   İtdi ṭaḳbīl-i kef-i üştüri-i maḥmile **dek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 10). [dek,]*
9. Tā seḥer ol meh ile ʿālem-i āb eylemişüz
   Geçmişüz bir gicede baḥr-i ġamı sāḥile **dek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 12). [dek,]*

10. Ne ḳarār eyleyelüm bunda Faṣīḥā ne direng
    İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile **dek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 14). [dek,]*
11. Biz anı şāne **dek** eyler idük ḳıyās ammā
    Meger bu fitneye bādī ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 3). [dek,]*
12. Çāk olmasun mı dāmene **dek** ceyb-i dil Faṣīḥ
    Taṭvīl olındı rişte-i hicrānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 9). [dek,]*

delik: *Delik delik, parça parça.*

1. Ney gibi bāġrum **delikdür** dāġ-ı ḥasretle Faṣīḥ
   Zaḫm-ı ʿışḳum derk ider gūş eyleyen efġānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 9). [delikdür, -dür]*

delīl-i münevver: *Parlak delil, açık delil.*

1. Degül muḥāl göñül eylemek çü farż-ı muḥāl
   Kemāl-i ẕātā sebebdür netīce-i ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 24). [delīl-i münevver,]*

delk-i hezār-pārem: *Bin parçalı, delik deşik hırka.*

1. Ser-rişte-i tecerrüdi elden çıḳarmazam
   Delḳ-i hezār-pārem içün sūzen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 6). [delḳ-i hezār-pārem, -m]*

delḳ-i istiġnā: *Gönül tokluğu hırkası.*

1. Dūş-ı ḫāṭırda **delḳ-i istiġnā**
   Küleh-i iftiḫār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 3). [delḳ-i istiġnā,]*

demʿ: *Gözyaşı.*

1. Āsār-ı maḥabbetle döküp dīde **demʿ**
   Bu güft ü şinīde itme tevcīh-i semʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 1). [demʿ,]*

dem: *Nefes.*

1. Demleri ney gibi döginmez hiç
   Nefes-i vā-pesīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 5). [demleri, -ler, -i]*

dem: *Kan.*

1. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde baḥr u cūylar
   Gelse de miḳyās-ı dilden mā degül **demdür** gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 6). [demdür, -dür]*

dem: *An, zaman, vakit.*

1. Bāreka'llāh zihī nuṭḳ-ı mi̱sāl-i ʿÌsā
   K'itdi bir **demde** niçe mürde-dilānı iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 2). [demde, -de]*
2. Ol **dem** ki eyledüm nigeh-i ibtidā saña
   Ol **dem** bu demdür oldı göñül mübtelā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [dem,]*
3. Ol **dem** ki eyledüm nigeh-i ibtidā saña
   Ol **dem** bu demdür oldı göñül mübtelā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [dem,]*
4. Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā saña
   Ol dem bu **demdür** oldı göñül mübtelā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [demdür, -dür]*
5. Kākül-i yāra bu **demler** güẕerüñ var mı ṣabā
   Dil-i güm-geşteden āyā ḫaberüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [demler, -ler]*
6. Dil-i bī-ṭāb-ı Faṣīḥāda perīşānlıḳ var
   Kākül-i yāra bu **demler** güzerüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 10). [demler, -ler]*
7. Her ne **dem** kim cām-ı mey görsem beni giryān ider
   Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa dīde-i bīdāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [dem,]*
8. Ne revādur baña bir ḥarfi dirīg eyleye yār
   Düşmen-i rū-siyehe göndere her **dem** kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [dem,]*
9. Bir **dem** olmaz bunı fikr eylemeyem
   Ki ʿadüvv ile o fettān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 5). [dem,]*
10. Her ne **dem** yād eylesem reftār-ı serv-ḳāmetüñ
    Eşk-i çeşmüm Nīl ü Ceyḥūn gibi iki nehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 5). [dem,]*
11. Destümde Faṣīḥā hünerüm var hünerüm var
    ʿĀlem nʾola ger cevr ü sitem eylese her **dem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [dem,]*
12. Faṣīḥā bī-ḫabersüñ düşmen-i bed-gūylar her **dem**
    Raḳībe olmada ol şūḫ-ı fettāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [dem,]*

13. Olduḳça laʿli ġayra cevāhir-nümā-yı luṭf
Çeşmümde dürc-i laʿlden ol **dem** güher döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [dem,]*
14. Güşāde olacaḳ **demdür** dil-i ser-besteler rāẕı
Şüküfte ġonçe-i güller çemenler sebz ü ḫurremdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 5). [demdür, -dür]*
15. Hele biz ḫayli **demdür** ḳaṭʿ-ı ümmīd eyledük şimdi
ʿAceb nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [demdür, -dür]*
16. Görmedük gözden nihānsın ḫayli **demlerdür** seni
Bilmezüz iy duḫter-i rez ʿişretüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [demlerdür, -ler, -dür]*
17. Dīdeden aḳsa bu **demlerde** nʾola seyl-āb-ı eşk
Bu maḥal cūş-āverī-i cūy-bār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [demlerde, -ler, -de]*
18. Eyler ise ʿaceb **dem** ü ʿālemdür iy Faṣīḥ
Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi bālā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 9). [dem,]*
19. Ki bir muvāfıḳ eşer rūzgāra muntaẓıruz
Çü nergis ü gül olup çeşm ü gūş **demlerdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 6). [demlerdür, -ler, -dür]*
20. ʿĀlem eşküfte-bahār oldı ḳıyāmet **demidür**
Āşikār oldı zemīn içre nihān cümle künūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 3). [demidür, -i, -dür]*
21. Der-i vaṣl olmadı pīrāye-i silk-i ümīd olmaḳ
Egerçi niçe **demdür** baḥr-i ʿışḳa oldı dil ġavvāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 8). [demdür, -dür]*
22. Ol **dem** ki çıḳdı farḳuma dilden duhān-ı ʿışḳ
Gūyā çekildi üstüme bir sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 1). [dem,]*
23. Niçe **demdür** dīde-dūz-ı reh-güzārum gelmedüñ
Rişte-veş gitdükçe pīç ü tābum efzūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 3). [demdür, -dür]*
24. Göñülde yir mi var ʿışḳuñla gülşen eylemedük
Ġamuñla bir **dem** olur mı ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 2). [dem,]*
25. O **dem** olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
O gün gelür mi göre dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 1). [dem,]*
26. Kemend-i intiẓāra düşmiş idi niçe **demlerdi**
Faṣīḥ-i bī-dili ol ḳayddan itdüñ rehā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 9). [demlerdi, -ler, -di]*
27. Bu gül-zār-ı fenāda bulmadum bir būy-ı āsāyiş
Ṣabā-veş gerçi **demlerdür** ki geşt-i bāġ u rāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 4). [demlerdür, -ler, -dür]*
28. Bulmazdı sükūn āteş-i dil olmasa eşküm
Bulındı ʿaceb **demde** baña dīde-i giryān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 4). [demde, -de]*

29. Berḳ-ı ḫandeyle güşād olmaz bu **demlerde** dehen
    Vaḳt-i ebr-i āh u bārān-ı dem-ā-demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 7). [demlerde, -ler, -de]*
30. O **dem** gelür mi ki tīġ-ı ġazā-yı tīz-zebān
    Ḳırāʾat eyleye āyāt-ı ḳāṭıʿuʾl-burhān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 1). [dem,]*
31. Ṭaşup meger pul-ı şemşīrden ola rīzān
    O **dem** gelür mi ki seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 3). [dem,]*
32. O **dem** gelür mi k'olup sırr-ı āb-ı (...)
    Çıḳa deruñ-ı segāndan dükān-ı kelle-pezān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 5). [dem,]*
33. O **dem** gelür mi kemāl-i vifāḳdan nāşī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 7). [dem,]*
34. Ki gūsfendine herkes ide gürgi çūbān
    O **dem** gelür mi ki ifrāṭ-ı emn-i ʿālemden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 11). [dem,]*
35. Ḫayli **demdür** yoḳ ḫaber murġ-ı dil-i āvāreden
    Ġalibā bir çeşmi şeh-bāza şikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 5). [demdür, -dür]*
36. Muṭrib **demidür** eyle ser-āġāz-ı nevāya
    Ṣun sāḳī ḳadeḥ bezm-i ġam encāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 3). [demidür, -i, -dür]*
37. Çoḳ **demdür** āzmāyiş-i şiʿr itmedüñ Faṣīḥ
    Āyīne-i ṭabīʿatümüz zeng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 9). [demdür, -dür]*
38. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli **demlerdür**
    Ġamuñla iy perī her çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 7). [demlerdür, -ler, -dür]*
39. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend idi
    Ol **dem** ki tīr-i āhum alup ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 8). [dem,]*
40. Ḳan aġladuḳça ben sen iderdüñ viṣāle vaʿd
    Demler o demler idi zemān ol zemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 4). [demler, -ler]*
41. Ḳan aġladuḳça ben sen iderdüñ viṣāle vaʿd
    Demler o **demler** idi zemān ol zemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 4). [demler, -ler]*
42. Mis̲āl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
    O **dem** ki farḳ idemez dīde ḫūş u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [dem,]*
43. Mis̲āl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
    O **dem** ki farḳ idemez dīde ḫ∨ış u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 46). [dem,]*
44. O **dem** ki farḳ idemez dīde ḫ∨īş u bīgāne
    Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 45). [dem,]*
45. Bu **dem** ki dest-i nesīm-i ṣabā idüp taḥrīk
    Düşer feża-yı gülistāna āl berg-i nihāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 5). [dem,]*

46. Muḥāl olurdı eger olsa da firāz-ı cibāl
Hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet ḳoparsa da ol **dem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 38). [dem,]*
47. Sefīd olurdı o **dem** noḳṭalar miṣāl-i le'āl
'Uluvv-i ḳadrini gūş itse āb-ı çāh-ı 'amīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 43). [dem,]*
48. Çalınmış ezel gūş-ı dile nāy-ı ma'ānī
Ol **dem** durur el-āne daḫı kendüyi bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 57). [dem,]*
49. Bu **demde** inbisāṭ ol deñlü cārī ṭab'-ı eşyāya
Ki naḫlinden güşāde ẓāhir olur verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 17). [demde, -de]*
50. Demdür ki gül güşād ola bād-ı bahārdan
Bülbül terennüm ide maḳām-ı hezārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 1). [demdür, -dür]*
51. Demdür ki feyż-ı girye-i şevḳ u sürūr ile
Mir'āt-ı sīne ṣāf ola reng-i ġubārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 3). [demdür, -dür]*
52. Demdür ki şu'le ḥālet-i feyż-ı bahār ide
Demdür ki feyż-ı şeb-nem ola gül şerārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 5). [demdür, -dür]*
53. Demdür ki şu'le ḥālet-i feyż-ı bahār ide
Demdür ki feyż-ı şeb-nem ola gül şerārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 6). [demdür, -dür]*
54. Demdür ki her meşām ola bir çeşme-sār-ı ḫūn
Ṣaḫn-ı çemende ḥiddet-i būy-ı bahārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 7). [demdür, -dür]*
55. Demdür ki müşg-būy-ı ser-efgende-i çemen
Müstaġnī ide dilleri zülf-i nigārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 9). [demdür, -dür]*
56. Demdür ki eyleyüp eṣerin āh u nāleler
Diller ḫalāṣ ola sitem-i rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 11). [demdür, -dür]*
57. Demdür serāy-ı dīdeye çün ḳaṭre-i sirişk
Şaḫṣ-ı nezāre gelmeye geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 17). [demdür, -dür]*
58. Mīzāb-ı ḫāme bir ġazel-i āb-dārdan
Demdür ki bāġa ab-ı leṭāfet niṣār ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 29). [demdür, -dür]*
59. Bu **demde** ḫūn-ı dil-i ʿāşıḳāndan it perhīz
Ḥaẕer ki ʿayn-i żarardur bu ʿillete ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 3). [demde, -de]*
60. Demdür ki şevḳ-baḫş ola sāḳī şarāb ile
Erbāb-ı şūfı iñlede muṭrib rebāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 1). [demdür, -dür]*
61. İy dīde-i ter eşk-i melāmet **demidür**
İy sūḫte-i dil āh-ı nedāmet **demidür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 1). [demidür, -i, -dür]*

62. İy dīde-i ter eşk-i melāmet **demidür**
İy sūḫte-i dil āh-ı nedāmet **demidür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 2). [demidür, -i, -dür]*

63. Mūy-ı ser-i şūrīde sefîd oldı sefîd
Ṣubḥ-ı ṭaleb-i ʿafv u ʿināyet **demidür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 4). [demidür, -i, -dür]*

64. Pābūsuñ ümīdiyle olup pā-mālüñ
Ol **dem** ḳatı çoḳ muntaẓır-ı iḳbālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 2). [dem,]*

65. Gelsün demidür ḫāne-i bī-minnet-i cāna
Mihmān-ı mükerrem-ter-i ġam şām u seḥer **dem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 4). [dem,]*

66. Gelsün **demidür** ḫāne-i bī-minnet-i cāna
Mihmān-ı mükerrem-ter-i ġam şām u seḥer dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 3). [demidür, -i, -dür]*

67. Bu bendeleriñi itmeyüp yād
Ol **demde** buyurduñ ümmet ümmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 42). [demde, -de]*

dem eylesek: *Zaman geçirmek. II sarhoş olmak.*

1. Geldi bahār bāġa varup ālem eylesek
Bülbüller ile hem-nefes olsaḳ **dem eylesek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 2). [dem eylesek, -se, -k]*

dem oldı: *-zaman, an olur ki.*

1. Göñül iderse nʾola cüst ü cūy-ı kūy-ı neşāṭ
Niçe **dem oldı** ki güm-geşte-rāh-ı miḥnetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 7). [dem oldı, -dı]*

dem olmazmış: *Zaman, imkan olma.*

1. Zemān-ı ḫande-i gül gibi vaḳt-i ḫurrem olmazmış
Hezārın faṣl-ı feryādı gibi bir ḫoş **dem olmazmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 2). [dem olmazmış, -maz, -mış]*

dem-ā-dem: *Her zaman, daima, her an.*

1. Gözden **dem-ā-dem** aḳsa nʾola cūy-ı ḫūnumuz
   Oldı şikest-i ṭāʿne zücāc-ı derūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 1). [dem-ā-dem,]*
2. Dem-ā-dem sāḳi-i gül-rūy dest-i şevḳ-nūşāna
   Edā-yı her çi bād-ā-bād ile mey-dādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 7). [dem-ā-dem,]*

dem-be-dem: *Her zaman, daima, her an.*

1. Dūddur pür-şerer āhum çıḳar eflāke müdām
   Dem-be-dem eşküm ise yaşlı aḳar bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [dem-be-dem,]*
2. Ḥāl-i dili suʾāle ne ḥācet ki **dem-be-dem**
   Söyler zebān-ı ḥāl ile her bir nigāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 7). [dem-be-dem,]*
3. Muḫīṭ-i girye hemān **dem-be-dem** füzūn olsun
   Ne iḥtiyāc çeker bāġ ebr-i nīsāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 7). [dem-be-dem,]*
4. Eyler ġarīḳ-ı ḫūn-ı ciger **dem-be-dem** beni
   Bir dāġ-ı serde böyle terāviş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 5). [dem-be-dem,]*
5. Peyveste sipihre **dem-be-dem** efġānum
   Ẓabṭ eyleyemem dīde-i baḥr-efşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 1). [dem-be-dem,]*

dem-beste ider: *Susturmak.*

1. Ḫoşā faṣl-ı bahār u mevsim-i gül vaḳt-i ḥandānī
   Ki evṣāfı ider dem-beste çoḳ ṭabʿ-ı suḫān-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 2). [dem-beste ider, -er]*

dem-i bahār: *Bahar vakti.*

1. Geldi henüz vaḳt-i mübārek **dem-i bahār**
   Gel bāġa eyle tehniyet-i maḳdem-i bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 20, Mısra 1). [dem-i bahār,]*

dem-i bahār-ı ʿömr: *Ömrün bahar zamanı. II gençlik.*

1. Geçer geçer bu sebük-seyr olan ḳaṭār-ı ʿömr
   İki nefes olur olsa **dem-i bahār-ı ʿömr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 2). [dem-i bahār-ı ʿömr,]*

dem-i bahāri-i feyż-ı şemīm: *Güzel koku bolluğunun bahar mevsimi. II bahar mevsiminde artan, çoğalan güzel koku.*

1. Gelmekle **dem-i bahāri-i feyż-ı şemīm**
Bāġ oldı miṣāl-i ravża-i dār-ı Naʿīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 1). [dem-i bahāri-i feyż-ı şemīm,]*

dem-i ezel: *Ezelden beri.*

1. İtmiş ḳabūl feyż-ı nefes tā **dem-i ezel**
Olsa ʿaceb mi nāle ile ser-firāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 5). [dem-i ezel,]*

dem-i ferḫunde-ḳadem: *Ayağı uğurlu an, zaman. II Hz. Hüseyin'in yaşadığı zaman dilimi.*

1. Geldi **dem-i ferḫunde-ḳadem** māh-ı Muḥarrem
Gitsün dilümüzden ġam-ı endīşe-i ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 1). [dem-i ferḫunde-ḳadem,]*

dem-i ferḫunde-zemān-ı fīrūz: *Uğurlu mübarek mevsim zamanı.*

1. Bāġa nāz eyleyemez jāle-i ter bād-ı seḥer
Ki virür bu **dem-i ferḫunde-zemān-ı fīrūz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 6). [dem-i ferḫunde-zemān-ı fīrūz,]*

dem-i firāḳda: *Ayrılık zamanı.*

1. ʿAceb mi ʿāşıḳ-ı dil-sūz iderse girye vü āh
Dem-i firāḳda leyl ü neḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 6). [dem-i firāḳda, -da]*

dem-i girye-i pey-der-peydür: *Art arda (akan) gözyaşı dökme vakti, sürekli ağlama zamanı.*

1. Bu **dem-i girye-i pey-der-peydür**
Vaḳt-i feryād-ı dem-ā-demdür bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 3). [dem-i girye-i pey-der-peydür, -dür]*

dem-i gül-geşt-i cemendür: *Bahçede gül gezintisi zamanı.*

1. Nergisleri hep muntaẓır-ı maḳdemüñ olmış
İy serv-i leṭāfet **dem-i gül-geşt-i çemendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [dem-i gül-geşt-i çemendür, -dür]*

dem-i güş-ı nevā-yı bülbüldür: *Bülbül sesini duyma zamanı.*

1. Zemān-ı gül **dem-i güş-ı nevā-yı bülbüldür**
   Bahār geldi muvāfıḳ-ı hevā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 2). [dem-i güş-ı nevā-yı bülbüldür, -dür]*

dem-i īsī: *Hz. İsa''nın can veren nefesi.*

1. Gülşen-i Ḳudsüm **dem-i Ìsī** nesīmümdür benüm
   Ṣubḥ-ı feyżüm būy-ı pīrāhen şemīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 1). [dem-i Ìsī,]*

dem-i laṭīf ü feraḥ-baḫş-ı ṣubḥ u şām-ı bahār: *Bahar sabah ve akşamlarının ferah verici ılık vakti, esintisi.*

1. Dem-i laṭīf ü feraḥ-baḫş-ı ṣubḥ u şām-ı bahār
   Virür nişāne-i gīsū vü ḥālet-i ruḫ-ı yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 1). [dem-i laṭīf ü feraḥ-baḫş-ı ṣubḥ u şām-ı bahār,]*

dem-i mesīhādur: *Hz. İsa'nın soluğu, nefesi. II Hz. İsa'nın ölüleri dirilten nefesi bağlamında.*

1. Peyām-ı canib-i cānāna rūḥ-efzādur
   Nesīm-i gülşen-i vuṣlat **dem-i Mesīḥādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 2). [dem-i mesīḥādur, -dur]*

dem-i mu‘ciz -eserde: *Mucize alameti gösteren nefes, mucizeli nefes.*

1. Bu rūḥ-efzā **dem-i mu‘ciz -eserde** itse cā'izdür
   Dehān-ı yār gibi ġonçe āġāz-ı suḫan-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 21). [dem-i mu‘ciz -eserde, -de]*

dem-i nev-bahār geldi: *Ilkbahar mevsiminin zamanı geldi.*

1. Dem-i nev-bahār geldi gül-i tāze nāza başlar
   Yine ʿandelīb-i şeydā naġam-ı niyāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 1). [dem-i nev-bahār geldi, -di]*

dem-i nev-bahāra: *Ilkbahar zamanı.*

1. O bülbülüz ki **dem-i nev-bahāra** muntaẓıruz
   Temām rāz-güşāyuz temām ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 1). [dem-i nev-bahāra, -a]*

dem-i nev-bahārdur: *Ilkbahar zamanı.*

1. Her tār-ı zülfi eyler ise biñ dili esīr
   Çoḳ görme iy göñül ki **dem-i nev-bahārdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 6). [dem-i nev-bahārdur, -dur]*
2. *-bahārdur, -dur]*

dem-i pey-der-pey-i ḥasret çeker: *Hasretle sürekli iç geçirme.*

1. Her dem **dem-i pey-der-pey-i ḥasret çeker** iy dil
   Bilmez naġam-ı şādīyi bülbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 3). [dem-i pey-der-pey-i ḥasret çeker, -er]*

dem-i ṣayd u şikār: *Avlanma mevsimi.*

1. Olursın belki iy dil beste-i fitrāki bir ḫūbuñ
   İrişdi ʿıyd-ı ḫūbāna **dem-i ṣayd u şikār** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 12). [dem-i ṣayd u şikār,]*

dem-i seḥer: *Sabah vakti.*

1. Olmaḳsa ġonçe-veş ṭalebüñ ḫurrem-i seḥer
   Şeb-nem-çekān-ı nergis-i çeşm ol **dem-i seḥer** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 2). [dem-i seḥer,]*

dem-i seḥer: *Seher vakti.*

1. Olmaḳsa ġonçe-veş ṭalebüñ ḫurrem-i seḥer
   Şeb-nem-çekān-ı nergis-i çeşm ol **dem-i seḥer** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 2). [dem-i seḥer,]*

dem-i serdümde: *Soğuk nefes (Sıkıntı çekmek bağlamında).*

1. Faṣīḥā bu **dem-i serdümde** yoḳdur sūziş-i teʾsīr
   Niyāz itdükçe yār-ı nāzenīni tünd-hū itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 9). [dem-i serdümde, -üm, -de]*

dem-i seyr-i ṣunʿ-ı mevlādur: *Allah'ın sanatını seyretme, izleme zamanı.*

1. Bahār geldi **dem-i seyr-i ṣunʿ-ı Mevlādur**
   Şükūfelerle çemen saṭḥı naḳş-ı mīnādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [dem-i seyr-i ṣunʿ-ı mevlādur, -dur]*

dem-i terennüm-i ḫāṭır-güşā-yı bülbüldür: *Bülbülün gönüle huzur veren ötüşünün vakti.*

1. Hevā güşāde vü eşküfte ġonçe-i gülşen
   Dem-i terennüm-i ḫāṭır-güşā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 4). [dem-i terennüm-i ḫāṭır-güşā-yı bülbüldür, -dür]*

dem-i tilāvet-i evrāduñ: *Dua etme zamanı.*

1. Bedʿ eyle gül-sitānda yine ders-i nāleye
   Geldi **dem-i tilāvet-i evrāduñ** ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 8). [dem-i tilāvet-i evrāduñ, -uñ]*

dem-i viṣāl: *Kavuşma zamanı.*

1. Dem-i viṣāl olur ʿāşıḳa beden düşmen
   Meşeldür ādeme dirler ki pīrehen-düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 2). [dem-i viṣāl,]*

dem-i viṣālde: *Kavuşma zamanı.*

1. Yiter Faṣīḥ saña būs-ı laʿl-i şīrīni
   Dem-i viṣālde nūş-ı şarābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 10). [dem-i viṣālde, -de]*

dem-i zer-hançerüñ: *Altın hançerin ucu.*

1. İy zaḫm-zen-i sīne-i cān-ı pür-ġam
   İtme **dem-i zer-ḫançerüñ** ālūde-i dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 98, Mısra 2). [dem-i zer-ḫançerüñ, -üñ]*

demīde-i āb-ı ḥayātdur: *Ölümsüzlük suyu üfleyen II neyzenin neye abıhayat üflemesi.*

1. Muṭrib meger **demīde-i āb-ı ḥayātdur**
   Cānlar baġışlar ādeme dil-keş ṣadā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 7). [demīde-i āb-ı ḥayātdur, -dur]*

demler: *Vakit, zaman.*

1. Mīnā-serā-yı dīde-i bīdāra görmedük
   Demler durur ki gelmedi hiç şāh-ı ḫ∨ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 6). [demler, -ler]*
2. Bizi tenhā ḳoyup vīrāne-i tārīk-i hicrānda
   Niçe **demler** durur kim ol perī gözden nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 4). [demler, -ler]*

dem-sāz olduñ: *Dost olmak, samimi olmak.*

1. Olduñ naġam-ı naẓm ile dem-sāz
   Ḳıl naġme-i nesre de ser-āġāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 193). [dem-sāz olduñ, -du, -ñ]*

dem-sāz olduñ: *Dost, sırdaş olmak. II (şarkıya) eşlik etmek.*

1. İt ṣaḥn-ı neṣrde de tek ü dev
   Oldı çü leʾāl-i naẓm-ı manẓūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 193). [dem-sāz olduñ,]*

dendān: *Diş.*

1. Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿazmüme reh-zen
   Ḫandān-ı lebi **dendānla** bir ġonçe-i pür-nem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 8). [dendānla, -la]*
2. Ḫandān lebi **dendānuña** bir ġonçe-i pür-nem
   Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 7). [dendānuña, -uñ, -a]*

dendānuñ-āsā: *(sevgilin) dişleri gibi, benzeri, eşi.*

1. Egerçi beslemiş ḳoynında çok dürr-i ṣemīn deryā
   Velī **dendānuñ-āsā** görmemiş dürr-i nigīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [dendānuñ-āsā,]*

deng bağladı: *Eşit, aynı ölçüde bağlamak.*

1. Dil-ber miyān-bendini kim teng bağladı
   Tüccār-ı ṣabr u cān u ḫıred **deng bağladı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 2). [deng bağladı,]*

deng bağladı: *Yükü bağlamak, yükünü yüklemek.*

1. Dil-ber miyān-bendini kim teng bağladı
   Tüccār-ı ṣabr u cān u ḫıred **deng bağladı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 2). [deng bağladı, -la, -dı]*

denī: *Alçak.*

1. Ne güne cevr ü sitem eyleyeydi seyr ideydük
   Bu çarḫ-ı dūn u **denīden** eger merāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 8). [denīden, -den]*

denī vü tünd-ḫūdur: *Alçak ve kötü huylu.*

1. Tā minnet ile idi ciger-ḫūn Çarḫ ise **denī vü tünd-ḫūdur**
   Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [denī vü tünd-ḫūdur, -dur]*
2. Çarḫ ise **denī vü tünd-ḫūdur**
   Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [denī vü tünd-ḫūdur, -dur]*
3. Tā minnet ile idi ciger-ḫūn Çarḫ ise **denī vü tünd-ḫūdur**
   Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [denī vü tünd-ḫūdur, -dur]*
4. Çarḫ ise **denī vü tünd-ḫūdur**
   Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [denī vü tünd-ḫūdur, -dur]*

deñlü: *Kadar, derece.*

1. Dil o **deñlü** ṣarılur şemşīr-i yāra cān ile
   Sīneye ṣan bir cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 5). [deñlü,]*
2. Besdür aġyāra bu **deñlü** rūy-ı dil iy māh bes
   Baña da āyīne-i ruḫsārıñı ṣun bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 1). [deñlü,]*
3. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür bu ḫandeñ iy ġonçe
   Olur mı tā bu **deñlü** eylemek bāġ-ı fenādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 4). [deñlü,]*
4. Dirīg āh ile geçdi bu **deñlü** ʿömr-i ʿazīz
   Henüz ʿışḳ-ı cevānān hevā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 7). [deñlü,]*
5. Yoḳ ẕerre **deñlü** sāġar-ı ḫurşīde raġbetüm
   Olsun hemān şikeste-sifāl-i muġāne ṣaġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 4). [deñlü,]*
6. Bu demde inbisāṭ ol **deñlü** cārī ṭabʿ-ı eşyāya
   Ki naḫlinden güşāde ẓāhir olur verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 17). [deñlü,]*
7. Degül mümkin şeb-i tār ile rūz-ı rūşeni temyīz
   O **deñlü** eyledi āfāḳı mihr-i rāyı nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 46). [deñlü,]*

deñlü: *Bu şekilde.*

1. Bu **deñlü** yaḳma dil-i zārı nār-ı hicrāna
   Ṣaḳın cihānı yaḳar bunda āh-ı ḥasret olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 13). [deñlü,]*

der: *Kapı.*

1. O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd
   Ne **der** mutāf cünûd-ı melā'ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 22). [der,]*
2. Ne **der** ġubārı cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd
   Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 23). [der,]*

der: *Demek, söylemek, dile getirmek.*

1. Olan rīzān felekden ḳaṭre-i bārān ḳıyās itme
   Buḫār-ı āhdan bu ḳubbe-i mīnā-nümā **derler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 6). [derler, -ler]*
2. Ṣafaḳla aḥterān ẓann eyleme cevr ü cefāsından
   Ḥicāb eyler felek ehl-i dile ṣubḥ u mesā **derler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 8). [derler, -ler]*
3. İrince menzil-i itmāma ḫayli ḳaṭre-rīz oldı
   Bu vādīde Faṣīḥā esb-i kilk-i tīz-pā **derler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [derler, -ler]*

der: *Terlemek.*

1. Baḥr üzre degül ḥabāb yer yer
   Cūduñdan idüp ḥicāb **derler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 118). [derler, -ler]*

der-āgūş eyledüm: *Kucağa almak, kucaklamak.*

1. İtdi Mecnūn-ı melāmet ʿāḳil ü dānāları
   Ḥīn-i ġarḳ-ābī-i ümmīd-i kenār-ı dil-rübā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 8). [der-āgūş eyledüm, -dü, -m]*

der-ʿakab: *Akabinde, hemân, o anda.*

1. Bir ḳadem mümkin degüldür sāye-veş olmaḳ cüdā
   Ḳanda cānānum giderse **der-ʿakab** cānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [der-ʿakab,]*

der-bān: *Kapıcı, bekçi.*

1. Behrām ile Keyvān iki **der-bān** ḳapusında
   Bir mertebe kim keşret-i ʿuşşāḳ geçilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 7). [der-bān,]*
2. Ol ṣadr-ı güzin kʿolurdı **der-bān**
   Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 91). [der-bān,]*

der-bān kʾolurdı: *Kapıcısı olurdu.*

1. Düş pāyına girye-i niyāz it
   Ol ṣadr-ı güzin kʾolurdı der-bān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 91). [der-bān kʾolurdı, -ur, -dı]*

der-bān ola: *Kapı bekçisi, kapıya bakan kişi olmak.*

1. İḳbāl ü şerefden bulınaydı aña bir yir
   Rāżī idi **der-bān ola** Rıżvān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 4). [der-bān ola, -a]*

derc idüp: *Toplama, bir araya getirme.*

1. Her sözinde **derc idüp** evṣāf-ı ḥüsnin ol mehe
   Rāz-ı ʿışḳın şiʿr ile maʿnen Faṣīḥ eşʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 9). [derc idüp, -üp]*

derd: *Dert, keder, üzüntü.*

1. Derd ile itmiş kemāl-i imtizāc
   İstemez dil-ḥaste-i ʿışḳuñ ilāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 1). [derd,]*
2. Ġam degüldür gelse mey maḫmūr-ı pür-efkāra telḫ
   Bu meṣeldür çünki her **derde** olurmış çāre telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [derde, -e]*
3. Bir ḥāle yitürdi beni **derd** ü ġam-ı ʿışḳuñ
   Ne rāḥat-ı şāmum ne ṣafā-yı seḥerüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [derd,]*
4. Keder-cūy-ı ḫumārı neşve-i dūşīne-düşmendür
   Bu bezmüñ sāḳī-i pür-imtinānı **derdüme** (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [derdüme, -üm, -e]*
5. ʿİlācı iy göñül āb-ı revāndur çünki sevdānuñ
   Devā-yı ʿışḳ içün **derd** ile giryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [derd,]*
6. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde serde dāġ
   Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet her **derde** dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 2). [derde, -e]*
7. Faṣīḥ ol kaşı yanuñ bilmedüm bār-ı ġam-ı ʿışḳı
   Çekilmez **derd** imiş kim ḳāmet-i ṣabrum kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 10). [derd,]*
8. Baḳınca nabżuma **derdüm** eger çi bildi ṭabībüm
   Marīż-ı ʿışḳa didükde nedür ʿilāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 3). [derdüm, -üm]*
9. Her **derde** devā-sāz ḥakīm-i ezelīdür
   Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 13). [derde, -e]*

10. Aḥbāba melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz
    Her **derde** devā-sāz ḥakīm-i ezelīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 14). [derde, -e]*
11. O ḫaste-ḥāl-i maḥabbet bizüz ki **derdümüze**
    ʿİlāca çāre mi imkān mı var müdāvāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 1). [derdümüze, -ümüz, -e]*
12. ʿĀşıḳ ġamı dürr-i sīne-i dil eylermiş
    Derdi dür-i gencīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 2). [derdi, -i]*
13. Derūnumı ālūde-i ʿişyān itdüm
    Bu **derd** ile çoḳ dīdeyi giryān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 2). [derd,]*
14. Dil **derd** ü ġam-ı dehre zebūn olmaḳda
    Gitdükçe göñül dāġ-ı ciger-ḫūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 1). [derd,]*

derd ü ġam: *Dert ve üzüntü.*

1. Çün ṣafā-yı ḫātıruñ oldı ṣafā-yı ḫātırum
   Ẕevḳ u şādī hep saña **derd ü ġam** u miḥnet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [derd ü ġam,]*
2. Gözümde baḥr baḥr-ı şevḳuñ ile āb-ı sirişküm
   Göñülde ʿışḳuñ ile **derd ü ġam** sefīne sefīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 4). [derd ü ġam,]*

derd ü ġam-ı ʿışk-ı cevānı: *Genç (sevgilinin) aşk derdi ve üzüntüsü.*

1. Göñül **derd ü ġam-ı ʿışḳ-ı cevānı** eylemiş peydā
   Degül tenhā bir iki mihmānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 1). [derd ü ġam-ı ʿışḳ-ı cevānı, -ı]*

derd ü ġamuñ: *Dert ve üzüntü.*

1. ʿAceb mi çıḳmasalar tengnā-yı sīnemden
   Ḳadīmi **derd ü ġamuñ** āşinā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 8). [derd ü ġamuñ, -uñ]*

derd ü ġamuñla: *Dert ve üzüntü.*

1. İtmezdi çāk çāk anı o sitād-ı ʿışḳ
   Derd ü ġamuñla sīnede gencīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 8). [derd ü ġamuñla, -uñ, -la]*

derd ü miḥnet koymadı: *Sıkıntı ve keder bırakmamak.*

1. Ḳoymadı dilümde derd ü miḥnet
   Aḥvālümi ʿarża ṭāb u ṭāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 45). [derd ü miḥnet ḳoymadı, -ma, -dı]*

der-dāmān-ı ʿīsādur: *Hz. İsa'nın eteğinin ucu.*

1. Faṣīḥā çünki kāfir böyle düşnām itmedür kāruñ
   Elüñden rūz-ı maḥşer dest-der-dāmān-ı ʿÌsādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 10). [der-dāmān-ı ʿÌsādur,]*

derden dere: *Kapıdan kapıya.*

1. İy Faṣīḥ olur siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet o kim
   Bir şehirde devr ide mānend-i meh **derden dere** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 8). [derden dere, -e]*

derd-i dil: *Gönül derdi II aşk, muhabbet.*

1. İtdi bī-ṭāḳat olup rūyını derhem kāġız
   Görinen ṣanma şiken derd-i dili sebt idicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [derd-i dil,]*

derd-i dili: *Gönül derdi.*

1. İtdi bī-ṭāḳat olup rūyını derhem kāġız
   Görinen ṣanma şiken **derd-i dili** sebt idicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [derd-i dili, -i]*

derd-i dil-i bīmārıma: *Hasta gönlün derdi.*

1. Luṭf eyle mürüvvet it iḥsān eyle
   Derd-i dil-i bīmārıma dermān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 127, Mısra 2). [derd-i dil-i bīmārıma, -ım, -a]*

derd-i dil-i figārumuz: *Yaralı gönülün derdi.*

1. Derd-i dil-i figārumuz itmedi bir devā ḳabūl
   Ḥāṣılı iy ṭabīb-i cān luṭfuña ḳaldı çāremüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 25, Mısra 1). [derd-i dil-i figārumuz, -umuz]*

derd-i dil-i müşkil-devāmuz: *Tedavisi zor gönül derdi.*

1. ʿİlācı mümteniʿ yoḳ çāre terki merg-i miḥnetdür
   Maḥabbetle ʿaceb **derd-i dil-i müşkil-devāmuz** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 8). [derd-i dil-i müşkil-devāmuz, -muz]*

derd-i ġayretle: *Kıskançlık derdi.*

1. Faṣīḥ ādem helāk olmaz mı biʿllāh **derd-i ġayretle**
   Raḳīb-i dīv-sīret yār-ı cānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 9). [derd-i ġayretle, -le]*

derd-i ḥasret: *Hasret derdi.*

1. Çoḳ cāna geçdi **derd-i ḥasret** egerçi iy dil
   Ol şūḫ-ı işve-kāra söz geçmedi ne çāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 5). [derd-i ḥasret,]*

derd-i ʿışk-ı dil-rübāyı: *Gönül çelen aşkın derdi.*

1. Devādan **derd-i ʿışḳ-ı dil-rübāyı** bā-naṣīb itmem
   Helāk olsam da izḥār-ı temennā-yı ṭābīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 1). [derd-i ʿışḳ-ı dil-rübāyı, -yı]*

derd-i ʿışḳuñ: *Aşk derdi.*

1. Şifā-sāz olmada laʿl-i lebüñ ammā Mesīhādur
   Eger çi **derd-i ʿışḳuñ** dilde aʿdā-yı müdāvādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 1). [derd-i ʿışḳuñ, -uñ]*

derd-i ʿışkuñ: *Aşk derdi.*

1. Şifā-sāz olmada laʿl-i lebüñ ammā Mesīhādur
   Eger çi **derd-i ʿışḳuñ** dilde aʿdā-yı müdāvādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 1). [derd-i ʿışḳuñ,]*

derd-i maḥabbet: *Aşk derdi.*

1. Böyle ṭaʿn itmez idüñ bīhūde erbāb-ı dile
   Bilseñ iy zāhid eger **derd-i maḥabbet** n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 4). [derd-i maḥabbet,]*

derd-i mey: *Şarap tortusu.*

1. Ol yār **derd-i mey** gibi ṭard eyledi bizi
Cām-ı şarāb-ı ʿişreti çeksün ṣafāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 5). [derd-i mey,]*

derd-i miyānuñla: *Belinin derdi.*

1. Dil fikr-i cemālüñle ṣolup rūy gibi
Ten **derd-i miyānuñla** ḳalup mūy gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 2). [derd-i miyānuñla, -uñ, -la]*

derd-i nihānı: *Gizli dert.*

1. Göñül ġafletle varmış ol perī-ruḫsāra meyl itmiş
Devāsuz bir ʿaceb **derd-i nihānı** eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 6). [derd-i nihānı, -ı]*

derd-i ser-i ġam: *Keder ve üzüntüden kaynaklanan baş ağrısı. II aşk sıkıntısı, aşk derdi.*

1. Bī-pā vü ser bu **derd-i ser-i ġam** yiter yiter
Pīr-i muġāna var ṭaleb-i dest-i himmet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 7). [derd-i ser-i ġam,]*

derd-i ser-i hicr: *Ayrılık baş belası. II ayrılığın baş ağrısı; ayrılığın sıkıntısı.*

1. Sen sāġar-ı mey gibi çekildüñ gitdüñ
Ben **derd-i ser-i hicr** ile ḳaldum maḥzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 4). [derd-i ser-i hicr,]*

derd-i ser-keşīde: *Baş ağrısı çeken.*

1. Her **derd-i ser-keşīde** irer bezm-i ʿişrete
Her ḥişşe-dār-ı fürḳate vuṣlat naṣīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [derd-i ser-keşīde, -e]*

derdī-i ḫumārını cekdük: *Sarhoşluk gamı, kederi çekmek. II âşıklık derdi, gamına katlanmak.*

1. Biz **derdī-i ḫumārını çekdük** hele Faṣīḥ
Cām-ı meyüñ ṣafāsını ancaḳ Cem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 9). [derdī-i ḫumārını çekdük, -dük-ın, -ı]*

derd-mend: *Dert sahibi, dertli.*

1. Ne ḫiṭāb-ı keremüñ var ne ʿitāb-ı ʿişveñ
   Derd-mend ʿāşıḳ-ı şeydā neye maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 12). [derd-mend,]*

dergāh: *Kapı, eşik, huzur, makam.*

1. Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān
   Ol ṣadr-ı güzīn ki tīġ-ı tīzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 93). [dergāhına, -ın, -a]*
2. Aḥvāl-i dilüm olur mükedder
   Dergahuña itdüm istinādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 156). [dergahuña, -uñ, -a]*

dergāh: *Huzur, makam, eşik.*

1. Ol ṣadr-ı güzin kʾolurdı der-bān
   Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 92). [dergāhına, -ı, -(n)a]*
2. Dergahuña itdüm istinādı
   Redd itme bu ʿabd-i nā-murādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 153). [dergahuña, -u, -ñ, -a]*

dergāh-ı ‘ālīye: *Yüce dergâh.*

1. Faṣīḥā bende itdi böyle bir **dergāh-ı ‘ālīye**
   Bi-ḥamdi’llāh seni elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 35). [dergāh-ı ‘ālīye, -ye]*

dergāh-ı ḫudāya: *Allah'ın yüce katı.*

1. Dergāh-ı Ḫudāya ilticā it
   Şimden girü devlete duʿā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 181). [dergāh-ı ḫudāya, -ya]*

dergāh-ı hudāya: *Allah'ın dergâhı.*

1. Eglendi murād-ı cān-ı nā-şād
   Bāḳī anuñ ʿafv u luṭf u iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 181). [dergāh-ı ḫudāya, -ya]*

dergeh: *Kapı, eşik, huzur, makam.*

1. Baña naḳl eyledi şāhen-şehī-i devlet-i ʿışḳ
   Dergehümde çalınur şām u seḥer nevbet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 2). [dergehümde, -üm, -de]*
2. Dūr olma Faṣīḥ **dergehinden**
   Elbet saña feṯḥ-i bāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 9). [dergehinden, -in, -den]*
3. Dūr olma Faṣīḥ **dergehinden**
   Bu bābda eyle gel teʾemmül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 9). [dergehinden, -in, -den]*

dergeh-i cānāneyi: *Sevgilinin dergâhı, kapısının önü.*

1. Ḳomazuz **dergeh-i cānāneyi** Mecnūn degülüz
   Düşmezüz Ḳays gibi kūh u beyābān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 3). [dergeh-i cānāneyi, -e, -yi]*
2. Ḳomazuz **dergeh-i cānāneyi** Mecnūn degülüz
   Düşmezüz Ḳays gibi kūh u beyābān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 3). [dergeh-i cānāneyi, -e, -yi]*

der-geh-i pīr-i muġānı: *Meyhanecinin dergahı. II sevgilinin mekânı, bulunduğu yer.*

1. Dil eylemezse ġayrı dere nʾola ilticā
   Anuñ penāha **der-geh-i pīr-i muġānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 8). [der-geh-i pīr-i muġānı, -ı]*

dergeh-i sulṭān-ı ʿālī-şānumuzla: *Şanı yüce sultanın kapısı.*

1. Nüh-sipihr-i bī-ḳarāruñ irtifāʿı iy Faṣīḥ
   Dergeh-i sulṭān-ı ʿālī-şānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 10). [dergeh-i sulṭān-ı ʿālī-şānumuzla, -umuz, -la]*

der-ḫāb-ı istiġnā: *İstiğna, hiçbir şeyi önemsememe uykusu.*

1. Pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr olur olsa ki ḫalḳ
   Muntaẓır dīvāna ol **der-ḫāb-ı istiġnā** yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 8). [der-ḫāb-ı istiġnā,]*

der-ḫarābe: *Harabe kapısı.*

1. Gelür gider de hemān kendü **der-ḫarābesine**
   Kerem de söylese ḫarc u avāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 7). [der-ḫarābesine, -si, -ne]*

derhem: *Karışık, karmakarışık.*

1. Bāġun yine sünbülleri āşüfte vü **derhem**
İy bād-ı ṣabā kākül-i mekkāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 7). [derhem,]*

derhem: *Üzüntülü, muztarip, incinmiş.*

1. Hezāran nev-bahār-ı feyż-baḫş-ı dil-güşā geldi
Göñül sen ġonçe-i taşvīr-āsā yine **derhemsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 8). [derhemsin, -, -]*

der-i cānānga: *Sevgilinin kapısı.*

1. Bolmaz iy bād-ı ṣabā berg-i ḥazān-teg saña bār
Der-i cānānga yitür bu ten-i bī-cān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 6). [der-i cānānga, -ga]*

der-i dil-dāra: *Sevgilinin kapısı, eşiği.*

1. Der-i dil-dāra var aḥvālüñ ʿarż it belki raḥm eyler
Faṣīḥā çeşm-i pür-āb u dil-i pür-sūz u ṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 9). [der-i dil-dāra, -a]*

der-i gencīne-i dil: *Gönül hazinesinin kapısı.*

1. ʿĀşıḳ ġamı dürr-i sīne-i dil eylermiş
Derdi dür-i gencīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 2). [der-i gencīne-i dil,]*

der-i h∨āhişüm: *Istek, arzu kapısı.*

1. Güşād ider mi **der-i ḫ∨āhişüm** nesīm-i murād
Olur mı şahṣ-ı emel maḥrem-i ḥārīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 1). [der-i ḫ∨āhişüm, -üm]*

der-i mey-fürūsdan: *Meyhanecinin kapısı.*

1. Sifāl-pāreyi destümde bāde eyleyicek
Meger Faṣīḥ **der-i mey-fürūşdan** ġayrı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 9). [der-i mey-fürūşdan, -dan]*

der-i mey-fürūsdan: *Meyhanecinin kapısı.*

1. Meger Faṣīḥ **der-i mey-fürūşdan** ġayrı
   Bir āsitāne mi var ser-nihāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 9). [der-i mey-fürūşdan, -dan]*

der-i sulṭān-ı ġam: *Keder padişahının kapısı. II sevgilinin kapısı.*

1. ʿĀşıḳum çarḫa ser-fürū itmem
   Der-i sulṭān-ı ġam penāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 8). [der-i sulṭān-ı ġam,]*

der-i ṭab‘umda: *Yaratılış, tabiat kapısı. II huy, mizaç.*

1. Şīrīnī-i güftārımı görseydi iderdi
   Ḫusrev **der-i ṭab‘umda** temennā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 8). [der-i ṭab‘umda, -um, -da]*

der-i ümīde: *Ümit kapısı.*

1. Ḳalmaz Faṣīḥ ġam yime böyle bu rūzgār
   Bir gün **der-i ümīde** açar bād-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 10). [der-i ümīde, -e]*

der-i vaṣl olmadı: *Kavuşma kapısı olmak.*

1. Der-i vaṣl olmadı pīrāye-i silk-i ümīd olmaḳ
   Egerçi niçe demdür baḥr-i ʿışḳa oldı dil ġavvāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 7). [der-i vaṣl olmadı, -ma, -dı]*

derk eylemeden: *Anlamak, kavramak.*

1. Eṭrāfa ṣalup ṣadā-yı bāng-i ceresüm
   Derk eylemeden ḳalup reh-i pīş ü pesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 2). [derk eylemeden, -me, -den]*

derk eylemez: *Anlamak, kavramak.*

1. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür gūyā göñül
   Kendüyi **derk eylemez** mestānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 2). [derk eylemez, -mez]*

derk eylemez: *Anlamak, kavramak, idrak etmek.*

1. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür gūyā göñül
   Kendüyi **derk eylemez** mestānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 2). [derk eylemez, -mez]*

derk ider: *Anlamak, kavramak.*

1. Ney gibi bāġrum delikdür dāġ-ı ḥasretle Faṣīḥ
   Zaḫm-ı ʿışḳum **derk ider** güş eyleyen efġānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 10). [derk ider, -er]*

derk itmez: *Terk etmek.*

1. Fikr-i elem-i zindegī vü merg itmez
   Şevḳuñla göñül pīş ü pesüñ terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 1). [derk itmez,]*

der-kafā: *Peşinden, arkasından.*

1. Der-ḳafā leşker-i ʿuşşāḳ Faṣīḥā yürisün
   İhtizāz ile ʿalem gibi çekilsün ḫūbān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 10). [der-ḳafā,]*

der-kemān ide: *Oku yaya germek.*

1. Cānān ki tīr-i ġamzesini **der-kemān ide**
   Kerrūbiyān-ı ʿarş-ı muʿallā fiġān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [der-kemān ide, -e]*

der-kenār: *Kenarda, göz önünde.*

1. Maḥalsüz itmemiş bir ʿarż-ı ḥāl-i şekveye cürʾet
   Maḥabbetde Faṣīḥüñ cürmi cümle **der-kenār** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 14). [der-kenār,]*

der-kenār: *Kenarda, kitabın kenar kaydı, kenar notu.*

1. Der-kenārında görülmişdür maḥall-i ḳaydı hep
   Manṣıb-ı vaṣluñ berāt-ı ḫaṭṭuña fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 5). [der-kenārında, -ın, -da]*

der-kenār olur: *Kucaklanmak, kucağa gelmek.*

1. Düşme ümīd-i vaṣla ki maḥż-ı ḫayāldür
   Ol mū-miyānı ṣanma göñül **der-kenār olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [der-kenār olur, -ur]*

derle: *Derlemek, toplamak.*

1. Ṣanmañ ki jāledür reh-i dūr u dırāzdan
   Bāġa gelince **derledi** ġonçe şitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 6). [derledi, -di]*

dermān: *Çare, ilaç, devâ.*

1. ʿUṣṣāḳ-ı zāra vuṣlat-ı cānāna intiẓār
   Beñzer o ḫasteye çeke **dermāna** intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [dermāna, -a]*
2. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ sīnende īmānuñ mı yoḳ
   Ḫaste-i ʿışḳa ilāca yoḫsa **dermānuñ** mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 2). [dermānuñ, -uñ]*

dermān eyle: *Şifa vermek, iyileştirmek.*

1. Luṭf eyle mürüvvet it iḥsān eyle
   Derd-i dil-i bīmārıma **dermān eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 127, Mısra 2). [dermān eyle,]*

dermān olur: *Şifa vermek, iyileştirmek.*

1. İy merhem-i zaḫm-ı sīne-rīşān
   Senden olur olur ise dermān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 84). [dermān olur, -ur]*

der-pey: *Ardı sıra, arkasından.*

1. Ḫazānın **der-pey** iñlerken nedür bu ḫandeñ iy ġonçe
   Olur mı tā bu deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḫaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 3). [der-pey,]*

der-pīş-i bār-ı şerm ü ḥacletsin: *Utanma ve mahcupluk yükünün göz önünde olanı.*

1. Neden ol naḫl-i nevden mīve-ḫ∨āh-ı vuṣlat olduñ kim
   Faṣīḥā daḫı ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḥacletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 10). [der-pīş-i bār-ı şerm ü ḥacletsin,]*

der-pīs-i nāz itmiş: *Naz öncüsü etmek. II nazlanmak.*

1. Serin **der-pīş-i nāz itmiş** meger berg-i niyāz-ı dil
   O nevres naḫl-i bāġ-ı ʿişveye ġāyet girān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 9). [der-pīş-i nāz itmiş, -miş]*

ders: *Ders, bilgi.*

1. Cūy-bāruñ bāġda her mevci bir beyt-i selīs
   Bülbüle **dersin(i)** sāzende ḳırāʾat şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 6). [dersin(i), -in, -(i)]*

ders alurlar: *Ders almak, öğrenmek.*

1. Fenn-i feryād u fiġānda benem üstādüʾl-küll
   Bülbülān **ders alurlar** dil-i nālānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 4). [ders alurlar, -ur, -lar]*

ders-ḫ∨ān-ı ʿilm ü ʿirfānem: *Ilim ve irfan öğrencisi.*

1. Debistān-ı ezelde **ders-ḫ∨ān-ı ʿilm ü ʿirfānem**
   Göñül ṭıfluñ anuñçün dāde-i dārüʾl-edīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 11). [ders-ḫ∨ān-ı ʿilm ü ʿirfānem, -em]*

ders-i fenāyı: *Yokluk dersi. II dünya dersi.*

1. Ders-i fenāyı ezber iden ʿandelīb-i ʿışḳ
   Evrāḳ-ı pür-nigār-ı gülistānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 7). [ders-i fenāyı, -yı]*

ders-i fiġāna: *Feryat, ağlama eğitimi (almak).*

1. N'ola **ders-i fiġāna** başlasa pervāne bülbülden
   Arar yanmaġa bulmaz n'eylesün şem'-i şebistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 47). [ders-i fiġāna, -a]*

ders-i maḥbūbı: *Muhabbet edilen, sevilen ders. II aşk muhabbeti, aşk dersi.*

1. Temām itmiş debistān-ı ḥüsnde **ders-i maḥbūbı**
   O ṭıfl-ı nāz-perverdem ʿaceb şīrīn-maḳāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 5). [ders-i maḥbūbı, -ı]*

ders-i nāleye: *Inleme, inilti dersi. II aşığın feryat edebilme yeteneğini geliştirmesi.*

1. Bedʿ eyle gül-sitānda yine **ders-i nāleye**
   Geldi dem-i tilāvet-i evrāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 7). [ders-i nāleye, -ye]*

der-sīne-i dil: *Sevgilinin gönlünde.*

1. ʿĀşıḳ ġamı dürr-i sīne-i dil eylermiş
   Derdi dür-i gencīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 1). [der-sīne-i dil,]*

derūn: *Gönül.*

1. Her kesüñ rāzını itmekle **derūnında** nihān
   İtdi baş üzre mekān oldı mükerrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 3). [derūnında, -ın, -da]*
2. Derūnı idemedüñ ġayrdan Faṣīḥ tehī
   Hezār görmedügüm yād u āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 9). [derūnı, -ı]*
3. Ḥüsn-i bī-mislüñ gören ṣunʿ-ı Ḫudāyı yād idüp
   Ṣıdḳ ile elbet **derūnından** ṣadā-yı hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [derūnından, -ın, -dan]*
4. Ki rūşen olmamışdı şemʿ-i ḫurşīd ile ʿālemler
   Derūna ol zemān yakmışdı dāġ-ı mihrüñ ol meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 3). [derūna, -a]*
5. Ne gül-çīn-i ferāġ oldum ne seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm
   Hemān ancaḳ **deruñum** lāle-āsā dāġ dāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 2). [deruñum, -um]*
6. Derūnda tā ki meger rişte-i leʾālīdür
   Hemīşe dürr-i hüner-rīz olur dehān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 7). [derūnda, -da]*
7. Dirīġ cevher-i nā-yāb-ı feyż-ı enfāṣum
   Derūna gelmedi bīm-i selāsil ü aġlāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 73). [derūna, -a]*
8. Şehr-i devr eylemişüz kūçe diyüp kūya **derüñ**
   Düşmişüz dest-i ġam-ı ʿışḳa tekāpūya **derüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 43, Mısra 1). [derüñ,]*
9. Şehr-i devr eylemişüz kūçe diyüp kūya **derüñ**
   Düşmişüz dest-i ġam-ı ʿışḳa tekāpūya **derüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 43, Mısra 2). [derüñ,]*

10. Derūnumı ālūde-i ʿışyān itdüm
Bu derd ile çoḳ dīdeyi giryān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 1). [derūnumı, -um, -ı]*

derūna gelmedi: *Kalbe, akla gelmemek.*

1. Hemīşe cānib-i Ḥaḳdan beni ider işġāl
Baña hemīşe güneh muṭṭaṣıl ḫaṭā- pīşe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 72). [derūna gelmedi,]*

derūn-ı āyīneden: *Aynanın içi (gönülün içi).*

1. Ne iḥtimāl idi āyīne göstere tims̱āl
Velīk yād-ı s̱ebātiyle baḳsalar min-baʻd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 50). [derūn-ı āyīneden, -den]*

derūn-ı dilde: *Gönül II gönlün derinlikleri.*

1. Şikestegī-i ser-i zülf-i dil-rübāya Faṣīḥ
Derūn-ı dilde olan inkisār olur bāʿis̱ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 10). [derūn-ı dilde, -de]*

derūn-ı dilde: *Gönlün derinliklerinde.*

1. Derūn-ı dilde olan rāz-ı ʿışḳ-ı pinhānuñ
Beyāża çıḳdı görüp reng-i zerd-i ruḫsāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 7). [derūn-ı dilde, -de]*

derūn-ı dil-rübā: *Sevgilinin içi, kalbi.*

1. Nerm ola pūlād saḫt olsa **derūn-ı dil-rübā**
Tā ki dūd-ı āhda germiyet-i teʾs̱īr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 5). [derūn-ı dil-rübā,]*

derūn-ı ḫāmeden: *Kalemin içi. II şairin kalbine ilham olanların kalem vasıtasıyla yazılması bağlamında.*

1. Derūn-ı ḫāmeden ẓāhir olan her mıṣraʿ-ı beytüm
Niyāmından aḳan bir tīg-i cevher-dārdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 1, Mısra 1). [derūn-ı ḫāmeden, -den]*

deruñ-ı ḫānemi: *Evin içi II gönül evi.*

1. Deruñ-ı ḫānemi ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem
   Benem ol sāde-levḥ ü ṣāf-dil kim olsa ger Yūsuf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 8). [deruñ-ı ḫānemi, -m, -i]*

derūn-ı ḫāneyi: *Evin içi II gönül evi.*

1. Ḳoma ḫālī **derūn-ı ḫāneyi** feyż-ı maḥabbetden
   İlāhī sāġarum ṣabhā-yı ʿirfān ile ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 3). [derūn-ı ḫāneyi, -yi]*

derūn-ı rūşen: *Parlak, nurlu yürek.*

1. Yā Rab dilüm āyīne-ṣıfat ṣāf eyle
   Her veche derūn-rūşen-i inṣāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 2). [derūn-ı rūşen,]*

deruñ-ı segāndan: *Köpeklerin içinden.*

1. O dem gelür mi k'olup sırr-ı āb-ı (...)
   Çıḳa **deruñ-ı segāndan** dükān-ı kelle-pezān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 6). [deruñ-ı segāndan, -dan]*

derūn-rūşen-i inṣāf eyle: *Insaf ile yüreği aydınlanmış eylemek.*

1. Yā Rab dilüm āyīne-ṣıfat ṣāf eyle
   Her veche **derūn-rūşen-i inṣāf eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 2). [derūn-rūşen-i inṣāf eyle,]*

dervīs: *Derviş, fakir, kalender.*

1. Dervīşlere melāmet āyīn olmışdur
   Teslīm ü rıżā meẕheb ü dīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 1). [dervīşlere, -ler, -e]*
2. Biz nʾeyleyelüm aṭlasını gerdūnuñ
   Kim āl-i abā muḥibbi bir **dervīşüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 4). [dervīşüz, -üz]*

dervīs ol: *Derviş olmak.*

1. Var tekyeñe ʿışḳa şoyun **dervīş ol**
   Zīr-i küleh-i şevḳde maḥv ol çün şemʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 3). [dervīş ol,]*

deryā: *Deniz.*

1. Degül **deryā** mücellā ṣāf bir āyīnedür gūyā
   Felekʿaksiyle reng-i āsumānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [deryā,]*
2. Egerçi beslemiş ḳoynında çok dürr-i s̲emīn **deryā**
   Velī dendānuñ-āsā görmemiş dürr-i nigīn **deryā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [deryā,]*
3. Egerçi beslemiş ḳoynında çok dürr-i s̲emīn **deryā**
   Velī dendānuñ-āsā görmemiş dürr-i nigīn **deryā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [deryā,]*
4. Kerem ıṭlāḳ olınmaḳ z̲ātına şāyān idi el-ḥaḳ
   Eger göstermeyeydi ʿāleme çīn-i cebīn **deryā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 4). [deryā,]*
5. Suʿāl eyler olursa mācerāmuz āşinālardan
   O gevher yādına dil itmede eşk-i terin **deryā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [deryā,]*
6. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur ammā kim
   Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u hazīn **derya** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [derya,]*
7. Görüp baḥr-i sirişk-i bī-kerānum reşk ü ġayretden
   Faṣīḥ olmaḳda her dem tīre-rūy u ḫışm-gīn **deryā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 10). [deryā,]*
8. Biz rişte-i ümmīdi ki ḳatʿ eyledük āḫır
   Deryālara atsun güherin ḥ∨āce-i dünyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 4). [deryālara, -lar, -a]*
9. Bu ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı şanma **deryādur**
   Döşenmiş gūyıyā emvācı çoḳ bir māʾi ḫārādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [deryādur, -dur]*
10. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
    Tīġ ü cevherdür ḥabāb u mevci bir **deryā** yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 2). [deryā,]*
11. Mümteniʿdür dime **deryāda** leʿāli dükenür
    Dīdemüñ ḳaṭreleri sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 4). [deryāda, -da]*
12. Deryāya itme vaṣf-ı lebin kim ḥayātdan
    Güş eyleyüp Faṣīḥ semek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 5). [deryāya, -ya]*
13. Hemīşe girye itsün dīde cevr-i rūzgārından
    Bu **deryānuñ** görilsün cūşiş-i mevci kenārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 2). [deryānuñ, -nuñ]*
14. Beñzer o zeʿāmet ḳ'ola **deryā** ḳaleminde
    Pür-sīm-i sirişk etmede dāmānımı çeşmim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 4). [deryā,]*
15. Didüm düşmez senüñ gibi güher bu baḥr-i imkāna
    Görüp **deryāya** pertāb itdügin ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 1). [deryāya, -ya]*

16. Göñül **deryā** hevādur ʿışḳ dirler iʿtimād itdüm
    Ki olmaz ıżṭırāb-ı ʿışḳdan bir laḥẓa dil ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 3). [deryā,]*
17. Ḥażrāda nümūne naḫl-i sidre
    Deryāda ṣalınsa ʿaks-i bedre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 10). [deryāda, -da]*
18. Teskīn idemez sūz-ı dilüm **deryālar**
    Ṭāb-āver-i āhum olımaz ḫārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 1). [deryālar, -lar]*
19. Ẕerrem olımaz mihr-i cihān-ārālar
    ʿAynümde degül ḳaṭre ḳadar **deryālar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 2). [deryālar, -lar]*

deryādur: *Deniz.*

1. Sirişk-i dīde teskīn itmeseydi ḥāl müşkildi
   Maḥabbet gerçi kim āteşdür ammā dilde **deryādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 8). [deryādur, -dur]*

deryā-yı çeşmüme: *Göz denizi. II denizler kadar çok gözyaşı akıtmak bağlamında.*

1. Gāhī ḫayāl-i lāʿli gider eşk-i ter gelür
   Deryā-yı çeşmüme ne güherler gider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [deryā-yı çeşmüme, -üm, -e]*

deryā-yı derūn-ı dilde: *Gönül içinin denizi. II kalbin engin deniz kadar büyük olması ve içine her türlü sırrın sığdırılması bağlamında.*

1. Deryā-yı derūn-ı dilde maḫfī
   Bir gevher-i āb-dārdur ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 12, Mısra 3). [deryā-yı derūn-ı dilde, -de]*

deryā-yı kerem: *Cömertliği deniz gibi olan.*

1. Bī-sāye yir itdi mihr-i ẕātuñ
   Gör nʾeyledi gör kemāl-i ḳudret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 56). [deryā-yı kerem,]*

deryā-yı sefīd: *Beyaz, ak deniz.*

1. Çeşmümde göreydi cūş-ı eşki
   Deryā-yı sefīd iderdi reşki *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 38). [deryā-yı sefīd, -er, -di]*

deryā-yı sefīd itdi: *Ak, beyaz deniz etmek. II gözyaşı ile sulayarak denizin rengini mavi/yeşil renkten beyaz renge dönüştürmek. (mübalağa yaparak akıtılan gözyaşının bolluğundan bahsedilmektedir.).*

1. Eşk-i çeşmüm itdi deryā-yı sefīd
   Sāde-rū bir mīr-baḥr-i nev-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 13, Mısra 1). [deryā-yı sefīd itdi, -di]*

deryā-yı siyāh: *Siyah, kara deniz.*

1. Her ḫalḳa-i kākül-i siyāhı
   Deryā-yı siyāh ġavta-gāhı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 14). [deryā-yı siyāh,]*

deryūze-i raḥmetüñ: *Rahmet dilenen. II Allah'ın yarattıklarına olan merhametini, acımasını ve esirgemesini dileyen.*

1. Keçkūl-i niyāzı eylesün eşkiste
   Deryūze-i raḥmetüñ iden ʿāşıḳlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 4). [deryūze-i raḥmetüñ, -üñ]*

dest: *Çöl, sahra.*

1. Naẓīrin bulmadum ol nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ
   Egerçi Ḳays-veş ṣaḥrā vü **deşti** cüst ü cūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 4). [deşti, -i]*
2. Minnet-i ḫāṭır-ḫırāş-ı tīşe ḳaydın çekmezem
   Kūhı **deşt** eyler dilüñ kem-ter nigāh-ı ḥasreti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 8). [deşt,]*
3. Ferhād u Ḳaysa sanki göñül tev'emān idi
   Küh-sār u **deşte** ḫvāhişi bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 9). [deşte, -e]*

dest: *El. II sevgilinin olduğu yer.*

1. Destine geh ceyb-i ṣabr u gāh dāmānum gider
   Bir keş-ā-keşdür göñülle ʿışḳ-ı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [destine, -in, -e]*

dest: *El, avuç.*

1. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme
   Destine aldıḳda tīġ-i şuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [destine, -i, -ne]*

2. Destümde Faṣīḥā hünerüm var hünerüm var
ʿĀlem nʾola ger cevr ü sitem eylese her dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [destümde, -üm, -de]*
3. O şūḫuñ **destine** peymāne virseñ gül ḳıyās eyler
Be-dest-i ʿişvedür kim gül ṣunarsañ mül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 1). [destine, -i, -ne]*
4. Kimüñ ol şeh-levendüm sīnesin bilmem nişān ṭutmış
Ki bir **destinde** tīr-i tīz ü bir elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 2). [destinde, -i, -n, -de]*
5. Sifāl-pāreyi **destümde** bāde eyleyicek
Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan ġayrı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 9). [destümde, -üm, -de]*
6. Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra
Sifāl-pāreyi **destümde** bāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 8). [destümde, -ü, -m, -de]*
7. Rast geldüm yāra bir naḫl-i revān olmış gelür
Serde gül **destinde** gül ceybinde gül dāmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 6). [destinde, -in, -de]*
8. Özge ʿālem gösterür alsañ Faṣīḥā **destüñe**
Bezm-i ʿışḳuñ sāġar-ı gītī-nümāsıdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 9). [destüñe, -üñ, -e]*
9. Ben iy Faṣīḥ Ḫusrev-i naẓm-ı belāġatüm
Destümde ḫāmedür kalem-i ejdehā-nümūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 7). [destümde, -üm, -de]*
10. Bīʾllāh ideyüm sūde-i ruḫsār-ı teşekkür
Girerse eger **destüme** maḥşerde o dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 8). [destüme, -üm, -e]*
11. Şād it bizi ṣun ḳabża-i şemşīrüñe **destüñ**
Luṭf eyle elüñ gāhī de iḥsāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 7). [destüñ, -üñ]*
12. Sen burc-ı leṭāfet aḫterisin
Destüñde Faṣīḥ ḫāme tīġüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 10). [destüñde, -üñ, -de]*
13. Zülfekār-ı ḫāme-veş **destüñde** kim şemşīr ola
Bī-teʾemmül mülk-i maʿnā ser-be-ser teshīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 1). [destüñde, -üñ, -de]*
14. Faṣīḥ vaḳt-i bahār-ı cünūn-fezā geldi
Hezār müjde yine **dest** ile girībāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 10). [dest,]*
15. Zāhid ḥisāb-ı naḳd-i ṣavāb eyleyüp gider
Destinde ṭurma sübḥa-i mercān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 12). [destinde, -in, -de]*
16. Destinde zāhidüñ ne çeker sübḥa-i riyā
Bīhūde nām-ı mey-keş-i rindān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 13). [destinde, -in, -de]*
17. Dehen ü **deste** alup çoḳ ḫaṭ-ı bī-cān ucını
Bulmadum ḫāṣılı bu fikr-i perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 1). [deste, -e]*

18. Kimüñ destārı pür-gül **desti** gül-çīn-i ayāġ oldı
    Baña feyż-ı bahāruñ berg-i dest-āvīz-i dāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 1). [desti, -i]*
19. Her naḫl-i bāġ-ı luṭf u ʿaṭā-yı bahārdan
    Dāmān u **destin** eyledi pür berg ü bārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 32). [destin, -in]*
20. Ṣunuldı **destüme** mihr-i şafaḳ-nümā-yı ḳadeḥ
    Pür itdi külbe-i aḥzān-ı cānı nūr-ı feraḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 10, Mısra 1). [destüme, -üm, -e]*
21. Bilmem nice olur ġāyet aḥvāl-i dilüm
    Girmez mi gider **destüme** āmāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 2). [destüme, -üm, -e]*

<u>deşt ü cibāli:</u> *Dağ ve ova.*

1. Taʿlīme şāh-bāz-ı nev-āmūz-ı çeşmini
   O şeh-süvār itmede **deşt ü cibāli** ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 6). [deşt ü cibāli,]*

<u>deşt ü deri:</u> *Çöl ve kapı.*

1. Şimden girü çün Ḳays-ı beyābān bīmār
   Deşt ü deri itmek görinür mesken ü cā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 2). [deşt ü deri, -i]*

<u>deşt ü girībān olmak:</u> *Elle yakasına yapışmak, çekişmek, yaka paça olmak.*

1. ʿIşḳ ile **deşt ü girībān olmaḳ** istermiş Faṣīḥ
   Pençeleşmek iddiʿā itmek gibidür şīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 9). [deşt ü girībān olmaḳ, -maḳ]*

<u>deşt ü girībān-ı ḥayretüz:</u> *Hayret/şaşkınlık yakasının ucu ve eli.*

1. Rūz-ı ḥaşirde **deşt ü girībān-ı ḥayretüz**
   Farḳ itmek olmadı şeb ü rūz-ı ḥayātumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 8). [deşt ü girībān-ı ḥayretüz, -üz]*

<u>deşt ü pā:</u> *El ve ayak.*

1. Baḥr-i ġam eski āşināmuzdur
   Deşt ü pā-ḫorde-i şināmuzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 17, Mısra 1). [deşt ü pā,]*

<u>deşt ü pā-ḫorde-i şināmuzdur:</u> *Yüzen narin ayak ve eller.*

1. Baḥr-i ġam eski āşināmuzdur
   Dest ü pā-ḫorde-i şināmuzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 17, Mısra 1). [dest ü pā-ḫorde-i şināmuzdur, -muz, -dur]*

destān-ı ʿişret: *Yeme içme, eğlence destanı.*

1. Sifāl-i köhne reşk-i sāġar-ı bī-cādadur şimdi
   Tenük-destān-ı ʿişret eyleyüp ezhārgeh tezyīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 5). [destān-ı ʿişret,]*

destār: *Sarık, tülbent.*

1. Añıldı gūşına **destār** farḳ-ı cānāndan
   Gül ile eyledi güyā muḳārenet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 5). [destār,]*
2. Kimüñ **destārı** pür-gül desti gül-çīn-i ayāġ oldı
   Baña feyż-ı bahāruñ berg-i dest-āvīz-i dāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 1). [destārı, -ı]*
3. Cūy-bārı bād taḥrīk eyleyüp pür-mevc ider
   Gūyıya bir nev-cevānuñ tāzeler **destārını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 6). [destārını, -ı, -nı]*
4. Perīşān kimse yoḳdur ḥüsn-i ʻahd-i ʻadl ü dādında
   Cevānānuñ meger **destār** ile zülf-i perīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 50). [destār,]*
5. Kendi gül ruḫsārı gül başında gül **destārı** gül
   Eylemiş ṣunʿ-ı Ḫudā ser-tā-be-pā dil-dārı gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 44, Mısra 1). [destārı, -ı]*

destār-ı perīşān: *Dağınık sarık.*

1. Niçe gūşına gire nāle-i dil kim götürür
   Hep binā-gūşına **destār-ı perīşān** ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 12). [destār-ı perīşān,]*

dest-āvīz: *Küçükten büyüğe verilen hediye, ufak hediye.*

1. Meşām-ı cāna **dest-āvīzi** būy-ı bī-vefāyīdür
   Dimāġ-āzürdeyüm bu gülşenüñ bād-ı ṣabāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 3). [dest-āvīzi, -i]*

dest-be-dest: *El ele, elden ele.*

1. İltür seni elbette kenār-ı kāma
   Emvāc-ı ināyet-i Ḫudā **dest-be-dest** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 4). [dest-be-dest,]*

dest-bürd: *Kudret, güç.*

1. Döker dāmāna seyl-i eşkini küh-sār-ı gerdūndan
İderler rūzgārın **dest-bürdinden** şecer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 6). [dest-bürdinden, -i, -n, -den]*

dest-bürd-i rüzgâr: *Rüzgarın kuvveti, gücü, başarısı.*

1. Sāye-baḫş olmaz nihāl-i serv ü naḫl-i bīdimüz
Ḫāke dökmiş şāh u bergin **dest-bürd-i rüzgâr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 3). [dest-bürd-i rüzgâr,]*

dest-būs idüp: *El öpmek, saygı ve hürmet gösterisinde bulunmak. II dalkavukluk etmek.*

1. Bir āşinā nigāhuña şāyān olınca ben
Çoḳ **dest-būs idüp** niçe dāmāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 4). [dest-būs idüp, -üp]*

dest-dār: *Elinden tutan, sahip çıkan. II aşık.*

1. Dīvāne-i ʿışḳ hūş-yārı bilmez
Bī-gāne-i ʿışḳ **dest-dārı** bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 2). [dest-dārı, -ı]*

dest-der-ber: *El göğüste, selam için eli göğüs üzerine basmak.*

1. Rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ḥasrete ruḫṣat virüp
Dest-der-ber ceyb ile dāmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 4). [dest-der-ber,]*

dest-der-dāmān-ı ʿīsādur: *Eli İsâ'nın eteğinde, İsa'nın eteğine yapışmış olan.*

1. Faṣīḥā çünki kāfir böyle düşnām itmedür kāruñ
Elüñden rūz-ı maḥşer **dest-der-dāmān-ı ʿİsādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 10). [dest-der-dāmān-ı ʿİsādur, -dur]*

dest-gīr: *Düşenin elinden tutan, yardımcı olan.*

1. Luṭf eylegil fütāde-i rāh-ı ġamuz bize
İy sāḳī **dest-gīr** olur bir ayāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [dest-gīr,]*

dest-gir-i fütādegān: *Düşkünlerin elinden tutan.*

1. Dest-gīr-i fütādegān sensin
   Tāb-baḫş-ı füsürdegān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 108, Mısra 1). [dest-gir-i fütādegān,]*

dest-gīr-i fütāde-gānsın: *Fakirleri, muhtaçları himaye eden, koruyup gözetleyen Allah.*

1. Dest-gīr-i fütāde-gānsın sen
   Tāb-baḫş-ı füsürde-gānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 57, Mısra 1). [dest-gīr-i fütāde-gānsın, -sın]*

dest-hūş-ı zümre-i nādān itdi: *Cahil topluluğun oyuncağı haline getirmek.*

1. Geh zīver-i ṭāḳ-ı beyt-i nisyān itdi
   Geh **dest-ḫūş-ı zümre-i nādān itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 144, Mısra 2). [dest-ḫūş-ı zümre-i nādān itdi, -di]*

dest-i aʿdādan: *Düşman eli II insafsız kimseler.*

1. Rāh-ı ʿışḳuñda bürehne-pā vü ser abdāluñam
   Dest-i aʿdādan baña seng-i melāmetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 8). [dest-i aʿdādan, -dan]*

dest-i ʻāşık: *Âşığın eli.*

1. Zemānında ṭutar yoḳ kimsenüñ dāmānını kimse
   Meger ki **dest-i ʻāşıḳ** būs içün dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 52). [dest-i ʻāşıḳ,]*

dest-i cevrüñden: *Eziyet ve cefa eli.*

1. Hemīşe **dest-i cevrüñden** dil-i nā-şād ider feryād
   Saña iy seng-meşreb eylemez mi hīç eser feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 1). [dest-i cevrüñden, -üñ, -den]*

dest-i cevrüñden: *Eziyet ve cefa eli.*

1. Ḫalāṣa **dest-i cevrüñden** iderler meşveret gūyā
   Gelürler bir yire her laḥẓa dāmān u girībānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 5). [dest-i cevrüñden, -üñ, -den]*

dest-i dilberden: *Sevgilinin eli.*

1. Dest-i dilberden gelen seng-i cefānuñ iy Faṣīḥ
   Her biri bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 9). [dest-i dilberden, -den]*

dest-i dırāz: *Uzun el.*

1. İtmek ister göre ol kāfiri īmān yolına
   Gerdene dest-dırāz olmağa ṭālib zülfüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 13). [dest-i dırāz,]*

dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa: *Aşk denizi dalgasının eli.*

1. Miṣāl-i sīb düşdi **dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa**
   Göñül gitdükçe gitdi geh firāz u geh nişīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 5). [dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa, -a]*

dest-i ferāġum: *Kurtuluş eli.*

1. Faṣīḥā bir daḫı **dest-i ferāġum** itmem ālūde
   Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 9). [dest-i ferāġum, -um]*

dest-i ġam: *Gam, keder çölü.*

1. Hemīşe pūye-gāhum **deşt-i ġam** ṣaḥrā-yı ʿizzetdür
   O cūy-ı bī-ḳarārum ḥālet-i ẕevḳ-ı vaṭan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 3). [deşt-i ġam,]*

dest-i ġamda: *Gam, keder çölü.*

1. Gösterür elbetde kūy-ı yārı çün ḳıble-nümā
   Ehl-i ʿışḳuñ **deşt-i ġamda** reh-nümāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 6). [deşt-i ġamda, -da]*

dest-i ġamdan: *Gam, keder çölü.*

1. Zümre-i ʿuşşāḳdan ʿadd itmesünler kim bizüm
   Dest-i ġamdan ceybümüz dāmānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 6). [dest-i ġamdan, -dan]*

dest-i ġam-ı ʿışḳa: *Aşkın kederli eli. II aşkın, sevginin ağı, pençesi.*

1. Şehr-i devr eylemişüz kūçe diyüp kūya derüñ
   Düşmişüz **dest-i ġam-ı ʿışḳa** tekāpūya derüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 43, Mısra 2). [dest-i ġam-ı ʿışḳa, -a]*

dest-i ġamında: *Gam Çölü.*

1. İtmiş hezār bāzūyı bī-fer kemān-ı ʿışḳ
   Dest-i ġamında Rüstem-i Destān zebūn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 5). [dest-i ġamında, -ın, -da]*

dest-i ġamla: *Gam eli. II kederli durum, hal.*

1. Dest-i ġamla bu keş-ā-keş ki ḳala
   Ḳorḳarın ceyb ile dāmān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 7). [dest-i ġamla, -la]*

dest-i ġayretle: *Kıskançlık eli.*

1. Alınmaz yāruñ aġyāruñ elinden vaṣl-ı dāmānı
   Nice çāk itmeyem ben **dest-i ġayretle** girībānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 28). [dest-i ġayretle, -le]*

dest-i ḫıredden: *Akıl, fikir eli.*

1. Dest-i ḫıredden aldı maḥabbet ʿinānı āh
   Ser-geştegī-i dilde nedür ihtiyārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 5). [dest-i ḫıredden, -den]*

dest-i ihtiyārından: *Irade eli.*

1. Göñül ḥayretde ḳalmış naḳd-i hūş eylemiş żāyiʿ
   Alınmış māye-i ārāmı **dest-i iḫtiyārından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 6). [dest-i iḫtiyārından, -ın, -dan]*

dest-i kerīmüñ: *Cömertlik eli.*

1. İżāʿat itmededür bīhüde bu ḳīl ile ḳāl
   Fütādeyüm bańa **dest-i kerīmüñ** eyle kerem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 75). [dest-i kerīmüñ, -üñ]*

dest-i merḥabāmı: *Hatır sorma eli (selamlaşma, tokalaşma).*

1. Ṣaḥn-ı zemīn-i bāġa ki her berg-i ter düşer
   Bir **dest-i merḥabāmı** degül rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 26). [dest-i merḥabāmı, -m, -ı]*

dest-i nādāna: *Bilgisizin eline.*

1. Niçün ser-rişte-i āhı virürsin **dest-i nādāna**
   Lisānuñdan bilündi şemʿ-āsā sūz-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 5). [dest-i nādāna,]*

dest-i nā-şayesteye: *Uygun, yaraşır olmayan el.*

1. Göñül almaḳ ele kārı degülmiş her gedā-ṭabʿuñ
   Belī her **dest-i nā-şayesteye** cām-ı Cem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 6). [dest-i nā-şayesteye, -ye]*

dest-i nesīm-i ṣabā: *Sabah rüzgarının esintisinin eli.*

1. Bu dem ki **dest-i nesīm-i ṣabā** idüp taḥrīk
   Düşer feża-yı gülistāna āl berg-i nihāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 5). [dest-i nesīm-i ṣabā,]*

dest-i nevāziş-i nigehüñ: *Bakış okşayışının eli. II merhametle bakmak.*

1. Dest-i nevāziş-i nigehüñ iy ṭabīb-i cān
   İtdüñ dirīġ nabż-ı dil-i zāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 7). [dest-i nevāziş-i nigehüñ, -üñ]*

dest-i recādur: *Ümit eli.*

1. Semend-i nāzük-i yāra niçe şitāb bulınsun
   Hezār **dest-i recādur** riḳāb-ı dâd u taẓallüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 7). [dest-i recādur, -dur]*

dest-i saʿye: *Gayret, çaba eli.*

1. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
   Dest-i saʿye girmeyen dürdānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270,*

Mısra 6). [dest-i saʿye, -e]

dest-i saʿye girmeyen: *Çalışmayla ele geçmeyen.*

1. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
   Dest-i saʿye girmeyen dürdānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 6). [dest-i saʿye girmeyen, -me, -yen]*

dest-i şerīfüñ: *Mübarek el.*

1. Kimüñ ẓānū-yı eşk-ālūduñ itdüñ mütteḳā-yı nāz
   ʿAceb kim būs ider **dest-i şerīfüñ** ṭarf-ı dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 4). [dest-i şerīfüñ, -üñ]*

dest-i şevḳ-nūşāna: *Zevk için içen el.*

1. Dem-ā-dem sāḳi-i gül-rūy **dest-i şevḳ-nūşāna**
   Edā-yı her çi bād-ā-bād ile mey-dādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 7). [dest-i şevḳ-nūşāna, -a]*

dest-i siḥr-kārına: *Sihir yapan el.*

1. Gül-zār-ı ḥüsnüñ açdı muṭarrā iki gülüñ
   Aḥsente siḥr-kārına meşşāṭa-i mülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 2). [dest-i siḥr-kārına,]*

dest-i şikâyet: *Şikayet eli. II aşığın sızlanması.*

1. Mümkin degül iy serv-i ser-efrāz-ı melāḥāt
   Dāmānuñ ile ülfet ide **dest-i şikâyet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 2). [dest-i şikâyet,]*

dest-i sitem: *Zulüm eli.*

1. Şimdilik keş-me-keşi ceyb-i dil ü cān iledür
   Degmedi **dest-i sitem** ṭarf-ı girībāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 6). [dest-i sitem,]*

dest-i ṣunʿ: *Kudret eli.*

1. Mümkin midür görüp o perīyi urulmamaḳ
   Āmāde **dest-i ṣunʿ** ile tīr ü kemānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 16). [dest-i ṣunʿ,]*

dest-i ṭalebde: *İstek, talep eli. II Bir şeyi isteme hususu.*

1. Cām-ı ṣafāyı ḳarşularuz ʿizzet eylerüz
   Dest-i ṭalebde yir iderüz ḥürmet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 2). [dest-i ṭalebde, -de]*

dest-i teʾessüfle: *Büyük keder eli. II üzüntü içinde ve çaresiz el.*

1. Nʾola ṣad-pāre ḳılsam cism-i zārum seng-i miḥnetle
   Nʾola **dest-i teʾessüfle** bir itsem ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 8). [dest-i teʾessüfle, -le]*

dest-i ümmīdime: *Ümit eli.*

1. Dest-i ümmīdime girmez ise dāmānı ucı
   Rāẓıyuz degse dile ḫançer-i bürrānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 1). [dest-i ümmīdime, -im, -e]*

dest-i yārdan: *Sevgilinin eli.*

1. O cām-ı bādeyi kim **dest-i yārdan** çekdüñ
   ʿİnān-ı ṣabrı yed-i iḫtiyārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 1). [dest-i yārdan, -dan]*

dest-i yedüʾl-men iderek: *Yardımın kudretli eli.*

1. İy Faṣīḥ itmede īẕār-ı gül-i istiḳbāl
   Herkese **dest-i yedüʾl-men iderek** bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 10). [dest-i yedüʾl-men iderek, -erek]*

destine aldıkda: *Eline almak, tutmak II sahip olmak, elde etmek.*

1. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme
   Destine aldıḳda tīġ-i şuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 6). [destine aldıḳda, -dıḳ, -da]*

dest-māl: *Mendil.*

1. Elümde ḫūn-ı eşk-i çeşm ile ālūde dāmānum
   Baña yigdür bahāruñ āl-i vālā **dest-mālinden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 7). [dest-mālinden, -in, -den]*

dest-res: *El uzatma, erişme, dokunma.*

1. Pā-būs-ı yāra mümkin olur muydu **dest-res**
   Şāne olaydı ṭurra-i ṭarrārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 7). [dest-res,]*
2. Mīve-çīn-i ārzū olmaḳ olurdı iy Faṣīḥ
   Mümkin olsa naḫl-i bālā ḳadd-i yāra **dest-res** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 10). [dest-res,]*

destümden çekdi: *El çekmek, vazgeçmek.*

1. Ne gördi dīde-i terden ne çekdi destümden
   Zebānı olsa dise dāmen ü girībānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 3). [destümden çekdi, -di-ü, -m, -den]*

devā: *İlaç, derman, şifa, çare.*

1. Göñül ġafletle varmış ol perī-ruḫsāra meyl itmiş
   Devāsuz bir ʿaceb derd-i nihānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 6). [devāsuz, -suz]*
2. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde serde dāġ
   Çün dimişler kim **devādur** ʿāḳıbet her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 2). [devādur, -dur]*
3. Devādan derd-i ʿışḳ-ı dil-rübāyı bā-naṣīb itmem
   Helāk olsam da izḥār-ı temennā-yı ṭābīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 1). [devādan, -dan]*
4. Bīmār-ı ʿışḳa fikr-i ʿilāc olmaz iy ṭabīb
   Ser-māye-i cünūn olur ʿaḳluñ **devāları** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 8). [devāları, -lar, -ı]*
5. Derd-i dil-i figārumuz itmedi bir **devā** ḳabūl
   Ḥāṣılı iy ṭabīb-i cān luṭfuña ḳaldı çāremüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 25, Mısra 1). [devā,]*

devā eyle: *Şifa vermek, iyileştirmek.*

1. Bāġa var bir nev-cevānla cām-ı mey gör iy Faṣīḥ
   Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 10). [devā eyle,]*

devā-sāz: *İlaç bulan, çare bulan, çare bulucu.*

1. Her derde **devā-sāz** ḥakīm-i ezelīdür
   Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 13). [devā-sāz,]*
2. Aḥbāba melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz
   Her derde **devā-sāz** ḥakīm-i ezelīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 14). [devā-sāz,]*

devāsın itdi: *Ilaç, derman olmak; tedavi etmek.*

1. Görilicek s̲elās̲-ı ġuṣṣāle
   Ġam u ġuṣṣa **devāsın itdi** gürīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 7, Mısra 4). [devāsın itdi, -di]*

devā-yı ʿışk: *Aşk ilacı, aşk dermanı, aşk şifası.*

1. ʿİlācı iy göñül āb-ı revāndur çünki sevdānuñ
   Devā-yı ʿışḳ içün derd ile giryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [devā-yı ʿışḳ,]*

devā-yı maʿhūde: *Verilmiş, vaat edilmiş ilaç, deva.*

1. Dil muntaẓır ol **devā-yı maʿhūde** henüz
   Eydür bu ḳadar ʿilācı teʾḫīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 3). [devā-yı maʿhūde,]*

deve dirdi: *Deve demek. II binecek deve aramak bağlamında.*

1. Göñül piyāde ḳalup Ḳays gibi ġurbetde
   Ṭurup ṭurup **deve dirdi** reh-i maḥabbetde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 72, Mısra 2). [deve dirdi, -di]*

devlet: *Devlet, saltanat.*

1. Serde sevdā-yı ser-i zülfüñ ki **devletdür** baña
   Gūyıyā şeh-perr-i şāhīn-i saʿādetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [devletdür, -dür]*
2. Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd
   Geçince taḫtına şāh-ı bahār **devlet** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 8). [devlet,]*
3. Geçince taḫtına şāh-ı bahār **devlet** ile
   Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [devlet,]*
4. Şimden girü **devlete** duʿā it
   Olsun o ḫidīv-i kām-kārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 185). [devlete, -e]*
5. Dergāh-ı Ḫudāya ilticā it
   Şimden girü **devlete** duʿā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 182). [devlete, -e]*
6. Devletle Ḫudā muʿammer itsün
   Manṣūr ḳılsun muẓaffer itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 185). [devletle, -le]*

devlet ü ʿömrin: *Iktidar ve ömür.*

1. Ġayrılarla bendesin bir görmez ol şehlā nigāh
   Ḥadd ü ʿadden **devlet ü ʿömrin** ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 66, Mısra 2). [devlet ü ʿömrin, -in]*
2. Ġayrılarla bendesin bir görmez ol şehlā nigāh
   Ḥadd ü ʿadden **devlet ü ʿömrin** ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 2). [devlet ü ʿömrin, -in]*

devlet-i ʿışḳı: *Aşk makamı.*

1. Devlet-i ʿışḳı Faṣīḥ ʿilm ile müşkil taḥṣīl
   Rişte-i mıṣṭar ile murġ-ı Hümā ḳayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 9). [devlet-i ʿışḳı, -ı]*

devlet-i ʿışkuñda: *Aşk makamı.*

1. Dīde-i terle dil-i perverde māliksin Faṣīḥ
   Devlet-i ʿışḳuñda yāruñ baḥr ile kānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 10). [devlet-i ʿışḳuñda, -uñ, -da]*

devlet-i vaṣlına: *Kavuşma lütfu, kavuşma mutluluğu.*

1. Taḳrīb neden **devlet-i vaṣlına** Faṣīḥā
   Esrār-ı ḫayālāt-ı ḫaṭ-ı yāra mı uydun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 11). [devlet-i vaṣlına, -ın, -a]*

devletle muʿammer itsün: *Şans, talih ve bahtla ömür süren, çok yaşamış olmak.*

1. Şimden girü devlete duʿā it
   Olsun o ḫidīv-i kām-kārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 185). [devletle muʿammer itsün,]*

devr: *Zaman, dönem, mevsim.*

1. ʿAṣrında o server-i zemānuñ
   Devrinde o dāver-i cihānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 98). [devrinde, -in, -de]*
2. Devrinde bulunmaġıla biʿset
   Ol şevḳ iledür ḳamerde sürʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 51). [devrinde, -in, -de]*
3. Senüñ **devrüñde** erbāb-ı hünerden şādumān kimdür
   Senüñ **devrüñde** kimdür ehl-i dilden kʾolmaya maġmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 43). [devrüñde, -üñ, -de]*
4. Senüñ **devrüñde** erbāb-ı hünerden şādumān kimdür
   Senüñ **devrüñde** kimdür ehl-i dilden kʾolmaya maġmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 44). [devrüñde, -üñ, -de]*

devr eyledi: *Dönme, dolaşma, elden ele dönmek.*

1. Devr eyledi peymāne gibi dil niçe meclis
   Hiç görmedi ben istedügüm cām-ı şarabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 1). [devr eyledi, -di]*

devr eyler: *Devretme, tekrarlama.*

1. Yirinde şūriş-i ġavġāsı gerçi **devr eyler**
   Bu nüh piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 5). [devr eyler, -r]*

devr ide: *Dönmek, dolaşmak.*

1. İy Faṣīḥ olur siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet o kim
   Bir şehirde **devr ide** mānend-i meh derden dere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 8). [devr ide, -e]*

devr ide: *Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.*

1. Çoḳ **devr ide** bu çarḫ-ı felek tā Faṣīḥ-veş
   Bir şāʿir-i suḫan-ver-i nāzük-beyān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 15). [devr ide, -e]*

devr ider: *Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.*

1. Devr ider ḫ∨ān-ı sipihri bu ḳadar yine dürüst
   Işırılmaz gibi hiç bu felegüñ nānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 3). [devr ider, -er]*

devr ider: *Dönmek; zaman, devir geçirmek.*

1. Elbette hep murād-ı ḫilāf üzre **devr ider**
   Çarḫ-ı felek bizümle inād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [devr ider, -er]*

devr itdürür: *Dönüp dolaştırmak, (kendi etrafında) hareket ettirmek.*

1. Ġam-ı sevdā-yı mühr-i laʿl-i teng-i gevher-efşānı
   Baña **devr itdürür** biñ kerre ṣaḥra-yı Süleymānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 75, Mısra 2). [devr itdürür, -dür, -ür]*

devr itmede: *Dönmek, hareket halinde olmak.*

1. Devr itmede teʿāḳub ider bir birin felek
   Degmiş meger ki gūş-ı sipihre nevā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 3). [devr itmede, -me, -de]*

devrān: *Devir, çağ, dünya.*

1. Döküldi yirlere ḥayfā ki āb-ı rūy-ı neşāṭ
   Şikeste itdi yine sāġar-ı meyi **devrān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 5). [devrān,]*
2. Eger ḫāḳān-ı luṭf u iltifātuñ itmese himmet
   Ḫarāb eylerdi **devrān** mülk-i faṣl u ʻilm ü ʻirfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 62). [devrān,]*
3. Ay-be-ay hafta-be-hafta ḫoş gör **devrānuñı**
   Gün-be-gün sāʿat-be-sāʿat rūzgār elden gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 16, Mısra 1). [devrānuñı, -uñ, -ı]*

devrān itdi: *Dönmek.*

1. Mirʾ āt-ı felek çoḳ itdi devrān
   Göstermedi rūy-ı mihr bir ān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 171). [devrān itdi, -di]*

devrān itdi: *Dönmek. II huzur ve refah içinde yaşamak.*

1. Maġdūr-ı ʿadū-yı ḥīle-kārum
   Gördüm niçe miḥnet-i sipihri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 171). [devrān itdi, -di]*

devr-i ʻadlinde: *Adaletli devir.*

1. Tarīk-ı resm-i feryādı bilür yoḳ **devr-i ʻadlinde**
   Meger gül-zār-ı dehrüñ ʻandelībān-ı ḫoş-elḥānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 53). [devr-i ʻadlinde, -in, -de]*

devr-i bīm-dār: *Korku yerinin döngüsü, devri.*

1. Ne gördi cām-ı emel **devr-i bīm-dār** elinden
   Göñül ne berg-i ümmīd aldı rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 1). [devr-i bīm-dār,]*

devr-i bī-vefānuñ: *Vefasız devir, zaman.*

1. Her rāẓı bu **devr-i bī-vefānuñ** maʿlūm

Her cāyı bu dār-ı pür-ʿanānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 1). [devr-i bī-vefānuñ, -nuñ]*

devr-i cümle: *Her şeyin devri, hareketi, zikri.*

1. Ḥāṣıl bu ki **devr-i cümle** eflāk
   İy mefḫār-i kevn saña dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 45). [devr-i cümle,]*

devr-i cümle-i eflāk: *Bütün göklerin dönüşü.*

1. Nʾeylerdi nücūmda neẓāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 43). [devr-i cümle-i eflāk,]*

devr-i felek: *Feleğin dönüşü, talih, zamane II İnsanların kaderini göğün dönüşü dolayısıyla yıldızların hareketine bağlayan inanışa işarettir.*

1. Bu āh u girye kim gördüñ degüldür iḫtiyārumdan
   Beni dūr eyledi **devr-i felek** yār u diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 2). [devr-i felek,]*

devşir: *Toplamak, dermek.*

1. Bisāṭ-ı ʿayşı **devşirsün** ṭaġıtsun ṣoḥbet-i ẕevḳı
   Perīşān-ı ġam olsun ḳalmasun ḫāṭırda cemʿiyyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 13). [devşirsün, -sün]*

devşür: *Toplamak, derlemek, bir araya getirmek.*

1. Kāküllerin ki zīr-i külāhına ḳoydı yār
   Devşürdi bāġ-ı behcetinüñ ṣaçlı sünbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 6). [devşürdi, -di]*

dey: *Kış mevsimi. II soğuk.*

1. Miyānlarını **dey** itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [dey,]*
2. Miyānlarını **dey** itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [dey,]*
3. Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet
   Miyānlarını **dey** itmişdi gerçi kim tebrīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 10). [dey,]*

deyr: *Kilise, manastır.*

1. Bu **deyre** niçe tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
   Senüñ mislüñ ne Bihzād u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [deyre, -e]*

deyr-i mānī: *Meşhur nakkaş Mani'nin kilisesi.*

1. Yıḳarsın ḫāṭırın erbāb-ı ʿışḳuñ ehl-i ʿirfānuñ
   Cihānda kasr-ı Yūsuf **deyr-i Mānī** olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 6). [deyr-i mānī,]*

deyr-i miḫneti: *Keder kilisesi.*

1. ʿĀşıḳum bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti
   Cāy idinsem itmeñ istibʿād **deyr-i miḫneti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 1). [deyr-i miḫneti,]*

di-: *Demek, dile getirmek, söylemek.*

1. Bu şeb görüp **didüm** iy māh sürʿatüñ kimedür
   Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [didüm, -dü, -m]*
2. Ḥaẕer eyle **dime** ol ḫāldür bu zülf-i ḫoş-būdur
   O bāġa dāne dökmişler Faṣīḥā dām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 9). [dime, -me]*
3. Ser-çeşme-i ḥayāt **dinilür** dehānuña
   Şīrīn kelāmuña disün āb-ı zülāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 3). [dinilür, -nil, -ür]*
4. Ḫiṭāb-ı iltifātı eyleyüp taḫṣīṣ aġyāra
   Dimezsin iy perī-peyker Faṣīḥā sen de ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 10). [dimezsin, -mez, -sin]*

di: *Yiyerek, deyip, sanarak, zannederek.*

1. Āzürde olur gül **diyü** bülbül açamaz bāl
   Gelmiş o ḳadar bāġa kemāl üzre leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 5). [diyü, -yü]*

di: *Demek, söylemek II bir işi yapmaya kalkışmak, yapmaya yeltenmek, teşebbüs etmek.*

1. Güş idüp ʿandelībüm **didügüm**
   Dimiş ol ġonçe-leb hezārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 9). [didügüm, -düg, -üm]*
2. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne bilür

O rāyı iy dil-i şeydā iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [dime, -me]*

di: *Söylemek. II sormak.*

1. Dimez idüñ baña zāhid bu āh u zār nedür
   Bileydüñ āteş-i dil-sūz-ı intizār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [dimez, -me, -z]*

di: *Söylemek. II yapmak.*

1. Dimek cānāneyi rām eyler idüñ sīm ü zer virseñ
   O ḫūnī iltifāt itmez yolında cān ü ser virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 1). [dimek, -mek]*

di: *Demek, dile getirmek, söylemek.*

1. Cānā bu ḳısmet olmış ezelden saña baña
   Dirler belā-yı ḥüsn saña mübtelā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 2). [dirler, -r, -ler]*
2. Gehī tekellüm-i nāz itmeyüp de ʿuşşāḳa
   Meger ki teng-dehānem **dimek** cevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 6). [dimek, -mek]*
3. Yanar ḫāmūş iken pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
   Sükūt itmekde **dinmiş** iy göñül gerçi selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [dinmiş, -n, -miş]*
4. Dāġ-ı derūnum eşk-i terümden bilüp o şūḫ
   Didi Faṣīḥ sende maḥabbet nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 18). [didi, -di]*
5. Güş idüp ʿandelībüm didügüm
   Dimiş ol ġonçe-leb hezārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [dimiş, -miş]*
6. Gelür dehānuma cānum berāy-ı istiḳbāl
   Dinilse meclise ol yār-ı bi-vefā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [dinilse, -n, -il, -se]*
7. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
   Ne ʿalem ṭālibi **dirler** ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [dirler, -r, -ler]*
8. Mümteniʿdür **dime** deryāda leʿāli dükenür
   Dīdemüñ ḳaṭreleri sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 4). [dime, -me]*
9. Ādem çıḳamaz ḥüsn-i rıżāsıyla muḥaṣṣal
   Dil kūyuña gül-zār-ı cinān **dirse** yiridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 6). [dirse, -r, -se]*
10. Ser-çeşme-i ḥayāt dinilür dehānuña
    Şīrīn kelāmuña **disün** āb-ı zülāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 4). [disün, -sün]*
11. Ol çeşm-i cādū zār u perīşān görüp **dimiş**
    İtmiş eşer Faṣīḥa da mekr ü füsunumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra*

9). [dimiş, -miş]

12. Dimiş Faṣīḥi bezmde hiç añmaz olduḳ yār
    Beni ṣanurdum o hercāyi böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 9). [dimiş, -miş]*
13. Niyāz-ı ḫuşka **dimiş** būse-i cemālüm alınmaz
    Peşīz-i kem-ter ile mīve-i viṣālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 1). [dimiş, -miş]*
14. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde serde dāġ
    Çün **dimişler** kim devādur ʿāḳıbet her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 2). [dimişler, -miş, -ler]*
15. Bulınmadı saña dil ʿāleminde āsāyiş
    Faṣīḥ ādeme **dirler** cihānda rāḥat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 10). [dirler, -r, -ler]*
16. Lisān-ı ḥāl ile her naḫl-i serv-i gül-zāruñ
    Dimekde dāmeni bu ṣūre-zārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 4). [dimekde, -mek, -de]*
17. Faṣīḥ-i zārdan kimdür **dimek** cāʾizse sulṭānum
    Ġulām-ı kem-terīnüñ ʿabd-i dīrīnüñ senā-ḫ∨ānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 17). [dimek, -mek]*
18. Ne gördi dīde-i terden ne çekdi destümden
    Zebānı olsa **dise** dāmen ü girībānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 4). [dise, -se]*

19. Faṣīḥā durmayup pāyına düşmiş ḫāk-i pāküm **dir**
Bu vech üzre niyāz itmekde gördüm yāra cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 9). [dir, -r]*

20. Ḥaḳḳuñda vaʿd-i luṭf idüp ol şeh **dimiş** Faṣīḥ
    Bezm-i ḥarīm-i vaṣlımuza maḥrem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 9). [dimiş, -miş]*
21. Maḳṣūduñı edāya yiter bir nigeh Faṣīḥ
    Ol ser-te-ser nühüfteyi lāzım degül **dimek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 10). [dimek, -mek]*
22. Mihr-i sipihr-i ḥüsn **dirin** iy perī saña
    Bu daʿvīme şehādet ider ādem ü melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 3). [dirin, -r, -in]*
23. Gelseñ ḫırāma her ne zemān iy nihāl-i nāz
    Dir kim Faṣīḥ sāye-ṣıfat leytenī ma'ek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 10). [dir, -r]*
24. Penbe-i dāġ-ı yārı **didi** gören
    Ne ʿaceb gülde yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 1). [didi, -di]*
25. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
    Her gören **dir** murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 12). [dir, -r]*
26. Dimiş ol ṣūḫ cān virür yolıma
    Bilürüm ḫāk-i rāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 5). [dimiş, -miş]*
27. Ḥaḳīḳatde cihānda görmedüm bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
    Kimi ʿāşıḳ **didiler** anı ehl-i müddeʿā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 6). [didiler, -di, -ler]*

28. Bu pir-ī mey-gede ol şeyh-i ḫān-ḳāh **diyüp**
Faṣīḥ biz ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311,*

Mısra 5). [diyüp, -y, -üp]

29. Dirsem ʿaceb mi kākülüñe naḫl-i yāsemīn
Pīçide ser-be-ser ḳad-i nev-res-nihālüñe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 6). [dirsem, -r, -se, -m]*
30. Bu cism-i nizārumda gören mūlarımı **dir**
Bir rişte-i bārīke ki dizilmiş niçe sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 3). [dir, -r]*
31. Dili āzār idüp āh u fiġānı olmasun **dirsin**
Yaḳarsın āteşe cānı duḫānı olmasun **dirsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 1). [dirsin, -r, -sin]*
32. Dili āzār idüp āh u fiġānı olmasun **dirsin**
Yaḳarsın āteşe cānı duḫānı olmasun **dirsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 2). [dirsin, -r, -sin]*
33. Ṭutārsın iy felek pey-der-pey anı seng-i āzāra
Elinde kimsenüñ bir pāre nānı olmasun **dirsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 4). [dirsin, -r, -sin]*
34. Yıḳarsın ḫāṭırın erbāb-ı ʿışḳuñ ehl-i ʿirfānuñ
Cihānda kasr-ı Yūsuf deyr-i Mānī olmasun **dirsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 6). [dirsin, -r, -sin]*
35. Meger kūyında dil-dāruñ mekānı olmasun **dirsin**
Nedür bu āh u girye kimsenüñ iy cān-ı ġam-dīde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 8). [dirsin, -r, -sin]*
36. Faṣīḥüñ ġamla eylersin zebānın beste-i ḥayret
Bu bezmüñ iy felek hiç nükte-dānı olmasun **dirsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 10). [dirsin, -r, -sin]*
37. Bu cemāl-i melek-firīb ile hiç
Saña kim **dir** ki nevʿ-i ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 8). [dir, -r]*
38. Āyīnede ʿaks-i ruḫıdur bir daḫı yāruñ
Var mi<u>s</u>li **dinilse** eger inkār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 8). [dinilse, -n, -il, -se]*
39. Zebān-ı ḥāl ile **dir** güft ü gūyı ʿuşşāḳuñ
Ḥadī<u>s</u>-i rāz-ı maḥabbet olur dehen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 5). [dir, -r]*
40. Dem-i viṣāl olur ʿāşıḳa beden düşmen
Me<u>s</u>eldür ādeme **dirler** ki pīrehen-düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 1). [dirler, -r, -ler]*
41. Vaṣf-ı şāyestegī-i ḥüsnüñi aʿlā bilürin
Ruḫ-ı pürtābuña ne mihr ne ḫod māh **dirin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 4). [dirin, -r, -in]*
42. İy Faṣīḥ az dinür ḥāşılı sencīde suḫan
Böyle pākīze ġazel ṣanma ki her gāh **dirin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 8). [dirin, -r, -in]*
43. Seni gördükçe **dir** zebān-ı Faṣīḥ
Ḥüsn ü behcet ilāhī bād efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 9). [dir, -r]*
44. Görince ʿārıż-ı pür-ṭāb-ı cānān üzre ebrūsın
Didüm mirʾāt-ı āb-ı ṣāfa düşmiş ʿaks-i māh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 4). [didüm, -dü, -m]*
45. ʿĀḳıl ol ḫalḳı hep müsāvī bil
Dime ol mest ü hūş-yārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 8).*

[dime, -me]

46. Faṣīḥ evṣāf-ı ḥüsninde olan şiʿrüñden incinmiş
Saña kim **didi** kim ḥaḳḳında cānānuñ yalan söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 10). [didi, -di]*
47. Gice aġyāra gelürmiş o perī-rū **dirler**
Ḳonsa maʿḳūl idi bir merd-i nigeh-bān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 11). [dirler, -r, -ler]*
48. Dili ġāyet perīşān-ḥāl **dirler** zülf-i dil-berde
Varursañ ḫāṭırın bizden ṣabā luṭf it suʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 7). [dirler, -r, -ler]*
49. Gören o dil-ber-i mellāḥı bu melāḥat ilen dir
Ṣadef **dinilse** sefīne olur bu dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 8). [dinilse, -n, -il, -se]*
50. Gören o dil-ber-i mellāḥı bu melāḥat ilen **dir**
Ṣadef dinilse sefīne olur bu dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 7). [dir, -r]*
51. Dü-çeşm-i eşk-bārumda gören müjgānlarum **dir** kim
Servlerdür ki ṣāf çekmişler enḫārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 3). [dir, -r]*
52. Miṣāl-i Cem **dimezüz** cāh u iḫtişāmumuz olsa
Hemān ḫumārımuzı def ʿe elde cāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 1). [dimezüz, -mez, -üz]*
53. Didüm düşmez senüñ gibi güher bu baḥr-i imkāna
Görüp deryāya pertāb itdügin ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 2). [didüm, -dü, -m]*
54. Aña lāyıḳ **dinilmege** çelebi
Aña ṣāyeste ṣadr-ı maḥdūmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 4). [dinilmege, -nil, -meg, -e]*
55. ʿUḳdelerle seyr idenler **didiler** ol kāküli
Daḫı bāġ-ı ḥüsninüñ açılmamışdur sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 1). [didiler, -di, -ler]*
56. Dir her gören budur bu ḳıyāmet ʿalāmeti
Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz ihtizâzıñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 10). [dir, -r]*
57. Didüm Sīmurġ rūy-ı ṣafḥa-i āb üzre naḳş olmış
Görince iy Faṣīḥ ol keşti-i ṣad-reng ü elvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 9). [didüm, -dü, -m]*
58. Leblerin tefsīde gördükde suʾāl itdüm **didi**
Tāb u teb efsürde itdi ġonçe-i ḫandānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 7). [didi, -di]*
59. Baḳınca nabżuma derdüm eger çi bildi ṭabībüm
Marīż-ı ʿışḳa **didükde** nedür ʿilāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 4). [didükde, -dük, -de]*
60. Göñül deryā hevādur ʿışḳ **dirler** iʿtimād itdüm
Ki olmaz ıżṭırāb-ı ʿışḳdan bir laḥẓa dil ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 3). [dirler, -r, -ler]*
61. Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd
Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ‘izzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [diyem, -ye, -m]*
62. Felek güẕergehüme çekmez ise sedd-i sedīd
Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ‘izzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra*

30). [diyem, -(y)em]

63. Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ʿizzetine
Eyā Ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ʿabīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [diyem, -ye, -m]*
64. Kemāl-i luṭf-ı gülistānı eyledükde su'āl
Bu güne luṭf-ı bahāra sebeb nedür **diyeyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 30). [diyeyüm, -ye, -yüm]*
65. Mātem niçe mātem ki bu eflāk **dimekde**
Āh itmedeyüz biz daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 31). [dimekde, -mek, -de]*
66. Bu girye nedür **dirseñ** eger gözleriñüzde
Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 19). [dirseñ, -r, -señ]*
67. Sezādur hem-'ayār-ı cevher-i iksīr-i ḥayvānī
Ne der ki ẕerre-i ḫāk-i sa'ādet-nākine **dirsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 37). [dirsem, -r, -se, -m]*
68. Ol gül-'iẕārı bāġa gelür mi **dimiş** ṣabā
Açmış şükūfe dīdelerin intiẓārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 37). [dimiş, -miş]*
69. Penbe-i dāġ-ı yārı **didi** gören
Ne ʿaceb gilde yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 1). [didi, -di]*
70. Māh-ı nevi görince **didüm** cürʿasın ḳomış
Ṣahbā-yı sāġar-ı felegi nūş idüp zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 1). [didüm, -dü, -m]*
71. Dili kūyuñdan ayru ḫaste görüp
Didiler kim ṭuraġı cennet ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 4). [didiler, -di, -ler]*
72. Ser-güzeşt-i dil-i perīşānum
Diyeyin ḫāk-i pāye sulṭānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 49, Mısra 2). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
73. Dirlerse eger daḳīḳa-sencān
Fevvāre-i āb-ı Ḫıżra mīzān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 17). [dirlerse, -r, -ler, -se]*
74. Didüm bir bülbül-i nev-naġme-sencüm bāġ-ı ḥüsnüñde
Tebessüm-rīz olup ol ġonçe-fem **didi** hezār aḥsent *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 4, Mısra 2). [didi, -di]*
75. Didüm bir bülbül-i nev-naġme-sencüm bāġ-ı ḥüsnüñde
Tebessüm-rīz olup ol ġonçe-fem didi hezār aḥsent *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 4, Mısra 1). [didüm, -dü, -m]*
76. Dirler ki geldi Leylīyi Mecnūn ayaġına
Var mı ṣaḥīhi yoḫsa hemān güft ü gū mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 8, Mısra 1). [dirler, -r, -ler]*
77. Eger çi cūş olursam ʿandelīb-i gülşen-i ḥüsnüñ
Ve ger ḫāmūş olursam şemʿüñe pervānedür **dirler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 20, Mısra 2). [dirler, -r, -ler]*
78. Alıcak bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin göñül
Eyleyen āşüfte-dil ʿuşşāḳı hep budur **dimiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 28, Mısra 2). [dimiş, -miş]*
79. Dimeñ bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin temennā it
Baña taḥmīl-i bār-ı imtinān-ı rūzgār itmeñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 35,*

Mısra 1). [dimeñ, -me, -ñ]

80. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
Her gören **dir** murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 39, Mısra 2). [dir, -r]*
81. Ḳaddine **diyüp** serv mürūr eylemişüz
Reftārına cū **diyüp** ʿubūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 1). [diyüp, -yüp]*
82. Ebrūya meh-i nev ruḫına bedr **diyüp**
Evṣāf-ı cemālinde ḳuṣūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 3). [diyüp, -yüp]*
83. Mecnūna ṭarīḳ-ı ʿışḳda bī-rāh **dirüz**
Ferhāda nedür bu kār-ı cān-kāh **dirüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 1). [dirüz, -r, -üz]*
84. Mecnūna ṭarīḳ-ı ʿışḳda bī-rāh **dirüz**
Ferhāda nedür bu kār-ı cān-kāh **dirüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 2). [dirüz, -r, -üz]*
85. Gūş idüp fevtin Faṣīḥā **didiler** tārīḫini
Cennet-i meʾvāyı Būbekre ḳıla Ḥaḳ cilve-geh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 1, Mısra 1). [didiler, -di, -ler]*
86. Didiler dil-teşneler bu çeşmenüñ tārīḫini
ʿAynidür āb-ı zülāl-i selsebīl-i cennetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 3, Mısra 1). [didiler, -di, -ler]*
87. Faṣīḥā ser-be-ceyb-i fikret-i tārīḫ idüm nā-geh
Didi hātif maḥall-i dil-pesend ü ḳaṣr-ı bī-hemtā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 4). [didi, -di]*
88. İdüp ṣarf-ı himem pāyāna irdi çün bu kāşāne
Görenler **dir** teʿālāʾllāh zihī cāy-ı feraḫ-baḫşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 2). [dir, -r]*
89. Faṣīḥā **didiler** mātem-keşān-ı fevt-i tārīḫin
Neṣāṭī gitmegile eyledi maḥzūn aḥbābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 5, Mısra 1). [didiler, -di, -ler]*
90. Didiler gül ruḫuña dür dişüñe
Ṭoldı evṣāfuñ ile baḥr ile ber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 3). [didiler, -di, -ler]*

dībāce-i evṣāf eyle: *Özelliklerini sunmak.*

1. ʿÜnvānını **dībāce-i evṣāf eyle**
Maḥcūb-ı güneh nāme-siyeh bende-i ʿāciz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 4). [dībāce-i evṣāf eyle,]*

dībā-yı ma'ānī: *Manaların ipek kumaşı.*

1. Güsterde olursa n'ola geldükde ḫırāma
Zīr-i ḳādem-i ḫāmeme **dībā-yı ma'ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 30). [dībā-yı ma'ānī,]*

dīdār: *Yüz, çehre, güzel yüz.*

1. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
   Ḳalmaz ārāmı o kim ṣu gibi **dīdār** göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 8). [dīdār,]*
2. ʿĀlemde hezār ʿāşıḳ-ı gül-ruḫsāruñ
   Bir bülbüli çoḳ gülşen imiş **dīdāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 36, Mısra 2). [dīdāruñ, -uñ]*

dīdār: *Yüz yüze, karşılıklı.*

1. Gördük seni iy āyīne-ruḫsār görüşdük
   El-minnetüʾlillah yine **dīdār** görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 2). [dīdār,]*

dīde: *Göz.*

1. Rişte-i dil oldı çün be-güsiste-i dest-i sitem
   Dīdeden rīzān olanlar dürr ü gevherdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 4). [dīdeden, -den]*
2. Hasretüñle **dīdede** iy Yūsuf-ı gül-pīrehen
   Her ser-i müjġān-ı ter dil-dūz sūzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 5). [dīdede, -de]*
3. Mādām bu eşk-i nemekin **dīdede** vardur
   Görmek niçe mümkin bize peymāne-i ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 5). [dīdede, -de]*
4. Dīdeden geh ʿıyān gehi dilde
   Gāhi ʿışḳuñ nihānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 7). [dīdeden, -den]*
5. Tenhā ḫayāl-i laʿlüñ ile ṣoḥbet eylerüm
   Ṣahbā yirine **dīdeme** ḫūn-ı ciger gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [dīdeme, -m, -e]*
6. Dök cism-i dāġ dāġ Faṣīḥā sirişk-i ter
   İy **dīde** lālezār-ı ġam-ı ʿışḳa āb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 10). [dīde,]*
7. Bir laḥẓa **dīdeden** nʾola dil itmese cüdā
   Ḫaḳ-i cenāb-ı izzetüñi ṭūṭiyā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 7). [dīdeden, -den]*
8. Ne cānibe ki nigāh-efgen-i teveccüh olam
   Miṣāl-i ḳıble-nümā **dīde** kūy-ı yāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 4). [dīde,]*
9. Dīdeden aḳsa bu demlerde nʾola seyl-āb-ı eşk
   Bu maḥal cūş-āverī-i cūy-bār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [dīdeden, -den]*
10. Mümtenīʿdür dime deryāda leʿāli dükenür
    Dīdemüñ ḳaṭreleri sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 3). [dīdemüñ, -m, -üñ]*
11. Müjgān degül bu **dīdede** mūy-ı siyāhlar
    Seyl-āb-ı feyż-ı ʿışḳ bitürmiş giyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 1). [dīdede, -de]*

12. Geh dilde gāh sīnede geh **dīdede** görin
    Sensüz görinmesün bize bu cilve-gāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 3). [dīdede, -de]*
13. Sebz ü ḫurrem olsa her dem berg ü bār-ı naḫl-i dil
    Dīdeden kesb eylemiş neşv ü nemāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 6). [dīdeden, -den]*
14. Āb-dār olsa nʾola nev-bāvesi naḫl-i dilüñ
    Dīdeden kesb eylemiş feyż-nümāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 8). [dīdeden, -den]*
15. ʿIyāndur ehl-i ʿışḳuñ **dīdeden** mihr-i dilefrūzı
    Ki fānūsın bilürin şuʿle-i şemʿa niḳāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 7). [dīdeden, -den]*
16. Ne kefen fikri ne endīşe-i gūr eylemişüz
    Dili ġafletle siyeh **dīdeyi** kūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 2). [dīdeyi, -yi]*
17. Nergislerinde şeb-nem-i ter anma gülşenüñ
    İfrāṭ-ı ḫande **dīdelerin** pür-nem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 4). [dīdelerin, -ler, -in, -]*
18. Ḫāk-i cenābı **dīdelere** tūtiyā imiş
    Görmek müyesser olmadı hiç kīmyā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 1). [dīdelere, -ler, -e]*
19. Dil āteş **dīde** āteş sīne āteş çeşm-i cān āteş
    Ḫalīl-i nār ʿışḳ-ı yāra ḫ∨ān u ḫānumān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 1). [dīde,]*
20. Seni gördükde **dīdem** ʿālemi ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler
    Olup iy nūr-ı çeşmüm görmesem rūyuñ cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 3). [dīdem, -m]*
21. O **dīde** kim ola ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ
    Olur mı hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 7). [dīde,]*
22. Dāmen-i ārām pür-ḫūn **dīde** giryān sīne çāk
    Bu seḥer bir māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 7). [dīde,]*
23. Dilden suʾāl itme nigāh eyle **dīdeme**
    Çeşmümde oldı her müje bir ter-zebān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 3). [dīdeme, -m, -e]*
24. Cūş itdi ḫummı dil göricek duḫter-i rezi
    Dīdemde oldı her müje bir ser-bürīde tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 8). [dīdemde, -m, -de]*
25. Bī-keyf-i neşāṭ-ı dil olur mülleri hicrüñ
    Tāb-ı eseri **dīdeyi** pür-āb ider ancaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 7). [dīdeyi, -yi]*
26. O dem olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
    O gün gelür mi göre **dīde** mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 2). [dīde,]*
27. Berg ü sāz-ı māye-i ḥüsn eyle çāk-i cāmeyi
    Dīdeye dökmekde misl-i nükhet-i pīrāhen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 4). [dīdeye, -ye]*

28. Fikr-i rūyı cüst ü cūyıdur Faṣīḥā muttaṣıl
Dīdede ġayrı ḫayāl ü dilde efkār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 10). [dīdede, -de]*
29. Dīdeler ābda mı yoḫsa şeker-ḫ∨ābda mı
Pister-i nāzda mı ḫāk-i meẕelletde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 7). [dīdeler, -ler]*
30. Sensüz nice gül-geşt-i çemen-zār iderin ben
Her servi gelür **dīdeme** bir tīr-i ciger-dūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 9). [dīdeme, -m, -e]*
31. Hemīşe girye itsün **dīde** cevr-i rūzgārından
Bu deryānuñ görilsün cūşiş-i mevci kenārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 1). [dīde,]*
32. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet **dīde** vü dilden
Şikāyet **dīde** vü dilden şikāyet **dīde** vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 1). [dīde,]*
33. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet **dīde** vü dilden
Şikāyet **dīde** vü dilden şikāyet **dīde** vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 2). [dīde,]*
34. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet **dīde** vü dilden
Şikāyet **dīde** vü dilden şikāyet **dīde** vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 2). [dīde,]*
35. Görilen mācerā-yı derd ü miḥnetler ne mümkindür
Tükenmek naḳl olınsa tā ḳıyāmet **dīde** vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 4). [dīde,]*
36. Görince yārı āh u girye-i bī-ihtiyār eyler
Olur esrārı ʿuşşāḳuñ işāʿat **dīde** vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 6). [dīde,]*
37. Dil laḫt laḫt ḫūn ile lebrīz **dīdeler**
ʿİşretdeyüz hemīşe kebāb u şarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 7). [dīdeler, -ler]*
38. Dīdede āb-ı eşk-i müştāḳı
Āteş-i intiẕār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 7). [dīdede, -de]*
39. Feyż-ı ʿışḳuñ bende gel seyr eyle iy serv-i revān
Ḥasretüñde **dīdeden** āteş aḳıtdum ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 10). [dīdeden, -den]*
40. Miṯāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
O dem ki farḳ idemez **dīde** ḫūş u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [dīde,]*
41. Miṯāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
O dem ki farḳ idemez **dīde** ḫ∨ış u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 46). [dīde,]*
42. O dem ki farḳ idemez **dīde** ḫ∨īş u bīgāne
Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 45). [dīde,]*
43. Ṭavāf-ı Kaʻbe-i kûyı nihāyet-i ümmīd
Çekem çü kuḥl-i cilā **dīdeme** ġubār-ı derin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 32). [dīdeme, -m, -e]*

44. Ṭavāf-ı Kaʻbe-i kûyı nihāyet-i ümmīd
Çekem çü kuḥl-i cilā **dīdeme** ġubār-ı derin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [dīdeme, -m, -e]*
45. Çekem çü kuḥl-i cilā **dīdeme** ġubār-ı derin
Göz açdurursa baña ger bu rūzgār-ı şedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 25). [dīdeme, -m, -e]*
46. Ol gül-ʻiẕārı bāġa gelür mi dimiş ṣabā
Açmış şükūfe **dīdelerin** intiẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 38). [dīdelerin, -ler, -in, -]*
47. Mihr-i ruḫ-ı dil-dārı ḫayāl itmişdür
Şeb **dīde** necim-rīz-i ġam oldı var ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 3). [dīde,]*
48. Hem çeşmüme endīşe-i kākül ḳonmış
Hem **dīdeme** fikr-i ruḫ çün gül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 2). [dīdeme, -m, -e]*
49. Āsār-ı maḥabbetle döküp **dīde** demʿ
Bu güft ü şinīde itme tevcīh-i semʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 1). [dīde,]*
50. Derūnumı ālūde-i ʿışyān itdüm
Bu derd ile çoḳ **dīdeyi** giryān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 2). [dīdeyi, -yi]*
51. Çoḳ **dīdeyi** necm-rīz-i ḥasret itdi
Ol meh ki cemāli ḥüsnidür rūz-efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 3). [dīdeyi, -yi]*
52. Künc-i şeb-i hicrānda ḳalup zār (u) zebūn
Her **dīdemi** ġam eyledi bir kāse-i ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 2). [dīdemi, -m, -i]*
53. Mecmūʿ-ı sivā perdelerin çāk itse
Ḫūn-girye-i ʿışḳ **dīdemüz** pāk itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 136, Mısra 1). [dīdemüz, -müz]*
54. Güş idince Faṣīḥ bu ḫaberi
Dīdeden ḫūn-ı dil idüp cereyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 8). [dīdeden, -den]*
55. Eyleyüp **dīdeyi** muʿtād-ı bükā
Rūz u şeb görmeyelüm ḫ∨āb-ı ṣafā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 25). [dīdeyi, -yi]*

dīde: *Göz II aşığın gözleri.*

1. Fikr-i rūyuñ göz açdurur mı baña
Dīdede naḳş-ı ḫ∨ābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 6). [dīdede, -de]*
2. Āh eyledükçe **dīdelerüm** eşk-i ter döker
Esdükçe bād naḫlden eşkūfeler döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [dīdelerüm, -ler, -üm]*
3. Bād esse naḫlden dökilür jāleler Faṣīḥ
Āh eyledükçe **dīdelerüm** eşk-i ter döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 10). [dīdelerüm, -ler, -üm]*

dīde: *Göz. II nefis.*

1. İtdüñ telef ḫizāne-i naḳd-i sirişkümi
İy **dīde** nʾeyledüñ görelim gel ḥisāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 8). [dīde,]*

dīde vü dilden: *Göz ve gönül.*

1. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet **dīde vü dilden**
Şikāyet **dīde vü dilden** şikāyet **dīde vü dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 55, Mısra 1). [dīde vü dilden, -den]*
2. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet **dīde vü dilden**
Şikāyet **dīde vü dilden** şikāyet **dīde vü dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 55, Mısra 2). [dīde vü dilden, -den]*
3. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet **dīde vü dilden**
Şikāyet **dīde vü dilden** şikāyet **dīde vü dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 55, Mısra 2). [dīde vü dilden, -den]*
4. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet **dīde vü dilden**
Şikāyet **dīde vü dilden** şikāyet **dīde vü dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 55, Mısra 1). [dīde vü dilden, -den]*
5. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet **dīde vü dilden**
Şikāyet **dīde vü dilden** şikāyet **dīde vü dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 55, Mısra 2). [dīde vü dilden, -den]*
6. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet **dīde vü dilden**
Şikāyet **dīde vü dilden** şikāyet **dīde vü dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 55, Mısra 2). [dīde vü dilden, -den]*

dīde-āsā: *Göz gibi, benzeri.*

1. Göz göz itsün dāġ-ı ḫūn-ālūde-i ġam cismüñi
Naḳş-ı gūn-ā-gūn-ı hüsne **dīde-āsā** meʾmen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 6). [dīde-āsā,]*

dīde-dūz-ı reh-güzārum: *Geçilen yola göz diken, yol güzergahına gözleyen.*

1. Niçe demdür **dīde-dūz-ı reh-güzārum** gelmedüñ
Rişte-veş gitdükçe pīç ü tābum efzūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 3). [dīde-dūz-ı reh-güzārum, -um]*

dīde-dūz-ı reh-i intizāra: *(Sevgiliyi) bekleme yoluna göz dikme.*

1. Dirīġ itme gehī dilden iy nesīm-i ṣabā
Bu **dīde-dūz-ı reh-i intizāra** bir ḫaberüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 4). [dīde-dūz-ı reh-i intizāra, -a]*

dīde-i aʿdāya: *Düşmanın gözü.*

1. Görinmez ise **dīde-i aʿdāya** ne pervā
   Ḥüsnüz dil-i miʾrāt-ı mükedderde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 5). [dīde-i aʿdāya, -ya]*

dīde-i baḥr-efşānum: *Deniz gibi gözyaşı saçan göz. II gözyaşı akıtmak, gözyaşını tutamamak bağlamında.*

1. Peyveste sipihre dem-be-dem efġānum
   Ẓabṭ eyleyemem **dīde-i baḥr-efşānum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 2). [dīde-i baḥr-efşānum, -um]*

dīde-i bīdāra: *Uykusuz göz.*

1. Her ne dem kim cām-ı mey görsem beni giryān ider
   Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa **dīde-i bīdāra** telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 8). [dīde-i bīdāra, -a]*

dīde-i bīmār: *Hasta göz.*

1. Eyleye merdümekin mihr-i cihān-tāb-ı felek
   Ḫak-i dergāhını kim **dīde-i bīmār** göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 6). [dīde-i bīmār,]*

dīde-i bīmārını: *Hasta göz II süzgün, baygın bakış.*

1. Seyr idenler pençe-i şīr-i jiyānda iy Faṣīḥ
   Āhū-yı müşgīn ṣanurlar **dīde-i bīmārını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 10). [dīde-i bīmārını, -ın, -ı]*

dīde-i cānumuza: *Gönül gözü.*

1. Niçe bir mest-i girān-ḫ∨ābi-i ġaflet olalum
   Dīde-i cānumuza kuḥl-i baṣīret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 4). [dīde-i cānumuza, -umuz, -a]*

dīde-i dil: *Kalp gözü, gönül gözü.*

1. Şeh-süvārum ṣaḥn-ı ḳūyından olınca cilve-ger
   Raḫş-ı mihre teng olur meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [dīde-i dil,]*

2. Dīde-i dil iktisāb-ı nūr-ı feyż itsün Faṣīḥ
   Eylegil müjgānlaruñ çārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [dīde-i dil,]*

dīde-i fettān: *Fitne saçan göz.*

1. Fitne peydā olur aġyāra nigāh itdükçe
   İtme taḥrīk meded **dīde-i fettān** ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 6). [dīde-i fettān,]*

dīde-i ġam-dīde: *Gam görmüş göz.*

1. O māh-rūya virelden dil olmaḳ olmadı bir şeb
   Faṣīḥ **dīde-i ġam-dīde** ḫ∨ābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 10). [dīde-i ġam-dīde, -dan]*

dīde-i ġam-dīde: *Gam görmüş, kederli göz.*

1. Faṣīḥ eşkümi ol ḥadde eyledüm rīzān
   Ki ḳaldı **dīde-i ġam-dīde** çün ḥabāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 10). [dīde-i ġam-dīde,]*

dīde-i giryān: *Ağlayan göz.*

1. Bulmazdı sükūn āteş-i dil olmasa eşküm
   Bulındı ʿaceb demde baña **dīde-i giryān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 4). [dīde-i giryān,]*

dīde-i giryāna: *Ağlayan göz.*

1. Ḳāmetüñ yādıyla cūş-ı seyl-i eşküm seyr idüp
   Cūylar bu **dīde-i giryāna** itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 4). [dīde-i giryāna, -a]*
2. Ḫ∨āba varsun hele ol gözleri mestāne Faṣīḥ
   Virme ruḫṣat ḥaẕer it **dīde-i giryāna** daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 10). [dīde-i giryāna, -a]*

dīde-i giryānuma: *Ağlayan göz.*

1. Feyż-ı ṣad-ebr-i bahārı baḫş ide bāġa Faṣīḥ
   Bir seḥer ruḫṣat virürsem **dīde-i giryānuma** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 10). [dīde-i giryānuma, -um, -a]*

dīde-i giryānumdan: *Ağlayan göz.*

1. Seyller oldı revān **dīde-i giryānumdan**
   Gitmedi ḫār-ı sitem kūşe-i dāmānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 1). [dīde-i giryānumdan, -um, -dan]*

dīde-i giryānumuzla: *Ağlayan göz.*

1. Gāh ḫūn-ı dil gehī laḫt-ı ciger rīzān ider
   Mācerāmuz **dīde-i giryānumuzla** bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 8). [dīde-i giryānumuzla, -umuz, -la]*

dīde-i ḫūn-bār-ı faṣīḥa: *Fasih'in kan saçan gözü.*

1. Baḳ dūd-ı dil ü **dīde-i ḫūn-bār-ı Faṣīḥa**
   Açıldı yine gülleri sünbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 9). [dīde-i ḫūn-bār-ı faṣīḥa, -a]*

dīde-i pür: *Gözü yaşlı.*

1. Bu cūş-ı eşki ki biz dīde-i pür-ābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 1). [dīde-i pür,]*

dīde-i pür ābda: *Su dolu, ağlayan gözler.*

1. Bu cūş-ı eşki ki biz **dīde-i pür-ābda** gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 2). [dīde-i pür-ābda, -da]*

dīde-i ter: *Islak gözler.*

1. Ser ḫumār ile girān **dīde-i ter** şūr olsun
   Bir iki cām içelüm nūr ʿalā-nūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 1). [dīde-i ter,]*
2. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
   Ḥāżır ol iy **dīde-i ter** şehr-i mātemdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 2). [dīde-i ter,]*

dīde-i ter: *Yaşlı, ıslak göz.*

1. İy **dīde-i ter** eşk-i melāmet demidür
   İy sūḫte-i dil āh-ı nedāmet demidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 1). [dīde-i ter,]*

dīde-i ter: *Yaşlı göz, ıslak göz.*

1. ʿArż itmede mācerāyı yāra
   İy **dīde-i ter** ʿaceb cerīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 6). [dīde-i ter,]*

dīde-i terden: *Islak gözler.*

1. Ne gördi **dīde-i terden** ne çekdi destümden
   Zebānı olsa dise dāmen ü girībānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 3). [dīde-i terden, -den]*
2. Serümde neşve-i mey dilde ārzū-yı viṣāl
   Çıḳar mı **dīde-i terden** ḫayāl-i rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 2). [dīde-i terden, -den]*

dīde-i terimüz: *Nemli ıslak göz. II gözyaşı.*

1. Nesīmden ḫaber-i cān-ı zāra muntaẓıruz
   Faṣīḥ ḫalḳa-i der oldı **dīde-i terimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 8). [dīde-i terimüz, -imüz]*

dīde-i terle: *Islak gözler.*

1. Dīde-i terle dil-i pür-tābımuñ memnūnıyam
   Girye vü āh eylemekde yār u hem-demdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 3). [dīde-i terle, -le]*

dīde-rūşen: *Gözü parlayan. II açıkgöz.*

1. Düşme mirʾāt-ı dil-i aḥbāba **dīde-rūşen** ol
   Kimseye hiç kendʾüzüñden ġayrı baḳma sen sen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 1). [dīde-rūşen,]*

didi gecdi: *Dedi gitti.*

1. Didüm ki geçdi cāna ḫadeng-i ġam u cefā
   İn tīz bigzered **didi geçdi** o dil-rübā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 5, Mısra 2). [didi geçdi, -di]*

didüm ki: *Şöyle söyledim, ...dedim.*

1. Didüm ki geçdi cāna ḫadeng-i ġam u cefā
   İn tīz bigzered didi geçdi o dil-rübā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 5, Mısra 1). [didüm ki,]*

diger-gūn eyledi: *Değiştirmek, bambaşka bir hâle sokmak.*

1. İy teġāfül-pīşe ġam ḥālüm **diger-gūn eyledi**
   Sīne mecrūḥ u ciger ṣad-pāre dil-ḫūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 3). [diger-gūn eyledi, -di]*

diger-gūn eyledüñ: *Değiştirmek, bambaşka bir hâle sokmak. II olumsuz bir hale getirmek.*

1. ʿArż-ı ruḫsār eyledüñ seyr-i çemen-zār eyleyüp
   Gül-sitānuñ güllerin ḥālin **diger-gūn eyledüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 8). [diger-gūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

diger-gūn olduġın görsek: *Değiştiğini, başka bir şekil aldığını görmek.*

1. Bahār olsa yine ʿālem **diger-gūn olduġın görsek**
   Bu nüh-ṭās-ı nigūnuñ cāmı gül-gūn olduġın görsek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 42, Mısra 1). [diger-gūn olduġın görsek, -se, -k]*

dīk-i seḥere: *Sabah horozu. II güneş.*

1. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 2). [dīk-i seḥere, -e]*

dil: *Gönül.*

1. Āsitānuñ bāliş-i ārām u rāḥatdur **dile**
   Ḫāk-i pāyuñ tūtiyā-yı ʿayn-i ʿizzetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 7). [dile, -e]*
2. Bilmezem ḥāṣıyyeti çeşm-i ġazālāna gider
   Ḳaysa vāḳıʿ olmamışdur **dil** viren vaḥşet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [dil,]*

3. Dilden ḫilāf-ı vaʿdeyi bīgāne eyleyen
ʿAhde vefāyı eylememiş āşinā sańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 5). [dilden, -den]*
4. Dil ki sevdā-yı maḥabbet eyleye teʾsīr añа
Eylemek bīhūdedür endīşe-i tedbīr añа *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 1). [dil,]*
5. Nāsdan **dil** künc-i tār-ı iḫtifā itmiş ḳabūl
Nʿeylesün bī-çāre olmış bir perīye mübtelā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 3). [dil,]*
6. Bī-karār olma idüp her serv-ḳad ʿışḳıyla cūş
Olma iy **dil** āb-veş zinhār maġlūb-ı hevā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 6). [dil,]*
7. Gūş-ı cāna degmedi **dilden** peyām-ı āşinā
Çoḳ zemāndur bir ḫaberle gelmedi peyk-i ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 1). [dilden, -den]*
8. Biz ki ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz
Dilde bizden ʿacabā bir kederüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [dilde, -de]*
9. Suʿāl eyler olursa mācerāmuz āşinālardan
O gevher yādına **dil** itmede eşk-i terin deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [dil,]*
10. Mānend-i ġonçe **dilleri** ṣad-pāre eyledi
Āteş-eşer nevā-yı nev-īcāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 5). [dilleri, -ler, -i]*
11. Perde-i ʿarż-ı merāmı eyleyüp iy **dil** güşād
Neşve-i meyle hele defʿ-i ḥicāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 5). [dil,]*
12. Zülfüñde **dil** iderse nʿola vuṣlatuñ ṭaleb
Dirler ki müstecāb olur elbet duʿā-yı şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 1). [dil,]*
13. Maḥabbetdür **dili** taḥrīk ü bī-ārām iden tende
Ki bādī ıżṭırāb-ı şuʿle-i nāra hevādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 5). [dili, -i]*
14. Beni bīgāne-i ṣabr u **dilüñ** żāyiʿ iden ʿaḳlın
O düzdīde tebessüm ol nigāh-ı āşinādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [dilüñ, -üñ]*
15. Bir būse-i laʿlüñ ile sāḳī **dili** şād it
Peymāne-i ümmīdimi lebrīz-i murād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 1). [dili, -i]*
16. Hep ġonçeleri bād-ı bahār itdi şüküfte
Yā Rab **dili** sen şeb-nem-i luṭfuñla güşād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 4). [dili, -i]*
17. İy **dil** niçe bir keş-me-keş-i būd u nebūd it
Āsāyiş eger ister iseñ maḥv-ı vücūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [dil,]*
18. İlāhī ḥüsn-i ülfetde **dilüm** āyīne girdār it
Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 1). [dilüm, -üm]*

19. O ġamze ile ne mümkin muvāneset ide **diller**
Olur mı tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 3). [diller, -ler]*

20. Ḫaṭuñ görüp nʾola **dil** naġme-senc-i şevḳ olsa
Nevā-yı bülbül-i zāra bahār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 7). [dil,]*

21. Meksūr olursa **dil** gażab-ı yārdan nʾola
Tāb-āver olmaḳ āteşe mümkin midür zücāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 7). [dil,]*

22. ʿAẕāb-ı dūzaḫ-ı nevmīdi tā-be-key iy **dil**
Olınsa geşt ü güẕer Ravża-i Naʿīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 7). [dil,]*

23. Dil olsa n'ola leb-i laʿl-i nābdan müteleẕẕiẕ
Olur meẓāḳı olanlar şarābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 1). [dil,]*

24. O māh-rūya virelden **dil** olmaḳ olmadı bir şeb
Faṣīḥ dīde-i ġam-dīde ḫ∨ābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [dil,]*

25. Ṣarāb-ı nāb mıdur būs-ı laʿl-i yār mıdur
Ṣafā viren saña iy **dil** ney ü rebāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [dil,]*

26. Sūz-ı ġamuñ **dile** o ḳadar kim itdi eşer
Her ḳaṭre-i sirişk-i terüm bir şerār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 7). [dile, -e]*

27. Ġarībe hiç nigeh-i āşināyı itmezler
Diyār-ı ʿışḳda iy **dil** ġarīb ʿādet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 6). [dil,]*

28. Dilde ʿışḳ-ı leb-i cānān bir olur
Tende iy rūḥ-ı revān cān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 1). [dilde, -de]*

29. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken olmış niçe **dil** mübtelā
Böyle ḳalursa o meh-talʿat belā-yı şehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [dil,]*

30. Dīdeden geh ʿıyān gehi **dilde**
Gāhi ʿışḳuñ nihānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 7). [dilde, -de]*

31. Belālı **dil** ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [dil,]*

32. Belālı **dil** ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [dil,]*

33. Bilür mi cān u **dili** ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
Fütāde-baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [dili, -i]*

34. Dilleri vīrān iden hep çeşm-i dil-berdür Faṣīḥ
Ol ḫarāb olmaz mı kim bezmüñde nāẓır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 5). [dilleri, -ler, -i]*

35. Ne cān-ı zārda rāḥat ne gözde ḫ∨ābum var
Tenümde tāb-ı elem **dilde** ıżṭırābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 2). [dilde, -de]*
36. Tenezzül eyle gözüm nūrı gel ciger-kūşem
Ki ḫūn-ı dīde vü **dilden** mey ü kebābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [dilden, -den]*
37. Dili cevr-i felekden nāfe-veş miḥnetle ḫūn olmış
Dehānında kimi kim söyledüm būy-ı şikāyet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 3). [dili, -i]*
38. Dil eylemezse ġayrı dere nʾola ilticā
Anuñ penāha der-geh-i pīr-i muġānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 7). [dil,]*
39. Ġayrı cāya ne ḥācet iy ġam-ı ʿışḳ
Dil gibi ḫāne-i ḫarābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 8). [dil,]*
40. Dile cānā nedür ʿitābuñ var
Yine āzürde-dilsüñ iḥsān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 4). [dile, -e]*
41. Pāy-māl-i teġāfül itme beni
Ḥaẕer it **dilde** inkisārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 12). [dilde, -de]*
42. Ol naḫl-i vefādan yine bir berg-i terüm var
Nāmeyle **dile** nev-ḫaber-i şevk-eserüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [dile, -e]*
43. Bir iki düşnām virmiş bezm-i düşmende saña
Müjde iy **dil** yine yāruñ luṭfı var iḥsānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [dil,]*
44. ʿArz-ı ḥāl-i mācerā-yı hicre ḥācet yok **dilüñ**
Ḥasret-ālūde nigāh-ı dīde-i giryānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [dilüñ, -üñ]*
45. İy **dil** peyām-ı vaṣlı mıdur ḫ∨āhişüñ nedür
Her dem nesīm-i ṣubḥ-gehe pürsişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [dil,]*
46. Bulduñ ne vaṣlıla ne firāḳıyla tesliyet
İy **dil** bilinmedi hele hiç ḫ∨āhişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [dil,]*
47. Ney gibi efġān ider **dil** hem-nefes bilmez nedür
Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı kes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [dil,]*
48. Ḫāneme bir kerre teşrīf itmeñe mevḳūfdur
Dilde ḳalmaz miḥnet-i ṣad-sāle hicrānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 10). [dilde, -de]*
49. Hiç bir eser belürmedi **dilden** bu āna dek
Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [dilden, -den]*
50. Tār-ı zülfinde **dilüñ** nālesi gūyā ki Faṣīḥ
Gūş-ı cānāneye kār-ı naġam-ı gīsūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [dilüñ, -üñ]*
51. Dil sūḫte-i āteş-i pür-dūd degüldür
Pervāne-i nār-ı ḥüsnüñ ālūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 1). [dil,]*

52. Dil rāh-rev-i menzil-i maḳṣūd degüldür
Mecnūn gibi ser-geşte bevādī-i himemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 6). [dil,]*
53. Ḥüsn ile Ayāz olsa da her şāhid-i ʿālem
Dil mālik-i keyfiyyet-i Maḥmūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 8). [dil,]*
54. Ruḫ-ı dil-berde **dil** ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür
Belī pervāne-i şemʿ-i maḥabbet dūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [dil,]*
55. Ādemi bende iderler bu perī-rū begler
Nola **dil** beste-i fitrāk-i maḥabbetse Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 9). [dil,]*
56. El-aman leşker-i ġam ceyş-i elem aldı beni
Al idüp ḳapdı **dili** ol gözi cādū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [dili, -i]*
57. Bir laḥẓa dīdeden nʾola **dil** itmese cüdā
Ḫaḳ-i cenāb-ı izzetüñi ṭūṭiyā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 7). [dil,]*
58. Ḫaber alduḳ segān-ı yār ile **dil** eylemiş ülfet
Ṣabā şād itdi olup bezm-i yārāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [dil,]*
59. Bilmez ki dāġına ne maḥal ʿarż ide Faṣīḥ
Geh **dilde** geh cigerde gehi serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [dilde, -de]*
60. Yābāna gitme Ḳays-veş iy **dil** cünūnı ḳo
Ḫ∨āhiş hemīşe ʿāşıḳa yāruñ vişālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [dil,]*
61. İy **dil** ümīd-i mīve-i vaṣl itme kim o şūḫ
Bāġ-ı melāḥatuñ daḫı nev-res nihālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [dil,]*
62. Görinmezsin raḳīb-i dīv-sīretle olup meʾnūs
Olur mı iy perī **dil** mużṭarib olmaya ādemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [dil,]*
63. Nedür bu şīftegī sen de bizden itme nihān
Kimüñ esīrisüñ iy **dil** maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [dil,]*
64. Ümmīdi āb-ı vaṣluñ ile rūzgārdur
Leb teşne **dil** fütāde-çeh-i intiẓārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 2). [dil,]*
65. Her tār-ı zülfi eyler ise biñ **dili** esīr
Çoḳ görme iy göñül ki dem-i nev-bahārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 5). [dili, -i]*
66. Seyr-i bāġ itmege **dil** himmet-i ʿışḳuñ mānīʿ
Niçe biñ servi ser-i ḳaddüñe āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 3). [dil,]*
67. Ḳaldı **dil** dām-ı tereddüdde çü āvāre ḥamām
Ne olur bende-i zülfi ne ḫod āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [dil,]*

68. Reh-i maʿnāya ney engüşt-i işāret **dile** bes
Ġayrı kimden nefes ümmīd idüp irşād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [dile, -e]*
69. Her siyeh-rūya Faṣīḥā nigeh-i ʿafv olmaz
Dili ṣāfī-i maʿāsī yüzi aḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 10). [dili, -i]*
70. Zīr-i serde seng-i miḥnet bāliş-i ḫārā yiter
Dilde sevdā-yı maḥabbet ʿanber-i sārā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 2). [dilde, -de]*
71. Mest-i mey iden **dilleri** ol sīb-i ẕeḳandur
ʿĀşıḳları bülbül iden ol ġonçe-dehendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [dilleri, -ler, -i]*
72. Şifā-sāz olmada laʿl-i lebüñ ammā Mesīhādur
Eger çi derd-i ʿışḳuñ **dilde** aʿdā-yı müdāvādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 1). [dilde, -de]*
73. Sirişk-i dīde teskīn itmeseydi ḥāl müşkildi
Maḥabbet gerçi kim āteşdür ammā **dilde** deryādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 8). [dilde, -de]*
74. Ṣanma kim her yirde cā eyler dil-i dānā yatur
Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir **dil** olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 5). [dil,]*
75. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
Tīġ ü cevherdür ḥabāb u mevci bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 1). [dilde, -de]*
76. Vaʿd eyleyeli vaṣluñı iy māh-ı mihr-sūz
Dil ṭurma ḥisāb-ı güẕer-i ṣubḥ u şeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 6). [dil,]*
77. Geh **dilde** gāh sīnede geh dīdede görin
Sensüz görinmesün bize bu cilve-gāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 3). [dilde, -de]*
78. Ādem çıḳamaz ḥüsn-i rıżāsıyla muḥaṣṣal
Dil kūyuña gül-zār-ı cinān dirse yiridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 6). [dil,]*
79. Dil ṣanma o bir pūtedür āteşlere yanmış
Bu sīne degül tīr-i melāmet siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 7). [dil,]*
80. Görmiş temām mertebe-i sūz-ı mihrini
İtmez **dile** o āyīne-sīmā ṣafā-naẕar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 6). [dile, -e]*
81. Dildür o tercemān-ı maḥabbet degül baʿīd
Her bir müjeyle söylese ṣad-mācerā naẕar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 7). [dildür, -dür]*
82. Ümīd eyler idi bu būse-i ḫāl-i siyāhın **dil**
Ṭıfıldur ḳorḳar almaz aġzına fülfül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 7). [dil,]*
83. Dil o deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra cān ile
Sīneye ṣan bir cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 5). [dil,]*

84. Ol **dil** ki bülbül-i çemenistān-ı naʿtidür
Yāra ümīd ġonçe-güşā-yı sürūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 7). [dil,]*
85. Dil ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dü-çeşm-i yārdan
Ṣaldılar bir ṣaʿve-i miskīne iki şāh-bāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 5). [dil,]*
86. Baḳsun sipihrüñ āyīne-i tāb-nākine
Maʿlūm idinmek isteyen iy **dil** żamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 6). [dil,]*
87. Dilde her dem kākül ü ruḫsārıdur endīşemüz
Sünbül ü gülden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 1). [dilde, -de]*
88. Dilde her dem fikr-i laʿl-i nābıdur endīşemüz
Bir zemān meyden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 1). [dilde, -de]*
89. Ne kefen fikri ne endīşe-i gūr eylemişüz
Dili ġafletle siyeh dīdeyi kūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 2). [dili, -i]*
90. Yār aġyārıyla **dil** bārıyla biz ḳalduk Faṣīḥ
Kūşe-i tārīk-i derd ü ġusṣadā bī-yār u kes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 9). [dil,]*
91. Görüp ruḫsārı üzre kākülin **dil** murġı bend olmuş
ʿAcebdür āteş-i sūzende üzre āşiyān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 3). [dil,]*
92. Ġamuñla **dil** ten ü cāndan seyāḥat ister imiş
Maḥabbet iki cihāndan ferāġat ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 1). [dil,]*
93. Bu ʿanāṣır-gāh-ı ʿālem teng ü tār olmış aña
Ol perī-ruḫsārı **dil** bir iki üç gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 4). [dil,]*
94. Ḥaṣret-i rūyıyla ḳalmış ṣubḥ u şāmı farḳdan
Görmeyince ol mihir-ruḫsārı **dil** gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 6). [dil,]*
95. Dil āteş dīde āteş sīne āteş çeşm-i cān āteş
Ḫalīl-i nār ʿışḳ-ı yāra ḫ∨ān u ḫānumān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 1). [dil,]*
96. Ne mümkin bend-i zincīrinden ʿışḳuñ iy **dil** istiḫlāṣ
Rehāyî mümtenīʿ ḳayd-ı şikenc-i zülf-i dil-berden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 4). [dil,]*
97. Der-i vaṣl olmadı pīrāye-i silk-i ümīd olmaḳ
Egerçi niçe demdür baḥr-i ʿışḳa oldı **dil** ġavvāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 8). [dil,]*
98. Hep ḫarāb olmaḳ sükūn-ı ʿışḳa maẓhār olmadur
Gencdür iy **dil** bilürsüñ cāy-ı vīrāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 6). [dil,]*
99. Bir cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet virüñ **dile**
Ol jeng-beste āyīne bulsun cilā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 3). [dile, -e]*

100. ʿAceb mi olmaz ise **dilde** ārzū-yı neşāṭ
Olur mı ġonçe-i gül-zār-ı ġamda būy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 1). [dilde, -de]*
101. İder **dil** her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefādan ḥaẕ
Muḳaddem almamış iy māh-rū mihr ü vefādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 1). [dil,]*
102. Mesken-i tenden **dile** çün iḳtiżā itdi cilā
Yār u aġyār āşinā bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 5). [dile, -e]*
103. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede **dilde** cigerde serde dāġ
Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 1). [dilde, -de]*
104. İder iy **dil** ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
Her kimüñ āyīnesinde bulına ṣafvet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 5). [dil,]*
105. İy Faṣīḥ olmada bir vech ile her **dilde** ʿayān
Niçe mümkin biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 11). [dilde, -de]*
106. Ol dem ki çıḳdı farḳuma **dilden** duhān-ı ʿışḳ
Gūyā çekildi üstüme bir sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 1). [dilden, -den]*
107. Dilden suʾāl itme nigāh eyle dīdeme
Çeşmümde oldı her müje bir ter-zebān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 3). [dilden, -den]*
108. Hemīşe yoḳlasañ āgāhdur **dil**
Ḳapanmazmış Faṣīḥā defter-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 9). [dil,]*
109. Yaḳılmaz her **dile** dāġ-ı maḥabbet
Ḳonılmaz her ocaġa aḫker-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 7). [dile, -e]*
110. Bulınmadı saña **dil** ʿāleminde āsāyiş
Faṣīḥ ādeme dirler cihānda rāḥat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 9). [dil,]*
111. Ne **dilde** tāb-ı ferāġat ne elde sāġar-ı ʿişret
Sevāba himmet ü kār-ı günāha cürʾetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 3). [dilde, -de]*
112. Cūş itdi ḫummı **dil** göricek duḫter-i rezi
Dīdemde oldı her müje bir ser-bürīde tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 7). [dil,]*
113. Ki pāy u dāmenine **dil** fütāde eyleyicek
Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [dil,]*
114. Cihānda ḳalmadı bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen
Ki pāy u dāmenine **dil** fütāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 6). [dil,]*
115. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra bir gelmesün iy **dil**
Yoḳ cüy-ṣıfat ʿışḳ ile bir yirde ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 7). [dil,]*

116. Her dem dem-i pey-der-pey-i ḥasret çeker iy **dil**
Bilmez naġam-ı şādīyi bülbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 3). [dil,]*

117. Bir menzilinde itmedi **dil** ʿālemüñ ḥużūr
Āvāre itmiş anı sürāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 7). [dil,]*

118. Bu rūzgār Faṣīḥā muḥālif esmişe benzer
Ki baḥr-ı ʿışḳı ki **dildür** biñ ıżṭırābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 12). [dildür, -dür]*

119. Olur firīfte **dil** vaʿd-i vaṣlına yāruñ
Murādı cevr idügin bilmez ol sitem-kāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 1). [dil,]*

120. Taḥammül itmeye küh-sāra söyleseñ iy **dil**
O bār-ı cevri ki bu rūzgārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 5). [dil,]*

121. Şemşīr-i nigāhuñla niçe **dil** telef itdüñ
Dünyāyı yine fitne ile pür-şeġaf itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 1). [dil,]*

122. Güstāh ʿaceb ʿarż-ı merām eyledüñ iy **dil**
Āteşlere yaḳduñ dili pür-tāb u tef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 6). [dil,]*

123. Güstāh ʿaceb ʿarż-ı merām eyledüñ iy dil
Āteşlere yaḳduñ **dili** pür-tāb u tef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 5). [dili, -i]*

124. İy **dil** raḳīb ile yine var bir muʿāmele
Meclisde cünbiş-i müje-i yāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 3). [dil,]*

125. ʿArż-ı merāma iy **dil** ʿaceb cürʾet eyledüñ
Ṭiġ-ī ʿitāba ḫançer-i āzāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 5). [dil,]*

126. Düşerler dāmen-i zülfine **diller** her gün ol şūḫuñ
Sürerler ẕerreler yüz pertevine mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 15). [diller, -ler]*

127. Dirīġ itme gehī **dilden** iy nesīm-i ṣabā
Bu dīde-dūz-ı reh-i intizāra bir ḫaberüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 3). [dilden, -den]*

128. Geçerse **dil** nʾola nüh-perde-i zer-endūdı
Mesīḥ-veş aña taḥmīl-i sūzen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 5). [dil,]*

129. Serden ḫumār-ı ʿaḳlımuzı ber-ṭaraf ḳılup
Dilden şarāb-ı ʿışḳ ile def-ʿi ġam eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 4). [dilden, -den]*

130. Çün mihr eşer itdi **dile** meh-tāb-ı cemālüñ
Āteşlere yaḳdı tenümi tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 1). [dile, -e]*

131. Serümde neşve-i mey **dilde** ārzū-yı viṣāl
Çıḳar mı dīde-i terden ḫayāl-i rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 1). [dilde, -de]*

132. Dilde var endīşe-i envāʿ-ı ʿişret iy Faṣīḥ
Bir müferriḥ bezmi çoḳ mey-ḫānedür gūyā gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 9). [dilde, -de]*

133. Dāġ ile sūrāḫ ile muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
Dilde dāʾim ney gibi feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 4). [dilde, -de]*

134. Mihre vücūd virme benümçün vefāya **dil**
Muʿtāddur ḳadīmi bilürsin cefāya **dil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 1). [dil,]*

135. Mihre vücūd virme benümçün vefāya **dil**
Muʿtāddur ḳadīmi bilürsin cefāya **dil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 2). [dil,]*

136. Peyġām-ı kākülüñden olur mużtārib çü baḥr
Rāżı degül vesāṭat-ı bād-ı ṣabāya **dil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 6). [dil,]*

137. Bir ġonçe ḳopsa itmede ṣad-nāle ʿandelīb
Rabṭ eylemiş o mertebe bāġ-ı fenāya **dil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 8). [dil,]*

138. Ol serv-i nāz serkeş olup gitmede Faṣīḥ
Düşmekde āb-ı cūy gibi ḫāk-i pāya **dil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 10). [dil,]*

139. Ne ṣūret bend olur ḥayrānem iy **dil** defter-i aʿmāl
Ki miʾrāt-ı ruḫ-ı ḫūbāna çoḳ ṣarf-ı nigāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 5). [dil,]*

140. Ol ḳadar vaḥşīdür ol āhū-yı sünbül-zār-ı ḥüsn
Ṣūret-i naḳş-ı ḫayālin **dilde** taṣvīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 6). [dilde, -de]*

141. Görince lāl olur **dil** levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı
O maḥcūb ʿāşıḳ-ı dem-besteyüm ḥarf-i ṭaleb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 3). [dil,]*

142. Fikr-i rūyı cüst ü cūyıdur Faṣīḥā muttaṣıl
Dīdede ġayrı ḫayāl ü **dilde** efkār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 10). [dilde, -de]*

143. Eger ki saʿy-i ser-i sūzen-i Mesīḥ olsa
Muḥāldür ki çıḳa **dilde** ḫār-ı āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 6). [dilde, -de]*

144. Virmiş ol kāfir müselmānlar **dili** bīd itmeden
Sübha-i mercāna döndi rişte-i kāküllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 7). [dili, -i]*

145. Senüñle gel o perī-rū ferişte-ḫū güzeli
Musaḥḥar etmege iy **dil** ʿazīmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 4). [dil,]*

146. Bir cām-ı vaṣl neşve-i pür-zūrı Faṣīḥā
Refʿ eyledi **dilden** ġam-ı ṣad-sāle-i hicran *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 10). [dilden, -den]*

147. Dīn ü **dil** virmekle reh-yābī-i āzādı muḥāl
Kimseler yā Rab esīr-i zülf-i kāfir olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 5). [dil,]*

148. Tā key **dili** ṣad-pāre idüp şāne ṭoḳınsun
Alsun ele ki zülfine cānāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 1). [dili, -i]*
149. Dil şikest-i gayret olsun tīr-i müjgānın görüp
Ebruvānın seyr idüp müşgīn kemān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 3). [dil,]*
150. Çek kemān-ı saḫt-ı hicrānı binā-gūşa getür
Güş-ı taḥsīn çeksün iy **dil** Ḳahramān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 6). [dil,]*
151. Dili āzār idüp āh u fiġānı olmasun dirsin
Yaḳarsın āteşe cānı duḫānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 1). [dili, -i]*
152. Mümkin mi **dil** olmamaḳ esīrüñ
Sen kişver-i Rūm dil-berisin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 3). [dil,]*
153. Bir iki cāmını gör bezm-i ʿālemüñ iy **dil**
Fesāne-i Cem ü Efrāsiyābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 3). [dil,]*
154. Teşrīf eylese gice tenhāca ḫānesin
ʿArż itse **dilde** ol mehe rāz-ı nihānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 2). [dilde, -de]*
155. Bir senüñ gibi ḳanı dil-ber-i āşüfte-mizāc
Niçe **dil** cemʿin ider ṭurfe perīşānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 6). [dil,]*
156. Vaṣl istemeyüp cānı gürīẕān iderin ben
Ġamdan **dili** güm-geşte-i hicrān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 4). [dili, -i]*
157. Dil istemez ki ḫaṭ-āver ola o gül-rūyı
ʿAceb ki bülbül-i şeydā ola çemen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 7). [dil,]*
158. Getürmiş būy-ı zülfüñ eylemiş vaṣf-ı ser-i kūyuñ
Ṣabā āḫır **dili** dūr eylemiş dār u diyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 4). [dili, -i]*
159. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde vü **dilden**
Şikāyet dīde vü **dilden** şikāyet dīde vü **dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 1). [dilden, -den]*
160. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde vü **dilden**
Şikāyet dīde vü **dilden** şikāyet dīde vü **dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 2). [dilden, -den]*
161. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde vü **dilden**
Şikāyet dīde vü **dilden** şikāyet dīde vü **dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 2). [dilden, -den]*
162. Görilen mācerā-yı derd ü miḥnetler ne mümkindür
Tükenmek naḳl olınsa tā ḳıyāmet dīde vü **dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 4). [dilden, -den]*
163. Görince yārı āh u girye-i bī-ihtıyār eyler
Olur esrārı ʿuşşāḳuñ işāʿat dīde vü **dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 6). [dilden, -den]*
164. Dilüñ ancaḳ nihānī bir nigehdür gāh ger kārı
Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 7). [dilüñ, -üñ]*

165. Yā Rab **dile** vir tā o ḳadar feyż-ı ġınā kim
Her ḳaṭre-i eşk-i terimi bir güher eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 7). [dile, -e]*

166. Dil-i ʿuşşāḳ-ı zāruñ żaʿfını bundan ḫayāl eyle
Olurken niçe **dil** āvīḫte-i pür-ḫam siyeh zülfün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 3). [dil,]*

167. Dili ġāyet perīşān-ḥāl dirler zülf-i dil-berde
Varursañ ḫāṭırın bizden ṣabā luṭf it suʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 7). [dili, -i]*

168. Çoḳ cāna geçdi derd-i ḥasret egerçi iy **dil**
Ol ṣūḫ-ı işve-kāra söz geçmedi ne çāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 5). [dil,]*

169. Emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa müşkil çü sīne germek
İy **dil** miṣāl-i keştī düş pīş-i rūzgāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 10). [dil,]*

170. Dil laḫt laḫt ḫūn ile lebrīz dīdeler
ʿİşretdeyüz hemīşe kebāb u şarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 7). [dil,]*

171. Gözi kuḥl-ı ġubār-ı āsitānuñla açılmışdur
Ḳadīmī dost-ı dīrīn-āşinādūr **dil** cenābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 6). [dil,]*

172. Gelmiş Faṣīḥ kūyına **dil** eşk-i çeşm ile
Beñzer o kāha kim gele gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 9). [dil,]*

173. Bī-gāh ü geh Faṣīḥ suʾāl eyleme **dili**
Bozduḳ biz āşinālıġı ol bī-vefāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 9). [dili, -i]*

174. ʿĀlemüñ seyrinde bir abdāl-ı ḫayrānuz henüz
Kim ḳanāʿat eyledük iy **dil** niyāz u seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 4). [dil,]*

175. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme ṣaḳın
Gel gel iy **dil** fāriġ ol ṣulḥ it cevān u pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 6). [dil,]*

176. Meyl-i zülfüñde **dili** bend eyledüñ tedbīr ile
Baġladuñ gūyā ki bir dīvāneyi zencīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 1). [dili, -i]*

177. Fütāde-i yem-i ġamdur ʿaceb midür ki Faṣīḥā
Ṣarılsa **dil** resen-i zülf-i yār-ı māh-cebīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 12). [dil,]*

178. Dil urulmışdur ḫadeng-i ġamze-i ser-tīzüñe
Cān çekilmişdür alınmaz ol kemān ebrūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 7). [dil,]*

179. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
Ḳalmaz ārāmı o kim ṣu gibi dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 7). [dil,]*

180. Ne deñlü serkeş ü dāmen-keş olsa aġlamaz idük
O naḫl-i tāzeden iy **dil** ümīd-i ḫāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 4). [dil,]*

181. Nice **dil** āvīze-i mihr ü maḥabbetdür Faṣīḥ
Kūşe-i ṭarf-ı külāhında şikest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 9). [dil,]*

182. Zeyl-i pūşīde-i Beytüʾl-Ḥaram-āsā iy **dil**
Būs idüp ḳoy ser-i tāʿẕīme o dāmān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 9). [dil,]*

183. Dest-i ümmīdime girmez ise dāmānı ucı
Rāẓıyuz degse **dile** ḫançer-i bürrānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 2). [dile, -e]*

184. Dilüñ aġyār ile yek-dil olalı yāra Faṣīḥ
Oldı dāmān ile bir ṭarf-ı girībānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 9). [dilüñ, -üñ]*

185. İder iy **dil** ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
Ṣāf iden sīnesini āyine vü āb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 7). [dil,]*

186. Her ne cānibde bulınsa meyl ider elbette **dil**
Ḫāk-i kūy-ı yāra āb-ı çeşm-i giryānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 3). [dil,]*

187. Dil zebūn-ı keş-me-keş manend-i ceyb-i ʿāşıḳān
Ben rehīn-i ḫār-ı miḥnet çāk-i dāmānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 5). [dil,]*

188. Birbirinden olmamış münfek Faṣīḥā ʿışḳ u **dil**
Pençe-i dest-i taẓallümle girībānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 9). [dil,]*

189. Bir āşinā nigāhına şāyeste olmadı
Bī-çāre **dil** o şūḫ-ı vefa-düşmenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 8). [dil,]*

190. Rūz u şeb n'ola fiġān eylese giryān olsa
Dil alışmadı ġam u ġuṣṣa-i hicrāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 4). [dil,]*

191. Dil itdi Faṣīḥā niçe seyr-i gül-i gülşen
Bülbül olacaḳ ʿārıż-ı gül-fāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 9). [dil,]*

192. Faṣīḥ o māh-veşüñ mihri ile çün eflāk
Ne mümkin eyleye ser-geşte **dil** şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 12). [dil,]*

193. Dilüñ kim ʿarż-ı ḥāle çün teveccüh itdügin gördi
ʿİnān-ı eşhebüñ luṭf idüp ol şāh-ı güzīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 3). [dilüñ, -üñ]*

194. Dilüñ dil-dār ile cüzʾī ḳıyās itdüm ser-encāmı
Ser-āġāz eyledüm taḥrīrine bir dāstān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 5). [dilüñ, -üñ]*

195. Bu **dil** kim ġonçe-i gülşen gibi mecmūʿ idi evvel
Perīşān sünbülüñ fikriyle şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 3). [dil,]*

196. Olursın belki iy **dil** beste-i fitrāki bir ḫūbuñ
İrişdi ʿıyd-ı ḫūbāna dem-i ṣayd u şikār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 11). [dil,]*

197. Minnet-i ḫāṭır-ḫırāş-ı tīşe ḳaydın çekmezem
Kūhı deşt eyler **dilüñ** kem-ter nigāh-ı ḥasreti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 8). [dilüñ, -üñ]*

198. Yārsuz seyr-i gül ü lāle-i bāġ u gülşen
Dili pür-āteş idüp dāġ-be-dāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 6). [dili, -i]*

199. Dile ṣaldıḳda pertev ṭāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı
Ḳodılar gūyıyā fānūsa bir şemʿ-i fürūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 1). [dile, -e]*

200. Sīnesin yāra niyāz ile güşād itdürdi **dil**
Gūyıyā efsūn ile feṭḥ itdi bir gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 5). [dil,]*

201. Pertev-i ḥüsnüñ **dile** düşdükde yaḳdı kīneyi
Gūyıyā kim ṭutdılar ḫurşīde bir āyīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 1). [dile, -e]*

202. Ḳalmaz şarāb-ı şevḳden elbet tehī o **dil**
Çün ḫumm-ı bāde bekleye künc-i ferāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 7). [dil,]*

203. Göñül deryā hevādur ʿışḳ dirler iʿtimād itdüm
Ki olmaz ıżṭırāb-ı ʿışḳdan bir laḥẓa **dil** ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 4). [dil,]*

204. Zīver-i tāk olmamışdı lüʾlüʾ-i engūr-ı ter
Ben **dili** itmişdüm ʿışḳuñ gevherin peymānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 4). [dili, -i]*

205. Lāle-zār itdi sirişk-i çeşm-i ter ṣaḥrāları
Gülşen itdi şevḳ-ı ruḫsāruñ **dile** külḫanları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 4). [dile, -e]*

206. Pür oldı şevḳ ile **diller** çü sāġar-ı Cemşīd
Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [diller, -ler]*

207. Güşāde meşreb-i ʿālem çü rāz-ı ʿāşıḳ-ı mest
Pür oldı şevḳ ile **diller** çü sāġar-ı Cemşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 6). [diller, -ler]*

208. Şüküfte eyledi mānend-i ġonçe **dilleri** hep
İdince müjde-i teşrīf-i nev-bahārı şimāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 3). [dilleri, -ler, -i]*

209. Çün murġ-ı ḳafes lāne-i aṣla çekinürler
Dil şevḳ ile pür cān ise şeydā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 60). [dil,]*

210. İy aṣl-ı ṭarīḳat mededüñ rāh-nümā it
Dil ḳalmaya ser-geşte-i ṣaḥrā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 64). [dil,]*

211. Āteşlere yaḳmış **dili** matem-zedegānuz
Ġavġālara ṣalmış seri bir bī-ser ü pāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 23). [dili, -i]*

212. Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz
Āteşlere yaḳmış **dili** mātem -zedegānuz Āteşlere yaḳmış **dili** matem-zedegānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 24). [dili, -i]*

213. Yoḳdur **dilimüzde** eṣer-i naḫvet-i ṭāvus
Biz ʿālem-i bālā-yı tevāżuʿda hümāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 7). [dilimüzde, -imüz, -de]*

214. Me'lūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz
Yoḳdur **dilimüzde** eṣer-i naḫvet-i ṭāvus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 8). [dilimüzde, -imüz, -de]*

215. Demdür ki eyleyüp eṣerin āh u nāleler
Diller ḫalāṣ ola sitem-i rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 12). [diller, -ler]*

216. Demdür ki müşg-būy-ı ser-efgende-i çemen
Müstaġnī ide **dilleri** zülf-i nigārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 10). [dilleri, -ler, -i]*

217. Dili kūyında bu ġam-ı ḥasret
Öldürürse ṭuraġı cennet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 3). [dili, -i]*

218. ʿaceb **dilden** de bir tāze ḫaber var mı
İşitdük gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan ṣabā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 1). [dilden, -den]*

219. gördükçe mihrin bīşter buldum **dilüñ** cānā
Cefā vü cevrüñ ol miḥnetüñe zevḳ u ṣafā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 3). [dilüñ, -üñ]*

220. Ḳaṭʿ oldı ser-i rişte-i āhı **dilden**
Efsürde olup mihr-i giyāhı **dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 3). [dilden, -den]*

221. Ḳaṭʿ oldı ser-i rişte-i āhı **dilden**
Efsürde olup mihr-i giyāhı **dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 4). [dilden, -den]*

222. ..... her kimi ..... var .....**dilden**
..... **dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 5). [dilden, -den]*

223. ..... her kimi ..... var .....**dilden**
..... **dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 6). [dilden, -den]*

224. Dili kūyuñdan ayru ḫaste görüp
Didiler kim ṭuraġı cennet ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 3). [dili, -i]*

225. O şūḫa itmek içün ḥarf-i nāzını tekrār
Miṣāl-i bülbül ider **dil** niyāzını tekrar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 25, Mısra 2). [dil,]*

226. ʿArż-ı ḫāl-i bī-ser ü sāmān içün cānāneye
ʿAḳıbet ʿazm itdüñ iy **dil** ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫāneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 70, Mısra 2). [dil,]*

227. Bu ḥüsn ile kim görüp o mīri
Zencīrinüñ oldı **dil** esīri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 36). [dil,]*

228. Ḳoymadı **dilümde** derd ü miḥnet
Aḥvālümi ʿarża ṭāb u ṭāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 45). [dilümde, -üm, -de]*

229. Ḳoymadı **dilümde** derd ü miḥnet
Aḥvālümi ʿarża ṭāb u ṭāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 45). [dilümde, -üm, -de]*

230. Egerçi pīç ü tābın ḫayliden gūş itmişüz şimdi
Dilüñ ser-rişte-i kārı ne minvāl üzredür bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 2). [dilüñ, -üñ]*
231. Ḫāmemden oldı iy **dil** ibāret
Gül-gün Ḫusrev Şebdīz Şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 46, Mısra 1). [dil,]*
232. Hevādur zor ile menzil alınmaz
Muḳaddem yoḳla iy **dil** rūzgārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 58, Mısra 2). [dil,]*
233. Devr eyledi peymāne gibi **dil** niçe meclis
Hiç görmedi ben istedügüm cām-ı şarabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 1). [dil,]*
234. Hicrüñle ülfet eylese **diller** tebāh olur
Vaṣluñ ümīdin itseler iy meh günāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 1). [diller, -ler]*
235. Ol iki ḥāl-i siyāhı iy Faṣīḥ itdükde yād
Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp **dil** āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 4). [dil,]*
236. Hezār **dil** ne ümīd eyleye bu gülşenden
Olursa faṣl-ı şitāsı eger bahārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 3). [dil,]*
237. Maḥabbet itdi evvel gerçi **dil** aʿlā-yı aḥvālin
Görince yārı ḥayret el virüp bī-çāre lāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 3). [dil,]*
238. Dil kerde-i dest-i ḳudretüñdür yā Rab
Perverde-i ḫ∨ān-ı niʿmetüñdür yā Rab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 1). [dil,]*
239. İtme **dili** zinḫār tebāh-ı ḥasret
Dünyāyı yaḳar sūziş-i āh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 1). [dili, -i]*
240. İtmekde ḳuṣūr itmeye ẕikr ü fikrüñ
Yā Rab **dile** vir nūr-ı şuʿūr ile şühūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 4). [dile, -e]*
241. Mesrūr ider gelüp yitişdükçe **dili**
Gūyā ki peyām-ı vaṣl-ı cānānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 3). [dili, -i]*
242. Bir gün olur elbette ṣafā-yāb-ı merām
Dil ṭāʾif-i Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 4). [dil,]*
243. Dil teşne fidā itmege cānı ʿışḳa
Dārüʾl-Ḥaram-ı vaṣla övenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 1). [dil,]*
244. Dilden heves-i zülf-i siyāhuñ çıḳmaz
Ḫāṭırdan o düzdīde nigāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 1). [dilden, -den]*
245. Dilden heves-i ʿārıż-ı ālüñ çıḳmaz
Mānend-i süveydā ġam-ı ḫālüñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 1). [dilden, -den]*
246. Ḫandān olımaz o ruḫ ki ġamdan ṣolmaz
Ṣādān olımaz o **dil** ki ḳandan ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 2). [dil,]*

247. Dil ḫ∨āhiş-i vaṣluñla ḳalur mı sensüz
ʿĀlem gözime ʿālem olur mı sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 1). [dil,]*

248. İy **dil** ne gül-i şüküfte vü aḥmer imiş
Ne āb-ı muṣaffā-yı revān-perver imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 1). [dil,]*

249. Dil ʿaḳlını esrār-ı maḥabbet almış
Çeşm-i terin enhār-ı maḥabbet almış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 1). [dil,]*

250. Dilse ġam-ı fevt-i sāʿat-i vaṣluñla
Ẓarf-ı ten-i zerdümde olupdur raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 3). [dilse, -se]*

251. Dil muntaẓır ol devā-yı maʿhūde henüz
Eydür bu ḳadar ʿilācı teʾḫīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 3). [dil,]*

252. İy gül bitüren ḫuşk-serinden ḫāruñ
Vʾey ābı revān iden **dilinden** nāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 2). [dilinden, -in, -den]*

253. Taḳrīr idemem zebān-ı Manṣūr olsam
Keyfiyyetini **dilde** olan esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 4). [dilde, -de]*

254. Mümkin mi temāşā-yı cemālüñden dūr
Bir vech ile hiç tesliye-yāb olmaḳ **dil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 4). [dil,]*

255. Yā Rabb hidāyetüñ ümīd eyler **dil**
Baḫşāyiş-i bī-nihāyetüñ ümīd eyler **dil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 1). [dil,]*

256. Yā Rabb hidāyetüñ ümīd eyler **dil**
Baḫşāyiş-i bī-nihāyetüñ ümīd eyler **dil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 2). [dil,]*

257. Şeyṭanla nefs ü māsivāyı maḥv eyle
Luṭf u kerem ü ʿināyetüñ ümīd eyler **dil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 4). [dil,]*

258. Ol gözleri āhūya olaldan Mecnūn
Yoḳ ādem ile ülfete **dilde** hevesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 4). [dilde, -de]*

259. Dāġ itdi **dili** nāz-ı tabībān-ı cihān
Zaḥm-ı diger oldı intiẓār-ı merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 98, Mısra 3). [dili, -i]*

260. Yā Rab **dilüm** āyīne-ṣıfat ṣāf eyle
Her veche derūn-rūşen-i inṣāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 1). [dilüm, -üm]*

261. Yā Rab **dilüm** āyīne-ṣıfat ṣāf eyle
Elṭāfuñı bī-raġbet-i ālāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 1). [dilüm, -üm]*

262. Tā key ġam-ı ʿışḳı **dilde** pinhān eyle
Bī-ṣabr olup evżāʿ-ı perīşān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 1). [dilde, -de]*

263. Yā Rab **dili** mirʾāt-ı tecellī eyle
Āzāde-i ṣūret-i temennī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 1). [dili, -i]*
264. Dil zülf ü ruḫuñ görince düşdi ʿışḳa
ʿAzm itdi o sevdā ile Şām u Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 1). [dil,]*
265. Dil derd ü ġam-ı dehre zebūn olmaḳda
Gitdükçe göñül dāġ-ı ciger-ḫūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 1). [dil,]*
266. ʿIşḳuñ baña her şāmını bir sūḫte-i dāġ
Aġyāra **dili** çü ʿanber-i ḫām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 4). [dili, -i]*
267. Cānāne bu şeb ḫāneme mihmān oldı
Dil luṭfa sezā maẓhar-ı iḥsān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 2). [dil,]*
268. Dil kim reh-i ümmīde şitābān girdi
Evvel ḥarem-i vuṣlata āsān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 1). [dil,]*
269. Dil fikr-i cemālüñle ṣolup rūy gibi
Ten derd-i miyānuñla ḳalup mūy gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 1). [dil,]*
270. Feryād idemez mest-i maḥabbetdür **dil**
Bu ḫumm-ı mey-i rāzdur olmaz cūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 3). [dil,]*
271. Cān ʿışḳ ile buldı pertev-i rūḫānī
Hem eyledi **dil** ʿışḳ ile rūşen cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 2). [dil,]*
272. ʿIşḳ olmasa olmazdı bu ṣafvet **dilde**
Mihr olmasa olmaz idi nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 3). [dilde, -de]*
273. Gel gel iy **dil** şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 5). [dil,]*
274. Gel gel iy **dil** şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 11). [dil,]*
275. Gel gel iy **dil** şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 17). [dil,]*
276. Gel gel iy **dil** şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 23). [dil,]*
277. Gel gel iy **dil** şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 29). [dil,]*
278. Gel gel iy **dil** şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 35). [dil,]*

279. Āhı ʿalem ü dāġı çerāġ eyleyüp iy **dil**
Gerdān olalum kūçe vü bāzārı temāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 13). [dil,]*

280. Geldi dem-i ferḫunde-ḳadem māh-ı Muḥarrem
Gitsün **dilümüzden** ġam-ı endīşe-i ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 2). [dilümüzden, -ümüz, -den, -]*

281. Dil ġayra idüp suḫan-ṭırāzı
Nā-maḥreme itdi keşf-i rāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 49). [dil,]*

282. Bilmezlig ile ḥakīḳat-i ḥāl
İtdüm **dili** ṭālib-i mecāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 56). [dili, -i]*

283. İstemez ʿışḳ **dilde** cemʿiyyet
ʿIşḳa çesbān maḥall-i tenhādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 31). [dilde, -de]*

dil: *Söz, ifade etme, söyleme.*

1. Güft ü gū olmaz nesi var ise hep **dilden** geçer
ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [dilden, -den]*
2. Lebüñ ṣun sīneñi ʿarż eyleyüp ṭūṭī-ṣıfat cānā
Dile āyīne vü sükkerle tāʿlīm-i maḳāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 6). [dile, -e]*
3. Ol iki ḫāl-i siyāhı iy Faṣīḥ itdükde yād
Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp **dil** āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 50, Mısra 2). [dil,]*

dil: *Dil, ağız.*

1. Tāḳrīre **dilde** ṭāb mı var iftirāḳumı
Bir vech ile beyān idemem iştiyāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 1). [dilde, -de]*

dil-: *Gönül.*

1. Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it
İlāhī ḥüsn-i ülfetde **dilüm** āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 1). [dilüm, -üm]*

dil bāġlamış: *Gönül bağlamak, severek bağlanmak, âşık olmak.*

1. Kākül-i pür-ḥüsnine **dil bāġlamış** āṣüfteyüz
Ḫaste-i ʿışḳuz o çeşm-i nīm-mest-i ʿişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 3). [dil bāġlamış, -la, -mış-mış]*

dil murġı āşiyān bulmadı: *Gönül kuşu gönlünce bir yuva bulmadı.*

1. Āzāde olsa n'ola Faṣīḥā Hümā gibi
   Dil-ḫvāhı üzre bulmadı dil murġı āşiyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 10). [dil murġı āşiyān bulmadı, -ma, -dı]*

dil olmaġa: *Dile gelmek, konuşma kudreti.*

1. Şanma kim her yirde cā eyler dil-i dānā yatur
   Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir **dil olmaġa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 5). [dil olmaġa,]*

dil ü cān: *Can ve gönül.*

1. Laʿl-i lebi merhem müjesi sūzenüm olsun
   Pür-yāre-i tīġ-i sitem olsun **dil ü cān** tek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 5). [dil ü cān,]*
2. Gelsün gözüme neşve-i ṣahbā-yı şühūd
   İtsün **dil ü cān** maṭlab-ı aʿlāya ṣuʿūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 2). [dil ü cān,]*

dil ü cāna: *Can ve gönül.*

1. İtdi dü-çeşmi naḳş-ı ser-i reh-güẕār-ı yār
   Gör nʾeyledi Faṣīḥ **dil ü cāna** intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [dil ü cāna, -a]*

dil ü cānı: *Gönül ve can.*

1. ʿIşḳdur kevne ʿillet-i ḫilḳat
   ʿIşḳ ābād ider **dil ü cānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 4). [dil ü cānı, -ı]*

dil ü cān-ı harāb: *Canı ve gönlü harap olmuş.*

1. Vaż‘ olınmış künūzdur ‘ışḳuñ
   Dil ü cān-ı ḫarāb-ı ‘āşıḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 5). [dil ü cān-ı ḫarāb,]*
2. Vaż‘ olınmış künūzdur ‘ışḳuñ
   Dil ü cān-ı ḫarāb-ı ‘āşıḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 5). [dil ü cān-ı ḫarāb,]*

dil ü cān-ı ḫarāb-ı ‘āşıḳda: *Aşığın harap gönlü ve canı.*

1. Vaż‘ olınmış künūzdur ‘ışḳuñ
   Dil ü cān-ı ḫarāb-ı ‘āşıḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 5). [dil ü cān-ı ḫarāb-ı ‘āşıḳda, -da]*

dil ü cānını virse: *Gönül ve canını vermek, bağışlamak.*

1. Ḫalāsa virse dil ü cānını behā olmaz
   Esīr-i kāfir-i zülfüñ olan rehā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 1). [dil ü cānını virse, -ın, -ı-se]*

dil virdüñ: *Gönül vermek, sevmek.*

1. Kimüñ āyīnesinde ‘aks-i rūyuñ gördüñ iy meh-rū
   Kime **dil virdüñ** iy ṭūṭī-zebān sükker-dehān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 4). [dil virdüñ, -dü, -ñ]*

dil virelden: *Gönül vermek, sevmek.*

1. Ol çeşm-i kebūda **dil virelden** oldı
   Çeşm-i ter-i ḫūn-efşānuñ ‘ayn-i zerḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 3). [dil virelden, -elden]*

dil virildi: *Gönül vermek, sevmek.*

1. Bilmem neden virildi o cevr-āşināya dil
   Olmış şekīb-düşmen ‘aceb ıżṭırābı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 4). [dil virildi, -il, -di]*

dil virme: *Gönül vermek, sevmek.*

1. Ḫubān-ı zemān luṭf ile ma‘hūd degüldür
   Her ‘ahd-şiken dil-bere **dil virme** Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [dil virme, -me]*

dil virmiş: *Gönül vermek, sevmek.*

1. Dil virmiş āb u tāb-ı riyāz-ı maḥabbete
   Āhen nesīm-i eşk-i terin şeb-nem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 5). [dil virmiş, -miş]*

dilā: *Ey gönül!.*

1. Şanma tenhā şeb-i miḥnetdekisī āteş olur
   ʿĀşıḳuñ belki **dilā** her nefesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [dilā,]*

dil-ārā: *Gönlü süsleyen güzel.*

1. Tökülmiş dāne-i ḫūy-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz **dil-ārāya**
   Hemān her tār-ı mū bir rişte-i dürr ü leʾāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 7). [dil-ārāya, -y, -a]*

dil-ārām: *Gönle rahatlık veren, gönlü dinlendiren, gönlü okşayan. II sevgili.*

1. Dil-ḫ∨āhı gibi çünki **dil-ārāmını** buldı
   Bir pāre dil-i mużṭarib ārāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 1). [dil-ārāmını, -ın, -ı]*

dil-āveri: *Cesur, yürekli, yiğit.*

1. Rezm-i suḫanüñ **dil-āverisin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 11). [dil-āverisin, -üñ]*

dil-āzür: *Gönlü kırılmış.*

1. Fiġān u nālesi elbette iḫtiyārī degüldür
   İder mi yoḫsa **dil-āzürde** nev-cevānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 4). [dil-āzürde, -de]*

dil-ber: *Gönlü kendine çeken, güzel, sevgili.*

1. Ḫubān-ı zemān luṭf ile maʿhūd degüldür
   Her ʿahd-şiken **dil-bere** dil virme Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 11). [dil-bere, -e]*
2. ʿĀşıḳa serkeş olur bālā-ḳadān-ı şehr-i Rūm
   Merd-perver bir zemīndür **dil-beri** tünd-hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [dil-beri, -i]*

3. Mümkin mi dil olmamaḳ esīrüñ
   Sen kişver-i Rūm **dil-berisin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 4). [dil-berisin, -i, -sin]*
4. Faṣīḥā müjde **dil-ber** saña taḥrīr-i selâm itmiş
   Raḳībe dün gelen mektūb-ı dür-bārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 9). [dil-ber,]*
5. Şāh-ı nihāl-i gülde döner ġonçe-i tere
   Dil-ber ki elde cām-ı mey-i erguvān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 6). [dil-ber,]*
6. Dil-ber miyān-bendini kim teng baġladı
   Tüccār-ı ṣabr u cān u ḫıred deng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 1). [dil-ber,]*
7. Seyr it külāh-ı Mevlevī ile o **dil-beri**
   Gör zīr-i istivāda dilā şems-i enveri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 77, Mısra 1). [dil-beri, -i]*

dil-ber-i āşüfte-mizāc: *Işveli fıtratlı sevgili.*

1. Bir senüñ gibi ḳanı **dil-ber-i āşüfte-mizāc**
   Niçe dil cemʿin ider ṭurfe perīşānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 5). [dil-ber-i āşüfte-mizāc,]*

dil-ber-i mellāḥı: *Gemi kaptanı olan sevgili.*

1. Gören o **dil-ber-i mellāḥı** bu melāḥat ilen dir
   Ṣadef dinilse sefīne olur bu dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 7). [dil-ber-i mellāḥı, -ı]*

dil-ber-i nādāna: *Bilgisiz, cahil sevgili.*

1. Tevcīh-i nigeh **dil-ber-i nādāna** Faṣīḥā
   Miʾrāt-ı Sikenderse de ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 13). [dil-ber-i nādāna, -a]*

dil-ber-i raʿnāsın: *Hoş ve güzel sevgili.*

1. Ḥaḳḳā ki ʿaceb **dil-ber-i raʿnāsın** sen
   Şīrīn-ḥarekāt u şūḫ u zībāsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 2). [dil-ber-i raʿnāsın, -sın]*

dil-beste: *Gönül bağlamış II âşık.*

1. Kemāl-i luṭfuña **dil-besteyem** muḥaṣṣal-ı ḥāl
   Hemīşe ola muḳarrer nücūma saʿd ile naḥs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 81). [dil-besteyem, -(y)em]*

dil-beste-i fitrāk-i maḥabbetse: *Aşk bağına gönül bağlayan (aşıklar).*

1. Ādemi bende iderler bu perī-rū begler
   Nola dil beste-i fitrāk-i maḥabbetse Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 9). [dil-beste-i fitrāk-i maḥabbetse,]*

dil-beste-i zülf: *Saçlarına gönül bağlamış. II aşık olmuş.*

1. Aḥvāl-i Faṣīḥi ger suʾāl eyler iseñ
   Dil-beste-i zülf ü ḫaste-ḥāl-i ḫālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 4). [dil-beste-i zülf,]*

dil-dāde: *Gönül vermiş, âşık.*

1. Saña **dil-dādedür** iy ḳāmeti şimşād u gül-ruḫsār
   Gerekse verd-i ḫandān u gerek serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 7). [dil-dādedür, -dür]*

dil-dāde olup: *Gönül vermek.*

1. Ol serv-ḳade Faṣīḥ olup dil-dāde
   Oldum ṣıfat-ı sāye be-ḫāk üftāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 1). [dil-dāde olup, -up]*

dil-dār: *Gönül alan. II Sevgili.*

1. Efsāne-i maḥabbeti taṭvīl eyleyüp
   Dil-dārı mest-i ḫ∨āb-ı girān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [dil-dārı, -ı]*
2. Ḥāl-i dīger-gūnumı **dil-dāra** taḳrīr idemem
   Anı taḳrīr itme ṭursun belki taḥrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 1). [dil-dāra, -a]*
3. Cūşiş-i girye ḥicāb-ı ʿışḳ māniʿdür Faṣīḥ
   Ḥāl-i dīger-gūnumı **dil-dāra** ṭaḳrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 10). [dil-dāra, -a]*
4. Meger kūyında **dil-dāruñ** mekānı olmasun dirsin
   Nedür bu āh u girye kimsenüñ iy cān-ı ġam-dīde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 8). [dil-dāruñ, -uñ]*
5. Eşk ü āh-ı dildür ancaḳ ġāze-i ruḫsārı kim
   Āb u ṭābı olmada gitdükçe **dil-dāruñ** füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 8). [dil-dāruñ, -uñ]*
6. Olur yüz vech ile rūy-ı maḥabbet cilve-ger anda
   Faṣīḥ itdükçe mirʾāt-ı dili **dil-dār** ṣad-pāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 10). [dil-dār,]*

7. Dil-dār odur ki ṭūṭī-i şīrīn-zebān gibi
   Güftāra gelse ṣūret-i āyīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 3). [dil-dār,]*
8. Raḳībe āyīne-i ḥüsnini şuna **dil-dār**
   Faṣīḥ ḫāṭıra bundan ġubār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 9). [dil-dār,]*
9. Dilüñ **dil-dār** ile cüzʾī ḳıyās itdüm ser-encāmı
   Ser-āġāz eyledüm taḥrīrine bir dāstān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 5). [dil-dār,]*
10. Kendi gül ruḫsārı gül başında gül destārı gül
    Eylemiş ṣunʿ-ı Ḫudā ser-tā-be-pā **dil-dārı** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 44, Mısra 2). [dil-dārı, -ı]*

dilden çıkdı: *Gönülden çıkarmak. II birini ya da bir şeyi anmayıp sevmez olmak.*

1. Gitdi eṣer-i ceẕb-i nigāhı dilden
   Çıkdı heves-i zülf-i siyāhı dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 2). [dilden çıkdı, -dı]*

dilden gitdi: *Gönülden gitmek, unutmak.*

1. Gitdi eṣer-i ceẕb-i nigāhı dilden
   Çıkdı heves-i zülf-i siyāhı dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 1). [dilden gitdi, -di]*

dil-dūz: *Gönül delen, yaralayan.*

1. Hasretüñle dīdede iy Yūsuf-ı gül-pīrehen
   Her ser-i müjġān-ı ter **dil-dūz** sūzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [dil-dūz,]*

dile gelmez: *Konuşmamak, hatırlamamak.*

1. Gelmez dile ẕevḳden ḳanāʿat
   Sīr olmadı çeşm-i ḥırṣ u azı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 61). [dile gelmez, -me, -z]*

dile gelür: *Söylenilmek, dile getirilmek, ifade edilmek.*

1. Ol āfetüñ dile müjgān u ebruvānı gelür
   Faṣīḥ her ne zemān tīr ile kemān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 9). [dile gelür, -ür]*

dil-efgār: *Gönlü yaralı II Aşık.*

1. Budur bu ḥāli saña meyl ider **dil-efgāruñ**
   Göñülde dāġ-ı ġamuñ serde zaḫm-ı efkāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 2). [dil-efgāruñ, -uñ]*

dil-firīb: *Gönül aldatan, cazibeli.*

1. Bir baḳmaḳ ile kār-ı Faṣīḥi temām ider
   Ol **dil-firīb** ġamze vü ol dil-rübā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 10). [dil-firīb,]*

dil-gīr olmazuz: *Gücenmiş, kırgın, gönlü incinmiş olmak.*

1. Gāh nāz idüp gehī redd-i niyāz itsün o şūḫ
   Her ne cevr eylerse itsün olmazuz dil-gīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 4). [dil-gīr olmazuz, -ma, -z, -uz]*

dil-gīr olur: *Gücenmek, kırılmak.*

1. Dehri ṣaymaz ẕerreye geh ẕerreden **dil-gīr olur**
   Ḥaḳ budur gelmez beyāna sırr-ı mübhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 3). [dil-gīr olur, -ur]*

dil-güşā: *Gönül açan, kalbe ferahlık veren.*

1. Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar **dil-güşādur** hep
   Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [dil-güşādur, -dur]*
2. Güşād it **dil-güşā** revzenlerin kāşāne-i ʿışḳuñ
   Faṣīḥā şerḥalarla rūşen eyle ḫāne-i ḳalbi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 10). [dil-güşā,]*
3. Meclis-i mey gūyıyā bir **dil-güşā** gül-zārdur
   Bülbül-i rengīn-terennümdür ṣurāḫī ḳulḳuli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 5). [dil-güşā,]*
4. Güller güşāde ʿaṭse-i bād-ı bahār ile
   Cān-bahş u **dil-güşā** bu zemānuñ sirayeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 6). [dil-güşā,]*

dil-ḫāne: *Gönül.*

1. Ġamuñ **dil-ḫānesine** geldüginden ḫayli maḥẕūẕuz
   Degüldür olmamaḳ mümkin ḳadīmī āşinādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 7). [dil-ḫānesine, -si, -ne]*

dil-ḫaste: *Gönlü hasta, hasta gönüllü II âşık.*

1. Faṣīḥ aldanma bīmārī-i çeşm-i fitne-engīze
   Helāk itmiş niçe **dil-ḫasteyi** mekkāre cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 10). [dil-ḫasteyi, -yi]*
2. Dil-ḫastelere şifā-resānsın
   Merhem-zen-i zaḫm-ı peykānsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 39). [dil-ḫastelere, -ler, -e]*

dil-ḫaste-i ʿışḳa: *Aşktan (dolayı) gönlü hasta, aşık.*

1. Dil-ḫaste-i ʿışḳa vaʿd-i tedbīr itdüñ
   İncāz-ı vefāda līk taḳṣīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 1). [dil-ḫaste-i ʿışḳa, -a]*

dil-ḫaste-i ʿışḳuñ: *Aşktan (dolayı) gönlü hasta, aşık.*

1. Derd ile itmiş kemāl-i imtizāc
   İstemez **dil-ḫaste-i ʿışḳuñ** ilāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 2). [dil-ḫaste-i ʿışḳuñ, -uñ]*

dil-ḫastesini: *Gönlü hasta, hasta gönüllü II âşık.*

1. Belki bir gün gele **dil-ḫastesini** yār göre
   Şerbet-i merḥamet ü luṭfa sezā-vār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 1). [dil-ḫastesini, -si, -ni]*

dil-ḫūn: *Içi kan ağlayan.*

1. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse Faṣīḥā bir sen ol
   Ġayret-i ʿışḳ ādemi **dil-ḫūn** ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 9). [dil-ḫūn,]*

dil-ḫūn eyledüñ: *Çok kederlendirmek, kan ağlatmak.*

1. Dāġ dāġ-ı cevr ile ʿuşşāḳı **dil-ḫūn eyledüñ**
   Nʾeyledüñ ẓālim yine ṭaḳlīd-i gerdūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 1). [dil-ḫūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

dil-ḫūn oldum: *Gönlü yaralı olmak. II içi kan ağlamak.*

1. İy teġāfül-pīşe ġam ḥālüm diger-gūn eyledi
   Sīne mecrūḥ u ciger ṣad-pāre **dil-ḫūn oldum** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 4). [dil-ḫūn oldum, -du, -m]*

dil-ḫūn-ı maḥabbet: *Aşk ve sevgiden içi kan ağlayan, çok kederli, çok üzüntülü (kimse).*

1. Bülbül-veş olup gül gibi **dil-ḫūn-ı maḥabbet**
   İcrā idelüm biz daḫı ḳānūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 8, Mısra 1). [dil-ḫūn-ı maḥabbet,]*

dil-h∨āh: *Gönül arzusu, gönlünden geçen.*

1. Dirīġ itmek ne mümkin olsun iy cān-ı cihān olsun
   Yoluñda cān-niṣār olmaḳ ise **dil-ḫ∨āh** u maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 5). [dil-ḫ∨āh,]*
2. Āzāde olsa n'ola Faṣīḥā Hümā gibi
   Dil-ḫ∨āhı üzre bulmadı dil murġı āşiyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 10). [dil-ḫ∨āhı, -ı]*
3. Dil-ḫ∨āhı gibi çünki dil-ārāmını buldı
   Bir pāre dil-i mużṭarib ārāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 1). [dil-ḫ∨āhı, -ı]*

dil-ḫ∨āh-ı maḳṣūduñ: *Amacı gönül arzusu olan.*

1. Dirīġ itmek ne mümkin olsun iy cān-ı cihān olsun
   Yoluñda cān-niṣār olmaḳ ise dil-ḫ∨āh u maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 5). [dil-ḫ∨āh-ı maḳṣūduñ,]*

dil-i aʿdā-yı fāsid: *Düşmanın bozuk kalbi.*

1. Dil-i aʿdā-yı fāsid luṭf ile ṣafvet ḳabūl itmez
   Ne deñlü eyleseñ tedbīr sāḳī bāde āb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 3). [dil-i aʿdā-yı fāsid,]*

dil-i aġyāra: *Düşmanın gönlü.*

1. Ten-i mecrūḥuma dāġ u **dil-i aġyāra** merhemsin
   Budur ḥaḳḳā cefā-kārīde mümtāz-ı müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 1). [dil-i aġyāra, -a]*

dil-i aġyārda: *Düşmanın gönlü.*

1. Dāġ olmaz dōstum cān u **dil-i aġyārda**
   Hiç güşād olsun mı serdī-i dey-i behmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 7). [dil-i aġyārda, -da]*

dil-i ʿāsıḳda: *Âşığın gönlü.*

1. Dil-i ʿāşıḳda ārzū olmaz
   Lāle-i deşt-i ġamda bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 1). [dil-i ʿāşıḳda, -da]*

dil-i āşüfte-ḥāle: *Perişan haldeki gönül, kalp.*

1. Varur nigāh-ı ser-i kākül-i siyāh iderin
   Baḳar baḳar **dil-i āşüfte-ḥāle** āh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 2). [dil-i āşüfte-ḥāle, -e]*

dil-i āşüfte-ḥāṭır: *Hali perişan gönül.*

1. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir mest olur
   Bir nigāh itse **dil-i āşüfte-ḥāṭır** mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [dil-i āşüfte-ḥāṭır,]*

dil-i āşüfte-h∨āb-ı mihnet-i hicrānı: *Ayrılık acısıyla uykuya müptela gönül.*

1. Dil-i āşüfte-ḫ∨āb-ı miḥnet-i hicrānı eglendür
   Cemüñ bezminde iy mīnā-yı mey bir dāstān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 5). [dil-i āşüfte-ḫ∨āb-ı miḥnet-i hicrānı, -ı]*

dil-i āşüftenüñ: *Düşkün, perişan gönül.*

1. İdersüñ būy-ı zülf-i yārı bizden iy ṣabā imsāk
   Dil-i āşüftenüñ ḥāli nedür bāri ḫaber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 8). [dil-i āşüftenüñ, -nüñ]*

dil-i āteş: *Gönül ateşi.*

1. İtdi semūm-ı āha mübeddel ṣabāmuzı
   Gül-zār-ı dāġ iden dil-i āteş-hevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 1). [dil-i āteş,]*

dil-i āteş-hevāmuzı: *Ateş arzulu gönül.*

1. İtdi semūm-ı āha mübeddel ṣabāmuzı
Gül-zār-ı dāġ iden **dil-i āteş-hevāmuzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 1). [dil-i āteş-hevāmuzı, -muz, -ı]*

dil-i āvāreye: *Dağınık, perişan gönül.*

1. İḳāmet ḳāmetüñ fikriyle bir yirde degül mümkin
Dil-i āvāreye ser-geştelik ārām-ı cān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 8). [dil-i āvāreye, -ye]*

dil-i āzāde: *Kayıtsız gönül.*

1. Hezārān Yūsufı güm-geşte-i çāh-ı ʿadem ḳılsa
Dil-i āzāde kūşiş-āşinā-yı cüst ü cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 6). [dil-i āzāde,]*

dil-i bī-bāke: *Korkusuz gönül.*

1. ʿArż-ı ḫāl itmede ibrāma iderse cürʾet
Dil-i bī-bāke hemān ḫaclet-i rū-pūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 8). [dil-i bī-bāke, -e]*

dil-i bī-enīse: *Dostsuz gönül (kimsesiz olanlar).*

1. Sensin **dil-i bī-enīse** hem-dem
Zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 37). [dil-i bī-enīse,]*

dil-i bī-karārdan: *Kararsız gönül.*

1. Bu āb u gilde ne çekdüñse iy Faṣīḥ hele
Dü-çeşm-i terle **dil-i bī-ḳarārdan** çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 10). [dil-i bī-ḳarārdan, -dan]*

dil-i bīmāra: *Hasta gönül.*

1. Bizi vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla helāk itme
Şifā-baḫş ol **dil-i bīmāra** şāfī bir cevābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 8). [dil-i bīmāra, -a]*

dil-i bīmāra: *Hasta gönül II âşık.*

1. Dil-i bīmāra olmaḳ laʿl-i cānāndan peyām-āver
   Heman olmaḳ gibidür ḫasteye cāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 1). [dil-i bīmāra, -a]*

dil-i bī-nevā: *Sessiz gönül.*

1. İy **dil-i bī-nevā** vü sāz eyleme her maḥal niyāz
   Bil ki o naḫl-i tāzeye berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 1). [dil-i bī-nevā,]*

dil-i bī-ser ü bī-pā: *Zavallı ve perişan gönül.*

1. Üft ü hīz eyleyerek pāyuña düşsün luṭf it
   Ḳo riḳābuñda **dil-i bī-ser ü bī-pā** yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 6). [dil-i bī-ser ü bī-pā,]*

dil-i bī-ṭāb-ı faṣīḥāda: *Fasih'in (şairin) güçsüz, zayıf gönlü.*

1. Dil-i bī-ṭāb-ı Faṣīḥāda perīşānlıḳ var
   Kākül-i yāra bu demler güzerüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 9). [dil-i bī-ṭāb-ı faṣīḥāda, -ā, -da]*

dil-i dāġ dāġ: *Yara yara olmuş gönül.*

1. Vir güller ile gülşenini isteyenlere
   Cūyendegān-ı derde **dil-i dāġ dāġ** vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 4). [dil-i dāġ dāġ,]*

dil-i dāġ dāġ: *Paramparça gönül.*

1. Ne ḳayd başa gül ü lālesi bu gül-zāruñ
   Faṣīḥ saña **dil-i dāġ dāġ** yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 10). [dil-i dāġ dāġ,]*

dil-i dānā: *Bilge gönül.*

1. Külāh-ı faḳr ile ḫoş-ser olan **dil-i dānā**
   Nigāh-ı efser-i keyhüsrev ü Ḳubād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 5). [dil-i dānā,]*

dil-i dānā: *Bilge gönül II gönül gözü açık, ârif kimse.*

1. Ṣanma kim her yirde cā eyler **dil-i dānā** yatur
   Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 6). [dil-i dānā,]*

dil-i dervīşde: *Dervişin gönlü.*

1. Ḫāṭır-ı şehde mi yoḫsa **dil-i dervīşde** mi
   Bilmezüz kim seni keşretde mi vaḥdetde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 3). [dil-i dervīşde, -de]*

dil-i dīvāne: *Deli, divane gönül.*

1. Şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ uzatduñ ḫāmūş
   Her kişi çekdügini iy **dil-i dīvāne** bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [dil-i dīvāne,]*

dil-i dīvāneye: *Deli gönül.*

1. Şemīm-i bādeden ser-mest olup ʿarẓ-ı niyāz eyler
   Belā oldı **dil-i dīvāneye** iy sāḳi bu meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 8). [dil-i dīvāneye,]*
2. Faṣīḥā meyl idüp her serv-ḳad pāyına yüz sürmem
   Baña müşkildür olmaḳ gülşen-i ʿālemde cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 10). [dil-i dīvāneye, -ye]*
3. Raḥm idüp gāhi nigāh itmege virdi ruḫṣat
   N'eylesün bu **dil-i dīvāneye** cānāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 8). [dil-i dīvāneye, -ye]*

dil-i dīvāneyi: *Deli gönül.*

1. Ne fikr-i vaṣl ile ḫurrem ne bīm-i hicr ile pür-ġam
   Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 2). [dil-i dīvāneyi, -yi]*

dil-i endūh-gīn: *Gamlı gönül.*

1. O bār-ı miḥneti kim bu **dil-i endūh-gīn** çekdi
   Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 1). [dil-i endūh-gīn,]*

dil-i faṣīh: *Fasih'in gönlü.*

1. Tefsīde oldı rūze-i ġamla **dil-i Faṣīḥ**
İfṭār-ı būs-ı laʿl ile tervīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 9). [dil-i faṣīḥ,]*

dil-i ferzāne: *Âlim, bilgili gönül.*

1. Güft ü gū itmededür ġamze-i yār ile Faṣīḥ
Iṣṭılāḥ-ı ġam-ı ʿışḳı **dil-i ferzāne** bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 10). [dil-i ferzāne,]*

dil-i figār: *Yaralı gönül.*

1. İtsün ḳo āh-ı ḥasreti şimdi **dil-i figār**
Bir güñ Faṣīḥ vuṣlat ile kām-yāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 9). [dil-i figār,]*

dil-i figāra: *Yaralı gönül.*

1. Dil-i figāra ne var bir cefāñı maḫṣūṣ it
Miyān-ı ʿāṣıḳ-ı şeydāda imtiyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [dil-i figāra, -a]*
2. Dil-i figāra gehī bir nigāh-ı luṭf eyle
Hemīşe cevr ü sitem her zemān cefā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 5). [dil-i figāra, -a]*

dil-i ġam-gīn: *Gamlı, tasalı gönül.*

1. Bir iki gün ʿömr içün çoḳdur bu ġam
İy **dil-i ġam-gīn** ü cān-ı pür-elem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 52, Mısra 1). [dil-i ġam-gīn,]*

dil-i güm-geşteden: *Yolunu kaybetmiş gönül.*

1. Kākül-i yāra bu demler güẕerüñ var mı ṣabā
Dil-i güm-geşteden āyā ḫaberüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [dil-i güm-geşteden, -den]*

dil-i ḫarāb: *Kırık kalp.*

1. Elinde sāġarın itmez **dil-i ḫarāb** tehī
   Ḳalınca mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 1). [dil-i ḫarāb,]*

dil-i ḥazīne: *Hüzünlü, dertli gönül.*

1. Basīṭ-ı rûy-ı zemīne döşendi aṭlas-ı āl
   Nesīm-i feyż-şemīm-i ṣabā bu demlerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 10). [dil-i ḥazīne, -e]*

dil-i ḫūnīni: *Kanlı gönül.*

1. Belki gūş itdüreyin ḫaste-serin feryāduñ
   Dil-i ḫūnīni laʿlden saña mengūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 6). [dil-i ḫūnīni, -n, -i]*

dil-i kem-ter: *Zavallı, itibarsız gönül.*

1. Olursa nʾola zaḫmı leẕīẕ iy **dil-i kem-ter**
   Gūyā ki meger ābīdür ol bildeki ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 1). [dil-i kem-ter,]*

dil-i maḥzūna: *Kederli gönül.*

1. Ol girye virildükde **dil-i maḥzūna**
   Döndürdi yem-i çeşmümi reng-i ḫūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 1). [dil-i maḥzūna, -a]*

dil-i meh-rūlara: *Ay yüzlü gönül. II ay yüzlü aşık.*

1. Her gice feryād yā Rab yā Rab ʿuşşāḳ-ı zār
   Eylemez mi hiç eser yā Rab **dil-i meh-rūlara** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 6). [dil-i meh-rūlara, -lar, -a]*

dil-i mestānemüz: *Sarhoş gönül.*

1. Çeşmüñ ki oldı sāḳī-i peymānemüz bizüm
   Maḫmūr olur mı hiç **dil-i mestānemüz** bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 47, Mısra 2). [dil-i mestānemüz, -müz]*

dil-i meʾyūsı: *Ümitsiz, karamsar gönül.*

1. Gelmiş ümīd-i vaṣluñ ile kendüden ferāġ
   Bilmem senüñle bu **dil-i meʾyūsı** nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 6). [dil-i meʾyūsı, -ı]*

dil-i miʾrāt-ı mükedderde: *Kederli, gamlı gönül aynası.*

1. Görinmez ise dīde-i aʿdāya ne pervā
   Ḥüsnüz **dil-i miʾrāt-ı mükedderde** nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 6). [dil-i miʾrāt-ı mükedderde, -de]*

dil-i mübtelāyı: *Tutkun, âşık gönül.*

1. Hücūm-ı girye **dil-i mübtelāyı** söyletmez
   Belāyı gör ki saña mācerāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 1). [dil-i mübtelāyı, -yı]*

dil-i mürdem: *Bitkin,ölü gönül.*

1. ʿİnānın aldı elden bāre-i ṭabʿ-ı heves-cūyem
   Dil-i mürdem be-ḫ∨āb-ı ġafletem güm-kerde-rāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 4). [dil-i mürdem,]*

dil-i mużṭarib: *Sıkıntılı, mustarip gönül.*

1. Dil-ḫ∨āhı gibi çünki dil-ārāmını buldı
   Bir pāre **dil-i mużṭarib** ārāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 2). [dil-i mużṭarib,]*

dil-i nālān: *İnleyen gönül.*

1. Çāk-i ceyb itdi ġam-ı sūzen-i müjgānuñ ile
   Kim idüp rişte-i ʿaḳlın **dil-i nālān** ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 8). [dil-i nālān,]*

dil-i nālānı: *İnleyen gönül.*

1. Ṣabā zülfinde yāruñ hiç **dil-i nālānı** gördüñ mi
   Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 1). [dil-i nālānı, -ı]*

dil-i nālān-ı ʿandelīb: *Bülbülün inleyen gönlü. II aşığın inleyen gönlü.*

1. Eyler ifāde ġonçe-i neşküfte-i çemen
   Ṣad-pāre olduġın **dil-i nālān-ı ʿandelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 8). [dil-i nālān-ı ʿandelīb,]*

dil-i nālānumdan: *İnleyen gönül.*

1. Fenn-i feryād u fiġānda benem üstādüʾl-küll
   Bülbülān ders alurlar **dil-i nālānumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 4). [dil-i nālānumdan, -um, -dan]*

dil-i nālānuña: *İnleyen gönül.*

1. Dil-i nālānuña mesken o siyeh kāküldür
   Gūyıyā bāġ-ı ruḫuñda giceci bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 16, Mısra 1). [dil-i nālānuña, -uñ, -a]*

dil-i nā-sād: *Kederli gönül.*

1. Hemīşe dest-i cevrüñden **dil-i nā-şād** ider feryād
   Saña iy seng-meşreb eylemez mi hīç eser feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 1). [dil-i nā-şād,]*

dil-i nīm-rişţümüz: *Yarı bağlı, eksik gönül.*

1. Yā Rab kemāl-i āteş-i ʿışḳuñla ḳıl temām
   Nā-pūhtedür hevesle **dil-i nīm-rişţümüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 6). [dil-i nīm-rişţümüz, -ümüz]*

dil-i pākīze: *Tertemiz gönül.*

1. Dil-i pākīze ḳalb-i pūhte gerek
   Bāde-i ʿışḳa her sebū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 5). [dil-i pākīze,]*

dil-i pervaneye: *Pervanenin gönlü.*

1. Bülbüle bādī-i teskīn-i elem bād-ı ṣabā
   Āteş-endāz-ı sitem ammā **dil-i pervaneye** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 52, Mısra 2). [dil-i pervaneye, -ye]*

dil-i perverde: *Yetişmiş, olgun gönül.*

1. Dīde-i terle **dil-i perverde** māliksin Faṣīḥ
   Devlet-i ʿışḳuñda yāruñ baḥr ile kānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 9). [dil-i perverde,]*

dil-i pür-ārzū: *Arzu dolu gönül.*

1. Hevā-yı serv-ḳad ü gül-ḥadiyle geşt idelüm
   Senüñle iy **dil-i pür-ārzū** çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 6). [dil-i pür-ārzū,]*

dil-i pür-sūz u ṭābuñla: *Parlak ve yakıcı gönül.*

1. Der-i dil-dāra var aḥvālüñ ʿarż it belki raḥm eyler
   Faṣīḥā çeşm-i pür-āb u **dil-i pür-sūz u ṭābuñla** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 10). [dil-i pür-sūz u ṭābuñla, -uñ, -la]*

dil-i pür-tābımuñ: *Ateş dolu gönül.*

1. Dīde-i terle **dil-i pür-tābımuñ** memnūnıyam
   Girye vü āh eylemekde yār u hem-demdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 3). [dil-i pür-tābımuñ, -ım, -uñ]*

dil-i ser-besteler: *Gizli gönüller. II kendini gizlemiş aşıklar.*

1. Güşāde olacaḳ demdür **dil-i ser-besteler** rāẕı
   Şüküfte ġonçe-i güller çemenler sebz ü ḫurremdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 5). [dil-i ser-besteler, -ler]*

dil-i ser-geşteye: *Başı dönmüş, şaşkın gönül II perişan âşık.*

1. Naẓardan dūr olup çün āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde
   Dil-i ser-geşteye cānā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 4). [dil-i ser-geşteye, -ye]*

dil-i ser-geşteyi: *Başı dönmüş, şaşkın gönül II perişan âşık.*

1. Dil-i ser-geşteyi terġīb-i şeh-rāh-ı ferāġ itdüm
   İdüp tenfīr ʿazm-i kūyı dūr-ā dūr maḳṣūddan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 8). [dil-i ser-geşteyi, -yi]*

dil-i ser-mest: *Fazla sarhoş gönül.*

1. Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyicek
   Değişmem iy **dil-i ser-mest** tāc-ı faġfūra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [dil-i ser-mest,]*

dil-i ser-mest: *Fazla sarhoş gönül.*

1. Değişmem iy **dil-i ser-mest** tāc-ı faġfūra
   Sifāl-pāreyi destümde bāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [dil-i ser-mest,]*

dil-i ser-mest-i ḫālī itmege: *Hali, durumu sarhoş gönül olmak.*

1. Ṣabūḥ içünde bir iki ḳadeh şarāb bulınsun
   Sebūyı çün dil-i ser-mesti ḫālī itmege sāḳī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 3). [dil-i ser-mest-i ḫālī itmege,]*

dil-i şeydā: *Çılgın gönül.*

1. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb ġamze-kār olur
   Kim her nigehde biñ **dil-i şeydā** şikār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [dil-i şeydā,]*

2. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb ġamze-kār olur
   Kim her nigehde biñ **dil-i şeydā** şikār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [dil-i şeydā,]*
3. Kāfir ʿadūdur iy **dil-i şeydā** künişтümüz
   Bilmez nifāḳı ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 2). [dil-i şeydā,]*
4. Kāfir ʿadūdur iy **dil-i şeydā** künişтümüz
   Bilmez nifāḳı ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 2). [dil-i şeydā,]*
5. Olurduḳ iy **dil-i şeydā** ḥaḳīḳate vāṣıl
   Ḥaḳīḳatüñ bilebilsek mecāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 3). [dil-i şeydā,]*
6. Olurduḳ iy **dil-i şeydā** ḥaḳīḳate vāṣıl
   Ḥaḳīḳatüñ bilebilsek mecāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 3). [dil-i şeydā,]*
7. Cihānda ṣanma sensin iy **dil-i şeydā** hemān māʾil
   O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 1). [dil-i şeydā,]*
8. Cihānda ṣanma sensin iy **dil-i şeydā** hemān māʾil
   O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 1). [dil-i şeydā,]*

dil-i seydā: *Çılgın gönül.*

1. Hem-demliginden olmayayum bir nefes baʿīd
   Bir laḥẓa olmasun **dil-i şeydā** cüdā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 22). [dil-i şeydā,]*

dil-i seydā: *Çılgın gönül II (âşığın) gönlü.*

1. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne bilür
   O rāyı iy **dil-i şeydā** iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [dil-i şeydā,]*

dil-i seydāda: *Çılgın gönül.*

1. Bir ḥālle ḳalmamış **dil-i şeydāda** ārzū
   Āzürde eylemiş ġam-ı devrān dimāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 5). [dil-i şeydāda, -da]*

dil-i seydāda: *Çılgın gönül II (âşığın) gönlü.*

1. Dil-i şeydāda ʿışḳ-ı yārum var
   Ser-i şūrīdede ḫumārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 1). [dil-i şeydāda, -da]*

2. Maḥabbetle **dil-i şeydāda** eñ ṣon ḳalmadı ārām
Çü Mecnūn ser-be-ser āfāḳı gerdān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 3). [dil-i şeydāda, -da]*

dil-i sikestemi: *Kırgın gönül.*

1. Dil-i şikestemi ḫālī ḳomaz ḫayāl-i ruḫı
Piyāle-i mehi eyler mi āfiṭāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 3). [dil-i şikestemi, -m, -i]*

dil-i şīrīni: *Ferhad'ın sevgilisi olan Şirin'in gönlü.*

1. Ḫārā **dil-i şīrīni** idüp yād Faṣīḥ
Ṭaşlarla dögündi Bīsütūnda Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 3). [dil-i şīrīni, -i]*

dil-i sūzende: *Yanan, yanık gönül II âşığın gönlü.*

1. Nʿola ruḫsārına cān atsa **dil-i sūzende**
Murġ-ı pervānenüñ elbet hevesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [dil-i sūzende,]*

dil-i teng: *Sıkıntılı, kederli gönül.*

1. Dil-i teng ṭurfe sāḳī meded itme cāmı teklīf
Bilürüm ya āh u zāra ya da keşf-i rāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 3). [dil-i teng,]*

dil-i üftāde: *Düşkün, zavallı gönül.*

1. Ḳaddüñ ḫırām-ı nāz ile serv-i revānlanur
Her bir ḳādemde biñ **dil-i üftāde** cānlanır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [dil-i üftāde,]*

dil-i üftādeden: *Düşkün gönül.*

1. Sāye-i luṭfuñ dirīġ itme **dil-i üftādeden**
Feyż-ı eşkümdür iden nev-res nihālüñ ser-firāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 3). [dil-i üftādeden, -den]*

dil-i üftādeye: *Düşkün, zavallı gönül.*

1. Zemīn üzre düşen her sāye-i naḫl-i çemen şimdi
   Dil-i üftādeye yād itdürür gīsū-yı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 16). [dil-i üftādeye, -ye]*

dil-i ʿussāḳ-ı zāruñ: *Ağlayan aşıkların gönlü.*

1. Dil-i ʿuşşāḳ-ı zāruñ żaʿfını bundan ḫayāl eyle
   Olurken niçe dil āvīḫte-i pür-ḫam siyeh zülfün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 4). [dil-i ʿuşşāḳ-ı zāruñ, -uñ]*

dil-i vīrānemi: *Yıkık, harap gönül.*

1. Ḫarāb itdüñ yaḳup nʾeylersin iy bī-raḥm u kāfir-kīş
   Dil-i vīrānemi farż it ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 4). [dil-i vīrānemi, -m, -i, -]*

dil-i vīrānum: *Yıkık, harap gönül.*

1. Ḳaldı hicrüñle ḫarāb oldı **dil-i vīrānum**
   İy perī görmeyeli ḫayli zemān oldı seni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 3). [dil-i vīrānum, -um]*

dil-i żaʻīfüme: *(Aşığın) zayıf, güçsüz gönlü.*

1. Ki levs̱-i dāmenüm olmaz muḫīṭ ile iġsāl
   Çü ʻankebūt dügümlenmez ne deñlü saʻy itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 68). [dil-i żaʻīfüme, -üm, -e]*

dil-i zār: *Ağlayan, inleyen gönül.*

1. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur ammā kim
   Olur cūş eyleyüp gāhī **dil-i zār** u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [dil-i zār,]*
2. Kenār seyrin idenler ne bilsün iy **dil-i zār**
   Bu ġarḳa-gāhda āzār-ı rūzgār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [dil-i zār,]*

dil-i zāra: *Ağlayan, inleyen gönül.*

1. Dil-i zāra lebüñ vaṣfından aʿlā güft ü gū olmaz
   Nihāl-i ḳāmetüñ medhinden aʿlā ārzū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 1). [dil-i zāra, -a]*

dil-i zārı: *Ağlayan, inleyen gönül.*

1. Bu deñlü yaḳma **dil-i zārı** nār-ı hicrāna
   Ṣaḳın cihānı yaḳar bunda āh-ı ḥasret olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 13). [dil-i zārı, -ı]*
2. Ya zülf-i müşg-fāmuñdur ya ḫaṭṭ-ı ʿanberīnüñdür
   Dil-i zārı perīşān eyleyen oldur yahūd budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 8). [dil-i zārı, -ı]*
3. Ṣayd idüp o gül-çehre hezār **dil-i zārı**
   Tār-ı siyeh-i kākülini tel ḳafes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 7). [dil-i zārı, -ı]*
4. Açdıḳça ṣubḥ ġonçelerin sīnesin ṣabā
   Ṣad-pāre olmasun mı **dil-i zārı** bülbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 4). [dil-i zārı, -ı]*

dil-i zārı: *Zavallı gönül.*

1. Bahār gelse **dil-i zārı** şādumān görsem
   O mest-i ʿişve ile cām-ı erguvān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 1). [dil-i zārı, -ı]*

dil-i zāruñ: *Ağlayan, inleyen gönül.*

1. Ne çekdigüñ **dil-i zāruñ** suʾāl iderseñ eger
   ʿAceb keş-ā-keşi vardur kemān-ı miḥnet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 3). [dil-i zāruñ, -uñ]*
2. Baḥr-i siyehi ḥurūşa ekṣer
   Bādı **dil-i zāruñ** āhı dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 40). [dil-i zāruñ, -uñ]*

dilistān-ı cihānda: *Gönül alan, kapan dünyada.*

1. Baña tāʿlīm-i ʿışḳ itmişler eyyām-ı şabāvetden
   Debistān-ı cihānda ṣāniʿ-i Ḳays-ı dil-efgārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 5). [dilistān-ı cihānda,]*

dil-keş: *Gönül çekici, gönül cezbedici.*

1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḥālüz zülf-i müşgīn-būlara
   Pāy-mālüz ḳaddi **dil-keş** ḳāmet-i dil-cūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 2). [dil-keş,]*
2. Muṭrib meger demīde-i āb-ı ḥayātdur
   Cānlar baġışlar ādeme **dil-keş** ṣadā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 8). [dil-keş,]*

dil-keş eser: *Gönül çekici, gönül cezbedici (şekilde) esmek.*

1. Gelince baña nesīm-i seḥer pür-āteş eser
   Feżā-yı bāġına ġayruñ hemīşe **dil-keş eser** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 14, Mısra 1). [dil-keş eser,]*

diller yapılur: *Yapmak II "gönül yapmak" mutlu etmek, memnun etmek.*

1. Niçe **diller yapılur** sāġar-ı lebrīzinden
   Ḫāne-i pīr-i muġan şevḳ ile maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 9). [diller yapılur, -ıl, -ur-ler]*

dil-mürde: *Kalbi ölü, hissiz.*

1. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp ol nev-cevān virdi
   Ḳıyās itdüm ki ben **dil-mürdeye** bir tāze cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 2). [dil-mürdeye, -ye]*

dil-rübā: *Gönül kapan, gönül alan II sevgili.*

1. Gerden-nihād-ı ḥüsn-i rıżāyam naṣībüme
   Ḥūr-ı cinān Faṣīḥ saña **dil-rübā** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 10). [dil-rübā,]*
2. Ol tīri kim raḳībe atar **dil-rübā** baña
   Her biri nār-ı gayret ile bir şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [dil-rübā,]*
3. Olurlar **dil-rübālar** birbiriyle yār u hem-demler
   Bulurlar rāz-ı ʿışḳa nev-cevānlar tāze maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 1). [dil-rübālar, -lar]*
4. Bir baḳmaḳ ile kār-ı Faṣīḥi temām ider
   Ol dil-firīb ġamze vü ol **dil-rübā** naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 10). [dil-rübā,]*
5. Sīnede her **dil-rübānuñ** ʿışḳı ārām eylemez
   Degme bir şīre künām olmaz Faṣīḥā bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 9). [dil-rübānuñ, -nuñ]*
6. Sen iy āyīne niçe ḥüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
   Bir āḫır **dil-rübāda** böyle ḥüsn ü ānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 6). [dil-rübāda, -da]*

7. Didüm ki geçdi cāna ḫadeng-i ġam u cefā
   İn tīz bigzered didi geçdi o **dil-rübā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 5, Mısra 2). [dil-rübā,]*
8. Olurlar **dil-rübālar** bir biriyle yār u hem-demler
   Bulurlar rāz-ı ʿışḳa nev-cevānlar tāze maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 24, Mısra 1). [dil-rübālar, -lar]*
9. **dil-rübānuñ** āb u ṭābı ḳalmamış
   Şimdi ol ḫumuñ tehī olmış şarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 1). [dil-rübānuñ, -nuñ]*

dil-şād: *Gönlü sevinçli.*

1. Geh ḳahr ile gāhi luṭf ile itmedesüñ
   Dil-şādları ġam-gīn ü ġam-gīnleri şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 4). [dil-şādları, -lar, -ı]*
2. Bilmez reh-i saʿy ü gūşişüm şaḥş-ı murād
   Bir kerre daḫı kendümi bilmem **dil-şād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 2). [dil-şād,]*
3. Ben ḳayd-ı ġam u neşāṭdan āzādum
   Maḥzūn idügime her zemān **dil-şādum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 101, Mısra 2). [dil-şādum, -um]*

dil-şād it: *Gönlü hoş etmek, sevindirmek II memnun etmek.*

1. Ṣabā ne var bizi gel bir ḫaberle **dil-şād it**
   Zemānlar oldı ki dūr olmışam diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 3). [dil-şād it,]*

dil-sūz: *Yürek yakan, çok ıztırap veren.*

1. Çemende başlamış ancaḳ fiġāna bülbül-i zār
   Ki gūş-ı cānuma **dil-sūz** bir ṣadā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [dil-sūz,]*

dil-teng-i ḥasretem: *Özlemle gönlü daralmış, mustarip.*

1. Nādīde-i tebessüm ü **dil-teng-i ḥasretem**
   Gerçi hezār-ġonçe-i ḫandānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 5). [dil-teng-i ḥasretem, -em]*

dil-teşne: *Bağrı yanık, susamış gönül.*

1. Teşrifüñe biz cān ile **dil-teşneyüz** ammā
   Sen varduñ o ġaddār-ı dil-āzāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 5). [dil-teşneyüz, -y, -üz]*

2. Didiler **dil-teşneler** bu çeşmenüñ tārīḫini
ʿAynidür āb-ı zülāl-i selsebīl-i cennetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 3, Mısra 1). [dil-teşneler, -ler]*

dil-teşne-gān-ı vuṣlata: *Gönlü kavuşmaya susamış.*

1. Dil-teşne-gān-ı vuṣlata ḳandan ḫaber virür
Mūyīn miyānda ḫançeridür bir zebān-ı ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 6). [dil-teşne-gān-ı vuṣlata, -a]*

dil-teşne-i ḫūn: *Kana susamış gönül.*

1. Dil-teşne-i ḫūn cānumuzdur
Vīrān-kün-i ḫānumānumuzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 79). [dil-teşne-i ḫūn,]*

dil-teşne-i keyfiyyet-i cemdür: *Cem'in neşesine susamış. II şarap neşesine susamış.*

1. Şanmañuz **dil-teşne-i keyfiyyet-i Cemdür** göñül
Sālik-i şeh-rāh-ı İbrāhīm Edhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 1). [dil-teşne-i keyfiyyet-i cemdür, -dür]*

dimāġ: *Akıl, zihin.*

1. İtme Faṣīḥi būy-ı hevesle füsürde-kām
Yā Rab şemīm-i ʿışḳ ile pür bir **dimāġ** vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [dimāġ,]*
2. Bir ḥālle ḳalmamış dil-i şeydāda ārzū
Āzürde eylemiş ġam-ı devrān **dimāġını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 6). [dimāġını, -ın, -ı]*

dimāġ-āzürde: *Zihni incinmek, yorulmak.*

1. Meşām-ı cāna dest-āvīzi būy-ı bī-vefāyīdür
Dimāġ-āzürdeyüm bu gülşenüñ bād-ı ṣabāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 4). [dimāġ-āzürdeyüm, -yüm]*

dimāġ-ı ḫayra: *Hayrın damağı, burnu, koku alma duyusu.*

1. Dimāġ-ı ḫayra bir būy-ı maḥabbet ārzū eyler
Ṣabā-veş seyr-i kūh [u] deşt geşt itmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 5). [dimāġ-ı ḫayra, -a]*

dimāġ-ı ḫ∨āhişe: *Arzu damağı; istek genzi, burnu.*

1. Dimāġ-ı ḫ∨āhişe degmez mi hiç şemīm-i murād
   Hemīşe böyle ḳalur mı zükām-ı nā-kāmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [dimāġ-ı ḫ∨āhişe, -e]*

dimāġ-ı mahabbetüñ: *Muhabbet bilinci, şuuru.*

1. Taḳrīr-i dāstān-ı dil eyler idüm saña
   İtmez taḥammül aña **dimāġ-ı maḥabbetüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 6). [dimāġ-ı maḥabbetüñ, -üñ]*

dimāġ-ı pīr-i kenʿānum: *Kenan'ın eski zihniyeti.*

1. Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿışḳum nükhet-i berg-i semen bilmem
   Dimāġ-ı pīr-i Kenʿānum şemīm-i pīrehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 2). [dimāġ-ı pīr-i kenʿānum, -um]*

din: *Söylenmek, ifade edilmek.*

1. Sezādur **dinse** her zevraḳçesi taḫt-ı Süleymāndur
   Budur farḳ-ı şebīh ancaḳ ki bir āb-ı muṣaffādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [dinse, -se]*
2. Bārān ide Ḥaḳ meşhed-i pür-nūrına raḥmet
   Tā kim **dinile** ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 46). [dinile, -il, -e]*

din: *Din, inanç.*

1. Dīn ü dil virmekle reh-yābī-i āzādı muḥāl
   Kimseler yā Rab esīr-i zülf-i kāfir olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 5). [dīn,]*
2. Yā Rab nā-ümmīde maṭlab sensin
   İslām ile **dīn** ü mezhep hep sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 2). [dīn,]*

din: *Duyurmak.*

1. Āfāḳı ṭutdı velvele-i dāduñ ʿandelīb
   Diñletdüñ ʿāleme yine feryāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 2). [diñletdüñ, -let, -dü, -ñ]*

din: *Dinlemek, kulak vermek.*

1. Telḫ ider sükker-i meyl-i niʿam-ı dünyāyı
   Gūş-ı izʿān ile **diñle** naġamāt-ı nāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 2). [diñle, -le]*

din: *Dinletmek, duyurmak, dinlemesini sağlamak.*

1. Bülbül şikāyet-i sitem-i ḫārı **diñledür**
   Bir gün şehen-şehe çemen-i sebz-i ter gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 5). [diñledür, -le, -dür]*

dinil: *Denilmek, söylenilmek.*

1. Bārān ide ḥaḳ meşhed-i pür-nūrına raḥmet
   Tā kim **dinile** ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 44). [dinile, -e]*

diñle: *Dinletmek, anlatmak.*

1. Var yāra göñül daʿvī-yi bī-dādūñı **diñlet**
   Dīvān-ı şehen-şāhda feryāduñı **diñlet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 2). [diñlet, -t]*
2. Söylet getürüp meclise mīnā-yı şarābı
   İy sāḳī yine bülbül-i dil-şāduñı **diñlet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 6). [diñlet, -t]*
3. İy ḫāme-i ḥoş-lehce naġam-senc-i Faṣīḥ ol
   Yārāna yine naḳş-ı nev-īcāduñı **diñlet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 8). [diñlet, -t]*
4. Çemende bülbül-i şeydāyı **diñlemez** güller
   Faṣīḥ eyledügi naġmeler hevāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 9). [diñlemez, -me, -z]*

diñlet: *Dinletmek, anlatmak. II duyurmak.*

1. Var yāra göñül daʿvī-yi bī-dādūñı **diñlet**
   Dīvān-ı şehen-şāhda feryāduñı **diñlet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [diñlet,]*

diñlet: *Dinlendirmek, istirahat ettirmek.*

1. Eydür bu ḳadar cilve-i pey-der-pey-i ʿişve
   Bir laḥża şehā esb-i perī-zāduñı **diñlet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 4). [diñlet,]*

dir: *Demek, söylemek.*

1. Zülfüñde dil iderse nʿola vuṣlatuñ ṭaleb
   Dirler ki müstecāb olur elbet duʿā-yı şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 2). [dirler, -ler]*
2. Bu sūz nedür hem **dir** iseñ sözleriñüzde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [dir,]*
3. Te’s̲īr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz
   Bu girye nedür **dirseñ** eger gözleriñüzde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 20). [dirseñ, -se, -ñ]*
4. Baḥr-i siyehi ḥurūşa ekṣer
   Bādı dil-i zāruñ āhı **dirler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 40). [dirler, -ler]*
5. Dirlerse eger daḳīḳa-sencān
   Fevvāre-i āb-ı Ḫıżra mīzān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 17). [dirlerse, -ler, -se]*
6. Mecnūna naẓar kūh **dirüz** bir kāha
   Ferhāda baḳınca kūha biz kāh **dirüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 3). [dirüz, -üz]*
7. Mecnūna naẓar kūh **dirüz** bir kāha
   Ferhāda baḳınca kūha biz kāh **dirüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 4). [dirüz, -üz]*
8. Dirlerse n’ola rūyuma ṣu altunı
   Olmaḳda hemīşe giryeden ġarḳa-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 4). [dirlerse, -ler, -se]*

dir imişsin: *Demek, söylemek.*

1. Olmaz **dir imişsin** beni ʿışḳumda vefā-dār
   Olsun seni iy şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 7). [dir imişsin, --r-sin]*

dir iseñ: *Demek, söylemek.*

1. Bu sūz nedür hem **dir iseñ** sözleriñüzde
   Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 21). [dir iseñ, -ñ]*

dırāz: *Uzun.*

1. Ṣanmañ ki jāledür reh-i dūr u **dırāzdan**
   Bāġa gelince derledi ġonçe şitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 5). [dırāzdan, -dan]*

dırāz eylemegil: *Uzatmak.*

1. Zāhidā vaṣf-ı reh-i ʿaḳlı **dırāz eylemegil**
   Biz o rehden ṭaraf-ı ʿışḳa mürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 5). [dırāz eylemegil, -me, -gil]*

dırāz olsun: *Uzun olmak.*

1. O servi daʿvet itmiş bāġa eşküm pāyına düşmiş
   Tevaḳḳuf itmemiş ʿömri **dırāz olsun** hemān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 8). [dırāz olsun, -sun]*

direng: *Durmak, eğlenmek, beklemek.*

1. Ne ḳarār eyleyelüm bunda Faṣīḥā ne **direng**
   İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 13). [direng,]*

dirhem ü dīnār ü eşküm: *Göz yaşı dinarı (altın lira) ve dirhemi (gümüş sikke).*

1. Benim o ḫ∨āce-i ḥüsn ile çoḳ ḥisābum var
   ʿAceb mi **dirhem ü dīnār ü eşküm** ʿarż itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 7). [dirhem ü dīnār ü eşküm, -üm]*

dirhem-i eşke: *Gözyaşı damlası.*

1. İtmiyorsun **dirhem-i eşke** şehā hiç iltifāt
   Manṣıb-ı vaṣluñ nihānī ġayra iḳrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 3). [dirhem-i eşke, -e]*

dirhem-i eşküm: *Gözyaşı damlası.*

1. Firāḳuñda ḥisāba gelmez iy meh **dirhem-i eşküm**
   Ṣayar her şeb ṣabāḥ olınca çeşm-i ḫūn-feşān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 7). [dirhem-i eşküm, -üm]*

dirhem-i eşküm: *Gözyaşı dirhemi II rengi bakımından gözyaşları gümüş paraya benzetilmiştir.*

1. Bī-raġbet ise **dirhem-i eşküm** naẓarında
   Ol nāsere-i naḳd-i maḥabbet benüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 3). [dirhem-i eşküm, -üm]*

dirīġ: *Eyvah, yazık ki.*

1. Baña raḥm itmedüñ **dirīġ** dirīġ
   Ne ʿaceb baḫt-ı bī-medārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 5). [dirīġ,]*
2. Çoḳ geşt-i deşt-gāh-ı niyāz eyledüñ **dirīg**
   Ṣayd olmadı Faṣīḥ o vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 9). [dirīg,]*
3. Dirīg āh ile geçdi bu deñlü ʿömr-i ʿazīz
   Henüz ʿışḳ-ı cevānān hevā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 7). [dirīg,]*
4. Yārı her dem çeker āġūşına aġyār **dirīġ**
   Biz hemān bīhüde bār-ı ġam-ı ġayret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 7). [dirīġ,]*
5. Ṭarḥ eyledüñ kenāra bizi iy muḥīt-i ʿışḳ
   Redd eyledüñ **dirīġ** ḳadīm āşināları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 4). [dirīġ,]*
6. Temyīz ḳılmaduñ beni cānā raḳībden
   Farḳ itmedüñ **dirīġ** ḫulūṣ u nifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 4). [dirīġ,]*
7. Dirīġ cevher-i nā-yāb-ı feyż-ı enfāṣum
   Derūna gelmedi bīm-i selāsil ü aġlāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 74). [dirīġ,]*

dirīġ eyler: *Esirgemek, sakınmak.*

1. Eyler dirīġ sāye-i naḫl-i ḳadin henüz
   Bir gün olur ki bār-ı emel rāyegān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 13). [dirīġ eyler, -r]*
2. Ne revādur baña bir ḥarfi **dirīg eyleye** yār
   Düşmen-i rū-siyehe göndere her dem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [dirīg eyleye, -ye]*

dirīġ itdüñ: *Yazık etmek.*

1. Dest-i nevāziş-i nigehüñ iy ṭabīb-i cān
   İtdüñ dirīġ nabż-ı dil-i zāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 8). [dirīġ itdüñ, -dü, -ñ]*

dirīġ itme: *Esirgemek, sakınmak.*

1. Bizden **dirīġ itme** gehī bir nigāhuñı
   Senden hemīşe iki gözüm maṭlabum budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 3). [dirīġ itme, -me]*
2. Sāye-i luṭfuñ **dirīġ itme** dil-i üftādeden
   Feyż-ı eşkümdür iden nev-res nihālüñ ser-firāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 3). [dirīġ itme, -me]*

3. Dirīġ itme gehī dilden iy nesīm-i ṣabā
   Bu dīde-dūz-ı reh-i intizāra bir ḫaberüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 3). [dirīġ itme, -me]*
4. Faṣīḥ ḥaḳḳına tekrār cevrüñ itme dirīġ kim
   ʿAtiyye-i keremüñde ne var niṣāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 9). [dirīġ itme, -me]*
5. Dirīġ itme ġubār-ı āsitānın iy ṣabā bizden
   Ne var olsaḳ ḳarīrüʾl-ʿayn ol kuḥl-i saʿādetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 3). [dirīġ itme, -me]*

dirīġ itme: *Esirgemek, sakınmak.*

1. İy ṣabā kūy-ı yāra uġrarsañ
   İtme bizden dirīġ ḫāk-i rehin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 47, Mısra 2). [dirīġ itme, -me]*

dirīġ itmek: *Esirgemek, sakınmak.*

1. Dirīġ itmek ne mümkin olsun iy cān-ı cihān olsun
   Yoluñda cān-niṣār olmaḳ ise dil-ḫvāh u maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 6). [dirīġ itmek, -mek]*

dīrīne: *Eski, kadim.*

1. Yakar ṣad-dāġ-ı ḥasret bulmasun bir sine (...)
   Maḥabbet ehl-i dille ḥāṣılı **dīrīne** düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [dīrīne,]*
2. Tā minnet ile idi ciger-ḫūn Çarḫ ise denī vü tünd-ḫūdur
   Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 74). [dīrīne,]*
3. Çarḫ ise denī vü tünd-ḫūdur
   Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 74). [dīrīne,]*
4. Sen erbāb-ı hüner ehl-i dile **dīrīne** düşmensin
   Raḥmden ḳalb-i sengīnüñ tehī pür-kīne düşmensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 49). [dīrīne,]*

dis: *Diş (inci gibi diş).*

1. Didiler gül ruḫuña dür **dişüñe**
   Ṭoldı evṣāfuñ ile baḥr ile ber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 3). [dişüñe, -üñ, -e]*

dīvān: *Huzur, makam.*

1. Var ol şeh-i ḥüsnüñ yine **dīvān** ḳapusında
   Dünyāyı çeker kendüye elbette Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 9). [dīvān,]*
2. Eylemiş **dīvānını** tertīb sulṭān-ı bahār
   Gülşenüñ feryāda āġāz eylemiş bülbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 3). [dīvānını, -ın, -ı]*

dīvān: *Büyük kıyamet günü, herkesin dirilip toplandığı gün.*

1. Pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr olur olsa ki ḫalḳ
   Muntaẓır **dīvāna** ol der-ḫāb-ı istiġnā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 8). [dīvāna, -a]*

dīvāne: *Çılgın, deli, mecnun.*

1. Hevā-yı ʿışḳ ile pür-cūş bir **dīvānedür** ammā
   Nigāh itseñ yine zencīr-i pāy-ı şaḫş-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [dīvānedür, -dür]*
2. Meyl-i zülfüñde dili bend eyledüñ tedbīr ile
   Bağladuñ gūyā ki bir **dīvāneyi** zencīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 2). [dīvāneyi, -yi]*
3. Ben idüm zencīr-i ʿışḳuñ ibtidā **dīvānesi**
   Şemʿ-i ḥüsnüñ ben idüm evvel yanan pervānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 1). [dīvānesi, -si]*
4. İy Faṣīḥ aḳl itmemişdi menzilin ḳaṣr-ı vücūd
   Ben idüm şāh-ı maḥabbet şehrinüñ **dīvānesi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 10). [dīvānesi, -si]*

dīvāne-i ʿışḳ: *Aşk delisi.*

1. Dīvāne-i ʿışḳ hūş-yārı bilmez
   Bī-gāne-i ʿışḳ dest-dārı bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 1). [dīvāne-i ʿışḳ,]*

dīvāne-i ʿışḳuñ: *Aşk delisi.*

1. Ferāmūş eylemez bir birini **dīvāne-i ʿışḳuñ**
   Ola zencīr-i ḥüsn-i ülfetüñ mādāme der-gerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 6). [dīvāne-i ʿışḳuñ, -uñ]*

dīvāne-i meh: *Ayın delisi, ay gibi olan yüzünün delisi.*

1. Geh şīfte-i kākül ü geh ḫālüñ olup
   Dīvāne-i meh ḫaste-ser-i sālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 2). [dīvāne-i meh,]*

dīvāne-i zencīr-i melāmet: *Kınama zinciriyle bağlanan deli.*

1. Gīsū-yı ḫam-ender-hamı sevdāsıyla
   Dīvāne-i zencīr-i melāmet oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 97, Mısra 4). [dīvāne-i zencīr-i melāmet,]*

dīvāne-i zencīr-keşüm: *Zincir çeken deli.*

1. Ḥükm-i dem-i nev-bahār-ı ʿışḳuñla şehā
   Dīvāne-i zencīr-keşüm cūy gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 4). [dīvāne-i zencīr-keşüm, -üm]*

dīvān-ı ezelde: *Ezel divanı. II kıyamet gününün hesap vakti.*

1. Hükmin isbāt eyler elbet pādişāh olsañ eger
   Her ne **dīvān-ı ezelde** sebt olunmışdur sere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 4). [dīvān-ı ezelde, -de]*

dīvān-ı sehen-sāhda: *Şahlar şahının meclisi.*

1. Var yāra göñül daʿvī-yi bī-dādüñı diñlet
   Dīvān-ı şehen-şāhda feryāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 2). [dīvān-ı şehen-şāhda, -da]*

dīvān-ı şeh-i bahār: *Bahar sultanının meclisi.*

1. Güllerle feżā-yı bāġ pür-zīb oldı
   Dīvān-ı şeh-i bahār tertīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 2). [dīvān-ı şeh-i bahār,]*

dīvār: *Duvar.*

1. Pā vü ser üftāde-i ʿışḳum ẓahīrümdür Ḫudā
   Ārzū-yı tekye-i rāḥatla **dīvār** istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 6). [dīvār,]*

diyār: *Memleket, ülke, belde.*

1. Metāʿ-ı ṣabrıñı ḫākister itmesün zinhār
   Ḥaẕer Faṣīḥ ki ʿışḳuñ **diyārı** āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [diyārı, -ı]*
2. Ṣabā ne var bizi gel bir ḫaberle dil-şād it
   Zemānlar oldı ki dūr olmışam **diyārumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 4). [diyārumdan, -um, -dan]*
3. Beni iy rūzgār-ı dūn bārī
   Bir ġarīb āşinā **diyāra** çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 4). [diyāra, -a]*

diyār diyār: *Memleket memleket.*

1. Vücūdı gevherin işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ
   Diyār diyār u evlād u ʿıyālinden cüdā ḳılduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 40). [diyār diyār,]*

diyār-ı ġam-ı ʿışḳa: *Aşkın kederli memleketi.*

1. Metāʿ-ı ṣabrımuzı eylemiş kesād üzre
   Çeken **diyār-ı ġam-ı ʿışḳa** kār-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 8). [diyār-ı ġam-ı ʿışḳa, -a]*

diyār-ı ʿışḳa: *Aşk diyarı, aşk memleketi.*

1. Düşmiş ümīd-i ḳaddüñ ile yollara göñül
   Çıḳmaz **diyār-ı ʿışḳa** ʿaceb ārzūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 6). [diyār-ı ʿışḳa, -a]*

diyār-ı ʿışḳda: *Aşk diyarı, aşk memleketi.*

1. Ġarībe hiç nigeh-i āşināyı itmezler
   Diyār-ı ʿışḳda iy dil ġarīb ʿādet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 6). [diyār-ı ʿışḳda, -da]*

diyār-ı şevḳde: *Istek, arzu memleketi.*

1. Biz ol **diyār-ı şevḳde** perverde olmışuz
   Çün bāde neşve-mend ola kim içse ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 3). [diyār-ı şevḳde, -de]*

diyü: *Diye, diyerek; düşüncesiyle.*

1. Seyl-āb-ı eşk-i dīde-i giryāna düşmüşem
   Bir baḥr-i feyże belki olam āşinā **diyü** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 5). [diyü,]*
2. Elden ḳomaz cemālüme beñzer **diyü** özi
   Mirʾāt ile alışdı o māḫuñ yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 1). [diyü,]*
3. Merhem **diyü** cāna zaḫm ururlar
   Bir pür-hüneri idince itlāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 65). [diyü,]*
4. Ġam-gīnligüñde şād olurlar
   Merhem **diyü** cāna zaḫm ururlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 64). [diyü,]*
5. Varmış **diyü** ḫ∨āb-ı naza her ġonçe-i gül
   Feryād idemez ḫ∨āhişi üzre bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 1). [diyü,]*

diz: *Dizmek, sıralamak.*

1. Bir rişte-i Bārī ki **dizilmiş** niçe süzen
   Ben seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 6). [dizilmiş, -il, -miş]*
2. Bu cism-i nizārumda gören mūlarımı dir
   Bir rişte-i bārīke ki **dizilmiş** niçe sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 4). [dizilmiş, -il, -miş]*

dizil: *Sıralanmak, yerleştirilmek.*

1. Bulurdı lezzet-i Şīrīni şīriyle Ferhād
   Dizildi rişte-i bārīke şanki dürr ü leʾāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 19). [dizildi, -di]*

dög: *Dövünmek. II ortaya çıkmak.*

1. Demleri ney gibi **döginmez** hiç
   Nefes-i vā-pesīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 5). [döginmez, -in, -me, -z]*

dögün: *Aşırı üzüntü, çaresizlik, pişmanlık duyarak çırpınmak. II kendi kendini dövmek, kendini oradan oraya vurmak.*

1. Ḫārā dil-i şīrīni idüp yād Faṣīḥ
   Ṭaşlarla **dögündi** Bīsütūnda Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 4). [dögündi, -di]*

dök-: *Dökmek, saçmak.*

1. Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter **döker**
Esdükçe bād naḫlden eşkūfeler **döker** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [döker, -er]*
2. Sāye-baḫş olmaz nihāl-i serv ü naḫl-i bīdimüz
Ḫāke **dökmiş** şāh u bergin dest-bürd-i rüzgâr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 3). [dökmiş, -miş]*
3. Lāle-zār üzre **döker** eşcārın ezhārın şabā
Düşmede pervāneler gūyā çerāġān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 3). [döker, -er]*

dök: *Dökmek, saçmak.*

1. Döker dāmāna seyl-i eşkini küh-sār-ı gerdūndan
İderler rūzgārın dest-bürdinden şecer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 5). [döker, -er]*
2. Dök cism-i dāġ dāġ Faṣīḥā sirişk-i ter
İy dīde lālezār-ı ġam-ı ʿışḳa āb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 9). [dök,]*
3. Çekdürür çille-i ġam dāne **döker** dām eyler
O siyeh ḫāl ü siyeh gīsū vü ebrū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 3). [döker, -er]*
4. Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter **döker**
Esdükçe bād naḫlden eşkūfeler **döker** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [döker, -er]*
5. Olduḳça laʿli ġayra cevāhir-nümā-yı luṭf
Çeşmümde dürc-i laʿlden ol dem güher **döker** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [döker, -er]*
6. Bizden dīrīġ cürʿa-feşānī-i luṭf ider
Aġyār ile o şūḫ şarābı içer **döker** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [döker, -er]*
7. Bād esse naḫlden dökilür jāleler Faṣīḥ
Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter **döker** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 10). [döker, -er]*
8. Bād esse naḫlden **dökilür** jāleler Faṣīḥ
Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [dökilür, -il, -ür]*
9. Berg ü sāz-ı māye-i ḥüsn eyle çāk-i cāmeyi
Dīdeye **dökmekde** miṣl-i nükhet-i pīrāhen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 4). [dökmekde, -mek, -de]*
10. Dökerdi ṭās-ı nigūn-ı sipihri bī-imhāl
ʻAdū-yı cāh-ı hidāyet-penāhı olmasa ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 45). [dökerdi, -er, -di]*

dök: *Yaprakları dökülmek II dağılmak.*

1. İtmekde eşk-i çeşmümi rīzān şeb-i ġamuñ
Taḥrīk olınsa mīvesin elbet şecer **döker** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [döker, -er]*

dök: *Akıtmak. II ağlamak.*

1. Seyl-āb-ı sirişk ile muḥaṣṣal **dökdüm**
   Hāşāk-i ser-i kūyuñı çoḳ Ceyḥūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 3). [dökdüm, -dü, -m]*

dökül: *Dökülmek II düşmek.*

1. Döküldi yirlere ḥayfā ki āb-ı rūy-ı neşāṭ
   Şikeste itdi yine sāġar-ı meyi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 6). [döküldi, -di]*

döküp: *(Gözyaşı) dökmek.*

1. Āsār-ı maḥabbetle **döküp** dīde demʿ
   Bu güft ü şinīde itme tevcīh-i semʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 1). [döküp,]*

dōlāb: *Dolap ll Dünya.*

1. Çarḫ-ı ser-geşte döner üstine **dōlāb** gibi
   Nerede bir ḫar-ı büksiste-ʿinānı bulsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 4). [dōlāb,]*

dön: *...gibi olmak, benzemek.*

1. Yaḳ āteşe bülbülleri ḫākistere **döndür**
   Feryāduñı iy sūḥte-i dil şuʿle nümūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 9). [döndür, -dür]*
2. Gehī ḫilāf-ı rıżā gāhi sāz-kāra **döner**
   Bu āsiyāb-ı felek şanma bir ḳarāra **döner** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 1). [döner, -er]*
3. Baḳılmaz ārıżuña āteşīn bir āyīnedür
   Taḥammül eyleyemez pertev-i nezāra **döner** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 6). [döner, -er]*
4. O şūḫ nergis-i dīdem görince şeb-nem-rīz
   Cemāli tāb-ı ġażabla gül-i bahāra **döner** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [döner, -er]*
5. Cihān firdevse **dönmiş** nev-bahār-ı dil-sitān gelmiş
   Temāşāya ya bāġ-ı ʿālemi Dārüʾl-Cinān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 1). [dönmiş, -miş]*
6. Virmiş ol kāfir müselmānlar dili bīd itmeden
   Sübha-i mercāna **döndi** rişte-i kāküllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 8). [döndi, -di]*

7. Şāh-ı nihāl-i gülde **döner** ġonçe-i tere
   Dil-ber ki elde cām-ı mey-i erguvān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 5). [döner, -er]*
8. Dönmişdi o bezm-i reşk-i Cemşīd
   Eflāke ki ola mihr ü nāhīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 7). [dönmişdi, -miş, -di]*
9. Ol girye virildükde dil-i maḥzūna
   Döndürdi yem-i çeşmümi reng-i ḫūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 2). [döndürdi, -dür, -di]*

dön: *Yönelmek.*

1. Dönüp her mināre nihāl-i güle
   Müʾezzin çü bülbül ider ġulġule *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 69, Mısra 1). [dönüp, -üp]*

dön: *Devretmek, dolaşmak.*

1. Gehī ḫilāf-ı rıżā gāhi sāz-kāra **döner**
   Bu āsiyāb-ı felek şanma bir ḳarāra **döner** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [döner, -er]*
2. Ne cānibe ki nigāh-efgen-i teveccüh olam
   Misāl-i ḳıble-nümā dīde kūy-ı yāra **döner** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 4). [döner, -er]*
3. Faṣīḥ āḳil olan ḳarşılaşmaz anuñla
   Hemān misāl-i livā semt-i rūzgāra **döner** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 10). [döner, -er]*
4. Cemalüñ itmek ile cüst ü cū ne bezme varam
   Döner miyānede murġ-ı güm-āşiyāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 8). [döner, -er]*
5. Çarḫ-ı ser-geşte **döner** üstine dōlāb gibi
   Nerede bir ḫar-ı büksiste-ʿinānı bulsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 4). [döner, -er]*

dön: *Dönmemek II vazgeçmemek.*

1. İy ṣūfī suʾāl eyleme hiç mezhebümüzden
   Meyḫāneye gel **dönme** bizüm meşrebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 2). [dönme, -me]*

donan: *Donanmak. II süslenmek, bezenmek.*

1. Donanmış tāze güllerle meger şāh-ı bahārīden
   Çemen iḳlīmine fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 5). [donanmış, -mış]*

döse: *Döşemek, yaymak, sermek.*

1. Luṭf-ı hevāyı gör ki münaḳḳaş bisāṭlar
   Yir yir **döşendi** sāye-i serv ü çenārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 20). [döşendi, -n, -di]*

döşen: *Örtülmek, kaplanmak, yayılmak.*

1. Bu ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı ṣanma deryādur
   Döşenmiş gūyıyā emvācı çoḳ bir māʾi ḫārādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [döşenmiş, -miş]*

döşen: *Baharın gelişiyle- her yerin çiçeklenmesi.*

1. Basīṭ-ı rûy-ı zemīne **döşendi** aṭlas-ı āl
   Nesīm-i feyż-şemīm-i ṣabā bu demlerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 9). [döşendi, -di]*

dōst: *Dost II Sevgili.*

1. Dostum ḳāmet-i ḫırāmānuñ
   Ḳo ṣalınsun riyāż-ı ʿālemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 20, Mısra 1). [dostum, -um]*

dōst: *Arkadaş, dost.*

1. Bāʿiṣ-i ifşā-yı rāz olabilinmez **dōstum**
   Neşve-i ʿışḳuñla mey keyfiyyeti kemdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 5). [dōstum, -um]*
2. Ġayrılarla ṭarḥ-ı bezm idüp Faṣīḥi **dōstum**
   Āteş-i pür-sūz-ı ġayretle kebāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 9). [dōstum, -um]*
3. Yazmış debīr-i miḥnet aña yir yir āh **dost**
   Ol ḫānḳah durur ki tenüm dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 4). [dost,]*
4. Ḳadd-i nāzuñ cilve-i dil-keş ḫırāmuñ **dōstum**
   Gül-sitān-ı nāzda serv-i semen-sīmā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 5). [dōstum, -um]*
5. Raḳībe itmegil ḳand-i ḫiṭāb-ı şehd-i ümmīzüñ
   Bilürsin **dōstum** her zaḫma şīrīn merhem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 8). [dōstum, -um]*
6. Dāġ olmaz **dōstum** cān u dil-i aġyārda
   Hiç güşād olsun mı serdī-i dey-i behmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 7). [dōstum, -um]*

7. ʿĀşıḳa hem **dōstdur** hem düşmen-i dīrīnedür
   Gāh dāġ u merhem ü geh dāġa merhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 5). [dōstdur, -dur]*
8. Eyleme ḥüsn-i naẓar aġyāra luṭf it **dōstum**
   Şāh-bāz-ı çeşm-i ser-mestüñ bed-āmūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 3). [dōstum, -um]*
9. Hiç düşer mi **dōstum** fehm itmemek izʿānuña
   ʿĀşıḳ-ı üftādeye ṭarz-ı mürüvvet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 7). [dōstum, -um]*
10. ʿĀşıḳ-ı şeydālaruñ fermān-berüñdür **dōstum**
    Pādişāh olanlara elbette ṭābiʿdür sipāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 5). [dōstum, -um]*
11. Dōstum görmeye bir kerre seni yılda Faṣīḥ
    Düşmen-i kec-naẓarān her dem ü her bār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 9). [dōstum, -um]*
12. Evżāʿ-ı bed-nümāyī-i baḫt-ı sitīze **dost**
    Bīgāne eyledi bize hep āşināmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 3). [dost,]*

dost eylemekde: *Dost eylemek, Yaren olmak.*

1. Aʿdā Faṣīḥ güft ü şinīd-i nifāḳ ile
   Geh düşmen eylemekde bize yārı gāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [dost eylemekde, -mek, -de]*

dost olmada: *Dost olmak.*

1. Allāh çeşm-i zaḫm-ı ʿadūdan nigāh ide
   Her kec-naẓarla olmada ol reşk-i māh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 6). [dost olmada, -ma, -da]*

dost olmamış: *Dost olmak.*

1. Olsaḳ ʿaceb mi şevḳ ile biz de külāh dost
   Olmamış o şems-i kec-külehüm tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [dost olmamış,]*

dost olmaz: *Dost olmak.*

1. Hep gerdiş-i ḫilāfıdur erbāb-ı dānişüñ
   Olmaz bizümle ol felek-i kīne-ḫ∨āh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 8). [dost olmaz, -maz]*

dost olsaḳ: *Dost olmak.*

1. Olsaḳ ʿaceb mi şevḳ ile biz de külāh dost
   Olmamış o şems-i kec-külehüm tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [dost olsaḳ, -sa, -ḳ]*

dosta düşmen baḳışlı bir ẓālim: *Dostu düşman gözünde gören bir acımasız (sevgili bağlamında).*

1. ʿAḳlımı aldı nicʾolur ḥālim
   Dosta düşmen baḳışlı bir ẓālim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 48, Mısra 2). [dosta düşmen baḳışlı bir ẓālim,]*

dost-ı dīrīn-āşinādūr: *Eski tanıdıklardan dost.*

1. Gözi kuḥl-ı ġubār-ı āsitānuñla açılmışdur
   Ḳadīmī **dost-ı dīrīn-āşinādūr** dil cenābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 6). [dost-ı dīrīn-āşinādūr, -dūr]*

dü: *İki.*

1. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī âhū
   Seyr idüp rūyını ṣandum o **dü** çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 3). [dü,]*

duʿā it: *Allah'a yalvarmak II duacı olmak, birinin iyiliği, sağlığı, geleceği için Allah'a niyazda bulunmak.*

1. Eglendi murād-ı cān-ı nā-şād
   Bāḳī anuñ ʿafv u luṭf u iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 182). [duʿā it,]*

duʿā it: *Allah'a yalvarmak.*

1. Dergāh-ı Ḫudāya ilticā it
   Şimden girü devlete **duʿā it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 182). [duʿā it,]*

duʿā -yı bülbüldür: *Bülbülün duası. II aşığın duası.*

1. Güle tevaḳḳufa bir laḥẓa yoḳ o naḫvet ile
   Sebeb dü-rūze sebāta **duʿā -yı bülbüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 6). [duʿā -yı bülbüldür,]*

duʿā-yı devlet-i ḥüsnüñ: *Güzellik ülkesinin duası.*

1. Faṣīḥ iy şāh-ı ḫūbānum olaldan bende-i ʿışḳuñ
   Duʿā-yı devlet-i ḥüsnüñ olupdur her zemān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 10). [duʿā-yı devlet-i ḥüsnüñ, -üñ]*

duʿā-yı devletüñ: *Makamına duacı olmak.*

1. Zebānda ẕikr-i cemīlüñ ser-i kelāmumdur
   Duʿā-yı devletüñ evrād-ı ṣubḥ u şāmumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 23, Mısra 2). [duʿā-yı devletüñ, -üñ]*

du‘ā-yı imtidād-ı devlet: *Devletin devamına dua etmek.*

1. Du‘ā-yı imtidād-ı devletüñ vird-i zebān ile
   Olup fersūde-rūy-ı āsitān-ı luṭf-ı Rabbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 87). [du‘ā-yı imtidād-ı devlet, -ün]*

duʿā-yı seb: *Akşam duası.*

1. Zülfüñde dil iderse nʿola vuṣlatuñ ṭaleb
   Dirler ki müstecāb olur elbet **duʿā-yı şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 2). [duʿā-yı şeb,]*

dü-cānib-i yegāne: *Eşsiz iki yön, taraf.*

1. Ḥaḳḳā o **dü-cānib-i yegāne**
   Her biri deger iki cihāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 9). [dü-cānib-i yegāne,]*

dü-ceşm: *İki göz.*

1. İtdi **dü-çeşmi** naḳş-ı ser-i reh-güẕār-ı yār
   Gör nʾeyledi Faṣīḥ dil ü cāna intiẕār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [dü-çeşmi, -i]*

dü-ceşm-i eşk-bārumda: *Gözyaşıyla dolu iki göz.*

1. Dü-çeşm-i eşk-bārumda gören müjgānlarum dir kim
   Servlerdür ki ṣāf çekmişler enḫārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 3). [dü-çeşm-i eşk-bārumda, -um, -da]*

dü-ceşm-i siyehi: *Siyah renkli iki göz.*

1. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī âhū
   Seyr idüp rūyını ṣandum o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 3). [dü-çeşm-i siyehi,]*

dü-ceşm-i terle: *İki gözün(ün) yaşı.*

1. Bu āb u gilde ne çekdüñse iy Faṣīḥ hele
   Dü-çeşm-i terle dil-i bī-ḳarārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 10). [dü-çeşm-i terle, -le]*

dü-ceşm-i yārdan: *Sevgilinin iki gözü.*

1. Dil ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür **dü-çeşm-i yārdan**
   Ṣaldılar bir ṣaʿve-i miskīne iki şāh-bāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 5). [dü-çeşm-i yārdan, -dan]*

dü-cihān: *Iki dünya II dünya ve ahiret.*

1. Bī-gāye bülendī-i cenābuñ
   Bāʿis **dü-cihāna** evvel āḫır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 38). [dü-cihāna, -a]*

dūd: *(Kara) duman.*

1. Dūddur pür-şerer āhum çıḳar eflāke müdām
   Dem-be-dem eşküm ise yaşlı aḳar bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [dūddur, -dur]*
2. Ruḫsārı üzre sāye-i zülfi düşüp çü **dūd**
   Ol şemʿ-i bezm-i ḥüsni siyeh-çerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [dūd,]*
3. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende üzre **dūd**
   Ruḫsāruñ üzre itse nʾola ḫaṭṭ-ı nev vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 2). [dūd,]*

dūd u ġamdan: *Yürek yangını ve keder.*

1. Bulmazuz bir laḥża ḫālī **dūd u ġamdan** cānumuz
   Eksik olmaz tekye-gāh-ı dilde hiç mihmānumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 31, Mısra 1). [dūd u ġamdan, -dan]*

dūd-düşmen: *Dumana düşmandır, dumanın düşmanıdır.*

1. Ruḫ-ı dil-berde dil ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür
   Belī pervāne-i şemʿ-i maḥabbet **dūd-düşmendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 2). [dūd-düşmendür, -dür]*

dūd-ı āhda: *Ahın dumanı.*

1. Nerm ola pūlād saḫt olsa derūn-ı dil-rübā
   Tā ki **dūd-ı āhda** germiyet-i teʾsīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 6). [dūd-ı āhda, -da]*

dūd-ı āhum: *Ahın dumanı.*

1. Dūd-ı āhum serde sünbül dāġ-ı ʿışḳum tende gül
   Bāġda sünbül gerekse olmasun gülşende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 1). [dūd-ı āhum, -um]*

dūd-ı āhum: *Ah dumanı. II yürek yangını.*

1. Dūd-ı āhum sünbülüm dāġ-ı tenümdür güllerüm
   Ṣaḥn-ı gül-zār-ı ġamem baḳ güllerüm sünbüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 1). [dūd-ı āhum, -um]*

dūd-ı āhumuz: *Ahın dumanı.*

1. Bir māh-rūyuñ āteş-i ʿışḳıyla her gice
   Peyveste olmada felege **dūd-ı āhumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 4). [dūd-ı āhumuz, -umuz]*

dūd-ı dil: *Yürekten çıkan ah.*

1. Baḳ **dūd-ı dil** ü dīde-i ḫūn-bār-ı Faṣīḥa
   Açıldı yine gülleri sünbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 9). [dūd-ı dil,]*

dūd-ı dilüñ: *Yürekten çıkan ah.*

1. Göñül **dūd-ı dilüñ** ol şāha zinhār eyleme ẓāhir
   Ki ḫaṭ geldi duḫān-ı āh ʿuşşāḳa yasāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 3). [dūd-ı dilüñ, -üñ]*

dūd-ı seḥāb olmaz: *Bulut dumanı olmak. II sis, pus olmak.*

1. Şuʿā-i pertev-i mihr-i cemāle ḫaṭ ḥicāb olmaz
Bu maʿlūm ʿālem-i envārda **dūd-ı seḥāb olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 2). [dūd-ı seḥāb olmaz, -maz]*

dūd-ı siyāhından: *Kara duman ‖ kara yazı(felek bağlamında).*

1. Felek bir dāġ yaḳduñ cāna kim **dūd-ı siyāhından**
Baña rūşen günüm çün şām-ı ḥasret tīre-nāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 35). [dūd-ı siyāhından, -ın, -dan]*

dûd-ı sünbül: *Sümbül (şeklinde) duman.*

1. Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd
Olındı manşıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 12). [dûd-ı sünbül,]*

dûd-ı sünbül: *Duman gibi sümbül, duman şeklinde olan sümbül.*

1. Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣāl-i vaʻd ü vaʻīd
Hevā āteş-i gül **dûd-ı sünbül** eyledi germ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 13). [dûd-ı sünbül,]*

dûd-ı sünbül: *Duman gibi sümbül, duman şeklinde olan sümbül.*

1. Hevā-yı āteş-i gül **dûd-ı sünbül** eyledi germ
Nihāl-i bāġ giyerse nʿola libās-ı sepīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 13). [dûd-ı sünbül,]*

dü-dīde-i pür-ḫūnı: *Kanla dolu iki göz.*

1. Başdurmışam āba Nīl ile Ceyḥūnı
Żabt eyleyemem **dü-dīde-i pür-ḫūnı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 2). [dü-dīde-i pür-ḫūnı, -ı]*

dūd-ves: *Duman gibi.*

1. Seyr-i rūyuñ āteşüm teskīn iderken şu gibi
Dūd-veş pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum henüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 5). [dūd-veş,]*

düğüm: *İplik, ip, halat gibi bükülebilir şeyleri kıvırıp kendi üzerine veya birbirine dolayarak yapılan boğum.*

1. Ki levs̲-i dāmenüm olmaz muḫīṭ ile iġsāl
   Çü ʿankebūt **dügümlenmez** ne deñlü saʿy itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 68). [dügümlenmez, -len, -me, -z]*

duḫān-ı āh: *Ah dumanı. II aşığın feryadının gökyüzüne kadar çıkması.*

1. Münfekk olur mı tārik-i dilden **duḫān-ı āh**
   Olmaz seḥāb ḳulle-i küh-sārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 5). [duḫān-ı āh,]*
2. Hücūm-ı girye çü emvāc-ı baḥr pey-der-pey
   Duḫān-ı āh mis̲āl-i seḥāb pīç-ā-pīç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 4). [duḫān-ı āh,]*

duḫān-ı āh: *Feryadın dumanı.*

1. Göñül dūd-ı dilüñ ol şāha zinhār eyleme ẓāhir
   Ki ḫaṭ geldi **duḫān-ı āh** ʿuşşāḳa yasāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 4). [duḫān-ı āh,]*

duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz: *Gönül yakan ateş dumanı.*

1. O şūḫ giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā mı ṣanur
   Duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz hevā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 2). [duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz, -umuz, -]*

duḫān-ı ʿışḳ: *Aşk dumanı.*

1. Ol dem ki çıḳdı farḳuma dilden **duhān-ı ʿışḳ**
   Gūyā çekildi üstüme bir sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 1). [duhān-ı ʿışḳ,]*

duḫānı olmasun: *Dumanı olmasını istememek. II herhangi bir belirtisi olmasını istememek.*

1. Dili āzār idüp āh u fiġānı olmasun dirsin
   Yaḳarsın āteşe cānı **duḫānı olmasun** dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 2). [duḫānı olmasun, -ma, -sun]*

dūḫte-i riște-i iḳrāruñ: *İtiraf ipine geçirilmiş.*

1. Geh **dūḫte-i rişte-i iḳrāruñ** idüp
   Geh sūḫte-i şemʿa-i ruḫsāruñ idüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 1). [dūḫte-i rişte-i iḳrāruñ, -uñ]*

duḫter-i rez: *Üzüm kızı ll şarap.*

1. Ḥabāb-ı sāġarı gördüm ḳıyās itdüm ki iy sāḳī
   Bir elmāsī nigīndür duḫter-i rezçün nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 12). [duḫter-i rez,]*

duhter-i rez: *Üzüm kızı ll şarap.*

1. Görmedük gözden nihānsın ḫayli demlerdür seni
   Bilmezüz iy **duḫter-i rez** ʿişretüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [duḫter-i rez,]*
2. Ḥabāb-ı sāġarı gördüm ḳıyās itdüm ki iy sāḳī
   Bir elmāsī nigīndür **duḫter-i rezçün** nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 12). [duḫter-i rezçün,]*
3. Cūş itdi ḫummı dil göricek **duḫter-i rezi**
   Dīdemde oldı her müje bir ser-bürīde tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 7). [duḫter-i rezi, -i]*

düḫūl: *Girme, giriş.*

1. Oldur o sebeb ʿilm-i ilāhīye **düḫūle**
   Hādī-i reh-āverd-i ḳażāyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 41). [düḫūle, -e]*

dükān-ı kelle-pezān: *Kelle paça dükkanı.*

1. O dem gelür mi kʾolup sırr-ı āb-ı (...)
   Çıḳa deruñ-ı segāndan **dükān-ı kelle-pezān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 6). [dükān-ı kelle-pezān,]*

düken: *Tükenmek, bitmek, sona ermek.*

1. Ṣanma iy ḫ∨āce hemān māl ü menāli **dükenür**
   Gāh olur kim kişinüñ fikr ü ḫayāli **dükenür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 1). [dükenür, -ür]*
2. Ṣanma iy ḫ∨āce hemān māl ü menāli **dükenür**
   Gāh olur kim kişinüñ fikr ü ḫayāli **dükenür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 2). [dükenür, -ür]*
3. Mümteniʿdür dime deryāda leʿāli **dükenür**
   Dīdemüñ ḳaṭreleri sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 4). [dükenür, -ür]*
4. Nice defʿ-i ġam idersüñ bu fenā bezminde
   Bu muḥaḳkaḳ ki mey-i köhne-sifāli **dükenür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 6). [dükenür, -ür]*

5. Mesʾele ʿālīm ü dānānuñ olur maʿlūmı
   Ḥall-i müşkilde cevābiyle suʾāli **dükenür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 8). [dükenür, -ür]*
6. İy Faṣīḥ ʿāşıḳa ṣabr eylemedür lāzım olan
   Zahidüñ ṭaʿnı ʿadū ḳīl ile ḳālī **dükenür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 10). [dükenür, -ür]*

düken: *Tükenmeyen, bitmeyen.*

1. Nakd-i sirişke sen nigeh-i raġbet eyle tek
   Genc-i revān-ı dīde **dükenmez** ḫızānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 8). [dükenmez, -me, -z]*

düket: *Tüketmek, bitirmek.*

1. Düketdi nakd-i niyāzuñ Faṣīḥ ʿuşşāḳuñ
   Nedür bu germī-i bāzārı nāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 9). [düketdi, -di]*

dü-laht: *Iki parça, iki tane.*

1. Dü-laḫt gizlik-i ser-tīz-i cevr-i ḥicrāndur
   Odur ki ḳaṭʿ olımaz nāle vü fiġān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 3). [dü-laḫt,]*

düldül: *Hz. Ali'nin atı. II hızlı, dikkat çeken.*

1. Ṭabʿ-ı şūhumdan muḳaddem ḳaṭre-zen ḫāmem Faṣīḥ
   Bir birin itmekde sebḳat maʿnide **düldüllerüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 10). [düldüllerüm, -ler, -üm]*

dün: *Bir önceki gün, geçmiş zaman.*

1. İki dāl ile Faṣīḥā o elif-ḳāmeti **dün**
   Bir ʿaceb ṭavr ile gördüm meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [dün,]*
2. Tīre necm-i ṭāliʿüm gör kim Faṣīḥā ol mehi
   Ġaflet itmiş çeşm-i aḫter-rīz-i dil **dün** görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 8). [dün,]*
3. Gelmiş çemende gördüm **dün** ʿandelīb-i şeydā
   Bir tāze şiʿr oḳurdı evṣāf-ı nev-bahāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 3). [dün,]*
4. Faṣīḥā müjde dil-ber saña taḥrīr-i selâm itmiş
   Raḳībe **dün** gelen mektūb-ı dür-bārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 10). [dün,]*

5. Dün aġyār ile gördükde teġāfül eyledi bizden
   Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 3). [dün,]*

dünyā: *Dünya.*

1. İtme dili zinḫār tebāh-ı ḥasret
   Dünyāyı yaḳar sūziş-i āh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 2). [dünyāyı, -yı]*
2. Dünyāyı helāk eyledüñ inṣāf inṣāf
   İy ġamzesi cellād amān bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 3). [dünyāyı, -yı]*
3. Düşmez nigeh-i raġbeti merd-i pāke
   Dünyā gibi bir ḳaḥbe-zen-i murdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 4). [dünyā,]*

dünyā: *Cihan, alem, evren. II herkes.*

1. Şemşīr-i nigāhuñla niçe dil telef itdüñ
   Dünyāyı yine fitne ile pür-şeġaf itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 2). [dünyāyı, -y, -ı]*
2. Bulsa **dünyāya** luṭf iderdi Faṣīḥ
   Meşreb-i pādişāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 9). [dünyāya, -ya]*
3. Var ol şeh-i ḥüsnüñ yine dīvān ḳapusında
   Dünyāyı çeker kendüye elbette Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 10). [dünyāyı, -yı]*
4. İki ruḫsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānāndan ḥicāb eyle
   Felek germ olma **dünyāya** yiter bir āfiṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 4). [dünyāya, -ya]*
5. Anlar ki yoluñda ser fidā eylerler
   Dünyālara ṭaʿn-ı püşt-i pā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 2). [dünyālara, -lar, -a]*

dünyāya geldi: *Dünyaya gelmek. || Doğmak, yaratılmak.*

1. Geldi dünyāya o meh-pāresi ins ü melegüñ
   Ṭoġdı ol mihr-i cihān gözleri aydın felegüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 35, Mısra 1). [dünyāya geldi, -di]*

dur: *Uzak.*

1. Kemāl-i mihr ise **dūr** olmaġa Faṣīḥā sebeb
   Vüfūr-ı ṣıdḳ şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [dūr,]*

2. Ol meh-i burc-ı leṭāfetden ki **dūrum** ʿālemüñ
   Gelmesün ister bahārı ʿıyd u nev-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 5). [dūrum, -um]*

dur: *Inci. II sevgili.*

1. Ḫāk-būs-ı āsitānuñla müşerref ġayrılar
   Dūr kūyuñdan Faṣīḥ-i bī-ser ü bi-pā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 10). [dūr,]*

dur: *Inci.*

1. Didiler gül ruḫuña **dür** dişüñe
   Ṭoldı evṣāfuñ ile baḥr ile ber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 3). [dür,]*

dur: *Durdurmak.*

1. Biz **durġurıruz** ister isek āb-ı revānı
   Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 16). [durġurıruz, -ġur, -ır, -uz]*

dur: *Sürekli, durmadan, aralıksız, kesintisiz.*

1. Faṣīḥā **durmayup** pāyına düşmiş ḫāk-i pāküm dir
   Bu vech üzre niyāz itmekde gördüm yāra cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 9). [durmayup, -ma, -y, -up]*

dur: *Uzak.*

1. Nihān rāzuñ itme ʿayān kāġıda
   Faṣīḥā **dūr** u āşinādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 10). [dūr,]*
2. Mümkin mi temāşā-yı cemālüñden **dūr**
   Bir vech ile hiç tesliye-yāb olmaḳ dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 3). [dūr,]*

dur: *Yapmaya başlamak.*

1. Ṣūret-i sengīnini ġayruñ tırāş itmek **durur**
   Bīsütūn-ı dilde Şīrīn-kāri-i ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 3). [durur, -ur]*

dur: *Durmadan, ara vermeden.*

1. Kūy-ı cānāndan ḳomaz bir laḥẓa dūr olsam eger
   Merdüm-i eşk-i terüm **durmaz** düşer dāmānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 8). [durmaz, -maz]*

dur: *-dır, -dir, -dur, -dür bildirme eki.*

1. Yazmış debīr-i miḥnet aña yir yir āh dost
   Ol ḫānḳah **durur** ki tenüm dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [durur, -ur]*
2. Çalınmış ezel güş-ı dile nāy-ı maʿānī
   Ol dem **durur** el-āne daḫı kendüyi bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 57). [durur, -ur]*
3. Teb-ḫāleler ile laʿl-i nābı
   Bir cām **durur** kʾola ḥabābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 78, Mısra 2). [durur, -ur]*

dūr eyledi: *Uzaklaştırmak II yok etmek, ortadan kaldırmak.*

1. Bu āh u girye kim gördüñ degüldür iḫtiyārumdan
   Beni **dūr eyledi** devr-i felek yār u diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 2). [dūr eyledi, -di]*

dūr eylemiş: *Uzaklaştırmak, mahrum etmek, engel olmak.*

1. Getürmiş būy-ı zülfüñ eylemiş vaṣf-ı ser-i kūyuñ
   Ṣabā āḫır dili **dūr eylemiş** dār u diyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 4). [dūr eylemiş, -miş]*

dūr eyleyen: *Uzaklaşma, hareket etmekten vazgeçme.*

1. Şermende-i kār-ı çeşm ü dildür
   İtdükleri cürme münfaʿildür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 63). [dūr eyleyen, -le, -yen]*

dūr itdi: *Uzaklaştırmak, ayrı bırakmak, yakınlaşmasını engellemek.*

1. Dūr itdi yārdan beni āḫır sipihr-i dūn
   Bozdı hezār hīle ile ittifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 5). [dūr itdi, -di]*

dūr olaldan: *Uzaklaşmak, uzak durmak.*

1. Faṣīḥ -i zār olaldan dūr ḫayli rūzgār oldı
   ʿAceb şimdi ġubār-ı āsitān-ı devletüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 9). [dūr olaldan, -al, -dan]*

dūr olma: *Uzak olmak.*

1. Sen menzil-i niyāzdan olma Faṣīḥ dūr
   Bir gün ḫadeng-i nāzına cānān nişān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 9). [dūr olma, -ma]*

dūr olma: *Uzaklaşmak, uzak durmak.*

1. Dūr olma Faṣīḥ dergehinden
   Elbet saña feṭḥ-i bāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 9). [dūr olma, -ma]*

dūr olmaġa: *Uzaklaşmak, uzak durmak.*

1. Kemāl-i mihr ise **dūr olmaġa** Faṣīḥa sebeb
   Vüfūr-ı ṣıdḳ-ı şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [dūr olmaġa, -maġ, -a, -]*

dūr olmışam: *Uzaklaşmak, uzak olmak.*

1. Ṣabā ne var bizi gel bir ḫaberle dil-şād it
   Zemānlar oldı ki **dūr olmışam** diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 4). [dūr olmışam, -mış, -am]*

dūr olsam: *Uzaklaşmak, uzak durmak.*

1. Kūy-ı cānāndan ḳomaz bir laḥẓa **dūr olsam** eger
   Merdüm-i eşk-i terüm durmaz düşer dāmānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 7). [dūr olsam, -sa, -m]*

dūr olup: *Uzaklaşmak, uzak durmak.*

1. Ol zemān kim **dūr olup** cānāna itdüm elvedāʿ
   Öyle ẓann itdüm ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 1). [dūr olup, -up]*
2. Naẓardan **dūr olup** çün āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde
   Dil-i ser-geşteye cānā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 3). [dūr olup, -up]*

dūr olurdı: *Uzak olmak.*

1. Olurdı düşmeni-i ehl-i dil felekden dūr
   Ketāna itmek eser olsa māhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 5). [dūr olurdı, -ur, -dı]*

dūr u dırāz: *Uzun uzadıya.*

1. Bu şeb **dūr u dırāz** efsāne-i mihr ü maḥabbetle
   Faṣīḥ ol nāzenīn-i ter-mizācı bī-dimāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 9). [dūr u dırāz,]*

dūr-ā-dūr: *Uzak uzak, uzaktan uzağa, uzun uzadıya.*

1. Dil-i ser-geşteyi terġīb-i şeh-rāh-ı ferāġ itdüm
   İdüp tenfīr ʿazm-i kūyı dūr-ā dūr maḳṣūddan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 7). [dūr-ā-dūr,]*

dūr-ā-dūr-ı maḳṣūddan: *Amacın uzaktan yapılanı.*

1. Dil-i ser-geşteyi terġīb-i şeh-rāh-ı ferāġ itdüm
   İdüp tenfīr ʿazm-i kūyı dūr-ā dūr maḳṣūddan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 7). [dūr-ā-dūr-ı maḳṣūddan,]*

dürc-i laʿlden: *Lal taşından yapılmış mücevher kutusu II dudak.*

1. Olduḳça laʿli ġayra cevāhir-nümā-yı luṭf
   Çeşmümde **dürc-i laʿlden** ol dem güher döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [dürc-i laʿlden, -den]*

dürdāne: *Inci tanesi.*

1. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
   Dest-i saʿye girmeyen **dürdānedür** gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 6). [dürdānedür, -dür]*

dürdāne-i eşküm: *Gözyaşının inci tanesi.*

1. Tā böyle naẓardan düşürüp eyleme pā-māl
   Dürdāne-i eşküm ki maḥabbet güheridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 4). [dürdāne-i eşküm, -üm]*

dürdāne-i sirişkümi: *Gözyaşının inci tanesi.*

1. Ṣubḥ u mesāda rişte-i āhum füzūn idüp
   Dürdāne-i sirişkümi tesbīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 4). [dürdāne-i sirişkümi, -üm, -i]*

dür-i baḥr-i temennāyı: *Temenni denizinin incisi.*

1. Baña nāz itmegi min baʿd ḳoysun çarḫ-ı hercāyī
   Çıḳardum rişte-i dilden **dür-i baḥr-i temennāyı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 2). [dür-i baḥr-i temennāyı, -yı]*

dür-i bī- behānesin: *Kusursuz inci.*

1. Bir gevher-i yegāne **dür-i bī- behānesin**
   Kān-ı kevinde miṣli bulınmaz naẓīri yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 8). [dür-i bī- behānesin, -sin]*

dür-i deryā-yı maʻānī: *Manalar denizinin incisi.*

1. Feyyāż-ı ezel eylemede çünki Faṣīḥā
   Rīzān ḳalemüñden **dür-i deryā-yı maʻānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 14). [dür-i deryā-yı maʻānī,]*

dür-i gencīne-i dil: *Gönül hazinesinin incisi, gönül hazinesinde saklanan inci.*

1. ʿĀşıḳ ġamı dürr-i sīne-i dil eylermiş
   Derdi **dür-i gencīne-i dil** eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 2). [dür-i gencīne-i dil,]*

dür-i maḳālüm: *Laf, lakırdı incisi.*

1. Faṣīḥ sāhib-i ser-māye-i dükān-ı ḫıred yoḳ
   Odur ki gevher-i nuṭḳum **dür-i maḳālüm** alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 10). [dür-i maḳālüm, -üm]*

dür-i sübḥa-i eşki: *Göz yaşı incisi II tane tane akan göz yaşı, inci tanesine benzeyen gözyaşı.*

1. Ser-menzil-i rehden eyleyen dür
   Bu naḳş u nigār-ı āb degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 66). [dür-i sübḥa-i eşki, -i]*

dür-i yektā: *Eşsiz inci.*

1. Cüst ü cūya ol **dür-i yektā** vü māh-ı behceti
   Seyl-i eşküm baḥre çarḫa āh-ı sūzānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 3). [dür-i yektā,]*

dür-i yektā-yı ma‘ānī: *Manaların benzersiz incisi.*

1. Her beytüm olup maḫzen-i esrār-ı maʿārif
   Her noḳṭa aña bir **dür-i yektā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 26). [dür-i yektā-yı maʿānī,]*

dür-i yektā-yı mihr-perverdüz: *Güneşi besleyen eşsiz inci.*

1. Faṣīḥ bir **dür-i yektā-yı mihr-perverdüz**
   Yetīmi olmamışuz çār-ümm ü nüh-pederüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 9). [dür-i yektā-yı mihr-perverdüz, -üz]*

dürler dökelüm: *Inci saçmak II gözyaşı akıtmak.*

1. İcrā idelüm mātemin ol şāh-ı cihānuñ
   Dürler dökelüm yādına ol gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 8). [dürler dökelüm, -elüm]*

durma: *Durmadan, devamlı, sürekli.*

1. Telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler iy Faṣīḥ
   Vāʿiẓ ki **durma** nār u cinândan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [durma,]*
2. İt sāḳ-ı duʿāyı **durma** teşmīr
   Tā key tā key bu şekve vü dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 179). [durma,]*
3. Tā key yiter iy Faṣīḥ tekşīr
   İt sāḳ-ı duʿāyı **durma** teşmīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 176). [durma,]*

dürr: *Inci II aşığın gözyaşları.*

1. Rişte-i dil oldı çün be-güsiste-i dest-i sitem
   Dīdeden rīzān olanlar **dürr** ü gevherdür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 4). [dürr,]*

dürr ü le'āl: *Cevherler.*

1. Sirişk-i terle müjem oldı muntaẓam-aḥvāl
   Bu şi'r āyīne-i ṭab'a itdi 'aks-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 18). [dürr ü le'āl,]*

dürr ü le'āl: *Cevher ve inci.*

1. Bulurdı lez̲zet-i Şīrīni şīriyle Ferhād
   Dizildi rişte-i bārīke ṣanki **dürr ü le'āl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 19). [dürr ü le'āl,]*

dürr-i bī-behāyı: *Paha biçilemeyen kıymetteki inci.*

1. Yirin āḫır o genc-i 'ilm ü faẓluñ künc-i ḫāk itdüñ
   Felek ṣatduñ o **dürr-i bī-behāyı** 'āḳıbet hīçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 33). [dürr-i bī-behāyı, -yı]*

dürr-i girān: *Kıymetli inci.*

1. Āvīze-i gūş itse Faṣīḥā n'ola herkes
   Bu dürr-i girān-māye-i deryā-yı suḫandür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [dürr-i girān,]*

dürr-i girān-ḳıymet-i 'ışḳ olan: *Aşkın çok kıymetli incisi olmak.*

1. 'Āşıḳı genc-i dü-'ālemden ider müstaġnī
   Ṣadef-i dilde olan dürr-i girān-ḳıymet-i 'ışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 8). [dürr-i girān-ḳıymet-i 'ışḳ olan, -an]*

dürr-i girān-māye-i deryā-yı suhandür: *Söz denizinin pahası ağır, çok değerli incisi.*

1. Āvīze-i gūş itse Faşīḥā nʾola herkes
   Bu **dürr-i girān-māye-i deryā-yı suḫandür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [dürr-i girān-māye-i deryā-yı suḫandür, -dür]*

dürr-i hüner-rīz olur: *Sanat incilerini dökmek II Kalemin ucundan sanatkârane sözlerin dökülmesi.*

1. Derūnda tā ki meger rişte-i leʾālīdür
   Hemīşe **dürr-i hüner-rīz olur** dehān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 8). [dürr-i hüner-rīz olur, -ur]*

dürr-i melāḥat: *Güzelliğin incisi.*

1. Hezār mevc-i yem-i ġamla āşinā olduñ
   Gönül o **dürr-i melāḥat** kenāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 4). [dürr-i melāḥat,]*

dürr-i nesri: *Nesrin incileri. II nesir yazılarının güzelliği, inci gibi düzenli ve muntazam oluşu.*

1. Bed-ḫ∨āhları z̲elīl ü maḳhūr
   İy eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 192). [dürr-i ne̲sri, -i]*
2. Oldı çü leʾāl-i naẓm manẓūr
   Ḳıl pāyına **dürr-i ne̲sri** menşūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 192). [dürr-i ne̲sri, -i]*

dürr-i nigīn: *Mührün incisi.*

1. Egerçi beslemiş ḳoynında çok dürr-i s̲emīn deryā
   Velī dendānuñ-āsā görmemiş **dürr-i nigīn** deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [dürr-i nigīn,]*

dürr-i niyāzuñ: *Rica incisi. II yalvarma, rica kelimeleri.*

1. Ser cümle ḥayā vü edebi ber-ṭaraf itdüñ
   Almadı berīn-gūş-ı ḳabūle o şeh-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 8). [dürr-i niyāzuñ, -uñ]*

dürr-i pāke: *Saf, temiz inci.*

1. Olsa nʾola raḳs-ı şevḳa sālik
   Baḥr olmış o **dürr-i pāke** mālik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 4). [dürr-i pāke, -e]*

dürr-i semīn: *Çok kıymetli inci tanesi.*

1. Egerçi beslemiş ḳoynında çok **dürr-i s̲emīn** deryā
   Velī dendānuñ-āsā görmemiş dürr-i nigīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [dürr-i s̲emīn,]*

dürr-i semīne: *Çok kıymetli inci tanesi.*

1. Gören o dil-ber-i mellāḥı bu melāḥat ilen dir
   Ṣadef dinilse sefīne olur bu **dürr-i semīne** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 8). [dürr-i semīne, -e]*

dürr-i sīne-i dil: *Gönlün sinesine, göğsüne takılan inci.*

1. ʿĀşıḳ ġamı **dürr-i sīne-i dil** eylermiş
   Derdi dür-i gencīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 1). [dürr-i sīne-i dil,]*

dürr-i yetīm-i bī-behāya: *Paha biçilemez inci. II Hz. Muhammed'in yetim olması bağlamında.*

1. Bī-sāye yir itdi mihr-i z̲ātuñ
   Gör nʾeyledi gör kemāl-i ḳudret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 55). [dürr-i yetīm-i bī-behāya, -ya]*

dürr-i yetīm-i ṣadefce-i tevḥīd: *Birlik sedefinin yetim incileri.*

1. Göz açdurursa baña ger bu rūzgār-ı şedīd
   Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 33). [dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd,]*

dürr-i yetīm-i ṣadefce-i tevḥīd: *Birlik sedefinin eşsiz incisi.*

1. Yegāne şemʿ-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ
   Şehāne **dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 34). [dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd,]*
2. Eyā kefīl-i ʿatāyā-yı Rabb-i ʿarş-ı mecīd
   Yegāne şemʿ-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 34). [dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd,]*

dürūd itse: *Dua etmek, selam vermek, methetmek.*

1. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende üzre dūd
   Ruḫsāruñ üzre itse nʾola ḫaṭṭ-ı nev vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 1). [dürūd itse,]*

dürūġ vaʿdüñ: *Yalan vaat, yerine getirilmeyecek vaat.*

1. Bīmār-ı iştiyāḳuña şāfī cevāb vir
   Tā key **dürūġ vaʿdüñ** ile ıżṭırāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [dürūġ vaʿdüñ, -üñ]*

durur: *-dır/-dur bildirme eki.*

1. Mīnā-serā-yı dīde-i bīdāra görmedük
   Demler **durur** ki gelmedi hiç şāh-ı ḫ∨ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 6). [durur,]*
2. Bizi tenhā ḳoyup vīrāne-i tārīk-i hicrānda
   Niçe demler **durur** kim ol perī gözden nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 4). [durur,]*
3. Nihān oldı gözümden ol perī-rū ḫ∨āb-ı rāḥat-veş
   O dem bu dem **durur** ser-çeşme-i çeşmüm revān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 4). [durur,]*

dürüst: *Kurallara uygun, yanlışsız.*

1. Āyīnemüzde var o ḳadar ṣafvet ü cilā
   Farḳ olmaz oldı nīk ü bed ü ḫūb **dürüştümüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 4). [dürüştümüz, -ümüz]*

dürüst: *Dengeli.*

1. Devr ider ḫ∨ān-ı sipihri bu ḳadar yine **dürüst**
   Işırılmaz gibi hiç bu felegüñ nānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 3). [dürüst,]*

dü-rūze: *İki günlük.*

1. Güle tevaḳḳufa bir laḥẓa yoḳ o naḫvet ile
   Sebeb **dü-rūze** sebāta duʿā -yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 6). [dü-rūze,]*

dü-rūze-dem-i nev-bahāra: *Ilkbaharın iki günlük zamanı.*

1. Maġrūr olup **dü-rūze-dem-i nev-bahāra** gül
   Bī-ḥad cefālar eyledi murġ-ı hezāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 1). [dü-rūze-dem-i nev-bahāra, -a]*

düş-: *Mübtela olmak, bağlanmak.*

1. O ser-fütāde-i ʻışḳum ki ḫāk-i pāke **düşelden**
   Miṣāl-i naḳş-ı ḳadem rūy-ı pür-melālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 5). [düşelden, -elden]*

düş-: *Düşmek, kapılmak.*

1. Kemend-i intiẓāra **düşmiş** idi niçe demlerdi
   Faṣīḥ-i bī-dili ol ḳayddan itdüñ rehā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 9). [düşmiş, -miş]*

düş: *Düşmek.*

1. Āb-ı ṣāfı cūya **düşmiş** berg-i gül ẓann eyledüm
   Gördügümde sāʿid-i dil-dār-ı sīmīn-berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 7). [düşmiş, -miş]*

düş: *Nasip olmak.*

1. Raḳībe luṭf idesin ʿāşıḳa cefā **düşmez**
   Bu ḥüsn-i dānişe ol kār-ı nā-sezā **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 1). [düşmez, -mez]*
2. Raḳībe luṭf idesin ʿāşıḳa cefā **düşmez**
   Bu ḥüsn-i dānişe ol kār-ı nā-sezā **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 2). [düşmez, -mez]*
3. Libās-ı ʿardan ʿārī olandur efgende
   Bu baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa her āşinā **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 4). [düşmez, -mez]*
4. Bu laġz-gehde olanlar bürehne-pā **düşmez**
   Fütāde kefş-i ġurūr ile tünd-revlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 6). [düşmez, -mez]*
5. Miṣāl-i pertev-i mihr-i cihān-fürūz-ı felek
   Göñül her āfete iy māh-ı fitne-zā **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 8). [düşmez, -mez]*

6. Ümīd-i ḫāma düşüp ol nihāl-i serkeşden
   Faṣīḥ muntaẓıruz mīve-i vefā **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 10). [düşmez, -mez]*
7. Nādāna vefā vü kerem iẕʿānuña **düşmez**
   Yārāna cefā vü sitem ʿirfānuña **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 4). [düşmez, -mez]*

düs: *Yansımak, aksetmek.*

1. Düşsün miṣāl-i sāye zemīn-i tevāżuʿa
   Kim istemezse neyyir-i rifʿatden infikāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 5). [düşsün, -sün]*

düs: *Gelmek, ulaşmak, varmak.*

1. Düşerler dāmen-i zülfine diller her gün ol şūḫuñ
   Sürerler ẕerreler yüz pertevine mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 15). [düşerler, -er , -ler]*
2. Bir cüst ü cūdayum ki çü pervāne vü hezār
   Geh bāġa gāhi āteş-i sūzāna **düşmüşem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 10). [düşmüşem, -müş, -em]*

düs: *Yaraşmak, yakışmak, uymak.*

1. Nevā-yı bülbüle gül-bün hezār-gûş aşmış
   Yine ahālī-i gül-zāra **düşdi** güft ü şinīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 4). [düşdi, -di]*

düs: *Aksetmek, yansımak.*

1. Zemīn üzre **düşen** her sāye-i naḫl-i çemen şimdi
   Dil-i üftādeye yād itdürür gīsū-yı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 15). [düşen, -en]*

düs: *Uygun olmak, yakışmak.*

1. İy şāh-ı melāḥat yiter itdüñ yiter inṣāf
   ʿUşşāḳ-ı vefā-dāra cefā şānuña **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 10). [düşmez, -mez]*

düs: *Damlamak, dökülmek.*

1. Ḳıyās itdüm ki **düşmiş** ġonçe-i bāġ üstine şeb-nem
   Görüp teb-ḫālelerle laʿl-i nābın iy göñül yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 10). [düşmiş, -miş]*

düs: *(tuzak, kapan, ağ vb. ile) gafil avlanıp tutulmak, yakalanmak.*

1. Miṣāl-i sīb **düşdi** dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa
   Göñül gitdükçe gitdi geh firāz u geh nişīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 5). [düşdi, -di]*

düs: *Denk gelmek, rast gelmek.*

1. Yāra istīġnā **düşer** düşdükce ḫāk-i pāya ben
   Ḳısmet olmış aña nāz itmek baña ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 7). [düşer, -er]*
2. Bu rūḥ-fezā ṭarz-ı ḫırāmı göre biʾllāh
   İy serv-i çemen sāye-ṣıfat yanuña **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 8). [düşmez, -mez]*
3. Ḥāl-i dil-i güm-geşteden aṣlā ḫaberüm yoḳ
   Bu cānibe **düşmez** mi ṣabā geşt ü güẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 6). [düşmez, -mez]*
4. Bahār geldi açıl gül gibi gülistāna
   Gelüp ḫırāma **düşer** naḫl-i servi dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 2). [düşer, -er]*
5. Didüm **düşmez** senüñ gibi güher bu baḥr-i imkāna
   Görüp deryāya pertāb itdügin ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 2). [düşmez, -mez]*

düs: *Düşmek (saçın sarkması bağlamında).*

1. Ruḫsārı üzre sāye-i zülfi **düşüp** çü dūd
   Ol şemʿ-i bezm-i ḥüsni siyeh-çerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [düşüp, -üp]*

düs: *Nasip olmak, kısmet olmak.*

1. Semt-i ṣafāya **düşmedi** hiç rāh-ı ülfetüm
   Ekser ġamuñla şehr-i maḥabbetde ṣoḥbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 1). [düşmedi, -me, -di]*
2. Düşmez nigeh-i raġbeti merd-i pāke
   Dünyā gibi bir ḳaḥbe-zen-i murdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 3). [düşmez, -me, -z]*

düs: *Aksetmek, yansımak.*

1. Tevcīh-i nigeh dil-ber-i nādāna Faṣīḥā
   Miʾrāt-ı Sikenderse de ʿirfānuña **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 14). [düşmez, -mez]*

düs: *Yansımak.*

1. Ne āb-ı ṣāf ki **düşse** ʻaks-i rūy-ı yār keşf eyler
   Verā-yı perde-i ḫāṭırdaki esrār-ı pinhānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 9). [düşse, -se]*

düs: *Dökülmek, kopmak.*

1. Ṣaḥn-ı zemīn-i bāġa ki her berg-i ter **düşer**
   Bir dest-i merḥabāmı degül rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 25). [düşer, -er]*

düs: *Kişinin hesabına düşen pay. II velvele, kargaşa.*

1. Yine ahālī-i gülzāra **düşdi** güft ü şinīd
   Güşāde meşreb-i ʻālem çü rāz-ı ʻāşıḳ-ı mest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 5). [düşdi, -di]*

düs: *Düşmek. II Aşırı ilgi veya sevgi göstermek.*

1. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverüñ
   Düşmek içün zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 48, Mısra 2). [düşmek, -mek]*

düs: *Peşine takılmak.*

1. Rāh-ı ḫırede gitme ṣaḳın nādān ol
   Düşme heves-i şöhrete gel pinhān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 2). [düşme, -me]*

düs: *Düşürmek, yüzdürmek. II gönlünü düşürmek, âşık olmak.*

1. Ṣaḳın **düşürme** ṣaḳın baḥr-i ʿışḳa zevraḳ-ı dil
   Miyānı lücce-i ḫūndur kenārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [düşürme, -ür, -me]*

düs: *Öncülük eden, giden.*

1. Pīş-i nesīm-i ʿışḳa **düşen** gāh kemterüz
   Gerd-i ġamuz nişiste-be-dāmān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 5). [düşen, -en]*

düs: *Düşmek. II arkasından veya önünden gitmek, peşine takılmak.*

1. Gelüñüz şevḳ ile gül-bāng-i maḥabbet çekelüm
   Düşelüm ceyş-i ġamuñ pīşine rāyet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 2). [düşelüm, -elüm]*

düs: *Düşmek, yola koyulmak.*

1. Ḳays ile kūh-ken gibi ẓann eylemeñ beni
   Rāh-ı ġam-ı maḥabbete merdāne **düşmüşem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 8). [düşmüşem, -müş, -em]*

düs: *Düşmek, damlamak.*

1. Māhiyyetüm bilinmege çoḳ serfürū gerek
   Bir gevherüm Faṣīḥ ki ʿummāna **düşmüşem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 12). [düşmüşem, -müş, -em]*

düs: *Akla gelme, hatırlama.*

1. Hiç **düşer** mi dōstum fehm itmemek izʿānuña
   ʿĀşıḳ-ı üftādeye ṭarz-ı mürüvvet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 7). [düşer, -er]*

düs: *Düşmek, kapılmak.*

1. Düşme ümīd-i vaṣla ki maḥż-ı ḫayāldür
   Ol mū-miyānı ṣanma göñül der-kenār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 5). [düşme, -me]*
2. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa **düşen**
   Fütāde-baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [düşen, -en]*
3. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa **düşen**
   Fütāde baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [düşen, -en]*
4. Ümīd-i ḫāma **düşüp** ol nihāl-i serkeşden
   Faṣīḥ muntaẓıruz mīve-i vefā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 9). [düşüp, -üp]*
5. Ol ḳāmeti iy serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet
   Kimdür ki görüp kūşe-i dāmānuña **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 6). [düşmez, -mez]*

6. Cibrīl de olsa görüp ol dāne-i ḫāli
Mümkin mi senüñ dām-ı perīşānuña **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 12). [düşmez, -mez]*
7. Cāndan geçüp ben ebrū-yı cānāna **düşmüşem**
Āzürdelikle ḫançer-i bürrāna **düşmüşem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 1). [düşmüşem, -müş, -em]*
8. Cāndan geçüp ben ebrū-yı cānāna **düşmüşem**
Āzürdelikle ḫançer-i bürrāna **düşmüşem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 2). [düşmüşem, -müş, -em]*
9. Bir āşinā nigāhuña şāyān olınca ben
Çoḳ dest-būs idüp niçe dāmāna **düşmüşem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 4). [düşmüşem, -müş, -em]*
10. Seyl-āb-ı eşk-i dīde-i giryāna **düşmüşem**
Bir baḥr-i feyże belki olam āşinā diyü *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 6). [düşmüşem, -müş, -em]*
11. Emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa müşkil çü sīne germek
İy dil miṣāl-i keştī **düş** pīş-i rūzgāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 10). [düş,]*
12. Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳuña **düşdüm** ḳaldum
Üftāde-i ser-dāmen-i āmālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 3). [düşdüm, -dü, -m]*
13. Baḥr-i ġama **düşdüñse** be-taḳdīr-i elest
Keşti-i ümīdüñ itme zinhār şikest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 1). [düşdüñse, -dü, -ñ, -se]*
14. Dil zülf ü ruḫuñ görince **düşdi** ʿışḳa
ʿAzm itdi o sevdā ile Şām u Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 1). [düşdi, -di]*

düs: *Düşmek. II damlamak, akmak.*

1. Kūy-ı cānāndan ḳomaz bir laḥẓa dūr olsam eger
Merdüm-i eşk-i terüm durmaz **düşer** dāmānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 8). [düşer, -er]*

düs: *Düşmek. II tutulmak.*

1. Lāle-zār üzre döker eşcārın ezhārın ṣabā
Düşmede pervāneler gūyā çerāġān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 4). [düşmede, -me, -de]*

düs: *Düşmek. II sıkıntı çekmek.*

1. Düşdük senüñle fikr-i ġam-ı intiẓāra āh
Var mı göñül bu rāhuñ ʿaceb ḥadd ü ġāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 5). [düşdük, -dü, -k]*

düş: *Düşmek. II revan olmak.*

1. Düşince ḫāṭıra sevdā-yı rāh-peymāyī
   Semend-i cilve-ger-i ṭabʿum itdi şeydāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 1). [düşince, -ince]*

düş: *Düşürmemek. II sürekli bakmak.*

1. Bu şeb gördüm nigāh-ı iltifātından **düşürmezdi**
   Raḳīb-i rū-siyāha itdügi iḥsānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 7). [düşürmezdi, -ür, -mez, -di]*

düş: *Düşmek. II yansımak, yer edinmek.*

1. Pertev-i ḥüsnüñ dile **düşdükde** yaḳdı kīneyi
   Gūyıyā kim ṭutdılar ḫurşīde bir āyīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 1). [düşdükde, -dük, -de]*

düş: *Düşmek (tuzak bağlamında), yakalanmak, ele geçirilmek.*

1. Ferāġat it göñül pūyāni-i deşt-i ṭalebden gel
   Kemend-i ṣayda **düşmez** ol perī bir vaḥşi āhūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [düşmez, -me, -z]*

düş: *Ulaşmak, kavuşmak.*

1. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverin
   Düşmek içün zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Muamma 1, Mısra 2). [düşmek, -mek]*

düş: *Peşine düşmek, takip etmek II (tamaha) kapılmak.*

1. Ṭamaʿ-ı ḫāma **düşüp** būse ṭaleb itme Faṣīḥ
   Gülşen-i nāz serv-kadleri ber virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 9). [düşüp, -üp]*

düş: *Yaraşmak, yakışmak.*

1. Nādāna vefā vü kerem iẕʿānuña **düşmez**
   Yārāna cefā vü sitem ʿirfānuña **düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 3). [düşmez, -mez]*

düş: *Düşmek. II damlamak.*

1. Ol serv-i nāz serkeş olup gitmede Faṣīḥ
   Düşmekde āb-ı cūy gibi ḫāk-i pāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 10). [düşmekde, -mek, -de]*

düş: *Kişinin hesabına düşen pay. II velvele, kargaşa.*

1. Yine ahālī-i gül-zāra **düşdi** güft ü şinīd
   Nevā-yı bülbüle gül-bün hezār gûş aşmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 4). [düşdi, -di]*

dūş-ı cānānede: *Sevgilinin omzu.*

1. Dūş-ı cānānede ol iki bölünmiş gīsū
   Eylemiş ʿaḳlını çoḳ mūy-şikāfın ṣad çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 10). [dūş-ı cānānede, -de]*

dūş-ı felekde: *Feleğin omzu. II gökyüzünde belli bir yer, bölüm.*

1. Āhum ʿamūd-ı ṣubḥa ki peyveste bestedür
   Dūş-ı felekde bir ʿālem-i kāviyānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 6). [dūş-ı felekde, -de]*

dūş-ı ḫāṭırda: *Itibar omzu. II kişinin benliğindeki itibar.*

1. Dūş-ı ḫāṭırda delḳ-i istiġnā
   Küleh-i iftiḫār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 3). [dūş-ı ḫāṭırda, -da]*

dü-şīrīn: *Iki dilli. II iki başlı.*

1. Taḥammül eyleyemem ḥasret-i miyānuñ ile
   Vücūdumı **dü-şīrīn** ḫançere tebāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 4). [dü-şīrīn,]*

düşmen: *Hasım, rakip, dost olmayan.*

1. Bir gül ü şemʿi mi var dehrüñ taʿalluḳ itmeyem
   Bülbül ü pervānesi ser-cümle **düşmendür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 4). [düşmendür, -dür]*

2. Aʿdā Faṣīḥ güft ü şinīd-i nifāḳ ile
   Geh **düşmen** eylemekde bize yārı gāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [düşmen,]*
3. Bu bendeñi saña bed naḳl iderse **düşmenler**
   Vücūd virme efendüm nice rivāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [düşmenler, -ler]*
4. Ḳadīmī bir biriyle ʿahd ü peymān eylemişlerdür
   Bize ḫalḳ-ı zemāne cümleten maʿhūd **düşmendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [düşmendür, -dür]*
5. Sipihr-i bī-mihir kim sīne-i bī-kīne **düşmendür**
   Ṣafā-yı ḫāṭıra rāzı degül āyīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [düşmendür, -dür]*
6. Yakar ṣad-dāġ-ı ḥasret bulmasun bir sine (...)
   Maḥabbet ehl-i dille ḫāṣılı dīrīne **düşmendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [düşmendür, -dür]*
7. Faṣīḥā ḫande-i taʿn itmede tār-ı (…)
   Anuñçün cāh ehli ḫırḳa-i peşmīne **düşmendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 10). [düşmendür, -dür]*
8. Virürsüñ **düşmene** şeftālular bāġ-ı ʿiz̲āruñdan
   Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke de bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 5). [düşmene, -e]*
9. Az seng-i tāʿnesin yimedi **düşmenüñ** nʾola
   Bī-berg ü bār olursa nihāl-i taḥammülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 7). [düşmenüñ, -üñ]*
10. Viṣāḫ-ı ṣadrı mıdur **düşmenüñ** ki gūşumuza
    Ṭoḳınmadı ḫaberi çoḳ zemāndur ol güherüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 7). [düşmenüñ, -üñ]*
11. Nedür Faṣīḥ bu deñlü ʿadāvete bāʿis̲
    O tünd-ḫū bize hiç bilmezüz neden **düşmen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 10). [düşmen,]*
12. Cevher-i eşyā daḫı meknūz iken **düşmen** baña
    Tāc-ı Keykāvūs-ı ʿışḳuñ gevher-i şāhānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 5). [düşmen,]*
13. Sen erbāb-ı hüner ehl-i dile dīrīne **düşmensin**
    Raḥmden ḳalb-i sengīnüñ tehī pür-kīne **düşmensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 49). [düşmensin, -sin]*
14. Sen erbāb-ı hüner ehl-i dile dīrīne **düşmensin**
    Raḥmden ḳalb-i sengīnüñ tehī pür-kīne **düşmensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 50). [düşmensin, -sin]*

<u>düşmen ola:</u> *Düşman olmak.*

1. Dil istemez ki ḫaṭ-āver ola o gül-rūyı
   ʿAceb ki bülbül-i şeydā ola çemen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 8). [düşmen ola, -a]*

<u>düşmen olur:</u> *Düşman olmak.*

1. Dem-i viṣāl olur ʿāṣıḳa beden düşmen
   Meseldür ādeme dirler ki pīrehen-düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 2). [düşmen olur, -ur]*
2. Hevā-yı ʿışḳ olan bir maḥalde cāy itmez
   Misāl-i cūy olur ḥāṣılı vaṭan düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 4). [düşmen olur, -ur]*
3. Zebān-ı ḥāl ile dir güft ü gūyı ʿuṣṣāḳuñ
   Ḥadīs-i rāz-ı maḥabbet olur dehen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 6). [düşmen olur, -ur]*
4. Dem-i viṣāl olur ʿāṣıḳa beden düşmen
   Meseldür ādeme dirler ki pīrehen-düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 2). [düşmen olur, -ur]*
5. Hevā-yı ʿışḳ olan bir maḥalde cāy itmez
   Misāl-i cūy olur ḥāṣılı vaṭan düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 4). [düşmen olur, -ur]*
6. Zebān-ı ḥāl ile dir güft ü gūyı ʿuṣṣāḳuñ
   Ḥadīs-i rāz-ı maḥabbet olur dehen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 6). [düşmen olur, -ur]*

düşmen ü aḥbāb olımaz: *Düşman veya dost olmamak.*

1. Tāb-āver-i naẓra olımaz düşmen ü aḥbāb
   Kāmil eserüz mihr-i münevverde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 7). [düşmen ü aḥbāb olımaz, -ı, -maz]*

düşmen-i bed-gūylar: *Dedikoducu düşman.*

1. Faṣīḥā bī-ḫabersüñ **düşmen-i bed-gūylar** her dem
   Raḳībe olmada ol şūḫ-ı fettāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [düşmen-i bed-gūylar, -lar]*

düşmen-i bed-kāra: *Çirkin, kötü işleri olan düşman, rakip.*

1. İy ruḫları gül kec-reviş-i ḫāra mı uyduñ
   Yaʿnī güzelüm **düşmen-i bed-kāra** mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 2). [düşmen-i bed-kāra, -a]*

düşmen-i dīn: *Din düşmanı.*

1. Ṭaşup meger pul-ı şemşīrden ola rīzān
   O dem gelür mi ki seyl-āb-ı ḫūn-ı **düşmen-i dīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 3). [düşmen-i dīn,]*

düşmen-i dīrīnedür: *Eski düşman.*

1. ʿĀşıḳa hem dōstdur hem **düşmen-i dīrīnedür**
Gāh dāġ u merhem ü geh dāġa merhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 5). [düşmen-i dīrīnedür, -dür]*

düşmen-i kec-naẓarān: *Yan bakan düşman, rakip.*

1. Dōstum görmeye bir kerre seni yılda Faṣīḥ
Düşmen-i kec-naẓarān her dem ü her bār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 10). [düşmen-i kec-naẓarān,]*

düşmen-i nā-ḥaḳ-gū: *Haksız yere konuşan düşman.*

1. Tāʿn itse ne deñlü **düşmen-i nā-ḥaḳ-gū**
Göstermeye baḥr-i cebhe mevc-i ebrū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 1). [düşmen-i nā-ḥaḳ-gū,]*

düşmen-i rū-siyehe: *Yüzü kara düşman.*

1. Ne revādur baña bir ḥarfi dirīg eyleye yār
Düşmen-i rū-siyehe göndere her dem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [düşmen-i rū-siyehe, -e]*

düşmen-i vefā: *Vefanın düşmanı, vefasız.*

1. Bir şekle girdi ḥālümüz iy **düşmen-i vefā**
Bīgāne şād olur göricek āşinā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 3). [düşmen-i vefā,]*

düşmeni-i ehl-i dil: *Gönül ehline düşmanlık.*

1. Olurdı **düşmeni-i ehl-i dil** felekden dūr
Ketāna itmek eşer olsa māhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 5). [düşmeni-i ehl-i dil,]*

düşmenüm olsun: *Düşman olmak. II düşman bile olsa bağlamında.*

1. Olmaz dir imişsin beni ʿışḳumda vefā-dār
Olsun seni iy şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 8). [düşmenüm olsun,]*

düşnām itmedür: *Sövmek, azarlamak.*

1. Faṣīḥā çünki kāfir böyle **düşnām itmedür** kāruñ
   Elüñden rūz-ı maḥşer dest-der-dāmān-ı ʿİsādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 9). [düşnām itmedür, -de, -dür-me, -dür]*

düşnām virmiş: *Sövüp sayma, kötü hitapla, azarlamak.*

1. Bir iki **düşnām virmiş** bezm-i düşmende saña
   Müjde iy dil yine yāruñ luṭfı var iḥsānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 3). [düşnām virmiş, -miş]*

düşnām-ı dil-rübā: *Sevgilinin sövmesi, hakaret etmesi.*

1. Düşnām-ı dil-rübā bizi şād eylemez mi hiç
   Erbāb-ı ʿışḳı ḫayr ile yād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [düşnām-ı dil-rübā,]*

düşnām-ı vāfir: *Pek çok küfür, sövme.*

1. Baña **düşnām-ı vāfir** eyledüñ aġyār içün kāfir
   Bu cevri eylemezdüñ ʿāşıḳa īmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 7). [düşnām-ı vāfir,]*

düstūr-ı mükerrem ü müfaḫḫam: *Saygıya ve ululanmaya değer, kerem ve îtibar sâhibi, yüce, büyük ve hürmete lâyık, yüce, aziz, muhterem vezir.*

1. Ol ṣadr-ı güzīn vezīr-i aʿẓām
   Düstūr-ı mükerrem ü müfaḫḫam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 104). [düstūr-ı mükerrem ü müfaḫḫam,]*
2. Āmīziş ider çü sükker ü şīr
   Ol ṣadr-ı güzīn vezīr-i aʿẓām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 104). [düstūr-ı mükerrem ü müfaḫḫam,]*

düşür: *Yakalanmak, bağlanmak.*

1. Şeh-bāz-ı çeşmüñ uçdı hemān ḫ∨āb-ı rāḥatı
   Küh-sār-ı intiẓāra **düşürdüñ** şikārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 8). [düşürdüñ, -dü, -ñ]*

düşvār: *Güç, müşkül, zor.*

1. ʿAzm-i şeh-rāh-ı ferāġat eylemek **düşvārdur**
   Her nigāh-ı nā-pesendī güne reh-zendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 7). [düşvārdur, -dur]*

2. Hiç edā olmaz miyānıyla dehānı vaṣfı hiç
   Kim iki **düşvār** baḥṣ-i būde vü nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 8). [düşvār,]*
3. Emvāta ḥayāt eyleyen iḥsān sensin
   Düşvārları eyleyen āsān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 2). [düşvārları, -lar, -ı]*

düşvār-ı reh-i elemde: *Keder yolunun zorluğu.*

1. Gitdükçe göñül sitemle meʾlūf oldı
   Düşvār-ı reh-i elemde mevḳūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 2). [düşvār-ı reh-i elemde, -de]*

düz: *Dizilmek. II kurulmak, toplanmak.*

1. Gül mevsimidür bezm-i mey iy sāḳī **düzilsün**
   Çeşm-i siyehüñ mest olup eṭrāfa süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 1). [düzilsün, -il, -sün]*

dūzah: *Cehennem, cehennem ateşi.*

1. Bir tāb var göñülde ki **dūzaḫ** kebāb olur
   Bir neşʿe var serāba baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [dūzaḫ,]*

düzdīde: *Gizli, alttan alta [bakış].*

1. İtdi ol şāh-ı teġāfül sipehüm āḫır-ı kār
   Kāle-i rāzumı **düzdīde** nigehle yaġmā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 8). [düzdīde,]*
2. Beni bīgāne-i ṣabr u dilüñ żāyiʿ iden ʿaḳlın
   O **düzdīde** tebessüm ol nigāh-ı āşinādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [düzdīde,]*
3. Dilden heves-i zülf-i siyāhuñ çıḳmaz
   Ḫāṭırdan o **düzdīde** nigāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 2). [düzdīde,]*

E

ebkār-ı maʿnāya: *Mananın daha önce söylenmemişi, özgünü.*

1. Öyle zīb ü zīnet it **ebkār-ı maʿnāya** Faṣīḥ
   Naẓmuñı seyr eyledükçe şāʿirān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 9). [ebkār-ı maʿnāya, -ya]*

ebkem ü lāl itmededür: *Dili tutulmuş, dilsiz, söyleyecek sözü olmayan (kimse) olmak.*

1. Ne mümkin eylemek evṣāf-ı ẕāt-ı bī-miṯlüñ
   Eyā ḫidīv-i kerem-şīme-i kerīm-ḫıṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 60). [ebkem ü lāl itmededür, -me, -de, -dür-me, -de, -dür, -]*

eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev: *Hızlı koşan kalem atı.*

1. Manṣūr ḳılsun muẓaffer itsün
   Hem-vāre olan cenābı manṣūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 189). [eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev,]*
2. İy **eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev**
   İt ṣaḥn-ı neṯrde de tek ü dev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 189). [eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev,]*

ebnā-yı zemān: *Zamanın evlatları. II Dünya halkı.*

1. Meclis-i ḫās-ı ḫulūṣa varamazlar zīrā
   Şimdi **ebnā-yı zemān** bezm-i nifāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [ebnā-yı zemān,]*

ebnā-yı zemāne: *Zamanın evlatları. II Dünya halkı.*

1. Ebnā-yı zemāne bī-vefādur
   İtdükleri cāna hep cefādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 55). [ebnā-yı zemāne, -e]*
2. Ebnā-yı zemāne bī-vefādur

ebr-i keremüñle: *Cömertlik bulutu. II cömertliğin bolluğu, yağmur gibi yağması (çok cömert olmak).*

1. Mümtāzı ider bu kāʾinātuñ
   Gül-zār-ı ümīd ḳaldı bī-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 128). [ebr-i keremüñle, -üñ, -le]*

ebr-i keremüñle: *Cömertlik bulutu.*

1. Gül-zār-ı ümīd ḳaldı bī-āb
   Ebr-i keremüñle eyle sīr-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 128). [ebr-i keremüñle, -üñ, -le]*

ebr-i nīsāna: *Nisan bulutu, ilkbahar bulutu, ilkbahar yağmuru. II bereket, bolluk olması bağlamında.*

1. Muḥīṭ-i girye hemān dem-be-dem füzūn olsun
   Ne iḥtiyāc çeker bāġ **ebr-i nīsāna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 8). [ebr-i nīsāna, -a]*

ebr-i ṣubḥ-ı nev-bahārı: *İlkbahar sabahının bulutu.*

1. Ḳaṭreler ṣanma Faṣīḥā baḥr-i cūd u feyżden
   Ebr-i ṣubḥ-ı nev-bahārı kenz-i raḥmet ṣerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 10). [ebr-i ṣubḥ-ı nev-bahārı, -ı]*

ebrū: *Kaş.*

1. Āhumı sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk iden
   Nāzdan vesme ḳonulmış ol iki **ebrūdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [ebrūdur, -dur]*
2. Çekdürür çille-i ġam dāne döker dām eyler
   O siyeh ḫāl ü siyeh gīsū vü **ebrū** begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [ebrū,]*
3. Engüşt-nümā-yı ʿālem olursa nʾola o māh
   Ebrūsı āsumān-ı leṭāfet hilālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 4). [ebrūsı, -s, -ı]*
4. Seni ʿuşşāḳ-ı zārı ḳatle ol müjgān u **ebrūlar**
   Ne tīre iḥtiyāc eyler ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [ebrūlar, -lar]*
5. Hem-ser iki tīġ-i tīz-i ḥüsndür **ebrūların**
   Zīr-i çetr-i mūy-ı pīşānuñda kim āsūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 3). [ebrūların, -lar, -ı, -n]*
6. Kimi teshīre çeker esmā kimi elf-i niyāz
   Olan **ebrū** içün bī-çāre ʿāşıḳ hū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 2). [ebrū,]*
7. ʿĀrıż u **ebrūñı** iy mihr-i dıraḫşānum görüp
   Āsumānuñ eyledüm bedr ü hilālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 3). [ebrūñı, -ñ, -ı]*
8. Ebrū ḳıyās eyleme yazmış debīr-i ḥüsn
   Ser-ṣafḥa-i cemāle iki āyet-i mübīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 7). [ebrū,]*
9. Görince ʿārıż-ı pür-ṭāb-ı cānān üzre **ebrūsın**
   Didüm mirʾāt-ı āb-ı ṣāfa düşmiş ʿaks-i māh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 3). [ebrūsın, -sı, -n]*

10. Dil urulmışdur ḫadeng-i ġamze-i ser-tīzüñe
    Cān çekilmişdür alınmaz ol kemān **ebrūlara** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 8). [ebrūlara, -lar, -a]*
11. Vesme-dār itmiş yine **ebrūların** ol şāh-ı ḥüsn
    Gel nigāh it ol iki ṭuġrā-yı cānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 3). [ebrūların, -lar, -ıñ]*
12. Berāt-ı vechine **ebrūlarından** çekdiler tuġrā
    O mīr-i ḥüsne tevcīh itdiler mülk-i dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 5). [ebrūlarından, -lar, -ın, -dan]*
13. Ebrūya meh-i nev ruḫına bedr diyüp
    Evṣāf-ı cemālinde ḳuṣūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 3). [ebrūya, -ya]*

ebruvān: *Kaşlar.*

1. Ebruvānuñ ḥasretinde ṭāk-ı miḥnetdür felek
   Nev-nihāl-i āsumān ser-tīz-i nāḫundur baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 3). [ebruvānuñ, -uñ]*
2. Yāruñ ruḫında ṣanma ki zerd **ebrūvānı** var
   Menşur-ı ḥüsnidür o ki zerrīn nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [ebrūvānı, -ı]*
3. ʿUṣṣāḳa **ebruvānını** şekl-i kemān ider
   Aġyār-ı rū-siyāha meh-i nev ʿayān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 1). [ebruvānını, -ın, -ı]*
4. Ol āfetüñ dile müjgān u **ebruvānı** gelür
   Faṣīḥ her ne zemān tīr ile kemān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 9). [ebruvānı, -ı]*
5. Dil şikest-i gayret olsun tīr-i müjgānın görüp
   Ebruvānın seyr idüp müşgīn kemān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 4). [ebruvānın, -ıñ]*
6. Gel iy ḫurşīd-ruḫsār **ebruvānı** ġamze-i ümmīd
   Niçe ṣubḥ u mesā itdi güẕer çoḳ intiẓār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 9). [ebruvānı, -ı]*
7. Görülmek ḳaddi mümkin mi berāber hiç ʿalemlerle
   Çekilmek **ebruvānı** mümteniʿdür ḳıl ḳalemlerle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 74, Mısra 2). [ebruvānı, -ı]*

ebrū-yı cānāna: *Sevgilinin kaşları.*

1. Cāndan geçüp ben **ebrū-yı cānāna** düşmüşem
   Āzürdelikle ḫançer-i bürrāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 1). [ebrū-yı cānāna, -a]*

ebrū-yı yārı: *Sevgilinin kaşı.*

1. Mümkin midür hilāle nigeh-dārī-i naẓar
   Ebrū-yı yārı eyle temāşā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 4). [ebrū-yı yārı, -ı]*

ecr ü cezā: *Mükafat ve ceza.*

1. Kemāl-i luṭfuña dil-besteyem muḥaṣṣal-ı ḥāl
   Hemīşe ola muḳarrer nücūma saʿd ile naḥs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 82). [ecr ü cezā,]*

edā: *Naz, işve, cilve.*

1. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam **edā** mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [edā,]*
2. Hiç **edā** olmaz miyānıyla dehānı vaṣfı hiç
   Kim iki düşvār baḥs-i būde vü nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 7). [edā,]*
3. Miyānı vaṣfını nāzük **edālar** ile idüp
   Bir iki gevheri gūyā ki tārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 7). [edālar, -lar]*
4. Maḳṣūduñı **edāya** yiter bir nigeh Faṣīḥ
   Ol ser-te-ser nühüfteyi lāzım degül dimek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 9). [edāya, -ya]*

edā: *Tarz, üslup, davranış, söyleyiş.*

1. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam **edā** mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [edā,]*

edām-allāhü: *"Allah devam ettirsin!" anlamına gelen duâ.*

1. Aḥmed Paşa **edām-allāhü**
   Bā-devlet ü ʿizz ü rifʿāt-i cāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 105). [edām-allāhü,]*

edāmehuʿllāh: *"Allah devam ettirsin!" anlamına gelen duâ.*

1. Düstūr-ı mükerrem ü müfaḫḫam
   Aḥmed Paşa **edāmehuʿllāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 106). [edāmehuʿllāh,]*

edā-yı her çi bād-ā-bād: *"Her ne olduysa oldu" ifadesi.*

1. Dem-ā-dem sāḳi-i gül-rūy dest-i şevḳ-nūşāna
   Edā-yı her çi bād-ā-bād ile mey-dādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 8). [edā-yı her çi bād-ā-bād,]*

edā-yı ney: *Ney, kamışın ifadesi.*

1. Sırr-ı ʿacībe-i dil-i Manṣūrı şerḥ ider
   Her dem zebān-ı ḥāl-i müʾessir **edā-yı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 6). [edā-yı ney,]*

edeb: *Edep, hayâ, utanma.*

1. Faṣīḥā alamam mirʾāt-ı rūy-ı yārdan çeşmüm
   Benem ol ʿāşıḳ-ı müşṭāḳ kim şerm ü **edeb** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 10). [edeb,]*

edeb-i nā-şināsa: *Edep bilmez, cahil.*

1. Söyleñ meded Faṣīḥ **edeb-i nā-şināsa** kim
   Her bār o ter-mizāca varup sıḳlet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 9). [edeb-i nā-şināsa, -a]*

edhem-i şūḫ-ı ḳaleme: *Kalemin kıvrak atı.*

1. Teng olmadıya vādī-i pehnā-yı maʿānī
   Vir **edhem-i şūḫ-ı ḳaleme** ruḫṣat-ı cevlān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 15). [edhem-i şūḫ-ı ḳaleme, -e]*

edīb-i nükte-perverdi: *Nazik ve latif manalı sözler söyleyen şair, edip.*

1. Yegāne ʿālim ü fāżıl **edīb-i nükte-perverdi**
   Hezārān nev-ʿarūs-ı naẓma ẕāt-ı pāki şehverdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 51). [edīb-i nükte-perverdi, -di]*

ednā: *Aşağı, basit, âdi.*

1. Meydān-ı ceng-i ʿışḳda **ednā** zebūnumuz
   Virse ʿaceb mi Rüstem-i Destānlara cevāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 8). [ednā,]*

efʿāl: *Işler, ameller.*

1. Yā Rab beni her sözümde ṣādıḳ eyle
   Efʿālümi aḳvāle muṭābıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 2). [efʿālümi, -üm, -i]*

efʿāl-i nā-şāyesteme: *Uygunsuz işler, ameller.*

1. Ne giryānum baḳup **efʿāl-i nā-şāyesteme** bir dem
   Ne yād itdüm siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli āh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 7). [efʿāl-i nā-şāyesteme, -m, -e]*

efendü: *Efendi, sevgili.*

1. Bu bendeñi saña bed naḳl iderse düşmenler
   Vücūd virme **efendüm** nice rivāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 12). [efendüm, -m]*

efġān: *Feryat, inleyiş.*

1. Ney gibi bāġrum delikdür dāġ-ı ḥasretle Faṣīḥ
   Zaḫm-ı ʿışḳum derk ider gūş eyleyen **efġānumı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 10). [efġānumı, -um, -ı]*
2. Bülbüllerüñ **efġānını** gūş eyle Faṣīḥ
   Feryād olur sūziş-i ḥasretle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 3). [efġānını, -ın, -ı]*
3. Peyveste sipihre dem-be-dem **efġānum**
   Ẓabṭ eyleyemem dīde-i baḥr-efşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 1). [efġānum, -um]*

efġān idelüm: *Bağırmak, feryat etmek.*

1. Ġonçe-veş çāk-i girībān idelüm
   Murġ-ı bülbül gibi **efġān idelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 8). [efġān idelüm,]*

efġān ider: *Feryad ü figan etmek, ağlayıp sızlanmak.*

1. Ney gibi **efġān ider** dil hem-nefes bilmez nedür
   Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı kes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [efġān ider, -er]*

efġān itmedür: *Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.*

1. Görürken ġonçe-i şād-ābı **efġān itmedür** kāruñ
   Nʾolur faṣl-ı ḫazān ḥāl-i dil-i nā-şāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 3). [efġān itmedür, -me, -dür]*

efġān-ı ʿandelīb: *Bülbülün feryadı. II aşığın feryadı.*

1. İtmez hezār perde-i ḳalb-i güle güẓār
   Olur hevāya münḳalib **efġān-ı ʿandelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 4). [efġān-ı ʿandelīb,]*
2. Tekrīr-i nāliş üzre eşer eyler iy Faṣīḥ
   Gül ġūş-ı yāra nāle çü **efġān-ı ʿandelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [efġān-ı ʿandelīb,]*

efġānı itdüren: *Feryat etmek, haykırmak.*

1. ʿIşḳdur ʿışḳ bāġ-ı ʿālemde
   İtdüren ʿandelībe efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 22). [efġānı itdüren, -dür, -en]*

efġān-ı meni: *Benim feryadım.*

1. Bildi ol ġamzesi Tātāra giriftārluġum
   Güş ḳılġanda Faṣīḥā menüm **efġān-ı meni** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 10). [efġān-ı meni,]*

efgende: *Bîçare, zavallı, düşkün. II âşık.*

1. Libās-ı ʿardan ʿārī olandur **efgende**
   Bu baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa her āşinā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 3). [efgende,]*

efkār: *Endişe, tasa, kaygı, üzüntü, keder.*

1. Fikr-i rūyı cüst ü cūyıdur Faṣīḥā muttaşıl
   Dīdede ġayrı ḫayāl ü dilde **efkār** istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 10). [efkār,]*

efkār-ı ḥisāb-ı ġam: *Üzüntü hesabı düşüncesi.*

1. Naḳdīne-i ʿömrümüz kem olduḳça Faṣīḥ
   Efkār-ı ḥisāb-ı ġam füzūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 4). [efkār-ı ḥisāb-ı ġam,]*

efkār-ı maḥabbet: *Sevgi, aşk fakiri, yoksunu.*

1. Bī-çāreyi **efkār-ı maḥabbet** almış
   Ser-ber-ḳadem-efgende-i ḥayret gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 4). [efkār-ı maḥabbet,]*

efkār-ı mihriyle: *Güneşi düşünmek, hayal etmek.*

1. Kimseler yā Rab esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun
   Bir mehüñ **efkār-ı mihriyle** siyeh-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 2). [efkār-ı mihriyle, -i, -yle]*

eflāk: *Felekler, gökler, gökyüzü.*

1. Dūddur pür-şerer āhum çıḳar **eflāke** müdām
   Dem-be-dem eşküm ise yaşlı aḳar bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [eflāke, -e]*
2. Faṣīḥ o māh-veşüñ mihri ile çün **eflāk**
   Ne mümkin eyleye ser-geşte dil şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 11). [eflāk,]*
3. Mātem niçe mātem ki bu **eflāk** dimekde
   Āh itmedeyüz biz daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 31). [eflāk,]*
4. Dönmişdi o bezm-i reşk-i Cemşīd
   Eflāke ki ola mihr ü nāhīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 8). [eflāke, -e]*
5. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi zerrīn ṭınāb ile
   Eflāk ṣanma gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 3). [eflāk,]*
6. Kūyuñ ḳoyup **eflāki** penāh eylemedüm
   Manẓūruñ olan cāya nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 1). [eflāki, -i]*
7. Yeksān ola feyż-ı midḥatüñle
   Eflāk ile zīneti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 70). [eflāk,]*
8. Ḥāṣıl bu ki devr-i cümle **eflāk**
   İy mefḫār-i kevn saña dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 45). [eflāk,]*

eflāk: *Felek, gökyüzü. II talih, baht.*

1. Bir āh ile **eflāki** siyāh eylemedüm
   Bir girye idüp ḫūnda şināh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 1). [eflāki, -i]*

eflāk ü zemīnde: *Gökyüzü ve yeryüzü.*

1. Mirʾāt-ı ruḫuñ eserleridür
   Eflāk ü zemīnde bu nümāyiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 10). [eflāk ü zemīnde, -de]*

eflāke çıḳdı: *Göğe çıkmak, yükselmek.*

1. Bu şebüñ ḳadri nʾola olsa refīʿ
   Çıḳdı eflāke bu şeb şāh-ı şefīʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 10). [eflāke çıḳdı, -dı]*

eflāk-i güzār: *Geçici felek. II yalan dünya.*

1. Eşk-i çeşm-i terimüz ḳan idelüm
   Olsun eflāk-güzār āh-ı kebūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 9). [eflāk-i güzār,]*

efsāne-i maḥabbeti: *Aşk, muhabbet masalı.*

1. Efsāne-i maḥabbeti taṭvīl eyleyüp
   Dil-dārı mest-i ḫ∨āb-ı girān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 5). [efsāne-i maḥabbeti, -i]*

efsāne-i mihr ü maḥabbetle: *Aşk masalı.*

1. Bu şeb dūr u dırāz **efsāne-i mihr ü maḥabbetle**
   Faṣīḥ ol nāzenīn-i ter-mizācı bī-dimāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 9). [efsāne-i mihr ü maḥabbetle, -le]*

efser-i ʿışk: *Aşk tacı.*

1. Bulınmaz her baḥirde gevher-i ʿışḳ
   Ḳonılmaz her ser üzre **efser-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 2). [efser-i ʿışḳ,]*

efsūn: *Sihir, büyü.*

1. Çeşm-i merdüm görmemişdür böyle vaḥşet iy Faṣīḥ
   Ol perī ẓann itmezem **efsūn** il tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 10). [efsūn,]*
2. Sīnesin yāra niyāz ile güşād itdürdi dil
   Gūyıyā **efsūn** ile feṭḥ itdi bir gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 6). [efsūn,]*

efsürde idüp: *Donuk, donmuş; cansız. II Soluk, cılız.*

1. İdüp efsürde āhum ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
   Henüz ol kilke beñzer cism-i lāġar kim ola nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 7). [efsürde idüp, -üp]*

efsürde itdi: *Soldurmak.*

1. Leblerin tefsīde gördükde suʾāl itdüm didi
   Tāb u teb **efsürde itdi** ġonçe-i ḫandānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 8). [efsürde itdi, -di]*

efsürde itmis: *Duygusuz, hissiz hale getirmek.*

1. İttiḥādın şemʿ ile **efsürde itmiş** rūzgār
   Bulmadum pervānede evvel olan germiyyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 3). [efsürde itmiş, -miş]*

efsürde olup: *Solmak, pörsümek.*

1. Ḳaṭʿ oldı ser-i rişte-i āhı dilden
   Efsürde olup mihr-i giyāhı dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 4). [efsürde olup, -up]*

efsürde olurdı: *Solmak, pörsümek.*

1. ‘Aceb mi ḳaṭre-i eşk olsa hem-behā-yı le’āl
   Nezāket-i gül-i gülşen o ḥadde bāliġ kim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 14). [efsürde olurdı, -ur, -dı, --ur, -du]*

efsürdegī-i ṭabʿa: *Tabiatı, mizacı donuk.*

1. Faṣīḥ sūz-ı dilden āgeh it iy kilk-i aḫker-tāb
   Ne sūd **efsürdegī-i ṭabʿa** olmış ṭūb cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 10). [efsürdegī-i ṭabʿa, -a]*

efsūs: *Eyvah! Yazık!.*

1. Mānīʿ oldı gelüp aġyār Faṣīḥā **efsūs**
   Yār ile güft ü şinīd eyler iken bī-pervā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 13). [efsūs,]*

efzūn: *Çok fazla, ziyade.*

1. Cevr eyledükçe mihriñi **efzūn** bulur mısun
   İsterseñ eyle bendeñi bir imtiḥān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 7). [efzūn,]*

efzūn eyledüñ: *Arttırmak, çoğaltmak, fazlalaştırmak.*

1. Niçe demdür dīde-dūz-ı reh-güzārum gelmedüñ
   Rişte-veş gitdükçe pīç ü tābum **efzūn eyledüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 4). [efzūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

efzūn eylemiş: *Arttırmak, çoğaltmak, fazlalaştırmak.*

1. Cevrin **efzūn eylemiş** gül bülbül-i zāra yine
   Rūzgāruñ yād itmiş şīve-i āzārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 7). [efzūn eylemiş, -miş]*

efzūn itdi: *Artırmak.*

1. Bilelden ʿışḳumı itdi cefāsını efzūn
   O şūḫa ʿarż-ı maḥabbet ḫaṭā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 5). [efzūn itdi, -di]*

efzūn olur: *Artmak, çoğalmak.*

1. Sūzişüñ **efzūn olur** āb-ı sirişk-i dīdeden
   Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir āteşsin gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 38, Mısra 1). [efzūn olur, -ur]*
2. Sūzişüñ **efzūn olur** āb-ı sirişk-i dīdeden
   Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir āteşsin göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 3). [efzūn olur, -ur]*

eger: *Eğer, şayet.*

1. Kerem ıṭlāḳ olınmaḳ ẕātına şāyān idi el-ḥaḳ
   Eger göstermeyeydi ʿāleme çīn-i cebīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 4). [eger,]*
2. Kem-raġbetī-i çārsū-yı dehr o ḥadde
   Baḳmazlar **eger** Yūsufı biñ kerre mezād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 8). [eger,]*
3. İy dil niçe bir keş-me-keş-i būd u nebūd it
   Āsāyiş **eger** ister iseñ maḥv-ı vücūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 2). [eger,]*
4. Ḫayāl-i ḳaddi ile aġlasam **eger** yāruñ
   Çıḳar feleklere dek ābı çeşm-i ḫūn-bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 1). [eger,]*
5. Olur ġubār-ı kederden züdūde āyīnemüz
   Faṣīḥ **eger** ki görülmek olursa rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 10). [eger,]*
6. Eger ki saʿy-i ser-i sūzen-i Mesīḥ olsa
   Muḥāldür ki çıḳa dilde ḫār-ı āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 5). [eger,]*
7. Cemşīd reşk iderdi **eger** ʿişret eylesem
   ʿAnḳā-pesend olurdum **eger** ʿizzet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 1). [eger,]*
8. Cemşīd reşk iderdi **eger** ʿişret eylesem
   ʿAnḳā-pesend olurdum **eger** ʿizzet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 2). [eger,]*
9. Ādem bulınmaz itsem **eger** ārzū-yı ʿayş
   ʿĀlem esīr-i bezmüm olur vaḥşet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 7). [eger,]*
10. Meydān-ı naẓm u neṣrde gül-bāng-i ṣavletüm
    Rüstemler itse gūş **eger** zehre-çāk ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 9). [eger,]*
11. El ṣunmazam olursa **eger** māʾide-i cān
    Laḫt-ı ciger olsun baña bī-minnet-i dūnān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 1). [eger,]*
12. Bīʾllāh ideyüm sūde-i ruḫsār-ı teşekkür
    Girerse **eger** destüme maḥşerde o dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 8). [eger,]*
13. Böyle ṭaʿn itmez idüñ bīhūde erbāb-ı dile
    Bilseñ iy zāhid **eger** derd-i maḥabbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 4). [eger,]*

14. Eger ki eylemese āb-ı eşk-i ter nem-nāk
Yanardı cümle müjem āh-ı pür-şerārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 7). [eger,]*
15. Eger ki sensüz idem gülşen-i cināna nigāh
Gözüme ḫār ola müjgānlarum zebāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 1). [eger,]*
16. Terk ide yār cānını Mecnūn ola meger
Çāre **eger** ki ʿāṣıḳa terk-i diyār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 4). [eger,]*
17. Ne çekdigüñ dil-i zāruñ suʾāl iderseñ **eger**
ʿAceb keş-ā-keşi vardur kemān-ı miḥnet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 3). [eger,]*
18. Meʾlūf-ı mekteb olmış o ṭıfl-ı sitem-keşüm
Memnūnum iy göñül **eger** āẕīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 6). [eger,]*
19. Kūy-ı cānāndan ḳomaz bir laḥẓa dūr olsam **eger**
Merdüm-i eşk-i terüm durmaz düşer dāmānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 7). [eger,]*
20. Benān-ı ḥayreti vaḳf-ı dehān iderdi **eger**
Görinmek olsa bu ḥüsn ile māh-ı Kenʿāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 3). [eger,]*
21. Hükmin isbāt eyler elbet pādişāh olsañ **eger**
Her ne dīvān-ı ezelde sebt olunmışdur sere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 3). [eger,]*
22. Kemāl-i vaṣf-ı ruḫ u zülf-i yārı itmek olurdı
Eger seyāḥat-i iḳlīm-i Rūm u Şāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 6). [eger,]*
23. Ne güne cevr ü sitem eyleyeydi seyr ideydük
Bu çarḫ-ı dūn u denīden **eger** merāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 8). [eger,]*
24. Faṣīḥ biz de ġam-ı ebruvān-ı yārı çekerdük
Eger ki ḳuvvet-i bāzū-yı Zāl ü Sāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 12). [eger,]*
25. Olmazdı böyle leb-be-leb-i ehl-i rāz ney
İtseydi sūz-ı dilden **eger** iḫtirāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 2). [eger,]*
26. Eger naḳşına ḳuşlar ḳondurursa ḫāme-i Mānī
Yine yazmaḳ ne mümkin żaʿf-ı cism-i Ḳays-ı nālānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 1). [eger,]*
27. Ki nûr-ı dīde-i zehr-ābe itdi anı Yezīd
Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [eger,]*
28. Ki nûr-ı dīde-i Zehrāya itdi anı Yezīd
Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [eger,]*
29. Muḥāl olurdı **eger** olsa da firāz-ı cibāl
Hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet ḳoparsa da ol dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 37). [eger,]*

30. Eġer ki men‘-i ta‘addī ideydi eşyāya
    Olurdı feyżı ḳudūmiyle beste rāh-ı żalāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 48). [eġer,]*
31. Felekde māh-ı bedr bulmaz idi izmiḥlāl
    Olaydı neyyir-i rāyuñla mihr **eger** taṭbīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 54). [eger,]*
32. Bez̲l eyler idi ḫalḳa **eger** mümkin olaydı
    Elfāẓda ḳalmazdı mezāyā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 43). [eger,]*
33. Te’s̲īr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz
    Bu girye nedür dirseñ **eger** gözleriñüzde Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 20). [eger,]*
34. Bu girye nedür dirseñ **eger** gözleriñüzde
    Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 19). [eger,]*
35. Eger ḫāḳān-ı luṭf u iltifātuñ itmese himmet
    Ḫarāb eylerdi devrān mülk-i faṣl u ‘ilm ü ‘irfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 61). [eger,]*
36. Cemşīd reşk iderdi **eger** ʿişret eylesem
    ʿAnḳā-pesend olurdum **eger** ʿuzlet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 50, Mısra 1). [eger,]*
37. Cemşīd reşk iderdi **eger** ʿişret eylesem
    ʿAnḳā-pesend olurdum **eger** ʿuzlet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 50, Mısra 2). [eger,]*
38. Dirlerse **eger** daḳīḳa-sencān
    Fevvāre-i āb-ı Ḫıżra mīzān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 17). [eger,]*
39. Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa
    Bir kerre **eger** iderse iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 70). [eger,]*
40. Dirlerse **eger** daḳīḳa-sencān
    Fevvāre-i āb-ı Ḫıżra mīzān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 17). [eger,]*
41. Bir kerre **eger** iderse iḥsān
    Biñ kerre olur aña peşīmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 69). [eger,]*
42. Hezār dil ne ümīd eyleye bu gülşenden
    Olursa faṣl-ı şitāsı **eger** bahārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 4). [eger,]*

eger: *Doğrusu, şayet.*

1. Bālīni **eger** kim felek-i aṭlas olursa
   Ẓann itmezem ārām ide şūrīde serüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 5). [eger,]*
2. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam ġamdur
   Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende iy sāḳī ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [eger,]*
3. Es̲er-i kilk-i Faṣīḥā nʿola olınsa **eger**
   Naẓar-ı ṣaʿd-i ʿatā-rūda ẓuhūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 9). [eger,]*

4. Eger ḫāra ise nerm ola çün sīm
   Ve bālīne ḳona bir kez ser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 3). [eger,]*
5. Eylese teşrīf **eger** kāşāne-i vīrānemi
   Farṭ-ı ʿışḳumdan o şāh-ı ḥüsne tevkīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 3). [eger,]*
6. Eger mümkin olaydı bir ṭarīḳ ile suʾāl itmek
   Ne söylerdi ola ḥaḳḳumda ol şīrīn-dehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 5). [eger,]*
7. Āyīnede ʿaks-i ruḫıdur bir daḫı yāruñ
   Var mis̲li dinilse **eger** inkār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 8). [eger,]*

eger ci: *Şayet.*

1. Eger çi cūş olursam ʿandelīb-i gülşen-i ḥüsnüñ
   Ve ger ḫāmūş olursam şemʿüñe pervānedür dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 20, Mısra 1). [eger çi,]*

eger ci: *Şayet.*

1. Şifā-sāz olmada laʿl-i lebüñ ammā Mesīhādur
   Eger çi derd-i ʿışḳuñ dilde aʿdā-yı müdāvādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 1). [eger çi,]*
2. Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem
   Olup mütābiʿ her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [eger çi,]*

eger ci: *Şayet.*

1. Baḳınca nabżuma derdüm **eger çi** bildi ṭabībüm
   Marīż-ı ʿışḳa didükde nedür ʿilāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 3). [eger çi,]*

eger ki: *Eğer ki, şayet.*

1. İderdüm anı cebīn-i mübīnüñe teşbīh
   Eger ki māh-ı felek olmasa keş̲āfet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 6). [eger ki,]*
2. Biz de Faṣīḥ hem-dem olurduḳ o şāh ile
   Mānīʿ **eger ki** ḫırḳa-i peşmīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 10). [eger ki,]*

egerci: *Gerçi, doğrusu.*

1. Egerçi beslemiş ḳoynında çok dürr-i s̲emīn deryā
   Velī dendānuñ-āsā görmemiş dürr-i nigīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [egerçi,]*
2. Der-i vaṣl olmadı pīrāye-i silk-i ümīd olmaḳ
   Egerçi niçe demdür baḥr-i ʿışḳa oldı dil ġavvāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 8). [egerçi,]*
3. Naẕīrin bulmadum ol nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ
   Egerçi Ḳays-veş ṣaḥrā vü deşti cüst ü cūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 4). [egerçi,]*
4. Çoḳ cāna geçdi derd-i ḥasret **egerçi** iy dil
   Ol ṣūḫ-ı işve-kāra söz geçmedi ne çāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 5). [egerçi,]*
5. Egerçi pīç ü tābın ḫayliden gūş itmişüz şimdi
   Dilüñ ser-rişte-i kārı ne minvāl üzredür bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 1). [egerçi,]*
6. Çeşmümden **egerçi** naḳş-ı ʿālem çıḳdı
   Bir vech ile taṣvīr-i cemālüñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 3). [egerçi,]*

eglen: *Oyalanmak, vakit geçirmek.*

1. Ḫayāl-i şemʿ-i ʿiz̲āruñla **eglenür** göñlüm
   Şeb-i firāḳ çü pervāne yārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 3). [eglenür, -ür]*
2. Dil-i āşüfte-ḫ∨āb-ı miḥnet-i hicrānı **eglendür**
   Cemüñ bezminde iy mīnā-yı mey bir dāstān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 5). [eglendür, -dür]*

eglen: *Oyalanmak, avunmak.*

1. Eglendi murād-ı cān-ı nā-şād
   Bāḳī anuñ ʿafv u luṭf u iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 181). [eglendi, -di]*

eglen-: *Oyalanmak, avunmak.*

1. Her ser üzre lāne olmaz gevher **eglenmez** her āh
   ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 7). [eglenmez, -mez]*
2. Tā key tā key bu şekve vü dād
   Eglendi murād-ı cān-ı nā-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 178). [eglendi, -di]*

ehl: *Ehil, erbap.*

1. Bāzār-ı maḥabbetde metāʿ-ı dil ü cāndan
ʿIşḳ **ehlinüñ** endīşeleri sūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [ehlinüñ, -i, -nüñ]*
2. Maḥabbet **ehli** olur gerçi āhdan memnūʿ
Ne iḫtimāldür olmaḳ nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 1). [ehli, -i]*

ehl-i bezmi: *İçki meclisinde bulunan kimseler II âşıklar.*

1. Ehl-i bezmi bir nigāh ile ḫarāb itdüñ bu şeb
Sāḳiyā bī-minnet-i peymāne-i pür-zūr-ı mey *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [ehl-i bezmi, -i]*

ehl-i cāha: *Makam mevki sahipleri.*

1. Biz itmezüz iltifāt **ehl-i cāha**
Çeşm-i emele kuḥl-i teġāfül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 3). [ehl-i cāha, -a]*

ehl-i dāniş: *Bilgi sahipleri.*

1. Erbāb-ı ṭabīʿat **ehl-i dāniş**
Anda göremez ruḫ-ı nevāziş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 81). [ehl-i dāniş,]*
2. Erbāb-ı ṭabīʿat **ehl-i dāniş**

ehl-i deyr: *Kilise ehli. II meyhane sakinleri.*

1. Farḳ eylemez iy çarḫ gülüñden ḫāruñ
Yeksān görür **ehl-i deyr** ʿazīz ü ḫ∨āruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 2). [ehl-i deyr,]*

ehl-i dil: *Gönül ehli.*

1. Ḫumār-ı ġamla ḫamūş **ehl-i dil** ʿaceb sāḳī
Niçün sebū-yı mey-i pür-ṣafāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 7). [ehl-i dil,]*
2. Geldi o zemān ki **ehl-i dil** ṣād ola
Ġamdan yıḳılan göñüller ābād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 1). [ehl-i dil,]*

ehl-i dilden: *Gönül adamları. II Arifler.*

1. Senüñ devrüñde erbāb-ı hünerden şādumān kimdür
   Senüñ devrüñde kimdür **ehl-i dilden** kʾolmaya maġmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 44). [ehl-i dilden, -den]*

ehl-i dile: *Gönül ehli.*

1. Şafaḳla aḥterān ẓann eyleme cevr ü cefāsından
   Ḥicāb eyler felek **ehl-i dile** ṣubḥ u mesā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 8). [ehl-i dile, -e]*

ehl-i dile: *Gönül adamları. II Arifler.*

1. Sen erbāb-ı hüner **ehl-i dile** dīrīne düşmensin
   Raḥmden ḳalb-i sengīnüñ tehī pür-kīne düşmensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 49). [ehl-i dile, -e]*

ehl-i dili: *Gönül ehli.*

1. Ehl-i dili kām-yāb ider ʿışḳ
   Nā-ehlleri ḫarāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 1). [ehl-i dili, -i]*

ehl-i dille: *Âşıklar ‖ gönül adamları, ârifler.*

1. Yakar ṣad-dāġ-ı ḥasret bulmasun bir sine (...)
   Maḥabbet **ehl-i dille** ḥāṣılı dīrīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [ehl-i dille, -le]*

ehl-i dille: *Gönül ehli.*

1. Ḳurbān olam o çeşm-i zebān-dāna kim Faṣīḥ
   Her laḥẓa **ehl-i dille** ide ḳīl ü ḳāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 10). [ehl-i dille, -le]*

ehl-i diller: *Gönül ehli II Şairler.*

1. Ehl-i diller ḫarāb-ı ʿışḳuñdur
   Görinen hep şarāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 1). [ehl-i diller, -ler]*

ehl-i dilüñ: *Gönül ehli II Şairler.*

1. Hünerde cārī olan naḳd-i ibtihāc bozuldı
   Henüz **ehl-i dilüñ** nīm-ḥabbe raġbeti yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 7). [ehl-i dilüñ, -üñ]*

ehl-i hevā-yı ʿışḳdan: *Aşk hevesi ehli.*

1. Biz **ehl-i hevā-yı ʿışḳdan** maḥsūbuz
   Ālüfte-i mey u şīfte-i maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 1). [ehl-i hevā-yı ʿışḳdan, -dan]*

ehl-i hevese: *Heves, arzu sahipleri.*

1. Uymaz bizüm aḥvālümüz **ehl-i hevese**
   Biz sīnemüze dāġ-ı taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 3). [ehl-i hevese, -e]*

ehl-i ḫıred: *Akıl sahibi.*

1. Güft ü gūy-ı ʿāşıḳı **ehl-i ḫıred** güş eylemez
   İy Faṣīḥ elbet gelür mestüñ sözi ḫuş-yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 9). [ehl-i ḫıred,]*

ehl-i īmānuñ: *İmanlı, iman sahibi.*

1. Ne ʿālem olduġın mihr ü maḥabbet ʿālemin gördüñ
   Ne ġamlar çekdügin bildüñ mi kāfir **ehl-i īmānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 4). [ehl-i īmānuñ, -uñ]*
2. Ne ʿālem olduġın mihr ü maḥabbet ʿālemin gördüñ
   Ne ġamlar çekdügin bildüñ mi kāfir **ehl-i īmānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 4). [ehl-i īmānuñ, -uñ]*

ehl-i ʿirfānuñ: *İrfan sahibi, bilgililer, âlimler, hüner sahipleri.*

1. Yıḳarsın ḫāṭırın erbāb-ı ʿışḳuñ **ehl-i ʿirfānuñ**
   Cihānda kasr-ı Yūsuf deyr-i Mānī olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 5). [ehl-i ʿirfānuñ, -uñ]*

ehl-i ʿışḳa: *Aşk ehli, âşıklar.*

1. Ḫadeng-i maḥabbet ḫaṭā eylemez
   Ṣaḳın **ehl-i ʿışḳa** cefādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 8). [ehl-i ʿışḳa, -a]*

ehl-i ʿışḳı: *Aşk ehli, âşıklar.*

1. Bī-cā cefāsın itdi füzūn ol sitem-pesend
   Beñzer ki **ehl-i ʿışḳı** yine imtiḥānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 6). [ehl-i ʿışḳı, -ı]*
2. Hezārı bāġda bir berg-i terle yād itmez
   Bu rūzgār belī **ehl-i ʿışḳı** şād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 2). [ehl-i ʿışḳı, -ı]*

ehl-i ʿışḳuñ: *Âşıklar.*

1. Görürlerse ʿaḳıllar çāk olur çāk-i girībānuñ
   Alınmaz ellerinden **ehl-i ʿışḳuñ** ṣoñra dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 2). [ehl-i ʿışḳuñ, -uñ]*

ehl-i ʿışḳuñ: *Aşk ehli, âşık.*

1. ʿIyāndur **ehl-i ʿışḳuñ** dīdeden mihr-i dilefrūzı
   Ki fānūsın bilürin şuʿle-i şemʿa niḳāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 7). [ehl-i ʿışḳuñ, -uñ]*
2. Gösterür elbetde kūy-ı yārı çün ḳıble-nümā
   Ehl-i ʿışḳuñ deşt-i ġamda reh-nümāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 6). [ehl-i ʿışḳuñ, -uñ]*

ehl-i ʿışḳuñ: *Aşk ehli, âşıklar.*

1. Rāẕıyuz ḫār-ı sitem gül-ġonçe-i luṭf u kerem
   Ḥamdü liʾllāh **ehl-i ʿışḳuñ** ceyb(i) var dāmānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [ehl-i ʿışḳuñ,]*

ehl-i müddeʿā: *Iddia ehli II Özde olmayıp sözde olan.*

1. Ḥaḳīḳatde cihānda görmedüm bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
   Kimi ʿāşıḳ didiler anı **ehl-i müddeʿā** gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 6). [ehl-i müddeʿā,]*

ehl-i naẓar: *Görüş sahipleri, felsefeciler, akılcılar.*

1. Ehl-i naẓar oldı naẓmuma çün laḥīẓ
   Telḫ oldı lisānı yād olındı Ḥāfıẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 1). [ehl-i naẓar,]*
2. Ehl-i naẓar oldı naẓmuma çün laḥīẓ
   Telḫ oldı lisānı yād olındı Ḥāfıẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 1). [ehl-i naẓar,]*

ehl-i naẓardan: *Bakış ehli, bakanlar.*

1. Ehl-i naẓardan itme nihān cism-i pāküñi
   Ol sīm-i ṣāfa merdümek-i dīdedür meḥek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 7). [ehl-i naẓardan, -dan]*

ehl-i niyāza: *Yakaranlar, dua edenler.*

1. Ṣanmañ süzüldi çeşmine geldi kelāl-i nāz
   Ehl-i niyāza itmede tāze ḫayāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 2). [ehl-i niyāza, -a]*

ehl-i şinās: *Dostları tanıyan, bilen.*

1. Eşʿārımı naẓm-ı sāʾire itme ḳıyās
   İmʿān-ı naẓarla seyr it iy ehl-şinās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 1). [ehl-i şinās,]*

ehl-i ṭabʿ: *Yaradılış ehli. II kabiliyetli kişiler, şairler.*

1. Ḳasem Faṣīḥ ki her **ehl-i ṭabʿ** naẓmında
   Bu ḥüsn-i lehce bu taʿbīr-i dil-güşā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 9). [ehl-i ṭabʿ,]*

ehl-i ṭabʿa: *Yaradılış ehli. II kabiliyetli kişiler, şairler.*

1. Faṣīḥā **ehl-i ṭabʿa** neşve-baḫş-ı cām-ı şevḳ olduñ
   Maʿānī-senc olup itdüñ yine bir şiʿr-i ter īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 9). [ehl-i ṭabʿa, -a]*

ehl-i ṭabʿa: *Yaradılış ehli, kabiliyetli kimseler. II şairler.*

1. Hele teġāfül idüp **ehl-i ṭabʿa** baḳmazsın
   Felek senüñ bilelüm çeşm-i raġbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 11). [ehl-i ṭabʿa, -a]*

ehl-i tārīḫ: *Tarih ehli.*

1. Eşʿārını ġayruñ itdi naẓmum tensīḫ
   Sānī baña yazmamışdur **ehl-i tārīḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 2). [ehl-i tārīḫ,]*

ehl-şināş: *Dostları tanıyan, bilen.*

1. Eşʿārımı naẓm-ı sāʾire itme ḳıyās
   İmʿān-ı naẓarla seyr it iy **ehl-şināş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 1). [ehl-şināş,]*

ehremen: *Zerdüştler'in iki tanrısından kötülüğü temsil edeni, şeytan, dev II Rakip.*

1. Lāyıḳ mı ol perī görişe **Ehremen** ile
   Ādemle ülfet itmeye gözden nihān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 11). [ehremen,]*

ejder: *Az çok yılana benzeyen efsanevi, korkunç, pek büyük hayvan. II sevgilinin saçı bağlamında.*

1. Zülfi bir **ejderdür** itmiş niçe Rüstemler zebūn
   Çeşmi bir āhūdur olmış şīrler naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [ejderdür, -dür]*
2. Çekdürme ile o ḫūri-peyker
   Bālāya çeker melekdür **ejder** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 2). [ejder,]*

ejder-i zülfi: *Sevgilinin ejder, yılana benzer saçları.*

1. Pās-bān-ı genc-i sīmīn-i melāḥatdür meger
   Ejder-i zülfi yatur çāk-i girībān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 8). [ejder-i zülfi, -i]*

ekdār: *Kederler,acılar, üzüntüler.*

1. Zenġ-āver olmış āyīneñ **ekdār** ile Faṣīḥ
   Bilmem ne vech ile vireyüm incilā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [ekdār,]*

ekser: *Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.*

1. Ekşer ḫilāf olur ḫaber-i rūzgār-ı dūn
   Kec-rev felekde bir suḫan-ı müstaḳīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 3). [ekşer,]*
2. Semt-i ṣafāya düşmedi hiç rāh-ı ülfetüm
   Ekşer ġamuñla şehr-i maḥabbetde ṣoḥbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 2). [ekşer,]*
3. Öyle ẕāt-ı kerem-şiyemlerdür
   Çeken **ekşer** meşaḳḳat ü taʿabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 12). [ekşer,]*
4. Zebān-ı ehl-i dilde güft ü gūy-ı ṣubḥ u şeb **ekşer**
   Ruḫ-ı sāde-dil āzāde-i cām-ı bādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 3). [ekşer,]*
5. Baḥr-i siyehi ḥurūşa **ekşer**
   Bādı dil-i zāruñ āhı dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 39). [ekşer,]*

eksil: *Eksilip yok olmak.*

1. Eksilmese envār-ı ruḫ-ı pür-ṭābuñ
   ʿUşşāḳa nigāha ruḫṣat iḥsān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 1). [eksilmese, -me, -se]*

eksük: *Eksik, noksan.*

1. ʿAks-i rūyuñ naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş ḫūn ile
   Her zemān **eksük** degüldür çeşm-i baḥr ü berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 4). [eksük,]*

el: *Durum, vaziyet.*

1. Ne dilde tāb-ı ferāġat ne **elde** sāġar-ı ʿişret
   Sevāba himmet ü kār-ı günāha cürʾetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 3). [elde, -de]*
2. Güşāde itmez idüm mācerā-yı aḥvālüm
   Olaydı żābıṭası **elde** çeşm-i giryānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 6). [elde, -de]*

el: *El II Güç, iktidar, irade.*

1. Faṣīḥā çünki kāfir böyle düşnām itmedür kāruñ
   Elüñden rūz-ı maḥşer dest-der-dāmān-ı ʿİsādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 10). [elüñden, -üñ, -den]*
2. Ṭutārsın iy felek pey-der-pey anı seng-i āzāra
   Elinde kimsenüñ bir pāre nānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 4). [elinde, -in, -de]*

3. Miṣāl-i Cem dimezüz cāh u iḥtişāmumuz olsa
   Hemān ḫumārımuzı def ʿe **elde** cāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 2). [elde, -de]*

el: *El.*

1. Muḳābilümde bir āyīne ṣāf-ı İskender
   Elümde sāġar-ı Cemşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 8). [elümde, -üm, -de]*
2. Elüñde ḫançer-i ser-tīz-i cevr ü bīdādüñ
   Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda niyyetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 3). [elüñde, -üñ, -de]*
3. Gelmez kelāl kūyuñı geşt ü güẕārdan
   Mādām olınca **elde** ayāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 4). [elde, -de]*
4. Elümde ḫūn-ı eşk-i çeşm ile ālūde dāmānum
   Baña yigdür bahāruñ āl-i vālā dest-mālinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 8). [elümde, -de, -üm]*
5. O perīyi olalum daʿvete meşġūl Faṣīḥ
   Ele tesbīḥ alup esmā-i maḥabbet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 10). [ele, -e]*
6. Neşve-i ʿālem-i ābı görelüm yoḫsa Faṣīḥ
   Ne sifāl **elde** ne ḫod sāġar-ı billūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 16). [elde, -de]*
7. Biñ sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı çekeyin tek
   Bir kez **elüm** ol sīb-i zenaḫ-dāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 4). [elüm, -üm]*
8. Şād it bizi ṣun ḳabża-i şemşīrüñe destüñ
   Luṭf eyle **elüñ** gāhī de iḥsāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 8). [elüñ, -üñ]*
9. Elde peymāne gözde neşve-i mey
   Ne güzel nev-bahārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 9). [elde, -de]*
10. Elüñde cām ile teşrīf eyleseñ sāḳī
    Bu intiẓāra bu deñlü ḫumāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 3). [elüñde, -üñ, -de]*
11. Elinde sāġarın itmez dil-i ḫarāb tehī
    Ḳalınca mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 1). [elinde, -in, -de]*
12. Beñzer henüz maʿreke-i nāzdan gelür
    Şemşīr **elinde** ġamze-i şūr-efgenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 6). [elinde, -i(n), -de]*

el: *Elinden. II sayesinde, vasıtasıyla.*

1. Ne gördi cām-ı emel devr-i bīm-dār **elinden**
   Göñül ne berg-i ümmīd aldı rūzgār **elinden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 1). [elinden, -in, -den]*

el: *Elinden, yüzünden, -den dolayı.*

1. Ne semte itseñ ʿaẕīmet esīr-i miḥnetsüñ
   Ḫalāṣa çāre mi var çarḫ-ı bī-ḳarār **elinden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 6). [elinden, -in, -den]*

el çekdük: *Vazgeçmek, ilgisini kesmek.*

1. Berg ü bārından biz **el çekdük** bu fānī gülşenüñ
   Mīve-i maḳṣūd ister olsun ister olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 3). [el çekdük, -dü, -k]*

el irmedi: *Gücü yetmemek, ulaşamamak.*

1. Serden aşdı gerçi cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz
   Nʾeyleyem dāmānuña **el irmedi** iy serv-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 2). [el irmedi, -me, -di]*
2. Serden aşdı gerçi cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz
   Nʾeyleyem dāmānuña **el irmedi** iy serv-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 2). [el irmedi, -me, -di]*

el irmez imiş: *Elin uzanamaması. II çekimser kalmak.*

1. Peymāne-i ümmīde Faṣīḥ irmez imiş el
   Būs olmayıcaḳ dāmen-i pīrān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 9). [el irmez imiş,]*

el ṣunar: *El uzatmak, saldırmak için kılıca davranmak.*

1. Geh ḫançerin çeker gehi şemşīre **el ṣunar**
   ʿUşşāḳı yār ṣanʿat ile imtiḥān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [el ṣunar, -ar]*

el ṣunmazam: *El uzatmak.*

1. El ṣunmazam olursa eger māʾide-i cān
   Laḫt-ı ciger olsun baña bī-minnet-i dūnān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 1). [el ṣunmazam, -maz, -am]*

el üzre ṭutalar: *Bir kimseye ya da bir şeye çok saygı ve sevgi göstermek.*

1. Ẕevḳ-baḫşā-yı derūn olmaġa saʿy eyle göñül
   Ki **el üzre ṭutalar** cām-ı mey-i nāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 6). [el üzre ṭutalar, -a, -lar]*

el virdi: *Peyda olma, vücuda gelme.*

1. Feyż-ı ışḳ-ı yār ile bir ḥālet **el virdi** Faṣīḥ
   Künc-i külḫan gülşen-i pür-sebz ü ḫurremdür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 9). [el virdi, -di]*

el virdi: *Yardım etmek, fırsat vermek. II [inhizam ile birlikte] bozguna uğramak, mağlubiyete sebep olmak.*

1. İnhizām **el virdi** ser-cümle sipāh-ı encüme
   Destine aldıḳda tīġ-i ṣuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 5). [el virdi, -di]*

el virmez: *Yardım etmek, fırsat vermek.*

1. Ḫār var pāyumda **el virmez** bana seyr-i çemen
   Dāġ var başumda ġamdan ḳayd-ı destār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 3). [el virmez, -mez, -]*

el virse: *Yardım etmek, fırsat vermek.*

1. Ḫamūş olsaḳ Faṣīḥā ḥāle taṭbīḳ eylesek ḳāli
   Sükūn **el virse** vahdet-āşinā olsaḳ miṣāl-i baḥr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 9). [el virse,]*

el yitişmez: *El kavuşmaz, boy yetmez.*

1. Yitişmez mīve-i şeftāluña el
   Uzatduñ ḳāmeti iy naḫl-i serkeş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 29, Mısra 1). [el yitişmez, -me, -z]*

el-amān: *Aman, imdat, medet.*

1. El-aman leşker-i ġam ceyş-i elem aldı beni
   Al idüp ḳapdı dili ol gözi cādū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [el-aman,]*
2. Yine bir āfet-i ḫūn-rīz ü kāfir-kişe meyl itdüm
   Raḥim-düşmen taẓallūm-āşinādur **el-amān** māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 4). [el-amān,]*

el-ān: *Hala, şu anda.*

1. Teşrīfe vaʿde itmiş idüñ künc-i ḫānemüz
   Çekmekdeyüz o vaʿdeye **el-āna** intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 4). [el-āna, -a]*
2. Çalınmış ezel gūş-ı dile nāy-ı maʿānī
   Ol dem durur **el-āne** daḫı kendüyi bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 57). [el-āne, -e]*

elbet: *Elbette, şüphesiz, mutlaka.*

1. Ruḫuñ görsem ʿaceb mi maḥv olursa ḳaṭre-i eşküm
   Ṭulūʿ itdükde mihr olur belī **elbet** nihān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 6). [elbet,]*
2. Zülfüñde dil iderse nʿola vuṣlatuñ ṭaleb
   Dirler ki müstecāb olur **elbet** duʿā-yı şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 2). [elbet,]*
3. Güft ü gūy-ı ʿāşıḳı ehl-i ḫıred gūş eylemez
   İy Faṣīḥ **elbet** gelür mestüñ sözi ḫuş-yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [elbet,]*
4. Gül ile ṣaḥn-ı çemen bāġ-ı cināndur **elbet**
   Ṣoñra bülbüllere her ḫār u ḫası āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [elbet,]*
5. Nʿola ruḫsārına cān atsa dil-i sūzende
   Murġ-ı pervānenüñ **elbet** hevesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [elbet,]*
6. İtmekde eşk-i çeşmümi rīzān şeb-i ġamuñ
   Taḥrīk olınsa mīvesin **elbet** şecer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [elbet,]*
7. Ḥüsn-i bī-mislüñ gören ṣunʿ-ı Ḫudāyı yād idüp
   Ṣıdḳ ile **elbet** derūnından ṣadā-yı hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [elbet,]*

8. Yaḳarsa cismini pervāne şemʿa itmeñ istibʿād
   Ki yaḳmaḳda vücūdın ʿāşıḳ **elbet** nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 6). [elbet,]*
9. Gören cemālüñi mecnūn-ı ʿışḳ olur **elbet**
   Senüñle aḳlı olan yār u āşinā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 7). [elbet,]*
10. Elbet teraşşüh-i mey-i ümmīd olur Faṣīḥ
    Cām-ı felekde eyler eser inkisārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 9). [elbet,]*
11. Gelür **elbet** perīşān bir ḫaberle zülf-i dil-berden
    Faṣīḥā itmez oldum ḥāṣılı bād-ı ṣabādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 9). [elbet,]*
12. Dūr olma Faṣīḥ dergehinden
    Elbet saña feṯḥ-i bāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 10). [elbet,]*
13. Gösterür **elbetde** kūy-ı yārı çün ḳıble-nümā
    Ehl-i ʿışḳuñ deşt-i ġamda reh-nümāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 5). [elbetde, -de]*
14. ʿIşḳ **elbet** perde-sūz-ı ʿār u ġayretdür Faṣīḥ
    Ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb ister gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 9). [elbet,]*
15. Ser-tārdan ẕuḫūr ider **elbet** nevā ḥazīn
    Gelmekde cism-i lāġarumuzdan ṣadā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 2). [elbet,]*
16. Baḳduḳca ruḫ-ı yāra niyāz eylerüm **elbet**
    Ṭūṭī gibi mirʾāt ile güftār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 5). [elbet,]*
17. Eşk-i terümüzden bilinür rūzumuz **elbet**
    İdrāk olınur ṭāliʿümüz kevkebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 3). [elbet,]*
18. Naḳd-i cānı virür **elbet** gören ol sīm-teni
    ʿĀşıḳı ḥaḳ bu ki başdan çıḳarur ol pehlū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 7). [elbet,]*
19. Degüldür ḫāli **elbet** bir murādı vardur ʿuşşāḳa
    O şūḫ-ı pür-cefā kim eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 5). [elbet,]*
20. Hükmin isbāt eyler **elbet** pādişāh olsañ eger
    Her ne dīvān-ı ezelde sebt olunmışdur sere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 3). [elbet,]*
21. Ḳalmaz şarāb-ı şevḳden **elbet** tehī o dil
    Çün ḫumm-ı bāde bekleye künc-i ferāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 7). [elbet,]*

elbetde: *Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.*

1. Bir āb-ı revān görmeyeyüm yād-ı ruḫıyla
   Elbetde Faṣīḥ eşk-i teri ḳan iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 14). [elbetde,]*

elbette: *Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.*

1. Elbette hep murād-ı ḫilāf üzre devr ider
   Çarḫ-ı felek bizümle inād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [elbette,]*
2. Vaṣl-ı cānān eylemez bir ḥāl ile şirket ḳabūl
   Kim nizām-ı salṭanat **elbette** bī-enbāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 6). [elbette,]*
3. Gūş eyleyen **elbette** girer anı semāʿa
   Beñzer ki neye ḥażret-i Mollā nefes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 5). [elbette,]*
4. Tehī gelür bulup **elbette** seng-i ġamla şikest
   Faṣīḥ bezmümüze gelse de sebū-yı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 9). [elbette,]*
5. Fiġān u nālesi **elbette** iḫtiyārī degüldür
   İder mi yoḫsa dil-āzürde nev-cevānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 3). [elbette,]*
6. Şeh-i bahārdan **elbette** bir ḫaber vardur
   Gelür Faṣīḥ şitābān olup ṣabā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 9). [elbette,]*
7. Her gören ṭūṭi-i gūyā olur **elbette** seni
   Ṣāf bir āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 7). [elbette,]*
8. ʿĀşıḳ-ı şeydālaruñ fermān-berüñdür dōstum
   Pādişāh olanlara **elbette** ṭābiʿdür sipāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 6). [elbette,]*
9. Var ol şeh-i ḥüsnüñ yine dīvān ḳapusında
   Dünyāyı çeker kendüye **elbette** Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 10). [elbette,]*
10. İder **elbette** ser-i rişte-i ʿaḳlın żāyiʿ
    Degmesün kimseye hiç sūzen-i müjgānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 7). [elbette,]*
11. Her ne cānibde bulınsa meyl ider **elbette** dil
    Ḫāk-i kūy-ı yāra āb-ı çeşm-i giryānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 3). [elbette,]*
12. Elbette virür Ḫudā-yı ẕeʾl-cūd
    Maḥmūda Ayāz Ayāza Maḥmūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 5). [elbette,]*
13. İltür seni **elbette** kenār-ı kāma
    Emvāc-ı ināyet-i Ḫudā dest-be-dest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 3). [elbette,]*
14. Bir gün olur **elbette** ṣafā-yāb-ı merām
    Dil ṭāʾif-i Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 3). [elbette,]*
15. Elbette gerek bende-i fermān olmaḳ
    Ümmīde irüp ʿāleme sulṭān olmaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 3). [elbette,]*

16. Elbette ziyād olmasına sāʿīdür
Çarḫ ẕimmetine vaẓīfedür āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 3). [elbette,]*

elde olsa: *Elde bulunmak, sahip olmak.*

1. Defʿ olınmaz ḫayl-i bī-ḥadd-i ġam-ı hicrān Faṣīḥ
Olsa da elde hezārān sāġar-ı Cemşīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 10). [elde olsa, -de-sa]*

elde ṭuta: *Elinde tutmak, bulundurmak.*

1. Cānān ki elde ḫışm ile tīr ü kemān ṭuta
ʿĀşıḳ odur ki ṭabla-i dāġın nişān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 1). [elde ṭuta, -a]*

elde ṭuta: *Elden düşürmemek; daima elinde bulundurmak.*

1. Şāh-ı nihāl-i gülde döner ġonçe-i tere
Dil-ber ki elde cām-ı mey-i erguvān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 6). [elde ṭuta, -a]*

elden: *Elden gitmek, "sahip olduğun bir iradeyi kaybetmek bağlamında.".*

1. Ḫavfüm oldur intiẓāruñla sirişküm silmedin
Elden iy Yūsuf-cemālüm çeşm-i giryānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [elden, -den]*

elden: *El (Elinden).*

1. Elden ḳomaz cemālüme beñzer diyü özi
Mirʾāt ile alışdı o māḫuñ yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 1). [elden,]*

elden aldı: *Elinden almak.*

1. ʿİnānın aldı elden bāre-i ṭabʿ-ı heves-cūyem
Dil-i mürdem be-ḫ∨āb-ı ġafletem güm-kerde-rāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 3). [elden aldı, -dı]*

elden cıḳardı: *Kaybetmek.*

1. Yā Rab göñül keş-ā-keş-i hicrānı nʾeylesün
   Elden çıḳardı ceyb ile dāmānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 2). [elden çıḳardı, -ar, -dı]*

elden çıḳarmazam: *Kaybetmek II elinden gitmek.*

1. Ser-rişte-i tecerrüdi **elden çıḳarmazam**
   Delḳ-i hezār-pārem içün sūzen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 5). [elden çıḳarmazam, -ar, -maz, -am]*

elden gider: *Yok olup gitmek.*

1. Ay-be-ay hafta-be-hafta ḫoş gör devrānuñı
   Gün-be-gün sāʿat-be-sāʿat rūzgār **elden gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 16, Mısra 2). [elden gider, -er]*

elden gitdi: *Zayi olmak, heder olmak.*

1. Zülf-i müşgīn tāruña nā-gāh meftūn oldum āh
   Gitdi elden rişte-i tedbīr Mecnūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 2). [elden gitdi, -di]*

elden gitmiş: *Bir şeyi yitirmek, yoksun olmak II Yok olmak, elden kaçmak.*

1. Gitmiş gibi ser-rişte-i tedbīr-i dil elden
   Ḫavfüm bu ki eşkiste-i tār-ı edeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 7). [elden gitmiş, -den-miş]*

ele al: *Elinde tutmak, eline almak.*

1. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñi al iy Faṣīḥ ele
   Tā kim ʿadū-yı yave-suḫanlar zebān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 9). [ele al, -e]*

ele alduñ: *Ele geçirmek.*

1. İtdüñ seḥeri ġonçeleri luṭf ile bīdār
   Göñlin **ele alduñ** yine iy bād hezāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 4). [ele alduñ, -du, -ñ-duñ]*

ele almak: *Tutmak, eline almak, ele geçirmek.*

1. Göñül almaḳ ele kārı degülmiş her gedā-ṭabʿuñ
   Belī her dest-i nā-şayesteye cām-ı Cem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 5). [ele almaḳ, -e-maḳ]*

ele alsun: *Elinde tutmak, eline almak.*

1. Tā key dili ṣad-pāre idüp şāne ṭoḳınsun
   Alsun ele ki zülfine cānāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 2). [ele alsun, -sun]*

elem: *Gam, keder, hüzün, ıztırap.*

1. Ḫandān ide erbābını ġam böyle gerekdür
   Şādān ide aṣḥābın **elem** böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 2). [elem,]*
2. Yād itmez oldı gitdi beni yād u āşinā
   Gel gör nedür Faṣīḥ **elemden** kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 2). [elemden, -den]*
3. Şimden girü būy-ı vuṣlatı n'eyleyeyüm
   Hicrān **elemiyle** bī-dimāġ itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 4). [elemiyle, -i, -yle]*

elem-i hicr-i yārdur: *Sevgiliden ayrı olma kederi.*

1. Vaṣluñ nihāyeti **elem-i hicr-i yārdur**
   Encām-ı neşve-i mey-i ṣahba ḫumārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 3). [elem-i hicr-i yārdur, -dur]*

elfāẕ: *Kelimeler, sözler.*

1. Beẕl eyler idi ḫalḳa eger mümkin olaydı
   Elfāẕda ḳalmazdı mezāyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 44). [elfāẕda, -da]*
2. Gūyā ola eẕkār-ı cemīleñle zebānlar
   Tā kim ola **elfāẕda** maġzā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 66). [elfāẕda, -da]*

elf-i niyāz: *Duanın binlercesi.*

1. Kimi teshīre çeker esmā kimi **elf-i niyāz**
   Olan ebrū içün bī-çāre ʿāşıḳ hū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 1). [elf-i niyāz,]*

el-ḥaḳ: *Doğrusu, hak budur ki.*

1. Kerem ıṭlāḳ olınmaḳ ẕātına şāyān idi **el-ḥaḳ**
   Eger göstermeyeydi ʿāleme çīn-i cebīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [el-ḥaḳ,]*
2. Ādemi ādem idermiş **el-ḥāḳ**
   Sitem-i ġurbet ü āzār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 7). [el-ḥāḳ,]*
3. Manşūr-veş irgüren kemāle kāruñ
   Aʿlā bilünür rütbesi **el-ḥaḳ** dāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 2). [el-ḥaḳ,]*

el-ḥāṣıl: *Netice itibariyle, sonuçta.*

1. Bir şīşedür **el-ḥāṣılı** çeşm-i ḫūnīn
   Hem sünbül-i ter hem gül ü hem mül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 3). [el-ḥāṣılı, -ı]*
2. Nāḳıs görinür çeşmüme māh-ı kāmil
   ʿAynümde degül mihr-i cihān **el-ḥāṣıl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 2). [el-ḥāṣıl,]*

elif-ḳāmet: *Elif (gibi düzgün ve uzun) boylu. II sevgili.*

1. İki dāl ile Faṣīḥā o **elif-ḳāmeti** dün
   Bir ʿaceb ṭavr ile gördüm meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [elif-ḳāmeti, -i]*

elimüzden çıḳdı: *Kaybetmek, malı olmaktan çıkmak.*

1. Bilmem nicʾolur ki mācerā-yı dīde
   Çıḳdı elimüzden āsitīn ü dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 4). [elimüzden çıḳdı, -dı]*

elinden: *(birinin) elinden; yüzünden, -den dolayı.*

1. İşitmedüñ mi göñül dāstān-ı Mecnūnı
   Neler çekildi mahabbetde intiẓār **elinden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 8). [elinden,]*

elinden aldı: *Mahrum etmek, sahip olduğu şeyi ele geçirmek.*

1. Ne gördi cām-ı emel devr-i bīm-dār elinden
   Göñül ne berg-i ümmīd aldı rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 2). [elinden aldı, -dı-in, -den]*

elinden alınmaz: *Bir kişiyi kötü bir durumdan kurtarmak.*

1. Alınmaz elinden sitemüñ dāmānum
   Bilmem nic'olur ḫāl-i dil-i nālānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 3). [elinden alınmaz, -ın, -ma, -z]*

elinden alınmaz: *Mahrum etmek, sahip olduğu şeyi ele geçirmek.*

1. Alınmaz yāruñ aġyāruñ elinden vaṣl-ı dāmānı
   Nice çāk itmeyem ben dest-i ġayretle girībānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 27). [elinden alınmaz, -in, -den-ın, -maz]*

elinden alınur: *Mahrum etmek, sahip olduğu şeyi ele geçirmek.*

1. Faṣīḥ bīhūde gel türktāz-ı saʿy itme
   Şikār-ı kām alınur mı bu rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 10). [elinden alınur, -in, -den-ın, -ur]*

elinden gelür: *Yapabilmek, becermek, gücü dahilinde olmak.*

1. Peyām-ı vuṣlat u peyġām-ı āşinā yirine
   Hemīşe seng-i teġāfül gelür o yār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 4). [elinden gelür, -in, -den-ür]*

elken eyledi: *Dilinde tutukluk olmak.*

1. Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen
   Ḫāmem nʾola eşkiste-şarīr olsa Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 10). [elken eyledi, -di]*

el-kıssa: *Sözün kısası, kısacası.*

1. El-ḳıṣṣa o mehcūr-ı ferāmūş-şüdeyüm
   Ḥaḳḳumda kimesne ḳīl ü ḳāl eylemedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 3). [el-ḳıṣṣa,]*

ellerinden alınmaz: *Mahrum etmek, sahip olduğu şeyi ele geçirmek.*

1. Görürlerse ʿaḳıllar çāk olur çāk-i girībānuñ
   Alınmaz ellerinden ehl-i ʿışḳuñ ṣoñra dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 2). [ellerinden alınmaz, -ın, -maz-ler, -i, -n, -den]*

elmās olur: *Elmas, çok kıymetli taş haline gelmek.*

1. Faṣīḥ **elmās olur** her ḳaṭresi geh āh-ı serdümde
   Gehi nār-ı dilüm yāḳūt ider her dānesin anuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 3). [elmās olur, -ur]*

elmas-bend olmak: *Elmas bağlamak, elmas tozunu yaraya merhem gibi sürülerek bağlanması (yaranın açılmasını ve açık kalmasını sağlar).*

1. Ya dāġ-ı tāze ya **elmas-bend olmaḳ** münāsibdür
   Bilürsin zaḫm-ı ʿışḳa nā-mülāyimdür göñül merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 3). [elmas-bend olmaḳ, -maḳ]*

elmāsī: *Elmas renginde olan.*

1. Ḥabāb-ı sāġarı gördüm ḳıyās itdüm ki iy sāḳī
   Bir **elmāsī** nigīndür duḫter-i rezçün nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 12). [elmāsī,]*

elmās-ı ḳadem-h∨āra vü ḫārı: *Taşı ayakları parçalayan elmas.*

1. Düşmesün kimse ilāhī ġam-ı hicrān yolına
   Sengi **elmās-ı ḳadem-ḫ∨āra vü ḫārı** ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 9). [elmās-ı ḳadem-ḫ∨āra vü ḫārı, -ı]*

el-minnetilillāhi teālā: *Minnet yalnız yüce Allah'adır.*

1. Kaddüñ gibi hiç görnemişem ḳāmet-i bālā
   El-minnetü li’llāhi teālā naẓarum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 4). [el-minnetilillāhi teālā,]*

el-minnetü li’llāhi teālā: *Minnet yalnız yüce Allah'adır.*

1. Kaddüñ gibi hiç görnemişem ḳāmet-i bālā
   El-minnetü li'llāhi teālā naẓarum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 4). [el-minnetü li'llāhi teālā,]*

el-minnetüʾlillah: *Minnet ancak Allah'ındır. "Ancak Allah'a minnet edilir.".*

1. Gördük seni iy āyīne-ruḫsār görüşdük
   El-minnetüʾlillah yine dīdār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 2). [el-minnetüʾlillah,]*

elṭāf: *Lutuflar, iyilikler (Allah'tan gelen).*

1. Yā Rab dilüm āyīne-ṣıfat ṣāf eyle
   Elṭāfuñı bī-raġbet-i ālāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 2). [elṭāfuñı, -uñ, -ı]*

eltāf: *Lütuflar, iyilikler, cömertlikler.*

1. Hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i Ḫıżr
   Elṭāfuña olmaz ise maẓhar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 154). [elṭāfuña, -uñ, -a]*

elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī: *Allah'a ait (olan) sonsuz lütuflar.*

1. Faṣīḥā bende itdi böyle bir dergāh-ı 'ālīye
   Bi-ḥamdi'llāh seni **elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 36). [elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī,]*

elvān-ı çemen-zār: *Bahçenin renkliliği, çeşitliliği.*

1. Ḥilye-i pāküñ iletmiş gibi bād
   Kʾolmış **elvān-ı çemen-zār** ezher *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 8). [elvān-ı çemen-zār,]*

elvedāʿ itdüm: *Elveda etmek.*

1. Ol zemān kim dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
   Öyle ẓann itdüm ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 2). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*
2. Rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ḥasrete ruḫṣat virüp
   Dest-der-ber ceyb ile dāmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 4). [elvedāʿ itdüm,]*

3. Mesken-i tenden dile çün iḳtiżā itdi cilā
   Yār u aġyār āşinā bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 6). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*
4. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde giryān sīne çāk
   Bu seḥer bir māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 8). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*
5. Merḥabā-gūyān Faṣīḥ iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata
   Ḥamdü liʾllāh rūze-i hicrāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 10). [elvedāʿ itdüm,]*
6. Merḥabā-gūyān Faṣīḥ iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata
   Ḥamdü liʾllāh rūze-i hicrāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 10). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*
7. Ol zemān kim dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
   Öyle ẓann itdüm ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 1). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*
8. Ol zemān kim dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
   Öyle ẓann itdüm ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 2). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*
9. Rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ḥasrete ruḫṣat virüp
   Dest-der-ber ceyb ile dāmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 4). [elvedāʿ itdüm,]*
10. Mesken-i tenden dile çün iḳtiżā itdi cilā
    Yār u aġyār āşinā bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 6). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*
11. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde giryān sīne çāk
    Bu seḥer bir māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 8). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*
12. Merḥabā-gūyān Faṣīḥ iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata
    Ḥamdü liʾllāh rūze-i hicrāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 10). [elvedāʿ itdüm,]*
13. Merḥabā-gūyān Faṣīḥ iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata
    Ḥamdü liʾllāh rūze-i hicrāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 10). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*
14. Ol zemān kim dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
    Öyle ẓann itdüm ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 1). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*

elvedāʿ itdüm: *Veda etmek, ayrılmak.*

1. Rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ḥasrete ruḫṣat virüp
   Dest-der-ber ceyb ile dāmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 4). [elvedāʿ itdüm, -dü, -m]*

em: *Öptürmek. II sunmak, bahşetmek.*

1. Min baʿd lebin ġayrıya **emdürmem** ki
   Peymāne içildi ʿahd ü peymān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 3). [emdürmem, -dür, -me, -m]*

emir: *Emir, buyruk.*

1. Her **emirde** emrine teslīmdür lāzım olan
   Cebr olınmaz ḥāṣılı şāh-ı müsellemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 7). [emirde, -de]*

emr: *Emir, buyruk.*

1. Her emirde **emrine** teslīmdür lāzım olan
   Cebr olınmaz ḥāṣılı şāh-ı müsellemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 7). [emrine, -i, -n, -e]*

emr itse: *Emir etmek, buyurmak.*

1. Maḥabbet-i şeh-i kevneyn ʿaleyhi ṣalli vü āl
   O şeh ki hükmini cārī iderdi **emr itse** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 31). [emr itse, -se]*

emr ü hükm ü fermān: *Emir, hüküm ve buyruk.*

1. İt sāḳ-ı duʿāyı durma teşmīr
   Tā key tā key bu şekve vü dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 180). [emr ü hükm ü fermān,]*
2. Bāḳī anuñ ʿafv u luṭf u iḥsān
   Baḳī anuñ **emr ü hükm ü fermān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 180). [emr ü hükm ü fermān,]*

emr-i ḫālıḳuʾl-inebī: *Peygamberlerin yaratıcı yüce Allah'ın emri.*

1. Mest-i mevt itdi zehr-i engūrı
   Bu imiş **emr-i Ḫālıḳuʾl-inebī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 8). [emr-i ḫālıḳuʾl-inebī,]*

emtiʿa-i ʿışka: *Aşkın malları. II aşkın sermayesi.*

1. Vir naḳd-i dili **emtiʿa-i ʿışḳa** Faṣīḥā
   Ne fikr-i ziyān eyle ne endīşe-i sūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 13). [emtiʿa-i ʿışḳa, -a]*

emti'a-i miḥnet: *Keder, sıkıntı eşyaları,malları.*

1. Ser-ā-ser **emti‘a-i miḥnet** ü ḳumāş-ı neşāṭ
   Bu çār-sū-yı maḥabbetde bir behāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 3). [emti‘a-i miḥnet,]*

emvāc: *Dalgalar.*

1. Gehī **emvāc** ile ṣad-cā şikeste saṭḥ-ı mīnādur
   Gehī baḳsañ hemān āyīne-i ṣāf u mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [emvāc,]*
2. Bu ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı ṣanma deryādur
   Döşenmiş gūyıyā **emvācı** çoḳ bir māʾi ḫārādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [emvācı, -ı]*
3. Gūyā ki o sāḥilüm muḥīṭ-i ʿışḳuñ
   Emvācı gelür kenāruma raḳṣ-künān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 4). [emvācı, -ı]*

emvāc-ı baḥr: *Deniz dalgası. II (gözyaşının) peş peşe, aralıksız akması bağlamında.*

1. Hücūm-ı girye çü **emvāc-ı baḥr** pey-der-pey
   Duḫān-ı āh miṣāl-i seḥāb pīç-ā-pīç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 3). [emvāc-ı baḥr,]*
2. Hücūm-ı girye çü **emvāc-ı baḥr** pey-der-pey
   Duḫān-ı āh miṣāl-i seḥāb pīç-ā-pīç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 3). [emvāc-ı baḥr,]*

emvāc-ı baḥr-i girye: *Göz yaşı denizinin dalgası.*

1. Emvāc-ı baḥr-i girye ki dāmen-nişīn olur
   Ol tünd-ḫūya bāʿiṣ-i çīn-i cebīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 1). [emvāc-ı baḥr-i girye,]*

emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa: *Aşk denizinin dalgası.*

1. Emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa müşkil çü sīne germek
   İy dil miṣāl-i keştī düş pīş-i rūzgāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 9). [emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa, -a]*

emvāc-ı ināyet-i ḫudā: *Allah'ın lütuf dalgaları.*

1. İltür seni elbette kenār-ı kāma
   Emvāc-ı ināyet-i Ḫudā dest-be-dest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 4). [emvāc-ı ināyet-i ḫudā,]*

emvāc-ı pey-ā-pey-i yem-i ʿışḳuñdur: *Aşk denizinin art arda (gelen) dalgası.*

1. Bu giryeme kim bādī ġam-ı ʿışḳuñdur
   Emvāc-ı pey-ā-pey-i yem-i ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 2). [emvāc-ı pey-ā-pey-i yem-i ʿışḳuñdur, -uñ, -dur]*

emvāc-ı sirisk-i al: *Kanlı gözyaşı dalgası.*

1. Seyr it **emvāc-ı sirişk-i al** ile ruḫsārumı
   Baḳma hergiz rūy-ı baḥr-i bī-kerānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 5). [emvāc-ı sirişk-i al,]*

emvāc-ı tünd-bād-ı yem-i cān: *Can denizinin sert rüzgarının dalgası.*

1. Maḥv eylemekde çīn-i cebīnüm sükūn-ı āh
   Emvāc-ı tünd-bād-ı yem-i cān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 10). [emvāc-ı tünd-bād-ı yem-i cān,]*

emvāt: *Ölüler.*

1. Emvāta ḥayāt eyleyen iḥsān sensin
   Düşvārları eyleyen āsān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 1). [emvāta, -a]*

emvāt-ı nebāta: *Ölüp solmuş bitkiler.*

1. ʿUrūḳ-ı naḫle olmış bāde-veş āb-ı nemā sārī
   Yine gülşende **emvāt-ı nebāta** tāze cān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 4). [emvāt-ı nebāta,]*

eñ son: *Bir şeyin sonunda; en sonunda.*

1. Maḥabbetle dil-i şeydāda **eñ şon** ḳalmadı ārām
   Çü Mecnūn ser-be-ser āfāḳı gerdān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 3). [eñ şon,]*

encām: *İşin sonu, gelecek.*

1. Āġāza başlasa anı tā-vaḳt-i nefḫ-i ṣūr
   Encāma müntehī mi olur mācerā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 18). [encāma, -a]*

encāma irer mi: *Sona ermek, nihayetlenmek.*

1. Bu şām-ı tīre-i ḥasret irer mi encāma
   Cemālüñ iy ruḫı ḫurşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 5). [encāma irer mi, -er , -mi]*

encām-ı neşve-i mey-i şahba: *Kızıl şarap keyfinin sonu.*

1. Vaṣluñ nihāyeti elem-i hicr-i yārdur
   Encām-ı neşve-i mey-i ṣahba ḫumārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 4). [encām-ı neşve-i mey-i ṣahba,]*

encāmını buldı: *Son bulmak, nihayetlendirmek.*

1. Muṭrib demidür eyle ser-āġāz-ı nevāya
   Ṣun sāḳī ḳadeḥ bezm-i ġam **encāmını buldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 4). [encāmını buldı, -dı]*

encüm iken: *Yıldız gibi, benzeri. II yıldız gibi küçük kalmak, sönük olmak.*

1. Ḥüsni yanında mihr **encüm iken**
   Kim görürse o ḥāli pürsiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 1). [encüm iken,]*

encüm-sumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ: *Özlemin karanlık gecesinde yıldız sayan. II sevgilinin hasretinden karanlık gecelerde uyuyamayan.*

1. ʿAceb teşrīfüñe kimlerdür iy meh muntaẓır her şeb
   Henüz **encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ** kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 8). [encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ, -üñ]*

endām: *Boy, pos. II beden, vücut.*

1. Ḥüsn-i meh-i Kenʿānı Ḫudā virdi o māha
   Ol ḫilʿat-i fāḫir hele **endāmını** buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 6). [endāmını, -ın, -ı]*

endīşe: *Düşünce, hayal, keder, gaile.*

1. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevidür ṭabʿ-ı selīmüm
   Endīşem aña peyk-i sebük-pāy-ı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 6). [endīşem, -m]*

endīse: *Düşünce, fikir.*

1. Bāzār-ı maḥabbetde metāʿ-ı dil ü cāndan
   ʿIşḳ ehlinüñ **endīşeleri** sūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [endīşeleri, -ler, -i]*

2. Bir laḥẓada taḥrīr eyle biñ ṣūret-i maʿnā
   Endīşe Faṣīḥ öyle ḳalem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 10). [endīşe,]*
3. Dilde her dem kākül ü ruḫsārıdur **endīşemüz**
   Sünbül ü gülden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 1). [endīşemüz, -müz]*
4. Dilde her dem fikr-i laʿl-i nābıdur **endīşemüz**
   Bir zemān meyden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 1). [endīşemüz, -müz]*
5. Endīşemüz Faṣīḥ perīşān ise nʾola
   Āşüfte zülf-i dil-bere vā-beste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 9). [endīşemüz, -müz]*
6. Göñül **endīşeden** hālī degül göz giryeden mālī
   Bize terk itdürür bu ḥāller cānı degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 1). [endīşeden, -den]*

endīşe-i dāmān: *Elbise, etek düşüncesi. II fani dünyaya ait şeylerin endişesi bağlamında.*

1. Ṭavḳ-ber-gerden ü dāmen-be-kef-i teslīmüz
   Bize **endīşe-i dāmān** u ġam-ı ceyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 8). [endīşe-i dāmān,]*

endīşe-i envāʿ-ı ʿişret: *Eğlencenin türlü türlü fikri.*

1. Dilde var **endīşe-i envāʿ-ı ʿişret** iy Faṣīḥ
   Bir müferriḥ bezmi çoḳ mey-ḫānedür gūyā gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 9). [endīşe-i envāʿ-ı ʿişret,]*

endīşe-i gūr: *Kabir, mezar düşüncesi. II ölüm fikri.*

1. Ne kefen fikri ne **endīşe-i gūr** eylemişüz
   Dili ġafletle siyeh dīdeyi kūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 1). [endīşe-i gūr,]*

endīşe-i kākül: *Saç düşüncesi, fikri. II sevgilinin saçlarının hayali.*

1. Hem çeşmüme **endīşe-i kākül** ḳonmış
   Hem dīdeme fikr-i ruḫ çün gül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 1). [endīşe-i kākül,]*

endīşe-i kayd-ı dü-ʿālem: *Dünya ve ahiret endişesi düşüncesi.*

1. İy Faṣīḥ **endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem** ber-ṭaraf
ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 9). [endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem,]*

endīşe-i kenār: *Kucak, kucaklama düşüncesi. II sevgiliye kavuşma bağlamında.*

1. Endīşe-i kenār ile baḥr oldı eşkümüz
Şimdi Faṣīḥ ġarka-i ʿummān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 9). [endīşe-i kenār,]*

endīşe-i sūd it: *Fayda, kar düşüncesi içerisinde olmak.*

1. Vir naḳd-i dili emtiʿa-i ʿışḳa Faṣīḥā
Ne fikr-i ziyān eyle ne **endīşe-i sūd it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 14). [endīşe-i sūd it,]*

endīşe-i tedbīr: *Önlem almak, çözüm yollarını aramak, zorluklara karşı önlem alma.*

1. Dil ki sevdā-yı maḥabbet eyleye teʾsīr aña
Eylemek bīhūdedür **endīşe-i tedbīr** aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 2). [endīşe-i tedbīr,]*

endīşe-i tesellī-i rūz u şebüm: *Gece ve gündüz teselli fikri.*

1. Geh ʿārıżuñ ḫayāl iderüm gāh kākülüñ
Endīşe-i tesellī-i rūz u şebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 6). [endīşe-i tesellī-i rūz u şebüm, -üm]*

endīşe-i ümīdi: *Ümit fikri, düşüncesi.*

1. Endīşe-i ümīdi çıḳarduḳ zamīrden
Şimdi hele o ḫāṭıradan reste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 5). [endīşe-i ümīdi, -i]*

endūh-ı kemān-ı ebruvānuñ: *Kaş yayının derdi.*

1. İy ġamzesi tīr ṭāḳatüm ṭāḳ oldı
   Endūh-ı kemān-ı ebruvānuñ çekmekden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 3). [endūh-ı kemān-ı ebruvānuñ,]*

engebīn: *Bal.*

1. Çün hemān būy-ı dille kāniʿler
   Çün meges **engebīn** bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 8). [engebīn,]*

engüst-i işāret: *İşaret parmağı.*

1. Reh-i maʿnāya ney **engüşt-i işāret** dile bes
   Ġayrı kimden nefes ümmīd idüp irşād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [engüşt-i işāret,]*

engüst-i ṭalebde: *Talep, istek parmağı. II parmakla gösterilen, rağbet edilen.*

1. Cām-ı emeli ben de tutardum bī-bāḳ
   Engüşt-i ṭalebde olmasa ḫār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 4). [engüşt-i ṭalebde, -de]*

engüst-nümā-yı ʿālem: *Insanların parmakla gösterdiği, meşhur.*

1. Engüşt-nümā-yı ʿālem olursa nʾola o māh
   Ebrūsı āsumān-ı leṭāfet hilālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [engüşt-nümā-yı ʿālem,]*

enhār: *Nehirler, ırmaklar.*

1. O serv-ḳāmeti bāġa gelür işitmişdür
   Ki ḫayli cūşişi var gül-sitānda **enḫāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 6). [enḫāruñ, -uñ]*

enhār: *Nehirler, ırmaklar.*

1. Dü-çeşm-i eşk-bārumda gören müjgānlarum dir kim
   Servlerdür ki ṣāf çekmişler **enḫārın** kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 4). [enḫārın, -ın]*
2. Ṣalmada mirʾātına ʿaksin ʿarūsān-ı çemen
   Cūşiş-i şevḳ olmamaḳ mümkin mi hiç **enhārda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 8). [enhārda, -da]*

enhār-ı maḫabbet: *Sohbet ırmakları.*

1. Dil ʿaḳlını esrār-ı maḥabbet almış
   Çeşm-i terin **enhār-ı maḥabbet** almış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 2). [enhār-ı maḥabbet,]*

enhār-ı muḥīṭüʾl-eṭrāf: *Çevresindeki nehirleri, akarsuları içine alan.*

1. Cedvelleri **enhār-ı muḥīṭüʾl-eṭrāf**
   Ser-ṣafḥa-i gül-sitānı teẕhīb itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 146, Mısra 3). [enhār-ı muḥīṭüʾl-eṭrāf,]*

enīs: *Arkadaş, dost, yaren.*

1. Kūh-kenle Ḳays üstādum **enīsümdür** benüm
   Her biri vādī-i ʿışḳ içre yitişmiş tīşe-kār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 4). [enīsümdür, -üm, -dür]*

enīs ü hem-zebānsın: *Dost ve kafa dengi (arkadaş).*

1. Vaḥdetde **enīs ü hem-zebānsın**
   Keşretde nedīm-i bezle-ḫ∨ānsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 35). [enīs ü hem-zebānsın, -sın]*

envāʿ-ı cefāña: *Türlü cefalar.*

1. Taḥammül itdi **envāʿ-ı cefāña** n'eylesün ġayrı
   Faṣīḥ-i zāra raḥm eyle yiter ẓālim yiter feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 9). [envāʿ-ı cefāña, -ñ, -a]*

envāʿ-ı hālet: *Keyfiyet çeşitleri, çeşitli hal ve durumlar. II Çeşitli ruhani haller.*

1. Perde-sūz-ı beytüʾl-esrār-ı fünūndır neşvesi
   Ḳulḳul-i mīnā-yı mey **envāʿ-ı ḥālet** şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 4). [envāʿ-ı ḥālet,]*

envār-ı cemāluʾllāh: *Allah'ın güzellik sıfatlarının nuru.*

1. Faṣīḥā cāy-gāhı gülşen-i Dārüʾn-Naʿīm olsun
   Hemīşe çeşmi **envār-ı cemāluʾllāh** ile ṭolsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 70). [envār-ı cemāluʾllāh,]*

envār-ı ruḥ-ı pür-ṭābuñ: *Parlak yanağın nuru.*

1. Eksilmese **envār-ı ruḫ-ı pür-ṭābuñ**
ʿUşşāḳa nigāha ruḫṣat iḥsān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 1). [envār-ı ruḫ-ı pür-ṭābuñ, -uñ]*

envār-ı tecellī-i suḫan: *Sözün yansıyan nuru.*

1. Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen
Ḫāmem nʾola eşkiste-şarīr olsa Faşīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 10). [envār-ı tecellī-i suḫan,]*

envār-ı tecellī-i suḫan: *Sözün yansıyan nuru, etkisi.*

1. Ḫāmem nʾola eşkiste-şarīr olsa Faşīḥā
Envār-ı tecellī-i suḫan eyledi elken *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 10). [envār-ı tecellī-i suḫan,]*

erbāb: *Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse, usta.*

1. Ḫandān ide **erbābını** ġam böyle gerekdür
Şādān ide aṣḥābın elem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 1). [erbābını, -ını]*
2. Erbābı iy Faşīḥ olur lāl ü bī-zebān
Gelmez lisāna ḥāṣılı olmaz beyān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 9). [erbābı, -ı]*

erbāb-ı ʿayşa: *Yeme, içme ve eğlenme erbabı.*

1. Erbāb-ı ʿayşa ṭayy-ı beyābān-ı ġam içün
Sāġar gibi kümeyt-i muḥannā-keçīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 5). [erbāb-ı ʿayşa, -a]*

erbāb-ı dānişüñ: *Bilgi sahibi insanlar, bilgeler, bilginler.*

1. Hep gerdiş-i ḫilāfıdur **erbāb-ı dānişüñ**
Olmaz bizümle ol felek-i kīne-ḫvāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 7). [erbāb-ı dānişüñ, -üñ]*

erbāb-ı dile: *Gönül erbabı II Şairler.*

1. Böyle ṭaʿn itmez idüñ bīhūde **erbāb-ı dile**
Bilseñ iy zāhid eger derd-i maḥabbet nʾeydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 3). [erbāb-ı dile, -e]*

erbāb-ı dile: *Gönül erbabı II âşık.*

1. Erbāb-ı dile sāḳī idüp ser-ḥōşı
   Zehr eyleme minnet ile ḳand-i pūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 1). [erbāb-ı dile, -e]*

erbāb-ı dili: *Gönül erbabı.*

1. Erbāb-ı dili figār ister
   Pā-māl ü zelīl ü ḫ∨ār ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 75). [erbāb-ı dili, -i]*

erbāb-ı dilüñ: *Gönül erbabı II Şairler.*

1. Erbāb-ı dilüñ cilā-yı vicdānīdür
   Afyon degül ġıdā-yı rūḥānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 1). [erbāb-ı dilüñ, -üñ]*

erbāb-ı hüner: *Hüner sahipleri; sanatkârlar.*

1. Sen **erbāb-ı hüner** ehl-i dile dīrīne düşmensin
   Raḥmden ḳalb-i sengīnüñ tehī pür-kīne düşmensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 49). [erbāb-ı hüner,]*

erbāb-ı hünerden: *Hüner sahipleri; sanatkârlar.*

1. Senüñ devrüñde **erbāb-ı hünerden** şādumān kimdür
   Senüñ devrüñde kimdür ehl-i dilden kʾolmaya maġmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 43). [erbāb-ı hünerden, -den]*

erbāb-ı ʿışḳı: *Aşk ehli, âşıklar.*

1. Düşnām-ı dil-rübā bizi şād eylemez mi hiç
   Erbāb-ı ʿışḳı ḫayr ile yād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [erbāb-ı ʿışḳı, -ı]*
2. Taḳrīr-i sükkerīn-i ḥalāvet-feżā-yı ney
   Erbāb-ı ʿışḳı ḫaḳ bu ki şīrīn-meẕāḳ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 9). [erbāb-ı ʿışḳı, -ı]*
3. Erbāb-ı ʿışḳı itdi ser-efgende vü ḫamūş
   Gūyā oḳur ḥikāye-i sūz u güdāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 7). [erbāb-ı ʿışḳı, -ı]*

erbāb-ı ʿışkuñ: *Aşk ehli, âşık.*

1. Yıḳarsın ḫāṭırın **erbāb-ı ʿışḳuñ** ehl-i ʿirfānuñ
   Cihānda kasr-ı Yūsuf deyr-i Mānī olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 5). [erbāb-ı ʿışḳuñ, -uñ]*

erbāb-ı ḳabūle: *Makbul insanlar.*

1. Erbāb-ı ḳabūle yār u aġyār olmaz
   Pīş-i naẓarında kimse hiç ḫ∨ār olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 1). [erbāb-ı ḳabūle, -e]*

erbāb-ı ṣūfi: *Sofu, mutasavvıf kimseler.*

1. Demdür ki şevḳ-baḫş ola sāḳī şarāb ile
   Erbāb-ı ṣūfi iñlede muṭrib rebāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 2). [erbāb-ı ṣūfi,]*

erbāb-ı ṭabʿ: *Marifet, ilim, irfan ehli.*

1. Ġarrālanursa ʿāleme şāyestedür Faṣīḥ
   Erbāb-ı ṭabʿ naẓmı ile eyler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 10). [erbāb-ı ṭabʿ,]*

erbāb-ı ṭābʿa: *Tabiat sahipleri, iyi yaratılışlı kişiler II şâirler.*

1. Erbāb-ı ṭābʿa serkeş olup iy sipihr-i dūn
   Farḳ-ı ʿadū-yı dānişe bu gerdişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 7). [erbāb-ı ṭābʿa, -a]*

erbāb-ı ṭabʿı: *Marifet, ilim, irfan ehli.*

1. Nice **erbāb-ı ṭabʿı** şehd-i cānından uṣandurduñ
   Nice ṣāḥib-meẕāḳı zehr-i ġamla eyledüñ mesmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 47). [erbāb-ı ṭabʿı, -ı]*

erbāb-ı ṭabʿı: *Tabiat sahipleri, iyi yaratılışlı kişiler II şâirler.*

1. Erbāb-ı ṭābʿı şehd-meẕāḳ eyledüñ Faṣīḥ
   Bu şiʿr-i ṣāf lüʾleʾ-i ḫāmeñ zülālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 9). [erbāb-ı ṭābʿı,]*

erbāb-ı ṭabīʿat: *Yetenekli kimseler.*

1. Erbāb-ı ṭabīʿat ehl-i dāniş
   Anda göremez ruḫ-ı nevāziş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 81). [erbāb-ı ṭabīʿat,]*

erjeng: *Meşhur ressam Mani'nin yaptığı resimleri ihtiva eden mecmua.*

1. Yoḳdur bu hünerde saña hem-reng
   Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola **Erjeng** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 4). [erjeng,]*
2. Bihzād senüñle kām buldı
   Erjeng senüñle nām buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 28). [erjeng,]*

erre olmasa: *Testere olmak.*

1. Çīn-i cebīn-i sāḳi sere **erre olmasa**
   Nūş-ı şarāb-ı sāġar-ı bī-minnet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 5). [erre olmasa, -ma, -sa]*

erzānī kılduñ: *Layık görmek, uygun görmek.*

1. Ser-efrāz eyledüñ ben bende-i nāçīzi sulṭānum
   Ki tevcīh-i ḫiṭāb-ı müsteṭāba ḳılduñ erzānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 68). [erzānī ḳılduñ, -du, -ñ]*

erzen: *Darı tanesi.*

1. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek **erzen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 2). [erzen,]*

es-: *(Hava için) Bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek, esmek.*

1. Hiç bir eser belürmedi dilden bu āna dek
   Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden **eser** gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [eser, -er]*
2. Mehebb-i feyż-ı Ḫudādan **esüp** nesīm-i vifāḳ
   Kenār-ı kāma irüp rūy-ı āşinā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 7). [esüp, -üp]*

es: *(Hava için) Bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek, esmek.*

1. Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker
   Esdükçe bād naḫlden eşkūfeler döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [esdükçe, -dükçe]*
2. Bād **esse** naḫlden dökilür jāleler Faṣīḥ
   Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [esse, -se]*
3. Bu rūzgār Faṣīḥā muḥālif **esmişe** benzer
   Ki baḥr-ı ʿışḳı ki dildür biñ ıżṭırābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 11). [esmişe, -miş, -e]*
4. Dāne-rīz-i eşk-i ter olmazsın āh-ı germ ile
   Ḫırmen-i ʿışḳı niçün **esmez** ṣavurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 8). [esmez, -mez]*
5. Muḫālif **esmede** ġāyetde bād-ı miḥnet ü kīne
   Taḥammül eyleyemez ḳorḳarın sefīne-i sīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 1). [esmede, -me, -de]*
6. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar nesīm **eser**
   Zīra ki zülf-i yārdan ʿanber şemīm **eser** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 1). [eser, -er]*
7. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar nesīm **eser**
   Zīra ki zülf-i yārdan ʿanber şemīm **eser** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 2). [eser, -er]*
8. Ḫamūş murġ-ı nevā-senc-i gül-sitān cümle
   Meger ki ṭarf-ı Ṣıfāhāndan **esdi** bād-ı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 2, Mısra 2). [esdi, -di]*

eṣ- ṣalā: *"Haberdar olun" anlamında nida ifadesi.*

1. Her çemende bezm-i mey āġāze-i tanbūr u ney
   Eṣ-ṣalā ʿayş u neşāṭ (u) **eṣ- ṣalā** nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 6). [eṣ- ṣalā,]*

eṣāġır u ekābir: *Büyükler ve küçükler.*

1. Ḥāṣıl bu ki devr-i cümle eflāk
İy mefḫār-i kevn saña dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 46). [eṣāġır u ekābir,]*

eṣʿār: *Şiirler, manzum sözler.*

1. Hemīşe vaṣf-ı leb-i laʿli düşmez aġzuñdan
ʿAceb mi olsa Faṣīḥā leẕīẕ **eşʿāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 10). [eşʿāruñ, -uñ]*
2. Her sözinde derc idüp evṣāf-ı ḥüsnin ol mehe
Rāz-ı ʿışḳın şiʿr ile maʿnen Faṣīḥ **eşʿārda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 10). [eşʿārda, -da]*
3. Eşʿārını ġayruñ itdi naẓmum tensīḫ
Sānī baña yazmamışdur ehl-i tārīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 1). [eşʿārını, -ın, -ı]*
4. Eşʿārımı naẓm-ı sāʾire itme ḳıyās
İmʿān-ı naẓarla seyr it iy ehl-şinās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 2). [eşʿārımı, -ım, -ı]*

eṣʿār-ı ġayrdan: *Başkalarının şiirleri.*

1. Müstaġnī itdi ʿālemi **eşʿār-ı ġayrdan**
Kilk-i maʿānī-baḫşīş-i dest-i kerīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 5). [eşʿār-ı ġayrdan, -dan]*

esās-ı dehr: *Dünya'nın temeli.*

1. Sen olmasañ idi ḥākimü'l-ʿadl
Olmazdı **esās-ı deḥr** muḥkem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 24). [esās-ı deḥr,]*

esās-ı fitne: *Fitnenin temeli, esası. II kargaşanın esası.*

1. Bünyād-ı nizām-ı dehr olan müstaḥkem
Bīʾl-cümle **esās-ı fitne** berbād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 4). [esās-ı fitne,]*

esbāb-ı ḥüsnüñ: *Güzellik elbisesi. II güzellik unsurları.*

1. Esbāb-ı ḥüsnüñ ola füzūn iy sitem-pesend
Luṭf it Faṣīḥa böyle cefāya nedür sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 9). [esbāb-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

esbaḳ-ı ṣāhib-i risālet: *Peygamberlik makamının önde geleni II Peygamberlerin en üstünü.*

1. İy **esbaḳ-ı ṣāhib-i risālet**
   V'ey eşfaḳ-ı ḫaste-ḥāl-i ümmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 15). [esbaḳ-ı ṣāhib-i risālet,]*

esb-i dil ü cān: *Can ve gönül atı.*

1. Rāh-ı ġam-ı intiẓāra bī-ġāyet imiş
   Bī-tāb ḳalursa n'ola **esb-i dil ü cān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 4). [esb-i dil ü cān,]*

esb-i kilk-i tīz-pā: *Çabuk koşan kalem atı. II çabuk, hızlı yazan şair.*

1. İrince menzil-i itmāma ḫayli ḳaṭre-rīz oldı
   Bu vādīde Faṣīḥā **esb-i kilk-i tīz-pā** derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [esb-i kilk-i tīz-pā,]*
2. İrince menzil-i itmāma ḫayli ḳaṭre-rīz oldı
   Bu vādīde Faṣīḥā **esb-i kilk-i tīz-pā** derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [esb-i kilk-i tīz-pā,]*

esb-i perī-zāduñı: *Peri gibi güzel at.*

1. Eydür bu ḳadar cilve-i pey-der-pey-i ʿişve
   Bir laḥża şehā **esb-i perī-zāduñı** diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 4). [esb-i perī-zāduñı, -uñ, -ı]*

esb-i tamaʿdan: *Aç gözlü at. II nefis.*

1. Menzillerini kām ise kaṣd-ı kāruñ
   Taḥfīf idegör **esb-i tamaʿdan** bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 2). [esb-i tamaʿdan, -dan]*

escār: *Ağaçlar.*

1. Bu niyāz ile güẕer-gehde kef açmış **eşcār**
   Ki gelür berg-i gül iḥsān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 7). [eşcār,]*
2. Lāle-zār üzre döker **eşcārın** ezhārın ṣabā
   Düşmede pervāneler gūyā çerāġān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 3). [eşcārın, -ın]*
3. Taḥrīre eylemezdi vefā mācerāmuzı
   Eşcār kilk ü baḥr midād olsa iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 9). [eşcār,]*

escār-ı gül-sitān: *Gül bahçesinin ağaçları.*

1. İrişdi feyż-ı dem-i nev-bahār-ı mevsim-i ʻıyd
   Libāsın eyledi **eşcār-ı gül-sitān** tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 2). [eşcār-ı gül-sitān,]*

escār-ı kilk: *Kalem ormanı.*

1. Taḥrīre eylemezdi vefā mācerāmuzı
   Eşcār kilk ü baḥr midād olsa iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 9). [eşcār-ı kilk,]*

eser: *Iz, işaret, nişan.*

1. Hiç bir **eser** belürmedi dilden bu āna dek
   Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [eser,]*
2. Yārānı bu şiʻr eylese iʻcāz ʻaceb mi
   Kilk-i suḫan-ārā-yı Faṣīḥüñ **eseridür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 10). [eseridür, -i, -dür]*
3. Ki bir muvāfıḳ **eser** rūzgāra muntaẓıruz
   Çü nergis ü gül olup çeşm ü güş demlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 5). [eser,]*
4. Tāb-āver-i naẓra olımaz düşmen ü aḥbāb
   Kāmil **eserüz** mihr-i münevverde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 8). [eserüz, -üz]*
5. Mirʾāt-ı ruḫuñ **eserleridür**
   Eflāk ü zemīnde bu nümāyiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 9). [eserleridür, -ler, -i, -dür]*
6. ʿIşḳ ol neşvedür ki kim **eseri**
   ʿĀşıḳa itdürür fidā cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 9). [eseri, -i]*

eser: *Esmek, (rüzgarın) hareket etmesi.*

1. Niçe güşāde ola ġonçe-i dil-i derhem
   Sümūm-ı āh **eser** bāġuma ṣabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 2). [eser,]*

eser eyle: *Iz bırakmak, tesir etmek.*

1. Yaḳ cismümi nār-ı sitemüñle **eser eyle**
   İy dāġ-ı maḥabbet ten-i zerdümde yer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 73, Mısra 1). [eser eyle,]*

eser eylemez: *Iz bırakmak, tesir etmek.*

1. Hemīşe dest-i cevrüñden dil-i nā-şād ider feryād
   Saña iy seng-meşreb eylemez mi hīç eser feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 2). [eser eylemez, -mez]*
2. Sen mihr-i ḥüsne zerre ḳadar eylemez eser
   Vaḳt-i seḥerde gerçi çoḳ āh-ı ḥazīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [eser eylemez, -me, -z]*

eser eylemez: *Tesir etmek, etki etmek.*

1. Her gice feryād yā Rab yā Rab ʿuşşāḳ-ı zār
   Eylemez mi hiç eser yā Rab dil-i meh-rūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 6). [eser eylemez, -mez]*

eser eyler: *Iz bırakmak, tesir etmek.*

1. Tekrīr-i nāliş üzre **eser eyler** iy Faṣīḥ
   Gül ġūş-ı yāra nāle çü efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 9). [eser eyler, -r]*
2. Elbet teraşşüh-i mey-i ümmīd olur Faṣīḥ
   Cām-ı felekde eyler eser inkisārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 10). [eser eyler, -r]*

eser itdi: *Tesir etmek, etki etmek.*

1. Sūz-ı ġamuñ dile o ḳadar kim itdi eser
   Her ḳaṭre-i sirişk-i terüm bir şerār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 7). [eser itdi, -di]*
2. Çün mihr **eser itdi** dile meh-tāb-ı cemālüñ
   Āteşlere yaḳdı tenümi tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 1). [eser itdi, -di]*
3. Eser itdi figān u āh-ı bülbül güllerin āḫır
   Ġurūrı pāy-māl-i leşker-i şāh-ı ḥazān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 5). [eser itdi, -di]*

eser itmek: *Tesir etmek, etki etmek.*

1. Olurdı düşmeni-i ehl-i dil felekden dūr
   Ketāna itmek eser olsa māhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 6). [eser itmek, -mek]*

eser itmez: *Tesir etmek, etki etmek.*

1. Niyāzum itmez eser hem çü nāle-i dil-i bülbül
   Misāl-i berg-i ḫazān-dīde ʿarż-ı ḫālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 7). [eser itmez, -me, -z]*

eser itmiş: *Tesir etmek, etki etmek.*

1. Ol çeşm-i cādū zār u perīşān görüp dimiş
   İtmiş eser Faṣīḥa da mekr ü füsunumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 10). [eser itmiş, -miş]*

eser itse: *Tesir etmek, etki etmek.*

1. Görmek olurdı rūy-ı dil ol mihr-i nāzdan
   İtse eser niyāz-ı dil-i ʿan-ṣamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 4). [eser itse, -se]*

eser ḳalmış: *Hiçbir belirti, iz olmamak.*

1. Ḫarāb olmış sarāy-ı ʿişret-ābādı Cemüñ gitmiş
   Ne meclisden **eser ḳalmış** göñül ne cām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 4). [eser ḳalmış, -mış]*

eser-i āb u tāb-ı ʿışḳuñdur: *Aşk ateşi ve gözyaşlarının etkisi.*

1. Girye vü āh-ı dīde vü diller
   Eser-i āb u tāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 6). [eser-i āb u tāb-ı ʿışḳuñdur, -uñ, -dur]*

eser-i ʿadli: *Adaletin yarattığı tesir, adaletin doğurduğu sonuç.*

1. İtdi teşrīf çemen mülkini şāh-ı nevrūz
   Eser-i ʿadli ile oldı müsāvī şeb ü rūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 2). [eser-i ʿadli, -i]*

eser-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur: *Sabah vakti (çekilen) ahın izi, sonucu, etkisi.*

1. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum ki nüh-eflāk
   Eser-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 4). [eser-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur, -dur-um, -dur]*

eser-i cezb-i nigāhı: *Bakış cezbesinin etkisi. II sevgilinin bakışlarının bıraktığı tesir.*

1. Gitdi **eser-i cezb-i nigāhı** dilden
   Çıkdı heves-i zülf-i siyāhı dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 1). [eser-i cezb-i nigāhı, -ı]*

eser-i kilk-i faṣīḥā: *Fasih'in kaleminin eseri.*

1. Eser-i kilk-i Faṣīḥā nʾola olınsa eger
   Naẓar-ı ṣaʿd-i ʿatā-rūda ẓuhūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 9). [eser-i kilk-i faṣīḥā,]*

eser-i naḫvet-i ṭāvus: *Tavus kuşunun kibrinin izi.*

1. Me'lūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz
   Yoḳdur dilimüzde **eser-i naḫvet-i ṭāvus** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 7). [eser-i naḫvet-i ṭāvus,]*

eser-i naḫvet-i ṭāvus: *Tavus kuşunun kibir izi.*

1. Yoḳdur dilimüzde **eser-i naḫvet-i ṭāvus**
   Biz ʿālem-i bālā-yı tevāżuʿda hümāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 7). [eser-i naḫvet-i ṭāvus,]*

eserin eyleyüp: *Tesir etmek, iz bırakmak.*

1. Demdür ki eyleyüp eserin āh u nāleler
   Diller ḫalāṣ ola sitem-i rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 11). [eserin eyleyüp, -yüp]*

esfak-ı haste-hāl-i ümmet: *(kendisine) inananların perişan haline merhamet eden.*

1. İy esbaḳ-ı ṣāhib-i risālet
   V'ey **eşfaḳ-ı ḫaste-ḥāl-i ümmet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 16). [eşfaḳ-ı ḫaste-ḥāl-i ümmet,]*

eshār: *Sabahlar, seherler.*

1. ʿAndelīb-i ḫāme bir hāl ile ṭāḳrir idemez
   Bulduġum keyfiyyet-i feyżı Faṣīḥ **esḥārda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 10). [esḥārda, -da]*

eshās: *Şahıslar, insanlar.*

1. Bu çarḫdan itsem nʾola feryād-ı ḥalāṣ
   Sen sīm-teni ḳoynına ḳor her **eşḫāṣ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 2). [eşḫāṣ,]*

esheb-i nāza: *Naz atı.*

1. Ol şāh ne dem ki **eşheb-i nāza** süvār olur
   Peyk-i niyāz yaḳlaşamaz gird-i semtine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 4). [eşheb-i nāza, -a]*

esīr: *Tutsak, esir.*

1. Bir kāfir-i sitem-ger-i ḥüsnüñ **esīridür**
   Ḥāl-i dil-i figāra baḳar şefḳat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 7). [esīridür, -i, -dür]*
2. Cefāyı ʿāşıḳa vācib bilür bir büt **esīriyüm**
   Göñül farż idelüm kim mevsim-i gül-geşt-i bāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 5). [esīriyüm, -i, -yüm]*

esīr eyler: *Tutsak etmek.*

1. Her tār-ı zülfi eyler ise biñ dili esīr
   Çoḳ görme iy göñül ki dem-i nev-bahārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 5). [esīr eyler, -r]*

esīr eylersüñ: *Tutsak etmek, kayıtsız şartsız kendine bağlamak.*

1. Zülf-i siyehüñ ḳaçan girih-gīr eylersüñ
   Her tārıña biñ cānı **esīr eylersüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 2). [esīr eylersüñ, -r, -süñ]*

esīrān: *Esirler II Aşk tutsakları.*

1. Çıḳar besdür o pür-ḫam kāküli zīr-i külahuñdan
   Muḳayyed olma ġayrı çekme zencīre **esīrānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 8). [esīrānı, -ı]*

esīri: *Tutsak, mahkum; düşkün, tutkun, mübtela.*

1. Nedür bu şīftegī sen de bizden itme nihān
   Kimüñ **esīrisüñ** iy dil maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [esīrisüñ, -süñ]*

esīr-i bend-i cünūn olmamaḳ: *Aşk zincirinin tutsağı olmak.*

1. Esīr-i bend-i cünūn olmamaḳ ne mümkindür
   Cemālüñ üzre görüp kākül-i siyeh-tāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 3). [esīr-i bend-i cünūn olmamaḳ, -ma, -maḳ]*

esīr-i bezmüm olur: *Meclisin esiri, müptelası olmak.*

1. Ādem bulınmaz itsem eger ārzū-yı ʿayş
   ʿĀlem **esīr-i bezmüm olur** vaḥşet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 8). [esīr-i bezmüm olur, -üm-ur]*

esīr-i dāne vü dām: *Tuzak ve av için atılan tanelerin esiri.*

1. Faṣīḥ murġ-ı dil olmaz **esīr-i dāne vü dām**
   Rübūde itmege bir çeşm-i şāh-bāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 9). [esīr-i dāne vü dām,]*

esīr-i derd-i hicrüz: *Ayrılık derdinin esiri.*

1. Varılmaz kūy-ı dil-dāra irilmez vuṣlat-ı yāra
   Esīr-i derd-i hicrüz çāremüz ṣabr u şekīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 4). [esīr-i derd-i hicrüz, -üz]*

esīr-i derd-i ʿışḳum: *Aşk derdinin esiri, müptelası.*

1. Ben **esīr-i derd-i ʿışḳum** ġam celīsümdür benüm
   Şāh-ı bezm-i miḥnetüm Cem kāse-līsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 1). [esīr-i derd-i ʿışḳum, -um]*

esīr-i derd-i ʿışḳuz: *Aşk derdinin esiri, müptelası.*

1. Ne gülden būy-ı şevḳ ister ne gülşende ṣafāmuz var
   Esīr-i derd-i ʿışḳuz şimdilik ġayrı hevāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [esīr-i derd-i ʿışḳuz, -uz]*

esīr-i ebruvānıdur: *Kaşların esiri, kölesi.*

1. Her şeh-i ḥüsnüñ **esīr-i ebruvānıdur** göñül
   Her berātuñ beyża-i laʿlīn-nişānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 1). [esīr-i ebruvānıdur, -ı, -dur]*

esīr-i ḫūrd u ḫ∨āb: *Yiyecek ve uykunun esiri, bağımlısı. II Dünyevi işlerle meşgul olan (kimse).*

1. Biz cānı **esīr-i ḫūrd u ḫ∨āb** eylemezüz
   Meyl-i ter ü ḫuşk u nān u āb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 1). [esīr-i ḫūrd u ḫ∨āb,]*

esīr-i ḥüsn olmış: *Güzelliğin esiri olmak.*

1. Gör muḳteżā-yı ʿışḳı ki olmış esīr-i ḥüsn
   Ol şāh-ı ʿişve mülk ü melāḥat serīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 7). [esīr-i ḥüsn olmış, -mış]*

esīr-i ʿışḳ oldum: *Aşk esiri olmak.*

1. Yine nāgeh **esīr-i ʿışḳ oldum**
   Ne güẕārum ne ḫod ḳarārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 7). [esīr-i ʿışḳ oldum, -du, -m]*

esīr-i ʿışḳa: *Aşkın esiri.*

1. Çekildi bir ṣanemüñ bend-i zülfine göñlüm
   Esīr-i ʿışḳa ne mümkin iḳāmet-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 6). [esīr-i ʿışḳa, -a]*

esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun: *Can yakan aşkın kölesi olmak.*

1. Kimseler yā Rab **esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun**
   Bir mehüñ efkār-ı mihriyle siyeh-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 1). [esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun, -ma, -sun]*
2. Nārı-dūzaḫdur Faṣīḥā çeşmüme gül-zār-ı bāġ
   Kimseler yā Rab **esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 10). [esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun, -ma, -sun]*

esīr-i kāfir-i zülfüñ olan: *Sevgilinin siyah saçlarının esiri olmak.*

1. Ḫalāsa virse dil ü cānını behā olmaz
   Esīr-i kāfir-i zülfüñ olan rehā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 2). [esīr-i kāfir-i zülfüñ olan, -an-üñ]*

esīr-i mihnetsüñ: *Üzüntü, keder tutsağı.*

1. Ne semte itseñ ʿaẕīmet **esīr-i miḥnetsüñ**
   Ḫalāṣa çāre mi var çarḫ-ı bī-ḳarār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 5). [esīr-i miḥnetsüñ, -süñ]*

esīri oldı: *Tutsak olmak.*

1. Bu ḥüsn ile kim görüp o mīri
   Zencīrinüñ oldı dil esīri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 36). [esīri oldı, -dı]*

esīri olmaġı: *Birinin tutsağı olmak.*

1. Esīri olmaġı ol kāfir-i sitem-kīşüñ
   Müyesser itmesün Allāh bir müselmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 5). [esīri olmaġı, -maġ, -ı]*

esīr-i zindān olmak: *Zindan esiri (olan kimse) olmak. II zindanda esir, tutsak olmak.*

1. Yūsuf-ṣıfat āzürde-i iḫvān olmaḳ
   Üftāde-i çeh **esīr-i zindān olmaḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 2). [esīr-i zindān olmaḳ, -maḳ]*

esīr-i zülf-i kāfir olmasun: *Siyah saçların kölesi olmayı istememek.*

1. Dīn ü dil virmekle reh-yābī-i āzādı muḥāl
   Kimseler yā Rab **esīr-i zülf-i kāfir olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 6). [esīr-i zülf-i kāfir olmasun, -ma, -sun]*

esīrüñ olmamak: *Esiri, tutsağı olmak.*

1. Mümkin mi dil olmamaḳ esīrüñ
   Sen kişver-i Rūm dil-berisin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 3). [esīrüñ olmamaḳ, -ma, -maḳ]*

esk: *Gözyaşı.*

1. Dūddur pür-şerer āhum çıḳar eflāke müdām
   Dem-be-dem **eşküm** ise yaşlı aḳar bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [eşküm, -üm]*
2. Reng-i rūy-ı ʿāşıḳ-ı şeydā degüldür ġayrıla
   Eşk gül-gūn çehreyi hem-reng-i kāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [eşk,]*

3. Anuñçün cān-ı müşṭāḳa ḫaber cānāneden gelmez
   Ki **eşküm** gibi kūy-ı dil-rübāya her giden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 2). [eşküm, -üm]*
4. Endīşe-i kenār ile baḥr oldı **eşkümüz**
   Şimdi Faṣīḥ ġarka-i ʿummān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 9). [eşkümüz, -ümüz]*
5. O servi daʿvet itmiş bāġa **eşküm** pāyına düşmiş
   Tevaḳḳuf itmemiş ʿömri dırāz olsun hemān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 7). [eşküm, -üm]*
6. Baña her ḳaṭre **eşküm** olmada bir dāġ-ı aḫker-sūz
   Olurmış tāb-ı hiddetle meger āb-ı revān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 7). [eşküm, -üm]*
7. Ḥaẕer **eşk** ü āh-ı seḥerden ḥaẕer
   Mīzācuñ bu āb u hevādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 5). [eşk,]*
8. Eşk ü āh-ı dildür ancaḳ ġāze-i ruḫsārı kim
   Āb u ṭābı olmada gitdükçe dil-dāruñ füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 7). [eşk,]*
9. Faṣīḥ **eşkümi** ol ḥadde eyledüm rīzān
   Ki ḳaldı dīde-i ġam-dīde çün ḥabāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 9). [eşkümi, -üm, -i]*
10. Nergis-i şehlā-nigāhuñ **eşkden** sīr-ābdur
    Bir mehüñ mihriyle beñzer ṣubḥa dek bī-ḫ∨ābdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 26, Mısra 1). [eşkden, -den]*
11. Çeşmümüz ḫūn-ı cigerle pür idüp
    Āl idüp **eşk** ile pīrāhenümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 16). [eşk,]*
12. Çehremüz ḫāk-i niyāza sürelüm
    Seyl idüp **eşkümüzi** hem-çü Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 34). [eşkümüzi, -ümüz, -i]*

eski: *Önceden, geçmişte.*

1. Her zemānlar iḫtilāṭ itse nʾola seyl-āb-veş
   Bahr-i ʿışḳuñ **eskiden** göz āşināsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 4). [eskiden, -den]*

eski āşināmuzdur: *Eski tanıdık, eskiden beri dost, yabancı olmayan.*

1. Baḥr-i ġam **eski āşināmuzdur**
   Dest ü pā-ḫorde-i şināmuzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 17, Mısra 2). [eski āşināmuzdur, -muz, -dur]*

esk-i çeşm: *Gözyaşı.*

1. Gelmiş Faṣīḥ kūyına dil **eşk-i çeşm** ile
   Beñzer o kāha kim gele gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 9). [eşk-i çeşm,]*

<u>esk-i cesmi:</u> *Gözyaşı.*

1. O dem olur mı sile **eşk-i çeşmi** dāmānuñ
   O gün gelür mi göre dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 1). [eşk-i çeşmi, -i]*

<u>esk-i cesmi:</u> *Gözyaşı II aşığın gözyaşı.*

1. Bir bād-ı hevā Faṣīḥ ẓāhir
   Ṭūfān ider **eşk-i çeşmi** āḫir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 42). [eşk-i çeşmi, -i]*

<u>esk-i cesm-i terüm:</u> *(taze) şimdi, henüz akan gözyaşı.*

1. Rūyumdan **eşk-i çeşm-i terüm** germ aḳar müdām
   Zer maʿdeninden uġrayan āb-ı revān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 3). [eşk-i çeşm-i terüm, -üm]*

<u>esk-i cesmüm:</u> *Gözyaşı.*

1. Her ne dem yād eylesem reftār-ı serv-ḳāmetüñ
   Eşk-i çeşmüm Nīl ü Ceyḥūn gibi iki nehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [eşk-i çeşmüm, -üm]*
2. Eşk-i çeşmüm itdi deryā-yı sefīd
   Sāde-rū bir mīr-baḥr-i nev-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 13, Mısra 1). [eşk-i çeşmüm, -üm]*

<u>eşk-i çeşmümi:</u> *Gözyaşı.*

1. İtmekde **eşk-i çeşmümi** rīzān şeb-i ġamuñ
   Taḥrīk olınsa mīvesin elbet şecer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 5). [eşk-i çeşmümi, -üm, -i]*

<u>esk-i dīde-i giryānı:</u> *Ağlayan gözün gözyaşları.*

1. Gül-gūn **eşk-i dīde-i giryānı** nʾeylesün
   Żabṭ eylemiş kümeyt-i zebān şikāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 4). [eşk-i dīde-i giryānı, -ı]*

esk-i gül-gūn: *Gül renkli gözyaşı.*

1. Reng-i rūy-ı ʿāşıḳ-ı şeydā degüldür ġayrıla
   Eşk gül-gūn çehreyi hem-reng-i kāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [eşk-i gül-gūn,]*

esk-i melāmet: *Kınanmışlık, ayıplanmışlığın gözyaşı.*

1. İy dīde-i ter **eşk-i melāmet** demidür
   İy sūḫte-i dil āh-ı nedāmet demidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 1). [eşk-i melāmet,]*

esk-i nemekin: *Tuzlu gözyaşı.*

1. Mādām bu **eşk-i nemekin** dīdede vardur
   Görmek niçe mümkin bize peymāne-i ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 5). [eşk-i nemekin, -in]*

esk-i ter: *Taze gözyaşı.*

1. Bād esse naḫlden dökilür jāleler Faṣīḥ
   Āh eyledükçe dīdelerüm **eşk-i ter** döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 10). [eşk-i ter,]*

esk-i ter: *Taze gözyaşı, her an dökülen gözyaşı.*

1. Gāhī ḫayāl-i lāʿli gider **eşk-i ter** gelür
   Deryā-yı çeşmüme ne güherler gider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [eşk-i ter,]*

esk-i ter: *Sürekli akan gözyaşı, kurumayan gözyaşı.*

1. Āh eyledükçe dīdelerüm **eşk-i ter** döker
   Esdükçe bād naḫlden eşkūfeler döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 1). [eşk-i ter,]*

esk-i teri: *Taze gözyaşı, sürekli dökülen gözyaşı.*

1. Bir āb-ı revān görmeyeyüm yād-ı ruḫıyla
   Elbetde Faṣīḥ **eşk-i teri** ḳan iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 14). [eşk-i teri, -i]*

esk-i teri: *Sürekli akan gözyaşı, hiç kurumayan gözyaşı.*

1. Bu ṣafvet-i ḥüsni viren ol ʿārıż-ı pāke
   Eşk-i teri mānende-i cūy-ı Aras itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 4). [eşk-i teri, -i]*

esk-i terin: *Taze gözyaşı, her an dökülen gözyaşı.*

1. Suʿāl eyler olursa mācerāmuz āşinālardan
   O gevher yādına dil itmede **eşk-i terin** deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [eşk-i terin, -in]*

esk-i terümden: *Taze gözyaşı, her an dökülen gözyaşı.*

1. Dāġ-ı derūnum **eşk-i terümden** bilüp o şūḫ
   Didi Faṣīḥ sende maḥabbet nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 17). [eşk-i terümden, -üm, -den]*

esk-i terümüzden: *Taze gözyaşı, her an dökülen gözyaşı.*

1. Eşk-i terümüzden bilinür rūzumuz elbet
   İdrāk olınur ṭāliʿümüz kevkebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 3). [eşk-i terümüzden, -ümüz, -den]*

eskiste: *Kırık, kırılmış.*

1. Keckūl-i niyāz-ı dili **eşkiste** gerekdür
   Her kes olımaz maẓhar-ı iḥsān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 3). [eşkiste,]*

eskiste eylesün: *Kırmak, kırıp atmak.*

1. Keçkūl-i niyāzı eylesün eşkiste
   Deryūze-i raḥmetüñ iden ʿāşıḳlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 3). [eşkiste eylesün, -sün]*

eskiste olmaya: *Kırılmak, kırgın olmak.*

1 . Bir ḥālet ile olmaya eşkiste ki birdür
   Ìmān ile peymāne-i peymān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 5). [eşkiste olmaya, -ma, -ya]*

eskiste-dil-i sille-i āzāruñ: *Eziyet sillesinde gönlü kırılan, incinen.*

1. İtdüñ beni ser-be-pīş-i ḥaclet āḫır
   Eşkiste-dil-i sille-i āzāruñ idüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 4). [eşkiste-dil-i sille-i āzāruñ, -uñ]*

eskiste-ḫāṭır: *Kırık kalpli.*

1. Çeşmüñle āşinā olalı ḫaste-ḫāṭıruz
   Zülfüñle ülfet ideli **eşkiste-ḫāṭıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 2). [eşkiste-ḫāṭıruz, -uz]*

eskiste-i tār-ı edeb eyler: *Terbiye, zarafet yolundan çıkmış, şaşırmış olmak.*

1. Gitmiş gibi ser-rişte-i tedbīr-i dil elden
   Ḫavfüm bu ki **eşkiste-i tār-ı edeb eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 8). [eşkiste-i tār-ı edeb eyler, -r]*

eskiste-ṣarīr olsa: *Kırık, gıcırtılı. II şairin kaleminin sivrilmiş ve gıcırtı sesi çıkarması bağlamında.*

1. Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen
   Ḫāmem nʾola **eşkiste-ṣarīr olsa** Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 9). [eşkiste-ṣarīr olsa, -sa]*

eskiste-ṣarīr olsa: *Cızırtının kesilmesi, yazarken kalemin çıkardığı cızırtı sesinin kesilmesi. II şairin şiir söylemekten aciz olması, artık şiir söylememesi.*

1. Ḫāmem nʾola **eşkiste-ṣarīr olsa** Faṣīḥā
   Envār-ı tecellī-i suḫan eyledi elken *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 9). [eşkiste-ṣarīr olsa, -sa]*

esk-rīz eyler: *Gözyaşı dökmek. II ağlamak.*

1. Her ne dem kim cām-ı mey görsem beni giryān ider
   Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa dīde-i bīdāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 8). [eşk-rīz eyler, -e-r]*

eskūfe: *Çiçek.*

1. Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker
   Esdükçe bād naḫlden **eşkūfeler** döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [eşkūfeler, -ler]*

esküfte: *Açılmış.*

1. Hevā güşāde vü **eşküfte** ġonçe-i gülşen
   Dem-i terennüm-i ḫāṭır-güşā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [eşküfte,]*
2. Ġonçeler **eşküfte** yir yir tācir-i bād-ı şimāl
   Çār-sū-yı bāġda açmış bahāruñ bārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 3). [eşküfte,]*

esküfte olup: *Açılmak.*

1. Eşküfte olup ġonçe-i gül-zār-ı ferāġ
   Oldum yine ʿandelīb-i dil-zār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 1). [eşküfte olup, -up]*

esküfte-bahār: *Açılmış bahar. II yaklaşmakta olan bahar mevsimi.*

1. ʿĀlem **eşküfte-bahār** oldı ḳıyāmet demidür
   Āşikār oldı zemīn içre nihān cümle künūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 3). [eşküfte-bahār,]*

eşküm olmasa: *Gözyaşı olmasa.*

1. Bulmazdı sükūn āteş-i dil olmasa eşküm
   Bulındı ʿaceb demde baña dīde-i giryān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 3). [eşküm olmasa, -ma, -sa-üm]*

eslem oldı: *Emin olmak, güvende olmak.*

1. Ẓıll-i kenef-i ḥimāyetüñde
   Oldı żuʿafā-yı ümmet eslem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 28). [eslem oldı, -di-dı]*

esmā çeker: *Allah'ın isimlerini zikretmek.*

1. Kimi teshīre çeker esmā kimi elf-i niyāz
   Olan ebrū içün bī-çāre ʿāşıḳ hū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 1). [esmā çeker, -er]*

esmāʿ olındı: *Işitilmek, duyulmak.*

1. Teʾsīr itdi cāna Hüseynī hevāları
   İsmāʿ olındı niçe maḳāmuñ nevāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 1). [esmāʿ olındı,]*

esmā-i maḥabbet: *Şirinlik duası, sevgiyi celp etmek amacıyla okunan Allah'ın isimleri.*

1. O perīyi olalum daʿvete meşġūl Faṣīḥ
   Ele tesbīḥ alup **esmā-i maḥabbet** çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 10). [esmā-i maḥabbet,]*

esrār: *Sırlar, gizler.*

1. Dime **esrārımı** ne yār u ne bīgāne bilür
   O rāyı iy dil-i şeydā iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [esrārımı, -ım, -ı]*
2. Göñül ġam çekme aġyār olmadı **esrāruña** vāḳıf
   Ki zīrā nāmeñi peyk-i ṣabā yāra nihān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 3). [esrāruña, -uñ, -a]*
3. Oldur ki cihān-bānı almış ḥayret
   Evrāḳ-ı ḫayāle ṣıġmamış **esrāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 4). [esrāruñ, -uñ]*
4. Taḳrīr idemem zebān-ı Manṣūr olsam
   Keyfiyyetini dilde olan **esrāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 4). [esrāruñ, -uñ]*
5. Bir ẕerrede mümkin mi nihān ola Faṣīḥ
   ʿĀlemleri ḥayretde ḳoyan **esrāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 4). [esrāruñ, -uñ]*

esrār-ı ḫayālāt-ı ḫaṭ-ı yāra: *Yüzündeki ince ayva tüylerin hayalinin gizemi.*

1. Taḳrīb neden devlet-i vaṣlına Faṣīḥā
   Esrār-ı ḫayālāt-ı ḫaṭ-ı yāra mı uydun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 12). [esrār-ı ḫayālāt-ı ḫaṭ-ı yāra, -a]*

esrār-ı ʿışkı: *Aşkın sırrı.*

1. Niçe **esrār-ı ʿışḳı** ketm ideyüm
   Girye-i çeşm-i eşk-bārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 3). [esrār-ı ʿışḳı, -ı]*

esrār-ı laʿl-i gül-nārı: *Nar çiçeği rengindeki dudağın sırrı, gizemi.*

1. Güşāde olmadı **esrār-ı laʿl-i gül-nārı**
   O nükte ḥālli hezārān ḥişāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 9). [esrār-ı laʿl-i gül-nārı, -ı]*

esrār-ı maḥabbet: *Aşk sırları.*

1. Dil ʿaḳlını **esrār-ı maḥabbet** almış
   Çeşm-i terin enhār-ı maḥabbet almış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 1). [esrār-ı maḥabbet,]*

esrārı olur: *Sırlar olmak.*

1. Görince yārı āh u girye-i bī-ihtiyār eyler
   Olur esrārı ʿuşşāḳuñ işāʿat dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 6). [esrārı olur, -ı-ur]*

esrār-ı pinhānı: *Gizli sırlar.*

1. Ne āb-ı ṣāf ki düşse ʻaks-i rūy-ı yār keşf eyler
   Verā-yı perde-i ḫāṭırdaki **esrār-ı pinhānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 10). [esrār-ı pinhānı, -ı]*

esrār-ı pinhānuñ: *Gizli sırlar.*

1. Ne cāy-ı pür-ḫarābuñ gencisin kimdür nigeh-bānuñ
   Kimüñ gönlindesin kim ḥıfẓ ider **esrār-ı pinhānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 2). [esrār-ı pinhānuñ, -uñ]*

es-ṣalā: *"Haberdar olun" anlamında nida ifadesi.*

1. Her çemende bezm-i mey āġāze-i tanbūr u ney
   Eṣ-ṣalā ʿayş u neşāṭ (u) eṣ- ṣalā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 6). [eṣ-ṣalā,]*

eşyā: *Mevcudat, yaratılmış olan her şey.*

1. Eġer ki menʻ-i taʻaddī ideydi **eşyāya**
   Olurdı feyżı ḳudūmiyle beste rāh-ı żalāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 48). [eşyāya, -ya]*
2. Eşyāda ne arardı müʾessir
   Seyyāreler olmaz idi sāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 41). [eşyāda, -da]*

et: *Etmek, eylemek.*

1. Beñzer o zeʿāmet ḳ'ola deryā ḳaleminde
   Pür-sīm-i sirişk **etmede** dāmānımı çeşmim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 3). [etmede, -me, -de]*

etfāl ü büzürg: *Çocuk(lar) ve büyük(ler).*

1. Hem-vāre bu mekteb-i cihānda
   Eṭfāl ü büzürg ider ḳırāʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 46). [eṭfāl ü büzürg,]*

eṭrāf: *Etraf, çevre.*

1. Ol şeh-i ḥüsn ʿaceb ṭavr ile geldi bāġa
   Zülfüñ **eṭrāfa** perīşān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 6). [eṭrāfa, -a]*
2. Gül mevsimidür bezm-i mey iy sāḳī düzilsün
   Çeşm-i siyehüñ mest olup **eṭrāfa** süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 2). [eṭrāfa, -a]*
3. Gūyā ki āzmāyiş-i tīr-i nigāh ider
   Eṭrāfa yār-ı ġamze-künān kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 4). [eṭrāfa, -a]*

etrāfa şalup: *Göndermek, yaymak (haber, selam vs.).*

1. Eṭrāfa şalup şadā-yı bāng-i ceresüm
   Derk eylemeden ḳalup reh-i pīş ü pesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 1). [eṭrāfa şalup, -up]*

eṭrāf-ı dāmān-ı gül-i raʿnāyı: *İki renkli gülün eteğinin çevresi; gülün çevresi.*

1. Görür **eṭrāf-ı dāmān-ı gül-i raʿnāyı** ḫār almış
   Figān ü zāra āġāz itmesün mi bülbül-i nā-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 5). [eṭrāf-ı dāmān-ı gül-i raʿnāyı, -yı]*

etvār-ı pesendīdeñe: *Beğenilmiş, güzel davranışlar.*

1. Bir ḥālete mālik ol ki sulṭānları
   Eṭvār-ı pesendīdeñe ḥayrān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 4). [eṭvār-ı pesendīdeñe, -eñ, -e]*

evc-i maʿnīde: *Mana, şiirin doruğu.*

1. Pervāzı **evc-i maʿnīde** bālādan itmede
   Ṭabʿuñ senüñ suḫanda Faṣīḥā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 9). [evc-i maʿnīde, -de]*

evlād u ʿıyālinden: *Çocuklar ve bir adamın üzerine nafakasını vermek vacip olan, kendilerini geçindirdiği kimseler.*

1. Vücūdı gevherin işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ
   Diyār diyār u **evlād u ʿıyālinden** cüdā ḳılduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 40). [evlād u ʿıyālinden, -in, -den]*

evrād: *Vird'in çoğulu, her zaman söylenen, tekrarlanan sözler, zikir, dua.*

1. Sükūt idüp ferāmūş eyledüñ **evrāduñ** iy bülbül
   Suḫan-sāzī idince ṭūṭi-i ṭabʿ-ı Faṣīḥ-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 10). [evrāduñ, -uñ]*

evrād-ı ṣabāh: *(her) sabah okunması âdet edinilmiş olan belli âyet, sûre ve duâlar.*

1. Evrād-ı ṣabāḥ u ẕikr-i her şeb sensin
   Sensin sensin murād yā Rab sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 3). [evrād-ı ṣabāḥ,]*

evrād-ı ṣubḥ u şāmumdur: *Sabah ve akşam tekrar tekrar söylenilen (söz).*

1. Zebānda ẕikr-i cemīlüñ ser-i kelāmumdur
   Duʿā-yı devletüñ **evrād-ı ṣubḥ u şāmumdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 23, Mısra 2). [evrād-ı ṣubḥ u şāmumdur, -um, -dur]*

evrādum oldı: *Her zaman söylenen, tekrarlanan sözler,tekrarlanan dua olması.*

1. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
   Evrādum oldı ṣubḥ u mesā şimdi ya Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 31, Mısra 2). [evrādum oldı, -dı]*
2. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
   Evrādum oldı ṣubḥ u mesā şimdi yā Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 9, Mısra 4). [evrādum oldı, -dı]*

evrāk-ı ḫayāle: *Hayal yaprakları.*

1. Oldur ki cihān-bānı almış ḥayret
   Evrāḳ-ı ḫayāle ṣıġmamış esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 4). [evrāḳ-ı ḫayāle, -e]*

evrāḳ-ı kitāb-ı hikmet-āsā: *Hikmet (kitabına) benzer kitabın yaprakları.*

1. Evrāḳ-ı kitāb-ı hikmet-āsā āḫır
   Mecmūʿalarum felek perīşān itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 144, Mısra 3). [evrāḳ-ı kitāb-ı hikmet-āsā,]*

evrāk-ı pür-nigār-ı gülistānı: *Gülistan'ın resimli sayfaları.*

1. Ders-i fenāyı ezber iden ʿandelīb-i ʿışḳ
   Evrāḳ-ı pür-nigār-ı gülistānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 8). [evrāḳ-ı pür-nigār-ı gülistānı, -ı]*

evrāḳ-ı şükūfe: *Çiçek yaprağı.*

1. Evrāḳ-ı şükūfe bāġı pür-zīb itdi
   Naḳḳāş-ı bahār özge tertīb itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 146, Mısra 1). [evrāḳ-ı şükūfe,]*

evṣāf: *Güzellikler, vasıflar, özellikler. II Hz. Muhammed'in vasıfları.*

1. Mevlā ser-i ṣaḥf-ı muṣḥaf üzre
   Evṣāfuñı yazmış āyet āyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 44). [evṣāfuñı, -uñ, -ı]*
2. Didiler gül ruḫuña dür dişüñe
   Ṭoldı **evṣāfuñ** ile baḥr ile ber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 4). [evṣāfuñ, -uñ]*

evṣāf: *Vasıflar, nitelikler, özellikler.*

1. Bulmamış **evṣāfuña** şāyeste bir mażmun Faṣīḥ
   Gerçi kim çoḳ defter ü dīvāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 9). [evṣāfuña, -uñ, -a]*
2. Evṣāfını naẓm eyle birez ṭabʿ-ı selīmüñ
   Şerm it nice bir bīhüde daʿvā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 17). [evṣāfını, -ın, -ı]*
3. Ḫoşā faṣl-ı bahār u mevsim-i gül vaḳt-i ḥandānī
   Ki **evṣāfı** ider dem-beste çoḳ ṭabʿ-ı suḫān-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 2). [evṣāfı, -ı]*

evṣāf-ı cemālinde: *Yüzünün vasıfları, özellikleri.*

1. Ebrūya meh-i nev ruḫına bedr diyüp
   Evṣāf-ı cemālinde ḳuṣūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 4). [evṣāf-ı cemālinde, -in, -de]*

evṣāf-ı cemālüñ: *Yüzünün vasıfları, özellikleri.*

1. Daḫı gül-ġonçe iken bülbül-i zār
   Oḳur **evṣāf-ı cemālüñ** ezber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 10). [evṣāf-ı cemālüñ, -üñ]*

evṣāf-ı ḥüsnin: *Güzelliğin vasıfları, güzellik sıfatları.*

1. Her sözinde derc idüp **evṣāf-ı ḥüsnin** ol mehe
   Rāz-ı ʿışḳın şiʿr ile maʿnen Faṣīḥ eşʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 9). [evṣāf-ı ḥüsnin, -in]*

evṣāf-ı ḥüsninde olan: *Güzelliğin vasıfları, nitelikleri olan.*

1. Faṣīḥ **evṣāf-ı ḥüsninde olan** şiʿrüñden incinmiş
   Saña kim didi kim ḥaḳḳında cānānuñ yalan söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 9). [evṣāf-ı ḥüsninde olan, -an-in, -de]*

evṣāf-ı nev-bahāra: *Ilkbaharın nitelikleri.*

1. Gelmiş çemende gördüm dün ʿandelīb-i şeydā
   Bir tāze şiʿr oḳurdı **evṣāf-ı nev-bahāra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 4). [evṣāf-ı nev-bahāra, -a]*

evṣāf-ı pīc-ā-pīc-i zülf-i dil-firībinde: *Gönül alan saçlarının karmakarışık halleri.*

1. Faṣīḥ **evsāf-ı pīç-ā-pīç-i zülf-i dil-firībinde**
   Perīşān-gūy isem maʿẕūr ṭut resm-i suḫan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 9). [evsāf-ı pīç-ā-pīç-i zülf-i dil-firībinde, -in, -de]*

evṣāf-ı rūy-ı zībāsın eylemek: *Güzel yüzün vasıflarını anlatmak, güzel yüzü tasvir etmek, tarif etmek.*

1. Faṣīḥ eylemek evṣāf-ı rūy-ı zībāsın
   Cihāna rūşenī-i mihri itmedür taʿrīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 9). [evṣāf-ı rūy-ı zībāsın eylemek, -mek]*

evṣāf-ı serīfüñ: *Mübarek şahsın vasıfları.*

1. Evṣāf-ı şerīfüñ eylemişdür imlā
   Bīhūde degüldür bu ḳadar noḳṭa-i ḥall *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 3). [evṣāf-ı şerīfüñ, -üñ]*

evṣāf-ı zāt-ı bī-mislüñ: *Eşsiz zatın özellikleri.*

1. Ne mümkin eylemek **evṣāf-ı ẕāt-ı bī-miṣlüñ**
   Eyā ḫidīv-i kerem-şīme-i kerīm-ḫışāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 59). [evṣāf-ı ẕāt-ı bī-miṣlüñ, -üñ]*

evvel: *Evvelâ, ilk olarak, önce.*

1. Ẕāt-ı şerīfi pertev-i nūr-ı ḥużūrıdur
   Kevneyne raḥmet olması **evvel** ẕuhūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 2). [evvel,]*
2. İkrām-ı kudūmüñde mebādā ola taḳṣīr
   Teşrīfüñi kāşāneme **evvel** ḫaber eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 6). [evvel,]*
3. Bu dil kim ġonçe-i gülşen gibi mecmūʿ idi **evvel**
   Perīşān sünbülüñ fikriyle şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 3). [evvel,]*
4. Ben idüm zencīr-i ʿışḳuñ ibtidā dīvānesi
   Şemʿ-i ḥüsnüñ ben idüm **evvel** yanan pervānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 2). [evvel,]*
5. Maḥabbet itdi **evvel** gerçi dil aʿlā-yı aḥvālin
   Görince yārı ḥayret el virüp bī-çāre lāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 3). [evvel,]*
6. Evvel oḳınan şimdi bizüz defterde
   Ser-ḫalḳa-i erbāb-ı cünūn olduḳ biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 3). [evvel,]*
7. Dil kim reh-i ümmīde şitābān girdi
   Evvel ḥarem-i vuṣlata āsān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 2). [evvel,]*
8. Ḳoparmaḳda felek başuma her sāʿat ḳıyāmetler
   ʿAceb memnūn olurdum bir gün **evvel** gelse ferdāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 28). [evvel,]*

evvel āḫır: *Önce ve sonra; her zaman.*

1. Bī-gāye bülendī-i cenābuñ
   Bāʿis dü-cihāna **evvel āḫır** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 37). [evvel āḫır,]*

evvel olan: *Eskiden var olan, önceden var olan.*

1. İttiḥādın şemʿ ile efsürde itmiş rūzgār
   Bulmadum pervānede **evvel olan** germiyyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 4). [evvel olan, -an]*

evvel ü āḫır-ı vücūda: *Yaratılmanın başlangıcı ve sonu.*

1. İy neşʾe-i kāʾināta ẕātuñ menşeʾ
   V'ey **evvel ü āḫır-ı vücūda** mebdeʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 2). [evvel ü āḫır-ı vücūda, -a]*

evżāʿ-ı bed-nümāyī-i baḫt-ı sitīze: *Kavgacı bahtın kötü görünümlü halleri.*

1. Evżāʿ-ı bed-nümāyī-i baḫt-ı sitīze dost
   Bīgāne eyledi bize hep āşināmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 3). [evżāʿ-ı bed-nümāyī-i baḫt-ı sitīze,]*

evżāʿ-ı perīşān eyle: *Perişan hale getirmek/gelmek.*

1. Tā key ġam-ı ʿışḳı dilde pinhān eyle
   Bī-ṣabr olup **evżāʿ-ı perīşān eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 2). [evżāʿ-ı perīşān eyle,]*

evżāʿ-ı perīşānuñ: *Perişan haller.*

1. Yāra rāz-ı ʿışḳı izḫāra ne ḥācetdür zebān
   Çeşm-i giryānuñ mı **evżāʿ-ı perīşānuñ** mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 8). [evżāʿ-ı perīşānuñ, -uñ]*

ey: *Ey, seslenme edatı.*

1. Cevr eylemede ʿadū-yı bī-dād
   Dād **ey** şeh-i kişver-i kerem dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 174). [ey,]*

eyā: *Ey, seslenme edatı.*

1. Meyl eyledüñ bu ḫāke **eyā** serv-i ser-firāz
   ʿÖmr-i ṭavīl ide müyesser Ḫudā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 7). [eyā,]*
2. Eyā Ḫidīv-i kerem-güster-i ḥarīr ü ʻabīd
   Eyā şefīʻ-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 31). [eyā,]*
3. Eyā Ḫidīv-i kerem-güster-i ḥarīr ü ʻabīd
   Eyā şefīʻ-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 32). [eyā,]*
4. Eyā kefīl-i ʻatāyā-yı Rabb-i ʻarş-ı mecīd
   Yegāne şemʻ-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 33). [eyā,]*

5. Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ʿizzetine
   Eyā Ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ʿabīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 30). [eyā,]*
6. Eyā şefīʿ-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl
   Eyā kefīl-i ʿatāyā-yı Rabb-i ʿarş-ı mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 31). [eyā,]*
7. Eyā şefīʿ-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl
   Eyā kefīl-i ʿatāyā-yı Rabb-i ʿarş-ı mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 32). [eyā,]*
8. Ne mümkin eylemek evṣāf-ı ẕāt-ı bī-miṯlüñ
   Eyā ḫidīv-i kerem-şīme-i kerīm-ḫışāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 59). [eyā,]*
9. Ḫudāvendā feżā'il-perverā dāniş-verā ṣadrā
   Eyā ʻadliyle ḫurrem köhne bāġ-ı ʻālem-i fānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 64). [eyā,]*

eyd: *Söylemek, demek.*

1. Eydür bu ḳadar cilve-i pey-der-pey-i ʿişve
   Bir laḥża şehā esb-i perī-zāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 3). [eydür, -ür]*

eydür: *Söylemek, demek.*

1. Dil muntaẓır ol devā-yı maʿhūde henüz
   Eydür bu ḳadar ʿilācı teʾḫīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 4). [eydür,]*

eyle-: *Etmek, eylemek, yapmak. II ... haline getirmek.*

1. Dīde-i dil iktisāb-ı nūr-ı feyż itsün Faṣīḥ
   Eylegil müjgānlaruñ çārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 12). [eylegil, -gil]*
2. Oldı zülfüñ gibi mümted şeb-i tārīk-i firāḳ
   Żāyiʿ oldı bu ḳadar **eyledügüm** āh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [eyledügüm, -düg, -üm]*
3. Nihānī vaʿde-i vaṣl **eyledüñ** raḳībe yine
   İşāret-i müjeñ iy çeşm-i fitne-zā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 3). [eyledüñ, -dü, -ñ]*
4. Fużūlīden bu şiʿri **eyledüñ** maḫlaṣla farḳ ancaḳ
   Faṣīḥā ḥak bu naẓm içre seni ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 9). [eyledüñ, -dü, -ñ]*
5. Anuñçün **eylemezdi** Ḳays-ı mahzūn āh-ı sūzānı
   Serinde āşiyānı ḫār-ı kūy-ı Leylā añlardı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 8). [eylemezdi, -mez, -di]*

6. Faṣīḥ o büʾl-ʿaceb-i şāh-bāz-ı ʿışḳuz biz
   Ki **eyledüñ** ser-i Mecnūnda āşiyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 10). [eyledüñ, -dü, -ñ]*
7. Baña düşnām-ı vāfir **eyledüñ** aġyār içün kāfir
   Bu cevri eylemezdüñ ʿāşıḳa īmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 7). [eyledüñ, -dü, -ñ]*
8. Eyledüñ bī-ḳadr ü ḳıymet lüʾlüʾ-i lāʿlāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 11). [eyledüñ, -dü, -ñ]*
9. Ne āb-ı ṣāf ẓannum böyledür görseydi bir kerre
   Sikender **eylemezdi** cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 8). [eylemezdi, -mez, -di]*

eyle: *Meyl etmemek, umursamamak.*

1. Biz cānı esīr-i ḫūrd u ḫ∨āb **eylemezüz**
   Meyl-i ter ü ḫuşk u nān u āb **eylemezüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 1). [eylemezüz, -me, -z, -üz]*
2. Biz cānı esīr-i ḫūrd u ḫ∨āb **eylemezüz**
   Meyl-i ter ü ḫuşk u nān u āb **eylemezüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 2). [eylemezüz, -me, -z, -üz]*
3. Tā ḫūn-ı dil ü laḫt-ı ciger bāḳīdür
   Biz ārzū-yı mey ü kebāb **eylemezüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 4). [eylemezüz, -me, -z, -üz]*

eyle: *Vaz geçmek, bırakmak.*

1. ʿAzm-i şeh-rāh-ı ferāġat **eylemek** düşvārdur
   Her nigāh-ı nā-pesendī güne reh-zendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 7). [eylemek, -mek]*

eyle: *Etmek. II (bakış) atmak.*

1. Ol dem ki **eyledüm** nigeh-i ibtidā saña
   Ol dem bu demdür oldı göñül mübtelā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [eyledüm, -dü, -m, -]*

eyle: *Eylemek. II söylemek, anlatmak.*

1. Taḳrīr-i dāstān-ı dil **eyler** idüm saña
   İtmez taḥammül aña dimāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 5). [eyler, -r]*

eyle: *Etmek, eylemek, yapmak. II … haline getirmek.*

1. Dilden ḫilāf-ı vaʿdeyi bīgāne eyleyen
ʿAhde vefāyı **eylememiş** āşinā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 6). [eylememiş, -me, -miş]*
2. Dil ki sevdā-yı maḥabbet eyleye teʾs̲īr aña
Eylemek bīhūdedür endīşe-i tedbīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 2). [eylemek, -mek]*
3. İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīne girdār it
Beni yār ile aġyār **eyleme** aġyār ile yār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [eyleme, -me]*
4. Çemende bülbül-i şeydāyı diñlemez güller
Faṣīḥ **eyledügi** naġmeler hevāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [eyledügi, -düg, -i]*
5. Çün şemʿ-i māh **eyleme** muḥtāc u kem-żiyā
Mānend-i āfitāb söyinmez çerāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [eyleme, -me]*
6. O istiġnā-fürūşum cins-i vaṣlın rāygān **eyler**
Bozar bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin ḫaṭ gelüp bir gün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [eyler, -r]*
7. Seni ʿuṣṣāḳ-ı zārı ḳatle ol müjgān u ebrūlar
Ne tīre iḫtiyāc **eyler** ne muḥtāc-ı kemān **eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [eyler, -r]*
8. Faṣīḥā böyle seng-endāz-ı cevr olursa cānāne
Budur ḫavfüm ki murġ-ı cānı terk-i āşiyān **eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [eyler, -r]*
9. Nūş-ı cām **eyle** sebū-yı bādeyi āgūşa al
Mevsim-i ʿayş u ṭarab būs u kenār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 3). [eyle,]*
10. Ṣabāya açdurur **eyler** niyāz-ı gün-ā-gün
Hezār-muṣḥaf-ı gülden hemīşe fāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 5). [eyler, -r]*
11. Eyledi tāb-ı teb-i cevr-i zemāne ḫuşk-leb
Luṭf it iy sāḳī Faṣīḥa bir ḳadeḥ ṣahbā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 7). [eyledi, -di]*
12. Eyleseñ feyż-ı suḫanda daʿvī-i rūḫuʾllahı
İy Faṣīḥ inkār olınmaz sözlerüñ iʿcāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 9). [eyleseñ, -señ]*
13. Eylemişlerdür anı āvīze-i çarḫ-ı berīn
Seng-i aʿdādan şikest olmaz Faṣīḥā şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 9). [eylemişlerdür, -mişler, -dir]*
14. Pervāne gibi **eylemezüz** vazʿ-ı bī-edeb
Biz ʿarż-ı sūzişe ṭaleb-i ruḫṣat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 5). [eylemezüz, -me, -züz]*
15. Her neyse rūzi rūz-ı ezel ḳāniʿüz göñül
Biz ḥaşr-ı maṭlab **eylemeden** ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 10). [eylemeden, -me, -den]*
16. Her şeb o mehle bezme gelür ʿişret **eylerüz**
Geldükçe ʿarż-ı ḥāl-i dile ḫaclet **eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 1). [eylerüz, -r, -üz]*

17. Her şeb o mehle bezme gelür ʿişret **eylerüz**
Geldükçe ʿarż-ı ḥāl-i dile ḫaclet **eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 2). [eylerüz, -r, -üz]*

18. Bir şeb gelür ki ġurre-i ümmīd olur bedīd
Eyler felek temām meh-i intiẓārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 4). [eyler, -r]*

19. Ne kefen fikri ne endīşe-i gūr **eylemişüz**
Dili ġafletle siyeh dīdeyi kūr **eylemişüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 1). [eylemişüz, -miş, -üz]*

20. Vālih itmiş ser-i kūyuñda temāşā-yı viṣāl
Biz ferāmūş-ı der-i cennet ü ḫūr **eylemişüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 4). [eylemişüz, -miş, -üz]*

21. Merd-i ser-māye be-dest-i ḫıredüz ʿālemde
Ne ziyān-ı ġam u ne sūd-ı sürūr **eylemişüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 8). [eylemişüz, -miş, -üz]*

22. Ġonçe-i reng ü leṭāfet çü nesīm ü şeb-nem
Bülbülüñ **eyledügi** girye vü āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 8). [eyledügi, -düg, -i]*

23. İder dil her ne deñlü **eyleseñ** cevr ü cefādan ḥaẓ
Muḳaddem almamış iy māh-rū mihr ü vefādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 1). [eyleseñ, -se, -ñ]*

24. Cihānuñ ʿālemin **eyler** gedā-yı bī-ser ü pāyuz
Ki taḫt-ı kām-revāyīde şāha minnetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 7). [eyler, -r]*

25. Bir tebessümle niçe Şīrīni Ferhād **eyleyüp**
Bir nigehle niçe biñ Leylāyı Mecnūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 5). [eyleyüp, -y, -üp]*

26. Fiġān mı āh mı feryād u şekve mi ḳaldı
Cihānda cevr ü cefāñ ile senden **eylemedük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 8). [eylemedük, -me, -dü, -k]*

27. Bu maʿrifet bize hep baḫşiş-i Ḫudāyīdür
Dehānı būse-ḫur-ı dest ü dāmen **eylemedük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 10). [eylemedük, -me, -dü, -k]*

28. ʿĀlemi sīr-āb-ı māʾüʾl-feyż-ı maʿnī **eyleyen**
Nāv-dān-ı gülşen-i ṭabʿ-ı kerīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 5). [eyleyen, -yen]*

29. Gerdūn iderdi aṭlasını feres **eylesem**
Dār-ı fenāda ārzu-yı rāḥat **eylesem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 3). [eylesem, -se, -m]*

30. Çīn-i cebīn-i sāḳi sere erre olmasa
Nūş-ı şarāb-ı sāġar-ı bī-minnet **eylesem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 6). [eylesem, -se, -m]*

31. Nigāh itdükçe her dem gül-cebīnin ġonçe **eyler** yār
Güler yüz görmedük āyīne-i ʿālem-nümāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 7). [eyler, -r]*

32. Lebüñ şun sīneñi ʿarż eyleyüp ṭūṭī-ṣıfat cānā
Dile āyīne vü sükkerle tāʿlīm-i maḳāl **eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 6). [eyle,]*

33. Eyleye merdümekin mihr-i cihān-tāb-ı felek
Ḫak-i dergāhını kim dīde-i bīmār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 5). [eyleye, -ye]*
34. Sīr-āb u ṭāb-ı reng-i rūy u ebrūñ **eyleyüp**
Pertev-i mihrü mehi çaldı felek yirden yire *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 5). [eyleyüp, -y, -üp]*
35. Dil-i şikestemi ḫālī ḳomaz ḫayāl-i ruḫı
Piyāle-i mehi **eyler** mi āfiṭāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 4). [eyler, -r]*
36. Eyler ġarīḳ-ı ḫūn-ı ciger dem-be-dem beni
Bir dāġ-ı serde böyle terāviş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 5). [eyler, -r]*
37. İnkār olur mı gülşen-i naẓuñ letāfeti
Murġ-ı niyāzı **eyleyicek** neğme-i hezār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 3). [eyleyicek, -yicek]*
38. Muṭrib demidür **eyle** ser-āġāz-ı nevāya
Ṣun sāḳī ḳadeḥ bezm-i ġam encāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 3). [eyle,]*
39. Dāmen-keşīde ʿazm-i çemen **eylemiş** bu gün
Gördüm Faṣīḥ o serv-kadd-i sīm-sāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 9). [eylemiş, -miş]*
40. Sebük-rev itdi kümeyt-i dilüm o mertebe şevḳ
Ki sāyem āciz idi **eylemekde** hem-pāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 10). [eylemekde, -mekde]*
41. Faṣīḥ o māh-veşüñ mihri ile çün eflāk
Ne mümkin **eyleye** ser-geşte dil şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 12). [eyleye, -ye]*
42. Ḳanāʿat gelmedi baḳmaḳdan ol āyīne-ruḫsāra
Anuñçün ḫ∨āb-düşmen **eyledüm** bu çeşm-i bīnāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 8). [eyledüm, -dü, -m]*
43. Minnet-i ḫāṭır-ḫırāş-ı tīşe ḳaydın çekmezem
Kūhı deşt **eyler** dilüñ kem-ter nigāh-ı ḥasreti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 8). [eyler, -r]*
44. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül iy Faṣīḥ
Bārı bāġ **eyler** baña ol ṭıfl-ı nāzuñ lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 12). [eyler, -r]*
45. Bülbüllere leṭāfet-i ṣavt **eyleyen** kerem
Ḫār-ı ḫırāş-ı gūş-ı gül itmiş nevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 5). [eyleyen, -yen]*
46. İrişdi feyż-ı dem-i nev-bahār-ı mevsim-i ʻıyd
Libāsın **eyledi** eşcār-ı gül-sitān tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 2). [eyledi, -di]*
47. Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣāl-i vaʻd ü vaʻīd
Hevā-yı āteş-i gül dûd-ı sünbül **eyledi** germ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 20). [eyledi, -di]*
48. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
O ẓulmi **eyledi** aʻdā-yı kīne-ḫ∨āh baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 42). [eyledi, -di]*

49. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
O ẓulmi **eyledi** aʻdā-yı kīne-ḫ∨āh baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [eyledi, -di]*
50. O ẓulmi **eyledi** aʿdā-yı kīne-ḫ∨āh baña
Ki nûr-ı dīde-i Zehrā'ya itdi anı Yezīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 35). [eyledi, -di]*
51. Ki her kes **eylemede** kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʻuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 23). [eylemede, -me, -de]*
52. Feyyāż-ı ezel **eylemede** çünki Faṣīḥā
Rīzān ḳalemüñden dür-i deryā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 13). [eylemede, -me, -de]*
53. Degül mümkin şeb-i tār ile rūz-ı rūşeni temyīz
O deñlü **eyledi** āfāḳı mihr-i rāyı nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 46). [eyledi, -di]*
54. Ḫabāb **eyler** mey-i gül-gūn ile lebrīz cām üzre
Görenler cā-be-cā şeb-nemle rūy-ı verd-i ḫandānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 23). [eyler, -r]*
55. Miṣāl-i rūy-ı cānān ṣāf-ter āyīne-i devrān
ʻAceb mi **eyler** ise ṭūṭī-i ṭabʻum gazel-ḫ∨ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 26). [eyler, -r]*
56. Şehr-i devr **eylemişüz** kūçe diyüp kūya derüñ
Düşmişüz dest-i ġam-ı ʿışḳa tekāpūya derüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 43, Mısra 1). [eylemişüz, -miş, -üz]*
57. Ṣavt u naġamuñ laṭīf ü ḫoş-ter
Olduḳça ḳaṭıʿ zebānuñ **eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 33). [eyler, -r]*
58. Zāhirde bize **eyleme** izḫār-ı ṣadāḳat
Aġyāra olan luṭfuñı tenhā bilürüz biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 24, Mısra 1). [eyleme, -me]*
59. Alıcak bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin göñül
Eyleyen āşüfte-dil ʿuşşāḳı hep budur dimiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 28, Mısra 2). [eyleyen, -yen]*
60. Eyle beni āşinā-yı baḫr-i tevḥīd
Kʿemvācı ider hemīşe nefy ü iṯbāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 3). [eyle,]*
61. Dāġ-ı dil ile cism-i nizār **eyle** çü ney
Her laḥẓada kār āh u enīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 3). [eyle,]*
62. ʿĀşıḳ ġamı dürr-i sīne-i dil **eylermiş**
Derdi dür-i gencīne-i dil **eylermiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 1). [eylermiş, -r, -miş]*
63. ʿĀşıḳ ġamı dürr-i sīne-i dil **eylermiş**
Derdi dür-i gencīne-i dil **eylermiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 2). [eylermiş, -r, -miş]*
64. Āh ile idüp sūḫte seng-i ṭaʿnı
Ḫākister-i āyīne-i dil **eylermiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 4). [eylermiş, -r, -miş]*

65. Bir āh ile eflāki siyāh **eylemedüm**
Bir girye idüp ḫūnda şināh **eylemedüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 1). [eylemedüm, -me, -dü, -m]*

66. Bir āh ile eflāki siyāh **eylemedüm**
Bir girye idüp ḫūnda şināh **eylemedüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 2). [eylemedüm, -me, -dü, -m]*

67. Her bir nefesüm feyż-ı dem-i ʿışḳuñla
Hem-ḫāṣṣa-i āh-ı seḥer-gāh **eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 4). [eyle,]*

68. Vir pençe-i dest-i nā-şekībīye mesāġ
Dāmānuñı ceyb ceybi dāmān **eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 4). [eyle,]*

eyle: *Yapmamak, umursamamak.*

1. Taḥrīre **eylemezdi** vefā mācerāmuzı
Eşcār kilk ü baḥr midād olsa iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 10). [eylemezdi, -mez, -di]*

eyle: *Etmek, eylemek. II tadını çıkarmak.*

1. Biz derdī-i ḫumārını çekdük hele Faṣīḥ
Cām-ı meyüñ ṣafāsını ancaḳ Cem **eylemiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 10). [eylemiş, -miş]*

eyledi pür: *Çoğaltmak, artırmak.*

1. Her naḫl-i bāġ-ı luṭf u ʻaṭā-yı bahārdan
Dāmān u destin **eyledi pür** berg ü bārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 32). [eyledi pür,]*

eylemek: *Etmek, eylemek, yapmak. II ... haline getirmek.*

1. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür bu ḫandeñ iy ġonçe
Olur mı tā bu deñlü **eylemek** bāġ-ı fenādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 4). [eylemek,]*

eyler imiş: *Meyl etmek, yönelmek.*

1. Vücūd māniʿ imiş ʿışḳ ile muʿāmeleye
O çār-sūda hemān hīçe raġbet **eyler imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 8). [eyler imiş, -miş]*

2. Ḥaḳḳumda cihān güft ü şinīd **eyler imiş**
Genc-i hünerüm söz çoḳ olur genc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 3). [eyler imiş,]*

eyler mi: *Eder mi, eyler mi?.*

1. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
   Bu güne şiʿr-i ter **eyler mi** her zebān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [eyler mi,]*

eyvān-ı ḫarābāt ārāste: *Meyhanenin süslü eyvanı, köşkü.*

1. Revnaḳda müşābih bu kühen-ṭāḳ-ı sipihre
   Ḳandīl ile ārāste eyvān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 8). [eyvān-ı ḫarābāt ārāste,]*

eyyām: *Günler, devir, zaman.*

1. Bāġa gel feyż-ı nesīm-i nev-bahār **eyyāmıdur**
   Zevraḳ-ı mey çekmenüñ bu rūzgār **eyyāmıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [eyyāmıdur, -ı, -dur]*
2. Bāġa gel feyż-ı nesīm-i nev-bahār **eyyāmıdur**
   Zevraḳ-ı mey çekmenüñ bu rūzgār **eyyāmıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [eyyāmıdur, -ı, -dur]*
3. Nūş-ı cām eyle sebū-yı bādeyi āgūşa al
   Mevsim-i ʿayş u ṭarab būs u kenār **eyyāmıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 4). [eyyāmıdur, -ı, -dur]*
4. Dīdeden aḳsa bu demlerde nʾola seyl-āb-ı eşk
   Bu maḥal cūş-āverī-i cūy-bār **eyyāmıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 6). [eyyāmıdur, -ı, -dur]*
5. Rūzgār-ı dil müsāʿiddür kenār **eyyāmıdur**
   Müjde āzādī-i girdāb-ı firāḳ iy nā-ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 8). [eyyāmıdur, -ı, -dur]*
6. Vaḳt-i güldür nāle-kārī-i hezār **eyyāmıdur**
   Ḫāme-i ḫoş-lehceñi söylet zemānıdur Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 10). [eyyāmıdur, -ı, -dur]*
7. Rūz u şeb āh ile **eyyāmum** siyeh-fām itdiler
   Bu perī-ruḫsārlar ṣubḥum benüm şām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 1). [eyyāmum, -um]*
8. Mevsim-i ʿayşdur **eyyām** muvāfiḳ oldı
   Yürisün keşti-i peymāne-i ṣahbā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 3). [eyyām,]*
9. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ **eyyāmınuñ**
   Her şeb-i tārı gezende bir siyeh mār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 5). [eyyāmınuñ, -ı, -nuñ]*

eyyām-ı hecrüñ: *Ayrılık günü.*

1. Baña **eyyām-ı hecrüñ** hep berāber gösterür cānā
   Ki sensüz rūşenī-i rūz u tārīkī-i şeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 7). [eyyām-ı hecrüñ, -üñ]*

eyyām-ı ṣabāvetden: *Çocukluk zamanları.*

1. Baña tāʿlīm-i ʿışḳ itmişler **eyyām-ı ṣabāvetden**
   Debistān-ı cihānda s̱āniʿ-i Ḳays-ı dil-efgārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 6). [eyyām-ı ṣabāvetden, -den]*

eyyām-ı şitā-yı ʿömrdür: *Hayatın, ömrün kış günleri. II İnsan yaşamının son zamanı.*

1. Mūy-ı ser-i şūrīde sefīd oldı sefīd
   Eyyām-ı şitā-yı ʿömrdür lerzān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 83, Mısra 4). [eyyām-ı şitā-yı ʿömrdür, -dür]*

eyyām-ı ṭalebde: *İstek,talep günleri (Sevgiliye kavuşmak isteğiyle geçen zamanlar).*

1. İtme beni **eyyām-ı ṭalebde** Mecnūn
   Ammā şeb-i hicrānuñı Leylī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 3). [eyyām-ı ṭalebde, -de]*

ezber iden: *Ezberlemek, öğrenmek.*

1. Ders-i fenāyı **ezber iden** ʿandelīb-i ʿışḳ
   Evrāḳ-ı pür-nigār-ı gülistānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 7). [ezber iden, -en]*

ezber oḳur: *Ezber, ezbere okumak. II zihninde, gözünde canlandırmak.*

1. Daḫı gül-ġonçe iken bülbül-i zār
   Oḳur evṣāf-ı cemālüñ ezber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 10). [ezber oḳur,]*

ezel: *Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, öncesizlik.*

1. Çalınmış **ezel** gūş-ı dile nāy-ı maʿānī
   Ol dem durur el-āne daḫı kendüyi bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 58). [ezel,]*

ezel: *Çok eskiden beri II başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik.*

1. Cānā bu ḳısmet olmış **ezelden** saña baña
   Dirler belā-yı ḥüsn saña mübtelā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 1). [ezelden, -den]*

ezel: *Çok eski zaman. II ruhların yaratıldığı zaman, ezel bezminde.*

1. Faṣīḥ ʿilācumuz olmış **ezelde** vā-beste
   Nüzūl-i ẕāt-ı nübüvvet-penāh-ı ʿÌsāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 3). [ezelde, -de]*

ezelī: *Çok eskiden beri, öteden beri.*

1. Böyledür tā **ezelī** kısmet-i Feyyāż-ı ḳadīm
   Telḫ-kām olmayana şehd ü şeker virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 5). [ezelī,]*
2. Ol kim baña laʿlüñ **ezelī** mültemes itmiş
   Şehd-i lebüñe merdüm-i çeşmüm meges itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 1). [ezelī,]*

ezelī itmez: *Sonsuz, sınırsız şeklide yapamamak.*

1. Dir her gören budur bu ḳıyāmet ʿalāmeti
   Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz ihtizâzıñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 9). [ezelī itmez,]*

ezhār: *Çiçekler.*

1. Rāġbet eylerdüñ göñül bāġ u bahār-ı ʿāleme
   Reng ü būy-ı bī-vefāyı ṭuymasaḳ **ezhārda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 4). [ezhārda, -da]*
2. Lāle-zār üzre döker eşcārın **ezhārın** ṣabā
   Düşmede pervāneler gūyā çerāġān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 3). [ezhārın, -ın]*

ezhārgeh: *Çiçeklik.*

1. Sifāl-i köhne reşk-i sāġar-ı bī-cādadur şimdi
   Tenük-destān-ı ʿişret eyleyüp **ezhārgeh** tezyīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 5). [ezhārgeh,]*

ezher: *Pak, beyaz ve parlak.*

1. Ḥilye-i pāküñ iletmiş gibi bād
   Kʾolmış elvān-ı çemen-zār **ezher** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 8). [ezher,]*

eziyyet: *Aşırı güçlük ve sıkıntı, üzgü, cefa, zahmet, zulüm.*

1. Ḫ∨āhişüñ aġyār-ı bed-ḫ∨āha degüldür iltifāt
   İy vefā- nā-āşinā maḳṣūd **eẕiyyetdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 4). [eẕiyyetdür, -dür]*

<u>ezkār-ı cemīleñle:</u> *Güzel yad ediş.*

1. Gūyā ola **eẕkār-ı cemīleñle** zebānlar
   Tā kim ola elfāẓda maġzā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 65). [eẕkār-ı cemīleñle, -ñ, -le]*

<u>ez-ser ü sāmān:</u> *Devlet ve servetten dolayı.*

1. Mecnūna lāne **ez-ser ü sāmān** degül idi
   ʿIşḳ ile mālik oldı idüp terk-i ḫānumān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 5). [ez-ser ü sāmān,]*

F

faḫr ider: *Övünmek, kıvanç duymak.*

1. Miʿrācuñ ile sipihr ider nāz
   Naḳş-ı ḳademüñle **faḫr ider** ḫāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 4). [faḫr ider, -er]*

fāl ṭutar: *Fal tutmak: Aklından bir şey geçirip belli bir işin olup olmamasında veya oluş tarzında ona cevap aramak, niyet tutmak.*

1. Ṣabāya açdurur eyler niyāz-ı gün-ā-gün
   Hezār-muṣḥaf-ı gülden hemīşe **fāl ṭutar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 6). [fāl ṭutar, -ar]*

fānī: *Gelip geçici, bekâsı olmayan.*

1. Berg ü bārından biz el çekdük bu **fānī** gülşenüñ
   Mīve-i maḳṣūd ister olsun ister olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 3). [fānī,]*

fānūs: *Küre veya silindir şeklinde cam kapak. II İçinde mum yakılan fener, camlı mahfaza, abajur. III Fani dünya.*

1. ʿIyāndur ehl-i ʿışḳuñ dīdeden mihr-i dilefrūzı
   Ki **fānūsın** bilürin şuʿle-i şemʿa niḳāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 8). [fānūsın, -ın]*
2. Fānūsa ḳoma mānīʿ-i vuṣlat olup iy bād
   Pervāneyi ḳoy şemʿ-i fürūzāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 5). [fānūsa, -a]*
3. Dile ṣaldıḳda pertev ṭāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı
   Ḳodılar gūyıyā **fānūsa** bir şemʿ-i fürūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 2). [fānūsa, -a]*
4. Ol şemʿ-i münīre āl **fānūs**
   Olmış pes-i keştī-i be-nāmūs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 12). [fānūs,]*

fāriġ: *Vazgeçmiş.*

1. Yārdan itdüm ferāġat ṭaʿn-ı aġyār istemem
   Fāriġum gülden ġam-ı endīşe-i ḫār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 2). [fāriġum, -um]*
2. Ġam-ı hicr ü ṣafā-yı vuṣlatından **fārigüm** ʿışḳuñ
   Uṣandum ḥāṣılı bīgānesinden āşināsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 5). [fārigüm, -um]*

fāriġ ol: *Feragat etmek, geri durmak, uzak kalmak.*

1. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme ṣaḳın
   Gel gel iy dil **fāriġ ol** ṣulḥ it cevān u pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 6). [fāriġ ol,]*

fāriġ olduñ: *El çekmek, uzak durmak, vazgeçmek,.*

1. Fāriġ olduñ iy göñül feryād u efġān itmeden
   Tīg-i ġamdan perde-i sīneñde hicrānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 5). [fāriġ olduñ, -du, -ñ]*

fāriġ-i bāġ u rāġdur: *Çimenlik ve bahçeden vazgeçmiş II Gönlünde bağ ve bahçelerde gezme ve tenezzüh arzusu bulunmayan.*

1. Şimdilik kūy-ı dil-rübāda Faṣīḥ
   Fāriġ-i bāġ u rāġdur gönlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 10). [fāriġ-i bāġ u rāġdur, -dur]*

fāriġ-ı kem ü keyf: *Nitelik ve nicelikten kurtulmuş, kaç ve nasıl (sorusunu sormaktan) uzak.*

1. İtdi bizi **fāriġ-ı kem ü keyf**
   Ḳaṭ ʿitdi nizā-ı ʿömri çün seyf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 13). [fāriġ-ı kem ü keyf,]*

fark: *Fark, başkalık, ayrım.*

1. Ḥaṣret-i rūyıyla ḳalmış ṣubḥ u şāmı **farḳdan**
   Görmeyince ol mihir-ruḫsārı dil gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 5). [farḳdan, -dan]*
2. Baña külḫanla gülşen **farḳı** ʿışḳuñda ne mümkindür
   Ya āteş gül-sitān olmış ya olmış gül-sitān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 5). [farḳı, -ı]*
3. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ maḫlaṣla **farḳ** ancaḳ
   Faṣīḥā ḥak bu naẓm içre seni ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 9). [farḳ,]*
4. Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
   O dem ki **farḳ** idemez dīde ḫūş u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [farḳ,]*

fark: *Başın tepe kısmı.*

1. Ol dem ki çıḳdı **farḳuma** dilden duhān-ı ʿışḳ
   Gūyā çekildi üstüme bir sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 1). [farḳuma, -um, -a]*
2. İstemem tek minnet-i çarḫ-ı sitem-ger olmasun
   Farḳuma perr-i hümāsı sāye-güster olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 2). [farḳuma, -um, -a]*

fark eylemez: *Idrak etmek, anlamak.*

1. Münāsib çāk-i ceyb itmek idi gerçi Züleyḫāya
   Velī **farḳ eylemez** mest-i maḥabbet ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 34). [farḳ eylemez, -me, -z]*

farḳ eylemez: *Ayırt etmek, fark etmek.*

1. Farḳ eylemez iy çarḫ gülüñden ḫāruñ
   Yeksān görür ehl-i deyr ʿazīz ü ḫ∨āruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 1). [farḳ eylemez, -me, -z]*

fark eylemez: *Fark etmez.*

1. Sifāl ü sāġarı **farḳ eylemez** mestāne-i ʿışḳuñ
   Bir eyler teşnesini neşve-i peymāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 1). [farḳ eylemez, -me, -z]*

farḳ idemez: *Ayırt etmek, farkına varmak.*

1. Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
   O dem ki **farḳ idemez** dīde ḫ∨ış u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 45). [farḳ idemez, -e, -mez]*

farḳ idemez: *Farkına varmak, fark etmek.*

1. O dem ki **farḳ idemez** dīde ḫ∨īş u bīgāne
   Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 45). [farḳ idemez, -e, -mez]*

farḳ iderdi: *Farkına varmak, fark etmek.*

1. Faṣīḥā **farḳ iderdi** nūr-ı ṣubḥ u ẓulmet-i şāmı
   Saña nisbetle Ḳaysuñ yoḳ degüldi yine izʿānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 9). [farḳ iderdi, -er, -di]*

fark itmedüñ: *Anlamak.*

1. Temyīz ḳılmaduñ beni cānā raḳībden
   Farḳ itmedüñ dirīġ ḫulūṣ u nifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 4). [farḳ itmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

fark itmek: *Farkına varmak, ayırt etmek, ayırmak.*

1. Rūz-ı ḥaşirde dest ü girībān-ı ḥayretüz
   Farḳ itmek olmadı şeb ü rūz-ı ḥayātumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 7). [farḳ itmek,]*

farḳ olmaz: *Ayırt edilmek, ayırmak.*

1. Āyīnemüzde var o ḳadar ṣafvet ü cilā
   Farḳ olmaz oldı nīk ü bed ü ḫūb dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 4). [farḳ olmaz, -maz]*

fark olur: *Ayrım ol-.*

1. Pīçīde yāsemenle serv **farḳ olur** mı hiç
   Ḳandīl ile müzeyyen olan her menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 21). [farḳ olur, -ur]*

farḳ-ı ʿadū-yı dānişe: *Bilgi düşmanının başı, başının üstünde.*

1. Erbāb-ı ṭābʿa serkeş olup iy sipihr-i dūn
   Farḳ-ı ʿadū-yı dānişe bu gerdişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 8). [farḳ-ı ʿadū-yı dānişe, -e]*

fark-ı cānāndan: *Sevgilinin başı, kafasının üstü.*

1. Añıldı gūşına destār **farḳ-ı cānāndan**
   Gül ile eyledi gūyā muḳārenet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 5). [farḳ-ı cānāndan, -dan]*

farḳ-ı mecnūnla: *Mecnun'un başının üstü.*

1. Farḳ-ı Mecnūnla görmedüñ mi Faṣīḥ
   Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 9). [farḳ-ı mecnūnla, -la]*

fark-ı şebīh: *Benzerinden farkı.*

1. Sezādur dinse her zevraḳçesi taḫt-ı Süleymāndur
   Budur **farḳ-ı şebīh** ancaḳ ki bir āb-ı muṣaffādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [farḳ-ı şebīh,]*

fart-ı ʿışkumdan: *Aşkın aşırılığı.*

1. Eylese teşrīf eger kāşāne-i vīrānemi
   Farṭ-ı ʿışḳumdan o şāh-ı ḥüsne tevkīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 4). [farṭ-ı ʿışḳumdan, -um, -dan]*

fārūḳ-ı a‘ẓamdur: *Tiyak-ı ekber denen panzehir.*

1. İy ʿÖmer laʿl-i lebüñ **Fārūḳ-ı A‘ẓamdur** baña
   Ḫaste-i dil-teşne-i ʿışḳum ġıdā semdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 2, Mısra 2). [fārūḳ-ı a‘ẓamdur, -dur]*

farż idelüm: *Varsaymak.*

1. Cefāyı ʿāşıḳa vācib bilür bir büt esīriyüm
   Göñül **farż idelüm** kim mevsim-i gül-geşt-i bāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 6). [farż idelüm, -elüm]*
2. Söz hemān ḫāṭır-ı āsūdededür yoḫsa Faṣīḥ
   Cāyumuz külḫan imiş **farż idelüm** gülşen imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 27, Mısra 2). [farż idelüm, -elüm]*

farż it: *Varsaymak, öyleymiş gibi kabul etmek.*

1. Ḫarāb itdüñ yaḳup nʾeylersin iy bī-raḥm u kāfir-kīş
   Dil-i vīrānemi **farż it** ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 4). [farż it,]*

farż-ı muḥāl eylemek: *Olmayacak bir şeyi olacakmış gibi düşünme veya anlama.*

1. Degül muḥāl göñül eylemek çü farż-ı muḥāl
   Kemāl-i ẕātā sebebdür netīce-i ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 23). [farż-ı muḥāl eylemek, -mek]*

faṡīḥ: *Ar. Güzel, düzgün, açık ve kusursuz konuşan.*

1. Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi tecdīd
   Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına olınduḳça *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 62). [faṡīḥ,]*

faṡīḥ: *17. yüzyıl Mevlevi şairlerinden Fasîh Ahmed Dede.*

1. Feyż-ı ışḳ-ı yār ile bir ḥālet el virdi **Faṣīḥ**
   Künc-i külḫan gülşen-i pür-sebz ü ḫurremdür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

faṡīḥ: *Fasîh.*

1. Giryemi cūy-ı çemen-zār-ı niyāz iden **Faṣīḥ**
Bir ḳad-i şimşād serv-i nāz-perverdür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
2. Dest-i dilberden gelen seng-i cefānuñ iy **Faṣīḥ**
Her biri bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
3. Seyre gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı iy **Faṣīḥ**
Çeşmümüñ her biri bir mīnālı revzendür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
4. Āsumān-ı feyż-ı maʿnādur ki ṭabʿuñ iy **Faṣīḥ**
Noḳṭa-i naẓm-ı münīrüñ mihr-i rūşendür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
5. Gerden-nihād-ı ḥüsn-i rıżāyam naṣībüme
Ḥūr-ı cinān **Faṣīḥ** saña dil-rübā bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
6. Zenġ-āver olmış āyīneñ ekdār ile **Faṣīḥ**
Bilmem ne vech ile vireyüm incilā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
7. Yāra sūz-ı ʿışḳumı yazmaḳ murād itsem **Faṣīḥ**
Bulamam ḫāmemde tāb u ṭāḳat-ı taḥrīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
8. Bu şūre-zār-ı kühen bāġ-ı ḫār-perverde
Faṣīḥ bir gül-i ümmīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
9. Peymāne-i ümmīde **Faṣīḥ** irmez imiş el
Būs olmayıcaḳ dāmen-i pīrān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
10. Aʿdā **Faṣīḥ** güft ü şinīd-i nifāḳ ile
Geh düşmen eylemekde bize yārı gāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
11. Mümkin mi **Faṣīḥ** olmaya memnūn-ı maḥabbet
Her vaḳt-i dem-i feyż-ı seḥerden ḫaber-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
12. Ġarrālanursa ʿāleme şāyestedür **Faṣīḥ**
Erbāb-ı ṭabʿ naẓmı ile eyler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
13. Tā key bu zehr-ḫand-i teġāfül meger **Faṣīḥ**
Şāhān-ı ḥüsn baḥşīş ü dād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

14. Dīde-i dil iktisāb-ı nūr-ı feyż itsün **Faṣīḥ**
Eylegil müjgānlaruñ çārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

15. İtdi şüküfte ġonçeyi luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ
Ḫūnīn dil-i hezārı güşād eyledi **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

16. İtme tekṣir-i suḥan yāra **Faṣīḥ**
ʿArẕ-ı ḥāl-i dil-i nālān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

17. Ḳānūn-nevāz-ı midḥat-i faḫr-i güzīn olur
Olsa nevā-yı naẓmı **Faṣīḥüñ** nʿola bülend *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [faṣīḥüñ, -üñ]*

18. Bir cihetden ḥaẕer itmez reh-i hicrānda **Faṣīḥ**
ʿĀşıḳuñ āh ile kim pīş ü pesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

19. Kim aña naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi mehr olur
Merd-i āzāde zen-i dünyāya ʿaḳd olmaz **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [faṣīḥ,]*

20. Farḳ-ı Mecnūnla görmedüñ mi **Faṣīḥ**
Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

21. Mihrinde gel girīve-i inṣāfı ṭut **Faṣīḥ**
Gör sāye iʿtidāl ile şaḫṣa ḳarīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

22. Dilleri vīrān iden hep çeşm-i dil-berdür **Faṣīḥ**
Ol ḫarāb olmaz mı kim bezmüñde nāẓır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 5). [faṣīḥ,]*

23. Sipihre itmez isem ser-fürū ʿaceb mi **Faṣīḥ**
Cenāb-ı der-geh-i dil-dāra intisābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

24. Dāġ-ı derūnum eşk-i terümden bilüp o şūḫ
Didi **Faṣīḥ** sende maḥabbet nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 18). [faṣīḥ,]*

25. Bir meh-i reşk-i āfitābuñ var
Yoḳ ḳuşūrı **Faṣīḥ** ẕerre ḳadar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

26. Nʿola pür-gūy isem hemīşe **Faṣīḥ**
Ḫoş ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 13). [faṣīḥ,]*

27. İy **Faṣīḥ** endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem ber-ṭaraf
ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

28. O bülbül-i kafes-üftādeyüm bu gülşende
Faṣīḥ bilmemişüm revnaḳ-ı bahār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

29. Merd-i müstaġnīye müşkildür **Faṣīḥ** ʿarz-ı recā
Bī-niyāzān-ı ferāġat mültemes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 13). [faṣīḥ,]*

30. Çemende bülbül-i şeydāyı diñlemez güller
Faṣīḥ eyledügi naġmeler hevāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

31. İtme iẕhār-ı teġāfül bezmüñe gelse **Faṣīḥ**
Bende-i dīrīneñe ol vaż'ı sulṭānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 13). [faṣīḥ,]*

32. Bir gün meşām-ı cāna nesīm-i seḥer **Faṣīḥ**
Neşr-i şemīm-i ṭurra-i ṭarrār ider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

33. Derūnı idemedüñ ġayrdan **Faṣīḥ** tehī
Hezār görmedügüm yād u āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

34. Metā'-ı ṣabrıñı ḫākister itmesün zinhār
Ḥaẕer **Faṣīḥ** ki 'ışḳuñ diyārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

35. Faṣīḥüñ olsa n'ola şi'ri āteşīn-lehce
Hevā-yı 'ışḳuñ ile fikr ü kārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 9). [faṣīḥüñ, -üñ]*

36. Ṭama'-ı ḫāma düşüp būse ṭaleb itme **Faṣīḥ**
Gülşen-i nāz serv-kadleri ber virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

37. Faṣīḥ aldanma bīmārī-i çeşm-i fitne-engīze
Helāk itmiş niçe dil-ḫasteyi mekkāre cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

38. Tār-ı zülfinde dilüñ nālesi gūyā ki **Faṣīḥ**
Gūş-ı cānāneye kār-ı naġam-ı gīsūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

39. Telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler iy **Faṣīḥ**
Vā'iẕ ki durma nār u cinândan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

40. Mi'yār-senc-i cins-i belāġatsin iy **Faṣīḥ**
Nazmuñ temām mertebede şā'irānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

41. 'Āşıḳum 'āşıḳum **Faṣīḥ** 'āşıḳ
Mihr cürmüm vefā günāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 17). [faṣīḥ,]*

42. İtme **Faṣīḥi** būy-ı hevesle füsürde-kām
Yā Rab şemīm-i 'ışḳ ile pür bir dimāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 9). [faṣīḥi, -i]*

43. Ādemi bende iderler bu perī-rū begler
Nola dil beste-i fitrāk-i maḥabbetse **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

44. Güft ü gū itmededür ġamze-i yār ile **Faṣīḥ**
Işṭılāḥ-ı ġam-ı 'ışḳı dil-i ferzāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

45. Bīhūde 'arż-ı ḫ∨āhiş ider mi saña **Faṣīḥ**
Kendin nigāh-ı luṭfuña cānā sezā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

46. Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmīḥ
Faṣīḥ yār 'aceb ġayra mübtelā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

47. Faṣīḥ revnaḳı ḳalmaz ṣolar bu gül-ruḫlar
Olur füsürde-i bād-ı nefes bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
48. İtdi dü-çeşmi naḳş-ı ser-i reh-güẕār-ı yār
Gör nʾeyledi **Faṣīḥ** dil ü cāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [faṣīḥ,]*
49. Bilmez ki dāġına ne maḥal ʿarż ide **Faṣīḥ**
Geh dilde geh cigerde gehi serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
50. Erbāb-ı ṭābʿı şehd-meẕāḳ eyledüñ **Faṣīḥ**
Bu şiʿr-i ṣāf lüʾleʾ-i ḫāmeñ zülālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
51. Āsitān-ı devlet-i ʿışḳı penāh itmekledür
Fikr-i īn ü ān-ı ʿālemden ḫalāṣ olmaḳ **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
52. Faṣīḥ āḳil olan ḳarşılaşmaz anuñla
Hemān miṣāl-i livā semt-i rūzgāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
53. Bād esse naḫlden dökilür jāleler **Faṣīḥ**
Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
54. Görince yārı nʾola ʿarż-ı sūz iderse **Faṣīḥ**
Ki şemʿa yanmada pervāne nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
55. Vaḳt-i güldür nāle-kārī-i hezār eyyāmıdur
Ḫāme-i ḫoş-lehceñi söylet zemānıdur **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
56. ʿAceb mi sīneden ayrılmasa o gül-bün-i nāz
Faṣīḥ pāk olıcaḳ bir zemīni nihāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
57. Zülfin oḫşa rūyın öp bāġ-ı cemālinden **Faṣīḥ**
Gāh sünbül-çīn-i şevḳ ol gāh şeftālū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
58. İtsem suʾāl ḥāl-i dilin gösterür **Faṣīḥ**
Zülf ü ruḫuñ ki bāʿiṣ-i tāb u tebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
59. Sen de livā-yı ʿışretüñi bir kenāra çek
Şimdi **Faṣīḥ** mevsim-i seyr-i ḥışārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
60. Faṣīḥ murġ-ı dil olmaz esīr-i dāne vü dām
Rübūde itmege bir çeşm-i şāh-bāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
61. Her suḫan rütbe-i taḥsīni bulur mı çü **Faṣīḥ**
Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
62. Sen menzil-i niyāzdan olma **Faṣīḥ** dūr
Bir gün ḫadeng-i nāzına cānān nişān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

63. Eyleseñ feyż-ı suḫanda daʿvī-i rūḥuʾllahı
İy **Faṣīḥ** inkār olınmaz sözlerüñ iʿcāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
64. ʿArż-ı şevḳ idüp recālar itdiler vāfir **Faṣīḥ**
Ḳalmadı aḫşama ol māha çoḳ ibrām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
65. Bir laḥẓada taḥrīr eyle biñ ṣūret-i maʿnā
Endīşe **Faṣīḥ** öyle ḳalem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
66. Saña rām iden ol perīyi **Faṣīḥ**
Daʿvet-i müstecāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
67. Niçe İskender türāb olmış niçe Dārā yatur
Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī ol kim **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
68. Bāġa var bir nev-cevānla cām-ı mey gör iy **Faṣīḥ**
Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
69. İy **Faṣīḥ** ʿāṣıḳa ṣabr eylemedür lāzım olan
Zahidüñ ṭaʿnı ʿadū ḳīl ile ḳālī dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
70. Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳa **Faṣīḥ** itdi teveccüh
Tevfīḳ ümīd eyler hidāyet ṭaleb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
71. Faṣīḥi ʿayb olurdı ġayrı taʿyīb itmek ādemler
Görülse ol perī-rū hūrī-sīmā vü melek-manẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 10). [faṣīḥi, -i]*
72. Görse segān-ı kūyı ile ülfetüñ **Faṣīḥ**
Reşk ide naẓm-ı ḥālüñe çoḳ pādişāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
73. İḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān olup
Cāmı **Faṣīḥ** ʿaceb Cemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
74. Kerem ẕāt-ı kerīmüʾş-şānuña maḥṣūṣdur yā Rab
Faṣīḥ kār-ı düşvāruñ olup bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
75. Eyler ise ʿaceb dem ü ʿālemdür iy **Faṣīḥ**
Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi bālā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
76. Böyle pākīze bedīhī naẓm-ı ġarrāya **Faṣīḥ**
Cümle ṭāḳrīżāt-ı erbāb-ı ġaraż bīhūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
77. Çeşm-i ḳābūle maẓhar olursa temām olur
Aḥmed **Faṣīḥ** ʿafv-ı recā-yı ḳuṣūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
78. Çoḳ geşt-i deşt-gāh-ı niyāz eyledüñ dirīg
Ṣayd olmadı **Faṣīḥ** o vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

79. Ḳurbān olam o çeşm-i zebān-dāna kim **Faṣīḥ**
Her laḥẓa ehl-i dille ide ḳīl ü ḳāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

80. Münteḫabdur gevher-i mażmūn-ı naẓm-ı dil-keşüñ
Ḥaḳ bu kim bulduñ **Faṣīḥ** aḳrān içinde imtiyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

81. Daʿvā-yı sūz-ı ʿāşıḳı pervāne eylesün
Yoḳdur bizüm **Faṣīḥ** fetīl ü ḫamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

82. ʿUşşāḳa şimdi az görinse nʾola **Faṣīḥ**
Döndi hilāle żaʻf ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

83. Laḫt-ı cigerle ẓāhir olur āhumuz **Faṣīḥ**
Gül-berg-i bāġ-ı ġamla vezāndur nesīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

84. Ḳalmaz **Faṣīḥ** ġam yime böyle bu rūzgār
Bir gün der-i ümīde açar bād-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

85. Şemm-i gül-i sefīdine muḥtācdur **Faṣīḥ**
Zīrā nühüfte ol mehe var bir cevābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

86. Nesīmden ḫaber-i cān-ı zāra muntaẓıruz
Faṣīḥ ḫalḳa-i der oldı dīde-i terimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 8). [faṣīḥ,]*

87. Ser-i rāh-ı recāda şimdi **Faṣīḥ**
Luṭf-ı perverdigāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

88. Endīşemüz **Faṣīḥ** perīşān ise nʾola
Āşüfte zülf-i dil-bere vā-beste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

89. Zemāne şāʿiri eyler ziyād-ı naẓma heves
Faṣīḥ şiʿrde ḥarf-i zevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

90. Ḳasem **Faṣīḥ** ki her ehl-i ṭabʿ naẓmında
Bu ḫüsn-i lehce bu taʿbīr-i dil-güşā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

91. Saña maḥṣūṣdur bu lehce **Faṣīḥ**
Her kişi böyle pāk-gū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

92. Devlet-i ʿışḳı **Faṣīḥ** ʿilm ile müşkil taḥṣīl
Rişte-i mıṣṭar ile murġ-ı Hümā ḳayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

93. Terennüm eylese yād-ı ḫaṭ-ı lebüñle **Faṣīḥ**
Çemende bülbül-i āteş-nevāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

94. Ümīd-i ḫāma düşüp ol nihāl-i serkeşden
Faṣīḥ muntaẓıruz mīve-i vefā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

95. Gelmez mi görmezüz o perī bezm-i ʿişrete
Yoḳsa **Faṣīḥ** biz miʿacep ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 12). [faṣīḥ,]*
96. Dimiş **Faṣīḥi** bezmde hiç añmaz olduḳ yār
Beni ṣanurdum o hercāyi böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 9). [faṣīḥi, -i]*
97. Faṣīḥ sāhib-i ser-māye-i dükān-ı ḫıred yoḳ
Odur ki gevher-i nuṭḳum dür-i maḳālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
98. Defʿ olınmaz ḫayl-i bī-ḥadd-i ġam-ı hicrān **Faṣīḥ**
Olsa da elde hezārān sāġar-ı Cemşīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
99. Olmazsa āb u dāne **Faṣīḥ** olmasun hemān
Ādemsüz olmaya ser-i ḫ∨ān-ı behiştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 7). [faṣīḥ,]*
100. Bu şiʿri hiç niyāz-ı naẓīreyle iy **Faṣīḥ**
Āzürdegī-i ḫāṭır-ı yārān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
101. Elbet teraşşüh-i mey-i ümmīd olur **Faṣīḥ**
Cām-ı felekde eyler eşer inkisārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
102. Yek-ḫumm-ı neşve-baḫş-ı ṣafā bir piyālemüz
Yeksāndur iy **Faṣīḥ** kibār u ṣıġārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 8). [faṣīḥ,]*
103. Bilmezüz nīk ü bed-i aḥbāb u aʿdāyı **Faṣīḥ**
Sîr-çeşm-i midḥat-ī ʿālem meẕemmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
104. Endīşe-i kenār ile baḥr oldı eşkümüz
Şimdi **Faṣīḥ** ġarka-i ʿummān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
105. Biz pā vü ten bürehne-i ʿışḳuz hele **Faṣīḥ**
Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen ü pā-būsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
106. Giryeyle **Faṣīḥ** itmemişüz tāb-ı dili kim
Sūzuz yine tefsīde-i aḫkerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
107. Mīve-çīn-i ārzū olmaḳ olurdı iy **Faṣīḥ**
Mümkin olsa naḫl-i bālā ḳadd-i yāra dest-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
108. Yār aġyārıyla dil bārıyla biz ḳalduk **Faṣīḥ**
Kūşe-i tārīk-i derd ü ġusṣadā bī-yār u kes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
109. Biz derdī-i ḫumārını çekdük hele **Faṣīḥ**
Cām-ı meyüñ ṣafāsını ancaḳ Cem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
110. Faṣīḥ ol āfitāb-ı ʿālem-ārādan olaldan dür
Nizār u zerd olup cism-i ġam-efgārı hilāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

111. Semend-i nāza binmiş türktāz-ı cevre ʿazm itmiş
Faṣīḥ ʿuṣṣāḳı pā-māl itmege ol şeh ʿinān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
112. Faṣīḥ kūh-ken olmazdı tīşesüz āzād
Ki kārı başa iletmekde ālet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
113. Faṣīḥ sūz-ı dilden āgeh it iy kilk-i aḫker-tāb
Ne sūd efsürdegī-i ṭabʿa olmış ṭūb cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
114. Faṣīḥ ol meclisüñ ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz cānā
Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
115. Yūsuf-ı güm-geşte-i ümmīdi bulmaḳdur **Faṣīḥ**
Kūşe-gīrī-i ḫamūl-i Beyt-i Aḥzāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
116. İtmiş **Faṣīḥ** ḫāk-i cenābın penāh-ı dil
Sen pādişāh-ı mülk-i kerem ol gedā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
117. Tehī gelür bulup elbette seng-i ġamla şikest
Faṣīḥ bezmümüze gelse de sebū-yı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
118. Ben nigāh-ı āşinā-cūyam **Faṣīḥ**
Ol vefā-düşmen teġāfül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
119. Faṣīḥ çeşm-i siyeh-mest-i yār-ı bī-pervā
Raḳībe olmadı ḥüsn-i nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
120. Merḥabā-gūyān **Faṣīḥ** iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata
Ḥamdü liʾllāh rūze-i hicrāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
121. Dehrde bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan iy **Faṣīḥ**
Geldi çarḫuñ ḥāṣılı ṣaʿd ü vebālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
122. Çekdügüm her āh-ı ġam bir cām-ı Cem oldı **Faṣīḥ**
Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden nişāndur serde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
123. Faṣīḥ eylemek evṣāf-ı rūy-ı zībāsın
Cihāna rūşenī-i mihri itmedür taʿrīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
124. İy **Faṣīḥ** olmada bir vech ile her dilde ʿayān
Niçe mümkin biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
125. Erbābı iy **Faṣīḥ** olur lāl ü bī-zebān
Gelmez lisāna ḥāṣılı olmaz beyān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
126. Dūr olma **Faṣīḥ** dergehinden
Elbet saña feṭḥ-i bāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

127. Ben mīr-i meclis-i suḫan-ārāyiyüm **Faṣīḥ**
Mānend-i ḫāme baña münāsib nedīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
128. Bulınmadı saña dil ʿāleminde āsāyiş
Faṣīḥ ādeme dirler cihānda rāḥat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
129. Dīde-i terle dil-i perverde māliksin **Faṣīḥ**
Devlet-i ʿışḳuñda yāruñ baḫr ile kānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
130. Aḥsente üstādī-i ṭabʿ-ı naẕīfüñe
Herkes **Faṣīḥ** ṭarḥ idemez böyle şiʿr-i pāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
131. Meger **Faṣīḥ** der-i mey-fürūşdan ġayrı
Bir āsitāne mi var ser-nihāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
132. Ḫūn-girye ḳıyās eyleme cāy itdi **Faṣīḥüñ**
Āyīne-i çeşminde senüñ reng-i ʿiẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 9). [faṣīḥüñ, -üñ]*
133. Aḳsun **Faṣīḥ** cūları bāġ-ı maḥabbetüñ
İtsüñ hemīşe dāmeni āb-ı dü-çeşmi ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
134. Faṣīḥi eyleyüp tevcih-i çeşm-i luṭfuña maẕhar
Maʾānī mülkini iy pādişāh-ı baḫr ü ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 13). [faṣīḥi, -i]*
135. Şeh-i bahārdan elbette bir ḫaber vardur
Gelür **Faṣīḥ** şitābān olup ṣabā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
136. Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi gördi yār
Bilmem **Faṣīḥ** vechi nedür bu teġāfülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
137. Menbaʿ-ı tennūr-ı ṭūfāndur meger çeşmüñ **Faṣīḥ**
Kim sirişküñ hem-şümār-ı rīk-i hāmūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
138. Faṣīḥ gevher-i dāniş mi ẕann ider bizde
Nedür bu mertebe cevri sipihr-i ġaddāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
139. Faṣīḥ bī-ser ü bī-pā görinür geh görinmezsüñ
Olup girdāb-veş ġavṭa-ḫūr-ı baḫr-i muḥīt-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
140. Bu āb u gilde ne çekdüñse iy **Faṣīḥ** hele
Dü-çeşm-i terle dil-i bī-ḳarārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
141. Faṣīḥ bir dür-i yektā-yı mihr-perverdüz
Yetīmi olmamışuz çār-ümm ü nüh-pederüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
142. Tārīk-ı ʿışḳda Mecnūn-ı bī-ser ü pāyuz
Faṣīḥ ʿaḳl-ı girān-seyri reh-zen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 12). [faṣīḥ,]*
143. Dāġ u nāleyle ol **Faṣīḥ** çü ney
Lāzımı sāz u sūzdur ʻışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

144. Düketdi nakd-i niyāzuñ **Faṣīḥ** ʿuṣṣāḳuñ
Nedür bu germī-i bāzārı nāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
145. Ḥaḳḳuñda vaʿd-i luṭf idüp ol şeh dimiş **Faṣīḥ**
Bezm-i ḥarīm-i vaṣlımuza maḥrem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
146. Maḳṣūduñı edāya yiter bir nigeh **Faṣīḥ**
Ol ser-te-ser nühüfteyi lāzım degül dimek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
147. Gelseñ ḫırāma her ne zemān iy nihāl-i nāz
Dir kim **Faṣīḥ** sāye-ṣıfat leytenī maʾek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
148. Pīrāhen-i mihrüñle **Faṣīḥ** eyledi ṣad-çāk
Kettānını maḥv eyledi meh-tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
149. ʿAceb mi olsa zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem
Bu şiʿr-i dil-pesende iy **Faṣīḥ** oldı cihān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
150. Olur ġubār-ı kederden züdūde āyīnemüz
Faṣīḥ eger ki görülmek olursa rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
151. Hem-reng ü būy-ı ʿārıż-ı yār olmasa **Faṣīḥ**
Çıḳmazdı tā bu deñlü ser-i iʿtibāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
152. İy **Faṣīḥ** itmiş seḥer seyr-i çemen ol gül-cemāl
Bülbül-i şeydāya olmış āteş-i sūzende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 13). [faṣīḥ,]*
153. Nüh-sipihr-i bī-ḳarāruñ irtifāʿı iy **Faṣīḥ**
Dergeh-i sulṭān-ı ʿālī-şānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
154. Ḫāme-i şiʿrüm **Faṣīḥ** olsa nʾola muʿciz-edā
Mebde-i feyyāzdan her demde mülhemdür gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
155. Dilde var endīşe-i envāʿ-ı ʿişret iy **Faṣīḥ**
Bir müferriḥ bezmi çoḳ mey-ḫānedür gūyā gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
156. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş **Faṣīḥ**
Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
157. ʿIşḳ elbet perde-sūz-ı ʿār u ġayretdür **Faṣīḥ**
Ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb ister gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
158. Cāna teʿsīr eylemez her nāle vü zār iy **Faṣīḥ**
Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
159. Ol serv-i nāz serkeş olup gitmede **Faṣīḥ**
Düşmekde āb-ı cūy gibi ḫāk-i pāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
160. Dūr olma **Faṣīḥ** dergehinden
Bu bābda eyle gel teʾemmül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

161. Faṣīḥ her biri gencīne-i maʿārifden
Girān-bahā güher-i iltifātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
162. Ol āfetüñ dile müjgān u ebruvānı gelür
Faṣīḥ her ne zemān tīr ile kemān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
163. İtdüm hedef-i ḫadeng-i ġamze
Her laḥẓa **Faṣīḥ** sīne-bāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 12). [faṣīḥ,]*
164. Şimdilik kūy-ı dil-rübāda **Faṣīḥ**
Fāriġ-i bāġ u rāġdur gönlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
165. Bu şeb dūr u dırāz efsāne-i mihr ü maḥabbetle
Faṣīḥ ol nāzenīn-i ter-mizācı bī-dimāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
166. Benem ben iy **Faṣīḥ** ol ser-be-pīş-i şerm-i bed-kārī
Ḫaṭā ḳıldum ḳabāḥat işledüm cürm ü günāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
167. Degül midād-ı siyeh şerḥ-i sūzum itdükçe
Olur **Faṣīḥ** varaḳ sūḫte-i beyān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
168. Tā-be-key yoḳ yire bīhūde **Faṣīḥ**
Geh miyān gāh dehān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
169. Belki defʿ ide ḫumār-ı ġam-ı hicrānı **Faṣīḥ**
Ṭarḫ-ı bezm eyleyeyüm cām-ı ṣāfa nūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
170. Cūşiş-i girye ḥicāb-ı ʿışḳ mānīʿdür **Faṣīḥ**
Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra ṭaḳrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
171. Faṣīḥ evsāf-ı pīç-ā-pīç-i zülf-i dil-firībinde
Perīşān-gūy isem maʿẕūr ṭut resm-i suḫan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
172. Bulsa dünyāya luṭf iderdi **Faṣīḥ**
Meşreb-i pādişāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
173. Pīçīde-pāy-ı himmet olur dāmen istemem
Ben ḫārzār-ı ʿışḳda çābük-revüm **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
174. Şāʿir-i siḥr-āferīn-i remz ü īmāyem **Faṣīḥ**
Çeşm-i dil-ber şāhid-i ẕihn-i selīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
175. Ter-zebān iden hemīşe kilk-i maʿnāyı **Faṣīḥ**
Naẓm-ı şīrīn-lehçe-i pāk ü selīsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 5). [faṣīḥ,]*
176. O perīyi olalum daʿvete meşġūl **Faṣīḥ**
Ele tesbīḥ alup esmā-i maḥabbet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

177. Ṭutdum **Faṣīḥ** vādī-i Ḳays-ı sitem-keşi
Tenhā-nevred-i deşt ü beyābān-ı fürḳatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
178. Faṣīḥ maʿni-i şiʿrüm leẕīẕ olursa nʾola
Ki vaṣf-ı laʿlin ider ḫāme-i şeker-bārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
179. Māhiyyetüm bilinmege çoḳ serfürū gerek
Bir gevherüm **Faṣīḥ** ki ʿummāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 12). [faṣīḥ,]*
180. Bir şeb **Faṣīḥ** vaṣla irüp ḥālüm aġlasam
Taḳrīr-i mācerā-yı ġam-ı ḥasret eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
181. İy **Faṣīḥ** itmede īẕār-ı gül-i istiḳbāl
Herkese dest-i yedüʾl-men iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
182. Ben iy **Faṣīḥ** Ḫusrev-i naẓm-ı belāġatüm
Destümde ḫāmedür kalem-i ejdehā-nümūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 8). [faṣīḥ,]*
183. Ṭabʿ-ı şūhumdan muḳaddem ḳaṭre-zen ḫāmem **Faṣīḥ**
Bir birin itmekde sebḳat maʿnide düldüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
184. Bu pir-ī mey-gede ol şeyh-i ḫān-ḳāh diyüp
Faṣīḥ biz ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 6). [faṣīḥ,]*
185. Yā Ḫusrevī-i vaṣl u ya Ferhādī-i firāḳ
Ġam çekme iy **Faṣīḥ** çünān ola yā çünīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
186. Faṣīḥ eylemede bikr-i maʿnīyi tezyīn
ʿAceb mi eylese meşşāṭagān-ı dehre ṭaʿn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
187. İltifāt eyler raḳībe yüz virüp ol māh-rū
İy **Faṣīḥ** āyīne-i dil niçe muġberr olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
188. Söyleñ meded **Faṣīḥ** edeb-i nā-şināsa kim
Her bār o ter-mizāca varup ṣıḳlet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
189. Ḥaṣretüñden nʾeyle ārām eylesün cānā **Faṣīḥ**
Māʾil-i geşt ü güşār-ı semt-i eşʿār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
190. Deryāya itme vaṣf-ı lebin kim ḥayātdan
Güş eyleyüp **Faṣīḥ** semek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 6). [faṣīḥ,]*
191. Çāk olmasun mı dāmene dek ceyb-i dil **Faṣīḥ**
Taṭvīl olındı rişte-i hicrānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
192. Neşve-i ʿālem-i ābı görelüm yoḫsa **Faṣīḥ**
Ne sifāl elde ne ḫod sāġar-ı billūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 15). [faṣīḥ,]*

193. Almaḳ isterse **Faṣīḥ** iḳbāl ü ʿizzetden naṣīb
Kimseye hiç ṣūret-i ʿacz ü recā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
194. Faṣīḥ ḥaḳḳına tekrār cevrüñ itme dirīġ kim
ʿAtiyye-i keremüñde ne var niṣāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
195. Öyle zīb ü zīnet it ebkār-ı maʿnāya **Faṣīḥ**
Naẓmuñı seyr eyledükçe ṣāʿirān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
196. Faṣīḥüñ ġamla eylersin zebānın beste-i ḥayret
Bu bezmüñ iy felek hiç nükte-dānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 9). [faṣīḥüñ, -üñ]*
197. Daḫı aʿdāya nezāketle şemātetde misin
Tā-be-key bu suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
198. Sen burc-ı leṭāfet aḫterisin
Destüñde **Faṣīḥ** ḫāme tīgüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
199. Yiter **Faṣīḥ** saña būs-ı laʿl-i şīrīni
Dem-i viṣālde nūş-ı şarābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
200. Ümmīd oldur ki maẓhar-ı taḥsīn ola **Faṣīḥ**
ʿArż itse yāra bu ġazel-i ʿāṣıḳānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
201. Bülbül-i ʿışḳuñ olsa nʾola **Faṣīḥ**
Ḥüsn ile gül gibi müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
202. Saña maḫṣūṣ bu vādīde ġazel ṭarḥı **Faṣīḥ**
Suḫan-ı rast bu kim Rūmda Ḥassānʾsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
203. O āsitānenüñ ʿabd-i kemīniyem ki **Faṣīḥ**
Seni bu ʿāleme bir demde pādişāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
204. Bir āb-ı revān görmeyeyüm yād-ı ruḫıyla
Elbetde **Faṣīḥ** eşk-i teri ḳan iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 14). [faṣīḥ,]*
205. Nedür **Faṣīḥ** bu deñlü ʿadāvete bāʿis
O tünd-ḫū bize hiç bilmezüz neden düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
206. Neşve-i cām-ı viṣālüñ ḳadrini bilmez **Faṣīḥ**
Bilmeyen keyfiyyet-i ḫūn-āb-ı ḥasret nʾeydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
207. Çeksün **Faṣīḥ** cevr ü cefāsın bu ʿālemüñ
Luṭfın ümīd eyleyen iḥsānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
208. Keştī-i dil ġarḳa-gāh-ı ġuṣṣada ḳalmaz **Faṣīḥ**
Vaḳt-i bād-ı şurṭa-engīz-i selāmetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

209. İy **Faṣīḥ** irmek olurdı menzil-i maḳṣūdıma
Bāre-i şeb-reng-i tālīʿ n’eyleyem ġāyet zebun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
210. Hevā-yı ḫaṭṭ-ı ruḫ u sebzi ile geşt idelüm
Faṣīḥ murġ-ı dil-i naġme-gū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
211. İy **Faṣīḥ** az dinür ḥāṣılı sencīde suḫan
Böyle pākīze ġazel ṣanma ki her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 7). [faṣīḥ,]*
212. Ġubār-ı ġamla göz açdurmaz iy **Faṣīḥ** baña
Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
213. Ser-meclis-i himmetde o ḫāmūş **Faṣīḥüz**
Ḥarf-i ġalat-ı ḫāhiş alınmaz lebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 9). [faṣīḥüz, -üz]*
214. Faṣīḥ ʿadū-yı maʿārifle itmiş ʿahd ü yemīn
ʿAceb mi görmeseler tengi vü yesār ki çarḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
215. Faṣīḥ bīhūde gel türktāz-ı saʿy itme
Şikār-ı kām alınur mı bu rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
216. İy **Faṣīḥ** añla hemān heyʾet-i mecmūʿamdan
Hiç suʾāl itme ṣaḳın ḥayyiz-i ʿirfānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 7). [faṣīḥ,]*
217. Faṣīḥ mużṭārib-i şerm ü ḥacletüm ḥālā
Nakīse-bīnī-i çeşm ü melāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
218. Sünbül-i kākülidür ya ḫaṭ-ı reyḥānı **Faṣīḥ**
Seni āşüfte-dimāġ iden odur yāhud bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
219. Bulmamış evṣāfuña şāyeste bir mażmun **Faṣīḥ**
Gerçi kim çoḳ defter ü dīvāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
220. Gelmemiş hiç ḫayāl-i ġayra **Faṣīḥ**
Bir ʿaceb şiʿr-i āb-dārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
221. İy **Faṣīḥ** itdi beni ser-tā-be-pā sevdā-yı ʿışḳ
Kākül-i müşgīn ü ḫāl-i ʿanberīn çeşm-i siyāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
222. İy **Faṣīḥ** ol Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāli yād idüp
Cūş-ı reşk-efgen be-Nīl-i feyż meşḥūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
223. Ḥicāb-ı mihr ü maḥabbet **Faṣīḥ** mānīʿdür
Cemāl-i yāra ne mümkindür ʿāṣıḳāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
224. Faṣīḥ evṣāf-ı ḥüsninde olan şiʿrüñden incinmiş
Saña kim didi kim ḥaḳḳında cānānuñ yalan söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

225. Gitmezüz ʿār iderüz hīle-peẕīrān yolına
ʿĀşıḳ-ı rāst-rev-i ṣıdḳ u sedādız ki **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 17). [faṣīḥ,]*

226. Ādem bu dār-ı ġamda ne ümmīd ider **Faṣīḥ**
Tercīhe bādi ẕāt degül iʿtibār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

227. Çeşm-i merdüm görmemişdür böyle vaḥşet iy **Faṣīḥ**
Ol perī ẓann itmezem efsūn il tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

228. Olur yüz vech ile rūy-ı maḥabbet cilve-ger anda
Faṣīḥ itdükçe mirʾāt-ı dili dil-dār ṣad-pāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

229. Faṣīḥ ḫāme-i gevher-niṣāruña taḥsīn
Cihānı tutdı ser-ā-pā sözüñ feṣāḥat ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

230. Sāḳī **Faṣīḥ** neşve-i şevḳı yitişdürür
Gül-gūn kümeyt-i sāġar-ı ṣahbā-yı nāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

231. Gelmiş **Faṣīḥ** kūyına dil eşk-i çeşm ile
Beñzer o kāha kim gele gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

232. Bī-gāh ü geh **Faṣīḥ** suʾāl eyleme dili
Bozduḳ biz āşinālıġı ol bī-vefāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

233. ʿIşḳ ile dest ü girībān olmaḳ istermiş **Faṣīḥ**
Pençeleşmek iddiʿā itmek gibidür şīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

234. Ḥaḳ budur kim ḥayret-i eşʿāruñ urmışdur **Faṣīḥ**
Mihr-i ḫāmūşı dehān-ı şāʿir-i pür-gūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

235. Biz de **Faṣīḥ** hem-dem olurduḳ o şāh ile
Mānīʿ eger ki ḫırḳa-i peşmīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

236. Her sözinde derc idüp evṣāf-ı ḥüsnin ol mehe
Rāz-ı ʿışḳın şiʿr ile maʿnen **Faṣīḥ** eşʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

237. ʿAndelīb-i ḫāme bir hāl ile ṭāḳrir idemez
Bulduġum keyfiyyet-i feyżı **Faṣīḥ** esḥārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

238. Feyż-ı ṣad-ebr-i bahārı baḫş ide bāġa **Faṣīḥ**
Bir seḥer ruḫṣat virürsem dīde-i giryānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

239. Niçe her dem mey içmeyem ki **Faṣīḥ**
Bī-defʿ bir ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

240. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñi al iy **Faṣīḥ** ele
Tā kim ʿadū-yı yave-suḫanlar zebān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

241. Dōstum görmeye bir kerre seni yılda **Faṣīḥ**
Düşmen-i kec-naẕarān her dem ü her bār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

242. Faṣīḥ vaḳt-i bahār-ı cünūn-fezā geldi
Hezār müjde yine dest ile girībāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
243. İy **Faṣīḥ** olur siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet o kim
Bir şehirde devr ide mānend-i meh derden dere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 7). [faṣīḥ,]*
244. Faṣīḥ biz de ġam-ı ebruvān-ı yārı çekerdük
Eger ki ḳuvvet-i bāzū-yı Zāl ü Sāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
245. Ḫ∨āb bilmem ġam-ı müjeyle **Faṣīḥ**
Ṣanki sūzen ḳonıldı püsterime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 7). [faṣīḥ,]*
246. Faṣīḥ vāṣıl idince dehānı sāġarı yār
Lebiyle ṣandılar itdi müṣāfehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
247. Ḫaṭṭ-ı nev-ḫīz-i cemāl-i yārı gördükde **Faṣīḥ**
Ṣerḥ yazmışlar ḳıyās itdüm Gülistān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
248. Görmedüm bir resm-i rengīn-i selāmet iy **Faṣīḥ**
Çoḳ nigāh itdüm zemīn ile zemānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
249. Menşūr-ı bī-miṯāl-i suḫandānuma **Faṣīḥ**
Zerrīn-nişān-ı Ḫusrev-i ʿirfān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 17). [faṣīḥ,]*
250. Menzil-i ʿışḳa **Faṣīḥ** oldı sebeb
Saña irsāle sihām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 7). [faṣīḥ,]*
251. Nice dil āvīze-i mihr ü maḥabbetdür **Faṣīḥ**
Kūşe-i ṭarf-ı külāhında şikest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
252. Yoḳ sīnesinde ġayr-ı hevā-yı niyāzdan
Bulmış **Faṣīḥ** o ḥālet ile imtiyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
253. Neşvesin idrākden ḳalduḳ meger kim iy **Faṣīḥ**
Rūzgār ile bozulmışdur ḫum-ı dehrüñ müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
254. Cām-ı çeşmümden **Faṣīḥ** āsārı olmaz münʿadim
Var ise ḫumm-ı dilüñ ġāyetle rengīndür müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
255. Ṣaḥn-ı gülşen nev-şüküfte ġonçelerle iy **Faṣīḥ**
Beñzer ol bezme ki ser-şār ola cām-ı mülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
256. Ol seyyidüñ ġam-ı ruḫ-ı āliyle iy **Faṣīḥ**
Terk eyledüm ḳabāları giydüm ʿabāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
257. Ser-be-ser ṭutdı **Faṣīḥ** ʿālemi naẓmuñ besdür
Zīr-i destārına soḳ kilk-i dür-efşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 13). [faṣīḥ,]*
258. Dilüñ aġyār ile yek-dil olalı yāra **Faṣīḥ**
Oldı dāmān ile bir ṭarf-ı girībānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

259. Şevḳ-ı rūyuñla olan dāġını ʿarż itse **Faṣīḥ**
ʿĀlemi rūşen ider mihr-i cihān-tāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
260. Ġayra vefāyı itdi füzūn cevr içün baña
Yāruñ **Faṣīḥ** ḳaṣdı bizi imtiḥān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
261. Nev-bahār-ı ḥüsnini pejmürde gördüm iy **Faṣīḥ**
Ol nigār-ı serv-ḳad ġayra kenār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
262. Raḳībe āyīne-i ḥüsnini ṣuna dil-dār
Faṣīḥ ḫāṭıra bundan ġubār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
263. Zebān-ı şekveye ruḫṣat vir iy **Faṣīḥ** meger
Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
264. Ne ḳayd başa gül ü lālesi bu gül-zāruñ
Faṣīḥ saña dil-i dāġ dāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
265. Faṣīḥ muntaẓıruz bir cevāb gelmez hiç
Niyāz-ı nāme-i dil yoḫsa yāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 13). [faṣīḥ,]*
266. Faṣīḥ eşkümi ol ḥadde eyledüm rīzān
Ki ḳaldı dīde-i ġam-dīde çün ḥabāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
267. Bir gün **Faṣīḥ** şeb-nem-i luṭf-ı Ḫudā ile
Olur güşāde ġonçe-i baḫtuñ senüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
268. Ḫvāba varsun hele ol gözleri mestāne **Faṣīḥ**
Virme ruḫṣat ḥaẕer it dīde-i giryāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
269. Zeyn itdi cismi dāġ ile ol ḥadde kim **Faṣīḥ**
Hengām-ı gülde böyle nümāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
270. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñ ile ḥaḳ budur **Faṣīḥ**
Żabṭ eyledüñ ḳalem-rev-i fenn-i feṣāḥati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
271. Faṣīḥ o büʾl-ʿaceb-i şāh-bāz-ı ʿışḳuz biz
Ki eyledüñ ser-i Mecnūnda āşiyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
272. Çoḳ demdür āzmāyiş-i şiʿr itmedüñ **Faṣīḥ**
Āyīne-i ṭabīʿatümüz zeng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
273. Faṣīḥ iy şāh-ı ḫūbānum olaldan bende-i ʿışḳuñ
Duʿā-yı devlet-i ḥüsnüñ olupdur her zemān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
274. Dāmen-keşīde ʿazm-i çemen eylemiş bu gün
Gördüm **Faṣīḥ** o serv-kadd-i sīm-sāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 10). [faṣīḥ,]*

275. Faṣīḥ o māh-veşüñ mihri ile çün eflāk
Ne mümkin eyleye ser-geşte dil şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
276. Perīşān eyleyüp her dem ṣabā zülf-i girih-gīrin
Faṣīḥ āzürde eyler ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı şeydāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
277. Seḥer gördüm **Faṣīḥi** neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
Bu şeb beñzer ki pehlūya yine bir nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 9). [faṣīḥi, -i]*
278. Faṣīḥ ol kaşı yanuñ bilmedüm bār-ı ġam-ı ʿışḳı
Çekilmez derd imiş kim ḳāmet-i ṣabrum kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
279. Maḥalsüz itmemiş bir ʿarż-ı ḥāl-i şekveye cürʾet
Maḥabbetde **Faṣīḥüñ** cürmi cümle der-kenār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 14). [faṣīḥüñ, -üñ]*
280. Faṣīḥ ol perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl olan göñlüm
Henüz üftāde-i hicrān olup ḥāli ġarīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 7). [faṣīḥ,]*
281. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül iy **Faṣīḥ**
Bārı bāġ eyler baña ol ṭıfl-ı nāzuñ lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
282. Taḥrīre eylemezdi vefā mācerāmuzı
Eşcār kilk ü baḥr midād olsa iy **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
283. Seyr idenler pençe-i şīr-i jiyānda iy **Faṣīḥ**
Āhū-yı müşgīn ṣanurlar dīde-i bīmārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
284. İy **Faṣīḥ** āẓim-i şeh-rāh-ı ferāġ itdi bizi
ʿĀḳıbet vażʿ-ı şütür-gürbe-i bī-mevḳiʿ-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 12). [faṣīḥ,]*
285. Didüm Sīmurġ rūy-ı ṣafḥa-i āb üzre naḳş olmış
Görince iy **Faṣīḥ** ol keşti-i ṣad-reng ü elvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
286. Mevlevī şeh-bāz-ı evc-i maʿrifetdür iy **Faṣīḥ**
Üsküf-i zer-kār-ı ḥikmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 11). [faṣīḥ,]*
287. Söyler **Faṣīḥ** bulduġını nergis ü güle
Bülbüller ile bāġuñ alışmış yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
288. Fikr-i taṣvīr-i dil-ārā-yı cemāliyle **Faṣīḥ**
Yūṣufistān iderin külbe-i nār-ı ḥazeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
289. Bir cīfenüñ görince hücūm-ı kelāġını
Pervāza meyl ider mi o ʿanḳā-ṭabʿ **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
290. Ney gibi bāġrum delikdür dāġ-ı ḥasretle **Faṣīḥ**
Zaḫm-ı ʿışḳum derk ider gūş eyleyen efġānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 9). [faṣīḥ,]*

291. Ferhād u Ḳaysa sanki göñül tev’emān idi
Küh-sār u deşte ḫ∨āhişi bir ḥadde kim **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
292. İy **Faṣīḥ** aḳl itmemişdi menzilin ḳaṣr-ı vücūd
Ben idüm şāh-ı maḥabbet şehrinüñ dīvānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
293. Çoḳ der-āgūş eyledüm bu mevce-i deryāları
Naẓm-ı cevher-dāruña yoḳ cāy-ı inkār iy **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 10). [faṣīḥ,]*
294. Vaṣṣāf-ı bāġ-ı maʿnā ider ḫāmemi **Faṣīḥ**
Bülbüllerüñ şetāreti güller leṭāfeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 9). [faṣīḥ,]*
295. Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına olınduḳça
Ṣabāḥ u şām ṣalavāt u selām Rabb-i mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 55). [faṡīḥ,]*
296. Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına olınduḳça
Ṣabāḥ u şām ṣalāt u selam-ı Rabb-i mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 55). [faṡīḥ,]*
297. Faṣīḥ revzen-i çeşme çekildi perde-i āl
Cevāba itdi taṣaddī zebān-ı ḥāl-i çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 27). [faṣīḥ,]*
298. Olam **Faṣīḥ** gibi ‘öẕr-ḫvāh-i cürm ü vebāl
Benem o bādiye-gerd-i heves ki eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 63). [faṣīḥ,]*
299. Ḫāme-i sūz-ı ʿışḳ-ı pāk **Faṣīḥ**
Gāhi vuṣlata gāhi fürḳat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 1). [faṣīḥ,]*
300. Bezminde añılduḳça **Faṣīḥ** ol leb-i şīrīn
Ḥaḳḳumda olurmış suḫan-ı telḫ ile pür-cūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 1). [faṣīḥ,]*
301. Yād itmez oldı gitdi beni yād u āşinā
Gel gör nedür **Faṣīḥ** elemden kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 2). [faṣīḥ,]*
302. Faṣīḥ ʿilācumuz olmış ezelde vā-beste
Nüzūl-i ẕāt-ı nübüvvet-penāh-ı ʿÌsāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 3). [faṣīḥ,]*
303. Bir bād-ı hevā **Faṣīḥ** ẓāhir
Ṭūfān ider eşk-i çeşmi āḫir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 41). [faṣīḥ,]*
304. Dādā-yı şeh-i kişver kerem-dād
Tā key yiter iy **Faṣīḥ** tekṣīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 178). [faṣīḥ,]*
305. Tā key yiter iy **Faṣīḥ** tekṣīr
İt sāḳ-ı duʿāyı durma teşmīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 175). [faṣīḥ,]*
306. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş **Faṣīḥ**
Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 39, Mısra 1). [faṣīḥ,]*
307. Faṣīḥ elmās olur her ḳaṭresi geh āh-ı serdümde
Gehi nār-ı dilüm yāḳūt ider her dānesin anuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 3). [faṣīḥ,]*

308. Ol iki ḥāl-i siyāhı iy **Faṣīḥ** itdükde yād
Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 3). [faṣīḥ,]*

309. Aʿdānuñ olur revzen-i çeşmine **Faṣīḥ**
Her noḳṭa-i nesḫi ḫaṭṭ-ı beytüm bir mīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 3). [faṣīḥ,]*

310. Ḫārā dil-i şīrīni idüp yād **Faṣīḥ**
Ṭaşlarla dögündi Bīsütūnda Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 3). [faṣīḥ,]*

311. Bülbüllerüñ efġānını gūş eyle **Faṣīḥ**
Feryād olur sūziş-i ḥasretle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 3). [faṣīḥ,]*

312. Ol pādişeh-i mesned-i faḳrum ki **Faṣīḥ**
Dārātıma reşk-āver olur dārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 3). [faṣīḥ,]*

313. Bir ẕerrede mümkin mi nihān ola **Faṣīḥ**
ʿĀlemleri ḥayretde ḳoyan esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 3). [faṣīḥ,]*

314. Bir cūşiş-i feyża mālik oldum ki **Faṣīḥ**
Kem-ḳaṭre iken kendümi ʿummān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 3). [faṣīḥ,]*

315. Naḳdīne-i ʿömrümüz kem olduḳça **Faṣīḥ**
Efkār-ı ḥisāb-ı ġam füzūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 3). [faṣīḥ,]*

316. Ol serv-ḳade **Faṣīḥ** olup dil-dāde
Oldum ṣıfat-ı sāye be-ḫāk üftāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 1). [faṣīḥ,]*

317. Gūş idince **Faṣīḥ** bu ḫaberi
Dīdeden ḫūn-ı dil idüp cereyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 7). [faṣīḥ,]*

318. İy **Faṣīḥ** ol ʿafīfe maẕlūmān
Yaʿni hemşīre-i belā-dīdem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 1). [faṣīḥ,]*

319. Çehremüz ḫāk-i niyāza sürelüm
Seyl idüp eşkümüzi hem-çü **Faṣīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 34). [faṣīḥ,]*

320. İy bāʿiṣ-i ʿizzeti **Faṣīḥüñ**
Kendüye bu himmeti **Faṣīḥüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 65). [faṣīḥüñ, -üñ]*

321. İy bāʿiṣ-i ʿizzeti **Faṣīḥüñ**
Kendüye bu himmeti **Faṣīḥüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 66). [faṣīḥüñ, -üñ]*

322. Gūyā ola şeḥd-i naʿtuñ ile
Ṭūṭī-i ṭabīʿatı **Faṣīḥüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 68). [faṣīḥüñ, -üñ]*

323. Yeksān ola feyż-ı midḥatüñle
Eflāk ile zīneti **Faṣīḥüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 70). [faṣīḥüñ, -üñ]*

324. Olmaḳ saña bende-i ṣenā-ger
Bes māye-i devleti **Faṣīḥüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 72). [faṣīḥüñ, -üñ]*

325. Luṭfuñda degül şumāra ḳābil
Bī-ḥadd ise ẕilleti **Faṣīḥüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 74). [faṣīḥüñ, -üñ]*
326. Cibrīl muṭāf-ı ḫāk-i pāyuñ
Tāc-ı ser-i rifʿati **Faṣīḥüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 76). [faṣīḥüñ, -üñ]*
327. Budur k'ide kuḫl-i dīde-i cān
İḫlāṣ ile niyyeti **Faṣīḥüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 78). [faṣīḥüñ, -üñ]*

faṣīh -i zār: *Ağlayan, inleyen Fasih.*

1. Faṣīḥ -i zār olaldan dūr ḫayli rūzgār oldı
ʿAceb şimdi ġubār-ı āsitān-ı devletüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 9). [faṣīḥ -i zār,]*

faṣīḥā: *Ey Fasîh.*

1. Māniʿ oldı gelüp aġyār **Faṣīḥā** efsūs
Yār ile güft ü şinīd eyler iken bī-pervā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 13). [faṣīḥā,]*
2. Vir naḳd-i dili emtiʿa-i ʿışḳa **Faṣīḥā**
Ne fikr-i ziyān eyle ne endīşe-i sūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 13). [faṣīḥā,]*
3. Faṣīḥā ehl-i ṭabʿa neşve-baḫş-ı cām-ı şevḳ olduñ
Maʿānī-senc olup itdüñ yine bir şiʿr-i ter īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
4. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa **Faṣīḥā** sebeb
Vüfūr-ı ṣıdḳ şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [faṣīḥā,]*
5. ʿAceb mi ḫāme-veş gūş idenüñ aġzın ṣulandırsa
Faṣīḥā nazm-ı şīrīnüñde ḥaḳḳā kim melāḥat var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 14). [faṣīḥā,]*
6. Destümde **Faṣīḥā** hünerüm var hünerüm var
ʿĀlem nʾola ger cevr ü sitem eylese her dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
7. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh u giryeyle
Ne bār-ı minnet-i şeb-nem **Faṣīḥā** ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
8. Ḫubān-ı zemān luṭf ile maʿhūd degüldür
Her ʿahd-şiken dil-bere dil virme **Faṣīḥā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 11). [faṣīḥā,]*
9. Dök cism-i dāġ dāġ **Faṣīḥā** sirişk-i ter
İy dīde lālezār-ı ġam-ı ʿışḳa āb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
10. Ziyāndur sūd-mend-i maye-i ʿuşşāḳ olan bunda
Bu bāzār-ı maḥabbetdür **Faṣīḥā** sūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 10). [faṣīḥā,]*

11. Faṣīḥā ḫande-i taʿn itmede tār-ı (…)
    Anuñçün cāh ehli ḫırḳa-i peşmīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
12. Meyl itmesün mi saña **Faṣīḥā** o naḫl-i nāz
    Geçsün mi böyle miḥnet ile rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
13. Ḫalāṣ-ı ceyb ü dāmen eylerüz ser-pençe-i ġamdan
    Senüñle biz **Faṣīḥā** böyle ʿuryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
14. Faṣīḥā bī-ḫabersüñ düşmen-i bed-gūylar her dem
    Raḳībe olmada ol ṣūḫ-ı fettāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
15. Faṣīḥā cān u dilden sālik-i rāh-ı ḫarābātuz
    Bizüm pīr-i muġāndan ġayrıdan irşādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
16. Faṣīḥā ḥüsn-i lehçe luṭf-ı taʿbīrātı cāmiʿdür
    Senüñ ṭab'-ı selīmüñ beñzemez ġayra müsellemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
17. İrince menzil-i itmāma ḫayli ḳaṭre-rīz oldı
    Bu vādīde **Faṣīḥā** esb-i kilk-i tīz-pā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
18. Faṣīḥā muṭṭaṣıl şām u seḥer olmaḳdadur cārī
    Hemān mānende-i seyl-i sirişk-i çeşm-i bīnādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
19. Faṣīḥā böyle seng-endāz-ı cevr olursa cānāne
    Budur ḫavfüm ki murġ-ı cānı terk-i āşiyān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [faṣīḥā,]*
20. Her siyeh-rūya **Faṣīḥā** nigeh-i ʿafv olmaz
    Dili ṣāfī-i maʿāsī yüzi aḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
21. Eyledi tāb-ı teb-i cevr-i zemāne ḫuşk-leb
    Luṭf it iy sāḳī **Faṣīḥa** bir ḳadeḥ ṣahbā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [faṣīḥa,]*
22. Āvīze-i gūş itse **Faṣīḥā** nʾola herkes
    Bu dürr-i girān-māye-i deryā-yı suḫandür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [faṣīḥā,]*
23. Faṣīḥā çünki kāfir böyle düşnām itmedür kāruñ
    Elüñden rūz-ı maḥşer dest-der-dāmān-ı ʿÌsādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
24. Ḥaẕer eyle dime ol ḫāldür bu zülf-i ḫoş-būdur
    O bāġa dāne dökmişler **Faṣīḥā** dām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
25. Gözle tesḫīr-i ʿālem eylerler
    Hiç **Faṣīḥā** nigīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
26. Ḳaṭreler ṣanma **Faṣīḥā** baḥr-i cūd u feyżden
    Ebr-i ṣubḥ-ı nev-bahārı kenz-i raḥmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 9). [faṣīḥā,]*

27. Terennüm itse keyf-i cām ile gülşende ol mümtāz
Faṣīḥā gūş eyler nāle-i bülbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
28. Ol çeşm-i cādū zār u perīşān görüp dimiş
İtmiş eşer **Faṣīḥa** da mekr ü füsunumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 10). [faṣīḥa,]*
29. Sīnede her dil-rübānuñ ʿışḳı ārām eylemez
Degme bir şīre künām olmaz **Faṣīḥā** bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
30. Eylemişlerdür anı āvīze-i çarḫ-ı berīn
Seng-i aʿdādan şikest olmaz **Faṣīḥā** şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
31. Görenler şiʿrüñi ḥükm itdiler kim bir daḫı dehre
Senüñ gibi **Faṣīḥā** mīr-i dīvān-ı suḫan gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
32. Bilürsin tāze bir yüzden **Faṣīḥā** müda tāb olmaz
Nihān itmez sivāyı ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
33. Tevcīh-i nigeh dil-ber-i nādāna **Faṣīḥā**
Miʾrāt-ı Sikenderse de ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 13). [faṣīḥā,]*
34. Faṣīḥā bu ḫaberden ġāfilüz biz ol perī-rūdan
Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl aġyāra nihān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 13). [faṣīḥā,]*
35. Pervāzı evc-i maʿnīde bālādan itmede
Ṭabʿuñ senüñ suḫanda **Faṣīḥā** Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
36. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum hiç ġam gibi hem-dem
Meger ʿālemde ġamsuz da **Faṣīḥā** ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
37. Tīre necm-i ṭāliʿüm gör kim **Faṣīḥā** ol mehi
Ġaflet itmiş çeşm-i aḫter-rīz-i dil dün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 7). [faṣīḥā,]*
38. Fütāde-dillere yoḳ furṣat-ı şikāyet-i ḥāl
O şeh-süvār **Faṣīḥā** şitābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
39. Gelür elbet perīşān bir ḫaberle zülf-i dil-berden
Faṣīḥā itmez oldum ḥāṣılı bād-ı ṣabādan ḫaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
40. Hemīşe yoḳlasañ āgāhdur dil
Ḳapanmazmış **Faṣīḥā** defter-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
41. Felek o mertebe itdi bizi zebūn ki **Faṣīḥā**
Zebānda şekve-i baḫt-ı siyāha miknetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
42. Bu rūzgār **Faṣīḥā** muḥālif esmişe benzer
Ki baḥr-ı ʿışḳı ki dildür biñ ıżṭırābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 11). [faṣīḥā,]*

43. Hemīşe vaṣf-ı leb-i laʿli düşmez aġzuñdan
ʿAceb mi olsa **Faṣīḥā** leẕīẕ eşʿāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
44. Ne ḳarār eyleyelüm bunda **Faṣīḥā** ne direng
İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 13). [faṣīḥā,]*
45. Bīhūde göñül dürr-i niyāzuñ telef itdüñ
Aḥsente **Faṣīḥā** ġazel-i tāze-edāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
46. Nedür **Faṣīḥa** bu vaż ʿ-ı teġāfül-āmīzüñ
Degül mi yoḫsa sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 9). [faṣīḥa,]*
47. Faṣīḥā durmayup pāyına düşmiş ḫāk-i pāküm dir
Bu vech üzre niyāz itmekde gördüm yāra cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
48. Taḳrīb neden devlet-i vaṣlına **Faṣīḥā**
Esrār-ı ḫayālāt-ı ḫaṭ-ı yāra mı uydun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 11). [faṣīḥā,]*
49. Güşād it dil-güşā revzenlerin kāşāne-i ʿışḳuñ
Faṣīḥā şerḥalarla rūşen eyle ḫāne-i ḳalbi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
50. Özge ʿālem gösterür alsañ **Faṣīḥā** destüñe
Bezm-i ʿışḳuñ sāġar-ı gītī-nümāsıdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
51. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse **Faṣīḥā** bir sen ol
Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
52. Faṣīḥā bu dem-i serdümde yoḳdur sūziş-i teʾsīr
Niyāz itdükçe yār-ı nāzenīni tünd-hū itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
53. Miṣāl-i cū **Faṣīḥā** pīç ü ṭāb-ı ıżṭırāb ile
Çemenden serv-ḳaddüñ cüst ü cū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
54. Görüp ruḫsārı üzre tār tār-ı zülf-i cānānum
Ḳıyās itdüm **Faṣīḥā** tel kafesde āl ṭūṭīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
55. Faṣīḥā şiʿr-i pāküm āşinā taʿbīrdür cümle
Ki bikr-i maʿniyi meʾlūf-ı elfāẕ-ı ġarīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 13). [faṣīḥā,]*
56. Faṣīḥā alamam mirʾāt-ı rūy-ı yārdan çeşmüm
Benem ol ʿāşıḳ-ı müşṭāḳ kim şerm ü edeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
57. İdince vaṣf-ı laʿl-i sükkerīnin ol mehüñ taḥrīr
Faṣīḥā çāk çāk oldı zebān-ı kilk-i şīrīn-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 12). [faṣīḥā,]*
58. Fikr-i rūyı cüst ü cūyıdur **Faṣīḥā** muttaṣıl
Dīdede ġayrı ḫayāl ü dilde efkār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 9). [faṣīḥā,]*

59. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ maḫlaşla farḳ ancaḳ
Faşīḥā ḥak bu naẓm içre seni ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 10). [faşīḥā,]*
60. Bir cām-ı vaşl neşve-i pür-zūrı **Faşīḥā**
Refʿ eyledi dilden ġam-ı ṣad-sāle-i hicran *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 9). [faşīḥā,]*
61. Ḫāmem nʾola eşkiste-ṣarīr olsa **Faşīḥā**
Envār-ı tecellī-i suḫan eyledi elken *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 9). [faşīḥā,]*
62. Nārı-dūzaḫdur **Faşīḥā** çeşmüme gül-zār-ı bāġ
Kimseler yā Rab esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 9). [faşīḥā,]*
63. Ser-tā-be-ḳadem āteş-i maḥżum çü **Faşīḥā**
Ḫākister-i nār-ı ġamı pīrāhenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 9). [faşīḥā,]*
64. Der-ḳafā leşker-i ʿuşşāḳ **Faşīḥā** yürisün
İhtizāz ile ʿalem gibi çekilsün ḫūbān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 10). [faşīḥā,]*
65. Ruḫşat-dih olup serzeniş itdürme **Faşīḥa**
Lāyıḳ mıdur aġyār o suḫan-dānā ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 9). [faşīḥa,]*
66. Nūş-ı mey idüp giryeler it ṭurma **Faşīḥā**
Cerr-i ʿalaḳ iʿmāli olup bāde süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 9). [faşīḥā,]*
67. Ḫiṭāb-ı iltifātı eyleyüp taḫşīş aġyāra
Dimezsin iy perī-peyker **Faşīḥā** sen de ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 10). [faşīḥā,]*
68. Neden ol naḫl-i nevden mīve-ḫ∨āh-ı vuṣlat olduñ kim
Faşīḥā daḫı ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḥacletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 10). [faşīḥā,]*
69. Ṭūṭī-ṣıfat olsam nʾola pür-gūy **Faşīḥā**
Her dem nigeh-i āyīne-i yār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 13). [faşīḥā,]*
70. Nihān rāzuñ itme ʿayān kāġıda
Faşīḥā dūr u āşinādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 10). [faşīḥā,]*
71. Saña bir ḥāl ile taʿbīre miknet yoḳ zebānumda
Faşīḥā gördügüm keyfiyyeti cām-ı maḥabbetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 10). [faşīḥā,]*
72. Faşīḥā bir daḫı dest-i ferāġum itmem ālūde
Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 9). [faşīḥā,]*
73. O gün kim görmek oldı cām-ı ṣahbā bezm-i ʿālemde
Faşīḥā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 10). [faşīḥā,]*
74. Āzāde olsa nʾola **Faşīḥā** Hümā gibi
Dil-ḫ∨āhı üzre bulmadı dil murġı āşiyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 9). [faşīḥā,]*

75. Gehi ḳan aġlaruz geh rūyumuz zerd eylerüz ġamla
Faṣīḥā geçmişüz dehrüñ ḫazānından baharından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
76. Dāġ-ı ġurbetle **Faṣīḥā** şimdi
Çeşmüme gül görinür ḫār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
77. Görince ol mehi aġyār-ı bed-kār ile bir yirde
Faṣīḥā ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa düşdi iştibāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
78. Var ol şeh-i ḥüsnüñ yine dīvān ḳapusında
Dünyāyı çeker kendüye elbette **Faṣīḥā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
79. Urduñ bu sipāh-ı ġama kendüñ çü **Faṣīḥā**
Ḫavf-i ser ü cāndan ḥaẕer eyle ḥaẕer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
80. İdüp pīrāye-i ser-rişte-i bār-ı yek-endīşe
Faṣīḥā sözlerüñ manzūme-i dürr ü leʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
81. Maʿkūli eylemekdür cürmüñ ḥavāle ʿafva
Yir ḳalmadı **Faṣīḥā** ol şāha iʿtiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 12). [faṣīḥā,]*
82. Der-i dil-dāra var aḥvālüñ ʿarż it belki raḥm eyler
Faṣīḥā çeşm-i pür-āb u dil-i pür-sūz u ṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
83. Fütāde-i yem-i ġamdur ʿaceb midür ki **Faṣīḥā**
Ṣarılsa dil resen-i zülf-i yār-ı māh-cebīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 11). [faṣīḥā,]*
84. Faṣīḥā müjde dil-ber saña taḥrīr-i selâm itmiş
Raḳībe dün gelen mektūb-ı dür-bārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
85. Faṣīḥā farḳ iderdi nūr-ı ṣubḥ u ẓulmet-i şāmı
Saña nisbetle Ḳaysuñ yoḳ degüldi yine izʿānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
86. Birbirinden olmamış münfek **Faṣīḥā** ʿışḳ u dil
Pençe-i dest-i taẕallümle girībānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
87. Bād-ı feyż itsüñ yem-i ṭabʿuñ **Faṣīḥā** mevc-ḫīz
Lūle-i ḫāmeñden aḳsun naẕm-ı pāküñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 11). [faṣīḥā,]*
88. Dil itdi **Faṣīḥā** niçe seyr-i gül-i gülşen
Bülbül olacaḳ ʿārıż-ı gül-fāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
89. Ser-ā-pā şimdi görseñ āteş-i ġam dāġ dāġ itdi
Faṣīḥā ṣaḥn-ı sīnem gūyıyā bir gül-sitān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
90. Ḫumār-ı hicr ile ṭāb-ı tekellüm yoḳ zebānında
Faṣīḥā şiʿr teklif eylemeñ kim bī-dimāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 10). [faṣīḥā,]*

91. Āteş-i sūzānumı başdurmadum ḫākistere
İtmedüm meʾlūf-ı pīrāhen **Faṣīḥā** sīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
92. Bildi ol ġamzesi Tātāra giriftārluġum
Güş ḳılġanda **Faṣīḥā** menüm efġān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
93. Bu çār-sūda metāʿ-ı maʿārif ile **Faṣīḥā**
Olan muʿāmele-i ülfet-i revāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
94. Ḫamūş olsaḳ **Faṣīḥā** ḥāle taṭbīḳ eylesek ḳāli
Sükūn el virse vahdet-āşinā olsaḳ miṣāl-i baḥr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 10). [faṣīḥā,]*
95. Faṣīḥā ʿāşıḳa çesbān-ı dem āzādi-i gülde
Bu güne şiʿr-i rengīn-i tekellüf sādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 9). [faṣīḥā,]*
96. Feyyāż-ı ezel eylemede çünki **Faṣīḥā**
Rīzān ḳalemüñden dür-i deryā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 13). [faṣīḥā,]*
97. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
Feyż olsa **Faṣīḥā** nʾola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fāʾiżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 30). [faṣīḥā,]*
98. Feyż olsa **Faṣīḥā** nʿola naẓm-ı terimüzde
Biz peyrevī-i Fāʿiżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [faṣīḥā,]*
99. Faṣīḥā bende itdi böyle bir dergāh-ı ʻālīye
Bi-ḥamdiʾllāh seni elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 35). [faṣīḥā,]*
100. Niçe reşk itmeyem **Faṣīḥā** ben
Ilıcaya ki her mesā vü seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 1). [faṣīḥā,]*
101. Nevā-yı şevḳ-baḫş-ı muṭrib istiʿcāle bādīdür
Faṣīḥā zevraḳ-ı cāme ʿaceb bād-ı muvāfıḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 18, Mısra 2). [faṣīḥā,]*
102. Güş idüp fevtin **Faṣīḥā** didiler tārīḫini
Cennet-i meʾvāyı Būbekre ḳıla Ḫaḳ cilve-geh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 1, Mısra 1). [faṣīḥā,]*
103. Faṣīḥā ser-be-ceyb-i fikret-i tārīḫ idüm nā-geh
Didi hātif maḥall-i dil-pesend ü ḳaṣr-ı bī-hemtā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 3). [faṣīḥā,]*
104. Faṣīḥā didiler mātem-keşān-ı fevt-i tārīḫin
Neşāṭī gitmegile eyledi maḥzūn aḥbābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 5, Mısra 1). [faṣīḥā,]*
105. Bī-hamdiʾllāh olup iḳlīm-i naẓma Ḫusrev-i ṣānī
Faṣīḥā himmet itdük biz daḫı tertīb-i dīvāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 4). [faṣīḥā,]*
106. Faṣīḥā cāy-gāhı gülşen-i Dārüʾn-Naʿīm olsun
Hemīşe çeşmi envār-ı cemāluʾllāh ile ṭolsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 69). [faṣīḥā,]*

fasīh-āsā: *Fasih gibi, benzeri.*

1. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
   Yād idüp ol tīre-eyyāmı **Faṣīḥ-āsā** bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 9). [faṣīḥ-āsā,]*

faṣīḥ-i bī-dile: *Derviş Fasih'e.*

1. Merḥamet eyleñ müselmānlar **Faṣīḥ-i bī-dile**
   Bir bütün zünnār-ı zülfine giriftār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 9). [faṣīḥ-i bī-dile, -e]*

faṣīḥ-i bī-dile: *Dilenci ve padişahın sırdaşı, yakını.*

1. Raḳībe mihr ü vefādan murādı ol şūḫuñ
   Faṣīḥ-i bī-dile cevr ü cefā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 10). [faṣīḥ-i bī-dile, -e]*

faṣīh-i bī-dili: *Derviş Fasih'e.*

1. Kemend-i intiẓāra düşmiş idi niçe demlerdi
   Faṣīḥ-i bī-dili ol ḳayddan itdüñ rehā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 10). [faṣīḥ-i bī-dili, -i]*

faṣīḥ-i ḫāme-zebān: *Kalem gibi konuşan Fasih. II şiiri güzel yazan Fasih.*

1. O şevḳ-ı gülle bu yād-ı ruḫıyla nāle ider
   Faṣīḥ-i ḫāme-zebān āşinā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 10). [faṣīḥ-i ḫāme-zebān,]*

faṣīh-i nā-tüvān olsun: *Çaresiz Fasih olsun.*

1. Senüñ tek ḳonmasun dāmānuña gerd-i keder cānā
   Çeken bād-ı ġam-ı dehri **Faṣīḥ-i nā-tüvān olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 10). [faṣīḥ-i nā-tüvān olsun, -sun]*

faṣīḥ-i zār: *Ağlayan, inleyen Fasih.*

1. Hiç seni cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde görmezüz
   İy **Faṣīḥ-i zār** şimdi ṣoḥbetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 10). [faṣīḥ-i zār,]*

faṣīh-i zāra: *Ağlayan, inleyen Fasih.*

1. Taḥammül itdi envāʿ-ı cefāña n’eylesün ġayrı
   Faṣīḥ-i zāra raḥm eyle yiter ẓālim yiter feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [faṣīḥ-i zāra, -a]*

faṣīḥ-i zārdan: *Ağlayan, inleyen Fasih.*

1. Faṣīḥ-i zārdan kimdür dimek cāʾizse sulṭānum
   Ġulām-ı kem-terīnüñ ʿabd-i dīrīnüñ senā-ḫ∨ānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 17). [faṣīḥ-i zārdan, -dan]*
2. Faṣīḥ-i zārdan nām u nişān yoḳ kūy-ı cānānda
   Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 11). [faṣīḥ-i zārdan, -dan]*

faṣīḥ-veş: *Fasih gibi, benzeri.*

1. İtmem ümīd-i nükhet-i vaṣluñ **Faṣīḥ-veş**
   Būy-āşinā-yı miḥnet-i hicrānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 9). [faṣīḥ-veş,]*
2. Çoḳ devr ide bu çarḫ-ı felek tā **Faṣīḥ-veş**
   Bir şāʿir-i suḫan-ver-i nāzük-beyān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 15). [faṣīḥ-veş,]*

fāṣıl: *Ara, aralık.*

1. Bir dem yoġ iken **fāṣıla** seyl-i eşke
   Gözden yine kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 3). [fāṣıla,]*

faṣl-ı ʿacīb: *Tuhaf, garip zaman, an.*

1. Bahāruñ şevḳına gülşende bir **faṣl-ı ʿacīb** oldı
   Nevā-yı nev-be-nev itdüñ ben oldum ʿandelīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 1). [faṣl-ı ʿacīb,]*

faṣl-ı bahār u mevsim-i gül: *Gül mevsimi ve bahar vakti.*

1. Ḫoşā **faṣl-ı bahār u mevsim-i gül** vaḳt-i ḥandānī
   Ki evṣāfı ider dem-beste çoḳ ṭabʿ-ı suḫān-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 1). [faṣl-ı bahār u mevsim-i gül,]*

faṣl-ı bahārdan: *Bahar mevsimi, ilkbahar.*

1. Sensüz bu feyż-ı ʿāşıḳa **faṣl-ı bahārdan**
   Dāġın meger ki tāzeleye lāle-zārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 61, Mısra 1). [faṣl-ı bahārdan, -dan]*

faṣl-ı bahār-ı luṭṭfuñ: *Cömertlik mevsimi zamanı.*

1. Olmasa **faṣl-ı bahār-ı luṭṭfuñ**
   Bu libās ile görülmezdi şecer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 5). [faṣl-ı bahār-ı luṭṭfuñ, -uñ]*

faṣl-ı feryādı: *Feryat, inleme, ah zamanı.*

1. Zemān-ı ḫande-i gül gibi vaḳt-i ḫurrem olmazmış
   Hezārın **faṣl-ı feryādı** gibi bir ḫoş dem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 2). [faṣl-ı feryādı, -ı]*

faṣl-ı gül: *Gül mevsimi.*

1. Faṣl-ı gül germ-rev-i cānib-i bāġ itdi bizi
   Nāza başdan yine muḥtāc-ı ayāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 1). [faṣl-ı gül,]*

faṣl-ı ḫazān: *Güz mevsimi.*

1. Görürken ġonçe-i şād-ābı efġān itmedür kāruñ
   Nʾolur **faṣl-ı ḫazān** ḥāl-i dil-i nā-şāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 4). [faṣl-ı ḫazān,]*

faṣl-ı niyāz u nāz: *Yalvarma ve yakarma zamanı.*

1. Faṣīḥ eyleme ġayrı maḥalle ṣarf-ı nigāh
   Kitāb-ı ʿışḳda **faṣl-ı niyāz u nāz** oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 10). [faṣl-ı niyāz u nāz,]*

faṣl-ı şitāsı: *Kış mevsimi.*

1. Hezār dil ne ümīd eyleye bu gülşenden
   Olursa **faṣl-ı şitāsı** eger bahārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 4). [faṣl-ı şitāsı, -sı]*

faṣl-ı zemistānı: *Kış mevsimi.*

1. Ola gül-zār-ı ʻömr ü devleti hem-vāre sebz ü ter
Cihānuñ tā gele ṣayfı gide **faṣl-ı zemistānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 90). [faṣl-ı zemistānı, -ı]*

fātiḥ-i ḫayber: *Hayber Kalesi fatihi. || Hz. Ali.*

1. ʻAm-zāde-i sulṭān-ı rüsül **fātiḥ-i Ḫayber**
Her bābda ṣāḥib-yed-i ṭūlā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 39). [fātiḥ-i ḫayber,]*

fāṭıma ḫānım: *Fatma Hanım. II şair Fasih'in kız kardeşi (ö. H.1079/M.1168).*

1. Fāṭıma Ḫānım ol gül-i ʿiffet
Eyledi terk-i gül-sitān-ı cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 1). [fāṭıma ḫānım,]*

fāṭıraʾes-semāvātī: *Yusuf Suresi 101. ayet) gökleri yaratan Allah.*

1. İtmiş seni **fāṭıraʾes-semāvātī**
Sulṭān-ı ḳalem-rev-i kemālat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 5). [fāṭıraʾes-semāvātī,]*

fazīletlü efendümden: *Değerli efendi. II İshak-zade Zuhuri Efendi.*

1. Veliyy-i niʿmetüm ʿizzetlü devletlü efendümden
Ayırdı çarḫ-ı dūn-perver **fazīletlü efendümden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 9). [fazīletlü efendümden,]*

fedāʾiyān-ı ʿışkuñ: *Aşkın uğruna her şeyini defa etmeye hazır (olanlar).*

1. Devrinde bulunmaġıla biʿset
Ol şevḳ iledür ḳamerde sürʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 51). [fedāʾiyān-ı ʿışḳuñ, -uñ]*

fehm eyler: *Anlamak.*

1. Renc-i zaḫm-ı dil-ḫırāş-ı ḫārını bu gülşenüñ
   Gūş iden **fehm eyler** āh-ı ṣubḥ-gāh-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 8). [fehm eyler, -r]*

fehm itmemek: *İdrak etmek, düşünmek.*

1. Hiç düşer mi dōstum **fehm itmemek** izʿānuña
   ʿĀşıḳ-ı üftādeye ṭarz-ı mürüvvet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 7). [fehm itmemek, -me, -mek]*

feleg: *Felek, dünya, talih.*

1. Bir māh-rūyuñ āteş-i ʿışḳıyla her gice
   Peyveste olmada **felege** dūd-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 4). [felege, -e]*
2. Müstaġni-i şafaḳ **felegi** reng-i ḥacletüm
   Ol sürḫ-rūyı şerm-i günāhum ki eyledi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 6). [felegi, -i]*
3. Zehr-āb-ı minen olmasa cām-ı kereminde
   Ḫaz olmaḳ olurdı **felegüñ** ʿayş u deminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 1). [felegüñ, -üñ]*
4. Bozulma bu **felegüñ** nā-dürüst vażʿına ḳaṭʿā
   Bu ʿarṣada niçe ṣāḥib-serīr ü tāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 5). [felegüñ, -üñ]*
5. Geldi dünyāya o meh-pāresi ins ü melegüñ
   Ṭoġdı ol mihr-i cihān gözleri aydın **felegüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 35, Mısra 2). [felegüñ, -üñ]*

felek: *Gökyüzü. II Dünya.*

1. Ebruvānuñ ḥasretinde ṭāk-ı miḥnetdür **felek**
   Nev-nihāl-i āsumān ser-tīz-i nāḫundur baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 3). [felek,]*
2. Degül deryā mücellā ṣāf bir āyīnedür gūyā
   Felek ʿaksiyle reng-i āsumānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 4). [felek,]*
3. Şeb-nem degül görince **felek** ḥüsn ü behcetin
   Her ṣubḥ ʿarūs-ı bāġa cevāhir-niṣār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 3). [felek,]*
4. Olurdı düşmeni-i ehl-i dil **felekden** dūr
   Ketāna itmek eṣer olsa māhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 5). [felekden, -den]*
5. Ne bilsün çāşnī-i ıżṭırāb-ı şām-ı hicrānı
   Felekde olmamış bir māha ol nā-mihribān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 8). [felekde, -de]*

6. Devr ider ḫ∨ān-ı sipihri bu ḳadar yine dürüst
   Işırılmaz gibi hiç bu **felegüñ** nānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 4). [felegüñ, -üñ]*
7. Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd
   Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ‘izzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 35). [felek,]*
8. Felekde māh-ı bedr bulmaz idi izmiḥlāl
   Olaydı neyyir-i rāyuñla mihr eger taṭbīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 53). [felekde, -de]*
9. Felek çü Ḳays beni ʿışḳ ile idüp ʿuryān
   Geydürdi ṭaġları ʿaḳıbet ḳabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 3). [felek,]*
10. Gör gör nicʾolur melek **felekde**
    Baḳ yāra o fülk-i bād-tekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 28). [felekde, -de]*
11. Degüldür kehkeşān u māh-ı bedr abdāl-ı ʿışḳuñdur
    Felek kim sīmden bir pāleheng olmış miyānından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 2). [felek,]*
12. Ṣaḥn-ı dil ü cānı dāġ dāġ itdi **felek**
    Dāġ ile tenüm miṣāl-i bāġ itdi **felek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 1). [felek,]*
13. Ṣaḥn-ı dil ü cānı dāġ dāġ itdi **felek**
    Dāġ ile tenüm miṣāl-i bāġ itdi **felek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 2). [felek,]*
14. Şimden girü būy-ı vuṣlatı n’eyleyeyüm
    Hicrān elemiyle bī-dimāġ itdi **felek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 4). [felek,]*
15. Evrāḳ-ı kitāb-ı hikmet-āsā āḫır
    Mecmūʿalarum **felek** perīşān itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 144, Mısra 4). [felek,]*
16. Luṭfuñda baḫīl Maʿann ü Ṭāyī
    Miʿrāca **felek** ḫam itdi ḳaddin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 22). [felek,]*
17. Ḳoparmaḳda **felek** başuma her sāʿat ḳıyāmetler
    ʿAceb memnūn olurdum bir gün evvel gelse ferdāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 27). [felek,]*

felek: *Gök, asuman.*

1. İtmek **felekde** mümkin ise ger hilāli ṣayd
   Sen de göñül idersin o vahşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [felekde, -de]*

felek: *Felek, gökyüzü, âlem.*

1. Olan rīzān **felekden** ḳaṭre-i bārān ḳıyās itme
   Buḫār-ı āhdan bu ḳubbe-i mīnā-nümā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [felekden, -den]*

2. Bir şeb gelür ki ġurre-i ümmīd olur bedīd
   Eyler **felek** temām meh-i intiẓārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 4). [felek,]*
3. Ṣaḳın mirʾāt-ı ḥüsnüñ tābişinden mihr-i raḫşānuñ
   Felek āyīne-ber-kef sā'il-i nūr-ı cemālüñdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 11). [felek,]*
4. Açma niḳābı mihr-i **felek** sāḳıṭ olmasun
   Bekle **felek** görürse melek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 2). [felek,]*
5. İki ruḫsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānándan ḥicāb eyle
   Felek germ olma dünyāya yiter bir āfiṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 4). [felek,]*
6. Sīr-āb u ṭāb-ı reng-i rūy u ebrūñ eyleyüp
   Pertev-i mihrü mehi çaldı **felek** yirden yire *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 6). [felek,]*
7. Olmasaydı ġāyet-i ḫıssetde pek
   Giymez idi ḫırḳa-i hindī **felek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 40, Mısra 2). [felek,]*
8. Meh gibi **felekde** atılup şevḳ ile
   Ḳaʿr-ı yem-i ʿışḳuñda şinā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 3). [felekde, -de]*

felek: *Dünya, âlem, devran.*

1. Mey-i yek-sāle görseñ kesb-i ṣad-sāle ḥayāt itseñ
   Felekden naḳd-i ʿömri eyleseñ iy sāḳī istirdād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 8). [felekden, -den]*
2. ʿĀşıḳum pādişāh-ı mülk-i dilüm
   Bu **felek** köhne bār-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [felek,]*
3. Yir yir **felekde** necm-i leṭāfet midür yahud
   Ol meh ʿizār-ı pākini ḫūy-gerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [felekde, -de]*
4. Mihr ü meh ü nücūm u **felek** ādem ü melek
   Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 5). [felek,]*
5. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān **felek** erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 2). [felek,]*
6. Devr itmede teʿāḳub ider bir birin **felek**
   Degmiş meger ki gūş-ı sipihre nevā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 3). [felek,]*

felek: *Baht, kader, talih.*

1. Görinen ṣanmañ şafaḳ eyler **felek** her gāh-ı ṣubḥ
   Bir ḳumāş-ı surḫ pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [felek,]*

2. Görinen ṣanmañ ṣafaḳ eyler **felek** her gāh-ı ṣubḥ
   Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı ṣāhen-ṣāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [felek,]*
3. Ṣafaḳla aḥterān ẓann eyleme cevr ü cefāsından
   Ḥicāb eyler **felek** ehl-i dile ṣubḥ u mesā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 8). [felek,]*
4. Hele teġāfül idüp ehl-i ṭabʿa baḳmazsın
   Felek senüñ bilelüm çeşm-i raġbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [felek,]*
5. Ekṣer ḫilāf olur ḫaber-i rūzgār-ı dūn
   Kec-rev **felekde** bir suḫan-ı müstaḳīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 4). [felekde, -de]*
6. Felek o mertebe itdi bizi zebūn ki Faṣīḥā
   Zebānda şekve-i baḫt-ı siyāha miknetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 9). [felek,]*
7. Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyicek
   Vaẓīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur bu **felek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 4). [felek,]*
8. Vaẓīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur bu **felek**
   Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 3). [felek,]*
9. Ḫayāl-i ḳaddi ile aġlasam eger yāruñ
   Çıḳar **feleklere** dek ābı çeşm-i ḫūn-bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 2). [feleklere, -ler, -e]*
10. Bu ḫ∨ānçe-i fenādā meh-i nev serde gerek
    Bir nān-pāreyi bize çoḳ görme iy **felek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 2). [felek,]*
11. Ṣarāb-ı şehd ise sensüz mezāḳı telḫ eyler
    Zehir içürse senüñle **felek** gelür şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 8). [felek,]*
12. Ṭutārsın iy **felek** pey-der-pey anı seng-i āzāra
    Elinde kimsenüñ bir pāre nānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 3). [felek,]*
13. Faṣīḥüñ ġamla eylersin zebānın beste-i ḥayret
    Bu bezmüñ iy **felek** hiç nükte-dānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 10). [felek,]*
14. Göñül bir āfiṭāba meyl idüp cismüñ hilāl eyle
    Felekde sen de māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 2). [felekde, -de]*
15. Ferāmūş itdürür dāġ ile renc-i dāġ-ı dīrīnem
    ʿİlācı zaḫm ile eyler **felek** zaḫm-ı dil-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 8). [felek,]*
16. Bulmazdı dāstān-ı taẓallüm nihāyeti
    Maʿḳūl görselerdi **felekden** şikāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 2). [felekden, -den]*
17. Felek güẕergehüme çekmez ise sedd-i sedīd
    Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ʻizzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [felek,]*

18. Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine
    Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 28). [felek,]*
19. Gördüm ḳapuya çıḳmış o ḳul oġlı āfeti
    Ṣandum **felek** ḳapuya getürmiş ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 81, Mısra 2). [felek,]*
20. Felek ol ẕāt-ı pāküñ bilmeyüp ḳadrin helāk itdüñ
    Vücūd-ı zārı şemşīr-i sitemle çāk çāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 31). [felek,]*
21. Yirin āḫır o genc-i ʿilm ü faẓluñ künc-i ḫāk itdüñ
    Felek ṣatduñ o dürr-i bī-behāyı ʿāḳıbet hīçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 33). [felek,]*
22. Felek bir dāġ yaḳduñ cāna kim dūd-ı siyāhından
    Baña rūşen günüm çün şām-ı ḥasret tīre-nāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 35). [felek,]*
23. Felek ġāyet keremsüz merḥametsüz bī-mürüvvetsin
    Ne cürʾetle o ẕātı küşte-i tīġ -i helāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 37). [felek,]*
24. Ne çāre eyledi cāyın **felek** ḫāk-i fenā şimdi
    Bize ṣubḥ u mesā lāzım olan ḫayr-duʿā şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 59). [felek,]*

felek üzre: *Gökyüzünde.*

1. Ṣanma **felek üzre** kehkeşāndur
   Mihrüñ ile itdi sīnesin çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 11). [felek üzre,]*
2. Ṣanma **felek üzre** kehkeşāndur
   Mihrüñ ile itdi sīnesin çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 11). [felek üzre,]*

felek-cāh: *Yeri gökyüzü olan II rütbesi yüksek olan.*

1. İy şāh-ı melek-sipāh **felek-cāh**
   V'ey māh-ı sipihr lī-ma'a'llāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 11). [felek-cāh,]*

felek-gerdiş: *Felek gibi dönüp dolaşanlar, gökyüzü gibi dönenler.*

1. Muḥaṣṣal bu fenādan cümleden geçmişlerin gönder
   Felek-gerdişlerden işlerin bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 1). [felek-gerdişlerden, -ler, -den]*

felek-i atlas: *Atlas kumaş gibi gökyüzü.*

1. Bālīni eger kim **felek-i aṭlas** olursa
   Ẓann itmezem ārām ide şūrīde serüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 5). [felek-i aṭlas,]*

felek-i kīne-ḫ∨āh: *Kin besleyen dünya. II kendisine garezi olduğunu düşündüğü dünya.*

1. Hep gerdiş-i ḫilāfıdur erbāb-ı dānişüñ
   Olmaz bizümle ol **felek-i kīne-ḫ∨āh** dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 8). [felek-i kīne-ḫ∨āh,]*

fen: *Hüner, mârifet, sanat.*

1. Ẕekāda seyyid-i ʿaşr u tetebbuʿda çü Ṣaʿdüʿd-dīn
   Budur ḥaḳḳā ki her bir **fende** kāmildi hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 56). [fende, -de]*
2. ʿĀlem-i ʿışḳ nā-şināsādur
   Işḳa **fen** ḫāmuşī ferāmūşī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 37). [fen,]*

fenā: *Fânî, geçici; sonu olan.*

1. Cihānı yoḫsa muradūñ **fenāya** virme midür
   Bu seyl-i ḫūn nedür iy çeşm-i eşk-bār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 7). [fenāya, -ya]*
2. Nice defʿ-i ġam idersüñ bu **fenā** bezminde
   Bu muḥaḳkaḳ ki mey-i köhne-sifāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 5). [fenā,]*
3. Muḥaṣṣal bu **fenādan** cümleden geçmişlerin gönder
   Felek-gerdişlerden işlerin bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 2). [fenādan, -dan]*
4. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ çāk itsün göñül
   Bu **fenā** gülşende bir pāre güşād ol sen de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 12). [fenā,]*
5. Olmaz ümīd-i rāhat u āsāyiş-i zemān
   Mümkin mi ḥüsn-i ḥāl fenādur **fenā** cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 2). [fenā,]*
6. Olmaz ümīd-i rāhat u āsāyiş-i zemān
   Mümkin mi ḥüsn-i ḥāl **fenādur** fenā cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 2). [fenādur, -dur]*

fenā şehrinde: *Fena şehri: Geçicilik, fanilik şehri II. Dünya, geçici dünya hayatı.*

1. Hemīşe Ḳays-veş kūh-ilticā vādī-nişīnüz biz
   Fenā şehrinde hiç bir ḫāne-i ābādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [fenā şehrinde, -in, -de]*

fenn: *Hüner, mârifet, sanat.*

1. Biz sūḫtelük **fennini** aʿlā bilürüz pek
   Kim medrese-i ʿışḳ u maḥabbetde çoḳ olduḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 1). [fennini, -i, -ni]*

fenn-i feryād u fiġānda: *Inleme ve sızlanmanın ilmi.*

1. Fenn-i feryād u fiġānda benem üstādüʾl-küll
   Bülbülān ders alurlar dil-i nālānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 3). [fenn-i feryād u fiġānda, -da]*

ferāġ: *Azat olma, kurtulma.*

1. Yā Rab ne gül ne lāle ne süñbül ne bāġ vir
   Baña bu çār-anāṣır-ı ġamdan **ferāġ** vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [ferāġ,]*
2. Gelmiş ümīd-i vaṣluñ ile kendüden **ferāġ**
   Bilmem senüñle bu dil-i meʾyūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 5). [ferāġ,]*

ferāġ eyledüm: *Vazgeçmek, çekilmek, el çekmek, feragat etmek.*

1. ʿĀrıż u ebrūñı iy mihr-i dıraḫşānum görüp
   Āsumānuñ eyledüm bedr ü hilālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 4). [ferāġ eyledüm, -dü, -m]*

ferāġ geldi: *Kurtulmak.*

1. Dehrde bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan iy Faṣīḥ
   Geldi çarḫuñ ḥāṣılı ṣaʿd ü vebālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 10). [ferāġ geldi, -di]*

ferāġ gelmedi gitdi: *Kurtuluşun bir türlü olmaması.*

1. Geldi dehrüñ gerçi cāna cümle ḥālinden ferāġ
   Gelmedi gitdi temennā-yı viṣālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 2). [ferāġ gelmedi gitdi, -di]*

ferāġ gelmemek: *Kurtuluşun bir türlü olmaması.*

1. Güne güne ʿālemüñ nīreng ü ʿālin seyr idüp
   Gelmemek mümkin midür naḳş u ḫayālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 8). [ferāġ gelmemek, -me, -mek]*

ferāġ gelmez: *Vazgeçmek, ayrılmak.*

1. Sitemle ḫāṭıra senden **ferāġ gelmez** hiç
   Cefālaruñ bize iy bī-vefā ṣafā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [ferāġ gelmez, -me, -z-mez]*

ferāġ gelmiş: *Kurtulmak.*

1. Şīve vü nāzı degül ol nāz u şīve ġālībā
   Yāra gelmiş ʿāşıḳ-ı āşüfte-ḥālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 6). [ferāġ gelmiş, -miş]*

ferāġat: *El çekme, vazgeçme.*

1. Ġamuñla dil ten ü cāndan seyāḥat ister imiş
   Maḥabbet iki cihāndan **ferāġat** ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 2). [ferāġat,]*

ferāġat it: *Vazgeçmek, bırakmak.*

1. Ferāġat it göñül pūyāni-i deşt-i ṭalebden gel
   Kemend-i ṣayda düşmez ol perī bir vaḥşi āhūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 3). [ferāġat it,]*

ferāġat itdüm: *Vazgeçmek, bırakmak.*

1. Yārdan itdüm ferāġat ṭaʿn-ı aġyār istemem
   Fāriġum gülden ġam-ı endīşe-i ḫār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 1). [ferāġat itdüm, -dü, -m]*

ferāġ-ı dil: *Gönlün rahatlığı, huzuru.*

1. Hicrüñde bir cihetle ne mümkin **ferāġ-ı dil**
   Sensüz göñül bu ʿālem-i imkānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 5). [ferāġ-ı dil,]*

ferāġ-ı kayd-ı būd u nā-būd: *Yokluk ve varlık bağından soyutlanma. II kendi benliğinden vazgeçme.*

1. Gitmekle **ferāġ-ı ḳayd-ı būd u nā-būd**
   Āyīne-i dilde ḳalmasun ʿaks-i vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 1). [ferāġ-ı ḳayd-ı būd u nā-būd,]*

<u>feraḥ u neşāṭa bādī:</u> *Sevinç ve mutluluğa sebep (olan şey).*

1. Giryeñ sebeb-i sürūr u şādī
   Nāleñ **feraḥ u neşāṭa bādī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 12). [feraḥ u neşāṭa bādī,]*

<u>ferāmūş:</u> *Unutma, hatırdan çıkarma.*

1. Ne sūd şimdi **ferāmūşı** olmasa o peyam-ber
   Miyānede var idi gerçi bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [ferāmūşı, -ı]*

<u>ferāmūş eyledüñ:</u> *Unutmak.*

1. Sükūt idüp **ferāmūş eyledüñ** evrāduñ iy bülbül
   Suḫan-sāzī idince ṭūṭi-i ṭabʿ-ı Faṣīḥ-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 10). [ferāmūş eyledüñ, -dü, -ñ]*

<u>ferāmūş eylemez:</u> *Unutmak.*

1. Ferāmūş eylemez bir birini dīvāne-i ʿışḳuñ
   Ola zencīr-i ḥüsn-i ülfetüñ mādāme der-gerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 6). [ferāmūş eylemez, -me, -z]*

<u>ferāmuş itdüm:</u> *Unutmak.*

1. Ḥālet-i ʿışḳuñ ile yād u **ferāmuş itdüm**
   Şādi-i vaṣlı degül miḥnet-i hicrānı bile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 54, Mısra 1). [ferāmuş itdüm, -dü, -m]*

<u>ferāmūş itdürüp:</u> *Unutmak, unutturmak.*

1. Ṭūṭiye cānā **ferāmūş itdürüp** güftārını
   Pāy-māl itdüñ tezervüñ şīve-i reftārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 1). [ferāmūş itdürüp, -dür, -üp]*

ferāmūs itdürür: *Unutmak.*

1. Ferāmūş itdürür dāġ ile renc-i dāġ-ı dīrīnem
   ʿİlācı zaḫm ile eyler felek zaḫm-ı dil-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 7). [ferāmūş itdürür, -dür, -ür]*

ferāmūs itmişdi: *Unutma, hatırdan çıkarma.*

1. Çoḳ nān u nemek yinmiş idi laʿl-i lebiyle
   ʿAhdi gibi hep cümlesin itmişdi ferāmūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 4). [ferāmūş itmişdi, -miş, -di]*

ferāmūs-ı der-i cennet: *Cennet kapısını unutma.*

1. Vālih itmiş ser-i kūyuñda temāşā-yı viṣāl
   Biz **ferāmūş-ı der-i cennet** ü ḫūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 4). [ferāmūş-ı der-i cennet,]*

ferdā: *Yarın, ertesi gün; öbür dünya, âhiret.*

1. Ḳoparmaḳda felek başuma her sāʿat ḳıyāmetler
   ʿAceb memnūn olurdum bir gün evvel gelse **ferdāsı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 28). [ferdāsı, -sı]*

feres: *At.*

1. Gerdūn iderdi aṭlasını **feres** eylesem
   Dār-ı fenāda ārzu-yı rāḥat eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 3). [feres,]*

ferhād: *Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirîn adlı aşk hikâyelerinin erkek kahramanıdır.*

1. Ḫaṭṭuñ var ise nāz u niyāzı ile ʿışḳuñ
   Ferhād gibi kūh ile var güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [ferhād,]*
2. Olurdı Bīsütūn āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
   Benüm gibi degüldüñ hem-demüñ var idi iy **Ferhād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [ferhād,]*
3. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri benden suʾāl idüñ
   Ferhād u Ḳays kūh u yabāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [ferhād,]*

4. Merg-i Şīrīn-i maḥabbet irdi **Ferhāddan** meded
   Bulmadı küh-sār-ı ġamda ġayrı bir feryād-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 7). [ferhāddan, -dan]*
5. Bir tebessümle niçe Şīrīni **Ferhād** eyleyüp
   Bir nigehle niçe biñ Leylāyı Mecnūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 5). [ferhād,]*
6. Her ser üzre lāne olmaz gevher eglenmez her āh
   ʿIşḳ ile Mecnūn gerek **Ferhād** lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 8). [ferhād,]*
7. Muḫaṭāb olmaġa yoḳ kimsede güftārıma ṭāḳat
   Varup küh-sār ile **Ferhād** gibi güft ü gūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 8). [ferhād,]*
8. Ne kūha ilticā ne vüḥūşa var ülfetüm
   Ferhād u Ḳaysa nisbet olınmaz maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 2). [ferhād,]*
9. Ne gördüñ giryesinden ne işitdüñ āh u zārından
   Berāber görme ben āşüfte-ḥāle Ḳays u **Ferhādı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 7). [ferhādı, -ı]*
10. Serimüz bezl iderüz ʿışḳ ile cānān yolına
    Girerüz şevḳ ile **Ferhād** gibi cān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 2). [ferhād,]*
11. Beni gör n'eyledi bīmāri-i ḥaṣretle beni
    Defʿaten itdi seni ʿışḳ ḫalāṣ iy **Ferhād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 5). [ferhād,]*
12. Ferhād u Ḳaysa sanki göñül tev'emān idi
    Küh-sār u deşte ḫvāhişi bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 10). [ferhād,]*
13. Bulurdı lezzet-i Şīrīni şīriyle **Ferhād**
    Dizildi rişte-i bārīke ṣanki dürr ü le'āl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 20). [ferhād,]*
14. ʿĀḳıbet başına çaldı tīşe-i cān-gāhını
    Küh-sāruñ ġālibā **Ferhād** aldı āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 76, Mısra 2). [ferhād,]*
15. Ḫārā dil-i şīrīni idüp yād Faṣīḥ
    Ṭaşlarla dögündi Bīsütūnda **Ferhād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 4). [ferhād,]*
16. Mecnūna ṭarīḳ-ı ʿışḳda bī-rāh dirüz
    Ferhāda nedür bu kār-ı cān-kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 2). [ferhāda, -a]*
17. Mecnūna naẓar kūh dirüz bir kāha
    Ferhāda baḳınca kūha biz kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 4). [ferhāda, -a]*
18. Teʾsīr-i maḥabbet eylemiş bī-çi vü çün
    Ferhādı tüvānā vü ḳavī Ḳaysı zebūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 2). [ferhādı, -ı]*
19. ʿIşḳ-ı Şīrīn idi ki **Ferhāda**
    Terk itdürdi lezzet-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 19). [ferhāda, -a]*

ferhād-ı sitem-dīde: *Haksızlık görmüş, zulme uğramış Ferhat.*

1. Ne çekdi Ḳays-ı şūrīde ne **Ferhād-ı sitem-dīde**
   O cām-ı zehr-nāk-i hicri kim cān-ı ḫazīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 5). [ferhād-ı sitem-dīde,]*

ferhādī-i firāk: *Ayrılık Ferhatlığı, firkat Ferhatlığı.*

1. Yā Ḫusrevī-i vaṣl u ya **Ferhādī-i firāḳ**
   Ġam çekme iy Faṣīḥ çünān ola yā çünīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 9). [ferhādī-i firāḳ,]*

feriṣte-ḫū: *Melek huylu.*

1. Senüñle gel o perī-rū **ferişte-ḫū** güzeli
   Musaḥḥar etmege iy dil ʿazīmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 3). [ferişte-ḫū,]*

fermān: *Emir, irade, buyruk.*

1. İy ḥākim-i muṭlaḳ u şehen-şāh-ı cevād
   Fermānuña ser-cümle-i ʿālem münḳād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 2). [fermānuña, -uñ, -a]*

fermān-ber: *Emrini yerine getiren.*

1. ʿĀşıḳ-ı şeydālaruñ **fermān-berüñdür** dōstum
   Pādişāh olanlara elbette ṭābiʿdür sipāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 5). [fermān-berüñdür, -üñ, -dür]*

fermān-dih-i şarḳ u ġarb-ı ʿālem: *Dünya'nın doğusunda ve batısında hükmü geçen II Bütün Dünya'ya hakim olan (Hz. Peygamber).*

1. Sensin şeh-i mürselān-ı ekrem
   Fermān-dih-i şarḳ u ġarb-ı ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 32). [fermān-dih-i şarḳ u ġarb-ı ʿālem,]*

fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān: *Izahı, bildirimi kesin buyruk.*

1. Donanmış tāze güllerle meger şāh-ı bahārīden
   Çemen iḳlīmine **fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān** gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 6). [fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān,]*

ferş-i güzer-gāh olur: *Geçiş yoluna serilmek, geçiş yolunun sergisi olmak.*

1. Āsumāna çekilür her gice medd-i āhum
   Aṭlas-ı eşküm olur ferş-i güẕer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 6). [ferş-i güẕer-gāh olur, -ur]*

fers-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı: *Oldukça parlak mavi yaygı, sergi II deniz.*

1. Bu **ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı** ṣanma deryādur
   Döşenmiş gūyıyā emvācı çoḳ bir māʾi ḫārādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı, -yı]*

fersūde: *Eskimiş, yıpranmış.*

1. Der-kenārında görülmişdür maḥall-i ḳaydı hep
   Manşıb-ı vaṣluñ berāt-ı ḫaṭṭuña **fersūdedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 6). [fersūdedür, -dür]*

fersūde olup: *Kirlenmek, yıpranmak.*

1. Duʻā-yı imtidād-ı devletüñ vird-i zebān ile
   Olup fersūde-rūy-ı āsitān-ı luṭf-ı Rabbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 88). [fersūde olup,]*

fersūde olur: *Yıpranmak II aşınmak.*

1. Gerçi reh-i evṣāfın o yektā-rev-i naẓmuñ
   Fersūde olur ṭayy idemez pāy-ı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 20). [fersūde olur, -ur]*

fersūde-rūy-ı āsitān-ı luṭf-ı rabbānī: *Allah'ın lütfunun eşiğine yüz sürmek.*

1. Duʻā-yı imtidād-ı devletüñ vird-i zebān ile
   Olup **fersūde-rūy-ı āsitān-ı luṭf-ı Rabbānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 88). [fersūde-rūy-ı āsitān-ı luṭf-ı rabbānī,]*

feryād: *Feryat, bağırma.*

1. Āfāḳı ṭutdı velvele-i dāduñ ʿandelīb
   Diñletdüñ ʿāleme yine **feryāduñ** ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 2). [feryāduñ, -uñ]*
2. Yaḳ āteşe bülbülleri ḫākistere döndür
   Feryāduñı iy sūḫte-i dil şuʿle nümūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 10). [feryāduñı, -uñ, -ı]*

3. Var yāra göñül daʿvī-yi bī-dādūñı diñlet
   Dīvān-ı şehen-şāhda **feryāduñı** diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 2). [feryāduñı, -uñ, -ı]*
4. Hemīşe dest-i cevrüñden dil-i nā-şād ider **feryād**
   Saña iy seng-meşreb eylemez mi hīç eser **feryād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 2). [feryād,]*
5. Bu ʿālem rūz u şeb bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz hīç
   Gice pervāne per-sūzān ider bülbül seḥer **feryād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 4). [feryād,]*
6. Yiter iñletme ʿuşşāk-ı sitem-perverdi inṣāf it
   Bilürsin kimseye ḫayr itmez iy bī-dād-ger **feryād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 8). [feryād,]*
7. Taḥammül itdi envāʿ-ı cefāña n'eylesün ġayrı
   Faṣīḥ-i zāra raḥm eyle yiter ẓālim yiter **feryād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [feryād,]*
8. Bu bezmüñ şemʿine pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz
   Bizüm bülbül gibi bu bāġda **feryādımuz** yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [feryādımuz, -ımuz]*
9. Āh u **feryād** u figāndur bu maḳāmuñ naġamı
   Ne Ṣıfāhān u Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [feryād,]*
10. Fiġān mı āh mı **feryād** u şekve mi ḳaldı
    Cihānda cevr ü cefāñ ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 7). [feryād,]*
11. Dāġ ile sūrāḫ ile muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
    Dilde dāʾim ney gibi **feryād** lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 4). [feryād,]*
12. Tenüñ ḫākister itmiş āh-ı āteş-zāduñ iy bülbül
    ʿAcebdür ḫārı sūzān itmemek **feryāduñ** iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 2). [feryāduñ, -un]*
13. Bu gül-zār-ı fenānuñ ʿaks-i ḫᵛāhiş olmasa kârı
    Seni itmezdi maḥbūs-ı ḳafes **feryāduñ** iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 8). [feryāduñ, -un]*
14. Belki gūş itdüreyin ḫaste-serin **feryāduñ**
    Dil-i ḫūnīni laʿlden saña mengūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 5). [feryāduñ, -uñ]*
15. Her gice **feryād** yā Rab yā Rab ʿuşşāḳ-ı zār
    Eylemez mi hiç eser yā Rab dil-i meh-rūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 5). [feryād,]*
16. Eylemiş dīvānını tertīb sulṭān-ı bahār
    Gülşenüñ **feryāda** āġāz eylemiş bülbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 4). [feryāda, -a]*
17. Başlamış **feryāda** bülbül nev-bahār olmış gibi
    Mevsim-i gül-geşt-i ṣaḥn-ı lāle-zār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 1). [feryāda, -a]*
18. Bülbül gibi **feryād** ile ṣoḥbet luṭf it
    Pervāne gibi sūzişe ülfet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 1). [feryād,]*

19. Feryād sipihr-i kine-verden feryād
    Kimse olımaz dām-ı ġamından āzād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 1). [feryād,]*
20. Feryād sipihr-i kine-verden **feryād**
    Kimse olımaz dām-ı ġamından āzād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 1). [feryād,]*
21. Bülbüllerüñ efġānını gūş eyle Faṣīḥ
    Feryād olur sūziş-i ḥasretle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 4). [feryād,]*

feryād eyleseñ: *Ağlama, inleme, feryat etme.*

1. Olurdı Bīsütūn āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
   Benüm gibi degüldüñ hem-demüñ var idi iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 1). [feryād eyleseñ, -se, -ñ]*

feryād ide: *Feryat etmek.*

1. Niçüñ bu maġlaṭa-i sūr-ı mātem-encāmı
   Ki ʿaḳıbet ide feryād sūg-vār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 4). [feryād ide, -e]*

feryād idemez: *Bağırıp çağırmak, haykırmak.*

1. Varmış diyü ḫ∨āb-ı naza her ġonçe-i gül
   Feryād idemez ḫ∨āhişi üzre bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 2). [feryād idemez, -e, -me, -z]*

feryād idemez: *Bağırıp inlemek, haykırmak.*

1. Feryād idemez mest-i maḥabbetdür dil
   Bu ḫumm-ı mey-i rāzdur olmaz cūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 3). [feryād idemez, -e, -me, -z]*

feryād ider: *Bağırıp çağırmak, yardım istemek.*

1. Hemīşe dest-i cevrüñden dil-i nā-şād ider feryād
   Saña iy seng-meşreb eylemez mi hīç eser feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 1). [feryād ider, -er]*

feryād ider: *Feryat etmek, yüksek sesle bağırmak, haykırmak. II İnlemek, sızlanmak, şikayet etmek.*

1. Kıyās itmeñ ki her dem āh idüp **feryād ider** ʿāşıḳ
   Ṣabāyı gör ki yāra gitmede imdād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 1). [feryād ider, -er]*

feryād iderler: *Bağırıp çağırmak, yardım istemek.*

1. Döker dāmāna seyl-i eşkini küh-sār-ı gerdūndan
   İderler rūzgārın dest-bürdinden şecer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 6). [feryād iderler, -er, -ler]*

feryād idersün: *Feryat etmek.*

1. Bu gül-zāruñ kime **feryād idersün** renc-i ḫārından
   Nevā-yı ʿandelībi hem-maḳām-ı bāng-i zāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 7). [feryād idersün, -er, -sün]*

feryād ideyüm: *Feryat etmek, yüksek sesle bağırmak, haykırmak. II İnlemek, sızlanmak, şikâyet etmek.*

1. Kime bülbül gibi **feryād ideyüm** kim ʿālem
   Şemʿ-i ruḫsāruña cānā beni pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [feryād ideyüm, -eyüm, -]*

feryād idince: *Feryat etmek.*

1. İtdi benefşe ṭarf-ı külāhın şikest-i şevḳ
   Feryād idince bülbül-i destān-serā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 20). [feryād idince, -ince]*

feryād idüp: *Feryat etmek: Yüksek sesle bağırmak, haykırmak. II İnlemek, sızlanmak.*

1. Ol iki ḫāl-i siyāhı iy Faṣīḥ itdükde yād
   Ḫamm-ı zülfinden didi **feryād idüp** dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 50, Mısra 2). [feryād idüp, -üp]*

feryād itmege: *Yüksek sesle haykırmak, inlemek, sızlanmak, şikâyet etmek.*

1. Göñül kūyında **feryād itmege** muḥtāc-ı ruḫṣatsın
   Ki żabṭ-ı āh bilmez bir siyeh-mest-i maḥabbetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 1). [feryād itmege, -meg, -e]*

feryād u āh u nāleye başlamış: *Bağırıp çağırma ve iniltiye başlamak.*

1. Nev-bahār olmış açılmış lāle vü gül yāsemen
   Başlamış feryād u āh u nāleye murġ-ı çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 62, Mısra 2). [feryād u āh u nāleye başlamış, -la, -mış]*

<u>feryād u efġān itmeden:</u> *Bağırıp çağırmak, feryat etmek.*

1. Fārigˇ olduñ iy göñül **feryād u efġān itmeden**
   Tīg-i ġamdan perde-i sīneñde hicrānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 5). [feryād u efġān itmeden, -me, -den]*

<u>feryād u efġānı:</u> *Iztıraplı bir şekilde yüksek sesle bağırıp haykırma.*

1. Yine taḫt-ı zümürrüd-fāmına sulṭān-ı gül geçmiş
   Hezāruñ bāġı ṭutmış ḫārdan **feryād u efġānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 4). [feryād u efġānı, -ı]*

<u>feryād u nāleden:</u> *Feryâd ve inleyiş.*

1. Her dem bu tekye-gāhda **feryād u nāleden**
   İdrāk olınmadı ki nedür müddeʾā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 11). [feryād u nāleden, -den]*

<u>feryād-ı bülbülān:</u> *Aşıkların feryadı.*

1. Bir ḳaç gün içre bād-ı ḫazān şevḳlerin bozar
   Feryād-ı bülbülān ḳurı bir müddeʿā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 6). [feryād-ı bülbülān,]*

<u>feryād-ı halāṣ itsem:</u> *Kurtulmak (için) feryat etmek.*

1. Bu çarḫdan itsem nʾola feryād-ı ḫalāṣ
   Sen sīm-teni ḳoynına ḳor her eṣḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 1). [feryād-ı ḫalāṣ itsem, -se, -m]*

<u>feryād-ı māder-zād:</u> *Anadan doğma feryat etme, doğuştan, doğasının gereği olan feryat. II Feryadın kişinin doğasında olması.*

1. ʿĀşıḳa **feryād-ı māder-zād** lāzımdur göñül
   Ney gibi olmazsa istiʿdād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 1). [feryād-ı māder-zād,]*

<u>feryād-ı meṣtān itdüren:</u> *Sarhoşlara nara attıran.*

1. Ḳanḳı bezmüñ yādıdur **feryād-ı mestān itdüren**
Ḳanḳı cāmuñ neşvesindendür bu keyfiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 7). [feryād-ı mestān itdüren, -dür, -en]*

<u>feryād-res bulmadı:</u> *Imdada, yardıma koşan bulamamak.*

1. Merg-i Şīrīn-i maḥabbet irdi Ferhāddan meded
Bulmadı küh-sār-ı ġamda ġayrı bir feryād-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 8). [feryād-res bulmadı, -ma, -dı]*

<u>ferzāne:</u> *Bilgili, iyi yetişmiş(kimse), bilge. II satrançta vezir.*

1. Anı leclāc-ı ḥıyel-bāz-ı felek ṭarḥ eylemiş
Natʿ-ı bezm-i ʿişrete **ferzānedür** gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 8). [ferzānedür, -dür]*

<u>ferzāne-i ʿışḳuñ:</u> *Aşkın seçkin, güzide, iyi yetişmiş (kişisi). II satrançtaki vezir bağlamında.*

1. Süvār u ger piyāde rūḥ-veş terk-i vücūd eyler
Bu natʿ-ı ġamda sırr olmaz senüñ **ferzāne-i ʿışḳuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 8). [ferzāne-i ʿışḳuñ, -uñ]*

<u>feşād:</u> *Kargaşalık, karışıklık, fenâlık, kötülük, bozgunculuk, fitne.*

1. ʿAfv it görüp itdügi **feşādı**
Şermende ḳoma o nā-murādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 63). [feşādı, -ı]*

<u>feṣāḥat:</u> *Kusursuz, akıcı, etkileyici söz söyleme.*

1. Faṣīḥ ḫāme-i gevher-niṣāruña taḥsīn
Cihānı tutdı ser-ā-pā sözüñ **feṣāḥat** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 10). [feṣāḥat,]*

<u>fesāne-i cem ü efrāsiyābı:</u> *Efrasiyab ve Cem'in hikayesi.*

1. Bir iki cāmını gör bezm-i ʿālemüñ iy dil
   Fesāne-i Cem ü Efrāsiyābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 4). [fesāne-i cem ü efrāsiyābı, -ı]*

<u>feṯḥ idelüm:</u> *Elde etmek, ele geçirmek. II sâhip olmak, kazanmak.*

1. Ḥışn-ı ġam **feṯḥ idelüm** cām-ı muṣaffā yürisün
   Her ṭaraf nāme-i ʿayş-ı ṭārab-efzā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 1). [feṯḥ idelüm, -elüm]*

<u>feṯḥ itdi:</u> *Açmak, ele geçirmek.*

1. Sīnesin yāra niyāz ile güṣād itdürdi dil
   Gūyıyā efsūn ile **feṯḥ itdi** bir gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 6). [feṯḥ itdi, -di]*

<u>feth-i bāb ider:</u> *Kapı açmak (Sevgiliye ulaşma bağlamında).*

1. Dūr olma Faṣīḥ dergehinden
   Elbet saña **feṯḥ-i bāb ider** ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 10). [feṯḥ-i bāb ider, -er]*

<u>feṯīl:</u> *Fitil, yara pansumanında kullanılan ilaçlı pamuk /bez.*

1. Daʿvā-yı sūz-ı ʿāṣıḳı pervāne eylesün
   Yoḳdur bizüm Faṣīḥ **feṯīl** ü ḫamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 10). [feṯīl,]*

<u>fetil- āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem:</u> *Merhem için keten ipliğinden fitil hazırlayan.*

1. Benüm zaḫm-ı derūnum merhem-i bihbūd-düşmendür
   Fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [fetil- āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem,]*

<u>feṯīl eyle:</u> *Fitil yapmak, merhemli bezle pansuman yapmak.*

1. Eyle feṯīl luṭfuñ ile tāze dāġını
   Bīmār-ı ʿışḳ-ı tīre-şebüñ yaḳ çerāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 1). [feṯīl eyle,]*

<u>fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem:</u> *Merhem için keten ipliğinden fitil hazırlayan.*

1. Benüm zaḫm-ı derūnum merhem-i bihbūd-düşmendür
   Fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem,]*

fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı meryem: *Merhem için keten ipliğinden fitil hazırlayan.*

1. Benüm zaḫm-ı derūnum merhem-i bihbūd-düşmendür
   Fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı meryem,]*

fetīl-i şuʿle: *Alev fitili.*

1. Dāġ-ı ʿışḳuñ bir gül-i ṣad-berg-i gülşendür baña
   Her **fetīl-i şuʿle** tā key şemʿ-i rūşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [fetīl-i şuʿle,]*

fettān: *Fitne salan, ortalığı karıştıran; çekici, cazibeli II kargaşa çıkaran, cilveli sevgili.*

1. Bir dem olmaz bunı fikr eylemeyem
   Ki ʿadüvv ile o **fettān** bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 6). [fettān,]*
2. Dün aġyār ile gördükde teġāfül eyledi bizden
   Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır ol **fettānı** gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 4). [fettānı, -ı]*
3. Ne ġavġalar ḳopardı bir nigāh-ı çeşm-i mekkārı
   Ne kār-ı fitne peydā itdi ol **fettānı** gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 10). [fettānı, -ı]*

fevāʾid: *Menfaatler, faydalar, kârlar, kazançlar.*

1. O ṭıfl kimse ile itmemiş muʿāmele hiç
   Metāʿ-ı ḥüsn ü behānuñ **fevāʾidin** bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 4). [fevāʾidin, -in]*

fevt: *Ölüm.*

1. Güş idüp **fevtin** Faṣīḥā didiler tārīḫini
   Cennet-i meʾvāyı Būbekre ḳıla Ḥaḳ cilve-geh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 1, Mısra 1). [fevtin, -in]*

fevvāre-i āb-ı ḥıżra: *Hz. Hızır'ın suyunun fıskiyesi. Hz. Hızır'ın içtiği ölümsüzlük suyunun akışı.*

1. Dirlerse eger daḳīḳa-sencān
   Fevvāre-i āb-ı Ḫızra mīzān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 18). [fevvāre-i āb-ı ḫızra, -a]*

<u>feyyāż-ı ezel:</u> *Sonsuz bereket sahibi (Allah).*

1. Feyyāż-ı ezel eylemede çünki Faṣīḥā
   Rīzān ḳalemüñden dür-i deryā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 13). [feyyāż-ı ezel,]*

<u>feyż:</u> *Nîmet, bağış, ihsan, kerem.*

1. Eġer ki menʿ-i taʿaddī ideydi eşyāya
   Olurdı **feyżı** ḳudūmiyle beste rāh-ı żalāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 47). [feyżı, -ı]*
2. Ol **feyżı** ḳomış Ḫudā ki gül-zārumda
   Gül-ġonçe-i ümmīd biter ḫārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 1). [feyżı, -ı]*
3. Aḥvāl-i Faṣīḥ-i pür-melāmet
   Feyżuñla ola nizām ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 59). [feyżuñla, -uñ, -la]*

<u>feyż:</u> *Nîmet, bağış, ihsan, kerem II coşku, lirizm.*

1. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
   Feyż olsa Faṣīḥā nʾola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fāʾižī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 30). [feyż,]*
2. Feyż olsa Faṣīḥā nʿola naẓm-ı terimüzde
   Biz peyrevī-i Fāʿižī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [feyż,]*

<u>feyż-āşinā-yı cevher-i ẕāt olmadur:</u> *Zatın cevherinin feyzini tanımak, zatın kendisinden feyiz almak.*

1. Naẓar **feyż-āşinā-yı cevher-i ẕāt olmadur** yoḫsa
   Ġubār-ı deşt ü ṣaḥrā tūtiyādur kīmyādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 9). [feyż-āşinā-yı cevher-i ẕāt olmadur, -ma, -dur]*

<u>feyż-āver oldı:</u> *Bereket, bolluk getirmek.*

1. Feyż-āver oldı gülşene bād-ı nesīm-i ṣubḥ
   İtdi şüküfte ġonçeyi luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 1). [feyż-āver oldı, -dı]*

feyż-ı ʿāşıḳa: *Aşıklık keremi, bereketi.*

1. Sensüz bu **feyż-ı ʿāşıḳa** faṣl-ı bahārdan
   Dāġın meger ki tāzeleye lāle-zārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 61, Mısra 1). [feyż-ı ʿāşıḳa, -a]*

feyż-ı bahār-ı mihrüñ: *Muhabbet baharının feyzi, bolluğu, bereketi. II aşk mevsiminin bereketi.*

1. Herkesi **feyż-ı bahār-ı mihrüñ** itmiş hisse-dār
   Ġonçede çāk-i girībān lāle-i aḥmerde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 5). [feyż-ı bahār-ı mihrüñ, -üñ]*

feyż-ı bahāruñ: *Baharın bereketi.*

1. Kimüñ destārı pür-gül desti gül-çīn-i ayāġ oldı
   Baña **feyż-ı bahāruñ** berg-i dest-āvīz-i dāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 2). [feyż-ı bahāruñ, -uñ]*

feyż-ı dem-i ʿışḳuñla: *Aşkın nefesinin feyzi, bereketi.*

1. Her bir nefesüm **feyż-ı dem-i ʿışḳuñla**
   Hem-ḫāṣṣa-i āh-ı seḥer-gāh eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 3). [feyż-ı dem-i ʿışḳuñla, -uñ, -la-uñla]*

feyż-ı dem-i nev-bahār-ı mevsim-i ʿıyd: *Bayramı andıran ilkbahar mevsiminin bereket ve bolluğu.*

1. İrişdi **feyż-ı dem-i nev-bahār-ı mevsim-i ʿıyd**
   Libāsın eyledi eşcār-ı gül-sitān tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 1). [feyż-ı dem-i nev-bahār-ı mevsim-i ʿıyd,]*

feyż-ı dem-i şūrı: *Şölen, düğün vaktinin ihsanı, bereketi.*

1. Feyż-ı dem-i şūrı bīm-ḥisāba
   Eyler naġam-ı şarīrüñ icrā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 9). [feyż-ı dem-i şūrı, -ı]*

feyż-ı eşkümdür: *Gözyaşlarının coşkun suyu, bereketi.*

1. Sāye-i luṭfuñ dirīġ itme dil-i üftādeden
   Feyż-ı eşkümdür iden nev-res nihālüñ ser-firāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 4). [feyż-ı eşkümdür, -üm, -dür]*

feyż-ı faṣl-ı nev-baḥārı: *Ilk bahar mevsiminin bereketi.*

1. Kām-ı erbāb-ı dile degmez yine būy-ı neşāṭ
   Feyż-ı faṣl-ı nev-baḫārı gül bitürse ḫārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 8). [feyż-ı faṣl-ı nev-baḫārı,]*

feyż-ı ġınā: *Zenginlik feyzi. II sâhip olduğu şeyle yetinme, fazlasını istememenin bereketi.*

1. Yā Rab dile vir tā o ḳadar **feyż-ı ġınā** kim
   Her ḳaṭre-i eşk-i terimi bir güher eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 7). [feyż-ı ġınā,]*

feyż-ı girye-i şevk u sürūr: *Sevinç ve arzu gözyaşının bereketi.*

1. Demdür ki **feyż-ı girye-i şevḳ u sürūr** ile
   Mir'āt-ı sīne ṣāf ola reng-i ġubārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 3). [feyż-ı girye-i şevḳ u sürūr,]*

feyż-ı ilāhīdür: *İlahî feyiz, Allah'tan gelen ihsan, bereket.*

1. Suḫanda ḥüsn-i lehce başḳa bir **feyż-ı ilāhīdür**
   Ki taḥṣīl eylemek mümkin degüldür sa'y ile anı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 83). [feyż-ı ilāhīdür, -dür]*

feyż-ı ʿışḳ: *Aşkın bereketi/bolluğu.*

1. Mecnūn ki **feyż-ı ʿışḳ** ile şāh-ı cihān idi
   Her naḫl-i deşt üstine bir sāyebān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 79, Mısra 1). [feyż-ı ʿışḳ,]*

feyż-ı ʿışk: *Aşkın bereketi, bolluğu.*

1. Mecnūn ki **feyż-ı ʿışḳ** ile şāh-ı cihān idi
   Her naḫl-i deşt üstine bir sāye-bān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 1). [feyż-ı ʿışḳ,]*

feyż-ı ışḳ-ı yār: *Sevgilinin aşkının bereketi, etkisi.*

1. Feyż-ı ışḳ-ı yār ile bir ḥālet el virdi Faṣīḥ
   Künc-i külḫan gülşen-i pür-sebz ü ḫurremdür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 9). [feyż-ı ışḳ-ı yār,]*

feyż-ı ʿışḳ-ı yārı: *Sevgilinin aşkının bereketi, etkisi.*

1. Gör **feyż-ı ʿışḳ-ı yārı** Hümā-yı ḥuceste-bāl
   Kuḫl-i cilā-yı cān ide ʿaẓm-i remīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 7). [feyż-ı ʿışḳ-ı yārı, -ı]*

feyż-ı ʿışḳuñ: *Aşkın bereketi, bolluğu.*

1. Feyż-ı ʿışḳuñ bende gel seyr eyle iy serv-i revān
   Ḥasretüñde dīdeden āteş aḳıtdum ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 9). [feyż-ı ʿışḳuñ, -uñ]*

feyż-ı istiʿdād: *Şairlik] kabiliyetinin bolluğu, bereketi, etkisi.*

1. Hemīşe ġonçe-i dil **feyż-ı istiʿdād** ile ḫurrem
   Nihāl-i tabʿ-ı mevzūnuma pür-bār-ı kemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 3). [feyż-ı istiʿdād,]*

feyż-i ḳudūmiyle: *Ayağının uğuru, gelişinin bereketi.*

1. Dökerdi ṭās-ı nigūn-ı sipihri bī-imhāl
   ʻAdū-yı cāh-ı hidāyet-penāhı olmasa ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 46). [feyż-i ḳudūmiyle,]*

feyż-ı maḥabbet: *Aşkın ruha huzur veren, mübarek ve uğurlu tesiri.*

1. Bir ḫālete irgürdi beni **feyż-ı maḥabbet**
   Cevr eyleyene luṭf ider iḥsān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 5). [feyż-ı maḥabbet,]*

feyż-ı maḥabbetden: *Muhabbetin, sevginin bolluğu, bereketi.*

1. Ḳoma ḫālī derūn-ı ḫāneyi **feyż-ı maḥabbetden**
   İlāhī sāġarum ṣabhā-yı ʿirfān ile ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 3). [feyż-ı maḥabbetden, -den]*

feyż-ı maḥabbetle: *Aşkın ruha huzur veren, mübarek ve uğurlu tesiri.*

1. Güller bitürdi **feyż-ı maḥabbetle** ḫārumuz
   Zeyn itdi laḫt-ı dil müje-i eşk-bārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 2). [feyż-ı maḥabbetle, -le]*

feyż-ı midḥatüñle: *Övme, methetme bereketi.*

1. Yeksān ola **feyż-ı midḥatüñle**
   Eflāk ile zīneti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 69). [feyż-ı midḥatüñle, -üñ, -le]*

feyż-ı nefes: *Nefes, soluk ihsanı.*

1. İtmiş ḳabūl **feyż-ı nefes** tā dem-i ezel
   Olsa ʿaceb mi nāle ile ser-firāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 5). [feyż-ı nefes,]*

feyż-ı nesīm-i nev-bahār: *Ilkbahar rüzgarının bereketi.*

1. Bāġa gel **feyż-ı nesīm-i nev-bahār** eyyāmıdur
   Zevraḳ-ı mey çekmenüñ bu rūzgār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [feyż-ı nesīm-i nev-bahār,]*

feyż-ı nesīm-i seḥerle: *Seher esintisinin feyzi.*

1. Açılsa **feyż-ı nesīm-i seḥerle** ġonçe-i ter
   Güşāde olsa yine rūy-ı gül-sitān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 5). [feyż-ı nesīm-i seḥerle, -le]*

feyż-ı nesīm-i ṭarabla: *Sevinç rüzgarının bereketi.*

1. Olur mı **feyż-ı nesīm-i ṭarabla** ḫurrem ü sebz
   Gelür mi gülşen-i ümmīde āb-ı cūy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 3). [feyż-ı nesīm-i ṭarabla, -la]*

feyż-ı nev-bahārı: *Baharın bereketi,bolluğu.*

1. Ebr-i keremüñle eyle sīr-āb
   Geldi niçe **feyż-ı nev-bahārı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 129). [feyż-ı nev-bahārı, -ı]*

feyż-ı nev-bahārı: *Baharın bereketi, bolluğu.*

1. Geldi niçe **feyż-ı nev-bahārı**
   Kim gülşen iderdi ḫār-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 129). [feyż-ı nev-bahārı, -ı]*

feyż-ı niyāz-ı ʿāsık: *Aşığın duasının irfanı. II aşığın duasının bereketi sayesinde.*

1. Bilmez daḫı o şūḫ ki her ṭıfl-ı nev-resīd
   Feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ ile nāzenīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 8). [feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ,]*

feyż-ı şad-ebr-i bahārı: *Ilkbaharın yüzlerce bulutunun bereketi.*

1. Feyż-ı ṣad-ebr-i bahārı baḫş ide bāġa Faṣīḥ
   Bir seḥer ruḫṣat virürsem dīde-i giryānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 9). [feyż-ı ṣad-ebr-i bahārı, -ı]*

feyż-ı şarāb-ı nāb virüp: *Saf şarabının (vermiş olduğu) etki, coşku.*

1. Feyż-ı şarāb-ı nāb virüp āb u tāb-ı ruḫ
   Bezm-i cihānı rūşen ider āfiṭāb-ı ruḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 11, Mısra 1). [feyż-ı şarāb-ı nāb virüp, -üp]*

feyż-ı şeb-nem: *Gözyaşı bolluğu, bereketi.*

1. Demdür ki şuʿle ḥālet-i feyż-ı bahār ide
   Demdür ki **feyż-ı şeb-nem** ola gül şerārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 6). [feyż-ı şeb-nem,]*

feyż-ı şemʿ-i şūrı: *Düğün, şölen gecesinin bereketi.*

1. Eyler naġam-ı ṣarīrüñ icrā
   Feyż-ı şemʿ-i ṣūrı bī-muhāba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 9). [feyż-ı şemʿ-i ṣūrı, -ı]*

feyż-ı suḫanda: *Sözün etkisi, şiirin fayda ve tesiri.*

1. Eyleseñ **feyż-ı suḫanda** daʿvī-i rūḫuʾllahı
   İy Faṣīḥ inkār olınmaz sözlerüñ iʿcāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 9). [feyż-ı suḫanda, -da]*

feyż-nisār: *Ihsan, kerem saçan.*

1. Saña nʾola iy Mesīḥ-güftār
İy **feyż-niṣār** u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 16). [feyż-niṣār,]*

feyż-nümā: *Feyz gösterme. II Beslenme, faydalanma.*

1. Āb-dār olsa nʾola nev-bāvesi naḫl-i dilüñ
Dīdeden kesb eylemiş **feyż-nümāyı** rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 8). [feyż-nümāyı, -yi]*

feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür: *Güzellik nurundan feyiz alan, yararlanan, bol bol istifade eden.*

1. Ḳanġı meclis **feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür** henüz
Şemʿ-i bezm-ārā gibi germiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 3). [feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür, -üñ, -dür]*

feżā -yı bāġına: *Geniş bağ, bahçe. II bahçenin fezası, havası, alanı.*

1. Gelince baña nesīm-i seḥer pür-āteş eser
Feżā-yı bāġına ġayruñ hemīşe dil-keş eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 14, Mısra 1). [feżā -yı bāġına,]*

feżā'il-perverā: *Kendisinde erdemler bulunduran, faziletli.*

1. Ḫudāvendā **feżā'il-perverā** dāniş-verā ṣadrā
Eyā ʻadliyle ḫurrem köhne bāġ-ı ʻālem-i fānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 63). [feżā'il-perverā,]*

feżā-yı bāġ: *Bahçenin ortası, meydanı.*

1. Güllerle **feżā-yı bāġ** pür-zīb oldı
Dīvān-ı şeh-i bahār tertīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 1). [feżā-yı bāġ,]*

feżā-yı bāġına: *Geniş bahçe, bağ.*

1. Gelince baña nesīm-i seḥer pür-āteş eser
Feżā-yı bāġına ġayruñ hemīşe dil-keş eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 14, Mısra 1). [feżā-yı bāġına, -ın, -a]*

feżā-yı dil-güşā-yı şi'r ü inşā: *Şiir ve inşanın gönül açan (ferahlatan) alanı, bahçesi.*

1. Velī āṣār-ı feyż-ı midḥat ü vaṣfuñla itdükçe
   Feżā-yı dil-güşā-yı şi‘r ü inşā içre cevlānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 78). [feżā-yı dil-güşā-yı şi‘r ü inşā,]*

feżā-yı ġamda: *Üzüntünün ucu bucağı olmayan boşluğu.*

1. Dilde kim gördüñ **feżā-yı ġamda** nā-peydā yatur
   Tīġ ü cevherdür ḥabāb u mevci bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 1). [feżā-yı ġamda, -da]*

feża-yı gülistāna: *Gül bahçesi meydanı.*

1. Bu dem ki dest-i nesīm-i ṣabā idüp taḥrīk
   Düşer **feża-yı gülistāna** āl berg-i nihāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 6). [feża-yı gülistāna, -a]*

feżā-yı ḫāṭırdur: *Gönül genişliği. II merhametlilik bağlamında.*

1. Sipāh-ı ʿışḳuñı gönder maḥall-i vāsiʿdür
   Bu nā-ḳabūl nihāyet **feżā-yı ḫāṭırdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 6). [feżā-yı ḫāṭırdur, -dur]*

feżā-yı sīne-i sūzānuma: *Yanık göğüs fezası, yanmakta olan gönül atmosferi.*

1. Dāġlar yaḳdum **feżā-yı sīne-i sūzānuma**
   Tāze bir gülşen müheyyā eyledüm cānānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 1). [feżā-yı sīne-i sūzānuma, -um, -a]*

fidā: *Uğruna can vermek.*

1. Böyle bir ġamzesi ġammāzuñ olursa ne ʿaceb
   Niçe biñ ʿāşıḳ-ı şeydā reh-i ʿışḳında **fidā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 12). [fidā,]*

fidā eyledüm: *Feda etmek, kurban etmek.*

1. Ḳalmadı bende vücūd u ḫıred ü ṣabr u şekīb
   Eyledüm yāra fidā varumı cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 6). [fidā eyledüm, -dü, -m]*

fidā eylerler: *Kurban etmek.*

1. Anlar ki yoluñda ser **fidā eylerler**
   Dünyālara ṭaʿn-ı püşt-i pā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 1). [fidā eylerler, -ler, -ler]*

fidā itmege: *Kıymak, gözden çıkarmak.*

1. Dil teşne **fidā itmege** cānı ʿışḳa
   Dārüʾl-Ḥaram-ı vaṣla övenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 1). [fidā itmege, -me, -ge]*

fiġān: *Feryat, figan, ağlama, inleme.*

1. Çemende başlamış ancaḳ **fiġāna** bülbül-i zār
   Ki güş-ı cānuma dil-sūz bir ṣadā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 7). [fiġāna, -a]*
2. O ġonçe ḫande ider girye vü **fiġānumuza**
   Sirişki şeb-nem-i ter āhumuz ṣabā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [fiġānumuza, -umuz, -a]*
3. Āh u feryād u **figāndur** bu maḳāmuñ naġamı
   Ne Ṣıfāhān u Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [figāndur, -dur]*
4. Fiġān mı āh mı feryād u şekve mi ḳaldı
   Cihānda cevr ü cefāñ ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 7). [fiġān,]*

fiġān eyler: *Üzüntü ile bağırıp çağırmak, feryat etmek.*

1. Hemān bīhūde murġ-ı bülbül-i şeydā **fiġān eyler**
   Seḥer sīm-āb-ı şeb-nem güllerin gūşın girān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 2). [fiġān eyler, -r]*

fiġān eylese: *Haykırıp bağırma.*

1. Rūz u şeb n'ola **fiġān eylese** giryān olsa
   Dil alışmadı ġam u ġuṣṣa-i hicrāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 3). [fiġān eylese, -se]*

fiġān ider: *Feryat etmek, bağırmak.*

1. Cānān ki tīr-i ġamzesini der-kemān ide
   Kerrūbiyān-ı ʿarş-ı muʿallā **fiġān ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 4). [fiġān ider, -er]*

fiġān itmekde: *Acı ile bağırıp çağırmak, inlemek.*

1. Niyāz u nāz-ı ʿışḳ idrāk olınmaz bir zemān ancaḳ
   Fiġān itmekde bülbüller yaḳar pervāneler bāli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 6). [fiġān itmekde, -mek, -de]*

figān itse: *Feryat etmek, inlemek.*

1. ʿAceb mi ʿışḳ-ı gülden bülbül-i şeydā **figān itse**
   Taḥammül eylemek güçdür cefā-yı gayret-i ḫāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 3). [figān itse, -se]*

figān u āh-ı bülbül: *Bülbülün ahı ve feryadı. II aşığın feryat ve ahı.*

1. Eṣer itdi **figān u āh-ı bülbül** güllerin āḫır
   Ġurūrı pāy-māl-i leşker-i şāh-ı ḥazān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 5). [figān u āh-ı bülbül,]*

fiġān u nālesi: *Feryat ve İnilti.*

1. Fiġān u nālesi elbette iḫtiyārī degüldür
   İder mi yoḫsa dil-āzürde nev-cevānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 3). [fiġān u nālesi, -si]*

figān ü zāra: *Feryat ve ah.*

1. Görür eṭrāf-ı dāmān-ı gül-i raʿnāyı ḫār almış
   Figān ü zāra āġāz itmesün mi bülbül-i nā-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 6). [figān ü zāra, -a]*

fiġān ü zār-ı dili: *Gönülün ağlayıp inlemesi, feryadı.*

1. Fiġān ü zār-ı dili mümkin idi żabṭ itmek
   Güşād-ı rāzda çeşm-i pür-ābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 7). [fiġān ü zār-ı dili, -i]*

fiġān-ı nīm-seb: *Gece yarısı feryadı.*

1. Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ
   Kār-ger olmadı ol māha **fiġān-ı nīm-şeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [fiġān-ı nīm-şeb,]*

2. Kār-ger olmadı ol māha **fiġān-ı nīm-şeb**
İtmedi teşʿīr o mihr-i ḥüsne ḥayfā āh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [fiġān-ı nīm-şeb,]*

figār ister: *Yaralanmasını istemek.*

1. Erbāb-ı dili **figār ister**
Pā-māl ü zelīl ü ḫ∨ār ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 75). [figār ister, -r]*

fikr: *Düşünce, endişe.*

1. Fikr ġāyet miḥnet-i pīşīneyi yād eylemez
Sālīk-i rāh-ı maḥabbet pīş ü pes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 3). [fikr,]*
2. Ne kefen **fikri** ne endīşe-i gūr eylemişüz
Dili ġafletle siyeh dīdeyi kūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 1). [fikri, -i]*

fikr: *Düşünce, endişe, hayal.*

1. Ḳāmeti **fikriyle** bir yirde oṭurmazsın göñül
Yād-ı reftārıyla bir ḥāletde ṭurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 1). [fikriyle, -i, -yle]*
2. İḳāmet ḳāmetüñ **fikriyle** bir yirde degül mümkin
Dil-i āvāreye ser-geşteliḳ ārām-ı cān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 7). [fikriyle, -i, -yle]*
3. Bu dil kim ġonçe-i gülşen gibi mecmūʿ idi evvel
Perīşān sünbülüñ **fikriyle** şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 4). [fikriyle, -i, -yle]*

fikr eylemeyem: *Düşünmek, tefekkür etmek.*

1. Bir dem olmaz bunı **fikr eylemeyem**
Ki ʿadüvv ile o fettān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 5). [fikr eylemeyem, -me, -y, -em-me, -yem]*

fikr ü ḫayāli: *Düşünce ve hayal.*

1. Ṣanma iy ḫ∨āce hemān māl ü menāli dükenür
   Gāh olur kim kişinüñ **fikr ü ḫayāli** dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 2). [fikr ü ḫayāli, -i]*

fikr ü kārı: *Işi gücü.*

1. Faṣīḥüñ olsa nʾola şiʿri āteşīn-lehce
   Hevā-yı ʿışḳuñ ile **fikr ü kārı** āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 10). [fikr ü kārı, -ı]*

fikr-i cemālüñle: *Sevgilinin yüz güzelliği düşüncesi.*

1. Dil **fikr-i cemālüñle** ṣolup rūy gibi
   Ten derd-i miyānuñla ḳalup mūy gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 1). [fikr-i cemālüñle, -üñ, -le]*

fikr-i elem-i zindegī: *Dünya kederinin düşüncesi.*

1. Fikr-i elem-i zindegī vü merg itmez
   Şevḳuñla göñül pīş ü pesüñ terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 2). [fikr-i elem-i zindegī,]*

fikr-i ġam-ı intiẓāra: *Beklemenin derdinin düşüncesi.*

1. Düşdük senüñle **fikr-i ġam-ı intiẓāra** āh
   Var mı göñül bu rāhuñ ʿaceb ḥadd ü ġāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 5). [fikr-i ġam-ı intiẓāra, -a]*

fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm: *(sevgilinin) siyah saçını düşünmek.*

1. Ḫayāl-i rūy-ı al ü **fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm**
   Bu minvāl üzre çoḳ hengām-ı şāmı ṣubḥ-gāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 1). [fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm, -dü, -m]*

fikr-i gülistān: *Gül bahçesi düşüncesi.*

1. Pervāne vü bülbül degülüm ʿışḳ ile her dem
   Ne **fikr-i gülistān** ne şebistān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 12). [fikr-i gülistān,]*

fikr-i ʿilāc: *Derman, çare düşüncesi.*

1. Bīmār-ı ʿışḳa **fikr-i ʿilāc** olmaz iy ṭabīb
   Ser-māye-i cünūn olur ʿaḳluñ devāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 7). [fikr-i ʿilāc,]*

fikr-i īn ü āna: *Bu, şu düşüncesi. II gereksiz şeylerin endişesi.*

1. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme ṣaḳın
   Gel gel iy dil fāriġ ol ṣulḥ it cevān u pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 5). [fikr-i īn ü āna,]*

fikr-i īn ü ān-ı ʿālemden: *Dünyanın bu şu düşüncesi, dünya endişesi.*

1. Āsitān-ı devlet-i ʿışḳı penāh itmekledür
   Fikr-i īn ü ān-ı ʿālemden ḫalāṣ olmaḳ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 9). [fikr-i īn ü ān-ı ʿālemden, -den]*

fikr-i ḳaddi: *Uzun boylu (sevgilinin) hayali.*

1. Giryemi **fikr-i ḳaddi** menʿ itmez
   Sāye-i serv sedd-i cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 3). [fikr-i ḳaddi,]*

fikr-i kār: *Kazanç düşüncesi.*

1. Nā-pezīr-i nihāyet ü encām
   Bir ʿaceb **fikr-i kār** var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 6). [fikr-i kār,]*

fikr-i laʿl-i nābıdur: *Saf dudağın düşüncesi. II sevgilinin kırmızı dudağının düşüncesi.*

1. Dilde her dem **fikr-i laʿl-i nābıdur** endīşemüz
   Bir zemān meyden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 1). [fikr-i laʿl-i nābıdur, -ı, -dur]*

fikr-i laʿl-i yār: *Sevgilinin kırmızı dudağının düşüncesi, hayali.*

1. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür gūyā göñül
   Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 1). [fikr-i laʿl-i yār,]*

fikr-i perīşān: *Dağınık, karışık düşünce.*

1. Dehen ü deste alup çoḳ ḫaṭ-ı bī-cān ucını
Bulmadum ḥāṣılı bu **fikr-i perīşān** ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 2). [fikr-i perīşān,]*

fikr-i ruḫ: *Sevgilinin yanağının düşüncesi.*

1. Hem çeşmüme endīşe-i kākül ḳonmış
Hem dīdeme **fikr-i ruḫ** çün gül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 2). [fikr-i ruḫ,]*

fikr-i rūyı: *Yüzün hayali, düşüncesi. II sevgilinin yüzünün hayali, düşüncesi.*

1. Fikr-i rūyı cüst ü cūyıdur Faṣīḥā muttaṣıl
Dīdede ġayrı ḫayāl ü dilde efkār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 9). [fikr-i rūyı, -ı]*

fikr-i rūyuñ: *Yüzün hayali, düşüncesi. II sevgilinin yüzünün hayali, düşüncesi.*

1. Fikr-i rūyuñ göz açdurur mı baña
Dīdede naḳş-ı ḫ∨ābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 5). [fikr-i rūyuñ, -uñ]*

fikr-i taṣvīr-i dil-ārā-yı cemāliyle: *Yüz güzelliğinin gönül süsleyen resminin düşüncesi.*

1. Fikr-i taṣvīr-i dil-ārā-yı cemāliyle Faṣīḥ
Yūṣufistān iderin külbe-i nār-ı ḥazeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 9). [fikr-i taṣvīr-i dil-ārā-yı cemāliyle, -i, -yle]*

fikr-i vaṣl: *Kavuşma düşüncesi.*

1. Ne **fikr-i vaṣl** ile ḫurrem ne bīm-i hicr ile pür-ġam
Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 1). [fikr-i vaṣl,]*

fikr-i vuṣlatdan: *Sevgiliye kavuşma düşüncesi.*

1. Olur āzürde **fikr-i vuṣlatdan**
Ol ḳadar bī-dimāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 7). [fikr-i vuṣlatdan, -dan]*

fikr-i ziyān eyle: *Kaybetme endişesi, zarar etme korkusunu çekmek.*

1. Vir naḳd-i dili emtiʿa-i ʿışḳa Faṣīḥā
   Ne **fikr-i ziyān eyle** ne endīşe-i sūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 14). [fikr-i ziyān eyle,]*

fikrin eylemesün: *Düşünmek, teşebbüs etmek.*

1. Cānāna **fikrin eylemesün** cānın isteyen
   Mey görmesün ḫumārını yād eyleyen ḥarīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 8). [fikrin eylemesün, -me, -sün]*

fiʿl-i bed: *Kötü iş, amel.*

1. Fiʿl-i bed ġayrun nikū-kār olmasın īcāb ider
   Bāʿiṣ-i ʿafv u kerem olmaḳ günāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [fiʿl-i bed,]*

fi'l-mesel: *Misaldeki gibi, meselâ.*

1. Degül mümkin bu luṭfuñ şükrin itmek **fi'l-meṣel** her mū
   Tenümde itse de kār-ı zebān nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 69). [fi'l-meṣel,]*

firāk: *Ayrılık, hicran.*

1. Firāḳuñda ḥisāba gelmez iy meh dirhem-i eşküm
   Ṣayar her şeb ṣabāḥ olınca çeşm-i ḫūn-feşān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 7). [firāḳuñda, -uñ, -da]*
2. Bulduñ ne vaṣlıla ne **firāḳıyla** tesliyet
   İy dil bilinmedi hele hiç ḫ∨āhişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [firāḳıyla, -ı, -y, -la]*
3. Beni vaṣluñla eyle şād-ı derūn
   Yiter oldum **firāḳ** ile maḥzuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 2). [firāḳ,]*
4. İy bād var aḥbāba **firāḳum** ʿarż it
   Aḥvāl-i dil-i pür-iftirāḳum ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 1). [firāḳum, -um]*

firāk: *Ayrılık, hicran.*

1. Göñül **firāḳuñ** ile tā-be-key ḫarāb bulınsun
   Teraḥḥüm eyle viṣālüñle kām-yāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 1). [firāḳuñ, -uñ]*

firār itdi: *Firar etmek, kaçmak.*

1. Ẓāhir olınca kevkebe-i pādişāh-ı ʿışḳ
   İtdi firār leşker-i ṣabr u sükūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 6). [firār itdi, -di]*

firāz: *Yukarı, yukarıda.*

1. Miṣāl-i sīb düşdi dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa
   Göñül gitdükçe gitdi geh **firāz** u geh nişīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 6). [firāz,]*

firāz-ı cibāl: *Dağların zirvesi.*

1. Olurdı cūları semt-i firāza hep meyyāl
   O şeh ki ḫāṭıra ḥıfẓın getürse bir kimse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 36). [firāz-ı cibāl,]*

firdevs: *Cennet.*

1. Cihān **firdevse** dönmiş nev-bahār-ı dil-sitān gelmiş
   Temāşāya ya bāġ-ı ʿālemi Dārüʾl-Cinān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 1). [firdevse, -e]*

firdevs-i ḥaḳḳa: *Allah'ın cennet bahçesi. II Cennet bahçeleri.*

1. Tārīḫini didüm niyāz iderek
   Ḳıla **Firdevs-i Ḥaḳḳa** rūḥı revān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 10). [firdevs-i ḥaḳḳa, -a]*

firengī: *Avrupa işi, Avrupalılara özgü II kırmızı.*

1. Firengī tīġ-i çeşmüñ baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış
   Girer ḳanına bir demde o kāfir biñ müselmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 13). [firengī,]*

firîb: *Hile, aldatma, yalan.*

1. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
   Bilmem ne nevʿ mekr ü ne gūne **firīb** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [firīb,]*

firīfte: *Aldanmış, aldatılmış, kandırılmış.*

1. Olur **firīfte** dil vaʿd-i vaṣlına yāruñ
   Murādı cevr idügin bilmez ol sitem-kāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 1). [firīfte,]*

fitne: *Ara bozucu, kışkırtıcı, fitneci.*

1. Beni āşüfte ḳılan kākül-i ḫoş-bū begler
   ʿĀleme **fitne** ṣalan āl ile hep bu begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [fitne,]*
2. Şemşīr-i nigāhuñla niçe dil telef itdüñ
   Dünyāyı yine **fitne** ile pür-şeġaf itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 2). [fitne,]*
3. Biz anı şāne dek eyler idük ḳıyās ammā
   Meger bu **fitneye** bādī ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 4). [fitneye, -ye]*
4. Cihāna ḥüsnüñi **fitnesini** ṭurfe belā gördüm
   Kim ʿālemde kimi gördümse saña mübtelā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 1). [fitnesini, -si, -ni]*
5. Ḳaçan ḳıyāma gelür yār o kadd ü ḳāmet ile
   O **fitnedür** ki yirinden ḳopar ḳıyāmet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 2). [fitnedür, -dür]*
6. Fitne peydā olur aġyāra nigāh itdükçe
   İtme taḥrīk meded dīde-i fettān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 5). [fitne,]*
7. Her bir ḫırām-ı nāzda biñ **fitne** ṭarḥ idüp
   İy ḳaddi ser-firāz ḳoparduñ ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 7). [fitne,]*
8. Āşüftegī-i zülfe sebeb sen degül misin
   Baʿiṣ bu deñlü **fitneye** hep sen degül misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 54, Mısra 2). [fitneye, -ye]*
9. Ḥüsn-i ḫaṭı çoḳ **fitneler** īcād itdi
   Her ġamzesi bir kişveri berbād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 1). [fitneler, -ler]*

fitne ola: *Ortalık karıştıran olsun.*

1. Ḳaṭʿ eyledi fitne vü sitīzi
   Ḥıfẓı o ḳadar ki tā ḳıyāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 96). [fitne ola, -a]*

fitne ola: *Fesat, kargaşa çıkmak, ortalık karışmak.*

1. Ḥıfẓı o ḳadar ki tā ḳıyāmet
   Fitne ola mest-i ḫ∨āb-ı rāḥat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 96). [fitne ola, -a]*

fitne vü sitīzi: *Karışıklık, kargaşa ve kavga, dövüş, çekişme.*

1. Ol ṣadr-ı güzīn ki tīġ-ı tīzi
   Ḳaṭʿ eyledi **fitne vü sitīzi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 94). [fitne vü sitīzi, -i]*

fitne-i rūz-ı ḳıyāmet: *Kıyamet günü fitnesi, kıyamet alameti olan ahir zaman fitnesi.*

1. Letāfet var ruḫında tarz-ı reftārında ḥālet var
   Ol āfetde ser-ā-pā **fitne-i rūz-ı ḳıyāmet** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [fitne-i rūz-ı ḳıyāmet,]*

fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden: *Kıyamet günü fitnesi.*

1. Cihāna ṣalınan āşūbe baḳ ol serv-ḳāmetden
   Ḫaber ṣormaḳ ne lāzım **fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 2). [fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden,]*

fülfül: *Karabiber tanesi. II Sevgilinin yüzündeki ben.*

1. Ümīd eyler idi bu būse-i ḫāl-i siyāhın dil
   Ṭıfıldur ḳorḳar almaz aġzına **fülfül** ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 8). [fülfül,]*

fülfül: *Karabiber gibi siyah olan ben.*

1. Ḫālini seyr eyle rengīn ʿārıż-ı dil-dārda
   Berg-i gül üzre ḳomışlar gūyıyā bir **fülfüli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 6). [fülfüli, -i]*

fülk-i bād-tekde: *Rüzgarın önünde koşuşturan gemi.*

1. Gör gör nicʾolur melek felekde
   Baḳ yāra o **fülk-i bād-tekde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 27). [fülk-i bād-tekde, -de]*

fülk-i erzen: *Darı, mısır gemisi.*

1. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān **fülk-i erzen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 2). [fülk-i erzen,]*

fürkat: *Ayrılık II sevgiliden ayrılık.*

1. Laḫt laḫt itdürdi ceyb-i ṣabrumı **fürḳat** bana
   Gelse kāse ḫūn-ı dil nūş itdürür ḥasret bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 1). [fürḳat,]*

fürḳat olur: *Hicran, ayrı olma.*

1. Ḫāme-i sūz-ı ʿışḳ-ı pāk Faṣīḥ
   Gāhi vuṣlata gāhi **fürḳat olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 2). [fürḳat olur, -ur]*

furṣat olur: *Herhangi bir şeyi yapmak için uygun zaman, şart veya ortam bulmak.*

1. Ser-i rehin gözedüp iy Faṣīḥ muntaẓır ol
   Ümīddür saña da bir nigāha **furṣat olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 20). [furṣat olur, -ur]*

furṣat-ı sikāyet-i ḥāl: *Durumun şikayeti için elverişli zaman.*

1. Fütāde-dillere yoḳ **furṣat-ı şikāyet-i ḥāl**
   O şeh-süvār Faṣīḥā şitābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 9). [furṣat-ı şikāyet-i ḥāl,]*

fürūġ-ı dāġ: *Yaranın ışığı, parlaklığı.*

1. Fürūġ-ı dāġ yiter mihr ü māhı olmazsa
   Bu köhne ḫānḳaha bir çerāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 5). [fürūġ-ı dāġ,]*

fürūġ-ı derūn: *Gönül aydınlığı, iç güzelliği.*

1. Ġam-ḫānesinde rūşeni-i revzen istemem
   Şemʿ-i münīr-i mihr **fürūġ-ı derūn** yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 7). [fürūġ-ı derūn,]*

fürūġnāk: *Nurlu, ışıklı.*

1. Sāġar be-dest meclise gel āb u tāb vir
   Olsun cemālüñ āteş-i meyden **fürūġnāk** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 5). [fürūġnāk,]*

fürūs olsa: *Döşenmiş, serilmiş, yayılmış, yaygı.*

1. Per ü bāl-i Hümādan olsa fürūş
   Uyıtmaz ḫastesini bister-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 5). [fürūş olsa, -sa]*

fürūzende: *Yakıcı.*

1. Mānend-i rūy-ı pür-ʿaraḳ-ı āteşīn-i yār
   Aḫz itmek āb olurdı **fürūzende** nārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 28). [fürūzende,]*

fuṣūl: *Fasıllar, mevsimler.*

1. Oldur maḥabbet itmeye zāʾil anı **fuṣūl**
   Olmaya ʿışḳ-ı gül gibi mihmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 5). [fuṣūl,]*

füsun: *Büyü, sihir, tılsım.*

1. Ol çeşm-i cādū zār u perīşān görüp dimiş
   İtmiş eser Faṣīḥa da mekr ü **füsunumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 10). [füsunumuz, -umuz]*

füsürde-i bād-ı nefes: *Nefes, soluk rüzgarıyla üşümüş, donmuş.*

1. Faṣīḥ revnaḳı ḳalmaz ṣolar bu gül-ruḫlar
   Olur **füsürde-i bād-ı nefes** bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 10). [füsürde-i bād-ı nefes,]*

füsürde-kām itme: *Damağı kurumuş II Arzu ve isteklerini yitirmiş, umutsuz, meyus.*

1. İtme Faṣīḥi būy-ı hevesle füsürde-kām
   Yā Rab şemīm-i ʿışḳ ile pür bir dimāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 9). [füsürde-kām itme, -me]*

fütāde: *Düşkün, biçare.*

1. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
   Fütāde baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [fütāde,]*
2. Bu laġz-gehde olanlar bürehne-pā düşmez
   Fütāde kefş-i ġurūr ile tünd-revlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 5). [fütāde,]*
3. İżāʿat itmededür bīhüde bu ḳīl ile ḳāl
   Fütādeyüm baña dest-i kerīmüñ eyle kerem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 76). [fütādeyüm, -(y)üm]*

fütāde eyleyecek: *[ayağına] düşmek, muhtaç olmak, yalvarmak.*

1. Cihānda ḳalmadı bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen
   Ki pāy u dāmenine dil **fütāde eyleyecek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 6). [fütāde eyleyecek, -yecek]*

fütāde eyleyicek: *Düşkün, zavallı haline getirmek.*

1. Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyicek
   Cihānda ḳalmadı bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 6). [fütāde eyleyicek, -y, -icek]*

fütāde olup: *Düşkün, biçare olmak II aşık olmak.*

1. Her ġonçeye **fütāde olup** jāle-veş göñül
   Tā key keş-ā-keş-i sitem-i şeb ġam-ı seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 3). [fütāde olup, -up]*

fütāde-baḥre: *Denize batmış.*

1. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
   Fütāde-baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [fütāde-baḥre,]*

fütāde-ceh-i intizārdur: *Intizar kuyusuna düşmüş.*

1. Ümmīdi āb-ı vaṣluñ ile rūzgārdur
   Leb teşne dil **fütāde-çeh-i intiẓārdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 2). [fütāde-çeh-i intiẓārdur, -dur]*

fütāde-dil: *Düşkün, çaresiz gönül. II aşık.*

1. Olur bahāne idüp dād-ḫ∨āhī-i ġam-ı cevrüñ
   Fütāde-dil gehī būs-ı rikābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 6). [fütāde-dil,]*
2. Fütāde-dillere yoḳ furṣat-ı şikāyet-i ḥāl
   O şeh-süvār Faṣīḥā şitābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 9). [fütāde-dillere, -ler, -e]*

fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü maʿṣıyetem: *Günah ve suç yolundaki kuyuya düşen.*

1. Fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü maʿṣıyetem
   Ṣuʿā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḥabl-i verīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 39). [fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü maʿṣıyetem, -em]*

fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü ma‘ṣıyetem: *Günah ve suç yolu kuyusunun düşkünü.*

1. Eyā Ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ‘abīd
   Eyā şefī‘-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü ma‘ṣıyetem,]*

fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü ma‘ṣıyetem: *Günah ve suç yolundaki kuyuya düşen.*

1. Fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü ma‘ṣıyetem
   Olup mütābi‘-i her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 39). [fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü ma‘ṣıyetem,]*

fütāde-i hāk-i niyāzına: *Düşmüş, düşkün. II toprağına yüz sürerek yalvaran.*

1. Bir gün gelür **fütāde-i ḫāk-i niyāzına**
   Ol naḫl-i nāz māʾil olur rūzgārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 11, Mısra 1). [fütāde-i ḫāk-i niyāzına, -ın, -a]*

fütāde-i rāh-ı ġamuz: *Keder yolunun düşkünü, müptelası.*

1. Luṭf eylegil **fütāde-i rāh-ı ġamuz** bize
   İy sāḳī dest-gīr olur bir ayāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 7). [fütāde-i rāh-ı ġamuz, -uz]*

fütāde-i yem-i ʿışḳ olduñ: *Aşk denizine düşmek.*

1. Fütāde-i yem-i ʿışḳ olduñ ıżṭırāb itme
   Bu baḥr-i bī-bün-i pür-cūşda şinā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 3). [fütāde-i yem-i ʿışḳ olduñ, -du, -ñ]*

fütādeler: *Düşkünler, bîçareler II âşıklar.*

1. Ḫam-geşte-ḳad olup ser-i rehde **fütādeler**
   Çekmekde būs-ı kūşe-i dāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [fütādeler,]*

Fużūlī: *Fuzûlî, 16. yy. klasik Türk edebiyatı şairi.*

1. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ maḫlaṣla farḳ ancaḳ
   Faṣīḥā ḥak bu naẓm içre seni ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 9). [fużūlīden, -den]*

füzūn eyledi: *Artırmak.*

1. Teşvīşüm eyledi tīr-i efkār-ı ḫaṭ füzūn
   Ḥabb-ı ʿabīr-i ḫāl ile tefrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 7). [füzūn eyledi, -di]*
2. Ḫaṭ geldügince eyledi cevrin o meh füzūn
   Baḫtum ne tīre ṭāliʿ ü baḫt-ı siyāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 3). [füzūn eyledi, -di]*

füzūn ider: *Artırmak.*

1. Nesīm-i ḳıble-i kūyı **füzūn ider** sūzum
   Hevāsı muḥriḳ olurmış Ḥicāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 5). [füzūn ider, -er]*

füzūn idüp: *Artırmak.*

1. Ṣubḥ u mesāda rişte-i āhum **füzūn idüp**
   Dürdāne-i sirişkümi tesbīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 3). [füzūn idüp, -üp]*

füzūn it: *Artırmak, fazlalaştırmak.*

1. Günden güne ol ruḫları ḫurşīde Faṣīḥüñ
   Mihrini füzūn şevḳını yā Rabb ziyād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 10). [füzūn it,]*

füzūn itdi: *Artırmak, fazlalaştırmak.*

1. Füzūn itdi ḫumārum nūş-ı cām-ı ġuṣṣa gitdükce
   Gel iy sākī kerem ḳıl sāġar-ı ṣahbāyı ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 7). [füzūn itdi, -di]*
2. Bī-cā cefāsın itdi füzūn ol sitem-pesend
   Beñzer ki ehl-i ʿışḳı yine imtiḥānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [füzūn itdi, -di]*
3. Ġayra vefāyı itdi füzūn cevr içün baña
   Yāruñ Faṣīḥ ḳaṣdı bizi imtiḥān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 9). [füzūn itdi, -di]*
4. Çeşm-i terümde ḳaṭrece kāhiş görülmedi
   İtdi hücūm-ı kāviş-i ġam giryemi füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 7). [füzūn itdi, -di]*

füzūn ola: *Artmak, çoğalmak.*

1. Esbāb-ı ḥüsnüñ ola füzūn iy sitem-pesend
   Luṭf it Faṣīḥa böyle cefāya nedür sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 9). [füzūn ola, -a]*

füzūn olmada: *Artmak, çoğalmak.*

1. Gitdükce **füzūn olmada** cūş-ı eşküm
   Bilmem nicʾolur ki mācerā-yı ḥālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 3). [füzūn olmada, -ma, -da]*

füzūn olmada: *Artmak, çoğalmak.*

1. Eşk ü āh-ı dildür ancaḳ ġāze-i ruḫsārı kim
   Āb u ṭābı olmada gitdükçe dil-dāruñ füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 8). [füzūn olmada, -ma, -da]*

füzūn olmaḳda: *Artmak, çoğalmak.*

1. Naḳdīne-i ʿömrümüz kem olduḳça Faṣīḥ
   Efkār-ı ḥisāb-ı ġam **füzūn olmaḳda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 4). [füzūn olmaḳda, -maḳ, -da]*

füzūn olsun: *Artmak, çoğalmak.*

1. Muḫīṭ-i girye hemān dem-be-dem **füzūn olsun**
   Ne iḥtiyāc çeker bāġ ebr-i nīsāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 7). [füzūn olsun, -sun]*

ġaddār-ı dil-āzāra: *Gönül inciten zalim. II sevgili.*

1. Teşrifüñe biz cān ile dil-teşneyüz ammā
   Sen varduñ o **ġaddār-ı dil-āzāra** mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 6). [ġaddār-ı dil-āzāra, -a]*

ġāfil: *Habersiz.*

1. Faṣīḥā bu ḫaberden **ġāfilüz** biz ol perī-rūdan
   Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl aġyāra nihān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 13). [ġāfilüz, -üz]*

ġaflet: *Boş bulunarak, dalgınlıkla. II bilinçsizce.*

1. Göñül **ġafletle** varmış ol perī-ruḫsāra meyl itmiş
   Devāsuz bir ʿaceb derd-i nihānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 5). [ġafletle, -le]*
2. Ne kefen fikri ne endīşe-i gūr eylemişüz
   Dili **ġafletle** siyeh dīdeyi kūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 2). [ġafletle, -le]*

ġaflet eylerüz: *Gafil avlanmak, boş bulunmak.*

1. Gelmez mi görmezüz o perī bezm-i ʿişrete
   Yoḳsa Faṣīḥ biz mi ʿacep **ġaflet eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 12). [ġaflet eylerüz, -r, -üz-üz]*

ġaflet itmiş: *Farkında olmamak, habersiz olmak.*

1. Tīre necm-i ṭāliʿüm gör kim Faṣīḥā ol mehi
   Ġaflet itmiş çeşm-i aḫter-rīz-i dil dün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 8). [ġaflet itmiş,]*

gāh: *Bazen, zaman zaman.*

1. Gāh nāz idüp gehī redd-i niyāz itsün o şūḫ
   Her ne cevr eylerse itsün olmazuz dil-gīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [gāh,]*

2. Geh būs-ı laʿli **gāh** leb-i sāġar-ı şarāb
   Cānāne ile ṣoḥbet-i cān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 3). [gāh,]*
3. Aʿdā Faṣīḥ güft ü şinīd-i nifāḳ ile
   Geh düşmen eylemekde bize yārı **gāh** dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [gāh,]*
4. Gāh olur ḫamriyye ile idemez def-i ḫumār
   Gāh olur bir beyt-i pākīzeyle şāʿir mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [gāh,]*
5. Gāh olur ḫamriyye ile idemez def-i ḫumār
   Gāh olur bir beyt-i pākīzeyle şāʿir mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [gāh,]*
6. Ṣanma iy ḫ∨āce hemān māl ü menāli dükenür
   Gāh olur kim kişinüñ fikr ü ḫayāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 2). [gāh,]*
7. Geh dilde **gāh** sīnede geh dīdede görin
   Sensüz görinmesün bize bu cilve-gāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 3). [gāh,]*
8. Pīş-i nesīm-i ʿışḳa düşen **gāh** kemterüz
   Gerd-i ġamuz nişiste-be-dāmān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 5). [gāh,]*
9. Dilüñ ancaḳ nihānī bir nigehdür **gāh** ger kārı
   Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 7). [gāh,]*
10. Geh ġubār-ı miḥnet ü ġamla müşevveşsin göñül
    Gāh çün peymāne-i mey ṣāf u bī-gışş göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 1). [gāh,]*

gāh gāh: *Ara ara.*

1. Zülfin oḫşa rūyın öp bāġ-ı cemālinden Faṣīḥ
   Gāh sünbül-çīn-i şevḳ ol gāh şeftālū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [gāh gāh,]*

gāh gāh: *Ara sıra, bazen.*

1. Mevc-i ibrām-ı pey-ā-peyle girān-bār eyleme
   Sāḳi ẕevḳ-ı zevraḳ-ı mey **gāh gāh** itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [gāh gāh,]*

gāh geh: *Bazen, zaman zaman.*

1. ʿĀşıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
   Gāh dāġ u merhem ü geh dāġa merhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 6). [gāh geh,]*

gāh geh: *Bazen, zaman zaman.*

1. Gāh maʿmūr-ı viṣāl ü geh ḫarāb-ı hicr olur
ʿĀṣıḳ-ı āṣüfte-ḫālüñ ḫānumānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 9). [gāh geh,]*

gāh gehi: *Bazen, zaman zaman.*

1. Gāh ḫūn-ı dil gehī laḫt-ı ciger rīzān ider
Mācerāmuz dīde-i giryānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 7). [gāh gehī,]*

gāh gehi: *Bazen, zaman zaman.*

1. Niçe şekl ile nümāyān gözi bir cādūdur
Gāh şeh-bāz-ı şikārı gehi āhū-yı Ḫoten *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 3). [gāh gehi,]*

gāhī: *Bazen, bazı defa, bazı vakit, kimi vakit.*

1. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur ammā kim
Olur cūş eyleyüp **gāhī** dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [gāhī,]*
2. Niyāzımuz nigeh-i iltifātuñı **gāhī**
Budur ki bāʿiṣ-i efzūnī-i maḥabbet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 17). [gāhī,]*
3. Dīdeden geh ʿıyān gehi dilde
Gāhi ʿışḳuñ nihānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 8). [gāhi,]*
4. Gāhī ḫayāl-i lāʿli gider eşk-i ter gelür
Deryā-yı çeşmüme ne güherler gider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [gāhī,]*
5. Gehī ḫilāf-ı rıżā **gāhi** sāz-kāra döner
Bu āsiyāb-ı felek şanma bir ḳarāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 1). [gāhi,]*
6. Gāhī güşāde nergis-i būstān-ı ḥayretüz
Gāhī ḫabāb-ı cūy-ı gülistān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 1). [gāhī,]*
7. Gāhī güşāde nergis-i būstān-ı ḥayretüz
Gāhī ḫabāb-ı cūy-ı gülistān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 2). [gāhī,]*
8. Şād it bizi ṣun ḳabża-i şemşīrüñe destüñ
Luṭf eyle elüñ **gāhī** de iḥsāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 8). [gāhī,]*
9. Raḥm idüp **gāhi** nigāh itmege virdi ruḫṣat
N'eylesün bu dil-i dīvāneye cānāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 7). [gāhi,]*
10. Geh ḳahr ile **gāhi** luṭf ile itmedesüñ
Dil-şādları ġam-gīn ü ġam-gīnleri şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 3). [gāhi,]*

gāhi gāhi: *Bazen... bazen de…*

1. Ḫāme-i sūz-ı ʿışḳ-ı pāk Faṣīḥ
   Gāhi vuṣlata gāhi fürḳat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 2). [gāhi gāhi, -ur]*

gāh-ı ṣubḥ: *Sabah vakti.*

1. Görinen ṣanmañ ṣafaḳ eyler felek her **gāh-ı ṣubḥ**
   Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı ṣāhen-ṣāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [gāh-ı ṣubḥ,]*

ġālibā: *Görünüşe bakılırsa, öyle görünüyor ki.*

1. Ṣīve vü nāzı degül ol nāz u ṣīve **ġālībā**
   Yāra gelmiş ʿāṣıḳ-ı āṣüfte-ḥālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 5). [ġālībā,]*
2. Ülfet-i zülfiyle yāruñ **ġālibā** ḫoş-ḥālsin
   Ḫāṭır-ı ḥāl-i Faṣīḥ-i zārı ṣormazsın gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 9). [ġālibā,]*
3. Ḫayli demdür yoḳ ḫaber murġ-ı dil-i āvāreden
   Ġalibā bir çeşmi şeh-bāza şikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 6). [ġalibā,]*
4. ʿĀḳıbet başına çaldı tīşe-i cān-gāhını
   Kūh-sāruñ **ġālibā** Ferhād aldı āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 76, Mısra 2). [ġālibā,]*

ġalīz-meşreb-i zühd: *Zahidin kaba yaradılışlı olanı.*

1. Ṣafā-yı ʿışḳı ne bilsün **ġalīz-meşreb-i zühd**
   Ki āb-ı ṣāfı ile revġan ittihād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 3). [ġalīz-meşreb-i zühd,]*

ġam: *Dert, tasa, üzüntü.*

1. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam **ġamdur**
   Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende iy sāḳī ġam ol **ġamdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [ġamdur, -dur]*
2. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam **ġamdur**
   Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende iy sāḳī ġam ol **ġamdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [ġamdur, -dur]*
3. Ḫandān ide erbābını **ġam** böyle gerekdür
   Ṣādān ide aṣḥābın elem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 1). [ġam,]*

4. Yād olunsun köhne **ġamlar** sāḳiyā nev-rūzdur
   Sāʿid-i sīmīnüñ it cām-āşinā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 1). [ġamlar, -lar]*
5. Vaḫşetle ülfet eylemişüz iy ġazāl-i nāz
   Çeşmüñ **ġamıyla** merdüm-i meʿnūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 8). [ġamıyla, -ı, -y, -la]*
6. Ġamuñla dil ten ü cāndan seyāḥat ister imiş
   Maḥabbet iki cihāndan ferāġat ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 1). [ġamuñla, -uñ, -la]*
7. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum hiç **ġam** gibi hem-dem
   Meger ʿālemde ġamsuz da Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 9). [ġam,]*
8. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum hiç ġam gibi hem-dem
   Meger ʿālemde **ġamsuz** da Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 10). [ġamsuz, -suz]*
9. Ġamuñ dil-ḫānesine geldüginden ḫayli maḥẓūẓuz
   Degüldür olmamaḳ mümkin ḳadīmī āşinādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 7). [ġamuñ, -uñ]*
10. Ġamuñla cism-i nizārum o ḥadde oldı żaʿīf
    Olur maṭıyye-i bād-ı nesīm-i ṣubḥa redīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 1). [ġamuñla, -uñ, -la]*
11. Göñülde yir mi var ʿışḳuñla gülşen eylemedük
    Ġamuñla bir dem olur mı ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 2). [ġamuñla, -uñ, -ile]*
12. Ḫār var pāyumda el virmez baña seyr-i çemen
    Dāġ var başumda **ġamdan** ḳayd-ı destār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 4). [ġamdan, -dan]*
13. Ben esīr-i derd-i ʿışḳum **ġam** celīsümdür benüm
    Şāh-ı bezm-i miḥnetüm Cem kāse-līsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 1). [ġam,]*
14. Semt-i ṣafāya düşmedi hiç rāh-ı ülfetüm
    Ekser **ġamuñla** şehr-i maḥabbetde ṣoḥbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 2). [ġamuñla, -uñ, -ile]*
15. Faṣīḥüñ **ġamla** eylersin zebānın beste-i ḥayret
    Bu bezmüñ iy felek hiç nükte-dānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 9). [ġamla, -la]*
16. Vaṣl istemeyüp cānı gürīẓān iderin ben
    Ġamdan dili güm-geşte-i hicrān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 4). [ġamdan, -dan]*
17. Mevsim-i ḳaḥṭ-ı neşāṭ u ẕevḳ-ı şādīdür bu şehr
    Şehr-i cāna hep metāʿ-ı ġuss̲a vü **ġamdur** gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 4). [ġamdur, -dur]*
18. Gehi ḳan aġlaruz geh rūyumuz zerd eylerüz **ġamla**
    Faṣīḥā geçmişüz dehrüñ ḫazānından baharından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 9). [ġamla, -la]*
19. İy teġāfül-pīşe **ġam** ḫālüm diger-gün eyledi
    Sīne mecrūḥ u ciger ṣad-pāre dil-ḫūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 3). [ġam,]*

20. Ḳadd-i mevzūnuñ **ġamıyla** ḫalḳa-i nūn oldum āh
    Medd-i āhum āsumān-peyveste iy ʿayn-i melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 6). [ġamıyla, -ı, -yla]*
21. Ġam itmiş idi künc-i hicrde beni helāk
    Geldi peyām-ı vuṣlat-ı cānāna cān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 5). [ġam,]*
22. Rūz u şeb n'ola fiġān eylese giryān olsa
    Dil alışmadı **ġam** u ġuṣṣa-i hicrāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 4). [ġam,]*
23. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
    Ġamuñla iy perī her çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 8). [ġamuñla, -uñ, -ile]*
24. Baṣduḳça **ġam** sipāhı zemīn-i dile ayaġ
    Mey-ḫāne künci ʿāṣıḳa dārüʾl-emān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 5). [ġam,]*
25. Bālā ḳadüñ **ġamıyla** nişānum bülend idi
    Ol dem ki tīr-i āhum alup ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 7). [ġamıyla, -ı, -y, -la]*
26. Keyfiyyet-i teẕekküri bulmaz muḫayyile
    Geldi baña o mertebe **ġamdan** kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 4). [ġamdan, -dan]*
27. Ḫandān olur **ġamuñla** göñül istemez neşāṭ
    Eyler çü ġonçe şeb-nem-i eşkiyle inbisāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 33, Mısra 1). [ġamuñla, -uñ, -la]*
28. Ġamıyla giryelerüm rūz u şeb bilür bilürüm
    Bu mācerāları ol māh hep bilür bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 46, Mısra 1). [ġamıyla, -ı, -yla]*
29. Bir iki gün ʿömr içün çoḳdur bu **ġam**
    İy dil-i ġam-gīn ü cān-ı pür-elem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 52, Mısra 2). [ġam,]*
30. Muḥarremde meh-i dil-teşneler ḥāli ḫarāb oldı
    Cigerler pārelendi sīnede **ġamdan** kebāb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 86, Mısra 2). [ġamdan, -dan]*
31. Ġamla o ḳadār żaʿīf ḥālüm
    Yoḳ ḥālümi açmaġa mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 47). [ġamla, -la]*
32. Ġamla o ḳadār żaʿīf ḥālüm
    Yoḳ ḥālümi açmaġa mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 47). [ġamla, -la]*
33. Geh ġubār-ı miḥnet ü **ġamla** müşevveşsin göñül
    Gāh çün peymāne-i mey ṣāf u bī-gışş göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 2). [ġamla, -la]*
34. Ne ẕevḳ ile bihbūd ne **ġamla** rīşüz
    Āzāde-i ḳayd-ı ecnebī vü ḫ∨īşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 1). [ġamla, -la]*
35. Ḫandān olımaz o ruḫ ki **ġamdan** ṣolmaz
    Ṣādān olımaz o dil ki ḳandan ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 1). [ġamdan, -dan]*

36. ʿĀşıḳ **ġamı** dürr-i sīne-i dil eylermiş
Derdi dür-i gencīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 1). [ġamı, -ı]*
37. Künc-i şeb-i hicrānda ḳalup zār (u) zebūn
Her dīdemi **ġam** eyledi bir kāse-i ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 2). [ġam,]*
38. Geldi o zemān ki ehl-i dil şād ola
Ġamdan yıḳılan göñüller ābād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 2). [ġamdan, -dan]*
39. Bu dām-ı pür-mihenden bir ḳadem evvel rehā bulsaḳ
Bu **ġamla** günde biñ kez ölmeden bāri ḫalāṣ olsaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 30). [ġamla, -la]*

ġam çekme: *Tasalanmak, üzülmek.*

1. Yā Ḫusrevī-i vaṣl u ya Ferhādī-i firāḳ
Ġam çekme iy Faṣīḥ çünān ola yā çünīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 10). [ġam çekme, -me]*
2. Göñül **ġam çekme** aġyār olmadı esrāruña vāḳıf
Ki zīrā nāmeñi peyk-i ṣabā yāra nihān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 3). [ġam çekme, -me]*

ġam degüldür: *Ne çıkar, zararı yok, aldırma!.*

1. Ġam degüldür gelse mey maḫmūr-ı pür-efkāra telḫ
Bu meṣeldür çünki her derde olurmış çāre telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [ġam degüldür, -dür]*

ġam u ġuṣṣa: *Gam ve keder.*

1. Görilicek ṣelāṣ-ı ġuṣṣāle
Ġam u ġuṣṣa devāsın itdi gürīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 7, Mısra 4). [ġam u ġuṣṣa,]*

ġam yime: *Tasalanma, dertlenme, üzülme.*

1. Ḳalmaz Faṣīḥ **ġam yime** böyle bu rūzgār
Bir gün der-i ümīde açar bād-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 9). [ġam yime,]*

ġam yir-düñ: *Gam yemek, tasalanmak.*

1. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
Ne **ġam yir-düñ** göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 3). [ġam yir-düñ,]*

ġam-gīn: *Gamlı, kederli, üzüntülü.*

1. Minnetle seni temām iderler
   Ġam-gīnligüñde şād olurlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 64). [ġam-gīnligüñde, -lig, -üñ, -de]*
2. Ġam-gīnligüñde şād olurlar
   Merhem diyü cāna zaḫm ururlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 63). [ġam-gīnligüñde, -lig, -üñ, -de]*
3. Geh ḳahr ile gāhi luṭf ile itmedesüñ
   Dil-şādları **ġam-gīn** ü ġam-gīnleri şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 4). [ġam-gīn,]*

ġam-ḫāne: *Gam evi. II Gönül.*

1. Ġam-ḫānesinde rūşeni-i revzen istemem
   Şemʿ-i münīr-i mihr fürūġ-ı derūn yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 8). [ġam-ḫānesinde, -sin, -de]*

ġam-ı ʿālemi: *Dünya derdi.*

1. Nūş eyleyicek bir iki sāġar
   İtdüñ **ġam-ı ʿālemi** nigūn-ser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 12). [ġam-ı ʿālemi, -i]*

ġam-ı ceyd olmaz: *Uzun boy derdinde olmak.*

1. Ṭavḳ-ber-gerden ü dāmen-be-kef-i teslīmüz
   Bize endīşe-i dāmān u **ġam-ı ceyd olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 8). [ġam-ı ceyd olmaz, -maz]*

ġam-ı cihānı: *Dünya kederi.*

1. Sāḳī **ġam-ı cihānı** idem bil ki ber-ṭaraf
   Āb istedükçe sen baña cām-ı şarāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [ġam-ı cihānı, -ı]*

ġam-ı dehre: *Dünyanın derdi ve sıkıntısı.*

1. Dil derd ü **ġam-ı dehre** zebūn olmaḳda
   Gitdükçe göñül dāġ-ı ciger-ḫūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 1). [ġam-ı dehre, -e]*

ġam-ı devrān: *Feleğin gamı, kederi.*

1. Bir ḥālle ḳalmamış dil-i şeydāda ārzū
   Āzürde eylemiş **ġam-ı devrān** dimāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 6). [ġam-ı devrān,]*

ġam-ı diyār-ı ġurbet: *Yabancı memleketin üzüntüsü.*

1. Beyt-i ḥazeni baña nişīmen
   Gencīne-i mīm ki hükm-i Bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 139). [ġam-ı diyār-ı ġurbet,]*

ġam-ı diyār-ı ġurbet: *Gurbet illerin üzüntüsü.*

1. Bir yana **ġam-ı diyār-ı ġurbet**
   Bir yana meşaḳḳat-i maʿīşet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 139). [ġam-ı diyār-ı ġurbet,]*

ġam-ı dünyāyı: *Dünyanın kederi, tasası.*

1. Sīr-feyż ol **ġam-ı dünyāyı** yine seyr eyle
   Maṭbaḫ-ı āmire-i ḥażret-i Mevlānāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 3). [ġam-ı dünyāyı, -yı]*

ġam-ı ebruvān-ı yārı: *Sevgilinin kaşlarının kederi.*

1. Faṣīḥ biz de **ġam-ı ebruvān-ı yārı** çekerdük
   Eger ki ḳuvvet-i bāzū-yı Zāl ü Sāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 11). [ġam-ı ebruvān-ı yārı, -ı]*

ġam-ı endīşe-i ʿālem: *Dünya kaygısının üzüntüsü.*

1. Geldi dem-i ferḫunde-ḳadem māh-ı Muḥarrem
   Gitsün dilümüzden **ġam-ı endīşe-i ʿālem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 2). [ġam-ı endīşe-i ʿālem,]*

ġam-ı endīşe-i ḫār: *Diken korkusu elemi. II rakip kaygısının kederi.*

1. Yārdan itdüm ferāġat ṭaʿn-ı aġyār istemem
   Fāriġum gülden **ġam-ı endīşe-i ḫār** istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 2). [ġam-ı endīşe-i ḫār,]*

ġam-ı fevt-i sāʿat-i vaṣluñla: *Kavuşma zamanını kaçırma üzüntüsü.*

1. Dilse **ġam-ı fevt-i sāʿat-i vaṣluñla**
Ẓarf-ı ten-i zerdümde olupdur raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 3). [ġam-ı fevt-i sāʿat-i vaṣluñla, -uñ, -la]*

ġam-ı ḫālüñ: *(sevgilinin siyah) beninin üzüntüsü.*

1. Dilden heves-i ʿārıż-ı ālüñ çıḳmaz
Mānend-i süveydā **ġam-ı ḫālüñ** çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 2). [ġam-ı ḫālüñ, -üñ]*

ġam-ı ḥasret: *Özlem, kavuşma arzusunun kederi.*

1. Dili kūyında bu **ġam-ı ḥasret**
Öldürürse ṭuraġı cennet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 3). [ġam-ı ḥasret,]*

ġam-ı hicr: *Ayrılık acısı.*

1. Ġam-ı hicr ü ṣafā-yı vuṣlatından fārigüm ʿışḳuñ
Uṣandum ḥāṣılı bīgānesinden āşināsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 5). [ġam-ı hicr,]*

ġam-ı hicrān: *Ayrılık acısı.*

1. Cemālüñ āfiṭābın görmedüm çoḳ māh u sāl oldı
Hilāl-āsā **ġam-ı hicrān** ile cismüm ḫayāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 2). [ġam-ı hicrān,]*

ġam-ı hicrān: *Ayrılık acısı.*

1. ʿĀşıḳa sāḳī **ġam-ı hicrān** bilürsin zehr olur
Kehrübā-reng meyüñ ṣun kim aña pa-zehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 1). [ġam-ı hicrān,]*
2. Düşmesün kimse ilāhī **ġam-ı hicrān** yolına
Sengi elmās-ı ḳadem-ḫ∨āra vü ḫārı ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 10). [ġam-ı hicrān,]*

ġam-ı ʿışḳ: *Aşk derdi, gamı.*

1. Beni abdāl iderseñ iy **ġam-ı ʿışḳ**
Hindīler tekyesinde ʿuryān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 3). [ġam-ı ʿışḳ,]*

ġam-ı ʿışḳ: *Aşkın derdi, gamı.*

1. Ġayrı cāya ne ḥācet iy **ġam-ı ʿışḳ**
   Dil gibi ḫāne-i ḫarābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [ġam-ı ʿışḳ,]*

ġam-ı ʿışḳa: *Aşk üzüntüsü.*

1. Bīmār-ı dil-i derd-i derūn olduḳ biz
   Gitdükçe **ġam-ı ʿışḳa** zebūn olduḳ biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 2). [ġam-ı ʿışḳa, -a]*

ġam-ı ʿışḳı: *Aşk derdi, gamı.*

1. Tā key **ġam-ı ʿışḳı** dilde pinhān eyle
   Bī-ṣabr olup evżāʿ-ı perīşān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 1). [ġam-ı ʿışḳı, -ı]*

ġam-ı ʿışḳ-ı çerāġ: *Mum aşkının kederi. II sevgili aşkının kederi.*

1. Ser-i şūrīdeme bir dāġ-ı ferāġat yaḳdı
   Himmet-i pīr-i ġam-ı ʿışḳ çerāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 10). [ġam-ı ʿışḳ-ı çerāġ,]*

ġam-ı ʿışḳuñ: *Aşk üzüntüsü.*

1. Bir ḥāle yitürdi beni derd ü **ġam-ı ʿışḳuñ**
   Ne rāḥat-ı şāmum ne ṣafā-yı seḥerüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [ġam-ı ʿışḳuñ, -uñ]*

ġam-ı ʿışḳuñdur: *Aşk derdi, gamı.*

1. Bu giryeme kim bādī **ġam-ı ʿışḳuñdur**
   Emvāc-ı pey-ā-pey-i yem-i ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 1). [ġam-ı ʿışḳuñdur, -uñ, -dur]*

ġam-ı ʿışḳuñla: *Aşk derdi, gamı.*

1. Belālı dil **ġam-ı ʿışḳuñla** mübtelā mı olur
   O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [ġam-ı ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

ġam-ı müjeyle: *Kirpik gamı. II kederden uyku tutmaması bağlamında.*

1. Ḫ∨āb bilmem **ġam-ı müjeyle** Faṣīḥ
   Ṣanki sūzen ḳonıldı püsterime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 7). [ġam-ı müjeyle, -yle]*

ġam-ı ruḫ-ı āliyle: *Kırmızı yanak kederi.*

1. Ol seyyidüñ **ġam-ı ruḫ-ı āliyle** iy Faṣīḥ
   Terk eyledüm ḳabāları giydüm ʿabāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 9). [ġam-ı ruḫ-ı āliyle, -i, -yle-yle]*

ġam-ı ṣad-sāle-i hicran: *Ayrılığın yüz yıllık kederi.*

1. Bir cām-ı vaṣl neşve-i pür-zūrı Faṣīḥā
   Refʿ eyledi dilden **ġam-ı ṣad-sāle-i hicran** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 10). [ġam-ı ṣad-sāle-i hicran,]*

ġam-ı seḥer: *Sabah vaktinin kederi. II Sevgiliden ayrılma zamanı.*

1. Her ġonçeye fütāde olup jāle-veş göñül
   Tā key keş-ā-keş-i sitem-i şeb **ġam-ı seḥer** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 4). [ġam-ı seḥer,]*

ġam-ı sevdā-yı mühr-i laʿl-i teng-i gevher-efşānı: *Mührü andıran kırmızı dudağa karşı duyulan arzu.*

1. Ġam-ı sevdā-yı mühr-i laʿl-i teng-i gevher-efşānı
   Baña devr itdürür biñ kerre ṣaḥra-yı Süleymānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 75, Mısra 1). [ġam-ı sevdā-yı mühr-i laʿl-i teng-i gevher-efşānı, -ı]*

ġam-ı sūzen-i müjgānuñ: *Iğneye benzeyen kirpiklerin kederi.*

1. Çāk-i ceyb itdi **ġam-ı sūzen-i müjgānuñ** ile
   Kim idüp rişte-i ʿaḳlın dil-i nālān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 7). [ġam-ı sūzen-i müjgānuñ, -uñ]*

ġam-ı yād: *Hatırlama, anma kederi.*

1. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
   Fütāde baḥre **ġam-ı yād** u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [ġam-ı yād,]*

ġam-ı yād u āşinā: *Yabancı ve tanıdığın derdi, dostu düşmanı düşünmek.*

1. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
   Fütāde-baḥre **ġam-ı yād u āşinā** mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [ġam-ı yād u āşinā,]*

ġam-küsār: *Gamı gideren, teselli veren.*

1. Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān
   Ben bī-kes ü **ġam-küsār** u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 166). [ġam-küsār,]*

ġamlar çekdügin: *Tasalandırmak, üzülmesine sebep olmak.*

1. Ne ʿālem olduġın mihr ü maḥabbet ʿālemin gördüñ
   Ne **ġamlar çekdügin** bildüñ mi kāfir ehl-i īmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 4). [ġamlar çekdügin, -dü, -gin-düg, -in]*

ġammāz: *Gammaz ‖ kaşla gözle işaret etme, fitneleme (gamze bağlamında).*

1. Böyle bir ġamzesi **ġammāzuñ** olursa ne ʿaceb
   Niçe biñ ʿāşıḳ-ı şeydā reh-i ʿışḳında fidā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [ġammāzuñ, -uñ]*

ġamze: *Göz süzerek göz ucu ile bakma, göz kuyruğunda görülen gönül çekici hareket. II sevgilinin yan bakışı.*

1. Böyle bir **ġamzesi** ġammāzuñ olursa ne ʿaceb
   Niçe biñ ʿāşıḳ-ı şeydā reh-i ʿışḳında fidā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [ġamzesi, -si]*
2. O **ġamze** ile ne mümkin muvāneset ide diller
   Olur mı tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 3). [ġamze,]*
3. Ġamzeñ göñülde rāz-ı nihāndan ḫaber virür
   Laʿlüñ suḫanda cevher-i cāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [ġamzeñ, -ñ]*
4. Murād idinse ider bir nigehle kevni ḫarāb
   Göñül o **ġamzesi** ḫūnīden iḫtīrāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [ġamzesi, -si]*
5. Bir baḳmaḳ ile kār-ı Faṣīḥi temām ider
   Ol dil-firīb **ġamze** vü ol dil-rübā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 10). [ġamze,]*
6. Çeşmi teġāfülāne nigeh āşinā naẓar
   Cāʾizse **ġamzesiyle** müdārā ṣafā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 2). [ġamzesiyle, -si, -y, -le]*

7. Ne siḥr iderse ider sırr-ı dilden āgeh olur
   Ṭarīḳasın bilür ol **ġamze** rāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 8). [ġamze,]*
8. N'eyleyem çeşmüñ teġāfül gösterüp inkārını
   Vaʿde-i vaṣluñ raḳībe **ġamzeler** iḳrārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 6). [ġamzeler, -ler]*
9. Bildi ol **ġamzesi** Tātāra giriftārluġum
   Güş ḳılġanda Faṣīḥā menüm efġān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 9). [ġamzesi, -si]*
10. Dünyāyı helāk eyledüñ inṣāf inṣāf
    İy **ġamzesi** cellād amān bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 4). [ġamzesi, -si]*
11. Ḥüsn-i ḫaṭı çoḳ fitneler īcād itdi
    Her **ġamzesi** bir kişveri berbād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 2). [ġamzesi, -si]*
12. İy **ġamzesi** tīr ṭāḳatüm ṭāḳ oldı
    Endūh-ı kemān-ı ebruvānuñ çekmekden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 4). [ġamzesi, -si]*

ġam-zebān: *Kederli dil. II üzüntülü söylem.*

1. Her mevce-i baḥr-i bī-kerāne
   Bir mest ile idi **ġam-zebāne** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 2). [ġam-zebāne, -e]*

ġam-zede: *Gama, kedere uğramış.*

1. Bīmār-ı ġamuñ kimse suʾāl eylemedi
   Bu **ġam-zededen** pürsiş-i ḥāl eylemedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 2). [ġam-zededen, -den]*

ġamze-i merdüm-firīb-i çeşmine: *Gözün aldatıcı yan bakışı.*

1. Aldanurlar **ġamze-i merdüm-firīb-i çeşmine**
   Bilmeyen ḥāli göñüller ol pür-āfet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 5). [ġamze-i merdüm-firīb-i çeşmine, -in, -e]*

ġamze-i sūr: *Fitne çıkaran yan bakış.*

1. Beñzer henüz maʿreke-i nāzdan gelür
   Şemşīr elinde ġamze-i şūr-efgenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 6). [ġamze-i şūr,]*

ġamze-i sūr-efgenüñ: *Kargaşaya sebep olan yan bakış.*

1. Beñzer henüz maʿreke-i nāzdan gelür
Şemşīr elinde **ġamze-i şūr-efgenüñ** daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 6). [ġamze-i şūr-efgenüñ, -üñ]*

ġamze-i ümmīd: *Ümit bakışı.*

1. Gel iy ḫurşīd-ruḫsār ebruvānı **ġamze-i ümmīd**
Niçe ṣubḥ u mesā itdi güẕer çoḳ intiẓār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 9). [ġamze-i ümmīd,]*

ġamze-i yār: *Sevgilinin yan bakışı.*

1. Güft ü gū itmededür **ġamze-i yār** ile Faṣīḥ
Iṣṭılāḥ-ı ġam-ı ʿışḳı dil-i ferzāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 9). [ġamze-i yār,]*

ġamze-kār: *Gamzeli, süzgün bakışlı.*

1. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb **ġamze-kār** olur
Kim her nigehde biñ dil-i ṣeydā ṣikār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [ġamze-kār,]*

ġam-zidā olduñ: *Gamı gidermek, kederi azaltmak.*

1. Saña lāyıḳ berāy-ı müjdegānī cān-niṣār olsam
Peyām-ı ʿizz-i teşrīfiyle olduñ ġam-zidā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 8). [ġam-zidā olduñ, -du, -ñ]*

ġaraż: *Arzu, istek II maksat.*

1. Yāra şerḥ-i sūz-ı dildür āh u efġāndan **ġaraż**
ʿArż-ı dāġ-ı sīnedür çāk-i girībāndan **ġaraż** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 1). [ġaraż,]*
2. Yāra şerḥ-i sūz-ı dildür āh u efġāndan **ġaraż**
ʿArż-ı dāġ-ı sīnedür çāk-i girībāndan **ġaraż** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 2). [ġaraż,]*
3. Nūş-ı meyden neşve taḥṣīl itmedür sāḳī murād
İktibās-ı nūrdur mihr-i dıraḫşāndan **ġaraż** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 4). [ġaraż,]*
4. Hep ḫarāb olmaḳ sükūn-ı ʿışḳa maẓhār olmadur
Gencdür iy dil bilürsüñ cāy-ı vīrāndan **ġaraż** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 6). [ġaraż,]*
5. Ḳāmetüñ yādıyla naḫl-i āhı itmekdür murād
Bāġda seyr-i kad-i serv-i ḫırāmāndan **ġaraż** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 8). [ġaraż,]*

6. Yūsuf-ı güm-geşte-i ümmīdi bulmaḳdur Faṣīḥ
   Kūşe-gīrī-i ḫamūl-i Beyt-i Aḥzāndan **ġaraż** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 10). [ġaraż,]*
7. Ġaraż çün ʿarż-ı iḫlāṣ u ʿubūdiyyetdür iy ḫāme
   Yiter itdüñ yiter ṣaḥn-ı suḫanda pāy-cünbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 85). [ġaraż,]*

ġarīb: *Düşkün, zavallı, biçare. II Âşık.*

1. Faṣīḥ ol perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl olan göñlüm
   Henüz üftāde-i hicrān olup ḫāli **ġarīb** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 8). [ġarīb,]*

ġarīb: *Garip, tuhaf, alışılmadık.*

1. Ġarībe hiç nigeh-i āşināyı itmezler
   Diyār-ı ʿışḳda iy dil **ġarīb** ʿādet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 6). [ġarīb,]*
2. Beni iy rūzgār-ı dūn bārī
   Bir **ġarīb** āşinā diyāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 4). [ġarīb,]*
3. Ḫūnīn-dili ol şāha miṣāl-i ġonçe
   ʿArż eylemege **ġarīb** ṭaḳrīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 4). [ġarīb,]*

ġarībe: *Kimsesiz, düşkün, zavallı, biçare. II âşık.*

1. Ġarībe hiç nigeh-i āşināyı itmezler
   Diyār-ı ʿışḳda iy dil ġarīb ʿādet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 5). [ġarībe,]*

ġarīḳ-ı baḥr: *Denizde boğulmuş, batmış.*

1. ʿAcebdür pāy-bend-i ülfet olmaḳ dār-ı ʿālemde
   Ġarīḳ-ı baḥr olursañ da geçilmez aşinalardan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 42, Mısra 2). [ġarīḳ-ı baḥr,]*

ġarīk-ı baḥr-i bī-kaʿr-ı sitem itmiş: *Zulmün dipsiz denizine batmış.*

1. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
   Dest-i saʿye girmeyen dürdānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 5). [ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem itmiş, -miş]*

ġarīk-ı baḥr-i sitem itdüñ: *Zulüm denizinde boğulan olmak.*

1. Çünki itdüñ ġarīk-ı baḥr-i sitem
   Zevraḳum çek kenār-ı yāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 1). [ġarīk-ı baḥr-i sitem itdüñ, -dü, -ñ]*

ġarīk-ı ḫūn-ı ciger: *Ciğer kanına batırma. II aşığın gönlünün sürekli kan ağlaması, sevgilinin eziyeti bağlamında.*

1. Eyler **ġarīḳ-ı ḫūn-ı ciger** dem-be-dem beni
   Bir dāġ-ı serde böyle terāviş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 5). [ġarīḳ-ı ḫūn-ı ciger,]*

ġarḳa-āb: *Suya batmış.*

1. Dirlerse n'ola rūyuma ṣu altunı
   Olmaḳda hemīşe giryeden **ġarḳa-āb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 3). [ġarḳa-āb,]*

ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler: *Kana bulanmış, kana boğulmuş. Bu ifade, beyitte oluşan bağlama göre "büyük bir üzüntü içinde olmak" anlamına gelmektedir.*

1. Seni gördükde dīdem ʿālemi **ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler**
   Olup iy nūr-ı çeşmüm görmesem rūyuñ cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 3). [ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler, -r]*

ġarḳa-gāh: *Bataklık, boğulacak yer.*

1. Kenār seyrin idenler ne bilsün iy dil-i zār
   Bu **ġarḳa-gāhda** āzār-ı rūzgār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 6). [ġarḳa-gāhda, -da]*

ġarḳa-gāh-ı ġuṣṣada: *Kedere batma yeri, üzüntüye gark olunan yer, tasa girdabı.*

1. Keştī-i dil **ġarḳa-gāh-ı ġuṣṣada** ḳalmaz Faṣīḥ
   Vaḳt-i bād-ı şurṭa-engīz-i selāmetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 9). [ġarḳa-gāh-ı ġuṣṣada, -da]*

ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa: *Aşka batmış, düşmüş. II aşkın düşkünü olmuş kimse bağlamında.*

1. Bilür mi cān u dili **ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa** düşen
   Fütāde baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa, -a]*

ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa: *Aşk bataklığı, aşk denizi.*

1. Bilür mi cān u dili **ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa** düşen
   Fütāde-baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa, -a]*

ġarka-i ʿummān-ı ḥayretüz: *Hayret denizinin suya batmışı, boğulmuşu.*

1. Endīşe-i kenār ile baḥr oldı eşkümüz
   Şimdi Faṣīḥ **ġarka-i ʿummān-ı ḥayretüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 10). [ġarka-i ʿummān-ı ḥayretüz, -üz]*

ġarrā: *Güzel, parlak, gösterişli. II meşhur.*

1. Ġarrālanursa ʿāleme şāyestedür Faṣīḥ
   Erbāb-ı ṭabʿ naẓmı ile eyler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 9). [ġarrālanursa, -lan, -ur, -sa]*

ġarrālan: *Kendini beğendirmek için yapmacık davranışta bulunmak II Çalım.*

1. Ġarrālanup sipihre hele sīne germesün
   Tā böyle iʿtimādı ḳosun rūzgāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 3). [ġarrālanup, -up]*

ġavġā: *Kavga. II Musibet.*

1. Ne **ġavġalar** ḳopardı bir nigāh-ı çeşm-i mekkārı
   Ne kār-ı fitne peydā itdi ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 9). [ġavġalar, -lar]*
2. Ġavġālara ṣalmış seri bir bī-ser ü pāyuz
   Pür-şerḥa-i derdüz ʻâlem-i āh-ı be-dūşuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 25). [ġavġālara, -lar, -a]*
3. Āteşlere yaḳmış dili matem-zedegānuz
   Ġavġālara ṣalmış seri bir bī-ser ü pāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 24). [ġavġālara, -lara]*

ġavgālar itmede: *Kavga etmek.*

1. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne **ġavgālar itmede**
   Bilmem ne nevʿ mekr ü ne gūne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [ġavgālar itmede, -me, -de]*

ġavta-gāh: *Suyun içindeki derin yer.*

1. Her ḫalḳa-i kākül-i siyāhı
   Deryā-yı siyāh **ġavta-gāhı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 14). [ġavta-gāhı, -ı]*

ġavṭa-ḫūr-ı baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ: *Aşkın sonsuz denizi, aşk okyanusu.*

1. Faṣīḥ bī-ser ü bī-pā görinür geh görinmezsüñ
   Olup girdāb-veş **ġavṭa-ḫūr-ı baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 9). [ġavṭa-ḫūr-ı baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ,]*

ġavvāṣ: *Dalgıç.*

1. Bulmamışlar hiç naẓīr-i gevher-i dendānuñı
   Gerçi kim **ġavvāslar** ʿummāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 6). [ġavvāslar, -lar]*

ġavvāṣ oldı: *Dalgıç olmak. II aşık, seven olmak.*

1. Der-i vaṣl olmadı pīrāye-i silk-i ümīd olmaḳ
   Egerçi niçe demdür baḥr-i ʿışḳa oldı dil ġavvāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 8). [ġavvāṣ oldı, -dı]*

ġayb olur: *Kaybolmak, görünmez olmak.*

1. Ġayb olur ʿışḳ ile müzehher ʿayb
   Gebr-i ṣahbā-fürūş olur çü ṣahb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 25). [ġayb olur, -ur]*

ġāyet: *Çok, pek çok, son derece.*

1. Fikr **ġāyet** miḥnet-i pīşīneyi yād eylemez
   Sālīk-i rāh-ı maḥabbet pīş ü pes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 3). [ġāyet,]*
2. Serin der-pīş-i nāz itmiş meger berg-i niyāz-ı dil
   O nevres naḫl-i bāġ-ı ʿişveye **ġāyet** girān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 10). [ġāyet,]*

3. İy Faṣīḥ irmek olurdı menzil-i maḳṣūdıma
   Bāre-i şeb-reng-i tālīʿ n'eyleyem **ġāyet** zebun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 10). [ġāyet,]*
4. Dili **ġāyet** perīşān-ḥāl dirler zülf-i dil-berde
   Varursañ ḫāṭırın bizden ṣabā luṭf it suʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 7). [ġāyet,]*
5. Muḫālif esmede **ġāyetde** bād-ı miḥnet ü kīne
   Taḥammül eyleyemez ḳorḳarın sefīne-i sīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 1). [ġāyetde, -de]*
6. Cām-ı çeşmümden Faṣīḥ āsārı olmaz münʿadim
   Var ise ḫumm-ı dilüñ **ġāyetle** rengīndür müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 10). [ġāyetle, -le]*
7. Bilmem nice olur **ġāyet** aḥvāl-i dilüm
   Girmez mi gider destüme āmāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 1). [ġāyet,]*
8. Felek **ġāyet** keremsüz merḥametsüz bī-mürüvvetsin
   Ne cürʾetle o ẕātı küşte-i tīġ -i helāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 37). [ġāyet,]*

ġāyet: *Nihayet, son.*

1. Zer cām-ı māh-ı rūze temām irdi **ġāyete**
   Gelsün miyān-ı meclise sāḳī sebū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 5). [ġāyete, -e]*

ġāyet-i hıssetde: *Cimrilik amacı. II alçaklık.*

1. Olmasaydı **ġāyet-i ḫıssetde** pek
   Giymez idi ḫırḳa-i hindī felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 40, Mısra 1). [ġāyet-i ḫıssetde, -de]*

ġayr: *Başka.*

1. Reh-i maʿnāya ney engüşt-i işāret dile bes
   Ġayrı kimden nefes ümmīd idüp irşād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 8). [ġayrı, -ı]*

ġayr: *Başkası, başkaları. II rakip.*

1. Ḳasd-ı sitem idersüñ idüp **ġayra** iltifāt
   Hep ṣūret-i vefāda idersüñ cefā bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 5). [ġayra, -a]*
2. Ġayra güşāde āyīne-veş rūy-ı iltifāt
   Bana gelince çīn ile pür cebhe-i ġażab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 3). [ġayra, -a]*

3. Derūnı ıdemedüñ **ġayrdan** Faṣīḥ tehī
   Hezār görmedügüm yād u āşınā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 9). [ġayrdan, -dan]*
4. Ḫançer-i gamzeñe ʿuşşāḳ siper virmezler
   Sīneden **ġayrıya** ol āba güẕer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [ġayrıya, -ı, -ya]*
5. Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmīḥ
   Faṣīḥ yār ʿaceb **ġayra** mübtelā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [ġayra, -a]*
6. Reng-i rūy-ı ʿāşıḳ-ı şeydā degüldür **ġayrıla**
   Eşk gül-gūn çehreyi hem-reng-i kāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 5). [ġayrıla, -ıla]*
7. Fiʿl-i bed **ġayrun** nikū-kār olmasın īcāb ider
   Bāʿiş-i ʿafv u kerem olmaḳ günāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [ġayrun, -üñ]*
8. Olduḳça laʿli **ġayra** cevāhir-nümā-yı luṭf
   Çeşmümde dürc-i laʿlden ol dem güher döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 3). [ġayra, -a]*
9. Faṣīḥā ḥüsn-i lehçe luṭf-ı taʿbīrātı cāmiʿdür
   Senüñ ṭab'-ı selīmüñ beñzemez **ġayra** müsellemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [ġayra, -a]*
10. Şehā bu bendeñe raḥm itmeyüp cefā idesin
    Cihānda **ġayrı** senüñ luṭf u şefḳatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [ġayrı, -ı]*
11. Vaż'uñdan añladuḳ senüñ iy şūḫ-ı bī-vefā
    Ḳalmadı **ġayra** meylüñe hiç iştibāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 6). [ġayra, -a]*
12. Ṣūret-i sengīnini **ġayruñ** tırāş itmek durur
    Bīsütūn-ı dilde Şīrīn-kāri-i ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 3). [ġayruñ, -üñ]*
13. Gel **ġayra** şitāb ile varup olma ʿaraḳ-rīz
    İy nūr-ı dü-çeşm itme telef āb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 3). [ġayra, -a]*
14. İtmiyorsun dirhem-i eşke şehā hiç iltifāt
    Manṣıb-ı vaṣluñ nihānī **ġayra** iḳrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 4). [ġayra, -a]*
15. Ne revādur ki görüp **ġayrıla** mey ʿāşıḳ-ı zār
    Cām-ı zehr-āb-ı ciger-kāviş-i āzār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 3). [ġayrıla, -ıla, -]*
16. Ġayra vefāyı itdi füzūn cevr içün baña
    Yāruñ Faṣīḥ ḳaṣdı bizi imtiḥān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 9). [ġayra, -a]*
17. Nev-bahār-ı ḥüsnini pejmürde gördüm iy Faṣīḥ
    Ol nigār-ı serv-ḳad **ġayra** kenār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 10). [ġayra, -a]*
18. O mest-i nāz degirdükçe ḫançerin **ġayra**
    Meger ki ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı zāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 11). [ġayra, -a]*

19. Maḫṣūṣ-ı cevre rāẓıyam ol bī-terāḥḥüm āh
    Ġayra ider vefāya bahāne cefāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 8). [ġayra, -a]*
20. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
    Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı **ġayr** ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 3). [ġayr,]*
21. Görürse şāhid-i gülden meger bülbül göre yoḫsa
    Ne mümkin **ġayrdan** bir kimse görmek çīn-i pīşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 56). [ġayrdan, -dan]*
22. Gelince baña nesīm-i seḥer pür-āteş eser
    Feżā-yı bāġına **ġayruñ** hemīşe dil-keş eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 14, Mısra 1). [ġayruñ, -üñ]*
23. Ḥaḳḳumda yiter vaż'ı-ı sitem iẓhār it
    Ġayra nigeh-i luṭf baña āzār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 2). [ġayra, -a]*
24. Eş'ārını **ġayruñ** itdi naẓmum tensīḫ
    Sānī baña yazmamışdur ehl-i tārīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 1). [ġayruñ, -uñ]*
25. Dil **ġayra** idüp suḫan-ṭırāzı
    Nā-maḥreme itdi keşf-i rāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 49). [ġayra, -a]*

ġayr(a): *Başkası, başkaları. II rakip.*

1. O ṭıfl-ı şūḫ gelmez cilve-gāh-ı dīdeden **ġayr(a)**
   'Adū-yı sā'id-i erbāb-ı dildür sīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 5). [ġayr(a),]*

ġayret: *Çaba, azim.*

1. 'Işḳ elbet perde-sūz-ı 'ār u **ġayretdür** Faṣīḥ
   Ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb ister gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 9). [ġayretdür, -dür]*
2. Niçe terk (eyleyeyüm) **ġayret** ile cān u teni
   Çekdiler sīneye cān gibi o sīmīn-bedeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 1). [ġayret,]*

ġayret: *Kıskanma, çekememezlik.*

1. Görüp baḥr-i sirişk-i bī-kerānum reşk ü **ġayretden**
   Faṣīḥ olmaḳda her dem tīre-rūy u ḫışm-gīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 9). [ġayretden, -den]*

gayrete irmez: *Harekete geçirmek, özendirmek.*

1. Gayrete irmez beyān olmaz zebān-ı ḳāl ile
   Bir ʿaceb künc-i maḥabbet dāstānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 3). [gayrete irmez, -mez]*

ġayret-i ʿışḳ: *Aşkın kıskançlığı.*

1. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse Faṣīḥā bir sen ol
   Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 9). [ġayret-i ʿışḳ,]*

ġayret-i ʿışḳ: *Aşk çabası/gayreti.*

1. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse Faṣīḥā bir sen ol
   Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 9). [ġayret-i ʿışḳ,]*

ġayrı: *Başka, bundan başka, artık.*

1. Ġayrılarla ṭarḥ-ı bezm idüp Faṣīḥi dōstum
   Āteş-i pür-sūz-ı ġayretle kebāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 9). [ġayrılarla, -lar, -la]*
2. Taḥammül itdi envāʿ-ı cefāña nʾeylesün **ġayrı**
   Faṣīḥ-i zāra raḥm eyle yiter ẓālim yiter feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 9). [ġayrı,]*
3. Faṣīḥ eyleme **ġayrı** maḥalle ṣarf-ı nigāh
   Kitāb-ı ʿışḳda faṣl-ı niyāz u nāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 9). [ġayrı,]*
4. Ḫāk-būs-ı āsitānuñla müşerref **ġayrılar**
   Dūr kūyuñdan Faṣīḥ-i bī-ser ü bi-pā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 9). [ġayrılar, -lar]*
5. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
   O mübtelāya meger **ġayrı** bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [ġayrı,]*
6. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
   O mübtelāya meger **ġayrı** bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [ġayrı,]*
7. Ġayrı cāya ne ḥācet iy ġam-ı ʿışḳ
   Dil gibi ḫāne-i ḫarābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [ġayrı,]*
8. Ne gülden būy-ı şevḳ ister ne gülşende ṣafāmuz var
   Esīr-i derd-i ʿışḳuz şimdilik **ġayrı** hevāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [ġayrı,]*
9. Ney gibi efġān ider dil hem-nefes bilmez nedür
   Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ **ġayrı** kes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 2). [ġayrı,]*
10. Faṣīḥā cān u dilden sālik-i rāh-ı ḫarābātuz
    Bizüm pīr-i muġāndan **ġayrıdan** irşādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [ġayrıdan,]*

11. Faṣīḥi ʿayb olurdı **ġayrı** taʿyīb itmek ādemler
    Görülse ol perī-rū hūrī-sīmā vü melek-manẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 10). [ġayrı,]*
12. Var ise bir ġonçe-i būs-ı lebüñdür ḫ∨āhişüm
    Yoḳdur iy şīrīn-dehen **ġayrı** benümçün mültemes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 4). [ġayrı,]*
13. Merg-i Şīrīn-i maḥabbet irdi Ferhāddan meded
    Bulmadı küh-sār-ı ġamda **ġayrı** bir feryād-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 8). [ġayrı,]*
14. Açar ancaḳ nesīm-i nev-bahārı ġonçe ṭūmārın
    O rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża **ġayrı** maḥrem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 4). [ġayrı,]*
15. Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan **ġayrı**
    Bir āsitāne mi var ser-nihāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 9). [ġayrı,]*
16. Sifāl-pāreyi destümde bāde eyleyicek
    Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan **ġayrı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 10). [ġayrı,]*
17. Düşme mirʾāt-ı dil-i aḥbāba dīde-rūşen ol
    Kimseye hiç kendʾüzüñden **ġayrı** baḳma sen sen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 2). [ġayrı,]*
18. Fikr-i rūyı cüst ü cūyıdur Faṣīḥā muttaṣıl
    Dīdede **ġayrı** ḫayāl ü dilde efkār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 10). [ġayrı,]*
19. Göñül teṭabbuʿa **ġayrı** kitābı nʾeylersin
    Yiter müṭālaʿa-i Gül-sitān-ı ruḫsārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 6). [ġayrı,]*
20. Çıḳar besdür o pür-ḫam kāküli zīr-i külahuñdan
    Muḳayyed olma **ġayrı** çekme zencīre esīrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 8). [ġayrı,]*
21. ʿÍsī iḳrār-ı viṣāl itmede (...) var
    Görmedük kimsede hiç **ġayrı** o nāzük deheni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 8). [ġayrı,]*
22. Ġayrılarla bendesin bir görmez ol şehlā nigāh
    Ḥadd ü ʿadden devlet ü ʿömrin ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 66, Mısra 1). [ġayrılarla, -lar, -la]*
23. Ġayrılarla bendesin bir görmez ol şehlā nigāh
    Ḥadd ü ʿadden devlet ü ʿömrin ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 1). [ġayrılarla, -lar, -la]*
24. Sen **ġayrılar** ile itmede nūş-ı şarāb
    Ben āteş-i sīne-sūz-ı ġayretle kebab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 3). [ġayrılar, -lar]*
25. Min baʿd lebin **ġayrıya** emdürmem ki
    Peymāne içildi ʿahd ü peymān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 3). [ġayrıya, -ya]*
26. Ġayrıya peyām-āver olan bād-ı ṣabā
    Cūş-āver-i baḥr-i iştiyāḳum oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 154, Mısra 3). [ġayrıya, -ya]*

ġayrı dere: *Başka kapı.*

1. Dil eylemezse **ġayrı dere** nʾola ilticā
   Anuñ penāha der-geh-i pīr-i muġānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 7). [ġayrı dere, -e]*

ġayr-ı hevā-yı niyāzdan: *Dua, rica arzusundan başka.*

1. Yoḳ sīnesinde **ġayr-ı hevā-yı niyāzdan**
   Bulmış Faṣīḥ o ḥālet ile imtiyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 9). [ġayr-ı hevā-yı niyāzdan, -dan]*

gażab-ı yārdan: *Sevgilinin kızgınlığı, öfkesi.*

1. Meksūr olursa dil **gażab-ı yārdan** nʾola
   Tāb-āver olmaḳ āteşe mümkin midür zücāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 7). [gażab-ı yārdan, -dan]*

ġazāl: *Ahu, ceylan. II sevgili.*

1. İtmek felekde mümkin ise ger hilāli ṣayd
   Sen de göñül idersin o vaḥşī **gazāli** ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [gazāli, -i]*

ġazālān: *Ceylanlar.*

1. Ḫuṣūmet ber-ṭaraf ‘ahdüñde ḥüsn-i ülfet ol ḥadde
   Ki şīrānuñ **ġazālān** sa‘y ider olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 60). [ġazālān,]*
2. Ol silsile-i zülf o **ġazālāna** nigāh
   Mecnūn itdi beni Mecnūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 3). [ġazālāna, -a]*

ġazāl-i ḫayāli: *Hayal ceylanı, ceylana benzeyen hayali.*

1. Vahşīdür ol ḳadar ki ol āhū-yı deşt-i nāz
   Olmaz kemend-i fikre **ġazāl-i ḫayāli** ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 4). [ġazāl-i ḫayāli, -i]*

ġazāl-i nāz: *Naz ceylanı. II Sevgili.*

1. Çoḳ geşt-i deşt-gāh-ı niyāz eyledüñ dirīg
   Ṣayd olmadı Faṣīḥ o vaḥşī **ġazāl-i nāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 10). [ġazāl-i nāz,]*
2. Geşt ü güẕār-ı deşt-i niyāz itmeyince tā
   Varmaz ḥarīm-i ḫ∨āba o vaḥşī **ġazāl-i nāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 8). [ġazāl-i nāz,]*
3. Vaḥşetle ülfet eylemişüz iy **ġazāl-i nāz**
   Çeşmüñ ġamıyla merdüm-i meʿnüsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 7). [ġazāl-i nāz,]*

ġāze-i ruḥsārı: *Yanak kırmızılığı II yanağa sürülen kırmızı renkli boya, allık.*

1. Eşk ü āh-ı dildür ancaḳ **ġāze-i ruḫsārı** kim
   Āb u ṭābı olmada gitdükçe dil-dāruñ füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 7). [ġāze-i ruḫsārı, -ı]*

ġazel: *Gazel, şiir.*

1. Saña maḫṣūṣ bu vādīde **ġazel** ṭarḥı Faṣīḥ
   Suḫan-ı rast bu kim Rūmda Ḥassān'sın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 9). [ġazel,]*
2. İy Faṣīḥ az dinür ḥāṣılı sencīde suḫan
   Böyle pākīze **ġazel** ṣanma ki her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 8). [ġazel,]*

gazel-ḫ∨ānī: *Gazel okuyan, söyleyen.*

1. Miṣāl-i rūy-ı cānān ṣāf-ter āyīne-i devrān
   'Aceb mi eyler ise ṭūṭī-i ṭab'um **gazel-ḫ∨ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 26). [gazel-ḫ∨ānī,]*

ġazel-i āb-dārdan: *Yeni, güzel gazel.*

1. Mīzāb-ı ḫāme bir **ġazel-i āb-dārdan**
   Demdür ki bāġa ab-ı leṭāfet niṣār ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 30). [ġazel-i āb-dārdan, -dan]*

ġazel-i ʿāşıḳānesin: *Âşıkane gazel.*

1. Ümmīd oldur ki maẕhar-ı taḥsīn ola Faṣīḥ
   ʿArż itse yāra bu **ġazel-i ʿāşıḳānesin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 10). [ġazel-i ʿāşıḳānesin, -sin]*

ġazel-i pākīze: *Daha önce söylenmemiş, arı şiir.*

1. Söyleyüp bir **ġazel-i pākīze**
   Seni iy şūḫ-ı cihān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 5). [ġazel-i pākīze,]*

ġazel-i tāze-edāña: *Taze, yeni üsluplu şiir.*

1. Bīhūde göñül dürr-i niyāzuñ telef itdüñ
   Aḥsente Faṣīḥā **ġazel-i tāze-edāña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 9). [ġazel-i tāze-edāña, -ñ, -a]*

gebr-i ṣahbā-fürūs: *Şarap satan kafir, şarap satan rakip.*

1. Ġayb olur ʿışḳ ile müzehher ʿayb
   Gebr-i ṣahbā-fürūş olur çü ṣahb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 26). [gebr-i ṣahbā-fürūş,]*

gec-: *Geçmek, bitmek.*

1. Girye-i mātemle **geçdi** ṣubḥ u şām-ı ʿıydımuz
   Zīb-i destār itmedüñ nev-ġonçe-i ümmīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 1). [geçdi, -di]*

gec: *Vaktin ilerlemesi.*

1. Hep girye-i ġamla **geçdi** māh u sālüm
   Olmadı güşāde cebhe-i āmālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 1). [geçdi, -di]*

gec: *İşlemek, nakşetmek.*

1. Degül zaḫmı nümāyān tīr-i tīzi sīneden **geçdi**
   Şikeste itmeden mānend-i ʿaks āyīneden **geçdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 83, Mısra 1). [geçdi, -di]*

gec: *Geçmek, bitmek.*

1. Geçsün mi böyle ḥayreṭ ile rūzgār-ı ʿömr
   Olsun mı pejmürīde-i ġaflet bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [geçsün, -sün]*
2. Meyl itmesün mi saña Faṣīḥā o naḫl-i nāz
   Geçsün mi böyle miḥnet ile rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [geçsün, -sün]*

3. Geçer geçer bu sebük-seyr olan ḳaṭār-ı ʿömr
İki nefes olur olsa dem-i bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [geçer, -er]*
4. Geçer **geçer** bu sebük-seyr olan ḳaṭār-ı ʿömr
İki nefes olur olsa dem-i bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [geçer, -er]*
5. Ol ḳaşı yā görüp beni bilmezlenür **geçer**
Bilmez ki tīr-i āh ile bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [geçer, -er]*
6. Geçerse dil nʾola nüh-perde-i zer-endūdı
Mesīḥ-veş aña taḥmīl-i sūzen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 5). [geçerse, -er, -se]*
7. Geçmez mi āh daḫı günāhumdan ol melek
Ġırbāle döndi āh-ı dilümden ten-i felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 2). [geçmez, -mez]*
8. Olup Yaʿḳūb-veş hem-dem sirişk-i bī-ḳarār ile
Geçe ʿömr-i ʿazīzüm künc-i ġamdan āh u zār ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 20). [geçe, -e]*

gec: *Oturmak, saltanat sürmek.*

1. Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile
Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [geçince, -ince]*
2. Yine taḫt-ı zümürrüd-fāmına sulṭān-ı gül **geçmiş**
Hezāruñ bāġı ṭutmış ḫārdan feryād u efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 3). [geçmiş, -miş]*

gec: *Bitmek, sona ermek.*

1. Dirīg āh ile **geçdi** bu deñlü ʿömr-i ʿazīz
Henüz ʿışḳ-ı cevānān hevā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 7). [geçdi, -di]*

gec: *Aşmak, geçmek.*

1. Behrām ile Keyvān iki der-bān ḳapusında
Bir mertebe kim kes̲ret-i ʿuşşāḳ **geçilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 8). [geçilmez, -il, -mez]*

gec: *Değmek, yansımak.*

1. Degül zaḫmı nümāyān tīr-i tīzi sīneden **geçdi**
Şikeste itmeden mānend-i ʿaks āyīneden **geçdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 83, Mısra 2). [geçdi, -di]*

gec: *Geçerli olmak, işlemek, nüfuz etmek.*

1. Geçmez bu çār-sūda metāʿ-ı neşāṭ u ʿayş
   Kālā-yı ġam ḳumāş-ı elemdür bulan revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 3). [geçmez, -me, -z]*

gec: *Değmek, işlemek.*

1. Çoḳ cāna **geçdi** derd-i ḥasret egerçi iy dil
   Ol şūḫ-ı işve-kāra söz geçmedi ne çāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 5). [geçdi, -di]*

gec: *Söylemek, anlatmak.*

1. Güft ü gū olmaz nesi var ise hep dilden **geçer**
   ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [geçer, -er]*

gec: *Yaşamış, insanlar.*

1. Muḥaṣṣal bu fenādan cümleden **geçmişlerin** gönder
   Felek-gerdişlerden işlerin bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 2). [geçmişlerin, -miş, -ler, -in]*

gec: *Geçmek, atlatmak II Vazgeçmek, aşmak, geride bırakmak.*

1. Göñül bīhūde ṣarf-ı āb-ı rūy itme recādan **geç**
   Niyāz ile ne mümkin rām ola ol tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 5). [geç,]*
2. Tā seḥer ol meh ile ʿālem-i āb eylemişüz
   Geçmişüz bir gicede baḥr-i ġamı sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 12). [geçmişüz, -miş, -üz]*
3. Cāndan **geçüp** ben ebrū-yı cānāna düşmüşem
   Āzürdelikle ḫançer-i bürrāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 1). [geçüp, -üp]*
4. Gehi ḳan aġlaruz geh rūyumuz zerd eylerüz ġamla
   Faṣīḥā **geçmişüz** dehrüñ ḫazānından baharından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 10). [geçmişüz, -miş, -üz]*
5. Tāb-ı miḥnetle rūzı itdi güẕer
   Ẓulmet-i ġamla **geçdi** tīre-şebi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 10). [geçdi, -di]*
6. ʿAcebdür pāy-bend-i ülfet olmaḳ dār-ı ʿālemde
   Ġarīḳ-ı baḥr olursañ da **geçilmez** aşinalardan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 42, Mısra 2). [geçilmez, -il, -me, -z]*

gecen: *Geçip giden.*

1. Ayāġa urdı maḥabbet metāʿ-ı ārāmı
   Geçen ḳalem-rev-i dilde ḳumāş-ı sevdayı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 8). [geçen,]*

gecince taḫtına: *Yönetimi ele geçirmek.*

1. Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd
   Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [geçince taḫtına, -ı, -n, -a-ın, -a]*

gedā: *Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.*

1. Eylemezler **gedālara** nefrīn
   Şehlere āferīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 3). [gedālara, -lar, -a]*
2. Ḥaḳ celle ʿalā itdi cenāb-ı pāküñ
   Hem şāha melāẕ hem **gedāya** melceʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 4). [gedāya, -ya]*
3. ʿIşḳdur eyleyen gedā şāhı
   Baḫş iden hem **gedāya** sulṭānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 6). [gedāya, -ya]*

gedā vü sulṭānı: *Dilenci ve padişah. II dilenci ve padişah arasındaki fark.*

1. ʿIşḳdur ʿışḳ mülk-i yeksānı
   ʿIşḳ bilmez **gedā vü sulṭānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 2). [gedā vü sulṭānı, -ı]*

gedā-ṭabʿ: *Dilenci yaradılışlı, alçak fıtratlı.*

1. Göñül almaḳ ele kārı degülmiş her **gedā-ṭabʿuñ**
   Belī her dest-i nā-şayesteye cām-ı Cem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 5). [gedā-ṭabʿuñ, -uñ]*

gedā-yı bī-ser ü pāyuz: *Ayaklar altına alınmış ve zavallı dilenciler.*

1. Cihānuñ ʿālemin eyler **gedā-yı bī-ser ü pāyuz**
   Ki taḫt-ı kām-revāyīde şāha minnetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 7). [gedā-yı bī-ser ü pāyuz, -uz]*

gedā-yı feyż: *İhsan fakiri, ikram dilencisi; yardıma muhtaç.*

1. İtmiş Faṣīḥ ḫāk-i cenābın penāh-ı dil
   Sen pādişāh-ı mülk-i kerem ol **gedā-yı feyż** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 10). [gedā-yı feyż,]*

gedā-yı iltifatuñ: *Iltifat dilencisi. II teveccüh yoksunu.*

1. Gedā-yı iltifatuñ pādişāh-ı ʿālem-i āb it
   Getür ol sāġarı kim yādigār-ı Ḫusrev ü Cemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 3). [gedā-yı iltifatuñ, -uñ]*

gedū-yı ʿıyd: *Bayram fakiri. II sürekli, daima sevinç ve mutluluktan uzak, aşık.*

1. Bāzū-yı baḫta ṭāb-ı cüvānī ki olmaya
   Olmaz nişān-ı fāl-i ḫadengüm **gedū-yı ʿıyd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 8). [gedū-yı ʿıyd,]*

geh: *Bazen, ara sıra.*

1. Geh būs-ı laʿli gāh leb-i sāġar-ı şarāb
   Cānāne ile ṣoḥbet-i cān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 3). [geh,]*
2. Aʿdā Faṣīḥ güft ü şinīd-i nifāḳ ile
   Geh düşmen eylemekde bize yārı gāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [geh,]*
3. Perī-veş iy ḳamer-sīmā görinür **geh** görinmezsüñ
   Miṣāl-i ġurre-i ġarrā görinür **geh** görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 1). [geh,]*
4. Perī-veş iy ḳamer-sīmā görinür **geh** görinmezsüñ
   Miṣāl-i ġurre-i ġarrā görinür **geh** görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 2). [geh,]*
5. Naẓardan dūr olup çün āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde
   Dil-i ser-geşteye cānā görinür **geh** görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 4). [geh,]*
6. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan olmaz rūz u şeb māʾil
   Sen iy ḫurşīd-rū ammā görinür **geh** görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 8). [geh,]*
7. Faṣīḥ bī-ser ü bī-pā görinür **geh** görinmezsüñ
   Olup girdāb-veş ġavṭa-ḫūr-ı baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 10). [geh,]*
8. Dehri ṣaymaz ẕerreye **geh** ẕerreden dil-gīr olur
   Ḥaḳ budur gelmez beyāna sırr-ı mübhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 3). [geh,]*
9. Pey-der-pey iy göñül ne idi ol mehüñ bize
   Cevr ü cefāları **gehi** mihr ü vefāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 6). [gehi, -i]*

10. Laġzīde olursam nʾola **geh** rāh-ı suḫanda
    Mest eyledi keyfiyyet-i ṣahbā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 21). [geh,]*
11. Olmaz bu cihān ḥāṣılı bir ḥālde dāʾim
    Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 2). [geh,]*
12. Olmaz bu cihān ḥāṣılı bir ḥālde dāʾim
    Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise **geh** Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 2). [geh,]*
13. Faṣīḥ elmās olur her ḳaṭresi **geh** āh-ı serdümde
    Gehi nār-ı dilüm yāḳūt ider her dānesin anuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 3). [geh,]*
14. Geh ġubār-ı miḥnet ü ġamla müşevveşsin göñül
    Gāh çün peymāne-i mey ṣāf u bī-gışş göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 2). [geh,]*
15. Geh şīfte-i kākül ü geh ḫālüñ olup
    Dīvāne-i meh ḫaste-ser-i sālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 1). [geh,]*
16. Geh şīfte-i kākül ü **geh** ḫālüñ olup
    Dīvāne-i meh ḫaste-ser-i sālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 1). [geh,]*
17. Geh müştaġil-i ṣafḥa-i ruḫsāruñ olup
    Geh ḫaste-dil-i dīde-i bīmāruñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 1). [geh,]*
18. Geh müştaġil-i ṣafḥa-i ruḫsāruñ olup
    Geh ḫaste-dil-i dīde-i bīmāruñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 2). [geh,]*
19. Geh dūḫte-i rişte-i iḳrāruñ idüp
    Geh sūḫte-i şemʿa-i ruḫsāruñ idüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 1). [geh,]*
20. Geh dūḫte-i rişte-i iḳrāruñ idüp
    Geh sūḫte-i şemʿa-i ruḫsāruñ idüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 2). [geh,]*
21. Geh ḳahr ile gāhi luṭf ile itmedesüñ
    Dil-şādları ġam-gīn ü ġam-gīnleri şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 3). [geh,]*
22. Geh zīver-i ṭāḳ-ı beyt-i nisyān itdi
    Geh dest-ḫūş-ı zümre-i nādān itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 144, Mısra 1). [geh,]*
23. Geh zīver-i ṭāḳ-ı beyt-i nisyān itdi
    Geh dest-ḫūş-ı zümre-i nādān itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 144, Mısra 2). [geh,]*

geh gāh: *Bazen ... bazen ..., kimi zaman ... kimi zaman...*

1. Destine geh ceyb-i ṣabr u gāh dāmānum gider
   Bir keş-ā-keşdür göñülle ʿışḳ-ı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [geh gāh,]*

geh gāh: *Bazen, ara sıra.*

1. Geh ʿārıżuñ ḫayāl iderüm gāh kākülüñ
   Endīşe-i tesellī-i rūz u şebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 5). [geh gāh,]*

geh gāh: *Bazen... bazen de….*

1. Tā-be-key yoḳ yire bīhūde Faṣīḥ
   Geh miyān gāh dehān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 10). [geh gāh,]*

geh gāhi: *Bazen...bazen...*

1. Bir cüst ü cūdayum ki çü pervāne vü hezār
   Geh bāġa gāhi āteş-i sūzāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 10). [geh gāhi,]*

geh geh: *Bazen... bazen...*

1. Bilmez ki dāġına ne maḥal ʿarż ide Faṣīḥ
   Geh dilde geh cigerde gehi serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [geh geh,]*

geh geh: *Bazen... bazen (de)...*

1. Olmaz bu cihān ḥāṣılı bir ḥālde dāʾim
   Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [geh geh,]*
2. Miṣāl-i sīb düşdi dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa
   Göñül gitdükçe gitdi geh firāz u geh nişīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 6). [geh geh,]*

geh geh: *Bazen... bazen (de)...*

1. Geh dilde gāh sīnede geh dīdede görin
   Sensüz görinmesün bize bu cilve-gāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 3). [geh geh,]*
2. ʿAcebdür āh-ı dilde iy şerār-ı āteş-i sīne
   Geh kirm-i şeb-firūz-āsā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 6). [geh geh,]*

geh gehi: *Bazen... bazen (de)...*

1. Dīdeden geh ʿıyān gehi dilde
   Gāhi ʿışḳuñ nihānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 7). [geh gehi,]*
2. Geh ḫançerin çeker gehi şemşīre el ṣunar
   ʿUşşāḳı yār ṣanʿat ile imtiḥān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [geh gehi,]*
3. Geh mest-i bāde-i leb-i rengīnüñüm gehī
   Maḫmūr-ı cām-ı nergis-i fettānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 3). [geh gehī,]*

geh gehi: *Bazen ... bazen de ..., kimi zaman ... kimi zaman da ...*

1. Eyler ṭaraf ṭaraf şeh-i dey nāmeler revān
   Geh āb-ı cūy ile gehi bād-ı ṣabāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 4). [geh gehi,]*

gehī: *Kah, bazen, ara sıra.*

1. Gāh nāz idüp **gehī** redd-i niyāz itsün o şūḫ
   Her ne cevr eylerse itsün olmazuz dil-gīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [gehī,]*
2. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur ammā kim
   Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [gehī,]*
3. Olur bahāne idüp dād-ḫ∨āhī-i ġam-ı cevrüñ
   Fütāde-dil **gehī** būs-ı rikābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 6). [gehī,]*
4. Gehī tekellüm-i nāz itmeyüp de ʿuşşāḳa
   Meger ki teng-dehānem dimek cevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 5). [gehī,]*
5. Bilmez ki dāġına ne maḥal ʿarż ide Faṣīḥ
   Geh dilde geh cigerde **gehi** serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [gehi,]*
6. Gehī ḫilāf-ı rıżā gāhi sāz-kāra döner
   Bu āsiyāb-ı felek ṣanma bir ḳarāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 1). [gehī,]*
7. Gehī emvāc ile ṣad-cā şikeste saṭḥ-ı mīnādur
   Gehī baḳsañ hemān āyīne-i ṣāf u mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [gehī,]*
8. Gehī emvāc ile ṣad-cā şikeste saṭḥ-ı mīnādur
   Gehī baḳsañ hemān āyīne-i ṣāf u mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [gehī,]*
9. Bizden dirīġ itme **gehī** bir nigāhuñı
   Senden hemīşe iki gözüm maṭlabum budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 3). [gehī,]*
10. Dil-i figāra **gehī** bir nigāh-ı luṭf eyle
    Hemīşe cevr ü sitem her zemān cefā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 5). [gehī,]*

11. Dirīġ itme **gehī** dilden iy nesīm-i ṣabā
    Bu dīde-dūz-ı reh-i intizāra bir ḫaberüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 3). [gehī,]*
12. Faṣīḥ elmās olur her ḳaṭresi geh āh-ı serdümde
    Gehi nār-ı dilüm yāḳūt ider her dānesin anuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 4). [gehi,]*
13. Tā key tā key bu bī-dile ḫışm u ʿitāb
    Raḥm eyle **gehī** ḥālüme it luṭf-ı ḫiṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 2). [gehī,]*

gehi geh: *Bazen ... bazen de.*

1. Gehi ḳan aġlaruz geh rūyumuz zerd eylerüz ġamla
   Faṣīḥā geçmişüz dehrüñ ḫazānından baharından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 9). [gehi geh,]*

gel-: *Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.*

1. Gelseñ ḫırāma her ne zemān iy nihāl-i nāz
   Dir kim Faṣīḥ sāye-ṣıfat leytenī ma'ek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 9). [gelseñ, -se, -ñ]*

gel-: *Varmak, gelip çatmak (zaman bağlamında).*

1. Ammā ki **gelince** rāh-ı Ḥaḳḳa
   Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 67). [gelince, -ince]*

gel-: *(Bir maksatla) Bir yere uğramak, ziyaret etmek.*

1. Bülbül şikāyet-i sitem-i ḫārı diñledür
   Bir gün şehen-şehe çemen-i sebz-i ter **gelür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [gelür, -ür]*
2. Budur ẓannum ki tā ṣubḥ-ı ḳıyāmet nesl-i Ādemden
   O mihr-i ḫüsne ṯānī bir cevān-ı gül-beden **gelmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 6). [gelmez, -mez]*
3. N'ola güftāra **gelmeseñ** her dem
   Ġonçe-i gül gibi teng-femsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 5). [gelmeseñ, -me, -se, -ñ]*
4. Gelmiş çemende gördüm dün ʿandelīb-i şeydā
   Bir tāze şiʿr oḳurdı evṣāf-ı nev-bahāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 3). [gelmiş, -miş]*
5. Bahār geldi açıl gül gibi gülistāna
   Gelüp ḫırāma düşer naḫl-i servi dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 2). [gelüp, -üp]*

gel-: *Belli bir zamanın gelip çatması.*

1. Geldi bahār göñlüm açār bir nesīm yoḳ
   Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur bir şemīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 1). [geldi, -di]*

gel-: *Gelmek, görünmek.*

1. Bozdı bāzār-ı niyāzı ḫaṭ **gelüp**
   Ḫoş-ḳumāş-ı nāza ḳalmadı revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 3). [gelüp, -üp]*
2. Anuñçün cān-ı müşṭāḳa ḫaber cānāneden **gelmez**
   Ki eşküm gibi kūy-ı dil-rübāya her giden **gelmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 2). [gelmez, -mez]*
3. Tehī gelür bulup elbette seng-i ġamla şikest
   Faṣīḥ bezmümüze **gelse** de sebū-yı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 10). [gelse, -se]*
4. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra bir **gelmesün** iy dil
   Yoḳ cūy-ṣıfat ʿışḳ ile bir yirde ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 7). [gelmesün, -me, -sün]*
5. Bahār **gelse** dil-i zārı şādumān görsem
   O mest-i ʿişve ile cām-ı erguvān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 1). [gelse, -se]*
6. O dem **gelür** mi ki tīġ-ı ġazā-yı tīz-zebān
   Ḳırāʾat eyleye āyāt-ı ḳāṭıʿuʾl-burhān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 1). [gelür, -ür]*
7. O dem **gelür** mi kʾolup sırr-ı āb-ı (...)
   Çıḳa deruñ-ı segāndan dükān-ı kelle-pezān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 5). [gelür, -ür]*
8. O dem **gelür** mi kemāl-i vifāḳdan nāşī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 7). [gelür, -ür]*
9. Memnūnıyuz ṣabānuñ **geldükçe** kūy-ı yāra
   Taṭyīb-i ḫāṭır eyler uġrar bu ḫāk-sāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 1). [geldükçe, -dükçe]*
10. Gelmiş Faṣīḥ kūyına dil eşk-i çeşm ile
    Beñzer o kāha kim **gele** gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 10). [gele, -e]*
11. Ġam itmiş idi künc-i hicrde beni helāk
    Geldi peyām-ı vuṣlat-ı cānāna cān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 6). [geldi, -di]*

gel-: *Bir şeyin akla gelme, hatırlama durumu.*

1. Āh-ı serd itmede iy āyīne-ruḫ mecbūrum
   Ḫāṭıra gerd-i elem **gelmeye** maʿẕūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 6). [gelmeye, -me, -ye]*

gel: *Gelmek, buyurmak, şereflendirmek.*

1. Māniʿ oldı **gelüp** aġyār Faṣīḥā efsūs
   Yār ile güft ü şinīd eyler iken bī-pervā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 13). [gelüp, -üp]*
2. Kākül-i cānāne-veş ḥālüm perīşān iy Faṣīḥ
   Gelmedi ʿışḳ içre bir hengām-ı cemʿiyyet bāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [gelmedi, -me, -di]*
3. Laḫt laḫt itdürdi ceyb-i ṣabrumı fürḳat bāña
   Gelse kāse ḫūn-ı dil nūş itdürür ḥasret bāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [gelse, -se]*
4. Gūş-ı cāna degmedi dilden peyām-ı āşinā
   Çoḳ zemāndur bir ḫaberle **gelmedi** peyk-i ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 2). [gelmedi, -me, -di]*
5. Gönderdi bāña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
   Geldi seḥerī bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 2). [geldi, -di]*
6. Bedʿ eyle gül-sitānda yine ders-i nāleye
   Geldi dem-i tilāvet-i evrāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 8). [geldi, -di]*
7. Ġayra güşāde āyīne-veş rūy-ı iltifāt
   Bāña **gelince** çīn ile pür cebhe-i ġażab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 4). [gelince, -ince]*
8. Ṭaʿn-ı raḳīb māniʿ-i teşrīfüñ olmasun
   Sen ḳalma aña **gel** kerem eyle mürüvvet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [gel,]*
9. Füzūn itdi ḫumārum nūş-ı cām-ı ġuṣṣa gitdükce
   Gel iy sākī kerem ḳıl sāġar-ı ṣahbāyı ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [gel,]*
10. Ġam degüldür **gelse** mey maḫmūr-ı pür-efkāra telḫ
    Bu meşeldür çünki her derde olurmış çāre telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [gelse, -se]*
11. Güft ü gūy-ı ʿāşıḳı ehl-i ḫıred gūş eylemez
    İy Faṣīḥ elbet **gelür** mestüñ sözi ḫuş-yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [gelür, -ür]*
12. Zer cām-ı māh-ı rūze temām irdi ġāyete
    Gelsün miyān-ı meclise sāḳī sebū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 6). [gelsün, -sün]*
13. Raḳīb vaẓʿına ḳalduḳ taḥammül itmekden
    Gelür hemīşe o nāzük-mizāca sıḳlet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 8). [gelür, -ür]*
14. İtme iẓhār-ı teġāfül bezmüñe **gelse** Faṣīḥ
    Bende-i dīrīneñe ol vażʿı sulṭānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 13). [gelse, -se]*
15. Gāhī ḫayāl-i lāʿli gider eşk-i ter **gelür**
    Deryā-yı çeşmüme ne güherler gider **gelür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [gelür, -ür]*

16. Bir gün meşām-ı cāna nesīm-i seḥer Faṣīḥ
Neşr-i şemīm-i ṭurra-i ṭarrār ider **gelür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 10). [gelür, -ür]*
17. Meger ki kākül-i cānāneden ṣabā **geliyor**
Ki cān meşāmına bir būy-ı āşinā **geliyor** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [geliyor, -(i)yor]*
18. Meger ki kākül-i cānāneden ṣabā **geliyor**
Ki cān meşāmına bir būy-ı āşinā **geliyor** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [geliyor, -iyor]*
19. Gelür dehānuma cānum berāy-ı istiḳbāl
Dinilse meclise ol yār-ı bi-vefā **geliyor** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [geliyor, -iyor]*
20. Derūnı idemedüñ ġayrdan Faṣīḥ tehī
Hezār görmedügüm yād u āşinā **geliyor** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 10). [geliyor, -iyor]*
21. Zemān-ı gül dem-i güş-ı nevā-yı bülbüldür
Bahār **geldi** muvāfiḳ-ı hevā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 1). [geldi, -di]*
22. Ṣatsun ḳo nāz u şīveyi şimdi o bī-vefā
Kālā-yı ḥüsni ḫaṭ **gelicek** rāyegānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 4). [gelicek, -icek]*
23. Bāġa **gel** feyż-ı nesīm-i nev-bahār eyyāmıdur
Zevraḳ-ı mey çekmenüñ bu rūzgār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 1). [gel,]*
24. Şanmañ süzüldi çeşmine **geldi** kelāl-i nāz
Ehl-i niyāza itmede tāze ḫayāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 1). [geldi, -di]*
25. Bī-tāb eylemiş gibi cānā kemāl-i nāz
Çeşm-i siyāh-ı mestüñe **gelmiş** kelāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 2). [gelmiş, -miş]*
26. Mīnā-serā-yı dīde-i bīdāra görmedük
Demler durur ki **gelmedi** hiç şāh-ı ḫ∨ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 6). [gelmedi, -me, -di]*
27. Anuñçün cān-ı müşṭāḳa ḫaber cānāneden **gelmez**
Ki eşküm gibi kūy-ı dil-rübāya her giden **gelmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 1). [gelmez, -mez]*
28. Gelüp gitmekde niçe ṣubḥ-ı ġam şām-ı elem ammā
O mihr-i evc-i istiġnā o māh-ı pür-fiten **gelmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 8). [gelmez, -mez]*
29. Bār-ı girān-ı minnet-i sāḳīyi çekmezüz
Lāzım **gelürse** ḫūn-ı dile minnet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 4). [gelürse, -ür, -se]*
30. Her şeb o mehle bezme gelür ʿişret eylerüz
Geldükçe ʿarż-ı ḥāl-i dile ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 2). [geldükçe, -dükce]*
31. Gelmiş ümīd-i vaṣluñ ile kendüden ferāġ
Bilmem senüñle bu dil-i meʾyūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 5). [gelmiş, -miş]*

32. Gelmiş bahār ṭayy-ı bisāṭ-ı ġam eylemiş
Bāġı kemāl-mertebede ḫurrem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 1). [gelmiş, -miş]*
33. Cihān firdevse dönmiş nev-bahār-ı dil-sitān **gelmiş**
Temāşāya ya bāġ-ı ʿālemi Dārüʾl-Cinān **gelmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 1). [gelmiş, -miş]*
34. Cihān firdevse dönmiş nev-bahār-ı dil-sitān **gelmiş**
Temāşāya ya bāġ-ı ʿālemi Dārüʾl-Cinān **gelmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 2). [gelmiş, -miş]*
35. O servi daʿvet itmiş bāġa eşküm pāyına düşmiş
Tevaḳḳuf itmemiş ʿömri dırāz olsun hemān **gelmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 8). [gelmiş, -miş]*
36. Çemende naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā gördük
Bahār mevsimi **geldi** güzel hevā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 2). [geldi, -di]*
37. Niçe demdür dīde-dūz-ı reh-güzārum **gelmedüñ**
Rişte-veş gitdükçe pīç ü tābum efzūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 3). [gelmedüñ, -me, -dü, -ñ]*
38. O serv-ḳāmeti bāġa **gelür** işitmişdür
Ki ḫayli cūşişi var gül-sitānda enḥāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 5). [gelür, -ür]*
39. Seḥer ṭarf-ı ser-i kūyından iy peyk-i ṣabā **geldüñ**
Peyām-ı makdemiyle ẕevḳ-baḫş olduñ ṣafā **geldüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 1). [geldüñ, -dü, -ñ]*
40. Seḥer ṭarf-ı ser-i kūyından iy peyk-i ṣabā **geldüñ**
Peyām-ı makdemiyle ẕevḳ-baḫş olduñ ṣafā **geldüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 2). [geldüñ, -dü, -ñ]*
41. ʿAceb vaḳtinde teşrīf eyledüñ kim cism-i zārumdan
Vedāʿa bir nefes ḳalmışdı cān-ı mübtelā **geldüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 4). [geldüñ, -dü, -ñ]*
42. Bu çeşm-i ter ki yollar gözlemekden ḫıyrelenmişdi
Virüp kuḥl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle cilā **geldüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 6). [geldüñ, -dü, -ñ]*
43. Saña lāyıḳ berāy-ı müjdegānī cān-niṣār olsam
Peyām-ı ʿizz-i teşrīfiyle olduñ ġam-zidā **geldüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 8). [geldüñ, -dü, -ñ]*
44. Kemend-i intiẓāra düşmiş idi niçe demlerdi
Faṣīḥ-i bī-dili ol ḳayddan itdüñ rehā **geldüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 10). [geldüñ, -dü, -ñ]*
45. Geldi bahār bāġa varup ālem eylesek
Bülbüller ile hem-nefes olsaḳ dem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 1). [geldi, -di]*
46. Rast geldüm yāra bir naḫl-i revān olmış **gelür**
Serde gül destinde gül ceybinde gül dāmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 5). [gelür, -ür]*
47. Ḫalāṣa dest-i cevrüñden iderler meşveret gūyā
Gelürler bir yire her laḥẓa dāmān u girībānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 6). [gelürler, -ür, -ler]*

48. Gelüñüz şevḳ ile gül-bāng-i maḥabbet çekelüm
Düşelüm ceyş-i ġamuñ pīşine rāyet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 1). [gelüñüz, -üñüz]*
49. Geldi īḳāẕ-ı gülistān iderek bād-ı nesīm
Cūları bāġa şiṭābān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 1). [geldi, -di]*
50. ʿAṭse-rīz oldı yine būy-ı bahār ile çemen
Geldi neşr-i ḫaber-i cān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 4). [geldi, -di]*
51. Bir gün **gelür** ki şād olur ḫāṭır-ı ḫazīn
Ḳalmaz gider bu şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 2). [gelür, -ür]*
52. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde baḥr u cūylar
Gelse de miḳyās-ı dilden mā degül demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 6). [gelse, -se]*
53. Gice aġyāra **gelürmiş** o perī-rū dirler
Ḳonsa maʿḳūl idi bir merd-i nigeh-bān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 11). [gelürmiş, -ür, -miş]*
54. Şanmañ ki jāledür reh-i dūr u dırāzdan
Bāġa **gelince** derledi ġonçe şitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 6). [gelince, -ince]*
55. Gelmiş Faṣīḥ kūyına dil eşk-i çeşm ile
Beñzer o kāha kim gele gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 9). [gelmiş, -miş]*
56. Faṣīḥā müjde dil-ber saña taḥrīr-i selâm itmiş
Raḳībe dün **gelen** mektūb-ı dür-bārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 10). [gelen, -en]*
57. Ḥayret ile ne mertebe **gelmek** gerek sükūn
Ḳaysuñ serinde murġ-ı güle āşiyān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 3). [gelmek, -mek]*
58. Belki bir gün **gele** dil-ḫastesini yār göre
Şerbet-i merḥamet ü luṭfa sezā-vār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 1). [gele, -e]*
59. Hezār şevḳ ile peyk-i ṣabāya ḳarşu varurduḳ
Bizüm bu ṭarf-ı çemenden **gelür** peyāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 10). [gelür, -ür]*
60. Bisāṭ-ı bezmümüz āmāde sāḳī munṭazıruz
Gelür mi meclise ol şīve-kār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 4). [gelür, -ür]*
61. Bahār **geldi** niçün bülbül-i çemen ḫāmūş
Şehen-şeh-i güle şekvā-yı ḫāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 5). [geldi, -di]*
62. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 4). [gelüp, -üp]*
63. Gelmiş güşād-ı fāl-i bahāra gül āyeti
Bülbüllerüñ maḳām-ı Nevadā ḳırāʾati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 1). [gelmiş, -miş]*

64. Yiter delīl-i münevver bu müddeʿāya hilāl
Ḥarīm-i ḳalbe **gelince** ʿarûs-ı fikr-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 26). [gelince, -ince]*
65. Dirīġ cevher-i nā-yāb-ı feyż-ı enfāṣum
Derūna **gelmedi** bīm-i selāsil ü aġlāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 73). [gelmedi, -me, -di]*
66. Kemāl-i mertebe pür-cürm ü maʿṣiyet-kārem
Ki żıdda meyl ider **gelse** bir ḫuṣūṣa kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 79). [gelse, -se]*
67. Nesīm-i ṣubḥ ile cevlāna **gelmiş** berg-i eşcārı
Görince ʿarṣa-i maḥşer ḳıyās itdüm gülistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 19). [gelmiş, -miş]*
68. Demdür serāy-ı dīdeye çün ḳaṭre-i sirişk
Ṣaḫṣ-ı nezāre **gelmeye** geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 18). [gelmeye, -me, -ye]*
69. Gelse hezār seng-i sitem her kenārdan
Gelmez göñül cenābuñı geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 34). [gelmez, -me, -z]*
70. Gelse hezār seng-i sitem her kenārdan
Gelmez göñül cenābuñı geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 33). [gelse, -se]*
71. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
Geldi seḥer bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 4, Mısra 2). [geldi, -di]*
72. Geldi henüz vaḳt-i mübārek dem-i bahār
Gel bāġa eyle tehniyet-i maḳdem-i bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 20, Mısra 2). [gel,]*
73. Geldi henüz vaḳt-i mübārek dem-i bahār
Gel bāġa eyle tehniyet-i maḳdem-i bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 20, Mısra 1). [geldi, -di]*
74. Tenhā bu göñül oldı ṣafādan ʿārī
Yārān-ı ṣafānuñ biri **gelse** bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 82, Mısra 2). [gelse, -se]*
75. Biñ sīm ü zeri iderler isrāf
Ammā ki **gelince** rāh-ı Ḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 68). [gelince, -ince]*
76. Bir gün **gelür** fütāde-i ḫāk-i niyāzına
Ol naḫl-i nāz māʾil olur rūzgārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 11, Mısra 1). [gelür, -ür]*
77. Ben o Yaʿḳūb-ı ḥazīnüm şādūman itmez beni
Her nefesde būy-ı pīrāhenle **gelse** biñ nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 41, Mısra 2). [gelse, -se]*
78. Mīzāna gelür ẓann iderin Yūsuf-ı Kenʿān
Geldükde o gül-pīrehenüm ḫān-ı ḥarīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 51, Mısra 2). [geldükde, -dük, -de]*
79. Mesrūr ider **gelüp** yitişdükçe dili
Gūyā ki peyām-ı vaṣl-ı cānānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 3). [gelüp, -üp]*

80. Saʿy eyle ṣafā-yı fevze **gel** pūyān ol
Āsyāb-ı felāḥa berzede-dāmān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 84, Mısra 1). [gel,]*
81. Rāh-ı ḫırede gitme ṣaḳın nādān ol
Düşme heves-i şöhrete **gel** pinhān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 2). [gel,]*
82. Gelmekle dem-i bahāri-i feyż-ı şemīm
Bāġ oldı miṣāl-i ravża-i dār-ı Naʿīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 1). [gelmekle, -mek, -le]*
83. Gūyā ki o sāḥilüm muḥīṭ-i ʿışḳuñ
Emvācı **gelür** kenāruma raḳṣ-künān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 4). [gelür, -ür]*
84. Geldi o zemān ki ehl-i dil şād ola
Ġamdan yıḳılan göñüller ābād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 1). [geldi, -di]*
85. Geldi dem-i ferḫunde-ḳadem māh-ı Muḥarrem
Gitsün dilümüzden ġam-ı endīşe-i ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 1). [geldi, -di]*
86. Gelsün demidür ḫāne-i bī-minnet-i cāna
Mihmān-ı mükerrem-ter-i ġam şām u seḥer dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 3). [gelsün, -sün]*
87. Ḳoparmaḳda felek başuma her sāʿat ḳıyāmetler
ʿAceb memnūn olurdum bir gün evvel **gelse** ferdāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 28). [gelse, -se]*

gel: *Bulmak, karşılaşmak.*

1. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi dehāna **gelüp** hem
O nükte ḥālli içün de birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 5). [gelüp, -üp]*

gel: *Akmak.*

1. Gāhī ḫayāl-i lāʿli gider eşk-i ter **gelür**
Deryā-yı çeşmüme ne güherler gider **gelür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [gelür, -ür]*

gel: *Gel boşver.*

1. Refʿ eyle ḫāk-i rehden teşrīf-i maḳdemüñle
ʿUşşāḳı yaḳma luṭf it **gel** nār-ı intiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 8). [gel,]*

gel: *Beri gelmek, yaklaşmak.*

1. Tenezzül eyle gözüm nūrı **gel** ciger-kūşem
   Ki ḫūn-ı dīde vü dilden mey ü kebābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 3). [gel,]*

gel: *Bak, dinle.*

1. Mihrinde **gel** girīve-i inṣāfı ṭut Faṣīḥ
   Gör sāye iʿtidāl ile şaḫṣa ḳarīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 9). [gel,]*
2. Senüñle **gel** o perī-rū ferişte-ḫū güzeli
   Musaḥḥar etmege iy dil ʿazīmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 3). [gel,]*

gel: *Belirmek, görünmek.*

1. Ḳalmaz göñülde ẕerre ḳadār ıżṭırābumuz
   Geldükce bezme ol ruḫı mihr-iltihābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 1). [geldükce, -dük, -çe]*

gel: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

1. Geldi bahār bāġa gelüp ṭarḥ-ı ṣoḥbet it
   Bülbüller ile güft ü şinīd-i maḥabbet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 1). [geldi, -di]*
2. O Yaʻḳūbum ki rāh-ı Beyt-i Aḥzānum ṣabā bilmez
   Meşām-ı cāna būy-ı feyż-baḫş-ı pīrehen **gelmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 4). [gelmez, -mez]*
3. Bir şeb **gelür** ki ġurre-i ümmīd olur bedīd
   Eyler felek temām meh-i intiẓārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 3). [gelür, -ür]*
4. Gelür elbet perīşān bir ḫaberle zülf-i dil-berden
   Faṣīḥā itmez oldum ḥāṣılı bād-ı ṣabādan ḫaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 9). [gelür, -ür]*
5. Ol şeh-i ḥüsn ʿaceb ṭavr ile **geldi** bāġa
   Zülfüñ eṭrāfa perīşān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 5). [geldi, -di]*
6. Bu niyāz ile güẕer-gehde kef açmış eşcār
   Ki **gelür** berg-i gül iḥsān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 8). [gelür, -ür]*
7. Ser-tārdan ẓuḫūr ider elbet nevā ḥazīn
   Gelmekde cism-i lāġarumuzdan ṣadā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 1). [gelmekde, -mek, -de]*
8. Sensüz nice gül-geşt-i çemen-zār iderin ben
   Her servi **gelür** dīdeme bir tīr-i ciger-dūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 9). [gelür, -ür]*

9. Keştī-i dil ġarḳa-gāh-ı ġuṣṣada ḳalmaz Faṣīḥ
   Vaḳt-i bād-ı şurṭa-engīz-i selāmetdür **gelen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 10). [gelen, -en]*
10. Beñzer henüz maʿreke-i nāzdan **gelür**
    Şemşīr elinde ġamze-i şūr-efgenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 5). [gelür, -ür]*

gel: *Gelmek II (zamanı) gelmek.*

1. O dem olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
   O gün **gelür** mi göre dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 2). [gelür, -ür]*

gel: *Bulaşmasın, dokunmasın.*

1. O sīm-ten muḳābiline **gelmesün** ṣaḳın
   Temyīz-i nīk ü bedde mehek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 3). [gelmesün, -me, -sün]*

gel: *Devam etmek, sürmek.*

1. Ola gül-zār-ı ʻömr ü devleti hem-vāre sebz ü ter
   Cihānuñ tā **gele** ṣayfı gide faṣl-ı zemistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 90). [gele, -e]*

gel: *Beri gel, haydi.*

1. İtdüñ telef ḫizāne-i naḳd-i sirişkümi
   İy dīde nʾeyledüñ görelim **gel** ḥisāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 8). [gel,]*
2. Gel sīne-i bīmāruma **gel** merhem-i cān ol
   Zaḫm-ı dile sensüz nice tīmār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 11). [gel,]*
3. İy ṣūfī suʾāl eyleme hiç meẕhebümüzden
   Meyḫāneye **gel** dönme bizüm meşrebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 2). [gel,]*
4. Gel ḫatm-i suḫan idelüm iy ḫāme-i giryān
   Kim vāṣl-ı ser-menzile-i ḫayr-duʿāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [gel,]*
5. Saʿy eyle ṣafā-yı fevze **gel** pūyān ol
   Āsyāb-ı felāḥa berzede-dāmān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 83, Mısra 1). [gel,]*

gel: *Karşılamak, dengini tutmak.*

1. Ḳābil mi **gele** żiyāsına hiç noḳsān
   Bir şemʿada biñ şemʿ-i fürūzān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 3). [gele, -e]*

gel: *Atmak. II taş atılması bağlamında.*

1. Dest-i dilberden **gelen** seng-i cefānuñ iy Faṣīḥ
   Her biri bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 9). [gelen, -en]*

gel: *Gelmek. II bir araya gelmek.*

1. Geldi bahār bāġa **gelüp** ṭarḥ-ı ṣoḥbet it
   Bülbüller ile güft ü şinīd-i maḥabbet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 1). [gelüp, -üp]*

gel: *Gelmek, başlamak.*

1. Hezāran nev-bahār-ı feyż-baḫş-ı dil-güşā **geldi**
   Göñül sen ġonçe-i taṣvīr-āsā yine derhemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 7). [geldi, -di]*

gel: *Gelmek (beklenmek anlamında).*

1. Gelmez mi görmezüz o perī bezm-i ʿişrete
   Yoḳsa Faṣīḥ biz mi ʿacep ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 11). [gelmez, -mez]*

gel: *(Bir maksatla) Bir yere uğramak, ziyaret etmek.*

1. Sāġar be-dest meclise **gel** āb u tāb vir
   Olsun cemālüñ āteş-i meyden fürūġnāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 6). [gel,]*
2. Geldi niçe feyż-ı nev-bahārı
   Kim gülşen iderdi ḫār-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 129). [geldi, -di]*

gel: *... gibi hissetmek, ... gibi gelmek.*

1. Baḥr-ı eşküm ʿarz-ı emvāc-ı cebīn itmiş görüp
   Girye-i pür-şūr-ı dil **gelmiş** meẕāḳ-ı yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 4). [gelmiş, -miş]*

2. Serin der-pīş-i nāz itmiş meger berg-i niyāz-ı dil
O nevres naḫl-i bāġ-ı ʿişveye ġāyet girān **gelmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 10). [gelmiş, -miş]*

gel: *... gibi gelmek, hissetmek.*

1. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl ile
İy ṭabībüm her ne ʿarż itseñ **gelür** bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [gelür, -ür]*
2. Şarāb-ı şehd ise sensüz mezāḳı telḫ eyler
Zehir içürse senüñle felek **gelür** şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 8). [gelür, -ür]*

gel: *Beri gel, yaklaş.*

1. Gel iy nihāl-i leṭāfet-ḫırām-ı gülşen-i nāz
Çemende meclis-i ʿayş u ṭarab müheyyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 7). [gel,]*
2. Cemālüñ seyrine müştāḳ ʿuşşāḳ-ı vefā-dāruñ
Vefā meydānına **gel** ṣalın iy naḫl-i ḫırāmānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 4). [gel,]*
3. Gel sīne-i bīmāruma gel merhem-i cān ol
Zaḫm-ı dile sensüz nice tīmār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 11). [gel,]*
4. Ṣabā ne var bizi **gel** bir ḫaberle dil-şād it
Zemānlar oldı ki dūr olmışam diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 3). [gel,]*
5. Feyż-ı ʿışḳuñ bende **gel** seyr eyle iy serv-i revān
Ḥasretüñde dīdeden āteş aḳıtdum ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 9). [gel,]*

6. Seni iy sāġar-ı mey görmedük ḫayli zemān oldı
Cilā-yı çeşm-i cānsın ḫayr-maḳdem **gel** ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 7). [gel,]*
7. Gel iy ḫurşīd-ruḫsār ebruvānı ġamze-i ümmīd
Niçe ṣubḥ u mesā itdi güẕer çoḳ intiẓār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 9). [gel,]*

gel: *Kaynaklanmak, ortaya çıkmak.*

1. Her ne deñlü itseñ irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn
Senden iy meh-rū bize mihr ü maḥabbetdür **gelen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 4). [gelen, -en]*

gel: *Rast gelmek, rastlamak, isâbet etmek.*

1. Görenler şi‘rüñi ḥükm itdiler kim bir daḫı dehre
   Senüñ gibi Faṣīḥā mīr-i dīvān-ı suḫan **gelmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 10). [gelmez, -mez]*
2. Ġelürse telḫ saña ẕāʾiḳañda leẕẕet yoḳ
   Ḥalāveti mey-i şīrīn-güvāruñ iy zāhid *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 6). [ġelürse, -ür, -se]*

gel: *Gel, hadi!.*

1. Sūz-ı nār-ı ʿışḳ ile **gel** dāġ-ı sīnem seyrin it
   Görmedüñse olduġın ḫākister-i külḫanda gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 9). [gel,]*

gel: *Gelmek. II akmak.*

1. Tenhā ḫayāl-i laʿlüñ ile ṣoḥbet eylerüm
   Ṣahbā yirine dīdeme ḫūn-ı ciger **gelür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [gelür, -ür]*

gel: *Gibi gelmek, hissetmek.*

1. Sitemle ḫāṭıra senden ferāġ gelmez hiç
   Cefālaruñ bize iy bī-vefā ṣafā **geliyor** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [geliyor, -iyor]*

gel: *Gelmek, işitmek.*

1. Çemende başlamış ancaḳ fiġāna bülbül-i zār
   Ki gūş-ı cānuma dil-sūz bir ṣadā **geliyor** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [geliyor, -iyor]*

gel: *Denk gelmemek, istememek.*

1. O ṭıfl-ı şūḫ **gelmez** cilve-gāh-ı dīdeden ġayr(a)
   ʿAdū-yı sāʿid-i erbāb-ı dildür sīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 5). [gelmez, -me, -z]*

gel: *Gelen. II uygulanan.*

1. Zaḥmet-res olma kendüñe imsāk-ı cevr ile
   Senden **gelen** cefāyı göñül hep vefā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [gelen, -en]*

2. Rāh-ı ʿışḳuñda bürehne-pā vü ser abdāluñam
   Dest-i aʿdādan baña seng-i melāmetdür **gelen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 8). [gelen, -en]*

gel: *Gelmek, görünmek.*

1. Gelür dehānuma cānum berāy-ı istiḳbāl
   Dinilse meclise ol yār-ı bi-vefā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 3). [gelür, -ür]*
2. Bahār **geldi** dem-i seyr-i ṣunʿ-ı Mevlādur
   Şükūfelerle çemen saṭḥı naḳş-ı mīnādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 1). [geldi, -di]*
3. Çoḳ nev-bahār **geldi** güşāde dil olmaduḳ
   Bāġ-ı cihānda ġonçe gibi beste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 3). [geldi, -di]*
4. Her şeb o mehle bezme **gelür** ʿişret eylerüz
   Geldükçe ʿarż-ı ḥāl-i dile ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 1). [gelür, -ür]*
5. Seyr-i Sikender eyler idüm baḥr-i giryede
   Āyīne-i derūnuma **gelse** ṣafā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 6). [gelse, -se]*
6. Sıḳlet-i bīgāneden ol şūḫ isterse ḫalāṣ
   Meclise **geldükçe** rūy-ı āşinā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 8). [geldükçe, -dük, -ce]*

gel: *Bir haber bir kişiye ulaşmak.*

1. Faṣīḥā bu ḫaberden ġāfilüz biz ol perī-rūdan
   Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl aġyāra nihān **gelmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 14). [gelmiş, -miş]*

gel: *(Rüzgar için) esmek.*

1. Hiç bir eser belürmedi dilden bu āna dek
   Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden eser **gelür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [gelür, -ür]*
2. Şeh-i bahārdan elbette bir ḫaber vardur
   Gelür Faṣīḥ şitābān olup ṣabā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 10). [gelür, -ür]*

gel: *Bulunmak, var olmak.*

1. Cevāba **gelse** ider ḥall-i ʿuḳde-i ʿālem
   Suʾāl eyleseñ ammā aḳāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 5). [gelse, -se]*

gel: *Gel hadi, hadi!.*

1. Vesme-dār itmiş yine ebrūların ol şāh-ı ḥüsn
   Gel nigāh it ol iki ṭuġrā-yı cānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 4). [gel,]*

gel: *Gelmek. II buyurmak.*

1. Donanmış tāze güllerle meger şāh-ı bahārīden
   Çemen iḳlīmine fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān **gelmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 6). [gelmiş, -miş]*

gel: *Gel, bak.*

1. Dūr olma Faṣīḥ dergehinden
   Bu bābda eyle **gel** teʾemmül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 10). [gel,]*

gel: *Artık, insaf et.*

1. Gel ġayra şitāb ile varup olma ʿaraḳ-rīz
   İy nūr-ı dü-çeşm itme telef āb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 3). [gel,]*

gel: *Geldiğinden, olduğundan beri.*

1. Ġamuñ dil-ḫānesine **geldüginden** ḫayli maḥẕūẕuz
   Degüldür olmamaḳ mümkin ḳadīmī āşinādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 7). [geldüginden, -düg, -in, -den]*

gel: *Gelmemek, olmamak. II dirençli olmak.*

1. Gelmez kelāl kūyuñı geşt ü güẕārdan
   Mādām olınca elde ayāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 3). [gelmez, -me, -z]*

gel: *Zann olmak.*

1. Dehri ṣaymaz ẕerreye geh ẕerreden dil-gīr olur
   Ḥaḳ budur **gelmez** beyāna sırr-ı mübhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 4). [gelmez, -mez, -z]*

gel: *Gelen. II beliren, ortaya çıkan.*

1. Çeşme-sār-ı dīdeden ḫūn-āb-ı ḥasretdür **gelen**
Mūy ṣanmañ sīneye ḫāṣāk-i miḥnetdür **gelen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 1). [gelen, -en]*

2. Çeşme-sār-ı dīdeden ḫūn-āb-ı ḥasretdür **gelen**
Mūy ṣanmañ sīneye ḫāṣāk-i miḥnetdür **gelen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 2). [gelen, -en]*

3. Ḥāẓır ol iy çeşm-i ter ol serv-ḳāmetdür **gelen**
Pāyına iṣār içün ḫūn-ı ciger āmāde it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 6). [gelen, -en]*

4. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde baḥr u cūylar
Gelse de miḳyās-ı dilden mā degül demdür **gelen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 6). [gelen, -en]*

5. Berḳ-ı ḫandeyle güşād olmaz bu demlerde dehen
Vaḳt-i ebr-i āh u bārān-ı dem-ā-demdür **gelen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 8). [gelen, -en]*

6. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür **gelen**
Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 10). [gelen, -en]*

7. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür **gelen**
Ḥāżır ol iy dīde-i ter şehr-i mātemdür **gelen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 1). [gelen, -en]*

8. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür **gelen**
Ḥāżır ol iy dīde-i ter şehr-i mātemdür **gelen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 2). [gelen, -en]*

9. Mevsim-i ḳaḥṭ-ı neşāṭ u ẕevḳ-ı şādīdür bu şehr
Şehr-i cāna hep metāʿ-ı ġuṣṣa vü ġamdur **gelen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 4). [gelen, -en]*

gel: *Gel, haydi. II gel etme, yapma.*

1. Faṣīḥ bīhūde **gel** türktāz-ı saʿy itme
Ṣikār-ı kām alınur mı bu rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 9). [gel,]*

gel: *Gelmemiş. II düşünülmemiş.*

1. Gelmemiş hiç ḫayāl-i ġayra Faṣīḥ
Bir ʿaceb ṣiʿr-i āb-dārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 11). [gelmemiş, -me, -miş]*

gel: *Gelmek. II başlamak.*

1. Serd-veş aġyārı gördükçe tevaḳḳuf eyledüñ
Rast geldükçe bize reftāra **geldüñ** ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 4). [geldüñ, -dü, -ñ]*

gel: *Gelmemek. II yüz vermemek.*

1. ʿAksi āyīneyle ülfet eylemez bir vech ile
   Ṣūret-i taʿbīre **gelmez** ol perīnüñ vaḥşeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 10). [gelmez, -me, -z]*

gel: *Gelmek. II başlamak.*

1. Ḫırām-ı nāza **gelse** ol serv-ḳad bir aḳar ṣudur
   Tebessüm eyleyüp güftāra **gelse** muʿcize-gūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [gelse, -se]*

gel: *Beri gel, yakına gel.*

1. Ferāġat it göñül püyāni-i deşt-i ṭalebden **gel**
   Kemend-i ṣayda düşmez ol perī bir vaḥşi āhūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 3). [gel,]*

gel: *"Gel, hadi" anlamında temenni veya emir bildiren söz.*

1. Gel ḫatm-i suḫan idelüm iy ḫāme-i giryān
   Kim vāṣıl-ı ser-i menzile-i ḫayr-duʿāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 43). [gel,]*

gel: *Gelmek, tüylenmek, tüy bitmek.*

1. Ḫaṭ **gelüp** mihr-i ruḫuñ bī-incilā göstermesün
   ʿĀşıḳa ol tīre-eyyāmı Ḫudā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 1). [gelüp, -üp]*

gel gel: *Büyük bir istekle muhatabın yaklaşmasını isteyen çağrı.*

1. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 5). [gel gel,]*
2. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 11). [gel gel,]*
3. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 17). [gel gel,]*
4. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 29). [gel gel,]*

5. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 23). [gel gel,]*
6. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 35). [gel gel,]*
7. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 5). [gel gel,]*
8. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 11). [gel gel,]*
9. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 17). [gel gel,]*
10. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
    Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 29). [gel gel,]*
11. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
    Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 23). [gel gel,]*
12. Gel gel iy dil şeb ü rūz aġlayalum
    Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 35). [gel gel,]*

gel gel: *Gelmek.*

1. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme ṣaḳın
   Gel gel iy dil fāriġ ol ṣulḥ it cevān u pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 6). [gel gel,]*

gel gör: *Gel gör, fark et, farkına var!.*

1. Āteş-i ḥasret nedür bilmezsin iy pervāne sen
   Bir gice **gel gör** hele şemʿ-i şeb-efrūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 8). [gel gör,]*
2. Āteş-i ḥasret nedür bilmezsin iy pervāne sen
   Bir gice **gel gör** hele şemʿ-i şeb-efrūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 8). [gel gör,]*
3. Yād itmez oldı gitdi beni yād u āşinā
   Gel gör nedür Faṣīḥ elemden kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 2). [gel gör,]*
4. Yād itmez oldı gitdi beni yād u āşinā
   Gel gör nedür Faṣīḥ elemden kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 2). [gel gör,]*

gelen: *Gelen kimse II uğrayan.*

1. Kimüñ bu bāġda nev-bāve-i kāmı yitişmişdür
   Gelenler mīve-i maḳṣūdını hep ḫām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 6). [gelenler, -ler]*

gelme: *Gelmek, görünmek.*

1. Ol meh-i burc-ı leṭāfetden ki dūrum ʿālemüñ
   Gelmesün ister bahārı ʿıyd u nev-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 6). [gelmesün, -sün]*

gelme: *Gelen.*

1. Cān u dil ile tekye-geh-i ʿuşşāḳa
   Kendü ayaġıyla **gelme** ḳurbānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 4). [gelme,]*

gelmedi mi: *Gelmedi mi? II neden hala gelmez.*

1. Şarāb-ı nāz ʿaceb çeşm-i yāra **gelmedi mi**
   Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 1). [gelmedi mi,]*
2. Şarāb-ı nāz ʿaceb çeşm-i yāra **gelmedi mi**
   Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 2). [gelmedi mi,]*
3. Hezār mevc-i yem-i ġamla āşinā olduñ
   Göñül o dürr-i melāḥat kenāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 4). [gelmedi mi,]*
4. Görinmez oldı o şeh-bāz-ı evc-i istiġnā
   ʿAceb bu cānibe ṣayd u şikāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 8). [gelmedi mi,]*
5. Zebān-ı şekveye ruḫṣat vir iy Faṣīḥ meger
   Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 10). [gelmedi mi,]*
6. Bahār geldi niçün bülbül-i çemen ḫāmūş
   Şehen-şeh-i güle şekvā-yı ḫāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 6). [gelmedi mi,]*
7. Şarāb-ı nāz ʿaceb çeşm-i yāra **gelmedi mi**
   Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 1). [gelmedi mi,]*
8. Şarāb-ı nāz ʿaceb çeşm-i yāra **gelmedi mi**
   Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 2). [gelmedi mi,]*
9. Hezār mevc-i yem-i ġamla āşinā olduñ
   Göñül o dürr-i melāḥat kenāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 4). [gelmedi mi,]*

10. Görinmez oldı o şeh-bāz-ı evc-i istiġnā
ʿAceb bu cānibe ṣayd u şikāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 8). [gelmedi mi,]*
11. Zebān-ı şekveye ruḫṣat vir iy Faṣīḥ meger
Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 10). [gelmedi mi,]*
12. Bahār geldi niçün bülbül-i çemen ḫāmūş
Şehen-şeh-i güle şekvā-yı ḫāra **gelmedi mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 6). [gelmedi mi,]*

gelmez mi: *Gelmek, ortaya çıkmak.*

1. Bir kerre suʾāl eylemedüñ ḫāl-i Faṣīḥi
Gelmez mi ʿaceb ḥāṭıra hiç rūz-ı ḳıyāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 10). [gelmez mi, -me, -z , -mi]*

gelmez mi: *Gelmez mi?.*

1. Gider mi ḫalḳa-i āġūşa yār **gelmez mi**
Bizüm de dāmumuza bir şikār **gelmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 1). [gelmez mi,]*
2. Gider mi ḫalḳa-i āġūşa yār **gelmez mi**
Bizüm de dāmumuza bir şikār **gelmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 2). [gelmez mi,]*
3. Bisāṭ-ı bezmümüz āmāde sāḳī munṭazıruz
Gelür mi meclise ol şīve-kār **gelmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 4). [gelmez mi,]*
4. ʿAceb bu cūşiş-i eşke nihāyet olmaz mı
Telāṭum-ı yem-i ʿışḳa ḳarār **gelmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 6). [gelmez mi,]*
5. Ḳalur mı ġonçe-i ümmīd böyle ser-beste
Nesīm-i dil-keş-i faṣl-ı bahār **gelmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 8). [gelmez mi,]*
6. Raḳībe āyīne-i ḥüsnini şuna dil-dār
Faṣīḥ ḫāṭıra bundan ġubār **gelmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 10). [gelmez mi,]*

gelüp gitmekde: *Gelip gitmek, uğramak.*

1. Gelüp gitmekde niçe ṣubḥ-ı ġam şām-ı elem ammā
O mihr-i evc-i istīġnā o māh-ı pür-fiten gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 7). [gelüp gitmekde, -mek, -de]*

gelüp görsünler: *Gelip görmek, anlamak.*

1. Ne var bir berg-i sebz-i iltifātuñla beni şād it
   Gelüp ḥāl-i perīşān-ı dil-i bīmārı görsünler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 12, Mısra 2). [gelüp görsünler, -sün, -ler]*
2. Ne var bir berg-i sebz-i iltifātuñla beni şād it
   Gelüp ḥāl-i perīşān-ı dil-i bīmārı görsünler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 12, Mısra 2). [gelüp görsünler, -sün, -ler]*

gelür gider: *Gelip gitmek, kararsız.*

1. Ḫār-ı müje yā sūz-ı nigehden **gelür gider**
   İtmek o veche pāk-i cemīle sezā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 3). [gelür gider, -er]*
2. Gelür gider de hemān kendü der-ḫarābesine
   Kerem de söylese ḫarc u avāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 7). [gelür gider, -er]*

gelür mi: *Gelir mi.*

1. Ṭaşup meger pul-ı şemşīrden ola rīzān
   O dem **gelür mi** ki seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 3). [gelür mi,]*
2. Ki gūsfendine herkes ide gürgi çūbān
   O dem **gelür mi** ki ifrāṭ-ı emn-i ʿālemden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 11). [gelür mi,]*

gelür mi: *Gelir mi? II şereflendirir mi?.*

1. Ol gül-ʿiẕārı bāġa **gelür mi** dimiş ṣabā
   Açmış şükūfe dīdelerin intiẓārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 37). [gelür mi,]*

gelür mi: *Gelir mi, uğrar mı.*

1. Olur mı feyż-ı nesīm-i ṭarabla ḫurrem ü sebz
   Gelür mi gülşen-i ümmīde āb-ı cūy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 4). [gelür mi,]*

genc: *Hazine. II Sevgilinin yüzü.*

1. Yatur **genc** üzre bir mār-ı siyeh-endāmdur gūyā
   Tökülmiş sīneye ol pīç ü pīç ü ḫam-be-ḫam kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 1). [genc,]*

genc: *Hazine, genç II değerli, kıymetli.*

1. Hep ḫarāb olmaḳ sükūn-ı ʿışḳa maẓhār olmadur
   Gencdür iy dil bilürsüñ cāy-ı vīrāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 6). [gencdür, -dür]*
2. Ne cāy-ı pür-ḫarābuñ **gencisin** kimdür nigeh-bānuñ
   Kimüñ göñlindesin kim ḥıfẓ ider esrār-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 1). [gencisin, -i, -sin]*
3. Gencīne miyim ki hükm-i Bārī
   Cāy itdi baña harābe-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 137). [gencīne, -i, -n, -e]*

genc üzre: *Hazine üzerine. II Sevgilinin yüzü hakkında.*

1. Ḥaḳḳumda cihān güft ü şinīd eyler imiş
   Genc-i hünerüm söz çoḳ olur **genc üzre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 4). [genc üzre,]*
2. Ḥaḳḳumda cihān güft ü şinīd eyler imiş
   Genc-i hünerüm söz çoḳ olur **genc üzre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 4). [genc üzre,]*

genc-i dilden: *Gönül hazinesi.*

1. Nigāh-ı iltifāt itmez o şāh-ı mülk-i istiġnā
   Niṯār itdüm o deñlü **genc-i dilden** gevher-i iḫlāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 6). [genc-i dilden, -den]*

genc-i dilüm: *Gönül hazinesi.*

1. Meyl-i zer ü ḥubb-i cāhdan itsün ḫāli
   Genc-i dilüm ʿirfān ile mālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 4). [genc-i dilüm, -üm]*

genc-i dü-ʿālemden: *Her iki dünyanın hazinesi.*

1. ʿĀşıḳı **genc-i dü-ʿālemden** ider müstaġnī
   Ṣadef-i dilde olan dürr-i girān-ḳıymet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 7). [genc-i dü-ʿālemden, -den]*

genc-i hünerüm: *Hüner hazinesi. II beceriklilik hazinesi.*

1. Ḥaḳḳumda cihān güft ü şinīd eyler imiş
   Genc-i hünerüm söz çoḳ olur genc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 4). [genc-i hünerüm, -üm]*

genc-i ʿilm ü faẓluñ: *Ilim ve irfan hazinesi.*

1. Yirin āḫır o **genc-i ʿilm ü fażluñ** künc-i ḫāk itdüñ
   Felek ṣatduñ o dürr-i bī-behāyı ʿāḳıbet hīçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 34). [genc-i ʿilm ü fażluñ, -uñ]*

genc-i ʿışḳa: *Aşk hazinesi.*

1. Tā ezelden bu ḫarāb-ābādı maġrūr eyleyen
   Genc-i ʿışḳa mesken itmiş ḫāṭır-ı vīrānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 6). [genc-i ʿışḳa, -a]*

genc-i maḥabbet: *Aşk hazinesi.*

1. Merdüm-i çeşm-i terüm **genc-i maḥabbet** şerḥ ider
   Her müjem bīdāri-i ṣad-şām-ı ḥasret şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 1). [genc-i maḥabbet,]*

genc-i melāḥat: *Güzelliğin hazinesi.*

1. Seyr eyleyelüm **genc-i melāḥat** nicʾolurmış
   Luṭf eyle o zer tügmeler iy māh çözilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 3). [genc-i melāḥat,]*

genc-i revān-ı dīde: *Karun'un sürekli yere battığına inanılan hazinesine benzeyen göz.*

1. Nakd-i sirişke sen nigeh-i raġbet eyle tek
   Genc-i revān-ı dīde dükenmez ḫızānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 8). [genc-i revān-ı dīde,]*

genc-i suḫan: *Söz hazinesi.*

1. Zīra ki beni **genc-i suḫan** buldı ʿadū
   Tafṣīl-i daḳāyıḳumda söz pek çoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 4). [genc-i suḫan,]*

gencīne: *Hazine II gönül, genç sevgili.*

1. Sīnesin yāra niyāz ile güşād itdürdi dil
   Gūyıyā efsūn ile feṭḥ itdi bir **gencīneyi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 6). [gencīneyi, -yi]*

gencīne olmasa: *Hazine olmak (bulunmak).*

1. İtmezdi çāk çāk anı o sitād-ı ʿışḳ
   Derd ü ġamuñla sīnede **gencīne olmasa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 8). [gencīne olmasa, -ma, -sa]*

gencīne-i ḥüsnüñ: *Güzellik hazinesi.*

1. Āh ile uġratmadum aʿdāyı şāhum yanuña
   Bekledüm **gencīne-i ḥüsnüñ** senüñ şemşīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 8). [gencīne-i ḥüsnüñ, -üñ]*

gencīne-i maʿārifden: *Marifetler hazinesi.*

1. Faṣīḥ her biri **gencīne-i maʿārifden**
   Girān-bahā güher-i iltifātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 9). [gencīne-i maʿārifden, -den]*

gencīne-i mīm: *Mim harfinin hazinesi, zenginliği. II Kur'an-ı Kerimde mim harfi ile başlayan sure ve ayetlerin zenginliği.*

1. Bu güne siyāh u nā-mübārek
   Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 137). [gencīne-i mīm,]*

ger: *Eğer, şayet.*

1. İtmek felekde mümkin ise **ger** hilāli ṣayd
   Sen de göñül idersin o vaḥşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [ger,]*
2. Destümde Faṣīḥā hünerüm var hünerüm var
   ʿĀlem nʾola **ger** cevr ü sitem eylese her dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [ger,]*
3. Hevā o deñlü leṭāfet-niṣār kim meṣelā
   Nefes olınsa **ger** āyīne ṭutmaya zengār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 8). [ger,]*
4. Süvār u **ger** piyāde rūḥ-veş terk-i vücūd eyler
   Bu natʿ-ı ġamda sırr olmaz senüñ ferzāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 7). [ger,]*
5. Deruñ-ı ḫānemi ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem
   Benem ol sāde-levḥ ü ṣāf-dil kim olsa **ger** Yūsuf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 7). [ger,]*
6. Dilüñ ancaḳ nihānī bir nigehdür gāh **ger** kārı
   Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 7). [ger,]*
7. Göz açdurursa baña **ger** bu rūzgār-ı şedīd
   Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 33). [ger,]*

8. Göz açdurursa baña **ger** bu rūzgār-ı şedīd
   Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [ger,]*
9. Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin
   Göz açdurursa baña **ger** bu rūzgār-ı şedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [ger,]*
10. Olurdı reng-i ruḫ efsürde **ger** olınsa ḫayāl
    Görince bāġı bu vech üzre ḥüsn-i ṣûretle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 15). [ger,]*
11. Dökerdi ṭās-ı nigūn-ı sipihri bī-imhāl
    ʿAdū-yı cāh-ı hidāyet-penāhı olmasa **ger** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 46). [ger,]*
12. Merhemleri zaḫm-ı cān-gezādur Bir nīm-piyāle ṣunsalar **ger** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 61). [ger,]*
13. Bir nīm-piyāle ṣunsalar **ger**
    Minnetle seni temām iderler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 61). [ger,]*
14. Eger çi cūş olursam ʿandelīb-i gülşen-i ḥüsnüñ
    Ve **ger** ḫāmūş olursam şemʿüñe pervānedür dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 20, Mısra 2). [ger,]*
15. İtmemek ʿarż-ı cemāl ʿāşıḳa **ger** nāz ise de
    İstemem anı nihān olduġını rāz ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 1). [ger,]*
16. Yüz vech ile **ger** soñra iderseñ tedbīr
    Mirʾāt-ı şikeste olmaz ıṣlāḥ-peẕīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 3). [ger,]*
17. Aḥvāl-i Faṣīḥi **ger** suʾāl eyler iseñ
    Dil-beste-i zülf ü ḫaste-ḥāl-i ḫālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 3). [ger,]*
18. Ahkām ile **ger** naṣṣ-ı ṣāriḥ olsañ da
    Güftār ile hem merd-i faṣīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 1). [ger,]*

ger: *Germek, açmak.*

1. Ġarrālanup sipihre hele sīne **germesün**
   Tā böyle iʿtimādı ḳosun rūzgāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 3). [germesün, -me, -sün]*

gerçi: *Aslına bakılırsa, aslında.*

1. Ne sūd şimdi ferāmūşı olmasa o peyam-ber
   Miyānede var idi **gerçi** bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [gerçi,]*
2. Sen mihr-i ḥüsne ẕerre ḳadar eylemez eṣer
   Vaḳt-i seḥerde **gerçi** çoḳ āh-ı ḥazīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [gerçi,]*

3. Yanar ḫāmūş iken pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
   Sükūt itmekde dinmiş iy göñül **gerçi** selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [gerçi,]*
4. Hiç bir eşer belürmedi dilden bu āna dek
   Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [gerçi,]*
5. Sirişk-i dīde teskīn itmeseydi ḥāl müşkildi
   Maḥabbet **gerçi** kim āteşdür ammā dilde deryādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 8). [gerçi,]*
6. Çeşmüm çerāġ-ı ʿişret ola **gerçi** bilmezüz
   Teşrīfe bāb maḳdemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 7). [gerçi,]*
7. Serden aşdı **gerçi** cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz
   Nʾeyleyem dāmānuña el irmedi iy serv-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 1). [gerçi,]*
8. Maḥabbet ehli olur **gerçi** āhdan memnūʿ
   Ne iḫtimāldür olmaḳ nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 1). [gerçi,]*
9. Geldi dehrüñ **gerçi** cāna cümle ḥālinden ferāġ
   Gelmedi gitdi temennā-yı viṣālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 1). [gerçi,]*
10. Nādīde-i tebessüm ü dil-teng-i ḥasretem
    Gerçi hezār-ġonçe-i ḫandānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 6). [gerçi,]*
11. ʿIşḳ ile **gerçi** leb-ā-lebsin velī ḫāmūşsın
    Bahr-i bī-pāyānsın ammā mevc urmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 3). [gerçi,]*
12. Bu gül-zār-ı fenāda bulmadum bir būy-ı āsāyiş
    Ṣabā-veş **gerçi** demlerdür ki geşt-i bāġ u rāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 4). [gerçi,]*
13. Bulmamışlar hiç naẓīr-i gevher-i dendānuñı
    Gerçi kim ġavvāslar ʿummāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 6). [gerçi,]*
14. Bulmamış evṣāfuña şāyeste bir mażmun Faṣīḥ
    Gerçi kim çoḳ defter ü dīvāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 10). [gerçi,]*
15. Gerçi ki bī-vefādur o meh-rū cihān gibi
    Ammā ʿazīz zindegī-i cāvidān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 1). [gerçi,]*
16. Yirinde şūriş-i ġavġāsı **gerçi** devr eyler
    Bu nüh piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 5). [gerçi,]*
17. Miyānlarını dey itmişdi **gerçi** kim tebrīd
    Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [gerçi,]*
18. Miyānlarını dey itmişdi **gerçi** kim tebrīd
    Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [gerçi,]*

19. Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet
    Miyānlarını dey itmişdi **gerçi** kim tebrīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 10). [gerçi,]*
20. Gerçi reh-i evṣāfın o yektā-rev-i naẓmuñ
    Fersūde olur ṭayy idemez pāy-ı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 19). [gerçi,]*
21. Münāsib çāk-i ceyb itmek idi **gerçi** Züleyḫāya
    Velī farḳ eylemez mest-i maḥabbet ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 33). [gerçi,]*
22. Gerçi ikidür zebānuñ ammā
    Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 23). [gerçi,]*
23. Gerçi ikidür zebānuñ ammā
    Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 23). [gerçi,]*
24. Maḥabbet itdi evvel **gerçi** dil aʿlā-yı aḥvālin
    Görince yārı ḥayret el virüp bī-çāre lāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 3). [gerçi,]*
25. ʿIşḳ sevdā-yı ġayrı vākiʿdür
    Gerçi ẕātında maḥż-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 36). [gerçi,]*

gerdān: *Dönen, gezen, dolaşan.*

1. Maḥabbetle dil-i şeydāda eñ ṣon ḳalmadı ārām
   Çü Mecnūn ser-be-ser āfāḳı **gerdān** olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [gerdān,]*

gerdān olalum: *Dönmek, dolaşmak.*

1. Āhı ʿalem ü dāġı çerāġ eyleyüp iy dil
   Gerdān olalum kūçe vü bāzārı temāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 14). [gerdān olalum, -a, -lum]*

gerdān olur: *(kadeh) dönmek, sıra ile sunmak.*

1. Bezminde ʿālemüñ yine bir neşʾe-yābı yoḳ
   Gerdān olur iki ḳadeh-i zer-nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 10). [gerdān olur, -ur]*
2. Bezminde ʿālemüñ yine bir neşʾe-yābı yoḳ
   Gerdān olur iki ḳadeh-i zer-nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 10). [gerdān olur, -ur]*

gerdene dest-dırāz olmağa: *Boynuna el uzatmağa.*

1. İtmek ister göre ol kāfiri īmān yolına
   Gerdene dest-dırāz olmağa ṭālib zülfüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 13). [gerdene dest-dırāz olmağa, -mağ, -a]*

gerden-i mecnūnda: *Mecnun'un boynu.*

1. Gīsū-yı jūlīde şanma **gerden-i Mecnūnda**
   Kākül-i Leylādan itmişler idi zencīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 7). [gerden-i mecnūnda, -da]*

gerden-i sīmīnidür: *Gümüş, beyaz boyun.*

1. Naḳd-i sirişk-i ḫālisini ḳalb-i ʿāşıḳa
   Ḫāl-i siyāh **gerden-i sīmīnidür** mehek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 4). [gerden-i sīmīnidür, -i, -dür]*

gerden-i teslīm der-pīs: *Teslimiyet boynu önde, itaatle boynunu eğmiş II tam teslimiyet hali.*

1. Cān u dilden ribḳa-i fermāna itmiş ser-fürū
   Şāh-ı ʿışḳa **gerden-i teslīm der-pīş** ʿāşıḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 7). [gerden-i teslīm der-pīş,]*

gerden-nihād-ı ḥüsn-i rıżāyam: *Nasip edilene güzellikle boyun eğen, kabul eden.*

1. Gerden-nihād-ı ḥüsn-i rıżāyam naṣībüme
   Ḥūr-ı cinān Faṣīḥ saña dil-rübā bañа *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 9). [gerden-nihād-ı ḥüsn-i rıżāyam, -yam]*

gerd-i elem: *Üzüntü tozu, gubarı. II tasa, keder.*

1. Āh-ı serd itmede iy āyīne-ruḫ mecbūrum
   Ḫāṭıra **gerd-i elem** gelmeye maʿẕūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 6). [gerd-i elem,]*

gerd-i ġam: *Keder, hüzün tozu.*

1. Sāḳi cūyende-i āb-ı keremüz luṭfuñdan
Gerd-i ġam bād-ı elem ḫuşk-dimāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 4). [gerd-i ġam,]*

gerd-i ġamuz: *Gam, keder tozu, zerresi.*

1. Pīş-i nesīm-i ʿışḳa düşen gāh kemterüz
Gerd-i ġamuz nişiste-be-dāmān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 6). [gerd-i ġamuz, -uz]*

gerd-i keder: *Keder bulutu. II sıkıntı, dert durumu, hali.*

1. Var ise **gerd-i keder** ben ḫākden refʿ eylegil
Ḳalmasun mirʾāt-ı dilde anı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [gerd-i keder,]*

gerd-i keder: *Keder, tasa tozu. II sıkıntı, dert durumu, hali.*

1. Senüñ tek ḳonmasun dāmānuña **gerd-i keder** cānā
Çeken bād-ı ġam-ı dehri Faşīḥ-i nā-tüvān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 9). [gerd-i keder,]*

gerd-i rāhuñ: *Yolun tozu.*

1. Baña aʿlā idi müşk-i Ḫoten kuḥl-ı Sıfāḫāndān
Gözümden **gerd-i rāhuñ** şüst ü şū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 8). [gerd-i rāhuñ, -uñ]*

gerd-i rāhuz: *Güzelin yürüdüğü yolun tozu.*

1. ʿĀşıḳuz vaṣl-ı yāra muntaẓıruz
Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 2). [gerd-i rāhuz, -uz]*

gerd-i rāhuz: *Yolun tozu. II güzelin yürüdüğü yolun tozu.*

1. Gerd-i rāhuz ki būs-ı dāmenüñe
Şīve-i rūzgāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 3). [gerd-i rāhuz, -uz]*

gerdiş: *Dönüş, dönme II gidişat.*

1. Erbāb-ı ṭābʿa serkeş olup iy sipihr-i dūn
   Farḳ-ı ʿadū-yı dānişe bu **gerdişüñ** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 8). [gerdişüñ, -üñ]*

gerdiş-i ḫilāfıdur: *Ters dönme, ters dönüş.*

1. Hep **gerdiş-i ḫilāfıdur** erbāb-ı dānişüñ
   Olmaz bizümle ol felek-i kīne-ḫ∨āh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 7). [gerdiş-i ḫilāfıdur, -ı, -dur]*
2. Hep **gerdiş-i ḫilāfıdur** erbāb-ı dānişüñ
   Olmaz bizümle ol felek-i kīne-ḫ∨āh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 7). [gerdiş-i ḫilāfıdur, -ı, -dur]*

gerdūn: *Felek, talih, baht.*

1. Biz nʾeyleyelüm aṭlasını **gerdūnuñ**
   Kim āl-i abā muḥibbi bir dervīşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 3). [gerdūnuñ, -uñ]*

gerdūn iderdi: *Gökyüzüne dönüştürmek.*

1. Gerdūn iderdi aṭlasını feres eylesem
   Dār-ı fenāda ārzu-yı rāḥat eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 3). [gerdūn iderdi, -er, -di]*

gerek: *Gerek, lazım, elzem.*

1. Şebātın bozmayup artar sükūnı pür-mey olduḳca
   Gerekdür bāde-ḫ∨ār olanlara olmaḳ sebū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 4). [gerekdür, -dür]*
2. Keckūl-i niyāz-ı dili eşkiste **gerekdür**
   Her kes olımaz maẓhar-ı iḥsān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 3). [gerekdür, -dür]*
3. Ḫandān ide erbābını ġam böyle **gerekdür**
   Şādān ide aṣḥābın elem böyle **gerekdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 1). [gerekdür, -dür]*
4. Ḫandān ide erbābını ġam böyle **gerekdür**
   Şādān ide aṣḥābın elem böyle **gerekdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 2). [gerekdür, -dür]*
5. Bī-ṣavt u ḥurūf eyleye maʿşūḳına teʾsīr
   İy bülbül-i şūrīde naġam böyle **gerekdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 4). [gerekdür, -dür]*
6. Bir şübhe ḳalur mı hele tevhīd-i Ḫudāda
   Baḳ ʿāleme gör keyf ile kem böyle **gerekdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 6). [gerekdür, -dür]*

7. Baḳ mertebesin Leylī ile Ḳays-ı żaʿīfün
   Ol nāziş ise ʿarż-ı himem böyle **gerekdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 8). [gerekdür, -dür]*
8. Bir laḥẓada taḥrīr eyle biñ ṣūret-i maʿnā
   Endīşe Faṣīḥ öyle ḳalem böyle **gerekdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 10). [gerekdür, -dür]*
9. Dil-i pākīze ḳalb-i pūhte **gerek**
   Bāde-i ʿışḳa her sebū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 5). [gerek,]*
10. Bu ḫ∨ānçe-i fenādā meh-i nev serde **gerek**
    Bir nān-pāreyi bize çoḳ görme iy felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 1). [gerek,]*
11. Dūd-ı āhum serde sünbül dāġ-ı ʿışḳum tende gül
    Bāġda sünbül **gerekse** olmasun gülşende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 2). [gerekse, -se]*
12. Her ser üzre lāne olmaz gevher eglenmez her āh
    ʿIşḳ ile Mecnūn **gerek** Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 8). [gerek,]*
13. ʿAceb ol ḳaddi naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz
    Ne gūne ẕevḳ-baḫş olmaḳ **gerek** seyr-i çemen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 8). [gerek,]*
14. Māhiyyetüm bilinmege çoḳ serfürū **gerek**
    Bir gevherüm Faṣīḥ ki ʿummāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 11). [gerek,]*
15. Saña dil-dādedür iy ḳāmeti şimşād u gül-ruḫsār
    Gerekse verd-i ḫandān u **gerek** serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 8). [gerek,]*
16. Saña dil-dādedür iy ḳāmeti şimşād u gül-ruḫsār
    Gerekse verd-i ḫandān u gerek serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 8). [gerekse, -se]*
17. Ḥayret ile ne mertebe gelmek **gerek** sükūn
    Ḳaysuñ serinde murġ-ı güle āşiyān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 3). [gerek,]*
18. Baña telḫ oldı ʿayş-ı zindegānī-i cihān sensüz
    Gerekmez sensüz iy rūḥ-ı revānum cism ü cān sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 32, Mısra 2). [gerekmez, -me, -z]*
19. Gerekmez būs-ı leb zehr olsun ol rūḥ-ı revānumdan
    Netice acı sözlerle uşandum ṭatlı cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 60, Mısra 1). [gerekmez, -me, -z]*
20. Elbette **gerek** bende-i fermān olmaḳ
    Ümmīde irüp ʿāleme sulṭān olmaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 3). [gerek,]*
21. Ümīd ü yeʾsden ḳaṭʿ-ı naẓar ḳıldum baña dehrüñ
    Gerekmez Yūsuf-ı kām u Züleyhā-yı temennāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 26). [gerekmez, -me, -z]*

gerekse gerek: *Gerek... gerekse şeklinde kullanılır, aşına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır. (Eğer... eğer, ister...ister).*

1. Bozduḳ biz āşināllıġı ol bī-vefā ile
   Olsun gerekse yād gerek āşināyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 2). [gerekse gerek,]*

germ: *Hararetli. II coşkulu.*

1. Girdi miyāna çoḳ suḫan-ı serd-i nīk ü bed
   Bilmem senüñle biz niçe **germ** ülfet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 4). [germ,]*
2. Rūyumdan eşk-i çeşm-i terüm **germ** aḳar müdām
   Zer maʿdeninden uġrayan āb-ı revān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 3). [germ,]*
3. Bahār u faṣl-ı şitāsı misāl-i vaʻd ü vaʻīd
   Hevā-yı āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi **germ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 20). [germ,]*

germ eyledi: *Hararetlendirmek, kızıştırmak.*

1. Bahār u faṣl-ı şitāsı misāl-i vaʻd ü vaʻīd
   Hevā āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi germ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 13). [germ eyledi, -di]*

germ eyledi: *Hararetlendirmek, coşkunluk, şevk vermek.*

1. Hevā-yı āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi germ
   Nihāl-i bāġ giyerse nʿola libās-ı sepīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 13). [germ eyledi, -di]*

germ idüp: *Hararetlendirmek. II coşturmak.*

1. Eyledi kişver-i dil āb u hevāsın taġyīr
   Germ idüp girye vü āh-ı dili ḫāṣıyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 4). [germ idüp, -üp]*

germ olma: *Hararetlenmek, kızışmak. II kızmak, öfkelenmek.*

1. İki ruḫsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānāndan ḥicāb eyle
   Felek **germ olma** dünyāya yiter bir āfiṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 4). [germ olma, -ma]*

germ olur: *-Isınmak, hararetlenmek.*

1. Geldi bahār göñlüm açār bir nesīm yoḳ
Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur bir şemīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 2). [germ olur,]*

germ ülfet oldı: *Kanı kaynamak, ısınmak II dost veya arkadaş olmak.*

1. Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd
Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 9). [germ ülfet oldı, -dı]*

germ-ḫīz-i cilve: *Cilvenin çevikliği, atılganlığı II çevik işve.*

1. Ḳāmetinle seyr iden mümkin mi pā-māl olmaya
Germ-ḫīz-i cilve vü çābük-nişest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 6). [germ-ḫīz-i cilve,]*

germ-i şeb: *Gece harareti.*

1. ʿAcebdür āh-ı dilde iy şerār-ı āteş-i sīne
Geh kirm-i şeb-firūz-āsā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 6). [germ-i şeb,]*

germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur: *Goncaya sıcak davranan, goncayla sıcak diyaloga giren.*

1. Geldi bahār göñlüm açār bir nesīm yoḳ
Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur bir şemīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 2). [germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur, -ur]*

germī-i bāzārı: *Pazarın harareti, hareketliliği.*

1. Düketdi nakd-i niyāzuñ Faṣīḥ ʿuṣṣāḳuñ
Nedür bu **germī-i bāzārı** nāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 10). [germī-i bāzārı, -ı]*

germiyet-i teʾsīr ola: *Tesir harareti olması.*

1. Nerm ola pūlād saḫt olsa derūn-ı dil-rübā
   Tā ki dūd-ı āhda **germiyet-i teʾsīr ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 6). [germiyet-i teʾsīr ola, -a]*

germiyyet: *Sıcaklık, hararet II coşkunluk, ateşlilik.*

1. Ḳanġı meclis feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür henüz
   Şemʿ-i bezm-ārā gibi **germiyyetüñ** kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [germiyyetüñ, -üñ]*

germiyyet bulsun: *Isınmak II hareketlenmek.*

1. Virelüm rīziş-i eşke ruḫṣat
   Bulsun āh-ı dilimüz germiyyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 20). [germiyyet bulsun, -sun]*

germ-rev-i cānib-i bāġ: *Bahçe tarafının hızlı yürüyeni.*

1. Faṣl-ı gül **germ-rev-i cānib-i bāġ** itdi bizi
   Nāza başdan yine muḥtāc-ı ayāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 1). [germ-rev-i cānib-i bāġ,]*

germ-ülfet: *Samimi olmak, içli dışlı olmak.*

1. Sezā-vār-ı teraḥḥüm bülbül-i şūrīdedür yoḫsa
   Sen iy pervāne şemʿ-i meclis ile **germ-ülfetsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 4). [germ-ülfetsin, -sin]*

germ-ülfet olmasun: *Samimi olmak, içli dışlı olmak.*

1. Her şeb anuñçün itmededür girye tā seḥer
   Pervāne şemʿ ile niçe **germ-ülfet olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 6). [germ-ülfet olmasun, -ma, -sun]*

germ-ülfeti-i niyāz u nāzum: *Yalvarma ve nazlanma [döngüsüne] alışık olan, kanıksayan.*

1. Pervāne vü şemʿ gibi her şeb
   Germ-ülfeti-i niyāz u nāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 6). [germ-ülfeti-i niyāz u nāzum, -um]*

gest idelüm: *Dolaşmak.*

1. Hevā-yı serv-ḳad ü gül-ḥadiyle **geşt idelüm**
   Senüñle iy dil-i pür-ārzū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 5). [geşt idelüm, -elüm]*
2. Hevā-yı ḫaṭṭ-ı ruḫ u sebzi ile **geşt idelüm**
   Faṣīḥ murġ-ı dil-i naġme-gū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 9). [geşt idelüm, -elüm]*

geşt ider: *Dolaşmak.*

1. Göñül bulmaz tesellī-i nihāl-i ḳadd-i dil-cūyuñ
   Miṣāl-i cūy ṭurmaz **geşt ider** ṭarf-ı ḫıyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 30). [geşt ider, -er]*

geşt itdüren: *Dolaşmak, gezmek.*

1. Murādı naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylāyı bulmaḳdı
   Bu sevdā idi hep **geşt itdüren** Ḳaysa beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 4). [geşt itdüren, -dür, -en]*

geşt ü güzār itmedeyüz: *Gezip dolaşmak.*

1. Būy-ı nesīm-i şevḳuñ ile rūzgārda
   Geşt ü güẕār itmedeyüz bāġ u rāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 4). [geşt ü güẕār itmedeyüz, -me, -de, -yüz]*

geşt ü güzārdan: *Gezip dolaşmak.*

1. Demdür serāy-ı dīdeye çün ḳaṭre-i sirişk
   Şaḫṣ-ı nezāre gelmeye **geşt ü güẕārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 18). [geşt ü güẕārdan, -dan]*
2. Gelse hezār seng-i sitem her kenārdan
   Gelmez göñül cenābuñı **geşt ü güẕārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 34). [geşt ü güẕārdan, -dan]*

geşt ü güzārdan: *Gezmek, dolaşmak.*

1. Gelmez kelāl kūyuñı **geşt ü güẕārdan**
   Mādām olınca elde ayāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 3). [geşt ü güẕārdan, -dan]*
2. Gelmez kelāl kūyuñı **geşt ü güẕārdan**
   Mādām olınca elde ayāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 3). [geşt ü güẕārdan, -dan]*

geşt ü güzār-ı deşt-i niyāz itmeyince: *Dua çöllerinin gezip dolaşmak, yalvarma sahralarını aşmak. II çokça yalvarmak.*

1. Geşt ü güẕār-ı deşt-i niyāz itmeyince tā
   Varmaz ḥarīm-i ḫ∨āba o vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 7). [geşt ü güẕār-ı deşt-i niyāz itmeyince, -me, -y, -ince-me, -yince]*

geşt ü güzāruñ: *Gezip dolaşmak.*

1. Ḥāl-i dil-i güm-geşteden aşlā ḫaberüm yoḳ
   Bu cānibe düşmez mi ṣabā **geşt ü güẕāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 6). [geşt ü güẕāruñ, -uñ]*

geşt ü güzer: *Gezip dolaşmak.*

1. ʿAẕāb-ı dūzaḫ-ı nevmīdi tā-be-key iy dil
   Olınsa **geşt ü güẕer** Ravżа-i Naʿīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 8). [geşt ü güẕer,]*

geşt-i bāġ u rāġ itdüm: *Çimenlik ve bahçede dolaşma, gezme.*

1. Bu gül-zār-ı fenāda bulmadum bir būy-ı āsāyiş
   Ṣabā-veş gerçi demlerdür ki **geşt-i bāġ u rāġ itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 4). [geşt-i bāġ u rāġ itdüm, -dü, -m]*

geşt-i deşt-gāh-ı niyāz eyledüñ: *Dua çöllerini aşma, gezip dolaşma.*

1. Çoḳ **geşt-i deşt-gāh-ı niyāz eyledüñ** dirīg
   Ṣayd olmadı Faṣīḥ o vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 9). [geşt-i deşt-gāh-ı niyāz eyledüñ, -dü, -ñ]*

get: *Getirmek.*

1. Söylet **getürüp** meclise mīnā-yı şarābı
   İy sāḳī yine bülbül-i dil-şāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 5). [getürüp, -ür, -üp]*

getür: *Getirmek, ulaştırmak.*

1. Gedā-yı iltifatuñ pādişāh-ı ʿālem-i āb it
   Getür ol sāġarı kim yādigār-ı Ḫusrev ü Cemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [getür,]*

2. Şarābı sāḳi **getür** def-i vaḥşet eyleyelüm
   Ol āhū-çeşm ile bir laḥẓa ṣoḥbet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 1). [getür,]*
3. Getürmiş būy-ı zülfüñ eylemiş vaṣf-ı ser-i kūyuñ
   Ṣabā āḫır dili dūr eylemiş dār u diyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 3). [getürmiş, -miş]*
4. Ḳonmış nuḳāṭ-ı şeb-nem-i ter ṣaḥf-ı güllere
   Bir bir hezār yāda **getürmiş** rivāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 4). [getürmiş, -miş]*

getür-: *Getirmek, ulaştırmak.*

1. Çek kemān-ı saḫt-ı hicrānı binā-gūşa **getür**
   Gūş-ı taḥsīn çeksün iy dil Ḳahramān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 5). [getür,]*

gevher: *Cevher, mücevher.*

1. Biz ḫāṣṣa-i şādī gibi **gevherde** nihānuz
   Mānend-i girānī-i behā zerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 1). [gevherde, -de]*
2. Miyānı vaṣfını nāzük edālar ile idüp
   Bir iki **gevheri** güyā ki tārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 8). [gevheri, -i]*
3. Her ser üzre lāne olmaz **gevher** eglenmez her āh
   ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 7). [gevher,]*
4. Māhiyyetüm bilinmege çoḳ serfürū gerek
   Bir **gevherüm** Faṣīḥ ki ʿummāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 12). [gevherüm, -üm]*
5. Zīver-i tāk olmamışdı lüʾlüʾ-i engūr-ı ter
   Ben dili itmişdüm ʿışḳuñ **gevherin** peymānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 4). [gevherin, -iñ]*
6. Vücūdı **gevherin** işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ
   Diyār diyār u evlād u ʿıyālinden cüdā ḳılduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 39). [gevherin, -in]*

gevher: *Mücevher. II aşığın göz yaşı bağlamında.*

1. Rişte-i dil oldı çün be-güsiste-i dest-i sitem
   Dīdeden rīzān olanlar dürr ü **gevherdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 4). [gevherdür, -dür]*

gevher: *Elmas, mücevher. II inci.*

1. Suʿāl eyler olursa mācerāmuz āşināлardan
   O **gevher** yādına dil itmede eşk-i terin deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [gevher,]*

gevher-i āb-dārdur: *Parlak, taptaze mücevher.*

1. Deryā-yı derūn-ı dilde maḫfī
   Bir **gevher-i āb-dārdur** ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 12, Mısra 4). [gevher-i āb-dārdur, -dur]*

gevher-i cānuñ: *Can cevheri, mücevheri.*

1. İcrā idelüm mātemin ol şāh-ı cihānuñ
   Dürler dökelüm yādına ol **gevher-i cānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 8). [gevher-i cānuñ, -uñ]*

gevher-i dāniş: *İrfan cevheri.*

1. Faṣīḥ **gevher-i dāniş** mi ẓann ider bizde
   Nedür bu mertebe cevri sipihr-i ġaddāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 11). [gevher-i dāniş,]*

gevher-i iḫlāṣ: *Ihlas cevheri.*

1. Nigāh-ı iltifāt itmez o şāh-ı mülk-i istiġnā
   Niṣār itdüm o deñlü genc-i dilden **gevher-i iḫlāṣ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 6). [gevher-i iḫlāṣ,]*

gevher-i ʿışḳ: *Aşk cevheri.*

1. Bulınmaz her baḥirde **gevher-i ʿışḳ**
   Ḳonılmaz her ser üzre efser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 1). [gevher-i ʿışḳ,]*

gevher-i mazmūna: *Mazmun hazinesi.*

1. Ḫusrev-i iḳlīm-i maʿnāyam Faṣīḥ
   Gevher-i mazmūna çekmem iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 10). [gevher-i mazmūna, -a]*

gevher-i mażmūn-ı nazm-ı dil-keşüñ: *Gönül cezbeden şiirlerin mazmun hazinesi.*

1. Münteḫabdur **gevher-i mażmūn-ı naẓm-ı dil-keşüñ**
Ḥaḳ bu kim bulduñ Faṣīḥ aḳrān içinde imtiyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 9). [gevher-i mażmūn-ı naẓm-ı dil-keşüñ, -üñ]*

gevher-i nāz: *Naz incisi.*

1. Çoḳ ḫāk-i zemīne ḳonmaya rūy-ı niyāz
Bīhūde yire **gevher-i nāz** itme telef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 4). [gevher-i nāz,]*

gevher-i naẓmıyla: *Şiir hazinesi.*

1. Pertev ṣalarsa terbiyet-i āfitāb-ı feyż
Ṭabʿ-ı Faṣīḥ **gevher-i naẓmıyla** kanlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 10). [gevher-i naẓmıyla, -ı, -yla]*

gevher-i niyāzı: *Yalvarma, rica mücevheri II yalvarma (için dökülen) gözyaşı.*

1. Bīhūde iżāʿat itdi ṭabʿum
Yoḳ yirlere **gevher-i niyāzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 54). [gevher-i niyāzı, -ı]*

gevher-i nuṭḳum: *Söz incisi, söz cevheri.*

1. Faṣīḥ sāhib-i ser-māye-i dükān-ı ḫıred yoḳ
Odur ki **gevher-i nuṭḳum** dür-i maḳālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 10). [gevher-i nuṭḳum, -um]*

gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür: *Değerli ve kıymetli cevher.*

1. Dest-i dilberden gelen seng-i cefānuñ iy Faṣīḥ
Her biri bir **gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür, -dür]*

gevher-i sāhānesi: *Müthiş hazine, değerli hazine.*

1. Cevher-i eşyā daḫı meknūz iken düşmen baña
Tāc-ı Keykāvūs-ı ʿışḳuñ **gevher-i şāhānesi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 6). [gevher-i şāhānesi, -si]*

gevher-i yegāne: *Kıymetli hazine.*

1. Bir **gevher-i yegāne** dür-i bī- behānesin
   Kān-ı kevinde miṣli bulınmaz naẓīri yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 8). [gevher-i yegāne,]*

gevher-i yetīm-i murād: *Arzu, isteğin eşsiz mücevheri.*

1. Ḳālur mı silk-i dırāz-ı emel Faṣīḥ tehī
   Olur mı zīb-fezā **gevher-i yetīm-i murād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 10). [gevher-i yetīm-i murād,]*

geydür: *Giydirmek II hilat-ı gam bağlamında kederi yüklemek.*

1. Felek çü Ḳays beni ʿışḳ ile idüp ʿuryān
   Geydürdi ṭaġları ʿaḳıbet ḳabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 4). [geydürdi, -di]*

gez: *Bir yerde dolaşmak, yürümek, gezmek.*

1. Hevā-yı būy-ı ḥaḳīḳatle bād-ı ṣubḥ-ı bahār
   Gezer ṭaraf-be-ṭaraf kū-be-kū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 4). [gezer, -er]*
2. Gezmez ḳapuñda ʿāṣıḳ-ı ser-geşte giryesüz
   İtmez ṭavāf Kaʿbeyi illā vużūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 3). [gezmez, -me, -z]*

gez-: *Bir yerde dolaşmak, yürümek, gezmek.*

1. Eyler iḳbāl-i şehen-şāh-ı bahārīden ḫaber
   Bāġdan bāġa **gezer** peyk-i ṣabā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 8). [gezer, -er]*

gezende: *Isıran, sokan [yılan].*

1. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
   Her şeb-i tārı **gezende** bir siyeh mār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 6). [gezende,]*

gezer: *Dolaşmak.*

1. Gezerdüñ terk idüp iy Ḳays-ı ʿuryān kūy-ı Leylāyı
   Girībānuñ yahūd çāk itmege dāmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 5). [gezerdüñ, -dü, -ñ]*

gibi: *Gibi, benzetme edatı.*

1. Oldur maḥabbet itmeye zāʾil anı fuṣūl
   Olmaya ʿışḳ-ı gül **gibi** mihmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 6). [gibi,]*
2. Cismiñi girān-bārī-i ḫ∨āhişden idüp ṣāf
   Şeb-nem **gibi** var ʿālem-i bālāya ṣuʿūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 4). [gibi,]*
3. Ḫaṭṭuñ var ise nāz u niyāzı ile ʿışḳuñ
   Ferhād **gibi** kūh ile var güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [gibi,]*
4. Olurdı Bīsütūn āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
   Benüm **gibi** degüldüñ hem-demüñ var idi iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [gibi,]*
5. Oldı zülfüñ **gibi** mümted şeb-i tārīk-i firāḳ
   Żāyiʿ oldı bu ḳadar eyledügüm āh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [gibi,]*
6. Murādımı yine bilmezlenür teġāfül ider
   Hezār Leylī vü Mecnūn **gibi** ḥikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [gibi,]*
7. Her ne dem yād eylesem reftār-ı serv-ḳāmetüñ
   Eşk-i çeşmüm Nīl ü Ceyḥūn **gibi** iki nehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [gibi,]*
8. Nice mümkin nigāh-ı bī-pervā
   Şerm-sārī **gibi** niḳābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [gibi,]*
9. Ġayrı cāya ne ḥācet iy ġam-ı ʿışḳ
   Dil **gibi** ḫāne-i ḫarābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 8). [gibi,]*
10. Kaddüñ **gibi** hiç görnemişem ḳāmet-i bālā
    El-minnetü liʾllāhi teālā naẓarum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 3). [gibi,]*
11. Bir şemʿa iy göñül yine pervānesin **gibi**
    Ḫāḳister eyledüñ beni bu sūzişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [gibi,]*
12. Ney **gibi** efġān ider dil hem-nefes bilmez nedür
    Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı kes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [gibi,]*
13. Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma taḥammül lāzım
    Herkese kūh **gibi** tīġ ü kemer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [gibi,]*
14. Ḫayli dem oldı cüy **gibi** cüst ü cūdayum
    Hiç bulmadum o serv-i revāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 7). [gibi,]*
15. Dil rāh-rev-i menzil-i maḳṣūd degüldür
    Mecnūn **gibi** ser-geşte bevādī-i himemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [gibi,]*
16. Bildügi **gibi** mizāc-ı gül-i raʿnāyı hezār
    Meşreb-i şemʿ-i şeb-ārāyı da pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 3). [gibi,]*

17. Kime bülbül **gibi** feryād ideyüm kim ʿālem
Şemʿ-i ruḫsāruña cānā beni pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [gibi,]*
18. Bizümle ʿahd-i vifāḳ itmede tereddüd ider
Cihānı kendü **gibi** yoḫsa bī-vefā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [gibi,]*
19. Dil-i bīmāra olmaḳ laʿl-i cānándan peyām-āver
Heman olmaḳ **gibidür** ḫasteye cāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [gibidür, -dür]*
20. Bu bezmüñ şemʿine pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz
Bizüm bülbül **gibi** bu bāġda feryādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [gibi,]*
21. Ḳanġı meclis feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür henüz
Şemʿ-i bezm-ārā **gibi** germiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [gibi,]*
22. Gitmiş **gibi** ser-rişte-i tedbīr-i dil elden
Ḫavfüm bu ki eşkiste-i tār-ı edeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 7). [gibi,]*
23. Demleri ney **gibi** döginmez hiç
Nefes-i vā-pesīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 5). [gibi,]*
24. Bī-tāb eylemiş **gibi** cānā kemāl-i nāz
Çeşm-i siyāh-ı mestüñe gelmiş kelāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 1). [gibi,]*
25. Çoḳ nev-bahār geldi güşāde dil olmaduḳ
Bāġ-ı cihānda ġonçe **gibi** beste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 4). [gibi,]*
26. Anuñçün cān-ı müştāḳa ḫaber cānāneden gelmez
Ki eşküm **gibi** kūy-ı dil-rübāya her giden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 2). [gibi,]*
27. Görenler şiʻrüñi ḥükm itdiler kim bir daḫı dehre
Senüñ **gibi** Faṣīḥā mīr-i dīvān-ı suḫan gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 10). [gibi,]*
28. Pervāne **gibi** eylemezüz vazʿ-ı bī-edeb
Biz ʿarż-ı sūzişe ṭaleb-i ruḫṣat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 5). [gibi,]*
29. Biz ḫāṣṣa-i şādī **gibi** gevherde nihānuz
Mānend-i girānī-i behā zerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 1). [gibi,]*
30. Bir cām-ı ṣabūḥı ile bulmaḳ bizi mümkin
Biz nişān-ı dūşīne **gibi** serde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 4). [gibi,]*
31. Zemān-ı ḫande-i gül **gibi** vaḳt-i ḫurrem olmazmış
Hezārın faṣl-ı feryādı **gibi** bir ḫoş dem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 1). [gibi,]*
32. Zemān-ı ḫande-i gül **gibi** vaḳt-i ḫurrem olmazmış
Hezārın faṣl-ı feryādı **gibi** bir ḫoş dem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 2). [gibi,]*
33. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum hiç ġam **gibi** hem-dem
Meger ʿālemde ġamsuz da Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 9). [gibi,]*

34. Erbāb-ı ʿayşa ṭayy-ı beyābān-ı ġam içün
Sāġar **gibi** kümeyt-i muḥannā-keçīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 6). [gibi,]*
35. Hūnīni olur gül **gibi** sünbülleri hicrüñ
Hep zerd biter ḥasret ile gülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 2). [gibi,]*
36. ʿĀşıḳa feryād-ı māder-zād lāzımdur göñül
Ney **gibi** olmazsa istiʿdād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 2). [gibi,]*
37. Dāġ ile sūrāḫ ile muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
Dilde dāʾim ney **gibi** feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 4). [gibi,]*
38. Ol serv-i nāz serkeş olup gitmede Faṣīḥ
Düşmekde āb-ı cüy **gibi** ḫāk-i pāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 10). [gibi,]*
39. Pervāne vü şemʿ **gibi** her şeb
Germ-ülfeti-i niyāz u nāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 5). [gibi,]*
40. Muḫaṭāb olmaġa yoḳ kimsede güftārıma ṭāḳat
Varup küh-sār ile Ferhād **gibi** güft ü gūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 8). [gibi,]*
41. Bir serv-ḳad hevāsı ile bī-ḳarār olup
Dārbüʾl-meseldür āb-ı revān **gibi** sürʿatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 8). [gibi,]*
42. Ḳays ile kūh-ken **gibi** ẓann eylemeñ beni
Rāh-ı ġam-ı maḥabbete merdāne düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 7). [gibi,]*
43. Kemān **gibi** çekilür saña atsan tīr-veş anı
Senüñ seng-i cefāñı hem-ʿayār-ı kehrübā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 7). [gibi,]*
44. Der-ḳafā leşker-i ʿuşşāḳ Faṣīḥā yürisün
İhtizāz ile ʿalem **gibi** çekilsün ḫūbān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 9). [gibi,]*
45. Sen gül **gibi** iy şūḫ açılup eyle tekellüm
Her lāle-ruḫuñ ġonçe-ṣıfat aġzı büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 5). [gibi,]*
46. ʿUşşāḳ olur sübḥa **gibi** cümle perīşān
Bir kerre hele rābıṭa-i ʿışḳ üzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 7). [gibi,]*
47. Bilmem iy ṣūfi ḫakīḳatde ṭarīḳatde misin
Yoḫsa ḫarlar **gibi** bīhūde meşaḳḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 2). [gibi,]*
48. Ḥüsn ile gül **gibi** müsellemsin
N'eyleyüm āh ḫāra hem-demsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 1). [gibi,]*
49. N'ola güftāra gelmeseñ her dem
Ġonçe-i gül **gibi** teng-femsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 6). [gibi,]*
50. Bülbül-i ʿışḳuñ olsa n'ola Faṣīḥ
Ḥüsn ile gül **gibi** müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 10). [gibi,]*

51. Bir senüñ **gibi** ḳanı dil-ber-i āşüfte-mizāc
Niçe dil cemʿin ider ṭurfe perīşānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 5). [gibi,]*
52. Baḳduḳca ruḫ-ı yāra niyāz eylerüm elbet
Ṭūṭī **gibi** mirʾāt ile güftār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 6). [gibi,]*
53. Āzāde olsa n'ola Faṣīḥā Hümā **gibi**
Dil-ḫvāhı üzre bulmadı dil murġı āşiyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 9). [gibi,]*
54. Ḫāne-i dil **gibi** ʿālem teng ü tār oldı baña
Mihr-i ḥüsnüñ ideli mirʾāt-ı çeşmüm cilve-gāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 3). [gibi,]*
55. Gül-ruḫuñsuz bāġ-ı ʿālem çeşmüme ḫār oldı āh
Mihr-i rūyuñsuz günüm zülfüñ **gibi** tār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 2). [gibi,]*
56. Serimüz beẕl iderüz ʿışḳ ile cānān yolına
Girerüz şevḳ ile Ferhād **gibi** cān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 2). [gibi,]*
57. Ḳomazuz dergeh-i cānāneyi Mecnūn degülüz
Düşmezüz Ḳays **gibi** kūh u beyābān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 4). [gibi,]*
58. Göñül bir āfiṭāba meyl idüp cismüñ hilāl eyle
Felekde sen de māh-ı nev **gibi** kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 2). [gibi,]*
59. Ol yār derd-i mey **gibi** ṭard eyledi bizi
Cām-ı şarāb-ı ʿişreti çeksün ṣafāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 5). [gibi,]*
60. ʿIşḳ ile dest ü girībān olmaḳ istermiş Faṣīḥ
Pençeleşmek iddiʿā itmek **gibidür** şīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 10). [gibidür, -dür]*
61. Dil-dār odur ki ṭūṭī-i şīrīn-zebān **gibi**
Güftāra gelse ṣūret-i āyīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 3). [gibi,]*
62. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
Ḳalmaz ārāmı o kim ṣu **gibi** dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 8). [gibi,]*
63. Bahār geldi açıl gül **gibi** gülistāna
Gelüp ḫırāma düşer naḫl-i servi dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 1). [gibi,]*
64. Didüm düşmez senüñ **gibi** güher bu baḥr-i imkāna
Görüp deryāya pertāb itdügin ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 2). [gibi,]*
65. Devr ider ḫvān-ı sipihri bu ḳadar yine dürüst
Işırılmaz **gibi** hiç bu felegüñ nānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 4). [gibi,]*
66. Ne ḳadar pāyına yüz sürdüm ise āb **gibi**
Serkeş oldı o perī āteş-i pür-ṭāb **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 1). [gibi,]*

67. Ne ḳadar pāyına yüz sürdüm ise āb **gibi**
Serkeş oldı o perī āteş-i pür-ṭāb **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 2). [gibi,]*
68. Çarḫ-ı ser-geşte döner üstine dōlāb **gibi**
Nerede bir ḫar-ı büksiste-ʿinānı bulsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 4). [gibi,]*
69. Ẕevḳ-baḫşā-yı derūn olmaġa saʿy eyle göñül
Ki el üzre ṭutalar cām-ı mey-i nāb **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 6). [gibi,]*
70. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
Ṣāf iden sīnesini āyine vü āb **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 8). [gibi,]*
71. Ṣevḳ-ı rūyuñla olan dāġını ʿarż itse Faṣīḥ
ʿĀlemi rūşen ider mihr-i cihān-tāb **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 10). [gibi,]*
72. Kimseye itmem güşāde rāz-ı pinhānum **gibi**
Dāġ-ı ʿışḳuñ sīnede ḫıfẓ eylerüm cānum **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 1). [gibi,]*
73. Kimseye itmem güşāde rāz-ı pinhānum **gibi**
Dāġ-ı ʿışḳuñ sīnede ḫıfẓ eylerüm cānum **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 2). [gibi,]*
74. Her ne cānibde bulınsa meyl ider elbette dil
Ḫāk-i kūy-ı yāra āb-ı çeşm-i giryānum **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 4). [gibi,]*
75. Dil zebūn-ı keş-me-keş manend-i ceyb-i ʿāşıḳān
Ben rehīn-i ḫār-ı miḥnet çāk-i dāmānum **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 6). [gibi,]*
76. Tanʿe-i düşmenle ḥışn-ı üstüvār-ı ʿışḳ-ı yār
Raḫne-yāb olmaḳ ne mümkin ʿahd ü peymānum **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 8). [gibi,]*
77. Birbirinden olmamış münfek Faṣīḥā ʿışḳ u dil
Pençe-i dest-i taẕallümle girībānum **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 10). [gibi,]*
78. Vaḥşet itdüñ iy perī-rū ʿaḳıbet āhū **gibi**
Teşne-i deşt-i maḥabbetden çekildüñ su **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 1). [gibi,]*
79. Vaḥşet itdüñ iy perī-rū ʿaḳıbet āhū **gibi**
Teşne-i deşt-i maḥabbetden çekildüñ su **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 2). [gibi,]*
80. Serd-veş aġyārı gördükçe tevaḳḳuf eyledüñ
Rast geldükçe bize reftāra geldüñ ṣu **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 4). [gibi,]*
81. Seyr-i rūyuñ āteşüm teskīn iderken ṣu **gibi**
Dūd-veş pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum henüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 6). [gibi,]*
82. Şerḥ-i ḫāl-i ʿālemi bülbül kenār-ı cūyda
Ṣafḥa-i gülden ḳırāʾat eylemekde ṣu **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 8). [gibi,]*

83. Feyż-ı ʿışḳuñ bende gel seyr eyle iy serv-i revān
Ḥasretüñde dīdeden āteş aḳıtdum ṣu **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 10). [gibi,]*
84. Gerçi ki bī-vefādur o meh-rū cihān **gibi**
Ammā ʿazīz zindegī-i cāvidān **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 1). [gibi,]*
85. Gerçi ki bī-vefādur o meh-rū cihān **gibi**
Ammā ʿazīz zindegī-i cāvidān **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 2). [gibi,]*
86. Rūyumdan eşk-i çeşm-i terüm germ aḳar müdām
Zer maʿdeninden uġrayan āb-ı revān **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 4). [gibi,]*
87. Ġam itmiş idi künc-i hicrde beni helāk
Geldi peyām-ı vuṣlat-ı cānāna cān **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 6). [gibi,]*
88. Āh ol zemān ki kūşe-i çeşm-i vefā ile
Ben ḫam-ḳadi çeküp çevirürdi kemān **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 8). [gibi,]*
89. Ġayra vefāyı itdi füzūn cevr içün baña
Yāruñ Faṣīḥ ḳaṣdı bizi imtiḥān **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 10). [gibi,]*
90. Başlamış feryāda bülbül nev-bahār olmış **gibi**
Mevsim-i gül-geşt-i ṣaḥn-ı lāle-zār olmış **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 1). [gibi,]*
91. Başlamış feryāda bülbül nev-bahār olmış **gibi**
Mevsim-i gül-geşt-i ṣaḥn-ı lāle-zār olmış **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 2). [gibi,]*
92. Bād-ı ṣubḥ-ı nev-bahār ile açılmış ġonçeler
Bülbülüñ rāz-ı derūnı āşikār olmış **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 4). [gibi,]*
93. Ḫayli demdür yoḳ ḫaber murġ-ı dil-i āvāreden
Ġalibā bir çeşmi şeh-bāza şikār olmış **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 6). [gibi,]*
94. Neydi hiç bilmem nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde sebeb
İy göñül ol ʿahd-şiken aġyāra yār olmış **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 8). [gibi,]*
95. Nev-bahār-ı ḥüsnini pejmürde gördüm iy Faṣīḥ
Ol nigār-ı serv-ḳad ġayra kenār olmış **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 10). [gibi,]*
96. Setr eylemeñ leṭāfet-i cism-i semen-berüñ
Gül **gibi** ḳaṭ ḳaṭ olsa da pīrāhenün daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 4). [gibi,]*
97. Dil-ḫ∨āhı **gibi** çünki dil-ārāmını buldı
Bir pāre dil-i mużṭarib ārāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 1). [gibi,]*
98. Görince bendesini ḫayli münfaʿil oldı
ʿAdū o şāh ile bozmış **gibi** miyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 6). [gibi,]*

99. Ḳıyās itmek o şūḫa māʾil ancaḳ cān-ı zār oldı
Gül-i ruḫsārına bülbül benüm **gibi** hezār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 2). [gibi,]*
100. Bu dil kim ġonçe-i gülşen **gibi** mecmūʿ idi evvel
Perīşān sünbülüñ fikriyle şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 3). [gibi,]*
101. Nūş-ı cān bolġay ayā muġbeççe-i ġonçe-dehen
Mey **gibi** sanga ḥelāl eylediler ḳan-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 8). [gibi,]*
102. Her ḫūb u zişte görmedük ʿarż-ı kabūlde
Āyīne **gibi** bir daḫı bī-şermdür sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 6). [gibi,]*
103. Niçe terk (eyleyeyüm) ġayret ile cān u teni
Çekdiler sīneye cān **gibi** o sīmīn-bedeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 2). [gibi,]*
104. Ney **gibi** bāġrum delikdür dāġ-ı ḥasretle Faṣīḥ
Zaḫm-ı ʿışḳum derk ider gūş eyleyen efġānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 9). [gibi,]*
105. Olam Faṣīḥ **gibi** ʻöẕr-ḫvāh-i cürm ü vebāl
Benem o bādiye-gerd-i heves ki eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 63). [gibi,]*
106. Bu rūḥ-efzā dem-i muʻciz -eserde itse cāʾizdür
Dehān-ı yār **gibi** ġonçe āġāz-ı suḫan-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 22). [gibi,]*
107. Çoḳ nān u nemek yinmiş idi laʿl-i lebiyle
ʿAhdi **gibi** hep cümlesin itmişdi ferāmūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 4). [gibi,]*
108. Bülbül-veş olup gül **gibi** dil-ḫūn-ı maḥabbet
İcrā idelüm biz daḫı ḳānūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 8, Mısra 1). [gibi,]*
109. Göñül piyāde ḳalup Ḳays **gibi** ġurbetde
Ṭurup ṭurup deve dirdi reh-i maḥabbetde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 72, Mısra 1). [gibi,]*
110. Devr eyledi peymāne **gibi** dil niçe meclis
Hiç görmedi ben istedügüm cām-ı şarabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 1). [gibi,]*
111. Görmedüm bir verd-i raʻnā ol iki ruḫsār-veş
Almadum bir sünbül-i ter ol iki gīsū **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 2). [gibi,]*
112. ṭābiş-i dil-figārı **gibi**
Şikeste āh ide tār-ı ümīd-vārı **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 1). [gibi,]*
113.ṭābiş-i dil-figārı **gibi**
Şikeste āh ide tār-ı ümīd-vārı **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 2). [gibi,]*
114. Hezār dil ne ümīd eyleye bu gülşenden
Olursa faṣl-ı şitāsı eger bahārı **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 4). [gibi,]*

115. Bülbül **gibi** feryād ile ṣoḥbet luṭf it
Pervāne **gibi** sūzişe ülfet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 1). [gibi,]*
116. Bülbül **gibi** feryād ile ṣoḥbet luṭf it
Pervāne **gibi** sūzişe ülfet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 2). [gibi,]*
117. Vādī-i maḥabbetde o hūş-yārum kim
Mecnūn **gibi** çoḳ ʿāşıḳı itdüm irşād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 4). [gibi,]*
118. Meh **gibi** felekde atılup şevḳ ile
Ḳaʿr-ı yem-i ʿışḳuñda şinā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 3). [gibi,]*
119. Düşmez nigeh-i raġbeti merd-i pāke
Dünyā **gibi** bir ḳaḥbe-zen-i murdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 4). [gibi,]*
120. Zerd olsa zaḫm-ı bergi **gibi** ḥasretden
Minnet-keş-i tenbākū-yı nādān olmam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 91, Mısra 3). [gibi,]*
121. Sen sāġar-ı mey **gibi** çekildüñ gitdüñ
Ben derd-i ser-i hicr ile ḳaldum maḥzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 3). [gibi,]*
122. Ben rāz-ı niyāz-ı ṣubḥ-ı ʿışḳum herkes
Bülbül **gibi** mecbūr olur iẓhārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 4). [gibi,]*
123. Dil fikr-i cemālüñle ṣolup rūy **gibi**
Ten derd-i miyānuñla ḳalup mūy **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 1). [gibi,]*
124. Dil fikr-i cemālüñle ṣolup rūy **gibi**
Ten derd-i miyānuñla ḳalup mūy **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 2). [gibi,]*
125. Ḥükm-i dem-i nev-bahār-ı ʿışḳuñla şehā
Dīvāne-i zencīr-keşüm cūy **gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 4). [gibi,]*
126. Ġonçe-veş çāk-i girībān idelüm
Murġ-ı bülbül **gibi** efġān idelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 8). [gibi,]*
127. Bülbül **gibi** ḥer güle nevā-senc
Her şemʿa ider ciger-güdāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 59). [gibi,]*
128. Ḥilye-i pāküñ iletmiş **gibi** bād
Kʾolmış elvān-ı çemen-zār ezher *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 7). [gibi,]*

gice: *Gece, gece vakti.*

1. Bu ʿālem rūz u şeb bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz hīç
Gice pervāne per-sūzān ider bülbül seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 4). [gice,]*

2. Teşrīf eylese **gice** tenhāca ḫānesin
ʿArż itse dilde ol mehe rāz-ı nihānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 1). [gice,]*
3. Gice aġyāra gelürmiş o perī-rū dirler
Ḳonsa maʿḳūl idi bir merd-i nigeh-bān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 11). [gice,]*
4. Giceler ʿazm itdügim ol māha sāyem ḫavfidür
Bir ṭārīḳ ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 5). [giceler, -ler]*

giceci bülbüldür: *Gece öten bülbül.*

1. Dil-i nālānuña mesken o siyeh kāküldür
Gūyıyā bāġ-ı ruḫuñda **giceci bülbüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 16, Mısra 2). [giceci bülbüldür, -dür]*

gid-: *Gitmek, uzaklaşmak.*

1. Gāhī ḫayāl-i lāʿli **gider** eşk-i ter gelür
Deryā-yı çeşmüme ne güherler **gider** gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [gider, -er]*
2. Zāhid ḥisāb-ı naḳd-i ṣavāb eyleyüp **gider**
Destinde ṭurma sübḥa-i mercān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 11). [gider, -er]*

gid-: *Bir yere doğru yönelip ilerlemek.*

1. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup **gider**
Hergiz göñül ne bedraḳa ne reh-nümā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 5). [gider, -er]*

gid: *Akmak, erişmek, gitmek.*

1. Gāhī ḫayāl-i lāʿli **gider** eşk-i ter gelür
Deryā-yı çeşmüme ne güherler **gider** gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [gider, -er]*

gid: *Uzaklaşmak, terk etmek, ayrılmak.*

1. Bilmezem ḥāṣıyyeti çeşm-i ġazālāna **gider**
Ḳaysa vāḳıʿ olmamışdur dil viren vaḥşet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 5). [gider, -er]*
2. Ṣabāyı ṣanma ki gīsū-yı dil-rübāya **gider**
Nevāziş-i dil-i ʿuşşāḳ-ı mübtelāya **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [gider, -er]*

3. İtme iẓhār-ı teġāfül bezmüñe gelse Faṣīḥ
   Bende-i dīrīneñe ol vaż'ı sulṭānum **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 14). [gider, -er]*
4. Bir ḳadem mümkin degüldür sāye-veş olmaḳ cüdā
   Ḳanda cānānum **giderse** der-'akab cānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [giderse, -er, -se]*
5. Anuñçün cān-ı müşṭāḳa ḫaber cānāneden gelmez
   Ki eşküm gibi kūy-ı dil-rübāya her **giden** gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 2). [giden, -en]*
6. Bilmem nice olur ġāyet aḥvāl-i dilüm
   Girmez mi **gider** destüme āmāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 2). [gider, -er]*

gid: *(gelmesini) istememek, uzak durmak.*

1. Ola gül-zār-ı 'ömr ü devleti hem-vāre sebz ü ter
   Cihānuñ tā gele ṣayfı **gide** faṣl-ı zemistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 90). [gide, -e]*

gid: *Gitmek, yönelmek.*

1. Ṣabāyı ṣanma ki gīsū-yı dil-rübāya **gider**
   Nevāziş-i dil-i 'uşşāḳ-ı mübtelāya **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 2). [gider, -er]*
2. Kemīne cür'a-i cām-ı feraḫ-fezāya **gider**
   Hezār naḳd-i dil ü cānum olsa mey-gedede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 6). [gider, -er]*
3. Nesīm müjde-i 'ıyd-ı bahār ile bāġa
   Çenār-ı dest-güşā ile merḥabāya **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 8). [gider, -er]*
4. Gider mi ḫalḳa-i āġūşa yār gelmez mi
   Bizüm de dāmumuza bir şikār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 1). [gider, -er]*

gid: *Gitmek, ulaşmak.*

1. Kūyına **giden** seyl-i sirişk-i çeşmüñ
   Her mevcini bir nāme-i feryād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 3). [giden, -en]*

gid: *Gitmek. II satılmak.*

1. Ser-ā-ser emti'a-i miḥnet ü ḳumāş-ı neşāṭ
   Bu çār-sū-yı maḥabbetde bir behāya **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 4). [gider, -er]*

gid: *Gitmek, boşa çıkmak.*

1. Çemende bülbül-i şeydāyı diñlemez güller
   Faṣīḥ eyledügi naġmeler hevāya **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [gider, -er]*

gid: *Kaybetmek.*

1. Bir ḳadem mümkin degüldür sāye-veş olmaḳ cüdā
   Ḳanda cānānum giderse der-ʿakab cānum **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [gider, -er]*

gid: *Gitmek, erişmek.*

1. Cüst ü cūya ol dür-i yektā vü māh-ı behceti
   Seyl-i eşküm baḥre çarḥa āh-ı sūzānum **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [gider, -er]*

gid: *Akıp gitmek, sürüklenmek.*

1. Bir gün gelür ki şād olur ḫāṭır-ı ḥazīn
   Ḳalmaz **gider** bu şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 1). [gider, --er]*

ġıdā: *Besin, nimet.*

1. İy ʿÖmer laʿl-i lebüñ Fārūḳ-ı Aʿẓamdur baña
   Ḫaste-i dil-teşne-i ʿışḳum **ġıdā** semdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 2, Mısra 1). [ġıdā,]*

ġıdā-yı rūḥānīdür: *Ruhu besleyen manevi gıda.*

1. Erbāb-ı dilüñ cilā-yı vicdānīdür
   Afyon degül **ġıdā-yı rūḥānīdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 2). [ġıdā-yı rūḥānīdür, -dür]*

gider miyüz: *Gider miyiz?.*

1. Görmez **gider miyüz** o perīnüñ cemālini
   Ceyb ü kenārı lücce vü ʿummān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 7). [gider miyüz, -y, -üz-yüz]*

gil: *Balçık, çamur.*

1. Penbe-i dāġ-ı yārı didi gören
   Ne ʿaceb **gilde** yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 2). [gilde, -de]*

gir-: *Girmek, dahil olmak.*

1. İtmesün muġber ruḫuñ āyīnesin her bed-nefes
   İltifātuñ çeşmine **girmek** neden her ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 2). [girmek, -mek]*

gir: *Girmek, saklanmak.*

1. Zülfin ṭaġıtdı rūyına yār-ı dilīrimüz
   Zīr-i seḥāba **girdi** o bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 2). [girdi, -di]*

gir: *Girmek, yer tutmak.*

1. Dest-i ümmīdime **girmez** ise dāmānı ucı
   Rāẓıyuz degse dile ḫançer-i bürrānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 1). [girmez, -mez]*

gir: *(şekil/şeklini) almak.*

1. Hep ḫırḳa-i tecrīde **girüp** oldılar ʿuryān
   Bu şekle ḳor ʿuşşāḳı muḥaṣṣal o ḳıyāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [girüp, -üp]*

gir: *Girmek, dahil olmak.*

1. Gūş eyleyen elbette **girer** anı semāʿa
   Beñzer ki neye ḥażret-i Mollā nefes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 5). [girer, -er]*
2. Bīʾllāh ideyüm sūde-i ruḫsār-ı teşekkür
   Girerse eger destüme maḥşerde o dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 8). [girerse, -er, -se]*
3. Girmiş bu gice dāʾire-i zikre ol perī
   Böyle ḳalursa āfet-i devr-i zemān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 9). [girmiş, -miş]*
4. Dil kim reh-i ümmīde şitābān **girdi**
   Evvel ḥarem-i vuṣlata āsān **girdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 1). [girdi, -di]*

gir: *Araya girmek, ayırmak.*

1. Girdi miyāna çoḳ suḫan-ı serd-i nīk ü bed
   Bilmem senüñle biz niçe germ ülfet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 3). [girdi, -di]*
2. Mabeynümüze n'eyleyelüm āḫir-i kār
   Ṣaḥrā-yı firāḳ u kūh-ı hicrān **girdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 4). [girdi, -di]*

gir: *Duymamak, nasip olmamak.*

1. Yoḳdur göñülde kām-ı ṭarab ārzū-yı ʿıyd
   Girmez ṣımāḫ-ı sāmiʿama güft ü gūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 2). [girmez, -me, -z]*
2. Meʾlūf-ı ṣavm-ı ṣamt u sükūtem ben iy Faṣīḥ
   Girmez ṣımāḫ-ı sāmīʿama güft ü gūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 10). [girmez, -me, -z]*

gir: *Girmemek, dahil olmamak.*

1. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
   Dest-i saʿye **girmeyen** dürdānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 6). [girmeyen, -me, -yen]*

gir: *Girmek. II duymak.*

1. Niçe gūşına **gire** nāle-i dil kim götürür
   Hep binā-gūşına destār-ı perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 11). [gire, -e]*

girān: *(Tartıda) ağır, (kıymeti) fazla, (değeri) çok olan.*

1. Serin der-pīş-i nāz itmiş meger berg-i niyāz-ı dil
   O nevres naḫl-i bāġ-ı ʿişveye ġāyet **girān** gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 10). [girān,]*

girān: *Ağır, sarhoşluktan gelen sersemlik.*

1. Ser ḫumār ile **girān** dīde-i ter şūr olsun
   Bir iki cām içelüm nūr ʿalā-nūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 1). [girān,]*

girān gelür: *Ağır gelmek, zor gelmek.*

1. İy dil-i bī-nevā vü sāz eyleme her maḥal niyāz
   Bil ki o naḫl-i tāzeye berg-i recā **girān gelür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 2). [girān gelür, -ür]*

girān-bahā: *Kıymetli.*

1. Faṣīḥ her biri gencīne-i maʿārifden
   Girān-bahā güher-i iltifātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 10). [girān-bahā,]*

girān-bār eyleme: *Ağır yük yükleme.*

1. Mevc-i ibrām-ı pey-ā-peyle **girān-bār eyleme**
   Sāḳi ẕevḳ-ı zevraḳ-ı mey gāh gāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 3). [girān-bār eyleme, -me]*

girān-bār-ı vücūd: *Bedene ağır yük yükleme.*

1. Ol yolda semend-i himmetüm eyle sebük
   Yā Rabbi beni itme **girān-bār-ı vücūd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 4). [girān-bār-ı vücūd,]*

girān-bārī-i h∨āhişden: *Arzu ve isteklerin ağır yükü.*

1. Cismiñi **girān-bārī-i ḫ∨āhişden** idüp ṣāf
   Şeb-nem gibi var ʿālem-i bālāya ṣuʿūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 3). [girān-bārī-i ḫ∨āhişden, -den]*

ġırbāle döndi: *Kalbura dönmek II Delik deşik olmak.*

1. Geçmez mi āh daḫı günāhumdan ol melek
   Ġırbāle döndi āh-ı dilümden ten-i felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 1). [ġırbāle döndi,]*

gird-āb: *Girdap (çok ağlamaktan meydâna gelen ve bütün bedeni çevreleyen gözyaşı seli).*

1. Gird-āblar ile ol aḳandı
   Kim zevraḳ-ı dil aña ṣalandı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 3). [gird-āblar, -lar]*

girdāb-veş olup: *Su çevrintisi, denizlerde, nehirlerde suların döndüğü tehlikeli bölge. II girdap.*

1. Faṣīḥ bī-ser ü bī-pā görinür geh görinmezsüñ
   Olup girdāb-veş ġavṭa-ḫūr-ı baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 9). [girdāb-veş olup,]*

gird-i semtine: *Semt, yaşanılan yerin çevresi, etrafı.*

1. Ol şāh ne dem ki eşheb-i nāza süvār olur
   Peyk-i niyāz yaḳlaşamaz **gird-i semtine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 3). [gird-i semtine,]*

gīr-i yār: *Sevgiliyi tutan.*

1. Ṭāḳ-ı ḥüsne eylemiş pervāz iki şeh-bāzdur
   Zīr-i ebrūda degüldür çeşm-i merdüm-gīr-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 3). [gīr-i yār,]*

girībān: *Yaka, elbise yakası.*

1. Ne gördi dīde-i terden ne çekdi destümden
   Zebānı olsa dise dāmen ü **girībānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 4). [girībānuñ, -uñ]*
2. Faṣīḥ vaḳt-i bahār-ı cünūn-fezā geldi
   Hezār müjde yine dest ile **girībāna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 10). [girībāna, -a]*
3. Birbirinden olmamış münfek Faṣīḥā ʿışḳ u dil
   Pençe-i dest-i taẓallümle **girībānum** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 10). [girībānum, -um]*
4. Gezerdüñ terk idüp iy Ḳays-ı ʿuryān kūy-ı Leylāyı
   Girībānuñ yahūd çāk itmege dāmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 6). [girībānuñ, -uñ]*
5. Alınmaz yāruñ aġyāruñ elinden vaṣl-ı dāmānı
   Nice çāk itmeyem ben dest-i ġayretle **girībānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 28). [girībānı, -ı]*

girībān-ı be-dāmen-res-i feryād: *Feryat ile [yırtılarak] eteğe kavuşmuş yaka.*

1. Bir elde ser-i gīsū-yı ḫam-der-ḫam-ı mātem
   Bir elde **girībān-ı be-dāmen-res-i feryād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 5). [girībān-ı be-dāmen-res-i feryād,]*

giriftār: *Tutulmuş, yakalanmış, tutkun, müptelâ.*

1. Bildi ol ġamzesi Tātāra **giriftārluġum**
   Güş ḳılġanda Faṣīḥā menüm efġān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 9). [giriftārluġum, -luġ, -um]*

giriftār oldı: *Esir olmak.*

1. Merḥamet eyleñ müselmānlar Faṣīḥ-i bī-dile
   Bir bütün zünnār-ı zülfine **giriftār oldı** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 10). [giriftār oldı,]*

giriftār olmasun: *Esir olmak.*

1. Murġ-ı dilden ḫayli demlerdür ki yoḳ ṣayt u ṣadā
   Düşmesün bir dāma bir ḳayda **giriftār olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 6). [giriftār olmasun, -ma, -sun]*

giriftār-ı kafes: *Kafese mahkum olmuş, tutsak.*

1. Biz **giriftār-ı kafes** bülbül-i müştāk-ı gülüz
   Gül-sitāndan bize bir berg-i terüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 3). [giriftār-ı kafes,]*

giriftārı olan: *Tutulmuş, yakalanmış, esir olmak.*

1. Olan bu dār-ı ġam u miḥnetüñ giriftārı
   Ne mümkin olmaya nūş-ı şarābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 5). [giriftārı olan, -an-ı]*

girih-gīr eylersüñ: *Düğüm düğüm etmek, düğümlemek.*

1. Zülf-i siyehüñ ḳaçan **girih-gīr eylersüñ**
   Her tārıña biñ cānı esīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 1). [girih-gīr eylersüñ, -r, -süñ]*

girīve-i inṣāfı: *Insafın sarp, çetin yolu.*

1. Mihrinde gel **girīve-i inṣāfı** ṭut Faṣīḥ
   Gör sāye iʿtidāl ile şaḫṣa ḳarīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 9). [girīve-i inṣāfı,]*

girmez mi: *Girmez mi? II içine sığmak.*

1. Bilmem nice olur ġāyet aḥvāl-i dilüm
   Girmez mi gider destüme āmāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 2). [girmez mi,]*

<u>giryān:</u> *Gözyaşı döken, ağlayan.*

1. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde **giryān** sīne çāk
   Bu seḥer bir māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 7). [giryān,]*
2. Ne **giryānum** baḳup efʿāl-i nā-şāyesteme bir dem
   Ne yād itdüm siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli āh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 7). [giryānum, -um]*

<u>giryān ider:</u> *Ağlatmak.*

1. Her ne dem kim cām-ı mey görsem beni **giryān ider**
   Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa dīde-i bīdāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [giryān ider, -er]*

<u>giryān itdüm:</u> *Ağlamak.*

1. Derūnumı ālūde-i ʿişyān itdüm
   Bu derd ile çoḳ dīdeyi **giryān itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 2). [giryān itdüm, -dü, -m]*

<u>giryān olmamuz:</u> *Ağlamak, gözyaşı dökmek.*

1. ʿİlācı iy göñül āb-ı revāndur çünki sevdānuñ
   Devā-yı ʿışḳ içün derd ile **giryān olmamuz** yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [giryān olmamuz, -ma, -muz]*

<u>giryān olmayam:</u> *Ağlamak, gözyaşı dökmek.*

1. Ṣunmadı peymāne sāḳī tā ki **giryān olmayam**
   Naḳd-i cārī-i temennādur behā-yı müllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 5). [giryān olmayam, -ma, -y, -a, -m-ma, -yam]*

<u>giryān olsa:</u> *Ağlamak, gözyaşı dökmek.*

1. Rūz u şeb n'ola fiġān eylese **giryān olsa**
   Dil alışmadı ġam u ġuṣṣa-i hicrāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 3). [giryān olsa, -sa]*

<u>giryān olup:</u> *Göz yaşı dökmek, ağlamak.*

1. ʿAceb mi rūz u şeb **giryān olup** çün pīr-i Kenʿānı
   Aḳıtsam çeşm-i terden Nīl-veş seyl-i firāvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 1). [giryān olup, -up]*

<u>girye:</u> *Ağlama, gözyaşı.*

1. Dīde-i terle dil-i pür-tābımuñ memnūnıyam
   Girye vü āh eylemekde yār u hem-demdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [girye,]*
2. Giryemi cūy-ı çemen-zār-ı niyāz iden Faṣīḥ
   Bir ḳad-i şimşād serv-i nāz-perverdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 9). [giryemi, -m, -i]*
3. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh u **giryeyle**
   Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [giryeyle, -yle]*
4. ʿAceb mi ʿāşıḳ-ı dil-sūz iderse **girye** vü āh
   Dem-i firāḳda leyl ü neḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [girye,]*
5. O ġonçe ḫande ider **girye** vü fiġānumuza
   Sirişki şeb-nem-i ter āhumuz ṣabā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [girye,]*
6. O şūḫ **giryemüzi** āb-ı ḫoş-nümā mı ṣanur
   Duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz hevā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [giryemüzi, -müz, -i]*
7. Ṣanmañuz yāra tekellümle nigāh itmekledür
   Āb u tābı ʿāşıḳuñ **giryeyle** āh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 2). [giryeyle, -yle]*
8. Girye gözden ḫayāli maḥv itmez
   ʿAks-i āyīne şüst ü şū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 7). [girye,]*
9. Giryemi fikr-i ḳaddi menʿ itmez
   Sāye-i serv sedd-i cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 3). [giryemi, -m, -i]*
10. Giryeyle Faṣīḥ itmemişüz tāb-ı dili kim
    Sūzuz yine tefsīde-i aḫkerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 9). [giryeyle, -yle]*
11. Ġonçe-i reng ü leṭāfet çü nesīm ü şeb-nem
    Bülbülüñ eyledügi **girye** vü āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 8). [girye,]*
12. Bu tīre-kārī-i ʿisyāna **girye** lāzımmış
    Beyāża defter-i āb-ı nedāmet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 5). [girye,]*
13. Eyledi kişver-i dil āb u hevāsın taġyīr
    Germ idüp **girye** vü āh-ı dili ḫāṣıyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 4). [girye,]*
14. Girye teskīn-i sūz-ı dil itmez
    Ābı āteş-fürūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 7). [girye,]*

15. Aḳıtdum ḫūn-ı eşki **giryemi** mānend-i cūy itdüm
    Gözümden naḳş-ı rūyuñ çıḳmadı çoḳ şüst ü şūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 1). [giryemi, -m, -i]*
16. Bu āh u **girye** kim gördüñ degüldür iḫtiyārumdan
    Beni dūr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 1). [girye,]*
17. Ne gördüñ **giryesinden** ne işitdüñ āh u zārından
    Berāber görme ben āşüfte-ḥāle Ḳays u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 8). [giryesinden, -sin, -den]*
18. Yād idüp ruḫlarını **giryeler** itdüm vāfir
    Bāġ-ı ḥüsnüñ gül-i raʿnālarına virdüm su *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 5). [giryeler, -ler]*
19. Gezmez ḳapuñda ʿāşıḳ-ı ser-geşte **giryesüz**
    İtmez ṭavāf Kaʿbeyi illā vużūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 3). [giryesüz, -süz]*
20. Çeşm-i terümde ḳaṭrece kāhiş görülmedi
    İtdi hücūm-ı kāviş-i ġam **giryemi** füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 7). [giryemi, -m, -i]*
21. Göñül endīşeden hālī degül göz **giryeden** mālī
    Bize terk itdürür bu ḥāller cānı degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 1). [giryeden, -den]*
22. Te'sīr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz
    Bu **girye** nedür dirseñ eger gözleriñüzde Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 20). [girye,]*
23. Bu **girye** nedür dirseñ eger gözleriñüzde
    Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 19). [girye,]*
24. Ġamıyla **giryelerüm** rūz u şeb bilür bilürüm
    Bu mācerāları ol māh hep bilür bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 46, Mısra 1). [giryelerüm, -ler, -üm]*
25. Yaʿḳūbdan aḥvāl-i dilüm besbeter oldı
    Giryeyse benüm nūr-ı dü-çeşmüm yiter oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 85, Mısra 2). [giryeyse, -yse]*
26. Giryeñ sebeb-i sürūr u şādī
    Nāleñ feraḥ u neşāṭa bādī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 11). [giryeñ, -ñ]*
27. Giryeñ sebeb-i sürūr u şādī
    Nāleñ feraḥ u neşāṭa bādī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 11). [giryeñ, -ñ]*
28. Bu **giryeme** kim bādī ġam-ı ʿışḳuñdur
    Emvāc-ı pey-ā-pey-i yem-i ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 1). [giryeme, -m, -e]*
29. Bir āh ile eflāki siyāh eylemedüm
    Bir **girye** idüp ḫūnda şināh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 2). [girye,]*
30. Ol **girye** virildükde dil-i maḥzūna
    Döndürdi yem-i çeşmümi reng-i ḫūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 1). [girye,]*

31. Dirlerse n’ola rūyuma şu altunı
Olmaḳda hemīşe **giryeden** ġarḳa-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 3). [giryeden, -den]*

girye idüp: *Ağlamak.*

1. Bir āh ile eflāki siyāh eylemedüm
Bir **girye idüp** ḫūnda şināh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 2). [girye idüp,]*

girye itmededür: *Ağlama,sızlanma, şikayet etme.*

1. Her şeb anuñçün itmededür girye tā seḥer
Pervāne şemʿ ile niçe germ-ülfet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 5). [girye itmededür, -me, -de, -dür]*

girye itsün: *Ağlamak.*

1. Hemīşe **girye itsün** dīde cevr-i rūzgārından
Bu deryānuñ görilsün cūşiş-i mevci kenārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 1). [girye itsün, -sün-sün, -]*

girye ola: *Gözyaşı dökmek.*

1. Ṣubḥ u şeb girye āh-ı ḥasret ola
Tā key iy mihr ü meh-cebīn tā-key *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 2). [girye ola, -a]*

girye vü āh eylemekdür: *Yalvarma, ağlama ve âh etme.*

1. ʿĀşıḳuz ol āfitāb-ı meh-cebīne ʿāşıḳuz
Rūz u şebde **girye vü āh eylemekdür** pīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 8). [girye vü āh eylemekdür, -mek, -dür]*

girye vü āh-ı dīde vü diller: *Gözden akan yaşlar ve gönülden yükselen ahlar.*

1. Girye vü āh-ı dīde vü diller
Eser-i āb u tāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 5). [girye vü āh-ı dīde vü diller, -ler]*

girye-i bī-mevkiʿ-i yār: *Sevgilinin yersiz, beyhude gözyaşı.*

1. İy Faṣīḥ āẕim-i şeh-rāh-ı ferāġ itdi bizi
ʿĀḳıbet vaż̇ʿ-ı şütür-gürbe-i bī-mevḳiʿ-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 11). [girye-i bī-mevḳiʿ-i yār,]*

girye-i çeşm-i eşk-bārum: *Yaş döken gözün ağlaması, ağlayışı.*

1. Niçe esrār-ı ʿışḳı ketm ideyüm
Girye-i çeşm-i eşk-bārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 4). [girye-i çeşm-i eşk-bārum, -um]*

girye-i ġamla: *Sıkıntı gözyaşı.*

1. Hep **girye-i ġamla** geçdi māh u sālüm
Olmadı güşāde cebhe-i āmālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 1). [girye-i ġamla, -la]*

girye-i mātemle: *Keder, üzüntünün gözyaşı.*

1. Girye-i mātemle geçdi ṣubḥ u şām-ı ʿıydımuz
Zīb-i destār itmedüñ nev-ġonçe-i ümmīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 1). [girye-i mātemle, -le]*

girye-i niyāz it: *Yalvarma gözyaşı dökmek.*

1. Ol ṣadr-ı güzīne keşf-i rāz it
Düş pāyına **girye-i niyāz it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 90). [girye-i niyāz it,]*

girye-i pür-şūr-ı dil: *Gönlün acı dolu gözyaşı.*

1. Baḥr-ı eşküm ʿarz-ı emvāc-ı cebīn itmiş görüp
Girye-i pür-şūr-ı dil gelmiş meẕāḳ-ı yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 4). [girye-i pür-şūr-ı dil, -a]*

giryeler it: *Ağlamak, gözyaşı dökmek.*

1. Nūş-ı mey idüp **giryeler it** ṭurma Faṣīḥā
Cerr-i ʿalaḳ iʿmāli olup bāde süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 9). [giryeler it,]*

gīsū: *Omuz üstüne dökülen saç.*

1. Çekdürür çille-i ġam dāne döker dām eyler
   O siyeh ḫāl ü siyeh **gīsū** vü ebrū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [gīsū,]*
2. Gīsūların ayāġa düşürmiş meger nesīm
   Ṣandum ki yār giydi ser-ā-ser siyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 7). [gīsūların, -lar, -ın]*
3. Dūş-ı cānānede ol iki bölünmiş **gīsū**
   Eylemiş ʿaḳlını çoḳ mūy-şikāfın ṣad çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 10). [gīsū,]*
4. Görmedüm bir verd-i raʿnā ol iki ruḫsār-veş
   Almadum bir sünbül-i ter ol iki **gīsū** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 2). [gīsū,]*

gīsū-yı cānānı: *Sevgilinin saçları.*

1. Zemīn üzre düşen her sāye-i naḫl-i çemen şimdi
   Dil-i üftādeye yād itdürür **gīsū-yı cānānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 16). [gīsū-yı cānānı, -ı]*

gīsū-yı dil-rübāya: *Gönül alan güzelin saçları.*

1. Ṣabāyı ṣanma ki **gīsū-yı dil-rübāya** gider
   Nevāziş-i dil-i ʿuṣṣāḳ-ı mübtelāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [gīsū-yı dil-rübāya, -ya]*

gīsū-yı ḫam-ender-hamı: *Büklüm büklüm omuz üstüne düşen saç.*

1. Gīsū-yı ḫam-ender-hamı sevdāsıyla
   Dīvāne-i zencīr-i melāmet oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 97, Mısra 3). [gīsū-yı ḫam-ender-hamı,]*

gīsū-yı ḥūrān-ı behişt: *Cennet hurilerinin saçları.*

1. Şeb ü gül **gīsū-yı ḥūrān-ı behişt**
   Eylemişler anı ʿanberle sirişt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 5). [gīsū-yı ḥūrān-ı behişt,]*

gīsū-yı jūlīde: *Karmakarışık, dağınık saç.*

1. Gīsū-yı jūlīde ṣanma gerden-i Mecnūnda
   Kākül-i Leylādan itmişler idi zencīr añа *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 7). [gīsū-yı jūlīde,]*

gīsū-yı müşg-i nāb: *Saf misk kokulu saç.*

1. Cebīn-i yārda **gīsū-yı müşg-i nāb** mıdur
ʿİẕār-ı māha çekilmiş siyeh seḥāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 1). [gīsū-yı müşg-i nāb,]*

git: *Ölmek, dünyadan göçmek.*

1. Faṣīḥā didiler mātem-keşān-ı fevt-i tārīḫin
Neşāṭī **gitmegile** eyledi maḥzūn aḥbābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 5, Mısra 2). [gitmegile, -meg, -ile]*

git: *Gitmek.*

1. Kıyās itmeñ ki her dem āh idüp feryād ider ʿāşıḳ
Ṣabāyı gör ki yāra **gitmede** imdād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 2). [gitmede, -me, -de]*
2. Rāh-ı ḫırede **gitme** ṣaḳın nādān ol
Düşme heves-i şöhrete gel pinhān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 1). [gitme, -me]*

git: *Devam etmek.*

1. Ol pādişāh-ı ḥüsnüñ ʿaceb türktāzı var
Böyle **giderse** memleket-i dil ḫarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 4). [giderse, -er, -se]*
2. Ol serv-i nāz serkeş olup **gitmede** Faṣīḥ
Düşmekde āb-ı cūy gibi ḫāk-i pāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 9). [gitmede, -me, -de]*

git: *Kaybolmak, sona ermek.*

1. Destine geh ceyb-i ṣabr u gāh dāmānum **gider**
Bir keş-ā-keşdür göñülle ʿışḳ-ı cānānum **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [gider, -er]*

git: *Gitmek II kaybolmak, yok olmak.*

1. Ḫavfüm oldur intiẓāruñla sirişküm silmedin
Elden iy Yūsuf-cemālüm çeşm-i giryānum **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [gider, -er]*
2. Ḫāneme bir kerre teşrīf itmeñe mevḳūfdur
Dilde ḳalmaz miḥnet-i ṣad-sāle hicrānum **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 10). [gider, -er]*
3. Var ise gerd-i keder ben ḫākden refʿ eylegil
Ḳalmasun mirʾāt-ı dilde anı cānānum **gider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [gider, -er]*

git: *Bitmek, sona ermek.*

1. Geldi dem-i ferḫunde-ḳadem māh-ı Muḥarrem
   Gitsün dilümüzden ġam-ı endīşe-i ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 2). [gitsün, -sün]*

git: *Yok etmek, yok saymak.*

1. Gitmekle ferāġ-ı ḳayd-ı būd u nā-būd
   Āyīne-i dilde ḳalmasun ʿaks-i vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 1). [gitmekle, -mek, -le]*

git: *Zamanla, zaman geçtikçe.*

1. Eşk ü āh-ı dildür ancaḳ ġāze-i ruḫsārı kim
   Āb u ṭābı olmada **gitdükçe** dil-dāruñ füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 8). [gitdükçe, -dükçe]*
2. Bīmār-ı dil-i derd-i derūn olduḳ biz
   Gitdükçe ġam-ı ʿışḳa zebūn olduḳ biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 2). [gitdükçe, -dükçe]*
3. Gitdükce füzūn olmada cūş-ı eşküm
   Bilmem nicʾolur ki mācerā-yı ḥālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 3). [gitdükce, -dükce]*

git: *Gitmek, uzaklaşmak.*

1. Sen sāġar-ı mey gibi çekildüñ **gitdüñ**
   Ben derd-i ser-i hicr ile ḳaldum maḥzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 3). [gitdüñ, -dü, -ñ]*

git: *Git gide, artarak.*

1. Füzūn itdi ḫumārum nūş-ı cām-ı ġuṣṣa **gitdükce**
   Gel iy sākī kerem ḳıl sāġar-ı ṣahbāyı ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 7). [gitdükce, -dükçe]*
2. Dil derd ü ġam-ı dehre zebūn olmaḳda
   Gitdükçe göñül dāġ-ı ciger-ḫūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 2). [gitdükçe, -dükçe]*
3. Gitdükçe göñül sitemle meʾlūf oldı
   Düşvār-ı reh-i elemde mevḳūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 1). [gitdükçe, -dükçe]*

git: *Gitmek, bulunmak.*

1. Meger bu güne reviş ʿāşıḳa revā mı olur
   Hemīşe **gitmedesin** ḫāne-i raḳībe (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [gitmedesin, -me, -de, -sin]*

git: *Gitmek, varmak, ulaşmak.*

1. Kūyuñ bulur mıyum ki ʿaceb cüst ü cūyile
   Gitsem çü ḫas gözümden aḳan ḳanlu şuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 2). [gitsem, -se, -m]*

git-: *Uzaklaşmak, terk etmek, ayrılmak.*

1. Yābāna **gitme** Ḳays-veş iy dil cünūnı ḳo
   Ḫ∨āhiş hemīşe ʿāşıḳa yāruñ viṣālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [gitme, -me]*
2. Ḫarāb olmış sarāy-ı ʿişret-ābādı Cemūñ **gitmiş**
   Ne meclisden eşer ḳalmış göñül ne cām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 3). [gitmiş, -miş]*
3. ʿArż-ı cemāl itmedi **gitdi** o māhumuz
   Ḫayfā müsāʿid olmadı baḫt-ı siyāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 1). [gitdi, -di]*
4. Seyller oldı revān dīde-i giryānumdan
   Gitmedi ḫār-ı sitem kūşe-i dāmānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 2). [gitmedi, -me, -di]*

gitdükce: *Zamanla, zaman geçtikçe.*

1. Niçe demdür dīde-dūz-ı reh-güzārum gelmedüñ
   Rişte-veş **gitdükçe** pīç ü tābum efzūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 4). [gitdükçe,]*

gitdükce gitdi: *Gittikçe, zaman geçtikçe.*

1. Miṣāl-i sīb düşdi dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa
   Göñül **gitdükçe gitdi** geh firāz u geh nişīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 6). [gitdükçe gitdi, -di]*

giy: *Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.*

1. Gīsūların ayāġa düşürmiş meger nesīm
   Ṣandum ki yār **giydi** ser-ā-ser siyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 8). [giydi, -di]*
2. Ol seyyidüñ ġam-ı ruḫ-ı āliyle iy Faṣīḥ
   Terk eyledüm ḳabāları **giydüm** ʿabāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 10). [giydüm, -dü, -m]*

3. Nihāl-i bāġ **giyerse** n'ola libās-ı sepīd
   Şüküfte ġonçe-i rengīni nev-bahārīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 21). [giyerse, -er, -se]*
4. Nihāl-i bāġ **giyerse** n'ola libās-ı sepīd
   Şüküfte ġonçe-i rengīni nev-bahārīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 15). [giyerse, -er, -se]*
5. Hevā-yı āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi germ
   Nihāl-i bāġ **giyerse** nʿola libās-ı sepīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 14). [giyerse, -er, -se]*
6. Olmasaydı ġāyet-i ḫıssetde pek
   Giymez idi ḫırḳa-i hindī felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 40, Mısra 2). [giymez, -mez]*
7. Bir muṣavver ḥarīr **giymiş** yār
   Gūyıyā kim perī-i cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 6, Mısra 1). [giymiş, -miş]*
8. Ḳaçan māʾī ḳabālar **giyse** ol mihr-i cihān-ārā
   Ser-i erbāb-ı ʿışḳa bir belā-yı āsumānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 7, Mısra 1). [giyse, -se]*

giyāh: *Taze ot, yeşillik.*

1. Müjgān degül bu dīdede mūy-ı siyāhlar
   Seyl-āb-ı feyż-ı ʿışḳ bitürmiş **giyāhlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 2). [giyāhlar, -lar]*

giymez idi: *Giyinmek. II benimsemek.*

1. Olmasaydı ġāyet-i ḫıssetde pek
   Giymez idi ḫırḳa-i hindī felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 40, Mısra 2). [giymez idi,]*

gizlik-i ser-tīz-i cevr-i ḥicrāndur: *Ayrılık eziyetinin ucu sivri kalemtıraşı. II ayrılık eziyeti sürekli kalemin ucunu yontan ucu sivri kalemtraş bıçağına benzetilmiş.*

1. Dü-laḫt **gizlik-i ser-tīz-i cevr-i ḥicrāndur**
   Odur ki ḳaṭʿ olımaz nāle vü fiġān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 3). [gizlik-i ser-tīz-i cevr-i ḥicrāndur, -dur]*

gök: *Gökyüzü, hava.*

1. Yaḳup maḥv eylesün cism-i nizārum āteş-i ḥasret
   Uçursun **göklere** ḫākisterüm bād-ı ġam u miḥnet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 12). [göklere, -ler, -e]*

ġonce: *Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.*

1. Hep **ġonçeleri** bād-ı bahār itdi şüküfte
   Yā Rab dili sen şeb-nem-i luṭfuñla güşād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 3). [ġonçeleri, -ler, -i]*

<u>ġonçe:</u> *Gonca, henüz açılmamış çiçek, tomurcuk.*

1. Açılmaduḳca bād-ı bahār ile **ġonçeler**
   Olmaz güşāde ḥāṭır-ı nā-şāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 3). [ġonçeler, -ler]*
2. Gül-zārı bezm-i bāde-i ḥamrā ḫayāl idüp
   Her nev-şüküfte **ġonçeyi** bir cām-ı ʿişret it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 4). [ġonçeyi, -yi]*
3. Feyż-āver oldı gülşene bād-ı nesīm-i ṣubḥ
   İtdi şüküfte **ġonçeyi** luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 2). [ġonçeyi, -yi]*
4. İtdi şüküfte **ġonçeyi** luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ
   Ḫūnīn dil-i hezārı güşād eyledi Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 10). [ġonçeyi, -i]*
5. Bāġ-ı ḥüsninde lebi **ġonçe** ḫaṭṭı şebbūdur
   Reng-i ruḫsārını seyr it gül-i şeftālūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [ġonçe,]*
6. O **ġonçe** ḫande ider girye vü fiġānumuza
   Sirişki şeb-nem-i ter āhumuz ṣabā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [ġonçe,]*

7. Bir lisāndur bergi bir mecmūʿadur her **ġonçesi**
   Maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 7). [ġonçesi, -si]*

8. Çoḳ nev-bahār geldi güşāde dil olmaduḳ
   Bāġ-ı cihānda **ġonçe** gibi beste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 4). [ġonçe,]*

9. İy rūzgār eyleme pejmürde **ġonçemüz**
   Biz de yed-i nevāzişe şāyeste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 7). [ġonçemüz, -müz]*

10. Ol ṭūṭiyi muḳārin-i miʾrāt-ı cām idüp
    Ser-beste **ġonçesin** gül-i ḫandān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 4). [ġonçesin, -si, -n]*
11. Açar ancaḳ nesīm-i nev-bahārı **ġonçe** ṭūmārın
    O rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża ġayrı maḥrem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 3). [ġonçe,]*

12. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür bu ḫandeñ iy **ġonçe**
    Olur mı tā bu deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḫaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 3). [ġonçe,]*

13. Herkesi feyż-ı bahār-ı mihrüñ itmiş hisse-dār
    Ġonçede çāk-i girībān lāle-i aḥmerde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 6). [ġonçede, -de]*
14. Açılsa **ġonçe** ʿaceb mi nevā-yı bülbülden
    Güşāyiş-i dile bāʿi<u>ş</u> olur hevā-yı laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 5). [ġonçe,]*

15. Zinhār ḳoparmañ yüregin bülbül-i zāruñ
İtmeñ ṣaḳınuñ **ġonçesini** çīde bahāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 1). [ġonçesini, -si, -ni]*
16. Açdıḳça ṣubḥ **ġonçelerin** sīnesin ṣabā
Ṣad-pāre olmasun mı dil-i zārı bülbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 3). [ġonçelerin, -ler, -in]*
17. İtdi gül-i ḫiṭāb ile ḫandān lebüñ beni
Muʿciz degül mi ṭūṭī-ṣıfat **ġonçe** söylemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 8). [ġonçe,]*
18. Tā key çü **ġonçe** çīn-i cebīn iy sitem-pesend
Bir kerre bāri sen de ruḫ-ı cān-ı zāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 7). [ġonçe,]*
19. Bir **ġonçe** ḳopsa itmede ṣad-nāle ʿandelīb
Rabṭ eylemiş o mertebe bāġ-ı fenāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 7). [ġonçe,]*
20. Nāz itse nʾola cihāna ol gül
Bir **ġonçe** vü ṣad hezār bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 2). [ġonçe,]*
21. Niçe āġāz-ı feryād itmesün bülbül ki bād-ı ṣubḥ
Cihāna neşr-i būy-ı rāz iderken **ġonçeye** maḥrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 6). [ġonçeye, -ye]*
22. Nigāh itdükçe her dem gül-cebīnin **ġonçe** eyler yār
Güler yüz görmedük āyīne-i ʿālem-nümāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 7). [ġonçe,]*
23. Ṣanmañ ki jāledür reh-i dūr u dırāzdan
Bāġa gelince derledi **ġonçe** şitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 6). [ġonçe,]*
24. Bād-ı ṣubḥ-ı nev-bahār ile açılmış **ġonçeler**
Bülbülüñ rāz-ı derūnı āşikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 3). [ġonçeler, -ler]*
25. Ġonçeler eşküfte yir yir tācir-i bād-ı şimāl
Çār-sū-yı bāġda açmış bahāruñ bārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 3). [ġonçeler, -ler]*
26. Bu rūḥ-efzā dem-i muʿciz -eserde itse cāʾizdür
Dehān-ı yār gibi **ġonçe** āġāz-ı suḫan-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 22). [ġonçe,]*
27. Her **ġonçe** ḫūn iken daḫı müşg-i teri sezā
Ṣad-nāfe bāc olursa da müşg-i Tatārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 15). [ġonçe,]*
28. Ḫandān olur ġamuñla göñül istemez neşāṭ
Eyler çü **ġonçe** şeb-nem-i eşkiyle inbisāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 33, Mısra 2). [ġonçe,]*
29. Her **ġonçeye** fütāde olup jāle-veş göñül
Tā key keş-ā-keş-i sitem-i şeb ġam-ı seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 3). [ġonçeye, -ye]*
30. Hep **ġonçeleri** ḫandeye āġāz itdi
Bilmem ne laṭīfe eyledi bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 3). [ġonçeleri, -ler, -i]*

ġonçe: *Gonca, tomurcuk, açılmamış çiçek. II Sevgili.*

1. İtdüñ seḥeri **ġonçeleri** luṭf ile bīdār
   Göñlin ele alduñ yine iy bād hezāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 3). [ġonçeleri, -ler, -i]*
2. İdüp dehānuña kendin müşābehet **ġonçe**
   İder hezār ile her dem muṣāḥabet **ġonçe** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 1). [ġonçe,]*
3. İdüp dehānuña kendin müşābehet **ġonçe**
   İder hezār ile her dem muṣāḥabet **ġonçe** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 2). [ġonçe,]*
4. İder belāġate bād-ı ṣabā ile açılur
   Hevāya itmede dāʾim mütābaʿat **ġonçe** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 4). [ġonçe,]*
5. Añıldı gūşına destār farḳ-ı cānándan
   Gül ile eyledi gūyā muḳārenet **ġonçe** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 6). [ġonçe,]*
6. Baḳar ḳıyās iderin bir cevānı āyīne
   Seḥer ki mihr ile eyler muvācehet **ġonçe** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 8). [ġonçe,]*
7. Faṣīḥ vāṣıl idince dehānı sāġarı yār
   Lebiyle ṣandılar itdi müşāfehet **ġonçe** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 10). [ġonçe,]*
8. Ṣaḥn-ı gülşen nev-şüküfte **ġonçelerle** iy Faṣīḥ
   Beñzer ol bezme ki ser-şār ola cām-ı mülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 11). [ġonçelerle, -ler, -le]*

ġonçe-dehān u mū-miyānuñ: *Gonca ağızlı ve kıl gibi ince belli II Hz. Muhammed'e büyük sevgi duyan aşıklar.*

1. Ḥer **ġonçe-dehān u mū-miyānuñ**
   ʿIşḳıyla idüp medīḥa-sāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 51). [ġonçe-dehān u mū-miyānuñ, -uñ]*

ġonçe-dehen: *Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.*

1. Mest-i mey iden dilleri ol sīb-i ẕeḳandur
   ʿĀşıḳları bülbül iden ol **ġonçe-dehendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [ġonçe-dehendür, -dür]*

ġonçe-fem: *Gonca ağızlı, ağzı küçük ve güzel olan.*

1. Ġonçe-femler murġ-ı cānın şekve-i feryādını
   Güş idüp nergislerin ḫışm ile bādām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 7). [ġonçe-femler, -ler]*
2. Yād ider mi o **ġonçe-fem** bizi hiç
   Sen ṣabā bezm-i yāra maḥremsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 3). [ġonçe-fem,]*
3. Didüm bir bülbül-i nev-naġme-sencüm bāġ-ı ḥüsnüñde
   Tebessüm-rīz olup ol **ġonçe-fem** didi hezār aḥsent *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 4, Mısra 2). [ġonçe-fem,]*

ġonce-güşā-yı sürūrıdur: *Mutluluk goncasının açılması.*

1. Ol dil ki bülbül-i çemenistān-ı naʿtidür
   Yāra ümīd **ġonçe-güşā-yı sürūrıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 8). [ġonçe-güşā-yı sürūrıdur, -ı, -dur]*

ġonçe-i āġāz-ı suḫan-dānı: *Güzel söz söyleyenin ağzının açılmamış çiçeği (dudağı).*

1. Bu rūḥ-efzā dem-i muʿciz -eserde itse cā'izdür
   Dehān-ı yār gibi ġonçe āġāz-ı suḫan-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 22). [ġonçe-i āġāz-ı suḫan-dānı,]*

ġonce-i bāġ: *Bahçenin goncası.*

1. Ḳıyās itdüm ki düşmiş **ġonçe-i bāġ** üstine şeb-nem
   Görüp teb-ḫālelerle laʿl-i nābın iy gönül yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 10). [ġonçe-i bāġ,]*

ġonce-i bāġ-ı letāfet: *Güzellik bahçesinin goncası. II sevgili.*

1. Ḳopardı her ṭaraf būy-ı dil-āvīzī ḳıyāmetler
   Naẓīri ḳopmamış bir **ġonçe-i bāġ-ı letāfet** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [ġonçe-i bāġ-ı letāfet,]*

ġonce-i baḫtuñ: *Baht, talih goncası.*

1. Bir gün Faṣīḥ şeb-nem-i luṭf-ı Ḫudā ile
   Olur güşāde **ġonçe-i baḫtuñ** senüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 10). [ġonçe-i baḫtuñ, -uñ]*

ġonce-i būs-ı lebüñdür: *Dudağın öpücük goncası.*

1. Var ise bir **ġonçe-i būs-ı lebüñdür** ḫ∨āhişüm
   Yoḳdur iy şīrīn-dehen ġayrı benümçün mültemes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 3). [ġonçe-i būs-ı lebüñdür, -üñ, -dür]*

ġonçe-i dil: *Gönül goncası.*

1. Hemīşe **ġonçe-i dil** feyż-ı istiʿdād ile ḫurrem
   Nihāl-i tabʿ-ı mevzūnuma pür-bār-ı kemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 3). [ġonçe-i dil,]*

ġonçe-i dil: *Gönül goncası II bir gonca gibi içine kapanmış gönül.*

1. Ne şād olmaḳda her dem **ġonçe-i dil** āh u giryeyle
   Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [ġonçe-i dil,]*

ġonçe-i dil-i derhem: *Karmakarışık, incinmiş gönül goncası.*

1. Niçe güşāde ola **ġonçe-i dil-i derhem**
   Sümūm-ı āh eṣer bāġuma ṣabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 1). [ġonçe-i dil-i derhem,]*

ġonçe-i dil-i zār: *Ağlayan, inleyen gönülün goncası. II sürekli, daima üzüntü içerisinde olan gönül ümidi.*

1. Ammā yine naḫl-i kām-ı bī-bār
   Açılmadı **ġonçe-i dil-i zār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 132). [ġonçe-i dil-i zār,]*

ġonçe-i gül: *Gül goncası.*

1. Varmış diyü ḫ∨āb-ı naza her **ġonçe-i gül**
   Feryād idemez ḫ∨āhişi üzre bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 1). [ġonçe-i gül,]*

ġonçe-i gül: *Gül goncası II Sevgili.*

1. N'ola güftāra gelmeseñ her dem
   Ġonçe-i gül gibi teng-femsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 6). [ġonçe-i gül,]*

ġonçe-i güller: *Gül goncası.*

1. Güşāde olacaḳ demdür dil-i ser-besteler rāẕı
Şüküfte **ġonçe-i güller** çemenler sebz ü ḫurremdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [ġonçe-i güller, -ler]*

ġonce-i gülsen: *Gül bahçesinin açılmamış gülü.*

1. Hevā güşāde vü eşküfte **ġonçe-i gülşen**
Dem-i terennüm-i ḫāṭır-güşā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [ġonçe-i gülşen,]*

ġonce-i gülsen: *Gül bahçesinin açılmamış gülü. II sevgili.*

1. ʿAceb mi bülbüli güş eylemezse **ġonçe-i gülşen**
Teng-mizācdur olmaz cevābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [ġonçe-i gülşen,]*
2. Bu dil kim **ġonçe-i gülşen** gibi mecmūʿ idi evvel
Perīşān sünbülüñ fikriyle şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 3). [ġonçe-i gülşen,]*

ġonce-i gül-zār-ı ferāġ: *Vazgeçme, ayrılma gül bahçesinin goncası.*

1. Eşküfte olup **ġonçe-i gül-zār-ı ferāġ**
Oldum yine ʿandelīb-i dil-zār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 1). [ġonçe-i gül-zār-ı ferāġ,]*

ġonçe-i gül-zār-ı ġamda: *Kederin gül bahçesinin goncası.*

1. ʿAceb mi olmaz ise dilde ārzū-yı neşāṭ
Olur mı **ġonçe-i gül-zār-ı ġamda** būy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 2). [ġonçe-i gül-zār-ı ġamda, -da]*

ġonçe-i ḫandān olsun: *Gülen, açılan gonca olmak.*

1. Her bāġa vara **ġonçe-i ḫandān olsun**
Āzāde ḳadi serv-i ḫırāmān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 1). [ġonçe-i ḫandān olsun, -sun]*

ġonce-i ḫandānumı: *Gülen gonca. II Açılmış gül, dudak.*

1. Leblerin tefsīde gördükde suʾāl itdüm didi
Tāb u teb efsürde itdi **ġonçe-i ḫandānumı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 8). [ġonçe-i ḫandānumı, -um, -ı]*

ġonçe-i ḫāṭırı: *Gönül goncası.*

1. Ġonçe-i ḫāṭırı güşād eyler
   Bir ḫuceste bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 7). [ġonçe-i ḫāṭırı, -ı]*
2. Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz
   Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 6). [ġonçe-i ḫāṭırı, -ı]*

ġonce-i laʻlin: *Sevgilinin goncaya benzeyen dudağı.*

1. Nesīm-i ʻişve eyler **ġonçe-i laʻlin** tebessüm-rīz
   Ben ʻarż itdükçe yāra mācerā-yı çeşm-i giryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 31). [ġonçe-i laʻlin, -in]*

ġonce-i nesküfte-i cemen: *Bahçenin açılmayan, açılmamış goncası.*

1. Eyler ifāde **ġonçe-i neşküfte-i çemen**
   Ṣad-pāre olduġın dil-i nālān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 7). [ġonçe-i neşküfte-i çemen,]*

ġonce-i nesküfte-i gül-zār-ı kelam: *Sözün gül bahçesinin açılmamış goncası. II şiir dünyasının söylenmemiş sözleri.*

1. Niçe leb **ġonçe-i neşküfte-i gül-zār-ı kelam**
   Niçe leb bülbül-i rengīn-naġam-ı bāġ-ı edā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 5). [ġonçe-i neşküfte-i gül-zār-ı kelam,]*

ġonce-i pür-nem: *Nemli tomurcuk.*

1. Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿazmüme reh-zen
   Ḫandān-ı lebi dendānla bir **ġonçe-i pür-nem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 7). [ġonçe-i pür-nem,]*

ġonce-i reng: *Rengârenk gonca.*

1. Ġonçe-i reng ü leṭāfet çü nesīm ü şeb-nem
   Bülbülüñ eyledügi girye vü āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 7). [ġonçe-i reng,]*
2. Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile
   Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 14). [ġonçe-i rengī, -ni]*

ġonçe-i rengīni: *Rengarenk gonca.*

1. Nihāl-i bāġ giyerse n'ola libās-ı sepīd
   Şüküfte **ġonçe-i rengīni** nev-bahārīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 15). [ġonçe-i rengīni, -īn, -i]*

ġonçe-i şād-āb: *Suya doymuş gonca, taze gonca. II sevgili.*

1. Laʿl-i nābuñ mül midür ya **ġonçe-i şād-āb** mı
   Kākülüñ ḫoş-bū ḳaranfil sünbül-i ġarrā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 3). [ġonçe-i şād-āb,]*

ġonçe-i şād-ābı: *Suya doymuş gonca, taze gonca. II sevgili.*

1. Görürken **ġonçe-i şād-ābı** efġān itmedür kāruñ
   Nʾolur faṣl-ı ḫazān ḥāl-i dil-i nā-şāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 3). [ġonçe-i şād-ābı, -ı]*

ġonçe-i sebz-pūş-ı āl-i nebī: *Hz. Peygamber'in ailesinin yeşil elbiseli goncası.*

1. Ol gül-i āl-i bāġ-ı Murṭażavī
   Ġonçe-i sebz-pūş-ı āl-i Nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 2). [ġonçe-i sebz-pūş-ı āl-i nebī,]*

ġonce-i ṭabʿum: *Tabiatı gonca gibi olan. II gonca tabiatlı.*

1. İtdi güşāde **ġonçe-i ṭabʿum** hevā-yı ney
   Olsam ʿaceb mi bülbül-i medh-āzmā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 2). [ġonçe-i ṭabʿum, -um]*

ġonce-i taṣvīr-āsā: *Gonca resmi gibi. II Açılmamış gülün sureti gibi.*

1. Hezāran nev-bahār-ı feyż-baḫş-ı dil-güşā geldi
   Göñül sen **ġonçe-i taṣvīr-āsā** yine derhemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 8). [ġonçe-i taṣvīr-āsā,]*

ġonçe-i ter: *Taze gonca.*

1. Açılsa feyż-ı nesīm-i seḥerle **ġonçe-i ter**
   Güşāde olsa yine rūy-ı gül-sitān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 5). [ġonçe-i ter,]*

ġonçe-i terdür: *Taze gonca.*

1. Laʿli ol şūḫuñ miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda
   Guyıya bir **ġonçe-i terdür** benefşe-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 2). [ġonçe-i terdür, -dür]*

ġonçe-i tere: *Taze gonca. II Sevgili.*

1. Şāh-ı nihāl-i gülde döner **ġonçe-i tere**
   Dil-ber ki elde cām-ı mey-i erguvān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 5). [ġonçe-i tere, -e]*

ġonçe-i ümmīd: *Ümit goncası.*

1. Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʿuḳde-i ḫāṭır
   Güşāde olmadı ser-beste **ġonçe-i ümmīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [ġonçe-i ümmīd,]*
2. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [ġonçe-i ümmīd,]*

ġonçe-i ümmīd: *Gonca gibi ümit.*

1. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʻuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [ġonçe-i ümmīd,]*

ġonçe-i ümmīd: *Ümit, istek goncası.*

1. Ḳalur mı **ġonçe-i ümmīd** böyle ser-beste
   Nesīm-i dil-keş-i faṣl-ı bahār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 7). [ġonçe-i ümmīd,]*

ġonçe-leb: *Gonca dudaklı II sevgili.*

1. Gūş idüp ʿandelībüm didügüm
   Dimiş ol **ġonçe-leb** hezārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [ġonçe-leb,]*

ġonce-ṣıfat: *Gonca gibi.*

1. Sen gül gibi iy şūḫ açılup eyle tekellüm
   Her lāle-ruḫuñ **ġonçe-ṣıfat** aġzı büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 6). [ġonçe-ṣıfat,]*

ġonce-ves: *Gonca gibi.*

1. Ġonçe-veş çāk-i girībān idelüm
   Murġ-ı bülbül gibi efġān idelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 7). [ġonçe-veş,]*

ġonce-ves olmaksa: *Gonca gibi olmak. II açılmamış, tomurcuk (gül) olmak.*

1. Olmaḳsa ġonçe-veş ṭalebüñ ḫurrem-i seḥer
   Şeb-nem-çekān-ı nergis-i çeşm ol dem-i seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 1). [ġonçe-veş olmaḳsa, -maḳ, -sa]*

ġonceyi: *Gonca, tomurcuk, açılmamış çiçek. II Sevgili.*

1. N'ola meyl itmesem aġyār varken bezm-i dil-dāra
   Yazıḳdur **ġonçeyi** ḫār ile görmek bülbül-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 2). [ġonçeyi,]*

gönder-: *Göndermek, yollamak.*

1. Ne revādur baña bir ḥarfi dirīg eyleye yār
   Düşmen-i rū-siyehe **göndere** her dem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [göndere, -e]*

gönder: *Göndermek, yollamak.*

1. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
   Geldi seḥerī bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 1). [gönderdi, -di]*
2. Sipāh-ı ʿışḳuñı **gönder** maḥall-i vāsiʿdür
   Bu nā-ḳabūl nihāyet feżā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 5). [gönder,]*

3. Muḥaṣṣal bu fenādan cümleden geçmişlerin **gönder**
   Felek-gerdişlerden işlerin bitmişlerin **gönder** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 1). [gönder,]*
4. Muḥaṣṣal bu fenādan cümleden geçmişlerin **gönder**
   Felek-gerdişlerden işlerin bitmişlerin **gönder** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 2). [gönder,]*
5. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin **gönder**
   Beni bir nūra vāṣıl it ki yā Rab ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 4). [gönder,]*
6. Dimāġ-ı ḥayra bir būy-ı maḥabbet ārzū eyler
   Ṣabā-veş seyr-i kūh [u] deşt geşt itmişlerin **gönder** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 6). [gönder,]*
7. Alınmaḳ bir ḫaber mümkin olaydı bezm-i ʿışḳuñdan
   Görüp bu neşʾenüñ keyfin geçüp gitmişlerin **gönder** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 8). [gönder,]*
8. Kerem ẕāt-ı kerīmüʾş-şānuña maḥṣūṣdur yā Rab
   Faṣīḥ kār-ı düşvāruñ olup bitmişlerin **gönder** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 10). [gönder,]*
9. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
   Geldi seḥer bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 4, Mısra 1). [gönderdi, -di]*
10. Göñderürler nāme-i feryād-ı pür-sūz-ı firāḳ
    Yād iderler berḳ-ı ġamla mübtelālar bir birin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 43, Mısra 1). [göñderürler, -ür, -ler]*

göñl: *Gönül.*

1. Ḫayāl-i şemʿ-i ʿiẕāruñla eglenür **göñlüm**
   Şeb-i firāḳ çü pervāne yārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 3). [göñlüm, -üm]*
2. Ne cāy-ı pür-ḫarābuñ gencisin kimdür nigeh-bānuñ
   Kimüñ **göñlindesin** kim ḥıfẓ ider esrār-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 2). [göñlindesin, -in, -de, -sin]*

göñül: *Gönül.*

1. Yārsuz gül-zār-ı ʿālem künc-i mātemdür baña
   ʿIyd u Nevrūzı **göñül** māh-ı Muḥarremdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 2). [göñül,]*
2. Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā saña
   Ol dem bu demdür oldı **göñül** mübtelā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [göñül,]*
3. Göñül derd ü ġam-ı ʿışḳ-ı cevānı eylemiş peydā
   Degül tenhā bir iki mihmānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 1). [göñül,]*
4. Göñül ġafletle varmış ol perī-ruḫsāra meyl itmiş
   Devāsuz bir ʿaceb derd-i nihānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 5). [göñül,]*

5. Göñül bīhūde ṣarf-ı āb-ı rūy itme recādan geç
   Niyāz ile ne mümkin rām ola ol tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 5). [göñül,]*
6. Ol ṭıfl-ı ʿişve-bāz ile bāzīçe ṭarḥ idüp
   Mühr-i lebin **göñülde** nihān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [göñülde, -de]*
7. Faṣīḥā meyl idüp hercāyi-ṭabʿāna **göñül** virme
   Miṣāl-i mā-i cārī serv-ḳadler bī-vefādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 11). [göñül,]*
8. Var yāra **göñül** daʿvī-yi bī-dādūñı diñlet
   Dīvān-ı şehen-şāhda feryāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [göñül,]*
9. Yoḳdur **göñülde** kām-ı ṭarab ārzū-yı ʿıyd
   Girmez ṣımāḫ-ı sāmiʿama güft ü gūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 1). [göñülde, -de]*
10. İtmek felekde mümkin ise ger hilāli ṣayd
    Sen de **göñül** idersin o vaḥşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [göñül,]*
11. Göñül ḫulūṣ ile nām-ı nigū idüp peydā
    Henüz defter-i ʿışḳ içre pāk-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 7). [göñül,]*
12. Bir tāb var **göñülde** ki dūzaḫ kebāb olur
    Bir neşʿe var serāba baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [göñülde, -de]*
13. Düşme ümīd-i vaṣla ki maḥż-ı ḫayāldür
    Ol mū-miyānı ṣanma **göñül** der-kenār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [göñül,]*
14. Yanar ḫāmūş iken pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
    Sükūt itmekde dinmiş iy **göñül** gerçi selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [göñül,]*
15. Göñülden bir peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
    Bizüm de iy ṣabā kūyında yāruñ āşināmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 3). [göñülden, -den]*
16. Bir şemʿa iy **göñül** yine pervānesin gibi
    Ḫāḳister eyledüñ beni bu sūzişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [göñül,]*
17. Destine geh ceyb-i ṣabr u gāh dāmānum gider
    Bir keş-ā-keşdür **göñülle** ʿışḳ-ı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 2). [göñülle, -le]*
18. Ferāġat it **göñül** pūyāni-i deşt-i ṭalebden gel
    Kemend-i ṣayda düşmez ol perī bir vaḥşi āhūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 3). [göñül,]*
19. Ġamzeñ **göñülde** rāz-ı nihāndan ḫaber virür
    Laʿlüñ suḫanda cevher-i cāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [göñülde, -de]*
20. Zaḥmet-res olma kendüñe imsāk-ı cevr ile
    Senden gelen cefāyı **göñül** hep vefā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [göñül,]*

21. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup gider
Hergiz **göñül** ne bedraḳa ne reh-nümā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [göñül,]*
22. Varup bir tekyede her gice mihmān olmamuz yegdür
Çerāġ-āsā **göñül** her bezme sūzān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 2). [göñül,]*
23. ʿİlācı iy **göñül** āb-ı revāndur çünki sevdānuñ
Devā-yı ʿışḳ içün derd ile giryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [göñül,]*
24. Sipihr ḫırmenine āteş urdı kim şereri
Göñül bu āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [göñül,]*
25. Her tār-ı zülfi eyler ise biñ dili esīr
Çoḳ görme iy **göñül** ki dem-i nev-bahārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 6). [göñül,]*
26. Murād idinse ider bir nigehle kevni ḫarāb
Göñül o ġamzesi ḫūnīden iḥtīrāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [göñül,]*
27. Murġ-ı vaḥşī-i sebük-pervāz-ı ümmīde **göñül**
Şāh-bāz-ı tīz-bāl-i deşt-i istiġnā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 5). [göñül,]*
28. Ḫarāb olmış sarāy-ı ʿişret-ābādı Cemüñ gitmiş
Ne meclisden e<u>s</u>er ḳalmış **göñül** ne cām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 4). [göñül,]*
29. Saḫt ber-cā seng-i küh-sār-ı <u>s</u>ebāt olsa **göñül**
Ce<u>z</u>be-i ḥüsnüñ yirinden anı iy meh-rū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 3). [göñül,]*
30. Ḳalmaz **göñülde** <u>z</u>erre ḳadār ıżṭırābumuz
Geldükce bezme ol ruḫı mihr-iltihābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 2). [göñülde, -de]*
31. Rişte-i lāf u güzāf ile **göñül** ḳayd olmaz
Maġlaṭayla güzelüm murġ-ı- Hümā ṣayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 1). [göñül,]*
32. Ṣabādan her seḥer nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin
Perīşān-ḫ∨āhiş olma iy **göñül** bīhūde bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 4). [göñül,]*
33. Mi<u>s</u>āl-i pertev-i mihr-i cihān-fürūz-ı felek
Göñül her āfete iy māh-ı fitne-zā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 8). [göñül,]*
34. Her neyse rūzi rūz-ı ezel ḳāniʿüz **göñül**
Biz ḥaşr-ı maṭlab eylemeden ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 9). [göñül,]*
35. Dāmān u ceybi ol şehe teslīm idüp **göñül**
Taḳbīl-i dest ü kūşe-i dāmān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 5). [göñül,]*
36. Göñül almaḳ ele kārı degülmiş her gedā-ṭabʿuñ
Belī her dest-i nā-şayesteye cām-ı Cem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 5). [göñül,]*

37. Göñül iderse nʾola cüst ü cūy-ı kūy-ı neşāṭ
Niçe dem oldı ki güm-geşte-rāh-ı miḥnetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 8). [göñül,]*
38. Göñüller almada mecbūr o şūḫ-ı sengīn-dil
Olur mı kāh-rübā ceṣb-gāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 7). [göñüller, -ler]*
39. Göñül müṭālaʿa-i metn-i vaṣl-ı yār idüp
Senüñle terceme-i hicri eylesek taḥrīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 7). [göñül,]*
40. Geldi bahār **göñlüm** açār bir nesīm yoḳ
Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur bir şemīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 1). [göñlüm, -üm]*
41. İy **göñül** ʿadd itmesünler mi seni mümtāz-ı ʿışḳ
Cān-ı sūẓanuñ mı yoḳ yā çeşm-i giryānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 3). [göñül,]*
42. Fāriġ olduñ iy **göñül** feryād u efġān itmeden
Tīg-i ġamdan perde-i sīneñde hicrānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 5). [göñül,]*
43. İtdüñ seḥeri ġonçeleri luṭf ile bīdār
Göñlin ele alduñ yine iy bād hezāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 4). [göñlin, -in]*
44. İṣābet itdi **göñül** ḳadd-i yārı sevmekde
Aña bu rütbe-i ʿālīyi hep sezā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 5). [göñül,]*
45. Böyle nāḳış reh-i ḥayretde **göñül** ḳalmayalum
Ṣaʿy ile vāṣıl olup merd-i dil-i kāmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 7). [göñül,]*
46. Bīhūde **göñül** dürr-i niyāzuñ telef itdüñ
Aḥsente Faṣīḥā ġazel-i tāze-edāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 9). [göñül,]*
47. Bürehne-pā ser-i kūy-ı nigāra ʿazm itseñ
Olur **göñül** gül-i ālūde-ḫār reh-güzerüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 6). [göñül,]*
48. Göñülde yir mi var ʿışḳuñla gülşen eylemedük
Ġamuñla bir dem olur mı ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 1). [göñülde, -de]*
49. Göñül reng ü niyāz u nāz-ı ʿışḳ u ḥüsn-i ṣāḥib-dil
Bilür ḫākisterinden şemʿ ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 3). [göñül,]*
50. Ḥarāret-i teb-i hicrān ile pür-āteşdür
ʿAceb mi itse **göñül** cüst ü cūy cūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 4). [göñül,]*
51. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ çāk itsün **göñül**
Bu fenā gülşende bir pāre güşād ol sen de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 11). [göñül,]*
52. Ṣanmañuz dil-teşne-i keyfiyyet-i Cemdür **göñül**
Sālik-i şeh-rāh-ı İbrāhīm Edhemdür **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 1). [göñül,]*

53. Ṣanmañuz dil-teşne-i keyfiyyet-i Cemdür **göñül**
Sālik-i şeh-rāh-ı İbrāhīm Edhemdür **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 2). [göñül,]*
54. Dehri ṣaymaz ẕerreye geh ẕerreden dil-gīr olur
Ḥaḳ budur gelmez beyāna sırr-ı mübhemdür **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 4). [göñül,]*
55. ʿĀşıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
Gāh dāġ u merhem ü geh dāġa merhemdür **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 6). [göñül,]*
56. Her emirde emrine teslīmdür lāzım olan
Cebr olınmaz ḥāşılı şāh-ı müsellemdür **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 8). [göñül,]*
57. Ḫāme-i şiʿrüm Faṣīḥ olsa nʾola muʿciz-edā
Mebde-i feyyāzdan her demde mülhemdür **gönül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 10). [gönül,]*
58. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür gūyā **göñül**
Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 1). [göñül,]*
59. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür gūyā **göñül**
Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 2). [göñül,]*
60. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
Revzen-i nā-beste bir kāşānedür gūyā **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 4). [göñül,]*
61. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
Dest-i saʿye girmeyen dürdānedür gūyā **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 6). [göñül,]*
62. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür gūyā **göñül**
Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 1). [göñül,]*
63. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür gūyā **göñül**
Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 2). [göñül,]*
64. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
Revzen-i nā-beste bir kāşānedür gūyā **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 4). [göñül,]*
65. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
Dest-i saʿye girmeyen dürdānedür gūyā **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 6). [göñül,]*
66. Anı leclāc-ı ḥıyel-bāz-ı felek ṭarḥ eylemiş
Natʿ-ı bezm-i ʿişrete ferzānedür gūyā **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 8). [göñül,]*
67. Dilde var endīşe-i envāʿ-ı ʿişret iy Faṣīḥ
Bir müferriḥ bezmi çoḳ mey-ḫānedür gūyā **gönül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 10). [gönül,]*
68. Her şeh-i ḥüsnüñ esīr-i ebruvānıdur **göñül**
Her berātuñ beyża-i laʿlīn-nişānıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 1). [göñül,]*

69. Her şeh-i ḥüsnüñ esīr-i ebruvānıdur **göñül**
Her berātuñ beyża-i laʿlīn-nişānıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 2). [göñül,]*

70. Gayrete irmez beyān olmaz zebān-ı ḳāl ile
Bir ʿaceb künc-i maḥabbet dāstānıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 4). [göñül,]*

71. Dāġlarla cā-be-cā yaḳmış vücūdın ser-be-ser
Pīşe-zār-ı himmetüñ pīr-i beyānıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 6). [göñül,]*

72. Rām olınca ʿāşıḳa çoḳ çille-i ġam çekdürür
Rüstem-i ʿışḳuñ çekilmez bir kenārıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 8). [göñül,]*

73. Gāh maʿmūr-ı viṣāl ü geh ḫarāb-ı hicr olur
ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḫālüñ ḫānumānıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 10). [göñül,]*

74. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 12). [göñül,]*

75. Her zemān bir zülf-i pür-ḫam mübtelāsıdur **göñül**
ʿĀşıḳuñ ḥāṣıl bu kim başın belāsıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 1). [göñül,]*

76. Her zemān bir zülf-i pür-ḫam mübtelāsıdur **göñül**
ʿĀşıḳuñ ḥāṣıl bu kim başın belāsıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 2). [göñül,]*

77. Her zemānlar iḫtilāṭ itse nʾola seyl-āb-veş
Bahr-i ʿışḳuñ eskiden göz āşināsıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 4). [göñül,]*

78. Gösterür elbetde kūy-ı yārı çün ḳıble-nümā
Ehl-i ʿışḳuñ deşt-i ġamda reh-nümāsıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 6). [göñül,]*

79. Eylemez bir yirde hiç servüñ hevāsıyla ḳarār
Gül-sitān-ı ʿālem-i ʿışḳuñ ṣabāsıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 8). [göñül,]*

80. Özge ʿālem gösterür alsañ Faṣīḥā destüñe
Bezm-i ʿışḳuñ sāġar-ı gītī-nümāsıdur **gönül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 10). [gönül,]*

81. Āteş-i ġamdan kebāb olmış şarāb ister **göñül**
Teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur āb ister **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 1). [göñül,]*

82. Āteş-i ġamdan kebāb olmış şarāb ister **göñül**
Teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur āb ister **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 2). [göñül,]*

83. Ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaceb mi olsa memnūn-ı viṣāl
Vaṣf-ı ḥüsnüñle yazılmış bir kitāb ister **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 4). [göñül,]*

84. Büʾl-ʿacebdür kim nigāh-ı mestüñi eyler niyāz
Ḫāṣılı maʿmūre-i nāzı ḫarāb ister **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 6). [göñül,]*

85. Tāb-ı ḥüsn-i rūyı nūr-ı mihr ü māha dāġ olur
Yoḳ nigāha tābı āteşden niḳāb ister **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 8). [göñül,]*
86. ʿIşḳ elbet perde-sūz-ı ʿār u ġayretdür Faṣīḥ
Ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb ister **gönül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 10). [gönül,]*
87. ʿĀşıḳa feryād-ı māder-zād lāzımdur **göñül**
Ney gibi olmazsa istiʿdād lāzımdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 1). [göñül,]*
88. ʿĀşıḳa feryād-ı māder-zād lāzımdur **göñül**
Ney gibi olmazsa istiʿdād lāzımdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 2). [göñül,]*
89. Dāġ ile sūrāḫ ile muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
Dilde dāʾim ney gibi feryād lāzımdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 4). [göñül,]*
90. Ḫizmetinde ḳayd-ı ʿālem ber-ṭarafdur cümleten
Bende-i sulṭān-ı ʿışḳ âzād lāzımdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 6). [göñül,]*
91. Her ser üzre lāne olmaz gevher eglenmez her āh
ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 8). [göñül,]*
92. Cāna teʿsīr eylemez her nāle vü zār iy Faṣīḥ
Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād lāzımdur **gönül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 10). [gönül,]*
93. Ḳāmeti fikriyle bir yirde oṭurmazsın **göñül**
Yād-ı reftārıyla bir ḥāletde ṭurmazsın **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 1). [göñül,]*
94. Ḳāmeti fikriyle bir yirde oṭurmazsın **göñül**
Yād-ı reftārıyla bir ḥāletde ṭurmazsın **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 2). [göñül,]*
95. ʿIşḳ ile gerçi leb-ā-lebsin velī ḫāmūşsın
Bahr-i bī-pāyānsın ammā mevc urmazsın **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 4). [göñül,]*
96. Ḳāmetüñ itmiş kemān saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ
Tīr ile yāra niçün nāme uçurmazsın **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 6). [göñül,]*
97. Dāne-rīz-i eşk-i ter olmazsın āh-ı germ ile
Ḫırmen-i ʿışḳı niçün esmez ṣavurmazsın **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 8). [göñül,]*
98. Ülfet-i zülfiyle yāruñ ġālibā ḫoş-ḥālsin
Ḫāṭır-ı ḥāl-i Faṣīḥ-i zārı ṣormazsın **gönül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 10). [gönül,]*
99. ʿIşḳ ile dāġ dāġdur **göñlüm**
Pür-gül ü lāle bāġdur **göñlüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 1). [göñlüm, -üm]*
100. ʿIşḳ ile dāġ dāġdur **göñlüm**
Pür-gül ü lāle bāġdur **göñlüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 2). [göñlüm, -üm]*

101. Ruḫ-ı Ferhād ü Ḳays pervāne
Bezm-i ʿışḳa çerāġdur **göñlüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 4). [göñlüm, -üm]*
102. Neşve-i bezm-i kāma nāz eyler
Mest-i cām-ı ferāġdur **göñlüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 6). [göñlüm, -üm]*
103. Olur āzürde fikr-i vuṣlatdan
Ol ḳadar bī-dimāġdur **göñlüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 8). [göñlüm, -üm]*
104. Şimdilik kūy-ı dil-rübāda Faṣīḥ
Fāriġ-i bāġ u rāġdur **gönlüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 10). [gönlüm, -üm]*
105. Göñülde zühd ü mey-ḫ∨ārīyi çün seng ü sebūy itdüm
İdelden nūş cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 6). [göñülde, -de]*
106. Debistān-ı ezelde ders-ḫ∨ān-ı ʿilm ü ʿirfānem
Göñül ṭıfluñ anuñçün dāde-i dārüʾl-edīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 12). [göñül,]*
107. Ya dāġ-ı tāze ya elmas-bend olmaḳ münāsibdür
Bilürsin zaḫm-ı ʿışḳa nā-mülāyimdür **göñül** merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 4). [göñül,]*
108. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen olsaḳ maḥabbetle
O Leylī ile hem-şīre **göñül** Mecnūn ile tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 8). [göñül,]*
109. Ḳıyās itdüm ki düşmiş ġonçe-i bāġ üstine şeb-nem
Görüp teb-ḫālelerle laʿl-i nābın iy **göñül** yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 9). [göñül,]*
110. Yā Rab **göñül** keş-ā-keş-i hicrānı nʾeylesün
Elden çıḳardı ceyb ile dāmānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 1). [göñül,]*
111. Hicrüñde bir cihetle ne mümkin ferāġ-ı dil
Sensüz **göñül** bu ʿālem-i imkānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 6). [göñül,]*
112. Göñül firāḳuñ ile tā-be-key ḫarāb bulınsun
Teraḥḥüm eyle viṣālüñle kām-yāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 1). [göñül,]*
113. Māʾil ol bir māh-rūya āsumān reşk eylesün
Āsumān ṭursun **göñül** mihr-i cihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 2). [göñül,]*
114. Göñül teṭabbuʿa ġayrı kitābı nʾeylersin
Yiter müṭālaʿa-i Gül-sitān-ı ruḫsārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 6). [göñül,]*
115. Hezāran nev-bahār-ı feyż-baḫş-ı dil-güşā geldi
Göñül sen ġonçe-i taşvīr-āsā yine derhemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 8). [göñül,]*
116. Göñül kūyında feryād itmege muḥtāc-ı ruḫṣatsın
Ki żabṭ-ı āh bilmez bir siyeh-mest-i maḥabbetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 1). [göñül,]*

117. Aldanurlar ġamze-i merdüm-firīb-i çeşmine
Bilmeyen ḥāli **göñüller** ol pür-āfet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 6). [göñüller, -ler]*
118. İy **göñül** āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
Ḥāżır ol iy dīde-i ter şehr-i mātemdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 1). [göñül,]*
119. İy **göñül** āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 10). [göñül,]*
120. O māha **göñül** ibtilādan ṣaḳın
Görinür görinmez belādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 1). [göñül,]*
121. Göñül ḥayretde ḳalmış naḳd-i hūş eylemiş żāyiʿ
Alınmış māye-i ārāmı dest-i iḫtiyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 5). [göñül,]*
122. Ne gördi cām-ı emel devr-i bīm-dār elinden
Göñül ne berg-i ümmīd aldı rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 2). [göñül,]*
123. İşitmedüñ mi **göñül** dāstān-ı Mecnūnı
Neler çekildi mahabbetde intiẓār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 7). [göñül,]*
124. Göñüller mülkin itmiş bir nigehle cümleten tesḫīr
Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 7). [göñüller, -ler]*
125. Şeb-i zülfüñde **göñül** żāyiʿ iderdi kendin
Ṭutmasa māh-ı ruḫuñ şemʿ-i fürūzān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 15). [göñül,]*
126. Göñül bir āfiṭāba meyl idüp cismüñ hilāl eyle
Felekde sen de māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 1). [göñül,]*
127. Ḳalduḳ bu baḥr-i ġamda görinmez kenār ise
Bir yāneden cefāda **göñül** rūzgār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 2). [göñül,]*
128. Olmaḳda şemʿ-i meclis-i aġyār yār ise
Biz ḫaste-ḥāl-i tīre-şeb-i firḳatüz **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 7). [göñül,]*
129. Düşmiş ümīd-i ḳaddüñ ile yollara **göñül**
Çıḳmaz diyār-ı ʿışḳa ʿaceb ārzūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 5). [göñül,]*
130. Gözümde baḥr baḥr-ı şevḳuñ ile āb-ı sirişküm
Göñülde ʿışḳuñ ile derd ü ġam sefīne sefīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 4). [göñülde, -de]*
131. O māhı hāle-veş gördükçe aġyārın kenārında
Göñül kendin niçe perṭāb-ı deryāyı helāk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 5). [göñül,]*
132. Meʾlūf-ı mekteb olmış o ṭıfl-ı sitem-keşüm
Memnūnum iy **göñül** eger āẕīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 6). [göñül,]*

133. Rāġbet eylerdüñ **göñül** bāġ u bahār-ı ʿāleme
Reng ü būy-ı bī-vefāyı ṭuymasaḳ ezhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 3). [göñül,]*
134. Pey-der-pey iy **göñül** ne idi ol mehüñ bize
Cevr ü cefāları gehi mihr ü vefāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 5). [göñül,]*
135. Ẕevḳ-baḫşā-yı derūn olmaġa saʿy eyle **göñül**
Ki el üzre ṭutalar cām-ı mey-i nāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 5). [göñül,]*
136. Neydi hiç bilmem nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde sebeb
İy **göñül** olʿahd-şiken aġyāra yār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 8). [göñül,]*
137. Hezār mevc-i yem-i ġamla āşinā olduñ
Göñül o dürr-i melāḥat kenāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 4). [göñül,]*
138. Göñül göñül saña künc-i ferāġ yitmez mi
Nedür bu ārzū-yı bāġ u rāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 1). [göñül,]*
139. Göñül **göñül** saña künc-i ferāġ yitmez mi
Nedür bu ārzū-yı bāġ u rāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 1). [göñül,]*
140. Nigāh-ı çeşmi ʿaceb ben ġubāra degmez mi
Göñül nezāre-i luṭf-ı nigāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 2). [göñül,]*
141. Düşdük senüñle fikr-i ġam-ı intiẓāra āh
Var mı **göñül** bu rāhuñ ʿaceb ḥadd ü ġāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 6). [göñül,]*
142. Göñül ġam çekme aġyār olmadı esrāruña vāḳıf
Ki zīrā nāmeñi peyk-i ṣabā yāra nihān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 3). [göñül,]*
143. Çekildi bir ṣanemüñ bend-i zülfine **göñlüm**
Esīr-i ʿışḳa ne mümkin iḳāmet-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 5). [göñlüm, -üm]*
144. Göñül dūd-ı dilüñ ol şāha zinhār eyleme ẓāhir
Ki ḫaṭ geldi duḫān-ı āh ʿuşşāḳa yasāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 3). [göñül,]*
145. Cefāyı ʿāşıḳa vācib bilür bir büt esīriyüm
Göñül farż idelüm kim mevsim-i gül-geşt-i bāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 6). [göñül,]*
146. Faṣīḥ ol perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl olan **göñlüm**
Henüz üftāde-i hicrān olup ḥāli ġarīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 7). [göñlüm, -üm]*
147. Miṣāl-i sīb düşdi dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa
Göñül gitdükçe gitdi geh firāz u geh nişīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 6). [göñül,]*
148. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
Ne ġam yir-düñ **göñül** her şeb ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 3). [göñül,]*

149. Ferhād u Ḳaysa sanki **göñül** tev'emān idi
Küh-sār u deşte ḫ∨āhişi bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 10). [göñül,]*
150. Göñül endīşeden hālī degül göz giryeden mālī
Bize terk itdürür bu ḥāller cānı degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 1). [göñül,]*
151. Göñül deryā hevādur ʿışḳ dirler iʿtimād itdüm
Ki olmaz ıżṭırāb-ı ʿışḳdan bir laḥẓa dil ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 3). [göñül,]*
152. Bahār oldı **göñüller** ġuṣṣadan āzādedür şimdi
Bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret her ṭaraf āmādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 1). [göñüller, -ler]*
153. Degül muḥāl **göñül** eylemek çü farż-ı muḥāl
Kemāl-i z̲ātā sebebdür netīce-i ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 23). [göñül,]*
154. Göñül bulmaz tesellī-i nihāl-i ḳadd-i dil-cūyuñ
Mis̲āl-i cūy ṭurmaz geşt ider ṭarf-ı ḫıyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 29). [göñül,]*
155. Gelse hezār seng-i sitem her kenārdan
Gelmez **göñül** cenābuñı geşt ü güz̲ārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 34). [göñül,]*
156. Bir perī-ruḫsāruñ ol meftūnı ādemlük budur
Cām-ı meysüz mest-i ʿışḳ ol iy **göñül** Cemlük budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 2). [göñül,]*
157. Ḫandān olur ġamuñla **göñül** istemez neşāṭ
Eyler çü ġonçe şeb-nem-i eşkiyle inbisāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 33, Mısra 1). [göñül,]*
158. Göñül piyāde ḳalup Ḳays gibi ġurbetde
Ṭurup ṭurup deve dirdi reh-i maḥabbetde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 72, Mısra 1). [göñül,]*
159. Tenhā bu **göñül** oldı ṣafādan ʿārī
Yārān-ı ṣafānuñ biri gelse bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 82, Mısra 1). [göñül,]*
160. Alıcak bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin **göñül**
Eyleyen āşüfte-dil ʿuşşāḳı hep budur dimiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 28, Mısra 1). [göñül,]*
161. Bir yirde saña sehl-i tevāżuʿ görülmesün
Meyl eylemekde hem-reviş-i ābsın **gönül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 37, Mısra 2). [gönül,]*
162. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir āteşsin **gönül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 38, Mısra 2). [gönül,]*
163. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 39, Mısra 2). [göñül,]*
164. Her ġonçeye fütāde olup jāle-veş **göñül**
Tā key keş-ā-keş-i sitem-i şeb ġam-ı seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 3). [göñül,]*

165. Budur bu ḥāli saña meyl ider dil-efgāruñ
Göñülde dāġ-ı ġamuñ serde zaḫm-ı efkāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 1). [göñülde, -de]*
166. Geh ġubār-ı miḥnet ü ġamla müşevveşsin **göñül**
Gāh çün peymāne-i mey ṣāf u bī-gışş **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 1). [göñül,]*
167. Geh ġubār-ı miḥnet ü ġamla müşevveşsin **göñül**
Gāh çün peymāne-i mey ṣāf u bī-gışş **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 2). [göñül,]*
168. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir āteşsin **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 4). [göñül,]*
169. Tā ṣubḥ olınca muntaẓır-ı ḫ∨ābsın **göñül**
Hicriyle ol mehüñ ḳanı bī-tābsın **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 1). [göñül,]*
170. Tā ṣubḥ olınca muntaẓır-ı ḫ∨ābsın **göñül**
Hicriyle ol mehüñ ḳanı bī-tābsın **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 2). [göñül,]*
171. Bir yirde saña sehl-i tevāżuʿ görünmesün
Meyl eylemekde hem-reviş-i ābsın **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 4). [göñül,]*
172. Fikr-i elem-i zindegī vü merg itmez
Şevḳuñla **göñül** pīş ü pesüñ terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 1). [göñül,]*
173. Mecnūn olalı o çeşmi āhūya **göñül**
Meftūn olalı o zülfi ḫoş-būya **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 1). [göñül,]*
174. Mecnūn olalı o çeşmi āhūya **göñül**
Meftūn olalı o zülfi ḫoş-būya **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 2). [göñül,]*
175. Gūyende-i mażmūn-ı rubāʿī oldum
Māʾil olalı o çār-ebrūya **göñül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 4). [göñül,]*
176. Vādī-i maḥabbetde olup ser-gerdān
Yoḳ menzilümüzden iy **göñül** nām u şān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 2). [göñül,]*
177. Āvāre **göñülde** ḳalmadı ṣabr u sükūn
Luṭf u keremüñle sen tesellī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 3). [göñülde, -de]*
178. Dil derd ü ġam-ı dehre zebūn olmaḳda
Gitdükçe **göñül** dāġ-ı ciger-ḫūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 2). [göñül,]*
179. Tā key olalum maẓhar ʿitāb u ḫışma
Degmez mi **göñül** nigāh-ı luṭf u raḥma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 2). [göñül,]*
180. Geldi o zemān ki ehl-i dil şād ola
Ġamdan yıḳılan **göñüller** ābād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 2). [göñüller, -ler]*

181. Gitdükçe **göñül** sitemle meʾlūf oldı
Düşvār-ı reh-i elemde mevḳūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 1). [göñül,]*

gör: *İdrak etmek, düşünmek.*

1. Seyr it külāh-ı Mevlevī ile o dil-beri
Gör zīr-i istivāda dilā şems-i enveri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 77, Mısra 2). [gör,]*

gör: *Görmek, idrak etmek, düşünmek.*

1. Görüp baḥr-i sirişk-i bī-kerānum reşk ü ġayretden
Faṣīḥ olmaḳda her dem tīre-rūy u ḫışm-gīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 9). [görüp, -üp]*
2. Ṣanur **gören** ki şeh-i nev-bahār içün gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 7). [gören, -en]*
3. Olurdı reng-i ruḫ efsürde ger olınsa ḫayāl
Görince bāġı bu vech üzre ḥüsn-i ṣûretle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 16). [görince, -ince]*
4. Nesīm-i ṣubḥ ile cevlāna gelmiş berg-i eşcārı
Görince ‘arṣa-i maḥşer ḳıyās itdüm gülistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 20). [görince, -ince]*
5. Yine mir’āt-ı āb-ı ṣāfa ‘aks-endāz olup güller
Görür rūy-ı ümīdin bülbülān ber-vech-i āsānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 6). [görür, -ür]*
6. Görürse şāhid-i gülden meger bülbül göre yoḫsa
Ne mümkin ġayrdan bir kimse görmek çīn-i pīşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 55). [görürse, -ür, -se]*
7. Nergis çemende tā ‘araḳ-ı jāle **görmeye**
Mānend-i çeşm-i yār açılmaz ḫumārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 13). [görmeye, -me, -ye]*
8. ʿĀrıżında ḫaṭın temāşā it
Nicʾolur māda **gör** çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 4). [gör, -mek]*
9. Baḳ rūy-ı yār yāresine ṣunʿ-ı Ḥaḳḳı **gör**
Māh-ı bedirde muʿciz-i envār-ı şaḳḳı **gör** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 22, Mısra 1). [gör,]*
10. Baḳ rūy-ı yār yāresine ṣunʿ-ı Ḥaḳḳı **gör**
Māh-ı bedirde muʿciz-i envār-ı şaḳḳı **gör** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 22, Mısra 2). [gör,]*
11. Pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāk-sārı
Gör iy yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 168). [gör,]*
12. Erbāb-ı ṭabīʿat ehl-i dāniş
Anda **göremez** ruḫ-ı nevāziş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 82). [göremez, -e, -me, -z]*

13. Bīsütūnı nāle-i Ferhād **gör** maḥv eyledi
Alma iy şīrīn-dehānum kimsenüñ hiç āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 57, Mısra 1). [gör,]*

gör: *İdrak etmek, düşünmek.*

1. Mey-i yek-sāle **görseñ** kesb-i ṣad-sāle ḥayāt itseñ
Felekden naḳd-i ʿömri eyleseñ iy sāḳī istirdād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 7). [görseñ, -se, -ñ]*

gör: *Bakmak.*

1. ʿĀrıż u ebrūñı iy mihr-i dıraḫşānum **görüp**
Āsumānuñ eyledüm bedr ü hilālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 3). [görüp, -üp]*

gör: *Karşılaşmak, rastlaşmak.*

1. O dem olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
O gün gelür mi **göre** dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 2). [göre, -e]*

gör: *Yaşamak, tecrübe etmek.*

1. Saña bir ḥāl ile taʿbīre miknet yoḳ zebānumda
Faṣīḥā **gördügüm** keyfiyyeti cām-ı maḥabbetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 10). [gördügüm, -dü, -ġü, -m]*
2. Eyleye merdümekin mihr-i cihān-tāb-ı felek
Ḫak-i dergāhını kim dīde-i bīmār **göre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 6). [göre, -e]*
3. Şīrīnī-i güftārımı **görseydi** iderdi
Ḫusrev der-i ṭabʿumda temennā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 7). [görseydi, -se(y), -di]*

gör: *... olarak görmek.*

1. Çeşmümde **görüp** şanma ki laḫt-ı cigeridür
Seyyāh-ı cihāndur saña gül-berg-i teridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 1). [görüp, -üp]*
2. Görüp ruḫsārı üzre kākülin dil murġı bend olmuş
ʿAcebdür āteş-i sūzende üzre āşiyān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 3). [görüp, -üp]*
3. Görüp tāb-ı ruḫ-ı dil-dārı olmış mihr lerzende
O ser-gerdānide ḥummā-yı reşk-i bī-amān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 7). [görüp, -üp]*

gör: *Ortaya çıkarma, yansıma.*

1. Görinür ḫūb u zişt-i ṣūret-i ḥāl
ʿIşḳ āyīne-i mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 41). [görinür, -in, -ür]*

gör: *Görmek, bulmak.*

1. Bir iki peymāne mey **görmiş** ki bāġ-ı ḥüsninüñ
Sürḫ-gün nergisleri olmış muṭarrā gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 5). [görmiş, -miş]*

gör: *Görmek, bakmak.*

1. Şeb-nem degül **görince** felek ḥüsn ü behcetin
Her ṣubḥ ʿarūs-ı bāġa cevāhir-niṣār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 3). [görince, -ince]*
2. Farḳ-ı Mecnūnla **görmedüñ** mi Faṣīḥ
Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 9). [görmedüñ, -me, -dü, -ñ]*
3. Ol ḳaşı yā **görüp** beni bilmezlenür geçer
Bilmez ki tīr-i āh ile bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [görüp, -üp]*
4. O şūḫ nergis-i dīdem **görince** şeb-nem-rīz
Cemāli tāb-ı ġażabla gül-i bahāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [görince, -ince]*
5. Görüp çeşm ü ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm ol māhuñ
Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 7). [görüp, -üp]*
6. Dāmānuma āvīze **görüp** sübḥa-i eşküm
Bir rişte-i lüʾlüyi o şeh zīb-i leb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 3). [görüp, -üp]*
7. Görmiş temām mertebe-i sūz-ı mihrini
İtmez dile o āyīne-sīmā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 5). [görmiş, -miş]*
8. Der-kenārında **görülmişdür** maḥall-i ḳaydı hep
Manşıb-ı vaṣluñ berāt-ı ḫaṭṭuña fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 5). [görülmişdür, -ül, -miş, -dür, -, -]*
9. Görince mevce ile cūy-bārı ẓann itdüm
Niyāmdan aḳa bir tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 5). [görince, -ince]*
10. ʿUşşāḳa şimdi az **görinse** nʾola Faşīḥ
Döndi hilāle żaʻf ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 9). [görinse, -in, -se]*
11. Ol çeşm-i cādū zār u perīşān **görüp** dimiş
İtmiş eşer Faşīḥa da mekr ü füsunumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 9). [görüp, -üp]*

12. Gören cemālüñi mecnūn-ı ʿışḳ olur elbet
    Senüñle aḳlı olan yār u āşinā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 7). [gören, -en]*
13. Ol ḳāmeti iy serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet
    Kimdür ki **görüp** kūşe-i dāmānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 6). [görüp, -üp]*
14. Cibrīl de olsa **görüp** ol dāne-i ḫāli
    Mümkin mi senüñ dām-ı perīşānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 11). [görüp, -üp]*
15. Ḥaşretüñle merdüm-i çeşmüm aḳıtdum seyl-i ḫūn
    Görmedüñ peydā ola bir ḳaṭreden cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 6). [görmedüñ, -me, -dü, -ñ]*
16. Seni gördükde dīdem ʿālemi ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler
    Olup iy nūr-ı çeşmüm **görmesem** rūyuñ cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 4). [görmesem, -me, -se, -m]*
17. Kemāl-i ṣafvet-i mirʾāt-ı ʿārıżuñdur iden hep
    Ki **görse** söyledemez ṭūṭi-i zebānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 6). [görse, -se]*
18. Cūş itdi ḫummı dil **göricek** duḫter-i rezi
    Dīdemde oldı her müje bir ser-bürīde tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 7). [göricek, -icek]*
19. Bu güne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda **gördük**
    Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 5). [gördük, -dü, -k]*
20. Görmekde māhı şekke düşerler şehirde ḫalḳ
    Yoḳdur senüñ cemāl-i münīrüñde reyb ü şek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 5). [görmekde, -mek, -de]*
21. Tīrüñe pūye-zen-i deşt-gāh-ı hicrānuz
    Görinse çeşm-i temennāya semt-i kūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 8). [görinse, -in, -se]*
22. Sūz-ı nār-ı ʿışḳ ile gel dāġ-ı sīnem seyrin it
    Görmedüñse olduġın ḫākister-i külḫanda gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 10). [görmedüñse, -me, -düñ, -se]*
23. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
    Her **gören** dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 12). [gören, -en]*
24. Görürken ġonçe-i şād-ābı efġān itmedür kāruñ
    Nʾolur faṣl-ı ḫazān ḥāl-i dil-i nā-şāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 3). [görürken, -ür, -ken]*
25. Bahār gelse dil-i zārı şādumān **görsem**
    O mest-i ʿişve ile cām-ı erguvān **görsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 1). [görsem, -se, -m]*
26. Görince lāl olur dil levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı
    O maḥcūb ʿāşıḳ-ı dem-besteyüm ḥarf-i ṭaleb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 3). [görince, -ince]*
27. Seni **gördükçe** dir zebān-ı Faṣīḥ
    Ḥüsn ü behcet ilāhī bād efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 9). [gördükçe, -dükçe]*

28. Görince ʿārıż-ı pür-ṭāb-ı cānān üzre ebrūsın
    Didüm mirʾāt-ı āb-ı ṣāfa düşmiş ʿaks-i māh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 3). [görince, -ince]*
29. Görince ol mehi aġyār-ı bed-kār ile bir yirde
    Faṣīḥā ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa düşdi iştibāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 9). [görince, -ince]*
30. Nihāl-i ḳaddüñ ider cilve gül-sitāna varam
    Meh-i ruḫuñ **görürüm** itsem āsumāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 4). [görürüm, -ür, -üm]*
31. Kimüñ āyīnesinde ʿaks-i rūyuñ **gördüñ** iy meh-rū
    Kime dil virdüñ iy ṭūṭī-zebān sükker-dehān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 3). [gördüñ, -dü, -ñ]*
32. N'ola meyl itmesem aġyār varken bezm-i dil-dāra
    Yazıḳdur ġonçeyi ḫār ile **görmek** bülbül-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 2). [görmek, -mek]*
33. Gören o dil-ber-i mellāḥı bu melāḥat ilen dir
    Ṣadef dinilse sefīne olur bu dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 7). [gören, -en]*
34. Dü-çeşm-i eşk-bārumda **gören** müjgānlarum dir kim
    Servlerdür ki ṣāf çekmişler enḫārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 3). [gören, -en]*
35. Zāhirā bī-girye **gördüñse** beni ʿayb eyleme
    Zāhidā vāḳıf degülsin āteş-i pinhānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 5). [gördüñse, -dü, -ñ, -se]*
36. Görse rū-gerdān olur āyīne-ruḫsārum benüm
    Yoḫsa bir peykān mı ḳonmış her ser-i müjgānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 3). [görse, -se]*
37. Didüm düşmez senüñ gibi güher bu baḥr-i imkāna
    Görüp deryāya pertāb itdügin ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 1). [görüp, -üp]*
38. Ṭurra-i ṭarrāra baḳ ol ʿārıż-ı rengīnde
    Görmedüñse al gül üzre muṭarrā sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 4). [görmedüñse, -me, -düñ, -se]*
39. Ṣad-güne reng ile **göricek** ṣaḥn-ı gülşeni
    Bülbül hezār naḳş-ı ḫoş-āheng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 5). [göricek, -icek]*
40. Dün aġyār ile **gördükde** teġāfül eyledi bizden
    Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 3). [gördükde, -dük, -de]*
41. Sen iy āyīne niçe ḥüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
    Bir āḫır dil-rübāda böyle ḥüsn ü ānı **gördüñ** mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 6). [gördüñ, -dü, -ñ]*
42. Silmedüñ bir kere āb-ı dīde-i giryānumı
    Ḫūn ile ālūde **gördüñ** niçe kez dāmanuñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 1). [gördüñ, -dü, -ñ]*
43. Görürse şāhid-i gülden meger bülbül **göre** yoḫsa
    Ne mümkin ġayrdan bir kimse görmek çīn-i pīşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 55). [göre, -e]*

44. Ḫabāb eyler mey-i gül-gün ile lebrīz cām üzre
    Görenler cā-be-cā şeb-nemle rūy-ı verd-i ḫandānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 24). [görenler, -en, -ler]*
45. Görürse şāhid-i gülden meger bülbül göre yoḫsa
    Ne mümkin ġayrdan bir kimse **görmek** çīn-i pīşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 56). [görmek, -mek]*
46. Ne āb-ı şāf ẓannum böyledür **görseydi** bir kerre
    Sikender eylemezdi cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 7). [görseydi, -se, -y, -di]*
47. Gördüm ḳapuya çıḳmış o ḳul oġlı āfeti
    Ṣandum felek ḳapuya getürmiş ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 81, Mısra 1). [gördüm, -dü, -m]*
48. Çeşmümde **göreydi** cūş-ı eşki
    Deryā-yı sefīd iderdi reşki *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 37). [göreydi, -e, -ydi]*
49. Ol māhī büründügince bürnüs
    ʿĀşıḳ ola **görse** Ḫıżr u Yūnus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 8). [görse, -se]*
50. Ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫānede **gördüm** o ḥūrī-peykeri
    Gūyıyā kim ṣafḥa-i sebz üzre bir taṣvīrdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 13, Mısra 1). [gördüm, -dü, -m]*
51. Görmedüm bir verd-i raʻnā ol iki ruḫsār-veş
    Almadum bir sünbül-i ter ol iki gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 1). [görmedüm, -me, -dü, -m]*
52. İdüp ṣarf-ı himem pāyāna irdi çün bu kāşāne
    Görenler dir teʿālaʾllāh zihī cāy-ı feraḫ-baḫşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 2). [görenler, -en, -ler]*
53. Çün sāye olur **görince** pā-māl
    Her ḳāmet-i serv-i ser-firāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 57). [görince, -ince]*

gör: *Görmek; karşılaşmak, rastlaşmak.*

1. Müşkildür itmek āteş ile āb imtizāc
   Mey **gördügince** serkeş olur ol tenük-mizāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [gördügince, -düg, -ince]*
2. Didüm Sīmurġ rūy-ı ṣafḥa-i āb üzre naḳş olmış
   Görince iy Faṣīḥ ol keşti-i ṣad-reng ü elvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 10). [görince, -ince]*

gör: *Rastlamak, nasiplenmek.*

1. Luṭf-ı hevāyı **gör** ki münaḳḳaş bisāṭlar
   Yir yir döşendi sāye-i serv ü çenārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 19). [gör,]*

gör: *Görmek, karşılaşmak.*

1. Ne keyfiyyetdür iy sāḳī ki bir peymāne mey **görsem**
   Şikest-i kāse-i rāz itmede ṣabr u şekīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 5). [görsem, -se, -m]*

gör: *Görmek, rastlamak.*

1. Revā mı ḫ∨āb-ı rāhat **görmeye** ʿuşşāḳ-ı nā-şāduñ
   Bilürsin iy siyeh-mest-i sitem ṣubḥ-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 11). [görmeye, -me, -ye]*
2. Mīnā-serā-yı dīde-i bīdāra **görmedük**
   Demler durur ki gelmedi hiç şāh-ı ḫ∨ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 5). [görmedük, -me, -dü, -k]*
3. Görmeyelden ṣafḥa-i ruḫsāre-i rengīnüñi
   Oldı her müjgānlarum bir cedvel-i cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 5). [görmeyelden, -me, -y, -el, -den]*
4. Çemende naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā **gördük**
   Bahār mevsimi geldi güzel hevā **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 1). [gördük, -dü, -k]*
5. Çemende naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā **gördük**
   Bahār mevsimi geldi güzel hevā **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 2). [gördük, -dü, -k]*
6. Nihānī vaʿde-i vaṣl eyledüñ raḳībe yine
   İşāret-i müjeñ iy çeşm-i fitne-zā **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 4). [gördük, -dü, -k]*
7. Mehebb-i feyż-ı Ḫudādan esüp nesīm-i vifāḳ
   Kenār-ı kāma irüp rūy-ı āşinā **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 8). [gördük, -dü, -k]*
8. Şeh-i bahārdan elbette bir ḫaber vardur
   Gelür Faṣīḥ şitābān olup ṣabā **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 10). [gördük, -dü, -k]*
9. Esīr-i bend-i cünūn olmamaḳ ne mümkindür
   Cemālüñ üzre **görüp** kākül-i siyeh-tāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 4). [görüp, -üp]*
10. Bahār gelse dil-i zārı şādumān **görsem**
    O mest-i ʿişve ile cām-ı erguvān **görsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 2). [görsem, -se, -m]*
11. Şükūfelerle çemen bulsa revnaḳ-ı tāze
    Zemīn-i gülşeni hem-reng-i āsumān **görsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 4). [görsem, -se, -m]*
12. Açılsa feyż-ı nesīm-i seḥerle ġonçe-i ter
    Güşāde olsa yine rūy-ı gül-sitān **görsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 6). [görsem, -se, -m]*
13. Çü ṭūṭi rāz-ı dili söylemekde mecbūrum
    Kaçan bir āyine-rū sükkerīn-dehān **görsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 8). [görsem, -se, -m]*
14. Ol āfetüñ dile müjgān u ebruvānı gelür
    Faṣīḥ her ne zemān tīr ile kemān **görsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 10). [görsem, -se, -m]*

15. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini ṭurfe belā gördüm
    Kim ʿālemde kimi **gördümse** saña mübtelā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 2). [gördümse, -dü, -m, -se]*
16. Kimi **görse** yār-ı muvāfiḳ ṣanur
    İlāhī o şūḫı ḫaṭādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 3). [görse, -se]*
17. Gördük cemāl-i meh-veşüñi āb u ṭāb ile
    Düşdük bu āh u giryeye cān-ı ḫarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 1). [gördük, -dü, -k]*
18. Dōstum **görmeye** bir kerre seni yılda Faṣīḥ
    Düşmen-i kec-naẓarān her dem ü her bār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 9). [görmeye, -me, -ye]*
19. Ne revādur ki **görüp** ġayrıla mey ʿāşıḳ-ı zār
    Cām-ı zehr-āb-ı ciger-kāviş-i āzār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 3). [görüp, -üp]*
20. Çeşm-i merdüm bu ḥüsn-i bī-miṣli
    Görmemişdür perī vü ādemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 20, Mısra 4). [görmemişdür, -me, -miş, -dür, -]*
21. Bu ḥüsn ile kim **görüp** o mīri
    Zencīrinüñ oldı dil esīri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 35). [görüp, -üp]*
22. Erbāb-ı ṭabīʿat ehl-i dāniş
    Anda **göremez** ruḫ-ı nevāziş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 82). [göremez, -e, -mez]*
23. Āsāruñı **görse** māni nā-çār
    Ḥayretle olurdı naḳş-ı dīvār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 21). [görse, -se]*
24. Maḥabbet itdi evvel gerçi dil aʿlā-yı aḥvālin
    Görince yārı ḥayret el virüp bī-çāre lāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 4). [görince, -ince]*

gör: *..... olduğunu görmek, ...ğuna şahit olmak.*

1. Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi **gördi** yār
   Bilmem Faṣīḥ vechi nedür bu teġāfülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 9). [gördi, -di]*

gör: *Bakmak, görmek.*

1. Ḫaṭṭ-ı nev-ḫīz-i cemāl-i yārı **gördükde** Faṣīḥ
   Şerḥ yazmışlar ḳıyās itdüm Gülistān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 9). [gördükde, -dük, -de]*

gör: *Görmek, tanık olmak.*

1. Bu cūş-ı eşki ki biz dīde-i pür-ābda **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 2). [gördük, -dü, -k]*

2. Bu gūne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda **gördük**
Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 6). [gördük, -dü, -k]*
3. O nūr-ı ṣafvet ü behcet ki ʿārıżuñda nihāndur
Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 8). [gördük, -dü, -k]*
4. Siyāh kevkeb-i baḫtuñ olduġını hele bildük
O gün ki mihr-i ruḫuñ perde-i niḳābda **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 10). [gördük, -dü, -k]*
5. Bu rūzgār Faṣīḥā muḥālif esmişe benzer
Ki baḥr-ı ʿışḳı ki dildür biñ ıżṭırābda **gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 12). [gördük, -dü, -k]*

gör: *Görmek, tanık olmak.*

1. Nev-bahār-ı ḥüsnini pejmürde **gördüm** iy Faṣīḥ
Ol nigār-ı serv-ḳad ġayra kenār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 9). [gördüm, -dü, -m]*

gör: *Gördüğü zaman.*

1. Görince yārı nʾola ʿarż-ı sūz iderse Faṣīḥ
Ki şemʿa yanmada pervāne nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [görince, -ince]*
2. Görince yārı āh u girye-i bī-ihtiyār eyler
Olur esrārı ʿuşşāḳuñ işāʿat dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 5). [görince, -ince]*
3. Bir cīfenüñ **görince** hücūm-ı kelāġını
Pervāza meyl ider mi o ʿanḳā-ṭabʿ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 10). [görince, -ince]*
4. Māh-ı nevi **görince** didüm cürʿasın ḳomış
Ṣahbā-yı sāġar-ı felegi nūş idüp zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 1). [görince, -ince]*

gör: *Bak, gör!.*

1. ʿĀrıżında ḫaṭın temāşā it
Nicʾolur māda **gör** çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 4). [gör,]*

gör: *Ortaya çıkmak, farkedilmek.*

1. Olmasa faṣl-ı bahār-ı luṭṭfuñ
Bu libās ile **görülmezdi** şecer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 6). [görülmezdi, -ül, -me, -z, -di]*

gör: *Görmek, fark etmek.*

1. Yaʿnī biri Rūmili kenārı
   Bāl itdi **gören** kenār-ı yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 12). [gören, -en]*

gör: *Bilmek, farkında olmak.*

1. Āsāruñı **görse** Māni nā-çār
   Ḥayretle olurdı naḳş-ı dīvār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 21). [görse, -se]*

gör: *(çile) çekmek, katlanmak, maruz kalmak.*

1. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini ṭurfe belā **gördüm**
   Kim ʿālemde kimi gördümse saña mübtelā **gördüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 1). [gördüm, -dü, -m]*
2. Maġdūr-ı ʿadū-yı ḥīle-kārum
   Gördüm niçe miḥnet-i sipihri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 172). [gördüm, -dü, -m]*

gör: *Buluşup konuşmak, konuşup sohbet etmek. II Dostluk, ahbaplık etmek.*

1. Ne gördük ne görenlerle **görüşdük** ḫayli demlerdür
   Ġamuñla iy perī her çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 7). [görüşdük, -üş, -dü, -k]*
2. Gördük seni iy āyīne-ruḫsār **görüşdük**
   El-minnetüʾlillah yine dīdār **görüşdük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 2). [görüşdük, -üş, -dü, -k]*

gör: *Buluşup konuşmak, konuşup sohbet etmek. II Dostluk, ahbaplık etmek.*

1. Tefrīḥ-i mülāḳātuña ḥaḳḳā ki söz olmaz
   Öpdük lebüñ iy sāġar-ı ser-şār **görüşdük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 4). [görüşdük, -üş, -dü, -k]*

gör: *Yaşamak, tecrübe etmek.*

1. Bu ʿanāṣır-gāh-ı ʿālem teng ü tār olmış aña
   Ol perī-ruḫsārı dil bir iki üç gün **görmemiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 4). [görmemiş, -me, -miş]*

gör: *Düşünmek.*

1. Seni iy Yūsuf-ı Kenʿān-ı melāḥat ʿāşıḳ
   Kendi cānından aġır **görmez** ise kūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 4). [görmez, -mez]*

gör: *Fark etmek, görmek, bakmak.*

1. Zenaḫdān u lebin **gördüm** didüm andan bulup ṭaḳrīb
   Kenār-ı kevs̲ere vażʿ eylemişler gūyıyā bir sīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 6, Mısra 1). [gördüm, -dü, -m]*

gör: *Görmemek, karşılaşmamak.*

1. Ol perī bir māhdur gün görmedük
   Görmeyince ol mehi gün görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 37, Mısra 2). [görmeyince, -me, -yince, -]*
2. Cemālüñ āfiṭābın **görmedüm** çoḳ māh u sāl oldı
   Hilāl-āsā ġam-ı hicrān ile cismüm ḫayāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 1). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

gör: *Görmemek.*

1. Çeşm-i merdüm **görmemişdür** böyle vaḥşet iy Faṣīḥ
   Ol perī ẓann itmezem efsūn il tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 9). [görmemişdür, -me, -miş, -dür]*

gör: *Görmek. II (sevgiliye) yakın olmak.*

1. Ārzū-yı dil-i perīşānum
   Seni **görmekdür** iy perī-şānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 51, Mısra 2). [görmekdür, -mek, -dür]*

gör: *Bakmak, fark etmek.*

1. Mümkin midür **görüp** o perīyi urulmamaḳ
   Āmāde dest-i ṣunʿ ile tīr ü kemānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 15). [görüp, -üp]*
2. Bir şekle girdi ḥālümüz iy düşmen-i vefā
   Bīgāne şād olur **göricek** āşinā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 4). [göricek, -icek]*
3. O māhı hāle-veş **gördükçe** aġyārın kenārında
   Göñül kendin niçe perṭāb-ı deryāyı helāk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 6). [gördükçe, -dükçe]*
4. İdrāk-i ḳaṣīr aʻmi dāniş
   Bilmekde **görüp** refī-ʿi ḳadrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 5). [görüp, -üp]*

gör: *Birlikte olmak, yanyana olmak.*

1. Olur ġubār-ı kederden züdūde āyīnemüz
   Faṣīḥ eger ki **görülmek** olursa rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 10). [görülmek, -ül, -mek]*
2. Görülmek ḳaddi mümkin mi berāber hiç ʿalemlerle
   Çekilmek ebruvānı mümteniʿdür ḳıl ḳalemlerle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 74, Mısra 1). [görülmek, -ül, -mek]*

gör: *İçmek, tatmak.*

1. O tāze naḫl bir iki ayāġ **görmişe** beñzer
   Ḫıram-ı ḳāmeti āşüfte gül-sitānı açılmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 30, Mısra 1). [görmişe, -miş, -e]*

gör: *Kendisine yapılmak, bir davranışla karşılaşmak, maruz kalmak.*

1. Bir yirde saña sehl-i tevāżuʿ **görülmesün**
   Meyl eylemekde hem-reviş-i ābsın gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 37, Mısra 1). [görülmesün, -ül, -me, -sün]*

gör: *Görmek, karşılaşmak.*

1. Devr eyledi peymāne gibi dil niçe meclis
   Hiç **görmedi** ben istedügüm cām-ı şarabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 2). [görmedi, -me, -di]*

gör: *(gibi) görünmek, düşünmek.*

1. ʿAcebdür āh-ı dilde iy şerār-ı āteş-i sīne
   Geh kirm-i şeb-firūz-āsā **görinür** geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 6). [görinür, -in, -ür]*
2. Şimden girü çün Ḳays-ı beyābān bīmār
   Deşt ü deri itmek **görinür** mesken ü cā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 2). [görinür, -in, -ür]*

gör: *Bakmak, dikkat etmek, tanık olmak.*

1. Baḥr-ı eşküm ʿarz-ı emvāc-ı cebīn itmiş **görüp**
   Girye-i pür-şūr-ı dil gelmiş meẕāḳ-ı yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 3). [görüp, -üp]*
2. İẕār-ı āteşīnüñ **görse** şemʿ-i pür-żiyā derler
   Şerer ṣanma ruḫuñdan āteş iy nūr-ı Ḫudā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 1). [görse, -se]*

3. Ruḫ (u) alnında zülf-i ʿanber-efşānın **gören** ʿuşşāḳ
   Ṭaḳınmış bir gül-i ṣad-berg ile sünbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 3). [gören, -en]*
4. Ḳaddüñ **görüp** ādem niçe dāmānuña düşmez
   Serv-i çemen iy sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 1). [görüp, -üp]*
5. Ḥaḳīḳatde cihānda görmedüm bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
   Kimi ʿāşıḳ didiler anı ehl-i müddeʿā **gördüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 6). [gördüm, -dü, -m]*
6. Dil şikest-i gayret olsun tīr-i müjgānın **görüp**
   Ebruvānın seyr idüp müşgīn kemān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 3). [görüp, -üp]*
7. Nāme-i ḥüsnini itdükde güşād ol meh-rū
   Müy-ı pīşāni-i müşgīni **görenler** didi hū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 2). [görenler, -en, -ler]*
8. Gören āyīne-i cām-ı meyi ṭūṭī-lisān oldı
   Ne keyfiyyetdür iy sāḳī baña mühr-i dehān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 1). [gören, -en]*
9. Leblerin tefsīde **gördükde** suʾāl itdüm didi
   Tāb u teb efsürde itdi ġonçe-i ḫandānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 7). [gördükde, -dük, -de]*

gör: *Görmek, bakmak, temaşa etmek.*

1. Bu rūḥ-fezā ṭarz-ı ḫırāmı **göre** biʾllāh
   İy serv-i çemen sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 7). [göre, -e]*

gör: *Görmek, bakmak, rastlamak.*

1. Gördüm ser-i rāh üzre şitābān-ı Faṣīḥi
   Var ise yine kūy-ı nigārı heves itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 9). [gördüm, -dü, -m]*

gör: *(vaziyetini) görmek, tanık olmak.*

1. İki dāl ile Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
   Bir ʿaceb ṭavr ile **gördüm** meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [gördüm, -dü, -m]*
2. Bu gün bī-tāb **gördüm** şāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı
   Yine beñzer bir iki murġ-ı cān-ı nā-tüvān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 5). [gördüm, -dü, -m]*
3. Bu şeb **gördüm** nigāh-ı iltifātından düşürmezdi
   Raḳīb-i rū-siyāha itdügi iḥsānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 7). [gördüm, -dü, -m]*

4. Bī-çāreyi efkār-ı maḥabbet almış
   Ser-ber-ḳadem-efgende-i ḥayret **gördüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 3). [gördüm, -dü, -m]*

gör: *Görünmek.*

1. Ben āteşüm āteş baña gülşende ise
   Çesbān **görinür** sūz ile sensüz külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 4). [görinür, -in, -ür]*

gör: *Gören, tanık olan.*

1. Yoḳ mis̲lini miʾrāt-ı felekde **görmiş**
   Bir māh durur şöhreti Şāmī-zāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 3). [görmiş, -miş]*

gör: *Görmek. II karşılaşmak.*

1. Ol melek-ruḫsārı **görmeklik** beni med-hūş ider
   Nūr-ı çeşm-i iştiyāḳum nār-ı eymendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [görmeklik, -mek, -lik]*

gör: *Görmemek, rastlamamak.*

1. Eyledüm ṣarf-ı nigāh-ı dīde-i ʿibret Faṣīḥ
   Görmedüm āyīnesinde kimsenüñ rūy-ı ṣafā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 10). [görmedüm, -me, -dü, -m]*
2. Görmedüm bir resm-i rengīn-i selāmet iy Faṣīḥ
   Çoḳ nigāh itdüm zemīn ile zemānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 9). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

gör: *(dengi, benzeri) görmemek.*

1. Egerçi beslemiş ḳoynında çok dürr-i s̲emīn deryā
   Velī dendānuñ-āsā **görmemiş** dürr-i nigīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [görmemiş, -me, -miş]*
2. İsterem bir māh-rū ʿālemde kim gün **görmemiş**
   Mihr-i pür-tāb-ı cemālin çeşm-i gerdūn **görmemiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 2). [görmemiş, -me, -miş]*

gör: *Görmek, denk gelmek.*

1. Mādām bu eşk-i nemekin dīdede vardur
   Görmek niçe mümkin bize peymāne-i ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 6). [görmek, -mek]*
2. Görmek olurdı rūy-ı dil ol mihr-i nāzdan
   İtse eşer niyāz-ı dil-i ʿan-ṣamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 3). [görmek, -mek]*
3. O gün kim **görmek** oldı cām-ı ṣahbā bezm-i ʿālemde
   Faṣīḥā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 9). [görmek, -mek]*

gör: *Görmek, karşılaşmak.*

1. Ruḫuñ **görsem** ʿaceb mi maḥv olursa ḳaṭre-i eşküm
   Ṭulūʿ itdükde mihr olur belī elbet nihān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [görsem, -se, -m, -]*

gör: *Görmek. II kavuşmak.*

1. Görsek ilāc-ı sāġar-ı ṣabhā-yı vuṣlatuñ
   Ṣad-pāre oldı tāb-ı teb-i ḥasretüñle leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 7). [görsek, -se, -k]*

gör: *Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek; anlamak, kavramak, sezmek.*

1. Görmezse ṣūfi cām-ı muṣaffā ṣafā-naẓar
   Mirʿāta vechi yoḳ ḳala aʿmā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 1). [görmezse, -mez, -se]*

gör: *Görmek, bulmak.*

1. Belki bir gün gele dil-ḫastesini yār **göre**
   Şerbet-i merḥamet ü luṭfa sezā-vār **göre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 1). [göre, -e]*

gör: *Aşikar, belirgin, açıkta.*

1. Ehl-i diller ḫarāb-ı ʿışḳuñdur
   Görinen hep şarāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 2). [görinen, -in, -en]*

gör: *Bakmak, şahit olmak.*

1. Naḳd-i cānı virür elbet **gören** ol sīm-teni
ʿĀşıḳı ḥaḳ bu ki başdan çıḳarur ol pehlū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 7). [gören, -en]*

gör: *Anlamak, idrak etmek, fark etmek.*

1. İtdi dü-çeşmi naḳş-ı ser-i reh-güẕār-ı yār
Gör nʾeyledi Faṣīḥ dil ü cāna intiẕār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [gör,]*
2. Şikest iderdi **göreydi** Sikender āyīnesin
Ki ʿaks-i ḥüsn ile mirʾāt-ı dil temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 3). [göreydi, -e, -ydi]*
3. Dilde kim **gördüñ** feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
Tīġ ü cevherdür ḥabāb u mevci bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 1). [gördüñ, -dü, -ñ]*
4. Ḥabāb-ı sāġarı **gördüm** ḳıyās itdüm ki iy sāḳī
Bir elmāsī nigīndür duḫter-i rezçün nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 11). [gördüm, -dü, -m]*
5. Görince bendesini ḫayli münfaʿil oldı
ʿAdū o şāh ile bozmış gibi miyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 5). [görince, -ince]*
6. Selāmın aldı ikrām eyledi aġyār-ı bed-ḫ∨āha
Görince ʿāşıḳ-ı üftāde-i mehcūrı yan virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 8). [görince, -ince]*
7. Dil zülf ü ruḫuñ **görince** düşdi ʿışḳa
ʿAzm itdi o sevdā ile Şām u Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 1). [görince, -ince]*

gör: *Görmemek. II karşılaşmamak, tesadüf etmemek.*

1. Kaddüñ gibi hiç **görnemişem** ḳāmet-i bālā
El-minnetü liʾllāhi teālā naẓarum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 3). [görnemişem, -ne, -miş, -em]*
2. Derūnı idemedüñ ġayrdan Faṣīḥ tehī
Hezār **görmedügüm** yād u āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 10). [görmedügüm, -me, -düg, -üm]*
3. Ḥaṣret-i rūyıyla ḳalmış ṣubḥ u şāmı farḳdan
Görmeyince ol mihir-ruḫsārı dil gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 6). [görmeyince, -me, -y, -ince]*

gör: *Görmek. II değerlendirmek.*

1. İtdüñ telef ḫizāne-i naḳd-i sirişkümi
İy dīde nʾeyledüñ **görelim** gel ḥisāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 8). [görelim, -elim, -]*

gör: *Bakmak, rastlamak.*

1. Gelmiş çemende **gördüm** dün ʿandelīb-i şeydā
   Bir tāze şiʿr oḳurdı evṣāf-ı nev-bahāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 3). [gördüm, -dü, -m]*
2. Dāmen-keşīde ʿazm-i çemen eylemiş bu gün
   Gördüm Faṣīḥ o serv-kadd-i sīm-sāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 10). [gördüm, -dü, -m]*

gör: *Görülmek, ortaya çıkmak.*

1. Faṣīḥi ʿayb olurdı ġayrı taʿyīb itmek ādemler
   Görülse ol perī-rū hūrī-sīmā vü melek-manẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 9). [görülse, -ül, -se]*
2. Neşāṭ-ı zeng-pezīr-i derūnı tāzelese
   Görülse sāḳi yine sāġar-ı mey-i dīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 4). [görülse, -ül, -se]*

gör: *Gördüğünde.*

1. Seni **gördükde** dīdem ʿālemi ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler
   Olup iy nūr-ı çeşmüm görmesem rūyuñ cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 3). [gördükde, -dükde]*

gör: *Bak!, Gör!, Seyret!.*

1. Beni **gör** n'eyledi bīmāri-i ḥaṣretle beni
   Defʿaten itdi seni ʿışḳ ḫalāṣ iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 6). [gör,]*

gör: *Görmek, düşünmek.*

1. Miṣāl-i dīde-i ḫūnīn-i ʿāşıḳ-ı şeydā
   Tehī **görülmesün** iy sāḳi cām-ı ser-şāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 4). [görülmesün, -ül, -me, -sün]*

gör: *Görünmek, gibi görünmek.*

1. Perī-veş iy ḳamer-sīmā **görinür** geh görinmezsüñ
   Miṣāl-i ġurre-i ġarrā **görinür** geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 1). [görinür, -in, -ür]*
2. Perī-veş iy ḳamer-sīmā **görinür** geh görinmezsüñ
   Miṣāl-i ġurre-i ġarrā **görinür** geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 2). [görinür, -in, -ür]*

3. Naẓardan dūr olup çün āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde
   Dil-i ser-geşteye cānā **görinür** geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 4). [görinür, -in, -ür]*
4. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan olmaz rūz u şeb māʾil
   Sen iy ḫurşīd-rū ammā **görinür** geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 8). [görinür, -in, -ür]*
5. Faṣīḥ bī-ser ü bī-pā **görinür** geh görinmezsüñ
   Olup girdāb-veş ġavṭa-ḫūr-ı baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 10). [görinür, -in, -ür]*

gör: *Görünmemek, gibi olmamak.*

1. Perī-veş iy ḳamer-sīmā görinür geh **görinmezsüñ**
   Misāl-i ġurre-i ġarrā görinür geh **görinmezsüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 1). [görinmezsüñ, -in, -mez, -süñ]*
2. Perī-veş iy ḳamer-sīmā görinür geh **görinmezsüñ**
   Misāl-i ġurre-i ġarrā görinür geh **görinmezsüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 2). [görinmezsüñ, -in, -mez, -süñ]*
3. Naẓardan dūr olup çün āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde
   Dil-i ser-geşteye cānā görinür geh **görinmezsüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 4). [görinmezsüñ, -in, -mez, -süñ]*
4. ʿAcebdür āh-ı dilde iy şerār-ı āteş-i sīne
   Geh kirm-i şeb-firūz-āsā görinür geh **görinmezsüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 6). [görinmezsüñ, -in, -mez, -süñ]*
5. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan olmaz rūz u şeb māʾil
   Sen iy ḫurşīd-rū ammā görinür geh **görinmezsüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 8). [görinmezsüñ, -in, -mez, -süñ]*
6. Faṣīḥ bī-ser ü bī-pā görinür geh **görinmezsüñ**
   Olup girdāb-veş ġavṭa-ḫūr-ı baḥr-i muḥīt-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 10). [görinmezsüñ, -in, -mez, -süñ]*

gör: *Kimseye görünmemek.*

1. Güşād-ı rāz-ı dil eyler sirişk-i çeşm-i terüñ
   Nihān it āteş-i ʿışḳuñ **görinmesün** şererüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 2). [görinmesün, -in, -me, -sün]*

gör: *Elde etmek, ulaşmak.*

1. Bir iki cāmını **gör** bezm-i ʿālemüñ iy dil
   Fesāne-i Cem ü Efrāsiyābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 3). [gör,]*

gör: *Görülmemiş, bilinmeyen.*

1. Çü yār cilve-geri oldı nāz sitemlerinüñ
   Görülmedük nesi ḳaldı niyāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 2). [görülmedük, -ül, -me, -dü, -k]*

gör: *Görmek, tanık olmak.*

1. Görürlerse ʿaḳıllar çāk olur çāk-i girībānuñ
   Alınmaz ellerinden ehl-i ʿışḳuñ ṣoñra dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 1). [görürlerse, -ür, -ler, -se]*

gör: *Görmek, rast gelmek.*

1. Kimüñle ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ iy māh-ı ṭābānum
   Seni biz **görmedük** ḳaç gündür iy mihr-i dıraḫşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 2). [görmedük, -me, -dü, -k]*

gör: *Görmek, ... olarak düşünmek.*

1. Kemān gibi çekilür saña atsan tīr-veş anı
   Senüñ seng-i cefāñı hem-ʿayār-ı kehrübā **gördüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 8). [gördüm, -dü, -m]*
2. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ maḫlaşla farḳ ancaḳ
   Faṣīḥā ḥak bu naẓm içre seni ṣāḥib-edā **gördüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 10). [gördüm, -dü, -m]*

gör: *Görmek. II rastlamak.*

1. Bir āb-ı revān **görmeyeyüm** yād-ı ruḫıyla
   Elbetde Faṣīḥ eşk-i teri ḳan iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 13). [görmeyeyüm, -me, -ye, -yüm]*

gör: *Görmeyen, bilmeyen. II tatmayan.*

1. Görmeyen bilmez ṣafā-yı cām-ı ʿişret n'eydügin
   Leẕẕet-i ṣahbā-yı telḫ ü ẕevḳ-ı soḥbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 1). [görmeyen, -me, -yen]*

gör: *Görmemek, yaşamamak.*

1. Nigāh itdükçe her dem gül-cebīnin ġonçe eyler yār
   Güler yüz **görmedük** āyīne-i ʿālem-nümāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 8). [görmedük, -me, -dük]*

gör: *Görülmek, fark edilmek.*

1. Hemīşe girye itsün dīde cevr-i rūzgārından
Bu deryānuñ **görilsün** cūşiş-i mevci kenārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 2). [görilsün, -il, -sün]*

gör: *Görülen. II yaşanılan, katlanılan.*

1. Görilen mācerā-yı derd ü miḥnetler ne mümkindür
Tükenmek naḳl olınsa tā ḳıyāmet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 3). [görilen, -il, -en]*

gör: *Görünmemek, fark edilmemek.*

1. Ḳalduḳ bu baḥr-i ġamda **görinmez** kenār ise
Bir yāneden cefāda göñül rūzgār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 1). [görinmez, -in, -mez]*

gör: *Görmek. II rastlamak.*

1. Dōstum görmeye bir kerre seni yılda Faṣīḥ
Düşmen-i kec-naẕarān her dem ü her bār **göre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 10). [göre, -e]*

gör: *Görülmemek, rastlanılmamak.*

1. Mirʾāt-ı dilde ṣūret-i ḫ∨āhiş **görülmedi**
Ol zeng-zār-ı ġamda güşāyiş **görülmedi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 1). [görülmedi, -ül, -me, -di]*
2. Mirʾāt-ı dilde ṣūret-i ḫ∨āhiş **görülmedi**
Ol zeng-zār-ı ġamda güşāyiş **görülmedi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 2). [görülmedi, -ül, -me, -di]*
3. Mihr-i emelde ẕerrece tābiş **görülmedi**
Yā Rab ne tīre aḫter-i yeʾs-ülfetüm ki ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 4). [görülmedi, -ül, -me, -di]*
4. Eyler ġarīḳ-ı ḫūn-ı ciger dem-be-dem beni
Bir dāġ-ı serde böyle terāviş **görülmedi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 6). [görülmedi, -ül, -me, -di]*
5. Çeşm-i terümde ḳaṭrece kāhiş **görülmedi**
İtdi hücūm-ı kāviş-i ġam giryemi füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 8). [görülmedi, -ül, -me, -di]*

gör: *Görmedik, rastlamadık.*

1. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz bir ḫaber var mı
Seni iy bād-ı gülşen **görmedük** çoḳ rūzgār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 6). [görmedük, -me, -dü, -k]*

gör: *Görenler, karşılaşanlar.*

1. Ne gördük ne **görenlerle** görüşdük ḫayli demlerdür
   Ġamuñla iy perī her çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 7). [görenlerle, -en, -ler, -le]*

gör: *Görülmez, rastlanılmaz.*

1. Ḫākister eyler ʿālemi refʿ itse rifʿatin
   Mis̲li **görinmez** āyīne-i mihrdür yüzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 4). [görinmez, -in, -mez]*

gör: *Bakmak, görmek.*

1. Āb-ı ṣāfı cūya düşmiş berg-i gül ẓann eyledüm
   Gördügümde sāʿid-i dil-dār-ı sīmīn-berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 8). [gördügümde, -düg, -üm, -de]*

gör: *"Bak!, fark et!" anlamında bir ünlem.*

1. Gör iy yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān
   Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [gör,]*

gör: *Görmek, şahit olmak, yaşamak.*

1. Gördüm niçe miḥnet-i sipihri
   Çekdüm niçe ḫum-ı zehr-i dehri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 169). [gördüm, -dü, -m]*

gör: *Görünürde olan, sanılan, zannolunan.*

1. Görinen ṣanmañ ṣafaḳ eyler felek her gāh-ı ṣubḥ
   Bir ḳumāş-ı surḫ pāy-endāz-ı ṣāhen-ṣāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [görinen, -in, -en]*
2. İtdi bī-ṭāḳat olup rūyını derhem kāġız
   Görinen ṣanma şiken derd-i dili s̲ebt idicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [görinen, -in, -en]*

gör: *Görünürde olan, sanılan, zannolunan.*

1. Görinen ṣanmañ ṣafaḳ eyler felek her gāh-ı ṣubḥ
   Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı ṣāhen-ṣāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [görinen, -in, -en]*

gör: *Sanılmak, farz edilmek.*

1. Bir yirde saña sehl-i tevāżuʿ **görünmesün**
   Meyl eylemekde hem-reviş-i ābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 3). [görünmesün, -ün, -me, -sün]*

gör: *"-e göre" Açısından.*

1. Ne revādur ki görüp ġayrıla mey ʿāṣıḳ-ı zār
   Cām-ı zehr-āb-ı ciger-kāviş-i āzār **göre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 4). [göre, -e]*

gör: *Bakan, gören, şahit olan (kimse).*

1. Bu cism-i nizārumda **gören** mūlarımı dir
   Bir rişte-i bārīke ki dizilmiş niçe sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 3). [gören, -en]*

gör: *Görmemek, rastlamamak.*

1. Tīre necm-i ṭāliʿüm gör kim Faṣīḥā ol mehi
   Ġaflet itmiş çeşm-i aḫter-rīz-i dil dün **görmemiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 8). [görmemiş, -me, -miş]*

gör: *Düşünmek, farz etmek.*

1. Ne gördüñ giryesinden ne işitdüñ āh u zārından
   Berāber **görme** ben āşüfte-ḥāle Ḳays u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 7). [görme, -me]*

gör-: *Görmek.*

1. Bu deñlü vaḥşet ile ol perīyi rām itsem
   Baʿīd **görmeñüz** insānda çoḳ kerāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 16). [görmeñüz, -me, -nüz]*
2. Faṣīḥ ʿadū-yı maʿārifle itmiş ʻahd ü yemīn
   ʿAceb mi **görmeseler** tengi vü yesār ki çarḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 9). [görmeseler, -me, -se, -ler]*

gör-: *Görmek.*

1. Nūş-ı mey eyledükçe ruḫuñ tāb-dār olur
   Āteş ʿacebdür āb **görüp** şuʿle-bār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 2). [görüp, -üp]*
2. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
   Ḳalmaz ārāmı o kim şu gibi dīdār **göre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 8). [göre, -e]*

gör-: *Görmek, bakmak.*

1. Her ne dem kim cām-ı mey **görsem** beni giryān ider
   Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa dīde-i bīdāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [görsem, -se, -m]*

gör-: *Yaşamak, tecrübe etmek.*

1. Ne **gördüñ** giryesinden ne işitdüñ āh u zārından
   Berāber görme ben āşüfte-ḥāle Ḳays u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 8). [gördüñ, -dü, -ñ]*

gör-: *Bakmak, görmek.*

1. Ḫaṭuñ **görüp** nʾola dil naġme-senc-i şevḳ olsa
   Nevā-yı bülbül-i zāra bahār olur bāʿiṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 7). [görüp, -üp]*
2. Bu şeb **görüp** didüm iy māh sürʿatüñ kimedür
   Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [görüp, -üp]*
3. Derūn-ı dilde olan rāz-ı ʿışḳ-ı pinhānuñ
   Beyāża çıḳdı **görüp** reng-i zerd-i ruḫsāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 8). [görüp, -üp]*
4. Görüp ruḫsārı üzre tār tār-ı zülf-i cānānum
   Ḳıyās itdüm Faṣīḥā tel kafesde āl ṭūṭīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 10). [görüp, -üp]*
5. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme **görüp** ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 1). [görüp, -üp]*
6. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme **görüp** ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 1). [görüp, -üp]*

gör-: *Görmek, farketmek.*

1. Penbe-i dāġ-ı yārı didi **gören**
   Ne ʿaceb gülde yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 1). [gören, -en]*

gör-: *Bakmak, tanık olmak.*

1. Görür eṭrāf-ı dāmān-ı gül-i raʿnāyı ḫār almış
   Figān ü zāra āġāz itmesün mi bülbül-i nā-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 5). [görür, -ür]*
2. Açma niḳābı mihr-i felek sāḳıṭ olmasun
   Bekle felek **görürse** melek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 2). [görürse, -ür, -se]*
3. Her **gören** ṭūṭi-i gūyā olur elbette seni
   Ṣāf bir āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 7). [gören, -en]*

gör-: *Bakmak, tanık olmak.*

1. Görse segān-ı kūyı ile ülfetüñ Faṣīḥ
   Reşk ide naẓm-ı ḥālüñe çoḳ pādişāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 9). [görse, -se]*
2. Görenler şiʿrüñi ḥükm itdiler kim bir daḫı dehre
   Senüñ gibi Faṣīḥā mīr-i dīvān-ı suḫan gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 9). [görenler, -en, -ler]*
3. Ḫāk-i cenābı dīdelere tūtiyā imiş
   Görmek müyesser olmadı hiç kīmyā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 2). [görmek, -mek]*
4. Vaṣfın işitmişüzdür o şeh-bāz-ı dil-berüñ
   Bir yirde **görmek** olmadı ammā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 4). [görmek, -mek]*
5. İşüñ hep rūy-ı dil göstermedür bīgāne vü yāra
   Seni āyīne-veş herkesle cānā āşinā **gördüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 4). [gördüm, -dü, -m]*
6. Ya bir taṣvīr-i zībādūr ḳonıldı ẓarf-ı billūra
   Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 5). [görenler, -en, -ler]*

gör-: *Anlamak, farkına varmak.*

1. Dilüñ kim ʿarż-ı ḥāle çün teveccüh itdügin **gördi**
   ʿİnān-ı eşhebüñ luṭf idüp ol şāh-ı güzīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 3). [gördi, -di]*

gör-: *Görmek, rast gelmek, şahit olmak.*

1. Ser-ā-pā şimdi **görseñ** āteş-i ġam dāġ dāġ itdi
   Faṣīḥā ṣaḥn-ı sīnem gūyıyā bir gül-sitān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 9). [görseñ, -se, -ñ]*

gör-: *Görmek, anlamak.*

1. Faṣīḥā durmayup pāyına düşmiş ḫāk-i pāküm dir
   Bu vech üzre niyāz itmekde **gördüm** yāra cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 10). [gördüm, -dü, -m]*

gör-: *Görmek, rast gelmek.*

1. Hiç seni cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde **görmezüz**
   İy Faṣīḥ-i zār şimdi ṣoḥbetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 9). [görmezüz, -mez, -üz]*
2. Gelmez mi **görmezüz** o perī bezm-i ʿişrete
   Yoḳsa Faṣīḥ biz mi ʿacep ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 11). [görmezüz, -mez, -üz]*
3. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini ṭurfe belā **gördüm**
   Kim ʿālemde kimi gördümse saña mübtelā **gördüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 2). [gördüm, -dü, -m]*
4. Bu āh u girye kim **gördüñ** degüldür iḫtiyārumdan
   Beni dūr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 1). [gördüñ, -dü, -ñ]*
5. Seḥer **gördüm** Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
   Bu şeb beñzer ki pehlūya yine bir nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 9). [gördüm, -dü, -m]*
6. Ne **gördük** ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
   Ġamuñla iy perī her çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 7). [gördük, -dü, -k]*
7. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi zerrīn ṭınāb ile
   Eflāk ṣanma **gördi** şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 3). [gördi, -di]*

gör-: *Görmek, fark etmek.*

1. Ḳıyās itdüm ki düşmiş ġonçe-i bāġ üstine şeb-nem
   Görüp teb-ḫālelerle laʿl-i nābın iy göñül yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 9). [görüp, -üp]*

gör-: *Görmek, ...e rastlamak.*

1. Ḥaḳīḳatde cihānda **görmedüm** bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
   Kimi ʿāşıḳ didiler anı ehl-i müddeʿā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 5). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

gör-: *...e rast gelmek.*

1. Bir rūy-ı dil mi **görmedi** bilmem bahārdan
   Çıḳdı seḥer ḥarīm-i çemenden ṣabā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 5). [görmedi, -me, -di]*

gör-: *Fark etmek, tanık olmak, rastlamak.*

1. ..... **gördükçe** mihrin bīşter buldum dilüñ cānā
   Cefā vü cevrüñ ol miḥnetüñe ẕevḳ u ṣafā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 3). [gördükçe, -dükçe]*

gör-: *Denk gelmek, rastlamak, şahit olmak.*

1. Görmedük gözden nihānsın ḫayli demlerdür seni
   Bilmezüz iy duḫter-i rez ʿişretüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [görmedük, -me, -dü, -k]*

gör-: *Yaşamak, maruz kalmak.*

1. Belki bir gün gele dil-ḫastesini yār **göre**
   Şerbet-i merḥamet ü luṭfa sezā-vār **göre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 2). [göre, -e]*

gör-: *Farketmek, anlamak.*

1. Ne **gördi** dīde-i terden ne çekdi destümden
   Zebānı olsa dise dāmen ü girībānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 3). [gördi, -di]*

gör-: *Anlamak, idrak etmek, kavramak.*

1. Görmez gider miyüz o perīnüñ cemālini
   Ceyb ü kenārı lücce vü ʿummān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 7). [görmez, -mez]*
2. Ne ʿālem olduġın mihr ü maḥabbet ʿālemin **gördüñ**
   Ne ġamlar çekdügin bildüñ mi kāfir ehl-i īmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 3). [gördüñ, -dü, -ñ]*

gör-: *Anlamak, fark etmek, idrak etmek.*

1. Seyre ʿazīmet itsem o ḫurşīd-ṭalʿatı
   Gör ṭāliʿ-i siyāhumı o gün seḥāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 8). [gör,]*
2. Taḥrīk-i çeşmi **gör** ki ne ġavgālar itmede
   Bilmem ne nevʿ mekr ü ne güne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [gör,]*
3. Mihrinde gel girīve-i inṣāfı ṭut Faṣīḥ
   Gör sāye iʿtidāl ile şaḫṣa ḳarīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 10). [gör,]*
4. Bir şübhe ḳalur mı hele tevhīd-i Ḫudāda
   Baḳ ʿāleme **gör** keyf ile kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 6). [gör,]*
5. Bāġa var bir nev-cevānla cām-ı mey **gör** iy Faṣīḥ
   Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 9). [gör,]*
6. Gör muḳteżā-yı ʿışḳı ki olmış esīr-i ḥüsn
   Ol şāh-ı ʿişve mülk ü melāḥat serīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 7). [gör,]*
7. Gör feyż-ı ʿışḳ-ı yārı Hümā-yı ḥuceste-bāl
   Kuḫl-i cilā-yı cān ide ʿaẓm-i remīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 7). [gör,]*
8. Hücūm-ı girye dil-i mübtelāyı söyletmez
   Belāyı **gör** ki saña mācerāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 2). [gör,]*
9. Tīre necm-i ṭāliʿüm **gör** kim Faṣīḥā ol mehi
   Ġaflet itmiş çeşm-i aḫter-rīz-i dil dün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 7). [gör,]*

gör gör: *Iyi bak, temaşa et.*

1. Gör gör nicʾolur melek felekde
   Baḳ yāra o fülk-i bād-tekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 28). [gör gör,]*

gör ki: *(gel) gör ki.*

1. Kıyās itmeñ ki her dem āh idüp feryād ider ʿāşıḳ
   Ṣabāyı **gör ki** yāra gitmede imdād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 2). [gör ki,]*

gör nʾeyledi gör: *Farkına varmak, idrak etmek.*

1. Hem-vāre fedāʾiyān-ı ʿışḳuñ
   ʿArż itmededür ḥayāta nefret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 54). [gör nʾeyledi gör,]*

gördük görüşdük: *Bir araya gelmek, tanışmak.*

1. Gördük seni iy āyīne-ruḫsār görüşdük
   El-minnetü'lillah yine dīdār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 1). [gördük görüşdük, -dü, -k]*

gördükçe: *Gördüğün zaman, her gördüğünde.*

1. Serd-veş aġyārı **gördükçe** tevaḳḳuf eyledüñ
   Rast geldükçe bize reftāra geldüñ şu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 3). [gördükçe, -dükçe]*

gördüñ mi: *(Hiç) gördün mü?.*

1. Ṣabā zülfinde yāruñ hiç dil-i nālānı **gördüñ mi**
   Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 1). [gördüñ mi,]*
2. Ṣabā zülfinde yāruñ hiç dil-i nālānı **gördüñ mi**
   Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 2). [gördüñ mi,]*
3. Dün aġyār ile gördükde teġāfül eyledi bizden
   Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır ol fettānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 4). [gördüñ mi,]*
4. Ne ġavġalar ḳopardı bir nigāh-ı çeşm-i mekkārı
   Ne kār-ı fitne peydā itdi ol fettānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 10). [gördüñ mi,]*
5. Faṣīḥ-i zārdan nām u nişān yoḳ kūy-ı cānānda
   Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 12). [gördüñ mi,]*
6. Ṣabā zülfinde yāruñ hiç dil-i nālānı **gördüñ mi**
   Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 1). [gördüñ mi,]*
7. Ṣabā zülfinde yāruñ hiç dil-i nālānı **gördüñ mi**
   Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 2). [gördüñ mi,]*
8. Dün aġyār ile gördükde teġāfül eyledi bizden
   Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır ol fettānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 4). [gördüñ mi,]*
9. Ne ġavġalar ḳopardı bir nigāh-ı çeşm-i mekkārı
   Ne kār-ı fitne peydā itdi ol fettānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 10). [gördüñ mi,]*
10. Faṣīḥ-i zārdan nām u nişān yoḳ kūy-ı cānānda
    Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 12). [gördüñ mi,]*

gördüñ mi: *Gördün mü?.*

1. Bu şeb gördüm nigāh-ı iltifātından düşürmezdi
   Raḳīb-i rū-siyāha itdügi iḥsānı **gördüñ mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 8). [gördüñ mi,]*

göre: *Göre, uygun olarak.*

1. İtmek ister **göre** ol kāfiri īmān yolına
   Gerdene dest-dırāz olmağa ṭālib zülfüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 14). [göre,]*

görelüm: *Görmek, durum ve vaziyetinin anlamak.*

1. Neşve-i ʿālem-i ābı **görelüm** yoḫsa Faṣīḥ
   Ne sifāl elde ne ḫod sāġar-ı billūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 15). [görelüm, -sun]*

gören: *Bakan, gören, şahit olan.*

1. Gül-berg üzre sünbül-i ġarrā ṣanur **gören**
   Kāküllerin ki yār ruḫ-ı terde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 5). [gören,]*
2. Penbe-i dāġ-ı yārı didi **gören**
   Ne ʿaceb gilde yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 1). [gören,]*

gören: *Bakan, gören, şahit olan.*

1. Ḥüsn-i bī-mislüñ **gören** ṣunʿ-ı Ḫudāyı yād idüp
   Ṣıdḳ ile elbet derūnından ṣadā-yı hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 7). [gören,]*
2. Ṣurāḥīnüñ kelām-ı mācerā-yı çarḫ-ı devrānuñ
   Gören bī-çāreler āvāze-i ḳulḳul ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 6). [gören,]*
3. Miṣāl-i āyine ḳalur kemāl-i ḥayretde
   Gören leṭāfet-i sīmā vü ḥüsn-i dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 8). [gören,]*
4. Dir her **gören** budur bu ḳıyāmet ʿalāmeti
   Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz ihtizâzıñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 10). [gören,]*

göril: *Görülmek, yaşanmak.*

1. Görilicek ṣelāṣ-ı ġuṣṣāle
   Ġam u ġuṣṣa devāsın itdi gürīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 7, Mısra 3). [görilicek, -i, -cek]*

görin: *Görünmek,ortaya çıkmak.*

1. Geh dilde gāh sīnede geh dīdede **görin**
   Sensüz görinmesün bize bu cilve-gāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 3). [görin,]*

görin: *Gözükmek II görünmek.*

1. Benān-ı ḥayreti vaḳf-ı dehān iderdi eger
   Görinmek olsa bu ḥüsn ile māh-ı Kenʿāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 4). [görinmek, -mek]*

görin: *Anlaşılmak, fark edilmek.*

1. Görinmez ise dīde-i aʿdāya ne pervā
   Ḥüsnüz dil-i miʾrāt-ı mükedderde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 5). [görinmez, -mez]*

görin: *Görünmek, bilinmek.*

1. Görinmezsin raḳīb-i dīv-sīretle olup meʾnūs
   Olur mı iy perī dil muẓṭarib olmaya ādemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 7). [görinmezsin, -mez, -sin]*
2. İy perī-ruḫsār bilmem ülfetüñ kimlerledür
   Hiç **görinmezsin** ʿaceb üñsiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [görinmezsin, -mez, -sin]*

görin-: *Gibi görünmek, ...-mış gibi gelmek.*

1. Dāġ-ı ġurbetle Faṣīḥā şimdi
   Çeşmüme gül **görinür** ḫār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 10). [görinür, -(ü)r]*

görinme: *Kimseye görünmemek.*

1. Geh dilde gāh sīnede geh dīdede görin
   Sensüz **görinmesün** bize bu cilve-gāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 4). [görinmesün, -sün]*

görinmez oldı: *Görünmez, rastlanmaz olmak.*

1. Görinmez oldı o şeh-bāz-ı evc-i istiġnā
ʿAceb bu cānibe ṣayd u şikāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 7). [görinmez oldı, -dı]*

<u>görinür görinmez:</u> *Aşikar veya gizli. II her şey.*

1. O māha göñül ibtilādan ṣaḳın
Görinür görinmez belādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 2). [görinür görinmez,]*

<u>göriş-:</u> *Görüşmek.*

1. Lāyıḳ mı ol perī **görişe** Ehremen ile
Ādemle ülfet itmeye gözden nihān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 11). [görişe, -e]*

<u>görme:</u> *Görüşmemek, bir arada olmamak.*

1. Görmemek cām-ı meyi sāḳī münāsibdür baña
Keşf-i rāz itmekde zīrā ṣabr u teʾḫīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 7). [görmemek, -mek]*
2. Ḳaldı hicrüñle ḫarāb oldı dil-i vīrānum
İy perī **görmeyeli** ḫayli zemān oldı seni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 4). [görmeyeli, -y, -eli]*

<u>görme:</u> *Görmemek II karşılaşmamak, tesadüf etmemek.*

1. Seni iy sāġar-ı mey **görmedük** ḫayli zemān oldı
Cilā-yı çeşm-i cānsın ḫayr-maḳdem gel ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 8). [görmedük, -dü, -k]*
2. Her ḫūb u zişte **görmedük** ʿarż-ı kabūlde
Āyīne gibi bir daḫı bī-şermdür sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 5). [görmedük, -dü, -k]*
3. ʿİsī iḳrār-ı viṣāl itmede (...) var
Görmedük kimsede hiç ġayrı o nāzük deheni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 8). [görmedük, -dü, -k]*

<u>görme:</u> *Görmemek II karşılaşmamak, tesadüf etmemek.*

1. Cānāna fikrin eylemesün cānın isteyen
Mey **görmesün** ḫumārını yād eyleyen ḥarīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 7). [görmesün, -sün]*

<u>görül:</u> *Bir şeyin bulunduğu anlaşılmak, karşılaşılmak, rastlanmak, duyulmak.*

1. Zeyn itdi cismi dāġ ile ol ḥadde kim Faṣīḥ
   Hengām-ı gülde böyle nümāyiş **görülmedi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 10). [görülmedi, -me, -di]*

görüp geçüp gitmislerin: *Görmüş, yaşamış, gitmişler. II dünya üzerinden gelip geçmiş herkes bağlamında.*

1. Alınmaḳ bir ḫaber mümkin olaydı bezm-i ʿışḳuñdan
   Görüp bu neşʾenüñ keyfin geçüp gitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 8). [görüp geçüp gitmişlerin, -miş, -ler, -in-üp]*

görüp itdügi: *Yaptığı ve ettiği (şeyler).*

1. ʿAfv it **görüp itdügi** feṣādı
   Şermende ḳoma o nā-murādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 63). [görüp itdügi, -düg, -i]*

göster-: *Yaşatmak, nasip etmek.*

1. Almaḳ isterse Faṣīḥ iḳbāl ü ʿizzetden naṣīb
   Kimseye hiç ṣūret-i ʿacz ü recā **göstermesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 10). [göstermesün, -me, -sün]*
2. Mirʾāt-ı felek çoḳ itdi devrān
   Göstermedi rūy-ı mihr bir ān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 172). [göstermedi, -me, -di]*

göster-: *Görünür hale getirmek, ortaya koymak, açığa çıkartmak.*

1. Ruḫsārı üzre sāye-i zülfi düşüp çü dūd
   Ol şemʿ-i bezm-i ḥüsni siyeh-çerde **gösterür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [gösterür, -ür]*

göster: *Göstermek.*

1. Gül-berg üzre sünbül-i ġarrā ṣanur gören
   Kāküllerin ki yār ruḫ-ı terde **gösterür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [gösterür, -ür]*
2. Gösterür elbetde kūy-ı yārı çün ḳıble-nümā
   Ehl-i ʿışḳuñ deşt-i ġamda reh-nümāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 5). [gösterür, -ür]*

göster: *Göstermek, sergilemek.*

1. Ḫaṭ gelüp mihr-i ruḫuñ bī-incilā **göstermesün**
ʿĀşıḳa ol tīre-eyyāmı Ḫudā **göstermesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 1). [göstermesün, -me, -sün]*

göster: *Görünmek, benzemek, ... gibi görünmesini sağlamak.*

1. Yir yir felekde necm-i leṭāfet midür yahud
Ol meh ʿizār-ı pākini ḫūy-gerde **gösterür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [gösterür, -ür]*

göster: *Görülmesini sağlamak, görmesine yol açmak.*

1. Tāʿn itse ne deñlü düşmen-i nā-ḥaḳ-gū
Göstermeye baḥr-i cebhe mevc-i ebrū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 2). [göstermeye, -me, -ye]*

göster: *Göstermek, görülmesini sağlamak.*

1. Kerem ıṭlāḳ olınmaḳ ẕātına şāyān idi el-ḥaḳ
Eger **göstermeyeydi** ʿāleme çīn-i cebīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 4). [göstermeyeydi, -me, -ye, -ydi]*

göster: *Göstermek II sunmak.*

1. Özge ʿālem **gösterür** alsañ Faṣīḥā destüñe
Bezm-i ʿışḳuñ sāġar-ı gītī-nümāsıdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 9). [gösterür, -ür]*

göster: *Göstermek II yansıtmak.*

1. İşüñ hep rūy-ı dil **göstermedür** bīgāne vü yāra
Seni āyīne-veş herkesle cānā āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 3). [göstermedür, -me, -dür]*

göster: *Güzelliğini ortaya çıkarmak.*

1. Gösterür naḳş-ı ṣūret-i cānı
ʿIşḳ āyīne-i heyūlādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 29). [gösterür, -ür]*

göster: *Açıkça ortaya koymak, göz önüne sermek II yansıtmak, aksettirmek.*

1. Sāḳī ki ʿaks-i rūyını sāġarda **gösterür**
   Āteşle ābı ḥāṣılı bir yirde **gösterür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 1). [gösterür, -ür]*
2. Sāḳī ki ʿaks-i rūyını sāġarda **gösterür**
   Āteşle ābı ḥāṣılı bir yirde **gösterür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [gösterür, -ür]*
3. İtsem suʾāl ḥāl-i dilin **gösterür** Faṣīḥ
   Zülf ü ruḫuñ ki bāʿiṣ-i tāb u tebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 9). [gösterür, -ür]*

göster: *Görülmesini sağlamak, görmesine yol açmak; kanıtla inandırmak; belli etmek.*

1. Baña eyyām-ı hecrüñ hep berāber **gösterür** cānā
   Ki sensüz rūşenī-i rūz u tārīkī-i şeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 7). [gösterür, -ür]*

göster: *Düşünmek, akla getirmek.*

1. Bilmez ki dāġına ne maḥal ʿarż ide Faṣīḥ
   Geh dilde geh cigerde gehi serde **gösterür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [gösterür, -ür]*

göster: *Allah korusun. II Allah göstermesin.*

1. Kimsenüñ yā Rabb mirʾāt-ı sipihr-i kec-nihād
   Ṣūret-i ümmīdin ʿaks-i müddeʿā **göstermesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 6). [göstermesün, -me, -sün]*

göster: *Göstermemek.*

1. Naḳd-i cān olsun bilüp ḳadr-i metāʿ-ı ḥüsnini
   Ol perī-ruḫsārını pey-rev-nümā **göstermesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 4). [göstermesün, -me, -sün]*

göster: *Yakınlık göstermek, yaklaşmasına izin vermek.*

1. Sıḳlet-i bīgāneden ol şūḫ isterse ḫalāṣ
   Meclise geldükçe rūy-ı āşinā **göstermesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 8). [göstermesün, -me, -sün]*

göster: *Göstermek. II Hoşgörülü davranma, hoşgörü.*

1. Tā-key bu ṭaʿna **gösterelüm** rūy-ı dil-beri
İskāt idelüm seni zāhid kitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 3). [gösterelüm, -elüm]*

göster: *Görülmesini sağlamak, görmesine yol açmak II aksetmek, yansıtmak.*

1. Ne iḥtimāl idi āyīne **göstere** timṡāl
Velīk yād-ı ṡebātiyle baḳsalar min-baʿd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 49). [göstere, -e]*

göstermesün: *Allah korusun II Allah göstermesin.*

1. Ḫaṭ gelüp mihr-i ruḫuñ bī-incilā **göstermesün**
ʿĀşıḳa ol tīre-eyyāmı Ḫudā **göstermesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 2). [göstermesün,]*

gösterür mi: *Göstermek. II sunmak.*

1. Sefīne-i dile tecrīd **gösterür mi** Ḫudā
Kenar-ı sāḥil-i ümmīd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 2). [gösterür mi, -ür , -mi]*
2. Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
Murādum üzre baña ʿıyd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [gösterür mi,]*
3. Bu şām-ı tīre-i ḥasret irer mi encāma
Cemālüñ iy ruḫı ḫurşīd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [gösterür mi,]*
4. Muḳābilümde bir āyīne ṣāf-ı İskender
Elümde sāġar-ı Cemşīd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 8). [gösterür mi, -ür , -mi]*
5. Bu şūre-zār-ı kühen bāġ-ı ḫār-perverde
Faṣīḥ bir gül-i ümmīd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [gösterür mi,]*
6. Sefīne-i dile tecrīd **gösterür mi** Ḫudā
Kenar-ı sāḥil-i ümmīd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [gösterür mi,]*
7. Sefīne-i dile tecrīd **gösterür mi** Ḫudā
Kenar-ı sāḥil-i ümmīd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 2). [gösterür mi, -ür , -mi]*
8. Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
Murādum üzre baña ʿıyd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [gösterür mi,]*
9. Bu şām-ı tīre-i ḥasret irer mi encāma
Cemālüñ iy ruḫı ḫurşīd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [gösterür mi,]*

10. Muḳābilümde bir āyīne ṣāf-ı İskender
    Elümde sāġar-ı Cemşīd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 8). [gösterür mi, -ür , -mi]*
11. Bu şūre-zār-ı kühen bāġ-ı ḫār-perverde
    Faṣīḥ bir gül-i ümmīd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [gösterür mi,]*
12. Sefīne-i dile tecrīd **gösterür mi** Ḫudā
    Kenar-ı sāḥil-i ümmīd **gösterür mi** Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [gösterür mi,]*

götür: *Götürmek, taşımak.*

1. Niçe gūşına gire nāle-i dil kim **götürür**
   Hep binā-gūşına destār-ı perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 11). [götürür, -ür]*

göz-: *Göz II sevgilinin gözü.*

1. Ḫ∨āba varsun hele ol **gözleri** mestāne Faṣīḥ
   Virme ruḫṣat ḥaẕer it dīde-i giryāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 9). [gözleri, -ler, -i]*

göz: *Göz.*

1. Seyl-āb-ı eşk-i ter ki **gözümden** revānedür
   Ṭūfān-ı āherīne nuḫustīn nişānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 1). [gözümden, -üm, -den]*
2. Gözden dem-ā-dem aḳsa nʾola cūy-ı ḫūnumuz
   Oldı şikest-i ṭāʿne zücāc-ı derūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 1). [gözden, -den]*
3. Girye **gözden** ḫayāli maḥv itmez
   ʿAks-i āyīne şüst ü şū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 7). [gözden, -den]*
4. Her zemānlar iḫtilāṭ itse nʾola seyl-āb-veş
   Bahr-i ʿışḳuñ eskiden **göz** āşināsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 4). [göz,]*
5. Aḳıtdum ḫūn-ı eşki giryemi mānend-i cūy itdüm
   Gözümden naḳş-ı rūyuñ çıḳmadı çoḳ şüst ü şūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 2). [gözümden, -üm, -den]*
6. Baña aʿlā idi müşk-i Ḫoten kuḥl-ı Sıfāḫāndān
   Gözümden gerd-i rāhuñ şüst ü şū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 8). [gözümden, -üm, -den]*
7. Göze iy ḫāk-i pāy-ı yār kuḥl-ı cevher-i cānsın
   Sere iy sāye-i gīsū-yı dil-ber tāc-ı devletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 5). [göze, -e]*

8. Gözümde kalmadı nem sūz-ı ḥālet-i dilden
   Çekildi cūy-ı maḥabbet ḥarāret-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 1). [gözümde, -üm, -de]*
9. Eger ki sensüz idem gülşen-i cināna nigāh
   Gözüme ḫār ola müjgānlarum zebāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 2). [gözüme, -üm, -e]*
10. Gözi kuḥl-ı ġubār-ı āsitānuñla açılmışdur
    Ḳadīmī dost-ı dīrīn-āşinādūr dil cenābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 5). [gözi, -i]*
11. Kūyuñ bulur mıyum ki ʿaceb cüst ü cūyile
    Gitsem çü ḫas **gözümden** aḳan ḳanlu ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 2). [gözümden, -üm, -den]*
12. Bizi tenhā ḳoyup vīrāne-i tārīk-i hicrānda
    Niçe demler durur kim ol perī **gözden** nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 4). [gözden, -den]*
13. Göñül endīşeden hālī degül **göz** giryeden mālī
    Bize terk itdürür bu ḥāller cānı degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 1). [göz,]*
14. Gülşen-geh-i aḥbāba velī bād-ı ṣabāyuz
    Aʿdā **gözine** mār-eşer ü mālik-eẕāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 12). [gözine, -i, -(n)e]*
15. Aʿdā **gözine** mār-eşer ü mālik-eẕāyuz
    Aḥbāba melek-ḫāsiyet ü ḥūr-liḳāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 11). [gözine, -i, -n, -e]*
16. Bir dem yoġ iken fāṣıla seyl-i eşke
    Gözden yine kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 4). [gözden, -den]*
17. Ol **gözleri** āhūya olaldan Mecnūn
    Yoḳ ādem ile ülfete dilde hevesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 3). [gözleri, -ler, -i]*

göz: *Bakış, nazar.*

1. Gözle tesḫīr-i ʿālem eylerler
   Hiç Faṣīḥā nigīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 9). [gözle, -le]*
2. Gözümden himmet-i ʿışḳuñla oldı seyller peydā
   Yine bir sengi nā-būde degüldür reh-güzārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 5). [gözümden, -üm, -den]*
3. Elde peymāne **gözde** neşve-i mey
   Ne güzel nev-bahārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 9). [gözde, -de]*
4. Lāyıḳ mı ol perī görişe Ehremen ile
   Ādemle ülfet itmeye **gözden** nihān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 12). [gözden, -den]*
5. Nihān oldı **gözümden** ol perī-rū ḫ∨āb-ı rāḥat-veş
   O dem bu dem durur ser-çeşme-i çeşmüm revān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 3). [gözümden, -üm, -den]*

6. Te’s̲īr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz
   Bu girye nedür dirseñ eger **gözleriñüzde** Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 20). [gözleriñüzde, -ler, -iñüz, -de]*
7. Bu girye nedür dirseñ eger **gözleriñüzde**
   Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 19). [gözleriñüzde, -ler, -iñüz, -de]*

göz: *Göz II sevgilinin gözü.*

1. Niçe şekl ile nümāyān **gözi** bir cādūdur
   Gāh şeh-bāz-ı şikārı gehi āhū-yı Ḫoten *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [gözi, -i]*
2. El-aman leşker-i ġam ceyş-i elem aldı beni
   Al idüp ḳapdı dili ol **gözi** cādū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [gözi, -i]*

göz: *Göz. II sevgiliden başka hiç bir şeyi umursamamak.*

1. Dil ḫ∨āhiş-i vaṣluñla ḳalur mı sensüz
   ʿĀlem **gözime** ʿālem olur mı sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 2). [gözime, -im, -e]*

göz: *Gözetmek, izlemek. II tedbir almak.*

1. Ser-i rehin **gözedüp** iy Faṣīḥ muntaẓır ol
   Ümīddür saña da bir nigāha furṣat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 19). [gözedüp, -ed, -üp]*

göz: *Göz, görme organı. II fikir, akıl.*

1. Ne cān-ı zārda rāḥat ne **gözde** ḫ∨ābum var
   Tenümde tāb-ı elem dilde ıżṭırābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [gözde, -de]*

göz: *Bakış, görüş. II bana göre, nazarımda.*

1. Gözümde baḥr baḥr-ı şevḳuñ ile āb-ı sirişküm
   Göñülde ʿışḳuñ ile derd ü ġam sefīne sefīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 3). [gözümde, -üm, -de]*

göz aç: *Gözünü açmasına fırsat vermemek (Güneş'e bakanın gözlerini tam olarak açamaması ve Güneş gibi sevgiliye bakanın gözlerinin kamaşması bağlamında) II göz açtırmamak. Başka bir iş yapmasına vakit veya imkân vermemek.*

1. Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd
   Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 25). [göz aç, -dur, -ur, -sa]*

göz acdurmaz: *Herhangi bir şey yapma fırsatı vermemek.*

1. Ġubār-ı ġamla **göz açdurmaz** iy Faṣīḥ baña
   Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 9). [göz açdurmaz, -dur, -maz]*

göz acdurur mı: *Gözünü açmasına fırsat vermemek. II göz açtırmamak, başka bir iş yapmasına vakit veya imkân vermemek, fırsat vermemek.*

1. Fikr-i rūyuñ **göz açdurur mı** baña
   Dīdede naḳş-ı ḫ∨ābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 5). [göz açdurur mı, -dur, -ur , -mı]*

göz acdururs a: *Fırsat vermek, boş bırakmak.*

1. Ṭavāf-ı Kaʻbe-i kûyı nihāyet-i ümmīd
   Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [göz açdururs a, -dur, -ur, -sa]*

göz acdururs a: *Fırsat vermek, boş bırakmak.*

1. Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin
   Göz açdururs a baña ger bu rūzgār-ı şedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [göz açdururs a, -dur, -ur, -sa]*

göz açsun: *Uyanık olmak, dikkatli olmak.*

1. Biz ḳatʿ-ı naẓar eylemişüz maṭlabumuzdan
   Baḫt ister ise ṣubḥ-ı ḳıyāmetde **göz açsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 5). [göz açsun,]*

göz göz itsün: *Dağlamak.*

1. Göz göz itsün dāġ-ı ḫūn-ālūde-i ġam cismüñi
   Naḳş-ı gūn-ā-gūn-ı hüsne dīde-āsā meʾmen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 5). [göz göz itsün, -sün]*

gözden geçirdüñ: *Niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek.*

1. Cūların bir bir varup **gözden geçirdüñ** gülşenüñ
   Cūy-bār-ı çeşm-i ḫūn-efşānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 3). [gözden geçirdüñ, -ir, -dü, -ñ]*

gözden nihānsın: *Gözden uzak, gözden kaybolmak.*

1. Görmedük **gözden nihānsın** ḫayli demlerdür seni
   Bilmezüz iy duḫter-i rez ʿişretüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [gözden nihānsın, -sın]*

gözle: *Gözlemek, seyretmek.*

1. Bu çeşm-i ter ki yollar **gözlemekden** ḫıyrelenmişdi
   Virüp kuḫl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle cilā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 5). [gözlemekden, -mek, -den]*

gözleri aydın: *Güzel bir olay için kutlamak, iyi dileklerde bulunmak.*

1. Geldi dünyāya o meh-pāresi ins ü melegüñ
   Ṭoġdı ol mihr-i cihān **gözleri aydın** felegüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 35, Mısra 2). [gözleri aydın,]*

gözüm nūrı: *Çok sevilen kimseler için kullanılır, mutluluk kaynağı, sevgili.*

1. Tenezzül eyle **gözüm nūrı** gel ciger-kūşem
   Ki ḫūn-ı dīde vü dilden mey ü kebābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 3). [gözüm nūrı, -ı]*

gözüme gelsün: *Bir şeyi zihinde canlandırmak, tasarlamak, hatırlamak; görür gibi olmak.*

1. Gelsün gözüme neşve-i ṣahbā-yı şühūd
   İtsün dil ü cān maṭlab-ı aʿlāya ṣuʿūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 1). [gözüme gelsün, -sün]*

gözümüzden gitmez: *Gözünde tütmek.*

1. Ḥalḳa-i zülf-i siyāhı **gözümüzden gitmez**
   Gūyīya çeşm-i ʿalīl üzre siyeh ḫançerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 15, Mısra 1). [gözümüzden gitmez, -me, -z]*

ġubār: *Toz, toprak (sevgili/padişahın kapısı veya eşiğinde bulunan toz bağlamlarında).*

1. Şuʿā-ı luṭfuñı it ben **ġubāra** ḥabl-i verīd
   Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [ġubāra, -a]*
2. Nedür **ġubārı** cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd
   Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [ġubārı, -ı]*
3. Ne der **ġubārı** cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd
   Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 23). [ġubārı, -ı]*

ġubār: *Toz, toprak II kişinin tevazu göstergesi.*

1. Şuʿā-ı luṭfuñı it ben **ġubāra** ḥabl-i verīd
   Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 41). [ġubāra, -a]*

ġubār: *Toprak.*

1. Ne der matāf-ı cünûd-ı melā'ikīn-i kirām
   Ne der **ġubārı** cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 22). [ġubārı, -ı]*

ġubār: *Toz, toprak. II keder, gam.*

1. Raḳībe āyīne-i ḥüsnini ṣuna dil-dār
   Faṣīḥ ḫāṭıra bundan **ġubār** gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 10). [ġubār,]*

ġubār: *Toz, toprak. II zavallı âşık.*

1. Nigāh-ı çeşmi ʿaceb ben **ġubāra** degmez mi
   Göñül nezāre-i luṭf-ı nigāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 1). [ġubāra, -a]*

ġubār: *Kişinin kendisinden bahsederken "fakîr, hakir, bendeniz, hakipayiniz" gibi tevazu için kullandığı sözcük.*

1. Fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü maʿṣıyetem
   Ṣuʿā-ı luṭfuñı it ben **ġubāra** ḥabl-i verīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 40). [ġubāra, -a]*

ġubār olmama: *Toz olmak, toz haline gelmek.*

1. Rāh-ı derüñde böyle **ġubār olmama** sebeb
   Müştāḳ-ı būs-ı kūşe-i dāmānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 7). [ġubār olmama, -ma]*

ġubār-ı āsitān-ı devletüñ: *Devlet kapısının tozu. II sevgilinin makam eşiğinin tozu.*

1. Faṣīḥ -i zār olaldan dūr ḫayli rūzgār oldı
   ʿAceb şimdi **ġubār-ı āsitān-ı devletüñ** kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 10). [ġubār-ı āsitān-ı devletüñ, -üñ]*

ġubār-ı āsitānın: *Eşiğin tozu.*

1. Dirīġ itme **ġubār-ı āsitānın** iy ṣabā bizden
   Ne var olsaḳ ḳarīrüʾl-ʿayn ol kuḥl-i saʿādetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 3). [ġubār-ı āsitānın, -ın]*

ġubār-ı dergeh-i yārı: *Sevgilinin kapısının tozu.*

1. Bu cūş-ı eşk-i dem-ā-dem bu sūz-ı āh ile bir dem
   Ġubār-ı dergeh-i yārı penāha ruḫṣatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 6). [ġubār-ı dergeh-i yārı, -ı]*

ġubār-ı derin: *Kapının,eşiğin tozu.*

1. Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme **ġubār-ı derin**
   Göz açdurursa baña ger bu rūzgār-ı şedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 25). [ġubār-ı derin, -in]*

ġubār-ı derin: *Kapının/eşiğinin tozu.*

1. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʻuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 24). [ġubār-ı derin,]*
2. Ṭavāf-ı Kaʻbe-i kûyı nihāyet-i ümmīd
   Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme **ġubār-ı derin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 25). [ġubār-ı derin,]*

ġubār-ı deşt ü ṣaḥrā: *Çöl ve bozkırın tozu.*

1. Naẓar feyż-āşinā-yı cevher-i ẕāt olmadur yoḫsa
   Ġubār-ı deşt ü ṣaḥrā tūtiyādur kīmyādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 10). [ġubār-ı deşt ü ṣaḥrā,]*

ġubār-ı ġamla: *Gam tozu II en ufak üzüntü.*

1. Ġubār-ı ġamla göz açdurmaz iy Faṣīḥ baña
   Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 9). [ġubār-ı ġamla, -la]*

ġubār-ı kederden: *Hüzün tozu, toprağı.*

1. Olur **ġubār-ı kederden** züdūde āyīnemüz
   Faṣīḥ eger ki görülmek olursa rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 9). [ġubār-ı kederden, -den]*

ġubār-ı miḥnet: *Keder tozu (gönlün kederle kaplanması bağlamında).*

1. Geh **ġubār-ı miḥnet** ü ġamla müşevveşsin göñül
   Gāh çün peymāne-i mey ṣāf u bī-gışş göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 2). [ġubār-ı miḥnet,]*

güc: *Zor, güç.*

1. ʿAceb mi ʿışḳ-ı gülden bülbül-i şeydā figān itse
   Taḥammül eylemek **güçdür** cefā-yı gayret-i ḫāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 4). [güçdür, -dür]*
2. Tevcīhe ibārāt-ı maḥabbet **güçdür**
   Tevcīh-i ibārāt-ı maḥabbet **güçdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 3). [güçdür, -dür]*
3. Tevcīhe ibārāt-ı maḥabbet **güçdür**
   Tevcīh-i ibārāt-ı maḥabbet **güçdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 4). [güçdür, -dü, -r]*

güft: *Laf, konuşma.*

1. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ olsañ da
   Güftār ile hem merd-i faṣīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 2). [güftār, -ār]*

güft ü gū: *Dedikodu.*

1. Bu **güft ü gū** o ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür
   Bu cüst ü cū o serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [güft ü gū,]*

güft ü gū: *Dedikodu.*

1. Güft ü gū olmaz nesi var ise hep dilden geçer
   ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [güft ü gū,]*

güft ü gū itdüm: *Konuşmak, sohbet etmek.*

1. Miyānuñ mūya teşbīh itmede sehv-i ʿaẓīm itdüm
   Dehānuñdan ḫaberde **güft ü gū itdüm** ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 6). [güft ü gū itdüm, -dü, -m]*

güft ü gū itmededür: *Konuşmak, sohbet etmek.*

1. Güft ü gū itmededür ġamze-i yār ile Faṣīḥ
   Iṣṭılāḥ-ı ġam-ı ʿışḳı dil-i ferzāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 9). [güft ü gū itmededür, -me, -de, -dür]*

güft ü gū mıdur: *Dedikodu yapmak, söz söylemek.*

1. Dirler ki geldi Leylīyi Mecnūn ayaġına
   Var mı ṣaḥīhi yoḫsa hemān **güft ü gū mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 8, Mısra 2). [güft ü gū mıdur, -mı, -dur]*

güft ü gū olmaz: *Dedikodu konusu olmak.*

1. Dil-i zāra lebüñ vaṣfından aʿlā **güft ü gū olmaz**
   Nihāl-i ḳāmetüñ medhinden aʿlā ārzū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 1). [güft ü gū olmaz, -maz]*

güft ü gūy itdüm: *Karşılıklı konuşmak, dedikodu yapmak, hakkında konuşmak II Sohbet etmek.*

1. Muḫaṭāb olmaġa yoḳ kimsede güftārıma ṭāḳat
   Varup küh-sār ile Ferhād gibi **güft ü gūy itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 8). [güft ü gūy itdüm, -dü, -m]*

güft ü gūyı: *Sohbet etmek, konuşmak, dedikodu.*

1. Zebān-ı ḥāl ile dir **güft ü gūyı** ʿuşşāḳuñ
   Ḥadīs̱-i rāz-ı maḥabbet olur dehen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 5). [güft ü gūyı, -ı]*

güft ü gūy-ı ʿāşıḳı: *Aşığın dedikodusu, aşığın konuşması.*

1. Güft ü gūy-ı ʿāşıḳı ehl-i ḫıred gūş eylemez
   İy Faṣīḥ elbet gelür mestüñ sözi ḫuş-yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 9). [güft ü gūy-ı ʿāşıḳı, -ı]*

güft ü gūy-ı ʿıyd: *Bayram, mutluluk dedikodusu, söylentisi.*

1. Meʾlūf-ı ṣavm-ı ṣamt u sükūtem ben iy Faṣīḥ
   Girmez ṣımāḫ-ı sāmīʿama **güft ü gūy-ı ʿıyd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 10). [güft ü gūy-ı ʿıyd,]*

güft ü gūy-ı ʿıyd: *Bayram, mutluluk dedikodusu, söylentisi.*

1. Yoḳdur göñülde kām-ı ṭarab ārzū-yı ʿıyd
   Girmez ṣımāḫ-ı sāmiʿama **güft ü gūy-ı ʿıyd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 2). [güft ü gūy-ı ʿıyd,]*

güft ü gūy-ı ṣubḥ u ṣeb: *Sabahtan akşama akşamdan sabaha dedikodu.*

1. Zebān-ı ehl-i dilde **güft ü gūy-ı ṣubḥ u şeb** ek̲ser
   Ruḫ-ı sāde-dil āzāde-i cām-ı bādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 3). [güft ü gūy-ı ṣubḥ u şeb,]*

güft ü sinīd: *Söyleyip işitme II Dedikodu.*

1. Yine ahālī-i gül-zāra düşdi **güft ü şinīd**
   Nevā-yı bülbüle gül-bün hezār gûş aşmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 4). [güft ü şinīd,]*

güft ü şinīd: *Söyleyip işitmek II Dedikodu yapmak.*

1. Ḥaḳḳumda cihān **güft ü şinīd** eyler imiş
   Genc-i hünerüm söz çoḳ olur genc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 3). [güft ü şinīd,]*

güft ü şinīd eyler: *Dedikodu yapmak.*

1. Māniʿ oldı gelüp aġyār Faṣīḥā efsūs
   Yār ile **güft ü şinīd eyler** iken bī-pervā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [güft ü şinīd eyler, -r]*

güft ü şinīd it: *Söyleyip işitmek II Dedikodu yapmak.*

1. Ḫaṭṭuñ var ise nāz u niyāzı ileʿışḳuñ
   Ferhād gibi kūh ile var **güft ü şinīd it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [güft ü şinīd it,]*

güft ü şinīde: *Söyleyip işitme II Dedikodu.*

1. Āsār-ı maḥabbetle döküp dīde demʿ
   Bu **güft ü şinīde** itme tevcīh-i semʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 2). [güft ü şinīde,]*

güft ü şinīd-i mahabbet it: *Aşk dedikodusu yapmak.*

1. Geldi bahār bāġa gelüp ṭarḥ-ı ṣoḥbet it
   Bülbüller ile **güft ü şinīd-i maḥabbet it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 2). [güft ü şinīd-i maḥabbet it,]*

güft ü şinīd-i nifāḳ: *Fitne dedikodusu.*

1. Aʿdā Faṣīḥ **güft ü şinīd-i nifāḳ** ile
   Geh düşmen eylemekde bize yārı gāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 9). [güft ü şinīd-i nifāḳ,]*

güftār: *Söz, kelam, konuşma.*

1. Muḫaṭāb olmaġa yoḳ kimsede **güftārıma** ṭāḳat
   Varup küh-sār ile Ferhād gibi güft ü gūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 7). [güftārıma, -ım, -a]*
2. N'ola **güftāra** gelmeseñ her dem
   Ġonçe-i gül gibi teng-femsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 5). [güftāra, -a]*

güftār iderin: *Söylemek.*

1. Baḳduḳca ruḫ-ı yāra niyāz eylerüm elbet
   Ṭūṭī gibi mirʾāt ile **güftār iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 6). [güftār iderin,]*

güftār iderin: *Söyleşmek, konuşmak.*

1. Baḳduḳca ruḫ-ı yāra niyāz eylerüm elbet
   Ṭūṭī gibi mirʾāt ile **güftār iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 6). [güftār iderin, -in]*

güftāra gelse: *Söze gelmek, konuşmaya başlamak.*

1. Ḫırām-ı nāza gelse ol serv-ḳad bir aḳar ṣudur
   Tebessüm eyleyüp **güftāra gelse** muʿcize-gūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 2). [güftāra gelse, -se]*
2. Dil-dār odur ki ṭūṭī-i şīrīn-zebān gibi
   Güftāra gelse ṣūret-i āyīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 4). [güftāra gelse, -se]*

güftār-ı mesīh: *Hz. Mesih'in sözleri, icraatları.*

1. Luṭfuñ durur iy şefīḳ-ı ʿālem
   Güftār-ı Mesīḥ ile hem-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 148). [güftār-ı mesīḥ,]*

güftārını: *Söz, kelam, konuşma.*

1. Ṭūṭiye cānā ferāmūş itdürüp **güftārını**
   Pāy-māl itdüñ tezervüñ şīve-i reftārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 1). [güftārını, -ın, -ı]*

güher: *İnci, cevher.*

1. Viṣāḫ-ı ṣadrı mıdur düşmenüñ ki gūşumuza
   Ṭoḳınmadı ḫaberi çoḳ zemāndur ol **güherüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 8). [güherüñ, -üñ]*

güher: *Cevher, inci, mücevher II sevgilinin dişleri.*

1. Olduḳça laʿli ġayra cevāhir-nümā-yı luṭf
   Çeşmümde dürc-i laʿlden ol dem **güher** döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [güher,]*

güher: *Cevher, inci.*

1. Didüm düşmez senüñ gibi **güher** bu baḥr-i imkāna
   Görüp deryāya pertāb itdügin ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 2). [güher,]*

güher: *Cevher. II değerli bilgi.*

1. Biz rişte-i ümmīdi ki ḳatʿ eyledük āḫır
   Deryālara atsun **güherin** ḥ∨āce-i dünyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 4). [güherin, -in]*

güher: *Elmas, cevher, inci. II Gözyaşı.*

1. Gāhī ḫayāl-i lāʿli gider eşk-i ter gelür
   Deryā-yı çeşmüme ne **güherler** gider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [güherler, -ler]*
2. Tā böyle naẓardan düşürüp eyleme pā-māl
   Dürdāne-i eşküm ki maḥabbet **güheridür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 4). [güheridür, -i, -dür]*

güher eyle: *Cevhere, mücevhere dönüştürmek.*

1. Yā Rab dile vir tā o ḳadar feyż-ı ġınā kim
   Her ḳaṭre-i eşk-i terimi bir **güher eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 8). [güher eyle,]*

güher-i iltifātdur: *Teveccüh cevheri.*

1. Faṣīḥ her biri gencīne-i maʿārifden
   Girān-bahā **güher-i iltifātdur** suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 10). [güher-i iltifātdur, -dur]*

gül: *Gül II yara.*

1. Hūnīni olur **gül** gibi sünbülleri hicrüñ
   Hep zerd biter ḥasret ile gülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 2). [gül,]*

gül: *Gül (gibi al).*

1. İy ruḫları **gül** kec-reviş-i ḫāra mı uyduñ
   Yaʿnī güzelüm düşmen-i bed-kāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 1). [gül,]*

gül: *Gül. II sevgilin yanağının güle benzetilmesi bağlamında.*

1. Gül-zār-ı ḥüsnüñ açdı muṭarrā iki **gülüñ**
   Aḥsente siḥr-kārına meşşāṭa-i mülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 1). [gülüñ, -üñ]*
2. Bir iki peymāne mey görmiş ki bāġ-ı ḥüsninüñ
   Sürḫ-gün nergisleri olmış muṭarrā **gülleri** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 6). [gülleri, -ler, -i]*
3. Bir şīşedür el-ḥāṣılı çeşm-i ḫūnīn
   Hem sünbül-i ter hem **gül** ü hem mül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 4). [gül,]*
4. İy **gül** bitüren ḫuşk-serinden ḫāruñ
   Vʾey ābı revān iden dilinden nāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 1). [gül,]*
5. Didiler **gül** ruḫuña dür dişüñe
   Ṭoldı evṣāfuñ ile baḥr ile ber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 3). [gül,]*

gül: *Gül. II sevgili.*

1. Bir **gül** ü şemʿi mi var dehrüñ taʿalluḳ itmeyem
   Bülbül ü pervānesi ser-cümle düşmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [gül,]*
2. Āzürde olur **gül** diyü bülbül açamaz bāl
   Gelmiş o ḳadar bāġa kemāl üzre leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 5). [gül,]*
3. Yanuñda bülbüle iy **gül** sebeb ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [gül,]*
4. Yanuñda bülbüle iy **gül** sebeb ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [gül,]*
5. Çemende bülbül-i şeydāyı diñlemez **güller**
   Faṣīḥ eyledügi naġmeler hevāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 9). [güller, -ler]*
6. Güle tevaḳḳufa bir laḥẓa yoḳ o naḫvet ile
   Sebeb dü-rūze sebāta duʿā -yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [güle, -e]*
7. Bāġ-ı ḥüsnüñde terennüm-sāz iken
   İtmemişdi **gülle** bülbül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 6). [gülle, -le]*

8. Penbe-i dāġ-ı yārı didi gören
   Ne ʿaceb **gülde** yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 2). [gülde, -de]*
9. Maġrūr olup dü-rūze-dem-i nev-bahāra **gül**
   Bī-ḥad cefālar eyledi murġ-ı hezāra **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 2). [gül,]*
10. Ġarrālanup sipihre hele sīne germesün
   Tā böyle iʿtimādı ḳosun rūzgāra **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 4). [gül,]*
11. Şeb-nem ḳıyās itme ʿaraḳ-rīz-i şerm olur
   İtdükçe tāb-ı ʿārıż-ı yāra nezāra **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 6). [gül,]*
12. Tā key çü ġonçe çīn-i cebīn iy sitem-pesend
   Bir kerre bāri sen de ruḫ-ı cān-ı zāra **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 8). [gül,]*
13. Hem-reng ü būy-ı ʿārıż-ı yār olmasa Faṣīḥ
   Çıḳmazdı tā bu deñlü ser-i iʿtibāra **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 10). [gül,]*
14. Dūd-ı āhum serde sünbül dāġ-ı ʿışḳum tende **gül**
   Bāġda sünbül gerekse olmasun gülşende **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 1). [gül,]*
15. Dūd-ı āhum serde sünbül dāġ-ı ʿışḳum tende **gül**
   Bāġda sünbül gerekse olmasun gülşende **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 2). [gül,]*
16. Dāġ yaḳmış tāze ʿāşıḳ olmış ol meh-sīneye
   Nev cevānum saḳlamış gūyā ki pīrāhende **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 4). [gül,]*
17. Rast geldüm yāra bir naḫl-i revān olmış gelür
   Serde **gül** destinde **gül** ceybinde **gül** dāmende **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 6). [gül,]*
18. Dāġ olmaz dōstum cān u dil-i aġyārda
   Hiç güşād olsun mı serdī-i dey-i behmende **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 8). [gül,]*
19. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ çāk itsün göñül
   Bu fenā gülşende bir pāre güşād ol sen de **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 12). [gül,]*
20. Nāz itse nʾola cihāna ol **gül**
   Bir ġonçe vü ṣad hezār bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 1). [gül,]*
21. Yārdan itdüm ferāġat ṭaʿn-ı aġyār istemem
   Fāriġum **gülden** ġam-ı endīşe-i ḫār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 2). [gülden, -den]*
22. Her laḥẓa fenāsından idüp yād bu bāġuñ
   Bülbüller ider nāle vü **gül** çāk-i girībān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 6). [gül,]*
23. Güle tercīḥ olınur ḫār-ı vaṭan
   Çekilür her ne ise bār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 1). [güle, -e]*
24. Ḥayf kim **güller** ola çīde-i dest-i nādān
   Nār-ı ġayretle ötüp bülbül-i nālān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 7). [güller, -ler]*

25. Añıldı gūşına destār farḳ-ı cānāndan
Gül ile eyledi gūyā muḳārenet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 6). [gül,]*
26. E<u>s</u>er itdi figān u āh-ı bülbül **güllerin** āḫır
Ġurūrı pāy-māl-i leşker-i şāh-ı ḥazān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 5). [güllerin, -ler, -in]*
27. Cevrin efzūn eylemiş **gül** bülbül-i zāra yine
Rūzgāruñ yād itmiş şīve-i āzārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 7). [gül,]*
28. Gelmiş güşād-ı fāl-i bahāra **gül** āyeti
Bülbüllerüñ maḳām-ı Nevadā ḳırāʾati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 1). [gül,]*
29. Güller güşāde ʿaṭse-i bād-ı bahār ile
Cān-bahş u dil-güşā bu zemānuñ sirayeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 5). [güller, -ler]*
30. Vaṣṣāf-ı bāġ-ı maʿnā ider ḫāmemi Faṣīḥ
Bülbüllerüñ şetāreti **güller** leṭāfeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 10). [güller, -ler]*
31. Yine mirʾāt-ı āb-ı ṣāfa ʻaks-endāz olup **güller**
Görür rūy-ı ümīdin bülbülān ber-vech-i āsānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 5). [güller, -ler]*

<u>gül:</u> *Gül, çiçek.*

1. Gülşenüñ sensüz **güli** sūzende aḫkerdür baña
Lālenüñ her bergi ḫūn-ālūde ḫançerdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 1). [güli, -i]*
2. Bülbül-i ʿışḳum müsāvīdür baña āteşle **gül**
Her ser-i ḫār-ı çemen aʿlā nişīmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 5). [gül,]*
3. Tekrīr-i nāliş üzre e<u>s</u>er eyler iy Faṣīḥ
Gül ġūş-ı yāra nāle çü efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [gül,]*
4. Bir lālesi vāfir **güli** çoḳ memleket oldı
Ḫāk-i ten-i zār olalı meskūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [güli, -i]*
5. Gül ile ṣaḥn-ı çemen bāġ-ı cināndur elbet
Ṣoñra bülbüllere her ḫār u ḫası āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [gül,]*
6. Ne **gülden** būy-ı şevḳ ister ne gülşende ṣafāmuz var
Esīr-i derd-i ʿışḳuz şimdilik ġayrı hevāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [gülden, -den]*
7. Ḳıyās itme **gül** ü lāle-zārı āteşdür
Bu gül-sitān-ı elemdür ki ḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [gül,]*
8. Yā Rab ne **gül** ne lāle ne süñbül ne bāġ vir
Baña bu çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [gül,]*

9. Vir **güller** ile gülşenini isteyenlere
Cūyendegān-ı derde dil-i dāġ dāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 3). [güller, -ler]*
10. Hemān bīhūde murġ-ı bülbül-i şeydā fiġān eyler
Seḥer sīm-āb-ı şeb-nem **güllerin** gūşın girān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [güllerin, -ler, -i, -n]*
11. O şūḫuñ destine peymāne virseñ **gül** ḳıyās eyler
Be-dest-i ʿişvedür kim **gül** ṣunarsañ mül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 1). [gül,]*
12. O şūḫuñ destine peymāne virseñ **gül** ḳıyās eyler
Be-dest-i ʿişvedür kim **gül** ṣunarsañ mül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 2). [gül,]*
13. Eyler remīde **gülleri** bāng-i ṣaġīrimüz
Ol ʿandelīb-i bī-eşer-efġān-ı vaḥşetüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 4). [gülleri, -ler, -i]*
14. Dilde her dem kākül ü ruḫsārıdur endīşemüz
Sünbül ü **gülden** bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 2). [gülden, -den]*
15. Güller bitürdi feyż-ı maḥabbetle ḫārumuz
Zeyn itdi laḫt-ı dil müje-i eşk-bārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 2). [güller, -ler]*
16. Donanmış tāze **güllerle** meger şāh-ı bahārīden
Çemen iḳlīmine fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 5). [güllerle, -ler, -le]*
17. Eyleyelden reng ile **gül** iḫtilāṭ
Cevher-i neşveyle hem mül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 1). [gül,]*
18. Hūnīni olur gül gibi sünbülleri hicrüñ
Hep zerd biter ḥasret ile **gülleri** hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 1). [gülleri, -ler, -i]*
19. Baḳ dūd-ı dil ü dīde-i ḫūn-bār-ı Faṣīḥa
Açıldı yine **gülleri** sünbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 10). [gülleri, -ler, -i]*
20. ʿArż-ı ruḫsār eyledüñ seyr-i çemen-zār eyleyüp
Gül-sitānuñ **güllerin** ḫālin diger-gün eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 8). [güllerin, -ler, -i, -n]*
21. Maġrūr olup dü-rūze-dem-i nev-bahāra **gül**
Bī-ḥad cefālar eyledi murġ-ı hezāra **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 1). [gül,]*
22. Şehen-şāh-ı bahār olmış ser-ā-pā gūş **güllerle**
Pesend itmiş nevā-yı naḳş-ı nev-īcāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 5). [güllerle, -ler, -le]*
23. Gül mevsimidür bezm-i mey iy sāḳī düzilsün
Çeşm-i siyehüñ mest olup eṭrāfa süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 1). [gül,]*
24. Sen **gül** gibi iy şūḫ açılup eyle tekellüm
Her lāle-ruḫuñ ġonçe-ṣıfat aġzı büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 5). [gül,]*

25. Ḥüsn ile **gül** gibi müsellemsin
    N’eyleyüm āh ḫāra hem-demsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 1). [gül,]*
26. Bülbül-i ʿışḳuñ olsa n’ola Faṣīḥ
    Ḥüsn ile **gül** gibi müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 10). [gül,]*
27. Dāġ-ı ġurbetle Faṣīḥā şimdi
    Çeşmüme **gül** görinür ḫār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 10). [gül,]*
28. Gül açılmış bahārdur bu
    Mevsim-i lāle-zārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 1). [gül,]*
29. Bahār geldi açıl **gül** gibi gülistāna
    Gelüp ḫırāma düşer naḫl-i servi dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 1). [gül,]*
30. Peymāneler içilmede **güller** açılmada
    Yir yir ṣafīr-i bülbül-i nālān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 3). [güller, -ler]*
31. Ṭurra-i ṭarrāra baḳ ol ʿārıż-ı rengīnde
    Görmedüñse al **gül** üzre muṭarrā sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 4). [gül,]*
32. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla her dem tāzedür
    Hiç ḥazān bilmez nedür bu gülşenüñ rengīn **güli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 8). [güli, -i]*
33. Baña besdür al ruḫsārı siyeh kākülleri
    Bāġ-bān başına çalsun **gülleri** sünbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 2). [gülleri, -ler, -i]*
34. Ṣalınur şāh-ı baḫārīye nesīm-i ṣubḥ ile
    Gülşenüñ olmış müdevver mirvaḥa her **gülleri** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 10). [gülleri, -ler, -i]*
35. Setr eylemeñ leṭāfet-i cism-i semen-berüñ
    Gül gibi ḳaṭ ḳaṭ olsa da pīrāhenün daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 4). [gül,]*
36. Şermende itdi **gülleri** tāb-ı cemāl-i yār
    Bir gūne daḫı rūy-ı çemen reng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 3). [gülleri, -ler, -i]*
37. Söyler Faṣīḥ bulduġını nergis ü **güle**
    Bülbüller ile bāġuñ alışmış yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 9). [güle, -e]*
38. Demdür ki **gül** güşād ola bād-ı bahārdan
    Bülbül terennüm ide maḳām-ı hezārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 1). [gül,]*
39. Demdür ki ṣuʻle ḥālet-i feyż-ı bahār ide
    Demdür ki feyż-ı şeb-nem ola **gül** şerārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 6). [gül,]*
40. Bülbül-veş olup **gül** gibi dil-ḫūn-ı maḥabbet
    İcrā idelüm biz daḫı ḳānūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 8, Mısra 1). [gül,]*
41. Kendi **gül** ruḫsārı **gül** başında **gül** destārı **gül**
    Eylemiş ṣunʿ-ı Ḫudā ser-tā-be-pā dil-dārı **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 44, Mısra 1). [gül,]*

42. Hem çeşmüme endīşe-i kākül ḳonmış
    Hem dīdeme fikr-i ruḫ çün **gül** ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 2). [gül,]*
43. Farḳ eylemez iy çarḫ **gülüñden** ḫāruñ
    Yeksān görür ehl-i deyr ʿazīz ü ḫ∨āruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 1). [gülüñden, -üñ, -den]*
44. Ḥattā ki ṣalınmaḳda ṣabā ile hemān
    Bir mirvaḥa-i müdevver oldı her **gül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 4). [gül,]*
45. Güllerle feżā-yı bāġ pür-zīb oldı
    Dīvān-ı şeh-i bahār tertīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 1). [güllerle, -ler, -le]*
46. Bülbül gibi ḥer **güle** nevā-senc
    Her şemʿa ider ciger-güdāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 59). [güle, -e]*
47. Libās-ı zāġa girsün ʿandelīb-i zār u şeydāsı
    Bu bāġuñ çün benefşe **gülleri** hep nīl-gūn olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 23). [gülleri, -ler, -i]*

gül: *Gül. II aşığın bedeninde açılan yaralar bağlamında.*

1. Dūd-ı āhum sünbülüm dāġ-ı tenümdür **güllerüm**
   Ṣaḥn-ı gül-zār-ı ġamem baḳ **güllerüm** sünbüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 1). [güllerüm, -ler, -üm]*

gül-: *Gül. II sevgili.*

1. Ṣabā **gülden** ḫaber-res bülbüle pervāneye ammā
   Olur yoḳ kimse hiç şemʿ-i şebistāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [gülden, -den]*

gül bitürse: *Gül yetiştirmek, gülün açmasını sağlamak, güllerle donatmak.*

1. Kām-ı erbāb-ı dile degmez yine būy-ı neşāṭ
   Feyż-ı faṣl-ı nev-baḫārı **gül bitürse** ḫārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 8). [gül bitürse, -ür, -se]*

gül degül: *Gül değil. II gül bile olamamış (yaşamının ilk başında olmak).*

1. Gül degül nā-şüküfte ġonçe iken
   İtdi pejmürde rūzgār-ı ḫazān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 3). [gül degül,]*

gül eylemiş: *Gül çiçeği ile donamak. II güzelleştirmek, güzel hale getirmek.*

1. Kendi gül ruḫsārı gül başında gül destārı gül
   Eylemiş ṣunʿ-ı Ḫudā ser-tā-be-pā dil-dārı gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 44, Mısra 2). [gül eylemiş, -miş]*

gül gül itseñ: *Al al etmek, yanakları kızar(t)mak. II içilen şarabın sarhoşluğundan dolayı meydana gelene hararet ile yanakları kızartmak; şarabın yanağa kırmızı yansımasıyla yanağı kırmızı görünmek.*

1. Bir iki cām-ı meyle **gül gül itseñ** rūy-ı dil-dārı
   Yine sāḳī o gül-zār-ı cemāle zīb ü fer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 3). [gül gül itseñ, -se, -ñ]*

gül mi idersin: *Gül (çiçeği) mi olursun?.*

1. Bülbüllere ʿarż-ı ruḫ-ı gül **gül mi idersin**
   Tebrīd-i miyān-ı gül ü bülbül mi idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 59, Mısra 1). [gül mi idersin, -er, -sin]*

gül olduġın: *Gül olmak.*

1. Sūz-ı nār-ı ʿışḳ ile gel dāġ-ı sīnem seyrin it
   Görmedüñse olduġın ḫākister-i külḫanda gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 10). [gül olduġın, -duġ, -ın]*

gül olmış: *Gül olmak.*

1. İy Faṣīḥ itmiş seḥer seyr-i çemen ol gül-cemāl
   Bülbül-i şeydāya olmış āteş-i sūzende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 14). [gül olmış, -mış]*

gül ü lālesi: *Gül ve lale.*

1. Ne ḳayd başa **gül ü lālesi** bu gül-zāruñ
   Faṣīḥ saña dil-i dāġ dāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 9). [gül ü lālesi, -si]*
2. Ne ḳayd başa **gül ü lālesi** bu gül-zāruñ
   Faṣīḥ saña dil-i dāġ dāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 9). [gül ü lālesi, -si]*

gül ü mül: *Gül ve şarap (‘ruḫ’ ve ‘ġonca’ paralelliğinde).*

1. Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet
   Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 9). [gül ü mül,]*

ġulām-ı kem-terīn-i dergeh-i sulṭān-ı ʿışḳuz: *Aşk sultanının dergâhının aciz, fakir kölesi.*

1. Ġulām-ı kem-terīn-i dergeh-i sulṭān-ı ʿışḳuz biz
   Ne mümkindür bize ṣatmaḳ Faṣīḥā āsumān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 9). [ġulām-ı kem-terīn-i dergeh-i sulṭān-ı ʿışḳuz, -uz]*

ġulām-ı kem-terīnüñ: *Aciz köle.*

1. Faṣīḥ-i zārdan kimdür dimek cāʾizse sulṭānum
   Ġulām-ı kem-terīnüñ ʿabd-i dīrīnüñ senā-ḫ∨ānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 18). [ġulām-ı kem-terīnüñ, -üñ]*

gül-bāng-i maḥabbet: *Muhabbet gülbangı, muhabbet ilahisi, duası.*

1. Gelüñüz şevḳ ile **gül-bāng-i maḥabbet** çekelüm
   Düşelüm ceyş-i ġamuñ pīşine rāyet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 1). [gül-bāng-i maḥabbet,]*

gül-bāng-i nūş-bād-ı hezārān: *Bülbüllerin "Afiyet olsun" duası, ilahisi. II bülbüllerin güzel sesli ilahisi.*

1. Gül-bāng-i nūş-bād-ı hezārān çekilmede
   Gül-zāra ḫ∨ūn-ı bade-perestān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 2). [gül-bāng-i nūş-bād-ı hezārān,]*

gül-bāng-i ṣavletüm: *Hücum marşı.*

1. Meydān-ı naẓm u neṣrde **gül-bāng-i ṣavletüm**
   Rüstemler itse gūş eger zehre-çāk ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 10). [gül-bāng-i ṣavletüm, -üm]*

gül-berg: *Gül yaprağı. II sevgilinin yanağı bağlamında.*

1. Gül-berg üzre sünbül-i ġarrā ṣanur gören
   Kāküllerin ki yār ruḫ-ı terde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 5). [gül-berg,]*

gül-berg-i bāġ-ı ġamla: *Keder bağının gül yaprağı.*

1. Laḫt-ı cigerle ẓāhir olur āhumuz Faṣīḥ
   Gül-berg-i bāġ-ı ġamla vezāndur nesīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 10). [gül-berg-i bāġ-ı ġamla, -la]*

gül-berg-i maġz-ı cāna: *Can özünün gül yaprağı. II can özünün bedeni, sevgilinin bedeni.*

1. Yā Rab meşāmum eyle şemīm-āşinā-yı feyż
   Gül-berg-i maġz-ı cāna ṭoḳınsun ṣabā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 2). [gül-berg-i maġz-ı cāna, -a]*

gül-berg-i temennā: *Gül yaprağı gibi arzu, istek.*

1. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
   Geldi seḥer bād ile **gül-berg-i temennā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 4, Mısra 2). [gül-berg-i temennā,]*

gül-berg-i temennā: *Arzunun gül yaprağı. II gül yaprağı gibi arzu, istek.*

1. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
   Geldi seḥerī bād ile **gül-berg-i temennā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 2). [gül-berg-i temennā,]*

gül-berg-i tere: *Taze gül yaprağı.*

1. Āteş urdı āh bülbül cümle **gül-berg-i tere**
   Tā bu deñlü sūz ʿacebdür bir avuc ḫākistere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 1). [gül-berg-i tere, -e]*

gül-berg-i teridür: *Taze gül yaprağı.*

1. Çeşmümde görüp ṣanma ki laḫt-ı cigeridür
   Seyyāh-ı cihāndur saña **gül-berg-i teridür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 2). [gül-berg-i teridür, -i, -dür]*

gül-berg-i ṭīb: *Güzel kokulu gül yaprağı.*

1. Sebbābe-i nevāziş-i dest-i ṭabīb olur
   Ol nīşter ki cānuma **gül-berg-i ṭīb** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 1). [gül-berg-i ṭīb,]*

gülbün: *Gül fidanı.*

1. Serv ü **gülbün** ḳadd-i yār-ı cānumuzla bir degül
   Māh u ḫurşīd ʿārıż-ı cānānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 1). [gülbün,]*

gül-bün: *Gül fidanı.*

1. Nevā-yı bülbüle **gül-bün** hezār-gûş aşmış
   Yine ahālī-i gül-zāra düşdi güft ü şinīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 3). [gül-bün,]*

gül-bün-i nāz: *İşve gül ağacı, gül dalını andıran nazlı, sevgili.*

1. ʿAceb mi sīneden ayrılmasa o **gül-bün-i nāz**
   Faṣīḥ pāk olıcaḳ bir zemīni nihāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 9). [gül-bün-i nāz,]*

gül-cebīn: *Gül alınlı (yüzlü).*

1. Nigāh itdükçe her dem **gül-cebīnin** ġonçe eyler yār
   Güler yüz görmedük āyīne-i ʿālem-nümāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 7). [gül-cebīnin, -in]*

gül-cehre: *Gül yüzlü. II Sevgili.*

1. Ṣayd idüp o **gül-çehre** hezār dil-i zārı
   Tār-ı siyeh-i kākülini tel ḳafes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 7). [gül-çehre,]*
2. Riyāż-ı meclisüñde zīr-i lebdür āh u feryādum
   Ben iy **gül-çehre** küstāhī-i murġ-ı ʿandelīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 10). [gül-çehre,]*

gül-cemāl: *Gül yüzlü, yüzü güle benzeyen.*

1. Rengīn **gül-cemālini** pür-şeb-nem eylesek
   Bāġa o serv-ḳāmet ile eyleyüp şitāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 8). [gül-cemālini, -in, -i]*
2. İy Faṣīḥ itmiş seḥer seyr-i çemen ol **gül-cemāl**
   Bülbül-i şeydāya olmış āteş-i sūzende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 13). [gül-cemāl,]*

gül-cīn-i ayāġ: *Kadeh gülünü deren, toplayan, güle benzeyen kadehi ele alan.*

1. Kimüñ destārı pür-gül desti **gül-çīn-i ayāġ** oldı
   Baña feyż-ı bahāruñ berg-i dest-āvīz-i dāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 1). [gül-çīn-i ayāġ,]*

gül-cīn-i ferāġ oldum: *Gönül tokluğu ve huzur içinde gül dermek.*

1. Ne **gül-çīn-i ferāġ oldum** ne seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm
   Hemān ancaḳ deruñum lāle-āsā dāġ dāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 1). [gül-çīn-i ferāġ oldum, -du, -m-dum]*

gülde yāsemen bitmek: *Gül çiçeği yerine yasemin çiçeğinin büyümesi. II yanağın kırmızı gül yerinme beyaz yasemine benzetilmesi.*

1. Penbe-i dāġ-ı yārı didi gören
   Ne ʿaceb gilde yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 2). [gülde yāsemen bitmek,]*

güler yüz: *Güler yüzlü, güleç yüzlü.*

1. Nigāh itdükçe her dem gül-cebīnin ġonçe eyler yār
   Güler yüz görmedük āyīne-i ʿālem-nümāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 8). [güler yüz,]*

gül-geşt-i çemen-zār iderin: *Çimenlikte dolaşmak.*

1. Sensüz nice **gül-geşt-i çemen-zār iderin** ben
   Her servi gelür dīdeme bir tīr-i ciger-dūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 10). [gül-geşt-i çemen-zār iderin, -er, -in]*

gül-geşt-i ṣaḥn-ı bāġ-ı cinān eyledük: *Cennet bahçesinin ortasındaki gül bahçesinde gezinti yapmak.*

1. Kūy-ı nigārı ḫ∨ābda seyr eyleyüp Faṣīḥ
   Gül-geşt-i ṣaḥn-ı bāġ-ı cinān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 10). [gül-geşt-i ṣaḥn-ı bāġ-ı cinān eyledük, -dü, -k]*

gül-ġonçe: *Gül goncesi, henüz açılmamış gül.*

1. Daḫı **gül-ġonçe** iken bülbül-i zār
   Oḳur evṣāf-ı cemālüñ ezber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 9). [gül-ġonçe,]*

gül-ġonçe-i luṭf u kerem: *Cömertlik ve ihsanın açılmamış gülü.*

1. Rāẓıyuz ḫār-ı sitem **gül-ġonçe-i luṭf u kerem**
   Ḥamdü liʾllāh ehl-i ʿışḳuñ ceyb(i) var dāmānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 5). [gül-ġonçe-i luṭf u kerem,]*

gül-ġonçe-i- ümīdi: *Ümidin gül goncası.*

1. Bir mevsim-i bahār-ı güşāyiş-nümā-yı feyż
   Gül-ġonçe-i- ümīdi güşād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 4). [gül-ġonçe-i- ümīdi, -i]*

gül-ġonçe-i ümmīd: *Ümidin henüz açılmamış gülü.*

1. Ol feyżı ḳomış Ḫudā ki gül-zārumda
   Gül-ġonçe-i ümmīd biter ḫārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 2). [gül-ġonçe-i ümmīd,]*

gül-ġonçe-i ümmīdimi: *Ümidin henüz açılmamış gülü.*

1. İy bād nesīm-i nev-bahār-ı seḥeri
   Gül-ġonçe-i ümmīdimi ḫandān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 127, Mısra 4). [gül-ġonçe-i ümmīdimi, -im, -i]*

ġulġul: *Ağzı dar bir kaptan akan sıvının çıkardığı ses.*

1. Bir cānibden nevā-yı bülbül
   Bir yaña iderdi şişe **ġulġul** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 3). [ġulġul,]*

ġulġule ider: *Bağrışıp çağrışma, şamata, gürültü, velvele etmek.*

1. Dönüp her mināre nihāl-i güle
   Müʾezzin çü bülbül ider ġulġule *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 69, Mısra 2). [ġulġule ider, -er]*

gül-gūn: *Gül renkli II kırmızı.*

1. Reng-i rūy-ı ʿāşıḳ-ı şeydā degüldür ġayrıla
   Eşk **gül-gūn** çehreyi hem-reng-i kāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [gül-gūn,]*
2. Gül-gūn eşk-i dīde-i giryānı nʾeylesün
   Żabṭ eylemiş kümeyt-i zebān şikāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 4). [gül-gūn,]*
3. Sāḳī Faṣīḥ neşve-i şevḳı yitişdürür
   Gül-gūn kümeyt-i sāġar-ı ṣahbā-yı nāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 10). [gül-gūn,]*
4. Ḫāmemden oldı iy dil ibāret
   Gül-gūn Ḫusrev Şebdīz Şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 46, Mısra 2). [gül-gūn,]*

gül-gūn oldıġın görsek: *Gül renkli, gül gibi kırmızı olduğunu görmek istemek.*

1. Bahār olsa yine ʿālem diger-gūn olduġın görsek
   Bu nüh-ṭās-ı nigūnuñ cāmı **gül-gūn olduġın görsek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 42, Mısra 2). [gül-gūn olduġın görsek, -se, -k]*

gül-ḥad: *Gül yanak. II sevgili.*

1. Hevā-yı serv-ḳad ü **gül-ḥadiyle** geşt idelüm
   Senüñle iy dil-i pür-ārzū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 5). [gül-ḥadiyle, -i, -yle]*

gül-i āl-i bāġ-ı murṭażavī: *Hz. Ali'ye âit bahçenin yüce gülü II âl-i beytin gülü.*

1. Ol **gül-i āl-i bāġ-ı Murṭażavī**
   Ġonçe-i sebz-pūş-ı āl-i Nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 1). [gül-i āl-i bāġ-ı murṭażavī,]*

gül-i ālūde-ḫār olur: *Dikenli gül (gibi) olmak.*

1. Bürehne-pā ser-i kūy-ı nigāra ʿazm itseñ
   Olur göñül gül-i ālūde-ḫār reh-güzerüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 6). [gül-i ālūde-ḫār olur, -ur]*

gül-i bāġ-ı ḥayā: *Edep bahçesinin gülü.*

1. Niyāz-ı āteşīn-i ʿandelīb-i cān-ı şeydāya
   Taḥammül eylemez ol ter **gül-i bāġ-ı ḥayā** derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 4). [gül-i bāġ-ı ḥayā,]*

gül-i bahār: *Baharın gülü.*

1. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [gül-i bahār, -ı]*

gül-i bahāra: *Baharın gülü.*

1. O şūḫ nergis-i dīdem görince şeb-nem-rīz
   Cemāli tāb-ı ġażabla **gül-i bahāra** döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [gül-i bahāra,]*

gül-i bahārı: *Baharın gülü.*

1. Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd
   Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 19).*

[gül-i bahārı, -ı]

gül-i bahārı: *Bahar gülü.*

1. Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ
   O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 19). [gül-i bahārı, -ı]*

gül-i gülşenüñ: *Gül bahçesinin gülü.*

1. İrdi ḫazān tāze **gül-i gülşenüñ** daḫı
   Ḫaṭ geldi ṭāb-dār ruḫ-ı rūşenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 2). [gül-i gülşenüñ, -üñ]*

gül-i ḫandān: *Açılmış gül II Sevgili.*

1. Ol ṭūṭiyi muḳārin-i miʾrāt-ı cām idüp
   Ser-beste ġonçesin **gül-i ḫandān** ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 4). [gül-i ḫandān,]*

gül-i ḫiṭāb: *Gül gibi konuşma. II güzel konuşma.*

1. İtdi **gül-i ḫiṭāb** ile ḫandān lebüñ beni
   Muʿciz degül mi ṭūṭī-ṣıfat ġonçe söylemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 7). [gül-i ḫiṭāb,]*

gül-i ʿiffet: *Iffeti gül gibi olan (kimse). II temiz, pak, güzel yaradılışlı (kimse).*

1. Fāṭıma Ḫānım ol **gül-i ʿiffet**
   Eyledi terk-i gül-sitān-ı cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 1). [gül-i ʿiffet,]*

gül-i mihre: *Güneş gülü.*

1. İdelden kūşe-i dāmān-ı devlet me'menüñ taḳbīl
   Gül-i mihre leb-i ümmīdüm eyler ḫande-efşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 66). [gül-i mihre,]*

gül-i nāz olan güzel: *Nazı gül çiçeği gibi güzel olan sevgili.*

1. İy gülşen-i cemāle **gül-i nāz olan güzel**
   Vʾey naḫl-i ḳaddi serv-i ser-efrāz olan güzel *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 45, Mısra 1). [gül-i nāz olan güzel,]*

gül-i raʿnā: *Bir tarafı sarı, diğer tarafı kırmızı gül. II sevgilinin yanağı.*

1. ʿĀrıżuñ şemʿ-i şeb-ārā mı **gül-i raʿnā** mıdur
   Murġ-ı dil pervāne mi ya bülbül-i şeydā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 1). [gül-i raʿnā,]*

gül-i raʿnālarına: *Bir tarafı sarı, diğer tarafı kırmızı gül II sevgili.*

1. Yād idüp ruḫlarını giryeler itdüm vāfir
   Bāġ-ı ḥüsnüñ **gül-i raʿnālarına** virdüm su *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 6). [gül-i raʿnālarına, -lar, -ın, -]*

gül-i raʿnāmı: *Yarısı sarı, yarısı kırmızı çok güzel gül. II sevgilinin al güle benzeyen yüzü veya yanağı.*

1. Viṣāl-i bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār
   Ṣarābum bī-ḫumār eyle **gül-i raʿnāmı** bī-ḫār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 4). [gül-i raʿnāmı, -m, -ı]*

gül-i raʿnāmı: *Bir tarafı sarı, diğer tarafı kırmızı gül. II sevgili.*

1. Ṣarābum bī-ḫumār eyle **gül-i raʿnāmı** bī-ḥār it
   Viṣālin bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [gül-i raʿnāmı, -m, -ı]*

gül-i ruḫsārına: *Gül yanak.*

1. Ḳıyās itmek o şūḫa māʾil ancaḳ cān-ı zār oldı
   Gül-i ruḫsārına bülbül benüm gibi hezār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 2). [gül-i ruḫsārına, -ın, -a]*

gül-i şad-berg: *Yüz yapraklı gül.*

1. Ruḫ (u) alnında zülf-i ʿanber-efşānın gören ʿuşşāḳ
Ṭaḳınmış bir **gül-i ṣad-berg** ile sünbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 4). [gül-i ṣad-berg,]*

gül-i ṣad-berg-i gülsendür: *Gül bahçesinin yüz yapraklı gülü.*

1. Dāġ-ı ʿışḳuñ bir **gül-i ṣad-berg-i gülşendür** baña
Her fetīl-i şuʿle tā key şemʿ-i rūşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 1). [gül-i ṣad-berg-i gülşendür, -dür]*

gül-i seftālūdur: *Şeftali çiçeği.*

1. Bāġ-ı ḥüsninde lebi ġonçe ḫaṭṭı şebbūdur
Reng-i ruḫsārını seyr it **gül-i şeftālūdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 2). [gül-i şeftālūdur, -dur]*

gül-i süküfte: *Açılmış gül.*

1. İy dil ne **gül-i şüküfte** vü aḥmer imiş
Ne āb-ı muṣaffā-yı revān-perver imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 1). [gül-i şüküfte,]*

gül-i sūrī-i şādiyle: *Mutluluğun sahte gürültüsü.*

1. Bu bir vakt-i meserretdür ki aʿlā ile ednānuñ
Gül-i sūrī-i şādiyle leb-ā-leb ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 14). [gül-i sūrī-i şādiyle, -i, -yle-iyle]*

gül-i tāze: *Yeni açmış gül.*

1. Dem-i nev-bahār geldi **gül-i tāze** nāza başlar
Yine ʿandelīb-i şeydā naġam-ı niyāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 1). [gül-i tāze,]*

gül-i ter: *Taze gül II genç güzel, sevgili.*

1. Serv ü şimşād u ṣanavber ʿarʿar
Ḳāmetüñ bendesidür iy **gül-i ter** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 2). [gül-i ter,]*

gül-i terdür: *Taze gül.*

1. Lāle-zār-ı ʿışḳ iden ṣaḥn-ı feżā-yı sīnemi
Gülsitān-ārā-yı behcet bir **gül-i terdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 6). [gül-i terdür, -dür]*

gül-i ümmīd: *Umut gülü. II sevinç, mutluluk, ihsan, lütuf (göstermek) bağlamında.*

1. Bu şūre-zār-ı kühen bāġ-ı ḫār-perverde
   Faṣīḥ bir **gül-i ümmīd** gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [gül-i ümmīd,]*

gülistān: *Gül bahçesi.*

1. Bahār geldi açıl gül gibi **gülistāna**
   Gelüp ḫırāma düşer naḫl-i servi dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 1). [gülistāna, -a]*
2. Nesīm-i ṣubḥ ile cevlāna gelmiş berg-i eşcārı
   Görince ʻarṣa-i maḥşer ḳıyās itdüm **gülistānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 20). [gülistānı, -ı]*

gülistān: *13.asır Fars şairlerinden Sadi-i Şirazi'nin ahlaki ve didaktik mahiyetteki eseri.*

1. Ḫaṭṭ-ı nev-ḫīz-i cemāl-i yārı gördükde Faṣīḥ
   Şerḥ yazmışlar ḳıyās itdüm **Gülistān** üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 10). [gülistān,]*

gül-ʻizār: *Gül yanaklı.*

1. Ol **gül-ʻiẕārı** bāġa gelür mi dimiş ṣabā
   Açmış şükūfe dīdelerin intiẓārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 37). [gül-ʻiẕārı, -ı]*

gül-kand-i belāġat: *Belagatin gül şekeri.*

1. Āyīne-i idrākden itmiş gūyā
   Gül-ḳand-i belāġat ile açmış dehenüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 3). [gül-ḳand-i belāġat,]*

gülle bülbüli: *Gül ve bülbül. II sevgili ve âşık.*

1. Pervāneyi şemʻ ḳıldı cāẕib
   İtdi **gülle bülbüli** muṣāḥib *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 2). [gülle bülbüli, -i]*

gül-mizāc-ı yār: *Sevgilinin güle benzeyen tabiatı, fıtratı.*

1. Āzürde olmış ʻārıżadan **gül-mizāc-ı yār**
   Evrādum oldı ṣubḥ u mesā şimdi ya Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 31, Mısra 1). [gül-mizāc-ı yār,]*

gül-pīrehen: *Gül kokulu gömlek.*

1. Mīzāna gelür ẓann iderin Yūsuf-ı Kenʿān
   Geldükde o **gül-pīrehenüm** ḫān-ı ḥarīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 51, Mısra 2). [gül-pīrehenüm, -üm]*

gül-ruḫ: *Gül çiçeği gibi hoş kokulu ve al renkli yanaklı sevgili.*

1. Faṣīḥ revnaḳı ḳalmaz şolar bu **gül-ruḫlar**
   Olur füsürde-i bād-ı nefes bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [gül-ruḫlar, -lar]*
2. Gül-ruḫuñsuz bāġ-ı ʿālem çeşmüme ḫār oldı āh
   Mihr-i rūyuñsuz günüm zülfüñ gibi tār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 1). [gül-ruḫuñsuz, -uñ, -suz]*

gül-ruḫsār: *Gül yanaklı II sevgili.*

1. Cihānda şanma sensin iy dil-i şeydā hemān māʾil
   O **gül-ruḫsār** u meh-rūya zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 2). [gül-ruḫsār,]*
2. Saña dil-dādedür iy ḳāmeti şimşād u **gül-ruḫsār**
   Gerekse verd-i ḫandān u gerek serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 7). [gül-ruḫsār,]*

gül-rūy: *Gül Yüzlü II Sevgili.*

1. Dil istemez ki ḫaṭ-āver ola o **gül-rūyı**
   ʿAceb ki bülbül-i şeydā ola çemen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 7). [gül-rūyı, -ı]*

gülşen: *Bahçe, gül bahçesi.*

1. Āteş-i ʿışḳuñla **gülşen** künc-i külḫandur baña
   Künc-i külḫan ʿārızuñ şevḳıyle gülşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 1). [gülşen,]*
2. Āteş-i ʿışḳuñla gülşen künc-i külḫandur baña
   Künc-i külḫan ʿārızuñ şevḳıyle **gülşendür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 2). [gülşendür, -dür]*
3. O bülbül-i kafes-üftādeyüm bu **gülşende**
   Faṣīḥ bilmemişüm revnaḳ-ı bahār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 9). [gülşende, -de]*
4. Vir güller ile **gülşenini** isteyenlere
   Cüyendegān-ı derde dil-i dāġ dāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 3). [gülşenini, -i, -n, -i]*

5. Terennüm itse keyf-i cām ile **gülşende** ol mümtāz
Faṣīḥā güş eyler nāle-i bülbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 9). [gülşende, -de]*
6. Nergislerinde şeb-nem-i ter anma **gülşenüñ**
İfrāṭ-ı ḫande dīdelerin pür-nem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 3). [gülşenüñ, -üñ]*
7. ʿUrūḳ-ı naḫle olmış bāde-veş āb-ı nemā sārī
Yine **gülşende** emvāt-ı nebāta tāze cān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 4). [gülşende, -de]*
8. Baña külḫanla **gülşen** farḳı ʿışḳuñda ne mümkindür
Ya āteş gül-sitān olmış ya olmış gül-sitān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 5). [gülşen,]*
9. Dūd-ı āhum serde sünbül dāġ-ı ʿışḳum tende gül
Bāġda sünbül gerekse olmasun **gülşende** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 2). [gülşende, -de]*
10. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ çāk itsün göñül
Bu fenā **gülşende** bir pāre güşād ol sen de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 12). [gülşende, -de]*
11. Cūların bir bir varup gözden geçirdüñ **gülşenüñ**
Cūy-bār-ı çeşm-i ḫūn-efşānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 3). [gülşenüñ, -üñ]*
12. Ben ʿāşıḳum münāsib olan şimdilik baña
Āzāde künc-i külḫan iken **gülşen** istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 4). [gülşen,]*
13. Berg ü bārından biz el çekdük bu fānī **gülşenüñ**
Mīve-i maḳṣūd ister olsun ister olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 3). [gülşenüñ, -üñ]*
14. Dāġlar yaḳdum feżā-yı sīne-i sūzānuma
Tāze bir **gülşen** müheyyā eyledüm cānānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 2). [gülşen,]*
15. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla her dem tāzedür
Hiç ḥazān bilmez nedür bu **gülşenüñ** rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 8). [gülşenüñ, -üñ]*
16. Renc-i zaḫm-ı dil-ḫırāş-ı ḫārını bu **gülşenüñ**
Güş iden fehm eyler āh-ı şubḥ-gāh-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 7). [gülşenüñ, -üñ]*
17. Eylemiş dīvānını tertīb sulṭān-ı bahār
Gülşenüñ feryāda āġāz eylemiş bülbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 4). [gülşenüñ, -üñ]*
18. Ṣalınur şāh-ı baḫārīye nesīm-i ṣubḥ ile
Gülşenüñ olmış müdevver mirvaḥa her gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 10). [gülşenüñ, -üñ]*
19. Bahāruñ şevḳına **gülşende** bir faṣl-ı ʿacīb oldı
Nevā-yı nev-be-nev itdüñ ben oldum ʿandelīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 1). [gülşende, -de]*
20. Yārsuz seyr-i gül ü lāle-i bāġ u **gülşen**
Dili pür-āteş idüp dāġ-be-dāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 5). [gülşen,]*

21. Lāle-zār itdi sirişk-i çeşm-i ter ṣaḥrāları
Gülşen itdi şevḳ-ı ruḫsāruñ dile külḫanları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 4). [gülşen,]*
22. Hezār dil ne ümīd eyleye bu **gülşenden**
Olursa faṣl-ı şitāsı eger bahārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 3). [gülşenden, -den]*

gülsen: *Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.*

1. Gülşenüñ sensüz güli sūzende aḫkerdür bana
Lālenüñ her bergi ḫūn-ālūde ḫançerdür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 1). [gülşenüñ, -üñ]*
2. Degül her **gülşenüñ** şūrīde-ṭabʿum murġ-ı nālānı
Degül murġ-ı dilüm pervāne-i per-sūzı her şemʿüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 76). [gülşenüñ, -üñ]*
3. Ben āteşüm āteş bana **gülşende** ise
Çesbān görinür sūz ile sensüz külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 3). [gülşende, -de]*
4. Gülşen sebeb-i yād-ı firāḳum oldı
Nev-kerde-i dāġ-ı iftirāḳum oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 154, Mısra 1). [gülşen,]*

gülsen: *Gül bahçesi II dünya.*

1. Meşām-ı cāna dest-āvīzi būy-ı bī-vefāyīdür
Dimāġ-āzürdeyüm bu **gülşenüñ** bād-ı ṣabāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 4). [gülşenüñ, -üñ]*

gülsen-: *Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.*

1. Ne gülden būy-ı şevḳ ister ne **gülşende** ṣafāmuz var
Esīr-i derd-i ʿışḳuz şimdilik ġayrı hevāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [gülşende, -de]*

gülsen eylemedük: *Gül bahçesine dönüştürmek.*

1. Göñülde yir mi var ʿışḳuñla **gülşen eylemedük**
Ġamuñla bir dem olur mı ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 1). [gülşen eylemedük, -me, -dü, -k]*

gülsen iderdi: *Gül bahçesi yapmak II Gül bahçesine çevirmek.*

1. Ebr-i keremüñle eyle sīr-āb
Geldi niçe feyż-ı nev-bahārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 130). [gülşen iderdi, -er, -di]*

gülsen iderdi: *Gül bahçesine çevirmek.*

1. Geldi niçe feyż-ı nev-bahārı
   Kim **gülşen iderdi** ḫār-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 130). [gülşen iderdi, -er, -di]*

gülsen imiş: *Gül bahçesi imiş.*

1. ʿĀlemde hezār ʿāşıḳ-ı gül-ruḫsāruñ
   Bir bülbüli çoḳ **gülşen imiş** dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 36, Mısra 2). [gülşen imiş, -miş]*

gülsen imiş: *Gül bahçesi (gibi) olmak.*

1. Söz hemān ḫāṭır-ı āsūdededür yoḫsa Faṣīḥ
   Cāyumuz külḫan imiş farż idelüm **gülşen imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 27, Mısra 2). [gülşen imiş, -miş]*

gülsene: *Bahçe, gül bahçesi.*

1. Feyż-āver oldı **gülşene** bād-ı nesīm-i ṣubḥ
   İtdi şüküfte ġonçeyi luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 1). [gülşene, -e]*
2. Nevā-yı dil-keşüñ itme iżāʿat iy bülbül
   Bu güne **gülşene** bāng-i kelāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 4). [gülşene, -e]*

gülsen-geh-i ahbāba: *Dostların gül bahçesi.*

1. Biz ʻālem-i bālā-yı tevāżuʻda hümāyuz
   Ḫarmen-gede-i düşmene biz berḳ-ı ḥaṣal-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 10). [gülşen-geh-i aḥbāba, -a]*
2. Ḫarmen-gede-i düşmene biz berḳ-ı ḥaṣal-sūz
   Gülşen-geh-i aḥbāba velī bād-ı ṣabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 10). [gülşen-geh-i aḥbāba, -a]*

gülsenī: *Halvetiyye tarikatının İbrahim Gülşeni'ye (ö. 940 / 1534) nisbet edilen bir kolu.*

1. Mevlevīlerde eyle ser-geşte
   Gülşenīlerde murġ-ı nālān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 6). [gülşenīlerde, -ler, -de]*

gülsen-i ʿālemde: *Dünya gül bahçesi, gül bahçesini andıran dünya.*

1. Faṣīḥā meyl idüp her serv-ḳad pāyına yüz sürmem
   Baña müşkildür olmaḳ **gülşen-i ʿālemde** cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 10). [gülşen-i ʿālemde, -de]*

gülşen-i cemāle: *Güzelliğin gülbahçesi.*

1. İy **gülşen-i cemāle** gül-i nāz olan güzel
   Vʾey naḫl-i ḳaddi serv-i ser-efrāz olan güzel *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 45, Mısra 1). [gülşen-i cemāle, -e]*

gülşen-i cināna: *Cennetlerin gül bahçeleri.*

1. Eger ki sensüz idem **gülşen-i cināna** nigāh
   Gözüme ḫār ola müjgānlarum zebāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 1). [gülşen-i cināna, -a]*

gülşen-i dārüʾn-naʿīm: *Cennetin gül bahçesi.*

1. Faṣīḥā cāy-gāhı **gülşen-i Dārüʾn-Naʿīm** olsun
   Hemīşe çeşmi envār-ı cemāluʾllāh ile ṭolsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 69). [gülşen-i dārüʾn-naʿīm,]*

gülşen-i elem-i ḥatmeġān: *Tamamlanmış keder bahçesi.*

1. Hezārın eyledi berbād lāne-i sūḳın
   Bu gülşen-i elem-i ḥatmiġān u ḫār-mekīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 6). [gülşen-i elem-i ḥatmeġān,]*

gülşen-i hüsne: *Güzelliğin gül bahçesi; sevgilinin mekânı.*

1. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī âhū
   Seyr idüp rūyını ṣandum o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 4). [gülşen-i ḥüsne,]*

gülşen-i ḫüsne: *Sevgilinin güzelliğini oluşturan unsurların tamamı çeşit çeşit gül ve çiçekleri barındıran bir bahçeye benzetilmiştir.Sevgilinin güzelliğini oluşturan unsurların tamamı çeşit çeşit gül ve çiçekleri barındıran bir bahçeye benzetilmiştir.*

1. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī âhū
Seyr idüp rūyını ṣandum o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 4). [gülşen-i ḥüsne, -e]*

gülsen-i ʿışḳa: *Aşkın gül bahçesi.*

1. Āteş-i ḥasret laṭīf itdi ser-ā-pā cismümi
Lāzım oldı **gülşen-i ʿışḳa** nesīm olmaḳ bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 49, Mısra 2). [gülşen-i ʿışḳa, -a]*

gülsen-i ḳudsüm: *Kutsal gül bahçesi.*

1. Gülşen-i Ḳudsüm dem-i İsī nesīmümdür benüm
Ṣubḥ-ı feyżüm būy-ı pīrāhen şemīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 1). [gülşen-i ḳudsüm, -üm]*

gülsen-i nāz: *Nazın gül bahçesi, gül bahçesini andıran nazlılık.*

1. Ṭamaʿ-ı ḫāma düşüp būse ṭaleb itme Faṣīḥ
Gülşen-i nāz serv-kadleri ber virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 10). [gülşen-i nāz,]*

gülsen-i nazuñ: *Nazın gül bahçesi.*

1. İnkār olur mı **gülşen-i naẓuñ** letāfeti
Murġ-ı niyāzı eyleyicek neğme-i hezār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 4). [gülşen-i naẓuñ, -uñ]*

gülsen-i pür-sebz ü ḫurremdür: *Gönül açan ve yeşilliklerle dolu bahçe. II taze, güzel bahçe.*

1. Feyż-ı ışḳ-ı yār ile bir ḥālet el virdi Faṣīḥ
Künc-i külḫan **gülşen-i pür-sebz ü ḫurremdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 10). [gülşen-i pür-sebz ü ḫurremdür, -dür]*

gülsen-i ümmīde: *Ümidin, ümitlerin gülbahçesi.*

1. Olur mı feyż-ı nesīm-i ṭarabla ḫurrem ü sebz
Gelür mi **gülşen-i ümmīde** āb-ı cūy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 4). [gülşen-i ümmīde, -e]*

gülsen-i yek-reng-i maʿānīde: *Mananın tek renkli gül bahçesi. II maneviyatın, ilahi tecellilerin vahdet gülşeni.*

1. İy bülbül-i dil naḳşına aldanma bu bāġuñ
   Var **gülşen-i yek-reng-i maʿānīde** sürūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 8). [gülşen-i yek-reng-i maʿānīde, -de]*

gülsen-serāy-ı ḫuldı: *Yeri, yurdu ebedi olarak gül bahçesi sarayı.*

1. Yā īlāhī be-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Betūl
   İde **gülşen-serāy-ı ḫuldı** meḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 6). [gülşen-serāy-ı ḫuldı, -ı]*

gül-sitān: *Gül bahçesi, çiçeklik. II bahçe.*

1. Biz giriftār-ı kafes bülbül-i müştāk-ı gülüz
   Gül-sitāndan bize bir berg-i terüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 4). [gül-sitāndan, -dan]*
2. Bedʿ eyle **gül-sitānda** yine ders-i nāleye
   Geldi dem-i tilāvet-i evrāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 7). [gül-sitānda, -da]*
3. Bu cism-i dāġ dāġ miyānında şerḥalar
   Beñzer o **gül-sitāna** ki āb-ı revānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [gül-sitāna, -a]*
4. Baña külḫanla gülşen farḳı ʿışḳuñda ne mümkindür
   Ya āteş **gül-sitān** olmış ya olmış **gül-sitān** āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 6). [gül-sitān,]*
5. ʿArż-ı ruḫsār eyledüñ seyr-i çemen-zār eyleyüp
   Gül-sitānuñ güllerin ḫālin diger-gūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 8). [gül-sitānuñ, -uñ]*
6. O serv-ḳāmeti bāġa gelür işitmişdür
   Ki ḫayli cūşişi var **gül-sitānda** enḥāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 6). [gül-sitānda, -da]*
7. Nihāl-i ḳaddüñ ider cilve **gül-sitāna** varam
   Meh-i ruḫuñ görürüm itsem āsumāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 3). [gül-sitāna, -a]*
8. Ser-ā-pā şimdi görseñ āteş-i ġam dāġ dāġ itdi
   Faṣīḥā ṣaḥn-ı sīnem gūyıyā bir **gül-sitān** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 10). [gül-sitān,]*
9. O tāze naḫl bir iki ayāġ görmişe beñzer
   Ḫıram-ı ḳāmeti āşüfte **gül-sitānı** açılmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 30, Mısra 2). [gül-sitānı, -ı]*

gül-sitān olmış: *Gül bahçesine dönmek, gül bahçesi haline gelmek.*

1. Baña külḫanla gülşen farḳı ʿışḳuñda ne mümkindür
   Ya āteş **gül-sitān olmış** ya olmış gül-sitān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 6). [gül-sitān olmış, -mış]*

gülsitān-ārā-yı behcet: *Mutluluk gül bahçesini süsleyen. II bir gül bahçesini andıran mutluluğu süsleyen.*

1. Lāle-zār-ı ʿışḳ iden şaḥn-ı feżā-yı sīnemi
   Gülsitān-ārā-yı behcet bir gül-i terdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 6). [gülsitān-ārā-yı behcet,]*

gül-sitān-ı ʿālem-i ʿışḳuñ: *Aşk aleminin gül bahçesi.*

1. Eylemez bir yirde hiç servüñ hevāsıyla ḳarār
   Gül-sitān-ı ʿālem-i ʿışḳuñ ṣabāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 8). [gül-sitān-ı ʿālem-i ʿışḳuñ, -uñ]*

gül-sitān-ı elemdür: *Keder, elem gül bahçesi.*

1. Ḳıyās itme gül ü lāle-zārı āteşdür
   Bu **gül-sitān-ı elemdür** ki ḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 2). [gül-sitān-ı elemdür, -dür]*

gül-sitān-ı ġamuñ: *Keder, üzüntü bahçesi.*

1. Nevā-yı bülbüli bād-ı bahārı āteşdür
   Bu **gül-sitān-ı ġamuñ** rūzgārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 2). [gül-sitān-ı ġamuñ, -uñ]*

gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan: *Sevgilinin köyü, mahallesinin gül bahçesi.*

1. ..... ʿaceb dilden de bir tāze ḫaber var mı
   İşitdük **gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan** ṣabā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 2). [gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan, -dan]*

gül-sitān-ı nāzda: *Nazlı gül bahçesi. II sevgilinin bulunduğu makam, yer.*

1. Ḳadd-i nāzuñ cilve-i dil-keş ḫırāmuñ dōstum
   Gül-sitān-ı nāzda serv-i semen-sīmā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 6). [gül-sitān-ı nāzda, -da]*

gül-zār: *Gül bahçesi.*

1. Gül-zārı bezm-i bāde-i ḥamrā ḫayāl idüp
   Her nev-şüküfte ġonçeyi bir cām-ı ʿişret it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 3). [gül-zārı,]*
2. Çü jāle ʿālem-i bālāya eyledük pervāz
   Miṣāl-i ḫār bu **gül-zārı** mesken eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 4). [gül-zārı, -ı]*
3. Gelmiş Faṣīḥ kūyına dil eşk-i çeşm ile
   Beñzer o kāha kim gele **gül-zāra** ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 10). [gül-zāra, -a]*
4. Ḫalḳa ḫalḳa kākül-i dil-ber degül ruḫsārda
   Tūde tūde sünbül-i terdür yatur **gül-zārda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 2). [gül-zārda, -da]*
5. Gül-bāng-i nūş-bād-ı hezārān çekilmede
   Gül-zāra ḫ∨ūn-ı bade-perestān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 1). [gül-zāra, -a]*
6. Meclis-i mey gūyıyā bir dil-güşā **gül-zārdur**
   Bülbül-i rengīn-terennümdür ṣurāḫī ḳulḳuli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 5). [gül-zārdur, -dur]*
7. Ne ḳayd başa gül ü lālesi bu **gül-zāruñ**
   Faṣīḥ saña dil-i dāġ dāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 9). [gül-zāruñ, -uñ]*
8. Bu **gül-zāruñ** kime feryād idersün renc-i ḫārından
   Nevā-yı ʿandelībi hem-maḳām-ı bāng-i zāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 7). [gül-zāruñ, -uñ]*
9. Ol feyżı ḳomış Ḫudā ki **gül-zārumda**
   Gül-ġonçe-i ümmīd biter ḫārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 1). [gül-zārumda, -um, -da]*

gül-zār iderin: *Gül bahçesine çevirmek.*

1. Dāġ-ı ġam ile sīnemi **gül-zār iderin** ben
   Teşrīf-i şeh-i ʿışḳa sezā-vār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 1). [gül-zār iderin, -, --er, -in]*

gül-zār-ı ʿālem: *Dünya gül bahçesi, gül bahçesini andıran alem.*

1. Yārsuz **gül-zār-ı ʿālem** künc-i mātemdür baña
   ʿIyd u Nevrūzı göñül māh-ı Muḥarremdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [gül-zār-ı ʿālem,]*

gül-zār-ı bāġ: *Bağın gül bahçesi.*

1. Nārı-dūzaḫdur Faṣīḥā çeşmüme **gül-zār-ı bāġ**
Kimseler yā Rab esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 9). [gül-zār-ı bāġ,]*

gül-zār-ı cemāle: *Sevgilinin güzel yüzündeki gül bahçesi; sevgilinin yüzü.*

1. Bir iki cām-ı meyle gül gül itseñ rūy-ı dil-dārı
Yine sāḳī o **gül-zār-ı cemāle** zīb ü fer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 4). [gül-zār-ı cemāle, -e]*

gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı: *Gönül alan güzelliğin gül bahçesi.*

1. Seyre **gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı** iy Faṣīḥ
Çeşmümüñ her biri bir mīnālı revzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı, -yı]*

gül-zār-ı cinān: *Cennet bahçeleri.*

1. Ādem çıḳamaz ḥüsn-i rıżāsıyla muḥaṣṣal
Dil kūyuña **gül-zār-ı cinān** dirse yiridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 6). [gül-zār-ı cinān,]*

gül-zār-ı cismüñ: *Bedenin gül bahçesi.*

1. Miṣāl-i sāye pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ kimdür
Kimüñ **gül-zār-ı cismüñ** cilve-gāh itdüñ ʿaceb bilsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [gül-zār-ı cismüñ,]*

gül-zār-ı cismüñ: *Bedenin gül bahçesi.*

1. Miṣāl-i sāye pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ kimdür
Kimüñ **gül-zār-ı cismüñ** cilve-gāh itdüñ ʿaceb bilsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [gül-zār-ı cismüñ, -üñ]*

gül-zār-ı dāġ: *Yaralarla dolan gül bahçesi.*

1. İtdi semūm-ı āha mübeddel ṣabāmuzı
Gül-zār-ı dāġ iden dil-i āteş-hevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 1). [gül-zār-ı dāġ,]*

gül-zār-ı dehrüñ: *Dünyanın gül bahçesi.*

1. Tarīk-ı resm-i feryādı bilür yoḳ devr-i ʿadlinde
Meger **gül-zār-ı dehrüñ** ʿandelībān-ı ḫoş-elḥānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 54). [gül-zār-ı dehrüñ, -üñ]*

gül-zār-ı fenāda: *Fanilik, yokluk gül bahçesi. II dünya.*

1. Bu **gül-zār-ı fenāda** bulmadum bir būy-ı āsāyiş
   Ṣabā-veş gerçi demlerdür ki geşt-i bāġ u rāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 3). [gül-zār-ı fenāda, -da]*

gül-zār-ı ḥüsnüñ: *Güzellik gül bahçesi; sevgilinin güzel yüzü.*

1. Gül-zār-ı ḥüsnüñ açdı muṭarrā iki gülüñ
   Aḥsente siḥr-kārına meşşāṭa-i mülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 1). [gül-zār-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

gül-zār-ı ‘ömr ü devleti: *Makam ve ömrün gül bahçesi.*

1. Ola **gül-zār-ı ‘ömr ü devleti** hem-vāre sebz ü ter
   Cihānuñ tā gele ṣayfı gide faṣl-ı zemistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 89). [gül-zār-ı ‘ömr ü devleti, -i]*

gül-zār-ı ümīd: *Ümidin gül bahçesi. II gerçekleşmesi istenilen arzu ve istekler.*

1. Gül-zār-ı ümīd ḳaldı bī-āb
   Ebr-i keremüñle eyle sīr-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 127). [gül-zār-ı ümīd,]*

güm-geşte-i cāh-ı ʿadem: *Yokluk makamının kaybolmuşu.*

1. Hezārān Yūsufı güm-geşte-i çāh-ı ʿadem ḳılsa
   Dil-i āzāde kūşiş-āşinā-yı cüst ü cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 5). [güm-geşte-i cāh-ı ʿadem,]*

güm-geşte-i hicrān iderin: *Ayrılık acısı ile yolunu kaybetmiş.*

1. Vaṣl istemeyüp cānı gürīẕān iderin ben
   Ġamdan dili **güm-geşte-i hicrān iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 4). [güm-geşte-i hicrān iderin, -er, -in]*

güm-geşte-i hicrānı: *Ayrılık acısı ile yolunu kaybetmiş.*

1. Ṣabā zülfinde yāruñ hiç dil-i nālānı gördüñ mi
   Nedür aḥvāli ol **güm-geşte-i hicrānı** gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 2). [güm-geşte-i hicrānı, -ı]*
2. Faṣīḥ-i zārdan nām u nişān yoḳ kūy-ı cānānda
   Nedür aḥvāli ol **güm-geşte-i hicrānı** gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 12). [güm-geşte-i hicrānı, -ı]*

güm-geşte-rāh-ı miḥnetdür: *Meşakkat, keder yolunda kaybolmuş.*

1. Göñül iderse nʾola cüst ü cūy-ı kūy-ı neşāṭ
   Niçe dem oldı ki **güm-geşte-rāh-ı miḥnetdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 7). [güm-geşte-rāh-ı miḥnetdür, -dür]*

güm-kerde: *Kaybolmuş.*

1. Ḳays-veş ḥāşılı **güm-kerde** sürāġ itdi bizi
   Ṭaleb-i maḥmil-i Leylā-yı temennā-yı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 8). [güm-kerde,]*

güm-kerde-rāh itdüm: *Yolunu kaybetmek.*

1. ʿİnānın aldı elden bāre-i ṭabʿ-ı heves-cūyem
   Dil-i mürdem be-ḫ∨āb-ı ġafletem **güm-kerde-rāh itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 4). [güm-kerde-rāh itdüm, -dü, -m]*

güm-rāh idersin: *Yolunu şaşırmak, doğru yoldan ayrılmak.*

1. Bu şīve-i reftār ki vardur sende
   Çoḳ sāliki **güm-rāh idersin** ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 4). [güm-rāh idersin, -er, -sin]*

güm-süde: *Telef olmuş, zayi olmuş. II kaybolmuş.*

1. Pāyem ser-i çarḫ kīne-ḫvāh it
   Ben **güm-şüde** nām u bī-nişānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 124). [güm-şüde,]*

güm-süde-nām: *Itibarını yitirmiş.*

1. Ben **güm-şüde-nām** u bī-nişānī
   İy ṣadr-nişīn-i kāmurānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 123). [güm-şüde-nām,]*

gün: *Gün, zaman.*

1. ʿArūs-ı dehre meftūn olma kim yek-rūzedür ẕevḳi
   İdinmez bu ʿacūze kimseyi hiç iki **gün** dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [gün,]*
2. Seyre ʿazīmet itsem o ḫurşīd-ṭalʿatı
   Gör ṭāliʿ-i siyāhumı o **gün** seḥāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 8). [gün,]*
3. Bir ḳaç **gün** içre bād-ı ḫazān şevḳlerin bozar
   Feryād-ı bülbülān ḳurı bir müddeʿā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 5). [gün,]*
4. Siyāh kevkeb-i baḫtuñ olduġını hele bildük
   O **gün** ki mihr-i ruḫuñ perde-i niḳābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 10). [gün,]*
5. O dem olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
   O **gün** gelür mi göre dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 2). [gün,]*
6. Gül-ruḫuñsuz bāġ-ı ʿālem çeşmüme ḫār oldı āh
   Mihr-i rūyuñsuz **günüm** zülfüñ gibi tār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 2). [günüm, -üm]*
7. Ḳoparmaḳda felek başuma her sāʿat ḳıyāmetler
   ʿAceb memnūn olurdum bir **gün** evvel gelse ferdāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 28). [gün,]*

gün: *Tarz.*

1. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
   Bu **güne** şiʿr-i ter eyler mi her zebān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [güne, -e]*

gün: *Gün, gündüz.*

1. Meger bu **güne** reviş ʿāşıḳa revā mı olur
   Hemīşe gitmedesin ḫāne-i raḳībe (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [güne, -e]*

gün: *Gün. II huzur, saadet.*

1. Bu ʿanāşır-gāh-ı ʿālem teng ü tār olmış aña
   Ol perī-ruḫsārı dil bir iki üç **gün** görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 4). [gün,]*

gün: *Çeşit, tür.*

1. Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek
   Bu **güne** siyāh u nā-mübārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 134). [güne, -e]*

gün görmedük: *Bolluk, esenlik, rahat ve huzur içinde yaşamak.*

1. Ol perī bir māhdur **gün görmedük**
   Görmeyince ol mehi **gün görmedük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 37, Mısra 1). [gün görmedük, -me, -dü, -k]*

gün görmemiş: *Dert ve sıkıntı içinde yaşamak.*

1. İsterem bir māh-rū ʿālemde kim **gün görmemiş**
   Mihr-i pür-tāb-ı cemālin çeşm-i gerdūn görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 1). [gün görmemiş, -me, -miş]*

gün görmemiş: *Dert ve sıkıntı içinde yaşamak.*

1. Ḥaşret-i rūyıyla ḳalmış ṣubḥ u şāmı farḳdan
   Görmeyince ol mihir-ruḫsārı dil **gün görmemiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 6). [gün görmemiş, -me, -miş]*

günāh: *Suç, kusur, günah.*

1. Faṣīḥā bilmezin iy kāfir-i cefā-endīş
   Vefā **günāh** ise cevr eylemek sevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 10). [günāh,]*
2. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum Faṣīḥ ʿāşıḳ
   Mihr cürmüm vefā **günāhumdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 18). [günāhumdur, -um, -dur]*
3. Geçmez mi āh daḫı **günāhumdan** ol melek
   Ġırbāle döndi āh-ı dilümden ten-i felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 2). [günāhumdan, -umdan]*
4. Seni cāndan ziyāde cānānum
   Sevdigümdür **günāhumı** bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 4). [günāhumı, -um, -ı]*

5. Hem muʿterif-i ḫaṭā-yı pīşīn
   Hem şimdi **günāhdan** ḫaceldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 70). [günāhdan, -dan]*

günāh eylemedüm: *Günah işlemek, günah sayılan bir davranışta bulunmak.*

1. Min baʿd nedür bāʿiṣ-i āzārındur
   Sevdimse seni ne var **günāh eylemedüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 4). [günāh eylemedüm, -me, -dü, -m]*
2. Bu nār-ı ġażab āteş-i āzār nedür
   Sevdimse seni ne var **günāh eylemedüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 4). [günāh eylemedüm, -me, -dü, -m]*
3. Tā key bu teġāfül bu nigāh-ı āzār
   Sevdimse seni ne var **günāh eylemedüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 4). [günāh eylemedüm, -me, -dü, -m]*

günāh itdüm: *Günah, suç, kabahat işlemek; yanlış, hatalı bir davranışta bulunmak.*

1. İtmiş āzürde nigāh-ı ḥasret-ālūdem seni
   ʿIşḳuñ ibrāmıyla itdüm ʿafv-ı düşmen bir günāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 8). [günāh itdüm, -dü, -m]*

günāh itmekledür: *Günah, suç, kabahat işlemek; yanlış, hatalı bir davranışta bulunmak.*

1. Fiʿl-i bed ġayrun nikū-kār olmasın īcāb ider
   Bāʿiṣ-i ʿafv u kerem olmaḳ **günāh itmekledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [günāh itmekledür, -mek, -le, -dür]*

günāh olur: *Suç olmak.*

1. Hicrüñle ülfet eylese diller tebāh olur
   Vaṣluñ ümīdin itseler iy meh **günāh olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 2). [günāh olur, -ur]*

günāh-kerd: *Günah işleyen, günahkar.*

1. Her neyse ne ol **günāh-kerde**
   Nevmīd-i şefāʿatüñ degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 71). [günāh-kerde, -e]*

gün-be-gün: *Günden güne, gün geçtikçe.*

1. Ay-be-ay hafta-be-hafta ḫoş gör devrānuñı
   Gün-be-gün sāʿat-be-sāʿat rūzgār elden gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 16, Mısra 2). [gün-be-gün,]*

günde biñ kez: *Günde bin defa, bin kez.*

1. Bu dām-ı pür-mihenden bir ḳadem evvel rehā bulsaḳ
   Bu ġamla **günde biñ kez** ölmeden bāri ḫalāṣ olsaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 30). [günde biñ kez,]*

günden güne: *Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.*

1. Günden güne ol ruḫları ḫurşīde Faṣīḥüñ
   Mihrini füzūn şevḳını yā Rabb ziyād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 9). [günden güne,]*

günden güne: *Gün geçtikçe, her gün biraz daha.*

1. Günden güne Ḥaḳ ṭabʿumı ʿālī itsün
   Her māhumı aʿdādda sālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 1). [günden güne,]*

gūne: *Tür, nevi, çeşit, tarz.*

1. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
   Bilmem ne nevʿ mekr ü ne **gūne** firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [gūne,]*
2. Hemişe gitmedesin ḫāne-i raḳībe rüvā
   Meger bu **gūne** reviş ʿāşıḳa revā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [gūne,]*
3. Bu **gūne** ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
   Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 6). [gūne,]*
4. ʿAceb ol ḳaddi naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz
   Ne **gūne** ẕevḳ-baḫş olmaḳ gerek seyr-i çemen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 8). [gūne,]*
5. Ne **gūne** cevr ü sitem eyleyeydi seyr ideydük
   Bu çarḫ-ı dūn u denīden eger merāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 7). [gūne,]*
6. Nevā-yı dil-keşüñ itme iżāʿat iy bülbül
   Bu **gūne** gülşene bāng-i kelāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 4). [gūne,]*
7. Şermende itdi gülleri tāb-ı cemāl-i yār
   Bir **gūne** daḫı rūy-ı çemen reng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 4). [gūne,]*

8. Kemāl-i luṭf-ı gülistānı eyledükde su’āl
   Bu **gūne** luṭf-ı bahāra sebeb nedür diyeyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 30). [gūne,]*
9. Bu **gūne** siyāh u nā-mübārek
   Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 137). [gūne,]*

gūne gūne: *Rengârenk, türlü türlü.*

1. Gūne gūne ʿālemüñ nīreng ü ʿālin seyr idüp
   Gelmemek mümkin midür naḳş u ḫayālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 7). [gūne gūne,]*

güneh: *Günah.*

1. Hemīşe cānib-i Ḥaḳdan beni ider işġāl
   Baña hemīşe **güneh** muṭṭaṣıl ḫaṭā- pīşe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 72). [güneh,]*

güneh: *Günah, suç, hata.*

1. Güneh ne sendedür iy şūḫ cürm ne bende
   Miyānede çekilen hep belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [güneh,]*

güneh-ālūde: *Günaha bulaşmış.*

1. Ḳabûl-i cürm ü günehde tevaḳḳuf u ihmāl
   Benem ben ol **güneh-ālūde** maʻṣiyet-kerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 66). [güneh-ālūde,]*
2. Biz kim ser-i şūrīde-hevā maġlūbuz
   Cürm ü **güneh-ālūde** mey ü maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 2). [güneh-ālūde,]*

ġurbet: *Memleketten ayrı düşme; sevgiliden uzak kalma.*

1. Ġurbetüñ pūşiş-i eksūnından
   Yeg idi sāye-i dīvār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 5). [ġurbetüñ, -üñ]*

ġurbet: *Yurdundan, memleketinden başka yerde bulunma ‖ Sevgiliden uzakta olan yer.*

1. Göñül piyāde ḳalup Ḳays gibi **ġurbetde**
   Ṭurup ṭurup deve dirdi reh-i maḥabbetde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 72, Mısra 1). [ġurbetde, -de]*

gürg: *Kurt.*

1. Ki **gürgile** yalaşup ḳan birāder ola şubān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 10). [gürgile, -ile]*

gürīz: *Kaçma, firar. II kaçan.*

1. Görilicek s̲elās̲-ı ġuṣṣāle
   Ġam u ġuṣṣa devāsın itdi **gürīz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 7, Mısra 4). [gürīz,]*

gürīzān iderin: *Terk etmek, gitmek.*

1. Vaṣl istemeyüp cānı **gürīẓān iderin** ben
   Ġamdan dili güm-geşte-i hicrān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 3). [gürīẓān iderin, -er, -in]*

ġurre-i māh-ı muḥarremdür: *Muharrem ayının hilali II Matem ayı olan Muharrem ayının başlangıçı.*

1. Ġurre-i māh-ı Muḥarremdür bu
   Mevsim-i sūziş-i mātemdür bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 1). [ġurre-i māh-ı muḥarremdür, -dür]*

ġurre-i ümmīd: *Ümid hilali. II Kameri takvime göre ayın başında görülen hilali andıran ümit, cılız bir umut.*

1. Bir şeb gelür ki **ġurre-i ümmīd** olur bedīd
   Eyler felek temām meh-i intiẓārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 3). [ġurre-i ümmīd,]*

ġurūr: *Kendini beğenme, büyüklük taslama, kibir.*

1. E s̲er itdi figān u āh-ı bülbül güllerin āḫır
   Ġurūrı pāy-māl-i leşker-i şāh-ı ḥazān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 6). [ġurūrı, -ı]*

gūs: *Dinlemek, kulak vermek.*

1. Bildi ol ġamzesi Tātāra giriftārluġum
   Gūş ḳılġanda Faṣīḥā menüm efġān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 10). [gūş,]*

gūs: *İşitmek.*

1. Ne ḥālet vardur iy ḫāme zebān-ı dür-niṣāruñda
   İşiden naẓm-ı pāküñ cümle **gūş** āferīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 8). [gūş,]*

gūs: *Kulak.*

1. Añıldı **gūşına** destār farḳ-ı cānándan
   Gül ile eyledi gūyā muḳārenet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 5). [gūşına, -ın, -a]*

gūs: *Kulak (kulak kesilmek manasında).*

1. Viṣāḫ-ı ṣadrı mıdur düşmenüñ ki **gūşumuza**
   Ṭoḳınmadı ḫaberi çoḳ zemándur ol güherüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 7). [gūşumuza, -umuz, -a]*
2. Niçe **gūşına** gire nāle-i dil kim götürür
   Hep binā-gūşına destār-ı perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 11). [gūşına, -ın, -a]*

gūş eyle: *Dinlemek, kulak vermek.*

1. Bülbüllerüñ efġānını **gūş eyle** Faṣīḥ
   Feryād olur sūziş-i ḥasretle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 3). [gūş eyle,]*

gūş eyle: *İşitmek, dinlemek.*

1. Gūş eyle niyāz-ı dil-i bīmār-ı Faṣīḥi
   İtmekde temennā-yı müdāvā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 47). [gūş eyle,]*

gūs eylemez: *Dinlemek, kulak vermek.*

1. Güft ü gūy-ı ʿāşıḳı ehl-i ḫıred **gūş eylemez**
   İy Faṣīḥ elbet gelür mestüñ sözi ḫuş-yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 9). [gūş eylemez, -me, -z]*

gūs eylemezse: *Dinlemek, kulak vermek.*

1. ʿAceb mi bülbüli **gūş eylemezse** ġonçe-i gülşen
   Teng-mizācdur olmaz cevābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 7). [gūş eylemezse, -me, -z, -se]*

gūs eyler: *Dinlemek, kulak vermek.*

1. Terennüm itse keyf-i cām ile gülşende ol mümtāz
   Faṣīḥā **gūş eyler** nāle-i bülbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 10). [gūş eyler, -r]*

gūs eyleyen: *Dinlemek, kulak vermek.*

1. Gūş eyleyen elbette girer anı semāʿa
   Beñzer ki neye ḥażret-i Mollā nefes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 5). [gūş eyleyen, -yen]*

gūs eyleyen: *Dinlemek, kulak vermek.*

1. Ney gibi bāġrum delikdür dāġ-ı ḥasretle Faṣīḥ
   Zaḫm-ı ʿışḳum derk ider **gūş eyleyen** efġānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 10). [gūş eyleyen, -yen]*

gūs eyleyüp: *Dinlemek, kulak vermek II Duymak.*

1. Deryāya itme vaṣf-ı lebin kim ḥayātdan
   Gūş eyleyüp Faṣīḥ semek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 6). [gūş eyleyüp, -yüp]*

gūs ideli: *Kulak vermek, dinlemek.*

1. Bu sūz nedür hem dir iseñ sözleriñüzde
   Kim **gūş ideli** ser-be-girībān-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [gūş ideli, -eli]*

gūs iden: *Kulak vermek, dinlemek.*

1. O şehle **gūş iden** ser-güzeşt-i āḥvālüm
   Şanūr ḥikāye-i Maḥmūd ile Ayāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 5). [gūş iden, -en]*

gūs iden: *Duymak.*

1. Renc-i zaḫm-ı dil-ḫırāş-ı ḫārını bu gülşenüñ
   Gūş iden fehm eyler āh-ı ṣubḥ-gāh-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 8). [gūş iden, -en]*

gūs idenüñ: *Kulak vermek, dinlemek.*

1. ʿAceb mi ḫāme-veş **gūş idenüñ** aġzın ṣulandırsa
   Faṣīḥā nazm-ı şīrīnüñde ḥaḳḳā kim melāḥat var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 13). [gūş idenüñ, -en, -üñ]*

gūs ideydi: *Kulak vermek, dinlemek.*

1. Bu ḥüsn-i beyānı ḥaḳḳ-ı taʿbīr budur
   Meftūnı olurdı **gūş ideydi** Cāḥiẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 4). [gūş ideydi, -e, -ydi]*

gūs idince: *Duymak, haber almak, öğrenmek.*

1. Gūş idince Faṣīḥ bu ḫaberi
   Dīdeden ḫūn-ı dil idüp cereyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 7). [gūş idince, -ince]*

gūs idüp: *Kulak vermek, dinlemek.*

1. Gūş idüp eyleye şāyed baña ol māh meded
   Yitiş imdādıma iy āh-ı seḥer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [gūş idüp, -üp]*
2. Gūş idüp ʿandelībüm didügüm
   Dimiş ol ġonçe-leb hezārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 9). [gūş idüp, -üp]*
3. Ġonçe-femler murġ-ı cānın şekve-i feryādını
   Gūş idüp nergislerin ḫışm ile bādām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 8). [gūş idüp, -üp]*

gūs idüp: *Duymak, işitmek, kulak vermek, dinlemek II haber almak.*

1. Güş idüp fevtin Faṣīḥā didiler tārīḫini
   Cennet-i meʾvāyı Būbekre ḳıla Ḥaḳ cilve-geh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 1, Mısra 1). [güş idüp, -üp]*

güs itdükce: *Dinlemek, duymak.*

1. Ṣabādan vaṣf-ı kadd-i ser-firāẕın **güş itdükçe**
   Ne mümkin olmamaḳ ol şūḫa serv-i gül-sitān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 5). [güş itdükçe, -dükçe]*

güs itdüreyin: *Dinletmek, duyurmak.*

1. Belki **güş itdüreyin** ḫaste-serin feryāduñ
   Dil-i ḫūnīni laʿlden saña mengüş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 5). [güş itdüreyin, -dür, -e, -yin]*

güs itmisüz: *Dinlemek, kulak vermek, işitmek.*

1. Egerçi pīç ü tābın ḫayliden **güş itmişüz** şimdi
   Dilüñ ser-rişte-i kārı ne minvāl üzredür bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 1). [güş itmişüz, -miş, -üz]*

güs itse: *Dinlemek.*

1. Sefīd olurdı o dem noḳṭalar miṣāl-i leʾāl
   ʻUluvv-i ḳadrini **güş itse** āb-ı çāh-ı ʻamīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 44). [güş itse, -se]*

güs itse: *Dinlemek, kulak vermek, işitmek.*

1. Meydān-ı naẓm u neṣrde gül-bāng-i ṣavletüm
   Rüstemler itse güş eger zehre-çāk ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 9). [güş itse, -se]*
2. Sefīd olurdı o dem noḳṭalar miṣāl-i leʾāl
   ʻUluvv-i ḳadrini **güş itse** āb-ı çāh-ı ʻamīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 43). [güş itse,]*

güs olmıs: *Kulak kesilmek, dinlemek.*

1. Şehen-şāh-ı bahār olmış ser-ā-pā güş güllerle
   Pesend itmiş nevā-yı naḳş-ı nev-īcāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 5). [güş olmış, -mış]*

güşād eyledi: *Açmak. II şenlenmek, ferahlamak.*

1. İtdi şüküfte ġonçeyi luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ
   Ḫūnīn dil-i hezārı **güşād eyledi** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 9). [güşād eyledi,]*

güşād eylemez: *Açmak. II tomurcuğun açılması.*

1. Bir mevsim-i bahār-ı güşāyiş-nümā-yı feyż
   Gül-ġonçe-i- ümīdi **güşād eylemez** mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 4). [güşād eylemez, -me, -z]*

güşād eyler: *Açmak. II şenlenmek, ferahlamak.*

1. Ġonçe-i ḫāṭırı **güşād eyler**
   Bir ḫuceste bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 7). [güşād eyler, -r]*

güşād eyleyüp: *Açmak. II ihsan kapısının açılması, lütufta bulunmak.*

1. Perde-i ʿarż-ı merāmı eyleyüp iy dil güşād
   Neşve-i meyle hele defʿ-i ḥicāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 5). [güşād eyleyüp, -yüp]*

güşād ider mi: *Açmak. II ferahlatmak, kavuşturmak.*

1. Güşād ider mi der-i ḫ∨āhişüm nesīm-i murād
   Olur mı şahṣ-ı emel maḥrem-i ḥārīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 1). [güşād ider mi, -er , -mi]*

güşād it: *Açmak. II ferahlatmak.*

1. Hep ġonçeleri bād-ı bahār itdi şüküfte
   Yā Rab dili sen şeb-nem-i luṭfuñla **güşād it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 4). [güşād it,]*
2. Güşād it dil-güşā revzenlerin kāşāne-i ʿışḳuñ
   Faṣīḥā şerḥalarla rūşen eyle ḫāne-i ḳalbi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 10). [güşād it,]*

güşād itdükde: *Açmak.*

1. Nāme-i ḥüsnini itdükde güşād ol meh-rū
Müy-ı pīşāni-i müşgīni görenler didi hū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 1). [güşād itdükde, -dük, -de]*

güşād itdürdi: *Açmak, açılmak. II anlatmak, bildirmek.*

1. Sīnesin yāra niyāz ile **güşād itdürdi** dil
Güyıyā efsūn ile feṯḥ itdi bir gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 5). [güşād itdürdi, -dür, -di]*

güşād ol: *Ferahlamak, rahatlamak II gamın yok olması, uzaklaşması.*

1. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ çāk itsün göñül
Bu fenā gülşende bir pāre **güşād ol** sen de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 12). [güşād ol,]*

güşād ola: *Ferahlamak, rahatlamak II gamın yok olması, uzaklaşması.*

1. Demdür ki gül **güşād ola** bād-ı bahārdan
Bülbül terennüm ide maḳām-ı hezārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 1). [güşād ola, -a]*

güşād olmaz: *Açılmak.*

1. Berḳ-ı ḫandeyle **güşād olmaz** bu demlerde dehen
Vaḳt-i ebr-i āh u bārān-ı dem-ā-demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 7). [güşād olmaz, -maz]*

güşād olsun: *Ferahlamak, rahatlamak II gamın yok olması, uzaklaşması.*

1. Dāġ olmaz dōstum cān u dil-i aġyārda
Hiç **güşād olsun** mı serdī-i dey-i behmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 8). [güşād olsun, -sun]*

güşāde: *Açık, açılmış.*

1. Gāhī **güşāde** nergis-i būstān-ı ḥayretüz
Gāhī ḫabāb-ı cūy-ı gülistān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 1). [güşāde,]*
2. Güller **güşāde** ʿaṭse-i bād-ı bahār ile
Cān-bahş u dil-güşā bu zemānuñ sirayeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 5). [güşāde,]*
3. Bu demde inbisāṭ ol deñlü cārī ṭabʻ-ı eşyāya
Ki naḫlinden **güşāde** ẓāhir olur verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 18). [güşāde,]*

güşāde: *Ferah, şen. II mutluluk veren.*

1. Ġayra **güşāde** āyīne-veş rūy-ı iltifāt
   Baña gelince çīn ile pür cebhe-i ġażab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 3). [güşāde,]*
2. Hevā **güşāde** vü eşküfte ġonçe-i gülşen
   Dem-i terennüm-i ẖāṭır-güşā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [güşāde,]*

güşāde: *Açık, ifşa olmuş.*

1. Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd
   Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaẖ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 25). [güşāde,]*
2. Yine ahālī-i gülzāra düşdi güft ü şinīd
   Güşāde meşreb-i ʻālem çü rāz-ı ʻāşıḳ-ı mest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 6). [güşāde,]*

güşāde dil olmaduḳ: *Açık, ferah, şen gönül olmak.*

1. Çoḳ nev-bahār geldi **güşāde dil olmaduḳ**
   Bāġ-ı cihānda ġonçe gibi beste-ẖāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 3). [güşāde dil olmaduḳ, -ma, -duḳ]*

güşāde itdi: *Açmak, ferahlatmak II genişletmek, büyütmek.*

1. İtdi güşāde ġonçe-i ṭabʻum hevā-yı ney
   Olsam ʿaceb mi bülbül-i medh-āzmā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 2). [güşāde itdi, -di]*

güşāde itmem: *Anlatmak, açılmak.*

1. Kimseye itmem güşāde rāz-ı pinhānum gibi
   Dāġ-ı ʿışḳuñ sīnede ẖıfẓ eylerüm cānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 1). [güşāde itmem, -me, -m]*

güşāde itmez: *Anlatmak, açılmak.*

1. Güşāde itmez idüm mācerā-yı aḥvālüm
   Olaydı żābıṭası elde çeşm-i giryānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 5). [güşāde itmez, -me, -z]*

güşāde ola: *Açılmak, şenlenmek.*

1. Niçe **güşāde ola** ġonçe-i dil-i derhem
   Sümūm-ı āh eṣer bāġuma ṣabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 1). [güşāde ola, -a]*

güşāde olacaḳ: *Açıklamak, ifşa olmak.*

1. Güşāde olacaḳ demdür dil-i ser-besteler rāẕı
   Şüküfte ġonçe-i güller çemenler sebz ü ḫurremdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 5). [güşāde olacaḳ, -acaḳ]*

güşāde olmadı: *Açılmak.*

1. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʻuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [güşāde olmadı, -ma, -dı]*

güşāde olmadı: *Açılmak II açık olmak.*

1. Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʿuḳde-i ḫāṭır
   Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [güşāde olmadı, -ma, -dı]*

güşāde olmadı: *Açık olmak, açılmak.*

1. Güşāde olmadı esrār-ı laʿl-i gül-nārı
   O nükte ḥālli hezārān ḥişāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 9). [güşāde olmadı, -ma, -dı]*
2. Hep girye-i ġamla geçdi māh u sālüm
   Olmadı güşāde cebhe-i āmālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 2). [güşāde olmadı, -ma, -dı]*

güşāde olmaġa: *Açılmak. II şenlenmek.*

1. Başlar **güşāde olmaġa** verd-i sefīd-veş
   Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar şemīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 5). [güşāde olmaġa, -maġ, -a]*

güşāde olmaz: *Açılmak, ferahlamak. II neşelenmek.*

1. Açılmaduḳca bād-ı bahār ile ġonçeler
   Olmaz güşāde ḫāṭır-ı nā-şāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 4). [güşāde olmaz, -ma, -z]*

güşāde olsa: *Açık olmak, açılmak.*

1. Açılsa feyż-ı nesīm-i seḥerle ġonçe-i ter
   Güşāde olsa yine rūy-ı gül-sitān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 6). [güşāde olsa, -sa]*

güşāde olur: *Açılmak, tomurcuklanmak.*

1. Bir gün Faṣīḥ şeb-nem-i luṭf-ı Ḫudā ile
   Olur güşāde ġonçe-i baḫtuñ senüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 10). [güşāde olur, -ur]*

güşād-ı fāl-i bahāra: *Bahar falı açma.*

1. Gelmiş **güşād-ı fāl-i bahāra** gül āyeti
   Bülbüllerüñ maḳām-ı Nevadā ḳırāʾati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 1). [güşād-ı fāl-i bahāra, -a]*

güşād-ı rāzda: *Sırrını açma.*

1. Fiġān ü zār-ı dili mümkin idi żabṭ itmek
   Güşād-ı rāzda çeşm-i pür-ābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 8). [güşād-ı rāzda, -da]*

güşād-ı rāz-ı dil eyler: *Gönül sırrını açma.*

1. Güşād-ı rāz-ı dil eyler sirişk-i çeşm-i terüñ
   Nihān it āteş-i ʿışḳuñ görinmesün şererüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 1). [güşād-ı rāz-ı dil eyler, -r]*

güşāyiş: *Açılma, ferahlama, açıklık, ferahlık.*

1. Mirʾāt-ı dilde ṣūret-i ḫ∨āhiş görülmedi
   Ol zeng-zār-ı ġamda **güşāyiş** görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 2). [güşāyiş,]*

güşāyiş-i dile: *Gönül açıklığı II gönül ferahlığı, iç huzuru.*

1. Açılsa ġonçe ʿaceb mi nevā-yı bülbülden
   Güşāyiş-i dile bāʿiş olur hevā-yı laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 6). [güşāyiş-i dile, -e]*

gūş-ı cāna: *Can kulağı. II sevgiliden gelecek haberi duyma bağlamında.*

1. Gūş-ı cāna degmedi dilden peyām-ı āşinā
   Çoḳ zemāndur bir ḫaberle gelmedi peyk-i ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 1). [gūş-ı cāna, -a]*

gūş-ı cānāneye: *Sevgilinin duyduğu şey.*

1. Tār-ı zülfinde dilüñ nālesi güyā ki Faṣīḥ
   Gūş-ı cānāneye kār-ı naġam-ı gīsūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 10). [gūş-ı cānāneye, -ye]*

gūş-ı cānuma: *Can kulağı.*

1. Çemende başlamış ancaḳ fiġāna bülbül-i zār
   Ki **gūş-ı cānuma** dil-sūz bir ṣadā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [gūş-ı cānuma, -um, -a]*

gūş-ı dile: *Gönül kulağı.*

1. Çalınmış ezel **gūş-ı dile** nāy-ı maʿānī
   Ol dem durur el-āne daḫı kendüyi bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 58). [gūş-ı dile, -e]*

gūş-ı girān: *Kulağa ağır gelen, zor.*

1. Hemān bīhūde murġ-ı bülbül-i şeydā fiġān eyler
   Seḥer sīm-āb-ı şeb-nem güllerin gūşın girān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [gūş-ı girān,]*

gūş-ı gül: *Güle benzeyen kulak.*

1. Bülbüllere leṭāfet-i ṣavt eyleyen kerem
   Ḫār-ı ḫırāş-ı **gūş-ı gül** itmiş nevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 6). [gūş-ı gül,]*

gūş-i hūsuz: *Can kulağı etmek, dinlemek. II dikkatle dinlemek.*

1. Çeşm-i idrāküz ser-ā-pā ḫūn-ı ḥasret ḳāniʿüz
   Gūş-i hūşuz her zemān bāng-i melāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 2). [gūş-i hūşuz, -uz]*

gūş-ı izʿān: *Akıl, idrak kulağı. II canı gönülden, anlayarak, fark ederek dinleme.*

1. Telḫ ider sükker-i meyl-i niʿam-ı dünyāyı
   Gūş-ı izʿān ile diñle naġamāt-ı nāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 2). [gūş-ı izʿān,]*

gūş-ı ḳabūle: *Kabul kulağı.*

1. Nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb ü bāng-i zāġ itdüm
   Birin **gūş-ı ḳabūle** itmedi şāyeste çarḫ-ı dūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 5). [gūş-ı ḳabūle, -e]*

gūş-ı sipihre: *Gökyüzünün kulağı. II ay.*

1. Devr itmede teʿāḳub ider bir birin felek
   Degmiş meger ki **gūş-ı sipihre** nevā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 4). [gūş-ı sipihre, -e]*

gūş-ı taḥsīn: *Güzel kulaklar.*

1. Çek kemān-ı saḫt-ı hicrānı binā-gūşa getür
   Gūş-ı taḥsīn çeksün iy dil Ḳahramān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 6). [gūş-ı taḥsīn,]*

ġūş-ı yāra: *Sevgilinin kulağı.*

1. Tekrīr-i nāliş üzre eşer eyler iy Faṣīḥ
   Gül **ġūş-ı yāra** nāle çü efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [ġūş-ı yāra, -a]*

gūşın girān eyler: *Kulağını ağırlaştırır, zor işitir hale getirir, sağır eder.*

1. Hemān bīhūde murġ-ı bülbül-i şeydā fiġān eyler
   Seḥer sīm-āb-ı şeb-nem güllerin **gūşın girān eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [gūşın girān eyler, -r]*

gūsis: *Çalışma, uğraşma.*

1. Bilmez reh-i saʿy ü **gūşişüm** şaḥṣ-ı murād
   Bir kerre daḫı kendümi bilmem dil-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 1). [gūşişüm, -üm]*

gūsis olmaz: *Çalışma, çabalama içinde olmak.*

1. Hezārān Yūsufı güm-geşte-i çāh-ı ʿadem ḳılsa
   Dil-i āzāde kūşiş-āşinā-yı cüst ü cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 6). [gūşiş olmaz,]*

ġussa: *Gam, keder, tasa.*

1. Āh şemşīr ü sīnedür siperüm
   Ġuṣṣa ḫaylüm belā sipāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 16). [ġuṣṣa,]*
2. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam ġamdur
   Yine **ġuṣṣa** o **ġuṣṣa** bende iy sāḳī ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [ġuṣṣa,]*
3. Bāġa var bir nev-cevānla cām-ı mey gör iy Faṣīḥ
   Köhne renc ü **ġuṣṣaya** eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 10). [ġuṣṣaya, -ya]*
4. Bahār oldı göñüller **ġuṣṣadan** āzādedür şimdi
   Bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret her ṭaraf āmādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 1). [ġuṣṣadan, -dan]*

ġuṣṣa-i hicrāna: *Ayrılık derdi.*

1. Rūz u şeb n'ola fiġān eylese giryān olsa
   Dil alışmadı ġam u **ġuṣṣa-i hicrāna** daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 4). [ġuṣṣa-i hicrāna, -a]*

güstāh: *Arsız, edepsiz, küstah, saygısız.*

1. Güstāh ʿaceb ʿarż-ı merām eyledüñ iy dil
   Āteşlere yaḳduñ dili pür-tāb u tef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 6). [güstāh,]*

güsterde: *Yayılmış, döşenmiş, serilmiş.*

1. Güsterde olursa n'ola geldükde ḫırāma
   Zīr-i ḳādem-i ḫāmeme dībā-yı ma'ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 29). [güsterde,]*

güvāh: *Şahit, tanık; delil.*

1. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum bu daʿvāma
   İki çeşm-i terüm **güvāhumdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 6). [güvāhumdur, -um, -dur]*

2. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre **güvāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [güvāh,]*
3. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre **güvāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 12). [güvāh,]*
4. Yiter bu ʿālem-i kevn ü fesād ḥaşre **güvāh**
   Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣāl-i vaʿd ü vaʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [güvāh,]*
5. Redd itme bu ʿabd-i nā-murādı
   Allāh u resūlidür **güvāhum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 158). [güvāhum,]*
6. Allāh u resūlidür **güvāhum**
   Kim yoḳ bu cihānda bir penāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 155). [güvāhum, -um]*
7. Ol ḥāle **güvāh** inḥınāyī
   İy maḥmili lā-meḳān temāşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 23). [güvāh,]*

gūyā: *Sanki, âdeta, zannedersin ki.*

1. Ruḫları āfitābdur **gūyā**
   Lebi cām-ı şarābdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 1). [gūyā,]*
2. Ruḫları āfitābdur **gūyā**
   Lebi cām-ı şarābdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 2). [gūyā,]*
3. Bize hiç neşve virmiyor sāḳī
   Virdügüñ bāde ābdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 4). [gūyā,]*
4. Fikr-i rūyuñ göz açdurur mı baña
   Dīdede naḳş-ı ḫ∨ābdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 6). [gūyā,]*
5. Ṭālib-i vaṣluña sükūt itdük
   Bu suʿāle cevābdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 8). [gūyā,]*
6. Ḫalḳ ḫayrān ruḫuñ mütālaʿada
   Bir münaḳḳaḥ kitābdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 10). [gūyā,]*
7. Ḳaldı laʿlüñde çeşm-i ümmīdüm
   Cām-ı meyde ḥabābdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 12). [gūyā,]*
8. Ruhuña mihr-veş nigāh olmaz
   Nūr-ı ḥüsnüñ niḳābdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 14). [gūyā,]*
9. Dehenüñ kimse bulmamış miṣlin
   Cevher-i kem-yābdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 16). [gūyā,]*
10. ʿĀşıḳa kāfirān-ı ḥüsn Faṣīḥ
    Sitem itmek ṣevābdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 18). [gūyā,]*
11. Degül deryā mücellā ṣāf bir āyīnedür **gūyā**
    Felek ʿaksiyle reng-i āsumānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [gūyā,]*

12. Tār-ı zülfinde dilüñ nālesi **gūyā** ki Faṣīḥ
    Gūş-ı cānāneye kār-ı naġam-ı gīsūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [gūyā,]*
13. Mey içdügince baḳılmaz cemāl-i meh-veşine
    O şūḫ ʿiẕārına **gūyā** niḳāb-ı āl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [gūyā,]*
14. Ol dem ki çıḳdı farḳuma dilden duhān-ı ʿışḳ
    Gūyā çekildi üstüme bir sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 2). [gūyā,]*
15. Miyānı vaṣfını nāzük edālar ile idüp
    Bir iki gevheri **gūyā** ki tārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 8). [gūyā,]*
16. Māhı ẓulmet-fürūzdur ʿışḳuñ
    Şebi **gūyā** ki rūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 2). [gūyā,]*
17. Gūyā ki cām-ı ʿişretüñe vażʿ olındı hep
    Kim meclisüñde ḳalmamış iy çarḫ hiç nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 5). [gūyā,]*
18. Dāġ yaḳmış tāze ʿāşıḳ olmış ol meh-sīneye
    Nev cevānum saḳlamış **gūyā** ki pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 4). [gūyā,]*
19. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür **gūyā** göñül
    Kendüyi derk eylemez mestānedür **gūyā** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 1). [gūyā,]*
20. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür **gūyā** göñül
    Kendüyi derk eylemez mestānedür **gūyā** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 2). [gūyā,]*
21. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
    Revzen-i nā-beste bir kāşānedür **gūyā** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 4). [gūyā,]*
22. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
    Dest-i saʿye girmeyen dürdānedür **gūyā** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 6). [gūyā,]*
23. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür **gūyā** göñül
    Kendüyi derk eylemez mestānedür **gūyā** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 1). [gūyā,]*
24. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür **gūyā** göñül
    Kendüyi derk eylemez mestānedür **gūyā** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 2). [gūyā,]*
25. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
    Revzen-i nā-beste bir kāşānedür **gūyā** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 4). [gūyā,]*
26. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
    Dest-i saʿye girmeyen dürdānedür **gūyā** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 6). [gūyā,]*
27. Anı leclāc-ı ḥıyel-bāz-ı felek ṭarḥ eylemiş
    Natʿ-ı bezm-i ʿişrete ferzānedür **gūyā** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 8). [gūyā,]*
28. Dilde var endīşe-i envāʿ-ı ʿişret iy Faṣīḥ
    Bir müferriḥ bezmi çoḳ mey-ḫānedür **gūyā** gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 10). [gūyā,]*

29. Ḫalāṣa dest-i cevrüñden iderler meşveret **gūyā**
Gelürler bir yire her laḥẓa dāmān u girībānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 5). [gūyā,]*

30. Gūyā ki āzmāyiş-i tīr-i nigāh ider
Eṭrāfa yār-ı ġamze-künān kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 3). [gūyā,]*

31. Meyl-i zülfüñde dili bend eyledüñ tedbīr ile
Bağladuñ **gūyā** ki bir dīvāneyi zencīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 2). [gūyā,]*

32. ʿĀrife her berg-i eşcār-ı çemen-zār-ı fenā
Bir zebān-ı ḥāl-i Manṣūr oldı **gūyā** dārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 6). [gūyā,]*

33. Añıldı gūşına destār farḳ-ı cānándan
Gül ile eyledi **gūyā** muḳārenet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 6). [gūyā,]*

34. Lāle-zār üzre döker eşcārın ezhārın ṣabā
Düşmede pervāneler **gūyā** çerāġān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 4). [gūyā,]*

35. Gūyā ki ten-bürehne bir abdāl-ı ʿışḳdur
Yaḳmış vücūd-ı lāġara dāġ-ı niyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 3). [gūyā,]*

36. Erbāb-ı ʿışḳı itdi ser-efgende vü ḫamūş
Gūyā oḳur ḥikāye-i sūz u güdāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 8). [gūyā,]*

37. Müjgān-ı çeşm-i yār ki mirʾāta ṣaldı ʿaks
Gūyā iki sipāh ṣāf-ı ceng bağladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 8). [gūyā,]*

38. Ṣanur gören ki şeh-i nev-bahār içün **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 7). [gūyā,]*

39. Meh-rūyı sefīne içre **gūyā**
Bir maṭlaʿ-ı enverī-i ġarrā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 23). [gūyā,]*

40. Derūn-ı ḫāmeden ẓāhir olan her mışraʿ-ı beytüm
Niyāmından aḳan bir tīg-i cevher-dārdur **gūyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 1, Mısra 2). [gūyā,]*

41. Yatur genc üzre bir mār-ı siyeh-endāmdur **gūyā**
Tökülmiş sīneye ol pīç ü pīç ü ḫam-be-ḫam kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 1). [gūyā,]*

42. Āyīne-i idrākden itmiş **gūyā**
Gül-ḳand-i belāġat ile açmış dehenüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 4). [gūyā,]*

43. Mesrūr ider gelüp yitişdükçe dili
Gūyā ki peyām-ı vaṣl-ı cānānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 4). [gūyā,]*

44. Gūyā ki o sāḥilüm muḥīṭ-i ʿışḳuñ
Emvācı gelür kenāruma raḳṣ-künān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 3). [gūyā,]*

gūyā: *Konuşmak.*

1. Kemāl-i ḥüsnüñi şiʿrümden añla kim ṭūṭī
Ṣafā-yı āyīnesi rütbesince **güyādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 6). [güyādur, -dur]*

güyā ki: *Sanki, sanılır ki.*

1. Olursa nʾola zaḫmı leẕīẕ iy dil-i kem-ter
Güyā ki meger ābīdür ol bildeki ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 2). [güyā ki,]*

güyā ola: *Söylenmek.*

1. Güyā ola eẕkār-ı cemīleñle zebānlar
Tā kim ola elfāẓda maġzā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 65). [güyā ola, -a]*

güyā ola: *Konuşan, anlatan olsun.*

1. Güyā ola şeḥd-i naʿtuñ ile
Ṭūṭī-i ṭabīʿatı Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 67). [güyā ola,]*

güyende-i mażmūn-ı rubāʿī: *Rubai (şekliyle) şiir söyleyen.*

1. Güyende-i mażmūn-ı rubāʿī oldum
Māʾil olalı o çār-ebrūya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 3). [güyende-i mażmūn-ı rubāʿī,]*

güyende-i yā mevlā: *(sürekli, daima) Allah'ı tesbih, zikreden.*

1. Her ṣubḥ u mesā sīne-i bī-kīnemden
Her mūyumı **güyende-i yā Mevlā** it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 4). [güyende-i yā mevlā,]*

güyıyā: *Güya, sanki, sözde.*

1. Serde sevdā-yı ser-i zülfüñ ki devletdür baña
Güyıyā şeh-perr-i şāhīn-i saʿādetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 2). [güyıyā,]*
2. Bu ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı ṣanma deryādur
Döşenmiş **güyıyā** emvācı çoḳ bir māʾi ḫārādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [güyıyā,]*

3. Sünbül-i terle çemendür **gūyıyā**
   Eylemiş ḫaṭṭuñla kākül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 7). [gūyıyā,]*
4. Laʿli ol şūḫuñ miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda
   Guyıya bir ġonçe-i terdür benefşe-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 2). [guyıya,]*
5. Meclis-i mey **gūyıyā** bir dil-güşā gül-zārdur
   Bülbül-i rengīn-terennümdür ṣurāḫī ḳulḳuli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 5). [gūyıyā,]*
6. Ḫālini seyr eyle rengīn ʿārıż-ı dil-dārda
   Berg-i gül üzre ḳomışlar **gūyıyā** bir fülfüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 6). [gūyıyā,]*
7. Ser-ā-pā şimdi görseñ āteş-i ġam dāġ dāġ itdi
   Faṣīḥā ṣaḥn-ı sīnem **gūyıyā** bir gül-sitān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 10). [gūyıyā,]*
8. Cūy-bārı bād taḥrīk eyleyüp pür-mevc ider
   Gūyıya bir nev-cevānuñ tāzeler destārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 6). [gūyıya,]*
9. Dile ṣaldıḳda pertev ṭāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı
   Ḳodılar **gūyıyā** fānūsa bir şemʿ-i fürūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 2). [gūyıyā,]*
10. Pertev-i ḥüsnüñ dile düşdükde yaḳdı kīneyi
    Gūyıyā kim ṭutdılar ḫurşīde bir āyīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 2). [gūyıyā,]*
11. Sīnesin yāra niyāz ile güşād itdürdi dil
    Gūyıyā efsūn ile feṭḥ itdi bir gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 6). [gūyıyā,]*
12. Zenaḫdān u lebin gördüm didüm andan bulup ṭaḳrīb
    Kenār-ı kevs̲ere vażʿ eylemişler **gūyıyā** bir sīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 6, Mısra 2). [gūyıyā,]*
13. Dil-i nālānuña mesken o siyeh kāküldür
    Gūyıyā bāġ-ı ruḫuñda giceci bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 16, Mısra 2). [gūyıyā,]*
14. Bir muṣavver ḥarīr giymiş yār
    Gūyıyā kim perī-i cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 6, Mısra 2). [gūyıyā,]*
15. Ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫānede gördüm o ḥūrī-peykeri
    Gūyıyā kim ṣafḥa-i sebz üzre bir taṣvīrdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 13, Mısra 2). [gūyıyā,]*
16. Ḫalḳa-i zülf-i siyāhı gözümüzden gitmez
    Gūyīya çeşm-i ʿalīl üzre siyeh ḫançerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 15, Mısra 2). [gūyīya,]*

güz̲ār: *Gidiş, gitmek.*

1. Yine nāgeh esīr-i ʿışḳ oldum
   Ne **güz̲ārum** ne ḫod ḳarārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [güz̲ārum, -um]*

güzār itmeseñ: *Geçmek. II esmek.*

1. İy bād-ı ṣubḥ kāküline itmeseñ güẕār
   Olmazdı böyle bir şīfte-ḥāl-i dil-figār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 1). [güẕār itmeseñ, -me, -se, -ñ]*

güzār itmez: *Geçmek, ulaşmak. II işlemek.*

1. İtmez hezār perde-i ḳalb-i güle güẕār
   Olur hevāya münḳalib efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 3). [güẕār itmez, -me, -z-mez]*

güzel: *Güzel, hoş.*

1. Çemende naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā gördük
   Bahār mevsimi geldi **güzel** hevā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 2). [güzel,]*

güzel: *Dilber, sevgili, mahbub.*

1. Rişte-i lāf u güzāf ile göñül ḳayd olmaz
   Maġlaṭayla **güzelüm** murġ-ı- Hümā ṣayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 2). [güzelüm, -üm]*
2. Cemāl-i dil-beri ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev **güzel** açmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 3). [güzel,]*
3. İy ruḫları gül kec-reviş-i ḫāra mı uyduñ
   Yaʿnī **güzelüm** düşmen-i bed-kāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 2). [güzelüm, -üm]*
4. Senüñle gel o perī-rū ferişte-ḫū **güzeli**
   Musaḥḥar etmege iy dil ʿazīmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 3). [güzeli, -i]*

güzer: *Geçiş, geçme.*

1. Kākül-i yāra bu demler **güẕerüñ** var mı ṣabā
   Dil-i güm-geşteden āyā ḫaberüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [güẕerüñ, -üñ]*
2. Dil-i bī-ṭāb-ı Faṣīḥāda perīşānlıḳ var
   Kākül-i yāra bu demler **güzerüñ** var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 10). [güzerüñ, -üñ]*
3. Ḫançer-i gamzeñe ʿuşşāḳ siper virmezler
   Sīneden ġayrıya ol āba **güẕer** virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [güẕer,]*

güzer itdi: *Geçmek, geride bırakmak.*

1. Tāb-ı miḥnetle rūzı itdi güẕer
   Ẓulmet-i ġamla geçdi tīre-şebi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 9). [güẕer itdi, -di]*
2. Tāb-ı miḥnetle rūzı itdi güẕer
   Ẓulmet-i ġamla geçdi tīre-şebi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 9). [güẕer itdi, -di]*
3. Gel iy ḫurşīd-ruḫsār ebruvānı ġamze-i ümmīd
   Niçe ṣubḥ u mesā itdi güẕer çoḳ intiẓār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 10). [güẕer itdi, -di]*
4. Gel iy ḫurşīd-ruḫsār ebruvānı ġamze-i ümmīd
   Niçe ṣubḥ u mesā itdi güẕer çoḳ intiẓār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 10). [güẕer itdi, -di]*

güzer virseñ: *Geçit vermek.*

1. Çekilseñ reh-güzār-ı dilden iy seyl-āb-ı ḫūn-ı eşk
   O ser-gerdāna kūy-ı yāra bir laḥża **güẕer virseñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 10). [güẕer virseñ, -se, -ñ]*

güzerān itmedi: *Geçmek, aşmak.*

1. Bī-girye vü efġān **güẕerān itmedi** bir dem
   Var ḥaẓẓ u ṣafāmuz hele rūz u şebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 7). [güẕerān itmedi, -me, -di]*

güzergeh: *Geçilen yer, geçit, yol.*

1. Felek **güẕergehüme** çekmez ise sedd-i sedīd
   Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ‘izzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [güẕergehüme, -üm, -e]*

güzer-geh: *Geçilen yer, geçit, yol.*

1. Bu niyāz ile **güẕer-gehde** kef açmış eşcār
   Ki gelür berg-i gül iḥsān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 7). [güẕer-gehde, -de]*
2. Felek **güẕer-gehüme** çekmez ise sedd-i sedīd
   Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ‘izzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 35). [güẕer-gehüme, -ü, -m, -e]*
3. Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine
   Felek **güẕer-gehüme** çekmez ise sedd-i sedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 28). [güẕer-gehüme, -ü, -m, -e]*

4. Bī-bürḳa-i nāz itme **güẕer-gehde** ḫırām
   Cāʾiz ide āzürde nigāh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 3).*
   [güẕer-gehde, -de]

<u>güzer-i tīr-i ḳażādan:</u> *Kader okunun [delip] geçmesi.*

1. İy meh **güẕer-i tīr-i ḳażādan** ḥaẕer eyle
   Bu nüh felegi başuña ister siper eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 1).*
   [güẕer-i tīr-i ḳażādan, -dan]

H/Ḥ/Ḫ

ḥabâb: *Su üzerinde olan hava kabarcıkları.*

1. Ṣanmañ **ḥabāb** her biri bir çeşm-i girye-nāk
   Cūlar çeker o serv-i ḫırāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [ḥabāb,]*
2. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
   Tīġ ü cevherdür **ḥabāb** u mevci bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 2). [ḥabāb,]*
3. Faṣīḥ eşkümi ol ḥadde eyledüm rīzān
   Ki ḳaldı dīde-i ġam-dīde çün **ḥabāb** tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 10). [ḥabāb,]*
4. Ḫabāb eyler mey-i gül-gūn ile lebrīz cām üzre
   Görenler cā-be-cā şeb-nemle rūy-ı verd-i ḫandānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 23). [ḫabāb,]*
5. Teb-ḫāleler ile laʿl-i nābı
   Bir cām durur kʾola **ḥabābı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 78, Mısra 2). [ḥabābı, -i]*
6. Vʿey Āṣaf-ı bermekī saḫāvet
   Baḥr üzre degül **ḥabāb** yer yer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 118). [ḥabāb,]*
7. Baḥr üzre degül **ḥabāb** yer yer
   Cūduñdan idüp ḥicāb derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 117). [ḥabāb,]*

ḫabâb: *Kadehin üzerinde olan hava kabarcığı. II şarap köpüğü.*

1. Ḳaldı laʿlüñde çeşm-i ümmīdüm
   Cām-ı meyde **ḫabābdur** gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 12). [ḫabābdur,]*

ḫabāb-ı cūy-ı gülistān-ı ḫayretüz: *Hayretin gül bahçesi ırmağının kabarcığı.*

1. Gāhī güşāde nergis-i būstān-ı ḥayretüz
   Gāhī **ḫabāb-ı cūy-ı gülistān-ı ḥayretüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 2). [ḫabāb-ı cūy-ı gülistān-ı ḥayretüz, -üz]*

ḫabāb-ı sāġarı: *Kadehin içinde veya üzerinde bulunan hava kabarcıkları.*

1. Ḫabāb-ı sāġarı gördüm ḳıyās itdüm ki iy sāḳī
   Bir elmāsī nigīndür duḫter-i rezçün nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 11). [ḥabāb-ı sāġarı, -ı]*

ḫabb-ı ʿabīr-i ḫāl: *Benin amber kokulu danesi, habbesi.*

1. Teşvīşüm eyledi tīr-i efkār-ı ḫaṭ füzūn
   Ḥabb-ı ʿabīr-i ḫāl ile tefrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 8). [ḥabb-ı ʿabīr-i ḫāl,]*

ḫaber: *(ölüm ile ilgili) malûmat, bilgi.*

1. Güş idince Faṣīḥ bu **ḫaberi**
   Dīdeden ḫūn-ı dil idüp cereyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 7). [ḫaberi, -i]*

ḫaber: *Bilgi, havadis.*

1. Güş-ı cāna degmedi dilden peyām-ı āşinā
   Çoḳ zemāndur bir **ḫaberle** gelmedi peyk-i ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 2). [ḫaberle, -le]*
2. Kākül-i yāra bu demler güzerüñ var mı ṣabā
   Dil-i güm-geşteden āyā **ḫaberüñ** var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [ḫaberüñ, -üñ]*
3. Anuñçün cān-ı müştāḳa **ḫaber** cānāneden gelmez
   Ki eşküm gibi kūy-ı dil-rübāya her giden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 1). [ḫaber,]*
4. Faṣīḥā bu **ḫaberden** ġāfilüz biz ol perī-rūdan
   Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl aġyāra nihān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 13). [ḫaberden, -den]*
5. Gelür elbet perīşān bir **ḫaberle** zülf-i dil-berden
   Faṣīḥā itmez oldum ḥāṣılı bād-ı ṣabādan ḫaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 9). [ḫaberle, -le]*
6. Ḥāl-i dil-i güm-geşteden aṣlā **ḫaberüm** yoḳ
   Bu cānibe düşmez mi ṣabā geşt ü güzāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 5). [ḫaberüm, -üm]*
7. Şeh-i bahārdan elbette bir **ḫaber** vardur
   Gelür Faṣīḥ şitābān olup ṣabā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 9). [ḫaber,]*
8. Viṣāḫ-ı ṣadrı mıdur düşmenüñ ki gūşumuza
   Ṭoḳınmadı **ḫaberi** çoḳ zemāndur ol güherüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 8). [ḫaberi, -i]*
9. Dirīġ itme gehī dilden iy nesīm-i ṣabā
   Bu dīde-dūz-ı reh-i intizāra bir **ḫaberüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 4). [ḫaberüñ, -üñ]*
10. Miyānuñ mūya teşbīh itmede sehv-i ʿaẕīm itdüm
    Dehānuñdan **ḫaberde** güft ü gū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 6). [ḫaberde, -de]*
11. Ṣabā ne var bizi gel bir **ḫaberle** dil-şād it
    Zemānlar oldı ki dūr olmışam diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 3). [ḫaberle, -le]*
12. Ḫayli demdür yoḳ **ḫaber** murġ-ı dil-i āvāreden
    Ġalibā bir çeşmi şeh-bāza şikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 5). [ḫaber,]*

13. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz bir **ẖaber** var mı
    Seni iy bād-ı gülşen görmedük çoḳ rūzgār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 5). [ẖaber,]*
14. ʿaceb dilden de bir tāze **ẖaber** var mı
    İşitdük gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan ṣabā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 1). [ẖaber,]*

haber alduk: *Haber almak II bilgi edinmek.*

1. Ḫaber alduḳ segān-ı yār ile dil eylemiş ülfet
   Ṣabā ṣād itdi olup bezm-i yārāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [ẖaber alduḳ, -du, -ḳ]*

haber alınmak: *Haber almak II bilgi edinmek.*

1. Alınmaḳ bir ẖaber mümkin olaydı bezm-i ʿışḳuñdan
   Görüp bu neşʾenüñ keyfin geçüp gitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 7). [ẖaber alınmaḳ, -ın, -maḳ]*

haber eyle: *Haber vermek, bilgi ulaştırmak.*

1. İkrām-ı kudūmüñde mebādā ola taḳṣīr
   Teşrīfüñi kāşāneme evvel **ẖaber eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 6). [ẖaber eyle,]*

haber eyler: *Haber vermek, bilgi ulaştırmak.*

1. Eyler iḳbāl-i şehen-şāh-ı bahārīden ẖaber
   Bāġdan bāġa gezer peyk-i ṣabā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 7). [ẖaber eyler, -r]*

haber şormaḳ: *Haber sormak, bilgi edinmek.*

1. Cihāna ṣalınan āşūbe baḳ ol serv-ḳāmetden
   Ḫaber ṣormaḳ ne lāzım fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 2). [ẖaber ṣormaḳ, -maḳ]*

haber virseñ: *Bahsetmek, bildirmek, bilgi vermek.*

1. İdersüñ būy-ı zülf-i yārı bizden iy ṣabā imsāk
   Dil-i āşüftenüñ ḥāli nedür bāri **ẖaber virseñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 8). [ẖaber virseñ, -se, -ñ]*

haber virür: *Bildirmek, haber ulaştırmak.*

1. Ġamzeñ göñülde rāz-ı nihāndan **ḫaber virür**
   Laʿlüñ suḫanda cevher-i cāndan **ḫaber virür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [ḫaber virür, -ür]*
2. Ġamzeñ göñülde rāz-ı nihāndan **ḫaber virür**
   Laʿlüñ suḫanda cevher-i cāndan **ḫaber virür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [ḫaber virür, -ür]*
3. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri benden suʾāl idüñ
   Ferhād u Ḳays kūh u yabāndan **ḫaber virür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [ḫaber virür, -ür]*
4. Dil-teşne-gān-ı vuṣlata ḳandan **ḫaber virür**
   Mūyīn miyānda ḫançeridür bir zebān-ı ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 6). [ḫaber virür, -ür]*
5. Ḫayli dem oldı cūy gibi cüst ü cūdayum
   Hiç bulmadum o serv-i revāndan **ḫaber virür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [ḫaber virür, -ür]*
6. Telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler iy Faṣīḥ
   Vāʿiẓ ki durma nār u cināndan **ḫaber virür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [ḫaber virür, -ür]*
7. Ġamzeñ göñülde rāz-ı nihāndan **ḫaber virür**
   Laʿlüñ suḫanda cevher-i cāndan **ḫaber virür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [ḫaber virür, -ür]*
8. Ġamzeñ göñülde rāz-ı nihāndan **ḫaber virür**
   Laʿlüñ suḫanda cevher-i cāndan **ḫaber virür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [ḫaber virür, -ür]*
9. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri benden suʾāl idüñ
   Ferhād u Ḳays kūh u yabāndan **ḫaber virür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [ḫaber virür, -ür]*
10. Dil-teşne-gān-ı vuṣlata ḳandan **ḫaber virür**
    Mūyīn miyānda ḫançeridür bir zebān-ı ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 6). [ḫaber virür, -ür]*
11. Ḫayli dem oldı cūy gibi cüst ü cūdayum
    Hiç bulmadum o serv-i revāndan **ḫaber virür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [ḫaber virür, -ür]*
12. Telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler iy Faṣīḥ
    Vāʿiẓ ki durma nār u cināndan **ḫaber virür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [ḫaber virür, -ür]*

haber-āver: *Haber, müjde veren, getiren.*

1. Mümkin mi Faṣīḥ olmaya memnūn-ı maḥabbet
   Her vaḳt-i dem-i feyż-ı seḥerden **ḫaber-āver** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 9). [ḫaber-āver,]*

ḫaber-dār-ı vaṭan: *Memleketten haber alabilen.*

1. Bilmezüz ḫāl-i dili kūyuñda
   Olmaduḳ gitdi **ḫaber-dār-ı vaṭan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 4). [ḫaber-dār-ı vaṭan,]*

ḫaber-i cān-ı zāra: *Inleyip, ağlayan gönülün haberi.*

1. Nesīmden **ḫaber-i cān-ı zāra** muntaẓıruz
   Faṣīḥ ḫalḳa-i der oldı dīde-i terimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 7). [ḫaber-i cān-ı zāra, -a]*

ḫaber-i rūzgār-ı dūn: *Alçak rüzgarın havadisi, alçak feleğin getirdiği haberler.*

1. Ekṣer ḫilāf olur **ḫaber-i rūzgār-ı dūn**
   Kec-rev felekde bir suḫan-ı müstaḳīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 3). [ḫaber-i rūzgār-ı dūn,]*

ḫaber-res: *Haber yetiştiren.*

1. Ṣabā gülden **ḫaber-res** bülbüle pervāneye ammā
   Olur yoḳ kimse hiç şemʿ-i şebistāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [ḫaber-res,]*

ḥabl-i verīd: *Şah damarı.*

1. Fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü maʿṣıyetem
   Ṣuʿā-ı luṭfuñı it ben ġubāra **ḥabl-i verīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 40). [ḥabl-i verīd,]*
2. Eyā kefīl-i ʻatāyā-yı Rabb-i ʻarş-ı mecīd
   Yegāne şemʻ-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 39). [ḥabl-i verīd,]*

ḫacel: *Utanma, sıkılma, hayalılık.*

1. Hem muʿterif-i ḫaṭā-yı pīşīn
   Hem şimdi günāhdan **ḫaceldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 70). [ḫaceldür,]*

hācet: *Gereklilik, ihtiyaç.*

1. Ġayrı cāya ne **ḥācet** iy ġam-ı ʿışḳ
   Dil gibi ḫāne-i ḫarābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [ḥācet,]*
2. Nedür yine sitem ü cevrüñe nihāyet yoḳ
   Beni helāke bu deñlü cefāya **ḥācet** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 2). [ḥācet,]*
3. Yāra rāz-ı ʿışḳı izḫāra ne **ḥācetdür** zebān
   Çeşm-i giryānuñ mı evżāʿ-ı perīşānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 7). [ḥācetdür, -dür]*

4. Şemşīr ü tīr ü ḫançere ne **ḥācet** ʿāşıḳı
   Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 3). [ḥācet,]*

<u>ḥācet yok:</u> *İhtiyaç olmamak, gerekli olmamak.*

1. ʿArz-ı ḥāl-i mācerā-yı hicre **ḥācet yok** dilüñ
   Ḥasret-ālūde nigāh-ı dīde-i giryānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 7). [ḥācet yok,]*

<u>ḫaclet:</u> *Hicap, utanç.*

1. Her şeb o mehle bezme gelür ʿişret eylerüz
   Geldükçe ʿarż-ı ḥāl-i dile **ḫaclet** eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 2). [ḫaclet,]*
2. Faṣīḥ mużṭārib-i şerm ü **ḫacletüm** ḥālā
   Nakīse-bīnī-i çeşm ü melāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 9). [ḫacletüm, -üm]*

<u>ḫaclet eylerüz:</u> *Utanmak.*

1. Her neyse rūzi rūz-ı ezel ḳāniʿüz göñül
   Biz ḥaşr-ı maṭlab eylemeden **ḫaclet eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 10). [ḫaclet eylerüz, -r, -üz]*

<u>ḫaclet-dih-i māh-tabān:</u> *Mehtabın utandırıcılığı. II sevgilin yüzünün parlaklığının, ayın parlaklığının önüne geçmesi; ayın parlaklığının sönük kalması.*

1. Vʾey cebhesi **ḫaclet-dih-i māh-tabān**
   İy ʿārızı pertev-figen-i mihr-i cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 2). [ḫaclet-dih-i māh-tabān,]*

<u>ḫaclet-dih-i verd-i sir-āb:</u> *Taze, körpe gülleri utandıran.*

1. İy ruḫları **ḫaclet-dih-i verd-i sir-āb**
   Vʾey cebhesi mānende-i māh-ı pür-ṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 1). [ḫaclet-dih-i verd-i sir-āb,]*

<u>ḫaclet-i rū-pūş ideyüm:</u> *Utanma sebebiyle yüz örtüsü (örtme).*

1. ʿArż-ı ḫāl itmede ibrāma iderse cürʾet
   Dil-i bī-bāke hemān **ḫaclet-i rū-pūş ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 8). [ḫaclet-i rū-pūş ideyüm, -e, -yüm]*

haclet-zed: *Utanç verici, utandırıcı.*

1. Yoḳdur bu hünerde saña hem-reng
   Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 4). [ḫaclet-zedeñ, -eñ]*

had: *Sınır, son.*

1. Faṣīḥ eşkümi ol **ḥadde** eyledüm rīzān
   Ki ḳaldı dīde-i ġam-dīde çün ḥabāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 9). [ḥadde, -de]*

hadd: *Sınır, son.*

1. Ġamuñla cism-i nizārum o **ḥadde** oldı żaʿīf
   Olur maṭıyye-i bād-ı nesīm-i ṣubḥa redīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 1). [ḥadde, -e]*
2. Ferhād u Ḳaysa sanki göñül tev'emān idi
   Küh-sār u deşte ḫ∨āhişi bir **ḥadde** kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 9). [ḥadde, -e]*
3. ʻAceb mi ḳaṭre-i eşk olsa hem-behā-yı le'āl
   Nezāket-i gül-i gülşen o **ḥadde** bāliġ kim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 14). [ḥadde, -e]*
4. Ḫuṣūmet ber-ṭaraf ʻahdüñde ḥüsn-i ülfet ol **ḥadde**
   Ki şīrānuñ ġazālān saʻy ider olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 59). [ḥadde, -e]*

hadd ü ʿadden: *Derece ve kuvvet.*

1. Ġayrılarla bendesin bir görmez ol şehlā nigāh
   Ḥadd ü ʿadden devlet ü ʿömrin ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 66, Mısra 2). [ḥadd ü ʿadden,]*

hadd ü ġāyeti: *Sınır ve nihayet.*

1. Düşdük senüñle fikr-i ġam-ı intiẓāra āh
   Var mı göñül bu rāhuñ ʿaceb **ḥadd ü ġāyeti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 6). [ḥadd ü ġāyeti, -i]*

ḥadd ü ḥisāb olmaz: *Sayısının sınırı olmak, sınırı hesabı olmamak. II pek çok olmak.*

1. Ser-i kūyına var rūz-ı şumār-ı ḥaşrı seyr eyle
   Çü ẕerre küştegān-ı ʿışḳa bir **ḥadd ü ḥisāb olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 6). [ḥadd ü ḥisāb olmaz, -maz]*

ḥadd ü pāyānı: *Sınır ve son.*

1. Kerem-kārā ḫidīvā dāmen-i ʻafvuñla setr eyle
   Ki vaṣfuñda ḳabūl itmez ḳuṣūrum **ḥadd ü pāyānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 72). [ḥadd ü pāyānı, -ı]*

ḫadeng-i ġam u cefā: *Eziyet ve keder oku. II sevgilinin can yakan eziyet ve dertleri.*

1. Didüm ki geçdi cāna **ḫadeng-i ġam u cefā**
   İn tīz bigzered didi geçdi o dil-rübā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 5, Mısra 1). [ḫadeng-i ġam u cefā,]*

ḫadeng-i ġamze-i ser-tīzüñe urulmışdur: *Keskin yan bakış okuyla vurulmak. II sevgilin bakışlarından etkilenmek bağlamında.*

1. Dil urulmışdur ḫadeng-i ġamze-i ser-tīzüñe
   Cān çekilmişdür alınmaz ol kemān ebrūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 7). [ḫadeng-i ġamze-i ser-tīzüñe urulmışdur, -ul, -mış, -dur-üñ, -e]*

ḫadeng-i maḥabbet: *Aşkın oku.*

1. Ḫadeng-i maḥabbet ḫaṭā eylemez
   Ṣaḳın ehl-i ʿışḳa cefādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 7). [ḫadeng-i maḥabbet,]*

ḫadeng-i nāzına: *Nāz okları.*

1. Sen menzil-i niyāzdan olma Faṣīḥ dūr
   Bir gün **ḫadeng-i nāzına** cānān nişān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 10). [ḫadeng-i nāzına, -ın, -a]*

hādī-i reh-āverd-i ḳażāyā-yı maʻānī: *Manalara ilişkin hükümler armağanın yolunu gösteren.*

1. Oldur o sebeb ʻilm-i ilāhīye düḫūle
   Hādī-i reh-āverd-i ḳażāyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 42). [hādī-i reh-āverd-i ḳażāyā-yı maʻānī,]*

hādis: *Ortaya çıkan, zuhur eden.*

1. İy ẕāt-ı ḳadīmi kāʾināta **ḥādiṣ**
   Vʾey perde-i dīde-i derūnı ḥāriṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 1). [ḥādiṣ,]*

hadīs-i rāz-ı mahabbet: *Aşk sırrının haberi.*

1. Zebān-ı ḥāl ile dir güft ü gūyı ʿuşşāḳuñ
   Ḥadīṣ-i rāz-ı maḥabbet olur dehen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 6). [ḥadīṣ-i rāz-ı maḥabbet,]*

hafī vü ẓāhir: *(yaratılışı) sır ve görünürde (olan).*

1. Bī-gāye bülendī-i cenābuñ
   Bāʿis dü-cihāna evvel āḫır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 38). [ḫafī vü ẓāhir,]*

hafīf eyle: *Hafifleştirmek.*

1. İy ḳuvveti çoḳ ḳudreti çoḳ ḥażret-i Bārī
   Bu ʿabd-i żaʿīf üzre **ḫafīf eyle** bu bārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 56, Mısra 2). [ḥafīf eyle,]*

hāfız: *Ondördüncü yüzyılda yaşamış İran'lı şair. Şiraz'da doğmuştur.*

1. Ehl-i naẓar oldı naẓmuma çün laḥīẓ
   Telḫ oldı lisānı yād olındı **Ḫāfız** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 2). [ḥāfız,]*

hāfız-ı cārī-i ḫoş-āyende: *Beğenilen kanunların koruyucusu.*

1. Biz durġurıruz ister isek āb-ı revānı
   Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 16). [ḥāfız-ı cārī-i ḫoş-āyende,]*

hāfız-ı cārī-i ḫoş-āyende-nevāyuz: *Neva makamını etkileyici bir şekilde icra eden Hafız (post)uz.*

1. Biz durġurıruz ister isek āb-ı revānı
   Kim **Ḫāfız-ı cārī-i ḫoş-āyende-nevāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 16). [ḥāfız-ı cārī-i ḫoş-āyende-nevāyuz, -yuz]*

hafta-be-hafta: *Haftadan haftaya, her hafta.*

1. Ay-be-ay **hafta-be-hafta** ḫoş gör devrānuñı
   Gün-be-gün sāʿat-be-sāʿat rūzgār elden gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 16, Mısra 1). [hafta-be-hafta,]*

ḫāk: *Toprak II Zavallı, düşkün.*

1. Bīhūde āb-rūy-ı niyāz eyledüm niṣār
   Meyl itmedi bu **ḫāḳe** o serkeş nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 4). [ḫāḳe, -e]*
2. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiẕāruñdan
   Ne var iy naḫl-i nev ben **ḫāke** de bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 6). [ḫāke, -e]*

ḫāk: *Toprak. II eşik.*

1. Var ise gerd-i keder ben **ḫākden** refʿ eylegil
   Ḳalmasun mirʾāt-ı dilde anı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [ḫākden, -den]*
2. ʿĀşıḳ-ı pā-māle itmez ʿarż-ı envār-ı cemāl
   Eylemez **ḫāke** tenezzül pertev-i ḫurşīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 8). [ḫāke, -e]*
3. Ruḫ-ı niyāzı sürüp **ḫāke** cū çemen-be-çemen
   Nihāl-i ḳaddüñ ider cüst ü cū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 1). [ḫāke, -e]*
4. Miʻrācuñ ile sipihr ider nāz
   Naḳş-ı ḳademüñle faḫr ider **ḫāk** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 4). [ḫāk,]*
5. ʿIşḳdur serkeşāne çün sāye
   İtdüren **ḫāke** vażʿ-ı pīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 14). [ḫāke, -e]*

ḫāk: *Doğru, gerçek, doğrusu.*

1. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister
   Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [ḥaḳ,]*
2. Erbāb-ı ʿışḳı **ḥaḳ** bu ki şīrīn-meẕāḳ ider
   Taḳrīr-i sükkerīn-i ḥalāvet-feżā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 9). [ḥaḳ,]*

ḫāk: *Allah.*

1. Bārān ide **Ḥaḳ** meşhed-i pür-nūrına raḥmet
   Tā kim dinile ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 45). [ḥaḳ,]*
2. Bārān ide **ḥaḳ** meşhed-i pür-nūrına raḥmet
   Tā kim dinile ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 43). [ḥaḳ,]*
3. Açılmadı ġonçe-i dil-i zār
   Baḫtum meger itdi **Ḥaḳ** tebārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 136). [ḥaḳ,]*
4. Baḫtum meger itdi **Ḥaḳ** tebārek
   Bu güne siyāh u nā-mübārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 133). [ḥaḳ,]*
5. Günden güne **Ḥaḳ** ṭabʿumı ʿālī itsün
   Her māhumı aʿdādda sālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 1). [ḥaḳ,]*
6. Güş idüp fevtin Faṣīḥā didiler tārīḫini
   Cennet-i meʾvāyı Būbekre ḳıla **Ḥaḳ** cilve-geh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 1, Mısra 2). [ḥaḳ,]*

<u>haḳ bu:</u> *Doğrusu bu ki, doğrusu.*

1. Ḥaḳḳ-ı ḥüsnüñde ne taʿbīr ideyüm
   ʿĀcizüm **ḥaḳ bu** hemān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 8). [ḥaḳ bu,]*

<u>hak bu:</u> *Doğrusu bu ki, doğrusu.*

1. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ maḫlaşla farḳ ancaḳ
   Faṣīḥā **ḥak bu** naẓm içre seni ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 10). [ḥak bu,]*

<u>haḳ bu ki:</u> *Doğrusu, gerçekte, aslında.*

1. Naḳd-i cānı virür elbet gören ol sīm-teni
   ʿĀşıḳı **ḥaḳ bu ki** başdan çıḳarur ol pehlū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 8). [ḥaḳ bu ki,]*

<u>hak bu kim:</u> *Doğrusu bu ki.*

1. Münteḫabdur gevher-i mażmūn-ı naẓm-ı dil-keşüñ
   Ḥaḳ bu kim bulduñ Faṣīḥ aḳrān içinde imtiyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 10). [ḥaḳ bu kim,]*

<u>haḳ budur:</u> *Doğrusu, gerçekte, aslında.*

1. Dehri ṣaymaz ẕerreye geh ẕerreden dil-gīr olur
   Ḥaḳ budur gelmez beyāna sırr-ı mübhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 4). [ḥaḳ budur, -dur]*

<u>ḥaḳ budur:</u> *Doğrusu, gerçekte, aslında.*

1. Ḥaḳ budur kim ḥayret-i eṣʿāruñ urmışdur Faṣīḥ
   Mihr-i ḫāmūşı dehān-ı şāʿir-i pür-gūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 9). [ḥaḳ budur, -dur]*
2. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñ ile **ḥaḳ budur** Faṣīḥ
   Żabṭ eyledüñ ḳalem-rev-i fenn-i feṣāḥati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 11). [ḥaḳ budur, -dur]*

<u>ḥaḳ celle ʿalā:</u> *Yüce ve aziz olan Allah manasında bir dua, Allah için kullanılan tanzim sözü.*

1. Ḥaḳ celle ʿalā itdi cenāb-ı pāküñ
   Hem şāha melāẕ hem gedāya melceʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 3). [ḥaḳ celle ʿalā,]*

<u>hak nā-şinās-ı ṣohbet-i dīrīne olmasa:</u> *Eski sohbetlerin, dostluğun hakkını, hukukunu bilmeyen; vefasız.*

1. Ādemde sīne-i ṣāf olup kīne olmasa
   Ḥaḳ nā-şinās-ı ṣoḥbet-i dīrīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 2). [ḥaḳ nā-şinās-ı ṣoḥbet-i dīrīne olmasa, -e-ma, -sa-sa]*

<u>ḫākān-ı luṭf u iltifātuñ:</u> *Teveccüh ve cömertliğin büyük padişahı.*

1. Eger **ḫāḳān-ı luṭf u iltifātuñ** itmese himmet
   Ḫarāb eylerdi devrān mülk-i faṣl u ʿilm ü ʿirfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 61). [ḫāḳān-ı luṭf u iltifātuñ, -uñ]*

<u>ḫāk-būs-ı āsitānuñla:</u> *Sevgilinin eşiğine yüz sürme.*

1. Ḫāk-būs-ı āsitānuñla müşerref ġayrılar
   Dūr kūyuñdan Faṣīḥ-i bī-ser ü bi-pā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 9). [ḫāk-būs-ı āsitānuñla, -uñ, -la]*

<u>ḫāke:</u> *Toprak.*

1. Sāye-baḫş olmaz nihāl-i serv ü naḫl-i bīdimüz
   Ḫāke dökmiş şāh u bergin dest-bürd-i rüzgâr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 3). [ḫāke, -e]*

ḫāke: *Toprak. II alçak gönüllük bağlamında değersiz aşığın şahsı.*

1. Meyl eyledüñ bu **ḫāke** eyā serv-i ser-firāz
   ʿÖmr-i ṭavīl ide müyesser Ḫudā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 7). [ḫāke,]*

ḫāki: *Toprak, toz (acizlik bağlamında aşık kastedilmektedir).*

1. Ben **ḫāki** cenāb-ı ʿizzetüñden āḫır
   Vażʿ-ı bed-i rūzgār tebʿīd itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 3). [ḫāki,]*

ḫāk-i cenābı: *Eşiğinin toprağı.*

1. İy **ḫāk-i cenābı** māye-i ʿizz ü şeref
   Vʾey sāye-i bāmı māh u ḫurşīde kenef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 1). [ḫāk-i cenābı, -ı]*

ḫāk-i cenābı: *Eşiğinin toprağı, tozu.*

1. Ḫāk-i cenābı dīdelere tūtiyā imiş
   Görmek müyesser olmadı hiç kīmyā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 1). [ḫāk-i cenābı, -ı]*

ḫaḳ-i cenāb-ı izzetüñi: *Yüce makamın eşiğinin tozu. II sevgilinin yüce eşiğinin toprağı.*

1. Bir laḥẓa dīdeden nʾola dil itmese cüdā
   Ḫaḳ-i cenāb-ı izzetüñi ṭūṭiyā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 8). [ḫaḳ-i cenāb-ı izzetüñi, -üñ, -i]*

ḫāk-i cenābın: *Eşiğinin toprağı.*

1. İtmiş Faṣīḥ **ḫāk-i cenābın** penāh-ı dil
   Sen pādişāh-ı mülk-i kerem ol gedā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 9). [ḫāk-i cenābın, -ın]*

ḫāk-i cismüñ: *Beden toprağı. II Topraktan olan beden.*

1. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ çāk itsün göñül
   Bu fenā gülşende bir pāre güşād ol sen de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 11). [ḫāk-i cismüñ, -üñ]*

ḫak-i dergāhını: *Eşiğin, huzurun toprağı.*

1. Eyleye merdümekin mihr-i cihān-tāb-ı felek
   Ḫak-i dergāhını kim dīde-i bīmār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 6). [ḫak-i dergāhını, -ın, -ı]*

hāk-i deri: *Kapı ‖ eşik.*

1. İy **ḫāk-i deri** kūhl-i cilā-yı Yaʿḳūb
   Vʾey nuṭḳ-ı şifā-sāzı devā-yı Eyyūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 1). [ḫāk-i deri, -i]*

ḫāk-i fenā: *Yokluk toprağı. II fani dünya.*

1. Ne çāre eyledi cāyın felek **ḫāk-i fenā** şimdi
   Bize ṣubḥ u mesā lāzım olan ḫayr-duʿā şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 59). [ḫāk-i fenā,]*

hāk-i ‘izzet: *Ululuğun toprağı.*

1. O kim riyāż-ı naʻīm-i derinden ola baʻīd
   Nedür mutāf cünûd-ı melā'ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 28). [ḫāk-i ‘izzet, -i, -n, -e]*

ḫāk-i ʿizzetine: *Şeref ve yücelik toprağı II yüce makamı, makamının yüce eşiği.*

1. Diyem bu vech ile aḥvāli **ḫāk-i ʿizzetine**
   Eyā Ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ʿabīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [ḫāk-i ʿizzetine, -in, -e]*

hāk-i ‘izzetine: *Yücelik toprağı.*

1. Felek güẕergehüme çekmez ise sedd-i sedīd
   Diyem bu vech ile aḥvāli **ḫāk-i ‘izzetine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [ḫāk-i ‘izzetine, -in, -e]*

ḫāḳ-i kūy-ı yār: *Sevgilinin köyünün, semtinin toprağı.*

1. Vech-i teşbīhi budur kim müşge ḫūn-ālūdedür
   Ḫāḳ-i kūy-ı yār kim ʿuşşāḳ rû-fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 1). [ḫāḳ-i kūy-ı yār,]*

ḫāk-i kūy-ı yāra: *Sevgilinin semtinin toprağı.*

1. Her ne cānibde bulınsa meyl ider elbette dil
   Ḫāk-i kūy-ı yāra āb-ı çeşm-i giryānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 4). [ḫāk-i kūy-ı yāra, -a]*

ḫāk-i mezelletde: *Aşağılanma toprağı, yerlerde sürünmek, ayaklar altında hor, hakir olmak.*

1. Dīdeler ābda mı yoḫsa şeker-ḫ∨ābda mı
   Pister-i nāzda mı **ḫāk-i meẕelletde** misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 8). [ḫāk-i meẕelletde, -de]*

ḫāk-i niyāza: *Dua, yalvarma toprağı.*

1. Çehremüz **ḫāk-i niyāza** sürelüm
   Seyl idüp eşkümüzi hem-çü Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 33). [ḫāk-i niyāza, -a]*

ḫāk-i pāke: *Temiz toprak.*

1. O ser-fütāde-i ‘ışḳum ki **ḫāk-i pāke** düşelden
   Miṣāl-i naḳş-ı ḳadem rūy-ı pür-melālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 5). [ḫāk-i pāke, -e]*

ḫāk-i pāküm: *Temiz toprak.*

1. Faṣīḥā durmayup pāyına düşmiş **ḫāk-i pāküm** dir
   Bu vech üzre niyāz itmekde gördüm yāra cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 9). [ḫāk-i pāküm, -üm]*

ḫāk-i pāya: *Ayağın toprağı II eşik, huzur.*

1. Ol serv-i nāz serkeş olup gitmede Faṣīḥ
   Düşmekde āb-ı cūy gibi **ḫāk-i pāya** dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 10). [ḫāk-i pāya,]*

ḫāk-i pāya: *Ayak toprağı, tozu. II eşik.*

1. Ol serv-i nāz serkeş olup gitmede Faṣīḥ
   Düşmekde āb-ı cūy gibi **ḫāk-i pāya** dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 10). [ḫāk-i pāya, -a]*

ḫāk-i pāya düşdükce: *Ayaklar altına düşmek, (sevgilinin) eşiğinde olmak.*

1. Yāra istīġnā düşer düşdükce ḫāk-i pāya ben
   Ḳısmet olmış aña nāz itmek baña ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 7). [ḫāk-i pāya düşdükce, -a-dükce]*

ḫāk-i pāye: *(sevgilinin) ayak, eşik toprağı.*

1. Ser-güzeşt-i dil-i perīşānum
   Diyeyin **ḫāk-i pāye** sulṭānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 49, Mısra 2). [ḫāk-i pāye,]*

ḫāk-i pāy-ı yār: *Sevgilinin ayağının toprağı.*

1. Göze iy **ḫāk-i pāy-ı yār** kuḥl-ı cevher-i cānsın
   Sere iy sāye-i gīsū-yı dil-ber tāc-ı devletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 5). [ḫāk-i pāy-ı yār,]*

ḫāk-i pāyine dökilür: *Ayak toprağına düşmek. II ayaklara altına düşmek.*

1. ʿUşşāḳ tīr-veş dökilür ḫāk-i pāyine
   Ṣaḥrā-yı tīre ol ḳaşı ya kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 7). [ḫāk-i pāyine dökilür, -il, -ür-in, -e]*

ḫāk-i pāyuñ: *Ayağının tozu, toprağı. II sevgilinin ayak bastığı toprak bağlamında.*

1. Āsitānuñ bāliş-i ārām u rāḥatdur dile
   Ḫāk-i pāyuñ tūtiyā-yı ʿayn-i ʿizzetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 8). [ḫāk-i pāyuñ, -uñ]*

ḫāk-i pāyuñ: *Ayak toprağı. II sevgilinin ayak bastığı yerler.*

1. Ḫāk-i pāyuñ mekānı serde olur
   Naʿlçeñ naḳşı ṣadr-ı sīnemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 4). [ḫāk-i pāyuñ, -uñ]*

ḫāk-ı rāh iderin: *Yolun tozu, toprağı yapmak.*

1. Ḳudüm-zen-i ser-i şūrīdem olmaduñ bir kez
   Ḥemān vücūdumı bīhūde **ḫāk-ı rāh iderin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 8). [ḫāk-ı rāh iderin, -in]*

ḫāk-i rāhumı: *Ayak toprağı, tozu.*

1. Dimiş ol şūḫ cān virür yolıma
   Bilürüm **ḫāk-i rāhumı** bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 6). [ḫāk-i rāhumı, -um, -ı]*

ḫāk-i rehden: *Yolun toprağı II ayakaltında kalmak, çaresizlik.*

1. Refʿ eyle **ḫāk-i rehden** teşrīf-i maḳdemüñle
   ʿUşşāḳı yaḳma luṭf it gel nār-ı intiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 7). [ḫāk-i rehden, -den]*

ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz: *Abâ ehlinin (Hz. Muhammed ve ailesinden dört kişi [Kızı Hz. Fâtıma, damadı Hz. Ali ve torunları Hz. Hasan ve Hüseyin için kullanılır.) yolunun toprağı.*

1. Bārān ide ḥaḳ meşhed-i pür-nūrına raḥmet
   Tā kim dinile **ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 44). [ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz, -yuz]*

ḫāk-i reh-i āl-i ‘abāyuz: *Abâ ehlinin (Hz. Muhammed ve ailesinden dört kişi [Kızı Hz. Fâtıma, damadı Hz. Ali ve torunları Hz. Hasan ve Hüseyin için kullanılır.) yolunun toprağı.*

1. Gel ḫatm-i suḫan idelüm iy ḫāme-i giryān
   Kim vāṣıl-ı ser-i menzile-i ḫayr-du‘āyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 44). [ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz,]*

ḫāk-i rehin: *Padişah, sevgilinin yürüdüğü yer / eşik.*

1. İy ṣabā kūy-ı yāra uġrarsañ
   İtme bizden dirīġ **ḫāk-i rehin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 47, Mısra 2). [ḫāk-i rehin, -in]*

ḫāk-i ten-i zār: *Zayıf, güçsüz bedenin toprağı.*

1. Bir lālesi vāfir güli çoḳ memleket oldı
   Ḫāk-i ten-i zār olalı meskūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 4). [ḫāk-i ten-i zār,]*

ḫāk-i zemīne: *Zeminin toprağı.*

1. Çoḳ **ḫāk-i zemīne** ḳonmaya rūy-ı niyāz
   Bīhūde yire gevher-i nāz itme telef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 3). [ḫāk-i zemīne, -e]*

hakīkat: *Aslında, gerçekte.*

1. Olurduḳ iy dil-i şeydā **ḥaḳīḳate** vāṣıl
   Ḥaḳīḳatüñ bilebilsek mecāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 3). [ḥaḳīḳate, -e]*
2. Ḥaḳīḳatde cihānda görmedüm bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
   Kimi ʿāşıḳ didiler anı ehl-i müddeʿā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 5). [ḥaḳīḳatde, -de]*

hakīkat: *Samimiyetsizlik.*

1. Dün aġyār ile gördükde teġāfül eyledi bizden
   Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 4). [haḳiḳatsüzlük, -süz, -lük]*

hakīkat: *Aslında, gerçekte II Tasavvufta Hakk'ın masiva perdesi olmaksızın zuhur ettiği mertebe; şeriat, tarikat ve hakikat üçlüsünden üçüncüsü.*

1. Bilmem iy ṣūfi **ḫakīḳatde** ṭarīḳatde misin
   Yoḫsa ḫarlar gibi bīhūde meşaḳḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 1). [ḫakīḳatde, -de]*

ḫakīḳat-i ḥāl: *Bir durumun ardında gizlenen gerçek.*

1. Bilmezlig ile **ḥakīḳat-i ḥāl**
   İtdüm dili ṭālib-i mecāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 55). [ḥakīḳat-i ḥāl,]*

hakīm: *Âlim, bilgin, her şeyi bilen II etkili, güçlü.*

1. Taḥrīk-i tār-ı nabżuma bādī ne olduġın
   Ḳānūn-ı fenn-i ʿışḳuñı dānā **ḥakīm** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 8). [ḥakīm,]*

ḫakīm-i ezelīdür: *Sonsuz bilge.*

1. Aḥbāba melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz
   Her derde devā-sāz **ḥakīm-i ezelīdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 13). [ḥakīm-i ezelīdür,]*

hakīm-i ezelīdür: *Sonsuzluğun hakimi. II Allah.*

1. Her derde devā-sāz **ḥakīm-i ezelīdür**
   Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 13). [ḥakīm-i ezelīdür, -dür]*
2. Aḥbāba melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz
   Her derde devā-sāz **ḥakīm-i ezelīdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 13). [ḥakīm-i ezelīdür, -dür]*

hākim-i muṭlak: *Her şeyi hikmetle yaratan, tam hikmet sahibi olan, Allah.*

1. İy **ḥākim-i muṭlaḳ** u şehen-şāh-ı cevād
   Fermānuña ser-cümle-i ʿālem münḳād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 1). [ḥākim-i muṭlaḳ,]*

hākimü'l-ʿadl idi: *Adaletli idareci II hakkıyla adalet sağlayan.*

1. Sen olmasañ idi ḥākimü'l-ʿadl
   Olmazdı esās-ı deḥr muḥkem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 23). [ḥākimü'l-ʿadl idi, -di]*

hakīr: *Küçük. II Değersiz, itibarsız.*

1. Kim yoḳ bu cihānda bir penāhum
   Olsun bu **ḥaḳīr** kim liyāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 160). [ḥaḳīr,]*
2. Pā-māl ü **ḥaḳīr** ü ḫāk-sārı
   Gör iy yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 167). [ḥaḳīr,]*
3. Olsun bu **ḥaḳīr** kim liyāḳat
   Cārūb-keş-i der-i saʿādet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 157). [ḥaḳīr,]*

ḫākister: *Kül, ateş külü.*

1. Yaḳ āteşe bülbülleri **ḫākistere** döndür
   Feryāduñı iy sūḥte-i dil şuʿle nümūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 9). [ḫākistere, -e]*
2. Ne kār-ı zūr-ı Ferhādı żaʿīf cism-i Mecnūnı
   Tenüñ **ḫākister** ü ḫākisterin berbād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 4). [ḫākister,]*
3. Ne kār-ı zūr-ı Ferhādı żaʿīf cism-i Mecnūnı
   Tenüñ ḫākister ü **ḫākisterin** berbād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 4). [ḫākisterin, -in]*
4. Yaḳup maḥv eylesün cism-i nizārum āteş-i ḥasret
   Uçursun göklere **ḫākisterüm** bād-ı ġam u miḥnet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 12). [ḫākisterüm,]*

ḫākister: *Kül, ateş külü. II zavallı aşık.*

1. Göñül reng ü niyāz u nāz-ı ʿışḳ u ḥüsn-i ṣāḥib-dil
   Bilür **ḫākisterinden** şemʿ ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 4). [ḫākisterinden, -in, -den]*
2. Āteş urdı āh bülbül cümle gül-berg-i tere
   Tā bu deñlü sūz ʿacebdür bir avuc **ḫākistere** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 2). [ḫākistere, -e]*
3. Āteş-i sūzānumı baṣdurmadum **ḫākistere**
   İtmedüm meʾlūf-ı pīrāhen Faṣīḥā sīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 9). [ḫākistere, -e]*

ḫākister eyledüñ: *Kül, ateş külü haline getirmek. II Aşığın perişan olması.*

1. Bir şemʿa iy göñül yine pervānesin gibi
   Ḫāḳister eyledüñ beni bu sūzişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [ḫāḳister eyledüñ, -dü, -ñ]*

ḫākister eyler: *Yakıp kül etmek, ortadan kaldırmak.*

1. Ḫākister eyler ʿālemi refʿ itse rifʿatin
   Mis̲li görinmez āyīne-i mihrdür yüzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 3). [ḫākister eyler, -r]*

ḫaḳister eylesün: *Yakıp küle çevirmek.*

1. Ḫāşāk-i sivāyı eylesün ḫaḳister
   Yā Rab baña bir sūz-ı maḥabbet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 3). [ḫaḳister eylesün, -sün]*

ḫākister ider: *Kül etmek.*

1. Āteş-i pür-sūz-ı efgānıyla **ḫākister ider**
   ʿAndelīb-i bāġ-ı āzādī ḳafes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 9). [ḫākister ider, -er]*

ḫākister itdi: *Kül etmek II yok etmek.*

1. Yaḳdı hep **ḫākister itdi** sūz-ı dil ḫārāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 1). [ḫākister itdi,]*

ḫākister itmesün: *Kül etmek. II yok etmek.*

1. Metāʿ-ı ṣabrıñı **ḫākister itmesün** zinhār
   Ḥaẕer Faṣīḥ ki ʿışḳuñ diyārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 9). [ḫākister itmesün, -me, -sün]*

ḫākister itmiş: *Kül etmek. II yok etmek.*

1. Tenüñ **ḫākister itmiş** āh-ı āteş-zāduñ iy bülbül
   ʿAcebdür ḫārı sūzān itmemek feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 1). [ḫākister itmiş, -miş]*

ḫākister-i āyīne-i dil: *Gönül aynasının külü.*

1. Āh ile idüp sūḫte seng-i ṭaʿnı
   Ḫākister-i āyīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 4). [ḫākister-i āyīne-i dil,]*

ḫākister-i külḫanda: *Külhanın külü, ocağın külü, hamamlarda kazan dairesinde biriken küller.*

1. Sūz-ı nār-ı ʿışḳ ile gel dāġ-ı sīnem seyrin it
   Görmedüñse olduġın **ḫākister-i külḫanda** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 10). [ḫākister-i külḫanda, -da]*

ḫākister-i nār-ı ġamı: *Keder ateşinin külü.*

1. ʿIşḳıyla yanan āteşe cān u tenüm olsun
   Ḫākister-i nār-ı ġamı pīrāhenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 2). [ḫākister-i nār-ı ġamı, -ı]*
2. Ser-tā-be-ḳadem āteş-i maḥżum çü Faṣīḥā
   Ḫākister-i nār-ı ġamı pīrāhenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 10). [ḫākister-i nār-ı ġamı, -ı]*

ḫākister-i tende: *Ten, beden külü II Gönlündeki aşk ateşiyle yanıp kül haline gelmiş beden.*

1. Yiter teʾsīr-i bād-ı āh ile şuʿle-feşān olsun
   Birez nār-ı dilüm **ḫākister-i tende** nihān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 2). [ḫākister-i tende, -de]*

ḥakk: *(şahıs) ilgili olarak; üzerine. II kişinin kendisi ile ilgili.*

1. Ḥaḳḳuñda vaʿd-i luṭf idüp ol şeh dimiş Faṣīḥ
   Bezm-i ḥarīm-i vaṣlımuza maḥrem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 9). [ḥaḳḳuñda, -uñ, -da]*

2. Eger mümkin olaydı bir ṭarīḳ ile suʾāl itmek
   Ne söylerdi ola **ḥaḳḳumda** ol şīrīn-dehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 6). [ḥaḳḳumda, -um, -da]*
3. Bezminde añılduḳça Faṣīḥ ol leb-i şīrīn
   Ḥaḳḳumda olurmış suḫan-ı telḫ ile pür-cūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 2). [ḥaḳḳumda, -um, -da]*
4. Ḥaḳḳumda yiter vażʿ-ı sitem iẓhār it
   Ġayra nigeh-i luṭf baña āzār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 1). [ḥaḳḳumda, -um, -da]*
5. Ḥaḳḳumda cihān güft ü şinīd eyler imiş
   Genc-i hünerüm söz çoḳ olur genc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 3). [ḥaḳḳumda, -um, -da]*
6. El-ḳıṣṣa o mehcūr-ı ferāmūş-şüdeyüm
   Ḥaḳḳumda kimesne ḳīl ü ḳāl eylemedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 4). [ḥaḳḳumda, -um, -da]*

ḥaḳk: *Doğrusu, gerçekte, hakikatte.*

1. Ḥaḳḳā cemal-i dil-ber ʿaceb āteşīn olur
   Ḫurşīdi şuʿlesinden ider tīre-ḥāl-veş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [ḥaḳḳā, -a]*

ḥaḳḳā: *Doğrusu, gerçekte, hakikatte.*

1. ʿAceb mi ḫāme-veş gūş idenüñ aġzın şulandırsa
   Faṣīḥā nazm-ı şīrīnüñde **ḥaḳḳā** kim melāḥat var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 14). [ḥaḳḳā,]*
2. Ten-i mecrūḥuma dāġ u dil-i aġyāra merhemsin
   Budur **ḥaḳḳā** cefā-kārīde mümtāz-ı müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 2). [ḥaḳḳā,]*
3. Ḥarīm-i dilde **ḥaḳkā** nāz-perverd-i naʿīmümdür
   ʿAceb mi ṭıfl-ı eşküm düşmese bir dem kenārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 7). [ḥaḳkā,]*
4. Ḥaḳḳā o dü-cānib-i yegāne
   Her biri deger iki cihāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 9). [ḥaḳḳā,]*
5. Tefrīḥ-i mülāḳātuña **ḥaḳḳā** ki söz olmaz
   Öpdük lebüñ iy sāġar-ı ser-şār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 3). [ḥaḳḳā,]*
6. Ḥaḳḳā ki ʿaceb dil-ber-i raʿnāsın sen
   Şīrīn-ḥarekāt u şūḫ u zībāsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 2). [ḥaḳḳā,]*
7. Bir ḥāl-i dil-i şīfteden āgehsin
   Ḥaḳḳā ki ḳalem-rev-i ḥüsninde şehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 2). [ḥaḳḳā,]*

ḥaḳḳā budur: *Doğrusu, hakikat, gerçek budur.*

1. Ẕekāda seyyid-i ʿaṣr u tetebbuʿda çü Ṣaʿdüʿd-dīn
Budur ḥaḳḳā ki her bir fende kāmildi hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 56). [ḥaḳḳā budur,]*

<u>ḥaḳḳ-ı ḥüsnüñde:</u> *Güzellik hakkında, konusunda.*

1. Ḥaḳḳ-ı ḥüsnüñde ne taʿbīr ideyüm
ʿĀcizüm ḥaḳ bu hemān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 7). [ḥaḳḳ-ı ḥüsnüñde, -üñ, -de]*

<u>ḥaḳḳ-ı kelām:</u> *Sözün doğrusu.*

1. Naẓm-ı pākümle budur **ḥaḳḳ-ı kelām**
Şāʿirān-ı Rūm iderler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 7). [ḥaḳḳ-ı kelām,]*

<u>ḥakk-ı taʿbīr:</u> *Hakkıyla ifade etme.*

1. Bu ḥüsn-i beyānı **ḥaḳḳ-ı taʿbīr** budur
Meftūnı olurdı gūş ideydi Cāḥiẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 3). [ḥaḳḳ-ı taʿbīr,]*

<u>ḥaḳḳına:</u> *İçin, hakkında.*

1. Faṣīḥ **ḥaḳḳına** tekrār cevrüñ itme dirīġ kim
ʿAtiyye-i keremüñde ne var niṣāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 9). [ḥaḳḳına,]*

<u>ḥakkında:</u> *Hakkında, için.*

1. Faṣīḥ evṣāf-ı ḥüsninde olan şiʿrüñden incinmiş
Saña kim didi kim **ḥaḳḳında** cānānuñ yalan söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 10). [ḥaḳḳında,]*

<u>ḥāk-rāh iderin:</u> *Hak yolu etmek.*

1. Ḳudüm-zen-i ser-i şūrīdem olmaduñ bir kez
Ḥemān vücūdumı bīhūde ḫāk-ı rāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 8). [ḫāk-rāh iderin,]*

<u>hāk-sār:</u> *Toz toprak içinde kalmış, hāli perişān.*

1. Memnūnıyuz ṣabānuñ geldükçe kūy-ı yāra
   Taṭyīb-i ḫāṭır eyler uġrar bu **ḫāk-sāra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 2). [ḫāk-sāra, -a]*
2. Pā-māl ü ḥaḳīr ü **ḫāk-sārı**
   Gör iy yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 167). [ḫāk-sārı, -ı]*

hāl: *Ben, siyah nokta.*

1. Degüldür **ḫāl** o māh-ı ʿālem-ārānuñ cemālinde
   ʿİẕār-ı nāzükinde cāy-ı engüşt-i işāret var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 7). [ḫāl,]*
2. Çekdürür çille-i ġam dāne döker dām eyler
   O siyeh **ḫāl** ü siyeh gīsū vü ebrū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [ḫāl,]*
3. Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen
   Ḫāmem nʾola eşkiste-ṣarīr olsa Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 9). [ḫāliyle, -i, -yle]*
4. Ḫandān lebi dendānuña bir ġonçe-i pür-nem
   Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 8). [ḫāliyle, -i, -yle]*
5. Degüldür **ḫāli** elbet bir murādı vardur ʿuṣṣāḳa
   O şūḫ-ı pür-cefā kim eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 5). [ḫāli, -i]*
6. O müşgīn **ḫāl** ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın kenārında
   O hindūdur oṭurmış bir çemen-zārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 1). [ḫāl,]*
7. Olurdı sāde ruḫ-ı şāhid-i sipihrde **ḫāl**
   Olaydı sāye-i bām-ı refīʿuña manṣūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 55). [ḫāl,]*
8. Geh şīfte-i kākül ü geh **ḫālüñ** olup
   Dīvāne-i meh ḫaste-ser-i sālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 1). [ḫālüñ, -üñ]*

hāl: *Hâl, vaziyet, durum.*

1. Kākül-i cānāne-veş **ḥālüm** perīşān iy Faṣīḥ
   Gelmedi ʿışḳ içre bir hengām-ı cemʿiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 9). [ḥālüm, -üm]*
2. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir **ḥāl** ile
   İy ṭabībüm her ne ʿarż itseñ gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [ḥāl,]*
3. Tā-be-key āşüfte **ḥālüm** besdür iy bī-raḥm bes
   Tā-be-key pā-mālüm iy serv-i çemen-pīrā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [ḥālüm, -üm]*
4. Her biri bu **ḥāl** ile çoḳ murġ-ı dil ṣayd eyledi
   Ḫublar kim ḫāl ü zülfin dāne vü dām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 5). [ḥāl,]*

5. Sirişk-i dīde teskīn itmeseydi **ḥāl** müşkildi
   Maḥabbet gerçi kim āteşdür ammā dilde deryādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 7). [ḥāl,]*
6. Ḥaẕer eyle dime ol **ḫāldür** bu zülf-i ḫoş-būdur
   O bāġa dāne dökmişler Faṣīḥā dām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 9). [ḫāldür, -dür]*
7. Geldi dehrüñ gerçi cāna cümle **ḥālinden** ferāġ
   Gelmedi gitdi temennā-yı viṣālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 1). [ḥālinden, -i, -(n)den]*
8. İdersüñ būy-ı zülf-i yārı bizden iy ṣabā imsāk
   Dil-i āṣüftenüñ **ḥāli** nedür bāri ḫaber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 8). [ḥāli, -i]*
9. ʿArż-ı ruḫsār eyledüñ seyr-i çemen-zār eyleyüp
   Gül-sitānuñ güllerin **ḥālin** diger-gün eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 8). [ḥālin, -in]*
10. Bir şeb Faṣīḥ vaṣla irüp **ḥālüm** aġlasam
    Taḳrīr-i mācerā-yı ġam-ı ḥasret eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 9). [ḥālüm, -üm]*
11. Bir şekle girdi **ḥālümüz** iy düşmen-i vefā
    Bīgāne şād olur göricek āşinā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 3). [ḥālümüz, -ümüz]*
12. Saña bir **ḥāl** ile taʿbīre miknet yoḳ zebānumda
    Faṣīḥā gördügüm keyfiyyeti cām-ı maḥabbetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 9). [ḥāl,]*
13. İy teġāfül-pīşe ġam **ḥālüm** diger-gün eyledi
    Sīne mecrūḥ u ciger ṣad-pāre dil-ḫūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 3). [ḥālüm, -üm]*
14. Ḫālini seyr eyle rengīn ʿārıż-ı dil-dārda
    Berg-i gül üzre ḳomışlar gūyıyā bir fülfüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 5). [ḫālini, -in, -i]*
15. Faṣīḥ ol perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl olan göñlüm
    Henüz üftāde-i hicrān olup **ḥāli** ġarīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 8). [ḥāli, -i]*
16. Bir **ḥālle** ḳalmamış dil-i şeydāda ārzū
    Āzürde eylemiş ġam-ı devrān dimāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 5). [ḥālle, -le]*
17. Göñül endīşeden hālī degül göz giryeden mālī
    Bize terk itdürür bu **ḥāller** cānı degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 2). [ḥāller, -ler]*
18. İy mihr-i kerem **ḥālini** ʿarż eylemek ister
    Ṭarḥ eyledi bir maṭlaʿ-ı ġarrā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 49). [ḥālini, -in, -i]*
19. Teslīm ü rızādur bize her **ḥālde** lāzım
    Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [ḥālde, -de]*
20. Bu **ḥāli** suʾāl eyler iseñ biz daḫı bunda
    Lā-yüsʾel ile ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 39). [ḥāli, -i]*

21. Bu **ḥāli** suʿāl eyler iseñ biz daḫı bunda
    Lā-yüsʿel ile ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 37). [ḥāli, -i]*
22. Muḥarremde meh-i dil-teşneler **ḥāli** ḫarāb oldı
    Cigerler pārelendi sīnede ġamdan kebāb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 86, Mısra 1). [ḥāli, -i]*
23. Ġamla o ḳadār żaʿīf **ḥālüm**
    Yoḳ ḥālümi açmaġa mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 47). [ḥālüm, -üm]*
24. Ġamla o ḳadār żaʿīf **ḥālüm**
    Yoḳ ḥālümi açmaġa mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 47). [ḥālüm, -üm]*
25. Luṭf u kerem it mürüvvet eyle
    Sen **ḥālümi** şerḥa himmet eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 50). [ḥālümi, -üm, -i]*
26. Ġamla o ḳadār żaʿīf ḥālüm
    Yoḳ **ḥālümi** açmaġa mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 48). [ḥālümi, -üm, -i]*
27. Luṭf u kerem it mürüvvet eyle
    Sen **ḥālümi** şerḥa himmet eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 50). [ḥālümi, -üm, -i]*
28. ʿAzm-i der-i ṣadr-ı kām-yāb it
    ʿArż itmege **ḥālümi** şitāb it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 86). [ḥālümi, -üm, -i]*
29. Olmaz bu cihān ḥāṣılı bir **ḥālde** dāʾim
    Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 1). [ḥālde, -de]*
30. ḫāṭır-ı erbāb-ı dil bir **ḥāl** ile
    vīrāne-i ʿışḳuñ ḫarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 3). [ḥāl,]*
31. Tā key tā key bu bī-dile ḫışm u ʿitāb
    Raḥm eyle gehī **ḥālüme** it luṭf-ı ḫiṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 2). [ḥālüme, -üm, -e]*
32. Ol **ḥāle** güvāh inḥınāyī
    İy maḥmili lā-meḳān temāşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 23). [ḥāle, -e]*

<u>ḫāl:</u> *Durum, vaziyet. II cezbe.*

1. Ḥüsni yanında mihr encüm iken
   Kim görürse o **ḥāli** pürsiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 2). [ḥāli, -i]*

<u>ḫāl:</u> *Durum, hal, bir işin aslı.*

1. Aldanurlar ġamze-i merdüm-firīb-i çeşmine
   Bilmeyen **ḥāli** göñüller ol pür-āfet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 6). [ḥāli, -i]*

ḫāl: *Hal, durum, tasavvufta salikin yaşadığı duygu, inanç sisteminin içtenlikle yaşanması.*

1. Ḫamūş olsaḳ Faṣīḥā **ḥāle** taṭbīḳ eylesek ḳāli
   Sükūn el virse vahdet-āşinā olsaḳ miṣāl-i baḥr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 10). [ḥāle, -e]*

ḫāl: *Dert, keder.*

1. Güşāde olmadı esrār-ı laʿl-i gül-nārı
   O nükte **ḥālli** hezārān ḥişāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 10). [ḥālli, -li]*

ḫāl ü zülfin: *Sevgilinin saçı ve beni.*

1. Her biri bu ḥāl ile çoḳ murġ-ı dil ṣayd eyledi
   Ḫublar kim **ḫāl ü zülfin** dāne vü dām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 6). [ḫāl ü zülfin, -in]*

hālā: *Şimdi bile, hala.*

1. Faṣīḥ mużṭārib-i şerm ü ḥacletüm **ḥālā**
   Nakīse-bīnī-i çeşm ü melāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 9). [ḥālā,]*

ḫalās: *Kurtulma, kurtuluş.*

1. Ḫalāsa virse dil ü cānını behā olmaz
   Esīr-i kāfir-i zülfüñ olan rehā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 1). [ḫalāsa, -a]*

ḫalās isterse: *Kurtarmayı istemek.*

1. Sıḳlet-i bīgāneden ol şūḫ isterse ḫalāṣ
   Meclise geldükçe rūy-ı āşinā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 7). [ḫalāṣ isterse, -r, -se]*

ḫalāṣ itdi: *Kurtarmak.*

1. Beni gör n'eyledi bīmāri-i ḥaṣretle beni
   Defʿaten itdi seni ʿışḳ ḫalāṣ iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 5). [ḫalāṣ itdi, -di]*

halāṣ ola: *Kurtulmak.*

1. Demdür ki eyleyüp eserin āh u nāleler
   Diller **ḫalāṣ ola** sitem-i rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 12). [ḫalāṣ ola, -a]*

halāṣ olmaḳ: *Kurtulmak.*

1. Āsitān-ı devlet-i ʿışḳı penāh itmekledür
   Fikr-i īn ü ān-ı ʿālemden **ḫalāṣ olmaḳ** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 9). [ḫalāṣ olmaḳ, -maḳ]*
2. Dil **ḫalāṣ olmaḳ** ne mümkindür dü-çeşm-i yārdan
   Ṣaldılar bir ṣaʿve-i miskīne iki şāh-bāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 5). [ḫalāṣ olmaḳ, -maḳ]*

halāṣ olsaḳ: *Kurtulmak.*

1. Bu dām-ı pür-mihenden bir ḳadem evvel rehā bulsaḳ
   Bu ġamla günde biñ kez ölmeden bāri **ḫalāṣ olsaḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 30). [ḫalāṣ olsaḳ, -sa, -ḳ]*

halāṣa: *Kurtuluş.*

1. Ne semte itseñ ʿaẕīmet esīr-i miḥnetsüñ
   Ḫalāṣa çāre mi var çarḫ-ı bī-ḳarār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 6). [ḫalāṣa,]*

halāṣ-ı ceyb ü dāmen eylerüz: *Yakayı paçayı kurtarmak.*

1. Ḫalāṣ-ı ceyb ü dāmen eylerüz ser-pençe-i ġamdan
   Senüñle biz Faṣīḥā böyle ʿuryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 9). [ḫalāṣ-ı ceyb ü dāmen eylerüz, -r, -üz]*

halāvet: *Tatlılık, lezzet.*

1. Ġelürse telḫ saña ẕāʾiḳañda leẕẕet yoḳ
   Ḥalāveti mey-i şīrīn-güvāruñ iy zāhid *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 5). [ḥalāveti, -i]*
2. Ḫalāvet kesb idüp zehr-ābe-i nūşı cefāsından
   Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 1). [ḥalāvet,]*

hāle-dār idemedüñ: *Hale ile kuşatılmış, çevresinden yoğun ışık dairesi bulunan [ay].*

1. Bir şeb o māhı idemedüñ hāle-dār ḥayf
   Āġūşa çekmek olamadı mū-miyānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 5). [hāle-dār idemedüñ, -e, -me, -dü, -ñ]*

halel-pezīr-i taġayyür ola: *Değişerek bozulma.*

1. Ḫalel-pezīr-i taġayyür ola ne mümkindür
   Miṣāl-i hükm-i şeriʿ pür-ṣebātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 3). [ḫalel-pezīr-i taġayyür ola, -a]*

hālet: *Durum, hal. II coşku.*

1. Feyż-ı ışḳ-ı yār ile bir **ḥālet** el virdi Faṣīḥ
   Künc-i külḫan gülşen-i pür-sebz ü ḫurremdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 9). [ḥālet,]*
2. Bir **ḥālet** ile olmaya eşkiste ki birdür
   İmān ile peymāne-i peymān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 5). [ḥālet,]*
3. Neşve-i cām-ı mey-i ʿışḳuñla bir **ḥāletdeyüm**
   Ḫūn-ı dil mi bilmezin nūş itdügüm ṣahbā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 7). [ḥāletdeyüm, -de, -y, -üm]*
4. Letāfet var ruḫında tarz-ı reftārında **ḥālet** var
   Ol āfetde ser-ā-pā fitne-i rūz-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [ḥālet,]*
5. Ḳāmeti fikriyle bir yirde oṭurmazsın göñül
   Yād-ı reftārıyla bir **ḥāletde** ṭurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 2). [ḥāletde, -de]*
6. ʿĀlem-i ʿışḳuñ ḫilāf-ı ẓāhir ancaḳ **ḥāleti**
   Cūşiş-i baḥr-i dilüm āh itmesem bulmaz sükūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 5). [ḥāleti, -i]*
7. Yoḳ sīnesinde ġayr-ı hevā-yı niyāzdan
   Bulmış Faṣīḥ o **ḥālet** ile imtiyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 10). [ḥālet,]*
8. Bir **ḥālete** mālik ol ki sulṭānları
   Eṭvār-ı pesendīdeñe ḥayrān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 3). [ḥālete, -e]*

hāletdür: *Durum, hâl, keyfiyet.*

1. Kemal-i ʿışḳumı pervānede ne **ḥāletdür**
   Niyāza şemʿa zebānında tāb u ṭāḳat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 7). [ḥāletdür, -dür]*

ḫālete irgürdi: *Öyle bir hale dönmüş ki II Öyle bir hal olmuş ki.*

1. Bir **ḫālete irgürdi** beni feyż-ı maḥabbet
   Cevr eyleyene luṭf ider iḥsān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 5). [ḫālete irgürdi, -gür, -di]*

ḫālet-i feyż-ı bahār: *Bahar mevsimi bereketinin nitelikleri.*

1. Demdür ki şuʻle **ḫālet-i feyż-ı bahār** ide
   Demdür ki feyż-ı şeb-nem ola gül şerārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 5). [ḫālet-i feyż-ı bahār,]*

ḫālet-i ʿışḳuñ: *Aşkın hali.*

1. Ḫālet-i ʿışḳuñ ile yād u ferāmuş itdüm
   Şādi-i vaṣlı degül miḥnet-i hicrānı bile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 54, Mısra 1). [ḫālet-i ʿışḳuñ, -uñ]*

ḫālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ: *Aşk etkisinin hali.*

1. İy Faṣīḥ olmada bir vech ile her dilde ʿayān
   Niçe mümkin biline **ḫālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 12). [ḫālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ,]*

ḫālet-i ruḫ-ı yār: *Sevgilinin yanağının durumu, vaziyeti.*

1. Dem-i laṭīf ü feraḥ-baḫş-ı ṣubḥ u şām-ı bahār
   Virür nişāne-i gīsū vü **ḫālet-i ruḫ-ı yār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 2). [ḫālet-i ruḫ-ı yār,]*

ḫālet-i zevḳ-ı vaṭan: *Vatan sevgisi niteliği, hali.*

1. Hemīşe pūye-gāhum deşt-i ġam ṣaḥrā-yı ʿizzetdür
   O cūy-ı bī-ḳarārum **ḫālet-i zevḳ-ı vaṭan** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 4). [ḫālet-i zevḳ-ı vaṭan,]*

hāle-veş: *Ay ağılı, ay etrafında bazen peyda olan daire gibi.*

1. O māhı **hāle-veş** gördükçe aġyārın kenārında
   Göñül kendin niçe perṭāb-ı deryāyı helāk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 6). [hāle-veş, -ın]*

hālī: *Boş, muattal, hâlî.*

1. Dilde her dem kākül ü ruḫsārıdur endīşemüz
   Sünbül ü gülden bizüm **ḫālī** degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 2). [ḫālī,]*
2. Dilde her dem fikr-i laʿl-i nābıdur endīşemüz
   Bir zemān meyden bizüm **ḫālī** degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 2). [ḫālī,]*
3. Dil-i şikestemi **ḫālī** ḳomaz ḫayāl-i ruḫı
   Piyāle-i mehi eyler mi āfiṭāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 3). [ḫālī,]*
4. Keyfiyyetidür lāzım olan bir kişi yoḫsa
   N'eyler ṭutalum **ḫālī** Cemüñ cāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 8). [ḫālī,]*
5. Göñül endīşeden **hālī** degül göz giryeden mālī
   Bize terk itdürür bu ḥāller cānı degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 1). [hālī,]*

ḫāl-i ādem: *Insanoğlunun durumu, hali.*

1. Sen olmasañ iy şeh-i risālet
   Bulmazdı niẓām **ḫāl-i ādem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 22). [ḫāl-i ādem,]*

ḫāl-i ʿanberīn: *Anber kokulu ben.*

1. İy Faṣīḥ itdi beni ser-tā-be-pā sevdā-yı ʿışḳ
   Kākül-i müşgīn ü **ḫāl-i ʿanberīn** çeşm-i siyāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 10). [ḫāl-i ʿanberīn,]*

hāli budur: *Durum, vaziyet budur.*

1. Budur bu ḥāli saña meyl ider dil-efgāruñ
   Göñülde dāġ-ı ġamuñ serde zaḫm-ı efkāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 2). [ḥāli budur, -dur]*

ḫālī bulmazuz: *Boş, tehi, tenha bulmak.*

1. Bulmazuz bir laḥża ḫālī dūd u ġamdan cānumuz
   Eksik olmaz tekye-gāh-ı dilde hiç mihmānumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 31, Mısra 1). [ḫālī bulmazuz, -ma, -z, -uz]*

ḫāl-i cemāl-i eyyām: *Günlerin güzellik tecellisi.*

1. Şeb degül **ḫāl-i cemāl-i eyyām**
   Şeb degül müşt-zed-i ʿanber-i ḫām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 3). [ḫāl-i cemāl-i eyyām,]*

ḥāl-i dīger-gūnumı: *Değişmiş hal.*

1. Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra taḳrīr idemem
   Anı taḳrīr itme ṭursun belki taḥrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 1). [ḥāl-i dīger-gūnumı, -um, -ı]*

ḥāl-i dīger-gūnumı: *Değişmiş hal.*

1. Cūşiş-i girye ḥicāb-ı ʿışḳ māniʿdür Faṣīḥ
   Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra ṭaḳrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 10). [ḥāl-i dīger-gūnumı, -um, -ı]*

ḥāl-i dili: *Gönlün hali.*

1. Ḥāl-i dili suʾāle ne ḥācet ki dem-be-dem
   Söyler zebān-ı ḥāl ile her bir nigāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 7). [ḥāl-i dili, -i]*

ḥāl-i dili: *Gönüldeki beni.*

1. Bilmezüz **ḫāl-i dili** kūyuñda
   Olmaduḳ gitdi ḫaber-dār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 3). [ḫāl-i dili, -i]*

ḥāl-i dil-i figāra: *Yaralı gönlün vaziyeti, hâli.*

1. Bir kāfir-i sitem-ger-i ḥüsnüñ esīridür
   Ḥāl-i dil-i figāra baḳar şefḳat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 8). [ḥāl-i dil-i figāra, -a]*

ḥāl-i dil-i güm-geşteden: *Yolunu kaybeden gönlün vaziyeti.*

1. Ḥāl-i dil-i güm-geşteden aşlā ḫaberüm yoḳ
   Bu cānibe düşmez mi ṣabā geşt ü güẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 5). [ḥāl-i dil-i güm-geşteden, -den]*

ḥāl-i dil-i nālānum: *İnleyen gönlün durumu, vaziyeti.*

1. Alınmaz elinden sitemüñ dāmānum
   Bilmem nic'olur **ḫāl-i dil-i nālānum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 4). [ḫāl-i dil-i nālānum, -um]*

ḫāl-i dil-i nā-şāduñ: *Mutsuz gönlün hali, durumu.*

1. Görürken ġonçe-i şād-ābı efġān itmedür kāruñ
   Nʾolur faṣl-ı ḫazān **ḫāl-i dil-i nā-şāduñ** iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 4). [ḫāl-i dil-i nā-şāduñ, -uñ]*

ḫāl-i dil-i şīfteden: *Düşkün, tutkun gönüllerin hali.*

1. Bir **ḫāl-i dil-i şīfteden** āgehsin
   Ḥaḳḳā ki ḳalem-rev-i ḥüsninde şehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 1). [ḫāl-i dil-i şīfteden, -den]*

ḫāl-i dilin: *Gönlün hali, durumu.*

1. İtsem suʾāl **ḫāl-i dilin** gösterür Faṣīḥ
   Zülf ü ruḫuñ ki bāʿiṣ-i tāb u tebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 9). [ḫāl-i dilin, -in]*

ḫāl-i dilüm: *Gönülün hali, vaziyeti.*

1. Ol ʿāşıḳ-ı bīmār-ı ferāmūş-şüdeyüm
   Bir kerre suʾāl olınmadı **ḫāl-i dilüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 4). [ḫāl-i dilüm,]*

ḫāl-i dilümi: *Gönlün hali, durumu.*

1. Ḫışm ile ḳaçan nigāh idersin ṣāliḥ
   Ḥāl-i dilümi tebāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 2). [ḫāl-i dilümi, -üm, -i]*

ḫāl-i faṣīhi: *Fasihi'nin hali, durumu.*

1. Bir kerre suʾāl eylemedüñ **ḫāl-i Faṣīḥi**
   Gelmez mi ʿaceb ḥāṭıra hiç rūz-ı ḳıyāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 9). [ḫāl-i faṣīḥi,]*

ḫāl-i faṣīḥ-i bī-kes ü bīmāra: *Hasta ve çaresiz Fasih'in durumu, vaziyeti.*

1. Bir kerre hiç nigāh-ı teraḥḥumla sevdigüm
   Ḥāl-i Faṣīḥ-i bī-kes ü bīmāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 10). [ḫāl-i faṣīḥ-i bī-kes ü bīmāra,]*

ḫālī itmege: *Boşaltmak.*

1. Ṣabūḥ içünde bir iki ḳadeh şarāb bulınsun
   Sebūyı çün dil-i ser-mesti **ḫālī itmege** sāḳī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 3). [ḫālī itmege, -meg, -e]*
2. Ṣabūḥ içünde bir iki ḳadeh şarāb bulınsun
   Sebūyı çün dil-i ser-mesti **ḫālī itmege** sāḳī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 3). [ḫālī itmege, -meg, -e]*

hāli itsün: *Uzak, kayıtsız halde olmak.*

1. Meyl-i zer ü ḥubb-i cāhdan itsün ḫāli
   Genc-i dilüm ʿirfān ile mālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 3). [ḫāli itsün, -sün]*

ḫālī ḳoma: *Boş bırakmak, karşılıksız bırakmak.*

1. Ḳoma ḫālī derūn-ı ḫāneyi feyż-ı maḥabbetden
   İlāhī sāġarum ṣabhā-yı ʿirfān ile ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 3). [ḫālī ḳoma, -ma]*

ḫālī olmaz: *Arınmak, eksik olmak.*

1. Göñül deryā hevādur ʿışḳ dirler iʿtimād itdüm
   Ki olmaz ıżṭırāb-ı ʿışḳdan bir laḥẓa dil ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 4). [ḫālī olmaz, -maz]*

ḫāl-i perīşān-ı dil-i bīmārı: *Hasta gönülün perişan hali.*

1. Ne var bir berg-i sebz-i iltifātuñla beni şād it
   Gelüp **ḫāl-i perīşān-ı dil-i bīmārı** görsünler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 12, Mısra 2). [ḫāl-i perīşān-ı dil-i bīmārı, -ı]*

hāl-i siyāh: *Siyah ben.*

1. Naḳd-i sirişk-i ḫālisini ḳalb-i ʿāşıḳa
   Ḫāl-i siyāh gerden-i sīmīnidür mehek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 4). [ḫāl-i siyāh,]*

hāl-i siyāhı: *Sevgilinin yüzündeki siyah nokta.*

1. Ol iki **ḫāl-i siyāhı** iy Faṣīḥ itdükde yād
   Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 50, Mısra 1). [ḫāl-i siyāhı, -ı]*

<u>ḫāl-i siyāhı:</u> *Yüzün üzerindeki siyah ben. II kesret.*

1. Ol iki **ḫāl-i siyāhı** iy Faṣīḥ itdükde yād
   Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 3). [ḫāl-i siyāhı, -ı]*

<u>ḫāl-i siyehle:</u> *Sevgilinin yüzündeki siyah beni.*

1. Ol **ḫāl-i siyehle** midür aṣḥāb-ı cemālüñ
   Peyġamber-i ḥüsn olduġına muʿcize rūyuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 6). [ḫāl-i siyehle, -le]*

<u>ḫālık-ı mevcūdāt:</u> *Bütün varlığın yaratıcısı. II Allah.*

1. İy ṣāniʿ-i kevn ü **ḫālıḳ-ı mevcūdāt**
   Vir keştī-i ḳalbe sāḥil-i feyża necāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 1). [ḫālıḳ-ı mevcūdāt,]*

<u>ḫalīl-i nār:</u> *Ateşin sadık dostu, Hz. İbrahim. II aşık.*

1. Dil āteş dīde āteş sīne āteş çeşm-i cān āteş
   Ḫalīl-i nār ʿışḳ-ı yāra ḫ∨ān u ḫānumān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 2). [ḫalīl-i nār,]*

<u>ḫālim nicʾolur:</u> *(aşığın) hali, durumu nasıl olur?.*

1. ʿAḳlımı aldı nicʾolur ḥālim
   Dosta düşmen baḳışlı bir ẓālim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 48, Mısra 1). [ḥālim nicʾolur, -ur]*

<u>ḫalḳ:</u> *Yaratılmış, ahali, insanlar.*

1. Ḫalḳ ḫayrān ruḫuñ mütālaʿada
   Bir münaḳḳaḥ kitābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 9). [ḫalḳ,]*
2. Tā ṣubḥ olınca āh u fiġān eyledük bu şeb
   Rāz-ı derūnı **ḫalḳa** ʿayān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [ḫalḳa, -a]*
3. Pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr olur olsa ki **ḫalḳ**
   Muntaẓır dīvāna ol der-ḫāb-ı istiġnā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 7). [ḫalḳ,]*

4. Görmekde māhı şekke düşerler şehirde **ḫalḳ**
   Yoḳdur senüñ cemāl-i münīrüñde reyb ü şek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 5). [ḫalḳ,]*
5. ʿĀḳıl ol **ḫalḳı** hep müsāvī bil
   Dime ol mest ü hūş-yārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 7). [ḫalḳı, -ı]*
6. Beẕl eyler idi **ḫalḳa** eger mümkin olaydı
   Elfāẕda ḳalmazdı mezāyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 43). [ḫalḳa, -a]*
7. Sensin ol yektā vücūd-ı bī-naẕīr iy nūr-ı Rab
   Ẕātuñ oldı on sekiz biñ ʿālemi **ḫalḳa** sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 2). [ḫalḳa, -a]*
8. Sensin bu sipiḥri **ḫalḳa** ʿillet
   İy miḥr-i münīr-i evc-i rifʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 33). [ḫalḳa, -a]*

halk eyledi: *Yaratmak.*

1. Rūşen bu ki āfiṭāb-ı ẕātuñ
   İy maẕhar-ı ḥüsn-i ḥüsn-i aḫlāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 34). [ḫalḳ eyledi,]*

halk eyledi: *Yaratmak, meydana getirmek, oluşturmak.*

1. Bī-sāye münevver āfiṭābuñ
   Ḫalḳ eyledi nûrdan Ḫallāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 35). [ḫalḳ eyledi, -di]*

halk olması: *Yaratılmak, var olmak (dünya ve insan).*

1. Sensin sensin iki cihānuñ
   Ḫalḳ olması ḥikmetinde ḫ∨āhiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 4). [ḫalḳ olması, -ma, -sı]*

halka halka: *Kıvrım kıvrım (zülf bağlamında).*

1. Ḫalḳa ḫalḳa kākül-i dil-ber degül ruḫsārda
   Tūde tūde sünbül-i terdür yatur gül-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 1). [ḫalḳa ḫalḳa,]*

halḳa-i āġūşa: *Kucak halkası.*

1. Gider mi **ḫalḳa-i āġūşa** yār gelmez mi
   Bizüm de dāmumuza bir şikār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 1). [ḫalḳa-i āġūşa, -a]*

ḫalḳa-i der oldı: *Kapı halkası olmak.*

1. Nesīmden ḫaber-i cān-ı zāra muntaẓıruz
   Faṣīḥ **ḫalḳa-i der oldı** dīde-i terimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 8). [ḫalḳa-i der oldı, -dı]*

halka-i kākül-i siyāhı: *Siyah perçemin kıvrımı.*

1. Her **ḫalḳa-i kākül-i siyāhı**
   Deryā-yı siyāh ġavta-gāhı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 13). [ḫalḳa-i kākül-i siyāhı, -ı]*

ḫalḳa-i nūn oldum: *Nun harfinin kavisi gibi. II eğilmiş, bükülmüş olmak.*

1. Ḳadd-i mevzūnuñ ġamıyla **ḫalḳa-i nūn oldum** āh
   Medd-i āhum āsumān-peyveste iy ʿayn-i melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 6). [ḫalḳa-i nūn oldum, -du, -m]*

halka-i zülfī: *(sevgilinin) saçlarının kıvrımı.*

1. Kebg-i dili bī-şekīb ü ārām itdi
   Her ḫalḳa-i zülfi baḫtı ber-dām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 1). [ḫalḳa-i zülfī,]*

ḫalḳa-i zülf-i siyāhı: *Siyah saçların halkası.*

1. Ḫalḳa-i zülf-i siyāhı gözümüzden gitmez
   Gūyīya çeşm-i ʿalīl üzre siyeh ḫançerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 15, Mısra 1). [ḫalḳa-i zülf-i siyāhı, -ı]*

halka-i zülfinde: *Saç halkası; sevgilinin saçındaki bukleler.*

1. Murġ-ı cānum **ḫalḳa-i zülfinde** yāruñ seyr iden
   Beççe-i bülbül ḳıyās eyler dehān-ı mārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 3). [ḫalḳa-i zülfinde, -in, -de]*

halḳ-ı cihān: *Herkes, cümlesi.*

1. Bend itdi beni bir şeh-i ḫūbān ḳapusında
   Kim **ḫalḳ-ı cihān** bende-i fermān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 2). [ḫalḳ-ı cihān,]*

halk-ı cihānı: *Bütün insanlar.*

1. Ḫalḳ-ı cihānı bende-i efgendeñ eyledüñ
   Sen iy şeh-i memālik-i ḥüsn ü behā nesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 3). [ḫalḳ-ı cihānı, -ı]*
2. Ḫalḳ-ı cihānı bende-i efgendeñ eyledüñ
   Sen iy şeh-i memālik-i ḥüsn ü behā nesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 3). [ḫalḳ-ı cihānı, -ı]*

halḳ-ı zemāne: *Devrin, zamanının insanları.*

1. Ḳadīmī bir biriyle ʿahd ü peymān eylemişlerdür
   Bize **ḫalḳ-ı zemāne** cümleten maʿhūd düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [ḫalḳ-ı zemāne,]*

hall: *Dostluk, sadâkat.*

1. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı **ḥall** ḳaldı ʻuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 24). [ḥall,]*

ḫall idemez: *Halletmek, bir sorunu çözmek.*

1. Müşkilāt-ı suḫan-i remz-i lebin **ḥall idemez**
   Yoḳ yire saʿy ider nükte-şināS-ı şuʿarā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 3). [ḥall idemez, -e, -me, -z]*

hall olınmadı: *Çözümlenmek, sonuçlanmak; sıkıntı ve kederi gidermek.*

1. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḫall ḳaldı ʻuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [ḥall olınmadı, -ın, -ma, -dı]*

ḫall olınmadı: *Çözmek, üstesinden gelmek.*

1. Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʿuḳde-i ḫāṭır
   Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [ḥall olınmadı, -ın, -ma, -dı]*

<u>ḫallāḳ:</u> *Yaratıcı, yaratan (Allah).*

1. Bī-sāye münevver āfiṭābuñ
   Ḫalḳ eyledi nûrdan **Ḫallāḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 35). [ḫallāḳ,]*

<u>ḫallāḳ-ı ezel:</u> *Her zaman var olan Allah.*

1. Taʿzīm içün iy pādişeh-i sidre-maḥāl
   Ser-ṣafha-i āsumāna **Ḫallāḳ-ı ezel** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 2). [ḫallāḳ-ı ezel,]*

<u>ḥallāl-i rümūzāt-ı ḳażāyā-yı maʻānī:</u> *Mana yüklü önermelerin şifrelerini çözen.*

1. ʻĀlī-neseb ü ẕi'l-ḥaseb ü kān-ı feżā'il
   Ḥallāl-i rümūzāt-ı ḳażāyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 36). [ḥallāl-i rümūzāt-ı ḳażāyā-yı maʻānī,]*

<u>ḥālli:</u> *Çözüm, halletmek.*

1. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi dehāna gelüp hem
   O nükte **ḥālli** içün de birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 6). [ḥālli,]*

<u>ḥall-i müşkilde:</u> *Zor meseleleri çözmek. II zor sorulara cevap vermek.*

1. Mesʾele ʿālīm ü dānānuñ olur maʿlūmı
   Ḥall-i müşkilde cevābiyle suʾāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 8). [ḥall-i müşkilde, -de]*

<u>ḥall-i ʿuḳde-i ʿālem ider:</u> *Dünyada çözülmesi zor, çetin işi çözmek.*

1. Cevāba gelse ider ḥall-i ʿuḳde-i ʿālem
   Suʾāl eyleseñ ammā aḳāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 5). [ḥall-i ʿuḳde-i ʿālem ider, -er]*

<u>ḫāl-teg:</u> *Vücuttaki bir ben, siyah nokta gibi.*

1. Zülf-teg ḫ∨ābını mı ʿışḳ perīşān ḳıldı
   Ḫāl-teg itdi ḳara aḥter-i tābān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 4). [ḫāl-teg,]*

<u>ḥālüm:</u> *Vaziyet, durum.*

1. ʿArż itmege **ḥālümi** şitāb it
   İrḫā-yı ʿinān idüp şiṭāba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 87). [ḥālümi, -i]*

<u>ḥālümi açmaġa:</u> *Kendini anlatmak, durumundan bahsetmek.*

1. Ġamla o ḳadār żaʿīf ḥālüm
   Yoḳ **ḥālümi açmaġa** mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 48). [ḥālümi açmaġa, -maġ, -a]*

<u>ḥāl-veş:</u> *Vücuttaki ben misali.*

1. Ruḫuñdan ayrılamaz **ḫāl-veş** süveydāmuz
   Semenderüñ beli cāy-ı ḳarārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 7). [ḫāl-veş,]*

<u>ḫām:</u> *Ham, olgunlaşmamış. II elde edilmemiş, yararlanılmamış.*

1. Kimüñ bu bāġda nev-bāve-i kāmı yitişmişdür
   Gelenler mīve-i maḳṣūdını hep **ḫām** ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 6). [ḫām,]*

<u>ḫam itdi:</u> *Iki büklüm olmak, eğilmek.*

1. Luṭfuñda baḥīl Maʿann ü Ṭāyī
   Miʿrāca felek **ḫam itdi** ḳaddin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 21). [ḫam itdi, -di]*

<u>ḫam olmazdı:</u> *Bükülmek, kıvrılmak II eğilmek.*

1. Būs-ı ḳademüñçün olmasa ḫam
   Vʾey maṭlaʿı mihr-i mihr ü eşfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 28). [ḫam olmazdı,]*

<u>ḥamām:</u> *Güvercin.*

1. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü āvāre **ḥamām**
   Ne olur bende-i zülfi ne ḫod āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [ḥamām,]*

ḫam-be-ḫam: *Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm.*

1. Yatur genc üzre bir mār-ı siyeh-endāmdur gūyā
   Tökülmiş sīneye ol pīç ü pīç ü **ḫam-be-ḫam** kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 2). [ḫam-be-ḫam,]*

ḥamdü liʾllāh: *Hamd, ancak Allah'adır.*

1. Merḥabā-gūyān Faṣīḥ iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata
   Ḥamdü liʾllāh rūze-i hicrāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 10). [ḥamdü liʾllāh,]*

ḥamdü liʾllāh: *Hamd, şükür ancak Allah'adır.*

1. Rāẓıyuz ḫār-ı sitem gül-ġonçe-i luṭf u kerem
   Ḥamdü liʾllāh ehl-i ʿışḳuñ ceyb(i) var dāmānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [ḥamdü liʾllāh,]*

hāme: *Kalem.*

1. Ben iy Faṣīḥ Ḫusrev-i naẓm-ı belāġatüm
   Destümde **ḫāmedür** kalem-i ejdehā-nümūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 7). [ḫāmedür, -dür]*
2. Ṭabʿ-ı şūhumdan muḳaddem ḳaṭre-zen **ḫāmem** Faṣīḥ
   Bir birin itmekde sebḳat maʿnide düldüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 9). [ḫāmem, -m]*
3. Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen
   Ḫāmem nʾola eşkiste-şarīr olsa Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 10). [ḫāmem, -m]*
4. Sen burc-ı leṭāfet aḫterisin
   Destüñde Faṣīḥ **ḫāme** tīġüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 10). [ḫāme,]*
5. Ne ḥālet vardur iy **ḫāme** zebān-ı dür-niṣāruñda
   İşiden naẓm-ı pāküñ cümle gūş āferīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 7). [ḫāme,]*
6. Vaṣṣāf-ı bāġ-ı maʿnā ider **ḫāmemi** Faṣīḥ
   Bülbüllerüñ şetāreti güller leṭāfeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 9). [ḫāmemi, -m, -i]*
7. Ṭabʿumdur o mirʾāt-ı mücellā-yı maʿānī
   Kim **ḫāmem** aña ṭūṭī-i gūyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 2). [ḫāmem, -m]*

8. Ġaraż çün ʿarż-ı iḥlāṣ u ʿubūdiyyetdür iy **ḫāme**
Yiter itdüñ yiter ṣaḥn-ı suḫanda pāy-cünbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 85). [ḫāme,]*

ḫāme: *Kalem. II yazma kabiliyeti, gücü.*

1. Yāra sūz-ı ʿışḳumı yazmaḳ murād itsem Faṣīḥ
Bulamam **ḫāmemde** tāb u ṭāḳat-ı taḥrīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [ḫāmemde, -m, -de]*
2. Ḫāmem nʾola eşkiste-ṣarīr olsa Faṣīḥā
Envār-ı tecellī-i suḫan eyledi elken *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 9). [ḫāmem, -m]*

ḫāme-i dür-nisār-ı maʿnā: *Mananın inci saçan kalemi.*

1. İy **ḫāme-i dür-niṣār-ı maʿnā**
Mānī-ṣuver-i nigār-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 1). [ḫāme-i dür-niṣār-ı maʿnā,]*

ḫāme-i gevher-nisāruña: *Inci saçan kalem.*

1. Faṣīḥ **ḫāme-i gevher-niṣāruña** taḥsīn
Cihānı tutdı ser-ā-pā sözüñ feṣāḥat ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 9). [ḫāme-i gevher-niṣāruña, -uñ, -a]*

ḫāme-i giryān: *Ağlayanların kalemi (anlatıcısı).*

1. Teslīm ü rızādur bize her ḥālde lāzım
Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [ḫāme-i giryān,]*
2. Gel ḫatm-i suḫan idelüm iy **ḫāme-i giryān**
Kim vāṣl-ı ser-menzile-i ḫayr-duʿāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [ḫāme-i giryān,]*
3. Teslīm ü rızādur bize her ḥālde lāzım
Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [ḫāme-i giryān,]*
4. Gel ḫatm-i suḫan idelüm iy **ḫāme-i giryān**
Kim vāṣl-ı ser-menzile-i ḫayr-duʿāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [ḫāme-i giryān,]*

ḫāme-i ḫoş: *Tatlı dilli, güzel (şiir) yazan kalem.*

1. Vaḳt-i güldür nāle-kārī-i hezār eyyāmıdur
Ḫāme-i ḫoş-lehceñi söylet zemānıdur Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [ḫāme-i ḫoş,]*

ẖāme-i ḥoş-lehce: *Tatlı dilli, güzel (şiir) yazan kalem.*

1. İy **ẖāme-i ḥoş-lehce** naġam-senc-i Faṣīḥ ol
   Yārāna yine naḳş-ı nev-īcāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 7). [ẖāme-i ḥoş-lehce,]*

ẖāme-i ḥoş-lehceñi: *Tatlı dilli, güzel (şiir) yazan kalem.*

1. Vaḳt-i güldür nāle-kārī-i hezār eyyāmıdur
   Ḫāme-i ẖoş-lehceñi söylet zemānıdur Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [ẖāme-i ẖoş-lehceñi, -ñ, -i]*

ẖāme-i mānī: *Mânî'nin kalemi. II Mânî, meşhur bir nakkaşın ismidir.*

1. Eger naḳşına ḳuşlar ḳondururs**a ẖāme-i Mānī**
   Yine yazmaḳ ne mümkin żaʿf-ı cism-i Ḳays-ı nālānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 1). [ẖāme-i mānī,]*

ẖāme-i şeker-bārum ider: *Şeker saçan kalem. II tatlı, hoş üslup.*

1. Faṣīḥ maʿni-i şiʿrüm leẕīẕ olursa nʾola
   Ki vaṣf-ı laʿlin ider ẖāme-i şeker-bārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 10). [ẖāme-i şeker-bārum ider, -er-um]*

ẖāme-i şiʿrüm: *Şiiri yazan kalem.*

1. Ḫāme-i şiʿrüm Faṣīḥ olsa nʾola muʿciz-edā
   Mebde-i feyyāzdan her demde mülhemdür gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 9). [ẖāme-i şiʿrüm, -üm]*

ẖāme-i sūz-ı ʿışk-ı pāk: *Saf, temiz aşkın yakıcı kalemi.*

1. Ḫāme-i sūz-ı ʿışḳ-ı pāk Faṣīḥ
   Gāhi vuṣlata gāhi fürḳat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 1). [ẖāme-i sūz-ı ʿışḳ-ı pāk,]*

ẖāmem: *Kalem.*

1. Ḫāmemden oldı iy dil ibāret
   Gül-gūn Ḫusrev Şebdīz Şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 46, Mısra 1). [ẖāmemden,]*

ḫāme-veş: *Kalem gibi.*

1. ʿAceb mi **ḫāme-veş** güş idenüñ aġzın şulandırsa
   Faṣīḥā nazm-ı şīrīnüñde ḥaḳḳā kim melāḥat var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 13). [ḫāme-veş,]*

ḫam-geşte-ḳad olup: *Boyu bükülmüş, iki kat olmak.*

1. Ḫam-geşte-ḳad olup ser-i rehde fütādeler
   Çekmekde būs-ı kūşe-i dāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [ḫam-geşte-ḳad olup, -up]*

ḫamīr: *Hamur, maya, macun. II merhem.*

1. Daʿvā-yı sūz-ı ʿāşıḳı pervāne eylesün
   Yoḳdur bizüm Faṣīḥ fetīl ü **ḫamīrimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 10). [ḫamīrimüz, -imüz]*

ḫam-ḳad: *Eğri boylu, iki büklüm.*

1. Āh ol zemān ki kūşe-i çeşm-i vefā ile
   Ben **ḫam-ḳadi** çeküp çevirürdi kemān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 8). [ḫam-ḳadi, -i]*

ḫamm-ı zülfi: *Saçın kıvrımı, büklümü.*

1. Ṣad-ceyş-i fitne çeşm-i siyāhında cilve-ger
   Her **ḫamm-ı zülfi** leşker-i āşūbe ber-kemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 4). [ḫamm-ı zülfi, -i]*

ḫamm-ı zülfinden: *Saçın kıvrımı, büklümü.*

1. Ol iki ḫāl-i siyāhı iy Faṣīḥ itdükde yād
   Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 50, Mısra 2). [ḫamm-ı zülfinden, -in, -den]*

ḫamriyye: *Şaraba dair şiir, şarabı övmek için yazılan manzume.*

1. Gāh olur **ḫamriyye** ile idemez def-i ḫumār
   Gāh olur bir beyt-i pākīzeyle şāʿir mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [ḫamriyye,]*

ḫamūş: *Suskun, sessiz. II Sessiz bir şekilde.*

1. Yanar **ḫāmūş** iken pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
   Sükūt itmekde dinmiş iy göñül gerçi selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 5). [ḫāmūş,]*
2. Şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ uzatduñ **ḫāmūş**
   Her kişi çekdügini iy dil-i dīvāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [ḫāmūş,]*
3. Ḫumār-ı ġamla **ḫamūş** ehl-i dil ʿaceb sāḳī
   Niçün sebū-yı mey-i pür-ṣafāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 7). [ḫamūş,]*
4. ʿIşḳ ile gerçi leb-ā-lebsin velī **ḫāmūşsın**
   Bahr-i bī-pāyānsın ammā mevc urmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 3). [ḫāmūşsın, -sın]*
5. Ser-meclis-i himmetde o **ḫāmūş** Faṣīḥüz
   Ḫarf-i ġalat-ı ḫāhiş alınmaz lebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 9). [ḫāmūş,]*
6. Bahār geldi niçün bülbül-i çemen **ḫāmūş**
   Şehen-şeh-i güle şekvā-yı ḫāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 5). [ḫāmūş,]*
7. Ḫamūş murġ-ı nevā-senc-i gül-sitān cümle
   Meger ki ṭarf-ı Ṣıfāhāndan esdi bād-ı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 2, Mısra 1). [ḫamūş,]*

ḫamūş ḫamūş: *Miskin miskin, sersem sersem.*

1. Yiter uzatma sözi nāṣıḥā **ḫamūş ḫamūş**
   Kelāmuñ itdi bizi bī-dimāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 7). [ḫamūş ḫamūş,]*

hāmūş ideyüm: *Susturmak.*

1. Bāġa nāleyle varup bülbüli **ḫāmūş ideyüm**
   Āh idüp aġlayayın cūy-ṣıfat cūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 1). [ḫāmūş ideyüm, -e, -yüm]*

hāmūş it: *Suskun bir hale getirmek, susturmak.*

1. Ne var ʿuşşāḳı **ḫāmūş it** ḫiṭāb-ı iltifātuñla
   Yiter kūyuñda sulṭānum yiter āh u fiġān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 3). [ḫāmūş it,]*

hamūş olsak: *Susmak; ağzı kapalı olmak.*

1. Ḫamūş olsaḳ Faṣīḥā ḥāle taṭbīḳ eylesek ḳāli
   Sükūn el virse vahdet-āşinā olsaḳ miṣāl-i baḥr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 10). [ḫamūş olsaḳ, -sa, -ḳ]*

<u>ḫāmūş olursam:</u> *Suskun olmak, ses çıkarmamak.*

1. Eger çi cūş olursam ʿandelīb-i gülşen-i ḥüsnüñ
   Ve ger **ḫāmūş olursam** şemʿüñe pervānedür dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 20, Mısra 2). [ḫāmūş olursam, -ur, -sa, -m]*

<u>ḫāmūş-ı bülbül-i çemenistān-ı ḥayretüz:</u> *Hayret bahçesi bülbülünün suskunu.*

1. Ol ṭūṭīyüz ki vālih-i āyīne-i dilüz
   Hāmūş-ı bülbül-i çemenistān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 4). [ḫāmūş-ı bülbül-i çemenistān-ı ḥayretüz, -üz]*

<u>ḫāmusı ferāmūşı:</u> *Suskunluk, unutulmuşluk.*

1. ʿĀlem-i ʿışḳ nā-şināsādur
   Işḳa fen ḫāmuşī ferāmūşī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 37). [ḫāmuşı ferāmūşı,]*

<u>ḫançer:</u> *Hançer, kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.*

1. Şemşīr ü tīr ü **ḫançere** ne ḥācet ʿāşıḳı
   Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 3). [ḫançere, -e]*
2. O mest-i nāz degirdükçe **ḫançerin** ġayra
   Meger ki ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı zāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 11). [ḫançerin, -in]*

<u>ḫançer:</u> *Hançer, kılıç.*

1. Gülşenüñ sensüz güli sūzende aḫkerdür baña
   Lālenüñ her bergi ḫūn-ālūde **ḫançerdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 2). [ḫançerdür, -dür]*
2. Dil-teşne-gān-ı vuṣlata ḳandan ḫaber virür
   Mūyīn miyānda **ḫançeridür** bir zebān-ı ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [ḫançeridür, -i, -dür]*
3. Taḥammül eyleyemem ḥasret-i miyānuñ ile
   Vücūdumı dü-şīrīn **ḫançere** tebāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 4). [ḫançere, -e]*
4. Düşmesün kimse ilāhī ġam-ı hicrān yolına
   Sengi elmās-ı ḳadem-ḫ∨āra vü ḫārı **ḫançer** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 9). [ḫançer,]*

5. Ol sāḥirüñ miyān ile seyr eyle **ḫançerin**
   Siḥriyle bāġlamış bir aḳar ṣuyı müyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 7). [ḫançerin, -in]*
6. Olursa nʾola zaḫmı leẕīẕ iy dil-i kem-ter
   Güyā ki meger ābīdür ol bildeki **ḫançer** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 2). [ḫançer,]*
7. Ḥalḳa-i zülf-i siyāhı gözümüzden gitmez
   Güyīya çeşm-i ʿalīl üzre siyeh **ḫançerdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 15, Mısra 2). [ḫançerdür, -dür]*

hançer-i āzāra: *Dert, sıkıntı hançeri. (Sevgilinin derdi, sıkıntısı ya da azarı âşık için lütuftur).*

1. ʿArż-ı merāma iy dil ʿaceb cürʾet eyledüñ
   Ṭiġ-ī ʿitāba **ḫançer-i āzāra** baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 6). [ḫançer-i āzāra, -a]*

hançer-i bürrān: *Keskin kılıç, hançer.*

1. ʿĀşıḳı mümkin iken zehr-i teġāfülle helāk
   İtme ālūde-i ḫūn **ḫançer-i bürrān** ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 4). [ḫançer-i bürrān,]*
2. ʿUşşāḳa çıḳa **ḫançer-i bürrān** ki kemerden
   Ol āb-ı revāndur ki çıḳar ṣanki kemerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 1). [ḫançer-i bürrān,]*

ḫançer-i bürrāna: *Keskin kılıç, hançer.*

1. Cāndan geçüp ben ebrū-yı cānāna düşmüşem
   Āzürdelikle **ḫançer-i bürrāna** düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 2). [ḫançer-i bürrāna, -a]*

hançer-i bürrānı: *Keskin kılıç, hançer.*

1. Dest-i ümmīdime girmez ise dāmānı ucı
   Rāẓıyuz degse dile **ḫançer-i bürrānı** ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 2). [ḫançer-i bürrānı, -ı]*

hançer-i gamzeñe: *(Sevgilinin) yan bakışının hançeri (Hançer gibi yaralayıcı, etkili bakış bağlamında).*

1. Ḫançer-i gamzeñe ʿuşşāḳ siper virmezler
   Sīneden ġayrıya ol āba güẕer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 1). [ḫançer-i gamzeñe, -ñ, -e]*

ẖançer-i ẖūn-rīz-i cānān: *Sevgilinin kan dökücü hançeri. II sevgilinin yaralayıcı bakışı.*

1. Sīr-āb-ı zindegī bir ʿāşıḳ-ı dil-teşneyem
   Ḫançer-i ẖūn-rīz-i cānān āb-ı raḥmetdür bağa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 6). [ẖançer-i ẖūn-rīz-i cānān,]*

hançer-i müşgden: *Misk kokulu hançer.*

1. Ḫançer-i müşg-sûd-ı ʿışḳ açmış
   Niçe mümkin bu zaḫm-ı ten bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 7). [ẖançer-i müşgden,]*

hançer-i müşg-sûd-ı ʿışk: *Aşkın misk sürülmüş hançeri.*

1. Ḫançer-i müşg-sûd-ı ʿışḳ açmış
   Niçe mümkin bu zaḫm-ı ten bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 7). [ẖançer-i müşg-sûd-ı ʿışḳ,]*

ẖançer-i ser-tīz-i cevr ü bīdādūñ: *Zulüm, haksızlık ve eziyetin ucu sivri, keskin hançeri.*

1. Elüñde **ẖançer-i ser-tīz-i cevr ü bīdādūñ**
   Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda niyyetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 3). [ẖançer-i ser-tīz-i cevr ü bīdādūñ, -ñ]*

hançerin çeker: *Hançer çekmek, saldırmak için üzerinde bulunan hançere davranmak.*

1. Geh **ẖançerin çeker** gehi şemşīre el ṣunar
   ʿUşşāḳı yār ṣanʿat ile imtiḥān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [ẖançerin çeker, -er]*

ẖandān: *Gülen.*

1. Ḫandān lebi dendānuña bir ġonçe-i pür-nem
   Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 7). [ẖandān,]*

handān eyle: *Sevindirmek, mutlu kılmak, güldürmek.*

1. İy bād nesīm-i nev-bahār-ı seḥeri
   Gül-ġonçe-i ümmīdimi **ẖandān eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 127, Mısra 4). [ẖandān eyle,]*

ẖandān eyleyüp: *Sevindirmek, mutlu kılmak, güldürmek.*

1. Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
   Murādum üzre baña ʿıyd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 3). [ḫandān eyleyüp, -yüp]*

ḫandān ide: *Güldürmek, hoşnut etmek.*

1. Ḫandān ide erbābını ġam böyle gerekdür
   Şādān ide aṣḥābın elem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 1). [ḫandān ide, -e]*

ḫandān itdi: *Güldürmek; sevindirmek, hoşnut etmek.*

1. İtdi gül-i ḫiṭāb ile ḫandān lebüñ beni
   Muʿciz degül mi ṭūṭī-ṣıfat ġonçe söylemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 7). [ḫandān itdi, -di]*

ḫandān olımaz: *Gülmek, neşeli ve mutlu olmak.*

1. Ḫandān olımaz o ruḫ ki ġamdan ṣolmaz
   Şādān olımaz o dil ki ḳandan ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 1). [ḫandān olımaz, -ı, -ma, -z-ı, -maz]*

ḫandān olur: *Gülmek, neşeli ve mutlu olmak.*

1. Ḫandān olur ġamuñla göñül istemez neşāṭ
   Eyler çü ġonçe şeb-nem-i eşkiyle inbisāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 33, Mısra 1). [ḫandān olur, -ur]*

ḫandān-ı lebi: *Dudak gülümsemesi.*

1. Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿazmüme reh-zen
   Ḫandān-ı lebi dendānla bir ġonçe-i pür-nem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 7). [ḫandān-ı lebi, -i]*

ḫande: *Gülme, gülüş.*

1. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür bu **ḫandeñ** iy ġonçe
   Olur mı tā bu deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḫaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 3). [ḫandeñ, -ñ]*
2. Hep ġonçeleri **ḫandeye** āġāz itdi
   Bilmem ne laṭīfe eyledi bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 3). [ḫandeye, -ye]*

ḫande ider: *Gülümsemek, gülmek.*

1. O ġonçe **ẖande ider** girye vü fiġānumuza
   Sirişki şeb-nem-i ter āhumuz ṣabā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [ẖande ider, -er]*

<u>ẖande-efsānı eyler:</u> *Gülücük saçmak.*

1. İdelden kūşe-i dāmān-ı devlet me'menüñ taḳbīl
   Gül-i mihre leb-i ümmīdüm eyler ẖande-efşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 66). [ẖande-efşānı eyler, -r]*

<u>ẖande-i 'ayş u neşāt:</u> *Zevkusefa ve şenlik gülüşü.*

1. Dil-i ḥazīne ṣafā-baẖş çün peyām-ı viṣāl
   Zemāne **ẖande-i 'ayş u neşāṭ** ile lebrīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 11). [ẖande-i 'ayş u neşāṭ,]*

<u>ẖande-i taʿn itmede:</u> *Ayıplama, küçümseme niyetiyle gülmek, müstehziyane gülüş.*

1. Faṣīḥā **ẖande-i taʿn itmede** tār-ı (…)
   Anuñçün cāh ehli ẖırḳa-i peşmīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 9). [ẖande-i taʿn itmede, -me, -de]*

ḫandīde olmaḳ: *Gülen, gülmüş olmak.*

1. Mānend-i ṭıfl-ı mektebi āzād-ı ġam olup
   Olmaḳ müyesser olmadı ḫandīde rūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 4). [ḫandīde olmaḳ, -maḳ]*

ḫāne: *Ev II gönül evi.*

1. Ḫāneme bir kerre teşrīf itmeñe mevḳūfdur
   Dilde ḳalmaz miḥnet-i ṣad-sāle hicrānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 9). [ḫāneme, -m, -e]*
2. Teşrīf iderse **ḫānemi** ol meh degül baʿīd
   Āṣār-ı tālīʿüm şeref-i kevkebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [ḫānemi, -m, -i]*
3. Teşrīf eylese gice tenhāca **ḫānesin**
   ʿArż itse dilde ol mehe rāz-ı nihānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 1). [ḫānesin, -si, -n]*
4. Cānāne bu şeb **ḫāneme** mihmān oldı
   Dil luṭfa sezā maẓhar-ı iḥsān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 1). [ḫāneme, -m, -e]*

ḫāne-i ābādımuz: *Mutsuz, harap olmuş ev, yuva.*

1. Hemīşe Ḳays-veş kūh-ilticā vādī-nişīnüz biz
   Fenā şehrinde hiç bir **ḫāne-i ābādımuz** yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [ḫāne-i ābādımuz, -ımuz]*

ḫāne-i bī-minnet-i cāna: *Ruha eziyet etmeyen gönül evi II teklifsiz girip çıkılan ve aşina olunan ev.*

1. Gelsün demidür **ḫāne-i bī-minnet-i cāna**
   Mihmān-ı mükerrem-ter-i ġam şām u seḥer dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 3). [ḫāne-i bī-minnet-i cāna, -a]*

ḫāne-i dil: *Gönül evi.*

1. Ḫāne-i dil gibi ʿālem teng ü tār oldı baña
   Mihr-i ḥüsnüñ ideli mirʾāt-ı çeşmüm cilve-gāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 3). [ḫāne-i dil,]*

ḫāne-i ḫammārdan: *Şaraphane, meyhane.*

1. Çeşm-i siyāh mestüñ ile ülfet eyleyen
   Mümkin mi ola **ḫāne-i ḫammārdan** cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 4). [ḫāne-i ḫammārdan, -dan]*

ḫāne-i ḫarābuñ: *Meyhane, harap olmuş yer. II aşığın gönlü.*

1. Ġayrı cāya ne ḥācet iy ġam-ı ʿışḳ
   Dil gibi **ḫāne-i ḫarābuñ** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 8). [ḫāne-i ḫarābuñ, -uñ]*

ḫāne-i ḳalbi: *Gönül evi.*

1. Güşād it dil-güşā revzenlerin kāşāne-i ʿışḳuñ
   Faṣīḥā şerḥalarla rūşen eyle **ḫāne-i ḳalbi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 9). [ḫāne-i ḳalbi, -i]*

ḫāne-i pīr-i muġan: *Meyhanecinin evi. II aşığın gönül evi.*

1. Niçe diller yapılur sāġar-ı lebrīzinden
   Ḫāne-i pīr-i muġan şevḳ ile maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 10). [ḫāne-i pīr-i muġan,]*

ḫāne-i raḳībe: *Rakibin evi. II diğer aşıkların yeri, evi.*

1. Hemişe gitmedesin **ḫāne-i raḳībe** rüvā
   Meger bu gūne reviş ʿāşıḳa revā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [ḫāne-i raḳībe, -e]*

ḫāne-i vīrānemi: *Yıkık, dökük ev. II. Gönül.*

1. İdeydi **ḫāne-i vīrānemi** o meh teşrīf
   Şerefde eyler idi ṭaʿne Beyt-i Maʿmūre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 4). [ḫāne-i vīrānemi, -m, -i]*

ḫāne-i yārda: *Sevgilinin evi. II sevgilinin gönlü.*

1. Ḫāne-i yārda kāşāne-i aġyārda mı
   Ẕevḳ-ı vuṣlatda mısın renciş-i fürḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 5). [ḫāne-i yārda, -da]*

ḫān-ı ḥarīre: *Ipeğin hanı. II ipekli han.*

1. Mīzāna gelür ẓann iderin Yūsuf-ı Kenʿān
   Geldükde o gül-pīrehenüm **ḫān-ı ḥarīre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 51, Mısra 2). [ḫān-ı ḥarīre, -e]*

ḫānḳāh: *Tekke, dergâh.*

1. Yazmış debīr-i miḥnet aña yir yir āh dost
   Ol **ḫānḳah** durur ki tenüm dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [ḫānḳah,]*
2. Fürūġ-ı dāġ yiter mihr ü māhı olmazsa
   Bu köhne **ḫānḳaha** bir çerāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 6). [ḫānḳaha, -a]*

ḫānumān: *Ev, bark.*

1. Dil āteş dīde āteş sīne āteş çeşm-i cān āteş
   Ḫalīl-i nār ʿışḳ-ı yāra ḫ∨ān u **ḫānumān** āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 2). [ḫānumān,]*

ḫānumān: *Ev, bark II âşığın gönlü.*

1. Gāh maʿmūr-ı viṣāl ü geh ḫarāb-ı hicr olur
   ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḫālüñ **ḫānumānıdur** gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 10). [ḫānumānıdur, -ı, -dur]*

ḫār: *Eşek.*

1. Bilmem iy ṣūfi ḫakīḳatde ṭarīḳatde misin
   Yoḫsa **ḫarlar** gibi bīhūde meşaḳḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 2). [ḫarlar, -lar]*

ḫār: *Diken. II Rakip.*

1. Ḳıyās itme gül ü lāle-zārı āteşdür
   Bu gül-sitān-ı elemdür ki **ḫārı** āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 2). [ḫārı, -ı]*

2. Güller bitürdi feyż-ı maḥabbetle **ḫārumuz**
Zeyn itdi laḫt-ı dil müje-i eşk-bārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 2). [ḫārumuz, -(u)muz]*

3. Eger **ḫāra** ise nerm ola çün sīm
Ve bālīne ḳona bir kez ser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 3). [ḫāra, -a]*

4. Tenüñ ḫākister itmiş āh-ı āteş-zāduñ iy bülbül
ʿAcebdür **ḫārı** sūzān itmemek feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 2). [ḫārı, -i]*

5. Ḫār var pāyumda el virmez baña seyr-i çemen
Dāġ var başumda ġamdan ḳayd-ı destār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 3). [ḫār,]*

6. N'eyleyüm āh **ḫāra** hem-demsin
Yād ider mi o ġonçe-fem bizi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 1). [ḫāra, -a]*

7. Ḥüsn ile gül gibi müsellemsin
N'eyleyüm āh **ḫāra** hem-demsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 2). [ḫāra, -a]*

8. N'ola meyl itmesem aġyār varken bezm-i dil-dāra
Yazıḳdur ġonçeyi **ḫār** ile görmek bülbül-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 2). [ḫār,]*

9. Yine taḫt-ı zümürrüd-fāmına sulṭān-ı gül geçmiş
Hezāruñ bāġı ṭutmış **ḫārdan** feryād u efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 4). [ḫārdan, -dan]*

10. İy gül bitüren ḫuşk-serinden **ḫāruñ**
Vʾey ābı revān iden dilinden nāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 1). [ḫāruñ, -uñ]*

11. Farḳ eylemez iy çarḫ gülüñden **ḫāruñ**
Yeksān görür ehl-i deyr ʿazīz ü ḫ∨āruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 1). [ḫāruñ, -uñ]*

12. Bir vādī-i pür-hevldeyüz ser-gerdān
Her **ḫārına** āvīze niçe dāmen cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 2). [ḫārına, -ın, -a]*

<u>hār:</u> *Diken. II çalılık, dikenlik.*

1. Görür eṭrāf-ı dāmān-ı gül-i raʿnāyı **ḫār** almış
Figān ü zāra āġāz itmesün mi bülbül-i nā-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 5). [ḫār,]*

2. Hezārın eyledi berbād lāne-i sūḳın
Bu gülşen-i elem-i ḥatmiġān u **ḫār-mekīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 6). [ḫār-mekīn,]*

3. Ol feyżı ḳomış Ḫudā ki gül-zārumda
Gül-ġonçe-i ümmīd biter **ḫārumda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 2). [ḫārumda, -um, -da]*

<u>hār ola:</u> *Diken (gibi) olmak.*

1. Eger ki sensüz idem gülşen-i cināna nigāh
   Gözüme **ḫār ola** müjgānlarum zebāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 2). [ḫār ola, -a]*

ḫār oldı: *Diken (gibi) olmak.*

1. Gül-ruḫuñsuz bāġ-ı ʿālem çeşmüme **ḫār oldı** āh
   Mihr-i rūyuñsuz günüm zülfüñ gibi tār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 1). [ḫār oldı, -dı]*

ḫār u ḫas: *Çalı çırpı, diken ve bitki artığı II Sevgili dışındaki herkes.*

1. Olımaz mānīʿ hücūm-ı giryeye müjgānlarum
   Seyl-i pür-zūr-ı maḥabbet **ḫār u ḫas** bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 8). [ḫār u ḫas,]*

ḫār u ḫas: *Çalı çırpı.*

1. Ṭaʿn-ı düşmen āb u tāb-ı naẓmuma virmez keder
   Āb-ı pāke mānīʿ-i ṣafvet degüldür **ḫār u ḫas** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 8). [ḫār u ḫas,]*
2. İtmesün muġber ruḫuñ āyīnesin her bed-nefes
   İltifātuñ çeşmine girmek neden her **ḫār u ḫas** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 2). [ḫār u ḫas,]*

ḫār u ḫası: *Diken, çerçöp.*

1. Gül ile ṣaḥn-ı çemen bāġ-ı cinándur elbet
   Ṣoñra bülbüllere her **ḫār u ḫası** āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [ḫār u ḫası, -ı]*

ḫār u ḫas-ı aʿdā: *Düşman çerçöpü; çerçöpü andıran düşman. II düşmanın engellemeleri.*

1. Ben seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum
   Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿazmüme reh-zen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 6). [ḫār u ḫas-ı aʿdā,]*

ḫār u ḫas-ı ekdār: *Kederlerin çeri çöpü, artığı.*

1. Ol ḳadar **ḫār u ḫas-ı ekdār** cemʿ itmiş Faṣīḥ
   Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 39, Mısra 1). [ḫār u ḫas-ı ekdār,]*

<u>ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz:</u> *Aşk bahçesinin ana yolunun çerçöpü, dikeni. II âşıklar.*

1. Biz ki **ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz**
   Dilde bizden ʿacabā bir kederüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 7). [ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz, -uz]*

<u>hārā:</u> *Pek katı taş, mermer.*

1. Teskīn idemez sūz-ı dilüm deryālar
   Ṭāb-āver-i āhum olımaz **ḫārālar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 2). [ḫārālar, -lar]*

<u>hārā:</u> *Diken II rakip.*

1. Yaḳdı hep ḫākister itdi sūz-ı dil **ḫārāları** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 1). [ḫārāları, -lar, -ı]*

<u>hārā:</u> *Kaya, taş II katı.*

1. İtmez suʾāl kimse Faṣīḥ ʿālemüñde ol
   Ḫārā mı seng-i ḫāre midür bālişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 10). [ḫārā,]*

<u>harāb:</u> *Bozulmuş, yıkılmış, viran.*

1. Büʾl-ʿacebdür kim nigāh-ı mestüñi eyler niyāz
   Ḥāṣılı maʿmūre-i nāzı **ḫarāb** ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 6). [ḫarāb,]*
2. Ḫāṭır-ı erbāb-ı dil bir ḥāl ile
   Vīrāne-i ʿışḳuñ **ḫarābı** ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 4). [ḫarābı, -ı]*

<u>harāb bulınsun:</u> *Harap, perişan halde olmak.*

1. Göñül firāḳuñ ile tā-be-key **ḫarāb bulınsun**
   Teraḥḥüm eyle viṣālüñle kām-yāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 1). [ḫarāb bulınsun, -ın, -sun]*

<u>harāb eylerdi:</u> *Viraneye çevirmek, yıkmak; hüzün, gam, keder vermek.*

1. Eger ḫāḳān-ı luṭf u iltifātuñ itmese himmet
   Ḫarāb eylerdi devrān mülk-i faṣl u ʿilm ü ʿirfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 62). [ḫarāb eylerdi, -r, -di]*

ḫarāb ider: *Darmadağın etmek.*

1. Murād idinse ider bir nigehle kevni ḫarāb
   Göñül o ġamzesi ḫūnīden iḫtīrāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 3). [ḫarāb ider, -er]*

ḫarāb ider: *Geçersiz kılmak.*

1. Ehl-i dili kām-yāb ider ʿışḳ
   Nā-ehlleri **ḫarāb ider** ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 2). [ḫarāb ider, -er]*

ḫarāb itdüñ: *Yıkmak, viran etmek.*

1. Ḫarāb itdüñ yaḳup nʾeylersin iy bī-raḥm u kāfir-kīş
   Dil-i vīrānemi farż it ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 3). [ḫarāb itdüñ, -dü, -ñ]*

ḫarāb itdüñ: *Yıkmak, viran etmek.*

1. Ehl-i bezmi bir nigāh ile **ḫarāb itdüñ** bu şeb
   Sāḳiyā bī-minnet-i peymāne-i pür-zūr-ı mey *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [ḫarāb itdüñ, -dü, -ñ]*

ḫarāb itse: *Yok etmek, yıkmak.*

1. Yıḳılsa ḳaṣr-ı cismüm cūşiş-i seyl-āb-ı ḥasretle
   Ḫarāb itse hücūm-ı ceyş-i ġam mısr-ı dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 4). [ḫarāb itse, -se]*

ḫarāb oldı: *Yıkılmak, harap olmak.*

1. Ḳaldı hicrüñle **ḫarāb oldı** dil-i vīrānum
   İy perī görmeyeli ḫayli zemān oldı seni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 3). [ḫarāb oldı, -dı]*

ḫarāb oldı: *Bitkin, perişan olmak, kötü duruma düşmek.*

1. Muḥarremde meh-i dil-teşneler ḥāli **ḫarāb oldı**
   Cigerler pārelendi sīnede ġamdan kebāb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 86, Mısra 1). [ḫarāb oldı, -dı]*

ḫarāb olmaḳ: *Yıkılmak, tahrip olmak, yok olmak.*

1. Hep **ḫarāb olmaḳ** sükūn-ı ʿışḳa maẓhār olmadur
   Gencdür iy dil bilürsüñ cāy-ı vīrāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 5). [ḫarāb olmaḳ, -maḳ]*

ḫarāb olmaz: *Harap duruma gelmek, yıkılmak; perişan olmak, çok üzülmek.*

1. Dilleri vīrān iden hep çeşm-i dil-berdür Faṣīḥ
   Ol **ḫarāb olmaz** mı kim bezmüñde nāẓır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [ḫarāb olmaz, -ma, -z]*

ḫarāb olmış: *Yıkılmak, tahrip olmak.*

1. Ḫarāb olmış sarāy-ı ʿişret-ābādı Cemüñ gitmiş
   Ne meclisden eser ḳalmış göñül ne cām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 3). [ḫarāb olmış, -mış]*

ḫarāb olur: *Yıkılmak, tahrip olmak.*

1. Ol pādişāh-ı ḥüsnüñ ʿaceb türktāzı var
   Böyle giderse memleket-i dil **ḫarāb olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 4). [ḫarāb olur, -ur]*

ḫarāb-ābād: *Harabe, yıkık dökük yer. II Aşığın gönlü.*

1. Tā ezelden bu **ḫarāb-ābādı** maġrūr eyleyen
   Genc-i ʿışḳa mesken itmiş ḫāṭır-ı vīrānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 5). [ḫarāb-ābādı, -ı]*

ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ: *Dünyanın harap olmuş yeri.*

1. Yıḳılmazdı kühen-saḳfı **ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ**
   Ne var iy sāḳī bir kerre bize teklīf-i cām itsen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 34, Mısra 1). [ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ, -uñ]*

ḫarābe-zār: *Yıkıntı yeri, viranelik, virane yer. II Dünyadaki yaşam.*

1. Cāy itdi bañа **harābe-zārı**
   Bir yana ġam-ı diyār-ı ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 141). [harābe-zārı, -ı]*

ḫarāb-ı hicr: *Ayrılık üzüntüsü, mahvolmuşluğu.*

1. Gāh maʿmūr-ı viṣāl ü geh **ḫarāb-ı hicr** olur
   ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḫālüñ ḫānumānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 9). [ḫarāb-ı hicr,]*

ḫarāb-ı ʿışḳuñdur: *Aşk perişanı, yıkıntısı.*

1. Ehl-i diller **ḫarāb-ı ʿışḳuñdur**
   Görinen hep şarāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 1). [ḫarāb-ı ʿışḳuñdur, -uñ, -dur]*

harām olsun: *Yasaklanmak, katiyetle men edilmek.*

1. O ser-mest-i hüner üftāde-i ḫāk-i helāk oldı
   Ḥarām olsun baña peymāne-i ʿayş u mey-i ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 16). [ḥarām olsun, -sun]*

harāret-i dilden: *Gönüldeki ateş II aşk ateşi.*

1. Gözümde kalmadı nem sūz-ı ḥālet-i dilden
   Çekildi cūy-ı maḥabbet **ḥarāret-i dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 2). [ḥarāret-i dilden, -den]*

harāret-i dil-i sūẓānı: *Yanan gönül harareti, sıcaklığı.*

1. İdince nūş bir iki piyāle-i rengīn
   Ḥarāret-i dil-i sūẓānı eyledüñ teskīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 2). [ḥarāret-i dil-i sūẓānı, -ı]*

ḫarāret-i şems-i firāḳ: *Ayrılık güneşinin harareti.*

1. Kesb eylemiş **ḫarāret-i şems-i firāḳ** ile
   Sūrāḫ u şerḥalar ten-i lāġar-nümā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 13). [ḫarāret-i şems-i firāḳ,]*

harāret-i teb-i hicrān: *Ayrılık sıtmasının ateşi.*

1. Ḥarāret-i teb-i hicrān ile pür-āteşdür
ʿAceb mi itse göñül cüst ü cūy cūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 3). [ḥarāret-i teb-i hicrān,]*

ḫarc: *Masraf. II istek, arzu.*

1. Gelür gider de hemān kendü der-ḫarābesine
Kerem de söylese **ḫarc** u avāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 8). [ḫarc,]*

ḫārda: *Dikenlik, dikeni çok olan yer, çalılık.*

1. Kām-ı erbāb-ı dile degmez yine būy-ı neşāṭ
Feyż-ı faṣl-ı nev-baḫārı gül bitürse **ḫārda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 8). [ḫārda, -da]*

harem-i viṣāle: *Kavuşma yeri II Hz. Muhammed'in Allah'a en yakın olduğu yer.*

1. Sensin ki cenāb-ı Kibriyādān
Olduñ **ḥarem-i viṣāle** daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 38). [ḥarem-i viṣāle, -e]*

harem-i vuṣlata: *Kavuşma haremi, yeri.*

1. Dil kim reh-i ümmīde şitābān girdi
Evvel **ḥarem-i vuṣlata** āsān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 2). [ḥarem-i vuṣlata, -a]*

harf: *Harf, söz.*

1. Ne revādur baña bir **ḥarfi** dirīg eyleye yār
Düşmen-i rū-siyehe göndere her dem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [ḥarfi, -i]*

ḫarf-i ġalat-ı ḫāhiş: *Istek, arzunun yanlış harfi.*

1. Ser-meclis-i himmetde o ḫāmūş Faṣīḥüz
Ḥarf-i ġalat-ı ḫāhiş alınmaz lebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 10). [ḫarf-i ġalat-ı ḫāhiş,]*

harf-i nāzını: *Naz üslubu, şımarıklık söylemi. II yalvarma, rica söylemi.*

1. O şūḫa itmek içün **ḥarf-i nāzını** tekrār
   Miṣāl-i bülbül ider dil niyāzını tekrar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 25, Mısra 1). [ḥarf-i nāzını, -ın, -ı]*

ḥarf-i ṭaleb: *İstek, talep sözü, istemek için söyleyecek söz.*

1. Görince lāl olur dil levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı
   O maḥcūb ʿāşıḳ-ı dem-besteyüm **ḥarf-i ṭaleb** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 4). [ḥarf-i ṭaleb,]*

ḥarf-i zevāʾidin: *Gereksiz harf. II gereksiz şiir.*

1. Zemāne şāʿiri eyler ziyād-ı naẓma heves
   Faṣīḥ şiʿrde **ḥarf-i zevāʾidin** bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 10). [ḥarf-i zevāʾidin, -in]*

ḫār-ı āzārum: *Incitme dikeni.*

1. Eger ki saʿy-i ser-i sūzen-i Mesīḥ olsa
   Muḥāldür ki çıḳa dilde **ḫār-ı āzārum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 6). [ḫār-ı āzārum, -um]*

ḫar-ı büksiste-ʿinānı: *Yuları kopmuş eşek, ipini koparmış [sahipsiz] merkep.*

1. Çarḫ-ı ser-geşte döner üstine dōlāb gibi
   Nerede bir **ḫar-ı büksiste-ʿinānı** bulsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 3). [ḫar-ı büksiste-ʿinānı, -ı]*

ḫār-ı cefāya: *Eziyet, cefa dikeni; rakip. II sevgilinin eziyetleri.*

1. Bī-bāk uralum kendümüzi **ḫār-ı cefāya**
   Ceyb-i dil olup çāk yine dāmāna nihayet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 3). [ḫār-ı cefāya, -ya]*

ḫār-ı ferāḳ: *Vazgeçişin yakıcılığı.*

1. Cām-ı emeli ben de tutardum bī-bāḳ
Engüşt-i ṭalebde olmasa **ḫār-ı ferāġ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 4). [ḫār-ı ferāġ,]*

ḫār-ı ġuṣṣa: *Keder dikeni.*

1. Alurdı pençe-i ġam ceyb ü **ḫār-ı ġuṣṣa** dāmānın
Bu olmışdı muḥaṣṣal Ḳaysa hep bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 5). [ḫār-ı ġuṣṣa,]*

ḫār-ı ḥırāṣ: *Tırmalayıcı diken. II kötü ses bağlamında.*

1. Bülbüllere leṭāfet-i ṣavt eyleyen kerem
Ḫār-ı ḥırāṣ-ı gūş-ı gül itmiş nevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 6). [ḫār-ı ḥırāṣ,]*

ḫār-ı ḥırāṣ-ı gūṣ-ı gül: *Gülün kulağını tırmalayan diken.*

1. Maḫṣūṣ-ı cevre rāẓıyam ol bī-terāḥḥüm āh
Ġayra ider vefāya bahāne cefāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 7). [ḫār-ı ḥırāṣ-ı gūṣ-ı gül,]*

ḫār-ı ibtilādan: *Tutku dikeni. II bağımlılığın vermiş olduğu acı hissi.*

1. Ceybüm keşiş-i dest-i taʿalluḳdan al
Dāmānumı **ḫār-ı ibtilādan** ḥıfẓ it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 4). [ḫār-ı ibtilādan, -dan]*

ḫār-ı kūy-ı leylā: *Leyla'nın semtinin dikenleri. II Leyla'nın semtindeki rakipler.*

1. Anuñçün eylemezdi Ḳays-ı mahzūn āh-ı sūzānı
Serinde āşiyānı **ḫār-ı kūy-ı Leylā** añlardı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 7). [ḫār-ı kūy-ı leylā,]*

ḫār-ı kūy-ı leylā: *Leyla'nın semtinin dikenleri II [başındaki yuvanın] Leylâ'nın köyünden getirilen çalı çırpıdan oluşması.*

1. Anuñçün eylemezdi Ḳays-ı mahzūn āh-ı sūzānı
Serinde āşiyānı **ḫār-ı kūy-ı Leylā** añlardı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 7). [ḫār-ı kūy-ı leylā,]*

ḫār-ı kūyın: *Sevgilinin semtindeki dikenler. II zorluk, meşakkat.*

1. Iżṭırābı olmadı teskīn hiç bir vech ile
Ḳoymadıḳça **ḫār-ı kūyın** çeşm-i giryān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 6). [ḫār-ı kūyın, -ın]*

ḫār-ı mekīn: *Yerleşilmiş, oturtulmuş dikenlik, bahçe.*

1. Hezārın eyledi berbād lāne-i sūḳın
Bu gülşen-i elem-i ḥatmiġān u ḫār-mekīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 6). [ḫār-ı mekīn,]*

ḫār-ı müje: *Diken (gibi olan) kirpik.*

1. Ḫār-ı müje yā sūz-ı nigehden gelür gider
İtmek o veche pāk-i cemīle sezā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 3). [ḫār-ı müje,]*

ḫār-ı sitem: *Zulüm dikeni.*

1. Rāẓıyuz **ḫār-ı sitem** gül-ġonçe-i luṭf u kerem
Ḥamdü liʾllāh ehl-i ʿışḳuñ ceyb(i) var dāmānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 5). [ḫār-ı sitem,]*
2. Seyller oldı revān dīde-i giryānumdan
Gitmedi **ḫār-ı sitem** kūşe-i dāmānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 2). [ḫār-ı sitem,]*
3. Cemʿ idüp **ḫār-ı sitem** ceyb ü girībān-ı meni
Rūzgār itdi perīşān ser ü sāmān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 1). [ḫār-ı sitem,]*

ḫār-ı vaṭan: *Memleketin dikeni.*

1. Güle tercīḥ olınur **ḫār-ı vaṭan**
Çekilür her ne ise bār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 1). [ḫār-ı vaṭan,]*

ḫār-ı vatan: *Memleketin dikeni.*

1. Dāġ-ı ġurbetle Faṣīḥā şimdi
Çeşmüme gül görinür **ḫār-ı vaṭan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 10). [ḫār-ı vaṭan,]*

ḫār-ı zārı: *Inleme, ah etme dikeni. II diken gibi cefa, eziyet.*

1. Ebr-i keremüñle eyle sīr-āb
   Geldi niçe feyż-ı nev-bahārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 130). [ḫār-ı zārı, -ı]*

ḫār-ı zār-ı ʿışḳda: *Aşkın dikenlerle dolu bahçesi. II aşk dünyası.*

1. Pīçīde-pāy-ı himmet olur dāmen istemem
   Ben ḫārzār-ı ʿışḳda çābük-revüm Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 9). [ḫār-ı zār-ı ʿışḳda,]*

harīf: *Arkadaş, dost.*

1. Cānāna fikrin eylemesün cānın isteyen
   Mey görmesün ḫumārını yād eyleyen **ḥarīf** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 7). [ḥarīf,]*

ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur: *Yüce köşkün avlusu.*

1. Ḫarāb itdüñ yaḳup nʾeylersin iy bī-raḥm u kāfir-kīş
   Dil-i vīrānemi farż it **ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 4). [ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur, -dur]*

ḥarīm-i çemenden: *Bahçenin civarı, içi.*

1. Bir rūy-ı dil mi görmedi bilmem bahārdan
   Çıḳdı seḥer **ḥarīm-i çemenden** ṣabā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 6). [ḥarīm-i çemenden, -den]*

ḫarīm-i dilde: *Gönlün mukaddes odası.*

1. Ḫarīm-i dilde ḥaḳkā nāz-perverd-i naʿīmümdür
   ʿAceb mi ṭıfl-ı eşküm düşmese bir dem kenārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 7). [ḥarīm-i dilde, -de]*

ḥarīm-i ḫ∨āba: *Uyku dairesi. II mukaddes yer bağlamında.*

1. Geşt ü güẕār-ı deşt-i niyāz itmeyince tā
   Varmaz **ḥarīm-i ḫ∨āba** o vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 8). [ḥarīm-i ḫ∨āba, -a]*

ḫarīm-i ʿişvede: *Naz dairesi. II sevgilinin mahremi.*

1. Bilmem **ḫarīm-i ʿişvede** āh ol perī-veşüñ
   Ḫizmet-güẕār ādemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 3). [ḫarīm-i ʿişvede, -de]*

ḥarīm-i ḳalbe: *Gönül evi.*

1. Yiter delīl-i münevver bu müddeʻāya hilāl
   Ḥarīm-i ḳalbe gelince ʻarûs-ı fikr-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 25). [ḥarīm-i ḳalbe, -e]*

ḥarīr: *İpek, ipekli kumaş.*

1. Bir muṣavver **ḥarīr** giymiş yār
   Gūyıyā kim perī-i cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 6, Mısra 1). [ḥarīr,]*

ḥāris: *Çiftçi, ekip biçen, zirâat yapan kimse, harras.*

1. İy z̲āt-ı ḳadīmi kāʾināta ḥādiṣ
   Vʾey perde-i dīde-i derūnı **ḥāriṣ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 2). [ḥāriṣ,]*

ḫarmen-gede-i düşmene: *Düşmanın harman yeri (düşmanın çok olduğu yer).*

1. Biz ʻālem-i bālā-yı tevāżuʻda hümāyuz
   Ḫarmen-gede-i düşmene biz berḳ-ı ḥaṣal-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 9). [ḫarmen-gede-i düşmene, -e]*

ḫarmen-gede-i düşmene: *Düşmanın harman yeri (düşmanın çok olduğu yer).*

1. Ḫarmen-gede-i düşmene biz berḳ-ı ḥaṣal-sūz
   Gülşen-geh-i aḥbāba velī bād-ı ṣabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 9). [ḫarmen-gede-i düşmene, -e]*

hār-zār: *Çalılık, dikenlik.*

1. Geldi niçe feyż-ı nev-bahārı
   Kim gülşen iderdi **ḫār-zārı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 130). [ḫār-zārı, -ı]*

hārzār-ı ʿışḳda: *Aşk dikenliği.*

1. Pīçīde-pāy-ı himmet olur dāmen istemem
   Ben **ḫārzār-ı ʿışḳda** çābük-revüm Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 9). [ḫārzār-ı ʿışḳda, -da]*

ḫas: *Çer çöp, döküntü.*

1. Kūyuñ bulur mıyum ki ʿaceb cüst ü cūyile
   Gitsem çü **ḫas** gözümden aḳan ḳanlu ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 2). [ḫas,]*

ḫāṣāk-i miḥnetdür: *Üzüntü çer çöpü.*

1. Çeşme-sār-ı dīdeden ḫūn-āb-ı ḥasretdür gelen
   Mūy ṣanmañ sīneye **ḫāṣāk-i miḥnetdür** gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 2). [ḫāṣāk-i miḥnetdür, -dür]*

ḫāṣāk-i ser-i kūyuñı: *Sevgilin yaşadığı mahallenin çöpü.*

1. Seyl-āb-ı sirişk ile muḥaṣṣal dökdüm
   Hāṣāk-i ser-i kūyuñı çoḳ Ceyḥūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 4). [hāṣāk-i ser-i kūyuñı, -uñ, -ı]*

ḫāṣāk-i sivāyı: *Masiva çer çöpü. II çer çöp mesabesinde olan masiva.*

1. Ḫāṣāk-i sivāyı eylesün ḫaḳister
   Yā Rab baña bir sūz-ı maḥabbet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 3). [ḫāṣāk-i sivāyı, -yı]*

ḥased: *Çekememezlik, kıskançlık.*

1. Ḥased bu bezm-i fenāda o rind-i Cem-ṭabʿa
   Ki zer-piyāleyi hem-raġbet-i sifāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [ḥased,]*

ḥased-i dāʾim: *Sürekli, daima kıskançlık, çekememezlik.*

1. Ṣanmañ **ḥased-i dāʾim** ider bā-neseb eyler
   Cevri baña bu çarḫ-ı felek bā-niseb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 1). [ḥased-i dāʾim,]*

ḫāṣıl: *Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.*

1. Her zemān bir zülf-i pür-ḫam mübtelāsıdur göñül
ʿĀşıḳuñ **ḥāṣıl** bu kim başın belāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 2). [ḥāṣıl,]*
2. Ḥāṣıl bu ki devr-i cümle eflāk
İy mefḫār-i kevn saña dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 45). [ḥāṣıl,]*

hāṣıl bu ki: *Doğrusu bu ki.*

1. Söz yoḳ kelimāt-ı nükte-zāma
Ḥāṣıl bu ki şāʿir-i Faṣīḥüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 14, Mısra 4). [ḥāṣıl bu ki,]*

hāṣıl oldı: *Meydana gelmek, doğmak.*

1. Şikeste-ḫāl-i melāmet zebūn-ı bār-ı ġamuz
Bu **ḥāṣıl oldı** nihāl-i selāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 6). [ḥāṣıl oldı, -dı]*

hāṣılı: *Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.*

1. Yakar ṣad-dāġ-ı ḥasret bulmasun bir sine (...)
Maḥabbet ehl-i dille **ḥāṣılı** dīrīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [ḥāṣılı,]*
2. Sāḳī ki ʿaks-i rūyını sāġarda gösterür
Āteşle ābı **ḥāṣılı** bir yirde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 2). [ḥāṣılı,]*
3. Olmaz bu cihān **ḥāṣılı** bir ḥālde dāʾim
Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 3). [ḥāṣılı,]*
4. Gelür elbet perīşān bir ḫaberle zülf-i dil-berden
Faṣīḥā itmez oldum **ḥāṣılı** bād-ı ṣabādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 10). [ḥāṣılı,]*
5. Dehrde bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan iy Faṣīḥ
Geldi çarḫuñ **ḥāṣılı** ṣaʿd ü vebālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 10). [ḥāṣılı,]*
6. Erbābı iy Faṣīḥ olur lāl ü bī-zebān
Gelmez lisāna **ḥāṣılı** olmaz beyān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 10). [ḥāṣılı,]*
7. Her emirde emrine teslīmdür lāzım olan
Cebr olınmaz **ḥāṣılı** şāh-ı müsellemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 8). [ḥāṣılı,]*
8. Büʾl-ʿacebdür kim nigāh-ı mestüñi eyler niyāz
Ḥāṣılı maʿmüre-i nāzı ḫarāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 6). [ḥāṣılı,]*

9. Hevā-yı ʿışḳ olan bir maḥalde cāy itmez
   Miṣāl-i cūy olur **ḥāṣılı** vaṭan düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 4). [ḥāṣılı,]*
10. Ġam-ı hicr ü ṣafā-yı vuṣlatından fārigüm ʿışḳuñ
    Uṣandum **ḥāṣılı** bīgānesinden āşināsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 6). [ḥāṣılı,]*
11. İy Faṣīḥ az dinür **ḥāṣılı** sencīde suḫan
    Böyle pākīze ġazel ṣanma ki her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 7). [ḥāṣılı,]*
12. Dehen ü deste alup çoḳ ḫaṭ-ı bī-cān ucını
    Bulmadum **ḥāṣılı** bu fikr-i perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 2). [ḥāṣılı,]*
13. Ḳays-veş **ḥāṣılı** güm-kerde sürāġ itdi bizi
    Ṭaleb-i maḥmil-i Leylā-yı temennā-yı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 8). [ḥāṣılı,]*
14. Olmaz bu cihān **ḥāṣılı** bir ḥālde dāʾim
    Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 1). [ḥāṣılı,]*
15. Derd-i dil-i figārumuz itmedi bir devā ḳabūl
    Ḥāṣılı iy ṭabīb-i cān luṭfuña ḳaldı çāremüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 25, Mısra 2). [ḥāṣılı,]*
16. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
    Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir āteşsin gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 38, Mısra 2). [ḥāṣılı,]*
17. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
    Ḥāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir āteşsin göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 4). [ḥāṣılı,]*

hāṣiyeli: *Üzerine açıklamalar, notlar yazılmış olan.*

1. Cemāl-i yārımı nev-ḫaṭṭıla müṭalaʿa ḳıl
   Kenārı **ḥāşiyeli** tuḥfe bir kitābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 6). [ḥāşiyeli,]*

hāṣiyyet: *Özellik, tesir, kuvvet.*

1. Şeb-i Miʿrācınuñ **ḥāṣiyyetidür**
   Ki itmişdi o şeb rūḥāniyān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 1). [ḥāṣiyyetidür, -i, -dür]*

hāṣıyyeti: *Bir şeye ait olan hâl, kuvvet ve tesir; böyle bir kuvvet ve tesire sahip olma meziyeti.*

1. Bilmezem **ḥāṣıyyeti** çeşm-i ġazālāna gider
   Ḳaysa vāḳıʿ olmamışdur dil viren vaḥşet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 5). [ḥāṣıyyeti,]*

ḫāṣıyyet-i ʿışḳ: *Aşk kuvveti, tesiri.*

1. Eyledi kişver-i dil āb u hevāsın taġyīr
   Germ idüp girye vü āh-ı dili **ḫāṣıyyet-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 4). [ḫāṣıyyet-i ʿışḳ,]*

hasr: *Allah'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi II yeniden dirilme, diriliş.*

1. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ʿālem-i kevn ü fesād **ḥaşre** güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [ḥaşre, -e]*
2. Yiter bu ʿālem-i kevn ü fesād **ḥaşre** güvāh
   Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣāl-i vaʿd ü vaʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [ḥaşre, -e]*

hasret: *Hasret, özlem.*

1. Hasretüñle dīdede iy Yūsuf-ı gül-pīrehen
   Her ser-i müjġān-ı ter dil-dūz sūzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 5). [hasretüñle, -üñ, -le]*
2. Ebruvānuñ **ḥasretinde** ṭāk-ı miḥnetdür felek
   Nev-nihāl-i āsumān ser-tīz-i nāḫundur baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 3). [ḥasretinde, -in, -de]*
3. Laḫt laḫt itdürdi ceyb-i ṣabrumı fürḳat baña
   Gelse kāse ḫūn-ı dil nūş itdürür **ḥasret** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [ḥasret,]*
4. Ḥaṣretüñle merdüm-i çeşmüm aḳıtdum seyl-i ḫūn
   Görmedüñ peydā ola bir ḳaṭreden cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 5). [ḥaṣretüñle, -üñ, -le]*
5. Hūnīni olur gül gibi sünbülleri hicrüñ
   Hep zerd biter **ḥasret** ile gülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 1). [ḥasret,]*
6. Ḥaṣretüñden nʾeyle ārām eylesün cānā Faṣīḥ
   Māʾil-i geşt ü güṣār-ı semt-i eşʿār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 9). [ḥaṣretüñden, -üñ, -den]*
7. Feyż-ı ʿışḳuñ bende gel seyr eyle iy serv-i revān
   Ḥasretüñde dīdeden āteş aḳıtdum ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 10). [ḥasretüñde, -üñ, -de]*
8. Zerd olsa zaḫm-ı bergi gibi **ḥasretden**
   Minnet-keş-i tenbākū-yı nādān olmam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 91, Mısra 3). [ḥasretden, -den]*

hasret-ālūde: *Özlemle karışık, içiçe.*

1. ʿArz-ı ḥāl-i mācerā-yı hicre ḥācet yok dilüñ
   Ḥasret-ālūde nigāh-ı dīde-i giryānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 8). [ḥasret-ālūde,]*

ḥasret-i miyānuñ: *Sevgilinin beline duyulan özlem.*

1. Taḥammül eyleyemem **ḥasret-i miyānuñ** ile
   Vücūdumı dü-şīrīn ḫançere tebāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 3). [ḥasret-i miyānuñ, -uñ]*

ḥaşret-i rūyıyla: *Yüzünün hasreti.*

1. Ḥaşret-i rūyıyla ḳalmış ṣubḥ u şāmı farḳdan
   Görmeyince ol mihir-ruḫsārı dil gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 5). [ḥaşret-i rūyıyla, -ı, -yla]*

ḥaşr-ı maṭlab: *Talepte bulunmak, bir talepte ısrar etmek.*

1. Her neyse rūzi rūz-ı ezel ḳāniʿüz göñül
   Biz **ḥaşr-ı maṭlab** eylemeden ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 10). [ḥaşr-ı maṭlab,]*

ḥaṣṣa-i āh-ı nedāmetüm: *Pişmanlık ahına etkisi, pişmanlıktan dolayı çekilen ah (soğuk olur).*

1. Çoḳ ḫumm-ı bādeyi ide āb-ı cerīme-sūy
   Bir ṣubḥ-gehde **ḫaṣṣa-i āh-ı nedāmetüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 4). [ḫaṣṣa-i āh-ı nedāmetüm, -üm]*

ḫāṣṣa-i eşyā-yı maʻānī: *Manaların yaratılış halleri.*

1. Her lafẓı şifā virse n'ola ṣadra ki oldur
   Dānende-i her **ḫāṣṣa-i eşyā-yı maʻānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 46). [ḫāṣṣa-i eşyā-yı maʻānī,]*

ḫāssa-i sādī: *Sevinç keyfiyeti.*

1. Biz **ḫāṣṣa-i şādī** gibi gevherde nihānuz
   Mānend-i girānī-i behā zerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 1). [ḫāṣṣa-i şādī,]*

ḫassān: *Hz. Muhammed döneminde yaşayıp peygamber şairi olarak ünlenmiş Arap şairi Hassan bin Sabit.*

1. Saña maḫṣūṣ bu vādīde ġazel ṭarḥı Faṣīḥ
   Suḫan-ı rast bu kim Rūmda **Ḥassān'sın** sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 10). [ḥassān'sın, -'sın]*

ḫaste: *Hasta II Âşık.*

1. Dil-i bīmāra olmaḳ laʿl-i cānāndan peyām-āver
   Heman olmaḳ gibidür **ḫasteye** cāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [ḫasteye, -ye]*
2. ʿUşşāḳ-ı zāra vuṣlat-ı cānāna intiẓār
   Beñzer o **ḫasteye** çeke dermāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [ḫasteye, -y, -e]*
3. Per ü bāl-i Hümādan olsa fürūş
   Uyıtmaz **ḫastesini** bister-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 6). [ḫastesini, -si, -n, -i]*

ḫaste görüp: *Hasta, sayrı, rahatsız; zavallı, aciz, gönlü kırık, çaresiz gibi görünen (âşık).*

1. Dili kūyuñdan ayru **ḫaste görüp**
   Didiler kim ṭuraġı cennet ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 3). [ḫaste görüp,]*

ḫaste-dil-i dīde-i bīmāruñ: *Hasta gözüne âşık olmuş II mahmur gözüne hastalık derecesinde gönlünü kaptırmış.*

1. Geh müştaġil-i ṣafḥa-i ruḫsāruñ olup
   Geh **ḫaste-dil-i dīde-i bīmāruñ** olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 2). [ḫaste-dil-i dīde-i bīmāruñ, -uñ]*

ḫaste-ḥāl-i ḫālüñ: *Durumu, görünüşü hasta gibi olan.*

1. Aḥvāl-i Faṣīḥi ger suʾāl eyler iseñ
   Dil-beste-i zülf ü **ḫaste-ḥāl-i ḫālüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 4). [ḫaste-ḥāl-i ḫālüñ, -üñ]*

ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı: *Aşkın perişan hali.*

1. Suʾāl it **ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı** sāḳī laʿl-i nābuñla
   Şifā-sāz ol bizi yād eyle bir ḳaṭre şarābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 1). [ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı, -ı]*

ḫaste-hāl-i maḥabbet: *Sevgi, aşk perişanı.*

1. O **ẖaste-ḥāl-i maḥabbet** bizüz ki derdümüze
ʿİlāca çāre mi imkān mı var müdāvāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 1). [ẖaste-ḥāl-i maḥabbet,]*

ẖaste-ḥāl-i tīre: *Karanlığın perişanlığı.*

1. Olmaḳda şemʿ-i meclis-i aġyār yār ise
Biz ẖaste-ḥāl-i tīre-şeb-i firḳatüz göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 7). [ẖaste-ḥāl-i tīre,]*

ẖaste-ḥāl-i tīre-şeb-i firḳatüz: *Ayrılığın karanlık gecesinde perişan halde (olan).*

1. Olmaḳda şemʿ-i meclis-i aġyār yār ise
Biz **ẖaste-ḥāl-i tīre-şeb-i firḳatüz** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 7). [ẖaste-ḥāl-i tīre-şeb-i firḳatüz, -üz]*

ẖaste-ḥātır: *Gönlü yaralı. II tutkun, âşık.*

1. Bihbūdī-i cerīḥası ben **ẖaste-ḫātıruñ**
Yā Rab ṭabīb-i merhemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 5). [ẖaste-ḫātıruñ, -uñ]*
2. Çeşmüñle āşinā olalı **ẖaste-ḫāṭıruz**
Zülfüñle ülfet ideli eşkiste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 1). [ẖaste-ḫāṭıruz, -uz]*

ẖaste-i bī-ṭāb u teb-i ḥasretdür: *Hasret ateşi, humması, sıtması ve bitkin düşmüş, halsiz kalmış.*

1. Cān **ẖaste-i bī-ṭāb u teb-i ḥasretdür**
Hiç tesliye-i şevḳ bulur mu sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 3). [ẖaste-i bī-ṭāb u teb-i ḥasretdür, -dür]*

ẖaste-i dil-teşne-i ʿışḳum: *Aşka susamış hasta.*

1. İy ʿÖmer laʿl-i lebüñ Fārūḳ-ı Aʿẓamdur baña
Ḫaste-i dil-teşne-i ʿışḳum ġıdā semdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 2, Mısra 1). [ẖaste-i dil-teşne-i ʿışḳum,]*

ẖaste-i ʿışḳa: *Aşk yorgunu II aşk hastası.*

1. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ sīnende īmānuñ mı yoḳ
Ḫaste-i ʿışḳa ilāca yoḫsa dermānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 2). [ẖaste-i ʿışḳa, -a]*

ẖaste-i ‘ışḳuz: *Aşk yorgunu II aşk hastası.*

1. Kākül-i pür-ḥüsnine dil bāġlamış āşüfteyüz
   Ḫaste-i ‘ışḳuz o çeşm-i nīm-mest-i ‘işveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 4). [ẖaste-i ‘ışḳuz, -uz]*

haste-i sevdā-yı ʿışḳa: *Aşk sevdasının hastası, aşk hastası.*

1. İy ṭabībüm eyleme bīhūde isrāf-ı ḫayāl
   Ḫaste-i sevdā-yı ʿışḳa ṣanma kim tedbīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 8). [ẖaste-i sevdā-yı ʿışḳa, -a]*

haste-ser: *Hasta baş. II perişan âşık.*

1. Belki gūş itdüreyin **ẖaste-serin** feryāduñ
   Dil-i ḫūnīni laʿlden saña mengūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 5). [ẖaste-serin, -in]*

haste-ser-i sālüñ olup: *Yılın hastası, yıl gibi uzun saçının hastası.*

1. Geh şīfte-i kākül ü geh ḫālüñ olup
   Dīvāne-i meh **ẖaste-ser-i sālüñ olup** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 2). [ẖaste-ser-i sālüñ olup, -up]*

haṭ: *Yeni beliren sakal ve bıyık/ayvatüyü.*

1. Ḫaṭuñ görüp nʾola dil naġme-senc-i şevḳ olsa
   Nevā-yı bülbül-i zāra bahār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 7). [ẖaṭuñ, -uñ]*
2. Bozdı bāzār-ı niyāzı **ẖaṭ** gelüp
   Ḫoş-ḳumāş-ı nāza ḳalmadı revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 3). [ẖaṭ,]*
3. Ṣatsun ḳo nāz u şīveyi şimdi o bī-vefā
   Kālā-yı ḥüsni **ẖaṭ** gelicek rāyegānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 4). [ẖaṭ,]*
4. Şuʿā-i pertev-i mihr-i cemāle **ẖaṭ** ḥicāb olmaz
   Bu maʿlūm ʿālem-i envārda dūd-ı seḥāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 1). [ẖaṭ,]*
5. ʿĀrıżında **ẖaṭın** temāşā it
   Nicʾolur māda gör çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 3). [ẖaṭın, -ıñ]*
6. Virmişken o **ẖaṭ** kemāl-i behcet
   Ser-ber mi degül meger ki kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 5). [ẖaṭ,]*

7. Ḫaṭ gelüp mihr-i ruḫuñ bī-incilā göstermesün
ʿĀşıḳa ol tīre-eyyāmı Ḫudā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 1). [ḫaṭ,]*
8. ʿĀrızında **ḫaṭın** temāşā it
Nicʾolur māda gör çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 3). [ḫaṭın, -ın]*
9. O veche ṣāfdur āyīne-i cemālüñ kim
Henüz ṣafḥa-i rūyuñda **ḫaṭ** ʿayān oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 19, Mısra 2). [ḫaṭ,]*

hat geldi: *Ayva tüylerinin belirmesi.*

1. İrdi ḫazān tāze gül-i gülşenüñ daḫı
Ḫaṭ geldi ṭāb-dār ruḫ-ı rūşenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 1). [ḫaṭ geldi, -di]*

hat geldi: *Ayva tüyü II ayva tüyü- ferman, buyruk çıkması.*

1. Göñül dūd-ı dilüñ ol şāha zinhār eyleme ẓāhir
Ki **ḫaṭ geldi** duḫān-ı āh ʿuşşāḳa yasāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 4). [ḫaṭ geldi, -di]*

hat geldügince: *(yüzde) ayva tüylerinin çıkması.*

1. Ḫaṭ geldügince eyledi cevrin o meh füzūn
Baḫtum ne tīre ṭāliʿ ü baḫt-ı siyāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 3). [ḫaṭ geldügince, -düg, -ince]*

hat gelmiş: *(Sevgilinin) yanağında ince tüyler belirmesi.*

1. Ruḫ-ı rengīn-i yāra gelmiş ḫaṭ
Zengiyān Rūma eylemiş şeb-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 5). [ḫaṭ gelmiş, -miş]*

hat gelüp: *Sakal çıkması, sakal belirmesi.*

1. O istiġnā-fürūşum cins-i vaṣlın rāygān eyler
Bozar bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin **ḫaṭ gelüp** bir gün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 5). [ḫaṭ gelüp, -üp]*

hat olmak: *Çizgi, yazı olmak II Yeni beliren sakal ve bıyık/ayva tüyü olmak.*

1. Zehr-āb-ı minen olmasa cām-ı kereminde
Ḫaz olmaḳ olurdı felegüñ ʿayş u deminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 1). [ḫaṭ olmaḳ,]*

ḫaṭā: *Hata, yanlış, kabahat.*

1. Bilelden ʿışḳumı itdi cefāsını efzūn
   O şūḫa ʿarż-ı maḥabbet **ḫaṭā** imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 6). [ḫaṭā,]*
2. Kimi görse yār-ı muvāfıḳ ṣanur
   İlāhī o şūḫı **ḫaṭādan** ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 4). [ḫaṭādan, -dan]*

ḫaṭā eylemez: *Hata yapmamak. II şaşmaz, tam isabet eder.*

1. Ḫadeng-i maḥabbet **ḫaṭā eylemez**
   Ṣaḳın ehl-i ʿışḳa cefādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 7). [ḫaṭā eylemez, -mez]*

ḫaṭā itdüm: *Hata etmek, yanılmak.*

1. Ḫotenden būy-ı zülfüñ ārzū itdüm **ḫaṭā itdüm**
   Çemende serv-ḳaddüñ cüst ü cu itdüm **ḫaṭā itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 1). [ḫaṭā itdüm, -dü, -m]*
2. Beni tevcīh-i rūy-ı iltifātuñdan baʿīd itdüñ
   Seni āyīne ile rū-be-rū itdüm **ḫaṭā itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 4). [ḫaṭā itdüm, -dü, -m]*
3. Miyānuñ mūya teşbīh itmede sehv-i ʿaẓīm itdüm
   Dehānuñdan ḫaberde güft ü gū itdüm **ḫaṭā itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 6). [ḫaṭā itdüm, -dü, -m]*
4. Baña aʿlā idi müşk-i Ḫoten kuḥl-ı Sıfāḫāndān
   Gözümden gerd-i rāhuñ şüst ü şū itdüm **ḫaṭā itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 8). [ḫaṭā itdüm, -dü, -m]*
5. Miṣāl-i cū Faṣīḥā pīç ü ṭāb-ı ıżṭırāb ile
   Çemenden serv-ḳaddüñ cüst ü cū itdüm **ḫaṭā itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 10). [ḫaṭā itdüm, -dü, -m]*

ḫaṭā ḳıldum: *Hata yapmak, yanılmak.*

1. Benem ben iy Faṣīḥ ol ser-be-pīş-i şerm-i bed-kārī
   Ḫaṭā ḳıldum ḳabāḥat işledüm cürm ü günāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 10). [ḫaṭā ḳıldum, -du, -m]*

ḫaṭā- pīşe: *Sürekli hata yapan.*

1. Hemīşe cānib-i Ḫaḳdan beni ider işġāl
   Baña hemīşe güneh muṭṭaṣıl **ḫaṭā- pīşe** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 71). [ḫaṭā- pīşe,]*

ḫaṭā ṣanma: *Yanlış, hata varsaymak, zannetmek.*

1. Ḫaṭā ṣanma o müşgīn-ḫāl rūy-ı meh-cebīnüñde
   Cemālüñ muṣḥaf-ı ṣunʿ-ı Ḫudādur noḳṭa sehv olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 26, Mısra 1). [ḫaṭā ṣanma, -ma]*

hat-āver ola: *Ayva tüylerinin gelmesi, yanağın tüylenmesi II Sevgilinin yüzünün tüylenmesiyle güzelliğini yitirmesi.*

1. Dil istemez ki **ḫaṭ-āver ola** o gül-rūyı
   ʿAceb ki bülbül-i şeydā ola çemen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 7). [ḫaṭ-āver ola, -a]*

hatem-i ṭāyī: *Arapların Tayy kabilesinden cömertliğiyle ünlü İbn Abdullah bin Sa'd'ın lakabı. Altıncı yüzyılın sonunda, yedinci yüzyılın başında yaşamıştır. Hz. Muhammed'in zamanında yaşamış, fakat peygamberliğine erişememiştir.*

1. Luṭfuñda baḥīl Maʿann ü **Ṭāyī**
   Miʿrāca felek ḫam itdi ḳaddin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 21). [ṭāyī,]*

haṭ-ı bī-cān: *Cansız ayva tüyleri.*

1. Dehen ü deste alup çoḳ **ḫaṭ-ı bī-cān** ucını
   Bulmadum ḥāṣılı bu fikr-i perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 1). [ḫaṭ-ı bī-cān,]*

ḫaṭ-ı nevle: *Yeni bitmiş tüy.*

1. Sebziyle pür ol iki kenāra
   Beñzer **ḫaṭ-ı nevle** laʿl-i yāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 8). [ḫaṭ-ı nevle, -le]*

ḫaṭ-ı reyḥānı: *Reyhana benzeyen ayva tüyler.*

1. Sünbül-i kākülidür ya **ḫaṭ-ı reyḥānı** Faṣīḥ
   Seni āşüfte-dimāġ iden odur yāhud bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 11). [ḫaṭ-ı reyḥānı, -ı]*

ḫaṭ-ı reyḥānın: *Reyhan hattı. II sevgilinin hoş kokulu ayva tüyleri.*

1. İtmez nigāh-ı gül ruḫ-ı ḫandānın isteyen
   N'eyler benefşeyi **ḫaṭ-ı reyhānın** isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 2). [ḫaṭ-ı reyhānın, -ın]*

ḫaṭ-ı zindegānī: *Hayat çizgisi, kader yazısı.*

1. Kim **ḫaṭ-ı zindegānī** serde olur
   Kadem-i fikre ṣalma çeşm-i ḫayāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 6). [ḫaṭ-ı zindegānī,]*

hātif: *Gaybdan haber veren. II iç sesle ulaşan güç.*

1. Faṣīḥā ser-be-ceyb-i fikret-i tārīḫ idüm nā-geh
   Didi **hātif** maḥall-i dil-pesend ü ḳaṣr-ı bī-hemtā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 4). [hātif,]*

hāṭır: *Insanın düşünme ve hafıza kuvveti, zihin, fikir, akıl.*

1. Ṣuʻā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḥabl-i verīd
   Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı **ḫāṭırdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [ḫāṭırdan, -dan]*

hātır: *Fikir, zihin, akıl.*

1. Kem-ḥavṣalasın **ḫāṭıra** bir gelmesün iy dil
   Yoḳ cūy-ṣıfat ʿışḳ ile bir yirde ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 7). [ḫāṭıra, -a]*
2. Düşince **ḫāṭıra** sevdā-yı rāh-peymāyī
   Semend-i cilve-ger-i ṭabʿum itdi şeydāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 1). [ḫāṭıra, -a]*

hāṭır: *Akıl, fikir, düşünce II Gönül.*

1. Sitemle **ḫāṭıra** senden ferāġ gelmez hiç
   Cefālaruñ bize iy bī-vefā ṣafā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [ḫāṭıra, -a]*
2. İy rūzgār eyleme pejmürde ġonçemüz
   Biz de yed-i nevāzişe şāyeste **ḫāṭıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 8). [ḫāṭıruz, -uz]*
3. Endīşemüz Faṣīḥ perīşān ise nʾola
   Āşüfte zülf-i dil-bere vā-beste **ḫāṭıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 10). [ḫāṭıruz, -uz]*
4. Āh-ı serd itmede iy āyīne-ruḫ mecbūrum
   Ḫāṭıra gerd-i elem gelmeye maʿẕūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 6). [ḫāṭıra, -a]*
5. Yıḳarsın **ḫāṭırın** erbāb-ı ʿışḳuñ ehl-i ʿirfānuñ
   Cihānda kasr-ı Yūsuf deyr-i Mānī olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 5). [ḫāṭırın, -ın]*

6. Dili ġāyet perīşān-ḥāl dirler zülf-i dil-berde
   Varursañ **ḫāṭırın** bizden ṣabā luṭf it suʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 8). [ḫāṭırın, -ın]*
7. Raḳībe āyīne-i ḥüsnini ṣuna dil-dār
   Faṣīḥ **ḫāṭıra** bundan ġubār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 10). [ḫāṭıra, -a]*
8. Şuʿā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḥabl-i verīd
   Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı **ḫāṭırdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 42). [ḫāṭırdan, -dan]*

hātıra: *Düşünce, gönülde olan his.*

1. Endīşe-i ümīdi çıḳarduḳ zamīrden
   Şimdi hele o **ḫāṭıradan** reste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 6). [ḫāṭıradan, -dan]*

hāṭıra: *Fikir, zihin, akıl.*

1. Bir kerre suʾāl eylemedüñ ḫāl-i Faṣīḥi
   Gelmez mi ʿaceb **ḫāṭıra** hiç rūz-ı ḳıyāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 10). [ḫāṭıra,]*

hātıra gelmesün: *Bir şeyin gerçekleşeceği, olacağı hiç düşünülmemek.*

1. Bulmasun ḳalbe ṣafā rāh-ı düḫūl
   Gelmesün ḫāṭıra ʿayş u ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 22). [ḫāṭıra gelmesün, -me, -sün]*

hātıra gelmeye: *Hatırlamak, aklına gelmek.*

1. Āh-ı serd itmede iy āyīne-ruḫ mecbūrum
   Ḫāṭıra gerd-i elem gelmeye maʿẕūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 6). [ḫāṭıra gelmeye,]*

hātıra getürse: *Gönüle, kalbe getirmek; akıla, zihne getirmek.*

1. Olurdı cūları semt-i firāza hep meyyāl
   O şeh ki ḫāṭıra ḥıfẓın getürse bir kimse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 35). [ḫāṭıra getürse, -se]*

hātırda ḳalmasun: *Gönülde yer edinmek.*

1. Bisāṭ-ı ʿayşı devşirsün ṭaġıtsun ṣoḥbet-i ẕevḳı
Perīşān-ı ġam olsun ḳalmasun ḫāṭırda cemʿiyyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 14). [ḫāṭırda ḳalmasun, -ma, -sun]*

<u>ḫāṭırdan çıḳardı:</u> *Unutmak, aklından çıkmak.*

1. Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan
Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 41). [ḫāṭırdan çıḳardı, -ar, -]*
2. Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan
Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 41). [ḫāṭırdan çıḳardı, -ar, -]*

<u>ḫāṭırdan çıḳmaz:</u> *Akıldan çıkmamak.*

1. Dilden heves-i zülf-i siyāhuñ çıḳmaz
Ḫāṭırdan o düzdīde nigāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 2). [ḫāṭırdan çıḳmaz, -ma, -z-maz]*

<u>ḫāṭır-ı āsūdededür:</u> *Mutluluk, huzur veren kalp, gönül.*

1. Söz hemān **ḫāṭır-ı āsūdededür** yoḫsa Faṣīḥ
Cāyumuz külḫan imiş farż idelüm gülşen imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 27, Mısra 1). [ḫāṭır-ı āsūdededür, -de, -dür]*

<u>ḫāṭır-ı dil-şādımuz:</u> *Gönlü mutlu olan fikir.*

1. Ser-ā-pā bende-i ʿışḳuz şehā āzādımuz yoḳdur
Anuñçün cān-ı ḫurrem **ḫāṭır-ı dil-şādımuz** yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 2). [ḫāṭır-ı dil-şādımuz, -ımuz]*

<u>ḫāṭır-ı erbāb-ı dil:</u> *Gönül sahiplerinin aklı, hazfızası.*

1. **Ḫāṭır-ı erbāb-ı dil** bir ḥāl ile
Vīrāne-i ʿışḳuñ ḫarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 3). [ḫāṭır-ı erbāb-ı dil,]*

<u>ḫāṭır-ı figārumdan:</u> *Yaralı gönül.*

1. Olur mı maḥv-ı eser kilk-i ṣunʿ-ı taḳdīri
Çıḳar mı naḳş-ı ġamuñ **ḫāṭır-ı figārumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 6). [ḫāṭır-ı figārumdan, -um, -dan]*

ḫāṭır-ı ḥāl-i faṣīḥ-i zārı: *Feryat eden Fasih'in durumu, vaziyeti.*

1. Ülfet-i zülfiyle yāruñ ġālibā ḫoş-ḥālsin
   Ḫāṭır-ı ḥāl-i Faṣīḥ-i zārı ṣormazsın gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 10). [ḫāṭır-ı ḥāl-i faṣīḥ-i zārı, -ı]*

ḫāṭır-ı ḥālīs-siriştümüz: *Saf, temiz yaratılış.*

1. Kāfir ʿadūdur iy dil-i şeydā künişt̲ümüz
   Bilmez nifāḳı **ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 1). [ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz, -ümüz]*

ḫāṭır-ı ḥazīn: *Hüzünlü gönül, aşığın hüzünlü gönlü.*

1. Bir gün gelür ki şād olur **ḫāṭır-ı ḫazīn**
   Ḳalmaz gider bu şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 2). [ḫāṭır-ı ḫazīn,]*

ḫāṭır-ı mecmūʿa: *Kitabın ortası. II kalbin ortası, içi.*

1. Ḫāṭır-ı mecmūʿa cāy itmek o pür-ḫam kāküli
   Māra teslīm eylemekdür āşiyān-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 1). [ḫāṭır-ı mecmūʿa,]*

ḫāṭır-ı nā-şāduñ: *Mutsuz gönül. II Âşığın gönlü.*

1. Açılmaduḳca bād-ı bahār ile ġonçeler
   Olmaz güşāde **ḫāṭır-ı nā-şāduñ** ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 4). [ḫāṭır-ı nā-şāduñ, -uñ]*

ḫāṭır-ı şehde: *Şahı anmak, bilmek.*

1. Ḫāṭır-ı şehde mi yoḫsa dil-i dervīşde mi
   Bilmezüz kim seni kes̲retde mi vaḥdetde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 3). [ḫāṭır-ı şehde, -de]*

ḫāṭır-ı şeydā: *Aşığın deli gönlü.*

1. Niçe biñ **ḫāṭır-ı şeydā** yıḳılur kūyında
   O perī milket-i ḥüsnin niçe ābād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [ḫāṭır-ı şeydā,]*

ḫāṭır-ı ʿussāḳa: *Âşıkların aklı. II âşıkların gönlü.*

1. Görince ol mehi aġyār-ı bed-kār ile bir yirde
   Faṣīḥā **ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa** düşdi iştibāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 10). [ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa, -a]*

hātır-ı ʿussāk-ı seydāyı: *Çılgın aşıkların gönlü.*

1. Perīşān eyleyüp her dem ṣabā zülf-i girih-gīrin
   Faṣīḥ āzürde eyler **ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı şeydāyı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 10). [ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı şeydāyı, -yı]*

ḫāṭır-ı ʿussāḳ-ı zāra: *Inleyen âşıkların gönlü.*

1. O mest-i nāz degirdükçe ḫançerin ġayra
   Meger ki **ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı zāra** degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 12). [ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı zāra, -a]*

hātır-ı vīrānumı: *Yıkılmış, gamlı, kederli gönül.*

1. Tā ezelden bu ḫarāb-ābādı maġrūr eyleyen
   Genc-i ʿışḳa mesken itmiş **ḫāṭır-ı vīrānumı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 6). [ḫāṭır-ı vīrānumı, -um, -ı]*

ḫatm-i suḫan: *Sözün sonunda, söyleyeceklerin bittiği zaman.*

1. Gel **ḫatm-i suḫan** idelüm iy ḫāme-i giryān
   Kim vāṣl-ı ser-menzile-i ḫayr-duʿāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [ḫatm-i suḫan,]*

hatm-i suhan idelüm: *Sözün sonunu getirmek.*

1. Teslīm ü rızādur bize her ḥālde lāzım
   Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [ḫatm-i suḫan idelüm, -elüm]*

hatt: *(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.*

1. Kemāl-i muʿciz-i ḥüsn ü cemālidür yāruñ
   Ki **ḫaṭṭı** tāze çemendür ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [ḫaṭṭı, -ı]*

2. Bāġ-ı ḥüsninde lebi ġonçe **ḫaṭṭı** şebbūdur
   Reng-i ruḫsārını seyr it gül-i şeftālūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [ḫaṭṭı, -ı]*
3. Sünbül-i terle çemendür gūyıyā
   Eylemiş **ḫaṭṭuñla** kākül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 8). [ḫaṭṭuñla, -u, -ñ, -la]*

<u>hatt:</u> *Ayva tüyü. II yazı, kader çizgisi.*

1. Ḫaṭṭuñ var ise nāz u niyāzı ile ʿışḳuñ
   Ferhād gibi kūh ile var güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 11). [ḫaṭṭuñ, -uñ]*

<u>hattā:</u> *Hatta, bile.*

1. Ḥattā ki ṣalınmaḳda ṣabā ile hemān
   Bir mirvaḥa-i müdevver oldı her gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 3). [ḥattā,]*

<u>hatt-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür:</u> *Amber kokulu ince tüylere düşman.*

1. Ruḫ-ı dil-berde dil **ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür**
   Belī pervāne-i şemʿ-i maḥabbet dūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür,]*
2. Ruḫ-ı dil-berde dil **ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür**
   Belī pervāne-i şemʿ-i maḥabbet dūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür,]*

<u>hatt-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür:</u> *Amber gibi olan ayva tüylerine düşmandır.*

1. Ruḫ-ı dil-berde dil **ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür**
   Belī pervāne-i şemʿ-i maḥabbet dūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür, -dür]*

<u>hatt-ı ʿanberīnüñdür:</u> *Anber kokulu ayva tüyü.*

1. Ya zülf-i müşg-fāmuñdur ya **ḫaṭṭ-ı ʿanberīnüñdür**
   Dil-i zārı perīşān eyleyen oldur yahūd budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 7). [ḫaṭṭ-ı ʿanberīnüñdür, -nüñ, -dür]*

<u>hatt-ı beytüm:</u> *Kaleme alınan şiir.*

1. Aʿdānuñ olur revzen-i çeşmine Faṣīḥ
   Her noḳṭa-i nesḫi **ḫaṭṭ-ı beytüm** bir mīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 4). [ḫaṭṭ-ı beytüm, -üm]*

<u>ḫaṭṭ-ı ġubārı:</u> *Gubari yazısı II Sevgilinin yüzündeki toz kadar ince ayva tüyleri.*

1. Ne **ḫaṭṭ-ı ġubārı** ile ne cām-ı lebiyle
   Bir keyf ile şād olmadı maḥzūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 5). [ḫaṭṭ-ı ġubārı, -ı]*

<u>ḫaṭṭ-ı nev:</u> *(Sevgilinin yanağında) Yeni yeni çıkmaya başlayan tüyler.*

1. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende üzre dūd
   Ruḫsāruñ üzre itse nʾola **ḫaṭṭ-ı nev** vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 1). [ḫaṭṭ-ı nev,]*

<u>ḫaṭṭ-ı nev:</u> *Yeni çıkan ayva tüyleri.*

1. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende üzre dūd
   Ruḫsāruñ üzre itse nʾola **ḫaṭṭ-ı nev** vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 1). [ḫaṭṭ-ı nev,]*

<u>ḫaṭṭ-ı nev-ḫīz-i cemāl-i yārı:</u> *Sevgilinin yüzünde yeni çıkan ayva tüyleri.*

1. Ḫaṭṭ-ı nev-ḫīz-i cemāl-i yārı gördükde Faṣīḥ
   Şerḥ yazmışlar ḳıyās itdüm Gülistān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 9). [ḫaṭṭ-ı nev-ḫīz-i cemāl-i yārı, -ı]*

<u>ḫaṭṭ-ı rūyuñdan:</u> *Sevgilinin yüzündeki ayva tüyler.*

1. Ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaceb mi olsa memnūn-ı viṣāl
   Vaṣf-ı ḥüsnüñle yazılmış bir kitāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 3). [ḫaṭṭ-ı rūyuñdan, -uñ, -dan]*

<u>ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın:</u> *Sevgilinin taze ayva tüyleri. II sevgilinin yüzünde yeni çıkan tüyler.*

1. O müşgīn ḫāl **ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın** kenārında
   O hindūdur oṭurmış bir çemen-zārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 1). [ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın, -ın]*

<u>ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev:</u> *Sevgilinin yanağında yeni çıkan siyah ayva tüyleri.*

1. Cemāl-i yāra virmiş zīb ü fer **ẖaṭṭ-ı siyāh-ı nev**
İdinmiş pādişāh-ı kişver-i ḥüsnüm sipāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 1). [ẖaṭṭ-ı siyāh-ı nev,]*

<u>haṭṭ-ı siyeh:</u> *Siyah çizgi. II sevgilinin siyah ayva tüyleri.*

1. Ḫaṭṭ-ı siyeh olurdı ruḫ-ı yārdan cüdā
Olsaydı sāye-i mihr-i pür-envārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 1). [ẖaṭṭ-ı siyeh,]*

<u>haṭve gelür:</u> *(bir) adım gelmek.*

1. Ol Ḳays-ı sebük-revüm ki bir **ẖaṭve gelür**
Zīr-i ḳadem-i himmetüme ṣaḥrālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 3). [ẖaṭve gelür, -ür]*

<u>havāle eylemekdür:</u> *Göndermek, sevk etmek, yönlendirmek.*

1. Maʿkūli eylemekdür cürmüñ ḥavāle ʿafva
Yir ḳalmadı Faṣīḥā ol şāha iʿtiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 11). [ḥavāle eylemekdür, -mek, -dür]*

<u>havāle eylerüm:</u> *Bırakmak.*

1. Ḫavāle eylerüm ṭab‘-ı selīm-i ṣadr-ı ‘ālīye
Baña aḳrān ile itmek ne lāzım baḥs-i ‘irfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 81). [ḥavāle eylerüm, -r, -üm]*

<u>havf:</u> *Korku.*

1. Ḫavfüm oldur intiẕāruñla sirişküm silmedin
Elden iy Yūsuf-cemālüm çeşm-i giryānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 7). [ẖavfüm, -um]*
2. Faṣīḥā böyle seng-endāz-ı cevr olursa cānāne
Budur **ẖavfüm** ki murġ-ı cānı terk-i āşiyān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [ẖavfüm, -um]*
3. Gitmiş gibi ser-rişte-i tedbīr-i dil elden
Ḫavfüm bu ki eşkiste-i tār-ı edeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 8). [ẖavfüm, -um]*

<u>havfi:</u> *Korku, endişe.*

1. Giceler ʿazm itdügim ol māha sāyem **ḫavfidür**
   Bir ṭārīḳ ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 5). [ḫavfidür, -dür]*

ḫavf-i ser ü cāndan: *Can ve kelle korkusu. II ölüm korkusu.*

1. Urduñ bu sipāh-ı ġama kendüñ çü Faṣīḥā
   Ḫavf-i ser ü cāndan ḥaẕer eyle ḥaẕer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 10). [ḫavf-i ser ü cāndan, -dan]*

hāy hāy-ı ney: *Neyin coşkusu. II aşığın coşkusu.*

1. Ẕevḳ-ı diyār u yārdan olmış cüdā odur
   Bu āh u zār-ı dem-be-dem ü **hāy hāy-ı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 16). [hāy hāy-ı ney,]*

ḫayā: *Sıkılma, utanç.*

1. Bilmez nesīm rāh-ı nihān-ı ḥarīmümüz
   Hep bī-zebān-ı şerm ü **ḫayādur** nedīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 2). [ḫayādur, -dur]*

ḫayā vü edebi: *Utanç ve edep.*

1. Güstāh ʿaceb ʿarż-ı merām eyledüñ iy dil
   Āteşlere yaḳduñ dili pür-tāb u tef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 6). [ḫayā vü edebi, -i]*

ḫayāl: *Hayal II düşünce.*

1. Cismümde tāb-ı tābiş-i mihr-i cemālidür
   Çeşmümde ḫ∨āb-ı zülf-i siyāhı **ḫayālidür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 2). [ḫayālidür, -i, -dür]*
2. Girye gözden **ḫayāli** maḥv itmez
   ʿAks-i āyīne şüst ü şū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 7). [ḫayāli, -i]*
3. Ki żabṭ-ı fikr idemem yārdan **ḫayālüm** alınmaz
   Miṣāl-i rīşte ser-tā-be-pāmı cezb idüpdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 4). [ḫayālüm, -ü, -m]*
4. Terk itmemiş bi-nefsihi mestān **ḫayāli**
   Ḳays ile çeşm-i Leyli ʿaceb āşinā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 7). [ḫayāli, -i]*
5. Gūne gūne ʿālemüñ nīreng ü ʿālin seyr idüp
   Gelmemek mümkin midür naḳş u **ḫayālinden** ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 8). [ḫayālinden, -in, -den]*

6. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan olmaz rūz u şeb māʾil
   Sen iy ḫurşīd-rū ammā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 7). [ḫayālüñ, -üñ]*
7. Fikr-i rūyı cüst ü cūyıdur Faṣīḥā muttaşıl
   Dīdede ġayrı **ḫayāl** ü dilde efkār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 10). [ḫayāl,]*

ḫayāl eyle: *Hayal etmek.*

1. Dil-i ʿuşşāḳ-ı zāruñ żaʿfını bundan **ḫayāl eyle**
   Olurken niçe dil āvīḫte-i pür-ḫam siyeh zülfün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 4). [ḫayāl eyle,]*

ḫayāl iderüm: *Düşlemek.*

1. Geh ʿārıżuñ **ḫayāl iderüm** gāh kākülüñ
   Endīşe-i tesellī-i rūz u şebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 5). [ḫayāl iderüm, -er, -üm]*

ḫayāl idüp: *Düşlemek.*

1. Gül-zārı bezm-i bāde-i ḥamrā **ḫayāl idüp**
   Her nev-şüküfte ġonçeyi bir cām-ı ʿişret it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 3). [ḫayāl idüp, -üp]*

ḫayāl itme: *Düşünmek, tasavvur etmek.*

1. Tevcīhe ibārāt-ı maḥabbet güçdür
   Bḫūde ḫayāl itme varaḳ-gerdān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 4). [ḫayāl itme,]*

ḫayāl itmişdür: *Düşünmek, tasavvur etmek.*

1. Mihr-i ruḫ-ı dil-dārı **ḫayāl itmişdür**
   Şeb dīde necim-rīz-i ġam oldı var ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 4). [ḫayāl itmişdür, -miş, -dür]*

ḫayāl oldı: *Görünmez olmak, yok olmak II çok zayıflamak.*

1. Cemālüñ āfiṭābın görmedüm çoḳ māh u sāl oldı
   Hilāl-āsā ġam-ı hicrān ile cismüm **ḫayāl oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 2). [ḫayāl oldı, -dı]*

ḫayāl olınsa: *Gerçekleşmesi olanaksız olmak, gerçekleştirilememek.*

1. ʻAceb mi ḳaṭre-i eşk olsa hem-behā-yı leʾāl
   Nezāket-i gül-i gülşen o ḥadde bāliġ kim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 14). [ḫayāl olınsa, -ın, -sa]*

ḫayāl-i ġayra: *Başkalarının, rakiplerin aklı, fikri.*

1. Gelmemiş hiç **ḫayāl-i ġayra** Faṣīḥ
   Bir ʿaceb şiʿr-i āb-dārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 11). [ḫayāl-i ġayra, -a]*

ḫayāl-i ḳaddi: *(sevgilinin) boyunun hayali.*

1. Ḫayāl-i ḳaddi ile aġlasam eger yāruñ
   Çıḳar feleklere dek ābı çeşm-i ḫūn-bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 1). [ḫayāl-i ḳaddi, -i]*

ḫayāl-i lāʿli: *Lal taşının hayali II (sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağının hayali.*

1. Gāhī **ḫayāl-i lāʿli** gider eşk-i ter gelür
   Deryā-yı çeşmüme ne güherler gider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 1). [ḫayāl-i lāʿli, -i]*

ḫayāl-i laʿlüñ: *Lal taşının hayali II (sevgilinin) lal taşı gibi kırmızı dudağının hayali.*

1. Tenhā **ḫayāl-i laʿlüñ** ile ṣoḥbet eylerüm
   Ṣaḥbā yirine dīdeme ḫūn-ı ciger gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 7). [ḫayāl-i laʿlüñ, -üñ]*

ḫayāl-i nāz itmede: *Naz, eda hayali. II sevgilinin hayalini kurmak..*

1. Ṣanmañ süzüldi çeşmine geldi kelāl-i nāz
   Ehl-i niyāza itmede tāze ḫayāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 2). [ḫayāl-i nāz itmede, -me, -de]*

ḫayāl-i ruḫı: *Sevgilinin yanağının hayali.*

1. Dil-i şikestemi ḫālī ḳomaz **ḫayāl-i ruḫı**
   Piyāle-i mehi eyler mi āfiṭāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 3). [ḫayāl-i ruḫı, -ı]*

ḫayāl-i rūy-ı al: *Kırmızı yanağın hayali.*

1. Ḫayāl-i rūy-ı al ü fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm
   Bu minvāl üzre çoḳ hengām-ı şāmı ṣubḥ-gāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 1). [ḫayāl-i rūy-ı al,]*

ḫayāl-i rūy-ı viṣāl: *Sevgiliye kavuşma yüzünün hayali.*

1. Serümde neşve-i mey dilde ārzū-yı viṣāl
   Çıḳar mı dīde-i terden **ḫayāl-i rūy-ı viṣāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 2). [ḫayāl-i rūy-ı viṣāl,]*

ḫayāl-i şemʿ-i ʻizāruñla: *Sevgilinin mum gibi parıldayan yanağının hayali.*

1. Ḫayāl-i şemʿ-i ʻiẕāruñla eglenür göñlüm
   Şeb-i firāḳ çü pervāne yārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 3). [ḫayāl-i şemʿ-i ʻiẕāruñla, -uñ, -la]*

ḫayāl-i vaṣf-ı cemālüñle: *Yüz güzelliği özelliklerinin düşüncesi.*

1. Ḫayāl-i vaṣf-ı cemālüñle düşmez aġzından
   Miṣāl-i meḥbere her dem ser-i benān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 5). [ḫayāl-i vaṣf-ı cemālüñle, -üñ, -le]*

ḫayāl-i zülfüñ: *Zülfün hayali.*

1. Cāy ideli çeşmümde **ḫayāl-i zülfüñ**
   Āgūşına müjgānlarımuñ gelmez ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 3). [ḫayāl-i zülfüñ, -üñ]*

ḫayāt: *Hayat, yaşam, ömür.*

1. Mey-i yek-sāle görseñ kesb-i ṣad-sāle **ḥayāt** itseñ
   Felekden naḳd-i ʿömri eyleseñ iy sāḳī istirdād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 7). [ḥayāt,]*
2. Vaẓīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur bu felek
   Kim olduġınca **ḥayātum** ziyāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 4). [ḥayātum, -um]*
3. Kim olduġınca **ḥayātum** ziyāde eyleyicek
   Cihānda ḳalmadı bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 5). [ḥayātum, -um]*
4. Deryāya itme vaṣf-ı lebin kim **ḥayātdan**
   Gūş eyleyüp Faṣīḥ semek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 5). [ḥayātdan, -dan]*

5. Hem-vāre fedāʾiyān-ı ʿışḳuñ
ʿArż itmededür **ḥayāta** nefret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 54). [ḥayāta, -a]*

ḥayāt eyleyen: *Canlandırmak, hayat vermek.*

1. Emvāta **ḥayāt eyleyen** iḥsān sensin
Düşvārları eyleyen āsān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 1). [ḥayāt eyleyen, -yen]*

ḥayf: *Ne yazık ki!.*

1. Bir şeb o māhı idemedüñ hāle-dār **ḥayf**
Āġūşa çekmek olamadı mū-miyānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 5). [ḥayf,]*
2. Ḥayf kim güller ola çīde-i dest-i nādān
Nār-ı ġayretle ötüp bülbül-i nālān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 7). [ḥayf,]*

ḥayf iderdi: *Yazık etmek, ah etmek.*

1. Ṣāf çekmiş idi perī vü cān hem
Kim baḳmaġa **ḥayf iderdi** ādem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 10). [ḥayf iderdi, -er, -di]*

ḥayfā: *Ne yazık ki!*

1. Kār-ger olmadı ol māha fiġān-ı nīm-şeb
İtmedi teṣʿīr o mihr-i ḥüsne **ḥayfā** āh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [ḥayfā,]*
2. ʿArż-ı cemāl itmedi gitdi o māhumuz
Ḥayfā müsāʿid olmadı baḫt-ı siyāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 2). [ḥayfā,]*
3. Döküldi yirlere **ḥayfā** ki āb-ı rūy-ı neşāṭ
Şikeste itdi yine sāġar-ı meyi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 6). [ḥayfā,]*

ḫayl: *At sürüsü, asker II süvari bölüğü.*

1. Āh şemşīr ü sīnedür siperüm
Ġuṣṣa **ḫaylüm** belā sipāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 16). [ḫaylüm, -üm]*

ḫayli: *Çokça, epeyce, oldukça.*

1. İrince menzil-i itmāma **ḫayli** ḳaṭre-rīz oldı
   Bu vādīde Faṣīḥā esb-i kilk-i tīz-pā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [ḫayli,]*
2. Hele biz **ḫayli** demdür ḳaṭʿ-ı ümmīd eyledük şimdi
   ʿAceb nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [ḫayli,]*
3. Faṣīḥ -i zār olaldan dūr **ḫayli** rūzgār oldı
   ʿAceb şimdi ġubār-ı āsitān-ı devletüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 9). [ḫayli,]*
4. Görmedük gözden nihānsın **ḫayli** demlerdür seni
   Bilmezüz iy duḫter-i rez ʿişretüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [ḫayli,]*
5. Ġamuñ dil-ḫānesine geldüginden **ḫayli** maḥẕūẕuz
   Degüldür olmamaḳ mümkin ḳadīmī āşinādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 7). [ḫayli,]*
6. O serv-ḳāmeti bāġa gelür işitmişdür
   Ki **ḫayli** cūşişi var gül-sitānda enḥāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 6). [ḫayli,]*
7. Ḫayli demdür yoḳ ḫaber murġ-ı dil-i āvāreden
   Ġalibā bir çeşmi şeh-bāza şikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 5). [ḫayli,]*
8. Görince bendesini **ḫayli** münfaʿil oldı
   ʿAdū o şāh ile bozmış gibi miyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 5). [ḫayli,]*
9. Seni iy sāġar-ı mey görmedük **ḫayli** zemān oldı
   Cilā-yı çeşm-i cānsın ḫayr-maḳdem gel ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 8). [ḫayli,]*
10. Ne gördük ne görenlerle görüşdük **ḫayli** demlerdür
    Ġamuñla iy perī her çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 7). [ḫayli,]*
11. Ḳaldı hicrüñle ḫarāb oldı dil-i vīrānum
    İy perī görmeyeli **ḫayli** zemān oldı seni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 4). [ḫayli,]*
12. Oldı **ḫayli** peyām-ı dil mümtedd
    Revā mı bād-ı ṣubḥ-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 5). [ḫayli,]*
13. Egerçi pīç ü tābın **ḫayliden** gūş itmişüz şimdi
    Dilüñ ser-rişte-i kārı ne minvāl üzredür bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 1). [ḫayliden, -den]*
14. Çeşmüñ ki senüñ ḳātil-i ʿuşşāḳ oldı
    Şemşīr-i cefāsı **ḫayli** berrāḳ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 2). [ḫayli,]*

hayli: *Cemaat, topluluk, ordu.*

1. Ḥüsnüñden olur ḥażret-i Yūsuf maḥcūb
   Ḫulḳuñdan ider şerm melāʾik **ḫayli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 3). [ḫayli,]*

ḫayl-i bī-ḥadd-i ġam-ı hicrān: *Ayrılık derdinin sınırsız ordusu, askerleri.*

1. Defʿ olınmaz **ḫayl-i bī-ḥadd-i ġam-ı hicrān** Faṣīḥ
   Olsa da elde hezārān sāġar-ı Cemşīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 9). [ḫayl-i bī-ḥadd-i ġam-ı hicrān,]*

ḫayli dem oldı: *Hayli zaman olmak, çok zaman geçmek.*

1. Ḫayli dem oldı cūy gibi cüst ü cūdayum
   Hiç bulmadum o serv-i revāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 7). [ḫayli dem oldı, -dı]*

ḫayli demlerdür: *Hayli zaman, uzun zaman.*

1. Murġ-ı dilden **ḫayli demlerdür** ki yoḳ ṣayt u ṣadā
   Düşmesün bir dāma bir ḳayda giriftār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 5). [ḫayli demlerdür, -ler, -dür]*

ḫayl-i ḫayāl-i zülfüñ: *(sevgilinin) saçlarının hayalini düşünmek, hıfz etmek.*

1. Cāy eyleyeli **ḫayl-i ḫayāl-i zülfüñ**
   Ḳalmadı ribāt-ı dīdede ḫ∨āba meḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 3). [ḫayl-i ḫayāl-i zülfüñ, -üñ]*

ḫayme: *Çadır.*

1. Kurdı daḫı bu **ḫaymeyi** zerrīn ṭınāb ile
   Eflāk ṣanma gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 4). [ḫaymeyi, -yi]*

ḫayr: *İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.*

1. Düşnām-ı dil-rübā bizi şād eylemez mi hiç
   Erbāb-ı ʿışḳı **ḫayr** ile yād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [ḫayr,]*

ḫayr itmez: *Faydası dokunmak, iyilik etmek.*

1. Yiter iñletme ʿuşşāk-ı sitem-perverdi inṣāf it
   Bilürsin kimseye **ḫayr itmez** iy bī-dād-ger feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 8). [ḫayr itmez, -me, -z]*

ḥayrān: *Çok beğenen, hayranlık duyan, tutkun.*

1. Ḫalḳ **ḥayrān** ruḫuñ mütālaʿada
   Bir münaḳḳaḥ kitābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 9). [ḥayrān,]*
2. Ne ṣūret bend olur **ḥayrānem** iy dil defter-i aʿmāl
   Ki miʾrāt-ı ruḫ-ı ḫūbāna çoḳ ṣarf-ı nigāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 5). [ḥayrānem, -em]*
3. ʿIşḳuñda niçe olmasun ʿālem **ḥayrān**
   Baḳma āyīne-i mihre zībā mehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 3). [ḥayrān,]*

ḥayrān eyle: *Şaşırtmak, etkilemek.*

1. Bir ḥālete mālik ol ki sulṭānları
   Eṭvār-ı pesendīdeñe **ḥayrān eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 4). [ḥayrān eyle,]*

ḥayrān-ı ḫafī: *Gizli (olanın) hayranı.*

1. Ser-geşte-i hem-vāre-i bi-meydān-ı ḳażāyuz
   Āgeh degülüz līk murād-ı ezelīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 36). [ḥayrān-ı ḫafī,]*

ḥayrān-ı ḫafī-ḥikmet: *Gizli hikmetin hayranı.*

1. Āgeh degülüz līk murād-ı ezelīden
   Ḫayrān-ı ḫafī-ḥikmet ü teslīm-i rıżāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 36). [ḥayrān-ı ḫafī-ḥikmet,]*

ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ: *Yanak güneşinin hayranı.*

1. O dīde kim ola **ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ**
   Olur mı hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 7). [ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ, -uñ]*

ḥayrānı olmaġa: *Hayran olmak, çok beğenmek.*

1. Ḫuṣūmet ber-ṭaraf ʻahdüñde ḥüsn-i ülfet ol ḥadde
   Ki şīrānuñ ġazālān saʻy ider olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 60). [ḥayrānı olmaġa, -ı-maġ, -a]*

ḥayr-duʿā: *Hayırlı dua.*

1. Ne çāre eyledi cāyın felek ḫāk-i fenā şimdi
   Bize ṣubḥ u mesā lāzım olan **ḫayr-duʿā** şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 60). [ḫayr-duʿā,]*

hayret: *Şaşkınlık, hayret.*

1. Geçsün mi böyle **ḥayreṭ** ile rūzgār-ı ʿömr
   Olsun mı pejmürīde-i ġaflet bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [ḥayreṭ,]*
2. Ḥayret ile ne mertebe gelmek gerek sükūn
   Ḳaysuñ serinde murġ-ı güle āşiyān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 3). [ḥayret,]*
3. Āsāruñı görse māni nā-çār
   Ḥayretle olurdı naḳş-ı dīvār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 22). [ḥayretle, -le]*

hayret almış: *Hayrete düşmek, şaşkınlık içinde olmak.*

1. Oldur ki cihān-bānı almış ḥayret
   Evrāḳ-ı ḫayāle ṣıġmamış esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 3). [ḥayret almış, -mış]*

hayret el virüp: *Şaşkın davranmak.*

1. Maḥabbet itdi evvel gerçi dil aʿlā-yı aḥvālin
   Görince yārı **ḥayret el virüp** bī-çāre lāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 4). [ḥayret el virüp, -üp]*

hayretde ḳalmış: *Şaşırmak, şaşırıp kalmak, ne yapacağını bilmemek.*

1. Göñül **ḥayretde ḳalmış** naḳd-i hūş eylemiş żāyiʿ
   Alınmış māye-i ārāmı dest-i iḫtiyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 5). [ḥayretde ḳalmış, -mış]*

hayretde koyan: *Şaşırtmak.*

1. Bir ẕerrede mümkin mi nihān ola Faṣīḥ
   ʿĀlemleri **ḥayretde ḳoyan** esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 4). [ḥayretde ḳoyan, -an]*

hayret-i esʿāruñ: *Şiirin hayranlığı. II şiirin büyüleyici derecede etkili olması bağlamında.*

1. Ḥaḳ budur kim **ḥayret-i eşʿāruñ** urmışdur Faṣīḥ
   Mihr-i ḫāmūşı dehān-ı şāʿir-i pür-gūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 9). [ḥayret-i eşʿāruñ, -uñ]*

<u>hayretle olurdı:</u> *Hayrete düşmek, şaşırıp kalmak.*

1. Āsāruñı görse Māni nā-çār
   Ḥayretle olurdı naḳş-ı dīvār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 22). [ḥayretle olurdı, -ur, -dı]*

<u>hayr-i kemāl-i bendegī:</u> *Kölelik olgunluğunun hayrı.*

1. Niçe İskender türāb olmış niçe Dārā yatur
   Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī ol kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 9). [ḫayr-i kemāl-i bendegī,]*

<u>hayr-maḳdem:</u> *Gelişiyle hayır getiren.*

1. Seni iy sāġar-ı mey görmedük ḫayli zemān oldı
   Cilā-yı çeşm-i cānsın **ḥayr-maḳdem** gel ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 7). [ḫayr-maḳdem,]*

<u>hayyāt-ı sebük-destī-i idrāküme:</u> *Anlayışın kıvrak elli terzisi.*

1. Ḥayyāt-ı sebük-destī-i idrāküme maḥṣūr
   Zīnet-geri-i ḳāmet-i bālā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 11). [ḥayyāt-ı sebük-destī-i idrāküme, -üm, -e]*

<u>hayyiz-i ʿirfānumdan:</u> *Ilim sahası, meydanı.*

1. İy Faṣīḥ añla hemān heyʾet-i mecmūʿamdan
   Hiç suʾāl itme ṣaḳın **ḥayyiz-i ʿirfānumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 8). [ḥayyiz-i ʿirfānumdan, -um, -dan]*

<u>haz:</u> *Hoşlanma, zevk, mutluluk.*

1. Bu bezmüñ meşrebince herkes almış neşvesin kʾeyler
   Kimi zehr-ābe-i ġamdan kimi cām-ı ṣafādan **ḥaẓ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 6). [ḥaẓ,]*

<u>haz almamış:</u> *Hoşlanmamak, zevk almamak.*

1. İder dil her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefādan ḥaẕ
   Muḳaddem almamış iy māh-rū mihr ü vefādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 2). [ḥaẕ almamış, -ma, -mış]*

ḥaz ider: *Hoşlanmak, zevk duymak.*

1. İder dil her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefādan ḥaẕ
   Muḳaddem almamış iy māh-rū mihr ü vefādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 1). [ḥaẕ ider, -er]*

ḥaz itmez oldum: *Hoşlanmamak, zevk duymamak.*

1. Gelür elbet perīşān bir ḫaberle zülf-i dil-berden
   Faṣīḥā itmez oldum ḥāṣılı bād-ı ṣabādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 10). [ḥaẕ itmez oldum, -du, -m-mez]*

ḥaz olmak olurdı: *Zevkli olmak.*

1. Zehr-āb-ı minen olmasa cām-ı kereminde
   Ḫaz olmaḳ olurdı felegüñ ʿayş u deminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 1). [ḫaz olmaḳ olurdı, -ur, -dı]*

ḥaz olmamaḳ: *Hoşlanmamak, mutlu olmamak.*

1. Ġamuñ dil-ḫānesine geldüginden ḫayli maḥẕūẕuz
   Degüldür olmamaḳ mümkin ḳadīmī āşinādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 8). [ḥaẕ olmamaḳ, -ma, -maḳ-maḳ]*

ḥaz olur mı: *Hoşlanmamak, mutlu olmamak.*

1. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür bu ḫandeñ iy ġonçe
   Olur mı tā bu deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 4). [ḥaẕ olur mı, -ur, -mı]*

ḫazān: *Sonbahar, güz.*

1. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür bu ḫandeñ iy ġonçe
   Olur mı tā bu deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 3). [ḫazānın, -ın]*
2. Gehi ḳan aġlaruz geh rūyumuz zerd eylerüz ġamla
   Faṣīḥā geçmişüz dehrüñ **ḫazānından** baharından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 10). [ḫazānından, -ın, -dan]*

3. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla her dem tāzedür
   Hiç **ḫazān** bilmez nedür bu gülşenüñ rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 8). [ḫazān,]*
4. İrdi **ḫazān** tāze gül-i gülşenüñ daḫı
   Ḫaṭ geldi ṭāb-dār ruḫ-ı rūşenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 2). [ḫazān,]*

hazer: *Sakın! Çekin!.*

1. Metāʿ-ı ṣabrıñı ḫākister itmesün zinhār
   Ḥaẕer Faṣīḥ ki ʿışḳuñ diyārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [ḥaẕer,]*
2. Ḥaẕer eşk ü āh-ı seḥerden **ḥaẕer**
   Mīzācuñ bu āb u hevādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 5). [ḥaẕer,]*
3. Bu demde ḫūn-ı dil-i ʿāşıḳāndan it perhīz
   Ḥaẕer ki ʿayn-i żarardur bu ʿillete ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 4). [ḥaẕer,]*

ḫazer eyle: *Sakınmak, kaçınmak.*

1. İy meh güẕer-i tīr-i ḳażādan **ḥaẕer eyle**
   Bu nüh felegi başuña ister siper eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 1). [ḥaẕer eyle,]*
2. Urduñ bu sipāh-ı ġama kendüñ çü Faṣīḥā
   Ḫavf-i ser ü cāndan **ḥaẕer eyle** ḥaẕer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 10). [ḥaẕer eyle,]*

hazer eyle: *Sakınmak, kaçınmak, çekinmek.*

1. Ḥaẕer eyle dime ol ḫāldür bu zülf-i ḫoş-būdur
   O bāġa dāne dökmişler Faṣīḥā dām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 9). [ḥaẕer eyle,]*

hazer it: *(a.i.) sakınma, kaçınma, korunma, çekinme.*

1. Pāy-māl-i teġāfül itme beni
   Ḥaẕer it dilde inkisārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 12). [ḥaẕer it,]*

ḫazer it: *Sakınmak, kaçınmak, korunmak, çekinmek.*

1. Ḥaẕer it bār-ı dilüñden ḥaẕer it kim ʿışḳuñ
   Maḫmil-i ḳāfile bāng-i ceres āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 3). [ḥaẕer it,]*

hazer it: *Çekinmek, sakınmak, dikkat etmek.*

1. Ḫ∨āba varsun hele ol gözleri mestāne Faṣīḥ
   Virme ruḫṣat **ḥaẕer it** dīde-i giryāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 10). [ḥaẕer it,]*

hazer it: *Sakınmak; korunmak.*

1. Bezm-i ḥüsnüñ **ḥaẕer it** şuʿle-i cān-sūzından
   Niçe pervāne yaḳar şemʿ-i fürūzānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 5). [ḥaẕer it,]*

hazer itmez: *Sakınmak, kaçınmak, korunmak, çekinmek.*

1. Bir cihetden **ḥaẕer itmez** reh-i hicrānda Faṣīḥ
   ʿĀşıḳuñ āh ile kim pīş ü pesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [ḥaẕer itmez, -me, -z]*

hazīn: *Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı.*

1. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur ammā kim
   Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u **hazīn** derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [hazīn,]*
2. Ser-tārdan ẓuḫūr ider elbet nevā **ḥazīn**
   Gelmekde cism-i lāġarumuzdan ṣadā **ḥazīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 1). [ḥazīn,]*
3. Ser-tārdan ẓuḫūr ider elbet nevā **ḥazīn**
   Gelmekde cism-i lāġarumuzdan ṣadā **ḥazīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 2). [ḥazīn,]*
4. Bir şekle girdi ḥālümüz iy düşmen-i vefā
   Bīgāne şād olur göricek āşinā **ḥazīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 4). [ḥazīn,]*
5. Bir rūy-ı dil mi görmedi bilmem bahārdan
   Çıḳdı seḥer ḥarīm-i çemenden ṣabā **ḥazīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 6). [ḥazīn,]*
6. Mānend-i nā-resā ki ne iy şūḫ-ı ʿışḳ-sāz
   Olmış bir iki zār-ı belā mübtelā **ḥazīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 8). [ḥazīn,]*

hāzır ol: *Hazırlıklı ol!.*

1. Ḥāẓır ol iy çeşm-i ter ol serv-ḳāmetdür gelen
   Pāyına iṣār içün ḫūn-ı ciger āmāde it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 6). [ḥāẓır ol,]*

2. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
Ḥāżır ol iy dīde-i ter şehr-i mātemdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 2). [ḥāżır ol,]*

<u>ḥażīż-i ġamda:</u> *Kederin alçak yeri.*

1. Pest ola tā-be-key ʿuşşāḳ **ḥażīż-i ġamda**
Hem-ʿinān yār ile aġyār ise aʿlā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 7). [ḥażīż-i ġamda, -da]*

<u>ḥażm itmede:</u> *Sindirmek II Katlanmak, dayanmak, sabretmek.*

1. Nuḳl-i sitem-i simāṭ-ı dehri
Hażm itmede miʿde-i ṣaḥīḥüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 14, Mısra 2). [hażm itmede, -me, -de]*

<u>ḥażrā:</u> *Yeşillik, kır.*

1. Ḥażrāda nümūne naḫl-i sidre
Deryāda ṣalınsa ʿaks-i bedre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 9). [ḥażrāda, -da]*

<u>ḥażret-i bārī:</u> *Yüce Allah.*

1. İy ḳuvveti çoḳ ḳudreti çoḳ **ḥażret-i Bārī**
Bu ʿabd-i żaʿīf üzre ḥafīf eyle bu bārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 56, Mısra 1). [ḥażret-i bārī,]*

<u>ḥażret-i mollā:</u> *Hz. Mevlana.*

1. Gūş eyleyen elbette girer anı semāʿa
Beñzer ki neye **ḥażret-i Mollā** nefes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 6). [ḥażret-i mollā,]*

<u>ḥażret-i yūsuf:</u> *Hz. Yusuf.*

1. Ḥüsnüñden olur **ḥażret-i Yūsuf** maḥcūb
Ḫulḳuñdan ider şerm melāʾik ḫayli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 4). [ḥażret-i yūsuf,]*

<u>hazz u safāmuz:</u> *Zevk ve eğlence.*

1. Bī-girye vü efġān güẕerān itmedi bir dem
   Var **ḥaẓẓ u ṣafāmuz** hele rūz u şebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 8). [ḥaẓẓ u ṣafāmuz, -muz]*

hedef-i ḥadeng-i ġamze itdüm: *Yan bakış okunun hedefi etmek.*

1. İtdüm hedef-i ḥadeng-i ġamze
   Her laḥẓa Faṣīḥ sīne-bāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 11). [hedef-i ḥadeng-i ġamze itdüm, -dü, -m]*

heft: *Yedi.*

1. Defʿ olınmaz ʿaceb ḫumārdur bu
   Heft cām-ı sipihri itseñ nūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 5). [heft,]*

heft-ṭārem: *Yedi kubbe, yedi kat gökyüzü.*

1. Sen olmasañ iy meh-i hidāyet
   Rūşen mi oldurdı **heft-ṭārem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 20). [heft-ṭārem,]*

heftümin-ṭāḳ: *Yedi kat gök, felek.*

1. Olmazdı bülend **heftümin-ṭāḳ**
   Ādem senüñ içün oldı īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 29). [heftümin-ṭāḳ,]*

helāk: *Mahvolma, perişan hale gelme.*

1. Nedür yine sitem ü cevrüñe nihāyet yoḳ
   Beni **helāke** bu deñlü cefāya ḥācet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 2). [helāke, -e]*
2. Besdür **helāke** nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
   Luṭf eyle sīm-sāʿidüñe zaḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 3). [helāke, -e]*
3. ʿĀşıḳı mümkin iken zehr-i teġāfülle **helāk**
   İtme ālūde-i ḫūn ḫançer-i bürrān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 3). [helāk,]*

helāk eyledüñ: *Öldürmek.*

1. Dünyāyı **helāk eyledüñ** inṣāf inṣāf
İy ġamzesi cellād amān bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 3). [helāk eyledüñ, -dü, -ñ]*

helāk eylerdi: *Mahvetmek, perişan etmek.*

1. Hezār bī-dili eylerdi bir nigehle helāk
O ṣūḫ ʿāṣıḳa ancaḳ kerem murād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 7). [helāk eylerdi, -r, -di]*

helāk ider: *Mahvetmek, yok etmek.*

1. Şemşīr ü tīr ü ḫançere ne ḥācet ʿāşıḳı
Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 4). [helāk ider, -er]*

helāk itdüñ: *Helâk etmek (eylemek): Mahvetmek, yok etmek.*

1. Felek ol ẕāt-ı pāküñ bilmeyüp ḳadrin **helāk itdüñ**
Vücūd-ı zārı şemşīr-i sitemle çāk çāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 31). [helāk itdüñ, -dü, -ñ]*

helāk itme: *Mahvetmek, perişan etmek.*

1. Bizi vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla **helāk itme**
Şifā-baḫş ol dil-i bīmāra şāfī bir cevābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 7). [helāk itme, -me]*

helāk itmez: *Helak etmek, yok etmek.*

1. O māhı hāle-veş gördükçe aġyārın kenārında
Göñül kendin niçe perṭāb-ı deryāyı **helāk itmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 5). [helāk itmez,]*

helāk itmiş: *Mahvetmek, perişan etmek.*

1. Faṣīḥ aldanma bīmārī-i çeşm-i fitne-engīze
Helāk itmiş niçe dil-ḫasteyi mekkāre cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 10). [helāk itmiş, -miş]*

helāk itmiş idi: *Perişan etmek, mahvetmek.*

1. Ġam itmiş idi künc-i hicrde beni helāk
   Geldi peyām-ı vuṣlat-ı cānāna cān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 5). [helāk itmiş idi, -di]*

helāk olmaz mı: *Yok olmak; perişan hale gelmek, mahvolmak.*

1. Faṣīḥ ādem **helāk olmaz mı** biʿllāh derd-i ġayretle
   Raḳīb-i dīv-sīret yār-ı cānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 9). [helāk olmaz mı, -ma, -z, -mı]*

helāk olsam: *Mahvolmak, yok olmak.*

1. Devādan derd-i ʿışḳ-ı dil-rübāyı bā-naṣīb itmem
   Helāk olsam da izḥār-ı temennā-yı ṭābīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 2). [helāk olsam, -sa, -m]*

helāl eylediler: *Helal kılmak.*

1. Nūş-ı cān bolġay ayā muġbeççe-i ġonçe-dehen
   Mey gibi sanga **ḥelāl eylediler** ḳan-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 8). [ḥelāl eylediler, -di, -ler]*

hele: *Hele, ayrıca, özellikle.*

1. Perde-i ʿarż-ı merāmı eyleyüp iy dil güşād
   Neşve-i meyle **hele** defʿ-i ḥicāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 6). [hele,]*
2. Hele nʾeylerseñ it Faṣīḥi hemān
   Sākin-i tekyegāh-ı ʿirfān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 9). [hele,]*
3. Henüz ṭıfl-ı nev-āmūzdur ṣalınmaḳda
   O naḫl-i tāze yitişsün **hele** ḳıyāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [hele,]*
4. Bulduñ ne vaṣlıla ne firāḳıyla tesliyet
   İy dil bilinmedi **hele** hiç ḫvāhişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [hele,]*
5. Bi-ḥamdiʿllāh sebük-bāruz **hele** ḳayd-ı tecemmülden
   Tevekküldür reh-i ʿışḳuñda tūşe zādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 3). [hele,]*
6. Hele biz ḫayli demdür ḳaṭʿ-ı ümmīd eyledük şimdi
   ʿAceb nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [hele,]*

7. Hele teġāfül idüp ehl-i ṭabʿa baḳmazsın
   Felek senüñ bilelüm çeşm-i raġbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 11). [hele,]*
8. Bir şübhe ḳalur mı **hele** tevhīd-i Ḫudāda
   Baḳ ʿāleme gör keyf ile kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 5). [hele,]*
9. Endīşe-i ümīdi çıḳarduḳ zamīrden
   Şimdi **hele** o ḫāṭıradan reste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 6). [hele,]*
10. Biz pā vü ten bürehne-i ʿışḳuz **hele** Faṣīḥ
    Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen ü pā-būsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 9). [hele,]*
11. Biz derdī-i ḫumārını çekdük **hele** Faṣīḥ
    Cām-ı meyüñ ṣafāsını ancaḳ Cem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 9). [hele,]*
12. Siyāh kevkeb-i baḫtuñ olduġını **hele** bildük
    O gün ki mihr-i ruḫuñ perde-i niḳābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 9). [hele,]*
13. Bu āb u gilde ne çekdüñse iy Faṣīḥ **hele**
    Dü-çeşm-i terle dil-i bī-ḳarārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 9). [hele,]*
14. İy laʿli şeker-rīz-i melāḥat **hele** bir kez
    Ḳavl-i dil-i ʿuşşāḳ-ı vefā-dāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 9). [hele,]*
15. Ġarrālanup sipihre **hele** sīne germesün
    Tā böyle iʿtimādı ḳosun rūzgāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 3). [hele,]*
16. Āteş-i ḥasret nedür bilmezsin iy pervāne sen
    Bir gice gel gör **hele** şemʿ-i şeb-efrūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 8). [hele,]*
17. ʿUşşāḳ olur sübḥa gibi cümle perīşān
    Bir kerre **hele** rābıṭa-i ʿışḳ üzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 8). [hele,]*
18. Bī-girye vü efġān güẕerān itmedi bir dem
    Var ḥaẕẕ u ṣafāmuz **hele** rūz u şebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 8). [hele,]*
19. Ḫ∨āba varsun **hele** ol gözleri mestāne Faṣīḥ
    Virme ruḫṣat ḥaẕer it dīde-i giryāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 9). [hele,]*
20. Ḥüsn-i meh-i Kenʿānı Ḫudā virdi o māha
    Ol ḫilʿat-i fāḫir **hele** endāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 6). [hele,]*
21. Hele cān nakdine rāżı olup raḥm itdi ʿuşşāḳa
    Metāʿ-ı vaṣluñ ol Yūsuf-cemālüm rāyegān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 5). [hele,]*
22. Üç çifte ḳayıḳla çekilüp seyr-i Ḥişāra
    Çekdük **hele** biz de o perī-rūyı kenāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 65, Mısra 2). [hele,]*

23. Müsellemdi vücūd-ı muḥterem ẕāt-ı mükerremdi
Hele kān-ı kevnde miṣli yoḳ bir pāk-gevherdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 58). [hele,]*

hem: *Üstelik, ilaveten, ayrıca.*

1. Niyāzum itmez eser **hem** çü nāle-i dil-i bülbül
Misāl-i berg-i ḫazān-dīde ʿarż-ı ḫālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 7). [hem,]*
2. Eyleyelden reng ile gül iḫtilāṭ
Cevher-i neşveyle **hem** mül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 2). [hem,]*
3. Ḫurşīdi ider kemīne ẕerre
Hem ẕerreyi āfitāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 8). [hem,]*
4. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi dehāna gelüp **hem**
O nükte ḥālli içün de birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 5). [hem,]*
5. Bu sūz nedür **hem** dir iseñ sözleriñüzde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [hem,]*
6. Bu sūz nedür **hem** dir iseñ sözleriñüzde
Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 21). [hem,]*
7. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevi itdüñ ṭabʿum
Ḳılduñ beni mülk-i maʿnīye **hem** vāris *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 4). [hem,]*
8. Hem çeşmüme endīşe-i kākül ḳonmış
Hem dīdeme fikr-i ruḫ çün gül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 1). [hem,]*
9. Hem çeşmüme endīşe-i kākül ḳonmış
Hem dīdeme fikr-i ruḫ çün gül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 2). [hem,]*
10. Bir şīşedür el-ḥāṣılı çeşm-i ḫūnīn
Hem sünbül-i ter hem gül ü hem mül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 4). [hem,]*
11. Hem maḳṣad-ı aḳsā-yı yehūd u tersā
Hem maṭlab-ı aʿlā-yı müselmān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 3). [hem,]*
12. Hem maḳṣad-ı aḳsā-yı yehūd u tersā
Hem maṭlab-ı aʿlā-yı müselmān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 4). [hem,]*
13. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ olsañ da
Güftār ile **hem** merd-i faṣīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 2). [hem,]*
14. Cān ʿışḳ ile buldı pertev-i rūḫānī
Hem eyledi dil ʿışḳ ile rūşen cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 2). [hem,]*
15. Ḫuşk-ı ġamı itsün lebi ṣad-pāre-i feryād
Āh-ı seḥerīden ide **hem** kesb-i ḥarāret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 12). [hem,]*

16. Hem muʿterif-i ḫaṭā-yı pīşīn
    Hem şimdi günāhdan ḫaceldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 69). [hem,]*
17. Hem muʿterif-i ḫaṭā-yı pīşīn
    Hem şimdi günāhdan ḫaceldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 70). [hem,]*
18. ʿIşḳdur eyleyen gedā şāhı
    Baḫş iden **hem** gedāya sulṭānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 6). [hem,]*

hem hem: *Hem. ..hem de.*

1. ʿĀşıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
   Gāh dāġ u merhem ü geh dāġa merhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 5). [hem hem,]*
2. ʿĀşıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
   Gāh dāġ u merhem ü geh dāġa merhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 5). [hem hem,]*
3. O dem bu demdür iy şāh-ı risālet
   İderler hem zemīn hem āsumān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 4). [hem hem,]*
4. O dem bu demdür iy şāh-ı risālet
   İderler hem zemīn hem āsumān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 4). [hem hem,]*
5. Ḥaḳ celle ʿalā itdi cenāb-ı pāküñ
   Hem şāha melāz̲ hem gedāya melceʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 4). [hem hem,]*
6. Ḥaḳ celle ʿalā itdi cenāb-ı pāküñ
   Hem şāha melāz̲ hem gedāya melceʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 4). [hem hem,]*
7. Bir şīşedür el-ḥāṣılı çeşm-i ḫūnīn
   Hem sünbül-i ter hem gül ü hem mül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 4). [hem hem,]*
8. Bir şīşedür el-ḥāṣılı çeşm-i ḫūnīn
   Hem sünbül-i ter hem gül ü hem mül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 4). [hem hem,]*

hem perī vü cān: *Hem peri hem de insan.*

1. Ṣāf çekmiş idi perī vü cān hem
   Kim baḳmaġa ḥayf iderdi ādem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 9). [hem perī vü cān,]*

hemān: *Sürekli, daima.*

1. Söz **hemān** ḫāṭır-ı āsūdededür yoḫsa Faṣīḥ
   Cāyumuz külḫan imiş farż idelüm gülşen imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 27, Mısra 1). [hemān,]*

hemān: *Ancak, sadece, yalnızca.*

1. Faṣīḥ āḳil olan ḳarşılaşmaz anuñla
   Hemān miṣāl-i livā semt-i rūzgāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 10). [hemān,]*
2. Gehī emvāc ile ṣad-cā şikeste saṭḥ-ı mīnādur
   Gehī baḳsañ **hemān** āyīne-i ṣāf u mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 4). [hemān,]*
3. Faṣīḥā muṭṭaṣıl şām u seḥer olmaḳdadur cārī
   Hemān mānende-i seyl-i sirişk-i çeşm-i bīnādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 10). [hemān,]*
4. Hemān bīhūde murġ-ı bülbül-i şeydā fiġān eyler
   Seḥer sīm-āb-ı şeb-nem güllerin gūşın girān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 2). [hemān,]*
5. Ṣanma iy ḫ∨āce **hemān** māl ü menāli dükenür
   Gāh olur kim kişinüñ fikr ü ḫayāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 1). [hemān,]*
6. Çün **hemān** būy-ı dille kāniʿler
   Çün meges engebīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 7). [hemān,]*
7. Gelür gider de **hemān** kendü der-ḫarābesine
   Kerem de söylese ḫarc u avāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 7). [hemān,]*
8. Cihānda ṣanma sensin iy dil-i şeydā **hemān** māʾil
   O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 1). [hemān,]*
9. Ne gül-çīn-i ferāġ oldum ne seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm
   Hemān ancaḳ deruñum lāle-āsā dāġ dāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 2). [hemān,]*
10. ʿArż-ı ḫāl itmede ibrāma iderse cürʾet
    Dil-i bī-bāke **hemān** ḫaclet-i rū-pūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 8). [hemān,]*
11. Ne ṣafā-yāb-ı sürūrum ne keder-senc-i elem
    Ṣaḥn-ı ʿālemde **hemān** mātem iken sūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 8). [hemān,]*
12. Ḫuld-i kūyından o ḫūr-veşi aġyār-ı pelīd
    Bāġ-ı Firdevse ḳovarlarsa **hemān** (kūr) olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 14). [hemān,]*
13. İy Faṣīḥ añla **hemān** heyʾet-i mecmūʿamdan
    Hiç suʾāl itme ṣaḳın ḥayyiz-i ʿirfānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 7). [hemān,]*

hemān: *Sadece, yalnızca.*

1. Dirler ki geldi Leylīyi Mecnūn ayaġına
   Var mı ṣaḥīhi yoḫsa **hemān** güft ü gū mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 8, Mısra 2). [hemān,]*

hemān: *Güya, sanki.*

1. Tökülmiş dāne-i ḫūy-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz dil-ārāya
   Hemān her tār-ı mū bir rişte-i dürr ü leʾāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 8). [hemān,]*

hemān: *Daima, sürekli, her zaman.*

1. Vücūd māniʿ imiş ʿışḳ ile muʿāmeleye
   O çār-sūda **hemān** hīçe raġbet eyler imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 8). [hemān,]*
2. Muḥīṭ-i girye **hemān** dem-be-dem füzūn olsun
   Ne iḥtiyāc çeker bāġ ebr-i nīsāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 7). [hemān,]*
3. Miṣāl-i Cem dimezüz cāh u iḥtişāmumuz olsa
   Hemān ḫumārımuzı defʿe elde cāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 2). [hemān,]*

hemān: *Çabucak, derhâl II sadece, ancak.*

1. Dil-i bīmāra olmaḳ laʿl-i cānāndan peyām-āver
   Heman olmaḳ gibidür ḫasteye cāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [heman,]*
2. Olmazsa āb u dāne Faṣīḥ olmasun **hemān**
   Ādemsüz olmaya ser-i ḫ∨ān-ı behiştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 7). [hemān,]*
3. Şeh-bāz-ı çeşmüñ uçdı **hemān** ḫ∨āb-ı rāḥatı
   Küh-sār-ı intiẓāra düşürdüñ şikārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 7). [hemān,]*
4. O servi daʿvet itmiş bāġa eşküm pāyına düşmiş
   Tevaḳḳuf itmemiş ʿömri dırāz olsun **hemān** gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 8). [hemān,]*
5. Ḥaḳḳ-ı ḫüsnüñde ne taʿbīr ideyüm
   ʿĀcizüm ḥaḳ bu **hemān** vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 8). [hemān,]*
6. Yārı her dem çeker āġūşına aġyār dirīġ
   Biz **hemān** bīhüde bār-ı ġam-ı ġayret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 8). [hemān,]*
7. Yoḳ ẕerre deñlü sāġar-ı ḫurşīde raġbetüm
   Olsun **hemān** şikeste-sifāl-i muġāne ṣaġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 3). [hemān,]*

8. Ki vaṣfuñ itmededür cümle nāsı ebkem ü lāl
   Hemān ḫulūṣumı ʻarż eylemek siyāḳında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 62). [hemān,]*
9. Sözde hiç sūz olmamaḳ mümkin midür
   Sen niyāz eyle **hemān** teʾsīr ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 21, Mısra 2). [hemān,]*
10. Ḥattā ki ṣalınmaḳda ṣabā ile **hemān**
    Bir mirvaḥa-i müdevver oldı her gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 3). [hemān,]*

hemān ancak: *Sadece.*

1. Cihānuñ cümleten naḳşın çıkarmış merd-i üstāduz
   Hemān ancaḳ bedende ḳaldı naḳş-ı būriyāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [hemān ancaḳ,]*

hemān it: *Hemen, hızlıca, bekletmeden yapmak.*

1. Hele nʾeylerseñ it Faṣīḥi hemān
   Sākin-i tekyegāh-ı ʿirfān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 9). [hemān it,]*

hem-ʻayār-ı cevher-i iksīr-i ḥayvānī: *Hayat iksirinin cevherine eşdeğer.*

1. Sezādur **hem-ʻayār-ı cevher-i iksīr-i ḥayvānī**
   Ne der ki ẕerre-i ḫāk-i saʻādet-nākine dirsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 38). [hem-ʻayār-ı cevher-i iksīr-i ḥayvānī,]*

hem-ʿayār-ı kehrübā: *Kehribar taşı ile aynı ayarda.*

1. Kemān gibi çekilür saña atsan tīr-veş anı
   Senüñ seng-i cefāñı **hem-ʿayār-ı kehrübā** gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 8). [hem-ʿayār-ı kehrübā,]*

hemān: *Çabucak, derhâl.*

1. Ḳudüm-zen-i ser-i şūrīdem olmaduñ bir kez
   Ḥemān vücūdumı bīhūde ḫāk-ı rāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 8). [ḥemān,]*

hem-behā-yı leʾāl olsa: *Incilerin eşdeğeri, dengi olmak.*

1. Dil-i ḥazīne ṣafā-baḫş çün peyām-ı viṣāl
   Zemāne ḫande-i ʿayş u neşāṭ ile lebrīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 12). [hem-behā-yı le'āl olsa, -sa]*

hem-bezm: *Aynı mecliste bulunan kimse, içki ve sohbet arkadaşı.*

1. Yāruñ ki henüz maḥremi kimdür kimüñledür
   Hem-bezmi yār hem-demi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 2). [hem-bezmi, -i]*

hem-cü: *Onun gibi; aynı şekilde.*

1. Her rengi ittihāz iderüz āb-ı ṣāf-veş
   Her ṣūreti ḳabūl iderüz **hem-çü** āyine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 53, Mısra 2). [hem-çü,]*
2. Çehremüz ḫāk-i niyāza sürelüm
   Seyl idüp eşkümüzi **hem-çü** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 34). [hem-çü,]*

hem-dem: *Dost, arkadaş.*

1. Dīde-i terle dil-i pür-tābımuñ memnūnıyam
   Girye vü āh eylemekde yār u **hem-demdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [hem-demdür, -dür]*
2. Olurdı Bīsütūn āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
   Benüm gibi degüldüñ **hem-demüñ** var idi iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [hem-demüñ, -üñ]*
3. Hergiz ne yār **hem-dem** ü ne āşinā bilür
   Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [hem-dem,]*
4. Yāruñ ki henüz maḥremi kimdür kimüñledür
   Hem-bezmi yār **hem-demi** kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 2). [hem-demi, -i]*
5. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum hiç ġam gibi **hem-dem**
   Meger ʿālemde ġamsuz da Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 9). [hem-dem,]*
6. Hemīşe kendüyi bilmezler ile yār u **hem-demsin**
   Enīsüñ cümle bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 4). [hem-demsin, -sin]*
7. N'eyleyüm āh ḫāra **hem-demsin**
   Yād ider mi o ġonçe-fem bizi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 1). [hem-demsin, -sin]*
8. Ḥüsn ile gül gibi müsellemsin
   N'eyleyüm āh ḫāra **hem-demsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 2). [hem-demsin, -sin]*

9. Hem-demliginden olmayayum bir nefes baʿīd
   Bir laḥẓa olmasun dil-i şeydā cüdā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 21). [hem-demliginden, -lig, -in, -den]*
10. Sensin dil-i bī-enīse **hem-dem**
    Zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 37). [hem-dem,]*
11. Güftār-ı Mesīḥ ile **hem-dem**
    Luṭfuñ durur iy Sikender-i ʿasr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 151). [hem-dem,]*
12. Sensin dil-i bī-enīse **hem-dem**
    Zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 37). [hem-dem,]*
13. Luṭfuñ durur iy şefīḳ-ı ʿālem
    Güftār-ı Mesīḥ ile **hem-dem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 148). [hem-dem,]*
14. Olup Yaʿḳūb-veş **hem-dem** sirişk-i bī-ḳarār ile
    Geçe ʿömr-i ʿazīzüm künc-i ġamdan āh u zār ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 19). [hem-dem,]*

hem-dem olurduḳ: *Arkadaş olmak, dost olmak.*

1. Biz de Faṣīḥ **hem-dem olurduḳ** o şāh ile
   Mānīʿ eger ki ḫırḳa-i peşmīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 9). [hem-dem olurduḳ, -ur, -du, -ḳ]*

hem-demi nʾeyler: *Sevgili, dost, arkadaşı ne eyler (neye yarar).*

1. Meʾlūf-ı ġam-ı zāruñ olan **hem-demi nʾeyler**
   Lāl-i ḥarem-i nāzuñ olan maḥremi nʾeyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 30, Mısra 1). [hem-demi nʾeyler, -r]*

hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ: *(sevgilinin) hayal şeklinin mahremiyeti.*

1. Ney gibi efġān ider dil hem-nefes bilmez nedür
   Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı kes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 2). [hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ, -üñ]*

hem-demī-i şahs: *Sevgilinin arkadaşı, dostu.*

1. O dīde kim ola ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ
   Olur mı hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 8). [hem-demī-i şahs,]*

hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan: *Bizzat uykunun arkadaşlığı, birlikteliği.*

1. O dīde kim ola ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ
   Olur mı **hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan** maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 8). [hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan, -dan]*

hem-ḥālet-i mevlānā it: *Hz. Mevlana ile aynı halde olmak.*

1. Yā Rab beni **hem-ḥālet-i Mevlānā it**
   ʿİlm-i ledünde merdüm-i dānā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 1). [hem-ḥālet-i mevlānā it,]*

hem-ḥāṣṣa-i āh-ı seḥer-gāh: *Seher vakti ahıyla aynı değerde olmak.*

1. Her bir nefesüm feyż-ı dem-i ʿışḳuñla
   Hem-ḫāṣṣa-i āh-ı seḥer-gāh eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 4). [hem-ḫāṣṣa-i āh-ı seḥer-gāh,]*

hem-haṣṣa-i merhem-i süleymān: *Hz. Süleyman'ın (dertlere deva olan) ilacının tesiri.*

1. Luṭfuñdur iy Āṣaf-ı cihān-bān
   Hem-ḫaṣṣa-i merhem-i Süleymān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 146). [hem-ḫaṣṣa-i merhem-i süleymān,]*
2. Bir yañasa zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā
   Bu zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 146). [hem-ḫaṣṣa-i merhem-i süleymān,]*

hem-ʿinān: *At başı beraber giden, eşit durumda olan.*

1. Pest ola tā-be-key ʿuşşāḳ ḥażīż-i ġamda
   Hem-ʿinān yār ile aġyār ise aʿlā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 8). [hem-ʿinān,]*

hemīşe: *Daima, sürekli, her zaman.*

1. Hemīşe nūş-ı cām-ı bāde eyler ārzū meşreb
   Yeñilmez nʿeyleyem iy sāḳi-i āyīne-rū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [hemīşe,]*
2. Pür-gūy iseñ **hemīşe** zebān-ı Faṣīḥ-veş
   Terk itmek olmadı saña muʿtāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 9). [hemīşe,]*
3. Dimāġ-ı ḫ∨āhişe degmez mi hiç şemīm-i murād
   Hemīşe böyle ḳalur mı zükām-ı nā-kāmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 3). [hemīşe,]*
4. Hemīşe dest-i cevrüñden dil-i nā-şād ider feryād
   Saña iy seng-meşreb eylemez mi hīç eser feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 1). [hemīşe,]*

5. Hemīşe nūş-ı şarāb-ı keder-güdāzīden
   Faṣīḥ ḫ∨āhişümüz incilā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 9). [hemīşe,]*
6. Raḳīb vaẕʿına ḳalduḳ taḥammül itmekden
   Gelür **hemīşe** o nāzük-mizāca ṣıḳlet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 8). [hemīşe,]*
7. Olmaz **hemīşe** böyle muḫālif hevā Faṣīḥ
   İltür kenāra zevraḳumuz rūzgār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [hemīşe,]*
8. Meger bu güne reviş ʿāşıḳa revā mı olur
   Hemīşe gitmedesin ḫāne-i raḳībe (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [hemīşe,]*
9. Hemişe gitmedesin ḫāne-i raḳībe rüvā
   Meger bu güne reviş ʿāşıḳa revā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 9). [hemişe,]*
10. Nʾola pür-güy isem **hemīşe** Faṣīḥ
    Ḫoş ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 13). [hemīşe,]*
11. Hemīşe itmede dāmān-ı istīġnā ile ülfet
    Anuñçün pāy-ı kāmum menzil-i maḳṣūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 5). [hemīşe,]*
12. Hemīşe Ḳays-veş kūh-ilticā vādī-nişīnüz biz
    Fenā şehrinde hiç bir ḫāne-i ābādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 7). [hemīşe,]*
13. Yābāna gitme Ḳays-veş iy dil cünūnı ḳo
    Ḫ∨āhiş **hemīşe** ʿāşıḳa yāruñ viṣālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 6). [hemīşe,]*
14. Ṣabāya açdurur eyler niyāz-ı gün-ā-gün
    Hezār-muṣḥaf-ı gülden **hemīşe** fāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 6). [hemīşe,]*
15. Bizden dirīġ itme gehī bir nigāhuñı
    Senden **hemīşe** iki gözüm maṭlabum budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 4). [hemīşe,]*
16. Dil-i figāra gehī bir nigāh-ı luṭf eyle
    Hemīşe cevr ü sitem her zemān cefā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 6). [hemīşe,]*
17. Hemīşe ġonçe-i dil feyż-ı istiʿdād ile ḫurrem
    Nihāl-i tabʿ-ı mevzūnuma pür-bār-ı kemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 3). [hemīşe,]*
18. Hemīşe ʿāşıḳa ḫışm u ʿitābdan maḥẕūẕ
    O şūḫ olmadı luṭf-ı ḫiṭābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 1). [hemīşe,]*
19. Hemīşe yoḳlasañ āgāhdur dil
    Ḳapanmazmış Faṣīḥā defter-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 9). [hemīşe,]*
20. Ṭursun **hemīşe** sīnede dāġ-ı maḥabbetüñ
    Yansuñ ḳo ṣubḥ u şām çerāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 1). [hemīşe,]*

21. Aḳsun Faṣīḥ cūları bāġ-ı maḥabbetüñ
İtsüñ **hemīşe** dāmeni āb-ı dü-çeşmi ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 9). [hemīşe,]*
22. Hevā-yı ʿālem-i maʿnādan itseñ iktisāb-ı feyż
Hemīşe iy nihāl-i kilk-i ter bār-ı hüner virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 12). [hemīşe,]*
23. Hemīşe vaṣf-ı leb-i laʿli düşmez aġzuñdan
ʿAceb mi olsa Faṣīḥā leẕīẕ eşʿāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 9). [hemīşe,]*
24. Hemīşe itmededür keşf-i rāz-ı şān-ı ḳalem
Anuñçün oldı bürīde ser-i zebān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 1). [hemīşe,]*
25. Derūnda tā ki meger rişte-i leʾālīdür
Hemīşe dürr-i hüner-rīz olur dehān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 8). [hemīşe,]*
26. Hemīşe pūye-gāhum deşt-i ġam ṣaḥrā-yı ʿizzetdür
O cūy-ı bī-ḳarārum ḥālet-i ẕevḳ-ı vaṭan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 3). [hemīşe,]*
27. Ter-zebān iden **hemīşe** kilk-i maʿnāyı Faṣīḥ
Naẓm-ı şīrīn-lehçe-i pāk ü selīsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 5). [hemīşe,]*
28. Hemīşe ʿışḳuñ ile dāġ dāġdur sīnem
Ne-dīde-rūy-ı ḫazāndur bahār-ı gül-zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 3). [hemīşe,]*
29. Hemīşe kendüyi bilmezler ile yār u hem-demsin
Enīsüñ cümle bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 4). [hemīşe,]*
30. Hemīşe girye itsün dīde cevr-i rūzgārından
Bu deryānuñ görilsün cūşiş-i mevci kenārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 1). [hemīşe,]*
31. Peyām-ı vuṣlat u peyġām-ı āşinā yirine
Hemīşe seng-i teġāfül gelür o yār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 4). [hemīşe,]*
32. Dil laḫt laḫt ḫūn ile lebrīz dīdeler
ʿİşretdeyüz **hemīşe** kebāb u şarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 8). [hemīşe,]*
33. Hemīşe cānib-i Ḥaḳdan beni ider işġāl
Baña hemīşe güneh muṭṭaṣıl ḫaṭā- pīşe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 71). [hemīşe,]*
34. Hemīşe cānib-i Ḥaḳdan beni ider işġāl
Baña **hemīşe** güneh muṭṭaṣıl ḫaṭā- pīşe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 72). [hemīşe,]*
35. Kemāl-i luṭfuña dil-besteyem muḥaṣṣal-ı ḥāl
Hemīşe ola muḳarrer nücūma saʿd ile naḥs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 82). [hemīşe,]*
36. Gelince baña nesīm-i seḥer pür-āteş eser
Feżā-yı bāġına ġayruñ **hemīşe** dil-keş eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 14, Mısra 1). [hemīşe,]*

37. Uyḫu yüzi gördi pās-bānlar
    Tedbīri ile **hemīşe** taḳdīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 102). [hemīşe,]*
38. Tedbīri ile **hemīşe** taḳdīr
    Āmīziş ider çü sükker ü şīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 101). [hemīşe,]*
39. Eyle beni āşinā-yı baḫr-i tevḥīd
    Kʾemvācı ider **hemīşe** nefy ü iṯbāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 4). [hemīşe,]*
40. Dirlerse n'ola rūyuma ṣu altunı
    Olmaḳda **hemīşe** giryeden ġarḳa-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 3). [hemīşe,]*
41. Faṣīḥā cāy-gāhı gülşen-i Dārüʾn-Naʿīm olsun
    Hemīşe çeşmi envār-ı cemāluʾllāh ile ṭolsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 70). [hemīşe,]*

hem-maḳām-ı bāng-i zāġ: *Karga sesinin eş değeri, aynısı.*

1. Bu gül-zāruñ kime feryād idersün renc-i ḫārından
   Nevā-yı ʿandelībi **hem-maḳām-ı bāng-i zāġ** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 8). [hem-maḳām-ı bāng-i zāġ,]*

hem-merd-i faṣīḥ: *Fasih'in dengi, aynı ölçüde yiğit.*

1. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ olsañ da
   Güftār ile hem merd-i faṣīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 2). [hem-merd-i faṣīḥ,]*

hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i ḫıżr: *Hızır'ın çeşmesinin suyu ile yaratılışı bir, aynı olan II ab-ı hayat yani ölümsüzlük suyunun yaratılışı gibi yaratılışı kutlu olan kimse bağlamında.*

1. Luṭfuñ durur iy Sikender-i ʿasr
   Hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i Ḫıżr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 150). [hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i ḫıżr,]*
2. Hem-ḫaṣṣa-i merhem-i Süleymān
   Luṭfuñ durur iy şefīḳ-ı ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 150). [hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i ḫıżr,]*

hem-nefes: *Dost (ney bağlamında).*

1. Ney gibi efġān ider dil **hem-nefes** bilmez nedür
   Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı kes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [hem-nefes,]*

hem-nefes olsaḳ: *Arkadaş olmak, eşlik etmek.*

1. Geldi bahār bāġa varup ālem eylesek
   Bülbüller ile **hem-nefes olsaḳ** dem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 2). [hem-nefes olsaḳ, -ḳ, -sa-sa, -ḳ]*

hem-nefes-i muʿciz-i mesīḥ: *Hz. İsa'nın mucizesine arkadaş, eşdeğer.*

1. Bād-ı nesīmi **hem-nefes-i muʿciz-i Mesīḥ**
   Cānlar bağışlar ādeme vaḳt-i kerīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 7). [hem-nefes-i muʿciz-i mesīḥ,]*

hem-nefes-i şām itdüñ: *Akşam, gece arkadaşı, dostu olmak.*

1. Ṣubḥ-ı emelüm **hem-nefes-i şām itdüñ**
   Ol şāha bizi ḫilāf-ı iʿlām itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 73, Mısra 1). [hem-nefes-i şām itdüñ, -dü, -ñ]*

hem-nişīn-i şemʿ olmadadur: *Mumun can ciğer dostu olmak. II sohbet arkadaşı olmak.*

1. Pervāne her şeb olmadadur hem-nişīn-i şemʿ
   Olmış naṣīb bülbül-i nālāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 7). [hem-nişīn-i şemʿ olmadadur, -ma, -da, -dur]*

hem-pā olsam: *Arkadaş olmak, yoldaş olmak.*

1. Ḳays ile nʾola cünūndan olsam hem-pā
   Sevdā-yı ser-i kāküli var başumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 3). [hem-pā olsam, -sa, -m]*

hem-pāy: *Arkadaş, yoldaş.*

1. Sebük-rev itdi kümeyt-i dilüm o mertebe şevḳ
   Ki sāyem āciz idi eylemekde **hem-pāyı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 10). [hem-pāyı, -ı]*

hem-raġbet-i sifāl ṭutar: *Testi parçasına denk tutmak, testi ile eş değerde tutmak.*

1. Ḥased bu bezm-i fenāda o rind-i Cem-ṭabʿa
   Ki zer-piyāleyi **hem-raġbet-i sifāl ṭutar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 8). [hem-raġbet-i sifāl ṭutar, -ar]*

hem-rāh eyle: *Yoldaş etmek.*

1. Yā Rab baña tevfīḳıñı **hem-rāh eyle**
   Ṣahbā-zede-i ġafletüm āgāh eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 1). [hem-rāh eyle,]*

hem-reng: *Bir renk. II Aynı yaratılışa sahip.*

1. Hem-reng ü būy-ı ʿārıż-ı yār olmasa Faṣīḥ
   Çıḳmazdı tā bu deñlü ser-i iʿtibāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 9). [hem-reng,]*
2. Yoḳdur bu hünerde saña **hem-reng**
   Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 3). [hem-reng,]*

hem-reng yoḳdur: *Huyları bir olan yoktur. II sana denk olan yoktur.*

1. Yoḳdur bu hünerde saña hem-reng
   Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 3). [hem-reng yoḳdur, -dur]*

hem-reng-i āsumān: *Gökyüzü ile aynı renk. II gökyüzü ile bir olma.*

1. Şükūfelerle çemen bulsa revnaḳ-ı tāze
   Zemīn-i gülşeni **hem-reng-i āsumān** görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 4). [hem-reng-i āsumān,]*

hem-reng-i kāh itmekledür: *Saman renkli, saman gibi sarartmak.*

1. Reng-i rūy-ı ʿāşıḳ-ı şeydā degüldür ġayrıla
   Eşk gül-gūn çehreyi **hem-reng-i kāh itmekledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 6). [hem-reng-i kāh itmekledür, -mek, -le, -dür]*

hem-reviş-i ābsın: *Suyun yol arkadaşı. II Su gibi her yere sızan, akan, meyl eden.*

1. Bir yirde saña sehl-i tevāżuʿ görülmesün
   Meyl eylemekde **hem-reviş-i ābsın** gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 37, Mısra 2). [hem-reviş-i ābsın, -sın]*

hem-seng-i beyābānlar: *Aynı ölçüde olan çöller, birbirine benzer çöller.*

1. Luṭfıyla olur saḫt olan cānlar bizüm
   Tedrīc ile **hem-seng-i beyābānlar** bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 2). [hem-seng-i beyābānlar, -lar]*

hem-ser: *Benzer, eş, denk.*

1. Hem-ser iki tīġ-i tīz-i ḥüsndür ebrūların
Zīr-i çetr-i mūy-ı pīşānuñda kim āsūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 3). [hem-ser,]*

hem-şīr: *Süt kardeş.*

1. Hem-şīr kūh-kenle beni Ḳaysa tev-emān
Küh-sār ü deşte mā'il isem eylemiş ḳaża *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 4). [hem-şīr,]*

hem-şīre: *Kız kardeş.*

1. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen olsaḳ maḥabbetle
O Leylī ile **hem-şīre** göñül Mecnūn ile tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 8). [hem-şīre,]*

hemşīre-i belā-dīdem: *Bela görmüş, belaya çatmış kız kardeş.*

1. İy Faṣīḥ ol ʿafīfe maẓlūmān
Yaʿni **hemşīre-i belā-dīdem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 2). [hemşīre-i belā-dīdem, -m]*

hem-şīr-i kūh-kenle: *Dağ delen, Ferhat ile arkadaş, sırdaş.*

1. Hem-şīr kūh-kenle beni Ḳaysa tev-emān
Küh-sār ü deşte mā'il isem eylemiş ḳaża *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 4). [hem-şīr-i kūh-kenle,]*

hem-şümār-ı rīk-i hāmūn eyledüñ: *Çölün kumlarla aynı sayıda, denk, eşit olmak. II çok fazla sayıda olmak.*

1. Menbaʿ-ı tennūr-ı ṭūfāndur meger çeşmüñ Faṣīḥ
Kim sirişküñ **hem-şümār-ı rīk-i hāmūn eyledüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 10). [hem-şümār-ı rīk-i hāmūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

hem-vār: *Daima, her vakit, her zaman.*

1. Hem-vāre olan cenābı manṣūr
Bed-ḫ∨āhları ẕelīl ü maḳhūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 187). [hem-vāre,]*

hem-vāre: *Daima, her vakit, her zaman.*

1. Ola gül-zār-ı ʻömr ü devleti **hem-vāre** sebz ü ter
   Cihānuñ tā gele ṣayfı gide faṣl-ı zemistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 89). [hem-vāre,]*
2. Hem-vāre fedāʾiyān-ı ʿışḳuñ
   ʿArż itmededür ḥayāta nefret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 53). [hem-vāre,]*

hem-vāre olan: *Sürekli, daimi olan.*

1. Maḥfūẓ u maṣūn ʿavn-i Bārī
   Devletle Ḫudā muʿammer itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 187). [hem-vāre olan, -an]*

hengām-ı cemʿiyyet: *Toplantı zamanı, bir araya gelme vakti, zamanı.*

1. Kākül-i cānāne-veş ḥālüm perīşān iy Faṣīḥ
   Gelmedi ʿışḳ içre bir **hengām-ı cemʿiyyet** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [hengām-ı cemʿiyyet,]*

hengām-ı dilde: *Gönül şamatası.*

1. Zeyn itdi cismi dāġ ile ol ḥadde kim Faṣīḥ
   Hengām-ı gülde böyle nümāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 10). [hengām-ı dilde,]*

hengām-ı keremde: *Cömertlik zamanı, mevsimi.*

1. Hengām-ı keremde ol seḫā-kīş
   Sīm ü zeri bezl ider kem ü bīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 111). [hengām-ı keremde, -de]*
2. Refʿ eyledi cevr ü ẓulm ü cehli
   Hengām-ı keremde ol seḫā-kīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 111). [hengām-ı keremde, -de]*

hengām-ı sāmı: *Gece vakti.*

1. Ḫayāl-i rūy-ı al ü fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm
   Bu minvāl üzre çoḳ **hengām-ı şāmı** ṣubḥ-gāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 2). [hengām-ı şāmı, -ı]*

hengām-ı seḥer: *Sabah olmaya başladığı vakit.*

1. Bāġ-ı gül-ḫīz-i maḥabbetden alur būy-ı kāmı
   Ol ki **hengām-ı seḥer** mestāne-i ṣahbā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 4). [hengām-ı seḥer,]*

henüz: *Az önce, daha şimdi, yeni II şimdi, hala, elan.*

1. Maḥabbet üzre olmış tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
   Henüz āb-ı sirişküm cūy iden ol mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [henüz,]*
2. Göñül ḫulūṣ ile nām-ı nigū idüp peydā
   Henüz defter-i ʿışḳ içre pāk-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [henüz,]*
3. Henüz ṭıfl-ı nev-āmūzdur ṣalınmaḳda
   O naḫl-i tāze yitişsün hele ḳıyāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 3). [henüz,]*
4. Mey-ḫāne taḫt-gāh-ı Cem olmaġladur **henüz**
   Her cāmı bezm-i ʿişrete tāc-ı Keyānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 5). [henüz,]*
5. ʿAceb teşrīfüñe kimlerdür iy meh muntaẓır her şeb
   Henüz encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 8). [henüz,]*
6. Ḳanġı meclis feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür **henüz**
   Şemʿ-i bezm-ārā gibi germiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 3). [henüz,]*
7. Yāruñ ki **henüz** maḥremi kimdür kimüñledür
   Hem-bezmi yār hem-demi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 1). [henüz,]*
8. Bildi maḥabbetüñ ne ḳumāş olduġın **henüz**
   Ol nāzenīn-i nāz-fürūş-ı ḥarīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 3). [henüz,]*
9. Dirīg āh ile geçdi bu deñlü ʿömr-i ʿazīz
   Henüz ʿışḳ-ı cevānān hevā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 8). [henüz,]*
10. Göñüller mülkin itmiş bir nigehle cümleten tesḫīr
    Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 8). [henüz,]*
11. Eyler dirīġ sāye-i naḫl-i ḳadin **henüz**
    Bir gün olur ki bār-ı emel rāyegān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 13). [henüz,]*
12. ʿĀlemüñ seyrinde bir abdāl-ı ḥayrānuz **henüz**
    Kim ḳanāʿat eyledük iy dil niyāz u seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 3). [henüz,]*

13. Seyr-i rūyuñ āteşüm teskīn iderken şu gibi
    Dūd-veş pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum **henüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 5). [henüz,]*
14. Beñzer **henüz** maʿreke-i nāzdan gelür
    Şemşīr elinde ġamze-i şūr-efgenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 5). [henüz,]*
15. Faṣīḥ ol perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl olan göñlüm
    Henüz üftāde-i hicrān olup ḥāli ġarīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 8). [henüz,]*
16. Hünerde cārī olan naḳd-i ibtihāc bozuldı
    Henüz ehl-i dilüñ nīm-ḥabbe raġbeti yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 7). [henüz,]*
17. İdüp efsürde āhum ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
    Henüz ol kilke beñzer cism-i lāġar kim ola nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 8). [henüz,]*
18. Geldi **henüz** vaḳt-i mübārek dem-i bahār
    Gel bāġa eyle tehniyet-i maḳdem-i bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 20, Mısra 1). [henüz,]*
19. O veche ṣāfdur āyīne-i cemālüñ kim
    Henüz ṣafḥa-i rūyuñda ḫaṭ ʿayān oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 19, Mısra 2). [henüz,]*
20. Dil muntaẓır ol devā-yı maʿhūde **henüz**
    Eydür bu ḳadar ʿilācı teʾḫīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 3). [henüz,]*

hep: *Hep, bütün, her.*

1. Hep ḫırḳa-i tecrīde girüp oldılar ʿuryān
   Bu şekle ḳor ʿuṣṣāḳı muḥaṣṣal o ḳıyāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [hep,]*
2. Dilleri vīrān iden **hep** çeşm-i dil-berdür Faṣīḥ
   Ol ḫarāb olmaz mı kim bezmüñde nāẓır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 5). [hep,]*
3. Beni āşüfte ḳılan kākül-i ḫoş-bū begler
   ʿĀleme fitne ṣalan āl ile **hep** bu begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [hep,]*
4. Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme **hep** telmīḥ
   Faṣīḥ yār ʿaceb ġayra mübtelā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 9). [hep,]*
5. Hūnīni olur gül gibi sünbülleri hicrüñ
   Hep zerd biter ḥasret ile gülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 1). [hep,]*
6. İṣābet itdi göñül ḳadd-i yārı sevmekde
   Aña bu rütbe-i ʿālīyi **hep** sezā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 6). [hep,]*
7. Bu maʿrifet bize **hep** baḫşiş-i Ḫudāyīdür
   Dehānı büse-ḫur-ı dest ü dāmen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 9). [hep,]*

8. Hep kūşe-i zülfi şandılar yār
   Ṭaḳmış sere bir laṭīf sünbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 3). [hep,]*
9. İşüñ **hep** rüy-ı dil göstermedür bīgāne vü yāra
   Seni āyīne-veş herkesle cānā āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 3). [hep,]*
10. Mevsim-i ḳaḥṭ-ı neşāṭ u ẕevḳ-ı şādīdür bu şehr
    Şehr-i cāna **hep** metāʿ-ı ġussa vü ġamdur gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 4). [hep,]*
11. Sāḳīya söyler perīşānī-i bezm-i ʿālemi
    Ṣavt-ı aʿlā ile **hep** mīnā-yı mey ḳulḳulleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 8). [hep,]*
12. Evżāʿ-ı bed-nümāyī-i baḫt-ı sitīze dost
    Bīgāne eyledi bize **hep** āşināmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 4). [hep,]*
13. Bir gün gele ıṭlāḳ ola şeb-ḫūn-ı maḥabbet
    Teslīm ide **hep** dāmını medyūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 7, Mısra 2). [hep,]*
14. Hep ġonçeleri ḫandeye āġāz itdi
    Bilmem ne laṭīfe eyledi bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 3). [hep,]*

hep: *Daima, sürekli, her zaman.*

1. Çün ṣafā-yı ḫāṭıruñ oldı ṣafā-yı ḫāṭırum
   Ẕevḳ u şādī **hep** saña derd ü ġam u miḥnet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [hep,]*
2. Ḳasd-ı sitem idersüñ idüp ġayra iltifāt
   Hep ṣūret-i vefāda idersüñ cefā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 6). [hep,]*
3. Biz ḫuşk-sāl-i miḥnet ü ġam mübtelāsıyuz
   Virdük behāya ḫırmen-i ẕevḳ ü neşāṭı **hep** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 6). [hep,]*
4. Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur **hep**
   Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur **hep** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [hep,]*
5. Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur **hep**
   Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur **hep** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 2). [hep,]*
6. Beni bīgāne-i ṣabr u dilüñ żāyiʿ iden ʿaḳlın
   O düzdīde tebessüm ol nigāh-ı āşinādur **hep** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [hep,]*
7. Maḥabbetdür dili taḥrīk ü bī-ārām iden tende
   Ki bādī ıżṭırāb-ı şuʿle-i nāra hevādur **hep** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 6). [hep,]*
8. Maḥabbet üzre olmış tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
   Henüz āb-ı sirişküm cūy iden ol mācerādur **hep** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [hep,]*

9. Naẓar feyż-āşinā-yı cevher-i ẕāt olmadur yoḫsa
Ġubār-ı deşt ü ṣaḥrā tūtiyādur kīmyādur **hep** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 10). [hep,]*
10. Faṣīḥā meyl idüp hercāyi-ṭabʿāna göñül virme
Miṣāl-i mā-i cārī serv-ḳadler bī-vefādur **hep** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 12). [hep,]*
11. Hep ġonçeleri bād-ı bahār itdi şüküfte
Yā Rab dili sen şeb-nem-i luṭfuñla güşād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 3). [hep,]*
12. Hep gerdiş-i ḫilāfıdur erbāb-ı dānişüñ
Olmaz bizümle ol felek-i kīne-ḫvāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 7). [hep,]*
13. Elbette **hep** murād-ı ḫilāf üzre devr ider
Çarḫ-ı felek bizümle inād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [hep,]*
14. Güneh ne sendedür iy şūḫ cürm ne bende
Miyānede çekilen **hep** belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 4). [hep,]*
15. Güft ü gū olmaz nesi var ise **hep** dilden geçer
ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [hep,]*
16. Zaḥmet-res olma kendüñe imsāk-ı cevr ile
Senden gelen cefāyı göñül **hep** vefā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [hep,]*
17. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür **hep**
Ne ʿalem ṭālibi dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [hep,]*
18. Nergisleri **hep** muntaẓır-ı maḳdemüñ olmış
İy serv-i leṭāfet dem-i gül-geşt-i çemendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [hep,]*
19. Kimüñ bu bāġda nev-bāve-i kāmı yitişmişdür
Gelenler mīve-i maḳṣūdını **hep** ḫām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 6). [hep,]*
20. Ehl-i diller ḫarāb-ı ʿışḳuñdur
Görinen **hep** şarāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 2). [hep,]*
21. Der-kenārında görülmişdür maḥall-i ḳaydı **hep**
Manṣıb-ı vaṣluñ berāt-ı ḫaṭṭuña fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 5). [hep,]*
22. Bilmez nesīm rāh-ı nihān-ı ḥarīmümüz
Hep bī-zebān-ı şerm ü ḥayādur nedīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 2). [hep,]*
23. Hep ḫarāb olmaḳ sükūn-ı ʿışḳa maẓhār olmadur
Gencdür iy dil bilürsüñ cāy-ı vīrāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 5). [hep,]*
24. Kemāl-i ṣafvet-i mirʾāt-ı ʿārıżuñdur iden **hep**
Ki görse söyledemez ṭūṭi-i zebānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 5). [hep,]*

25. Gūyā ki cām-ı ʿişretüñe vażʿ olındı **hep**
Kim meclisüñde ḳalmamış iy çarḫ hiç nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 5). [hep,]*

26. ʿĀḳıl ol ḫalḳı **hep** müsāvī bil
Dime ol mest ü hūş-yārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 7). [hep,]*

27. Niçe gūşına gire nāle-i dil kim götürür
Hep binā-gūşına destār-ı perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 12). [hep,]*

28. Murādı naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylāyı bulmaḳdı
Bu sevdā idi **hep** geşt itdüren Ḳaysa beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 4). [hep,]*

29. Alurdı pençe-i ġam ceyb ü ḫār-ı ġuṣṣa dāmānın
Bu olmışdı muḥaṣṣal Ḳaysa **hep** bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 6). [hep,]*

30. Yaḳdı **hep** ḫākister itdi sūz-ı dil ḫārāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 1). [hep,]*

31. Şüküfte eyledi mānend-i ġonçe dilleri **hep**
İdince müjde-i teşrīf-i nev-bahārı şimāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 3). [hep,]*

32. Olurdı cūları semt-i firāza **hep** meyyāl
O şeh ki ḫāṭıra ḥıfẓın getürse bir kimse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 35). [hep,]*

33. Hep cilve iden ṣūret-i zībā-yı maʿānī
Ṭabʿumdur o ṣāf āyīne-i feyż kim anda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 4). [hep,]*

34. Ġamıyla giryelerüm rūz u şeb bilür bilürüm
Bu mācerāları ol māh **hep** bilür bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 46, Mısra 2). [hep,]*

35. Āşüftegī-i zülfe sebeb sen degül misin
Baʿiş bu deñlü fitneye **hep** sen degül misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 54, Mısra 2). [hep,]*

36. Ebnā-yı zemāne bī-vefādur
İtdükleri cāna **hep** cefādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 56). [hep,]*

37. Ebnā-yı zemāne bī-vefādur
İtdükleri cāna **hep** cefādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 56). [hep,]*

38. Hep mācerā-yı rāz-ı dilüm itdi āşikār
Ṭıfl-ı sirişk-i dīde-i ter żabṭ olınmadı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 59, Mısra 1). [hep,]*

39. Hep girye-i ġamla geçdi māh u sālüm
Olmadı güşāde cebhe-i āmālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 1). [hep,]*

40. Yā Rab nā-ümmīde maṭlab sensin
İslām ile dīn ü mezhep **hep** sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 2). [hep,]*

41. Hep müntesib-i cenāb-ı pāküñ
ʿĀlemde eṣāġır u ekābir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 47). [hep,]*

42. Libās-ı zāġa girsün ʿandelīb-i zār u şeydāsı
Bu bāġuñ çün benefşe gülleri **hep** nīl-gūn olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 23). [hep,]*

hep berāber: *Birlikte.*

1. Baña eyyām-ı hecrüñ **hep berāber** gösterür cānā
   Ki sensüz rūşenī-i rūz u tārīkī-i şeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 7). [hep berāber,]*

hep berāberdür: *Eşit, eş değer, denk.*

1. Ben ki dāmen der-miyān-ı ṣıdḳ u iḫlāṣam müdām
   Ḫilʿat-i āzār u luṭfuñ **hep berāberdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 8). [hep berāberdür, -dür]*

hep budur: *Her zaman bu (kişi) bağlamında.*

1. Alıcak bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin göñül
   Eyleyen āşüfte-dil ʿuşşāḳı **hep budur** dimiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 28, Mısra 2). [hep budur, -dur]*

hep cümlesin: *Bütün, tamamen, hepsi.*

1. Çoḳ nān u nemek yinmiş idi laʿl-i lebiyle
   ʿAhdi gibi **hep cümlesin** itmişdi ferāmūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 4). [hep cümlesin, -sin]*

her: *Hepsi, tamamı.*

1. O şāh-ı ḥüsne ki **her** nāme-i niyāz oḳınur
   Kemāl-i sūz ile ṣan beste-i Ḥicāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [her,]*
2. Her beytüm olup maḫzen-i esrār-ı maʿārif
   Her noḳṭa aña bir dür-i yektā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 25). [her,]*
3. Her lafẓı şifā virse n'ola ṣadra ki oldur
   Dānende-i her ḫāṣṣa-i eşyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 45). [her,]*
4. Degül mümkin bu luṭfuñ şükrin itmek fi'l-mesel **her** mū
   Tenümde itse de kār-ı zebān nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 69). [her,]*
5. Her rengi ittihāz iderüz āb-ı ṣāf-veş
   Her ṣūreti ḳabūl iderüz hem-çü āyine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 53, Mısra 1). [her,]*
6. Her rengi ittihāz iderüz āb-ı ṣāf-veş
   Her ṣūreti ḳabūl iderüz hem-çü āyine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 53, Mısra 2). [her,]*

7. Her ġonçeye fütāde olup jāle-veş göñül
   Tā key keş-ā-keş-i sitem-i şeb ġam-ı seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 3). [her,]*
8. Her ṣubḥ u mesā sīne-i bī-kīnemden
   Her mūyumı gūyende-i yā Mevlā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 3). [her,]*
9. Aʿdānuñ olur revzen-i çeşmine Faṣīḥ
   Her noḳṭa-i nesḫi ḫaṭṭ-ı beytüm bir mīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 4). [her,]*
10. Günden güne Ḥaḳ ṭabʿumı ʿālī itsün
    Her māhumı aʿdādda sālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 2). [her,]*
11. ʿIşḳuñ baña **her** şāmını bir sūḫte-i dāġ
    Aġyāra dili çü ʿanber-i ḫām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 3). [her,]*

her: *Hep, bütün, her.*

1. Gülşenüñ sensüz güli sūzende aḫkerdür baña
   Lālenüñ **her** bergi ḫūn-ālūde ḫançerdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 2). [her,]*
2. Hasretüñle dīdede iy Yūsuf-ı gül-pīrehen
   Her ser-i müjġān-ı ter dil-dūz sūzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [her,]*
3. ʿAzm-i şeh-rāh-ı ferāġat eylemek düşvārdur
   Her nigāh-ı nā-pesendī güne reh-zendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 8). [her,]*
4. Dāġ-ı ʿışḳuñ bir gül-i ṣad-berg-i gülşendür baña
   Her fetīl-i ṣuʿle tā key şemʿ-i rūşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [her,]*
5. Bülbül-i ʿışḳum müsāvīdür baña āteşle gül
   Her ser-i ḫār-ı çemen aʿlā nişīmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 6). [her,]*
6. Bī-karār olma idüp **her** serv-ḳad ʿışḳıyla cūş
   Olma iy dil āb-veş zinhār maġlūb-ı hevā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 5). [her,]*
7. Faṣīḥā meyl idüp **her** serv-ḳad pāyına yüz sürmem
   Baña müşkildür olmaḳ gülşen-i ʿālemde cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 9). [her,]*
8. Gül-zārı bezm-i bāde-i ḥamrā ḫayāl idüp
   Her nev-şüküfte ġonçeyi bir cām-ı ʿişret it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 4). [her,]*
9. Allāh çeşm-i zaḫm-ı ʿadūdan nigāh ide
   Her kec-naẓarla olmada ol reşk-i māh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 6). [her,]*
10. Mümkin mi Faṣīḥ olmaya memnūn-ı maḥabbet
    Her vaḳt-i dem-i feyż-ı seḥerden ḫaber-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 9). [her,]*

11. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
    Bu gūne şiʿr-i ter eyler mi **her** zebān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [her,]*
12. Görinen ṣanmañ ṣafaḳ eyler felek **her** gāh-ı ṣubḥ
    Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [her,]*
13. Görinen ṣanmañ ṣafaḳ eyler felek **her** gāh-ı ṣubḥ
    Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [her,]*
14. Ġam degüldür gelse mey maḫmūr-ı pür-efkāra telḫ
    Bu meṣeldür çünki **her** derde olurmış çāre telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [her,]*
15. Benem o bülbül-i ḫoş-lehce-i terennüm-zād
    Ki **her** nefesde ider naġme-i hezār īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 2). [her,]*
16. Ne revādur baña bir ḥarfi dirīg eyleye yār
    Düşmen-i rū-siyehe göndere **her** dem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [her,]*
17. Sūz-ı ġamuñ dile o ḳadar kim itdi eṣer
    Her ḳaṭre-i sirişk-i terüm bir şerār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 8). [her,]*
18. Bilmez daḫı o şūḫ ki **her** ṭıfl-ı nev-resīd
    Feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ ile nāzenīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [her,]*
19. Gül ile ṣaḥn-ı çemen bāġ-ı cināndur elbet
    Ṣoñra bülbüllere **her** ḫār u ḫası āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [her,]*
20. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb ġamze-kār olur
    Kim **her** nigehde biñ dil-i şeydā şikār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [her,]*
21. Her derd-i ser-keşīde irer bezm-i ʿişrete
    Her ḥiṣṣe-dār-ı fürḳate vuṣlat naṣīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [her,]*
22. Her derd-i ser-keşīde irer bezm-i ʿişrete
    Her ḥiṣṣe-dār-ı fürḳate vuṣlat naṣīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 8). [her,]*
23. Destümde Faṣīḥā hünerüm var hünerüm var
    ʿĀlem nʾola ger cevr ü sitem eylese **her** dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [her,]*
24. Ḥüsn ile Ayāz olsa da **her** şāhid-i ʿālem
    Dil mālik-i keyfiyyet-i Maḥmūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [her,]*
25. Ḫubān-ı zemān luṭf ile maʿhūd degüldür
    Her ʿahd-şiken dil-bere dil virme Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 11). [her,]*
26. Varup bir tekyede **her** gice mihmān olmamuz yegdür
    Çerāġ-āsā göñül **her** bezme sūzān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 2). [her,]*

27. Faṣīḥā bī-ḫabersüñ düşmen-i bed-gūylar **her** dem
Raḳībe olmada ol şūḫ-ı fettāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 9). [her,]*
28. Mey-ḫāne taḫt-gāh-ı Cem olmaġladur henüz
Her cāmı bezm-i ʿişrete tāc-ı Keyānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 6). [her,]*
29. Sezādur dinse **her** zevraḳçesi taḫt-ı Süleymāndur
Budur farḳ-ı şebīh ancaḳ ki bir āb-ı muṣaffādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [her,]*
30. ʿAceb teşrīfüñe kimlerdür iy meh muntaẓır **her** şeb
Henüz encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [her,]*
31. Her tār-ı zülfi eyler ise biñ dili esīr
Çoḳ görme iy göñül ki dem-i nev-bahārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 5). [her,]*
32. Her suḫan rütbe-i taḥsīni bulur mı çü Faṣīḥ
Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [her,]*
33. Her siyeh-rūya Faṣīḥā nigeh-i ʿafv olmaz
Dili ṣāfī-i maʿāsī yüzi aḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [her,]*
34. Her zemānlar ser-nihād-ı bālīş-i iʿzāzdur
Böyle pür-ḫāb eyleyen çeşm-i siyāhuñ nāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 1). [her,]*
35. Ṣanma kim **her** yirde cā eyler dil-i dānā yatur
Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 6). [her,]*
36. Her çemende bezm-i mey āġāze-i tanbūr u ney
Eṣ-ṣalā ʿayş u neşāṭ (u) eṣ- ṣalā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 5). [her,]*
37. Merdüm-i çeşm-i terüm genc-i maḥabbet şerḥ ider
Her müjem bīdāri-i ṣad-şām-ı ḥasret şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 2). [her,]*
38. Cūy-bāruñ bāġda **her** mevci bir beyt-i selīs
Bülbüle dersin(i) sāzende ḳırāʾat şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 5). [her,]*
39. Bir lisāndur bergi bir mecmūʿadur **her** ġonçesi
Maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 7). [her,]*
40. Her nev-niyāz-ı vādī-i ʿışḳ añlamaz nedür
Mażmūn-ı ʿişve luṭf-ı teġāfül meʾāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 7). [her,]*
41. Biz **her** zemānda şīfte-i ḥāl-i maḥabbetüz
Mevḳūf-ı nev-bahār degüldür cünūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 3). [her,]*
42. Sīnede **her** dil-rübānuñ ʿışḳı ārām eylemez
Degme bir şīre künām olmaz Faṣīḥā bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 9). [her,]*

43. Āhū-yı merdüm-şikār-ı çeşm-i yār ola meger
İʿtibār itmez bizüm **her** ṣayda şîr-i bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 4). [her,]*
44. Anuñçün cān-ı müşṭāḳa ḫaber cānāneden gelmez
Ki eşküm gibi kūy-ı dil-rübāya **her** giden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 2). [her,]*
45. Ḳasem Faṣīḥ ki **her** ehl-i ṭabʿ naẓmında
Bu ḥüsn-i lehce bu taʿbīr-i dil-güşā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 9). [her,]*
46. Dil-i pākīze ḳalb-i pūhte gerek
Bāde-i ʿışḳa **her** sebū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 6). [her,]*
47. Libās-ı ʿardan ʿārī olandur efgende
Bu baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa **her** āşinā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 4). [her,]*
48. Miṣāl-i pertev-i mihr-i cihān-fürūz-ı felek
Göñül **her** āfete iy māh-ı fitne-zā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 8). [her,]*
49. Her şeb o mehle bezme gelür ʿişret eylerüz
Geldükçe ʿarż-ı ḥāl-i dile ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 1). [her,]*
50. Görmeyelden ṣafḥa-i ruḫsāre-i rengīnüñi
Oldı **her** müjgānlarum bir cedvel-i cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 6). [her,]*
51. İtmesün muġber ruḫuñ āyīnesin **her** bed-nefes
İltifātuñ çeşmine girmek neden **her** ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 1). [her,]*
52. İtmesün muġber ruḫuñ āyīnesin **her** bed-nefes
İltifātuñ çeşmine girmek neden **her** ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 2). [her,]*
53. Tökülmiş dāne-i ḫūy-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz dil-ārāya
Hemān **her** tār-ı mū bir rişte-i dürr ü leʾāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 8). [her,]*
54. Göñül almaḳ ele kārı degülmiş **her** gedā-ṭabʿuñ
Belī **her** dest-i nā-şayesteye cām-ı Cem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 5). [her,]*
55. Göñül almaḳ ele kārı degülmiş **her** gedā-ṭabʿuñ
Belī **her** dest-i nā-şayesteye cām-ı Cem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 6). [her,]*
56. Raḳībe itmegil ḳand-i ḫiṭāb-ı şehd-i ümmīzüñ
Bilürsin dōstum **her** zaḫma şīrīn merhem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 8). [her,]*
57. Baña **her** ḳaṭre eşküm olmada bir dāġ-ı aḫker-sūz
Olurmış tāb-ı hiddetle meger āb-ı revān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 7). [her,]*
58. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde serde dāġ
Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet **her** derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 2). [her,]*
59. Çekdügüm **her** āh-ı ġam bir cām-ı Cem oldı Faṣīḥ
Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden nişāndur serde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 9). [her,]*

60. İy Faṣīḥ olmada bir vech ile **her** dilde ʿayān
    Niçe mümkin biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 11). [her,]*
61. Dilden suʾāl itme nigāh eyle dīdeme
    Çeşmümde oldı **her** müje bir ter-zebān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 4). [her,]*
62. Her kāmı revā ḳılur maḥabbet
    Her ḫ∨āhişi müstecāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 3). [her,]*
63. Her kāmı revā ḳılur maḥabbet
    Her ḫ∨āhişi müstecāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 4). [her,]*
64. Bulınmaz **her** baḥirde gevher-i ʿışḳ
    Ḳonılmaz **her** ser üzre efser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 1). [her,]*
65. Bulınmaz **her** baḥirde gevher-i ʿışḳ
    Ḳonılmaz **her** ser üzre efser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 2). [her,]*
66. Yaḳılmaz **her** dile dāġ-ı maḥabbet
    Ḳonılmaz **her** ocaġa aḫker-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 7). [her,]*
67. Yaḳılmaz **her** dile dāġ-ı maḥabbet
    Ḳonılmaz **her** ocaġa aḫker-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 8). [her,]*
68. Cūş itdi ḫummı dil göricek duḫter-i rezi
    Dīdemde oldı **her** müje bir ser-bürīde tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 8). [her,]*
69. Lisān-ı ḥāl ile **her** naḫl-i serv-i gül-zāruñ
    Dimekde dāmeni bu şūre-zārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 3). [her,]*
70. Leb-i ṭaḳrīre āşinā olmaz
    Her beyānı rümūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 4). [her,]*
71. Her emirde emrine teslīmdür lāzım olan
    Cebr olınmaz ḥāşılı şāh-ı müsellemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 7). [her,]*
72. Her şeh-i ḥüsnüñ esīr-i ebruvānıdur göñül
    Her berātuñ beyża-i laʿlīn-nişānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 1). [her,]*
73. Her şeh-i ḥüsnüñ esīr-i ebruvānıdur göñül
    Her berātuñ beyża-i laʿlīn-nişānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 2). [her,]*
74. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
    Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 12). [her,]*
75. Her ser üzre lāne olmaz gevher eglenmez her āh
    ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 7). [her,]*
76. Her ser üzre lāne olmaz gevher eglenmez **her** āh
    ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 7). [her,]*

77. Cāna teʿsīr eylemez **her** nāle vü zār iy Faṣīḥ
Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 9). [her,]*
78. Pervāne vü şemʿ gibi **her** şeb
Germ-ülfeti-i niyāz u nāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 5). [her,]*
79. Ṣad-ceyş-i fitne çeşm-i siyāhında cilve-ger
Her ḫamm-ı zülfi leşker-i āşūbe ber-kemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 4). [her,]*
80. Söyleñ meded Faṣīḥ edeb-i nā-şināsa kim
Her bār o ter-mizāca varup ṣıḳlet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 10). [her,]*
81. Kimseler hiç mübtelā-yı ḥasret-i yār olmasun
Çeşmine **her** sāye-i müjgānı bir bār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 2). [her,]*
82. Sen gül gibi iy şūḫ açılup eyle tekellüm
Her lāle-ruḫuñ ġonçe-ṣıfat aġzı büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 6). [her,]*
83. Her gören ṭūṭi-i gūyā olur elbette seni
Ṣāf bir āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 7). [her,]*
84. Sensüz nice gül-geşt-i çemen-zār iderin ben
Her servi gelür dīdeme bir tīr-i ciger-dūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 9). [her,]*
85. Her ne deñlü itseñ irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn
Senden iy meh-rū bize mihr ü maḥabbetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 3). [her,]*
86. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
Her şeb-i tārı gezende bir siyeh mār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 6). [her,]*
87. Yā Rab dile vir tā o ḳadar feyż-ı ġınā kim
Her ḳaṭre-i eşk-i terimi bir güher eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 8). [her,]*
88. Her sözinde derc idüp evṣāf-ı ḥüsnin ol mehe
Rāz-ı ʿışḳın şiʿr ile maʿnen Faṣīḥ eşʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 9). [her,]*
89. ʿĀrife **her** berg-i eşcār-ı çemen-zār-ı fenā
Bir zebān-ı ḥāl-i Manṣūr oldı gūyā dārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 5). [her,]*
90. Görse rū-gerdān olur āyīne-ruḫsārum benüm
Yoḫsa bir peykān mı ḳonmış **her** ser-i müjgānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 4). [her,]*
91. Ṣalınur şāh-ı baḫārīye nesīm-i ṣubḥ ile
Gülşenüñ olmış müdevver mirvaḥa **her** gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 10). [her,]*
92. Dir **her** gören budur bu ḳıyāmet ʿalāmeti
Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz ihtizâzıñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 10). [her,]*
93. O şāha mācerāmuz bir nigāh ile beyān oldı
Kim anı şerḥa **her** müjgān-ı çeşmüm bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 2). [her,]*

94. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
Ġamuñla iy perī **her** çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 8). [her,]*
95. Her ḫūb u zişte görmedük ʿarż-ı kabūlde
Āyīne gibi bir daḫı bī-şermdür sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 5). [her,]*
96. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
Her naḫl-i deşt üstine bir sāye-bān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 2). [her,]*
97. Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem
Olup mütābiʿ **her** iḳtiżā-yı nefs-i pelīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [her,]*
98. Riyāż-ı ravża-i ʿarş āsitānuña olsun
Cihānda tā ola ecr ü cezā **her** aʿmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 83). [her,]*
99. Her beytüm olup maḫzen-i esrār-ı maʿārif
Her noḳṭa aña bir dür-i yektā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 26). [her,]*
100. Her şiʿr-i terüm reşk-i dil-i ḫamse-i Ḫusrev
Ben pādişeh-i memleket-ārā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 27). [her,]*
101. ʿAm-zāde-i sulṭān-ı rüsül fātiḥ-i Ḫayber
Her bābda ṣāḥib-yed-i ṭūlā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 40). [her,]*
102. Aḥbāba melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz
Her derde devā-sāz ḥakīm-i ezelīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 14). [her,]*
103. Her derde devā-sāz ḥakīm-i ezelīdür
Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 13). [her,]*
104. Zemīn üzre düşen **her** sāye-i naḫl-i çemen şimdi
Dil-i üftādeye yād itdürür gīsū-yı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 15). [her,]*
105. Degül **her** gülşenüñ şūrīde-ṭabʿum murġ-ı nālānı
Degül murġ-ı dilüm pervāne-i per-sūzı **her** şemʿüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 75). [her,]*
106. Degül **her** gülşenüñ şūrīde-ṭabʿum murġ-ı nālānı
Degül murġ-ı dilüm pervāne-i per-sūzı **her** şemʿüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 76). [her,]*
107. Demdür ki **her** meşām ola bir çeşme-sār-ı ḫūn
Ṣaḫn-ı çemende ḥiddet-i būy-ı bahārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 7). [her,]*
108. Her ġonçe ḫūn iken daḫı müşg-i teri sezā
Ṣad-nāfe bāc olursa da müşg-i Tatārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 15). [her,]*
109. Pīçīde yāsemenle serv farḳ olur mı hiç
Ḳandīl ile müzeyyen olan **her** menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 22). [her,]*

110. Ṣaḥn-ı zemīn-i bāġa ki **her** berg-i ter düşer
Bir dest-i merḥabāmı degül rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 25). [her,]*
111. Her naḫl-i bāġ-ı luṭf u ʻaṭā-yı bahārdan
Dāmān u destin eyledi pür berg ü bārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 31). [her,]*
112. Gelse hezār seng-i sitem **her** kenārdan
Gelmez göñül cenābuñı geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 33). [her,]*
113. Niçe reşk itmeyem Faṣīḥā ben
Ilıcaya ki **her** mesā vü seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 2). [her,]*
114. Her bāġa vara ġonçe-i ḫandān olsun
Āzāde ḳadi serv-i ḫırāmān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 1). [her,]*
115. Her bezme vara şemʿ-i fürūzān olsun
Her cāyı ki teşrīf ide şādān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 3). [her,]*
116. Her bezme vara şemʿ-i fürūzān olsun
Her cāyı ki teşrīf ide şādān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 4). [her,]*
117. Dönüp **her** mināre nihāl-i güle
Müʾezzin çü bülbül ider ġulġule *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 69, Mısra 1). [her,]*
118. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
Her naḫl-i deşt üstine bir sāyebān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 79, Mısra 2). [her,]*
119. Her ḫalḳa-i kākül-i siyāhı
Deryā-yı siyāh ġavta-gāhı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 13). [her,]*
120. Her mevce-i baḥr-i bī-kerāne
Bir mest ile idi ġam-zebāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 1). [her,]*
121. Derūn-ı ḫāmeden ẓāhir olan **her** mıṣraʿ-ı beytüm
Niyāmından aḳan bir tīg-i cevher-dārdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 1, Mısra 1). [her,]*
122. İy dil-i bī-nevā vü sāz eyleme **her** maḥal niyāz
Bil ki o naḫl-i tāzeye berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 1). [her,]*
123. Ben o Yaʿḳūb-ı ḥazīnüm şādūman itmez beni
Her nefesde būy-ı pīrāhenle gelse biñ nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 41, Mısra 2). [her,]*
124. Her ṣubḥ u mesā sīne-i bī-kīnemden
Her mūyumı güyende-i yā Mevlā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 4). [her,]*
125. Her ṭabʿa kelām-ı feyż olmaz ṣāniḥ
Kec-pā olımaz vādī-i naẓmı ṣābīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 1). [her,]*
126. Her söz bulımaz rütbe-i taḥsīn ü ḳabūl
Her şiʿr-i bed olmaz āferīne ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 3). [her,]*

127. Her söz bulımaz rütbe-i taḥsīn ü ḳabūl
Her şiʿr-i bed olmaz āferīne ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 4). [her,]*
128. Dāġ-ı dil ile cism-i nizār eyle çü ney
Her laḥẓada kār āh u enīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 4). [her,]*
129. Her mūyına biñ ʿuḳde-i ḥasret ursañ
Serden heves-i kākülüñi terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 3). [her,]*
130. Bu çarḫdan itsem nʾola feryād-ı ḥalāṣ
Sen sīm-teni ḳoynına ḳor **her** eşḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 2). [her,]*
131. Zülf-i siyehüñ ḳaçan girih-gīr eylersüñ
Her tārıña biñ cānı esīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 2). [her,]*
132. Varmış diyü ḫ∨āb-ı naza **her** ġonçe-i gül
Feryād idemez ḫ∨āhişi üzre bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 1). [her,]*
133. Ḥattā ki ṣalınmaḳda ṣabā ile hemān
Bir mirvaḥa-i müdevver oldı **her** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 4). [her,]*
134. Her rāẓı bu devr-i bī-vefāñuñ maʿlūm
Her cāyı bu dār-ı pür-ʿanānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 1). [her,]*
135. Her rāẓı bu devr-i bī-vefāñuñ maʿlūm
Her cāyı bu dār-ı pür-ʿanānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 2). [her,]*
136. Bir vādī-i pür-hevldeyüz ser-gerdān
Her ḫārına āvīze niçe dāmen cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 2). [her,]*
137. Künc-i şeb-i hicrānda ḳalup zār (u) zebūn
Her dīdemi ġam eyledi bir kāse-i ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 2). [her,]*
138. Yā Rab beni **her** sözümde ṣādıḳ eyle
Efʿālümi aḳvāle muṭābıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 1). [her,]*
139. Daʿvī-yi kelām-ı ʿışḳda **her** hüccetümüñ
Mażmūnına cān u dili ṭanıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 3). [her,]*
140. Ḥüsn-i ḫaṭı çoḳ fitneler īcād itdi
Her ġamzesi bir kişveri berbād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 2). [her,]*
141. Kūyına giden seyl-i sirişk-i çeşmüñ
Her mevcini bir nāme-i feryād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 4). [her,]*
142. Kebg-i dili bī-şekīb ü ārām itdi
Her ḫalḳa-i zülfi baḫtı ber-dām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 1). [her,]*
143. Ḥer maṭlab u ḫ∨āhiş oldı bī-reyb
Maḳbūl-i cenāb-ı Rabb-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 39). [ḥer,]*

144. Ḥer ġonçe-dehān u mū-miyānuñ
ʿIşḳıyla idüp medīḥa-sāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 51). [ḥer,]*
145. Çün sāye olur görince pā-māl
Her ḳāmet-i serv-i ser-firāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 58). [her,]*
146. Bülbül gibi **ḥer** güle nevā-senc
Her şemʿa ider ciger-güdāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 59). [ḥer,]*
147. Bülbül gibi ḥer güle nevā-senc
Her şemʿa ider ciger-güdāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 60). [her,]*

her: *Hep, her zaman, daima.*

1. Şeb-nem degül görince felek ḥüsn ü behcetin
Her ṣubḥ ʿarūs-ı bāġa cevāhir-niṣār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 4). [her,]*
2. Teslīm ü rızādur bize **her** ḥālde lāzım
Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [her,]*

her: *Ne zaman? ne gün?.*

1. Her ne dem kim cām-ı mey görsem beni giryān ider
Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa dīde-i bīdāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [her,]*

her bār: *Her defa, daima, her vakit.*

1. Dōstum görmeye bir kerre seni yılda Faṣīḥ
Düşmen-i kec-naẓarān her dem ü **her bār** göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 10). [her bār,]*

her bir: *Her bir.*

1. Her bir nefesüm feyż-ı dem-i ʿışḳuñla
Hem-ḫāṣṣa-i āh-ı seḥer-gāh eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 3). [her bir,]*

her bir: *Hepsi, tüm.*

1. Ḳaddüñ ḫırām-ı nāz ile serv-i revānlanur
Her bir ḳādemde biñ dil-i üftāde cānlanır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [her bir,]*

2. Ḳaddüñ ḫırām-ı nāz ile serv-i revānlanur
   Her bir ḳādemde biñ dil-i üftāde cānlanır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [her bir,]*
3. Dildür o tercemān-ı maḥabbet degül baʿīd
   Her bir müjeyle söylese ṣad-mācerā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 8). [her bir,]*
4. Dildür o tercemān-ı maḥabbet degül baʿīd
   Her bir müjeyle söylese ṣad-mācerā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 8). [her bir,]*
5. Ḥāl-i dili suʾāle ne ḥācet ki dem-be-dem
   Söyler zebān-ı ḥāl ile **her bir** nigāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 8). [her bir,]*
6. Ḥāl-i dili suʾāle ne ḥācet ki dem-be-dem
   Söyler zebān-ı ḥāl ile **her bir** nigāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 8). [her bir,]*
7. Ẕekāda seyyid-i ʿaṣr u tetebbuʿda çü Ṣaʿdüʿd-dīn
   Budur ḥaḳḳā ki **her bir** fende kāmildi hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 56). [her bir,]*
8. Ẕekāda seyyid-i ʿaṣr u tetebbuʿda çü Ṣaʿdüʿd-dīn
   Budur ḥaḳḳā ki **her bir** fende kāmildi hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 56). [her bir,]*

her bir: *Hepsi, tüm.*

1. Her bir ḫırām-ı nāzda biñ fitne ṭarḥ idüp
   İy ḳaddi ser-firāz ḳoparduñ ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 7). [her bir,]*

her biri: *Her biri.*

1. Ṣanmañ ḥabāb **her biri** bir çeşm-i girye-nāk
   Cūlar çeker o serv-i ḫırāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [her biri,]*

her biri: *Her biri, tek tek, ayrı ayrı.*

1. Ol tīri kim raḳībe atar dil-rübā baña
   Her biri nār-ı gayret ile bir şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 6). [her biri, -i]*

her biri: *Her bir tanesi.*

1. Faṣīḥ **her biri** gencīne-i maʿārifden
   Girān-bahā güher-i iltifātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 9). [her biri,]*

her biri: *Her bir tanesi, ayrı ayrı.*

1. Kūh-kenle Ḳays üstādum enīsümdür benüm
   Her biri vādī-i ʿışḳ içre yitişmiş tīşe-kār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 3). [her biri,]*

her biri: *Her biri, tek tek.*

1. Ḥaḳḳā o dü-cānib-i yegāne
   Her biri deger iki cihāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 10). [her biri,]*

her biri: *Her biri, ayrı ayrı, tek tek.*

1. Dest-i dilberden gelen seng-i cefānuñ iy Faṣīḥ
   Her biri bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 10). [her biri,]*

her biri: *Her biri, ayrı ayrı.*

1. Seyre gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı iy Faṣīḥ
   Çeşmümüñ **her biri** bir mīnālı revzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [her biri,]*

her biri: *Her biri, ayrı ayrı, hepsi.*

1. Her biri bu ḥāl ile çoḳ murġ-ı dil ṣayd eyledi
   Ḫublar kim ḫāl ü zülfin dāne vü dām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 5). [her biri,]*

her birimüz: *Ayrı ayrı, her biri.*

1. Zer-tāc-ı ġam-ı ʿışḳ ki var serimüzde
   Başlu başına **her birimüz** sulṭānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 4). [her birimüz, -imüz]*

her dānesin: *Tanelerin her biri.*

1. Faṣīḥ elmās olur her ḳaṭresi geh āh-ı serdümde
   Gehi nār-ı dilüm yāḳūt ider **her dānesin** anuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 4). [her dānesin, -sin]*

her dem: *Her zaman.*

1. Baḥr-i sirişk-i dīde-i terde şinā naẓar
   Her dem iki kedū ile kūdek-miṣāl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 5). [her dem,]*
2. Baḥr-i sirişk-i dīde-i terde şinā naẓar
   Her dem iki kedū ile kūdek-miṣāl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 5). [her dem,]*
3. Baḥr-i sirişk-i dīde-i terde şinā naẓar
   Her dem iki kedū ile kūdek-miṣāl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 5). [her dem,]*
4. Baḥr-i sirişk-i dīde-i terde şinā naẓar
   Her dem iki kedū ile kūdek-miṣāl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 5). [her dem,]*
5. Ḫayāl-i vaṣf-ı cemālüñle düşmez aġzından
   Miṣāl-i meḥbere **her dem** ser-i benān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 6). [her dem,]*
6. Ḫayāl-i vaṣf-ı cemālüñle düşmez aġzından
   Miṣāl-i meḥbere **her dem** ser-i benān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 6). [her dem,]*
7. Seni āzürde-dil ider **her dem**
   Nigeh-i gāh gāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 7). [her dem,]*
8. Seni āzürde-dil ider **her dem**
   Nigeh-i gāh gāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 7). [her dem,]*
9. Niçe **her dem** mey içmeyem ki Faṣīḥ
   Bī-defʿ bir ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 9). [her dem,]*
10. Niçe **her dem** mey içmeyem ki Faṣīḥ
    Bī-defʿ bir ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 9). [her dem,]*
11. Sırr-ı ʿacībe-i dil-i Manṣūrı şerḫ ider
    Her dem zebān-ı ḥāl-i müʾessir edā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 6). [her dem,]*
12. Sırr-ı ʿacībe-i dil-i Manṣūrı şerḫ ider
    Her dem zebān-ı ḥāl-i müʾessir edā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 6). [her dem,]*
13. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla **her dem** tāzedür
    Hiç ḥazān bilmez nedür bu gülşenüñ rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 7). [her dem,]*
14. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla **her dem** tāzedür
    Hiç ḥazān bilmez nedür bu gülşenüñ rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 7). [her dem,]*

her dem: *Her zaman.*

1. Yārı **her dem** çeker āġūşına aġyār dirīġ
   Biz hemān bīhüde bār-ı ġam-ı ġayret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 7). [her dem,]*
2. Nigāh itdükçe **her dem** gül-cebīnin ġonçe eyler yār
   Güler yüz görmedük āyīne-i ʿālem-nümāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 7). [her dem,]*
3. Dōstum görmeye bir kerre seni yılda Faṣīḥ
   Düşmen-i kec-naẕarān **her dem** ü her bār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 10). [her dem,]*
4. İdüp dehānuña kendin müşābehet ġonçe
   İder hezār ile **her dem** muṣāḥabet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 2). [her dem,]*
5. Her dem bu tekye-gāhda feryād u nāleden
   İdrāk olınmadı ki nedür müddeʾā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 11). [her dem,]*

her dem: *Her an; daima.*

1. Destümde Faṣīḥā hünerüm var hünerüm var
   ʿĀlem nʾola ger cevr ü sitem eylese **her dem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [her dem,]*
2. Ḫayāl-i vaṣf-ı cemālüñle düşmez aġzından
   Miṣāl-i meḥbere **her dem** ser-i benān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 6). [her dem,]*

her dem: *Her zaman, her an, daima.*

1. Görüp baḥr-i sirişk-i bī-kerānum reşk ü ġayretden
   Faṣīḥ olmaḳda **her dem** tīre-rūy u ḫışm-gīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 10). [her dem,]*
2. Ne şād olmaḳda **her dem** ġonçe-i dil āh u giryeyle
   Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [her dem,]*
3. İy dil peyām-ı vaṣlı mıdur ḫ∨āhişüñ nedür
   Her dem nesīm-i ṣubḥ-gehe pürsişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 2). [her dem,]*
4. Sebz ü ḫurrem olsa **her dem** berg ü bār-ı naḫl-i dil
   Dīdeden kesb eylemiş neşv ü nemāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 5). [her dem,]*
5. Dilde **her dem** kākül ü ruḫsārıdur endīşemüz
   Sünbül ü gülden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 1). [her dem,]*
6. Her dem dem-i pey-der-pey-i ḥasret çeker iy dil
   Bilmez naġam-ı şādīyi bülbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 3). [her dem,]*
7. Neden **her dem** cebīn-i yārda çīn-i gazab bilmem
   O baḥr-i ḥüsni taḥrīk itmege kimdür sebeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 1). [her dem,]*

8. N’ola güftāra gelmeseñ **her dem**
   Ġonçe-i gül gibi teng-femsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 5). [her dem,]*
9. Pervāne vü bülbül degülüm ʿışḳ ile **her dem**
   Ne fikr-i gülistān ne şebistān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 11). [her dem,]*
10. Ṭūṭī-ṣıfat olsam n’ola pür-gūy Faṣīḥā
    Her dem nigeh-i āyīne-i yār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 14). [her dem,]*
11. Perīşān eyleyüp **her dem** ṣabā zülf-i girih-gīrin
    Faṣīḥ āzürde eyler ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı şeydāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 9). [her dem,]*
12. Kıyās itmeñ ki **her dem** āh idüp feryād ider ʿāşıḳ
    Ṣabāyı gör ki yāra gitmede imdād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 1). [her dem,]*

her dem: *Her zaman, sürekli.*

1. Dilde **her dem** fikr-i laʿl-i nābıdur endīşemüz
   Bir zemān meyden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 1). [her dem,]*

her demde: *Her zaman, her an, daima.*

1. Ḫāme-i şiʿrüm Faṣīḥ olsa nʾola muʿciz-edā
   Mebde-i feyyāzdan **her demde** mülhemdür gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 10). [her demde, -de]*

her gāh: *Her zaman.*

1. İy Faṣīḥ az dinür ḫāṣılı sencīde suḫan
   Böyle pākīze ġazel ṣanma ki **her gāh** dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 8). [her gāh,]*

her gice: *Her gece.*

1. Varup bir tekyede **her gice** mihmān olmamuz yegdür
   Çerāġ-āsā göñül her bezme sūzān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 1). [her gice,]*

2. Bir māh-rūyuñ āteş-i ʿışḳıyla **her gice**
Peyveste olmada felege dūd-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 3). [her gice,]*
3. Bir şāh-ı ġamı **her gice** mihmān iderin ben
Cān u dilümi mā-ḫażār-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 1). [her gice,]*
4. Her gice feryād yā Rab yā Rab ʿuşşāḳ-ı zār
Eylemez mi hiç eser yā Rab dil-i meh-rūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 5). [her gice,]*

her gice: *Her gece.*

1. Āsumāna çekilür **her gice** medd-i āhum
Aṭlas-ı eşküm olur ferş-i güzer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 5). [her gice,]*

her gice: *Her gece.*

1. Bir şāh-ı ġamı **her gice** mihmān iderin ben
Cān u dilümi mā-ḫażar-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 64, Mısra 1). [her gice,]*

her giden: *Her gören, her karşılaşan.*

1. Yārdan yoḳ mecāl yagmāya
Her giden murġ düşdi sevdāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 2). [her giden, -en]*

her gören: *Her karşılaştığı, önüne gelen.*

1. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 39, Mısra 2). [her gören, -en]*

her gün: *Her gün, daima.*

1. Düşerler dāmen-i zülfine diller **her gün** ol şūḫuñ
Sürerler zerreler yüz pertevine mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 15). [her gün,]*

her hālde: *Her halükarda, her zamanda, her mekanda.*

1. Teslīm ü rızādur bize **her ḥālde** lāzım
Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 39). [her ḥālde,]*

her ḳaṭresi: *Her, her bir damla.*

1. Faṣīḥ elmās olur **her ḳaṭresi** geh āh-ı serdümde
   Gehi nār-ı dilüm yāḳūt ider her dānesin anuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 3). [her ḳaṭresi, -si]*

her kes: *Herkes, bütün insanlar.*

1. Keckūl-i niyāz-ı dili eşkiste gerekdür
   Her kes olımaz maẕhar-ı iḥsān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 4). [her kes,]*
2. Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd
   Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 15). [her kes,]*
3. Şüküfte ġonçe-i rengīni nev-bahārīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 16). [her kes,]*

her kes: *Herkes.*

1. Şüküfte ġonçe-i rengīn-i nev-bahārīden
   Ki **her kes** eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 16). [her kes,]*

her kesüñ: *Herkes, hepsi, tümü.*

1. Dāġ dāġ olmayıcak āteş-i ʿışḳ ile çü ney
   Her kesüñ nālesine sūz u eṣer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [her kesüñ,]*

her kesüñ: *Herkes, bütün insanlar.*

1. Her kesüñ rāzını itmekle derūnında nihān
   İtdi baş üzre mekān oldı mükerrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 3). [her kesüñ, -üñ]*

her kesüñ: *Herkes.*

1. Dāġ dāġ olmayıcak āteş-i ʿışḳ ile çü ney
   Her kesüñ nālesine sūz u eṣer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [her kesüñ, -üñ]*

her kimi: *Her kimi.*

1. Her kimi murād eylese cānān olsun
   İsterse o şūḫ ʿāleme sulṭān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 5). [her kimi,]*
2. ..... **her kimi** ..... var .....dilden
   ..... dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 5). [her kimi,]*

her kimüñ: *Her kim, kimse.*

1. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
   Her kimüñ āyīnesinde bulına ṣafvet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 6). [her kimüñ, -üñ]*

her kisi: *Herkes.*

1. Şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ uzatduñ ḫāmūş
   Her kişi çekdügini iy dil-i dīvāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [her kişi,]*

her kişi: *Her kim, herhangi bir kimse.*

1. Saña maḥṣūṣdur bu lehce Faṣīḥ
   Her kişi böyle pāk-gū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 10). [her kişi,]*

her laḫẓa: *Her an.*

1. İtdüm hedef-i ḫadeng-i ġamze
   Her laḥẓa Faṣīḥ sīne-bāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 12). [her laḥẓa,]*
2. Her laḥẓa fenāsından idüp yād bu bāġuñ
   Bülbüller ider nāle vü gül çāk-i girībān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 5). [her laḥẓa,]*

her lahza: *Her zaman, her an, daima.*

1. Ḳurbān olam o çeşm-i zebān-dāna kim Faṣīḥ
   Her laḥẓa ehl-i dille ide ḳīl ü ḳāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 10). [her laḥẓa,]*
2. Ḫalāṣa dest-i cevrüñden iderler meşveret gūyā
   Gelürler bir yire **her laḫẓa** dāmān u girībānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 6). [her laḥẓa,]*

her ne: *Her ne, ne olursa olsun.*

1. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl ile
   İy ṭabībüm **her ne** ʿarż itseñ gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [her ne,]*
2. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl ile
   İy ṭabībüm **her ne** ʿarż itseñ gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [her ne,]*
3. Cefāyı **her ne** ṭarīḳ ile itse teslīmüz
   Bizi ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [her ne,]*
4. Cefāyı **her ne** ṭarīḳ ile itse teslīmüz
   Bizi ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [her ne,]*
5. Güle tercīḥ olınur ḫār-ı vaṭan
   Çekilür **her ne** ise bār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 2). [her ne,]*
6. Güle tercīḥ olınur ḫār-ı vaṭan
   Çekilür **her ne** ise bār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 2). [her ne,]*
7. Hükmin i<u>s</u>bāt eyler elbet pādişāh olsañ eger
   Her ne dīvān-ı ezelde <u>s</u>ebt olunmışdur sere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 4). [her ne,]*
8. Hükmin i<u>s</u>bāt eyler elbet pādişāh olsañ eger
   Her ne dīvān-ı ezelde <u>s</u>ebt olunmışdur sere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 4). [her ne,]*
9. Her ne cānibde bulınsa meyl ider elbette dil
   Ḫāk-i kūy-ı yāra āb-ı çeşm-i giryānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 3). [her ne,]*
10. Her ne cānibde bulınsa meyl ider elbette dil
    Ḫāk-i kūy-ı yāra āb-ı çeşm-i giryānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 3). [her ne,]*

<u>her ne:</u> *Her ne, her ne olursa olsun, her şey.*

1. Tāc-ı devlet ola ya tīşe-i merg
   Rāżıyum **her ne** yazdılar serime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 6). [her ne,]*

<u>her ne:</u> *Her ne.*

1. Gelseñ ḫırāma **her ne** zemān iy nihāl-i nāz
   Dir kim Faṣīḥ sāye-ṣıfat leytenī ma'ek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 9). [her ne,]*

<u>her ne:</u> *Her ne, hangi şey.*

1. Gāh nāz idüp gehī redd-i niyāz itsün o şūḫ
   Her ne cevr eylerse itsün olmazuz dil-gīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 4). [her ne,]*

her ne: *Her ne zaman.*

1. Her ne dem yād eylesem reftār-ı serv-ḳāmetüñ
   Eşk-i çeşmüm Nīl ü Ceyḥūn gibi iki nehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 5). [her ne,]*

her ne dem: *Her ne zaman.*

1. Her ne dem refʿ-i niḳāb itse o meh āh dirin
   Çeşm-i bedden seni ḥıfẓ eyleye Allāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 1). [her ne dem,]*

her ne deñlü: *Her ne kadar.*

1. İder dil **her ne deñlü** eyleseñ cevr ü cefādan ḥaẓ
   Muḳaddem almamış iy māh-rū mihr ü vefādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 1). [her ne deñlü,]*

her ne zemān: *Her ne zaman, hangi zaman olursa olsun.*

1. Ol āfetüñ dile müjgān u ebruvānı gelür
   Faṣīḥ **her ne zemān** tīr ile kemān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 10). [her ne zemān,]*

her nebāt: *Her türlü bitki.*

1. Geldi bahār kendüyi gösterdi **her nebāt**
   Bülbül ḳırāʾat itmede āyāt-ı beyyināt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 9, Mısra 1). [her nebāt,]*

her nefesi: *Her nefeste, her an. II Daima, sürekli.*

1. Ṣanma tenhā şeb-i miḥnetdekisī āteş olur
   ʿĀşıḳuñ belki dilā **her nefesi** āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [her nefesi, -i]*

her neyse: *Her neyse, her ne olursa olsun.*

1. Her neyse rūzi rūz-ı ezel ḳāniʿüz göñül
   Biz ḥaṣr-ı maṭlab eylemeden ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 9). [her neyse,]*

her neyse ne: *Her ne olursa olsun.*

1. Hem muʿterif-i ḫaṭā-yı pīşīn
   Hem şimdi günāhdan ḫaceldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 69). [her neyse ne,]*

her sāʿat: *Her an, daima.*

1. Ḳoparmaḳda felek başuma **her sāʿat** ḳıyāmetler
   ʿAceb memnūn olurdum bir gün evvel gelse ferdāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 27). [her sāʿat,]*

her şeb: *Her gece.*

1. Firāḳuñda ḥisāba gelmez iy meh dirhem-i eşküm
   Ṣayar **her şeb** ṣabāḥ olınca çeşm-i ḫūn-feşān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [her şeb,]*
2. Miṣāl-i bülbül ü pervāne **her şeb** her seḥer cānā
   Cemālüñ şevḳına sūzān u nālān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 5). [her şeb,]*
3. Pervāne **her şeb** olmadadur hem-nişīn-i şemʿ
   Olmış naṣīb bülbül-i nālāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 7). [her şeb,]*
4. Tā seḥer **her şeb** Süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm
   İḫtilāṭı yā Rab ol meh-ṭalʿatuñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 7). [her şeb,]*
5. Her şeb anuñçün itmededür girye tā seḥer
   Pervāne şemʿ ile niçe germ-ülfet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 5). [her şeb,]*
6. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
   Ne ġam yir-düñ göñül **her şeb** ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 3). [her şeb,]*

her seḥer: *Her sabah.*

1. Ṣabādan **her seḥer** nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin
   Perīşān-ḫ∨āhiş olma iy göñül bīhūde bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 3). [her seḥer,]*

her seḥer: *Her sabah.*

1. Miṣāl-i bülbül ü pervāne her şeb **her seḥer** cānā
   Cemālüñ şevḳına sūzān u nālān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 5). [her seḥer,]*

her ṭaraf: *Her tarafta, her yerde.*

1. Bahār oldı göñüller ġuṣṣadan āzādedür şimdi
   Bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret **her ṭaraf** āmādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 2). [her ṭaraf,]*

her ṭaraf: *Her taraf, her yer, her yan.*

1. Ḥışn-ı ġam feth idelüm cām-ı muṣaffā yürisün
   Her ṭaraf nāme-i ʿayş-ı ṭārab-efzā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 2). [her ṭaraf,]*

her ṭaraf: *Her taraf, dört bir yan.*

1. Ḳopardı **her ṭaraf** būy-ı dil-āvīzī ḳıyāmetler
   Naẓīri ḳopmamış bir ġonçe-i bāġ-ı letāfet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 9). [her ṭaraf,]*

her veche: *Her bakımdan.*

1. Yā Rab dilüm āyīne-ṣıfat ṣāf eyle
   Her veche derūn-rūşen-i inṣāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 2). [her veche,]*

her zemān: *Her zaman, hep.*

1. Dil-i figāra gehī bir nigāh-ı luṭf eyle
   Hemīşe cevr ü sitem **her zemān** cefā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 6). [her zemān,]*
2. Çeşm-i idrāküz ser-ā-pā ḫūn-ı ḥasret ḳāniʿüz
   Güş-i hūşuz **her zemān** bāng-i melāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 2). [her zemān,]*

her zemān: *Her zaman, daima, sürekli.*

1. ʿAks-i rūyuñ naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş ḫūn ile
   Her zemān eksük degüldür çeşm-i baḥr ü berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 4). [her zemān,]*

2. Her zemān bir zülf-i pür-ḫam mübtelāsıdur göñül
ʿĀşıḳuñ ḥāṣıl bu kim başın belāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 1). [her zemān,]*
3. Māʾil-i ebru vü müjgānuñ alup
Her zemān tīr ü kemān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 4). [her zemān,]*
4. Faṣīḥ iy şāh-ı ḫūbānum olaldan bende-i ʿışḳuñ
Duʿā-yı devlet-i ḥüsnüñ olupdur **her zemān** virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 10). [her zemān,]*
5. Ben ḳayd-ı ġam u neşāṭdan āzādum
Maḥzūn idügime **her zemān** dil-şādum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 101, Mısra 2). [her zemān,]*

her zemānlar: *Her zaman, daima, sürekli.*

1. Her zemānlar iḫtilāṭ itse nʾola seyl-āb-veş
Bahr-i ʿışḳuñ eskiden göz āşināsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 3). [her zemānlar, -lar]*

hercāyī: *Hercâyi, kararsız, sebatsız. II Sevgili.*

1. Dimiş Faṣīḥi bezmde hiç añmaz olduḳ yār
Beni ṣanurdum o **hercāyi** böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 10). [hercāyi,]*

hercāyi-ṭabʿān: *Huyu, tabiatı şıpsevdi olan (sevgili).*

1. Faṣīḥā meyl idüp **hercāyi-ṭabʿāna** göñül virme
Miṣāl-i mā-i cārī serv-ḳadler bī-vefādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 11). [hercāyi-ṭabʿāna,]*

hergiz: *Asla, hiç bir vakit.*

1. Hergiz ne yār hem-dem ü ne āşinā bilür
Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [hergiz,]*
2. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup gider
Hergiz göñül ne bedraḳa ne reh-nümā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [hergiz,]*
3. ʿAceb mi yād u ferāmūş olınmasa **hergiz**
Ki naḳş-ı ḫāfıẓa-i kāʾinātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 7). [hergiz,]*
4. Seyr it emvāc-ı sirişk-i al ile ruḫsārumı
Baḳma **hergiz** rūy-ı baḥr-i bī-kerānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 6). [hergiz,]*

5. Ser-bezm-i ṣafāda yād olınmaz **hergiz**
Ol kimse kiʿirfān ile maʿrūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 3). [hergiz,]*

herkes: *Herhangi biri.*

1. Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma taḥammül lāzım
Herkese kūh gibi tīġ ü kemer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [herkese, -e]*

herkes: *Herkes, birçokları.*

1. Āvīze-i gūş itse Faṣīḥā nʾola **herkes**
Bu dürr-i girān-māye-i deryā-yı suḫandür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [herkes,]*
2. Bu bezmüñ meşrebince **herkes** almış neşvesin kʾeyler
Kimi zehr-ābe-i ġamdan kimi cām-ı ṣafādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 5). [herkes,]*
3. Herkesi feyż-ı bahār-ı mihrüñ itmiş hisse-dār
Ġonçede çāk-i girībān lāle-i aḥmerde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 5). [herkesi, -i]*
4. Aḥsente ūstādī-i ṭabʿ-ı naẕīfüñe
Herkes Faṣīḥ ṭarḥ idemez böyle şiʿr-i pāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 10). [herkes,]*
5. İşüñ hep rūy-ı dil göstermedür bīgāne vü yāra
Seni āyīne-veş **herkesle** cānā āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 4). [herkesle, -le]*
6. İy Faṣīḥ itmede īẕār-ı gül-i istiḳbāl
Herkese dest-i yedüʾl-men iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 10). [herkese, -e]*
7. Ben rāz-ı niyāz-ı ṣubḥ-ı ʿışḳum **herkes**
Bülbül gibi mecbūr olur iẓhārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 3). [herkes,]*

hevā: *Hava II Arzu, aşk.*

1. Hevādur zor ile menzil alınmaz
Muḳaddem yoḳla iy dil rūzgārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 58, Mısra 1). [hevādur, -dur]*

hevā: *Makam, nağme.*

1. Teʾsīr itdi cāna Hüseynī **hevāları**
İsmāʿ olındı niçe maḳāmuñ nevāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 2). [hevāları, -lar, -ı]*

hevā: *Arzu, istek, iptila, düşkünlük, meyil.*

1. Bir serv-ḳad **hevāsı** ile bī-ḳarār olup
   Dārbüʾl-meşeldür āb-ı revān gibi sürʿatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 7). [hevāsı, -sı]*

hevā: *Rüzgar.*

1. Çemende naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā gördük
   Bahār mevsimi geldi güzel **hevā** gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 2). [hevā,]*

hevā: *Heves, arzu, istek.*

1. Maḥabbetdür dili taḥrīk ü bī-ārām iden tende
   Ki bādī ıżṭırāb-ı şuʿle-i nāra **hevādur** hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 6). [hevādur, -dur]*
2. Olmaz hemīşe böyle muḫālif **hevā** Faṣīḥ
   İltür kenāra zevraḳumuz rūzgār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [hevā,]*
3. Ne gülden būy-ı şevḳ ister ne gülşende ṣafāmuz var
   Esīr-i derd-i ʿışḳuz şimdilik ġayrı **hevāmuz** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [hevāmuz, -muz]*
4. Hevā güşāde vü eşküfte ġonçe-i gülşen
   Dem-i terennüm-i ḫāṭır-güşā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [hevā,]*
5. Heves-i nefsi **hevāsında** yilerken çün seg
   İtmeñ aġyār-ı siyeh-rūya meded töhmet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 9). [hevāsında, -sın, -da]*
6. Dirīg āh ile geçdi bu deñlü ʿömr-i ʿazīz
   Henüz ʿışḳ-ı cevānān **hevā** imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 8). [hevā,]*
7. Nesīm-i ḳıble-i kūyı füzūn ider sūzum
   Hevāsı muḥriḳ olurmış Ḥicāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 6). [hevāsı, -sı]*
8. Eylemez bir yirde hiç servüñ **hevāsıyla** ḳarār
   Gül-sitān-ı ʿālem-i ʿışḳuñ ṣabāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 7). [hevāsıyla, -sı, -yla]*
9. Kimüñ yitişdirebildi nihāl-i ümmīdin
   Bu bāġ-ı köhne ki olmış **hevāsı** āh-ı ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 4). [hevāsı, -sı]*
10. İder belāġate bād-ı ṣabā ile açılur
    Hevāya itmede dāʾim mütābaʿat ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 4). [hevāya, -ya]*
11. Hevāya münḳalib olmaḳda āh-ı maẓlūmān
    Sipihr-i ḫırmenine bir şerāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 7). [hevāya, -ya]*

12. Göñül deryā **hevādur** ʿışḳ dirler iʿtimād itdüm
Ki olmaz ıżṭırāb-ı ʿışḳdan bir laḥẓa dil ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 3). [hevādur, -dur]*

hevā: *Makam, nağme. II arzu, istek, aşk.*

1. İtmez hezār perde-i ḳalb-i güle güẓār
Olur **hevāya** münḳalib efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 4). [hevāya, -ya]*

hevā: *Hava. II gökyüzü.*

1. Çemenler sebz ü ḫurremdür **hevālar** dil-güşādur hep
Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [hevālar, -lar]*
2. Çemende bülbül-i şeydāyı diñlemez güller
Faṣīḥ eyledügi naġmeler **hevāya** gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [hevāya, -y, -a]*
3. Hevā o deñlü leṭāfet-niṣār kim meşelā
Nefes olınsa ger āyīne ṭutmaya zengār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 7). [hevā,]*
4. Bulaydı yanmaġa taḥrīk-i bāl itmezdi pervāne
Hevādan ḥıfẓ ider ol deñlü şemʿ-i meclis-ārāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 4). [hevādan, -dan]*
5. Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣāl-i vaʻd ü vaʻīd
Hevā āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi germ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 14). [hevā,]*
6. Var her deminde muʿcize-i ḥażret-i Mesīḥ
İtmekde yār ṣubḥ-ı bahārı **hevā** laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 9, Mısra 2). [hevā,]*

hevā: *Boş heves.*

1. O ṣūḫ giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā mı ṣanur
Duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz **hevā** mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 2). [hevā,]*

hevā-yı ʿālem-i maʿnādan: *Mana, anlam âleminin havası, atmosferi.*

1. Hevā-yı ʿālem-i maʿnādan itseñ iktisāb-ı feyż
Hemīşe iy nihāl-i kilk-i ter bār-ı hüner virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 11). [hevā-yı ʿālem-i maʿnādan, -dan]*

hevā-yı āteş-i gül: *Gül ateşinin isteği/arzusu.*

1. Hevā-yı āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi germ
   Nihāl-i bāġ giyerse nʿola libās-ı sepīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 13). [hevā-yı āteş-i gül,]*
2. Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd
   Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 12). [hevā-yı āteş-i gül,]*

hevā-yı bülbüldür: *Bülbül isteği, arzusu. II aşığın isteği, arzusu.*

1. Zemān-ı gül dem-i gūş-ı nevā-yı bülbüldür
   Bahār geldi muvāfıḳ-ı **hevā-yı bülbüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 1). [hevā-yı bülbüldür,]*

hevā-yı būy-ı ḥaḳīḳatle: *Hakikat kokusunun arzusu.*

1. Hevā-yı būy-ı ḥaḳīḳatle bād-ı ṣubḥ-ı bahār
   Gezer ṭaraf-be-ṭaraf kū-be-kū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 3). [hevā-yı būy-ı ḥaḳīḳatle, -le]*

hevā-yı germi-i mihrüñ: *Aşk harareti isteği.*

1. Hevā-yı germi-i mihrüñ ile mizāc bozuldı
   Miyāne-i ten ü ṣıḥḥatle imtizāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 1). [hevā-yı germi-i mihrüñ, -üñ]*

hevā-yı ḫaṭṭ-ı ruḫ: *Yüzdeki ayva tüyün arzusu. II sevgilinin ayva tüylerine olan özlem, istek.*

1. Hevā-yı ḫaṭṭ-ı ruḫ u sebzi ile geşt idelüm
   Faṣīḥ murġ-ı dil-i naġme-gū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 9). [hevā-yı ḫaṭṭ-ı ruḫ, -i]*

hevā-yı ʿışḳ: *Aşk isteği.*

1. Hücūm-ı giryeme bāʿiş nevā-yı bülbüldür
   Hevā-yı ʿışḳ ile cūş eyler āb-ı enhārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 8). [hevā-yı ʿışḳ,]*

hevā-yı ʿışk: *Aşk hevesi, aşk isteği.*

1. Hevā-yı ʿışḳ ile pür-cūş bir dīvānedür ammā
   Nigāh itseñ yine zencīr-i pāy-ı şaḫş-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [hevā-yı ʿışḳ,]*

hevā-yı ʿışḳ olan: *Aşka isteği olan (kimse).*

1. Hevā-yı ʿışḳ olan bir maḥalde cāy itmez
   Miṣāl-i cūy olur ḥāṣılı vaṭan düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 3). [hevā-yı ʿışḳ olan, -an]*

hevā-yı ʿışḳuñ: *Aşk arzusuyla, hevesiyle.*

1. Faṣīḥüñ olsa nʾola şiʿri āteşīn-lehce
   Hevā-yı ʿışḳuñ ile fikr ü kārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 10). [hevā-yı ʿışḳuñ, -uñ]*

hevā-yı laṭīf: *Nazik, latif istek, arzu.*

1. Açılsa ġonçe ʿaceb mi nevā-yı bülbülden
   Güşāyiş-i dile bāʿiṣ olur **hevā-yı laṭīf** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 6). [hevā-yı laṭīf,]*

hevā-yı ney: *Ney, kamış düşüncesi.*

1. İtdi güşāde ġonçe-i ṭabʿum **hevā-yı ney**
   Olsam ʿaceb mi bülbül-i medh-āzmā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 2). [hevā-yı ney,]*

hevā-yı serv-ḳad: *Servi boyluyu arzulama. II sevgiliyi arzulama.*

1. Hevā-yı serv-ḳad ü gül-ḥadiyle geşt idelüm
   Senüñle iy dil-i pür-ārzū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 5). [hevā-yı serv-ḳad,]*

hevā-yı ṭurra-i ʿanber-feşānı: *Güzel koku saçan saçlarına duyulan arzu, istek.*

1. Serde **hevā-yı ṭurra-i ʿanber-feşānı** var
   Mū ṣanma murġ-ı devlet-i ʿışḳ āşiyānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 1). [hevā-yı ṭurra-i ʿanber-feşānı, -ı]*

heves: *Heves, arzu, istek.*

1. Nʿola ruḫsārına cān atsa dil-i sūzende
   Murġ-ı pervānenüñ elbet **hevesi** āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [hevesi, -i]*

heves eyler: *Istemek, heveslenmek.*

1. Zemāne şāʿiri eyler ziyād-ı naẓma heves
Faṣīḥ şiʿrde ḥarf-i zevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 9). [heves eyler, -r]*

heves itmiş: *Arzulamak, istemek, şevk duymak.*

1. Gördüm ser-i rāh üzre şitābān-ı Faṣīḥi
Var ise yine kūy-ı nigārı **heves itmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 10). [heves itmiş, -miş]*

heves-i ʿārıż-ı ālüñ: *Kırmızı yanağın müptelası.*

1. Dilden **heves-i ʿārıż-ı ālüñ** çıḳmaz
Mānend-i süveydā ġam-ı ḫālüñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 1). [heves-i ʿārıż-ı ālüñ, -üñ]*

heves-i kākülüñi: *Saçının perçemini arzu etmek.*

1. Her mūyına biñ ʿuḳde-i ḥasret ursañ
Serden **heves-i kākülüñi** terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 4). [heves-i kākülüñi, -üñ, -i]*

heves-i nefsi: *Nefsinin istekleri.*

1. Heves-i nefsi hevāsında yilerken çün seg
İtmeñ aġyār-ı siyeh-rūya meded töhmet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 9). [heves-i nefsi, -i]*

heves-i şöhrete: *Şöhret hevesi.*

1. Rāh-ı ḫırede gitme ṣaḳın nādān ol
Düşme **heves-i şöhrete** gel pinhān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 2). [heves-i şöhrete, -e]*

heves-i zülf-i siyāhı: *(sevgilinin) siyah saçlarının arzusu, isteği.*

1. Gitdi eser-i cezb-i nigāhı dilden
Çıkdı **heves-i zülf-i siyāhı** dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 2). [heves-i zülf-i siyāhı, -ı]*

heves-i zülf-i siyāhuñ: *(sevgilinin) siyah saçlarının arzusu, isteği.*

1. Dilden **heves-i zülf-i siyāhuñ** çıḳmaz
   Ḫāṭırdan o düzdīde nigāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 1). [heves-i zülf-i siyāhuñ, -uñ]*

hevesle: *Heves, arzu, istek.*

1. Yā Rab kemāl-i āteş-i ʿışḳuñla ḳıl temām
   Nā-pūhtedür **hevesle** dil-i nīm-rişt̲ümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 6). [hevesle,]*

heyʾet-i mecmūʿamdan: *Düzenli bir şekilde toplanıp bir araya getirilmiş şeylerin tamamı, genel durum, görünüm.*

1. İy Faṣīḥ añla hemān **heyʾet-i mecmūʿamdan**
   Hiç suʾāl itme ṣaḳın ḥayyiz-i ʿirfānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 7). [heyʾet-i mecmūʿamdan, -m, -dan]*

hezār: *Bülbül.*

1. Güş idüp ʿandelībüm didügüm
   Dimiş ol ġonçe-leb **hezārum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [hezārum, -um]*
2. Bildügi gibi mizāc-ı gül-i raʿnāyı **hezār**
   Meşreb-i şemʿ-i şeb-ārāyı da pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 3). [hezār,]*
3. Yine taḫt-ı zümürrüd-fāmına sulṭān-ı gül geçmiş
   Hezāruñ bāġı ṭutmış ḫārdan feryād u efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 4). [hezāruñ, -uñ]*

hezār: *Binlerce, pek çok.*

1. Murādımı yine bilmezlenür teġāfül ider
   Hezār Leylī vü Mecnūn gibi ḥikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [hezār,]*
2. Kemīne cürʿa-i cām-ı feraḫ-fezāya gider
   Hezār naḳd-i dil ü cānum olsa mey-gedede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [hezār,]*
3. Derūnı idemedüñ ġayrdan Faṣīḥ tehī
   Hezār görmedügüm yād u āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 10). [hezār,]*
4. O ruḫ ki dāne ile dām-ı zülf ü ḫāl ṭutar
   Hezār murġ-ı dil-i zār u bī-mecāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 2). [hezār,]*
5. Yıḳılmış bir nigehle Ḳahramān u Zāl u Rüstemler
   Hezār aḥsente zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 7). [hezār,]*

6. Hezār bī-dili eylerdi bir nigehle helāk
   O şūḫ ʿāşıḳa ancaḳ kerem murād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 7). [hezār,]*
7. Ṣayd idüp o gül-çehre **hezār** dil-i zārı
   Tār-ı siyeh-i kākülini tel ḳafes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 7). [hezār,]*
8. İtmiş **hezār** bāzūyı bī-fer kemān-ı ʿışḳ
   Dest-i ġamında Rüstem-i Destān zebūn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 6). [hezār,]*
9. Semend-i nāzük-i yāra niçe şitāb bulınsun
   Hezār dest-i recādur riḳāb-ı dâd u taẓallüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 7). [hezār,]*
10. Kelām-ı vaṣf-ı cemālüñ **hezār** ḥıfẓ itmiş
    Ḳırāʾat itmede iy lāle-rū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 7). [hezār,]*
11. Çekdük **hezār** cevr ü cefā-yı firāḳını
    Olduḳ viṣāl-i yāra sezā biñ belāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 7). [hezār,]*
12. Faṣīḥ vaḳt-i bahār-ı cünūn-fezā geldi
    Hezār müjde yine dest ile girībāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 10). [hezār,]*
13. Hezār şevḳ ile peyk-i ṣabāya ḳarşu varurduḳ
    Bizüm bu ṭarf-ı çemenden gelür peyāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 9). [hezār,]*
14. Hezār mevc-i yem-i ġamla āşinā olduñ
    Göñül o dürr-i melāḥat kenāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 3). [hezār,]*
15. Bu bezm-i pür-şer ü şūr-ı fenāda ḳalmışdur
    Hezār sāġar-ı Cemşīd-i kām-yāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 8). [hezār,]*

1. Dūr itdi yārdan beni āḫır sipihr-i dūn
   Bozdı **hezār** hīle ile ittifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 6). [hezār,]*
2. Ḳonmış nuḳāṭ-ı şeb-nem-i ter ṣaḥf-ı güllere
   Bir bir **hezār** yāda getürmiş rivāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 4). [hezār,]*
3. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
   Hezār şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [hezār,]*
4. Külāh ber-ser ü ber-dūş ḫırḳa-i tecrīd
   Hezār şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 49). [hezār,]*
5. Gelse **hezār** seng-i sitem her kenārdan
   Gelmez göñül cenābuñı geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 33). [hezār,]*
6. ʿĀlemde **hezār** ʿāşıḳ-ı gül-ruḫsāruñ
   Bir bülbüli çoḳ gülşen imiş dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 36, Mısra 1). [hezār,]*
7. Hezār dil ne ümīd eyleye bu gülşenden
   Olursa faṣl-ı şitāsı eger bahārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 3). [hezār,]*

hezār: *Bülbül II Bin, binlerce, pek çok.*

1. İdüp dehānuña kendin müşābehet ġonçe
   İder **hezār** ile her dem muṣāḥabet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 2). [hezār,]*

hezār: *Bülbül. II âşık.*

1. İtmez **hezār** perde-i ḳalb-i güle güẕār
   Olur hevāya münḳalib efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 3). [hezār,]*
2. Hezārı bāġda bir berg-i terle yād itmez
   Bu rūzgār belī ehl-i ʿışḳı şād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 1). [hezārı, -ı]*
3. Zemān-ı ḫande-i gül gibi vaḳt-i ḫurrem olmazmış
   Hezārın faṣl-ı feryādı gibi bir ḫoş dem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 2). [hezārın, -ın]*
4. İtdüñ seḥeri ġonçeleri luṭf ile bīdār
   Göñlin ele alduñ yine iy bād **hezāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 4). [hezāruñ, -uñ]*
5. Hezārın eyledi berbād lāne-i sūḳın
   Bu gülşen-i elem-i ḥatmiġān u ḫār-mekīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 5). [hezārın, -ın]*

hezār ahsent: *Binlerce aferin!.*

1. Didüm bir bülbül-i nev-naġme-sencüm bāġ-ı ḥüsnüñde
   Tebessüm-rīz olup ol ġonçe-fem didi **hezār aḥsent** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 4, Mısra 2). [hezār aḥsent,]*

hezār gûş aşmış: *Bin kulak asmak. II kulak kesilmek, çok dikkatli dinlemek.*

1. Yine ahālī-i gül-zāra düşdi güft ü şinīd
   Nevā-yı bülbüle gül-bün **hezār gûş aşmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 3). [hezār gûş aşmış, -mış]*

hezār naḳş-ı ḫoş-āheng: *Güzel ritimli binlerce terennüm, ahenkli binlerce şarkı.*

1. Ṣad-güne reng ile göricek ṣaḥn-ı gülşeni
   Bülbül **hezār naḳş-ı ḫoş-āheng** baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 6). [hezār naḳş-ı ḫoş-āheng,]*

hezār oldı: *Bin olmak II binlerce sayıda, çok olmak; parça parça olmak, güçsüzleşmek.*

1. Ḳıyās itmek o şūḫa māʾil ancaḳ cān-ı zār oldı
   Gül-i ruḫsārına bülbül benüm gibi **hezār oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 2). [hezār oldı, -dı]*

hezārān: *Binlerce pek çok II. Bülbül(aşık).*

1. Güşāde olmadı esrār-ı laʿl-i gül-nārı
   O nükte ḥālli **hezārān** ḥiṣāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 10). [hezārān,]*

hezārān: *Bin, binlerce, pek çok.*

1. Hezārān Yūsufı güm-geşte-i çāh-ı ʿadem ḳılsa
   Dil-i āzāde kūşiş-āşinā-yı cüst ü cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 5). [hezārān,]*
2. Hezāran nev-bahār-ı feyż-baḫş-ı dil-güşā geldi
   Göñül sen ġonçe-i taṣvīr-āsā yine derhemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 7). [hezāran,]*
3. Yegāne ʿālim ü fāżıl edīb-i nükte-perverdi
   Hezārān nev-ʿarūs-ı naẓma ẕāt-ı pāki şehverdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 52). [hezārān,]*

hezār-ġonce-i ḫandānuñum: *Gülüşün bin goncası.*

1. Nādīde-i tebessüm ü dil-teng-i ḥasretem
   Gerçi **hezār-ġonçe-i ḫandānuñum** senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 6). [hezār-ġonçe-i ḫandānuñum, -uñ, -um]*
2. Nādīde-i tebessüm ü dil-teng-i ḥasretem
   Gerçi **hezār-ġonçe-i ḫandānuñum** senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 6). [hezār-ġonçe-i ḫandānuñum, -uñ, -um]*

hezār-gûş: *Bin kulak.*

1. Nevā-yı bülbüle gül-bün **hezār-gûş** aşmış
   Yine ahālī-i gül-zāra düşdi güft ü şinīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 3). [hezār-gûş,]*

hezār-muṣḥaf-ı gülden: *Gülün çok katlı kutsal kitabı, mushafı. II katmer katmer olan gül.*

1. Ṣabāya açdurur eyler niyāz-ı gün-ā-gün
   Hezār-muṣḥaf-ı gülden hemīşe fāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 6). [hezār-muṣḥaf-ı gülden, -den]*

hezār-naḳd-i dil ü cānum: *Can ve gönlün binlerce sermayesi.*

1. Kemīne cür'a-i cām-ı feraḫ-fezāya gider
   Hezār naḳd-i dil ü cānum olsa mey-gedede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [hezār-naḳd-i dil ü cānum,]*

hezār-naḳş-ı ḫoş-āheng: *Hoş sesli binlerce terennüm, nağme.*

1. Ṣad-gūne reng ile göricek ṣaḥn-ı gülşeni
   Bülbül hezār naḳş-ı ḫoş-āheng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 6). [hezār-naḳş-ı ḫoş-āheng,]*

hezār-sāġar-ı cemşīd-i kām-yāb: *Muradına ermiş Cemşid'in binlerce kadehi.*

1. Bu bezm-i pür-şer ü şūr-ı fenāda ḳalmışdur
   Hezār sāġar-ı Cemşīd-i kām-yāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 8). [hezār-sāġar-ı cemşīd-i kām-yāb,]*

hezār-sevḳ: *Bin istek.*

1. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
   Hezār-şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 56). [hezār-şevḳ,]*

hezārān: *Bin, binlerce, pek çok.*

1. Defʿ olınmaz ḫayl-i bī-ḥadd-i ġam-ı hicrān Faṣīḥ
   Olsa da elde **hezārān** sāġar-ı Cemşīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 10). [hezārān,]*

hiç: *Daha önce, evvel.*

1. Mümkin mi temāşā-yı cemālüñden dūr
   Bir vech ile **hiç** tesliye-yāb olmaḳ dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 4). [hiç,]*

hiç: *Hiç, asla.*

1. Bir kerre suʾāl eylemedüñ ḫāl-i Faṣīḥi
   Gelmez mi ʿaceb ḥāṭıra **hiç** rūz-ı ḳıyāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 10). [hiç,]*
2. Kaddüñ gibi **hiç** görnemişem ḳāmet-i bālā
   El-minnetü liʾllāhi teālā naẓarum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 3). [hiç,]*
3. Hiç edā olmaz miyānıyla dehānı vaṣfı hiç
   Kim iki düşvār baḥs-i būde vü nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 7). [hiç,]*
4. Hiç edā olmaz miyānıyla dehānı vaṣfı **hiç**
   Kim iki düşvār baḥs-i būde vü nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 7). [hiç,]*
5. Gūyā ki cām-ı ʿişretüñe vażʿ olındı hep
   Kim meclisüñde ḳalmamış iy çarḫ **hiç** nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 6). [hiç,]*
6. Almaḳ isterse Faṣīḥ iḳbāl ü ʿizzetden naṣīb
   Kimseye **hiç** ṣūret-i ʿacz ü recā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 10). [hiç,]*
7. Bu cemāl-i melek-firīb ile **hiç**
   Saña kim dir ki nevʿ-i ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 7). [hiç,]*
8. Gelmemiş **hiç** ḫayāl-i ġayra Faṣīḥ
   Bir ʿaceb şiʿr-i āb-dārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 11). [hiç,]*
9. Devr ider ḫ∨ān-ı sipihri bu ḳadar yine dürüst
   Işırılmaz gibi **hiç** bu felegüñ nānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 4). [hiç,]*

10. Neydi **hiç** bilmem nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde sebeb
İy göñül olʿahd-şiken aġyāra yār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 7). [hiç,]*
11. Zemīnde pertev-i mihr olmaz idi **hiç** pā-māl
Baġışla medḥüñe küstāḫī-i cesāretimi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 57). [hiç,]*
12. Pīçīde yāsemenle serv farḳ olur mı **hiç**
Ḳandīl ile müzeyyen olan her menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 21). [hiç,]*
13. Görülmek ḳaddi mümkin mi berāber **hiç** ʿâlemlerle
Çekilmek ebruvānı mümteniʿdür ḳıl ḳalemlerle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 74, Mısra 1). [hiç,]*
14. Devr eyledi peymāne gibi dil niçe meclis
Hiç görmedi ben istedügüm cām-ı şarabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 2). [hiç,]*
15. Cān ḫaste-i bī-ṭāb u teb-i ḥasretdür
Hiç tesliye-i şevḳ bulur mu sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 4). [hiç,]*
16. Erbāb-ı ḳabūle yār u aġyār olmaz
Pīş-i naẓarında kimse **hiç** ḫ∨ār olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 2). [hiç,]*
17. Ḳābil mi gele żiyāsına **hiç** noḳsān
Bir şemʿada biñ şemʿ-i fürūzān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 3). [hiç,]*

hiç: *Hiç, başka.*

1. Ḫayli dem oldı cūy gibi cüst ü cūdayum
Hiç bulmadum o serv-i revāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [hiç,]*

hiç: *Yokluk, hiç. II fani.*

1. Vücūd māniʿ imiş ʿışḳ ile muʿāmeleye
O çār-sūda hemān **hīçe** raġbet eyler imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 8). [hīçe, -e]*

hiç: *Acaba?.*

1. Ṣabā zülfinde yāruñ **hiç** dil-i nālānı gördüñ mi
Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 1). [hiç,]*

hiç: *Asla, hiç, hiç bir zaman, katiyen.*

1. Bize **hiç** neşve virmiyor sāḳī
   Virdügüñ bāde ābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 3). [hiç,]*
2. Düşnām-ı dil-rübā bizi şād eylemez mi **hiç**
   Erbāb-ı ʿışḳı ḥayr ile yād eylemez mi **hiç** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [hiç,]*
3. Düşnām-ı dil-rübā bizi şād eylemez mi **hiç**
   Erbāb-ı ʿışḳı ḥayr ile yād eylemez mi **hiç** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [hiç,]*
4. Bir mevsim-i bahār-ı güşāyiş-nümā-yı feyż
   Gül-ġonçe-i- ümīdi güşād eylemez mi **hiç** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 4). [hiç,]*
5. Tā key keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab o meh
   İẓhār-ı rūy-ı mihr ü vedād eylemez mi **hiç** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 6). [hiç,]*
6. Elbette hep murād-ı ḫilāf üzre devr ider
   Çarḫ-ı felek bizümle inād eylemez mi **hiç** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [hiç,]*
7. Tā key bu zehr-ḫand-i teġāfül meger Faṣīḥ
   Şāhān-ı ḥüsn baḫşīş ü dād eylemez mi **hiç** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 10). [hiç,]*
8. Dimāġ-ı ḫ∨āhişe degmez mi **hiç** şemīm-i murād
   Hemīşe böyle ḳalur mı zükām-ı nā-kāmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [hiç,]*
9. ʿArūs-ı dehre meftūn olma kim yek-rūzedür ẕevḳi
   İdinmez bu ʿacūze kimseyi **hiç** iki gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [hiç,]*
10. Hemīşe dest-i cevrüñden dil-i nā-şād ider feryād
    Saña iy seng-meşreb eylemez mi **hīç** eṣer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 2). [hīç,]*
11. Bu ʿālem rūz u şeb bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz **hīç**
    Gice pervāne per-sūzān ider bülbül seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 3). [hīç,]*
12. Cemāl-i ḫūba olur ṣūfī naẓarda müteredd id
    Olur mı cehli olan **hīç** kitābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [hīç,]*
13. Bu vaż ʿ-ı ġayr-ı mükerrer nedür bilinmedi **hiç**
    Sitem mi ʿişve midür nāz mı ʿitāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 7). [hiç,]*
14. Ġarībe **hiç** nigeh-i āşināyı itmezler
    Diyār-ı ʿışḳda iy dil ġarīb ʿādet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 5). [hiç,]*
15. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
    Nigāha nūr-ı cemālüñde **hiç** şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [hiç,]*
16. Bulduñ ne vaṣlıla ne firāḳıyla tesliyet
    İy dil bilinmedi hele **hiç** ḫ∨āhişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [hiç,]*
17. Sitemle ḫāṭıra senden ferāġ gelmez **hiç**
    Cefālaruñ bize iy bī-vefā ṣafā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [hiç,]*

18. Ṣabā gülden ḫaber-res bülbüle pervāneye ammā
    Olur yoḳ kimse **hiç** şemʿ-i şebistāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [hiç,]*
19. İy perī-ruḫsār bilmem ülfetüñ kimlerledür
    Hiç görinmezsin ʿaceb üñsiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [hiç,]*
20. Hiç seni cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde görmezüz
    İy Faṣīḥ-i zār şimdi ṣoḥbetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 9). [hiç,]*
21. Demleri ney gibi döginmez **hiç**
    Nefes-i vā-pesīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 5). [hiç,]*
22. Gözle tesḫīr-i ʿālem eylerler
    Hiç Faṣīḥā nigīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 10). [hiç,]*
23. Vaż'uñdan añladuḳ senüñ iy ṣūḫ-ı bī-vefā
    Ḳalmadı ġayra meylüñe **hiç** iştibāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 6). [hiç,]*
24. Mīnā-serā-yı dīde-i bīdāra görmedük
    Demler durur ki gelmedi **hiç** şāh-ı ḫ∨ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 6). [hiç,]*
25. Dimiş Faṣīḥi bezmde **hiç** añmaz olduḳ yār
    Beni ṣanurdum o hercāyi böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 9). [hiç,]*
26. Bu şiʿri **hiç** niyāz-ı naẓīreyle iy Faṣīḥ
    Āzürdegī-i ḫāṭır-ı yārān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 9). [hiç,]*
27. Ḫāk-i cenābı dīdelere tūtiyā imiş
    Görmek müyesser olmadı **hiç** kīmyā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 2). [hiç,]*
28. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum **hiç** ġam gibi hem-dem
    Meger ʿālemde ġamsuz da Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 9). [hiç,]*
29. Bir kerre **hiç** nigāh-ı teraḥḥumla sevdigüm
    Ḥāl-i Faṣīḥ-i bī-kes ü bīmāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 9). [hiç,]*
30. Öyle serkeş nihālden bitmek
    Mīve-i naḥl **hīç** ümīd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 5). [hīç,]*
31. Dāġ olmaz dōstum cān u dil-i aġyārda
    Hiç güşād olsun mı serdī-i dey-i behmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 8). [hiç,]*
32. Eylemez bir yirde **hiç** servüñ hevāsıyla ḳarār
    Gül-sitān-ı ʿālem-i ʿışḳuñ ṣabāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 7). [hiç,]*
33. Düşme mirʾāt-ı dil-i aḥbāba dīde-rūşen ol
    Kimseye **hiç** kendʾüzüñden ġayrı baḳma sen sen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 2). [hiç,]*
34. Ne fikr-i vaṣl ile ḫurrem ne bīm-i hicr ile pür-ġam
    Dil-i dīvāneyi **hiç** bulmadum bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 2). [hiç,]*

35. Semt-i ṣafāya düşmedi **hiç** rāh-ı ülfetüm
Ekṣer ġamuñla şehr-i maḥabbetde ṣoḥbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 1). [hiç,]*
36. Kimseler **hiç** mübtelā-yı ḥasret-i yār olmasun
Çeşmine her sāye-i müjgānı bir bār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 1). [hiç,]*
37. İtmiyorsun dirhem-i eşke şehā **hiç** iltifāt
Manṣıb-ı vaṣluñ nihānī ġayra iḳrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 3). [hiç,]*
38. Faṣīḥüñ ġamla eylersin zebānın beste-i ḥayret
Bu bezmüñ iy felek **hiç** nükte-dānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 10). [hiç,]*
39. Yād ider mi o ġonçe-fem bizi **hiç**
Sen ṣabā bezm-i yāra maḥremsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 3). [hiç,]*
40. Nedür Faṣīḥ bu deñlü ʿadāvete bāʿiṣ
O tünd-ḫū bize **hiç** bilmezüz neden düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 10). [hiç,]*
41. Hiç düşer mi dōstum fehm itmemek izʿānuña
ʿĀṣıḳ-ı üftādeye ṭarz-ı mürüvvet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 7). [hiç,]*
42. İy ṣūfī suʾāl eyleme **hiç** meẕhebümüzden
Meyḫāneye gel dönme bizüm meşrebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 1). [hiç,]*
43. Bu rūzgār ki bir kerre tünd-ḫūluḳ ide
Olur mı keşti-i cism-i żaʿīfe **hiç** temkīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 8). [hiç,]*
44. İy Faṣīḥ añla hemān heyʾet-i mecmūʿamdan
Hiç suʾāl itme ṣaḳın ḥayyiz-i ʿirfānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 8). [hiç,]*
45. Bulmamışlar **hiç** naẓīr-i gevher-i dendānuñı
Gerçi kim ġavvāslar ʿummāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 5). [hiç,]*
46. Olmamış kimseye muvāfıḳ **hiç**
Bir ʿaceb rūzgārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 3). [hiç,]*
47. Her gice feryād yā Rab yā Rab ʿuṣṣāḳ-ı zār
Eylemez mi **hiç** eṣer yā Rab dil-i meh-rūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 6). [hiç,]*
48. Ṣalmada mirʾātına ʿaksin ʿarūsān-ı çemen
Cūşiş-i şevḳ olmamaḳ mümkin mi **hiç** enhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 8). [hiç,]*
49. Iżṭırābı olmadı teskīn **hiç** bir vech ile
Ḳoymadıḳça ḫār-ı kūyın çeşm-i giryān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 5). [hiç,]*
50. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla her dem tāzedür
Hiç ḥazān bilmez nedür bu gülşenüñ rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 8). [hiç,]*
51. İder elbette ser-i rişte-i ʿaḳlın żāyiʿ
Degmesün kimseye **hiç** sūzen-i müjgānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 8). [hiç,]*

52. Faṣīḥ muntaẓıruz bir cevāb gelmez **hiç**
Niyāz-ı nāme-i dil yoḫsa yāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 13). [hiç,]*

53. ʿÍsī iḳrār-ı viṣāl itmede (...) var
Görmedük kimsede **hiç** ġayrı o nāzük deheni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 8). [hiç,]*

54. Sözde **hiç** sūz olmamaḳ mümkin midür
Sen niyāz eyle hemān teʾsīr ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 21, Mısra 1). [hiç,]*

hic bir: *Hiç bir, bir tek.*

1. Hiç bir eser belürmedi dilden bu āna dek
Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [hiç bir,]*
2. Hiç bir eser belürmedi dilden bu āna dek
Gerçi ṣabā o zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 3). [hiç bir,]*
3. Hemīşe Ḳays-veş kūh-ilticā vādī-nişīnüz biz
Fenā şehrinde **hiç bir** ḫāne-i ābādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [hiç bir,]*
4. Hemīşe Ḳays-veş kūh-ilticā vādī-nişīnüz biz
Fenā şehrinde **hiç bir** ḫāne-i ābādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [hiç bir,]*

hic dilden gider mi: *Hiç gönülden gider mi? II gönülden ayrı düşünülür mü hiç?.*

1. Dilden gider mi hiç teb ü ṭāb-ı ḥarāretüñ
Pür-āteş eylemiş anı mihr ü maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 41, Mısra 1). [hiç dilden gider mi,]*

hic eksik olmaz: *Hiç eksik olmaz, hep var olmak.*

1. Bulmazuz bir laḥża ḫālī dūd u ġamdan cānumuz
Eksik olmaz tekye-gāh-ı dilde hiç mihmānumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 31, Mısra 2). [hiç eksik olmaz, -ma, -z]*

hic kimse: *Hiç kimse, hiç kimsecikler.*

1. O ṭıfl kimse ile itmemiş muʿāmele hiç
Metāʿ-ı ḥüsn ü behānuñ fevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 3). [hiç kimse,]*

hic kimsenüñ: *Bir kişi bile.*

1. Bīsütūnı nāle-i Ferhād gör maḥv eyledi
   Alma iy şīrīn-dehānum kimsenüñ hiç āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 57, Mısra 2). [hiç kimsenüñ, -nüñ]*

<u>hiç maḫmūr olur mı:</u> *Hiç sarhoş olur mu?.*

1. Çeşmüñ ki oldı sāḳī-i peymānemüz bizüm
   Maḫmūr olur mı hiç dil-i mestānemüz bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 47, Mısra 2). [hiç maḫmūr olur mı,]*

<u>ḥicāb eyle:</u> *Utanmak, ar etmek.*

1. İki ruḫsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānāndan **ḥicāb eyle**
   Felek germ olma dünyāya yiter bir āfiṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 3). [ḥicāb eyle,]*

<u>ḥicāb eyler:</u> *Utanmak, ar etmek.*

1. Şafaḳla aḥterān ẓann eyleme cevr ü cefāsından
   Ḥicāb eyler felek ehl-i dile ṣubḥ u mesā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 8). [ḥicāb eyler, -r]*

<u>ḥicāb idüp:</u> *Utanma, sıkılma.*

1. Baḥr üzre degül ḥabāb yer yer
   Cūduñdan idüp ḥicāb derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 118). [ḥicāb idüp, -üp]*

<u>ḥicāb idüp:</u> *Utanmak, sıkılmak, mahcup olmak.*

1. Vʿey Āṣaf-ı bermekī saḫāvet
   Baḥr üzre degül ḥabāb yer yer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 118). [ḥicāb idüp, -üp]*

<u>ḥicāb olmaz:</u> *Engel olmak, perde olmak.*

1. Ṣuʿā-i pertev-i mihr-i cemāle ḫaṭ **ḥicāb olmaz**
   Bu maʿlūm ʿālem-i envārda dūd-ı seḥāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 1). [ḥicāb olmaz, -ma, -z]*

<u>ḥicāb-ı ʿışk:</u> *Aşkın perdesi.*

1. Ne deñlü olsa da ruḫṣat-dih-i niyāz ol şūḫ
   Ḥicāb-ı ʿışḳ yine müddeʿāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 4). [ḥicāb-ı ʿışḳ,]*
2. Cūşiş-i girye **ḥicāb-ı ʿışḳ** māniʿdür Faṣīḥ
   Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra ṭaḳrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 9). [ḥicāb-ı ʿışḳ,]*

hicāb-ı mihr ü maḥabbet: *Aşk mahcubiyeti.*

1. Ḥicāb-ı mihr ü maḥabbet Faṣīḥ māniʿdür
   Cemāl-i yāra ne mümkindür ʿāşıḳāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 9). [ḥicāb-ı mihr ü maḥabbet,]*

hicāz: *Mekke ve Medine şehirlerinin bulunduğu coğrafya.*

1. Nesīm-i ḳıble-i kūyı füzūn ider sūzum
   Hevāsı muḥriḳ olurmış **Ḥicāz** sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 6). [ḥicāz,]*

hicāz: *Mekke ve Medine şehirlerinin bulunduğu coğrafya II Klasik Türk musikisinde bir makam.*

1. Āh u feryād u figāndur bu maḳāmuñ naġamı
   Ne Ṣıfāhān u **Hicāz** ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [hicāz,]*

hīçe satduñ: *Yok pahasına vermek II çok ucuza satmak.*

1. Yirin āḫır o genc-i ʿilm ü faẕluñ künc-i ḫāk itdüñ
   Felek ṣatduñ o dürr-i bī-behāyı ʿāḳıbet hīçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 33). [hīçe ṣatduñ, -du, -ñ]*

hicr: *Ayrılık, ayrılık acısı.*

1. Hūnīni olur gül gibi sünbülleri **hicrüñ**
   Hep zerd biter ḥasret ile gülleri **hicrüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 1). [hicrüñ, -üñ]*
2. Hūnīni olur gül gibi sünbülleri **hicrüñ**
   Hep zerd biter ḥasret ile gülleri **hicrüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 2). [hicrüñ, -üñ]*
3. Her dem dem-i pey-der-pey-i ḥasret çeker iy dil
   Bilmez naġam-ı şādīyi bülbülleri **hicrüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 4). [hicrüñ, -üñ]*

4. Jūlīdeleri pençe-i mātemle perīşān
   Bilmez reviş-i şāneyi kākülleri **hicrüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 6). [hicrüñ, -üñ]*
5. Bī-keyf-i neşāṭ-ı dil olur mülleri **hicrüñ**
   Tāb-ı eseri dīdeyi pür-āb ider ancaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 8). [hicrüñ, -üñ]*
6. Baḳ dūd-ı dil ü dīde-i ḫūn-bār-ı Faṣīḥa
   Açıldı yine gülleri sünbülleri **hicrüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 10). [hicrüñ, -üñ]*
7. Hicrüñde bir cihetle ne mümkin ferāġ-ı dil
   Sensüz göñül bu ʿālem-i imkānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 5). [hicrüñde, -üñ, -de]*
8. Ḳaldı **hicrüñle** ḫarāb oldı dil-i vīrānum
   İy perī görmeyeli ḫayli zemān oldı seni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 3). [hicrüñle, -üñ, -le]*
9. Nīm-cānuz ne nāme vü ne peyām
   Bizi itdi temām **hicr** temām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 4). [hicr,]*
10. Hicrüñle ülfet eylese diller tebāh olur
    Vaṣluñ ümīdin itseler iy meh günāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 1). [hicrüñle, -üñ, -le]*
11. Tā ṣubḥ olınca muntaẓır-ı ḫ∨ābsın göñül
    Hicriyle ol mehüñ ḳanı bī-tābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 2). [hicriyle, -iy, -le]*

hicrān: *Ayrılık, ayrılık acısı.*

1. Ḫāneme bir kerre teşrīf itmeñe mevḳūfdur
   Dilde ḳalmaz miḥnet-i ṣad-sāle **hicrānum** gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 10). [hicrānum, -um]*
2. Fāriġ olduñ iy göñül feryād u efġān itmeden
   Tīg-i ġamdan perde-i sīneñde **hicrānuñ** mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 6). [hicrānuñ, -uñ]*
3. Şimden girü būy-ı vuṣlatı n'eyleyeyüm
   Hicrān elemiyle bī-dimāġ itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 4). [hicrān,]*

hidāyet: *Doğru yolu arama, doğru yola girme.*

1. Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳa Faṣīḥ itdi teveccüh
   Tevfīḳ ümīd eyler **hidāyet** ṭaleb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 10). [hidāyet,]*
2. Yā Rabb **hidāyetüñ** ümīd eyler dil
   Baḫşāyiş-i bī-nihāyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 1). [hidāyetüñ, -üñ]*

hiddet-i būy-ı bahārdan: *Bahar kokusunun keskinliği.*

1. Demdür ki her meşām ola bir çeşme-sār-ı ḫūn
Ṣaḫn-ı çemende **ḫiddet-i būy-ı bahārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 8). [ḫiddet-i būy-ı bahārdan, -dan]*

ḫidīvā: *Ey vezir! Anlamında seslenme.*

1. Kerem-kārā **ḫidīvā** dāmen-i ʿafvuñla setr eyle
Ki vaṣfuñda ḳabūl itmez ḳuṣūrum ḥadd ü pāyānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 71). [ḫidīvā,]*

ḫidīv-i cem-cenāba: *Makamı Cem gibi olan sadrazam.*

1. İrḫā-yı ʿinān idüp şiṭāba
Var var o **ḫidīv-i Cem-cenāba** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 88). [ḫidīv-i cem-cenāba, -a]*

ḫidīv-i cem-cenāba var: *Makamı Cem gibi olan sadrazam.*

1. ʿArż itmege ḥālümi şitāb it
İrḫā-yı ʿinān idüp şiṭāba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 88). [ḫidīv-i cem-cenāba var,]*

ḫidīv-i kām-kārı: *Muradına ermiş vezir, sadrazam olsun.*

1. Olsun o **ḫidīv-i kām-kārı**
Maḥfūẓ u maṣūn ʿavn-i Bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 183). [ḫidīv-i kām-kārı, -ı]*

ḫidīv-i kām-kārı olsun: *Muradına ermiş vezir, sadrazam olsun.*

1. Baḳī anuñ emr ü hükm ü fermān
Dergāh-ı Ḫudāya ilticā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 183). [ḫidīv-i kām-kārı olsun, -sun]*

ḫidīv-i kerem-güster-i ḥarīr ü ʿabīd: *Özgür ve kölelere iyi davranan vezir.*

1. Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ʿizzetine
Eyā **Ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ʿabīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 30). [ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ʿabīd,]*

ḫidīv-i kerem-güster-i ḥarīr ü ʻabīd: *Ipek ve kölelerin cömertlik yayan veziri.*

1. Nedür ġubārı cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd
   Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ʻabīd,]*

<u>ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ʻabīd:</u> *Özgür ve kölelere iyi davranan vezir.*

1. Felek güẕergehüme çekmez ise sedd-i sedīd
   Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ʻizzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 30). [ḫidīv-i kerem-güster-i ḫarīr ü ʻabīd,]*

<u>ḫidīv-i kerem-şīme-i kerīm-ḫışāl:</u> *Cömert karakterli, cömertlik tabiatlı vezir.*

1. Zemīnde pertev-i mihr olmaz idi hiç pā-māl
   Baġışla medḥüñe küstāḫī-i cesāretimi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 58). [ḫidīv-i kerem-şīme-i kerīm-ḫışāl,]*
2. Ne mümkin eylemek evṣāf-ı ẕāt-ı bī-miṯlüñ
   Eyā **ḫidīv-i kerem-şīme-i kerīm-ḫışāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 59). [ḫidīv-i kerem-şīme-i kerīm-ḫışāl,]*

<u>hidīv-i zī-şān:</u> *Şanlı vezir.*

1. İy ṣadr-ı güzīn **hidīv-i zī-şān**
   Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 161). [hidīv-i zī-şān,]*
2. Cārūb-keş-i der-i saʿādet
   Ben bendelige revā degülsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 161). [hidīv-i zī-şān,]*

<u>ḥıfẓ:</u> *Hatırda tutmak, unutmamak.*

1. Olurdı cūları semt-i firāza hep meyyāl
   O şeh ki ḫāṭıra **ḥıfẓın** getürse bir kimse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 36). [ḥıfẓın, -ın]*

<u>hıfz:</u> *Koruma, muhafaza etme.*

1. Ḳaṭʿ eyledi fitne vü sitīzi
   Ḥıfẓı o ḳadar ki tā ḳıyāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 96). [ḥıfẓı, -ı]*

<u>ḥıfẓ eylerüm:</u> *Korumak, saklamak, muhafaza etmek.*

1. Kimseye itmem güşāde rāz-ı pinhānum gibi
   Dāġ-ı ʿışḳuñ sīnede **ḫıfẓ eylerüm** cānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 2). [ḫıfẓ eylerüm, -r, -üm]*

<u>hıfz eyleye:</u> *Korumak, saklamak, muhafaza etmek.*

1. Her ne dem refʿ-i niḳāb itse o meh āh dirin
   Çeşm-i bedden seni **ḫıfẓ eyleye** Allāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 2). [ḫıfẓ eyleye, -ye]*

<u>hıfz ider:</u> *Koruyan, saklayan, muhâfaza eden.*

1. Bulaydı yanmaġa taḥrīk-i bāl itmezdi pervāne
   Hevādan **ḫıfẓ ider** ol deñlü şemʿ-i meclis-ārāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 4). [ḫıfẓ ider, -er]*

<u>hıfz ider:</u> *Korumak, saklamak, muhafaza etmek.*

1. Ne cāy-ı pür-ḫarābuñ gencisin kimdür nigeh-bānuñ
   Kimüñ göñlindesin kim **ḫıfẓ ider** esrār-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 2). [ḫıfẓ ider, -er]*

<u>hıfz it:</u> *Korumak, muhafaza altına almak.*

1. Yā Rab beni ṣūret-i riyādan **ḫıfẓ it**
   Āyīnemi jengār-ı sivādan **ḫıfẓ it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 2). [ḫıfẓ it,]*
2. Yā Rab beni ṣūret-i riyādan **ḫıfẓ it**
   Āyīnemi jengār-ı sivādan **ḫıfẓ it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 1). [ḫıfẓ it,]*
3. Ceybüm keşiş-i dest-i taʿalluḳdan al
   Dāmānumı ḫār-ı ibtilādan **ḫıfẓ it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 4). [ḫıfẓ it,]*

<u>hıfz itmis:</u> *Ezberlemek, aklında tutmak.*

1. Kelām-ı vaṣf-ı cemālüñ hezār **ḥıfẓ itmiş**
Ḳırāʾat itmede iy lāle-rū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 7). [ḥıfẓ itmiş, -miş]*

ḥikāye-i maḥmūd ile ayāz: *Ayaz ile Gazneli Mahmud'un Mesnevi'de geçen hikâyesi.*

1. O şehle gūş iden ser-güzeşt-i āḥvālüm
Ṣanūr **ḥikāye-i Maḥmūd ile Ayāz** oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 6). [ḥikāye-i maḥmūd ile ayāz,]*

ḥikāye-i sūz u güdāz: *Aşk ateşinde yanmanın hikâyesi.*

1. Erbāb-ı ʿışḳı itdi ser-efgende vü ḫamūş
Gūyā oḳur **ḥikāye-i sūz u güdāz** ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 8). [ḥikāye-i sūz u güdāz,]*

ḥikāyet olur: *Hikâye olmak, konu olmak.*

1. Murādımı yine bilmezlenür teġāfül ider
Hezār Leylī vü Mecnūn gibi **ḥikāyet olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [ḥikāyet olur, -ur]*

ḥikmet: *Sebep, neden.*

1. Sensin sensin iki cihānuñ
Ḫalḳ olması **ḥikmetinde** ḫ∨āhiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 4). [ḥikmetinde, -in, -de]*

ḥikmet ü teslīm-i rıżāyuz: *Arif ve rıza ile teslim (olanlar).*

1. Ser-geşte-i hem-vāre-i bi-meydān-ı ḳażāyuz
Āgeh degülüz līk murād-ı ezelīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 36). [ḥikmet ü teslīm-i rıżāyuz, -yuz]*

ḫilāf olur: *(Haber) yanlış, yalan olmak; aksine, tersine çıkmak.*

1. Ekser **ḫilāf olur** ḫaber-i rūzgār-ı dūn
Kec-rev felekde bir suḫan-ı müstaḳīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 3). [ḫilāf olur, -ur]*

ḫilāf-ı iʿlām itdüñ: *Yanlış tanıtmak, yanlış bildirimde bulunmak.*

1. Ṣubḥ-ı emelüm hem-nefes-i şām itdüñ
   Ol şāha bizi **ḫilāf-ı iʿlām itdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 73, Mısra 2). [ḫilāf-ı iʿlām itdüñ, -dü, -ñ]*

ḫilāf-ı maʿnā: *Anlamın tersi, zıttı.*

1. Gerçi ikidür zebānuñ ammā
   Bir söz mi çıḳar **ḫilāf-ı maʿnā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 24). [ḫilāf-ı maʿnā,]*

ḫilāf-ı rıżā: *Arzusunun aksine, hilafına.*

1. Gehī **ḫilāf-ı rıżā** gāhi sāz-kāra döner
   Bu āsiyāb-ı felek şanma bir ḳarāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 1). [ḫilāf-ı rıżā,]*

hilāf-ı vaʿdeyi: *Yalan söz. II yalan yere söz verme.*

1. Dilden **ḫilāf-ı vaʿdeyi** bīgāne eyleyen
   ʿAhde vefāyı eylememiş āşinā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 5). [ḫilāf-ı vaʿdeyi, -e, -yi, -]*

ḫilāf-ı ẓāhir: *Görünürün aksine, tersine.*

1. ʿĀlem-i ʿışḳuñ **ḫilāf-ı ẓāhir** ancaḳ ḥāleti
   Cūşiş-i baḥr-i dilüm āh itmesem bulmaz sükūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 5). [ḫilāf-ı ẓāhir,]*

hilāf-rev-i cādde-i rıżā: *Hoşnutluk ve teslimiyet yolunun aksine yürüyen, giden.*

1. Cefāyı her ne ṭarīḳ ile itse teslīmüz
   Bizi **ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā** mı şanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā,]*

hilāl: *Yeni ay II Sevgilinin kaşları.*

1. Mümkin midür **hilāle** nigeh-dārī-i naẓar
   Ebrū-yı yārı eyle temāşā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 3). [hilāle, -e]*

hilāl: *Yeni ay.*

1. İtmek felekde mümkin ise ger **hilāli** ṣayd
   Sen de göñül idersin o vahşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [hilāli, -i]*

hilāl eyle: *İki büklüm etmek.*

1. Göñül bir āfiṭāba meyl idüp cismüñ **hilāl eyle**
   Felekde sen de māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 1). [hilāl eyle,]*

hilāl itmişdür: *Hilâl gibi etmek, eğmek bükmek ‖ çok üzerek iki büklüm hâle getirmek.*

1. ʿIşḳuñ beni Mecnūna miṣāl itmişdür
   Yaʿni ten-i żaʿf ile **hilāl itmişdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 2). [hilāl itmişdür, -miş, -dür, -]*

hilāl olmış: *Kambur olmak, iki büklüm olmak.*

1. Faṣīḥ ol āfitāb-ı ʿālem-ārādan olaldan dūr
   Nizār u zerd olup cism-i ġam-efgārı **hilāl olmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 10). [hilāl olmış,]*

hilāl-āsā: *Yeni ay gibi.*

1. Cemālüñ āfiṭābın görmedüm çoḳ māh u sāl oldı
   Hilāl-āsā ġam-ı hicrān ile cismüm ḫayāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 2). [hilāl-āsā,]*

hilāle döndi: *İncelmek, dal gibi olmak; çok zayıflamak.*

1. Bī-tāb oldı ʿışḳ ile yār-ı dilīrimüz
   Döndi hilāle żaʿf ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 2). [hilāle döndi, -di-e]*
2. ʿUşşāḳa şimdi az görinse nʾola Faṣīḥ
   Döndi hilāle żaʿf ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 10). [hilāle döndi, -di]*

hilāli: *Hilal. II Yay.*

1. Engüşt-nümā-yı ʿālem olursa nʾola o māh
   Ebrūsı āsumān-ı leṭāfet **hilālidür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 4). [hilālidür, -dür]*

hilʿat-i āzār u luṭfuñ: *Lütuf ve kahır kaftanı. II iyi ve kötü davranma.*

1. Ben ki dāmen der-miyān-ı ṣıdḳ u iḫlāṣam müdām
   Ḫilʿat-i āzār u luṭfuñ hep berāberdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 8). [ḫilʿat-i āzār u luṭfuñ, -uñ]*

<u>ḫilʿat-i fāḫir:</u> *Kıymetli elbise, değerli kaftan.*

1. Ḥüsn-i meh-i Kenʿānı Ḫudā virdi o māha
   Ol **ḫilʿat-i fāḫir** hele endāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 6). [ḫilʿat-i fāḫir,]*

<u>ĥīle:</u> *Hile, aldatma, tuzak.*

1. Dūr itdi yārdan beni āḫır sipihr-i dūn
   Bozdı hezār **hīle** ile ittifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 6). [hīle,]*

<u>hīle-pezīrān:</u> *Hileyi kabul eden.*

1. Gitmezüz ʿār iderüz **hīle-peẕīrān** yolına
   ʿĀşıḳ-ı rāst-rev-i ṣıdḳ u sedādız ki Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 18). [hīle-peẕīrān,]*

<u>ḫilḳat:</u> *Yaratılışta bulunan hâl, yaratılıştan gelen mizaç, yaratılış.*

1. Mihr ü meh ü nücūm u felek ādem ü melek
   Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 6). [ḫilḳat,]*

<u>ḫilye-i pāküñ:</u> *Temiz, güzel süs. II temiz, güzel özellikler (hilye; Hz. Muhammed'in özelliklerinin anlatıldığı manzume).*

1. Ḥilye-i pāküñ iletmiş gibi bād
   Kʾolmış elvān-ı çemen-zār ezher *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 7). [ḥilye-i pāküñ, -üñ]*

<u>himmet:</u> *Manevi güç/yardım, çaba, gayret, azim ve kararlılık, yüce gönüllülük.*

1. Ne dilde tāb-ı ferāġat ne elde sāġar-ı ʿişret
   <u>S</u>evāba **himmet** ü kār-ı günāha cürʾetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 4). [himmet,]*
2. Eger ḫāḳān-ı luṭf u iltifātuñ itmese **himmet**
   Ḫarāb eylerdi devrān mülk-i faṣl u ʿilm ü ʿirfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 61). [himmet,]*

3. Pā-māli iken **himmetümüñ** aṭlas-ı çarḫ
   Bulmadı ten-i bürehne bir köhne ʿaba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 3). [himmetümüñ, -üm, -üñ]*
4. İy bāʿiş-i ʿizzeti Faṣīḥüñ
   Kendüye bu **himmeti** Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 66). [himmeti, -i]*

himmet eyle: *Yardım etmek.*

1. Luṭf u kerem it mürüvvet eyle
   Sen ḥālümi şerḥa **himmet eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 50). [himmet eyle,]*

himmet itdük: *Gayret etmek, emek vermek.*

1. Bī-hamdiʾllāh olup iḳlīm-i naẓma Ḫusrev-i ṣānī
   Faṣīḥā **himmet itdük** biz daḫı tertīb-i dīvāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 4). [himmet itdük, -dü, -k]*

himmet-i ʿışḳuñ: *Aşkın yardımı, gayreti.*

1. Seyr-i bāġ itmege dil **himmet-i ʿışḳuñ** māniʿ
   Niçe biñ servi ser-i ḳaddüñe āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 3). [himmet-i ʿışḳuñ, -uñ]*

himmet-i ʿışḳuñla: *Aşkın yardımı, gayreti.*

1. Gözümden **himmet-i ʿışḳuñla** oldı seyller peydā
   Yine bir sengi nā-būde degüldür reh-güzārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 5). [himmet-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

himmet-i pīr-i ġam-ı ʿışḳ: *Aşk kederi pirinin lütfu, yardımı.*

1. Ser-i şūrīdeme bir dāġ-ı ferāġat yaḳdı
   Himmet-i pīr-i ġam-ı ʿışḳ çerāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 10). [himmet-i pīr-i ġam-ı ʿışḳ,]*

hindī: *Hind'e mensup kimse. II Hint fakirleri, Hindular.*

1. Beni abdāl iderseñ iy ġam-ı ʿışḳ
   Hindīler tekyesinde ʿuryān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 4). [hindīler, -ler]*

hindū: *Hintli. II Sevgilinin siyah beni.*

1. O müşgīn ḫāl ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın kenārında
   O **hindūdur** oṭurmış bir çemen-zārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 2). [hindūdur, -dur]*

hīn-i ġark-ābī-i ümmīd-i kenār-ı dil-rübā: *Gönül kapan sevgilinin kucağına ulaşma umudunun girdaba dönüştüğü vakti.*

1. İtdi Mecnūn-ı melāmet ʿāḳil ü dānāları
   Ḥīn-i ġarḳ-ābī-i ümmīd-i kenār-ı dil-rübā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 7). [ḥīn-i ġarḳ-ābī-i ümmīd-i kenār-ı dil-rübā,]*

ḫırām: *Salınma. II nazlı, edalı yürüyüş.*

1. Ḳadd-i nāzuñ cilve-i dil-keş **ḫırāmuñ** dōstum
   Gül-sitān-ı nāzda serv-i semen-sīmā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 5). [ḫırāmuñ, -uñ]*
2. Gelseñ **ḫırāma** her ne zemān iy nihāl-i nāz
   Dir kim Faṣīḥ sāye-ṣıfat leytenī ma'ek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 9). [ḫırāma, -a]*
3. Bahār geldi açıl gül gibi gülistāna
   Gelüp **ḫırāma** düşer naḫl-i servi dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 2). [ḫırāma, -a]*
4. İtdükçe **ḫırām** ʿişve-pīrā
   Pā-mālüñ olur bütān-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 19). [ḫırām,]*

ḫırām itdükce: *Naz, eda, cilve ile yürümek, salınmak.*

1. İtdükçe ḫırām ʿişve-pīrā
   Pā-mālüñ olur bütān-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 19). [ḫırām itdükçe, -dük, -çe]*

ḫırām itme: *Salınmak ‖ boy göstermek.*

1. Bī-bürḳa-i nāz itme güẕer-gehde ḫırām
   Cāʾiz ide āzürde nigāh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 3). [ḫırām itme, -me]*

ḫırāma geldükde: *Salınarak yürümeye başlamak, işve ve cilve ile yürümeye başlamak.*

1. Güsterde olursa n'ola geldükde ḫırāma
   Zīr-i ḳādem-i ḫāmeme dībā-yı ma'ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 29). [ḫırāma geldükde, -a-dükde]*

ḫırām-ı ʿişve: *İşveyle salınarak yürüme.*

1. Yaraşur saña **ḫırām-ı ʿişve**
   İy ser-ā-pā-yı temām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 1). [ḫırām-ı ʿişve,]*
2. Olınan ṣarf-ı niyāzum olsun
   Zehr-i fitne vü **ḫırām-ı ʿişve** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 4). [ḫırām-ı ʿişve,]*

ḫırām-ı ḳaddüñ: *(sevgilinin) boyunun salınışı.*

1. İtdüñ tekellümüñle beni bī-niyāz-ı rūḥ
   Ḳılduñ **ḫırām-ı ḳaddüñ** ile şerm-sār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 4). [ḫırām-ı ḳaddüñ, -üñ]*

ḫıram-ı ḳāmeti: *Sevgilinin boyunun salınışı.*

1. O tāze naḫl bir iki ayāġ görmişe beñzer
   Ḫıram-ı ḳāmeti āşüfte gül-sitānı açılmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 30, Mısra 2). [ḫıram-ı ḳāmeti, -i]*

ḫırām-ı nāz: *Nazla, cilveyle yürüyen sevgili.*

1. Ḳaddüñ **ḫırām-ı nāz** ile serv-i revānlanur
   Her bir ḳādemde biñ dil-i üftāde cānlanır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 1). [ḫırām-ı nāz,]*

ḫırām-ı nāza: *Nazla, cilveyle yürüyüş.*

1. Ḫırām-ı nāza gelse ol serv-ḳad bir aḳar ṣudur
   Tebessüm eyleyüp güftāra gelse muʿcize-gūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [ḫırām-ı nāza, -a]*

ḫırām-ı nāzda: *Nazlı yürüyüş.*

1. Her bir **ḫırām-ı nāzda** biñ fitne ṭarḥ idüp
   İy ḳaddi ser-firāz ḳoparduñ ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 7). [ḫırām-ı nāzda, -da]*

ḫırāṣ-ı ġamla: *Derdi parçalayan, dertleri yok eden.*

1. Dāġ-ı hūnīnüm **ḫırāş-ı ġamla** her dem tāzedür
   Hiç ḥazān bilmez nedür bu gülşenüñ rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 7). [ḫırāş-ı ġamla, -la]*

ḫırās-ı ḫārda: *Diken tırmığı.*

1. Şāh-ı bahār itmeyüp iḥsān-ı ʿandelīb
   Ḳaldı **ḫırāş-ı ḫārda** dāmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 2). [ḫırāş-ı ḫārda, -da]*

ḫıred: *Akıl.*

1. Ḳalmadı bende vücūd u **ḫıred** ü ṣabr u şekīb
   Eyledüm yāra fidā varumı cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 5). [ḫıred,]*

ḫırka-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʿabāyuz: *Ehl-i beytin kederini hırka gibi omuza alanlar, ehl-i beytin derdiyle dertlenen.*

1. Terk eylemişüz tācı küleh-ber-ser-i ʿışḳuz
   Biz **ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʿabāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 4). [ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʿabāyuz, -yuz]*

ḫırka-i hindī: *Hint hırkası. II yaldızlı ipek kumaş; gökyüzü.*

1. Olmasaydı ġāyet-i ḫıssetde pek
   Giymez idi **ḫırḳa-i hindī** felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 40, Mısra 2). [ḫırḳa-i hindī,]*

ḫırka-i peşmīne: *Yünden hırka, sof II sûfîlere mahsus kabâ.*

1. Faṣīḥā ḫande-i taʿn itmede tār-ı (…)
   Anuñçün cāh ehli **ḫırḳa-i peşmīne** düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 10). [ḫırḳa-i peşmīne, -e]*

ḫırka-i peşmīne: *Yün hırka.*

1. Biz de Faṣīḥ hem-dem olurduḳ o şāh ile
   Mānīʿ eger ki **ḫırḳa-i peşmīne** olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 10). [ḫırḳa-i peşmīne, -e]*

ḫırka-i peşmīneyi: *Yünden hırka, sof II sûfîlere mahsus kabâ.*

1. Tāc-ı mihre virmezin serde külāh-ı köhneyi
   Aṭlas-ı çarḫa degüşmem **ḫırḳa-i peşmīneyi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 8). [ḫırḳa-i peşmīneyi, -yi]*

ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ: *Yüz yamalıklı hırka ve tespih.*

1. Bilürsin tāze bir yüzden Faṣīḥā mūda tāb olmaz
   Nihān itmez sivāyı **ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 9). [ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ,]*

ḫırḳa-i tecrīd: *Soyutlanma hırkası.*

1. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
   Hezār şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [ḫırḳa-i tecrīd,]*
2. Külāh ber-ser ü ber-dūş **ḫırḳa-i tecrīd**
   Hezār şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [ḫırḳa-i tecrīd,]*

ḫırḳa-i tecrīde: *Soyutlanma hırkası. II ağaçların yapraklarını dökmesi bağlamında.*

1. Hep **ḫırḳa-i tecrīde** girüp oldılar ʿuryān
   Bu şekle ḳor ʿuṣṣāḳı muḥaṣṣal o ḳıyāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [ḫırḳa-i tecrīde, -e]*

ḫırmen: *Harman. II Dünya.*

1. Sipihr **ḫırmenine** āteş urdı kim şereri
   Göñül bu āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [ḫırmenine, -in, -e]*

ḫırmen ḫırmen: *Harman harman, çok, sayılmayacak kadar çok.*

1. Lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı Naʿīmümdür benüm
   Ben o pür-cürmüm ki **ḫırmen ḫırmen** nār-ı Caḥīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 3). [ḫırmen ḫırmen,]*

ḫırmen-i aḳlı: *Akıl harmanı.*

1. Sāġar-ı bāde degül mihr-i dıraḫşānsın sen
   Ḫırmen-i aḳlı yaḳan āteş-i sūẕānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 2). [ḫırmen-i aḳlı, -ı]*

ḫırmen-i ʿışḳı: *Aşk harmanı.*

1. Dāne-rīz-i eşk-i ter olmazsın āh-ı germ ile
Ḫırmen-i ʿışḳı niçün esmez ṣavurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 8). [ḫırmen-i ʿışḳı, -ı]*

ḫırmen-i nār-ı caḥīm: *Cehennem ateşinin harmanı.*

1. Lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı Naʿīmümdür benüm
Ben o pür-cürmüm ki ḫırmen ḫırmen nār-ı Caḥīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 3). [ḫırmen-i nār-ı caḥīm,]*

ḫırmen-i zevḳ ü neşāṭı: *Sevinç ve zevk harmanı, meclisi.*

1. Biz ḫuşk-sāl-i miḥnet ü ġam mübtelāsıyuz
Virdük behāya **ḫırmen-i ẕevḳ ü neşāṭı** hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 6). [ḫırmen-i ẕevḳ ü neşāṭı, -ı]*

ḥisāb: *Yapılan veya yapılmayan her şeyin hesabını verme, sorgu.*

1. Benim o ḫ∨āce-i ḥüsn ile çoḳ **ḥisābum** var
ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿarż itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [ḥisābum, -um]*

ḥisāb vir: *Hesap vermek.*

1. İtdüñ telef ḫizāne-i naḳd-i sirişkümi
İy dīde nʾeyledüñ görelim gel **ḥisāb vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 8). [ḥisāb vir,]*

ḥisāba gelmez: *Hesaba gelmez. II sayılamayacak kadar çok.*

1. Firāḳuñda **ḥisāba gelmez** iy meh dirhem-i eşküm
Ṣayar her şeb ṣabāḥ olınca çeşm-i ḫūn-feşān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 7). [ḥisāba gelmez, -me, -z]*

ḥisāb-ı güzer-i ṣubḥ u şeb eyler: *Gece ve gündüzün geçişinin hesabını yapmak; günleri saymak.*

1. Vaʿd eyleyeli vaṣluñı iy māh-ı mihr-sūz
Dil ṭurma **ḥisāb-ı güẕer-i ṣubḥ u şeb eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 6). [ḥisāb-ı güẕer-i ṣubḥ u şeb eyler, -r]*

ḥisāb-ı naḳd-i ṣavāb eyleyüp: *Sevap sermayesini hesaplamak.*

1. Zāhid **ḥisāb-ı naḳd-i ṣavāb eyleyüp** gider
   Destinde ṭurma sübḥa-i mercān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 11). [ḥisāb-ı naḳd-i ṣavāb eyleyüp, -yüp]*

<u>hişār:</u> *Kale.*

1. Güşāde olmadı esrār-ı laʿl-i gül-nārı
   O nükte ḥālli hezārān **ḥişāra** degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 10). [ḥişāra, -a]*

<u>hışm:</u> *Öfke, kızgınlık, gazap.*

1. Ġonçe-femler murġ-ı cānın şekve-i feryādını
   Güş idüp nergislerin **ḫışm** ile bādām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 8). [ḫışm,]*
2. Bunda çīn-i cebīn bilmezler
   Kimseye **ḫışm** u kīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 2). [ḫışm,]*
3. Hemīşe ʿāşıḳa **ḫışm** u ʿitābdan maḥẕūẕ
   O şūḫ olmadı luṭf-ı ḫiṭābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 1). [ḫışm,]*
4. Cānān ki elde **ḫışm** ile tīr ü kemān ṭuta
   ʿĀşıḳ odur ki ṭabla-i dāġın nişān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 1). [ḫışm,]*
5. Tā key tā key bu bī-dile **ḫışm** u ʿitāb
   Raḥm eyle gehī ḥālüme it luṭf-ı ḫiṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 1). [ḫışm,]*
6. Ḫışm ile ḳaçan nigāh idersin ṣāliḥ
   Ḥāl-i dilümi tebāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 1). [ḫışm,]*

<u>hışm-gīn:</u> *Kızgın, öfkeli.*

1. Görüp baḥr-i sirişk-i bī-kerānum reşk ü ġayretden
   Faṣīḥ olmaḳda her dem tīre-rūy u **ḫışm-gīn** deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 10). [ḫışm-gīn,]*

<u>hışn-ı ġam:</u> *Keder kalesi.*

1. Ḥışn-ı ġam feṭḥ idelüm cām-ı muṣaffā yürisün
   Her ṭaraf nāme-i ʿayş-ı ṭārab-efzā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 1). [ḥışn-ı ġam,]*

<u>hışn-ı üstüvār-ı ʿışḳ-ı ẏār:</u> *Sevgilinin aşkının sağlam kalesi.*

1. Tanʿe-i düşmenle **ḥışn-ı üstüvār-ı ʿışḳ-ı yār**
   Raḥne-yāb olmaḳ ne mümkin ʿahd ü peymānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 7). [ḥışn-ı üstüvār-ı ʿışḳ-ı yār,]*

hisse: *Hisse, pay, nasip.*

1. Cemālüñ āyinesin vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ
   Bizüm de **ḥişşemüze** bir neẕāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 6). [ḥişşemüze, -müz, -e]*

hisse-dār itmiş: *Pay sahibi yapmak.*

1. Herkesi feyż-ı bahār-ı mihrüñ itmiş hisse-dār
   Ġonçede çāk-i girībān lāle-i aḥmerde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 5). [hisse-dār itmiş, -miş]*

hişşe-dār-ı fürḳate: *Ayrılıktan nasibini almış, ayrı düşmüş.*

1. Her derd-i ser-keşīde irer bezm-i ʿişrete
   Her **ḥişşe-dār-ı fürḳate** vuṣlat naṣīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 8). [ḥişşe-dār-ı fürḳate, -e]*

ḫiṭāb idersin: *Seslenmek, konuşmak.*

1. Ol ẕerreye kim **ḫiṭāb idersin**
   Reşk-āver-i āfiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 119). [ḫiṭāb idersin, -er, -sin]*
2. Cūduñdan idüp ḥicāb derler
   Ol ẕerreye kim **ḫiṭāb idersin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 119). [ḫiṭāb idersin, -er, -sin]*

ḫıṭāb-ı ġażab-āmīz-i nev-āzār: *Inciten hiddetli sözler.*

1. Tā key bu **ḫıṭāb-ı ġażab-āmīz-i nev-āzār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 3). [ḫıṭāb-ı ġażab-āmīz-i nev-āzār,]*

ḫiṭāb-ı iltifātı: *Hoşa giden sözler.*

1. Ḫiṭāb-ı iltifātı eyleyüp taḫṣīṣ aġyāra
   Dimezsin iy perī-peyker Faṣīḥā sen de ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 9). [ḫiṭāb-ı iltifātı, -ı]*

ḫiṭāb-ı iltifātuñla: *Hoşa giden sözler.*

1. Ne var ʿuşşāḳı ḫāmūş it **ḫiṭāb-ı iltifātuñla**
   Yiter kūyuñda sulṭānum yiter āh u fiġān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 3). [ḫiṭāb-ı iltifātuñla, -uñ, -la]*

ḫiṭāb-ı ʿizzet irüp: *Yüce sözlerini anlamak, kavramak.*

1. Her neyse ne ol günāh-kerde
   Nevmīd-i şefāʿatüñ degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 71). [ḫiṭāb-ı ʿizzet irüp, -üp]*

ḫiṭāb-ı keremüñ: *Cömert, bağışlayıcı sözler.*

1. Ne **ḫiṭāb-ı keremüñ** var ne ʿitāb-ı ʿişveñ
   Derd-mend ʿāşıḳ-ı şeydā neye maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 11). [ḫiṭāb-ı keremüñ, -üñ]*

ḫiṭāb-ı luṭfına: *Iltifatkâr hitap.*

1. Żiyā-yı şem‘ayı taḥrīke olmaz idi mecāl
   Ṣafā-yı meşreb-i pākinde tīre mā’-i ḥayāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 40). [ḫiṭāb-ı luṭfına, -ın, -a]*

ḫiṭāb-ı nāz: *Naz sözleri.*

1. ʿĀlemde ʿarż-ı şīve teġāfül **ḫiṭāb-ı nāz**
   Maḥṣūṣdur saña saña iy bī-vefā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 3). [ḫiṭāb-ı nāz,]*

ḫıyre: *Donuk, fersiz(göz).*

1. Bu çeşm-i ter ki yollar gözlemekden **ḫıyrelenmişdi**
   Virüp kuḥl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle cilā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 5). [ḫıyrelenmişdi, -len, -miş, -di]*

ḫızāne: *Hazine.*

1. Nakd-i sirişke sen nigeh-i raġbet eyle tek
   Genc-i revān-ı dīde dükenmez **ḫızānedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 8). [ḫızānedür, -dür]*

ḫizāne-i nakd-i sirişkümi: *Gözyaşı sermayesinin hazinesi. II âşıkta ziyadesiyle fazla olan göz yaşı.*

1. İtdüñ telef **ḫizāne-i naḳd-i sirişkümi**
İy dīde nʾeyledüñ görelim gel ḥisāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 7). [ḫizāne-i naḳd-i sirişkümi, -üm, -i]*

ḫizmet: *Kulluk, hizmetkârlık, vazife.*

1. Ḫizmetinde ḳayd-ı ʿālem ber-ṭarafdur cümleten
Bende-i sulṭān-ı ʿışḳ âzād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 5). [ḫizmetinde, -in, -de]*
2. Bir **ḫizmetüñe** sezā degülsem
İy ṣadr-ı güzīn hidīv-i zī-şān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 163). [ḫizmetüñe, -üñ, -e]*
3. Ben bendelige revā degülsem
Bir **ḫizmetüñe** sezā degülsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 160). [ḫizmetüñe, -üñ, -e]*

ḫizmet-güzār: *Hizmet eden (kişi).*

1. Bilmem ḫarīm-i ʿişvede āh ol perī-veşüñ
Ḫizmet-güẕār ādemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 4). [ḫizmet-güẕār,]*

ḫıżr: *Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdâdına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre velî olan zat.*

1. Ol māhī büründügince bürnüs
ʿĀşıḳ ola görse **Ḫıżr** u Yūnus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 8). [ḫıżr,]*

ḫod: *"De, da" bağlacı gibi kullanılmıştır.*

1. Yine nāgeh esīr-i ʿışḳ oldum
Ne güẕārum ne **ḫod** ḳarārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [ḫod,]*
2. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü āvāre ḥamām
Ne olur bende-i zülfi ne **ḫod** āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [ḫod,]*
3. Bu gūne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
Ne cūy-ı āb-ı revānda ne **ḫod** seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 5). [ḫod,]*
4. Neşve-i ʿālem-i ābı görelüm yoḫsa Faṣīḥ
Ne sifāl elde ne **ḫod** sāġar-ı billūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 16). [ḫod,]*
5. Vaṣf-ı şāyestegī-i ḥüsnüñi aʿlā bilürin
Ruḫ-ı pürtābuña ne mihr ne **ḫod** māh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 4). [ḫod,]*

ḫod: *Kendi, bizzat.*

1. Rāz-ı ġam-ı ʿışḳı **ḫod** tebāh eylemedüm
   Ruḫsār-ı nikūña bed-nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 2). [ḫod,]*

ḫod-pesend: *Kendini beğenmiş (kimse), mağrur.*

1. Āyīne-i Sikender ü cām-ı Cem olsa da
   Kılmaz o **ḫod-pesend** o ḫod-rā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 8). [ḫod-pesend,]*

ḫōş: *Güzel, çok güzel, zarif.*

1. Nʾola pür-gūy isem hemīşe Faṣīḥ
   Ḫoş ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 14). [ḫoş,]*

ḫōs: *Güzel, âlâ, iyi.*

1. Zemān-ı ḫande-i gül gibi vaḳt-i ḫurrem olmazmış
   Hezārın faṣl-ı feryādı gibi bir **ḫoş** dem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 2). [ḫoş,]*

hos gör: *Iyiye yormak, hoşgörü ile karşılamak.*

1. Ay-be-ay hafta-be-hafta **ḫoş gör** devrānuñı
   Gün-be-gün sāʿat-be-sāʿat rūzgār elden gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 16, Mısra 1). [ḫoş gör,]*

hosā: *Ne hoş!, ne iyi!, ne güzel!.*

1. Ḫoşā faṣl-ı bahār u mevsim-i gül vaḳt-i ḥandānī
   Ki evṣāfı ider dem-beste çoḳ ṭabʻ-ı suḫān-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 1). [ḫoşā,]*

ḫoş-bū: *Güzel kokulu, güzel kokan.*

1. Laʿl-i nābuñ mül midür ya ġonçe-i şād-āb mı
   Kākülüñ **ḫoş-bū** ḳaranfil sünbül-i ġarrā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 4). [ḫoş-bū,]*

ḫoş-būy: *Güzel kokulu, güzel kokan.*

1. Mecnūn olalı o çeşmi āhūya göñül
   Meftūn olalı o zülfi **ḫoş-būya** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 2). [ḫoş-būya, -a]*

ḫoş-ḥāl: *Hali vakti yerinde.*

1. Ülfet-i zülfiyle yāruñ ġālibā **ḫoş-ḥālsin**
   Ḫāṭır-ı ḥāl-i Faṣīḥ-i zārı ṣormazsın gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 9). [ḫoş-ḥālsin, -sin]*

ḫoş-kumāş-ı nāza: *Nazın hoşa giden, sevilen kumaşı.*

1. Bozdı bāzār-ı niyāzı ḫaṭ gelüp
   Ḫoş-ḳumāş-ı nāza ḳalmadı revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 4). [ḫoş-ḳumāş-ı nāza, -a]*

ḫoş-ser olan: *Mutlu, menün olan kimse.*

1. Külāh-ı faḳr ile **ḫoş-ser olan** dil-i dānā
   Nigāh-ı efser-i keyhüsrev ü Ḳubād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 5). [ḫoş-ser olan, -an]*

ḫoş-tabʿ-ı suḫan-güẕārum: *Güzel söz söyleme yeteneğine sahip.*

1. Nʾola pür-gūy isem hemīşe Faṣīḥ
   Ḫoş ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 14). [ḫoş-ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum,]*

ḫoten: *Hotan (Doğu Türkistan'da bir şehir). II Misk kokusu.*

1. Ḫotenden būy-ı zülfüñ ārzū itdüm ḫaṭā itdüm
   Çemende serv-ḳaddüñ cüst ü cu itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 1). [ḫotenden, -den]*

hū çeker: *Allah adını art arda tekrar etmek; zikir yapmak.*

1. Kimi teshīre çeker esmā kimi elf-i niyāz
   Olan ebrū içün bī-çāre ʿāşıḳ **hū çeker** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 2). [hū çeker, -er]*

hū didi: *Arapça "o" anlamına gelen zamir. Sufiler tarafından daha çok "Allah"ı kastetmek için kullanılır. "Neredesin, bana bak" anlamında genellikle kadınlarca kullanılan bir seslenme sözcüğü. Dervişler arasında kullanılan bir seslenme sözü II Hayranlık ve şaşkınlık ifadesi.*

1. Nāme-i ḥüsnini itdükde güşād ol meh-rū
   Müy-ı pīşāni-i müşgīni görenler didi hū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 2). [hū didi, -di]*

hūb: *Güzel, hoş.*

1. Āyīnemüzde var o ḳadar ṣafvet ü cilā
   Farḳ olmaz oldı nīk ü bed ü **ḫūb** dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 4). [ḫūb,]*

hūb: *Güzel, hoş II sevgili.*

1. Her biri bu ḥāl ile çoḳ murġ-ı dil ṣayd eyledi
   Ḫublar kim ḫāl ü zülfin dāne vü dām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 6). [ḫublar, -lar]*
2. Olursın belki iy dil beste-i fitrāki bir **ḫūbuñ**
   İrişdi ʿıyd-ı ḫūbāna dem-i ṣayd u şikār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 11). [ḫūbuñ, -uñ]*
3. Her **ḫūb** u zişte görmedük ʿarż-ı kabūlde
   Āyīne gibi bir daḫı bī-şermdür sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 5). [ḫūb,]*

hūb u zist-i ṣūret-i ḥāl: *Durumun çirkin ve güzel suretini. II vaziyeti iyi ve kötü.*

1. Görinür **ḫūb u zişt-i ṣūret-i ḥāl**
   ʿIşḳ āyīne-i mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 41). [ḫūb u zişt-i ṣūret-i ḥāl,]*

ḫūbān: *Güzeller, dilberler.*

1. Der-ḳafā leşker-i ʿuşşāḳ Faṣīḥā yürisün
   İhtizāz ile ʿalem gibi çekilsün **ḫūbān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 9). [ḫūbān,]*

2. Ol şeh-süvār-ı esb ola **ḫūbān** hücūm ider
   Tā kim rikābını kimi kimi ʿinān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 7). [ḫūbān,]*
3. Ḫubānuñ olur cevri leẕiẕ ʿāşıḳ-ı zāra
   Kim çāşnī-i luṭf ḳomışlar siteminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 5). [ḫubānuñ, -uñ]*

ḫubān-ı zemān: *Zamanın güzelleri.*

1. Ḫubān-ı zemān luṭf ile maʿhūd degüldür
   Her ʿahd-şiken dil-bere dil virme Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [ḫubān-ı zemān,]*

ḫubb-ı ʿabīr-ḥāl: *Güzel kokulu hal muhabbeti, sevgisi.*

1. Teşvīşüm eyledi tīr-i efkār-ı ḫaṭ füzūn
   Ḥabb-ı ʿabīr-i ḫāl ile tefrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 8). [ḫubb-ı ʿabīr-ḥāl,]*

ḫubb-i cāhdan: *Makam sevgisi.*

1. Meyl-i zer ü **ḫubb-i cāhdan** itsün ḫāli
   Genc-i dilüm ʿirfān ile mālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 3). [ḫubb-i cāhdan, -dan]*

ḫüccet: *Delil, kanıt, belge.*

1. Daʿvī-yi kelām-ı ʿışḳda her **hüccetümüñ**
   Mażmūnına cān u dili ṭanıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 3). [hüccetümüñ, -üm, -üñ]*

ḫüccet-i iḫlāṣı: *Doğruluk, dürüstlük delili.*

1. Uralum sīnemüze dāġ-ı ṣarīh
   İdelüm **ḫüccet-i iḫlāṣı** ṣaḥīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 32).* *[ḫüccet-i iḫlāṣı, -ı]*

ḫuceste: *Uğurlu, kutlu, mübarek.*

1. Ġonçe-i ḫāṭırı güşād eyler
   Bir **ḫuceste** bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 26). [ḫuceste,]*

huceste-güftār: *Uğurlu söz söyleyen.*

1. Ammā senüñ iy **ḫuceste-güftār**
İy siḥr-beyān u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 31). [ḫuceste-güftār,]*

ḫuceste-taʿbīr: *Saadetli söz.*

1. Sen var iken iy **ḫuceste-taʿbīr**
Aḥvāl-i dili kim ide taḥrīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 53). [ḫuceste-taʿbīr,]*

hücre: *Küçük oda. II gönül.*

1. Yir yir ten-i ḫākīye yaḳup dāġ-ı miḥen
Açdum o teng **hücreye** birḳaç revzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 2). [hücreye, -ye]*

hücūm ider: *Saldırmak.*

1. Ol şeh-süvār-ı esb ola ḫūbān **hücūm ider**
Tā kim rikābını kimi kimi ʿinān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 7). [hücūm ider, -er]*

hücūm itdi: *Saldırmak.*

1. Çeşm-i terümde ḳaṭrece kāhiş görülmedi
İtdi hücūm-ı kāviş-i ġam giryemi füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 7). [hücūm itdi,]*

hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet: *Kıyamet rüzgarının saldırısı.*

1. Muḥāl olurdı eger olsa da firāz-ı cibāl
Hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet ḳoparsa da ol dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 37). [hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet,]*

hücūm-ı ceyş-i ġam: *Gam ordusunun hücumu.*

1. Yıḳılsa ḳaṣr-ı cismüm cūşiş-i seyl-āb-ı ḥasretle
Ḫarāb itse **hücūm-ı ceyş-i ġam** mısr-ı dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 4). [hücūm-ı ceyş-i ġam,]*

hücūm-ı girye: *Ağlama hamlesi, saldırısı.*

1. Hücūm-ı girye dil-i mübtelāyı söyletmez
   Belāyı gör ki saña mācerāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 1). [hücūm-ı girye,]*
2. Hücūm-ı girye çü emvāc-ı baḥr pey-der-pey
   Duḫān-ı āh miṣāl-i seḥāb pīç-ā-pīç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 3). [hücūm-ı girye,]*
3. Hücūm-ı giryeme bāʿiṣ nevā-yı bülbüldür
   Hevā-yı ʿışḳ ile cūş eyler āb-ı enhārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 7). [hücūm-ı giryeme, -m, -e]*
4. Olımaz mānīʿ **hücūm-ı giryeye** müjgānlarum
   Seyl-i pür-zūr-ı maḥabbet ḫār u ḫas bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 7). [hücūm-ı giryeye, -ye]*

hücūm-ı kāviṣ-i ġam: *Keder artıran üşüşme.*

1. Çeşm-i terümde ḳaṭrece kāhiş görülmedi
   İtdi **hücūm-ı kāviş-i ġam** giryemi füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 7). [hücūm-ı kāviş-i ġam,]*

hücūm-ı kelāġını: *Kuzgun, karga saldırısı.*

1. Bir cīfenüñ görince **hücūm-ı kelāġını**
   Pervāza meyl ider mi o ʿanḳā-ṭabʿ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 10). [hücūm-ı kelāġını, -ın, -ı]*

hudā: *Allah.*

1. Meyl eyledüñ bu ḫāke eyā serv-i ser-firāz
   ʿÖmr-i ṭavīl ide müyesser **Ḫudā** saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 8). [ḫudā,]*
2. Sefīne-i dile tecrīd gösterür mi **Ḫudā**
   Kenar-ı sāḥil-i ümmīd gösterür mi **Ḫudā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [ḫudā,]*
3. Sefīne-i dile tecrīd gösterür mi **Ḫudā**
   Kenar-ı sāḥil-i ümmīd gösterür mi **Ḫudā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 2). [ḫudā,]*
4. Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
   Murādum üzre baña ʿıyd gösterür mi **Ḫudā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [ḫudā,]*
5. Bu şām-ı tīre-i ḥasret irer mi encāma
   Cemālüñ iy ruḫı ḫurşīd gösterür mi **Ḫudā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [ḫudā,]*
6. Muḳābilümde bir āyīne ṣāf-ı İskender
   Elümde sāġar-ı Cemşīd gösterür mi **Ḫudā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 8). [ḫudā,]*

7. Bu şūre-zār-ı kühen bāġ-ı ḫār-perverde
   Faṣīḥ bir gül-i ümmīd gösterür mi **Ḫudā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 10). [ḫudā,]*
8. Hergiz ne yār hem-dem ü ne āşinā bilür
   Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ **Ḫudā** bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 2). [ḫudā,]*
9. Pā vü ser üftāde-i ʿışḳum ẓahīrümdür **Ḫudā**
   Ārzū-yı tekye-i rāḥatla dīvār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 5). [ḫudā,]*
10. Ḫaṭ gelüp mihr-i ruḫuñ bī-incilā göstermesün
    ʿĀşıḳa ol tīre-eyyāmı **Ḫudā** göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 2). [ḫudā,]*
11. Ḥüsn-i meh-i Kenʿānı **Ḫudā** virdi o māha
    Ol ḫilʿat-i fāḫir hele endāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 5). [ḫudā,]*
12. Maḥfūẓ u maṣūn ʿavn-i Bārī
    Devletle **Ḫudā** muʿammer itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 188). [ḫudā,]*
13. Devletle **Ḫudā** muʿammer itsün
    Manṣūr ḳılsun muẓaffer itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 185). [ḫudā,]*
14. Mümtāz-ı mesel bir püser-i yektāsın
    Baġışlaya ābāña **Ḫudā** İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 4). [ḫudā,]*
15. Ol feyżı ḳomış **Ḫudā** ki gül-zārumda
    Gül-ġonçe-i ümmīd biter ḫārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 1). [ḫudā,]*
16. Ben ʿāşıḳ-ı dīrīne kim Allāh bilür
    Mümkin midür inkār **Ḫudā** bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 4). [ḫudā,]*

ḫudā-dād: *Allah'ın verdiği, Allah vergisi olan.*

1. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister
   Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle **Ḫudā-dād** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [ḫudā-dād,]*

ḫudāvendā: *Ey Sultânım!*

1. Ḫudāvendā feżā'il-perverā dāniş-verā ṣadrā
   Eyā ʻadliyle ḫurrem köhne bāġ-ı ʻālem-i fānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 63). [ḫudāvendā,]*

ḫudā-yı celle celāl: *Büyük ve şanı yüce olan Allah.*

1. Riyāż-ı ravża-i ‘arş āsitānuña olsun
   Cihānda tā ola ecr ü cezā her a‘māl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 84). [ḫudā-yı celle celāl,]*

ḫudā-yı zeʾl-cūd: *Cömertlik sahibi olan, bol bol ihsan eden Allah.*

1. Elbette virür **Ḫudā-yı ẕeʾl-cūd**
   Maḥmūda Ayāz Ayāza Maḥmūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 5). [ḫudā-yı ẕeʾl-cūd,]*

hükm: *Hüküm, karar.*

1. Hükmin iṣbāt eyler elbet pādişāh olsañ eger
   Her ne dīvān-ı ezelde ṣebt olunmışdur sere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 3). [hükmin, -in]*
2. Maḥabbet-i şeh-i kevneyn ‘aleyhi ṣalli vü āl
   O şeh ki **hükmini** cārī iderdi emr itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 32). [hükmini, -i, -ni]*
3. İcād ideli cihānı Bārī
   ʿĀlemlere **ḥükmüñ** itdi cārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 8). [ḥükmüñ, -üñ]*

ḫükm itdiler: *Karar vermek.*

1. Görenler şi‘rüñi **ḥükm itdiler** kim bir daḫı dehre
   Senüñ gibi Faṣīḥā mīr-i dīvān-ı suḫan gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 9). [ḥükm itdiler, -di, -ler]*

hükm-i bārī: *Bir kalıptan döker gibi, düzgün, tertipli ve güzel yaratan yüce Allah'ın kararları. Allah'ın emir ve yasakları).*

1. Bu güne siyāh u nā-mübārek
   Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 137). [hükm-i bārī,]*
2. Gencīne miyim ki **hükm-i Bārī**
   Cāy itdi baña harābe-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 137). [hükm-i bārī,]*
3. Bu güne siyāh u nā-mübārek
   Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 137). [hükm-i bārī,]*
4. Gencīne miyim ki **hükm-i Bārī**
   Cāy itdi baña harābe-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 137). [hükm-i bārī,]*

ḥükm-i dem-i nev-bahār-ı ʿışḳuñla: *Aşk baharı mevsiminin etkisi.*

1. Ḥükm-i dem-i nev-bahār-ı ʿışḳuñla şehā
   Dīvāne-i zencīr-keşüm cūy gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 3). [ḥükm-i dem-i nev-bahār-ı ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

ḥuld-i kūyından: *Cennet gibi semt, mahalle.*

1. Ḫuld-i kūyından o ḫūr-veşi aġyār-ı pelīd
   Bāġ-ı Firdevse ḳovarlarsa hemān (kūr) olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 13). [ḫuld-i kūyından, -ın, -dan]*

ḫulḳ: *Huy, tabiat, yaratılış.*

1. Ḥüsnüñden olur ḥażret-i Yūsuf maḥcūb
   Ḫulḳuñdan ider şerm melāʾik ḫayli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 3). [ḫulḳuñdan, -uñ, -dan]*

ḫulūṣ: *Halislik, saflık, doğruluk, yalan ve hilesi olmayan. II Amellerin şüphelerden temizlenmesi; kulun, ibadetlerini, hareketlerini, sükûnlarını yalnızca ve yalnızca Allah rızası için yapması.*

1. Ki vaṣfuñ itmededür cümle nāsı ebkem ü lāl
   Hemān **ḫulūṣumı** ʿarż eylemek siyāḳında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 62). [ḫulūṣumı, -um, -ı]*

ḫulūṣ: *Hâlis ve saf olma, kalp temizliği; samimiyet, sadakat.*

1. Göñül **ḫulūṣ** ile nām-ı nigū idüp peydā
   Henüz defter-i ʿışḳ içre pāk-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 7). [ḫulūṣ,]*
2. Hergiz ne yār hem-dem ü ne āşinā bilür
   Cānā **ḫulūṣumı** saña ancaḳ Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 2). [ḫulūṣumı, -um, -ı]*
3. Temyīz ḳılmaduñ beni cānā raḳībden
   Farḳ itmedüñ dirīġ **ḫulūṣ** u nifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 4). [ḫulūṣ,]*

ḫum: *Şarap küpü. II âşık.*

1. Dil-rübānuñ āb u ṭābı ḳalmamış
   Şimdi ol **ḫumuñ** tehī olmış şarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 2). [ḫumuñ, -uñ]*

hum: *Şarap küpü.*

1. Ḫumlardan alındı mey-i raḫşān-ı ḫarābāt
   Açıldı yine kān-ı Bedaḫşān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 1). [ḫumlardan, -lar, -dan]*

hümā: *Talih kuşu.*

1. Vaṣfın işitmişüzdür o şeh-bāz-ı dil-berüñ
   Bir yirde görmek olmadı ammā **Hümā** imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 4). [hümā,]*
2. Pervāzı evc-i maʿnīde bālādan itmede
   Ṭabʿuñ senüñ suḫanda Faṣīḥā **Hümā** imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 10). [hümā,]*
3. Āzāde olsa n'ola Faṣīḥā **Hümā** gibi
   Dil-ḫ∨āhı üzre bulmadı dil murġı āşiyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 9). [hümā,]*
4. Biz ʻālem-i bālā-yı tevāżuʻda **hümāyuz**
   Ḫarmen-gede-i düşmene biz berḳ-ı ḥaṣal-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 9). [hümāyuz, -(y)uz]*
5. Yoḳdur dilimüzde eṣer-i naḫvet-i ṭāvus
   Biz ʿālem-i bālā-yı tevāżuʿda **hümāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 8). [hümāyuz, -(y)uz]*

hümā: *Talih kuşu. II Sevgili.*

1. Yār olmış sāye-baḫş-ı ḫalḳa-i bezm-i raḳīb
   Ol **Hümāyı** ʿāḳıbet dām itdiler rām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 4). [hümāyı, -yı]*

humār: *İçkiden sonra gelen baş ağrısı, sersemlik.*

1. Füzūn itdi **ḫumārum** nūş-ı cām-ı ġuṣṣa gitdükce
   Gel iy sākī kerem ḳıl sāġar-ı ṣahbāyı ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 7). [ḫumārum, -um]*
2. Dil-i şeydāda ʿışḳ-ı yārum var
   Ser-i şūrīdede **ḫumārum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 2). [ḫumārum, -um]*
3. Vaṣluñ nihāyeti elem-i hicr-i yārdur
   Encām-ı neşve-i mey-i ṣahba **ḫumārdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 4). [ḫumārdur, -dur]*
4. Ser **ḫumār** ile girān dīde-i ter şūr olsun
   Bir iki cām içelüm nūr ʿalā-nūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 1). [ḫumār,]*

5. Cānāna fikrin eylemesün cānın isteyen
   Mey görmesün **ḫumārını** yād eyleyen ḥarīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 7). [ḫumārını, -ın, -ı]*
6. Defʿ olınmaz ʿaceb **ḫumārdur** bu
   Heft cām-ı sipihri itseñ nūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 6). [ḫumārdur, -dur]*
7. Ser-i sevdā-yı yār var serde
   Bī-defʿ bir **ḫumār** var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 2). [ḫumār,]*
8. Niçe her dem mey içmeyem ki Faṣīḥ
   Bī-defʿ bir **ḫumār** var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 10). [ḫumār,]*
9. Miṣāl-i Cem dimezüz cāh u iḥtişāmumuz olsa
   Hemān **ḫumārımuzı** defʿe elde cāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 2). [ḫumārımuzı, -ımuz, -ı]*
10. Elüñde cām ile teşrīf eyleseñ sāḳī
    Bu intiẓāra bu deñlü **ḫumāra** degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 4). [ḫumāra, -a]*
11. Nergis çemende tā ʻaraḳ-ı jāle görmeye
    Mānend-i çeşm-i yār açılmaz **ḫumārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 14). [ḫumārdan, -dan]*

ḫumār-ı ʿaḳlımuzı: *Akıl sersemliği. II akıl tutulması.*

1. Serden **ḫumār-ı ʿaḳlımuzı** ber-ṭaraf ḳılup
   Dilden şarāb-ı ʿışḳ ile defʿi ġam eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 3). [ḫumār-ı ʿaḳlımuzı, -ımuz, -ı]*

ḫumār-ı bāde: *Şarabın verdiği sarhoşluk.*

1. Ne neşve-i mey ile ne **ḫumār-ı bāde** ile
   Teġāfül olmadı çeşm-i siyāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 3). [ḫumār-ı bāde,]*

ḫumār-ı ġam-ı hicrānı: *Ayrılık üzüntüsünün baş ağrısı.*

1. Belki defʿ ide **ḫumār-ı ġam-ı hicrānı** Faṣīḥ
   Ṭarḫ-ı bezm eyleyeyüm cām-ı ṣāfa nūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 9). [ḫumār-ı ġam-ı hicrānı, -ı]*

ḫumār-ı ġamla: *Gam sarhoşluğu, sıkıntıdan ne yaptığını bilmemek.*

1. Ḫumār-ı ġamla ḫamūş ehl-i dil ʿaceb sāḳī
   Niçün sebū-yı mey-i pür-ṣafāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 7). [ḫumār-ı ġamla, -la]*

ḫumār-ı hicr: *Ayrılık sarhoşluğu.*

1. Ḫumār-ı hicr ile ṭāb-ı tekellüm yoḳ zebānında
   Faṣīḥā şiʿr teklif eylemeñ kim bī-dimāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 9). [ḫumār-ı hicr,]*

hümā-yı devlet-i ʿışkı: *Aşk devletinin kuşu. II sevgili.*

1. Hümā-yı devlet-i ʿışḳı tenezzül itmez ise
   Segān-ı kūyı ḳabūl eyler üstüḫ∨ānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 3). [hümā-yı devlet-i ʿışḳı, -ı]*

hümā-yı evc-i güzīn-i ferāġatüz: *Tok gözlülüğün seçkin zirvesinin talih kuşu.*

1. Biz kim **Hümā-yı evc-i güzīn-i ferāġatüz**
   Rengīn-nümā-yı ḫilʿat-i Tāvūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 3). [hümā-yı evc-i güzīn-i ferāġatüz, -üz]*

hümā-yı ḥuceste-bāl: *Uğurlu, talihli kanatlı Hüma.*

1. Gör feyż-ı ʿışḳ-ı yārı **Hümā-yı ḥuceste-bāl**
   Kuḫl-i cilā-yı cān ide ʿaẓm-i remīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 7). [hümā-yı ḥuceste-bāl,]*

hümā-yı ʿışk: *Aşk kuşu. II sevgili.*

1. İtmek tenezzül aña ne mümkin **Hümā-yı ʿışḳ**
   Bi-maġz cismümüñ bir iki üstüḫ∨ānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 13). [hümā-yı ʿışḳ,]*

ḫum-ı dehrüñ: *Âlemin şarap küpü.*

1. Neşvesin idrākden ḳalduḳ meger kim iy Faṣīḥ
   Rūzgār ile bozulmışdur **ḫum-ı dehrüñ** müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 10). [ḫum-ı dehrüñ, -üñ]*

ḫum-ı zehr-i dehri: *Dünya (yaşamı) zehrinin şarap küpü.*

1. Gördüm niçe miḥnet-i sipihri
   Çekdüm niçe **ḫum-ı zehr-i dehri** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 170). [ḫum-ı zehr-i dehri, -i]*

2. Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān
   Bir bī-kes-i nā-murād u zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 170). [ḫum-ı zehr-i dehri,]*
3. Gördüm niçe miḥnet-i sipihri
   Çekdüm niçe **ḫum-ı zehr-i dehri** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 170). [ḫum-ı zehr-i dehri, -i]*
4. Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān
   Bir bī-kes-i nā-murād u zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 170). [ḫum-ı zehr-i dehri,]*

ḫumm: *Şarap küpü.*

1. Cūş itdi **ḫummı** dil göricek duḫter-i rezi
   Dīdemde oldı her müje bir ser-bürīde tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 7). [ḫummı, -ı]*

ḫummā-yı reşk-i bī-amān ṭutmış: *Amansız, acımasız kıskançlık hastalığına tutulmak.*

1. Görüp tāb-ı ruḫ-ı dil-dārı olmış mihr lerzende
   O ser-gerdānide **ḫummā-yı reşk-i bī-amān ṭutmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 8). [ḫummā-yı reşk-i bī-amān ṭutmış, -mış]*

ḫumm-ı bāde: *Şarap küpü.*

1. Ḳalmaz şarāb-ı şevḳden elbet tehī o dil
   Çün **ḫumm-ı bāde** bekleye künc-i ferāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 8). [ḫumm-ı bāde,]*

ḫumm-ı bādeyi: *Şarap küpü.*

1. Çoḳ **ḫumm-ı bādeyi** ide āb-ı cerīme-sūy
   Bir ṣubḥ-gehde ḫaṣṣa-i āh-ı nedāmetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 3). [ḫumm-ı bādeyi, -yi]*

ḫumm-ı dilüñ: *Gönlün sersemliği.*

1. Cām-ı çeşmümden Faṣīḥ āsārı olmaz münʿadim
   Var ise **ḫumm-ı dilüñ** ġāyetle rengīndür müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 10). [ḫumm-ı dilüñ, -üñ]*

ḫumm-ı mey-i rāzdur: *Sırrın, gizemin şarap küpü.*

1. Feryād idemez mest-i maḥabbetdür dil
   Bu **ḫumm-ı mey-i rāzdur** olmaz cūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 4). [ḫumm-ı mey-i rāzdur, -dur]*

ḫūn: *Kan.*

1. ʿAks-i rūyuñ naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş **ḫūn** ile
   Her zemān eksük degüldür çeşm-i baḥr ü berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 3). [ḫūn,]*
2. Silmedüñ bir kere āb-ı dīde-i giryānumı
   Ḫūn ile ālūde gördüñ niçe kez dāmanuñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 1). [ḫūn,]*
3. Bir āh ile eflāki siyāh eylemedüm
   Bir girye idüp **ḫūnda** şināh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 2). [ḫūnda, -da]*

ḫūn: *Kan. II yaralı.*

1. Dil laḫt laḫt **ḫūn** ile lebrīz dīdeler
   ʿİşretdeyüz hemīşe kebāb u şarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 7). [ḫūn,]*
2. Her ġonçe **ḫūn** iken daḫı müşg-i teri sezā
   Ṣad-nāfe bāc olursa da müşg-i Tatārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 15). [ḫūn,]*

ḫūn olmış: *Kan dolmak.*

1. Dili cevr-i felekden nāfe-veş miḥnetle **ḫūn olmış**
   Dehānında kimi kim söyledüm būy-ı şikāyet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 3). [ḫūn olmış, -mış]*

ḫūn-āb-ı cigerden: *Ciğer kanı, ciğerin kanlı suyu.*

1. Ḫūn-āb-ı cigerden virelüm dāġa ṭarāvet
   Gelsün nem-i dilden o kühen-bāġa leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 9). [ḫūn-āb-ı cigerden, -den]*

ḫūn-āb-ı ḥasret: *Özlemin kanlı gözyaşı.*

1. Eylemiş dāmānumı **ḫūn-āb-ı ḥasret** lāle-gūn
   Zaḫm-ı seng-i ġamla olmış sīne reng-i Bīsütūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 63, Mısra 1). [ḫūn-āb-ı ḥasret,]*

ḫūn-āb-ı ḥasretdür: *Özlemin kanlı gözyaşı.*

1. Çeşme-sār-ı dīdeden **ḫūn-āb-ı ḥasretdür** gelen
   Müy ṣanmañ sīneye ḫāṣāk-i miḥnetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 1). [ḫūn-āb-ı ḥasretdür, -dür]*

ḫūn-āb-ı sirişküm: *Kanlı gözyaşı.*

1. İdüpdür anı **ḫūn-āb-ı sirişküm** dāmen-ālūde
   Şafaḳ ẓann eylemeñ çarḫ-ı sitem-kārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 7). [ḫūn-āb-ı sirişküm, -üm]*

ḫūn-ālūde: *Kana bulanmış.*

1. Gülşenüñ sensüz güli sūzende aḫkerdür baña
   Lālenüñ her bergi **ḫūn-ālūde** ḫançerdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 2). [ḫūn-ālūde,]*
2. Vech-i teşbīhi budur kim müşge **ḫūn-ālūdedür**
   Ḫāḳ-i kūy-ı yār kim ʿuşşāḳ rû-fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 2). [ḫūn-ālūdedür, -dür]*

hüner: *Bilgi, ilim; ustalık, maharet.*

1. Destümde Faṣīḥā **hünerüm** var **hünerüm** var
   ʿĀlem nʾola ger cevr ü sitem eylese her dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [hünerüm, -üm]*
2. Destümde Faṣīḥā **hünerüm** var **hünerüm** var
   ʿĀlem nʾola ger cevr ü sitem eylese her dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [hünerüm, -üm]*
3. Hünerde cārī olan naḳd-i ibtihāc bozuldı
   Henüz ehl-i dilüñ nīm-ḥabbe raġbeti yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 8). [hünerde, -de]*
4. Yoḳdur bu **hünerde** saña hem-reng
   Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 3). [hünerde, -de]*
5. Yoḳdur bu **hünerde** saña hem-reng
   Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 3). [hünerde, -de]*

hüner-senc: *Marifet ölçen.*

1. Niẕāmiydi naẕmda ḫ∨āce-i ṣānīydi inşāda
   Hüner-senc ü maʿārif-perver üstād-ı suḫan-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 54). [hüner-senc,]*

<u>hüner-ver:</u> *Marifetli.*

1. Ẕekāda seyyid-i ʿaṣr u tetebbuʿda çü Ṣaʿdüʿd-dīn
   Budur ḥaḳḳā ki her bir fende kāmildi **hüner-verdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 56). [hüner-verdi, -di]*

<u>hūn-girye:</u> *Kanlı gözyaşı.*

1. Ḫūn-girye ḳıyās eyleme cāy itdi Faṣīḥüñ
   Āyīne-i çeşminde senüñ reng-i ʿiẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 9). [ḫūn-girye,]*

<u>hūn-girye-i ʿışk:</u> *Aşkın kanlı gözyaşı.*

1. Mecmūʿ-ı sivā perdelerin çāk itse
   Ḫūn-girye-i ʿışḳ dīdemüz pāk itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 136, Mısra 1). [ḫūn-girye-i ʿışḳ,]*

<u>hūnī:</u> *Kan dökücü, zalim II sevgili.*

1. Murād idinse ider bir nigehle kevni ḫarāb
   Göñül o ġamzesi **ḫūnīden** iḫtīrāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [ḫūnīden, -den]*
2. Dimek cānāneyi rām eyler idüñ sīm ü zer virseñ
   O **ḫūnī** iltifāt itmez yolında cān ü ser virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 2). [ḫūnī,]*

<u>hūn-ı bāde:</u> *Kanlı şarap.*

1. Gül-bāng-i nūş-bād-ı hezārān çekilmede
   Gül-zāra ḫ∨ūn-ı bade-perestān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 1). [ḫūn-ı bāde,]*

ḫūn-ı ciger: *Ciğer kanı.*

1. Ḥāẕır ol iy çeşm-i ter ol serv-ḳāmetdür gelen
   Pāyına iṡār içün **ḫūn-ı ciger** āmāde it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 5). [ḫūn-ı ciger,]*

ḫūn-ı ciger: *Ciğer kanı; yürek kanı II gönül acısı; kanlı gözyaşı.*

1. Tenhā ḫayāl-i laʿlüñ ile ṣoḥbet eylerüm
   Ṣahbā yirine dīdeme **ḫūn-ı ciger** gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [ḫūn-ı ciger,]*

ḫūn-ı cigerle: *Ciğer kanı.*

1. Çeşmümüz **ḫūn-ı cigerle** pür idüp
   Āl idüp eşk ile pīrāhenümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 15). [ḫūn-ı cigerle, -le]*

ḫūn-ı derūn: *Gönül kanı.*

1. Meclis-i ʿışḳuñ saña keyfiyyetin naḳl eyleyem
   Nuḳlı laḫt-ı dil mey-i peymānesi **ḫūn-ı derūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 4). [ḫūn-ı derūn,]*

ḫūn-ı dīde: *Göz kanı. II Gözden akan kanlı yaş, gözün ağlamaktan dolayı kızarması.*

1. Tenezzül eyle gözüm nūrı gel ciger-kūşem
   Ki **ḫūn-ı dīde** vü dilden mey ü kebābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [ḫūn-ı dīde,]*

ḫūn-ı dil: *Gönül kanı.*

1. Laḫt laḫt itdürdi ceyb-i ṣabrumı fürḳat baña
   Gelse kāse **ḫūn-ı dil** nūş itdürür ḥasret baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [ḫūn-ı dil,]*
2. Neşve-i cām-ı mey-i ʿışḳuñla bir ḥāletdeyüm
   Ḫūn-ı dil mi bilmezin nūş itdügüm ṣahbā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [ḫūn-ı dil,]*

3. Gāh **ḫūn-ı dil** gehī laḫt-ı ciger rīzān ider
   Mācerāmuz dīde-i giryānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 7). [ḫūn-ı dil,]*
4. Tā **ḫūn-ı dil** ü laḫt-ı ciger bāḳīdür
   Biz ārzū-yı mey ü kebāb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 3). [ḫūn-ı dil,]*

ḫūn-ı dil: *Gönül, ciğer kanı. II üzüntü ve kederden dökülen gözyaşı.*

1. Güş idince Faṣīḥ bu ḫaberi
   Dīdeden **ḫūn-ı dil** idüp cereyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 8). [ḫūn-ı dil,]*

ḫūn-ı dile: *Gönül kanı.*

1. Bār-ı girān-ı minnet-i sāḳīyi çekmezüz
   Lāzım gelürse **ḫūn-ı dile** minnet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 4). [ḫūn-ı dile, -e]*

ḫūn-ı dil-i ʿāṣıḳāndan: *Âşıkların gönül kanı.*

1. Bu demde **ḫūn-ı dil-i ʿāṣıḳāndan** it perhīz
   Ḥaẕer ki ʿayn-i żarardur bu ʿillete ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 3). [ḫūn-ı dil-i ʿāṣıḳāndan, -dan]*

ḫūn-ı dil-i nev-niyāzuma: *Seyr ü süluka yeni başlamış salikin gönül kanı. II taze aşığın gönül kanı, aşkı.*

1. Leb-teşne itdi **ḫūn-ı dil-i nev-niyāzuma**
   Şemşīr-i ġamzeñe viren āb-ı zülāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 5). [ḫūn-ı dil-i nev-niyāzuma, -um, -a]*

ḫūn-ı eşki: *Kanlı gözyaşı.*

1. Aḳıtdum **ḫūn-ı eşki** giryemi mānend-i cūy itdüm
   Gözümden naḳş-ı rūyuñ çıḳmadı çoḳ şüst ü şūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 1). [ḫūn-ı eşki, -i]*

ḫūn-ı eşk-i çeşm: *Gözyaşının kanı.*

1. Elümde **ḫūn-ı eşk-i çeşm** ile ālūde dāmānum
   Baña yigdür bahāruñ āl-i vālā dest-mālinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 8). [ḫūn-ı eşk-i çeşm,]*

hūn-ı ḥasret: *Hasret/özlem kanı.*

1. Çeşm-i idrāküz ser-ā-pā **ḫūn-ı ḥasret** ḳāniʿüz
   Gūş-i hūşuz her zemān bāng-i melāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 1). [ḫūn-ı ḥasret,]*

hūn-ı nāb-ı derdüñdür: *Keder, üzüntünün saf kanı. II kederin kanlı gözyaşı.*

1. İçilen **ḫūn-ı nāb-ı derdüñdür**
   Çekilen ıżṭırāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 3). [ḫūn-ı nāb-ı derdüñdür, -üñ, -dür]*

hūnīn dil-i hezārı: *Bülbülün kanlı, kana bulanmış gönlü.*

1. İtdi şüküfte ġonçeyi luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ
   Ḫūnīn dil-i hezārı güşād eyledi Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 9). [ḫūnīn dil-i hezārı,]*

hūnīn-dil: *Kanlı gönül.*

1. Ḫūnīn-dili ol şāha miṣāl-i ġonçe
   ʿArż eylemege ġarīb ṭaḳrīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 3). [ḫūnīn-dili, -i]*

hūnīni olur: *Kan renginde, kızıl olmak.*

1. Hūnīni olur gül gibi sünbülleri hicrüñ
   Hep zerd biter ḥasret ile gülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 2). [hūnīni olur, -ur]*

hūn-pālā idelüm: *Kan dökücü olmak.*

1. Dāġ dāġ eyleyelüm cismümüzi
   İdelüm çeşmümüzi ḫūn-pālā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 28). [ḫūn-pālā idelüm, -elüm]*

hūn-rīz olur: *Kan dökücü olmak.*

1. Ruʿāf-bīnī-i āhū-yı müşg olur ḫūn-rīz
   Ḳaçan ki kākül-i pürçīnüñe ṣabā ṭoḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 9, Mısra 1). [ḫūn-rīz olur, -ur]*

hūr: *Cennet kızı, çok güzel kız veya kadın, huri.*

1. Vālih itmiş ser-i kūyuñda temāşā-yı vişāl
   Biz ferāmūş-ı der-i cennet ü **ḫūr** eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 4). [ḫūr,]*

ḫūr-ı cinān: *Cennet hurisi.*

1. Gerden-nihād-ı ḥüsn-i rıżāyam naṣībüme
   Ḥūr-ı cinān Faṣīḥ saña dil-rübā bañа *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 10). [ḥūr-ı cinān,]*

ḫūri-peyker: *Huri yüzlü, melek yüzlü.*

1. Çekdürme ile o **ḫūri-peyker**
   Bālāya çeker melekdür ejder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 1). [ḫūri-peyker,]*

hūrī-sīmā: *Huri yüzlü.*

1. Faṣīḥi ʿayb olurdı ġayrı taʿyīb itmek ādemler
   Görülse ol perī-rū **hūrī-sīmā** vü melek-manẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 9). [hūrī-sīmā,]*

hūr-liḳā: *Huri yüzlü güzel.*

1. Aʿdā gözine mār-eser ü mālik-ezāyuz
   Aḥbāba melek-ḫāsiyet ü **ḫūr-liḳāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 12). [ḫūr-liḳāyuz,]*

hürmet eylerüz: *Saygı göstermek, saymak.*

1. Cām-ı ṣafāyı ḳarşularuz ʿizzet eylerüz
   Dest-i ṭalebde yir iderüz **ḥürmet eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 2). [ḥürmet eylerüz, -r, -üz-üz]*

ḫurrem: *Gönül açıcı, sevinçli, şen.*

1. Çemenler sebz ü **ḫurremdür** hevālar dil-güşādur hep
   Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [ḫurremdür, -dür]*
2. Güşāde olacaḳ demdür dil-i ser-besteler rāẕı
   Şüküfte ġonçe-i güller çemenler sebz ü **ḫurremdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [ḫurremdür, -dür]*

3. Sebz ü **ḫurrem** olsa her dem berg ü bār-ı naḫl-i dil
   Dīdeden kesb eylemiş neşv ü nemāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 5). [ḫurrem,]*
4. Hemīşe ġonçe-i dil feyż-ı istiʿdād ile **ḫurrem**
   Nihāl-i tabʿ-ı mevzūnuma pür-bār-ı kemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 3). [ḫurrem,]*
5. Ne fikr-i vaṣl ile **ḫurrem** ne bīm-i hicr ile pür-ġam
   Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 1). [ḫurrem,]*
6. Ḫudāvendā feżā'il-perverā dāniş-verā ṣadrā
   Eyā ʻadliyle **ḫurrem** köhne bāġ-ı ʻālem-i fānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 64). [ḫurrem,]*

ḫurrem eylemiş: *Sevindirmek.*

1. Gelmiş bahār ṭayy-ı bisāṭ-ı ġam eylemiş
   Bāġı kemāl-mertebede **ḫurrem eylemiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 2). [ḫurrem eylemiş, -miş]*

ḫurrem ü sebz: *Canlı ve taze.*

1. Olur mı feyż-ı nesīm-i ṭarabla **ḫurrem ü sebz**
   Gelür mi gülşen-i ümmīde āb-ı cūy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 3). [ḫurrem ü sebz,]*

ḫurrem-i seḥer: *Sabah vaktinin neşesi, eğlencesi.*

1. Olmaḳsa ġonçe-veş ṭalebüñ **ḫurrem-i seḥer**
   Şeb-nem-çekān-ı nergis-i çeşm ol dem-i seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 1). [ḫurrem-i seḥer,]*

ḫurşīd: *Güneş.*

1. Günden güne ol ruḫları **ḫurşīde** Faṣīḥüñ
   Mihrini füzūn şevḳını yā Rabb ziyād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 9). [ḫurşīde, -e]*
2. Ḫurşīdi ider kemīne ẕerre
   Hem ẕerreyi āfitāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 7). [ḫurşīdi, -i]*

3. Serv ü gülbün ḳadd-i yār-ı cānumuzla bir degül
Māh u **ḫurşīd** ʿārıż-ı cānānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 2). [ḫurşīd,]*

ḫursīd: *Güneş. II Sevgili.*

1. Ḥaḳḳā cemal-i dil-ber ʿaceb āteşīn olur
Ḫurşīdi şuʿlesinden ider tīre-ḥāl-veş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 5). [ḫurşīdi, -i]*
2. Pertev-i ḥüsnüñ dile düşdükde yaḳdı kīneyi
Gūyıyā kim ṭutdılar **ḫurşīde** bir āyīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 2). [ḫurşīde, -e]*

ḫursīd: *Güneş. II sevgilinin yüzü bağlamında.*

1. Bu şām-ı tīre-i ḥasret irer mi encāma
Cemālüñ iy ruḫı **ḫurşīd** gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [ḫurşīd,]*

ḫursīd olmaz: *Işık saçmak.*

1. Nāy-ı iṭfā-yı ḫiyel-geştesi olmaz ḫurşīd
Şemʿ-i miḥrāb-ı Ḫudā munṭafī-i keyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 5). [ḫurşīd olmaz, -maz]*

ḫurşīd-rū: *Güneş yüzlü, güneş yanaklı II sevgili.*

1. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan olmaz rūz u şeb māʾil
Sen iy **ḫurşīd-rū** ammā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 8). [ḫurşīd-rū,]*

ḫurşīd-ruḫsār: *Güneş yüzlü. II sevgili.*

1. Gel iy **ḫurşīd-ruḫsār** ebruvānı ġamze-i ümmīd
Niçe ṣubḥ u mesā itdi güẕer çoḳ intiẓār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 9). [ḫurşīd-ruḫsār,]*

ḫursīd-ṭalʿat: *Güneş (kadar parlak ve güzel) yüzlü. II sevgili.*

1. Seyre ʿazīmet itsem o **ḫurşīd-ṭalʿatı**
Gör ṭāliʿ-i siyāhumı o gün seḥāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 7). [ḫurşīd-ṭalʿatı, -ı]*

hurūf: *Harfsiz II sözsüz.*

1. Bī-ṣavt u **ḥurūf** eyleye maʿṣūḳına teʾsīr
   İy bülbül-i şürīde naġam böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 3). [ḥurūf,]*

hurūş: *Coşan (deniz), çağlama, gürleme.*

1. Baḥr-i siyehi **ḥurūşa** ekser
   Bādı dil-i zāruñ āhı dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 39). [ḥurūşa, -a]*

ḫūr-veş: *Huri gibi (güzel).*

1. Ḫuld-i kūyından o **ḫūr-veşi** aġyār-ı pelīd
   Bāġ-ı Firdevse ḳovarlarsa hemān (kūr) olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 13). [ḫūr-veşi, -i]*

hūş: *Akıl, fikir, iyi ile kötüyü ayırma hissi.*

1. Miṣāl-i berg ideler zinde şarṣar-ı tehdīd
   O dem ki farḳ idemez dīde **ḫūş** u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [ḫūş,]*

hüseynī: *Türk müziğinin altı numaralı basit makamıdır; en eski makamlardandır.*

1. Teʾsīr itdi cāna **Hüseynī** hevāları
   İsmāʿ olındı niçe maḳāmuñ nevāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 2). [hüseynī,]*

huşk-dimāġ: *Dertli, kederli; mutaassıp; ahmak, ebleh II damağı kurumuş, çok susamış.*

1. Sāḳi cūyende-i āb-ı keremüz luṭfuñdan
   Gerd-i ġam bād-ı elem **ḫuşk-dimāġ** itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 4). [ḫuşk-dimāġ,]*

ḫusk-ḫ∨ān-ı bī-mezenüñ: *Tatsız tuzsuz sofra, lezzetsiz boş sofra.*

1. Bīhūde seng-ḫ∨ār-ı nedāmet ider seri
   Bu **ḫuşk-ḫ∨ān-ı bī-mezenüñ** nānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 4). [ḫuşk-ḫ∨ān-ı bī-mezenüñ, -nüñ-üñ]*

ḫuşk-ı ġam: *Kederin soğukluğu, kuruluğu.*

1. Ḫuşk-ı ġamı itsün lebi ṣad-pāre-i feryād
   Āh-ı seḥerīden ide hem kesb-i ḥarāret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 11). [ḫuşk-ı ġam, -den-ı]*

ḫuşk-leb: *Dudağı kurumuş, susamış.*

1. Eyledi tāb-ı teb-i cevr-i zemāne **ḫuşk-leb**
   Luṭf it iy sāḳī Faṣīḥa bir ḳadeḥ ṣahbā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 7). [ḫuşk-leb,]*
2. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde baḥr u cūylar
   Gelse de miḳyās-ı dilden mā degül demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 5). [ḫuşk-lebdür, -dür]*

ḫuşk-sāl-i miḥnet ü ġam: *Üzüntü ve sıkıntının kurak yılı. II hüzün ve matemle geçen zamanlar bağlamında.*

1. Biz **ḫuşk-sāl-i miḥnet ü ġam** mübtelāsıyuz
   Virdük behāya ḫırmen-i ẕevḳ ü neşāṭı hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 5). [ḫuşk-sāl-i miḥnet ü ġam,]*

ḫuşk-ser: *Kuru baş.*

1. İy gül bitüren **ḫuşk-serinden** ḫāruñ
   Vʾey ābı revān iden dilinden nāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 1). [ḫuşk-serinden, -in, -den]*

ḥüsn: *Güzellik.*

1. Ḥüsn ile Ayāz olsa da her şāhid-i ʿālem
   Dil mālik-i keyfiyyet-i Maḥmūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [ḥüsn,]*
2. İy **ḥüsn** ü müsellem-meniş-i ʿişvede mümtāz
   Raġmen bize vażʿ-ı bed-i aġyāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 3). [ḥüsn,]*
3. Cihāna **ḥüsnüñi** fitnesini ṭurfe belā gördüm
   Kim ʿālemde kimi gördümse saña mübtelā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 1). [ḥüsnüñi, -üñ, -i]*
4. Ḥüsnüñden olur ḥażret-i Yūsuf maḥcūb
   Ḫulḳuñdan ider şerm melāʾik ḫayli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 4). [ḥüsnüñden, -üñ, -den]*

hüsn: *Güzellik, makbul olma.*

1. Görinmez ise dīde-i aʿdāya ne pervā
   Ḥüsnüz dil-i miʾrāt-ı mükedderde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 6). [ḥüsnüz, -üz]*

ḥüsn: *Güzellik ‖ yüz güzelliği.*

1. Bu **ḥüsn** ile kim görüp o mīri
   Zencīrinüñ oldı dil esīri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 35). [ḥüsn,]*
2. Çoḳ dīdeyi necm-rīz-i ḥasret itdi
   Ol meh ki cemāli **ḥüsnidür** rūz-efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 4). [ḥüsnidür, -i, -dür]*

hüsn: *Güzellik II sevgilinin güzelliği.*

1. Benān-ı ḥayreti vaḳf-ı dehān iderdi eger
   Görinmek olsa bu **ḥüsn** ile māh-ı Kenʿāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 4). [ḥüsn,]*

hüsn: *Güzellik II sevgiliye dünyada nasip olan güzellik.*

1. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister
   Ḥaḳ budur **ḥüsn** olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [ḥüsn,]*

hüsn: *Güzel, güzellik.*

1. Ḥüsn ile gül gibi müsellemsin
   N'eyleyüm āh ḫāra hem-demsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 1). [ḥüsn,]*
2. Bülbül-i ʿışḳuñ olsa n'ola Faṣīḥ
   Ḥüsn ile gül gibi müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 10). [ḥüsn,]*

hüsn ü ānı: *Güzellik ve cazibe.*

1. Sen iy āyīne niçe ḥüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
   Bir āḫır dil-rübāda böyle **ḥüsn ü ānı** gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 6). [ḥüsn ü ānı, -ı]*

hüsn ü behcet: *Güzellik ve sevinç.*

1. Seni gördükçe dir zebān-ı Faṣīḥ
   Ḥüsn ü behcet ilāhī bād efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 10). [ḥüsn ü behcet,]*

ḥüsn ü behcet: *Güzellik ve letafet.*

1. Seni gördükçe dir zebān-ı Faṣīḥ
   Ḥüsn ü behcet ilāhī bād efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 10). [ḥüsn ü behcet,]*

ḥüsn ü behcetin: *Güzellik ve letafet.*

1. Şeb-nem degül görince felek **ḥüsn ü behcetin**
   Her ṣubḥ ʿarūs-ı bāġa cevāhir-niṣār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 3). [ḥüsn ü behcetin, -in]*

ḥüsn-i ʻahd-i ʻadl ü dādında: *Ihsan ve adalet sözünün güzelliği.*

1. Perīşān kimse yoḳdur **ḥüsn-i ʻahd-i ʻadl ü dādında**
   Cevānānuñ meger destār ile zülf-i perīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 49). [ḥüsn-i ʻahd-i ʻadl ü dādında, -ın, -da]*

ḥüsn-i aḫlāḳ: *Ahlak güzelliği (sembolü).*

1. ʿÌsā senüñ içün oldı inṭāḳ
   Ẓāhir bu ki şāh-ı enbiyāsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 32). [ḥüsn-i aḫlāḳ,]*

ḥüsn-i beyānı: *Iyi, güzel anlatış.*

1. Bu **ḥüsn-i beyānı** ḥaḳḳ-ı taʿbīr budur
   Meftūnı olurdı gūş ideydi Cāḥiẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 3). [ḥüsn-i beyānı, -ı]*

ḥüsn-i bī-misli: *Benzeri olmayan, benzersiz güzellik.*

1. Çeşm-i merdüm bu **ḥüsn-i bī-miṣli**
   Görmemişdür perī vü ādemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 20, Mısra 3). [ḥüsn-i bī-miṣli,]*

ḥüsn-i bī-mislüñ: *Benzeri olmayan, benzersiz güzellik.*

1. Ḥüsn-i bī-mislüñ gören ṣunʿ-ı Ḫudāyı yād idüp
   Ṣıdḳ ile elbet derūnından ṣadā-yı hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 7). [ḥüsn-i bī-mislüñ, -üñ]*

ḥüsn-i dānişe: *Bilgeliğin güzelliği.*

1. Raḳībe luṭf idesin ʿāşıḳa cefā düşmez
   Bu **ḥüsn-i dānişe** ol kār-ı nā-sezā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 2). [ḥüsn-i dānişe, -e]*

ḥüsn-i dīdāruñ: *Yüz, çehre güzelliği.*

1. Miṣāl-i āyine ḳalur kemāl-i ḥayretde
   Gören leṭāfet-i sīmā vü **ḥüsn-i dīdāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 8). [ḥüsn-i dīdāruñ, -uñ]*

ḥüsn-i ḥāl: *İyi hâl. II güzel ahlak.*

1. Olmaz ümīd-i rāhat u āsāyiş-i zemān
   Mümkin mi **ḥüsn-i ḥāl** fenādur fenā cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 2). [ḥüsn-i ḥāl,]*

ḥüsn-i ḫaṭı: *Hattının güzelliği (Hat, sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri için kullanılmıştır.).*

1. Cemāl-i dil-beri ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev güzel açmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 4). [ḥüsn-i ḫaṭı,]*

ḥüsn-i ḫaṭı: *Güzel yazı. II Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.*

1. Ḥüsn-i ḫaṭı çoḳ fitneler īcād itdi
   Her ġamzesi bir kişveri berbād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 1). [ḥüsn-i ḫaṭı, -ı]*

ḥüsn-i ḫaṭı: *Hattının güzelliği, güzel yazı, sanatkârane yazı. II sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri için kullanılmıştır.*

1. Bu güne **ḥüsn-i ḫaṭı** var mı bir kitābda gördük
   Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 5). [ḥüsn-i ḫaṭı, -ı]*

ḥüsn-i ḥudā-dād: *Allah vergisi güzellik.*

1. Bu **ḥüsn-i Ḫudā-dād** ki vardur sende
   Çoḳ pīri cevān cevānı pīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 3). [ḥüsn-i ḫudā-dād,]*

hüsn-i lehce: *Tatlı dilli, güzel (şiir) söyleyen.*

1. Faṣīḥā **ḥüsn-i lehçe** luṭf-ı taʿbīrātı cāmiʿdür
   Senüñ ṭab'-ı selīmüñ beñzemez ġayra müsellemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [ḥüsn-i lehçe,]*
2. Ḳasem Faṣīḥ ki her ehl-i ṭabʿ naẓmında
   Bu **ḥüsn-i lehce** bu taʿbīr-i dil-güşā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 10). [ḥüsn-i lehce,]*
3. Suḫanda **ḥüsn-i lehce** başḳa bir feyż-ı ilāhīdür
   Ki taḥṣīl eylemek mümkin degüldür saʿy ile anı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 83). [ḥüsn-i lehce,]*

hüsn-i meh-i kenʿānı: *Ken'an ilinin ayının güzelliği.*

1. Ḥüsn-i meh-i Kenʿānı Ḫudā virdi o māha
   Ol ḫilʿat-i fāḫir hele endāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 5). [ḥüsn-i meh-i kenʿānı, -ı]*

hüsn-i naẓar eyleme: *Lütufkâr ve keremli bakış, teveccüh ile bakma.*

1. Eyleme ḥüsn-i naẓar aġyāra luṭf it dōstum
   Şāh-bāz-ı çeşm-i ser-mestüñ bed-āmūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 3). [ḥüsn-i naẓar eyleme, -me]*

hüsn-i nigāhdan: *Bakış güzelliği, güzel bakmak.*

1. Faṣīḥ çeşm-i siyeh-mest-i yār-ı bī-pervā
   Raḳībe olmadı **ḥüsn-i nigāhdan** memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 10). [ḥüsn-i nigāhdan, -dan]*

hüsn-i rıżāsıyla: *Rıza gösterme, gönül hoşnutluğu, isteyerek.*

1. Ādem çıḳamaz **ḥüsn-i rıżāsıyla** muḥaṣṣal
   Dil kūyuña gül-zār-ı cinān dirse yiridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 5). [ḥüsn-i rıżāsıyla, -yla]*

hüsn-i ṣāhib-dil: *Sevgilinin güzelliği, dildarın güzelliği.*

1. Göñül reng ü niyāz u nāz-ı ʿışḳ u **ḥüsn-i ṣāḥib-dil**
   Bilür ḫākisterinden şemʿ ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 3). [ḥüsn-i ṣāḥib-dil,]*

hüsn-i ṣūret: *Yüz güzelliği.*

1. Sen iy āyīne niçe **ḥüsn-i ṣūret** seyrin itmişsin
   Bir āḫır dil-rübāda böyle ḥüsn ü ānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 5). [ḥüsn-i ṣūret,]*

ḥüsn-i ṣûretle: *Yüz güzelliği.*

1. Olurdı reng-i ruḫ efsürde ger olınsa ḫayāl
   Görince bāğı bu vech üzre **ḥüsn-i ṣûretle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 15). [ḥüsn-i ṣûretle, -le]*

ḥüsn-i ülfet: *Ahbaplığın güzel (ilişkisi).*

1. Ḫuṣūmet ber-ṭaraf ʻahdüñde **ḥüsn-i ülfet** ol ḥadde
   Ki şīrānuñ ġazālān saʻy ider olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 59). [ḥüsn-i ülfet,]*

ḥüsn-i ülfetde: *Ahbaplığın güzel (ilişkisi).*

1. İlāhī **ḥüsn-i ülfetde** dilüm āyīne girdār it
   Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 1). [ḥüsn-i ülfetde, -de]*
2. Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it
   İlāhī **ḥüsn-i ülfetde** dilüm āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 1). [ḥüsn-i ülfetde, -de]*

ḥüsni yanında: *Güzelliği karşısında.*

1. Ḥüsni yanında mihr encüm iken
   Kim görürse o ḥāli pürsiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 1). [ḥüsni yanında, -da]*

ḥüsnin livā-yı açdı: *Güzellik sancağını açmak, güzelliğini göstermek, güzelliğiyle meydan okumak.*

1. Kākülüñ çözdi o şeh açdı livā-yı ḥüsnin
   Baʿd-ez-īn ṣabr u ḳarār-ı dile yāhū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [ḥüsnin livā-yı açdı, -dı-in]*

husrev: *Hüsrev ü Şirin öyküsünün erkek kahramanı olan hükümdar, İran şahlarından birkaçı aynı adla anılırsa da içlerinde en meşhuru budur. Ayrıca kelime padişah anlamında da kullanılır.*

1. Ḫāmemden oldı iy dil ibāret
   Gül-gūn **Ḫusrev** Şebdīz Şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 46, Mısra 2). [ḫusrev,]*

ḫusrev: *Padişah, hükümdar.*

1. Şīrīnī-i güftārımı görseydi iderdi
   Ḫusrev der-i ṭabʻumda temennā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 8). [ḫusrev, -um, -da]*

ḫusrev: *Efzaleddin İbrahim bin Ali, eserlerini Farsça yazmış bir Türk şairi. 1253 yılında Hindistan'da doğmuştur. Büyük melik Minuçihr'in nedimlerinden olduğu için bu mahlası kullanmıştır. Edebiyatımızda sultân-ı şuara mevkiindedir. II padişah.*

1. İḳlīm-i suḫan **Ḫusrevidür** ṭabʻ-ı selīmüm
   Endīşem aña peyk-i sebük-pāy-ı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 5). [ḫusrevidür, -i, -dür]*

ḫusrev-i iḳlīm-i maʿnāyam: *Şiir ikliminin hükümdarı.*

1. Ḫusrev-i iḳlīm-i maʿnāyam Faṣīḥ
   Gevher-i mazmūna çekmem iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 9). [ḫusrev-i iḳlīm-i maʿnāyam, -yam]*

ḫusrevi itdüñ: *Padişah, hükümdar olmak.*

1. İḳlīm-i suḫan **Ḫusrevi itdüñ** ṭabʿum
   Ḳılduñ beni mülk-i maʿnīye hem vāris *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 3). [ḫusrevi itdüñ, -dü, -ñ]*

ḫusrev-i naẓm-ı belāġatüm: *Güzel söz söyleme ilminin Hüsrev'i, padişahı.*

1. Ben iy Faṣīḥ **Ḫusrev-i naẓm-ı belāġatüm**
   Destümde ḫāmedür kalem-i ejdehā-nümūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 8). [ḫusrev-i naẓm-ı belāġatüm, -üm]*

ḫusrev-i ṡānī: *İkinci Hüsrev. II İkinci hükümdar.*

1. Bī-hamdiʾllāh olup iḳlīm-i naẓma **Ḫusrev-i ṡānī**
   Faṣīḥā himmet itdük biz daḫı tertīb-i dīvāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 3). [ḫusrev-i ṡānī,]*

ḫusrev-i şīrīn-dehen: *Şirin ağızlı Hüsrev, padişah. II tatlı dilli sevgili.*

1. İy meh-i Leylī-nigāh u **Ḫusrev-i Şīrīn-dehen**
   Ser-be-rāh üftāde-i küh-sār u hāmūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 7). [ḫusrev-i şīrīn-dehen,]*

ḫusrevī-i vaṣl: *Kavuşma Hüsrevliği, vuslat padişahlığı.*

1. Yā **Ḫusrevī-i vaṣl** u ya Ferhādī-i firāḳ
   Ġam çekme iy Faṣīḥ çünān ola yā çünīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 9). [ḫusrevī-i vaṣl,]*

ḫuṣūmet: *Düşmanlık.*

1. Ḫuṣūmet ber-ṭaraf ʻahdüñde ḥüsn-i ülfet ol ḥadde
   Ki şīrānuñ ġazālān saʻy ider olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 59). [ḫuṣūmet,]*

hūş-yār: *Ayık, uyanık, aklı başında kimse.*

1. Güft ü gūy-ı ʿāşıḳı ehl-i ḫıred gūş eylemez
   İy Faṣīḥ elbet gelür mestüñ sözi **ḫuş-yāra** telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [ḫuş-yāra, -a]*
2. ʿĀḳıl ol ḫalḳı hep müsāvī bil
   Dime ol mest ü **hūş-yārdur** bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 8). [hūş-yārdur, -dur]*
3. Vādī-i maḥabbetde o **hūş-yārum** kim
   Mecnūn gibi çoḳ ʿāşıḳı itdüm irşād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 3). [hūş-yārum, -um]*
4. Dīvāne-i ʿışḳ **hūş-yārı** bilmez
   Bī-gāne-i ʿışḳ dest-dārı bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 1). [hūş-yārı, -ı]*

ḫūy-gerd: *Terlemiş.*

1. Yir yir felekde necm-i leṭāfet midür yahud
   Ol meh ʿizār-ı pākini **ḫūy-gerde** gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [ḫūy-gerde,]*

ḫużūr: *Huzur, rahat.*

1. Bir menzilinde itmedi dil ʿālemüñ **ḫużūr**
   Āvāre itmiş anı sürāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 7). [ḫużūr,]*

ḥużūr-ı ḳalbüme: *Gönül ferahlığı, rahatlığı.*

1. Dil-i ża‘īfüme pīçīde rişte-i āmāl
   Ḥużūr-ı ḳalbüme māni‘ vesāvīs-i iblīs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 69). [ḥużūr-ı ḳalbüme, -üm, -de-üm, -e]*

ḥużūrını uçurup: *Huzurunu kaçırmak. II tedirgin, rahatsız etmek.*

1. Terk itdi āşiyānesini şāh-bāz-ı dil
   Ḫ∨āb u huzûrını uçurup çarḫ-ı bī-amān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 8). [ḥużūrını uçurup,]*

ḫ∨āb: *Uyku.*

1. Bī-tekellüf iy perī āyīne-i meh-ṭalʿatuñ
   Ḫ∨ābda seyr eylemek bir başḳa ʿālemdür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 8). [ḫ∨ābda, -da]*
2. Tā böyle tīre olmaz idi rūzumuz Faṣīḥ
   Ḫ∨āb olsa çeşm baḫt-ı siyeh-kārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 10). [ḫ∨āb,]*
3. Kūy-ı nigārı **ḫ∨ābda** seyr eyleyüp Faṣīḥ
   Gül-geşt-i ṣaḥn-ı bāġ-ı cinān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 9). [ḫ∨ābda, -da]*
4. O māh-rūya virelden dil olmaḳ olmadı bir şeb
   Faṣīḥ dīde-i ġam-dīde **ḫ∨ābdan** müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 10). [ḫ∨ābdan, -dan]*
5. Ne cān-ı zārda rāḥat ne gözde **ḫ∨ābum** var
   Tenümde tāb-ı elem dilde ıżṭırābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [ḫ∨ābum, -um]*
6. Ḫ∨āb bilmem ġam-ı müjeyle Faṣīḥ
   Ṣanki sūzen ḳonıldı püsterime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 7). [ḫ∨āb,]*
7. Ḫ∨āba varsun hele ol gözleri mestāne Faṣīḥ
   Virme ruḫṣat ḥaẕer it dīde-i giryāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 9). [ḫ∨āba, -a]*
8. Zülf-teg **ḫ∨ābını** mı ʿışḳ perīşān ḳıldı
   Ḫāl-teg itdi ḳara aḥter-i tābān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 3). [ḫ∨ābını, -ın, -ı]*
9. Cāy eyleyeli ḫayl-i ḫayāl-i zülfüñ
   Ḳalmadı ribāt-ı dīdede **ḫ∨āba** meḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 4). [ḫ∨āba, -a]*

ḫ∨āb gelmez: *Göze uyku gelmek, uykusu gelmek.*

1. Cāy ideli çeşmümde ḫayāl-i zülfüñ
   Āgūşına müjgānlarımuñ gelmez ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 4). [ḫ∨āb gelmez, -me, -z]*

ḫ∨āb u huzûrını: *Uyku ve huzur.*

1. Terk itdi āşiyānesini şāh-bāz-ı dil
   Ḫ∨āb u huzûrını uçurup çarḫ-ı bī-amān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 8). [ḫ∨āb u huzûrını, -ın, -ı]*

ḫ∨āb-düşmen: *Uykuya düşman. II uyumayan, gözü açık.*

1. Ḳanāʿat gelmedi baḳmaḳdan ol āyīne-ruḫsāra
   Anuñçün **ḫ∨āb-düşmen** eyledüm bu çeşm-i bīnāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 8). [ḫ∨āb-düşmen,]*

ḫ∨āb-ı girān-ı ḥayret: *Şaşkınlığın ağır uykusu.*

1. Ḫ∨āb-ı girān-ı ḥayret ile ser-be-ceyb olup
   Ḳaʿr-ı yem-i maḥabbete yārān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 5). [ḫ∨āb-ı girān-ı ḥayret,]*

ḫ∨āb-ı naza: *Naz uykusu. II güzellik uykusu, çok nazlanmak; gittikçe güzelleşmek.*

1. Varmış diyü **ḫ∨āb-ı naza** her ġonçe-i gül
   Feryād idemez ḫ∨āhişi üzre bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 1). [ḫ∨āb-ı naza, -a]*

ḫ∨āb-ı rāhat: *Rahat, huzurlu uyku.*

1. Revā mı **ḫ∨āb-ı rāhat** görmeye ʿuşşāḳ-ı nā-şāduñ
   Bilürsin iy siyeh-mest-i sitem ṣubḥ-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 11). [ḫ∨āb-ı rāhat,]*

ḫ∨āb-ı rāḥatı: *Rahat, huzurlu uyku.*

1. Şeh-bāz-ı çeşmüñ uçdı hemān **ḫ∨āb-ı rāḥatı**
   Küh-sār-ı intiẓāra düşürdüñ şikārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 7). [ḫ∨āb-ı rāḥatı, -ı]*

ḫ∨āb-ı rāḥat-veş: *Rahat, huzurlu uyku.*

1. Nihān oldı gözümden ol perī-rū **ḫ∨āb-ı rāḥat-veş**
   O dem bu dem durur ser-çeşme-i çeşmüm revān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 3). [ḫ∨āb-ı rāḥat-veş,]*

ḫ∨āb-ı ṣafā görmeyelüm: *Rahat uyku yüzü görmemek.*

1. Eyleyüp dīdeyi muʿtād-ı bükā
   Rūz u şeb görmeyelüm ḫ∨āb-ı ṣafā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 26). [ḫ∨āb-ı ṣafā görmeyelüm, -me, -yelüm]*

ḫ∨āb-ı zülf-i siyāhı: *Siyah saçlarının uykusu.*

1. Cismümde tāb-ı tābiş-i mihr-i cemālidür
   Çeşmümde **ḫ∨āb-ı zülf-i siyāhı** ḫayālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 2). [ḫ∨āb-ı zülf-i siyāhı, -ı]*

ḫ∨āce: *Muallim, üstat, hoca.*

1. Şanma iy **ḫ∨āce** hemān māl ü menāli dükenür
   Gāh olur kim kişinüñ fikr ü ḫayāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 1). [ḫ∨āce,]*

ḫ∨āce-i cemāl: *Güzellik üstadı II sevgili.*

1. Çoḳ böyle şīve ṣatmasañ iy **ḫ∨āce-i cemāl**
   Bilseñ ʿayār-ı gevher-i pāk maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 5). [ḫ∨āce-i cemāl,]*

ḫ∨āce-i dünyā: *Dünyanın zengin tüccarları, servet sahipleri.*

1. Biz rişte-i ümmīdi ki ḳatʿ eyledük āḫır
   Deryālara atsun güherin **ḫ∨āce-i dünyā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 4). [ḫ∨āce-i dünyā,]*

ḫ∨āce-i ḥikmet: *Bilgeliğin hocası.*

1. ʿAllāme-i ʿilm-i ledün ü **ḫ∨āce-i ḥikmet**
   Sulṭān-ı velāyet şeh-i dānā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 33). [ḫ∨āce-i ḥikmet,]*

ḫ∨āce-i ḥüsn: *Güzellik üstadı.*

1. Benim o **ḫ∨āce-i ḥüsn** ile çoḳ ḥisābum var
ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿarż itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [ḫ∨āce-i ḥüsn,]*

ḫ∨āce-i ṣānīydi: *Hace Muhammed-i Gilânî.*

1. Niẓāmiydi naẓmda **ḫ∨āce-i ṣānīydi** inşāda
Hüner-senc ü maʿārif-perver üstād-ı suḫan-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 53). [ḫ∨āce-i ṣānīydi, -ydi]*

ḫ∨āhiş: *Cazibe, çekicilik.*

1. Ferhād u Ḳaysa sanki göñül tev'emān idi
Küh-sār u deşte **ḫ∨āhişi** bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 9). [ḫ∨āhişi, -i]*

ḫ∨āhiş: *Fazla istek, isteyiş, arzu.*

1. Ḫ∨āhişüñ aġyār-ı bed-ḫ∨āha degüldür iltifāt
İy vefā- nā-āşinā maḳṣūd eẕiyyetdür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 3). [ḫ∨āhişüñ, -üñ]*
2. Hemīşe nūş-ı şarāb-ı keder-güdāzīden
Faṣīḥ **ḫ∨āhişümüz** incilā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 10). [ḫ∨āhişümüz, -ümüz]*
3. İy dil peyām-ı vaṣlı mıdur **ḫ∨āhişüñ** nedür
Her dem nesīm-i ṣubḥ-gehe pürsişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [ḫ∨āhişüñ, -üñ]*
4. Bulduñ ne vaṣlıla ne firāḳıyla tesliyet
İy dil bilinmedi hele hiç **ḫ∨āhişüñ** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [ḫ∨āhişüñ, -üñ]*
5. Yābāna gitme Ḳays-veş iy dil cünūnı ḳo
Ḫ∨āhiş hemīşe ʿāşıḳa yāruñ viṣālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 6). [ḫ∨āhiş,]*
6. Var ise bir ġonçe-i būs-ı lebüñdür **ḫ∨āhişüm**
Yoḳdur iy şīrīn-dehen ġayrı benümçün mültemes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 3). [ḫ∨āhişüm, -üm]*
7. Her kāmı revā ḳılur maḥabbet
Her **ḫ∨āhişi** müstecāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 4). [ḫ∨āhişi, -i]*
8. Varmış diyü ḫ∨āb-ı naza her ġonçe-i gül
Feryād idemez **ḫ∨āhişi** üzre bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 2). [ḫ∨āhişi, -i]*
9. Sensin sensin iki cihānuñ
Ḫalḳ olması ḥikmetinde **ḫ∨āhiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 4). [ḫ∨āhiş,]*

ḫ∨āhiş-i kenārı: *Kucak, koyna alma arzusu.*

1. Bir āşinā-nigehüñ **ḫ∨āhiş-i kenārı** ile
   Bu bī-kerān yem-i ḥasretde ben şināh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 5). [ḫ∨āhiş-i kenārı, -ı]*

ḫ∨āhiş-i vaṣluñla: *Kavuşma isteği, arzusu.*

1. Dil **ḫ∨āhiş-i vaṣluñla** ḳalur mı sensüz
   ʿĀlem gözime ʿālem olur mı sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 1). [ḫ∨āhiş-i vaṣluñla, -uñ, -la]*

ḫ∨ān: *Sofra.*

1. Dil āteş dīde āteş sīne āteş çeşm-i cān āteş
   Ḫalīl-i nār ʿışḳ-ı yāra **ḫ∨ān** u ḫānumān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 2). [ḫ∨ān,]*

ḫ∨ānçe-i fenādā: *Fanilik tepsisi, sinisi; geçici sofra. II geçici dünya hayatı.*

1. Bu **ḫ∨ānçe-i fenādā** meh-i nev serde gerek
   Bir nān-pāreyi bize çoḳ görme iy felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 1). [ḫ∨ānçe-i fenādā, -dā]*

ḫ∨ān-ı sipihri: *Gök yüzü sofrası. II yıldızlar ve diğer gök cisimleri bağlamında.*

1. Devr ider **ḫ∨ān-ı sipihri** bu ḳadar yine dürüst
   Işırılmaz gibi hiç bu felegüñ nānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 3). [ḫ∨ān-ı sipihri, -i]*

ḫ∨ār: *Hor, adice, aşağı, değersiz.*

1. Farḳ eylemez iy çarḫ gülüñden ḫāruñ
   Yeksān görür ehl-i deyr ʿazīz ü **ḫ∨āruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 2). [ḫ∨āruñ, -uñ]*

ḫ∨ār olmaz: *Hor, hakir olmak.*

1. Erbāb-ı ḳabūle yār u aġyār olmaz
   Pīş-i naẓarında kimse hiç **ḫ∨ār olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 2). [ḫ∨ār olmaz, -ma, -z]*

ḫ∨ış u bīgāne: *Tanıdık ve yabancı II dost ve düşman.*

1. O dem ki farḳ idemez dīde **ḫ∨īş u bīgāne**
   Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 45). [ḫ∨īş u bīgāne,]*

ḫ∨ūn-ı bade-perestān: *İçki düşkünlerinin sofrası, işret meclisi.*

1. Gül-bāng-i nūş-bād-ı hezārān çekilmede
   Gül-zāra **ḫ∨ūn-ı bade-perestān** çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 1). [ḫ∨ūn-ı bade-perestān,]*

ı

ʻışḳ: *Aşk.*

1. Dāġ u nāleyle ol Faṣīḥ çü ney
   Lāzımı sāz u sūzdur **ʻışḳuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 10). [ʻışḳuñ, -un]*

ʿışka şoyun: *Ilahi aşk için her şeyini feda etme.*

1. Var tekyeñe ʿ**ışḳa şoyun** dervīş ol
   Zīr-i küleh-i şevḳde maḥv ol çün şemʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 3). [ʿışḳa şoyun, -un]*

ʿışḳ-ı cānānum: *Sevgilinin aşkı.*

1. Destine geh ceyb-i ṣabr u gāh dāmānum gider
   Bir keş-ā-keşdür göñülle ʿ**ışḳ-ı cānānum** gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 2). [ʿışḳ-ı cānānum, -um]*

ʿışḳ-ı cevānān: *Gençlerin aşkı, sevgisi.*

1. Dirīg āh ile geçdi bu deñlü ʿömr-i ʿazīz
   Henüz ʿ**ışḳ-ı cevānān** hevā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 8). [ʿışḳ-ı cevānān,]*

ʿışḳ-ı gül: *Gülün aşkı, sevgisi. II sevgilinin aşkı.*

1. Oldur maḥabbet itmeye zāʾil anı fuṣūl
   Olmaya ʿ**ışḳ-ı gül** gibi mihmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 6). [ʿışḳ-ı gül,]*

ʿışḳ-ı gülden: *Gülün aşkı, sevgisi. II sevgilinin aşkı.*

1. ʿAceb mi ʿ**ışḳ-ı gülden** bülbül-i şeydā figān itse
   Taḥammül eylemek güçdür cefā-yı gayret-i ḫāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 3). [ʿışḳ-ı gülden, -den]*

ʿışḳ-ı ḫalāṣ: *Aşktan kurtulma.*

1. Beni gör n'eyledi bīmāri-i ḥaṣretle beni
   Defʿaten itdi seni ʿışḳ ḫalāṣ iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 5). [ʿışḳ-ı ḫalāṣ,]*

ʿışḳ-ı leb-i cānān: *Sevgilinin dudak aşkı.*

1. Dilde ʿ**ışḳ-ı leb-i cānān** bir olur
   Tende iy rūḥ-ı revān cān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 1). [ʿışḳ-ı leb-i cānān,]*

ʿışk-ı yāra: *Sevgilinin aşkı.*

1. Dil āteş dīde āteş sīne āteş çeşm-i cān āteş
   Ḫalīl-i nār ʿ**ışḳ-ı yāra** ḫ∨ān u ḫānumān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 2). [ʿışḳ-ı yāra, -a]*

ʿışḳ-ı yārum: *Sevgilinin aşkı.*

1. Dil-i şeydāda ʿ**ışḳ-ı yārum** var
   Ser-i şūrīdede ḫumārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 1). [ʿışḳ-ı yārum, -um]*

ıṣlāḥ-pezīr olmaz: *Iyileştirme, düzeltmeyi kabul eden olmak.*

1. Yüz vech ile ger soñra iderseñ tedbīr
   Mirʾāt-ı şikeste olmaz ıṣlāḥ-pez̲īr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 4). [ıṣlāḥ-pez̲īr olmaz,]*

ıṭlāḳ ola: *Koyuvermek, salıvermek. II Cezasını affetmek.*

1. Bir gün gele **ıṭlāḳ ola** şeb-ḫūn-ı maḥabbet
   Teslīm ide hep dāmını medyūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 7, Mısra 1). [ıṭlāḳ ola, -a]*

ıṭlāḳ olınmaḳ: *Koyuvermek, salıvermek. II Cezasını affetmek.*

1. Kerem **ıṭlāḳ olınmaḳ** z̲ātına şāyān idi el-ḥaḳ
   Eger göstermeyeydi ʿāleme çīn-i cebīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [ıṭlāḳ olınmaḳ, -ın, -maḳ]*

ʿıyān: *Açık, aşikâre, zahir, belli.*

1. Dīdeden geh ʿ**ıyān** gehi dilde
   Gāhi ʿışḳuñ nihānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 7). [ʿıyān,]*

ʿıyān: *Belli, açık, ortada.*

1. ʿIyāndur ehl-i ʿışḳuñ dīdeden mihr-i dilefrūzı
Ki fānūsın bilürin şuʿle-i şemʿa niḳāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 7). [ʿiyāndur, -dur]*

ʿıyd-ı ḫūbāna: *Güzellerin, sevgililerin bayram vakti.*

1. Olursın belki iy dil beste-i fitrāki bir ḫūbuñ
İrişdi ʿ**ıyd-ı ḫūbāna** dem-i ṣayd u şikār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 12). [ʿiyd-ı ḫūbāna, -a]*

ıżṭırāb: *Acı, keder.*

1. Iżṭırābı olmadı teskīn hiç bir vech ile
Ḳoymadıḳça ḫār-ı kūyın çeşm-i giryān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 5). [iżṭırābı, -ı]*

ıżṭırāb: *Acı, elem, azap, sıkıntı.*

1. Ne cān-ı zārda rāḥat ne gözde ḫ∨ābum var
Tenümde tāb-ı elem dilde **ıżṭırābum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 2). [ıżṭırābum, -um]*
2. Bīmār-ı iştiyāḳuña şāfī cevāb vir
Tā key dürūġ vaʿdüñ ile **ıżṭırāb** vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [ıżṭırāb,]*
3. Bu rūzgār Faṣīḥā muḥālif esmişe benzer
Ki baḥr-ı ʿışḳı ki dildür biñ **ıżṭırābda** gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 12). [ıżṭırābda, -da]*
4. Bilmem neden virildi o cevr-āşināya dil
Olmış şekīb-düşmen ʿaceb **ıżṭırābı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 3). [ıżṭırābı, -ı]*

ıżṭırāb itme: *Çırpınmak, ızdırap çekmek.*

1. Fütāde-i yem-i ʿışḳ olduñ **ıżṭırāb itme**
Bu baḥr-i bī-bün-i pür-cūşda şinā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 3). [ıżṭırāb itme, -me]*

ıżṭırāb vir: *Elem, üzüntü vermek.*

1. Bīmār-ı iştiyāḳuña şāfī cevāb vir
Tā key dürūġ vaʿdüñ ile **ıżṭırāb vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [ıżṭırāb vir,]*

ıżṭırāb-ı ʿışḳdan: *Aşk acısı.*

1. Göñül deryā hevādur ʿışḳ dirler iʿtimād itdüm
   Ki olmaz **ıżṭırāb-ı ʿışḳdan** bir laḥẓa dil ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 4). [ıżṭırāb-ı ʿışḳdan, -dan]*

ıżṭırāb-ı ʿışḳuñdur: *Aşk acısı.*

1. İçilen ḫūn-ı nāb-ı derdüñdür
   Çekilen **ıżṭırāb-ı ʿışḳuñdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 4). [ıżṭırāb-ı ʿışḳuñdur, -uñ, -dur]*

ıżṭırāb-ı suʿle-i nāra: *Ateş alevinin ıstırabı, titremesi.*

1. Maḥabbet üzre olmış tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
   Henüz āb-ı sirişküm cūy iden ol mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [ıżṭırāb-ı şuʿle-i nāra, -a]*

ıżṭırābumuz ḳalmaz: *Kederin ortadan kalkması.*

1. Ḳalmaz göñülde ẕerre ḳadār ıżṭırābumuz
   Geldükce bezme ol ruḫı mihr-iltihābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 2). [ıżṭırābumuz ḳalmaz, -maz-umuz]*

i-: *"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.*

1. O şūḫı maḥrem-i şāh u gedā **imiş** bildük
   Miṣāl-i neşve-i mey bī-vefā **imiş** bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 1). [imiş, -miş]*
2. O şūḫı maḥrem-i şāh u gedā **imiş** bildük
   Miṣāl-i neşve-i mey bī-vefā **imiş** bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 2). [imiş, -miş]*
3. Biz anı şāne dek eyler idük ḳıyās ammā
   Meger bu fitneye bādī ṣabā **imiş** bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 4). [imiş, -miş]*
4. Bilelden ʿışḳumı itdi cefāsını efzūn
   O şūḫa ʿarż-ı maḥabbet ḫaṭā **imiş** bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 6). [imiş, -miş]*
5. Dirīg āh ile geçdi bu deñlü ʿömr-i ʿazīz
   Henüz ʿışḳ-ı cevānān hevā **imiş** bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 8). [imiş, -miş]*
6. Raḳībe mihr ü vefādan murādı ol şūḫuñ
   Faṣīḥ-i bī-dile cevr ü cefā **imiş** bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 10). [imiş, -miş]*

i: *i- ek fiili.*

1. Dimez **idüñ** baña zāhid bu āh u zār nedür
   Bileydüñ āteş-i dil-sūz-ı intizār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [idüñ, -dü, -ñ]*

i: *Ek fiilin duyulan geçmiş zaman eki almış şekli.*

1. Ḫāk-i cenābı dīdelere tūtiyā **imiş**
   Görmek müyesser olmadı hiç kīmyā **imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 1). [imiş, -miş]*
2. Ḫāk-i cenābı dīdelere tūtiyā **imiş**
   Görmek müyesser olmadı hiç kīmyā **imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 2). [imiş, -miş]*
3. Vaṣfın işitmişüzdür o şeh-bāz-ı dil-berüñ
   Bir yirde görmek olmadı ammā Hümā **imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 4). [imiş, -miş]*
4. Bir ḳaç gün içre bād-ı ḫazān şevḳlerin bozar
   Feryād-ı bülbülān ḳurı bir müddeʿā **imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 6). [imiş, -miş]*
5. Terk itmemiş bi-nefsihi mestān ḫayāli
   Ḳays ile çeşm-i Leyli ʿaceb āşinā **imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 8). [imiş, -miş]*
6. Pervāzı evc-i maʿnīde bālādan itmede
   Ṭabʿuñ senüñ suḫanda Faṣīḥā Hümā **imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 10). [imiş, -miş]*

7. İy dil ne gül-i şüküfte vü aḥmer **imiş**
   Ne āb-ı muṣaffā-yı revān-perver **imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 2). [imiş, -miş]*
8. Bildük bunı kim ẕevḳ u ṣafā-yı gülşen
   Nūş-ı mey ile seyr-i ruḫ-ı dil-ber **imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 4). [imiş, -miş]*

i: *Ek fiilin görülen geçmiş zamanının birinci teklik şahıs zamiri çekimi.*

1. Seyr-i Sikender eyler **idüm** baḥr-i giryede
   Āyīne-i derūnuma gelse ṣafā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 5). [idüm, -dü, -m]*
2. Taḳrīr-i dāstān-ı dil eyler **idüm** saña
   İtmez taḥammül aña dimāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 5). [idüm, -dü, -m]*
3. Güşāde itmez **idüm** mācerā-yı aḥvālüm
   Olaydı żābıṭası elde çeşm-i giryānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 5). [idüm, -dü, -m]*

i: *"i-" Ekfiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.*

1. Ümīd eyler **idi** bu būse-i ḫāl-i siyāhın dil
   Ṭıfıldur ḳorḳar almaz aġzına fülfül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 7). [idi, -di]*
2. Ḳadr-i ʿışḳı o ḳadār ʿālī **idi** Ḳaysuñ kim
   İtdi ṭaḳbīl-i kef-i üştüri-i maḥmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 9). [idi, -di]*
3. Kemend-i intiẓāra düşmiş **idi** niçe demlerdi
   Faṣīḥ-i bī-dili ol ḳayddan itdüñ rehā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 9). [idi, -di]*
4. Olmasaydı ġāyet-i ḫıssetde pek
   Giymez **idi** ḫırḳa-i hindī felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 40, Mısra 2). [idi, -di]*
5. ʿIşḳ-ı Şīrīn **idi** ki Ferhāda
   Terk itdürdi leẕẕet-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 19). [idi, -di]*

i: *"İ-" ek-fiilinin şart çekimi.*

1. Ḳalduḳ bu baḥr-i ġamda görinmez kenār **ise**
   Bir yāneden cefāda göñül rūzgār **ise** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 2). [ise, -se]*

i: *"İ-" ek-fiilinin şart çekimi.*

1. Bu ḥāli suʿāl eyler **iseñ** biz daḫı bunda
   Lā-yüsʿel ile ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 37). [iseñ, -se, -ñ]*

ʿibād: *Kullar.*

1. Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü luṭfuñ
   Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin ʿ**ibāda** pīş-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [ʿibāda, -a]*

ʻibāda: *Kullar.*

1. Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin **ʻibāda** pīş-resīd
   Ümīd odur kʼide bu ʻarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 59). [ʻibāda,]*

ibārāt-ı maḥabbet: *Muhabbet, dostluk ibareleri.*

1. Tevcīhe **ibārāt-ı maḥabbet** güçdür
   Tevcīh-i **ibārāt-ı maḥabbet** güçdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 3). [ibārāt-ı maḥabbet,]*

ibāret oldı: *-den oluşmak, meydana gelmek.*

1. Ḫāmemden oldı iy dil ibāret
   Gül-gūn Ḫusrev Şebdīz Şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 46, Mısra 1). [ibāret oldı, -dı]*

ibrām: *Bıktırıncaya kadar üstüne düşme, can sıkacak şekilde ısrar etme, zorlama.*

1. ʿArż-ı ḫāl itmede **ibrāma** iderse cürʾet
   Dil-i bī-bāke hemān ḫaclet-i rū-pūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 7). [ibrāma, -a]*
2. İtmiş āzürde nigāh-ı ḥasret-ālūdem seni
   ʿIşḳuñ **ibrāmıyla** itdüm ʿafv-ı düşmen bir günāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 8). [ibrāmıyla, -ı, -yla]*

ibrām itdiler: *Çok ısrar etmek.*

1. ʿArż-ı şevḳ idüp recālar itdiler vāfir Faṣīḥ
   Ḳalmadı aḫşama ol māha çoḳ **ibrām itdiler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 10). [ibrām itdiler, -di, -ler]*

ibtidā: *En önce, evvela.*

1. Ben idüm zencīr-i ʿışḳuñ **ibtidā** dīvānesi
   Şemʿ-i ḥüsnüñ ben idüm evvel yanan pervānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 1). [ibtidā,]*

ibtihāc eyler: *Sevinç, sevinme, iç açıklığı.*

1. Ġarrālanursa ʿāleme şāyestedür Faṣīḥ
   Erbāb-ı ṭabʿ naẓmı ile eyler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 10). [ibtihāc eyler, -r]*

ibtihāc iderler: *Sevinç, sevinme, iç açıklığı.*

1. Naẓm-ı pākümle budur ḥaḳḳ-ı kelām
   Şāʿirān-ı Rūm iderler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 8). [ibtihāc iderler, -er, -ler]*

ibtilā: *Düşkünlük, aşırı tutkulu olma, tiryakilik.*

1. O māha gönül **ibtilādan** ṣaḳın
   Görinür görinmez belādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 1). [ibtilādan, -dan]*

iç: *İçmek, yudumlamak.*

1. Bizden dīrīġ cürʿa-feşānī-i luṭf ider
   Aġyār ile o şūḫ şarābı **içer** döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [içer, -er]*
2. Biz ol diyār-ı şevḳde perverde olmışuz
   Çün bāde neşve-mend ola kim **içse** ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 4). [içse, -se]*
3. Niçe her dem mey **içmeyem** ki Faṣīḥ
   Bī-defʿ bir ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 9). [içmeyem, -me, -y, -em]*
4. Peymāneler **içilmede** güller açılmada
   Yir yir ṣafīr-i bülbül-i nālān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 3). [içilmede, -il, -me, -de]*
5. Min baʿd lebin ġayrıya emdürmem ki
   Peymāne **içildi** ʿahd ü peymān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 4). [içildi, -il, -di]*

iç: *Arasında, içinde.*

1. Olduġınca şevḳ ile meydān-ı ʿışḳ **içre** semāʿ
   Çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 5). [içre, -re]*

<u>iç:</u> *İçmek, yudumlamak (şarap bağlamında).*

1. İçilen ḫūn-ı nāb-ı derdüñdür
   Çekilen ıżṭırāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 3). [içilen, -il, -en]*

<u>iç-:</u> *İçmek, yudumlamak.*

1. Mey **içdügince** baḳılmaz cemāl-i meh-veşine
   O şūḫ ʿiẕārına gūyā niḳāb-ı āl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 3). [içdügince, -düg, -ince]*

İ/Ì

<u>īcāb ider:</u> *Gerekmek.*

1. Fiʿl-i bed ġayrun nikū-kār olmasın **īcāb ider**
   Bāʿiṣ-i ʿafv u kerem olmaḳ günāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [īcāb ider, -er]*

<u>īcād eyleyem:</u> *Yeni bir şey ortaya çıkarmak (nazım bağlamında).*

1. Kim eyleyem īcād nice naẓm-ı belīġ
   Sulṭān-ı ezelden almışumdur yerlīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 2). [īcād eyleyem, -ye, -m]*
2. Kim eyleyem īcād nice naẓm-ı belīġ
   Sulṭān-ı ezelden almışumdur yerlīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 2). [īcād eyleyem, -ye, -m]*

<u>īcād ideli:</u> *Yaratmak.*

1. Ìcād ideli cihānı Bārī
   ʿĀlemlere ḥükmüñ itdi cārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 7). [Ìcād ideli, -e, -li]*

<u>īcād ider:</u> *Oluşturmak, meydana getirmek.*

1. Benem o bülbül-i ḫoş-lehce-i terennüm-zād
   Ki her nefesde ider naġme-i hezār īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 2). [īcād ider, -er]*

<u>īcād itdi:</u> *Alışılmışın dışında herkes tarafından yadırganacak yeni bir huy veya âdet edinmek, yeni bir hareket tarzı tutturmak.*

1. Ḥüsn-i ḫaṭı çoḳ fitneler **īcād itdi**
   Her ġamzesi bir kişveri berbād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 1). [īcād itdi, -di]*

īcād itdüñ: *İlk kez yeni bir şey meydana getirmek, yapmak.*

1. Faṣīḥā ehl-i ṭabʿa neşve-baḫş-ı cām-ı şevḳ olduñ
   Maʿānī-senc olup itdüñ yine bir şiʿr-i ter īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 10). [īcād itdüñ, -dü, -ñ]*

īcād oldı: *Vücuda getirme, getirilme. II yaratılma sebebi olmak.*

1. Olmazdı bülend heftümin-ṭāḳ
   Ādem senüñ içün oldı īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 29). [īcād oldı, -dı]*

iʿcāz: *Mucize.*

1. Eyleseñ feyż-ı suḫanda daʿvī-i rūḥuʾllahı
   İy Faṣīḥ inkār olınmaz sözlerüñ **iʿcāzdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 10). [iʿcāzdur, -dur]*

iʿcāz eylese: *Şaşırtmak. II aciz bırakmak.*

1. Yārānı bu şiʿr eylese iʿcāz ʿaceb mi
   Kilk-i suḫan-ārā-yı Faṣīḥüñ eseridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 9). [iʿcāz eylese, -se]*

iʿcāz-ı tekellümde: *Söz söyleme mucizesi. II Hz. İsa'nın bebekken konuşma mucizesi bağlamında.*

1. Bu kāfir-i dil-mürdeler itmez iḳrār
   İʿcāz-ı tekellümde Mesīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 4). [iʿcāz-ı tekellümde, -de]*

içinde: *Arasında, bir topluluğun arasında.*

1. Münteḫabdur gevher-i maẕmūn-ı naẓm-ı dil-keşüñ
   Ḥaḳ bu kim bulduñ Faṣīḥ aḳrān **içinde** imtiyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 10). [içinde,]*

icrā eyler: *Yerine getirmek, uygulamak, yapmak.*

1. Feyż-ı dem-i şūrı bīm-ḥisāba
   Eyler naġam-ı şarīrüñ icrā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 10). [icrā eyler, -ler]*

icrā idelüm: *Yapmak, uygulamak.*

1. Bülbül-veş olup gül gibi dil-ḫūn-ı maḥabbet
   İcrā idelüm biz daḫı ḳānūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 8, Mısra 2). [icrā idelüm, -elüm]*
2. İcrā idelüm mātemin ol şāh-ı cihānuñ
   Dürler dökelüm yādına ol gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 7). [icrā idelüm, -elüm]*
3. İcrā idelüm mātemin ol şāh-ı cihānuñ
   Dürler dökelüm yādına ol gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 15). [icrā idelüm, -elüm]*

içre: *Içinde.*

1. Göñül ḫulūş ile nām-ı nigū idüp peydā
   Henüz defter-i ʿışḳ **içre** pāk-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [içre,]*
2. Kūh-kenle Ḳays üstādum enīsümdür benüm
   Her biri vādī-i ʿışḳ **içre** yitişmiş tīşe-kār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 3). [içre,]*
3. Velī āṣār-ı feyż-ı midḥat ü vaṣfuñla itdükçe
   Feżā-yı dil-güşā-yı şiʿr ü inşā **içre** cevlānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 78). [içre,]*
4. Meh-rūyı sefīne **içre** gūyā
   Bir maṭlaʿ-ı enverī-i ġarrā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 23). [içre,]*

içre: *(Vakit) içinde/arasında.*

1. Bir ḳaç gün **içre** bād-ı ḫazān şevḳlerin bozar
   Feryād-ı bülbülān ḳurı bir müddeʿā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 5). [içre,]*

içre: *Üzerinde.*

1. ʿĀlem eşküfte-bahār oldı ḳıyāmet demidür
   Āşikār oldı zemīn **içre** nihān cümle künūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 4). [içre,]*

içre: *Içine.*

1. Kākül-i cānāne-veş ḥālüm perīşān iy Faṣīḥ
   Gelmedi ʿışḳ **içre** bir hengām-ı cemʿiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [içre,]*

<u>içre:</u> *Hakkında, konusunda.*

1. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ maḫlaşla farḳ ancaḳ
   Faṣīḥā ḥak bu naẓm **içre** seni şāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 10). [içre,]*

<u>için:</u> *"Amacıyla, maksadıyla" anlamlarında edat.*

1. İtdüm şebīke dāġ ile cism-i nizārumı
   İtmek **için** o māhī-i āb-ı zülāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 8). [için,]*
2. ʿİlācı iy göñül āb-ı revāndur çünki sevdānuñ
   Devā-yı ʿışḳ **için** derd ile giryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [için,]*
3. Kimi teshīre çeker esmā kimi elf-i niyāz
   Olan ebrū **için** bī-çāre ʿāşıḳ hū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 2). [için,]*
4. Erbāb-ı ʿayşa ṭayy-ı beyābān-ı ġam **için**
   Sāġar gibi kümeyt-i muḥannā-keçīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 5). [için,]*
5. Recā-yı vaṣl **için** cānāneye taḥrīk-i leb bilmem
   Merām izhārına rūşen-zebānī-i nigeh besdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 6). [için,]*
6. Ser-rişte-i tecerrüdi elden çıḳarmazam
   Delḳ-i hezār-pārem **için** sūzen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 6). [için,]*
7. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi dehāna gelüp hem
   O nükte ḥālli **için** de birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 6). [için,]*
8. Ḥāẓır ol iy çeşm-i ter ol serv-ḳāmetdür gelen
   Pāyına iṣār **için** ḫūn-ı ciger āmāde it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 5). [için,]*
9. Muṣḥaf-ı rūyını seyr itmek **için** ol ṭıfluñ
   Yine ṣāf bāġlamış ʿuşşāḳ debistān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 5). [için,]*
10. Ġayra vefāyı itdi füzūn cevr **için** baña
    Yāruñ Faṣīḥ ḳaṣdı bizi imtiḥān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 9). [için,]*
11. Ṣanur gören ki şeh-i nev-bahār **için** gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 7). [için,]*
12. Bu mātem **için** itdi siyeh Kaʻbe libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
    Feyż olsa Faṣīḥā nʼola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fāʼizī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [için,]*

13. Bu mātem **içün** itdi siyeh Kaʿbe libāsın
    Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 27). [içün,]*
14. Zemānında ṭutar yoḳ kimsenüñ dāmānını kimse
    Meger ki dest-i ʿāşıḳ būs **içün** dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 52). [içün,]*
15. ʿArż-ı ḫāl-i bī-ser ü sāmān **içün** cānāneye
    ʿAḳıbet ʿazm itdüñ iy dil ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫāneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 70, Mısra 1). [içün,]*
16. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverin
    Düşmek **içün** zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Muamma 1, Mısra 2). [içün,]*
17. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverüñ
    Düşmek **içün** zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 48, Mısra 2). [içün,]*
18. Taʿzīm **içün** iy pādişeh-i sidre-maḥāl
    Ser-ṣafha-i āsumāna Ḫallāḳ-ı ezel *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 1). [içün,]*

içün: *(Rakip) için, - den dolayı.*

1. Baña düşnām-ı vāfir eyledüñ aġyār **içün** kāfir
   Bu cevri eylemezdüñ ʿāşıḳa īmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 7). [içün,]*

içün: *Için, amacıyla. II uğruna.*

1. Olmazdı bülend heftümin-ṭāḳ
   Ādem senüñ **içün** oldı īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 30). [içün,]*

içün: *Içinde.*

1. Ṣabūḥ **içünde** bir iki ḳadeh şarāb bulınsun
   Sebūyı çün dil-i ser-mesti ḫālī itmege sāḳī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 4). [içünde, -de]*

id-: *Etmek, eylemek, yapmak.*

1. ʿAceb mi ʿāşıḳ-ı dil-sūz **iderse** girye vü āh
   Dem-i firāḳda leyl ü neḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [iderse, -er, -se]*
2. Gel ḫatm-i suḫan **idelüm** iy ḫāme-i giryān
   Kim vāṣl-ı ser-menzile-i ḫayr-duʿāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [idelüm, -e, -lüm]*

id: *Etmek, eylemek, yapmak.*

1. Giryemi cūy-ı çemen-zār-ı niyāz **iden** Faṣīḥ
   Bir ḳad-i şimşād serv-i nāz-perverdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 9). [iden, -en]*
2. Beni abdāl **iderseñ** iy ġam-ı ʿışḳ
   Hindīler tekyesinde ʿuryān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 3). [iderseñ, -er, -se, -ñ]*
3. İtme şitāb-ı bīhüde tāḳdīre rāżı ol
   Şāhīn-i rāy ile **idemezsin** şikār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 8). [idemezsin, -emez, -sin]*
4. Teşrīfe vaʿde itmiş **idüñ** künc-i ḫānemüz
   Çekmekdeyüz o vaʿdeye el-āna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 3). [idüñ, -üñ]*
5. Ṣanmañ ḥased-i dāʾim **ider** bā-neseb eyler
   Cevri baña bu çarḫ-ı felek bā-niseb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 1). [ider, -er]*
6. Olur firīfte dil vaʿd-i vaṣlına yāruñ
   Murādı cevr **idügin** bilmez ol sitem-kāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 2). [idügin, -ügin]*
7. Miyānı vaṣfını nāzük edālar ile **idüp**
   Bir iki gevheri gūyā ki tārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 7). [idüp, -üp]*
8. O āsitānenüñ ʿabd-i kemīniyem ki Faṣīḥ
   Seni bu ʿāleme bir demde pādişāh **iderin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 10). [iderin, -er, -in]*
9. Mecnūna lāne ez-ser ü sāmān degül **idi**
   ʿIşḳ ile mālik oldı idüp terk-i ḫānumān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 5). [idi, -i]*
10. Çāk-i ceyb itdi ġam-ı sūzen-i müjgānuñ ile
    Kim **idüp** rişte-i ʿaḳlın dil-i nālān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 8). [idüp, -üp]*
11. Maḫṣūṣ-ı cevre rāżıyam ol bī-terāḥḥüm āh
    Ġayra **ider** vefāya bahāne cefāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 8). [ider, -er]*
12. Fikr-i taṣvīr-i dil-ārā-yı cemāliyle Faṣīḥ
    Yūṣufistān **iderin** külbe-i nār-ı ḥazeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 10). [iderin, -er, -in]*
13. Vaṣṣāf-ı bāġ-ı maʿnā **ider** ḫāmemi Faṣīḥ
    Bülbüllerüñ şetāreti güller leṭāfeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 9). [ider, -er]*
14. Miṣ̲āl-i berg **ideler** zinde ṣarṣar-ı tehdīd
    O dem ki farḳ idemez dīde ḫūş u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 51). [ideler, -e, -ler]*
15. Miṣ̲āl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
    O dem ki farḳ **idemez** dīde ḫūş u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [idemez, -e, -me, -z]*

16. Demdür ki şuʿle ḥālet-i feyż-ı bahār **ide**
Demdür ki feyż-ı şeb-nem ola gül şerārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 5). [ide, -e]*

17. Geh dūḫte-i rişte-i iḳrāruñ **idüp**
Geh sūḫte-i şemʿa-i ruḫsāruñ **idüp** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 1). [idüp, -üp]*

18. Geh dūḫte-i rişte-i iḳrāruñ **idüp**
Geh sūḫte-i şemʿa-i ruḫsāruñ **idüp** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 2). [idüp, -üp]*

19. İtdüñ beni ser-be-pīş-i ḥaclet āḫır
Eşkiste-dil-i sille-i āzāruñ **idüp** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 4). [idüp, -üp]*

20. Pūyāyi-i himmetüñ **iden** ʿāşıḳlar
Cūyāyi-i ḥażretüñ **iden** ʿāşıḳlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 1). [iden, -en]*

21. Pūyāyi-i himmetüñ **iden** ʿāşıḳlar
Cūyāyi-i ḥażretüñ **iden** ʿāşıḳlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 2). [iden, -en]*

22. Erbāb-ı dile sāḳī **idüp** ser-ḥōşı
Zehr eyleme minnet ile ḳand-i pūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 1). [idüp, -üp]*

23. Ġonçe-veş çāk-i girībān **idelüm**
Murġ-ı bülbül gibi efġān **idelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 7). [idelüm, -e, -lüm]*

id: *(arkadaşlık, dostluk) etmek.*

1. Cihānda ḳalmadı çün merd-i nükte-dān ile ülfet
Miṣāl-i Ḳays **ideyin** bāri vaḥşiyān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [ideyin, -e, -yin]*

id: *Edinmek, sahiplenmek. II kabullenmek.*

1. ʿArūs-ı dehre meftūn olma kim yek-rūzedür ẕevḳi
İdinmez bu ʿacūze kimseyi hiç iki gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [idinmez, -in, -me, -z]*

id: *Bir işi yapamamak, üstesinden gelememek.*

1. Gāh olur ḫamriyye ile **idemez** def-i ḫumār
Gāh olur bir beyt-i pākīzeyle şāʿir mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [idemez, -e, -me, -z]*

ʿidād-ı necm: *Yıldızların sayısı (kadar). II çok fazla, sayısız, hesaplanamayacak kadar yıldız.*

1. Sīm ü zeri bezl ider kem ü bīş
   Olsa çü ʿ**idād-ı necm** bisyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 113). [ʿidād-ı necm,]*

iddiʿā itmek: *Bir fikri ileri sürmek.*

1. ʿIşḳ ile dest ü girībān olmaḳ istermiş Faṣīḥ
   Pençeleşmek **iddiʿā itmek** gibidür ṣīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 10). [iddiʿā itmek, -me, -k]*

idelden: *Yaptığından beri.*

1. İdelden kūşe-i dāmān-ı devlet me'menüñ taḳbīl
   Gül-i mihre leb-i ümmīdüm eyler ḫande-efşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 65). [idelden,]*

iden: *Eden, eyleyen.*

1. Āhumı sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk **iden**
   Nāzdan vesme ḳonulmış ol iki ebrūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 7). [iden,]*
2. Kemāl-i ṣafvet-i mirʾāt-ı ʿārıżuñdur **iden** hep
   Ki görse söyledemez ṭūṭi-i zebānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 5). [iden,]*
3. Keçkūl-i niyāzı eylesün eşkiste
   Deryūze-i raḥmetüñ **iden** ʿāşıḳlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 4). [iden, -en]*

iden: *Yapan, eden.*

1. Lāle-zār-ı ʿışḳ **iden** ṣaḥn-ı feżā-yı sīnemi
   Gülsitān-ārā-yı behcet bir gül-i terdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 5). [iden,]*

ider mi: *Eder mi? Yapar mı?*

1. Fiġān u nālesi elbette iḫtiyārī degüldür
   İder mi yoḫsa dil-āzürde nev-cevānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 4). [ider mi,]*

ider misin: *'etmek, eylemek, yapmak' fiillerinin ikinci tekil şahıs zamiri almış soru edatlı çekimi.*

1. Aʿdāları muḥibbüñe tercīh **ider misin**
   Şemşīr-i ġadr ile beni teşrīḥ **ider misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 1). [ider misin, -er mi, -sin]*

ider misin: *'etmek, eylemek, yapmak' fiillerinin ikinci tekil şahıs zamiri almış soru edatlı çekimi.*

1. Aʿdāları muḥibbüñe tercīh **ider misin**
   Şemşīr-i ġadr ile beni teşrīḥ **ider misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 2). [ider misin, -er, -mi, -sin]*

ider misin: *'etmek, eylemek, yapmak' fiillerinin ikinci tekil şahıs zamiri almış soru edatlı çekimi.*

1. Ṣubḥ u mesāda rişte-i āhum füzūn idüp
   Dürdāne-i sirişkümi tesbīḥ **ider misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 4). [ider misin, -er, -mi, -sin]*

ider misin: *'etmek, eylemek, yapmak' fiillerinin ikinci tekil şahıs zamiri almış soru edatlı çekimi.*

1. Tertīb-i derd-i hicrüñi taṭvīl eyleyüp
   Terkīb-i vaṣluñı daḫı tenḳīḥ **ider misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 6). [ider misin, -er, -mi, -sin]*

ider misin: *'etmek, eylemek, yapmak' fiillerinin ikinci tekil şahıs zamiri almış soru edatlı çekimi.*

1. Teşvīşüm eyledi tīr-i efkār-ı ḫaṭ füzūn
   Ḥabb-ı ʿabīr-i ḫāl ile tefrīḥ **ider misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 8). [ider misin,]*

ider misin: *'etmek, eylemek, yapmak' fiillerinin ikinci tekil şahıs zamiri almış soru edatlı çekimi.*

1. Tefsīde oldı rūze-i ġamla dil-i Faṣīḥ
   İfṭār-ı būs-ı laʿl ile tervīḥ **ider misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 10). [ider misin, -er, -mi, -sin]*

ider misin: *'etmek, eylemek, yapmak' fiillerinin ikinci tekil şahıs zamiri almış soru edatlı çekimi.*

1. Teşvīşüm eyledi tīr-i efkār-ı ḫaṭ füzūn
Ḥabb-ı ʿabīr-i ḫāl ile tefrīḥ **ider misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 8). [ider misin,]*

ider miyüz: *Eder mi? Yapar mı?.*

1. Cān-ı żaʿîfi vuṣlata mihmān **ider miyüz**
Tayy-i feyāfi-i ġam-ı hicrān **ider miyüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 2). [ider miyüz,]*
2. Cān-ı żaʿîfi vuṣlata mihmān **ider miyüz**
Tayy-i feyāfi-i ġam-ı hicrān **ider miyüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 1). [ider miyüz,]*
3. Ol ṭūṭiyi muḳārin-i miʾrāt-ı cām idüp
Ser-beste ġonçesin gül-i ḫandān **ider miyüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 4). [ider miyüz, -yüz]*
4. Cān-ı żaʿîfi vuṣlata mihmān **ider miyüz**
Tayy-i feyāfi-i ġam-ı hicrān **ider miyüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 2). [ider miyüz,]*

idi: *Ek-fiilin görülen geçmiş zaman üçüncü tekil şahıs çekimi.*

1. Gīsū-yı jūlīde ṣanma gerden-i Mecnūnda
Kākül-i Leylādan itmişler **idi** zencīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [idi,]*
2. Tā böyle tīre olmaz **idi** rūzumuz Faṣīḥ
Ḫ∨āb olsa çeşm baḫt-ı siyeh-kārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [idi,]*
3. Olurdı Bīsütūn āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
Benüm gibi degüldüñ hem-demüñ var **idi** iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [idi,]*
4. Pey-der-pey iy göñül ne **idi** ol mehüñ bize
Cevr ü cefāları gehi mihr ü vefāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 5). [idi,]*
5. Murādı naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylāyı bulmaḳdı
Bu sevdā **idi** hep geşt itdüren Ḳaysa beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 4). [idi,]*
6. Bu dil kim ġonçe-i gülşen gibi mecmūʿ **idi** evvel
Perīşān sünbülüñ fikriyle şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 3). [idi,]*
7. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān **idi**
Her naḫl-i deşt üstine bir sāye-bān **idi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 1). [idi,]*
8. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān **idi**
Her naḫl-i deşt üstine bir sāye-bān **idi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 2). [idi,]*
9. Ḳan aġladuḳça ben sen iderdüñ viṣāle vaʿd
Demler o demler **idi** zemān ol zemān **idi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 4). [idi,]*

10. Ḳan aġladuḳça ben sen iderdüñ viṣāle vaʿd
    Demler o demler **idi** zemān ol zemān **idi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 4). [idi,]*
11. Baṣduḳça ġam sipāhı zemīn-i dile ayaġ
    Mey-ḫāne künci ʿāṣıḳa dārüʾl-emān **idi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 6). [idi,]*
12. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend **idi**
    Ol dem ki tīr-i āhum alup ḳad kemān **idi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 7). [idi,]*
13. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend **idi**
    Ol dem ki tīr-i āhum alup ḳad kemān **idi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 8). [idi,]*
14. Ferhād u Ḳaysa sanki göñül tev'emān **idi**
    Küh-sār u deşte ḫ∨āhişi bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 10). [idi,]*
15. İy Faṣīḥ aḳl itmemişdi menzilin ḳaṣr-ı vücūd
    Ben **idüm** şāh-ı maḥabbet şehrinüñ dīvānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 10). [idüm, -m]*
16. Beẕl eyler **idi** ḫalḳa eger mümkin olaydı
    Elfāẓda ḳalmazdı mezāyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 43). [idi,]*
17. Münāsib çāk-i ceyb itmek **idi** gerçi Züleyḫāya
    Velī farḳ eylemez mest-i maḥabbet ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 33). [idi,]*
18. Her mevce-i baḥr-i bī-kerāne
    Bir mest ile **idi** ġam-zebāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 2). [idi,]*

idin: *Edinmek, almak, sahip olmak.*

1. Cemāl-i yāra virmiş zīb ü fer ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev
   İdinmiş pādişāh-ı kişver-i ḥüsnüm sipāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 2). [idinmiş, -miş]*

idrāk: *Anlayış, anlama.*

1. Neşvesin **idrākden** ḳalduḳ meger kim iy Faṣīḥ
   Rūzgār ile bozulmışdur ḫum-ı dehrüñ müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 9). [idrākden, -den]*

idrāk olınmadı: *Anlaşılmak.*

1. Her dem bu tekye-gāhda feryād u nāleden
   İdrāk olınmadı ki nedür müddeʾā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 12). [idrāk olınmadı, -ın, -ma, -dı]*

idrāk olınmaz: *Anlaşılmaz, kavranılmaz.*

1. Niyāz u nāz-ı ʿışḳ **idrāk olınmaz** bir zemān ancaḳ
   Fiġān itmekde bülbüller yaḳar pervāneler bāli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 5). [idrāk olınmaz, -ın, -maz]*

idrāk olınur: *Anlamak, kavramak.*

1. Eşk-i terümüzden bilinür rūzumuz elbet
   İdrāk olınur ṭāliʿümüz kevkebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 4). [idrāk olınur, -ın, -ur]*
2. Bu **idrāk olınur** ṭarz-ı ḫırām-ı esb-i ḫāmemden
   Ki meydānı alup sebḳat ide yek-rān-ı aḳrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 79). [idrāk olınur, -ın, -ur]*

idrāk-i ḳaṣīr: *Aklı kıt (olan).*

1. İdrāk-i ḳaṣīr aʻmi dāniş
   Bilmekde görüp refīʿi ḳadrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 6). [idrāk-i ḳaṣīr,]*

idü: *Ekfiil.*

1. Zencīr-i telāṭum ider iẓhār
   Mecnūnı **idügin** eyler işʿār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 6). [idügin, -gin]*

idü: *Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.*

1. Ben **idüm** zencīr-i ʿışḳuñ ibtidā dīvānesi
   Şemʿ-i ḥüsnüñ ben **idüm** evvel yanan pervānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 1). [idüm, -m]*

idük: *Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.*

1. Biz anı şāne dek eyler **idük** ḳıyās ammā
   Meger bu fitneye bādī ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 3). [idük,]*
2. Ne deñlü serkeş ü dāmen-keş olsa aġlamaz **idük**
   O naḫl-i tāzeden iy dil ümīd-i ḫāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 3). [idük,]*

idüm: *Ek fiilin görülen geçmiş zaman birinci tekil şahıs çekimi.*

1. Ṭıfl-ı nev-resken saña biñ cān ile iy bī-vefā
   Ben **idüm** teslīm iden murġ-ı dil-i nālānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 4). [idüm,]*

idüñ: *Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi.*

1. Dimek cānāneyi rām eyler **idüñ** sīm ü zer virseñ
   O ḫūnī iltifāt itmez yolında cān ü ser virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 1). [idüñ,]*

ifāde eyler: *Söylemek, açıklamak, belirtmek.*

1. Eyler ifāde ġonçe-i neşküfte-i çemen
   Ṣad-pāre olduġın dil-i nālān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 7). [ifāde eyler, -r]*

ifāde eyleyecek: *Söylemek, açıklamak, belirtmek.*

1. Cihānda kimse mi var istifāde eyleyecek
   Yāhūd merāmını ādem **ifāde eyleyecek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 2). [ifāde eyleyecek, -yecek]*

ifāde eyleyemez: *Açıklamak.*

1. İfāde eyleyemez mi merāmını bilmem
   Nedür bu nāle-i pey-der-pey-i hezār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 3). [ifāde eyleyemez, -ye, -me, -z]*

ifāde eyleyicek: *Söylemek, açıklamak, belirtmek.*

1. Cihānda kimse mi var istifāde eyleyicek
   Cihānda kimse mi var istifāde eyleyicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 2). [ifāde eyleyicek, -y, -icek]*

ifāde itmege: *Anlatmak.*

1. İfāde itmege maḳṣūdı bir nigeh besdür
   Ol āfet ʿāşıḳ-ı vuṣlat-recāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 5). [ifāde itmege, -meg, -e]*

ifrāṭ-ı emn-i ʿālemden: *Dünya huzurun fazlalığı.*

1. Ki gürgile yalaşup ḳan birāder ola şubān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 9). [ifrāṭ-ı emn-i ʿālemden,]*

ifrāṭ-ı emn-i ʿālemden: *Dünyadaki huzurun fazlalığı.*

1. Ki gūsfendine herkes ide gürgi çūbān
   O dem gelür mi ki **ifrāṭ-ı emn-i ʿālemden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 11). [ifrāṭ-ı emn-i ʿālemden, -den]*

ifrāṭ-ı ḫande: *Gülme, neşe hususunda aşırı gitme.*

1. Nergislerinde şeb-nem-i ter anma gülşenüñ
   İfrāṭ-ı ḫande dīdelerin pür-nem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 4). [ifrāṭ-ı ḫande,]*

ifṭār-ı būs-ı laʿl: *Dudakları öpmeyle oruç açma.*

1. Tefsīde oldı rūze-i ġamla dil-i Faṣīḥ
   İfṭār-ı būs-ı laʿl ile tervīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 10). [ifṭār-ı būs-ı laʿl,]*

iftihār eyler: *Övünmek, gurur duymak.*

1. Şeb degül noḳṭa-i ser-şūre-i Nūr
   İftiḫār eyler anuñ ile şüḫūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 8). [iftiḫār eyler, -r]*

iftiḫār eylerdi: *Övünmek, gurur duymak.*

1. İftiḫār eylerdi ben üftādesiyle bir zemān
   Şimdi ol şūḫa maḥabbet mūcib-i ʿār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 7). [iftiḫār eylerdi, -r, -di]*

iftirāk: *Ayrılık.*

1. Tāḳrīre dilde ṭāb mı var **iftirāḳumı**
   Bir vech ile beyān idemem iştiyāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 1). [iftirāḳumı, -um, -ı]*

iġsāl olmaz: *(gusül) temizlenmek, yıkanmak. II günahlardan arınmış olmaz.*

1. Ḳabûl-i cürm ü günehde tevaḳḳuf u ihmāl
   Benem ben ol güneh-ālūde maʿṣiyet-kerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 66). [iġsāl olmaz, -ma, -z]*

<u>ihdā itdüm:</u> *Hediye etmek.*

1. Tuḥfe-i cānı şeh-i ʿişveñe itdüm ihdā
   Anı maʿẕūr ṭut iy rūḥ-ı revān az ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 3). [ihdā itdüm, -dü, -m]*

<u>iḫlāṣ:</u> *Doğruluk, samimiyet.*

1. Budur k'ide kuḫl-i dīde-i cān
   İḫlāṣ ile niyyeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 78). [iḫlāṣ,]*

<u>ihsān:</u> *Cömertlik, lutuf ‖ bağış, hediye.*

1. Bir iki düşnām virmiş bezm-i düşmende saña
   Müjde iy dil yine yāruñ luṭfı var **iḥsānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [iḥsānı, -ı]*
2. Şād it bizi ṣun ḳabża-i şemşīrüñe destüñ
   Luṭf eyle elüñ gāhī de **iḥsāna** ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 8). [iḥsāna, -a]*
3. Çeksün Faṣīḥ cevr ü cefāsın bu ʿālemüñ
   Luṭfın ümīd eyleyen **iḥsānın** isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 10). [iḥsānın, -ıñ]*
4. Emvāta ḥayāt eyleyen **iḥsān** sensin
   Düşvārları eyleyen āsān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 1). [iḥsān,]*

<u>iḥsān eyle:</u> *Bağışlamak, armağan etmek, vermek, bahşetmek.*

1. İy ṣadr-ı güzīn hidīv-i zī-şān
   Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 162). [iḥsān eyle,]*
2. Luṭf eyle mürüvvet it **iḥsān eyle**
   Derd-i dil-i bīmārıma dermān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 127, Mısra 1). [iḥsān eyle,]*

<u>iḥsān iderek:</u> *Lutfetmek, iyilik etmek.*

1. Bu niyāz ile güẕer-gehde kef açmış eşcār
   Ki gelür berg-i gül **iḥsān iderek** bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 8). [iḥsān iderek, -erek]*

iḥsān iderin: *Lutfetmek, iyilik etmek.*

1. Bir ḫālete irgürdi beni feyż-ı maḥabbet
   Cevr eyleyene luṭf ider **iḥsān iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 6). [iḥsān iderin, -er, -in]*

ihsān iderse: *Bağışlamak, iyilikte bulunmak.*

1. Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa
   Bir kerre eger iderse iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 69). [iḥsān iderse, -er, -se]*

iḥsān iderse: *Lutfetmek, iyilik etmek.*

1. Bir kerre eger iderse iḥsān
   Biñ kerre olur aña peşīmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 69). [iḥsān iderse, -er, -se]*

ihsān it: *Yardım etmek, iyilikte bulunmak, bağışlamak.*

1. Bu żaʿīfi kerem ḳıl **iḥsān it**
   Tekye-i Lāġarīde mihmān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [iḥsān it,]*

ihsān it: *İyi ve cömert davranmak.*

1. Dile cānā nedür ʿitābuñ var
   Yine āzürde-dilsüñ **iḥsān it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 3). [iḥsān it,]*

iḥsān olsa: *Bağışlamak, bahşetmek, lutfetmek.*

1. Eksilmese envār-ı ruḫ-ı pür-ṭābuñ
   ʿUşşāḳa nigāha ruḫṣat **iḥsān olsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 2). [iḥsān olsa, -sa]*

iḥsān-ı ʿandelīb itmeyüp: *Bülbüle iyilik etmek, ona yardım etmek.*

1. Şāh-ı bahār itmeyüp iḥsān-ı ʿandelīb
   Ḳaldı ḫırāş-ı ḫārda dāmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 1). [iḥsān-ı ʿandelīb itmeyüp, -me, -yüp]*

ihsānı itdügi: *İyi ve cömert davranmak.*

1. Bu şeb gördüm nigāh-ı iltifātından düşürmezdi
   Raḳīb-i rū-siyāha itdügi iḥsānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 8). [iḥsānı itdügi, -düg, -i-ı]*

iḫtilāṭ: *Karşılaşıp görüşme, görüşüp temas etme.*

1. Tā seḥer her şeb Süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm
   İḫtilāṭı yā Rab ol meh-ṭalʿatuñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [iḫtilāṭı, -ı]*
2. Eyleyelden reng ile gül **iḫtilāṭ**
   Cevher-i neşveyle hem mül **iḫtilāṭ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 2). [iḫtilāṭ,]*
3. Ben nigāh-ı āşinā-cūyam Faṣīḥ
   Ol vefā-düşmen teġāfül **iḫtilāṭ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 10). [iḫtilāṭ,]*

ihtilāṭ eylemiş: *Karşılaşıp görüşme, görüşüp temas etme.*

1. Sünbül-i terle çemendür gūyıyā
   Eylemiş ḫaṭṭuñla kākül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 8). [iḫtilāṭ eylemiş, -miş]*
2. Reng ü keyf-i ʿışḳuñ ile eylemiş
   Cān u bī-ṣabr u teʾemmül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 4). [iḫtilāṭ eylemiş, -miş]*

iḫtilāṭ eyleyelden: *Karşılaşıp görüşme, görüşüp temas etme.*

1. Eyleyelden reng ile gül iḫtilāṭ
   Cevher-i neşveyle hem mül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 1). [iḫtilāṭ eyleyelden, -yel, -den]*

iḫtilāṭ itmemişdi: *Karşılaşıp görüşme, görüşüp temas etme.*

1. Bāġ-ı ḥüsnüñde terennüm-sāz iken
   İtmemişdi gülle bülbül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 6). [iḫtilāṭ itmemişdi, -me, -miş, -di]*

iḫtilāṭ itse: *Karşılaşıp görüşme, görüşüp temas etme.*

1. Her zemānlar **iḫtilāṭ itse** nʾola seyl-āb-veş
   Bahr-i ʿışḳuñ eskiden göz āşināsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 3). [iḫtilāṭ itse, -se]*

ihtilāt-ı ġonçem: *Goncanın yabancı olanı. II yabancı gonca, başka bahçenin goncası.*

1. Geldi bahār göñlüm açār bir nesīm yoḳ
   Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur bir şemīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 2). [iḫtilāṭ-ı ġonçem,]*

iḫtirāz: *Çekinme, sakınma.*

1. Murād idinse ider bir nigehle kevni ḫarāb
   Göñül o ġamzesi ḫūnīden **iḫtīrāz** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [iḫtīrāz,]*

ihtirāz itseydi: *Çekinmek, sakınmak, tereddüt etmek.*

1. Olmazdı böyle leb-be-leb-i ehl-i rāz ney
   İtseydi sūz-ı dilden eger iḫtirāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 2). [iḫtirāz itseydi, -se, -ydi]*

iḫtisām: *Gösteriş, görkem.*

1. Miṣāl-i Cem dimezüz cāh u **iḫtişāmumuz** olsa
   Hemān ḫumārımuzı defʿe elde cāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 1). [iḫtişāmumuz, -umuz]*

ihtiyāc: *Ihtiyaç, gereksinim.*

1. Şemşīr-i şemʿa urmada pervāne kendüyi
   Taḥrīke iy ṣabā anı sende ne **iḫtiyāc** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [iḫtiyāc,]*

iḫtiyāc ceker: *İhtiyaç duymak, muhtaç olmak.*

1. Muḫīṭ-i girye hemān dem-be-dem füzūn olsun
   Ne **iḫtiyāc çeker** bāġ ebr-i nīsāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 8). [iḫtiyāc çeker, -er]*

<u>iḫtiyāc çekmem:</u> *İhtiyaç duymak, muhtaç olmak.*

1. Ḫusrev-i iḳlīm-i maʿnāyam Faṣīḥ
   Gevher-i mazmūna çekmem iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 10). [iḥtiyāc çekmem, -me, -m]*

<u>ihtiyāc eyler:</u> *Gerek duymak.*

1. Seni ʿuṣṣāḳ-ı zārı ḳatle ol müjgān u ebrūlar
   Ne tīre **iḥtiyāc eyler** ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [iḥtiyāc eyler, -r]*

<u>iḫtiyār:</u> *İrade, seçim.*

1. Dest-i ḫıredden aldı maḥabbet ʿinānı āh
   Ser-geştegī-i dilde nedür **ihtiyārumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 6). [ihtiyārumuz, -umuz]*
2. Bu āh u girye kim gördüñ degüldür **iḫtiyārumdan**
   Beni dūr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 1). [iḫtiyārumdan, -um, -dan]*

<u>ihtiyarī:</u> *Kendi iradesi ile, bilerek.*

1. Fiġān u nālesi elbette **iḫtiyārī** degüldür
   İder mi yoḫsa dil-āzürde nev-cevānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 3). [iḫtiyārī,]*

<u>ihtiyār-ı eṭvār:</u> *Tavır, davranış seçimi.*

1. O serv-ḳāmete vābestedür ser-i kārum
   Miṣ̲āl-i sāye degül ihtiyār-ı eṭvārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 2). [ihtiyār-ı eṭvār, -um]*

<u>ihtizāz:</u> *Hafif hafif titreme II salınma.*

1. Dir her gören budur bu ḳıyāmet ʿalāmeti
   Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz **ihtizâzıñı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 9). [ihtizâzıñı, -ıñ, -ı]*

<u>ihtizāz:</u> *Titreme, dalgalanma, sallanma. II Sancağın dalgalanması.*

1. Der-ḳafā leşker-i ʿuşşāḳ Faṣīḥā yürisün
İhtizāz ile ʿalem gibi çekilsün ḫūbān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 9). [ihtizāz,]*

<u>iḥyā eylese:</u> *Iyilik etmek.*

1. Beni de eylese iḥyā ne olur
Bir iki luṭf-ı kelām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 5). [iḥyā eylese, -se]*

<u>iḥyā idersin:</u> *Diriltmek, canlandırmak II Sevindirmek, memnun etmek.*

1. Bir nuṭḳuñ ile miṣāl-i ʿÌsā
Biñ mürde-dili idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 14). [iḥyā idersin, -er, -sin]*

<u>iḥyā k'itdi:</u> *Ihya etmek, canlandırmak.*

1. Bāreka'llāh zihī nuṭḳ-ı miṣāl-i ʿÌsā
K'itdi bir demde niçe mürde-dilānı iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 2). [iḥyā k'itdi, -di]*

<u>iḥsān:</u> *Cömertlik, lutuf ‖ bağış, hediye.*

1. Bir cāẕibe var Kaʿbe-veş **iḥsān** ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 11). [iḥsān,]*

<u>iḳāmet:</u> *Bir yere yerleşme, oturma.*

1. İḳāmet ḳāmetüñ fikriyle bir yirde degül mümkin
Dil-i āvāreye ser-geştelik ārām-ı cān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 7). [iḳāmet,]*

<u>iḳāmet-i cānı:</u> *Bedenin bulunduğu yer, makam, mesken.*

1. Çekildi bir ṣanemüñ bend-i zülfine göñlüm
Esīr-i ʿışḳa ne mümkin **iḳāmet-i cānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 6). [iḳāmet-i cānı, -ı]*

<u>īḳāẓ-ı gülistān iderek:</u> *Gül bahçesini uyarmak. II gül bahçesinin canlandırmak.*

1. Geldi **īḳāẕ-ı gülistān iderek** bād-ı nesīm
   Cūları bāġa şiṭābān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 1). [īḳāẕ-ı gülistān iderek, -erek]*

<u>iḳbāl:</u> *Baht, talih.*

1. İḳbāl ü şerefden bulınaydı aña bir yir
   Rāżī idi der-bān ola Rıżvān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 3). [iḳbāl,]*

<u>iḳbāl ü ʿizzetden:</u> *Saadet ve talih.*

1. Almaḳ isterse Faṣīḥ **iḳbāl ü ʿizzetden** naṣīb
   Kimseye hiç ṣūret-i ʿacz ü recā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 9). [iḳbāl ü ʿizzetden, -den]*

<u>iḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān:</u> *Dünya meclisinin neşesiyle refaha erişen.*

1. İḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān olup
   Cāmı Faṣīḥ ʿaceb Cemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 9). [iḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān,]*

<u>iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata:</u> *Kavuşma bayramının sabahı.*

1. Merḥabā-gūyān Faṣīḥ **iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata**
   Ḥamdü liʾllāh rūze-i hicrāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 9). [iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata, -a]*

<u>iḳbāl-i şehen-şāh-ı bahārīden:</u> *Sultanlar sultanı olan bahar mevsiminin gelişi.*

1. Eyler **iḳbāl-i şehen-şāh-ı bahārīden** ḫaber
   Bāġdan bāġa gezer peyk-i ṣabā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 7). [iḳbāl-i şehen-şāh-ı bahārīden, -den]*

<u>iḳdām itdüñ:</u> *Sürekli çalışmak, sebat etmek.*

1. İy çarḫ-ı ḫilāf-seyr ü kec-rev be-murād
   Cevr-i dile saʿy eyledüñ **iḳdām itdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 73, Mısra 4). [iḳdām itdüñ, -dü, -ñ]*

<u>iken:</u> *Iken, ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.*

1. Māniʿ oldı gelüp aġyār Faṣīḥā efsūs
   Yār ile güft ü şinīd eyler **iken** bī-pervā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [iken,]*
2. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn **iken** olmış niçe dil mübtelā
   Böyle ḳalursa o meh-talʿat belā-yı şehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [iken,]*
3. Yanar ḫāmūş **iken** pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
   Sükūt itmekde dinmiş iy göñül gerçi selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 5). [iken,]*
4. Bāġ-ı ḥüsnüñde terennüm-sāz **iken**
   İtmemişdi gülle bülbül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 5). [iken,]*
5. Ben ʿāşıḳum münāsib olan şimdilik baña
   Āzāde künc-i külḫan **iken** gülşen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 4). [iken,]*
6. Nev-ṭulūʿ-ı nāz **iken** meşḫūr-ı āfāk olmada
   Böyle ḳalursa mihr-i ḥüsn ʿālem-gīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 3). [iken,]*
7. ʿĀşıḳı mümkin **iken** zehr-i teġāfülle helāk
   İtme ālūde-i ḫūn ḫançer-i bürrān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 3). [iken,]*
8. Cevher-i eşyā daḫı meknūz **iken** düşmen baña
   Tāc-ı Keykāvūs-ı ʿışḳuñ gevher-i şāhānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 5). [iken,]*
9. Her ġonçe ḫūn **iken** daḫı müşg-i teri sezā
   Ṣad-nāfe bāc olursa da müşg-i Tatārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 15). [iken,]*
10. Pā-māli **iken** himmetümüñ aṭlas-ı çarḫ
    Bulmadı ten-i bürehne bir köhne ʿaba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 3). [iken,]*
11. Bir dem yoġ **iken** fāṣıla seyl-i eşke
    Gözden yine kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 3). [iken,]*
12. Bir cūşiş-i feyża mālik oldum ki Faṣīḥ
    Kem-ḳaṭre **iken** kendümi ʿummān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 4). [iken,]*
13. Daḫı gül-ġonçe **iken** bülbül-i zār
    Oḳur evṣāf-ı cemālüñ ezber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 9). [iken,]*

iki: *İki, sayı sıfatı.*

1. ʿArūs-ı dehre meftūn olma kim yek-rūzedür ẕevḳi
   İdinmez bu ʿacūze kimseyi hiç **iki** gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [iki,]*
2. İki dāl ile Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
   Bir ʿaceb ṭavr ile gördüm meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [iki,]*

3. Her ne dem yād eylesem reftār-ı serv-ḳāmetüñ
   Eşk-i çeşmüm Nīl ü Ceyḥūn gibi **iki** nehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [iki,]*
4. Ol **iki** çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir mest olur
   Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫātır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [iki,]*
5. Bezminde ʿālemüñ yine bir neşʾe-yābı yoḳ
   Gerdān olur **iki** ḳadeh-i zer-nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 10). [iki,]*
6. Āhumı sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk iden
   Nāzdan vesme ḳonulmış ol **iki** ebrūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [iki,]*
7. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum bu daʾvāma
   İki çeşm-i terüm güvāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 6). [iki,]*
8. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne bilür
   O rāyı iy dil-i şeydā **iki** peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [iki,]*
9. Ṭāḳ-ı ḥüsne eylemiş pervāz **iki** şeh-bāzdur
   Zīr-i ebrūda degüldür çeşm-i merdüm-gīr-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 4). [iki,]*
10. Baḥr-i sirişk-i dīde-i terde şinā naẓar
    Her dem **iki** kedū ile kūdek-miṣāl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 5). [iki,]*
11. Hem-ser **iki** tīġ-i tīz-i ḥüsndür ebrūların
    Zīr-i çetr-i mūy-ı pīşānuñda kim āsūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 3). [iki,]*
12. Hiç edā olmaz miyānıyla dehānı vaṣfı hiç
    Kim **iki** düşvār baḥṣ-i būde vü nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 8). [iki,]*
13. Dil ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dü-çeşm-i yārdan
    Ṣaldılar bir ṣaʿve-i miskīne **iki** şāh-bāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 6). [iki,]*
14. Ebrū ḳıyās eyleme yazmış debīr-i ḥüsn
    Ser-ṣafḥa-i cemāle **iki** āyet-i mübīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 8). [iki,]*
15. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar **iki** vaḥşī âhū
    Seyr idüp rūyını ṣandum o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 4). [iki,]*
16. İki ruḫsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānāndan ḥicāb eyle
    Felek germ olma dünyāya yiter bir āfiṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 3). [iki,]*
17. Vesme-dār itmiş yine ebrūların ol şāh-ı ḥüsn
    Gel nigāh it ol **iki** ṭuġrā-yı cānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 4). [iki,]*
18. Müjgān-ı çeşm-i yār ki mirʾāta ṣaldı ʿaks
    Gūyā **iki** sipāh ṣāf-ı ceng bağladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 8). [iki,]*
19. Ṣabāḥ u şām ṣalavāt u selām Rabb-i mecīd
    İki cihānda olup ser-firāz-ı aḥbābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 64). [iki,]*

20. Ol **iki** çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir mest olur
    Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 27, Mısra 1). [iki,]*
21. Gerçi **ikidür** zebānuñ ammā
    Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 23). [ikidür, -dür]*
22. Ol **iki** ḫāl-i siyāhı iy Faṣīḥ itdükde yād
    Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 50, Mısra 1). [iki,]*
23. Görmedüm bir verd-i raʿnā ol **iki** ruḫsār-veş
    Almadum bir sünbül-i ter ol **iki** gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 1). [iki,]*
24. Görmedüm bir verd-i raʿnā ol **iki** ruḫsār-veş
    Almadum bir sünbül-i ter ol **iki** gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 2). [iki,]*
25. Ol **iki** ḫāl-i siyāhı iy Faṣīḥ itdükde yād
    Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 3). [iki,]*

iki: *İki (tür).*

1. Gerçi **ikidür** zebānuñ ammā
   Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 23). [ikidür, -dür]*

iki: *Iki. II sevgilinin iki yanağı.*

1. Gül-zār-ı ḥüsnüñ açdı muṭarrā **iki** gülüñ
   Aḥsente siḥr-kārına meşşāṭa-i mülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 1). [iki,]*

iki: *Iki. II iki yan, taraf.*

1. Dūş-ı cānānede ol **iki** bölünmiş gīsū
   Eylemiş ʿaḳlını çoḳ mūy-şikāfın ṣad çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 10). [iki,]*

iki: *Iki, sayı sıfatı. II her iki .*

1. Behrām ile Keyvān **iki** der-bān ḳapusında
   Bir mertebe kim keşret-i ʿuşşāḳ geçilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 7). [iki,]*

iki cihān: *Dünya ve ahiret.*

1. ʿIşḳa maẓẖār **iki cihān** bilmez
   Bīm ü ümmīd ü īn ü ān bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 43). [iki cihān,]*

iki cihāna deger: *Iki cihana değişmemek.*

1. Ḥaḳḳā o dü-cānib-i yegāne
   Her biri deger iki cihāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 10). [iki cihāna deger, -er]*

iki cihānda: *Dünya ve ahiret.*

1. İki cihānda olup ser-firāz aḥbābı
   Naṣīb-i gerden-i bed-ḫ∨āhı ola tīġ-i ḥadīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 57). [iki cihānda, -da]*

iki cihāndan: *Dünya ve ahiret.*

1. Ġamuñla dil ten ü cāndan seyāḥat ister imiş
   Maḥabbet **iki cihāndan** ferāġat ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 2). [iki cihāndan, -dan]*
2. Ġamuñla dil ten ü cāndan seyāḥat ister imiş
   Maḥabbet **iki cihāndan** ferāġat ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 2). [iki cihāndan, -dan]*

iki cihānuñ: *Dünya ve ahiret.*

1. Sensin sensin **iki cihānuñ**
   Ḫalḳ olması ḥikmetinde ḫ∨āhiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 3). [iki cihānuñ, -uñ]*

iki gözüm: *Iki göz kadar kıymetli ve sakınılan kişi.*

1. Bizden dirīġ itme gehī bir nigāhuñı
   Senden hemīşe **iki gözüm** maṭlabum budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 4). [iki gözüm, -üm]*

iki kenāra: *Iki taraf. II sevgilinin iki yanağı.*

1. Sebziyle pür ol **iki kenāra**
   Beñzer ḫaṭ-ı nevle laʿl-i yāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 7). [iki kenāra, -a]*

iki nefes: *İki nefes, soluk.*

1. Geçer geçer bu sebük-seyr olan ḳaṭār-ı ʿömr
İki nefes olur olsa dem-i bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 2). [iki nefes,]*

iklīm: *Ülke, memleket, diyar.*

1. Donanmış tāze güllerle meger şāh-ı bahārīden
Çemen **iḳlīmine** fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 6). [iḳlīmine, -i, -n, -e]*

iḳlīm-i naẓma: *Şiir ülkesi.*

1. Bī-hamdiʾllāh olup **iḳlīm-i naẓma** Ḫusrev-i s̲ānī
Faṣīḥā himmet itdük biz daḫı tertīb-i dīvāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 3). [iḳlīm-i naẓma, -a]*

iklīm-i suḫan: *Söz iklimi, diyarı..*

1. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevidür ṭabʿ-ı selīmüm
Endīşem aña peyk-i sebük-pāy-ı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 5). [iḳlīm-i suḫan,]*

iḳlīm-i suḫan: *Söz iklimi, diyarı.*

1. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevi itdüñ ṭabʿum
Ḳılduñ beni mülk-i maʿnīye hem vāri̲s *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 3). [iḳlīm-i suḫan,]*

ikrām eyledi: *Sunmak, takdim etmek.*

1. Selāmın aldı **ikrām eyledi** aġyār-ı bed-ḫ∨āha
Görince ʿāṣıḳ-ı üftāde-i mehcūrı yan virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 7). [ikrām eyledi, -di]*

ikrām-ı kudūmüñde: *Gelişinden dolayı yapılan karşılama, ikram.*

1. İkrām-ı kudūmüñde mebādā ola taḳṣīr
Teşrīfüñi kāşāneme evvel ḫaber eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 5). [ikrām-ı kudūmüñde, -üñ, -de]*

iḳrār: *Söz verme, kabul etme II itiraf etmek.*

1. N'eyleyem çeşmüñ teġāfül gösterüp inkārını
   Vaʿde-i vaṣluñ raḳībe ġamzeler **iḳrārda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 6). [iḳrārda, -da]*

ikrār itmez: *Açıkça söylemek, kabul etmek.*

1. Bu kāfir-i dil-mürdeler itmez iḳrār
   İʿcāz-ı tekellümde Mesīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 3). [iḳrār itmez, -me, -z]*

iḳrār olmasun: *Sözle ifade etmek.*

1. İtmiyorsun dirhem-i eşke şehā hiç iltifāt
   Manṣıb-ı vaṣluñ nihānī ġayra **iḳrār olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 4). [iḳrār olmasun, -ma, -sun]*

ikrār-ı viṣāl: *Kavuşma kararlılığı.*

1. ʿÍsī **iḳrār-ı viṣāl** itmede (...) var
   Görmedük kimsede hiç ġayrı o nāzük deheni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 7). [iḳrār-ı viṣāl,]*

iktibās-ı nūrdur: *Işığından faydalanılan nur.*

1. Nūş-ı meyden neşve taḥṣīl itmedür sāḳī murād
   İktibās-ı nūrdur mihr-i dıraḫşāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 4). [iktibās-ı nūrdur, -dur]*

iktisāb-ı feyż: *Feyz almak, kazanmak, yararlanmak.*

1. Hevā-yı ʿālem-i maʿnādan itseñ **iktisāb-ı feyż**
   Hemīşe iy nihāl-i kilk-i ter bār-ı hüner virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 11). [iktisāb-ı feyż,]*

iktisāb-ı nūr-ı feyż itsün: *Bolluk, bereket nurunu kazanma, elde etme.*

1. Şeh-süvārum ṣaḥn-ı ḳūyından olınca cilve-ger
   Raḫş-ı mihre teng olur meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [iktisāb-ı nūr-ı feyż itsün, -sün]*

2. Dīde-i dil **iktisāb-ı nūr-ı feyż itsün** Faṣīḥ
Eylegil müjgānlaruñ çārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [iktisāb-ı nūr-ı feyż itsün, -sün]*

<u>iḳtiżā itdi:</u> *Lazım gelmek, gerekmek.*

1. Mesken-i tenden dile çün **iḳtiżā itdi** cilā
Yār u aġyār āşinā bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 5). [iḳtiżā itdi, -di]*

<u>iḳtiżā-yı nefs-i pelīd:</u> *Kötü, çirkin, pis nefsin istekleri.*

1. Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem
Olup mütābiʿ her **iḳtiżā-yı nefs-i pelīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [iḳtiżā-yı nefs-i pelīd,]*
2. Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem
Olup mütābiʿ her **iḳtiżā-yı nefs-i pelīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [iḳtiżā-yı nefs-i pelīd,]*

<u>il:</u> *Halk, ahâli, başkaları, herkes.*

1. Çeşm-i merdüm görmemişdür böyle vaḥşet iy Faṣīḥ
Ol perī ẓann itmezem efsūn **il** tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 10). [il,]*

<u>ʿilāc:</u> *Derman, ilaç, çare, şifa.*

1. ʿİlācı mümteniʿ yoḳ çāre terki merg-i miḥnetdür
Maḥabbetle ʿaceb derd-i dil-i müşkil-devāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [ʿilācı, -ı]*
2. ʿİlācı iy göñül āb-ı revāndur çünki sevdānuñ
Devā-yı ʿışḳ içün derd ile giryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [ʿilācı, -ı]*
3. Ferāmūş itdürür dāġ ile renc-i dāġ-ı dīrīnem
ʿİlācı zaḫm ile eyler felek zaḫm-ı dil-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 8). [ʿilācı, -ı]*
4. Baḳınca nabżuma derdüm eger çi bildi ṭabībüm
Marīż-ı ʿışḳa didükde nedür ʿ**ilāc** bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 4). [ʿilāc,]*
5. O ḫaste-ḥāl-i maḥabbet bizüz ki derdümüze
ʿİlāca çāre mi imkān mı var müdāvāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 2). [ʿilāca, -a]*
6. Faṣīḥ ʿ**ilācumuz** olmış ezelde vā-beste
Nüzūl-i ẕāt-ı nübüvvet-penāh-ı ʿÌsāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 3). [ʿilācumuz, -umuz, -]*

7. Dil muntaẓır ol devā-yı maʿhūde henüz
   Eydür bu ḳadar ʿ**ilācı** teʾḫīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 4). [ʿilācı, -ı]*

ilāc: *Derman, ilaç, çare, şifa.*

1. Derd ile itmiş kemāl-i imtizāc
   İstemez dil-ḥaste-i ʿışḳuñ **ilāc** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 2). [ilāc,]*
2. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ sīnende īmānuñ mı yoḳ
   Ḫaste-i ʿışḳa **ilāca** yoḫsa dermānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 2). [ilāca, -a]*

ilāc-ı sāġar-ı ṣabhā-yı vuṣlatuñ: *Kavuşma şarabı kadehinin derman (olması).*

1. Görsek **ilāc-ı sāġar-ı ṣabhā-yı vuṣlatuñ**
   Ṣad-pāre oldı tāb-ı teb-i ḥasretüñle leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 7). [ilāc-ı sāġar-ı ṣabhā-yı vuṣlatuñ, -uñ]*

ilāh: *Yaratıcı. II Allah.*

1. Ġayrılarla bendesin bir görmez ol şehlā nigāh
   Ḥadd ü ʿadden devlet ü ʿömrin ziyād itsün **ilāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 66, Mısra 2). [ilāh,]*

ilāhī: *Ey Allah'ım!.*

1. İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīne girdār it
   Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 1). [ilāhī,]*
2. Ḳoma ḫālī derūn-ı ḫāneyi feyż-ı maḥabbetden
   İlāhī sāġarum ṣabhā-yı ʿirfān ile ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [ilāhī,]*
3. Kimi görse yār-ı muvāfıḳ ṣanur
   İlāhī o şūḫı ḫaṭādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 4). [ilāhī,]*
4. Düşmesün kimse **ilāhī** ġam-ı hicrān yolına
   Sengi elmās-ı ḳadem-ḫ∨āra vü ḫārı ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 10). [ilāhī,]*
5. Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it
   İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 1). [ilāhī,]*

ilāhī bād efzūn: *İlahî, artsın, fazlalaşsın!.*

1. Seni gördükçe dir zebān-ı Faṣīḥ
   Ḥüsn ü behcet **ilāhī bād efzūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 10). [ilāhī bād efzūn,]*

**ilāhukum ilāhun vāhid : ** *Sizin ilâhınız tek bir ilâhtır.*

1. Allāh **ilāhukum ilāhun vāhid**
   Defʿ-i ḥavel-i dīde-i idrāk itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 136, Mısra 3). [ilāhukum ilāhun vāhid ,]*

ilbās itmemişdür: *Giydirme, giydirilme. II sözü yerinde, uygun kullanmak.*

1. Mevzūn-ḳadan-ı maʿnīye bir kimse
   Bu cāme-i lafẓı itmemişdür ilbās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 4). [ilbās itmemişdür, -me, -miş, -dür]*

ile: *"Vasıtasıyla, aracılığıyla" anlamlarında edat.*

1. Çeşm-i siyāh mestüñ **ile** ülfet eyleyen
   Mümkin mi ola ġāne-i ḫammārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 3). [ile,]*
2. Açılmaduḳca bād-ı bahār **ile** ġonçeler
   Olmaz güşāde ḥāṭır-ı nā-şāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 3). [ile,]*
3. Ehl-i bezmi bir nigāh **ile** ḫarāb itdüñ bu şeb
   Sāḳiyā bī-minnet-i peymāne-i pür-zūr-ı mey *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [ile,]*
4. Bir būse-i laʿlüñ **ile** sāḳī dili şād it
   Peymāne-i ümmīdimi lebrīz-i murād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 1). [ile,]*
5. Ḳoma ḫālī derūn-ı ḫāneyi feyż-ı maḥabbetden
   İlāhī sāġarum ṣabhā-yı ʿirfān **ile** ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [ile,]*
6. Mümkin degül iy serv-i ser-efrāz-ı melāḥāt
   Dāmānuñ **ile** ülfet ide dest-i şikâyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 2). [ile,]*
7. Olsaḳ ʿaceb mi şevḳ **ile** biz de külāh dost
   Olmamış o şems-i kec-külehüm tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [ile,]*
8. Ne ḫaṭṭ-ı ġubārı **ile** ne cām-ı lebiyle
   Bir keyf **ile** şād olmadı maḥzūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 6). [ile,]*
9. Ġarrālanursa ʿāleme şāyestedür Faṣīḥ
   Erbāb-ı ṭabʿ naẓmı **ile** eyler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 10). [ile,]*

10. Düşnām-ı dil-rübā bizi şād eylemez mi hiç
    Erbāb-ı ʿışḳı ḫayr **ile** yād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [ile,]*
11. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl **ile**
    İy ṭabībüm her ne ʿarż itseñ gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [ile,]*
12. İtdüm şebīke dāġ **ile** cism-i nizārumı
    İtmek içün o māhī-i āb-ı zülāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 7). [ile,]*
13. İtdi taḥṣīl-i şifā nāme-i yār **ile** Faṣīḥ
    Oldı zaḫm-ı dil-i bī-çāreye merhem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 9). [ile,]*
14. Göñül ḫulūṣ **ile** nām-ı nigū idüp peydā
    Henüz defter-i ʿışḳ içre pāk-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 7). [ile,]*
15. Bu deñlü vaḥşet **ile** ol perīyi rām itsem
    Baʿīd görmeñüz insānda çoḳ kerāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [ile,]*
16. Ol tīri kim raḳībe atar dil-rübā baña
    Her biri nār-ı gayret **ile** bir şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 6). [ile,]*
17. İtsün ḳo āh-ı ḥasreti şimdi dil-i figār
    Bir güñ Faṣīḥ vuṣlat **ile** kām-yāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [ile,]*
18. Bilmez daḫı o şūḫ ki her ṭıfl-ı nev-resīd
    Feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ **ile** nāzenīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 8). [ile,]*
19. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
    Zebān-ı ḫār **ile** luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [ile,]*
20. Gāh olur ḫamriyye **ile** idemez def-i ḫumār
    Gāh olur bir beyt-i pākīzeyle şāʿir mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [ile,]*
21. Dāġ dāġ olmayıcak āteş-i ʿışḳ **ile** çü ney
    Her kesüñ nālesine sūz u eṣer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [ile,]*
22. Niçe şekl **ile** nümāyān gözi bir cādūdur
    Gāh şeh-bāz-ı şikārı gehi āhū-yı Ḫoten *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [ile,]*
23. Ḫubān-ı zemān luṭf **ile** maʿhūd degüldür
    Her ʿahd-şiken dil-bere dil virme Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [ile,]*
24. İtme Faṣīḥi būy-ı hevesle füsürde-kām
    Yā Rab şemīm-i ʿışḳ **ile** pür bir dimāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [ile,]*
25. Bīmār-ı iştiyāḳuña şāfī cevāb vir
    Tā key dürūġ vaʿdüñ **ile** ıżṭırāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [ile,]*

26. Güle tevaḳḳufa bir laḥẓa yoḳ o naḫvet **ile**
Sebeb dü-rūze s̲ebāta duʿā -yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [ile,]*

27. Zaḥmet-res olma kendüñe imsāk-ı cevr **ile**
Senden gelen cefāyı göñül hep vefā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 3). [ile,]*

28. Cefāyı her ne ṭarīḳ **ile** itse teslīmüz
Bizi ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [ile,]*

29. Ḫaber alduḳ segān-ı yār **ile** dil eylemiş ülfet
Ṣabā ṣād itdi olup bezm-i yārāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [ile,]*

30. Gehī emvāc **ile** ṣad-cā şikeste saṭḥ-ı mīnādur
Gehī baḳsañ hemān āyīne-i ṣāf u mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [ile,]*

31. O ruḫ ki dāne **ile** dām-ı zülf ü ḫāl ṭutar
Hezār murġ-ı dil-i zār u bī-mecāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 1). [ile,]*

32. Ḥüsn-i bī-mislüñ gören ṣunʿ-ı Ḫudāyı yād idüp
Ṣıdḳ **ile** elbet derūnından ṣadā-yı hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [ile,]*

33. Geh ḫançerin çeker gehi şemşīre el ṣunar
ʿUşşāḳı yār ṣanʿat **ile** imtiḥān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [ile,]*

34. Her biri bu ḥāl **ile** çoḳ murġ-ı dil ṣayd eyledi
Ḫublar kim ḫāl ü zülfin dāne vü dām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 5). [ile,]*

35. Bir baḳmaḳ **ile** kār-ı Faṣīḥi temām ider
Ol dil-firīb ġamze vü ol dil-rübā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 9). [ile,]*

36. Nümūne-i varaḳ-ı sebz kʾola şemīm-ni s̲ār
Çemen ṣahīfesi olmış nuḳāṭ-ı jāle **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 3). [ile,]*

37. Bī-tāb oldı ʿışḳ **ile** yār-ı dilīrimüz
Döndi hilāle żaʿf **ile** bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 1). [ile,]*

38. Bī-tāb oldı ʿışḳ **ile** yār-ı dilīrimüz
Döndi hilāle żaʿf **ile** bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 2). [ile,]*

39. ʿUşşāḳa şimdi az görinse nʾola Faṣīḥ
Döndi hilāle żaʻf **ile** bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 10). [ile,]*

40. Ḥāl-i dili suʾāle ne ḥācet ki dem-be-dem
Söyler zebān-ı ḥāl **ile** her bir nigāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 8). [ile,]*

41. Rişte-i lāf u güzāf **ile** göñül ḳayd olmaz
Maġlaṭayla güzelüm murġ-ı- Hümā ṣayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 1). [ile,]*

42. Dil-i aʿdā-yı fāsid luṭf **ile** ṣafvet ḳabūl itmez
Ne deñlü eyleseñ tedbīr sāḳī bāde āb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 3). [ile,]*
43. Bu laġz-gehde olanlar bürehne-pā düşmez
Fütāde kefş-i ġurūr **ile** tünd-revlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 5). [ile,]*
44. Reng ü keyf-i ʿışḳuñ **ile** eylemiş
Cān u bī-ṣabr u teʾemmül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 3). [ile,]*
45. Ne neşve-i mey **ile** ne ḫumār-ı bāde **ile**
Teġāfül olmadı çeşm-i siyāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 3). [ile,]*
46. ʿAks-i rūyuñ naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş ḫūn **ile**
Her zemān eksük degüldür çeşm-i baḥr ü berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 3). [ile,]*
47. İy Faṣīḥ olmada bir vech **ile** her dilde ʿayān
Niçe mümkin biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 11). [ile,]*
48. Bir nükte **ile** mücāb ider ʿışḳ
Ṣad-ʿaḳl-ı Felāṭūn-intiṣābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 6). [ile,]*
49. Bu şekl **ile** saña mümkin mi eylemek teşbīh
Nihāl-i servde ḳad var ise ḳıyāfet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 3). [ile,]*
50. Bu cūş-ı eşk-i dem-ā-dem bu sūz-ı āh **ile** bir dem
Ġubār-ı dergeh-i yārı penāha ruḫṣatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 5). [ile,]*
51. Dīde-i terle dil-i perverde māliksin Faṣīḥ
Devlet-i ʿışḳuñda yāruñ baḥr **ile** kānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 10). [ile,]*
52. İtdüñ seḥeri ġonçeleri luṭf **ile** bīdār
Göñlin ele alduñ yine iy bād hezāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 3). [ile,]*
53. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra bir gelmesün iy dil
Yoḳ cūy-ṣıfat ʿışḳ **ile** bir yirde ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 8). [ile,]*
54. Dāġ dāġ-ı cevr **ile** ʿuşşāḳı dil-ḫūn eyledüñ
Nʾeyledüñ ẓālim yine ṭaḳlīd-i gerdūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 1). [ile,]*
55. Ḫayāl-i ḳaddi **ile** aġlasam eger yāruñ
Çıḳar feleklere dek ābı çeşm-i ḫūn-bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 1). [ile,]*
56. Lisān-ı ḥāl **ile** her naḫl-i serv-i gül-zāruñ
Dimekde dāmeni bu şūre-zārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 3). [ile,]*
57. Böyle nāḳış reh-i ḥayretde göñül ḳalmayalum
Ṣaʿy **ile** vāṣıl olup merd-i dil-i kāmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 8). [ile,]*
58. Şemşīr-i nigāhuñla niçe dil telef itdüñ
Dünyāyı yine fitne **ile** pür-şeġaf itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 2). [ile,]*

59. Fiġān mı āh mı feryād u şekve mi ḳaldı
Cihānda cevr ü cefāñ **ile** senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 8). [ile,]*
60. İtdi gül-i ḫiṭāb **ile** ḫandān lebüñ beni
Muʿciz degül mi ṭūṭī-ṣıfat ġonçe söylemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 7). [ile,]*
61. Ḥarāret-i teb-i hicrān **ile** pür-āteşdür
ʿAceb mi itse göñül cüst ü cūy cūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 3). [ile,]*
62. Fikr-i laʿl-i yār **ile** peymānedür gūyā göñül
Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 1). [ile,]*
63. Fikr-i laʿl-i yār **ile** peymānedür gūyā göñül
Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 1). [ile,]*
64. Gayrete irmez beyān olmaz zebān-ı ḳāl **ile**
Bir ʿaceb künc-i maḥabbet dāstānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 3). [ile,]*
65. Dāġ **ile** sūrāḫ **ile** muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
Dilde dāʾim ney gibi feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 3). [ile,]*
66. Dāġ **ile** sūrāḫ **ile** muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
Dilde dāʾim ney gibi feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 3). [ile,]*
67. Her ser üzre lāne olmaz gevher eglenmez her āh
ʿIşḳ **ile** Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 8). [ile,]*
68. Cāna teʿsīr eylemez her nāle vü zār iy Faṣīḥ
Bülbül-āsā ʿışḳ **ile** nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 10). [ile,]*
69. Ḳāmetüñ itmiş kemān saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ
Tīr **ile** yāra niçün nāme uçurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 6). [ile,]*
70. Dāne-rīz-i eşk-i ter olmazsın āh-ı germ **ile**
Ḫırmen-i ʿışḳı niçün esmez ṣavurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 7). [ile,]*
71. Muḫaṭāb olmaġa yoḳ kimsede güftārıma ṭāḳat
Varup küh-sār **ile** Ferhād gibi güft ü gūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 8). [ile,]*
72. Elümde ḫūn-ı eşk-i çeşm **ile** ālūde dāmānum
Baña yigdür bahāruñ āl-i vālā dest-mālinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 8). [ile,]*
73. Eger mümkin olaydı bir ṭarīḳ **ile** suʾāl itmek
Ne söylerdi ola ḥaḳḳumda ol şīrīn-dehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 5). [ile,]*
74. ʿAṭse-rīz oldı yine būy-ı bahār **ile** çemen
Geldi neşr-i ḫaber-i cān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 3). [ile,]*

75. Bu niyāz **ile** güẕer-gehde kef açmış eşcār
Ki gelür berg-i gül iḥsān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 7). [ile,]*
76. Yiter teʾsīr-i bād-ı āh **ile** şuʿle-feşān olsun
Birez nār-ı dilüm ḫākister-i tende nihān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 1). [ile,]*
77. Niçe diller yapılur sāġar-ı lebrīzinden
Ḫāne-i pīr-i muġan şevḳ **ile** maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 10). [ile,]*
78. Aʿdāları muḥibbüñe tercīh ider misin
Şemşīr-i ġadr **ile** beni teşrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 2). [ile,]*
79. Teşvīşüm eyledi tīr-i efkār-ı ḫaṭ füzūn
Ḥabb-ı ʿabīr-i ḫāl **ile** tefrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 8). [ile,]*
80. Tefsīde oldı rūze-i ġamla dil-i Faṣīḥ
İfṭār-ı būs-ı laʿl **ile** tervīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 10). [ile,]*
81. Bir āşinā-nigehüñ ḫ∨āhiş-i kenārı **ile**
Bu bī-kerān yem-i ḥasretde ben şināh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 5). [ile,]*
82. Dāġ-ı ġam **ile** sīnemi gül-zār iderin ben
Teşrīf-i şeh-i ʿışḳa sezā-vār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 1). [ile,]*
83. Baḳduḳca ruḫ-ı yāra niyāz eylerüm elbet
Ṭūṭī gibi mirʾāt **ile** güftār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 6). [ile,]*
84. Zebān-ı ḥāl **ile** dir güft ü gūyı ʿuşşāḳuñ
Ḥadīṯ-i rāz-ı maḥabbet olur dehen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 5). [ile,]*
85. Saña bir ḥāl **ile** taʿbīre miknet yoḳ zebānumda
Faṣīḥā gördügüm keyfiyyeti cām-ı maḥabbetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 9). [ile,]*
86. Mecnūna lāne ez-ser ü sāmān degül idi
ʿIşḳ **ile** mālik oldı idüp terk-i ḫānumān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 6). [ile,]*
87. Cemalüñ itmek **ile** cüst ü cū ne bezme varam
Döner miyānede murġ-ı güm-āşiyāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 7). [ile,]*
88. Bu ḳubbe-i felekde ḳala tīr-i āhumuz
Bāzū-yı dilde ʿışḳ **ile** ṭāb u tüvān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 6). [ile,]*
89. Ferāmūş itdürür dāġ **ile** renc-i dāġ-ı dīrīnem
ʿİlācı zaḫm **ile** eyler felek zaḫm-ı dil-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 7). [ile,]*
90. İderdüm anı cebīn-i mübīnüñe teşbīh
Eger ki māh-ı felek olmasa keşāfet **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 6). [ile,]*

91. Tekellüm eylemede ʿarż-ı renciş eyler o şūḫ
Dehānı teng idügin remz ider nezāket **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 8). [ile,]*
92. Faṣīḥ ḫāme-i gevher-niṣāruña taḥsīn
Cihānı tutdı ser-ā-pā sözüñ feṣāḥat **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 10). [ile,]*
93. Gördük cemāl-i meh-veşüñi āb u ṭāb **ile**
Düşdük bu āh u giryeye cān-ı ḫarāb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 1). [ile,]*
94. Tā-key bu ṭaʿna gösterelüm rūy-ı dil-beri
İskāt idelüm seni zāhid kitāb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 4). [ile,]*
95. Ṣanmañ ki jāledür reh-i dūr u dırāzdan
Bāġa gelince derledi ġonçe şitāb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 6). [ile,]*
96. Ol sāḥirüñ miyān **ile** seyr eyle ḫançerin
Siḥriyle bāġlamış bir aḳar ṣuyı mūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 7). [ile,]*
97. Meyl-i zülfüñde dili bend eyledüñ tedbīr **ile**
Baġladuñ gūyā ki bir dīvāneyi zencīr **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 1). [ile,]*
98. Meyl-i zülfüñde dili bend eyledüñ tedbīr **ile**
Baġladuñ gūyā ki bir dīvāneyi zencīr **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 2). [ile,]*
99. ʿĀlemüñ seyrinde bir abdāl-ı ḫayrānuz henüz
Kim ḳanāʿat eyledük iy dil niyāz u seyr **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 4). [ile,]*
100. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme ṣaḳın
Gel gel iy dil fāriġ ol ṣulḥ it cevān u pīr **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 6). [ile,]*
101. Her sözinde derc idüp evṣāf-ı ḥüsnin ol mehe
Rāz-ı ʿışḳın şiʿr **ile** maʿnen Faṣīḥ eşʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 10). [ile,]*
102. ʿAndelīb-i ḫāme bir hāl **ile** ṭāḳrir idemez
Bulduġum keyfiyyet-i feyżı Faṣīḥ esḥārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 9). [ile,]*
103. Ḥayret **ile** ne mertebe gelmek gerek sükūn
Ḳaysuñ serinde murġ-ı güle āşiyān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 3). [ile,]*
104. Benān-ı ḫayreti vaḳf-ı dehān iderdi eger
Görinmek olsa bu ḥüsn **ile** māh-ı Kenʿāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 4). [ile,]*
105. İder belāġate bād-ı ṣabā **ile** açılur
Hevāya itmede dāʾim mütābaʿat ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 3). [ile,]*
106. Kesb eylemiş ḫarāret-i şems-i fırāḳ **ile**
Sūrāḫ u şerḥalar ten-i lāġar-nümā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 13). [ile,]*

107. Yoḳ sīnesinde ġayr-ı hevā-yı niyāzdan
Bulmış Faṣīḥ o ḥālet **ile** imtiyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 10). [ile,]*
108. Neşvesin idrākden ḳalduḳ meger kim iy Faṣīḥ
Rūzgār **ile** bozulmışdur ḫum-ı dehrüñ müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 10). [ile,]*
109. Sāḳīya söyler perīşānī-i bezm-i ʿālemi
Ṣavt-ı aʿlā **ile** hep mīnā-yı mey ḳulḳulleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 8). [ile,]*
110. Çāk-i ceyb itdi ġam-ı sūzen-i müjgānuñ **ile**
Kim idüp rişte-i ʿaḳlın dil-i nālān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 7). [ile,]*
111. Āh ol zemān ki kūşe-i çeşm-i vefā **ile**
Ben ḫam-ḳadi çeküp çevirürdi kemān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 7). [ile,]*
112. Bād-ı ṣubḥ-ı nev-bahār **ile** açılmış ġonçeler
Bülbülüñ rāz-ı derūnı āşikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 3). [ile,]*
113. İden bu keşti-i ʿışḳa süvār cānumuzı
Nesīm-i āh **ile** pür itdi bād-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 2). [ile,]*
114. Dūr itdi yārdan beni āḫır sipihr-i dūn
Bozdı hezār hīle **ile** ittifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 6). [ile,]*
115. Faṣīḥ o māh-veşüñ mihri **ile** çün eflāk
Ne mümkin eyleye ser-geşte dil şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 11). [ile,]*
116. O şāha mācerāmuz bir nigāh **ile** beyān oldı
Kim anı şerḥa her müjgān-ı çeşmüm bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 1). [ile,]*
117. Giceler ʿazm itdügim ol māha sāyem ḫavfidür
Bir ṭārīḳ **ile** ḳabūl itmez maḥabbet şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 6). [ile,]*
118. Sīnesin yāra niyāz **ile** güşād itdürdi dil
Gūyıyā efsūn **ile** feṭḥ itdi bir gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 5). [ile,]*
119. Sīnesin yāra niyāz **ile** güşād itdürdi dil
Gūyıyā efsūn **ile** feṭḥ itdi bir gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 6). [ile,]*
120. Elden ḳomaz cemālüme beñzer diyü özi
Mirʾāt **ile** alışdı o māḫuñ yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 2). [ile,]*
121. Söyler Faṣīḥ bulduġını nergis ü güle
Bülbüller **ile** bāġuñ alışmış yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 10). [ile,]*
122. Niçe terk (eyleyeyüm) ġayret **ile** cān u teni
Çekdiler sīneye cān gibi o sīmīn-bedeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 1). [ile,]*
123. Eyle fetīl luṭfuñ **ile** tāze dāġını
Bīmār-ı ʿışḳ-ı tīre-şebüñ yaḳ çerāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 1). [ile,]*

124. Būy-ı nesīm-i şevḳuñ **ile** rūzgārda
Geşt ü güẕār itmedeyüz bāġ u rāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 3). [ile,]*
125. Bu çār-sūda metāʿ-ı maʿārif **ile** Faṣīḥā
Olan muʿāmele-i ülfet-i revāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 9). [ile,]*
126. Naḳd-i cān **ile** Key u Keyḫusrev ü Cemşīd ü Cem
ʿIşḳuñ olmışdur ṭaleb-kār-ı mey-i mey-ḫānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 7). [ile,]*
127. Güller güşāde ʿaṭse-i bād-ı bahār **ile**
Cān-bahş u dil-güşā bu zemānuñ sirayeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 5). [ile,]*
128. Dem-ā-dem sāḳi-i gül-rūy dest-i şevḳ-nūşāna
Edā-yı her çi bād-ā-bād **ile** mey-dādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 8). [ile,]*
129. Güşāde meşreb-i ʿālem çü rāz-ı ʿāşıḳ-ı mest
Pür oldı şevḳ **ile** diller çü sāġar-ı Cemşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 6). [ile,]*
130. Çün murġ-ı ḳafes lāne-i aṣla çekinürler
Dil şevḳ **ile** pür cān ise şeydā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 60). [ile,]*
131. Bu ḥāli su’āl eyler iseñ biz daḫı bunda
Lā-yüs’el **ile** ‘aklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 40). [ile,]*
132. Nesīm-i ṣubḥ **ile** cevlāna gelmiş berg-i eşcārı
Görince ‘arṣa-i maḥşer ḳıyās itdüm gülistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 19). [ile,]*
133. Suḫanda ḥüsn-i lehce başḳa bir feyż-ı ilāhīdür
Ki taḥṣīl eylemek mümkin degüldür sa‘y **ile** anı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 84). [ile,]*
134. Bir nuṭḳuñ **ile** miṣāl-i ʿÌsā
Biñ mürde-dili idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 13). [ile,]*
135. Bir nuṭḳuñ **ile** miṣāl-i ʿÌsā
Biñ mürde-dili idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 13). [ile,]*
136. Eyler seni luṭfı **ile** memnūn
Tā minnet **ile** idi ciger-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 71). [ile,]*
137. Eyler seni luṭfı **ile** memnūn
Tā minnet **ile** idi ciger-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 72). [ile,]*
138. Tedbīri **ile** hemīşe taḳdīr
Āmīziş ider çü sükker ü şīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 101). [ile,]*
139. Luṭfuñ durur iy şefīḳ-ı ʿālem
Güftār-ı Mesīḥ **ile** hem-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 148). [ile,]*
140. Olduñ naġam-ı naẓm **ile** dem-sāz
Ḳıl naġme-i neşre de ser-āġāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 193). [ile,]*
141. Ḥālet-i ʿışḳuñ **ile** yād u ferāmuş itdüm
Ṣādi-i vaṣlı degül miḥnet-i hicrānı bile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 54, Mısra 1). [ile,]*
142. ḫāṭır-ı erbāb-ı dil bir ḥāl **ile**
vīrāne-i ʿışḳuñ ḫarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 3). [ile,]*

143. Demdür ki şevḳ-baḫş ola sāḳī şarāb **ile**
Erbāb-ı ṣūfi iñlede muṭrib rebāb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 2). [ile,]*
144. Çek pīşe-i zār-ı cān leb **ile**
Ḳoy pistere bir cevān leb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 1). [ile,]*
145. Çek pīşe-i zār-ı cān leb **ile**
Ḳoy pistere bir cevān leb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 2). [ile,]*
146. Murġ-ı dil-i zārı ṣayd eyle
Bir bülbül-i naġme-ḫ∨ân leb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 4). [ile,]*
147. Āyīne-i idrākden itmiş gūyā
Gül-ḳand-i belāġat **ile** açmış dehenüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 3). [ile,]*
148. Bülbül gibi feryād **ile** ṣoḥbet luṭf it
Pervāne gibi sūzişe ülfet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 1). [ile,]*
149. Geh ḳahr **ile** gāhi luṭf **ile** itmedesüñ
Dil-şādları ġam-gīn ü ġam-gīnleri şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 3). [ile,]*
150. Geh ḳahr **ile** gāhi luṭf **ile** itmedesüñ
Dil-şādları ġam-gīn ü ġam-gīnleri şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 3). [ile,]*
151. Çeşmümden egerçi naḳş-ı ʿālem çıḳdı
Bir vech **ile** taṣvīr-i cemālüñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 4). [ile,]*
152. Ne ẕevḳ **ile** bihbūd ne ġamla rīşüz
Āzāde-i ḳayd-ı ecnebī vü ḫ∨īşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 1). [ile,]*
153. Bī-bāk **ile** nām-ı teʾemmül ḳomışuz
Terk itmenüñ adını taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 1). [ile,]*
154. Bildük bunı kim ẕevḳ u ṣafā-yı gülşen
Nūş-ı mey **ile** seyr-i ruḫ-ı dil-ber imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 4). [ile,]*
155. Ṣaḥn-ı dil ü cānı dāġ dāġ itdi felek
Dāġ **ile** tenüm miṣāl-i bāġ itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 2). [ile,]*
156. Ḥattā ki ṣalınmaḳda ṣabā **ile** hemān
Bir mirvaḥa-i müdevver oldı her gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 3). [ile,]*
157. Bir āh **ile** eflāki siyāh eylemedüm
Bir girye idüp ḫūnda şināh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 1). [ile,]*
158. Yā Rab nā-ümmīde maṭlab sensin
İslām **ile** dīn ü mezhep hep sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 2). [ile,]*
159. Meyl-i zer ü ḥubb-i cāhdan itsün ḫāli
Genc-i dilüm ʿirfān **ile** mālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 4). [ile,]*
160. Ben āteşüm āteş baña gülşende ise
Çesbān görinür sūz **ile** sensüz külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 4). [ile,]*

161. Ahkām **ile** ger naṣṣ-ı ṣāriḥ olsañ da
Güftār **ile** hem merd-i faṣīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 1). [ile,]*
162. Ahkām **ile** ger naṣṣ-ı ṣāriḥ olsañ da
Güftār **ile** hem merd-i faṣīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 2). [ile,]*
163. Mirʾāt-ı ṣafā-yı ḫāṭırum luṭfuñdan
Tenbāḳū-yı iḥmāl **ile** nā-pāk itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 4). [ile,]*
164. Erbāb-ı dile sāḳī idüp ser-ḥōşı
Zehr eyleme minnet **ile** ḳand-i pūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 2). [ile,]*
165. Cān ʿışḳ **ile** buldı pertev-i rūḫānī
Hem eyledi dil ʿışḳ **ile** rūşen cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 1). [ile,]*
166. Cān ʿışḳ **ile** buldı pertev-i rūḫānī
Hem eyledi dil ʿışḳ **ile** rūşen cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 2). [ile,]*
167. Budur k'ide kuḫl-i dīde-i cān
İḫlāṣ **ile** niyyeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 78). [ile,]*
168. Olmasa faṣl-ı bahār-ı luṭfuñ
Bu libās **ile** görülmezdi şecer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 6). [ile,]*
169. Sensin iy pādişeh-i ḫayl-i rüsül
Mefḫar-i cüzʾ **ile** kül maẓhar-ı ḳul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 12). [ile,]*

ile: *"ederek" anlamında edat.*

1. Gel ġayra şitāb **ile** varup olma ʿaraḳ-rīz
İy nūr-ı dü-çeşm itme telef āb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 3). [ile,]*

ile: *"ve" anlamında bağlama edatı.*

1. Ḥüsn **ile** Ayāz olsa da her şāhid-i ʿālem
Dil mālik-i keyfiyyet-i Maḥmūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [ile,]*
2. Vir güller **ile** gülşenini isteyenlere
Cüyendegān-ı derde dil-i dāġ dāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 3). [ile,]*
3. Baḳ mertebesin Leylī **ile** Ḳays-ı żaʿīfün
Ol nāziş ise ʿarż-ı himem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 7). [ile,]*
4. Eyleyelden reng **ile** gül iḫtilāṭ
Cevher-i neşveyle hem mül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 1). [ile,]*

5. Yā Rab göñül keş-ā-keş-i hicrānı nʾeylesün
   Elden çıḳardı ceyb **ile** dāmānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 2). [ile,]*
6. Ol dāġ **ile** ol şerḫa ki manżūr-ı cihāndur
   Ṣadra geçürür sīnede pinhān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 7). [ile,]*
7. Behrām **ile** Keyvān iki der-bān ḳapusında
   Bir mertebe kim keşret-i ʿuşşāḳ geçilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 7). [ile,]*
8. Kemāl-i luṭfuña dil-besteyem muḥaṣṣal-ı ḥāl
   Hemīşe ola muḳarrer nücūma saʿd **ile** naḥs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 82). [ile,]*
9. Perīşān kimse yoḳdur ḥüsn-i ʿahd-i ʿadl ü dādında
   Cevānānuñ meger destār **ile** zülf-i perīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 50). [ile,]*
10. Başdurmışam āba Nīl **ile** Ceyhūnı
    Żabt eyleyemem dü-dīde-i pür-ḫūnı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 1). [ile,]*

ile: *Konusunda, hususunda.*

1. Görince bendesini ḫayli münfaʿil oldı
   ʿAdū o şāh **ile** bozmış gibi miyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 6). [ile,]*

ile: *Bazı soyut isimlerden sonra getirilince durum bildiren zarflar oluşturur.*

1. Pāy-māl eyleyüp üftādeleri bī-pervā
   Ṣalınur nāz **ile** ol serv-i ḫırāmān ṣalınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 14, Mısra 2). [ile,]*

ile: *-dan/-den anlamı veren edat.*

1. Cān u dil **ile** tekye-geh-i ʿuşşāḳa
   Kendü ayaġıyla gelme ḳurbānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 3). [ile,]*

ile: *"... olarak, ... şeklinde" anlamında durum zarfı.*

1. Silmedüñ bir kere āb-ı dīde-i giryānumı
   Ḫūn **ile** ālūde gördüñ niçe kez dāmanuñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 1). [ile,]*
2. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi zerrīn ṭınāb **ile**
   Eflāk ṣanma gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 4). [ile,]*

ile: *" Birlikte, beraber" anlamlarında edat.*

1. Mānīʿ oldı gelüp aġyār Faṣīḥā efsūs
   Yār **ile** güft ü şinīd eyler iken bī-pervā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [ile,]*
2. Feyż-ı ışḳ-ı yār **ile** bir ḥālet el virdi Faṣīḥ
   Künc-i külḫan gülşen-i pür-sebz ü ḫurremdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 9). [ile,]*
3. Zenġ-āver olmış āyīneñ ekdār **ile** Faṣīḥ
   Bilmem ne vech **ile** vireyüm incilā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [ile,]*
4. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
   Geldi seḥerī bād **ile** gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 2). [ile,]*
5. Göñül bīhūde ṣarf-ı āb-ı rūy itme recādan geç
   Niyāz **ile** ne mümkin rām ola ol tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [ile,]*
6. Geh būs-ı laʿli gāh leb-i sāġar-ı şarāb
   Cānāne **ile** ṣoḥbet-i cān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 4). [ile,]*
7. Ol ṭıfl-ı ʿişve-bāz **ile** bāzīçe ṭarḥ idüp
   Mühr-i lebin göñülde nihān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 7). [ile,]*
8. Ġayra güşāde āyīne-veş rūy-ı iltifāt
   Baña gelince çīn **ile** pür cebhe-i ġażab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 4). [ile,]*
9. Bir ḥālet **ile** olmaya eşkiste ki birdür
   İmān **ile** peymāne-i peymān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 5). [ile,]*
10. Bir ḥālet **ile** olmaya eşkiste ki birdür
    İmān **ile** peymāne-i peymān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 6). [ile,]*
11. Revnaḳda müşābih bu kühen-ṭāḳ-ı sipihre
    Ḳandīl **ile** ārāste eyvān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 8). [ile,]*
12. Ḫaṭṭuñ var ise nāz u niyāzı **ile** ʿışḳuñ
    Ferhād gibi kūh **ile** var güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 11). [ile,]*
13. Ḫaṭṭuñ var ise nāz u niyāzı **ile** ʿışḳuñ
    Ferhād gibi kūh **ile** var güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [ile,]*
14. Geldi bahār bāġa gelüp ṭarḥ-ı ṣoḥbet it
    Bülbüller **ile** güft ü şinīd-i maḥabbet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 2). [ile,]*
15. İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīne girdār it
    Beni yār **ile** aġyār eyleme aġyār **ile** yār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [ile,]*

16. İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīne girdār it
Beni yār **ile** aġyār eyleme aġyār **ile** yār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [ile,]*
17. Aʿdā Faṣīḥ güft ü şinīd-i nifāḳ **ile**
Geh düşmen eylemekde bize yārı gāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 9). [ile,]*
18. Çāk olmayıcaḳ ʿışḳ **ile** mecnūn-ı maḥabbet
Ṭayy olmaz imiş vādī-i hāmūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 1). [ile,]*
19. Ne ḫaṭṭ-ı ġubārı **ile** ne cām-ı lebiyle
Bir keyf **ile** ṣād olmadı maḥzūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 5). [ile,]*
20. İtmekde bizi cāz̲ibe-i ḥüsn **ile** tesḫīr
Bī-silsile bend olmada mecnūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 7). [ile,]*
21. Cihānda ḳalmadı çün merd-i nükte-dān **ile** ülfet
Mis̲āl-i Ḳays ideyin bāri vaḥşiyān **ile** ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 1). [ile,]*
22. Cihānda ḳalmadı çün merd-i nükte-dān **ile** ülfet
Mis̲āl-i Ḳays ideyin bāri vaḥşiyān **ile** ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [ile,]*
23. O ġamze **ile** ne mümkin muvāneset ide diller
Olur mı tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān **ile** ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 3). [ile,]*
24. O ġamze **ile** ne mümkin muvāneset ide diller
Olur mı tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān **ile** ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 4). [ile,]*
25. Ne sūd şimdi ferāmūşı olmasa o peyam-ber
Miyānede var idi gerçi bir zemān **ile** ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [ile,]*
26. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
Bu güne şiʿr-i ter eyler mi her zebān **ile** ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [ile,]*
27. Müşkildür itmek āteş **ile** āb imtizāc
Mey gördügince serkeş olur ol tenük-mizāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 2). [ile,]*
28. Derd **ile** itmiş kemāl-i imtizāc
İstemez dil-ḥaste-i ʿışḳuñ ilāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 1). [ile,]*
29. İki dāl **ile** Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
Bir ʿaceb ṭavr **ile** gördüm meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [ile,]*
30. İki dāl **ile** Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
Bir ʿaceb ṭavr **ile** gördüm meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [ile,]*
31. O şāh-ı ḥüsne ki her nāme-i niyāz oḳınur
Kemāl-i sūz **ile** ṣan beste-i Ḥicāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 2). [ile,]*
32. Bir dem olmaz bunı fikr eylemeyem
Ki ʿadüvv **ile** o fettān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 6). [ile,]*

33. Dest-i ġamla bu keş-ā-keş ki ḳala
    Ḳorḳarın ceyb **ile** dāmān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 8). [ile,]*
34. Gül **ile** ṣaḥn-ı çemen bāġ-ı cinândur elbet
    Ṣoñra bülbüllere her ḫār u ḫası āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [ile,]*
35. Mihrinde gel girîve-i inṣāfı ṭut Faṣīḥ
    Gör sāye iʿtidāl **ile** ṣaḫṣa ḳarīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 10). [ile,]*
36. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercîhe
    Zebān-ı ḫār **ile** luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [ile,]*
37. Benim o ḫ∨āce-i ḥüsn **ile** çoḳ ḥisābum var
    ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿarż itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [ile,]*
38. Mümkin midür görüp o perîyi urulmamaḳ
    Āmāde dest-i ṣunʿ **ile** tîr ü kemānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 16). [ile,]*
39. Nesīm müjde-i ʻıyd-ı bahār **ile** bāġa
    Çenār-ı dest-güşā **ile** merḥabāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 7). [ile,]*
40. Nesīm müjde-i ʻıyd-ı bahār **ile** bāġa
    Çenār-ı dest-güşā **ile** merḥabāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 8). [ile,]*
41. Tenhā ḫayāl-i laʿlüñ **ile** ṣoḥbet eylerüm
    Ṣahbā yirine dīdeme ḫūn-ı ciger gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 7). [ile,]*
42. ʿAceb mi āteş **ile** ülfet itse pervāne
    Mizāc-ı dil-ber-i rūşen-ʻiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [ile,]*
43. Faṣīḥüñ olsa nʾola şiʿri āteşīn-lehce
    Hevā-yı ʿışḳuñ **ile** fikr ü kārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 10). [ile,]*
44. ʿĀşıḳum kīmyā nigāhumdur
    Mihr **ile** meh şerār-ı āhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 2). [ile,]*
45. Ben naḳd-i vücūdı saña biʾl-cümle virürdüm
    Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ **ile** mevcūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 10). [ile,]*
46. Hemīşe itmede dāmān-ı istīġnā **ile** ülfet
    Anuñçün pāy-ı kāmum menzil-i maḳṣūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 5). [ile,]*
47. Güft ü gū itmededür ġamze-i yār **ile** Faṣīḥ
    Iṣṭılāḥ-ı ġam-ı ʿışḳı dil-i ferzāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 9). [ile,]*
48. Geçsün mi böyle ḫayreṭ **ile** rūzgār-ı ʿömr
    Olsun mı pejmürīde-i ġaflet bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [ile,]*
49. İtdüñ tekellümüñle beni bī-niyāz-ı rūḥ
    Ḳılduñ ḫırām-ı ḳaddüñ **ile** şerm-sār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 4). [ile,]*

50. Ḳılma ʿitāb **ile** beni şermende-i ḥayāt
İtme ümīd-i vuṣlat **ile** zīr-i bār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [ile,]*
51. Ḳılma ʿitāb **ile** beni şermende-i ḥayāt
İtme ümīd-i vuṣlat **ile** zīr-i bār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [ile,]*
52. İtme şitāb-ı bīhüde tāḳdīre rāżı ol
Şāhīn-i rāy **ile** idemezsin şikār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 8). [ile,]*
53. Meyl itmesün mi saña Faṣīḥā o naḫl-i nāz
Geçsün mi böyle miḥnet **ile** rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [ile,]*
54. ʿİlācı iy göñül āb-ı revāndur çünki sevdānuñ
Devā-yı ʿışḳ içün derd **ile** giryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [ile,]*
55. Ḳaddüñ ḫırām-ı nāz **ile** serv-i revānlanur
Her bir ḳādemde biñ dil-i üftāde cānlanır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 1). [ile,]*
56. Ol ḳaşı yā görüp beni bilmezlenür geçer
Bilmez ki tīr-i āh **ile** bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [ile,]*
57. Bizden dīrīġ cürʿa-feşānī-i luṭf ider
Aġyār **ile** o şūḫ şarābı içer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [ile,]*
58. Şikest iderdi göreydi Sikender āyīnesin
Ki ʿaks-i ḥüsn **ile** mirʾāt-ı dil temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 4). [ile,]*
59. Hevā-yı ʿışḳ **ile** pür-cūş bir dīvānedür ammā
Nigāh itseñ yine zencīr-i pāy-ı şaḫş-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [ile,]*
60. Ümmīdi āb-ı vaṣluñ **ile** rūzgārdur
Leb teşne dil fütāde-çeh-i intiẓārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 1). [ile,]*
61. Bir şübhe ḳalur mı hele tevhīd-i Ḫudāda
Baḳ ʿāleme gör keyf **ile** kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 6). [ile,]*
62. Görse segān-ı kūyı **ile** ülfetüñ Faṣīḥ
Reşk ide naẓm-ı ḥālüñe çoḳ pādişāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 9). [ile,]*
63. Baḥr-i sirişk-i dīde-i terde şinā naẓar
Her dem iki kedū **ile** kūdek-miṣāl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 5). [ile,]*
64. Ruḫ (u) alnında zülf-i ʿanber-efşānın gören ʿuşşāḳ
Ṭaḳınmış bir gül-i şad-berg **ile** sünbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 4). [ile,]*
65. Terennüm itse keyf-i cām **ile** gülşende ol mümtāz
Faṣīḥā gūş eyler nāle-i bülbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 9). [ile,]*

66. Dil o deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra cān **ile**
Sīneye ṣan bir cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 5). [ile,]*

67. Görince mevce **ile** cūy-bārı ẓann itdüm
Niyāmdan aḳa bir tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 5). [ile,]*

68. O ṭıfl kimse **ile** itmemiş muʿāmele hiç
Metāʿ-ı ḥüsn ü behānuñ fevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 3). [ile,]*

69. Devlet-i ʿışḳı Faṣīḥ ʿilm **ile** müşkil taḥṣīl
Rişte-i mıṣṭar **ile** murġ-ı Hümā ḳayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 10). [ile,]*

70. Ḳīl ü ḳāl **ile** varılmaz bu nihānī rehdür
ʿIşḳda mebḥaṣ-i ʿAmr u Cedel-i Zeyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 3). [ile,]*

71. Devlet-i ʿışḳı Faṣīḥ ʿilm **ile** müşkil taḥṣīl
Rişte-i mıṣṭar **ile** murġ-ı Hümā ḳayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 9). [ile,]*

72. Ṣafā-yı ʿışḳı ne bilsün ġalīz-meşreb-i zühd
Ki āb-ı ṣāfı **ile** revġan ittihād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 4). [ile,]*

73. Külāh-ı faḳr **ile** ḫoş-ser olan dil-i dānā
Nigāh-ı efser-i keyhüsrev ü Ḳubād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 5). [ile,]*

74. Niyāz-ı ḫuşka dimiş būse-i cemālüm alınmaz
Peşīz-i kem-ter **ile** mīve-i viṣālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 2). [ile,]*

75. Keff-i ḫurūş-ı ʿışḳ **ile** pürdür kenārumuz
Baḥr-i hemīşe-mevc-zen-i bād-ı ġayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 4). [ile,]*

76. Ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem **ile** iştiḫārumuz
İtdi nizār ü zerd bizi çün meh-i hilāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 6). [ile,]*

77. Endīşe-i kenār **ile** baḥr oldı eşkümüz
Şimdi Faṣīḥ ġarka-i ʿummān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 9). [ile,]*

78. Gelmiş ümīd-i vaṣluñ **ile** kendüden ferāġ
Bilmem senüñle bu dil-i meʾyūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 5). [ile,]*

79. Bir cām-ı ṣabūḥı **ile** bulmaḳ bizi mümkin
Biz nişān-ı dūşīne gibi serde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 3). [ile,]*

80. Hemīşe ġonçe-i dil feyż-ı istiʿdād **ile** ḫurrem
Nihāl-i tabʿ-ı mevzūnuma pür-bār-ı kemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 3). [ile,]*

81. Vücūd mānīʿ imiş ʿışḳ **ile** muʿāmeleye
O çār-sūda hemān hīçe raġbet eyler imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 7). [ile,]*

82. Terk itmemiş bi-nefsihi mestān ḫayāli
Ḳays **ile** çeşm-i Leyli ʿaceb āşinā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 8). [ile,]*
83. Ne neşve-i mey **ile** ne ḫumār-ı bāde **ile**
Teġāfül olmadı çeşm-i siyāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 3). [ile,]*
84. Rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ḥasrete ruḫṣat virüp
Dest-der-ber ceyb **ile** dāmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 4). [ile,]*
85. Miyānı vaṣfını nāzük edālar **ile** idüp
Bir iki gevheri gūyā ki tārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 7). [ile,]*
86. Tā seḥer ol meh **ile** ʿālem-i āb eylemişüz
Geçmişüz bir gicede baḥr-i ġamı sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 11). [ile,]*
87. Dirīg āh **ile** geçdi bu deñlü ʿömr-i ʿazīz
Henüz ʿışḳ-ı cevānān hevā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 7). [ile,]*
88. İy dil raḳīb **ile** yine var bir muʿāmele
Meclisde cünbiş-i müje-i yāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 3). [ile,]*
89. Varup raḳīb **ile** peymāne-nūş-ı ʿahd olduñ
Şikeste eyledüñ āḫır bizümle peymānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 7). [ile,]*
90. Geldi bahār bāġa varup ālem eylesek
Bülbüller **ile** hem-nefes olsaḳ dem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 2). [ile,]*
91. Serden ḫumār-ı ʿaḳlımuzı ber-ṭaraf ḳılup
Dilden şarāb-ı ʿışḳ **ile** def-ʿi ġam eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 4). [ile,]*
92. Rengīn gül-cemālini pür-şeb-nem eylesek
Bāġa o serv-ḳāmet **ile** eyleyüp şitāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 7). [ile,]*
93. Āhū-yı ḥārem cān **ile** ḳurbān-ı nigāhuñ
Murġ-ı İrem āvāre-i ḳullāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 7). [ile,]*
94. Teşrifüñe biz cān **ile** dil-teşneyüz ammā
Sen varduñ o ġaddār-ı dil-āzāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 5). [ile,]*
95. Göñül reng ü niyāz u nāz-ı ʿışḳ u ḥüsn-i ṣāḥib-dil
Bilür ḫākisterinden şemʿ **ile** pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 4). [ile,]*
96. Sūz-ı nār-ı ʿışḳ **ile** gel dāġ-ı sīnem seyrin it
Görmedüñse olduġın ḫākister-i külḫanda gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 9). [ile,]*
97. ʿIşḳ **ile** gerçi leb-ā-lebsin velī ḫāmūşsın
Bahr-i bī-pāyānsın ammā mevc urmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 3). [ile,]*

98. Bahār gelse dil-i zārı şādumān görsem
O mest-i ʿişve **ile** cām-ı erguvān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 2). [ile,]*
99. Ol āfetüñ dile müjgān u ebruvānı gelür
Faṣīḥ her ne zemān tīr **ile** kemān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 10). [ile,]*
100. Beni tevcīh-i rūy-ı iltifātuñdan baʿīd itdüñ
Seni āyīne **ile** rū-be-rū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 4). [ile,]*
101. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen olsaḳ maḥabbetle
O Leylī **ile** hem-şīre göñül Mecnūn **ile** tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 8). [ile,]*
102. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen olsaḳ maḥabbetle
O Leylī **ile** hem-şīre göñül Mecnūn **ile** tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 8). [ile,]*
103. Gelüñüz şevḳ **ile** gül-bāng-i maḥabbet çekelüm
Düşelüm ceyş-i ġamuñ pīşine rāyet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 1). [ile,]*
104. Ḳays **ile** kūh-ken gibi ẓann eylemeñ beni
Rāh-ı ġam-ı maḥabbete merdāne düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 7). [ile,]*
105. Ol şeh-i ḥüsn ʿaceb ṭavr **ile** geldi bāġa
Zülfüñ eṭrāfa perīşān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 5). [ile,]*
106. Şarābı sāḳi getür def-i vaḥşet eyleyelüm
Ol āhū-çeşm **ile** bir laḥza ṣoḥbet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 2). [ile,]*
107. Her şeb anuñçün itmededür girye tā seḥer
Pervāne şemʿ **ile** niçe germ-ülfet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 6). [ile,]*
108. Pest ola tā-be-key ʿuşşāḳ ḥażīż-i ġamda
Hem-ʿinān yār **ile** aġyār ise aʿlā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 8). [ile,]*
109. Der-ḳafā leşker-i ʿuşşāḳ Faṣīḥā yürisün
İhtizāz **ile** ʿalem gibi çekilsün ḫūbān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 9). [ile,]*
110. Hemīşe kendüyi bilmezler **ile** yār u hem-demsin
Enīsüñ cümle bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 4). [ile,]*
111. Sezā-vār-ı teraḥḥüm bülbül-i şūrīdedür yoḫsa
Sen iy pervāne şemʿ-i meclis **ile** germ-ülfetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 4). [ile,]*
112. Ḥüsn **ile** gül gibi müsellemsin
N'eyleyüm āh ḫāra hem-demsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 1). [ile,]*
113. Bülbül-i ʿışḳuñ olsa n'ola Faṣīḥ
Ḥüsn **ile** gül gibi müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 10). [ile,]*

114. Pervāne vü bülbül degülüm ʿışḳ **ile** her dem
Ne fikr-i gülistān ne şebistān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 11). [ile,]*
115. Hevā-yı ḫaṭṭ-ı ruḫ u sebzi **ile** geşt idelüm
Faṣīḥ murġ-ı dil-i naġme-gū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 9). [ile,]*
116. Beni vaṣluñla eyle şād-ı derūn
Yiter oldum firāḳ **ile** maḥzuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 2). [ile,]*
117. Vefret-i seyl-i eşk-i çeşme naẓar
Ḳaṭre nehr-i Fırāt **ile** Ceyḥūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 8). [ile,]*
118. Görince ol mehi aġyār-ı bed-kār **ile** bir yirde
Faṣīḥā ḫāṭır-ı ʿuṣṣāḳa düşdi iştibāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 9). [ile,]*
119. Serimüz beẕl iderüz ʿışḳ **ile** cānān yolına
Girerüz şevḳ **ile** Ferhād gibi cān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 2). [ile,]*
120. Lāyıḳ mı ol perī görişe Ehremen **ile**
Ādemle ülfet itmeye gözden nihān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 11). [ile,]*
121. N'ola meyl itmesem aġyār varken bezm-i dil-dāra
Yazıḳdur ġonçeyi ḫār **ile** görmek bülbül-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 2). [ile,]*
122. Olur yüz vech **ile** rūy-ı maḥabbet cilve-ger anda
Faṣīḥ itdükçe mirʾāt-ı dili dil-dār ṣad-pāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 9). [ile,]*
123. Ḳaçan ḳıyāma gelür yār o kadd ü ḳāmet **ile**
O fitnedür ki yirinden ḳopar ḳıyāmet **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 1). [ile,]*
124. Ḳaçan ḳıyāma gelür yār o kadd ü ḳāmet **ile**
O fitnedür ki yirinden ḳopar ḳıyāmet **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 2). [ile,]*
125. Gördük cemāl-i meh-veşüñi āb u ṭāb **ile**
Düşdük bu āh u giryeye cān-ı ḫarāb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 2). [ile,]*
126. Dil laḫt laḫt ḫūn **ile** lebrīz dīdeler
ʿİşretdeyüz hemīşe kebāb u şarāb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 7). [ile,]*
127. Dil laḫt laḫt ḫūn **ile** lebrīz dīdeler
ʿİşretdeyüz hemīşe kebāb u şarāb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 8). [ile,]*
128. Sāḳī Faṣīḥ neşve-i şevḳı yitişdürür
Gül-gūn kümeyt-i sāġar-ı ṣahbā-yı nāb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 10). [ile,]*
129. Düşmiş ümīd-i ḳaddüñ **ile** yollara göñül
Çıḳmaz diyār-ı ʿışḳa ʿaceb ārzūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 5). [ile,]*
130. Gelmiş Faṣīḥ kūyına dil eşk-i çeşm **ile**
Beñzer o kāha kim gele gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 9). [ile,]*

131. Bozduḳ biz āşināl̲ıġı ol bī-vefā **ile**
Olsun gerekse yād gerek āşināyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 1). [ile,]*

132. Eyler ṭaraf ṭaraf şeh-i dey nāmeler revān
Geh āb-ı cūy **ile** gehi bād-ı ṣabāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 4). [ile,]*

133. Āh **ile** uġratmadum aʿdāyı şāhum yanuña
Bekledüm gencīne-i ḥüsnüñ senüñ şemşīr **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 8). [ile,]*

134. ʿIşḳ **ile** dest ü girībān olmaḳ istermiş Faṣīḥ
Pençeleşmek iddiʿā itmek gibidür şīr **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 10). [ile,]*

135. Gözümde baḥr baḥr-ı şevḳuñ **ile** āb-ı sirişküm
Göñülde ʿışḳuñ **ile** derd ü ġam sefīne sefīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 3). [ile,]*

136. Biz de Faṣīḥ hem-dem olurduḳ o şāh **ile**
Mānīʿ eger ki ḫırḳa-i peşmīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 9). [ile,]*

137. Cānān ki elde ḫışm **ile** tīr ü kemān ṭuta
ʿĀşıḳ odur ki ṭabla-i dāġın nişān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 1). [ile,]*

138. Faṣīḥ vaḳt-i bahār-ı cünūn-fezā geldi
Hezār müjde yine dest **ile** girībāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 10). [ile,]*

139. Hezār şevḳ **ile** peyk-i ṣabāya ḳarşu varurduḳ
Bizüm bu ṭarf-ı çemenden gelür peyāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 9). [ile,]*

140. İdüp dehānuña kendin müşābehet ġonçe
İder hezār **ile** her dem muṣāḥabet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 2). [ile,]*

141. Añıldı gūşına destār farḳ-ı cānāndan
Gül **ile** eyledi gūyā muḳārenet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 6). [ile,]*

142. Baḳar ḳıyās iderin bir cevānı āyīne
Seḥer ki mihr **ile** eyler muvācehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 8). [ile,]*

143. Seyr it emvāc-ı sirişk-i al **ile** ruḫsārumı
Baḳma hergiz rūy-ı baḥr-i bī-kerānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 5). [ile,]*

144. Görmedüm bir resm-i rengīn-i selāmet iy Faṣīḥ
Çoḳ nigāh itdüm zemīn **ile** zemānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 10). [ile,]*

145. İtmiş ḳabūl feyż-ı nefes tā dem-i ezel
Olsa ʿaceb mi nāle **ile** ser-firāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 6). [ile,]*

146. Ṣalınur şāh-ı baḫārīye nesīm-i ṣubḥ **ile**
Gülşenüñ olmış müdevver mirvaḥa her gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 9). [ile,]*

147. Dilüñ aġyār **ile** yek-dil olalı yāra Faṣīḥ
Oldı dāmān **ile** bir ṭarf-ı girībānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 9). [ile,]*
148. Dilüñ aġyār **ile** yek-dil olalı yāra Faṣīḥ
Oldı dāmān **ile** bir ṭarf-ı girībānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 10). [ile,]*
149. Elüñde cām **ile** teşrīf eyleseñ sāḳī
Bu intiẓāra bu deñlü ḫumāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 3). [ile,]*
150. Şimdilik keş-me-keşi ceyb-i dil ü cān **iledür**
Degmedi dest-i sitem ṭarf-ı girībāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 5). [iledür, -dür]*
151. Zeyn itdi cismi dāġ **ile** ol ḥadde kim Faṣīḥ
Hengām-ı gülde böyle nümāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 9). [ile,]*
152. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñ **ile** ḥaḳ budur Faṣīḥ
Żabṭ eyledüñ ḳalem-rev-i fenn-i feṣāḥati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 11). [ile,]*
153. Ṣad-gūne reng **ile** göricek ṣaḥn-ı gülşeni
Bülbül hezār naḳş-ı ḫoş-āheng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 5). [ile,]*
154. Dilüñ dil-dār **ile** cüzʾī ḳıyās itdüm ser-encāmı
Ser-āġāz eyledüm taḥrīrine bir dāstān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 5). [ile,]*
155. Dün aġyār **ile** gördükde teġāfül eyledi bizden
Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 3). [ile,]*
156. İttiḥādın şemʿ **ile** efsürde itmiş rūzgār
Bulmadum pervānede evvel olan germiyyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 3). [ile,]*
157. Cām **ile** olmış ṣurāhī bezm-i meyde leb-be-leb
Yād iderler bir biriyle ṣoḥbet-i pīşīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 3). [ile,]*
158. Olduġınca şevḳ **ile** meydān-ı ʿışḳ içre semāʿ
Çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 5). [ile,]*
159. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr **ile** ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 3). [ile,]*
160. Ṭıfl-ı nev-resken saña biñ cān **ile** iy bī-vefā
Ben idüm teslīm iden murġ-ı dil-i nālānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 3). [ile,]*
161. Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd
Diyem bu vech **ile** aḥvāli ḫāk-i ‘izzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [ile,]*
162. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
Hezār-şevḳ **ile** şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 56). [ile,]*

163. Pür oldı şevḳ **ile** diller çü sāġar-ı Cemşīd
Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [ile,]*
164. Pür oldı şevḳ **ile** diller çü sāġar-ı Cemşīd
Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 8). [ile,]*
165. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
Hezār şevḳ **ile** şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [ile,]*
166. Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet **ile**
Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [ile,]*
167. Külāh ber-ser ü ber-dūş ḫırḳa-i tecrīd
Hezār şevḳ **ile** şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 49). [ile,]*
168. Dil-i ḥazīne ṣafā-baḫş çün peyām-ı viṣāl
Zemāne ḫande-i ʿayş u neşāṭ **ile** lebrīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 12). [ile,]*
169. Ki levs̲-i dāmenüm olmaz muḥīṭ **ile** iġsāl
Çü ʿankebūt dügümlenmez ne deñlü saʿy itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 67). [ile,]*
170. Bu ḥāli suʿāl eyler iseñ biz daḫı bunda
Lā-yüsʿel **ile** ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 38). [ile,]*
171. Ḫabāb eyler mey-i gül-gūn **ile** lebrīz cām üzre
Görenler cā-be-cā şeb-nemle rūy-ı verd-i ḫandānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 23). [ile,]*
172. Degül mümkin şeb-i tār **ile** rūz-ı rūşeni temyīz
O deñlü eyledi āfāḳı mihr-i rāyı nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 45). [ile,]*
173. Ḥavāle eylerüm ṭabʿ-ı selīm-i ṣadr-ı ʿālīye
Baña aḳrān **ile** itmek ne lāzım baḥs̲-i ʿirfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 82). [ile,]*
174. Duʿā-yı imtidād-ı devletüñ vird-i zebān **ile**
Olup fersūde-rūy-ı āsitān-ı luṭf-ı Rabbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 87). [ile,]*
175. Demdür ki feyż-ı girye-i şevḳ u sürūr **ile**
Mir’āt-ı sīne ṣāf ola reng-i ġubārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 3). [ile,]*
176. Pīçīde yāsemenle serv farḳ olur mı hiç
Ḳandīl **ile** müzeyyen olan her menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 22). [ile,]*
177. Eyledük yār **ile** varup bāġa
Ṭarḫ-ı bezm-i şarāb-ı şevḳ-engīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 7, Mısra 1). [ile,]*
178. Bezminde añılduḳça Faṣīḥ ol leb-i şīrīn
Ḥaḳḳumda olurmış suḫan-ı telḫ **ile** pür-cūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 2). [ile,]*
179. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
Geldi seḥer bād **ile** gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 4, Mısra 2). [ile,]*

180. Alsaḳ metāʿ-ı vuṣlatını naḳd-i cān **ile**
Sīne-be-sīne olsaḳ o berber cevān **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 68, Mısra 1). [ile,]*
181. Alsaḳ metāʿ-ı vuṣlatını naḳd-i cān **ile**
Sīne-be-sīne olsaḳ o berber cevān **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 68, Mısra 2). [ile,]*
182. Seyr it külāh-ı Mevlevī **ile** o dil-beri
Gör zīr-i istivāda dilā şems-i enveri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 77, Mısra 1). [ile,]*
183. Teb-ḫāleler **ile** laʿl-i nābı
Bir cām durur kʾola ḥabābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 78, Mısra 1). [ile,]*
184. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ **ile** şāh-ı cihān idi
Her naḫl-i deşt üstine bir sāyebān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 79, Mısra 1). [ile,]*
185. Şeb degül noḳṭa-i ser-şūre-i Nūr
İftiḫār eyler anuñ **ile** şüḫūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 8). [ile,]*
186. Çekdürme **ile** o ḫūri-peyker
Bālāya çeker melekdür ejder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 1). [ile,]*
187. Bu ḥüsn **ile** kim görüp o mīri
Zencīrinüñ oldı dil esīri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 35). [ile,]*
188. Her mevce-i baḥr-i bī-kerāne
Bir mest **ile** idi ġam-zebāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 2). [ile,]*
189. Gird-āblar **ile** ol aḳandı
Kim zevraḳ-ı dil aña şalandı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 3). [ile,]*
190. Pervāneyi itdi şemʿa pür-sūz
Ol sūz **ile** şemʿ ide ciger-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 4). [ile,]*
191. Uyḫu yüzi gördi pās-bānlar
Tedbīri **ile** hemīşe taḳdīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 102). [ile,]*
192. Güftār-ı Mesīḥ **ile** hem-dem
Luṭfuñ durur iy Sikender-i ʿasr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 151). [ile,]*
193. Ḳıl pāyına dürr-i neşri menşūr
Olduñ naġam-ı naẓm **ile** dem-sāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 196). [ile,]*
194. Hevādur zor **ile** menzil alınmaz
Muḳaddem yoḳla iy dil rūzgārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 58, Mısra 1). [ile,]*
195. Beni yār **ile** aġyār eyleme aġyār **ile** yār it
İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 2). [ile,]*
196. Beni yār **ile** aġyār eyleme aġyār **ile** yār it
İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 2). [ile,]*
197. Demdür ki şevḳ-baḫş ola sāḳī şarāb **ile**
Erbāb-ı şūfı iñlede muṭrib rebāb **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 1). [ile,]*
198. Telḫ ider sükker-i meyl-i niʿam-ı dünyāyı
Güş-ı izʿān **ile** diñle naġamāt-ı nāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 2). [ile,]*

199. Sen ġayrılar **ile** itmede nūş-ı şarāb
Ben āteş-i sīne-sūz-ı ġayretle kebab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 3). [ile,]*
200. Ḫışm **ile** ḳaçan nigāh idersin ṣāliḥ
Ḥāl-i dilümi tebāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 1). [ile,]*
201. İtmekde ḳuṣūr itmeye ẕikr ü fikrüñ
Yā Rab dile vir nūr-ı şuʿūr **ile** şühūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 4). [ile,]*
202. Yüz vech **ile** ger soñra iderseñ tedbīr
Mirʾāt-ı şikeste olmaz ıṣlāḥ-peẕīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 3). [ile,]*
203. Meh gibi felekde atılup şevḳ **ile**
Ḳaʿr-ı yem-i ʿışḳuñda şinā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 3). [ile,]*
204. Dāġ-ı dil **ile** cism-i nizār eyle çü ney
Her laḥẓada kār āh u enīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 3). [ile,]*
205. Āh **ile** idüp sūḫte seng-i ṭaʿnı
Ḫākister-i āyīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 3). [ile,]*
206. Ol gözleri āhūya olaldan Mecnūn
Yoḳ ādem **ile** ülfete dilde hevesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 4). [ile,]*
207. Luṭfıyla olur saḫt olan cānlar bizüm
Tedrīc **ile** hem-seng-i beyābānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 2). [ile,]*
208. Ḳays **ile** nʾola cünūndan olsam hem-pā
Sevdā-yı ser-i kāküli var başumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 3). [ile,]*
209. Seyl-āb-ı sirişk **ile** muḥaṣṣal dökdüm
Hāşāk-i ser-i kūyuñı çoḳ Ceyḥūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 3). [ile,]*
210. Ser-bezm-i ṣafāda yād olınmaz hergiz
Ol kimse ki ʿirfān **ile** maʿrūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 4). [ile,]*
211. Çeşmümüz ḫūn-ı cigerle pür idüp
Āl idüp eşk **ile** pīrāhenümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 16). [ile,]*
212. Ṣanma felek üzre kehkeşāndur
Mihrüñ **ile** itdi sīnesin çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 12). [ile,]*
213. Bilmezlig **ile** ḥakīḳat-i ḥāl
İtdüm dili ṭālib-i mecāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 55). [ile,]*
214. Gūyā ola şeḥd-i naʿtuñ **ile**
Ṭūṭī-i ṭabīʿatı Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 67). [ile,]*
215. Yeksān ola feyż-ı midḥatüñle
Eflāk **ile** zīneti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 70). [ile,]*
216. Didiler gül ruḫuña dür dişüñe
Ṭoldı evṣāfuñ **ile** baḥr **ile** ber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 4). [ile,]*

217. Baña lāzım degül yārān **ile** şimden girü ülfet
O mīr-i meclis-i faż̧l u hünerden çün cüdā oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 18). [ile,]*

218. Olup Yaʿḳūb-veş hem-dem sirişk-i bī-ḳarār **ile**
Geçe ʿömr-i ʿazīzüm künc-i ġamdan āh u zār **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 19). [ile,]*

219. Faṣīḥā cāy-gāhı gülşen-i Dārüʾn-Naʿīm olsun
Hemīşe çeşmi envār-ı cemāluʾllāh **ile** ṭolsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 70). [ile,]*

220. Ġayb olur ʿışḳ **ile** müzehher ʿayb
Gebr-i ṣahbā-fürūş olur çü ṣahb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 25). [ile,]*

ile: *" sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.*

1. Bir cihetden ḥaẕer itmez reh-i hicrānda Faṣīḥ
ʿĀṣıḳuñ āh **ile** kim pīş ü pesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [ile,]*
2. Beni āṣüfte ḳılan kākül-i ḫoş-bū begler
ʿĀleme fitne ṣalan āl **ile** hep bu begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [ile,]*
3. Rūz u şeb āh **ile** eyyāmum siyeh-fām itdiler
Bu perī-ruḫsārlar ṣubḥum benüm şām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 1). [ile,]*
4. Ġonçe-femler murġ-ı cānın şekve-i feryādını
Güş idüp nergislerin ḫışm **ile** bādām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 8). [ile,]*
5. Ki rūşen olmamışdı şemʿ-i ḫurşīd **ile** ʿālemler
Derūna ol zemān yakmışdı dāġ-ı mihrüñ ol meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 4). [ile,]*
6. İtdi teşrīf çemen mülkini şāh-ı nevrūz
Eser-i ʿadli **ile** oldı müsāvī şeb ü rūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 2). [ile,]*
7. Hūnīni olur gül gibi sünbülleri hicrüñ
Hep zerd biter ḥasret **ile** gülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 1). [ile,]*
8. ʿIşḳ **ile** dāġ dāġdur göñlüm
Pür-gül ü lāle bāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 1). [ile,]*

9. Misāl-i cū Faṣīḥā pīç ü ṭāb-ı ıżṭırāb **ile**
Çemenden serv-ḳaddüñ cüst ü cū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 9). [ile,]*

10. Ne fikr-i vaṣl **ile** ḫurrem ne bīm-i hicr **ile** pür-ġam
Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 1). [ile,]*
11. Ne fikr-i vaṣl **ile** ḫurrem ne bīm-i hicr **ile** pür-ġam
Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 1). [ile,]*

12. Bir serv-ḳad hevāsı **ile** bī-ḳarār olup
    Dārbüʾl-meş̲eldür āb-ı revān gibi sürʿatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 7). [ile,]*
13. Hemīşe ʿışḳuñ **ile** dāġ dāġdur sīnem
    Ne-dīde-rūy-ı ḫazāndur bahār-ı gül-zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 3). [ile,]*
14. Hücūm-ı giryeme bāʿiş̲ nevā-yı bülbüldür
    Hevā-yı ʿışḳ **ile** cūş eyler āb-ı enhārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 8). [ile,]*
15. Ser ḫumār **ile** girān dīde-i ter şūr olsun
    Bir iki cām içelüm nūr ʿalā-nūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 1). [ile,]*
16. Göñül firāḳuñ **ile** tā-be-key ḫarāb bulınsun
    Teraḥḥüm eyle viṣālüñle kām-yāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 1). [ile,]*
17. Bu cemāl-i melek-firīb **ile** hiç
    Saña kim dir ki nevʿ-i ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 7). [ile,]*
18. Taḥammül eyleyemem ḥasret-i miyānuñ **ile**
    Vücūdumı dü-şīrīn ḫançere tebāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 3). [ile,]*
19. Bu çarḫ-ı kec-rev **ile** bāʿiş̲-i ʿadāvetdür
    Şikāyet itsem olur istiḳāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 3). [ile,]*
20. Serimüz beẕl iderüz ʿışḳ **ile** cānān yolına
    Girerüz şevḳ **ile** Ferhād gibi cān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 1). [ile,]*
21. Ferāmūş itdürür dāġ **ile** renc-i dāġ-ı dīrīnem
    ʿİlācı zaḫm **ile** eyler felek zaḫm-ı dil-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 8). [ile,]*
22. Ne çekdigüñ dil-i zāruñ suʾāl iderseñ eger
    ʿAceb keş-ā-keşi vardur kemān-ı miḥnet **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 4). [ile,]*
23. Āh **ile** uġratmadum aʿdāyı şāhum yanuña
    Bekledüm gencīne-i ḥüsnüñ senüñ şemşīr **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 7). [ile,]*
24. ʿIşḳ **ile** dest ü girībān olmaḳ istermiş Faṣīḥ
    Pençeleşmek iddiʿā itmek gibidür şīr **ile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 9). [ile,]*
25. Gözümde baḥr baḥr-ı şevḳuñ **ile** āb-ı sirişküm
    Göñülde ʿışḳuñ **ile** derd ü ġam sefīne sefīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 4). [ile,]*
26. Ḫ∨āb-ı girān-ı ḫayret **ile** ser-be-ceyb olup
    Ḳaʿr-ı yem-i maḥabbete yārān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 5). [ile,]*
27. Bir gün Faṣīḥ şeb-nem-i luṭf-ı Ḫudā **ile**
    Olur güşāde ġonçe-i baḫtuñ senüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 9). [ile,]*

28. Ḫumār-ı hicr **ile** ṭāb-ı tekellüm yoḳ zebānında
    Faṣīḥā şiʿr teklif eylemeñ kim bī-dimāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 9). [ile,]*
29. Hevā-yı germi-i mihrüñ **ile** mizāc bozuldı
    Miyāne-i ten ü ṣıḥḥatle imtizāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 1). [ile,]*
30. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ **ile** şāh-ı cihān idi
    Her naḫl-i deşt üstine bir sāye-bān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 1). [ile,]*
31. Felek çü Ḳays beni ʿışḳ **ile** idüp ʿuryān
    Geydürdi ṭaġları ʿaḳıbet ḳabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 3). [ile,]*
32. Tā minnet **ile** idi ciger-ḫūn Çarḫ ise denī vü tünd-ḫūdur
    Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [ile,]*
33. Cemālüñ āfiṭābın görmedüm çoḳ māh u sāl oldı
    Hilāl-āsā ġam-ı hicrān **ile** cismüm ḫayāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 2). [ile,]*
34. ʿIşḳuñ beni Mecnūna mis̱āl itmişdür
    Yaʿni ten-i żaʿf **ile** hilāl itmişdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 2). [ile,]*
35. Derūnumı ālūde-i ʿışyān itdüm
    Bu derd **ile** çoḳ dīdeyi giryān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 2). [ile,]*
36. Sen sāġar-ı mey gibi çekildüñ gitdüñ
    Ben derd-i ser-i hicr **ile** ḳaldum maḥzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 4). [ile,]*
37. Dil zülf ü ruḫuñ görince düşdi ʿışḳa
    ʿAzm itdi o sevdā **ile** Şām u Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 2). [ile,]*
38. Miʿrācuñ **ile** sipihr ider nāz
    Naḳş-ı ḳademüñle faḫr ider ḫāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 3). [ile,]*

ilen: *"Vasıtasıyla, aracılığıyla" anlamlarında edat.*

1. Gören o dil-ber-i mellāḥı bu melāḥat **ilen** dir
   Ṣadef dinilse sefīne olur bu dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 7). [ilen,]*

ilet: *Götürmek, ulaştırmak.*

1. Faṣīḥ kūh-ken olmazdı tīşesüz āzād
   Ki kārı başa **iletmekde** ālet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 10). [iletmekde, -mek, -de]*

ilet: *Iletmek, götürmek, ulaştırmak.*

1. Ḥilye-i pāküñ **iletmiş** gibi bād
   Kʾolmış elvān-ı çemen-zār ezher *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 7). [iletmiş, -miş]*

ılıca: *Ilıca, kaplıca.*

1. Niçe reşk itmeyem Faṣīḥā ben
   Ilıcaya ki her mesā vü seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 2). [ılıcaya, -ya]*

illā: *Ancak, -den başka.*

1. Gezmez ḳapuñda ʿāşıḳ-ı ser-geşte giryesüz
   İtmez ṭavāf Kaʿbeyi **illā** vużūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 4). [illā,]*

ʿ**illet:** *Hastalık.*

1. Bu demde ḫūn-ı dil-i ʿāşıḳāndan it perhīz
   Ḥaẕer ki ʿayn-i żarardur bu ʿ**illete** ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 4). [ʿillete, -e]*

ʿ**illet:** *Asıl sebep.*

1. Sensin bu sipiḥri ḫalḳa ʿ**illet**
   İy miḥr-i münīr-i evc-i rifʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 33). [ʿillet,]*

ʿ**illet-i ḫilkat:** *Yaratılış sebebi.*

1. ʿIşḳdur kevne ʿ**illet-i ḫilḳat**
   ʿIşḳ ābād ider dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 3). [ʿillet-i ḫilḳat,]*

ʿ**ilm:** *Bilim, bilgi,marifet.*

1. Devlet-i ʿışḳı Faṣīḥ ʿ**ilm** ile müşkil taḥṣīl
   Rişte-i mıṣṭar ile murġ-ı Hümā ḳayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 9). [ʿilm,]*

ʿ**ilm ü faẓl u ʿadli:** *Ahlâkı, ilmi ve sâhip olduğu meziyetler bakımından üstün (kimse).*

1. Cemʿ eyleyüp ʿ**ilm ü fażl u** ʿ**adli**
   Refʿ eyledi cevr ü ẓulm ü cehli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 109). [ʿilm ü fażl u ʿadli, -i]*
2. Oldur o müşīr-i bī-mümāsil
   Cemʿ eyleyüp ʿ**ilm ü fażl u** ʿ**adli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 109). [ʿilm ü fażl u ʿadli, -i]*

ʿ**ilm-i ejdehā-i nümūn:** *Ilmin ejderha gibisi. II ilimde çok güçlü olma bağlamında.*

1. Ben iy Faṣīḥ Ḫusrev-i naẓm-ı belāġatüm
   Destümde ḫāmedür kalem-i ejdehā-nümūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 7). [ʿilm-i ejdehā-i nümūn,]*

ʻilm-i ilāhīye: *Kaynağı Allah'tan gelen manevi ilim.*

1. Oldur o sebeb **ʻilm-i ilāhīye** düḫūle
   Hādī-i reh-āverd-i ḳażāyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 41). [ʻilm-i ilāhīye, -(y)e]*

ʿ**ilm-i ledünde:** *Gizli ilim. II Allah'ın ilmi.*

1. Yā Rab beni hem-ḥālet-i Mevlānā it
   ʿİlm-i ledünde merdüm-i dānā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 2). [ʿilm-i ledünde, -ün, -de]*

ilt: *İletmek, ulaştırmak, götürmek.*

1. Olmaz hemīşe böyle muḫālif hevā Faṣīḥ
   İltür kenāra zevraḳumuz rūzgār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [iltür, -ür]*
2. İltür seni elbette kenār-ı kāma
   Emvāc-ı ināyet-i Ḫudā dest-be-dest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 3). [iltür, -ür]*

ilticā eylemezse: *Himayesine girmek, sığınmak.*

1. Dil eylemezse ġayrı dere nʾola ilticā
   Anuñ penāha der-geh-i pīr-i muġānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 7). [ilticā eylemezse, -mez, -se]*

ilticā it: *Sığınmak. II Hakk'a yönelmek.*

1. Dergāh-ı Ḫudāya **ilticā it**
   Şimden girü devlete duʿā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 181). [ilticā it,]*

ilticā var: *Sığınma, barınma. II gitmek, kaçmak.*

1. Ne kūha ilticā ne vüḥūşa var ülfetüm
   Ferhād u Ḳaysa nisbet olınmaz maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 1). [ilticā var,]*

iltifat: *Teveccüh, ilgi, güler yüz.*

1. İtmesün muġber ruḫuñ āyīnesin her bed-nefes
   İltifātuñ çeşmine girmek neden her ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 2). [iltifātuñ, -uñ]*

iltifāt degüldür: *Ilgi, teveccüh değil.*

1. Ḫ∨āhişüñ aġyār-ı bed-ḫ∨āha degüldür iltifāt
   İy vefā- nā-āşinā maḳṣūd ez̲iyyetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 3). [iltifāt degüldür, -dür]*

iltifāt eyler: *Hatır sorma, gönül alma.*

1. İltifāt eyler raḳībe yüz virüp ol māh-rū
   İy Faṣīḥ āyīne-i dil niçe muġberr olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 9). [iltifāt eyler, -r]*

iltifāt idüp: *Ilgi, alaka göstermek.*

1. Ḳasd-ı sitem idersüñ idüp ġayra iltifāt
   Hep ṣūret-i vefāda idersüñ cefā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 5). [iltifāt idüp, -üp]*

iltifāt itmez: *Yüzünü çevirip bakmak, ilgi göstermek.*

1. Dimek cānāneyi rām eyler idüñ sīm ü zer virseñ
   O ḫūnī **iltifāt itmez** yolında cān ü ser virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 2). [iltifāt itmez, -me, -z]*

iltifāt itmezüz: *Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme, teveccüh etme.*

1. Biz itmezüz iltifāt ehl-i cāha
   Çeşm-i emele kuḥl-i teġāfül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 3). [iltifāt itmezüz, -me, -z, -üz]*

iltifāt itmiyorsun: *Yüzünü çevirip bakmak, ilgi göstermek.*

1. İtmiyorsun dirhem-i eşke şehā hiç iltifāt
   Manşıb-ı vaṣluñ nihānī ġayra iḳrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 3). [iltifāt itmiyorsun, -mi, -yor, -sun]*

īmān: *Allah'a inanma, dini inanç II merhamet etme, acıma duygusu.*

1. Bir ḥālet ile olmaya eşkiste ki birdür
   İmān ile peymāne-i peymān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 6). [İmān,]*
2. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ sīnende **īmānuñ** mı yoḳ
   Ḫaste-i ʿışḳa ilāca yoḫsa dermānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 1). [īmānuñ, -uñ]*
3. Olmaz nigāh-ı kāfir-i çeşmiyle āşinā
   Rāz-ı dilin nigāh iden **īmānın** isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 6). [īmānın, -ın]*
4. Baña düşnām-ı vāfir eyledüñ aġyār içün kāfir
   Bu cevri eylemezdüñ ʿāşıḳa **īmānuñ** olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 8). [īmānuñ, -uñ]*

īmān yolına itmek: *Iman yoluna girmeye zorlama. II sevgiliyi ikna etmeye çalışmak.*

1. İtmek ister göre ol kāfiri īmān yolına
   Gerdene dest-dırāz olmağa ṭālib zülfüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 14). [īmān yolına itmek, -mek]*

imʿān-ı naẓarla: *Çok dikkatli bakış.*

1. Eşʿārımı naẓm-ı sāʾire itme ḳıyās
   İmʿān-ı naẓarla seyr it iy ehl-şinās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 1). [imʿān-ı naẓarla,]*

imdād: *Yardım, yardım istemek.*

1. Güş idüp eyleye şāyed baña ol māh meded
   Yitiş **imdādıma** iy āh-ı seḥer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 2). [imdādıma, -ım, -a]*
2. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan **imdād** ister
   Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [imdād,]*

imdād ider: *Yardım etmek.*

1. Kıyās itmeñ ki her dem āh idüp feryād ider ʿāşıḳ
   Ṣabāyı gör ki yāra gitmede **imdād ider** ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 2). [imdād ider, -er]*

imiş: *Ek fiilin duyulan geçmiş zaman eki almış şekli.*

1. Çāk olmayıcaḳ ʿışḳ ile mecnūn-ı maḥabbet
   Ṭayy olmaz **imiş** vādī-i hāmūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 2). [imiş,]*
2. Faṣīḥ ol kaşı yanuñ bilmedüm bār-ı ġam-ı ʿışḳı
   Çekilmez derd **imiş** kim ḳāmet-i ṣabrum kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 10). [imiş,]*
3. İy dil ne gül-i şüküfte vü aḥmer **imiş**
   Ne āb-ı muṣaffā-yı revān-perver **imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 1). [imiş,]*
4. Rāh-ı ġam-ı intiẓāra bī-ġāyet **imiş**
   Bī-tāb ḳalursa n'ola esb-i dil ü cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 3). [imiş,]*

imkān var mı: *Olabilecek durumda bulunma, mümkün olma, olabilirlik, olanak var mı?.*

1. O ḫaste-ḥāl-i maḥabbet bizüz ki derdümüze
   ʿİlāca çāre mi imkān mı var müdāvāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 2). [imkān var mı,]*

imkān-ı vaṣl-ı dil-dāra: *Sevgiliye kavuşmanın olanağı.*

1. Virürdi Ḳaysa tesellī-i Leylī çeşm-i ġazāl
   Ḳarār virelüm **imkān-ı vaṣl-ı dil-dāra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 21). [imkān-ı vaṣl-ı dil-dāra,]*

imlā eylemişdür: *Yazmak, çizmek, (vücuda getirmek, yaratmak).*

1. Evṣāf-ı şerīfüñ eylemişdür imlā
   Bīhūde degüldür bu ḳadar noḳṭa-i ḥall *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 3). [imlā eylemişdür, -miş, -dü, -r]*

imsāk idersüñ: *Cimrilik etmek, eli sıkı olmak, engelleyip vermemek.*

1. İdersüñ būy-ı zülf-i yārı bizden iy ṣabā imsāk
   Dil-i āşüftenüñ ḥāli nedür bāri ḫaber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 7). [imsāk idersüñ, -er, -sü, -ñ-er, -süñ]*

imsāk-ı cevr: *Cefa, eziyetten el çekme.*

1. Zaḥmet-res olma kendüñe **imsāk-ı cevr** ile
   Senden gelen cefāyı göñül hep vefā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 3). [imsāk-ı cevr,]*

imtihān: *Sınama, deneme.*

1. Bī-cā cefāsın itdi füzūn ol sitem-pesend
   Beñzer ki ehl-i ʿışḳı yine **imtiḥānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 6). [imtiḥānı, -ı]*
2. Ġayra vefāyı itdi füzūn cevr içün baña
   Yāruñ Faṣīḥ ḳaṣdı bizi **imtiḥān** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 10). [imtiḥān,]*

imtiḥān ider: *Sınamak, denemek, yoklamak.*

1. Geh ḫançerin çeker gehi şemşīre el ṣunar
   ʿUşşāḳı yār ṣanʿat ile **imtiḥān ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [imtiḥān ider, -er]*

imtihān-ı ʿışk eyle: *Aşk sınavına tabi tutmak.*

1. Cevr eyledükçe mihriñi efzūn bulur mısun
   İsterseñ eyle bendeñi bir imtiḥān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 8). [imtiḥān-ı ʿışḳ eyle,]*

imtinān: *Başa kakma, minnet.*

1. İmtinānuñla şemīm-i Yūsuf-ı ümmīd ise
   İstemem iy rūzgār-ı nā-be-hencār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 7). [imtinānuñla, -uñ, -la]*

imtinān itme: *Kendine minnet etmek, birisine yaptığı ihsan ve iyiliği başına kakmak.*

1. Biz ki keştī-i tevekkül-seyrüz itme imtinān
   Ḳāniʿüz iy şurṭa-i bād-ı selāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 7). [imtinān itme, -me]*

imtiyāz: *Ayrıcalık, seçkinlik.*

1. Dil-i figāra ne var bir cefāñı maḫṣūṣ it
Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda **imtiyāz** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 6). [imtiyāz,]*

imtiyāz bulduñ: *Ayrıcalık bulmak, ayrıcalık görmek.*

1. Münteḫabdur gevher-i mażmūn-ı naẓm-ı dil-keşüñ
Ḥaḳ bu kim bulduñ Faṣīḥ aḳrān içinde imtiyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 10). [imtiyāz bulduñ, -du, -ñ]*

imtiyāz bulmış: *Ayrıcalık bulmak, ayrıcalık görmek.*

1. Yoḳ sīnesinde ġayr-ı hevā-yı niyāzdan
Bulmış Faṣīḥ o ḥālet ile imtiyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 10). [imtiyāz bulmış, -mış]*

imtizāc: *Kaynaşma, uyuşma.*

1. Hevā-yı germi-i mihrüñ ile mizāc bozuldı
Miyāne-i ten ü ṣıḥḥatle **imtizāc** bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 2). [imtizāc,]*

imtizāc itmek: *Bir araya getirmek, uyumluluğunu sağlamak.*

1. Müşkildür itmek āteş ile āb imtizāc
Mey gördügince serkeş olur ol tenük-mizāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 2). [imtizāc itmek, -mek]*

iñ: *Yukarıdan aşağıya doğru gelmek; inmek.*

1. Şu **inse** ayaġına nʾola serv-i gül-zāruñ
Ḳudūmüñe müteraḳḳıb sitāde-ber-pādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 6). [inse, -se]*

iñ: *Eziyet çektirmek. II (çalgı aletini çalarak) ses getirmek bağlamında.*

1. Demdür ki şevḳ-baḫş ola sāḳī şarāb ile
Erbāb-ı şūfı **iñlede** muṭrib rebāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 2). [iñlede, -le, -de]*

īn tīz bigzered: *Bu da geçer.*

1. Didüm ki geçdi cāna ḫadeng-i ġam u cefā
   Ìn tīz bigzered didi geçdi o dil-rübā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 5, Mısra 2). [Ìn tīz bigzered,]*

<u>īn ü ān:</u> *Bu ve o. II her şey.*

1. ʿIşḳa maẕḫār iki cihān bilmez
   Bīm ü ümmīd ü **īn ü ān** bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 44). [īn ü ān,]*

<u>īn ü ān-ı ʿālemden:</u> *Dünyanın teferruatı.*

1. Āsitān-ı devlet-i ʿışḳı penāh itmekledür
   Fikr-i **īn ü ān-ı ʿālemden** ḫalāṣ olmaḳ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 9). [īn ü ān-ı ʿālemden,]*

<u>inād eylemez:</u> *Direnmek, inat etmek.*

1. Elbette hep murād-ı ḫilāf üzre devr ider
   Çarḫ-ı felek bizümle **inād eylemez** mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [inād eylemez, -me, -z]*

<u>inʿām iderler:</u> *Bağışlamak, vermek.*

1. Bir cürʿa-i luṭf iderler inʿām
   Pādāş-ı hezār cām-ı ālām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 58). [inʿām iderler, -erl, -er]*

<u>inʿām iderler:</u> *Nimet vermek, rızıklandırmak.*

1. Pādāş-ı hezār cām-ı ālām
   Bir cürʿa-i luṭf iderler inʿām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 58). [inʿām iderler, -er, -ler]*

<u>ʿinān:</u> *Dizgin, yular, irade.*

1. Dest-i ḫıredden aldı maḥabbet **ʿinānı** āh
   Ser-geştegī-i dilde nedür ihtiyārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 5). [ʿinānı, -ı]*
2. ʿİnānın aldı elden bāre-i ṭabʿ-ı heves-cūyem
   Dil-i mürdem be-ḫ∨āb-ı ġafletem güm-kerde-rāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 3). [ʿinānın, -ın]*

ʿinān ṭuta: *Dizgin tutmak.*

1. Ol şeh-süvār-ı esb ola ḫūbān hücūm ider
   Tā kim rikābını kimi kimi ʿ**inān ṭuta** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 8). [ʿinān ṭuta, -a]*

ʿinān ṭutmış: *Dizgin tutmak.*

1. Semend-i nāza binmiş türktāz-ı cevre ʿazm itmiş
   Faṣīḥ ʿuṣṣāḳı pā-māl itmege ol şeh ʿ**inān ṭutmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 10). [ʿinān ṭutmış, -mış]*

ʿinān-ı eshebüñ: *Kır atın dizgini.*

1. Dilüñ kim ʿarż-ı ḥāle çün teveccüh itdügin gördi
   ʿİnān-ı eşhebüñ luṭf idüp ol şāh-ı güzīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 4). [ʿinān-ı eşhebüñ, -üñ]*

ʿinān-ı ṣabrı: *Sabır yuları, sabır dizgini.*

1. O cām-ı bādeyi kim dest-i yārdan çekdüñ
   ʿİnān-ı ṣabrı yed-i iḫtiyārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 2). [ʿinān-ı ṣabrı, -ı]*

ʿināyet: *Himmet, lütuf.*

1. Şeyṭanla nefs ü māsivāyı maḥv eyle
   Luṭf u kerem ü ʿ**ināyetüñ** ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 4). [ʿināyetüñ, -üñ]*

‘ināyet: *Lütuf, ihsan, iyilik, yardım. II Gayret, dikkat.*

1. Külāh-ı ber-ser ü ber-dūş-ı ḫırḳa-i tecrīd
   Baña refīḳ-ı şefīḳ it **‘ināyet** ü luṭfuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 58). [‘ināyet,]*

ināyet: *Yardım II lütuf.*

1. Bir mūrı **ināyetüñ** Süleymān eyler
   Nirū-dih-i bāzū-yı żaʻīfānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 109, Mısra 3). [ināyetüñ, -üñ]*

ʿināyet ü luṭfuñ it: *Yardım ve ihsanda bulunmak.*

1. Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü luṭfuñ
   Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin ʿibāda pīş-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 51). [ʿināyet ü luṭfuñ it,]*

inbisāṭ: *Gönül açıklığı, mutluluk.*

1. Bu demde **inbisāṭ** ol deñlü cārī ṭabʻ-ı eşyāya
   Ki naḫlinden güşāde ẓāhir olur verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 17). [inbisāṭ,]*

inbisāṭ eyler: *Yayılma, genişleme, açılma. II İçi açılıp ferahlama, iç açılması.*

1. Ḫandān olur ġamuñla göñül istemez neşāṭ
   Eyler çü ġonçe şeb-nem-i eşkiyle inbisāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 33, Mısra 2). [inbisāṭ eyler, -r]*

incāz-ı vefāda: *Vefa sözü.*

1. Dil-ḫaste-i ʿışḳa vaʿd-i tedbīr itdüñ
   İncāz-ı vefāda līk taḳṣīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 2). [incāz-ı vefāda, -da]*

incilā: *Açılma, kendini belli etme.*

1. Zenġ-āver olmış āyīneñ ekdār ile Faṣīḥ
   Bilmem ne vech ile vireyüm **incilā** saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [incilā,]*

incilā-yı ḫāṭırdur: *Gönüldeki parlaklık, açıklık.*

1. Hemīşe nūş-ı şarāb-ı keder-güdāzīden
   Faṣīḥ ḫ∨āhişümüz **incilā-yı ḫāṭırdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 10). [incilā-yı ḫāṭırdur, -dur]*

incin-: *Üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak.*

1. Faṣīḥ evṣāf-ı ḫüsninde olan şiʿrüñden **incinmiş**
   Saña kim didi kim ḥaḳḳında cānānuñ yalan söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 9). [incinmiş, -miş]*

ʿind: *Yan, nezd, kat, huzur.*

1. Bezm-i ciḥānda ẕevḳı o bī-ḳayd ider Faṣīḥ
   ʿİndinde ẓüll ü ʿizzeti yek iʿtibār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 10). [ʿindinde, -in, -de]*

ind: *Yan, nezd, kat, huzur.*

1. Daḫı sīr olmadın āb-ı ḥayāta eyledüñ maʿdūm
   Senüñ **indüñde** ḳadr-i ẕāt-ı erbāb-ı hüner maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 42). [indüñde, -üñ, -de]*

infikāk: *Ayrılık, bir arada olmamak.*

1. Düşsün miṣāl-i sāye zemīn-i tevāżuʿa
   Kim istemezse neyyir-i rifʿatden **infikāk** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 6). [infikāk,]*

inḥınā: *Eğilme, yay biçimine girme, kavislenme.*

1. Ol ḥāle güvāh **inḥınāyī**
   İy maḥmili lā-meḳān temāşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 23). [inḥınāyī, -yī]*

inhizām: *Hezimete uğrama, bozulma.*

1. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme
   Destine aldıḳda tīġ-i şuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [inhizām,]*

inkār: *Reddetme, kabul etmeme.*

1. N'eyleyem çeşmüñ teġāfül gösterüp **inkārını**
   Vaʿde-i vaṣluñ raḳībe ġamzeler iḳrārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 5). [inkārını, -ın, -ı]*
2. Ol deñlü zaʿīfüm ki yoḳ **inkāra** mecāl
   Üftāde-i dām-gāh-ı iḳrāruñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 3). [inkāra, -a]*
3. Ben ʿāṣıḳ-ı dīrīne kim Allāh bilür
   Mümkin midür **inkār** Ḫudā bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 4). [inkār,]*

inkār iderin: *Inkar etmek, reddetmek, kabul etmemek.*

1. Āyīnede ʿaks-i ruḫıdur bir daḫı yāruñ
   Var mi<u>ş</u>li dinilse eger **inkār iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 8). [inkār iderin, -er, -in]*

<u>inkār olınmaz:</u> *İnkâr etmek, saklamak.*

1. Eyleseñ feyż-ı suḫanda daʿvī-i rūḫuʾllahı
   İy Faṣīḥ **inkār olınmaz** sözlerüñ iʿcāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 10). [inkār olınmaz, -ın, -maz-ma, -z]*

<u>inkār olur:</u> *Kabul edilmemek, tanınmamak; saklanmak II görmezden gelinmek.*

1. İnkār olur mı gülşen-i naẕuñ letāfeti
   Murġ-ı niyāzı eyleyicek neğme-i hezār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 4). [inkār olur, -ur]*

<u>inkisār:</u> *Kırılma II incinme, gücenme.*

1. Şikestegī-i ser-i zülf-i dil-rübāya Faṣīḥ
   Derūn-ı dilde olan **inkisār** olur bāʿi<u>s</u> *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 10). [inkisār,]*
2. Pāy-māl-i teġāfül itme beni
   Ḥa<u>z</u>er it dilde **inkisārum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 12). [inkisārum, -um]*
3. Elbet teraşşüh-i mey-i ümmīd olur Faṣīḥ
   Cām-ı felekde eyler e<u>s</u>er **inkisārumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 10). [inkisārumuz, -umuz]*

<u>inkisār-ı derūndan:</u> *Kalp kırıklığı.*

1. Ṣāf eyleyenler āyīne-i ḳalb-i ʿāṣıḳı
   Virmişler **inkisār-ı derūndan** ṣafā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 8). [inkisār-ı derūndan,]*

<u>iñle:</u> *Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak, inildemek.*

1. Yiter **iñletme** ʿuşşāk-ı sitem-perverdi inṣāf it
   Bilürsin kimseye ḫayr itmez iy bī-dād-ger feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 7). [iñletme, -t, -me]*

<u>iñle:</u> *Acı, üzüntü, keder sebebiyle ağlamak, iniltili sesler çıkarmak.*

1. Ḫazānın der-pey **iñlerken** nedür bu ḫandeñ iy ġonçe
   Olur mı tā bu deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 3). [iñlerken, -r, -ken]*

ins ü melegüñ: *Insanlar ve melekler.*

1. Geldi dünyāya o meh-pāresi **ins ü melegüñ**
   Ṭoġdı ol mihr-i cihān gözleri aydın felegüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 35, Mısra 1). [ins ü melegüñ, -üñ]*

inşā: *Dîvan edebiyâtı sanatlarına çok fazla yer veren, Arapça, Farsça kelimelerle yüklü, süslü, secîli nesir.*

1. Niẓāmiydi naẓmda ḫ∨āce-i şānīydi **inşāda**
   Hüner-senc ü maʿārif-perver üstād-ı suḫan-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 53). [inşāda, -da]*

inṣāf: *İnsaf, merhamet.*

1. İy şāh-ı melāḥat yiter itdüñ yiter **inṣāf**
   ʿUşşāḳ-ı vefā-dāra cefā şānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 9). [inṣāf,]*
2. Bülbül-i dīrīnesiyüz biz de bu bāġuñ ṣabā
   Degmemek **inṣāf** mı kām-ı dile būy-ı güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 4). [inṣāf,]*

inṣāf eyle: *İnsaf, merhamet etmek.*

1. Yā Rab dilüm āyīne-ṣıfat ṣāf eyle
   Her veche derūn-rūşen-i **inṣāf eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 2). [inṣāf eyle,]*

inṣāf inṣāf: *İnsaf et, yeter artık.*

1. Dünyāyı helāk eyledüñ **inṣāf inṣāf**
   İy ġamzesi cellād amān bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 3). [inṣāf inṣāf,]*

inṣāf it: *Acıyıp merhamet etmek.*

1. Yiter iñletme ʿuşşāk-ı sitem-perverdi **inṣāf it**
   Bilürsin kimseye ḥayr itmez iy bī-dād-ger feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 7). [inṣāf it,]*

insān: *İnsanoğlu, âdem.*

1. Bu deñlü vaḥşet ile ol perīyi rām itsem
   Baʿīd görmeñüz **insānda** çoḳ kerāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 16). [insānda, -da]*

intisāb: *Bağlılık II İlgi.*

1. Sipihre itmez isem ser-fürū ʿaceb mi Faṣīḥ
   Cenāb-ı der-geh-i dil-dāra **intisābum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 10). [intisābum, -um]*

intiẓār: *Bekleme, bekleyiş.*

1. Ḫavfüm oldur **intiẓāruñla** sirişküm silmedin
   Elden iy Yūsuf-cemālüm çeşm-i giryānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 7). [intiẓāruñla, -uñ, -la]*
2. İşitmedüñ mi göñül dāstān-ı Mecnūnı
   Neler çekildi mahabbetde **intiẓār** elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 8). [intiẓār,]*
3. Elüñde cām ile teşrīf eyleseñ sāḳī
   Bu **intiẓāra** bu deñlü ḫumāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 4). [intiẓāra, -a]*
4. Ol gül-ʿiẕārı bāġa gelür mi dimiş ṣabā
   Açmış şükūfe dīdelerin **intiẓārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 38). [intiẓārdan, -dan]*

intiẓār: *Bekleme, bekleyiş. II Âşığın sevgiliye duyduğu hasret.*

1. ʿUşşāḳ-ı zāra vuṣlat-ı cānāna **intiẓār**
   Beñzer o ḫasteye çeke dermāna **intiẓār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 1). [intiẓār,]*
2. Pervāne her şeb olmadadur hem-nişīn-i şemʿ
   Olmış naṣīb bülbül-i nālāna **intiẓār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [intiẓār,]*
3. Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dilimüz bu kemān-ı ṣaḫt
   Min-baʿd ümmīd odur ire pāyāna **intiẓār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [intiẓār,]*
4. İtdi dü-çeşmi naḳş-ı ser-i reh-güẕār-ı yār
   Gör nʾeyledi Faṣīḥ dil ü cāna **intiẓār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [intiẓār,]*
5. Gel iy ḫurşīd-ruḫsār ebruvānı ġamze-i ümmīd
   Niçe ṣubḥ u mesā itdi güẕer çoḳ **intiẓār** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 10). [intiẓār,]*

intiẓār ceker: *Beklemek, yolunu gözlemek.*

1. Ṣanmañ ḥabāb her biri bir çeşm-i girye-nāk
   Cūlar çeker o serv-i ḫırāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [intiẓār çeker, -er]*

intiẓār cekildi: *Birinin gelmesini, bir şeyin olmasını beklemek, gözlemek.*

1. İşitmedüñ mi göñül dāstān-ı Mecnūnı
   Neler çekildi mahabbetde intiẓār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 8). [intiẓār çekildi,]*

intiẓār cekmekde: *Birinin gelmesini, bir şeyin olmasını beklemek, gözlemek.*

1. Ḫam-geşte-ḳad olup ser-i rehde fütādeler
   Çekmekde būs-ı kūşe-i dāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 6). [intiẓār çekmekde, -mek, -de]*

intiẓār cekmekdeyüz: *Beklemek, gözlemek.*

1. Teşrīfe vaʿde itmiş idüñ künc-i ḫānemüz
   Çekmekdeyüz o vaʿdeye el-āna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 4). [intiẓār çekmekdeyüz, -mek, -de, -yüz]*

intiẓār-ı merhem: *Derman, ilaç bekleme, bekleyişi.*

1. Dāġ itdi dili nāz-ı tabībān-ı cihān
   Zaḥm-ı diger oldı **intiẓār-ı merhem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 98, Mısra 4). [intiẓār-ı merhem,]*

ir-: *Erişmek, ulaşmak, gelmek.*

1. İrince menzil-i itmāma ḫayli ḳaṭre-rīz oldı
   Bu vādīde Faṣīḥā esb-i kilk-i tīz-pā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [irince, -ince]*
2. Merg-i Ṣīrīn-i maḥabbet **irdi** Ferhāddan meded
   Bulmadı küh-sār-ı ġamda ġayrı bir feryād-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 7). [irdi, -di]*
3. Mehebb-i feyż-ı Ḫudādan esüp nesīm-i vifāḳ
   Kenār-ı kāma **irüp** rūy-ı āşinā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 8). [irüp, -üp]*

ir-: *Beklenilen bir zamanın gelmesi.*

1. İrdi ḫazān tāze gül-i gülşenüñ daḫı
   Ḫaṭ geldi ṭāb-dār ruḫ-ı rūşenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 2). [irdi, -di]*

ir: *Erişmek, ulaşmak, gelmek.*

1. Her derd-i ser-keşīde **irer** bezm-i ʿişrete
   Her ḥişṣe-dār-ı fürḳate vuṣlat naṣīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 7). [irer, -er]*
2. İrişdi feyż-ı dem-i nev-bahār-ı mevsim-i ʿıyd
   Libāsın eyledi eşcār-ı gül-sitān tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 1). [irişdi, -iş, -di]*
3. Elbette gerek bende-i fermān olmaḳ
   Ümmīde **irüp** ʿāleme sulṭān olmaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 4). [irüp, -üp]*

ir: *Ulaşamamak, nail olmamak, ermemek.*

1. Varılmaz kūy-ı dil-dāra **irilmez** vuṣlat-ı yāra
   Esīr-i derd-i hicrüz çāremüz ṣabr u şekīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 3). [irilmez, -il, -mez]*

īrād itmedüñ: *Söylemek II anlatmak; yer vermek.*

1. Göñülden bir peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
   Bizüm de iy ṣabā kūyında yāruñ āşināmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 3). [īrād itmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

ʿ**irāk:** *Dicle nehrinden aşağı Basra'ya kadar Şat Suyu 'nun iki tarafı. II Klasik Türk musikisinde bir makam.*

1. Āh u feryād u fiġāndur bu maḳāmuñ naġamı
   Ne Ṣıfāhān u Hicāz ne ʿ**Irāḳ** isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [ʿirāḳ,]*

ʿ**irfān:** *Manevi ve ruhi tecrübeyle edinilen sezgisel bilgi.*

1. Nādāna vefā vü kerem iẕʿānuña düşmez
   Yārāna cefā vü sitem ʿ**irfānuña** düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 4). [ʿirfānuña, -uñ, -a]*
2. Tevcīh-i nigeh dil-ber-i nādāna Faṣīḥā
   Miʾrāt-ı Sikenderse de ʿ**irfānuña** düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 14). [ʿirfānuña, -uñ, -a]*

3. Meyl-i zer ü ḥubb-i cāhdan itsün ḫāli
   Genc-i dilüm ʿ**irfān** ile mālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 4). [ʿirfān,]*
4. Ser-bezm-i ṣafāda yād olınmaz hergiz
   Ol kimse ki ʿ**irfān** ile maʿrūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 4). [ʿirfān,]*

irgüren: *Ulaştırmak, eriştirmek, yetiştirmek.*

1. Manṣūr-veş **irgüren** kemāle kāruñ
   Aʿlā bilünür rütbesi el-ḥaḳ dāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 1). [irgüren,]*

irḫā-yı ʿinān idüp: *Dizginleri gevşetip.*

1. ʿArż itmege ḥālümi şitāb it
   İrḫā-yı ʿinān idüp şiṭāba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 87). [irḫā-yı ʿinān idüp, -üp]*
2. İrḫā-yı ʿinān idüp şiṭāba
   Var var o ḫidīv-i Cem-cenāba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 87). [irḫā-yı ʿinān idüp, -üp]*

iriş: *Bir yere ulaşmak, varmak; zaman gelip çatmak.*

1. Olursın belki iy dil beste-i fitrāki bir ḫūbuñ
   İrişdi ʿıyd-ı ḫūbāna dem-i ṣayd u şikār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 12). [irişdi, -di]*

irmek olur: *Varılır, erişilir, erişmek mümkün olur.*

1. Nīrū-yı himmet ola çü bāzū-yı ḫ∨āhişe
   İrmek olur nişāne-i ümmīde tīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 8). [irmek olur, -ur]*

irşād: *Doğru yolu gösterme. mânen aydınlatma, hak yolunu gösterme, gafletten uyandırma, uyarma.*

1. Faṣīḥā cān u dilden sālik-i rāh-ı ḫarābātuz
   Bizüm pīr-i muġāndan ġayrıdan **irşādımuz** yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [irşādımuz, -ımuz]*
2. Reh-i maʿnāya ney engüşt-i işāret dile bes
   Ġayrı kimden nefes ümmīd idüp **irşād** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 8). [irşād,]*

irşād it: *Doğru yolu göstermek, yöneltmek; uyarmak.*

1. Ṣūfiyā seyr-i cemāliyle bizi **irşād it**
   Tā-be-key ṣavmaʿada çille-i ḥasret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 5). [irşād it,]*

irşād itdüm: *Doğru yolu göstermek.*

1. Vādī-i maḥabbetde o hūş-yārum kim
   Mecnūn gibi çoḳ ʿāşıḳı itdüm irşād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 4). [irşād itdüm, -dü, -m]*

irsāl: *Göndermek, yollamak.*

1. Menzil-i ʿışḳa Faṣīḥ oldı sebeb
   Saña **irsāle** sihām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 8). [irsāle, -e]*

irsāl itdiler: *Göndermek, yollamak.*

1. Ya bir taṣvīr-i zībādūr ḳonıldı ẓarf-ı billūra
   Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 5). [irsāl itdiler, -di, -ler]*

irsāl-i dāmāna: *Etek gönderme. II elbise hediye etme.*

1. Ser-i gīsūları pīçīde-i mūmın miyān olmış
   Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 4). [irsāl-i dāmāna,]*

irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn itseñ: *Kin ve öfke haberi salmak.*

1. Her ne deñlü itseñ irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn
   Senden iy meh-rū bize mihr ü maḥabbetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 3). [irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn itseñ,]*

irtifāʿ: *Yükseklik.*

1. Nüh-sipihr-i bī-ḳarāruñ **irtifāʿı** iy Faṣīḥ
   Dergeh-i sulṭān-ı ʿālī-şānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 9). [irtifāʿı, -ı]*

iş: *İş, güç.*

1. Muḥaṣṣal bu fenādan cümleden geçmişlerin gönder
   Felek-gerdişlerden **işlerin** bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 1). [işlerin, -ler, -in]*
2. İşüñ hep rūy-ı dil göstermedür bīgāne vü yāra
   Seni āyīne-veş herkesle cānā āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 3). [işüñ, -üñ]*

ʿīsā ibn meryem: *Hz. Meryem oğlu Hz. İsa.*

1. Sensin o peyġamber-i felek-cāh
   Kim ümmetüñ ʿ**Ìsā ibn Meryem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 30). [ʿÌsā ibn meryem,]*

ʿīsā senüñ içün inṭāḳ oldı: *Hz. İsa'nın bebek iken konuşmasına telmihtir.*

1. Olmazdı bülend heftümin-ṭāḳ
   Ādem senüñ içün oldı īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 30). [ʿÌsā senüñ içün inṭāḳ oldı, -dı]*

isāʿat: *Haber yayma, herkese duyurma.*

1. Görince yārı āh u girye-i bī-ihtiyār eyler
   Olur esrārı ʿuşşāḳuñ **işāʿat** dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 6). [işāʿat,]*

işābet itdi: *Rast gelmek, ulaşmak, değmek, yerini bulmak, uygun düşmek.*

1. İşābet itdi göñül ḳadd-i yārı sevmekde
   Aña bu rütbe-i ʿālīyi hep sezā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 5). [işābet itdi, -di]*

īsār: *İkram etmek, cömertlikle vermek.*

1. Ḥāẓır ol iy çeşm-i ter ol serv-ḳāmetdür gelen
   Pāyına **işār** içün ḫūn-ı ciger āmāde it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 5). [işār,]*

isʿār eyler: *Yazı ile bildirmek, haber vermek II göstermek; resmetmek.*

1. Zencīr-i telāṭum ider iẓhār
   Mecnūnı idügin eyler işʿār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 6). [işʿār eyler, -ler]*

īsār ider: *Bağışlamak.*

1. Olsa çü ʿadād-ı necm bisyār
   Bir elden ider mihr-veş īs̲ār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 114). [īs̲ār ider, -er]*

īsār ider: *Saçmak, dökmek; feda etmek. II söylemek, beyan etmek.*

1. Sīm ü zeri bezl ider kem ü bīş
   Olsa çü ʿidād-ı necm bisyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 114). [īs̲ār ider, -er]*

īsār itdiler: *Esirgemeden, kendinden çok başkalarının menfaatini düşünerek fedakârlıkla verme, ikram etme, saçma.*

1. Be-ḫūn-ı nā-ḥaḳ-ı şehzādegān-ı āsumān-mesned
   Ki şemşīr-i ḳażāya cevher-i cān itdiler īs̲ār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 66). [īs̲ār itdiler, -di, -ler]*

işāret-i müjeñ: *Kirpiğin işareti. II sevgilinin bakışları, göz işareti.*

1. Nihānī vaʿde-i vaṣl eyledüñ raḳībe yine
   İşāret-i müjeñ iy çeşm-i fitne-zā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 4). [işāret-i müjeñ, -ñ]*

isbāt: *Kanıt, delil. II benzer, örnek.*

1. İs̲bāt dehānuñı degüldi mümkin
   Olmasa idi tebessüm ü güftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 3). [is̲bāt,]*

isbāt eyler: *Doğrulamak. II yerli yerinde olmak.*

1. Hükmin **is̲bāt eyler** elbet pādişāh olsañ eger
   Her ne dīvān-ı ezelde s̲ebt olunmışdur sere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 3). [is̲bāt eyler, -r]*

ise: *Ise, şart edatı.*

1. Naḳd-i eşk-i çeşmüñi ʿarż it Faṣīḥ
   Şāh-ı ʿışḳ eyler **ise** teklīf-i bāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 6). [ise,]*
2. İtmek felekde mümkin **ise** ger hilāli ṣayd
   Sen de göñül idersin o vahşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [ise,]*
3. Faṣīḥā bilmezin iy kāfir-i cefā-endīş
   Vefā günāh **ise** cevr eylemek s̲evāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 10). [ise,]*
4. Kemāl-i mihr **ise** dūr olmaġa Faṣīḥā sebeb

Vüfūr-ı ṣıdḳ şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [ise,]*

5. Kemāl-i mihr **ise** dūr olmaġa Faṣīḥa sebeb
   Vüfūr-ı ṣıdḳ-ı şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [ise,]*
6. Sipihre itmez **isem** ser-fürū ʿaceb mi Faṣīḥ
   Cenāb-ı der-geh-i dil-dāra intisābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 9). [isem, -m]*
7. Nʾola pür-gūy **isem** hemīşe Faṣīḥ
   Ḫoş ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 13). [isem, -m]*
8. Güft ü gū olmaz nesi var **ise** hep dilden geçer
   ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [ise,]*
9. Var **ise** gerd-i keder ben ḫākden refʿ eylegil
   Ḳalmasun mirʾāt-ı dilde anı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [ise,]*
10. Dūddur pür-şerer āhum çıḳar eflāke müdām
    Dem-be-dem eşküm **ise** yaşlı aḳar bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [ise,]*
11. Her tār-ı zülfi eyler **ise** biñ dili esīr
    Çoḳ görme iy göñül ki dem-i nev-bahārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 5). [ise,]*
12. Olmaz bu cihān ḫāṣılı bir ḥālde dāʾim
    Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā **ise** geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [ise,]*
13. Baḳ mertebesin Leylī ile Ḳays-ı żaʿīfün
    Ol nāziş **ise** ʿarż-ı himem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 8). [ise,]*
14. Eyler **ise** ʿaceb dem ü ʿālemdür iy Faṣīḥ
    Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi bālā ṣafā-naẕar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 9). [ise,]*
15. Endīşemüz Faṣīḥ perīşān **ise** nʾola
    Āşüfte zülf-i dil-bere vā-beste ḫātıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 9). [ise,]*
16. Görinmez **ise** dīde-i aʿdāya ne pervā
    Ḥüsnüz dil-i miʾrāt-ı mükedderde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 5). [ise,]*
17. Var **ise** bir ġonçe-i būs-ı lebüñdür ḫ∨āhişüm
    Yoḳdur iy şīrīn-dehen ġayrı benümçün mültemes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 3). [ise,]*
18. Gördüm ser-i rāh üzre şitābān-ı Faṣīḥi
    Var **ise** yine kūy-ı nigārı heves itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 10). [ise,]*
19. ʿAceb mi olmaz **ise** dilde ārzū-yı neşāṭ
    Olur mı ġonçe-i gül-zār-ı ġamda būy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 1). [ise,]*
20. Eger ḫāra **ise** nerm ola çün sīm
    Ve bālīne ḳona bir kez ser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 3). [ise,]*
21. ʿAceb mi dūrda yoḳlar **ise** nişānını ʿāşıḳ

Bilür ne mertebedür saḫti-i kemānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 1). [ise,]*

22. Bu şekl ile saña mümkin mi eylemek teşbīh
Nihāl-i servde ḳad var **ise** ḳıyāfet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 4). [ise,]*
23. İmtinānuñla şemīm-i Yūsuf-ı ümmīd **ise**
İstemem iy rūzgār-ı nā-be-hencār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 7). [ise,]*
24. Şarāb-ı şehd **ise** sensüz mezāḳı telḫ eyler
Zehir içürse senüñle felek gelür şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 7). [ise,]*
25. Bī-raġbet **ise** dirhem-i eşküm naẓarında
Ol nāsere-i naḳd-i maḥabbet benüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 3). [ise,]*
26. Dirīġ itmek ne mümkin olsun iy cān-ı cihān olsun
Yoluñda cān-niṯār olmaḳ **ise** dil-ḫ∨āh u maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 5). [ise,]*
27. Seni iy Yūsuf-ı Kenʿān-ı melāḥat ʿāşıḳ
Kendi cānından aġır görmez **ise** kūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 4). [ise,]*
28. Pest ola tā-be-key ʿuşşāḳ ḥażīż-i ġamda
Hem-ʿinān yār ile aġyār **ise** aʿlā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 8). [ise,]*
29. Ayırdı keşti-i cismüm kenār-ı yārumdan
Sezādur eyler **isem** şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 2). [isem, -m]*
30. Ġubār-ı ġamla göz açdurmaz iy Faṣīḥ baña
Sezādur eyler **isem** şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 10). [isem, -m]*
31. Güle tercīḥ olınur ḫār-ı vaṭan
Çekilür her ne **ise** bār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 2). [ise,]*
32. Ḳalduḳ bu baḥr-i ġamda görinmez kenār **ise**
Bir yāneden cefāda göñül rūzgār **ise** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 1). [ise,]*
33. Terk ide yār cānını Mecnūn ola meger
Çāre eger ki ʿāṣıḳa terk-i diyār **ise** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 4). [ise,]*
34. ʿArż-ı ḫırām naḫvete bu tengnāyda
Degmez libās-ı zindegi-i müsteʿār **ise** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 6). [ise,]*
35. Olmaḳda şemʿ-i meclis-i aġyār yār **ise**
Biz ḫaste-ḥāl-i tīre-şeb-i firḳatüz göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 8). [ise,]*
36. Ādem bu dār-ı ġamda ne ümmīd ider Faṣīḥ
Tercīhe bādi ẕāt degül iʿtibār **ise** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 10). [ise,]*
37. Cām-ı çeşmümden Faṣīḥ āsārı olmaz münʿadim
Var **ise** ḫumm-ı dilüñ ġāyetle rengīndür müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 10). [ise,]*
38. Dest-i ümmīdime girmez **ise** dāmānı ucı
Rāẓıyuz degse dile ḫançer-i bürrānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra*

1). [ise,]

39. Ne ḳadar pāyına yüz sürdüm **ise** āb gibi
    Serkeş oldı o perī āteş-i pür-ṭāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 1). [ise,]*
40. Hümā-yı devlet-i ʿışḳı tenezzül itmez **ise**
    Segān-ı kūyı ḳabūl eyler üstüḫ∨ānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 3). [ise,]*
41. Felek güẕer-gehüme çekmez **ise** sedd-i sedīd
    Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ʻizzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 35). [ise,]*
42. Felek güẕergehüme çekmez **ise** sedd-i sedīd
    Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ʻizzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [ise,]*
43. Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine
    Felek güẕer-gehüme çekmez **ise** sedd-i sedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 28). [ise,]*
44. Çün murġ-ı ḳafes lāne-i aṣla çekinürler
    Dil şevḳ ile pür cān **ise** şeydā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 60). [ise,]*
45. Biz durġurıruz ister **isek** āb-ı revānı
    Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 16). [isek, -k]*
46. Bu sūz nedür hem dir **iseñ** sözleriñüzde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [iseñ, -ñ]*
47. Bu ḥāli su'āl eyler **iseñ** biz daḫı bunda
    Lā-yüs'el ile ʻaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 39). [iseñ, -ñ]*
48. Miṣāl-i rūy-ı cānān ṣāf-ter āyīne-i devrān
    ʻAceb mi eyler **ise** ṭūṭī-i ṭabʻum gazel-ḫ∨ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 26). [ise,]*
49. Zemān-ı devletinde meskeni yoḳ būm-ı miskīnüñ
    Meger kim var **ise** aʻdā-yı şūmuñ ḳalb-i viranı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 58). [ise,]*
50. Tā minnet ile idi ciger-ḫūn Çarḫ **ise** denī vü tünd-ḫūdur
    Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [ise,]*
51. Senden olur olur **ise** dermān
    ʿAzm-i der-i ṣadr-ı kām-yāb it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 85). [ise,]*
52. Hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i Ḫıżr
    Elṭāfuña olmaz **ise** maẕhar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 154). [ise,]*
53. Çarḫ **ise** denī vü tünd-ḫūdur
    Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [ise,]*
54. İy merhem-i zaḫm-ı sīne-rīşān
    Senden olur olur **ise** dermān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 84). [ise,]*
55. Elṭāfuña olmaz **ise** maẕhar
    Aḥvāl-i dilüm olur mükedder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 151). [ise,]*
56. Olmaz bu cihān ḥāṣılı bir ḥālde dāʾim
    Geh Ḳaṣr-ı Züleyhā **ise** geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 2). [ise,]*
57. Menzillerini kām **ise** kaṣd-ı kāruñ

Taḥfīf idegör esb-i tamaʿdan bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 1). [ise,]*

58. Ben āteşüm āteş baña gülşende **ise**
Çesbān görinür sūz ile sensüz külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 3). [ise,]*

59. Luṭfuñda degül şumāra ḳābil
Bī-ḥadd **ise** z̲illeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 74). [ise,]*

ise de: *Olsa da.*

1. İtmemek ʿarż-ı cemāl ʿāṣıḳa ger nāz **ise de**
İstemem anı nihān olduġını rāz **ise de** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 1). [ise de,]*

ise de: *Olsa da.*

1. İtmemek ʿarż-ı cemāl ʿāṣıḳa ger nāz **ise de**
İstemem anı nihān olduġını rāz **ise de** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 2). [ise de,]*

isem: *Ek fiil şart kipi birinci teklik şahıs.*

1. Faṣīḥ evsāf-ı pīç-ā-pīç-i zülf-i dil-firībinde
Perīşān-gūy **isem** maʿz̲ūr ṭut resm-i suḫan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 10). [isem,]*

iseñ: *Ikinci tekil şahıs ek-fiilin şart hali.*

1. Pür-gūy **iseñ** hemīşe zebān-ı Faṣīḥ-veş
Terk itmek olmadı saña muʿtāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 9). [iseñ,]*

2. Aḥvāl-i Faṣīḥi ger suʾāl eyler **iseñ**
Dil-beste-i zülf ü ḫaste-ḥāl-i ḫālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 3). [iseñ,]*

işġāl ider: *Meşgul etmek.*

1. Dil-i żaʿīfüme pīçīde rişte-i āmāl
Ḥużūr-ı ḳalbüme māniʿ vesāvīs-i iblīs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 70). [işġāl ider, -er]*

ʿisī: *Hz. İsa peygamber.*

1. ʿÍsī iḳrār-ı viṣāl itmede (...) var

Görmedük kimsede hiç ġayrı o nāzük deheni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 7). [ʿísī,]*

<u>isid:</u> *Duyanlar, haberdar olan insanlar.*

1. Ne ḫālet vardur iy ḫāme zebān-ı dür-niṣāruñda
   İşiden naẓm-ı pāküñ cümle gūş āferīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 8). [işiden, -en]*

<u>işır:</u> *Isırmak, yemek. II nasiplenmek.*

1. Devr ider ḫ∨ān-ı sipihri bu ḳadar yine dürüst
   Işırılmaz gibi hiç bu felegüñ nānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 4). [işırılmaz, -ıl, -maz]*

<u>isit:</u> *Duymak, haber almak.*

1. Vaṣfın **işitmişüzdür** o şeh-bāz-ı dil-berüñ
   Bir yirde görmek olmadı ammā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 3). [işitmişüzdür, -miş, -üz, -dür]*
2. O serv-ḳāmeti bāġa gelür **işitmişdür**
   Ki ḫayli cūşişi var gül-sitānda enḥāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 5). [işitmişdür, -miş, -dür]*
3. Ne gördüñ giryesinden ne **işitdüñ** āh u zārından
   Berāber görme ben āşüfte-ḥāle Ḳays u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 8). [işitdüñ, -dü, -ñ]*
4. İşitmedüñ mi göñül dāstān-ı Mecnūnı
   Neler çekildi mahabbetde intiẓār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 7). [işitmedüñ, -me, -dü, -ñ]*
5. ʿaceb dilden de bir tāze ḫaber var mı
   İşitdük gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan ṣabā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 2). [işitdük, -dü, -k, -]*

<u>ʿişk:</u> *Aşk.*

1. Kākül-i cānāne-veş ḥālüm perīşān iy Faṣīḥ
   Gelmedi ʿ**ışḳ** içre bir hengām-ı cemʿiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 10). [ʿışḳ,]*
2. Bī-karār olma idüp her serv-ḳad ʿ**ışḳıyla** cūş
   Olma iy dil āb-veş zinhār maġlūb-ı hevā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 5). [ʿışḳıyla, -ı, -yla]*
3. Ḫaṭṭuñ var ise nāz u niyāzı ile ʿ**ışḳuñ**
   Ferhād gibi kūh ile var güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 11). [ʿışḳuñ, -uñ]*
4. Çāk olmayıcaḳ ʿ**ışḳ** ile mecnūn-ı maḥabbet
   Ṭayy olmaz imiş vādī-i hāmūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 1). [ʿışḳ,]*
5. Ḫaẓer it bār-ı dilüñden ḫaẓer it kim ʿ**ışḳuñ**

Maḫmil-i ḳāfile bāng-i ceres āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 3). [ʿışḳuñ, -uñ]*

6. Dīdeden geh ʿıyān gehi dilde
   Gāhi ʿ**ışḳuñ** nihānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 8). [ʿışḳuñ, -uñ]*
7. Metāʿ-ı ṣabrıñı ḫākister itmesün zinhār
   Ḥaẕer Faṣīḥ ki ʿ**ışḳuñ** diyārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [ʿışḳuñ, -uñ]*
8. Bāzār-ı maḥabbetde metāʿ-ı dil ü cāndan
   ʿIşḳ ehlinüñ endīşeleri sūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [ʿişḳ,]*
9. Bī-tāb oldı ʿ**ışḳ** ile yār-ı dilīrimüz
   Döndi hilāle żaʿf ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 1). [ʿışḳ,]*
10. Sīnede her dil-rübānuñ ʿ**ışḳı** ārām eylemez
    Degme bir şīre künām olmaz Faṣīḥā bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 9). [ʿışḳı, -ı]*
11. Ḳīl ü ḳāl ile varılmaz bu nihānī rehdür
    ʿIşḳda mebḥaṣ-i ʿAmr u Cedel-i Zeyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 4). [ʿişḳda, -da]*
12. Vücūd mānīʿ imiş ʿ**ışḳ** ile muʿāmeleye
    O çār-sūda hemān hīçe raġbet eyler imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 7). [ʿışḳ,]*
13. Baña külḫanla gülşen farḳı ʿ**ışḳuñda** ne mümkindür
    Ya āteş gül-sitān olmış ya olmış gül-sitān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 5). [ʿışḳuñda, -un, -da]*
14. Ne mümkin bend-i zincīrinden ʿ**ışḳuñ** iy dil istiḫlāṣ
    Rehāyî mümtenīʿ ḳayd-ı şikenc-i zülf-i dil-berden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 4). [ʿışḳuñ, -uñ]*
15. Ehl-i dili kām-yāb ider ʿ**ışḳ**
    Nā-ehlleri ḫarāb ider ʿ**ışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 1). [ʿışḳ,]*
16. Ehl-i dili kām-yāb ider ʿ**ışḳ**
    Nā-ehlleri ḫarāb ider ʿ**ışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 2). [ʿışḳ,]*
17. Her kāmı revā ḳılur maḥabbet
    Her ḫ∨āhişi müstecāb ider ʿ**ışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 4). [ʿışḳ,]*
18. Bir nükte ile mücāb ider ʿ**ışḳ**
    Ṣad-ʿaḳl-ı Felāṭūn-intişābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 6). [ʿışḳ,]*
19. Ḫurşīdi ider kemīne ẕerre
    Hem ẕerreyi āfitāb ider ʿ**ışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 8). [ʿışḳ,]*
20. Dūr olma Faṣīḥ dergehinden
    Elbet saña feṭḥ-i bāb ider ʿ**ışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 10). [ʿışḳ,]*
21. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra bir gelmesün iy dil
    Yoḳ cūy-ṣıfat ʿ**ışḳ** ile bir yirde ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 8). [ʿışḳ,]*
22. Bilelden ʿ**ışḳumı** itdi cefāsını efzūn
    O şūḫa ʿarż-ı maḥabbet ḫaṭā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 5). [ʿışḳumı, -um, -ı]*
23. Göñülde yir mi var ʿ**ışḳuñla** gülşen eylemedük
    Ġamuñla bir dem olur mı ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251,*

Mısra 1). [ʿışḳuñla, -uñ, -la]

24. Māhı ẓulmet-fürūzdur ʿ**ışḳuñ**
Şebi gūyā ki rūzdur ʿ**ışḳuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 1). [ʿışḳuñ, -uñ]*

25. Māhı ẓulmet-fürūzdur ʿ**ışḳuñ**
Şebi gūyā ki rūzdur ʿ**ışḳuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 2). [ʿışḳuñ, -uñ]*

26. Leb-i ṭaḳrīre āşinā olmaz
Her beyānı rümūzdur ʿ**ışḳuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 4). [ʿışḳuñ, -uñ]*

27. Vażʿ olınmış künūzdur ʿ**ışḳuñ**
Dil ü cān-ı ḫarāb-ı ʿāşıḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 6). [ʿışḳuñ, -uñ]*

28. Girye teskīn-i sūz-ı dil itmez
Ābı āteş-fürūzdur ʿ**ışḳuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 8). [ʿışḳuñ, -uñ]*

29. ʿIşḳ elbet perde-sūz-ı ʿār u ġayretdür Faṣīḥ
Ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb ister gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 9). [ʿişḳ,]*

30. Her ser üzre lāne olmaz gevher eglenmez her āh
ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 8). [ʿişḳ,]*

31. Cāna teʿsīr eylemez her nāle vü zār iy Faṣīḥ
Bülbül-āsā ʿ**ışḳ** ile nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 10). [ʿışḳ,]*

32. ʿIşḳ ile gerçi leb-ā-lebsin velī ḫāmūşsın
Bahr-i bī-pāyānsın ammā mevc urmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 3). [ʿişḳ,]*

33. ʿIşḳ ile dāġ dāġdur göñlüm
Pür-gül ü lāle bāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 1). [ʿişḳ,]*

34. Hemīşe ʿ**ışḳuñ** ile dāġ dāġdur sīnem
Ne-dīde-rūy-ı ḫazāndur bahār-ı gül-zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 3). [ʿışḳuñ, -uñ]*

35. ʿIşḳıyla yanan āteşe cān u tenüm olsun
Ḫākister-i nār-ı ġamı pīrāhenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 1). [ʿişḳıyla, -ı, -yla]*

36. Olmaz dir imişsin beni ʿ**ışḳumda** vefā-dār
Olsun seni iy şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 7). [ʿışḳumda, -um, -da]*

37. Pervāne vü bülbül degülüm ʿ**ışḳ** ile her dem
Ne fikr-i gülistān ne şebistān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 11). [ʿışḳ,]*

38. Ġam-ı hicr ü ṣafā-yı vuṣlatından fārigüm ʿ**ışḳuñ**
Uṣandum ḥāṣılı bīgānesinden āşināsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 5). [ʿışḳuñ, -uñ]*

39. Mecnūna lāne ez-ser ü sāmān degül idi
ʿIşḳ ile mālik oldı idüp terk-i ḫānumān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 6). [ʿişḳ,]*

40. İtmiş āzürde nigāh-ı ḥasret-ālūdem seni
ʿIşḳuñ ibrāmıyla itdüm ʿafv-ı düşmen bir günāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 8). [ʿişḳuñ, -uñ]*

41. Serimüz beẕl iderüz ʿ**ışḳ** ile cānān yolına
Girerüz şevḳ ile Ferhād gibi cān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 1). [ʿışḳ,]*
42. Bu ḳubbe-i felekde ḳala tīr-i āhumuz
Bāzū-yı dilde ʿ**ışḳ** ile ṭāb u tüvān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 6). [ʿışḳ,]*
43. ʿIşḳ ile dest ü girībān olmaḳ istermiş Faṣīḥ
Pençeleşmek iddiʿā itmek gibidür şīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 9). [ʿişḳ,]*
44. Gözümde baḥr baḥr-ı şevḳuñ ile āb-ı sirişküm
Göñülde ʿ**ışḳuñ** ile derd ü ġam sefīne sefīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 4). [ʿışḳuñ, -uñ]*
45. Birbirinden olmamış münfek Faṣīḥā ʿ**ışḳ** u dil
Pençe-i dest-i taẕallümle girībānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 9). [ʿışḳ,]*
46. Zülf-teg ḫ∨ābını mı ʿ**ışḳ** perīşān ḳıldı
Ḫāl-teg itdi ḳara aḥter-i tābān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 3). [ʿışḳ,]*
47. Beni gör n'eyledi bīmāri-i ḥaṣretle beni
Defʿaten itdi seni ʿ**ışḳ** ḫalāṣ iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 5). [ʿışḳ,]*
48. Göñül deryā hevādur ʿ**ışḳ** dirler iʿtimād itdüm
Ki olmaz ıżṭırāb-ı ʿışḳdan bir laḥẓa dil ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 3). [ʿışḳ,]*
49. Naḳd-i cān ile Key u Keyḫusrev ü Cemşīd ü Cem
ʿIşḳuñ olmışdur ṭaleb-kār-ı mey-i mey-ḫānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 8). [ʿişḳuñ, -uñ]*
50. Zīver-i tāk olmamışdı lüʾlüʾ-i engūr-ı ter
Ben dili itmişdüm ʿ**ışḳuñ** gevherin peymānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 4). [ʿışḳuñ, -uñ]*
51. Mesken itdi iy perī ʿ**ışḳuñ** baña tenhāları
Çeşm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 5). [ʿışḳuñ, -uñ]*
52. Şāhān-ı zemāna zīr-i destī
Şāhīn-i hümā-şikārdur ʿ**ışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 12, Mısra 2). [ʿışḳ,]*
53. Deryā-yı derūn-ı dilde maḫfī
Bir gevher-i āb-dārdur ʿ**ışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 12, Mısra 4). [ʿışḳ,]*
54. Felek çü Ḳays beni ʿ**ışḳ** ile idüp ʿuryān
Geydürdi ṭaġları ʿaḳıbet ḳabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 3). [ʿışḳ,]*
55. Tekye-gāhum lāle-veş ʿ**ışḳuñla** ṭaġ oldı baña
Kūyuñı yād eyledüm ṭaġ üsti bāġ oldı baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 1, Mısra 1). [ʿışḳuñla, -uñ, -la]*
56. ʿIşḳuñ beni Mecnūna miṣāl itmişdür
Yaʿni ten-i żaʿf ile hilāl itmişdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 1). [ʿişḳuñ, -uñ]*
57. Dil teşne fidā itmege cānı ʿ**ışḳa**
Dārüʾl-Ḥaram-ı vaṣla övenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 1). [ʿışḳa, -a]*
58. Ol Yūsuf-ı gül-pīrehenüñ ʿ**ışḳıyla**
Beytüʾl-ḥazen-i zemānede Yaʿḳūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 3).*

[ʿışḳıyla, -ıy, -la]

59. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül ḳomışuz
Şevḳuñla ne ṣabr u ne teʾemmül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 1). [ʿişḳuñla, -uñ, -la]*
60. ʿIşḳuñda niçe olmasun ʿālem ḥayrān
Baḳma āyīne-i mihre zībā mehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 3). [ʿişḳuñda, -uñ, -da]*
61. Abdāl olup ʿālemi seyrān eyle
ʿIşḳıyla ṭutuş cismüñi uryān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 2). [ʿişḳıyla, -ı, -yla]*
62. Dil zülf ü ruḫuñ görince düşdi ʿ**ışḳa**
ʿAzm itdi o sevdā ile Şām u Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 1). [ʿışḳa, -a]*
63. Tā mülk-i dile ʿ**ışḳ** şebīhūn itdi
Ārām u şekīb ü ʿaḳlı bīrūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 1). [ʿışḳ,]*
64. ʿIşḳuñ baña her şāmını bir sūḫte-i dāġ
Aġyāra dili çü ʿanber-i ḫām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 3). [ʿişḳuñ, -uñ]*
65. ʿIşḳ olmasa olmazdı bu ṣafvet dilde
Mihr olmasa olmaz idi nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 3). [ʿişḳ,]*
66. Cān ʿ**ışḳ** ile buldı pertev-i rūḫānī
Hem eyledi dil ʿ**ışḳ** ile rūşen cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 1). [ʿışḳ,]*
67. Cān ʿ**ışḳ** ile buldı pertev-i rūḫānī
Hem eyledi dil ʿ**ışḳ** ile rūşen cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 2). [ʿışḳ,]*
68. Ḥer ġonçe-dehān u mū-miyānuñ
ʿIşḳıyla idüp medīḥa-sāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 52). [ʿişḳıyla, -ı, -yla]*
69. ʿIşḳdur ʿışḳ mülk-i yeksānı
ʿIşḳ bilmez gedā vü sulṭānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 2). [ʿişḳ,]*
70. ʿIşḳdur kevne ʿillet-i ḫilḳat
ʿIşḳ ābād ider dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 4). [ʿişḳ,]*
71. ʿIşḳ ol neşvedür ki kim eşeri
ʿĀşıḳa itdürür fidā cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 9). [ʿişḳ,]*
72. ʿIşḳ ol şemʿ-i ʿālem-ārādur
İtdi Cibrīli bāl-sūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 11). [ʿişḳ,]*
73. ʿIşḳ bir cevher-i müberrādur
ʿIşḳ terkīb-i rūḥ-efzādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 27). [ʿişḳ,]*
74. ʿIşḳ bir cevher-i müberrādur
ʿIşḳ terkīb-i rūḥ-efzādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 28). [ʿişḳ,]*
75. Gösterür naḳş-ı ṣūret-i cānı
ʿIşḳ āyīne-i heyūlādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 30). [ʿişḳ,]*
76. ʿIşḳ bir ṭūṭiyā-yı ʿibretdür
Rūşenā-baḫş-i çeşm-i aʿmādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 33). [ʿişḳ,]*
77. ʿIşḳ sevdā-yı ġayrı vākiʿdür
Gerçi ẕātında maḥż-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 35).*

[ʿişḳ,]

78. ʿIşḳ dārū-yı ḫōş-āverdür
ʿIşḳ ṣahbā-yı dāniş-efzādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 39). [ʿişḳ,]*
79. ʿIşḳ dārū-yı ḫōş-āverdür
ʿIşḳ ṣahbā-yı dāniş-efzādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 40). [ʿişḳ,]*
80. Görinür ḫūb u zişt-i ṣūret-i ḥāl
ʿIşḳ āyīne-i mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 42). [ʿişḳ,]*
81. ʿIşḳdur ʿ**ışḳ** mülk-i yeksānı
ʿIşḳ bilmez gedā vü sulṭānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 1). [ʿışḳ,]*
82. ʿIşḳdur eyleyen bu bezmi laṭīf
ʿIşḳdur ʿ**ışḳ** cām-ı şādānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 8). [ʿışḳ,]*
83. ʿIşḳdur ʿ**ışḳ** eyleyüp ʿuryān
Ḳaysa ṭayy itdüren beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 17). [ʿışḳ,]*
84. ʿIşḳdur ʿ**ışḳ** bāġ-ı ʿālemde
İtdüren ʿandelībe efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 21). [ʿışḳ,]*
85. ʿIşḳdur ʿ**ışḳ** kim bilā-teʾḫīr
Yaḳdı pervāne āteşe cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 23). [ʿışḳ,]*
86. Ġayb olur ʿ**ışḳ** ile müzehher ʿayb
Gebr-i ṣahbā-fürūş olur çü ṣahb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 25). [ʿışḳ,]*
87. İstemez ʿ**ışḳ** dilde cemʿiyyet
ʿIşḳa çesbān maḥall-i tenhādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 31). [ʿışḳ,]*
88. İstemez ʿışḳ dilde cemʿiyyet
ʿIşḳa çesbān maḥall-i tenhādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 32). [ʿişḳa, -a]*
89. ʿIşḳa maẓḫār iki cihān bilmez
Bīm ü ümmīd ü īn ü ān bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 43). [ʿişḳa, -a]*
90. ʿIşḳdur ʿışḳ mülk-i yeksānı
ʿIşḳ bilmez gedā vü sulṭānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 1). [ʿişḳdur, -dur]*
91. ʿIşḳdur kevne ʿillet-i ḫilḳat
ʿIşḳ ābād ider dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 3). [ʿişḳdur, -dur]*
92. ʿIşḳdur eyleyen gedā şāhı
Baḫş iden hem gedāya sulṭānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 5). [ʿişḳdur, -dur]*
93. ʿIşḳdur eyleyen bu bezmi laṭīf
ʿIşḳdur ʿışḳ cām-ı şādānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 7). [ʿişḳdur, -dur]*
94. ʿIşḳdur eyleyen bu bezmi laṭīf
ʿIşḳdur ʿışḳ cām-ı şādānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 8). [ʿişḳdur, -dur]*

95. ʿIşḳdur serkeşāne çün sāye
İtdüren ḫāke vażʿ-ı pīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 13). [ʿişḳdur, -dur]*
96. ʿIşḳdur itdüren Züleyḫāya
Vażʿ-ı küstāḫ-i çāk-i dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 15). [ʿişḳdur, -dur]*
97. ʿIşḳdur ʿışḳ eyleyüp ʿuryān
Ḳaysa ṭayy itdüren beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 17). [ʿişḳdur, -dur]*
98. ʿIşḳdur ʿışḳ bāġ-ı ʿālemde
İtdüren ʿandelībe efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 21). [ʿişḳdur, -dur]*
99. ʿIşḳdur ʿışḳ kim bilā-teʾḫīr
Yaḳdı pervāne āteşe cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 23). [ʿişḳdur, -dur]*

<u>isk:</u> *Aşk.*

1. ʿĀlem-i ʿışḳ nā-şināsādur
Işḳa fen ḫāmuşī ferāmūşī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 37). [işḳa, -a]*

<u>iskāt idelüm:</u> *Sükût ettirmek, cevap veremeyecek hâle getirmek. II Susturmak.*

1. Tā-key bu ṭaʿna gösterelüm rūy-ı dil-beri
İskāt idelüm seni zāhid kitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 4). [iskāt idelüm, -elüm]*
2. Tā-key bu ṭaʿna gösterelüm rūy-ı dil-beri
İskāt idelüm seni zāhid kitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 4). [iskāt idelüm, -elüm]*

<u>iskender:</u> *Hızr ile birlikte âb-ı hayatı arayan hükümdar. II kaynaklarda Makedonyalı İskender ile birleştirilerek yer alır.*

1. Niçe **İskender** türāb olmış niçe Dārā yatur
Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī ol kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 10). [iskender,]*

<u>işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ:</u> *Fani dünya taşının kırığı. II Fani dünyanın gelip geçiciliğine feda etmek.*

1. Vücūdı gevherin **işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ**
Diyār diyār u evlād u ʿıyālinden cüdā ḳılduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 39). [işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ,]*

2. Vücūdı gevherin **işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ**
Diyār diyār u evlād u ʿıyālinden cüdā ḳılduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 39). [işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ,]*

ʿişḳ-ı şīrīn: *Şirin'in aşkı.*

1. ʿIşḳ-ı Şīrīn idi ki Ferhāda
Terk itdürdi lez̲z̲et-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 19). [ʿişḳ-ı şīrīn,]*

islām: *Allah'ın Kur'an ile vahyettiği ve esasları Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, müslümanlık.*

1. Yā Rab nā-ümmīde maṭlab sensin
İslām ile dīn ü mezhep hep sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 2). [islām,]*

ismāʿ olındı: *Işitildi, işittirildi, duyuruldu.*

1. Teʾs̲īr itdi cāna Hüseynī hevāları
İsmāʿ olındı niçe maḳāmuñ nevāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 1). [ismāʿ olındı, -ın, -dı]*

ismāʿīl: *Hz. İsmail, Hz. İbrahim'in oğlu.*

1. Başuñ içün bendeñe eyle vefā **İsmāʿil**
Ḳurbānuñ olam itme cefā **İsmāʿil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 1). [ismāʿil,]*
2. Başuñ içün bendeñe eyle vefā **İsmāʿil**
Ḳurbānuñ olam itme cefā **İsmāʿil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 2). [ismāʿil,]*
3. Mümtāz-ı mesel bir püser-i yektāsın
Bağışlaya ābāña Ḫudā **İsmāʿil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 4). [ismāʿil,]*

isrāf iderler: *Israf etmek.*

1. Bir pür-hüneri idince itlāf
   Biñ sīm ü zeri iderler isrāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 66). [isrāf iderler, -er, -ler]*

<u>isrāf iderler:</u> *Gereksiz yere harcama, boşuna sarf etme, lüzumundan fazla harcama, savurganlık.*

1. Merhem diyü cāna zaḫm ururlar
   Bir pür-hüneri idince itlāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 66). [isrāf iderler, -er, -ler]*

<u>isrāf-ı ḫayāl eyleme:</u> *Hayali israf etmek, boş hayallerde bulunmak, olmayacak şeyi hayal etmek.*

1. İy ṭabībüm eyleme bīhūde isrāf-ı ḫayāl
   Ḫaste-i sevdā-yı ʿışḳa şanma kim tedbīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 7). [isrāf-ı ḫayāl eyleme, -me]*

<u>ʿişret:</u> *İçki içme. II Zevk ve safâ, eğlence.*

1. Görmedük gözden nihānsın ḫayli demlerdür seni
   Bilmezüz iy duḫter-i rez ʿ**işretüñ** kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [ʿişretüñ, -üñ]*
2. Her şeb o mehle bezme gelür ʿ**işret** eylerüz
   Geldükçe ʿarż-ı ḥāl-i dile ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 1). [ʿişret,]*
3. Dil laḫt laḫt ḫūn ile lebrīz dīdeler
   ʿİşretdeyüz hemīşe kebāb u şarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 8). [ʿişretdeyüz, -de, -yüz]*

<u>ʿişret eylesem:</u> *Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.*

1. Cemşīd reşk iderdi eger ʿ**işret eylesem**
   ʿAnḳā-pesend olurdum eger ʿuzlet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 50, Mısra 1). [ʿişret eylesem, -se, -m]*

ʿişret eylesem: *Yemek içmek; eğlenmek.*

1. Cemşīd reşk iderdi eger ʿ**işret eylesem**
ʿAnḳā-pesend olurdum eger ʿizzet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 1). [ʿişret eylesem, -se, -m]*

iste-: *Arzu etmek, dilemek, talep etmek.*

1. O ṭıfl-ı nāz bilür ḳadr-i cevher-i ḥüsnin
Metāʿ-ı vuṣlatı ser-māye-i niyāz **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 8). [ister, -r]*
2. Ol meh-i burc-ı leṭāfetden ki dūrum ʿālemüñ
Gelmesün **ister** bahārı ʿıyd u nev-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 6). [ister, -r]*
3. İtmek **ister** göre ol kāfiri īmān yolına
Gerdene dest-dırāz olmağa ṭālib zülfüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 14). [ister, -r]*
4. İy meh güẕer-i tīr-i ḳażādan ḥaẕer eyle
Bu nüh felegi başuña **ister** siper eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 2). [ister, -r]*
5. Erbāb-ı dili figār **ister**
Pā-māl ü zelīl ü ḫ∨ār **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 75). [ister, -r]*
6. Erbāb-ı dili figār **ister**
Pā-māl ü zelīl ü ḫ∨ār **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 76). [ister, -r]*

iste: *Arzu etmek, dilemek, talep etmek.*

1. Tābiʿ-i peyk-i nigāh-ı dūr-bīn-i ḥasretem
İstemem şeh-rāh-ı ʿışḳ-ı dil-rübāda reh-nümā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 8). [istemem, -me, -m]*
2. ʿAceb mi çekmege āġūşa yārı **istemesem**
Sükūn-ı keştīye çün kim kenār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 5). [istemesem, -me, -se, -m]*
3. Derd ile itmiş kemāl-i imtizāc
İstemez dil-ḥaste-i ʿışḳuñ ilāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 2). [istemez, -me, -z]*

4. O cihetden ṭaraf-ı dil-bere yazmam kāġız
İstememem olduġını rāzuma maḥrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 2). [istemem, -me, -m]*
5. Ne gülden būy-ı şevḳ **ister** ne gülşende ṣafāmuz var
Esīr-i derd-iʿışḳuz şimdilik ġayrı hevāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [ister, -r]*
6. Vir güller ile gülşenini **isteyenlere**
Cūyendegān-ı derde dil-i dāġ dāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 3). [isteyenlere, -yen, -ler, -e]*
7. Sāḳī ġam-ı cihānı idem bil ki ber-ṭaraf
Āb **istedükçe** sen baña cām-ı şarāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [istedükçe, -dükçe]*
8. Maḥabbet ehline de āteşîn niyāz **ister**
O ṣūḫ-ı işve-gere āb u tāb-ı nāz **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [ister, -r]*
9. Maḥabbet ehline de āteşîn niyāz **ister**
O ṣūḫ-ı işve-gere āb u tāb-ı nāz **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [ister, -r]*
10. Murād idinse ider bir nigehle kevni ḫarāb
Göñül o ġamzesi ḫūnīden iḫtīrāz **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [ister, -r]*
11. Dil-i figāra ne var bir cefāñı maḫṣūṣ it
Miyān-ıʿāşıḳ-ı şeydāda imtiyāz **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 6). [ister, -r]*
12. Faṣīḥ murġ-ı dil olmaz esīr-i dāne vü dām
Rübūde itmege bir çeşm-i şāh-bāz **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 10). [ister, -r]*
13. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād **ister**
Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [ister, -r]*
14. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād **ister**
Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [ister, -r]*
15. Seyr-i bāġ itmege dil himmet-iʿışḳuñ māniʿ
Niçe biñ servi ser-i ḳaddüñe āzād **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 4). [ister, -r]*
16. Niçe biñ ḫāṭır-ı şeydā yıḳılur kūyında
O perī milket-i ḥüsnin niçe ābād **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [ister, -r]*
17. Reh-i maʿnāya ney engüşt-i işāret dile bes
Ġayrı kimden nefes ümmīd idüp irşād **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 8). [ister, -r]*
18. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü āvāre ḥamām
Ne olur bende-i zülfi ne ḫod āzād **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [ister, -r]*
19. Her suḫan rütbe-i taḥsīni bulur mı çü Faṣīḥ
Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 12). [ister, -r]*

20. Naẓma ṣanma suḫan-i tāk u revāk **isterler**
Aña ol sözde sibāḳ ile siyāḳ **isterler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [isterler, -r, -ler]*

21. Naẓma ṣanma suḫan-i tāk u revāk **isterler**
Aña ol sözde sibāḳ ile siyāḳ **isterler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [isterler, -r, -ler]*

22. Āh u feryād u fiġāndur bu maḳāmuñ naġamı
Ne Ṣıfāhān u Hicāz ne ʿIrāḳ **isterler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [isterler, -r, -ler]*

23. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
Ne ʿalem ṭālibi dirler ne otaḳ **isterler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [isterler, -r, -ler]*

24. Meclis-i ḫās-ı ḫulūṣa varamazlar zīrā
Şimdi ebnā-yı zemān bezm-i nifāḳ **isterler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [isterler, -r, -ler]*

25. Her siyeh-rūya Faṣīḥā nigeh-i ʿafv olmaz
Dili ṣāfī-i maʿāsī yüzi aḳ **isterler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 10). [isterler, -r, -ler]*

26. Baḳsun sipihrüñ āyīne-i tāb-nākine
Maʿlūm idinmek **isteyen** iy dil żamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 6). [isteyen, -y, -en]*

27. İsterem bir māh-rū ʿālemde kim gün görmemiş
Mihr-i pür-tāb-ı cemālin çeşm-i gerdūn görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 1). [isterem, -r, -em]*

28. Cevr eyledükçe mihriñi efzūn bulur mısun
İsterseñ eyle bendeñi bir imtiḥān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 8). [isterseñ, -r, -se, -ñ]*

29. Düşsün miṣāl-i sāye zemīn-i tevāżuʿa
Kim **istemezse** neyyir-i rifʿatden infikāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 6). [istemezse, -mez, -se]*

30. Āteş-i ġamdan kebāb olmış şarāb **ister** göñül
Teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur āb **ister** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 1). [ister, -r]*

31. Āteş-i ġamdan kebāb olmış şarāb **ister** göñül
Teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur āb **ister** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 2). [ister, -r]*

32. Ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaceb mi olsa memnūn-ı viṣāl
Vaṣf-ı ḫüsnüñle yazılmış bir kitāb **ister** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 4). [ister, -r]*

33. Büʾl-ʿacebdür kim nigāh-ı mestüñi eyler niyāz
Ḥāṣılı maʿmūre-i nāzı ḫarāb **ister** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 6). [ister, -r]*

34. Tāb-ı ḫüsn-i rūyı nūr-ı mihr ü māha dāġ olur
Yoḳ nigāha tābı āteşden niḳāb **ister** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 8). [ister, -r]*

35. ʿIşḳ elbet perde-sūz-ı ʿār u ġayretdür Faṣīḥ
Ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb **ister** gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 10). [ister, -r]*

36. Çāre yoḳ nʾeylersüñ **isterse** Faṣīḥā bir sen ol
Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 10). [isterse, -r, -se]*
37. Ben ʿāṣıḳum tekellüf-i pīrāhen **istemem**
Ser-tā-be-pāy rūḥ-ı revānum ten **istemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 1). [istemem, -me, -m]*
38. Ben ʿāṣıḳum tekellüf-i pīrāhen **istemem**
Ser-tā-be-pāy rūḥ-ı revānum ten **istemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 2). [istemem, -me, -m]*
39. Ben ʿāṣıḳum münāsib olan şimdilik baña
Āzāde günc-i külḫan iken gülşen **istemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 4). [istemem, -me, -m]*
40. Ser-rişte-i tecerrüdi elden çıḳarmazam
Delḳ-i hezār-pārem içün sūzen **istemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 6). [istemem, -me, -m]*
41. Ġam-ḫānesinde rūşeni-i revzen **istemem**
Şemʿ-i münīr-i mihr fürūġ-ı derūn yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 8). [istemem, -me, -m]*
42. Pīçīde-pāy-ı himmet olur dāmen **istemem**
Ben ḫārzār-ı ʿışḳda çābük-revüm Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 10). [istemem, -me, -m]*
43. Yārdan itdüm ferāġat ṭaʿn-ı aġyār **istemem**
Fāriġum gülden ġam-ı endīşe-i ḫār **istemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 1). [istemem, -me, -m]*
44. Yārdan itdüm ferāġat ṭaʿn-ı aġyār **istemem**
Fāriġum gülden ġam-ı endīşe-i ḫār **istemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 2). [istemem, -me, -m]*
45. Ḫār var pāyumda el virmez baña seyr-i çemen
Dāġ var başumda ġamdan ḳayd-ı destār **istemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 4). [istemem, -me, -m]*
46. Pā vü ser üftāde-i ʿışḳum ẓahīrümdür Ḫudā
Ārzū-yı tekye-i rāḥatla dīvār **istemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 6). [istemem, -me, -m]*
47. İmtinānuñla şemīm-i Yūsuf-ı ümmīd ise
İstemem iy rūzgār-ı nā-be-hencār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 8). [istemem, -me, -m]*
48. İmtinānuñla şemīm-i Yūsuf-ı ümmīd ise
İstemem iy rūzgār-ı nā-be-hencār **istemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 8). [istemem, -me, -m]*
49. Fikr-i rūyı cüst ü cūyıdur Faṣīḥā muttaṣıl
Dīdede ġayrı ḫayāl ü dilde efkār **istemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 10). [istemem, -me, -m]*
50. İstemem tek minnet-i çarḫ-ı sitem-ger olmasun
Farḳuma perr-i hümāsı sāye-güster olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 1). [istemem, -me, -m]*
51. Almaḳ **isterse** Faṣīḥ iḳbāl ü ʿizzetden naṣīb
Kimseye hiç ṣūret-i ʿacz ü recā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 9). [isterse, -r, -se]*

52. Dil **istemez** ki ḫaṭ-āver ola o gül-rūyı
ʿAceb ki bülbül-i şeydā ola çemen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 7). [istemez, -mez]*
53. İtmez nigāh-ı gül ruḫ-ı ḫandānın **isteyen**
N'eyler benefşeyi ḫaṭ-ı reyhānın **isteyen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 1). [isteyen, -y, -en]*
54. İtmez nigāh-ı gül ruḫ-ı ḫandānın **isteyen**
N'eyler benefşeyi ḫaṭ-ı reyhānın **isteyen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 2). [isteyen, -y, -en]*
55. Bīhūde seng-ḫ∨ār-ı nedāmet ider seri
Bu ḫuşk-ḫ∨ān-ı bī-mezenüñ nānın **isteyen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 4). [isteyen, -y, -en]*
56. Olmaz nigāh-ı kāfir-i çeşmiyle āşinā
Rāz-ı dilin nigāh iden īmānın **isteyen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 6). [isteyen, -y, -en]*
57. Çeksün Faṣīḥ cevr ü cefāsın bu ʿālemüñ
Luṭfın ümīd eyleyen iḥsānın **isteyen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 10). [isteyen, -y, -en]*
58. ʿIşḳ ile dest ü girībān olmaḳ **istermiş** Faṣīḥ
Pençeleşmek iddiʿā itmek gibidür şīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 9). [istermiş, -r, -miş]*
59. Degülüm rāẓı lebüñ būs ide peymāne daḫı
İstememem yanduġını şemʿüñe pervāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 2). [istemem, -me, -m]*
60. İy mihr-i kerem ḫālini ʻarż eylemek **ister**
Ṭarḥ eyledi bir maṭlaʻ-ı ġarrā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 49). [ister, -r]*
61. Biz durġurıruz **ister** isek āb-ı revānı
Biz münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 16). [ister, -r]*
62. Her kimi murād eylese cānān olsun
İsterse o şūḫ ʿāleme sulṭān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 6). [isterse, -r, -se]*
63. Erbāb-ı dili figār **ister**
Pā-māl ü zelīl ü ḫ∨ār **ister** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 76). [ister, -r]*
64. Devr eyledi peymāne gibi dil niçe meclis
Hiç görmedi ben **istedügüm** cām-ı şarabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 2). [istedügüm, -düg, -üm]*
65. İtmemek ʿarż-ı cemāl ʿāşıḳa ger nāz ise de
İstemem anı nihān olduġını rāz ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 2). [istemem, -me, -m]*
66. Yıḳılsun baʿd-ezīn **isterse** çarḫuñ ṭāḳ-ı vālāsı
Ṭutulsun mihri olsun münḥasif māh-ı şeb-ārāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 21). [isterse, -r, -se]*
67. İstemez ʿışḳ dilde cemʿiyyet
ʿIşḳa çesbān maḥall-i tenhādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 31). [istemez, -me, -z]*

ister imiş: *İstemek, dilemek.*

1. Ġamuñla dil ten ü cāndan seyāḥat **ister imiş**
   Maḥabbet iki cihāndan ferāġat **ister imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 2). [ister imiş,]*
2. Ġamuñla dil ten ü cāndan seyāḥat **ister imiş**
   Maḥabbet iki cihāndan ferāġat **ister imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 1). [ister imiş, -r]*
3. Şeb-i siyāh-ı ġam-ı ḥasretüñde şemʿa-i dil
   Ṣabāḥa çıḳmaġa şevḳ-ı maḥabbet **ister imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 4). [ister imiş,]*
4. Bu tīre-kārī-i ʿisyāna girye lāzımmış
   Beyāża defter-i āb-ı nedāmet **ister imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 6). [ister imiş,]*
5. Faṣīḥ kūh-ken olmazdı tīşesüz āzād
   Ki kārı başa iletmekde ālet **ister imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 10). [ister imiş,]*
6. Ġamuñla dil ten ü cāndan seyāḥat **ister imiş**
   Maḥabbet iki cihāndan ferāġat **ister imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 2). [ister imiş,]*
7. Ġamuñla dil ten ü cāndan seyāḥat **ister imiş**
   Maḥabbet iki cihāndan ferāġat **ister imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 1). [ister imiş, -r]*
8. Şeb-i siyāh-ı ġam-ı ḥasretüñde şemʿa-i dil
   Ṣabāḥa çıḳmaġa şevḳ-ı maḥabbet **ister imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 4). [ister imiş,]*
9. Bu tīre-kārī-i ʿisyāna girye lāzımmış
   Beyāża defter-i āb-ı nedāmet **ister imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 6). [ister imiş,]*
10. Faṣīḥ kūh-ken olmazdı tīşesüz āzād
    Ki kārı başa iletmekde ālet **ister imiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 10). [ister imiş,]*

ister ise: *Isterse, şayet olursa, olsa da.*

1. Biz ḳatʿ-ı naẓar eylemişüz maṭlabumuzdan
   Baḫt **ister ise** ṣubḥ-ı ḳıyāmetde göz açsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 5). [ister ise,]*

ister isek: *İstemek, dilemek.*

1. Biz durġurıruz **ister isek** āb-ı revānı
   Kim Ḥāfıẓ-ı cārī-i ḫoş-āyende-nevāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 15). [ister isek, -k]*

ister iseñ: *Dilemek, arzulamak, talep etmek.*

1. İy dil niçe bir keş-me-keş-i būd u nebūd it
   Āsāyiş eger **ister iseñ** maḥv-ı vücūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 2). [ister iseñ, -ñ]*

ister olmasun: *Ister olsun, ister olmasın. II olsa da olur olmasa da olur.*

1. Berg ü bārından biz el çekdük bu fānī gülşenüñ
   Mīve-i maḳṣūd ister olsun **ister olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 4). [ister olmasun, -ma, -sun]*

istibʿād itme: *Uzak görmek, imkânsız kabul etmek.*

1. Recā-yı gevher-i ümmīd idersem itme istibʿād
   Sen iy pīr-i muġān bir bī-kerān baḥr-i mürüvvetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 7). [istibʿād itme, -me]*

istibʿād itmek: *Görmezden gelmek, ihtimal dışı tutmak.*

1. ʿĀşıḳum bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti
   Cāy idinsem itmeñ istibʿād deyr-i miḥneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 1). [istibʿād itmek,]*

istibʿād itmeñ: *Uzak görmek, ihtimal dışı tutmak.*

1. Yaḳarsa cismini pervāne şemʿa itmeñ istibʿād
   Ki yaḳmaḳda vücūdın ʿāşıḳ elbet nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 5). [istibʿād itmeñ, -me, -ñ]*

istibʿād itmeñ: *Akıldan uzak görmek, anlamsız bulmak, ihtimal dışı tutmak.*

1. ʿĀşıḳum bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti
   Cāy idinsem itmeñ istibʿād deyr-i miḥneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 1). [istibʿād itmeñ, -me, -ñ]*

istibāh-ı nev düşdi: *Yeni bir şüphe oluşması.*

1. Görince ol mehi aġyār-ı bed-kār ile bir yirde
Faṣīḥā ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa düşdi iştibāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 10). [iştibāh-ı nev düşdi, -di]*

istibāhumuz ḳalmadı: *Şüphe kalmamak.*

1. Vażʿuñdan añladuḳ senüñ iy şūḫ-ı bī-vefā
Ḳalmadı ġayra meylüñe hiç iştibāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 6). [iştibāhumuz ḳalmadı, -ma, -dı]*

istiʿcāl: *Acele etme, sabırsızlanma.*

1. Nevā-yı şevḳ-baḫş-ı muṭrib **istiʿcāle** bādīdür
Faṣīḥā zevraḳ-ı cāme ʿaceb bād-ı muvāfıḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 18, Mısra 1). [istiʿcāle, -e]*

istiʿdād: *Yetenek, kabiliyet.*

1. ʿĀşıḳa feryād-ı māder-zād lāzımdur göñül
Ney gibi olmazsa **istiʿdād** lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 2). [istiʿdād,]*

istifāde eyleyecek: *Fayda sağlama, faydalanma, yararlanma.*

1. Cihānda kimse mi var **istifāde eyleyecek**
Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 1). [istifāde eyleyecek, -yecek]*

istifāde ideydi: *Faydalanmak.*

1. İdeydi istifāde neyyir-i re'y-i münīrīden
Olurdı māh-ı nev müstaġni-i mihr-i dıraḫşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 43). [istifāde ideydi, -e, -ydi]*

istiġnā: *Çekinmek, geri durmak. II İlgisiz durmak, müstağni davranmak.*

1. Yāra **istīġnā** düşer düşdükce ḫāk-i pāya ben
Ḳısmet olmış aña nāz itmek baña ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 7). [istīġnā,]*

istiġnā-fürūs: *Nazlanma. II gönül tokluğu satan.*

1. O **istiġnā-fürūşum** cins-i vaşlın rāygān eyler
Bozar bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin ḫaṭ gelüp bir gün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [istiġnā-fürūşum, -um]*

istihār: *Şöhret, nam.*

1. Ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem ile **iştiḫārumuz**
İtdi nizār ü zerd bizi çün meh-i hilāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 6). [iştiḫārumuz, -uz, -um]*

istihlāṣ: *Kurtarmak.*

1. Ne mümkin bend-i zincīrinden ʿışḳuñ iy dil **istiḫlāṣ**
Rehāyî mümteniʿ ḳayd-ı şikenc-i zülf-i dil-berden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 4). [istiḫlāṣ,]*

istiḳāmet-i dilden: *Gönülün gidişatı.*

1. Bu çarḫ-ı kec-rev ile bāʿiṣ-i ʿadāvetdür
Şikāyet itsem olur **istiḳāmet-i dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 4). [istiḳāmet-i dilden, -den]*

istılāh-ı ġam-ı ʿışkı: *Aşk derdinin terimleri.*

1. Güft ü gū itmededür ġamze-i yār ile Faṣīḥ
Iṣṭılāḥ-ı ġam-ı ʿışḳı dil-i ferzāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 10). [iṣṭılāḥ-ı ġam-ı ʿışḳı, -ı]*

istinādı itdüm: *Dayanmak, güvenmek.*

1. Dergahuña itdüm istinādı
Redd itme bu ʿabd-i nā-murādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 153). [istinādı itdüm, -dü, -m]*

istirdād eyleseñ: *Geri almak, geri istemek.*

1. Mey-i yek-sāle görseñ kesb-i ṣad-sāle ḥayāt itseñ
   Felekden naḳd-i ʿömri eyleseñ iy sāḳī istirdād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 8). [istirdād eyleseñ,]*

istiyāḳ: *Gönül arzusu II özleme.*

1. Tāḳrīre dilde ṭāb mı var iftirāḳumı
   Bir vech ile beyān idemem **iştiyāḳumı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 2). [iştiyāḳumı, -um, -ı]*

ʿ**işve:** *Cilve, naz, eda.*

1. Bu vaż'-ı ġayr-ı mükerrer nedür bilinmedi hiç
   Sitem mi ʿ**işve** midür nāz mı ʿitāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [ʿişve,]*

ʿ**isve-pīrā itdükçe:** *Cilve, naz ile etrafını güzelleştiren.*

1. İtdükçe ḫırām ʿişve-pīrā
   Pā-mālüñ olur bütān-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 19). [ʿişve-pīrā itdükçe, -dükçe]*

it-: *Etmek, eylemek, yapmak.*

1. Mey-i yek-sāle görseñ kesb-i ṣad-sāle ḥayāt **itseñ**
   Felekden naḳd-i ʿömri eyleseñ iy sāḳī istirdād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 7). [itseñ, -se, -ñ]*
2. Yanar ḫāmūş iken pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
   Sükūt **itmekde** dinmiş iy göñül gerçi selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [itmekde, -mek, -de]*
3. Bu şeb görüp didüm iy māh sürʿatüñ kimedür
   Kimi müşerref **idersin** ʿazīmetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 2). [idersin, -er, -sin]*
4. Gör feyż-ı ʿışḳ-ı yārı Hümā-yı ḥuceste-bāl
   Kuḫl-i cilā-yı cān **ide** ʿaẓm-i remīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 8). [ide, -e]*
5. Raḳībe **itmegil** ḳand-i ḫiṭāb-ı şehd-i ümmīzüñ
   Bilürsin dōstum her zaḫma şīrīn merhem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 7). [itmegil, -me, -gil]*

6. Hevā-yı ʿālem-i maʿnādan **itseñ** iktisāb-ı feyż
   Hemīşe iy nihāl-i kilk-i ter bār-ı hüner virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 11). [itseñ, -se, -ñ]*
7. Nigāh **itdükçe** her dem gül-cebīnin ġonçe eyler yār
   Güler yüz görmedük āyīne-i ʿālem-nümāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 7). [itdükçe, -dük, -ce]*
8. Faṣīḥ bīhūde gel türktāz-ı saʿy **itme**
   Şikār-ı kām alınur mı bu rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 9). [itme, -me]*
9. İt cevherüm āzāde-i çār-ümm ü nüh-ābā
   Luṭfuñla yetīm-i dile yā Rab naẓar eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 3). [it,]*
10. Kemāl-i vaṣf-ı ruḫ u zülf-i yārı **itmek** olurdı
    Eger seyāḥat-i iḳlīm-i Rūm u Şāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 5). [itmek, -mek]*
11. Bir nigāh-ı nāz **itmez** pāy-best-i ʻişveye
    Serkeş oldı gitdi ol serv-i ḫırāmān-ı cefā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 8). [itmez, -mez]*
12. Mest-i mevt **itdi** zehr-i engūrı
    Bu imiş emr-i Ḫālıḳuʾl-inebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 7). [itdi, -di]*
13. Mecbūrdur zebān-ı ney-i ḫāme-i Faṣīḥ
    İtmekde vaṣf-ı zemzeme-i dil-güşā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 24). [itmekde, -mek, -de]*
14. Dil **itdi** Faṣīḥā niçe seyr-i gül-i gülşen
    Bülbül olacaḳ ʿārıż-ı gül-fāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 9). [itdi, -di]*
15. Çoḳ demdür āzmāyiş-i şiʿr **itmedüñ** Faṣīḥ
    Āyīne-i ṭabīʿatümüz zeng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 9). [itmedüñ, -me, -dü, -ñ]*
16. Dün aġyār ile gördükde teġāfül eyledi bizden
    Haḳiḳatsüzlük **itdi** āḫır ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 4). [itdi, -di]*
17. Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ **itdüm**
    Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [itdüm, -dü, -m]*
18. Ebnā-yı zemāne bī-vefādur
    İtdükleri cāna hep cefādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 56). [itdükleri, -dük, -leri]*

it: *Rica anlamında etmek, eylemek.*

1. Şuʻā-ı luṭfuñı **it** ben ġubāra ḥabl-i verīd
   Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 41). [it,]*

it: *Etmek. II gitmek.*

1. Senden olur olur ise dermān
ʿAzm-i der-i ṣadr-ı kām-yāb **it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 86). [it,]*

it: *Etmek, eylemek (eziyet bağlamında).*

1. Ebnā-yı zemāne bī-vefādur
İtdükleri cāna hep cefādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 56). [itdükleri, -dük, -ler, -i]*

it: *Etmek, eylemek. II bakmak.*

1. Ġarībe hiç nigeh-i āşināyı **itmezler**
Diyār-ı ʿışḳda iy dil ġarīb ʿādet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 5). [itmezler, -me, -z, -ler]*

it: *Etmek, eylemek. II tenezzül etmek.*

1. ʿĀşıḳum çarḫa ser-fürū **itmem**
Der-i sulṭān-ı ġam penāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 7). [itmem, -me, -m]*

it: *Etmek, eylemek, yapmak.*

1. Gīsū-yı jūlīde şanma gerden-i Mecnūnda
Kākül-i Leylādan **itmişler** idi zencīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [itmişler, -miş, -ler]*
2. Suʿāl eyler olursa mācerāmuz āşinālardan
O gevher yādına dil **itmede** eşk-i terin deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [itmede, -me, -de]*
3. Göñül bīhūde şarf-ı āb-ı rūy **itme** recādan geç
Niyāz ile ne mümkin rām ola ol tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 5). [itme, -me]*
4. Telhī-i sitem tā-be-key iy şāh-ı melāḥat
Bir pāre ne var bendelere baḫşīş-i dād **it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 6). [it,]*
5. Şarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḥār **it**
Viṣālin bī-firāḳ **it** yārumı bī-şirket-i aġyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [it,]*
6. Mevlevīlerde eyle ser-geşte
Gülşenīlerde murġ-ı nālān **it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 6). [it,]*
7. Mīr Buḥārīde eyleyüp bende
Beni şāhen-şeh-i Ḫorasān **it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 8). [it,]*
8. Her kesüñ rāzını itmekle derūnında nihān
İtdi baş üzre mekān oldı mükerrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 4). [itdi, -di]*

9. İtdi taḥṣīl-i şifā nāme-i yār ile Faṣīḥ
Oldı zaḥm-ı dil-i bī-çāreye merhem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 9). [itdi, -di]*
10. Raḳīb vaẕʿına ḳalduḳ taḥammül **itmekden**
Gelür hemīşe o nāzük-mizāca s̱ıḳlet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [itmekden, -mek, -den]*
11. İtsün ḳo āh-ı ḥasreti şimdi dil-i figār
Bir güñ Faṣīḥ vuṣlat ile kām-yāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 9). [itsün, -sün]*
12. Sipihre **itmez** isem ser-fürū ʿaceb mi Faṣīḥ
Cenāb-ı der-geh-i dil-dāra intisābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 9). [itmez, -me, -z]*
13. ʿAceb mi āteş ile ülfet **itse** pervāne
Mizāc-ı dil-ber-i rūşen-ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [itse, -se]*
14. Sāḳī ġam-ı cihānı **idem** bil ki ber-ṭaraf
Āb istedükçe sen baña cām-ı şarāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [idem, -em]*
15. Seyr-i bāġ **itmege** dil himmet-i ʿışḳuñ mānіʿ
Niçe biñ servi ser-i ḳaddüñe āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 3). [itmege, -meg, -e]*
16. İy şāh-ı melāḥat yiter **itdüñ** yiter inṣāf
ʿUşşāḳ-ı vefā-dāra cefā şānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 9). [itdüñ, -düñ]*
17. Giryeyle Faṣīḥ **itmemişüz** tāb-ı dili kim
Sūzuz yine tefsīde-i aḫkerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 9). [itmemişüz, -me, -miş, -üz]*
18. Bir menzilinde **itmedi** dil ʿālemüñ ḥużūr
Āvāre itmiş anı sürāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 7). [itmedi, -me, -di]*
19. Ḳadr-i ʿışḳı o ḳadār ʿālī idi Ḳaysuñ kim
İtdi ṭaḳbīl-i kef-i üştüri-i maḥmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 10). [itdi, -di]*
20. Ḥarāret-i teb-i hicrān ile pür-āteşdür
ʿAceb mi **itse** göñül cüst ü cūy cūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 4). [itse, -se]*
21. Niçe āġāz-ı feryād itmesün bülbül ki bād-ı ṣubḥ
Cihāna neşr-i būy-ı rāz **iderken** ġonçeye maḥrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 6). [iderken, -er, -ken]*
22. Ādem bulınmaz **itsem** eger ārzū-yı ʿayş
ʿĀlem esīr-i bezmüm olur vaḫşet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 7). [itsem, -se, -m]*
23. İy Faṣīḥ **itmede** īẕār-ı gül-i istiḳbāl
Herkese dest-i yedüʾl-men iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 9). [itmede, -me, -de]*
24. ʿĀşıḳı mümkin iken zehr-i teġāfülle helāk
İtme ālūde-i ḫūn ḫançer-i bürrān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 4). [itme, -me]*

25. Bād-ı feyż **itsüñ** yem-i ṭabʿuñ Faṣīḥā mevc-ḫīz
Lūle-i ḫāmeñden aḳsun naẓm-ı pāküñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 11). [itsüñ, -sün]*
26. Bulaydı yanmaġa taḥrīk-i bāl **itmezdi** pervāne
Hevādan ḥıfẓ ider ol deñlü şemʿ-i meclis-ārāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 3). [itmezdi, -mez, -di]*
27. O māhı **itdiler** yā mālik-i deryā-yı ʿirfānı
Yahūd kim bir perīdür āb-ı ṣāfa **itdiler** daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 4). [itdiler, -di, -ler]*
28. Āteş-i sūzānumı başdurmadum ḫākistere
İtmedüm meʾlūf-ı pīrāhen Faṣīḥā sīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 10). [itmedüm, -me, -dü, -m]*
29. ʿĀlem-i dil ẓıllı-i maḫrūtīsi **itmişdür** siyāh
Leyletüʾl-Ḳadr-i kerāmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 3). [itmişdür, -miş, -dür]*
30. ʿÍsī iḳrār-ı viṣāl **itmede** (...) var
Görmedük kimsede hiç ġayrı o nāzük deheni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 7). [itmede, -me, -de]*
31. Zīver-i tāk olmamışdı lüʾlüʾ-i engūr-ı ter
Ben dili **itmişdüm** ʿışḳuñ gevherin peymānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 4). [itmişdüm, -miş, -düm]*
32. Şuʻā-ı luṭfuñı **it** ben ġubāra ḥabl-i verīd
Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [it,]*
33. Külāh-ı ber-ser ü ber-dūş-ı ḫırḳa-i tecrīd
Baña refīḳ-ı şefīḳ **it** ʻināyet ü luṭfuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 58). [it,]*
34. Ki nûr-ı dīde-i zehr-ābe **itdi** anı Yezīd
Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [itdi, -di]*
35. Ki nûr-ı dīde-i Zehrāya **itdi** anı Yezīd
Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [itdi, -di]*
36. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʻīd
Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ **itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 54). [itdüm, -dü, -m]*
37. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʻīd
Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ **itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [itdüm, -dü, -m]*
38. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden **itme** baʻīd
Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 53). [itme, -me]*
39. Miyānlarını dey **itmişdi** gerçi kim tebrīd
Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [itmişdi, -miş, -di]*
40. Miyānlarını dey **itmişdi** gerçi kim tebrīd
Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [itmişdi, -miş, -di]*

41. Ki levs̲-i dāmenüm olmaz muḫīṭ ile iġsāl
Çü ʻankebūt dügümlenmez ne deñlü saʻy **itsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 68). [itsem, -se, -m]*

42. İy aṣl-ı ṭarīḳat mededüñ rāh-nümā **it**
Dil ḳalmaya ser-geşte-i ṣaḥrā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 63). [it,]*

43. Gūş eyle niyāz-ı dil-i bīmār-ı Faṣīḥi
İtmekde temennā-yı müdāvā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 48). [itmekde, -mek, -de]*

44. Bu mātem içün **itdi** siyeh Kaʻbe libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
Feyż olsa Faṣīḥā n'ola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fā'iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [itdi, -di]*

45. Faṣīḥā bende **itdi** böyle bir dergāh-ı ʻālīye
Bi-ḥamdi'llāh seni elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 35). [itdi, -di]*

46. Velī āṣār-ı feyż-ı midḥat ü vaṣfuñla **itdükçe**
Feżā-yı dil-güşā-yı şiʻr ü inşā içre cevlānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 77). [itdükçe, - dükçe]*

47. Eger ḫāḳān-ı luṭf u iltifātuñ **itmese** himmet
Ḫarāb eylerdi devrān mülk-i faṣl u ʻilm ü ʻirfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 61). [itmese, -me, -se]*

48. Bu rūḥ-efzā dem-i muʻciz -es̲erde **itse** cā'izdür
Dehān-ı yār gibi ġonçe āġāz-ı suḫan-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 21). [itse, -se]*

49. Degül mümkin bu luṭfuñ şükrin itmek fi'l-mes̲el her mū
Tenümde **itse** de kār-ı zebān nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 70). [itse, -se]*

50. Bir cānibden nevā-yı bülbül
Bir yaña **iderdi** şişe ġulġul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 3). [iderdi, -er, -di]*

51. İtdi bizi fāriġ-ı kem ü keyf
Ḳaṭ ʿitdi nizā-ı ʿömri çün seyf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 13). [itdi, -di]*

52. Dimeñ bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin temennā it
Baña taḥmīl-i bār-ı imtinān-ı rūzgār **itmeñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 35, Mısra 2). [itmeñ, -me, -ñ]*

53. Ḥaḳ celle ʿalā **itdi** cenāb-ı pāküñ
Hem şāha melāz̲ hem gedāya melceʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 3). [itdi, -di]*

54. Āyīne-i idrākden **itmiş** gūyā
Gül-ḳand-i belāġat ile açmış dehenüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 4). [itmiş, -miş]*

55. Şimden girü çün Ḳays-ı beyābān bīmār
Deşt ü deri **itmek** görinür mesken ü cā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 2). [itmek, -mek]*

56. İtdüñ beni ser-be-pīş-i ḥaclet āḫır
Eşkiste-dil-i sille-i āzāruñ idüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 3). [itdüñ, -dü, -ñ]*

57. Yā Rab beni hem-ḥālet-i Mevlānā **it**
ʿİlm-i ledünde merdüm-i dānā **it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 2). [it,]*

58. Her ṣubḥ u mesā sīne-i bī-kīnemden
Her mūyumı gūyende-i yā Mevlā **it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 4). [it,]*
59. İtme dili zinḫār tebāh-ı ḥasret
Dünyāyı yaḳar sūziş-i āh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 1). [itme, -me]*
60. Ol yolda semend-i himmetüm eyle sebük
Yā Rabbi beni **itme** girān-bār-ı vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 4). [itme, -me]*
61. Ṣaḥn-ı dil ü cānı dāġ dāġ **itdi** felek
Dāġ ile tenüm miṣāl-i bāġ **itdi** felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 2). [itdi, -di]*
62. ʿIşḳ ol şemʿ-i ʿālem-ārādur
İtdi Cibrīli bāl-sūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 12). [itdi, -di]*

it: *Etmek, yapmak. II ürkmek.*

1. Vaḥşet **itdüñ** iy perī-rū ʿaḳıbet āhū gibi
Teşne-i deşt-i maḥabbetden çekildüñ su gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 1). [itdüñ, -dü, -ñ]*

it: *Etmez. II bırakmaz.*

1. Elinde sāġarın **itmez** dil-i ḫarāb tehī
Ḳalınca mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 1). [itmez, -me, -z]*

it: *Etmek, eylemek, ... Haline getirmek.*

1. Gāh nāz idüp gehī redd-i niyāz **itsün** o şūḫ
Her ne cevr eylerse **itsün** olmazuz dil-gīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 4). [itsün, -sün]*
2. Ḳılma ʿitāb ile beni şermende-i ḥayāt
İtme ümīd-i vuṣlat ile zīr-i bār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [itme, -me]*
3. İtme şitāb-ı bīhüde tāḳdīre rāżı ol
Şāhīn-i rāy ile idemezsin şikār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [itme, -me]*
4. İtdi dü-çeşmi naḳş-ı ser-i reh-güẕār-ı yār
Gör nʾeyledi Faṣīḥ dil ü cāna intiẕār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [itdi, -di]*
5. İtdi benefşe ṭarf-ı külāhın şikest-i şevḳ
Feryād idince bülbül-i destān-serā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 19). [itdi, -di]*

6. Düşince ḫātıra sevdā-yı rāh-peymāyī
   Semend-i cilve-ger-i ṭabʿum **itdi** şeydāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 2). [itdi, -di]*
7. Bahāruñ şevḳına gülşende bir faṣl-ı ʿacīb oldı
   Nevā-yı nev-be-nev **itdüñ** ben oldum ʿandelīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 2). [itdüñ, -dü, -ñ]*
8. İtdi semūm-ı āha mübeddel ṣabāmuzı
   Gül-zār-ı dāġ **iden** dil-i āteş-hevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 1). [iden, -en]*
9. İtdi semūm-ı āha mübeddel ṣabāmuzı
   Gül-zār-ı dāġ iden dil-i āteş-hevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 2). [itdi, -di]*
10. Bülbüllere leṭāfet-i ṣavt eyleyen kerem
    Ḫār-ı ḫırāş-ı gūş-ı gül **itmiş** nevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 6). [itmiş, -miş]*
11. Cūy-bārı bād taḥrīk eyleyüp pür-mevc **ider**
    Gūyıya bir nev-cevānuñ tāzeler destārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 5). [ider, -er]*
12. Yārsuz seyr-i gül ü lāle-i bāġ u gülşen
    Dili pür-āteş **idüp** dāġ-be-dāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 6). [idüp, -üp]*
13. Faṣl-ı gül germ-rev-i cānib-i bāġ **itdi** bizi
    Nāza başdan yine muḥtāc-ı ayāġ **itdi** bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 1). [itdi, -di]*
14. Faṣl-ı gül germ-rev-i cānib-i bāġ **itdi** bizi
    Nāza başdan yine muḥtāc-ı ayāġ **itdi** bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 2). [itdi, -di]*
15. Sāḳi cūyende-i āb-ı keremüz luṭfuñdan
    Gerd-i ġam bād-ı elem ḫuşk-dimāġ **itdi** bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 4). [itdi, -di]*
16. Yārsuz seyr-i gül ü lāle-i bāġ u gülşen
    Dili pür-āteş idüp dāġ-be-dāġ **itdi** bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 6). [itdi, -di]*
17. Ḳays-veş ḥāşılı güm-kerde sürāġ **itdi** bizi
    Ṭaleb-i maḥmil-i Leylā-yı temennā-yı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 8). [itdi, -di]*
18. İy Faṣīḥ āẓim-i şeh-rāh-ı ferāġ **itdi** bizi
    ʿĀḳıbet vażʿ-ı şütür-gürbe-i bī-mevḳiʿ-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 12). [itdi, -di]*
19. Zülf-teg ḫ∨ābını mı ʿışḳ perīşān ḳıldı
    Ḫāl-teg **itdi** ḳara aḥter-i tābān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 4). [itdi, -di]*
20. Lāle-zār **itdi** sirişk-i çeşm-i ter ṣaḥrāları
    Gülşen **itdi** şevḳ-ı ruḫsāruñ dile külḫanları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 3). [itdi, -di]*
21. Lāle-zār **itdi** sirişk-i çeşm-i ter ṣaḥrāları
    Gülşen **itdi** şevḳ-ı ruḫsāruñ dile külḫanları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 4). [itdi, -di]*

22. İtdi Mecnūn-ı melāmet ʿāḳil ü dānāları
Ḥīn-i ġarḳ-ābī-i ümmīd-i kenār-ı dil-rübā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 7). [itdi, -di]*
23. O ẓulmi eyledi aʿdā-yı kīne-ḫ∨āh baña
Ki nûr-ı dīde-i Zehrā'ya **itdi** anı Yezīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [itdi, -di]*
24. Sirişk-i terle müjem oldı muntaẓam-aḥvāl
Bu şiʿr āyīne-i ṭabʿa **itdi** ʿaks-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 17). [itdi, -di]*
25. İtmiş seni fāṭıraʾes-semāvātī
Sulṭān-ı ḳalem-rev-i kemālat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 5). [itmiş, -miş]*
26. Āsār-ı maḥabbetle döküp dīde demʿ
Bu güft ü şinīde **itme** tevcīh-i semʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 2). [itme, -me]*
27. Bir āh ile eflāki siyāh eylemedüm
Bir girye **idüp** ḫūnda şināh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 2). [idüp, -üp]*
28. Ammā ki ser-i saḫt-kemān-ı ʿışḳı
İtmez niçe bāzū-yı Nerīmānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 4). [itmez, -me, -z]*
29. Çoḳ dīdeyi necm-rīz-i ḥasret **itdi**
Ol meh ki cemāli ḥüsnidür rūz-efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 3). [itdi, -di]*
30. Yā Rab beni saʿyümde kesel-nāk **itme**
Muḥtācını keyfiyyet-i tiryāk **itme** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 2). [itme, -me]*

it: *Rica anlamında etmek, eylemek.*

1. Fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü maʿṣıyetem
Ṣuʿā-ı luṭfuñı **it** ben ġubāra ḥabl-i verīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 40). [it,]*

ʿitāb: *Azarlama, tersleme, paylama.*

1. Bu vaż'-ı ġayr-ı mükerrer nedür bilinmedi hiç
Sitem mi ʿişve midür nāz mı ʿ**itāb** mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [ʿitāb,]*
2. Dile cānā nedür ʿ**itābuñ** var
Yine āzürde-dilsüñ iḥsān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 4). [ʿitābuñ, -uñ]*
3. Ḳılma ʿ**itāb** ile beni şermende-i ḥayāt
İtme ümīd-i vuṣlat ile zīr-i bār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [ʿitāb,]*
4. Hemīşe ʿāşıḳa ḫışm u ʿ**itābdan** maḥẓūẓ
O şūḫ olmadı luṭf-ı ḫiṭābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 1). [ʿitābdan, -dan]*

5. Tā key tā key bu bī-dile ḫışm u ʿ**itāb**
Raḥm eyle gehī ḥālüme it luṭf-ı ḫiṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 1). [ʿitāb,]*

ʿitāb u ḫışma: *Hiddet ve azarlama.*

1. Tā key olalum maẓhar ʿ**itāb u ḫışma**
Degmez mi göñül nigāh-ı luṭf u raḥma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 1). [ʿitāb u ḫışma, -a]*

ʿitāb-ı ʿişveñ: *Işve ile azarlama.*

1. Ne ḫiṭāb-ı keremüñ var ne ʿ**itāb-ı ʿişveñ**
Derd-mend ʿāşıḳ-ı şeydā neye maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 11). [ʿitāb-ı ʿişveñ, -ñ]*

itdükleri cürme: *Günah, kabahatlerine karşılık.*

1. İy rütbesi lā-mekāndan ʻālī
Sübḥānaʾllāh zihī meʾālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 62). [itdükleri cürme, -e]*

iʿtibār: *Önem verme, rağbet gösterme, güvenme.*

1. Ādem bu dār-ı ġamda ne ümmīd ider Faṣīḥ
Tercīhe bādi ẕāt degül **iʿtibār** ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 10). [iʿtibār,]*

iʿtibār itmez: *Rağbet etmemek II önem vermemek.*

1. Āhū-yı merdüm-şikār-ı çeşm-i yār ola meger
İʿtibār itmez bizüm her ṣayda şîr-i bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 4). [iʿtibār itmez,]*

iʿtibārumuz yoḳ: *Değer verme, önemseme.*

1. Yoḳ manṣıb-ı ḥayāta daḫı iʿtibārumuz
   Bālā vü pest rütbe-i ʿālem ne kārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 2). [iʿtibārumuz yoḳ,]*

<u>iʿtidāl:</u> *Aşırı olmama, ne çok fazla ne çok az, tam gerektiği kadar olma, orta halde bulunma, ölçülülük.*

1. Mihrinde gel girīve-i inṣāfı ṭut Faṣīḥ
   Gör sāye **iʿtidāl** ile şaḫṣa ḳarīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 10). [iʿtidāl,]*

<u>iʿtimād:</u> *Güvenme, emniyet etme, güven, emniyet.*

1. Ġarrālanup sipihre hele sīne germesün
   Tā böyle **iʿtimādı** ḳosun rūzgāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 4). [iʿtimādı, -ı]*

<u>iʿtimād itdüm:</u> *İnanmak, güvenmek.*

1. Göñül deryā hevādur ʿışḳ dirler **iʿtimād itdüm**
   Ki olmaz ıżṭırāb-ı ʿışḳdan bir laḥẓa dil ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 3). [iʿtimād itdüm, -dü, -m]*

<u>iʿtizār:</u> *Özür dileme, affına sığınma.*

1. Maʿkūli eylemekdür cürmüñ ḥavāle ʿafva
   Yir ḳalmadı Faṣīḥā ol şāha **iʿtiẕāra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 12). [iʿtiẕāra, -a]*

<u>itlāf idince:</u> *Telef etmek.*

1. Bir pür-hüneri idince itlāf
   Biñ sīm ü zeri iderler isrāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 65). [itlāf idince, -ince]*

<u>itmedüñ gitdi:</u> *(bir türlü) beklentilerinin karşılık bulamaması bağlamında.*

1. İtmedüñ gitdi bize bir kerre tevcīh-i nigāh
   Āh kāfir bu teġāfül tā-be-key ʿuşşāḳa āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 1). [itmedüñ gitdi, -di]*

<u>itmek:</u> *Yapmak, etmek.*

1. Ḳāmetüñ yādıyla naḫl-i āhı **itmekdür** murād
   Bāġda seyr-i kad-i serv-i ḫırāmāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 7). [itmekdür, -dür]*

ittifāḳumı bozdı: *Anlaşmayı bozmak.*

1. Dūr itdi yārdan beni āḫır sipihr-i dūn
   Bozdı hezār hīle ile ittifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 6). [ittifāḳumı bozdı,]*

ittiḥād: *Birlik. II aynı fikirde olma.*

1. İttiḥādın şemʿ ile efsürde itmiş rūzgār
   Bulmadum pervānede evvel olan germiyyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 3). [ittiḥādın, -ın]*

ittiḥād itmez: *Bir olmak, birleşmek.*

1. Ṣafā-yı ʿışḳı ne bilsün ġalīz-meşreb-i zühd
   Ki āb-ı ṣāfi ile revġan **ittiḥād itmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 4). [ittiḥād itmez, -mez]*

ittiḥāz iderüz: *Kabul etmek, ... saymak.*

1. Her rengi **ittiḥāz iderüz** āb-ı ṣāf-veş
   Her ṣūreti ḳabūl iderüz hem-çü āyine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 53, Mısra 1). [ittiḥāz iderüz, -er, -üz]*

iy: *Ey, seslenme edatı.*

1. Bī-tekellüf **iy** perī āyīne-i meh-ṭalʿatuñ
   Ḫ∨ābda seyr eylemek bir başḳa ʿālemdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 7). [iy,]*
2. Ḫ∨āhişüñ aġyār-ı bed-ḫ∨āha degüldür iltifāt
   İy vefā- nā-āşinā maḳṣūd eẕiyyetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 4). [iy,]*
3. Dest-i dilberden gelen seng-i cefānuñ **iy** Faṣīḥ
   Her biri bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 9). [iy,]*
4. Hasretüñle dīdede **iy** Yūsuf-ı gül-pīrehen
   Her ser-i müjġān-ı ter dil-dūz sūzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 5). [iy,]*
5. Seyre gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı **iy** Faṣīḥ
   Çeşmümüñ her biri bir mīnālı revzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [iy,]*

6. Āsumān-ı feyż-ı maʿnādur ki ṭabʿuñ **iy** Faṣīḥ
   Noḳṭa-i naẓm-ı münīrüñ mihr-i rūşendür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 9). [iy,]*
7. Kākül-i cānāne-veş ḥālüm perīşān **iy** Faṣīḥ
   Gelmedi ʿışḳ içre bir hengām-ı cemʿiyyet bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 9). [iy,]*
8. ʿĀlemde ʿarż-ı şīve teġāfül ḫiṭāb-ı nāz
   Maḥşūşdur saña saña **iy** bī-vefā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [iy,]*
9. Bu şām-ı tīre-i ḥasret irer mi encāma
   Cemālüñ **iy** ruḫı ḫurşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [iy,]*
10. Bī-karār olma idüp her serv-ḳad ʿışḳıyla cūş
    Olma **iy** dil āb-veş zinhār maġlūb-ı hevā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 6). [iy,]*
11. Cemālüñ āfitābına naẓar mihr-i cihān kevkeb
    Nedür sende olan **iy** māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 2). [iy,]*
12. Firāḳuñda ḥisāba gelmez **iy** meh dirhem-i eşküm
    Ṣayar her şeb ṣabāḥ olınca çeşm-i ḫūn-feşān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 7). [iy,]*
13. Hemīşe nūş-ı cām-ı bāde eyler ārzū meşreb
    Yeñilmez nʿeyleyem **iy** sāḳi-i āyīne-rū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 2). [iy,]*
14. Şemīm-i bādeden ser-mest olup ʿarẓ-ı niyāz eyler
    Belā oldı dil-i dīvāneye **iy** sāḳi bu meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 8). [iy,]*
15. Tekrīr-i nāliş üzre eser eyler **iy** Faṣīḥ
    Gül ġūş-ı yāra nāle çü efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 9). [iy,]*
16. Perde-i ʿarż-ı merāmı eyleyüp **iy** dil güşād
    Neşve-i meyle hele defʿ-i ḥicāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 5). [iy,]*
17. Esbāb-ı ḥüsnüñ ola füzūn **iy** sitem-pesend
    Luṭf it Faṣīḥa böyle cefāya nedür sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 9). [iy,]*
18. Telhī-i sitem tā-be-key **iy** şāh-ı melāḥat
    Bir pāre ne var bendelere baḫşīş-i dād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 5). [iy,]*
19. İy dil niçe bir keş-me-keş-i būd u nebūd it
    Āsāyiş eger ister iseñ maḥv-ı vücūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [iy,]*
20. İy bülbül-i dil naḳşına aldanma bu bāġuñ
    Var gülşen-i yek-reng-i maʿānīde sürūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [iy,]*
21. Yaḳ āteşe bülbülleri ḫākistere döndür
    Feryāduñı **iy** sūḥte-i dil şuʿle nümūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 10). [iy,]*

22. Füzūn itdi ḫumārum nūş-ı cām-ı ġuṣṣa gitdükce
Gel **iy** sākī kerem ḳıl sāġar-ı ṣahbāyı ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [iy,]*
23. Beni abdāl iderseñ **iy** ġam-ı ʿışḳ
Hindīler tekyesinde ʿuryān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 3). [iy,]*
24. Mümkin degül **iy** serv-i ser-efrāz-ı melāḥāt
Dāmānuñ ile ülfet ide dest-i şikâyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 1). [iy,]*
25. Söylet getürüp meclise mīnā-yı şarābı
İy sāḳī yine bülbül-i dil-şāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 6). [iy,]*
26. İy ḫāme-i ḥoş-lehce naġam-senc-i Faṣīḥ ol
Yārāna yine naḳş-ı nev-īcāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 7). [iy,]*
27. Şemşīr-i şemʿa urmada pervāne kendüyi
Taḥrīke **iy** ṣabā anı sende ne iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [iy,]*
28. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl ile
İy ṭabībüm her ne ʿarż itseñ gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [iy,]*
29. Güft ü gūy-ı ʿāşıḳı ehl-i ḫıred gūş eylemez
İy Faṣīḥ elbet gelür mestüñ sözi ḫuş-yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [iy,]*
30. Meʾlūf-ı ṣavm-ı ṣamt u sükūtem ben **iy** Faṣīḥ
Girmez ṣımāḫ-ı sāmīʿama güft ü gūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 9). [iy,]*
31. Çoḳ dāne-rīz-i çeşm-i niyāz olduḳ **iy** Faṣīḥ
İtmek müyesser olmadı ol meh-cemāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 9). [iy,]*
32. ʿAz̲āb-ı dūzaḫ-ı nevmīdi tā-be-key **iy** dil
Olınsa geşt ü güz̲er Ravża-i Naʿīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 7). [iy,]*
33. Olurdı Bīsütūn āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
Benüm gibi degüldüñ hem-demüñ var idi **iy** Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [iy,]*
34. Mey-i yek-sāle görseñ kesb-i ṣad-sāle ḥayāt itseñ
Felekden naḳd-i ʿömri eyleseñ **iy** sāḳī istirdād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 8). [iy,]*
35. Hemīşe dest-i cevrüñden dil-i nā-şād ider feryād
Saña **iy** seng-meşreb eylemez mi hīç es̲er feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 2). [iy,]*
36. Yiter iñletme ʿuşşāk-ı sitem-perverdi inṣāf it
Bilürsin kimseye ḥayr itmez **iy** bī-dād-ger feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 8). [iy,]*
37. Gūş idüp eyleye şāyed baña ol māh meded
Yitiş imdādıma **iy** āh-ı seḥer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 2). [iy,]*
38. Güneh ne sendedür **iy** şūḫ cürm ne bende
Miyānede çekilen hep belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [iy,]*

39. Ṣarāb-ı nāb mıdur būs-ı laʿl-i yār mıdur
    Ṣafā viren saña **iy** dil ney ü rebāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [iy,]*
40. Faṣīḥā bilmezin **iy** kāfir-i cefā-endīş
    Vefā günāh ise cevr eylemek ṣevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 9). [iy,]*
41. Ġarībe hiç nigeh-i āşināyı itmezler
    Diyār-ı ʿışḳda **iy** dil ġarīb ʿādet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 6). [iy,]*
42. Ser-i rehin gözedüp **iy** Faṣīḥ muntaẓır ol
    Ümīddür saña da bir nigāha furṣat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 19). [iy,]*
43. Dilde ʿışḳ-ı leb-i cānān bir olur
    Tende **iy** rūḥ-ı revān cān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 2). [iy,]*
44. Yanuñda bülbüle **iy** gül sebeb ne tercīhe
    Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [iy,]*
45. Yanuñda bülbüle **iy** gül sebeb ne tercīhe
    Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [iy,]*
46. Yanar ḫāmūş iken pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
    Sükūt itmekde dinmiş **iy** göñül gerçi selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [iy,]*
47. Revā mı ḫ∨āb-ı rāhat görmeye ʿuşşāḳ-ı nā-şāduñ
    Bilürsin **iy** siyeh-mest-i sitem ṣubḥ-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 12). [iy,]*
48. İy nesīm-i ṣabā şitābuñ var
    Yine beñzer ki bir cevābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 1). [iy,]*
49. Ġayrı cāya ne ḥācet **iy** ġam-ı ʿışḳ
    Dil gibi ḫāne-i ḫarābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [iy,]*
50. Göñülden bir peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
    Bizüm de **iy** ṣabā kūyında yāruñ āşināmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [iy,]*
51. Bir iki düşnām virmiş bezm-i düşmende saña
    Müjde **iy** dil yine yāruñ luṭfı var iḥsānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [iy,]*
52. İy Faṣīḥ endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem ber-ṭaraf
    ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 9). [iy,]*
53. İy dil peyām-ı vaṣlı mıdur ḫ∨āhişüñ nedür
    Her dem nesīm-i ṣubḥ-gehe pürsişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [iy,]*
54. Bir şemʿa **iy** göñül yine pervānesin gibi
    Ḫāḳister eyledüñ beni bu sūzişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [iy,]*
55. Bulduñ ne vaṣlıla ne firāḳıyla tesliyet
    İy dil bilinmedi hele hiç ḫ∨āhişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [iy,]*

56. Erbāb-ı ṭābʿa serkeş olup **iy** sipihr-i dūn
Farḳ-ı ʿadū-yı dānişe bu gerdişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 7). [iy,]*
57. Kenār seyrin idenler ne bilsün **iy** dil-i zār
Bu ġarḳa-gāhda āzār-ı rūzgār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [iy,]*
58. Cihānı yoḫsa muradūñ fenāya virme midür
Bu seyl-i ḫūn nedür **iy** çeşm-i eşk-bār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [iy,]*
59. Ḫavfüm oldur intiẓāruñla sirişküm silmedin
Elden **iy** Yūsuf-cemālüm çeşm-i giryānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [iy,]*
60. Sitemle ḫāṭıra senden ferāġ gelmez hiç
Cefālaruñ bize **iy** bī-vefā ṣafā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [iy,]*
61. Telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler **iy** Faṣīḥ
Vāʿiẓ ki durma nār u cinândan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 9). [iy,]*
62. Miʿyār-senc-i cins-i belāġatsin **iy** Faṣīḥ
Nazmuñ temām mertebede şāʿirānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 9). [iy,]*
63. Luṭf eylegil fütāde-i rāh-ı ġamuz bize
İy sāḳī dest-gīr olur bir ayāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [iy,]*
64. İtdüñ telef ḫizāne-i naḳd-i sirişkümi
İy dīde nʾeyledüñ görelim gel ḥisāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 8). [iy,]*
65. Dök cism-i dāġ dāġ Faṣīḥā sirişk-i ter
İy dīde lālezār-ı ġam-ı ʿışḳa āb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 10). [iy,]*
66. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne bilür
O rāyı **iy** dil-i şeydā iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [iy,]*
67. Şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ uzatduñ ḫāmūş
Her kişi çekdügini **iy** dil-i dīvāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 6). [iy,]*
68. ʿİlācı **iy** göñül āb-ı revāndur çünki sevdānuñ
Devā-yı ʿışḳ içün derd ile giryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [iy,]*
69. Kebāb itmişdi nār-ı intiẓār **iy** bād luṭf itdüñ
Bize olduñ ḳudūm-ı yār-ı zī-şāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [iy,]*
70. Yābāna gitme Ḳays-veş **iy** dil cünūnı ḳo
Ḫ∨āhiş hemīşe ʿāşıḳa yāruñ viṣālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [iy,]*
71. İy dil ümīd-i mīve-i vaṣl itme kim o şūḫ
Bāġ-ı melāḥatuñ daḫı nev-res nihālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [iy,]*
72. Eger çi ḳatʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam ġamdur
Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende **iy** sāḳī ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [iy,]*

73. Görinmezsin raḳīb-i dīv-sīretle olup meʾnūs
Olur mı **iy** perī dil muẓṭarib olmaya ādemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [iy,]*
74. İẕār-ı āteşīnüñ görse şemʿ-i pür-żiyā derler
Şerer ṣanma ruḫuñdan āteş **iy** nūr-ı Ḫudā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [iy,]*
75. Gel **iy** nihāl-i leṭāfet-ḫırām-ı gülşen-i nāz
Çemende meclis-i ʿayş u ṭarab müheyyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 7). [iy,]*
76. ʿAceb teşrīfüñe kimlerdür **iy** meh muntaẓır her şeb
Henüz encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [iy,]*
77. İy perī-ruḫsār bilmem ülfetüñ kimlerledür
Hiç görinmezsin ʿaceb üñsiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [iy,]*
78. Görmedük gözden nihānsın ḫayli demlerdür seni
Bilmezüz **iy** duḫter-i rez ʿişretüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [iy,]*
79. Hiç seni cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde görmezüz
İy Faṣīḥ-i zār şimdi ṣoḥbetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 10). [iy,]*
80. Bu şeb görüp didüm **iy** māh sürʿatüñ kimedür
Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [iy,]*
81. Nedür bu ṣīftegī sen de bizden itme nihān
Kimüñ esīrisüñ **iy** dil maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [iy,]*
82. Ṣarīre başladuñ **iy** kilk-i ḫoş-edā-yı Faṣīḥ
Kimüñ ṣenā-geri olduñ bu midḥatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 15). [iy,]*
83. Ne keyfiyyet var **iy** sāḳī mey-i dīrīn-i ḫummuñda
Kühen-pīrān-ı bī-tābānı nev-sāle cevān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [iy,]*
84. Rūzgār-ı dil müsāʿiddür kenār eyyāmıdur
Müjde āzādī-i girdāb-ı firāḳ **iy** nā-ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [iy,]*
85. Cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat ol birez
Bāre-i dil-keş-ḫırāmuñ luṭf it **iy** meh-rū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [iy,]*
86. Her tār-ı zülfi eyler ise biñ dili esīr
Çoḳ görme **iy** göñül ki dem-i nev-bahārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 6). [iy,]*
87. Tā-be-key āşüfte ḥālüm besdür **iy** bī-raḥm bes
Tā-be-key pā-mālüm **iy** serv-i çemen-pīrā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [iy,]*
88. Tā-be-key āşüfte ḥālüm besdür **iy** bī-raḥm bes
Tā-be-key pā-mālüm **iy** serv-i çemen-pīrā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 4). [iy,]*

89. Eyledi tāb-ı teb-i cevr-i zemāne ḫuşk-leb
Luṭf it **iy** sāḳī Faṣīḥa bir ḳadeḥ ṣahbā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [iy,]*
90. Nergisleri hep muntaẓır-ı maḳdemüñ olmış
İy serv-i leṭāfet dem-i gül-geşt-i çemendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [iy,]*
91. Eyleseñ feyż-ı suḫanda daʿvī-i rūḫuʾllahı
İy Faṣīḥ inkār olınmaz sözlerüñ iʿcāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 10). [iy,]*
92. Ḫarāb itdüñ yaḳup nʾeylersin **iy** bī-raḥm u kāfir-kīş
Dil-i vīrānemi farż it ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 3). [iy,]*
93. Bī-ṣavt u ḥurūf eyleye maʿşūḳına teʾsīr
İy bülbül-i şūrīde naġam böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 4). [iy,]*
94. Bāġa var bir nev-cevānla cām-ı mey gör **iy** Faṣīḥ
Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 9). [iy,]*
95. Ṣanma **iy** ḫ∨āce hemān māl ü menāli dükenür
Gāh olur kim kişinüñ fikr ü ḫayāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 1). [iy,]*
96. İy Faṣīḥ ʿāṣıḳa ṣabr eylemedür lāzım olan
Zahidüñ ṭaʿnı ʿadū ḳīl ile ḳālī dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 9). [iy,]*
97. Vaʿd eyleyeli vaṣluñı **iy** māh-ı mihr-sūz
Dil ṭurma ḥisāb-ı güẕer-i ṣubḥ u şeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 5). [iy,]*
98. Maʿḳūl vechi nīke ʿaceb bilseñ **iy** perī
Aġyār-ı rū-siyāha o luṭf-ı nigāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 5). [iy,]*
99. Eyler ise ʿaceb dem ü ʿālemdür **iy** Faṣīḥ
Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi bālā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 9). [iy,]*
100. Saḫt ber-cā seng-i küh-sār-ı ṣebāt olsa göñül
Ceẕbe-i ḥüsnüñ yirinden anı **iy** meh-rū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 4). [iy,]*
101. Serden aşdı gerçi cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz
Nʾeyleyem dāmānuña el irmedi **iy** serv-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 2). [iy,]*
102. Baḳsun sipihrüñ āyīne-i tāb-nākine
Maʿlūm idinmek isteyen **iy** dil żamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 6). [iy,]*
103. Vażʿuñdan añladuḳ senüñ **iy** şūḫ-ı bī-vefā
Ḳalmadı ġayra meylüñe hiç iştibāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 5). [iy,]*
104. İy rūzgār eyleme pejmürde ġonçemüz
Biz de yed-i nevāzişe şāyeste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 7). [iy,]*

105. Ṣabādan her seḥer nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin
Perīşān-ḫ∨āhiş olma **iy** göñül bīhūde bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 4). [iy,]*
106. Miṣāl-i pertev-i mihr-i cihān-fürūz-ı felek
Göñül her āfete **iy** māh-ı fitne-zā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 8). [iy,]*
107. Ḳaddüñ görüp ādem niçe dāmānuña düşmez
Serv-i çemen **iy** sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 2). [iy,]*
108. Ol ḳāmeti **iy** serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet
Kimdür ki görüp kūşe-i dāmānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 5). [iy,]*
109. Bu rūḥ-fezā ṭarz-ı ḫırāmı göre biʾllāh
İy serv-i çemen sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 8). [iy,]*
110. İy şāh-ı melāḥat yiter itdüñ yiter inṣāf
ʿUşşāḳ-ı vefā-dāra cefā şānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 9). [iy,]*
111. Ol naḫl-i nāz çünki degül māʿil-i niyāz
Bīhūde **iy** Faṣīḥ niçün ṣıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 10). [iy,]*
112. Kāfir ʿadūdur **iy** dil-i şeydā küniştümüz
Bilmez nifāḳı ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 2). [iy,]*
113. Bu şiʿri hiç niyāz-ı naẕīreyle **iy** Faṣīḥ
Āzürdegī-i ḫāṭır-ı yārān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 9). [iy,]*
114. Yek-ḫumm-ı neşve-baḫş-ı ṣafā bir piyālemüz
Yeksāndur **iy** Faṣīḥ kibār u ṣıġārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 8). [iy,]*
115. Senden **iy** bād-ı ṣabā bir būy-ı rāḥat ḳāniʿüz
Ṣanma kim berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-ḫ∨āhişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 4). [iy,]*
116. Eylemeseñ de tekellüm olmazuz āzürde-kām
Senden **iy** āyīne-ruḫ rūy-ı maḥabbet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 6). [iy,]*
117. Biz ki keştī-i tevekkül-seyrüz itme imtinān
Ḳāniʿüz **iy** şurṭa-i bād-ı selāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 8). [iy,]*
118. Vaḫşetle ülfet eylemişüz **iy** ġazāl-i nāz
Çeşmüñ ġamıyla merdüm-i meʿnūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 7). [iy,]*
119. Besdür aġyāra bu deñlü rūy-ı dil **iy** māh bes
Baña da āyīne-i ruḫsārıñı ṣun bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 1). [iy,]*
120. Mīve-çīn-i ārzū olmaḳ olurdı **iy** Faṣīḥ
Mümkin olsa naḫl-i bālā ḳadd-i yāra dest-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 9). [iy,]*

121. Var ise bir ġonçe-i būs-ı lebüñdür ḫ∨āhişüm
Yoḳdur **iy** şīrīn-dehen ġayrı benümçün mültemes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 4). [iy,]*
122. Ḥabāb-ı sāġarı gördüm ḳıyās itdüm ki **iy** sāḳī
Bir elmāsī nigīndür duḫter-i rezçün nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 11). [iy,]*
123. Seni gördükde dīdem ʿālemi ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler
Olup **iy** nūr-ı çeşmüm görmesem rūyuñ cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 4). [iy,]*
124. Faṣīḥ sūz-ı dilden āgeh it **iy** kilk-i aḫker-tāb
Ne sūd efsürdegī-i ṭabʿa olmış ṭūb cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 9). [iy,]*
125. Ne mümkin bend-i zincīrinden ʿışḳuñ **iy** dil istiḫlāṣ
Rehāyî mümteniʿ ḳayd-ı şikenc-i zülf-i dil-berden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 4). [iy,]*
126. Hep ḫarāb olmaḳ sükūn-ı ʿışḳa maẓhār olmadur
Gencdür **iy** dil bilürsüñ cāy-ı vīrāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 6). [iy,]*
127. İder dil her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefādan ḥaẓ
Muḳaddem almamış **iy** māh-rū mihr ü vefādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 2). [iy,]*
128. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür bu ḫandeñ **iy** ġonçe
Olur mı tā bu deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 3). [iy,]*
129. ʿĀrıż u ebrūñı **iy** mihr-i dıraḫşānum görüp
Āsumānuñ eyledüm bedr ü hilālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 3). [iy,]*
130. Dehrde bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan **iy** Faṣīḥ
Geldi çarḫuñ ḥāṣılı ṣaʿd ü vebālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 9). [iy,]*
131. İder **iy** dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
Her kimüñ āyīnesinde bulına ṣafvet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 5). [iy,]*
132. İy Faṣīḥ olmada bir vech ile her dilde ʿayān
Niçe mümkin biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 11). [iy,]*
133. Erbābı **iy** Faṣīḥ olur lāl ü bī-zebān
Gelmez lisāna ḥāṣılı olmaz beyān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 9). [iy,]*
134. Ġelürse telḫ saña ẕāʾiḳañda leẕẕet yoḳ
Ḥalāveti mey-i şīrīn-güvāruñ **iy** zāhid *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 5). [iy,]*
135. İy göñül ʿadd itmesünler mi seni mümtāz-ı ʿışḳ
Cān-ı sūẓanuñ mı yoḳ yā çeşm-i giryānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 3). [iy,]*
136. Fāriġ olduñ **iy** göñül feryād u efġān itmeden
Tīg-i ġamdan perde-i sīneñde hicrānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 5). [iy,]*

137. Değişmem **iy** dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra
Sifāl-pāreyi destümde bāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [iy,]*
138. Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyicek
Değişmem **iy** dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 8). [iy,]*
139. İtdüñ seḥeri ġonçeleri luṭf ile bīdār
Göñlin ele alduñ yine **iy** bād hezāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 4). [iy,]*
140. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra bir gelmesün **iy** dil
Yoḳ cūy-ṣıfat ʿışḳ ile bir yirde ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 7). [iy,]*
141. Her dem dem-i pey-der-pey-i ḥasret çeker **iy** dil
Bilmez naġam-ı şādīyi bülbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 3). [iy,]*
142. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiẕāruñdan
Ne var **iy** naḫl-i nev ben ḫāke de bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 6). [iy,]*
143. İdersüñ būy-ı zülf-i yārı bizden **iy** ṣabā imsāk
Dil-i āṣüftenüñ ḥāli nedür bāri ḫaber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 7). [iy,]*
144. Çekilseñ reh-güzār-ı dilden **iy** seyl-āb-ı ḫūn-ı eşk
O ser-gerdāna kūy-ı yāra bir laḥża güẕer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 9). [iy,]*
145. Hevā-yı ʿālem-i maʿnādan itseñ iktisāb-ı feyż
Hemīşe **iy** nihāl-i kilk-i ter bār-ı hüner virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 12). [iy,]*
146. Faṣīḥi eyleyüp tevcih-i çeşm-i luṭfuña maẓhar
Maʾānī mülkini **iy** pādişāh-ı baḥr ü ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 14). [iy,]*
147. Nihānī vaʿde-i vaṣl eyledüñ raḳībe yine
İşāret-i müjeñ **iy** çeşm-i fitne-zā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 4). [iy,]*
148. Miṣāl-i dīde-i ḫūnīn-i ʿāşıḳ-ı şeydā
Tehī görülmesün **iy** sāḳi cām-ı ser-şāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 4). [iy,]*
149. Perī-veş **iy** ḳamer-sīmā görinür geh görinmezsüñ
Miṣāl-i ġurre-i ġarrā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 1). [iy,]*
150. ʿAcebdür āh-ı dilde **iy** şerār-ı āteş-i sīne
Geh kirm-i şeb-firūz-āsā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 5). [iy,]*
151. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan olmaz rūz u şeb māʾil
Sen **iy** ḫurşīd-rū ammā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 8). [iy,]*
152. Taḥammül itmeye küh-sāra söyleseñ **iy** dil
O bār-ı cevri ki bu rūzgārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 5). [iy,]*

153. Bu āb u gilde ne çekdüñse **iy** Faṣīḥ hele
Dü-çeşm-i terle dil-i bī-ḳarārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 9). [iy,]*
154. Güstāh ʿaceb ʿarż-ı merām eyledüñ **iy** dil
Āteşlere yaḳduñ dili pür-tāb u tef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 6). [iy,]*
155. İy dil raḳīb ile yine var bir muʿāmele
Meclisde cünbiş-i müje-i yāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 3). [iy,]*
156. ʿArż-ı merāma **iy** dil ʿaceb cürʾet eyledüñ
Ṭiġ-ī ʿitāba ḫançer-i āzāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 5). [iy,]*
157. Dest-i nevāziş-i nigehüñ **iy** ṭabīb-i cān
İtdüñ dirīġ nabż-ı dil-i zāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 7). [iy,]*
158. Dirīġ itme gehī dilden **iy** nesīm-i ṣabā
Bu dīde-dūz-ı reh-i intizāra bir ḫaberüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 3). [iy,]*
159. Seḥer ṭarf-ı ser-i kūyından **iy** peyk-i ṣabā geldüñ
Peyām-ı makdemiyle ẕevḳ-baḫş olduñ ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 1). [iy,]*
160. Olurduḳ **iy** dil-i şeydā ḥaḳīḳate vāṣıl
Ḥaḳīḳatüñ bilebilsek mecāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 3). [iy,]*
161. Bu ḫ∨ānçe-i fenādā meh-i nev serde gerek
Bir nān-pāreyi bize çoḳ görme **iy** felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 2). [iy,]*
162. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin **iy** perī saña
Bu daʿvīme şehādet ider ādem ü melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 3). [iy,]*
163. Gūyā ki cām-ı ʿişretüñe vażʿ olındı hep
Kim meclisüñde ḳalmamış **iy** çarḫ hiç nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 6). [iy,]*
164. Gelseñ ḫırāma her ne zemān **iy** nihāl-i nāz
Dir kim Faṣīḥ sāye-ṣıfat leytenī maʾek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 9). [iy,]*
165. Gel ġayra şitāb ile varup olma ʿaraḳ-rīz
İy nūr-ı dü-çeşm itme telef āb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 4). [iy,]*
166. İy ruḫları gül kec-reviş-i ḫāra mı uyduñ
Yaʿnī güzelüm düşmen-i bed-kāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 1). [iy,]*
167. İy ḥüsn ü müsellem-meniş-i ʿişvede mümtāz
Raġmen bize vażʿ-ı bed-i aġyāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 3). [iy,]*
168. Bāġun yine sünbülleri āşüfte vü derhem
İy bād-ı ṣabā kākül-i mekkāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 8). [iy,]*

169. İy laʿli şeker-rīz-i melāḥat hele bir kez
Ḳavl-i dil-i ʿuşşāḳ-ı vefā-dāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 9). [iy,]*
170. Cihānda şanma sensin **iy** dil-i şeydā hemān māʾil
O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 1). [iy,]*
171. ʿAceb mi olsa zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem
Bu şiʿr-i dil-pesende **iy** Faṣīḥ oldı cihān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 10). [iy,]*
172. Tā key çü ġonçe çīn-i cebīn **iy** sitem-pesend
Bir kerre bāri sen de ruḫ-ı cān-ı zāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 7). [iy,]*
173. İy Faṣīḥ itmiş seḥer seyr-i çemen ol gül-cemāl
Bülbül-i şeydāya olmış āteş-i sūzende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 13). [iy,]*
174. Nüh-sipihr-i bī-ḳarāruñ irtifāʿı **iy** Faṣīḥ
Dergeh-i sulṭān-ı ʿālī-şānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 9). [iy,]*
175. Dilde var endīşe-i envāʿ-ı ʿişret **iy** Faṣīḥ
Bir müferriḥ bezmi çoḳ mey-ḫānedür gūyā gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 9). [iy,]*
176. Cāna teʿsīr eylemez her nāle vü zār **iy** Faṣīḥ
Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 9). [iy,]*
177. Ne ṣūret bend olur ḥayrānem **iy** dil defter-i aʿmāl
Ki miʾrāt-ı ruḫ-ı ḫūbāna çoḳ ṣarf-ı nigāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 5). [iy,]*
178. Benem ben **iy** Faṣīḥ ol ser-be-pīş-i şerm-i bed-kārī
Ḫaṭā ḳıldum ḳabāḥat işledüm cürm ü günāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 9). [iy,]*
179. Kimüñle ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ **iy** māh-ı ṭābānum
Seni biz görmedük ḳaç gündür **iy** mihr-i dıraḫşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 1). [iy,]*
180. Kimüñle ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ **iy** māh-ı ṭābānum
Seni biz görmedük ḳaç gündür **iy** mihr-i dıraḫşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 2). [iy,]*
181. Cemālüñ seyrine müştāḳ ʿuşşāḳ-ı vefā-dāruñ
Vefā meydānına gel ṣalın **iy** naḫl-i ḫırāmānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 4). [iy,]*
182. Ne keyfiyyetdür **iy** sāḳī ki bir peymāne mey görsem
Şikest-i kāse-i rāz itmede ṣabr u şekīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 5). [iy,]*
183. Riyāż-ı meclisüñde zīr-i lebdür āh u feryādum
Ben **iy** gül-çehre küstāhī-i murġ-ı ʿandelīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 10). [iy,]*
184. Söyleyüp bir ġazel-i pākīze
Seni **iy** ṣūḫ-ı cihān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 6). [iy,]*

185. Ḳıyās itdüm ki düşmiş ġonçe-i bāġ üstine şeb-nem
Görüp teb-ḫālelerle laʿl-i nābın **iy** göñül yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 9). [iy,]*
186. İmtinānuñla şemīm-i Yūsuf-ı ümmīd ise
İstemem **iy** rūzgār-ı nā-be-hencār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 8). [iy,]*
187. Çoḳ böyle şīve ṣatmasañ **iy** ḫ∨āce-i cemāl
Bilseñ ʿayār-ı gevher-i pāk maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 5). [iy,]*
188. İy Faṣīḥ itmede īẕār-ı gül-i istiḳbāl
Herkese dest-i yedüʾl-men iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 9). [iy,]*
189. Ben **iy** Faṣīḥ Ḫusrev-i naẓm-ı belāġatüm
Destümde ḫāmedür kalem-i ejdehā-nümūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 8). [iy,]*
190. Senüñle gel o perī-rū ferişte-ḫū güzeli
Musaḥḥar etmege **iy** dil ʿazīmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 4). [iy,]*
191. Yā Ḫusrevī-i vaṣl u ya Ferhādī-i firāḳ
Ġam çekme **iy** Faṣīḥ çünān ola yā çünīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 10). [iy,]*
192. Bir şekle girdi ḥālümüz **iy** düşmen-i vefā
Bīgāne şād olur göricek āşinā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 3). [iy,]*
193. Mānend-i nā-resā ki ne **iy** şūḫ-ı ʿışḳ-sāz
Olmış bir iki zār-ı belā mübtelā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 7). [iy,]*
194. Āteş-i ḥasret nedür bilmezsin **iy** pervāne sen
Bir gice gel gör hele şemʿ-i şeb-efrūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 7). [iy,]*
195. İltifāt eyler raḳībe yüz virüp ol māh-rū
İy Faṣīḥ āyīne-i dil niçe muġberr olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 10). [iy,]*
196. Olmaz dir imişsin beni ʿışḳumda vefā-dār
Olsun seni **iy** şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 8). [iy,]*
197. Dirīġ itmek ne mümkin olsun **iy** cān-ı cihān olsun
Yoluñda cān-niṣār olmaḳ ise dil-ḫ∨āh u maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 6). [iy,]*
198. Saña dil-dādedür **iy** ḳāmeti şimşād u gül-ruḫsār
Gerekse verd-i ḫandān u gerek serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 7). [iy,]*
199. Seni **iy** Yūsuf-ı Kenʿān-ı melāḥat ʿāşıḳ
Kendi cānından aġır görmez ise kūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 3). [iy,]*
200. Āh-ı serd itmede **iy** āyīne-ruḫ mecbūrum
Ḫāṭıra gerd-i elem gelmeye maʿẕūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 5). [iy,]*

201. Fānūsa ḳoma māniʿ-i vuṣlat olup **iy** bād
Pervāneyi ḳoy şemʿ-i fürūzāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 5). [iy,]*
202. Çek kemān-ı saḫt-ı hicrānı binā-gūşa getür
Güş-ı taḥsīn çeksün **iy** dil Ḳahramān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 6). [iy,]*
203. Gül mevsimidür bezm-i mey **iy** sāḳī düzilsün
Çeşm-i siyehüñ mest olup eṭrāfa süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 1). [iy,]*
204. Seyr eyleyelüm genc-i melāḥat nicʾolurmış
Luṭf eyle o zer tügmeler **iy** māh çözilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 4). [iy,]*
205. Sen gül gibi **iy** şūḫ açılup eyle tekellüm
Her lāle-ruḫuñ ġonçe-ṣıfat aġzı büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 5). [iy,]*
206. Ṭutārsın **iy** felek pey-der-pey anı seng-i āzāra
Elinde kimsenüñ bir pāre nānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 3). [iy,]*
207. Meger kūyında dil-dāruñ mekānı olmasun dirsin
Nedür bu āh u girye kimsenüñ **iy** cān-ı ġam-dīde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 7). [iy,]*
208. Faṣīḥüñ ġamla eylersin zebānın beste-i ḥayret
Bu bezmüñ **iy** felek hiç nükte-dānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 10). [iy,]*
209. Bilmem **iy** ṣūfi ḫakīḳatde ṭarīḳatde misin
Yoḫsa ḫarlar gibi bīhūde meşaḳḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 1). [iy,]*
210. ʿArż itmede mācerāyı yāra
İy dīde-i ter ʿaceb cerīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 6). [iy,]*
211. Bir iki cāmını gör bezm-i ʿālemüñ **iy** dil
Fesāne-i Cem ü Efrāsiyābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 3). [iy,]*
212. Ḫiṭāb-ı iltifātı eyleyüp taḫṣīṣ aġyāra
Dimezsin **iy** perī-peyker Faṣīḥā sen de ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 10). [iy,]*
213. Sezā-vār-ı teraḥḥüm bülbül-i şūrīdedür yoḫsa
Sen **iy** pervāne şemʿ-i meclis ile germ-ülfetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 4). [iy,]*
214. Göze **iy** ḫāk-i pāy-ı yār kuḥl-ı cevher-i cānsın
Sere **iy** sāye-i gīsū-yı dil-ber tāc-ı devletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 5). [iy,]*
215. Göze **iy** ḫāk-i pāy-ı yār kuḥl-ı cevher-i cānsın
Sere **iy** sāye-i gīsū-yı dil-ber tāc-ı devletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 6). [iy,]*
216. Recā-yı gevher-i ümmīd idersem itme istibʿād
Sen **iy** pīr-i muġān bir bī-kerān baḥr-i mürüvvetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 8). [iy,]*
217. Ḫalḳ-ı cihānı bende-i efgendeñ eyledüñ
Sen **iy** şeh-i memālik-i ḥüsn ü behā nesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 4). [iy,]*

218. İy naḫl-i riyāz-ı dil ü cān serv-i çemāna
Teşbīh idemem ḳāmetüñi ʿār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 3). [iy,]*
219. Böyle ṭaʿn itmez idüñ bīhūde erbāb-ı dile
Bilseñ **iy** zāhid eger derd-i maḥabbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 4). [iy,]*
220. Her ne deñlü itseñ irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn
Senden **iy** meh-rū bize mihr ü maḥabbetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 4). [iy,]*
221. Ḥāẓır ol **iy** çeşm-i ter ol serv-ḳāmetdür gelen
Pāyına iṣār içün ḫūn-ı ciger āmāde it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 6). [iy,]*
222. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
Ḥāżır ol iy dīde-i ter şehr-i mātemdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 1). [iy,]*
223. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
Ḥāżır ol **iy** dīde-i ter şehr-i mātemdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 2). [iy,]*
224. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 10). [iy,]*
225. Zaḥmetüm Ḳaysa ḳıyāṣ olmaz benüm **iy** zū-fünūn
Mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışḳı bildürmez cünūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 1). [iy,]*
226. İy Faṣīḥ irmek olurdı menzil-i maḳṣūdıma
Bāre-i şeb-reng-i tālīʿ n'eyleyem ġāyet zebun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 9). [iy,]*
227. Dirīġ itme ġubār-ı āsitānın **iy** ṣabā bizden
Ne var olsaḳ ḳarīrüʾl-ʿayn ol kuḥl-i saʿādetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 3). [iy,]*
228. Hevā-yı serv-ḳad ü gül-ḥadiyle geşt idelüm
Senüñle **iy** dil-i pür-ārzū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 6). [iy,]*
229. Kelām-ı vaṣf-ı cemālüñ hezār ḥıfẓ itmiş
Ḳırāʾat itmede **iy** lāle-rū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 8). [iy,]*
230. İy Faṣīḥ az dinür ḥāṣılı sencīde suḫan
Böyle pākīze ġazel ṣanma ki her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 7). [iy,]*
231. Ġubār-ı ġamla göz açdurmaz **iy** Faṣīḥ baña
Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 9). [iy,]*
232. İy ṣūfī suʾāl eyleme hiç meẕhebümüzden
Meyḫāneye gel dönme bizüm meşrebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 1). [iy,]*
233. Niçe çāk itmeyeyüm ceyb ile dāmānı niçe
Geçdüm **iy** ruḫ-ı revān cāme degül cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 6). [iy,]*

234. İy Faṣīḥ añla hemān heyʾet-i mecmūʿamdan
Hiç suʾāl itme ṣaḳın ḥayyiz-i ʿirfānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 7). [iy,]*
235. İy Faṣīḥ itdi beni ser-tā-be-pā sevdā-yı ʿışḳ
Kākül-i müşgīn ü ḫāl-i ʿanberīn çeşm-i siyāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 9). [iy,]*
236. İy teġāfül-pīşe ġam ḥālüm diger-gūn eyledi
Sīne mecrūḥ u ciger ṣad-pāre dil-ḫūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 3). [iy,]*
237. Ḳadd-i mevzūnuñ ġamıyla ḫalḳa-i nūn oldum āh
Medd-i āhum āsumān-peyveste **iy** ʿayn-i melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 5). [iy,]*
238. İy meh-i Leylī-nigāh u Ḫusrev-i Şīrīn-dehen
Ser-be-rāh üftāde-i küh-sār u hāmūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 7). [iy,]*
239. İy Faṣīḥ ol Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāli yād idüp
Cūş-ı reşk-efgen be-Nīl-i feyż meşḥūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 9). [iy,]*
240. Kimüñ meftūnı olduñ **iy** perī-rūyum nihān söyle
Nedür bāʿiş sükūta söyle **iy** şūḫ-ı cihān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 1). [iy,]*
241. Kimüñ meftūnı olduñ **iy** perī-rūyum nihān söyle
Nedür bāʿiş sükūta söyle **iy** şūḫ-ı cihān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 2). [iy,]*
242. Kimüñ āyīnesinde ʿaks-i rūyuñ gördüñ **iy** meh-rū
Kime dil virdüñ **iy** ṭūṭī-zebān sükker-dehān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 3). [iy,]*
243. Kimüñ āyīnesinde ʿaks-i rūyuñ gördüñ **iy** meh-rū
Kime dil virdüñ **iy** ṭūṭī-zebān sükker-dehān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 4). [iy,]*
244. Dil-i āşüfte-ḫ∨āb-ı miḥnet-i hicrānı eglendür
Cemüñ bezminde **iy** mīnā-yı mey bir dāstān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 6). [iy,]*
245. İy meh güẕer-i tīr-i ḳażādan ḥaẕer eyle
Bu nüh felegi başuña ister siper eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 1). [iy,]*
246. İy ṭabībüm eyleme bīhūde isrāf-ı ḫayāl
Ḫaste-i sevdā-yı ʿışḳa ṣanma kim tedbīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 7). [iy,]*
247. Çeşm-i merdüm görmemişdür böyle vaḥşet **iy** Faṣīḥ
Ol perī ẓann itmezem efsūn il tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 9). [iy,]*
248. Çoḳ cāna geçdi derd-i ḥasret egerçi **iy** dil
Ol şūḫ-ı işve-kāra söz geçmedi ne çāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 5). [iy,]*
249. Emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa müşkil çü sīne germek
İy dil miṣāl-i keştī düş pīş-i rūzgāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 10). [iy,]*

250. ʿĀlemüñ seyrinde bir abdāl-ı ḥayrānuz henüz
Kim ḳanāʿat eyledük **iy** dil niyāz u seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 4). [iy,]*
251. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme ṣaḳın
Gel gel **iy** dil fāriġ ol ṣulḥ it cevān u pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 6). [iy,]*
252. Meʾlūf-ı mekteb olmış o ṭıfl-ı sitem-keşüm
Memnūnum **iy** göñül eger āẕīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 6). [iy,]*
253. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñi al **iy** Faṣīḥ ele
Tā kim ʿadū-yı yave-suḫanlar zebān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 9). [iy,]*
254. İy Faṣīḥ olur siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet o kim
Bir şehirde devr ide mānend-i meh derden dere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 7). [iy,]*
255. Ne deñlü serkeş ü dāmen-keş olsa aġlamaz idük
O naḫl-i tāzeden **iy** dil ümīd-i ḫāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 4). [iy,]*
256. Görmedüm bir resm-i rengīn-i selāmet **iy** Faṣīḥ
Çoḳ nigāh itdüm zemīn ile zemānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 9). [iy,]*
257. Yaraşur saña ḫırām-ı ʿişve
İy ser-ā-pā-yı temām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 2). [iy,]*
258. Neşvesin idrākden ḳalduḳ meger kim **iy** Faṣīḥ
Rūzgār ile bozulmışdur ḫum-ı dehrüñ müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 9). [iy,]*
259. Ṣaḫn-ı gülşen nev-şüküfte ġonçelerle **iy** Faṣīḥ
Beñzer ol bezme ki ser-şār ola cām-ı mülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 11). [iy,]*
260. Ṭarḥ eyledüñ kenāra bizi **iy** muḥīt-i ʿışḳ
Redd eyledüñ dirīġ ḳadīm āşināları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 3). [iy,]*
261. Pey-der-pey **iy** göñül ne idi ol mehüñ bize
Cevr ü cefāları gehi mihr ü vefāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 5). [iy,]*
262. Bīmār-ı ʿışḳa fikr-i ʿilāc olmaz **iy** ṭabīb
Ser-māye-i cünūn olur ʿaḳluñ devāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 7). [iy,]*
263. Ol seyyidüñ ġam-ı ruḫ-ı āliyle **iy** Faṣīḥ
Terk eyledüm ḳabāları giydüm ʿabāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 9). [iy,]*
264. Zeyl-i pūşīde-i Beytüʾl-Ḥaram-āsā **iy** dil
Būs idüp ḳoy ser-i tāʿẓīme o dāmān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 9). [iy,]*
265. İder **iy** dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
Ṣāf iden sīnesini āyine vü āb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 7). [iy,]*
266. Vaḫşet itdüñ **iy** perī-rū ʿaḳıbet āhū gibi
Teşne-i deşt-i maḥabbetden çekildüñ su gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 1). [iy,]*

267. Feyż-ı ʿışḳuñ bende gel seyr eyle **iy** serv-i revān
Ḥasretüñde dīdeden āteş aḳıtdum ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 9). [iy,]*
268. Neydi hiç bilmem nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde sebeb
İy göñül olʿahd-şiken aġyāra yār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 8). [iy,]*
269. Nev-bahār-ı ḥüsnini pejmürde gördüm **iy** Faṣīḥ
Ol nigār-ı serv-ḳad ġayra kenār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 9). [iy,]*
270. Zebān-ı şekveye ruḫṣat vir **iy** Faṣīḥ meger
Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 9). [iy,]*
271. Nevā-yı dil-keşüñ itme iżāʿat **iy** bülbül
Bu güne gülşene bāng-i kelāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 3). [iy,]*
272. Her bir ḫırām-ı nāzda biñ fitne ṭarḥ idüp
İy ḳaddi ser-firāz ḳoparduñ ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 8). [iy,]*
273. Faṣīḥ **iy** şāh-ı ḫūbānum olaldan bende-i ʿışḳuñ
Duʿā-yı devlet-i ḥüsnüñ olupdur her zemān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 9). [iy,]*
274. Ne ḥālet vardur **iy** ḫāme zebān-ı dür-niṣāruñda
İşiden naẓm-ı pāküñ cümle gūş āferīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 7). [iy,]*
275. Gören āyīne-i cām-ı meyi ṭūṭī-lisān oldı
Ne keyfiyyetdür **iy** sāḳī baña mühr-i dehān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 2). [iy,]*
276. Seni **iy** sāġar-ı mey görmedük ḫayli zemān oldı
Cilā-yı çeşm-i cānsın ḥayr-maḳdem gel ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 8). [iy,]*
277. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz bir ḫaber var mı
Seni **iy** bād-ı gülşen görmedük çoḳ rūzgār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 6). [iy,]*
278. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
Ġamuñla **iy** perī her çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 8). [iy,]*
279. Gel **iy** ḫurşīd-ruḫsār ebruvānı ġamze-i ümmīd
Niçe ṣubḥ u mesā itdi güẕer çoḳ intiẓār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 9). [iy,]*
280. Olursın belki **iy** dil beste-i fitrāki bir ḫūbuñ
İrişdi ʿıyd-ı ḫūbāna dem-i ṣayd u şikār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 11). [iy,]*
281. Sen **iy** āyīne niçe ḥüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
Bir āḫır dil-rübāda böyle ḥüsn ü ānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 5). [iy,]*
282. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül **iy** Faṣīḥ
Bārı bāġ eyler baña ol ṭıfl-ı nāzuñ lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 11). [iy,]*

283. Taḥrīre eylemezdi vefā mācerāmuzı
Eşcār kilk ü baḥr midād olsa **iy** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 9). [iy,]*
284. Seyr idenler pençe-i şīr-i jiyānda **iy** Faṣīḥ
Āhū-yı müşgīn ṣanurlar dīde-i bīmārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 9). [iy,]*
285. İy Faṣīḥ āẓim-i şeh-rāh-ı ferāġ itdi bizi
ʿĀḳıbet vaż ʿ-ı şütür-gürbe-i bī-mevḳiʿ-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 12). [iy,]*
286. Didüm Sīmurġ rūy-ı ṣafḥa-i āb üzre naḳş olmış
Görince **iy** Faṣīḥ ol keşti-i ṣad-reng ü elvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 10). [iy,]*
287. Bolmaz **iy** bād-ı ṣabā berg-i ḥazān-teg saña bār
Der-i cānānga yitür bu ten-i bī-cān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 5). [iy,]*
288. Mevlevī şeh-bāz-ı evc-i maʿrifetdür **iy** Faṣīḥ
Üsküf-i zer-kār-ı ḥikmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 11). [iy,]*
289. Ḳaldı hicrüñle ḫarāb oldı dil-i vīrānum
İy perī görmeyeli ḫayli zemān oldı seni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 4). [iy,]*
290. Beni gör n'eyledi bīmāri-i ḥaṣretle beni
Defʿaten itdi seni ʿışḳ ḫalāṣ **iy** Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 5). [iy,]*
291. Gezerdüñ terk idüp **iy** Ḳays-ı ʿuryān kūy-ı Leylāyı
Girībānuñ yahūd çāk itmege dāmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 5). [iy,]*
292. Ṭıfl-ı nev-resken saña biñ cān ile **iy** bī-vefā
Ben idüm teslīm iden murġ-ı dil-i nālānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 3). [iy,]*
293. İy Faṣīḥ aḳl itmemişdi menzilin ḳaṣr-ı vücūd
Ben idüm şāh-ı maḥabbet şehrinüñ dīvānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 9). [iy,]*
294. Mesken itdi **iy** perī ʿışḳuñ baña tenhāları
Çeşm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 5). [iy,]*
295. Çoḳ der-āgūş eyledüm bu mevce-i deryāları
Naẓm-ı cevher-dāruña yoḳ cāy-ı inkār **iy** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 10). [iy,]*
296. İy mihr-i kerem ḫālini ʿarż eylemek ister
Ṭarḥ eyledi bir maṭlaʿ-ı ġarrā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 49). [iy,]*
297. İy sidre-i ʿilm ʿarş-ı muʿallā-yı maʿānī
V'ey Mışr-ı hüner Kaʿbe-i ʿulyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 51). [iy,]*
298. İy baḥr-i seḫā kūh-ı ḥilm maʿden-i ʿirfān
V'ey Ṭūr-ı ẕekā Mescid-i Aḳṣā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 53). [iy,]*

299. İy zübde-i aṣḥāb-ı yaḳīn ʻārif-i biʾllāh
Dānā-yı ḥikem vāṣıl-ı maʻnā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 55). [iy,]*
300. İy aṣl-ı ṭarīḳat mededüñ rāh-nümā it
Dil ḳalmaya ser-geşte-i ṣaḥrā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 63). [iy,]*
301. Gel ḫatm-i suḫan idelüm **iy** ḫāme-i giryān
Kim vāṣıl-ı ser-i menzile-i ḫayr-duʻāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 43). [iy,]*
302. Gel ḫatm-i suḫan idelüm **iy** ḫāme-i giryān
Kim vāṣl-ı ser-menzile-i ḫayr-duʿāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [iy,]*
303. Ġaraż çün ʻarż-ı iḫlāṣ u ʻubūdiyyetdür **iy** ḫāme
Yiter itdüñ yiter ṣaḥn-ı suḫanda pāy-cünbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 85). [iy,]*
304. Beni **iy** rūzgār-ı dūn bārī
Bir ġarīb āşinā diyāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 3). [iy,]*
305. O dem bu demdür **iy** şāh-ı risālet
İderler hem zemīn hem āsumān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 3). [iy,]*
306. Tā key **iy** mihr meh cebīn tā-key
Ṣubḥ u şeb girye āh-ı ḥasret ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 1). [iy,]*
307. Ṣubḥ u şeb girye āh-ı ḥasret ola
Tā key **iy** mihr ü meh-cebīn tā-key *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 1). [iy,]*
308. İy ʿÖmer laʿl-i lebüñ Fārūḳ-ı Aʻẓamdur baña
Ḫaste-i dil-teşne-i ʿışḳum ġıdā semdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 2, Mısra 2). [iy,]*
309. Olursa nʾola zaḫmı leẕīẕ **iy** dil-i kem-ter
Gūyā ki meger ābīdür ol bildeki ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 1). [iy,]*
310. Bir perī-ruḫsāruñ ol meftūnı ādemlük budur
Cām-ı meysüz mest-i ʿışḳ ol **iy** göñül Cemlük budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 2). [iy,]*
311. Baña telḫ oldı ʿayş-ı zindegānī-i cihān sensüz
Gerekmez sensüz **iy** rūḥ-ı revānum cism ü cān sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 32, Mısra 2). [iy,]*
312. İy gülşen-i cemāle gül-i nāz olan güzel
Vʾey naḫl-i ḳaddi serv-i ser-efrāz olan güzel *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 45, Mısra 1). [iy,]*
313. Ārzū-yı dil-i perīşānum
Seni görmekdür **iy** perī-şānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 51, Mısra 2). [iy,]*
314. Bir iki gün ʿömr içün çoḳdur bu ġam
İy dil-i ġam-gīn ü cān-ı pür-elem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 52, Mısra 1). [iy,]*
315. Saña mihr ü maḥabbetüm **iy** māh
An samīmiʾl-ḫulūsdur biʾllāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 67, Mısra 1). [iy,]*
316. ʿArż-ı ḫāl-i bī-ser ü sāmān içün cānāneye
ʿAḳıbet ʿazm itdüñ **iy** dil ṣaḥn-ı Kāğıd-ḫāneye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 70, Mısra 2). [iy,]*

317. Yaḳ cismümi nār-ı sitemüñle eşer eyle
İy dāġ-ı maḥabbet ten-i zerdümde yer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 73, Mısra 2). [iy,]*
318. Merḥabā **iy** şeb-i Miʿrāc-ı Nebī
Bāʿiş-i rūşen-i şeh-rāh-ı Nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 1). [iy,]*
319. İy ḫāme-i dür-nişār-ı maʿnā
Mānī-ṣuver-i nigār-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 1). [iy,]*
320. Saña nʾola **iy** Mesīḥ-güftār
İy feyż-nişār u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 15). [iy,]*
321. Saña nʾola iy Mesīḥ-güftār
İy feyż-nişār u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 16). [iy,]*
322. Ammā senüñ **iy** ḫuceste-güftār
İy siḥr-beyān u muʿciz-āşār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 31). [iy,]*
323. Yoḳdur keremüñde būy-ı minnet
İy pādişeh-i serīr-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 42). [iy,]*
324. İy vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā
Senden bunı iderüz temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 43). [iy,]*
325. Sen var iken **iy** celīlüʿl-evṣāf
Kimden ideyin ümīd-i elṭāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 51). [iy,]*
326. İy merhem-i zaḫm sīne-rīşān
İy merhem-i zaḫm-ı sīne-rīşān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 84). [iy,]*
327. Bir elden ider mihr-veş īşār
İy kān-ı kerem yem-i ʿināyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 116). [iy,]*
328. İy ṣadr-nişīn-i kāmurānī
Bir nīm-nigāh-ı iltifātuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 125). [iy,]*
329. Luṭfuñla ola meger ki bihbūd
Luṭfuñdur **iy** Āṣaf-ı cihān-bān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 148). [iy,]*
330. Hem-ḫaṣṣa-i merhem-i Süleymān
Luṭfuñ durur **iy** şefīḳ-ı ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 150). [iy,]*
331. Güftār-ı Mesīḥ ile hem-dem
Luṭfuñ durur **iy** Sikender-i ʿasr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 152). [iy,]*
332. Bir ḫizmetüñe sezā degülsem
İy ṣadr-ı güzīn hidīv-i zī-şān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 164). [iy,]*
333. Pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāk-sārı
Gör **iy** yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 168). [iy,]*
334. Dādā-yı şeh-i kişver kerem-dād
Tā key yiter **iy** Faṣīḥ tekşīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 178). [iy,]*
335. Bed-ḫ∨āhları zelīl ü maḳhūr
İy eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 192). [iy,]*
336. İy ḫāme-i dür-nişār-ı maʿnā
Mānī-i ṣuver-i nigār-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 1). [iy,]*
337. Saña nʾola **iy** Mesīḥ-güftār
İy feyż-nişār u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 15). [iy,]*
338. Saña nʾola iy Mesīḥ-güftār
İy feyż-nişār u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 16). [iy,]*

339. Ammā senüñ **iy** ḫuceste-güftār
İy siḥr-beyān u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 31). [iy,]*
340. Ammā senüñ iy ḫuceste-güftār
İy siḥr-beyān u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 32). [iy,]*
341. Yoḳdur keremüñde būy-ı minnet
İy pādişeh-i serīr-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 42). [iy,]*
342. İy vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā
Senden bunı iderüz temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 43). [iy,]*
343. Sen var iken **iy** celīlüʿl-evṣāf
Kimden ideyin ümīd-i elṭāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 51). [iy,]*
344. Sen var iken **iy** ḫuceste-taʿbīr
Aḥvāl-i dili kim ide taḥrīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 53). [iy,]*
345. İy merhem-i zaḫm-ı sīne-rīşān
Senden olur olur ise dermān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 83). [iy,]*
346. İy kān-ı kerem yem-i ʿināyet
Vʿey Āṣaf-ı bermekī-saḫāvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 115). [iy,]*
347. Ben güm-şüde-nām u bī-nişānī
İy ṣadr-nişīn-i kāmurānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 124). [iy,]*
348. Luṭfuñdur **iy** Āṣaf-ı cihān-bān
Hem-ḫaṣṣa-i merhem-i Süleymān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 145). [iy,]*
349. Luṭfuñ durur **iy** şefīḳ-ı ʿālem
Güftār-ı Mesīḥ ile hem-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 147). [iy,]*
350. Luṭfuñ durur **iy** Sikender-i ʿasr
Hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i Ḫıżr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 149). [iy,]*
351. İy ṣadr-ı güzīn hidīv-i zī-şān
Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 161). [iy,]*
352. Gör **iy** yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān
Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [iy,]*
353. Tā key yiter **iy** Faṣīḥ teksīr
İt sāḳ-ı duʿāyı durma teşmīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 175). [iy,]*
354. İy eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev
İt ṣaḥn-ı neşrde de tek ü dev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 189). [iy,]*
355. İy dil-i bī-nevā vü sāz eyleme her maḥal niyāz
Bil ki o naḫl-i tāzeye berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 1). [iy,]*
356. Derd-i dil-i figārumuz itmedi bir devā ḳabūl
Ḥāṣılı **iy** ṭabīb-i cān luṭfuña ḳaldı çāremüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 25, Mısra 2). [iy,]*
357. Yitişmez mīve-i şeftāluña el
Uzatduñ ḳāmeti **iy** naḫl-i serkeş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 29, Mısra 2). [iy,]*
358. Yıḳılmazdı kühen-saḳfı ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ
Ne var **iy** sāḳī bir kerre bize teklīf-i cām itsen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 34, Mısra 2). [iy,]*
359. Ḫāmemden oldı **iy** dil ibāret
Gül-gūn Ḫusrev Şebdīz Şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 46, Mısra 1). [iy,]*

360. İy ṣabā kūy-ı yāra uġrarsañ
İtme bizden dirīġ ḫāk-i rehin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 47, Mısra 1). [iy,]*
361. Ol iki ḫāl-i siyāhı **iy** Faṣīḥ itdükde yād
Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 50, Mısra 1). [iy,]*
362. İy ḳuvveti çoḳ ḳudreti çoḳ ḥażret-i Bārī
Bu ʿabd-i żaʿīf üzre ḥafīf eyle bu bārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 56, Mısra 1). [iy,]*
363. Bīsütūnı nāle-i Ferhād gör maḥv eyledi
Alma **iy** şīrīn-dehānum kimsenüñ hiç āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 57, Mısra 2). [iy,]*
364. Hevādur zor ile menzil alınmaz
Muḳaddem yoḳla **iy** dil rūzgārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 58, Mısra 2). [iy,]*
365. Sensin ol yektā vücūd-ı bī-naẕīr **iy** nūr-ı Rab
Ẕātuñ oldı on sekiz biñ ʿālemi ḫalḳa sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 1). [iy,]*
366. İy bād-ı ṣubḥ kāküline itmeseñ güẕār
Olmazdı böyle bir şīfte-ḥāl-i dil-figār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 1). [iy,]*
367. Hicrüñle ülfet eylese diller tebāh olur
Vaṣluñ ümīdin itseler **iy** meh günāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 2). [iy,]*
368. Gördük seni **iy** āyīne-ruḫsār görüşdük
El-minnetüʾlillah yine dīdār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 1). [iy,]*
369. Tefrīḥ-i mülāḳātuña ḥaḳḳā ki söz olmaz
Öpdük lebüñ **iy** sāġar-ı ser-şār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 4). [iy,]*
370. Ol iki ḫāl-i siyāhı **iy** Faṣīḥ itdükde yād
Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 3). [iy,]*
371. Tuḥfe-i cānı şeh-i ʿişveñe itdüm ihdā
Anı maʿẕūr ṭut **iy** rūḥ-ı revān az ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 4). [iy,]*
372. İy neşʾe-i kāʾināta ẕātuñ menşeʾ
V'ey evvel ü āḫır-ı vücūda mebdeʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 1). [iy,]*
373. İy ḫāk-i deri kūhl-i cilā-yı Yaʿḳūb
Vʾey nuṭḳ-ı şifā-sāzı devā-yı Eyyūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 1). [iy,]*
374. İy ruḫları ḫaclet-dih-i verd-i sir-āb
Vʾey cebhesi mānende-i māh-ı pür-ṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 1). [iy,]*
375. İy bād var aḥbāba firāḳum ʿarż it
Aḥvāl-i dil-i pür-iftirāḳum ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 1). [iy,]*
376. İy ṣāniʿ-i kevn ü ḫālıḳ-ı mevcūdāt
Vir keştī-i ḳalbe sāḥil-i feyża necāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 1). [iy,]*

377. İy z̲āt-ı ḳadīmi kāʾināta ḥādiz̲
Vʾey perde-i dīde-i derūnı ḥāriz̲ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 1). [iy,]*
378. İy ḥākim-i muṭlaḳ u şehen-şāh-ı cevād
Fermānuña ser-cümle-i ʿālem münḳād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 1). [iy,]*
379. Eyle nefesüm ḳabūl **iy** yār-ı dilīr
Mirʾāt-ı dilin kimsenüñ itme teksīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 1). [iy,]*
380. İy dīde-i ter eşk-i melāmet demidür
İy sūḫte-i dil āh-ı nedāmet demidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 1). [iy,]*
381. İy dīde-i ter eşk-i melāmet demidür
İy sūḫte-i dil āh-ı nedāmet demidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 2). [iy,]*
382. Eşʿārımı naẓm-ı sāʾire itme ḳıyās
İmʿān-ı naẓarla seyr it **iy** ehl-şinās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 1). [iy,]*
383. İy dil ne gül-i şüküfte vü aḥmer imiş
Ne āb-ı muṣaffā-yı revān-perver imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 1). [iy,]*
384. İy ḫāk-i cenābı māye-i ʿizz ü şeref
Vʾey sāye-i bāmı māh u ḫurşīde kenef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 1). [iy,]*
385. Dünyāyı helāk eyledüñ inṣāf inṣāf
İy ġamzesi cellād amān bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 4). [iy,]*
386. İy gül bitüren ḫuşk-serinden ḫāruñ
Vʾey ābı revān iden dilinden nāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 1). [iy,]*
387. Farḳ eylemez **iy** çarḫ gülüñden ḫāruñ
Yeksān görür ehl-i deyr ʿazīz ü ḫ∨āruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 1). [iy,]*
388. Taʿzīm içün **iy** pādişeh-i sidre-maḥāl
Ser-ṣafha-i āsumāna Ḫallāḳ-ı ezel *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 1). [iy,]*
389. İy zaḫm-zen-i sīne-i cān-ı pür-ġam
İtme dem-i zer-ḫançerüñ ālūde-i dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 98, Mısra 1). [iy,]*
390. Rūz-baḫş-ı gürisnegān sensin
Sensin **iy** rāzıḳ-ı cihān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 108, Mısra 4). [iy,]*
391. Vādī-i maḥabbetde olup ser-gerdān
Yoḳ menzilümüzden **iy** göñül nām u şān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 2). [iy,]*
392. Vʾey cebhesi ḥaclet-dih-i māh-tabān
İy ʿārıżı pertev-figen-i mihr-i cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 1). [iy,]*
393. İy bād nesīm-i nev-bahār-ı seḥeri
Gül-ġonçe-i ümmīdimi ḫandān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 127, Mısra 3). [iy,]*

394. İy ġamzesi tīr ṭāḳatüm ṭāḳ oldı
Endūh-ı kemān-ı ebruvānuñ çekmekden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 4). [iy,]*
395. İy Faṣīḥ ol ʿafīfe maẓlūmān
Yaʿni hemşīre-i belā-dīdem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 1). [iy,]*
396. Gel gel **iy** dil şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 5). [iy,]*
397. Gel gel **iy** dil şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 11). [iy,]*
398. Gel gel **iy** dil şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 17). [iy,]*
399. Gel gel **iy** dil şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 23). [iy,]*
400. Gel gel **iy** dil şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 29). [iy,]*
401. Gel gel **iy** dil şeb ü rūz aġlayalum
Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 35). [iy,]*
402. Āhı ʿalem ü dāġı çerāġ eyleyüp **iy** dil
Gerdān olalum kūçe vü bāzārı temāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 13). [iy,]*
403. İy pādişeh-i serīr-i levlāk
V'ey naḳş-ı teʻālā tāc-ı eflāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 1). [iy,]*
404. İy esbaḳ-ı şāhib-i risālet
V'ey eşfaḳ-ı ḫaste-ḥāl-i ümmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 15). [iy,]*
405. Sen olmasañ **iy** meh-i hidāyet
Rūşen mi oldurdı heft-ṭārem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 19). [iy,]*
406. Sen olmasañ **iy** şeh-i risālet
Bulmazdı niẓām ḥāl-i ādem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 21). [iy,]*
407. İy aḳdem-i aṣfiyā-yı evvel
Vʾey aʿẓam-ı enbiyā-yı aḳdem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 25). [iy,]*
408. Sensin bu sipiḥri ḫalḳa ʿillet
İy miḥr-i münīr-i evc-i rifʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 34). [iy,]*
409. İy merhem-i sīne-i ciger-rīş
Vʾey bendesi pādişāh u dervīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 47). [iy,]*
410. İy bāʿiş-i ʻizzeti Faṣīḥüñ
Kendüye bu himmeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 65). [iy,]*

411. Ümmīd ola bu recāsı maḳbūl
İy luṭfı olan ciḥāna mebẕūl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 80). [iy,]*
412. İy mihr-i sipihr-i āferīniş
V'ey nūr-ı dü-çeşm-i ehl-i bīniş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 1). [iy,]*
413. İy mihr-i ṣabāḥ-ı ışṭıfāyı
Sensin ki şefīʿ-i rūz-ı pürsiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 7). [iy,]*
414. İy şāh-ı melek-sipāh felek-cāh
V'ey māh-ı sipihr lī-ma'a'llāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 11). [iy,]*
415. İy naḳş-i ʿacībe-i Ḫudāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 14). [iy,]*
416. Ol ḥāle güvāh inḥınāyī
İy maḥmili lā-meḳān temāşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 24). [iy,]*
417. V'ey maḥfili ber-ser-i muʿallā
İy ṭalʿatı nūr-baḫş-ı āfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 26). [iy,]*
418. Rūşen bu ki āfiṭāb-ı ẕātuñ
İy maẕhar-ı ḥüsn-i ḥüsn-i aḫlāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 33). [iy,]*
419. Ẕātuñdur olan ḫafī vü ẓāhir
Sen olmasañ **iy** cihān-ı ḥikmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 40). [iy,]*
420. Ḥāṣıl bu ki devr-i cümle eflāk
İy mefḫār-i kevn saña dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 46). [iy,]*
421. Nūruñla bulur maḳāmı sālik
İy şemʿine sūḫte melāʾik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 50). [iy,]*
422. İy dürr-i yetīm-i bī-behāya
Deryā-yı kerem yem-i mürüvvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 57). [iy,]*
423. İy rütbesi lā-mekāndan 'ālī
Sübḥānaʾllāh zihī meʾālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 61). [iy,]*
424. Serv ü şimşād u ṣanavber ʿarʿar
Ḳāmetüñ bendesidür **iy** gül-i ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 2). [iy,]*
425. Sensin **iy** pādişeh-i ḫayl-i rüsül
Mefḫar-i cüzʾ ile kül maẕhar-ı ḳul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 11). [iy,]*

<u>iy bülbül:</u> *Ey bülbül. II ey gönül.*

1. Tenüñ ḫākister itmiş āh-ı āteş-zāduñ **iy bülbül**
ʿAcebdür ḫārı sūzān itmemek feryāduñ **iy bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 1). [iy bülbül,]*
2. Tenüñ ḫākister itmiş āh-ı āteş-zāduñ **iy bülbül**
ʿAcebdür ḫārı sūzān itmemek feryāduñ **iy bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 2). [iy bülbül,]*

3. Görürken ġonçe-i şād-ābı efġān itmedür kāruñ
   Nʾolur faṣl-ı ḫazān ḥāl-i dil-i nā-şāduñ **iy bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 4). [iy bülbül,]*
4. Şehen-şāh-ı bahār olmış ser-ā-pā gūş güllerle
   Pesend itmiş nevā-yı naḳş-ı nev-īcāduñ **iy bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 6). [iy bülbül,]*
5. Bu gül-zār-ı fenānuñ ʿaks-i ḫ∨āhiş olmasa kârı
   Seni itmezdi maḥbūs-ı ḳafes feryāduñ **iy bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 8). [iy bülbül,]*
6. Sükūt idüp ferāmūş eyledüñ evrāduñ **iy bülbül**
   Suḫan-sāzī idince ṭūṭi-i ṭabʿ-ı Faṣīḥ-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 10). [iy bülbül,]*
7. Tenüñ ḫākister itmiş āh-ı āteş-zāduñ **iy bülbül**
   ʿAcebdür ḫārı sūzān itmemek feryāduñ **iy bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 1). [iy bülbül,]*
8. Tenüñ ḫākister itmiş āh-ı āteş-zāduñ **iy bülbül**
   ʿAcebdür ḫārı sūzān itmemek feryāduñ **iy bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 2). [iy bülbül,]*
9. Görürken ġonçe-i şād-ābı efġān itmedür kāruñ
   Nʾolur faṣl-ı ḫazān ḥāl-i dil-i nā-şāduñ **iy bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 4). [iy bülbül,]*
10. Şehen-şāh-ı bahār olmış ser-ā-pā gūş güllerle
    Pesend itmiş nevā-yı naḳş-ı nev-īcāduñ **iy bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 6). [iy bülbül,]*
11. Bu gül-zār-ı fenānuñ ʿaks-i ḫ∨āhiş olmasa kârı
    Seni itmezdi maḥbūs-ı ḳafes feryāduñ **iy bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 8). [iy bülbül,]*
12. Sükūt idüp ferāmūş eyledüñ evrāduñ **iy bülbül**
    Suḫan-sāzī idince ṭūṭi-i ṭabʿ-ı Faṣīḥ-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 10). [iy bülbül,]*

iy çarḫ-ı ḫilāf-seyr ü kec-rev be-murād: *Ey maksadına yanlış ve tersten giden felek!.*

1. İy çarḫ-ı ḫilāf-seyr ü kec-rev be-murād
   Cevr-i dile saʿy eyledüñ iḳdām itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 73, Mısra 3). [iy çarḫ-ı ḫilāf-seyr ü kec-rev be-murād,]*

ʿiyd: *Bayram.*

1. Yārsuz gül-zār-ı ʿālem künc-i mātemdür baña
   ʿIyd u Nevrūzı göñül māh-ı Muḥarremdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 2). [ʿiyd,]*
2. Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
   Murādum üzre baña ʿ**ıyd** gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [ʿıyd,]*
3. Ol meh-i burc-ı leṭāfetden ki dūrum ʿālemüñ
   Gelmesün ister bahārı ʿ**ıyd** u nev-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 6). [ʿıyd,]*

iżāʿat itdi: *Zayi etmek, kaybetmek.*

1. Bīhūde **iżāʿat itdi** ṭabʿum
   Yoḳ yirlere gevher-i niyāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 53). [iżāʿat itdi, -di]*

iżāʿat itme: *Zayi etmek, boşuna harcamak.*

1. Nevā-yı dil-keşüñ itme iżāʿat iy bülbül
   Bu güne gülşene bāng-i kelāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 3). [iżāʿat itme, -me]*

iżā'at itmededür: *Zayi etmek, boşuna harcamak.*

1. Dirīġ cevher-i nā-yāb-ı feyż-ı enfāṣum
   Derūna gelmedi bīm-i selāsil ü aġlāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 74). [iżā'at itmededür, -me, -de, -dür]*

iżʿāf eyle: *Iki kat etmek, iki misline çıkarmak.*

1. Dārūyı şifā-ḫāne-i ġaybuñdan vir
   Żaʿıfıyla ḳoma luṭfuñı **iżʿāf eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 4). [iżʿāf eyle,]*
2. Dārūyı şifā-ḫāne-i ġaybuñdan vir
   Żaʿıfıyla ḳoma luṭfuñı **iżʿāf eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 4). [iżʿāf eyle,]*

izʿān: *Anlayış, kavrayış, feraset.*

1. Nādāna vefā vü kerem **iẕʿānuña** düşmez
   Yārāna cefā vü sitem ʿırfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 3). [iẕʿānuña, -uñ, -a]*
2. Hiç düşer mi dōstum fehm itmemek **izʿānuña**
   ʿĀşıḳ-ı üftādeye ṭarz-ı mürüvvet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 7). [izʿānuña, -uñ, -a]*
3. Faṣīḥā farḳ iderdi nūr-ı ṣubḥ u ẓulmet-i şāmı
   Saña nisbetle Ḳaysuñ yoḳ degüldi yine **izʿānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 10). [izʿānı, -ı]*

ʿizār: *Yüz, yanak.*

1. Kemāl-i muʿciz-i ḥüsn ü cemālidür yāruñ
   Ki ḫaṭṭı tāze çemendür **ʿiẕārı** āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [ʿiẕārı, -ı]*

2. Mey içdügince baḳılmaz cemāl-i meh-veşine
O şūḫ ʿ**iẕārına** gūyā niḳāb-ı āl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [ʿiẕārına, -ı, -n, -a]*

izār-ı āteşīnüñ: *Ateş gibi kırmızı yanak.*

1. İẕār-ı āteşīnüñ görse şemʿ-i pür-żiyā derler
Şerer ṣanma ruḫuñdan āteş iy nūr-ı Ḫudā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 1). [iẕār-ı āteşīnüñ, -nüñ]*

īzār-ı gül-i istiḳbāl: *Geleceğin gül yanaklısı.*

1. İy Faṣīḥ itmede **īẕār-ı gül-i istiḳbāl**
Herkese dest-i yedüʾl-men iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 9). [īẕār-ı gül-i istiḳbāl,]*

ʿ**izār-ı māha:** *Ayın yanağı. II ay yüzlü sevgilinin yanağı bağlamında.*

1. Cebīn-i yārda gīsū-yı müşg-i nāb mıdur
ʿİẕār-ı māha çekilmiş siyeh seḥāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 2). [ʿiẕār-ı māha, -a]*

ʿ**izār-ı nāzükinde:** *Zarif yanak.*

1. Degüldür ḫāl o māh-ı ʿālem-ārānuñ cemālinde
ʿİẕār-ı nāzükinde cāy-ı engüşt-i işāret var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 8). [ʿiẕār-ı nāzükinde, -in, -de]*

ʿ**izār-ı pākini:** *Sevgilinin pak, güzel yanağı.*

1. Yir yir felekde necm-i leṭāfet midür yahud
Ol meh ʿ**izār-ı pākini** ḫūy-gerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [ʿizār-ı pākini, -in, -i]*

iẓhār: *Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme, âşikar etme.*

1. Yāra rāz-ı ʿışḳı **izḫāra** ne ḥācetdür zebān
Çeşm-i giryānuñ mı evżāʿ-ı perīşānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 7). [izḫāra, -a]*
2. Recā-yı vaṣl içün cānāneye taḥrīk-i leb bilmem
Merām **izhārına** rūşen-zebānī-i nigeh besdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 5). [izhārına, -ın, -a]*

3. Ben rāz-ı niyāz-ı ṣubḥ-ı ʿışḳum herkes
   Bülbül gibi mecbūr olur **iẓhārumda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 4). [iẓhārumda, -um, -da]*

<u>iẓhār ider:</u> *Meydana çıkarma, gösterme, âşikar etme.*

1. Zencīr-i telāṭum ider iẓhār
   Mecnūnı idügin eyler işʿār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 5). [iẓhār ider, -er]*

<u>iẓhār it:</u> *Göstermek, açığa vurmak.*

1. Ḥaḳḳumda yiter vażʿ-ı sitem **iẓhār it**
   Ġayra nigeh-i luṭf baña āzār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 1). [iẓhār it,]*

<u>iẓhār-ı rūy-ı mihr:</u> *Sevgi ve şefkat yüzünü göstermek. II sevgilinin sevgi göstermesi.*

1. Tā key keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab o meh
   İẓhār-ı rūy-ı mihr ü vedād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 6). [iẓhār-ı rūy-ı mihr,]*

<u>iẓhār-ı ṣadāḳat:</u> *Sadakati, bağlılığı açığa vurma, gösterme.*

1. Zāhirde bize eyleme **iẓḫār-ı ṣadāḳat**
   Aġyāra olan luṭfuñı tenhā bilürüz biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 24, Mısra 1). [iẓḫār-ı ṣadāḳat,]*

<u>iẓhār-ı teġāfül itme:</u> *Görmezden gelme tavrını gösterme, ilgisiz davranma.*

1. İtme iẓhār-ı teġāfül bezmüñe gelse Faṣīḥ
   Bende-i dīrīneñe ol vażʿı sulṭānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 13). [iẓhār-ı teġāfül itme, -me]*

<u>iẓhār-ı temennā-yı ṭābīb itmem:</u> *Doktorun ihtiyaç göstermek, derdini doktora açmak II Sevgiliye arzusunu bildirmek, aşık olduğunu açıklamak.*

1. Devādan derd-i ʿışḳ-ı dil-rübāyı bā-naṣīb itmem
   Helāk olsam da **iẓḫār-ı temennā-yı ṭābīb itmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 2). [iẓhār-ı temennā-yı ṭābīb itmem, -me, -m]*

<u>izmiḥlāl bulmaz idi:</u> *Perişan olmak, yok olmak.*

1. Derūn-ı āyīneden çıḳmaz idi ʿaks-i cemāl
   Alaydı ẕerre ḳadar vāye mihr-i rāyuñdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 52). [izmiḥlāl bulmaz idi,]*

ʿ**izz ü cāhumdur:** *Makam ve mevki.*

1. ʿĀşıḳum şāh-rāh-ı miḥnetde
   Pāy-māl olmaḳ ʿ**izz ü cāhumdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 10). [ʿizz ü cāhumdur, -um, -dur]*

ʿ**izzet eylerüz:** *Hürmet, saygı göstermek.*

1. Cām-ı ṣafāyı ḳarşularuz ʿ**izzet eylerüz**
   Dest-i ṭalebde yir iderüz ḥürmet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 1). [ʿizzet eylerüz, -r, -üz-üz]*

ʿ**izzet eylesem:** *Saygı, hürmet göstermek; değer vermek.*

1. Cemşīd reşk iderdi eger ʿişret eylesem
   ʿAnḳā-pesend olurdum eger ʿ**izzet eylesem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 2). [ʿizzet eylesem, -se, -m]*

ʿ**izzetlü devletlü efendümden:** *Yüce ve kutlu (olan) efendi. II İshak-zade Zuhuri Efendi.*

1. Veliyy-i niʿmetüm ʿ**izzetlü devletlü efendümden**
   Ayırdı çarḫ-ı dūn-perver fazīletlü efendümden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 10). [ʿizzetlü devletlü efendümden, -m, -de]*

J

jāle: *Çiy tanesi, şebnem II Aşığın gözyaşı.*

1. Bād esse naḫlden dökilür **jāleler** Faṣīḥ
   Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker (*Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [jāleler, -ler]*
2. Çü **jāle** ʿālem-i bālāya eyledük pervāz
   Misāl-i ḫār bu gül-zārı mesken eylemedük (*Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 3). [jāle,]*
3. Ṣanmañ ki **jāledür** reh-i dūr u dırāzdan
   Bāġa gelince derledi ġonçe şitāb ile (*Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 5). [jāledür, -dür]*

jāle-i ter: *Islak çiy tanesi.*

1. Bāġa nāz eyleyemez **jāle-i ter** bād-ı seḥer
   Ki virür bu dem-i ferḫunde-zemān-ı fīrūz (*Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 5). [jāle-i ter,]*

jāle-veş: *Çiy tanesi gibi.*

1. Her ġonçeye fütāde olup **jāle-veş** göñül
   Tā key keş-ā-keş-i sitem-i şeb ġam-ı seḥer (*Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 3). [jāle-veş,]*

jengār-ı sivādan: *Masiva pisliği , ağyar kiri.*

1. Yā Rab beni ṣūret-i riyādan ḥıfẓ it
   Āyīnemi **jengār-ı sivādan** ḥıfẓ it (*Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 2). [jengār-ı sivādan,]*

jeng-beste: *Paslı, küflü, kirli*.

1. Bir cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet virüñ dile
   Ol **jeng-beste** āyīne bulsun cilā-yı feyż (*Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 4). [jeng-beste,]*

jūlīde: *Karmakarışık, perişan, dağınık.*

1. Jūlīdeleri pençe-i mātemle perīşān
   Bilmez reviş-i şāneyi kākülleri hicrüñ (*Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 5). [jūlīdeleri, -ler, -i]*

k/Ḳ

kabā: *Üste giyilen elbise. II kaftan, cübbe.*

1. Ol seyyidüñ ġam-ı ruḫ-ı āliyle iy Faṣīḥ
   Terk eyledüm **ḳabāları** giydüm ʿabāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 10). [ḳabāları, -lar, -ı]*
2. Felek çü Ḳays beni ʿışḳ ile idüp ʿuryān
   Geydürdi ṭaġları ʿaḳıbet **ḳabā** yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 4). [ḳabā,]*

kabāhat işledüm: *Suç işlemek, yanılmak.*

1. Benem ben iy Faṣīḥ ol ser-be-pīş-i şerm-i bed-kārī
   Ḫaṭā ḳıldum **ḳabāḥat işledüm** cürm ü günāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 10). [ḳabāḥat işledüm, -dü, -m]*

kaʿbe: *Bütün müslümanların kıblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.*

1. Bu mātem içün itdi siyeh **Kaʿbe** libāsın
   Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 27). [kaʿbe,]*

kaʿbe: *Kâbe. II kutsal mekân, sevgilinin bulunduğu yer.*

1. Gezmez ḳapuñda ʿāşıḳ-ı ser-geşte giryesüz
   İtmez ṭavāf **Kaʿbeyi** illā vużūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 4). [kaʿbeyi, -yi]*

ka‘be: *Bütün müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.*

1. Bu mātem içün itdi siyeh **Ka‘be** libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
   Feyż olsa Faṣīḥā n’ola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fā’iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [ka‘be,]*

ka‘be-i ‘ulyā-yı ma‘ānī: *Manaların ulu kabesi.*

1. İy sidre-i ‘ilm ‘arş-ı mu‘allā-yı ma‘ānī
   V’ey Mışr-ı hüner **Ka‘be-i ‘ulyā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 52). [ka‘be-i ‘ulyā-yı ma‘ānī,]*

ka‘be-veş: *Kâbe gibi.*

1. Bir cāẕibe var **Ka‘be-veş** iḥsān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 11). [ka‘be-veş,]*

kābil degül: *Mümkün değil.*

1. Luṭfuñda degül şumāra ḳābil
   Bī-ḥadd ise ẕilleti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 73). [ḳābil degül,]*

kābil mi: *Mümkün müdür? (Değildir).*

1. Ḳābil mi gele żiyāsına hiç noḳsān
   Bir şem‘ada biñ şem‘-i fürūzān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 3). [ḳābil mi,]*

kabūl bulımaz: *Onaylanmak.*

1. Her söz bulımaz rütbe-i taḥsīn ü ḳabūl
   Her şi‘r-i bed olmaz āferīne ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 3). [ḳabūl bulımaz, -ı, -ma, -z]*

kabūl eyle: *Kabul etmek, razı olmak.*

1. Eyle nefesüm ḳabūl iy yār-ı dilīr
   Mir’āt-ı dilin kimsenüñ itme teksīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 1). [ḳabūl eyle,]*

kabūl eylemez: *Kabul etmek, razı olmak.*

1. Vaṣl-ı cānān eylemez bir ḥāl ile şirket ḳabūl
   Kim nizām-ı salṭanat elbette bī-enbāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 5). [ḳabūl eylemez, -me, -z]*

kabūl eyler: *Kabul etmek, razı olmak.*

1. Hümā-yı devlet-i ‘ışḳı tenezzül itmez ise
   Segān-ı kūyı **ḳabūl eyler** üstüḫ∨ānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 4). [ḳabūl eyler, -r]*

kabūl ider: *Uygun görmek, kabul etmek.*

1. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
   Ṣāf iden sīnesini āyine vü āb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 7). [ḳabūl ider, -er]*

ḳabūl ider: *Kabul etmek, öyle görmek.*

1. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
   Her kimüñ āyīnesinde bulına ṣafvet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 5). [ḳabūl ider, -er]*

ḳabūl iderüz: *Razı olmak, uygun görmek, onaylamak.*

1. Her rengi ittihāz iderüz āb-ı ṣāf-veş
   Her ṣüreti **ḳabūl iderüz** hem-çü āyine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 53, Mısra 2). [ḳabūl iderüz, -er, -üz]*

ḳabūl itmedi: *Kabul etmek II Onaylamak.*

1. Derd-i dil-i fiġārumuz itmedi bir devā ḳabūl
   Ḥāṣılı iy ṭabīb-i cān luṭfuña ḳaldı çāremüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 25, Mısra 1). [ḳabūl itmedi, -me, -di]*

ḳabūl itmez: *Makbul saymak, razı olmak, geri çevirmemek.*

1. Dil-i aʿdā-yı fāsid luṭf ile ṣafvet **ḳabūl itmez**
   Ne deñlü eyleseñ tedbīr sāḳī bāde āb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 3). [ḳabūl itmez, -mez]*
2. Kerem-kārā ḫidīvā dāmen-i ʻafvuñla setr eyle
   Ki vaṣfuñda **ḳabūl itmez** ḳuṣūrum ḥadd ü pāyānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 72). [ḳabūl itmez, -me, -z]*

ḳabūl itmez: *Makbul saymak, beğenip onaylamak.*

1. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
   Ḥāṣılı teskīn **ḳabūl itmez** bir āteşsin gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 38, Mısra 2). [ḳabūl itmez, -me, -z]*

ḳabūl itmez: *Kabul etmek, razı olmak.*

1. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
   Ḥāṣılı teskīn **ḳabūl itmez** bir āteşsin göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 4). [ḳabūl itmez, -me, -z]*

kabūl itmez: *Kabul etmemek, onaylamamak.*

1. Giceler ʿazm itdügim ol māha sāyem ḫavfidür
   Bir ṭārīḳ ile **ḳabūl itmez** maḥabbet şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 6). [ḳabūl itmez, -me, -z]*

kabūl itmiş: *Makbul saymak, razı olmak, geri çevirmemek.*

1. Nāsdan dil künc-i tār-ı iḫtifā itmiş ḳabūl
   Nʿeylesün bī-çāre olmış bir perīye mübtelā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 3). [ḳabūl itmiş, -miş]*

kabūl itmiş: *Kabul etmek, razı olmak.*

1. İtmiş ḳabūl feyż-ı nefes tā dem-i ezel
   Olsa ʿaceb mi nāle ile ser-firāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 5). [ḳabūl itmiş, -miş]*

ḳabûl-i cürm ü günehde: *Günah ve suç kemendi.*

1. Olam Faṣīḥ gibi ʻöẕr-ḫvāh-i cürm ü vebāl
   Benem o bādiye-gerd-i heves ki eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 64). [ḳabûl-i cürm ü günehde, -de]*

ḳabūli-i şeref-i şevḳ: *Istek, arzu yüceliğinin razılığı.*

1. Mihr ü meh ü nücūm u felek ādem ü melek
   Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 6). [ḳabūli-i şeref-i şevḳ,]*

ḳabża-i şemşīrüñe: *Kılıcın sapı.*

1. Şād it bizi ṣun **ḳabża-i şemşīrüñe** destüñ
   Luṭf eyle elüñ gāhī de iḥsāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 7). [ḳabża-i şemşīrüñe, -üñ, -e]*

kaç: *Kaçmak, kurtulmak.*

1. Ḫışm ile **ḳaçan** nigāh idersin ṣāliḥ
   Ḥāl-i dilümi tebāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 1). [ḳaçan, -an]*

<u>kac gündür:</u> *Birkaç günden beri.*

1. Kimüñle ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ iy māh-ı ṭābānum
   Seni biz görmedük **ḳaç gündür** iy mihr-i dıraḫşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 2). [ḳaç gündür,]*

<u>kaçan:</u> *Ne zaman ki, her ne zaman, ne vakit.*

1. Çü ṭūṭi rāz-ı dili söylemekde mecbūrum
   Kaçan bir āyine-rū sükkerīn-dehān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 8). [kaçan,]*
2. Ḳaçan ḳıyāma gelür yār o kadd ü ḳāmet ile
   O fitnedür ki yirinden ḳopar ḳıyāmet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 1). [ḳaçan,]*
3. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp ol nev-cevān virdi
   Ḳıyās itdüm ki ben dil-mürdeye bir tāze cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 1). [ḳaçan,]*
4. Ḳaçan māʾī ḳabālar giyse ol mihr-i cihān-ārā
   Ser-i erbāb-ı ʿışḳa bir belā-yı āsumānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 7, Mısra 1). [ḳaçan,]*
5. Ruʿāf-bīnī-i āhū-yı müşg olur ḫūn-rīz
   Ḳaçan ki kākül-i pürçīnüñe ṣabā ṭoḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 9, Mısra 2). [ḳaçan,]*
6. Zülf-i siyehüñ **ḳaçan** girih-gīr eylersüñ
   Her tārıña biñ cānı esīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 1). [ḳaçan,]*

<u>kad:</u> *Boy, endam.*

1. Eyler ise ʿaceb dem ü ʿālemdür iy Faṣīḥ
   Seyl-āb-ı eşke ol **ḳadi** bālā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 10). [ḳadi, -i]*
2. Bu şekl ile saña mümkin mi eylemek teşbīh
   Nihāl-i servde **ḳad** var ise ḳıyāfet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 4). [ḳad,]*
3. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend idi
   Ol dem ki tīr-i āhum alup **ḳad** kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 8). [ḳad,]*

<u>ḳad:</u> *Boy II sevgilinin boyu.*

1. Bālā **ḳadüñ** ġamıyla nişānum bülend idi
   Ol dem ki tīr-i āhum alup ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 7). [ḳadüñ, -üñ]*
2. Her bāġa vara ġonçe-i ḫandān olsun
   Āzāde **ḳadi** serv-i ḫırāmān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 2). [ḳadi, -i]*

kadar: *"ölçüsünde, derecesinde" anlamında edat.*

1. Āzürde olur gül diyü bülbül açamaz bāl
   Gelmiş o **ḳadar** bāġa kemāl üzre leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 6). [ḳadar,]*
2. Benem o ṭūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū
   Meges **ḳadar** baña raġbetden ʿār ider ḳannād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [ḳadar,]*
3. Ẕerrem olımaz mihr-i cihān-ārālar
   ʿAynümde degül ḳaṭre **ḳadar** deryālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 2). [ḳadar,]*

kadd: *Boy, kamet.*

1. Luṭfuñda baḥīl Maʿann ü Ṭāyī
   Miʿrāca felek ḫam itdi **ḳaddin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 22). [ḳaddin, -in]*

kadd: *Boy, kamet. II sevgilinin boyu.*

1. Kaddüñ gibi hiç görnemişem ḳāmet-i bālā
   El-minnetü li'llāhi teālā naẓarum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 3). [kaddüñ, -üñ]*
2. Ḳaddüñ ḫırām-ı nāz ile serv-i revānlanur
   Her bir ḳādemde biñ dil-i üftāde cānlanır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 1). [ḳaddüñ, -üñ]*
3. Ḳaddüñ görüp ādem niçe dāmānuña düşmez
   Serv-i çemen iy sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 1). [ḳaddüñ, -üñ]*
4. ʿAceb ol **ḳaddi** naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz
   Ne gūne ẕevḳ-baḫş olmaḳ gerek seyr-i çemen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 7). [ḳaddi, -i]*
5. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḥālüz zülf-i müşgīn-būlara
   Pāy-mālüz **ḳaddi** dil-keş ḳāmet-i dil-cūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 2). [ḳaddi, -i]*
6. Her bir ḫırām-ı nāzda biñ fitne ṭarḥ idüp
   İy **ḳaddi** ser-firāz ḳoparduñ ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 8). [ḳaddi, -i]*

7. Görülmek **ḳaddi** mümkin mi berāber hiç ʿalemlerle
   Çekilmek ebruvānı mümteniʿdür ḳıl ḳalemlerle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 74, Mısra 1). [ḳaddi, -i]*
8. Ḳaddine diyüp serv mürūr eylemişüz
   Reftārına cū diyüp ʿubūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 1). [ḳaddine, -in, -e]*

kadd ü ḳāmet: *Boy, pos, endam.*

1. Ḳaçan ḳıyāma gelür yār o **kadd ü ḳāmet** ile
   O fitnedür ki yirinden ḳopar ḳıyāmet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 1). [kadd ü ḳāmet,]*

ḳadd-i mevzūnuñ: *Düzgün boylu güzel.*

1. Ḳadd-i mevzūnuñ ġamıyla ḫalḳa-i nūn oldum āh
   Medd-i āhum āsumān-peyveste iy ʿayn-i melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 6). [ḳadd-i mevzūnuñ, -uñ]*

ḳadd-i nāzuñ: *İncecik boy, çok narin endam.*

1. Ḳadd-i nāzuñ cilve-i dil-keş ḫırāmuñ dōstum
   Gül-sitān-ı nāzda serv-i semen-sīmā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 5). [ḳadd-i nāzuñ, -uñ]*

ḳadd-i yāra: *Sevgilinin boyu.*

1. Mīve-çīn-i ārzū olmaḳ olurdı iy Faṣīḥ
   Mümkin olsa naḫl-i bālā **ḳadd-i yāra** dest-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 10). [ḳadd-i yāra, -a]*

ḳadd-i yārı: *Sevgilinin boyu.*

1. İṣābet itdi göñül **ḳadd-i yārı** sevmekde
   Aña bu rütbe-i ʿālīyi hep sezā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 5). [ḳadd-i yārı, -ı]*

ḳadd-i yār-ı cānumuzla: *Sevgilinin boyu.*

1. Serv ü gülbün **ḳadd-i yār-ı cānumuzla** bir degül
   Māh u ḫurşīd ʿārıż-ı cānānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 1). [ḳadd-i yār-ı cānumuzla, -umuz, -la]*

ḳadeḥ: *Kadeh, içki bardağı.*

1. Eyledi tāb-ı teb-i cevr-i zemāne ḫuşk-leb
   Luṭf it iy sāḳī Faṣīḥa bir **ḳadeḥ** ṣahbā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [ḳadeḥ,]*
2. Ṣabūḥ içünde bir iki **ḳadeh** şarāb bulınsun
   Sebūyı çün dil-i ser-mesti ḫālī itmege sāḳī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 4). [ḳadeh,]*
3. Muṭrib demidür eyle ser-āġāz-ı nevāya
   Ṣun sāḳī **ḳadeḥ** bezm-i ġam encāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 4). [ḳadeḥ,]*

kadeh-i zer-nişānı: *Altın işlemeli kadeh.*

1. Bezminde ʿālemüñ yine bir neşʾe-yābı yoḳ
   Gerdān olur iki **ḳadeh-i zer-nişānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 10). [ḳadeh-i zer-nişānı, -ı]*

kadem: *Adım, basamak.*

1. Bir **ḳadem** mümkin degüldür sāye-veş olmaḳ cüdā
   Ḳanda cānānum giderse der-ʿakab cānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 5). [ḳadem,]*
2. Ḳaddüñ ḫırām-ı nāz ile serv-i revānlanur
   Her bir **ḳādemde** biñ dil-i üftāde cānlanır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 2). [ḳādemde, -de]*

kadem-efgende-i hayret: *Ayağa düşmüş makam.*

1. Bī-çāreyi efkār-ı maḥabbet almış
   Ser-ber-ḳadem-efgende-i ḥayret gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 3). [ḳadem-efgende-i ḥayret,]*

kādem-i fikre: *Ayak (basma) düşüncesi. II sevgilinin teşrif etmesi, gelmesinin düşüncesi bağlamında.*

1. Kim ḫaṭ-ı zindegānī serde olur
   Kadem-i fikre ṣalma çeşm-i ḫayāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 5). [kādem-i fikre,]*

kādem-i fikre: *Düşünce ayağı.*

1. Kim ḫaṭ-ı zindegānī serde olur
   Kadem-i fikre ṣalma çeşm-i ḫayāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 5). [kadem-i fikre, -e]*

ḳad-i nev-res-nihālüñe: *Yeni yetme, körpe, taze fidan.*

1. Dirsem ʿaceb mi kākülüñe naḫl-i yāsemīn
   Pīçide ser-be-ser **ḳad-i nev-res-nihālüñe** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 5). [ḳad-i nev-res-nihālüñe, -üñ, -e]*

ḳad-i simsād: *Şimşir ağacına benzeyen boy. II sevgilinin boyu bağlamında.*

1. Giryemi cūy-ı çemen-zār-ı niyāz iden Faṣīḥ
   Bir **ḳad-i şimşād** serv-i nāz-perverdür bāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 10). [ḳad-i şimşād,]*

ḳadīm: *Eski zamandan beri.*

1. Mihre vücūd virme benümçün vefāya dil
   Muʿtāddur **ḳadīmi** bilürsin cefāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 2). [ḳadīmi, -ī]*
2. Ṭarḥ eyledüñ kenāra bizi iy muḥīt-i ʿışḳ
   Redd eyledüñ dirīġ **ḳadīm** āşināları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 4). [ḳadīm,]*

ḳadīmī: *Başlangıcı olmayacak kadar eski II eskiden beri, oldu olası.*

1. ʿAceb mi çıḳmasalar tengnā-yı sīnemden
   Ḳadīmi derd ü ġamuñ āşinā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 8). [ḳadīmi,]*
2. Ḳadīmī bir biriyle ʿahd ü peymān eylemişlerdür
   Bize ḫalḳ-ı zemāne cümleten maʿhūd düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 7). [ḳadīmī,]*
3. Ġamuñ dil-ḫānesine geldüginden ḫayli maḥẓūẓuz
   Degüldür olmamaḳ mümkin **ḳadīmī** āşinādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 8). [ḳadīmī,]*
4. Gözi kuḥl-ı ġubār-ı āsitānuñla açılmışdur
   Ḳadīmī dost-ı dīrīn-āşinādūr dil cenābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 6). [ḳadīmī,]*

ḳadr: *Değer, itibar, haysiyet.*

1. Cebīn-i cūya şiken virmez idi bād-ı şimāl
   O şeh ki kûha ṣabā **ḳadrin** eylese tavṣīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 34). [ḳadrin, -in]*

ḳadr-i cevher-i ḥüsnin: *Güzellik hazinesinin kıymeti.*

1. O ṭıfl-ı nāz bilür **ḳadr-i cevher-i ḥüsnin**
   Metāʿ-ı vuṣlatı ser-māye-i niyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 7). [ḳadr-i cevher-i ḥüsnin, -in]*

ḳadr-i ʿışḳı: *Aşkın değeri, kıymeti.*

1. Ḳadr-i ʿışḳı o ḳadār ʿālī idi Ḳaysuñ kim
   İtdi ṭaḳbīl-i kef-i üştüri-i maḥmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 9). [ḳadr-i ʿışḳı, -ı]*

ḳadr-i metāʿ-ı ḥüsnini: *Güzellik sermayesinin değeri.*

1. Naḳd-i cān olsun bilüp **ḳadr-i metāʿ-ı ḥüsnini**
   Ol perī-ruḫsārını pey-rev-nümā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 3). [ḳadr-i metāʿ-ı ḥüsnini, -in, -i]*

ḳadri nʾola: *Değeri, kıymeti ne olur.*

1. Bu şebüñ **ḳadri nʾola** olsa refīʿ
   Çıḳdı eflāke bu şeb şāh-ı şefīʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 9). [ḳadri nʾola,]*

ḳadr-i zāt-ı erbāb-ı hüner: *Hüner sahiplerinin hürmete layık olanı.*

1. Daḫı sīr olmadın āb-ı ḥayāta eyledüñ maʿdūm
   Senüñ indüñde **ḳadr-i z̲āt-ı erbāb-ı hüner** maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 42). [ḳadr-i z̲āt-ı erbāb-ı hüner,]*

ḳadrin bilmeyüp: *Kıymet, değer bilmek.*

1. Felek ol z̲āt-ı pāküñ bilmeyüp ḳadrin helāk itdüñ
   Vücūd-ı zārı şemşīr-i sitemle çāk çāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 31). [ḳadrin bilmeyüp, -me, -yüp]*

ḳadrini bilmez: *Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.*

1. Neşve-i cām-ı vişālüñ **ḳadrini bilmez** Faṣīḥ
   Bilmeyen keyfiyyet-i ḫūn-āb-ı ḥasret n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 9). [ḳadrini bilmez, -me, -z]*

kafes: *Kafes ll içinde can bulunan beden.*

1. Āteş-i pür-sūz-ı efġānıyla ḫākister ider
   ʿAndelīb-i bāġ-ı āzādī **ḳafes** bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 10). [ḳafes,]*

kafes eyledüm: *Kafeslemek, hapsetmek.*

1. Tā ki bāġ-ı ġayra bir cünbān-ı pervāz olmaya
   Eyledüm müjgānlarum murġ-ı nigāha tel ḳafes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 4). [ḳafes eyledüm, -dü, -m]*

kafes itmiş: *Kafes (gibi) yapmak. II tuzağa düşürmek.*

1. Ṣayd idüp o gül-çehre hezār dil-i zārı
   Tār-ı siyeh-i kākülini tel **ḳafes itmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 8). [ḳafes itmiş, -miş]*

kāfir: *Allah'ın varlığını inkar eden. II Sevgili.*

1. Faṣīḥā çünki **kāfir** böyle düşnām itmedür kāruñ
   Elüñden rūz-ı maḥşer dest-der-dāmān-ı ʿİsādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 9). [kāfir,]*
2. Kāfir ʿadūdur iy dil-i şeydā küniştümüz
   Bilmez nifāḳı ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 2). [kāfir,]*
3. Firengī tīġ-i çeşmüñ baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış
   Girer ḳanına bir demde o **kāfir** biñ müselmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 14). [kāfir,]*
4. Ne ʿālem olduġın mihr ü maḥabbet ʿālemin gördüñ
   Ne ġamlar çekdügin bildüñ mi **kāfir** ehl-i īmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 4). [kāfir,]*
5. İtmedüñ gitdi bize bir kerre tevcīh-i nigāh
   Āh **kāfir** bu teġāfül tā-be-key ʿuşşāḳa āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 2). [kāfir,]*
6. Baña düşnām-ı vāfir eyledüñ aġyār içün **kāfir**
   Bu cevri eylemezdüñ ʿāşıḳa īmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 7). [kāfir,]*

kāfir: *Kafir. (Siyahlık yönüyle sevgilinin saçı bağlamında).*

1. Ceng itmede başda zülfi māhir
   Ser-leşker-i ḥüsnidür o **kāfir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 32). [kāfir,]*

kāfir: *Allah'ın varlığını inkar eden. II acımasız, katı kalpli.*

1. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne **kāfir** mest olur
   Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [kāfir,]*

kāfir: *Allah'ın varlığını inkar eden. II rakip, engel.*

1. Virmiş ol **kāfir** müselmānlar dili bīd itmeden
   Sübha-i mercāna döndi rişte-i kāküllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 7). [kāfir,]*
2. Bozdı nifāḳ idüp o melekle miyānumuz
   Kāfir raḳīb-i dil-siyehe raḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 8). [kāfir,]*
3. İtmek ister göre ol **kāfiri** īmān yolına
   Gerdene dest-dırāz olmağa ṭālib zülfüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 14). [kāfiri, -i]*

kāfirān-ı ḥüsn: *Güzelliğin kafirleri. II güzellikten anlamayanlar.*

1. ʿĀşıḳa **kāfirān-ı ḥüsn** Faṣīḥ
   Sitem itmek sevābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 17). [kāfirān-ı ḥüsn,]*

kāfir-i cefā-endīs: *Cefa düşünceli, hep cefa etmeyi düşünen sevgili.*

1. Faṣīḥā bilmezin iy **kāfir-i cefā-endīş**
   Vefā günāh ise cevr eylemek sevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 9). [kāfir-i cefā-endīş,]*

kāfir-i dil-mürdeler: *Kalbi duyguları ölmüş, manevi yanları körelmiş inançsızlar.*

1. Bu **kāfir-i dil-mürdeler** itmez iḳrār
   İʿcāz-ı tekellümde Mesīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 3). [kāfir-i dil-mürdeler, -ler]*

kāfir-i ḫançer: *Elinde hançer olan.*

1. ʻĀşıḳuz ol **kāfir-i ḫançer** be-dest-i ʻişveye
   Mest-i bī-pervā-yı nāza büt-perest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 1). [kāfir-i ḫançer,]*

kāfir-i ḥüsne: *Güzellik kafirine, kafir gibi güzellik II kendisinden başka her şeyi aşıka unutturan veya inkar ettiren güzellik, acımasız güzel.*

1. ʿĀşıḳum bir **kāfir-i ḥüsne** Muḥammed ümmeti
   Cāy idinsem itmeñ istibʿād deyr-i miḥneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 2). [kāfir-i ḥüsne, -e]*

kāfir-i sitem-ger-i ḥüsnüñ: *Güzelliğinden dolayı eziyet etmekten zevk alan acımasız, zalim. II Acımasız güzel sevgili.*

1. Bir **kāfir-i sitem-ger-i ḥüsnüñ** esīridür
   Ḥāl-i dil-i figāra baḳar şefḳat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 7). [kāfir-i sitem-ger-i ḥüsnüñ, -üñ]*

kāfir-i sitem-kīsüñ: *Eziyet eden kafir. II eziyet eden sevgili.*

1. Esīri olmaġı ol **kāfir-i sitem-kīşüñ**
   Müyesser itmesün Allāh bir müselmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 5). [kāfir-i sitem-kīşüñ, -üñ]*

kāfir-kīş: *Kâfir dinli. II zalim, gaddar.*

1. Ḫarāb itdüñ yaḳup nʾeylersin iy bī-raḥm u **kāfir-kīş**
   Dil-i vīrānemi farż it ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 3). [kāfir-kīş,]*

kāfir-kişe: *Kâfir dinli. II zalim, gaddar.*

1. Yine bir āfet-i ḫūn-rīz ü **kāfir-kişe** meyl itdüm
   Raḥim-düşmen taẓallūm-āşinādur el-amān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 3). [kāfir-kişe,]*

kāġıd: *Kağıt II yüz.*

1. Nihān rāzuñ itme ʿayān **kāġıda**
   Faşīḥā dūr u āşinādan şaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 9). [kāġıda, -a]*

kāġız: *Kağıt. II mektup, şiir.*

1. O cihetden ṭaraf-ı dil-bere yazmam **kāġız**
   İstememdoluġını rāzuma maḥrem **kāġız** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 1). [kāġız,]*
2. O cihetden ṭaraf-ı dil-bere yazmam **kāġız**
   İstememdoluġını rāzuma maḥrem **kāġız** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 2). [kāġız,]*
3. Her kesüñ rāzını itmekle derūnında nihān
   İtdi baş üzre mekān oldı mükerrem **kāġız** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 4). [kāġız,]*
4. Ne revādur baña bir ḥarfi dirīg eyleye yār
   Düşmen-i rū-siyehe göndere her dem **kāġız** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 6). [kāġız,]*
5. İtdi bī-ṭāḳat olup rūyını derhem **kāġız**
   Görinen şanma şiken derd-i dili sebt idicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 8). [kāġız,]*
6. İtdi taḥṣīl-i şifā nāme-i yār ile Faṣīḥ
   Oldı zaḥm-ı dil-i bī-çāreye merhem **kāġız** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 10). [kāġız,]*

kāh: *Saman, saman çöpü.*

1. Gelmiş Faṣīḥ kūyına dil eşk-i çeşm ile
   Beñzer o **kāha** kim gele gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 10). [kāha, -a]*
2. Mecnūna naẓar kūh dirüz bir kāha
   Ferhāda baḳınca kūha biz **kāh** dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 4). [kāh,]*
3. Mecnūna naẓar kūh dirüz bir **kāha**
   Ferhāda baḳınca kūha biz kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 3). [kāha, -a]*

ḳaḥbe-zen-i murdāruñ: *Kirli, günahkar kahpe dünya.*

1. Düşmez nigeh-i raġbeti merd-i pāke
   Dünyā gibi bir **ḳaḥbe-zen-i murdāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 4). [ḳaḥbe-zen-i murdāruñ, -uñ]*

kāhiş: *Eksilme, azalma.*

1. Çeşm-i terümde ḳaṭrece **kāhiş** görülmedi
İtdi hücūm-ı kāviş-i ġam giryemi füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 8). [kāhiş,]*

ḳahr: *Kudret, güç.*

1. Geh **ḳahr** ile gāhi luṭf ile itmedesüñ
Dil-şādları ġam-gīn ü ġam-gīnleri şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 3). [ḳahr,]*

ḳahramān: *Kahraman, İran'ın eski hükümdarlarındandır. Gazap ve kahrıyla meşhûr olup "Kahraman-ı Katil'' lakabı ile anılmıştır.*

1. Yıḳılmış bir nigehle **Ḳahramān** u Zāl u Rüstemler
Hezār aḥsente zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 8). [ḳahramān,]*
2. Çek kemān-ı saḫt-ı hicrānı binā-gūşa getür
Güş-ı taḥsīn çeksün iy dil **Ḳahramān** reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 6). [ḳahramān,]*

kāh-rübā: *Kehribar (keh-rüba: saman kapan, kehribar: Kızıla mail olanı da bulunmakla birlikte iyisi şeffaf ve beyaza çalan sarı renkte olan değerli bir taş). II Saman ve tozu çeken manyetik özelliğine işarettir.*

1. Göñüller almada mecbūr o şūḫ-ı sengīn-dil
Olur mı **kāh-rübā** ceṣb-gāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 8). [kāh-rübā,]*

kāʾināt: *Âlem ‖ herkes, bütün varlıklar.*

1. İy ẕāt-ı ḳadīmi **kāʾināta** ḥādiṣ
Vʾey perde-i dīde-i derūnı ḥāriṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 1). [kāʾināta, -a]*

kāʾināt: *Alem, evren.*

1. Mümtāzı ider bu **kāʾinātuñ**
Gül-zār-ı ümīd ḳaldı bī-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 127). [kāʾinātuñ, -uñ]*

kāʾināt: *Dünya, alem, cihan.*

1. Bir nīm-nigāh-ı iltifātuñ
   Mümtāzı ider bu **kāʾinātuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 126). [kāʾinātuñ, -uñ]*

<u>kākül:</u> *Kakül, perçem. II saç.*

1. Laʿl-i nābuñ mül midür ya ġonçe-i şād-āb mı
   Kākülüñ ḫoş-bū ḳaranfil sünbül-i ġarrā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 4). [kākülüñ, -üñ]*
2. Kākülüñ çözdi o şeh açdı livā-yı ḫüsnin
   Baʿd-ez-īn ṣabr u ḳarār-ı dile yāhū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [kākülüñ, -üñ]*
3. Gül-berg üzre sünbül-i ġarrā ṣanur gören
   Kāküllerin ki yār ruḫ-ı terde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [kāküllerin, -ler, -in]*
4. Geh ʿārıżuñ ḫayāl iderüm gāh **kākülüñ**
   Endīşe-i tesellī-i rūz u şebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 5). [kākülüñ, -üñ]*
5. Dilde her dem **kākül** ü ruḫsārıdur endīşemüz
   Sünbül ü gülden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 1). [kākül,]*
6. Görüp ruḫsārı üzre **kākülin** dil murġı bend olmuş
   ʿAcebdür āteş-i sūzende üzre āşiyān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 3). [kākülin, -i, -n]*
7. Sünbül-i terle çemendür gūyıyā
   Eylemiş ḫaṭṭuñla **kākül** iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 8). [kākül,]*
8. Jūlīdeleri pençe-i mātemle perīşān
   Bilmez reviş-i şāneyi **kākülleri** hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 6). [kākülleri, -ler, -i]*
9. Kāküllerin ki zīr-i külāhına ḳoydı yār
   Devşürdi bāġ-ı behcetinüñ ṣaçlı sünbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 5). [kāküllerin, -ler, -i, -n]*
10. Virmişken o ḫaṭ kemāl-i behcet
    Ser-ber mi degül meger ki **kākül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 6). [kākül,]*
11. Dirsem ʿaceb mi **kākülüñe** naḫl-i yāsemīn
    Pīçide ser-be-ser ḳad-i nev-res-nihālüñe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 6). [kākülüñe, -üñ, -e]*
12. Ḫāṭır-ı mecmūʿa cāy itmek o pür-ḫam **kāküli**
    Māra teslīm eylemekdür āşiyān-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 1). [kāküli, -i]*
13. ʿUḳdelerle seyr idenler didiler ol **kāküli**
    Daḫı bāġ-ı ḫüsninüñ açılmamışdur sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 1). [kāküli, -i]*
14. Baña besdür al ruḫsārı siyeh **kākülleri**
    Bāġ-bān başına çalsun gülleri sünbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 1). [kākülleri, -ler, -i]*

15. Çıḳar besdür o pür-ḫam **kāküli** zīr-i külahuñdan
Muḳayyed olma ġayrı çekme zencīre esīrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 7). [kāküli, -i]*
16. Bulmazdı o ẕevḳı çözse **kākül**
Bir tāze cevān şūḫ u şengül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 5). [kākül,]*
17. Yatur genc üzre bir mār-ı siyeh-endāmdur gūyā
Tökülmiş sīneye ol pīç ü pīç ü ḫam-be-ḫam **kākül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 2). [kākül,]*
18. İy bād-ı ṣubḥ **kāküline** itmeseñ güẕār
Olmazdı böyle bir şīfte-ḥāl-i dil-figār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 1). [kāküline, -in, -e]*

kākül-i cānāneden: *Sevgilinin perçemi.*

1. Meger ki **kākül-i cānāneden** ṣabā geliyor
Ki cān meşāmına bir būy-ı āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [kākül-i cānāneden, -den]*

kākül-i cānāne-veş: *Sevgilinin perçemi gibi.*

1. Kākül-i cānāne-veş ḥālüm perīşān iy Faṣīḥ
Gelmedi ʿışḳ içre bir hengām-ı cemʿiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 9). [kākül-i cānāne-veş,]*

kākül-i dil-ber: *Sevgilinin perçemi, saçı.*

1. Ḫalḳa ḫalḳa **kākül-i dil-ber** degül ruḫsārda
Tūde tūde sünbül-i terdür yatur gül-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 1). [kākül-i dil-ber,]*

kākül-i ḫoş-bū: *Güzel, hoş kokulu kâkül, saç.*

1. Beni āşüfte ḳılan **kākül-i ḫoş-bū** begler
ʿĀleme fitne ṣalan āl ile hep bu begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 1). [kākül-i ḫoş-bū,]*

kākül-i leylādan: *Leyla'nın perçemi.*

1. Gīsū-yı jūlīde ṣanma gerden-i Mecnūnda
Kākül-i Leylādan itmişler idi zencīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [kākül-i leylādan, -dan]*

kākül-i mekkāra: *Hilekar, aldatıcı saç. II hilekâr rakip.*

1. Bāġun yine sünbülleri āşüfte vü derhem
İy bād-ı ṣabā **kākül-i mekkāra** mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 8). [kākül-i mekkāra, -a]*

kākül-i müşgīn: *Misk kokulu saç.*

1. İy Faṣīḥ itdi beni ser-tā-be-pā sevdā-yı ʿışḳ
Kākül-i müşgīn ü ḫāl-i ʿanberīn çeşm-i siyāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 10). [kākül-i müşgīn,]*

kākül-i pürçīnüñe: *Kıvrılmış kakül II büklüm büklüm olan kakül.*

1. Ruʿāf-bīnī-i āhū-yı müşg olur ḫūn-rīz
Ḳaçan ki **kākül-i pürçīnüñe** ṣabā ṭoḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 9, Mısra 2). [kākül-i pürçīnüñe, -üñ, -e]*

kākül-i pür-hüsnine: *Güzellikle dolu kâkül, saç.*

1. Kākül-i pür-ḥüsnine dil bāġlamış āşüfteyüz
Ḫaste-i ʻışḳuz o çeşm-i nīm-mest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 3). [kākül-i pür-ḥüsnine, -in, -e]*

kākül-i siyeh-tāruñ: *Siyah ipe benzer perçem, saç.*

1. Esīr-i bend-i cünūn olmamaḳ ne mümkindür
Cemālüñ üzre görüp **kākül-i siyeh-tāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 4). [kākül-i siyeh-tāruñ, -uñ]*

kākül-i yāra: *Sevgilinin perçemi.*

1. Kākül-i yāra bu demler güẕerüñ var mı ṣabā
Dil-i güm-geşteden āyā ḫaberüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [kākül-i yāra, -a-e]*

kal-: *Bir mekânda bulunmak, durmak, hareket etmemek.*

1. Ḳalduḳ bu baḥr-i ġamda görinmez kenār ise
Bir yāneden cefāda göñül rūzgār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 1). [ḳalduḳ, -du, -ḳ]*

kal-: *Payına düşmek.*

1. Velī olınmadı ḥall **ḳaldı** ʿuḳde-i ḫāṭır
   Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [ḳaldı, -dı]*

kal-: *(Geriye) kalmak; geriye kalan şey.*

1. Bir şübhe **ḳalur** mı hele tevhīd-i Ḫudāda
   Baḳ ʿāleme gör keyf ile kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 5). [ḳalur, -(u)r]*
2. Fiġān mı āh mı feryād u şekve mi **ḳaldı**
   Cihānda cevr ü cefāñ ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 7). [ḳaldı, -dı]*

kal-: *Bir durumun içinde olmak, bulunmak.*

1. Ḳalmaz Faṣīḥ ġam yime böyle bu rūzgār
   Bir gün der-i ümīde açar bād-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 9). [ḳalmaz, -maz]*
2. Bir gün gelür ki şād olur ḫāṭır-ı ḥazīn
   Ḳalmaz gider bu şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 1). [ḳalmaz, -maz]*
3. Nev-ṭulūʿ-ı nāz iken meşḫūr-ı āfāk olmada
   Böyle **ḳalursa** mihr-i ḥüsn ʿālem-gīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 4). [ḳalursa, -ur, -sa]*

kal: *Payına düşmek.*

1. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḥall **ḳaldı** ʿuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [ḳaldı, -dı]*

kal: *(Sonsuza kadar) durmamak, devam etmemek.*

1. Faṣīḥ revnaḳı **ḳalmaz** ṣolar bu gül-ruḫlar
   Olur füsürde-i bād-ı nefes bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [ḳalmaz, -maz]*

kal: *Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.*

1. Var ise gerd-i keder ben ḫākden refʿ eylegil
   Ḳalmasun mirʾāt-ı dilde anı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [ḳalmasun, -ma, -sun]*
2. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḥall **ḳaldı** ʿuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 24). [ḳaldı, -dı]*

kal: *Gerekli, elzem olmak.*

1. Bez̲l eyler idi ḫalḳa eger mümkin olaydı
   Elfāẓda **ḳalmazdı** mezāyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 44). [ḳalmazdı, -ma, -z, -dı]*

kal: *(Geriye) kalmak; geriye kalan şey.*

1. Bu ḳubbe-i felekde **ḳala** tīr-i āhumuz
   Bāzū-yı dilde ʿışḳ ile ṭāb u tüvān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 5). [ḳala, -a]*
2. Ḳaldı hicrüñle ḫarāb oldı dil-i vīrānum
   İy perī görmeyeli ḫayli zemān oldı seni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 3). [ḳaldı, -dı]*

kal: *Takılmak, bağlanmak.*

1. Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳuña düşdüm **ḳaldum**
   Üftāde-i ser-dāmen-i āmālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 3). [ḳaldum, -du, -m]*

kal: *Var olmamak, yansımak.*

1. Gitmekle ferāġ-ı ḳayd-ı būd u nā-būd
   Āyīne-i dilde **ḳalmasun** ʿaks-i vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 2). [ḳalmasun, -ma, -sun]*

kal: *Söz, laf.*

1. Ḫamūş olsaḳ Faṣīḥā ḥāle taṭbīḳ eylesek **ḳāli**
   Sükūn el virse vahdet-āşinā olsaḳ mi̲sāl-i baḥr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 10). [ḳāli, -i]*

kal: *Durmak, beklemek.*

1. Eṭrāfa ṣalup ṣadā-yı bāng-i ceresüm
   Derk eylemeden **ḳalup** reh-i pīş ü pesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 2). [ḳalup, -up]*

kal: *Beklemek, durmak.*

1. Künc-i şeb-i hicrānda **ḳalup** zār (u) zebūn
   Her dīdemi ġam eyledi bir kāse-i ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 1). [ḳalup, -up]*

kal: *Kalmak, durmak.*

1. Dil fikr-i cemālüñle ṣolup rūy gibi
   Ten derd-i miyānuñla **ḳalup** mūy gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 2). [ḳalup, -up]*

kal: *Kalmak, takılmak. II meftunu olmak.*

1. Ḳaldı laʿlüñde çeşm-i ümmīdüm
   Cām-ı meyde ḥabābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 11). [ḳaldı, -dı]*
2. Şāh-ı bahār itmeyüp iḥsān-ı ʿandelīb
   Ḳaldı ḫırāş-ı ḫārda dāmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 2). [ḳaldı, -dı]*
3. Neşvesin idrākden **ḳalduḳ** meger kim iy Faṣīḥ
   Rūzgār ile bozulmışdur ḫum-ı dehrüñ müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 9). [ḳalduḳ, -du, -ḳ]*

kal: *(Bir bütünden) artmak; var olmak, bulunmak; seviyesi veya hâli değişmeyip durumu aynen devam etmek.*

1. Cihānuñ cümleten naḳşın çıkarmış merd-i üstāduz
   Hemān ancaḳ bedende **ḳaldı** naḳş-ı būriyāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [ḳaldı, -dı]*

kal: *Bir şeyi yapmaktan geri kalmak, mahrum olmak.*

1. Ḳalmaz şarāb-ı şevḳden elbet tehī o dil
   Çün ḫumm-ı bāde bekleye künc-i ferāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 7). [ḳalmaz, -maz]*

kal: *Boş, işlevsiz.*

1. Ḳālur mı silk-i dırāz-ı emel Faṣīḥ tehī
   Olur mı zīb-fezā gevher-i yetīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [ḳālur, -ur]*

kal: *Muhtaç olmak.*

1. Raḳīb vaẕʿına **ḳalduḳ** taḥammül itmekden
   Gelür hemīşe o nāzük-mizāca sıḳlet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [ḳalduḳ, -du, -]*

kal: *Mahrum olmak II geri kalmak.*

1. Dest-i ġamla bu keş-ā-keş ki **ḳala**
   Ḳorḳarın ceyb ile dāmān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 7). [ḳala, -a]*

kal: *Varlığını sürdürmemek, gitmek, terk etmek.*

1. Ḫāneme bir kerre teşrīf itmeñe mevḳūfdur
   Dilde **ḳalmaz** miḥnet-i ṣad-sāle hicrānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 10). [ḳalmaz, -ma, -z]*

kal: *Ayrı, uzak olmak.*

1. Ḥaṣret-i rūyıyla **ḳalmış** ṣubḥ u şāmı farḳdan
   Görmeyince ol mihir-ruḫsārı dil gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 5). [ḳalmış, -mış]*

kal: *Kalmak. II ramak kalmak.*

1. ʿAceb vaḳtinde teşrīf eyledüñ kim cism-i zārumdan
   Vedāʿa bir nefes **ḳalmışdı** cān-ı mübtelā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 4). [ḳalmışdı, -mış, -dı]*

kal: *Kalmak. II ulaşamamak, erişememek.*

1. Çü zenbūrān naṣībüm rūzgār āh u enīn itdi
   Daḫı būy-ı merāmum almadum **ḳaldı** bahārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 4). [ḳaldı, -dı]*

kal: *(Geriye) Kalmamak, bitmek, tükenmek, yok olmak,mevcut olmamak.*

1. Cihānda **ḳalmadı** çün merd-i nükte-dān ile ülfet
   Miṣāl-i Ḳays ideyin bāri vaḥşiyān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 1). [ḳalmadı, -ma, -dı]*
2. Ki nüh-felekde de **ḳalmaz** bu rūzgār-ı ʿömr
   Düşüp naẕardan olur necm-eṣerleri sāḳıṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [ḳalmaz, -ma, -maz]*

3. ʿArż-ı şevḳ idüp recālar itdiler vāfir Faṣīḥ
   Ḳalmadı aḫşama ol māha çoḳ ibrām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 10). [ḳalmadı, -ma, -dı]*
4. Cihānda **ḳalmadı** bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen
   Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 5). [ḳalmadı, -ma, -dı]*
5. Ḳalmadı bende vücūd u ḫıred ü ṣabr u şekīb
   Eyledüm yāra fidā varumı cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 5). [ḳalmadı, -ma, -dı]*
6. Gūyā ki cām-ı ʿişretüñe vażʿ olındı hep
   Kim meclisüñde **ḳalmamış** iy çarḫ hiç nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 6). [ḳalmamış, -ma, -mış]*
7. dil-rübānuñ āb u ṭābı **ḳalmamış**
   Şimdi ol ḫumuñ tehī olmış şarābı **ḳalmamış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 2). [ḳalmamış, -ma, -mış]*
8. ḫāṭır-ı erbāb-ı dil bir ḥāl ile
   vīrāne-i ʿışḳuñ ḫarābı **ḳalmamış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 4). [ḳalmamış, -ma, -mış]*
9. Āvāre göñülde **ḳalmadı** ṣabr u sükūn
   Luṭf u keremüñle sen tesellī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 3). [ḳalmadı, -ma, -dı]*

kal: *Bir durumun içinde olmak, bulunmak.*

1. Ṭaʿn-ı raḳīb māniʿ-i teşrīfüñ olmasun
   Sen **ḳalma** aña gel kerem eyle mürüvvet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [ḳalma, -ma]*
2. Dimāġ-ı ḫ∨āhişe degmez mi hiç şemīm-i murād
   Hemīşe böyle **ḳalur** mı zükām-ı nā-kāmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 3). [ḳalur, -ur]*
3. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken olmış niçe dil mübtelā
   Böyle **ḳalursa** o meh-talʿat belā-yı şehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [ḳalursa, -ur, -sa]*
4. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü āvāre ḥamām
   Ne olur bende-i zülfi ne ḫod āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 9). [ḳaldı, -dı]*
5. Yār aġyārıyla dil bārıyla biz **ḳalduk** Faṣīḥ
   Kūşe-i tārīk-i derd ü ġuṣṣadā bī-yār u kes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 9). [ḳalduk, -duḳ]*
6. Böyle nāḳış reh-i ḥayretde göñül **ḳalmayalum**
   Ṣaʿy ile vāṣıl olup merd-i dil-i kāmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 7). [ḳalmayalum, -ma, -ya, -lum]*
7. Çü yār cilve-geri oldı nāz sitemlerinüñ
   Görülmedük nesi **ḳaldı** niyāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 2). [ḳaldı, -dı]*
8. Keştī-i dil ġarḳa-gāh-ı ġuṣṣada **ḳalmaz** Faṣīḥ
   Vaḳt-i bād-ı şurṭa-engīz-i selāmetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 9). [ḳalmaz, -maz]*

9. Girmiş bu gice dāʾire-i zikre ol perī
   Böyle **ḳalursa** āfet-i devr-i zemān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 10). [ḳalursa, -ur, -sa]*
10. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
    Ḳalmaz ārāmı o kim şu gibi dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 8). [ḳalmaz, -maz]*
11. Ḳalur mı ġonçe-i ümmīd böyle ser-beste
    Nesīm-i dil-keş-i faṣl-ı bahār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 7). [ḳalur, -ur]*
12. Faṣīḥ eşkümi ol ḥadde eyledüm rīzān
    Ki **ḳaldı** dīde-i ġam-dīde çün ḥabāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 10). [ḳaldı, -dı]*
13. Elinde sāġarın itmez dil-i ḫarāb tehī
    Ḳalınca mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 2). [ḳalınca, -ınca]*
14. Bu bezm-i pür-şer ü şūr-ı fenāda **ḳalmışdur**
    Hezār sāġar-ı Cemşīd-i kām-yāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 7). [ḳalmışdur, -mış, -dur]*
15. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
    Ne ġam yir-düñ göñül her şeb **ḳalaydı** ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 3). [ḳalaydı, -a, -y, -dı]*
16. İy aṣl-ı ṭarīḳat mededüñ rāh-nümā it
    Dil **ḳalmaya** ser-geşte-i ṣaḥrā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 64). [ḳalmaya, -ma, -ya]*

kālā-yı ġam: *Keder kumaşı. II üzüntü, dert sermayesi.*

1. Geçmez bu çār-sūda metāʿ-ı neşāṭ u ʿayş
   Kālā-yı ġam ḳumāş-ı elemdür bulan revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [kālā-yı ġam,]*

kālā-yı ḥüsni: *Güzellik kumaşı veya sermayesi.*

1. Ṣatsun ḳo nāz u şīveyi şimdi o bī-vefā
   Kālā-yı ḥüsni ḫaṭ gelicek rāyegānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 4). [kālā-yı ḥüsni, -i]*

kalb: *Kalp ‖ gönül.*

1. Bulmasun **ḳalbe** ṣafā rāh-ı düḫūl
   Gelmesün ḫāṭıra ʿayş u ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 21). [ḳalbe, -e]*

ḳalb-i ʿāşıḳa: *Aşığın kalbi.*

1. Naḳd-i sirişk-i ḫālisini **ḳalb-i ʿāşıḳa**
Ḫāl-i siyāh gerden-i sīmīnidür mehek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 3). [ḳalb-i ʿāşıḳa, -a]*

kalb-i pūhte: *Kamil insan kalbi.*

1. Dil-i pākīze **ḳalb-i pūhte** gerek
Bāde-i ʿışḳa her sebū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 5). [ḳalb-i pūhte,]*

kalb-i sengīnüñ: *Taştan kalp.*

1. Sen erbāb-ı hüner ehl-i dile dīrīne düşmensin
Raḥmden **ḳalb-i sengīnüñ** tehī pür-kīne düşmensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 50). [ḳalb-i sengīnüñ, -üñ]*

kalb-i sengīnüñ: *Taş kalpli, acımasız, katı yürek.*

1. Sen erbāb-ı hüner ehl-i dile dīrīne düşmensin
Raḥmden **ḳalb-i sengīnüñ** tehī pür-kīne düşmensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 50). [ḳalb-i sengīnüñ,]*

kalb-i viranı: *Yıkık, dökük, harap kalp.*

1. Zemān-ı devletinde meskeni yoḳ būm-ı miskīnüñ
Meger kim var ise a‘dā-yı şūmuñ **ḳalb-i viranı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 58). [ḳalb-i viranı, -ı]*

kāle-i rāzumı: *Sır kumaşı. II şairin kendi yeteneği olan şiir söyleme sırrı.*

1. İtdi ol şāh-ı teġāfül sipehüm āḫır-ı kār
Kāle-i rāzumı düzdīde nigehle yaġmā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 8). [kāle-i rāzumı, -um, -ı]*

kalem: *İnsanların kaderini yazan araç, Allah'ın ilahi yazıları.*

1. Feyyāż-ı ezel eylemede çünki Faṣīḥā
Rīzān **ḳalemüñden** dür-i deryā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 14). [ḳalemüñden, -üñ, -den]*

kalem: *Kalem II şiir yazma yeteneği.*

1. Bir laḥẓada taḥrīr eyle biñ ṣūret-i maʿnā
   Endīşe Faṣīḥ öyle **ḳalem** böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 10). [ḳalem,]*

ḳalem: *Kalem, birim, bölüm, tür, çeşit II Bölüm, birim.*

1. Beñzer o zeʿāmet ḳ'ola deryā **ḳaleminde**
   Pür-sīm-i sirişk etmede dāmānımı çeşmim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 4). [ḳaleminde, -in, -de]*

ḳalem-i ejdehā-nümūn: *Ejderha görünümlü kalem, ejderha gibi kalem.*

1. Ben iy Faṣīḥ Ḫusrev-i naẓm-ı belāġatüm
   Destümde ḫāmedür **ḳalem-i ejdehā-nümūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 7). [ḳalem-i ejdehā-nümūn,]*

ḳalem-rev-i dilde: *Gönlün kaleminin hüküm sürdüğü yani nüfuzunun geçtiği yer, ülke.*

1. Ayāġa urdı maḥabbet metāʿ-ı ārāmı
   Geçen **ḳalem-rev-i dilde** ḳumāş-ı sevdayı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 8). [ḳalem-rev-i dilde, -de]*

ḳalem-rev-i fenn-i feṣāḥati: *Güzel söz söyleme (fesahat) ilminin ülkesi, hükümranlığı.*

1. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñ ile ḥaḳ budur Faṣīḥ
   Żabṭ eyledüñ **ḳalem-rev-i fenn-i feṣāḥati** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 12). [ḳalem-rev-i fenn-i feṣāḥati, -i]*

ḳalem-rev-i hüsninde: *Bir hükümdar veya hükümetin kaleminin hüküm sürdüğü yani nüfuzunun geçtiği yer, ülke. II güzellik ülkesi.*

1. Bir ḥāl-i dil-i şīfteden āgehsin
   Ḥaḳḳā ki **ḳalem-rev-i ḥüsninde** şehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 2). [ḳalem-rev-i ḥüsninde, -in, -de]*

ḳalma: *Bitmek, tükenmek.*

1. Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyicek
   Cihānda **ḳalmadı** bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 6). [ḳalmadı, -dı]*

ḳalmaz gider: *Geçici olmak, gitmek.*

1. Bir gün gelür ki şād olur ḫāṭır-ı ḥazīn
   Ḳalmaz gider bu şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 1). [ḳalmaz gider,]*

ḳalur mı: *Kalır mı? II durur mu?.*

1. Dil ḫ∨āhiş-i vaṣluñla **ḳalur mı** sensüz
   ʿĀlem gözime ʿālem olur mı sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 1). [ḳalur mı,]*

kām: *Arzu, istek.*

1. Her **kāmı** revā ḳılur maḥabbet
   Her ḫ∨āhişi müstecāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 3). [kāmı, -ı]*
2. Menzillerini **kām** ise kaṣd-ı kāruñ
   Taḥfīf idegör esb-i tamaʿdan bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 1). [kām,]*

kām buldı: *Mutluluk bulmak, mutluluğa erişmek.*

1. Bihzād senüñle **kām buldı**
   Erjeng senüñle nām buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 27). [kām buldı, -dı]*

kām buldı: *Mutluluk bulmak, mutluluğa erişmek II muradına ermek.*

1. Bihzād senüñle **kām buldı**
   Erjeng senüñle nām buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 27). [kām buldı,]*

ḳamer: *Ay.*

1. Devrinde bulunmaġıla biʿset
   Ol şevḳ iledür **ḳamerde** sürʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 52). [ḳamerde, -de]*

ḳamer-sīmā: *Ay yüzlü.*

1. Perī-veş iy **ḳamer-sīmā** görinür geh görinmezsüñ
   Miṣāl-i ġurre-i ġarrā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 1). [ḳamer-sīmā,]*

kāmet: *Boy, endam.*

1. Ol **ḳāmeti** iy serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet
   Kimdür ki görüp kūşe-i dāmānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 5). [ḳāmeti, -i]*
2. Saña dil-dādedür iy **ḳāmeti** şimşād u gül-ruḫsār
   Gerekse verd-i ḫandān u gerek serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 7). [ḳāmeti, -i]*
3. İy naḫl-i riyāz-ı dil ü cān serv-i çemāna
   Teşbīh idemem **ḳāmetüñi** ʿār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 4). [ḳāmetüñi, -üñ, -i]*
4. Ḳāmetinle seyr iden mümkin mi pā-māl olmaya
   Germ-ḫīz-i cilve vü çābük-nişest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 5). [ḳāmetinle, -in, -le]*
5. Serv ü şimşād u ṣanavber ʿarʿar
   Ḳāmetüñ bendesidür iy gül-i ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 2). [ḳāmetüñ, -üñ]*

kāmet: *Boy, endam II sevgilinin boyu.*

1. Ḳāmetüñ yādıyla naḫl-i āhı itmekdür murād
   Bāġda seyr-i kad-i serv-i ḫırāmāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 7). [ḳāmetüñ, -üñ]*
2. Ḳāmeti fikriyle bir yirde oṭurmazsın göñül
   Yād-ı reftārıyla bir ḥāletde ṭurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 1). [ḳāmeti, -i]*
3. Ḳāmetüñ itmiş kemān saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ
   Tīr ile yāra niçün nāme uçurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 5). [ḳāmetüñ, -üñ]*
4. Ḳāmetüñ yādıyla cūş-ı seyl-i eşküm seyr idüp
   Cüylar bu dīde-i giryāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 3). [ḳāmetüñ, -üñ]*
5. İḳāmet **ḳāmetüñ** fikriyle bir yirde degül mümkin
   Dil-i āvāreye ser-geşţelik ārām-ı cān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 7). [ḳāmetüñ, -üñ]*

kāmet-i bālā: *Uzun boy.*

1. Kaddüñ gibi hiç görnemişem **ḳāmet-i bālā**
   El-minnetü li'llāhi teālā naẓarum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 3). [ḳāmet-i bālā,]*

kāmet-i bülendi: *Yüksek, yüce boy. II Uzun boylu sevgili.*

1. Seyr iden o **ḳāmet-i bülendi**
   Çekdürme senüñ olur levendi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 25). [ḳāmet-i bülendi, -i]*

kāmet-i cānāna: *Sevgilinin boyu.*

1. Naḫl-i ṭūba **ḳāmet-i cānāna** itmiş ser-fürū
   Bil ki būs-ı kūşe-i dāmāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 1). [ḳāmet-i cānāna, -a]*

kāmet-i dil-cūlara: *Gönül cezbedici boy.*

1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḥālüz zülf-i müşgīn-būlara
   Pāy-mālüz ḳaddi dil-keş **ḳāmet-i dil-cūlara** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 2). [ḳāmet-i dil-cūlara, -lar, -a]*

kāmet-i ḫırāmānuñ: *Salınan boy.*

1. Dostum **ḳāmet-i ḫırāmānuñ**
   Ḳo ṣalınsun riyāż-ı ʿālemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 20, Mısra 1). [ḳāmet-i ḫırāmānuñ, -uñ]*

kāmet-i nāz: *Nazlı boy. II nazlı sevgili.*

1. Dir her gören budur bu ḳıyāmet ʿalāmeti
   Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz ihtizâzıñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 9). [ḳāmet-i nāz,]*

kāmet-i ṣabrum: *Sabır boyu. II tahammül.*

1. Faṣīḥ ol kaşı yanuñ bilmedüm bār-ı ġam-ı ʿışḳı
   Çekilmez derd imiş kim **ḳāmet-i ṣabrum** kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 10). [ḳāmet-i ṣabrum, -um]*

kāmet-i serv-i ser-firāzı: *Yüce, (uzun) selvinin boyu.*

1. Çün sāye olur görince pā-māl
   Her **ḳāmet-i serv-i ser-firāzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 58). [ḳāmet-i serv-i ser-firāzı, -ı]*

kāmeti uzatduñ: *Boyu uzatmak. II boyun bir yere yetişmesini sağlamak, uzanabilmek.*

1. Yitişmez mīve-i şeftāluña el
   Uzatduñ ḳāmeti iy naḫl-i serkeş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 29, Mısra 2). [ḳāmeti uzatduñ, -du, -ñ]*

(kāmetine): *Boy, pos, endam.*

1. Zülf-i nigār u **(ḳāmetine)** serv ü sünbüli
   Teşbīh idüp uzatma meded bāġ-bān sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 7). [(ḳāmetine),]*

kām-ı cān-ı zārı: *Inleyen, ağlayan gölünün ağız [tadını bozmak].*

1. Telḫ itmede **kām-ı cān-ı zārı**
   Ṣunduġı ṣarāb-ı bed-güvārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 77). [kām-ı cān-ı zārı, -ı]*

kām-ı dile: *Gönlün isteği.*

1. Bülbül-i dīrīnesiyüz biz de bu bāġuñ ṣabā
   Degmemek inṣāf mı **kām-ı dile** būy-ı güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 4). [kām-ı dile, -e]*

kām-ı erbāb-ı dile: *Gönül ehlinin damağı, genzi, burnu.*

1. Kām-ı erbāb-ı dile degmez yine būy-ı neşāṭ
   Feyż-ı faṣl-ı nev-baḫārı gül bitürse ḫārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 7). [kām-ı erbāb-ı dile, -e]*

kām-ı ṭarab: *Sevinç, mutluluk isteği.*

1. Yoḳdur göñülde **kām-ı ṭarab** ārzū-yı ʿıyd
   Girmez ṣımāḫ-ı sāmiʿama güft ü gūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 1). [kām-ı ṭarab,]*

kāmil: *Ilim, fazilet ve hüner sahibi, manevi meziyetleri bakımından belli bir olgunluğa erişmiş (kimse).*

1. Ẕekāda seyyid-i ʿaṣr u tetebbuʿda çü Ṣaʿdüʿd-dīn
   Budur ḥaḳḳā ki her bir fende **kāmildi** hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 56). [kāmildi, -di]*

kāmil: *Noksansız, tam, bütün, mükemmel.*

1. Tāb-āver-i naẕra olımaz düşmen ü aḥbāb
   Kāmil eserüz mihr-i münevverde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 8). [kāmil,]*

kām-yāb bulınsun: *Muradına ermiş olmak.*

1. Göñül firāḳuñ ile tā-be-key ḫarāb bulınsun
   Teraḥḥüm eyle viṣālüñle **kām-yāb bulınsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 2). [kām-yāb bulınsun, -ın, -sun]*

kām-yāb ider: *Muradına erdirmek.*

1. Ehl-i dili **kām-yāb ider** ʿışḳ
   Nā-ehlleri ḫarāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 1). [kām-yāb ider, -er]*

kām-yāb itdüñ: *Muradına erdirmek.*

1. Eyleyüp ṭıfl-ı niyāzum zīb-i āġūş-ı ḳabūl
   Nāzenīnüm vuṣlatuñla **kām-yāb itdüñ** bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 8). [kām-yāb itdüñ, -dü, -ñ]*

kām-yāb olur: *Muradına ermek.*

1. İtsün ḳo āh-ı ḥasreti şimdi dil-i figār
   Bir güñ Faṣīḥ vuṣlat ile **kām-yāb olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [kām-yāb olur, -ur]*

kan: *Kan, vücuttaki hayati derecede önemli kırmızı renkli sıvı.*

1. Ḫandān olımaz o ruḥ ki ġamdan şolmaz
   Şādān olımaz o dil ki **ḳandan** ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 2). [ḳandan, -dan]*

kan aġladuḳca: *Bir zulümden, bir afetten, bir sıkıntıdan, büyük üzüntü duyup çok yakınmak.*

1. Ḳan aġladuḳça ben sen iderdüñ viṣāle vaʿd
   Demler o demler idi zemān ol zemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 3). [ḳan aġladuḳça, -duḳça]*

kan aġlaruz: *Kanlı gözyaşı dökmek II Tarifi imkânsız acı çekmek.*

1. Gehi **ḳan aġlaruz** geh rūyumuz zerd eylerüz ġamla
   Faṣīḥā geçmişüz dehrüñ ḫazānından baharından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 9). [ḳan aġlaruz, -uz]*

kan birāder: *Kan kardeşi. II dost, ahbap.*

1. Ki gürgile yalaşup **ḳan birāder** ola şubān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 10). [ḳan birāder,]*

kan idelüm: *Kan dökmek II gözyaşlarını kan akıtır gibi akıtmak.*

1. Eşk-i çeşm-i terimüz **ḳan idelüm**
   Olsun eflāk-güẕār āh-ı kebūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 10). [ḳan idelüm, -elüm]*

kan iderin: *Başkasının kanını dökmek.*

1. Bir āb-ı revān görmeyeyüm yād-ı ruḫıyla
   Elbetde Faṣīḥ eşk-i teri **ḳan iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 14). [ḳan iderin, -er, -in]*

kanāʿat: *Tokgözlülük, yetinme.*

1. Gelmez dile ẕevḳden **ḳanāʿat**
   Sīr olmadı çeşm-i ḥırṣ u azı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 61). [ḳanāʿat,]*

kanāʿat eyledük: *Yetinmek, kanaat etmek.*

1. ʿĀlemüñ seyrinde bir abdāl-ı ḥayrānuz henüz
   Kim **ḳanāʿat eyledük** iy dil niyāz u seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 4). [ḳanāʿat eyledük, -dü, -k]*

kanāʿat gelmedi: *Tatmin olmamak.*

1. Ḳanāʿat gelmedi baḳmaḳdan ol āyīne-ruḫsāra
   Anuñçün ḫ∨āb-düşmen eyledüm bu çeşm-i bīnāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 7). [ḳanāʿat gelmedi, -me, -di]*

kanā‘at gelmez: *Tatmin olmamak.*

1. Ṣanmañ ki mest olup süzilür çeşm-i şāh-bāz
   Gelmez nigāh-ı nāza ḳanā‘at şikārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 36). [ḳanā‘at gelmez, -me, -z]*

ḳanda: *Ki orada.*

1. Bir ḳadem mümkin degüldür sāye-veş olmaḳ cüdā
   Ḳanda cānānum giderse der-ʿakab cānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 6). [ḳanda,]*

ḳandan: *Nereden? Nasıl? Kan II kandan, tehlikeli durumdan.*

1. Dil-teşne-gān-ı vuṣlata **ḳandan** ḫaber virür
   Müyīn miyānda ḫançeridür bir zebān-ı ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 6). [ḳandan,]*

ḳand-i belāġat: *Etkili, güzel ve yerinde söz söylemenin tatlılığı.*

1. Āyīne-i idrākden itmiş gūyā
   Gül-ḳand-i belāġat ile açmış dehenüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 3). [ḳand-i belāġat,]*

ḳand-i ḫiṭāb-ı sehd-i ümmīzüñ: *Ümit dolu bal (gibi) sözlerin tatlılığı.*

1. Raḳībe itmegil **ḳand-i ḫiṭāb-ı şehd-i ümmīzüñ**
   Bilürsin dōstum her zaḫma şīrīn merhem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 7). [ḳand-i ḫiṭāb-ı şehd-i ümmīzüñ, -üñ]*

ḳand-ı nebāt: *Beyaz şeker. II şeker gibi tatlı.*

1. Laʿl-i lebüñ mi menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt mı
   Luṭfuñ mı ḳaṭre ḳaṭre **ḳand-ı nebāt** mı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 84, Mısra 2). [ḳand-ı nebāt,]*

ḳand-i pūşı: *Şeker kamışından, şekerden elbise. II sevilerek yapılan iş.*

1. Erbāb-ı dile sāḳī idüp ser-ḥōşı
   Zehr eyleme minnet ile **ḳand-i pūşı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 2). [ḳand-i pūşı,]*

ḳandīl: *Kandil, sıvı halindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması suretiyle ışık veren aydınlatma aleti.*

1. Pīçīde yāsemenle serv farḳ olur mı hiç
   Ḳandīl ile müzeyyen olan her menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 22). [ḳandīl,]*

ḳandīl: *Çerağ, kandil, meşale. II çiçek.*

1. Revnaḳda müşābih bu kühen-ṭāḳ-ı sipihre
   Ḳandīl ile ārāste eyvān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 8). [ḳandīl,]*

ḳandīl ucurdı: *Sabun köpüğünden meydana gelen baloncukları üfleyerek uçurmak; ramazan gecelerinde, minare ile cami avlusundaki 1-2 metre yükseklikte bir yer arasına gerilmiş bir ip üzerinde kandil kaydırarak gösteri yapmak II şarap üzerindeki kabarcıkların hareket etmesi; yıldız kaymak.*

1. Rīzān olan şükūfeleri şāh-sārdan
   Ḳandīl uçurdı zann iderüm üstād-ı bād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 23). [ḳandīl uçurdı,]*

ḳanġı: *Hangi.*

1. Ḳanġı meclis feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür henüz
   Şemʿ-i bezm-ārā gibi germiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 3). [ḳanġı,]*

ḳāniʿ: *Kanaat eden, razı olan.*

1. Çün hemān būy-ı dille **ḳāniʿler**
   Çün meges engebīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 7). [ḳāniʿler, -ler]*
2. Her neyse rūzi rūz-ı ezel **ḳāniʿüz** göñül
   Biz ḥaṣr-ı maṭlab eylemeden ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 9). [ḳāniʿüz, -üz]*
3. Çeşm-i idrāküz ser-ā-pā ḫūn-ı ḥasret **ḳāniʿüz**
   Güş-i hūşuz her zemān bāng-i melāmet **ḳāniʿüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 1). [ḳāniʿüz, -üz]*
4. Çeşm-i idrāküz ser-ā-pā ḫūn-ı ḥasret **ḳāniʿüz**
   Güş-i hūşuz her zemān bāng-i melāmet **ḳāniʿüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 2). [ḳāniʿüz, -üz]*
5. Senden iy bād-ı ṣabā bir būy-ı rāḥat **ḳāniʿüz**
   Ṣanma kim berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-ḫ∨āhişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 4). [ḳāniʿüz, -üz]*
6. Eylemeseñ de tekellüm olmazuz āzürde-kām
   Senden iy āyīne-ruḫ rūy-ı maḥabbet **ḳāniʿüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 6). [ḳāniʿüz, -üz]*

7. Biz ki keştī-i tevekkül-seyrüz itme imtinān
   Ḳāniʿüz iy şurṭa-i bād-ı selāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 8). [ḳāniʿüz, -üz]*
8. Bilmezüz nīk ü bed-i aḥbāb u aʿdāyı Faṣīḥ
   Sîr-çeşm-i midḥat-ī ʿālem meẕemmet **ḳāniʿüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 10). [ḳāniʿüz, -üz]*

kanı: *Hani, nerede?.*

1. Bir senüñ gibi **ḳanı** dil-ber-i āşüfte-mizāc
   Niçe dil cemʿin ider ṭurfe perīşānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 5). [ḳanı,]*
2. Tā ṣubḥ olınca muntaẓır-ı ḫ∨ābsın göñül
   Hicriyle ol mehüñ **ḳanı** bī-tābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 2). [ḳanı,]*
3. Ḳanı bir ṣāf-meşreb kim anı sen itmedüñ tekdīr
   Ḳanı bir maḥrem-i rāz-ı hüner kim ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 45). [ḳanı,]*

kān-ı bedaḫşān-ı ḫarābāt: *Meyhanenin Bedahşan (yakut madeni olan yer) yatağı, kaynağı; Bedahşan'ı andıran meyhane ocağı.*

1. Ḫumlardan alındı mey-i raḫşān-ı ḫarābāt
   Açıldı yine **kān-ı Bedaḫşān-ı ḫarābāt** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 2). [kān-ı bedaḫşān-ı ḫarābāt,]*

kān-ı edeb: *Edep cevheri.*

1. Sulṭān-ı ʿArab **kān-ı edeb** baḥr-i leb-ā-leb
   Baḫşende-i her maṭlab-ı aʿlā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 37). [kān-ı edeb,]*

kān-ı feżā'il: *Faziletler ocağı, soyu.*

1. ʿĀlī-neseb ü ẕi'l-ḥaseb ü **kān-ı feżā'il**
   Ḥallāl-i rümūzāt-ı ḳażāyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 35). [kān-ı feżā'il,]*

kān-ı gevinde: *Kahramanlık, yiğitlik kanı.*

1. Bir gevher-i yegāne dür-i bī- behānesin
   Kān-ı kevinde miṯli bulınmaz naẓīri yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 7). [kān-ı gevinde,]*

kān-ı kerem: *Kerem, cömertlik kaynağı (sadrazam Ahmed Paşa).*

1. İy **kān-ı kerem** yem-i ʿināyet
   Vʿey Āṣaf-ı bermekī-saḫāvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 115). [kān-ı kerem,]*

kān-ı kevinde: *Kevnde, kainatta, mükevenatta, yaradılmışlar.*

1. Bir gevher-i yegāne dür-i bī- behānesin
   Kān-ı kevinde miṣli bulınmaz naẓīri yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 7). [kān-ı kevinde, -de]*

kān-ı kevnde: *Varlık kaynağı, kainat ocağı. II Dünya üzerinde, âlemde.*

1. Müsellemdi vücūd-ı muḥterem ẕāt-ı mükerremdi
   Hele **kān-ı kevnde** miṣli yoḳ bir pāk-gevherdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 58). [kān-ı kevnde, -de]*

kan-ı meni: *Benim kanım.*

1. Nūş-ı cān bolġay ayā muġbeççe-i ġonçe-dehen
   Mey gibi sanga ḥelāl eylediler **ḳan-ı meni** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 8). [ḳan-ı meni,]*

kanına girer: *Öldürmek.*

1. Firengī tīġ-i çeşmüñ baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış
   Girer ḳanına bir demde o kāfir biñ müselmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 14). [ḳanına girer, -er]*

kankı: *Hangi, soru sıfatı.*

1. Ḳanḳı bezmüñ yādıdur feryād-ı mestān itdüren
   Ḳanḳı cāmuñ neşvesindendür bu keyfiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 7). [ḳanḳı,]*
2. Kimlerle seyr ider o meh-i āsumān-ı ḥüsn
   Ol serv-i nāz **ḳanḳı** çemende çemān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [ḳanḳı,]*

kanlan: *Kanlanmak, canlanmak.*

1. Pertev ṣalarsa terbiyet-i āfitāb-ı feyż
   Ṭabʿ-ı Faṣīḥ gevher-i naẓmıyla **kanlanur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 10). [kanlanur, -ur]*

ḳanlu ṣuyile: *Kanlı su. II kanlı gözyaşı.*

1. Kūyuñ bulur mıyum ki ʿaceb cüst ü cūyile
   Gitsem çü ḫas gözümden aḳan **ḳanlu ṣuyile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 2). [ḳanlu ṣuyile, -lu-y, -ile]*

kannād: *Şeker yapan, şekerci. II sevgili.*

1. Benem o ṭūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū
   Meges ḳadar baña raġbetden ʿār ider **ḳannād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [ḳannād, -er]*

kānūn: *Âdet, kural.*

1. Dīde-i terle dil-i perverde māliksin Faṣīḥ
   Devlet-i ʿışḳuñda yāruñ baḫr ile **kānuñ** mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 10). [kānuñ,]*

kānūn-ı fenn-i ʿışḳuñı: *Aşk biliminin yasası.*

1. Taḥrīk-i tār-ı nabżuma bādī ne olduġın
   Ḳānūn-ı fenn-i ʿışḳuñı dānā ḥakīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 8). [ḳānūn-ı fenn-i ʿışḳuñı, -uñ, -ı]*

kānūn-ı maḥabbet: *Sevgi kanunu (Kanun; sol köşesi kesik dikdörtgen biçimindeki tahta bir tabla üzerine geçirilmiş tellerden meydana gelen ve yatık durumda dizler üzerine konarak iki elin işaret parmağındaki yüzüklere tutturulmuş birer mızrapla çalınan çalgı).*

1. Bülbül-veş olup gül gibi dil-ḫūn-ı maḥabbet
   İcrā idelüm biz daḫı **ḳānūn-ı maḥabbet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 8, Mısra 2). [ḳānūn-ı maḥabbet,]*

kānūn-nevāz-ı midḥat-i faḫr-i güzīn olur: *Insanlığın] övüncü seçkin [peygamber]in övgüsünün kanun [adlı enstrümanı]nı çalmaktadır.*

1. Ḳānūn-nevāz-ı midḥat-i faḫr-i güzīn olur
   Olsa nevā-yı naẓmı Faṣīḥüñ nʿola bülend *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 10). [ḳānūn-nevāz-ı midḥat-i faḫr-i güzīn olur, -ur]*

kap: *Almak, ele geçirmek.*

1. El-aman leşker-i ġam ceyş-i elem aldı beni
   Al idüp **ḳapdı** dili ol gözi cādū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [ḳapdı, -dı]*

kapa: *Kapatmak, sonlandırmak.*

1. Hemīşe yoḳlasañ āgāhdur dil
   Ḳapanmazmış Faṣīḥā defter-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 10). [ḳapanmazmış, -n, -maz, -mış]*

kapu: *Kapı II Makam, huzur.*

1. Bend itdi beni bir şeh-i ḫūbān **ḳapusında**
   Kim ḫalḳ-ı cihān bende-i fermān **ḳapusında** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 1). [ḳapusında, -sın, -da]*

kapu: *Eşik, huzur, makam.*

1. Gezmez **ḳapuñda** ʿāşıḳ-ı ser-geşte giryesüz
   İtmez ṭavāf Kaʿbeyi illā vużūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 3). [ḳapuñda, -ñ, -da]*

kapuya cıkmış: *Kapıya çıkmak ll görünmek.*

1. Gördüm **ḳapuya çıḳmış** o ḳul oġlı āfeti
   Ṣandum felek ḳapuya getürmiş ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 81, Mısra 1). [ḳapuya çıḳmış, -mış]*

kapuya getürmis: *Kapının (önüne) getirmek. II karşılaşmak.*

1. Gördüm ḳapuya çıḳmış o ḳul oġlı āfeti
   Ṣandum felek **ḳapuya getürmiş** ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 81, Mısra 2). [ḳapuya getürmiş, -ür, -miş]*

kār: *Iş, güç, uğraş.*

1. Faṣīḥā çünki kāfir böyle düşnām itmedür **kāruñ**
   Elüñden rūz-ı maḥşer dest-der-dāmān-ı ʿİsādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 9). [kāruñ, -uñ]*
2. Faṣīḥ kūh-ken olmazdı tīşesüz āzād
   Ki **kārı** başa iletmekde ālet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 10). [kārı, -ı]*

3. Bu gül-zār-ı fenānuñ ʿaks-i ḫ∨āhiş olmasa **kârı**
   Seni itmezdi maḥbūs-ı ḳafes feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 7). [kârı, -ı, -]*
4. Görürken ġonçe-i şād-ābı efġān itmedür **kāruñ**
   Nʾolur faṣl-ı ḫazān ḥāl-i dil-i nā-şāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 3). [kāruñ, -uñ]*
5. Dilüñ ancaḳ nihānī bir nigehdür gāh ger **kārı**
   Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 7). [kārı, -ı]*
6. Dāġ-ı dil ile cism-i nizār eyle çü ney
   Her laḥẓada **kār** āh u enīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 4). [kār,]*
7. Manṣūr-veş irgüren kemāle **kāruñ**
   Aʿlā bilünür rütbesi el-ḥaḳ dāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 1). [kāruñ, -uñ]*

kār: *İş, beceri, maharet.*

1. Göñül almaḳ ele **kārı** degülmiş her gedā-ṭabʿuñ
   Belī her dest-i nā-şayesteye cām-ı Cem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 5). [kārı, -ı]*

ḳara: *Kara, siyah.*

1. Zülf-teg ḫ∨ābını mı ʿışḳ perīşān ḳıldı
   Ḫāl-teg itdi **ḳara** aḫter-i tābān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 4). [ḳara,]*

karanfil: *Karanfil. II sevgilinin saçı bağlamında.*

1. Laʿl-i nābuñ mül midür ya ġonçe-i şād-āb mı
   Kākülüñ ḫoş-bū **ḳaranfil** sünbül-i ġarrā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 4). [ḳaranfil,]*

karār: *Değişmez olma, devamlı ve sürekli olma, sebat, istikrar. II Duruş, durma, bir yerde kalmak.*

1. Yine nāgeh esīr-i ʿışḳ oldum
   Ne güẕārum ne ḫod **ḳarārum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [ḳarārum, -um]*

karār: *Rahat, huzur, dinlenme, sakinlik II Durgunluk.*

1. Gehī ḫilāf-ı rıżā gāhi sāz-kāra döner
   Bu āsiyāb-ı felek ṣanma bir **ḳarāra** döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [ḳarāra, -a]*
2. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra bir gelmesün iy dil
   Yoḳ cūy-ṣıfat ʿışḳ ile bir yirde **ḳarāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 8). [ḳarāruñ, -uñ]*
3. ʿAceb bu cūşiş-i eşke nihāyet olmaz mı
   Telāṭum-ı yem-i ʿışḳa **ḳarār** gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 6). [ḳarār,]*

karār eylemez: *Sabit durmak, kalmak, yerleşmek.*

1. Eylemez bir yirde hiç servüñ hevāsıyla ḳarār
   Gül-sitān-ı ʿālem-i ʿışḳuñ ṣabāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 7). [ḳarār eylemez, -mez]*

karār eyleyelüm: *Karar kılmak; birçok şey veya hususta birini seçmek, biri üzerinde durmak.*

1. Ne **ḳarār eyleyelüm** bunda Faṣīḥā ne direng
   İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 13). [ḳarār eyleyelüm, -yelüm, -]*

ḳarār eyleyemem: *Sabit, değişmez olmak.*

1. Meysüz **ḳarār eyleyemem** meşrebüm budur
   Zühhād-ı ḫuşḳa meyl idemem meẕhebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 1). [ḳarār eyleyemem, -ye, -me, -m]*

karār itmez: *Sabit durmak. II karar kesinleştirmek.*

1. Cemālüñ ārzū itmekle bir yirde **ḳarār itmez**
   Nigāhum oldı ser-geşte miṣāl-i murġ-ı āvāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 5). [ḳarār itmez, -me, -z]*

ḳarār ḳılmadı: *Bir yerde veya bir halde durmak.*

1. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
   Ḳalmaz ārāmı o kim ṣu gibi dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 7). [ḳarār ḳılmadı, -ma, -dı]*

karār virelüm: *Bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak.*

1. Virürdi Ḳaysa tesellī-i Leylī çeşm-i ġazāl
   Ḳarār virelüm imkān-ı vaṣl-ı dil-dāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 21). [ḳarār virelüm, -e, -lüm]*

karār-ı dile: *Gönül kararı.*

1. Kākülüñ çözdi o şeh açdı livā-yı ḥüsnin
   Baʿd-ez-īn ṣabr u **ḳarār-ı dile** yāhū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 8). [ḳarār-ı dile,]*

kār-bān: *Kârvan, kervan, tüccar ve yolcu kafilesi.*

1. Metāʿ-ı ṣabrımuzı eylemiş kesād üzre
   Çeken diyār-ı ġam-ı ʿışḳa **kār-bānumuzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 8). [kār-bānumuzı, -umuz, -ı]*

kār-geh-i ʿaceb-nümāyı: *Hoş gözüken dünya II şaşılacak kadar güzel dünya.*

1. Bir görmesi māhı biñ ḫaṭāyı
   Üstād-ı ezel senüñçün itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 18). [kār-geh-i ʿaceb-nümāyı, -yı]*

kār-ger olmadı: *Tesir etmek, etkilemek.*

1. Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ
   Kār-ger olmadı ol māha fiġān-ı nīm-şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [kār-ger olmadı, -ma, -dı]*

kār-ger olmadı: *Tesir etmek, etkili olmak.*

1. Kār-ger olmadı ol māha fiġān-ı nīm-şeb
   İtmedi teṣʿīr o mihr-i ḥüsne ḫayfā āh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [kār-ger olmadı, -ma, -dı]*

kār-ı cān-kāh: *Can törpüleyen iş, canı aşındıran iş.*

1. Mecnūna ṭarīḳ-ı ʿışḳda bī-rāh dirüz
   Ferhāda nedür bu **kār-ı cān-kāh** dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 2). [kār-ı cān-kāh,]*

kār-ı düşvāruñ olup: *Zor, çetin işin üstesinden gelmiş.*

1. Kerem z̲āt-ı kerīmüʾş-şānuña maḥṣūṣdur yā Rab
   Faṣīḥ **kār-ı düşvāruñ olup** bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 10). [kār-ı düşvāruñ olup, -uñ-up]*

kār-ı faṣīḥi: *Fasih'in işi, amacı.*

1. Bir baḳmaḳ ile **kār-ı Faṣīḥi** temām ider
   Ol dil-firīb ġamze vü ol dil-rübā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 9). [kār-ı faṣīḥi, -i]*

kār-ı fitne: *Kötü olan iş.*

1. Ne ġavġalar ḳopardı bir nigāh-ı çeşm-i mekkārı
   Ne **kār-ı fitne** peydā itdi ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 10). [kār-ı fitne,]*

kār-ı günāha: *Günah işleme.*

1. Ne dilde tāb-ı ferāġat ne elde sāġar-ı ʿişret
   S̲evāba himmet ü **kār-ı günāha** cürʾetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 4). [kār-ı günāha, -a]*

kārı iden: *İşi yapan, etkin olan, sebep, amil.*

1. Ceẕ̲be-i ʿışḳdur iden kārı
   Ṣanma kim çekdi Leylīyi Mecnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 3). [kārı iden, -en]*

kār-ı naġam-ı gīsūdur: *Saç [telinden çıkan] nağmelerin etkisi. II Rüzgârla savrulan siyah saçların çıkardığı, çıkarabileceği sesin etkisi, tesiri.*

1. Tār-ı zülfinde dilüñ nālesi gūyā ki Faṣīḥ
   Gūş-ı cānāneye **kār-ı naġam-ı gīsūdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 10). [kār-ı naġam-ı gīsūdur, -dur]*

kār-ı nā-sezā: *Yakışmayan, uygun düşmeyen iş/davranış.*

1. Raḳībe luṭf idesin ʿāşıḳa cefā düşmez
   Bu ḥüsn-i dānişe ol **kār-ı nā-sezā** düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 2). [kār-ı nā-sezā,]*

kaʿr-ı yem-i ʿışḳuñda: *Aşk denizinin dibi.*

1. Meh gibi felekde atılup şevḳ ile
   Ḳaʿr-ı yem-i ʿışḳuñda şinā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 4). [ḳaʿr-ı yem-i ʿışḳuñda, -uñ, -da]*

kaʿr-ı yem-i maḥabbete: *Aşk denizinin dibi.*

1. Ḥ∨āb-ı girān-ı ḥayret ile ser-be-ceyb olup
   Ḳaʿr-ı yem-i maḥabbete yārān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 6). [ḳaʿr-ı yem-i maḥabbete, -i]*

kār-ı zebān: *Dil, şiir ameli.*

1. Degül mümkin bu luṭfuñ şükrin itmek fi'l-mesel her mū
   Tenümde itse de **kār-ı zebān** nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 70). [kār-ı zebān,]*

karīb olur: *Yakın olmak, yakınlaşmak.*

1. Mihrinde gel girīve-i inṣāfı ṭut Faṣīḥ
   Gör sāye iʿtidāl ile şaḫṣa **ḳarīb olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 10). [ḳarīb olur, -ur]*

karīb olur: *Yakın olmak, az kalmak.*

1. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
   Bilmem ne nevʿ mekr ü ne gūne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [ḳarīb olur,]*

karīrüʾl-ʿayn olsak: *Gözü aydın, mutlu, saadetli olmak.*

1. Dirīġ itme ġubār-ı āsitānın iy ṣabā bizden
   Ne var olsaḳ ḳarīrüʾl-ʿayn ol kuḥl-i saʿādetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 4). [ḳarīrüʾl-ʿayn olsaḳ, -sa, -ḳ]*

karsılas: *Karşılaşmak.*

1. Faṣīḥ āḳil olan **ḳarşılaşmaz** anuñla
   Hemān miṣāl-i livā semt-i rūzgāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [ḳarşılaşmaz, -ma, -z]*

karşu: *Katında, yanında, nezdinde.*

1. Cām-ı ṣafāyı **ḳarşularuz** ʿizzet eylerüz
   Dest-i ṭalebde yir iderüz ḥürmet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 1). [ḳarşularuz, -lar, -uz]*
2. Hezār şevḳ ile peyk-i ṣabāya **ḳarşu** varurduḳ
   Bizüm bu ṭarf-ı çemenden gelür peyāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 9). [ḳarşu,]*

kaş: *Sevgilinin kaşları.*

1. Ol **ḳaşı** yā görüp beni bilmezlenür geçer
   Bilmez ki tīr-i āh ile bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [ḳaşı, -ı]*

kaş: *Kaş II Sevgilinin kaşı.*

1. Faṣīḥ ol **kaşı** yanuñ bilmedüm bār-ı ġam-ı ʿışḳı
   Çekilmez derd imiş kim ḳāmet-i ṣabrum kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 9). [kaşı, -ı]*

kāṣāne: *Köşk. II Dergâh, tekke.*

1. İdüp ṣarf-ı himem pāyāna irdi çün bu **kāṣāne**
   Görenler dir teʿālaʾllāh zihī cāy-ı feraḫ-baḫṣā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 1). [kāṣāne,]*

kāsāne: *Köşk, saray.*

1. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
   Revzen-i nā-beste bir **kāşānedür** gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 4). [kāşānedür, -dür]*

kāṣāne: *Köşk, saray. II Oda, hücre.*

1. Zihī **kāşāne** kim reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
   Şikeste cāmı saḳfından ki ṭamlar abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 1). [kāşāne,]*

kāsāne: *Köşk, saray. II Gönül.*

1. İkrām-ı kudūmüñde mebādā ola taḳṣīr
   Teşrīfüñi **kāşāneme** evvel ḫaber eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 6). [kāşāneme, -m, -e]*

kāşāne-i aġyārda: *Düşmanın, rakibin köşkü.*

1. Ḫāne-i yārda **kāşāne-i aġyārda** mı
   Ẕevḳ-ı vuṣlatda mısın renciş-i fürḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 5). [kāşāne-i aġyārda, -da]*

kāşāne-i ʿışḳuñ: *Aşk sarayı.*

1. Güşād it dil-güşā revzenlerin **kāşāne-i ʿışḳuñ**
   Faṣīḥā şerḥalarla rūşen eyle ḫāne-i ḳalbi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 10). [kāşāne-i ʿışḳuñ, -uñ]*

kāşāne-i vīrānemi: *Harap olmuş saray.*

1. Eylese teşrīf eger **kāşāne-i vīrānemi**
   Farṭ-ı ʿışḳumdan o şāh-ı ḥüsne tevkīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 3). [kāşāne-i vīrānemi, -m, -i]*

kaṣd: *Amaç, niyet; istek, arzu.*

1. Ġayra vefāyı itdi füzūn cevr içün baña
   Yāruñ Faṣīḥ **ḳaṣdı** bizi imtiḥān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 10). [ḳaṣdı, -ı]*

kaṣd-ı kāruñ: *Fayda, kazanç sebebi.*

1. Menzillerini kām ise **kaṣd-ı kāruñ**
   Taḥfīf idegör esb-i tamaʿdan bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 1). [kaṣd-ı kāruñ, -uñ]*

ḳasd-ı sitem idersüñ: *Cefa, eziyet, zulüm etmek.*

1. Ḳasd-ı sitem idersüñ idüp ġayra iltifāt
   Hep ṣūret-i vefāda idersüñ cefā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 5). [ḳasd-ı sitem idersüñ, -er, -sü, -ñ]*

kāse: *Tas. II kadeh.*

1. Laḫt laḫt itdürdi ceyb-i ṣabrumı fürḳat bańa
   Gelse **kāse** ḫūn-ı dil nūş itdürür ḥasret bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [kāse,]*

kāse-i ḫūn eyledi: *Kan çanağına döndürmek. II ağlamaktan gözün kan çanağına dönmesi.*

1. Künc-i şeb-i hicrānda ḳalup zār (u) zebūn
   Her dīdemi ġam eyledi bir kāse-i ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 2). [kāse-i ḫūn eyledi, -di]*

kāse-i mīnā: *Cam kadeh, kase.*

1. Ḳalmaz velī o **kāse-i mīnā** yine tehī
   Pür eyler anı sāḳī-i bezm-i çehārümīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 3). [kāse-i mīnā,]*

kāse-līs: *Çanak yalayıcısı, artığını içen.*

1. Ben esīr-i derd-i ʿışḳum ġam celīsümdür benüm
   Ṣāh-ı bezm-i miḥnetüm Cem **kāse-līsümdür** benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 2). [kāse-līsümdür, -üm, -dür]*

kasem: *Yemin, ant.*

1. Ḳasem Faṣīḥ ki her ehl-i ṭabʿ naẓmında
   Bu ḥüsn-i lehce bu taʿbīr-i dil-güşā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 9). [ḳasem,]*

kası ya: *Kaşı yay, yay kaşlı, kaşı yay gibi olan.*

1. ʿUşşāḳ tīr-veş dökilür ḫāk-i pāyine
   Ṣaḥrā-yı tīre ol **ḳaşı ya** kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 8). [ḳaşı ya,]*

kasīde-gūy: *Kaside söyleyen.*

1. Ḳasīde-gūyluḳda mübtedīdür şāhid-i ṭabʿum
   Ki vāḳiʿ olmamışdur kimsenüñ olmaḳ s̲enā-ḫānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 73). [ḳasīde-gūyluḳda, -luḳ, -da]*

kasr-ı bī-hemtā: *Eşsiz köşkler.*

1. Faṣīḥā ser-be-ceyb-i fikret-i tārīḫ idüm nā-geh
   Didi hātif maḥall-i dil-pesend ü **ḳaṣr-ı bī-hemtā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 4). [ḳaṣr-ı bī-hemtā,]*

<u>kaṣr-ı cismüm:</u> *Beden kasrı. II varlık köşkü.*

1. Yıḳılsa **ḳaṣr-ı cismüm** cūşiş-i seyl-āb-ı ḥasretle
   Ḫarāb itse hücūm-ı ceyş-i ġam mısr-ı dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 3). [ḳaṣr-ı cismüm, -üm]*

<u>kaṣr-ı vücūd:</u> *Beden, vücut köşkü.*

1. İy Faṣīḥ aḳl itmemişdi menzilin **ḳaṣr-ı vücūd**
   Ben idüm şāh-ı maḥabbet şehrinüñ dīvānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 9). [ḳaṣr-ı vücūd,]*

<u>kasr-ı yūsuf:</u> *Hz. Yusuf'un sarayı.*

1. Yıḳarsın ḫāṭırın erbāb-ı ʿışḳuñ ehl-i ʿirfānuñ
   Cihānda **kasr-ı Yūsuf** deyr-i Mānī olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 6). [kasr-ı yūsuf,]*

<u>kaṣr-ı züleyhā:</u> *Züleyha'nın köşkü(Züleyha; Hz. Yusuf'un refikası).*

1. Olmaz bu cihān ḥāṣılı bir ḥālde dāʾim
   Geh **Ḳaṣr-ı Züleyhā** ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 4). [ḳaṣr-ı züleyhā,]*
2. Olmaz bu cihān ḥāṣılı bir ḥālde dāʾim
   Geh **Ḳaṣr-ı Züleyhā** ise geh Beyt-i Ḥazendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 22, Mısra 2). [ḳaṣr-ı züleyhā,]*

<u>ḳaṭʿ eyledi:</u> *Durdurmak, ortadan kaldırmak.*

1. Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān
   Ol ṣadr-ı güzīn ki tīġ-ı tīzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 94). [ḳaṭʿ eyledi, -di]*

<u>ḳaṭʿ eyledi:</u> *Sona erdirmek, bitirmek.*

1. Ol ṣadr-ı güzīn ki tīġ-ı tīzi
   Ḳaṭʿ eyledi fitne vü sitīzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 94). [ḳaṭʿ eyledi, -di]*

<u>kaṭʿ eyledük:</u> *Kesmek, koparmak.*

1. Biz rişte-i ümmīdi ki **ḳaṭʿ eyledük** āḥır
   Deryālara atsun güherin ḥ∨āce-i dünyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 3). [ḳaṭʿ eyledük, -dü, -k]*

<u>kaṭʿ eylemede:</u> *Kesmek, yok etmek.*

1. Kem-cins metāʿ-ı düşmenānı
   Ḳaṭʿ eylemede miṣāl-i kāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 10). [ḳaṭʿ eylemede, -me, -de]*

<u>kaṭʿitdi:</u> *Son vermek, bitirmek.*

1. İtdi bizi fārig̱-ı kem ü keyf
   Ḳaṭʿitdi nizā-ı ʿömri çün seyf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 14). [ḳaṭʿitdi, -di]*

<u>kaṭ kaṭ:</u> *Kat kat, üst üste.*

1. Setr eylemeñ leṭāfet-i cism-i semen-berüñ
   Gül gibi **ḳaṭ ḳaṭ** olsa da pīrāhenün daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 4). [ḳaṭ ḳaṭ,]*

<u>kaṭʿ oldı:</u> *Kesilmek, bitmek, sona ermek.*

1. Ḳaṭʿ oldı ser-i rişte-i āhı dilden
   Efsürde olup mihr-i giyāhı dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 3). [ḳaṭʿ oldı, -dı]*

<u>kaṭʿ olımaz:</u> *Kesilmek, bitmek, sona ermek.*

1. Dü-laḫt gizlik-i ser-tīz-i cevr-i ḥicrāndur
   Odur ki **ḳaṭʿ olımaz** nāle vü fig̱ān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 4). [ḳaṭʿ olımaz, -ı, -maz]*

<u>kaṭʿ olsa:</u> *Kesmek, son vermek, sonlandırmak.*

1. Ḳaṭʿ olsa zebān-ı nükte-pīrā
   Ḳalmaz suḫana mecāl aṣlā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 29). [ḳaṭʿ olsa, -sa]*

<u>kaṭʿ olsa:</u> *Son bulmak;bitmek, sona ermek.*

1. Ḳaṭʿ olsa zebān-ı nükte-pīrā
   Ḳalmaz suḫana mecāl aṣlā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 29). [ḳaṭʿ olsa, -sa]*

<u>kaṭʿā:</u> *Asla, hiç, katiyyen.*

1. Bozulma bu felegüñ nā-dürüst vaż'ına **ḳaṭʿā**
   Bu ʿarṣada niçe ṣāḥib-serīr ü tāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 5). [ḳaṭʿā,]*

<u>kaṭārr-ı ʿömr:</u> *Ömür kervanı, katarı.*

1. Geçer geçer bu sebük-seyr olan **ḳaṭār-ı ʿömr**
   İki nefes olur olsa dem-i bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [ḳaṭār-ı ʿömr,]*

<u>katıʿ:</u> *Kateden, kesen, kesici. II Durduran, kesen, son veren.*

1. Ṣavt u naġamuñ laṭīf ü ḫoş-ter
   Olduḳça **ḳaṭı**ʿ zebānuñ eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 33). [ḳaṭıʿ,]*

<u>katı:</u> *Aşırı derecede.*

1. Pābūsuñ ümīdiyle olup pā-mālüñ
   Ol dem **ḳatı** çoḳ muntaẓır-ı iḳbālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 2). [ḳatı,]*

<u>katʿ-ı ġam itmekde:</u> *Kederi, üzüntüyü bırakma, terk etme.*

1. Eger çi **ḳaṭʿ-ı ġam itmekde** ṣahba tīġ-i ġam ġamdur
   Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende iy sāḳī ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [ḳaṭʿ-ı ġam itmekde, -mek, -de]*

<u>katʿ-ı naẓar eylemisüz:</u> *Bakmaya son vermek, ilgisini kesmek. II elini eteğini çekmek.*

1. Biz **ḳaṭʿ-ı naẓar eylemişüz** maṭlabumuzdan
   Baḫt ister ise ṣubḥ-ı ḳıyāmetde göz açsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 6). [ḳaṭʿ-ı naẓar eylemişüz, -miş, -üz]*

<u>katʿ-ı nazar kıldum:</u> *Bakmaya son vermek, ilgisini kesmek, elini eteğini çekmek.*

1. Ümīd ü yeʾsden **ḳaṭʿ-ı naẓar ḳıldum** baña dehrüñ
   Gerekmez Yūsuf-ı kām u Züleyhā-yı temennāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 25). [ḳaṭʿ-ı naẓar ḳıldum, -du, -m]*

<u>kaṭʿ-ı taʿalluk itmede:</u> *İlgi, alakayı kesmek II Dünya ve ona ait her şeyle bağlantıyı kesmek, züht, terk-i dünya.*

1. Menzil-i kām almada **ḳaṭʿ-ı ṭaʿalluḳ itmede**
   Tīr-veş şemşīr-āsā reşk-i çeşm-i sūzen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 7). [ḳaṭʿ-ı ṭaʿalluḳ itmede, -me, -de-me, -de, -]*

<u>kaṭʿ-ı ümmīd eyledük:</u> *Ümidi kesmek.*

1. Hele biz ḫayli demdür **ḳaṭʿ-ı ümmīd eyledük** şimdi
   ʿAceb nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [ḳaṭʿ-ı ümmīd eyledük, -dü, -k]*

<u>kaṭʿ-ı zebānuñ:</u> *Konuşmaya son vermek.*

1. Ṣavt u naġamuñ laṭīf ü ḫoş-ter
   Olduḳça ḳaṭıʿ zebānuñ eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 33). [ḳaṭʿ-ı zebānuñ,]*

<u>kaṭʿ-ı zebānuñ eyler:</u> *Konuşmaya son verme.*

1. Olduḳça **ḳaṭʿ-ı zebānuñ eyler**
   Ṣavt u naġamuñ laṭīf ü ḫoş-ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 33). [ḳaṭʿ-ı zebānuñ eyler, -ler-uñ]*

<u>kātil-i ʿuṣṣāḳ oldı:</u> *Aşıklar katili olmak.*

1. Çeşmüñ ki senüñ **ḳātil-i ʿuṣṣāḳ oldı**
   Ṣemşīr-i cefāsı ḫayli berrāḳ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 1). [ḳātil-i ʿuṣṣāḳ oldı, -dı]*

<u>katl:</u> *Katletmek, öldürmek.*

1. Seni ʿuṣṣāḳ-ı zārı **ḳatle** ol müjgān u ebrūlar
   Ne tīre iḥtiyāc eyler ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [ḳatle, -e]*

<u>katl itmede:</u> *Öldürmek.*

1. Ḳatl itmede ʿuṣṣāḳı zemān bilmemisüñ
   Bī-merḥāmet aḳṣār-ı ʿinān bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 1). [ḳatl itmede, -me, -de]*

<u>ḳaṭre:</u> *Damla.*

1. Ḳaṭreler ṣanma Faṣīḥā baḥr-i cūd u feyżden
   Ebr-i ṣubḥ-ı nev-bahārı kenz-i raḥmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 9). [ḳaṭreler, -ler]*
2. Ḥaṣretüñle merdüm-i çeşmüm aḳıtdum seyl-i ḫūn
   Görmedüñ peydā ola bir **ḳaṭreden** cüy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 6). [ḳaṭreden, -den]*
3. Baña her **ḳaṭre** eşküm olmada bir dāġ-ı aḫker-sūz
   Olurmış tāb-ı hiddetle meger āb-ı revān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 7). [ḳaṭre,]*
4. Vefret-i seyl-i eşk-i çeşme naẓar
   Ḳaṭre nehr-i Fırāt ile Ceyḥūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 8). [ḳaṭre,]*
5. Çeşm-i terümde **ḳaṭrece** kāhiş görülmedi
   İtdi hücūm-ı kāviş-i ġam giryemi füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 8). [ḳaṭrece, -ce]*
6. Ẕerrem olımaz mihr-i cihān-ārālar
   ʿAynümde degül **ḳaṭre** ḳadar deryālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 2). [ḳaṭre,]*

<u>katre:</u> *Damla. II gözyaşı.*

1. Mümteniʿdür dime deryāda leʿāli dükenür
   Dīdemüñ **ḳaṭreleri** sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 3). [ḳaṭreleri, -ler, -i]*

<u>ḳaṭre ḳaṭre:</u> *Damla damla.*

1. Laʿl-i lebüñ mi menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt mı
   Luṭfuñ mı **ḳaṭre ḳaṭre** ḳand-ı nebāt mı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 84, Mısra 2). [ḳaṭre ḳaṭre,]*

<u>kāṭre-fesān olur:</u> *Damlalar serpmek, yağmur yağdırmak, sulamak.*

1. Olur mı ḳāṭre-feşān kişt-zār-ı ümmīde
Sehāb-ı feyż-niṣār-ı yem-i kerīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 5). [ḳāṭre-feşān olur, -ur]*

ḳaṭre-i bārān: *Yağmur damlası.*

1. Olan rīzān felekden **ḳaṭre-i bārān** ḳıyās itme
Buḫār-ı āhdan bu ḳubbe-i mīnā-nümā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [ḳaṭre-i bārān,]*

ḳaṭre-i eşk: *Gözyaşı damlası.*

1. Dil-i ḥazīne ṣafā-baḫş çün peyām-ı viṣāl
Zemāne ḫande-i ʿayş u neşāṭ ile lebrīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 12). [ḳaṭre-i eşk,]*

ḳaṭre-i eşk-i terimi: *Taze gözyaşı damlası.*

1. Yā Rab dile vir tā o ḳadar feyż-ı ġınā kim
Her **ḳaṭre-i eşk-i terimi** bir güher eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 8). [ḳaṭre-i eşk-i terimi, -im, -i]*

ḳaṭre-i eşküm: *Gözyaşı damlası.*

1. Ruḫuñ görsem ʿaceb mi maḥv olursa **ḳaṭre-i eşküm**
Ṭulūʿ itdükde mihr olur belī elbet nihān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [ḳaṭre-i eşküm, -üm]*

ḳaṭre-i sirişk: *Gözyaşı damlası.*

1. Demdür serāy-ı dīdeye çün **ḳaṭre-i sirişk**
Şaḫṣ-ı nezāre gelmeye geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 17). [ḳaṭre-i sirişk,]*

ḳaṭre-i sirişk-i terüm: *Taze göz yaşı damlası.*

1. Sūz-ı ġamuñ dile o ḳadar kim itdi eser
Her **ḳaṭre-i sirişk-i terüm** bir şerār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 8). [ḳaṭre-i sirişk-i terüm, -üm]*

ḳaṭre-rīz oldı: *Damla akmak.*

1. İrince menzil-i itmāma ḫayli **ḳaṭre-rīz oldı**
Bu vādīde Faṣīḥā esb-i kilk-i tīz-pā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [ḳaṭre-rīz oldı, -dı]*

ḳaṭre-veş: *Damla gibi.*

1. Gehī bir **ḳaṭre-veş** nā-çīz ü kem-peydādur ammā kim
Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [ḳaṭre-veş,]*

ḳaṭre-zen: *Damlayan, akan.*

1. Ṭabʿ-ı şūhumdan muḳaddem **ḳaṭre-zen** ḫāmem Faṣīḥ
Bir birin itmekde sebḳat maʿnide düldüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 9). [ḳaṭre-zen,]*

ḳaṭre-zenān: *Çağıldayarak, coşarak. II coşanlar, çağıldayanlar, bir yerde durmayanlar.*

1. Cūş eyleyüp āb-ı girye-i çeşme-i cān
Āġūşuma rīzān olur **ḳaṭre-zenān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 2). [ḳaṭre-zenān,]*

ḳavī: *Kuvvetli, güçlü.*

1. Teʾsīr-i maḥabbet eylemiş bī-çi vü çün
Ferhādı tüvānā vü **ḳavī** Ḳaysı zebūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 2). [ḳavī,]*

kāviş-i ġam: *Kederi, derdi eşme, kazma.*

1. Çeşm-i terümde ḳaṭrece kāhiş görülmedi
İtdi hücūm-ı **kāviş-i ġam** giryemi füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 7). [kāviş-i ġam,]*
2. Çeşm-i terümde ḳaṭrece kāhiş görülmedi
İtdi hücūm-ı **kāviş-i ġam** giryemi füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 7). [kāviş-i ġam,]*

ḳavl-i dil-i ʿussāḳ-ı vefā-dāra: *Vefalı âşıkların gönülden sözü, vefalı âşıkların samimi sözleri.*

1. İy laʿli şeker-rīz-i melāḥat hele bir kez
Ḳavl-i dil-i ʿuşşāḳ-ı vefā-dāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 10). [ḳavl-i dil-i ʿuşşāḳ-ı vefā-dāra,]*

kavl-i mücerrebe: *Makbul (olan) söz.*

1. Reh-i meẕellet-i ʿişyānda ḳalmayam pā-māl
   'Umūm-ı nās bu **ḳavl-i mücerrebe** cāzim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 77). [ḳavl-i mücerrebe, -e]*

kayd: *Bağ, zincir.*

1. Kemend-i intiẓāra düşmiş idi niçe demlerdi
   Faṣīḥ-i bī-dili ol **ḳayddan** itdüñ rehā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 10). [ḳayddan, -dan]*
2. Murġ-ı dilden ḫayli demlerdür ki yoḳ ṣayt u ṣadā
   Düşmesün bir dāma bir **ḳayda** giriftār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 6). [ḳayda, -a]*

kayd olmaz: *Bağlanmak, düğümlenmek.*

1. Rişte-i lāf u güzāf ile göñül **ḳayd olmaz**
   Maġlaṭayla güzelüm murġ-ı- Hümā ṣayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 1). [ḳayd olmaz, -maz]*
2. Devlet-i ʿışḳı Faṣīḥ ʿilm ile müşkil taḥṣīl
   Rişte-i mıṣṭar ile murġ-ı Hümā **ḳayd olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 10). [ḳayd olmaz, -maz]*

kayd-ı ʿālem: *Dünya bağı, dünya zinciri II Maddi manevi bütün engeller.*

1. Ḫizmetinde **ḳayd-ı ʿālem** ber-ṭarafdur cümleten
   Bende-i sulṭān-ı ʿışḳ âzād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 5). [ḳayd-ı ʿālem,]*

kayd-ı destār: *Sarık düşüncesi, endişesi. II dünyalık şeyleri düşünme bağlamında.*

1. Ḫār var pāyumda el virmez baña seyr-i çemen
   Dāġ var başumda ġamdan **ḳayd-ı destār** istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 4). [ḳayd-ı destār,]*

kayd-ı devlet-i kāvūsı: *Keykavus'un devletine bağlı.*

1. Biz pādişāh-ı bī-ḥaşemüz kūsı nʾeylerüz
   Bīhūde **ḳayd-ı devlet-i Kāvūsı** nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 2). [ḳayd-ı devlet-i kāvūsı, -ı]*

kayd-ı ġam u nesāṭdan: *Sevinç ve keder bağı.*

1. Ben **ḳayd-ı ġam u neşāṭdan** āzādum
   Maḥzūn idügime her zemān dil-şādum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 101, Mısra 1). [ḳayd-ı ġam u neşāṭdan, -dan]*

<u>kayd-ı sikenc-i zülf-i dil-berden:</u> *Sevgilinin saçlarının kıvrım bağı.*

1. Ne mümkin bend-i zincīrinden ʿışḳuñ iy dil istiḫlāṣ
   Rehāyî mümteniʿ **ḳayd-ı şikenc-i zülf-i dil-berden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 3). [ḳayd-ı şikenc-i zülf-i dil-berden,]*

<u>kayd-ı tecemmülden:</u> *Süslenme endişesi/zinciri.*

1. Bi-ḥamdiʿllāh sebük-bāruz hele **ḳayd-ı tecemmülden**
   Tevekküldür reh-i ʿışḳuñda tūşe zādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 3). [ḳayd-ı tecemmülden, -den]*

<u>kaydın çekmezem:</u> *Düşünmemek, kafa yormamak.*

1. Minnet-i ḫāṭır-ḫırāş-ı tīşe **ḳaydın çekmezem**
   Kūhı deşt eyler dilüñ kem-ter nigāh-ı ḥasreti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 7). [ḳaydın çekmezem, -mez, -em]*

<u>kays:</u> *Leyla ve Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı, Mecnûn.*

1. Bilmezem ḥāṣıyyeti çeşm-i ġazālāna gider
   Ḳaysa vāḳıʿ olmamışdur dil viren vaḥşet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [ḳaysa, -a]*
2. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri benden suʾāl idüñ
   Ferhād u **Ḳays** kūh u yabāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [ḳays,]*
3. Terk itmemiş bi-nefsihi mestān ḫayāli
   Ḳays ile çeşm-i Leyli ʿaceb āşinā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 8). [ḳays,]*
4. Ḳadr-i ʿışḳı o ḳadār ʿālī idi **Ḳaysuñ** kim
   İtdi ṭaḳbīl-i kef-i üştüri-i maḥmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 9). [ḳaysuñ, -uñ]*
5. Kūh-kenle **Ḳays** üstādum enīsümdür benüm
   Her biri vādī-i ʿışḳ içre yitişmiş tīşe-kār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 4). [ḳays,]*

6. Ḳays ile kūh-ken gibi ẓann eylemeñ beni
   Rāh-ı ġam-ı maḥabbete merdāne düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 7). [ḳays,]*
7. Ne kūha iltecā ne vüḥūşa var ülfetüm
   Ferhād u **Ḳaysa** nisbet olınmaz maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 2). [ḳaysa, -a]*
8. Zaḥmetüm **Ḳaysa** ḳıyāṣ olmaz benüm iy zū-fünūn
   Mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışḳı bildürmez cünūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 1). [ḳaysa, -a]*
9. Hem-şīr kūh-kenle beni **Ḳaysa** tev-emān
   Küh-sār ü deşte mā'il isem eylemiş ḳaża *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 4). [ḳaysa, -a]*
10. Ne gördüñ giryesinden ne işitdüñ āh u zārından
    Berāber görme ben āşüfte-ḥāle **Ḳays** u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 7). [ḳays,]*
11. Ḳomazuz dergeh-i cānāneyi Mecnūn degülüz
    Düşmezüz **Ḳays** gibi kūh u beyābān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 4). [ḳays,]*
12. Ḥayret ile ne mertebe gelmek gerek sükūn
    Ḳaysuñ serinde murġ-ı güle āşiyān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 4). [ḳaysuñ, -uñ]*
13. Murādı naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylāyı bulmaḳdı
    Bu sevdā idi hep geşt itdüren **Ḳaysa** beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 4). [ḳaysa, -a]*
14. Alurdı pençe-i ġam ceyb ü ḫār-ı ġuṣṣa dāmānın
    Bu olmışdı muḥaṣṣal **Ḳaysa** hep bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 6). [ḳaysa, -a]*
15. Faṣīḥā farḳ iderdi nūr-ı ṣubḥ u ẓulmet-i şāmı
    Saña nisbetle **Ḳaysuñ** yoḳ degüldi yine izʿānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 10). [ḳaysuñ, -uñ]*
16. Ferhād u **Ḳaysa** sanki göñül tev'emān idi
    Küh-sār u deşte ḫ∨āhişi bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 10). [ḳaysa, -a]*
17. Virürdi **Ḳaysa** tesellī-i Leylī çeşm-i ġazāl
    Ḳarār virelüm imkān-ı vaṣl-ı dil-dāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 21). [ḳaysa, -a]*
18. Felek çü **Ḳays** beni ʿışḳ ile idüp ʿuryān
    Geydürdi ṭaġları ʿaḳıbet ḳabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 3). [ḳays,]*
19. Göñül piyāde ḳalup **Ḳays** gibi ġurbetde
    Ṭurup ṭurup deve dirdi reh-i maḥabbetde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 72, Mısra 1). [ḳays,]*
20. Teʾs̲īr-i maḥabbet eylemiş bī-çi vü çün
    Ferhādı tüvānā vü ḳavī **Ḳaysı** zebūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 2). [ḳaysı, -ı]*
21. Ḳays ile nʾola cünūndan olsam hem-pā
    Sevdā-yı ser-i kāküli var başumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 3). [ḳays,]*

22. ʿIşḳdur ʿışḳ eyleyüp ʿuryān
Ḳaysa ṭayy itdüren beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 18). [ḳaysa, -a]*

kays-ı beyābān: *Aşk çöllerinin Mecnun'u (Aşığın kendisini Mecnun'a benzetmesi).*

1. Şimden girü çün **Ḳays-ı beyābān** bīmār
Deşt ü deri itmek görinür mesken ü cā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 1). [ḳays-ı beyābān,]*

kays-ı dīrīn-āşinā-yı çeşm-i şūḫ-ı leyliyem: *Leyla'nın işveli gözünün eski dostu Mecnun.*

1. Ḳays-ı dīrīn-āşinā-yı çeşm-i şūḫ-ı Leyliyem
Āhuvān-ı deşt ü der-bār-ı ḳadīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 7). [ḳays-ı dīrīn-āşinā-yı çeşm-i şūḫ-ı leyliyem, -yem]*

kays-ı mahzūn: *Hüzünlü, kederli Mecnun.*

1. Anuñçün eylemezdi **Ḳays-ı mahzūn** āh-ı sūzānı
Serinde āşiyānı ḫār-ı kūy-ı Leylā añlardı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 8). [ḳays-ı mahzūn,]*

kays-ı sebük-revüm: *Çabuk yürüyen Kays. II Çok cezbe halinde olan âşık.*

1. Ol **Ḳays-ı sebük-revüm** ki bir ḫaṭve gelür
Zīr-i ḳadem-i himmetüme ṣaḥrālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 3). [ḳays-ı sebük-revüm, -üm]*

kays-ı ser-geşte: *Şaşkın gönüllü Kays.*

1. Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz
Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 4). [ḳays-ı ser-geşte,]*

kays-ı ser-geşte: *Şaşkın Kays. II aklını yitirmiş Mecnun (gibi).*

1. Lāne ber-ser çü **Ḳays-ı ser-geşte**
Maḥmil-i vaʿd-i yāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 5). [ḳays-ı ser-geşte,]*

kays-ı sūrīde: *Perişan, zavallı Mecnun.*

1. Ne çekdi **Ḳays-ı şūrīde** ne Ferhād-ı sitem-dīde
   O cām-ı zehr-nāk-i hicri kim cān-ı ḫazīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 5). [ḳays-ı şūrīde,]*

<u>kays-ı ʿuryān:</u> *Çıplak Mecnun (gibi).*

1. Gezerdüñ terk idüp iy **Ḳays-ı ʿuryān** kūy-ı Leylāyı
   Girībānuñ yahūd çāk itmege dāmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 5). [ḳays-ı ʿuryān,]*

<u>kays-ı żaʿīfün:</u> *Zayıf, güçsüz, zavallı Kays/Mecnun.*

1. Baḳ mertebesin Leylī ile **Ḳays-ı żaʿīfün**
   Ol nāziş ise ʿarż-ı himem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 7). [ḳays-ı żaʿīfün, -ün]*

<u>kays-ves:</u> *Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Mecnun gibi.*

1. Hemīşe **Ḳays-veş** kūh-ilticā vādī-nişīnüz biz
   Fenā şehrinde hiç bir ḫāne-i ābādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 7). [ḳays-veş,]*
2. Yābāna gitme **Ḳays-veş** iy dil cünūnı ḳo
   Ḥ∨āhiş hemīşe ʿāşıḳa yāruñ viṣālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [ḳays-veş,]*
3. Naẓīrin bulmadum ol nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ
   Egerçi **Ḳays-veş** ṣaḥrā vü deşti cüst ü cūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 4). [ḳays-veş,]*
4. Ḳays-veş ḥāşılı güm-kerde sürāġ itdi bizi
   Ṭaleb-i maḥmil-i Leylā-yı temennā-yı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 8). [ḳays-veş,]*

<u>ḳażā:</u> *Allah'ın takdiri, kader.*

1. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
   Bu güne şiʿr-i ter eyler mi her zebān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 7). [ḳażā,]*
2. Hem-şīr kūh-kenle beni Ḳaysa tev-emān
   Küh-sār ü deşte mā'il isem eylemiş **ḳaża** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 3). [ḳaża,]*
3. Ol ṭūṭī-i şīrīn-suḫanüm nükte-serā
   Düşdükde bu dām-ı ḳayda üstād **ḳażā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 2). [ḳażā,]*

<u>ḳaża eylemiş:</u> *Görevleri sonradan yerine getirmek suretiyle ödemek.*

1. Hem-şīr kūh-kenle beni Ḳaysa tev-emān
   Küh-sār ü deşte mā'il isem eylemiş ḳaża *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 3). [ḳaża eylemiş,]*

kebab: *Ateşe karşı kızartılmış et, büryân.*

1. Dil laḫt laḫt ḫūn ile lebrīz dīdeler
   ʿİşretdeyüz hemīşe **kebāb** u şarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 8). [kebāb,]*

kebab: *Ateşe karşı kızartılmış et. II Gönül.*

1. Tenezzül eyle gözüm nūrı gel ciger-kūşem
   Ki ḫūn-ı dīde vü dilden mey ü **kebābum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [kebābum, -um]*

kebab: *Ateşte pişirilen et. II çok yanmak, yanmış, yanık.*

1. Sen ġayrılar ile itmede nūş-ı şarāb
   Ben āteş-i sīne-sūz-ı ġayretle **kebab** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 4). [kebab,]*

kebab: *Kebap (gibi). II yanık, yanmış (gönül).*

1. Tā ḫūn-ı dil ü laḫt-ı ciger bāḳīdür
   Biz ārzū-yı mey ü **kebāb** eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 4). [kebāb,]*

kebāb itdüñ: *Yakmak.*

1. Ġayrılarla ṭarḥ-ı bezm idüp Faṣīḥi dōstum
   Āteş-i pür-sūz-ı ġayretle **kebāb itdüñ** bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 10). [kebāb itdüñ, -dü, -ñ]*

kebāb itmisdi: *Yakmak.*

1. Kebāb itmişdi nār-ı intiẓār iy bād luṭf itdüñ
   Bize olduñ ḳudūm-ı yār-ı zī-şāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [kebāb itmişdi, -miş, -di]*

kebāb oldı: *Kebap olmak II (ciğeri) kebap olmak. Büyük bir acıya uğramak, yüreği yanmak.*

1. Muḥarremde meh-i dil-teşneler ḥāli ḫarāb oldı
Cigerler pārelendi sīnede ġamdan **kebāb oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 86, Mısra 2). [kebāb oldı, -dı]*

kebāb olmış: *Yanmak, kavrulmak.*

1. Āteş-i ġamdan **kebāb olmış** şarāb ister göñül
Teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur āb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 1). [kebāb olmış, -mış]*

kebāb olur: *Yanmak. II Aşığın kavurucu ateşi karşısında yok olma durumu.*

1. Bir tāb var göñülde ki dūzaḫ **kebāb olur**
Bir neşʿe var serāba baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [kebāb olur, -ur]*

kebg-i dere: *Dere kekliği, güzel sesli büyük keklik (nazlı edayla yürümesiyle anılır).*

1. Tanẓīr idemem mihre meh-i ruḫsāruñ
Teşbīh idemem **kebg-i dere** reftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 2). [kebg-i dere, -e]*

kebg-i dili: *Keklik gibi gönül.*

1. Kebg-i dili bī-şekīb ü ārām itdi
Her ḫalḳa-i zülfi baḫtı ber-dām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 2). [kebg-i dili, -i]*

kebūd olsun: *Gök rengi, mavi olmak.*

1. Eşk-i çeşm-i terimüz ḳan idelüm
Olsun eflāk-güẕār āh-ı kebūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 9). [kebūd olsun,]*

keçkūl-i niyāzı: *Dua çanağı. II dua, yalvarma isteği.*

1. Keçkūl-i niyāzı eylesün eşkiste
Deryūze-i raḥmetüñ iden ʿāşıḳlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 3). [keçkūl-i niyāzı, -ı]*

kec-naẓar: *Eğri bakışlı II Kıskanç.*

1. Allāh çeşm-i zaḫm-ı ʿadūdan nigāh ide
Her **kec-naẓarla** olmada ol reşk-i māh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 6). [kec-naẓarla, -la]*

kec-pā olımaz: *Çarpık ayaklı olmak. II çarpık işler yapmak.*

1. Her ṭabʿa kelām-ı feyż olmaz ṣāniḥ
   Kec-pā olımaz vādī-i naẓmı ṣābīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 2). [kec-pā olımaz, -ı, -ma, -z]*

kec-rev: *(Feleğin) yanlış yoldan gitmesi, eğri eğri dönmesi.*

1. Ekṣer ḫilāf olur ḫaber-i rūzgār-ı dūn
   Kec-rev felekde bir suḫan-ı müstaḳīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 4). [kec-rev,]*

kec-reviş-i ḫāra: *Yanlış davranışlar içinde olan diken, rakip.*

1. İy ruḫları gül **kec-reviş-i ḫāra** mı uyduñ
   Yaʿnī güzelüm düşmen-i bed-kāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 1). [kec-reviş-i ḫāra, -a]*

keder: *Gam, ısırap, elem, hüzün.*

1. Biz ki ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz
   Dilde bizden ʿacabā bir **kederüñ** var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [kederüñ, -üñ]*

keder virmez: *Sıkıntı vermek.*

1. Ṭaʿn-ı düşmen āb u tāb-ı naẓmuma virmez keder
   Āb-ı pāke māniʿ-i ṣafvet degüldür ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 7). [keder virmez, -mez]*

keder-cūy-ı ḫumārı: *Sarhoşluğun derdini isteyen, arayan.*

1. Keder-cūy-ı ḫumārı neşve-i dūşīne-düşmendür
Bu bezmüñ sāḳī-i pür-imtinānı derdüme (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [keder-cūy-ı ḫumārı, -ı]*

keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab: *Öfke ve kızgınlıkla üzüntüsünü göstermek.*

1. Tā key **keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab** o meh
İẓhār-ı rūy-ı mihr ü vedād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 5). [keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab,]*

keder-senc-i elem: *Acıyla gam çeken, ıstırap çeken.*

1. Ne ṣafā-yāb-ı sürūrum ne **keder-senc-i elem**
Ṣaḥn-ı ʿālemde hemān mātem iken sūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 7). [keder-senc-i elem,]*

kedū: *Kabak II Çocuklar suda yüzerken batmamak için bellerine bağladıkları kabak.*

1. Baḥr-i sirişk-i dīde-i terde şinā naẓar
Her dem iki **kedū** ile kūdek-miṣāl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 5). [kedū,]*

kef açmış: *El açmak.*

1. Bu niyāz ile güẕer-gehde **kef açmış** eşcār
Ki gelür berg-i gül iḥsān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 7). [kef açmış, -mış]*

kefen: *Kefen.*

1. Ne **kefen** fikri ne endīşe-i gūr eylemişüz
Dili ġafletle siyeh dīdeyi kūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 1). [kefen,]*

keff-i ḫurūş-ı ʿışḳ: *Aşkın coşkun köpüğü.*

1. Keff-i ḫurūş-ı ʿışḳ ile pürdür kenārumuz
Baḥr-i hemīşe-mevc-zen-i bād-ı ġayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 4). [keff-i ḫurūş-ı ʿışḳ,]*

kefīl-i ʿaṭāyā-yı rabb-i ʿarş-ı mecīd: *Yüce arşın Rabbinin ihsanının kefili.*

1. Eyā şefīʿ-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl
Eyā **kefīl-i ʿatāyā-yı Rabb-i ʿarş-ı mecīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 32). [kefīl-i ʿatāyā-yı rabb-i ʿarş-ı mecīd,]*

kefs-i ġurūr: *Kibir, gurur, kendini beğenmişlik ayakkabısı.*

1. Bu laġz-gehde olanlar bürehne-pā düşmez
Fütāde **kefş-i ġurūr** ile tünd-revlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 5). [kefş-i ġurūr,]*

kefs-i hafīf-i seyyāhı: *Gezginin hafif pabucu.*

1. Çeküp ayāġuma **kefş-i ḥafīf-i seyyāhı**
Ṭutup ser-i reh-i dūr u dırāz-ı saḥrāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 3). [kefş-i ḥafīf-i seyyāhı, -ı]*

kehkeşān: *Samanyolu.*

1. Degüldür **kehkeşān** u māh-ı bedr abdāl-ı ʿışḳuñdur
Felek kim sīmden bir pāleheng olmış miyānından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 1). [kehkeşān,]*
2. Şanma felek üzre **kehkeşāndur**
Mihrüñ ile itdi sīnesin çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 11). [kehkeşāndur, -dur]*

kehrübā-reng: *Kehribar renkli.*

1. ʿĀşıḳa sāḳī ġam-ı hicrān bilürsin zehr olur
Kehrübā-reng meyüñ şun kim aña pa-zehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 2). [kehrübā-reng,]*

kelāl: *Yorgunluk, bezme, fütûr.*

1. Gelmez **kelāl** kūyuñı geşt ü güẕārdan
Mādām olınca elde ayāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 3). [kelāl,]*

kelāl-i nāz: *Naz, cilve bıkkınlığı.*

1. Şanmañ süzüldi çeşmine geldi **kelāl-i nāz**
Ehl-i niyāza itmede tāze ḫayāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 1).*

[kelāl-i nāz,]

2. Bī-tāb eylemiş gibi cānā kemāl-i nāz
   Çeşm-i siyāh-ı mestüñe gelmiş **kelāl-i nāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 2). [kelāl-i nāz,]*

kelām: *Söyleme, söyleyiş, konuşma.*

1. Yiter uzatma sözi nāṣıḥā ḫamūş ḫamūş
   Kelāmuñ itdi bizi bī-dimāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 8). [kelāmuñ, -uñ]*

kelām: *Söz II şiir.*

1. Ser-çeşme-i ḥayāt dinilür dehānuña
   Şīrīn **kelāmuña** disün āb-ı zülāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 4). [kelāmuña, -uñ, -a]*

kelām-ı feyż: *Feyizli sözler.*

1. Her ṭabʿa **kelām-ı feyż** olmaz ṣāniḥ
   Kec-pā olımaz vādī-i naẓmı ṣābīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 1). [kelām-ı feyż,]*

kelām-ı mācerā-yı çarḫ-ı devrānuñ: *Dönüp duran feleğin gidişatını anlatma.*

1. Ṣurāḥīnüñ **kelām-ı mācerā-yı çarḫ-ı devrānuñ**
   Gören bī-çāreler āvāze-i ḳulḳul ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 5). [kelām-ı mācerā-yı çarḫ-ı devrānuñ, -uñ]*

kelām-ı renciş-i dil: *Gönül sızlatan söz.*

1. Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmīḥ
   Faṣīḥ yār ʿaceb ġayra mübtelā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 9). [kelām-ı renciş-i dil,]*

kelām-ı vaṣf-ı cemālüñ: *Güzellik niteliklerini anlatma.*

1. Kelām-ı vaṣf-ı cemālüñ hezār ḥıfẓ itmiş
   Ḳırāʾat itmede iy lāle-rū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 7). [kelām-ı vaṣf-ı cemālüñ, -üñ]*

kelīl: *Körleşmiş, az gören.*

1. Bu kār-geh-i ʿaceb-nümāyı
   Nuṭḳuñda **kelīl** ʿArabla Aʿcām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 20). [kelīl,]*

kelimāt-ı nükte-zāma: *İnce nükteler barındıran söz.*

1. Söz yoḳ **kelimāt-ı nükte-zāma**
   Ḥāṣıl bu ki şāʿir-i Faṣīḥüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 14, Mısra 3). [kelimāt-ı nükte-zāma, -a]*

kem: *Değersiz. II eksik.*

1. Bāʿiṣ-i ifşā-yı rāz olabilinmez dōstum
   Neşve-i ʿışḳuñla mey keyfiyyeti **kemdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 6). [kemdür, -dür]*

kem: *Kaç?, nicelik, kemiyet.*

1. Bir şübhe ḳalur mı hele tevhīd-i Ḫudāda
   Baḳ ʿāleme gör keyf ile **kem** böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 6). [kem,]*

kem eylemiş: *Azaltmak.*

1. Sāḳī kümeyt-i cām-ı meyi bīş-ter sürüp
   Bu vāżʿ-ı nā-pesendi ziyāde **kem eylemiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 8). [kem eylemiş, -miş]*

kem oldukça: *Eksilmek.*

1. Naḳdīne-i ʿömrümüz **kem olduḳça** Faṣīḥ
   Efkār-ı ḥisāb-ı ġam füzūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 3). [kem olduḳça, -duḳça]*

kem ü bīş: *Az ve çok (demeden).*

1. Hengām-ı keremde ol seḫā-kīş
   Sīm ü zeri bezl ider **kem ü bīş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 112). [kem ü bīş,]*

kemāl: *Erginlik, olgunluk II Kusursuzluk.*

1. Āzürde olur gül diyü bülbül açamaz bāl
   Gelmiş o ḳadar bāġa **kemāl** üzre leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 6). [kemāl,]*
2. Kemāl üzre ṭarāvet var ten-i pāk ü laṭīfüñde
   ʿAceb rūḫ-ı muṣavversin ʿaceb nūr-ı mücessemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 5). [kemāl,]*
3. Kemāl-i mertebe pür-cürm ü maʿṣiyet-kārem
   Ki żıdda meyl ider gelse bir ḫuṣūṣa **kemāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 79). [kemāl,]*
4. Manṣūr-veş irgüren **kemāle** kāruñ
   Aʿlā bilünür rütbesi el-ḥaḳ dāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 1). [kemāle, -e, -]*

kemāl-i āteş-i ʿışkuñla: *Mükemmel aşk ateşi.*

1. Yā Rab **kemāl-i āteş-i ʿışḳuñla** ḳıl temām
   Nā-pūhtedür hevesle dil-i nīm-riştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 5). [kemāl-i āteş-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

kemāl-i behcet: *Son derece güzel, oldukça güzel.*

1. Virmişken o ḫaṭ **kemāl-i behcet**
   Ser-ber mi degül meger ki kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 5). [kemāl-i behcet,]*

kemāl-i hayretde kalur: *Büyük şaşkınlık (içinde) olmak.*

1. Miṣāl-i āyine ḳalur kemāl-i ḥayretde
   Gören leṭāfet-i sīmā vü ḥüsn-i dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 7). [kemāl-i ḥayretde ḳalur, -de-ur]*

kemāl-i ḥüsnüñi: *Güzelliğin son derecesi, kusursuz güzellik.*

1. Kemāl-i ḥüsnüñi şiʿrümden añla kim ṭūṭī
Ṣafā-yı āyīnesi rütbesince gūyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [kemāl-i ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

kemāl-i imtizāc itmiş: *Geçinebilme, uyuşma olgunluğu göstermek.*

1. Derd ile itmiş kemāl-i imtizāc
İstemez dil-ḥaste-i ʿışḳuñ ilāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 1). [kemāl-i imtizāc itmiş, -miş]*

kemal-i ʿışḳumı: *Aşkın mükemmelliği, olgunluğu.*

1. Kemal-i ʿışḳumı pervānede ne ḥāletdür
Niyāza şemʿa zebānında tāb u ṭāḳat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 7). [kemal-i ʿışḳumı, -um, -ı]*

kemāl-i iştiyāḳum: *Şiddetli özlem.*

1. Cānāna melāl-i ḥaṣretüm eyle beyān
Yārāna **kemāl-i iştiyāḳum** ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 4). [kemāl-i iştiyāḳum, -um]*

kemāl-i ḳudret: *Kudretinin noksansızlığı, kudretinin büyüklüğü, mükemmel kudret. .*

1. Hem-vāre fedāʾiyān-ı ʿışḳuñ
ʿArż itmededür ḥayāta nefret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 54). [kemāl-i ḳudret,]*

kemāl-i luṭf-ı gülistānı: *Gül bahçesi bereketliliğinin mükemmelliği.*

1. Faṣīḥ revzen-i çeşme çekildi perde-i āl
Cevāba itdi taṣaddī zebān-ı ḥāl-i çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 28). [kemāl-i luṭf-ı gülistānı, -ı]*

kemāl-i luṭfuña: *Cömertliğin büyüklüğü.*

1. Kemāl-i mertebe pür-cürm ü maʿşiyet-kārem
Ki żıdda meyl ider gelse bir ḫuṣūṣa kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 80). [kemāl-i luṭfuña, -uñ, -a]*

kemāl-i mertebe: *Son derece, oldukça.*

1. Kemāl-i mertebe pür-cürm ü maʿṣiyet-kārem
Ki żıdda meyl ider gelse bir ḫuṣūṣa kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 79). [kemāl-i mertebe,]*

kemāl-i mihr: *Sevginin mükemmelliği.*

1. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faṣīḥā sebeb
Vüfūr-ı ṣıdḳ şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [kemāl-i mihr,]*

kemāl-i muʿciz-i ḥüsn ü cemālidür: *Sevgilinin güzelliğinin mükemmel mucizesi.*

1. Kemāl-i muʿciz-i ḥüsn ü cemālidür yāruñ
Ki ḫaṭṭı tāze çemendür ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 5). [kemāl-i muʿciz-i ḥüsn ü cemālidür, -dür-i, -dür]*

kemāl-i nāz: *Eda, cilve olgunluğu, nazın son derecesi.*

1. Bī-tāb eylemiş gibi cānā **kemāl-i nāz**
Çeşm-i siyāh-ı mestüñe gelmiş kelāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 1). [kemāl-i nāz,]*

kemāl-i ṣafvet-i mirʾāt-ı ʿārıżuñdur: *Yanak aynasının son derece parlaklığı.*

1. Kemāl-i ṣafvet-i mirʾāt-ı ʿārıżuñdur iden hep
Ki görse söyledemez ṭūṭi-i zebānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 5). [kemāl-i ṣafvet-i mirʾāt-ı ʿārıżuñdur, -uñ, -dur]*

kemāl-i sūz: *Son derece kederli olmak, çok acı çekmek; şiddetli yürek yangını.*

1. O şāh-ı ḥüsne ki her nāme-i niyāz oḳınur
Kemāl-i sūz ile ṣan beste-i Ḥicāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 2). [kemāl-i sūz,]*

kemāl-i vaṣf-ı ruḥ: *Yanak özelliklilerinin tamamı.*

1. Kemāl-i vaṣf-ı ruḫ u zülf-i yārı itmek olurdı
   Eger seyāḥat-i iḳlīm-i Rūm u Şāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 5). [kemāl-i vaṣf-ı ruḫ,]*

kemāl-i vifāḳdan: *Mükemmel dostluk, son derece uyumlu olmak, birlik beraberliğin son haddi.*

1. O dem gelür mi **kemāl-i vifāḳdan** nāşī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 7). [kemāl-i vifāḳdan, -dan]*

kemāl-i żaʿf: *Güçsüzlükte, zayıflıkta olgunlaşmış. II (sevgilin ettiği cefadan) perişan, hasta aşığın olgunluğu.*

1. Yād itmez oldı gitdi beni yād u āşinā
   Gel gör nedür Faṣīḥ elemden **kemāl-i żaʿf** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 2). [kemāl-i żaʿf,]*
2. Keyfiyyet-i teẕekküri bulmaz muḫayyile
   Geldi baña o mertebe ġamdan **kemāl-i żaʿf** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 4). [kemāl-i żaʿf,]*

kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle: *Aşktan dolayı son derece zayıflamak.*

1. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle āha ḳuvvetümüz yoḳ
   Ne āha ʿārıżuña bir nigāha ḳudretümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 1). [kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle, -le]*

kemāl-i zātā: *Kişinin olgunlaşması, zatın mükemmelliği.*

1. Degül muḥāl göñül eylemek çü farż-ı muḥāl
   Kemāl-i z̲ātā sebebdür netīce-i ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 23). [kemāl-i z̲ātā, -ā]*

kemāl-mertebe: *Olgunluk derecesi, kamillik.*

1. Gelmiş bahār ṭayy-ı bisāṭ-ı ġam eylemiş
   Bāġı **kemāl-mertebede** ḫurrem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 2). [kemāl-mertebede, -de]*

kemān: *Yay, kavis.*

1. Āh ol zemān ki kūşe-i çeşm-i vefā ile
   Ben ḫam-ḳadi çeküp çevirürdi **kemān** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 8). [kemān,]*

kemān: *Kavis, yay. II Kaş.*

1. Ol āfetüñ dile müjgān u ebruvānı gelür
   Faṣīḥ her ne zemān tīr ile **kemān** görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 10). [kemān,]*
2. Dil şikest-i gayret olsun tīr-i müjgānın görüp
   Ebruvānın seyr idüp müşgīn **kemān** reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 4). [kemān,]*
3. Dil urulmışdur ḫadeng-i ġamze-i ser-tīzüñe
   Cān çekilmişdür alınmaz ol **kemān** ebrūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 8). [kemān,]*

kemān: *Yay, ok atma aracı.*

1. Kemān gibi çekilür saña atsan tīr-veş anı
   Senüñ seng-i cefāñı hem-ʿayār-ı kehrübā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 7). [kemān,]*

kemān: *Eğik olmak, iki büklüm olmak II yay.*

1. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend idi
   Ol dem ki tīr-i āhum alup ḳad **kemān** idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 8). [kemān,]*

kemān itmiş: *[Yay gibi] eğmek, bükmek.*

1. Ḳāmetüñ itmiş kemān saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ
   Tīr ile yāra niçün nāme uçurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 5). [kemān itmiş, -miş]*

kemān oldı: *Keman şeklinde olmak, iki büklüm olmak.*

1. Faṣīḥ ol kaşı yanuñ bilmedüm bār-ı ġam-ı ʿışḳı
   Çekilmez derd imiş kim ḳāmet-i ṣabrum **kemān oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 10). [kemān oldı, -dı]*

kemān ṭutmış: *Keman tutmak.*

1. Kimüñ ol şeh-levendüm sīnesin bilmem nişān ṭutmış
   Ki bir destinde tīr-i tīz ü bir elde **kemān ṭutmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 2). [kemān ṭutmış, -mış]*

kemān-ı ḥasretüñ: *Hasret kemanı. II kemanı andıran özlem.*

1. Kemān-ı ḥasretüñ pek müşkil ancaḳ çillesin çekmek
   Taḥammül eylemez bāzū-yı pür-nīrū-yı Neyremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 5). [kemān-ı ḥasretüñ, -üñ]*

kemān-ı ʿışḳ: *Aşk yayı.*

1. İtmiş hezār bāzūyı bī-fer **kemān-ı ʿışḳ**
   Dest-i ġamında Rüstem-i Destān zebūn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 6). [kemān-ı ʿışḳ,]*
2. İtmiş hezār bāzūyı bī-fer **kemān-ı ʿışḳ**
   Dest-i ġamında Rüstem-i Destān zebūn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 6). [kemān-ı ʿışḳ,]*

kemān-ı miḥnet: *Sıkıntı, dert kemanı.*

1. Ne çekdigüñ dil-i zāruñ suʾāl iderseñ eger
   ʿAceb keş-ā-keşi vardur **kemān-ı miḥnet** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 4). [kemān-ı miḥnet,]*

kemān-ı şaḫt: *Sert yay.*

1. Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dilimüz bu **kemān-ı şaḫt**
   Min-baʿd ümmīd odur ire pāyāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 9). [kemān-ı şaḫt,]*

kemān-ı saḫt-ı hicrānı: *Ayrılığın sert, gergin yayı.*

1. Çek **kemān-ı saḫt-ı hicrānı** binā-gūşa getür
   Gūş-ı taḥsīn çeksün iy dil Ḳahramān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 5). [kemān-ı saḫt-ı hicrānı, -ı]*

kem-cins: *Değersiz, kalitesi düşük, kalitesiz.*

1. Kem-cins metāʿ-ı düşmenānı
   Ḳaṭʿ eylemede miṣāl-i kāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 9). [kem-cins,]*

kemend-i fikre: *Düşünce, fikir kemendi, tuzağı.*

1. Vahşīdür ol ḳadar ki ol āhū-yı deşt-i nāz
   Olmaz **kemend-i fikre** ġazāl-i ḫayāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 4). [kemend-i fikre, -e]*

kemend-i intiẓāra: *Bekleme, gözleme kaydı, yolunu gözleme alışkanlığı.*

1. Kemend-i intiẓāra düşmiş idi niçe demlerdi
   Faṣīḥ-i bī-dili ol ḳayddan itdüñ rehā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 9). [kemend-i intiẓāra, -a]*

kemend-i ṣayda: *Av için kullanılan kement, av kemendi.*

1. Ferāġat it göñül pūyāni-i deşt-i ṭalebden gel
   Kemend-i ṣayda düşmez ol perī bir vaḥşi āhūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [kemend-i ṣayda, -a]*

kemer: *Kuşak, bel bağı.*

1. ʿUşşāḳa çıḳa ḫançer-i bürrān ki **kemerden**
   Ol āb-ı revāndur ki çıḳar ṣanki **kemerden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 1). [kemerden, -den]*

2. ʿUşşāḳa çıḳa ḫançer-i bürrān ki **kemerden**
   Ol āb-ı revāndur ki çıḳar ṣanki **kemerden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 2). [kemerden, -den]*

kemer: *Kuşak, kemer, bel. II Dağın beli, eteği; iki dağ arasındaki geçit.*

1. Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma taḥammül lāzım
   Herkese kūh gibi tīġ ü **kemer** virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [kemer,]*

kem-havṣala: *Kötü niyetli, anlayışlı.*

1. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra bir gelmesün iy dil
   Yoḳ cūy-ṣıfat ʿışḳ ile bir yirde ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 7). [kem-ḥavṣalasın, -sın]*

kemīne: *Az, azıcık. II hakir, aciz, zavallı.*

1. Kemīne cürʿa-i cām-ı feraḫ-fezāya gider
   Hezār naḳd-i dil ü cānum olsa mey-gedede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 6). [kemīne,]*

kemīne zerre ider: *Aciz, hakir, değersiz bir zerre haline getirmek.*

1. Ḫurşīdi ider kemīne z̲erre
   Hem z̲erreyi āfitāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 7). [kemīne z̲erre ider, -er]*

kem-ḳaṭre: *Küçük, eksik damla.*

1. Bir cūşiş-i feyża mālik oldum ki Faṣīḥ
   Kem-ḳaṭre iken kendümi ʿummān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 4). [kem-ḳaṭre,]*

kem-peydā: *Az bulunur, görünmeyecek kadar küçük.*

1. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü **kem-peydādur** ammā kim
   Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [kem-peydādur, -dur]*

kem-raġbetī-i çārsū-yı dehr: *Dünya, felek çarşısının ilgisizliği, rağbet etmeyişi.*

1. Kem-raġbetī-i çārsū-yı dehr o ḥadde
   Baḳmazlar eger Yūsufı biñ kerre mezād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 7). [kem-raġbetī-i çārsū-yı dehr,]*

kem-ter: *Çok değersiz, çok aşağı, pek itibarsız, en hakir.*

1. Minnet-i ḫāṭır-ḫırāş-ı tīşe ḳaydın çekmezem
   Kūhı deşt eyler dilüñ **kem-ter** nigāh-ı ḥasreti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 8). [kem-ter,]*

kemter: *Çok değersiz, çok aşağı, pek itibarsız, en hakir.*

1. Pīş-i nesīm-i ʿışḳa düşen gāh **kemterüz**
   Gerd-i ġamuz nişiste-be-dāmān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 5). [kemterüz, -üz]*

kʾemvāc: *(ki emvāc) ki dalgalar.*

1. Eyle beni āşinā-yı baḥr-i tevḥīd
   Kʾemvācı ider hemīşe nefy ü i̲sbāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 4). [kʾemvācı, -ı]*

kem-żiyā: *Az ve eksik ışık, ışıksızlık.*

1. Çün şemʿ-i māh eyleme muḥtāc u **kem-żiyā**
   Mānend-i āfitāb söyinmez çerāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [kem-żiyā,]*

kenʿān-ı mihende: *Eziyetler, sıkıntılar (şehri) Ken'an.*

1. Beytüʾl-ḥazen-i zemānede mihmānuz
   Kenʿān-ı mihende Yūsuf-ı giryānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 2). [kenʿān-ı mihende, -de]*

kenār: *Kıyı, sahil.*

1. Olmaz hemīşe böyle muḫālif hevā Faṣīḥ
   İltür **kenāra** zevraḳumuz rūzgār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [kenāra, -a]*
2. Ṣaḳın düşürme ṣaḳın baḥr-i ʿışḳa zevraḳ-ı dil
   Miyānı lücce-i ḫūndur **kenārı** āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 4). [kenārı, -ı]*
3. Keff-i ḫurūş-ı ʿışḳ ile pürdür **kenārumuz**
   Baḥr-i hemīşe-mevc-zen-i bād-ı ġayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 4). [kenārumuz, -umuz]*
4. Rām olınca ʿāṣıḳa çoḳ çille-i ġam çekdürür
   Rüstem-i ʿışḳuñ çekilmez bir **kenārıdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 8). [kenārıdur, -ı, -dur]*
5. Hemīşe girye itsün dīde cevr-i rūzgārından
   Bu deryānuñ görilsün cūşiş-i mevci **kenārından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 2). [kenārından, -ın, -dan]*
6. Ḳalduḳ bu baḥr-i ġamda görinmez **kenār** ise
   Bir yāneden cefāda göñül rūzgār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 1). [kenār,]*
7. Dü-çeşm-i eşk-bārumda gören müjgānlarum dir kim
   Servlerdür ki ṣāf çekmişler enḫārın **kenārında** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 4). [kenārında, -ın, -da]*
8. Hezār mevc-i yem-i ġamla āşinā olduñ
   Göñül o dürr-i melāḥat **kenāra** gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 4). [kenāra, -a]*
9. Ṣandum ṣalıcaḳ **kenāra** sāye
   Ol ṭıflı **kenāra** çekdi dāye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 15). [kenāra, -a]*
10. Yaʿnī biri Rūmili **kenārı**
    Bāl itdi gören kenār-ı yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 11). [kenārı, -ı]*

kenār: *Kıyı, kenar II yan.*

1. O māhı hāle-veş gördükçe aġyārın **kenārında**
   Göñül kendin niçe perṭāb-ı deryāyı helāk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 6). [kenārında, -ın, -da]*
2. İdüpdür anı ḫūn-āb-ı sirişküm dāmen-ālūde
   Şafaḳ ẓann eylemeñ çarḫ-ı sitem-kārın **kenārında** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 8). [kenārında, -ın, -da]*
3. Faṣīḥā müjde dil-ber saña taḥrīr-i selâm itmiş
   Raḳībe dün gelen mektūb-ı dür-bārın **kenārında** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 10). [kenārında, -ın, -da]*
4. Ṭarḥ eyledüñ **kenāra** bizi iy muḥīt-i ʿışḳ
   Redd eyledüñ dirīġ ḳadīm āşināları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 3). [kenāra, -a]*

kenār: *Kıyı, köşe, civar.*

1. Gelse hezār seng-i sitem her **kenārdan**
   Gelmez göñül cenābuñı geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 33). [kenārdan, -dan]*

kenār: *Kıyı, sahil. II Kucak, kucaklama, sevgiliye kavuşma.*

1. ʿAceb mi çekmege āġūşa yārı istemesem
   Sükūn-ı keştīye çün kim **kenār** olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [kenār,]*
2. Kenār seyrin idenler ne bilsün iy dil-i zār
   Bu ġarḳa-gāhda āzār-ı rūzgār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [kenār,]*
3. Görmez gider miyüz o perīnüñ cemālini
   Ceyb ü **kenārı** lücce vü ʿummān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 8). [kenārı, -ı]*
4. Gūyā ki o sāḥilüm muḥīṭ-i ʿışḳuñ
   Emvācı gelür **kenāruma** raḳṣ-künān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 4). [kenāruma, -um, -a]*

kenār: *Kenar, köşe, etraf.*

1. Cemāl-i yārımı nev-ḫaṭṭıla müṭalaʿa ḳıl
   Kenārı ḥāşiyeli tuḥfe bir kitābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 6). [kenārı, -ı]*

kenār: *Kenar, köşe. II yanak.*

1. O müşgīn ḫāl ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın **kenārında**
   O hindūdur oṭurmış bir çemen-zārın **kenārında** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 1). [kenārında, -ın, -da]*

kenār: *Kıyı, sahil. II kavuşma.*

1. Rūzgār-ı dil müsāʿiddür **kenār** eyyāmıdur
   Müjde āzādī-i girdāb-ı firāḳ iy nā-ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 8). [kenār,]*

kenār olmış: *Kucak olmak.*

1. Nev-bahār-ı ḥüsnini pejmürde gördüm iy Faṣīḥ
   Ol nigār-ı serv-ḳad ġayra **kenār olmış** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 10). [kenār olmış, -mış]*

kenāra alaydı: *Kucağa almak, sarılmak.*

1. Olurdı çeşmüme çün kuḥl-i telḫ-i eşk-engīz
   Alaydı merdüm-i dīde kenāra şāhid-i ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 3, Mısra 2). [kenāra alaydı, -a, -ydı]*

kenāra çek: *Yana, kenara çekmek.*

1. Sen de livā-yı ʿişretüñi bir **kenāra çek**
   Şimdi Faṣīḥ mevsim-i seyr-i ḥişārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [kenāra çek,]*

kenāra çekdi: *Kıyıya çekmek, ayırmak, uzaklaştırmak. II kucaklamak.*

1. Ṣandum ṣalıcaḳ kenāra sāye
   Ol ṭıflı **kenāra çekdi** dāye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 16). [kenāra çekdi, -di]*

kenāra çekdük: *Kıyıya çekmek, ayırmak, uzaklaştırmak. II kucaklamak.*

1. Üç çifte ḳayıḳla çekilüp seyr-i Ḥişāra
   Çekdük hele biz de o perī-rūyı kenāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 65, Mısra 2). [kenāra çekdük, -dü, -k]*

kenār-ı cūyda: *Irmak, akarsu kenarı.*

1. Şerḥ-i ḫāl-i ʿālemi bülbül **kenār-ı cūyda**
   Ṣafḥa-i gülden ḳırāʾat eylemekde ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 7). [kenār-ı cūyda, -da]*

kenār-ı ʿışḳda: *Aşkın kıyısı.*

1. Maḥall-i mesti-i nāz-ı nigāra muntaẓıruz
   Kenār-ı ʿışḳda keştī-i lenger-endāzuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 4). [kenār-ı ʿışḳda, -da]*

kenār-ı kāma: *Mutluluk sahili.*

1. Mehebb-i feyż-ı Ḫudādan esüp nesīm-i vifāḳ
   Kenār-ı kāma irüp rūy-ı āşinā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 8). [kenār-ı kāma,]*
2. İltür seni elbette **kenār-ı kāma**
   Emvāc-ı ināyet-i Ḫudā dest-be-dest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 3). [kenār-ı kāma, -a]*

kenār-ı kevsere: *Kevser suyunun kucağı, içi, ortası.*

1. Zenaḫdān u lebin gördüm didüm andan bulup ṭaḳrīb
   Kenār-ı kevsere vażʿ eylemişler gūyıyā bir sīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 6, Mısra 2). [kenār-ı kevsere, -e]*

kenar-ı sāhil-i ümmīd: *Umut sahili kıyısı.*

1. Sefīne-i dile tecrīd gösterür mi Ḫudā
   Kenar-ı sāḥil-i ümmīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 2). [kenar-ı sāḥil-i ümmīd,]*

kenār-ı yāra: *Sevgilinin kucağı.*

1. Çünki itdüñ ġarīk-ı baḥr-i sitem
   Zevraḳum çek **kenār-ı yāra** çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 2). [kenār-ı yāra, -a]*

kenār-ı yārı: *Sevgilinin etrafı, çevresi.*

1. Yaʿnī biri Rūmili kenārı
   Bāl itdi gören **kenār-ı yārı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 12). [kenār-ı yārı, -ı]*

kenār-ı yārumdan ayırdı: *Sevgilinin kucağından, yanından ayırmak.*

1. Ayırdı keşti-i cismüm kenār-ı yārumdan
   Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 1). [kenār-ı yārumdan ayırdı, -ır, -dı-um, -dan]*

kenārumdan düşmese: *Kucağından düşmek. II gözyaşı akıtmak bağlamında.*

1. Ḥarīm-i dilde ḥaḳḳā nāz-perverd-i naʿīmümdür
   ʿAceb mi ṭıfl-ı eşküm düşmese bir dem kenārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 8). [kenārumdan düşmese, -me, -se-um, -dan]*

kendi: *Kendi, dönüşlülük zamiri.*

1. Bīhūde ʿarż-ı ḫ∨āhiş ider mi saña Faṣīḥ
   Kendin nigāh-ı luṭfuña cānā sezā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 10). [kendin, -n]*
2. Seni iy Yūsuf-ı Kenʿān-ı melāḥat ʿāşıḳ
   Kendi cānından aġır görmez ise kūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 4). [kendi,]*
3. Şeb-i zülfüñde göñül żāyiʿ iderdi **kendin**
   Ṭutmasa māh-ı ruḫuñ şemʿ-i fürūzān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 15). [kendin, -n]*
4. İdüp dehānuña **kendin** müşābehet ġonçe
   İder hezār ile her dem muṣāḥabet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 1). [kendin, -n]*

kendi gül: *(sevgilinin) kendisi gül gibi.*

1. Kendi gül ruḫsārı gül başında gül destārı gül
   Eylemiş ṣunʿ-ı Ḫudā ser-tā-be-pā dil-dārı gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 44, Mısra 1). [kendi gül,]*

kendin: *Kendi, kendisi (dönüşlülük zamiri).*

1. O māhı hāle-veş gördükçe aġyārın kenārında
   Göñül **kendin** niçe perṭāb-ı deryāyı helāk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 5). [kendin,]*

kendü: *Zatıyla ilgili, kendi.*

1. Bilmez reh-i saʿy ü gūşişüm şaḥṣ-ı murād
   Bir kerre daḫı **kendümi** bilmem dil-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 2). [kendümi, -m, -i]*
2. İy bāʿiṣ-i ʿizzeti Faṣīḥüñ
   Kendüye bu himmeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 66). [kendüye, -ye]*

kendü: *Kendi, kendisi (dönüşlülük zamiri).*

1. Bī-bāk uralum **kendümüzi** ḫār-ı cefāya
   Ceyb-i dil olup çāk yine dāmāna nihayet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 3). [kendümüzi, -müz, -i]*
2. Şemşīr-i şemʿa urmada pervāne **kendüyi**
   Taḥrīke iy ṣabā anı sende ne iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 5). [kendüyi, -y, -i]*
3. Bizümle ʿahd-i vifāḳ itmede tereddüd ider
   Cihānı **kendü** gibi yoḫsa bī-vefā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [kendü,]*
4. Gelür gider de hemān **kendü** der-ḫarābesine
   Kerem de söylese ḫarc u avāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 7). [kendü,]*
5. Gelmiş ümīd-i vaṣluñ ile **kendüden** ferāġ
   Bilmem senüñle bu dil-i meʾyūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 5). [kendüden, -den]*
6. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür gūyā göñül
   Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 2). [kendüyi, -y, -i]*
7. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür gūyā göñül
   Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 2). [kendüyi, -y, -i]*
8. Mihr ü māh-ı felegi **kendüye** pervāne iden
   Meclis-i dehrde bir şemʿ-i fürūzānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 3). [kendüye, -ye]*
9. Cān u dil ile tekye-geh-i ʿuşşāḳa
   Kendü ayaġıyla gelme ḳurbānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 4). [kendü,]*

kendü-: *Kendi, kendisi (dönüşlülük zamiri).*

1. Zaḥmet-res olma **kendüñe** imsāk-ı cevr ile
   Senden gelen cefāyı göñül hep vefā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 3). [kendüñe, -ñ, -e]*

kendüm: *Kişinin öz varlığı, zâtı.*

1. Bir cūşiş-i feyża mālik oldum ki Faṣīḥ
   Kem-ḳaṭre iken **kendümi** ʿummān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 4). [kendümi, -i]*

kendüñ urduñ: *Kendini bir şeye odaklamak. II kendini mahvetmek.*

1. Urduñ bu sipāh-ı ġama kendüñ çü Faṣīḥā
   Ḫavf-i ser ü cāndan ḥaẕer eyle ḥaẕer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 9). [kendüñ urduñ, -du, -ñ]*

kendüye ceker: *Kendine çekmek, cezbetmek. II mana dünyasının etkisi altına almak.*

1. Var ol şeh-i ḥüsnüñ yine dīvān ḳapusında
   Dünyāyı çeker kendüye elbette Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 9). [kendüye çeker, -er-ye]*

kendüyi bilmez: *Kendini bilmek.*

1. Çalınmış ezel güş-ı dile nāy-ı maʿānī
   Ol dem durur el-āne daḫı **kendüyi bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 57). [kendüyi bilmez,]*

kendüyi bilmez: *Kendini bilmek II kendinden geçmiş, şaşırıp kalmış.*

1. Çalınmış ezel güş-ı dile nāy-ı maʿānī
   Ol dem durur el-āne daḫı **kendüyi bilmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 57). [kendüyi bilmez, -mez]*

kendüyi bilmezler: *Gerektiği gibi davranmayan, yersiz ve yanlış hareket eden, münâsebetsiz.*

1. Hemīşe **kendüyi bilmezler** ile yār u hem-demsin
   Enīsüñ cümle bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 4). [kendüyi bilmezler, -mez, -ler]*

kendüyi gösterdi: *Kendini göstermek. Beğenilecek niteliklerini ortaya koymak; ortaya çıkmak, belirmek.*

1. Geldi bahār **kendüyi gösterdi** her nebāt
   Bülbül ḳırāʾat itmede āyāt-ı beyyināt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 9, Mısra 1). [kendüyi gösterdi, -di]*

kendʾüz: *Kendisi.*

1. Düşme mirʾāt-ı dil-i aḥbāba dīde-rūşen ol
   Kimseye hiç **kendʾüzüñden** ġayrı baḳma sen sen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 2). [kendʾüzüñden, -üñ, -den]*

kenef: *Koruma, sâhip çıkma, himâye.*

1. İy ḫāk-i cenābı māye-i ʿizz ü şeref
   Vʾey sāye-i bāmı māh u ḫurşīde **kenef** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 2). [kenef,]*

kenz-i raḥmet: *Rahmet hazinesi, definesi.*

1. Ḳaṭreler ṣanma Faṣīḥā baḥr-i cūd u feyżden
   Ebr-i ṣubḥ-ı nev-bahārı **kenz-i raḥmet** şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 10). [kenz-i raḥmet,]*

kerāmet olur: *Cömertlik, lütuf olur.*

1. Bu deñlü vaḥṣet ile ol perīyi rām itsem
   Baʿīd görmeñüz insānda çoḳ **kerāmet olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 16). [kerāmet olur, -ur]*

kerān u kaʿrı: *Kıyısı ve dibi.*

1. Suʾāl eylemek olmaz nihāyet-i dilden
   Kerān u ḳaʿrı bilinmez yem-i maḥabbetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 7). [kerān u ḳaʿrı, -ı]*

kerde-i dest-i ḳudretüñdür: *Kudret eli tarafından yaratılmış.*

1. Dil **kerde-i dest-i ḳudretüñdür** yā Rab
   Perverde-i ḫ∨ān-ı niʿmetüñdür yā Rab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 1). [kerde-i dest-i ḳudretüñdür, -üñ, -dür]*

kerem: *Cömertlik, lütuf, iyilik.*

1. Kerem ıṭlāḳ olınmaḳ ẕātına şāyān idi el-ḥaḳ
   Eger göstermeyeydi ʿāleme çīn-i cebīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [kerem,]*
2. Fiʿl-i bed ġayrun nikū-kār olmasın īcāb ider
   Bāʿiṣ-i ʿafv u **kerem** olmaḳ günāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [kerem,]*

3. Kerem ẕāt-ı kerīmüʾş-şānuña maḥşūşdur yā Rab
   Faṣīḥ kār-ı düşvāruñ olup bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 9). [kerem,]*
4. Gelür gider de hemān kendü der-ḫarābesine
   Kerem de söylese ḫarc u avāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 8). [kerem,]*
5. Nādāna vefā vü **kerem** iẕʿānuña düşmez
   Yārāna cefā vü sitem ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 3). [kerem,]*
6. Hezār bī-dili eylerdi bir nigehle helāk
   O şūḫ ʿāşıḳa ancaḳ **kerem** murād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 8). [kerem,]*
7. Bülbüllere leṭāfet-i ṣavt eyleyen **kerem**
   Ḫār-ı ḫırāş-ı güş-ı gül itmiş nevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 5). [kerem,]*
8. Yoḳdur **keremüñde** būy-ı minnet
   İy pādişeh-i serīr-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 41). [keremüñde, -üñ, -de]*
9. Yoḳdur **keremüñde** būy-ı minnet
   İy pādişeh-i serīr-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 41). [keremüñde, -üñ, -de]*
10. Şeyṭanla nefs ü māsivāyı maḥv eyle
    Luṭf u **kerem** ü ʿināyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 4). [kerem,]*

kerem: *Cömert olmayan II vefasız, kadir kıymet bilmez.*

1. Felek ġāyet **keremsüz** merḥametsüz bī-mürüvvetsin
   Ne cürʾetle o ẕātı küşte-i tīġ -i helāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 37). [keremsüz, -süz]*

kerem eyle: *Cömertlik etmek, iyilik etmek.*

1. Ṭaʿn-ı raḳīb māniʿ-i teşrīfüñ olmasun
   Sen ḳalma aña gel **kerem eyle** mürüvvet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [kerem eyle,]*

kerem eyle: *Cömertlik etmek, iyilik etmek.*

1. İżāʿat itmededür bīhüde bu ḳīl ile ḳāl
   Fütādeyüm baña dest-i kerīmüñ eyle kerem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 75). [kerem eyle,]*

kerem ḳıl: *Cömertlik etmek, asalet göstermek.*

1. Füzūn itdi ḫumārum nūş-ı cām-ı ġuṣṣa gitdükce
   Gel iy sākī **kerem ḳıl** sāġar-ı ṣahbāyı ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [kerem ḳıl,]*
2. Bu ża'īfi **kerem ḳıl** iḥsān it
   Tekye-i Lāġarīde mihmān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [kerem ḳıl,]*

kerem-dād: *Cömertlik dağıtan.*

1. Dādā-yı şeh-i kişver **kerem-dād**
   Tā key yiter iy Faṣīḥ teksīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 177). [kerem-dād,]*

kerem-kārā: *Cömertlik sahibi, cömert.*

1. Kerem-kārā ḫidīvā dāmen-i 'afvuñla setr eyle
   Ki vaṣfuñda ḳabūl itmez ḳuṣūrum ḥadd ü pāyānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 71). [kerem-kārā,]*

kerrūbiyān-ı 'arş-ı mu'allā: *Yüce arşın dört büyük meleği.*

1. Cānān ki tīr-i ġamzesini der-kemān ide
   Kerrūbiyān-ı 'arş-ı mu'allā fiġān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 4). [kerrūbiyān-ı 'arş-ı mu'allā,]*

kes: *Bırakmak, vazgeçmek.*

1. 'Alāyıḳ riştesini mihr-veş **kesmişlerin** gönder
   Beni bir nūra vāṣıl it ki yā Rab ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 4). [kesmişlerin, -miş, -ler, -in]*

kes: *Kişi, kimse.*

1. Ney gibi efġān ider dil hem-nefes bilmez nedür
   Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı **kes** bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 2). [kes,]*

kes: *Insan, kişi. II dost.*

1. Yār aġyārıyla dil bārıyla biz ḳalduk Faṣīḥ
   Kūşe-i tārīk-i derd ü ġussadā bī-yār u **kes** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 10). [kes,]*

kesād eylemiş: *Kıymetsiz hale getirmek.*

1. Metāʿ-ı ṣabrımuzı eylemiş kesād üzre
   Çeken diyār-ı ġam-ı ʿışḳa kār-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 7). [kesād eylemiş, -miş]*

kesād-ı kārum: *Karsız alışveriş, az kazanç.*

1. Bī-raġbet olup cümle metāʿ-ı bārum
   Narḫına temām itdi **kesād-ı kārum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 2). [kesād-ı kārum,]*

kesāfet olmasa: *Bulanık, belli belirsiz olmak.*

1. İderdüm anı cebīn-i mübīnüñe teşbīh
   Eger ki māh-ı felek olmasa kesāfet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 6). [kesāfet olmasa, -ma, -sa]*

keş-ā-keş: *Çekişme, uğraşma, kavga.*

1. Dest-i ġamla bu **keş-ā-keş** ki ḳala
   Ḳorḳarın ceyb ile dāmān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 7). [keş-ā-keş,]*
2. Destine geh ceyb-i ṣabr u gāh dāmānum gider
   Bir **keş-ā-keşdür** göñülle ʿışḳ-ı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 2). [keş-ā-keşdür, -dür]*
3. Ne çekdigüñ dil-i zāruñ suʾāl iderseñ eger
   ʿAceb **keş-ā-keşi** vardur kemān-ı miḥnet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 4). [keş-ā-keşi, -i]*

kes-ā-kes-i hicrānı: *Ayrılık kavgası.*

1. Yā Rab göñül **keş-ā-keş-i hicrānı** nʾeylesün
   Elden çıḳardı ceyb ile dāmānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 1). [keş-ā-keş-i hicrānı, -ı]*

kes-ā-kes-i sitem-i seb: *Gece kederinin mücadelesi, kavgası. II Sevgiliden ayrılma zamanının düşüncesi.*

1. Her ġonçeye fütāde olup jāle-veş göñül
   Tā key **keş-ā-keş-i sitem-i şeb** ġam-ı seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 4). [keş-ā-keş-i sitem-i şeb,]*

keş-ā-keş-i zülfi: *Saç kavgası.*

1. Yiter **keş-ā-keş-i zülfi** lebi dehāna gelüp hem
   O nükte ḥālli içün de birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 5). [keş-ā-keş-i zülfi, -i]*

kesb eylemiş: *Kazanmak, edinmek.*

1. Kesb eylemiş ḫarāret-i şems-i firāḳ ile
   Sūrāḫ u şerḥalar ten-i lāġar-nümā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 13). [kesb eylemiş, -miş]*

kesb eylemiş: *Edinmek, elde etmek, kazanmak.*

1. Sebz ü ḫurrem olsa her dem berg ü bār-ı naḫl-i dil
   Dīdeden **kesb eylemiş** neşv ü nemāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 6). [kesb eylemiş, -miş]*
2. Āb-dār olsa nʾola nev-bāvesi naḫl-i dilüñ
   Dīdeden **kesb eylemiş** feyż-nümāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 8). [kesb eylemiş, -miş]*

kesb idüp: *Kazanmak, edinmek.*

1. Ḥalāvet **kesb idüp** zehr-ābe-i nūşı cefāsından
   Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ cām-ı şafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 1). [kesb idüp, -üp]*

kesb-i ḥarāret ide: *Şevk, coşkunluk toplayan olmak.*

1. Ḫuşk-ı ġamı itsün lebi ṣad-pāre-i feryād
   Āh-ı seḥerīden ide hem kesb-i ḥarāret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 12). [kesb-i ḥarāret ide,]*

kesb-i inbisāṭ-ı cedīd: *Yeni mutluluklar edinme.*

1. Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd
   Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 15). [kesb-i inbisāṭ-ı cedīd,]*

kesb-i inbisāṭ-ı cedīd eylemede: *Yeni mutluluklar arayışında olmak.*

1. Şüküfte ġonçe-i rengīn-i nev-bahārīden
Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 16). [kesb-i inbisāṭ-ı cedīd eylemede, -me, -de]*

kesb-i kemāl eyle: *Olgunluk kazanmaya çalışmak, olgunlaşmak.*

1. Göñül bir āfiṭāba meyl idüp cismüñ hilāl eyle
Felekde sen de māh-ı nev gibi **kesb-i kemāl eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 2). [kesb-i kemāl eyle,]*

kesb-i şad-sāle: *Yüz yıllık kazanç.*

1. Mey-i yek-sāle görseñ **kesb-i şad-sāle** ḥayāt itseñ
Felekden naḳd-i ʿömri eyleseñ iy sāḳī istirdād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 7). [kesb-i ṣad-sāle,]*

kesel-nāk itme: *Tembelleşmek.*

1. Yā Rab beni saʿyümde **kesel-nāk itme**
Muḥtācını keyfiyyet-i tiryāk itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 1). [kesel-nāk itme, -me]*

keşf eyler: *Ortaya çıkarmak, açmak, meydana çıkarmak.*

1. Ne āb-ı ṣāf ki düşse ʻaks-i rūy-ı yār **keşf eyler**
Verā-yı perde-i ḫāṭırdaki esrār-ı pinhānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 9). [keşf eyler, -r]*

keşf-i esrār olmasun: *Sırları keşfetmek, ortaya çıkarmak.*

1. Virme ruḫṣat çeşm-i ser-mest-i nigāh-āmūzuña
Meclis-i meydür ṣaḳın kim **keşf-i esrār olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 8). [keşf-i esrār olmasun, -ma, -sun]*

keşf-i rāz it: *Gizli bir şeyi meydana çıkarmak, açıklamak. II Sır toplamak, casusluk etmek.*

1. Ol ṣadr-ı güzīne **keşf-i rāz it**
Düş pāyına girye-i niyāz it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 89). [keşf-i rāz it,]*

keşf-i rāz itmekde: *Gizli bir şeyi meydana çıkarmak, açıklamak.*

1. Görmemek cām-ı meyi sāḳī münāsibdür baña
   Keşf-i rāz itmekde zīrā ṣabr u teʾḫīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 8). [keşf-i rāz itmekde, -mek, -de]*

<u>keşf-i rāza:</u> *Bir sırrı açığa vurmak, başkasına söylemek II haber vermek.*

1. Dil-i teng ṭurfe sāḳī meded itme cāmı teklīf
   Bilürüm ya āh u zāra ya da **keşf-i rāza** başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 4). [keşf-i rāza, -a]*

<u>keşf-i rāzı itdi:</u> *Sırrın keşfi, sırrın açığa çıkarılması.*

1. Dil ġayra idüp suḫan-ṭırāzı
   Nā-maḥreme itdi keşf-i rāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 50). [keşf-i rāzı itdi, -di]*

<u>keşf-i rāz-ı şān-ı kalem itmededür:</u> *Kalemin yüce sırrını bildirme.*

1. Hemīşe itmededür keşf-i rāz-ı şān-ı ḳalem
   Anuñçün oldı bürīde ser-i zebān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 1). [keşf-i rāz-ı şān-ı ḳalem itmededür, -me, -de, -dür]*

<u>keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz:</u> *Düşmanın başı (için) kılıç çeken.*

1. Biz kim **keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz** nʾola
   Aşıla ṭāḳ-ı ʿarş-ı berīne ḳırābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 7). [keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz, -üz]*

1. Biz kim **keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz** nʾola
Aṣıla ṭāḳ-ı ʿarş-ı berīne ḳırābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 7). [keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz, -üz]*

<u>kesis-i dest-i taʿalluḳdan:</u> *Dünyaya bağlılık elinin çekiştirmesi.*

1. Ceybüm **keşiş-i dest-i taʿalluḳdan** al
Dāmānumı ḫār-ı ibtilādan ḥıfẓ it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 3). [keşiş-i dest-i taʿalluḳdan, -dan]*

<u>keş-me-keş:</u> *Çekişme, kavga.*

1. Şimdilik **keş-me-keşi** ceyb-i dil ü cān iledür
Degmedi dest-i sitem ṭarf-ı girībāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 5). [keş-me-keşi, -i]*

<u>keş-me-keş-i būd u nebūd it:</u> *Varlık ve yokluk mücadelesini vermek, çekişmesini gerçekleştirmek.*

1. İy dil niçe bir **keş-me-keş-i būd u nebūd it**
Āsāyiş eger ister iseñ maḥv-ı vücūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [keş-me-keş-i būd u nebūd it,]*

<u>kesret:</u> *Bir olan Hakk'ın isim ve sıfatlarıyla tecelli edip çokluk halinde görülmesi.*

1. Vaḥdetde enīs ü hem-zebānsın
Ke<u>s</u>retde nedīm-i bezle-ḫ∨ānsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 36). [ke<u>s</u>retde, -de]*

<u>kesret:</u> *Çokluk, kalabalık; masiva olarak tanımlanan Allah'ın dışındaki her şey.*

1. Ḫāṭır-ı şehde mi yoḫsa dil-i dervīşde mi
Bilmezüz kim seni **ke<u>s</u>retde** mi vaḥdetde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 4). [ke<u>s</u>retde, -de]*

<u>kesret-i ʿuşşāḳ:</u> *Âşıkların çokluğu.*

1. Behrām ile Keyvān iki der-bān ḳapusında
Bir mertebe kim **ke<u>s</u>ret-i ʿuşşāḳ** geçilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 7). [ke<u>s</u>ret-i ʿuşşāḳ,]*

<u>keştī kıçın:</u> *Geminin arka tarafı.*

1. Keştī kıçın eyledükde meʾvā
   Bir ṣūret-i bī-miṣāl-i raʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 17). [keştī kıçın, -ın]*

keşti-i cism-i żaʿīfe: *Güçsüz beden gemisi. II aşığın zayıf bedeni.*

1. Bu rūzgār ki bir kerre tünd-ḫūluḳ ide
   Olur mı **keşti-i cism-i żaʿīfe** hiç temkīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 8). [keşti-i cism-i żaʿīfe, -e]*

keşti-i cismüm: *Beden gemisi.*

1. Ayırdı **keşti-i cismüm** kenār-ı yārumdan
   Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 1). [keşti-i cismüm, -üm]*

keştī-i dil: *Gönül gemisi.*

1. Keştī-i dil ġarḳa-gāh-ı ġuṣṣada ḳalmaz Faṣīḥ
   Vaḳt-i bād-ı şurṭa-engīz-i selāmetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 9). [keştī-i dil,]*

keşti-i ʿışḳa: *Aşk gemisi.*

1. İden bu **keşti-i ʿışḳa** süvār cānumuzı
   Nesīm-i āh ile pür itdi bād-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 1). [keşti-i ʿışḳa, -a]*

keştī-i ḳalbe: *Kalp gemisi.*

1. İy ṣāniʿ-i kevn ü ḫālıḳ-ı mevcūdāt
   Vir **keştī-i ḳalbe** sāḥil-i feyża necāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 2). [keştī-i ḳalbe, -e]*

keştī-i lenger-endāzuz: *Demir atmış gemi.*

1. Maḥall-i mesti-i nāz-ı nigāra muntaẓıruz
   Kenār-ı ʿışḳda **keştī-i lenger-endāzuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 4). [keştī-i lenger-endāzuz, -uz]*

keşti-i peymāne-i şahbā: *Şarap kadehinin gemisi.*

1. Mevsim-i ʿayşdur eyyām muvāfıḳ oldı
   Yürisün **keşti-i peymāne-i şahbā** yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 4). [keşti-i peymāne-i ṣahbā,]*

keşti-i şad-reng ü elvānı: *Çeşit çeşit ve rengarenk gemi.*

1. Didüm Sīmurġ rūy-ı ṣafḥa-i āb üzre naḳş olmış
   Görince iy Faṣīḥ ol **keşti-i şad-reng ü elvānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 10). [keşti-i ṣad-reng ü elvānı, -ı]*

keştī-i tevekkül-seyrüz: *Tevekkül ile hareket eden gemi.*

1. Biz ki **keştī-i tevekkül-seyrüz** itme imtinān
   Ḳāniʿüz iy şurṭa-i bād-ı selāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 7). [keştī-i tevekkül-seyrüz, -üz]*

keşti-i ümīdüñ: *Ümit gemisi.*

1. Baḥr-i ġama düşdüñse be-taḳdīr-i elest
   Keşti-i ümīdüñ itme zinhār şikest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 2). [keşti-i ümīdüñ, -üñ]*

ketān: *Çiçekleri mavi renkte ve beş taç yapraklı, lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki; bu bitkinin liflerinden yapılmış dokuma, keten II Ketenin ay ışığından yıprandığı inanışına işarettir.*

1. Olurdı düşmeni-i ehl-i dil felekden dūr
   Ketāna itmek eşer olsa māhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 6). [ketāna, -a]*

ketm ideyüm: *Saklayabilmek, gizli tutabilmek.*

1. Niçe esrār-ı ʿışḳı **ketm ideyüm**
   Girye-i çeşm-i eşk-bārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 3). [ketm ideyüm, -e, -yüm]*

kettān: *Keten, kumaş.*

1. Pīrāhen-i mihrüñle Faṣīḥ eyledi ṣad-çāk
   Kettānını maḥv eyledi meh-tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 10). [kettānını, -ın, -ı]*

kevkeb: *Yıldız.*

1. Cemālüñ āfitābına naẓar mihr-i cihān **kevkeb**
   Nedür sende olan iy māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān **kevkeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 1). [kevkeb,]*
2. Cemālüñ āfitābına naẓar mihr-i cihān **kevkeb**
   Nedür sende olan iy māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān **kevkeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 2). [kevkeb,]*
3. Ṭulūʿ itmek ne mümkin ẕerre luṭf ol mihr-i behcetden
   Olınca nā-müsāʿid ṭāliʿ ü nā-mihribān **kevkeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 4). [kevkeb,]*
4. Ruḫuñ görsem ʿaceb mi maḥv olursa ḳaṭre-i eşküm
   Ṭulūʿ itdükde mihr olur belī elbet nihān **kevkeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 6). [kevkeb,]*
5. Firāḳuñda ḥisāba gelmez iy meh dirhem-i eşküm
   Ṣayar her şeb ṣabāḥ olınca çeşm-i ḫūn-feşān **kevkeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [kevkeb,]*
6. Ġulām-ı kem-terīn-i dergeh-i sulṭān-ı ʿışḳuz biz
   Ne mümkindür bize ṣatmaḳ Faṣīḥā āsumān **kevkeb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 10). [kevkeb,]*
7. Eşk-i terümüzden bilinür rūzumuz elbet
   İdrāk olınur ṭāliʿümüz **kevkebümüzden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 4). [kevkebümüzden, -ümüz, -den]*

kevkebe-i pādişāh-ı ʿışḳ: *Aşk padişahının yıldızı.*

1. Ẓāhir olınca **kevkebe-i pādişāh-ı ʿışḳ**
   İtdi firār leşker-i ṣabr u sükūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 5). [kevkebe-i pādişāh-ı ʿışḳ,]*

kevkeb-i baḫtuñ: *Talih yıldızı.*

1. O nūr-ı ṣafvet ü behcet ki ʿārıżuñda nihāndur
   Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 7). [kevkeb-i baḫtuñ, -uñ]*

kevn: *Varlık, vücut, mevcudiyet. II bütün yaratılmışlar.*

1. Murād idinse ider bir nigehle **kevni** ḫarāb
   Göñül o ġamzesi ḫūnīden iḫtīrāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 3). [kevni, -i]*
2. ʿIşḳdur **kevne** ʿillet-i ḫilḳat
   ʿIşḳ ābād ider dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 3). [kevne,]*

kevneyn: *Hem cismani hem ruhani dünya II Dünya ve ahiret.*

1. Ẕāt-ı şerīfi pertev-i nūr-ı ḥużūrıdur
   Kevneyne raḥmet olması evvel ẕuhūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 2). [kevneyne, -e]*

key u keyhusrev: *Keyhusrev. (Keyhusrev: İran Keyaniyan sülalesinin ilki olup Keykavus'un torunu, Siyavuş'un oğludur. Mecazi olarak derecesi pek yüksek padişah manasına da kullanılmıştır.).*

1. Naḳd-i cān ile **Key u Keyḫusrev** ü Cemşīd ü Cem
   ʿIşḳuñ olmışdur ṭaleb-kār-ı mey-i mey-ḫānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 7). [key u keyḫusrev,]*

keyf: *Sağlık, rahat, huzur, afiyet, istek, heves, zevk.*

1. Ne ḫaṭṭ-ı ġubārı ile ne cām-ı lebiyle
   Bir **keyf** ile şād olmadı maḥzūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 6). [keyf,]*
2. Alınmaḳ bir ḫaber mümkin olaydı bezm-i ʿışḳuñdan
   Görüp bu neşʾenüñ **keyfin** geçüp gitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 8). [keyfin, -i,n]*

keyf: *Nasıl? Nasıllık, nitelik, keyfiyet.*

1. Bir şübhe ḳalur mı hele tevhīd-i Ḫudāda
   Baḳ ʿāleme gör **keyf** ile kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 6). [keyf,]*

keyf ile kem: *Nasıl ve kaç II nitelik ve nicelik III mevcudat, yaratılmış olan her şey.*

1. Sen olmasañ olmaz idi ʿālem
   Bulmazdı vücūd **keyf ile kem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 18). [keyf ile kem,]*

keyf-i cām: *Şarap keyfi.*

1. Terennüm itse **keyf-i cām** ile gülşende ol mümtāz
   Faṣīḥā güş eyler nāle-i bülbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 9). [keyf-i cām,]*

keyf-i ʿışḳuñ: *Aşk keyfiyeti, aşk hali.*

1. Reng ü **keyf-i ʿışḳuñ** ile eylemiş
   Cān u bī-ṣabr u teʾemmül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 3). [keyf-i ʿışḳuñ, -uñ]*

keyfiyyet: *Bir şeyin nasıl olduğu, niteliği.*

1. Meclis-i ʿışḳuñ saña **keyfiyyetin** naḳl eyleyem
   Nuḳlı laḫt-ı dil mey-i peymānesi ḫūn-ı derūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 3). [keyfiyyetin, -in]*
2. Saña bir ḥāl ile taʿbīre miknet yoḳ zebānumda
   Faṣīḥā gördügüm **keyfiyyeti** cām-ı maḥabbetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 10). [keyfiyyeti, -i]*
3. Gören āyīne-i cām-ı meyi ṭūṭī-lisān oldı
   Ne **keyfiyyetdür** iy sāḳī baña mühr-i dehān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 2). [keyfiyyetdür, -dür]*
4. Taḳrīr idemem zebān-ı Manṣūr olsam
   Keyfiyyetini dilde olan esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 4). [keyfiyyetini, -in, -i]*

keyfiyyet: *Hal, durum, vaziyet II [şarabın] sarhoş edici özelliği, etkisi, lezzeti.*

1. Bāʿiṣ-i ifṣā-yı rāz olabilinmez dōstum
   Neşve-i ʿışḳuñla mey **keyfiyyeti** kemdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 6). [keyfiyyeti, -i]*
2. Ḳanḳı bezmüñ yādıdur feryād-ı mestān itdüren
   Ḳanḳı cāmuñ neşvesindendür bu **keyfiyyet** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [keyfiyyet,]*
3. Ne **keyfiyyet** var iy sāḳī mey-i dīrīn-i ḫummuñda
   Kühen-pīrān-ı bī-tābānı nev-sāle cevān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [keyfiyyet,]*
4. Ne **keyfiyyetdür** iy sāḳī ki bir peymāne mey görsem
   Şikest-i kāse-i rāz itmede ṣabr u şekīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 5). [keyfiyyetdür, -dür]*
5. Keyfiyyetidür lāzım olan bir kişi yoḫsa
   N'eyler ṭutalum ḫālī Cemüñ cāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 7). [keyfiyyetidür, -i, -dür]*

keyfiyyet-i feyżı: *Nasip, ihsan, bahşiş, mutluluk, bereket, bolluk, inayet, coşku, coşup taşmak, manevi nasip, vehbi ilmin niteliği II mutluluğun tanımı.*

1. ʿAndelīb-i ḫāme bir hāl ile ṭāḳrir idemez
   Bulduġum **keyfiyyet-i feyżı** Faṣīḥ esḥārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 10). [keyfiyyet-i feyżı, -i-ı]*

keyfiyyet-i ḥāli: *Durumun niteliği.*

1. Ki renc-i ġuṣṣa-i devrāna ṣahbā özge dārūdur
   Yitişdür sāḳīyā **keyfiyyet-i ḥāli** bilürsin sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [keyfiyyet-i ḥāli,]*

keyfiyyet-i ḫūn-āb-ı ḥasret: *Özlem ile dökülen kanlı gözyaşının nasıl olduğu, durumu.*

1. Neşve-i cām-ı viṣālüñ ḳadrini bilmez Faṣīḥ
   Bilmeyen **keyfiyyet-i ḫūn-āb-ı ḥasret** n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 10). [keyfiyyet-i ḫūn-āb-ı ḥasret,]*

keyfiyyet-i ṣahbā-yı ma'ānī: *Manalar kadehinin keyfi.*

1. Laġzīde olursam n'ola geh rāh-ı suḫanda
   Mest eyledi **keyfiyyet-i ṣahbā-yı ma'ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 22). [keyfiyyet-i ṣahbā-yı ma'ānī,]*

keyfiyyet-i ter-pāk itme: *Temiz, günahsız olmanın verdiği sarhoşluktan men etme.*

1. Yā Rab beni saʿyümde kesel-nāk itme
   Muḥtācını keyfiyyet-i tiryāk itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 2). [keyfiyyet-i ter-pāk itme,]*

keyfiyyet-i tezekküri: *Hatırlamanın niteliği, özelliği.*

1. Keyfiyyet-i teẕekküri bulmaz muḫayyile
   Geldi baña o mertebe ġamdan kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 3). [keyfiyyet-i teẕekküri, -i]*

keyfiyyet-i tiryāk: *Panzehir niteliği.*

1. Yā Rab beni saʿyümde kesel-nāk itme
   Muḥtācını **keyfiyyet-i tiryāk** itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 2). [keyfiyyet-i tiryāk,]*

kʾeyler: *Ki eyler.*

1. Bu bezmüñ meşrebince herkes almış neşvesin **kʾeyler**
   Kimi zehr-ābe-i ġamdan kimi cām-ı ṣafādan ḫaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 5). [kʾeyler,]*

keyvān: *Zuhal yıldızı. Yedinci kat gökte âleme nezaret ettiği için bekçi olarak*

nitelendirilmiştir; kötülük, kötü kimseler. Zuhal yıldızı cahillik, cimrilik, yalancılık gibi kötü hasletleri temsil eder.

1. Behrām ile **Keyvān** iki der-bān ḳapusında
   Bir mertebe kim kesret-i ʿuşşāḳ geçilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 7). [keyvān,]*
2. Ol ṣadr-ı güzin kʾolurdı der-bān
   Dergāhına ruḫṣat olsa **Keyvān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 92). [keyvān,]*

kez: *Defa, kere.*

1. Silmedüñ bir kere āb-ı dīde-i giryānumı
   Ḫūn ile ālūde gördüñ niçe **kez** dāmanuñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 1). [kez,]*

ki: *Bile, dahi.*

1. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʿuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 23). [ki,]*
2. Ki vaṣfuñ itmededür cümle nāsı ebkem ü lāl
   Hemān ḫulūṣumı ʿarż eylemek siyāḳında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 61). [ki,]*

ki: *Ki bağlacı II öyle ki.*

1. Mīnā-serā-yı dīde-i bīdāra görmedük
   Demler durur **ki** gelmedi hiç şāh-ı ḫ∨ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 6). [ki,]*

ki: *"Bu yüzden" anlamında bağlaç.*

1. Ḥased bu bezm-i fenāda o rind-i Cem-ṭabʿa
   Ki zer-piyāleyi hem-raġbet-i sifāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 8). [ki,]*
2. Anuñçün cān-ı müşṭāḳa ḫaber cānāneden gelmez
   Ki eşküm gibi kūy-ı dil-rübāya her giden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 2). [ki,]*

ki: *Açıklayıcı 'ki'.*

1. Sensin **ki** ider semā ile ʿarż
   Peyġamber idügine şehadet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 35). [ki,]*

ki: *"Bu yüzden, böylelikle" anlamlarında bağlaç.*

1. O ser-fütāde-i ‘ışḳum **ki** ḫāk-i pāke düşelden
   Miṣāl-i naḳş-ı ḳadem rūy-ı pür-melālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 5). [ki,]*
2. Bir rişte-i Bārī **ki** dizilmiş niçe sūzen Ben seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 6). [ki,]*

ki: *" Zira, çünkü" anlamında bağlama edatı.*

1. Düşme ümīd-i vaṣla **ki** maḥż-ı ḫayāldür
   Ol mū-miyānı ṣanma göñül der-kenār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 5). [ki,]*
2. Tenezzül eyle gözüm nūrı gel ciger-kūşem
   Ki ḫūn-ı dīde vü dilden mey ü kebābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [ki,]*
3. Ḳıyās itme gül ü lāle-zārı āteşdür
   Bu gül-sitān-ı elemdür **ki** ḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 2). [ki,]*
4. Ki renc-i ġuṣṣa-i devrāna ṣahbā özge dārūdur
   Yitişdür sāḳīyā keyfiyyet-i ḥāli bilürsin sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 6). [ki,]*
5. Sāḳī ġam-ı cihānı idem bil **ki** ber-ṭaraf
   Āb istedükçe sen baña cām-ı şarāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [ki,]*
6. Niçüñ bu maġlaṭa-i sūr-ı mātem-encāmı
   Ki ʿaḳıbet ide feryād sūg-vār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 4). [ki,]*
7. Ki nüh-felekde de ḳalmaz bu rūzgār-ı ʿömr
   Düşüp naẓardan olur necm-eserleri sāḳıṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [ki,]*
8. Miṣāl-i berg-i ḥazān rū-be-ḫāk-i tīre olup
   Ki ʿaḳıbet ola cān virme müzd-i kār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 8). [ki,]*
9. Ol ḳaşı yā görüp beni bilmezlenür geçer
   Bilmez **ki** tīr-i āh ile bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [ki,]*
10. Şikest iderdi göreydi Sikender āyīnesin
    Ki ʿaks-i ḥüsn ile mirʾāt-ı dil temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 4). [ki,]*
11. Faṣīḥā böyle seng-endāz-ı cevr olursa cānāne
    Budur ḫavfüm **ki** murġ-ı cānı terk-i āşiyān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [ki,]*
12. Yaḳarsa cismini pervāne şemʿa itmeñ istibʿād
    Ki yaḳmaḳda vücūdın ʿāşıḳ elbet nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 6). [ki,]*

13. Çeşmümde görüp ṣanma **ki** laḫt-ı cigeridür
Seyyāh-ı cihāndur saña gül-berg-i teridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 1). [ki,]*
14. Tā böyle naẓardan düşürüp eyleme pā-māl
Dürdāne-i eşküm **ki** maḥabbet güheridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 4). [ki,]*
15. O bülbülüz **ki** dem-i nev-bahāra muntaẓıruz
Temām rāz-güşāyuz temām ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 1). [ki,]*
16. Ki bir muvāfiḳ eser rūzgāra muntaẓıruz
Çü nergis ü gül olup çeşm ü güş demlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 5). [ki,]*
17. Ki peyk-i nāme-i gevher-niṣāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 9). [ki,]*
18. Hücūm-ı girye dil-i mübtelāyı söyletmez
Belāyı gör **ki** saña mācerāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 2). [ki,]*
19. Ol ḳāmeti iy serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet
Kimdür **ki** görüp kūşe-i dāmānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 6). [ki,]*
20. Ṣafā-yı ʿışḳı ne bilsün ġalīz-meşreb-i zühd
Ki āb-ı ṣāfi ile revġan ittihād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 4). [ki,]*
21. Ki żabṭ-ı fikr idemem yārdan ḫayālüm alınmaz
Misāl-i rīşte ser-tā-be-pāmı cezb idüpdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 4). [ki,]*
22. Faṣīḥ sāhib-i ser-māye-i dükān-ı ḫıred yoḳ
Odur **ki** gevher-i nuṭḳum dür-i maḳālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 10). [ki,]*
23. Ol ṭūṭīyüz **ki** vālih-i āyīne-i dilüz
Hāmūş-ı bülbül-i çemenistān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 3). [ki,]*
24. Bāġa nāz eyleyemez jāle-i ter bād-ı seḥer
Ki virür bu dem-i ferḫunde-zemān-ı fīrūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 6). [ki,]*
25. Faṣīḥ kūh-ken olmazdı tīşesüz āzād
Ki kārı başa iletmekde ālet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 10). [ki,]*
26. Bu rūzgār Faṣīḥā muḥālif esmişe benzer
Ki baḥr-ı ʿışḳı **ki** dildür biñ ıżṭırābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 12). [ki,]*
27. Bu çeşm-i ter **ki** yollar gözlemekden ḫıyrelenmişdi
Virüp kuḥl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle cilā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 5). [ki,]*
28. ʿAceb mi eyleseler şāʿirān-ı şehr suʾāl
Ki mülk-i maʿnīye rāh-ı necātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 6). [ki,]*
29. ʿAceb mi yād u ferāmūş olınmasa hergiz
Ki naḳş-ı ḫāfıẓa-i kāʾinātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 8). [ki,]*

30. Ne ṣūret bend olur ḥayrānem iy dil defter-i aʿmāl
    Ki miʾrāt-ı ruḫ-ı ḫūbāna çoḳ ṣarf-ı nigāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 6). [ki,]*
31. Baña eyyām-ı hecrüñ hep berāber gösterür cānā
    Ki sensüz rūşenī-i rūz u tārīkī-i şeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 8). [ki,]*
32. Ḳıyās itdüm **ki** düşmiş ġonçe-i bāġ üstine şeb-nem
    Görüp teb-ḫālelerle laʿl-i nābın iy göñül yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 10). [ki,]*
33. Faṣīḥ o büʾl-ʿaceb-i şāh-bāz-ı ʿışḳuz biz
    Ki eyledüñ ser-i Mecnūnda āşiyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 10). [ki,]*
34. Sebük-rev itdi kümeyt-i dilüm o mertebe şevḳ
    Ki sāyem āciz idi eylemekde hem-pāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 10). [ki,]*
35. Göñül dūd-ı dilüñ ol şāha zinhār eyleme ẓāhir
    Ki ḫaṭ geldi duḫān-ı āh ʿuşşāḳa yasāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 4). [ki,]*
36. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar nesīm eser
    Zīra **ki** zülf-i yārdan ʿanber şemīm eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 2). [ki,]*

ki: *"Bu yüzden, bundan dolayı" anlamında bağlaç.*

1. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum **ki** nüh-eflāk
   Eser-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 3). [ki,]*
2. Bilmez **ki** dāġına ne maḥal ʿarż ide Faṣīḥ
   Geh dilde geh cigerde gehi serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [ki,]*
3. Sezādur dinse her zevraḳçesi taḫt-ı Süleymāndur
   Budur farḳ-ı şebīh ancaḳ **ki** bir āb-ı muṣaffādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 6). [ki,]*
4. İtsem suʾāl ḥāl-i dilin gösterür Faṣīḥ
   Zülf ü ruḫuñ **ki** bāʿiş-i tāb u tebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 10). [ki,]*
5. Gör muḳteżā-yı ʿışḳı **ki** olmış esīr-i ḥüsn
   Ol şāh-ı ʿişve mülk ü melāḥat serīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 7). [ki,]*
6. Ḥabāb-ı sāġarı gördüm ḳıyās itdüm **ki** iy sāḳī
   Bir elmāsī nigīndür duḫter-i rezçün nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 11). [ki,]*
7. Bir cüst ü cūdayum **ki** çü pervāne vü hezār
   Geh bāġa gāhi āteş-i sūzāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 9). [ki,]*

ki: *"Ki" bağlama edatı.*

1. Ben **ki** dāmen der-miyān-ı ṣıdḳ u iḫlāṣam müdām
   Ḫilʿat-i āzār u luṭfuñ hep berāberdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 7). [ki,]*
2. Serde sevdā-yı ser-i zülfüñ **ki** devletdür baña
   Güyıyā şeh-perr-i şāhīn-i saʿādetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [ki,]*
3. Āsumān-ı feyż-ı maʿnādur **ki** ṭabʿuñ iy Faṣīḥ
   Noḳṭa-i naẓm-ı münīrüñ mihr-i rūşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 9). [ki,]*
4. Ol dem **ki** eyledüm nigeh-i ibtidā saña
   Ol dem bu demdür oldı göñül mübtelā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [ki,]*
5. Dil **ki** sevdā-yı maḥabbet eyleye teʾsīr aña
   Eylemek bīhūdedür endīşe-i tedbīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 1). [ki,]*
6. Biz **ki** ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz
   Dilde bizden ʿacabā bir kederüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 7). [ki,]*
7. Biz rişte-i ümmīdi **ki** ḳatʿ eyledük āḫır
   Deryālara atsun güherin ḥ∨āce-i dünyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 3). [ki,]*
8. Zülfüñde dil iderse nʿola vuṣlatuñ ṭaleb
   Dirler **ki** müstecāb olur elbet duʿā-yı şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 2). [ki,]*
9. Maḥabbetdür dili taḥrīk ü bī-ārām iden tende
   Ki bādī ıżṭırāb-ı şuʿle-i nāra hevādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 6). [ki,]*
10. Bir ḥālet ile olmaya eşkiste **ki** birdür
    İmān ile peymāne-i peymān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 5). [ki,]*
11. Yazmış debīr-i miḥnet aña yir yir āh dost
    Ol ḫānḳah durur **ki** tenüm dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [ki,]*
12. Bāzū-yı baḫta ṭāb-ı cüvānī **ki** olmaya
    Olmaz nişān-ı fāl-i ḫadengüm gedū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [ki,]*
13. Vahşīdür ol ḳadar **ki** ol āhū-yı deşt-i nāz
    Olmaz kemend-i fikre ġazāl-i ḫayāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 3). [ki,]*
14. Benem o bülbül-i ḫoş-lehce-i terennüm-zād
    Ki her nefesde ider naġme-i hezār īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 2). [ki,]*
15. O şāh-ı ḥüsne **ki** her nāme-i niyāz oḳınur
    Kemāl-i sūz ile ṣan beste-i Ḥicāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [ki,]*
16. Niyāzımuz nigeh-i iltifātuñı gāhī
    Budur **ki** bāʿiş-i efzūnī-i maḥabbet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 18). [ki,]*

17. Bir tāb var göñülde **ki** dūzaḫ kebāb olur
    Bir neşʿe var serāba baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [ki,]*
18. Bir dem olmaz bunı fikr eylemeyem
    Ki ʿadüvv ile o fettān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 6). [ki,]*
19. Dest-i ġamla bu keş-ā-keş **ki** ḳala
    Ḳorḳarın ceyb ile dāmān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 7). [ki,]*
20. Emvāc-ı baḥr-i girye **ki** dāmen-nişīn olur
    Ol tünd-ḫūya bāʿiş-i çīn-i cebīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 1). [ki,]*
21. Bilmez daḫı o şūḫ **ki** her ṭıfl-ı nev-resīd
    Feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ ile nāzenīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [ki,]*
22. Sebbābe-i nevāziş-i dest-i ṭabīb olur
    Ol nīşter **ki** cānuma gül-berg-i ṭīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 1). [ki,]*
23. Taḥrīk-i çeşmi gör **ki** ne ġavgālar itmede
    Bilmem ne nevʿ mekr ü ne güne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [ki,]*
24. Yāruñ ruḫında ṣanma **ki** zerd ebrūvānı var
    Menşur-ı ḥüsnidür o **ki** zerrīn nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [ki,]*
25. Bu cism-i dāġ dāġ miyānında şerḥalar
    Beñzer o gül-sitāna **ki** āb-ı revānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [ki,]*
26. Yāruñ ruḫında ṣanma **ki** zerd ebrūvānı var
    Menşur-ı ḥüsnidür o **ki** zerrīn nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [ki,]*
27. Ṣabāyı ṣanma **ki** gīsū-yı dil-rübāya gider
    Nevāziş-i dil-i ʿuşşāḳ-ı mübtelāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [ki,]*
28. Meger **ki** kākül-i cānāneden ṣabā geliyor
    Ki cān meşāmına bir būy-ı āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [ki,]*
29. Meger ki kākül-i cānāneden ṣabā geliyor
    Ki cān meşāmına bir būy-ı āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [ki,]*
30. Çemende başlamış ancaḳ fiġāna bülbül-i zār
    Ki güş-ı cānuma dil-sūz bir ṣadā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [ki,]*
31. Kemāl-i muʿciz-i ḥüsn ü cemālidür yāruñ
    Ki ḫaṭṭı tāze çemendür ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [ki,]*
32. Metāʿ-ı ṣabrıñı ḫākister itmesün zinhār
    Ḥaẕer Faṣīḥ **ki** ʿışḳuñ diyārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 10). [ki,]*
33. Tār-ı zülfinde dilüñ nālesi gūyā **ki** Faṣīḥ
    Güş-ı cānāneye kār-ı naġam-ı gīsūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [ki,]*

34. Telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler iy Faṣīḥ
Vāʿiẓ **ki** durma nār u cinândan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [ki,]*
35. Seyl-āb-ı eşk-i ter **ki** gözümden revānedür
Ṭūfān-ı āherīne nuḫustīn nişānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 1). [ki,]*
36. Āhum ʿamūd-ı ṣubḥa **ki** peyveste bestedür
Dūş-ı felekde bir ʿālem-i kāviyānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [ki,]*
37. Sāḳī **ki** ʿaks-i rūyını sāġarda gösterür
Āteşle ābı ḥāṣılı bir yirde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 1). [ki,]*
38. Gül-berg üzre sünbül-i ġarrā ṣanur gören
Kāküllerin **ki** yār ruḫ-ı terde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [ki,]*
39. Ne cānibe **ki** nigāh-efgen-i teveccüh olam
Miṣāl-i ḳıble-nümā dīde kūy-ı yāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [ki,]*
40. Görince yārı nʾola ʿarż-ı sūz iderse Faṣīḥ
Ki şemʿa yanmada pervāne nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [ki,]*
41. O ruḫ **ki** dāne ile dām-ı zülf ü ḫāl ṭutar
Hezār murġ-ı dil-i zār u bī-mecāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 1). [ki,]*
42. Her tār-ı zülfi eyler ise biñ dili esīr
Çoḳ görme iy göñül **ki** dem-i nev-bahārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 6). [ki,]*
43. Cānān **ki** tīr-i ġamzesini der-kemān ide
Kerrūbiyān-ı ʿarş-ı muʿallā fiġān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [ki,]*
44. Bu bezm-i bī-medār üzre **ki** nüh-ecrām ḳoymışlar
Ṣafā cāmın tedārik itmemişler nām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 1). [ki,]*
45. Görüp çeşm ü ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm ol māhuñ
Ḳıyās itdüm **ki** gül-berg üstine bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 8). [ki,]*
46. Pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr olur olsa **ki** ḫalḳ
Muntaẓır dīvāna ol der-ḫāb-ı istiġnā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 7). [ki,]*
47. Nice defʿ-i ġam idersüñ bu fenā bezminde
Bu muḥaḳḳaḳ **ki** mey-i köhne-sifāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 6). [ki,]*
48. Gitmiş gibi ser-rişte-i tedbīr-i dil elden
Ḫavfüm bu **ki** eşkiste-i tār-ı edeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 8). [ki,]*
49. Ki rūşen olmamışdı şemʿ-i ḫurşīd ile ʿālemler
Derūna ol zemān yakmışdı dāġ-ı mihrüñ ol meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 4). [ki,]*

50. Gīsūların ayāġa düşürmiş meger nesīm
    Ṣandum **ki** yār giydi ser-ā-ser siyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 8). [ki,]*
51. Yāruñ **ki** henüz maḥremi kimdür kimüñledür
    Hem-bezmi yār hem-demi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 1). [ki,]*
52. ʿAlāyıḳ rişteseini mihr-veş kesmişlerin gönder
    Beni bir nūra vāṣıl it **ki** yā Rab ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 3). [ki,]*
53. Ol dil **ki** bülbül-i çemenistān-ı naʿtidür
    Yāra ümīd ġonçe-güşā-yı sürūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 7). [ki,]*
54. Ḥāl-i dili suʾāle ne ḥācet **ki** dem-be-dem
    Söyler zebān-ı ḥāl ile her bir nigāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 7). [ki,]*
55. Gerd-i rāhuz **ki** būs-ı dāmenüñe Şīve-i rūzgāra muntaẓıruz Lāne ber-ser çü Ḳays-ı ser-geşte
    Maḥmil-i vaʿd-i yāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 23). [ki,]*
56. Gerd-i rāhuz **ki** būs-ı dāmenüñe
    Şīve-i rūzgāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 3). [ki,]*
57. O Yaʿḳūbum **ki** rāh-ı Beyt-i Aḥzānum ṣabā bilmez
    Meşām-ı cāna būy-ı feyż-baḫş-ı pīrehen gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 3). [ki,]*
58. Budur ẓannum **ki** tā ṣubḥ-ı ḳıyāmet nesl-i Ādemden
    O mihr-i ḥüsne s̲ānī bir cevān-ı gül-beden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 5). [ki,]*
59. Ḳasem Faṣīḥ **ki** her ehl-i ṭabʿ naẓmında
    Bu ḥüsn-i lehce bu taʿbīr-i dil-güşā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 9). [ki,]*
60. ʿIyāndur ehl-i ʿışḳuñ dīdeden mihr-i dilefrūzı
    Ki fānūsın bilürin şuʿle-i şemʿa niḳāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 8). [ki,]*
61. Bir şeb gelür **ki** ġurre-i ümmīd olur bedīd
    Eyler felek temām meh-i intiẓārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 3). [ki,]*
62. Biz **ki** keştī-i tevekkül-seyrüz itme imtinān
    Ḳāniʿüz iy şurṭa-i bād-ı selāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 7). [ki,]*
63. Kimüñ ol şeh-levendüm sīnesin bilmem nişān ṭutmış
    Ki bir destinde tīr-i tīz ü bir elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 2). [ki,]*
64. Döküldi yirlere ḥayfā **ki** āb-ı rūy-ı neşāṭ
    Şikeste itdi yine sāġar-ı meyi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 6). [ki,]*
65. Göñül iderse nʾola cüst ü cūy-ı kūy-ı neşāṭ
    Niçe dem oldı **ki** güm-geşte-rāh-ı miḥnetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 7). [ki,]*

66. Ol zemān kim dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
Öyle ẓann itdüm **ki** cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 2). [ki,]*
67. Ol dem **ki** çıḳdı farḳuma dilden duhān-ı ʿışḳ
Güyā çekildi üstüme bir sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 1). [ki,]*
68. Kemāl-i ṣafvet-i mirʾāt-ı ʿārıżuñdur iden hep
Ki görse söyledemez ṭūṭi-i zebānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 6). [ki,]*
69. Cihānuñ ʿālemin eyler gedā-yı bī-ser ü pāyuz
Ki taḫt-ı kām-revāyīde şāha minnetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 8). [ki,]*
70. Felek o mertebe itdi bizi zebūn **ki** Faṣīḥā
Zebānda şekve-i baḫt-ı siyāha miknetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 9). [ki,]*
71. Cihānda ḳalmadı bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen
Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 6). [ki,]*
72. Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyicek
Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [ki,]*
73. Bu cūş-ı eşki **ki** biz dīde-i pür-ābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 2). [ki,]*
74. O nūr-ı ṣafvet ü behcet **ki** ʿārıżuñda nihāndur
Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 7). [ki,]*
75. Siyāh kevkeb-i baḫtuñ olduġını hele bildük
O gün **ki** mihr-i ruḫuñ perde-i niḳābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 10). [ki,]*
76. Bu rūzgār Faṣīḥā muḥālif esmişe benzer
Ki baḫr-ı ʿışḳı ki dildür biñ ıżṭırābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 12). [ki,]*
77. Kāküllerin **ki** zīr-i külāhına ḳoydı yār
Devşürdi bāġ-ı behcetinüñ ṣaçlı sünbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 5). [ki,]*
78. O serv-ḳāmeti bāġa gelür işitmişdür
Ki ḫayli cūşişi var gül-sitānda enḥāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 6). [ki,]*
79. Taḥammül itmeye küh-sāra söyleseñ iy dil
O bār-ı cevri **ki** bu rūzgārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 6). [ki,]*
80. Miyānı vaṣfını nāzük edālar ile idüp
Bir iki gevheri gūyā **ki** tārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 8). [ki,]*
81. Viṣāḫ-ı ṣadrı mıdur düşmenüñ **ki** gūşumuza
Ṭoḳınmadı ḫaberi çoḳ zemāndur ol güherüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 7). [ki,]*
82. Göñülde yir mi var ʿışḳuñla gülşen eylemedük
Ġamuñla bir dem olur mı **ki** şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 2). [ki,]*

83. Māhı ẓulmet-fürūzdur ʿışḳuñ
Şebi gūyā **ki** rūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 2). [ki,]*
84. Gūyā **ki** cām-ı ʿişretüñe vażʿ olındı hep
Kim meclisüñde ḳalmamış iy çarḫ hiç nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 5). [ki,]*
85. Olur ġubār-ı kederden züdūde āyīnemüz
Faṣīḥ eger **ki** görülmek olursa rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 10). [ki,]*
86. Dāġ yaḳmış tāze ʿāşıḳ olmış ol meh-sīneye
Nev cevānum saḳlamış gūyā **ki** pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 4). [ki,]*
87. Virmişken o ḫaṭ kemāl-i behcet
Ser-ber mi degül meger **ki** kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 6). [ki,]*
88. Bu gül-zār-ı fenāda bulmadum bir būy-ı āsāyiş
Ṣabā-veş gerçi demlerdür **ki** geşt-i bāġ u rāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 4). [ki,]*
89. Ne keyfiyyetdür iy sāḳī **ki** bir peymāne mey görsem
Şikest-i kāse-i rāz itmede ṣabr u şekīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 5). [ki,]*
90. Faṣīḥā şiʿr-i pāküm āşinā taʿbīrdür cümle
Ki bikr-i maʿniyi meʾlūf-ı elfāẓ-ı ġarīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 14). [ki,]*
91. Niçe āġāz-ı feryād itmesün bülbül **ki** bād-ı ṣubḥ
Cihāna neşr-i būy-ı rāz iderken ġonçeye maḥrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 5). [ki,]*
92. Lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı Naʿīmümdür benüm
Ben o pür-cürmüm **ki** ḫırmen ḫırmen nār-ı Caḥīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 3). [ki,]*
93. Eger **ki** saʿy-i ser-i sūzen-i Mesīḥ olsa
Muḥāldür **ki** çıḳa dilde ḫār-ı āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 5). [ki,]*
94. Eger **ki** saʿy-i ser-i sūzen-i Mesīḥ olsa
Muḥāldür **ki** çıḳa dilde ḫār-ı āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 6). [ki,]*
95. Faṣīḥ maʿni-i şiʿrüm leẕīẕ olursa nʾola
Ki vaṣf-ı laʿlin ider ḫāme-i şeker-bārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 10). [ki,]*
96. Māhiyyetüm bilinmege çoḳ serfürū gerek
Bir gevherüm Faṣīḥ **ki** ʿummāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 12). [ki,]*
97. Bu niyāz ile güẕer-gehde kef açmış eşcār
Ki gelür berg-i gül iḥsān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 8). [ki,]*
98. Ṣunmadı peymāne sāḳī tā **ki** giryān olmayam
Naḳd-i cārī-i temennādur behā-yı müllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 5). [ki,]*
99. Bir gün gelür **ki** şād olur ḫāṭır-ı ḫazīn
Ḳalmaz gider bu şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 2). [ki,]*

100. Mānend-i nā-resā **ki** ne iy şūḫ-ı ʿışḳ-sāz
Olmış bir iki zār-ı belā mübtelā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 7). [ki,]*
101. Bu cism-i nizārumda gören mūlarımı dir
Bir rişte-i bārīke **ki** dizilmiş niçe sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 4). [ki,]*
102. Ol meh-i burc-ı leṭāfetden **ki** dūrum ʿālemüñ
Gelmesün ister bahārı ʿıyd u nev-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 5). [ki,]*
103. Aʿdā ṣaḳın **ki** muntaẓır-ı furṣat olmasun
Yāra nifāḳ idüp sebeb-i nefret olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 1). [ki,]*
104. Murġ-ı dilden ḫayli demlerdür **ki** yoḳ ṣayt u ṣadā
Düşmesün bir dāma bir ḳayda giriftār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 5). [ki,]*
105. Tā key dili ṣad-pāre idüp şāne ṭoḳınsun
Alsun ele **ki** zülfine cānāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 2). [ki,]*
106. Göñül kūyında feryād itmege muḥtāc-ı ruḫṣatsın
Ki żabṭ-ı āh bilmez bir siyeh-mest-i maḥabbetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 2). [ki,]*
107. Ümmīd oldur **ki** maẓhar-ı taḥsīn ola Faṣīḥ
ʿArż itse yāra bu ġazel-i ʿāşıḳānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 9). [ki,]*
108. Bu cemāl-i melek-firīb ile hiç
Saña kim dir **ki** nevʿ-i ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 8). [ki,]*
109. O āsitānenüñ ʿabd-i kemīniyem **ki** Faṣīḥ
Seni bu ʿāleme bir demde pādişāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 9). [ki,]*
110. Ol dāġ ile ol şerḫa **ki** manżūr-ı cihāndur
Ṣadra geçürür sīnede pinhān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 7). [ki,]*
111. Dem-i viṣāl olur ʿāşıḳa beden düşmen
Meşeldür ādeme dirler **ki** pīrehen-düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 1). [ki,]*
112. Dil istemez **ki** ḫaṭ-āver ola o gül-rūyı
ʿAceb **ki** bülbül-i şeydā ola çemen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 7). [ki,]*
113. Dil istemez **ki** ḫaṭ-āver ola o gül-rūyı
ʿAceb **ki** bülbül-i şeydā ola çemen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 8). [ki,]*
114. İy Faṣīḥ az dinür ḫāṣılı sencīde suḫan
Böyle pākīze ġazel ṣanma **ki** her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 8). [ki,]*
115. Ṣabā ne var bizi gel bir ḫaberle dil-şād it
Zemānlar oldı **ki** dūr olmışam diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 4). [ki,]*
116. Eger **ki** eylemese āb-ı eşk-i ter nem-nāk
Yanardı cümle müjem āh-ı pür-şerārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 7). [ki,]*

117. Kimüñ yitişdirebildi nihāl-i ümmīdin
Bu bāġ-ı köhne **ki** olmış hevāsı āh-ı ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 4). [ki,]*
118. Bu rūzgār **ki** bir kerre tünd-ḫūluḳ ide
Olur mı keşti-i cism-i żaʿīfe hiç temkīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 7). [ki,]*
119. Faṣīḥ ʿadū-yı maʿārifle itmiş ʿahd ü yemīn
ʿAceb mi görmeseler tengi vü yesār **ki** çarḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 9). [ki,]*
120. O dem gelür mi **ki** tīġ-ı ġazā-yı tīz-zebān
Ḳırāʾat eyleye āyāt-ı ḳāṭıʿuʾl-burhān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 1). [ki,]*
121. Ṭaşup meger pul-ı şemşīrden ola rīzān
O dem gelür mi **ki** seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 3). [ki,]*
122. Ki gürgile yalaşup ḳan birāder ola şubān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 10). [ki,]*
123. Ki güsfendine herkes ide gürgi çūbān
O dem gelür mi **ki** ifrāṭ-ı emn-i ʿālemden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 11). [ki,]*
124. Naḫl-i ṭūba ḳāmet-i cānāna itmiş ser-fürū
Bil **ki** būs-ı kūşe-i dāmāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 2). [ki,]*
125. Eger **ki** sensüz idem gülşen-i cināna nigāh
Gözüme ḫār ola müjgānlarum zebāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 1). [ki,]*
126. Gitmezüz ʿār iderüz hīle-peẕīrān yolına
ʿĀşıḳ-ı rāst-rev-i ṣıdḳ u sedādız **ki** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 17). [ki,]*
127. Terk ide yār cānını Mecnūn ola meger
Çāre eger **ki** ʿāṣıḳa terk-i diyār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 4). [ki,]*
128. ʿĀşıḳ **ki** tīr-i gamzeñe bir kez nişān ola
Tā ḥaşre dek aña sebeb-i ʿizz ü şān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 1). [ki,]*
129. Gūyā **ki** āzmāyiş-i tīr-i nigāh ider
Eṭrāfa yār-ı ġamze-künān kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 3). [ki,]*
130. Eyler dirīġ sāye-i naḫl-i ḳadin henüz
Bir gün olur **ki** bār-ı emel rāyegān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 14). [ki,]*
131. Ḳaçan ḳıyāma gelür yār o kadd ü ḳāmet ile
O fitnedür **ki** yirinden ḳopar ḳıyāmet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 2). [ki,]*
132. Ṣanmañ **ki** jāledür reh-i dūr u dırāzdan
Bāġa gelince derledi ġonçe şitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 5). [ki,]*
133. Kūyuñ bulur mıyum **ki** ʿaceb cüst ü cūyile
Gitsem çü ḫas gözümden aḳan ḳanlu ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 1). [ki,]*

134. Meyl-i zülfüñde dili bend eyledüñ tedbīr ile
Baġladuñ gūyā **ki** bir dīvāneyi zencīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 2). [ki,]*
135. Fütāde-i yem-i ġamdur ʿaceb midür **ki** Faṣīḥā
Ṣarılsa dil resen-i zülf-i yār-ı māh-cebīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 11). [ki,]*
136. Dü-çeşm-i eşk-bārumda gören müjgānlarum dir kim
Servlerdür **ki** ṣāf çekmişler enḫārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 4). [ki,]*
137. Dil-dār odur **ki** ṭūṭī-i şīrīn-zebān gibi
Güftāra gelse ṣūret-i āyīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 3). [ki,]*
138. Niçe her dem mey içmeyem **ki** Faṣīḥ
Bī-defʿ bir ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 9). [ki,]*
139. Cānān **ki** elde ḫışm ile tīr ü kemān ṭuta
ʿĀşıḳ odur **ki** ṭabla-i dāġın nişān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 1). [ki,]*
140. Cānān **ki** elde ḫışm ile tīr ü kemān ṭuta
ʿĀşıḳ odur **ki** ṭabla-i dāġın nişān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 2). [ki,]*
141. Şāh-ı nihāl-i gülde döner ġonçe-i tere
Dil-ber **ki** elde cām-ı mey-i erguvān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 6). [ki,]*
142. Ne revādur **ki** görüp ġayrıla mey ʿāşıḳ-ı zār
Cām-ı zehr-āb-ı ciger-kāviş-i āzār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 3). [ki,]*
143. Faṣīḥ biz de ġam-ı ebruvān-ı yārı çekerdük
Eger **ki** ḳuvvet-i bāzū-yı Zāl ü Sāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 12). [ki,]*
144. Baḳar ḳıyās iderin bir cevānı āyīne
Seḥer **ki** mihr ile eyler muvācehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 8). [ki,]*
145. Her dem bu tekye-gāhda feryād u nāleden
İdrāk olınmadı **ki** nedür müddeʾā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 12). [ki,]*
146. Gūyā **ki** ten-bürehne bir abdāl-ı ʿışḳdur
Yaḳmış vücūd-ı lāġara dāġ-ı niyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 3). [ki,]*
147. Bir iki peymāne mey görmiş **ki** bāġ-ı ḥüsninüñ
Sürḫ-gün nergisleri olmış muṭarrā gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 5). [ki,]*
148. Ṣaḥn-ı gülşen nev-şüküfte ġonçelerle iy Faṣīḥ
Beñzer ol bezme **ki** ser-şār ola cām-ı mülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 12). [ki,]*
149. Ẕevḳ-baḫşā-yı derūn olmaġa saʿy eyle göñül
Ki el üzre ṭutalar cām-ı mey-i nāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 6). [ki,]*
150. Gerçi **ki** bī-vefādur o meh-rū cihān gibi
Ammā ʿazīz zindegī-i cāvidān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 1). [ki,]*

151. Āh ol zemān **ki** kūşe-i çeşm-i vefā ile
Ben ḫam-ḳadi çeküp çevirürdi kemān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 7). [ki,]*
152. Faṣīḥ eşkümi ol ḥadde eyledüm rīzān
Ki ḳaldı dīde-i ġam-dīde çün ḥabāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 10). [ki,]*
153. Mihr-i emelde ẕerrece tābiş görülmedi
Yā Rab ne tīre aḫter-i yeʾs-ülfetüm **ki** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 3). [ki,]*
154. Müjgān-ı çeşm-i yār **ki** mirʾāta ṣaldı ʿaks
Gūyā iki sipāh ṣāf-ı ceng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 7). [ki,]*
155. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp ol nev-cevān virdi
Ḳıyās itdüm **ki** ben dil-mürdeye bir tāze cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 2). [ki,]*
156. Göñül ġam çekme aġyār olmadı esrāruña vāḳıf
Ki zīrā nāmeñi peyk-i ṣabā yāra nihān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 4). [ki,]*
157. Seḥer gördüm Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
Bu şeb beñzer **ki** pehlūya yine bir nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 10). [ki,]*
158. Mecnūn **ki** feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
Her naḫl-i deşt üstine bir sāye-bān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 1). [ki,]*
159. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend idi
Ol dem **ki** tīr-i āhum alup ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 8). [ki,]*
160. Göñül deryā hevādur ʿışḳ dirler iʿtimād itdüm
Ki olmaz ıżṭırāb-ı ʿışḳdan bir laḥẓa dil ḫālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 4). [ki,]*
161. Sebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān **ki** maḫlūḳı
Misāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [ki,]*
162. O dem **ki** farḳ idemez dīde ḫ∨īş u bīgāne
Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 45). [ki,]*
163. Benem o bende **ki** dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm
Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [ki,]*
164. Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü luṭfuñ
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda **ki** sensin ʿibāda pīş-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [ki,]*
165. Ki nûr-ı dīde-i zehr-ābe itdi anı Yezīd
Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [ki,]*
166. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
Sebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān **ki** maḫlūḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [ki,]*

167. Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
O dem **ki** farḳ idemez dīde ḫūş u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [ki,]*
168. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme ba‘īd
Benem o bende **ki** dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 54). [ki,]*
169. Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda **ki** sensin ‘ibāda pīş-resīd
Ümīd odur k’ide bu ‘arż-ı ḥāl-i iḫlāṣum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 59). [ki,]*
170. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
Velī olınmadı ḥall ḳaldı ‘uḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [ki,]*
171. Ki nûr-ı dīde-i Zehrāya itdi anı Yezīd
Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [ki,]*
172. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
Sebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān **ki** maḫlūḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [ki,]*
173. Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
O dem **ki** farḳ idemez dīde ḫ∨ış u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 46). [ki,]*
174. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme ba‘īd
Benem o bende **ki** dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [ki,]*
175. Şüküfte ġonçe-i rengīn-i nev-bahārīden
Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 16). [ki,]*
176. O ẓulmi eyledi aʿdā-yı kīne-ḫ∨āh baña
Ki nûr-ı dīde-i Zehrā’ya itdi anı Yezīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [ki,]*
177. Zihī zemān-ı ṭarab mevsim-i hümāyûn-fāl
Ki baḫtiyār ü müsā‘id zemāne-i muḥtāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 2). [ki,]*
178. Bu dem **ki** dest-i nesīm-i ṣabā idüp taḥrīk
Düşer feża-yı gülistāna āl berg-i nihāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 5). [ki,]*
179. Ṣanur gören **ki** şeh-i nev-bahār içün gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 7). [ki,]*
180. Maḥabbet-i şeh-i kevneyn ‘aleyhi ṣalli vü āl
O şeh **ki** hükmini cārī iderdi emr itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 32). [ki,]*
181. Cebīn-i cūya şiken virmez idi bād-ı şimāl
O şeh **ki** kûha ṣabā ḳadrin eylese tavṣīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 34). [ki,]*
182. Olurdı cūları semt-i firāza hep meyyāl
O şeh **ki** ḫāṭıra ḥıfẓın getürse bir kimse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 36). [ki,]*
183. Eġer **ki** men‘-i ta‘addī ideydi eşyāya
Olurdı feyżı ḳudūmiyle beste rāh-ı żalāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 48). [ki,]*

184. Olam Faṣīḥ gibi ‘öẕr-ḫvāh-i cürm ü vebāl
Benem o bādiye-gerd-i heves **ki** eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 64). [ki,]*
185. Ki levṣ-i dāmenüm olmaz muḥīṭ ile iġsāl
Çü ‘ankebūt dügümlenmez ne deñlü sa‘y itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 67). [ki,]*
186. Kemāl-i mertebe pür-cürm ü ma‘ṣiyet-kārem
Ki żıdda meyl ider gelse bir ḫuṣūṣa kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 79). [ki,]*
187. Her lafẓı şifā virse n’ola ṣadra **ki** oldur
Dānende-i her ḫāṣṣa-i eşyā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 45). [ki,]*
188. Mātem niçe mātem **ki** bu eflāk dimekde
Āh itmedeyüz biz daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 31). [ki,]*
189. Ḫoşā faṣl-ı bahār u mevsim-i gül vaḳt-i ḥandānī
Ki evṣāfı ider dem-beste çoḳ ṭab‘-ı suḫān-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 2). [ki,]*
190. Ne āb-ı ṣāf **ki** düşse ‘aks-i rūy-ı yār keşf eyler
Verā-yı perde-i ḫāṭırdaki esrār-ı pinhānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 9). [ki,]*
191. Bu bir vakt-i meṣerretdür **ki** a‘lā ile ednānuñ
Gül-i sūrī-i şādiyle leb-ā-leb ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 13). [ki,]*
192. Bu demde inbisāṭ ol deñlü cārī ṭab‘-ı eşyāya
Ki naḫlinden güşāde ẓāhir olur verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 18). [ki,]*
193. Zemānında ṭutar yoḳ kimsenüñ dāmānını kimse
Meger **ki** dest-i ‘āşıḳ būs içün dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 52). [ki,]*
194. Ḫuṣūmet ber-ṭaraf ‘ahdüñde ḥüsn-i ülfet ol ḥadde
Ki şīrānuñ ġazālān sa‘y ider olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 60). [ki,]*
195. Ser-efrāz eyledüñ ben bende-i nāçīzi sulṭānum
Ki tevcīh-i ḫiṭāb-ı müsteṭāba ḳılduñ erzānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 68). [ki,]*
196. Kerem-kārā ḫidīvā dāmen-i ‘afvuñla setr eyle
Ki vaṣfuñda ḳabūl itmez ḳuṣūrum ḥadd ü pāyānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 72). [ki,]*
197. Ḳasīde-güyluḳda mübtedīdür şāhid-i ṭab‘um
Ki vāḳi‘ olmamışdur kimsenüñ olmaḳ ṣenā-ḫānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 74). [ki,]*
198. Bu idrāk olınur ṭarz-ı ḫırām-ı esb-i ḫāmemden
Ki meydānı alup sebḳat ide yek-rān-ı aḳrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 80). [ki,]*
199. Suḫanda ḥüsn-i lehce başḳa bir feyż-ı ilāhīdür
Ki taḥṣīl eylemek mümkin degüldür sa‘y ile anı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 84). [ki,]*

200. Demdür **ki** gül güşād ola bād-ı bahārdan
Bülbül terennüm ide maḳām-ı hezārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 1). [ki,]*
201. Demdür **ki** feyż-ı girye-i şevḳ u sürūr ile
Mir'āt-ı sīne ṣāf ola reng-i ġubārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 3). [ki,]*
202. Demdür **ki** şu'le ḥālet-i feyż-ı bahār ide
Demdür **ki** feyż-ı şeb-nem ola gül şerārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 5). [ki,]*
203. Demdür **ki** şu'le ḥālet-i feyż-ı bahār ide
Demdür **ki** feyż-ı şeb-nem ola gül şerārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 6). [ki,]*
204. Demdür **ki** her meşām ola bir çeşme-sār-ı ḫūn
Ṣaḫn-ı çemende ḥiddet-i būy-ı bahārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 7). [ki,]*
205. Demdür **ki** müşg-būy-ı ser-efgende-i çemen
Müstaġnī ide dilleri zülf-i nigārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 9). [ki,]*
206. Demdür **ki** eyleyüp e̲serin āh u nāleler
Diller ḫalāṣ ola sitem-i rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 11). [ki,]*
207. Luṭf-ı hevāyı gör **ki** münaḳḳaş bisāṭlar
Yir yir döşendi sāye-i serv ü çenārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 19). [ki,]*
208. Ṣaḫn-ı zemīn-i bāġa **ki** her berg-i ter düşer
Bir dest-i merḥabāmı degül rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 25). [ki,]*
209. Mīzāb-ı ḫāme bir ġazel-i āb-dārdan
Demdür **ki** bāġa ab-ı leṭāfet ni̲sār ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 29). [ki,]*
210. Ṣanmañ **ki** mest olup süzilür çeşm-i şāh-bāz
Gelmez nigāh-ı nāza ḳanā'at şikārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 35). [ki,]*
211. Naẓar mı itdi iṣābet o çeşm-i bīmāra
Ki renciş-i remed āzürde eylemiş cānā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 2). [ki,]*
212. Bu demde ḫūn-ı dil-i ʿāşıḳāndan it perhīz
Ḥaẓer **ki** ʿayn-i żarardur bu ʿillete ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 4). [ki,]*
213. Niçe reşk itmeyem Faṣīḥā ben
Ilıcaya **ki** her mesā vü seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 2). [ki,]*
214. Şeb-i Miʿrācınuñ ḫāṣiyyetidür
Ki itmişdi o şeb rūḥāniyān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 2). [ki,]*
215. Her bezme vara şemʿ-i fürūzān olsun
Her cāyı **ki** teşrīf ide şādān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 4). [ki,]*
216. O ḫaste-ḥāl-i maḥabbet bizüz **ki** derdümüze
ʿİlāca çāre mi imkān mı var müdāvāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 1). [ki,]*

217. Çeşmüñ **ki** oldı sāḳī-i peymānemüz bizüm
Maḫmūr olur mı hiç dil-i mestānemüz bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 47, Mısra 1). [ki,]*
218. ʿUşşāḳa çıḳa ḫançer-i bürrān **ki** kemerden
Ol āb-ı revāndur **ki** çıḳar ṣanki kemerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 1). [ki,]*
219. ʿUşşāḳa çıḳa ḫançer-i bürrān **ki** kemerden
Ol āb-ı revāndur **ki** çıḳar ṣanki kemerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 2). [ki,]*
220. Mecnūn **ki** feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
Her naḫl-i deşt üstine bir sāyebān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 79, Mısra 1). [ki,]*
221. Biñ sīm ü zeri iderler isrāf
Ammā **ki** gelince rāh-ı Ḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 68). [ki,]*
222. Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān
Ol ṣadr-ı güzīn **ki** tīġ-ı tīzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 94). [ki,]*
223. Bu güne siyāh u nā-mübārek
Yaʿḳūb mıyum **ki** itdi züʾl-menn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 138). [ki,]*
224. Beyt-i ḥazeni baña nişīmen
Gencīne-i mīm **ki** hükm-i Bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 140). [ki,]*
225. Ammā **ki** gelince rāh-ı Ḥaḳḳa
Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 67). [ki,]*
226. Ol ṣadr-ı güzīn **ki** tīġ-ı tīzi
Ḳaṭʿ eyledi fitne vü sitīzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 93). [ki,]*
227. Dirler **ki** geldi Leylīyi Mecnūn ayaġına
Var mı ṣaḥīhi yoḫsa hemān güft ü gū mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 8, Mısra 1). [ki,]*
228. Ruʿāf-bīnī-i āhū-yı müşg olur ḫūn-rīz
Ḳaçan **ki** kākül-i pürçīnüñe ṣabā ṭoḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 9, Mısra 2). [ki,]*
229. İy dil-i bī-nevā vü sāz eyleme her maḥal niyāz
Bil **ki** o naḫl-i tāzeye berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 2). [ki,]*
230. Deheni baḥr-i pür-leʾāl ü güher
Ki zebān anda māhī-i mercan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 44, Mısra 2). [ki,]*
231. Kıyās itmeñ **ki** her dem āh idüp feryād ider ʿāşıḳ
Ṣabāyı gör **ki** yāra gitmede imdād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 1). [ki,]*
232. Tefrīḥ-i mülāḳātuña ḥaḳḳā **ki** söz olmaz
Öpdük lebüñ iy sāġar-ı ser-şār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 3). [ki,]*
233. Zihī kāşāne kim reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
Şikeste cāmı saḳfından **ki** ṭamlar abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 2). [ki,]*
234. Demdür **ki** şevḳ-baḫş ola sāḳī şarāb ile
Erbāb-ı ṣūfı iñlede muṭrib rebāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 1). [ki,]*

235. Bir ʿabd-i ẕelīlüm **ki** cemīʿ aḥvālüm
Maʿlūm-ı cenāb-ı ʿizzetüñdür yā Rab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 3). [ki,]*
236. Ol deñlü zaʿīfüm **ki** yoḳ inkāra mecāl
Üftāde-i dām-gāh-ı iḳrāruñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 3). [ki,]*
237. Bu şīve-i reftār **ki** vardur sende
Çoḳ sāliki güm-rāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 3). [ki,]*
238. Ol Ḳays-ı sebük-revüm **ki** bir ḫaṭve gelür
Zīr-i ḳadem-i himmetüme ṣaḥrālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 3). [ki,]*
239. Ol pādişeh-i mesned-i faḳrum **ki** Faṣīḥ
Dārātıma reşk-āver olur dārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 3). [ki,]*
240. Mesrūr ider gelüp yitişdükçe dili
Gūyā **ki** peyām-ı vaṣl-ı cānānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 4). [ki,]*
241. Anlar **ki** yoluñda ser fidā eylerler
Dünyālara ṭaʿn-ı püşt-i pā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 1). [ki,]*
242. Anlar **ki** mücerred ü ten ʿuryānlardur
Bir sīnede cemʿiyyet iden cānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 1). [ki,]*
243. Ḫandān olımaz o ruḫ **ki** ġamdan ṣolmaz
Şādān olımaz o dil **ki** ḳandan ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 1). [ki,]*
244. Ḫandān olımaz o ruḫ **ki** ġamdan ṣolmaz
Şādān olımaz o dil **ki** ḳandan ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 2). [ki,]*
245. Zer-tāc-ı ġam-ı ʿışḳ **ki** var serimüzde
Başlu başına her birimüz sulṭānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 3). [ki,]*
246. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād **ki** vardur sende
Çoḳ pīri cevān cevānı pīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 3). [ki,]*
247. Oldur **ki** cihān-bānı almış ḥayret
Evrāḳ-ı ḫayāle ṣıġmamış esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 3). [ki,]*
248. Ḥattā **ki** ṣalınmaḳda ṣabā ile hemān
Bir mirvaḥa-i müdevver oldı her gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 3). [ki,]*
249. Bir cūşiş-i feyża mālik oldum **ki** Faṣīḥ
Kem-ḳaṭre iken kendümi ʿummān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 3). [ki,]*
250. Gitdükce füzūn olmada cūş-ı eşküm
Bilmem nicʾolur **ki** mācerā-yı ḥālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 4). [ki,]*
251. Ammā **ki** ser-i saḫt-kemān-ı ʿışḳı
İtmez niçe bāzū-yı Nerīmānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 3). [ki,]*

252. Ḥaḳḳā **ki** ʿaceb dil-ber-i raʿnāsın sen
Şīrīn-ḥarekāt u şūḫ u zībāsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 2). [ki,]*
253. Gūyā **ki** o sāḥilüm muḥīṭ-i ʿışḳuñ
Emvācı gelür kenāruma raḳṣ-künān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 3). [ki,]*
254. Bilmem nicʾolur **ki** mācerā-yı dīde
Çıḳdı elimüzden āsitīn ü dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 3). [ki,]*
255. Çoḳ dīdeyi necm-rīz-i ḥasret itdi
Ol meh **ki** cemāli ḥüsnidür rūz-efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 4). [ki,]*
256. Bir ḥāl-i dil-i şīfteden āgehsin
Ḥaḳḳā **ki** ḳalem-rev-i ḥüsninde şehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 2). [ki,]*
257. Zīra **ki** beni genc-i suḫan buldı ʿadū
Tafṣīl-i daḳāyıḳumda söz pek çoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 4). [ki,]*
258. Bir ḥālete mālik ol **ki** sulṭānları
Eṭvār-ı pesendīdeñe ḫayrān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 3). [ki,]*
259. Geldi o zemān **ki** ehl-i dil şād ola
Ġamdan yıḳılan göñüller ābād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 1). [ki,]*
260. Ol feyżı ḳomış Ḫudā **ki** gül-zārumda
Gül-ġonçe-i ümmīd biter ḫārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 1). [ki,]*
261. Çeşmüñ **ki** senüñ ḳātil-i ʿuşşāḳ oldı
Şemşīr-i cefāsı ḫayli berrāḳ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 1). [ki,]*
262. Min baʿd lebin ġayrıya emdürmem **ki**
Peymāne içildi ʿahd ü peymān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 3). [ki,]*
263. Ser-bezm-i ṣafāda yād olınmaz hergiz
Ol kimse **ki** ʿirfān ile maʿrūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 4). [ki,]*
264. İy mihr-i ṣabāḥ-ı ışṭıfāyı
Sensin **ki** şefīʿ-i rūz-ı pürsiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 8). [ki,]*
265. ʿİsā senüñ içün oldı inṭāḳ
Ẓāhir bu **ki** şāh-ı enbiyāsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 32). [ki,]*
266. Rūşen bu **ki** āfiṭāb-ı ẕātuñ
İy maẓhar-ı ḥüsn-i ḥüsn-i aḫlāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 34). [ki,]*
267. Ḥāṣıl bu **ki** devr-i cümle eflāk
İy mefḫār-i kevn saña dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 45). [ki,]*

268. Ẕekāda seyyid-i ʿaṣr u tetebbuʿda çü Ṣaʿdüʿd-dīn
Budur ḥaḳḳā **ki** her bir fende kāmildi hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 56). [ki,]*
269. Be-ḫūn-ı nā-ḥaḳ-ı şehzādegān-ı āsumān-mesned
Ki şemşīr-i ḳażāya cevher-i cān itdiler īs̱ār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 66). [ki,]*
270. ʿIşḳ ol neşvedür **ki** kim es̱eri
ʿĀşıḳa itdürür fidā cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 9). [ki,]*
271. ʿIşḳ-ı Şīrīn idi **ki** Ferhāda
Terk itdürdi le̱zze̱t-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 19). [ki,]*

ki: *"bu yüzden, böylelikle" anlamında bir bağlaç.*

1. Bāġ-ı gül-ḫīz-i maḥabbetden alur būy-ı kāmı
Ol **ki** hengām-ı seḥer mestāne-i ṣahbā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 4). [ki,]*

ki: *"Ki" bağlacı; zaten, esasen.*

1. Müstaġni-i şafaḳ felegi reng-i ḥacletüm
Ol sürḫ-rūyı şerm-i günāhum **ki** eyledi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 5). [ki,]*

ki: *"Acaba" anlamında kullanılan bağlaç.*

1. Yaʿḳūb mıyum **ki** itdi züʾl-menn
Beyt-i ḥazeni baña nişīmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 135). [ki,]*
2. Gencīne miyim **ki** hükm-i Bārī
Cāy itdi baña harābe-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 137). [ki,]*

ki ola: *Ki olsun, benzesin.*

1. Dönmişdi o bezm-i reşk-i Cemşīd
Eflāke **ki ola** mihr ü nāhīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 8). [ki ola,]*

kibār u ṣıġārumuz: *Büyükler ve küçükler (herkes).*

1. Yek-ḫumm-ı neşve-baḫş-ı ṣafā bir piyālemüz
Yeksāndur iy Faṣīḥ **kibār u ṣıġārumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 8). [kibār u ṣıġārumuz, -umuz]*

kıble-nümā: *Kıbleyi gösteren alet, pusula.*

1. Gösterür elbetde kūy-ı yārı çün **ḳıble-nümā**
   Ehl-i ʿışḳuñ deşt-i ġamda reh-nümāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 5). [ḳıble-nümā,]*

kibriyāyī: *Azamet, yücelik.*

1. Miʾrāt-ı cemāl-i māh-i tabʿuñ
   Vʾey nūr-ı mübeyyen **kibriyāyī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 15). [kibriyāyī,]*

kʿide: *Ki ede.*

1. Ümīd odur **kʿide** bu ʿarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum
   Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 53). [kʿide,]*

k'ide: *Ki ede.*

1. Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin ʿibāda pīş-resīd
   Ümīd odur **k'ide** bu ʿarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 60). [k'ide,]*
2. Budur **k'ide** kuḫl-i dīde-i cān
   İḫlāṣ ile niyyeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 77). [k'ide,]*

ḳıl: *Etmek, eylemek, yapmak.*

1. Ḳılma ʿitāb ile beni şermende-i ḥayāt
   İtme ümīd-i vuṣlat ile zīr-i bār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [ḳılma, -ma]*
2. Hezārān Yūsufı güm-geşte-i çāh-ı ʿadem **ḳılsa**
   Dil-i āzāde kūşiş-āşinā-yı cüst ü cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 5). [ḳılsa, -sa]*
3. Bildi ol ġamzesi Tātāra giriftārluġum
   Güş **ḳılġanda** Faṣīḥā menüm efġān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 10). [ḳılġanda, -ġan, -da]*

kīl ile kāl: *Dedikodu etmek.*

1. Dirīġ cevher-i nā-yāb-ı feyż-ı enfāṣum
   Derūna gelmedi bīm-i selāsil ü aġlāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 74). [ḳīl ile ḳāl,]*

kīl ile kālī: *Dedikodu, boş lakırdı.*

1. İy Faṣīḥ ʿāşıḳa ṣabr eylemedür lāzım olan
   Zahidüñ ṭaʿnı ʿadū **ḳīl ile ḳālī** dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 10). [ḳīl ile ḳālī,]*

kıl kalemlerle: *Eski ressam ve minyatür sanatçılarının kullandıkları ince samur fırça. II kıldan ince kalem.*

1. Görülmek ḳaddi mümkin mi berāber hiç ʿalemlerle
   Çekilmek ebruvānı mümteniʿdür **ḳıl ḳalemlerle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 74, Mısra 2). [ḳıl ḳalemlerle, -ler, -le]*

kīl ü ḳāl: *Dedikodu.*

1. Ḳīl ü ḳāl ile varılmaz bu nihānī rehdür
   ʿIşḳda mebḥaṣ-i ʿAmr u Cedel-i Zeyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 3). [ḳīl ü ḳāl,]*

kīl ü kāl eylemedi: *Görünüşü güzel ve şanlı, mübarek yüzlü II Aydınlık, nurlu.*

1. El-ḳıṣṣa o mehcūr-ı ferāmūş-şüdeyüm
   Ḥaḳḳumda kimesne **ḳīl ü ḳāl eylemedi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 4). [ḳīl ü ḳāl eylemedi, -me, -di]*

kīl ü ḳāl-i nāz ide: *Naz, eda dedikodusu yapmak..*

1. Ḳurbān olam o çeşm-i zebān-dāna kim Faṣīḥ
   Her laḥẓa ehl-i dille ide ḳīl ü ḳāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 10). [ḳīl ü ḳāl-i nāz ide, -e]*

kilk: *Kalem, kamış kalem.*

1. İdüp efsürde āhum ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
   Henüz ol **kilke** beñzer cism-i lāġar kim ola nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 8). [kilke, -e]*

kilk: *Kalem, kamış kalem; yazı II şiir.*

1. Taḥrīre eylemezdi vefā mācerāmuzı
   Eşcār **kilk** ü baḥr midād olsa iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 9). [kilk,]*

kilk-i aḫker-tāb: *Kor gibi parlak kalem. II parlayan, göz kamaştıran şairlik yeteneği.*

1. Faṣīḥ sūz-ı dilden āgeh it iy **kilk-i aḫker-tāb**
   Ne sūd efsürdegī-i ṭabʿa olmış ṭūb cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 9). [kilk-i aḫker-tāb,]*

kilk-i dür-efşān: *Inci saçan kalem.*

1. Ser-be-ser ṭutdı Faṣīḥ ʿālemi naẓmuñ besdür
   Zīr-i destārına soḳ **kilk-i dür-efşān** ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 14). [kilk-i dür-efşān,]*

kilk-i ḫoş-edā-yı faṣīḥ: *Fasih'in naz ile hareket eden kalemi.*

1. Ṣarīre başladuñ iy **kilk-i ḫoş-edā-yı Faṣīḥ**
   Kimüñ ṣenā-geri olduñ bu midḥatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 15). [kilk-i ḫoş-edā-yı faṣīḥ,]*

kilk-i maʿānī-baḫşīş-i dest-i kerīmümüz: *Cömert elin anlamlar ihsan eden kalemi. II velut ve özgün bir şair oluşu.*

1. Müstaġnī itdi ʿālemi eşʿār-ı ġayrdan
   Kilk-i maʿānī-baḫşīş-i dest-i kerīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 6). [kilk-i maʿānī-baḫşīş-i dest-i kerīmümüz, -ümüz]*

kilk-i maʿnāyı: *Mana kalemi.*

1. Ter-zebān iden hemīşe **kilk-i maʿnāyı** Faṣīḥ
   Naẓm-ı şīrīn-lehçe-i pāk ü selīsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 5). [kilk-i maʿnāyı, -yı]*

kilk-i suḫan-ārā-yı faṣīḥüñ: *Fasih'in güzel söz yazan kalemi.*

1. Yārānı bu şiʿr eylese iʿcāz ʿaceb mi
   Kilk-i suḫan-ārā-yı Faṣīḥüñ eseridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 10). [kilk-i suḫan-ārā-yı faṣīḥüñ, -üñ]*

kilk-i ṣunʿ-ı taḳdīri: *Takdirin yaratma kalemi, kader kalemi II kaderin yazısı.*

1. Olur mı maḥv-ı eser **kilk-i ṣunʿ-ı taḳdīri**
   Çıḳar mı naḳş-ı ġamuñ ḫāṭır-ı figārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 5). [kilk-i ṣunʿ-ı taḳdīri, -i]*

ḳılmaz mısuñ: *Etmez mi.*

1. Merḥāmet **ḳılmaz mısuñ** sīnende īmānuñ mı yoḳ
Ḫaste-i ʿışḳa ilāca yoḫsa dermānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 1). [ḳılmaz mısuñ, -suñ]*

kim: *Çünkü.*

1. ʿAceb teşrīfüñe **kimlerdür** iy meh muntaẓır her şeb
Henüz encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [kimlerdür, -ler, -dür]*

kim: *Her kim.*

1. Miyānlarını dey itmişdi gerçi **kim** tebrīd
Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [kim,]*
2. O **kim** riyāż-ı naʻīm-i derinden ola baʻīd
Ne der mutāf cünûd-ı melā'ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 21). [kim,]*
3. ʻAceb mi ḳaṭre-i eşk olsa hem-behā-yı le'āl
Nezāket-i gül-i gülşen o ḥadde bāliġ **kim** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 14). [kim,]*
4. Zemān-ı devletinde meskeni yoḳ būm-ı miskīnüñ
Meger **kim** var ise aʻdā-yı şūmuñ ḳalb-i viranı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 58). [kim,]*
5. Bildük bunı **kim** ẕevḳ u ṣafā-yı gülşen
Nūş-ı mey ile seyr-i ruḫ-ı dil-ber imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 3). [kim,]*

kim: *"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.*

1. Gūyā ki cām-ı ʿişretüñe vaż' olındı hep
Kim meclisüñde ḳalmamış iy çarḫ hiç nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 6). [kim,]*
2. Gel ḫatm-i suḫan idelüm iy ḫāme-i giryān
Kim vāṣıl-ı ser-i menzile-i ḫayr-duʻāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 44). [kim,]*
3. Bir bezm-i laṭīf itdiler ṭarḥ
Kim eyleyemez zebān anı şerḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 2). [kim,]*
4. Ṣāf çekmiş idi perī vü cān hem
Kim baḳmaġa ḥayf iderdi ādem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 10). [kim,]*
5. Gird-āblar ile ol aḳandı
Kim zevraḳ-ı dil aña ṣalandı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 4). [kim,]*
6. Kim gülşen iderdi ḫār-ı zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 131). [kim,]*

7. O veche ṣāfdur āyīne-i cemālüñ **kim**
   Henüz ṣafḥa-i rūyuñda ḫaṭ ʿayān oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 19, Mısra 1). [kim,]*
8. Zihī kāşāne **kim** reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
   Şikeste cāmı saḳfından ki ṭamlar abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 1). [kim,]*
9. Biz nʾeyleyelüm aṭlasını gerdūnuñ
   Kim āl-i abā muḥibbi bir dervīşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 4). [kim,]*
10. Biz **kim** ser-i şūrīde-hevā maġlūbuz
    Cürm ü güneh-ālūde mey ü maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 1). [kim,]*
11. Kim eyleyem īcād nice naẓm-ı belīġ
    Sulṭān-ı ezelden almışumdur yerlīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 2). [kim,]*
12. Dil **kim** reh-i ümmīde şitābān girdi
    Evvel ḥarem-i vuṣlata āsān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 1). [kim,]*
13. Zihī cemiyyet-i ebkār şīrīn-lehçe-i efkār
    Kim anuñ lafzı cümle āşinā maʿnāsı bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 2). [kim,]*
14. Sensin o peyġamber-i felek-cāh
    Kim ümmetüñ ʿÌsā ibn Meryem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 30). [kim,]*
15. Ḳanı bir ṣāf-meşreb **kim** anı sen itmedüñ tekdīr
    Ḳanı bir maḥrem-i rāz-ı hüner **kim** ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 46). [kim,]*

kim: *"Ki" bağlama edatı.*

1. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur ammā **kim**
   Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [kim,]*
2. ʿAceb mi çekmege āġūşa yārı istemesem
   Sükūn-ı keştīye çün **kim** kenār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [kim,]*
3. Her ne dem **kim** cām-ı mey görsem beni giryān ider
   Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa dīde-i bīdāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [kim,]*
4. ʿArūs-ı dehre meftūn olma **kim** yek-rūzedür zevḳi
   İdinmez bu ʿacūze kimseyi hiç iki gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [kim,]*
5. Sūz-ı ġamuñ dile o ḳadar **kim** itdi eser
   Her ḳaṭre-i sirişk-i terüm bir şerār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 7). [kim,]*
6. Ol tīri **kim** raḳībe atar dil-rübā baña
   Her biri nār-ı gayret ile bir şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [kim,]*

7. Ḥaẕer it bār-ı dilüñden ḥaẕer it **kim** ʿışḳuñ
   Maḫmil-i ḳāfile bāng-i ceres āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 3). [kim,]*
8. Bir cihetden ḥaẕer itmez reh-i hicrānda Faṣīḥ
   ʿĀşıḳuñ āh ile **kim** pīş ü pesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [kim,]*
9. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb ġamze-kār olur
   Kim her nigehde biñ dil-i şeydā şikār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [kim,]*
10. ʿĀşıḳa sāḳī ġam-ı hicrān bilürsin zehr olur
    Kehrübā-reng meyüñ ṣun **kim** aña pa-zehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 2). [kim,]*
11. Kim aña naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi mehr olur
    Merd-i āzāde zen-i dünyāya ʿaḳd olmaz Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 8). [kim,]*
12. Kim ḫaṭ-ı zindegānī serde olur
    Kadem-i fikre ṣalma çeşm-i ḫayāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 6). [kim,]*
13. Dilleri vīrān iden hep çeşm-i dil-berdür Faṣīḥ
    Ol ḫarāb olmaz mı **kim** bezmüñde nāẕır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [kim,]*
14. Dili cevr-i felekden nāfe-veş miḥnetle ḫūn olmış
    Dehānında kimi **kim** söyledüm būy-ı şikāyet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [kim,]*
15. ʿAceb mi ḫāme-veş gūş idenüñ aġzın ṣulandırsa
    Faṣīḥā nazm-ı şīrīnüñde ḥaḳḳā **kim** melāḥat var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 14). [kim,]*
16. Bālīni eger **kim** felek-i aṭlas olursa
    Ẓann itmezem ārām ide şūrīde serüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 5). [kim,]*
17. Sipihr-i bī-mihir **kim** sīne-i bī-kīne düşmendür
    Ṣafā-yı ḫāṭıra rāzı degül āyīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [kim,]*
18. Nihāl-i tāze-res-i gülbüni ṣabā luṭf it
    Şikeste eyleme **kim** müttekā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 8). [kim,]*
19. Kime bülbül gibi feryād ideyüm **kim** ʿālem
    Şemʿ-i ruḫsāruña cānā beni pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [kim,]*
20. İy dil ümīd-i mīve-i vaṣl itme **kim** o şūḫ
    Bāġ-ı melāḥatuñ daḫı nev-res nihālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [kim,]*
21. Gedā-yı iltifatuñ pādişāh-ı ʿālem-i āb it
    Getür ol sāġarı **kim** yādigār-ı Ḫusrev ü Cemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [kim,]*
22. Kemāl-i ḥüsnüñi şiʿrümden añla **kim** ṭūṭī
    Ṣafā-yı āyīnesi rütbesince gūyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [kim,]*

23. Sipihr ḫırmenine āteş urdı **kim** şereri
Göñül bu āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [kim,]*
24. Her biri bu ḥāl ile çoḳ murġ-ı dil ṣayd eyledi
Ḫublar **kim** ḫāl ü zülfin dāne vü dām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 6). [kim,]*
25. Sirişk-i dīde teskīn itmeseydi ḥāl müşkildi
Maḥabbet gerçi **kim** āteşdür ammā dilde deryādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 8). [kim,]*
26. Dilde **kim** gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
Tīġ ü cevherdür ḥabāb u mevci bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 1). [kim,]*
27. Ṣanma **kim** her yirde cā eyler dil-i dānā yatur
Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 6). [kim,]*
28. Niçe İskender türāb olmış niçe Dārā yatur
Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī ol **kim** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 9). [kim,]*
29. Ṣanma iy ḫ∨āce hemān māl ü menāli dükenür
Gāh olur **kim** kişinüñ fikr ü ḫayāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 2). [kim,]*
30. Vech-i teşbīhi budur **kim** müşge ḫūn-ālūdedür
Ḫāḳ-i kūy-ı yār **kim** ʿuşşāḳ rû-fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 1). [kim,]*
31. Vech-i teşbīhi budur **kim** müşge ḫūn-ālūdedür
Ḫāḳ-i kūy-ı yār **kim** ʿuşşāḳ rû-fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 2). [kim,]*
32. Hem-ser iki tīġ-i tīz-i ḥüsndür ebrūların
Zīr-i çetr-i mūy-ı pīşānuñda **kim** āsūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 4). [kim,]*
33. Hiç edā olmaz miyānıyla dehānı vaṣfı hiç
Kim iki düşvār baḥs-i būde vü nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 8). [kim,]*
34. O şūḫuñ destine peymāne virseñ gül ḳıyās eyler
Be-dest-i ʿişvedür **kim** gül ṣunarsañ mül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 2). [kim,]*
35. Hevā o deñlü leṭāfet-niṣār **kim** meṣelā
Nefes olınsa ger āyīne ṭutmaya zengār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 7). [kim,]*
36. Ḳurbān olam o çeşm-i zebān-dāna **kim** Faṣīḥ
Her laḥẓa ehl-i dille ide ḳīl ü ḳāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 9). [kim,]*
37. Biz ol diyār-ı şevḳde perverde olmışuz
Çün bāde neşve-mend ola **kim** içse ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 4). [kim,]*
38. Biz **kim** keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz nʾola
Aşıla ṭāḳ-ı ʿarş-ı berīne ḳırābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 7). [kim,]*

39. Görenler şiʿrüñi ḥükm itdiler **kim** bir daḫı dehre
Senüñ gibi Faṣīḥā mīr-i dīvān-ı suḫan gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 9). [kim,]*
40. Senden iy bād-ı ṣabā bir būy-ı rāḥat ḳāniʿüz
Ṣanma **kim** berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-ḫ∨āhişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 3). [kim,]*
41. Biz **kim** Hümā-yı evc-i güzīn-i ferāġatüz
Rengīn-nümā-yı ḫilʿat-i Tāvūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 3). [kim,]*
42. Giryeyle Faṣīḥ itmemişüz tāb-ı dili **kim**
Sūzuz yine tefsīde-i aḫkerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 9). [kim,]*
43. Ol **kim** baña laʿlüñ ezelī mültemes itmiş
Şehd-i lebüñe merdüm-i çeşmüm meges itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 1). [kim,]*
44. İsterem bir māh-rū ʿālemde **kim** gün görmemiş
Mihr-i pür-tāb-ı cemālin çeşm-i gerdūn görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 1). [kim,]*
45. Tīre necm-i ṭāliʿüm gör **kim** Faṣīḥā ol mehi
Ġaflet itmiş çeşm-i aḫter-rīz-i dil dün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 7). [kim,]*
46. O dīde **kim** ola ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ
Olur mı hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 7). [kim,]*
47. Ol zemān **kim** dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
Öyle ẓann itdüm ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 1). [kim,]*
48. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde serde dāġ
Çün dimişler **kim** devādur ʿāḳıbet her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 2). [kim,]*
49. Menbaʿ-ı tennūr-ı ṭūfāndur meger çeşmüñ Faṣīḥ
Kim sirişküñ hem-şümār-ı rīk-i hāmūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 10). [kim,]*
50. O cām-ı bādeyi **kim** dest-i yārdan çekdüñ
ʿİnān-ı ṣabrı yed-i iḫtiyārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 1). [kim,]*
51. Ḳadr-i ʿışḳı o ḳadār ʿālī idi Ḳaysuñ **kim**
İtdi ṭaḳbīl-i kef-i üştüri-i maḥmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 9). [kim,]*
52. ʿAceb vaḳtinde teşrīf eyledüñ **kim** cism-i zārumdan
Vedāʿa bir nefes ḳalmışdı cān-ı mübtelā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 3). [kim,]*
53. Gelseñ ḫırāma her ne zemān iy nihāl-i nāz
Dir **kim** Faṣīḥ sāye-ṣıfat leytenī ma'ek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 10). [kim,]*
54. Zümre-i ʿuşşāḳdan ʿadd itmesünler **kim** bizüm
Dest-i ġamdan ceybümüz dāmānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 5). [kim,]*

55. Her zemān bir zülf-i pür-ḫam mübtelāsıdur göñül
ʿĀşıḳuñ ḥāṣıl bu **kim** başın belāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 2). [kim,]*
56. Büʾl-ʿacebdür **kim** nigāh-ı mestüñi eyler niyāz
Ḥāṣılı maʿmūre-i nāzı ḫarāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 5). [kim,]*
57. Sürsem ruḫı āb-veş zemīne
Kim māʾil-i ḳadd-i ser-firāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 4). [kim,]*
58. Deruñ-ı ḫānemi ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem
Benem ol sāde-levḥ ü ṣāf-dil **kim** olsa ger Yūsuf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 7). [kim,]*
59. Faṣīḥā alamam mirʾāt-ı rūy-ı yārdan çeşmüm
Benem ol ʿāşıḳ-ı müşṭāḳ **kim** şerm ü edeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 10). [kim,]*
60. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini ṭurfe belā gördüm
Kim ʿālemde kimi gördümse saña mübtelā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 2). [kim,]*
61. Söyleñ meded Faṣīḥ edeb-i nā-şināsa **kim**
Her bār o ter-mizāca varup ṣıḳlet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 9). [kim,]*
62. Virme ruḫṣat çeşm-i ser-mest-i nigāh-āmūzuña
Meclis-i meydür ṣaḳın **kim** keşf-i esrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 8). [kim,]*
63. Deryāya itme vaṣf-ı lebin **kim** ḥayātdan
Güş eyleyüp Faṣīḥ semek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 5). [kim,]*
64. Faṣīḥ ḥaḳḳına tekrār cevrüñ itme dirīġ **kim**
ʿAtiyye-i keremüñde ne var niṣāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 9). [kim,]*
65. Cān u dilden bir melek-ruḫsāruñ ol meftūnı **kim**
Cinn ü insān āşikārā vü nihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 7). [kim,]*
66. Ḫāṭır-ı şehde mi yoḫsa dil-i dervīşde mi
Bilmezüz **kim** seni keşretde mi vaḥdetde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 4). [kim,]*
67. Neden ol naḫl-i nevden mīve-ḫ∨āh-ı vuṣlat olduñ **kim**
Faṣīḥā daḫı ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḥacletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 9). [kim,]*
68. Saña maḫṣūṣ bu vādīde ġazel ṭarḥı Faṣīḥ
Suḫan-ı rast bu **kim** Rūmda Ḥassān'sın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 10). [kim,]*
69. Eşk ü āh-ı dildür ancaḳ ġāze-i ruḫsārı **kim**
Āb u ṭābı olmada gitdükçe dil-dāruñ füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 7). [kim,]*
70. Bu āh u girye **kim** gördüñ degüldür iḫtiyārumdan
Beni dūr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 1). [kim,]*

71. O gün **kim** görmek oldı cām-ı ṣahbā bezm-i ʿālemde
Faṣīḥā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 9). [kim,]*
72. Ceẕbe-i ʿışḳdur iden kārı
Ṣanma **kim** çekdi Leylīyi Mecnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 4). [kim,]*
73. Bulmamışlar hiç naẓīr-i gevher-i dendānuñı
Gerçi **kim** ġavvāslar ʿummāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 6). [kim,]*
74. Bulmamış evṣāfuña şāyeste bir mażmun Faṣīḥ
Gerçi **kim** çoḳ defter ü dīvāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 10). [kim,]*
75. Degüldür ḫāli elbet bir murādı vardur ʿuşşāḳa
O şūḫ-ı pür-cefā **kim** eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 6). [kim,]*
76. Bend itdi beni bir şeh-i ḫūbān ḳapusında
Kim ḫalḳ-ı cihān bende-i fermān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 2). [kim,]*
77. Behrām ile Keyvān iki der-bān ḳapusında
Bir mertebe **kim** keṣret-i ʿuşşāḳ geçilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 8). [kim,]*
78. Faṣīḥ evṣāf-ı ḫüsninde olan şiʿrüñden incinmiş
Saña **kim** didi **kim** ḥaḳḳında cānānuñ yalan söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 10). [kim,]*
79. Ḥayf **kim** güller ola çīde-i dest-i nādān
Nār-ı ġayretle ötüp bülbül-i nālān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 7). [kim,]*
80. Yā Rab dile vir tā o ḳadar feyż-ı ġınā **kim**
Her ḳaṭre-i eşk-i terimi bir güher eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 7). [kim,]*
81. Gūyā ki āzmāyiş-i tīr-i nigāh ider
Eṭrāfa yār-ı ġamze-künān **kim** revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 4). [kim,]*
82. ʿUşşāḳ tīr-veş dökilür ḫāk-i pāyine
Ṣaḥrā-yı tīre ol ḳaşı ya **kim** revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 8). [kim,]*
83. Zülfekār-ı ḫāme-veş destüñde **kim** şemşīr ola
Bī-teʾemmül mülk-i maʿnā ser-be-ser teshīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 1). [kim,]*
84. İy ṭabībüm eyleme bīhūde isrāf-ı ḫayāl
Ḫaste-i sevdā-yı ʿışḳa ṣanma **kim** tedbīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 8). [kim,]*
85. Gelmiş Faṣīḥ kūyına dil eşk-i çeşm ile
Beñzer o kāha **kim** gele gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 10). [kim,]*
86. ʿĀlemüñ seyrinde bir abdāl-ı ḥayrānuz henüz
Kim ḳanāʿat eyledük iy dil niyāz u seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 4). [kim,]*

87. Dü-çeşm-i eşk-bārumda gören müjgānlarum dir **kim**
Servlerdür ki ṣāf çekmişler enḫārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 3). [kim,]*

88. Ḥaḳ budur **kim** ḥayret-i eşʿāruñ urmışdur Faṣīḥ
Mihr-i ḫāmūşı dehān-ı şāʿir-i pür-gūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 9). [kim,]*

89. Eyleye merdümekin mihr-i cihān-tāb-ı felek
Ḫak-i dergāhını **kim** dīde-i bīmār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 6). [kim,]*

90. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
Ḳalmaz ārāmı o **kim** ṣu gibi dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 8). [kim,]*

91. İy Faṣīḥ olur siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet o **kim**
Bir şehirde devr ide mānend-i meh derden dere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 7). [kim,]*

92. Ḫubānuñ olur cevri leẕiẕ ʿāşıḳ-ı zāra
Kim çāşnī-i luṭf ḳomışlar siteminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 6). [kim,]*

93. Yāhūd **kim** bir perī ʿaḳs itdi mirʾāt-ı dıraḫşāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 7). [kim,]*

94. Neşvesin idrākden ḳalduḳ meger **kim** iy Faṣīḥ
Rūzgār ile bozulmışdur ḫum-ı dehrüñ müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 9). [kim,]*

95. Çāk-i ceyb itdi ġam-ı sūzen-i müjgānuñ ile
Kim idüp rişte-i ʿaḳlın dil-i nālān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 8). [kim,]*

96. Niçe gūşına gire nāle-i dil **kim** götürür
Hep binā-gūşına destār-ı perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 11). [kim,]*

97. Zeyn itdi cismi dāġ ile ol ḥadde **kim** Faṣīḥ
Hengām-ı gülde böyle nümāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 9). [kim,]*

98. O bār-ı miḥneti **kim** bu dil-i endūh-gīn çekdi
Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 1). [kim,]*

99. Dilüñ **kim** ʿarż-ı ḥāle çün teveccüh itdügin gördi
ʿİnān-ı eşhebüñ luṭf idüp ol şāh-ı güzīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 3). [kim,]*

100. Ne çekdi Ḳays-ı şūrīde ne Ferhād-ı sitem-dīde
O cām-ı zehr-nāk-i hicri **kim** cān-ı ḫazīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 6). [kim,]*

101. Bizi tenhā ḳoyup vīrāne-i tārīk-i hicrānda
Niçe demler durur **kim** ol perī gözden nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 4). [kim,]*

102. O şāha mācerāmuz bir nigāh ile beyān oldı
Kim anı şerḥa her müjgān-ı çeşmüm bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 2). [kim,]*

103. Faṣīḥ ol kaşı yanuñ bilmedüm bār-ı ġam-ı ʿışḳı
Çekilmez derd imiş **kim** ḳāmet-i ṣabrum kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 10). [kim,]*

104. Cefāyı ʿāşıḳa vācib bilür bir büt esīriyüm
Göñül farż idelüm **kim** mevsim-i gül-geşt-i bāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 6). [kim,]*
105. Ḫumār-ı hicr ile ṭāb-ı tekellüm yoḳ zebānında
Faṣīḥā şiʿr teklif eylemeñ **kim** bī-dimāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 10). [kim,]*
106. Bu dil **kim** ġonçe-i gülşen gibi mecmūʿ idi evvel
Perīşān sünbülüñ fikriyle şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 3). [kim,]*
107. O māhı itdiler yā mālik-i deryā-yı ʿirfānı
Yahūd **kim** bir perīdür āb-ı ṣāfa itdiler daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 3). [kim,]*
108. Pertev-i ḥüsnüñ dile düşdükde yaḳdı kīneyi
Gūyıyā **kim** ṭutdılar ḫurşīde bir āyīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 2). [kim,]*
109. Ferhād u Ḳaysa sanki göñül tev'emān idi
Küh-sār u deşte ḫ∨āhişi bir ḥadde **kim** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 9). [kim,]*
110. İdüp efsürde āhum ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
Henüz ol kilke beñzer cism-i lāġar **kim** ola nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 8). [kim,]*
111. Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet
Miyānlarını dey itmişdi gerçi **kim** tebrīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 10). [kim,]*
112. Miyānlarını dey itmişdi gerçi **kim** tebrīd
Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [kim,]*
113. Ṭabʻumdur o mir'āt-ı mücellā-yı maʻānī
Kim ḫāmem aña ṭūṭī-i gūyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 2). [kim,]*
114. Hep cilve iden ṣūret-i zībā-yı maʻānī
Ṭabʻumdur o ṣāf āyīne-i feyż **kim** anda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 3). [kim,]*
115. Vaṣṣāfıyam ol pādişeh-i kişver-i ʻilmüñ
Kim rütbesidür rütbe-i vālā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 32). [kim,]*
116. Gūyā ola eẕkār-ı cemīleñle zebānlar
Tā **kim** ola elfāẓda maġzā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 66). [kim,]*
117. Kim ḥāfıẓ-ı cārī-i ḫoş-āyende nevāyuz
Biz ḳondurıruz sāzımuza murġ-ı hevāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 17). [kim,]*
118. Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz
Āteşlere yaḳmış dili mātem -zedegānuz Āteşlere yaḳmış dili matem-zedegānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 23). [kim,]*
119. Biz durġurıruz ister isek āb-ı revānı
Kim Ḥāfıẓ-ı cārī-i ḫoş-āyende-nevāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 16). [kim,]*

120. Bu sūz nedür hem dir iseñ sözleriñüzde
Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [kim,]*
121. Gel ḫatm-i suḫan idelüm iy ḫāme-i giryān
Kim vāṣl-ı ser-menzile-i ḫayr-duʿāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 42). [kim,]*
122. Dili kūyuñdan ayru ḫaste görüp
Didiler **kim** ṭurağı cennet ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 4). [kim,]*
123. Bu ḥüsn ile **kim** görüp o mīri
Zencīrinüñ oldı dil esīri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 35). [kim,]*
124. Cūduñdan idüp ḥicāb derler
Ol ẕerreye **kim** ḫiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 120). [kim,]*
125. Kim yoḳ bu cihānda bir penāhum
Olsun bu ḥaḳīr kim liyāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 159). [kim,]*
126. Kim yoḳ bu cihānda bir penāhum
Olsun bu ḥaḳīr **kim** liyāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 160). [kim,]*
127. Ol ẕerreye **kim** ḫiṭāb idersin
Reşk-āver-i āfiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 119). [kim,]*
128. Geldi niçe feyż-ı nev-bahārı
Kim gülşen iderdi ḫār-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 130). [kim,]*
129. Allāh u resūlidür güvāhum
Kim yoḳ bu cihānda bir penāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 156). [kim,]*
130. Olsun bu ḥaḳīr **kim** liyāḳat
Cārūb-keş-i der-i saʿādet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 157). [kim,]*
131. Bir muṣavver ḥarīr giymiş yār
Gūyıyā **kim** perī-i cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 6, Mısra 2). [kim,]*
132. Ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫānede gördüm o ḥūrī-peykeri
Gūyıyā **kim** ṣafḥa-i sebz üzre bir taṣvīrdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 13, Mısra 2). [kim,]*
133. Biz sūḫtelük fennini aʿlā bilürüz pek
Kim medrese-i ʿışḳ u maḥabbetde çoḳ olduḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 2). [kim,]*
134. Degüldür kehkeşān u māh-ı bedr abdāl-ı ʿışḳuñdur
Felek **kim** sīmden bir pāleheng olmış miyānından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 2). [kim,]*
135. Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān **kim** cümlesi
Muʿcizātuñ cāmınıñ bir cürʿasına teşne leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 3). [kim,]*
136. Geldi baña zehr-i ġam maḥabbetle leẕīẕ
Kim renc ü belā olur maʿiyyetle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 2). [kim,]*
137. Reng-i ruḫına Muḥammedüñ māʾildür
Kim āl-i Muḥammedi sevenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 4). [kim,]*
138. Ben ʿāşıḳ-ı dīrīne **kim** Allāh bilür
Mümkin midür inkār Ḫudā bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 3). [kim,]*

139. Felek bir dāġ yaḳduñ cāna **kim** dūd-ı siyāhından
Baña rūşen günüm çün şām-ı ḥasret tīre-nāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 35). [kim,]*
140. Ḳanı bir şāf-meşreb **kim** anı sen itmedüñ tekdīr
Ḳanı bir maḥrem-i rāz-ı hüner **kim** ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 45). [kim,]*
141. ʿIşḳ ol neşvedür ki **kim** eşeri
ʿĀşıḳa itdürür fidā cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 9). [kim,]*
142. ʿIşḳdur ʿışḳ **kim** bilā-teʾḫīr
Yaḳdı pervāne āteşe cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 23). [kim,]*

kim: *"Hangi kimse" anlamında soru zamiri.*

1. Kime bülbül gibi feryād ideyüm kim ʿālem
Şemʿ-i ruḫsāruña cānā beni pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 7). [kime, -e]*
2. Ne bāġuñ verdisin būy-āşinā-yı ülfetüñ **kimdür**
Ne bezmüñ şemʿisin sūz-āzmā-yı şoḥbetüñ **kimdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 1). [kimdür, -dür]*
3. Ne bāġuñ verdisin būy-āşinā-yı ülfetüñ **kimdür**
Ne bezmüñ şemʿisin sūz-āzmā-yı şoḥbetüñ **kimdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [kimdür, -dür]*
4. Miṣāl-i sāye pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ **kimdür**
Kimüñ gül-zār-ı cismüñ cilve-gāh itdüñ ʿaceb bilsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 4). [kimdür, -dür]*
5. Hele biz ḫayli demdür ḳaṭʿ-ı ümmīd eyledük şimdi
ʿAceb nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ **kimdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 6). [kimdür, -dür]*
6. ʿAceb teşrīfüñe kimlerdür iy meh muntaẓır her şeb
Henüz encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ **kimdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 8). [kimdür, -dür]*
7. Faṣīḥ -i zār olaldan dūr ḫayli rūzgār oldı
ʿAceb şimdi ġubār-ı āsitān-ı devletüñ **kimdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 10). [kimdür, -dür]*
8. Miṣāl-i sāye pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ kimdür
Kimüñ gül-zār-ı cismüñ cilve-gāh itdüñ ʿaceb bilsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 3). [kimüñ, -üñ]*
9. İy perī-ruḫsār bilmem ülfetüñ **kimlerledür**
Hiç görinmezsin ʿaceb üñsiyyetüñ **kimlerledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [kimlerledür, -ler, -le, -dür]*
10. İy perī-ruḫsār bilmem ülfetüñ **kimlerledür**
Hiç görinmezsin ʿaceb üñsiyyetüñ **kimlerledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [kimlerledür, -ler, -le, -dür]*
11. Ḳanġı meclis feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür henüz
Şemʿ-i bezm-ārā gibi germiyyetüñ **kimlerledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [kimlerledür, -ler, -le, -dür]*

12. Görmedük gözden nihānsın ḫayli demlerdür seni
    Bilmezüz iy duḫter-i rez ʿişretüñ **kimlerledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 6). [kimlerledür, -ler, -le, -dür]*
13. Tā seḥer her şeb Süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm
    İḫtilāṭı yā Rab ol meh-ṭalʿatuñ **kimlerledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [kimlerledür, -ler, -le, -dür]*
14. Hiç seni cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde görmezüz
    İy Faṣīḥ-i zār şimdi ṣoḥbetüñ **kimlerledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 10). [kimlerledür, -ler, -le, -dür]*
15. Bu şeb görüp didüm iy māh sürʿatüñ kimedür
    Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 2). [kimi, -i]*
16. Nedür bu şīftegī sen de bizden itme nihān
    Kimüñ esīrisüñ iy dil maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [kimüñ, -üñ]*
17. Ṣarīre başladuñ iy kilk-i ḫoş-edā-yı Faṣīḥ
    Kimüñ ṣenā-geri olduñ bu midḥatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 16). [kimüñ, -üñ]*
18. Reh-i maʿnāya ney engüşt-i işāret dile bes
    Ġayrı **kimden** nefes ümmīd idüp irşād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 8). [kimden, -den]*
19. Kimlerle seyr ider o meh-i āsumān-ı ḥüsn
    Ol serv-i nāz ḳanḳı çemende çemān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [kimlerle, -lerle]*
20. Kimüñ bu bāġda nev-bāve-i kāmı yitişmişdür
    Gelenler mīve-i maḳṣūdını hep ḫām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 5). [kimüñ, -üñ]*
21. Yāruñ ki henüz maḥremi **kimdür** kimüñledür
    Hem-bezmi yār hem-demi **kimdür** kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 1). [kimdür, -dür]*
22. Yāruñ ki henüz maḥremi **kimdür** kimüñledür
    Hem-bezmi yār hem-demi **kimdür** kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 2). [kimdür, -dür]*
23. Bilmem ḫarīm-i ʿişvede āh ol perī-veşüñ
    Ḫizmet-güẕār ādemi **kimdür** kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 4). [kimdür, -dür]*
24. Bihbūdī-i cerīḥası ben ḫaste-ḫātıruñ
    Yā Rab ṭabīb-i merhemi **kimdür** kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 6). [kimdür, -dür]*
25. Çeşmüm çerāġ-ı ʿişret ola gerçi bilmezüz
    Teşrīfe bāb maḳdemi **kimdür** kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 8). [kimdür, -dür]*
26. İḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān olup
    Cāmı Faṣīḥ ʿaceb Cemi **kimdür** kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 10). [kimdür, -dür]*
27. Yāruñ ki henüz maḥremi kimdür **kimüñledür**
    Hem-bezmi yār hem-demi kimdür **kimüñledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 1). [kimüñledür, -üñ, -le, -dür]*

28. Yāruñ ki henüz maḥremi kimdür **kimüñledür**
Hem-bezmi yār hem-demi kimdür **kimüñledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 2). [kimüñledür, -üñ, -le, -dür]*

29. Bilmem ḫarīm-i ʿişvede āh ol perī-veşüñ
Ḫizmet-güẕār ādemi kimdür **kimüñledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 4). [kimüñledür, -ün, -le, -dür]*

30. Bihbūdī-i cerīḥası ben ḫaste-ḫātıruñ
Yā Rab ṭabīb-i merhemi kimdür **kimüñledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 6). [kimüñledür, -üñ, -le, -dür]*

31. Çeşmüm çerāġ-ı ʿişret ola gerçi bilmezüz
Teşrīfe bāb maḳdemi kimdür **kimüñledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 8). [kimüñledür, -üñ, -le, -dür]*

32. İḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān olup
Cāmı Faṣīḥ ʿaceb Cemi kimdür **kimüñledür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 10). [kimüñledür, -üñ, -le, -dür]*

33. Ol ḳāmeti iy serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet
Kimdür ki görüp kūşe-i dāmānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 6). [kimdür, -dür]*

34. Kimüñ ol şeh-levendüm sīnesin bilmem nişān ṭutmış
Ki bir destinde tīr-i tīz ü bir elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 1). [kimüñ, -üñ]*

35. Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyicek
Cihānda ḳalmadı bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 5). [kim,]*

36. Ne cāy-ı pür-ḫarābuñ gencisin kimdür nigeh-bānuñ
Kimüñ göñlindesin **kim** ḥıfẓ ider esrār-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 2). [kim,]*

37. Kimüñ ẓānū-yı eşk-ālūduñ itdüñ mütteḳā-yı nāz
ʿAceb **kim** būs ider dest-i şerīfüñ ṭarf-ı dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 4). [kim,]*

38. Ne cāy-ı pür-ḫarābuñ gencisin **kimdür** nigeh-bānuñ
Kimüñ göñlindesin kim ḥıfẓ ider esrār-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 1). [kimdür, -dür]*

39. Faṣīḥ-i zārdan **kimdür** dimek cāʾizse sulṭānum
Ġulām-ı kem-terīnüñ ʿabd-i dīrīnüñ senā-ḫ∨ānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 17). [kimdür, -dür]*

40. Ne cāy-ı pür-ḫarābuñ gencisin kimdür nigeh-bānuñ
Kimüñ göñlindesin kim ḥıfẓ ider esrār-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 2). [kimüñ, -üñ]*

41. Kimüñ ẓānū-yı eşk-ālūduñ itdüñ mütteḳā-yı nāz
ʿAceb kim būs ider dest-i şerīfüñ ṭarf-ı dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 3). [kimüñ, -üñ]*

42. Kimüñ çāk eyledüñ mānend-i ṣubḥ āyīne-i cismüñ
Kimüñ çeşmini nem-nāk eyledi mihr-i dıraḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 5). [kimüñ, -üñ]*

43. Kimüñ çāk eyledüñ mānend-i ṣubḥ āyīne-i cismüñ
Kimüñ çeşmini nem-nāk eyledi mihr-i dıraḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 6). [kimüñ, -üñ]*

44. Kimüñ ser-rişte-i müjġānın itdüñ sübḥa-i ḥasret
Yine bir pīç ü ḫam zünnār-ı gīsū-yı perīşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 7). [kimüñ, -üñ]*
45. Kimüñ bezminde māhum nūş-ı cām-ı inbisāṭ itdüñ
Süzülmiş nergis-i mestüñ açılmış verd-i ḫandānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 9). [kimüñ, -üñ]*
46. Kimüñle ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ iy māh-ı ṭābānum
Seni biz görmedük ḳaç gündür iy mihr-i dıraḫşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 1). [kimüñle, -üñ, -le]*
47. Neden her dem cebīn-i yārda çīn-i gazab bilmem
O baḥr-i ḥüsni taḥrīk itmege **kimdür** sebeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 2). [kimdür, -dür]*
48. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini ṭurfe belā gördüm
Kim ʿālemde **kimi** gördümse saña mübtelā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 2). [kimi, -i]*
49. Bu cemāl-i melek-firīb ile hiç
Saña **kim** dir ki nevʿ-i ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 8). [kim,]*
50. Kimi görse yār-ı muvāfıḳ ṣanur
İlāhī o şūḫı ḫaṭādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 3). [kimi, -i]*
51. Kimüñ yitişdirebildi nihāl-i ümmīdin
Bu bāġ-ı köhne ki olmış hevāsı āh-ı ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 3). [kimüñ, -üñ]*
52. Faṣīḥ evṣāf-ı ḥüsninde olan şiʿrüñden incinmiş
Saña **kim** didi **kim** ḥaḳḳında cānānuñ yalan söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 10). [kim,]*
53. Kimüñ āyīnesinde ʿaks-i rūyuñ gördüñ iy meh-rū
Kime dil virdüñ iy ṭūṭī-zebān sükker-dehān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 4). [kime, -e]*
54. Kimüñ meftūnı olduñ iy perī-rūyum nihān söyle
Nedür bāʿiş sükūta söyle iy şūḫ-ı cihān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 1). [kimüñ, -üñ]*
55. Kimüñ āyīnesinde ʿaks-i rūyuñ gördüñ iy meh-rū
Kime dil virdüñ iy ṭūṭī-zebān sükker-dehān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 3). [kimüñ, -üñ]*
56. Ṣūret-i ḥāl-i zārımı bildi
Kim nigāh eylediyse peykerime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 4). [kim,]*
57. Dil-ber miyān-bendini **kim** teng baġladı
Tüccār-ı ṣabr u cān u ḫıred deng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 1). [kim,]*
58. Bu gül-zāruñ **kime** feryād idersün renc-i ḫārından
Nevā-yı ʿandelībi hem-maḳām-ı bāng-i zāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 7). [kime, -e]*
59. Kimüñ destārı pür-gül desti gül-çīn-i ayāġ oldı
Baña feyż-ı bahāruñ berg-i dest-āvīz-i dāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 1). [kimüñ, -üñ]*
60. O **kim** riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd
Nedür mutāf cünûd-ı melā'ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [kim,]*

61. Aḥvāl-i dili **kim** ide taḥrīr
    Sen var iken iy ḫuceste-taʿbīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 54). [kim,]*
62. Sen var iken iy ḫuceste-taʿbīr
    Aḥvāl-i dili **kim** ide taḥrīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 54). [kim,]*
63. Sen var iken iy celīlüʿl-evṣāf
    Kimden ideyin ümīd-i elṭāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 52). [kimden, -den]*
64. Sen var iken iy celīlüʿl-evṣāf
    Kimden ideyin ümīd-i elṭāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 52). [kimden, -den]*
65. Vādī-i maḥabbetde o hūş-yārum **kim**
    Mecnūn gibi çoḳ ʿāşıḳı itdüm irşād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 3). [kim,]*
66. Bu giryeme **kim** bādī ġam-ı ʿışḳuñdur
    Emvāc-ı pey-ā-pey-i yem-i ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 1). [kim,]*
67. Senüñ devrüñde erbāb-ı hünerden şādumān **kimdür**
    Senüñ devrüñde **kimdür** ehl-i dilden kʾolmaya maġmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 43). [kimdür, -dür]*
68. Senüñ devrüñde erbāb-ı hünerden şādumān **kimdür**
    Senüñ devrüñde **kimdür** ehl-i dilden kʾolmaya maġmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 44). [kimdür, -dür]*

kim: *Kiminin, kimisinin, bazıları, bazısı.*

1. Kimüñ bitürdi kimüñ tohm-ı kārın it(di) yaḳīn
   Bu dāne-perver-i nādī-i saḫt u şūre-zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 1). [kimüñ, -üñ]*

kim: *"Ki" bağlama edatı. II çünkü, zira.*

1. Vaṣl-ı cānān eylemez bir ḥāl ile şirket ḳabūl
   Kim nizām-ı salṭanat elbette bī-enbāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 6). [kim,]*

kim: *Her kim.*

1. Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ
   O **kim** riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 20). [kim,]*

kim görürse: *Kim görse, kim farketse.*

1. Ḥüsni yanında mihr encüm iken
   Kim görürse o ḥāli pürsiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 2). [kim görürse, -ür, -se]*

kim olduġınca: *Her kim.*

1. Vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur bu felek
   Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 4). [kim olduġınca, -duġ, -ınca]*

kimedür: *Kim içindir II ne içindir.*

1. Bu şeb görüp didüm iy māh sürʿatüñ **kimedür**
   Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ **kimedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [kimedür,]*
2. Bu şeb görüp didüm iy māh sürʿatüñ **kimedür**
   Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ **kimedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 2). [kimedür,]*
3. Elüñde ḫançer-i ser-tīz-i cevr ü bīdādüñ
   Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda niyyetüñ **kimedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 4). [kimedür,]*
4. Nedür bu şīftegī sen de bizden itme nihān
   Kimüñ esīrisüñ iy dil maḥabbetüñ **kimedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [kimedür,]*
5. Sipihr ḫırmenine āteş urdı kim şereri
   Göñül bu āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ **kimedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 8). [kimedür,]*
6. Şehā bu bendeñe raḥm itmeyüp cefā idesin
   Cihānda ġayrı senüñ luṭf u şefḳatüñ **kimedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [kimedür,]*
7. Hele teġāfül idüp ehl-i ṭabʿa baḳmazsın
   Felek senüñ bilelüm çeşm-i raġbetüñ **kimedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [kimedür,]*
8. Şitāb idüp ṭaraf-ı kūy-ı yāra pūyānsın
   Yine ṣabā o perī-rūyı daʿvetüñ **kimedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 14). [kimedür,]*
9. Şarīre başladuñ iy kilk-i ḫoş-edā-yı Faṣīḥ
   Kimüñ ṣenā-geri olduñ bu midḥatüñ **kimedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 16). [kimedür,]*

kimesne: *Kimse, hiç kimse.*

1. El-ḳıṣṣa o mehcūr-ı ferāmūş-şüdeyüm
   Ḥaḳḳumda **kimesne** ḳīl ü ḳāl eylemedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 4). [kimesne,]*

kimi: *"Bazıları" anlamında belgisiz zamir.*

1. Kimi teshīre çeker esmā kimi elf-i niyāz
   Olan ebrū içün bī-çāre ʿāşıḳ hū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 1). [kimi,]*
2. Kimi teshīre çeker esmā **kimi** elf-i niyāz
   Olan ebrū içün bī-çāre ʿāşıḳ hū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 1). [kimi,]*
3. Bu bezmüñ meşrebince herkes almış neşvesin kʾeyler
   Kimi zehr-ābe-i ġamdan kimi cām-ı ṣafādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 6). [kimi,]*
4. Bu bezmüñ meşrebince herkes almış neşvesin kʾeyler
   Kimi zehr-ābe-i ġamdan **kimi** cām-ı ṣafādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 6). [kimi,]*
5. Ḥaḳīḳatde cihānda görmedüm bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
   Kimi ʿāşıḳ didiler anı ehl-i müddeʿā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 6). [kimi,]*

kimi: *"hangi kişi" anlamında soru zamiri.*

1. Dili cevr-i felekden nāfe-veş miḥnetle ḫūn olmış
   Dehānında **kimi** kim söyledüm büy-ı şikāyet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [kimi,]*

kimi kimi: *Kimi...kimi... Bazısı, bazıları, birkaçı II belgisizlik anlamında kullanılan ikileme.*

1. Ol şeh-süvār-ı esb ola ḫūbān hücūm ider
   Tā kim rikābını **kimi kimi** ʿinān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 8). [kimi kimi,]*

kimse: *Hiç kimse, herhangi biri.*

1. Dehenüñ **kimse** bulmamış miṣlin
   Cevher-i kem-yābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 15). [kimse,]*
2. ʿArūs-ı dehre meftūn olma kim yek-rūzedür ẕevḳi
   İdinmez bu ʿacūze **kimseyi** hiç iki gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 4). [kimseyi, -y, -i]*
3. Cihānda **kimse** mi var istifāde eyleyecek
   Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 1). [kimse,]*
4. Cihānda **kimse** mi var istifāde eyleyicek
   Cihānda **kimse** mi var istifāde eyleyicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 2). [kimse,]*
5. Muḫaṭāb olmaġa yoḳ **kimsede** güftārıma ṭāḳat
   Varup küh-sār ile Ferhād gibi güft ü gūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 7). [kimsede, -de]*

6. Kimseler yā Rab esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun
   Bir mehüñ efkār-ı mihriyle siyeh-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 1). [kimseler, -ler]*
7. Nārı-dūzaḫdur Faṣīḥā çeşmüme gül-zār-ı bāġ
   Kimseler yā Rab esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 10). [kimseler, -ler]*
8. Dīn ü dil virmekle reh-yābī-i āzādı muḥāl
   Kimseler yā Rab esīr-i zülf-i kāfir olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 6). [kimseler, -ler]*
9. Kimseler hiç mübtelā-yı ḥasret-i yār olmasun
   Çeşmine her sāye-i müjgānı bir bār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 1). [kimseler, -ler]*
10. Kimsenüñ yā Rabb mirʾāt-ı sipihr-i kec-nihād
    Ṣūret-i ümmīdin ʿaks-i müddeʿā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 5). [kimsenüñ, -nüñ]*
11. Almaḳ isterse Faṣīḥ iḳbāl ü ʿizzetden naṣīb
    Kimseye hiç ṣūret-i ʿacz ü recā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 10). [kimseye, -ye]*
12. İder elbette ser-i rişte-i ʿaḳlın żāyiʿ
    Degmesün **kimseye** hiç sūzen-i müjgānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 8). [kimseye, -ye]*
13. Kimseye itmem güşāde rāz-ı pinhānum gibi
    Dāġ-ı ʿışḳuñ sīnede ḫıfẓ eylerüm cānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 1). [kimseye, -ye]*
14. ʿÍsī iḳrār-ı viṣāl itmede (...) var
    Görmedük **kimsede** hiç ġayrı o nāzük deheni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 8). [kimsede, -de]*
15. Perīşān **kimse** yoḳdur ḥüsn-i ʻahd-i ʻadl ü dādında
    Cevānānuñ meger destār ile zülf-i perīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 49). [kimse,]*
16. Zemānında ṭutar yoḳ kimsenüñ dāmānını **kimse**
    Meger ki dest-i ʻāşıḳ būs içün dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 51). [kimse,]*
17. Zemānında ṭutar yoḳ **kimsenüñ** dāmānını kimse
    Meger ki dest-i ʻāşıḳ būs içün dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 51). [kimsenüñ, -nüñ]*
18. Ḳasīde-gūyluḳda mübtedīdür şāhid-i ṭabʻum
    Ki vāḳiʻ olmamışdur **kimsenüñ** olmaḳ s̱enā-ḫānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 74). [kimsenüñ, -nüñ]*
19. Feryād sipihr-i kine-verden feryād
    Kimse olımaz dām-ı ġamından āzād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 2). [kimse,]*
20. Eyle nefesüm ḳabūl iy yār-ı dilīr
    Mirʾāt-ı dilin **kimsenüñ** itme teksīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 2). [kimsenüñ, -nüñ]*
21. Erbāb-ı ḳabūle yār u aġyār olmaz
    Pīş-i naẓarında **kimse** hiç ḫ∨ār olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 2). [kimse,]*

22. Bīmār-ı ġamuñ **kimse** suʾāl eylemedi
    Bu ġam-zededen pürsiş-i ḥāl eylemedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 1). [kimse,]*

kimse: *"Hiç kimse" anlamında belgisiz zamir.*

1. Eyledüm ṣarf-ı nigāh-ı dīde-i ʿibret Faṣīḥ
   Görmedüm āyīnesinde **kimsenüñ** rūy-ı ṣafā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 10). [kimsenüñ, -nüñ]*
2. Yiter iñletme ʿuşşāk-ı sitem-perverdi inṣāf it
   Bilürsin **kimseye** ḫayr itmez iy bī-dād-ger feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 8). [kimseye, -y, -e]*
3. İtmez suʾāl **kimse** Faṣīḥ ʿālemüñde ol
   Ḫārā mı seng-i ḫāre midür bālişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 9). [kimse,]*
4. Ṣabā gülden ḫaber-res bülbüle pervāneye ammā
   Olur yoḳ **kimse** hiç şemʿ-i şebistāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [kimse,]*
5. Bunda çīn-i cebīn bilmezler
   Kimseye ḫışm u kīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 2). [kimseye, -(y)e]*
6. Düşme mirʾāt-ı dil-i aḥbāba dīde-rūşen ol
   Kimseye hiç kendʾüzüñden ġayrı baḳma sen sen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 2). [kimseye, -y, -e]*
7. Ṭutārsın iy felek pey-der-pey anı seng-i āzāra
   Elinde **kimsenüñ** bir pāre nānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 4). [kimsenüñ, -n, -üñ]*
8. Meger kūyında dil-dāruñ mekānı olmasun dirsin
   Nedür bu āh u girye **kimsenüñ** iy cān-ı ġam-dīde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 7). [kimsenüñ, -nüñ]*
9. Olmamış **kimseye** muvāfıḳ hiç
   Bir ʿaceb rūzgārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 3). [kimseye, -(y)e]*
10. Düşmesün **kimse** ilāhī ġam-ı hicrān yolına
    Sengi elmās-ı ḳadem-ḫ∨āra vü ḫārı ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 10). [kimse,]*
11. Ser-bezm-i ṣafāda yād olınmaz hergiz
    Ol **kimse** ki ʿirfān ile maʿrūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 4). [kimse,]*

kīmyā: *Iksir, ilaç. II sevgilinin ayağının tozunu iksir denilen maddeyi ilâve ederek gümüş veya altına dönüştürme bağlamında.*

1. Naẓar feyż-āşinā-yı cevher-i ẕāt olmadur yoḫsa
   Ġubār-ı deşt ü ṣaḥrā tūtiyādur **kīmyādur** hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 10). [kīmyādur, -dur]*

kīmyā: *Ender bulunan kıymetli şey, iksir, bakır vb. elementleri altına çevirdiğine inanılan madde.*

1. ʿĀşıḳum **kīmyā** nigāhumdur
   Mihr ile meh şerār-ı āhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 1). [kīmyā,]*

kīmyā: *Değersiz elementleri altın ve gümüşe çevirdiğine inanılan hayali alaşım, iksir veya bu işle ilgilenen ilim; ender bulunan kıymetli şey.*

1. Ḫāk-i cenābı dīdelere tūtiyā imiş
   Görmek müyesser olmadı hiç **kīmyā** imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 2). [kīmyā,]*

kīn: *Düşmanlık, garaz.*

1. Bunda çīn-i cebīn bilmezler
   Kimseye ḫışm u **kīn** bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 2). [kīn,]*

kīne: *Kin, gizli düşmanlık.*

1. Muḫālif esmede ġāyetde bād-ı miḥnet ü **kīne**
   Taḥammül eyleyemez ḳorḳarın sefīne-i sīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 1). [kīne,]*
2. Pertev-i ḥüsnüñ dile düşdükde yaḳdı **kīneyi**
   Gūyıyā kim ṭutdılar ḫurşīde bir āyīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 1). [kīneyi, -y, -i]*

kīne olmasa: *Kötü, art niyet.*

1. Ādemde sīne-i ṣāf olup **kīne olmasa**
   Ḥaḳ nā-şināsı ṣoḥbet-i dīrīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 1). [kīne olmasa, -ma, -sa-sa]*

kīne-ḫ∨āh it: *İntikam ve öç almak isteyen olmak.*

1. Reşk-āver-i āfiṭāb idersin
   Çeşm-i keremüñle bir nigāh it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 122). [kīne-ḫ∨āh it,]*

ḳırāʾat: *Okuma.*

1. Cūy-bāruñ bāġda her mevci bir beyt-i selīs
   Bülbüle dersin(i) sāzende **ḳırāʾat** şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 6). [ḳırāʾat,]*
2. Gelmiş güşād-ı fāl-i bahāra gül āyeti
   Bülbüllerüñ maḳām-ı Nevadā **ḳırāʾati** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 2). [ḳırāʾati, -i]*

ḳırāʾat eylemekde: *Okumak.*

1. Şerḥ-i ḫāl-i ʿālemi bülbül kenār-ı cūyda
   Ṣafḥa-i gülden **ḳırāʾat eylemekde** ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 8). [ḳırāʾat eylemekde, -mek, -de]*

ḳırāʾat eyleye: *Okumak.*

1. O dem gelür mi ki tīġ-ı ġazā-yı tīz-zebān
   Ḳırāʾat eyleye āyāt-ı ḳāṭıʿuʾl-burhān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 2). [ḳırāʾat eyleye, -ye]*

ḳırāʿat ider: *Okumak II öğrenmek.*

1. Hem-vāre bu mekteb-i cihānda
   Eṭfāl ü büzürg ider ḳırāʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 46). [ḳırāʿat ider, -er]*

ḳırāʾat itmede: *Okumak. II Kur'an okuma.*

1. Geldi bahār kendüyi gösterdi her nebāt
   Bülbül **ḳırāʾat itmede** āyāt-ı beyyināt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 9, Mısra 2). [ḳırāʾat itmede, -me, -de]*

ḳırāʾat itmede: *Okumak.*

1. Kelām-ı vaṣf-ı cemālüñ hezār ḥıfẓ itmiş
   Ḳırāʾat itmede iy lāle-rū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 8). [ḳırāʾat itmede, -me, -de]*

ḳırāb: *Kılıç ve bıçak kını.*

1. Biz kim keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz nʾola
   Aşıla ṭāḳ-ı ʿarş-ı berīne **ḳırābumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 8). [ḳırābumuz, -umuz]*

kirm-i şeb-firūz-āsā: *Geceyi aydınlatan kurtçuk gibi, yıldız böceği.*

1. ʿAcebdür āh-ı dilde iy şerār-ı āteş-i sīne
   Geh **kirm-i şeb-firūz-āsā** görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 6). [kirm-i şeb-firūz-āsā,]*

kişi: *İnsan.*

1. Keyfiyyetidür lāzım olan bir **kişi** yoḫsa
   N'eyler ṭutalum ḫālī Cemüñ cāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 7). [kişi,]*

kişi: *İnsan, kimse, şahıs.*

1. Ṣanma iy ḫ∨āce hemān māl ü menāli dükenür
   Gāh olur kim **kişinüñ** fikr ü ḫayāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 2). [kişinüñ, -nüñ]*

ḳısmet olmış: *Kısmet olmak, nasip olmak.*

1. Cānā bu **ḳısmet olmış** ezelden saña baña
   Dirler belā-yı ḥüsn saña mübtelā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 1). [ḳısmet olmış, -mış]*

kısmet olmış: *Nasip olmak.*

1. Yāra istīġnā düşer düşdükce ḫāk-i pāya ben
   Ḳısmet olmış aña nāz itmek baña ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 8). [ḳısmet olmış, -mış]*

kısmet-i feyyāż-ı ḳadīm: *Kadim feyiz ve bereket veren [Allah'ın] taksimatı.*

1. Böyledür tā ezelī **kısmet-i Feyyāż-ı ḳadīm**
   Telḫ-kām olmayana şehd ü şeker virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 5). [kısmet-i feyyāż-ı ḳadīm,]*

kişt-zār-ı ümmīde: *Ümit tarlası.*

1. Olur mı ḳāṭre-feşān **kişt-zār-ı ümmīde**
   Sehāb-ı feyż-niṣār-ı yem-i kerīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 5). [kişt-zār-ı ümmīde, -e]*

kişver: *Memleket, ülke. II Aşk ülkesi.*

1. Ḥüsn-i ḫaṭı çoḳ fitneler īcād itdi
   Her ġamzesi bir **kişveri** berbād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 2). [kişveri, -i]*

kişver-i cān u dile: *Can ve gönül memleketi.*

1. İdelüm seyr ü sefer **kişver-i cān u dile** dek
   Çekelüm bār-ı ġam u miḥneti ser-menzile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 1). [kişver-i cān u dile, -e]*
2. Ne ḳarār eyleyelüm bunda Faṣīḥā ne direng
   İdelüm seyr ü sefer **kişver-i cān u dile** dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 14). [kişver-i cān u dile, -e]*

kişver-i dil: *Gönül ülkesi.*

1. Eyledi **kişver-i dil** āb u hevāsın taġyīr
   Germ idüp girye vü āh-ı dili ḫāṣıyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 3). [kişver-i dil,]*

kişver-i rūm: *Rum ülkesi. II Anadolu.*

1. Mümkin mi dil olmamaḳ esīrüñ
   Sen **kişver-i Rūm** dil-berisin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 4). [kişver-i rūm,]*

kitāb: *Kitap. II hüsn bağlamında güzellik vasıflarının yazılı olduğu kitap.*

1. Ḫalḳ ḥayrān ruḫuñ mütālaʿada
   Bir münaḳḳaḥ **kitābdur** gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 10). [kitābdur, -dur]*

kitāb: *Kitap. II ilim, irfan.*

1. Cemāl-i ḫūba olur ṣūfī naẕarda müteredd id
   Olur mı cehli olan hīç **kitābdan** müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [kitābdan, -dan]*
2. Cemāl-i yārımı nev-ḫaṭṭıla müṭalaʿa ḳıl
   Kenārı ḥāşiyeli tuḥfe bir **kitābum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 6). [kitābum, -um]*
3. Bu güne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir **kitābda** gördük
   Ne cüy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 6). [kitābda, -da]*
4. Ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaceb mi olsa memnūn-ı viṣāl
   Vaṣf-ı ḥüsnüñle yazılmış bir **kitāb** ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 4). [kitāb,]*

5. Göñül teṭabbuʿa ġayrı **kitābı** nʾeylersin
   Yiter müṭālaʿa-i Gül-sitān-ı ruḫsārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 6). [kitābı, -ı]*
6. Tā-key bu ṭaʿna gösterelüm rūy-ı dil-beri
   İskāt idelüm seni zāhid **kitāb** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 4). [kitāb,]*

kitāb-ı ʿışḳda: *Aşk kitabı.*

1. Faṣīḥ eyleme ġayrı maḥalle ṣarf-ı nigāh
   Kitāb-ı ʿışḳda faṣl-ı niyāz u nāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 10). [kitāb-ı ʿışḳda, -da]*
2. Kitāb-ı ʿışḳda faṣl-ı niyāz u nāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 10). [kitāb-ı ʿışḳda, -da]*

ḳıyāfet: *Dış görünüş, kılık. II insanın tabiatı, iç ve dış dünyası.*

1. Hep ḫırḳa-i tecrīde girüp oldılar ʿuryān
   Bu şekle ḳor ʿuṣṣāḳı muḥaṣṣal o **ḳıyāfet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [ḳıyāfet,]*
2. Bu şekl ile saña mümkin mi eylemek teşbīh
   Nihāl-i servde ḳad var ise **ḳıyāfet** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 4). [ḳıyāfet,]*

ḳıyāma gelür: *Canlanmak, ayağa kalkmak.*

1. Ḳaçan **ḳıyāma gelür** yār o kadd ü ḳāmet ile
   O fitnedür ki yirinden ḳopar ḳıyāmet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 1). [ḳıyāma gelür, -ür]*

ḳıyāmet: *Felaket, yaygara.*

1. Ḳaçan ḳıyāma gelür yār o kadd ü ḳāmet ile
   O fitnedür ki yirinden ḳopar **ḳıyāmet** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 2). [ḳıyāmet,]*

ḳıyāmet: *Kıyamet günü. II Sevgilinin boyu.*

1. Dir her gören budur bu **ḳıyāmet** ʿalāmeti
   Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz ihtizâzıñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 10). [ḳıyāmet,]*

ḳıyāmet: *Kıyamet günü.*

1. Görilen mācerā-yı derd ü miḥnetler ne mümkindür
   Tükenmek naḳl olınsa tā **ḳıyāmet** dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 4). [ḳıyāmet,]*

kıyāmet: *Gürültü, patırtı. II Sevgilinin uzun boyu anlamında kullanılmıştır. Sevgili, boyu posu ile, arz-ı endam eylediğinde âşıklar arasında kıyamet gibi fitneye, kargaşaya sebep olmaktadır.*

1. Gördüm ḳapuya çıḳmış o ḳul oġlı āfeti
   Ṣandum felek ḳapuya getürmiş **ḳıyāmeti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 81, Mısra 2). [ḳıyāmeti, -i]*

kıyāmet: *Kıyamet. II kıyamet kadar uzun müddet.*

1. Ḥıfẓı o ḳadar ki tā **ḳıyāmet**
   Fitne ola mest-i ḫ∨āb-ı rāḥat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 95). [ḳıyāmet,]*

kıyāmet oldı: *Kıyamet olmak ll büyük sıkıntı, bela.*

1. ʿĀlem eşküfte-bahār oldı ḳıyāmet demidür
   Āşikār oldı zemīn içre nihān cümle künūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 3). [ḳıyāmet oldı, -dı]*

2. Henüz ṭıfl-ı nev-āmūzdur ṣalınmaḳda
   O naḫl-i tāze yitişsün hele **ḳıyāmet olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [ḳıyāmet olur, -ur]*

kıyāmeti koparduñ: *Ortalığı velveleye vermek, yakıp yıkmak.*

1. Her bir ḫırām-ı nāzda biñ fitne ṭarḥ idüp
   İy ḳaddi ser-firāz ḳoparduñ ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 8). [ḳıyāmeti ḳoparduñ, -ar, -du, -ñ]*

kıyāmetler ḳopardı: *Kıyamet koparmak. II Derde, belaya, kargaşaya bulaşmak, düşmek.*

1. Ḳopardı her ṭaraf būy-ı dil-āvīzī ḳıyāmetler
   Naẓīri ḳopmamış bir ġonçe-i bāġ-ı letāfet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 9). [ḳıyāmetler ḳopardı, -dı]*

kıyāmetler koparmakda: *Ortalığın birbirine girmesi, büyük gürültü ve karışıklık çıkması.*

1. Ḳoparmaḳda felek başuma her sāʿat ḳıyāmetler
ʿAceb memnūn olurdum bir gün evvel gelse ferdāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 27). [ḳıyāmetler koparmaḳda, -ar, -maḳ, -da]*

<u>ḳıyās eyleme:</u> *Mukayese etmek, karşılaştırmak.*

1. Ḳıyās eyleme cānā berāy-ı ḫāṭırdur
Senüñ cefāña taḥammül ṣafā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 1). [ḳıyās eyleme, -me]*

<u>ḳıyās eyleme:</u> *Mukayese etmek, karşılaştırmak. II Zannetmek, sanmak.*

1. Ḫūn-girye **ḳıyās eyleme** cāy itdi Faṣīḥüñ
Āyīne-i çeşminde senüñ reng-i ʿiẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 9). [ḳıyās eyleme, -me]*

<u>ḳıyās eyleme:</u> *Zannetme, sanma.*

1. Ebrū **ḳıyās eyleme** yazmış debīr-i ḥüsn
Ser-ṣafḥa-i cemāle iki āyet-i mübīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 7). [ḳıyās eyleme, -me]*

<u>ḳıyās eyler:</u> *Mukayese etmek, karşılaştırmak.*

1. Terennüm itse keyf-i cām ile gülşende ol mümtāz
Faṣīḥā gūş eyler nāle-i bülbül **ḳıyās eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 10). [ḳıyās eyler,]*

<u>ḳıyās eyler:</u> *Sanmak, zannetmek.*

1. Murġ-ı cānum ḫalḳa-i zülfinde yāruñ seyr iden
Beççe-i bülbül **ḳıyās eyler** dehān-ı mārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 4). [ḳıyās eyler, -r]*

<u>ḳıyās eyler:</u> *Mukayese etmek, karşılaştırmak. II Zannetmek.*

1. Ümīd eyler idi bu būse-i ḫāl-i siyāhın dil
Ṭıfıldur ḳorḳar almaz aġzına fülfül **ḳıyās eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 8). [ḳıyās eyler, -r]*
2. Terennüm itse keyf-i cām ile gülşende ol mümtāz
Faṣīḥā gūş eyler nāle-i bülbül **ḳıyās eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 10). [ḳıyās eyler, -r]*

kıyās eyler: *Mukayese etmek, karşılaştırmak. II Zannetmek.*

1. O şūḫuñ destine peymāne virseñ gül **ḳıyās eyler**
   Be-dest-i ʿişvedür kim gül ṣunarsañ mül **ḳıyās eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 1). [ḳıyās eyler, -r]*
2. O şūḫuñ destine peymāne virseñ gül **ḳıyās eyler**
   Be-dest-i ʿişvedür kim gül ṣunarsañ mül **ḳıyās eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 2). [ḳıyās eyler, -r]*
3. Ruḫ (u) alnında zülf-i ʿanber-efşānın gören ʿuşşāḳ
   Ṭaḳınmış bir gül-i ṣad-berg ile sünbül **ḳıyās eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 4). [ḳıyās eyler, -r]*
4. Ṣurāḥīnüñ kelām-ı mācerā-yı çarḫ-ı devrānuñ
   Gören bī-çāreler āvāze-i ḳulḳul **ḳıyās eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 6). [ḳıyās eyler, -r]*

kıyās eyler: *Dilenci ve padişahın sırdaşı, yakını.*

1. Biz anı şāne dek eyler idük ḳıyās ammā
   Meger bu fitneye bādī ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 3). [ḳıyās eyler, -r]*

kıyās iderin: *Bir sayma, denk tutma.*

1. Baḳar **ḳıyās iderin** bir cevānı āyīne
   Seḥer ki mihr ile eyler muvācehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 7). [ḳıyās iderin, -er, -in]*

kıyās itdüm: *Sanmak, zannetmek.*

1. Ḥabāb-ı sāġarı gördüm **ḳıyās itdüm** ki iy sāḳī
   Bir elmāsī nigīndür duḫter-i rezçün nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 11). [ḳıyās itdüm, -dü, -m]*
2. Görüp ruḫsārı üzre tār tār-ı zülf-i cānānum
   Ḳıyās itdüm Faṣīḥā tel kafesde āl ṭūṭīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 9). [ḳıyās itdüm,]*
3. Dilüñ dil-dār ile cüzʾī **ḳıyās itdüm** ser-encāmı
   Ser-āġāz eyledüm taḥrīrine bir dāstān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 5). [ḳıyās itdüm, -dü, -m]*
4. Ḫaṭṭ-ı nev-ḫīz-i cemāl-i yārı gördükde Faṣīḥ
   Şerḥ yazmışlar **ḳıyās itdüm** Gülistān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 10). [ḳıyās itdüm, -dü, -m]*
5. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp ol nev-cevān virdi
   Ḳıyās itdüm ki ben dil-mürdeye bir tāze cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 2). [ḳıyās itdüm, -dü, -m]*

6. Görüp çeşm ü ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm ol māhuñ
   Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 8). [ḳıyās itdüm, -dü, -m]*
7. Görüp çeşm ü ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm ol māhuñ
   Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 8). [ḳıyās itdüm, -dü, -m]*.
8. Görüp ruḫsārı üzre tār tār-ı zülf-i cānānum
   Ḳıyās itdüm Faṣīḥā tel kafesde āl ṭūṭīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 9). [ḳıyās itdüm, -dü, -m]*
9. Ḳıyās itdüm ki düşmiş ġonçe-i bāġ üstine şeb-nem
   Görüp teb-ḫālelerle laʿl-i nābın iy göñül yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 10). [ḳıyās itdüm, -dü, -m]*
10. Nesīm-i ṣubḥ ile cevlāna gelmiş berg-i eşcārı
    Görince ʿarṣa-i maḥşer **ḳıyās itdüm** gülistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 20). [ḳıyās itdüm, -dü, -m-düm]*

ḳıyās itme: *Mukayese etmek, karşılaştırmak.*

1. Eşʿārımı naẓm-ı sāʾire itme ḳıyās
   İmʿān-ı naẓarla seyr it iy ehl-şinās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 2). [ḳıyās itme, -me]*

ḳıyās itme: *Mukayese etmek, karşılaştırmak II zannetme, sanma.*

1. Ḳıyās itme gül ü lāle-zārı āteşdür
   Bu gül-sitān-ı elemdür ki ḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [ḳıyās itme, -me]*

ḳıyās itme: *Mukayese etmek, karşılaştırmak II Zannetmek, sanmak.*

1. Olan rīzān felekden ḳaṭre-i bārān **ḳıyās itme**
   Buḫār-ı āhdan bu ḳubbe-i mīnā-nümā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [ḳıyās itme, -me]*

ḳıyās itme: *Mukayese etmek, karşılaştırmak. II zannetmek.*

1. Şeb-nem **ḳıyās itme** ʿaraḳ-rīz-i şerm olur
   İtdükçe tāb-ı ʿārıż-ı yāra nezāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 5). [ḳıyās itme, -me]*

ḳıyās itmek: *Hayal etmek, farzertmek.*

1. Ḳıyās itmek o şūḫa māʾil ancaḳ cān-ı zār oldı
   Gül-i ruḫsārına bülbül benüm gibi hezār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 1). [ḳıyās itmek, -mek]*

kıyās itmeñ: *Zannetmek, sanmak.*

1. Kıyās itmeñ ki her dem āh idüp feryād ider ʿāşıḳ
   Ṣabāyı gör ki yāra gitmede imdād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 1). [kıyās itmeñ, -me, -ñ-meñ]*

kıyās olmaz: *Karşılaştırmak, mukayese etmek.*

1. Zaḥmetüm Ḳaysa **ḳıyāş olmaz** benüm iy zū-fünūn
   Mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışḳı bildürmez cünūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 1). [ḳıyāş olmaz, -maz]*

ko-: *Bırakmak, koymak.*

1. Tāb u tüvān mı **ḳor** nigeh-i rüstemānesi
   Żaʿf-āverī-i māye-i ṣabr u şekīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 5). [ḳor, -r]*
2. Dil-i şikestemi ḫālī **ḳomaz** ḫayāl-i ruḫı
   Piyāle-i mehi eyler mi āfiṭāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 3). [ḳomaz, -maz]*

ko-: *Bırakmak, izin vermek.*

1. Kūy-ı cānāndan **ḳomaz** bir laḥẓa dūr olsam eger
   Merdüm-i eşk-i terüm durmaz düşer dāmānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 7). [ḳomaz, -maz]*

ko: *"bırak!, dursun!, değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.*

1. Yābāna gitme Ḳays-veş iy dil cünūnı **ḳo**
   Ḫ∨āhiş hemīşe ʿāşıḳa yāruñ viṣālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [ḳo,]*
2. Ṭursun hemīşe sīnede dāġ-ı maḥabbetüñ
   Yansuñ **ḳo** ṣubḥ u şām çerāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 2). [ḳo,]*

ko: *Bırakmak, koymak.*

1. İtsün **ḳo** āh-ı ḥasreti şimdi dil-i figār
   Bir güñ Faṣīḥ vuṣlat ile kām-yāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 9). [ḳo,]*
2. Ġarrālanup sipihre hele sīne germesün
   Tā böyle iʿtimādı **ḳosun** rūzgāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 4). [ḳosun, -sun]*

3. Üft ü hīz eyleyerek pāyuña düşsün luṭf it
   Ḳo riḳābuñda dil-i bī-ser ü bī-pā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 6). [ḳo,]*
4. Fānūsa **ḳoma** māniʿ-i vuṣlat olup iy bād
   Pervāneyi ḳoy şemʿ-i fürūzāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 5). [ḳoma, -ma]*
5. Gülşen-i ḥüsne **ḳomışlar** iki vaḥşī âhū
   Seyr idüp rūyını ṣandum o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 4). [ḳomışlar, -mış, -lar]*
6. Ḳomazuz dergeh-i cānāneyi Mecnūn degülüz
   Düşmezüz Ḳays gibi kūh u beyābān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 3). [ḳomazuz, -ma, -zuz]*
7. Görse rū-gerdān olur āyīne-ruḫsārum benüm
   Yoḫsa bir peykān mı **ḳonmış** her ser-i müjgānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 4). [ḳonmış, -n, -mış]*
8. Dāġ yaḳdum vücūd-ı lāġarıma
   Sikke-i derd ü ġam **ḳodum** zerime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 2). [ḳodum, -du, -m]*
9. Ḫ∨āb bilmem ġam-ı müjeyle Faṣīḥ
   Ṣanki sūzen **ḳonıldı** püsterime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 8). [ḳonıldı, -n, -ıl, -dı]*
10. Ḫālini seyr eyle rengīn ʿārıż-ı dil-dārda
    Berg-i gül üzre **ḳomışlar** gūyıyā bir fülfüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 6). [ḳomışlar, -mış, -lar]*
11. Dile ṣaldıḳda pertev ṭāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı
    Ḳodılar gūyıyā fānūsa bir şemʿ-i fürūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 2). [ḳodılar, -dı, -lar]*
12. Bu çarḫdan itsem nʾola feryād-ı ḥalāṣ
    Sen sīm-teni ḳoynına **ḳor** her eşḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 2). [ḳor, -r]*
13. Ol feyżı **ḳomış** Ḫudā ki gül-zārumda
    Gül-ġonçe-i ümmīd biter ḫārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 1). [ḳomış, -mış]*

ko: *Bırakmak, izin vermek.*

1. Ṣatsun **ḳo** nāz u şīveyi şimdi o bī-vefā
   Kālā-yı ḥüsni ḫaṭ gelicek rāyegānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [ḳo,]*
2. Elden **ḳomaz** cemālüme beñzer diyü özi
   Mirʾāt ile alışdı o māḫuñ yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 1). [ḳomaz, -maz]*
3. Dostum ḳāmet-i ḫırāmānuñ
   Ḳo ṣalınsun riyāż-ı ʿālemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 20, Mısra 2). [ḳo,]*

ko: *(hatırda) bırakmak.*

1. Bī-bāk ile nām-ı teʾemmül **ḳomışuz**
   Terk itmenüñ adını taḥammül **ḳomışuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 1). [ḳomışuz, -mış, -uz]*

ko: *Adlandırmak, isimlendirmek.*

1. Ḫubānuñ olur cevri leẕiẕ ʿāşıḳ-ı zāra
   Kim çāşnī-i luṭf **ḳomışlar** siteminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 6). [ḳomışlar, -mış, -lar]*
2. Bī-bāk ile nām-ı teʾemmül **ḳomışuz**
   Terk itmenüñ adını taḥammül **ḳomışuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 2). [ḳomışuz, -mış, -uz]*
3. Biz itmezüz iltifāt ehl-i cāha
   Çeşm-i emele kuḥl-i teġāfül **ḳomışuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 4). [ḳomışuz, -mış, -uz]*
4. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül **ḳomışuz**
   Şevḳuñla ne ṣabr u ne teʾemmül **ḳomışuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 1). [ḳomışuz, -mış, -uz]*
5. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül **ḳomışuz**
   Şevḳuñla ne ṣabr u ne teʾemmül **ḳomışuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 2). [ḳomışuz, -mış, -uz]*
6. Uymaz bizüm aḥvālümüz ehl-i hevese
   Biz sīnemüze dāġ-ı taḥammül **ḳomışuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 4). [ḳomışuz, -mış, -uz]*

ko: *Bırakmamak.*

1. Dārūyı şifā-ḫāne-i ġaybuñdan vir
   Żaʿfıyla **ḳoma** luṭfuñı iżʿāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 4). [ḳoma, -ma]*

ko: *Koymak. II şekle sokmak bağlamında.*

1. Hep ḫırḳa-i tecrīde girüp oldılar ʿuryān
   Bu şekle **ḳor** ʿuşşāḳı muḥaṣṣal o ḳıyāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [ḳor, -r]*

ko: *Koymak, bırakmak. II sürmek.*

1. Āhumı sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk iden
   Nāzdan vesme **ḳonulmış** ol iki ebrūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [ḳonulmış, -n, -ul, -muş]*

ko: *Bırakmak, [kadehtekini bitirmeyip bir miktarını] bırakmak.*

1. Māh-ı nevi görince didüm cürʿasın **ḳomış**
   Ṣahbā-yı sāġar-ı felegi nūş idüp zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 1). [ḳomış, -mış]*

köhne: *Yıpranmış, eskimiş.*

1. Pā-māli iken himmetümüñ aṭlas-ı çarḫ
   Bulmadı ten-i bürehne bir **köhne** ʿaba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 4). [köhne,]*

köhne: *Eski II değersiz, önemsiz.*

1. Yād olunsun **köhne** ġamlar sāḳiyā nev-rūzdur
   Sāʿid-i sīmīnüñ it cām-āşinā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 1). [köhne,]*
2. Bāġa var bir nev-cevānla cām-ı mey gör iy Faṣīḥ
   Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 10). [köhne,]*
3. Ḫudāvendā feżā'il-perverā dāniş-verā ṣadrā
   Eyā ʻadliyle ḫurrem **köhne** bāġ-ı ʻālem-i fānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 64). [köhne,]*

köhne: *Eski, eskimiş, zamanı geçmiş.*

1. ʿĀşıḳum pādişāh-ı mülk-i dilüm
   Bu felek **köhne** bār-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 14). [köhne,]*
2. Fürūġ-ı dāġ yiter mihr ü māhı olmazsa
   Bu **köhne** ḫānḳaha bir çerāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 6). [köhne,]*

kʾol: *Ki ol- fiilinin kısaltılmış hali.*

1. Ḥilye-i pāküñ iletmiş gibi bād
   Kʾolmış elvān-ı çemen-zār ezher *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 8). [kʾolmış, -mış]*

k'ola: *Ki ola, ki olsun.*

1. Beñzer o zeʿāmet **ḳ'ola** deryā ḳaleminde
   Pür-sīm-i sirişk etmede dāmānımı çeşmim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 4). [ḳ'ola,]*

kʾola: *Ki ol- fiilinin kısaltılmış hali.*

1. Nümūne-i varaḳ-ı sebz **kʾola** şemīm-niṣār
   Çemen ṣahīfesi olmış nuḳāṭ-ı jāle ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 4). [kʾola,]*
2. Teb-ḫāleler ile laʿl-i nābı
   Bir cām durur **kʾola** ḥabābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 78, Mısra 2). [kʾola,]*

k'olup: *Ki olup.*

1. O dem gelür mi **k'olup** sırr-ı āb-ı (...)
   Çıḳa deruñ-ı segāndan dükān-ı kelle-pezān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 5). [k'olup,]*

kʾolurdı: *Ki olurdu.*

1. Ol ṣadr-ı güzin **kʾolurdı** der-bān
   Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 91). [kʾolurdı,]*

kon: *Konmak II yerleşmek.*

1. Eger ḫāra ise nerm ola çün sīm
   Ve bālīne **ḳona** bir kez ser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 4). [ḳona, -a]*
2. Senüñ tek **ḳonmasun** dāmānuña gerd-i keder cānā
   Çeken bād-ı ġam-ı dehri Faṣīḥ-i nā-tüvān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 9). [ḳonmasun, -ma, -sun]*
3. Gice aġyāra gelürmiş o perī-rū dirler
   Ḳonsa maʿḳūl idi bir merd-i nigeh-bān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 12). [ḳonsa, -sa]*
4. Ḳonmış nuḳāṭ-ı şeb-nem-i ter ṣaḥf-ı güllere
   Bir bir hezār yāda getürmiş rivāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 3). [ḳonmış, -mış]*
5. Kim ḥāfıẓ-ı cārī-i ḫoş-āyende nevāyuz
   Biz **ḳondurıruz** sāzımuza murġ-ı hevāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 18). [ḳondurıruz, -dur, -ır, -uz]*
6. Hem çeşmüme endīşe-i kākül **ḳonmış**
   Hem dīdeme fikr-i ruḫ çün gül **ḳonmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 1). [ḳonmış, -mış]*
7. Hem çeşmüme endīşe-i kākül **ḳonmış**
   Hem dīdeme fikr-i ruḫ çün gül **ḳonmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 2). [ḳonmış, -mış]*
8. Bir şīşedür el-ḥāṣılı çeşm-i ḫūnīn
   Hem sünbül-i ter hem gül ü hem mül **ḳonmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 4). [ḳonmış, -mış]*

kon: *Ölümü göze almak.*

1. Çoḳ ḫāk-i zemīne **ḳonmaya** rūy-ı niyāz
   Bīhūde yire gevher-i nāz itme telef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 3). [ḳonmaya, -ma, -ya]*

kon: *Kondurmak. II sazı bülbül gibi söyletmek.*

1. Biz **ḳondurıruz** sāzımuza murġ-ı hevāyı
   Teʿsīr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 17). [ḳondurıruz, -dur, -ır, -uz]*

kon-: *Koymak, bırakmak.*

1. Bulınmaz her baḥirde gevher-i ʿışḳ
   Ḳonılmaz her ser üzre efser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 2). [ḳonılmaz, -ıl, -maz]*
2. Yaḳılmaz her dile dāġ-ı maḥabbet
   Ḳonılmaz her ocaġa aḫker-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 8). [ḳonılmaz, -ıl, -maz]*

kondu: *Yerleştirilmek.*

1. Eger naḳşına ḳuşlar **ḳondurursa** ḫāme-i Mānī
   Yine yazmaḳ ne mümkin żaʿf-ı cism-i Ḳays-ı nālānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 1). [ḳondurursa, -rur, -sa]*

ḳonıl: *Konulmak, yerleştirilmek.*

1. Ya bir taṣvīr-i zībādūr **ḳonıldı** ẓarf-ı billūra
   Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 6). [ḳonıldı, -dı]*

ḳop-: *Ortaya çıkmak, zuhur etmek.*

1. Ne ġavġalar **ḳopardı** bir nigāh-ı çeşm-i mekkārı
   Ne kār-ı fitne peydā itdi ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 9). [ḳopardı, -ar, -dı]*

kop: *Ortaya çıkmak, zuhur etmek.*

1. Şevḳ-baḫş ol meclise yir yir ṣadā-yı hū **ḳopar**
   Bezm-i meydür muṭribā bir naġme-i dil-cū **ḳopar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 1). [ḳopar, -ar]*

2. Şevḳ-baḫş ol meclise yir yir ṣadā-yı hū **ḳopar**
   Bezm-i meydür muṭribā bir naġme-i dil-cū **ḳopar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 2). [ḳopar, -ar]*
3. ʿĀşıḳa serkeş olur bālā-ḳadān-ı şehr-i Rūm
   Merd-perver bir zemīndür dil-beri tünd-hū **ḳopar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [ḳopar, -ar]*
4. Cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat ol birez
   Bāre-i dil-keş-ḫırāmuñ luṭf it iy meh-rū **ḳopar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [ḳopar, -ar]*
5. Ḥüsn-i bī-mislüñ gören ṣunʿ-ı Ḫudāyı yād idüp
   Ṣıdḳ ile elbet derūnından ṣadā-yı hū **ḳopar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [ḳopar, -ar]*
6. Muḥāl olurdı eger olsa da firāz-ı cibāl
   Hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet **ḳoparsa** da ol dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 38). [ḳoparsa, -ar, -sa]*

kop: *Koparılmamış. II yetişmemiş, görülmemiş, benzersiz.*

1. Ḳopardı her ṭaraf būy-ı dil-āvīzī ḳıyāmetler
   Naẓīri **ḳopmamış** bir ġonçe-i bāġ-ı letāfet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [ḳopmamış, -ma, -mış]*

kop: *Tümün bir parçasını almak. II sevgiliye yakın olmak.*

1. Zülfin oḫşa rūyın öp bāġ-ı cemālinden Faṣīḥ
   Gāh sünbül-çīn-i şevḳ ol gāh şeftālū **ḳopar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [ḳopar, -ar]*

kop: *Koparmak. II ayırmak.*

1. Zinhār **ḳoparmañ** yüregin bülbül-i zāruñ
   İtmeñ ṣaḳınuñ ġonçesini çīde bahāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 2). [ḳoparmañ, -ar, -ma, -ñ]*

kop: *Kopmak, yerinden ayrılmak, yetişmek II Serpilip büyümek, yetişmek, gerçekleşmek.*

1. Bir ġonçe **ḳopsa** itmede ṣad-nāle ʿandelīb
   Rabṭ eylemiş o mertebe bāġ-ı fenāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 7). [ḳopsa, -sa]*

korḳ-: *Kaygılanmak, endişelenmek.*

1. Dest-i ġamla bu keş-ā-keş ki ḳala
   Ḳorḳarın ceyb ile dāmān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 8). [ḳorḳarın, -ar, -ın]*

2. Ümīd eyler idi bu būse-i ḫāl-i siyāhın dil
Ṭıfıldur **ḳorḳar** almaz aġzına fülfül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 8). [ḳorḳar, -ar]*

<u>kork:</u> *Kaygılanmak, endişelenmek.*

1. Muḫālif esmede ġāyetde bād-ı miḥnet ü kīne
Taḥammül eyleyemez **ḳorḳarın** sefīne-i sīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 2). [ḳorḳarın, -ar, -ın]*

<u>kova:</u> *Kovmak, def etmek, uzaklaştırmak.*

1. Ḫuld-i kūyından o ḫūr-veşi aġyār-ı pelīd
Bāġ-ı Firdevse **ḳovarlarsa** hemān (kūr) olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 14). [ḳovarlarsa, -r, -lar, -sa]*

<u>koy-:</u> *Bırakmak, terk etmek.*

1. Bizi tenhā **ḳoyup** vīrāne-i tārīk-i hicrānda
Niçe demler durur kim ol perī gözden nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 3). [ḳoyup, -up]*

<u>koy:</u> *Koymak, bırakmak.*

1. Iżṭırābı olmadı teskīn hiç bir vech ile
Ḳoymadıḳça ḫār-ı kūyın çeşm-i giryān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 6). [ḳoymadıḳça, -ma, -dıḳ, -ça]*
2. Bana nāz itmegi min baʿd **ḳoysun** çarḫ-ı hercāyī
Çıḳardum rişte-i dilden dür-i baḥr-i temennāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 1). [ḳoysun, -sun]*

<u>koy:</u> *(Bir yere) Bırakmak, (bir yere) yerleştirmek.*

1. Çek pīşe-i zār-ı cān leb ile
Ḳoy pistere bir cevān leb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 1). [ḳoy,]*

<u>koy:</u> *Bırakmak, terk etmek.*

1. Kūyuñ **ḳoyup** eflāki penāh eylemedüm
Manẓūruñ olan cāya nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 1). [ḳoyup, -up]*

<u>koy:</u> *Bırak, salıver.*

1. Fānūsa ḳoma māniʿ-i vuṣlat olup iy bād
   Pervāneyi **ḳoy** şemʿ-i fürūzāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 6). [ḳoy,]*

koy: *Koymak, bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.*

1. Kāküllerin ki zīr-i külāhına **ḳoydı** yār
   Devşürdi bāġ-ı behcetinüñ ṣaçlı sünbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 5). [ḳoydı, -dı]*

koy: *Koymak, yerleştirmek.*

1. Bu bezm-i bī-medār üzre ki nüh-ecrām **ḳoymışlar**
   Ṣafā cāmın tedārik itmemişler nām **ḳoymışlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 1). [ḳoymışlar, -mış, -lar]*
2. Görüp çeşm ü ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm ol māhuñ
   Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine bādām **ḳoymışlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 8). [ḳoymışlar, -mış, -lar]*
3. Ḥaẕer eyle dime ol ḫāldür bu zülf-i ḫoş-būdur
   O bāġa dāne dökmişler Faṣīḥā dām **ḳoymışlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 10). [ḳoymışlar, -mış, -lar]*

koy: *Koymak, adlandırmak.*

1. Bu bezm-i bī-medār üzre ki nüh-ecrām **ḳoymışlar**
   Ṣafā cāmın tedārik itmemişler nām **ḳoymışlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 2). [ḳoymışlar, -mış, -lar]*
2. Kimüñ bu bāġda nev-bāve-i kāmı yitişmişdür
   Gelenler mīve-i maḳṣūdını hep ḫām **ḳoymışlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 6). [ḳoymışlar, -mış, -lar]*

koy: *Bırakmak, dokundurmak.*

1. Zeyl-i pūşīde-i Beytüʾl-Ḥaram-āsā iy dil
   Būs idüp **ḳoy** ser-i tāʿẓīme o dāmān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 10). [ḳoy,]*

koy: *Koymak, yerleştirmek. II öncelik vermek.*

1. Çeşm-i ümīdi rūşen-i kuḥl-i belāġat it
   Ḳoy pāy-ı kilk-i naẓm-ı Faṣīḥa ser-i niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 9). [ḳoy,]*

koy: *Bırakmak, terk etmek.*

1. Ḫarāb olmış sarāy-ı ʿişret-ābādı Cemüñ gitmiş
   Ne meclisden eşer ḳalmış göñül ne cām **ḳoymışlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 4). [ḳoymışlar, -mış, -lar]*

koyn: *Kollar arası, kucak.*

1. Bu çarḫdan itsem nʾola feryād-ı ḥalāṣ
   Sen sīm-teni **ḳoynına** ḳor her eşḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 2). [ḳoynına, -ın, -a]*

koyn: *Kollar arası, kucak. II. Göğüsle giysi arası.*

1. Egerçi beslemiş **ḳoynında** çok dürr-i şemīn deryā
   Velī dendānuñ-āsā görmemiş dürr-i nigīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 1). [ḳoynında, -ın, -da]*

kubbe-i eyvān-ı hikmetdür: *Hikmet deryasının gökyüzü.*

1. Sikke-i şāh-ı velāyetdür külāh-ı Mevlevī
   Ḳubbe-i eyvān-ı ḥikmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 2). [ḳubbe-i eyvān-ı ḥikmetdür, -dür]*

kubbe-i felekde: *Gök kubbe.*

1. Bu **ḳubbe-i felekde** ḳala tīr-i āhumuz
   Bāzū-yı dilde ʿışḳ ile ṭāb u tüvān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 5). [ḳubbe-i felekde, -de]*

kubbe-i mīnā-nümā: *Şeffaf renkli, mavimsi gökyüzü.*

1. Olan rīzān felekden ḳaṭre-i bārān ḳıyās itme
   Buḫār-ı āhdan bu **ḳubbe-i mīnā-nümā** derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 6). [ḳubbe-i mīnā-nümā,]*

kū-be-kū: *Köy köy, sokak sokak, mahalle mahalle.*

1. Hevā-yı būy-ı ḥaḳīḳatle bād-ı ṣubḥ-ı bahār
   Gezer ṭaraf-be-ṭaraf **kū-be-kū** çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 4). [kū-be-kū,]*

kucaġ: *Kucak; vücudun açılmış durumdaki kollarla göğüs arasında kalan kısmı. II Sarılmak; koruyup kollamak.*

1. Ya olmış o laʿli rūḫ-efzā
   Meryem **ḳucaġında** misl-i ʿÌsā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 20). [ḳucaġında, -ın, -da]*

kūçe vü bāzār: *Çarşı ve pazar.*

1. Āhı ʿalem ü dāġı çerāġ eyleyüp iy dil
   Gerdān olalum kūçe vü bāzārı temāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 14). [kūçe vü bāzār, -ı]*

kūdek-misāl ider: *Çocuk gibi. II [Beline kabak bağlayan] çocuk gibi.*

1. Baḥr-i sirişk-i dīde-i terde şinā naẓar
   Her dem iki kedū ile **kūdek-misāl ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 5). [kūdek-misāl ider, -er]*

kudret: *Güç, kuvvet, takat.*

1. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle āha ḳuvvetümüz yoḳ
   Ne āha ʿārıżuña bir nigāha **ḳudretümüz** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 2). [ḳudretümüz, -ümüz]*

kudreti çok: *Kuvvet, güç, tâkat, iktidar. II Allah'ın her şeye kādir olması, dilediği her şeyi yapması şeklinde tecellî eden sıfatı, kâinatta zâhir olan gücü.*

1. İy ḳuvveti çoḳ **ḳudreti çoḳ** ḥażret-i Bārī
   Bu ʿabd-i żaʿīf üzre ḥafīf eyle bu bārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 56, Mısra 1). [ḳudreti çoḳ,]*

kudūm: *Gelme, geliş; ayak basma.*

1. Eġer ki men'-i ta'addī ideydi eşyāya
   Olurdı feyżı **ḳudūmiyle** beste rāh-ı żalāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 47). [ḳudūmiyle, -i, -y, -le]*

kudūm: *Bir yere ayak basma II bir yere gelme.*

1. Şu inse ayaġına nʾola serv-i gül-zāruñ
   Ḳudūmüñe müteraḳḳıb sitāde-ber-pādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 5). [ḳudūmüñe, -üñ, -e]*

<u>ḳudūm-ı ẏār-ı zī-şāndan:</u> *Şanlı sevgilinin gelişi.*

1. Kebāb itmişdi nār-ı intiẓār iy bād luṭf itdüñ
   Bize olduñ **ḳudūm-ı yār-ı zī-şāndan** peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [ḳudūm-ı yār-ı zī-şāndan, -dan]*

<u>kudüm-zen-i ser-i şūrīdem olmaduñ:</u> *Perişan âşıkların başının kudüm çalanı olmak. (Kudüm: Mehter mûsikîsinde, klasik mûsikîmizde, bilhassa tekke mûsikîsinde kullanılan ve zahme denen, uçları yuvarlak iki değnekle çalınan, üzerine deri gerilmiş, nakkāreden büyük, kösten küçük, iki kâseden ibâret usûl vurma âleti).*

1. Ḳudüm-zen-i ser-i şūrīdem olmaduñ bir kez
   Ḥemān vücūdumı bīhūde ḫāk-ı rāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 7). [ḳudüm-zen-i ser-i şūrīdem olmaduñ, -m-ma, -du, -ñ]*

<u>kûh:</u> *Dağ II Ferhad'ın deldiği Bîsütûn dağı.*

1. Ḫaṭṭuñ var ise nāz u niyāzı ile ʿışḳuñ
   Ferhād gibi **kūh** ile var güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [kūh,]*
2. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri benden suʾāl idüñ
   Ferhād u Ḳays **kūh** u yabāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [kūh,]*
3. Ne **kūha** ilticā ne vüḥūşa var ülfetüm
   Ferhād u Ḳaysa nisbet olınmaz maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 1). [kūha, -a]*
4. Mecnūna naẓar kūh dirüz bir kāha
   Ferhāda baḳınca **kūha** biz kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 4). [kūha, -a]*

<u>kûh:</u> *Dağ.*

1. Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma taḥammül lāzım
   Herkese **kūh** gibi tīğ ü kemer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [kūh,]*
2. Ḳomazuz dergeh-i cānāneyi Mecnūn degülüz
   Düşmezüz Ḳays gibi **kūh** u beyābān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 4). [kūh,]*
3. Minnet-i ḫāṭır-ḫırāş-ı tīşe ḳaydın çekmezem
   Kūhı deşt eyler dilüñ kem-ter nigāh-ı ḥasreti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 8). [kūhı, -ı]*

4. Cebīn-i cūya şiken virmez idi bād-ı şimāl
   O şeh ki **kûha** ṣabā ḳadrin eylese tavṣīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 34). [kûha, -a]*
5. Mecnūna naẓar **kūh** dirüz bir kāha
   Ferhāda baḳınca kūha biz kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 3). [kūh,]*

kühen-bāġ: *Köhnemiş bağ II solmuş bahçe.*

1. Ḫūn-āb-ı cigerden virelüm dāġa ṭarāvet
   Gelsün nem-i dilden o **kühen-bāġa** leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 10). [kühen-bāġa, -a]*

kühen-pīrān-ı bī-tābānı: *Güçsüz, zayıf yaşlı üstat.*

1. Ne keyfiyyet var iy sāḳī mey-i dīrīn-i ḫummuñda
   Kühen-pīrān-ı bī-tābānı nev-sāle cevān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 10). [kühen-pīrān-ı bī-tābānı, -ı]*

kühen-sakf: *Yaşlanmış gökyüzü.*

1. Yıḳılmazdı **kühen-saḳfı** ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ
   Ne var iy sāḳī bir kerre bize teklīf-i cām itsen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 34, Mısra 1). [kühen-saḳfı, -ı]*

kühen-ṭāḳ-ı sipihre: *Gökyüzünün eski kubbesi.*

1. Revnaḳda müşābih bu **kühen-ṭāḳ-ı sipihre**
   Ḳandīl ile ārāste eyvān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 7). [kühen-ṭāḳ-ı sipihre, -e]*

kūh-ı hicrān: *Ayrılık dağı. II ayrılık kavramının dağ gibi büyük, aşılması zor bir engel olması bağlamında.*

1. Mabeynümüze n'eyleyelüm āḫir-i kār
   Ṣaḥrā-yı firāḳ u **kūh-ı hicrān** girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 4). [kūh-ı hicrān,]*

kūh-ı ḥilm: *Akıl ve anlayış dağı.*

1. İy baḥr-i seḫā **kūh-ı ḥilm** ma'den-i 'irfān
   V'ey Ṭūr-ı ẕekā Mescid-i Aḳṣā-yı ma'ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 53). [kūh-ı ḥilm,]*

kūh-ilticā: *Dağa sığınan, dağlarda gezen.*

1. Hemīşe Ḳays-veş **kūh-ilticā** vādī-nişīnüz biz
   Fenā şehrinde hiç bir ḫāne-i ābādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 7). [kūh-ilticā,]*

kūh-ken: *Dağı delen, dağ kazan.*

1. Kūh-kenle Ḳays üstādum enīsümdür benüm
   Her biri vādī-i ʿışḳ içre yitişmiş tīşe-kār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 4). [kūh-kenle, -le]*

kūh-ken: *Dağı delen, dağ kazan II Ferhat ve Şîrîn hikayesindeki Ferhat.*

1. Faṣīḥ **kūh-ken** olmazdı tīşesüz āzād
   Ki kārı başa iletmekde ālet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 9). [kūh-ken,]*
2. Ḳays ile **kūh-ken** gibi ẓann eylemeñ beni
   Rāh-ı ġam-ı maḥabbete merdāne düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 7). [kūh-ken,]*
3. Hem-şīr **kūh-kenle** beni Ḳaysa tev-emān
   Küh-sār ü deşte mā'il isem eylemiş ḳaża *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 4). [kūh-kenle, -le]*

kuḥl-i baṣīret: *Görmeyi kuvvetlendiren sürme.*

1. Niçe bir mest-i girān-ḫ∨ābi-i ġaflet olalum
   Dīde-i cānumuza **kuḥl-i baṣīret** çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 4). [kuḥl-i baṣīret,]*

kuḥl-ı cevher-i cānsın: *Can cevherinden yapılmış sürme.*

1. Göze iy ḫāk-i pāy-ı yār **kuḥl-ı cevher-i cānsın**
   Sere iy sāye-i gīsū-yı dil-ber tāc-ı devletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 5). [kuḥl-ı cevher-i cānsın, -sın]*

kuḥl-i cilā: *Göz sürmesi.*

1. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʻuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 24). [kuḥl-i cilā,]*

kuḥl-i cilā çekem: *(gözlere) sürme çekilmesi, sürülmesi.*

1. Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin
   Göz açdurursa baña ger bu rūzgār-ı şedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 25). [kuḥl-i cilā çekem, -em]*

kuḥl-i cilā-yı cān: *Sevgilinin göz sürmesi.*

1. Gör feyż-ı ʿışḳ-ı yārı Hümā-yı ḥuceste-bāl
   Kuḥl-i cilā-yı cān ideʿaẓm-i remīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 8). [kuḥl-i cilā-yı cān,]*

kūhl-i cilā-yı yaʿḳūb: *Hz. Yakup'un gözlerinin sürmesi.*

1. İy ḫāk-i deri **kūhl-i cilā-yı Yaʿḳūb**
   Vʾey nuṭḳ-ı şifā-sāzı devā-yı Eyyūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 1). [kūhl-i cilā-yı yaʿḳūb,]*

kuḥl-i dīde-i cān: *Gönül gözünün sürmesi II Gönlünün gerçek arzusu.*

1. Budur k'ide **kuḥl-i dīde-i cān**
   İḫlāṣ ile niyyeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 77). [kuḥl-i dīde-i cān,]*

kuḥl-ı ġubār-ı āsitānuñla: *Eşik tozu sürmesi.*

1. Gözi **kuḥl-ı ġubār-ı āsitānuñla** açılmışdur
   Ḳadīmī dost-ı dīrīn-āşinādūr dil cenābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 5). [kuḥl-ı ġubār-ı āsitānuñla, -uñ, -la]*

kuḥl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle: *Temiz toprağın tozundan sürme.*

1. Bu çeşm-i ter ki yollar gözlemekden ḫıyrelenmişdi
   Virüp **kuḥl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle** cilā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 6). [kuḥl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle, -i, -yle]*

kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ: *Ayak toprağı, tozunun sürmesi. II (sevgilinin ayak bastığı) toz, toprak sürmesi.*

1. Bir dem yoġ iken fāṣıla seyl-i eşke
   Gözden yine **kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ** çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 4). [kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ, -uñ]*

kuḥl-i saʿādetden: *Saadet, mutluluk sürmesi.*

1. Dirīġ itme ġubār-ı āsitānın iy ṣabā bizden
   Ne var olsaḳ ḳarīrüʾl-ʿayn ol **kuḥl-i saʿādetden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 4). [kuḥl-i saʿādetden, -den]*

kuḥl-ı sıfāḫāndān: *İsfahan'ın sürmesi.*

1. Baña aʿlā idi müşk-i Ḫoten **kuḥl-ı Sıfāḫāndān**
   Gözümden gerd-i rāhuñ şüst ü şū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 7). [kuḥl-ı sıfāḫāndān, -m]*

kuḥl-i teġāfül: *Ihmal etme eyleminin (göz) sürmesi, ilacı.*

1. Biz itmezüz iltifāt ehl-i cāha
   Çeşm-i emele **kuḥl-i teġāfül** ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 4). [kuḥl-i teġāfül,]*

kuhl-i telh-i eşk-engīz: *Gözyaşı gibi acı sürme, göz yakan sürme.*

1. Olurdı çeşmüme çün **kuḥl-i telḫ-i eşk-engīz**
   Alaydı merdüm-i dīde kenāra şāhid-i ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 3, Mısra 1). [kuḥl-i telḫ-i eşk-engīz,]*

kūh-sār: *Dağlık, dağ tepesi.*

1. Taḥammül itmeye **küh-sāra** söyleseñ iy dil
   O bār-ı cevri ki bu rūzgārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 5). [küh-sāra, -a]*
2. Muḫaṭāb olmaġa yoḳ kimsede güftārıma ṭāḳat
   Varup **küh-sār** ile Ferhād gibi güft ü gūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 8). [küh-sār,]*
3. Ferhād u Ḳaysa sanki göñül tev'emān idi
   Küh-sār u deşte ḫ∨āhişi bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 9). [küh-sār,]*
4. ʿĀḳıbet başına çaldı tīşe-i cān-gāhını
   Kūh-sāruñ ġālibā Ferhād aldı āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 76, Mısra 2). [kūh-sāruñ, -uñ]*

küh-sār ü deşte: *Çöl ve dağlar.*

1. Hem-şīr kūh-kenle beni Ḳaysa tev-emān
   Küh-sār ü deşte mā'il isem eylemiş ḳaża *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 3). [küh-sār ü deşte, -e]*

<u>küh-sār-ı ġamda:</u> *Gam dağı.*

1. Merg-i Şīrīn-i maḥabbet irdi Ferhāddan meded
   Bulmadı **küh-sār-ı ġamda** ġayrı bir feryād-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 8). [küh-sār-ı ġamda, -da]*

<u>küh-sār-ı gerdūndan:</u> *Dünya, felek dağı.*

1. Döker dāmāna seyl-i eşkini **küh-sār-ı gerdūndan**
   İderler rūzgārın dest-bürdinden şecer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 5). [küh-sār-ı gerdūndan, -dan]*

<u>küh-sār-ı intiẓāra:</u> *Hasret dağı.*

1. Şeh-bāz-ı çeşmüñ uçdı hemān ḫ∨āb-ı rāḥatı
   Küh-sār-ı intiẓāra düşürdüñ şikārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 8). [küh-sār-ı intiẓāra, -a]*

<u>kül:</u> *Kül.*

1. Sensin iy pādişeh-i ḫayl-i rüsül
   Mefḫar-i cüzʾ ile **kül** maẓhar-ı ḳul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 12). [kül,]*

<u>kul oġlı āfeti:</u> *Köle çocuğu olan veya askeri zümrede görevli olan asker güzel, yeniçeri olan (erkek) sevgili.*

1. Gördüm ḳapuya çıḳmış o **ḳul oġlı āfeti**
   Şandum felek ḳapuya getürmiş ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 81, Mısra 1). [ḳul oġlı āfeti, -i]*

<u>külāh:</u> *Başa takılan takke, şapka veya taç.*

1. Olsaḳ ʿaceb mi şevḳ ile biz de **külāh** dost
   Olmamış o şems-i kec-külehüm tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [külāh,]*

2. Külāh ber-ser ü ber-dūş ḫırḳa-i tecrīd
Hezār şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [külāh,]*

külāh-ı ber-ser: *Başının üstündeki taç.*

1. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
Sebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān ki maḫlūḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 49). [külāh-ı ber-ser,]*

külāh-ı faḳr: *Fakirlik külahı.*

1. Külāh-ı faḳr ile ḫoş-ser olan dil-i dānā
Nigāh-ı efser-i keyhüsrev ü Ḳubād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 5). [külāh-ı faḳr,]*

külāh-ı köhneyi: *Köhnemiş, eskimiş külah, sarık.*

1. Tāc-ı mihre virmezin serde **külāh-ı köhneyi**
Aṭlas-ı çarḫa degüşmem ḫırḳa-i peşmīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 7). [külāh-ı köhneyi, -yi]*

külāh-ı mevlevī: *Mevlevi külahı: Mevlevi tarikatına mensup sufilerin giydiği külah.*

1. Mevlevī şeh-bāz-ı evc-i maʿrifetdür iy Faṣīḥ
Üsküf-i zer-kār-ı ḥikmetdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 12). [külāh-ı mevlevī,]*
2. Ẓarf-ı ḳalb-i pāk-ṭıynetdür **külāh-ı Mevlevī**
Āfet-i dünyā vü ʿukbādan maṣūnü'z-zeyl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 10). [külāh-ı mevlevī,]*
3. Sāyesinde ser-bülend olmış niçe şāh u gedā
Bār-gāh-ı ʿizz ü rifʿatdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 8). [külāh-ı mevlevī,]*
4. Olduġınca şevḳ ile meydān-ı ʿışḳ içre semāʿ
Çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 6). [külāh-ı mevlevī,]*
5. ʿĀlem-i dil ẓıllı-i maḫrūtīsi itmişdür siyāh
Leyletüʾl-Ḳadr-i kerāmetdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 4). [külāh-ı mevlevī,]*
6. Sikke-i şāh-ı velāyetdür **külāh-ı Mevlevī**
Ḳubbe-i eyvān-ı ḥikmetdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 1). [külāh-ı mevlevī,]*
7. Sikke-i şāh-ı velāyetdür **külāh-ı Mevlevī**
Ḳubbe-i eyvān-ı ḥikmetdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 2). [külāh-ı mevlevī,]*

8. Mevlevī şeh-bāz-ı evc-i maʿrifetdür iy Faṣīḥ
Üsküf-i zer-kār-ı ḥikmetdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 12). [külāh-ı mevlevī,]*
9. Ẓarf-ı ḳalb-i pāk-ṭıynetdür **külāh-ı Mevlevī**
Āfet-i dünyā vü ʿukbādan maṣūnüʾz-zeyl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 10). [külāh-ı mevlevī,]*
10. Sāyesinde ser-bülend olmış niçe şāh u gedā
Bār-gāh-ı ʿizz ü rifʿatdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 8). [külāh-ı mevlevī,]*
11. Olduġınca şevḳ ile meydān-ı ʿışḳ içre semāʿ
Çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 6). [külāh-ı mevlevī,]*
12. ʿĀlem-i dil ẓıllı-i maḫrūtīsi itmişdür siyāh
Leyletüʾl-Ḳadr-i kerāmetdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 4). [külāh-ı mevlevī,]*
13. Sikke-i şāh-ı velāyetdür **külāh-ı Mevlevī**
Ḳubbe-i eyvān-ı ḥikmetdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 1). [külāh-ı mevlevī,]*
14. Sikke-i şāh-ı velāyetdür **külāh-ı Mevlevī**
Ḳubbe-i eyvān-ı ḥikmetdür **külāh-ı Mevlevī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 2). [külāh-ı mevlevī,]*
15. Seyr it **külāh-ı Mevlevī** ile o dil-beri
Gör zīr-i istivāda dilā şems-i enveri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 77, Mısra 1). [külāh-ı mevlevī,]*
16. Seyr it **külāh-ı Mevlevī** ile o dil-beri
Gör zīr-i istivāda dilā şems-i enveri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 77, Mısra 1). [külāh-ı mevlevī,]*

külbe-i aḥzān-ı cānı: *Bedenin hüzün kulübesi, evi. II hüzünler kulübesi gibi beden, can.*

1. Ṣunuldı destüme mihr-i şafaḳ-nümā-yı ḳadeḥ
Pür itdi **külbe-i aḥzān-ı cānı** nūr-ı feraḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 10, Mısra 2). [külbe-i aḥzān-ı cānı, -ı]*

külbe-i nār-ı ḥazeni: *Keder ateşiyle yanan ev.*

1. Fikr-i taṣvīr-i dil-ārā-yı cemāliyle Faṣīḥ
Yūṣufistān iderin **külbe-i nār-ı ḥazeni** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 10). [külbe-i nār-ı ḥazeni, -i]*

küleh-ber-ser-i ʿışḳuz: *Aşk külahını başına geçirmiş kimse.*

1. Terk eylemişüz tācı **küleh-ber-ser-i ʿışḳuz**
Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 3). [küleh-ber-ser-i ʿışḳuz, -uz]*

küleh-i iftiḫār: *Övünme külahı. II kibirlilik.*

1. Dūş-ı ḫāṭırda delḳ-i istiġnā
   Küleh-i iftiḫār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 4). [küleh-i iftiḫār,]*

külḫan: *Hamam ocağı. II azap, keder veren yer.*

1. Baña **külḫanla** gülşen farḳı ʿışḳuñda ne mümkindür
   Ya āteş gül-sitān olmış ya olmış gül-sitān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 5). [külḫanla, -la]*
2. Lāle-zār itdi sirişk-i çeşm-i ter ṣaḥrāları
   Gülşen itdi şevḳ-ı ruḫsāruñ dile **külḫanları** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 4). [külḫanları, -lar, -ı]*
3. Ben āteşüm āteş baña gülşende ise
   Çesbān görinür sūz ile sensüz **külḫan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 4). [külḫan,]*

külḫan imiş: *Hamam ocağı (gibi) olmak. II hamam ocağını yer edinmek.*

1. Söz hemān ḫāṭır-ı āsūdededür yoḫsa Faṣīḥ
   Cāyumuz **külḫan imiş** farż idelüm gülşen imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 27, Mısra 2). [külḫan imiş, -miş]*

kulkul: *Testi, sürahi II Sürahiden şarap döküldükçe çıkan ses.*

1. Meclis-i mey gūyıyā bir dil-güşā gül-zārdur
   Bülbül-i rengīn-terennümdür ṣurāḫī **ḳulḳuli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 6). [ḳulḳuli, -i]*

kulḳul-i mīnā-yı mey: *Içki şişesinin sesi (şişeden bir şey dökülürken çıkan ses).*

1. Perde-sūz-ı beytüʾl-esrār-ı fünūndır neşvesi
   Ḳulḳul-i mīnā-yı mey envāʿ-ı ḥālet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 4). [ḳulḳul-i mīnā-yı mey,]*

kulle-i küh-sārdan: *Dağın tepesi, zirvesi. II âşık gönül.*

1. Münfekk olur mı tārik-i dilden duḫān-ı āh
   Olmaz seḥāb **ḳulle-i küh-sārdan** cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 6). [ḳulle-i küh-sārdan, -dan]*

kumāş: *Kumaş. II tarz, üslup.*

1. Bildi maḥabbetüñ ne **ḳumāş** olduġın henüz
   Ol nāzenīn-i nāz-fürūş-ı ḥarīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 3). [ḳumāş,]*

ḳumāş-ı elemdür: *Keder, üzüntü kumaşı. II keder, üzüntü sermayesi.*

1. Geçmez bu çār-sūda metāʿ-ı neşāṭ u ʿayş
   Kālā-yı ġam **ḳumāş-ı elemdür** bulan revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [ḳumāş-ı elemdür, -dür]*

ḳumāş-ı neşāṭ: *Sevinç, neşe kumaşı; metaı.*

1. Ser-ā-ser emtiʿa-i miḥnet ü **ḳumāş-ı neşāṭ**
   Bu çār-sū-yı maḥabbetde bir behāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 3). [ḳumāş-ı neşāṭ,]*

ḳumāş-ı sevdayı: *Sevda kumaşı. II sevda zemini.*

1. Ayāġa urdı maḥabbet metāʿ-ı ārāmı
   Geçen ḳalem-rev-i dilde **ḳumāş-ı sevdayı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 8). [ḳumāş-ı sevdayı, -yı]*

ḳumāş-ı surḫı: *Kırmızı halı II kırmızı ve değerli kumaş.*

1. Görinen şanmañ şafaḳ eyler felek her gāh-ı ṣubḥ
   Bir **ḳumāş-ı surḫı** pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 2). [ḳumāş-ı surḫı, -ı]*

kümeyt-i cām-ı meyi: *Şarap kadehinin doru atı. II Kızıl şarap.*

1. Sāḳī **kümeyt-i cām-ı meyi** bīş-ter sürüp
   Bu vāżʿ-ı nā-pesendi ziyāde kem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 7). [kümeyt-i cām-ı meyi, -i]*

kümeyt-i dilüm: *Gönlün doru atı.*

1. Sebük-rev itdi **kümeyt-i dilüm** o mertebe şevḳ
   Ki sāyem āciz idi eylemekde hem-pāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 9). [kümeyt-i dilüm, -üm]*

kümeyt-i idrāk: *Kavrama atı II insanın zihninin idrak etmesi, zihnin kıvraklığı.*

1. Pā-der-gil-i ḥayret olup āḫır
   Ṭayy eyleyemez **kümeyt-i idrāk** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 8). [kümeyt-i idrāk,]*

kümeyt-i muḥannā-keçīm: *Kırmızı zırhlı at.*

1. Erbāb-ı ʿayşa ṭayy-ı beyābān-ı ġam içün
   Sāġar gibi **kümeyt-i muḥannā-keçīm** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 6). [kümeyt-i muḥannā-keçīm,]*

kümeyt-i sāġar-ı ṣahbā-yı nāb: *Halis şarap kadehinin kırmızısı.*

1. Sāḳī Faṣīḥ neşve-i şevḳı yitişdürür
   Gül-gün **kümeyt-i sāġar-ı ṣahbā-yı nāb** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 10). [kümeyt-i sāġar-ı ṣahbā-yı nāb,]*

kümeyt-i zebān: *Dil atı. II yerinde durmayan dil.*

1. Gül-gün eşk-i dīde-i giryānı nʾeylesün
   Żabṭ eylemiş **kümeyt-i zebān** şikāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 3). [kümeyt-i zebān,]*

künām olmaz: *(Aslan için) yatak, yuva, barınak olmak.*

1. Sīnede her dil-rübānuñ ʿışḳı ārām eylemez
   Degme bir şīre **künām olmaz** Faṣīḥā bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 10). [künām olmaz, -maz]*

künām-ı şîr olmaġa: *Arslan yatağı, arslan yuvası olmak.*

1. Şanma kim her yirde cā eyler dil-i dānā yatur
   Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 5). [künām-ı şîr olmaġa, -maġ, -a]*

künc: *Köşe, bucak, kenar.*

1. Başduḳça ġam sipāhı zemīn-i dile ayaġ
   Mey-ḫāne **künci** ʿāşıḳa dārüʾl-emān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 6). [künci, -i]*

künc-i ferāġ: *El çekme, vazgeçme köşesi.*

1. Göñül göñül saña **künc-i ferāġ** yitmez mi
   Nedür bu ārzū-yı bāġ u rāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 1). [künc-i ferāġ,]*

künc-i ferāġını: *Azat olma, kurtuluş köşesi.*

1. Ḳalmaz şarāb-ı şevḳden elbet tehī o dil
   Çün ḫumm-ı bāde bekleye **künc-i ferāġını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 8). [künc-i ferāġını, -ın, -ı]*

künc-i ġamdan: *Dert, keder köşesi.*

1. Olup Yaʿḳūb-veş hem-dem sirişk-i bī-ḳarār ile
   Geçe ʿömr-i ʿazīzüm **künc-i ġamdan** āh u zār ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 20). [künc-i ġamdan, -dan]*

künc-i ḫāk itdüñ: *Toz, toprak etmek.*

1. Yirin āḫır o genc-i ʿilm ü faẓluñ **künc-i ḫāk itdüñ**
   Felek ṣatduñ o dürr-i bī-behāyı ʿāḳıbet hīçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 34). [künc-i ḫāk itdüñ, -dü, -ñ]*

künc-i ḫānemüz: *Evin köşesi. II aşığın evinin başköşesi.*

1. Teşrīfe vaʿde itmiş idüñ **künc-i ḫānemüz**
   Çekmekdeyüz o vaʿdeye el-āna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 3). [künc-i ḫānemüz, -müz]*

künc-i hicrde: *Ayrılık köşesi.*

1. Ġam itmiş idi **künc-i hicrde** beni helāk
   Geldi peyām-ı vuṣlat-ı cānāna cān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 5). [künc-i hicrde, -de]*

künc-i külhan: *Hamam köşesi. II harabe, viran yerler.*

1. Āteş-i ʿışḳuñla gülşen künc-i külḫandur bańa
   Künc-i külḫan ʿārızuñ şevḳıyle gülşendür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 2). [künc-i külḫan,]*
2. Ben ʿāşıḳum münāsib olan şimdilik bańa
   Āzāde **künc-i külḫan** iken gülşen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 4). [künc-i külḫan,]*

künc-i külhan: *Hamam ocağının köşesi. II harabe, viran yerler.*

1. Feyż-ı ışḳ-ı yār ile bir ḥālet el virdi Faṣīḥ
   Künc-i külḫan gülşen-i pür-sebz ü ḫurremdür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 10). [künc-i külḫan,]*

künc-i külḫandur: *Hamam köşesi. II harabe, viran yerler.*

1. Āteş-i ʿışḳuñla gülşen **künc-i külḫandur** bańa
   Künc-i külḫan ʿārızuñ şevḳıyle gülşendür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 1). [künc-i külḫandur, -dur]*

künc-i maḥabbet: *Muhabbet köşeleri.*

1. Gayrete irmez beyān olmaz zebān-ı ḳāl ile
   Bir ʿaceb **künc-i maḥabbet** dāstānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 4). [künc-i maḥabbet,]*

künc-i mātemdür: *Matem, keder köşesi.*

1. Yārsuz gül-zār-ı ʿālem **künc-i mātemdür** bańa
   ʿIyd u Nevrūzı göñül māh-ı Muḥarremdür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [künc-i mātemdür, -dür]*

künc-i şeb-i hicrānda: *Ayrılık gecesinin köşesi. II sevgiliden ayrı kalınan her gece.*

1. Künc-i şeb-i hicrānda ḳalup zār (u) zebūn
   Her dīdemi ġam eyledi bir kāse-i ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 1). [künc-i şeb-i hicrānda, -da-up]*

künc-i tār-ı iḫtifā: *Gizlenmenin karanlık köşesi. II sevgilinin siyah saçlarının arasına saklanma, gizlenme.*

1. Nāsdan dil **künc-i tār-ı iḫtifā** itmiş ḳabūl
   Nʿeylesün bī-çāre olmış bir perīye mübtelā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 3). [künc-i tār-ı iḫtifā,]*

künist: *Mecusi tapınağı, Yahudi havrası.*

1. Kāfir ʿadūdur iy dil-i şeydā **künişt**ümüz
   Bilmez nifāḳı ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 2). [künişt**ümüz**, -ü, -müz]*

künūz: *Hazineler.*

1. ʿĀlem eşküfte-bahār oldı ḳıyāmet demidür
   Āşikār oldı zemīn içre nihān cümle **künūz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 4). [künūz,]*
2. Vażʿ olınmış **künūzdur** ʿışḳuñ
   Dil ü cān-ı ḫarāb-ı ʿāşıḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 6). [künūz**dur**, -dur]*

kur-: *Hazırlamak, tertip etmek.*

1. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi zerrīn ṭınāb ile
   Eflāk ṣanma gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 4). [kur**dı**, -dı]*

kūr eylemişüz: *Kör etmek, görmez hale getirmek.*

1. Ne kefen fikri ne endīşe-i gūr eylemişüz
   Dili ġafletle siyeh dīdeyi **kūr eylemişüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 2). [kūr eylemi**şüz**, -miş, -üz]*

kūr olsun: *Kör olmak.*

1. Seni iy Yūsuf-ı Kenʿān-ı melāḥat ʿāşıḳ
   Kendi cānından aġır görmez ise **kūr olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 4). [kūr olsun, -sun, -]*

(kūr) olsun: *Kör olmak.*

1. Ḫuld-i kūyından o ḫūr-veşi aġyār-ı pelīd
   Bāġ-ı Firdevse ḳovarlarsa hemān **(kūr) olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 14). [(kūr) olsun, -sun]*

kurbān: *Bir uğurda feda olma. (Dervişi etrafında toplananlar bağlamında).*

1. Cān u dil ile tekye-geh-i ʿuşşāḳa
Kendü ayaġıyla gelme **ḳurbānlardur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 4). [ḳurbānlardur, -lar, -dur]*

kurbān olam: *Ölmek, canını feda etmek; bir kimse uğruna üzüntü, ızdırap çekmek.*

1. Ḳurbān olam o çeşm-i zebān-dāna kim Faṣīḥ
Her laḥẓa ehl-i dille ide ḳīl ü ḳāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 9). [ḳurbān olam, -am, -]*

kurbān-ı nigāhuñ: *Bakma, bakış kurbanı. II bir bakış ile kurban edilen.*

1. Āhū-yı ḥārem cān ile **ḳurbān-ı nigāhuñ**
Murġ-ı İrem āvāre-i ḳullāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 7). [ḳurbān-ı nigāhuñ, -uñ]*

kurbānuñ olam: *Uğruna, yoluna kendimi feda edeyim, öleyim.*

1. Başuñ içün bendeñe eyle vefā İsmāʿil
Ḳurbānuñ olam itme cefā İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 2). [ḳurbānuñ olam, -am]*

kurı: *Boş, faydasız, değersiz.*

1. Bir ḳaç gün içre bād-ı ḫazān şevḳlerin bozar
Feryād-ı bülbülān **ḳurı** bir müddeʿā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 6). [ḳurı,]*

kūs: *Kuş.*

1. Eger naḳşına **ḳuşlar** ḳondurursa ḫāme-i Mānī
Yine yazmaḳ ne mümkin żaʿf-ı cism-i Ḳays-ı nālānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 1). [ḳuşlar, -lar]*

kūs: *Kös, büyük davul.*

1. Biz pādişāh-ı bī-ḥaşemüz **kūsı** nʾeylerüz
Bīhūde ḳayd-ı devlet-i Kāvūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 1). [kūsı, -ı]*

kūşe-gīrī-i ḥamūl-i beyt-i aḥzāndan: *Hüzün evinin tahammül köşesinin bekleyeni.*

1. Yūsuf-ı güm-geşte-i ümmīdi bulmaḳdur Faṣīḥ
Kūşe-gīrī-i ḫamūl-i Beyt-i Aḥẓāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 10). [kūşe-gīrī-i ḫamūl-i beyt-i aḥẓāndan, -dan]*

kūse-i çesm-i vefā: *Vefa gözünün ucu.*

1. Āh ol zemān ki **kūşe-i çeşm-i vefā** ile
Ben ḫam-ḳadi çeküp çevirürdi kemān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 7). [kūşe-i çeşm-i vefā,]*

kūse-i çesmiyle: *Göz ucuyla bakış.*

1. ʿĀşıḳa bir **kūşe-i çeşmiyle** telmīḥ eylesün
Ṭuymasun aġyār vaʿd-i vaṣlı maẓhar olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 7). [kūşe-i çeşmiyle, -i, -yle]*

kūse-i dāmān-ı devlet: *Devlet sınırlarının (her bir) köşesi.*

1. İdelden **kūşe-i dāmān-ı devlet** me'menüñ taḳbīl
Gül-i mihre leb-i ümmīdüm eyler ḫande-efşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 65). [kūşe-i dāmān-ı devlet,]*

kūse-i dāmānumdan: *(Sevgilinin) Eteğinin ucu.*

1. Seyller oldı revān dīde-i giryānumdan
Gitmedi ḫār-ı sitem **kūşe-i dāmānumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 2). [kūşe-i dāmānumdan, -um, -dan]*

kūse-i dāmānuña: *(Sevgilinin) Eteğinin ucu.*

1. Ol ḳāmeti iy serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet
Kimdür ki görüp **kūşe-i dāmānuña** düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 6). [kūşe-i dāmānuña, -uñ, -a]*

kūse-i ṭarf-ı külāhında: *Külahın yan köşesi, külah köşesinin ucu.*

1. Nice dil āvīze-i mihr ü maḥabbetdür Faṣīḥ
Kūşe-i ṭarf-ı külāhında şikest-i 'işveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 10). [kūşe-i ṭarf-ı külāhında, -ın, -da]*

kūse-i ṭārīk-i derd ü ġussadā: *Keder ve dert yolu köşeleri.*

1. Yār aġyārıyla dil bārıyla biz ḳalduk Faṣīḥ
   Kūşe-i tārīk-i derd ü ġusṣadā bī-yār u kes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 10). [kūşe-i tārīk-i derd ü ġusṣadā, -dā]*

kūse-i zülfi: *Saç köşesi. II sevgilinin saçının ucu.*

1. Hep **kūşe-i zülfi** ṣandılar yār
   Ṭaḳmış sere bir laṭīf sünbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 3). [kūşe-i zülfi, -i]*

kūsis-āsinā-yı cüst ü cū olmaz: *Arama tarama faaliyetlerini bilmek, arama işini bilmek.*

1. Hezārān Yūsufı güm-geşte-i çāh-ı ʿadem ḳılsa
   Dil-i āzāde **kūşiş-āşinā-yı cüst ü cū olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 6). [kūşiş-āşinā-yı cüst ü cū olmaz, -maz]*

küstāhī-i cesāretimi: *Cesaretin edepsizliği.*

1. Zemīnde pertev-i mihr olmaz idi hiç pā-māl
   Baġışla medḥüñe **küstāḫī-i cesāretimi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 57). [küstāḫī-i cesāretimi, -im, -i]*

küstāhī-i murġ-ı ʿandelīb itmem: *Bülbül kuşunun kendini bilmezliği.*

1. Riyāż-ı meclisüñde zīr-i lebdür āh u feryādum
   Ben iy gül-çehre **küstāhī-i murġ-ı ʿandelīb itmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 10). [küstāhī-i murġ-ı ʿandelīb itmem, -me, -m]*

küstegān-ı ʿışka: *Aşk uğruna ölenler.*

1. Ser-i kūyına var rūz-ı şumār-ı ḥaşrı seyr eyle
   Çü ẕerre **küştegān-ı ʿışḳa** bir ḥadd ü ḥisāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 6). [küştegān-ı ʿışḳa, -a]*

küste-i tīġ-i helāk itdüñ: *Helak kılıcıyla öldürme.*

1. Felek ġāyet keremsüz merḥametsüz bī-mürüvvetsin
   Ne cürʾetle o ẕātı küşte-i tīġ -i helāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 38). [küşte-i tīġ-i helāk itdüñ, -dü, -ñ]*

<u>kuṣūr:</u> *Kabahat, suç; yersiz davranış.*

1. Bir meh-i reşk-i āfitābuñ var
   Yoḳ **ḳuṣūrı** Faṣīḥ ẕerre ḳadar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [ḳuṣūrı, -ı]*
2. Kerem-kārā ḫidīvā dāmen-i ʻafvuñla setr eyle
   Ki vaṣfuñda ḳabūl itmez **ḳuṣūrum** ḥadd ü pāyānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 72). [ḳuṣūrum, -um]*

<u>kuṣūr eylemisüz:</u> *Hata eylemek, yanlış yapmak.*

1. Ebrūya meh-i nev ruḫına bedr diyüp
   Evṣāf-ı cemālinde **ḳuṣūr eylemişüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 4). [ḳuṣūr eylemişüz, -miş, -üz]*

<u>kuṣūr itmekde:</u> *Eksik kalmak, hata yapmak.*

1. İtmekde ḳuṣūr itmeye ẕikr ü fikrüñ
   Yā Rab dile vir nūr-ı şuʿūr ile şühūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 3). [ḳuṣūr itmekde, -mek, -de]*

<u>ḳuvvet:</u> *Kuvvet, güç.*

1. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle āha **ḳuvvetümüz** yoḳ
   Ne āha ʿārıżuña bir nigāha ḳudretümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 1). [ḳuvvetümüz, -ümüz]*

<u>ḳuvvet-i bāzū-yı zāl ü sāmumuz:</u> *Zāl ü Sām gibi pazı kuvveti. II Şehnamede geçen, güçlü olmalarıyla tanıtılan kahramanlar.*

1. Faṣīḥ biz de ġam-ı ebruvān-ı yārı çekerdük
   Eger ki **ḳuvvet-i bāzū-yı Zāl ü Sāmumuz** olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 12). [ḳuvvet-i bāzū-yı zāl ü sāmumuz, -umuz]*

<u>kuvveti çok:</u> *Çok kuvvetli, çok güçlü (kimse).*

1. İy **ḳuvveti çoḳ** ḳudreti çoḳ ḥażret-i Bārī
   Bu ʿabd-i żaʿīf üzre ḥafīf eyle bu bārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 56, Mısra 1). [ḳuvveti çoḳ,]*

kūy: *Köy, mahalle, semt. II sevgilinin bulunduğu yer.*

1. Ḫāk-būs-ı āsitānuñla müşerref ġayrılar
   Dūr **kūyuñdan** Faṣīḥ-i bī-ser ü bi-pā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 10). [kūyuñdan, -uñ, -dan]*
2. Göñülden bir peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
   Bizüm de iy ṣabā **kūyında** yāruñ āşināmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [kūyında, -ın, -da]*
3. Niçe biñ ḫāṭır-ı şeydā yıḳılur **kūyında**
   O perī milket-i ḥüsnin niçe ābād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [kūyında, -ı, -n, -da]*
4. Ādem çıḳamaz ḥüsn-i rıżāsıyla muḥaṣṣal
   Dil **kūyuña** gül-zār-ı cinān dirse yiridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 6). [kūyuña, -uña]*
5. Gelmez kelāl **kūyuñı** geşt ü güẕārdan
   Mādām olınca elde ayāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 3). [kūyuñı, -uñ, -ı]*
6. Ne var ʿuşşāḳı ḫāmūş it ḥiṭāb-ı iltifātuñla
   Yiter **kūyuñda** sulṭānum yiter āh u fiġān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 4). [kūyuñda, -uñ, -da]*
7. Meger **kūyında** dil-dāruñ mekānı olmasun dirsin
   Nedür bu āh u girye kimsenüñ iy cān-ı ġam-dīde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 8). [kūyında, -ıñ, -da]*
8. Göñül **kūyında** feryād itmege muḥtāc-ı ruḫṣatsın
   Ki żabṭ-ı āh bilmez bir siyeh-mest-i maḥabbetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 1). [kūyında, -ın, -da]*
9. Bilmezüz ḫāl-i dili **kūyuñda**
   Olmaduḳ gitdi ḫaber-dār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 3). [kūyuñda, -uñ, -da]*
10. Gelmiş Faṣīḥ **kūyına** dil eşk-i çeşm ile
    Beñzer o kāha kim gele gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 9). [kūyına, -ın, -a]*
11. Kūyuñ bulur mıyum ki ʿaceb cüst ü cūyile
    Gitsem çü ḫas gözümden aḳan ḳanlu ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 1). [kūyuñ, -uñ]*
12. Dili **kūyında** bu ġam-ı ḥasret
    Öldürürse ṭuraġı cennet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 3). [kūyında, -ın, -da]*
13. Dili **kūyuñdan** ayru ḫaste görüp
    Didiler kim ṭuraġı cennet ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 3). [kūyuñdan, -uñdan]*
14. Tekye-gāhum lāle-veş ʿışḳuñla ṭaġ oldı baña
    Kūyuñı yād eyledüm ṭaġ üsti bāġ oldı baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 1, Mısra 2). [kūyuñı, -uñ, -ı]*
15. Kūyuñ ḳoyup eflāki penāh eylemedüm
    Manẕūruñ olan cāya nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 1). [kūyuñ, -uñ]*

16. Kūyına giden seyl-i sirişk-i çeşmüñ
Her mevcini bir nāme-i feryād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 3). [kūyına, -ın, -a]*

kūya kūce diyüp: *(sevgilinin yaşadığı) semt, mahalleye dar sokak, ince yol, sokak demek. (sevgilinin yaşadığı yeri küçümsemek bağlamında).*

1. Şehr-i devr eylemişüz kūçe diyüp kūya derüñ
Düşmişüz dest-i ġam-ı ʿışḳa tekāpūya derüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 43, Mısra 1). [kūya kūçe diyüp, -yüp]*

kūy-ı cānānda: *Sevgilinin mekanı, bulunduğu yer.*

1. Faṣīḥ-i zārdan nām u nişān yoḳ **kūy-ı cānānda**
Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 11). [kūy-ı cānānda, -da]*

kūy-ı cānāndan: *Sevgilinin mekanı, bulunduğu yer.*

1. Kūy-ı cānāndan ḳomaz bir laḥẓa dūr olsam eger
Merdüm-i eşk-i terüm durmaz düşer dāmānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 7). [kūy-ı cānāndan, -dan]*

kūy-ı dil-dāra: *Sevgilinin mahallesi, semti.*

1. Varılmaz **kūy-ı dil-dāra** irilmez vuṣlat-ı yāra
Esīr-i derd-i hicrüz çāremüz ṣabr u şekīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 3). [kūy-ı dil-dāra, -a]*

kūy-ı dil-rübāda: *Sevgilinin yanı.*

1. Şimdilik **kūy-ı dil-rübāda** Faṣīḥ
Fāriġ-i bāġ u rāġdur gönlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 9). [kūy-ı dil-rübāda, -da]*

kūy-ı dil-rübāya: *Sevgilinin mahallesi, bulunduğu yer.*

1. Anuñçün cān-ı müşt̤āḳa ḫaber cānāneden gelmez
Ki eşküm gibi **kūy-ı dil-rübāya** her giden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 2). [kūy-ı dil-rübāya, -ya]*

kūy-ı leylāyı: *Leyla'nın eşiği, bulunduğu yer.*

1. Gezerdüñ terk idüp iy Ḳays-ı ʿuryān **kūy-ı Leylāyı**
Girībānuñ yahūd çāk itmege dāmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 5). [kūy-ı leylāyı, -yı]*

kūy-ı nigārı: *Sevgilinin köyü.*

1. Gördüm ser-i rāh üzre şitābān-ı Faṣīḥi
Var ise yine **kūy-ı nigārı** heves itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 10). [kūy-ı nigārı, -ı]*

kūy-ı nigārı: *Sevgilinin köyü, mahallesi.*

1. Kūy-ı nigārı ḫ∨ābda seyr eyleyüp Faṣīḥ
Gül-geşt-i ṣaḥn-ı bāġ-ı cinān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 9). [kūy-ı nigārı, -ı]*

kūy-ı yāra: *Yarin semti.*

1. İy ṣabā **kūy-ı yāra** uġrarsañ
İtme bizden dirīġ ḫāk-i rehin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 47, Mısra 1). [kūy-ı yāra, -a]*

kūy-ı yāra: *Sevgilinin semti.*

1. Ne cānibe ki nigāh-efgen-i teveccüh olam
Miṣāl-i ḳıble-nümā dīde **kūy-ı yāra** döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 4). [kūy-ı yāra, -a]*
2. Çekilseñ reh-güzār-ı dilden iy seyl-āb-ı ḫūn-ı eşk
O ser-gerdāna **kūy-ı yāra** bir laḥża güẕer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 10). [kūy-ı yāra, -a]*

kūy-ı yāra: *Sevgilinin mahallesi, bulunduğu yer II sevgilinin yüzünün dönük olduğu taraf.*

1. Memnūnıyuz ṣabānuñ geldükçe **kūy-ı yāra**
Taṭyīb-i ḫāṭır eyler uġrar bu ḫāk-sāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 1). [kūy-ı yāra, -a]*

kūy-ı yārı: *Yarin semti.*

1. Gösterür elbetde **kūy-ı yārı** çün ḳıble-nümā
Ehl-i ʿışḳuñ deşt-i ġamda reh-nümāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 5). [kūy-ı yārı, -ı]*

2. Gösterür elbetde **kūy-ı yārı** çün ḳıble-nümā
   Ehl-i ʿışḳuñ deşt-i ġamda reh-nümāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 5). [kūy-ı yārı, -ı]*
3. Ṭolansa aġlayarak **kūy-ı yārı** ʿāşıḳ-ı zār
   Sirişk ile ser-i kūy olur ṭolayı bıñar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 29, Mısra 1). [kūy-ı yārı, -ı]*
4. Ṭolansa aġlayarak **kūy-ı yārı** ʿāşıḳ-ı zār
   Sirişk ile ser-i kūy olur ṭolayı bıñar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 29, Mısra 1). [kūy-ı yārı, -ı]*

L

lafẓ: *Söz.*

1. Her **lafẓı** şifā virse n'ola ṣadra ki oldur
   Dānende-i her ḫāṣṣa-i eşyā-yı ma'ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 45). [lafẓı, -ı]*

laġz-geh: *Sürçme, kayma yeri. II Dünya.*

1. Bu **laġz-gehde** olanlar bürehne-pā düşmez
   Fütāde kefş-i ġurūr ile tünd-revlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 6). [laġz-gehde, -de]*

laġzīde olursam: *Sendelemek, ayağı kaymak.*

1. Laġzīde olursam n'ola geh rāh-ı suḫanda
   Mest eyledi keyfiyyet-i ṣahbā-yı ma'ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 21). [laġzīde olursam, -ur, -sa, -m]*

laḥīz oldı: *Bakan, inceleyen, dikkat eden.*

1. Ehl-i naẓar oldı naẓmuma çün laḥīẓ
   Telḫ oldı lisānı yād olındı Ḥāfıẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 1). [laḥīẓ oldı, -dı]*

laḫt laḫt: *Parça parça.*

1. Dil **laḫt laḫt** ḫūn ile lebrīz dīdeler
   ʿİşretdeyüz hemīşe kebāb u şarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 7). [laḫt laḫt,]*

laḫt laḫt itdürdi: *Parça parça etmek.*

1. Laḫt laḫt itdürdi ceyb-i ṣabrumı fürḳat bana
   Gelse kāse ḫūn-ı dil nūş itdürür ḥasret bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 1). [laḫt laḫt itdürdi, -dür, -di]*

laḫt-ı ciger: *Ciğer parçası.*

1. Gāh ḫūn-ı dil gehī **laḫt-ı ciger** rīzān ider
   Mācerāmuz dīde-i giryānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 7). [laḫt-ı ciger,]*

laḫt-ı ciger: *Ciğer parçası.*

1. Tā ḫūn-ı dil ü **laḫt-ı ciger** bāḳīdür
   Biz ārzū-yı mey ü kebāb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 3). [laḫt-ı ciger,]*

laht-ı ciger olsun: *Ciğer parçası olmak.*

1. El ṣunmazam olursa eger māʾide-i cān
   Laḫt-ı ciger olsun baña bī-minnet-i dūnān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 2). [laḫt-ı ciger olsun, -sun]*

laḫt-ı cigeridür: *Ciğer parçası.*

1. Çeşmümde görüp ṣanma ki **laḫt-ı cigeridür**
   Seyyāh-ı cihāndur saña gül-berg-i teridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 1). [laḫt-ı cigeridür, -i, -dür]*

laht-ı cigerle: *Ciğer parçası.*

1. Laḫt-ı cigerle ẓāhir olur āhumuz Faṣīḥ
   Gül-berg-i bāġ-ı ġamla vezāndur nesīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 9). [laḫt-ı cigerle, -le]*

laḫt-ı dil: *Gönül parçası.*

2. Güller bitürdi feyż-ı maḥabbetle ḫārumuz
   Zeyn itdi **laḫt-ı dil** müje-i eşk-bārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 1). [laḫt-ı dil,]*

laht-ı dil: *Yürek parçası.*

1. Meclis-i ʿışḳuñ saña keyfiyyetin naḳl eyleyem
   Nuḳlı **laḫt-ı dil** mey-i peymānesi ḫūn-ı derūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 4). [laḫt-ı dil,]*

laḥża: *An, zaman. II kısa süre.*

1. Bir **laḥẓada** taḥrīr eyle biñ ṣūret-i maʿnā
   Endīşe Faṣīḥ öyle ḳalem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 9). [laḥẓada, -da]*

2. Bulmazuz bir **laḫża** ḫālī dūd u ġamdan cānumuz
   Eksik olmaz tekye-gāh-ı dilde hiç mihmānumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 31, Mısra 1). [laḫża,]*
3. Dāġ-ı dil ile cism-i nizār eyle çü ney
   Her **laḫẓada** kār āh u enīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 4). [laḫẓada, -da]*

laʿl: *Kırmızı ve değerli bir süs taşı II sevgilinin kırmızı dudakları.*

1. Ḳaldı **laʿlüñde** çeşm-i ümmīdüm
   Cām-ı meyde ḥabābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 11). [laʿlüñde, -üñ, -de]*
2. Ġamzeñ göñülde rāz-ı nihāndan ḫaber virür
   Laʿlüñ suḫanda cevher-i cāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [laʿlüñ, -üñ]*
3. Olduḳça **laʿli** ġayra cevāhir-nümā-yı luṭf
   Çeşmümde dürc-i laʿlden ol dem güher döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 3). [laʿli, -i]*
4. Ol kim baña **laʿlüñ** ezelī mültemes itmiş
   Şehd-i lebüñe merdüm-i çeşmüm meges itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 1). [laʿlüñ, -üñ]*
5. İy **laʿli** şeker-rīz-i melāḥat hele bir kez
   Ḳavl-i dil-i ʿuşşāḳ-ı vefā-dāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 9). [laʿli, -i]*
6. Belki gūş itdüreyin ḫaste-serin feryāduñ
   Dil-i ḫūnīni **laʿlden** saña mengūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 6). [laʿlden, -den]*
7. Sikender āyīnesi rūyı **laʿli** āb-ı Ḥıżırdur
   N'ola iderse şeh-i baḥr ü berri ʿabd-i kemīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 5). [laʿli, -i]*
8. Laʿli ol şūḫuñ miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda
   Guyıya bir ġonçe-i terdür benefşe-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 1). [laʿli, -i]*
9. Ya olmış o **laʿli** rūḫ-efzā
   Meryem ḳucaġında mis̲l-i ʿİsā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 19). [laʿli, -i]*

lāl oldı: *Dilsizleşmek, söz söyleyemez hale gelmek.*

1. Maḥabbet itdi evvel gerçi dil aʿlā-yı aḥvālin
   Görince yārı ḥayret el virüp bī-çāre **lāl oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 4). [lāl oldı, -dı]*

lāl olur: *Dili tutulmuş, konuşamaz duruma gelmiş, dilsiz.*

1. Görince **lāl olur** dil levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı
   O maḥcūb ʿāşıḳ-ı dem-besteyüm ḥarf-i ṭaleb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 3). [lāl olur, -ur]*

lāl ü bī-zebān olur: *Dilsiz ve suskun olmak.*

1. Erbābı iy Faṣīḥ olur lāl ü bī-zebān
   Gelmez lisāna ḥāşılı olmaz beyān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 9). [lāl ü bī-zebān olur, -ur]*

lāle: *Lale çiçeği.*

1. Gülşenüñ sensüz güli sūzende aḫkerdür baña
   Lālenüñ her bergi ḫūn-ālūde ḫançerdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 2). [lālenüñ, -nüñ]*
2. Bir **lālesi** vāfir güli çoḳ memleket oldı
   Ḫāk-i ten-i zār olalı meskūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [lālesi, -si]*
3. Yā Rab ne gül ne **lāle** ne süñbül ne bāġ vir
   Baña bu çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [lāle,]*

lāle vü gül yāsemen açılmış: *Lale, gül ve yasemin (çiçekleri) açmış, tomurcuklanmış.*

1. Nev-bahār olmış açılmış lāle vü gül yāsemen
   Başlamış feryād u āh u nāleye murġ-ı çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 62, Mısra 1). [lāle vü gül yāsemen açılmış, -ıl, -mış]*

lāle-āsā: *Lale gibi. II Aşığın yaraları ile benzerliği bağlamında.*

1. Ne gül-çīn-i ferāġ oldum ne seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm
   Hemān ancaḳ deruñum **lāle-āsā** dāġ dāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 2). [lāle-āsā,]*

lāle-gūn eylemiş: *Lale renkli, kırmızı renkli (hale) getirmek.*

1. Eylemiş dāmānumı ḫūn-āb-ı ḥasret lāle-gūn
   Zaḫm-ı seng-i ġamla olmış sīne reng-i Bīsütūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 63, Mısra 1). [lāle-gūn eylemiş, -miş]*

lāle-i aḥmerde: *Kırmızı lâle.*

1. Herkesi feyż-ı bahār-ı mihrüñ itmiş hisse-dār
Ġonçede çāk-i girībān **lāle-i aḥmerde** dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 6). [lāle-i aḥmerde, -de]*

lāle-i bāġ: *Lale bahçesi.*

1. Yārsuz seyr-i gül ü **lāle-i bāġ** u gülşen
Dili pür-āteş idüp dāġ-be-dāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 5). [lāle-i bāġ,]*

lāle-i dest-i ġamda: *Keder çölünün lalesi.*

1. Dil-i ʿāşıḳda ārzū olmaz
Lāle-i deşt-i ġamda bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 2). [lāle-i deşt-i ġamda, -da]*

lāle-i esküfte-i gülşen: *Gül bahçesinin açılmış lalesi.*

1. Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿazmüme reh-zen
Ḫandān-ı lebi dendānla bir ġonçe-i pür-nem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 8). [lāle-i eşküfte-i gülşen,]*

lāle-i esküfte-i gülşen: *Gül bahçesinin açılmış lalesi.*

1. Ḫandān lebi dendānuña bir ġonçe-i pür-nem
Ḫāliyle ruḫı **lāle-i eşküfte-i gülşen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 8). [lāle-i eşküfte-i gülşen,]*

lāle-rū: *Lale yanaklı. II Sevgili.*

1. Kelām-ı vaṣf-ı cemālüñ hezār ḥıfẓ itmiş
Ḳırāʾat itmede iy **lāle-rū** çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 8). [lāle-rū,]*

lāle-ruḫ: *Lale yanaklı II Sevgili.*

1. Sen gül gibi iy şūḫ açılup eyle tekellüm
Her **lāle-ruḫuñ** ġonçe-ṣıfat aġzı büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 6). [lāle-ruḫuñ, -uñ]*

lāle-ves: *Ortasında yanığı andıran siyahlık olan lale çiçeği gibi.*

1. Tekye-gāhum **lāle-veş** ʿışḳuñla ṭaġ oldı baña
   Kūyuñı yād eyledüm ṭaġ üsti bāġ oldı baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 1, Mısra 1). [lāle-veş,]*

lāle-zār: *Lale bahçesi II gezinti, seyir yeri.*

1. Ḳıyās itme gül ü **lāle-zārı** āteşdür
   Bu gül-sitān-ı elemdür ki ḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [lāle-zārı, -ı]*
2. Lāle-zār üzre döker eşcārın ezhārın ṣabā
   Düşmede pervāneler gūyā çerāġān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 3). [lāle-zār,]*
3. Lāle-zār itdi sirişk-i çeşm-i ter ṣaḥrāları
   Gülşen itdi şevḳ-ı ruḫsāruñ dile külḫanları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 3). [lāle-zār,]*
4. Sensüz bu feyż-ı ʿāşıḳa faṣl-ı bahārdan
   Dāġın meger ki tāzeleye **lāle-zārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 61, Mısra 2). [lāle-zārdan, -dan]*

lāle-zār-ı ġam-ı ʿışḳa: *Aşk derdinin lale bahçesi.*

1. Dök cism-i dāġ dāġ Faṣīḥā sirişk-i ter
   İy dīde lālezār-ı ġam-ı ʿışḳa āb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 10). [lāle-zār-ı ġam-ı ʿışḳa,]*

lāle-zār-ı ʿışḳ: *Aşkın lâle bahçesi.*

1. Lāle-zār-ı ʿışḳ iden ṣaḥn-ı feżā-yı sīnemi
   Gülsitān-ārā-yı behcet bir gül-i terdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 5). [lāle-zār-ı ʿışḳ,]*

lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı naʿīmümdür: *Cennetin gül bahçesinin ortasında lale bahçesi.*

1. Lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı Naʿīmümdür benüm
   Ben o pür-cürmüm ki ḫırmen ḫırmen nār-ı Caḥīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 4). [lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı naʿīmümdür, -üm, -dür]*

laʿl-i cānāndan: *Sevgilinin lal gibi kırmızı ve değerli dudağı.*

1. Dil-i bīmāra olmaḳ **laʿl-i cānāndan** peyām-āver
   Heman olmaḳ gibidür ḫasteye cāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 1). [laʿl-i cānāndan, -dan]*

lāl-i ḥarem-i nāzuñ olan: *Işveli sevgilinin dudağına (sahip) olan (aşık).*

1. Meʾlūf-ı ġam-ı zāruñ olan hem-demi nʾeyler
   Lāl-i ḥarem-i nāzuñ olan maḥremi nʾeyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 30, Mısra 2). [lāl-i ḥarem-i nāzuñ olan, -an]*

laʿl-i ḫūbān: *Güzellerin dudağı.*

1. Laʿl-i ḫūbān lebüñe beñzeyemez
   Mühr çoḳ mühr-i Süleymān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 3). [laʿl-i ḫūbān,]*

laʿl-i lebi: *Dudağın kırmızı cevheri, kırmızı dudak.*

1. Laʿl-i lebi merhem müjesi sūzenüm olsun
   Pür-yāre-i tīġ-i sitem olsun dil ü cān tek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 6). [laʿl-i lebi, -i]*

laʿl-i lebiyle: *Lal taşına benzeyen kırmızı dudak.*

1. Çoḳ nān u nemek yinmiş idi **laʿl-i lebiyle**
   ʿAhdi gibi hep cümlesin itmişdi ferāmūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 3). [laʿl-i lebiyle, -iy, -le]*

laʿl-i lebüñ: *Lal taşına benzeyen kırmızı dudak.*

1. İy ʿÖmer **laʿl-i lebüñ** Fārūḳ-ı Aʿẓamdur baña
   Ḫaste-i dil-teşne-i ʿışḳum ġıdā semdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 2, Mısra 2). [laʿl-i lebüñ, -üñ]*

laʿl-i lebüñ: *Lal (taşı) gibi kırmızı dudak.*

1. Laʿl-i lebüñ mi menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt mı
   Luṭfuñ mı ḳaṭre ḳaṭre ḳand-ı nebāt mı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 84, Mısra 1). [laʿl-i lebüñ, -üñ]*

laʿl-i lebüñ: *Dudak cevheri, la'l gibi kırmızı dudak.*

1. Şifā-sāz olmada **laʿl-i lebüñ** ammā Mesīhādur
   Eger çi derd-i ʿışḳuñ dilde aʿdā-yı müdāvādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 2). [laʿl-i lebüñ, -üñ]*

laʿl-i nābı: *Saf dudak, kıpkırmızı dudak.*

1. Teb-ḫāleler ile **laʿl-i nābı**
   Bir cām durur kʾola ḥabābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 78, Mısra 1). [laʿl-i nābı, -i]*

laʿl-i nābın: *Saf dudak, kıpkırmızı dudak.*

1. Ḳıyās itdüm ki düşmiş ġonçe-i bāġ üstine şeb-nem
   Görüp teb-ḫālelerle **laʿl-i nābın** iy göñül yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 9). [laʿl-i nābın,]*

laʿl-i nābuñ: *Kırmızı dudak. II sevgilinin kırmızı dudağı.*

1. Laʿl-i nābuñ mül midür ya ġonçe-i şād-āb mı
   Kākülüñ ḫoş-bū ḳaranfil sünbül-i ġarrā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 3). [laʿl-i nābuñ, -uñ]*

laʿl-i nābuñla: *(sevgilinin) saf dudağı.*

1. Suʾāl it ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı sāḳī **laʿl-i nābuñla**
   Şifā-sāz ol bizi yād eyle bir ḳaṭre şarābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 1). [laʿl-i nābuñla, -uñ, -la]*

laʿl-i yār: *Sevgilinin kırmızı dudağı.*

1. Ṣafā-yı ḫāṭıruma **laʿl-i yār** olur bāʿis
   Neşāṭ-ı bezme mey-i ḫoş-güvār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 1). [laʿl-i yār,]*

laʿl-i yāra: *Sevgilinin kırmızı dudağı.*

1. Sebziyle pür ol iki kenāra
   Beñzer ḫaṭ-ı nevle **laʿl-i yāra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 8). [laʿl-i yāra, -a]*

lā-mekān: *Mekansızlık alemi. II Allah'ın huzuru.*

1. İy rütbesi **lā-mekāndan** ʿālī
   Sübḥānaʾllāh zihī meʾālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 61). [lā-mekāndan, -dan]*

lā-meḳān: *Mekansızlık, sonsuzluk II Allah'ın huzuru.*

1. Ol ḥāle güvāh inḥınāyī
   İy maḥmili **lā-meḳān** temāşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 24). [lā-meḳān,]*

lâne: *Yuva, âşiyân.*

1. Gerd-i rāhuz ki būs-ı dāmenüñe Şīve-i rūzgāra muntaẓıruz

   Lāne ber-ser çü Ḳays-ı ser- geşte *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 23). [lāne,]*
2. Mecnūna **lāne** ez-ser ü sāmān degül idi
   ʿIşḳ ile mālik oldı idüp terk-i ḫānumān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 5). [lāne,]*

lāne ber-ser: *Başında yuva olan.*

1. Lāne ber-ser çü Ḳays-ı ser-geşte
   Maḥmil-i vaʿd-i yāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 5). [lāne ber-ser,]*

lāne olmaz: *Yuva, mesken olmak.*

1. Her ser üzre **lāne olmaz** gevher eglenmez her āh
   ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 7). [lāne olmaz, -maz]*

lāne-i aṣla: *Asıl (olan) yuva.*

1. Çün murġ-ı ḳafes **lāne-i aṣla** çekinürler
   Dil şevḳ ile pür cān ise şeydā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 59). [lāne-i aṣla, -a]*

lāne-i sūḳın: *Pazar yuvası, yuvayı andıran çarşı. II Bülbülün sermayesini sergilediği yer, yuva, bahçe.*

1. Hezārın eyledi berbād **lāne-i sūḳın**
   Bu gülşen-i elem-i ḥatmiġān u ḫār-mekīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 5). [lāne-i sūḳın,]*

laṭīf: *Latif, hoş, güzel.*

1. Hep kūşe-i zülfi şandılar yār
   Ṭaḳmış sere bir **laṭīf** sünbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 4). [laṭīf,]*
2. Kemāl üzre ṭarāvet var ten-i pāk ü **laṭīfüñde**
   ʿAceb rūḫ-ı muṣavversin ʿaceb nūr-ı mücessemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 5). [laṭīfüñde, -üñ, -de]*
3. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
   Evrādum oldı ṣubḥ u mesā şimdi ya **Laṭīf** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 31, Mısra 2). [laṭīf,]*

laṭīf eyleyen: *Güzelleştirmek.*

1. ʿIşḳdur eyleyen bu bezmi laṭīf
   ʿIşḳdur ʿışḳ cām-ı şādānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 7). [laṭīf eyleyen, -yen]*

laṭīf itdi: *Yumuşak, hoş, ince bir güzellik haline getirmek.*

1. Āteş-i ḥasret **laṭīf itdi** ser-ā-pā cismümi
   Lāzım oldı gülşen-i ʿışḳa nesīm olmaḳ bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 49, Mısra 1). [laṭīf itdi, -di]*

laṭīf ü ḫoş-ter: *Keyif veren ve daha güzel, en güzel.*

1. Ṣavt u naġamuñ **laṭīf ü ḫoş-ter**
   Olduḳça ḳaṭıʿ zebānuñ eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 34). [laṭīf ü ḫoş-ter,]*

laṭīfe eyledi: *Güldürmek, eğlendirmek amacıyla söylenen güzel ve nükteli söz veya hikâye, şaka yapmak.*

1. Hep ġonçeleri ḫandeye āġāz itdi
   Bilmem ne **laṭīfe eyledi** bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 4). [laṭīfe eyledi, -di]*

lāyık: *Layık, uygun, yakışır.*

1. Saña **lāyıḳ** berāy-ı müjdegānī cān-niṣār olsam
   Peyām-ı ʿizz-i teşrīfiyle olduñ ġam-zidā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 7). [lāyıḳ,]*
2. Aña **lāyıḳ** dinilmege çelebi
   Aña şāyeste ṣadr-ı maḥdūmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 4). [lāyıḳ,]*

3. Sen ẕātuña **lāyıḳ** eyle iḥsān
   Ben bī-kes ü ġam-küsār u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [lāyıḳ,]*
4. İy ṣadr-ı güzīn hidīv-i zī-şān
   Sen ẕātuña **lāyıḳ** eyle iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 162). [lāyıḳ,]*

lāyık mı: *Hak mıdır? Reva mı?.*

1. Lāyıḳ mı ol perī görişe Ehremen ile
   Ādemle ülfet itmeye gözden nihān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 11). [lāyıḳ mı,]*

lāyık mıdur: *Hak mıdır? Reva mı?.*

1. Ruḫṣat-dih olup serzeniş itdürme Faṣīḥa
   Lāyıḳ mıdur aġyār o suḫan-dānā ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 10). [lāyıḳ mıdur, -dur]*

lā-yüsʿel: *Sorumluluk gerektirmeyen, sorumsuz.*

1. Bu ḥāli suʿāl eyler iseñ biz daḫı bunda
   Lā-yüsʿel ile ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 38). [lā-yüsʿel,]*

lāzım: *Lazım, gerekli.*

1. Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma taḥammül **lāzım**
   Herkese kūh gibi tīġ ü kemer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 7). [lāzım,]*
2. Ṣanma kim her yirde cā eyler dil-i dānā yatur
   Bîşe **lāzımdur** künām-ı şîr bir dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 5). [lāzımdur, -dur]*
3. Bār-ı girān-ı minnet-i sāḳīyi çekmezüz
   Lāzım gelürse ḫūn-ı dile minnet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 4). [lāzım,]*
4. Bu tīre-kārī-i ʿisyāna girye **lāzımmış**
   Beyāża defter-i āb-ı nedāmet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 5). [lāzımmış, -mış]*

5. Dāġ u nāleyle ol Faṣīḥ çü ney
   Lāzımı sāz u sūzdur ʻışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 10). [lāzımı, -ı]*
6. ʿĀşıḳa feryād-ı māder-zād **lāzımdur** göñül
   Ney gibi olmazsa istiʿdād **lāzımdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 1). [lāzımdur, -dur]*
7. ʿĀşıḳa feryād-ı māder-zād **lāzımdur** göñül
   Ney gibi olmazsa istiʿdād **lāzımdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 2). [lāzımdur, -dur]*
8. Dāġ ile sūrāḫ ile muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
   Dilde dāʾim ney gibi feryād **lāzımdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 4). [lāzımdur, -dur]*
9. Ḫizmetinde ḳayd-ı ʿālem ber-ṭarafdur cümleten
   Bende-i sulṭān-ı ʿışḳ âzād **lāzımdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 6). [lāzımdur, -dur]*
10. Her ser üzre lāne olmaz gevher eglenmez her āh
    ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād **lāzımdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 8). [lāzımdur, -dur]*
11. Cāna teʿsīr eylemez her nāle vü zār iy Faṣīḥ
    Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād **lāzımdur** gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 10). [lāzımdur, -dur]*
12. Teslīm ü rızādur bize her ḥālde **lāzım**
    Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 41). [lāzım,]*
13. Teslīm ü rızādur bize her ḥālde **lāzım**
    Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 39). [lāzım,]*

lāzım degül: *Gerekmez.*

1. Maḳṣūduñı edāya yiter bir nigeh Faṣīḥ
   Ol ser-te-ser nühüfteyi **lāzım degül** dimek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 10). [lāzım degül,]*

lāzım degül: *Gerekli değil, gerekmez.*

1. Baña **lāzım degül** yārān ile şimden girü ülfet
   O mīr-i meclis-i faẕl u hünerden çün cüdā oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 18). [lāzım degül,]*

lāzım olan: *Gerekli olan.*

1. İy Faṣīḥ ʿāşıḳa ṣabr eylemedür **lāzım olan**
   Zahidüñ ṭaʿnı ʿadū ḳīl ile ḳālī dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 9). [lāzım olan, -an]*

2. Her emirde emrine teslīmdür **lāzım olan**
Cebr olınmaz ḥāṣılı şāh-ı müsellemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 7). [lāzım olan, -an]*
3. Keyfiyyetidür **lāzım olan** bir kişi yoḫsa
N'eyler ṭutalum ḫālī Cemüñ cāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 7). [lāzım olan, -an]*
4. Ne çāre eyledi cāyın felek ḫāk-i fenā şimdi
Bize ṣubḥ u mesā **lāzım olan** ḫayr-duʿā şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 60). [lāzım olan, -an]*

lāzım oldı: *Gerekmek.*

1. Āteş-i ḥasret laṭīf itdi ser-ā-pā cismümi
Lāzım oldı gülşen-i ʿışḳa nesīm olmaḳ bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 49, Mısra 2). [lāzım oldı, -dı]*

leʿāl: *Inciler.*

1. Mümteniʿdür dime deryāda **leʿāli** dükenür
Dīdemüñ ḳaṭreleri sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 4). [leʿāli, -i]*

leʾāl-i naẓm: *Şiirin incileri (şiirin inci gibi kıymetli sözleri).*

1. Oldı çü **leʾāl-i naẓm** manẓūr
Ḳıl pāyına dürr-i neşri menşūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 191). [leʾāl-i naẓm,]*

leʾāl-i naẓm-ı manẓūr oldı: *Seçkin, beğenilmiş şiirin incileri.*

1. Bed-ḫvāhları ẕelīl ü maḳhūr
İy eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 191). [leʾāl-i naẓm-ı manẓūr oldı, -dı]*

leʾāl-i sirişkümi: *Gözyaşı incisi.*

1. Yā Rab żāyiʿ itme **leʾāl-i sirişkümi**
İt baña sübḥa-i güher-i pür-behā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 7). [leʾāl-i sirişkümi, -üm, -i]*

leb: *Dudak.*

1. Niçe **leb** ġonçe-i neşküfte-i gül-zār-ı kelam
Niçe **leb** bülbül-i rengīn-naġam-ı bāġ-ı edā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 5). [leb,]*

2. Niçe **leb** ġonçe-i neşküfte-i gül-zār-ı kelam
   Niçe **leb** bülbül-i rengīn-naġam-ı bāġ-ı edā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 6). [leb,]*
3. Ruḫları āfitābdur gūyā
   Lebi cām-ı şarābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 2). [lebi, -i]*
4. Görsek ilāc-ı sāġar-ı ṣabhā-yı vuṣlatuñ
   Ṣad-pāre oldı tāb-ı teb-i ḥasretüñle **leb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 8). [leb,]*
5. Laʿl-i ḫūbān **lebüñe** beñzeyemez
   Mühr çoḳ mühr-i Süleymān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 3). [lebüñe, -üñ, -e]*
6. Bāġ-ı ḥüsninde **lebi** ġonçe ḫaṭṭı şebbūdur
   Reng-i ruḫsārını seyr it gül-i şeftālūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [lebi, -i]*
7. Ümmīdi āb-ı vaṣluñ ile rūzgārdur
   Leb teşne dil fütāde-çeh-i intiẓārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 2). [leb,]*
8. Dil-i zāra **lebüñ** vaṣfından aʿlā güft ü gū olmaz
   Nihāl-i ḳāmetüñ medhinden aʿlā ārzū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 1). [lebüñ, -üñ]*
9. İtdi gül-i ḫiṭāb ile ḫandān **lebüñ** beni
   Muʿciz degül mi ṭūṭī-ṣıfat ġonçe söylemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 7). [lebüñ, -üñ]*
10. Ḫandān **lebi** dendānuña bir ġonçe-i pür-nem
    Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 7). [lebi, -i]*
11. Yiter keş-ā-keş-i zülfi **lebi** dehāna gelüp hem
    O nükte ḥālli içün de birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 5). [lebi, -i]*
12. Ser-meclis-i himmetde o ḫāmūş Faṣīḥüz
    Ḥarf-i ġalat-ı ḫāhiş alınmaz **lebümüzden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 10). [lebümüzden, -ümüz, -den]*
13. Lebüñ ṣun sīneñi ʿarż eyleyüp ṭūṭī-ṣıfat cānā
    Dile āyīne vü sükkerle tāʿlīm-i maḳāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 5). [lebüñ, -üñ]*
14. Faṣīḥ vāṣıl idince dehānı sāġarı yār
    Lebiyle ṣandılar itdi müşāfehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 10). [lebiyle, -i, -yle]*
15. Degülüm rāẓı **lebüñ** būs ide peymāne daḫı
    İstemem yanduġını şemʿüñe pervāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 1). [lebüñ, -üñ]*
16. Leblerin tefsīde gördükde suʾāl itdüm didi
    Tāb u teb efsürde itdi ġonçe-i ḫandānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 7). [leblerin, -ler, -in]*
17. Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān kim cümlesi
    Muʿcizātuñ cāmınıñ bir cürʿasına teşne **leb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 4). [leb,]*
18. Tefrīḥ-i mülāḳātuña ḥaḳḳā ki söz olmaz
    Öpdük **lebüñ** iy sāġar-ı ser-şār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 4). [lebüñ, -üñ]*

19. Çek pīşe-i zār-ı cān **leb** ile
    Ḳoy pistere bir cevān **leb** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 1). [leb,]*
20. Çek pīşe-i zār-ı cān **leb** ile
    Ḳoy pistere bir cevān **leb** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 2). [leb,]*
21. Murġ-ı dil-i zārı ṣayd eyle
    Bir bülbül-i naġme-ḫ∨ân **leb** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 4). [leb,]*
22. Min baʿd **lebin** ġayrıya emdürmem ki
    Peymāne içildi ʿahd ü peymān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 3). [lebin, -in]*
23. Ḫuşk-ı ġamı itsün **lebi** ṣad-pāre-i feryād
    Āh-ı seḥerīden ide hem kesb-i ḥarāret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 11). [lebi, -i]*

leb-ā-leb: *Ağzına kadar dolu.*

1. Bu bir vakt-i meşerretdür ki aʻlā ile ednānuñ
   Gül-i sūrī-i şādiyle **leb-ā-leb** ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 14). [leb-ā-leb,]*

leb-ā-leb: *Dudak dudağa, yakın, temas halinde.*

1. ʿIşḳ ile gerçi **leb-ā-lebsin** velī ḫāmūşsın
   Bahr-i bī-pāyānsın ammā mevc urmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 3). [leb-ā-lebsin, -sin]*

leb-be-leb: *Dudak dudağa.*

1. Cām ile olmış ṣurāhī bezm-i meyde **leb-be-leb**
   Yād iderler bir biriyle ṣoḥbet-i pīşīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 3). [leb-be-leb,]*

leb-be-leb-i ehl-i rāz: *Sır ehli ile dudak dudağa, dip dibe.*

1. Olmazdı böyle **leb-be-leb-i ehl-i rāz** ney
   İtseydi sūz-ı dilden eger iḫtirāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 1). [leb-be-leb-i ehl-i rāz,]*

leb-i dil-beri: *Sevgilinin dudağı.*

1. Cām-ı miḥnetle **leb-i dil-beri** būs eyleyelüm
   Ne çekersek çekelüm zevraḳumuz sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 3). [leb-i dil-beri, -i]*

leb-i laʿl-i nābdan: *Saf kırmızı dudak.*

1. Dil olsa n'ola **leb-i laʿl-i nābdan** müteleẕẕiẕ
   Olur meẓāḳı olanlar şarābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 1). [leb-i laʿl-i nābdan, -dan]*

leb-i sāġar-ı şarāb: *Şarap kadehinin dudağı. II şarap kadehinin kenarı.*

1. Geh būs-ı laʿli gāh **leb-i sāġar-ı şarāb**
   Cānāne ile ṣoḥbet-i cān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 3). [leb-i sāġar-ı şarāb,]*

leb-i şīrīn: *Tatlı dudak II sevgili.*

1. Bezminde añılduḳça Faṣīḥ ol **leb-i şīrīn**
   Ḥaḳḳumda olurmış suḫan-ı telḫ ile pür-cūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 1). [leb-i şīrīn,]*

leb-i takrīre: *Beyan, ifade dudağı.*

1. Leb-i ṭaḳrīre āşinā olmaz
   Her beyānı rümūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 3). [leb-i ṭaḳrīre, -e]*

leb-i ümmīdüm: *Ümit dudağı.*

1. İdelden kūşe-i dāmān-ı devlet me'menüñ taḳbīl
   Gül-i mihre **leb-i ümmīdüm** eyler ḫande-efşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 66). [leb-i ümmīdüm, -üm]*

leb-i yārdan: *Sevgilinin dudağı.*

1. Luṭf-ı suḫan olurdı **leb-i yārdan** cüdā
   Olsaydı būy-ı ġonçe-i gül-zārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 3, Mısra 1). [leb-i yārdan, -dan]*

lebrīz: *Taşkın, ağzına kadar dolmuş.*

1. Dil-i ḥazīne ṣafā-baḫş çün peyām-ı viṣāl
   Zemāne ḫande-i ʿayş u neşāṭ ile **lebrīz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 12). [lebrīz,]*

2. Ḫabāb eyler mey-i gül-gün ile **lebrīz** cām üzre
Görenler cā-be-cā şeb-nemle rūy-ı verd-i ḫandānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 23). [lebrīz,]*

lebrīz: *Dolu, taşkın.*

1. Dil laḫt laḫt ḫūn ile **lebrīz** dīdeler
ʿİşretdeyüz hemīşe kebāb u şarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 7). [lebrīz,]*

lebrīz-i murād it: *Ağzına kadar arzusu ile doldurmak. II Bütün isteklerini yerine getirmek.*

1. Bir būse-i laʿlüñ ile sāḳī dili şād it
Peymāne-i ümmīdimi **lebrīz-i murād it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 2). [lebrīz-i murād it,]*

leb-teşne itdi: *Susamış, arzulu, istekli olmak.*

1. Leb-teşne itdi ḫūn-ı dil-i nev-niyāzuma
Şemşīr-i ġamzeñe viren āb-ı zülāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 5). [leb-teşne itdi, -di]*

leclāc-ı ḥıyel-bāz-ı felek: *Feleğin düzenbazlığının mucidi.*

1. Anı **leclāc-ı ḥıyel-bāz-ı felek** ṭarḥ eylemiş
Natʿ-ı bezm-i ʿişrete ferzānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 7). [leclāc-ı ḥıyel-bāz-ı felek,]*

lehce: *Konuşma tarzı.*

1. Saña maḥṣūṣdur bu **lehce** Faṣīḥ
Her kişi böyle pāk-gū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 9). [lehce,]*

lerzān ol: *Titremek, endişelenmek.*

1. Mūy-ı ser-i şūrīde sefīd oldı sefīd
Eyyām-ı şitā-yı ʿömrdür **lerzān ol** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 83, Mısra 4). [lerzān ol,]*

lerzende olmış: *Titremek.*

1. Görüp tāb-ı ruḫ-ı dil-dārı olmış mihr lerzende
   O ser-gerdānide ḥummā-yı reşk-i bī-amān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 7). [lerzende olmış, -de-mış]*

<u>leşker-i āşūbe:</u> *Fitne ve kargaşa ordusu.*

1. Ṣad-ceyş-i fitne çeşm-i siyāhında cilve-ger
   Her ḫamm-ı zülfi **leşker-i āşūbe** ber-kemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 4). [leşker-i āşūbe,]*

<u>leşker-i ġam:</u> *Keder, dert askeri. II aşık.*

1. El-aman **leşker-i ġam** ceyş-i elem aldı beni
   Al idüp ḳapdı dili ol gözi cādū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 5). [leşker-i ġam,]*

<u>leşker-i ṣabr:</u> *Sabır ordusu.*

1. Ẓāhir olınca kevkebe-i pādişāh-ı ʿışḳ
   İtdi firār **leşker-i ṣabr** u sükūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 6). [leşker-i ṣabr,]*

<u>leşker-i ʿuşşāḳ:</u> *Aşıkların askeri, aşıklar ordusu.*

1. Der-ḳafā **leşker-i ʿuşşāḳ** Faṣīḥā yürisün
   İhtizāz ile ʿalem gibi çekilsün ḫūbān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 10). [leşker-i ʿuşşāḳ,]*

<u>letāfet-:</u> *Hoşluk, güzellik, incelik.*

1. İnkār olur mı gülşen-i naẓuñ **letāfeti**
   Murġ-ı niyāzı eyleyicek neğme-i hezār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 4). [letāfeti, -i]*

leṭāfet: *Hoşluk, güzellik, incelik.*

1. Letāfet var ruḫında tarz-ı reftārında ḥālet var
   Ol āfetde ser-ā-pā fitne-i rūz-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [letāfet,]*
2. Ġonçe-i reng ü **leṭāfet** çü nesīm ü şeb-nem
   Bülbülüñ eyledügi girye vü āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 7). [leṭāfet,]*
3. Vaṣṣāf-ı bāġ-ı maʿnā ider ḫāmemi Faṣīḥ
   Bülbüllerüñ şetāreti güller **leṭāfeti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 10). [leṭāfeti, -i]*

leṭāfet gelmiş: *Güzelleşmesi, güzel bir görünüm kazanması.*

1. Āzürde olur gül diyü bülbül açamaz bāl
   Gelmiş o ḳadar bāġa kemāl üzre leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 6). [leṭāfet gelmiş, -miş]*

leṭāfet gelsün: *Hoşluk gelsin II çiçek açsın, bahar gelsin.*

1. Ḫūn-āb-ı cigerden virelüm dāġa ṭarāvet
   Gelsün nem-i dilden o kühen-bāġa leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 10). [leṭāfet gelsün, -sün]*

leṭāfet-i cism-i semen-berüñ: *Yasemin gibi beyaz göksün güzelliği.*

1. Setr eylemeñ **leṭāfet-i cism-i semen-berüñ**
   Gül gibi ḳaṭ ḳaṭ olsa da pīrāhenün daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 3). [leṭāfet-i cism-i semen-berüñ, -üñ]*

leṭāfet-i ṣavt: *Ses güzelliği.*

1. Bülbüllere **leṭāfet-i ṣavt** eyleyen kerem
   Ḫār-ı ḫırāş-ı güş-ı gül itmiş nevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 5). [leṭāfet-i ṣavt,]*

leṭāfet-i sīmā: *Yüz güzelliği.*

1. Miṯāl-i āyine ḳalur kemāl-i ḥayretde
   Gören **leṭāfet-i sīmā** vü ḥüsn-i dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 8). [leṭāfet-i sīmā,]*

leṭāfet-nisār: *Hoşluk, güzellik yayan, saçan.*

1. Hevā o deñlü **leṭāfet-niṣār** kim meṣelā
   Nefes olınsa ger āyīne ṭutmaya zengār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 7). [leṭāfet-niṣār,]*

levend: *Asker. II boylu poslu, yakışıklı.*

1. Seyr iden o ḳāmet-i bülendi
   Çekdürme senüñ olur **levendi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 26). [levendi, -i]*

levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı: *Gönül süsleyen [sevgilinin] yanak sayfası, yanağı.*

1. Görince lāl olur dil **levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı**
   O maḥcūb ʿāşıḳ-ı dem-besteyüm ḥarf-i ṭaleb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 3). [levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı, -yı]*

levlāke lema ḫalaktüʾl-eflāk: *'Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım' anlamına gelen hadis.*

1. Bürhān-ı ʻuluvv-i şānuñ oldı
   Levlāke lema ḫalaḳtüʾl-eflāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 14). [levlāke lema ḫalaḳtüʾl-eflāk,]*

levs-i dāmenüm: *Eteğinin pisliği. II günahların çokluğu.*

1. Ḳabûl-i cürm ü günehde tevaḳḳuf u ihmāl
   Benem ben ol güneh-ālūde maʻṣiyet-kerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 66). [levṣ-i dāmenüm, -üm]*

leyl ü neh̲ārı: *Gece ve gündüz.*

1. ʿAceb mi ʿāşıḳ-ı dil-sūz iderse girye vü āh
   Dem-i firāḳda **leyl ü neh̲ārı** āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 6). [leyl ü neh̲ārı, -ı]*

leylā: *Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.*

1. Bir tebessümle niçe Şīrīni Ferhād eyleyüp
   Bir nigehle niçe biñ **Leylāyı** Mecnūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 6). [leylāyı, -yı]*

leyletüʾl-kadr-i kerāmetdür: *Mucizelerle dolu Kadir gecesi.*

1. ʿĀlem-i dil ẕıllı-i maḫrūtīsi itmişdür siyāh
   Leyletüʾl-Ḳadr-i kerāmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 4). [leyletüʾl-ḳadr-i kerāmetdür, -dür]*

<u>leylī:</u> *Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.*

1. Baḳ mertebesin **Leylī** ile Ḳays-ı żaʿīfün
   Ol nāziş ise ʿarż-ı himem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 7). [leylī,]*
2. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen olsaḳ maḥabbetle
   O **Leylī** ile hem-şīre göñül Mecnūn ile tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 8). [leylī,]*
3. Ceẕbe-i ʿışḳdur iden kārı
   Ṣanma kim çekdi **Leylīyi** Mecnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 4). [leylīyi, -yi]*
4. Dirler ki geldi **Leylīyi** Mecnūn ayaġına
   Var mı ṣaḥīhi yoḫsa hemān güft ü gū mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 8, Mısra 1). [leylīyi, -yi]*

<u>leylī eyle:</u> *Leyla ve Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı, Leyla gibi olmayı temenni etmek.*

1. İtme beni eyyām-ı ṭalebde Mecnūn
   Ammā şeb-i hicrānuñı **Leylī eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 4). [leylī eyle,]*

<u>leylī vü mecnūn:</u> *Leylâ ve Mecnûn.*

1. Murādımı yine bilmezlenür teġāfül ider
   Hezār **Leylī vü Mecnūn** gibi ḥikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 10). [leylī vü mecnūn,]*

<u>leytenī ma'ek:</u> *"Keşke seninle beraber olaydım." Anlamında Arapça ibare.*

1. Gelseñ ḫırāma her ne zemān iy nihāl-i nāz
   Dir kim Faṣīḥ sāye-ṣıfat **leytenī ma'ek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 10). [leytenī ma'ek,]*

<u>lezīz:</u> *Tatlı, hoşa giden, vazgeçilmesi güç olan.*

1. Olursa nʾola zaḫmı **leẕīẕ** iy dil-i kem-ter
   Gūyā ki meger ābīdür ol bildeki ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 1). [leẕīẕ,]*

<u>lezīz geldi:</u> *Lezzetli gelmek II lezzet almak. Hoşlanmak.*

1. Geldi baña zehr-i ġam maḥabbetle leẕīẕ
   Kim renc ü belā olur maʿiyyetle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 1). [leẕīẕ geldi, -di]*

leẕīẕ olsa: *Tatlı, lezzetli olmak II Zevk vermek.*

1. Hemīşe vaṣf-ı leb-i laʿli düşmez aġzuñdan
   ʿAceb mi olsa Faṣīḥā leẕīẕ eşʿāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 10). [leẕīẕ olsa, -sa]*

leẕīẕ olur: *Lezzetli olmak.*

1. Geldi baña zehr-i ġam maḥabbetle leẕīẕ
   Kim renc ü belā olur maʿiyyetle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 2). [leẕīẕ olur, -ur]*
2. Bülbüllerüñ efġānını gūş eyle Faṣīḥ
   Feryād olur sūziş-i ḥasretle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 4). [leẕīẕ olur, -ur]*

leẕīẕ olur: *Tatlı, lezzetli olmak II Zevk vermek.*

1. Ḫubānuñ olur cevri leẕiẕ ʿāşıḳ-ı zāra
   Kim çāşnī-i luṭf ḳomışlar siteminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 5). [leẕiẕ olur, -ur]*

leẕīẕ olursa: *Tatlı, lezzetli olmak II Zevk vermek.*

1. Faṣīḥ maʿni-i şiʿrüm **leẕīẕ olursa** nʾola
   Ki vaṣf-ı laʿlin ider ḫāme-i şeker-bārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 9). [leẕīẕ olursa, -ur, -sa]*

leẕẕet: *Lezzet, tat.*

1. Ġelürse telḫ saña ẕāʾiḳañda **leẕẕet** yoḳ
   Ḥalāveti mey-i şīrīn-güvāruñ iy zāhid *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 6). [leẕẕet,]*

leẕẕet-i cānı: *Gönül lezzeti, can tadı.*

1. ʿIşḳ-ı Şīrīn idi ki Ferhāda
   Terk itdürdi **leẕẕet-i cānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 20). [leẕẕet-i cānı, -ı]*

lezzet-i ṣahbā-yı telḫ: *Acı şarabın tadı.*

1. Görmeyen bilmez ṣafā-yı cām-ı ʿişret n'eydügin
   Leẕẕet-i ṣahbā-yı telḫ ü ẕevḳ-ı soḥbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 2). [leẕẕet-i ṣahbā-yı telḫ,]*

lezzet-i şīrīni: *Ferhat ü Şirin mesnevisinin kadın kahramanı, Şirin'in aşkı.*

1. Bulurdı **leẕẕet-i Şīrīni** şīriyle Ferhād
   Dizildi rişte-i bārīke ṣanki dürr ü le'āl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 19). [leẕẕet-i şīrīni, -i]*

libās: *Elbise, giysi.*

1. İrişdi feyż-ı dem-i nev-bahār-ı mevsim-i ʻıyd
   Libāsın eyledi eşcār-ı gül-sitān tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 2). [libāsın, -ı, -n]*
2. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʻbe **libāsın** Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
   Feyż olsa Faṣīḥā n'ola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fā'iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [libāsın, -ın]*
3. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe **libāsın**
   Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 27). [libāsın, -ın]*
4. Olmasa faṣl-ı bahār-ı luṭṭfuñ
   Bu **libās** ile görülmezdi şecer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 6). [libās,]*

libās: *Elbise. II yaprak, çiçek.*

1. İrişdi feyż-ı dem-i nev-bahār-ı mevsim-i ʿıyd
   Libāsın eyledi eşcār-ı gül-sitān tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 2). [libāsın, -ın]*

libās-ı ʿardan: *Ar, utanç elbisesi.*

1. Libās-ı ʿardan ʿārī olandur efgende
   Bu baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa her āşinā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 3). [libās-ı ʿardan, -dan]*

libās-ı sepīd: *Beyaz kaftan/beyaz elbise.*

1. Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile
   Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 13). [libās-ı sepīd,]*
2. Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣāl-i vaʻd ü vaʻīd
   Hevā āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi germ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 14). [libās-ı sepīd,]*

libās-ı sepīd: *Beyaz kaftan, beyaz elbise.*

1. Hevā-yı āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi germ
   Nihāl-i bāġ giyerse nʿola **libās-ı sepīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 14). [libās-ı sepīd,]*

libās-ı tāze: *Yeni elbise.*

1. Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
   Murādum üzre baña ʿıyd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 3). [libās-ı tāze,]*

libās-ı zāġa girsün: *Karga elbisesi giyinmek. II siyah elbise giyinmek, karga görünümlü olmak.*

1. Libās-ı zāġa girsün ʿandelīb-i zār u şeydāsı
   Bu bāġuñ çün benefşe gülleri hep nīl-gün olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 24). [libās-ı zāġa girsün, -a]*

libās-ı zindegi-i müsteʿār: *Emanet olan hayat elbisesi; ödünç yaşam elbisesi II geçici olan hayat, ömür.*

1. ʿArż-ı ḫırām naḫvete bu tengnāyda
   Degmez **libās-ı zindegi-i müsteʿār** ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 6). [libās-ı zindegi-i müsteʿār,]*

līk: *Ama, fakat, lakin.*

1. Āgeh degülüz **līk** murād-ı ezelīden
   Ḫayrān-ı ḫafī-ḥikmet ü teslīm-i rıżāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 35). [līk,]*
2. Dil-ḫaste-i ʿışḳa vaʿd-i tedbīr itdüñ
   İncāz-ı vefāda **līk** taḳṣīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 2). [līk,]*

lī-ma‘a’llāh: *Allah ile birlikte. II "Benim Allah ile ..." me'âlinde bir hadis olup yarım iktibas yapılmıştır. Hadis-i şerifte: “Benim Allah ile öyle anlarım olur ki, ne mukarreb melekler ne de bir nebi o yakınlığı elde edememiştir.” buyurulmuştur.*

1. İy şāh-ı melek-sipāh felek-cāh
   V’ey māh-ı sipihr **lī-ma‘a’llāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 12). [lī-ma‘a’llāh,]*

lisān: *Dil.*

1. Bir **lisāndur** bergi bir mecmūʿadur her ġonçesi
   Maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 7). [lisāndur, -dur]*

lisān: *Dil, söz, konuşma.*

1. Niçün ser-rişte-i āhı virürsin dest-i nādāna
   Lisānuñdan bilündi şemʿ-āsā sūz-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 6). [lisānuñdan, -uñ, -dan]*
2. Ehl-i naẓar oldı naẓmuma çün laḥīẓ
   Telḫ oldı **lisānı** yād olındı Ḥāfıẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 2). [lisānı, -ı]*

lisān oldı: *Dile gelmek II Konuşmak.*

1. O şāha mācerāmuz bir nigāh ile beyān oldı
   Kim anı şerḥa her müjgān-ı çeşmüm bir **lisān oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 2). [lisān oldı, -dı]*

lisāna gelmez: *Dile gelmek, söylenmek.*

1. Erbābı iy Faṣīḥ olur lāl ü bī-zebān
   Gelmez lisāna ḫāṣılı olmaz beyān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 10). [lisāna gelmez, -a-mez]*

lisān-ı cerī: *Açık yüreklilikle söz söyleme.*

1. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
   Bu güne şiʿr-i ter eyler mi her zebān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 7). [lisān-ı cerī,]*

lisān-ı ḥāl: *Gönül dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).*

1. Lisān-ı ḥāl ile her naḫl-i serv-i gül-zāruñ
   Dimekde dāmeni bu şūre-zārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 3). [lisān-ı ḥāl,]*

<u>livā-yı ʿişretüñi:</u> *Içki meclisinin sancağı.*

1. Sen de **livā-yı ʿişretüñi** bir kenāra çek
   Şimdi Faṣīḥ mevsim-i seyr-i ḥişārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [livā-yı ʿişretüñi, -üñ, -i]*

<u>liyāḳat olsun:</u> *Lâyık olma, uygunluk. II Lâyık olmaya sebep teşkil eden yetenek, yeterlilik, kifayet.*

1. Olsun bu ḥaḳīr kim liyāḳat
   Cārūb-keş-i der-i saʿādet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 157). [liyāḳat olsun, -sun]*
2. Redd itme bu ʿabd-i nā-murādı
   Allāh u resūlidür güvāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 157). [liyāḳat olsun, -sun]*

<u>lücce vü ʿummān ider miyüz:</u> *Deniz, dalga etmek.*

1. Görmez gider miyüz o perīnüñ cemālini
   Ceyb ü kenārı **lücce vü ʿummān ider miyüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 8). [lücce vü ʿummān ider miyüz, -yüz]*

<u>lücce-i ḫūndur:</u> *Kan denizi.*

1. Ṣaḳın düşürme ṣaḳın baḥr-i ʿışḳa zevraḳ-ı dil
   Miyānı **lücce-i ḫūndur** kenārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 4). [lücce-i ḫūndur, -dur]*

<u>lüknet:</u> *Pelteklik.*

1. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül iy Faṣīḥ
   Bārı bāġ eyler baña ol ṭıfl-ı nāzuñ **lükneti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 12). [lükneti, -i]*

lūle-i ḫāmeñden: *Kalemin oluğu, lülesi.*

1. Bād-ı feyż itsüñ yem-i ṭabʿuñ Faṣīḥā mevc-ḫīz
   Lūle-i ḫāmeñden aḳsun naẓm-ı pāküñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 12). [lūle-i ḫāmeñden, -ñ, -den]*

lüʾlüʾ-i engūr-ı ter: *Taze üzüm incisi.*

1. Zīver-i tāk olmamışdı **lüʾlüʾ-i engūr-ı ter**
   Ben dili itmişdüm ʿışḳuñ gevherin peymānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 3). [lüʾlüʾ-i engūr-ı ter,]*

lüʾlüʾ-i ḫāmeñ: *Kalemin kıymeti. II şairin şiirlerinin kıymeti bağlamında.*

1. Erbāb-ı ṭābʿı şehd-meẕāḳ eyledüñ Faṣīḥ
   Bu şiʿr-i ṣāf lüʾleʾ-i ḫāmeñ zülālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [lüʾlüʾ-i ḫāmeñ,]*

lüʾlüʾ-i ḫāmeñden: *Kalemin kıymeti. II şairin şiirlerinin kıymeti bağlamında.*

1. Bād-ı feyż itsüñ yem-i ṭabʿuñ Faṣīḥā mevc-ḫīz
   Lūle-i ḫāmeñden aḳsun naẓm-ı pāküñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 12). [lüʾlüʾ-i ḫāmeñden,]*

lüʾlüʾ-i lāʿlāları: *Parlak, iri inci.*

1. Çoḳ der-āgūş eyledüm bu mevce-i deryāları
   Naẓm-ı cevher-dāruña yoḳ cāy-ı inkār iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 10). [lüʾlüʾ-i lāʿlāları, -lar, -ı]*

lutf: *Ihsan, kerem, cömertlik.*

1. Ṭulūʿ itmek ne mümkin ẕerre **luṭf** ol mihr-i behcetden
   Olınca nā-müsāʿid ṭāliʿ ü nā-mihribān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 3). [lutf,]*
2. Bir iki düşnām virmiş bezm-i düşmende saña
   Müjde iy dil yine yāruñ **luṭfı** var iḥsānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [lutfı, -ı]*
3. Ḫubān-ı zemān **luṭf** ile maʿhūd degüldür
   Her ʿahd-şiken dil-bere dil virme Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [lutf,]*
4. Şehā bu bendeñe raḥm itmeyüp cefā idesin
   Cihānda ġayrı senüñ **luṭf** u şefḳatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [lutf,]*

5. Dil-i aʿdā-yı fāsid **luṭf** ile ṣafvet ḳabūl itmez
   Ne deñlü eyleseñ tedbīr sāḳī bāde āb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 3). [lutf,]*
6. İtdüñ seḥeri ġonçeleri **luṭf** ile bīdār
   Göñlin ele alduñ yine iy bād hezāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 3). [lutf,]*
7. Çeksün Faṣīḥ cevr ü cefāsın bu ʿālemüñ
   Luṭfın ümīd eyleyen iḥsānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 10). [lutfın, -ın]*
8. İt cevherüm āzāde-i çār-ümm ü nüh-ābā
   Luṭfuñla yetīm-i dile yā Rab naẓar eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 4). [lutfuñla, -uñ, -la]*
9. Belki bir gün gele dil-ḫastesini yār göre
   Şerbet-i merḥamet ü **luṭfa** sezā-vār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 2). [lutfa, -a]*
10. Sāḳi cūyende-i āb-ı keremüz **luṭfuñdan**
    Gerd-i ġam bād-ı elem ḫuşk-dimāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 3). [lutfuñdan, -uñ, -dan]*
11. Eyle fetīl **luṭfuñ** ile tāze dāġını
    Bīmār-ı ʿışḳ-ı tīre-şebüñ yaḳ çerāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 1). [lutfuñ, -uñ]*
12. Külāh-ı ber-ser ü ber-dūş-ı ḫırḳa-i tecrīd
    Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü **luṭfuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 58). [lutfuñ, -uñ]*
13. Degül mümkin bu **luṭfuñ** şükrin itmek fi'l-meṣel her mū
    Tenümde itse de kār-ı zebān nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 69). [lutfuñ, -uñ]*
14. ʿUṣṣāḳa **luṭf** u merḥāmeti rāyegān idi
    Bir miṣli yoḳ naẓīri bulınmaz cevān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 80, Mısra 1). [lutf,]*
15. Laʿl-i lebüñ mi menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt mı
    Luṭfuñ mı ḳaṭre ḳaṭre ḳand-ı nebāt mı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 84, Mısra 2). [lutfuñ, -uñ]*
16. Eyler seni **luṭfı** ile memnūn
    Tā minnet ile idi ciger-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 71). [lutfı, -ı]*
17. Luṭfuñla ola meger ki bihbūd
    Luṭfuñdur iy Āṣaf-ı cihān-bān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 148). [lutfuñdur, -uñ, -dur]*
18. Luṭfuñla ola meger ki bihbūd
    Luṭfuñdur iy Āṣaf-ı cihān-bān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 147). [lutfuñla, -uñ, -la]*
19. Bu zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd
    Luṭfuñla ola meger ki bihbūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 144). [lutfuñla, -uñ, -la]*
20. Zāhirde bize eyleme izḫār-ı ṣadāḳat
    Aġyāra olan **luṭfuñı** tenhā bilürüz biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 24, Mısra 2). [lutfuñı, -uñ, -ı]*

21. Geh ḳahr ile gāhi **luṭf** ile itmedesüñ
    Dil-şādları ġam-gīn ü ġam-gīnleri şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 3). [lutf,]*
22. Şeyṭanla nefs ü māsivāyı maḥv eyle
    Luṭf u kerem ü ʿināyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 4). [lutf,]*
23. Luṭfıyla olur saḫt olan cānlar bizüm
    Tedrīc ile hem-seng-i beyābānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 1). [lutfıyla, -ı, -yla]*
24. Dārūyı şifā-ḫāne-i ġaybuñdan vir
    Żaʿfıyla ḳoma **luṭfuñı** iżʿāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 4). [lutfuñı, -uñ, -ı]*
25. Mirʾāt-ı ṣafā-yı ḫāṭırum **luṭfuñdan**
    Tenbāḳū-yı iḥmāl ile nā-pāk itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 3). [lutfuñdan, -uñ, -dan]*
26. Cānāne bu şeb ḫāneme mihmān oldı
    Dil **luṭfa** sezā maẓhar-ı iḥsān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 2). [lutfa, -a]*
27. Ümmīd ola bu recāsı maḳbūl
    İy **luṭfı** olan ciḥāna mebẕūl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 80). [lutfı, -ı]*
28. Luṭfuñda degül şumāra ḳābil
    Bī-ḥadd ise ẕilleti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 73). [lutfuñda, -uñ, -da]*
29. Luṭfuñdan irüp ḫiṭāb-ı ʿizzet
    ʿAfv ide anı cenāb-ı ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 73). [lutfuñdan, -uñ, -dan]*

luṭf eyle: *Iyilik ve ihsanda bulunmak.*

1. Besdür helāke nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
   Luṭf eyle sīm-sāʿidüñe zaḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 4). [lutf eyle,]*

luṭf eyle: *İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.*

1. Şād it bizi ṣun ḳabża-i şemşīrüñe destüñ
   Luṭf eyle elüñ gāhī de iḥsāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 8). [lutf eyle,]*
2. Seyr eyleyelüm genc-i melāḥat nicʾolurmış
   Luṭf eyle o zer tügmeler iy māh çözilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 4). [lutf eyle,]*
3. Luṭf eyle mürüvvet it iḥsān eyle
   Derd-i dil-i bīmārıma dermān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 127, Mısra 1). [lutf eyle,]*

luṭf eylegil: *İyilik ve ihsanda bulunmak.*

1. Luṭf eylegil fütāde-i rāh-ı ġamuz bize
İy sāḳī dest-gīr olur bir ayāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 7). [luṭf eylegil,]*

luṭf eyleseler: *Iyilik yapmak/ iyi davranmak, iyilikte bulunmak.*

1. Luṭf eyleseler sitem-fezādur
Merhemleri zaḫm-ı cān-gezādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 59). [luṭf eyleseler, -se, -ler]*

luṭf eyleseler: *İyilik ve ihsanda bulunmak.*

1. Luṭf eyleseler sitem-fezādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 59). [luṭf eyleseler, -se, -ler]*

luṭf eyleyüp: *İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.*

1. Ḳaçan būs-ı lebin **luṭf eyleyüp** ol nev-cevān virdi
Ḳıyās itdüm ki ben dil-mürdeye bir tāze cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 1). [luṭf eyleyüp, -yüp]*

luṭf ider: *İyilik etmek, ihsanda bulunmak; hoş muamele etmek.*

1. Bir ḫālete irgürdi beni feyż-ı maḥabbet
Cevr eyleyene **luṭf ider** iḥsān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 6). [luṭf ider, -er]*

luṭf iderdi: *İyilik etmek, ihsanda bulunmak; hoş muamele etmek.*

1. Bulsa dünyāya **luṭf iderdi** Faṣīḥ
Meşreb-i pādişāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 9). [luṭf iderdi, -er, -di]*

luṭf idesin: *İyilik etmek, ihsanda bulunmak; hoş muamele etmek.*

1. Raḳībe **luṭf idesin** ʿāşıḳa cefā düşmez
Bu ḥüsn-i dānişe ol kār-ı nā-sezā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 1). [luṭf idesin, -e, -sin]*

luṭf idüp: *İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.*

1. Dilüñ kim ʿarż-ı ḥāle çün teveccüh itdügin gördi
ʿİnān-ı eşhebüñ **luṭf idüp** ol şāh-ı güzīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 4). [luṭf idüp, -üp]*

luṭf it: *İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.*

1. Esbāb-ı ḥüsnüñ ola füzūn iy sitem-pesend
Luṭf it Faṣīḥa böyle cefāya nedür sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 10). [luṭf it,]*
2. Nihāl-i tāze-res-i gülbüni ṣabā **luṭf it**
Şikeste eyleme kim müttekā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 7). [luṭf it,]*
3. Cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat ol birez
Bāre-i dil-keş-ḫırāmuñ **luṭf it** iy meh-rū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [luṭf it,]*
4. Cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat ol birez
Bāre-i dil-keş-ḫırāmuñ **luṭf it** iy meh-rū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [luṭf it,]*
5. Eyledi tāb-ı teb-i cevr-i zemāne ḫuşk-leb
Luṭf it iy sāḳī Faṣīḥa bir ḳadeḥ ṣahbā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [luṭf it,]*
6. Dili ġāyet perīşān-ḥāl dirler zülf-i dil-berde
Varursañ ḫāṭırın bizden ṣabā **luṭf it** suʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 8). [luṭf it,]*
7. Refʿ eyle ḫāk-i rehden teşrīf-i maḳdemüñle
ʿUşşāḳı yaḳma **luṭf it** gel nār-ı intiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 8). [luṭf it,]*
8. Bülbül gibi feryād ile ṣoḥbet **luṭf it**
Pervāne gibi sūzişe ülfet **luṭf it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 1). [luṭf it,]*
9. Ḫāşāk-i sivāyı eylesün ḫaḳister
Yā Rab baña bir sūz-ı maḥabbet **luṭf it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 4). [luṭf it,]*
10. Bülbül gibi feryād ile ṣoḥbet **luṭf it**
Pervāne gibi sūzişe ülfet **luṭf it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 2). [luṭf it,]*
11. Ḫāşāk-i sivāyı eylesün ḫaḳister
Yā Rab baña bir sūz-ı maḥabbet **luṭf it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 4). [luṭf it,]*

luṭf it: *İhsanda, iyilikte bulunmak.*

1. Eyleme ḥüsn-i naẓar aġyāra **luṭf it** dōstum
Şāh-bāz-ı çeşm-i ser-mestüñ bed-āmūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 3). [luṭf it,]*

luṭf it: *İyilikte bulunmak, yardım etmek.*

1. Üft ü hīz eyleyerek pāyuña düşsün **luṭf it**
   Ḳo riḳābuñda dil-i bī-ser ü bī-pā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 5). [luṭf it,]*

luṭf itdüñ: *İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.*

1. Kebāb itmişdi nār-ı intiẓār iy bād **luṭf itdüñ**
   Bize olduñ ḳudūm-ı yār-ı zī-şāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [luṭf itdüñ, -dü, -ñ]*

luṭf itdüñ: *İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.*

1. Büse **luṭf itdüñ** raḳībe cām-ı iḥsān üstine
   Dāġ yaḳduñ bī-terāḥḥüm dāġ-ı hicrān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 1). [luṭf itdüñ, -dü, -ñ]*

luṭf u kerem it: *İyilik ve cömertlikte bulunmak.*

1. Luṭf u kerem it mürüvvet eyle
   Sen ḥālümi şerḥa himmet eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 49). [luṭf u kerem it,]*

luṭf u keremüñle: *Ihsan ve cömertlik.*

1. Āvāre göñülde ḳalmadı ṣabr u sükūn
   Luṭf u keremüñle sen tesellī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 4). [luṭf u keremüñle, -üñ, -le]*

luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ: *Sabahın herkesi kuşatan ihsanı.*

1. Feyż-āver oldı gülşene bād-ı nesīm-i ṣubḥ
   İtdi şüküfte ġonçeyi **luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 2). [luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ,]*

luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ: *Sabahın herkesi kuşatan ihsanı.*

1. İtdi şüküfte ġonçeyi **luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ**
   Ḫūnīn dil-i hezārı güşād eyledi Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 10). [luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ,]*

luṭf-ı bahāra: *Bahar mevsiminde lütfedilen, ihsan ve ikram edilen nimetler.*

1. Kemāl-i luṭf-ı gülistānı eyledükde su’āl
   Bu güne **luṭf-ı bahāra** sebeb nedür diyeyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 29). [luṭf-ı bahāra, -a]*

luṭf-ı hevāyı: *Havanın güzelliği, letafeti.*

1. Luṭf-ı hevāyı gör ki münaḳḳaş bisāṭlar
   Yir yir döşendi sāye-i serv ü çenārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 19). [luṭf-ı hevāyı, -yı]*

luṭf-ı ḫiṭāb it: *Hitabının lûtfüne layık görmek.*

1. Tā key tā key bu bī-dile ḫışm u ʿitāb
   Raḥm eyle gehī ḥālüme it luṭf-ı ḫiṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 2). [luṭf-ı ḫiṭāb it,]*

luṭf-ı ḫiṭābdan: *Muhatap olma cömertliği.*

1. Hemīşe ʿāşıḳa ḫışm u ʿitābdan maḥẕūẕ
   O şūḫ olmadı **luṭf-ı ḫiṭābdan** maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 2). [luṭf-ı ḫiṭābdan, -dan]*

luṭfı ile: *Cömertliğiyle, ihsanıyla.*

1. Biñ kerre olur aña peşīmān
   Eyler seni **luṭfı ile** memnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 71). [luṭfı ile,]*

luṭf-ı kelām-ı ʿişve: *Işveli sözlerin lütfu. II aşıkla muhabbet etme cömertliği.*

1. Beni de eylese iḥyā ne olur
   Bir iki **luṭf-ı kelām-ı ʿişve** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 6). [luṭf-ı kelām-ı ʿişve,]*

luṭf-ı naġam: *Nağmelerin, ezgilerin ahengi.*

1. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile **luṭf-ı naġam** edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [luṭf-ı naġam,]*

luṭf-ı nigāhlar: *Bakış, bakma armağanı.*

1. Maʿḳūl vechi nīke ʿaceb bilseñ iy perī
   Aġyār-ı rū-siyāha o **luṭf-ı nigāhlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 6). [luṭf-ı nigāhlar, -lar]*

luṭf-ı perverdigāra: *Allah'ın cömertliği.*

1. Ser-i rāh-ı recāda şimdi Faṣīḥ
   Luṭf-ı perverdigāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 10). [luṭf-ı perverdigāra, -a]*
2. Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz
   Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 9). [luṭf-ı perverdigāra, -a]*

luṭf-ı suḫan: *Sözün iyisi, güzeli. II sevgilinin ağzından çıkacak sözlerin hoşluğu.*

1. Luṭf-ı suḫan olurdı leb-i yārdan cüdā
   Olsaydı būy-ı ġonçe-i gül-zārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 3, Mısra 1). [luṭf-ı suḫan,]*

luṭf-ı taʿbīrātı: *Ifade ve konuşmasının güzelliği, letafeti.*

1. Faṣīḥā ḫüsn-i lehçe **luṭf-ı taʿbīrātı** cāmiʿdür
   Senüñ ṭab'-ı selīmüñ beñzemez ġayra müsellemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 9). [luṭf-ı taʿbīrātı, -ı]*

luṭf-ı teġāfül: *Anlamazlıktan gelme, ilgisiz görünmenin güzelliği, letafeti.*

1. Her nev-niyāz-ı vādī-i ʿışḳ añlamaz nedür
   Mażmūn-ı ʿişve **luṭf-ı teġāfül** meʾāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 8). [luṭf-ı teġāfül,]*

luṭfuñ: *Ihsan, kerem, cömertlik.*

1. Luṭfuñdur iy Āṣaf-ı cihān-bān
   Hem-ḫaṣṣa-i merhem-i Süleymān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 145). [luṭfuñdur, -dur]*

luṭfuñ durur: *Ihsan, kerem, cömertlikte bulunmak.*

1. Luṭfuñ durur iy şefīḳ-ı ʿālem
   Güftār-ı Mesīḥ ile hem-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 147). [luṭfuñ durur, -ur]*
2. Luṭfuñ durur iy Sikender-i ʿasr
   Hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i Ḫıżr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 149). [luṭfuñ durur, -ur]*

luṭfuñ durur: *Ihsan, kerem, cömertlikte bulunmak.*

1. Hem-ḫaṣṣa-i merhem-i Süleymān
   Luṭfuñ durur iy şefīḳ-ı ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 149). [luṭfuñ durur, -ur]*

luṭfuña ḳaldı: *Yardımına muhtaç olmak.*

1. Derd-i dil-i figārumuz itmedi bir devā ḳabūl
   Ḥāṣılı iy ṭabīb-i cān **luṭfuña ḳaldı** çāremüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 25, Mısra 2). [luṭfuña ḳaldı, -dı]*

luṭfuñda baḥīl: *(senin) lütfun, cömertliğin karşısında (her şey, herkes) cimri(dir).*

1. Bu kār-geh-i ʿaceb-nümāyı
   Nuṭḳuñda kelīl ʿArabla Aʿcām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 20). [luṭfuñda baḥīl,]*

M

mā: *Su II gözyaşı.*

1. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde baḥr u cūylar
   Gelse de miḳyās-ı dilden **mā** degül demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 6). [mā,]*
2. ʿĀrıżında ḫaṭın temāşā it
   Nicʾolur **māda** gör çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 4). [māda, -da]*

maʾānī: *Manalar, anlamlar.*

1. Faṣīḥi eyleyüp tevcih-i çeşm-i luṭfuña maẓhar
   Maʾānī mülkini iy pādişāh-ı baḥr ü ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 14). [maʾānī,]*

maʿānī-senc olup: *Manalı güzel sözler söylemek.*

1. Faṣīḥā ehl-i ṭabʿa neşve-baḫş-ı cām-ı şevḳ olduñ
   Maʿānī-senc olup itdüñ yine bir şiʿr-i ter īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 10). [maʿānī-senc olup, -up]*

ma‘ann: *Ma'n b. Za'ide (ö.151 h.) belagatı, fesahati gibi cömertliğin sembolü bir şahsiyet.*

1. Luṭfuñda baḫīl **Ma‘ann** ü Ṭāyī
   Miʿrāca felek ḫam itdi ḳaddin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 21). [ma‘ann,]*

maʿārif-perver: *Bilgiyi geliştiren.*

1. Niẓāmiydi naẓmda ḫ∨āce-i şānīydi inşāda
   Hüner-senc ü **maʿārif-perver** üstād-ı suḫan-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 54). [maʿārif-perver,]*

mabeyn: *Ara, orta.*

1. Mabeynümüze n’eyleyelüm āḫir-i kār
   Ṣaḥrā-yı firāḳ u kūh-ı hicrān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 3). [mabeynümüze, -ümüz, -e]*

mācerā: *Yaşanmışlık, baştan geçen olaylar.*

1. Gāh ḫūn-ı dil gehī laḫt-ı ciger rīzān ider
   Mācerāmuz dīde-i giryānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 8). [mācerāmuz, -muz]*

mācerā: *Baştan geçen olaylar, serüven. II heves.*

1. Suʿāl eyler olursa **mācerāmuz** āşinālardan
   O gevher yādına dil itmede eşk-i terin deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 5). [mācerāmuz, -muz]*
2. Maḥabbet üzre olmış tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
   Henüz āb-ı sirişküm cūy iden ol **mācerādur** hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [mācerādur, -dur]*
3. Hücūm-ı girye dil-i mübtelāyı söyletmez
   Belāyı gör ki saña **mācerāyı** söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 2). [mācerāyı, -yı]*
4. ʿArż itmede **mācerāyı** yāra
   İy dīde-i ter ʿaceb cerīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 5). [mācerāyı, -yı]*
5. O şāha **mācerāmuz** bir nigāh ile beyān oldı
   Kim anı şerḥa her müjgān-ı çeşmüm bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 1). [mācerāmuz, -muz]*
6. Taḥrīre eylemezdi vefā **mācerāmuzı**
   Eşcār kilk ü baḥr midād olsa iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 10). [mācerāmuzı, -muz, -ı]*
7. Ġamıyla giryelerüm rūz u şeb bilür bilürüm
   Bu **mācerāları** ol māh hep bilür bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 46, Mısra 2). [mācerāları, -lar, -ı]*

mācerā-yı aḥvālüm: *Durumun haberleri, olup biten, hallerin serüveni.*

1. Güşāde itmez idüm **mācerā-yı aḥvālüm**
   Olaydı żābıṭası elde çeşm-i giryānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 5). [mācerā-yı aḥvālüm, -üm]*

mācerā-yı ceşm-i giryānı: *Ağlayan gözlerin başından geçenler.*

1. Nesīm-i ʻişve eyler ġonçe-i laʻlin tebessüm-rīz
   Ben ʻarż itdükçe yāra **mācerā-yı çeşm-i giryānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 32). [mācerā-yı çeşm-i giryānı, -ı]*

mācerā-yı derd ü mihnetler: *Sıkıntı ve dert serüveni.*

1. Görilen **mācerā-yı derd ü miḥnetler** ne mümkindür
   Tükenmek naḳl olınsa tā ḳıyāmet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 3). [mācerā-yı derd ü miḥnetler, -ler]*

mācerā-yı dīde: *Görülen, yaşanan macera.*

1. Bilmem nicʾolur ki **mācerā-yı dīde**
   Çıḳdı elimüzden āsitīn ü dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 3). [mācerā-yı dīde,]*

mācerā-yı ḥālüm: *Hayat macerası. II hayatın geri kalanı.*

1. Gitdükce füzūn olmada cūş-ı eşküm
   Bilmem nicʾolur ki **mācerā-yı ḥālüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 4). [mācerā-yı ḥālüm, -üm]*

mācerā-yı ney: *Neyin macerası. II aşığın serüveni.*

1. Āġāza başlasa anı tā-vaḳt-i nefḥ-i ṣūr
   Encāma müntehī mi olur **mācerā-yı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 18). [mācerā-yı ney,]*

mācerā-yı rāz-ı dilüm: *Gönülün gizli macerası, serüveni.*

1. Hep **mācerā-yı rāz-ı dilüm** itdi āşikār
   Ṭıfl-ı sirişk-i dīde-i ter żabṭ olınmadı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 59, Mısra 1). [mācerā-yı rāz-ı dilüm, -üm]*

maʿcūn-ı laʿl-i dil-beri: *Sevgilinin macun gibi olan dudağı.*

1. Nūş olunsun şerbet-i cām-ı şafā nev-rūzdur
   Cevherî **maʿcūn-ı laʿl-i dil-beri** nuḳl eyleyüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 3). [maʿcūn-ı laʿl-i dil-beri, -i]*

mādām: *Sürekli, daima.*

1. Mādām bu eşk-i nemekin dīdede vardur
   Görmek niçe mümkin bize peymāne-i şahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 5). [mādām,]*

mādām olınca: *Sürekli, daima var olmak.*

1. Gelmez kelāl kūyuñı geşt ü güẕārdan
   Mādām olınca elde ayāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 4). [mādām olınca, -ınca]*

mādāme der-gerden: *Daima boyunda, hep boynuna takılı.*

1. Ferāmūş eylemez bir birini dīvāne-i ʿışḳuñ
   Ola zencīr-i ḥüsn-i ülfetüñ **mādāme der-gerden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 5). [mādāme der-gerden,]*

maʿden: *Maden, kaynak.*

1. Rūyumdan eşk-i çeşm-i terüm germ aḳar müdām
   Zer **maʿdeninden** uġrayan āb-ı revān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 4). [maʿdeninden, -i, -n, -den]*

ma‘den-i ‘irfān: *Irfan madeni, kültür kaynağı.*

1. İy baḥr-i seḫā kūh-ı ḥilm **ma‘den-i ‘irfān**
   V’ey Ṭūr-ı ẕekā Mescid-i Aḳṣā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 53). [ma‘den-i ‘irfān,]*

maʿdūm eyledüñ: *Yok saymak, yok etmek.*

1. Daḫı sīr olmadın āb-ı ḥayāta eyledüñ maʿdūm
   Senüñ indüñde ḳadr-i ẕāt-ı erbāb-ı hüner maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 41). [maʿdūm eyledüñ, -düñ]*

maġdūr-ı ʿadū-yı ḥīle-kārum: *Hile yapan düşmanlar tarafından haksızlığa uğramış (kimse).*

1. Bir bī-kes-i nā-murād u zārum
   Maġdūr-ı ʿadū-yı ḥīle-kārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 168). [maġdūr-ı ʿadū-yı ḥīle-kārum, -um]*
2. Pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāk-sārı
   Gör iy yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 168). [maġdūr-ı ʿadū-yı ḥīle-kārum, -um]*

maġlaṭa: *Zihin karıştırıcı söz.*

1. Rişte-i lāf u güzāf ile göñül ḳayd olmaz
   Maġlaṭayla güzelüm murġ-ı- Hümā ṣayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 2). [maġlaṭayla, -yla]*

maġlaṭa-i sūr-ı mātem-encāmı: *Sonu matem, yas olan düğün saçmalığı.*

1. Niçüñ bu **maġlaṭa-i sūr-ı mātem-encāmı**
   Ki ʿaḳıbet ide feryād sūg-vār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 3). [maġlaṭa-i sūr-ı mātem-encāmı, -ı]*

maġlūb: *Yenilmiş, kaybetmiş, mağlup.*

1. Biz kim ser-i şūrīde-hevā **maġlūbuz**
   Cürm ü güneh-ālūde mey ü maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 1). [maġlūbuz, -uz]*

maġlūb-ı hevā: *Nefsin arzusuna yenilmek.*

1. Bī-karār olma idüp her serv-ḳad ʿışḳıyla cūş
   Olma iy dil āb-veş zinhār **maġlūb-ı hevā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 6). [maġlūb-ı hevā,]*

maġmūm kʾolmaya: *Dertli, kederli olmasın. II Her şeyin bilincinde, farkında olmak.*

1. Senüñ devrüñde erbāb-ı hünerden şādumān kimdür
   Senüñ devrüñde kimdür ehl-i dilden kʾolmaya maġmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 44). [maġmūm kʾolmaya,]*

maġrūr eyleyen: *Kibirli etmek II gururlu kılmak.*

1. Tā ezelden bu ḫarāb-ābādı **maġrūr eyleyen**
   Genc-i ʿışḳa mesken itmiş ḫāṭır-ı vīrānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 5). [maġrūr eyleyen, -yen]*

maġrūr olsun: *Böbürlenmek, gururlanmak.*

1. Niçe diller yapılur sāġar-ı lebrīzinden
   Ḫāne-i pīr-i muġan şevḳ ile **maġrūr olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 10). [maġrūr olsun, -sun]*
2. Ne ḫiṭāb-ı keremüñ var ne ʿitāb-ı ʿişveñ
   Derd-mend ʿāşıḳ-ı şeydā neye **maġrūr olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 12). [maġrūr olsun, -sun]*

maġrūr olup: *Böbürlenmek, gururlanmak.*

1. Maġrūr olup dü-rūze-dem-i nev-bahāra gül
   Bī-ḥad cefālar eyledi murġ-ı hezāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 1). [maġrūr olup, -up]*

maġzā-yı ma‘ānī: *Mana özü, lübbü.*

1. Gūyā ola ẕkār-ı cemīleñle zebānlar
   Tā kim ola elfāẓda **maġzā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 66). [maġzā-yı maʿānī,]*

māh: *Ay yüzlü güzel.*

1. ʿArż-ı cemāl itmedi gitdi o **māhumuz**
   Ḥayfā müsāʿid olmadı baḫt-ı siyāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 1). [māhumuz, -umuz]*

māh: *Ay, kamer.*

1. Serv ü gülbün ḳadd-i yār-ı cānumuzla bir degül
   Māh u ḫurşīd ʿārıż-ı cānānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 2). [māh,]*
2. Vaṣf-ı şāyestegī-i ḥüsnüñi aʿlā bilürin
   Ruḫ-ı pürtābuña ne mihr ne ḫod **māh** dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 4). [māh,]*
3. Ḥüsn-i meh-i Kenʿānı Ḫudā virdi o **māha**
   Ol ḫilʿat-i fāḫir hele endāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 5). [māha, -a]*
4. Ber-mūcib-i seyr-i çarḫ-ı ṣad-reng
   Cāy olmış o **māha** burc-ı ḫarçeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 30). [māha, -a]*
5. Bir görmesi **māhı** biñ ḫaṭāyı
   Üstād-ı ezel senüñçün itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 17). [māhı, -ı]*

māh: *Ay. II geçen zaman bağlamında.*

1. Günden güne Ḥaḳ ṭabʿumı ʿālī itsün
   Her **māhumı** aʿdādda sālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 2). [māhumı, -um, -ı, -]*

māh: *Ay. II sevgili.*

1. Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ
   Kār-ger olmadı ol **māha** fiġān-ı nīm-şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [māha, -a]*

2. Kār-ger olmadı ol **māha** fiġān-ı nīm-şeb
İtmedi teşʿīr o mihr-i ḥüsne ḥayfā āh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [māha, -a]*
3. Gūş idüp eyleye şāyed baña ol **māh** meded
Yitiş imdādıma iy āh-ı seḥer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [māh,]*
4. Engüşt-nümā-yı ʿālem olursa nʾola o **māh**
Ebrūsı āsumān-ı leṭāfet hilālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [māh,]*
5. Bu şeb görüp didüm iy **māh** sürʿatüñ kimedür
Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [māh,]*
6. ʿArż-ı şevḳ idüp recālar itdiler vāfir Faṣīḥ
Ḳalmadı aḫşama ol **māha** çoḳ ibrām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 10). [māha, -a]*
7. Görüp çeşm ü ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm ol **māhuñ**
Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 7). [māhuñ, -uñ]*
8. Besdür aġyāra bu deñlü rūy-ı dil iy **māh** bes
Baña da āyīne-i ruḫsārıñı ṣun bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 1). [māh,]*
9. Olurdı düşmeni-i ehl-i dil felekden dūr
Ketāna itmek eser olsa **māhdan** memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 6). [māhdan, -dan]*
10. Yiterdi māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil niçe yıllar
O **māha** söylese bir kerre dāstānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 8). [māha, -a]*
11. Kimüñ bezminde **māhum** nūş-ı cām-ı inbisāṭ itdüñ
Süzülmiş nergis-i mestüñ açılmış verd-i ḫandānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 9). [māhum, -um]*
12. Māhı ẓulmet-fürūzdur ʿışḳuñ
Şebi gūyā ki rūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 1). [māhı, -ı]*
13. Ne bilsün çāşnī-i ıżṭırāb-ı şām-ı hicrānı
Felekde olmamış bir **māha** ol nā-mihribān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 8). [māha, -a]*
14. Mihri yoḳdur o **māhumı** bilürüm
Meşreb-i pādişāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 1). [māhumı, -um, -ı]*
15. Seyr eyleyelüm genc-i melāḥat nicʾolurmış
Luṭf eyle o zer tügmeler iy **māh** çözilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 4). [māh,]*
16. Bir şeb o **māhı** idemedüñ hāle-dār ḥayf
Āġūşa çekmek olamadı mū-miyānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 5). [māhı, -ı]*
17. O **māha** göñül ibtilādan ṣaḳın
Görinür görinmez belādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 1). [māha, -a]*

18. Giceler ʿazm itdügim ol **māha** sāyem ḫavfidür
    Bir ṭārīḳ ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 5). [māha, -a]*
19. Elden ḳomaz cemālüme beñzer diyü özi
    Mirʾāt ile alışdı o **māḫuñ** yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 2). [māḫuñ, -uñ]*
20. Ġamıyla giryelerüm rūz u şeb bilür bilürüm
    Bu mācerāları ol **māh** hep bilür bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 46, Mısra 2). [māh,]*
21. Saña mihr ü maḥabbetüm iy **māh**
    An samīmiʾl-ḫulūsdur biʾllāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 67, Mısra 1). [māh,]*

māh: *Ay, bayram hilali.*

1. Görmekde **māhı** şekke düşerler şehirde ḫalḳ
   Yoḳdur senüñ cemāl-i münīrüñde reyb ü şek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 5). [māhı, -ı]*

māh durur: *Ay, kamer.*

1. Yoḳ mislini miʾrāt-ı felekde görmiş
   Bir **māh durur** şöhreti Şāmī-zāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 4). [māh durur, -ur]*

māh u ḫursīde: *Ay ve güneş.*

1. İy ḫāk-i cenābı māye-i ʿizz ü şeref
   Vʾey sāye-i bāmı **māh u ḫurşīde** kenef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 2). [māh u ḫurşīde, -e]*

māh u sāl oldı: *Ay ve yıl oldu. II aylar, yıllar yani uzun zaman olması.*

1. Cemālüñ āfiṭābın görmedüm çoḳ **māh u sāl oldı**
   Hilāl-āsā ġam-ı hicrān ile cismüm ḫayāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 1). [māh u sāl oldı, -dı]*

māh u sālüm: *Ay ve yıl.*

1. Hep girye-i ġamla geçdi **māh u sālüm**
   Olmadı güşāde cebhe-i āmālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 1). [māh u sālüm, -üm]*

maḥabbet: *Aşk, sevgi, muhabbet.*

1. Oldur **maḥabbet** itmeye zāʾil anı fuṣūl
   Olmaya ʿışḳ-ı gül gibi mihmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 5). [maḥabbet,]*
2. Maḥabbet üzre olmış tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
   Henüz āb-ı sirişküm cūy iden ol mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [maḥabbet,]*
3. Maḥabbetdür dili taḥrīk ü bī-ārām iden tende
   Ki bādī ıżṭırāb-ı şuʿle-i nāra hevādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 5). [maḥabbetdür, -dür]*
4. Dāġ-ı derūnum eşk-i terümden bilüp o şūḫ
   Didi Faṣīḥ sende **maḥabbet** nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 18). [maḥabbet,]*
5. ʿİlācı mümteniʿ yoḳ çāre terki merg-i miḥnetdür
   Maḥabbetle ʿaceb derd-i dil-i müşkil-devāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 8). [maḥabbetle, -le]*
6. Yakar ṣad-dāġ-ı ḥasret bulmasun bir sine (...)
   Maḥabbet ehl-i dille ḫāṣılı dīrīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 4). [maḥabbet,]*
7. Maḥabbetle dil-i şeydāda eñ ṣon ḳalmadı ārām
   Çü Mecnūn ser-be-ser āfāḳı gerdān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 3). [maḥabbetle, -le]*
8. Nedür bu ṣīftegī sen de bizden itme nihān
   Kimüñ esīrisüñ iy dil **maḥabbetüñ** kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 6). [maḥabbetüñ, -üñ]*
9. Sirişk-i dīde teskīn itmeseydi ḥāl müşkildi
   Maḥabbet gerçi kim āteşdür ammā dilde deryādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 8). [maḥabbet,]*
10. Tā böyle naẓardan düşürüp eyleme pā-māl
    Dürdāne-i eşküm ki **maḥabbet** güheridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 4). [maḥabbet,]*
11. Bildi **maḥabbetüñ** ne ḳumāş oldugın henüz
    Ol nāzenīn-i nāz-fürūş-ı ḥarīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 3). [maḥabbetüñ, -üñ]*
12. Dest-i ḫıredden aldı **maḥabbet** ʿinānı āh
    Ser-geştegī-i dilde nedür ihtiyārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 5). [maḥabbet,]*
13. Ġamuñla dil ten ü cāndan seyāḥat ister imiş
    Maḥabbet iki cihāndan ferāġat ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 2). [maḥabbet,]*
14. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum hiç ġam gibi hem-dem
    Meger ʿālemde ġamsuz da Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 9). [maḥabbet,]*
15. Maḥabbet ehli olur gerçi āhdan memnūʿ
    Ne iḫtimāldür olmaḳ nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 1). [maḥabbet,]*
16. Her kāmı revā ḳılur **maḥabbet**
    Her ḫ∨āhişi müstecāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 3). [maḥabbet,]*

17. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen olsaḳ **maḥabbetle**
O Leylī ile hem-şīre göñül Mecnūn ile tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 7). [maḥabbetle, -le]*
18. Çoḳ böyle şīve ṣatmasañ iy ḫ∨āce-i cemāl
Bilseñ ʿayār-ı gevher-i pāk **maḥabbetüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 6). [maḥabbetüm, -üm]*
19. Ne kūha ilticā ne vüḥūşa var ülfetüm
Ferhād u Ḳaysa nisbet olınmaz **maḥabbetüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 2). [maḥabbetüm, -üm]*
20. İşitmedüñ mi göñül dāstān-ı Mecnūnı
Neler çekildi **mahabbetde** intiẓār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 8). [mahabbetde, -de]*
21. İftiḫār eylerdi ben üftādesiyle bir zemān
Şimdi ol şūḫa **maḥabbet** mūcib-i ʿār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 8). [maḥabbet,]*
22. Beni nezāre-i mihr-i ruḫuñdan eyleme menʿ
Olur **maḥabbete** meşhūrdur bahāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 6). [maḥabbete, -e]*
23. Ayāġa urdı **maḥabbet** metāʿ-ı ārāmı
Geçen ḳalem-rev-i dilde ḳumāş-ı sevdayı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 7). [maḥabbet,]*
24. Maḥalsüz itmemiş bir ʿarż-ı ḥāl-i şekveye cürʾet
Maḥabbetde Faṣīḥüñ cürmi cümle der-kenār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 14). [maḥabbetde, -de]*
25. Giceler ʿazm itdügim ol māha sāyem ḫavfidür
Bir ṭārīḳ ile ḳabūl itmez **maḥabbet** şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 6). [maḥabbet,]*
26. Biz sūḫtelük fennini aʿlā bilürüz pek
Kim medrese-i ʿışḳ u **maḥabbetde** çoḳ olduḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 2). [maḥabbetde, -de]*
27. Geldi baña zehr-i ġam **maḥabbetle** leẕīẕ
Kim renc ü belā olur maʿiyyetle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 1). [maḥabbetle, -le]*

mahabbet ehline: *Aşk ehli, âşıklar.*

1. Maḥabbet ehline de āteşîn niyāz ister
O şūḫ-ı işve-gere āb u tāb-ı nāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [maḥabbet ehline, -ne]*

maḥabbet itdi: *Karşılıklı olarak dostça konuşmak, yârenlik ve sohbet etmek.*

1. Maḥabbet itdi evvel gerçi dil aʿlā-yı aḥvālin
Görince yārı ḥayret el virüp bī-çāre lāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 3). [maḥabbet itdi, -di]*

mahabbet-i seh-i kevneyn: *Dünya ve ahiretin sultanının (Hz. Muhammed) dostluğu.*

1. Kemāl-i luṭf-ı gülistānı eyledükde su’āl
   Bu güne luṭf-ı bahāra sebeb nedür diyeyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 30). [maḥabbet-i şeh-i kevneyn,]*

maḥal: *Durum, hal.*

1. Hevā-yı ʿışḳ olan bir **maḥalde** cāy itmez
   Miṣāl-i cūy olur ḥāṣılı vaṭan düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 3). [maḥalde, -de]*

maḥal: *Yer, mekan.*

1. İy dil-i bī-nevā vü sāz eyleme her **maḥal** niyāz
   Bil ki o naḫl-i tāzeye berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 1). [maḥal,]*

maḥal: *Yerinde, uygun, münasip, layık.*

1. Bilmez ki dāġına ne **maḥal** ʿarż ide Faṣīḥ
   Geh dilde geh cigerde gehi serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [maḥal,]*
2. Dīdeden aḳsa bu demlerde nʾola seyl-āb-ı eşk
   Bu **maḥal** cūş-āverī-i cūy-bār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 6). [maḥal,]*

maḥalle: *Yerinde, uygun.*

1. Faṣīḥ eyleme ġayrı **maḥalle** ṣarf-ı nigāh
   Kitāb-ı ʿışḳda faṣl-ı niyāz u nāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 9). [maḥalle,]*

maḥall-i dil-pesend: *Gönüle hoş gelen yer, mekân.*

1. Faṣīḥā ser-be-ceyb-i fikret-i tārīḫ idüm nā-geh
   Didi hātif **maḥall-i dil-pesend** ü ḳaṣr-ı bī-hemtā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 4). [maḥall-i dil-pesend,]*

maḥall-i ḳaydı: *Kaydetme, not düşme yeri.*

1. Der-kenārında görülmişdür **maḥall-i ḳaydı** hep
   Manṣıb-ı vaṣluñ berāt-ı ḫaṭṭuña fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 5). [maḥall-i ḳaydı, -ı]*

maḥall-i mesti-i nāz-ı nigāra: *Sevgilinin naz sarhoşu olduğu yer, zaman.*

1. Maḥall-i mesti-i nāz-ı nigāra muntaẓıruz
   Kenār-ı ʿışḳda keştī-i lenger-endāzuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 3). [maḥall-i mesti-i nāz-ı nigāra, -a]*

maḥall-i niyāz: *Rica, yalvarma mekânı, yeri.*

1. Zebān-ı şekveye ruḫṣat vir iy Faṣīḥ meger
   Daḫı **maḥall-i niyāz** ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 10). [maḥall-i niyāz,]*
2. Şarāb-ı nāz ʿaceb çeşm-i yāra gelmedi mi
   Daḫı **maḥall-i niyāz** ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 2). [maḥall-i niyāz,]*

maḥall-i tenhādur: *Yalnız, tek (olan) yerler.*

1. İstemez ʿışḳ dilde cemʿiyyet
   ʿIşḳa çesbān **maḥall-i tenhādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 32). [maḥall-i tenhādur, -dur]*

maḥall-i vāsiʿdür: *Geniş mekân, yer.*

1. Sipāh-ı ʿışḳuñı gönder **maḥall-i vāsiʿdür**
   Bu nā-ḳabūl nihāyet feżā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 5). [maḥall-i vāsiʿdür, -dür]*

maḥalsüz: *Yersiz II Gereksiz, lüzumsuz.*

1. Maḥalsüz itmemiş bir ʿarż-ı ḥāl-i şekveye cürʾet
   Maḥabbetde Faṣīḥüñ cürmi cümle der-kenār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 13). [maḥalsüz,]*

mā-ḥażar-ı ḥ∨ān iderin: *Halihazırda olan ne varsa sofraya konulması.*

1. Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben
   Cān u dilümi **mā-ḥażar-ı ḫ∨ān iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 64, Mısra 2). [mā-ḥażar-ı ḫ∨ān iderin, -er, -in]*

mā-ḥażar-ı ḥ∨ān iderin: *Halihazırda olan ne varsa sofraya konulması.*

1. Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben
   Cān u dilümi **mā-ḫażār-ı ḫ∨ān iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 2). [mā-ḫażār-ı ḫ∨ān iderin, -er, -in-er, -sin]*

maḥbūb: *Sevilen kimse, sevgili.*

1. Biz kim ser-i şūrīde-hevā maġlūbuz
   Cürm ü güneh-ālūde mey ü **maḥbūbuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 2). [maḥbūbuz, -uz]*

maḥbūb-ı sīm-endāmı: *Gümüş bedenli sevgili. II gümüş gibi parlak bedene sahip sevgili.*

1. Niçe **maḥbūb-ı sīm-endāmı**
   İdüp ʿuryān sīnesine çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 3). [maḥbūb-ı sīm-endāmı, -ı]*

maḥbūs-ı ḳafes itmezdi: *Kafese hapis etmek.*

1. Bu gül-zār-ı fenānuñ ʿaks-i ḫ∨āhiş olmasa kârı
   Seni itmezdi maḥbūs-ı ḳafes feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 8). [maḥbūs-ı ḳafes itmezdi, -mez, -di]*

maḥcūb: *Utanmış, mahcup olmuş.*

1. Görince lāl olur dil levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı
   O **maḥcūb** ʿāşıḳ-ı dem-besteyüm ḥarf-i ṭaleb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 4). [maḥcūb,]*
2. Olsaḳ nʾola ser-figende çün bu tīmār
   Bālāya nigāh idemezüz **maḥcūbuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 4). [maḥcūbuz, -uz]*

maḥcūb olur: *Utanmak.*

1. Ḥüsnüñden olur ḥażret-i Yūsuf maḥcūb
   Ḫulḳuñdan ider şerm melāʾik ḫayli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 4). [maḥcūb olur, -ur]*

maḥcūb-ı güneh: *Günahların mahcubiyeti.*

1. ʿÜnvānını dībāce-i evṣāf eyle
   Maḥcūb-ı güneh nāme-siyeh bende-i ʿāciz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 3). [maḥcūb-ı güneh,]*

maḫfī: *Gizli, saklı.*

1. Deryā-yı derūn-ı dilde **maḫfī**
   Bir gevher-i āb-dārdur ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 12, Mısra 3). [maḫfī,]*

maḥfil: *Meclis II büyük câmilerde eskiden padişahlara veya müezzinlere ayrılmış olan etrafı parmaklıklarla çevrilmiş yüksekçe yer.*

1. V'ey **maḥfili** ber-ser-i muʿallā
   İy ṭalʿatı nūr-baḫş-ı āfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 25). [maḥfili,]*

maḫfūẓ u maṣūn: *Korunmuş, muhâfaza edilmiş ve korunan, sakınılan.*

1. Baḳī anuñ emr ü hükm ü fermān
   Dergāh-ı Ḫudāya ilticā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 184). [maḫfūẓ u maṣūn,]*
2. Olsun o ḫidīv-i kām-kārı
   Maḫfūẓ u maṣūn ʿavn-i Bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 184). [maḫfūẓ u maṣūn,]*

māhī: *Balık. II âşık.*

1. Ol **māhī** büründügince bürnüs
   ʿĀşıḳ ola görse Ḫıżr u Yūnus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 7). [māhī,]*

māhī: *Ay. II Sevgili.*

1. O **māhı** hāle-veş gördükçe aġyārın kenārında
   Göñül kendin niçe perṭāb-ı deryāyı helāk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 6). [māhı,]*

māh-ı ʿālem-ārānuñ: *Cihanı süsleyen ay. II sevgili.*

1. Degüldür ḫāl o **māh-ı ʿālem-ārānuñ** cemālinde
   ʿİẕār-ı nāzükinde cāy-ı engüşt-i işāret var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 7). [māh-ı ʿālem-ārānuñ, -nuñ]*

māh-ı bedirde: *Ayın en parlak hali.*

1. Baḳ rūy-ı yār yāresine ṣunʿ-ı Ḥaḳḳı gör
   Māh-ı bedirde muʿciz-i envār-ı şaḳḳı gör *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 22, Mısra 2). [māh-ı bedirde, -de]*

<u>māh-ı bedr:</u> *Dolunay.*

1. Derūn-ı āyīneden çıḳmaz idi ʻaks-i cemāl
   Alaydı z̲erre ḳadar vāye mihr-i rāyuñdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 52). [māh-ı bedr,]*
2. Degüldür kehkeşān u **māh-ı bedr** abdāl-ı ʿışḳuñdur
   Felek kim sīmden bir pāleheng olmış miyānından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 1). [māh-ı bedr,]*

<u>māh-ı behceti:</u> *Güzellik ayı, ay gibi güzel olan.*

1. Cüst ü cūya ol dür-i yektā vü **māh-ı behceti**
   Seyl-i eşküm baḥre çarḫa āh-ı sūzānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 3). [māh-ı behceti, -i]*

<u>māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān:</u> *Güzellik ve cazibe burcunun ayı.*

1. Cemālüñ āfitābına naẓar mihr-i cihān kevkeb
   Nedür sende olan iy **māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān** kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 2). [māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān,]*

<u>māh-ı felek:</u> *Gökyüzündeki ay.*

1. İderdüm anı cebīn-i mübīnüñe teşbīh
   Eger ki **māh-ı felek** olmasa ke<u>s</u>āfet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 6). [māh-ı felek,]*

<u>māh-ı fitne-zā:</u> *Fitne çıkaran ay, sevgili.*

1. Mi<u>s</u>āl-i pertev-i mihr-i cihān-fürūz-ı felek
   Göñül her āfete iy **māh-ı fitne-zā** düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 8). [māh-ı fitne-zā,]*

<u>māh-ı kāmil:</u> *Olgun ay. II dolunay.*

1. Nāḳıs görinür çeşmüme **māh-ı kāmil**
   ʿAynümde degül mihr-i cihān el-ḥāṣıl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 1). [māh-ı kāmil,]*

māh-ı kenʿāna: *Kenan ülkesinin ayı II Hz. Yusuf.*

1. Benān-ı ḥayreti vaḳf-ı dehān iderdi eger
   Görinmek olsa bu ḥüsn ile **māh-ı Kenʿāna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 4). [māh-ı kenʿāna, -a]*

māh-ı mihr-sūz: *Güneş gibi yakıcı ay.*

1. Vaʿd eyleyeli vaṣluñı iy **māh-ı mihr-sūz**
   Dil ṭurma ḥisāb-ı güẕer-i ṣubḥ u şeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 5). [māh-ı mihr-sūz,]*

māh-ı muḥarrem: *Muharrem (ayının) ayı II Muharrem ayının başlangıcı III kamer takviminin birinci ayı (aşure ayı). Müslümanlıktan önce bu ayda savaşmak yasak olduğu için bu ad verilmiştir. Bu ayın ilk 10 gününde Kerbela vakasının yıldönümünde matem yapılır.*

1. Geldi dem-i ferḫunde-ḳadem **māh-ı Muḥarrem**
   Gitsün dilümüzden ġam-ı endīşe-i ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 1). [māh-ı muḥarrem,]*

māh-ı muḥarremdür: *Muharrem ayı: Hz Hüseyin ve arkadaşlarının şehit edildiği ay. II matem ayı.*

1. Yārsuz gül-zār-ı ʿālem künc-i mātemdür baña
   ʿIyd u Nevrūzı göñül **māh-ı Muḥarremdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 2). [māh-ı muḥarremdür, -dür]*

māh-ı nev: *Hilâl, yeni ay.*

1. Göñül bir āfiṭāba meyl idüp cismüñ hilāl eyle
   Felekde sen de **māh-ı nev** gibi kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 2). [māh-ı nev,]*

māh-ı nev: *Yeni ay,hilal.*

1. İdeydi istifāde neyyir-i re'y-i münīrīden
   Olurdı **māh-ı nev** müstaġni-i mihr-i dıraḫşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 44). [māh-ı nev,]*

māh-ı nev: *Yeni ay, hilal (sevgili bağlamında).*

1. Şöhre olmış çü **māh-ı nev** şāyiʿ
Menzil-i ʿaḳlın eylemiş żāyiʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 34, Mısra 1). [māh-ı nev,]*

māh-ı nevi: *Hilâl, yeni ay.*

1. Māh-ı nevi görince didüm cürʿasın ḳomış
Ṣahbā-yı sāġar-ı felegi nūş idüp zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 1). [māh-ı nevi, -i]*

māh-ı pür-fiten: *Fitnelikle dolu ay, sevgili.*

1. Gelüp gitmekde niçe ṣubḥ-ı ġam ṣām-ı elem ammā
O mihr-i evc-i istīġnā o **māh-ı pür-fiten** gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 8). [māh-ı pür-fiten,]*

māh-ı ruḫuñ: *Ay gibi parlak yanak.*

1. Şeb-i zülfüñde göñül żāyiʿ iderdi kendin
Ṭutmasa **māh-ı ruḫuñ** şemʿ-i fürūzān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 16). [māh-ı ruḫuñ, -uñ]*

māh-ı şeb-ārāsı: *Geceyi süsleyen ay.*

1. Yıḳılsun baʿd-ezīn isterse çarḫuñ ṭāḳ-ı vālāsı
Ṭutulsun mihri olsun münḥasif **māh-ı şeb-ārāsı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 22). [māh-ı şeb-ārāsı,]*

māh-ı sipihr: *Gökyüzünün ayı II Hz. Muhammed.*

1. İy şāh-ı melek-sipāh felek-cāh
V'ey **māh-ı sipihr** lī-maʿa'llāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 12). [māh-ı sipihr,]*

māh-ı tābāna: *Parlak ay II sevgili.*

1. Didüm düşmez senüñ gibi güher bu baḥr-i imkāna
   Görüp deryāya pertāb itdügin ol **māh-ı tābāna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 1). [māh-ı tābāna,]*

māh-ı ṭābānum: *Parlak ay II sevgili.*

1. Kimüñle ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ iy **māh-ı ṭābānum**
   Seni biz görmedük ḳaç gündür iy mihr-i dıraḫşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 1). [māh-ı ṭābānum, -um]*

māh-ı tāb-nāk: *Parlak ay. II sevgili.*

1. Ṣandum açınca sīnesin ol **māh-ı tāb-nāk**
   Ceyb-i ṣabāḥı pençe-i ḫurşīd itdi çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 1). [māh-ı tāb-nāk,]*

māhī-i āb-ı zülāli: *Berrak, temiz su balığı.*

1. İtdüm şebīke dāġ ile cism-i nizārumı
   İtmek içün o **māhī-i āb-ı zülāli** ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 8). [māhī-i āb-ı zülāli, -i]*

māhī-i mercan: *Mercan renkli balık.*

1. Deheni baḥr-i pür-leʾāl ü güher
   Ki zebān anda **māhī-i mercan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 44, Mısra 2). [māhī-i mercan,]*

māhir: *Hünerli, becerikli.*

1. Ceng itmede başda zülfi **māhir**
   Ser-leşker-i ḥüsnidür o kāfir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 31). [māhir,]*

māhiyyet-: *Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü.*

1. Māhiyyetüm bilinmege çoḳ serfürū gerek
   Bir gevherüm Faṣīḥ ki ʿummāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 11). [māhiyyetüm, -(ü)m]*

maḥlas: *Şâirlerin manzum eserlerinde kullandıkları takma ad.*

1. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ **maḫlaşla** farḳ ancaḳ
   Faṣīḥā ḥak bu naẓm içre seni ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 9). [maḫlaşla, -la]*

maḫlūḳ: *Halk olunmuş, yaratılmış.*

1. Sebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān ki **maḫlūḳı**
   Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [maḫlūḳı, -ı]*
2. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
   Sebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān ki **maḫlūḳı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [maḫlūḳı, -ı]*

maḥmil: *Deve üzerine konulan sepet II Osmanlı halifesinden her hac mevsiminde Ka'be'ye gönderilen armağan takımı.*

1. Ol ḥāle güvāh inḥınāyī
   İy **maḥmili** lā-meḳān temāşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 24). [maḥmili, -i]*

maḥmil-i ḳāfile: *Deve, fil gibi hayvanların sırtına konan veya insanların omuzlarında taşınan, karşılıklı oturulacak şekilde yapılmış bir çeşit kapalı sepet, tahtırevan, mahfe.*

1. Ḥaẕer it bār-ı dilüñden ḥaẕer it kim ʿışḳuñ
   Maḫmil-i ḳāfile bāng-i ceres āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [maḫmil-i ḳāfile,]*

maḥmil-i vaʿd-i yāra: *Sevgilinin söz verdiği hediye.*

1. Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz
   Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 5). [maḥmil-i vaʿd-i yāra, -a]*

maḥmil-i vaʿd-i yāra: *Sevgilinin vadini getiren kafile. II sevgilinin söz verme müjdesi.*

1. Lāne ber-ser çü Ḳays-ı ser-geşte
   Maḫmil-i vaʿd-i yāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 6). [maḥmil-i vaʿd-i yāra, -a]*

maḥmūd: *Dünya ve dünyada övülen, sevilen. II Gazneli Mahmut (910-1031); Abbasi hilafeti döneminde kurulan Gazneliler (Âl-i Sebüktekin) Devleti'nin kurucusudur. Büyük fetihleri olduğu gibi, şair ve âlimlerin de dostu ve destekçisi olarak tanınmıştır. Gazneli Mahmut'un has gulamlarından Ayaz, akıl, feraset, bilgi, sadakatte mümtaz olduğu için padişah kendisini*

çok sever ve ona itimat ederdi. Onun Ayaz'a aşkı, Doğu edebiyatlarında Leylâ ve Mecnûn, Ferhad u Şîrîn efsaneleri gibi mühim mevzulardan olmuştur.

1. Elbette virür Ḫudā-yı ẕeʾl-cūd
   Maḥmūda Ayāz Ayāza **Maḥmūd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 6). [maḥmūd,]*

maḥmūr-ı cām-ı nergis-i fettānuñum: *Etkileyici nergis şarabıyla sarhoş; nergis gibi büyüleyici [gözlerinin] badesiyle sarhoş.*

1. Geh mest-i bāde-i leb-i rengīnüñüm gehī
   Maḫmūr-ı cām-ı nergis-i fettānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 4). [maḫmūr-ı cām-ı nergis-i fettānuñum, -uñ, -um]*

maḥmūr-ı pür-efkāra: *Kederli, efkârlı sarhoş.*

1. Ġam degüldür gelse mey **maḫmūr-ı pür-efkāra** telḫ
   Bu meṣeldür çünki her derde olurmış çāre telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [maḫmūr-ı pür-efkāra, -a]*

maḥrem: *Dost, arkadaş, sırdaş.*

1. O cihetden ṭaraf-ı dil-bere yazmam kāġız
   İstemem olduġını rāzuma **maḥrem** kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 2). [maḥrem,]*
2. Yāruñ ki henüz **maḥremi** kimdür kimüñledür
   Hem-bezmi yār hem-demi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 1). [maḥremi, -i]*
3. Niçe āġāz-ı feryād itmesün bülbül ki bād-ı ṣubḥ
   Cihāna neşr-i būy-ı rāz iderken ġonçeye **maḥrem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 6). [maḥrem,]*

maḫrem: *Özgü, mahrem. II gizli, saklı.*

1. Yād ider mi o ġonçe-fem bizi hiç
   Sen ṣabā bezm-i yāra **maḫremsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 4). [maḫremsin, -sin]*

maḥrem eylesek: *Dost, sırdaş etmek.*

1. Ḥaḳḳuñda vaʿd-i luṭf idüp ol şeh dimiş Faṣīḥ
   Bezm-i ḥarīm-i vaṣlımuza **maḥrem eylesek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 10). [maḥrem eylesek, -se, -k]*

maḥrem olmazmış: *Sır olmak, gizli kalmak.*

1. Açar ancaḳ nesīm-i nev-bahārı ġonçe ṭūmārın
   O rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża ġayrı **maḥrem olmazmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 4). [maḥrem olmazmış, -maz, -mış]*

maḥrem-i hārīm-i murād: *Arzu, istek dairesinin sırdaşı, mahremi. II arzu ve isteklerine kavuşmuş.*

1. Güşād ider mi der-i ḫ∨āhişüm nesīm-i murād
   Olur mı şahṣ-ı emel **maḥrem-i ḥārīm-i murād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 2). [maḥrem-i ḥārīm-i murād,]*

maḥremi nʾeyler: *Dostu ve sırdaşı neyler (neye yarar).*

1. Meʾlūf-ı ġam-ı zāruñ olan hem-demi nʾeyler
   Lāl-i ḥarem-i nāzuñ olan **maḥremi nʾeyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 30, Mısra 2). [maḥremi nʾeyler, -r]*

maḥrem-i rāz-ı hüner: *Marifet ehlinden kendisine sır söylenen, sır ortağı, sırdaş.*

1. Ḳanı bir ṣāf-meşreb kim anı sen itmedüñ tekdīr
   Ḳanı bir **maḥrem-i rāz-ı hüner** kim ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 46). [maḥrem-i rāz-ı hüner,]*

maḥrem-i şāh u gedā: *Dilenci ve padişahın sırdaşı, yakını.*

1. O ṣūḫı **maḥrem-i şāh u gedā** imiş bildük
   Miṣāl-i neşve-i mey bī-vefā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 1). [maḥrem-i şāh u gedā,]*

maḥremler bulurlar: *Sırdaş bulmak, derdini açacak dost bulmak.*

1. Olurlar dil-rübālar birbiriyle yār u hem-demler
   Bulurlar rāz-ı ʿışḳa nev-cevānlar tāze maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 2). [maḥremler bulurlar, -ur, -lar]*

māh-rū: *Ay. II sevgili.*

1. O **māh-rūya** virelden dil olmaḳ olmadı bir şeb
   Faṣīḥ dīde-i ġam-dīde ḫ∨ābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [māh-rūya, -y, -a]*
2. İsterem bir **māh-rū** ʿālemde kim gün görmemiş
   Mihr-i pür-tāb-ı cemālin çeşm-i gerdūn görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 1). [māh-rū,]*
3. İder dil her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefādan ḥaẓ
   Muḳaddem almamış iy **māh-rū** mihr ü vefādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 2). [māh-rū,]*
4. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde giryān sīne çāk
   Bu seḥer bir **māh-rū** mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 8). [māh-rū,]*
5. İltifāt eyler raḳībe yüz virüp ol **māh-rū**
   İy Faṣīḥ āyīne-i dil niçe muġberr olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 9). [māh-rū,]*

maḥrūm ḳılmaduñ: *Mahrum bırakmak.*

1. Ḳanı bir ṣāf-meşreb kim anı sen itmedüñ tekdīr
   Ḳanı bir maḥrem-i rāz-ı hüner kim ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 46). [maḥrūm ḳılmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

māh-rūy: *Ay. II Ay yüzlü sevgili.*

1. Bir **māh-rūyuñ** āteş-i ʿışḳıyla her gice
   Peyveste olmada felege dūd-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 3). [māh-rūyuñ, -uñ]*
2. Māʾil ol bir **māh-rūya** āsumān reşk eylesün
   Āsumān ṭursun göñül mihr-i cihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 1). [māh-rūya, -a]*
3. O **māh-rūya** naẓar āfiṭābı nʾeylersin
   Siyāh zülfine baḳ müşg-ı nābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 1). [māh-rūya, -a]*

maḥser: *Mahşer yeri, kıyamet.*

1. Bīʾllāh ideyüm süde-i ruḫsār-ı teşekkür
   Girerse eger destüme **maḥşerde** o dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 8). [maḥşerde, -de]*

mahsūb: *Ölçüp biçmek, bir şeyi yapmak için her yönünü düşünmek.*

1. Biz ehl-i hevā-yı ʿışḳdan **maḥsūbuz**
Ālüfte-i mey u şīfte-i maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 1). [maḥsūbuz, -uz]*

maḥsūr: *Kuşatılmış, sınırlandırılmış.*

1. Ḥayyāt-ı sebük-destī-i idrāküme **maḥṣūr**
Zīnet-geri-i ḳāmet-i bālā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 11). [maḥṣūr,]*

maḥsūs: *Özel, has, özgü.*

1. ʿĀlemde ʿarż-ı şīve teġāfül ḫiṭāb-ı nāz
Maḥṣūṣdur saña saña iy bī-vefā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [maḥṣūṣdur, -dur]*
2. Kerem ẕāt-ı kerīmüʾṣ-ṣānuña **maḥṣūṣdur** yā Rab
Faṣīḥ kār-ı düşvāruñ olup bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 9). [maḥṣūṣdur, -dur]*
3. Saña **maḥṣūṣdur** bu lehce Faṣīḥ
Her kişi böyle pāk-gū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 9). [maḥṣūṣdur, -dur]*
4. Böyle nev-bāve-i suḫan bitmek
Bāġ-ı ṭabʿ-ı Faṣīḥ'adur **maḥṣūṣ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 9). [maḥṣūṣ,]*
5. Saña **maḫṣūṣ** bu vādīde ġazel ṭarḥı Faṣīḥ
Suḫan-ı rast bu kim Rūmda Ḥassān'sın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 9). [maḫṣūṣ,]*
6. Ter-destī-i meşşāṭa-i endīşeme **maḫṣūṣ**
Ārāyiş-i ruḫsār-ı dil-ārā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 9). [maḫṣūṣ,]*

maḥsūs it: *Tahsis etmek, hususi kılmak.*

1. Dil-i figāra ne var bir cefāñı **maḫṣūṣ it**
Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda imtiyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [maḫṣūṣ it,]*

maḥsūs-ı cevre: *Eziyet, cefası kendine has, özgü olan.*

1. Maḫṣūṣ-ı cevre rāżıyam ol bī-terāḥüm āh
Ġayra ider vefāya bahāne cefāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 7). [maḫṣūṣ-ı cevre, -e]*

māh-tāb itdüñ: *Ay ışığı ile aydınlatmak. II (bulunulan ortamı) aydınlatmak.*

1. Sāġar-ı ṣahbāyı sāḳī āfitāb itdüñ bu şeb
   Şuʿle-i bādeyle bezmi **māh-tāb itdüñ** bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 2). [māh-tāb itdüñ, -dü, -ñ]*

maʿhūd: *Vaat edilen, vaat edilmiş II bilinen, meşhur, herkesçe malum.*

1. Ḫubān-ı zemān luṭf ile **maʿhūd** degüldür
   Her ʿahd-şiken dil-bere dil virme Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 12). [maʿhūd,]*
2. Ḳadīmī bir biriyle ʿahd ü peymān eylemişlerdür
   Bize ḫalḳ-ı zemāne cümleten **maʿhūd** düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 8). [maʿhūd,]*

maḥv eyle: *Yok etmek.*

1. Şeyṭanla nefs ü māsivāyı **maḥv eyle**
   Luṭf u kerem ü ʿināyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 3). [maḥv eyle,]*

maḥv eyledi: *Ortadan kaldırmak, yok etmek.*

1. Bīsütūnı nāle-i Ferhād gör **maḥv eyledi**
   Alma iy şīrīn-dehānum kimsenüñ hiç āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 57, Mısra 1). [maḥv eyledi, -di]*

maḥv eyledi: *Yok etmek, ortadan kaldırmak, varlığına son vermek.*

1. Pīrāhen-i mihrüñle Faṣīḥ eyledi ṣad-çāk
   Kettānını **maḥv eyledi** meh-tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 10). [maḥv eyledi, -di]*

maḥv eylemekde: *Ortadan kaldırmak II benlik bağlamında ikiliği ortadan kaldırmak, nefsi öldürmek.*

1. Maḥv eylemekde çīn-i cebīnüm sükūn-ı āh
   Emvāc-ı tünd-bād-ı yem-i cān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 9). [maḥv eylemekde, -mek, -de]*

maḥv eylesün: *Ortadan kaldırmak, yok etmek.*

1. Yaḳup **maḥv eylesün** cism-i nizārum āteş-i ḥasret
   Uçursun göklere ḫākisterüm bād-ı ġam u miḥnet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 11). [maḥv eylesün, -sün]*

maḫv itmez: *Mahvetmek, yok etmek, harap etmek.*

1. Girye gözden ḫayāli **maḫv itmez**
ʿAks-i āyīne şüst ü şū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 7). [maḫv itmez, -mez]*

maḫv ol: *Yok olmak.*

1. Var tekyeñe ʿışḳa şoyun dervīş ol
Zīr-i küleh-i şevḳde **maḫv ol** çün şemʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 4). [maḫv ol,]*

maḫv olursa: *Yok olma, harap olma.*

1. Ruḫuñ görsem ʿaceb mi **maḫv olursa** ḳaṭre-i eşküm
Ṭulūʿ itdükde mihr olur belī elbet nihān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [maḫv olursa, -ur, -sa]*

māh-veş: *Ay gibi II sevgili.*

1. Faṣīḥ o **māh-veşüñ** mihri ile çün eflāk
Ne mümkin eyleye ser-geşte dil şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 11). [māh-veşüñ, -üñ]*

maḫv-ı eser: *Tesirin yok olması II izlerinin silinmesi, kaderin değişmesi.*

1. Olur mı **maḫv-ı eser** kilk-i ṣunʿ-ı taḳdīri
Çıḳar mı naḳş-ı ġamuñ ḫāṭır-ı figārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 5). [maḫv-ı eser,]*

maḫv-ı vücūd it: *Varlığını yok etme. II benliğinden sıyrılma.*

1. İy dil niçe bir keş-me-keş-i būd u nebūd it
Āsāyiş eger ister iseñ **maḫv-ı vücūd it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 2). [maḫv-ı vücūd it,]*

maḫzen-i esrār-ı maʻārif: *Marifet sırrının ambarı.*

1. Her beytüm olup **maḫzen-i esrār-ı maʻārif**
Her noḳṭa aña bir dür-i yektā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 25). [maḫzen-i esrār-ı maʻārif,]*

maḥż-ı ḫayāldür: *Hayalin ta kendisi olmak, tam bir hayal olmak.*

1. Düşme ümīd-i vaṣla ki **maḥż-ı ḫayāldür**
   Ol mū-miyānı ṣanma göñül der-kenār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 5). [maḥż-ı ḫayāldür, -dür]*

maḥż-ı sevdādur: *Katıksız, saf aşk.*

1. ʿIşḳ sevdā-yı ġayrı vākiʿdür
   Gerçi z̲ātında **maḥż-ı sevdādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 36). [maḥż-ı sevdādur, -dur]*

maḥzūn eyledi: *Birini hüzünlendirmek, üzmek.*

1. Faṣīḥā didiler mātem-keşān-ı fevt-i tārīḫin
   Neşāṭī gitmegile eyledi maḥzūn aḥbābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 5, Mısra 2). [maḥzūn eyledi, -i]*

maḥzūn idügime: *Üzgün durumda olmak, boynu bükülmek.*

1. Ben ḳayd-ı ġam u neşāṭdan āzādum
   Maḥzūn idügime her zemān dil-şādum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 101, Mısra 2). [maḥzūn idügime, -m-üg, -im, -e]*

maḥzūn ḳaldum: *Hüzünlenmek, üzülmek.*

1. Sen sāġar-ı mey gibi çekildüñ gitdüñ
   Ben derd-i ser-i hicr ile ḳaldum maḥzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 4). [maḥzūn ḳaldum, -du, -m]*

maḥzuñ oldum: *Kederlenmek, üzülmek, hüzünlenmek.*

1. Beni vaṣluñla eyle şād-ı derūn
   Yiter oldum firāḳ ile maḥzuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 2). [maḥzuñ oldum, -du, -m]*

maḥzūn-ı maḥabbet: *Aşk hüznü, gamı.*

1. Ne ḫaṭṭ-ı ġubārı ile ne cām-ı lebiyle
   Bir keyf ile şād olmadı **maḥzūn-ı maḥabbet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 6). [maḥzūn-ı maḥabbet,]*

māḥẓūẓ: *Hissesini almış, nasipli, memnun. II zevk almış, hazzeden.*

1. Nāleden olsa nʾola **māḥẓūẓ** o ṭıfl-ı ʿişve-ger
   ʿĀşıḳa cevr ü cefā̃da daḫı nev-āġāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 7). [māḥẓūẓ,]*
2. Hemīşe ʿāşıḳa ḫışm u ʿitābdan **maḥẓūẓ**
   O şūḫ olmadı luṭf-ı ḫiṭābdan **maḥẓūẓ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 1). [maḥẓūẓ,]*
3. Cemāli reng-i ġażabla miṡāl-i āteş olur
   Degül nezāre-i çeşm-i pür-ābdan **maḥẓūẓ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 4). [maḥẓūẓ,]*
4. Fütāde-dillere yoḳ furṣat-ı şikāyet-i ḥāl
   O şeh-süvār Faṣīḥā şitābdan **maḥẓūẓ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 10). [maḥẓūẓ,]*
5. Ġamuñ dil-ḫānesine geldüginden ḫayli **maḥẓūẓuz**
   Degüldür olmamaḳ mümkin ḳadīmī āşinādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 7). [maḥẓūẓuz, -uz]*

maḥẓūẓ olmadı: *Memnun, hoşnut olmak, nasiplenmek.*

1. Hemīşe ʿāşıḳa ḫışm u ʿitābdan maḥẓūẓ
   O şūḫ olmadı luṭf-ı ḫiṭābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 2). [maḥẓūẓ olmadı, -ma, -dı]*

maḥẓūẓ olmaya: *Memnun, hoşnut olmak, nasiplenmek.*

1. Olan bu dār-ı ġam u miḥnetüñ giriftārı
   Ne mümkin olmaya nūş-ı şarābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 6). [maḥẓūẓ olmaya, -ma, -ya]*

maḥẓūẓ olur mı: *Memnun, hoşnut olmak, nasiplenmek.*

1. O dīde kim ola ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ
   Olur mı hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 8). [maḥẓūẓ olur mı,]*

maḥẓūẓ olur mı: *Memnun, hoşnut olmak, nasiplenmek.*

1. O dīde kim ola ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ
   Olur mı hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 8). [maḥẓūẓ olur mı,]*

māʾi ḫārādur: *Hareli mavi kumaş.*

1. Bu ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı ṣanma deryādur
   Döşenmiş gūyıyā emvācı çoḳ bir **māʾi ḫārādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 2). [māʾi ḫārādur, -dur]*

mā'-i ḥayāt: *Hayat suyu.*

1. Żiyā-yı şemʿayı taḥrīke olmaz idi mecāl
   Ṣafā-yı meşreb-i pākinde tīre **mā'-i ḥayāt** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 39). [mā'-i ḥayāt,]*

māʾī ḳabālar: *Su rengi, mavi elbise, cübbe.*

1. Ḳaçan **māʾī ḳabālar** giyse ol mihr-i cihān-ārā
   Ser-i erbāb-ı ʿışḳa bir belā-yı āsumānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 7, Mısra 1). [māʾī ḳabālar, -lar]*

māʿide-h∨ārān-ı simāt-ı fuḳarāyuz: *Fakirler sofrasını (acımasızca, talan edercesine) yiyenler.*

1. Biz **māʿide-ḫ∨ārān-ı simāṭ-ı fuḳarāyuz**
   Biz muġtenim-i niʿmet-i bī-ḥadd-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 1). [māʿide-ḫ∨ārān-ı simāṭ-ı fuḳarāyuz, -yuz]*

māʾide-i cān olursa: *Can sofrası olmak.*

1. El ṣunmazam olursa eger māʾide-i cān
   Laḫt-ı ciger olsun baña bī-minnet-i dūnān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 1). [māʾide-i cān olursa, -ur, -sa]*
2. El ṣunmazam olursa eger māʾide-i cān
   Laḫt-ı ciger olsun baña bī-minnet-i dūnān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 1). [māʾide-i cān olursa, -ur, -sa]*

māʾil: *Meyilli, istekli, hevesli.*

1. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan olmaz rūz u şeb **māʾil**
   Sen iy ḫurşīd-rū ammā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 7). [māʾil,]*
2. Cihānda ṣanma sensin iy dil-i şeydā hemān **māʾil**
   O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü āsumān **māʾil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 1). [māʾil,]*
3. Cihānda ṣanma sensin iy dil-i şeydā hemān **māʾil**
   O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü āsumān **māʾil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 2). [māʾil,]*

4. Yine bir āfet-i ḫūn-rīz ü kāfir-kişe meyl itdüm
   Raḥim-düşmen taẓallūm-āşināḍur el-amān **māʾil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 4). [māʾil,]*
5. Ḳıyās itmek o şūḫa **māʾil** ancaḳ cān-ı zār oldı
   Gül-i ruḫsārına bülbül benüm gibi hezār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 1). [māʾil,]*
6. Reng-i ruḫına Muḥammedüñ **māʾildür**
   Kim āl-i Muḥammedi sevenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 3). [māʾildür, -dür]*

mā'il eylemiş isem: *Düşkünü olmak. II yönelmek.*

1. Hem-şīr kūh-kenle beni Ḳaysa tev-emān
   Küh-sār ü deşte mā'il isem eylemiş ḳaża *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 3). [mā'il eylemiş isem, -m]*

mā'il isem: *Meyilli, istekli, hevesli olmak.*

1. Hem-şīr kūh-kenle beni Ḳaysa tev-emān
   Küh-sār ü deşte **mā'il isem** eylemiş ḳaża *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 3). [mā'il isem,]*

māʾil ol: *Meyletmek, yönelmek (yüzüne bakmak, ilgi göstermek bağlamında).*

1. Māʾil ol bir māh-rūya āsumān reşk eylesün
   Āsumān ṭursun göñül mihr-i cihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 1). [māʾil ol,]*

māʾil olalı: *Meyletmek, yönelmek (yüzüne bakmak, ilgi göstermek bağlamında).*

1. Gūyende-i mażmūn-ı rubāʿī oldum
   Māʾil olalı o çār-ebrūya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 4). [māʾil olalı, -alı]*

māʾil oldı: *Meyletmek, yönelmek II hevesli olmak.*

1. ʿAceb mi olsa zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem
   Bu şiʿr-i dil-pesende iy Faṣīḥ oldı cihān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 10). [māʾil oldı, -dı]*

māʾil olmamaḳ: *Meyletmek, yönelmek II hevesli olmak.*

1. Ṣabādan vaṣf-ı kadd-i ser-firāẕın gūş itdükçe
   Ne mümkin olmamaḳ ol şūḫa serv-i gül-sitān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 6). [māʾil olmamaḳ, -ma, -maḳ]*

māʾil olmamış: *Meyletmek, yönelmek II hevesli olmak.*

1. Ne bilsün çāşnī-i ıżṭırāb-ı şām-ı hicrānı
   Felekde olmamış bir māha ol nā-mihribān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 8). [māʾil olmamış, -ma, -mış]*

māʾil olur: *Meyletmek, yönelmek (yüzüne bakmak, ilgi göstermek bağlamında).*

1. Bir gün gelür fütāde-i ḫāk-i niyāzına
   Ol naḫl-i nāz **māʾil olur** rūzgārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 11, Mısra 2). [māʾil olur, -ur]*

māʾil-i ebru vü müjgānuñ: *Kaş ve kirpik düşkünü. II sevgiliye tutkun, müptela.*

1. Māʾil-i ebru vü müjgānuñ alup
   Her zemān tīr ü kemān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 3). [māʾil-i ebru vü müjgānuñ, -uñ]*

māʾil-i geşt ü güsār-ı semt-i eşʿār olmasun: *Şiirler semtini gezip dolaşma meyli, arzusunda olmak.*

1. Ḥaşretüñden nʾeyle ārām eylesün cānā Faṣīḥ
   Māʾil-i geşt ü güs̱ār-ı semt-i eşʿār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 10). [māʾil-i geşt ü güs̱ār-ı semt-i eşʿār olmasun, -ma, -sun]*

māʾil-i kadd-i ser-firāzum: *Yüce, yüksek boyun düşkünü.*

1. Sürsem ruḫı āb-veş zemīne
   Kim **māʾil-i ḳadd-i ser-firāzum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 4). [māʾil-i ḳadd-i ser-firāzum, -um]*

māʿil-i niyāz: *Rica, istek taraftarı.*

1. Ol naḫl-i nāz çünki degül **māʿil-i niyāz**
   Bīhūde iy Faṣīḥ niçün s̱ıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 9). [māʿil-i niyāz,]*

ma'iyyet: *Beraberlik, birlik.*

1. Geldi baña zehr-i ġam maḥabbetle leẕīẕ
   Kim renc ü belā olur **ma‘iyyetle** leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 2). [ma‘iyyetle, -le]*

maḳām: *Mekan, yer, derece.*

1. Nūruñla bulur **maḳāmı** sālik
   İy şemʿine sūẖte melāʾik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 49). [maḳāmı, -ı]*

maḳām: *Durulacak yer II müzikteki makam.*

1. Teʾsīr itdi cāna Hüseynī hevāları
   İsmāʿ olındı niçe **maḳāmuñ** nevāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 1). [maḳāmuñ, -uñ]*

maḳām: *Mekan, yer, mahal.*

1. Āh u feryād u figāndur bu **maḳāmuñ** naġamı
   Ne Ṣıfāhān u Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [maḳāmuñ, -uñ]*

maḳām-ı hezārdan: *Müzikte bir makam (sanatta icraya gücü yeten, çok yetenekli).*

1. Demdür ki gül güşād ola bād-ı bahārdan
   Bülbül terennüm ide **maḳām-ı hezārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 2). [maḳām-ı hezārdan, -dan]*

maḳām-ı nevadā: *Mûsikîmizde uşşak dörtlüsüne rast beşlisi ilâvesiyle meydana gelen basit makam, Mûsikîmizde tiz sekizlideki “re” sesinin adı, nevâ perdesi.*

1. Gelmiş güşād-ı fāl-i bahāra gül āyeti
   Bülbüllerüñ **maḳām-ı Nevadā** ḳırāʾati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 2). [maḳām-ı nevadā,]*

maḳbūl ola: *Kabul edilmek, beğenilmek.*

1. Ümmīd ola bu recāsı maḳbūl
   İy luṭfı olan ciẖāna mebẕūl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 79). [maḳbūl ola, -a]*

maḳbūl-i cenāb-ı rabb-i ʿizzet: *Kudretli Rabbi'nin huzurunda kabul olunmuş.*

1. Ḥer maṭlab u ḫ∨āhiş oldı bī-reyb
   Maḳbūl-i cenāb-ı Rabb-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 40). [maḳbūl-i cenāb-ı rabb-i ʿizzet,]*

maḳbūl-i kirām-ı ‘uḳalādur: *Bilgin öncülerin beğenileni.*

1. Mestüñ sözi **maḳbūl-i kirām-ı ‘uḳalādur**
   Maʿẕūr ṭutar mefḫar-i ebnā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 23). [maḳbūl-i kirām-ı ʿuḳalādur, -dur]*

maḳṣad-ı aḳsā-yı yehūd u tersā: *Hristiyan veya Yahudi'nin büyük amacı.*

1. Hem **maḳṣad-ı aḳsā-yı yehūd u tersā**
   Hem maṭlab-ı aʿlā-yı müselmān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 3). [maḳṣad-ı aḳsā-yı yehūd u tersā,]*

maḳṣūd: *Maksat, amaç, niyet, istenilen şey, istek.*

1. Ḫ∨āhişüñ aġyār-ı bed-ḫ∨āha degüldür iltifāt
   İy vefā- nā-āşinā **maḳṣūd** eẕiyyetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 4). [maḳṣūd,]*
2. İfāde itmege **maḳṣūdı** bir nigeh besdür
   Ol āfet ʿāşıḳ-ı vuṣlat-recāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 5). [maḳṣūdı, -ı]*
3. Maḳṣūduñı edāya yiter bir nigeh Faṣīḥ
   Ol ser-te-ser nühüfteyi lāzım degül dimek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 9). [maḳṣūduñı, -uñ, -ı]*
4. Dil-i ser-geşteyi terġīb-i şeh-rāh-ı ferāġ itdüm
   İdüp tenfīr ʿazm-i kūyı dūr-ā dūr **maḳṣūddan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 7). [maḳṣūddan, -dan]*
5. Dirīġ itmek ne mümkin olsun iy cān-ı cihān olsun
   Yoluñda cān-niṣār olmaḳ ise dil-ḫ∨āh u **maḳṣūduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 5). [maḳṣūduñ, -uñ]*

maʿḳūl: *Akla uygun, mantıklı, akıllıca.*

1. Maʿḳūl vechi nīke ʿaceb bilseñ iy perī
   Aġyār-ı rū-siyāha o luṭf-ı nigāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 5). [maʿḳūl,]*

maʿḳūl görselerdi: *Akla uygun, akıllıca ve mantıklı olduğunu düşünmek.*

1. Bulmazdı dāstān-ı taẕallüm nihāyeti
   Maʿḳūl görselerdi felekden şikāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 2). [maʿḳūl görselerdi, -se, -ler, -di]*

maʿḳūl idi: *Akla uygun, akıllıca ve mantıklı olmak.*

1. Gice aġyāra gelürmiş o perī-rū dirler
   Ḳonsa **maʿḳūl idi** bir merd-i nigeh-bān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 12). [maʿḳūl idi, -di]*

māl: *Mal, mülk, varlık.*

1. Göñül endīşeden hālī degül göz giryeden mālī
   Bize terk itdürür bu ḥāller cānı degül **mālı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 2). [mālı, -ı]*

māl ü menāli: *Bir kimsenin sâhip olduğu her şey, mal mülk, servet.*

1. Ṣanma iy ḫ∨āce hemān **māl ü menāli** dükenür
   Gāh olur kim kişinüñ fikr ü ḫayāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 1). [māl ü menāli, -i]*

mālī: *Dolu, göz yaşıyla dolu.*

1. Göñül endīşeden hālī degül göz giryeden **mālī**
   Bize terk itdürür bu ḥāller cānı degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 1). [mālī,]*

mālī itsün: *Doldurmak.*

1. Meyl-i zer ü ḥubb-i cāhdan itsün ḫāli
   Genc-i dilüm ʿirfān ile **mālī itsün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 4). [mālī itsün, -sün]*

mālik: *Bir şeye sahip olan kimse, sahip.*

1. Dīde-i terle dil-i perverde **māliksin** Faṣīḥ
   Devlet-i ʿışḳuñda yāruñ baḥr ile kānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 9). [māliksin, -sin]*
2. Bir ḥālete **mālik** ol ki sulṭānları
   Eṭvār-ı pesendīdeñe ḥayrān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 3). [mālik,]*

mālik oldı: *Sahip olmak II kavuşmak, erişmek.*

1. Mecnūna lāne ez-ser ü sāmān degül idi
ʿIşḳ ile **mālik oldı** idüp terk-i ḫānumān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 6). [mālik oldı, -dı]*

mālik oldum: *Sahip olmamak.*

1. Bir cūşiş-i feyża **mālik oldum** ki Faṣīḥ
Kem-ḳaṭre iken kendümi ʿummān itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 3). [mālik oldum, -du, -m]*

mālik olmış: *Sahip olmak.*

1. Olsa nʾola raḳs-ı şevḳa sālik
Baḥr olmış o dürr-i pāke mālik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 4). [mālik olmış, -mış]*

mālik-ezā: *Eziyet edici.*

1. Gülşen-geh-i aḥbāba velī bād-ı ṣabāyuz
Aʿdā gözine mār-eṣer ü **mālik-eẕāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 12). [mālik-eẕāyuz, -(y)uz]*

mālik-ezā: *Azrail veya Cehennem zebanilerin başı olan melek gibi eziyet edici.*

1. Aʿdā gözine mār-eṣer ü **mālik-eẕāyuz**
Aḥbāba melek-ḫāsiyet ü ḥūr-liḳāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 11). [mālik-eẕāyuz, -yuz]*

mālik-i deryā-yı ʿirfānı: *Ilim denizinin sahibi.*

1. O māhı itdiler yā **mālik-i deryā-yı ʿirfānı**
Yahūd kim bir perīdür āb-ı ṣāfa itdiler daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 4). [mālik-i deryā-yı ʿirfānı, -ı]*

mālik-i ḥüsn-i edā: *Üslup güzelliği sahibi.*

1. Her suḫan rütbe-i taḥsīni bulur mı çü Faṣīḥ
Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 12). [mālik-i ḥüsn-i edā,]*

mālik-i keyfiyyet-i mahmūd: *Mahmud'un niteliğine, karakterine sahip (Mahmud u Ayaz hikâyesine telmih vardır).*

1. Ḥüsn ile Ayāz olsa da her şāhid-i ʿālem
   Dil **mālik-i keyfiyyet-i Maḥmūd** degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 8). [mālik-i keyfiyyet-i maḥmūd,]*

maʿlūm: *Bilinen, belli.*

1. Şuʿā-i ṗertev-i mihr-i cemāle ḫaṭ ḥicāb olmaz
   Bu **maʿlūm** ʿālem-i envārda dūd-ı seḥāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 2). [maʿlūm,]*
2. Her rāẕı bu devr-i bī-vefānuñ **maʿlūm**
   Her cāyı bu dār-ı pür-ʿanānuñ **maʿlūm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 1). [maʿlūm,]*
3. Her rāẕı bu devr-i bī-vefānuñ **maʿlūm**
   Her cāyı bu dār-ı pür-ʿanānuñ **maʿlūm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 2). [maʿlūm,]*
4. Bir sencileyin ṭıfl ẓuhūr eylememiş
   Aḥvāli meh ü sāl-i zemānuñ **maʿlūm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 4). [maʿlūm,]*
5. Daḫı sīr olmadın āb-ı ḥayāta eyledüñ maʿdūm
   Senüñ indüñde ḳadr-i ẕāt-ı erbāb-ı hüner **maʿlūm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 42). [maʿlūm,]*

maʿlūm idinmek: *Bilmek, öğrenmek, bilgi sahibi olmak.*

1. Baḳsun sipihrüñ āyīne-i tāb-nākine
   Maʿlūm idinmek isteyen iy dil żamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 6). [maʿlūm idinmek, -in, -mek]*

maʿlūm-ı cenāb-ı ʿizzetüñdür: *Yücelik makamı (herkesçe) bilinen.*

1. Bir ʿabd-i ẕelīlüm ki cemīʿ aḥvālüm
   Maʿlūm-ı cenāb-ı ʿizzetüñdür yā Rab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 4). [maʿlūm-ı cenāb-ı ʿizzetüñdür, -üñ, -dür]*

maʿlūmı olur: *Bilmek, anlamak.*

1. Mesʾele ʿālīm ü dānānuñ olur maʿlūmı
   Ḥall-i müşkilde cevābiyle suʾāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 7). [maʿlūmı olur, -ı-ur]*

maʿmūre-i nāzı: *Naz, cilve şehri.*

1. Büʾl-ʿacebdür kim nigāh-ı mestüñi eyler niyāz
   Ḥāṣılı **maʿmūre-i nāzı** ḫarāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 6). [maʿmūre-i nāzı, -ı]*

maʿmūr-ı viṣāl: *Ulaşma, kavuşma şenliği.*

1. Gāh **maʿmūr-ı viṣāl** ü geh ḫarāb-ı hicr olur
ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḫālüñ ḫānumānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 9). [maʿmūr-ı viṣāl,]*

maʿnāsı bīgāne: *Anlamı eşsiz, tek.*

1. Zihī cemiyyet-i ebkār şīrīn-lehçe-i efkār
Kim anuñ lafzı cümle āşinā **maʿnāsı bīgāne** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 2). [maʿnāsı bīgāne,]*

maʿnen: *Mana yönünden, manaca.*

1. Her sözinde derc idüp evṣāf-ı ḥüsnin ol mehe
Rāz-ı ʿışḳın şiʿr ile **maʿnen** Faṣīḥ eşʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 10). [maʿnen,]*

mānende-i cūy-ı aras itmiş: *Aras nehri (gibi) olmak. II çok gözyaşı akıtmak.*

1. Bu ṣafvet-i ḥüsni viren ol ʿārıż-ı pāke
Eşk-i teri **mānende-i cūy-ı Aras itmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 4). [mānende-i cūy-ı aras itmiş, -miş]*

mānende-i māh-ı pür-ṭāb: *Parlak ay gibi.*

1. İy ruḫları ḫaclet-dih-i verd-i sir-āb
Vʾey cebhesi **mānende-i māh-ı pür-ṭāb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 2). [mānende-i māh-ı pür-ṭāb,]*

mānende-i seyl-i sirişk-i çeşm-i bīnādur: *Gören gözün gözyaşı seli gibi, misali.*

1. Faṣīḥā muṭṭaṣıl şām u seḥer olmaḳdadur cārī
Hemān **mānende-i seyl-i sirişk-i çeşm-i bīnādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 10). [mānende-i seyl-i sirişk-i çeşm-i bīnādur, -dur]*

mānend-i āfitāb: *Güneş misali.*

1. Çün şemʿ-i māh eyleme muḥtāc u kem-żiyā
Mānend-i āfitāb söyinmez çerāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [mānend-i āfitāb,]*

2. Meşhūr-ı ʿālem olmada **mānend-i āfitāb**
Āsār-ı ber-güzīde-i ṭabʿ-ı selīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 3). [mānend-i āfitāb,]*

mānend-i ʿaks: *Gölgenin benzeri, eşi, dengi.*

1. Degül zaḫmı nümāyān tīr-i tīzi sīneden geçdi
Şikeste itmeden **mānend-i ʿaks** āyīneden geçdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 83, Mısra 2). [mānend-i ʿaks,]*

mānend-i çeşm-i yār: *Sevgilinin gözlerinin benzeri.*

1. Nergis çemende tā ʿaraḳ-ı jāle görmeye
Mānend-i çeşm-i yār açılmaz ḫumārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 14). [mānend-i çeşm-i yār,]*

manend-i ceyb-i ʿāşıḳān: *Âşıkların yakası misali, gibi.*

1. Dil zebūn-ı keş-me-keş **manend-i ceyb-i ʿāşıḳān**
Ben rehīn-i ḫār-ı miḥnet çāk-i dāmānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 5). [manend-i ceyb-i ʿāşıḳān,]*

mānend-i cūy itdüm: *Irmak gibi, coşkuyla akıtmak.*

1. Aḳıtdum ḫūn-ı eşki giryemi **mānend-i cūy itdüm**
Gözümden naḳş-ı rūyuñ çıḳmadı çoḳ şüst ü şūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 1). [mānend-i cūy itdüm, -dü, -m]*

mānend-i girānī-i behā: *Pahasının ağırlığı gibi.*

1. Biz ḫāṣṣa-i şādī gibi gevherde nihānuz
Mānend-i girānī-i behā zerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 2). [mānend-i girānī-i behā,]*

mānend-i ġonce: *Gonca gibi, gonca benzeri.*

1. Mānend-i ġonçe dilleri ṣad-pāre eyledi
Āteş-eser nevā-yı nev-īcāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 5). [mānend-i ġonçe,]*
2. Şüküfte eyledi **mānend-i ġonçe** dilleri hep
İdince müjde-i teşrīf-i nev-bahārı şimāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 3). [mānend-i ġonçe,]*

mānend-i ḫāme: *Kalem gibi.*

1. Ben mīr-i meclis-i suḫan-ārāyiyüm Faṣīḥ
   Mānend-i ḫāme baña münāsib nedīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 10). [mānend-i ḫāme,]*

mānend-i meh: *Ay gibi.*

1. İy Faṣīḥ olur siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet o kim
   Bir şehirde devr ide **mānend-i meh** derden dere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 8). [mānend-i meh,]*

mānend-i nā-resā: *Uygun olmayan, ham (kişiler) gibi, benzeri.*

1. Mānend-i nā-resā ki ne iy şūḫ-ı ʿışḳ-sāz
   Olmış bir iki zār-ı belā mübtelā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 7). [mānend-i nā-resā,]*

mānend-i rūy-ı pür-‘arak-ı āteşīn-bār: *Yakıcı kederin (kederden) çok terli (olmuş) yüzünün benzeri.*

1. Mānend-i rūy-ı pür-‘araḳ-ı āteşīn-i yār
   Aḫz itmek āb olurdı fürūzende nārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 27). [mānend-i rūy-ı pür-‘araḳ-ı āteşīn-bār,]*

mānend-i rūy-ı pür-‘araḳ-ı āteşīn-i yār: *Sevgilinin ateş gibi terle dolu yüzünün benzeri.*

1. Mānend-i rūy-ı pür-‘araḳ-ı āteşīn-i yār
   Aḫz itmek āb olurdı fürūzende nārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 27). [mānend-i rūy-ı pür-‘araḳ-ı āteşīn-i yār,]*

mānend-i ṣubḥ: *Sabah vakti gibi; tan yerinin ağardığı zaman gibi.*

1. Kimüñ çāk eyledüñ **mānend-i ṣubḥ** āyīne-i cismüñ
   Kimüñ çeşmini nem-nāk eyledi mihr-i dıraḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 5). [mānend-i ṣubḥ,]*

mānend-i süveydā: *Yüreğin ortasındaki kara benek gibi.*

1. Dilden heves-i ʿārıż-ı ālüñ çıḳmaz
   Mānend-i süveydā ġam-ı ḫālüñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 2). [mānend-i süveydā,]*

mānend-i ṭıfl-ı mektebi: *Okul çocuğu gibi (okula giden çocuk misali).*

1. Mānend-i ṭıfl-ı mektebi āzād-ı ġam olup
   Olmaḳ müyesser olmadı ḫandîde rūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 3). [mānend-i ṭıfl-ı mektebi, -i]*

māni: *Meşhur Çinli nakkaş ve ressamın adıdır. Sasanîler devrinde, Şâpûr zamanında Îran'a gelip Zerdüşt ve Îsâ dinlerinin halitası olan Mânî dini/Maniheizm adlı batıl mezhebi kurmuştur. Mânî dini en çok Çin'de yayılmış olup kutsal saydıkları kitapları resimlerle süslü imiş. Mânî, yaptığı resimler çok güzel olduğu için bu özelliğini müritlerine gökten inen bir mucize olarak göstermiştir. Koyu bir Zerdüşt olan Hürmüz'ün oğlu Behram tarafından derisi yüzdürülerek öldürtülmüş olan Mânî, Nigâristan, Erteng veya Erjeng adlı resim mecmuası ile şöhret bulmuştur.*

1. Bu deyre niçe tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
   Senüñ mislüñ ne Bihzād u ne **Mānī** eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [mānī,]*
2. Āsāruñı görse **Māni** nā-çār
   Ḥayretle olurdı naḳş-ı dīvār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 21). [māni,]*

māniʿ: *Engel.*

1. Seyr-i bāġ itmege dil himmet-i ʿışḳuñ **māniʿ**
   Niçe biñ servi ser-i ḳaddüñe āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 3). [māniʿ,]*
2. Cūşiş-i girye ḥicāb-ı ʿışḳ **māniʿdür** Faṣīḥ
   Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra ṭaḳrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 9). [māniʿdür, -dür]*
3. Ḥicāb-ı mihr ü maḥabbet Faṣīḥ **māniʿdür**
   Cemāl-i yāra ne mümkindür ʿāşıḳāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 9). [māniʿdür, -dür]*

māni‘: *Engel.*

1. Dil-i ża‘īfüme pīçīde rişte-i āmāl
   Ḥużūr-ı ḳalbüme **māni‘** vesāvīs-i iblīs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 70). [māni‘,]*

maʿni: *Anlam, mana.*

1. Ṭabʿ-ı şūhumdan muḳaddem ḳaṭre-zen ḫāmem Faṣīḥ
   Bir birin itmekde sebḳat **maʿnide** düldüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 10). [maʿnide, -de]*

māniʿ imiş: *Engel, engel olunan.*

1. Vücūd **māniʿ imiş** ʿışḳ ile muʿāmeleye
   O çār-sūda hemān hīçe raġbet eyler imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 7). [māniʿ imiş, -miş]*

māniʿ oldı: *Engel olmak, engellemek, önlemek.*

1. Māniʿ oldı gelüp aġyār Faṣīḥā efsūs
   Yār ile güft ü şinīd eyler iken bī-pervā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 13). [māniʿ oldı, -dı]*

māniʿ olımaz: *Engel olmak, engellemek, önlemek.*

1. Olımaz māniʿ hücūm-ı giryeye müjgānlarum
   Seyl-i pür-zūr-ı maḥabbet ḫār u ḫas bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 7). [māniʿ olımaz, -ı, -ma, -z]*

māniʿ olmasa: *Engel olmak, önlemek.*

1. Biz de Faṣīḥ hem-dem olurduḳ o şāh ile
   Māniʿ eger ki ḫırḳa-i peşmīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 10). [māniʿ olmasa, -ma, -sa]*

maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet: *Bilgelik Baharistan'ındaki /bahçesindeki şiirlerin anlamı.*

1. Bir lisāndur bergi bir mecmūʿadur her ġonçesi
   Maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 8). [maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet,]*

māniʿ-i ṣafvet: *Saflığa engel.*

1. Ṭaʿn-ı düşmen āb u tāb-ı naẓmuma virmez keder
   Āb-ı pāke **māniʿ-i ṣafvet** degüldür ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 8). [māniʿ-i ṣafvet,]*

maʿni-i şiʿrüm: *Şiirin manaları.*

1. Faṣīḥ **maʿni-i şiʿrüm** leẕīẕ olursa nʾola
   Ki vaṣf-ı laʿlin ider ḫāme-i şeker-bārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 9). [maʿni-i şiʿrüm, -üm]*

mānī-i ṣuver-i nigār-ı maʿnā: *Mananın resmini Mani gibi resmeden.*

1. İy ḫāme-i dür-niṣār-ı maʿnā
   Mānī-i ṣuver-i nigār-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 2). [mānī-i ṣuver-i nigār-ı maʿnā,]*

māniʿ-i teşrīfüñ olmasun: *Şereflendirmene, gelmene engel olmasın.*

1. Ṭaʿn-ı raḳīb **māniʿ-i teşrīfüñ olmasun**
   Sen ḳalma aña gel kerem eyle mürüvvet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 5). [māniʿ-i teşrīfüñ olmasun, -ma, -sun-üñ]*

māniʿ-i vuṣlat olup: *Kavuşmaya engel olma.*

1. Fānūsa ḳoma **māniʿ-i vuṣlat olup** iy bād
   Pervāneyi ḳoy şemʿ-i fürūzāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 5). [māniʿ-i vuṣlat olup, -up]*

manṣıb-ı ḥayāta: *Dünya makamı.*

1. Yoḳ **manṣıb-ı ḥayāta** daḫı iʿtibārumuz
   Bālā vü pest rütbe-i ʿālem ne kārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 2). [manṣıb-ı ḥayāta, -a]*

manṣıb-ı meddāḥı: *Meddahlık makamı.*

1. Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile
   Olındı **manṣıb-ı meddāḥı** bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 8). [manṣıb-ı meddāḥı, -ı]*

manṣıb-ı meddāhı: *Meddah makamı.*

1. Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd
   Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 8). [manṣıb-ı meddāḥı, -ı]*

manṣıb-ı vaṣluñ: *Vasıl makamı, buluşma makamı.*

1. Der-kenārında görülmişdür maḥall-i ḳaydı hep
   Manṣıb-ı vaṣluñ berāt-ı ḫaṭṭuña fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 6). [manṣıb-ı vaṣluñ, -uñ]*

2. İtmiyorsun dirhem-i eşke şehā hiç iltifāt
Manşıb-ı vaṣluñ nihānī ġayra iḳrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 4). [manṣıb-ı vaṣluñ, -uñ]*

manşūb olaydı: *Gönderilmek, görevlendirilmek.*

1. Olurdı sāde ruḫ-ı şāhid-i sipihrde ḫāl
Olaydı sāye-i bām-ı refī'uña manṣūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 56). [manṣūb olaydı,]*

manşūr: *Allah'ın yardımıyla galip, üstün gelmiş.*

1. Manṣūr ḳılsun muẓaffer itsün
Hem-vāre olan cenābı **manşūr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 190). [manṣūr,]*

manşūr ḳılsun: *Galip, muzaffer eylemek.*

1. Devletle Ḫudā muʿammer itsün
Manṣūr ḳılsun muẓaffer itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 186). [manṣūr ḳılsun, -sun]*

manşūr-veş: *Ene'l-Hak sözü sebebiyle asılan Hallac-ı Mansur gibi.*

1. Manṣūr-veş irgüren kemāle kāruñ
Aʿlā bilünür rütbesi el-ḥaḳ dāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 1). [manṣūr-veş,]*

mantıḳuʾṭ-ṭayr oḳıdur: *Mantıku't-Tayr oku, silahı.*

1. Ṣafḥa-i gülleri açduḳça nesīm-i esḥār
Manṭıḳuʾṭ-Ṭayr oḳıdur bülbüle Aṭṭār-ı bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 19, Mısra 2). [manṭıḳuʾṭ-ṭayr oḳıdur, -dur]*

manzūme-i dürr ü leʾāl eyle: *Inci gibi sözler, şiirler (söylemek).*

1. İdüp pīrāye-i ser-rişte-i bār-ı yek-endīşe
   Faṣīḥā sözlerüñ **manzūme-i dürr ü leʾāl eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 10). [manzūme-i dürr ü leʾāl eyle,]*

manẓūr: *Beğeniyle bakılan (yer, taraf).*

1. Kūyuñ ḳoyup eflāki penāh eylemedüm
   Manẓūruñ olan cāya nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 2). [manẓūruñ, -uñ]*

manẓūr oldı: *Görülen olmak; beğenilmek.*

1. Oldı çü leʾāl-i naẓm manẓūr
   Ḳıl pāyına dürr-i neşri menşūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 191). [manẓūr oldı, -dı]*

manżūr-ı cihāndur: *Âlemde, insanlar arasında beğenilerek nazar edilen.*

1. Ol dāġ ile ol şerḫa ki **manżūr-ı cihāndur**
   Ṣadra geçürür sīnede pinhān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 7). [manżūr-ı cihāndur, -dur]*

mār: *Yılan.*

1. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
   Her şeb-i tārı gezende bir siyeh **mār** oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 6). [mār,]*

maʿreke-i nāzdan: *Eda, işve çatışması, savaşı.*

1. Beñzer henüz **maʿreke-i nāzdan** gelür
   Şemşīr elinde ġamze-i şūr-efgenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 5). [maʿreke-i nāzdan, -dan]*

mār-eser: *Yılan zehri.*

1. Gülşen-geh-i aḥbāba velī bād-ı ṣabāyuz
   A‘dā gözine **mār-eser** ü mālik-eẕāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 12). [mār-eser,]*

mār-ı siyeh-endāmdur: *Siyah endamlı yılan.*

1. Yatur genc üzre bir **mār-ı siyeh-endāmdur** gūyā
   Tökülmiş sīneye ol pīç ü pīç ü ḫam-be-ḫam kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 1). [mār-ı siyeh-endāmdur, -dur]*

maʿrifet: *Bilme, ilim, hüner, ustalık, beceri.*

1. Bu **maʿrifet** bize hep baḫşiş-i Ḫudāyīdür
   Dehānı būse-ḫur-ı dest ü dāmen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 9). [maʿrifet,]*

marīż-ı ʿışḳa: *Aşk hastası.*

1. Baḳınca nabżuma derdüm eger çi bildi ṭabībüm
   Marīż-ı ʿışḳa didükde nedür ʿilāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 4). [marīż-ı ʿışḳa, -a]*

maʿrūf oldı: *Bilinmek.*

1. Ser-bezm-i ṣafāda yād olınmaz hergiz
   Ol kimse ki ʿirfān ile **maʿrūf oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 4). [maʿrūf oldı, -dı]*

maṣdār-ı muʿcizāt-ı laʾl-i nebī: *Hz. Peygamberin kıymetli mucizelerinin kaynağı.*

1. Maẓhar-ı ḥüsn ẕāt-ı sīmāsı
   Maṣdar-ı muʿciẕāt-ı laʾl-i Nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 6). [maṣdar-ı muʿciẕāt-ı laʾl-i nebī,]*

māsivā: *İnsanı Tanrı'dan uzaklaştıran dünyevi her şey.*

1. Şeyṭanla nefs ü **māsivāyı** maḥv eyle
   Luṭf u kerem ü ʿināyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 3). [māsivāyı, -yı]*

ma‘ṣiyet-kār: *Günah işleyen.*

1. Kemāl-i mertebe pür-cürm ü **ma‘ṣiyet-kārem**
   Ki żıdda meyl ider gelse bir ḫuṣūṣa kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 80). [ma‘ṣiyet-kārem, -em]*

ma‘ṣiyet-kerde: *Günah işlemiş.*

1. Ḳabûl-i cürm ü günehde tevaḳḳuf u ihmāl
   Benem ben ol güneh-ālūde **ma‘ṣiyet-kerde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 66). [ma‘ṣiyet-kerde,]*

maʿşūk: *Sevilen, sevgili.*

1. Bī-ṣavt u ḥurūf eyleye **maʿşūḳına** teʾsīr
   İy bülbül-i şūrīde naġam böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 3). [maʿşūḳına, -ın, -a]*

maşūnü’z-zeyl ider: *Korunmuş etek haline getirmek. II ari, beri, temiz hale getirmek.*

1. Ẓarf-ı ḳalb-i pāk-ṭıynetdür külāh-ı Mevlevī
   Āfet-i dünyā vü ʿukbādan **maşūnü’z-zeyl ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 9). [maşūnü’z-zeyl ider, -er]*

matāf-ı cünûd-ı melā’ikīn-i kirām: *Ulu meleklerin orduları.*

1. Ne der **matāf-ı cünûd-ı melā’ikīn-i kirām**
   Ne der ġubārı cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 21). [matāf-ı cünûd-ı melā’ikīn-i kirām,]*

maṭbaḫ-ı āmire-i ḥażret-i mevlānāyı: *Mevlana hazretlerinin dergâhının mutfağı. II Hz. Mevlana'nın dergâhına yeni girenlerin ilk terbiye verildiği yer.*

1. Sīr-feyż ol ġam-ı dünyāyı yine seyr eyle
   Maṭbaḫ-ı āmire-i ḥażret-i Mevlānāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 4). [maṭbaḫ-ı āmire-i ḥażret-i mevlānāyı, -yı]*

mātem: *Keder, üzüntü II yas.*

1. Bu **mātem** içün itdi siyeh Kaʻbe libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
   Feyż olsa Faṣīḥā n'ola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fā'iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [mātem,]*
2. Mātem niçe mātem ki bu eflāk dimekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 32). [mātem,]*
3. Mātem niçe **mātem** ki bu eflāk dimekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 32). [mātem,]*
4. Bu **mātem** içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın
   Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 27). [mātem,]*
5. Mātem niçe mātem ki bu eflāk dimekde
   Āh itmedeyüz biz daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 31). [mātem,]*
6. Mātem niçe **mātem** ki bu eflāk dimekde
   Āh itmedeyüz biz daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 31). [mātem,]*
7. İcrā idelüm **mātemin** ol şāh-ı cihānuñ
   Dürler dökelüm yādına ol gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 7). [mātemin, -in]*
8. İcrā idelüm **mātemin** ol şāh-ı cihānuñ
   Dürler dökelüm yādına ol gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 15). [mātemin, -in]*

mātem iken: *Yas, keder içerisinde olma.*

1. Ne ṣafā-yāb-ı sürūrum ne keder-senc-i elem
   Ṣaḥn-ı ʿālemde hemān **mātem iken** sūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 8). [mātem iken, -ken]*

mātem-keşān-ı fevt-i tārīḫin: *Ölüm tarihinin üzüntüsünü çeken, üzülen.*

1. Faṣīḥā didiler **mātem-keşān-ı fevt-i tārīḫin**
   Neşāṭī gitmegile eyledi maḥzūn aḥbābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 5, Mısra 1). [mātem-keşān-ı fevt-i tārīḫin, -in]*

matem-zedegān: *Matem tutanlar, mateme uğramışlar.*

1. Āteşlere yaḳmış dili **matem-zedegānuz**
   Ġavġālara ṣalmış seri bir bī-ser ü pāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 23). [matem-zedegānuz, -uz]*

maṭıyye-i bād-ı nesīm-i ṣubḥa: *Hoşa giden ve hafif esen sabah rüzgârının atı.*

1. Ġamuñla cism-i nizārum o ḥadde oldı żaʿīf
   Olur **maṭıyye-i bād-ı nesīm-i ṣubḥa** redīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 2). [maṭıyye-i bād-ı nesīm-i ṣubḥa, -a]*

maṭlaʿ: *Doğuş.*

1. Būs-ı ḳademüñçün olmasa ḫam
   Vʾey **maṭlaʿı** mihr-i mihr ü eşfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 27). [maṭlaʿı, -ı]*

maṭlab: *Arzu, talep.*

1. Bizden dirīġ itme gehī bir nigāhuñı
   Senden hemīşe iki gözüm **maṭlabum** budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 4). [maṭlabum, -um]*
2. Biz ḳatʿ-ı naẓar eylemişüz **maṭlabumuzdan**
   Baḫt ister ise ṣubḥ-ı ḳıyāmetde göz açsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 6). [maṭlabumuzdan, -umuz, -dan]*
3. Yā Rab nā-ümmīde **maṭlab** sensin
   İslām ile dīn ü mezhep hep sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 1). [maṭlab,]*

maṭlab u ḫ∨āhiş: *Arzu ve istek.*

1. Ḥer **maṭlab u ḫ∨āhiş** oldı bī-reyb
   Maḳbūl-i cenāb-ı Rabb-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 39). [maṭlab u ḫ∨āhiş,]*

maṭlab-ı aʿlāya: *Yüce, yüksek maksat.*

1. Gelsün gözüme neşve-i ṣahbā-yı şühūd
   İtsün dil ü cān **maṭlab-ı aʿlāya** ṣuʻūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 2). [maṭlab-ı aʿlāya, -ya]*

maṭlab-ı a'lā-yı ma'ānī: *Manaların yüce amacı.*

1. Sulṭān-ı ʿArab kān-ı edeb baḥr-i leb-ā-leb
   Baḫşende-i her **maṭlab-ı a'lā-yı ma'ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 38). [maṭlab-ı a'lā-yı ma'ānī,]*

maṭlab-ı aʿlā-yı müselmān: *Müslümanın yüce maksadı.*

1. Hem maḳṣad-ı aḳsā-yı yehūd u tersā
   Hem **maṭlab-ı aʿlā-yı müselmān** sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 4). [maṭlab-ı aʿlā-yı müselmān,]*

maṭlaʿ-ı enverī-i ġarrā: *Beyaz parlak güneş veya yıldızların doğdukları yer, ufuktan çıktıkları yer.*

1. Meh-rūyı sefīne içre gūyā
   Bir **maṭlaʿ-ı enverī-i ġarrā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 24). [maṭlaʿ-ı enverī-i ġarrā,]*

maṭla‘-ı ġarrā-yı ma‘ānī: *Manaların ışığının zuhuru.*

1. İy mihr-i kerem ḥālini ‘arż eylemek ister
   Ṭarḥ eyledi bir **maṭla‘-ı ġarrā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 50). [maṭla‘-ı ġarrā-yı ma‘ānī,]*

maṭlaʿ-ı mihr: *Güneşin doğuşu.*

1. V’ey maḥfili ber-ser-i muʿallā
   İy ṭalʿatı nūr-baḫş-ı āfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 26). [maṭlaʿ-ı mihr,]*

māye-i ārāmı: *Huzur sermayesi.*

1. Göñül ḥayretde ḳalmış naḳd-i hūş eylemiş żāyiʿ
   Alınmış **māye-i ārāmı** dest-i iḫtiyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 6). [māye-i ārāmı, -ı]*

māye-i deryā-yı suḫandür: *Söz, şiir denizinin mücevheri, hazinesi.*

1. Āvīze-i gūş itse Faṣīḥā nʾola herkes
   Bu dürr-i girān-māye-i deryā-yı suḫandür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 8). [māye-i deryā-yı suḫandür,]*

māye-i devleti: *Mutluluk özü II mutluluğun sermayesi.*

1. Olmaḳ saña bende-i ṣenā-ger
   Bes māye-i devleti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 72). [māye-i devleti, -i]*

māye-i ʿizz ü şeref: *Şeref ve izzetin kaynağı, sermayesi.*

1. İy ḫāk-i cenābı **māye-i ʿizz ü şeref**
   Vʾey sāye-i bāmı māh u ḫurşīde kenef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 1). [māye-i ʿizz ü şeref,]*

māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil: *Canı gönülden sevinç, mutluluk sermayesi.*

1. Yiterdi **māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil** niçe yıllar
   O māha söylese bir kerre dāstānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 7). [māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil,]*

maẓẖār: *Erişmiş, sahip olan.*

1. ʿIşḳa **maẓẖār** iki cihān bilmez
   Bīm ü ümmīd ü īn ü ān bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 43). [maẓẖār,]*

mazhar eyleyüp: *Ulaştırmak, eriştirmek, nail etmek.*

1. Faṣīḥi eyleyüp tevcih-i çeşm-i luṭfuña maẓhar
   Maʾānī mülkini iy pādişāh-ı baḥr ü ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 13). [maẓhar eyleyüp, -yüp]*

mazhar olalum: *Nail olmak, iyi bir şeye erişmek ll şereflenmek.*

1. Tā key olalum maẓhar ʿitāb u ḫışma
   Degmez mi göñül nigāh-ı luṭf u raḥma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 1). [maẓhar olalum, -a, -lum]*

mazhār olmadur: *Erişmek, ulaşmak, nâil olmak.*

1. Hep ḫarāb olmaḳ sükūn-ı ʿışḳa **maẓhār olmadur**
   Gencdür iy dil bilürsüñ cāy-ı vīrāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 5). [maẓhār olmadur, -ma, -dur]*

mazhar olmasun: *Mazhar olma, erişme, nâil olma.*

1. ʿĀşıḳa bir kūşe-i çeşmiyle telmīḥ eylesün
   Ṭuymasun aġyār vaʿd-i vaṣlı **maẓhar olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 8). [maẓhar olmasun, -ma, -sun]*

mazhar olmaz: *Nail olmak, iyi bir şeye erişmek ll şereflenmek.*

1. Güftār-ı Mesīḥ ile hem-dem
   Luṭfuñ durur iy Sikender-i ʿasr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 151). [maẓhar olmaz, -ma, -z]*

<u>maẓhar olmaz:</u> *Erişmek, ulaşmak.*

1. Elṭāfuña olmaz ise maẓhar
   Aḥvāl-i dilüm olur mükedder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 151). [maẓhar olmaz, -maz]*

<u>maẓhar olursa:</u> *Erişmek, ulaşmak.*

1. Çeşm-i ḳābūle **maẓhar olursa** temām olur
   Aḥmed Faṣīḥ ʿafv-ı recā-yı ḳuṣūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 9). [maẓhar olursa, -ur, -sa]*

<u>maẓhar-ı envār-ı sühūd it:</u> *Tecelli nuruna nail olma. II Sâlikin kalbinde gayp âlemine âit nûrun belirmesi, ilâhî feyzin müminin kalbinde zuhuru olması.*

1. Tā key idesin cilve-geh-i sürme-i ġaflet
   Çeşm-i dilüñi **maẓhar-ı envār-ı şühūd it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 6). [maẓhar-ı envār-ı şühūd it,]*

<u>maẓhar-ı ḥüsn:</u> *Güzelliğin ortaya çıkması, doğuşu.*

1. ʿİsā senüñ içün oldı inṭāḳ
   Ẓāhir bu ki şāh-ı enbiyāsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 32). [maẓhar-ı ḥüsn,]*

<u>maẓhar-ı ḥüsn:</u> *Güzelliğin mazharı, güzelliği yansıtan ayna, güzelliğin göründüğü yer.*

1. Maẓhar-ı ḥüsn ẕāt-ı sīmāsı
   Maṣdar-ı muʿciẕāt-ı laʾl-i Nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 5). [maẓhar-ı ḥüsn,]*

<u>maẓhar-ı ḥüsn-i ḥüsn-i aḫlāḳ:</u> *Ahlakın güzelliğinin ufuktan doğuşu.*

1. ʿÌsā senüñ içün oldı inṭāḳ
   Ẓāhir bu ki şāh-ı enbiyāsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 32). [maẓhar-ı ḥüsn-i ḥüsn-i aḫlāḳ,]*

<u>maẓhar-ı iḥsān oldı:</u> *İyiliğe nail olmak. (sevgilinin lütfuna nail olmak bağlamında).*

1. Cānāne bu şeb ḫāneme mihmān oldı
   Dil luṭfa sezā **maẓhar-ı iḥsān oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 2). [maẓhar-ı iḥsān oldı, -dı]*

<u>maẓhar-ı iḥsān-ı ḫarābāt olımaz:</u> *Meyhanenin ikram ve ihsanına nail olma.*

1. Keckūl-i niyāz-ı dili eşkiste gerekdür
   Her kes olımaz maẓhar-ı iḥsān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 4). [maẓhar-ı iḥsān-ı ḫarābāt olımaz, -ı, -maz]*

<u>maẓhar-ı ḳul:</u> *Emrine, yani vahye muhatap veya mazhar olan.*

1. Sensin iy pādişeh-i ḫayl-i rüsül
   Mefḫar-i cüzʾ ile kül **maẓhar-ı ḳul** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 12). [maẓhar-ı ḳul,]*

<u>maẓhar-ı taḥsīn ola:</u> *Övgüye nail olmak.*

1. Ümmīd oldur ki **maẓhar-ı taḥsīn ola** Faṣīḥ
   ʿArż itse yāra bu ġazel-i ʿāṣıḳānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 9). [maẓhar-ı taḥsīn ola, -a]*

<u>maẓlūmān:</u> *Zulme, haksızlığa uğrayan kimse.*

1. İy Faṣīḥ ol ʿafīfe **maẓlūmān**
   Yaʿni hemşīre-i belā-dīdem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 1). [maẓlūmān,]*

<u>mażmūn:</u> *Nükteli, sanatlı, ince söz.*

1. Daʿvī-yi kelām-ı ʿışḳda her hüccetümüñ
   Mażmūnına cān u dili ṭanıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 4). [mażmūnına, -ın, -a]*

<u>mażmun bulmamış:</u> *Mazmun (Nükte ve cinaslarla süslenen ve asıl mânâyı dolaylı olarak anlatan güzel söz) bulmak.*

1. Bulmamış evṣāfuña şāyeste bir mażmun Faṣīḥ
   Gerçi kim çoḳ defter ü dīvāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 9). [mażmun bulmamış, -ma, -mış]*

<u>mażmūn-ı ʿişve:</u> *Naz ve eda manası, göstergesi.*

1. Her nev-niyāz-ı vādī-i ʿışḳ añlamaz nedür
   Mażmūn-ı ʿişve luṭf-ı teġāfül meʾāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 8). [mażmūn-ı ʿişve,]*

<u>maʿzūr olsun:</u> *Mazereti olmak, özrü bulunmak; hoş görülmek, affedilmek.*

1. Āh-ı serd itmede iy āyīne-ruḫ mecbūrum
   Ḫāṭıra gerd-i elem gelmeye **maʿ<u>z</u>ūr olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 6). [maʿ<u>z</u>ūr olsun,]*

<u>ma‘zūr ṭut:</u> *Ma'zur görmek, özrünü kabul etmek.*

1. Faṣīḥ evsāf-ı pīç-ā-pīç-i zülf-i dil-firībinde
   Perīşān-gūy isem **ma‘<u>z</u>ūr ṭut** resm-i suḫan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 10). [ma‘<u>z</u>ūr ṭut,]*

<u>maʿzūr ṭut:</u> *Mazur görmek; kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek.*

1. Tuḥfe-i cānı şeh-i ʿişveñe itdüm ihdā
   Anı **maʿ<u>z</u>ūr ṭut** iy rūḥ-ı revān az ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 4). [maʿ<u>z</u>ūr ṭut,]*

<u>ma‘zūr ṭutar:</u> *Hoş görmek, kusûruna bakmamak, affetmek, mâzeretini kabul etmek.*

1. Mestüñ sözi maḳbūl-i kirām-ı ʿuḳalādur
   Maʿẕūr ṭutar mefḫar-i ebnā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 24). [maʿẕūr ṭutar, -ar]*

meʾālī: *Yücelikler, şerefler, ululuklar, yüce ve üstün dereceler.*

1. İy rütbesi lā-mekāndan ʿālī
   Sübḥānaʾllāh zihī **meʾālī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 62). [meʾālī,]*

meʾāl-i nāz: *Naz, eda anlamı.*

1. Her nev-niyāz-ı vādī-i ʿışḳ añlamaz nedür
   Mażmūn-ı ʿişve luṭf-ı teġāfül **meʾāl-i nāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 8). [meʾāl-i nāz,]*

mebādā: *Sakın, olmaya ki.*

1. İkrām-ı kudūmüñde **mebādā** ola taḳṣīr
   Teşrīfüñi kāşāneme evvel ḫaber eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 5). [mebādā,]*

mebdeʾ: *Başlangıç, baş taraf, temel, esas, kök.*

1. İy neşʾe-i kāʾināta ẕātuñ menşeʾ
   V'ey evvel ü āḫır-ı vücūda **mebdeʾ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 2). [mebdeʾ,]*

mebdeʾ-i feyyāżdan: *Gerçek feyzi bahşeden Allah.*

1. Oldur baña peyġām-ı belāġat dāʾim
   Tā **mebdeʾ-i Feyyāżdan** olur teblīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 4). [mebdeʾ-i feyyāżdan, -dan]*

mebde-i feyyāzdan: *Gerçek feyzi bahşeden Allah.*

1. Ḫāme-i şiʿrüm Faṣīḥ olsa nʾola muʿciz-edā
   Mebde-i feyyāzdan her demde mülhemdür gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 10). [mebde-i feyyāzdan, -dan]*

mebhas-i ʿamr: *Amr bin Hişam veya Müslümanlarca bilinen adıyla Ebû Cehil'in konusu, mevzusu.*

1. Ḳīl ü ḳāl ile varılmaz bu nihānī rehdür
ʿIşḳda **mebḥaṣ-i ʿAmr** u Cedel-i Zeyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 4). [mebḥaṣ-i ʿamr,]*
2. Ḳīl ü ḳāl ile varılmaz bu nihānī rehdür
ʿIşḳda **mebḥaṣ-i ʿAmr** u Cedel-i Zeyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 4). [mebḥaṣ-i ʿamr,]*

mebzūl olan: *Bir şeyin çok fazla olması, bol bol bulunması.*

1. Ümmīd ola bu recāsı maḳbūl
İy luṭfı olan ciḥāna mebẕūl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 80). [mebẕūl olan, -an]*

mecāl ḳalmaz: *Güç, kuvvet, tâkat kalmamak.*

1. Ḳaṭʿ olsa zebān-ı nükte-pīrā
Ḳalmaz suḫana mecāl aṣlā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 30). [mecāl ḳalmaz, -ma, -z]*

mecāl yoḳ: *Gücü kalmamak, güçsüzleşmek.*

1. Ol deñlü zaʿīfüm ki yoḳ inkāra mecāl
Üftāde-i dām-gāh-ı iḳrāruñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 3). [mecāl yoḳ,]*

mecāl yok: *Hal, takat, güç yok.*

1. Yārdan yoḳ mecāl yagmāya
Her giden murġ düşdi sevdāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 1). [mecāl yoḳ,]*

mecālüm yoḳ: *Artık gücün olmaması.*

1. Ġamla o ḳadār żaʿīf ḥālüm
Yoḳ ḥālümi açmaġa mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 48). [mecālüm yoḳ,]*

mecāz: *Gerçek dışı.*

1. Olurduḳ iy dil-i şeydā ḥaḳīḳate vāṣıl
   Ḥaḳīḳatüñ bilebilsek **mecāz** sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 4). [mecāz,]*

mecbūr: *Zorunlu.*

1. Göñüller almada **mecbūr** o şūḫ-ı sengīn-dil
   Olur mı kāh-rübā ceb-gāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 7). [mecbūr,]*
2. Çü ṭūṭi rāz-ı dili söylemekde **mecbūrum**
   Kaçan bir āyine-rū sükkerīn-dehān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 7). [mecbūrum, -um]*
3. Mecbūrdur zebān-ı ney-i ḫāme-i Faṣīḥ
   İtmekde vaṣf-ı zemzeme-i dil-güşā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 23). [mecbūrdur, -dur]*

mecbūr olur: *Mecbur kalmak (veya olmak); herhangi bir şeyi yapmak zorunda bulunmak.*

1. Ben rāz-ı niyāz-ı ṣubḥ-ı ʿışḳum herkes
   Bülbül gibi **mecbūr olur** iẓhārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 4). [mecbūr olur, -ur]*

mecbūrum itmede: *Mecbur etmek, ...zorunda bırakmak.*

1. Āh-ı serd itmede iy āyīne-ruḫ mecbūrum
   Ḫāṭıra gerd-i elem gelmeye maʿẕūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 5). [mecbūrum itmede, -me, -de-um]*

meclis: *Eğlence yeri II zevk ve safa toplantısı.*

1. Söylet getürüp **meclise** mīnā-yı şarābı
   İy sāḳī yine bülbül-i dil-şāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 5). [meclise, -e]*
2. Gelür dehānuma cānum berāy-ı istiḳbāl
   Dinilse **meclise** ol yār-ı bi-vefā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [meclise, -e]*
3. Sāġar be-dest **meclise** gel āb u tāb vir
   Olsun cemālüñ āteş-i meyden fürūġnāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 6). [meclise, -e]*
4. Ḳanġı **meclis** feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür henüz
   Şemʿ-i bezm-ārā gibi germiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 3). [meclis,]*
5. Şevḳ-baḫş ol **meclise** yir yir ṣadā-yı hū ḳopar
   Bezm-i meydür muṭribā bir naġme-i dil-cū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 2). [meclise, -e]*

6. Faṣīḥ ol **meclisüñ** ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz cānā
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 9). [meclisüñ, -üñ]*
7. İy dil raḳīb ile yine var bir muʿāmele
   Meclisde cünbiş-i müje-i yāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 4). [meclisde, -de]*
8. Gūyā ki cām-ı ʿişretüñe vażʿ olındı hep
   Kim **meclisüñde** ḳalmamış iy çarḫ hiç nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 6). [meclisüñde, -ün, -de]*
9. Sıḳlet-i bīgāneden ol şūḫ isterse ḫalāṣ
   Meclise geldükçe rūy-ı āşinā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 8). [meclise, -e]*
10. Ḥalāvet kesb idüp zehr-ābe-i nūşı cefāsından
    Yed-i ʿişret yudum bu **meclisüñ** cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 2). [meclisüñ, -üñ]*
11. Faṣīḥā bir daḫı dest-i ferāġum itmem ālūde
    Yed-i ʿişret yudum bu **meclisüñ** cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 10). [meclisüñ, -üñ]*
12. Bisāṭ-ı bezmümüz āmāde sāḳī munṭazıruz
    Gelür mi **meclise** ol şīve-kār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 4). [meclise, -e]*
13. Devr eyledi peymāne gibi dil niçe **meclis**
    Hiç görmedi ben istedügüm cām-ı şarabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 1). [meclis,]*

meclisden: *Dost meclisi. Arkadaş toplantısı.*

1. Ḫarāb olmış sarāy-ı ʿişret-ābādı Cemüñ gitmiş
   Ne **meclisden** eser ḳalmış göñül ne cām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 4). [meclisden, -den]*

meclis-i ʿayş u ṭarab: *Yiyip içme, zevk u safa meclisi.*

1. Gel iy nihāl-i leṭāfet-ḫırām-ı gülşen-i nāz
   Çemende **meclis-i ʿayş u ṭarab** müheyyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 8). [meclis-i ʿayş u ṭarab,]*

meclis-i dehrde: *Dünya meclisi, alem, devran.*

1. Mihr ü māh-ı felegi kendüye pervāne iden
   Meclis-i dehrde bir şemʿ-i fürūzānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 4). [meclis-i dehrde, -de]*

meclis-i faẓl u hünerden: *Beceriklilik, bilgi ve cömertlik meclisi.*

1. Baña lāzım degül yārān ile şimden girü ülfet
   O mīr-i **meclis-i fażl u hünerden** çün cüdā oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 17). [meclis-i fażl u hünerden,]*

meclis-i ḫās-ı ḫulūṣa: *Sadakatin seçkin meclisi.*

1. Meclis-i ḫās-ı ḫulūṣa varamazlar zīrā
   Şimdi ebnā-yı zemān bezm-i nifāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 7). [meclis-i ḫās-ı ḫulūṣa, -a]*

meclis-i ʿışḳuñ: *Aşk meclisi.*

1. Meclis-i ʿışḳuñ saña keyfiyyetin naḳl eyleyem
   Nuḳlı laḫt-ı dil mey-i peymānesi ḫūn-ı derūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 3). [meclis-i ʿışḳuñ, -uñ]*

meclis-i mey: *Şarap, içki meclisi.*

1. Meclis-i mey gūyıyā bir dil-güşā gül-zārdur
   Bülbül-i rengīn-terennümdür şurāḫī ḳulḳuli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 5). [meclis-i mey,]*

meclis-i meydür: *Şarap, içki meclisi.*

1. Virme ruḫṣat çeşm-i ser-mest-i nigāh-āmūzuña
   Meclis-i meydür ṣaḳın kim keşf-i esrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 8). [meclis-i meydür, -dür]*

mecmūʿ: *Tam, sağlam, derli toplu II Mutlu, huzurlu.*

1. Bu dil kim ġonçe-i gülşen gibi **mecmūʿ** idi evvel
   Perīşān sünbülüñ fikriyle şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 3). [mecmūʿ,]*

mecmūʿa: *Derli toplu, düzenli, bir araya getirilmiş sahifeler, mecmua, dergi.*

1. Bir lisāndur bergi bir **mecmūʿadur** her ġonçesi
   Maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 7). [mecmūʿadur, -dur]*
2. Evrāḳ-ı kitāb-ı hikmet-āsā āḫır
   Mecmūʿalarum felek perīşān itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 144, Mısra 4). [mecmūʿalarum, -lar, -um]*

mecmūʿ-ı sivā: *Allah'tan başka her şeyin tamamı.*

1. Mecmūʿ-ı sivā perdelerin çāk itse
   Ḫūn-girye-i ʿışḳ dīdemüz pāk itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 136, Mısra 2). [mecmūʿ-ı sivā,]*

mecnūn: *Leyla ve Mecnun anlatısının erkek kahramanı, Kays.*

1. Dil rāh-rev-i menzil-i maḳṣūd degüldür
   Mecnūn gibi ser-geşte bevādī-i himemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [mecnūn,]*
2. Maḥabbetle dil-i şeydāda eñ ṣon ḳalmadı ārām
   Çü **Mecnūn** ser-be-ser āfāḳı gerdān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [mecnūn,]*
3. Her ser üzre lāne olmaz gevher eglenmez her āh
   ʿIşḳ ile **Mecnūn** gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 8). [mecnūn,]*
4. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen olsaḳ maḥabbetle
   O Leylī ile hem-şīre göñül **Mecnūn** ile tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 8). [mecnūn,]*
5. Ceẕbe-i ʿışḳdur iden kārı
   Ṣanma kim çekdi Leylīyi **Mecnūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 4). [mecnūn,]*
6. Mecnūna lāne ez-ser ü sāmān degül idi
   ʿIşḳ ile mālik oldı idüp terk-i ḫānumān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 5). [mecnūna, -a]*
7. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
   Her naḫl-i deşt üstine bir sāye-bān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 1). [mecnūn,]*
8. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
   Her naḫl-i deşt üstine bir sāyebān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 79, Mısra 1). [mecnūn,]*
9. Zencīr-i telāṭum ider iẓhār
   Mecnūnı idügin eyler işʿār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 6). [mecnūnı, -ı]*
10. Dirler ki geldi Leylīyi **Mecnūn** ayaġına
    Var mı ṣaḥīhi yoḫsa hemān güft ü gū mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 8, Mısra 1). [mecnūn,]*
11. Vādī-i maḥabbetde o hūş-yārum kim
    Mecnūn gibi çoḳ ʿāşıḳı itdüm irşād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 4). [mecnūn,]*
12. ʿIşḳuñ beni **Mecnūna** miṣāl itmişdür
    Yaʿni ten-i żaʿf ile hilāl itmişdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 1). [mecnūna, -a]*
13. Mecnūna ṭarīḳ-ı ʿışḳda bī-rāh dirüz
    Ferhāda nedür bu kār-ı cān-kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 1). [mecnūna, -a]*

14. Mecnūna naẓar kūh dirüz bir kāha
Ferhāda baḳınca kūha biz kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 3). [mecnūna, -a]*

mecnūn degülüz: *Mecnun gibi olmayı reddetmek.*

1. Ḳomazuz dergeh-i cānāneyi **Mecnūn degülüz**
Düşmezüz Ḳays gibi kūh u beyābān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 3). [mecnūn degülüz, -üz]*

mecnūn eyledüñ: *Mecnun'a çevirmek. II Mecnun gibi aşk derdiyle deli, divane etmek.*

1. Bir tebessümle niçe Şīrīni Ferhād eyleyüp
Bir nigehle niçe biñ Leylāyı **Mecnūn eyledüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 6). [mecnūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

mecnūn itdi: *Deli etmek, aklını başından almak. (Leyla ve Mecnun hikâyesine telmih vardır.).*

1. Ol silsile-i zülf o ġazālāna nigāh
Mecnūn itdi beni **Mecnūn itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 4). [mecnūn itdi, -di]*

mecnūn itme: *Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. II aklı başından gitmiş âşıklardan olmama temennisi.*

1. İtme beni eyyām-ı ṭalebde Mecnūn
Ammā şeb-i hicrānuñı Leylī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 3). [mecnūn itme, -me]*

mecnūn ola: *Mecnun gibi olmak, delirmek.*

1. Terk ide yār cānını **Mecnūn ola** meger
Çāre eger ki ʿāṣıḳa terk-i diyār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 3). [mecnūn ola, -a]*

mecnūn olaldan: *Mecnun gibi âşık olmak.*

1. Ol gözleri āhūya olaldan Mecnūn
Yoḳ ādem ile ülfete dilde hevesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 3). [mecnūn olaldan, -al, -dan]*
2. Ol gözleri āhūya olaldan Mecnūn
Yoḳ ādem ile ülfete dilde hevesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 3). [mecnūn olaldan, -al, -dan]*

mecnūn olalı: *Mecnun gibi olmak. II Delirmek.*

1. Mecnūn olalı o çeşmi āhūya göñül
   Meftūn olalı o zülfi ḫoş-būya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 1). [mecnūn olalı, -alı]*

mecnūn oldum: *Mecnun gibi âşık olmak.*

1. Zülf-i müşgīn tāruña nā-gāh meftūn oldum āh
   Gitdi elden rişte-i tedbīr **Mecnūn oldum** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 2). [mecnūn oldum, -du, -m]*

mecnūn-ı bī-ser ü pāyuz: *Dağınık ve perişan Mecnun (gibi).*

1. Tārīk-ı ʿışḳda **Mecnūn-ı bī-ser ü pāyuz**
   Faṣīḥ ʿaḳl-ı girān-seyri reh-zen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 11). [mecnūn-ı bī-ser ü pāyuz, -uz]*

mecnūn-ı ʿışḳ olur: *Aşkın mecnunu, delisi olmak.*

1. Gören cemālüñi **mecnūn-ı ʿışḳ olur** elbet
   Senüñle aḳlı olan yār u āşinā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 7). [mecnūn-ı ʿışḳ olur, -ur]*

mecnūn-ı maḥabbet: *Aşkın delisi.*

1. Çāk olmayıcaḳ ʿışḳ ile **mecnūn-ı maḥabbet**
   Ṭayy olmaz imiş vādī-i hāmūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 1). [mecnūn-ı maḥabbet,]*
2. İtmekde bizi cāẕibe-i ḥüsn ile tesḫīr
   Bī-silsile bend olmada **mecnūn-ı maḥabbet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [mecnūn-ı maḥabbet,]*

mecnūn-ı mahabbet: *Mecnun gibi âşık.*

1. İtmekde bizi cāẕibe-i ḥüsn ile tesḫīr
   Bī-silsile bend olmada **mecnūn-ı maḥabbet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 8). [mecnūn-ı maḥabbet,]*

mecnūn-ı melāmet: *Kınanmış, ayıplanmış Mecnun.*

1. Mesken itdi iy perī ʿışḳuñ baña tenhāları
Çeşm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 6). [mecnūn-ı melāmet,]*

mecnūnı olur: *Mecnunu, âşığı olmak.*

1. Mecnūnı olur nigāh iden bir kerre
Ol silsile-i zülfe o āhū çeşme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 3). [mecnūnı olur, -ur]*

mecrūḥ: *Yaralanmış, yaralı II kırgın, incinmiş gönül.*

1. İy teġāfül-pīşe ġam ḥālüm diger-gūn eyledi
Sīne **mecrūḥ** u ciger ṣad-pāre dil-ḫūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 4). [mecrūḥ,]*

mecrūḥ-ı tīg-i cevr-i firāvūnuñum: *Sınırsız eziyet kılıcıyla yaralanmış (kişi).*

1. Mecrūḥ-ı tīg-i cevr-i firāvūnuñum senüñ
Merhem-gedā-yı kūçe-i iḥsānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 1). [mecrūḥ-ı tīg-i cevr-i firāvūnuñum, -uñ, -um]*

meddāḥ: *Öven, çok medh edici.*

1. Şeh-nāme-i vaṣfuñla benüm sulṭānum
Cemʿiyyet-i yārān-ı ṣafāda **meddāḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 5, Mısra 2). [meddāḥ,]*

medd-i āh-ı seḥer-geh-i ʿuṣṣāk: *Âşıkların seher vakti ahını uzatması.*

1. Medd-i āh-ı seḥer-geh-i ʿuṣṣāḳ
Mısraʿ-ı intiḥāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 7). [medd-i āh-ı seḥer-geh-i ʿuṣṣāḳ,]*

medd-i āhum: *Uzun uzun ah çekmek.*

1. Āsumāna çekilür her gice **medd-i āhum**
Aṭlas-ı eşküm olur ferş-i güẕer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 5). [medd-i āhum, -um]*
2. Ḳadd-i mevzūnuñ ġamıyla ḫalḳa-i nūn oldum āh
Medd-i āhum āsumān-peyveste iy ʿayn-i melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 5). [medd-i āhum, -um]*

medd-i naẓarla: *Bakışı uzatma II Göz atma.*

1. Medd-i naẓarla sāḥa-i gülşen mesāḥati
   Taḳvīm-i gül mücedded-i hükm-i şeh-i bahār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 8). [medd-i naẓarla, -la]*

meded: *Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.*

1. Güş idüp eyleye şāyed baña ol māh **meded**
   Yitiş imdādıma iy āh-ı seḥer-gāh **meded** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 2). [meded,]*
2. Oldı zülfüñ gibi mümted şeb-i tārīk-i firāḳ
   Żāyiʿ oldı bu ḳadar eyledügüm āh **meded** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [meded,]*
3. Āsumāna çekilür her gice medd-i āhum
   Aṭlas-ı eşküm olur ferş-i güẕer-gāh **meded** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 6). [meded,]*
4. İki dāl ile Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
   Bir ʿaceb ṭavr ile gördüm **meded** Allāh **meded** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [meded,]*
5. İki dāl ile Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
   Bir ʿaceb ṭavr ile gördüm **meded** Allāh **meded** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [meded,]*

6. Merg-i Şīrīn-i maḥabbet irdi Ferhāddan **meded**
   Bulmadı küh-sār-ı ġamda ġayrı bir feryād-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 7). [meded,]*

7. Söyleñ **meded** Faṣīḥ edeb-i nā-şināsa kim
   Her bār o ter-mizāca varup ṣıḳlet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 9). [meded,]*

8. Sāḳi teklīf-i mey itme beni söyletme **meded**
   Şübhe yoḳ rāz-ı dil-i zārımı bi'llāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 5). [meded,]*

9. Fitne peydā olur aġyāra nigāh itdükçe
   İtme taḥrīk **meded** dīde-i fettān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 6). [meded,]*
10. Zülf-i nigār u (ḳāmetine) serv ü sünbüli
    Teşbīh idüp uzatma **meded** bāġ-bān sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 8). [meded,]*
11. İy aṣl-ı ṭarīḳat **mededüñ** rāh-nümā it
    Dil ḳalmaya ser-geşte-i ṣaḥrā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 63). [mededüñ, -üñ]*
12. Oldı ḫayli peyām-ı dil mümtedd
    Revā mı bād-ı ṣubḥ-gāh **meded** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 6). [meded,]*

meded eyleye: *Yardım etmek ve lütufta bulunmak.*

1. Güş idüp eyleye şāyed baña ol māh meded
   Yitiş imdādıma iy āh-ı seḥer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [meded eyleye, -ye]*

meded itme: *Yardım etmek.*

1. Dil-i teng ṭurfe sāḳī **meded itme** cāmı teklīf
   Bilürüm ya āh u zāra ya da keşf-i rāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 3). [meded itme, -me]*

meded itmeñ: *Yardım etmek.*

1. Heves-i nefsi hevāsında yilerken çün seg
   İtmeñ aġyār-ı siyeh-rūya meded töhmet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 10). [meded itmeñ, -me, -ñ]*

medh: *Övme, övgü.*

1. Dil-i zāra lebüñ vaṣfından aʿlā güft ü gū olmaz
   Nihāl-i ḳāmetüñ **medhinden** aʿlā ārzū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 2). [medhinden, -i, -n, -den]*
2. Zemīnde pertev-i mihr olmaz idi hiç pā-māl
   Baġışla **medḥüñe** küstāḫī-i cesāretimi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 58). [medḥüñe, -üñ, -e]*

med-hūş ider: *Hayran etmek, sersemletmek, kendinden geçmek.*

1. Ol melek-ruḫsārı görmeklik beni **med-hūş ider**
   Nūr-ı çeşm-i iştiyāḳum nār-ı eymendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [med-hūş ider, -er]*

medīḥa-sāzī idüp: *Övgüde bulunmak.*

1. Ḥer ġonçe-dehān u mū-miyānuñ
   ʿIşḳıyla idüp medīḥa-sāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 52). [medīḥa-sāzī idüp, -üp]*

medrese-i ʿışḳ: *Medrese aşkı. II medresede eğitim görme sevgisi.*

1. Biz sūḫtelük fennini aʿlā bilürüz pek
   Kim **medrese-i ʿışḳ** u maḥabbetde çoḳ olduḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 2). [medrese-i ʿışḳ,]*

medyūn-ı maḥabbet: *Muhabbet borcu. II aşk, sevgi, sohbet borcu.*

1. Bir gün gele ıṭlāḳ ola şeb-ḫūn-ı maḥabbet
   Teslīm ide hep dāmını **medyūn-ı maḥabbet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 7, Mısra 2). [medyūn-ı maḥabbet,]*

mefḫar-i cüzʾ ile kül: *Büyük, küçük herkesin övünç kaynağı, vesilesi.*

1. Sensin iy pādişeh-i ḫayl-i rüsül
   Mefḫar-i cüzʾ ile kül maẓhar-ı ḳul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 12). [mefḫar-i cüzʾ ile kül,]*

mefḫar-i ebnā-yı ma‘ānī: *Manaların çocuğunun övünmesi II şairlerin övünmesi.*

1. Mestüñ sözi maḳbūl-i kirām-ı ‘uḳalādur
   Ma‘ẕūr ṭutar **mefḫar-i ebnā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 24). [mefḫar-i ebnā-yı ma‘ānī,]*

mefḫār-i kevn: *Varlığın, yaratılmışların iftiharı; övünç kaynağı.*

1. Ḥāṣıl bu ki devr-i cümle eflāk
   İy **mefḫār-i kevn** saña dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 46). [mefḫār-i kevn,]*
2. Nʾeylerdi nücūmda neẓāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 44). [mefḫār-i kevn,]*
3. Ḥāṣıl bu ki devr-i cümle eflāk
   İy **mefḫār-i kevn** saña dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 46). [mefḫār-i kevn,]*
4. Nʾeylerdi nücūmda neẓāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 44). [mefḫār-i kevn,]*

meftūn: *Âşık, vurulmuş, mübtelâ.*

1. Cān u dilden bir melek-ruḫsāruñ ol **meftūnı** kim
   Cinn ü insān āşikārā vü nihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 7). [meftūnı, -ı]*

2. Bir perī-ruḫsāruñ ol **meftūnı** ādemlük budur
Cām-ı meysüz mest-i ʿışḳ ol iy göñül Cemlük budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 1). [meftūnı, -ı]*

meftūn olalı: *Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.*

1. Mecnūn olalı o çeşmi āhūya göñül
Meftūn olalı o zülfi ḫoş-būya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 2). [meftūn olalı, -alı]*

meftūn oldum: *Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.*

1. Zülf-i müşgīn tāruña nā-gāh **meftūn oldum** āh
Gitdi elden rişte-i tedbīr Mecnūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 1). [meftūn oldum, -du, -m]*

meftūn olma: *Gönül vermek, âşık olmak, tutkun olmak.*

1. ʿArūs-ı dehre **meftūn olma** kim yek-rūzedür ẕevḳi
İdinmez bu ʿacūze kimseyi hiç iki gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [meftūn olma, -ma]*

meftuñ-ı dü-çeşm-i fitne-sāzum: *Fitne çıkaran iki gözün müptelası.*

1. Meftuñ-ı dü-çeşm-i fitne-sāzum
Memnūn-ı şikār-ı şāh-bāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 1). [meftuñ-ı dü-çeşm-i fitne-sāzum, -um]*

meftūnı olduñ: *(Bir kimsenin) hayranı olmak, tutulmak, vurulmak.*

1. Kimüñ **meftūnı olduñ** iy perī-rūyum nihān söyle
Nedür bāʿiṣ sükūta söyle iy şūḫ-ı cihān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 1). [meftūnı olduñ, -du, -ñ]*

meftūnı olurdı: *(Bir kimsenin) hayranı olmak, tutulmak, vurulmak.*

1. Bu ḥüsn-i beyānı ḥaḳḳ-ı taʿbīr budur
Meftūnı olurdı gūş ideydi Cāḥiẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 4). [meftūnı olurdı, -ur, -dı]*

meger: *Meğer, aslında, oysaki.*

1. Tā key bu zehr-ḫand-i teġāfül **meger** Faṣīḥ
   Şāhān-ı ḥüsn baḥşīş ü dād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [meger,]*
2. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
   O mübtelāya **meger** ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [meger,]*
3. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
   O mübtelāya **meger** ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [meger,]*
4. Hemişe gitmedesin ḫāne-i raḳībe rüvā
   Meger bu güne reviş ʿāşıḳa revā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [meger,]*
5. Meger ki kākül-i cānāneden ṣabā geliyor
   Ki cān meşāmına bir būy-ı āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [meger,]*
6. Gīsūların ayāġa düşürmiş **meger** nesīm
   Ṣandum ki yār giydi ser-ā-ser siyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 7). [meger,]*
7. İtdi **meger** müşāhade taṣvīr-i dil-keşin
   Bir şūḫa bende olmış o Yūsuf-naẓīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 5). [meger,]*
8. Āhū-yı merdüm-şikār-ı çeşm-i yār ola **meger**
   İʿtibār itmez bizüm her ṣayda şîr-i bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 3). [meger,]*
9. Donanmış tāze güllerle **meger** şāh-ı bahārīden
   Çemen iḳlīmine fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 5). [meger,]*
10. Serin der-pīş-i nāz itmiş **meger** berg-i niyāz-ı dil
    O nevres naḫl-i bāġ-ı ʿişveye ġāyet girān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 9). [meger,]*
11. Faṣīḥā bu ḫaberden ġāfilüz biz ol perī-rūdan
    Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl aġyāra nihān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 14). [meger,]*
12. Maḥabbet ʿāleminde bulmadum hiç ġam gibi hem-dem
    Meger ʿālemde ġamsuz da Faṣīḥā ʿālem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 10). [meger,]*
13. Baña her ḳaṭre eşküm olmada bir dāġ-ı aḫker-sūz
    Olurmış tāb-ı hiddetle **meger** āb-ı revān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 8). [meger,]*
14. Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan ġayrı
    Bir āsitāne mi var ser-nihāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 9). [meger,]*
15. Sifāl-pāreyi destümde bāde eyleyicek
    Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan ġayrı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 10). [meger,]*
16. Menbaʿ-ı tennūr-ı ṭūfāndur **meger** çeşmüñ Faṣīḥ
    Kim sirişküñ hem-şümār-ı rīk-i hāmūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 9). [meger,]*

17. Biz anı şāne dek eyler idük ḳıyās ammā
Meger bu fitneye bādī ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 4). [meger,]*
18. Derūnda tā ki **meger** rişte-i leʾālīdür
Hemīşe dürr-i hüner-rīz olur dehān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 7). [meger,]*
19. Meger kūyında dil-dāruñ mekānı olmasun dirsin
Nedür bu āh u girye kimsenüñ iy cān-ı ġam-dīde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 8). [meger,]*
20. Ṭaşup **meger** pul-ı şemşīrden ola rīzān
O dem gelür mi ki seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 4). [meger,]*
21. Terk ide yār cānını Mecnūn ola **meger**
Çāre eger ki ʿāṣıḳa terk-i diyār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 3). [meger,]*
22. Pās-bān-ı genc-i sīmīn-i melāḥatdür **meger**
Ejder-i zülfi yatur çāk-i girībān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 7). [meger,]*
23. Muṭrib **meger** demīde-i āb-ı ḥayātdur
Cānlar bağışlar ādeme dil-keş ṣadā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 7). [meger,]*
24. Neşvesin idrākden ḳalduḳ **meger** kim iy Faṣīḥ
Rūzgār ile bozulmışdur ḫum-ı dehrüñ müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 9). [meger,]*
25. Zebān-ı şekveye ruḫṣat vir iy Faṣīḥ **meger**
Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 9). [meger,]*
26. Perīşān kimse yoḳdur ḥüsn-i ʿahd-i ʿadl ü dādında
Cevānānuñ **meger** destār ile zülf-i perīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 50). [meger,]*
27. Olursa nʾola zaḫmı leẕīẕ iy dil-i kem-ter
Gūyā ki **meger** ābīdür ol bildeki ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 2). [meger,]*
28. Açılmadı ġonçe-i dil-i zār
Baḫtum **meger** itdi Ḥaḳ tebārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 136). [meger,]*
29. Baḫtum **meger** itdi Ḥaḳ tebārek
Bu güne siyāh u nā-mübārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 133). [meger,]*

meger: *Doğrusu.*

1. Zemānında ṭutar yoḳ kimsenüñ dāmānını kimse
Meger ki dest-i ʿāşıḳ būs içün dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 52). [meger,]*
2. Tarīk-ı resm-i feryādı bilür yoḳ devr-i ʿadlinde
Meger gül-zār-ı dehrüñ ʿandelībān-ı ḫoş-elḥānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 54). [meger,]*

3. Görürse şāhid-i gülden **meger** bülbül göre yoḫsa
   Ne mümkin ġayrdan bir kimse görmek çīn-i pīşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 55). [meger,]*
4. Zemān-ı devletinde meskeni yoḳ būm-ı miskīnüñ
   Meger kim var ise a‘dā-yı şūmuñ ḳalb-i viranı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 58). [meger,]*

meger: *Ancak, yalnız, sadece.*

1. Meger bu güne reviş ʿāşıḳa revā mı olur
   Hemīşe gitmedesin ḫāne-i raḳībe (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [meger,]*

meger: *Yoksa.*

1. Virmişken o ḫaṭ kemāl-i behcet
   Ser-ber mi degül **meger** ki kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 6). [meger,]*

meger ki: *Oysaki.*

1. Bu zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd
   Luṭfuñla ola **meger ki** bihbūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 144). [meger ki,]*
2. Bu zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd
   Luṭfuñla ola **meger ki** bihbūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 144). [meger ki,]*

meger ki: *Oysaki.*

1. Sensüz bu feyż-ı ʿāşıḳa faṣl-ı bahārdan
   Dāġın **meger ki** tāzeleye lāle-zārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 61, Mısra 2). [meger ki,]*
2. Sensüz bu feyż-ı ʿāşıḳa faṣl-ı bahārdan
   Dāġın **meger ki** tāzeleye lāle-zārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 61, Mısra 2). [meger ki,]*

meger ki: *Meğerki, oysa ki.*

1. Gehī tekellüm-i nāz itmeyüp de ʿuşşāḳa
   Meger ki teng-dehānem dimek cevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 6). [meger ki,]*
2. O mest-i nāz degirdükçe ḫançerin ġayra
   Meger ki ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı zāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 12). [meger ki,]*

3. Ḫamūş murġ-ı nevā-senc-i gül-sitān cümle
Meger ki ṭarf-ı Ṣıfāhāndan esdi bād-ı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 2, Mısra 2). [meger ki,]*

meger ki: *Meğer ki, oysa ki.*

1. Devr itmede teʿāḳub ider bir birin felek
Degmiş **meger ki** gūş-ı sipihre nevā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 4). [meger ki,]*

meger ki: *Ola ki, inşallah anlamında istek veya temennide bulunmak.*

1. Bir yana meşaḳḳat-i maʿīşet
Bir yaña melāmet-i eḥibbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 144). [meger ki,]*

meges: *Sinek.*

1. Benem o ṭūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū
Meges ḳadar baña raġbetden ʿār ider ḳannād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [meges,]*

meges: *Sinek II rakip.*

1. Çün hemān būy-ı dille kāniʿler
Çün **meges** engebīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 8). [meges,]*

meges itmiş: *Sinek (gibi) olmak. II bal sineği gibi müptelası olmak bağlamında.*

1. Ol kim baña laʿlüñ ezelī mültemes itmiş
Şehd-i lebüñe merdüm-i çeşmüm **meges itmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 2). [meges itmiş, -miş]*

meh: *Güzel, dilber.*

1. Her şeb o **mehle** bezme gelür ʿişret eylerüz
Geldükçe ʿarż-ı ḥāl-i dile ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 1). [mehle, -le]*

meh: *Ay.*

1. ʿĀşıḳum kīmyā nigāhumdur
   Mihr ile **meh** şerār-ı āhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 2). [meh,]*
2. Mihr ü **meh** ü nücūm u felek ādem ü melek
   Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 5). [meh,]*

meh: *Ay. II Ay yüzlü sevgili.*

1. Firāḳuñda ḥisāba gelmez iy **meh** dirhem-i eşküm
   Ṣayar her şeb ṣabāḥ olınca çeşm-i ḫūn-feşān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 7). [meh,]*
2. Tā key keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab o **meh**
   İẓhār-ı rūy-ı mihr ü vedād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 5). [meh,]*
3. Yir yir felekde necm-i leṭāfet midür yahud
   Ol **meh** ʿizār-ı pākini ḫūy-gerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [meh,]*
4. ʿAceb teşrīfüñe kimlerdür iy **meh** muntaẓır her şeb
   Henüz encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [meh,]*
5. Teşrīf iderse ḫānemi ol **meh** degül baʿīd
   Āṯār-ı tālīʿüm şeref-i kevkebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [meh,]*
6. Şemm-i gül-i sefīdine muḥtācdur Faşīḥ
   Zīrā nühüfte ol **mehe** var bir cevābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 10). [mehe, -e]*

Meh: *ay.*

1. Tīre necm-i ṭāliʿüm gör kim Faṣīḥā ol **mehi**
   Ġaflet itmiş çeşm-i aḫter-rīz-i dil dün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 7). [mehi, -i]*
2. Olaldan tā ezel tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 2). [meh,]*
3. İdeydi ḫāne-i vīrānemi o **meh** teşrīf
   Şerefde eyler idi ṭaʿne Beyt-i Maʿmūre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 4). [meh,]*
4. Tā seḥer ol **meh** ile ʿālem-i āb eylemişüz
   Geçmişüz bir gicede baḥr-i ġamı sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 11). [meh,]*
5. Pür olmış ol **mehüñ** mīzān-ı dīdeñ nūr-ı ḥüsniyle
   Anuñçün necm-i eşki zāʾil itmez mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 7). [mehüñ, -üñ]*
6. İdince vaṣf-ı laʿl-i sükkerīnin ol **mehüñ** taḥrīr
   Faṣīḥā çāk çāk oldı zebān-ı kilk-i şīrīn-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 11). [mehüñ, -üñ]*
7. Kimseler yā Rab esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun
   Bir **mehüñ** efkār-ı mihriyle siyeh-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 2). [mehüñ, -üñ]*
8. Teşrīf eylese gice tenhāca ḫānesin
   ʿArż itse dilde ol **mehe** rāz-ı nihānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 2). [mehe, -e]*
9. Her ne dem refʿ-i niḳāb itse o **meh** āh dirin
   Çeşm-i bedden seni ḥıfẓ eyleye Allāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 1). [meh,]*
10. Görince ol **mehi** aġyār-ı bed-kār ile bir yirde
    Faṣīḥā ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa düşdi iştibāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 9). [mehi, -i]*
11. İy **meh** güẕer-i tīr-i ḳażādan ḥaẕer eyle
    Bu nüh felegi başuña ister siper eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 1). [meh,]*
12. Her sözinde derc idüp evṣāf-ı ḥüsnin ol **mehe**
    Rāz-ı ʿışḳın şiʿr ile maʿnen Faṣīḥ eşʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 9). [mehe, -e]*
13. Sīr-āb u ṭāb-ı reng-i rūy u ebrūñ eyleyüp
    Pertev-i mihrü **mehi** çaldı felek yirden yire *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 6). [mehi, -i]*
14. Pey-der-pey iy göñül ne idi ol **mehüñ** bize
    Cevr ü cefāları gehi mihr ü vefāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 5). [mehüñ, -üñ]*
15. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
    Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile ol **meh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 3). [meh,]*
16. Ol perī bir māhdur gün görmedük
    Görmeyince ol **mehi** gün görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 37, Mısra 2). [mehi, -i]*

17. Hicrüñle ülfet eylese diller tebāh olur
    Vaṣluñ ümīdin itseler iy **meh** günāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 2). [meh,]*
18. Ḫaṭ geldügince eyledi cevrin o **meh** füzūn
    Baḫtum ne tīre ṭāliʿ ü baḫt-ı siyāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 3). [meh,]*
19. Tā ṣubḥ olınca muntaẓır-ı ḫ∨ābsın göñül
    Hicriyle ol **mehüñ** ḳanı bī-tābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 2). [mehüñ, -üñ]*
20. Meh gibi felekde atılup şevḳ ile
    Ḳaʿr-ı yem-i ʿışḳuñda şinā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 3). [meh,]*
21. Çoḳ dīdeyi necm-rīz-i ḥasret itdi
    Ol **meh** ki cemāli ḥüsnidür rūz-efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 4). [meh,]*
22. ʿIşḳuñda niçe olmasun ʿālem ḥayrān
    Baḳma āyīne-i mihre zībā **mehsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 4). [mehsin, -sin]*

meh ü mihr: *Ay ve güneş.*

1. Faṣīḥ ol meclisüñ ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz cānā
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 10). [meh ü mihr,]*

meh ü sāl-i zemānuñ: *Zamanın yıl ve ayı.*

1. Bir sencileyin ṭıfl ẓuhūr eylememiş
   Aḥvāli **meh ü sāl-i zemānuñ** maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 4). [meh ü sāl-i zemānuñ, -uñ]*

meh-cemāl: *Ay. II Ay yüzlü sevgili.*

1. Çoḳ dāne-rīz-i çeşm-i niyāz olduḳ iy Faṣīḥ
   İtmek müyesser olmadı ol **meh-cemāli** ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 10). [meh-cemāli, -i]*

mehcūr-ı ferāmūş-şüdeyüm: *Unutulmuş, hatırlanılmayan düşkün, âşık.*

1. El-ḳıṣṣa o **mehcūr-ı ferāmūş-şüdeyüm**
   Ḥaḳḳumda kimesne ḳīl ü ḳāl eylemedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 3). [mehcūr-ı ferāmūş-şüdeyüm, -yüm]*

mehebb-i feyż-ı ḫudādan: *Allah'ın ihsan rüzgârın estiği yer.*

1. Mehebb-i feyż-ı Ḫudādan esüp nesīm-i vifāḳ
   Kenār-ı kāma irüp rūy-ı āşinā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 7). [mehebb-i feyż-ı ḫudādan, -dan]*

meḥek: *Mihenk taşı, ayar taşı.*

1. Ehl-i naẓardan itme nihān cism-i pāküñi
   Ol sīm-i ṣāfa merdümek-i dīdedür **meḥek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 8). [meḥek,]*
2. Naḳd-i sirişk-i ḫālisini ḳalb-i ʿāşıḳa
   Ḫāl-i siyāh gerden-i sīmīnidür **mehek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 4). [mehek,]*
3. O sīm-ten muḳābiline gelmesün ṣaḳın
   Temyīz-i nīk ü bedde **mehek** sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 4). [mehek,]*

meh-i āsumān-ı ḥüsn: *Güzellik gökyüzünün ayı.*

1. Kimlerle seyr ider o **meh-i āsumān-ı ḥüsn**
   Ol serv-i nāz ḳanḳı çemende çemān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [meh-i āsumān-ı ḥüsn,]*

meh-i burc-ı leṭāfetden: *Güzellik (lâtiflik, nezaket) burcunun ayı.*

1. Ol **meh-i burc-ı leṭāfetden** ki dūrum ʿālemüñ
   Gelmesün ister bahārı ʿıyd u nev-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 5). [meh-i burc-ı leṭāfetden, -den]*

meh-i dil-tesneler: *Bağrı, yüreği yanıkların ayı. II Muharrem ayının başlangıcına işaret ederek, Kerbela olayına olan üzüntü bağlamında kullanılmıştır.*

1. Muḥarremde **meh-i dil-teşneler** ḥāli ḫarāb oldı
   Cigerler pārelendi sīnede ġamdan kebāb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 86, Mısra 1). [meh-i dil-teşneler, -ler]*

meh-i ġarrā: *Aydınlık, parlak ay.*

1. Gönderdi baña nāme-i mihr ol **meh-i ġarrā**
   Geldi seḥer bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 4, Mısra 1). [meh-i ġarrā,]*

meh-i ġarrā: *Aydınlık, parlak ay. II sevgili.*

1. Gönderdi baña nāme-i mihr ol **meh-i ġarrā**
   Geldi seḥerī bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 1). [meh-i ġarrā,]*

meh-i hidāyet: *Doğru yolu gösteren ay II Hz. Peygamber.*

1. Sen olmasañ iy **meh-i hidāyet**
   Rūşen mi oldurdı heft-ṭārem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 19). [meh-i hidāyet,]*

meh-i hilāl: *Hilal şeklinde ay.*

1. Ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem ile iştiḫārumuz
   İtdi nizār ü zerd bizi çün **meh-i hilāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 5). [meh-i hilāl,]*

meh-i intiẓārumuz: *Beklenti ayı, aya benzeyen beklenti.*

1. Bir şeb gelür ki ġurre-i ümmīd olur bedīd
   Eyler felek temām **meh-i intiẓārumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 4). [meh-i intiẓārumuz, -umuz]*

meh-i leylī-nigāh: *Leyla bakışlı ay. II sevgili.*

1. İy **meh-i Leylī-nigāh** u Ḫusrev-i Şīrīn-dehen
   Ser-be-rāh üftāde-i küh-sār u hāmūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 7). [meh-i leylī-nigāh,]*

meh-i mātemde: *Matem, keder ayı.*

1. Ḫuşk-lebdür bu **meh-i mātemde** baḥr u cūylar
   Gelse de miḳyās-ı dilden mā degül demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 5). [meh-i mātemde, -de]*

meh-i muġ-beçe: *Ay gibi/aya benzeyen meyhaneci çocuğu, meyhaneci çırağı.*

1. O **meh-i muġ-beçe** ne ḥāletdür
   Āfiṭāba yine perestiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 3). [meh-i muġ-beçe,]*

meh-i nev: *Hilâl.*

1. Ebrūya **meh-i nev** ruḫına bedr diyüp
   Evṣāf-ı cemālinde ḳuṣūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 3). [meh-i nev,]*

meh-i nev: *Yeni ay, hilâl.*

1. ʿUṣṣāḳa ebruvānını şekl-i kemān ider
   Aġyār-ı rū-siyāha **meh-i nev** ʿayān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 2). [meh-i nev,]*
2. Bu ḫ∨ānçe-i fenādā **meh-i nev** serde gerek
   Bir nān-pāreyi bize çoḳ görme iy felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 1). [meh-i nev,]*

meh-i pīşāni-i gayretdür: *Gayret cephesinin ayı.*

1. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
   Ne ʻalem ṭālibi dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [meh-i pīşāni-i gayretdür,]*

meh-i reşk-i āfitābuñ: *Güneşi kıskandıran ay.*

1. Bir **meh-i reşk-i āfitābuñ** var
   Yoḳ ḳuṣūrı Faṣīḥ ẕerre ḳadar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 10). [meh-i reşk-i āfitābuñ, -uñ]*

meh-i ruḫsāruñ: *Ay yüzlü.*

1. Tanẓīr idemem mihre **meh-i ruḫsāruñ**
   Teşbīh idemem kebg-i dere reftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 1). [meh-i ruḫsāruñ, -uñ]*

meh-i ruḫuñ: *Ay gibi olan yanak.*

1. Nihāl-i ḳaddüñ ider cilve gül-sitāna varam
   Meh-i ruḫuñ görürüm itsem āsumāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 4). [meh-i ruḫuñ, -uñ]*

meh-pāre: *Ay parçası. II Hz. Muhammed.*

1. Geldi dünyāya o **meh-pāresi** ins ü melegüñ
   Ṭoġdı ol mihr-i cihān gözleri aydın felegüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 35, Mısra 1). [meh-pāresi, -si]*

mehr: *Nikâh bedeli.*

1. Kim aña naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi **mehr** olur
   Merd-i āzāde zen-i dünyāya ʿaḳd olmaz Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 8). [mehr,]*

meh-rū: *Ay yüzlü II Sevgili.*

1. Cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat ol birez
   Bāre-i dil-keş-ḫırāmuñ luṭf it iy **meh-rū** ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 6). [meh-rū,]*
2. Ki rūşen olmamışdı şemʿ-i ḫurşīd ile ʿālemler
   Derūna ol zemān yakmışdı dāġ-ı mihrüñ ol **meh-rū** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 3). [meh-rū,]*
3. Saḫt ber-cā seng-i küh-sār-ı ṣebāt olsa göñül
   Ceẕbe-i ḥüsnüñ yirinden anı iy **meh-rū** çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 4). [meh-rū,]*
4. Cihānda ṣanma sensin iy dil-i şeydā hemān māʾil
   O gül-ruḫsār u **meh-rūya** zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 2). [meh-rūya, -y, -a]*
5. Her ne deñlü itseñ irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn
   Senden iy **meh-rū** bize mihr ü maḥabbetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 4). [meh-rū,]*
6. Nāme-i ḥüsnini itdükde güşād ol **meh-rū**
   Müy-ı pīşāni-i müşgīni görenler didi hū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 1). [meh-rū,]*
7. Kimüñ āyīnesinde ʿaks-i rūyuñ gördüñ iy **meh-rū**
   Kime dil virdüñ iy ṭūṭī-zebān sükker-dehān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 3). [meh-rū,]*
8. Gerçi ki bī-vefādur o **meh-rū** cihān gibi
   Ammā ʿazīz zindegī-i cāvidān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 1). [meh-rū,]*

meh-rūy: *Ay yüzlü.*

1. Meh-rūyı sefīne içre gūyā
   Bir maṭlaʿ-ı enverī-i ġarrā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 23). [meh-rūyı, -ı]*

meh-sīne: *Ay göğüslü. II parlak göğüslü.*

1. Dāġ yaḳmış tāze ʿāşıḳ olmış ol **meh-sīneye**
   Nev cevānum saḳlamış gūyā ki pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 3). [meh-sīneye, -ye]*

meh-tāb-ı cemālüñ: *Güzellik mehtabı.*

1. Çün mihr eşer itdi dile **meh-tāb-ı cemālüñ**
   Āteşlere yaḳdı tenümi tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 1). [meh-tāb-ı cemālüñ, -üñ]*
2. Pīrāhen-i mihrüñle Faşīḥ eyledi şad-çāk
   Kettānını maḥv eyledi **meh-tāb-ı cemālüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 10). [meh-tāb-ı cemālüñ, -üñ]*
3. Çün mihr eşer itdi dile **meh-tāb-ı cemālüñ**
   Āteşlere yaḳdı tenümi tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 1). [meh-tāb-ı cemālüñ, -üñ]*
4. Pīrāhen-i mihrüñle Faşīḥ eyledi şad-çāk
   Kettānını maḥv eyledi **meh-tāb-ı cemālüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 10). [meh-tāb-ı cemālüñ, -üñ]*

meh-talʿat: *Ay yüzlü. II sevgili.*

1. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken olmış niçe dil mübtelā
   Böyle ḳalursa o **meh-talʿat** belā-yı şehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [meh-talʿat,]*
2. Tā seḥer her şeb Süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm
   İḫtilāṭı yā Rab ol **meh-ṭalʿatuñ** kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [meh-ṭalʿatuñ, -uñ]*

mehüñ mihriyle: *Ayın güneş (gibi) parlak olması bağlamında.*

1. Nergis-i şehlā-nigāhuñ eşkden sīr-ābdur
   Bir **mehüñ mihriyle** beñzer ṣubḥa dek bī-ḫ∨ābdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 26, Mısra 2). [mehüñ mihriyle, -i, -yle]*

mekāʾid: *Aldatmalar, düzenler, hîleler.*

1. O naḫl-i tāze cihānuñ **mekāʾidin** bilmez
   Bu rūzgār-ı denīnüñ şedāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 1). [mekāʾidin, -in]*

mekān: *Yer, mahal, mesken.*

1. Ḫāk-i pāyuñ **mekānı** serde olur
   Naʿlçeñ naḳşı ṣadr-ı sīnemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 4). [mekānı, -ı]*

<u>meḳān ide:</u> *Yurt edinmek, mekân tutmak, yerleşmek. II dua etmek.*

1. Yā īlāhī be-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Betūl
   İde gülşen-serāy-ı ḫuldı meḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 6). [meḳān ide, -e]*

<u>meḳān ḳalmadı:</u> *Yer kalmamak, kaplamak.*

1. Cāy eyleyeli ḫayl-i ḫayāl-i zülfüñ
   Ḳalmadı ribāt-ı dīdede ḫ∨āba meḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 4). [meḳān ḳalmadı, -ma, -dı]*

<u>mekān oldı:</u> *Mekân, yer olmak.*

1. Her kesüñ rāzını itmekle derūnında nihān
   İtdi baş üzre **mekān oldı** mükerrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 4). [mekān oldı, -dı]*

<u>mekānı olmasun:</u> *Yeri olmak, kabul görmek.*

1. Meger kūyında dil-dāruñ **mekānı olmasun** dirsin
   Nedür bu āh u girye kimsenüñ iy cān-ı ġam-dīde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 8). [mekānı olmasun, -ma, -sun]*

<u>mekkāre:</u> *Hilekâr,aldatıcı sevgili.*

1. Faṣīḥ aldanma bīmārī-i çeşm-i fitne-engīze
   Helāk itmiş niçe dil-ḫasteyi **mekkāre** cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 10). [mekkāre,]*

<u>meknūz:</u> *Saklı, gizli.*

1. Cevher-i eşyā daḫı **meknūz** iken düşmen baña
   Tāc-ı Keykāvūs-ı ʿışḳuñ gevher-i şāhānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 5). [meknūz,]*

<u>mekr:</u> *Hile, düzen, aldatma.*

1. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
   Bilmem ne nevʿ **mekr** ü ne gūne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [mekr,]*

meksūr olursa: *Kırılmak, incinmek.*

1. Meksūr olursa dil gażab-ı yārdan nʾola
   Tāb-āver olmaḳ āteşe mümkin midür zücāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 7). [meksūr olursa, -ur, -sa]*

mekteb-i cihānda: *Dünya okulu II İçinde yaşanılan ve bazı sınavlara, öğretilere muhatap olunan yer.*

1. Hem-vāre bu **mekteb-i cihānda**
   Eṭfāl ü büzürg ider ḳırāʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 45). [mekteb-i cihānda, -da]*

mektūb-ı dür-bārın: *Inci saçan, güzel yazılmış mektup.*

1. Faṣīḥā müjde dil-ber saña taḥrīr-i selâm itmiş
   Raḳībe dün gelen **mektūb-ı dür-bārın** kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 10). [mektūb-ı dür-bārın, -ın]*

melāḥat: *Güzellik, yüz güzelliği.*

1. ʿAceb mi ḫāme-veş gūş idenüñ aġzın ṣulandırsa
   Faṣīḥā nazm-ı şīrīnüñde ḥaḳḳā kim **melāḥat** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 14). [melāḥat,]*
2. Gör muḳteżā-yı ʿışḳı ki olmış esīr-i ḥüsn
   Ol şāh-ı ʿişve mülk ü **melāḥat** serīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 8). [melāḥat,]*
3. Gören o dil-ber-i mellāḥı bu **melāḥat** ilen dir
   Ṣadef dinilse sefīne olur bu dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 7). [melāḥat,]*

melāʾik: *Melekler.*

1. Ḥüsnüñden olur ḥażret-i Yūsuf maḥcūb
   Ḫulḳuñdan ider şerm **melāʾik** ḫayli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 3). [melāʾik,]*
2. Nūruñla bulur maḳāmı sālik
   İy şemʿine sūḫte **melāʾik** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 50). [melāʾik,]*

melāl-i ḥaşretüm: *Hasret kederi.*

1. Cānāna **melāl-i ḥaşretüm** eyle beyān
   Yārāna kemāl-i iştiyāḳum ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 3). [melāl-i ḥaşretüm, -üm]*

melāmet: *Kınanma, ayıplanma.*

1. Dervīşlere **melāmet** āyīn olmışdur
   Teslīm ü rıżā meẕheb ü dīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 1). [melāmet,]*

melāmet-i dilden: *Gönül kınaması, azarlanması.*

1. Faşīḥ mużṭārib-i şerm ü ḥacletüm ḥālā
   Nakīse-bīnī-i çeşm ü **melāmet-i dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 10). [melāmet-i dilden, -den]*

melāmet-i eḥibbā: *Dostların azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzenişi. II Tasavvufta melâmet görüşünü benimseyen kimse veya kimseler.*

1. Bir yaña **melāmet-i eḥibbā**
   Bir yañasa zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 141). [melāmet-i eḥibbā,]*

melāz: *Sığınacak yer, sığınak.*

1. Ḥaḳ celle ʿalā itdi cenāb-ı pāküñ
   Hem şāha **melāẕ** hem gedāya melceʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 4). [melāẕ,]*

melceʾ: *Sığınak.*

1. Ḥaḳ celle ʿalā itdi cenāb-ı pāküñ
   Hem şāha melāẕ hem gedāya **melceʾ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 4). [melceʾ,]*

melek: *Melek II sevgili.*

1. Bozdı nifāḳ idüp o **melekle** miyānumuz
   Kāfir raḳīb-i dil-siyehe raḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 7). [melekle, -le]*

2. Gör gör nicʾolur **melek** felekde
   Baḳ yāra o fülk-i bād-tekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 28). [melek,]*
3. Çekdürme ile o ḫūri-peyker
   Bālāya çeker **melekdür** ejder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 2). [melekdür, -dür]*

melek: *Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıklar.*

1. Mihr ü meh ü nücūm u felek ādem ü **melek**
   Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 5). [melek,]*
2. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin iy perī saña
   Bu daʿvīme şehādet ider ādem ü **melek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 4). [melek,]*
3. Geçmez mi āh daḫı günāhumdan ol **melek**
   Ġırbāle döndi āh-ı dilümden ten-i felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 2). [melek,]*
4. Açma niḳābı mihr-i felek sāḳıṭ olmasun
   Bekle felek görürse **melek** sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 2). [melek,]*

melek-ḫāsiyet: *Melek yüzlü.*

1. Aʿdā gözine mār-eşer ü mālik-ezāyuz
   Aḥbāba **melek-ḫāsiyet** ü ḥūr-liḳāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 12). [melek-ḫāsiyet,]*

melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz: *Güzel yüzlü melek cömertliği.*

1. Gülşen-geh-i aḥbāba velī bād-ı ṣabāyuz
   A‘dā gözine mār-eşer ü mālik-ezāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 12). [melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz,]*

melek-manẓar: *Melek görünüşlü (sevgili).*

1. Faṣīḥi ʿayb olurdı ġayrı taʿyīb itmek ādemler
   Görülse ol perī-rū hūrī-sīmā vü **melek-manẓar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 9). [melek-manẓar,]*

melek-ruḫsār: *Melek yüzlü. II sevgili.*

1. Ol **melek-ruḫsārı** görmeklik beni med-hūş ider
   Nūr-ı çeşm-i iştiyāḳum nār-ı eymendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [melek-ruḫsārı, -ı]*

2. Cān u dilden bir **melek-ruḫsāruñ** ol meftūnı kim
Cinn ü insān āşikārā vü nihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 7). [melek-ruḫsāruñ, -uñ]*

meʾlūf oldı: *Alışmak, huy edinmek.*

1. Gitdükçe göñül sitemle **meʾlūf oldı**
Düşvār-ı reh-i elemde mevḳūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 1). [meʾlūf oldı, -dı]*

meʾlūf-ı elfāẕ-ı ġarīb itmem: *Kıymetsiz söz söyleme alışkanlığı edinmemek.*

1. Faṣīḥā şiʿr-i pāküm āşinā taʿbīrdür cümle
Ki bikr-i maʿniyi **meʾlūf-ı elfāẕ-ı ġarīb itmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 14). [meʾlūf-ı elfāẕ-ı ġarīb itmem, -me, -m]*

meʾlūf-ı ġam-ı zāruñ olan: *Dert, keder ağlamasını huy edinmiş olan.*

1. Meʾlūf-ı ġam-ı zāruñ olan hem-demi nʾeyler
Lāl-i ḥarem-i nāzuñ olan maḥremi nʾeyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 30, Mısra 1). [meʾlūf-ı ġam-ı zāruñ olan, -an-uñ]*

meʾlūf-ı mekteb olmış: *Mektebe alışmış. II eğitim görmeye alışmış.*

1. Meʾlūf-ı mekteb olmış o ṭıfl-ı sitem-keşüm
Memnūnum iy göñül eger āẕīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 5). [meʾlūf-ı mekteb olmış, -mış]*

meʾlūf-ı pīrāhen: *Gömleği huy edinmek. II maddi varlık peşinde olmak.*

1. Āteş-i sūzānumı başdurmadum ḫākistere
İtmedüm **meʾlūf-ı pīrāhen** Faṣīḥā sīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 10). [meʾlūf-ı pīrāhen,]*

meʾlūf-ı ṣavm-ı ṣamt u sükūtem: *Suskunluk ve sessizlik orucuna alışık.*

1. Meʾlūf-ı ṣavm-ı ṣamt u sükūtem ben iy Faṣīḥ
Girmez ṣımāḫ-ı sāmīʿama güft ü gūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 9). [meʾlūf-ı ṣavm-ı ṣamt u sükūtem, -em]*

meʿlūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz: *Gaza/savaşın karanlık matem gecesine alışmış.*

1. Biz nʿeyleyelüm mihrini bu çarḫ-ı deninüñ
   Meʿlūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 6). [meʿlūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz, -yuz]*

me’lūf-ı seb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz: *Gaza/savaşın karanlık matem gecesine alışmış.*

1. Biz n’eyleyelüm mihrini bu çarḫ-ı denīnüñ
   Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ‘abāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 6). [me’lūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz, -yuz]*

me’men: *Emin olunacak, sığınacak yer.*

1. İdelden kūşe-i dāmān-ı devlet **me’menüñ** taḳbīl
   Gül-i mihre leb-i ümmīdüm eyler ḫande-efşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 65). [me’menüñ, -üñ]*

meʾmen: *Emin olunacak, sığınacak yer.*

1. Göz göz itsün dāġ-ı ḫūn-ālūde-i ġam cismüñi
   Naḳş-ı gūn-ā-gūn-ı hüsne dīde-āsā **meʾmen** ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 6). [meʾmen,]*

meʾmenümüz idelüm: *Sığınılacak yer (haline) getirmek.*

1. Āteş-i ġam idelüm meʾmenümüz
   Ceybümüzle bir idüp dāmenümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 14). [meʾmenümüz idelüm, -elüm-ümüz]*

memleket: *Memleket, ülke.*

1. Bir lālesi vāfir güli çoḳ **memleket** oldı
   Ḥāk-i ten-i zār olalı meskūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [memleket,]*

memleket-i dil: *Gönül ülkesi, şehri.*

1. Ol pādişāh-ı ḥüsnüñ ʿaceb türktāzı var
   Böyle giderse **memleket-i dil** ḫarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 4). [memleket-i dil,]*

memnūʿ ol: *Yasaklanmak.*

1. Maḥabbet ehli olur gerçi āhdan memnūʿ
   Ne iḥtimāldür olmaḳ nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 1). [memnūʿ ol,]*

memnūʿ olmadı: *Yasaklanmak.*

1. Ne neşve-i mey ile ne ḫumār-ı bāde ile
   Teġāfül olmadı çeşm-i siyāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 4). [memnūʿ olmadı, -ma, -dı]*
2. Faṣīḥ çeşm-i siyeh-mest-i yār-ı bī-pervā
   Raḳībe olmadı ḥüsn-i nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 10). [memnūʿ olmadı, -ma, -dı]*

memnūʿ olmaḳ: *Yasaklanmak.*

1. Maḥabbet ehli olur gerçi āhdan memnūʿ
   Ne iḥtimāldür olmaḳ nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 2). [memnūʿ olmaḳ, -maḳ]*

memnūʿ olsa: *Yasaklanmak.*

1. Olurdı düşmeni-i ehl-i dil felekden dūr
   Ketāna itmek eser olsa māhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 6). [memnūʿ olsa, -sa]*

memnūʿ olur mı: *Yasaklanmak.*

1. Göñüller almada mecbūr o şūḫ-ı sengīn-dil
   Olur mı kāh-rübā cesb-gāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 8). [memnūʿ olur mı, -ur mı]*

memnūn: *Sevinmiş, sevinçli, razı, hoşnut.*

1. Dīde-i terle dil-i pür-tābımuñ **memnūnıyam**
   Girye vü āh eylemekde yār u hem-demdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 3). [memnūnıyam, -ı, -yam]*
2. Memnūnıyuz ṣabānuñ geldükçe kūy-ı yāra
   Taṭyīb-i ḫāṭır eyler uġrar bu ḫāk-sāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 1). [memnūnıyuz, -ı, -(y)ız]*
3. Meʾlūf-ı mekteb olmış o ṭıfl-ı sitem-keşüm
   Memnūnum iy göñül eger āzīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 6). [memnūnum, -um]*

memnūn eyler: *Sevindirmek, hoşnut etmek.*

1. Biñ kerre olur aña peşīmān
   Eyler seni luṭfı ile memnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 71). [memnūn eyler, -ler]*

memnūn olurdum: *Memnun, hoşnut olmak.*

1. Ḳoparmaḳda felek başuma her sāʿat ḳıyāmetler
   ʿAceb **memnūn olurdum** bir gün evvel gelse ferdāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 28). [memnūn olurdum, -ur, -du, -m]*

memnūn-ı maḥabbet: *Aşkın sevineni. II aşığın mutlu olabilme ihtimali.*

1. Mümkin mi Faṣīḥ olmaya **memnūn-ı maḥabbet**
   Her vaḳt-i dem-i feyż-ı seḥerden ḫaber-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 10). [memnūn-ı maḥabbet,]*

memnūn-ı şikār-ı şāh-bāzum: *Beyaz iri doğan kuşu tarafından avlanmaktan memnun olan.*

1. Meftuñ-ı dü-çeşm-i fitne-sāzum
   Memnūn-ı şikār-ı şāh-bāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 2). [memnūn-ı şikār-ı şāh-bāzum, -um]*

memnūn-ı viṣāl olsa: *Kavuşma sevinci içerisinde olma.*

1. Ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaceb mi olsa memnūn-ı viṣāl
   Vaṣf-ı ḥüsnüñle yazılmış bir kitāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 3). [memnūn-ı viṣāl olsa, -sa]*

men: *Ben, birinci tekil şahıs zamiri.*

1. Bildi ol ġamzesi Tātāra giriftārluġum
   Güş ḳılġanda Faṣīḥā **menüm** efġān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 10). [menüm, -üm]*

menʿ eyleme: *Engellemek, alıkoymak, önlemek.*

1. Beni nezāre-i mihr-i ruḫuñdan eyleme menʿ
   Olur maḥabbete meşhūrdur bahāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 5). [menʿ eyleme, -me]*

menʿ itmez: *Yasak etme, önleme, izin vermeme. II engelleme.*

1. Giryemi fikr-i ḳaddi **menʿ itmez**
Sāye-i serv sedd-i cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 3). [menʿ itmez, -me, -z-mez]*

menār: *Minare.*

1. Pīçīde yāsemenle serv farḳ olur mı hiç
Ḳandīl ile müzeyyen olan her **menārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 22). [menārdan, -dan]*

menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt: *Ebedî hayat suyunun kaynağı.*

1. Laʿl-i lebüñ mi **menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt** mı
Luṭfuñ mı ḳaṭre ḳaṭre ḳand-ı nebāt mı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 84, Mısra 1). [menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt,]*

menbaʿ-ı tennūr-ı ṭūfāndur: *Tufanın yeryüzündeki kaynağı, sebebi.*

1. Menbaʿ-ı tennūr-ı ṭūfāndur meger çeşmüñ Faṣīḥ
Kim sirişküñ hem-şümār-ı rīk-i hāmūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 9). [menbaʿ-ı tennūr-ı ṭūfāndur, -dur]*

mengūş ideyüm: *Küpe etmek II kulağına küpe etmek, ders almak, dinlemek, itibar etmek.*

1. Belki gūş itdüreyin ḫaste-serin feryāduñ
Dil-i ḫūnīni laʿlden saña **mengūş ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 6). [mengūş ideyüm, -e, -yüm]*

men‘-i ta‘addī ideydi: *Zulmün yasaklanması.*

1. Eġer ki **men‘-i ta‘addī ideydi** eşyāya
Olurdı feyżı ḳudūmiyle beste rāh-ı żalāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 47). [men‘-i ta‘addī ideydi, -ey, -di]*

menseʾ: *Bir şeyin ortaya çıktığı, meydana geldiği, neşet ettiği yer, kök, kaynak, asıl.*

1. İy neşʾe-i kāʾināta ẕātuñ **menşeʾ**
V’ey evvel ü āḫır-ı vücūda mebdeʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 1). [menşeʾ,]*

mensūb olaydı: *Mensup, bir yere ait olmak.*

1. Olurdı sāde ruḫ-ı şāhid-i sipihrde ḫāl
   Olaydı sāye-i bām-ı refīʿuña manṣūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 55). [menṣūb olaydı,]*

<u>menşūr kıl:</u> *Neşr olunmuş, herkese ilan edilmiş, yayılmış.*

1. Oldı çü leʾāl-i naẓm manẓūr
   Ḳıl pāyına dürr-i neşri menşūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 192). [menşūr kıl,]*

<u>menşūr-ı bī-miṣāl-i suḫandānuma:</u> *Söz ustası şairin eşsiz fermanı, beratı.*

1. Menşūr-ı bī-miṣāl-i suḫandānuma Faṣīḥ
   Zerrīn-nişān-ı Ḫusrev-i ʿirfān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 17). [menşūr-ı bī-miṣāl-i suḫandānuma, -um, -a]*

<u>menşur-ı ḥüsnidür:</u> *Güzelliğinin fermanı.*

1. Yāruñ ruḫında şanma ki zerd ebrūvānı var
   Menşur-ı ḥüsnidür o ki zerrīn nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [menşur-ı ḥüsnidür, -i, -dür]*

<u>meʾnūs olup:</u> *Alışmak.*

1. Görinmezsin raḳīb-i dīv-sīretle olup meʾnūs
   Olur mı iy perī dil muẓṭarib olmaya ādemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 7). [meʾnūs olup, -up]*

<u>menzil:</u> *Yurt, mesken. II makam.*

1. Bir **menzilinde** itmedi dil ʿālemüñ ḥużūr
   Āvāre itmiş anı sürāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 7). [menzilinde, -in, -de]*
2. İy Faṣīḥ aḳl itmemişdi **menzilin** ḳaṣr-ı vücūd
   Ben idüm şāh-ı maḥabbet şehrinüñ dīvānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 9). [menzilin, -in]*
3. Menzillerini kām ise kaṣd-ı kāruñ
   Taḥfīf idegör esb-i tamaʿdan bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 1). [menzillerini, -ler, -in, -i]*
4. Vādī-i maḥabbetde olup ser-gerdān
   Yoḳ **menzilümüzden** iy göñül nām u şān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 2). [menzilümüzden, -ümüz, -den, -]*

<u>menzil alınmaz:</u> *Mesafe almak, yol kat etmek.*

1. Hevādur zor ile **menzil alınmaz**
   Muḳaddem yoḳla iy dil rūzgārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 58, Mısra 1). [menzil alınmaz, -ın, -ma, -z]*

menzil-i ʿaḳlın: *Aklın yolu.*

1. Şöhre olmış çü māh-ı nev şāyiʿ
   Menzil-i ʿaḳlın eylemiş żāyiʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 34, Mısra 2). [menzil-i ʿaḳlın, -ın]*

menzil-i ʿışḳa: *Aşk durağı.*

1. Menzil-i ʿışḳa Faṣīḥ oldı sebeb
   Saña irsāle sihām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 7). [menzil-i ʿışḳa, -a]*

menzil-i itmāma: *Tamamlanma mesafesi, son menzil, hedeflenen menzil.*

1. İrince **menzil-i itmāma** ḫayli ḳaṭre-rīz oldı
   Bu vādīde Faṣīḥā esb-i kilk-i tīz-pā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 9). [menzil-i itmāma, -, -a-a]*

menzil-i kām almada: *Arzu, istek makamında yol almak.*

1. Menzil-i kām almada ḳaṭʿ-ı ṭaʿalluḳ itmede
   Tīr-veş şemşīr-āsā reşk-i çeşm-i sūzen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 7). [menzil-i kām almada, -ma, -da]*

menzil-i maḳṣūd-düşmendür: *Hedeflenen menzile düşman, oraya varmak istemeyen, amacına hiçbir zaman ulaşmayan.*

1. Hemīşe itmede dāmān-ı istiġnā ile ülfet
   Anuñçün pāy-ı kāmum **menzil-i maḳṣūd-düşmendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 6). [menzil-i maḳṣūd-düşmendür, -dür]*

menzil-i maḳṣūdıma irmek: *Varılmak istenen yer. II amacına ulaşmak..*

1. İy Faṣīḥ irmek olurdı menzil-i maḳṣūdıma
   Bāre-i şeb-reng-i tālīʿ n'eyleyem ġāyet zebun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 9). [menzil-i maḳṣūdıma irmek, -ım, -a-mek]*

menzil-i niyāzdan: *Duanın varacağı yeri, duanın hedef yeri.*

1. Sen **menzil-i niyāzdan** olma Faṣīḥ dūr
   Bir gün ḫadeng-i nāzına cānān nişān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 9). [menzil-i niyāzdan, -dan]*

merām: *İstek, niyet, maksat.*

1. İfāde eyleyemez mi **merāmını** bilmem
   Nedür bu nāle-i pey-der-pey-i hezār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 3). [merāmını, -ın, -ı]*
2. Cihānda kimse mi var istifāde eyleyecek
   Yāhūd **merāmını** ādem ifāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 2). [merāmını, -ı, -nı]*

merām: *Arzu, istek, maksat.*

1. Recā-yı vaṣl içün cānāneye taḥrīk-i leb bilmem
   Merām izhārına rūşen-zebānī-i nigeh besdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 5). [merām,]*

merāmumuz olsa: *Istek, arzu olsa.*

1. Ne gūne cevr ü sitem eyleyeydi seyr ideydük
   Bu çarḫ-ı dūn u denīden eger **merāmumuz olsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 8). [merāmumuz olsa, -sa]*

merdāne: *Insan olana yakışır sûrette, mertçe, yiğitçe.*

1. Ḳays ile kūh-ken gibi ẓann eylemeñ beni
   Rāh-ı ġam-ı maḥabbete **merdāne** düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 8). [merdāne,]*

merd-i āzāde: *Özgür, bağımsız kişi.*

1. Kim aña naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi mehr olur
   Merd-i āzāde zen-i dünyāya ʿaḳd olmaz Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [merd-i āzāde,]*

merd-i dil-i kāmile: *Olgun gönlün yiğitliği.*

1. Böyle nāḳış reh-i ḥayretde göñül ḳalmayalum
Ṣa‘y ile vāṣıl olup **merd-i dil-i kāmile** dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 8). [merd-i dil-i kāmile, -e]*

merd-i faṣīḥ: *Açık sözlü yiğit.*

1. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ olsañ da
Güftār ile hem **merd-i faṣīḥ** olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 2). [merd-i faṣīḥ,]*

merd-i müstaġnīye: *Ihtiyaç sahibi olmayan, elindeki ile yetinen kişi.*

1. Merd-i müstaġnīye müşkildür Faṣīḥ ʿarz-ı recā
Bī-niyāzān-ı ferāġat mültemes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 13). [merd-i müstaġnīye, -ye]*

merd-i nigeh-bān: *Bekçi adam.*

1. Gice aġyāra gelürmiş o perī-rū dirler
Ḳonsa maʿḳūl idi bir **merd-i nigeh-bān** yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 12). [merd-i nigeh-bān,]*

merd-i nükte-dān: *Ince, güzel manalı sözler söyleyen kişi.*

1. Cihānda ḳalmadı çün **merd-i nükte-dān** ile ülfet
Miṣāl-i Ḳays ideyin bāri vaḥşiyān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 1). [merd-i nükte-dān,]*

merd-i pāke: *Yiğit.*

1. Düşmez nigeh-i raġbeti **merd-i pāke**
Dünyā gibi bir ḳaḥbe-zen-i murdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 3). [merd-i pāke, -e]*

merd-i ser-māye be-dest-i ḫuredüz: *Sermayesini aklın eline vermiş adam, kimse.*

1. Merd-i ser-māye be-dest-i ḫıredüz ʿālemde
   Ne ziyān-ı ġam u ne sūd-ı sürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 7). [merd-i ser-māye be-dest-i ḫıredüz, -üz]*

merd-i suḫan-senc: *Yerinde söz söyleyen yiğit.*

1. Naḳdīne-i ʿömri ṣarf ide renc üzre
   Şāyeste degül **merd-i suḫan-senc** üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 1). [merd-i suḫan-senc,]*

merd-i üstāduz: *Herhangi bir ilimde bilgi sahibi olan insan.*

1. Cihānuñ cümleten naḳşın çıkarmış **merd-i üstāduz**
   Hemān ancaḳ bedende ḳaldı naḳş-ı būriyāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 5). [merd-i üstāduz, -uz]*

merd-perver: *Insanları seven, koruyan, kollayan.*

1. ʿĀşıḳa serkeş olur bālā-ḳadān-ı şehr-i Rūm
   Merd-perver bir zemīndür dil-beri tünd-hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [merd-perver,]*

merdümek: *Gözbebeği.*

1. Eyleye **merdümekin** mihr-i cihān-tāb-ı felek
   Ḫak-i dergāhını kim dīde-i bīmār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 5). [merdümekin, -in]*

merdümek-i dīdedür: *Göz bebeği.*

1. Ehl-i naẓardan itme nihān cism-i pāküñi
   Ol sīm-i ṣāfa **merdümek-i dīdedür** meḥek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 8). [merdümek-i dīdedür,]*

merdümek-i dīdedür: *Göz bebeği.*

1. Ehl-i naẓardan itme nihān cism-i pāküñi
Ol sīm-i ṣāfa **merdümek-i dīdedür** meḥek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 8). [merdümek-i dīdedür, -dür]*

merdüm-i çeşm-i terüm: *Yaşlı gözlerin gözbebeği.*

1. Merdüm-i çeşm-i terüm genc-i maḥabbet şerḥ ider
Her müjem bīdāri-i ṣad-ṣām-ı ḥasret şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 1). [merdüm-i çeşm-i terüm, -üm]*

merdüm-i çeşmüm: *Göz bebeği.*

1. Ḥaṣretüñle **merdüm-i çeşmüm** aḳıtdum seyl-i ḫūn
Görmedüñ peydā ola bir ḳaṭreden cüy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 5). [merdüm-i çeşmüm, -üm]*
2. Ol kim baña laʿlüñ ezelī mültemes itmiş
Şehd-i lebüñe **merdüm-i çeşmüm** meges itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 2). [merdüm-i çeşmüm, -üm]*

merdüm-i dānā: *Ârif, gönül adamı.*

1. Yā Rab beni hem-ḥālet-i Mevlānā it
ʿİlm-i ledünde **merdüm-i dānā** it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 2). [merdüm-i dānā,]*

merdüm-i dīde: *Gözbebeği.*

1. Olurdı çeşmüme çün kuḥl-i telḫ-i eşk-engīz
Alaydı **merdüm-i dīde** kenāra şāhid-i ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 3, Mısra 2). [merdüm-i dīde,]*

merdüm-i eşk-i terüm: *Taze gözyaşı tanecikleri.*

1. Küy-ı cānāndan ḳomaz bir laḥẓa dūr olsam eger
Merdüm-i eşk-i terüm durmaz düşer dāmānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 8). [merdüm-i eşk-i terüm, -üm]*

merdüm-i meʿnūsı: *Alışık olunan göz bebeği.*

1. Vaḥşetle ülfet eylemişüz ıy ġazāl-i nāz
Çeşmüñ ġamıyla **merdüm-i meʿnūsı** nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 8). [merdüm-i meʿnūsı, -ı]*

merg itmez: *Ölmek.*

1. Fikr-i elem-i zindegī vü **merg itmez**
   Şevḳuñla göñül pīş ü pesüñ terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 2). [merg itmez, -me, -z]*

merg-i miḥnetdür: *Hüzün, kederden ölüm.*

1. ʿİlācı mümteniʿ yoḳ çāre terki **merg-i miḥnetdür**
   Maḥabbetle ʿaceb derd-i dil-i müşkil-devāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [merg-i miḥnetdür, -dür]*

merg-i şīrīn-i maḥabbet: *Aşktan gelen tatlı, lezzetli ölüm. II Şirin'in aşkından ölme.*

1. Merg-i Şīrīn-i maḥabbet irdi Ferhāddan meded
   Bulmadı küh-sār-ı ġamda ġayrı bir feryād-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 7). [merg-i şīrīn-i maḥabbet,]*

merḥabā: *Selam, nazımda metholunan kimseye hitâb olarak kullanılır.*

1. Nesīm müjde-i ʻıyd-ı bahār ile bāġa
   Çenār-ı dest-güşā ile **merḥabāya** gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 8). [merḥabāya, -ya]*
2. Merḥabā iy şeb-i Miʿrāc-ı Nebī
   Bāʿiṣ-i rūşen-i şeh-rāh-ı Nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 1). [merḥabā,]*

merḥabā-gūyān: *Merhaba diyen, selamlayan.*

1. Merḥabā-gūyān Faşīḥ iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata
   Ḥamdü liʾllāh rūze-i hicrāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 9). [merḥabā-gūyān,]*

merḥamet: *Acıma, merhamet etme, şefkat gösterme.*

1. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ sīnende īmānuñ mı yoḳ
   Ḫaste-i ʿışḳa ilāca yoḫsa dermānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 1). [merḥāmet,]*
2. ʿUşşāḳa luṭf u **merḥāmeti** rāyegān idi
   Bir miṣli yoḳ naẓīri bulınmaz cevān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 80, Mısra 1). [merḥāmeti, -i]*
3. Felek ġāyet keremsüz **merḥametsüz** bī-mürüvvetsin
   Ne cürʾetle o ẕātı küşte-i tīġ -i helāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 37). [merḥametsüz, -süz]*

merḥamet eyleñ: *Acımak.*

1. Merḥamet eyleñ müselmānlar Faṣīḥ-i bī-dile
   Bir bütün zünnār-ı zülfine giriftār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 9). [merḥamet eyleñ, -ñ]*

merhem: *Merhem, ilaç II derdin devası.*

1. ʿĀṣıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
   Gāh dāġ u **merhem** ü geh dāġa merhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 6). [merhem,]*
2. ʿĀṣıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
   Gāh dāġ u merhem ü geh dāġa **merhemdür** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 6). [merhemdür, -dür]*
3. Ya dāġ-ı tāze ya elmas-bend olmaḳ münāsibdür
   Bilürsin zaḫm-ı ʿışḳa nā-mülāyimdür göñül **merhem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 4). [merhem,]*
4. Laʿl-i lebi **merhem** müjesi sūzenüm olsun
   Pür-yāre-i tīġ-i sitem olsun dil ü cān tek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 6). [merhem,]*
5. Ten-i mecrūḥuma dāġ u dil-i aġyāra **merhemsin**
   Budur ḥaḳḳā cefā-kārīde mümtāz-ı müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 1). [merhemsin, -sin]*
6. Sensin dil-i bī-enīse hem-dem
   Zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra **merhem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 38). [merhem,]*
7. Merhem diyü cāna zaḫm ururlar
   Bir pür-hüneri idince itlāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 65). [merhem,]*
8. Sensin dil-i bī-enīse hem-dem
   Zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra **merhem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 38). [merhem,]*
9. Ġam-gīnligüñde şād olurlar
   Merhem diyü cāna zaḫm ururlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 64). [merhem,]*
10. Merhemleri zaḫm-ı cān-gezādur Bir nīm-piyāle ṣunsalar ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 61). [merhemleri, -ler, -i]*
11. Luṭf eyleseler sitem-fezādur
    Merhemleri zaḫm-ı cān-gezādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 60). [merhemleri, -ler, -i]*

merhem oldı: *Merhem, ilaç olmak II bir derde çare olmak.*

1. İtdi taḥṣīl-i şifā nāme-i yār ile Faṣīḥ
   Oldı zaḫm-ı dil-i bī-çāreye merhem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 10). [merhem oldı, -dı]*

merhem olmazmış: *Merhem, ilaç olmak II bir derde çare olmak.*

1. Raḳībe itmegil ḳand-i ḫiṭāb-ı şehd-i ümmīzüñ
   Bilürsin dōstum her zaḫma şīrīn **merhem olmazmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 8). [merhem olmazmış, -maz, -mış]*

merhem-gedā-yı kūçe-i iḥsānuñum: *Lütuf çarşısının merhametine muhtaç (kişi).*

1. Mecrūḫ-ı tīg-i cevr-i firāvūnuñum senüñ
   Merhem-gedā-yı kūçe-i iḥsānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 2). [merhem-gedā-yı kūçe-i iḥsānuñum, -uñ, -um]*

merhem-i bihbūd-düşmendür: *Iyileştirici merheme düşman.*

1. Benüm zaḫm-ı derūnum **merhem-i bihbūd-düşmendür**
   Fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 4). [merhem-i bihbūd-düşmendür,]*

merhem-i bihbūd-düşmendür: *Iyileştirici merheme düşman.*

1. Benüm zaḫm-ı derūnum **merhem-i bihbūd-düşmendür**
   Fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 4). [merhem-i bihbūd-düşmendür, -dür]*

merhem-i cān: *Can merhemi.*

1. Gel sīne-i bīmāruma gel **merhem-i cān** ol
   Zaḫm-ı dile sensüz nice tīmār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 11). [merhem-i cān,]*

merhem-i sīne-i ciger-rīş: *Ciğeri yaralı(ların) yüreğinin ilacı.*

1. İy **merhem-i sīne-i ciger-rīş**
   Vʾey bendesi pādişāh u dervīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 47). [merhem-i sīne-i ciger-rīş,]*

merhem-i zaḫm: *Yaranın merhemi, ilacı, devası.*

1. İy **merhem-i zaḫm** sīne-rīşān
   İy merhem-i zaḫm-ı sīne-rīşān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 83). [merhem-i zaḫm,]*

merhem-i zaḫm-ı sīne-rīṣān: *Kalbi yaralılara deva, ilaç, derman.*

1. İy **merhem-i zaḫm-ı sīne-rīşān**
   Senden olur olur ise dermān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 83). [merhem-i zaḫm-ı sīne-rīşān,]*

merhem-zen-i zaḫm-ı peykānsın: *Ok yaralarına merhem süren.*

1. Dil-ḫastelere şifā-resānsın
   Merhem-zen-i zaḫm-ı peykānsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 40). [merhem-zen-i zaḫm-ı peykānsın, -sın]*

merhem-zen-i zaḫm-ı sīne-rīṣānsın: *Kalbi yaralı olanlara merhem süren.*

1. Merhem-zen-i zaḫm-ı sīne-rīşānsın sen
   Abād-kün-i ḫāṭır-ı vīrānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 109, Mısra 1). [merhem-zen-i zaḫm-ı sīne-rīşānsın, -sın]*

mertebe: *(Bu, şu, o kelimeleriyle) Miktar, kadar, ölçü.*

1. Bir pīç ü ṭāb eylemeseñ sen bu **mertebe**
   Yār olmaz idi şāne-zen-i zülf-i müşg-bār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 3). [mertebe,]*

mertebe: *Derece, basamak, rütbe, [o] denli.*

1. Miʿyār-senc-i cins-i belāġatsin iy Faṣīḥ
   Nazmuñ temām **mertebede** şāʿirānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 10). [mertebede, -de]*
2. Baḳ **mertebesin** Leylī ile Ḳays-ı żaʿīfün
   Ol nāziş ise ʿarż-ı himem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 7). [mertebesin, -si, -n]*
3. ʿAceb mi dürda yoḳlar ise nişānını ʿāşıḳ
   Bilür ne **mertebedür** saḫti-i kemānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 2). [mertebedür, -dür]*
4. Felek o **mertebe** itdi bizi zebūn ki Faṣīḥā
   Zebānda şekve-i baḫt-ı siyāha miknetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 9). [mertebe,]*
5. Faṣīḥ gevher-i dāniş mi ẓann ider bizde
   Nedür bu **mertebe** cevri sipihr-i ġaddāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 12). [mertebe,]*
6. Bir ġonçe ḳopsa itmede şad-nāle ʿandelīb
   Rabṭ eylemiş o **mertebe** bāġ-ı fenāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 8). [mertebe,]*

7. Behrām ile Keyvān iki der-bān ḳapusında
   Bir **mertebe** kim keşret-i ʿuşşāḳ geçilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 8). [mertebe,]*
8. Ḥayret ile ne **mertebe** gelmek gerek sükūn
   Ḳaysuñ serinde murġ-ı güle āşiyān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 3). [mertebe,]*
9. Sebük-rev itdi kümeyt-i dilüm o **mertebe** şevḳ
   Ki sāyem āciz idi eylemekde hem-pāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 9). [mertebe,]*

mertebe geldi: *Derece, rütbe verilmek.*

1. Keyfiyyet-i teẕekküri bulmaz muḫayyile
   Geldi baña o mertebe ġamdan kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 4). [mertebe geldi, -di]*

mertebe-i sūz-ı mihrini: *Aşkın yakıcı mertebesi.*

1. Görmiş temām **mertebe-i sūz-ı mihrini**
   İtmez dile o āyīne-sīmā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 5). [mertebe-i sūz-ı mihrini, -in, -i]*

meryem: *Meryem, Hz. İsâ'nın annesidir. Divan şiirinde Hz. İsa'yı doğurması, Cebraîl tarafından üfürme yoluyla gebe bırakılması hususiyetleriyle temizlik, namus, iffet, bekâret simgesi olarak ele alınır.*

1. Ya olmış o laʿli rūḫ-efzā
   Meryem ḳucaġında miṣl-i ʿÌsā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 20). [meryem,]*

mesā vü seḥer: *Akşam ve sabah. II akşamdan sabaha kadar, her zaman, daima, sürekli.*

1. Niçe reşk itmeyem Faṣīḥā ben
   Ilıcaya ki her **mesā vü seḥer** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 2). [mesā vü seḥer,]*

mesāġ vir: *Izin, ruhsat vermek.*

1. Vir pençe-i dest-i nā-şekībīye mesāġ
   Dāmānuñı ceyb ceybi dāmān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 3). [mesāġ vir,]*

mesāhat: *Arazi, arsa, ev vb. yerleri alan ölçüleriyle ölçme.*

1. Medd-i naẕarla sāḥa-i gülşen **mesāḥati**
   Taḳvīm-i gül mücedded-i hükm-i şeh-i bahār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 8). [mesāḥati, -i]*

mesaḳḳat: *Zahmet, sıkıntı.*

1. Bilmem iy ṣūfi ḫakīḳatde ṭarīḳatde misin
   Yoḫsa ḫarlar gibi bīhūde **meşaḳḳatde** misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 2). [meşaḳḳatde,]*

mesaḳḳat ü taʿabı çeken: *Zahmet ve sıkıntı çekmek.*

1. Öyle z̲āt-ı kerem-şiyemlerdür
   Çeken ekse̲r meşaḳḳat ü taʿabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 12). [meşaḳḳat ü taʿabı çeken, -en-ı]*

mesaḳḳat-i maʿīset: *Geçim sıkıntısı, yaşam mücadelesi, yaşamak için gerekli şartları yerine getirme zorluğu.*

1. Bir yana ġam-ı diyār-ı ġurbet
   Bir yana **meşaḳḳat-i maʿīşet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 140). [meşaḳḳat-i maʿīşet,]*

mesām: *Burun II Sevgili'den gelen kokuyu algılama yeri.*

1. Meger ki kākül-i cānāneden ṣabā geliyor
   Ki cān **meşāmına** bir būy-ı āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 2). [meşāmına, -ı, -(n)a]*

mesām: *Burun, koku alacak yer.*

1. Yā Rab **meşāmum** eyle şemīm-āşinā-yı feyż
   Gül-berg-i maġz-ı cāna ṭoḳınsun ṣabā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 1). [meşāmum, -um]*

mesām ola: *Koku almak.*

1. Demdür ki her **meşām ola** bir çeşme-sār-ı ḫūn
   Ṣaḫn-ı çemende ḥiddet-i būy-ı bahārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 7). [meşām ola, -a]*

mesāma gelen: *Buruna gelen (koku).*

1. Bu bāġuñ niçe yıllardur usanduḳ nev-bahārından
Gelen būy-ı ferāġatdür meşāma rūzgārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 58, Mısra 2). [meşāma gelen, -en]*

meşām-ı cāna: *Can burnu. II Aşığın sevgilinin kokusunu almak isteyen burnu.*

1. O Yaʻḳūbum ki rāh-ı Beyt-i Aḥzānum ṣabā bilmez
Meşām-ı cāna būy-ı feyż-baḫş-ı pīrehen gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 4). [meşām-ı cāna, -a]*

meşām-ı cāna: *Can burnu. II aşığın sevgilinin kokusunu almak isteyen burnu.*

1. Bir gün **meşām-ı cāna** nesīm-i seḥer Faṣīḥ
Neşr-i şemīm-i ṭurra-i ṭarrār ider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 9). [meşām-ı cāna, -a]*

meşām-ı cāna: *Can burnu. II Aşığın sevgilinin kokusunu almak isteyen burnu.*

1. Meşām-ı cāna dest-āvīzi būy-ı bī-vefāyīdür
Dimāġ-āzürdeyüm bu gülşenüñ bād-ı ṣabāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 3). [meşām-ı cāna, -a]*

meşām-ı cānı: *Can burnu. II sevgilinin kokusu.*

1. Başlar güşāde olmaġa verd-i sefīd-veş
Eyler **meşām-ı cānı** muʿaṭṭar şemīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 6). [meşām-ı cānı, -ı]*

mescid-i aḳṣā-yı maʻānī: *Manaların Mescid-i Aksası.*

1. İy baḥr-i seḫā kūh-ı ḥilm maʻden-i ʻirfān
V'ey Ṭūr-ı ẕekā **Mescid-i Aḳṣā-yı maʻānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 54). [mescid-i aḳṣā-yı maʻānī,]*

mesel: *Benzer, örnek II ata sözü, darb-ı mesel.*

1. Ġam degüldür gelse mey maḫmūr-ı pür-efkāra telḫ
Bu **meṣeldür** çünki her derde olurmış çāre telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [meṣeldür, -dür]*
2. Dem-i viṣāl olur ʿāşıḳa beden düşmen
Meṣeldür ādeme dirler ki pīrehen-düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 1). [meṣeldür, -dür]*

meselā: *Misal olarak, örneğin.*

1. Hevā o deñlü leṭāfet-niṣār kim **meṣelā**
   Nefes olınsa ger āyīne ṭutmaya zengār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 7). [meṣelā,]*

mesʾele: *Konu, mevzu, sorun.*

1. Mesʾele ʿālīm ü dānānuñ olur maʿlūmı
   Ḥall-i müşkilde cevābiyle suʾāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 7). [mesʾele,]*

meserret: *Sevinç, mutluluk.*

1. Libās-ı tāze **meserretle** eyleyüp ḫandān
   Murādum üzre baña ʿıyd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 3). [meserretle,]*

meşġūl olalum: *Uğraşmak, meşgul olmak.*

1. O perīyi olalum daʿvete meşġūl Faṣīḥ
   Ele tesbīḥ alup esmā-i maḥabbet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 9). [meşġūl olalum, -alum]*

meshed-i pür-nūrına: *Nurla dolu (olan) şehitliğine.*

1. Gel ḫatm-i suḫan idelüm iy ḫāme-i giryān
   Kim vāṣıl-ı ser-i menzile-i ḫayr-duʿāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 43). [meşhed-i pür-nūrına, -ın, -a]*

meshed-i pür-nūrına: *Nurla bezenmiş şehitler.*

1. Bārān ide ḥaḳ **meşhed-i pür-nūrına** raḥmet
   Tā kim dinile ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 43). [meşhed-i pür-nūrına, -ın, -a]*

meshūn oldum: *Dolu olmak.*

1. İy Faṣīḥ ol Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāli yād idüp
   Cūş-ı reşk-efgen be-Nīl-i feyż **meşḥūn oldum** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 10). [meşḥūn oldum, -du, -m]*

meşhūr: *Herkesçe bilinen.*

1. Beni nezāre-i mihr-i ruḫuñdan eyleme menʿ
   Olur maḥabbete **meşhūrdur** bahāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 6). [meşhūrdur, -dur]*

meşḫūr-ı āfāk olmada: *Herkesçe bilinir olmak.*

1. Nev-ṭulūʿ-ı nāz iken **meşḫūr-ı āfāk olmada**
   Böyle ḳalursa mihr-i ḥüsn ʿālem-gīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 3). [meşḫūr-ı āfāk olmada, -ma, -da]*

meşhūr-ı ʿālem: *Dünyada meşhur.*

1. Meşhūr-ı ʿālem olmada mānend-i āfitāb
   Āsār-ı ber-güzīde-i ṭabʿ-ı selīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 3). [meşhūr-ı ʿālem,]*

mesīh: *Îsâ peygamber (Eliyle mesh etmek suretiyle hastaları tedavi ettiği için Hz. Îsâ'ya Mesîh denmiştir.*

1. Bu kāfir-i dil-mürdeler itmez iḳrār
   İʿcāz-ı tekellümde **Mesīḥ** olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 4). [mesīḥ,]*

mesīḥā: *Hz. İsa.*

1. Şifā-sāz olmada laʿl-i lebüñ ammā **Mesīhādur**
   Eger çi derd-i ʿışḳuñ dilde aʿdā-yı müdāvādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 2). [mesīhādur, -dur]*

mesīḥ-güftār: *Mesih gibi sözleri olan.*

1. Saña nʾola iy **Mesīḥ-güftār**
   İy feyż-nisār u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 15). [mesīḥ-güftār,]*

mesiḥ-veş: *Hz. İsa gibi.*

1. Geçerse dil nʾola nüh-perde-i zer-endūdı
   Mesīḥ-veş aña taḥmīl-i sūzen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 6). [mesīḥ-veş,]*

mesken: *Yer, yurt, bulunulan yer.*

1. Zemān-ı devletinde **meskeni** yoḳ būm-ı miskīnüñ
   Meger kim var ise a‘dā-yı şūmuñ ḳalb-i viranı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 57). [meskeni, -i]*
2. Dil-i nālānuña **mesken** o siyeh kāküldür
   Gūyıyā bāġ-ı ruḫuñda giceci bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 16, Mısra 1). [mesken,]*

mesken eylemedük: *Yurt edinmek, yerleşmek.*

1. Çü jāle ʿālem-i bālāya eyledük pervāz
   Miṣāl-i ḫār bu gül-zārı **mesken eylemedük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 4). [mesken eylemedük, -me, -dü, -k]*

mesken itdi: *Yerleşmek, yer edinmek.*

1. Lāle-zār itdi sirişk-i çeşm-i ter ṣaḥrāları
   Gülşen itdi şevḳ-ı ruḫsāruñ dile külḫanları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 4). [mesken itdi, -di]*

mesken itmiş: *Yer edinmek, sığınmak, yaşamak.*

1. Tā ezelden bu ḫarāb-ābādı maġrūr eyleyen
   Genc-i ʿışḳa **mesken itmiş** ḫāṭır-ı vīrānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 6). [mesken itmiş, -miş]*

mesken ü cā: *Yer ve mekan.*

1. Şimden girü çün Ḳays-ı beyābān bīmār
   Deşt ü deri itmek görinür **mesken ü cā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 2). [mesken ü cā,]*

mesken-i tenden: *Vücut meskeni. II sevgilinin bulunduğu yer.*

1. Mesken-i tenden dile çün iḳtiżā itdi cilā
   Yār u aġyār āşinā bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 5). [mesken-i tenden, -den]*

meskūn-ı maḥabbet: *Aşkın ikamet ettiği yer. II aşkın içine dâhil olan (kimse).*

1. Bir lālesi vāfir güli çoḳ memleket oldı
   Ḫāk-i ten-i zār olalı **meskūn-ı maḥabbet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 4). [meskūn-ı maḥabbet,]*

mesmūm eyledüñ: *Zehirlemek, tadını kaçırmak.*

1. Nice erbāb-ı ṭabʿı şehd-i cānından uṣandurduñ
   Nice ṣāḥib-meẕāḳı zehr-i ġamla eyledüñ mesmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 48). [mesmūm eyledüñ, -dü, -ñ]*

meşreb: *Yaratılış, huy, tabiat.*

1. Hemīşe nūş-ı cām-ı bāde eyler ārzū **meşreb**
   Yeñilmez nʿeyleyem iy sāḳi-i āyīne-rū **meşreb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [meşreb,]*
2. Hemīşe nūş-ı cām-ı bāde eyler ārzū **meşreb**
   Yeñilmez nʿeyleyem iy sāḳi-i āyīne-rū **meşreb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 2). [meşreb,]*
3. Göñül bīhūde ṣarf-ı āb-ı rūy itme recādan geç
   Niyāz ile ne mümkin rām ola ol tünd-hū **meşreb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [meşreb,]*
4. Şemīm-i bādeden ser-mest olup ʿarẕ-ı niyāz eyler
   Belā oldı dil-i dīvāneye iy sāḳi bu **meşreb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 8). [meşreb,]*
5. Meysüz ḳarār eyleyemem **meşrebüm** budur
   Zühhād-ı ḫuşḳa meyl idemem meẕhebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 1). [meşrebüm, -üm]*
6. İy ṣūfī suʾāl eyleme hiç meẕhebümüzden
   Meyḫāneye gel dönme bizüm **meşrebümüzden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 2). [meşrebümüzden, -ümüz, -den]*

meşreb-i ʻālem: *Dünyanın tabiatı II insanların, toplumun mizacı.*

1. Yine ahālī-i gülzāra düşdi güft ü şinīd
   Güşāde **meşreb-i ʻālem** çü rāz-ı ʻāşıḳ-ı mest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 5). [meşreb-i ʻālem,]*

meşreb-i ʿālem: *Dünyanın tabiatı II insanların, toplumun mizacı.*

1. Güşāde **meşreb-i ʿālem** çü rāz-ı ʿāşıḳ-ı mest
   Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 5). [meşreb-i ʿālem,]*

meşreb-i pādişāhumı: *Padişahın huyu, tabiatı. II sevgilinin huyu.*

1. Mihri yoḳdur o māhumı bilürüm
   Meşreb-i pādişāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 2). [meşreb-i pādişāhumı, -um, -ı]*

2. Bulsa dünyāya luṭf iderdi Faṣīḥ
Meşreb-i pādişāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 10). [meşreb-i pādişāhumı, -um, -ı]*

<u>meşreb-i şemʿ-i şeb-ārāyı:</u> *Geceyi süsleyen mumun tabiatı. II sevgilinin tabiatı, huyu.*

1. Bildügi gibi mizāc-ı gül-i raʿnāyı hezār
Meşreb-i şemʿ-i şeb-ārāyı da pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 4). [meşreb-i şemʿ-i şeb-ārāyı, -yı]*

<u>meşrebince:</u> *Yaratılış, huy, mizaç, tabiat, karakter.*

1. Bu bezmüñ **meşrebince** herkes almış neşvesin kʾeyler
Kimi zehr-ābe-i ġamdan kimi cām-ı ṣafādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 5). [meşrebince,]*

<u>mesrūr ider:</u> *(Gönlü) sevinçle doldurmak, mutlu etmek.*

1. Mesrūr ider gelüp yitişdükçe dili
Gūyā ki peyām-ı vaṣl-ı cānānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 3). [mesrūr ider, -er]*

<u>messāṭa:</u> *Gelini süsleyen kadın.*

1. Zülfi ne şāne ne **meşşāṭadan** imdād ister
Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [meşşāṭadan, -dan]*

<u>messāṭagān-ı dehre:</u> *Dönemin gelin süsleyicisi.*

1. Faṣīḥ eylemede bikr-i maʿnīyi tezyīn
ʿAceb mi eylese **meşşāṭagān-ı dehre** ṭaʿn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 9). [meşşāṭagān-ı dehre,]*

<u>messāṭa-i mülüñ:</u> *Şarap süsleyen. II şarabı cazibeli hale getiren.*

1. Gül-zār-ı ḥüsnüñ açdı muṭarrā iki gülüñ
   Aḥsente siḥr-kārına **meşşāṭa-i mülüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 2). [meşşāṭa-i mülüñ, -üñ]*

mest: *Sarhoş, kendinden geçmiş.*

1. Çeşm-i siyāh **mestüñ** ile ülfet eyleyen
   Mümkin mi ola ḫāne-i ḫammārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 3). [mestüñ, -üñ]*
2. Güft ü gūy-ı ʿāşıḳı ehl-i ḫıred gūş eylemez
   İy Faṣīḥ elbet gelür **mestüñ** sözi ḫuş-yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [mestüñ, -üñ]*
3. ʿĀḳıl ol ḫalḳı hep müsāvī bil
   Dime ol **mest** ü hūş-yārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 8). [mest,]*
4. Mestüñ sözi maḳbūl-i kirām-ı ʻuḳalādur
   Maʻẕūr ṭutar mefḫar-i ebnā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 23). [mestüñ, -üñ]*
5. Her mevce-i baḥr-i bī-kerāne
   Bir **mest** ile idi ġam-zebāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 2). [mest,]*

mest eyledi: *Kendinden geçirmek, sarhoş etmek.*

1. Laġzīde olursam n'ola geh rāh-ı suḫanda
   Mest eyledi keyfiyyet-i ṣahbā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 22). [mest eyledi, -di-le, -di]*

mest itdi: *Sarhoş etmek.*

1. Ṣaḫṣ-ı nigehüm neẕāre-i gül
   Mest itdi miṣāl-i sāġar-ı mül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 8). [mest itdi, -di]*

mest olup: *Kendinden geçmek, sarhoş olmak.*

1. Gül mevsimidür bezm-i mey iy sāḳī düzilsün
   Çeşm-i siyehüñ **mest olup** eṭrāfa süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 2). [mest olup, -up]*
2. Ṣanmañ ki **mest olup** süzilür çeşm-i şāh-bāz
   Gelmez nigāh-ı nāza ḳanāʻat şikārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 35). [mest olup, -up]*

mest olur: *Kendinden geçmek, sarhoş olmak.*

1. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir **mest olur**
   Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır **mest olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [mest olur, -ur]*
2. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir **mest olur**
   Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır **mest olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [mest olur, -ur]*
3. Gāh olur ḫamriyye ile idemez def-i ḫumār
   Gāh olur bir beyt-i pākīzeyle şāʿir **mest olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [mest olur, -ur]*
4. Dilleri vīrān iden hep çeşm-i dil-berdür Faṣīḥ
   Ol ḫarāb olmaz mı kim bezmüñde nāẓır **mest olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [mest olur, -ur]*
5. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir **mest olur**
   Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır **mest olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [mest olur, -ur]*
6. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir **mest olur**
   Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır **mest olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [mest olur, -ur]*
7. Gāh olur ḫamriyye ile idemez def-i ḫumār
   Gāh olur bir beyt-i pākīzeyle şāʿir **mest olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [mest olur, -ur]*
8. Dilleri vīrān iden hep çeşm-i dil-berdür Faṣīḥ
   Ol ḫarāb olmaz mı kim bezmüñde nāẓır **mest olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [mest olur, -ur]*

mest olur: *Kendinden geçmek, hayran olmak, sarhoş olmak.*

1. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir **mest olur**
   Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır **mest olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 27, Mısra 1). [mest olur, -ur]*

mestān: *Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.*

1. Terk itmemiş bi-nefsihi **mestān** ḫayāli
   Ḳays ile çeşm-i Leyli ʿaceb āşinā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 7). [mestān,]*

mestāne: *Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.*

1. Fikr-i laʿl-i yār ile peymānedür gūyā göñül
   Kendüyi derk eylemez **mestānedür** gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 2). [mestānedür, -dür]*

mestāne-i ʿışḳuñ: *Aşk şarhoşu.*

1. Sifāl ü sāġarı farḳ eylemez **mestāne-i ʿışḳuñ**
   Bir eyler teşnesini neşve-i peymāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 1). [mestāne-i ʿışḳuñ, -uñ]*

mestāne-i ṣahbā: *Şarap sarhoşluğu.*

1. Bāġ-ı gül-ḫīz-i maḥabbetden alur būy-ı kāmı
   Ol ki hengām-ı seḥer **mestāne-i ṣahbā** yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 4). [mestāne-i ṣahbā,]*

mestāne-i ṣahbā-yı maḥabbet: *Aşk şarabının sarhoşu.*

1. Mestāne-i ṣahbā-yı maḥabbet oldum
   Peymāne-i ḫūn-ābe-i ḥasret oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 97, Mısra 1). [mestāne-i ṣahbā-yı maḥabbet,]*

mest-i bāde-i leb-i rengīnüñüm: *Rengarenk kırmızı şarabın sarhoşu.*

1. Geh **mest-i bāde-i leb-i rengīnüñüm** gehī
   Maḫmūr-ı cām-ı nergis-i fettānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 3). [mest-i bāde-i leb-i rengīnüñüm, -üñ, -üm]*

mest-i bī-pervā-yı nāz: *Nazın korkusuz, gözü pek sarhoşu.*

1. ʻĀşıḳuz ol kāfir-i ḫançer be-dest-i ʻişveye
   Mest-i bī-pervā-yı nāza büt-perest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 2). [mest-i bī-pervā-yı nāz,]*

mest-i cām-ı ferāġdur: *Feragat etme, el çekme kadehinin sarhoşu II Hiçbir şeye ihtiyaç duymama hali, gönül tokluğu.*

1. Neşve-i bezm-i kāma nāz eyler
   Mest-i cām-ı ferāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 6). [mest-i cām-ı ferāġdur, -dur]*

mest-i girān-ḫ∨ābi-i ġaflet olalum: *Gaflet uykusunun sersemliği.*

1. Niçe bir **mest-i girān-ḫ∨ābi-i ġaflet olalum**
   Dīde-i cānumuza kuḥl-i başīret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 3). [mest-i girān-ḫ∨ābi-i ġaflet olalum, -a, -lum]*

mest-i ḫ∨āb-ı girān eyledük: *Derin, ağır uyku sarhoşu olmak.*

1. Efsāne-i maḥabbeti taṭvīl eyleyüp
Dil-dārı **mest-i ḫ∨āb-ı girān eyledük** bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 6). [mest-i ḫ∨āb-ı girān eyledük, -dü, -k]*

mest-i ḫ∨āb-ı rāḥat: *Rahat uykunun sarhoşluğu.*

1. Ḥıfẓı o ḳadar ki tā ḳıyāmet
Fitne ola **mest-i ḫ∨āb-ı rāḥat** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 96). [mest-i ḫ∨āb-ı rāḥat,]*

mest-i ʿışḳ: *Aşk sarhoşu.*

1. Bir perī-ruḫsāruñ ol meftūnı ādemlük budur
Cām-ı meysüz **mest-i ʿışḳ** ol iy göñül Cemlük budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 2). [mest-i ʿışḳ,]*

mest-i ʿişve: *Naz sarhoşu; süzgün bakışlı güzel II Sevgili.*

1. Bahār gelse dil-i zārı şādumān görsem
O **mest-i ʿişve** ile cām-ı erguvān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 2). [mest-i ʿişve,]*

mest-i māder-zādum: *Doğuştan gelen sarhoşluk.*

1. Bilmem nicʾolur ṣubḥ-ı ḫumār-ı ʿaḳlı
Mey-ḫāne-i ʿışḳa **mest-i māder-zādum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 101, Mısra 4). [mest-i māder-zādum, -um]*

mest-i maḥabbet: *Muhabbet sarhoşu.*

1. Münāsib çāk-i ceyb itmek idi gerçi Züleyḫāya
Velī farḳ eylemez **mest-i maḥabbet** ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 34). [mest-i maḥabbet,]*

mest-i maḥabbetdür: *Muhabbet sarhoşu.*

1. Feryād idemez **mest-i maḥabbetdür** dil
Bu ḫumm-ı mey-i rāzdur olmaz cūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 3). [mest-i maḥabbetdür, -dür]*

mest-i mevt: *Ölüm sarhoşu.*

1. Mest-i mevt itdi zehr-i engūrı
   Bu imiş emr-i Ḫālıḳuʾl-inebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 7). [mest-i mevt,]*

mest-i mey iden: *Şarap sarhoşu etmek. II aklını almak.*

1. Mest-i mey iden dilleri ol sīb-i ẕeḳandur
   ʿĀşıḳları bülbül iden ol ġonçe-dehendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [mest-i mey iden, -en]*

mest-i nāz: *Naz sarhoşu.*

1. O **mest-i nāz** degirdükçe ḫançerin ġayra
   Meger ki ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı zāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 11). [mest-i nāz,]*

mesti-i şahbā-yı naḫvetden: *Kibir şarabının sarhoşluğu.*

1. Nigāh-ı iltifātından olurduḳ behre-ver yāruñ
   Olaydı ser-ber-āver **mesti-i şahbā-yı naḫvetden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 8). [mesti-i şahbā-yı naḫvetden, -den]*
2. Nigāh-ı iltifātından olurduḳ behre-ver yāruñ
   Olaydı ser-ber-āver **mesti-i şahbā-yı naḫvetden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 8). [mesti-i şahbā-yı naḫvetden, -den]*

meşveret iderler: *Fikir alış verişinde bulunmak, danışmak.*

1. Ḫalāṣa dest-i cevrüñden iderler meşveret gūyā
   Gelürler bir yire her laḥẓa dāmān u girībānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 5). [meşveret iderler, -er, -ler]*

metāʿ-ı ārāmı: *Rahat, huzur sermayesi.*

1. Ayāġa urdı maḥabbet **metāʿ-ı ārāmı**
   Geçen ḳalem-rev-i dilde ḳumāş-ı sevdayı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 7). [metāʿ-ı ārāmı, -ı]*

metāʿ-ı bārum: *Yüklenilen sermaye, malvarlığı.*

1. Bī-raġbet olup cümle **metāʿ-ı bārum**
   Narḫına temām itdi kesād-ı kārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 1). [metāʿ-ı bārum, -um]*

metāʿ-ı dil ü cāndan: *Can ve gönül malı, eşyası.*

1. Bāzār-ı maḥabbetde **metāʿ-ı dil ü cāndan**
ʿIşḳ ehlinüñ endīşeleri sūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 3). [metāʿ-ı dil ü cāndan, -dan]*

metāʿ-ı düşmenānı: *Düşmanların malı, kumaşı.*

1. Kem-cins **metāʿ-ı düşmenānı**
Ḳaṭʿ eylemede miṣāl-i kāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 9). [metāʿ-ı düşmenānı, -a-ı]*

metā'-ı ġussa: *Gam malı. II Hüzün, keder.*

1. Mevsim-i ḳaḥṭ-ı neşāṭ u ẕevḳ-ı şādīdür bu şehr
Şehr-i cāna hep **metā'-ı ġussa** vü ġamdur gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 4). [metā'-ı ġussa,]*

metāʿ-ı ḥüsn: *Güzellik menfaati.*

1. O ṭıfl kimse ile itmemiş muʿāmele hiç
Metāʿ-ı ḥüsn ü behānuñ fevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 4). [metāʿ-ı ḥüsn,]*

metāʿ-ı maʿārif: *Bilgi sermayesi.*

1. Bu çār-sūda **metāʿ-ı maʿārif** ile Faṣīḥā
Olan muʿāmele-i ülfet-i revāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 9). [metāʿ-ı maʿārif,]*

metāʿ-ı neşāṭ: *Mutluluk kumaşı. II mutluluk sermayesi.*

1. Geçmez bu çār-sūda **metāʿ-ı neşāṭ** u ʿayş
Kālā-yı ġam ḳumāş-ı elemdür bulan revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 3). [metāʿ-ı neşāṭ,]*

metāʿ-ı ṣabrımuzı: *Sabır sermayesi II (Bir şeye) dayanma, tahammül etme durumu.*

1. Metāʿ-ı ṣabrımuzı eylemiş kesād üzre
Çeken diyār-ı ġam-ı ʿışḳa kār-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 7). [metāʿ-ı ṣabrımuzı, -ımuz, -ı]*

metāʿ-ı ṣabrıñı: *Sabır sermayesi II (Bir şeye) dayanma, tahammül etme durumu.*

1. Metāʿ-ı ṣabrıñı ḫākister itmesün zinhār
   Ḥaẕer Faṣīḥ ki ʿışḳuñ diyārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 9). [metāʿ-ı ṣabrıñı, -ıñ, -ı]*

metāʿ-ı vaṣluñ: *Kavuşma sermayesi, malı.*

1. Hele cān nakdine rāżı olup raḥm itdi ʿuṣṣāḳa
   Metāʿ-ı vaṣluñ ol Yūsuf-cemālüm rāyegān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 6). [metāʿ-ı vaṣluñ, -uñ]*

metāʿ-ı vuṣlatı: *Kavuşmanın sermâyesi.*

1. O ṭıfl-ı nāz bilür ḳadr-i cevher-i ḥüsnin
   Metāʿ-ı vuṣlatı ser-māye-i niyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 8). [metāʿ-ı vuṣlatı, -ı]*

metāʿ-ı vuṣlatını: *(sevgiliye) kavuşma malı, eşyası, sermayesi.*

1. Alsaḳ **metāʿ-ı vuṣlatını** naḳd-i cān ile
   Sīne-be-sīne olsaḳ o berber cevān ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 68, Mısra 1). [metāʿ-ı vuṣlatını, -ın, -ı]*

meʾvā eyledükde: *Mesken edinmek.*

1. Keştī kıçın eyledükde meʾvā
   Bir ṣūret-i bī-miṯāl-i raʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 17). [meʾvā eyledükde, -dük, -de]*

mevc: *Dalga.*

1. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
   Tīġ ü cevherdür ḥabāb u **mevci** bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 2). [mevci, -i]*
2. Cūy-bāruñ bāġda her **mevci** bir beyt-i selīs
   Bülbüle dersin(i) sāzende ḳırāʾat şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 5). [mevci, -i]*
3. Görince **mevce** ile cūy-bārı ẓann itdüm
   Niyāmdan aḳa bir tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 5). [mevce, -e]*

mevc: *Dalga II aşkın uçsuz bucaksız denizinden bir parça(cık), cüz.*

1. Kūyına giden seyl-i sirişk-i çeşmüñ
   Her **mevcini** bir nāme-i feryād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 4). [mevcini, -in, -i]*

mevc urmazsın: *Dalga vurmak, dalgalanmak.*

1. ʿIşḳ ile gerçi leb-ā-lebsin velī ḫāmūşsın
   Bahr-i bī-pāyānsın ammā **mevc urmazsın** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 4). [mevc urmazsın, -maz, -sın]*

mevce-i baḥr-i bī-kerāne: *Kıyısı olmayan deniz dalgası. II daima dalgalı olan deniz.*

1. Her **mevce-i baḥr-i bī-kerāne**
   Bir mest ile idi ġam-zebāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 1). [mevce-i baḥr-i bī-kerāne,]*

mevce-i deryāları: *Denizin dalgası.*

1. İtdi Mecnūn-ı melāmet ʿāḳil ü dānāları
   Ḥīn-i ġarḳ-ābī-i ümmīd-i kenār-ı dil-rübā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 8). [mevce-i deryāları, -lar, -ı]*

mevc-ḫīz: *Dalga kaldırmak, dalgalı olmak (denizin dalgalanması bağlamında).*

1. Bād-ı feyż itsüñ yem-i ṭabʿuñ Faṣīḥā **mevc-ḫīz**
   Lūle-i ḫāmeñden aḳsun naẓm-ı pāküñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 11). [mevc-ḫīz,]*

mevc-i ebrū: *Kaş dalgası, dalga gibi kaş.*

1. Tāʿn itse ne deñlü düşmen-i nā-ḥaḳ-gū
   Göstermeye baḥr-i cebhe **mevc-i ebrū** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 2). [mevc-i ebrū,]*

mevc-i ibrām-ı pey-ā-peyle: *Artarda gelen ısrar dalgası. II sürekli, daima ısrar etmek.*

1. Mevc-i ibrām-ı pey-ā-peyle girān-bār eyleme
   Sāḳi ẕevḳ-ı zevraḳ-ı mey gāh gāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 3). [mevc-i ibrām-ı pey-ā-peyle, -le]*

mevc-i yem-i ġamla: *Keder denizinin dalgası.*

1. Hezār **mevc-i yem-i ġamla** āşinā olduñ
   Göñül o dürr-i melāḥat kenāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 3). [mevc-i yem-i ġamla, -la]*

mevcūd: *Var olan, bulunan.*

1. Ben naḳd-i vücūdı saña biʾl-cümle virürdüm
   Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ ile **mevcūd** degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 10). [mevcūd,]*

mevc-zen-i bād-ı ġayretüz: *Azim rüzgârının dalgalananı.*

1. Keff-i ḫurūş-ı ʿışḳ ile pürdür kenārumuz
   Baḥr-i hemīşe-mevc-zen-i bād-ı ġayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 3). [mevc-zen-i bād-ı ġayretüz,]*

mevḳūf: *Olması, meydana gelmesi başka bir şeye bağlı olan (şey), bağlı.*

1. Ḫāneme bir kerre teşrīf itmeñe **mevḳūfdur**
   Dilde ḳalmaz miḥnet-i ṣad-sāle hicrānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 9). [mevḳūfdur, -dur]*

mevḳūf oldı: *Kendini adamak.*

1. Gitdükçe göñül sitemle meʾlūf oldı
   Düşvār-ı reh-i elemde **mevḳūf oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 2). [mevḳūf oldı, -dı]*

mevḳūf-ı nev-bahār: *Ilkbaharın gelişine bağlı olmak.*

1. Biz her zemānda şīfte-i ḥāl-i maḥabbetüz
   Mevḳūf-ı nev-bahār degüldür cünūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 4). [mevḳūf-ı nev-bahār,]*

mevlā: *Sahip, efendi. II Allah.*

1. Mevlā ser-i ṣaḥf-ı muṣḥaf üzre
   Evṣāfuñı yazmış āyet āyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 43). [mevlā,]*

mevlevī: *13. yüzyılda yaşamış Mevlana Celaleddin Rumi'nin görüşleri ve tasavvufi düşünceleri üzerine, kendisinin ölümünün ardından gelişen tarikata mensup derviş.*

mevlevī: *Mevlana Celaleddin-i Rumi Hazretlerinin tarikatından olan. II Mevlevi.*

1. Mevlevīlerde eyle ser-geşte
   Gülşenīlerde murġ-ı nālān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 5). [mevlevīlerde, -ler, -de]*

mevsim: *Mevsim. II ilkbahar.*

1. Çemende naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā gördük
   Bahār **mevsimi** geldi güzel hevā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 2). [mevsimi, -i]*
2. Gül **mevsimidür** bezm-i mey iy sāḳī düzilsün
   Çeşm-i siyehüñ mest olup eṭrāfa süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 1). [mevsimidür, -i, -dür]*

mevsim-i ʿayş u ṭarab: *Yeme içme ve eğlence zamanı.*

1. Nūş-ı cām eyle sebū-yı bādeyi āgūşa al
   Mevsim-i ʿayş u ṭarab būs u kenār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 4). [mevsim-i ʿayş u ṭarab,]*

mevsim-i ʿayşdur: *Yeme içme ve eğlence zamanı.*

1. Mevsim-i ʿayşdur eyyām muvāfıḳ oldı
   Yürisün keşti-i peymāne-i ṣahbā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 3). [mevsim-i ʿayşdur, -dur]*

mevsim-i bahār-ı güşāyiş-nümā-yı feyż: *Bereket, bolluk ile ferahlık gösteren (veren) bahar mevsimi.*

1. Bir **mevsim-i bahār-ı güşāyiş-nümā-yı feyż**
   Gül-ġonçe-i- ümīdi güşād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 3). [mevsim-i bahār-ı güşāyiş-nümā-yı feyż,]*

mevsim-i gül-geşt-i bāġ: *Bahçede gül izleme mevsimi.*

1. Cefāyı ʿāşıḳa vācib bilür bir büt esīriyüm
   Göñül farż idelüm kim **mevsim-i gül-geşt-i bāġ** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 6). [mevsim-i gül-geşt-i bāġ,]*

mevsim-i gül-geşt-i şaḥn-ı lāle-zār: *Lale bahçesinin içinde gezip dolaşma mevsimi.*

1. Başlamış feryāda bülbül nev-bahār olmış gibi
   Mevsim-i gül-geşt-i şaḥn-ı lāle-zār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 2). [mevsim-i gül-geşt-i şaḥn-ı lāle-zār,]*

mevsim-i hümāyûn-fāl: *Kutlu talih mevsimi.*

1. Zihī zemān-ı ṭarab **mevsim-i hümāyûn-fāl**
   Ki baḫtiyār ü müsā'id zemāne-i muḥtāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 1). [mevsim-i hümāyûn-fāl,]*

mevsim-i kaḥt-ı neşāṭ u zevk-ı şādīdür: *Sevincin, zevk ve mutluluğun kıtlık mevsimi, olmadığı dönem.*

1. Mevsim-i ḳaḥṭ-ı neşāṭ u ẕevḳ-ı şādīdür bu şehr
   Şehr-i cāna hep metā'-ı ġussa vü ġamdur gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 3). [mevsim-i ḳaḥṭ-ı neşāṭ u ẕevḳ-ı şādīdür, -dür]*

mevsim-i lāle-zārdur: *Lale bahçesinin zamanı.*

1. Gül açılmış bahārdur bu
   Mevsim-i lāle-zārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 2). [mevsim-i lāle-zārdur, -dur]*

mevsim-i seyr-i ḥişārdur: *İstanbul Boğaz'ını hisara gidip seyretme mevsimi.*

1. Sen de livā-yı ʿişretüñi bir kenāra çek
   Şimdi Faṣīḥ **mevsim-i seyr-i ḥişārdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 10). [mevsim-i seyr-i ḥişārdur, -dur]*

mevsim-i sūziş-i mātemdür: *Kederin yakıcı mevsimi.*

1. Ġurre-i māh-ı Muḥarremdür bu
   Mevsim-i sūziş-i mātemdür bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 2). [mevsim-i sūziş-i mātemdür, -dür]*

mevzūn-ḳadan-ı maʿnīye: *Anlamın düzgün boylu [sevgilileri], fidan boylu sevgililere benzeyen anlam.*

1. Mevzūn-ḳadan-ı maʿnīye bir kimse
   Bu câme-i lafẓı itmemişdür ilbās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 3). [mevzūn-ḳadan-ı maʿnīye, -ye]*

mey: *İçki, şarap.*

1. Bāʿiş-i ifşā-yı rāz olabilinmez dōstum
   Neşve-i ʿışḳuñla **mey** keyfiyyeti kemdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 6). [mey,]*

2. Müşkildür itmek āteş ile āb imtizāc
   Mey gördügince serkeş olur ol tenük-mizāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [mey,]*
3. Ġam degüldür gelse **mey** maḫmūr-ı pür-efkāra telḫ
   Bu meṣeldür çünki her derde olurmış çāre telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [mey,]*
4. ʿĀşıḳa sāḳī ġam-ı hicrān bilürsin zehr olur
   Kehrübā-reng **meyüñ** ṣun kim aña pa-zehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 2). [meyüñ, -üñ]*
5. Tenezzül eyle gözüm nūrı gel ciger-kūşem
   Ki ḫūn-ı dīde vü dilden **mey** ü kebābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [mey,]*
6. Mey içdügince baḳılmaz cemāl-i meh-veşine
   O şūḫ ʿiẕārına gūyā niḳāb-ı āl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 3). [mey,]*
7. Meysüz ḳarār eyleyemem meşrebüm budur
   Zühhād-ı ḫuşḳa meyl idemem meẕhebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 1). [meysüz, -süz]*
8. Dilde her dem fikr-i laʿl-i nābıdur endīşemüz
   Bir zemān **meyden** bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 2). [meyden, -den]*
9. Ne keyfiyyetdür iy sāḳī ki bir peymāne **mey** görsem
   Şikest-i kāse-i rāz itmede ṣabr u şekīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 5). [mey,]*
10. Cānāna fikrin eylemesün cānın isteyen
    Mey görmesün ḫumārını yād eyleyen ḥarīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 7). [mey,]*
11. Niçe her dem **mey** içmeyem ki Faṣīḥ
    Bī-defʿ bir ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 9). [mey,]*
12. Ne revādur ki görüp ġayrıla **mey** ʿāşıḳ-ı zār
    Cām-ı zehr-āb-ı ciger-kāviş-i āzār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 3). [mey,]*
13. Bir iki peymāne **mey** görmiş ki bāġ-ı ḫüsninüñ
    Sürḫ-gūn nergisleri olmış muṭarrā gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 5). [mey,]*
14. Nūş-ı cān bolġay ayā muġbeççe-i ġonçe-dehen
    Mey gibi sanga ḥelāl eylediler ḳan-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 8). [mey,]*
15. Biz kim ser-i şūrīde-hevā maġlūbuz
    Cürm ü güneh-ālūde **mey** ü maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 2). [mey,]*

mey-dāde: *Şarap veren, ihsan eden.*

1. Dem-ā-dem sāḳi-i gül-rūy dest-i şevḳ-nūşāna
   Edā-yı her çi bād-ā-bād ile **mey-dādedür** şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 8). [mey-dādedür, -dür]*

meydān: *Ortalık yer, alan.*

1. Cemālüñ seyrine müştāḳ ʿuşşāḳ-ı vefā-dāruñ
   Vefā **meydānına** gel ṣalın iy naḫl-i ḫırāmānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 4). [meydānına, -ı, -n, -a]*
2. Bu idrāk olınur ṭarz-ı ḫırām-ı esb-i ḫāmemden
   Ki **meydānı** alup sebḳat ide yek-rān-ı aḳrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 80). [meydānı, -ı]*

meydān-ı ceng-i ʿışkda: *Aşk savaşının meydanı.*

1. Meydān-ı ceng-i ʿışḳda ednā zebūnumuz
   Virse ʿaceb mi Rüstem-i Destānlara cevāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 8). [meydān-ı ceng-i ʿışḳda, -da]*

meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ: *Sabahın cevelan ettiği, dönüp dolaştığı meydan.*

1. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme
   Destine aldıḳda tīġ-i ṣuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ,]*
2. Şeh-süvārum ṣaḥn-ı ḳūyından olınca cilve-ger
   Raḫş-ı mihre teng olur **meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ,]*
3. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme
   Destine aldıḳda tīġ-i ṣuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ,]*
4. Şeh-süvārum ṣaḥn-ı ḳūyından olınca cilve-ger
   Raḫş-ı mihre teng olur **meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ,]*

meydān-ı ʿışk: *Aşk meydanı.*

1. Olduġınca şevḳ ile **meydān-ı ʿışḳ** içre semāʿ
   Çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 5). [meydān-ı ʿışḳ,]*

meydān-ı naẓm u nesrde: *Nesir ve şiir meydanında.*

1. Meydān-ı naẓm u nesrde gül-bāng-i ṣavletüm
   Rüstemler itse gūş eger zehre-çāk ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 10). [meydān-ı naẓm u nesrde, -de]*

mey-gede: *Meyhane.*

1. Kemīne cürʿa-i cām-ı feraḫ-fezāya gider
   Hezār naḳd-i dil ü cānum olsa **mey-gedede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [mey-gedede, -de]*

mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb: *Dokuz kubbeli feleğin meyhanesi.*

1. Elinde sāġarın itmez dil-i ḫarāb tehī
   Ḳalınca **mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb** tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 2). [mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb,]*

meyḫāne: *Meyhane, içki içilen yer.*

1. İy ṣūfī suʾāl eyleme hiç meẕhebümüzden
   Meyḫāneye gel dönme bizüm meşrebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 2). [meyḫāneye, -ye]*

mey-ḫāne: *İçki içilen yer.*

1. Mey-ḫāne taḫt-gāh-ı Cem olmaġladur henüz
   Her cāmı bezm-i ʿişrete tāc-ı Keyānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 5). [mey-ḫāne,]*
2. Dilde var endīşe-i envāʿ-ı ʿişret iy Faṣīḥ
   Bir müferriḥ bezmi çoḳ **mey-ḫānedür** gūyā gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 10). [mey-ḫānedür, -dür]*
3. Baṣduḳça ġam sipāhı zemīn-i dile ayaġ
   Mey-ḫāne künci ʿāṣıḳa dārüʾl-emān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 6). [mey-ḫāne,]*

mey-ḫāne-i ʿışḳa: *Aşk meyhanesi.*

1. Bilmem nicʾolur ṣubḥ-ı ḫumār-ı ʿaḳlı
   Mey-ḫāne-i ʿışḳa mest-i māder-zādum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 101, Mısra 4). [mey-ḫāne-i ʿışḳa, -a]*

mey-h∨ārī: *Şarap içicilik, ayyaşlık.*

1. Göñülde zühd ü **mey-ḫ∨ārīyi** çün seng ü sebūy itdüm
   İdelden nūş cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 6). [mey-ḫ∨ārīyi, -yi]*

mey-i dīrīn-i ḫummuñda: *Küpteki yıllanmış şarap.*

1. Ne keyfiyyet var iy sāḳī **mey-i dīrīn-i ḫummuñda**
Kühen-pīrān-ı bī-tābānı nev-sāle cevān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [mey-i dīrīn-i ḫummuñda, -muñ, -da]*

mey-i gül-gūn: *Gül renkli şarap, Kırmızı şarap.*

1. Ḫabāb eyler **mey-i gül-gūn** ile lebrīz cām üzre
Görenler cā-be-cā şeb-nemle rūy-ı verd-i ḫandānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 23). [mey-i gül-gūn,]*

mey-i ḫoş-güvār: *Hoş içimli, lezzetli şarap.*

1. Ṣafā-yı ḫāṭıruma laʿl-i yār olur bāʿiş
Neşāṭ-ı bezme **mey-i ḫoş-güvār** olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 2). [mey-i ḫoş-güvār,]*

mey-i ʿişret: *Eğlence meclisinin şarabı.*

1. O ser-mest-i hüner üftāde-i ḫāk-i helāk oldı
Ḥarām olsun baña peymāne-i ʿayş u **mey-i ʿişret** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 16). [mey-i ʿişret,]*

mey-i köhne-sifāli: *Eski testideki şarap.*

1. Nice defʿ-i ġam idersüñ bu fenā bezminde
Bu muḥaḳkaḳ ki **mey-i köhne-sifāli** dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 6). [mey-i köhne-sifāli, -i]*

mey-i peymānesi: *Kadehteki şarap.*

1. Meclis-i ʿışḳuñ saña keyfiyyetin naḳl eyleyem
Nuḳlı laḫt-ı dil **mey-i peymānesi** ḫūn-ı derūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 4). [mey-i peymānesi, -si]*

mey-i raḫşān-ı ḫarābāt: *Meyhanenin parlak şarabı.*

1. Ḫumlardan alındı **mey-i raḫşān-ı ḫarābāt**
   Açıldı yine kān-ı Bedaḫşān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 1). [mey-i raḫşān-ı ḫarābāt,]*

mey-i şīrīn-güvāruñ: *Tadı güzel şarap.*

1. Ġelürse telḫ saña ẕāʾiḳañda leẕẕet yoḳ
   Ḥalāveti **mey-i şīrīn-güvāruñ** iy zāhid *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 5). [mey-i şīrīn-güvāruñ, -uñ]*

mey-i yek-sāle: *Bir yıllık şarap.*

1. Mey-i yek-sāle görseñ kesb-i ṣad-sāle ḥayāt itseñ
   Felekden naḳd-i ʿömri eyleseñ iy sāḳī istirdād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 7). [mey-i yek-sāle,]*

meyl: *Meyil, istek, arzu, yönelme.*

1. Vażʿuñdan añladuḳ senüñ iy ṣūḫ-ı bī-vefā
   Ḳalmadı ġayra **meylüñe** hiç iştibāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 6). [meylüñe, -üñ, -e]*

meyl eyledüñ: *Yönelmek, eğilimli olmak.*

1. Meyl eyledüñ bu ḫāke eyā serv-i ser-firāz
   ʿÖmr-i ṭavīl ide müyesser Ḫudā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 7). [meyl eyledüñ, -dü, -ñ]*

meyl eylemekde: *Yönelmek, eğilimli olmak.*

1. Bir yirde saña sehl-i tevāżuʿ görülmesün
   Meyl eylemekde hem-reviş-i ābsın gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 37, Mısra 2). [meyl eylemekde, -mek, -de]*

meyl ide: *Gönül vermek, yönelmek.*

1. Sen gönder āb-ı cūy-ı niyāzı ayāġına
   Şāyed ki **meyl ide** o ser-āmed nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 6). [meyl ide, -e]*

meyl idemem: *Gönül vermek, yönelmek.*

1. Meysüz ḳarār eyleyemem meşrebüm budur
   Zühhād-ı ḫuşḳa **meyl idemem** meẕhebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 2). [meyl idemem, -e, -me, -m]*

meyl ider: *Gönül bağlamak, istek ve arzu duymak, yönelmek.*

1. Her ne cānibde bulınsa **meyl ider** elbette dil
   Ḫāk-i kūy-ı yāra āb-ı çeşm-i giryānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 3). [meyl ider, -er]*
2. Bir cīfenüñ görince hücūm-ı kelāġını
   Pervāza **meyl ider** mi o ʿanḳā-ṭabʿ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 9). [meyl ider, -er]*
3. Reh-i meẕellet-i ʻişyānda ḳalmayam pā-māl
   'Umūm-ı nās bu ḳavl-i mücerrebe cāzim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 78). [meyl ider,]*

meyl ider: *Meyletmek, eğilim göstermek II gönül bağlamak, sevmek, aşık olmak.*

1. Budur bu ḥāli saña **meyl ider** dil-efgāruñ
   Göñülde dāġ-ı ġamuñ serde zaḫm-ı efkāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 2). [meyl ider, -er]*

meyl ider: *Yönelmek.*

1. Kemāl-i mertebe pür-cürm ü maʻṣiyet-kārem
   Ki żıdda **meyl ider** gelse bir ḫuṣūṣa kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 79). [meyl ider, -er]*

meyl idüp: *Gönül bağlamak, istek ve arzu duymak, yönelmek.*

1. Göñül bir āfiṭāba **meyl idüp** cismüñ hilāl eyle
   Felekde sen de māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 1). [meyl idüp, -üp]*

meyl idüp: *Gönül vermek, yönelmek.*

1. Faṣīḥā **meyl idüp** her serv-ḳad pāyına yüz sürmem
   Baña müşkildür olmaḳ gülşen-i ʿālemde cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 9). [meyl idüp, -üp]*
2. Faṣīḥā **meyl idüp** hercāyi-ṭabʿāna göñül virme
   Miṣāl-i mā-i cārī serv-ḳadler bī-vefādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 11). [meyl idüp, -üp]*

meyl itdüm: *Meyletmek.*

1. Yine bir āfet-i ḫūn-rīz ü kāfir-kişe **meyl itdüm**
   Raḥim-düşmen taẓallūm-āşinādur el-amān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 3). [meyl itdüm, -dü, -m]*

meyl itmedi: *Yönelmek, eğilimli olmak.*

1. Bīhūde āb-rūy-ı niyāz eyledüm niṣār
   Meyl itmedi bu ḫāḳe o serkeş nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 4). [meyl itmedi, -me, -di]*

meyl itmesem: *Meyl etmemek, yönelmemek..*

1. N'ola **meyl itmesem** aġyār varken bezm-i dil-dāra
   Yazıḳdur ġonçeyi ḫār ile görmek bülbül-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 1). [meyl itmesem, -me, -se, -m]*

meyl itmesün: *Meyletmek, yönelmek.*

1. Meyl itmesün mi saña Faṣīḥā o naḫl-i nāz
   Geçsün mi böyle miḥnet ile rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 9). [meyl itmesün, -me, -sün]*

meyl itmiş: *Gönül bağlamak ‖ sevmek, aşık olmak, can vermek.*

1. Göñül ġafletle varmış ol perī-ruḫsāra **meyl itmiş**
   Devāsuz bir ʿaceb derd-i nihānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 5). [meyl itmiş, -miş]*

meyl-i ter ü ḫusk: *Kuru ve taze (olana) yönelmek, tenezzül etmek.*

1. Biz cānı esīr-i ḫūrd u ḫ∨āb eylemezüz
   Meyl-i ter ü ḫuşk u nān u āb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 2). [meyl-i ter ü ḫuşk,]*

meyl-i zer: *Altın, akçeye olan zaaf, eğilim.*

1. Meyl-i zer ü ḥubb-i cāhdan itsün ḫāli
   Genc-i dilüm ʿirfān ile mālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 3). [meyl-i zer,]*

meyl-i zülfüñde: *Saça meyletmek.*

1. Meyl-i zülfüñde dili bend eyledüñ tedbīr ile
   Baġladuñ gūyā ki bir dīvāneyi zencīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 1). [meyl-i zülfüñde, -üñ, -de]*

meyyāl olurdı: *Meyil eden, eğilimli, bağımlı olmak.*

1. Cebīn-i cūya şiken virmez idi bād-ı şimāl
   O şeh ki kûha ṣabā ḳadrin eylese tavṣīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 34). [meyyāl olurdı, -ur, -dı]*

mezād it: *Müzâyedeye çıkmadan ‖ ayağa düşürmeden, değeri düşmeden.*

1. Kem-raġbetī-i çārsū-yı dehr o ḥadde
   Baḳmazlar eger Yūsufı biñ kerre **mezād it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 8). [mezād it,]*

mezāḳ: *Zevk, tat.*

1. Dil olsa n'ola leb-i laʿl-i nābdan müteleẕẕiẕ
   Olur **meẕāḳı** olanlar şarābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 2). [meẕāḳı, -ı]*
2. Şarāb-ı şehd ise sensüz **mezāḳı** telḫ eyler
   Zehir içürse senüñle felek gelür şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 7). [mezāḳı, -ı]*

mezāk-ı yāra: *Sevgilinin damağı.*

1. Baḥr-ı eşküm ʿarz-ı emvāc-ı cebīn itmiş görüp
   Girye-i pür-şūr-ı dil gelmiş **meẕāḳ-ı yāra** telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 4). [meẕāḳ-ı yāra, -a]*

mezāyā-yı ma'ānī: *Manaların fazileti.*

1. Beẕl eyler idi ḫalḳa eger mümkin olaydı
   Elfāẓda ḳalmazdı **mezāyā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 44). [mezāyā-yı maʿānī,]*

mezemmet: *Kınama, çekiştirme, zemmetme.*

1. Bilmezüz nīk ü bed-i aḥbāb u aʿdāyı Faṣīḥ
   Sîr-çeşm-i midḥat-ī ʿālem **meẕemmet** ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 10). [meẕemmet,]*

mezheb: *Yol, gidilen yol.*

1. Meysüz ḳarār eyleyemem meşrebüm budur
   Zühhād-ı ḫuşḳa meyl idemem **meẕhebüm** budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 2). [meẕhebüm, -üm]*
2. İy ṣūfī suʾāl eyleme hiç **meẕhebümüzden**
   Meyḫāneye gel dönme bizüm meşrebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 1). [meẕhebümüzden, -ümüz, -den]*

mezheb ü dīn olmışdur: *Din ve mezhep (haline) getirmek.*

1. Dervīşlere melāmet āyīn olmışdur
   Teslīm ü rıżā **meẕheb ü dīn olmışdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 2). [meẕheb ü dīn olmışdur, -mış, -dur]*

mezhep: *Yol, gidilen yol.*

1. Yā Rab nā-ümmīde maṭlab sensin
   İslām ile dīn ü **mezhep** hep sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 2). [mezhep,]*

mi: *"mı" soru edatı ve "-dır" bildirme ekinin bir arada kullanılmış hali "mıdır?".*

1. Bir gül ü şemʿi **mi** var dehrüñ taʿalluḳ itmeyem
   Bülbül ü pervānesi ser-cümle düşmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [mi,]*
2. Olsaḳ ʿaceb **mi** şevḳ ile biz de külāh dost
   Olmamış o şems-i kec-külehüm tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [mi,]*
3. Düşnām-ı dil-rübā bizi şād eylemez **mi** hiç
   Erbāb-ı ʿışḳı ḫayr ile yād eylemez **mi** hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [mi,]*
4. Düşnām-ı dil-rübā bizi şād eylemez **mi** hiç
   Erbāb-ı ʿışḳı ḫayr ile yād eylemez **mi** hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [mi,]*

5. Bir mevsim-i bahār-ı güşāyiş-nümā-yı feyż
   Gül-ġonçe-i- ümīdi güşād eylemez **mi** hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 4). [mi,]*
6. Tā key keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab o meh
   İẓhār-ı rūy-ı mihr ü vedād eylemez **mi** hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 6). [mi,]*
7. Elbette hep murād-ı ḫilāf üzre devr ider
   Çarḫ-ı felek bizümle inād eylemez **mi** hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 8). [mi,]*
8. Tā key bu zehr-ḫand-i teġāfül meger Faṣīḥ
   Ṣāhān-ı ḥüsn baḥşīş ü dād eylemez **mi** hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 10). [mi,]*
9. Dimāġ-ı ḫ∨āhişe degmez **mi** hiç şemīm-i murād
   Hemīşe böyle ḳalur mı zükām-ı nā-kāmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [mi,]*
10. Görür eṭrāf-ı dāmān-ı gül-i raʿnāyı ḫār almış
    Figān ü zāra āġāz itmesün **mi** bülbül-i nā-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 6). [mi,]*
11. Hemīşe dest-i cevrüñden dil-i nā-şād ider feryād
    Saña iy seng-meşreb eylemez **mi** hīç eser feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 2). [mi,]*
12. Bu vaż ʿ-ı ġayr-ı mükerrer nedür bilinmedi hiç
    Sitem **mi** ʿişve midür nāz mı ʿitāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [mi,]*
13. ʿĀrıżuñ şemʿ-i şeb-ārā mı gül-i raʿnā mıdur
    Murġ-ı dil pervāne **mi** ya bülbül-i şeydā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 2). [mi,]*
14. Neşve-i cām-ı mey-i ʿışḳuñla bir ḥāletdeyüm
    Ḫūn-ı dil **mi** bilmezin nūş itdügüm ṣahbā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [mi,]*
15. Farḳ-ı Mecnūnla görmedüñ **mi** Faṣīḥ
    Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 9). [mi,]*
16. Bilür **mi** cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
    Fütāde-baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [mi,]*
17. Bilür **mi** cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
    Fütāde baḥre ġam-ı yād u āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [mi,]*
18. İfāde eyleyemez **mi** merāmını bilmem
    Nedür bu nāle-i pey-der-pey-i hezār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 3). [mi,]*
19. Bīhūde ʿarż-ı ḫ∨āhiş ider **mi** saña Faṣīḥ
    Kendin nigāh-ı luṭfuña cānā sezā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [mi,]*
20. Geçsün **mi** böyle ḥayreṭ ile rūzgār-ı ʿömr
    Olsun mı pejmürīde-i ġaflet bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [mi,]*
21. Meyl itmesün **mi** saña Faṣīḥā o naḫl-i nāz
    Geçsün **mi** böyle miḥnet ile rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 9). [mi,]*

22. Meyl itmesün **mi** saña Faṣīḥā o naḫl-i nāz
Geçsün **mi** böyle miḥnet ile rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [mi,]*
23. Yārānı bu şiʿr eylese iʿcāz ʿaceb **mi**
Kilk-i suḫan-ārā-yı Faṣīḥüñ eseridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 9). [mi,]*
24. Gelmez **mi** görmezüz o perī bezm-i ʿişrete
Yoḳsa Faṣīḥ biz **mi** ʿacep ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 11). [mi,]*
25. Gelmez **mi** görmezüz o perī bezm-i ʿişrete
Yoḳsa Faṣīḥ biz **mi** ʿacep ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 12). [mi,]*
26. İy göñül ʿadd itmesünler **mi** seni mümtāz-ı ʿışḳ
Cān-ı sūẓanuñ mı yoḳ yā çeşm-i giryānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 3). [mi,]*
27. Cihānda kimse **mi** var istifāde eyleyecek
Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 1). [mi,]*
28. Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan ġayrı
Bir āsitāne **mi** var ser-nihāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 10). [mi,]*
29. Cihānda kimse **mi** var istifāde eyleyicek
Cihānda kimse **mi** var istifāde eyleyicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 2). [mi,]*
30. Bir āsitāne **mi** var ser-nihāde eyleyicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 11). [mi,]*
31. Ḥāl-i dil-i güm-geşteden aṣlā ḫaberüm yoḳ
Bu cānibe düşmez **mi** ṣabā geşt ü güẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 6). [mi,]*
32. Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet **mi** gördi yār
Bilmem Faṣīḥ vechi nedür bu teġāfülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 9). [mi,]*
33. Faṣīḥ gevher-i dāniş **mi** ẓann ider bizde
Nedür bu mertebe cevri sipihr-i ġaddāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 11). [mi,]*
34. Göñülde yir **mi** var ʿışḳuñla gülşen eylemedük
Ġamuñla bir dem olur mı ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 1). [mi,]*
35. Fiġān mı āh mı feryād u şekve **mi** ḳaldı
Cihānda cevr ü cefāñ ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 7). [mi,]*
36. O dem olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
O gün gelür **mi** göre dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 2). [mi,]*
37. Nedür Faṣīḥa bu vaż ʿ-ı teġāfül-āmīzüñ
Degül **mi** yoḫsa sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 10). [mi,]*
38. Ne ʿālem olduġın mihr ü maḥabbet ʿālemin gördüñ
Ne ġamlar çekdügin bildüñ **mi** kāfir ehl-i īmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 4). [mi,]*

39. Geçmez **mi** āh daḫı günāhumdan ol melek
Ġırbāle döndi āh-ı dilümden ten-i felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 2). [mi,]*
40. İtdi gül-i ḫiṭāb ile ḫandān lebüñ beni
Muʿciz degül **mi** ṭūṭī-ṣıfat ġonçe söylemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 8). [mi,]*
41. ʿAceb **mi** olsa zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem
Bu şiʿr-i dil-pesende iy Faṣīḥ oldı cihān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 9). [mi,]*
42. Virmişken o ḫaṭ kemāl-i behcet
Ser-ber **mi** degül meger ki kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 6). [mi,]*
43. Dirsem ʿaceb **mi** kākülüñe naḫl-i yāsemīn
Pīçide ser-be-ser ḳad-i nev-res-nihālüñe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 6). [mi,]*
44. Bir rūy-ı dil **mi** görmedi bilmem bahārdan
Çıḳdı seḥer ḥarīm-i çemenden ṣabā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 5). [mi,]*
45. Ḫāṭır-ı şehde **mi** yoḫsa dil-i dervīşde **mi**
Bilmezüz kim seni keşretde **mi** vaḥdetde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 3). [mi,]*
46. Ḫāṭır-ı şehde **mi** yoḫsa dil-i dervīşde **mi**
Bilmezüz kim seni keşretde **mi** vaḥdetde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 3). [mi,]*
47. Ḫāṭır-ı şehde **mi** yoḫsa dil-i dervīşde **mi**
Bilmezüz kim seni keşretde **mi** vaḥdetde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 4). [mi,]*
48. Yād ider **mi** o ġonçe-fem bizi hiç
Sen ṣabā bezm-i yāra maḥremsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 3). [mi,]*
49. Hiç düşer **mi** dōstum fehm itmemek izʿānuña
ʿĀşıḳ-ı üftādeye ṭarz-ı mürüvvet nʾeydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 7). [mi,]*
50. Ne semte itseñ ʿaẓīmet esīr-i miḥnetsüñ
Ḫalāṣa çāre **mi** var çarḫ-ı bī-ḳarār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 6). [mi,]*
51. İşitmedüñ **mi** göñül dāstān-ı Mecnūnı
Neler çekildi mahabbetde intiẓār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 7). [mi,]*
52. O dem gelür **mi** ki tīġ-ı ġazā-yı tīz-zebān
Ḳırāʾat eyleye āyāt-ı ḳāṭıʿuʾl-burhān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 1). [mi,]*
53. O dem gelür **mi** kʾolup sırr-ı āb-ı (...)
Çıḳa deruñ-ı segāndan dükān-ı kelle-pezān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 5). [mi,]*
54. O dem gelür **mi** kemāl-i vifāḳdan nāşī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 7). [mi,]*
55. Her gice feryād yā Rab yā Rab ʿuşşāḳ-ı zār
Eylemez **mi** hiç eşer yā Rab dil-i meh-rūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 6). [mi,]*

56. Āġāza başlasa anı tā-vaḳt-i nefḥ-i ṣūr
Encāma müntehī **mi** olur mācerā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 18). [mi,]*
57. Gider **mi** ḫalḳa-i āġūşa yār gelmez **mi**
Bizüm de dāmumuza bir şikār gelmez **mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 1). [mi,]*
58. Bisāṭ-ı bezmümüz āmāde sāḳī munṭazıruz
Gelür **mi** meclise ol şīve-kār gelmez **mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 4). [mi,]*
59. Dil-i şikestemi ḫālī ḳomaz ḫayāl-i ruḫı
Piyāle-i mehi eyler **mi** āfiṭāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 4). [mi,]*
60. Sen iy āyīne niçe ḥüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
Bir āḫır dil-rübāda böyle ḥüsn ü ānı gördüñ **mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 6). [mi,]*
61. Bir cīfenüñ görince hücūm-ı kelāġını
Pervāza meyl ider **mi** o ʿanḳā-ṭabʿ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 9). [mi,]*
62. Laʿl-i lebüñ **mi** menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt mı
Luṭfuñ mı ḳaṭre ḳaṭre ḳand-ı nebāt mı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 84, Mısra 1). [mi,]*
63. Gerçi ikidür zebānuñ ammā
Bir söz **mi** çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 24). [mi,]*
64. Gerçi ikidür zebānuñ ammā
Bir söz **mi** çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 24). [mi,]*
65. Gencīne **miyim** ki hükm-i Bārī
Cāy itdi baña harābe-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 137). [miyim, -yim]*

mi: *Mı, soru edatı.*

1. Münfekk olur **mı** tārik-i dilden duḫān-ı āh
Olmaz seḥāb ḳulle-i küh-sārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 5). [mı,]*
2. Pā-būs-ı yāra mümkin olur **mıydı** dest-res
Şāne olaydı ṭurra-i ṭarrārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 7). [mıydı, -ydı]*
3. Dimāġ-ı ḫ∨āhişe degmez mi hiç şemīm-i murād
Hemīşe böyle ḳalur **mı** zükām-ı nā-kāmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 3). [mı,]*
4. Olur **mı** ḳāṭre-feşān kişt-zār-ı ümmīde
Sehāb-ı feyż-niṣār-ı yem-i kerīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 5). [mı,]*
5. Ḳālur **mı** silk-i dırāz-ı emel Faṣīḥ tehī
Olur **mı** zīb-fezā gevher-i yetīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [mı,]*

6. Ḳālur **mı** silk-i dırāz-ı emel Faṣīḥ tehī
   Olur **mı** zīb-fezā gevher-i yetīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 10). [mı,]*
7. Bu vaż'-ı ġayr-ı mükerrer nedür bilinmedi hiç
   Sitem mi 'işve midür nāz **mı** 'itāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [mı,]*
8. 'Ārıżuñ şem'-i şeb-ārā **mı** gül-i ra'nā mıdur
   Murġ-ı dil pervāne mi ya bülbül-i şeydā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 1). [mı,]*
9. La'l-i nābuñ mül midür ya ġonçe-i şād-āb **mı**
   Kākülüñ ḫoş-bū ḳaranfil sünbül-i ġarrā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 3). [mı,]*
10. 'Ārıżuñ şem'-i şeb-ārā mı gül-i ra'nā **mıdur**
    Murġ-ı dil pervāne mi ya bülbül-i şeydā **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 1). [mıdur, -dur]*
11. 'Ārıżuñ şem'-i şeb-ārā mı gül-i ra'nā **mıdur**
    Murġ-ı dil pervāne mi ya bülbül-i şeydā **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 2). [mıdur, -dur]*
12. La'l-i nābuñ mül midür ya ġonçe-i şād-āb mı
    Kākülüñ ḫoş-bū ḳaranfil sünbül-i ġarrā **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 4). [mıdur, -dur]*
13. Ḳadd-i nāzuñ cilve-i dil-keş ḫırāmuñ dōstum
    Gül-sitān-ı nāzda serv-i semen-sīmā **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 6). [mıdur, -dur]*
14. Neşve-i cām-ı mey-i 'ışḳuñla bir ḥāletdeyüm
    Ḫūn-ı dil mi bilmezin nūş itdügüm şahbā **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [mıdur, -dur]*
15. Ḫāk-būs-ı āsitānuñla müşerref ġayrılar
    Dūr kūyuñdan Faṣīḥ-i bī-ser ü bi-pā **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 10). [mıdur, -dur]*
16. Tāb u tüvān **mı** ḳor nigeh-i rüstemānesi
    Ża'f-āverī-i māye-i ṣabr u şekīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 5). [mı,]*
17. Belālı dil ġam-ı 'ışḳuñla mübtelā **mı** olur
    O mübtelāya meger ġayrı bir belā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [mı,]*
18. Belālı dil ġam-ı 'ışḳuñla mübtelā **mı** olur
    O mübtelāya meger ġayrı bir belā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [mı,]*
19. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
    Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [mı,]*
20. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı 'ışḳa düşen
    Fütāde-baḥre ġam-ı yād u āşinā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [mı,]*
21. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
    Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [mı,]*

22. Meger bu gūne reviş ʿāşıḳa revā **mı** olur
Hemīşe gitmedesin ḫāne-i raḳībe (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [mı,]*
23. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faşīḥā sebeb
Vüfūr-ı şıdḳ şehā mūcid-i fedā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [mı,]*
24. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā **mı** olur
O mübtelāya meger ġayrı bir belā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [mı,]*
25. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā **mı** olur
O mübtelāya meger ġayrı bir belā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [mı,]*
26. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [mı,]*
27. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
Fütāde baḥre ġam-ı yād u āşinā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [mı,]*
28. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [mı,]*
29. Hemişe gitmedesin ḫāne-i raḳībe rüvā
Meger bu gūne reviş ʿāşıḳa revā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [mı,]*
30. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faşīḥa sebeb
Vüfūr-ı şıdḳ-ı şehā mūcid-i fedā **mı** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [mı,]*
31. Dilleri vīrān iden hep çeşm-i dil-berdür Faşīḥ
Ol ḫarāb olmaz **mı** kim bezmüñde nāẓır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [mı,]*
32. Revā **mı** ḫ∨āb-ı rāhat görmeye ʿuşşāḳ-ı nā-şāduñ
Bilürsin iy siyeh-mest-i sitem ṣubḥ-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 11). [mı,]*
33. İtmez suʾāl kimse Faşīḥ ʿālemüñde ol
Ḫārā **mı** seng-i ḫāre midür bālişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 10). [mı,]*
34. O şūḫ giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā **mı** ṣanur
Duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz hevā **mı** ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [mı,]*
35. O şūḫ giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā **mı** ṣanur
Duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz hevā **mı** ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 2). [mı,]*
36. Bizümle ʿahd-i vifāḳ itmede tereddüd ider
Cihānı kendü gibi yoḫsa bī-vefā **mı** ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [mı,]*
37. Cefāyı her ne ṭarīḳ ile itse teslīmüz
Bizi ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā **mı** ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [mı,]*

38. O ġonçe ḫande ider girye vü fiġānumuza
Sirişki şeb-nem-i ter āhumuz ṣabā **mı** ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [mı,]*
39. Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmīḥ
Faṣīḥ yār ʿaceb ġayra mübtelā **mı** ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [mı,]*
40. Geçsün mi böyle ḫayreṭ ile rūzgār-ı ʿömr
Olsun **mı** pejmürīde-i ġaflet bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 2). [mı,]*
41. Her suḫan rütbe-i taḥsīni bulur **mı** çü Faṣīḥ
Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [mı,]*
42. Bir şübhe ḳalur **mı** hele tevhīd-i Ḫudāda
Baḳ ʿāleme gör keyf ile kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 5). [mı,]*
43. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ sīnende īmānuñ **mı** yoḳ
Ḫaste-i ʿışḳa ilāca yoḫsa dermānuñ **mı** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 1). [mı,]*
44. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ sīnende īmānuñ **mı** yoḳ
Ḫaste-i ʿışḳa ilāca yoḫsa dermānuñ **mı** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 2). [mı,]*
45. İy göñül ʿadd itmesünler mi seni mümtāz-ı ʿışḳ
Cān-ı sūẓanuñ **mı** yoḳ yā çeşm-i giryānuñ **mı** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 4). [mı,]*
46. İy göñül ʿadd itmesünler mi seni mümtāz-ı ʿışḳ
Cān-ı sūẓanuñ **mı** yoḳ yā çeşm-i giryānuñ **mı** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 4). [mı,]*
47. Fāriġ olduñ iy göñül feryād u efġān itmeden
Tīg-i ġamdan perde-i sīneñde hicrānuñ **mı** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 6). [mı,]*
48. Yāra rāz-ı ʿışḳı izḫāra ne ḥācetdür zebān
Çeşm-i giryānuñ **mı** evżāʿ-ı perīşānuñ **mı** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 8). [mı,]*
49. Yāra rāz-ı ʿışḳı izḫāra ne ḥācetdür zebān
Çeşm-i giryānuñ **mı** evżāʿ-ı perīşānuñ **mı** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 8). [mı,]*
50. Dīde-i terle dil-i perverde māliksin Faṣīḥ
Devlet-i ʿışḳuñda yāruñ baḥr ile kānuñ **mı** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 10). [mı,]*
51. Açdıḳça ṣubḥ ġonçelerin sīnesin ṣabā
Ṣad-pāre olmasun **mı** dil-i zārı bülbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 4). [mı,]*
52. Göñülde yir mi var ʿışḳuñla gülşen eylemedük
Ġamuñla bir dem olur **mı** ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 2). [mı,]*
53. Fiġān **mı** āh **mı** feryād u şekve mi ḳaldı
Cihānda cevr ü cefāñ ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 7). [mı,]*

54. Fiġān **mı** āh **mı** feryād u şekve mi ḳaldı
Cihānda cevr ü cefāñ ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 7). [mı,]*
55. O dem olur **mı** sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
O gün gelür mi göre dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 1). [mı,]*
56. İy ruḫları gül kec-reviş-i ḫāra **mı** uyduñ
Yaʿnī güzelüm düşmen-i bed-kāra **mı** uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 1). [mı,]*
57. İy ruḫları gül kec-reviş-i ḫāra **mı** uyduñ
Yaʿnī güzelüm düşmen-i bed-kāra **mı** uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 2). [mı,]*
58. İy ḥüsn ü müsellem-meniş-i ʿişvede mümtāz
Raġmen bize vażʿ-ı bed-i aġyāra **mı** uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 4). [mı,]*
59. Teşrifüñe biz cān ile dil-teşneyüz ammā
Sen varduñ o ġaddār-ı dil-āzāra **mı** uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 6). [mı,]*
60. Bāġun yine sünbülleri āşüfte vü derhem
İy bād-ı ṣabā kākül-i mekkāra **mı** uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 8). [mı,]*
61. İy laʿli şeker-rīz-i melāḥat hele bir kez
Ḳavl-i dil-i ʿuşşāḳ-ı vefā-dāra **mı** uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 10). [mı,]*
62. Taḳrīb neden devlet-i vaṣlına Faṣīḥā
Esrār-ı ḫayālāt-ı ḫaṭ-ı yāra **mı** uydun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 12). [mı,]*
63. Dāġ olmaz dōstum cān u dil-i aġyārda
Hiç güşād olsun **mı** serdī-i dey-i behmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 8). [mı,]*
64. Çāk olmasun **mı** dāmene dek ceyb-i dil Faṣīḥ
Taṭvīl olındı rişte-i hicrānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 9). [mı,]*
65. Ḫāne-i yārda kāşāne-i aġyārda **mı**
Ẕevḳ-ı vuṣlatda mısın renciş-i fürḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 5). [mı,]*
66. Dīdeler ābda **mı** yoḫsa şeker-ḫ∨ābda **mı**
Pister-i nāzda **mı** ḫāk-i meẕelletde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 7). [mı,]*
67. Dīdeler ābda **mı** yoḫsa şeker-ḫ∨ābda **mı**
Pister-i nāzda **mı** ḫāk-i meẕelletde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 7). [mı,]*
68. Dīdeler ābda **mı** yoḫsa şeker-ḫ∨ābda **mı**
Pister-i nāzda **mı** ḫāk-i meẕelletde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 8). [mı,]*
69. Ḫāne-i yārda kāşāne-i aġyārda mı
Ẕevḳ-ı vuṣlatda **mısın** renciş-i fürḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 6). [mısın, -sın]*

70. Faṣīḥ bīhūde gel türktāz-ı saʿy itme
Şikār-ı kām alınur **mı** bu rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 10). [mı,]*
71. Görse rū-gerdān olur āyīne-ruḫsārum benüm
Yoḫsa bir peykān **mı** ḳonmış her ser-i müjgānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 4). [mı,]*
72. Bülbül-i dīrīnesiyüz biz de bu bāġuñ ṣabā
Degmemek inṣāf **mı** kām-ı dile būy-ı güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 4). [mı,]*
73. Ḳalur **mı** ġonçe-i ümmīd böyle ser-beste
Nesīm-i dil-keş-i faṣl-ı bahār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 7). [mı,]*
74. İnkār olur **mı** gülşen-i naẕuñ letāfeti
Murġ-ı niyāzı eyleyicek neğme-i hezār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 4). [mı,]*
75. Tāḳrīre dilde ṭāb **mı** var iftirāḳumı
Bir vech ile beyān idemem iştiyāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 1). [mı,]*
76. Zülf-teg ḫ∨ābını **mı** ʿışḳ perīşān ḳıldı
Ḫāl-teg itdi ḳara aḥter-i tābān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 3). [mı,]*
77. Pīçīde yāsemenle serv farḳ olur **mı** hiç
Ḳandīl ile müzeyyen olan her menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 21). [mı,]*
78. Laʿl-i lebüñ mi menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt **mı**
Luṭfuñ **mı** ḳaṭre ḳaṭre ḳand-ı nebāt **mı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 84, Mısra 1). [mı,]*
79. Laʿl-i lebüñ mi menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt **mı**
Luṭfuñ **mı** ḳaṭre ḳaṭre ḳand-ı nebāt **mı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 84, Mısra 2). [mı,]*
80. Laʿl-i lebüñ mi menbaʿ-ı āb-ı ḥayāt **mı**
Luṭfuñ **mı** ḳaṭre ḳaṭre ḳand-ı nebāt **mı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 84, Mısra 2). [mı,]*
81. Yaʿḳūb **mıyum** ki itdi züʾl-menn
Beyt-i ḥazeni baña nişīmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 135). [mıyum, -y, -um]*

mi: *Mi, soru edatının ikinci tekil şahıs zamir eki almış hali.*

1. Bilmem iy ṣūfi ḫakīḳatde ṭarīḳatde **misin**
Yoḫsa ḫarlar gibi bīhūde meşaḳḳatde **misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 1). [misin, -sin]*
2. Ḫāṭır-ı şehde mi yoḫsa dil-i dervīşde mi
Bilmezüz kim seni keşretde mi vaḥdetde **misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 4). [misin, -sin]*
3. Ḫāne-i yārda kāşāne-i aġyārda mı
Ẕevḳ-ı vuṣlatda mısın renciş-i fürḳatde **misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 6). [misin, -sin]*

4. Dīdeler ābda mı yoḫsa şeker-ḫ∨ābda mı
   Pister-i nāzda mı ḫāk-i meẕelletde **misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 8). [misin, -sin]*
5. Daḫı aʿdāya nezāketle şemātetde **misin**
   Tā-be-key bu suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 10). [misin, -sin]*

midād olsa: *Yazıya dökülmek.*

1. Taḥrīre eylemezdi vefā mācerāmuzı
   Eşcār kilk ü baḥr **midād olsa** iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 9). [midād olsa, -sa]*

midād-ı siyeh: *Siyah mürekkep.*

1. Degül **midād-ı siyeh** şerḥ-i sūzum itdükçe
   Olur Faṣīḥ varaḳ sūḫte-i beyān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 9). [midād-ı siyeh,]*

miʿde-i ṣaḥīḥüm: *Sağlıklı mide II Sağlıklı ve sağlam kişilik.*

1. Nuḳl-i sitem-i simāṭ-ı dehri
   Haẓm itmede **miʿde-i ṣaḥīḥüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 14, Mısra 2). [miʿde-i ṣaḥīḥüm, -üm]*

midḥat: *Övme, methetme.*

1. Ṣarīre başladuñ iy kilk-i ḫoş-edā-yı Faṣīḥ
   Kimüñ s̲enā-geri olduñ bu **midḥatüñ** kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 16). [midḥatüñ, -üñ]*

midür: *"mı" soru edatı ve "-dır" bildirme ekinin birarada kullanılmış hali "mıdır?".*

1. Cebīn-i yārda gīsū-yı müşg-i nāb **mıdur**
   ʿİẕār-ı māha çekilmiş siyeh seḥāb **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 1). [mıdur,]*
2. Cebīn-i yārda gīsū-yı müşg-i nāb **mıdur**
   ʿİẕār-ı māha çekilmiş siyeh seḥāb **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 2). [mıdur,]*
3. Ṣarāb-ı nāb **mıdur** būs-ı laʿl-i yār **mıdur**
   Ṣafā viren saña iy dil ney ü rebāb **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 3). [mıdur,]*
4. Ṣarāb-ı nāb **mıdur** būs-ı laʿl-i yār **mıdur**
   Ṣafā viren saña iy dil ney ü rebāb **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 3). [mıdur,]*

5. Ṣarāb-ı nāb **mıdur** būs-ı laʿl-i yār **mıdur**
   Ṣafā viren saña iy dil ney ü rebāb **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [mıdur,]*
6. Gehī tekellüm-i nāz itmeyüp de ʿuṣṣāḳa
   Meger ki teng-dehānem dimek cevāb **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 6). [mıdur,]*
7. Bu vaż'-ı ġayr-ı mükerrer nedür bilinmedi hiç
   Sitem mi ʿişve midür nāz mı ʿitāb **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [mıdur,]*
8. Faṣīḥā bilmezin iy kāfir-i cefā-endīş
   Vefā günāh ise cevr eylemek sevāb **mıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 10). [mıdur,]*
9. İy dil peyām-ı vaṣlı **mıdur** ḫ∨āhişüñ nedür
   Her dem nesīm-i ṣubḥ-gehe pürsişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [mıdur,]*
10. Viṣāḫ-ı ṣadrı **mıdur** düşmenüñ ki gūşumuza
    Ṭoḳınmadı ḫaberi çoḳ zemāndur ol güherüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 7). [mıdur,]*

midür: *"mı" soru edatı ve "-dır" bildirme ekinin bir arada kullanılmış hali "mıdır?".*

1. Bu vaż'-ı ġayr-ı mükerrer nedür bilinmedi hiç
   Sitem mi ʿişve **midür** nāz mı ʿitāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [midür,]*
2. Laʿl-i nābuñ mül **midür** ya ġonçe-i şād-āb mı
   Kākülüñ ḫoş-bū ḳaranfil sünbül-i ġarrā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 3). [midür,]*
3. İtmez suʾāl kimse Faṣīḥ ʿālemüñde ol
   Ḫārā mı seng-i ḫāre **midür** bālişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 10). [midür,]*
4. Cihānı yoḫsa muradūñ fenāya virme **midür**
   Bu seyl-i ḫūn nedür iy çeşm-i eşk-bār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 7). [midür,]*
5. Yir yir felekde necm-i leṭāfet **midür** yahud
   Ol meh ʿizār-ı pākini ḫūy-gerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [midür, -dür]*
6. Ol ḫāl-i siyehle **midür** aṣḥāb-ı cemālüñ
   Peyġamber-i ḥüsn olduġına muʿcize rūyuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 6). [midür,]*

mīḫ: *Büyük, ulu. II kaliteli, güzel.*

1. Aʿdānuñ olur revzen-i çeşmine Faṣīḥ
   Her noḳṭa-i nesḫi ḫaṭṭ-ı beytüm bir **mīḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 4). [mīḫ,]*

mihir-ruḫsār: *Güneş yüzlü. II güneş gibi parlak yüzü olan sevgili.*

1. Ḥaṣret-i rūyıyla ḳalmış ṣubḥ u şāmı farḳdan
   Görmeyince ol **mihir-ruḫsārı** dil gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 6). [mihir-ruḫsārı, -ı]*

mihmān: *Konuk, misafir.*

1. Göñül derd ü ġam-ı ʿışḳ-ı cevānı eylemiş peydā
   Degül tenhā bir iki **mihmānı** eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 2). [mihmānı, -ı]*
2. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde giryān sīne çāk
   Bu seḥer bir māh-rū **mihmāna** itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 8). [mihmāna, -a]*
3. Gelüp bir gice de bārī senüñ **mihmānuñ** olsaydı
   Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 4). [mihmānuñ, -un]*
4. Bulmazuz bir laḥża ḫālī dūd u ġamdan cānumuz
   Eksik olmaz tekye-gāh-ı dilde hiç **mihmānumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 31, Mısra 2). [mihmānumuz, -umuz]*
5. Beytüʾl-ḥazen-i zemānede **mihmānuz**
   Kenʿān-ı mihende Yūsuf-ı giryānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 1). [mihmānuz, -uz]*

mihmān ider miyüz: *Konuk, misafir.*

1. Cān-ı żaʿîfi vuṣlata **mihmān ider miyüz**
   Tayy-i feyāfi-i ġam-ı hicrān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 1). [mihmān ider miyüz, -yüz]*

mihmān iderin: *Misafir, konuk etmek.*

1. Mülk-i dil ü cān olsa n'ola sūḫte yir yir
   Bir şāh-ı ġamı her gice **mihmān iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 10). [mihmān iderin, -er, -in]*
2. Bir şāh-ı ġamı her gice **mihmān iderin** ben
   Cān u dilümi mā-ḥażār-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 1). [mihmān iderin, -er, -in]*
3. Mülk-i dil ü cān olsa n'ola sūḫte yir yir
   Bir şāh-ı ġamı her gice **mihmān iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 10). [mihmān iderin, -er, -in]*
4. Bir şāh-ı ġamı her gice **mihmān iderin** ben
   Cān u dilümi mā-ḥażār-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 1). [mihmān iderin, -er, -in]*
5. Bir şāh-ı ġamı her gice **mihmān iderin** ben
   Cān u dilümi mā-ḥażar-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 64, Mısra 1). [mihmān iderin, -er, -in]*

6. Bir şāh-ı ġamı her gice **mihmān iderin** ben
   Cān u dilümi mā-ḥażar-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 64, Mısra 1). [mihmān iderin, -er, -in]*

mihmān it: *Misafir etmek.*

1. Bu żaʿīfi kerem ḳıl iḥsān it
   Tekye-i Lāġarīde **mihmān it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 2). [mihmān it,]*

mihmān oldı: *Misafir olmak.*

1. Cānāne bu şeb ḫāneme **mihmān oldı**
   Dil luṭfa sezā maẓhar-ı iḥsān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 1). [mihmān oldı, -dı]*

mihmān olmamuz: *Misafir olmak.*

1. Varup bir tekyede her gice **mihmān olmamuz** yegdür
   Çerāġ-āsā göñül her bezme sūzān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 1). [mihmān olmamuz, -ma, -muz]*

mihmān-ı ʿandelīb: *Bülbülün misafiri. II aşığın misafiri, sevgili.*

1. Oldur maḥabbet itmeye zāʾil anı fuṣūl
   Olmaya ʿışḳ-ı gül gibi **mihmān-ı ʿandelīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 6). [mihmān-ı ʿandelīb,]*

mihmān-ı mükerrem-ter-i ġam: *Tasanın (oldukça saygın) yüce misafiri.*

1. Gelsün demidür ḫāne-i bī-minnet-i cāna
   Mihmān-ı mükerrem-ter-i ġam şām u seḥer dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 4). [mihmān-ı mükerrem-ter-i ġam,]*

miḫnet: *Sıkıntı, keder, elem.*

1. Çün ṣafā-yı ḫāṭıruñ oldı ṣafā-yı ḫāṭırum
   Ẕevḳ u şādī hep saña derd ü ġam u **miḫnet** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [miḫnet,]*
2. Dili cevr-i felekden nāfe-veş **miḫnetle** ḫūn olmış
   Dehānında kimi kim söyledüm būy-ı şikāyet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 3). [miḫnetle, -le]*

3. Meyl itmesün mi saña Faṣīḥā o naḫl-i nāz
   Geçsün mi böyle **miḥnet** ile rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [miḥnet,]*
4. Olan bu dār-ı ġam u **miḥnetüñ** giriftārı
   Ne mümkin olmaya nūş-ı şarābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 5). [miḥnetüñ, -üñ]*
5. İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek
   Çekelüm bār-ı ġam u **miḥneti** ser-menzile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 2). [miḥneti, -i]*
6. Gördükçe mihrin bīşter buldum dilüñ cānā
   Cefā vü cevrüñ ol **miḥnetüñe** ẕevḳ u ṣafā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 4). [miḥnetüñe, -üñ, -e]*

miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ: *Kakülün uzunluğu ve ayrılık acısı.*

1. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
   Her şeb-i tārı gezende bir siyeh mār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 5). [miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ, -üñ]*

miḥnet-i hicrānı: *Ayrılığın derdi/ıstırabı.*

1. Ḥālet-i ʿışḳuñ ile yād u ferāmuş itdüm
   Ṣādi-i vaṣlı degül **miḥnet-i hicrānı** bile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 54, Mısra 2). [miḥnet-i hicrānı, -ı]*

miḥnet-i hicrüñle: *Ayrılık acısı.*

1. Miḥnet-i hicrüñle ol deñlü zaʿīf oldı tenüm
   Āfiṭābum sāye-i cismüm baña bār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 3). [miḥnet-i hicrüñle, -üñ, -le]*

miḥnet-i pīsīneyi: *Eski sıkıntı, eziyet.*

1. Fikr ġāyet **miḥnet-i pīşīneyi** yād eylemez
   Sālīk-i rāh-ı maḥabbet pīş ü pes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 3). [miḥnet-i pīşīneyi, -e, -yi-yi]*

miḥnet-i ṣad-sāle: *Yüzyıllık zahmet, eziyet.*

1. Ḫāneme bir kerre teşrīf itmeñe mevḳūfdur
   Dilde ḳalmaz **miḥnet-i ṣad-sāle** hicrānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 10). [miḥnet-i ṣad-sāle,]*

miḥnet-i sipihri: *Baht, kader eziyeti, cefası.*

1. Gördüm niçe **miḫnet-i sipihri**
   Çekdüm niçe ḫum-ı zehr-i dehri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 169). [miḫnet-i sipihri, -i]*
2. Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān
   Bir bī-kes-i nā-murād u zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 169). [miḫnet-i sipihri, -i]*
3. Gördüm niçe **miḫnet-i sipihri**
   Çekdüm niçe ḫum-ı zehr-i dehri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 169). [miḫnet-i sipihri, -i]*
4. Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān
   Bir bī-kes-i nā-murād u zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 169). [miḫnet-i sipihri, -i]*

mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışkı: *Aşkın dayanılmaz eziyeti, aşkın takatten kesen sıkıntısı.*

1. Zaḥmetüm Ḳaysa ḳıyāş olmaz benüm iy zū-fünūn
   Mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışḳı bildürmez cünūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 2). [mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışḳı, -ı]*

mihr: *Güneş.*

1. ʿĀşıḳum kīmyā nigāhumdur
   Mihr ile meh şerār-ı āhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 2). [mihr,]*
2. Mihr ü meh ü nücūm u felek ādem ü melek
   Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 5). [mihr,]*
3. Çün **mihr** eşer itdi dile meh-tāb-ı cemālüñ
   Āteşlere yaḳdı tenümi tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 1). [mihr,]*
4. Mihri yoḳdur o māhumı bilürüm
   Meşreb-i pādişāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 1). [mihri, -i]*
5. Vaṣf-ı şāyestegī-i ḥüsnüñi aʿlā bilürin
   Ruḫ-ı pürtābuña ne **mihr** ne ḫod māh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 4). [mihr,]*
6. Baḳar ḳıyās iderin bir cevānı āyīne
   Seḥer ki **mihr** ile eyler muvācehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 8). [mihr,]*
7. Felekde māh-ı bedr bulmaz idi izmiḥlāl
   Olaydı neyyir-i rāyuñla **mihr** eger taṭbīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 54). [mihr,]*

8. Tanẓīr idemem **mihre** meh-i ruḫsāruñ
   Teşbīh idemem kebg-i dere reftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 1). [mihre, -e]*
9. ʿIşḳ olmasa olmazdı bu ṣafvet dilde
   Mihr olmasa olmaz idi nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 4). [mihr,]*
10. Yıḳılsun baʿd-ezīn isterse çarḫuñ ṭāḳ-ı vālāsı
    Ṭutulsun **mihri** olsun münḥasif māh-ı şeb-ārāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 22). [mihri, -i]*

mihr: *Güneş. II Sevgili.*

1. Olaldan tā ezel tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ
   Meh ü **mihr** oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 2). [mihr,]*

mihr: *Güneş. II dostluk, muhabbet, şefkat.*

1. Günden güne ol ruḫları ḫurşīde Faṣīḥüñ
   Mihrini füzūn şevḳını yā Rabb ziyād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 10). [mihrini, -in, -i]*

mihr: *Güneş. II akıl.*

1. Mihrinde gel girīve-i inṣāfı ṭut Faṣīḥ
   Gör sāye iʿtidāl ile şaḫṣa ḳarīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 9). [mihrinde, -in, -de]*

mihr: *Güneş. II ışık.*

1. Baḳılsa **mihr** ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [mihr,]*

mihr: *Aşk, sevgi.*

1. İder dil her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefādan ḥaẓ
   Muḳaddem almamış iy māh-rū **mihr** ü vefādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 2). [mihr,]*
2. Cevr eyledükçe **mihriñi** efzūn bulur mısun
   İsterseñ eyle bendeñi bir imtiḥān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 7). [mihriñi, -i, -n, -i]*
3. Şanma felek üzre kehkeşāndur
   Mihrüñ ile itdi sīnesin çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 12). [mihrüñ, -üñ]*

mihr: *Güneş. II cazibe.*

1. Biz n'eyleyelüm **mihrini** bu çarḫ-ı denīnüñ
   Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʻabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 6). [mihrini, -in, -i]*

mihr: *Güneş. II sevgili, sevgilinin yüzü.*

1. Baḳılsa **mihr** ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [mihr,]*
2. Görüp tāb-ı ruḫ-ı dil-dārı olmış **mihr** lerzende
   O ser-gerdānide ḥummā-yı reşk-i bī-amān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 7). [mihr,]*
3. Faṣīḥ o māh-veşüñ **mihri** ile çün eflāk
   Ne mümkin eyleye ser-geşte dil şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 11). [mihri, -i]*
4. Ḥüsni yanında **mihr** encüm iken
   Kim görürse o ḥāli pürsiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 1). [mihr,]*
5. gördükçe **mihrin** bīşter buldum dilüñ cānā
   Cefā vü cevrüñ ol miḥnetüñe ẕevḳ u ṣafā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 3). [mihrin, -in]*

mihr: *Güneş, aşk, sevgi, şefkat. II aşk.*

1. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum Faṣīḥ ʿāşıḳ
   Mihr cürmüm vefā günāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 18). [mihr,]*

mihr olur: *Güneş olmak.*

1. Ruḫuñ görsem ʿaceb mi maḥv olursa ḳaṭre-i eşküm
   Ṭulūʿ itdükde **mihr olur** belī elbet nihān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 6). [mihr olur, -ur]*

mihr ü eşfāḳ: *Güneş ve şefkati bol olan II Hz. Muhammed.*

1. V'ey maḥfili ber-ser-i muʿallā
   İy ṭalʿatı nūr-baḫş-ı āfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 26). [mihr ü eşfāḳ,]*

mihr ü mahabbet: *Aşk.*

1. Ne ʿālem olduġın **mihr ü maḥabbet** ʿālemin gördüñ
   Ne ġamlar çekdügin bildüñ mi kāfir ehl-i īmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 3). [mihr ü maḥabbet,]*

mihr ü maḥabbetdür: *Sevgi ve muhabbet. II aşk.*

1. Her ne deñlü itseñ irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn
   Senden iy meh-rū bize **mihr ü maḥabbetdür** gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 4). [mihr ü maḥabbetdür, -dür]*

mihr ü maḥabbetüm: *Sevgi ve muhabbet.*

1. Saña **mihr ü maḥabbetüm** iy māh
   An samīmiʾl-ḫulūsdur biʾllāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 67, Mısra 1). [mihr ü maḥabbetüm, -üm]*

mihr ü mahabbetüñ: *Sevgi ve muhabbet II aşk.*

1. Dilden gider mi hiç teb ü ṭāb-ı ḥarāretüñ
   Pür-āteş eylemiş anı **mihr ü maḥabbetüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 41, Mısra 2). [mihr ü maḥabbetüñ, -üñ]*

mihr ü māhı: *Güneş ve ay. II güneş ve ay ışığı, parlaklığı.*

1. Fürūġ-ı dāġ yiter **mihr ü māhı** olmazsa
   Bu köhne ḫānḳaha bir çerāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 5). [mihr ü māhı, -ı]*

mihr ü māh-ı felegi: *Gökteki ay ve güneş.*

1. Mihr ü māh-ı felegi kendüye pervāne iden
   Meclis-i dehrde bir şemʿ-i fürūzānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 3). [mihr ü māh-ı felegi, -i]*

mihr ü meh: *Güneş ve ay.*

1. O gün kim görmek oldı cām-ı ṣahbā bezm-i ʿālemde
   Faṣīḥā **mihr ü meh** düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 10). [mihr ü meh,]*
2. Ṣubḥ u şeb girye āh-ı ḥasret ola
   Tā key iy mihr ü meh-cebīn tā-key *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 1). [mihr ü meh,]*

mihr ü meh-cebīn: *Güneş ve ay parlaklığı.*

1. Ṣubḥ u şeb girye āh-ı ḥasret ola
   Tā key iy **mihr ü meh-cebīn** tā-key *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 1). [mihr ü meh-cebīn,]*

mihr ü nāhīd: *Güneş ve sabah yıldızı, zühre.*

1. Dönmişdi o bezm-i reşk-i Cemşīd
   Eflāke ki ola **mihr ü nāhīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 8). [mihr ü nāhīd,]*

mihr ü vefādan: *Sevgi ve dostluk.*

1. Raḳībe **mihr ü vefādan** murādı ol şūḫuñ
   Faṣīḥ-i bī-dile cevr ü cefā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 9). [mihr ü vefādan, -dan]*

mihr ü vefāları: *Sevgi ve dostluk.*

1. Pey-der-pey iy göñül ne idi ol mehüñ bize
   Cevr ü cefāları gehi **mihr ü vefāları** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 6). [mihr ü vefāları, -lar, -ı]*

mihre: *Güneş. II Sevgili.*

1. Mihre vücūd virme benümçün vefāya dil
   Muʿtāddur ḳadīmi bilürsin cefāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 1). [mihre, -+e]*

mihr-i behcetden: *Güzelliğin güneşi. II güneş gibi parlayan, göz alan güzellik.*

1. Ṭulūʿ itmek ne mümkin ẕerre luṭf ol **mihr-i behcetden**
   Olınca nā-müsāʿid ṭāliʿ ü nā-mihribān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 3). [mihr-i behcetden, -den]*

mihr-i cemāl olmış: *Güzelliğin güneşi olmak.*

1. Yine nūş-ı mey itmiş rūy-ı dil-ber āl āl olmış
   Baḳılmaz ʿārıż-ı pür-tābına **mihr-i cemāl olmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 2). [mihr-i cemāl olmış, -mış]*

mihr-i cihān: *Cihan, dünya güneşi.*

1. Cemālüñ āfitābına naẓar **mihr-i cihān** kevkeb
   Nedür sende olan iy māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 1). [mihr-i cihān,]*
2. Māʾil ol bir māh-rūya āsumān reşk eylesün
   Āsumān ṭursun göñül **mihr-i cihān** reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 2). [mihr-i cihān,]*
3. Nāḳıs görinür çeşmüme māh-ı kāmil
   ʿAynümde degül **mihr-i cihān** el-ḥāṣıl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 2). [mihr-i cihān,]*

mihr-i cihān: *Cihan, dünya güneşi. II Hz. Muhammed.*

1. Geldi dünyāya o meh-pāresi ins ü melegüñ
   Ṭoġdı ol **mihr-i cihān** gözleri aydın felegüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 35, Mısra 2). [mihr-i cihān,]*

mihr-i cihān-ārā: *Cihanı süsleyen güneş.*

1. Ḳaçan māʾī ḳabālar giyse ol **mihr-i cihān-ārā**
   Ser-i erbāb-ı ʿışḳa bir belā-yı āsumānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 7, Mısra 1). [mihr-i cihān-ārā,]*

mihr-i cihān-ārālar: *Cihanı süsleyen güneş.*

1. Ẕerrem olımaz **mihr-i cihān-ārālar**
   ʿAynümde degül ḳaṭre ḳadar deryālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 1). [mihr-i cihān-ārālar, -lar]*

mihr-i cihānı görmedük: *Dünya'nın güneşini görmemek. II Dünya'yı aydınlatan güneş gibi parlak yüzlü sevgili.*

1. Berk ü bārāndan zemīn ü āsumānı görmedük
   Bir iki gün yine ol **mihr-i cihānı görmedük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 38, Mısra 2). [mihr-i cihānı görmedük, -me, -dü, -k]*

mihr-i cihān-tāb: *Cihanı aydınlatan güneş.*

1. Şevḳ-ı rūyuñla olan dāġını ʿarż itse Faṣīḥ
   ʿĀlemi rūşen ider **mihr-i cihān-tāb** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 10). [mihr-i cihān-tāb,]*

mihr-i cihān-tāb-ı felek: *Feleğin dünyayı aydınlatan güneşi.*

1. Eyleye merdümekin **mihr-i cihān-tāb-ı felek**
   Ḫak-i dergāhını kim dīde-i bīmār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 5). [mihr-i cihān-tāb-ı felek,]*

mihr-i dehān: *Ağız sevgisi. II dudak tiryakiliği bağlamında.*

1. Gören āyīne-i cām-ı meyi ṭūṭī-lisān oldı
   Ne keyfiyyetdür iy sāḳī baña mühr-i dehān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 2). [mihr-i dehān,]*

mihr-i dilefrūzı: *Gönül aydınlatan güneş.*

1. ʿIyāndur ehl-i ʿışḳuñ dīdeden **mihr-i dilefrūzı**
   Ki fānūsın bilürin şuʿle-i şemʿa niḳāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 7). [mihr-i dilefrūzı, -ı]*
2. ʿIyāndur ehl-i ʿışḳuñ dīdeden **mihr-i dilefrūzı**
   Ki fānūsın bilürin şuʿle-i şemʿa niḳāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 7). [mihr-i dilefrūzı, -ı]*

mihr-i dıraḫşāndan: *Parlak güneş.*

1. Nūş-ı meyden neşve taḥṣīl itmedür sāḳī murād
   İktibās-ı nūrdur **mihr-i dıraḫşāndan** ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 4). [mihr-i dıraḫşāndan, -dan]*

mihr-i dıraḫşānsın: *Parlak güneş.*

1. Sāġar-ı bāde degül **mihr-i dıraḫşānsın** sen
   Ḫırmen-i aḳlı yaḳan āteş-i sūẕānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 1). [mihr-i dıraḫşānsın, -sın]*

mihr-i dıraḫşānum: *Parlak güneş.*

1. Kimüñle ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ iy māh-ı ṭābānum
   Seni biz görmedük ḳaç gündür iy **mihr-i dıraḫşānum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 2). [mihr-i dıraḫşānum, -um]*

mihr-i dıraḫşānum: *Parlak güneş. II sevgili.*

1. ʿĀrıż u ebrūñı iy **mihr-i dıraḫşānum** görüp
   Āsumānuñ eyledüm bedr ü hilālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 3). [mihr-i dıraḫşānum, -um]*

mihr-i dıraḥşānuñ: *Parlak güneş.*

1. Kimüñ çāk eyledüñ mānend-i ṣubḥ āyīne-i cismüñ
   Kimüñ çeşmini nem-nāk eyledi **mihr-i dıraḫşānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 6). [mihr-i dıraḫşānuñ, -uñ]*

mihr-i emelde: *Arzu, istek güneşi.*

1. Mihr-i emelde ẕerrece tābiş görülmedi
   Yā Rab ne tīre aḫter-i yeʾs-ülfetüm ki ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 4). [mihr-i emelde, -de]*

mihr-i evc-i istiġnā: *Gönül tokluğunun zirvesindeki ay, sevgili.*

1. Gelüp gitmekde niçe ṣubḥ-ı ġam şām-ı elem ammā
   O **mihr-i evc-i istiġnā** o māh-ı pür-fiten gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 8). [mihr-i evc-i istiġnā,]*

mihr-i felek: *Gökyüzü güneşi.*

1. Açma niḳābı **mihr-i felek** sāḳıṭ olmasun
   Bekle felek görürse melek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 1). [mihr-i felek,]*

mihr-i giyāhı: *Sevgi otu denilen bir tür nebat.*

1. Ḳaṭʿ oldı ser-i rişte-i āhı dilden
   Efsürde olup **mihr-i giyāhı** dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 4). [mihr-i giyāhı, -i]*

mihr-i ḫāmūşı: *Suskunluk mührü.*

1. Ḥaḳ budur kim ḥayret-i eṣʿāruñ urmışdur Faṣīḥ
   Mihr-i ḫāmūşı dehān-ı şāʿir-i pür-gūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 10). [mihr-i ḫāmūşı, -ı]*

mihr-i ḥüsn: *Güzellik güneşi II sevgilinin güzelliği.*

1. Nev-ṭulūʿ-ı nāz iken meşḫūr-ı āfāk olmada
   Böyle ḳalursa **mihr-i ḥüsn** ʿālem-gīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 4). [mihr-i ḥüsn,]*

mihr-i ḥüsne: *Güzelliğin güneşi.*

1. Budur ẓannum ki tā ṣubḥ-ı ḳıyāmet nesl-i Ādemden
   O **mihr-i ḥüsne** s̲ānī bir cevān-ı gül-beden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 6). [mihr-i ḥüsne, -e]*

mihr-i ḥüsne: *Güzellik güneşi. II sevgilinin güzelliği bağlamında.*

1. Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ
   Kār-ger olmadı ol māha fiġān-ı nīm-şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [mihr-i ḥüsne, -e]*

mihr-i ḥüsne: *Güzellik güneşi. II sevgilinin güzelliği bağlamında.*

1. Kār-ger olmadı ol māha fiġān-ı nīm-şeb
   İtmedi tes̲ʿīr o **mihr-i ḥüsne** ḥayfā āh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [mihr-i ḥüsne, -e]*

mihr-i ḥüsne: *Güzellik güneşi. II güneş gibi güzel sevgili.*

1. Sen **mihr-i ḥüsne** z̲erre ḳadar eylemez e̲ser
   Vaḳt-i seḥerde gerçi çoḳ āh-ı ḥazīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [mihr-i ḥüsne, -e]*

mihr-i ḥüsn-i ʿālem-gīr ola: *Cihana yayılan güzellik güneşi olmak.*

1. Nev-ṭulūʿ-ı nāz iken meşḫūr-ı āfāk olmada
   Böyle ḳalursa mihr-i ḥüsn ʿālem-gīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 4). [mihr-i ḥüsn-i ʿālem-gīr ola,]*

mihr-i ḥüsnüñ: *Güzellik güneşi II sevgilinin güzelliği.*

1. Ḫāne-i dil gibi ʿālem teng ü tār oldı bana
   Mihr-i ḥüsnüñ ideli mirʾāt-ı çeşmüm cilve-gāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 4). [mihr-i ḥüsnüñ, -üñ]*

mihr-i kerem: *Cömertliğin güneşi.*

1. İy **mihr-i kerem** ḥālini ʿarż eylemek ister
   Ṭarḥ eyledi bir maṭlaʿ-ı ġarrā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 49). [mihr-i kerem,]*

mihr-i mihr ü esfāḳ: *Ufku sevgi ve şefkatin güneşi.*

1. Būs-ı ḳademüñçün olmasa ḫam
   Vʾey maṭlaʿı **mihr-i mihr ü eşfāḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 27). [mihr-i mihr ü eşfāḳ,]*

mihr-i münevverde: *Aydınlık, parlak güneş II Sevgili.*

1. Tāb-āver-i naẓra olımaz düşmen ü aḥbāb
   Kāmil eserüz **mihr-i münevverde** nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 8). [mihr-i münevverde, -de]*

miḫr-i münīr-i evc-i rifʿat: *Yüce gökyüzünün parlak güneşi. II Hz. Muhammed.*

1. Sensin bu sipiḥri ḫalḳa ʿillet
   İy **miḫr-i münīr-i evc-i rifʿat** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 34). [miḫr-i münīr-i evc-i rifʿat,]*

mihr-i nāzdan: *Naz güneşi. II sevgilinin yüzü.*

1. Görmek olurdı rūy-ı dil ol **mihr-i nāzdan**
   İtse eser niyāz-ı dil-i ʿan-şamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 3). [mihr-i nāzdan, -dan]*

mihr-i pür-tāb-ı cemālin: *(sevgilinin) yüzünün çok paralak güneşi.*

1. İsterem bir māh-rū ʿālemde kim gün görmemiş
   Mihr-i pür-tāb-ı cemālin çeşm-i gerdūn görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 2). [mihr-i pür-tāb-ı cemālin, -in]*

mihr-i raḫşānuñ: *Parlak güneş.*

1. Ṣaḳın mirʾāt-ı ḥüsnüñ tābişinden **mihr-i raḫşānuñ**
   Felek āyīne-ber-kef sā'il-i nūr-ı cemālüñdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 12). [mihr-i raḫşānuñ, -uñ]*
2. Düşerler dāmen-i zülfine diller her gün ol şūḫuñ
   Sürerler zerreler yüz pertevine **mihr-i raḫşānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 16). [mihr-i raḫşānuñ, -uñ]*
3. O dem olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
   O gün gelür mi göre dīde **mihr-i raḫşānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 2). [mihr-i raḫşānuñ, -uñ]*
4. Pür olmış ol mehüñ mīzān-ı dīdeñ nūr-ı ḥüsniyle
   Anuñçün necm-i eşki zāʾil itmez **mihr-i raḫşānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 8). [mihr-i raḫşānuñ, -uñ]*

mihr-i rāyı: *Hüküm güneşi. II hüküm sancağı.*

1. Degül mümkin şeb-i tār ile rūz-ı rūşeni temyīz
   O deñlü eyledi āfāḳı **mihr-i rāyı** nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 46). [mihr-i rāyı, -ı]*

mihr-i rāyuñdan: *Hüküm güneşi. II hüküm sancağı.*

1. Derūn-ı āyīneden çıḳmaz idi ʿaks-i cemāl
   Alaydı ẕerre ḳadar vāye **mihr-i rāyuñdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 51). [mihr-i rāyuñdan, -uñ, -dan]*

mihr-i ruḫ-ı dil-dārı: *Sevgilinin yanak güneşi.*

1. Mihr-i ruḫ-ı dil-dārı ḫayāl itmişdür
   Şeb dīde necim-rīz-i ġam oldı var ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 4). [mihr-i ruḫ-ı dil-dārı, -ı]*

mihr-i ruḫuñ: *Yanak güneşi.*

1. Ḫaṭ gelüp **mihr-i ruḫuñ** bī-incilā göstermesün
   ʿĀşıḳa ol tīre-eyyāmı Ḫudā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 1). [mihr-i ruḫuñ, -uñ]*

mihr-i ruḫuñ: *Yanak güneşi (sevgilinin güzelliği).*

1. O nūr-ı ṣafvet ü behcet ki ʿārıżuñda nihāndur
   Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 8). [mihr-i ruḫuñ, -uñ]*

mihr-i rūşendür: *Parlak güneş.*

1. Āsumān-ı feyż-ı maʿnādur ki ṭabʿuñ iy Faṣīḥ
   Noḳṭa-i naẓm-ı münīrüñ **mihr-i rūşendür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 10). [mihr-i rūşendür, -dür]*

mihr-i rūyuñsuz: *Sevgilinin yüzünün güneşi.*

1. Gül-ruḫuñsuz bāġ-ı ʿālem çeşmüme ḫār oldı āh
   Mihr-i rūyuñsuz günüm zülfüñ gibi tār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 2). [mihr-i rūyuñsuz, -uñ, -suz]*

mihr-i ṣabāh: *Sabah güneşi II geceyi aydınlatan güneş III Hz. Muhammed.*

1. İy mihr-i ṣabāḥ-ı ıṣṭıfāyı
   Sensin ki şefîʿ-i rūz-ı pürsiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 7). [mihr-i ṣabāḥ,]*

mihr-i ṣabāḥ-ı ıṣṭıfāyı: *Seçkin, güzide sabah güneşi.*

1. İy **mihr-i ṣabāḥ-ı ıṣṭıfāyı**
   Sensin ki şefîʿ-i rūz-ı pürsiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 7). [mihr-i ṣabāḥ-ı ıṣṭıfāyı, -yı]*

mihr-i ṣafaḳ-nümā-yı ḳadeḥ: *Güneşin kızıl rengi gibi kadeh, içki.*

1. Ṣunuldı destüme **mihr-i ṣafaḳ-nümā-yı ḳadeḥ**
   Pür itdi külbe-i aḥzān-ı cānı nūr-ı feraḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 10, Mısra 1). [mihr-i ṣafaḳ-nümā-yı ḳadeḥ,]*

mihr-i sipihr: *Gökteki güneş.*

1. Bedr-i münīri naʿl-i berātuñ nişānıdur
   Mihr-i sipihr nūr-ı cemālüñ vüfūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 4). [mihr-i sipihr,]*

mihr-i sipihr-i āferīniş: *Yaradılış göğünün güneşi, yaratılmış olanların güneşi II Hz. Muhammed.*

1. İy **mihr-i sipihr-i āferīniş**
   V'ey nūr-ı dü-çeşm-i ehl-i bīniş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 1). [mihr-i sipihr-i āferīniş,]*

mihr-i sipihr-i ḥüsn: *Güzellik göğünün güneşi.*

1. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin iy perī saña
   Bu daʿvīme şehādet ider ādem ü melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 3). [mihr-i sipihr-i ḥüsn,]*

mihri tutulsun: *Güneş tutulması. II aydınlık yüzü görmesin temennisinde bulunmak.*

1. Yıḳılsun baʿd-ezīn isterse çarḫuñ ṭāḳ-ı vālāsı
   Ṭutulsun mihri olsun münḥasif māh-ı şeb-ārāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 22). [mihri tutulsun,]*

mihr-i zātuñ: *Mübarek kişiliğin güneşi.*

1. Hem-vāre fedāʾiyān-ı ʿışḳuñ
ʿArż itmededür ḥayāta nefret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 53). [mihr-i ẕātuñ, -uñ]*

mihr-iltihāb: *Güneş alevli, güneş gibi ışıltısı, alevleri bulunan.*

1. Ḳalmaz göñülde ẕerre ḳadār ıżṭırābumuz
Geldükce bezme ol ruḫı **mihr-iltihābumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 1). [mihr-iltihābumuz, -umuz]*

mihr-veş: *Güneş gibi.*

1. Ruhuña **mihr-veş** nigāh olmaz
Nūr-ı ḥüsnüñ niḳābdur güyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 13). [mihr-veş,]*
2. ʿAlāyıḳ rişتesini **mihr-veş** kesmişlerin gönder
Beni bir nūra vāṣıl it ki yā Rab ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 4). [mihr-veş,]*
3. Bir elden ider **mihr-veş** īs̱ār
İy kān-ı kerem yem-i ʿināyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 115). [mihr-veş,]*
4. Olsa çü ʿadād-ı necm bisyār
Bir elden ider **mihr-veş** īs̱ār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 114). [mihr-veş,]*

miknet: *Kuvvet, kudret, güç.*

1. Felek o mertebe itdi bizi zebūn ki Faṣīḥā
Zebānda şekve-i baḫt-ı siyāha **miknetümüz** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 10). [miknetümüz, -ümüz]*

miknet yoḳ: *Güç, kuvvet yok; takat yok.*

1. Saña bir ḥāl ile taʿbīre **miknet yoḳ** zebānumda
Faṣīḥā gördügüm keyfiyyeti cām-ı maḥabbetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 9). [miknet yoḳ,]*

miḳyās-ı dilden: *Gönül ölçüsü. II gönül kıyası.*

1. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde baḥr u cūylar
Gelse de **miḳyās-ı dilden** mā degül demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 6). [miḳyās-ı dilden, -den]*

milket-i ḥüsnin: *Güzellik ülkesi.*

1. Niçe biñ ḫāṭır-ı şeydā yıḳılur kūyında
   O perī **milket-i ḥüsnin** niçe ābād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [milket-i ḥüsnin, -in]*

min baʿd: *Bundan sonra, bundan böyle.*

1. Baña nāz itmegi **min baʿd** ḳoysun çarḫ-ı hercāyī
   Çıḳardum rişte-i dilden dür-i baḥr-i temennāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 1). [min baʿd,]*
2. Min baʿd nedür bāʿiş-i āzārındur
   Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 3). [min baʿd,]*
3. Min baʿd lebin ġayrıya emdürmem ki
   Peymāne içildi ʿahd ü peymān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 3). [min baʿd,]*

mīnā: *Billur, sırça.*

1. Seyre gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı iy Faṣīḥ
   Çeşmümüñ her biri bir **mīnālı** revzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [mīnālı, -lı]*

mināre: *Minare, ezan yeri.*

1. Dönüp her **mināre** nihāl-i güle
   Müʾezzin çü bülbül ider ġulġule *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 69, Mısra 1). [mināre,]*

mīnā-serā-yı dīde-i bīdāra: *Uykusuz gözün sırça sarayı.*

1. Mīnā-serā-yı dīde-i bīdāra görmedük
   Demler durur ki gelmedi hiç şāh-ı ḫ∨ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 5). [mīnā-serā-yı dīde-i bīdāra, -a]*

mīnā-yı mey: *Şarap şişesi.*

1. Dil-i āşüfte-ḫ∨āb-ı miḥnet-i hicrānı eglendür
   Cemüñ bezminde iy **mīnā-yı mey** bir dāstān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 6). [mīnā-yı mey,]*
2. Sāḳīya söyler perīşānī-i bezm-i ʿālemi
   Ṣavt-ı aʿlā ile hep **mīnā-yı mey** ḳulḳulleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 8). [mīnā-yı mey,]*

mīnā-yı sarābı: *Şarap şişesi.*

1. Söylet getürüp meclise **mīnā-yı şarābı**
   İy sāḳī yine bülbül-i dil-şāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 5). [mīnā-yı şarābı, -ı]*

min-ba‘d: *Bundan böyle, bundan sonra.*

1. Ne iḥtimāl idi āyīne göstere tims̱āl
   Velīk yād-ı s̱ebātiyle baḳsalar **min-ba‘d** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 50). [min-ba‘d,]*

min-baʿd: *Bundan böyle, bundan sonra.*

1. Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dilimüz bu kemān-ı ṣaḫt
   Min-baʿd ümmīd odur ire pāyāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [min-baʿd,]*

minnet: *Gönül borcu, şükran duyma.*

1. Cihānuñ ʿālemin eyler gedā-yı bī-ser ü pāyuz
   Ki taḫt-ı kām-revāyīde şāha **minnetümüz** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 8). [minnetümüz, -ümüz]*
2. Çeken **minnet** bilüp bār-ı ġamın tek cānuñ olsaydı
   Ne aġlarduñ bu cevri eyleyen cānānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 1). [minnet,]*
3. Tā **minnet** ile idi ciger-ḫūn Çarḫ ise denī vü tünd-ḫūdur
   Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [minnet,]*
4. Eyler seni luṭfı ile memnūn
   Tā **minnet** ile idi ciger-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 72). [minnet,]*
5. Minnetle seni temām iderler
   Ġam-gīnligüñde şād olurlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 63). [minnetle, -le]*
6. Bir nīm-piyāle ṣunsalar ger
   Minnetle seni temām iderler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 62). [minnetle, -le]*
7. Erbāb-ı dile sāḳī idüp ser-ḥōşı
   Zehr eyleme **minnet** ile ḳand-i pūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 2). [minnet,]*

minnet eyle: *Ihtiyaç duymak.*

1. Erbāb-ı dile sāḳī idüp ser-ḥōşı
   Zehr eyleme minnet ile ḳand-i pūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 2). [minnet eyle,]*

minnet eylerüz: *Ihtiyaç duymak.*

1. Bār-ı girān-ı minnet-i sāḳīyi çekmezüz
   Lāzım gelürse ḫūn-ı dile **minnet eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 4). [minnet eylerüz, -r, -üz-üz]*
2. Bār-ı girān-ı minnet-i sāḳīyi çekmezüz
   Lāzım gelürse ḫūn-ı dile **minnet eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 4). [minnet eylerüz, -r, -üz-üz]*

minnet-i çarh-ı sitem-ger olmasun: *Zalim feleğin lütfunu istememek.*

1. İstemem tek **minnet-i çarḫ-ı sitem-ger olmasun**
   Farḳuma perr-i hümāsı sāye-güster olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 1). [minnet-i çarḫ-ı sitem-ger olmasun, -ma, -sun]*

minnet-i ḫāṭır-ḫırāṣ-ı tīşe: *Baltanın insana vesvese veren lütfu.*

1. Minnet-i ḫāṭır-ḫırāṣ-ı tīşe ḳaydın çekmezem
   Kūhı deşt eyler dilüñ kem-ter nigāh-ı ḥasreti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 7). [minnet-i ḫāṭır-ḫırāṣ-ı tīşe,]*

minnet-keş-i tenbākū-yı nādān olmam: *Cahilin tütününün minneti çeken, minneti altında bulunan olmak.*

1. Zerd olsa zaḫm-ı bergi gibi ḥasretden
   Minnet-keş-i tenbākū-yı nādān olmam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 91, Mısra 4). [minnet-keş-i tenbākū-yı nādān olmam, -ma, -m]*

minvāl: *Şekil, doğrultu.*

1. Ḫayāl-i rūy-ı al ü fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm
   Bu **minvāl** üzre çoḳ hengām-ı şāmı ṣubḥ-gāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 2). [minvāl,]*
2. Egerçi pīç ü tābın ḫayliden güş itmişüz şimdi
   Dilüñ ser-rişte-i kārı ne **minvāl** üzredür bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 2). [minvāl,]*

mīr: *Emir, komutan; padişah, hükümdar II Sevgili.*

1. Bu ḥüsn ile kim görüp o **mīri**
   Zencīrinüñ oldı dil esīri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 35). [mīri, -i]*

mirʾāt-ı felek: *Gökyüzü aynası. II talih, kader döngüsü.*

1. Maġdūr-ı ʿadū-yı ḥīle-kārum
   Gördüm niçe miḥnet-i sipihri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 171). [mirʾāt-ı felek,]*

mīr buḫārīde: *Emir Ahmed-i Buhari, Emir Sultan.*

1. Mīr Buḥārīde eyleyüp bende
   Beni şāhen-şeh-i Ḫorasān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 7). [mīr buḥārīde, -de]*

miʿrāc: *Hz. Peygamberin göğe yükselmesi hadisesi.*

1. Luṭfuñda baḥīl Maʿann ü Ṭāyī
   Miʿrāca felek ḫam itdi ḳaddin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 22). [miʿrāca, -a]*

miʻrāc: *Hz. Peygamberin göğe yükselmesi hadisesi.*

1. Miʻrācuñ ile sipihr ider nāz
   Naḳş-ı ḳademüñle faḫr ider ḫāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 3). [miʻrācuñ, -uñ]*

mirʾāt: *Ayna.*

1. Baḳduḳca ruḫ-ı yāra niyāz eylerüm elbet
   Ṭūṭī gibi **mirʾāt** ile güftār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 6). [mirʾāt,]*
2. Ṣalmada **mirʾātına** ʿaksin ʿarūsān-ı çemen
   Cūşiş-i şevḳ olmamaḳ mümkin mi hiç enhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 7). [mirʾātına, -ın, -a]*

mirʾāt: *Ayna II sevgilinin yüzü, güzelliği.*

1. Müjgān-ı çeşm-i yār ki **mirʾāta** ṣaldı ʿaks
   Gūyā iki sipāh ṣāf-ı ceng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 7). [mirʾāta, -a]*

mirʾāt: *Ayna II gönül.*

1. Elden ḳomaz cemālüme beñzer diyü özi
   Mirʾāt ile alışdı o māḫuñ yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 2). [mirʾāt,]*

mirʿāt: *Ayna II gönül.*

1. Görmezse ṣūfi cām-ı muṣaffā ṣafā-naẓar
   Mirʿāta vechi yoḳ ḳala aʿmā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 2). [mirʿāta, -a]*

mir'āt-ı āb-ı ṣāfa: *Saf suyun aynası.*

1. Yine **mir'āt-ı āb-ı ṣāfa** ʿaks-endāz olup güller
   Görür rūy-ı ümīdin bülbülān ber-vech-i āsānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 5). [mir'āt-ı āb-ı ṣāfa, -a]*

mirʾāt-ı āb-ı ṣāfa: *Saf, duru su aynası, ayna gibi saf, duru su.*

1. Görince ʿārıż-ı pür-ṭāb-ı cānān üzre ebrūsın
   Didüm **mirʾāt-ı āb-ı ṣāfa** düşmiş ʿaks-i māh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 4). [mirʾāt-ı āb-ı ṣāfa,]*

miʾrāt-ı cemāl-i māh-i tabʿuñ: *Tabiatı aya benzeyen, ay gibi güzellik aynası.*

1. Miʾrāt-ı cemāl-i māh-i tabʿuñ
   Vʾey nūr-ı mübeyyen kibriyāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 15). [miʾrāt-ı cemāl-i māh-i tabʿuñ, -uñ]*

mirʾāt-ı çeşmüm: *Göz aynası.*

1. Ḫāne-i dil gibi ʿālem teng ü tār oldı baña
   Mihr-i ḥüsnüñ ideli **mirʾāt-ı çeşmüm** cilve-gāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 4). [mirʾāt-ı çeşmüm, -üm]*

mirʾāt-ı dil: *Gönül aynası.*

1. Şikest iderdi göreydi Sikender āyīnesin
   Ki ʿaks-i ḥüsn ile **mirʾāt-ı dil** temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 4). [mirʾāt-ı dil,]*

mirʾāt-ı dilde: *Gönül aynası.*

1. Var ise gerd-i keder ben ḫākden refʿ eylegil
   Ḳalmasun **mirʾāt-ı dilde** anı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 12). [mirʾāt-ı dilde, -de]*

mirʾāt-ı dilde: *Gönül aynası.*

1. Mirʾāt-ı dilde ṣūret-i ḫ∨āhiş görülmedi
   Ol zeng-zār-ı ġamda güşāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 1). [mirʾāt-ı dilde, -de]*

mirʾāt-ı dili: *Gönül aynası.*

1. Olur yüz vech ile rūy-ı maḥabbet cilve-ger anda
   Faṣīḥ itdükçe **mirʾāt-ı dili** dil-dār ṣad-pāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 10). [mirʾāt-ı dili, -i]*

mirʾāt-ı dil-i aḥbāba düşme: *Dostların gönül aynasına yansımak, onların merhametine kalmak.*

1. Düşme mirʾāt-ı dil-i aḥbāba dīde-rūşen ol
   Kimseye hiç kendʾüzüñden ġayrı baḳma sen sen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 1). [mirʾāt-ı dil-i aḥbāba düşme, -a-me]*

mirʾāt-ı dilin: *Gönül aynası.*

1. Eyle nefesüm ḳabūl iy yār-ı dilīr
   Mirʾāt-ı dilin kimsenüñ itme teksīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 2). [mirʾāt-ı dilin, -in]*

mirʾāt-ı dıraḫşāna: *Parlak ayna.*

1. Ya bir taṣvīr-i zībādūr ḳonıldı ẓarf-ı billūra
   Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 6). [mirʾāt-ı dıraḫşāna,]*
2. Yāhūd kim bir perī ʿaḳs itdi **mirʾāt-ı dıraḫşāna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 7). [mirʾāt-ı dıraḫşāna, -a]*

mirʾāt-ı felek: *Felek aynası.*

1. Mirʾ āt-ı felek çoḳ itdi devrān
   Göstermedi rūy-ı mihr bir ān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 171). [mirʾāt-ı felek,]*

miʾrāt-ı felekde: *Gökyüzü aynası.*

1. Yoḳ mişlini **miʾrāt-ı felekde** görmiş
   Bir māh durur şöhreti Şāmī-zāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 3). [miʾrāt-ı felekde, -de]*

mirʾāt-ı ḥüsnüñ: *Güzelliğin aynası.*

1. Şaḳın **mirʾāt-ı ḥüsnüñ** tābişinden mihr-i raḫşānuñ
   Felek āyīne-ber-kef sā'il-i nūr-ı cemālüñdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 12). [mirʾāt-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

mir'āt-ı mücellā-yı ma'ānī: *Manaların parlak aynası.*

1. Ṭab'umdur o **mir'āt-ı mücellā-yı ma'ānī**
   Kim ḫāmem aña ṭūṭī-i gūyā-yı ma'ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 1). [mir'āt-ı mücellā-yı ma'ānī,]*

miʾrāt-ı ruḥ-ı ḫūbāna: *Güzellerin yanak aynası.*

1. Ne ṣūret bend olur ḥayrānem iy dil defter-i aʿmāl
   Ki **miʾrāt-ı ruḫ-ı ḫūbāna** çoḳ ṣarf-ı nigāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 6). [miʾrāt-ı ruḥ-ı ḫūbāna, -a]*

mirʾāt-ı ruḫuñ: *Yanak, yüz aynası.*

1. Mirʾāt-ı ruḫuñ eserleridür
   Eflāk ü zemīnde bu nümāyiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 9). [mirʾāt-ı ruḫuñ, -uñ]*

mirʾāt-ı rūy-ı yārdan: *Sevgilinin yüzünün aynası II sevgilinin parlak yüzü.*

1. Faṣīḥā alamam **mirʾāt-ı rūy-ı yārdan** çeşmüm
   Benem ol ʿāṣıḳ-ı müştāḳ kim şerm ü edeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 9). [mirʾāt-ı rūy-ı yārdan, -dan]*

mirʾāt-ı ṣafā-yı ḫāṭırum: *Gönül sefasının aynası.*

1. Mirʾāt-ı ṣafā-yı ḫāṭırum luṭfuñdan
   Tenbāḳū-yı iḥmāl ile nā-pāk itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 3). [mirʾāt-ı ṣafā-yı ḫāṭırum, -um]*

<u>miʾrāt-ı sikenderse:</u> *Büyük İskender'in hocası Aristo tarafından İskenderiye'de yaptırılmış olduğuna inanılan, uzaktaki düşmanı gösteren ayna.*

1. Tevcīh-i nigeh dil-ber-i nādāna Faṣīḥā
   Miʾrāt-ı Sikenderse de ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 14). [miʾrāt-ı sikenderse, -se]*

<u>mirʾāt-ı şikeste:</u> *Kırık ayna.*

1. Yüz vech ile ger soñra iderseñ tedbīr
   Mirʾāt-ı şikeste olmaz ıṣlāḥ-peẕīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 4). [mirʾāt-ı şikeste,]*

<u>mir'āt-ı sīne:</u> *Gönül aynası.*

1. Demdür ki feyż-ı girye-i şevḳ u sürūr ile
   Mir'āt-ı sīne ṣāf ola reng-i ġubārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 4). [mir'āt-ı sīne,]*

<u>mirʾāt-ı sipihr-i kec-nihād:</u> *Mayası bozuk felek aynası.*

1. Kimsenüñ yā Rabb **mirʾāt-ı sipihr-i kec-nihād**
   Ṣūret-i ümmīdin ʿaks-i müddeʿā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 5). [mirʾāt-ı sipihr-i kec-nihād,]*

<u>mirʾāt-ı tecellī eyle:</u> *Tecelli aynası olmak.*

1. Yā Rab dili **mirʾāt-ı tecellī eyle**
   Āzāde-i ṣūret-i temennī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 1). [mirʾāt-ı tecellī eyle,]*

<u>mīr-baḥr-i nev-resīd:</u> *Yeni yetme deniz subayı.*

1. Eşk-i çeşmüm itdi deryā-yı sefīd
   Sāde-rū bir **mīr-baḥr-i nev-resīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 13, Mısra 2). [mīr-baḥr-i nev-resīd,]*

<u>mīr-i dīvān-ı suḫan:</u> *Söz meydanının emiri.*

1. Görenler şi‘rüñi ḥükm itdiler kim bir daḫı dehre
   Senüñ gibi Faṣīḥā **mīr-i dīvān-ı suḫan** gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 10). [mīr-i dīvān-ı suḫan,]*

mīr-i ḥüsne: *Güzellik komutanı.*

1. Berāt-ı vechine ebrūlarından çekdiler tuġrā
   O **mīr-i ḥüsne** tevcīh itdiler mülk-i dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 6). [mīr-i ḥüsne, -e]*

mīr-i meclis-i faẓl u hünerden: *Hüner ve fazilet meclisinin önderi, lideri.*

1. Baña lāzım degül yārān ile şimden girü ülfet
   O **mīr-i meclis-i faẓl u hünerden** çün cüdā oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 17). [mīr-i meclis-i faẓl u hünerden, -den]*

mīr-i meclis-i suḫan-ārāyiyüm: *Söz üstatları meclisin reisi.*

1. Ben **mīr-i meclis-i suḫan-ārāyiyüm** Faṣīḥ
   Mānend-i ḫāme baña münāsib nedīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 9). [mīr-i meclis-i suḫan-ārāyiyüm, -yi, -yüm]*

mirvaḥ: *Yelpaze.*

1. Ṣalınur şāh-ı baḫārīye nesīm-i ṣubḥ ile
   Gülşenüñ olmış müdevver **mirvaḥa** her gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 10). [mirvaḥa, -a]*

mirvaḥa-i müdevver: *Yuvarlak, değirmi yelpaze.*

1. Ḥattā ki ṣalınmaḳda ṣabā ile hemān
   Bir **mirvaḥa-i müdevver** oldı her gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 4). [mirvaḥa-i müdevver,]*

mirvaḥa-teg: *Yelpaze gibi, yelpaze benzeri.*

1. Bāl-i perīye beñzedi naḳş u nigārda
   Yoḳdur miṣāli **mirvaḥa-teg** rūzgārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 71, Mısra 2). [mirvaḥa-teg,]*

misāl: *Benzer, eş, denk.*

1. Ādem niçe dir saña perīsin
ʿĀlemde **miṣālden** berīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 2). [miṣālden, -den]*

misāl itmişdür: *Eş, benzer etmek.*

1. ʿIşḳuñ beni Mecnūna **miṣāl itmişdür**
Yaʿni ten-i żaʿf ile hilāl itmişdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 1). [miṣāl itmişdür, -miş, -dür, -]*

misāl-i āteş olur: *Ateş gibi, benzeri olmak.*

1. Cemāli reng-i ġażabla **miṣāl-i āteş olur**
Degül nezāre-i çeşm-i pür-ābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 3). [miṣāl-i āteş olur, -la-ur]*

misāl-i āyīne: *Ayna misali, ayna gibi.*

1. Ki żabṭ-ı fikr idemem yārdan ḫayālüm alınmaz
Miṣāl-i rīşte ser-tā-be-pāmı cezb idüpdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 3). [miṣāl-i āyīne,]*
2. Miṣāl-i āyine ḳalur kemāl-i ḥayretde
Gören leṭāfet-i sīmā vü ḥüsn-i dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 7). [miṣāl-i āyine,]*

misāl-i bāġ: *Bağ gibi, benzeri.*

1. Ṣaḥn-ı dil ü cānı dāġ dāġ itdi felek
Dāġ ile tenüm **miṣāl-i bāġ** itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 2). [miṣāl-i bāġ,]*

misāl-i baḥr: *Deniz gibi.*

1. Ḫamūş olsaḳ Faṣīḥā ḥāle taṭbīḳ eylesek ḳāli
Sükūn el virse vahdet-āşinā olsaḳ **miṣāl-i baḥr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 9). [miṣāl-i baḥr,]*

misāl-i berg: *Yaprak gibi.*

1. Ki nûr-ı dīde-i zehr-ābe itdi anı Yezīd
Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [miṣāl-i berg,]*

2. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
Sebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān ki maḫlūḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [misāl-i berg,]*

misāl-i berg-i ḥazān: *Sonbaharın kurumuş, sararmış yaprağı gibi.*

1. Miṣāl-i berg-i ḥazān rū-be-ḫāk-i tīre olup
Ki ʿaḳıbet ola cān virme müzd-i kār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 7). [miṣāl-i berg-i ḥazān,]*

misāl-i berg-i ḥazān-dīde: *Sararmış, solmuş yaprak gibi.*

1. Niyāzum itmez eser hem çü nāle-i dil-i bülbül
Misāl-i berg-i ḫazān-dīde ʿarż-ı ḫālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 8). [misāl-i berg-i ḫazān-dīde,]*

misāl-i bülbül: *Bülbül gibi, bülbül benzeri.*

1. O şūḫa itmek içün ḥarf-i nāzını tekrār
Misāl-i bülbül ider dil niyāzını tekrar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 25, Mısra 2). [misāl-i bülbül,]*

misāl-i bülbül ü pervāne: *Pervane ve bülbül gibi, misali.*

1. Misāl-i bülbül ü pervāne her şeb her seḥer cānā
Cemālüñ şevḳına sūzān u nālān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 5). [misāl-i bülbül ü pervāne,]*

misāl-i cem: *Cemşid gibi.*

1. Misāl-i Cem dimezüz cāh u iḥtişāmumuz olsa
Hemān ḫumārımuzı def ʿe elde cāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 1). [misāl-i cem,]*

misāl-i cū: *Akarsu misali.*

1. Misāl-i cū Faṣīḥā pīç ü ṭāb-ı ıżṭırāb ile
Çemenden serv-ḳaddüñ cüst ü cū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 9). [misāl-i cū,]*

misāl-i cūy: *Akarsu misali.*

1. Hevā-yı ʿışḳ olan bir maḥalde cāy itmez

Miṣāl-i cūy olur ḥāṣılı vaṭan düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 4). [miṣāl-i cūy,]*

misāl-i dīde-i hūnīn-i ʿāsık-ı seydā: *Zavallı aşığın kanlı gözleri gibi.*

1. Miṣāl-i dīde-i ḫūnīn-i ʿāşıḳ-ı şeydā
   Tehī görülmesün iy sāḳi cām-ı ser-şāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 3). [miṣāl-i dīde-i ḫūnīn-i ʿāşıḳ-ı şeydā,]*

misāl-i ġonce: *Gonca gibi.*

1. Ḫūnīn-dili ol şāha **miṣāl-i ġonçe**
   ʿArż eylemege ġarīb ṭaḳrīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 3). [miṣāl-i ġonçe,]*

misāl-i ġurre-i ġarrā: *Parlak hilal gibi.*

1. Perī-veş iy ḳamer-sīmā görinür geh görinmezsüñ
   Miṣāl-i ġurre-i ġarrā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 2). [miṣāl-i ġurre-i ġarrā,]*

misāl-i ḫāme: *Kalem gibi.*

1. Miṣāl-i ḫāme sirişk-rīzi-i dem-ā-dem-i ġamdan
   Sefīd olup nuḳaṭ-ı dīde döndi naḳş-ı nigīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 9). [miṣāl-i ḫāme,]*

misāl-i ḫār: *Diken gibi. II rakip, düşman gibi.*

1. Çü jāle ʿālem-i bālāya eyledük pervāz
   Miṣāl-i ḫār bu gül-zārı mesken eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 4). [miṣāl-i ḫār,]*

misāl-i hükm-i serʿ-i pür-sebātdur: *Şüphesiz İslam hukukunun hükmü gibi, benzeri.*

1. Ḫalel-pezīr-i taġayyür ola ne mümkindür
   Miṣāl-i hükm-i şeriʿ pür-ṣebātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 4). [miṣāl-i hükm-i şerʿ-i pür-ṣebātdur,]*

misāl-i ʿīsā: *Hz. İsa gibi, misali.*

1. Bir nuṭḳuñ ile **miṣāl-i ʿÌsā**
   Biñ mürde-dili idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 13). [miṣāl-i*

ʿÌsā,]

misāl-i ʿīsā: *Hz. İsa gibi, misali. II Hz. İsa'nın bebekken konuşması hadisesine telmih.*

1. Bir nuṭḳuñ ile **miṣāl-i ʿÌsā**
   Biñ mürde-dili idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 13). [miṣāl-i ʿÌsā,]*

misāl-i ḳays: *Kays gibi. II Mecnun gibi.*

1. Cihānda ḳalmadı çün merd-i nükte-dān ile ülfet
   Miṣāl-i Ḳays ideyin bāri vaḥşiyān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [miṣāl-i ḳays,]*

misāl-i kāzum: *Makas gibi, benzeri.*

1. Kem-cins metāʿ-ı düşmenānı
   Ḳaṭʿ eylemede **miṣāl-i kāzum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 10). [miṣāl-i kāzum, -um]*

misāl-i keştī: *Gemi gibi, benzeri.*

1. Emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa müşkil çü sīne germek
   İy dil **miṣāl-i keştī** düş pīş-i rūzgāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 10). [miṣāl-i keştī,]*

misāl-i ḳıble-nümā: *Kıble yönünü gösteren alet gibi. II pusula gibi.*

1. Ne cānibe ki nigāh-efgen-i teveccüh olam
   Miṣāl-i ḳıble-nümā dīde kūy-ı yāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 4). [miṣāl-i ḳıble-nümā,]*

misāl-i le'āl: *Inciler gibi.*

1. Ḫiṭāb-ı luṭfına nisbetle telḫ āb-ı zülāl
   Geleydi vaṣf-ı hümāyūn-ı ḳalbi taḥrīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 42). [miṣāl-i le'āl,]*

misāl-i livā: *Sancak gibi, bayrak gibi.*

1. Faṣīḥ āḳil olan ḳarşılaşmaz anuñla
   Hemān **miṣāl-i livā** semt-i rūzgāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 10). [miṣāl-i livā,]*

misāl-i mā-i cārī: *Akarsu gibi, benzeri.*

1. Faṣīḥā meyl idüp hercāyi-ṭabʿāna gönül virme
   Misāl-i mā-i cārī serv-ḳadler bī-vefādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 12). [misāl-i mā-i cārī,]*

misāl-i meḥbere: *Hokka gibi, mürekkep kabı, şişesi.*

1. Ḫayāl-i vaṣf-ı cemālüñle düşmez aġzından
   Misāl-i meḥbere her dem ser-i benān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 6). [misāl-i meḥbere, -e]*

misāl-i murġ-ı āvāre: *Perişan, zavallı kuş misali.*

1. Cemālüñ ārzū itmekle bir yirde ḳarār itmez
   Nigāhum oldı ser-geşte **misāl-i murġ-ı āvāre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 6). [misāl-i murġ-ı āvāre,]*

misāl-i naḫl-i mercān: *Mercan bitkisi gibi, benzeri.*

1. Çekdürme **misāl-i naḫl-i mercān**
   Olmış ber-i gevher anda cānān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 21). [misāl-i naḫl-i mercān,]*

misāl-i naḳş-ı ḳadem: *Ayak izi gibi.*

1. O ser-fütāde-i ʻışḳum ki ḫāk-i pāke düşelden
   Misāl-i naḳş-ı ḳadem rūy-ı pür-melālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 6). [misāl-i naḳş-ı ḳadem,]*

misāl-i neşve-i mey: *Şarap neşesinin (geçiciliği) gibi, benzeri.*

1. O şūḫı maḥrem-i şāh u gedā imiş bildük
   Misāl-i neşve-i mey bī-vefā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 2). [misāl-i neşve-i mey,]*

misāl-i pertev-i mihr-i cihān-fürūz-ı felek: *Gökyüzünün cihanını aydınlatan güneşinin ışığı gibi.*

1. Misāl-i pertev-i mihr-i cihān-fürūz-ı felek
   Göñül her āfete iy māh-ı fitne-zā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 7). [misāl-i pertev-i mihr-i cihān-fürūz-ı felek,]*

misāl-i ravża-i dār-ı naʿīm: *Cennet diyarı bahçesi gibi, benzeri. II Naîm, cennetin tabakalarındandır. On üç ayette geçmektedir. Arapça 'da "refah, huzur, mutlu hayat" anlamına gelen nimet kelimesinden daha kapsamlı bir muhtevaya sahip olan naîm, insana mutluluk veren maddî ve manevî bütün güzellikleri ifade etmektedir. Buna göre cennâtü'n-naîm; mutluluklarla dolu cennetler manasına gelir.*

1. Gelmekle dem-i bahāri-i feyż-ı şemīm
   Bāġ oldı **miṣāl-i ravża-i dār-ı Naʿīm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 2). [miṣāl-i ravża-i dār-ı naʿīm,]*

misāl-i rīşte: *Ip gibi, ip benzeri.*

1. Ki żabṭ-ı fikr idemem yārdan ḫayālüm alınmaz
   Miṣāl-i rīşte ser-tā-be-pāmı cezb idüpdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 3). [miṣāl-i rīşte,]*

misāl-i rūy-ı cānān: *Sevgilinin yüzünün hayali.*

1. Miṣāl-i rūy-ı cānān ṣāf-ter āyīne-i devrān
   ʻAceb mi eyler ise ṭūṭī-i ṭabʻum gazel-ḫ∨ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 25). [miṣāl-i rūy-ı cānān,]*

misāl-i sāġar-ı mül: *Şarap kadehi gibi.*

1. Şaḫṣ-ı nigehüm neẓāre-i gül
   Mest itdi **miṣāl-i sāġar-ı mül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 8). [miṣāl-i sāġar-ı mül,]*

misāl-i sāye: *Gölge gibi.*

1. Miṣāl-i sāye pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ kimdür
   Kimüñ gül-zār-ı cismüñ cilve-gāh itdüñ ʿaceb bilsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 4). [miṣāl-i sāye,]*
2. Düşsün **miṣāl-i sāye** zemīn-i tevāżuʿa
   Kim istemezse neyyir-i rifʿatden infikāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 5). [miṣāl-i sāye,]*
3. O serv-ḳāmete vābestedür ser-i kārum
   Miṣāl-i sāye degül ihtiyār-ı eṭvārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 2). [miṣāl-i sāye,]*

misāl-i seḥāb: *Bulut gibi.*

1. Hücūm-ı girye çü emvāc-ı baḥr pey-der-pey
   Duḫān-ı āh **miṣāl-i seḥāb** pīç-ā-pīç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 4). [miṣāl-i seḥāb,]*

misāl-i seḥāb-ı pīc-ā-pīc: *Birbirine dolaşmış, karışmış bulutlar gibi.*

1. Hücūm-ı girye çü emvāc-ı baḥr pey-der-pey
   Duḫān-ı āh miṣāl-i seḥāb pīç-ā-pīç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 4). [miṣāl-i seḥāb-ı pīç-ā-pīç,]*

misāl-i sīb: *Elma gibi.*

1. Miṣāl-i sīb düşdi dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa
   Göñül gitdükçe gitdi geh firāz u geh nişīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 5). [miṣāl-i sīb,]*

misāl-i vaʿd ü vaʿīd: *Vaat ve tehditin örneği(nde olduğu gibi). II korkutma, ceza vaat etme: vaat ve va'îd. "Vaat" hayırda, "va'îd" şerde kullanılır.*

1. Yiter bu ʿālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh
   Bahār u faṣl-ı şitāsı **miṣāl-i vaʿd ü vaʿīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 12). [miṣāl-i vaʿd ü vaʿīd,]*

misāl-i va‘d ü va‘īd: *Vaat ve va'îdin örneği. Korkutma, ceza vaat etme: Vaat ve va'îd. "Vaat" hayırda "va'îd" şerde müstameldir.*

1. Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd
   Olındı manşıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [miṣāl-i va‘d ü va‘īd,]*

misāl-i va‘d ü va‘īd: *Vaat ve tehditin örneği(nde olduğu gibi). II korkutma, ceza vaat etme: vaat ve va'îd. "Vaat" hayırda, "va'îd" şerde kullanılır.*

1. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ‘ālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 12). [miṣāl-i va‘d ü va‘īd,]*

misāli yoḳdur: *Eşi ve benzerinin olmaması.*

1. Bāl-i perīye beñzedi naḳş u nigārda
   Yoḳdur miṣāli mirvaḥa-teg rūzgārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 71, Mısra 2). [miṣāli yoḳdur, -dur]*

misin: *Mi, soru edatının ikinci tekil şahıs zamir eki almış hali.*

1. Bilmem iy ṣūfi ḫakīḳatde ṭarīḳatde **misin**
   Yoḫsa ḫarlar gibi bīhūde meşaḳḳatde **misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 2). [misin,]*

misl: *Benzer, eş, denk.*

1. Bu deyre niçe tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
   Senüñ **miṣlüñ** ne Bihzād u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [miṣlüñ, -üñ]*
2. Bir gevher-i yegāne dür-i bī- behānesin
   Kān-ı kevinde **miṣli** bulınmaz naẓīri yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 7). [miṣli, -i]*
3. Ḫākister eyler ʿālemi refʿ itse rifʿatin
   Miṣli görinmez āyīne-i mihrdür yüzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 4). [miṣli, -i]*

misli: *Benzer, eş, denk.*

1. Yoḳ **miṣlini** miʾrāt-ı felekde görmiş
   Bir māh durur şöhreti Şāmī-zāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 3). [miṣlini, -ni]*

misli bulınmaz: *Eşi, benzeri bulunmaz.*

1. Bir gevher-i yegāne dür-i bī- behānesin
   Kān-ı kevinde **miṣli bulınmaz** naẓīri yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 7). [miṣli bulınmaz,]*

misl-i ʿīsā: *Hz. İsa'ya benzer, Hz. İsa gibi.*

1. Ya olmış o laʿli rūḥ-efzā
   Meryem ḳucaġında **miṣl-i ʿİsā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 20). [miṣl-i ʿİsā,]*

misl-i nükhet-i pīrāhen: *Gömlek kokusu gibi, benzeri II Hz. Yusuf'un gömleğinin kokusunun Hz. Yakub'a ulaşmasına telmihtir.*

1. Berg ü sāz-ı māye-i ḥüsn eyle çāk-i cāmeyi
   Dīdeye dökmekde **miṣl-i nükhet-i pīrāhen** ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 4). [miṣl-i nükhet-i pīrāhen,]*

misli var: *Benzeri, dengi olduğunu düşünmek.*

1. Āyīnede ʿaks-i ruḫıdur bir daḫı yāruñ
   Var miṣli dinilse eger inkār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 8). [miṣli var,]*

miṣli yoḳ: *Eşi ve benzeri olmamak.*

1. Müsellemdi vücūd-ı muḥterem ẕāt-ı mükerremdi
   Hele kān-ı kevnde **mişli yoḳ** bir pāk-gevherdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 58). [miṣli yoḳ,]*

mislin bulmamış: *Dengini, benzerini bulmak.*

1. Dehenüñ kimse bulmamış miṣlin
   Cevher-i kem-yābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 15). [miṣlin bulmamış, -ma, -mış]*

mısraʿ-ı beytüm: *İki dizeden oluşan şiir parçasında bir dize.*

1. Derūn-ı ḫāmeden ẓāhir olan her **mışraʿ-ı beytüm**
   Niyāmından aḳan bir tīg-i cevher-dārdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 1, Mısra 1). [mışraʿ-ı beytüm, -üm]*

mısraʿ-ı intiḫāb-ı ʿışḳuñdur: *Aşkın seçilmiş, özel mısrası.*

1. Medd-i āh-ı seḥer-geh-i ʿuşşāḳ
   Mısraʿ-ı intiḫāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 8). [mısraʿ-ı intiḫāb-ı ʿışḳuñdur, -uñ, -dur]*

mısr-ı dil ü cānı: *Can ve gönül ülkesi.*

1. Yıḳılsa ḳaṣr-ı cismüm cūşiş-i seyl-āb-ı ḥasretle
   Ḫarāb itse hücūm-ı ceyş-i ġam **mısr-ı dil ü cānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 4). [mısr-ı dil ü cānı, -ı]*

mışr-ı hüner: *Hüner ülkesi, hüner memleketi.*

1. İy sidre-i ʻilm ʻarş-ı muʻallā-yı maʻānī
   V'ey **Mışr-ı hüner** Kaʻbe-i ʻulyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 52). [mışr-ı hüner,]*

mīve: *Meyve.*

1. İtmekde eşk-i çeşmümi rīzān şeb-i ġamuñ
   Taḥrīk olınsa **mīvesin** elbet şecer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [mīvesin, -sin]*

mīve-çīn-i ārzū olmaḳ: *Arzuyu, isteği meyve (gibi) toplayan. II istekleri kabul eden.*

1. Mīve-çīn-i ārzū olmaḳ olurdı iy Faṣīḥ
   Mümkin olsa naḫl-i bālā ḳadd-i yāra dest-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197,*

Mısra 9). [mīve-çīn-i ārzū olmaḳ, -maḳ]

mīve-ḫ∨āh-ı vuṣlat olduñ: *(sevgiliye) kavuşma meyvesini isteme.*

1. Neden ol naḫl-i nevden **mīve-ḫ∨āh-ı vuṣlat olduñ** kim
   Faṣīḥā daḫı ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḥacletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 9). [mīve-ḫ∨āh-ı vuṣlat olduñ, -du, -ñ]*

mīve-i kuhl: *Sürme mahsulü.*

1. Öyle serkeş nihālden bitmek
   Mīve-i naḫl hīç ümīd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 5). [mīve-i kuḥl,]*

mīve-i maḳṣūd: *Maksat, istek meyvesi, ulaşılmak istenen şey.*

1. Berg ü bārından biz el çekdük bu fānī gülşenüñ
   Mīve-i maḳṣūd ister olsun ister olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 4). [mīve-i maḳṣūd,]*

mīve-i maḳṣūd olur biter: *Maksat, amaç, gaye meyvesi olur biter. II istenilen amaç olgunlaşmış ve nihayete ermiş olur.*

1. Bir gün gelür ki **mīve-i maḳṣūd olur biter**
   Bu zaḫm-kār-ı sīne-i ḥasret olur biter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 28, Mısra 1). [mīve-i maḳṣūd olur biter, -er]*

mīve-i maḳṣūdını: *Niyet (istek) meyvesi.*

1. Kimüñ bu bāġda nev-bāve-i kāmı yitişmişdür
   Gelenler **mīve-i maḳṣūdını** hep ḫām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 6). [mīve-i maḳṣūdını, -ın, -ı]*

mīve-i naḥl: *Hurma meyvesi.*

1. Öyle serkeş nihālden bitmek
   Mīve-i naḫl hīç ümīd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 5). [mīve-i naḥl,]*

mīve-i seftāluña: *Şeftali meyvesi. II sevgilinin şeftaliye benzeyen yanakları, yüzü bağlamında.*

1. Yitişmez **mīve-i şeftāluña** el
   Uzatduñ ḳāmeti iy naḫl-i serkeş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 29, Mısra 1). [mīve-i şeftāluña, -ña]*

mīve-i vefā: *Vefa meyvesi II vefa belirtisi, eseri.*

1. Ümīd-i ḫāma düşüp ol nihāl-i serkeşden
   Faṣīḥ muntaẓıruz **mīve-i vefā** düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 10). [mīve-i vefā,]*

mīve-i viṣālüm: *Vuslat meyvesi.*

1. Niyāz-ı ḫuşka dimiş būse-i cemālüm alınmaz
   Peşīz-i kem-ter ile **mīve-i viṣālüm** alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 2). [mīve-i viṣālüm, -üm]*

miyān: *(bir gruba) dâhil, (bir topluluğun) arasında.*

1. Ol sāḥirüñ **miyān** ile seyr eyle ḫançerin
   Siḥriyle bāġlamış bir aḳar ṣuyı mūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 7). [miyān,]*

miyān: *Ara, orta II bel.*

1. Bu cism-i dāġ dāġ **miyānında** şerḥalar
   Beñzer o gül-sitāna ki āb-ı revānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 11). [miyānında, -ın, -da]*
2. Ṣaḳın düşürme ṣaḳın baḥr-i ʿışḳa zevraḳ-ı dil
   Miyānı lücce-i ḫūndur kenārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 4). [miyānı, -ı]*
3. Dil-teşne-gān-ı vuṣlata ḳandan ḫaber virür
   Mūyīn **miyānda** ḫançeridür bir zebān-ı ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [miyānda, -da]*
4. Hiç edā olmaz **miyānıyla** dehānı vaṣfı hiç
   Kim iki düşvār baḥs-i būde vü nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 7). [miyānıyla,]*
5. Girdi **miyāna** çoḳ suḫan-ı serd-i nīk ü bed
   Bilmem senüñle biz niçe germ ülfet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 3). [miyāna, -a]*
6. Miyānı vaṣfını nāzük edālar ile idüp
   Bir iki gevheri gūyā ki tārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 7). [miyānı, -ı]*
7. Miyānuñ mūya teşbīh itmede sehv-i ʿaẓīm itdüm
   Dehānuñdan ḫaberde güft ü gū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 5). [miyānuñ, -uñ]*
8. Tā-be-key yoḳ yire bīhūde Faṣīḥ
   Geh **miyān** gāh dehān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 10). [miyān,]*
9. Görince bendesini ḫayli münfaʿil oldı
   ʿAdū o şāh ile bozmış gibi **miyānumuzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 6). [miyānumuzı, -umuz, -ı]*

10. Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet
    Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 10). [miyānlarını, -lar, -ın, -ı]*
11. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
    Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [miyānlarını, -lar, -ı, -nı]*
12. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
    Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [miyānlarını, -lar, -ın, -ı]*
13. Degüldür kehkeşān u māh-ı bedr abdāl-ı ʿışḳuñdur
    Felek kim sīmden bir pāleheng olmış **miyānından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 2). [miyānından, -ın, -dan]*

miyān olmış: *Ortada olmak.*

1. Ser-i gīsūları pīçīde-i mūmın **miyān olmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 3). [miyān olmış, -mış]*

miyān-bend: *Kuşak.*

1. Dil-ber **miyān-bendini** kim teng baġladı
   Tüccār-ı ṣabr u cān u ḫıred deng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 1). [miyān-bendini, -in, -i]*

miyāne: *Arada, ortada, meydanda.*

1. Ne sūd şimdi ferāmūşı olmasa o peyam-ber
   Miyānede var idi gerçi bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [miyānede, -de]*
2. Güneh ne sendedür iy şūḫ cürm ne bende
   Miyānede çekilen hep belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 4). [miyānede, -de]*
3. Cemalüñ itmek ile cüst ü cū ne bezme varam
   Döner **miyānede** murġ-ı güm-āşiyāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 8). [miyānede, -de]*

miyāne-i ten ü ṣıḥḥatle: *Sağlık ile bedenin arası.*

1. Hevā-yı germi-i mihrüñ ile mizāc bozuldı
   Miyāne-i ten ü ṣıḥḥatle imtizāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 2). [miyāne-i ten ü ṣıḥḥatle,]*

miyān-ı ʿāşık-ı şeydāda: *Çılgın, müptela âşıklar arasında.*

1. Elüñde ḫançer-i ser-tīz-i cevr ü bīdādüñ
   Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda niyyetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121,*

Mısra 4). [miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda, -da]

miyān-ı ʿāsık-ı seydāda: *Çılgın âşıklar arasında.*

1. Dil-i figāra ne var bir cefāñı maḫṣūṣ it
   Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda imtiyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 6). [miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda, -da]*

miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda: *Amber kokulu ayva tüylerinin arası.*

1. Laʿli ol şūḫuñ **miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda**
   Guyıya bir ġonçe-i terdür benefşe-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 1). [miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda, -da]*

miyān-ı meclise: *Meclisin ortası.*

1. Zer cām-ı māh-ı rūze temām irdi ġāyete
   Gelsün **miyān-ı meclise** sāḳī sebū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 6). [miyān-ı meclise, -e]*

miyānumuz bozdı: *Arasını bozmak, araya nifak sokmak.*

1. Bozdı nifāḳ idüp o melekle miyānumuz
   Kāfir raḳīb-i dil-siyehe raḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 7). [miyānumuz bozdı, -dı]*

miʿyār-senc-i cins-i belāġatsin: *Güzel ve yerinde söz söyleyen, belagat türünün mihengi.*

1. Miʿyār-senc-i cins-i belāġatsin iy Faṣīḥ
   Nazmuñ temām mertebede şāʿirānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 9). [miʿyār-senc-i cins-i belāġatsin, -sin]*

mīzāb-ı ḫāme: *Kalemin oluğu.*

1. Mīzāb-ı ḫāme bir ġazel-i āb-dārdan
   Demdür ki bāġa ab-ı leṭāfet niṣār ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 30). [mīzāb-ı ḫāme,]*

mīzāc: *Tabiat, yaratılış. II Sağlık, sıhhat.*

1. Ḥaẕer eşk ü āh-ı seḥerden ḥaẕer
   Mīzācuñ bu āb u hevādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 6). [mīzācuñ, -uñ]*

mizāc bozuldı: *Sağlığı bozulmak.*

1. Hevā-yı germi-i mihrüñ ile **mizāc bozuldı**
   Miyāne-i ten ü ṣıḥḥatle imtizāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 1). [mizāc bozuldı, -dı]*

mizāc-ı dil-ber-i rūşen-'izārı: *Parlak yanaklı sevgilinin tabiatı, huyu.*

1. ʿAceb mi āteş ile ülfet itse pervāne
   Mizāc-ı dil-ber-i rūşen-'iẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 8). [mizāc-ı dil-ber-i rūşen-'iẕārı, -ı]*

mizāc-ı gül-i raʿnāyı: *Bir tarafı sarı, diğer tarafı kırmızı gülün tabiatı. II kırmızı yanaklı sevgilinin huyu.*

1. Bildügi gibi **mizāc-ı gül-i raʿnāyı** hezār
   Meşreb-i şemʿ-i şeb-ārāyı da pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 3). [mizāc-ı gül-i raʿnāyı, -yı]*

mīzān: *Mizan, terazi, ölçü.*

1. Dirlerse eger daḳīḳa-sencān
   Fevvāre-i āb-ı Ḫızra **mīzān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 18). [mīzān,]*

mīzāna gelür: *Tartmak, ölçmek.*

1. Mīzāna gelür ẓann iderin Yūsuf-ı Kenʿān
   Geldükde o gül-pīrehenüm ḫān-ı ḥarīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 51, Mısra 1). [mīzāna gelür, -ür]*

mīzān-ı dīdeñ: *Gözün (su) terazisi. II gözyaşının göz boşluğunda birikmesi.*

1. Pür olmış ol mehüñ **mīzān-ı dīdeñ** nūr-ı ḥüsniyle
   Anuñçün necm-i eşki zāʾil itmez mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 7). [mīzān-ı dīdeñ, -ñ]*

mū: *Kıl II. Saç teli.*

1. Bu cism-i nizārumda gören **mūlarımı** dir
   Bir rişte-i bārīke ki dizilmiş niçe sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 3). [mūlarımı, -lar, -ım, -ı]*
2. Degül mümkin bu luṭfuñ şükrin itmek fi'l-meṣel her **mū**
   Tenümde itse de kār-ı zebān nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 69). [mū,]*

mū: *Saç teli. II sevgilinin saçı.*

1. Serde hevā-yı ṭurra-i ʿanber-feşānı var
   Mū ṣanma murġ-ı devlet-i ʿışḳ āşiyānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 2). [mū,]*
2. Bilürsin tāze bir yüzden Faṣīḥā **mūda** tāb olmaz
   Nihān itmez sivāyı ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 10). [mūda, -da]*

muʿāmele: *İş görme, anlaşma.*

1. Vücūd māniʿ imiş ʿışḳ ile **muʿāmeleye**
   O çār-sūda hemān hīçe raġbet eyler imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 7). [muʿāmeleye, -(y)e]*
2. İy dil raḳīb ile yine var bir **muʿāmele**
   Meclisde cünbiş-i müje-i yāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 3). [muʿāmele,]*

muʿāmele eyler: *Davranmak.*

1. Ol bī-teraḥḥum ʿaksiyle eyler muʿāmele
   Bir tāze zaḫm urur ṭaleb-i merhem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 5). [muʿāmele eyler, -r]*

muʿāmele itmemiş: *Davranış, alaka, ilgi göstermemek.*

1. O ṭıfl kimse ile itmemiş muʿāmele hiç
   Metāʿ-ı ḥüsn ü behānuñ fevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 3). [muʿāmele itmemiş, -me, -miş]*

muʿāmele-i ülfet-i revāc: *Ilgili, rağbetli dostlukların şekli.*

1. Bu çār-sūda metāʿ-ı maʿārif ile Faṣīḥā
   Olan **muʿāmele-i ülfet-i revāc** bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 10). [muʿāmele-i ülfet-i revāc,]*

muʿammer itsün: *Şans, talih ve bahtla ömür süren, çok yaşamış olmak.*

1. Devletle Ḫudā **muʿammer itsün**
   Manṣūr ḳılsun muẓaffer itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 185). [muʿammer itsün, -sün]*

muʿaṭṭar eyler: *Kokulandırmak, güzel kokmasını sağlamak.*

1. Başlar güşāde olmaġa verd-i sefīd-veş

Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar şemīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 6). [muʿaṭṭar eyler, -r]*

2. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar nesīm eser
   Zīra ki zülf-i yārdan ʿanber şemīm eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 1). [muʿaṭṭar eyler, -r]*

mübeddel: *Değiştirilmiş, değişmiş.*

1. İtdi semūm-ı āha **mübeddel** ṣabāmuzı
   Gül-zār-ı dāġ iden dil-i āteş-hevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 2). [mübeddel,]*

mübtedī: *Bir işe, bir okula yeni başlayan kimse.*

1. Ḳasīde-gūyluḳda **mübtedīdür** şāhid-i ṭabʿum
   Ki vāḳiʿ olmamışdur kimsenüñ olmaḳ ṣenā-ḫānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 73). [mübtedīdür, -dür]*

mübtelā: *İptilâlı, belaya uğramış, düşkün. II Âşık.*

1. Cānā bu ḳısmet olmış ezelden saña baña
   Dirler belā-yı ḥüsn saña **mübtelā** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 2). [mübtelā,]*
2. Biz ḫuşk-sāl-i miḥnet ü ġam **mübtelāsıyuz**
   Virdük behāya ḫırmen-i ẕevḳ ü neşāṭı hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 5). [mübtelāsıyuz, -sı, -yuz]*
3. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken olmış niçe dil **mübtelā**
   Böyle ḳalursa o meh-talʿat belā-yı şehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [mübtelā,]*
4. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla **mübtelā** mı olur
   O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [mübtelā,]*
5. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla **mübtelā** mı olur
   O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [mübtelā,]*
6. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
   O **mübtelāya** meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [mübtelāya, -ya]*
7. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
   O **mübtelāya** meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [mübtelāya, -ya]*
8. Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmīḥ
   Faṣīḥ yār ʿaceb ġayra **mübtelā** mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [mübtelā,]*
9. Her zemān bir zülf-i pür-ḫam **mübtelāsıdur** göñül
   ʿĀşıḳuñ ḥāṣıl bu kim başın belāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 1). [mübtelāsıdur, -sı, -dur]*

10. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini ṭurfe belā gördüm
    Kim ʿālemde kimi gördümse saña **mübtelā** gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 2). [mübtelā,]*
11. Göñderürler nāme-i feryād-ı pür-sūz-ı firāḳ
    Yād iderler berḳ-ı ġamla **mübtelālar** bir birin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 43, Mısra 2). [mübtelālar, -lar]*

mübtelā oldı: *Âşık olmak, belaya uğramak.*

1. Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā saña
   Ol dem bu demdür oldı göñül mübtelā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [mübtelā oldı, -dı]*

mübtelā olmış: *Âşık olmak, belaya uğramak.*

1. Nāsdan dil künc-i tār-ı iḫtifā itmiş ḳabūl
   Nʿeylesün bī-çāre olmış bir perīye mübtelā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 4). [mübtelā olmış, -mış]*

mübtelā olmış: *Düşkün olmak, tutulmak.*

1. Mānend-i nā-resā ki ne iy şūḫ-ı ʿışḳ-sāz
   Olmış bir iki zār-ı belā mübtelā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 8). [mübtelā olmış, -mış]*

mübtelā-yı ḥasret-i yār olmasun: *Sevgili özlemine bağımlı olmak.*

1. Kimseler hiç **mübtelā-yı ḥasret-i yār olmasun**
   Çeşmine her sāye-i müjgānı bir bār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 1). [mübtelā-yı ḥasret-i yār olmasun, -ma, -sun]*

mücāb ider: *Kendisine cevap verilmiş olan.*

1. Bir nükte ile **mücāb ider** ʿışḳ
   Ṣad-ʿaḳl-ı Felāṭūn-intişābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 6). [mücāb ider, -er]*

mücedded-i hükm-i seh-i bahār: *Bahar padişahının hükmüyle yenilenmiş.*

1. Medd-i naẓarla sāḥa-i gülşen mesāḥati
   Taḳvīm-i gül **mücedded-i hükm-i şeh-i bahār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 7). [mücedded-i hükm-i şeh-i bahār,]*

mücellā: *Cilâlanmış, parlatılmış, cilâlı, parlak.*

1. Degül deryā **mücellā** ṣāf bir āyīnedür gūyā
   Felekʿaksiyle reng-i āsumānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [mücellā,]*

mücerred: *Temiz ruh.*

1. Anlar ki **mücerred** ü tenʿuryānlardur
   Bir sīnede cemʿiyyet iden cānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 1). [mücerred,]*

mūcib-iʿār oldı: *Utanma, mahcubiyet sebebi olmak.*

1. İftiḫār eylerdi ben üftādesiyle bir zemān
   Şimdi ol şūḫa maḥabbet **mūcib-iʿār oldı** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 8). [mūcib-iʿār oldı, -dı]*

mūcid-i fedā: *Kurban (olmanın) mucidi.*

1. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faṣīḥa sebeb
   Vüfūr-ı ṣıdḳ-ı şehā **mūcid-i fedā** mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [mūcid-i fedā,]*

muʿciz: *Mucize.*

1. İtdi gül-i ḫiṭāb ile ḫandān lebüñ beni
   Muʿciz degül mi ṭūṭī-ṣıfat ġonçe söylemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 8). [muʿciz,]*

muʿciz-āsār: *Mucize, keramet ortaya koyan.*

1. Saña nʾola iy Mesīḫ-güftār
   İy feyż-niṣār u **muʿciz-āsār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 16). [muʿciz-āsār,]*
2. Ammā senüñ iy ḫuceste-güftār
   İy siḥr-beyān u **muʿciz-āṣār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 32). [muʿciz-āṣār,]*

muʿcizāt: *Mu'cizeler. Allah tarafından verilip, yalnız peygamberlerin gösterebilecekleri büyük harika işler.*

1. Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān kim cümlesi

Muʿcizātuñ cāmınıñ bir cürʿasına teşne leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 4). [muʿcizātuñ, -uñ]*

muʿcize: *Mucize.*

1. Ol ḫāl-i siyehle midür aṣḥāb-ı cemālüñ
   Peyġamber-i ḥüsn olduġına **muʿcize** rūyuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 5). [muʿcize,]*

muʿciz-edā olsa: *Mucize söylem olmak.*

1. Ḫāme-i şiʿrüm Faṣīḥ olsa nʾola muʿciz-edā
   Mebde-i feyyāzdan her demde mülhemdür gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 9). [muʿciz-edā olsa, -sa]*

muʿcize-gū: *Mucize söz söyleyen. II konuşması mucize olan.*

1. Ḫırām-ı nāza gelse ol serv-ḳad bir aḳar ṣudur
   Tebessüm eyleyüp güftāra gelse **muʿcize-gūdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 2). [muʿcize-gūdur, -dur]*

muʿcize-rūyuñ olduġına: *Mucize yüzlü, sıfatlı olmak.*

1. Ol ḫāl-i siyehle midür aṣḥāb-ı cemālüñ
   Peyġamber-i ḥüsn olduġına muʿcize rūyuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 5). [muʿcize-rūyuñ olduġına,]*

muʿciz-i envār-ı şaḳḳı: *Ayın ikiye yarılma nurların mucizesi.*

1. Baḳ rūy-ı yār yāresine ṣunʿ-ı Ḥaḳḳı gör
   Māh-ı bedirde **muʿciz-i envār-ı şaḳḳı** gör *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 22, Mısra 2). [muʿciz-i envār-ı şaḳḳı, -ı]*

müdām: *Her zaman, daima, devamlı.*

1. Ben ki dāmen der-miyān-ı ṣıdḳ u iḫlāṣam **müdām**
   Ḫilʿat-i āzār u luṭfuñ hep berāberdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 7). [müdām,]*
2. Dūddur pür-şerer āhum çıḳar eflāke **müdām**
   Dem-be-dem eşküm ise yaşlı aḳar bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [müdām,]*
3. Rūyumdan eşk-i çeşm-i terüm germ aḳar **müdām**
   Zer maʿdeninden uġrayan āb-ı revān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 3). [müdām,]*

müdārā: *İyi davranma, yüze gülme.*

1. Çeşmi teġāfülāne nigeh āşinā naẕar
   Cāʾizse ġamzesiyle **müdārā** ṣafā naẕar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 2). [müdārā,]*

müdāvā: *Tedavi, sıkıntılar için çözüm, deva.*

1. O ḫaste-ḥāl-i maḥabbet bizüz ki derdümüze
   ʿİlāca çāre mi imkān mı var **müdāvāya** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 2). [müdāvāya, -ya]*

müddeʿā: *İddia, dava.*

1. Ne deñlü olsa da ruḫṣat-dih-i niyāz ol şūḫ
   Ḥicāb-ı ʿışḳ yine **müddeʿāyı** söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 4). [müddeʿāyı, -y, -ı]*
2. Bir ḳaç gün içre bād-ı ḫazān şevḳlerin bozar
   Feryād-ı bülbülān ḳurı bir **müddeʿā** imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 6). [müddeʿā,]*

müdde'āya yiter: *İddia olunan, savunulan şeye kâfi deliller olması.*

1. Degül muḥāl göñül eylemek çü farż-ı muḥāl
   Kemāl-i z̲ātā sebebdür netīce-i ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 24). [müdde'āya yiter, -er]*

müddeʾā-yı ney: *Ney, kamışın maksadı, amacı.*

1. Her dem bu tekye-gāhda feryād u nāleden
   İdrāk olınmadı ki nedür **müddeʾā-yı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 12). [müddeʾā-yı ney,]*

müdevver olmış: *Yuvarlak şekle gelmek.*

1. Ṣalınur şāh-ı baḫārīye nesīm-i ṣubḥ ile
   Gülşenüñ olmış müdevver mirvaḥa her gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 10). [müdevver olmış, -mış]*

müʾessir: *Tesir, iz bırakan II hükmünü yürüten yaratıcı.*

1. Eşyāda ne arardı **müʾessir**
   Seyyāreler olmaz idi sāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 41). [müʾessir,]*

müʾezzin: *Ezan okuyan (kişi).*

1. Dönüp her mināre nihāl-i güle
   Müʾezzin çü bülbül ider ġulġule *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 69, Mısra 2). [müʾezzin,]*

müferrih: *Ferahlık veren, iç açıcı II güzel, hoşa giden.*

1. Dilde var endīşe-i envāʿ-ı ʿişret iy Faṣīḥ
   Bir **müferriḥ** bezmi çoḳ mey-ḫānedür gūyā gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 10). [müferriḥ,]*

muġbecce-i ġonce-dehen: *Gonca ağızlı meyhaneci çocuğu.*

1. Nūş-ı cān bolġay ayā **muġbeççe-i ġonçe-dehen**
   Mey gibi sanga ḥelāl eylediler ḳan-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 7). [muġbeççe-i ġonçe-dehen,]*

muġber itmesün: *Gücendirmek.*

1. İtmesün muġber ruḫuñ āyīnesin her bed-nefes
   İltifātuñ çeşmine girmek neden her ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 1). [muġber itmesün, -me, -sün]*

muġberr olmasun: *Tozlanmak. II Gücenmek, darılmak istememek.*

1. İltifāt eyler raḳībe yüz virüp ol māh-rū
   İy Faṣīḥ āyīne-i dil niçe **muġberr olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 10). [muġberr olmasun, -ma, -sun]*

muġtenem-i niʻmet-i bī-ḥadd-i ḫudāyuz: *Allah'ın sınırsız nimetlerinin ganimeti.*

1. Biz māʾide-ḫ∨ārān-ı simāṭ-ı fuḳarāyuz
   Biz muġtenim-i niʻmet-i bī-ḥadd-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 2). [muġtenem-i niʻmet-i bī-ḥadd-i ḫudāyuz,]*

muġtenim-i niʿmet-i bī-ḥadd-i ḫudāyuz: *Allah'ın sınırsız nimetlerinin ganimet bilen, nasiplenen.*

1. Biz māʿide-ḫ∨ārān-ı simāṭ-ı fuḳarāyuz
   Biz **muġtenim-i niʿmet-i bī-ḥadd-i Ḫudāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 2). [muġtenim-i niʿmet-i bī-ḥadd-i ḫudāyuz, -yuz]*

muḥaḳḳaḳ: *Kesin, belli, şüphesiz.*

1. Nice defʿ-i ġam idersüñ bu fenā bezminde
   Bu **muḥaḳḳaḳ** ki mey-i köhne-sifāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 6). [muḥaḳḳaḳ,]*

muḥāl: *Gerçekleşmesi mümkün olmayan, imkânsız, olamaz, olmayacak.*

1. Eger ki saʿy-i ser-i sūzen-i Mesīḥ olsa
   Muḥāldür ki çıḳa dilde ḫār-ı āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 6). [muḥāldür, -dür]*

muḥāl degül: *Gerçekleşmesi mümkün, imkansız olmayan.*

1. Virürdi Ḳaysa tesellī-i Leylī çeşm-i ġazāl
   Ḳarār virelüm imkān-ı vaṣl-ı dil-dāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 22). [muḥāl degül,]*

muḥāl virmekle: *Gerçekleşmesi mümkün olmayan, imkânsız, olamaz.*

1. Dīn ü dil virmekle reh-yābī-i āzādı muḥāl
   Kimseler yā Rab esīr-i zülf-i kāfir olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 5). [muḥāl virmekle, -mek, -le]*

muḫālif: *Ters, uygun olmayan.*

1. Olmaz hemīşe böyle **muḫālif** hevā Faṣīḥ
   İltür kenāra zevraḳumuz rūzgār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [muḫālif,]*

muḫālif: *Çok sert, ters, şiddetli.*

1. Bu rūzgār Faṣīḥā **muḫālif** esmişe benzer
   Ki baḥr-ı ʿışḳı ki dildür biñ ıżṭırābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 11). [muḫālif,]*
2. Muḫālif esmede ġāyetde bād-ı miḥnet ü kīne
   Taḥammül eyleyemez ḳorḳarın sefīne-i sīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 1). [muḫālif,]*

muhammed: *Hz. Muhammed.*

1. Reng-i ruḫına **Muḥammedüñ** māʾildür
   Kim āl-i Muḥammedi sevenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 3). [muḥammedüñ, -üñ]*

muḥammed ümmeti: *Hz. Muhammed'in ümmeti, müslümanlar.*

1. ʿĀşıḳum bir kāfir-i ḥüsne **Muḥammed ümmeti**
   Cāy idinsem itmeñ istibʿād deyr-i miḥneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 2). [muḥammed ümmeti,]*

muharrem: *Muharrem ayı II kamer takviminin birinci ayı (aşure ayı). Müslümanlıktan önce bu ayda savaşmak yasak olduğu için bu ad verilmiştir. Bu ayın ilk 10 gününde Kerbela vakasının yıldönümünde matem yapılır. Hz. Hüseyin ve arkadaşlarının şehit edildiği ay.*

1. İy göñül āmāde-i āh ol **Muḥarremdür** gelen
   Ḥāżır ol iy dīde-i ter şehr-i mātemdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 1). [muḥarremdür, -dür]*
2. Muḥarremde meh-i dil-teşneler ḥāli ḫarāb oldı
   Cigerler pārelendi sīnede ġamdan kebāb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 86, Mısra 1). [muḥarremde, -de]*

muḥaṣṣal: *Hasılı, sözün kısası, sonunda.*

1. Hep ḫırḳa-i tecrīde girüp oldılar ʿuryān
   Bu şekle ḳor ʿuşşāḳı **muḥaṣṣal** o ḳıyāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [muḥaṣṣal,]*
2. Ādem çıḳamaz ḥüsn-i rıżāsıyla **muḥaṣṣal**
   Dil kūyuña gül-zār-ı cinān dirse yiridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 5). [muḥaṣṣal,]*
3. Muḥaṣṣal bu fenādan cümleden geçmişlerin gönder
   Felek-gerdişlerden işlerin bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 2). [muḥaṣṣal,]*
4. Alurdı pençe-i ġam ceyb ü ḫār-ı ġuṣṣa dāmānın
   Bu olmışdı **muḥaṣṣal** Ḳaysa hep bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 6). [muḥaṣṣal,]*
5. Seyl-āb-ı sirişk ile **muḥaṣṣal** dökdüm
   Hāşāk-i ser-i kūyuñı çoḳ Ceyḥūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 3). [muḥaṣṣal,]*

muḥaṣṣal-ı ḥāl: *Durumun hasılı (sonu).*

1. Kemāl-i mertebe pür-cürm ü maʿşiyet-kārem
   Ki żıdda meyl ider gelse bir ḫuṣūṣa kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 80). [muḥaṣṣal-ı ḥāl,]*

muhatāb olmaġa: *Kendisine söz söylemek, hitap etmek.*

1. Muḫaṭāb olmaġa yoḳ kimsede güftārıma ṭāḳat
   Varup küh-sār ile Ferhād gibi güft ü gūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel*

285, Mısra 7). [muḫaṭāb olmaġa, -maġ, -a]

muḫayyile bulmaz: *Hayal etme gücü bulmak, hayal edebilmek.*

1. Keyfiyyet-i teẕekküri bulmaz muḫayyile
   Geldi baña o mertebe ġamdan kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 3). [muḫayyile bulmaz, -ma, -z]*

müheyyā: *Hazır, hazırlanmış olan.*

1. Gel iy nihāl-i leṭāfet-ḫırām-ı gülşen-i nāz
   Çemende meclis-i ʿayş u ṭarab **müheyyādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 8). [müheyyādur, -dur]*

müheyyā eyledüm: *Hazırlamak.*

1. Dāġlar yaḳdum feżā-yı sīne-i sūzānuma
   Tāze bir gülşen **müheyyā eyledüm** cānānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 2). [müheyyā eyledüm, -dü, -m]*

muḥibb: *Dost, arkadaş, muhabbet edilen kişi.*

1. Aʿdāları **muḥibbüñe** tercīh ider misin
   Şemşīr-i ġadr ile beni teşrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 1). [muḥibbüñe, -üñ, -e]*

muḥibbi: *Muhabbet edici, eden, dost.*

1. Biz nʾeyleyelüm aṭlasını gerdūnuñ
   Kim āl-i abā **muḥibbi** bir dervīşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 4). [muḥibbi,]*

mühim-sāz-ı umūr-ı dīn ü devlet: *Devlet (işleri) ve dinin emirlerini önem (vererek) yapan.*

1. Vezīr-i āsumān-ḥaşmet müşīr-i müşterī-fıṭnat
   Mühim-sāz-ı umūr-ı dīn ü devlet Āṣaf-ı s̲ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 42). [mühim-sāz-ı umūr-ı dīn ü devlet,]*

muḥīṭ: *Büyük deniz, okyanus.*

1. Ki levs̲-i dāmenüm olmaz **muḥīṭ** ile iġsāl
   Çü ʻankebūt dügümlenmez ne deñlü saʻy itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 67). [muḥīṭ,]*

muḫīṭ-i girye: *Gözyaşı okyanusu.*

1. Muḫīṭ-i girye hemān dem-be-dem füzūn olsun
   Ne iḥtiyāc çeker bāġ ebr-i nīsāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 7). [muḫīṭ-i girye,]*

muḥīt-i ʿışk: *Aşk denizi.*

1. Ṭarḥ eyledüñ kenāra bizi iy **muḫīt-i ʿışḳ**
   Redd eyledüñ dirīġ ḳadīm āşināları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 3). [muḫīt-i ʿışḳ,]*

muḫīṭ-i ʿışḳuñ: *Aşk denizi.*

1. Gūyā ki o sāḥilüm **muḫīṭ-i ʿışḳuñ**
   Emvācı gelür kenāruma raḳṣ-künān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 3). [muḫīṭ-i ʿışḳuñ, -uñ]*

muhkem olmazdı: *Sağlam, dayanıklı olmak.*

1. Sen olmasañ idi ḥākimü'l-ʿadl
   Olmazdı esās-ı deḥr muḥkem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 24). [muḥkem olmazdı, -ma, -z, -dı]*

mühr: *Mühür, damga.*

1. Laʿl-i ḫūbān lebüñe beñzeyemez
   Mühr çoḳ mühr-i Süleymān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 4). [mühr,]*

mühr-i dehān: *Ağız mührü.*

1. Gören āyīne-i cām-ı meyi ṭūṭī-lisān oldı
   Ne keyfiyyetdür iy sāḳī baña **mühr-i dehān** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 2). [mühr-i dehān,]*

mühr-i lebin: *Dudak mührü.*

1. Ol ṭıfl-ı ʿişve-bāz ile bāzīçe ṭarḥ idüp
   Mühr-i lebin göñülde nihān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [mühr-i lebin, -in]*

mühr-i süleymān: *Hz. Süleyman'ın yüzüğüne verilen addır. Bu yüzüğün üstünde İsm-i Âzâm*

yazılı imiş. Hz. Süleyman bununla tüm varlıklara hükmedermiş.

1. Laʿl-i ḫūbān lebüñe beñzeyemez
   Mühr çoḳ **mühr-i Süleymān** bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 4). [mühr-i süleymān,]*

muhrik olurmış: *Dokunaklı, etkili olmak.*

1. Nesīm-i ḳıble-i kūyı füzūn ider sūzum
   Hevāsı **muḥriḳ olurmış** Ḥicāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 6). [muḥriḳ olurmış, -ur, -mış]*

muḥtāc: *İhtiyacı olan, muhtaç.*

1. Çün şemʿ-i māh eyleme **muḥtāc** u kem-żiyā
   Mānend-i āfitāb söyinmez çerāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [muḥtāc,]*
2. Şemm-i gül-i sefīdine **muḥtācdur** Faṣīḥ
   Zīrā nühüfte ol mehe var bir cevābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 9). [muḥtācdur, -dur]*
3. Yā Rab beni saʿyümde kesel-nāk itme
   Muḥtācını keyfiyyet-i tiryāk itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 2). [muḥtācını, -ın, -ı]*

muḥtāc-ı ayāġ: *Ayağa düşmek, değersizleşmek.*

1. Faṣl-ı gül germ-rev-i cānib-i bāġ itdi bizi
   Nāza başdan yine **muḥtāc-ı ayāġ** itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 2). [muḥtāc-ı ayāġ,]*

muḥtāc-ı kemān: *Yaya ihtiyaç duyan.*

1. Seni ʿuṣṣāḳ-ı zārı ḳatle ol müjgān u ebrūlar
   Ne tīre iḥtiyāc eyler ne **muḥtāc-ı kemān** eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [muḥtāc-ı kemān,]*

muḥtāc-ı ruḫsatsın: *Müsaadeye ihtiyaç.*

1. Göñül kūyında feryād itmege **muḥtāc-ı ruḫṣatsın**
   Ki żabṭ-ı āh bilmez bir siyeh-mest-i maḥabbetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 1). [muḥtāc-ı ruḫṣatsın, -sın]*

müjde: *Sevinçli haber.*

1. Bir iki düşnām virmiş bezm-i düşmende saña
   Müjde iy dil yine yāruñ luṭfı var iḥsānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77,*

Mısra 4). [müjde,]

2. Rūzgār-ı dil müsāʿiddür kenār eyyāmıdur
   Müjde āzādī-i girdāb-ı firāḳ iy nā-ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [müjde,]*
3. Faṣīḥā **müjde** dil-ber saña taḥrīr-i selâm itmiş
   Raḳībe dün gelen mektūb-ı dür-bārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 9). [müjde,]*
4. Faṣīḥ vaḳt-i bahār-ı cünūn-fezā geldi
   Hezār **müjde** yine dest ile girībāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 10). [müjde,]*

müjde-i ʻıyd-ı bahār: *Bahar bayramının haberi.*

1. Nesīm **müjde-i ʻıyd-ı bahār** ile bāġa
   Çenār-ı dest-güşā ile merḥabāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 7). [müjde-i ʻıyd-ı bahār,]*

müjde-i teşrīf-i nev-bahārı idince: *Ilkbaharın gelişini haber vermek.*

1. Şüküfte eyledi mānend-i ġonçe dilleri hep
   İdince müjde-i teşrīf-i nev-bahārı şimāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 4). [müjde-i teşrīf-i nev-bahārı idince, -ince-ı]*

müje: *Kirpik.*

1. Merdüm-i çeşm-i terüm genc-i maḥabbet şerḥ ider
   Her **müjem** bīdāri-i ṣad-şām-ı ḥasret şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 2). [müjem, -m]*
2. Dildür o tercemān-ı maḥabbet degül baʿīd
   Her bir **müjeyle** söylese ṣad-mācerā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 8). [müjeyle, -y, -le]*
3. Dilden suʾāl itme nigāh eyle dīdeme
   Çeşmümde oldı her **müje** bir ter-zebān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 4). [müje,]*
4. Cūş itdi ḫummı dil göricek duḫter-i rezi
   Dīdemde oldı her **müje** bir ser-bürīde tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 8). [müje,]*
5. Laʿl-i lebi merhem **müjesi** sūzenüm olsun
   Pür-yāre-i tīġ-i sitem olsun dil ü cān tek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 6). [müjesi, -si]*
6. Eger ki eylemese āb-ı eşk-i ter nem-nāk
   Yanardı cümle **müjem** āh-ı pür-şerārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 8). [müjem, -m]*
7. Sirişk-i terle **müjem** oldı muntaẓam-aḥvāl
   Bu şiʻr āyīne-i ṭabʻa itdi ʻaks-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 18). [müjem, -m]*

müje-i eşk-bārumuz: *Ucunda gözyaşı damlayan kirpik, gözyaşıyla ıslanmış kirpik.*

1. Güller bitürdi feyż-ı maḥabbetle ḫārumuz
   Zeyn itdi laḫt-ı dil **müje-i eşk-bārumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 1). [müje-i eşk-bārumuz, -umuz]*

müjgān: *Kirpik; kirpikler.*

1. Dīde-i dil iktisāb-ı nūr-ı feyż itsün Faṣīḥ
   Eylegil **müjgānlaruñ** çārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 12). [müjgānlaruñ, -lar, -u, -ñ]*

müjgān: *Kirpik.*

1. Dīde-i dil iktisāb-ı nūr-ı feyż itsün Faṣīḥ
   Eylegil **müjgānlaruñ** çārūb-ı ḫāk-i rāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 10). [müjgānlaruñ, -lar, -uñ]*
2. Olımaz mānīʿ hücūm-ı giryeye **müjgānlarum**
   Seyl-i pür-zūr-ı maḥabbet ḫār u ḫas bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 7). [müjgānlarum, -lar, -um]*
3. Müjgān degül bu dīdede mūy-ı siyāhlar
   Seyl-āb-ı feyż-ı ʿışḳ bitürmiş giyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 1). [müjgān,]*
4. Tā ki bāġ-ı ġayra bir cünbān-ı pervāz olmaya
   Eyledüm **müjgānlarum** murġ-ı nigāha tel ḳafes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 4). [müjgānlarum, -lar, -um]*
5. Görmeyelden ṣafḥa-i ruḫsāre-i rengīnüñi
   Oldı her **müjgānlarum** bir cedvel-i cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 6). [müjgānlarum, -lar, -um]*
6. Eger ki sensüz idem gülşen-i cināna nigāh
   Gözüme ḫār ola **müjgānlarum** zebāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 2). [müjgānlarum, -lar, -um]*
7. Dü-çeşm-i eşk-bārumda gören **müjgānlarum** dir kim
   Servlerdür ki ṣāf çekmişler enḫārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 3). [müjgānlarum, -lar, -um]*
8. Çeşm-i merdüm-gīriñi **müjgānlarumla** seyr iden
   Tīr-bārān eylemişler ẓann ider āhūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 3). [müjgānlarumla, -lar, -um, -la]*
9. Cāy ideli çeşmümde ḫayāl-i zülfüñ
   Āgūşına **müjgānlarımuñ** gelmez ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 4). [müjgānlarımuñ, -lar, -ım, -uñ]*

müjgān: *Kirpik II Sevgilinin oka benzeyen kirpikleri.*

1. Seni ʿuşşāḳ-ı zārı ḳatle ol **müjgān** u ebrūlar
   Ne tīre iḥtiyāc eyler ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [müjgān,]*
2. Ol āfetüñ dile **müjgān** u ebruvānı gelür

Faṣīḥ her ne zemān tīr ile kemān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 9). [müjgān,]*

müjgān-ı çeşm-i yār: *Sevgilinin gözünün kirpikleri.*

1. Müjgān-ı çeşm-i yār ki mirʾāta ṣaldı ʿaks
   Gūyā iki sipāh ṣāf-ı ceng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 7). [müjgān-ı çeşm-i yār,]*

müjgān-ı çeşmüm: *Gözdeki kirpikler.*

1. O şāha mācerāmuz bir nigāh ile beyān oldı
   Kim anı şerḥa her **müjgān-ı çeşmüm** bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 2). [müjgān-ı çeşmüm, -üm]*

mukābil: *Karşılık olarak, karşı, karşılığında.*

1. O sīm-ten **muḳābiline** gelmesün ṣaḳın
   Temyīz-i nīk ü bedde mehek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 3). [muḳābiline, -in, -e]*

muḳābil: *Mukabele eden, karşısında bulunan, karşı. II muhatap.*

1. Muḳābilümde bir āyīne ṣāf-ı İskender
   Elümde sāġar-ı Cemşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [muḳābilümde, -üm, -de]*

mukaddem: *Eskiden beri.*

1. İder dil her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefādan ḥaẕ
   Muḳaddem almamış iy māh-rū mihr ü vefādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 2). [muḳaddem,]*
2. Ṭabʿ-ı şūhumdan **muḳaddem** ḳaṭre-zen ḫāmem Faṣīḥ
   Bir birin itmekde sebḳat maʿnide düldüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 9). [muḳaddem,]*

muḳaddem yoḳla: *Durumu anlamaya çalışmak.*

1. Hevādur zor ile menzil alınmaz
   Muḳaddem yoḳla iy dil rūzgārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 58, Mısra 2). [muḳaddem yoḳla, -la]*

muḳārenet eyledi: *Yakınlık, yaklaşma.*

1. Añıldı gūşına destār farḳ-ı cānāndan

Gül ile eyledi gūyā muḳārenet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 6). [muḳārenet eyledi, -di]*

mukārin-i miʾrāt-ı cām idüp: *Kadeh aynasının yanına koymak. II ayna gibi parlayan kadehin karşısına oturtmak.*

1. Ol ṭūṭiyi **muḳārin-i miʾrāt-ı cām idüp**
   Ser-beste ġonçesin gül-i ḫandān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 3). [muḳārin-i miʾrāt-ı cām idüp, -üp]*

muḳarrer ola: *Kararlaşmış, karar verilmiş.*

1. Kemāl-i luṭfuña dil-besteyem muḥaṣṣal-ı ḥāl
   Hemīşe ola muḳarrer nücūma saʻd ile naḥs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 81). [muḳarrer ola, -a]*

mukayyed olma: *Bağlanmak.*

1. Çıḳar besdür o pür-ḫam kāküli zīr-i külahuñdan
   Muḳayyed olma ġayrı çekme zencīre esīrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 8). [muḳayyed olma, -ma]*

mükedder olur: *Kederli, üzüntülü olmak.*

1. Güftār-ı Mesīḥ ile hem-dem
   Luṭfuñ durur iy Sikender-i ʿasr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 152). [mükedder olur, -ur]*

mükedder olur: *Bulanık olmak II Kederli olmak.*

1. Elṭāfuña olmaz ise maẓhar
   Aḥvāl-i dilüm olur mükedder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 152). [mükedder olur, -ur]*

mükerrem: *Muhterem, saygıdeğer.*

1. Her kesüñ rāzını itmekle derūnında nihān
   İtdi baş üzre mekān oldı **mükerrem** kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 4). [mükerrem,]*

mukteżā-yı ʿışkı: *Aşkın gereği, neticesi.*

1. Gör **muḳteżā-yı ʿışḳı** ki olmış esīr-i ḥüsn
   Ol şāh-ı ʿişve mülk ü melāḥat serīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 7). [muḳteżā-yı ʿışḳı, -ı]*

mül: *Şarap.*

1. O şūḫuñ destine peymāne virseñ gül ḳıyās eyler
   Be-dest-i ʿişvedür kim gül ṣunarsañ **mül** ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 2). [mül,]*
2. Eyleyelden reng ile gül iḫtilāṭ
   Cevher-i neşveyle hem **mül** iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 2). [mül,]*
3. Bī-keyf-i neşāṭ-ı dil olur **mülleri** hicrüñ
   Tāb-ı eşeri dīdeyi pür-āb ider ancaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 8). [mülleri, -leri]*
4. Neşvesin idrākden ḳalduḳ meger kim iy Faṣīḥ
   Rūzgār ile bozulmışdur ḫum-ı dehrüñ **müli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 10). [müli, -i]*
5. Cām-ı çeşmümden Faṣīḥ āsārı olmaz münʿadim
   Var ise ḫumm-ı dilüñ ġāyetle rengīndür **müli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 10). [müli, -i]*

mül: *Şarap. II sevgilinin dudağı bağlamında.*

1. Laʿl-i nābuñ **mül** midür ya ġonçe-i şād-āb mı
   Kākülüñ ḫoş-bū ḳaranfil sünbül-i ġarrā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 3). [mül,]*
2. Bir şīşedür el-ḥāṣılı çeşm-i ḫūnīn
   Hem sünbül-i ter hem gül ü hem **mül** ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 4). [mül,]*

mülhem: *İlham olmuş, içe doğmuş.*

1. Ḫāme-i şiʿrüm Faṣīḥ olsa nʾola muʿciz-edā
   Mebde-i feyyāzdan her demde **mülhemdür** gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 10). [mülhemdür, -dür]*

mülk: *Memleket, ülke.*

1. Gör muḳteżā-yı ʿışḳı ki olmış esīr-i ḥüsn
   Ol şāh-ı ʿişve **mülk** ü melāḥat serīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 8). [mülk,]*
2. İtdi teşrīf çemen **mülkini** şāh-ı nevrūz
   Eşer-i ʿadli ile oldı müsāvī şeb ü rūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 1). [mülkini, -i, -n, -i]*
3. Faṣīḥi eyleyüp tevcih-i çeşm-i luṭfuña maẓhar
   Maʾānī **mülkini** iy pādişāh-ı baḥr ü ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 14). [mülkini, -i, -n, -i]*
4. Göñüller **mülkin** itmiş bir nigehle cümleten teşḫīr
   Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 7). [mülkin, -in]*

mülk-i dil ü cān: *Gönül ve can ülkesi.*

1. Mülk-i dil ü cān olsa n'ola sūḫte yir yir
   Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 9). [mülk-i dil ü cān,]*

mülk-i dil ü cānı: *Gönül ve can ülkesi.*

1. Berāt-ı vechine ebrūlarından çekdiler tuġrā
   O mīr-i ḥüsne tevcīh itdiler **mülk-i dil ü cānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 6). [mülk-i dil ü cānı, -ı]*

mülk-i dile: *Gönül ülkesi II âşığın gönlü.*

1. Tā **mülk-i dile** ʿışḳ şebīhūn itdi
   Ārām u şekīb ü ʿaḳlı bīrūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 1). [mülk-i dile, -e]*

mülk-i faşl u 'ilm ü 'irfānı: *Marifet, ilim ve fazl sahibi.*

1. Eger ḫāḳān-ı luṭf u iltifātuñ itmese himmet
   Ḫarāb eylerdi devrān **mülk-i faşl u 'ilm ü 'irfānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 62). [mülk-i faşl u 'ilm ü 'irfānı, -ı]*

mülk-i maʿnā: *Mana ülkesi.*

1. Zülfekār-ı ḫāme-veş destüñde kim şemşīr ola
   Bī-teʾemmül **mülk-i maʿnā** ser-be-ser tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 2). [mülk-i maʿnā,]*

mülk-i maʿnīye: *Anlam ülkesi, memleketi.*

1. ʿAceb mi eyleseler şāʿirān-ı şehr suʾāl
   Ki **mülk-i maʿnīye** rāh-ı necātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 6). [mülk-i maʿnīye, -ye]*
2. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevi itdüñ ṭabʿum
   Ḳılduñ beni **mülk-i maʿnīye** hem vāris *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 4). [mülk-i maʿnīye, -ye]*

mülk-i tecrīdi: *Soyutlanmışlık, arınmışlık memleketi.*

1. ʿĀşıḳum pā-bürehne ser-ʿuryān
   Mülk-i tecrīdi tekye-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 12).*

[mülk-i tecrīdi, -i]

mülk-i yeksānı: *Eşitlik ülkesi.*

1. ʿIşḳdur ʿışḳ **mülk-i yeksānı**
   ʿIşḳ bilmez gedā vü sulṭānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 1). [mülk-i yeksānı, -ı]*

mültemes: *Arzu duyulan, rica olunan şey.*

1. Merd-i müstaġnīye müşkildür Faṣīḥ ʿarz-ı recā
   Bī-niyāzān-ı ferāġat **mültemes** bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 14). [mültemes,]*
2. Var ise bir ġonçe-i būs-ı lebüñdür ḫ∨āhişüm
   Yoḳdur iy şīrīn-dehen ġayrı benümçün **mültemes** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 4). [mültemes,]*

mültemes itmiş: *İltimas beklemek, talep edilen bir şeyi ümit etmek.*

1. Ol kim baña laʿlüñ ezelī **mültemes itmiş**
   Şehd-i lebüñe merdüm-i çeşmüm meges itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 1). [mültemes itmiş, -miş]*

mū-miyān: *Ince belli. II sevgili.*

1. Düşme ümīd-i vaṣla ki maḥż-ı ḫayāldür
   Ol **mū-miyānı** ṣanma göñül der-kenār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [mū-miyānı, -ı]*

mū-miyānesin olamadı: *Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.*

1. Bir şeb o māhı idemedüñ hāle-dār ḥayf
   Āġūşa çekmek olamadı mū-miyānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 6). [mū-miyānesin olamadı, -a, -ma, -dı-e, -sin]*

mümkin: *İmkan dahilinde, olası, mümkün.*

1. Mādām bu eşk-i nemekin dīdede vardur
   Görmek niçe **mümkin** bize peymāne-i ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 6). [mümkin,]*
2. İtmek felekde **mümkin** ise ger hilāli ṣayd
   Sen de göñül idersin o vahşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [mümkin,]*
3. Nice **mümkin** nigāh-ı bī-pervā
   Şerm-sārī gibi niḳābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 5). [mümkin,]*
4. Bir cām-ı ṣabūḥı ile bulmaḳ bizi **mümkin**

Biz nişān-ı dūşīne gibi serde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 3). [mümkin,]*

5. İy Faṣīḥ olmada bir vech ile her dilde ʿayān
   Niçe **mümkin** biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 12). [mümkin,]*
6. ʿĀşıḳı **mümkin** iken zehr-i teġāfülle helāk
   İtme ālūde-i ḫūn ḫançer-i bürrān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 3). [mümkin,]*

mümkin degül: *Mümkünü yok, imkânsız.*

1. İḳāmet ḳāmetüñ fikriyle bir yirde degül mümkin
   Dil-i āvāreye ser-geştelik ārām-ı cān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 7). [mümkin degül,]*

mümkin degül: *Mümkün değil, imkânsız.*

1. Mümkin degül iy serv-i ser-efrāz-ı melāḥāt
   Dāmānuñ ile ülfet ide dest-i şikâyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 1). [mümkin degül,]*

mümkin degüldi: *Mümkünü yok, imkânsız.*

1. İsbāt dehānuñı degüldi mümkin
   Olmasa idi tebessüm ü güftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 3). [mümkin degüldi, -di]*

mümkin degüldür: *Mümkünü yok, imkânsız.*

1. Bir ḳadem **mümkin degüldür** sāye-veş olmaḳ cüdā
   Ḳanda cānānum giderse der-ʿakab cānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 5). [mümkin degüldür, -dür]*
2. Suḫanda ḫüsn-i lehce başḳa bir feyż-ı ilāhīdür
   Ki taḥṣīl eylemek **mümkin degüldür** sa‘y ile anı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 84). [mümkin degüldür, -dür]*

mümkin degüldür: *Mümkün değil, imkânsız.*

1. Ġamuñ dil-ḫānesine geldüginden ḫayli maḥẓūẓuz
   Degüldür olmamaḳ mümkin ḳadīmī āşinādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 8). [mümkin degüldür, -dür]*

mümkin idi: *Mümkün idi, imkânlar dâhilinde olmak.*

1. Fiġān ü zār-ı dili **mümkin idi** żabṭ itmek
   Güşād-ı rāzda çeşm-i pür-ābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 7). [mümkin idi,]*
2. Fiġān ü zār-ı dili **mümkin idi** żabṭ itmek
   Güşād-ı rāzda çeşm-i pür-ābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 7). [mümkin idi,]*

mümkin mi: *Hiç mümkün olabilir mi? Asla olamaz.*

1. Cibrīl de olsa görüp ol dāne-i ḫāli
   Mümkin mi senüñ dām-ı perīşānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 12). [mümkin mi,]*

mümkin mi: *Mümkün mü, imkanı mı var.*

1. Olmaz ümīd-i rāhat u āsāyiş-i zemān
   Mümkin mi ḥüsn-i ḥāl fenādur fenā cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 2). [mümkin mi,]*
2. Ṣalmada mirʾātına ʿaksin ʿarūsān-ı çemen
   Cūşiş-i şevḳ olmamaḳ **mümkin mi** hiç enhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 8). [mümkin mi,]*
3. Ḳāmetinle seyr iden **mümkin mi** pā-māl olmaya
   Germ-ḫīz-i cilve vü çābük-nişest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 5). [mümkin mi,]*

mümkin mi: *Mümkün mü? II imkanı var mı?.*

1. Çeşm-i siyāh mestüñ ile ülfet eyleyen
   Mümkin mi ola ḫāne-i ḫammārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 4). [mümkin mi,]*
2. Mümkin mi Faṣīḥ olmaya memnūn-ı maḥabbet
   Her vaḳt-i dem-i feyż-ı seḥerden ḫaber-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 10). [mümkin mi,]*
3. Mümkin mi temāşā-yı cemālüñden dūr
   Bir vech ile hiç tesliye-yāb olmaḳ dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 3). [mümkin mi,]*

mümkin mi: *Mümkün mü (değil).*

1. Bu şekl ile saña **mümkin mi** eylemek teşbīh
   Nihāl-i servde ḳad var ise ḳıyāfet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 3). [mümkin mi,]*
2. Mümkin mi dil olmamaḳ esīrüñ
   Sen kişver-i Rūm dil-berisin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 3). [mümkin mi,]*

mümkin mi: *Mümkün mü, olabilir mi?*

1. Görülmek ḳaddi **mümkin mi** berāber hiç ʿalemlerle
   Çekilmek ebruvānı mümteniʿdür ḳıl ḳalemlerle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 74, Mısra 1). [mümkin mi,]*
2. Bir ẕerrede **mümkin mi** nihān ola Faṣīḥ
   ʿĀlemleri ḥayretde ḳoyan esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 3). [mümkin mi,]*

mümkin midür: *Hiç mümkün olabilir mi? Asla olamaz.*

1. Mümkin midür görüp o perīyi urulmamaḳ
   Āmāde dest-i ṣunʿ ile tīr ü kemānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 15). [mümkin midür, -dür]*
2. Sözde hiç sūz olmamaḳ **mümkin midür**
   Sen niyāz eyle hemān teʾsīr ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 21, Mısra 1). [mümkin midür, -dür]*

mümkin midür: *Mümkün mü, imkânı mı var.*

1. Mümkin midür hilāle nigeh-dārī-i naẓar
   Ebrū-yı yārı eyle temāşā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 3). [mümkin midür, -dür]*

mümkin midür: *Mümkün mü? II imkânı var mı?*

1. Ben ʿāşıḳ-ı dīrīne kim Allāh bilür
   Mümkin midür inkār Ḫudā bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 4). [mümkin midür, -dür]*

mümkin midür: *Mümkün mü, olabilir mi?*

1. Meksūr olursa dil gażab-ı yārdan nʾola
   Tāb-āver olmaḳ āteşe **mümkin midür** zücāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 8). [mümkin midür, -dür]*

mümkin midür: *Hiç olabilir mi, mümkün mü? (hayır).*

1. Güne güne ʿālemüñ nīreng ü ʿālin seyr idüp
   Gelmemek **mümkin midür** naḳş u ḫayālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 8). [mümkin midür,]*

mümkin olaydı: *İmkan dâhilinde olmak.*

1. Bezl eyler idi ḫalḳa eger **mümkin olaydı**
Elfāẓda ḳalmazdı mezāyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 43). [mümkin olaydı, -a, -(y)dı]*

mümkin olaydı: *Mümkün olmak.*

1. Alınmaḳ bir ḫaber **mümkin olaydı** bezm-i ʿışḳuñdan
Görüp bu neşʾenüñ keyfin geçüp gitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 7). [mümkin olaydı, -a, -ydı]*
2. Eger **mümkin olaydı** bir ṭarīḳ ile suʾāl itmek
Ne söylerdi ola ḥaḳḳumda ol şīrīn-dehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 5). [mümkin olaydı, -a, -ydı]*

mümkin olsa: *Mümkün olmak.*

1. Mīve-çīn-i ārzū olmaḳ olurdı iy Faṣīḥ
Mümkin olsa naḫl-i bālā ḳadd-i yāra dest-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 10). [mümkin olsa, -sa]*

mümkin olur: *Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.*

1. Pā-būs-ı yāra **mümkin olur** mıydı dest-res
Şāne olaydı ṭurra-i ṭarrārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 7). [mümkin olur, -ur]*

mümtāz: *Gözde, seçkin.*

1. Terennüm itse keyf-i cām ile gülşende ol **mümtāz**
Faṣīḥā gūş eyler nāle-i bülbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 9). [mümtāz,]*
2. İy ḥüsn ü müsellem-meniş-i ʿişvede **mümtāz**
Raġmen bize vażʿ-ı bed-i aġyāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 3). [mümtāz,]*

mümtāzı ider: *Imtiyazlı, seçilmiş, seçkin olmak.*

1. Bir nīm-nigāh-ı iltifātuñ
Mümtāzı ider bu kāʾinātuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 126). [mümtāzı ider, -er]*

mümtāz-ı ʿışḳ: *Aşkın seçkini. IIseçkin konumda olan âşık.*

1. İy göñül ʿadd itmesünler mi seni **mümtāz-ı ʿışḳ**
   Cān-ı sūẓanuñ mı yoḳ yā çeşm-i giryānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 3). [mümtāz-ı ʿışḳ,]*

mümtāz-ı mesel: *Seçilmiş örnek (kişi).*

1. Mümtāz-ı mesel bir püser-i yektāsın
   Baġışlaya ābāña Ḫudā İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 3). [mümtāz-ı mesel,]*

mümtāz-ı müsellemsin: *Herkes tarafından kabul görmüş seçkin (kişi).*

1. Ten-i mecrūḥuma dāġ u dil-i aġyāra merhemsin
   Budur ḥaḳḳā cefā-kārīde **mümtāz-ı müsellemsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 2). [mümtāz-ı müsellemsin, -sin]*

mümted oldı: *Uzamak. II çok vakit geçmesi bağlamında.*

1. Oldı zülfüñ gibi mümted şeb-i tārīk-i firāḳ
   Żāyiʿ oldı bu ḳadar eyledügüm āh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [mümted oldı, -dı]*

mümtedd oldı: *Uzamak, sürmek.*

1. Oldı ḫayli peyām-ı dil mümtedd
   Revā mı bād-ı ṣubḥ-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 5). [mümtedd oldı, -di-dı]*

mümteniʿ: *İmkânsız, zor.*

1. ʿİlācı **mümteniʿ** yoḳ çāre terki merg-i miḥnetdür
   Maḥabbetle ʿaceb derd-i dil-i müşkil-devāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [mümteniʿ,]*
2. Mümteniʿdür dime deryāda leʿāli dükenür
   Dīdemüñ ḳaṭreleri sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 4). [mümteniʿdür, -dür]*
3. Ne mümkin bend-i zincīrinden ʿışḳuñ iy dil istiḫlāṣ
   Rehāyî **mümteniʿ** ḳayd-ı şikenc-i zülf-i dil-berden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 3). [mümteniʿ,]*
4. Görülmek ḳaddi mümkin mi berāber hiç ʿalemlerle
   Çekilmek ebruvānı **mümteniʿdür** ḳıl ḳalemlerle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 74, Mısra 2). [mümteniʿdür, -dür]*

münʿadim olmaz: *Yok olmak.*

1. Cām-ı çeşmümden Faṣīḥ āsārı olmaz münʿadim
   Var ise ḫumm-ı dilüñ ġāyetle rengīndür müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 9). [münʿadim olmaz, -maz]*

münaḵḵaḥ: *Fazlalık ve kusurlardan arındırılmış, temiz, öz.*

1. Ḫalḳ ḫayrān ruḫuñ mütālaʿada
   Bir **münaḵḵaḥ** kitābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 10). [münaḵḵaḥ,]*

münaḵḵaş: *Nakışlı, süslü.*

1. Luṭf-ı hevāyı gör ki **münaḵḵaş** bisāṭlar
   Yir yir döşendi sāye-i serv ü çenārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 19). [münaḵḵaş,]*

münāsib: *Uygun, yerinde.*

1. Ben mīr-i meclis-i suḫan-ārāyiyüm Faṣīḥ
   Mānend-i ḫāme baña **münāsib** nedīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 10). [münāsib,]*
2. Görmemek cām-ı meyi sāḳī **münāsibdür** baña
   Keşf-i rāz itmekde zīrā ṣabr u teʾḫīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 7). [münāsibdür, -dür]*
3. Ya dāġ-ı tāze ya elmas-bend olmaḳ **münāsibdür**
   Bilürsin zaḫm-ı ʿışḳa nā-mülāyimdür göñül merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 3). [münāsibdür, -dür]*
4. Münāsib çāk-i ceyb itmek idi gerçi Züleyḫāya
   Velī farḳ eylemez mest-i maḥabbet ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 33). [münāsib,]*

münāsib olan: *Uygun düşmek, yakışmak.*

1. Ben ʿāşıḳum **münāsib olan** şimdilik baña
   Āzāde günc-i külḫan iken gülşen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 3). [münāsib olan, -an]*

münevver: *Nurlu, parlak, ışıklı.*

1. Bī-sāye **münevver** āfiṭābuñ
   Ḫalḳ eyledi nûrdan Ḫallāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 36). [münevver,]*

münfaʿil: *Tesir ile harekete geçen II mahcup, utanmış, pişman.*

1. Şermende-i kār-ı çeşm ü dildür
İtdükleri cürme **münfaʿildür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 64). [münfaʿildür, -dür]*

münfaʿil oldı: *Alınmak, gücenmek, içerlemek, üzülmek.*

1. Görince bendesini ḫayli **münfaʿil oldı**
ʿAdū o şāh ile bozmış gibi miyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 5). [münfaʿil oldı, -dı]*

münfek olmamış: *Ayrılmak.*

1. Birbirinden olmamış münfek Faṣīḥā ʿışḳ u dil
Pençe-i dest-i taẕallümle girībānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 9). [münfek olmamış, -ma, -mış]*

münfekk olur: *Ayrılmak.*

1. Münfekk olur mı tārik-i dilden duḫān-ı āh
Olmaz seḥāb ḳulle-i küh-sārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 5). [münfekk olur, -den, --ur]*

münḥasif olsun: *Sönük, ışığı kaybolan. II Ay tutulması.*

1. Yıḳılsun baʿd-ezīn isterse çarḫuñ ṭāḳ-ı vālāsı
Ṭutulsun mihri olsun münḥasif māh-ı şeb-ārāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 22). [münḥasif olsun,]*

münḳād: *Bağlı, boyun eğen.*

1. İy ḥākim-i muṭlaḳ u şehen-şāh-ı cevād
Fermānuña ser-cümle-i ʿālem **münḳād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 2). [münḳād,]*

münḳalib olmaḳda: *Dönmek, değişmek II Döne döne göğe yükselmek.*

1. Hevāya **münḳalib olmaḳda** āh-ı maẓlūmān
   Sipihr-i ḫırmenine bir şerāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 7). [münḳalib olmaḳda, -maḳ, -da]*

münḳalib olur: *İnkılap eden. II dönen, dönmüş; başka bir hale girmiş olan, değişen.*

1. İtmez hezār perde-i ḳalb-i güle güẓār
   Olur hevāya münḳalib efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 4). [münḳalib olur, -ur]*

münkir-i ḳānūn: *Yasaların inkar edeni.*

1. Aḥbāba melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz
   Her derde devā-sāz ḥakīm-i ezelīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 14). [münkir-i ḳānūn,]*

münkir-i ḳānūn: *Kanunları inkar eden.*

1. Aḥbāba melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz
   Her derde devā-sāz ḥakīm-i ezelīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 14). [münkir-i ḳānūn,]*

münkir-i ḳānūn u şifā-yı ḥükemāyuz: *Hekimlerin [İbn Sinâ'nın tıp ve felseveye dair] Şifa ve Kanun [adlı kitaplarını] inkar eden.*

1. Her derde devā-sāz ḥakīm-i ezelīdür
   Biz **münkir-i Ḳānūn u Şifā-yı ḥükemāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 14). [münkir-i ḳānūn u şifā-yı ḥükemāyuz, -yuz]*

munṭafī-i keyd olmaz: *Hile ile söndürme, karartma olması.*

1. Nāy-ı iṭfā-yı ḥiyel-geştesi olmaz ḫurşīd
   Şemʿ-i miḥrāb-ı Ḫudā **munṭafī-i keyd olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 6). [munṭafī-i keyd olmaz, -maz]*

muntaẓam oldı: *Düzgün, düzenli, tertipli olmak.*

1. Sirişk-i terle müjem oldı muntaẓam-aḥvāl
   Bu şi'r āyīne-i ṭab'a itdi 'aks-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 17). [muntaẓam oldı,]*

muntaẓam-aḥvāl oldı: *Muntazam, sıralı dizilmek.*

1. Sirişk-i terle müjem oldı muntaẓam-aḥvāl
   Bu şi‘r āyīne-i ṭab‘a itdi ‘aks-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 18). [muntaẓam-aḥvāl oldı, -dı]*

muntaẓır: *İntizâr eden, gözleyen, bekleyen.*

1. ʿAceb teşrīfüñe kimlerdür iy meh **muntaẓır** her şeb
   Henüz encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [muntaẓır,]*
2. Pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr olur olsa ki ḫalḳ
   Muntaẓır dīvāna ol der-ḫāb-ı istiġnā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 8). [muntaẓır,]*
3. O bülbülüz ki dem-i nev-bahāra **muntaẓıruz**
   Temām rāz-güşāyuz temām ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 1). [muntaẓıruz, -uz]*
4. Maḥall-i mesti-i nāz-ı nigāra **muntaẓıruz**
   Kenār-ı ʿışḳda keştī-i lenger-endāzuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 3). [muntaẓıruz, -uz]*
5. Ki bir muvāfiḳ eşer rūzgāra **muntaẓıruz**
   Çü nergis ü gül olup çeşm ü güş demlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 5). [muntaẓıruz, -uz]*
6. Nesīmden ḫaber-i cān-ı zāra **muntaẓıruz**
   Faṣīḥ ḫalḳa-i der oldı dīde-i terimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 7). [muntaẓıruz, -uz]*
7. Ki peyk-i nāme-i gevher-niṣāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 9). [muntaẓıruz, -uz]*
8. ʿĀşıḳuz vaṣl-ı yāra **muntaẓıruz**
   Bülbülüz nev-bahāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 1). [muntaẓıruz, -uz]*
9. Gerd-i rāhuz ki būs-ı dāmenüñe Şīve-i rūzgāra **muntaẓıruz** Lāne ber-ser çü Ḳays-ı ser-geşte
   Maḥmil-i vaʿd-i yāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 23). [muntaẓıruz, -uz]*
10. Gerd-i rāhuz ki būs-ı dāmenüñe Şīve-i rūzgāra **muntaẓıruz** Lāne ber-ser çü Ḳays-ı ser-geşte
    Maḥmil-i vaʿd-i yāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 24). [muntaẓıruz, -uz]*
11. Ġonçe-i ḫāṭırı güşād eyler
    Bir ḫuceste bahāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 26). [muntaẓıruz, -uz]*
12. Ser-i rāh-ı recāda şimdi Faṣīḥ
    Luṭf-ı perverdigāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 28). [muntaẓıruz, -uz]*
13. ʿĀşıḳuz vaṣl-ı yāra **muntaẓıruz**
    Bülbülüz nev-bahāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 1). [muntaẓıruz, -uz]*
14. ʿĀşıḳuz vaṣl-ı yāra **muntaẓıruz**
    Bülbülüz nev-bahāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 2). [muntaẓıruz, -uz]*

15. Gerd-i rāhuz ki būs-ı dāmenüñe
Şīve-i rūzgāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 4). [muntaẓıruz, -uz]*
16. Lāne ber-ser çü Ḳays-ı ser-geşte
Maḥmil-i vaʿd-i yāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 6). [muntaẓıruz, -uz]*
17. Ġonçe-i ḫāṭırı güşād eyler
Bir ḫuceste bahāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 8). [muntaẓıruz, -uz]*
18. Ser-i rāh-ı recāda şimdi Faṣīḥ
Luṭf-ı perverdigāra **muntaẓıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 10). [muntaẓıruz, -uz]*
19. Ümīd-i ḫāma düşüp ol nihāl-i serkeşden
Faṣīḥ **muntaẓıruz** mīve-i vefā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 10). [muntaẓıruz, -uz]*
20. Bisāṭ-ı bezmümüz āmāde sāḳī **munṭazıruz**
Gelür mi meclise ol şīve-kār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 3). [munṭazıruz, -uz]*
21. Faṣīḥ **muntaẓıruz** bir cevāb gelmez hiç
Niyāz-ı nāme-i dil yoḫsa yāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 13). [muntaẓıruz, -uz]*
22. Dil **muntaẓır** ol devā-yı maʿhūde henüz
Eydür bu ḳadar ʿilācı teʾḫīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 3). [muntaẓır,]*

muntaẓır ol: *Beklemek, gözlemek.*

1. Ser-i rehin gözedüp iy Faṣīḥ **muntaẓır ol**
Ümīddür saña da bir nigāha furṣat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 19). [muntaẓır ol,]*

muntaẓır-ı furṣat olmasun: *Fırsat kollayan olmak.*

1. Aʿdā ṣaḳın ki **muntaẓır-ı furṣat olmasun**
Yāra nifāḳ idüp sebeb-i nefret olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 1). [muntaẓır-ı furṣat olmasun, -ma, -sun]*

muntaẓır-ı ḫ∨ābsın: *Uyumayı bekleyen. II gözüne uyku girmeyen.*

1. Tā ṣubḥ olınca **muntaẓır-ı ḫ∨ābsın** göñül
Hicriyle ol mehüñ ḳanı bī-tābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 1). [muntaẓır-ı ḫ∨ābsın, -sın]*

muntaẓır-ı iḳbālüñ: *Gelişini bekleyen, gözleyen.*

1. Pābūsuñ ümīdiyle olup pā-mālüñ
   Ol dem ḳatı çoḳ **muntaẓır-ı iḳbālüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 2). [muntaẓır-ı iḳbālüñ, -üñ]*

muntaẓır-ı maḳdemüñ: *Gelmesini bekleyen.*

1. Nergisleri hep **muntaẓır-ı maḳdemüñ** olmış
   İy serv-i leṭāfet dem-i gül-geşt-i çemendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [muntaẓır-ı maḳdemüñ, -üñ]*

müntehāb: *Seçilmiş, seçkin.*

1. Münteḫabdur gevher-i mażmūn-ı naẓm-ı dil-keşüñ
   Ḥaḳ bu kim bulduñ Faṣīḥ aḳrān içinde imtiyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 9). [münteḫabdur, -dur]*

müntehī: *Nihayet bulan, sona eren, biten.*

1. Āġāza başlasa anı tā-vaḳt-i nefḫ-i ṣūr
   Encāma **müntehī** mi olur mācerā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 18). [müntehī,]*

müntesib-i beyt-i ḫudāyuz: *Allah'ın evinin bağımlısı.*

1. Ser-ḫalḳa-i mātem-keş-i şāh-ı şühedāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 28). [müntesib-i beyt-i ḫudāyuz,]*
2. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın
   Biz de burada **müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 28). [müntesib-i beyt-i ḫudāyuz, -yuz]*
3. Ser-ḫalḳa-i mātem-keş-i şāh-ı şühedāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 28). [müntesib-i beyt-i ḫudāyuz,]*
4. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın
   Biz de burada **müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 28). [müntesib-i beyt-i ḫudāyuz, -yuz]*

müntesib-i cenāb-ı pāküñ: *Temiz zatına bağlanan, mensup.*

1. Ḥāṣıl bu ki devr-i cümle eflāk
   İy mefḫār-i kevn saña dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 45). [müntesib-i cenāb-ı pāküñ, -üñ]*

müntesib-i dūde-i dūnān olmam: *Aşağılık ailelerin soyuna mensup olmayı reddetme.*

1. Ben **müntesib-i dūde-i dūnān olmam**
   Ben bār-keş-i luṭf-ı leʾīmān olmam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 91, Mısra 1). [müntesib-i dūde-i dūnān olmam, -ma, -m]*

mūr: *Karınca.*

1. Bir **mūrı** ināyetüñ Süleymān eyler
   Nirū-dih-i bāzū-yı ża'īfānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 109, Mısra 3). [mūrı, -ı]*

murād: *Arzu edilen şey, dilek, amaç.*

1. Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
   Murādum üzre baña ʿıyd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [murādum, -um]*
2. Murādımı yine bilmezlenür teġāfül ider
   Hezār Leylī vü Mecnūn gibi ḥikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 9). [murādımı, -ım, -ı]*
3. Cihānı yoḫsa **muradūñ** fenāya virme midür
   Bu seyl-i ḫūn nedür iy çeşm-i eşk-bār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 7). [muradūñ, -uñ]*
4. Nūş-ı meyden neşve taḥṣīl itmedür sāḳī **murād**
   İktibās-ı nūrdur mihr-i dıraḫşāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 3). [murād,]*
5. Ḳāmetüñ yādıyla naḫl-i āhı itmekdür **murād**
   Bāġda seyr-i kad-i serv-i ḫırāmāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 7). [murād,]*
6. Olur firīfte dil va'd-i vaṣlına yāruñ
   Murādı cevr idügin bilmez ol sitem-kāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 2). [murādı, -ı]*
7. Raḳībe mihr ü vefādan **murādı** ol şūḫuñ
   Faṣīḥ-i bī-dile cevr ü cefā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 9). [murādı, -ı]*
8. Degüldür ḫāli elbet bir **murādı** vardur ʿuşşāḳa
   O şūḫ-ı pür-cefā kim eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 5). [murādı, -ı]*
9. Murādı naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylāyı bulmaḳdı
   Bu sevdā idi hep geşt itdüren Ḳaysa beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 3). [murādı, -ı]*
10. Evrād-ı ṣabāḥ u ẕikr-i her şeb sensin
    Sensin sensin **murād** yā Rab sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 4). [murād,]*

murād eylese: *İstemek, Arzulamak.*

1. Her kimi **murād eylese** cānān olsun
İsterse o şūḫ ʿāleme sulṭān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 5). [murād eylese, -le, -se]*

murād idinse: *Istemek, arzulamak.*

1. Murād idinse ider bir nigehle kevni ḫarāb
Göñül o ġamzesi ḫūnīden iḥtīrāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 3). [murād idinse, -in, -se]*

murād itmez: *İstemek, dilemek.*

1. Hezār bī-dili eylerdi bir nigehle helāk
O şūḫ ʿāşıḳa ancaḳ kerem **murād itmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 8). [murād itmez, -me, -z]*

murād itsem: *Murad etmek, arzulamak, istemek.*

1. Yāra sūz-ı ʿışḳumı yazmaḳ **murād itsem** Faṣīḥ
Bulamam ḫāmemde tāb u ṭāḳat-ı taḥrīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 9). [murād itsem, -se, -m]*

murād-ı cān-ı nā-şād: *Gamlı, kederli bedenin isteği, dileği.*

1. Tā key tā key bu şekve vü dād
Eglendi **murād-ı cān-ı nā-şād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 178). [murād-ı cān-ı nā-şād,]*

murād-ı ezelīden: *Çok eskinin arzusu, isteği.*

1. Ser-geşte-i hem-vāre-i bi-meydān-ı ḳażāyuz
Āgeh degülüz līk **murād-ı ezelīden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 35). [murād-ı ezelīden, -den]*

murād-ı ezelīden: *Yaratılıştan beri aynı olan, değişmeyen istek, arzu.*

1. Āgeh degülüz līk **murād-ı ezelīden**
Ḥayrān-ı ḫafī-ḥikmet ü teslīm-i rıżāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 35). [murād-ı ezelīden, -den]*

murād-ı ḫilāf: *Zıt, aksi, muhalif olanın arzusu, isteği.*

1. Elbette hep **murād-ı ḫilāf** üzre devr ider
   Çarḫ-ı felek bizümle inād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [murād-ı ḫilāf,]*

mürde-dil: *Gönlü ölü olan, hissiz, duygusuz (kimse).*

1. Bir nuṭḳuñ ile miṣāl-i ʿÌsā
   Biñ **mürde-dili** idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 14). [mürde-dili,]*

mürde-dilān: *Gönlü ölmüş (âşık).*

1. Bāreka'llāh zihī nuṭḳ-ı miṣāl-i ʿÌsā
   K'itdi bir demde niçe **mürde-dilānı** iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 2). [mürde-dilānı, -ı]*

murġ: *Kuş. II gönül kuşu.*

1. Görüp ruḫsārı üzre kākülin dil **murġı** bend olmuş
   ʿAcebdür āteş-i sūzende üzre āşiyān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 3). [murġı, -ı]*
2. Yārdan yoḳ mecāl yagmāya
   Her giden **murġ** düşdi sevdāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 2). [murġ,]*

murġ-ı āşiyān: *Gönül kuşu. II sevgili.*

1. Āzāde olsa n'ola Faṣīḥā Hümā gibi
   Dil-ḫvāhı üzre bulmadı dil murġı āşiyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 10). [murġ-ı āşiyān,]*

murġ-ı bülbül: *Bülbül kuşu.*

1. Ġonçe-veş çāk-i girībān idelüm
   Murġ-ı bülbül gibi efġān idelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 8). [murġ-ı bülbül,]*

murġ-ı bülbül-i seydā: *Çılgın bülbülün kuşu.*

1. Hemān bīhūde **murġ-ı bülbül-i şeydā** fiġān eyler
   Seḥer sīm-āb-ı şeb-nem güllerin gūşın girān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 2). [murġ-ı bülbül-i şeydā,]*

murġ-ı cānı: *Gönül kuşu.*

1. Faṣīḥā böyle seng-endāz-ı cevr olursa cānāne
   Budur ḫavfüm ki **murġ-ı cānı** terk-i āşiyān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [murġ-ı cānı, -ı]*

murġ-ı cān-ı nā-tüvān: *Güçsüz, zayıf gönül kuşu.*

1. Bu gün bī-tāb gördüm şāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı
   Yine beñzer bir iki **murġ-ı cān-ı nā-tüvān** ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 6). [murġ-ı cān-ı nā-tüvān,]*

murġ-ı cānın: *Gönül kuşu.*

1. Ġonçe-femler **murġ-ı cānın** şekve-i feryādını
   Güş idüp nergislerin ḫışm ile bādām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 7). [murġ-ı cānın, -ın]*

murġ-ı cānum: *Can kuşu II gönül.*

1. Murġ-ı cānum ḫalḳa-i zülfinde yāruñ seyr iden
   Beççe-i bülbül ḳıyās eyler dehān-ı mārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 3). [murġ-ı cānum, -um]*

murġ-ı cemen: *Bahçe kuşu. II bülbül.*

1. Nev-bahār olmış açılmış lāle vü gül yāsemen
   Başlamış feryād u āh u nāleye **murġ-ı çemen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 62, Mısra 2). [murġ-ı çemen,]*

murġ-ı devlet-i ʿışḳ: *Aşk devletinin kuşu. II sevgili.*

1. Serde hevā-yı ṭurra-i ʿanber-feşānı var
   Mū ṣanma **murġ-ı devlet-i ʿışḳ** āşiyānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 2). [murġ-ı devlet-i ʿışḳ,]*

murġ-ı dil: *Gönül kuşu.*

1. Faṣīḥ **murġ-ı dil** olmaz esīr-i dāne vü dām
   Rübūde itmege bir çeşm-i şāh-bāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 9). [murġ-ı dil,]*

murġ-ı dil: *Gönül kuşu.*

1. Her biri bu ḥāl ile çoḳ **murġ-ı dil** ṣayd eyledi
   Ḫublar kim ḫāl ü zülfin dāne vü dām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 5). [murġ-ı dil,]*

murġ-ı dil: *Gönül kuşu. II âşık.*

1. ʿĀrıżuñ şemʿ-i şeb-ārā mı gül-i raʿnā mıdur
   Murġ-ı dil pervāne mi ya bülbül-i şeydā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 2). [murġ-ı dil,]*

murġ-ı dilden: *Gönül kuşu.*

1. Murġ-ı dilden ḫayli demlerdür ki yoḳ ṣayt u ṣadā
   Düşmesün bir dāma bir ḳayda giriftār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 5). [murġ-ı dilden, -den]*

murġ-ı dil-i āvāreden: *Derbeder gönül kuşu. II aşığın gönlü.*

1. Ḫayli demdür yoḳ ḫaber **murġ-ı dil-i āvāreden**
   Ġalibā bir çeşmi şeh-bāza şikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 5). [murġ-ı dil-i āvāreden, -den]*

murġ-ı dil-i naġme-gū: *Şakıyan gönül kuşu.*

1. Hevā-yı ḫaṭṭ-ı ruḫ u sebzi ile geşt idelüm
   Faṣīḥ **murġ-ı dil-i naġme-gū** çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 10). [murġ-ı dil-i naġme-gū,]*

murġ-ı dil-i nālānumı: *İnleyen, acı çeken gönül kuşu.*

1. Ṭıfl-ı nev-resken saña biñ cān ile iy bī-vefā
   Ben idüm teslīm iden **murġ-ı dil-i nālānumı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 4). [murġ-ı dil-i nālānumı, -um, -ı]*

murġ-ı dil-i zār u bī-mecāl: *Zavallı ve güçsüz gönül kuşu.*

1. O ruḫ ki dāne ile dām-ı zülf ü ḫāl ṭutar
   Hezār **murġ-ı dil-i zār u bī-mecāl** ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 2). [murġ-ı dil-i zār u bī-mecāl,]*

murġ-ı dil-i zārı: *İnleyen, ağlayan gönül kuşu. II gönül.*

1. Murġ-ı dil-i zārı ṣayd eyle
   Bir bülbül-i naġme-ḫ∨ân leb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 3). [murġ-ı dil-i zārı, -ı]*

murġ-ı dilüm: *Gönül kuşu.*

1. Degül her gülşenüñ şūrīde-ṭabʿum murġ-ı nālānı
   Degül **murġ-ı dilüm** pervāne-i per-sūzı her şemʿüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 75). [murġ-ı dilüm,]*

murġ-ı güle: *Gülün kuşu. II bülbül, âşık.*

1. Ḥayret ile ne mertebe gelmek gerek sükūn
   Ḳaysuñ serinde **murġ-ı güle** āşiyān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 4). [murġ-ı güle, -e]*

murġ-ı güm-āşiyāna: *Kayıp yuvanın kuşu.*

1. Cemalüñ itmek ile cüst ü cū ne bezme varam
   Döner miyānede **murġ-ı güm-āşiyāna** nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 8). [murġ-ı güm-āşiyāna, -a]*

murġ-ı hevāyı: *Heva ve hevesine tabi kuş II Gönül.*

1. Biz ḳondurıruz sāzımuza **murġ-ı hevāyı**
   Teʿsīr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 17). [murġ-ı hevāyı, -yı]*

murġ-ı hevāyı: *Heves, istek kuşu.*

1. Kim ḥāfıẓ-ı cārī-i ḫoş-āyende nevāyuz
   Biz ḳondurıruz sāzımuza **murġ-ı hevāyı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 17). [murġ-ı hevāyı, -yı]*

murġ-ı hezāra: *Bülbül.*

1. Maġrūr olup dü-rūze-dem-i nev-bahāra gül
   Bī-ḥad cefālar eyledi **murġ-ı hezāra** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 2). [murġ-ı hezāra, -a]*

murġ-ı ḫoş-nevā: *Hoş/güzel sesli kuş, bülbül.*

1. Çemende naġme ider **murġ-ı ḫoş-nevā** gördük
   Bahār mevsimi geldi güzel hevā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 1). [murġ-ı ḫoş-nevā,]*

murġ-ı- hümā: *Hüma kuşu.*

1. Rişte-i lāf u güzāf ile göñül ḳayd olmaz
   Maġlaṭayla güzelüm **murġ-ı- Hümā** ṣayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 2). [murġ-ı- hümā,]*

murġ-ı hümā: *Hüma kuşu.*

1. Devlet-i ʿışḳı Faṣīḥ ʿilm ile müşkil taḥṣīl
   Rişte-i mıṣṭar ile **murġ-ı Hümā** ḳayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 10). [murġ-ı hümā,]*

murġ-ı irem: *İrem bahçesinin kuşu.*

1. Āhū-yı ḥārem cān ile ḳurbān-ı nigāhuñ
   Murġ-ı İrem āvāre-i ḳullāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 8). [murġ-ı irem,]*

murġ-ı ʿışḳ: *Aşk kuşu.*

1. Farḳ-ı Mecnūnla görmedüñ mi Faṣīḥ
   Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 10). [murġ-ı ʿışḳ,]*
2. Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı serde olur
   Tāc-ı devlet-nişānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 1). [murġ-ı ʿışḳ,]*

murġ-ı ʿışḳuñ: *Aşk kuşu.*

1. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
   Her gören dir **murġ-ı ʿışḳuñ** āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 12). [murġ-ı ʿışḳuñ, -uñ]*

murġ-ı ḳafes: *Kafes kuşu (gönül).*

1. Çün **murġ-ı ḳafes** lāne-i aşla çekinürler
   Dil şevḳ ile pür cān ise şeydā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 59). [murġ-ı ḳafes,]*

murġ-ı nālān: *Inleyen, feryat eden kuş. II âşık.*

1. Mevlevīlerde eyle ser-geşte
   Gülşenīlerde **murġ-ı nālān** it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 6). [murġ-ı nālān,]*

murġ-ı nālānı: *Inleyen, feryat eden kuş (âşık).*

1. Degül her gülşenüñ şūrīde-ṭabʿum **murġ-ı nālānı**
   Degül murġ-ı dilüm pervāne-i per-sūzı her şemʿüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 76). [murġ-ı nālānı, -ı]*

murġ-ı nevā-senc-i gül-sitān: *Gül bahçesinin güzel sesli kuşu.*

1. Ḫamūş **murġ-ı nevā-senc-i gül-sitān** cümle
   Meger ki ṭarf-ı Ṣıfāhāndan esdi bād-ı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 2, Mısra 1). [murġ-ı nevā-senc-i gül-sitān,]*

murġ-ı nigāha: *Bakış kuşu.*

1. Tā ki bāġ-ı ġayra bir cünbān-ı pervāz olmaya
   Eyledüm müjgānlarum **murġ-ı nigāha** tel ḳafes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 4). [murġ-ı nigāha, -a]*

murġ-ı niyāzı: *Dilek kuşu.*

1. İnkār olur mı gülşen-i naẕuñ letāfeti
   Murġ-ı niyāzı eyleyicek neğme-i hezār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 3). [murġ-ı niyāzı,]*

murġ-ı pervānenüñ: *Pervane kuşu. II aşık.*

1. Nʿola ruḫsārına cān atsa dil-i sūzende
   Murġ-ı pervānenüñ elbet hevesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [murġ-ı pervānenüñ, -nüñ]*

murġ-ı vaḥşī-i sebük-pervāz-ı ümmīde: *Ümidin hızlı uçan yabani kuşu; atik hareket eden yabani ümit kuşu.*

1. Murġ-ı vaḥşī-i sebük-pervāz-ı ümmīde göñül
   Şāh-bāz-ı tīz-bāl-i deşt-i istiġnā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 5). [murġ-ı vaḥşī-i sebük-pervāz-ı ümmīde, -e]*

mürtāz-ı mesīḥā: *Hz. İsa (gibi) perhizkâr.*

1. Biz o **mürtāz-ı Mesīḥā** reşk-i deyr-i miḥnetüz
   Cism-i lāġar oldı tār-ı sūzen-i tecrīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 5). [mürtāz-ı mesīḥā,]*

mürūr eylemişüz: *Geçmek, gitmek.*

1. Zāhidā vaṣf-ı reh-i ʿaḳlı dırāz eylemegil
   Biz o rehden ṭaraf-ı ʿışḳa **mürūr eylemişüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 6). [mürūr eylemişüz, -miş, -üz]*
2. Ḳaddine diyüp serv **mürūr eylemişüz**
   Reftārına cū diyüp ʿubūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 1). [mürūr eylemişüz, -miş, -üz]*

mürüvvet eyle: *İyilikte bulunmak, cömertlik göstermek.*

1. Luṭf u kerem it **mürüvvet eyle**
   Sen ḥālümi şerḥa himmet eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 49). [mürüvvet eyle,]*

mürüvvet eyle: *Iyilik ve ihsanda bulunmak, cömertlik göstermek.*

1. Luṭf u kerem it **mürüvvet eyle**
   Sen ḥālümi şerḥa himmet eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 49). [mürüvvet eyle,]*

mürüvvet it: *Cömertlik etmek, cömertlik göstermek.*

1. Luṭf eyle **mürüvvet it** iḥsān eyle
   Derd-i dil-i bīmārıma dermān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 127, Mısra 1). [mürüvvet it,]*

mürüvvet it: *İnsaniyet göstermek.*

1. Ṭaʿn-ı raḳīb mānīʿ-i teşrīfüñ olmasun
   Sen ḳalma aña gel kerem eyle **mürüvvet it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [mürüvvet it,]*

müşābehet idüp: *Benzemek.*

1. İdüp dehānuña kendin müşābehet ġonçe
   İder hezār ile her dem muṣāḥabet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 1). [müşābehet idüp, -üp]*

müşābih: *Benzer.*

1. Revnaḳda **müşābih** bu kühen-ṭāḳ-ı sipihre
   Ḳandīl ile ārāste eyvān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 7). [müşābih,]*

müsāfehet itdi: *Karşılıklı konuşma, yüz yüze, ağız ağıza söyleşme.*

1. Faṣīḥ vāṣıl idince dehānı sāġarı yār
   Lebiyle ṣandılar itdi müşāfehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 10). [müşāfehet itdi, -di]*

muṣāhabet ider: *Sohbet etmek.*

1. İdüp dehānuña kendin müşābehet ġonçe
   İder hezār ile her dem muṣāḥabet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 2). [muṣāḥabet ider, -er]*

müşāhade itdi: *Bakmak, temaşa etmek.*

1. İtdi meger müşāhade taṣvīr-i dil-keşin
   Bir şūḫa bende olmış o Yūsuf-naẓīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 5). [müşāhade itdi, -di]*

musahhār etmege: *Etkilemek, etkisi altına almak.*

1. Senüñle gel o perī-rū ferişte-ḫū güzeli
   Musaḫḫar etmege iy dil ʿazīmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 4). [musaḫḫār etmege,]*

muṣāḥib itdi: *Arkadaşlık etmek; sohbet etmek.*

1. Pervāneyi şemʿ ḳıldı cāẕib
   İtdi gülle bülbüli muṣāḥib *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 2). [muṣāḥib itdi, -di]*

müsāʿid: *Uygun, elverişli.*

1. Rūzgār-ı dil **müsāʿiddür** kenār eyyāmıdur
   Müjde āzādī-i girdāb-ı firāḳ iy nā-ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 8). [müsāʿiddür, -dür]*

müsā‘id: *Uygun, elverişli.*

1. Zihī zemān-ı ṭarab mevsim-i hümāyûn-fāl
   Ki baḫtiyār ü **müsā‘id** zemāne-i muḥtāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 2). [müsā‘id,]*

müsāʿid olmadı: *Uygun, elverişli olmak.*

1. ʿArż-ı cemāl itmedi gitdi o māhumuz
   Ḥayfā **müsāʿid olmadı** baḫt-ı siyāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 2). [müsāʿid olmadı, -ma, -dı]*

müsāvī: *Birbirinden ne fazla ne eksik olan, eşit.*

1. Bülbül-i ʿışḳum **müsāvīdür** baña āteşle gül
   Her ser-i ḫār-ı çemen aʿlā nişīmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 5). [müsāvīdür, -dür]*
2. ʿĀḳıl ol ḫalḳı hep **müsāvī** bil
   Dime ol mest ü hūş-yārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 7). [müsāvī,]*

müsāvī oldı: *Eşit, denk olmak.*

1. İtdi teşrīf çemen mülkini şāh-ı nevrūz
   Eser-i ʿadli ile oldı müsāvī şeb ü rūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 2). [müsāvī oldı, -dı]*

muṣavver: *Tasvir edilmiş, suret verilmiş, bir surete konulmuş.*

1. Bir **muṣavver** ḥarīr giymiş yār
   Gūyıyā kim perī-i cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 6, Mısra 1). [muṣavver,]*

müsellem: *Herkes tarafından kabul edilmis, inkar edilemez.*

1. Faṣīḥā ḥüsn-i lehçe luṭf-ı taʿbīrātı cāmiʿdür
   Senüñ ṭab’-ı selīmüñ beñzemez ġayra **müsellemdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [müsellemdür, -dür]*

2. Ḥüsn ile gül gibi **müsellemsin**
   N'eyleyüm āh ḫāra hem-demsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 1). [müsellemsin, -sin]*
3. Bülbül-i ʿışḳuñ olsa n'ola Faṣīḥ
   Ḥüsn ile gül gibi **müsellemsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 10). [müsellemsin, -sin]*
4. Sensin sebeb-i nizām-ı ʿālem
   Tedbīr-i cihān saña **müsellem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 26). [müsellem,]*
5. Sensin sebeb-i nizām-ı ʿālem
   Tedbīr-i cihān saña **müsellem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 26). [müsellem,]*
6. Müsellemdi vücūd-ı muḥterem ẕāt-ı mükerremdi
   Hele kān-ı kevnde mişli yoḳ bir pāk-gevherdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 57). [müsellemdi, -di]*

müsellem-meniş-i ʿişvede: *Cilve, nazın herkesçe kabul görmüş tarzı, edası.*

1. İy ḥüsn ü **müsellem-meniş-i ʿişvede** mümtāz
   Raġmen bize vaż'ı bed-i aġyāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 3). [müsellem-meniş-i ʿişvede, -de]*

müselmān: *Müslüman.*

1. Firengī tīġ-i çeşmüñ baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış
   Girer ḳanına bir demde o kāfir biñ **müselmānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 14). [müselmānuñ, -uñ]*

müselmān: *Müslüman, İslam dîninden olan kimse II âşık.*

1. Virmiş ol kāfir **müselmānlar** dili bīd itmeden
   Sübha-i mercāna döndi rişte-i kāküllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 7). [müselmānlar, -lar]*
2. Merḥamet eyleñ **müselmānlar** Faṣīḥ-i bī-dile
   Bir bütün zünnār-ı zülfine giriftār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 9). [müselmānlar, -lar]*
3. Esīri olmaġı ol kāfir-i sitem-kīşüñ
   Müyesser itmesün Allāh bir **müselmāna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 6). [müselmāna, -a]*

müşerref: *Şeref kazanmış, şereflenmiş, şerefli.*

1. Ḫāk-būs-ı āsitānuñla **müşerref** ġayrılar
   Dūr kūyuñdan Faṣīḥ-i bī-ser ü bi-pā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 9). [müşerref,]*

2. Bu şeb görüp didüm iy māh sürʿatüñ kimedür
Kimi **müşerref** idersin ʿazīmetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 2). [müşerref,]*

müşevves: *Dağınık, perişan, içinden çıkılamaz.*

1. Geh ġubār-ı miḥnet ü ġamla **müşevveşsin** göñül
Gāh çün peymāne-i mey ṣāf u bī-gışş göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 2). [müşevveşsin, -sin]*

müşg: *Misk, misk kokusu.*

1. Vech-i teşbīhi budur kim **müşge** ḫūn-ālūdedür
Ḫāḳ-i kūy-ı yār kim ʿuşşāḳ rû-fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 2). [müşge, -e]*

müşg-būy-ı ser-efgende-i çemen: *Bahçenin mahcup, çekinik misk kokusu.*

1. Demdür ki **müşg-būy-ı ser-efgende-i çemen**
Müstaġnī ide dilleri zülf-i nigārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 9). [müşg-būy-ı ser-efgende-i çemen,]*

müşg-ı nābı: *Saf misk.*

1. O māh-rūya naẓar āfiṭābı nʾeylersin
Siyāh zülfine baḳ **müşg-ı nābı** nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 2). [müşg-ı nābı, -ı]*

müşg-i tatārdan: *Tatar miski.*

1. Her ġonçe ḫūn iken daḫı müşg-i teri sezā
Ṣad-nāfe bāc olursa da **müşg-i Tatārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 16). [müşg-i tatārdan,]*

müşg-i teri: *Taze, hoş misk.*

1. Her ġonçe ḫūn iken daḫı **müşg-i teri** sezā
Ṣad-nāfe bāc olursa da müşg-i Tatārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 15). [müşg-i teri, -i]*

müşgīn: *Misk kokulu II siyah, kara.*

1. Dil şikest-i gayret olsun tīr-i müjgānın görüp
   Ebruvānın seyr idüp **müşgīn** kemān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 4). [müşgīn,]*
2. O **müşgīn** ḫāl ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın kenārında
   O hindūdur oṭurmış bir çemen-zārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 1). [müşgīn,]*

müşgīn-hāl rūy-ı meh-cebīnüñde: *Temiz, parlak alınlı yüzün misk kokulu beni.*

1. Ḫaṭā ṣanma o **müşgīn-ḫāl rūy-ı meh-cebīnüñde**
   Cemālüñ muṣḥaf-ı ṣunʿ-ı Ḫudādur noḳṭa sehv olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 26, Mısra 1). [müşgīn-ḫāl rūy-ı meh-cebīnüñde, -üñ, -de]*

muṣḥaf-ı rūyını: *Yüzünün mushafı (Mushaf gibi olan yüz).*

1. Muṣḥaf-ı rūyını seyr itmek içün ol ṭıfluñ
   Yine ṣāf bāġlamış ʿuşşāḳ debistān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 5). [muṣḥaf-ı rūyını, -ın, -ı]*

muṣḥaf-ı ṣunʿ-ı ḫudādur: *Allah'ın sanat eseri olan kitap.*

1. Ḫaṭā ṣanma o müşgīn-ḫāl rūy-ı meh-cebīnüñde
   Cemālüñ **muṣḥaf-ı ṣunʿ-ı Ḫudādur** noḳṭa sehv olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 26, Mısra 2). [muṣḥaf-ı ṣunʿ-ı ḫudādur, -dur]*

müşīr-i bī-mümāsil: *Tek, yalnız mareşal rütbesinde olan (sadrazam Ahmet Paşa).*

1. Oldur o vezīr-i bī-muʿādil
   Oldur o **müşīr-i bī-mümāsil** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 108). [müşīr-i bī-mümāsil,]*

müşīr-i bī-mümāsil oldur o: *Benzersiz mareşal rütbesinde olan yalnız odur (sadrazam Ahmet Paşa).*

1. Bā-devlet ü ʿizz ü rifʿāt-i cāh
   Oldur o vezīr-i bī-muʿādil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 108). [müşīr-i bī-mümāsil oldur o,]*

müşīr-i müşterī-fiṭnat: *Jüpiter yaradılışlı komutan.*

1. Vezīr-i āsumān-ḥaşmet **müşīr-i müşterī-fiṭnat**
   Mühim-sāz-ı umūr-ı dīn ü devlet Āṣaf-ı ṯānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 41). [müşīr-i müşterī-fiṭnat,]*

müşk-i ḫoten: *Hoten miski, Hoten şehrinde üretilen bir misk.*

1. Baña aʿlā idi **müşk-i Ḫoten** kuḥl-ı Sıfāḫāndān
   Gözümden gerd-i rāhuñ şüst ü şū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 7). [müşk-i ḫoten,]*

müşkil: *Güç, zor, sıkıntılı.*

1. Faṣīḥā meyl idüp her serv-ḳad pāyına yüz sürmem
   Baña **müşkildür** olmaḳ gülşen-i ʿālemde cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 10). [müşkildür, -dür]*
2. Müşkildür itmek āteş ile āb imtizāc
   Mey gördügince serkeş olur ol tenük-mizāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 2). [müşkildür, -dür]*
3. Merd-i müstaġnīye **müşkildür** Faṣīḥ ʿarz-ı recā
   Bī-niyāzān-ı ferāġat mültemes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 13). [müşkildür, -dür]*
4. Sirişk-i dīde teskīn itmeseydi ḥāl **müşkildi**
   Maḥabbet gerçi kim āteşdür ammā dilde deryādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 7). [müşkildi, -di]*
5. Kemān-ı ḥasretüñ pek **müşkil** ancaḳ çillesin çekmek
   Taḥammül eylemez bāzū-yı pür-nīrū-yı Neyremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 5). [müşkil,]*
6. Devlet-i ʿışḳı Faṣīḥ ʿilm ile **müşkil** taḥṣīl
   Rişte-i mısṭar ile murġ-ı Hümā ḳayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 9). [müşkil,]*
7. Emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa **müşkil** çü sīne germek
   İy dil miṣāl-i keştī düş pīş-i rūzgāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 9). [müşkil,]*
8. Tenhā-revi-i rāh-ı ḥaḳīkatse ne mümkin
   Müşkil reh-i ṣad-reh-zen-i şettā-yı maʻāni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 62). [müşkil,]*

müşkilāt-ı suḫan-i remz-i lebin: *Dudak sırrı sözünün güçlükleri. II gizemli söz söylemenin (şiir sanatının) zorlukları bağlamında.*

1. Müşkilāt-ı suḫan-i remz-i lebin ḥall idemez
   Yoḳ yire saʿy ider nükte-şināş-ı şuʿarā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 3). [müşkilāt-ı suḫan-i remz-i lebin, -in]*

müşkil-reh-i ṣad-reh-zen-i şettā-yı maʻānī: *Anlamların yüzlerce muhtelif yol keseni bulunan zorlu yolu(nda yürümek).*

1. Tenhā-revi-i rāh-ı ḥaḳīkatse ne mümkin
   Müşkil reh-i ṣad-reh-zen-i şettā-yı maʻāni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 62). [müşkil-reh-i ṣad-reh-zen-i şettā-yı maʻānī,]*

mušt: *Yumruk.*

1. Bu sipeh **müşt** be-pīşāni-i gayretdür hep
   Ne ʻalem ṭālibi dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [müşt,]*

müstaġil-i safha-i ruḫsāruñ: *(sevgilinin) yüz sayfasıyla meşgul (olan kimse).*

1. Geh **müştaġil-i ṣafḥa-i ruḫsāruñ** olup
   Geh ḫaste-dil-i dīde-i bīmāruñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 1). [müştaġil-i ṣafḥa-i ruḫsāruñ, -uñ]*

müstaġnī ide: *Gözü, gönlü tok olmak.*

1. Demdür ki müşg-būy-ı ser-efgende-i çemen
   Müstaġnī ide dilleri zülf-i nigārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 10). [müstaġnī ide, -e]*

müstaġnī ider: *Gözü, gönlü tok olmak, ihtiyaç duymaz olmak.*

1. ʿĀşıḳı genc-i dü-ʿālemden ider müstaġnī
   Ṣadef-i dilde olan dürr-i girān-ḳıymet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 7). [müstaġnī ider, -er]*

müstaġnī itdi: *Doymuş, zengin, gönlü tok. II başkasına ihtiyaç duymayacak doygunlukta olmak.*

1. Müstaġnī itdi ʿālemi eşʿār-ı ġayrdan
   Kilk-i maʿānī-baḫşīş-i dest-i kerīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 5). [müstaġnī itdi, -di]*

müstaġni-i mihr-i dıraḫşānī: *Parlayan güneşe ihtiyacı olmayan.*

1. İdeydi istifāde neyyir-i re'y-i münīrīden
   Olurdı māh-ı nev **müstaġni-i mihr-i dıraḫşānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 44). [müstaġni-i mihr-i dıraḫşānī,]*

müstaġni-i şafaḳ eyledi: *Gün doğumundaki kızıllığa ihtiyaç duymamak.*

1. Müstaġni-i şafaḳ felegi reng-i ḥacletüm
   Ol sürḫ-rūyı şerm-i günāhum ki eyledi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 5). [müstaġni-i şafaḳ eyledi, -di]*

müstaḥkem: *Dayanıklı, sağlam.*

1. Bünyād-ı nizām-ı dehr olan **müstaḥkem**
   Bīʾl-cümle esās-ı fitne berbād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 3). [müstaḥkem,]*

müştāḳ: *Özlemle yanan, tutkulu II âşık.*

1. Cemālüñ seyrine **müşṭāḳ** ʿuşşāḳ-ı vefā-dāruñ
   Vefā meydānına gel ṣalın iy naḫl-i ḫırāmānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 3). [müşṭāḳ,]*

müştāḳ-ı būs-ı kūşe-i dāmānuñum: *(sevgilinin) eteğinin ucunu öpmeye arzulu, iştiyaklı.*

1. Rāh-ı derüñde böyle ġubār olmama sebeb
   Müştāḳ-ı būs-ı kūşe-i dāmānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 8). [müştāḳ-ı būs-ı kūşe-i dāmānuñum, -uñ, -um]*

müstecāb ider: *Kabul olunmuş, hoş görülmüş.*

1. Her kāmı revā ḳılur maḥabbet
   Her ḫ∨āhişi **müstecāb ider** ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 4). [müstecāb ider, -er]*

müstecāb olur: *Kabul olunmak.*

1. Zülfüñde dil iderse nʿola vuṣlatuñ ṭaleb
   Dirler ki **müstecāb olur** elbet duʿā-yı şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 2). [müstecāb olur, -ur]*

müstehakk: *Hak eden, layık.*

1. Bir cübbe virür mi **müsteḥaḳḳa**
   Bir kerre eger iderse iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 69). [müsteḥaḳḳa, -a]*

müstehaḳḳ: *Hak etmiş, hak kazanmış, lâyık.*

1. Ammā ki gelince rāh-ı Ḥaḳḳa
   Bir cübbe virür mi **müsteḥaḳḳa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 68). [müsteḥaḳḳa, -a]*

müşt-zed-i ʿanber-i ḫām: *Saf miskin yoğurulmuşu.*

1. Şeb degül ḫāl-i cemāl-i eyyām
   Şeb degül **müşt-zed-i ʿanber-i ḫām** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 4). [müşt-zed-i ʿanber-i ḫām,]*

mütābaʿat itmede: *Birine tâbi olmak, uymak. II Birini takip etmek.*

1. İder belāġate bād-ı ṣabā ile açılur
   Hevāya itmede dāʾim mütābaʿat ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 4). [mütābaʿat itmede, -me, -de]*

mütābi‘ olup: *Tâbi olan, uyan.*

1. Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem
   Olup mütābi‘ her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [mütābi‘ olup, -up]*

mütābi'-i her iktiżā-yı nefs-i pelīd: *Kötü, çirkin nefsin her isteğine tabi olan.*

1. Ki nûr-ı dīde-i zehr-āba itdi anı Yezīd
   Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [mütābi'-i her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd,]*

muṭābıḳ eyle: *Uydurmak, uygun hale getirmek.*

1. Yā Rab beni her sözümde ṣādıḳ eyle
   Efʿālümi aḳvāle **muṭābıḳ eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 2). [muṭābıḳ eyle,]*

muʿtād: *Âdet edinilmiş, alışılmış, alışkanlık haline gelmiş.*

1. Pür-gūy iseñ hemīşe zebān-ı Faṣīḥ-veş
   Terk itmek olmadı saña **muʿtāduñ** ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [muʿtāduñ, -uñ]*

muʿtād: *Alışmış, alışık.*

1. Mihre vücūd virme benümçün vefāya dil
   Muʿtāddur ḳadīmi bilürsin cefāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 2). [muʿtāddur, -dur]*

muʿtād-ı bükā eyleyüp: *Ağlama alışkanlığı edinmek.*

1. Eyleyüp dīdeyi muʿtād-ı bükā
   Rūz u şeb görmeyelüm ḫ∨āb-ı şafā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 25). [muʿtād-ı bükā eyleyüp, -yüp]*

muʿtād-ı bükāyuz: *Ağlamayı alışkanlık edinen.*

1. Mātem niçe mātem ki bu eflāk dimekde
   Āh itmedeyüz biz daḫı **muʿtād-ı bükāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 32). [muʿtād-ı bükāyuz, -yuz]*

mutāf: *Etrafında dönülen, tavaf olunan.*

1. O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd
   Nedür **mutāf** cünûd-ı melā'ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 28). [mutāf,]*

mutāf-ı ḫāk-i pāyuñ: *Hz. Muhammed'in ayak bastığı toprağın tavaf eden.*

1. Cibrīl **muṭāf-ı ḫāk-i pāyuñ**
   Tāc-ı ser-i rifʿati Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 75). [muṭāf-ı ḫāk-i pāyuñ, -uñ]*

mütālaʿa: *Bir işi etraflıca düşünmek, tetkik etmek.*

1. Ḫalḳ ḥayrān ruḫuñ **mütālaʿada**
   Bir münaḳḳaḥ kitābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 9). [mütālaʿada, -da]*

müṭalaʿa ḳıl: *Düşünmek, yorumlamak.*

1. Cemāl-i yārımı nev-ḫaṭṭıla **müṭalaʿa ḳıl**
   Kenārı ḥāşiyeli tuḥfe bir kitābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 5). [müṭalaʿa ḳıl,]*

müṭālaʿa-i gül-sitān-ı ruḫsārı: *Yanak Gülistan'ını okumak, Sa'dî'nin Gülistan adlı kitabını andıran yanağı seyretmek.*

1. Göñül teṭabbuʿa ġayrı kitābı nʾeylersin
   Yiter **müṭālaʿa-i Gül-sitān-ı ruḫsārı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 5). [müṭālaʿa-i gül-sitān-ı ruḫsārı, -ı]*

müṭālaʿa-i metn-i vaṣl-ı yār idüp: *Sevgiliye kavuşma metinini okuma.*

1. Göñül **müṭālaʿa-i metn-i vaṣl-ı yār idüp**
   Senüñle terceme-i hicri eylesek taḥrīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 7). [müṭālaʿa-i metn-i vaṣl-ı yār idüp, -üp]*

muṭarra: *Hoş kokulu.*

1. Gül-zār-ı ḥüsnüñ açdı **muṭarrā** iki gülüñ
   Aḥsente siḥr-kārına meşşāṭa-i mülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 1). [muṭarrā,]*
2. Ṭurra-i ṭarrāra baḳ ol ʿārıż-ı rengīnde
   Görmedüñse al gül üzre **muṭarrā** sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 4). [muṭarrā,]*
3. Bir iki peymāne mey görmiş ki bāġ-ı ḥüsninüñ
   Sürḫ-gün nergisleri olmış **muṭarrā** gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 6). [muṭarrā,]*

mütelezziz: *Lezzet aldığından hoşnut olan, lezzet duyan.*

1. Olur bahāne idüp dād-ḫ∨āhī-i ġam-ı cevrüñ
   Fütāde-dil gehī būs-ı rikābdan **müteleẕẕiẕ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 6). [müteleẕẕiẕ,]*

müteleẕẕiẕ olmaz: *Tat alma, lezzetini hissetme, hoşlanma.*

1. ʿAceb mi bülbüli güş eylemezse ġonçe-i gülşen
   Teng-mizācdur olmaz cevābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 8). [müteleẕẕiẕ olmaz, -ma, -z-maz]*

müteleẕẕiẕ olsa: *Tat alma, lezzetini hissetme, hoşlanma.*

1. Dil olsa n'ola leb-i laʿl-i nābdan müteleẕẕiẕ
   Olur meẓāḳı olanlar şarābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 1). [müteleẕẕiẕ olsa, -sa]*

müteleẕẕiẕ olur mı: *Tat alma, lezzetini hissetme, hoşlanma.*

1. Cemāl-i ḫūba olur ṣūfī naẓarda müterеddid
   Olur mı cehli olan hīç kitābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [müteleẕẕiẕ olur mı, -ur , -mı]*

müterakkıb: *Bekleyen, gözeten.*

1. Ṣu inse ayaġına nʾola serv-i gül-zāruñ
   Ḳudūmüñe **müteraḳḳıb** sitāde-ber-pādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 5). [müteraḳḳıb,]*

müterеddid: *Kararsız, teredüdde kalan, karar veremeyen, cesaretsiz.*

1. Cemāl-i ḫūba olur ṣūfī naẓarda **müterеddid**
   Olur mı cehli olan hīç kitābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 3). [müterеddid,]*

muʿterif-i ḫaṭā-yı pīşīn: *Ilk günahını itiraf eden II başlangıçtan beri günahını bilen, söyleyen.*

1. Ser-rişte-i āhı nā-güsiste
   Dür-i sübḥa-i eşki muttaşıldur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 67). [muʿterif-i ḫaṭā-yı pīşīn,]*

<u>muṭrib:</u> *Bir mûsikî âleti çalan kimse, sâzende.*

1. Dāġ ile sūrāḫ ile **muṭrıbla** olmaz sūz-ı ʿışḳ
   Dilde dāʾim ney gibi feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 3). [muṭrıbla, -la]*
2. Muṭrib meger demīde-i āb-ı ḥayātdur
   Cānlar bağışlar ādeme dil-keş ṣadā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 7). [muṭrib,]*
3. Muṭrib demidür eyle ser-āġāz-ı nevāya
   Ṣun sāḳī ḳadeḥ bezm-i ġam encāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 3). [muṭrib,]*
4. Demdür ki şevḳ-baḫş ola sāḳī şarāb ile
   Erbāb-ı ṣūfi iñlede **muṭrib** rebāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 2). [muṭrib,]*

<u>muṭribā:</u> *Ey çalgıcı!.*

1. Şevḳ-baḫş ol meclise yir yir ṣadā-yı hū ḳopar
   Bezm-i meydür **muṭribā** bir naġme-i dil-cū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 1). [muṭribā,]*

<u>muṭrib-i meh-veş-i ḫoş-edā:</u> *Güzel tavırlı ay gibi çalgıcı, şarkıcı. II hoş tavırlı ay yüzlü sevgili.*

1. Bir sāḳī-i şūḫ-ı meclis-ārā
   Bir **muṭrib-i meh-veş-i ḫoş-edā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 6). [muṭrib-i meh-veş-i ḫoş-edā,]*

<u>muttaṣıl:</u> *Daima, sürekli, aralıksız.*

1. Faṣīḥā **muṭṭaṣıl** şām u seḥer olmaḳdadur cārī
   Hemān mānende-i seyl-i sirişk-i çeşm-i bīnādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 9). [muṭṭaṣıl,]*
2. Fikr-i rūyı cüst ü cūyıdur Faṣīḥā **muttaṣıl**
   Dīdede ġayrı ḫayāl ü dilde efkār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 9). [muttaṣıl,]*
3. Hemīşe cānib-i Ḥaḳdan beni ider işġāl
   Baña hemīşe güneh **muṭṭaṣıl** ḫaṭā- pīşe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 72). [muṭṭaṣıl,]*
4. Ser-rişte-i āhı nā-güsiste
   Dür-i sübḥa-i eşki **muttaṣıldur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 68). [muttaṣıldur, -dur]*

müttekā-yı bülbüldür: *Bülbülün dayandığı, konduğu [ağaç, dal].*

1. Nihāl-i tāze-res-i gülbüni ṣabā luṭf it
   Şikeste eyleme kim **müttekā-yı bülbüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 8). [müttekā-yı bülbüldür, -dür]*

müttekā-yı nāz itdüñ: *Naz dayanağı etmek.*

1. Kimüñ ẓānū-yı eşk-ālūduñ itdüñ mütteḳā-yı nāz
   ʿAceb kim būs ider dest-i şerīfüñ ṭarf-ı dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 3). [mütteḳā-yı nāz itdüñ, -dü, -ñ]*

muvācehet eyler: *Yüzleşmeler. II yüz yüze gelmeler.*

1. Baḳar ḳıyās iderin bir cevānı āyīne
   Seḥer ki mihr ile eyler muvācehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 8). [muvācehet eyler, -r]*

muvāfıḳ: *Münasip, uygun.*

1. Ki bir **muvāfıḳ** eser rūzgāra muntaẓıruz
   Çü nergis ü gül olup çeşm ü gūş demlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 5). [muvāfıḳ,]*

muvāfıḳ oldı: *Münasip, uygun olmak.*

1. Mevsim-i ʿayşdur eyyām **muvāfıḳ oldı**
   Yürisün keşti-i peymāne-i ṣahbā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 3). [muvāfıḳ oldı, -dı]*

muvāfıḳ olmamış: *Münasip, uygun olmak.*

1. Olmamış kimseye muvāfıḳ hiç
   Bir ʿaceb rūzgārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 3). [muvāfıḳ olmamış, -ma, -mış]*

muvāfıḳ-ı hevā-yı bülbüldür: *Bülbülün arzusuna uygun.*

1. Zemān-ı gül dem-i gūş-ı nevā-yı bülbüldür
   Bahār geldi **muvāfıḳ-ı hevā-yı bülbüldür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 1). [muvāfıḳ-ı hevā-yı bülbüldür, -dür]*

muvāneset ide: *Arkadaşlık, ahbaplık etme.*

1. O ġamze ile ne mümkin **muvāneset ide** diller
   Olur mı tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 3). [muvāneset ide, -e]*

mūy: *Kıl, saç teli.*

1. Çeşme-sār-ı dīdeden ḫūn-āb-ı ḥasretdür gelen
   Mūy ṣanmañ sīneye ḫāşāk-i miḥnetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 2). [mūy,]*
2. Ol sāḥirüñ miyān ile seyr eyle ḫançerin
   Siḥriyle bāġlamış bir aḳar ṣuyı **mūyile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 8). [mūyile, -ile]*
3. Her ṣubḥ u mesā sīne-i bī-kīnemden
   Her **mūyumı** gūyende-i yā Mevlā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 4). [mūyumı, -um, -ı, -]*
4. Her **mūyına** biñ ʿuḳde-i ḥasret ursañ
   Serden heves-i kākülüñi terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 3). [mūyına, -ın, -a]*

mūy: *Kıl, saç teli. II kıl gibi ince.*

1. Miyānuñ **mūya** teşbīh itmede sehv-i ʿaẓīm itdüm
   Dehānuñdan ḫaberde güft ü gū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 5). [mūya, -a]*
2. Dil fikr-i cemālüñle ṣolup rūy gibi
   Ten derd-i miyānuñla ḳalup **mūy** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 2). [mūy,]*

müyesser ide: *Nasip etmek, kısmet etmek.*

1. Meyl eyledüñ bu ḫāke eyā serv-i ser-firāz
   ʿÖmr-i ṭavīl ide müyesser Ḫudā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 8). [müyesser ide, -e]*

müyesser itmesün: *Nasip etmek.*

1. Esīri olmaġı ol kāfir-i sitem-kīşüñ
   Müyesser itmesün Allāh bir müselmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 6). [müyesser itmesün, -me, -sün]*

müyesser olmadı: *Nasip olmak.*

1. Mānend-i ṭıfl-ı mektebi āzād-ı ġam olup
   Olmaḳ **müyesser olmadı** ḫandīde rūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 4). [müyesser olmadı, -ma, -dı]*
2. Ḫāk-i cenābı dīdelere tūtiyā imiş
   Görmek **müyesser olmadı** hiç kīmyā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 2). [müyesser olmadı, -ma, -dı]*

müyesser olmadı: *Nasip olmak, mümkün olmak.*

1. Çoḳ dāne-rīz-i çeşm-i niyāz olduḳ iy Faṣīḥ
   İtmek **müyesser olmadı** ol meh-cemāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 10). [müyesser olmadı, -ma, -dı]*

müyesser olsa: *Nasip olma, kolaylıkla elde etme.*

1. Nişestenī-i şeb-i tār-ı intiẓār yiter
   Müyesser olsa temāşā-yı mihr-i ruḫsāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 10). [müyesser olsa, -sa]*

mūy-ı pīşāni-i müşgīni: *Misk kokulu alın saçı.*

1. Nāme-i ḥüsnini itdükde güşād ol meh-rū
   Mūy-ı pīşāni-i müşgīni görenler didi hū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 2). [mūy-ı pīşāni-i müşgīni, -i]*

mūy-ı ser-i şūrīde: *Perişan aşığın saçı.*

1. Mūy-ı ser-i şūrīde sefīd oldı sefīd
   Ṣubḥ-ı ṭaleb-i ʿafv u ʿināyet demidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 3). [mūy-ı ser-i şūrīde,]*

mūy-ı siyāhlar: *Siyah saç.*

1. Müjgān degül bu dīdede **mūy-ı siyāhlar**
   Seyl-āb-ı feyż-ı ʿışḳ bitürmiş giyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 1). [mūy-ı siyāhlar, -lar]*

mūyīn: *Kıl, saç teli gibi ince.*

1. Dil-teşne-gān-ı vuṣlata ḳandan ḫaber virür
   Mūyīn miyānda ḫançeridür bir zebān-ı ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [mūyīn,]*

mūy-şikāf: *Bir şeyi kılı kırk yararcasına büyük bir titizlikle inceleyen.*

1. Dūş-ı cānānede ol iki bölünmiş gīsū
   Eylemiş ʿaḳlını çoḳ **mūy-şikāfın** ṣad çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 9). [mūy-şikāfın, -ın]*

müzāb eyler: *Eritmek, bir şeyin içinde eriyip tamamen ona karışmak.*

1. ʿAceb mi çāk çāk eylerse āhum seng-i ḫārāyı
   O pür-sūzum **müẕāb eyler** nigāhum ṣaḫt pūlādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 5). [müẕāb eyler,]*

muzaffer itsün: *Zafer kazanmış, muvaffak olmuş olmak.*

1. Devletle Ḫudā muʿammer itsün
   Manṣūr ḳılsun **muẓaffer itsün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 186). [muẓaffer itsün, -sün]*

müzd-i kār-ı ʿömr: *Ömür faaliyetinin, çalışmasının ücreti, karşılığı.*

1. Miṣāl-i berg-i ḥazān rū-be-ḫāk-i tīre olup
   Ki ʿaḳıbet ola cān virme **müzd-i kār-ı ʿömr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 8). [müzd-i kār-ı ʿömr,]*

müzehher: *Çiçeklenmiş. II çiçeklerle donanmış.*

1. Ġayb olur ʿışḳ ile **müzehher** ʿayb
   Gebr-i ṣahbā-fürūş olur çü ṣahb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 25). [müzehher,]*

müzeyyen: *Bezenmiş, süslenmiş.*

1. Pīçīde yāsemenle serv farḳ olur mı hiç
   Ḳandīl ile **müzeyyen** olan her menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 22). [müzeyyen,]*

mużṭarib olmaya: *Sıkıntılı olmak.*

1. Görinmezsin raḳīb-i dīv-sīretle olup meʾnūs
   Olur mı iy perī dil **mużṭarib olmaya** ādemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [mużṭarib olmaya, -ma, -y, -a-ma, -ya]*

mużṭārib olur: *Sıkıntı duymak.*

1. Peyġām-ı kākülüñden olur mużṭārib çü baḥr
   Rāżı degül vesāṭat-ı bād-ı ṣabāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 5). [mużṭārib olur, -ur]*

mużṭārib-i serm: *Utanma ıstırabı.*

1. Faṣīḥ **mużṭārib-i şerm** ü ḥacletüm ḥālā
   Nakīse-bīnī-i çeşm ü melāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 9). [mużṭārib-i şerm,]*

N

nā-būde: *Olması imkansız.*

1. Hiç edā olmaz miyānıyla dehānı vaṣfı hiç
   Kim iki düşvār baḥs-i būde vü **nā-būdedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 8). [nā-būdedür,]*
2. Gözümden himmet-i ʿışḳuñla oldı seyller peydā
   Yine bir sengi **nā-būde** degüldür reh-güzārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 6). [nā-būde,]*

nabż: *Kalp atışının sağladığı kan basıncından dolayı atardamarlara ve özellikle* bilekteki *atardamara parmakla basıldığında duyulan kımıldama.*

1. Baḳınca **nabżuma** derdüm eger çi bildi ṭabībüm
   Marīż-ı ʿışḳa didükde nedür ʿilāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 3). [nabżuma, -um, -a]*

nabż-ı dil-i zāra: *Ağlayan, inleyen kalbin atışı.*

1. Dest-i nevāziş-i nigehüñ iy ṭabīb-i cān
   İtdüñ dirīġ **nabż-ı dil-i zāra** baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 8). [nabż-ı dil-i zāra, -a]*

nā-çār: *Çaresiz, zavallı.*

1. Āsāruñı görse Māni **nā-çār**
   Ḥayretle olurdı naḳş-ı dīvār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 21). [nā-çār,]*

nā-çīz: *Çok ufak, ehemmiyetsiz şey.*

1. Gehī bir ḳaṭre-veş **nā-çīz** ü kem-peydādur ammā kim
   Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [nā-çīz,]*

nādān: *Cahil, akılsız.*

1. Nādāna vefā vü kerem iẕʿānuña düşmez
   Yārāna cefā vü sitem ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 3). [nādāna, -a]*

nādān ol: *Cahil olmak. II Bilmezlikten gelmek.*

1. Rāh-ı ḫırede gitme ṣaḳın **nādān ol**
   Düşme heves-i şöhrete gel pinhān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 1). [nādān ol,]*

nādīde-i tebessüm: *Tebessüm görmemiş; alaka muhtacı, yoksunu.*

1. Nādīde-i tebessüm ü dil-teng-i ḥasretem
   Gerçi hezār-ġonçe-i ḫandānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 5). [nādīde-i tebessüm,]*

nā-dürüst: *Gerçek olmayan, yanlış.*

1. Bozulma bu felegüñ **nā-dürüst** vażʿına ḳaṭʿā
   Bu ʿarṣada niçe ṣāḥib-serīr ü tāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 5). [nā-dürüst,]*

nā-ehl: *Ehil değil, ehliyetsiz.*

1. Ehl-i dili kām-yāb ider ʿışḳ
   Nā-ehlleri ḫarāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 2). [nā-ehlleri, -ler, -i]*

nāfe-veş: *Misk âhûsu denen bir ceylân türünün göbeğindeki, içi misk denilen güzel koku ile dolu kese gibi.*

1. Dili cevr-i felekden **nāfe-veş** miḥnetle ḫūn olmış
   Dehānında kimi kim söyledüm būy-ı şikāyet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 3). [nāfe-veş,]*

nā-gāh: *Ansızın, birdendire.*

1. Zülf-i müşgīn tāruña **nā-gāh** meftūn oldum āh
   Gitdi elden rişte-i tedbīr Mecnūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 1). [nā-gāh,]*

naġam: *Nağme.*

1. Āh u feryād u figāndur bu maḳāmuñ **naġamı**
   Ne Ṣıfāhān u Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [naġamı, -ı]*
2. Bī-ṣavt u ḥurūf eyleye maʿşūḳına teʾsīr
   İy bülbül-i şūrīde **naġam** böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 4). [naġam,]*

naġamāt-ı nāyı: *Neyin nağmeleri, güzel sesi.*

1. Telḫ ider sükker-i meyl-i niʿam-ı dünyāyı
   Güş-ı izʿān ile diñle **naġamāt-ı nāyı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 2). [naġamāt-ı nāyı, -i]*

naġam-ı naẓm: *Şiirin ahengi, nağmesi.*

1. Olduñ **naġam-ı naẓm** ile dem-sāz
   Ḳıl naġme-i neṣre de ser-āġāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 193). [naġam-ı naẓm,]*

naġam-ı niyāza başlar: *Yalvarma, rica makamını icra etmeye başlamak.*

1. Dem-i nev-bahār geldi gül-i tāze nāza başlar
   Yine ʿandelīb-i şeydā **naġam-ı niyāza başlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 2). [naġam-ı niyāza başlar,]*

naġam-ı şādīyi: *Sevinç nağmeleri.*

1. Her dem dem-i pey-der-pey-i ḥasret çeker iy dil
   Bilmez **naġam-ı şādīyi** bülbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 4). [naġam-ı şādīyi, -yi]*

naġam-ı ṣarīrüñ: *Nağme gibi ses. II güzel ses.*

1. Feyż-ı dem-i ṣūrı bīm-ḥisāba
   Eyler **naġam-ı ṣarīrüñ** icrā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 10). [naġam-ı ṣarīrüñ, -üñ]*

naġam-senc: *Nağmeler, ezgilerden anlayan. II güzel söz söyleyen (şair).*

1. İy ḫāme-i ḥoş-lehce **naġam-senc-i** Faṣīḥ ol
   Yārāna yine naḳş-ı nev-īcāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 7). [naġam-senc-i,]*

nā-geh: *Ansızın, birdendire.*

1. Faṣīḥā ser-be-ceyb-i fikret-i tārīḫ idüm **nā-geh**
   Didi hātif maḥall-i dil-pesend ü ḳaṣr-ı bī-hemtā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 3). [nā-geh,]*

nāgeh: *Ansızın, birdenbire.*

1. Yine **nāgeh** esīr-i ʿışḳ oldum
   Ne güẕārum ne ḫod ḳarārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 7). [nāgeh,]*

naġme: *Kulağa hoş gelen ahenkli ses, ezgi.*

1. Çemende bülbül-i şeydāyı diñlemez güller
   Faṣīḥ eyledügi **naġmeler** hevāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 10). [naġmeler, -ler]*

naġme ider: *Ezgi söylemek.*

1. Çemende **naġme ider** murġ-ı ḫoş-nevā gördük
   Bahār mevsimi geldi güzel hevā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 1). [naġme ider, -er]*

naġme-i dil-cū: *Gönül cezbeden ezgi.*

1. Şevḳ-baḫş ol meclise yir yir ṣadā-yı hū ḳopar
   Bezm-i meydür muṭribā bir **naġme-i dil-cū** ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 1). [naġme-i dil-cū,]*

naġme-i hezār: *Bülbülün inlemesi. II aşığın feryat etmesi.*

1. Benem o bülbül-i ḫoş-lehce-i terennüm-zād
   Ki her nefesde ider **naġme-i hezār** īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 2). [naġme-i hezār,]*

naġme-i nesre: *Nesrin nağmesi, ahengi.*

1. İt ṣaḥn-ı neṣrde de tek ü dev
   Oldı çü leʾāl-i naẓm-ı manẓūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 194). [naġme-i neṣre, -e]*

2. Olduñ naġam-ı naẓm ile dem-sāz
   Ḳıl **naġme-i neṣre** de ser-āġāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 194). [naġme-i neṣre, -e]*
3. İt ṣaḥn-ı neṣrde de tek ü dev
   Oldı çü leʾāl-i naẓm-ı manẓūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 194). [naġme-i neṣre, -e]*
4. Olduñ naġam-ı naẓm ile dem-sāz
   Ḳıl **naġme-i neṣre** de ser-āġāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 194). [naġme-i neṣre, -e]*

naġme-senc-i şevḳ olsa: *Arzu nağmesini tartmak II şevk ile şarkı söylemek, mırıldanmak.*

1. Ḫaṭuñ görüp nʾola dil **naġme-senc-i şevḳ olsa**
   Nevā-yı bülbül-i zāra bahār olur bāʿiṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 7). [naġme-senc-i şevḳ olsa, -sa]*

nā-güsiste: *(bağı) kopmamış.*

1. Ser-rişte-i āhı **nā-güsiste**
   Dür-i sübḥa-i eşki muttaşıldur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 67). [nā-güsiste,]*

nahcīr: *Av hayvanı. II aşığın, sevgilinin avı olması bağlamında.*

1. Zülfi bir ejderdür itmiş niçe Rüstemler zebūn
   Çeşmi bir āhūdur olmış şīrler **naḫcīr** aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [naḫcīr,]*

nāhīd: *Sabahyıldızı, tanyıldızı ll Zühre (Venüs).*

1. Olaldan tā ezel tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi **nāhīd** āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 2). [nāhīd,]*
2. Faṣīḥ ol meclisüñ ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz cānā
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi **nāhīd** āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 10). [nāhīd,]*

naḫl: *Fidan.*

1. Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker
   Esdükçe bād **naḫlden** eşkūfeler döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 2). [naḫlden, -den]*
2. Bād esse **naḫlden** dökilür jāleler Faṣīḥ
   Āh eyledükçe dīdelerüm eşk-i ter döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 9). [naḫlden, -den]*

3. Bu demde inbisāṭ ol deñlü cārī ṭabʿ-ı eşyāya
Ki **naḫlinden** güşāde ẓāhir olur verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 18). [naḫlinden, -in, -den]*

naḫl-i āhı: *Âh fidanı, feryat ağacı.*

1. Ḳāmetüñ yādıyla **naḫl-i āhı** itmekdür murād
Bāġda seyr-i kad-i serv-i ḫırāmāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 7). [naḫl-i āhı, -ı]*

naḫl-i bāġ-ı ʿişveye: *Cilve bahçesinin taze fidanı. II sevgili.*

1. Serin der-pīş-i nāz itmiş meger berg-i niyāz-ı dil
O nevres **naḫl-i bāġ-ı ʿişveye** ġāyet girān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 10). [naḫl-i bāġ-ı ʿişveye, -ye]*

naḫl-i bāġ-ı luṭf u ʻaṭā-yı bahārdan: *Baharın bereketi ve lütuf bahçesinin fidanı.*

1. Her **naḫl-i bāġ-ı luṭf u ʻaṭā-yı bahārdan**
Dāmān u destin eyledi pür berg ü bārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 31). [naḫl-i bāġ-ı luṭf u ʻaṭā-yı bahārdan, -ın]*

nahl-i bālā: *Uzun, fidan gibi boy.*

1. Mīve-çīn-i ārzū olmaḳ olurdı iy Faṣīḥ
Mümkin olsa **naḫl-i bālā** ḳadd-i yāra dest-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 10). [naḫl-i bālā,]*

naḫl-i bīdimüz: *Söğüt ağacı.*

1. Sāye-baḫş olmaz nihāl-i serv ü **naḫl-i bīdimüz**
   Ḫāke dökmiş şāh u bergin dest-bürd-i rüzgâr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 4). [naḫl-i bīdimüz, -imüz]*

naḫl-i bülend: *Uzun boylu fidan. II sevgili.*

1. Dir her gören budur bu ḳıyāmet ʿalāmeti
   Naḫl-i bülend-ḳāmet-i nāz ihtizâzıñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 9). [naḫl-i bülend,]*

naḫl-i deşt: *Bozkırın fidanı.*

1. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
   Her **naḫl-i deşt** üstine bir sāye-bān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 2). [naḫl-i deşt,]*
2. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
   Her **naḫl-i deşt** üstine bir sāyebān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 79, Mısra 2). [naḫl-i deşt,]*

naḫl-i dilüñ: *Gönül fidanı.*

1. Āb-dār olsa nʾola nev-bāvesi **naḫl-i dilüñ**
   Dīdeden kesb eylemiş feyż-nümāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 7). [naḫl-i dilüñ, -üñ]*

naḫl-i ḫırāmānum: *Salınan fidan II Fidan boylu güzel.*

1. Cemālüñ seyrine müştāḳ ʿuşşāḳ-ı vefā-dāruñ
   Vefā meydānına gel ṣalın iy **naḫl-i ḫırāmānum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 4). [naḫl-i ḫırāmānum, -um]*

naḫl-i ḳaddi: *(Sevgilinin) fidan boyu.*

1. İy gülşen-i cemāle gül-i nāz olan güzel
   Vʾey **naḫl-i ḳaddi** serv-i ser-efrāz olan güzel *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 45, Mısra 2). [naḫl-i ḳaddi,]*

naḫl-i kām-ı bī-bār: *Meyve vermeyen muradın taze fidanı. II ümitsiz arzu ve istekler.*

1. Ammā yine **naḫl-i kām-ı bī-bār**
   Açılmadı ġonçe-i dil-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 131). [naḫl-i kām-ı bī-bār,]*

naḫl-i nāz: *Naz fidanı II sevgili.*

1. Meyl itmesün mi saña Faṣīḥā o **naḫl-i nāz**
   Geçsün mi böyle miḥnet ile rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 9). [naḫl-i nāz,]*
2. Ol **naḫl-i nāz** çünki degül māʿil-i niyāz
   Bīhūde iy Faṣīḥ niçün s̱ıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 9). [naḫl-i nāz,]*

naḫl-i nāz: *Nazlı fidan II düzgün boylu güzel, sevgili.*

1. Bir gün gelür fütāde-i ḫāk-i niyāzına
   Ol **naḫl-i nāz** māʾil olur rūzgārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 11, Mısra 2). [naḫl-i nāz,]*

naḫl-i nev-bin: *Binlerce yeni fidan.*

1. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiz̄āruñdan
   Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke de bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 6). [naḫl-i nev-bin,]*

naḫl-i nevden: *Yeni yetişmiş, taze fidan II uzun boylu, genç sevgili.*

1. Neden ol **naḫl-i nevden** mīve-ḫ∨āh-ı vuṣlat olduñ kim
   Faṣīḥā daḫı ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḥacletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 9). [naḫl-i nevden, -den]*

naḫl-i revān olmış: *Salınarak yürüyen fidan boylu sevgili olmuş.*

1. Rast geldüm yāra bir **naḫl-i revān olmış** gelür
   Serde gül destinde gül ceybinde gül dāmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 5). [naḫl-i revān olmış, -mış]*

naḫl-i riyāz-ı dil ü cān: *Can ve gönül bahçesinin taze fidanı.*

1. İy **naḫl-i riyāz-ı dil ü cān** serv-i çemāna
   Teşbīh idemem ḳāmetüñi ʿār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 3). [naḫl-i riyāz-ı dil ü cān,]*

naḫl-i serkeş: *Dikkafalı fidan gibi sevgili.*

1. Yitişmez mīve-i şeftāluña el
   Uzatduñ ḳāmeti iy **naḫl-i serkeş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 29, Mısra 2). [naḫl-i serkeş,]*

naḫl-i servi: *Taze, yeni servi fidanı. II sevgili.*

1. Bahār geldi açıl gül gibi gülistāna
   Gelüp ḫırāma düşer **naḫl-i servi** dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 2). [naḫl-i servi, -i]*

naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz: *Güzel gül bahçesi servisinin taze fidanı.*

1. ʿAceb ol ḳaddi **naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz**
   Ne güne ẕevḳ-baḫş olmaḳ gerek seyr-i çemen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 7). [naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz, -süz]*

naḫl-i serv-i gül-zāruñ: *Gül bahçesi servisinin taze fidanı.*

1. Lisān-ı ḥāl ile her **naḫl-i serv-i gül-zāruñ**
   Dimekde dāmeni bu şūre-zārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 3). [naḫl-i serv-i gül-zāruñ, -uñ]*

naḫl-i sidre: *Sevgilinin erişilmesi güç çok uzun boyu. II Cenabıhakk'ı tanımada beşer aklının ve akılla kazanılan bilginin son durağı.*

1. Ḥażrāda nümūne **naḫl-i sidre**
   Deryāda şalınsa ʿaks-i bedre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 9). [naḫl-i sidre,]*

naḫl-i tāze: *Taze fidan II sevgili.*

1. Henüz ṭıfl-ı nev-āmūzdur şalınmaḳda
   O **naḫl-i tāze** yitişsün hele ḳıyāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [naḫl-i tāze,]*
2. O **naḫl-i tāze** cihānuñ mekāʾidin bilmez
   Bu rūzgār-ı denīnüñ şedā'idin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 1). [naḫl-i tāze,]*

naḫl-i tāzeden: *Taze fidan II sevgili.*

1. Ne deñlü serkeş ü dāmen-keş olsa aġlamaz idük
   O **naḫl-i tāzeden** iy dil ümīd-i ḫāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 4). [naḫl-i tāzeden, -den]*

naḫl-i tāzeye: *Taze fidan II sevgili.*

1. İy dil-i bī-nevā vü sāz eyleme her maḥal niyāz
   Bil ki o **naḫl-i tāzeye** berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 2). [naḫl-i tāzeye, -ye]*

naḫl-i ṭūba: *Tûbâ ağacı. Cennette bulunduğuna inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük bir ağaç II uzun boy.*

1. Naḫl-i ṭūba ḳāmet-i cānāna itmiş ser-fürū
   Bil ki būs-ı kūşe-i dāmāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 1). [naḫl-i ṭūba,]*

naḫl-i vefādan: *Vefa fidanı.*

1. Ol **naḫl-i vefādan** yine bir berg-i terüm var
   Nāmeyle dile nev-ḫaber-i şevk-eserüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [naḫl-i vefādan, -dan]*

naḫl-i yāsemīn: *Taze, yeni, körpe yasemin fidanı.*

1. Dirsem ʿaceb mi kākülüñe **naḫl-i yāsemīn**
   Pīçide ser-be-ser ḳad-i nev-res-nihālüñe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 6). [naḫl-i yāsemīn,]*

naḥs: *Uğursuzluk, çirkin, berbat.*

1. Kemāl-i luṭfuña dil-besteyem muḥaṣṣal-ı ḥāl
   Hemīşe ola muḳarrer nücūma saʿd ile **naḥs** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 82). [naḥs,]*

nā-ḫudā: *Kaptan.*

1. Rūzgār-ı dil müsāʿiddür kenār eyyāmıdur
   Müjde āzādī-i girdāb-ı firāḳ iy **nā-ḫudā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 7). [nā-ḫudā,]*

naḫvet: *Kibir, böbürlenme.*

1. Güle tevaḳḳufa bir laḥẓa yoḳ o **naḫvet** ile
   Sebeb dü-rūze s̲ebāta duʿā -yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [naḫvet,]*
2. ʿArż-ı ḫırām **naḫvete** bu tengnāyda
   Degmez libās-ı zindegi-i müsteʿār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 5). [naḫvete,]*

nā-kabūl: *Kabul olunmayan.*

1. Sipāh-ı ʿışḳuñı gönder maḥall-i vāsiʿdür
   Bu **nā-ḳabūl** nihāyet feżā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 6). [nā-ḳabūl,]*

naḳd-i cān: *Can sermayesi.*

1. Naḳd-i cān ile Key u Keyḫusrev ü Cemşīd ü Cem
   ʿIşḳuñ olmışdur ṭaleb-kār-ı mey-i mey-ḫānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 7). [naḳd-i cān,]*

nakd-i cān: *En değerli şey olan can sermayesi, can varlığı. II aşığın canını vermesi.*

1. Alsaḳ metāʿ-ı vuṣlatını **naḳd-i cān** ile
   Sīne-be-sīne olsaḳ o berber cevān ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 68, Mısra 1). [naḳd-i cān,]*

naḳd-i cān olsun: *Can sermayesi olma.*

1. Naḳd-i cān olsun bilüp ḳadr-i metāʿ-ı ḥüsnini
   Ol perī-ruḫsārını pey-rev-nümā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 3). [naḳd-i cān olsun, -sun]*

naḳd-i cānı virür: *Can sermayesini vermek II Canını feda etmek; bir şey ya da bir kişi uğruna ölmek.*

1. Naḳd-i cānı virür elbet gören ol sīm-teni
   ʿĀşıḳı ḥaḳ bu ki başdan çıḳarur ol pehlū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 7). [naḳd-i cānı virür, -ür]*

nakd-i cārī-i temennādur: *Yalvarmanın etkili sermayesi.*

1. Ṣunmadı peymāne sāḳī tā ki giryān olmayam
   Naḳd-i cārī-i temennādur behā-yı müllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 6). [naḳd-i cārī-i temennādur, -dur]*

naḳd-i dil ü cānum: *Can ve gönül sermayesi.*

1. Kemīne cürʿa-i cām-ı feraḫ-fezāya gider
   Hezār **naḳd-i dil ü cānum** olsa mey-gedede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [naḳd-i dil ü cānum, -um]*

naḳd-i dili: *Aşk sermayesi.*

1. Vir **naḳd-i dili** emtiʿa-i ʿışḳa Faṣīḥā
   Ne fikr-i ziyān eyle ne endīşe-i sūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 13). [naḳd-i dili, -i]*

naḳd-i eşk-i çeşmüñi: *Gözyaşı sermayesi.*

1. Naḳd-i eşk-i çeşmüñi ʿarż it Faṣīḥ
   Şāh-ı ʿışḳ eyler ise teklīf-i bāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 5). [naḳd-i eşk-i çeşmüñi, -üñ, -i]*

naḳd-i ġamı: *Gam sermayesi II aşığın yegâne varlığı.*

1. Zer-i serveri sipihr-i leʾīm ider teʾḫīr
   Velīk nāsere **naḳd-i ġamı** virür pīşīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 6). [naḳd-i ġamı, -ı]*

naḳd-i hūş: *Akıl sermayesi.*

1. Göñül ḥayretde ḳalmış **naḳd-i hūş** eylemiş żāyiʿ
   Alınmış māye-i ārāmı dest-i iḫtiyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 5). [naḳd-i hūş,]*

naḳd-i ibtihāc: *Sevinç sermayesi.*

1. Hünerde cārī olan **naḳd-i ibtihāc** bozuldı
   Henüz ehl-i dilüñ nīm-ḥabbe raġbeti yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 8). [naḳd-i ibtihāc,]*

naḳd-i niyāz-ı ʿāsıḳ-ı ġam-ḫ∨āra: *Gam çeken aşığın rica, istek sermayesi.*

1. Cānā sirişk-i dīde-i ḫūn-bāra baḳmaduñ
   Naḳd-i niyāz-ı ʿāşıḳ-ı ġam-ḫ∨āra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 2). [naḳd-i niyāz-ı ʿāşıḳ-ı ġam-ḫ∨āra, -a]*

nakd-i niyāzuñ: *Rica sermayesi.*

1. Düketdi **nakd-i niyāzuñ** Faṣīḥ ʿuşşāḳuñ
   Nedür bu germī-i bāzārı nāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 9). [nakd-i niyāzuñ, -uñ]*

naḳd-i ʿömri: *Ömür sermayesi.*

1. Mey-i yek-sāle görseñ kesb-i ṣad-sāle ḥayāt itseñ
   Felekden **naḳd-i ʿömri** eyleseñ iy sāḳī istirdād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 8). [naḳd-i ʿömri,]*

naḳd-i ʿömri: *Ömür sermayesi, hayat.*

1. Fikr-i īn ü āna **naḳd-i ʿömri** ṣarf itme ṣaḳın
   Gel gel iy dil fāriġ ol ṣulḥ it cevān u pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 5). [naḳd-i ʿömri, -i]*

nakd-i sirişke: *Gözyaşı sermayesi.*

1. Nakd-i sirişke sen nigeh-i raġbet eyle tek
   Genc-i revān-ı dīde dükenmez ḫızānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 7). [nakd-i sirişke, -e]*

naḳd-i sirişk-i ḫālisini: *Temiz, saf gözyaşı sermayesi.*

1. Naḳd-i sirişk-i ḫālisini ḳalb-i ʿāşıḳa
   Ḫāl-i siyāh gerden-i sīmīnidür mehek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 3). [naḳd-i sirişk-i ḫālisini, -in, -i]*

nakd-i vücūdı: *Beden sermayesi.*

1. Ben **naḳd-i vücūdı** saña biʾl-cümle virürdüm
   Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ ile mevcūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [naḳd-i vücūdı, -ı]*

naḳdīne-i ʿömri: *Ömür sermayesi.*

1. Naḳdīne-i ʿömri ṣarf ide renc üzre
   Şāyeste degül merd-i suḫan-senc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 2). [naḳdīne-i ʿömri, -i]*

naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi: *Değerli ömrün sermayesi.*

1. Kim aña **naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi** mehr olur
   Merd-i āzāde zen-i dünyāya ʿaḳd olmaz Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 8). [naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi, -i]*

naḳdīne-i ʿömrümüz: *Ömür sermayesi.*

1. Naḳdīne-i ʿömrümüz kem olduḳça Faṣīḥ
   Efkār-ı ḥisāb-ı ġam füzūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 3). [naḳdīne-i ʿömrümüz, -ümüz]*

nāḳıṣ: *Eksiklik, kusur, noksan.*

1. Böyle **nāḳıṣ** reh-i ḥayretde göñül ḳalmayalum
   Ṣaʿy ile vāṣıl olup merd-i dil-i kāmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 7). [nāḳıṣ,]*

nākıs görinür: *Eksik, kusurlu görünmek.*

1. Nāḳıs görinür çeşmüme māh-ı kāmil
   ʿAynümde degül mihr-i cihān el-ḥāṣıl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 1). [nāḳıs görinür, -in, -ür]*

nakīse-bīnī-i cesm: *Gözün kusurlu görmesi.*

1. Faṣīḥ mużṭārib-i şerm ü ḥacletüm ḥālā
   Nakīse-bīnī-i çeşm ü melāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 10). [nakīse-bīnī-i çeşm,]*

nakkāṣ-ı bahār: *Baharın nakkaşı.*

1. Evrāḳ-ı şükūfe bāġı pür-zīb itdi
   Naḳḳāş-ı bahār özge tertīb itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 146, Mısra 2). [naḳḳāş-ı bahār,]*

naḳl eyledi: *Anlatmak, aktarmak.*

1. Baña **naḳl eyledi** şāhen-şehī-i devlet-i ʿışḳ
   Dergehümde çalınur şām u seḥer nevbet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 1). [naḳl eyledi, -di]*

naḳl eyleyem: *Anlatmak, aktarmak.*

1. Meclis-i ʿışḳuñ saña keyfiyyetin **naḳl eyleyem**
   Nuḳlı laḫt-ı dil mey-i peymānesi ḫūn-ı derūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 3). [naḳl eyleyem, -yem]*

nakl eyleyüp: *Anlatmak, aktarmak.*

1. Nūş olunsun şerbet-i cām-ı şafā nev-rūzdur
   Cevherî maʿcūn-ı laʿl-i dil-beri nuḳl eyleyüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 3). [naḳl eyleyüp,]*

naḳl iderse: *Anlatmak, rivayet etmek, hikayet etmek.*

1. Bu bendeñi saña bed **naḳl iderse** düşmenler
   Vücūd virme efendüm nice rivāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [naḳl iderse, -er, -se]*

nakl olınsa: *Anlatılmak, söylenilmek.*

1. Görilen mācerā-yı derd ü miḥnetler ne mümkindür
   Tükenmek **naḳl olınsa** tā ḳıyāmet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 4). [naḳl olınsa, -ın, -sa]*

naḳl-i laḫt-ı dil: *Gönül parçasını iletme, anlatma.*

1. Meclis-i ʿışḳuñ saña keyfiyyetin naḳl eyleyem
   Nuḳlı laḫt-ı dil mey-i peymānesi ḫūn-ı derūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 4). [naḳl-i laḫt-ı dil,]*

nakş: *İz.*

1. Ḫāk-i pāyuñ mekānı serde olur
   Naʿlçeñ **naḳşı** ṣadr-ı sīnemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 3). [naḳşı, -ı]*

nakş: *Şekil, resim, suret. II güzellik.*

1. İy bülbül-i dil **naḳşına** aldanma bu bāġuñ
   Var gülşen-i yek-reng-i maʿānīde sürūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 7). [naḳşına, -ın, -a]*

2. Cihānuñ cümleten **naḳşın** çıkarmış merd-i üstāduz
   Hemān ancaḳ bedende ḳaldı naḳş-ı būriyāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 5). [naḳşın, -ın]*
3. Güne güne ʿālemüñ nīreng ü ʿālin seyr idüp
   Gelmemek mümkin midür **naḳş** u ḫayālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 8). [naḳş,]*
4. Şād olur bülbül bahār-ı dil-sitānuñ **naḳşına**
   Aldanur bī-çāre üç günlük cihānuñ **naḳşına** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 1). [naḳşına, -ın, -a]*
5. Şād olur bülbül bahār-ı dil-sitānuñ **naḳşına**
   Aldanur bī-çāre üç günlük cihānuñ **naḳşına** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 2). [naḳşına, -ın, -a]*
6. Vesme-dār itmiş yine ebrūların ol şāh-ı ḥüsn
   Gel nigāh it ol iki ṭuġrā-yı cānuñ **naḳşına** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 4). [naḳşına, -ın, -a]*
7. Seyr it emvāc-ı sirişk-i al ile ruḫsārumı
   Baḳma hergiz rūy-ı baḥr-i bī-kerānuñ **naḳşına** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 6). [naḳşına, -ın, -a]*
8. Cūy-ı eşkümde nihāl-i ḳaddini seyr eylegil
   Baḳ bu bir āb-ı şāfa rūḥ-ı revānuñ **naḳşına** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 8). [naḳşına, -ın, -a]*
9. Görmedüm bir resm-i rengīn-i selāmet iy Faṣīḥ
   Çoḳ nigāh itdüm zemīn ile zemānuñ **naḳşına** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 10). [naḳşına, -ın, -a]*
10. Eger **naḳşına** ḳuşlar ḳondurursa ḫāme-i Mānī
    Yine yazmaḳ ne mümkin żaʿf-ı cism-i Ḳays-ı nālānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 1). [naḳşına, -ın, -a]*
11. Bāl-i perīye beñzedi **naḳş** u nigārda
    Yoḳdur miṣāli mirvaḥa-teg rūzgārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 71, Mısra 1). [naḳş,]*

naḳs olmış: *Işlemek, resmetmek.*

1. Didüm Sīmurġ rūy-ı ṣafḥa-i āb üzre **naḳş olmış**
   Görince iy Faṣīḥ ol keşti-i ṣad-reng ü elvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 9). [naḳş olmış, -mış]*

naḳs olunmısdur: *Yazılmak, nakşedilmek, resmedilmek.*

1. Bu deyre niçe tasvīr-i dil-ārā **naḳş olunmışdur**
   Senüñ mislüñ ne Bihzād u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [naḳş olunmışdur, -un, -mış, -dur]*

naḳs u nigār-ı āb: *Su üzerine yazılan yazı ve resim. II dünya ve dünyaya ait fani, geçici güzellikler, varlıklar.*

1. Şermende-i kār-ı çeşm ü dildür
İtdükleri cürme münfaʿildür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 64). [naḳş u nigār-ı āb,]*

naḳş-i ‘acībe-i ḫudāyī: *Allah'ın harika (hayret verici, şaşılacak) izi, nişanı.*

1. İy naḳş-i ʿacībe-i Ḫudāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 13). [naḳş-i ‘acībe-i ḫudāyī,]*

naḳş-ı ʿālem: *Dünyanın resmi, görünüşü.*

1. Çeşmümden egerçi **naḳş-ı ʿālem** çıḳdı
Bir vech ile taṣvīr-i cemālüñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 3). [naḳş-ı ʿālem,]*

naḳş-ı būriyāmuz: *Hasır (seccadenin) rengi, resmi, izi.*

1. Cihānuñ cümleten naḳşın çıkarmış merd-i üstāduz
Hemān ancaḳ bedende ḳaldı **naḳş-ı būriyāmuz** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [naḳş-ı būriyāmuz, -muz]*

naḳş-ı dīvār olurdı: *Duvardaki resim [gibi donup kalmak] II hayran olmak, hayretinden resim gibi donup kalmak.*

1. Āsāruñı görse māni nā-çār
Ḥayretle olurdı naḳş-ı dīvār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 22). [naḳş-ı dīvār olurdı, -ur, -dı]*

naḳş-ı ġamuñ: *Gam nakşı.*

1. Olur mı maḥv-ı eṣer kilk-i ṣunʿ-ı taḳdīri
Çıḳar mı **naḳş-ı ġamuñ** ḫāṭır-ı figārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 6). [naḳş-ı ġamuñ, -uñ]*

naḳş-ı gūn-ā-gūn-ı ḥüsne: *Güzelliğin rengârenk görünüşü.*

1. Göz göz itsün dāġ-ı ḫūn-ālūde-i ġam cismüñi
   Naḳş-ı gūn-ā-gūn-ı hüsne dīde-āsā meʾmen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 6). [naḳş-ı gūn-ā-gūn-ı hüsne, -e]*

naḳş-ı ḫāfıẓa-i kāʾinātdur: *Kâinatın, tüm insanların zihnine işlenen.*

1. ʿAceb mi yād u ferāmūş olınmasa hergiz
   Ki **naḳş-ı ḫāfıẓa-i kāʾinātdur** suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 8). [naḳş-ı ḫāfıẓa-i kāʾinātdur, -dur]*

naḳş-ı ḫ∨ābdur: *Uykunun sureti. II sevgiliyi rüyada görme bağlamında.*

1. Fikr-i rūyuñ göz açdurur mı baña
   Dīdede **naḳş-ı ḫ∨ābdur** gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 6). [naḳş-ı ḫ∨ābdur, -dur]*

naḳş-ı ḳademüñle: *Ayağının izi II ayak basma (Hz. Peygamber'in miraç hadisesi bağlamında).*

1. Miʿrācuñ ile sipihr ider nāz
   Naḳş-ı ḳademüñle faḫr ider ḫāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 4). [naḳş-ı ḳademüñle, -üñ, -le]*

naḳş-ı mīnādur: *Şarap şişesi şeklinde, kadeh renginde.*

1. Bahār geldi dem-i seyr-i ṣunʿ-ı Mevlādur
   Şükūfelerle çemen saṭḥı **naḳş-ı mīnādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 2). [naḳş-ı mīnādur, -dur]*

naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş: *Asi atın nalının izi.*

1. ʿAks-i rūyuñ **naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş** ḫūn ile
   Her zemān eksük degüldür çeşm-i baḥr ü berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 3). [naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş,]*

naḳş-ı nev-īcāduñı: *Yeni icad olan eser. II daha önce kimsenin söyleyemediği güzellikte söylenen şiir bağlamında.*

1. İy ḫāme-i ḥoş-lehce naġam-senc-i Faṣīḥ ol
   Yārāna yine **naḳş-ı nev-īcāduñı** diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 8). [naḳş-ı nev-īcāduñı, -uñ, -ı]*

naḳş-ı nigīne döndi: *Mühür izi (gibi) olmak.*

1. Miṯāl-i ḫāme sirişk-rīzi-i dem-ā-dem-i ġamdan
   Sefîd olup nuḳaṭ-ı dîde döndi naḳş-ı nigîne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 10). [naḳş-ı nigîne döndi, -di-e]*

naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i leylāyı: *Leyla'nın dişi devesinin ayak izi.*

1. Murādı **naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylāyı** bulmaḳdı
   Bu sevdā idi hep geşt itdüren Ḳaysa beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 3). [naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i leylāyı, -yı]*

naḳş-ı rūyuñ: *Yüz resmi, yüzün tasviri.*

1. Aḳıtdum ḫūn-ı eşki giryemi mānend-i cūy itdüm
   Gözümden **naḳş-ı rūyuñ** çıḳmadı çoḳ şüst ü şūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 2). [naḳş-ı rūyuñ, -uñ]*

naḳş-ı ṣadr-ı sīnemde: *Göğüs kafesindeki iz. II aşığın gönlündeki iz.*

1. Ḫāk-i pāyuñ mekānı serde olur
   Naʿlçeñ naḳşı ṣadr-ı sīnemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 3). [naḳş-ı ṣadr-ı sīnemde,]*

naḳş-ı ser-i reh-güẕār-ı yār: *Sevgilinin geçtiği yolun üzerindeki resim.*

1. İtdi dü-çeşmi **naḳş-ı ser-i reh-güẕār-ı yār**
   Gör nʾeyledi Faṣīḥ dil ü cāna intiẕār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 13). [naḳş-ı ser-i reh-güẕār-ı yār,]*

naḳş-ı ṣūret-i cānı: *Canın yüzünün resmi. II kişinin gerçek kimliği.*

1. Gösterür **naḳş-ı ṣūret-i cānı**
   ʿIşḳ āyīne-i heyūlādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 29). [naḳş-ı ṣūret-i cānı, -ı]*

naḳş-ı teʻālā: *Allah'ın en güzel şekilde yarattığı.*

1. İy pādişeh-i serīr-i levlāk
   V'ey **naḳş-ı teʻālā** tāc-ı eflāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 2). [naḳş-ı teʻālā,]*

nāl: *Kamış kalem.*

1. İdüp efsürde āhum ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
   Henüz ol kilke beñzer cism-i lāġar kim ola **nālī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 8). [nālī, -i]*

naʿlce: *Ayakkabıların ökçesine çakılan demir, nalça.*

1. Ḫāk-i pāyuñ mekānı serde olur
   Naʿlçeñ naḳşı ṣadr-ı sīnemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 3). [naʿlçeñ, -ñ]*

nāle: *Inilti, feryat.*

1. Tekrīr-i nāliş üzre eser eyler iy Faṣīḥ
   Gül ġūş-ı yāra **nāle** çü efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 10). [nāle,]*
2. Dāġ dāġ olmayıcak āteş-i ʿışḳ ile çü ney
   Her kesüñ **nālesine** süz u eser virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [nālesine, -si, -ne]*
3. Tār-ı zülfinde dilüñ **nālesi** güyā ki Faṣīḥ
   Güş-ı cānāneye kār-ı naġam-ı gīsūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [nālesi, -si]*
4. Nāleden olsa nʾola māḥẓūẓ o ṭıfl-ı ʿişve-ger
   ʿĀşıḳa cevr ü cefāda daḫı nev-āġāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 7). [nāleden, -den]*
5. Dāġ u **nāleyle** ol Faṣīḥ çü ney
   Lāzımı sāz u sūzdur ʻışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 9). [nāleyle, -y, -le]*
6. Cāna teʿsīr eylemez her **nāle** vü zār iy Faṣīḥ
   Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 9). [nāle,]*
7. Bāġa **nāleyle** varup bülbüli ḫāmūş ideyüm
   Āh idüp aġlayayın cüy-ṣıfat cūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 1). [nāleyle, -y, -le]*
8. İtmiş ḳabūl feyż-ı nefes tā dem-i ezel
   Olsa ʿaceb mi **nāle** ile ser-firāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 6). [nāle,]*
9. Giryeñ sebeb-i sürūr u şādī
   Nāleñ feraḥ u neşāṭa bādī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 12). [nāleñ, -ñ]*
10. Giryeñ sebeb-i sürūr u şādī
    Nāleñ feraḥ u neşāṭa bādī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 12). [nāleñ, -ñ]*

nāle ider: *Inlemek, feryat etmek.*

1. Her laḥẓa fenāsından idüp yād bu bāġuñ
   Bülbüller ider nāle vü gül çāk-i girībān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 6). [nāle ider, -er]*

nāle ider: *İnlemek, sızlanmak.*

1. O şevḳ-ı gülle bu yād-ı ruḫıyla **nāle ider**
   Faṣīḥ-i ḫāme-zebān āşinā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 9). [nāle ider, -er]*

nāle vü feryād: *İnleme ve feryad etme.*

1. Ṣımāḫ-ı sāmiʿasından o ẓālimüñ budur
   Tanīn-i naġme-i ṭanbūru **nāle vü feryād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 6). [nāle vü feryād,]*

nāle vü fiġān-ı ḳalem: *Kalemin feryat ve figanı. II Kalemin yazarken sürekli cızırtı çıkarmasına telmihtir.*

1. Dü-laḫt gizlik-i ser-tīz-i cevr-i ḥicrāndur
   Odur ki ḳaṭʿ olımaz **nāle vü fiġān-ı ḳalem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 4). [nāle vü fiġān-ı ḳalem,]*

nāle-i bülbül: *Bülbülün feryâdı.*

1. Terennüm itse keyf-i cām ile gülşende ol mümtāz
   Faṣīḥā gūş eyler **nāle-i bülbül** ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 10). [nāle-i bülbül,]*

nāle-i dil: *Gönül iniltisi.*

1. Niçe gūşına gire **nāle-i dil** kim götürür
   Hep binā-gūşına destār-ı perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 11). [nāle-i dil,]*

nāle-i dil-i bülbül: *Bülbülün gönül feryadı.*

1. Niyāzum itmez eser hem çü **nāle-i dil-i bülbül**
   Misāl-i berg-i ḫazān-dīde ʿarż-ı ḫālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 7). [nāle-i dil-i bülbül,]*

nāle-i ferhād: *Ferhad'ın inleyişi.*

1. Bīsütūnı **nāle-i Ferhād** gör maḥv eyledi
   Alma iy şīrīn-dehānum kimsenüñ hiç āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 57, Mısra 1). [nāle-i ferhād,]*

nāle-i pey-der-pey-i hezār: *Bülbülün aralıksız, art arda feryadı.*

1. İfāde eyleyemez mi merāmını bilmem
   Nedür bu **nāle-i pey-der-pey-i hezār** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 4). [nāle-i pey-der-pey-i hezār,]*

nāle-kārī-i hezār: *Bülbülün feryat etmesi.*

1. Vaḳt-i güldür **nāle-kārī-i hezār** eyyāmıdur
   Ḫāme-i ḫoş-lehceñi söylet zemānıdur Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 10). [nāle-kārī-i hezār,]*

naʿl-i berātuñ: *Rütbe nalı. II rütbe, imtiyaz.*

1. Bedr-i münīri **naʿl-i berātuñ** nişānıdur
   Mihr-i sipihr nūr-ı cemālüñ vüfūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 3). [naʿl-i berātuñ, -uñ]*

nām: *Ad, san, şöhret.*

1. Bu bezm-i bī-medār üzre ki nüh-ecrām ḳoymışlar
   Ṣafā cāmın tedārik itmemişler **nām** ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 2). [nām,]*

nām buldı: *Ün ve şöhrete kavuşmak.*

1. Bihzād senüñle kām buldı
   Erjeng senüñle **nām buldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 28). [nām buldı, -dı]*

nām u bī-nişānī: *Isim, itibar ve değersizlik.*

1. Pāyem ser-i çarḫ kīne-ḫvāh it
   Ben güm-şüde **nām u bī-nişānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 123). [nām u bī-nişānī,]*

nām u nişān: *Ün, şan, şöhret.*

1. Faṣīḥ-i zārdan **nām u nişān** yoḳ kūy-ı cānānda
   Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 11). [nām u nişān,]*

nām u şān: *Şan ve şöhret.*

1. Vādī-i maḥabbetde olup ser-gerdān
   Yoḳ menzilümüzden iy göñül **nām u şān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 2). [nām u şān,]*

nā-maḥrem: *Yabancı.*

1. Dil ġayra idüp suḫan-ṭırāzı
   Nā-maḥreme itdi keşf-i rāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 50). [nā-maḥreme, -e]*

nāme: *Mektup II Ferman.*

1. Ol naḫl-i vefādan yine bir berg-i terüm var
   Nāmeyle dile nev-ḫaber-i şevk-eserüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [nāmeyle, -yle]*
2. Eyler ṭaraf ṭaraf şeh-i dey **nāmeler** revān
   Geh āb-ı cūy ile gehi bād-ı ṣabāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 3). [nāmeler, -ler]*
3. Göñül ġam çekme aġyār olmadı esrāruña vāḳıf
   Ki zīrā **nāmeñi** peyk-i ṣabā yāra nihān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 4). [nāmeñi, -ñi]*

nāme ucurmazsın: *Mektup göndermek.*

1. Ḳāmetüñ itmiş kemān saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ
   Tīr ile yāra niçün **nāme uçurmazsın** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 6). [nāme uçurmazsın, -maz, -sın-ur, -maz, -sın]*

nāme-i ʿayş-ı ṭārab-efzā: *Neşe ve mutluluk dağıtan eğlence meclisinin mektubu.*

1. Ḥışn-ı ġam feth idelüm cām-ı muṣaffā yürisün
   Her ṭaraf **nāme-i ʿayş-ı ṭārab-efzā** yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 2). [nāme-i ʿayş-ı ṭārab-efzā,]*

nāme-i feryād itdi: *Feryat mektubu sunmak. II aşığın acınası halini arz etmesi.*

1. Kūyına giden seyl-i sirişk-i çeşmüñ
   Her mevcini bir **nāme-i feryād itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 4). [nāme-i feryād itdi, -di]*

nāme-i feryād-ı pür-sūz-ı firāḳ: *Ayrılığın yakıcı feryat mektubu.*

1. Göñderürler **nāme-i feryād-ı pür-sūz-ı firāḳ**
   Yād iderler berḳ-ı ġamla mübtelālar bir birin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 43, Mısra 1). [nāme-i feryād-ı pür-sūz-ı firāḳ,]*

nāme-i ḥüsnini: *Güzellik mektubu.*

1. Nāme-i ḥüsnini itdükde güşād ol meh-rū
   Mūy-ı pīşāni-i müşgīni görenler didi hū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 1). [nāme-i ḥüsnini, -in, -i]*

nāme-i mihr: *Aşk, muhabbet mektubu.*

1. Gönderdi baña **nāme-i mihr** ol meh-i ġarrā
   Geldi seḥerī bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 1). [nāme-i mihr,]*

nāme-i niyāz: *Dilek, istek mektubu.*

1. O şāh-ı ḥüsne ki her **nāme-i niyāz** oḳınur
   Kemāl-i sūz ile ṣan beste-i Ḥicāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [nāme-i niyāz,]*

nāme-i yār: *Sevgilinin mektubu.*

1. İtdi taḥṣīl-i şifā **nāme-i yār** ile Faṣīḥ
   Oldı zaḥm-ı dil-i bī-çāreye merhem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 9). [nāme-i yār,]*

nāme-siyeh: *Kara kitap.*

1. ʿÜnvānını dībāce-i evṣāf eyle
   Maḥcūb-ı güneh **nāme-siyeh** bende-i ʿāciz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 3). [nāme-siyeh,]*

nām-ı mey-keş-i rindān: *Rintlerin sarhoşluk imajı.*

1. Destinde zāhidüñ ne çeker sübḥa-i riyā
   Bīhūde **nām-ı mey-keş-i rindān** çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 14). [nām-ı mey-keş-i rindān,]*

nām-ı nigū: *Güzel, iyi şöhret.*

1. Göñül ḫulūş ile **nām-ı nigū** idüp peydā
   Henüz defter-i ʿışḳ içre pāk-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 7). [nām-ı nigū,]*

nām-ı teʾemmül: *Teemmül adı, ad olarak teemmül [koymak].*

1. Bī-bāk ile **nām-ı teʾemmül** ḳomışuz
   Terk itmenüñ adını taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 1). [nām-ı teʾemmül,]*

nā-mihribān: *Merhametsiz, acıması olmayan.*

1. Ṭulūʿ itmek ne mümkin ẕerre luṭf ol mihr-i behcetden
   Olınca nā-müsāʿid ṭāliʿ ü **nā-mihribān** kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 4). [nā-mihribān,]*
2. Ne bilsün çāşnī-i ıżṭırāb-ı şām-ı hicrānı
   Felekde olmamış bir māha ol **nā-mihribān** māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 8). [nā-mihribān,]*

nā-mübārek: *Uğursuz, meşûm.*

1. Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek
   Bu güne siyāh u **nā-mübārek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 134). [nā-mübārek,]*

nā-mülāyim: *Uygun olmayan, uygunsuz.*

1. Ya dāġ-ı tāze ya elmas-bend olmaḳ münāsibdür
   Bilürsin zaḫm-ı ʿışḳa **nā-mülāyimdür** göñül merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 4). [nā-mülāyimdür, -dür]*

nā-murād: *Muradına erişmemiş, isteği yerine gelmemiş.*

1. ʿAfv it görüp itdügi feşādı
   Şermende ḳoma o **nā-murādı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 64). [nā-murādı, -ı]*

nā-müsāʿid olınca: *Müsait, uygun olmamak.*

1. Ṭulūʿ itmek ne mümkin ẕerre luṭf ol mihr-i behcetden
   Olınca nā-müsāʿid ṭāliʿ ü nā-mihribān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 4). [nā-müsāʿid olınca, -ınca]*

nān: *Ekmek. (Gam, keder azığı bağlamında).*

1. Ṭutārsın iy felek pey-der-pey anı seng-i āzāra
   Elinde kimsenüñ bir pāre **nānı** olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 4). [nānı, -ı]*
2. Bīhūde seng-ḫ∨ār-ı nedāmet ider seri
   Bu ḫuşk-ḫ∨ān-ı bī-mezenüñ **nānın** isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 4). [nānın, -ın, -]*
3. Devr ider ḫ∨ān-ı sipihri bu ḳadar yine dürüst
   Işırılmaz gibi hiç bu felegüñ **nānı** ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 4). [nānı, -ı]*

nān u āb: *Ekmek parçası ve su.*

1. Biz cānı esīr-i ḫūrd u ḫ∨āb eylemezüz
   Meyl-i ter ü ḫuşk u **nān u āb** eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 2). [nān u āb,]*

nān u nemek: *Tuz ve ekmek yemek II tuz ekmek hakkı. Sofrasında yemek yediği ve iyiliklerini gördüğü kimsenin kendisi üzerinde hakkı bulunduğunu kabul etmek.*

1. Çoḳ **nān u nemek** yinmiş idi laʿl-i lebiyle
   ʿAhdi gibi hep cümlesin itmişdi ferāmūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 3). [nān u nemek,]*

nān-pāre: *Ufak ekmek parçası II çok az yardım, geçimi sağlayacak şey.*

1. Bu ḫ∨ānçe-i fenādā meh-i nev serde gerek
   Bir **nān-pāreyi** bize çoḳ görme iy felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 2). [nān-pāreyi, -yi]*

nā-pāk itme: *Kirletmek.*

1. Mirʾāt-ı ṣafā-yı ḫāṭırum luṭfuñdan
   Tenbāḳū-yı iḥmāl ile **nā-pāk itme** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 4). [nā-pāk itme, -me]*

nā-peydā: *Görünmeyen, belli ve aşikar olmayan, gizli.*

1. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda **nā-peydā** yatur
   Tīġ ü cevherdür ḥabāb u mevci bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 1). [nā-peydā,]*

nā-pezīr-i nihāyet ü encām: *Bitmez ve sonu gelmez.*

1. Nā-pezīr-i nihāyet ü encām
   Bir ʿaceb fikr-i kār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 5). [nā-pezīr-i nihāyet ü encām,]*

nā-puḫte: *Ham, çiğ, pişmemiş; acemi, tecrübesiz, toy.*

1. Yā Rab kemāl-i āteş-i ʿışḳuñla ḳıl temām
   Nā-pūhtedür hevesle dil-i nīm-riştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 6). [nā-pūhtedür, -dür]*

nār: *Ateş.*

1. Mānend-i rūy-ı pür-ʿaraḳ-ı āteşīn-i yār
   Aḫz itmek āb olurdı fürūzende **nārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 28). [nārdan, -dan]*
2. İy gül bitüren ḫuşk-serinden ḫāruñ
   Vʾey ābı revān iden dilinden **nāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 2). [nāruñ, -uñ]*

nār u cināndan: *Cennet ve cehennem.*

1. Telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler iy Faṣīḥ
   Vāʿiẓ ki durma **nār u cināndan** ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [nār u cināndan, -dan]*

nār-baḫş-ı āfāḳ: *Feleklere ateş saçan II her yere nur saçan.*

1. V'ey maḥfili ber-ser-i muʿallā
   İy ṭalʿatı nūr-baḫş-ı āfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 25). [nār-baḫş-ı āfāḳ,]*

narḫ: *Kıymet, paha, belirlenen fiyat.*

1. Bī-raġbet olup cümle metāʿ-ı bārum
   Narḫına temām itdi kesād-ı kārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 2). [narḫına, -ın, -a]*

nār-ı caḥīm: *Cehennem ateşi.*

1. Lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı Naʿīmümdür benüm
   Ben o pür-cürmüm ki ḫırmen ḫırmen **nār-ı Caḥīm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 3). [nār-ı caḥīm,]*

nār-ı dilüm: *Gönül ateşi.*

1. Yiter teʾsīr-i bād-ı āh ile şuʿle-feşān olsun
   Birez **nār-ı dilüm** ḫākister-i tende nihān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 2). [nār-ı dilüm, -üm]*

nār-ı dilüm: *Gönül ateşi.*

1. Faṣīḥ elmās olur her ḳaṭresi geh āh-ı serdümde
   Gehi **nār-ı dilüm** yāḳūt ider her dānesin anuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 4). [nār-ı dilüm, -üm]*

nār-ı eymendür: *Hz. Musa'nın Tur Dağı'nda mazhar olduğu tecelli.*

1. Ol melek-ruḫsārı görmeklik beni med-hūş ider
   Nūr-ı çeşm-i iştiyāḳum **nār-ı eymendür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 8). [nār-ı eymendür, -dür]*

nār-ı ġayret: *Kıskançlık ateşi.*

1. Ol tīri kim raḳībe atar dil-rübā baña
   Her biri **nār-ı gayret** ile bir şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 6). [nār-ı gayret,]*

nār-ı ġayretle: *Kıskançlık ateşi.*

1. Ḥayf kim güller ola çīde-i dest-i nādān
   Nār-ı ġayretle ötüp bülbül-i nālān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 8). [nār-ı ġayretle, -le]*

nār-ı ġażab: *Gazap ateşi (cehennem ateşi gibi yakıcı olan gazap bağlamında).*

1. Bu **nār-ı ġażab** āteş-i āzār nedür
   Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 3). [nār-ı ġażab,]*

nār-ı hicrāna: *Ayrılık ateşi.*

1. Bu deñlü yaḳma dil-i zārı **nār-ı hicrāna**
   Ṣaḳın cihānı yaḳar bunda āh-ı ḥasret olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 13). [nār-ı hicrāna, -a]*

nār-ı intiẓār: *Bekleyiş ateşi.*

1. Kebāb itmişdi **nār-ı intiẓār** iy bād luṭf itdüñ
   Bize olduñ ḳudūm-ı yār-ı zī-şāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 5). [nār-ı intiẓār,]*

nār-ı intizāra: *Bekleme, bekleyiş ateşi.*

1. Refʿ eyle ḫāk-i rehden teşrīf-i maḳdemüñle
   ʿUşşāḳı yaḳma luṭf it gel **nār-ı intiẓāra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 8). [nār-ı intiẓāra, -a]*

nār-ı sitemüñle: *Eziyet ateşi.*

1. Yaḳ cismümi **nār-ı sitemüñle** eser eyle
   İy dāġ-ı maḥabbet ten-i zerdümde yer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 73, Mısra 1). [nār-ı sitemüñle, -üñ, -le]*

nārı-dūzaḫ: *Cehennem ateşi.*

1. Nārı-dūzaḫdur Faṣīḥā çeşmüme gül-zār-ı bāġ
   Kimseler yā Rab esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 9). [nārı-dūzaḫdur, -dur]*

nās: *Insanlar, halk, herkes.*

1. Nāsdan dil künc-i tār-ı iḫtifā itmiş ḳabūl
   Nʿeylesün bī-çāre olmış bir perīye mübtelā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 3). [nāsdan, -dan]*

nā-sād: *Hüzünlü, gamlı, kederli.*

1. Cāna teʿsīr eylemez her nāle vü zār iy Faṣīḥ
   Bülbül-āsā ʿışḳ ile **nā-şād** lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 10). [nā-şād,]*

nā-sekībā: *Sabırsızlık, tahammülsüz, çaresiz. II Beklemeye tahammülü olmayan.*

1. Görince yārı nʾola ʿarż-ı sūz iderse Faṣīḥ
   Ki şemʿa yanmada pervāne **nā-şekībādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [nā-şekībādur, -dur]*
2. Yaḳarsa cismini pervāne şemʿa itmeñ istibʿād
   Ki yaḳmaḳda vücūdın ʿāṣıḳ elbet **nā-şekībādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 6). [nā-şekībādur, -dur]*

nāsere: *Ayarı bozuk para.*

1. Zer-i serveri sipihr-i leʾīm ider teʾḫīr
   Velīk **nāsere** nakd-i ġamı virür pīşīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 6). [nāsere,]*

nāsere-i naḳd-i maḥabbet: *Aşk sermayesinin ayarı bozuk parası.*

1. Bī-raġbet ise dirhem-i eşküm naẓarında
   Ol **nāsere-i naḳd-i maḥabbet** benüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 4). [nāsere-i naḳd-i maḥabbet,]*

nāşī: *Deneyimsiz, beceriksiz.*

1. O dem gelür mi kemāl-i vifāḳdan **nāşī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 7). [nāşī,]*

naṣīb: *Kısmete düşen şey, pay, hisse.*

1. Gerden-nihād-ı ḥüsn-i rıżāyam **naṣībüme**
   Ḥūr-ı cinān Faṣīḥ saña dil-rübā bāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 9). [naṣībüme, -üm, -e]*

naṣīb almaḳ: *Faydalanmak, nasiplenmek.*

1. Almaḳ isterse Faṣīḥ iḳbāl ü ʿizzetden naṣīb
   Kimseye hiç ṣūret-i ʿacz ü recā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 9). [naṣīb almaḳ, -maḳ]*

naṣīb olmış: *Kısmet olmak, uygun düşmek.*

1. Pervāne her şeb olmadadur hem-nişīn-i şemʿ
   Olmış naṣīb bülbül-i nālāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 8). [naṣīb olmış, -mış]*

naṣīb olur: *Kısmet olmak.*

1. Her derd-i ser-keşīde irer bezm-i ʿişrete
   Her ḥişşe-dār-ı fürḳate vuṣlat **naṣīb olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 8). [naṣīb olur, -ur]*

naṣīb-i gerden-i bed-ḫ∨āhı: *Düşmanların boynunun nasibi.*

1. İki cihānda olup ser-firāz-ı aḥbābı
   Naṣīb-i gerden-i bed-ḫ∨āhı ola tīġ-i ḥadīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 58). [naṣīb-i gerden-i bed-ḫ∨āhı, -ı]*

naṣīb-kerden-i bed-ḫ∨āh: *Düşmanın nasibi.*

1. Külāh-ı ber-ser ü ber-dūş-ı ḫırḳa-i tecrīd
   Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü luṭfuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 57). [naṣīb-kerden-i bed-ḫ∨āh, -ı]*

naṣībüm: *Kısmet II Pay, hisse.*

1. Çü zenbūrān **naṣībüm** rūzgār āh u enīn itdi
   Daḫı būy-ı merāmum almadum ḳaldı bahārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 3). [naṣībüm, -ndan]*

nāṣıḥā: *Ey nasihat eden, öğüt veren.*

1. Yiter uzatma sözi **nāṣıḥā** ḫamūş ḫamūş
   Kelāmuñ itdi bizi bī-dimāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 7). [nāṣıḥā,]*

nā-şināsā: *Bilmez, tanımaz; cahil.*

1. ʿĀlem-i ʿışḳ **nā-şināsādur**
   Işḳa fen ḫāmuşī ferāmūşī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 38). [nā-şināsādur,]*

naṣṣ-ı ṣāriḥ: *Açık, belirgin hüküm.*

1. Ahkām ile ger **naṣṣ-ı ṣāriḥ** olsañ da
   Güftār ile hem merd-i faṣīḥ olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 1). [naṣṣ-ı ṣāriḥ,]*

nā-süküfte ġonçe iken: *Açılmamış (gül) goncası iken. II hayatın baharında, başında iken.*

1. Gül degül **nā-şüküfte ġonçe iken**
İtdi pejmürde rūzgār-ı ḫazān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 3). [nā-şüküfte ġonçe iken,]*

natʿ-ı bezm-i ʿişrete: *İçki, eğlence meclisini meydanı, alanı, yaygısı.*

1. Anı leclāc-ı ḥıyel-bāz-ı felek ṭarḥ eylemiş
Natʿ-ı bezm-i ʿişrete ferzānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 8). [natʿ-ı bezm-i ʿişrete, -e]*

naʿt-ı ġamda: *Keder sözleri.*

1. Süvār u ger piyāde rūḥ-veş terk-i vücūd eyler
Bu natʿ-ı ġamda sırr olmaz senüñ ferzāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 8). [naʿt-ı ġamda,]*

natʿ-ı ġamda: *Gam meydanında, dert satranç tahtası.*

1. Süvār u ger piyāde rūḥ-veş terk-i vücūd eyler
Bu **natʿ-ı ġamda** sırr olmaz senüñ ferzāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 8). [natʿ-ı ġamda, -da]*

nā-ümmīd: *Ümitsiz, ümidi kesilmiş.*

1. Yā Rab **nā-ümmīde** maṭlab sensin
İslām ile dīn ü mezhep hep sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 1). [nā-ümmīde, -e]*

nāv-dān-ı gülşen-i ṭabʿ-ı kerīmümdür: *Bol ve bereketli [şairlik] yeteneği gül bahçesinin arkı, oluğu.*

1. ʿĀlemi sīr-āb-ı māʾüʾl-feyż-ı maʿnī eyleyen
Nāv-dān-ı gülşen-i ṭabʿ-ı kerīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 6). [nāv-dān-ı gülşen-i ṭabʿ-ı kerīmümdür, -üm, -dür]*

nāy-ı iṭfā-yı ḥiyel-gestesi: *Hile ile olmuş, aldatıcı fetvanın sesi.*

1. Nāy-ı iṭfā-yı ḫiyel-geştesi olmaz ḫurşīd
Şemʿ-i miḥrāb-ı Ḫudā munṭafī-i keyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 5). [nāy-ı iṭfā-yı ḫiyel-geştesi, -si]*

nāy-ı ma‘ānī: *Manaların neyi.*

1. Çalınmış ezel gūş-ı dile **nāy-ı ma‘ānī**
   Ol dem durur el-āne daḫı kendüyi bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 58). [nāy-ı ma‘ānī,]*

nāz: *İşve, cilve, naz.*

1. Bu vaż‘-ı ġayr-ı mükerrer nedür bilinmedi hiç
   Sitem mi ‘işve midür **nāz** mı ‘itāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [nāz,]*
2. Āhumı sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk iden
   Nāzdan vesme ḳonulmış ol iki ebrūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [nāzdan, -dan]*
3. Her zemānlar ser-nihād-ı bālīş-i i‘zāzdur
   Böyle pür-ḫāb eyleyen çeşm-i siyāhuñ **nāzdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 2). [nāzdur, -dur]*
4. Düketdi nakd-i niyāzuñ Faṣīḥ ‘uşşāḳuñ
   Nedür bu germī-i bāzārı **nāz** sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 10). [nāz,]*
5. Çü yār cilve-geri oldı **nāz** sitemlerinüñ
   Görülmedük nesi ḳaldı niyāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 1). [nāz,]*
6. Faṣl-ı gül germ-rev-i cānib-i bāġ itdi bizi
   Nāza başdan yine muḥtāc-ı ayāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 2). [nāza, -a]*
7. Pāy-māl eyleyüp üftādeleri bī-pervā
   Ṣalınur **nāz** ile ol serv-i ḫırāmān ṣalınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 14, Mısra 2). [nāz,]*
8. İtmemek ‘arż-ı cemāl ‘āşıḳa ger **nāz** ise de
   İstemem anı nihān olduġını rāz ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 1). [nāz,]*

nāz eyler: *Naz etmek, nazlanmak.*

1. Neşve-i bezm-i kāma **nāz eyler**
   Mest-i cām-ı ferāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 5). [nāz eyler, -r]*

nāz eyleyemez: *Nazlanmak.*

1. Bāġa **nāz eyleyemez** jāle-i ter bād-ı seḥer
   Ki virür bu dem-i ferḫunde-zemān-ı fīrūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 5). [nāz eyleyemez, -y, -e, -mez-ye, -mez]*

nāz ider: *Cilve, işve yapmak, şımarıkça hareketlerde bulunmak.*

1. Miʿrācuñ ile sipihr ider nāz
   Naḳş-ı ḳademüñle faḫr ider ḫāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 3). [nāz ider, -er]*

nāz idüp: *Cilve yapmak, nazlanmak.*

1. Gāh **nāz idüp** gehī redd-i niyāz itsün o şūḫ
   Her ne cevr eylerse itsün olmazuz dil-gīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [nāz idüp, -üp]*

nāz itmegi: *Nazlanmak.*

1. Baña **nāz itmegi** min baʿd ḳoysun çarḫ-ı hercāyī
   Çıḳardum rişte-i dilden dür-i baḥr-i temennāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 1). [nāz itmegi, -meg, -i]*

nāz itmek: *Nazlanmak.*

1. Yāra istīġnā düşer düşdükce ḫāk-i pāya ben
   Ḳısmet olmış aña **nāz itmek** baña ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 8). [nāz itmek, -mek]*

nāz itse: *Naz etmek, nazlanmak.*

1. Nāz itse nʾola cihāna ol gül
   Bir ġonçe vü ṣad hezār bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 1). [nāz itse, -se]*

nāz u niyāzı: *Yalvarıp yakararak.*

1. Ḫaṭṭuñ var ise **nāz u niyāzı** ile ʿışḳuñ
   Ferhād gibi kūh ile var güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 11). [nāz u niyāzı, -ı]*

nāz u sīve: *Naz ve cilve.*

1. Şīve vü nāzı degül ol **nāz u şīve** ġālībā
   Yāra gelmiş ʿāşıḳ-ı āşüfte-ḥālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 5). [nāz u şīve,]*

nāz u şīveyi: *Naz ve cilve.*

1. Ṣatsun ḳo **nāz u şīveyi** şimdi o bī-vefā
   Kālā-yı ḥüsni ḫaṭ gelicek rāyegānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [nāz u şīveyi, -yi]*

nāza başlar: *İşveye, naza başlamak.*

1. Dem-i nev-bahār geldi gül-i tāze **nāza başlar**
   Yine ʿandelīb-i şeydā naġam-ı niyāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 1). [nāza başlar, -la, -r]*

naẓar: *Bakış, bakma.*

1. Cemālüñ āfitābına **naẓar** mihr-i cihān kevkeb
   Nedür sende olan iy māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 1). [naẓar,]*
2. Naẓar feyż-āşinā-yı cevher-i z̲āt olmadur yoḫsa
   Ġubār-ı deşt ü ṣaḥrā tūtiyādur kīmyādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 9). [naẓar,]*
3. Cemāl-i ḫūba olur ṣūfī **naẓarda** mütereddid
   Olur mı cehli olan hīç kitābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 3). [naẓarda, -da]*
4. Kaddüñ gibi hiç görnemişem ḳāmet-i bālā
   El-minnetü li'llāhi teālā **naẓarum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 4). [naẓarum, -um]*
5. Çeşmi teġāfülāne nigeh āşinā **naẓar**
   Cāʾizse ġamzesiyle müdārā ṣafā **naẓar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 1). [naẓar,]*
6. Çeşmi teġāfülāne nigeh āşinā **naẓar**
   Cāʾizse ġamzesiyle müdārā ṣafā **naẓar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 2). [naẓar,]*
7. Baḥr-i sirişk-i dīde-i terde şinā **naẓar**
   Her dem iki kedū ile kūdek-mis̲āl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 6). [naẓar,]*
8. Dildür o tercemān-ı maḥabbet degül baʿīd
   Her bir müjeyle söylese ṣad-mācerā **naẓar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 8). [naẓar,]*
9. Bir baḳmaḳ ile kār-ı Faṣīḥi temām ider
   Ol dil-firīb ġamze vü ol dil-rübā **naẓar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 10). [naẓar,]*
10. Naẓardan dūr olup çün āhū-yı vaḥşī-i rem-ḫūrde
    Dil-i ser-geşteye cānā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 3). [naẓardan, -dan]*
11. Bī-raġbet ise dirhem-i eşküm **naẓarında**
    Ol nāsere-i naḳd-i maḥabbet benüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 3). [naẓarında, -ın, -da]*

12. O māh-rūya **naẓar** āfīṭābı nʾeylersin
    Siyāh zülfine baḳ müşg-ı nābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 1). [naẓar,]*
13. Vefret-i seyl-i eşk-i çeşme **naẓar**
    Ḳaṭre nehr-i Fırāt ile Ceyḥūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 7). [naẓar,]*
14. Mecnūna **naẓar** kūh dirüz bir kāha
    Ferhāda baḳınca kūha biz kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 3). [naẓar,]*

naẓar eyle: *Bakmak; ihsanda, yardımda bulunmak.*

1. İt cevherüm āzāde-i çār-ümm ü nüh-ābā
   Luṭfuñla yetīm-i dile yā Rab **naẓar eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 4). [naẓar eyle,]*

naẓar itmek: *Bakmak.*

1. Ḫār-ı müje yā sūz-ı nigehden gelür gider
   İtmek o veche pāk-i cemīle sezā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 4). [naẓar itmek, -mek]*

naẓar mı işābet itdi: *Nazar mı değdi? göz mü değdi?.*

1. Naẓar mı itdi işābet o çeşm-i bīmāra
   Ki renciş-i remed āzürde eylemiş cānā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 1). [naẓar mı işābet itdi, -di]*

naẓardan düşüp: *Gözden düşmek II Daha önce kendisine değer verenlerin sevgi ve güvenini yitirmek.*

1. Ki nüh-felekde de ḳalmaz bu rūzgār-ı ʿömr
   Düşüp naẓardan olur necm-eserleri sāḳıṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 5). [naẓardan düşüp,]*

naẓardan düşüp: *Gözden düşmek.*

1. Ki nüh-felekde de ḳalmaz bu rūzgār-ı ʿömr
   Düşüp naẓardan olur necm-eserleri sāḳıṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 5). [naẓardan düşüp, -üp]*

naẓardan düşürüp: *Gözden düşmek II Daha önce kendisine değer verenlerin sevgi ve güvenini yitirmek.*

1. Tā böyle **naẓardan düşürüp** eyleme pā-māl
   Dürdāne-i eşküm ki maḥabbet güheridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 3). [naẓardan düşürüp, -ür, -üp]*

naẓar-ı ṣaʿd-i ʿatā-rūda: *Bağışlayıcı yüzün kutlu bakışı.*

1. Eṣer-i kilk-i Faṣīḥā nʾola olınsa eger
   Naẓar-ı ṣaʿd-i ʿatā-rūda ẓuhūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 10). [naẓar-ı ṣaʿd-i ʿatā-rūda, -da]*

nāzenīn: *Narin, ince yapılı. II Sevgili.*

1. Bilmez daḫı o şūḫ ki her ṭıfl-ı nev-resīd
   Feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ ile **nāzenīn** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 8). [nāzenīn,]*
2. Seḥer gördüm Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
   Bu şeb beñzer ki pehlūya yine bir **nāzenīn** çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 10). [nāzenīn,]*
3. Bulmaz nihāyet ʿişvesi ol **nāzenīnümüñ**
   Ṭāb-ı niyāzı ḳalmadı cān-ı ḥazīnümüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 39, Mısra 1). [nāzenīnümüñ, -üm, -üñ]*

nāzenīn: *Narin, ince yapılı güzel(ler), sevgili(ler).*

1. Eyleyüp ṭıfl-ı niyāzum zīb-i āġūş-ı ḳabūl
   Nāzenīnüm vuṣlatuñla kām-yāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 8). [nāzenīnüm, -üm]*

nāzenīn-i nāz-fürūş-ı ḥarīrimüz: *Ipekten naz, işve satan sevgili.*

1. Bildi maḥabbetüñ ne ḳumāş olduġın henüz
   Ol **nāzenīn-i nāz-fürūş-ı ḥarīrimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 4). [nāzenīn-i nāz-fürūş-ı ḥarīrimüz, -install_flashplayer[xxx].exe]*

nāzenīn-i ter-mizācı: *Alıngan sevgili, titiz mizaçlı narin.*

1. Bu şeb dūr u dırāz efsāne-i mihr ü maḥabbetle
   Faṣīḥ ol **nāzenīn-i ter-mizācı** bī-dimāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 10). [nāzenīn-i ter-mizācı, -ı]*

nāz-ı ʿışḳ: *Aşkın cilvesi.*

1. Göñül reng ü niyāz u **nāz-ı ʿışḳ** u ḥüsn-i ṣāḥib-dil
   Bilür ḫākisterinden şemʿ ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 3). [nāz-ı ʿışḳ,]*

<u>nāz-ı tabībān-ı cihān:</u> *Dünya hekiminin nazı. II Aşığa çare olacak sevgilinin nazı.*

1. Dāġ itdi dili **nāz-ı tabībān-ı cihān**
   Zaḥm-ı diger oldı intiẓār-ı merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 98, Mısra 3). [nāz-ı tabībān-ı cihān,]*

<u>nāẓır:</u> *Nazar eden, bakan, gözeten.*

1. Dilleri vīrān iden hep çeşm-i dil-berdür Faṣīḥ
   Ol ḫarāb olmaz mı kim bezmüñde **nāẓır** mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [nāẓır,]*

<u>nāzır:</u> *Benzer, eş, denk.*

1. Ḳopardı her ṭaraf būy-ı dil-āvīzī ḳıyāmetler
   Naẓīri ḳopmamış bir ġonçe-i bāġ-ı letāfet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [naẓīri, -i]*
2. Bir gevher-i yegāne dür-i bī- behānesin
   Kān-ı kevinde mi<u>s</u>li bulınmaz **naẓīri** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 7). [naẓīri, -i]*

<u>naẓīri bulınmaz:</u> *Benzerinin olmaması.*

1. ʿUşşāḳa luṭf u merḥāmeti rāyegān idi
   Bir mi<u>s</u>li yoḳ **naẓīri bulınmaz** cevān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 80, Mısra 2). [naẓīri bulınmaz, -ın, -ma, -z]*

<u>naẓīr-i gevher-i dendānuñı:</u> *Inci dişlerin benzeri, dengi.*

1. Bulmamışlar hiç **naẓīr-i gevher-i dendānuñı**
   Gerçi kim ġavvāslar ʿummāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 5). [naẓīr-i gevher-i dendānuñı, -uñ, -ı]*

<u>naẓīrin bulmadum:</u> *Eşini, benzerini bulmamak.*

1. Naẓīrin bulmadum ol nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ
   Egerçi Ḳays-veş ṣaḥrā vü deşti cüst ü cūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 3). [naẓīrin bulmadum, -ma, -du, -m]*

nāziş: *Nazlanma, naz.*

1. Baḳ mertebesin Leylī ile Ḳays-ı żaʿīfün
   Ol **nāziş** ise ʿarż-ı himem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 8). [nāziş,]*

nazm: *Vezinli ve kafiyeli söz, manzume, nesir karşıtı.*

1. Ġarrālanursa ʿāleme şāyestedür Faṣīḥ
   Erbāb-ı ṭabʿ **naẓmı** ile eyler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 10). [naẓmı, -ı]*
2. Miʿyār-senc-i cins-i belāġatsin iy Faṣīḥ
   Nazmuñ temām mertebede şāʿirānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 10). [nazmuñ, -uñ]*
3. Naẓma ṣanma suḫan-i tāk u revāk isterler
   Aña ol sözde sibāḳ ile siyāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [naẓma, -a]*
4. Ḳasem Faṣīḥ ki her ehl-i ṭabʿ **naẓmında**
   Bu ḥüsn-i lehce bu taʿbīr-i dil-güşā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 9). [naẓmında, -ı, -n, -da]*
5. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ maḫlaṣla farḳ ancaḳ
   Faṣīḥā ḥak bu **naẓm** içre seni ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 10). [naẓm,]*
6. Öyle zīb ü zīnet it ebkār-ı maʿnāya Faṣīḥ
   Naẓmuñı seyr eyledükçe şāʿirān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 10). [naẓmuñı, -uñ, -ı]*
7. Ser-be-ser ṭutdı Faṣīḥ ʿālemi **naẓmuñ** besdür
   Zīr-i destārına soḳ kilk-i dür-efşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 13). [naẓmuñ, -uñ]*
8. Eşʿārını ġayruñ itdi **naẓmum** tensīḫ
   Sānī baña yazmamışdur ehl-i tārīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 1). [naẓmum, -um]*
9. Ehl-i naẓar oldı **naẓmuma** çün laḥīẓ
   Telḫ oldı lisānı yād olındı Ḥāfıẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 1). [naẓmuma, -um, -a]*
10. Niẓāmiydi **naẓmda** ḫ∨āce-i şānīydi inşāda
    Hüner-senc ü maʿārif-perver üstād-ı suḫan-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 53). [naẓmda, -da]*

naẓm eyle: *Şiir yazmak.*

1. Evṣāfını **naẓm eyle** birez ṭabʿ-ı selīmüñ
   Şerm it nice bir bīhüde daʿvā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 17). [naẓm eyle,]*

naẓm-ı belīġ: *Güzel şiir.*

1. Kim eyleyem īcād nice **naẓm-ı belīġ**
   Sulṭān-ı ezelden almışumdur yerlīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 2). [naẓm-ı belīġ,]*

naẓm-ı cevher-dāruña: *Mücevher işlemeli şiir, nazım. II güzel söylenmiş şiir.*

1. Çoḳ der-āgūş eyledüm bu mevce-i deryāları
   Naẓm-ı cevher-dāruña yoḳ cāy-ı inkār iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 9). [naẓm-ı cevher-dāruña, -uñ, -a]*

naẓm-ı ġarrāya: *Gösterişli, güzel şiir.*

1. Böyle pākīze bedīhī **naẓm-ı ġarrāya** Faṣīḥ
   Cümle ṭāḳrīžāt-ı erbāb-ı ġaraż bīhūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 9). [naẓm-ı ġarrāya, -ya]*

naẓm-ı ḥālüñe: *Halin düzeni, huzurlu hal. II mutluluk hali.*

1. Görse segān-ı kūyı ile ülfetüñ Faṣīḥ
   Reşk ide **naẓm-ı ḥālüñe** çoḳ pādişāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 10). [naẓm-ı ḥālüñe, -üñ, -e]*

naẓm-ı pākümle: *Temiz, güzel şiir.*

1. Naẓm-ı pākümle budur ḥaḳḳ-ı kelām
   Şāʿirān-ı Rūm iderler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 7). [naẓm-ı pākümle, -üm, -le]*

naẓm-ı pāküñ: *Temiz, güzel şiir.*

1. Bād-ı feyż itsüñ yem-i ṭabʿuñ Faṣīḥā mevc-ḫīz
   Lūle-i ḫāmeñden aḳsun **naẓm-ı pāküñ** ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 12). [naẓm-ı pāküñ,]*
2. Ne ḥālet vardur iy ḫāme zebān-ı dür-niṣāruñda
   İşiden **naẓm-ı pāküñ** cümle gūş āferīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 8). [naẓm-ı pāküñ, -üñ]*

naẓm-ı sāʾire: *Başka, diğer şiir.*

1. Eşʿārımı **naẓm-ı sāʾire** itme ḳıyās
   İmʿān-ı naẓarla seyr it iy ehl-şinās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 2). [naẓm-ı sāʾire,]*

naẓm-ı sīrīn-lehçe-i pāk ü selīsümdür: *Akıcı ve arı hoş söylemli şiir.*

1. Ter-zebān iden hemīşe kilk-i maʿnāyı Faṣīḥ
Naẓm-ı şīrīn-lehçe-i pāk ü selīsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 6). [naẓm-ı şīrīn-lehçe-i pāk ü selīsümdür, -üm, -dür]*

nazm-ı şīrīnüñde: *Tatlı, güzel, latif şiir.*

1. ʿAceb mi ḫāme-veş gūş idenüñ aġzın şulandırsa
Faṣīḥā **nazm-ı şīrīnüñde** ḥaḳḳā kim melāḥat var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 14). [nazm-ı şīrīnüñde, -üñ, -de]*

naẓm-ı terimüzde: *Taze, yeni şiir.*

1. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʻbe libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
Feyż olsa Faṣīḥā n'ola **naẓm-ı terimüzde** Biz peyrevī-i Fā'iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [naẓm-ı terimüzde, -imüz, -de]*

nazm-ı terimüzde: *Yeni şiir, nazım, söylem.*

1. Feyż olsa Faṣīḥā nʿola **naẓm-ı terimüzde**
Biz peyrevī-i Fāʿizī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [naẓm-ı terimüzde, -imüz, -de]*

nāz-perverd-i naʻīmümdür: *Nimetlerle nazla büyütülmüş.*

1. Ḥarīm-i dilde ḥaḳḳā **nāz-perverd-i naʻīmümdür**
ʿAceb mi ṭıfl-ı eşküm düşmese bir dem kenārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 7). [nāz-perverd-i naʻīmümdür, -üm, -dür]*

nâzük: *Güzel, ince, narin, zarif.*

1. Miyānı vaṣfını **nāzük** edālar ile idüp
Bir iki gevheri gūyā ki tārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 7). [nāzük,]*

nāzük-mizāc: *Nazik huylu.*

1. Raḳīb vaẓʿına ḳalduḳ taḥammül itmekden
Gelür hemīşe o **nāzük-mizāca** sıḳlet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 8). [nāzük-mizāca, -a]*

ne: *Ne kadar, oldukça fazla anlamında.*

1. Ne āb-ı ṣāf ki düşse ʿaks-i rūy-ı yār keşf eyler
   Verā-yı perde-i ḫāṭırdaki esrār-ı pinhānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 9). [ne,]*

ne: *Hangi.*

1. Ḫalḳ-ı cihānı bende-i efgendeñ eyledüñ
   Sen iy şeh-i memālik-i ḥüsn ü behā **nesin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 4). [nesin, -sin]*

ne: *"Nedir?" anlamında soru zamiri.*

1. Ne sūd şimdi ferāmūşı olmasa o peyam-ber
   Miyānede var idi gerçi bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [ne,]*
2. Ne revādur baña bir ḥarfi dirīg eyleye yār
   Düşmen-i rū-siyehe göndere her dem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [ne,]*
3. Bu vaż'-ı ġayr-ı mükerrer **nedür** bilinmedi hiç
   Sitem mi ʿişve midür nāz mı ʿitāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 7). [nedür, -dür]*
4. Taḥrīk-i çeşmi gör ki **ne** ġavgālar itmede
   Bilmem **ne** nev' mekr ü **ne** güne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [ne,]*
5. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb **ne** tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [ne,]*
6. Dile cānā **nedür** ʿitābuñ var
   Yine āzürde-dilsüñ iḥsān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 4). [nedür, -dür]*
7. İy dil peyām-ı vaṣlı mıdur ḫ∨āhişüñ **nedür**
   Her dem nesīm-i ṣubḥ-gehe pürsişüñ **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [nedür, -dür]*
8. İy dil peyām-ı vaṣlı mıdur ḫ∨āhişüñ **nedür**
   Her dem nesīm-i ṣubḥ-gehe pürsişüñ **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 2). [nedür, -dür]*
9. Bir şemʿa iy göñül yine pervānesin gibi
   Ḫāḳister eyledüñ beni bu sūzişüñ **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [nedür, -dür]*
10. Bulduñ ne vaṣlıla ne firāḳıyla tesliyet
    İy dil bilinmedi hele hiç ḫ∨āhişüñ **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 6). [nedür, -dür]*
11. Erbāb-ı ṭābʿa serkeş olup iy sipihr-i dūn
    Farḳ-ı ʿadū-yı dānişe bu gerdişüñ **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 8). [nedür, -dür]*
12. İtmez suʾāl kimse Faṣīḥ ʿālemüñde ol
    Ḫārā mı seng-i ḫāre midür bālişüñ **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 10). [nedür, -dür]*

13. Dimez idüñ baña zāhid bu āh u zār **nedür**
Bileydüñ āteş-i dil-sūz-ı intizār **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [nedür, -dür]*

14. Dimez idüñ baña zāhid bu āh u zār **nedür**
Bileydüñ āteş-i dil-sūz-ı intizār **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 2). [nedür, -dür]*

15. İfāde eyleyemez mi merāmını bilmem
Nedür bu nāle-i pey-der-pey-i hezār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 4). [nedür, -dür]*

16. İfāde eyleyemez mi merāmını bilmem
Nedür bu nāle-i pey-der-pey-i hezār **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 4). [nedür, -dür]*

17. Kenār seyrin idenler ne bilsün iy dil-i zār
Bu ġarḳa-gāhda āzār-ı rūzgār **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 6). [nedür, -dür]*

18. Cihānı yoḫsa muradūñ fenāya virme midür
Bu seyl-i ḫūn **nedür** iy çeşm-i eşk-bār **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [nedür, -dür]*

19. Cihānı yoḫsa muradūñ fenāya virme midür
Bu seyl-i ḫūn **nedür** iy çeşm-i eşk-bār **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [nedür, -dür]*

20. O bülbül-i kafes-üftādeyüm bu gülşende
Faṣīḥ bilmemişüm revnaḳ-ı bahār **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 10). [nedür, -dür]*

21. Ney gibi efġān ider dil hem-nefes bilmez **nedür**
Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı kes bilmez **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [nedür, -dür]*

22. Ney gibi efġān ider dil hem-nefes bilmez **nedür**
Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı kes bilmez **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 2). [nedür, -dür]*

23. Fikr ġāyet miḥnet-i pīşīneyi yād eylemez
Sālīk-i rāh-ı maḥabbet pīş ü pes bilmez **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 4). [nedür, -dür]*

24. Güft ü gū olmaz nesi var ise hep dilden geçer
ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres bilmez **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 6). [nedür, -dür]*

25. Olımaz māniʿ hücūm-ı giryeye müjgānlarum
Seyl-i pür-zūr-ı maḥabbet ḫār u ḫas bilmez **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 8). [nedür, -dür]*

26. Āteş-i pür-sūz-ı efġānıyla ḫākister ider
ʿAndelīb-i bāġ-ı āzādī ḳafes bilmez **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 10). [nedür, -dür]*

27. Zeng-i ümmīd ü recādan ṣāfdur āyīnesi
ʿĀşıḳ-ı pākīze-dil rūy-ı heves bilmez **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 12). [nedür, -dür]*

28. Merd-i müstaġnīye müşkildür Faṣīḥ ʿarz-ı recā
Bī-niyāzān-ı ferāġat mültemes bilmez **nedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 14). [nedür, -dür]*

29. Bilmez ki dāġına **ne** maḥal ʿarż ide Faṣīḥ
Geh dilde geh cigerde gehi serde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 9). [ne,]*
30. Ne cānibe ki nigāh-efgen-i teveccüh olam
Miṣ̲āl-i ḳıble-nümā dīde kūy-ı yāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [ne,]*
31. Ne bāġuñ verdisin būy-āşinā-yı ülfetüñ kimdür
Ne bezmüñ şemʿisin sūz-āzmā-yı ṣoḥbetüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 1). [ne,]*
32. Ne bāġuñ verdisin būy-āşinā-yı ülfetüñ kimdür
Ne bezmüñ şemʿisin sūz-āzmā-yı ṣoḥbetüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [ne,]*
33. Nedür bu şīftegī sen de bizden itme nihān
Kimüñ esīrisüñ iy dil maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [nedür, -dür]*
34. Her nev-niyāz-ı vādī-i ʿışḳ añlamaz **nedür**
Mażmūn-ı ʿişve luṭf-ı teġāfül meʾāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 7). [nedür, -dür]*
35. Bildi maḥabbetüñ **ne** ḳumāş olduġın henüz
Ol nāzenīn-i nāz-fürūş-ı ḥarīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 3). [ne,]*
36. Dest-i ḫıredden aldı maḥabbet ʿinānı āh
Ser-geştegī-i dilde **nedür** ihtiyārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 6). [nedür, -dür]*
37. Görinmez ise dīde-i aʿdāya **ne** pervā
Ḥüsnüz dil-i miʾrāt-ı mükedderde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 5). [ne,]*
38. Ḫazānın der-pey iñlerken **nedür** bu ḫandeñ iy ġonçe
Olur mı tā bu deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 3). [nedür, -dür]*
39. ʿAceb mi dūrda yoḳlar ise nişānını ʿāşıḳ
Bilür **ne** mertebedür saḫti-i kemānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 2). [ne,]*
40. Kemal-i ʿışḳumı pervānede **ne** ḥāletdür
Niyāza şemʿa zebānında tāb u ṭāḳat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 7). [ne,]*
41. Yāra rāz-ı ʿışḳı izḫāra **ne** ḥācetdür zebān
Çeşm-i giryānuñ mı evżāʿ-ı perīşānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 7). [ne,]*
42. Şemşīr ü tīr ü ḫançere **ne** ḥācet ʿāşıḳı
Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 3). [ne,]*
43. Faṣīḥ gevher-i dāniş mi ẓann ider bizde
Nedür bu mertebe cevri sipihr-i ġaddāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 12). [nedür, -dür]*
44. Ne cāy-ı pür-ḫarābuñ gencisin kimdür nigeh-bānuñ
Kimüñ göñlindesin kim ḥıfẓ ider esrār-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 1). [ne,]*

45. Nedür Faṣīḥa bu vaż‘-ı teġāfül-āmīzüñ
Degül mi yoḫsa sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 9). [nedür, -dür]*
46. Ne siḥr iderse ider sırr-ı dilden āgeh olur
Ṭarīḳasın bilür ol ġamze rāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 7). [ne,]*
47. Düketdi nakd-i niyāzuñ Faṣīḥ ‘uşşāḳuñ
Nedür bu germī-i bāzārı nāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 10). [nedür, -dür]*
48. Penbe-i dāġ-ı yārı didi gören
Ne ‘aceb gülde yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 2). [ne,]*
49. Ne keyfiyyetdür iy sāḳī ki bir peymāne mey görsem
Şikest-i kāse-i rāz itmede ṣabr u şekīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 5). [ne,]*
50. Ḥaḳḳ-ı ḥüsnüñde **ne** ta‘bīr ideyüm
‘Ācizüm ḥaḳ bu hemān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 7). [ne,]*
51. ‘Aceb ol ḳaddi naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz
Ne güne ẕevḳ-baḫş olmaḳ gerek seyr-i çemen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 8). [ne,]*
52. Mānend-i nā-resā ki **ne** iy ṣūḫ-ı ‘ışḳ-sāz
Olmış bir iki zār-ı belā mübtelā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 7). [ne,]*
53. Āteş-i ḥasret **nedür** bilmezsin iy pervāne sen
Bir gice gel gör hele şem‘-i şeb-efrūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 7). [nedür, -dür]*
54. Ne gördi cām-ı emel devr-i bīm-dār elinden
Göñül **ne** berg-i ümmīd aldı rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 2). [ne,]*
55. Cemalüñ itmek ile cüst ü cū **ne** bezme varam
Döner miyānede murġ-ı güm-āşiyāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 7). [ne,]*
56. Dilüñ ancaḳ nihānī bir nigehdür gāh ger kārı
Daḫı bī-çārenüñ cürmi **nedür** eyle ‘ayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 8). [nedür, -dür]*
57. Ādem bu dār-ı ġamda **ne** ümmīd ider Faṣīḥ
Tercīhe bādi ẕāt degül i‘tibār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 9). [ne,]*
58. Ne revādur ki görüp ġayrıla mey ‘āşıḳ-ı zār
Cām-ı zehr-āb-ı ciger-kāviş-i āzār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 3). [ne,]*
59. Muḥīṭ-i girye hemān dem-be-dem füzūn olsun
Ne iḥtiyāc çeker bāġ ebr-i nīsāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 8). [ne,]*
60. Ne güne cevr ü sitem eyleyeydi seyr ideydük
Bu çarḫ-ı dūn u denīden eger merāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 7). [ne,]*

61. Destinde zāhidüñ **ne** çeker sübḥa-i riyā
Bīhūde nām-ı mey-keş-i rindān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 13). [ne,]*
62. Her dem bu tekye-gāhda feryād u nāleden
İdrāk olınmadı ki **nedür** müddeʾā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 12). [nedür, -dür]*
63. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla her dem tāzedür
Hiç ḥazān bilmez **nedür** bu gülşenüñ rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 8). [nedür, -dür]*
64. Pey-der-pey iy göñül **ne** idi ol mehüñ bize
Cevr ü cefāları gehi mihr ü vefāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 5). [ne,]*
65. Neydi hiç bilmem nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde sebeb
İy göñül olʿahd-şiken aġyāra yār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 7). [neydi, -y, -di]*
66. Göñül göñül saña künc-i ferāġ yitmez mi
Nedür bu ārzū-yı bāġ u rāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 2). [nedür, -dür]*
67. Mihr-i emelde ẕerrece tābiş görülmedi
Yā Rab **ne** tīre aḫter-i yeʾs-ülfetüm ki ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 3). [ne,]*
68. Gören āyīne-i cām-ı meyi ṭūṭī-lisān oldı
Ne keyfiyyetdür iy sāḳī baña mühr-i dehān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 2). [ne,]*
69. Ne ġavġalar ḳopardı bir nigāh-ı çeşm-i mekkārı
Ne kār-ı fitne peydā itdi ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 10). [ne,]*
70. Ṣabā zülfinde yāruñ hiç dil-i nālānı gördüñ mi
Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 2). [nedür, -dür]*
71. Faṣīḥ-i zārdan nām u nişān yoḳ kūy-ı cānānda
Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 12). [nedür, -dür]*
72. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 3). [ne,]*
73. O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd
Ne der mutāf cünûd-ı melāʾikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 22). [ne,]*
74. Ne der ġubārı cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd
Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 23). [ne,]*
75. Bu sūz **nedür** hem dir iseñ sözleriñüzde
Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 21). [nedür, -dür]*
76. Ne āb-ı ṣāf ẕannum böyledür görseydi bir kerre
Sikender eylemezdi cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 7). [ne,]*

77. Egerçi pīç ü tābın ḫayliden gūş itmişüz şimdi
Dilüñ ser-rişte-i kārı **ne** minvāl üzredür bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 2). [ne,]*
78. Hezār dil **ne** ümīd eyleye bu gülşenden
Olursa faṣl-ı şitāsı eger bahārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 3). [ne,]*
79. Mecnūna ṭarīḳ-ı ʿışḳda bī-rāh dirüz
Ferhāda **nedür** bu kār-ı cān-kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 2). [nedür, -dür]*
80. Min baʿd **nedür** bāʿiş-i āzārındur
Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 3). [nedür, -dür]*
81. Hep ġonçeleri ḫandeye āġāz itdi
Bilmem **ne** laṭīfe eyledi bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 96, Mısra 4). [ne,]*
82. Felek ġāyet keremsüz merḥametsüz bī-mürüvvetsin
Ne cürʾetle o ẕātı küşte-i tīġ -i helāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 38). [ne,]*
83. Ne çāre eyledi cāyın felek ḫāk-i fenā şimdi
Bize ṣubḥ u mesā lāzım olan ḫayr-duʿā şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 59). [ne,]*

ne: *"Hangi şey" anlamında soru zamiri.*

1. Çü yār cilve-geri oldı nāz sitemlerinüñ
Görülmedük **nesi** ḳaldı niyāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 2). [nesi, -s, -i]*
2. Kimüñ meftūnı olduñ iy perī-rūyum nihān söyle
Nedür bāʿiş sükūta söyle iy şūḫ-ı cihān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 2). [nedür, -dür]*

ne: *Çok, çok fazla.*

1. Taḥrīk-i çeşmi gör ki **ne** ġavgālar itmede
Bilmem **ne** nevʿ mekr ü **ne** güne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [ne,]*
2. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ **ne** kāfir mest olur
Bir nigāh itse dil-i āṣüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [ne,]*
3. Baña raḥm itmedüñ dirīġ dirīġ
Ne ʿaceb baḫt-ı bī-medārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 6). [ne,]*
4. Gāhī ḫayāl-i lāʿli gider eşk-i ter gelür
Deryā-yı çeşmüme **ne** güherler gider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 2). [ne,]*
5. İşitmedüñ mi göñül dāstān-ı Mecnūnı
Neler çekildi mahabbetde intiẓār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 8). [neler, -ler]

6. Ne ġavġalar ḳopardı bir nigāh-ı çeşm-i mekkārı
   Ne kār-ı fitne peydā itdi ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 9). [ne,]*
7. Çeken minnet bilüp bār-ı ġamın tek cānuñ olsaydı
   Ne aġlarduñ bu cevri eyleyen cānānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 2). [ne,]*

ne: *"Her ne, ne kadar" anlamlarında soru sıfatı.*

1. Bu āb u gilde **ne** çekdüñse iy Faṣīḥ hele
   Dü-çeşm-i terle dil-i bī-ḳarārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 9). [ne,]*

ne: *Hiç, neredeyse hiç.*

1. Se-cihāt-ı dār-ı ġamda **ne** ser ü sāmānı var
   ʿĀṣıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 1). [ne,]*
2. Ne keyfiyyet var iy sāḳī mey-i dīrīn-i ḫummuñda
   Kühen-pīrān-ı bī-tābānı nev-sāle cevān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [ne,]*
3. Çemenlerinde cihānuñ **ne** āb u ṭāb ḳodı
   Nihāl-i serv-ḳadüñ cūy-bār-ı reftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 3). [ne,]*

ne: *Ne...ne de...*

1. Ne nigeh dāġ-zen-i sīne-i cān-ı ʿuşşāḳ
   Ne nigeh teşne-i ḫūn-ı dil-i zār u şeydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 9). [ne,]*
2. Ne nigeh dāġ-zen-i sīne-i cān-ı ʿuşşāḳ
   Ne nigeh teşne-i ḫūn-ı dil-i zār u şeydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [ne,]*
3. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh u giryeyle
   Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [ne,]*
4. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle āha ḳuvvetümüz yoḳ
   Ne āha ʿārıżuña bir nigāha ḳudretümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 2). [ne,]*
5. Ne kār-ı zūr-ı Ferhādı żaʿīf cism-i Mecnūnı
   Tenüñ ḫākister ü ḫākisterin berbād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 3). [ne,]*
6. Ne ẕevḳ ile bihbūd ne ġamla rīşüz
   Āzāde-i ḳayd-ı ecnebī vü ḫ∨īşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 1). [ne,]*

7. Ne ẕevḳ ile bihbūd **ne** ġamla rīşüz
   Āzāde-i ḳayd-ı ecnebī vü ḫ۪vīşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 1). [ne,]*
8. İy dil **ne** gül-i şüküfte vü aḥmer imiş
   Ne āb-ı muṣaffā-yı revān-perver imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 1). [ne,]*
9. İy dil ne gül-i şüküfte vü aḥmer imiş
   Ne āb-ı muṣaffā-yı revān-perver imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 2). [ne,]*

ne: *Bağlama unsuru, ne ne de.*

1. Faṣīḥ sūz-ı dilden āgeh it iy kilk-i aḫker-tāb
   Ne sūd efsürdegī-i ṭabʿa olmış ṭūb cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 10). [ne,]*

ne: *Ne (zaman).*

1. Her **ne** dem kim cām-ı mey görsem beni giryān ider
   Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa dīde-i bīdāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 7). [ne,]*

ne: *Ne, ne kadar.*

1. Cām-ı miḥnetle leb-i dil-beri būs eyleyelüm
   Ne çekersek çekelüm zevraḳumuz sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 4). [ne,]*

ne: *'ne gerek' anlamında.*

1. Ġayrı cāya **ne** ḥācet iy ġam-ı ʿışḳ
   Dil gibi ḫāne-i ḫarābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 7). [ne,]*

ne: *"Niçin, hangi sebepten" anlamında soru sıfatı.*

1. Şemşīr-i şemʿa urmada pervāne kendüyi
   Taḥrīke iy ṣabā anı sende **ne** iḫtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [ne,]*
2. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb **ne** tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [ne,]*

ne: *Ne, nereden, nasıl anlamlarında soru zarfı.*

1. Kenār seyrin idenler **ne** bilsün iy dil-i zār
   Bu ġarḳa-gāhda āzār-ı rūzgār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [ne,]*

ne: *Her ne.*

1. Güft ü gū olmaz **nesi** var ise hep dilden geçer
   ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [nesi, -si]*

ne: *Nereye, anlamında soru zarfı.*

1. Ne semte itseñ ʿaẕīmet esīr-i miḥnetsüñ
   Ḫalāṣa çāre mi var çarḫ-ı bī-ḳarār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 5). [ne,]*

ne: *'ne' bağlama edatı.*

1. Ḥayret ile **ne** mertebe gelmek gerek sükūn
   Ḳaysuñ serinde murġ-ı güle āşiyān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 3). [ne,]*

ne: *Ne?.*

1. Taḥrīk-i çeşmi gör ki **ne** ġavgālar itmede
   Bilmem **ne** nevʿ mekr ü **ne** gūne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [ne,]*

ne: *"Nedir, nasıl bir şeydir?" anlamlarında soru zamiri.*

1. Meger kūyında dil-dāruñ mekānı olmasun dirsin
   Nedür bu āh u girye kimsenüñ iy cān-ı ġam-dīde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 7). [nedür, -dür]*

ne ʿaceb: *Şaşılır mı ?*

1. Böyle bir ġamzesi ġammāzuñ olursa **ne ʿaceb**
   Niçe biñ ʿāşıḳ-ı şeydā reh-i ʿışḳında fidā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [ne ʿaceb,]*
2. Böyle bir ġamzesi ġammāzuñ olursa **ne ʿaceb**
   Niçe biñ ʿāşıḳ-ı şeydā reh-i ʿışḳında fidā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [ne ʿaceb,]*

3. Penbe-i dāġ-ı yārı didi gören
   Ne ʿaceb gilde yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 2). [ne ʿaceb,]*
4. Penbe-i dāġ-ı yārı didi gören
   Ne ʿaceb gilde yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 2). [ne ʿaceb,]*

ne arardı: *Ne mümkündü? II imkânsız.*

1. Ẕātuñdur olan ḫafī vü ẓāhir
   Sen olmasañ iy cihān-ı ḥikmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 40). [ne arardı, -dı]*

ne bilsün: *Ne bilsin, nasıl bilebilir.*

1. Ṣafā-yı ʿışḳı **ne bilsün** ġalīz-meşreb-i zühd
   Ki āb-ı ṣāfi ile revġan ittihād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 3). [ne bilsün, -sün]*

ne bilsün: *Nasıl bilebilir, ne bilsin.*

1. Ne bilsün çāşnī-i ıżṭırāb-ı şām-ı hicrānı
   Felekde olmamış bir māha ol nā-mihribān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 7). [ne bilsün, -sü, -n]*

ne çāre: *Çaresi yok, elden ne gelir.*

1. Çoḳ cāna geçdi derd-i ḥasret egerçi iy dil
   Ol şūḫ-ı işve-kāra söz geçmedi **ne çāre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 6). [ne çāre,]*

ne çekdigüñ: *Neler çekmek, nelere katlanmak.*

1. Ne çekdigüñ dil-i zāruñ suʾāl iderseñ eger
   ʿAceb keş-ā-keşi vardur kemān-ı miḥnet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 3). [ne çekdigüñ, -dig, -üñ]*

ne dem ki: *Ne zaman ki.*

1. Ol şāh **ne dem ki** eşheb-i nāza süvār olur
   Peyk-i niyāz yaḳlaşamaz gird-i semtine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 4). [ne dem ki,]*

ne deñlü: *Ne kadar, ne ölçüde.*

1. Dil-i aʿdā-yı fāsid luṭf ile ṣafvet ḳabūl itmez
   Ne deñlü eyleseñ tedbīr sāḳī bāde āb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 4). [ne deñlü,]*
2. Ne deñlü olsa da ruḫṣat-dih-i niyāz ol şūḫ
   Ḥicāb-ı ʿışḳ yine müddeʿāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 3). [ne deñlü,]*
3. Her **ne deñlü** itseñ irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn
   Senden iy meh-rū bize mihr ü maḥabbetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 3). [ne deñlü,]*
4. Ne deñlü serkeş ü dāmen-keş olsa aġlamaz idük
   O naḫl-i tāzeden iy dil ümīd-i ḫāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 3). [ne deñlü,]*
5. Ki levs̲-i dāmenüm olmaz muḥīṭ ile iġsāl
   Çü ʿankebūt dügümlenmez **ne deñlü** saʿy itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 67). [ne deñlü,]*
6. Tāʿn itse **ne deñlü** düşmen-i nā-ḥaḳ-gū
   Göstermeye baḥr-i cebhe mevc-i ebrū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 1). [ne deñlü,]*

ne der: *Ne, nasıl olduğunu düşünmek.*

1. Ne der matāf-ı cünûd-ı melāʾikīn-i kirām
   Ne der ġubārı cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 21). [ne der, -r]*

ne der ki: *Nasıl bir kapı, makam.*

1. Sezādur hem-ʿayār-ı cevher-i iksīr-i ḥayvānī
   Ne der ki z̲erre-i ḫāk-i saʿādet-nākine dirsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 37). [ne der ki,]*
2. Ne der ki āşiyān-ġāh-ı hümāyūn ṭāʾir-i devlet
   Ne der ki cilve-gāh-ı ṣadr-ı vālā ḳadr-i sulṭānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 39). [ne der ki,]*
3. Ne der ki āşiyān-ġāh-ı hümāyūn ṭāʾir-i devlet
   Ne der ki cilve-gāh-ı ṣadr-ı vālā ḳadr-i sulṭānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 40). [ne der ki,]*
4. Sezādur hem-ʿayār-ı cevher-i iksīr-i ḥayvānī
   Ne der ki z̲erre-i ḫāk-i saʿādet-nākine dirsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 37). [ne der ki,]*
5. Ne der ki āşiyān-ġāh-ı hümāyūn ṭāʾir-i devlet
   Ne der ki cilve-gāh-ı ṣadr-ı vālā ḳadr-i sulṭānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 39). [ne der ki,]*
6. Ne der ki āşiyān-ġāh-ı hümāyūn ṭāʾir-i devlet
   Ne der ki cilve-gāh-ı ṣadr-ı vālā ḳadr-i sulṭānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 40). [ne der ki,]*

ne gördi: *Ne görmek. II 'Ne faydasını gördün?' anlamında eleştiri içeren soru.*

1. Ne gördi cām-ı emel devr-i bīm-dār elinden
   Göñül ne berg-i ümmīd aldı rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 1). [ne gördi, -di]*

ne güzel: *Çok güzel.*

1. Elde peymāne gözde neşve-i mey
   Ne güzel nev-bahārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 10). [ne güzel,]*

ne ḥācet: *Gereksiz, gerek yok.*

1. Ḥāl-i dili suʾāle **ne ḥācet** ki dem-be-dem
   Söyler zebān-ı ḥāl ile her bir nigāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 7). [ne ḥācet,]*

ne ḥālet: *Ne haller, nasıl bir hal.*

1. Ne ḥālet vardur iy ḫāme zebān-ı dür-niṣāruñda
   İşiden naẓm-ı pāküñ cümle gūş āferīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 7). [ne ḥālet,]*

ne ḥāletdür: *Nasıl bir hal, nasıl bir durum.*

1. O meh-i muġ-beçe **ne ḥāletdür**
   Āfiṭāba yine perestiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 3). [ne ḥāletdür, -dür]*

ne iḥtimāl idi: *Ihtimaller dahilinde olmayan, imkansız.*

1. Eġer ki menʿ-i taʿaddī ideydi eşyāya
   Olurdı feyżı ḳudūmiyle beste rāh-ı żalāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 48). [ne iḥtimāl idi,]*

ne iḥtimāldür: *Ihtimaller dahilinde olmayan, imkansız.*

1. Maḥabbet ehli olur gerçi āhdan memnūʿ
   Ne iḥtimāldür olmaḳ nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 2). [ne iḥtimāldür, -dür]*

ne kadar: *Ne ölçüde, aşırılık anlatır, çok, aşırı derecede.*

1. Ne ḳadar pāyına yüz sürdüm ise āb gibi
   Serkeş oldı o perī āteş-i pür-ṭāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 1). [ne ḳadar,]*

ne kadar: *Her ne kadar, ne ölçüde.*

1. Ser-menzil-i vaṣf-ı ẕāt-ı pāküñ
   Olsa **ne ḳadar** serīʿ ü çālāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 6). [ne ḳadar,]*

ne kāfir: *Allah'ın varlığını inkar eden II sevgili.*

1. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ **ne kāfir** mest olur
   Bir nigāh itse dil-i āṣüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 27, Mısra 1). [ne kāfir,]*

ne kārumuz: *Ne işimiz [olur]?, bizi ilgilendirmez.*

1. Yoḳ manṣıb-ı ḥayāta daḫı iʿtibārumuz
   Bālā vü pest rütbe-i ʿālem **ne kārumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 1). [ne kārumuz, -umuz]*

ne kayd: *Ne gerek var? Gerekmez.*

1. Ne ḳayd başa gül ü lālesi bu gül-zāruñ
   Faṣīḥ saña dil-i dāġ dāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 9). [ne ḳayd,]*

ne lāzım: *Ne gerek var.*

1. Ḥavāle eylerüm ṭab‘-ı selīm-i ṣadr-ı ‘ālīye
   Baña aḳrān ile itmek **ne lāzım** baḥs-i ‘irfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 82). [ne lāzım,]*

ne lāzım: *Ne lüzumu var.*

1. Cihāna ṣalınan āṣūbe baḳ ol serv-ḳāmetden
   Ḫaber ṣormaḳ **ne lāzım** fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 2). [ne lāzım,]*

ne mümkin: *Mümkün değil, mümkün mü?*

1. Tenhā-revi-i rāh-ı ḥaḳīkatse **ne mümkin**
   Müşkil reh-i ṣad-reh-zen-i şettā-yı ma‘āni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 61). [ne mümkin,]*
2. Görürse şāhid-i gülden meger bülbül göre yoḫsa
   Ne mümkin ġayrdan bir kimse görmek çīn-i pīşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 56). [ne mümkin,]*

ne mümkin: *Mümkün değil.*

1. Ne mümkin bend-i zincīrinden ʿışḳuñ iy dil istiḫlāṣ
   Rehāyî mümtenīʿ ḳayd-ı şikenc-i zülf-i dil-berden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 4). [ne mümkin,]*
2. Olan bu dār-ı ġam u miḥnetüñ giriftārı
   Ne mümkin olmaya nūş-ı şarābdan maḥẕūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 6). [ne mümkin,]*
3. Ṣabādan vaṣf-ı kadd-i ser-firāẕın gūş itdükçe
   Ne mümkin olmamaḳ ol şūḫa serv-i gül-sitān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 6). [ne mümkin,]*
4. Hicrüñde bir cihetle **ne mümkin** ferāġ-ı dil
   Sensüz göñül bu ʿālem-i imkānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 5). [ne mümkin,]*
5. Dirīġ itmek **ne mümkin** olsun iy cān-ı cihān olsun
   Yoluñda cān-niṯār olmaḳ ise dil-ḫ∨āh u maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 6). [ne mümkin,]*
6. Faṣīḥ o māh-veşüñ mihri ile çün eflāk
   Ne mümkin eyleye ser-geşte dil şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 12). [ne mümkin,]*
7. Çekildi bir ṣanemüñ bend-i zülfine göñlüm
   Esīr-i ʿışḳa **ne mümkin** iḳāmet-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 6). [ne mümkin,]*

ne mümkin: *Mümkün olmamak.*

1. Ṭulūʿ itmek **ne mümkin** ẕerre luṭf ol mihr-i behcetden
   Olınca nā-müsāʿid ṭāliʿ ü nā-mihribān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 3). [ne mümkin,]*

ne mümkin: *Mümkün değil.*

1. Göñül bīhūde ṣarf-ı āb-ı rūy itme recādan geç
   Niyāz ile **ne mümkin** rām ola ol tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [ne mümkin,]*

ne mümkin: *Ne mümkün, "mümkün değil bağlamında.".*

1. O ġamze ile **ne mümkin** muvāneset ide diller
   Olur mı tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 3). [ne mümkin,]*
2. İtmek tenezzül aña **ne mümkin** Hümā-yı ʿışḳ
   Bi-maġz cismümüñ bir iki üstüḫ∨ānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 13). [ne mümkin,]*
3. Eger naḳşına ḳuşlar ḳondurursa ḫāme-i Mānī
   Yine yazmaḳ **ne mümkin** żaʿf-ı cism-i Ḳays-ı nālānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 2). [ne mümkin,]*
4. Tanʿe-i düşmenle ḥışn-ı üstüvār-ı ʿışḳ-ı yār
   Raḥne-yāb olmaḳ **ne mümkin** ʿahd ü peymānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 8). [ne mümkin,]*

ne mümkin eylemek: *Yapmak mümkün değil.*

1. Ne mümkin eylemek evṣāf-ı ẕāt-ı bī-miṯlüñ
   Eyā ḫidīv-i kerem-şīme-i kerīm-ḫışāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 59). [ne mümkin eylemek,]*

ne mümkindür: *Mümkün değil, mümkün mü?*

1. Esīr-i bend-i cünūn olmamaḳ **ne mümkindür**
   Cemālüñ üzre görüp kākül-i siyeh-tāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 3). [ne mümkindür, -dür]*
2. Görilen mācerā-yı derd ü miḥnetler **ne mümkindür**
   Tükenmek naḳl olınsa tā ḳıyāmet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 3). [ne mümkindür, -dür]*

ne mümkindür: *Mümkün değil.*

1. Ġulām-ı kem-terīn-i dergeh-i sulṭān-ı ʿışḳuz biz
   Ne mümkindür bize ṣatmaḳ Faṣīḥā āsumān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 10). [ne mümkindür, -dür]*
2. Dil ḫalāṣ olmaḳ **ne mümkindür** dü-çeşm-i yārdan
   Ṣaldılar bir ṣaʿve-i miskīne iki şāh-bāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 5). [ne mümkindür, -dür]*
3. Baña külḫanla gülşen farḳı ʿışḳuñda **ne mümkindür**
   Ya āteş gül-sitān olmış ya olmış gül-sitān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 5). [ne mümkindür, -dür]*
4. Ḫalel-pezīr-i taġayyür ola **ne mümkindür**
   Miṣāl-i hükm-i şeriʿ pür-ṣebātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 3). [ne mümkindür, -dür]*

5. Ḥicāb-ı mihr ü maḥabbet Faṣīḥ māniʿdür
   Cemāl-i yāra **ne mümkindür** ʿāşıḳāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 10). [ne mümkindür, -dür]*

ne nāme: *Ne mektup.*

1. Nīm-cānuz **ne nāme** vü ne peyām
   Bizi itdi temām hicr temām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 3). [ne nāme,]*

ne ne: *Ne ... ne bağlacı.*

1. Bu deyre niçe tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
   Senüñ mis̲lüñ ne Bihzād u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [ne ne,]*
2. Bu deyre niçe tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
   Senüñ mis̲lüñ ne Bihzād u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [ne ne,]*
3. Ne ḫaṭṭ-ı ġubārı ile ne cām-ı lebiyle
   Bir keyf ile şād olmadı maḥzūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 5). [ne ne,]*
4. Ne ḫaṭṭ-ı ġubārı ile ne cām-ı lebiyle
   Bir keyf ile şād olmadı maḥzūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 5). [ne ne,]*
5. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
   Bilmem ne nevʿ mekr ü ne gūne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [ne ne,]*
6. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
   Bilmem ne nevʿ mekr ü ne gūne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [ne ne,]*
7. Bir ḥāle yitürdi beni derd ü ġam-ı ʿışḳuñ
   Ne rāḥat-ı şāmum ne ṣafā-yı seḥerüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [ne ne,]*
8. Bir ḥāle yitürdi beni derd ü ġam-ı ʿışḳuñ
   Ne rāḥat-ı şāmum ne ṣafā-yı seḥerüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [ne ne,]*
9. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh u giryeyle
   Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [ne ne,]*
10. Ne gülden būy-ı şevḳ ister ne gülşende ṣafāmuz var
    Esīr-i derd-i ʿışḳuz şimdilik ġayrı hevāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [ne ne,]*
11. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh u giryeyle
    Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [ne ne,]*
12. Ne gülden būy-ı şevḳ ister ne gülşende ṣafāmuz var
    Esīr-i derd-i ʿışḳuz şimdilik ġayrı hevāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [ne ne,]*

13. Ne neşve-i mey ile ne ḫumār-ı bāde ile
    Teġāfül olmadı çeşm-i siyāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 3). [ne ne,]*
14. Ne neşve-i mey ile ne ḫumār-ı bāde ile
    Teġāfül olmadı çeşm-i siyāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 3). [ne ne,]*

ne ne: *"ne...ne..." bağlacı.*

1. Vir naḳd-i dili emtiʿa-i ʿışḳa Faṣīḥā
   Ne fikr-i ziyān eyle ne endīşe-i sūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 14). [ne ne,]*
2. Vir naḳd-i dili emtiʿa-i ʿışḳa Faṣīḥā
   Ne fikr-i ziyān eyle ne endīşe-i sūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 14). [ne ne,]*
3. Güneh ne sendedür iy şūḫ cürm ne bende
   Miyānede çekilen hep belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [ne ne,]*
4. Güneh ne sendedür iy şūḫ cürm ne bende
   Miyānede çekilen hep belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [ne ne,]*
5. Ne cān-ı zārda rāḥat ne gözde ḫ∨ābum var
   Tenümde tāb-ı elem dilde ıżṭırābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [ne ne,]*
6. Ne cān-ı zārda rāḥat ne gözde ḫ∨ābum var
   Tenümde tāb-ı elem dilde ıżṭırābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [ne ne,]*
7. Yine nāgeh esīr-i ʿışḳ oldum
   Ne güẕārum ne ḫod ḳarārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [ne ne,]*
8. Yine nāgeh esīr-i ʿışḳ oldum
   Ne güẕārum ne ḫod ḳarārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [ne ne,]*
9. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne bilür
   O rāyı iy dil-i şeydā iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [ne ne,]*
10. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne bilür
    O rāyı iy dil-i şeydā iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [ne ne,]*
11. Hergiz ne yār hem-dem ü ne āşinā bilür
    Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [ne ne,]*
12. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup gider
    Hergiz göñül ne bedraḳa ne reh-nümā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [ne ne,]*
13. Hergiz ne yār hem-dem ü ne āşinā bilür
    Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [ne ne,]*

14. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup gider
    Hergiz göñül ne bedraḳa ne reh-nümā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [ne ne,]*
15. Olan āzāde reng ü būy-ı gül-zār-ı televvünden
    Ne ümmīd-i bahār u ne temennā-yı ḫazān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [ne ne,]*
16. Olan āzāde reng ü būy-ı gül-zār-ı televvünden
    Ne ümmīd-i bahār u ne temennā-yı ḫazān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [ne ne,]*
17. Ne gördi dīde-i terden ne çekdi destümden
    Zebānı olsa dise dāmen ü girībānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 3). [ne ne, -di]*
18. Ne gördi dīde-i terden ne çekdi destümden
    Zebānı olsa dise dāmen ü girībānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 3). [ne ne, -di]*

ne ne: *Ne ...ne bağlacı.*

1. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh u giryeyle
   Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [ne ne,]*
2. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh u giryeyle
   Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [ne ne,]*
3. Seni ʿuşşāḳ-ı zārı ḳatle ol müjgān u ebrūlar
   Ne tīre iḥtiyāc eyler ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [ne ne,]*
4. Seni ʿuşşāḳ-ı zārı ḳatle ol müjgān u ebrūlar
   Ne tīre iḥtiyāc eyler ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [ne ne,]*
5. Bu gūne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
   Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 5). [ne ne,]*
6. Bu gūne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
   Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 5). [ne ne,]*

ne ne: *Ne...ne bağlacı.*

1. Bulduñ ne vaşlıla ne firāḳıyla tesliyet
   İy dil bilinmedi hele hiç ḫ∨āhişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [ne ne,]*

ne ne: *Ne...ne bağlacı.*

1. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
   Ne ʻalem ṭālibi dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [ne ne,]*

ne ne: *"ne ... ne" bağlama edatı.*

1. Yā Rab ne gül ne lāle ne süñbül ne bāġ vir
   Baña bu çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [ne ne,]*

ne ne: *Ne...ne de bağlacı.*

1. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup gider
   Hergiz göñül ne bedraḳa ne reh-nümā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [ne ne,]*
2. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup gider
   Hergiz göñül ne bedraḳa ne reh-nümā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [ne ne,]*
3. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister
   Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [ne ne,]*
4. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü āvāre ḥamām
   Ne olur bende-i zülfi ne ḫod āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [ne ne,]*
5. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister
   Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [ne ne,]*
6. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü āvāre ḥamām
   Ne olur bende-i zülfi ne ḫod āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [ne ne,]*
7. Āh u feryād u figāndur bu maḳāmuñ naġamı
   Ne Ṣıfāhān u Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [ne ne,]*
8. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
   Ne ʻalem ṭālibi dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [ne ne,]*
9. Āh u feryād u figāndur bu maḳāmuñ naġamı
   Ne Ṣıfāhān u Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [ne ne,]*
10. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
    Ne ʻalem ṭālibi dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [ne ne,]*
11. Ḫarāb olmış sarāy-ı ʿişret-ābādı Cemüñ gitmiş
    Ne meclisden eser ḳalmış göñül ne cām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 4). [ne ne,]*
12. Ḫarāb olmış sarāy-ı ʿişret-ābādı Cemüñ gitmiş
    Ne meclisden eser ḳalmış göñül ne cām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 4). [ne ne,]*

13. Bu gūne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
    Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 6). [ne ne,]*
14. Bu gūne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
    Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 6). [ne ne,]*
15. Ne ḳarār eyleyelüm bunda Faṣīḥā ne direng
    İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 13). [ne ne,]*
16. Ne ḳarār eyleyelüm bunda Faṣīḥā ne direng
    İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 13). [ne ne,]*
17. Ne ʿālem olduġın mihr ü maḥabbet ʿālemin gördüñ
    Ne ġamlar çekdügin bildüñ mi kāfir ehl-i īmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 4). [ne ne,]*
18. Ne ʿālem olduġın mihr ü maḥabbet ʿālemin gördüñ
    Ne ġamlar çekdügin bildüñ mi kāfir ehl-i īmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 4). [ne ne,]*
19. Ne gül-çīn-i ferāġ oldum ne seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm
    Hemān ancaḳ deruñum lāle-āsā dāġ dāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 1). [ne ne,]*
20. Ne gül-çīn-i ferāġ oldum ne seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm
    Hemān ancaḳ deruñum lāle-āsā dāġ dāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 1). [ne ne,]*
21. Ne giryānum baḳup efʿāl-i nā-şāyesteme bir dem
    Ne yād itdüm siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli āh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 8). [ne ne,]*
22. Ne giryānum baḳup efʿāl-i nā-şāyesteme bir dem
    Ne yād itdüm siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli āh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 8). [ne ne,]*
23. Ne fikr-i vaṣl ile ḫurrem ne bīm-i hicr ile pür-ġam
    Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 1). [ne ne,]*
24. Ne fikr-i vaṣl ile ḫurrem ne bīm-i hicr ile pür-ġam
    Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 1). [ne ne,]*
25. Ne kūha ilticā ne vüḥūşa var ülfetüm
    Ferhād u Ḳaysa nisbet olınmaz maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 1). [ne ne,]*
26. Ne kūha ilticā ne vüḥūşa var ülfetüm
    Ferhād u Ḳaysa nisbet olınmaz maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 1). [ne ne,]*
27. Ne ṣafā-yāb-ı sürūrum ne keder-senc-i elem
    Ṣaḥn-ı ʿālemde hemān mātem iken sūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 7). [ne ne,]*
28. Ne ḫiṭāb-ı keremüñ var ne ʿitāb-ı ʿişveñ
    Derd-mend ʿāşıḳ-ı şeydā neye maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 11). [ne ne,]*

29. Neşve-i ʿālem-i ābı görelüm yoḫsa Faṣīḥ
    Ne sifāl elde ne ḫod sāġar-ı billūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 16). [ne ne,]*
30. Ne ṣafā-yāb-ı sürūrum ne keder-senc-i elem
    Ṣaḥn-ı ʿālemde hemān mātem iken sūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 7). [ne ne,]*
31. Ne ḫiṭāb-ı keremüñ var ne ʿitāb-ı ʿişveñ
    Derd-mend ʿāşıḳ-ı şeydā neye maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 11). [ne ne,]*
32. Neşve-i ʿālem-i ābı görelüm yoḫsa Faṣīḥ
    Ne sifāl elde ne ḫod sāġar-ı billūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 16). [ne ne,]*
33. Pervāne vü bülbül degülüm ʿışḳ ile her dem
    Ne fikr-i gülistān ne şebistān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 12). [ne ne,]*
34. Pervāne vü bülbül degülüm ʿışḳ ile her dem
    Ne fikr-i gülistān ne şebistān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 12). [ne ne,]*
35. Vaṣf-ı şāyestegī-i ḥüsnüñi aʿlā bilürin
    Ruḫ-ı pürtābuña ne mihr ne ḫod māh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 4). [ne ne,]*
36. Vaṣf-ı şāyestegī-i ḥüsnüñi aʿlā bilürin
    Ruḫ-ı pürtābuña ne mihr ne ḫod māh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 4). [ne ne,]*
37. Ne gördüñ giryesinden ne işitdüñ āh u zārından
    Berāber görme ben āşüfte-ḥāle Ḳays u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 8). [ne ne,]*
38. Ne gördüñ giryesinden ne işitdüñ āh u zārından
    Berāber görme ben āşüfte-ḥāle Ḳays u Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 8). [ne ne,]*
39. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül ḳomışuz
    Şevḳuñla ne ṣabr u ne teʾemmül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 2). [ne ne,]*
40. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül ḳomışuz
    Şevḳuñla ne ṣabr u ne teʾemmül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 2). [ne ne,]*

ne ne: *Ne... ne de bağlacı.*

1. Ne serdī-i ʿitāb u ne ser-germī-i ḫiṭāb
   Bīhūde bezm-i yāra niçün sıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 7). [ne ne,]*
2. Ne serdī-i ʿitāb u ne ser-germī-i ḫiṭāb
   Bīhūde bezm-i yāra niçün sıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 7). [ne ne,]*
3. Merd-i ser-māye be-dest-i ḫıredüz ʿālemde
   Ne ziyān-ı ġam u ne sūd-ı sürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 8). [ne ne,]*

4. Merd-i ser-māye be-dest-i ḫıredüz ʿālemde
   Ne ziyān-ı ġam u ne sūd-ı sürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 8). [ne ne,]*
5. Ne dilde tāb-ı ferāġat ne elde sāġar-ı ʿişret
   Sevāba himmet ü kār-ı günāha cürʾetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 3). [ne ne,]*
6. Ne dilde tāb-ı ferāġat ne elde sāġar-ı ʿişret
   Sevāba himmet ü kār-ı günāha cürʾetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 3). [ne ne,]*
7. O bār-ı miḥneti kim bu dil-i endūh-gīn çekdi
   Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 2). [ne ne,]*
8. Ne çekdi Ḳays-ı şūrīde ne Ferhād-ı sitem-dīde
   O cām-ı zehr-nāk-i hicri kim cān-ı ḫazīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 5). [ne ne,]*
9. O bār-ı miḥneti kim bu dil-i endūh-gīn çekdi
   Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 2). [ne ne,]*
10. Ne çekdi Ḳays-ı şūrīde ne Ferhād-ı sitem-dīde
    O cām-ı zehr-nāk-i hicri kim cān-ı ḫazīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 5). [ne ne,]*
11. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
    Ġamuñla iy perī her çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 7). [ne ne,]*
12. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
    Ġamuñla iy perī her çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 7). [ne ne,]*
13. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül ḳomışuz
    Şevḳuñla ne ṣabr u ne teʾemmül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 1). [ne ne,]*
14. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül ḳomışuz
    Şevḳuñla ne ṣabr u ne teʾemmül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 1). [ne ne,]*

ne ne: *Ne...ne de... bağlacı.*

1. Ne bir nigāha ne ʿarẓ-ı niyāza ruḫṣat olur
   O tünd-meşrebe bilmem nice şikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [ne ne,]*
2. Ne bir nigāha ne ʿarẓ-ı niyāza ruḫṣat olur
   O tünd-meşrebe bilmem nice şikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [ne ne,]*
3. Ne kefen fikri ne endīşe-i gūr eylemişüz
   Dili ġafletle siyeh dīdeyi kūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 1). [ne ne,]*
4. Ne kefen fikri ne endīşe-i gūr eylemişüz
   Dili ġafletle siyeh dīdeyi kūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 1). [ne ne,]*

ne ne: *"ne ... ne" bağlama edatı.*

1. Yā Rab ne gül ne lāle ne süñbül ne bāġ vir
   Baña bu çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [ne ne,]*

ne ne: *"ne...ne..." bağlacı.*

1. Vir naḳd-i dili emtiʿa-i ʿışḳa Faṣīḥā
   Ne fikr-i ziyān eyle ne endīşe-i sūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 14). [ne ne,]*

ne olduġın: *Ne olmak.*

1. Taḥrīk-i tār-ı nabżuma bādī **ne olduġın**
   Ḳānūn-ı fenn-i ʿışḳuñı dānā ḥakīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 7). [ne olduġın, -duġ, -ın]*

ne olur: *Ne olur, ne çıkar?*

1. Beni de eylese iḥyā **ne olur**
   Bir iki luṭf-ı kelām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 5). [ne olur,]*

ne peyām: *Ne haber.*

1. Nīm-cānuz ne nāme vü **ne peyām**
   Bizi itdi temām hicr temām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 3). [ne peyām,]*

ne söylerdi: *Ne söyler, ne der?*

1. Eger mümkin olaydı bir ṭarīḳ ile suʾāl itmek
   Ne söylerdi ola ḥaḳḳumda ol şīrīn-dehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 6). [ne söylerdi, -r, -di]*

ne şūret bend olur: *Ne şekle girer?*

1. Ne şūret bend olur ḥayrānem iy dil defter-i aʿmāl
   Ki miʾrāt-ı ruḫ-ı ḫūbāna çoḳ ṣarf-ı nigāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 5). [ne ṣūret bend olur, -ur]*

ne var: *Şaşılır mı, tuhaf mı?*

1. Ne var olmayıcaḳ bāl ü perümüz sūzān
   Pervāne-i ʿışḳ şevḳ-ı nārı bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 3). [ne var,]*
2. Min baʿd nedür bāʿiş-i āzārındur
   Sevdimse seni **ne var** günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 4). [ne var,]*

ne var: *Şaşılır mı, tuhaf mı? (Şaşılmaz).*

1. Bu nār-ı ġażab āteş-i āzār nedür
   Sevdimse seni **ne var** günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 4). [ne var,]*

ne var: *Ne olur ki.*

1. Ne var bir berg-i sebz-i iltifātuñla beni şād it
   Gelüp ḥāl-i perīşān-ı dil-i bīmārı görsünler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 12, Mısra 1). [ne var,]*

ne var: *"Ne olur" anlamına gelen aşırı istek ve arzu bildiren ısrar sözü.*

1. Telhī-i sitem tā-be-key iy şāh-ı melāḥat
   Bir pāre **ne var** bendelere baḫşīş-i dād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 6). [ne var,]*
2. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiẕāruñdan
   Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke de bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 6). [ne var,]*

ne var: *Ne olur.*

1. Dil-i figāra **ne var** bir cefāñı maḫṣūṣ it
   Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda imtiyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 5). [ne var,]*

ne var: *Ne olur?.*

1. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiẕāruñdan
   Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke de bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 6). [ne var,]*
2. Ne var ʿuşşāḳı ḫāmūş it ḫiṭāb-ı iltifātuñla
   Yiter kūyuñda sulṭānum yiter āh u fiġān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 3). [ne var,]*
3. Ṣabā **ne var** bizi gel bir ḫaberle dil-şād it
   Zemānlar oldı ki dūr olmışam diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 3). [ne var,]*

4. Yıḳılmazdı kühen-saḳfı ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ
   Ne var iy sāḳī bir kerre bize teklīf-i cām itsen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 34, Mısra 2). [ne var,]*

ne var: *Ne olur.*

1. Faṣīḥ ḥaḳḳına tekrār cevrüñ itme dirīġ kim
   ʿAtiyye-i keremüñde **ne var** nişāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 10). [ne var,]*

ne var: *Ne olur, ne çıkar.*

1. Dirīġ itme ġubār-ı āsitānın iy ṣabā bizden
   Ne var olsaḳ ḳarīrüʾl-ʿayn ol kuḥl-i saʿādetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 4). [ne var,]*

ne vech ile: *Nasıl, hangi surette.*

1. Zenġ-āver olmış āyīneñ ekdār ile Faṣīḥ
   Bilmem **ne vech ile** vireyüm incilā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [ne vech ile,]*

necāt vir: *Kurtuluş vermek, kurtarmak, selamete ulaştırmak.*

1. İy ṣāniʿ-i kevn ü ḫālıḳ-ı mevcūdāt
   Vir keştī-i ḳalbe sāḥil-i feyża necāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 2). [necāt vir,]*

necim-rīz-i ġam oldı: *Üzüntü ile yıldız dökmesi. II kederden (yıldız gibi) gözyaşı akıtan, döken.*

1. Mihr-i ruḫ-ı dil-dārı ḫayāl itmişdür
   Şeb dīde **necim-rīz-i ġam oldı** var ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 3). [necim-rīz-i ġam oldı, -dı]*

necm-eser: *Yıldız izi, nişanı.*

1. Ki nüh-felekde de ḳalmaz bu rūzgār-ı ʿömr
   Düşüp naẓardan olur **necm-eserleri** sāḳıṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 5). [necm-eserleri, -ler, -i]*

necm-i eşki: *Gözyaşı yıldızı. II yıldız gibi kayan gözyaşı.*

1. Pür olmış ol mehüñ mīzān-ı dīdeñ nūr-ı ḥüsniyle
   Anuñçün **necm-i eşki** zāʾil itmez mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 8). [necm-i eşki, -i]*

necm-i leṭāfet: *Güzellik, latiflik yıldız.*

1. Yir yir felekde **necm-i leṭāfet** midür yahud
   Ol meh ʿizār-ı pākini ḫūy-gerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [necm-i leṭāfet,]*

necm-rīz-i ġam: *Yıldız kayması, akması gibi üzüntü. II kederden (yıldız gibi) gözyaşı akıtan, döken.*

1. Mihr-i ruḫ-ı dil-dārı ḫayāl itmişdür
   Şeb dīde necim-rīz-i ġam oldı var ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 3). [necm-rīz-i ġam,]*

necm-rīz-i ḥasret: *Hasretle gözyaşı akıtma.*

1. Çoḳ dīdeyi **necm-rīz-i ḥasret** itdi
   Ol meh ki cemāli ḥüsnidür rūz-efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 3). [necm-rīz-i ḥasret,]*

neden: *"Niçin, hangi sebepten" anlamında soru sıfatı.*

1. İtmesün muġber ruḫuñ āyīnesin her bed-nefes
   İltifātuñ çeşmine girmek **neden** her ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 2). [neden,]*
2. Taḳrīb **neden** devlet-i vaṣlına Faṣīḥā
   Esrār-ı ḫayālāt-ı ḫaṭ-ı yāra mı uydun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 11). [neden,]*
3. Bilmem **neden** virildi o cevr-āşināya dil
   Olmış şekīb-düşmen ʿaceb ıżṭırābı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 4). [neden,]*
4. Neden her dem cebīn-i yārda çīn-i gazab bilmem
   O baḥr-i ḥüsni taḥrīk itmege kimdür sebeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 1). [neden,]*
5. Neden ol naḫl-i nevden mīve-ḫ∨āh-ı vuṣlat olduñ kim
   Faṣīḥā daḫı ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḥacletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 9). [neden,]*
6. Nedür Faṣīḥ bu deñlü ʿadāvete bāʿis
   O tünd-ḫū bize hiç bilmezüz **neden** düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 10). [neden,]*

ne-dīde-rūy-ı ḫazāndur: *Sonbaharın yüzünü görmemiş, sonbaharı olmayan, her zaman baharı yaşayan.*

1. Hemīşe ʿışḳuñ ile dāġ dāġdur sīnem
   Ne-dīde-rūy-ı ḫazāndur bahār-ı gül-zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 4). [ne-dīde-rūy-ı ḫazāndur, -dur]*

nedīm: *Sohbet arkadaşı, meclislerde birlikte bulunulan, sohbet edilen kimse.*

1. Bilmez nesīm rāh-ı nihān-ı ḥarīmümüz
   Hep bī-zebān-ı şerm ü ḥayādur **nedīmümüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 2). [nedīmümüz, -ümüz]*

nedīm-i bezle-ḫ∨ānsın: *Latifeci, şakacı arkadaş, dost.*

1. Vaḥdetde enīs ü hem-zebānsın
   Keşretde **nedīm-i bezle-ḫ∨ānsın** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 36). [nedīm-i bezle-ḫ∨ānsın, -sın]*

nedür: *Nedir.*

1. O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd
   Nedür mutāf cünûd-ı melā'ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 28). [nedür,]*
2. Nedür ġubārı cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd
   Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 29). [nedür,]*

nedür: *"Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?" anlamlarında soru zamiri.*

1. Cemālüñ āfitābına naẓar mihr-i cihān kevkeb
   Nedür sende olan iy māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 2). [nedür,]*
2. Nedür yine sitem ü cevrüñe nihāyet yoḳ
   Beni helāke bu deñlü cefāya ḥācet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 1). [nedür,]*
3. İdersüñ būy-ı zülf-i yārı bizden iy ṣabā imsāk
   Dil-i āşüftenüñ ḥāli **nedür** bāri ḫaber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 8). [nedür,]*
4. Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi gördi yār
   Bilmem Faṣīḥ vechi **nedür** bu teġāfülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 10). [nedür,]*
5. Baḳınca nabżuma derdüm eger çi bildi ṭabībüm
   Marīż-ı ʿışḳa didükde **nedür** ʿilāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 4). [nedür,]*

6. Te’s̲īr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz
   Bu girye **nedür** dirseñ eger gözleriñüzde Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 20). [nedür,]*
7. Bu sūz **nedür** hem dir iseñ sözleriñüzde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [nedür,]*
8. Bu girye **nedür** dirseñ eger gözleriñüzde
   Biz dāġ-ı sitem-dīde-i gerdūn-ı dü-tāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 19). [nedür,]*
9. Yād itmez oldı gitdi beni yād u āşinā
   Gel gör **nedür** Faṣīḥ elemden kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 2). [nedür,]*
10. Bu nār-ı ġażab āteş-i āzār **nedür**
    Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 3). [nedür,]*

nefes: *Nefes, soluk II Feyiz, bereket, himmet.*

1. Benem o bülbül-i ḫoş-lehce-i terennüm-zād
   Ki her **nefesde** ider naġme-i hezār īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 2). [nefesde, -de]*
2. Reh-i maʿnāya ney engüşt-i işāret dile bes
   Ġayrı kimden **nefes** ümmīd idüp irşād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 8). [nefes,]*
3. Besdür aġyāra bu deñlü rūy-ı dil iy māh bes
   Baña da āyīne-i ruḫsārıñı ṣun bir **nefes** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 2). [nefes,]*
4. Ben o Yaʿḳūb-ı ḥazīnüm şādūman itmez beni
   Her **nefesde** būy-ı pīrāhenle gelse biñ nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 41, Mısra 2). [nefesde, -de]*
5. Eyle **nefesüm** ḳabūl iy yār-ı dilīr
   Mirʾāt-ı dilin kimsenüñ itme teksīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 1). [nefesüm, -üm]*
6. Her bir **nefesüm** feyż-ı dem-i ʿışḳuñla
   Hem-ḫāṣṣa-i āh-ı seḥer-gāh eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 3). [nefesüm, -üm]*

nefes itmiş: *Nefes etmek, üflemek, dua etmek.*

1. Güş eyleyen elbette girer anı semāʿa
   Beñzer ki neye ḥażret-i Mollā **nefes itmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 6). [nefes itmiş, -miş]*

nefes olınsa: *Nefes vermek, nefes etmek, nefesini üflemek.*

1. Hevā o deñlü leṭāfet-ni̲sār kim me̲selā
   Nefes olınsa ger āyīne ṭutmaya zengār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 8). [nefes olınsa, -ın, -sa]*

nefes-i vā-pesīn: *Son nefes.*

1. Demleri ney gibi döginmez hiç
   Nefes-i vā-pesīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 6). [nefes-i vā-pesīn,]*

nefḥa: *Koku. II sevgilinin güzel kokusu.*

1. Beyʿ iderseñ alalum **nefḫasını** biñ cāna
   Nükhet-i kākül-i müşgīn-eserüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 5). [nefḫasını, -sı, -nı]*

nefḥa-i hezār: *Bülbülün diriltici nefesi.*

1. İnkār olur mı gülşen-i naẓuñ letāfeti
   Murġ-ı niyāzı eyleyicek neğme-i hezār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 3). [nefḥa-i hezār,]*

nefret: *Ürküp kaçma, tiksinme.*

1. Hem-vāre fedāʾiyān-ı ʿışḳuñ
   ʿArż itmededür ḥayāta **nefret** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 54). [nefret,]*

nefrīn eylemezler: *Beddua etmek.*

1. Eylemezler gedālara nefrīn
   Şehlere āferīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 3). [nefrīn eylemezler, -mez, -ler]*

nefs: *Bir kimsenin zatı, aslı.*

1. Eger çi ben daḫı **nefsinde** ẓālim-i nefsem
   Olup mütābiʿ her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [nefsinde, -in, -de]*
2. Ki nûr-ı dīde-i zehr-ābe itdi anı Yezīd
   Eger çi ben daḫı **nefsinde** ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [nefsinde, -in, -de]*
3. Ki nûr-ı dīde-i Zehrāya itdi anı Yezīd
   Eger çi ben daḫı **nefsinde** ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 38). [nefsinde, -in, -de]*
4. Şeyṭanla **nefs** ü māsivāyı maḥv eyle
   Luṭf u kerem ü ʿināyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 3). [nefs,]*

nefy ü isbāt ider: *Bir şeyin varlığını inkar etme ve doğruluğunu kanıtlama. (Gerçek ve sahte).*

1. Eyle beni āşinā-yı baḥr-i tevḥīd
   Kʾemvācı ider hemīşe nefy ü isbāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 4). [nefy ü isbāt ider, -er]*

neğme-i hezār: *Bülbülün inlemesi. II aşığın feryat etmesi.*

1. İnkār olur mı gülşen-i naẓuñ letāfeti
   Murġ-ı niyāzı eyleyicek **neğme-i hezār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 3). [neğme-i hezār,]*

nehr: *Nehir, ırmak, akarsu. II gözyaşının çok akması bağlamında.*

1. Her ne dem yād eylesem reftār-ı serv-ḳāmetüñ
   Eşk-i çeşmüm Nīl ü Ceyḥūn gibi iki **nehr** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [nehr,]*

nehr-i fırāt: *Fırat Nehri. II Gözyaşının çokluğu bağlamında.*

1. Vefret-i seyl-i eşk-i çeşme naẓar
   Ḳaṭre **nehr-i Fırāt** ile Ceyḥūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 8). [nehr-i fırāt,]*

nem kalmadı: *Gözyaşını tüketmiş olmak.*

1. Gözümde kalmadı nem sūz-ı ḥālet-i dilden
   Çekildi cūy-ı maḥabbet ḥarāret-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 1). [nem kalmadı, -ma, -dı]*

nemek: *Tat, tuz.*

1. Gūyā ki cām-ı ʿişretüñe vażʿ olındı hep
   Kim meclisüñde ḳalmamış iy çarḫ hiç **nemek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 6). [nemek,]*

nem-i dil: *Gönülün gözyaşı II matemli, üzgün gönül.*

1. Ḫūn-āb-ı cigerden virelüm dāġa ṭarāvet
   Gelsün nem-i dilden o kühen-bāġa leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 10). [nem-i dil, -den]*

nem-nāk eyledi: *Nemli hâle gelmek, ıslatmak.*

1. Kimüñ çāk eyledüñ mānend-i ṣubḥ āyīne-i cismüñ
   Kimüñ çeşmini **nem-nāk eyledi** mihr-i dıraḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 6). [nem-nāk eyledi, -di]*

nem-nāk eylemese: *Nemli hâle gelmek, ıslatmak.*

1. Eger ki eylemese āb-ı eşk-i ter nem-nāk
   Yanardı cümle müjem āh-ı pür-şerārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 7). [nem-nāk eylemese, -me, -se]*

nerede: *Hangi yerde?*

1. Çarḫ-ı ser-geşte döner üstine dōlāb gibi
   Nerede bir ḫar-ı büksiste-ʿinānı bulsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 3). [nerede,]*

nergis: *Şekli göze benzetilen nergis çiçeği II sevgilinin gözleri.*

1. Nergisleri hep muntaẓır-ı maḳdemüñ olmış
   İy serv-i leṭāfet dem-i gül-geşt-i çemendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [nergisleri, -ler, -i]*
2. Ġonçe-femler murġ-ı cānın şekve-i feryādını
   Güş idüp **nergislerin** ḫışm ile bādām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 8). [nergislerin, -ler, -i, -n]*
3. Nergislerinde şeb-nem-i ter anma gülşenüñ
   İfrāṭ-ı ḫande dīdelerin pür-nem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 3). [nergislerinde, -ler, -in, -de]*
4. Bir iki peymāne mey görmiş ki bāġ-ı ḫüsninüñ
   Sürḫ-gün **nergisleri** olmış muṭarrā gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 6). [nergisleri, -ler, -i]*
5. Söyler Faṣīḥ bulduġını **nergis** ü güle
   Bülbüller ile bāġuñ alışmış yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 9). [nergis,]*
6. Ṣabā geldi şemīm-i Yūsuf-ı Mıṣr-ı bahārıyla
   Çemen **nergislerin** açdı çü çeşm-i pīr-i Kenʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 12). [nergislerin, -ler, -in]*
7. Nergis çemende tā ʿaraḳ-ı jāle görmeye
   Mānend-i çeşm-i yār açılmaz ḫumārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 13). [nergis,]*

nergis ü gül olup: *Nergis ve gül olmak. II arkadaş olmak.*

1. Ki bir muvāfiḳ eşer rūzgāra muntaẓıruz
   Çü **nergis ü gül olup** çeşm ü güş demlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 6). [nergis ü gül olup, -up]*

nergis-i būstān-ı ḥayretüz: *Şaşkınlık bahçesinin nergis çiçeği.*

1. Gāhī güşāde **nergis-i būstān-ı ḥayretüz**
   Gāhī ḫabāb-ı cūy-ı gülistān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 1). [nergis-i būstān-ı ḥayretüz, -üz]*

nergis-i dīdem: *Nergis gibi göz.*

1. O şūḫ **nergis-i dīdem** görince şeb-nem-rīz
   Cemāli tāb-ı ġażabla gül-i bahāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [nergis-i dīdem, -m]*

nergis-i mestüñ: *Sarhoş nergis II Sevgilinin mest eden gözleri.*

1. Kimüñ bezminde māhum nūş-ı cām-ı inbisāṭ itdüñ
   Süzülmiş **nergis-i mestüñ** açılmış verd-i ḫandānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 10). [nergis-i mestüñ, -üñ]*

nergis-i şehlā-nigāhuñ: *Baygın bakışlı nergis. II sevgilinin baygın mahmur bakışı.*

1. Nergis-i şehlā-nigāhuñ eşkden sīr-ābdur
   Bir mehüñ mihriyle beñzer ṣubḥa dek bī-ḫ∨ābdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 26, Mısra 1). [nergis-i şehlā-nigāhuñ, -uñ]*

nerm ola: *Erimek, yumuşamak II merhamet etmek, acımak.*

1. Eger ḫāra ise **nerm ola** çün sīm
   Ve bālīne ḳona bir kez ser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 3). [nerm ola, -a]*
2. Nerm ola pūlād saḫt olsa derūn-ı dil-rübā
   Tā ki dūd-ı āhda germiyet-i teʾsīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 5). [nerm ola, -a]*

nermīn-pehlū: *Yumuşak kucaklı.*

1. Dil o deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra cān ile
   Sīneye ṣan bir cevān **nermīn-pehlū** çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 6). [nermīn-pehlū,]*

neşāṭ istemez: *Sevinç, neşe, mutluluk istememek.*

1. Ḫandān olur ġamuñla göñül istemez neşāṭ
   Eyler çü ġonçe şeb-nem-i eşkiyle inbisāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 33, Mısra 1). [neşāṭ istemez, -me, -z]*

neşātī: *Sebk-i Hindî üslubunun 17. yüzyılda yaşamış önemli bir temsilcisi, asıl adı Ahmet olan Edirneli divan şairidir. Divan Edebiyatının 17. yy da ki en önemli gazel şairlerinden biri olan Neşati'nin Edirneli olduğu ve yaklaşık olarak 1620 li yıllarda doğduğu asıl adının ise Ahmed veya Süleyman olduğu sanılmaktadır. (öl .H.1085).*

1. Faṣīḥā didiler mātem-keşān-ı fevt-i tārīḫin
   Neşātī gitmegile eyledi maḥzūn aḥbābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 5, Mısra 2). [neşāṭī,]*

neşāṭ-ı bezme: *Meclis eğlencesi.*

1. Ṣafā-yı ḫāṭıruma laʿl-i yār olur bāʿiş
   Neşāṭ-ı bezme mey-i ḫoş-güvār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 2). [neşāṭ-ı bezme, -e]*

neşāṭ-ı zeng-pezīr-i derūnı: *Kalbin pas bağlamış sevinci.*

1. Neşāṭ-ı zeng-pezīr-i derūnı tāzelese
   Görülse sāḳi yine sāġar-ı mey-i dīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 3). [neşāṭ-ı zeng-pezīr-i derūnı, -ı]*

neşʿe: *Neşe, keyif, sevinç.*

1. Bir tāb var göñülde ki dūzaḫ kebāb olur
   Bir **neşʿe** var serāba baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [neşʿe,]*

neşʾe: *Neşe, keyif, sevinç.*

1. Alınmaḳ bir ḫaber mümkin olaydı bezm-i ʿışḳuñdan
   Görüp bu **neşʾenüñ** keyfin geçüp gitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 8). [neşʾenüñ, -nüñ]*

neşʾe-i kāʾināta: *Dünyanın neşesi, mutluluğu.*

1. İy **neşʾe-i kāʾināta** ẕātuñ menşeʾ
   V'ey evvel ü āḫır-ı vücūda mebdeʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 1). [neşʾe-i kāʾināta, -a]*

<u>neşʾe-yāb:</u> *Keyifli, neşeli, mutlu, halinden memnun.*

1. Bezminde ʿālemüñ yine bir **neşʾe-yābı** yoḳ
   Gerdān olur iki ḳadeh-i zer-nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [neşʾe-yābı, -ı]*

<u>neşḫ-i kühen-vādī-i naẓm-ı selef itdüñ:</u> *Eski şiirin köhnemiş vadisini hükümsüz kılmak.*

1. Bīhūde göñül dürr-i niyāzuñ telef itdüñ
   Aḥsente Faṣīḥā ġazel-i tāze-edāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 10). [neşḫ-i kühen-vādī-i naẓm-ı selef itdüñ, -dü, -ñ]*

<u>nesīm:</u> *Hafif esen yel, meltem.*

1. Nesīm müjde-i ʻıyd-ı bahār ile bāġa
   Çenār-ı dest-güşā ile merḥabāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 7). [nesīm,]*
2. Gīsūların ayāġa düşürmiş meger **nesīm**
   Ṣandum ki yār giydi ser-ā-ser siyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 7). [nesīm,]*
3. Bilmez **nesīm** rāh-ı nihān-ı ḥarīmümüz
   Hep bī-zebān-ı şerm ü ḥayādur nedīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 1). [nesīm,]*
4. Laḫt-ı cigerle ẓāhir olur āhumuz Faṣīḥ
   Gül-berg-i bāġ-ı ġamla vezāndur **nesīmümüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 10). [nesīmümüz, -ümüz]*
5. Nesīmden ḫaber-i cān-ı zāra muntaẓıruz
   Faṣīḥ ḫalḳa-i der oldı dīde-i terimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 7). [nesīmden, -den]*
6. Ġonçe-i reng ü leṭāfet çü **nesīm** ü şeb-nem
   Bülbülüñ eyledügi girye vü āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 7). [nesīm,]*
7. Geldi bahār göñlüm açār bir **nesīm** yoḳ
   Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur bir şemīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 1). [nesīm,]*
8. Gülşen-i Ḳudsüm dem-i Ìsī **nesīmümdür** benüm
   Ṣubḥ-ı feyżüm būy-ı pīrāhen şemīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 1). [nesīmümdür, -üm, -dür]*
9. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar **nesīm** eser
   Zīra ki zülf-i yārdan ʿanber şemīm eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 1). [nesīm,]*

nesīm olmaḳ: *Hafif esen rüzgâr olmak. II (bahçeyi) canlandıran rüzgâr olmak bağlamında.*

1. Āteş-i ḥasret laṭīf itdi ser-ā-pā cismümi
   Lāzım oldı gülşen-i ʿışḳa **nesīm olmaḳ** bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 49, Mısra 2). [nesīm olmaḳ, -maḳ]*

nesīm-i āh: *Âh rüzgârı.*

1. İden bu keşti-i ʿışḳa süvār cānumuzı
   Nesīm-i āh ile pür itdi bād-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 2). [nesīm-i āh,]*

nesīm-i dil-keş-i faṣl-ı bahār: *Bahar vaktinin gönül çeken hafif rüzgâr.*

1. Ḳalur mı ġonçe-i ümmīd böyle ser-beste
   Nesīm-i dil-keş-i faṣl-ı bahār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 8). [nesīm-i dil-keş-i faṣl-ı bahār,]*

nesīm-i eshār: *Sabah rüzgârı.*

1. Ṣafḥa-i gülleri açduḳça **nesīm-i esḥār**
   Manṭıḳuʾṭ-Ṭayr oḳıdur bülbüle Aṭṭār-ı bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 19, Mısra 1). [nesīm-i esḥār,]*

nesīm-i esk-i terin: *Taze gözyaşı rüzgârı. II şimdi, henüz akıtılan gözyaşı.*

1. Dil virmiş āb u tāb-ı riyāz-ı maḥabbete
   Āhen **nesīm-i eşk-i terin** şeb-nem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 6). [nesīm-i eşk-i terin, -in]*

nesīm-i feyż-şemīm-i ṣabā: *Tan yelinin feyzi, ihsan rayihalı esinti.*

1. Basīṭ-ı rûy-ı zemīne döşendi aṭlas-ı āl
   Nesīm-i feyż-şemīm-i ṣabā bu demlerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 10). [nesīm-i feyż-şemīm-i ṣabā,]*

nesīm-i gülşen-i vuṣlat: *Sevgili ile kavuşma, buluşma bahçesinin hoşa giden rüzgârı.*

1. Peyām-ı canib-i cānāna rūḥ-efzādur
   Nesīm-i gülşen-i vuṣlat dem-i Mesīḥādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 2). [nesīm-i gülşen-i vuṣlat,]*

nesīm-i ‘işve: *Cilve/naz esintisi.*

1. Nesīm-i ‘işve eyler ġonçe-i la‘lin tebessüm-rīz
   Ben ‘arż itdükçe yāra mācerā-yı çeşm-i giryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 31). [nesīm-i ‘işve,]*

nesīm-i kıble-i kūyı: *(sevgilinin) semtinden esen rüzgâr.*

1. Nesīm-i ḳıble-i kūyı füzūn ider sūzum
   Hevāsı muḥriḳ olurmış Ḥicāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 5). [nesīm-i ḳıble-i kūyı, -ı]*

nesīm-i murād: *Arzu, istek rüzgârı.*

1. Güşād ider mi der-i ḫ∨āhişüm **nesīm-i murād**
   Olur mı şahş-ı emel maḥrem-i ḥārīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 1). [nesīm-i murād,]*

nesīm-i nev-bahārı: *Ilkbahar rüzgârı.*

1. Açar ancaḳ **nesīm-i nev-bahārı** ġonçe ṭūmārın
   O rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża ġayrı maḥrem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 3). [nesīm-i nev-bahārı, -ı]*

nesīm-i nev-bahār-ı seheri: *Seher vakti ilkbaharda esen rüzgâr.*

1. İy bād **nesīm-i nev-bahār-ı seḥeri**
   Gül-ġonçe-i ümmīdimi ḫandān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 127, Mısra 3). [nesīm-i nev-bahār-ı seḥeri, -i]*

nesīm-i ṣabā: *Sabah rüzgârı.*

1. Dirīġ itme gehī dilden iy **nesīm-i ṣabā**
   Bu dīde-dūz-ı reh-i intizāra bir ḫaberüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 3). [nesīm-i ṣabā,]*

nesīm-i sabā: *Gün doğusundan esen hoş ve latif rüzgâr.*

1. İy **nesīm-i ṣabā** ṣitābuñ var
   Yine beñzer ki bir cevābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 1). [nesīm-i ṣabā,]*

nesīm-i seḥer: *Seher yeli.*

1. Bir gün meşām-ı cāna **nesīm-i seḥer** Faṣīḥ
   Neşr-i şemīm-i ṭurra-i ṭarrār ider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 9). [nesīm-i seḥer,]*
2. Gelince baña **nesīm-i seḥer** pür-āteş eser
   Feżā-yı bāġına ġayruñ hemīşe dil-keş eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 14, Mısra 2). [nesīm-i seḥer,]*

nesīm-i ṣubḥ: *Sabah esintisi.*

1. Ṣalınur şāh-ı baḫārīye **nesīm-i ṣubḥ** ile
   Gülşenüñ olmış müdevver mirvaḥa her gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 9). [nesīm-i ṣubḥ,]*

nesīm-i ṣubḥ: *Sabah rüzgârı.*

1. Nesīm-i ṣubḥ ile cevlāna gelmiş berg-i eşcārı
   Görince ʻarṣa-i maḥşer ḳıyās itdüm gülistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 19). [nesīm-i ṣubḥ,]*

nesīm-i ṣubḥ-gehe: *Sabha vakti rüzgârı.*

1. İy dil peyām-ı vaṣlı mıdur ḫ∨āhişüñ nedür
   Her dem **nesīm-i ṣubḥ-gehe** pürsişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 2). [nesīm-i ṣubḥ-gehe, -e]*

nesīm-i ṣubḥ-ı ʿışḳum: *Aşkın sabah rüzgârı.*

1. Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿışḳum nükhet-i berg-i semen bilmem
   Dimāġ-ı pīr-i Kenʿānum şemīm-i pīrehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 1). [nesīm-i ṣubḥ-ı ʿışḳum, -um]*

nesīm-i vifāḳ: *Barış rüzgârı.*

1. Mehebb-i feyż-ı Ḫudādan esüp **nesīm-i vifāḳ**
   Kenār-ı kāma irüp rūy-ı āşinā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 7). [nesīm-i vifāḳ,]*

nesl-i ādemden: *Hz. Âdem'in nesli, insanoğlu.*

1. Budur ẓannum ki tā ṣubḥ-ı ḳıyāmet **nesl-i Ādemden**
   O mihr-i ḥüsne s̲ānī bir cevān-ı gül-beden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 5). [nesl-i ādemden, -den]*

nesr-i būy-ı rāz: *Sır kokusunun yayılması, II Sırrın açığa çıkması.*

1. Niçe āġāz-ı feryād itmesün bülbül ki bād-ı ṣubḥ
   Cihāna **neşr-i būy-ı rāz** iderken ġonçeye maḥrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 6). [neşr-i būy-ı rāz,]*
2. Niçe āġāz-ı feryād itmesün bülbül ki bād-ı ṣubḥ
   Cihāna **neşr-i būy-ı rāz** iderken ġonçeye maḥrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 6). [neşr-i būy-ı rāz,]*

<u>neşr-i ḫaber-i cān iderek:</u> *Can, hayat haberini yaymak.*

1. ʿAṭse-rīz oldı yine būy-ı bahār ile çemen
   Geldi **neşr-i ḫaber-i cān iderek** bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 4). [neşr-i ḫaber-i cān iderek, -erek]*

<u>neşr-i semīm-i ṭurra-i ṭarrār ider:</u> *(sevgilinin) gönül çelen saçlarının güzel kokusunu yayması.*

1. Bir gün meşām-ı cāna nesīm-i seḥer Faṣīḥ
   Neşr-i şemīm-i ṭurra-i ṭarrār ider gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 10). [neşr-i şemīm-i ṭurra-i ṭarrār ider, -er]*

<u>neşv ü nemāyı:</u> *Gelişip büyüme.*

1. Sebz ü ḫurrem olsa her dem berg ü bār-ı naḫl-i dil
   Dīdeden kesb eylemiş **neşv ü nemāyı** rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 6). [neşv ü nemāyı, -yı]*

<u>neşve:</u> *Sevinç, keyif.*

1. Ḳanḳı bezmüñ yādıdur feryād-ı mestān itdüren
   Ḳanḳı cāmuñ **neşvesindendür** bu keyfiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 8). [neşvesindendür, -sin, -den, -dür]*
2. Perde-sūz-ı beytüʾl-esrār-ı fünūndır **neşvesi**
   Ḳulḳul-i mīnā-yı mey envāʿ-ı ḥālet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 3). [neşvesi, -si]*
3. Nūş-ı meyden **neşve** taḥṣīl itmedür sāḳī murād
   İktibās-ı nūrdur mihr-i dıraḫşāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 3). [neşve,]*
4. Bu bezmüñ meşrebince herkes almış **neşvesin** kʾeyler
   Kimi zehr-ābe-i ġamdan kimi cām-ı ṣafādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 5). [neşvesin, -sin]*
5. Neşvesin idrākden ḳalduḳ meger kim iy Faṣīḥ
   Rūzgār ile bozulmışdur ḫum-ı dehrüñ müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 9). [neşvesin, -sin]*
6. ʿIşḳ ol **neşvedür** ki kim eseri
   ʿĀşıḳa itdürür fidā cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 9). [neşvedür, -dür]*

neşve virmiyor: *Neşe vermek.*

1. Bize hiç **neşve virmiyor** sāḳī
   Virdügüñ bāde ābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 3). [neşve virmiyor, -mi, -yor]*

neşve-baḫş-ı cām-ı şevk olduñ: *Arzu, şevk kadehinin neşesini bahşetmek.*

1. Faṣīḥā ehl-i ṭabʿa **neşve-baḫş-ı cām-ı şevḳ olduñ**
   Maʿānī-senc olup itdüñ yine bir şiʿr-i ter īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 9). [neşve-baḫş-ı cām-ı şevḳ olduñ, -du, -ñ]*

neşve-i ʿālem-i ābı: *Şarap dünyasının neşesi, içki meclisinin coşkusu.*

1. Neşve-i ʿālem-i ābı görelüm yoḫsa Faṣīḥ
   Ne sifāl elde ne ḫod sāġar-ı billūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 15). [neşve-i ʿālem-i ābı, -ı]*

neşve-i bezm-i kāma: *Mutluluk meclisinin neşesi, murada nail olma meclisinin coşkusu.*

1. Neşve-i bezm-i kāma nāz eyler
   Mest-i cām-ı ferāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 5). [neşve-i bezm-i kāma, -a]*

neşve-i cām-ı mey-i ʿışḳuñla: *Aşk şarabı kadehinin verdiği keyif.*

1. Neşve-i cām-ı mey-i ʿışḳuñla bir ḥāletdeyüm
   Ḫūn-ı dil mi bilmezin nūş itdügüm ṣahbā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 7). [neşve-i cām-ı mey-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

neşve-i cām-ı viṣālüñ: *Kavuşma kadehinin neşesi.*

1. Neşve-i cām-ı viṣālüñ ḳadrini bilmez Faṣīḥ
   Bilmeyen keyfiyyet-i ḫūn-āb-ı ḥasret n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 9). [neşve-i cām-ı viṣālüñ, -üñ]*

neşve-i dūşīne-düşmendür: *Geceden kalma neşeye düşman.*

1. Keder-cūy-ı ḫumārı **neşve-i dūşīne-düşmendür**
   Bu bezmüñ sāḳī-i pür-imtināānı derdüme (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 8). [neşve-i dūşīne-düşmendür, -dür]*

neşve-i ʿışḳuñla: *Aşkla gelen keyif, coşku, hafif sarhoşluk.*

1. Bāʿiş-i ifşā-yı rāz olabilinmez dōstum
   Neşve-i ʿışḳuñla mey keyfiyyeti kemdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 6). [neşve-i ʿışḳuñla, -uñ, -la]*

neşve-i mey: *Şarabın keyfi.*

1. Ne **neşve-i mey** ile ne ḫumār-ı bāde ile
   Teġāfül olmadı çeşm-i siyāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 3). [neşve-i mey,]*
2. Serümde **neşve-i mey** dilde ārzū-yı viṣāl
   Çıḳar mı dīde-i terden ḫayāl-i rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 1). [neşve-i mey,]*

neşve-i mey: *Şarap keyfi, neşesi.*

1. Elde peymāne gözde **neşve-i mey**
   Ne güzel nev-bahārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 9). [neşve-i mey,]*

neşve-i meyle: *Şarap keyfi, neşesi.*

1. Perde-i ʿarż-ı merāmı eyleyüp iy dil güşād
   Neşve-i meyle hele defʿ-i ḥicāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 6). [neşve-i meyle, -le]*

neşve-i peymāne-i ʿışḳuñ: *Aşk kadehinin neşesi.*

1. Sifāl ü sāġarı farḳ eylemez mestāne-i ʿışḳuñ
   Bir eyler teşnesini **neşve-i peymāne-i ʿışḳuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 2). [neşve-i peymāne-i ʿışḳuñ, -uñ]*

neşve-i pür-zūrı: *Güçlü neşvesi, coşkusu, sarhoşluğu.*

1. Bir cām-ı vaṣl **neşve-i pür-zūrı** Faṣīḥā
   Refʿ eyledi dilden ġam-ı ṣad-sāle-i hicran *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 9). [neşve-i pür-zūrı, -ı]*

neşve-i şahbā-yı sühūd: *Vücut ve varlık kadehinin neşvesi, sarhoşluğu.*

1. Gelsün gözüme **neşve-i ṣahbā-yı şühūd**
İtsün dil ü cān maṭlab-ı aʿlāya ṣuʻūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 1). [neşve-i ṣahbā-yı şühūd,]*

neşve-i şevḳı: *Arzu, meyl neşesi.*

1. Sāḳī Faṣīḥ **neşve-i şevḳı** yitişdürür
Gül-gün kümeyt-i sāġar-ı ṣahbā-yı nāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 9). [neşve-i şevḳı, -ı]*

neşve-mend: *Mutlu, sevinçli.*

1. Biz ol diyār-ı şevḳde perverde olmışuz
Çün bāde **neşve-mend** ola kim içse ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 4). [neşve-mend,]*

neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat: *Kavuşma kadehi mutluluğu.*

1. Seḥer gördüm Faṣīḥi **neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat**
Bu şeb beñzer ki pehlūya yine bir nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 9). [neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat,]*

netice: *Sonuç, son II sözün kısası.*

1. Gerekmez būs-ı leb zehr olsun ol rūḥ-ı revānumdan
Netice acı sözlerle uṣandum ṭatlı cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 60, Mısra 2). [netice,]*

netīce-i āmāl: *Emellerin neticesi.*

1. Nihāl-i bāġ giyerse n'ola libās-ı sepīd
Şüküfte ġonçe-i rengīni nev-bahārīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 22). [netīce-i āmāl,]*

netīce-i āmāl: *Beklentilerin sonucu.*

1. Ziyāret-i ḫāremīdür **netīce-i āmāl**
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kûyı nihāyet-i ümmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 23). [netīce-i āmāl,]*

netīce-i ġurbet: *Yabancı yerin sonucu.*

1. Degül muḥāl göñül eylemek çü farż-ı muḥāl
   Kemāl-i ẕātā sebebdür **netīce-i ġurbet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 23). [netīce-i ġurbet,]*

nev: *Yeni, taze.*

1. Dāġ yaḳmış tāze ʿāşıḳ olmış ol meh-sīneye
   Nev cevānum saḳlamış gūyā ki pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 4). [nev,]*

nevʿ: *Çeşit, cins, tür.*

1. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
   Bilmem ne **nev**ʿ mekr ü ne gūne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [nevʿ,]*

nevā: *Ezgi, ses, sada.*

1. Ser-tārdan ẓuḫūr ider elbet **nevā** ḥazīn
   Gelmekde cism-i lāġarumuzdan ṣadā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 2). [nevā,]*
2. Teʾsīr itdi cāna Hüseynī hevāları
   İsmāʿ olındı niçe maḳāmuñ **nevāları** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 1). [nevāları, -lar, -ı]*
3. Bülbüllere leṭāfet-i ṣavt eyleyen kerem
   Ḫār-ı ḫırāş-ı güş-ı gül itmiş **nevāmuzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 6). [nevāmuzı, -muz, -ı]*
4. Kim ḥāfıẓ-ı cārī-i ḫoş-āyende **nevāyuz**
   Biz ḳondurıruz sāzımuza murġ-ı hevāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 17). [nevāyuz, -(y)uz]*

nev-āġāz: *Yeni başlayan, acemi.*

1. Nāleden olsa nʾola māḥẓūẓ o ṭıfl-ı ʿişve-ger
   ʿĀşıḳa cevr ü cefāda daḫı **nev-āġāzdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 8). [nev-āġāzdur, -dur]*

nev-ʿarūs-ı nazma: *Söz, şiirin yeni gelini. II Taze ve güzel söylenmiş sözler.*

1. Yegāne ʿālim ü fāżıl edīb-i nükte-perverdi
   Hezārān **nev-ʿarūs-ı naẓma** ẕāt-ı pāki şehverdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 52). [nev-ʿarūs-ı naẓma, -a]*

nevā-senc: *Ses ölçen, sesin değerini bilen II şarkı söyleyen, terennüm eden.*

1. Bülbül gibi ḥer güle **nevā-senc**
   Her şemʿa ider ciger-güdāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 59). [nevā-senc,]*

nevā-yı ʿandelībi: *Bülbül sesi.*

1. Bu gül-zāruñ kime feryād idersün renc-i ḫārından
   Nevā-yı ʿandelībi hem-maḳām-ı bāng-i zāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 8). [nevā-yı ʿandelībi, -i]*

nevā-yı bülbül: *Bülbülün nağmesi.*

1. Bir cānibden **nevā-yı bülbül**
   Bir yaña iderdi şişe ġulġul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 4). [nevā-yı bülbül,]*

nevā-yı bülbülden: *Bülbülün nağmesi. II Aşığın feryadı.*

1. Açılsa ġonçe ʿaceb mi **nevā-yı bülbülden**
   Güşāyiş-i dile bāʿiş olur hevā-yı laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 5). [nevā-yı bülbülden, -den]*

nevā-yı bülbüldür: *Bülbülün nağmesi. II Aşığın feryadı.*

1. Hücūm-ı giryeme bāʿiş **nevā-yı bülbüldür**
   Hevā-yı ʿışḳ ile cūş eyler āb-ı enhārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 7). [nevā-yı bülbüldür, -dür]*

nevā-yı bülbüle: *Bülbülün nağmesi. II Aşığın feryadı.*

1. Nevā-yı bülbüle gül-bün hezār-gûş aşmış
   Yine ahālī-i gül-zāra düşdi güft ü şinīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 3). [nevā-yı bülbüle, -e]*

nevā-yı bülbüle: *Bülbülün nağmesi.*

1. Yine ahālī-i gül-zāra düşdi güft ü şinīd
   Nevā-yı bülbüle gül-bün hezār gûş aşmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 3). [nevā-yı bülbüle, -e]*

nevā-yı bülbüli: *Bülbülün nağmesi. II Aşığın feryadı.*

1. Nevā-yı bülbüli bād-ı bahārı āteşdür
   Bu gül-sitān-ı ġamuñ rūzgārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 1). [nevā-yı bülbüli, -i]*

nevā-yı bülbül-i zāra: *Inleyen bülbülün nağmesi.*

1. Ḫaṭuñ görüp nʾola dil naġme-senc-i şevḳ olsa
   Nevā-yı bülbül-i zāra bahār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 8). [nevā-yı bülbül-i zāra, -a]*

nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb: *Bülbülün kalbe ferahlık veren sesi.*

1. Nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb ü bāng-i zāġ itdüm
   Birin gūş-ı ḳabūle itmedi şāyeste çarḫ-ı dūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 6). [nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb,]*

nevā-yı dil-keşüñ: *Gönül çeken nağme.*

1. Nevā-yı dil-keşüñ itme iżāʿat iy bülbül
   Bu gūne gülşene bāng-i kelāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 3). [nevā-yı dil-keşüñ, -üñ]*

nevā-yı nakş-ı nev-īcāduñ: *Yeni icat edilmiş makamın terennümü.*

1. Şehen-şāh-ı bahār olmış ser-ā-pā gūş güllerle
   Pesend itmiş **nevā-yı naḳş-ı nev-īcāduñ** iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 6). [nevā-yı naḳş-ı nev-īcāduñ, -uñ]*

nevā-yı naẓmı: *Şiirin ahengi.*

1. Ḳānūn-nevāz-ı midḥat-i faḫr-i güzīn olur
   Olsa **nevā-yı naẓmı** Faṣīḥüñ nʿola bülend *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [nevā-yı naẓmı, -ı]*

nevā-yı nev-be-nev: *Yepyeni, taze ses.*

1. Bahāruñ şevḳına gülşende bir faṣl-ı ʿacīb oldı
   Nevā-yı nev-be-nev itdüñ ben oldum ʿandelīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 2). [nevā-yı nev-be-nev,]*

nevā-yı nev-īcāduñ: *Yeni icadın sesi. II feryat sesinin farklılığı.*

1. Mānend-i ġonçe dilleri ṣad-pāre eyledi
   Āteş-eşer **nevā-yı nev-īcāduñ** ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 6). [nevā-yı nev-īcāduñ, -uñ]*

nevā-yı ney: *Ney sesi.*

1. Devr itmede teʿāḳub ider bir birin felek
   Degmiş meger ki gūş-ı sipihre **nevā-yı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 4). [nevā-yı ney,]*

nevā-yı sevk-baḥs-ı muṭrib: *Çalgıcının şevke getiren sesi.*

1. Nevā-yı şevḳ-baḫş-ı muṭrib istiʿcāle bādīdür
   Faṣīḥā zevraḳ-ı cāme ʿaceb bād-ı muvāfıḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 18, Mısra 1). [nevā-yı şevḳ-baḫş-ı muṭrib,]*

nevāziş-i dil-i ʻuşşāḳ-ı mübtelāya: *Tutkun âşıkların gönlünü okşamak, gönlünü almak.*

1. Ṣabāyı ṣanma ki gīsū-yı dil-rübāya gider
   Nevāziş-i dil-i ʻuşşāḳ-ı mübtelāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 2). [nevāziş-i dil-i ʻuşşāḳ-ı mübtelāya, -ya]*

nev-bahār: *İlkbahar.*

1. ʿĀşıḳuz vaṣl-ı yāra muntaẓıruz
   Bülbülüz **nev-bahāra** muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 2). [nev-bahāra, -a]*
2. Çoḳ **nev-bahār** geldi güşāde dil olmaduḳ
   Bāġ-ı cihānda ġonçe gibi beste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 3). [nev-bahār,]*
3. Elde peymāne gözde neşve-i mey
   Ne güzel **nev-bahārdur** bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 10). [nev-bahārdur, -dur]*
4. Başlamış feryāda bülbül **nev-bahār** olmış gibi
   Mevsim-i gül-geşt-i ṣaḥn-ı lāle-zār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 1). [nev-bahār,]*
5. Bu bāġuñ niçe yıllardur usanduḳ **nev-bahārından**
   Gelen būy-ı ferāġatdür meşāma rūzgārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 58, Mısra 1). [nev-bahārından, -ın, -dan]*

nev-bahār olmış: *İlkbaharın gelmesi.*

1. Nev-bahār olmış açılmış lāle vü gül yāsemen
   Başlamış feryād u āh u nāleye murġ-ı çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 62, Mısra 1). [nev-bahār olmış, -mış]*

nev-bahārī: *Ilkbahar.*

1. Nihāl-i bāġ giyerse n'ola libās-ı sepīd
   Şüküfte ġonçe-i rengīni **nev-bahārīden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 22). [nev-bahārīden, -den]*

nev-bahār-ı dil-sitān: *Gönül bağlama mevsimi. II sevgilinin mevsimi.*

1. Cihān firdevse dönmiş **nev-bahār-ı dil-sitān** gelmiş
   Temāşāya ya bāġ-ı ʿālemi Dārüʾl-Cinān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 1). [nev-bahār-ı dil-sitān,]*

nev-bahār-ı feyż-bahş-ı dil-güşā: *Gönül ferahlatan bereket getiren ilkbahar.*

1. Hezāran **nev-bahār-ı feyż-baḫş-ı dil-güşā** geldi
   Göñül sen ġonçe-i taşvīr-āsā yine derhemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 7). [nev-bahār-ı feyż-baḫş-ı dil-güşā,]*

nev-bahār-ı ḥüsnini: *Güzellik baharı.*

1. Nev-bahār-ı ḥüsnini pejmürde gördüm iy Faṣīḥ
   Ol nigār-ı serv-ḳad ġayra kenār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 9). [nev-bahār-ı ḥüsnini, -in, -i]*

nev-bāve: *Turfanda, yeni çıkmış meyve ve sebze.*

1. Āb-dār olsa nʾola **nev-bāvesi** naḫl-i dilüñ
   Dīdeden kesb eylemiş feyż-nümāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 7). [nev-bāvesi, -si]*

nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ: *Vuslat bahçesinin turfanda meyvesini toplayan, tadan.*

1. Hele biz ḫayli demdür ḳaṭʿ-ı ümmīd eyledük şimdi
   ʿAceb **nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ** kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 6). [nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ, -uñ]*

nev-bāve-i kāmı: *Murat ve maksadın taze meyvesi, turfanda meyveyi andıran istek, amaç.*

1. Kimüñ bu bāġda **nev-bāve-i kāmı** yitişmişdür
   Gelenler mīve-i maḳṣūdını hep ḫām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 5). [nev-bāve-i kāmı, -ı]*

nev-bāve-i suḫan bitmek: *Yeni, söylenmemiş, taze söz söylemek. II Yeni eser, şiir meydana getirmek.*

1. Böyle **nev-bāve-i suḫan bitmek**
   Bāġ-ı ṭabʿ-ı Faṣīḥ'adur maḥṣūṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 10). [nev-bāve-i suḫan bitmek, -mek]*

nev-ber-i vaṣluñ: *Kavuşmanın turfanda meyvesi. II Sevgiliye kavuşmanın çok taze olması.*

1. Çoḳ serzeniş-i ḫār yidüñ **nev-ber-i vaṣluñ**
   Ümmīd idinürseñ tamaʿ-ı ḫām degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 10, Mısra 1). [nev-ber-i vaṣluñ, -uñ]*

nevbet-i ʿışḳ: *Aşk nöbeti.*

1. Baña naḳl eyledi şāhen-şehī-i devlet-i ʿışḳ
   Dergehümde çalınur şām u seḥer **nevbet-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 2). [nevbet-i ʿışḳ,]*

nev-cevān: *Genç, delikanlı. II genç sevgili.*

1. Bāġa var bir **nev-cevānla** cām-ı mey gör iy Faṣīḥ
   Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 9). [nev-cevānla,]*
2. Olurlar dil-rübālar birbiriyle yār u hem-demler
   Bulurlar rāz-ı ʿışḳa **nev-cevānlar** tāze maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 2). [nev-cevānlar, -lar]*
3. Fiġān u nālesi elbette iḫtiyārī degüldür
   İder mi yoḫsa dil-āzürde **nev-cevānını** ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 4). [nev-cevānını, -ın, -ı]*
4. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp ol **nev-cevān** virdi
   Ḳıyās itdüm ki ben dil-mürdeye bir tāze cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 1). [nev-cevān,]*
5. Cūy-bārı bād taḥrīk eyleyüp pür-mevc ider
   Gūyıya bir **nev-cevānuñ** tāzeler destārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 6). [nev-cevānuñ, -uñ]*
6. Olurlar dil-rübālar bir biriyle yār u hem-demler
   Bulurlar rāz-ı ʿışḳa **nev-cevānlar** tāze maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 24, Mısra 2). [nev-cevānlar, -lar]*

nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ: *Nazlı yetişmiş körpe ceylan.*

1. Naẕīrin bulmadum ol **nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ**
   Egerçi Ḳays-veş ṣaḥrā vü deşti cüst ü cūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 3). [nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ, -üñ]*

nev-ġonçe-i ümmīdimüz: *Ümidin yeni açmış goncası.*

1. Girye-i mātemle geçdi ṣubḥ u şām-ı ʿıydımuz
   Zīb-i destār itmedüñ **nev-ġonçe-i ümmīdimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 2). [nev-ġonçe-i ümmīdimüz, -imüz]*

nev-ḫaber-i sevk-eserüm: *Heyecan uyandıran yeni haber.*

1. Ol naḫl-i vefādan yine bir berg-i terüm var
   Nāmeyle dile **nev-ḫaber-i şevk-eserüm** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [nev-ḫaber-i şevk-eserüm, -üm]*

nev-ḫaṭṭ: *(Sevgilinin) yeni çıkan ayva tüyleri.*

1. Cemāl-i yārımı **nev-ḫaṭṭıla** müṭalaʿa ḳıl
   Kenārı ḥāşiyeli tuḥfe bir kitābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 5). [nev-ḫaṭṭıla, -ı, -la]*

nevʿ-i ādemsin: *İnsan soyunda, insan türünde.*

1. Bu cemāl-i melek-firīb ile hiç
   Saña kim dir ki **nevʿ-i ādemsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 8). [nevʿ-i ādemsin, -sin]*

nev-kerde-i dāġ-ı iftirāḳum: *Ayrılık yarasının tazeleyen.*

1. Gülşen sebeb-i yād-ı firāḳum oldı
   Nev-kerde-i dāġ-ı iftirāḳum oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 154, Mısra 2). [nev-kerde-i dāġ-ı iftirāḳum, -um]*

nevmīd-i şefāʿatüñ: *Şefaatinin yoksunu.*

1. Hem muʿterif-i ḫaṭā-yı pīşīn
   Hem şimdi günāhdan ḫaceldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 70). [nevmīd-i şefāʿatüñ, -üñ]*

nev-nihāl-i āsumān: *Gökyüzünün taze fidanı. II yeni ay, hilal.*

1. Ebruvānuñ ḥasretinde ṭāk-ı miḥnetdür felek
   Nev-nihāl-i āsumān ser-tīz-i nāḫundur baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 4). [nev-nihāl-i āsumān,]*

nev-niyāz-ı vādī-i ʿışḳ: *Aşk vadisinin taze aşığı, saliki.*

1. Her **nev-niyāz-ı vādī-i ʿışḳ** añlamaz nedür
   Mażmūn-ı ʿişve luṭf-ı teġāfül meʾāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 7). [nev-niyāz-ı vādī-i ʿışḳ,]*

nevres: *Yeni yetişen, yeni biten, genç, taze.*

1. Serin der-pīş-i nāz itmiş meger berg-i niyāz-ı dil
   O **nevres** naḫl-i bāġ-ı ʿişveye ġāyet girān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 10). [nevres,]*

nev-res: *Yeni yetişen, yeni biten, genç, taze.*

1. İy dil ümīd-i mīve-i vaṣl itme kim o şūḫ
   Bāġ-ı melāḥatuñ daḫı **nev-res** nihālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [nev-res,]*
2. Sāye-i luṭfuñ dirīġ itme dil-i üftādeden
   Feyż-ı eşkümdür iden **nev-res** nihālüñ ser-firāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 4). [nev-res,]*

nevrūz: *Yeni gün. II bahar bayramı.*

1. Yārsuz gül-zār-ı ʿālem künc-i mātemdür baña
   ʿIyd u **Nevrūzı** göñül māh-ı Muḥarremdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 2). [nevrūzı, -ı]*

nev-rūz: *Baharın ilk günü, ilkbahar.*

1. Yād olunsun köhne ġamlar sāḳiyā **nev-rūzdur**
   Sāʿid-i sīmīnüñ it cām-āşinā **nev-rūzdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 1). [nev-rūzdur, -dur]*

2. Yād olunsun köhne ġamlar sāḳiyā **nev-rūzdur**
Sāʿid-i sīmīnüñ it cām-āşinā **nev-rūzdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 2). [nev-rūzdur, -dur]*
3. Nūş olunsun şerbet-i cām-ı ṣafā **nev-rūzdur**
Cevherî maʿcūn-ı laʿl-i dil-beri nuḳl eyleyüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 4). [nev-rūzdur, -dur]*
4. Her çemende bezm-i mey āġāze-i tanbūr u ney
Eş-ṣalā ʿayş u neşāṭ (u) eş- ṣalā **nev-rūzdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 6). [nev-rūzdur, -dur]*
5. Eyler iḳbāl-i şehen-şāh-ı bahārīden ḫaber
Bāġdan bāġa gezer peyk-i ṣabā **nev-rūzdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 8). [nev-rūzdur, -dur]*
6. Bāġa var bir nev-cevānla cām-ı mey gör iy Faṣīḥ
Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā **nev-rūzdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 10). [nev-rūzdur, -dur]*

nev-rūz olmasun: *Nevruz vaktinin gelmemesi, baharın gelmemesi.*

1. Ol meh-i burc-ı leṭāfetden ki dūrum ʿālemüñ
Gelmesün ister bahārı ʿıyd u **nev-rūz olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 6). [nev-rūz olmasun, -ma, -sun]*

nev-sāle: *Yaşı küçük, taze, körpe.*

1. Ne keyfiyyet var iy sāḳī mey-i dīrīn-i ḫummuñda
Kühen-pīrān-ı bī-tābānı **nev-sāle** cevān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 10). [nev-sāle,]*

nev-süküfte: *Yeni açılmış (çiçek).*

1. Gül-zārı bezm-i bāde-i ḥamrā ḫayāl idüp
Her **nev-şüküfte** ġonçeyi bir cām-ı ʿişret it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 4). [nev-şüküfte,]*
2. Ṣaḥn-ı gülşen **nev-şüküfte** ġonçelerle iy Faṣīḥ
Beñzer ol bezme ki ser-şār ola cām-ı mülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 11). [nev-şüküfte,]*

nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn: *Güzelliğin yeni doğmuşu.*

1. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken olmış niçe dil mübtelā
Böyle ḳalursa o meh-talʿat belā-yı şehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn,]*

nev-ṭulūʿ-ı nāz: *Nazın yeni doğanı, nazlılık dünyasında yeni ortaya çıkmış.*

1. Nev-ṭulūʿ-ı nāz iken meşḫūr-ı āfāk olmada
   Böyle ḳalursa mihr-i ḥüsn ʿālem-gīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 3). [nev-ṭulūʿ-ı nāz,]*

nev-ẓuhūr-ı çeşm: *Gözün yeni, henüz fark ettiği.*

1. Göñüller mülkin itmiş bir nigehle cümleten teslīr
   Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 8). [nev-ẓuhūr-ı çeşm,]*

nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm: *Güzelliğin yeni oluşmuşu.*

1. Göñüller mülkin itmiş bir nigehle cümleten teslīr
   Henüz ol **nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm** olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 8). [nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm, -üm]*

ney: *Kamış, ney.*

1. Şarāb-ı nāb mıdur būs-ı laʿl-i yār mıdur
   Ṣafā viren saña iy dil **ney** ü rebāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [ney,]*
2. Ney gibi efġān ider dil hem-nefes bilmez nedür
   Hem-dem-i şahs-ı ḫayālüñ ġayrı kes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 1). [ney,]*
3. Dāġ dāġ olmayıcak āteş-i ʿışḳ ile çü **ney**
   Her kesüñ nālesine sūz u eser virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 3). [ney,]*
4. Reh-i maʿnāya **ney** engüşt-i işāret dile bes
   Ġayrı kimden nefes ümmīd idüp irşād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [ney,]*
5. Demleri **ney** gibi döginmez hiç
   Nefes-i vā-pesīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 5). [ney,]*
6. Gūş eyleyen elbette girer anı semāʿa
   Beñzer ki **neye** ḥażret-i Mollā nefes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 6). [neye, -e]*
7. Dāġ u nāleyle ol Faṣīḥ çü **ney**
   Lāzımı sāz u sūzdur ʻışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 9). [ney,]*
8. ʿĀşıḳa feryād-ı māder-zād lāzımdur göñül
   Ney gibi olmazsa istiʿdād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 2). [ney,]*
9. Dāġ ile sūrāḫ ile muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
   Dilde dāʾim **ney** gibi feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 4). [ney,]*
10. Olmazdı böyle leb-be-leb-i ehl-i rāz **ney**
    İtseydi sūz-ı dilden eger iḫtirāz **ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 1). [ney,]*

11. Olmazdı böyle leb-be-leb-i ehl-i rāz **ney**
İtseydi sūz-ı dilden eger iḥtirāz **ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 2). [ney,]*
12. Gūyā ki ten-bürehne bir abdāl-ı ʿışḳdur
Yaḳmış vücūd-ı lāġara dāġ-ı niyāz **ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 4). [ney,]*
13. İtmiş ḳabūl feyż-ı nefes tā dem-i ezel
Olsa ʿaceb mi nāle ile ser-firāz **ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 6). [ney,]*
14. Erbāb-ı ʿışḳı itdi ser-efgende vü ḫamūş
Gūyā oḳur ḥikāye-i sūz u güdāz **ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 8). [ney,]*
15. Yoḳ sīnesinde ġayr-ı hevā-yı niyāzdan
Bulmış Faṣīḥ o ḥālet ile imtiyāz **ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 10). [ney,]*
16. Ney gibi bāġrum delikdür dāġ-ı ḥasretle Faṣīḥ
Zaḫm-ı ʿışḳum derk ider gūş eyleyen efġānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 9). [ney,]*
17. Dāġ-ı dil ile cism-i nizār eyle çü **ney**
Her laḥẓada kār āh u enīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 3). [ney,]*

n'eydügin: *Ne olduğunu.*

1. Görmeyen bilmez ṣafā-yı cām-ı ʿişret **n'eydügin**
Leẕẕet-i ṣahbā-yı telḫ ü ẕevḳ-ı soḥbet **n'eydügin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 1). [n'eydügin,]*
2. Görmeyen bilmez ṣafā-yı cām-ı ʿişret **n'eydügin**
Leẕẕet-i ṣahbā-yı telḫ ü ẕevḳ-ı soḥbet **n'eydügin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 2). [n'eydügin,]*
3. Böyle ṭaʿn itmez idüñ bīhūde erbāb-ı dile
Bilseñ iy zāhid eger derd-i maḥabbet **n'eydügin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 4). [n'eydügin,]*
4. Aldanurlar ġamze-i merdüm-firīb-i çeşmine
Bilmeyen ḥāli göñüller ol pür-āfet **n'eydügin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 6). [n'eydügin,]*
5. Hiç düşer mi dōstum fehm itmemek izʿānuña
ʿĀşıḳ-ı üftādeye ṭarz-ı mürüvvet **n'eydügin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 8). [n'eydügin,]*
6. Neşve-i cām-ı viṣālüñ ḳadrini bilmez Faṣīḥ
Bilmeyen keyfiyyet-i ḫūn-āb-ı ḥasret **n'eydügin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 10). [n'eydügin,]*

neye: *Ne diye, niçin?.*

1. Ne ḫiṭāb-ı keremüñ var ne ʿitāb-ı ʿişveñ
Derd-mend ʿāşıḳ-ı şeydā **neye** maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 12). [neye,]*

n’eyle: *Ne yapmak, ne eylemek.*

1. Taḥammül itdi envāʿ-ı cefāña **n’eylesün** ġayrı
   Faṣīḥ-i zāra raḥm eyle yiter ẓālim yiter feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 9). [n’eylesün, -sün]*
2. İtmez nigāh-ı gül ruḫ-ı ḫandānın isteyen
   N’eyler benefşeyi ḫaṭ-ı reyhānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 2). [n’eyler, -r]*
3. İy Faṣīḥ irmek olurdı menzil-i maḳṣūdıma
   Bāre-i şeb-reng-i tālīʿ **n’eyleyem** ġāyet zebun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 10). [n’eyleyem, -y, -em]*
4. N’eyleyem çeşmüñ teġāfül gösterüp inkārını
   Vaʿde-i vaṣluñ raḳībe ġamzeler iḳrārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 5). [n’eyleyem, -y, -em]*
5. Raḥm idüp gāhi nigāh itmege virdi ruḫṣat
   N’eylesün bu dil-i dīvāneye cānāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 8). [n’eylesün, -sün]*
6. Keyfiyyetidür lāzım olan bir kişi yoḫsa
   N’eyler ṭutalum ḫālī Cemüñ cāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 8). [n’eyler, -r]*
7. Mabeynümüze **n’eyleyelüm** āḫir-i kār
   Ṣaḥrā-yı firāḳ u kūh-ı hicrān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 3). [n’eyleyelüm, -ye, -lüm]*

nʿeyle: *Ne eylemek, ne yapmak.*

1. Hemīşe nūş-ı cām-ı bāde eyler ārzū meşreb
   Yeñilmez **nʿeyleyem** iy sāḳi-i āyīne-rū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 2). [nʿeyleyem, -y, -em]*

nʾeyle: *Ne yapmak, ne eylemek (çaresizlik bildiren ve elden bir şey gelmediğini, bundan başka yapacak bir şeyi olmadığını ifade eden bir tavırla).*

1. Gör **nʾeyledi** Faṣīḥ dil ü cāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 14). [nʾeyledi, -di]*
2. Ḫarāb itdüñ yaḳup **nʾeylersin** iy bī-raḥm u kāfir-kīş
   Dil-i vīrānemi farż it ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 3). [nʾeylersin, -r, -siñ]*
3. Biz pādişāh-ı bī-ḥaşemüz kūsı **nʾeylerüz**
   Bīhūde ḳayd-ı devlet-i Kāvūsı **nʾeylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 1). [nʾeylerüz, -r, -üz]*
4. Biz pādişāh-ı bī-ḥaşemüz kūsı **nʾeylerüz**
   Bīhūde ḳayd-ı devlet-i Kāvūsı **nʾeylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 2). [nʾeylerüz, -r, -üz]*
5. Biz kim Hümā-yı evc-i güzīn-i ferāġatüz
   Rengīn-nümā-yı ḫilʿat-i Tāvūsı **nʾeylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 4). [nʾeylerüz, -r, -üz]*
6. Gelmiş ümīd-i vaşluñ ile kendüden ferāġ
   Bilmem senüñle bu dil-i meʾyūsı **nʾeylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 6). [nʾeylerüz, -r, -üz]*
7. Vaḥşetle ülfet eylemişüz iy ġazāl-i nāz
   Çeşmüñ ġamıyla merdüm-i meʿnūsı **nʾeylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 8). [nʾeylerüz, -r, -üz]*
8. Biz pā vü ten bürehne-i ʿışḳuz hele Faṣīḥ
   Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen ü pā-būsı **nʾeylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 10). [nʾeylerüz, -r, -üz]*
9. Ḥaşretüñden **nʾeyle** ārām eylesün cānā Faṣīḥ
   Māʾil-i geşt ü güşār-ı semt-i eşʿār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 9). [nʾeyle,]*
10. Yā Rab göñül keş-ā-keş-i hicrānı **nʾeylesün**
    Elden çıḳardı ceyb ile dāmānı **nʾeylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 1). [nʾeylesün, -sün]*
11. Yā Rab göñül keş-ā-keş-i hicrānı **nʾeylesün**
    Elden çıḳardı ceyb ile dāmānı **nʾeylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 2). [nʾeylesün, -sün]*
12. Gül-gūn eşk-i dīde-i giryānı **nʾeylesün**
    Żabṭ eylemiş kümeyt-i zebān şikāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 4). [nʾeylesün, -sün]*
13. Hicrüñde bir cihetle ne mümkin ferāġ-ı dil
    Sensüz göñül bu ʿālem-i imkānı **nʾeylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 6). [nʾeylesün, -sün]*
14. Ders-i fenāyı ezber iden ʿandelīb-i ʿışḳ
    Evrāḳ-ı pür-nigār-ı gülistānı **nʾeylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 8). [nʾeylesün, -sün]*
15. Çāk olmasun mı dāmene dek ceyb-i dil Faṣīḥ
    Taṭvīl olındı rişte-i hicrānı **nʾeylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 10). [nʾeylesün, -sün]*
16. O māh-rūya naẓar āfīṭābı **nʾeylersin**
    Siyāh zülfine baḳ müşg-ı nābı **nʾeylersin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 1). [nʾeylersin, -r, -siñ]*
17. O māh-rūya naẓar āfīṭābı **nʾeylersin**
    Siyāh zülfine baḳ müşg-ı nābı **nʾeylersin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 2). [nʾeylersin, -r, -siñ]*

18. Bir iki cāmını gör bezm-i ʿālemüñ iy dil
Fesāne-i Cem ü Efrāsiyābı **nʾeylersin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 4). [nʾeylersin, -r, -siñ]*
19. Göñül teṭabbuʿa ġayrı kitābı **nʾeylersin**
Yiter müṭālaʿa-i Gül-sitān-ı ruḫsārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 6). [nʾeylersin, -r, -siñ]*
20. Fiġān ü zār-ı dili mümkin idi żabṭ itmek
Güşād-ı rāzda çeşm-i pür-ābı **nʾeylersin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 8). [nʾeylersin, -r, -siñ]*
21. Yiter Faṣīḥ saña būs-ı laʿl-i şīrīni
Dem-i viṣālde nūş-ı şarābı **nʾeylersin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 10). [nʾeylersin, -r, -siñ]*
22. O şūḫı sīneye çekdüm bu dāġı **nʾeyleyelüm**
Ṣabaḥ-ı vaṣla yitişdüm çerāġı **nʾeyleyelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 53, Mısra 1). [nʾeyleyelüm, -ye, -lüm]*
23. O şūḫı sīneye çekdüm bu dāġı **nʾeyleyelüm**
Ṣabaḥ-ı vaṣla yitişdüm çerāġı **nʾeyleyelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 53, Mısra 2). [nʾeyleyelüm, -ye, -lüm]*
24. Biz **nʾeyleyelüm** aṭlasını gerdūnuñ
Kim āl-i abā muḥibbi bir dervīşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 3). [nʾeyleyelüm, -ye, -lüm]*

n'eyledi: *Ne eyledi, ne yaptı II ne hale getirdi.*

1. Beni gör **n'eyledi** bīmāri-i ḥaşretle beni
Defʿaten itdi seni ʿışḳ ḫalāṣ iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 6). [n'eyledi,]*

nʾeyledüñ: *Ne yaptın?.*

1. İtdüñ telef ḫizāne-i naḳd-i sirişkümi
İy dīde **nʾeyledüñ** görelim gel ḥisāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 8). [nʾeyledüñ,]*
2. Dāġ dāġ-ı cevr ile ʿuşşāḳı dil-ḫūn eyledüñ
Nʾeyledüñ ẓālim yine ṭaḳlīd-i gerdūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 2). [nʾeyledüñ,]*

nʾeyler: *Ne yapar, ne eder.*

1. Hele **nʾeylerseñ** it Faṣīḥi hemān
Sākin-i tekyegāh-ı ʿirfān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 9). [nʾeylerseñ, -se, -ñ]*
2. Çāre yoḳ **nʾeylersüñ** isterse Faṣīḥā bir sen ol
Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 10). [nʾeylersüñ, -süñ]*

nʾeylerdi: *Ne yapardı, ne işine yarardı.*

1. Nʾeylerdi nücūmda neẓāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 43). [nʾeylerdi,]*

n'eylesün: *Ne eylemek, ne yapmak, ne etmek.*

1. N'ola ders-i fiġāna başlasa pervāne bülbülden
   Arar yanmaġa bulmaz **n'eylesün** şemʿ-i şebistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 48). [n'eylesün,]*

nʿeylesün: *Ne yapsın. II elinden bir şey gelmez bağlamında.*

1. Nāsdan dil günc-i tār-ı iḫtifā itmiş ḳabūl
   Nʿeylesün bī-çāre olmış bir perīye mübtelā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 4). [nʿeylesün,]*

nʿeyleyelüm: *Çaresizlik anlatan bir fiil, neylemek, ne yapmak, ne yapalım?.*

1. Biz **nʿeyleyelüm** mihrini bu çarḫ-ı deninüñ
   Meʿlūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 5). [nʿeyleyelüm,]*

n'eyleyelüm: *Çaresizlik anlatan bir fiil, neylemek, ne yapmak, ne yapalım?.*

1. Biz **n'eyleyelüm** mihrini bu çarḫ-ı denīnüñ
   Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 6). [n'eyleyelüm,]*

nʾeyleyem: *Ne yapayım, ne çare?.*

1. Serden aşdı gerçi cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz
   Nʾeyleyem dāmānuña el irmedi iy serv-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 2). [nʾeyleyem,]*

n'eyleyeyüm: *Çaresizlik anlatan bir fiil, neylemek, ne yapmak, ne yapalım?.*

1. Şimden girü būy-ı vuṣlatı **n'eyleyeyüm**
   Hicrān elemiyle bī-dimāġ itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 3). [n'eyleyeyüm,]*

n'eyleyüm: *Çaresizlik anlatan bir fiil, neylemek, ne yapmak, ne yapalım?.*

1. N’eyleyüm āh ḫāra hem-demsin
   Yād ider mi o ġonçe-fem bizi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 1). [n’eyleyüm,]*
2. Ḥüsn ile gül gibi müsellemsin
   N’eyleyüm āh ḫāra hem-demsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 2). [n’eyleyüm,]*

neyyir-i rāyuñla: *Hükmün nuru.*

1. Felekde māh-ı bedr bulmaz idi izmiḥlāl
   Olaydı **neyyir-i rāyuñla** mihr eger taṭbīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 53). [neyyir-i rāyuñla, -uñ, -la]*

neyyir-i re’y-i münīrīden: *Parlak düşüncenin nuru.*

1. İdeydi istifāde **neyyir-i re’y-i münīrīden**
   Olurdı māh-ı nev müstaġni-i mihr-i dıraḫşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 43). [neyyir-i re’y-i münīrīden, -den]*

neyyir-i rifʿatden: *Yüce güneş ve ay.*

1. Düşsün miṣāl-i sāye zemīn-i tevāżuʿa
   Kim istemezse **neyyir-i rifʿatden** infikāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 6). [neyyir-i rifʿatden, -den]*

neẓāʾir: *Benzerler, emsal olanlar.*

1. Nʾeylerdi nücūmda **neẓāʾir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 43). [neẓāʾir,]*

nezāket: *Naziklik, incelik, zariflik.*

1. Daḫı aʿdāya **nezāketle** şemātetde misin
   Tā-be-key bu suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 10). [nezāketle, -le]*

nezāket: *Naziklik, incelik, zariflik.*

1. Tekellüm eylemede ʿarż-ı renciş eyler o şūḫ
   Dehānı teng idügin remz ider **nezāket** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 8). [nezāket,]*

nezāket-i gül-i gülsen: *Gül bahçesinin gülünün zarifliği.*

1. ‘Aceb mi ḳaṭre-i eşk olsa hem-behā-yı le’āl
   Nezāket-i gül-i gülşen o ḥadde bāliġ kim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 13). [nezāket-i gül-i gülşen,]*

nezāra itdükçe: *Seyretmek, izlemek.*

1. Şeb-nem ḳıyās itme ʿaraḳ-rīz-i şerm olur
   İtdükçe tāb-ı ʿārıż-ı yāra nezāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 6). [nezāra itdükçe, -a-dükçe]*

neẓāre: *Bakma, bakış.*

1. Cemālüñ āyinesin vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ
   Bizüm de ḥişşemüze bir **neẓāre** degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 6). [neẓāre,]*

nezāre-i çeşm-i pür-ābdan: *Göz yaşı dolu göz ile izleme.*

1. Cemāli reng-i ġażabla miṣāl-i āteş olur
   Degül **nezāre-i çeşm-i pür-ābdan** maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 4). [nezāre-i çeşm-i pür-ābdan, -dan]*

neẓāre-i gül: *Gülü izleme.*

1. Şaḫş-ı nigehüm **neẓāre-i gül**
   Mest itdi miṣāl-i sāġar-ı mül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 7). [neẓāre-i gül,]*

nezāre-i luṭf-ı nigāra: *Sevgilinin lütuflu bakışı.*

1. Nigāh-ı çeşmi ʿaceb ben ġubāra degmez mi
   Göñül **nezāre-i luṭf-ı nigāra** degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 2). [nezāre-i luṭf-ı nigāra, -a]*

nezāre-i mihr-i ruḫuñdan: *Yanak güneşini izleme. II sevgilinin parlak yanağını izleme.*

1. Beni **nezāre-i mihr-i ruḫuñdan** eyleme menʿ
   Olur maḥabbete meşhūrdur bahāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 5). [nezāre-i mihr-i ruḫuñdan, -uñ, -dan]*

nice: *Birçok, hayli, pek çok.*

1. Bāreka'llāh zihī nuṭḳ-ı miṣāl-i ʿÌsā
   K'itdi bir demde **niçe** mürde-dilānı iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 2). [niçe,]*
2. Niçe leb ġonçe-i neşküfte-i gül-zār-ı kelam
   Niçe leb bülbül-i rengīn-naġam-ı bāġ-ı edā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 5). [niçe,]*
3. Niçe leb ġonçe-i neşküfte-i gül-zār-ı kelam
   Niçe leb bülbül-i rengīn-naġam-ı bāġ-ı edā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 6). [niçe,]*
4. Böyle bir ġamzesi ġammāzuñ olursa ne ʿaceb
   Niçe biñ ʿāşıḳ-ı şeydā reh-i ʿışḳında fidā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 12). [niçe,]*
5. Zülfi bir ejderdür itmiş **niçe** Rüstemler zebūn
   Çeşmi bir āhūdur olmış şīrler naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [niçe,]*
6. Bu deyre **niçe** tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
   Senüñ miṣlüñ ne Bihzād u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [niçe,]*
7. Mādām bu eşk-i nemekin dīdede vardur
   Görmek **niçe** mümkin bize peymāne-i ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 6). [niçe,]*
8. İy dil **niçe** bir keş-me-keş-i būd u nebūd it
   Āsāyiş eger ister iseñ maḥv-ı vücūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 1). [niçe,]*
9. Ne bir nigāha ne ʿarẓ-ı niyāza ruḫṣat olur
   O tünd-meşrebe bilmem **nice** şikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [nice,]*
10. Bu bendeñi saña bed naḳl iderse düşmenler
    Vücūd virme efendüm **nice** rivāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 12). [nice,]*
11. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken olmış **niçe** dil mübtelā
    Böyle ḳalursa o meh-talʿat belā-yı şehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [niçe,]*
12. Nice mümkin nigāh-ı bī-pervā
    Şerm-sārī gibi niḳābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 5). [nice,]*
13. Niçe esrār-ı ʿışḳı ketm ideyüm
    Girye-i çeşm-i eşk-bārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 3). [niçe,]*
14. Faṣīḥ aldanma bīmārī-i çeşm-i fitne-engīze
    Helāk itmiş **niçe** dil-ḫasteyi mekkāre cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 10). [niçe,]*
15. Niçe şekl ile nümāyān gözi bir cādūdur
    Gāh şeh-bāz-ı şikārı gehi āhū-yı Ḫoten *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [niçe,]*
16. Seyr-i bāġ itmege dil himmet-i ʿışḳuñ mānīʿ
    Niçe biñ servi ser-i ḳaddüñe āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 4). [niçe,]*
17. Niçe biñ ḫāṭır-ı şeydā yıḳılur kūyında
    O perī milket-i ḥüsnin niçe ābād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [niçe,]*

18. Niçe biñ ḫāṭır-ı şeydā yıḳılur kūyında
O perī milket-i ḥüsnin **niçe** ābād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [niçe,]*
19. Niçe İskender türāb olmış niçe Dārā yatur
Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī ol kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 10). [niçe,]*
20. Niçe İskender türāb olmış **niçe** Dārā yatur
Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī ol kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 10). [niçe,]*
21. Nice defʿ-i ġam idersüñ bu fenā bezminde
Bu muḥaḳḳaḳ ki mey-i köhne-sifāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 5). [nice,]*
22. Gelüp gitmekde **niçe** ṣubḥ-ı ġam şām-ı elem ammā
O mihr-i evc-i istīġnā o māh-ı pür-fiten gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 7). [niçe,]*
23. Ḳaddüñ görüp ādem **niçe** dāmānuña düşmez
Serv-i çemen iy sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 1). [niçe,]*
24. Girdi miyāna çoḳ suḫan-ı serd-i nīk ü bed
Bilmem senüñle biz **niçe** germ ülfet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 4). [niçe,]*
25. Der-i vaṣl olmadı pīrāye-i silk-i ümīd olmaḳ
Egerçi **niçe** demdür baḥr-i ʿışḳa oldı dil ġavvāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 8). [niçe,]*
26. Göñül iderse nʾola cüst ü cūy-ı kūy-ı neşāṭ
Niçe dem oldı ki güm-geşte-rāh-ı miḥnetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 7). [niçe,]*
27. İy Faṣīḥ olmada bir vech ile her dilde ʿayān
Niçe mümkin biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 12). [niçe,]*
28. Yiterdi māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil **niçe** yıllar
O māha söylese bir kerre dāstānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 7). [niçe,]*
29. Niçe demdür dīde-dūz-ı reh-güzārum gelmedüñ
Rişte-veş gitdükçe pīç ü tābum efzūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 3). [niçe,]*
30. Bir tebessümle **niçe** Şīrīni Ferhād eyleyüp
Bir nigehle **niçe** biñ Leylāyı Mecnūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 5). [niçe,]*
31. Bir tebessümle **niçe** Şīrīni Ferhād eyleyüp
Bir nigehle **niçe** biñ Leylāyı Mecnūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 6). [niçe,]*
32. Şemşīr-i nigāhuñla **niçe** dil telef itdüñ
Dünyāyı yine fitne ile pür-şeġaf itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 1). [niçe,]*
33. Kemend-i intiẓāra düşmiş idi **niçe** demlerdi
Faṣīḥ-i bī-dili ol ḳayddan itdüñ rehā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 9). [niçe,]*

34. Vaṭanumdur vaṭanum bāġ-ı behişt-i kūyı
Niçe ādem ben anı yād u ferāmūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 4). [niçe,]*
35. Niçe āġāz-ı feryād itmesün bülbül ki bād-ı ṣubḥ
Cihāna neşr-i būy-ı rāz iderken ġonçeye maḥrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 5). [niçe,]*
36. Niçe bir mest-i girān-ḫ∨ābi-i ġaflet olalum
Dīde-i cānumuza kuḥl-i baṣīret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 3). [niçe,]*
37. Bir rişte-i Bārī ki dizilmiş **niçe** sūzen Ben seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 6). [niçe,]*
38. Bu cism-i nizārumda gören mūlarımı dir
Bir rişte-i bārīke ki dizilmiş **niçe** sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 4). [niçe,]*
39. İltifāt eyler raḳībe yüz virüp ol māh-rū
İy Faṣīḥ āyīne-i dil **niçe** muġberr olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 10). [niçe,]*
40. Her şeb anuñçün itmededür girye tā seḥer
Pervāne şemʿ ile **niçe** germ-ülfet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 6). [niçe,]*
41. Niçe diller yapılur sāġar-ı lebrīzinden
Ḫāne-i pīr-i muġan şevḳ ile maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 9). [niçe,]*
42. Semend-i nāzük-i yāra **niçe** şitāb bulınsun
Hezār dest-i recādur riḳāb-ı dād u taẓallüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 8). [niçe,]*
43. Ādem **niçe** dir saña perīsin
ʿĀlemde miṣālden berīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 1). [niçe,]*
44. Sensüz **nice** gül-geşt-i çemen-zār iderin ben
Her servi gelür dīdeme bir tīr-i ciger-dūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 10). [nice,]*
45. Gel sīne-i bīmāruma gel merhem-i cān ol
Zaḫm-ı dile sensüz **nice** tīmār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 12). [nice,]*
46. Niçe çāk itmeyeyüm ceyb ile dāmānı **niçe**
Geçdüm iy ruḫ-ı revān cāme degül cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 5). [niçe,]*
47. Dil-i ʿuṣṣāḳ-ı zāruñ żaʿfını bundan ḫayāl eyle
Olurken **niçe** dil āvīḫte-i pür-ḫam siyeh zülfün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 3). [niçe,]*
48. O māhı hāle-veş gördükçe aġyārın kenārında
Göñül kendin **niçe** perṭāb-ı deryāyı helāk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 5). [niçe,]*
49. Niçe her dem mey içmeyem ki Faṣīḥ
Bī-defʿ bir ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 9). [niçe,]*
50. Nice dil āvīze-i mihr ü maḥabbetdür Faṣīḥ
Kūşe-i ṭarf-ı külāhında şikest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 9). [nice,]*

51. Teʾs̲īr itdi cāna Hüseynī hevāları
İsmāʿ olındı **niçe** maḳāmuñ nevāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 1). [niçe,]*
52. Niçe gūşına gire nāle-i dil kim götürür
Hep binā-gūşına destār-ı perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 11). [niçe,]*
53. Bezm-i ḥüsnüñ ḥaz̲er it şuʿle-i cān-sūzından
Niçe pervāne yaḳar şemʿ-i fürūzānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 6). [niçe,]*
54. Dil itdi Faṣīḥā **niçe** seyr-i gül-i gülşen
Bülbül olacaḳ ʿārıż-ı gül-fāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 9). [niçe,]*
55. Bizi tenhā ḳoyup vīrāne-i tārīk-i hicrānda
Niçe demler durur kim ol perī gözden nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 4). [niçe,]*
56. Gel iy ḫurşīd-ruḫsār ebruvānı ġamze-i ümmīd
Niçe ṣubḥ u mesā itdi güz̲er çoḳ intiẓār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 10). [niçe,]*
57. Sen iy āyīne **niçe** ḥüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
Bir āḫır dil-rübāda böyle ḥüsn ü ānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 5). [niçe,]*
58. Sāyesinde ser-bülend olmış **niçe** şāh u gedā
Bār-gāh-ı ʿizz ü rifʿatdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 7). [niçe,]*
59. Niçe terk (eyleyeyüm) ġayret ile cān u teni
Çekdiler sīneye cān gibi o sīmīn-bedeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 1). [niçe,]*
60. Silmedüñ bir kere āb-ı dīde-i giryānumı
Ḫūn ile ālūde gördüñ **niçe** kez dāmanuñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 1). [niçe,]*
61. Mātem **niçe** mātem ki bu eflāk dimekde
Āh itmedeyüz biz daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 31). [niçe,]*
62. Alınmaz yāruñ aġyāruñ elinden vaṣl-ı dāmānı
Nice çāk itmeyem ben dest-i ġayretle girībānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 28). [nice,]*
63. Niçe reşk itmeyem Faṣīḥā ben
Ilıcaya ki her mesā vü seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 1). [niçe,]*
64. Niçe maḥbūb-ı sīm-endāmı
İdüp ʿuryān sīnesine çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 3). [niçe,]*
65. Niçe güşāde ola ġonçe-i dil-i derhem
Sümūm-ı āh e̲ser bāġuma ṣabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 1). [niçe,]*
66. Maġdūr-ı ʿadū-yı ḫīle-kārum
Gördüm **niçe** miḫnet-i sipihri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 172). [niçe,]*
67. Çekdüm **niçe** ḫum-ı zehr-i dehri
Mirʾ āt-ı felek çoḳ itdi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 173). [niçe,]*

68. Geldi **niçe** feyż-ı nev-bahārı
    Kim gülşen iderdi ḫār-zārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 129). [niçe,]*
69. Gördüm **niçe** miḥnet-i sipihri
    Çekdüm **niçe** ḫum-ı zehr-i dehri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 169). [niçe,]*
70. Gördüm **niçe** miḥnet-i sipihri
    Çekdüm **niçe** ḫum-ı zehr-i dehri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 170). [niçe,]*
71. Devr eyledi peymāne gibi dil **niçe** meclis
    Hiç görmedi ben istedügüm cām-ı şarabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 1). [niçe,]*
72. Kim eyleyem īcād **nice** naẓm-ı belīġ
    Sulṭān-ı ezelden almışumdur yerlīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 2). [nice,]*
73. Ammā ki ser-i saḫt-kemān-ı ʿışḳı
    İtmez **niçe** bāzū-yı Nerīmānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 4). [niçe,]*
74. Bir vādī-i pür-hevldeyüz ser-gerdān
    Her ḫārına āvīze **niçe** dāmen cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 2). [niçe,]*
75. ʿIşḳuñda **niçe** olmasun ʿālem ḥayrān
    Baḳma āyīne-i mihre zībā mehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 3). [niçe,]*
76. Nice erbāb-ı ṭabʿı şehd-i cānından uṣandurduñ
    Nice ṣāḥib-meẕāḳı zehr-i ġamla eyledüñ mesmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 47). [nice,]*
77. Nice erbāb-ı ṭabʿı şehd-i cānından uṣandurduñ
    Nice ṣāḥib-meẕāḳı zehr-i ġamla eyledüñ mesmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 48). [nice,]*

nice bir: *Ne vakta kadar, daha ne kadar.*

1. Bir kerre benüm cāmumı da ser-şār it
   Sāḳī **nice bir** cürʿa-ḫūr-ı bezm olayum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 3). [nice bir,]*

nice bir: *Daha ne kadar!, daha ne zamana kadar!.*

1. Evṣāfını naẓm eyle birez ṭabʿ-ı selīmüñ
   Şerm it **nice bir** bīhüde daʿvā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 18). [nice bir,]*

nice geldi: *Öyle çok, pek çok geldi ki.*

1. Ebr-i keremüñle eyle sīr-āb
   Geldi niçe feyż-ı nev-bahārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 129). [niçe geldi, -di]*

nice kez: *Çok kere, pekçok defa.*

1. Silmedüñ bir kere āb-ı dīde-i giryānumı
   Ḫūn ile ālūde gördüñ **niçe kez** dāmanuñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 1). [niçe kez,]*

nice mümkin: *Mümkün mü, mümkün değil.*

1. Ḫançer-i müşg-sûd-ı ʿışḳ açmış
   Niçe mümkin bu zaḫm-ı ten bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 8). [niçe mümkin,]*

nice olur: *Nasıl olmak?*

1. Bilmem **nice olur** ġāyet aḥvāl-i dilüm
   Girmez mi gider destüme āmāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 1). [nice olur, -ur]*

nice yıllardur: *Yıllardan beri.*

1. Bu bāġuñ **niçe yıllardur** usanduḳ nev-bahārından
   Gelen būy-ı ferāġatdür meşāma rūzgārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 58, Mısra 1). [niçe yıllardur, -lar, -dur]*

nicʾol: *Nasıl olur?*

1. Seyr eyleyelüm genc-i melāḥat **nicʾolurmış**
   Luṭf eyle o zer tügmeler iy māh çözilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 3). [nicʾolurmış, -ur, -mış]*
2. Gitdükce füzūn olmada cūş-ı eşküm
   Bilmem **nicʾolur** ki mācerā-yı ḥālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 100, Mısra 4). [nicʾolur, -ur]*

nic'ol: *Nasıl olur?*

1. Alınmaz elinden sitemüñ dāmānum
   Bilmem **nic'olur** ḫāl-i dil-i nālānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 4). [nic'olur, -ur]*

nicʾolur: *Nasıl olur?*

1. ʿĀrıżında ḫaṭın temāşā it
   Nicʾolur māda gör çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 4). [nicʾolur,]*
2. ʿĀrıżında ḫaṭın temāşā it
   Nicʾolur māda gör çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 4). [nicʾolur,]*
3. Gör gör **nicʾolur** melek felekde
   Baḳ yāra o fülk-i bād-tekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 28). [nicʾolur,]*

niçün: *Neden, niçin, hangi sebeble.*

1. Niçüñ bu maġlaṭa-i sūr-ı mātem-encāmı
   Ki ʿaḳıbet ide feryād sūg-vār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 3). [niçüñ,]*
2. Ḫumār-ı ġamla ḫamūş ehl-i dil ʿaceb sāḳī
   Niçün sebū-yı mey-i pür-ṣafāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 8). [niçün,]*
3. Ol naḫl-i nāz çünki degül māʿil-i niyāz
   Bīhūde iy Faṣīḥ **niçün** sıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 10). [niçün,]*
4. Ne serdī-i ʿitāb u ne ser-germī-i ḫiṭāb
   Bīhūde bezm-i yāra **niçün** sıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 8). [niçün,]*
5. Niçün ser-rişte-i āhı virürsin dest-i nādāna
   Lisānuñdan bilündi şemʿ-āsā sūz-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 5). [niçün,]*
6. Ḳāmetüñ itmiş kemān saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ
   Tīr ile yāra **niçün** nāme uçurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 6). [niçün,]*
7. Dāne-rīz-i eşk-i ter olmazsın āh-ı germ ile
   Ḫırmen-i ʿışḳı **niçün** esmez ṣavurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 8). [niçün,]*
8. Bahār geldi **niçün** bülbül-i çemen ḫāmūş
   Şehen-şeh-i güle şekvā-yı ḫāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 5). [niçün,]*

nifāḳ: *Münafıklık, ikiyüzlülük.*

1. Kāfir ʿadūdur iy dil-i şeydā küniştümüz
   Bilmez **nifāḳı** ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 1). [nifāḳı, -ı]*
2. Temyīz ḳılmaduñ beni cānā raḳībden
   Farḳ itmedüñ dirīġ ḫulūṣ u **nifāḳumı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 4). [nifāḳumı, -um, -ı]*

nifāḳ idüp: *Arabozuculuk, fitnelik etmek.*

1. Aʿdā şaḳın ki muntaẓır-ı furṣat olmasun
   Yāra **nifāḳ idüp** sebeb-i nefret olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 2). [nifāḳ idüp, -üp]*
2. Bozdı **nifāḳ idüp** o melekle miyānumuz
   Kāfir raḳīb-i dil-siyehe raḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 7). [nifāḳ idüp, -üp]*

nifākı bilmez: *İkiyüzlülük, münafıklık yapmamak.*

1. Kāfir ʿadūdur iy dil-i şeydā künişţümüz
   Bilmez nifāḳı ḫāṭır-ı ḫālīs-siriştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 1). [nifāḳı bilmez,]*

nigāh: *Bakış, nazar.*

1. Ehl-i bezmi bir **nigāh** ile ḫarāb itdüñ bu şeb
   Sāḳiyā bī-minnet-i peymāne-i pür-zūr-ı mey *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 4). [nigāh,]*
2. Ne bir **nigāha** ne ʿarẓ-ı niyāza ruḫṣat olur
   O tünd-meşrebe bilmem nice şikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [nigāha, -a]*
3. Ser-i rehin gözedüp iy Faṣīḥ muntaẓır ol
   Ümīddür saña da bir **nigāha** furṣat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 20). [nigāha, -a]*
4. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [nigāha, -a]*
5. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [nigāha, -a]*
6. Bizden dirīġ itme gehī bir **nigāhuñı**
   Senden hemīşe iki gözüm maṭlabum budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 3). [nigāhuñı, -uñ, -ı]*
7. Ḥāl-i dili suʾāle ne ḥācet ki dem-be-dem
   Söyler zebān-ı ḥāl ile her bir **nigāhumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 8). [nigāhumuz, -umuz]*
8. Maḥabbet ehli olur gerçi āhdan memnūʿ
   Ne iḫtimāldür olmaḳ **nigāhdan** memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 2). [nigāhdan, -dan]*
9. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle āha ḳuvvetümüz yoḳ
   Ne āha ʿārıżuña bir **nigāha** ḳudretümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 2). [nigāha, -a]*
10. Bir āşinā **nigāhuña** şāyān olınca ben
    Çoḳ dest-būs idüp niçe dāmāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 3). [nigāhuña, -uñ, -a]*
11. Nigāh itdükçe her dem gül-cebīnin ġonçe eyler yār
    Güler yüz görmedük āyīne-i ʿālem-nümāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 7). [nigāh,]*

12. Eger ki sensüz idem gülşen-i cināna **nigāh**
Gözüme ḫār ola müjgānlarum zebāna **nigāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 2). [nigāh,]*

13. Beni nezāre-i mihr-i ruḫuñdan eyleme menʿ
Olur maḥabbete meşhūrdur bahāne **nigāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 6). [nigāh,]*

14. Cemalüñ itmek ile cüst ü cū ne bezme varam
Döner miyānede murġ-ı güm-āşiyāna **nigāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 8). [nigāh,]*

15. Ḥicāb-ı mihr ü maḥabbet Faṣīḥ māniʿdür
Cemāl-i yāra ne mümkindür ʿāşıḳāne **nigāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 10). [nigāh,]*

16. Cemālüñ ārzū itmekle bir yirde ḳarār itmez
Nigāhum oldı ser-geşte miṣāl-i murġ-ı āvāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 6). [nigāhum, -um]*

17. Bir āşinā **nigāhına** şāyeste olmadı
Bī-çāre dil o şūḫ-ı vefa-düşmenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 7). [nigāhına, -ın, -a]*

18. ʿAceb mi çāk çāk eylerse āhum seng-i ḫārāyı
O pür-sūzum müẕāb eyler **nigāhum** ṣaḫt pūlādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 5). [nigāhum, -um]*

19. O şāha mācerāmuz bir **nigāh** ile beyān oldı
Kim anı şerḥa her müjgān-ı çeşmüm bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 1). [nigāh,]*

20. Dilden heves-i zülf-i siyāhuñ çıḳmaz
Ḫāṭırdan o düzdīde **nigāhuñ** çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 2). [nigāhuñ, -uñ]*

21. Eksilmese envār-ı ruḫ-ı pür-ṭābuñ
ʿUşşāḳa **nigāha** ruḫṣat iḥsān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 2). [nigāha, -a]*

22. Ol silsile-i zülf o ġazālāna **nigāh**
Mecnūn itdi beni Mecnūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 3). [nigāh,]*

nigāh: *Bakış, nazar II ilgi, iltifat.*

1. ʿĀşıḳum kīmyā **nigāhumdur**
Mihr ile meh şerār-ı āhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 1). [nigāhumdur, -um, -dur]*

nigāh: *Tahammül, takat, güç yetirme.*

1. Tāb-ı ḥüsn-i rūyı nūr-ı mihr ü māha dāġ olur
Yoḳ **nigāha** tābı āteşden niḳāb ister gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 8). [nigāha, -a]*

nigāh eyle: *Bakmak, ilgilenmek.*

1. Dilden suʾāl itme **nigāh eyle** dīdeme
   Çeşmümde oldı her müje bir ter-zebān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 3). [nigāh eyle,]*

nigāh eylediyse: *Bakmak, görmek.*

1. Ṣūret-i ḥāl-i zārımı bildi
   Kim **nigāh eylediyse** peykerime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 4). [nigāh eylediyse, -di, -yse]*

nigāh eylemedüm: *Bakmak, görmek.*

1. Kūyuñ ḳoyup eflāki penāh eylemedüm
   Manẓūruñ olan cāya **nigāh eylemedüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 2). [nigāh eylemedüm, -me, -dü, -m]*

nigāh ide: *Bakmak. II muamele etmek.*

1. Allāh çeşm-i zaḫm-ı ʿadūdan **nigāh ide**
   Her kec-naẓarla olmada ol reşk-i māh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 5). [nigāh ide, -e]*

nigāh idem: *Bakmak, bakışmak.*

1. Eger ki sensüz idem gülşen-i cināna nigāh
   Gözüme ḫār ola müjgānlarum zebāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 1). [nigāh idem, -em]*

nigāh idemezüz: *Bakma, göz dikmek.*

1. Olsaḳ nʾola ser-figende çün bu tīmār
   Bālāya **nigāh idemezüz** maḥcūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 4). [nigāh idemezüz, -e, -mez, -üz]*

nigāh iden: *Bakmak, bakışmak.*

1. Mecnūnı olur **nigāh iden** bir kerre
   Ol silsile-i zülfe o āhū çeşme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 3). [nigāh iden, -en]*

nigāh iden: *Bakmak, görmek.*

1. Olmaz nigāh-ı kāfir-i çeşmiyle āşinā
   Rāz-ı dilin **nigāh iden** īmānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 6). [nigāh iden, -en]*

nigāh idersin: *Bakmak.*

1. Ḫışm ile ḳaçan **nigāh idersin** ṣāliḥ
   Ḥāl-i dilümi tebāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 1). [nigāh idersin, -er, -sin]*

nigāh it: *Bakmak.*

1. Vesme-dār itmiş yine ebrūların ol şāh-ı ḥüsn
   Gel **nigāh it** ol iki ṭuġrā-yı cānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 4). [nigāh it,]*
2. Çeşm-i keremüñle bir **nigāh it**
   Pāyem ser-i çarḫ-ı kīne-ḫ∨āh it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 121). [nigāh it,]*

nigāh itdükçe: *Bakmak.*

1. Fitne peydā olur aġyāra **nigāh itdükçe**
   İtme taḥrīk meded dīde-i fettān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 5). [nigāh itdükçe, -dükçe]*

nigāh itdüm: *Bakmak.*

1. Görmedüm bir resm-i rengīn-i selāmet iy Faṣīḥ
   Çoḳ **nigāh itdüm** zemīn ile zemānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 10). [nigāh itdüm, -dü, -m]*

nigāh itmege: *Bakmak.*

1. Raḥm idüp gāhi **nigāh itmege** virdi ruḫṣat
   N'eylesün bu dil-i dīvāneye cānāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 7). [nigāh itmege, -meg, -e]*

nigāh itmekledür: *Bakmak.*

1. Ṣanmañuz yāra tekellümle **nigāh itmekledür**
   Āb u tābı ʿāşıḳuñ giryeyle āh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [nigāh itmekledür, -mek, -le, -dür]*

nigāh itse: *Bakmak.*

1. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir mest olur
   Bir **nigāh itse** dil-i āşüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 2). [nigāh itse, -se]*

nigāh itsem: *Bakmak.*

1. Nihāl-i ḳaddüñ ider cilve gül-sitāna varam
   Meh-i ruḫuñ görürüm itsem āsumāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 4). [nigāh itsem, -se, -m]*

nigāh itseñ: *Bakmak.*

1. Hevā-yı ʿışḳ ile pür-cūş bir dīvānedür ammā
   Nigāh itseñ yine zencīr-i pāy-ı şaḫṣ-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 8). [nigāh itseñ, -se, -ñ]*

nigāh olmaz: *Bakmak.*

1. Ruhuña mihr-veş **nigāh olmaz**
   Nūr-ı ḥüsnüñ niḳābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 13). [nigāh olmaz, -ma, -z]*

nigāh-bān: *Bekçi, gözcü.*

1. Devrinde o dāver-i cihānuñ
   Āsāyiş idüp **nigāh-bānlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 100). [nigāh-bānlar, -lar]*

nigāh-efgen-i teveccüh: *Teveccüh bakışını fırlatmak II Dönüp bakmak.*

1. Ne cānibe ki **nigāh-efgen-i teveccüh** olam
   Miṣāl-i ḳıble-nümā dīde kūy-ı yāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [nigāh-efgen-i teveccüh,]*

nigāh-ı āşinā-cūyam: *Tanıdık arayan bakış, göz.*

1. Ben **nigāh-ı āşinā-cūyam** Faṣīḥ
   Ol vefā-düşmen teġāfül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 9). [nigāh-ı āşinā-cūyam, -am]*

nigāh-ı āşinādur: *Bildik, tanıdık bakış. II samimi bakış.*

1. Beni bīgāne-i ṣabr u dilüñ żāyiʿ iden ʿaḳlın
   O düzdīde tebessüm ol **nigāh-ı āşinādur** hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [nigāh-ı āşinādur, -dur]*

nigāh-ı āzār: *Paylama, azarlama bakışı.*

1. Tā key bu teġāfül bu **nigāh-ı āzār**
   Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 3). [nigāh-ı āzār,]*

nigāh-ı bī-pervā: *Korkusuz, cüretkâr bakış.*

1. Nice mümkin **nigāh-ı bī-pervā**
   Şerm-sārī gibi niḳābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 5). [nigāh-ı bī-pervā,]*

nigāh-ı çeşmi: *Gözün bakışı, bakış. II sevgilinin bakışı.*

1. Nigāh-ı çeşmi ʿaceb ben ġubāra degmez mi
   Göñül nezāre-i luṭf-ı nigāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 1). [nigāh-ı çeşmi, -i]*

nigāh-ı çeşm-i mekkārı: *Hilekar gözün bakışı.*

1. Ne ġavġalar ḳopardı bir **nigāh-ı çeşm-i mekkārı**
   Ne kār-ı fitne peydā itdi ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 9). [nigāh-ı çeşm-i mekkārı, -ı]*

nigāh-ı dīde-i giryānı: *Ağlayan göz bakışı.*

1. ʿArz-ı ḥāl-i mācerā-yı hicre ḥācet yok dilüñ
   Ḥasret-ālūde **nigāh-ı dīde-i giryānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 8). [nigāh-ı dīde-i giryānı, -ı]*

nigāh-ı efser-i keyhüsrev ü ḳubād: *Kubad ve Keyhüsrev'in tacının gücü.*

1. Külāh-ı faḳr ile ḫoş-ser olan dil-i dānā
   Nigāh-ı efser-i keyhüsrev ü Ḳubād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 6). [nigāh-ı efser-i keyhüsrev ü ḳubād,]*

nigāh-ı efser-i keyhüsrev ü ḳubād itmez: *Kubad ve Keyhüsrev'in tacına bakmaz.*

1. Külāh-ı faḳr ile ḫoş-ser olan dil-i dānā
   Nigāh-ı efser-i keyhüsrev ü Ḳubād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 6). [nigāh-ı efser-i keyhüsrev ü ḳubād itmez, -mez]*

nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde: *Vaat edilmemiş bakış, beklenmedik bakış, alışık olunmayan nazar.*

1. Neydi hiç bilmem **nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde** sebeb
   İy göñül olʿahd-şiken aġyāra yār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 7). [nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde,]*

nigāh-ı gül itmez: *Güle bakmak.*

1. İtmez nigāh-ı gül ruḫ-ı ḫandānın isteyen
   N'eyler benefşeyi ḫaṭ-ı reyhānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 1). [nigāh-ı gül itmez, -me, -z]*

nigāh-ı ḥasret: *Hasret, özlem bakışı.*

1. Bī-bürḳa-i nāz itme güẕer-gehde ḫırām
   Cāʾiz ide āzürde **nigāh-ı ḥasret** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 4). [nigāh-ı ḥasret,]*

nigāh-ı ḥasret-ālūdem: *Özlemle karışık bakış.*

1. İtmiş āzürde **nigāh-ı ḥasret-ālūdem** seni
   ʿIşḳuñ ibrāmıyla itdüm ʿafv-ı düşmen bir günāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 7). [nigāh-ı ḥasret-ālūdem, -m]*

nigāh-ı ḥasreti: *Hasret, özlem bakışı.*

1. Minnet-i ḫāṭır-ḫırāş-ı tīşe ḳaydın çekmezem
   Kūhı deşt eyler dilüñ kem-ter **nigāh-ı ḥasreti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 8). [nigāh-ı ḥasreti, -i]*

nigāh-ı iltifāt itmez: *İltifat bakışı atmak, ilgilenmek, ilgi göstermek.*

1. Nigāh-ı iltifāt itmez o şāh-ı mülk-i istīġnā
   Niṣār itdüm o deñlü genc-i dilden gevher-i iḫlāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 5). [nigāh-ı iltifāt itmez, -mez]*

nigāh-ı iltifātından: *Iltifat, ilgi bakışı.*

1. Nigāh-ı iltifātından olurduḳ behre-ver yāruñ
   Olaydı ser-ber-āver mesti-i ṣahbā-yı naḫvetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 7). [nigāh-ı iltifātından, -ın, -dan]*
2. Nigāh-ı iltifātından olurduḳ behre-ver yāruñ
   Olaydı ser-ber-āver mesti-i ṣahbā-yı naḫvetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 7). [nigāh-ı iltifātından, -ın, -dan]*
3. Bu şeb gördüm **nigāh-ı iltifātından** düşürmezdi
   Raḳīb-i rū-siyāha itdügi iḥsānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 7). [nigāh-ı iltifātından, -ın, -dan]*
4. Bu şeb gördüm **nigāh-ı iltifātından** düşürmezdi
   Raḳīb-i rū-siyāha itdügi iḥsānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 7). [nigāh-ı iltifātından, -ın, -dan]*

nigāh-ı iʿtibārumdan düsdi: *İtibar bakışı, saygı duyarak, değer vererek bakmaktan vazgeçmek, saygınlığını yitirmek.*

1. O gün kim görmek oldı cām-ı ṣahbā bezm-i ʿālemde
   Faṣīḥā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 10). [nigāh-ı iʿtibārumdan düşdi, -di]*

nigāh-ı kāfir-i çeşmiyle: *Sevgilinin kâfir gözünün bakışı.*

1. Olmaz **nigāh-ı kāfir-i çeşmiyle** āşinā
   Rāz-ı dilin nigāh iden īmānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 5). [nigāh-ı kāfir-i çeşmiyle, -i, -yle]*

nigāh-ı luṭf eyle: *Lütuf, ihsan bakışı ile muamele etmek.*

1. Dil-i figāra gehī bir **nigāh-ı luṭf eyle**
   Hemīşe cevr ü sitem her zemān cefā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 5). [nigāh-ı luṭf eyle,]*

nigāh-ı luṭf u raḥma: *Rahmet ve lütuf bakışı.*

1. Tā key olalum maẓhar ʿitāb u ḫışma
   Degmez mi göñül **nigāh-ı luṭf u raḥma** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 2). [nigāh-ı luṭf u raḥma, -a]*

nigāh-ı luṭfuña: *Lutuf, ihsan bakışı.*

1. Bīhūde ʿarż-ı ḫ∨āhiş ider mi saña Faṣīḥ
   Kendin **nigāh-ı luṭfuña** cānā sezā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 10). [nigāh-ı luṭfuña, -uñ, -a]*

nigāh-ı merḥāmet ü şefḳatüñden: *Şefkat ve merhamet nazarı.*

1. Olup mütābi‘-i her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd
   Fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü ma‘ṣıyetem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 45). [nigāh-ı merḥāmet ü şefḳatüñden,]*

nigāh-ı merḥāmet ü şefḳatüñden: *Şefkat ve merhamet ile himaye etme.*

1. O dem ki farḳ idemez dīde ḫvīş u bīgāne
   Nigāh-ı merḥāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 46). [nigāh-ı merḥāmet ü şefḳatüñden, -üñ, -den]*

nigāh-ı mestüñi: *Sarhoş bakış.*

1. Büʾl-ʿacebdür kim **nigāh-ı mestüñi** eyler niyāz
   Ḥāṣılı maʿmūre-i nāzı ḫarāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 5). [nigāh-ı mestüñi, -üñ, -i]*

nigāh-ı nā-pesendī-güne: *Beğenmiyormuşçasına bakış.*

1. ʿAzm-i şeh-rāh-ı ferāġat eylemek düşvārdur
   Her nigāh-ı nā-pesendī güne reh-zendür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 8). [nigāh-ı nā-pesendī-güne,]*

nigāh-ı nāz: *Cilveli bakış.*

1. Bir **nigāh-ı nāz** itmez pāy-best-i ‘işveye
   Serkeş oldı gitdi ol serv-i ḫırāmān-ı cefā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 8). [nigāh-ı nāz,]*

nigāh-ı nāza: *Cilveli bakış.*

1. Ṣanmañ ki mest olup süzilür çeşm-i şāh-bāz
   Gelmez **nigāh-ı nāza** ḳanā‘at şikārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 36). [nigāh-ı nāza, -a]*

nigāh-ı ser-i kākül-i siyāh iderin: *Siyah kâkülün ucuna bakmak.*

1. Varur **nigāh-ı ser-i kākül-i siyāh iderin**
   Baḳar baḳar dil-i āşüfte-ḥāle āh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 1). [nigāh-ı ser-i kākül-i siyāh iderin, -er, -in]*

nigāh-ı teraḥḥumla: *Acıma, merhamet bakışı.*

1. Bir kerre hiç **nigāh-ı teraḥḥumla** sevdigüm
   Ḥāl-i Faṣīḥ-i bī-kes ü bīmāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 9). [nigāh-ı teraḥḥumla, -um, -la]*

nigār: *Nakış, resim, suret. II güzel yüzlü sevgili.*

1. Şarāb-ı nāz ʿaceb çeşm-i yāra gelmedi mi
   Daḫı maḥall-i niyāz ol **nigāra** gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 2). [nigāra, -a]*
2. Zebān-ı şekveye ruḫṣat vir iy Faṣīḥ meger
   Daḫı maḥall-i niyāz ol **nigāra** gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 10). [nigāra, -a]*
3. Bāl-i perīye beñzedi naḳş u **nigārda**
   Yoḳdur miṣāli mirvaḥa-teg rūzgārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 71, Mısra 1). [nigārda, -da]*

nigār-ı serv-ḳad: *Servi boylu sevgili.*

1. Nev-bahār-ı ḥüsnini pejmürde gördüm iy Faṣīḥ
   Ol **nigār-ı serv-ḳad** ġayra kenār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 10). [nigār-ı serv-ḳad,]*

nigeh: *Bakma, bakış, nazar.*

1. Ne **nigeh** dāġ-zen-i sīne-i cān-ı ʿuşşāḳ
   Ne **nigeh** teşne-i ḫūn-ı dil-i zār u şeydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 9). [nigeh,]*
2. Ne **nigeh** dāġ-zen-i sīne-i cān-ı ʿuşşāḳ
   Ne **nigeh** teşne-i ḫūn-ı dil-i zār u şeydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [nigeh,]*
3. İtdi ol şāh-ı teġāfül sipehüm āḫır-ı kār
   Kāle-i rāzumı düzdīde **nigehle** yaġmā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 8). [nigehle, -le]*
4. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb ġamze-kār olur
   Kim her **nigehde** biñ dil-i şeydā şikār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [nigehde, -de]*
5. Çeşmi teġāfülāne **nigeh** āşinā naẓar
   Cāʾizse ġamzesiyle müdārā ṣafā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 1). [nigeh,]*
6. İfāde itmege maḳṣūdı bir **nigeh** besdür
   Ol āfet ʿāşıḳ-ı vuṣlat-recāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 5). [nigeh,]*
7. Maḳṣūduñı edāya yiter bir **nigeh** Faṣīḥ
   Ol ser-te-ser nühüfteyi lāzım degül dimek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 9). [nigeh,]*

8. Dilüñ ancaḳ nihānī bir **nigehdür** gāh ger kārı
   Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 7). [nigehdür, -dür]*
9. Ṣabr u şekībden beni bī-gāne eyledi
   Ol çeşm-i pür-teġāfül ü ol āşinā **nigeh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 2). [nigeh,]*

nigeh-bān: *Gözcü, bekçi II koruyucu.*

1. Ne cāy-ı pür-ḫarābuñ gencisin kimdür **nigeh-bānuñ**
   Kimüñ göñlindesin kim ḥıfẓ ider esrār-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 1). [nigeh-bānuñ, -uñ]*

nigeh-dārī-i naẓar: *Bakış bekçiliği. II bakmaktan alıkoymak.*

1. Mümkin midür hilāle **nigeh-dārī-i naẓar**
   Ebrū-yı yārı eyle temāşā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 3). [nigeh-dārī-i naẓar,]*

nigeh-i ʿafv: *Af bakışı. II affetmek.*

1. Her siyeh-rūya Faṣīḥā **nigeh-i ʿafv** olmaz
   Dili ṣāfī-i maʿāsī yüzi aḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [nigeh-i ʿafv,]*

nigeh-i āşināyı: *Tanıdık, bildik bakış.*

1. Ġarībe hiç **nigeh-i āşināyı** itmezler
   Diyār-ı ʿışḳda iy dil ġarīb ʿādet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 5). [nigeh-i āşināyı, -yı]*

nigeh-i āyīne-i yār iderin: *Sevgilinin aynasına bakmak II Sevgilinin ayna gibi parlak yanağına bakmak.*

1. Ṭūṭī-ṣıfat olsam n'ola pür-gūy Faṣīḥā
   Her dem **nigeh-i āyīne-i yār iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 14). [nigeh-i āyīne-i yār iderin, -er, -in-in]*

nigeh-i gāh gāhumı: *Dönüp dönüp bakmak, dikkatle bakmak.*

1. Seni āzürde-dil ider her dem
   Nigeh-i gāh gāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 8). [nigeh-i gāh gāhumı, -um, -ı]*

nigeh-i ibtidā: *Ilk bakış.*

1. Ol dem ki eyledüm **nigeh-i ibtidā** saña
   Ol dem bu demdür oldı göñül mübtelā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [nigeh-i ibtidā,]*

nigeh-i iltifātuñı: *Gönül alan bakış.*

1. Niyāzımuz **nigeh-i iltifātuñı** gāhī
   Budur ki bāʿiş-i efzūnī-i maḥabbet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 17). [nigeh-i iltifātuñı, -uñ, -ı]*

nigeh-i luṭf: *Lütuf bakışı, lütufla bakmak.*

1. Ḥaḳḳumda yiter vażʿ-ı sitem iẓhār it
   Ġayra **nigeh-i luṭf** baña āzār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 2). [nigeh-i luṭf,]*

nigeh-i lutf itdügüñ: *Lütufla, güzel bakışla bakmak.*

1. Şemşīr ü tīr ü ḫançere ne ḥācet ʿāşıḳı
   Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 4). [nigeh-i lutf itdügüñ, -düg, -üñ]*

nigeh-i raġbet: *Yoğun, dikkatli bakış.*

1. Nakd-i sirişke sen **nigeh-i raġbet** eyle tek
   Genc-i revān-ı dīde dükenmez ḫızānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 7). [nigeh-i raġbet,]*

nigeh-i raġbeti: *Yoğun bakışlar.*

1. Düşmez **nigeh-i raġbeti** merd-i pāke
   Dünyā gibi bir ḳaḥbe-zen-i murdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 3). [nigeh-i raġbeti, -i]*

nigeh-i rüstemānesi: *Rüstem gibi bakış. II korkutucu bakış.*

1. Tāb u tüvān mı ḳor **nigeh-i rüstemānesi**
   Żaʿf-āverī-i māye-i ṣabr u şekīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 5). [nigeh-i rüstemānesi, -si]*

nigehle: *Bakış, bakma.*

1. Murād idinse ider bir **nigehle** kevni ḫarāb
   Göñül o ġamzesi ḫūnīden iḥtīrāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 3). [nigehle, -le]*
2. Yıḳılmış bir **nigehle** Ḳahramān u Zāl u Rüstemler
   Hezār aḥsente zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 8). [nigehle, -le]*
3. Hezār bī-dili eylerdi bir **nigehle** helāk
   O şūḫ ʿāşıḳa ancaḳ kerem murād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 7). [nigehle, -le]*
4. Göñüller mülkin itmiş bir **nigehle** cümleten tesḫīr
   Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 7). [nigehle, -le]*

nigīn: *Yüzük kaşı. II Mühür şeklinde olan yüzük kaşı.*

1. Gözle tesḫīr-i ʿālem eylerler
   Hiç Faṣīḥā **nigīn** bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 10). [nigīn,]*
2. Ḥabāb-ı sāġarı gördüm ḳıyās itdüm ki iy sāḳī
   Bir elmāsī **nigīndür** duḫter-i rezçün nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 12). [nigīndür, -dür]*

nigūn-ser itdüñ: *Baş aşağı etmek. II üstesinden gelmek.*

1. Nūş eyleyicek bir iki sāġar
   İtdüñ ġam-ı ʿālemi nigūn-ser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 12). [nigūn-ser itdüñ, -dü, -ñ]*

nihāl: *Fidan.*

1. İy dil ümīd-i mīve-i vaṣl itme kim o şūḫ
   Bāġ-ı melāḥatuñ daḫı nev-res **nihālidür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 8). [nihālidür, -i, -dür]*

nihāl: *Fidan II fidan gibi tâze ve düzgün vücutlu sevgili.*

1. Sāye-i luṭfuñ dirīġ itme dil-i üftādeden
   Feyż-ı eşkümdür iden nev-res **nihālüñ** ser-firāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 4). [nihālüñ, -üñ]*

nihāl: *Fidan, yeni fidan. II canlı, taze kalem.*

1. ʿAceb mi sīneden ayrılmasa o gül-bün-i nāz
   Faṣīḥ pāk olıcaḳ bir zemīni **nihāl** ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [nihāl,]*

nihālden bitmek: *Fidan dikmek, yetiştirmek.*

1. Öyle serkeş **nihālden bitmek**
   Mīve-i naḥl hīç ümīd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 6). [nihālden bitmek, -mek]*

nihāl-i bāġ: *Bahçenin fidanı.*

1. Hevā-yı āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi germ
   Nihāl-i bāġ giyerse nʿola libās-ı sepīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 14). [nihāl-i bāġ,]*
2. Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile
   Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 13). [nihāl-i bāġ,]*

nihāl-i güle: *Gül fidanı.*

1. Dönüp her mināre **nihāl-i güle**
   Müʾezzin çü bülbül ider ġulġule *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 69, Mısra 1). [nihāl-i güle, -e]*

nihāl-i ḳaddini: *Boy fidanı, fidana benzeyen boy.*

1. Cūy-ı eşkümde **nihāl-i ḳaddini** seyr eylegil
   Baḳ bu bir āb-ı ṣāfa rūḥ-ı revānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 7). [nihāl-i ḳaddini, -in, -i]*

nihāl-i ḳaddüñ: *Fidan boylu.*

1. Ruḫ-ı niyāzı sürüp ḫāke cū çemen-be-çemen
   Nihāl-i ḳaddüñ ider cüst ü cū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 2). [nihāl-i ḳaddüñ, -üñ]*

nihāl-i ḳaddüñ: *Boy fidanı, fidana benzeyen boyu.*

1. Nihāl-i ḳaddüñ ider cilve gül-sitāna varam
   Meh-i ruḫuñ görürüm itsem āsumāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 3). [nihāl-i ḳaddüñ, -üñ]*

nihāl-i ḳāmetüñ: *Düzgün, güzel boy.*

1. Dil-i zāra lebüñ vaṣfından aʿlā güft ü gū olmaz
   Nihāl-i ḳāmetüñ medhinden aʿlā ārzū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 2). [nihāl-i ḳāmetüñ, -üñ]*

nihāl-i kilk-i ter: *Taze kamış kalemin fidanı. II özgün [şiirler yazan] kalem fidanı.*

1. Hevā-yı ʿālem-i maʿnādan itseñ iktisāb-ı feyż
   Hemīşe iy **nihāl-i kilk-i ter** bār-ı hüner virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 12). [nihāl-i kilk-i ter,]*

nihāl-i leṭāfet-ḫırām-ı gülşen-i nāz: *Naz bahçesinin nezaketle salınan taze fidanı.*

1. Gel iy **nihāl-i leṭāfet-ḫırām-ı gülşen-i nāz**
   Çemende meclis-i ʿayş u ṭarab müheyyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 7). [nihāl-i leṭāfet-ḫırām-ı gülşen-i nāz,]*

nihāl-i nāz: *Nazlı fidan. II sevgili.*

1. Bīhūde āb-rūy-ı niyāz eyledüm nis̱ār
   Meyl itmedi bu ḫāḳe o serkeş **nihāl-i nāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 4). [nihāl-i nāz,]*
2. Sen gönder āb-ı cūy-ı niyāzı ayāġına
   Şāyed ki meyl ide o ser-āmed **nihāl-i nāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 6). [nihāl-i nāz,]*
3. Gelseñ ḫırāma her ne zemān iy **nihāl-i nāz**
   Dir kim Faṣīḥ sāye-ṣıfat leytenī ma'ek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 9). [nihāl-i nāz,]*

nihāl-i selāmet-i dilden: *Gönül huzurunun taze fidanı.*

1. Şikeste-ḫāl-i melāmet zebūn-ı bār-ı ġamuz
   Bu ḥāṣıl oldı **nihāl-i selāmet-i dilden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 6). [nihāl-i selāmet-i dilden, -den]*

nihāl-i serkeşden: *Inatçı, asi fidan. II inatçı, asi sevgili.*

1. Ümīd-i ḫāma düşüp ol **nihāl-i serkeşden**
   Faṣīḥ muntaẓıruz mīve-i vefā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 9). [nihāl-i serkeşden, -den]*

nihāl-i serv: *Servi fidanı.*

1. Sāye-baḫş olmaz **nihāl-i serv** ü naḫl-i bīdimüz
   Ḫāke dökmiş şāh u bergin dest-bürd-i rüzgâr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 4). [nihāl-i serv,]*

nihāl-i servde: *Selvi ağacının fidanı II selvi boylu sevgili.*

1. Bu şekl ile saña mümkin mi eylemek teşbīh
   Nihāl-i servde ḳad var ise ḳıyāfet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 4). [nihāl-i servde, -de]*

nihāl-i serv-ḳadüñ: *Boyu servi ağacı gibi olan taze fidan. II (sevgilinin) uzun, ince ve düzgün boyu bağlamında.*

1. Çemenlerinde cihānuñ ne āb u ṭāb ḳodı
   Nihāl-i serv-ḳadüñ cūy-bār-ı reftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 4). [nihāl-i serv-ḳadüñ, -üñ]*

nihāl-i ṭabʿ-ı mevzūnuma: *Düzgün yaradılışlı taze fidan. II sevgili.*

1. Hemīşe ġonçe-i dil feyż-ı istiʿdād ile ḫurrem
   Nihāl-i tabʿ-ı mevzūnuma pür-bār-ı kemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 4). [nihāl-i tabʿ-ı mevzūnuma, -um, -a]*

nihāl-i taḥammülüñ: *Tahammül fidanı.*

1. Az seng-i tāʿnesin yimedi düşmenüñ nʾola
   Bī-berg ü bār olursa **nihāl-i taḥammülüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 8). [nihāl-i taḥammülüñ, -üñ]*

nihāl-i tāze-res-i gülbüni: *Gül bahçesinin yeni, taze yetişmiş fidanı. II sevgili.*

1. Nihāl-i tāze-res-i gülbüni ṣabā luṭf it
   Şikeste eyleme kim müttekā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 7). [nihāl-i tāze-res-i gülbüni, -i]*

nihāl-i ümmīdin: *Ümit fidanı.*

1. Kimüñ yitişdirebildi **nihāl-i ümmīdin**
   Bu bāġ-ı köhne ki olmış hevāsı āh-ı ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 3). [nihāl-i ümmīdin, -in]*

nihān: *Saklı, gizli. II Sır.*

1. Ruḫuñ görsem ʿaceb mi maḥv olursa ḳaṭre-i eşküm
   Ṭulūʿ itdükde mihr olur belī elbet **nihān** kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 6). [nihān,]*
2. Dīdeden geh ʿıyān gehi dilde
   Gāhi ʿışḳuñ **nihānı** serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 8). [nihānı, -ı]*
3. Biz ḫāṣṣa-i şādī gibi gevherde **nihānuz**
   Mānend-i girānī-i behā zerde **nihānuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 1). [nihānuz, -uz]*
4. Biz ḫāṣṣa-i şādī gibi gevherde **nihānuz**
   Mānend-i girānī-i behā zerde **nihānuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 2). [nihānuz, -uz]*
5. Bir cām-ı ṣabūḥı ile bulmaḳ bizi mümkin
   Biz nişān-ı dūşīne gibi serde **nihānuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 4). [nihānuz, -uz]*
6. Görinmez ise dīde-i aʿdāya ne pervā
   Ḥüsnüz dil-i miʾrāt-ı mükedderde **nihānuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 6). [nihānuz, -uz]*
7. Tāb-āver-i naẓra olımaz düşmen ü aḥbāb
   Kāmil eserüz mihr-i münevverde **nihānuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 8). [nihānuz, -uz]*
8. Giryeyle Faṣīḥ itmemişüz tāb-ı dili kim
   Sūzuz yine tefsīde-i aḫkerde **nihānuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 10). [nihānuz, -uz]*
9. ʿĀlem eşküfte-bahār oldı ḳıyāmet demidür
   Āşikār oldı zemīn içre **nihān** cümle künūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 4). [nihān,]*
10. Faṣīḥā bu ḫaberden ġāfilüz biz ol perī-rūdan
    Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl aġyāra **nihān** gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 14). [nihān,]*
11. O nūr-ı ṣafvet ü behcet ki ʿārıżuñda **nihāndur**
    Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 7). [nihāndur, -dur]*
12. Cān u dilden bir melek-ruḫsāruñ ol meftūnı kim
    Cinn ü insān āşikārā vü **nihān** reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 8). [nihān,]*
13. Nihān rāzuñ itme ʿayān kāġıda
    Faṣīḥā dūr u āşinādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 9). [nihān,]*
14. Kimüñ meftūnı olduñ iy perī-rūyum **nihān** söyle
    Nedür bāʿis sükūta söyle iy şūḫ-ı cihān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 1). [nihān,]*

nihān eyledük: *Gizlemek, saklamak.*

1. Ol ṭıfl-ı ʿişve-bāz ile bāzīçe ṭarḥ idüp
   Mühr-i lebin göñülde **nihān eyledük** bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 8). [nihān eyledük, -dü, -k]*

nihān it: *Gizlemek, saklamak II örtmek, bir şeyin görünmesine engel olmak.*

1. Güşād-ı rāz-ı dil eyler sirişk-i çeşm-i terüñ
   Nihān it āteş-i ʿışḳuñ görinmesün şererüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 2). [nihān it,]*

nihān itme: *Gizlemek, saklamak II örtmek, bir şeyin görünmesine engel olmak.*

1. Nedür bu şīftegī sen de bizden itme nihān
   Kimüñ esīrisüñ iy dil maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [nihān itme, -me]*

nihān itme: *Gizlenmek, saklanmak.*

1. Ehl-i naẓardan itme nihān cism-i pāküñi
   Ol sīm-i ṣāfa merdümek-i dīdedür meḥek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 7). [nihān itme, -me]*

nihān itmekle: *Gizlemek, saklamak II örtmek, bir şeyin görünmesine engel olmak.*

1. Her kesüñ rāzını itmekle derūnında nihān
   İtdi baş üzre mekān oldı mükerrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 3). [nihān itmekle, -mek, -le]*

nihān itmez: *Gizlemek, saklamak II örtmek, bir şeyin görünmesine engel olmak.*

1. Bilürsin tāze bir yüzden Faṣīḥā mūda tāb olmaz
   Nihān itmez sivāyı ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 9). [nihān itmez,]*

nihān ola: *Gizlenmek, saklanmak.*

1. Lāyıḳ mı ol perī görişe Ehremen ile
   Ādemle ülfet itmeye gözden **nihān ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 12). [nihān ola, -a]*

nihān ola: *Gizlenmek, saklanmak; görünmez olmak, görememek.*

1. Bir ẕerrede mümkin mi **nihān ola** Faṣīḥ
   ʿĀlemleri ḥayretde ḳoyan esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 3). [nihān ola, -a]*

nihān oldı: *Gizlenmek, görünmez olmak.*

1. Nihān oldı gözümden ol perī-rū ḫ∨āb-ı rāḥat-veş
   O dem bu dem durur ser-çeşme-i çeşmüm revān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 3). [nihān oldı, -dı]*

nihān oldı: *Gizlenmek, saklanmak; görünmez olmak, görememek.*

1. Bizi tenhā ḳoyup vīrāne-i tārīk-i hicrānda
   Niçe demler durur kim ol perī gözden **nihān oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 4). [nihān oldı, -dı]*

nihān olduġını: *Gizli, saklı. II sır.*

1. İtmemek ʿarż-ı cemāl ʿāşıḳa ger nāz ise de
   İstemem anı **nihān olduġını** rāz ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 2). [nihān olduġını, -duġ, -ın, -ı]*

nihān olsun: *Gizlenmek, saklı olmak, idrak edilmez olmak.*

1. Yiter teʾsīr-i bād-ı āh ile şuʿle-feşān olsun
   Birez nār-ı dilüm ḫākister-i tende **nihān olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 2). [nihān olsun, -sun]*

nihān virdi: *Gizli vermek, gizlice vermek.*

1. Göñül ġam çekme aġyār olmadı esrāruña vāḳıf
   Ki zīrā nāmeñi peyk-i ṣabā yāra **nihān virdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 4). [nihān virdi, -di]*

nihānī: *Gizli, saklı.*

1. Ḳīl ü ḳāl ile varılmaz bu **nihānī** rehdür
   ʿIşḳda mebḥaṣ-i ʿAmr u Cedel-i Zeyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 3). [nihānī,]*
2. Nihānī vaʿde-i vaṣl eyledüñ raḳībe yine
   İşāret-i müjeñ iy çeşm-i fitne-zā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 3). [nihānī,]*
3. İtmiyorsun dirhem-i eşke şehā hiç iltifāt
   Manşıb-ı vaṣluñ **nihānī** ġayra iḳrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 4). [nihānī,]*
4. Dilüñ ancaḳ **nihānī** bir nigehdür gāh ger kārı
   Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 7). [nihānī,]*

nihayet: *Son, sınır.*

1. Nedür yine sitem ü cevrüñe **nihāyet** yoḳ
   Beni helāke bu deñlü cefāya ḥācet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 1). [nihāyet,]*

nihayet: *Sonunda, en sonunda.*

1. Bī-bāk uralum kendümüzi ḫār-ı cefāya
   Ceyb-i dil olup çāk yine dāmāna **nihayet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 4). [nihayet,]*
2. Sipāh-ı ʿışḳuñı gönder maḥall-i vāsiʿdür
   Bu nā-ḳabūl **nihāyet** feżā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 6). [nihāyet,]*
3. Vaṣluñ **nihāyeti** elem-i hicr-i yārdur
   Encām-ı neşve-i mey-i ṣahba ḫumārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 3). [nihāyeti, -i]*
4. ʿAceb bu cūşiş-i eşke **nihāyet** olmaz mı
   Telāṭum-ı yem-i ʿışḳa ḳarār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 5). [nihāyet,]*
5. Bulmazdı dāstān-ı taẕallüm **nihāyeti**
   Maʿḳūl görselerdi felekden şikāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 1). [nihāyeti, -i]*

nihāyet bulmaz: *Son bulmak, neticeye ulaşmak.*

1. Bulmaz nihāyet ʿişvesi ol nāzenīnümüñ
   Ṭāb-ı niyāzı ḳalmadı cān-ı ḥazīnümüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 39, Mısra 1). [nihāyet bulmaz, -ma, -z]*

nihāyet-i dilden: *Gönlün son noktası, son sınırı.*

1. Suʾāl eylemek olmaz **nihāyet-i dilden**
   Kerān u ḳaʿrı bilinmez yem-i maḥabbetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 8). [nihāyet-i dilden, -den]*

nihāyet-i ümmīd: *Ümidin sonu.*

1. Ne der ġubārı cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd
   Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 24). [nihāyet-i ümmīd,]*

nihāyet-i ümmīd: *Ümidin sonu.*

1. Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl
   Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kûyı **nihāyet-i ümmīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 24). [nihāyet-i ümmīd,]*

nīk: *İyilik, güzellik.*

1. Maʿḳūl vechi **nīke** ʿaceb bilseñ iy perī
   Aġyār-ı rū-siyāha o luṭf-ı nigāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 5). [nīke, -e]*

nīk ü bed: *Iyi ve kötü.*

1. Āyīnemüzde var o ḳadar ṣafvet ü cilā
   Farḳ olmaz oldı **nīk ü bed** ü ḫūb dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 4). [nīk ü bed,]*

nīk ü bed-i aḥbāb u aʿdāyı: *Dost ve düşmanın iyisi ve kötüsü.*

1. Bilmezüz **nīk ü bed-i aḥbāb u aʿdāyı** Faṣīḥ
   Sîr-çeşm-i midḥat-ī ʿālem meẕemmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 9). [nīk ü bed-i aḥbāb u aʿdāyı, -yı]*

niḳāb: *Örtü, perde. II Yüz örtüsü.*

1. Ruhuña mihr-veş nigāh olmaz
   Nūr-ı ḥüsnüñ **niḳābdur** gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 14). [niḳābdur, -dur]*
2. Nice mümkin nigāh-ı bī-pervā
   Şerm-sārī gibi **niḳābuñ** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [niḳābuñ, -uñ]*
3. Tāb-ı ḥüsn-i rūyı nūr-ı mihr ü māha dāġ olur
   Yoḳ nigāha tābı āteşden **niḳāb** ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 8). [niḳāb,]*

niḳāb olmaz: *Örtü olmak, engellemek.*

1. ʿIyāndur ehl-i ʿışḳuñ dīdeden mihr-i dilefrūzı
   Ki fānūsın bilürin şuʿle-i şemʿa **niḳāb olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 8). [niḳāb olmaz, -maz]*

niḳābı açma: *Perdeyi, örtüyü kaldırmak.*

1. Açma niḳābı mihr-i felek sāḳıṭ olmasun
   Bekle felek görürse melek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 1). [niḳābı açma, -ı-ma]*

niḳāb-ı āl: *Kırmızı renkte örtü, peçe.*

1. Mey içdügince baḳılmaz cemāl-i meh-veşine
   O şūḫ ʿiẕārına gūyā **niḳāb-ı āl** ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [niḳāb-ı āl,]*

nīkū-kār: *İyi işli, işleri iyi ve doğru olan.*

1. Fiʿl-i bed ġayrun **nikū-kār** olmasın īcāb ider
   Bāʿiş-i ʿafv u kerem olmaḳ günāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [nikū-kār,]*

nīl: *Nil nehri.*

1. Başdurmışam āba **Nīl** ile Ceyhūnı
   Żabt eyleyemem dü-dīde-i pür-ḫūnı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 1). [nīl,]*

nīl ü ceyḥūn: *Nil ve Ceyhun ırmağı (âşıkın gözyaşları bağlamında).*

1. Her ne dem yād eylesem reftār-ı serv-ḳāmetüñ
   Eşk-i çeşmüm **Nīl ü Ceyḥūn** gibi iki nehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [nīl ü ceyḥūn,]*

nīl-gūn olsun: *Mavi renkli olmak; taze, renkli olmak.*

1. Libās-ı zāġa girsün ʿandelīb-i zār u şeydāsı
   Bu bāġuñ çün benefşe gülleri hep **nīl-gūn olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 23). [nīl-gūn olsun,]*

nīl-ves: *Nil gibi (Mısır'ın bir nevi hayat kaynağı olan en büyük nehrinin ismi).*

1. ʿAceb mi rūz u şeb giryān olup çün pīr-i Kenʿānı
   Aḳıtsam çeşm-i terden **Nīl-veş** seyl-i firāvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 2). [nīl-veş,]*

nīm-cān: *Yarı can, eksik can.*

1. Nīm-cānuz ne nāme vü ne peyām
   Bizi itdi temām hicr temām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 3). [nīm-cānuz, -uz]*

nīm-ḥabbe: *Yarım tane. II çok küçük, zerrece.*

1. Hünerde cārī olan naḳd-i ibtihāc bozuldı
   Henüz ehl-i dilüñ **nīm-ḥabbe** raġbeti yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 7). [nīm-ḥabbe,]*

nīm-nigāh-ı iltifātuñ: *İlgi ve alâka gösteren yarım bakış.*

1. İy ṣadr-nişīn-i kāmurānī
   Bir **nīm-nigāh-ı iltifātuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 125). [nīm-nigāh-ı iltifātuñ, -uñ]*

nīm-nigāh-ı iltifātuñ: *İlgi ve alaka gösteren yarım bakış, göz ucuyla bakma.*

1. Bir **nīm-nigāh-ı iltifātuñ**
   Mümtāzı ider bu kāʾinātuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 125). [nīm-nigāh-ı iltifātuñ, -uñ]*

nīm-nigāh-ı teġāfülüñ: *Göz ucuyla bakış, anlamazlıktan gelen yan bakış.*

1. Besdür helāke **nīm-nigāh-ı teġāfülüñ**
   Luṭf eyle sīm-sāʿidüñe zaḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 3). [nīm-nigāh-ı teġāfülüñ, -üñ]*

nīm-piyāle: *Yarı, yarım kadeh. II tam olmayan, eksiltili şarap kadehi.*

1. Merhemleri zaḫm-ı cān-gezādur Bir **nīm-piyāle** ṣunsalar ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 61). [nīm-piyāle,]*

nīreng: *Hile, oyun, efsun, göz bağcılık.*

1. Güne güne ʿālemüñ **nīreng** ü ʿālin seyr idüp
   Gelmemek mümkin midür naḳş u ḫayālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 7). [nīreng,]*

nirū-dih-i bāzū-yı żaʻīfānsın: *Güçsüz kollara güç veren (Allah).*

1. Bir mūrı ināyetüñ Süleymān eyler
   Nirū-dih-i bāzū-yı ża'īfānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 109, Mısra 4). [nirū-dih-i bāzū-yı ża'īfānsın, -sın]*

nīrū-yı himmet: *Manevi yardım gücü, kuvveti.*

1. Nīrū-yı himmet ola çü bāzū-yı ḫvāhişe
   İrmek olur nişāne-i ümmīde tīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 7). [nīrū-yı himmet,]*

nişāb bulınsun: *Malda zekât yükümlülüğünün miktarı.*

1. Faṣīḥ ḥaḳḳına tekrār cevrüñ itme dirīġ kim
   ʿAtiyye-i keremüñde ne var **nişāb bulınsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 10). [nişāb bulınsun, -ın, -sun]*

nişān: *Hedef, nişangâh.*

1. Bī-zaḥmet-i pā ṭayy-ı menāzil olmaz
   Bī-çille-i ṣaḫt sehm **nişānın** bulmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 3). [nişānın, -ın]*

nişān: *İşaret, belirti, iz, alamet.*

1. Dāġ-ı derūnum eşk-i terümden bilüp o şūḫ
   Didi Faṣīḥ sende maḥabbet **nişānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 18). [nişānı, -ı]*
2. Bedr-i münīri naʿl-i berātuñ **nişānıdur**
   Mihr-i sipihr nūr-ı cemālüñ vüfūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 3). [nişānıdur, -ı, -dur]*
3. Çekdügüm her āh-ı ġam bir cām-ı Cem oldı Faṣīḥ
   Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden **nişāndur** serde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 10). [nişāndur, -dur]*
4. ʿAceb mi dūrda yoḳlar ise **nişānını** ʿāşıḳ
   Bilür ne mertebedür saḫṭi-i kemānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 1). [nişānını, -ın, -ı]*
5. Bālā ḳadüñ ġamıyla **nişānum** bülend idi
   Ol dem ki tīr-i āhum alup ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 7). [nişānum, -um]*

nişān: *Bir araya gelmek.*

1. Ol ḳaşı yā görüp beni bilmezlenür geçer
   Bilmez ki tīr-i āh ile bir gün **nişānlanur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [nişānlanur, -lan, -ur]*

nişān: *İşaret, alamet, özellik, nitelik. II fermanların başında yer alan hükümdara ait tuğra.*

1. Yāruñ ruḫında ṣanma ki zerd ebrūvānı var
   Menşur-ı ḥüsnidür o ki zerrīn **nişānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [nişānı, -ı]*

nişān gelmiş: *Iz, belirti.*

1. Ḥabāb-ı sāġarı gördüm ḳıyās itdüm ki iy sāḳī
   Bir elmāsī nigīndür duḫter-i rezçün **nişān gelmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 12). [nişān gelmiş, -miş]*

nişān ider: *Hedeflemek, hedefe koymak. II hedef tahtası yapmak.*

1. Sen menzil-i niyāzdan olma Faṣīḥ dūr
   Bir gün ḫadeng-i nāzına cānān **nişān ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 10). [nişān ider, -er]*

nişān ola: *Ok nevinden öldürücü silahların atıldığı hedef haline gelmek.*

1. ʿĀşıḳ ki tīr-i gamzeñe bir kez **nişān ola**
   Tā ḥaşre dek aña sebeb-i ʿizz ü şān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 1). [nişān ola, -a]*

nişān ṭuta: *Hedef tutmak, hedef göstermek.*

1. Cānān ki elde ḫışm ile tīr ü kemān ṭuta
   ʿĀşıḳ odur ki ṭabla-i dāġın **nişān ṭuta** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 2). [nişān ṭuta, -a]*

nişān ṭutmış: *Hedef tutmak, hedef göstermek.*

1. Kimüñ ol şeh-levendüm sīnesin bilmem **nişān ṭutmış**
   Ki bir destinde tīr-i tīz ü bir elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 1). [nişān ṭutmış, -mış]*

nişāne: *İşaret, belirti, iz, alamet.*

1. Seyl-āb-ı eşk-i ter ki gözümden revānedür
   Ṭūfān-ı āherīne nuḫustīn **nişānedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 2). [nişānedür, -dür]*

nişāne-i gīsū: *Vaziyet, hal, durum (gösteren) saç alameti.*

1. Dem-i laṭīf ü feraḥ-baḫş-ı ṣubḥ u şām-ı bahār
   Virür **nişāne-i gīsū** vü ḥālet-i ruḫ-ı yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 2). [nişāne-i gīsū,]*

nişāne-i gīsū-yı ḥālet virür: *Vaziyet, hal, durum (gösteren) saç alameti göstermek.*

1. Dem-i laṭīf ü feraḥ-baḫş-ı ṣubḥ u şām-ı bahār
   Virür nişāne-i gīsū vü ḥālet-i ruḫ-ı yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 2). [nişāne-i gīsū-yı ḥālet virür,]*

nişāne-i ümmīde: *Ümit hedefi, amacı, hedef tahtası.*

1. Nīrū-yı himmet ola çü bāzū-yı ḫ∨āhişe
   İrmek olur **nişāne-i ümmīde** tīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 8). [nişāne-i ümmīde, -e]*

nişān-ı dūşīne: *Dün gecenin izi, nişanı.*

1. Bir cām-ı ṣabūḥı ile bulmaḳ bizi mümkin
   Biz **nişān-ı dūşīne** gibi serde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 4). [nişān-ı dūşīne, -e]*

nişān-ı fāl-i ḫadengüm: *Ok falının hedefi.*

1. Bāzū-yı baḫta ṭāb-ı cüvānī ki olmaya
   Olmaz **nişān-ı fāl-i ḫadengüm** gedū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 8). [nişān-ı fāl-i ḫadengüm, -üm]*

nişānın bulmaz: *Hedef bulmaz.*

1. Bī-zaḥmet-i pā ṭayy-ı menāzil olmaz
   Bī-çille-i ṣaḫt sehm **nişānın bulmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 3). [nişānın bulmaz,]*

nisār eyledüm: *Saçmak. II bir şeyin yoluna feda etmek.*

1. Bīhūde āb-rūy-ı niyāz eyledüm nis̲ār
   Meyl itmedi bu ḫāḳe o serkeş nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 3). [nis̲ār eyledüm, -dü, -m]*

nisār itdi: *Saçmak, dağıtmak.*

1. Ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem ile iştiḫārumuz
   İtdi nizār ü zerd bizi çün meh-i hilāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 5). [nisār itdi,]*

nisār itdüm: *Saçmak, dökmek; feda etmek.*

1. Nigāh-ı iltifāt itmez o şāh-ı mülk-i istiġnā
   Nisār itdüm o deñlü genc-i dilden gevher-i iḫlāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 6). [nisār itdüm, -dü, -m]*

nisār ola: *Saçılmak, serpilmek.*

1. Mīzāb-ı ḫāme bir ġazel-i āb-dārdan
   Demdür ki bāġa ab-ı leṭāfet **nisār ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 29). [nisār ola,]*

nisār ola: *Saçma, dağıtma.*

1. Mīzāb-ı ḫāme bir ġazel-i āb-dārdan
   Demdür ki bāġa ab-ı leṭāfet **nisār ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 29). [nisār ola, -a]*

nisbet: *Göre, nazaran, nisbetle.*

1. Faṣīḥā farḳ iderdi nūr-ı ṣubḥ u ẓulmet-i şāmı
   Saña **nisbetle** Ḳaysuñ yoḳ degüldi yine izʿānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 10). [nisbetle, -le]*
2. Ḫiṭāb-ı luṭfına **nisbetle** telḫ āb-ı zülāl
   Geleydi vaṣf-ı hümāyūn-ı ḳalbi taḥrīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 41). [nisbetle, -le]*

nisbet olınmaz: *Karşılaştırılmak, kıyaslanmak, benzetilmek.*

1. Ne kūha ilticā ne vüḥūşa var ülfetüm
   Ferhād u Ḳaysa **nisbet olınmaz** maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 2). [nisbet olınmaz, -ın, -maz]*

nisestenī-i seb-i tār-ı intizār: *Hasretin karanlık gecesinde oturmak. II hasretin karanlık gecesinde oturup beklemek.*

1. Nişestenī-i şeb-i tār-ı intiẓār yiter
   Müyesser olsa temāşā-yı mihr-i ruḫsāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 9). [nişestenī-i şeb-i tār-ı intiẓār,]*

nişīb: *Aşağı, dipte.*

1. Miṣāl-i sīb düşdi dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa
   Göñül gitdükçe gitdi geh firāz u geh **nişīb** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 6). [nişīb,]*

nişīmen: *Mekân, yuva, mesken.*

1. Bülbül-i ʿışḳum müsāvīdür baña āteşle gül
   Her ser-i ḫār-ı çemen aʿlā **nişīmendür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 6). [nişīmendür, -dür]*
2. Beyt-i ḥazeni baña **nişīmen**
   Gencīne-i mīm ki hükm-i Bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 139). [nişīmen,]*

nişīmen itdi: *Yurt edinmek, yuva yapmak.*

1. Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn
   Beyt-i ḥazeni baña nişīmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 136). [nişīmen itdi, -di]*

nişiste-be-dāmān-ı ḥayretüz: *Hayret eteğine konmuş [toz].*

1. Pīş-i nesīm-i ʿışḳa düşen gāh kemterüz
   Gerd-i ġamuz **nişiste-be-dāmān-ı ḥayretüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 6). [nişiste-be-dāmān-ı ḥayretüz, -üz]*

nîşter: *Keskin bıçak, neşter.*

1. Sebbābe-i nevāziş-i dest-i ṭabīb olur
   Ol **nīşter** ki cānuma gül-berg-i ṭīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 1). [nīşter,]*

niyām: *Kın, kılıç kını.*

1. Görince mevce ile cūy-bārı ẓann itdüm
   Niyāmdan aḳa bir tīġ-i şāf-ı cevher-dār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 6). [niyāmdan, -dan]*

2. Derūn-ı ḫāmeden ẓāhir olan her mıṣraʿ-ı beytüm
Niyāmından aḳan bir tīg-i cevher-dārdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 1, Mısra 2). [niyāmından, -ın, -dan]*

niyāz: *Yalvarma, yakarma; rica, istek.*

1. Göñül bīhūde ṣarf-ı āb-ı rūy itme recādan geç
Niyāz ile ne mümkin rām ola ol tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [niyāz,]*
2. Niyāzımuz nigeh-i iltifātuñı gāhī
Budur ki bāʿiş-i efzūnī-i maḥabbet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 17). [niyāzımuz, -ımuz, -]*
3. Niyāzum itmez eser hem çü nāle-i dil-i bülbül
Misāl-i berg-i ḫazān-dīde ʿarż-ı ḫālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 7). [niyāzum, -um]*
4. Kemal-i ʿışḳumı pervānede ne ḥāletdür
Niyāza şemʿa zebānında tāb u ṭāḳat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 8). [niyāza, -a]*
5. Çü yār cilve-geri oldı nāz sitemlerinüñ
Görülmedük nesi ḳaldı **niyāz** sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 2). [niyāz,]*
6. Göñül reng ü **niyāz** u nāz-ı ʿışḳ u ḥüsn-i ṣāḥib-dil
Bilür ḫākisterinden şemʿ ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 3). [niyāz,]*
7. Bu **niyāz** ile güzer-gehde kef açmış eşcār
Ki gelür berg-i gül iḥsān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 7). [niyāz,]*
8. Sīnesin yāra **niyāz** ile güşād itdürdi dil
Gūyıyā efsūn ile feth itdi bir gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 5). [niyāz,]*
9. O şūḫa itmek içün ḥarf-i nāzını tekrār
Misāl-i bülbül ider dil **niyāzını** tekrar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 25, Mısra 2). [niyāzını, -ın, -ı]*

niyāz: *Yalvarma, yakarma. II Dua.*

1. Maḥabbet ehline de āteşîn **niyāz** ister
O şūḫ-ı işve-gere āb u tāb-ı nāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 2). [niyāz,]*

niyāz: *Dua. II zikir.*

1. ʿĀlemüñ seyrinde bir abdāl-ı ḥayrānuz henüz
Kim ḳanāʿat eyledük iy dil **niyāz** u seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 4). [niyāz,]*

niyāz eyle: *Yalvarmak, ricada bulunmak.*

1. Sözde hiç sūz olmamaḳ mümkin midür
   Sen **niyāz eyle** hemān teʾsīr ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 21, Mısra 2). [niyāz eyle,]*

niyāz eyleme: *Yalvarmak, ricada bulunmak.*

1. İy dil-i bī-nevā vü sāz eyleme her maḥal niyāz
   Bil ki o naḫl-i tāzeye berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 1). [niyāz eyleme, -me]*

niyāz eyler: *Yalvarmak, ricada bulunmak.*

1. Büʾl-ʿacebdür kim nigāh-ı mestüñi eyler niyāz
   Ḥāṣılı maʿmūre-i nāzı ḫarāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 5). [niyāz eyler, -r]*

niyāz eylerüm: *Yalvarmak, ricada bulunmak.*

1. Baḳduḳca ruḫ-ı yāra **niyāz eylerüm** elbet
   Ṭūṭī gibi mirʾāt ile güftār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 5). [niyāz eylerüm, -ler, -üm]*

niyāz iderek: *Yalvarmak, dua etmek.*

1. Tārīḫini didüm **niyāz iderek**
   Ḳıla Firdevs-i Ḥaḳḳa rūḥı revān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 9). [niyāz iderek, -erek]*

niyāz itdükçe: *Yalvarıp yakarmak.*

1. Faṣīḥā bu dem-i serdümde yoḳdur sūziş-i teʾsīr
   Niyāz itdükçe yār-ı nāzenīni tünd-hū itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 10). [niyāz itdükçe, -dükçe]*

niyāz itmekde: *Yalvarıp yakarmak.*

1. Faṣīḥā durmayup pāyına düşmiş ḫāk-i pāküm dir
   Bu vech üzre **niyāz itmekde** gördüm yāra cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 10). [niyāz itmekde, -mek, -de]*

niyāz u nāz-ı ʿışḳ: *Aşkın yalvarıp yakarması.*

1. Niyāz u nāz-ı ʿışḳ idrāk olınmaz bir zemān ancaḳ
Fiġān itmekde bülbüller yaḳar pervāneler bāli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 5). [niyāz u nāz-ı ʿışḳ,]*

niyāz-ı āteşīn-i ʿandelīb-i cān-ı şeydāya: *Çılgın can bülbülünün yanık duası.*

1. Niyāz-ı āteşīn-i ʿandelīb-i cān-ı şeydāya
Taḥammül eylemez ol ter gül-i bāġ-ı ḥayā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 3). [niyāz-ı āteşīn-i ʿandelīb-i cān-ı şeydāya, -ya]*

niyāz-ı dil: *Gönül ricası.*

1. Bir gün varup cenābuña çoḳdur **niyāz-ı dil**
Taṣdī'-i ḫāk-i pāk-i der-i devlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 5). [niyāz-ı dil,]*

niyāz-ı dil-i ʿan-ṣamīm-i ṣubḥ: *Sabah vakti canı gönülden edilen dua.*

1. Görmek olurdı rūy-ı dil ol mihr-i nāzdan
İtse eser **niyāz-ı dil-i ʿan-ṣamīm-i ṣubḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 4). [niyāz-ı dil-i ʿan-ṣamīm-i ṣubḥ,]*

niyāz-ı dil-i bīmār-ı faṣīhi: *Fasihi'nin hasta gönlünün ricası.*

1. Güş eyle **niyāz-ı dil-i bīmār-ı Faṣīḥi**
İtmekde temennā-yı müdāvā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 47). [niyāz-ı dil-i bīmār-ı faṣīḥi,]*

niyāz-ı gūn-ā-gūn: *Çeşit çeşit dua.*

1. Ṣabāya açdurur eyler **niyāz-ı gūn-ā-gūn**
Hezār-muṣḥaf-ı gülden hemīşe fāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 5). [niyāz-ı gūn-ā-gūn,]*

niyāz-ı ḫuska: *Kuru, kaba rica.*

1. Niyāz-ı ḫuşka dimiş būse-i cemālüm alınmaz
Peşīz-i kem-ter ile mīve-i viṣālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 1). [niyāz-ı ḫuşka, -a]*

niyāz-ı nāme-i dil: *Gönül mektubunun ricası. II âşık mektubunun ricası.*

1. Faṣīḥ muntaẓıruz bir cevāb gelmez hiç
Niyāz-ı nāme-i dil yoḫsa yāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 14). [niyāz-ı nāme-i dil,]*

niyāz-ı naẓīreyle: *Nazire amacı, benzerini söyleme isteği.*

1. Bu şiʿri hiç **niyāz-ı naẓīreyle** iy Faṣīḥ
   Āzürdegī-i ḫāṭır-ı yārān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 9). [niyāz-ı naẓīreyle, -yle]*

niyyet: *Amaç, maksat.*

1. Elüñde ḫançer-i ser-tīz-i cevr ü bīdādüñ
   Miyān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāda **niyyetüñ** kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 4). [niyyetüñ, -üñ]*

niyyeti budur: *Karar vermek, aklına koymak.*

1. Budur kʾide kuḫl-i dīde-i cān
   İḫlāṣ ile niyyeti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 78). [niyyeti budur, -dur]*

nizā-ı ʿömri: *Ömür kavgası, çekişmesi. II yaşam mücadelesi.*

1. İtdi bizi fārig̱-ı kem ü keyf
   Ḳaṭʿitdi **nizā-ı ʿömri** çün seyf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 14). [nizā-ı ʿömri, -i]*

niẓām bulmazdı: *Düzenlemek, düzeltmek II doğru yola ulaştırmak.*

1. Sen olmasañ iy şeh-i risālet
   Bulmazdı niẓām ḥāl-i ādem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 22). [niẓām bulmazdı, -ma, -z, -dı]*

niẓām ola: *Düzenli olmak, hizaya girmek.*

1. Aḥvāl-i Faṣīḥ-i pür-melāmet
   Feyżuñla ola nizām ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 59). [nizām ola, -a]*

niẓāmi: *Düzenli, tertipli, usulüne uygun.*

1. Niẓāmiydi naẓmda ḫ∨āce-i ṣānīydi inşāda
   Hüner-senc ü maʿārif-perver üstād-ı suḫan-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 53). [niẓāmiydi,]*

nizām-ı ṣāliḥ ola: *Dini emirlere uyanların yolu olsun.*

1. İy dürr-i yetīm-i bī-behāya
   Deryā-yı kerem yem-i mürüvvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 57). [nizām-ı ṣāliḥ ola,]*

nizām-ı salṭanat: *Sultanlığın düzeni, kuralı. II Saltanat ve egemenliğin töresi, kanunu.*

1. Vaṣl-ı cānān eylemez bir ḥāl ile şirket ḳabūl
   Kim **nizām-ı salṭanat** elbette bī-enbāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 6). [nizām-ı salṭanat,]*

nizār ü zerd itdi: *Zayıf ve sararmış halde olmak.*

1. Ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem ile iştiḫārumuz
   İtdi nizār ü zerd bizi çün meh-i hilāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 5). [nizār ü zerd itdi, -di]*

nizār u zerd olup: *Zayıf, bitkin, dermansız ve solgun olmak.*

1. Faṣīḥ ol āfitāb-ı ʿālem-ārādan olaldan dūr
   Nizār u zerd olup cism-i ġam-efgārı hilāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 10). [nizār u zerd olup, -up]*

noḳsān: *Eksiklik. Noksanlık.*

1. Ḳābil mi gele żiyāsına hiç **noḳsān**
   Bir şemʿada biñ şemʿ-i fürūzān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 3). [noḳsān,]*

nokṭa: *Nokta (sevgilinin yüzündeki ben bağlamında).*

1. Sefīd olurdı o dem **noḳṭalar** miṣāl-i leʾāl
   ʻUluvv-i ḳadrini gūş itse āb-ı çāh-ı ʻamīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 43). [noḳṭalar, -lar]*

noḳṭa: *Nokta. Küçük şey.*

1. Her beytüm olup maḫzen-i esrār-ı maʻārif
   Her **noḳṭa** aña bir dür-i yektā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 26). [noḳṭa,]*

nokṭa: *Nokta. II zerre kadar yanlışlık bağlamında.*

1. Ḫaṭā ṣanma o müşgīn-ḫāl rūy-ı meh-cebīnüñde
   Cemālüñ muṣḥaf-ı ṣunʿ-ı Ḫudādur **noḳṭa** sehv olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 26, Mısra 2). [noḳṭa,]*

nokṭa-i ḥall: *Güç, kuvvet noktası.*

1. Evṣāf-ı şerīfüñ eylemişdür imlā
   Bīhūde degüldür bu ḳadar **noḳṭa-i ḥall** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 4). [noḳṭa-i ḥall,]*

nokṭa-i naẓm-ı münīrüñ: *Parlak, ışık veren şiirlerinin her bir harfi.*

1. Āsumān-ı feyż-ı maʿnādur ki ṭabʿuñ iy Faṣīḥ
   Noḳṭa-i naẓm-ı münīrüñ mihr-i rūşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 10). [noḳṭa-i naẓm-ı münīrüñ, -üñ]*

nokṭa-i neshi: *Suretini çıkarma, bir nüshasını alma, istinsah etme.*

1. Aʿdānuñ olur revzen-i çeşmine Faṣīḥ
   Her **noḳṭa-i nesḫi** ḫaṭṭ-ı beytüm bir mīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 4). [noḳṭa-i nesḫi, -i]*

nokṭa-i ser-ṣūre-i nūr: *Nur suresinin başındaki nokta. II Nur suresinin başındaki 'nun' harfinin noktası veya Nur suresinin başındaki besmelenin 'be' harfinin noktası.*

1. Şeb degül **noḳṭa-i ser-ṣūre-i Nūr**
   İftiḫār eyler anuñ ile şüḫūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 7). [noḳṭa-i ser-ṣūre-i nūr,]*

nʾola: *Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?.*

1. Ḫaṭuñ görüp **nʾola** dil naġme-senc-i şevḳ olsa
   Nevā-yı bülbül-i zāra bahār olur bāʿiṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 7). [nʾola,]*
2. Meksūr olursa dil gażab-ı yārdan **nʾola**
   Tāb-āver olmaḳ āteşe mümkin midür zücāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 7). [nʾola,]*
3. Dil eylemezse ġayrı dere **nʾola** ilticā
   Anuñ penāha der-geh-i pīr-i muġānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 7). [nʾola,]*

4. Nʾola pür-gūy isem hemīşe Faṣīḥ
   Ḫoş ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 13). [nʾola,]*
5. Destümde Faṣīḥā hünerüm var hünerüm var
   ʿĀlem **n**ʾ**ola** ger cevr ü sitem eylese her dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 9). [nʾola,]*
6. Faṣīḥüñ olsa **n**ʾ**ola** şiʿri āteşīn-lehce
   Hevā-yı ʿışḳuñ ile fikr ü kārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 9). [nʾola,]*
7. Bir laḥẓa dīdeden **n**ʾ**ola** dil itmese cüdā
   Ḫaḳ-i cenāb-ı izzetüñi ṭūṭiyā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 7). [nʾola,]*
8. Engüşt-nümā-yı ʿālem olursa **n**ʾ**ola** o māh
   Ebrūsı āsumān-ı leṭāfet hilālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [nʾola,]*
9. Görince yārı **n**ʾ**ola** ʿarż-ı sūz iderse Faṣīḥ
   Ki şemʿa yanmada pervāne nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [nʾola,]*
10. Dīdeden aḳsa bu demlerde **n**ʾ**ola** seyl-āb-ı eşk
    Bu maḥal cūş-āverī-i cūy-bār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [nʾola,]*
11. Sīnemde penbelerle **n**ʾ**ola** ṣaḳlasam anı
    Dāġ-ı maḥabbetüñ baña bir yādigārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 7). [nʾola,]*
12. Āvīze-i gūş itse Faṣīḥā **n**ʾ**ola** herkes
    Bu dürr-i girān-māye-i deryā-yı suḫandür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 7). [nʾola,]*
13. Nāleden olsa **n**ʾ**ola** māḥẓūẓ o ṭıfl-ı ʿişve-ger
    ʿĀşıḳa cevr ü cefāda daḫı nev-āġāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 7). [nʾola,]*
14. ʿUşşāḳa şimdi az görinse **n**ʾ**ola** Faṣīḥ
    Döndi hilāle ża‘f ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 9). [nʾola,]*
15. Gözden dem-ā-dem aḳsa **n**ʾ**ola** cūy-ı ḫūnumuz
    Oldı şikest-i ṭāʿne zücāc-ı derūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 1). [nʾola,]*
16. Āb-dār olsa **n**ʾ**ola** nev-bāvesi naḫl-i dilüñ
    Dīdeden kesb eylemiş feyż-nümāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 7). [nʾola,]*
17. Biz kim keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz **n**ʾ**ola**
    Aşıla ṭāḳ-ı ʿarş-ı berīne ḳırābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 7). [nʾola,]*
18. Endīşemüz Faṣīḥ perīşān ise **n**ʾ**ola**
    Āşüfte zülf-i dil-bere vā-beste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 9). [nʾola,]*
19. Eṣer-i kilk-i Faṣīḥā **n**ʾ**ola** olınsa eger
    Naẓar-ı ṣaʿd-i ʿatā-rūda ẓuhūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 9). [nʾola,]*

20. Göñül iderse **nʾola** cüst ü cūy-ı kūy-ı neşāṭ
    Niçe dem oldı ki güm-geşte-rāh-ı miḥnetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 8). [nʾola,]*
21. Az seng-i tāʿnesin yimedi düşmenüñ **nʾola**
    Bī-berg ü bār olursa nihāl-i taḥammülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 7). [nʾola,]*
22. Şu inse ayaġına **nʾola** serv-i gül-zāruñ
    Ḳudūmüñe müteraḳḳıb sitāde-ber-pādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 6). [nʾola,]*
23. Geçerse dil **nʾola** nüh-perde-i zer-endūdı
    Mesīḥ-veş aña taḥmīl-i sūzen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 5). [nʾola,]*
24. Ḫāme-i şiʿrüm Faṣīḥ olsa **nʾola** muʿciz-edā
    Mebde-i feyyāzdan her demde mülhemdür gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 9). [nʾola,]*
25. Her zemānlar iḫtilāṭ itse **nʾola** seyl-āb-veş
    Bahr-i ʿışḳuñ eskiden göz āşināsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 3). [nʾola,]*
26. Nāz itse **nʾola** cihāna ol gül
    Bir ġonçe vü ṣad hezār bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 1). [nʾola,]*
27. Faṣīḥ maʿni-i şiʿrüm leẕīẕ olursa **nʾola**
    Ki vaṣf-ı laʿlin ider ḫāme-i şeker-bārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 9). [nʾola,]*
28. Ḫāliyle ruḫı lāle-i eşküfte-i gülşen
    Ḫāmem **nʾola** eşkiste-ṣarīr olsa Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 10). [nʾola,]*
29. Ḫāmem **nʾola** eşkiste-ṣarīr olsa Faṣīḥā
    Envār-ı tecellī-i suḫan eyledi elken *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 9). [nʾola,]*
30. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende üzre dūd
    Ruḫsāruñ üzre itse **nʾola** ḫaṭṭ-ı nev vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 1). [nʾola,]*
31. Saña **nʾola** iy Mesīḥ-güftār
    İy feyż-niṣār u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 15). [nʾola,]*
32. Saña **nʾola** iy Mesīḥ-güftār
    İy feyż-niṣār u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 15). [nʾola,]*
33. Olsaḳ **nʾola** ser-figende çün bu tīmār
    Bālāya nigāh idemezüz maḥcūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 3). [nʾola,]*
34. Bu çarḫdan itsem **nʾola** feryād-ı ḥalāṣ
    Sen sīm-teni ḳoynına ḳor her eşḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 1). [nʾola,]*
35. Ḳays ile **nʾola** cünündan olsam hem-pā
    Sevdā-yı ser-i kāküli var başumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 3). [nʾola,]*

36. Nʾola ṣad-pāre ḳılsam cism-i zārum seng-i miḥnetle
Nʾola dest-i teʾessüfle bir itsem ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 7). [nʾola,]*
37. Nʾola ṣad-pāre ḳılsam cism-i zārum seng-i miḥnetle
Nʾola dest-i teʾessüfle bir itsem ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 8). [nʾola,]*

nʿola: *Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?*

1. Zülfüñde dil iderse **nʿola** vuṣlatuñ ṭaleb
Dirler ki müstecāb olur elbet duʿā-yı şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 1). [nʿola,]*
2. Ḳānūn-nevāz-ı midḥat-i faḫr-i güzīn olur
Olsa nevā-yı naẓmı Faṣīḥüñ **nʿola** bülend *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [nʿola,]*
3. Nʿola ruḫsārına cān atsa dil-i sūzende
Murġ-ı pervānenüñ elbet hevesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [nʿola,]*
4. Hevā-yı āteş-i gül dûd-ı sünbül eyledi germ
Nihāl-i bāġ giyerse **nʿola** libās-ı sepīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 14). [nʿola,]*
5. Feyż olsa Faṣīḥā **nʿola** naẓm-ı terimüzde
Biz peyrevī-i Fāʿiżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [nʿola,]*

nola: *Ne çıkar, şaşılır mı?*

1. Ādemi bende iderler bu perī-rū begler
Nola dil beste-i fitrāk-i maḥabbetse Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 9). [nola,]*

n'ola: *Ne olur? Ne çıkar?*

1. Dil olsa **n'ola** leb-i laʿl-i nābdan müteleẕẕiẕ
Olur meẓāḳı olanlar şarābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 1). [n'ola,]*
2. N'ola güftāra gelmeseñ her dem
Ġonçe-i gül gibi teng-femsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 5). [n'ola,]*
3. Bülbül-i ʿışḳuñ olsa **n'ola** Faṣīḥ
Ḥüsn ile gül gibi müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 9). [n'ola,]*
4. Mülk-i dil ü cān olsa **n'ola** sūḫte yir yir
Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 9). [n'ola,]*

5. Ṭūṭī-ṣıfat olsam **n'ola** pür-gūy Faṣīḥā
   Her dem nigeh-i āyīne-i yār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 13). [n'ola,]*
6. Āzāde olsa **n'ola** Faṣīḥā Hümā gibi
   Dil-ḫᵛāhı üzre bulmadı dil murġı āşiyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 9). [n'ola,]*
7. N'ola meyl itmesem aġyār varken bezm-i dil-dāra
   Yazıḳdur ġonçeyi ḫār ile görmek bülbül-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 1). [n'ola,]*
8. Sikender āyīnesi rūyı laʿli āb-ı Ḫıżırdur
   N'ola iderse şeh-i baḥr ü berri ʿabd-i kemīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 6). [n'ola,]*
9. Rūz u şeb **n'ola** fiġān eylese giryān olsa
   Dil alışmadı ġam u ġuṣṣa-i hicrāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 3). [n'ola,]*
10. Nihāl-i bāġ giyerse **n'ola** libās-ı sepīd
    Şüküfte ġonçe-i rengīni nev-bahārīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 21). [n'ola,]*
11. Nihāl-i bāġ giyerse **n'ola** libās-ı sepīd
    Şüküfte ġonçe-i rengīni nev-bahārīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 15). [n'ola,]*
12. Laġzīde olursam **n'ola** geh rāh-ı suḫanda
    Mest eyledi keyfiyyet-i ṣahbā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 21). [n'ola,]*
13. Güsterde olursa **n'ola** geldükde ḫırāma
    Zīr-i ḳādem-i ḫāmeme dībā-yı ma'ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 29). [n'ola,]*
14. Her lafẓı şifā virse **n'ola** ṣadra ki oldur
    Dānende-i her ḫāṣṣa-i eşyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 45). [n'ola,]*
15. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
    Feyż olsa Faṣīḥā **n'ola** naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fā'iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 30). [n'ola,]*
16. N'ola ders-i fiġāna başlasa pervāne bülbülden
    Arar yanmaġa bulmaz n'eylesün şemʿ-i şebistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 47). [n'ola,]*
17. Rāh-ı ġam-ı intiẓāra bī-ġāyet imiş
    Bī-tāb ḳalursa **n'ola** esb-i dil ü cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 4). [n'ola,]*
18. Dirlerse **n'ola** rūyuma ṣu altunı
    Olmaḳda hemīşe giryeden ġarḳa-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 4). [n'ola,]*

nʾolur; *Ne olur? şaşılır mı?*

1. Görürken ġonçe-i şād-ābı efġān itmedür kāruñ
   Nʾolur faṣl-ı ḫazān ḥāl-i dil-i nā-şāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 4). [nʾolur,]*

nücūm: *Yıldızlar.*

1. Kemāl-i luṭfuña dil-besteyem muḥaṣṣal-ı ḥāl
   Hemīşe ola muḳarrer **nücūma** sa‘d ile naḥs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 82). [nücūma, -a]*
2. Nʾeylerdi **nücūmda** neẓāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 43). [nücūmda, -da]*

nücūm: *Yıldız.*

1. Mihr ü meh ü **nücūm** u felek ādem ü melek
   Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 5). [nücūm,]*
2. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre **nücūm** itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 1). [nücūm,]*
3. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre **nücūm** itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 1). [nücūm,]*

nüh: *Dokuz, sayı sıfatı.*

1. Yirinde şūriş-i ġavġāsı gerçi devr eyler
   Bu **nüh** piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 6). [nüh,]*

nüh eflāk: *Dokuz (kat) gök. II gökyüzü.*

1. Bezminde **nüh eflāk** bilürin ṭabaḳ-ı nuḳl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 6). [nüh eflāk,]*

nüh felegi: *Dokuz kat gök.*

1. İy meh güẕer-i tīr-i ḳażādan ḥaẕer eyle
   Bu **nüh felegi** başuña ister siper eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 2). [nüh felegi, -i]*

nüh felekde: *Dokuz kat gökyüzü. II gökyüzü.*

1. Ṭoġmaz saña s̱ānī **nüh felekde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 7). [nüh felekde, -de]*

nüh-ecrām: *Dokuz yıldız, gezegen.*

1. Bu bezm-i bī-medār üzre ki **nüh-ecrām** ḳoymışlar
   Ṣafā cāmın tedārik itmemişler nām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 1). [nüh-ecrām,]*

nüh-eflāk: *Dokuz felek, dokuz kat gök.*

1. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum ki **nüh-eflāk**
   Eṣer-i āh-ı ṣubḥ-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 3). [nüh-eflāk,]*

nüh-felek: *Dokuz felek, dokuz kat gök.*

1. Ki **nüh-felekde** de ḳalmaz bu rūzgār-ı ʿömr
   Düşüp naẓardan olur necm-eṣerleri sāḳıṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [nüh-felekde, -de, -]*

nüh-peder: *Dokuz tane baba. II felek, talih.*

1. Faṣīḥ bir dür-i yektā-yı mihr-perverdüz
   Yetīmi olmamışuz çār-ümm ü **nüh-pederüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 10). [nüh-pederüñ, -üñ]*

nüh-perde-i zer-endūdı: *Altın kaplamalı dokuz kat felek.*

1. Geçerse dil nʾola **nüh-perde-i zer-endūdı**
   Mesīḥ-veş aña taḥmīl-i sūzen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 5). [nüh-perde-i zer-endūdı, -ı]*

nüh-piyāle-i çarh-ı pür-inḳılāb: *Sürekli değişen feleğin dokuz kadehi. II dokuz kat göğün sürekli hareket halinde olması bağlamında.*

1. Yirinde şūriş-i ġavġāsı gerçi devr eyler
   Bu nüh piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 6). [nüh-piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb,]*

nüh-sipihr-i bī-ḳarāruñ: *Karasız dokuz kat gök.*

1. Nüh-sipihr-i bī-ḳarāruñ irtifāʿı iy Faṣīḥ
   Dergeh-i sulṭān-ı ʿālī-şānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 9). [nüh-sipihr-i bī-ḳarāruñ, -uñ]*

nüh-ṭās-ı nigūnuñ: *Ters dönmüş, tersine çevrilmiş dokuz tas, kadeh.*

1. Bahār olsa yine ʿālem diger-gūn olduġın görsek
   Bu **nüh-ṭās-ı nigūnuñ** cāmı gül-gūn olduġın görsek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 42, Mısra 2). [nüh-ṭās-ı nigūnuñ, -uñ]*

nühüfte: *Gizli olarak, saklı.*

1. Şemm-i gül-i sefīdine muḥtācdur Faṣīḥ
   Zīrā **nühüfte** ol mehe var bir cevābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 10). [nühüfte,]*

nuḫustīn: *Ilk, evvel.*

1. Seyl-āb-ı eşk-i ter ki gözümden revānedür
   Ṭūfān-ı āherīne **nuḫustīn** nişānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 2). [nuḫustīn,]*

nukat-ı dīde: *Göz bebeği, gözün karası.*

1. Miṣāl-i ḫāme sirişk-rīzi-i dem-ā-dem-i ġamdan
   Sefīd olup **nuḳaṭ-ı dīde** döndi naḳş-ı nigīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 10). [nuḳaṭ-ı dīde,]*

nuḳāṭ-ı jāle: *Şebnem taneleri.*

1. Nümūne-i varaḳ-ı sebz kʾola şemīm-niṣār
   Çemen ṣahīfesi olmış **nuḳāṭ-ı jāle** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 3). [nuḳāṭ-ı jāle,]*

nukāt-ı seb-nem-i ter: *Taze çiy tanecikleri.*

1. Ḳonmış **nuḳāṭ-ı şeb-nem-i ter** ṣaḥf-ı güllere
   Bir bir hezār yāda getürmiş rivāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 3). [nuḳāṭ-ı şeb-nem-i ter,]*

nuḳāṭṭ-ı jāle: *Şebnem taneleri.*

1. Nümūne-i varaḳ-ı sebz kʾola şemīm-niṣār
   Çemen ṣahīfesi olmış nuḳāṭ-ı jāle ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 3). [nuḳāṭṭ-ı jāle,]*

nükhet-i berg-i semen: *Yasemin yaprağının güzel kokusu.*

1. Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿışḳum **nükhet-i berg-i semen** bilmem
   Dimāġ-ı pīr-i Kenʿānum şemīm-i pīrehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 1). [nükhet-i berg-i semen,]*

nükhet-i kākül-i müşgīn-eserüñ: *Siyah renkli saçın güzel kokusu.*

1. Beyʿ iderseñ alalum nefḫasını biñ cāna
   Nükhet-i kākül-i müşgīn-eserüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 6). [nükhet-i kākül-i müşgīn-eserüñ, -üñ]*

nükhet-i zülfin: *Saç kokusu.*

1. Alıcak bād-ı ṣabādan **nükhet-i zülfin** göñül
   Eyleyen āşüfte-dil ʿuşşāḳı hep budur dimiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 28, Mısra 1). [nükhet-i zülfin, -in]*

nükhet-i zülfin: *Saç kokusu.*

1. Dimeñ bād-ı ṣabādan **nükhet-i zülfin** temennā it
   Baña taḥmīl-i bār-ı imtinān-ı rūzgār itmeñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 35, Mısra 1). [nükhet-i zülfin, -in]*

nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin: *Gönül çelen sevgilinin saçlarının güzel kokusu uman.*

1. Ṣabādan her seḥer **nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin**
   Perīşān-ḫ∨āhiş olma iy göñül bīhūde bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 3). [nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin, -sin]*

nukl: *Meze, çerez.*

1. Meclis-i ʿışḳuñ saña keyfiyyetin naḳl eyleyem
   Nuḳlı laḫt-ı dil mey-i peymānesi ḫūn-ı derūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 4). [nuḳlı, -ı]*

nuḳl eyleyüp: *Meze etmek, eylemek.*

1. Nūş olunsun şerbet-i cām-ı ṣafā nev-rūzdur
   Cevherî maʿcūn-ı laʿl-i dil-beri **nuḳl eyleyüp** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 3). [nuḳl eyleyüp, -yüp]*

nukl-i sitem-i simāt-ı dehri: *Feleğin, talihin sofrasındaki cefası mezesi.*

1. Nuḳl-i sitem-i simāṭ-ı dehri
   Hażm itmede miʿde-i ṣaḥīḥüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 14, Mısra 1). [nuḳl-i sitem-i simāṭ-ı dehri, -i]*

nükte: *İnce söz, nükte.*

1. Bir **nükte** ile mücāb ider ʿışḳ
   Ṣad-ʿaḳl-ı Felāṭūn-intiṣābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 6). [nükte,]*
2. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi dehāna gelüp hem
   O **nükte** ḥālli içün de birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 6). [nükte,]*
3. Güşāde olmadı esrār-ı laʿl-i gül-nārı
   O **nükte** ḥālli hezārān ḥışāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 10). [nükte,]*

nükte-dānı olmasun: *Ince manalı sözlerden anlayan olmamak.*

1. Faṣīḥüñ ġamla eylersin zebānın beste-i ḥayret
   Bu bezmüñ iy felek hiç **nükte-dānı olmasun** dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 10). [nükte-dānı olmasun, -ma, -sun]*

nükte-i sübḥānī: *Ilahi (olan) güzel, ince, zarif söz.*

1. Degül mümkin bu luṭfuñ şükrin itmek fi'l-meşel her mū
   Tenümde itse de kār-ı zebān **nükte-i sübḥānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 70). [nükte-i sübḥānī,]*

nükte-serā: *Özlü deyişler.*

1. Ol ṭūṭī-i şīrīn-suḫanüm **nükte-serā**
   Düşdükde bu dām-ı ḳayda üstād ḳażā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 1). [nükte-serā,]*

nükte-şināṣ-ı suʿarā: *Şairlerin ince manadan anlayanları.*

1. Müşkilāt-ı suḫan-i remz-i lebin ḥall idemez
   Yoḳ yire saʿy ider **nükte-şināṣ-ı şuʿarā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 4). [nükte-şināṣ-ı şuʿarā,]*

nümāyān: *Görünen, açık, âşikâr.*

1. Niçe şekl ile **nümāyān** gözi bir cādūdur
   Gāh şeh-bāz-ı şikārı gehi āhū-yı Ḫoten *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [nümāyān,]*

nümāyiş: *Gösteriş.*

1. Zeyn itdi cismi dāġ ile ol ḥadde kim Faṣīḥ
   Hengām-ı gülde böyle **nümāyiş** görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 10). [nümāyiş,]*
2. Mirʾāt-ı ruḫuñ eserleridür
   Eflāk ü zemînde bu **nümāyiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 10). [nümāyiş,]*

nümūne: *Örnek, misal.*

1. Ḥażrāda **nümūne** naḫl-i sidre
   Deryāda şalınsaʿaks-i bedre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 9). [nümūne,]*

nümūne-i yaraḳ-ı sebz olmış: *Yeşil yaprak gibi olmak.*

1. Nümūne-i varaḳ-ı sebz kʾola şemīm-niṣār
   Çemen ṣahīfesi olmış nuḳāṭ-ı jāle ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 3). [nümūne-i varaḳ-ı sebz olmış, -mış]*

nûr: *Hz. Muhammed'in nuru.*

1. Nūruñla bulur maḳāmı sālik
   İy şemʿine sūḫte melāʾik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 49). [nūruñla, -uñ, -la]*

nûr: *Nur, ışık.*

1. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin gönder
   Beni bir **nūra** vāṣıl it ki yā Rab ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 3). [nūra, -a]*
2. Bī-sāye münevver āfiṭābuñ
   Ḫalḳ eyledi **nûrdan** Ḫallāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 35). [nûrdan, -dan]*

nūr ʿalā-nūr olsun: *Nur üzerine nur, artı güzellik olmak.*

1. Ser ḫumār ile girān dīde-i ter şūr olsun
   Bir iki cām içelüm **nūr ʿalā-nūr olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 2). [nūr ʿalā-nūr olsun, -sun]*

nūrānī: *Işıklı, nurlu.*

1. Degül mümkin şeb-i tār ile rūz-ı rūşeni temyīz
   O deñlü eyledi āfāḳı mihr-i rāyı **nūrānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 46). [nūrānī,]*

nūr-baḫş-ı āfāk: *Ufukların ışık saçması.*

1. V'ey maḥfili ber-ser-i muʿallā
   İy ṭalʿatı **nūr-baḫş-ı āfāḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 25). [nūr-baḫş-ı āfāḳ,]*

nūr-ı ʿalā: *Yüce, nefis parlaklık.*

1. Ser ḫumār ile girān dīde-i ter şūr olsun
   Bir iki cām içelüm nūr ʿalā-nūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 2). [nūr-ı ʿalā,]*

nūr-ı cemālüñ: *Yüz güzelliği, yüzünün ışığı, aydınlığı.*

1. Bedr-i münīri naʿl-i berātuñ nişānıdur
   Mihr-i sipihr **nūr-ı cemālüñ** vüfūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 4). [nūr-ı cemālüñ, -üñ]*

nūr-ı cemālüñde: *Yüz güzelliği, yüzünün ışığı, aydınlığı.*

1. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha **nūr-ı cemālüñde** hiç şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [nūr-ı cemālüñde, -üñ, -de]*

nūr-ı cemālüñde: *Güzelliğin nuru II (sevgilinin) güzel, aydınlık yüzü.*

1. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha **nūr-ı cemālüñde** hiç şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [nūr-ı cemālüñde, -üñ, -de]*

nūr-ı çeşm-i iştiyāḳum: *Özlem duyan gözlerin, özlemli bakışların ışığı.*

1. Ol melek-ruḫsārı görmeklik beni med-hūş ider
   Nūr-ı çeşm-i iştiyāḳum nār-ı eymendür bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 8). [nūr-ı çeşm-i iştiyāḳum, -um]*

nūr-ı çeşmüm: *Göz nuru. II sevgili.*

1. Seni gördükde dīdem ʿālemi ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler
   Olup iy **nūr-ı çeşmüm** görmesem rūyuñ cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 4). [nūr-ı çeşmüm, -üm]*

nûr-ı dīde-i zehr-ābe: *Zehirli suyun gözünün nuru.*

1. Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd
   Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i ‘izzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 35). [nûr-ı dīde-i zehr-ābe, -e]*

nûr-ı dīde-i zehrā’ya: *Hz. Fatıma'nın gözlerinin nuru (Hz. Hüseyin).*

1. O ẓulmi eyledi aʿdā-yı kīne-ḫ∨āh bana
   Ki **nûr-ı dīde-i Zehrā’ya** itdi anı Yezīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [nûr-ı dīde-i zehrā’ya, -ya]*

nûr-ı dīde-i zehrāya: *Hz. Fatıma'nın gözlerinin nuru (Hz. Hüseyin).*

1. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
   O ẓulmi eyledi a‘dā-yı kīne-ḫ∨āh bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [nûr-ı dīde-i zehrāya, -ya]*

nūr-ı dü-çeşm: *Iki gözün nuru.*

1. Gel ġayra şitāb ile varup olma ʿaraḳ-rīz
   İy **nūr-ı dü-çeşm** itme telef āb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 4). [nūr-ı dü-çeşm,]*

nūr-ı dü-çeşm-i ehl-i bīnis: *Basiret (hakikati kalbiyle hissedip anlayan) ehlinin iki gözünün nuru II Hz. Muhammed.*

1. İy mihr-i sipihr-i āferīniş
   V'ey **nūr-ı dü-çeşm-i ehl-i bīniş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 2). [nūr-ı dü-çeşm-i ehl-i bīniş,]*

nūr-ı dü-cesmüm: *Iki gözün nuru.*

1. Yaʿḳūbdan aḥvāl-i dilüm besbeter oldı
   Giryeyse benüm **nūr-ı dü-çeşmüm** yiter oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 85, Mısra 2). [nūr-ı dü-çeşmüm, -üm]*

nūr-ı feraḥ: *Iç açan, gönül açan, sevindiren nur.*

1. Ṣunuldı destüme mihr-i şafaḳ-nümā-yı ḳadeḥ
   Pür itdi külbe-i aḥzān-ı cānı **nūr-ı feraḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 10, Mısra 2). [nūr-ı feraḥ,]*

nūr-ı ḫudā: *Allah'ın nuru.*

1. İẕār-ı āteşīnüñ görse şemʿ-i pür-żiyā derler
   Şerer ṣanma ruḫuñdan āteş iy **nūr-ı Ḫudā** derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [nūr-ı ḫudā,]*

nūr-ı ḥüsniyle: *Güzellik nuru.*

1. Pür olmış ol mehüñ mīzān-ı dīdeñ **nūr-ı ḥüsniyle**
   Anuñçün necm-i eşki zāʾil itmez mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 7). [nūr-ı ḥüsniyle, -i, -yle]*

nūr-ı ḥüsnüñ: *Güzellik nuru.*

1. Ruhuña mihr-veş nigāh olmaz
   Nūr-ı ḥüsnüñ niḳābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 14). [nūr-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

nūr-ı mihr ü māha: *Ay ve güneşin parlaklığı.*

1. Tāb-ı ḥüsn-i rūyı **nūr-ı mihr ü māha** dāġ olur
   Yoḳ nigāha tābı āteşden niḳāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 7). [nūr-ı mihr ü māha, -a]*

nūr-ı mübeyyen: *Açıklanmış, beyan edilmiş parlaklık.*

1. İy naḳş-i ʿacībe-i Ḫudāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 14). [nūr-ı mübeyyen,]*

nūr-ı mücessemsin: *Gözle görünür nur.*

1. Kemāl üzre ṭarāvet var ten-i pāk ü laṭīfüñde
ʿAceb rūḫ-ı muṣavversin ʿaceb **nūr-ı mücessemsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 6). [nūr-ı mücessemsin, -sin]*

nūr-ı rab: *Her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah'ın nuru.*

1. Sensin ol yektā vücūd-ı bī-naẓīr iy **nūr-ı Rab**
Ẕātuñ oldı on sekiz biñ ʿālemi ḫalḳa sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 1). [nūr-ı rab,]*

nūr-ı ṣafvet: *Temizlik, hâlislik aydınlığı.*

1. Bu güne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
Ne cüy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 5). [nūr-ı ṣafvet,]*

nūr-ı ṣubh: *Sabah vaktinin ışığı.*

1. Faṣīḥā farḳ iderdi **nūr-ı ṣubḥ** u ẓulmet-i şāmı
Saña nisbetle Ḳaysuñ yoḳ degüldi yine izʿānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 9). [nūr-ı ṣubḥ,]*

nūr-ı ṣuʿūr: *Bilinç, anlayış aydınlığı.*

1. İtmekde ḳuṣūr itmeye ẕikr ü fikrüñ
Yā Rab dile vir **nūr-ı şuʿūr** ile şühūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 4). [nūr-ı şuʿūr,]*

nūş eyleyicek: *(şarap) içmek, yudumlamak.*

1. Nūş eyleyicek bir iki sāġar
İtdüñ ġam-ı ʿālemi nigūn-ser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 11). [nūş eyleyicek,]*

nūş idelden: *İçmek, yudumlamak.*

1. Göñülde zühd ü mey-ḫ∨ārīyi çün seng ü sebūy itdüm
İdelden nūş cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 5). [nūş idelden, -el, -den]*

nūş ideyüm: *İçmek, yudumlamak.*

1. Belki defʿ ide ḫumār-ı ġam-ı hicrānı Faṣīḥ
   Ṭarḫ-ı bezm eyleyeyüm cām-ı ṣāfa **nūş ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 10). [nūş ideyüm, -e, -yüm]*

nūş idince: *İçmek, yudumlamak.*

1. İdince nūş bir iki piyāle-i rengīn
   Ḥarāret-i dil-i sūẕānı eyledüñ teskīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 1). [nūş idince, -ince]*
2. Zehr-i mevti idince nūş aña
   Tārīḫ oldı vefāt-ı hemşīrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 3). [nūş idince, -ince]*

nūş idüp: *İçmek, yudumlamak.*

1. Māh-ı nevi görince didüm cürʿasın ḳomış
   Ṣahbā-yı sāġar-ı felegi **nūş idüp** zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 2). [nūş idüp, -üp]*

nūş itdügüm: *Içmek, şarap içmek.*

1. Neşve-i cām-ı mey-i ʿışḳuñla bir ḥāletdeyüm
   Ḫūn-ı dil mi bilmezin **nūş itdügüm** ṣahbā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [nūş itdügüm, -düg, -üm]*

nūş itdürür: *Içmek. II şarap içmek.*

1. Laḫt laḫt itdürdi ceyb-i ṣabrumı fürḳat bana
   Gelse kāse ḫūn-ı dil **nūş itdürür** ḥasret bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 2). [nūş itdürür, -dür, -ür]*

nūş itseñ: *Içmek.*

1. Defʿ olınmaz ʿaceb ḫumārdur bu
   Heft cām-ı sipihri itseñ nūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 5). [nūş itseñ,]*

nūş itseñ: *İçmek.*

1. Defʿ olınmaz ʿaceb ḫumārdur bu
   Heft cām-ı sipihri itseñ nūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 5). [nūş itseñ, -se, -ñ]*

nūs olunsun: *İçmek.*

1. Nūş olunsun şerbet-i cām-ı şafā nev-rūzdur
   Cevherî maʿcūn-ı laʿl-i dil-beri nuḳl eyleyüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 4). [nūş olunsun, -sun-un, -sun]*

nūş-ı cām: *İçki içmek.*

1. Nūş-ı cām eyle sebū-yı bādeyi āgūşa al
   Mevsim-i ʿayş u ṭarab būs u kenār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 3). [nūş-ı cām,]*

nūs-ı cām-ı bāde: *Şarap kadehini içen. II (sürekli) şarap içen.*

1. Hemīşe **nūş-ı cām-ı bāde** eyler ārzū meşreb
   Yeñilmez nʿeyleyem iy sāḳi-i āyīne-rū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [nūş-ı cām-ı bāde,]*

nūs-ı cām-ı bāde: *Şarap kadehini içen. II (sürekli) şarap içen.*

1. Hemīşe **nūş-ı cām-ı bāde** eyler ārzū meşreb
   Yeñilmez nʿeyleyem iy sāḳi-i āyīne-rū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 1). [nūş-ı cām-ı bāde,]*

nūs-ı cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳa idelden: *Aşk yüzünden insanı yere seren şarap kadehi yudumu.*

1. Göñülde zühd ü mey-ḫ∨ārīyi çün seng ü sebūy itdüm
   İdelden nūş cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 5). [nūş-ı cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳa idelden,]*

nūs-ı cām-ı ġuṣṣa: *Keder kadehinin tatlığı.*

1. Füzūn itdi ḫumārum **nūş-ı cām-ı ġuṣṣa** gitdükce
   Gel iy sākī kerem ḳıl sāġar-ı ṣahbāyı ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 7). [nūş-ı cām-ı ġuṣṣa,]*

nūs-ı cām-ı inbisāṭ itdüñ: *Mutluluk kadehini içmek.*

1. Kimüñ bezminde māhum **nūş-ı cām-ı inbisāṭ itdüñ**
   Süzülmiş nergis-i mestüñ açılmış verd-i ḫandānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 9). [nūş-ı cām-ı inbisāṭ itdüñ, -dü, -ñ]*

nūş-ı cān: *Yiyip içme.*

1. Nūş-ı cān bolġay ayā muġbeççe-i ġonçe-dehen
   Mey gibi sanga ḥelāl eylediler ḳan-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 7). [nūş-ı cān,]*

nūş-ı mey: *İçki içmek.*

1. Bildük bunı kim ẕevḳ u ṣafā-yı gülşen
   Nūş-ı mey ile seyr-i ruḫ-ı dil-ber imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 4). [nūş-ı mey,]*

nūş-ı mey eyledükçe: *Şarap içmek.*

1. Nūş-ı mey eyledükçe ruḫuñ tāb-dār olur
   Āteş ʿacebdür āb görüp şuʿle-bār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 1). [nūş-ı mey eyledükçe, -dükçe]*

nūş-ı mey idüp: *Şarap içmek.*

1. Nūş-ı mey idüp giryeler it ṭurma Faṣīḥā
   Cerr-i ʿalaḳ iʿmāli olup bāde süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 9). [nūş-ı mey idüp, -üp]*

nūş-ı mey itmiş: *Şarap içmek.*

1. Yine **nūş-ı mey itmiş** rūy-ı dil-ber āl āl olmış
   Baḳılmaz ʿārıż-ı pür-tābına mihr-i cemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 1). [nūş-ı mey itmiş, -miş]*

nūş-ı meyden: *Şarap içmek[ten maksat].*

1. Nūş-ı meyden neşve taḥṣīl itmedür sāḳī murād
   İktibās-ı nūrdur mihr-i dıraḫşāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 3). [nūş-ı meyden, -den]*

nūş-ı sarāb itmede: *Şarap içmek.*

1. Sen ġayrılar ile itmede nūş-ı şarāb
   Ben āteş-i sīne-sūz-ı ġayretle kebab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 3). [nūş-ı şarāb itmede, -me, -de]*

nūs-ı sarābdan: *Şarap içmek.*

1. Olan bu dār-ı ġam u miḥnetüñ giriftārı
   Ne mümkin olmaya **nūş-ı şarābdan** maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 6). [nūş-ı şarābdan, -dan]*

nūs-ı sarābı: *Şarap içmek.*

1. Yiter Faṣīḥ saña būs-ı laʿl-i şīrīni
   Dem-i viṣālde **nūş-ı şarābı** nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 10). [nūş-ı şarābı, -ı]*

nūs-ı sarāb-ı keder-güdāzīden: *Gam ve kederi yakıp [yok eden] şarabı içmek.*

1. Hemīşe **nūş-ı şarāb-ı keder-güdāzīden**
   Faṣīḥ ḫ∨āhişümüz incilā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 9). [nūş-ı şarāb-ı keder-güdāzīden, -den]*

nūs-ı sarāb-ı sāġar-ı bī-minnet: *Minnetsizce kadehten şarap içme.*

1. Çīn-i cebīn-i sāḳi sere erre olmasa
   Nūş-ı şarāb-ı sāġar-ı bī-minnet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 6). [nūş-ı şarāb-ı sāġar-ı bī-minnet,]*

nuṭḳ: *Konuşma, söz, kelam.*

1. Bir **nuṭḳuñ** ile miṣāl-i ʿÌsā
   Biñ mürde-dili idersin iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 13). [nuṭḳuñ, -un]*
2. Bu kār-geh-i ʿaceb-nümāyı
   Nuṭḳuñda kelīl ʿArabla Aʿcām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 20). [nuṭḳuñda, -uñ, -da]*

nuṭḳ-ı miṣāl-i ʿīsā: *Hz. İsa peygamber gibi söz söyleme kabiliyeti.*

1. Bāreka'llāh zihī **nuṭḳ-ı miṣāl-i ʿÌsā**
   K'itdi bir demde niçe mürde-dilānı iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 1). [nuṭḳ-ı miṣāl-i ʿÌsā,]*

nuṭḳ-ı şifā-sāzı devā-yı eyyūb: *Hz. Eyüp'ün hastalığına derman olan kelam (Allah'ın sözleri).*

1. İy ḫāk-i deri kūhl-i cilā-yı Yaʿḳūb
   Vʾey **nuṭḳ-ı şifā-sāzı devā-yı Eyyūb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 2). [nuṭḳ-ı şifā-sāzı devā-yı eyyūb,]*

nüzūl-i zāt-ı nübüvvet-penāh-ı ʿīsāya: *Hz. İsa peygamberin bizzat kendisinin (göklerden) inmesi.*

1. Faṣīḥ ʿilācumuz olmış ezelde vā-beste
   Nüzūl-i ẕāt-ı nübüvvet-penāh-ı ʿÌsāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 4). [nüzūl-i ẕāt-ı nübüvvet-penāh-ı ʿÌsāya, -ya]*

O

o: *O, işaret zamiri.*

1. Sünbül-i kākülidür ya ḫaṭ-ı reyḥānı Faṣīḥ
   Seni āşüfte-dimāġ iden **odur** yāhud bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 12). [odur, -dur]*
2. Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ
   O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 20). [o,]*
3. Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
   O dem ki farḳ idemez dīde ḫūş u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [o,]*
4. O kim riyāż-ı naʻīm-i derinden ola baʻīd
   Ne der mutāf cünûd-ı melā'ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 21). [o,]*
5. Ümīd **odur** kʿide bu ʿarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum
   Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 53). [odur, -dur]*
6. Maḥabbet-i şeh-i kevneyn ʻaleyhi ṣalli vü āl
   O şeh ki hükmini cārī iderdi emr itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 32). [o,]*
7. Cebīn-i cūya şiken virmez idi bād-ı şimāl
   O şeh ki kûha ṣabā ḳadrin eylese tavṣīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 34). [o,]*
8. Sensin **o** peyġamber-i felek-cāh
   Kim ümmetüñ ʿÌsā ibn Meryem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 29). [o,]*
9. O ser-mest-i hüner üftāde-i ḫāk-i helāk oldı
   Ḥarām olsun baña peymāne-i ʿayş u mey-i ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 15). [o,]*

o: *O, işaret sıfatı.*

1. Gāh nāz idüp gehī redd-i niyāz itsün **o** şūḫ
   Her ne cevr eylerse itsün olmazuz dil-gīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [o,]*
2. Suʿāl eyler olursa mācerāmuz āşinālardan
   O gevher yādına dil itmede eşk-i terin deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [o,]*
3. Beni bīgāne-i ṣabr u dilüñ żāyiʿ iden ʿaḳlın
   O düzdīde tebessüm ol nigāh-ı āşinādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [o,]*
4. Āzürde olur gül diyü bülbül açamaz bāl
   Gelmiş **o** ḳadar bāġa kemāl üzre leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 6). [o,]*
5. Hep ḫırḳa-i tecrīde girüp oldılar ʿuryān
   Bu şekle ḳor ʿuşşāḳı muḥaşşal **o** ḳıyāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra*

8). [o,]

6. Olsaḳ ʿaceb mi şevḳ ile biz de külāh dost
   Olmamış **o** şems-i kec-külehüm tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [o,]*
7. O ġamze ile ne mümkin muvāneset ide diller
   Olur mı tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 3). [o,]*
8. Ne sūd şimdi ferāmūşı olmasa **o** peyam-ber
   Miyānede var idi gerçi bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [o,]*
9. Tā key keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab **o** meh
   İẓhār-ı rūy-ı mihr ü vedād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 5). [o,]*
10. İtmedi teş̲ʿīr **o** mihr-i ḥüsne ḥayfā āh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 5). [o,]*
11. Kār-ger olmadı ol māha fiġān-ı nīm-şeb
    İtmedi teş̲ʿīr **o** mihr-i ḥüsne ḥayfā āh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [o,]*
12. İtmek felekde mümkin ise ger hilāli ṣayd
    Sen de göñül idersin **o** vaḥşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [o,]*
13. Taʿlīme şāh-bāz-ı nev-āmūz-ı çeşmini
    O şeh-süvār itmede deşt ü cibāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 6). [o,]*
14. İtdüm şebīke dāġ ile cism-i nizārumı
    İtmek içün **o** māhī-i āb-ı zülāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 8). [o,]*
15. İki dāl ile Faṣīḥā **o** elif-ḳāmeti dün
    Bir ʿaceb ṭavr ile gördüm meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 7). [o,]*
16. Benem **o** bülbül-i ḫoş-lehce-i terennüm-zād
    Ki her nefesde ider naġme-i hezār īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 1). [o,]*
17. Benem **o** ṭūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū
    Meges ḳadar baña raġbetden ʿār ider ḳannād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 3). [o,]*
18. Ṣımāḫ-ı sāmiʿasından **o** ẓālimüñ budur
    Tanīn-i naġme-i ṭanbūru nāle vü feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 5). [o,]*
19. O cihetden ṭaraf-ı dil-bere yazmam kāġız
    İstemem olduġını rāzuma maḥrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 1). [o,]*
20. O māh-rūya virelden dil olmaḳ olmadı bir şeb
    Faṣīḥ dīde-i ġam-dīde ḫ∨ābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [o,]*
21. O şāh-ı ḥüsne ki her nāme-i niyāz oḳınur
    Kemāl-i sūz ile ṣan beste-i Ḥicāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [o,]*
22. O şūḫı eylesem āġūşa çekmege daʿvet
    ʿAceb mi sāʿid-i ṣayyāda şāh-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [o,]*

23. O şehle gūş iden ser-güzeşt-i āḥvālüm
Ṣanūr ḥikāye-i Maḥmūd ile Ayāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 5). [o,]*
24. Bezm-i ciḥānda ẕevḳı **o** bī-ḳayd ider Faṣīḥ
ʿİndinde ẓüll ü ʿizzeti yek iʿtibār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [o,]*
25. Ne bir nigāha ne ʿarẕ-ı niyāza ruḫṣat olur
O tünd-meşrebe bilmem nice şikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [o,]*
26. Henüz ṭıfl-ı nev-āmūzdur ṣalınmaḳda
O naḫl-i tāze yitişsün hele ḳıyāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [o,]*
27. Raḳīb vaẕʿına ḳalduḳ taḥammül itmekden
Gelür hemīşe **o** nāzük-mizāca ṣıḳlet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 8). [o,]*
28. Seyre ʿazīmet itsem **o** ḫurşīd-ṭalʿatı
Gör ṭāliʿ-i siyāhumı **o** gün seḥāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 7). [o,]*
29. Seyre ʿazīmet itsem **o** ḫurşīd-ṭalʿatı
Gör ṭāliʿ-i siyāhumı **o** gün seḥāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 8). [o,]*
30. Bir dem olmaz bunı fikr eylemeyem
Ki ʿadüvv ile **o** fettān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 6). [o,]*
31. Bilmez daḫı **o** şūḫ ki her ṭıfl-ı nev-resīd
Feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ ile nāzenīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [o,]*
32. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken olmış niçe dil mübtelā
Böyle ḳalursa **o** meh-talʿat belā-yı şehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [o,]*
33. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [o,]*
34. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı olur
O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [o,]*
35. Benim **o** ḫ∨āce-i ḥüsn ile çoḳ ḥisābum var
ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿarż itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [o,]*
36. Degüldür ḫāl **o** māh-ı ʿālem-ārānuñ cemālinde
ʿİẕār-ı nāzükinde cāy-ı engüşt-i işāret var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 7). [o,]*
37. Yāruñ ruḫında ṣanma ki zerd ebrūvānı var
Menşur-ı ḥüsnidür **o** ki zerrīn nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [o,]*
38. Bu cism-i dāġ dāġ miyānında şerḥalar
Beñzer **o** gül-sitāna ki āb-ı revānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [o,]*
39. Mümkin midür görüp **o** perīyi urulmamaḳ
Āmāde dest-i ṣunʿ ile tīr ü kemānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 15). [o,]*

40. Dāġ-ı derūnum eşk-i terümden bilüp **o** şūḫ
    Didi Faṣīḥ sende maḥabbet nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 17). [o,]*
41. O bülbül-i kafes-üftādeyüm bu gülşende
    Faṣīḥ bilmemişüm revnaḳ-ı bahār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 9). [o,]*
42. Hiç bir e̲ser belürmedi dilden bu āna dek
    Gerçi ṣabā **o** zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [o,]*
43. Ḫayli dem oldı cūy gibi cüst ü cūdayum
    Hiç bulmadum **o** serv-i revāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [o,]*
44. Bu güft ü gū **o** ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür
    Bu cüst ü cū **o** serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 3). [o,]*
45. Bu güft ü gū **o** ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür
    Bu cüst ü cū **o** serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [o,]*
46. O ṭıfl-ı şūḫ gelmez cilve-gāh-ı dīdeden ġayr(a)
    ʿAdū-yı sāʿid-i erbāb-ı dildür sīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 5). [o,]*
47. Güle tevaḳḳufa bir laḥẓa yoḳ **o** naḫvet ile
    Sebeb dü-rūze s̲ebāta duʿā -yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [o,]*
48. O şevḳ-ı gülle bu yād-ı ruḫıyla nāle ider
    Faṣīḥ-i ḫāme-zebān āşinā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 9). [o,]*
49. Çekdürür çille-i ġam dāne döker dām eyler
    O siyeh ḫāl ü siyeh gīsū vü ebrū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [o,]*
50. Kākülüñ çözdi **o** şeh açdı livā-yı ḥüsnin
    Baʿd-ez-īn ṣabr u ḳarār-ı dile yāhū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [o,]*
51. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne bilür
    O rāyı iy dil-i şeydā iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [o,]*
52. O şūḫ giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā mı ṣanur
    Duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz hevā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [o,]*
53. O ġonçe ḫande ider girye vü fiġānumuza
    Sirişki şeb-nem-i ter āhumuz ṣabā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [o,]*
54. Meyl itmesün mi saña Faṣīḥā **o** naḫl-i nāz
    Geçsün mi böyle miḥnet ile rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 9). [o,]*
55. Ṣatsun ḳo nāz u şīveyi şimdi **o** bī-vefā
    Kālā-yı ḥüsni ḫaṭ gelicek rāyegānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [o,]*

56. ʿUṣṣāḳ-ı zāra vuṣlat-ı cānāna intiẓār
Beñzer **o** ḫasteye çeke dermāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 2). [o,]*
57. Teşrīfe vaʿde itmiş idüñ künc-i ḫānemüz
Çekmekdeyüz **o** vaʿdeye el-āna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 4). [o,]*
58. Ṣanmañ ḥabāb her biri bir çeşm-i girye-nāk
Cūlar çeker **o** serv-i ḫırāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [o,]*
59. Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dilimüz bu kemān-ı ṣaḫt
Min-baʿd ümmīd **odur** ire pāyāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [odur, -dur]*
60. Engüşt-nümā-yı ʿālem olursa nʾola **o** māh
Ebrūsı āsumān-ı leṭāfet hilālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [o,]*
61. İy dil ümīd-i mīve-i vaṣl itme kim **o** şūḫ
Bāġ-ı melāḥatuñ daḫı nev-res nihālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [o,]*
62. O şūḫ nergis-i dīdem görince şeb-nem-rīz
Cemāli tāb-ı ġażabla gül-i bahāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [o,]*
63. Bizden dīrīġ cürʿa-feşānī-i luṭf ider
Aġyār ile **o** şūḫ şarābı içer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [o,]*
64. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam ġamdur
Yine ġuṣṣa **o** ġuṣṣa bende iy sāḳī ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [o,]*
65. Şitāb idüp ṭaraf-ı kūy-ı yāra pūyānsın
Yine ṣabā **o** perī-rūyı daʿvetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 14). [o,]*
66. O istiġnā-fürūşum cins-i vaṣlın rāygān eyler
Bozar bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin ḫaṭ gelüp bir gün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [o,]*
67. O ruḫ ki dāne ile dām-ı zülf ü ḫāl ṭutar
Hezār murġ-ı dil-i zār u bī-mecāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 1). [o,]*
68. Mey içdügince baḳılmaz cemāl-i meh-veşine
O şūḫ ʿiẕārına güyā niḳāb-ı āl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [o,]*
69. Ḥased bu bezm-i fenāda **o** rind-i Cem-ṭabʿa
Ki zer-piyāleyi hem-raġbet-i sifāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [o,]*
70. ʿAceb mi sīneden ayrılmasa **o** gül-bün-i nāz
Faṣīḥ pāk olıcaḳ bir zemīni nihāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 9). [o,]*
71. Maḥabbet ehline de āteşîn niyāz ister
O şūḫ-ı işve-gere āb u tāb-ı nāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [o,]*

72. Murād idinse ider bir nigehle kevni ḫarāb
Göñül **o** ġamzesi ḫūnīden iḫtīrāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 4). [o,]*
73. O ṭıfl-ı nāz bilür ḳadr-i cevher-i ḥüsnin
Metāʿ-ı vuṣlatı ser-māye-i niyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 7). [o,]*
74. Niçe biñ ḫāṭır-ı şeydā yıḳılur kūyında
O perī milket-i ḥüsnin niçe ābād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [o,]*
75. Kimlerle seyr ider **o** meh-i āsumān-ı ḥüsn
Ol serv-i nāz ḳanḳı çemende çemān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [o,]*
76. Nāleden olsa nʾola māḥẕūẕ **o** ṭıfl-ı ʿişve-ger
ʿĀṣıḳa cevr ü cefāda daḫı nev-āġāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 7). [o,]*
77. Ḥaẕer eyle dime ol ḫāldür bu zülf-i ḫoş-būdur
O bāġa dāne dökmişler Faṣīḥā dām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 10). [o,]*
78. Dāmānuma āvīze görüp sübḥa-i eşküm
Bir rişte-i lüʾlüyi **o** şeh zīb-i leb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 4). [o,]*
79. Maʿḳūl vechi nīke ʿaceb bilseñ iy perī
Aġyār-ı rū-siyāha **o** luṭf-ı nigāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 6). [o,]*
80. Dil ṣanma **o** bir pūtedür āteşlere yanmış
Bu sīne degül tīr-i melāmet siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 7). [o,]*
81. Görmiş temām mertebe-i sūz-ı mihrini
İtmez dile **o** āyīne-sīmā ṣafā-naẕar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 6). [o,]*
82. Āyīne-i Sikender ü cām-ı Cem olsa da
Kılmaz **o** ḫod-pesend **o** ḫod-rā ṣafā-naẕar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 8). [o,]*
83. Āyīne-i Sikender ü cām-ı Cem olsa da
Kılmaz **o** ḫod-pesend **o** ḫod-rā ṣafā-naẕar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 8). [o,]*
84. Ḫār-ı müje yā sūz-ı nigehden gelür gider
İtmek **o** veche pāk-i cemīle sezā naẕar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 4). [o,]*
85. Dildür **o** tercemān-ı maḥabbet degül baʿīd
Her bir müjeyle söylese ṣad-mācerā naẕar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 7). [o,]*
86. O şūḫuñ destine peymāne virseñ gül ḳıyās eyler
Be-dest-i ʿişvedür kim gül ṣunarsañ mül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 1). [o,]*
87. Bīhūde āb-rūy-ı niyāz eyledüm nis̲ār
Meyl itmedi bu ḫāḳe **o** serkeş nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 4). [o,]*

88. Çoḳ geşt-i deşt-gāh-ı niyāz eyledüñ dirīg
Ṣayd olmadı Faṣīḥ **o** vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 10). [o,]*
89. Sen gönder āb-ı cūy-ı niyāzı ayāġına
Şāyed ki meyl ide **o** ser-āmed nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 6). [o,]*
90. Geşt ü güẕār-ı deşt-i niyāz itmeyince tā
Varmaz ḥarīm-i ḫ∨āba **o** vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 8). [o,]*
91. Ḳurbān olam **o** çeşm-i zebān-dāna kim Faṣīḥ
Her laḥẓa ehl-i dille ide ḳīl ü ḳāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 9). [o,]*
92. Zülfin ṭaġıtdı rūyına yār-ı dilīrimüz
Zīr-i seḥāba girdi **o** bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 2). [o,]*
93. İtdi meger müşāhade taṣvīr-i dil-keşin
Bir şūḫa bende olmış **o** Yūsuf-naẕīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 6). [o,]*
94. ʿArż-ı cemāl itmedi gitdi **o** māhumuz
Ḥayfā müsāʿid olmadı baḫt-ı siyāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 1). [o,]*
95. O bülbülüz ki dem-i nev-bahāra muntaẓıruz
Temām rāz-güşāyuz temām ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 1). [o,]*
96. Endīşe-i ümīdi çıḳarduḳ zamīrden
Şimdi hele **o** ḫāṭıradan reste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 6). [o,]*
97. O Yaʿḳūbum ki rāh-ı Beyt-i Aḥzānum ṣabā bilmez
Meşām-ı cāna būy-ı feyż-baḫş-ı pīrehen gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 3). [o,]*
98. Budur ẓannum ki tā ṣubḥ-ı ḳıyāmet nesl-i Ādemden
O mihr-i ḥüsne sānī bir cevān-ı gül-beden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 6). [o,]*
99. Gelüp gitmekde niçe ṣubḥ-ı ġam şām-ı elem ammā
O mihr-i evc-i istīġnā o māh-ı pür-fiten gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 8). [o,]*
100. Gelüp gitmekde niçe ṣubḥ-ı ġam şām-ı elem ammā
O mihr-i evc-i istīġnā **o** māh-ı pür-fiten gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 8). [o,]*
101. O naḫl-i tāze cihānuñ mekāʾidin bilmez
Bu rūzgār-ı denīnüñ şedāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 1). [o,]*
102. O ṭıfl kimse ile itmemiş muʿāmele hiç
Metāʿ-ı ḥüsn ü behānuñ fevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 3). [o,]*
103. Her şeb **o** mehle bezme gelür ʿişret eylerüz
Geldükçe ʿarż-ı ḥāl-i dile ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 1). [o,]*

104. Gelmez mi görmezüz **o** perī bezm-i ʿişrete
Yoḳsa Faṣīḥ biz mi ʿacep ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 11). [o,]*
105. Hezār bī-dili eylerdi bir nigehle helāk
O ṣūḫ ʿāṣıḳa ancaḳ kerem murād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 8). [o,]*
106. Dimiş Faṣīḥi bezmde hiç añmaz olduḳ yār
Beni ṣanurdum **o** hercāyi böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 10). [o,]*
107. O ser-fütāde-i ʻışḳum ki ḫāk-i pāke düşelden
Miṣāl-i naḳş-ı ḳadem rūy-ı pür-melālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 5). [o,]*
108. Faṣīḥ sāhib-i ser-māye-i dükān-ı ḫıred yoḳ
Odur ki gevher-i nuṭḳum dür-i maḳālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 10). [odur, -dur]*
109. Biz **o** mürtāz-ı Mesīḥā reşk-i deyr-i miḥnetüz
Cism-i lāġar oldı tār-ı sūzen-i tecrīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 5). [o,]*
110. Görmez gider miyüz **o** perīnüñ cemālini
Ceyb ü kenārı lücce vü ʿummān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 7). [o,]*
111. Zāhidā vaṣf-ı reh-i ʿaḳlı dırāz eylemegil
Biz **o** rehden ṭaraf-ı ʿışḳa mürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 6). [o,]*
112. Ṣayd idüp **o** gül-çehre hezār dil-i zārı
Tār-ı siyeh-i kākülini tel ḳafes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 7). [o,]*
113. Temām itmiş debistān-ı ḥüsnde ders-i maḥbūbı
O ṭıfl-ı nāz-perverdem ʿaceb şīrīn-maḳāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 6). [o,]*
114. Görüp tāb-ı ruḫ-ı dil-dārı olmış mihr lerzende
O ser-gerdānide ḥummā-yı reşk-i bī-amān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 8). [o,]*
115. O servi daʿvet itmiş bāġa eşküm pāyına düşmiş
Tevaḳḳuf itmemiş ʿömri dırāz olsun hemān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 7). [o,]*
116. Serin der-pīş-i nāz itmiş meger berg-i niyāz-ı dil
O nevres naḫl-i bāġ-ı ʿişveye ġāyet girān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 10). [o,]*
117. Vücūd māniʿ imiş ʿışḳ ile muʿāmeleye
O çār-sūda hemān hīçe raġbet eyler imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 8). [o,]*
118. Vaṣfın işitmişüzdür **o** şeh-bāz-ı dil-berüñ
Bir yirde görmek olmadı ammā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 3). [o,]*
119. Açar ancaḳ nesīm-i nev-bahārı ġonçe ṭūmārın
O rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża ġayrı maḥrem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 4). [o,]*

120. Nigāh-ı iltifāt itmez **o** şāh-ı mülk-i istiġnā
Niṣār itdüm **o** deñlü genc-i dilden gevher-i iḫlāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 5). [o,]*
121. Hemīşe ʿāşıḳa ḫışm u ʿitābdan maḥẕūẕ
O şūḫ olmadı luṭf-ı ḫiṭābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 2). [o,]*
122. O dīde kim ola ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ
Olur mı hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 7). [o,]*
123. Fütāde-dillere yoḳ furṣat-ı şikāyet-i ḥāl
O şeh-süvār Faṣīḥā şitābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 10). [o,]*
124. Göñüller almada mecbūr **o** şūḫ-ı sengīn-dil
Olur mı kāh-rübā ceṣb-gāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 7). [o,]*
125. Ġamuñla cism-i nizārum **o** ḥadde oldı żaʿīf
Olur maṭıyye-i bād-ı nesīm-i ṣubḥa redīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 1). [o,]*
126. İdeydi ḫāne-i vīrānemi **o** meh teşrīf
Şerefde eyler idi ṭaʿne Beyt-i Maʿmūre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 4). [o,]*
127. Yiterdi māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil niçe yıllar
O māha söylese bir kerre dāstānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 8). [o,]*
128. Felek **o** mertebe itdi bizi zebūn ki Faṣīḥā
Zebānda şekve-i baḫt-ı siyāha miknetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 9). [o,]*
129. Dimek cānāneyi rām eyler idüñ sīm ü zer virseñ
O ḫūnī iltifāt itmez yolında cān ü ser virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 2). [o,]*
130. Bir iki cām-ı meyle gül gül itseñ rūy-ı dil-dārı
Yine sāḳī **o** gül-zār-ı cemāle zīb ü fer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 4). [o,]*
131. Çekilseñ reh-güzār-ı dilden iy seyl-āb-ı ḫūn-ı eşk
O ser-gerdāna kūy-ı yāra bir laḥża güẕer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 10). [o,]*
132. O nūr-ı ṣafvet ü behcet ki ʿārıżuñda nihāndur
Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 7). [o,]*
133. Siyāh kevkeb-i baḫtuñ olduġını hele bildük
O gün ki mihr-i ruḫuñ perde-i niḳābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 10). [o,]*
134. O serv-ḳāmeti bāġa gelür işitmişdür
Ki ḫayli cūşişi var gül-sitānda enḫāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 5). [o,]*
135. O cām-ı bādeyi kim dest-i yārdan çekdüñ
ʿİnān-ı ṣabrı yed-i iḫtiyārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 1). [o,]*

136. Taḥammül itmeye küh-sāra söyleseñ iy dil
O bār-ı cevri ki bu rūzgārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 6). [o,]*
137. Ser cümle ḥayā vü edebi ber-ṭaraf itdüñ
Almadı berīn-gūş-ı ḳabūle **o** şeh-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 8). [o,]*
138. O şūḫı maḥrem-i şāh u gedā imiş bildük
Miṣāl-i neşve-i mey bī-vefā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 1). [o,]*
139. Bilelden ʿışḳumı itdi cefāsını efzūn
O şūḫa ʿarż-ı maḥabbet ḫaṭā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 6). [o,]*
140. Firengī tīġ-i çeşmüñ baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış
Girer ḳanına bir demde **o** kāfir biñ müselmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 14). [o,]*
141. O dem olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
O gün gelür mi göre dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 1). [o,]*
142. O dem olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
O gün gelür mi göre dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 2). [o,]*
143. Rengīn gül-cemālini pür-şeb-nem eylesek
Bāġa **o** serv-ḳāmet ile eyleyüp şitāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 7). [o,]*
144. Teşrifüñe biz cān ile dil-teşneyüz ammā
Sen varduñ **o** ġaddār-ı dil-āzāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 6). [o,]*
145. Cihānda şanma sensin iy dil-i şeydā hemān māʾil
O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 2). [o,]*
146. Bilmem neden virildi **o** cevr-āşināya dil
Olmış şekīb-düşmen ʿaceb ıżṭırābı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 4). [o,]*
147. Bir ġonçe ḳopsa itmede şad-nāle ʿandelīb
Rabṭ eylemiş **o** mertebe bāġ-ı fenāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 8). [o,]*
148. Virmişken **o** ḫaṭ kemāl-i behcet
Ser-ber mi degül meger ki kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 5). [o,]*
149. Bahār gelse dil-i zārı şādumān görsem
O mest-i ʿişve ile cām-ı erguvān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 2). [o,]*
150. Eylese teşrīf eger kāşāne-i vīrānemi
Farṭ-ı ʿışḳumdan **o** şāh-ı ḥüsne tevkīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 4). [o,]*
151. Hemīşe pūye-gāhum deşt-i ġam ṣaḥrā-yı ʿizzetdür
O cūy-ı bī-ḳarārum ḥālet-i ẕevḳ-ı vaṭan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 4). [o,]*

152. Neden her dem cebīn-i yārda çīn-i gazab bilmem
O baḥr-i ḥüsni taḥrīk itmege kimdür sebeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 2). [o,]*
153. Görince lāl olur dil levh-i ruḫsār-ı dil-ārāyı
O maḥcūb ʿāşıḳ-ı dem-besteyüm ḥarf-i ṭaleb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 4). [o,]*
154. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen olsaḳ maḥabbetle
O Leylī ile hem-şīre göñül Mecnūn ile tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 8). [o,]*
155. Mihri yoḳdur **o** māhumı bilürüm
Meşreb-i pādişāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 1). [o,]*
156. Lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı Naʿīmümdür benüm
Ben **o** pür-cürmüm ki ḫırmen ḫırmen nār-ı Caḥīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 3). [o,]*
157. O perīyi olalum daʿvete meşġūl Faṣīḥ
Ele tesbīḥ alup esmā-i maḥabbet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 9). [o,]*
158. O serv-ḳāmete vābestedür ser-i kārum
Miṣāl-i sāye degül ihtiyār-ı eṭvārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 1). [o,]*
159. Senüñle gel **o** perī-rū ferişte-ḫū güzeli
Musaḥḥar etmege iy dil ʿazīmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 3). [o,]*
160. Bīʾllāh ideyüm sūde-i ruḫsār-ı teşekkür
Girerse eger destüme maḥşerde **o** dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 8). [o,]*
161. Bozdı nifāḳ idüp **o** melekle miyānumuz
Kāfir raḳīb-i dil-siyehe raḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 7). [o,]*
162. Söyleñ meded Faṣīḥ edeb-i nā-şināsa kim
Her bār **o** ter-mizāca varup ṣıḳlet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 10). [o,]*
163. O sīm-ten muḳābiline gelmesün ṣaḳın
Temyīz-i nīk ü bedde mehek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 3). [o,]*
164. Ḫuld-i kūyından **o** ḫūr-veşi aġyār-ı pelīd
Bāġ-ı Firdevse ḳovarlarsa hemān (kūr) olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 13). [o,]*
165. Ruḫṣat-dih olup serzeniş itdürme Faṣīḥa
Lāyıḳ mıdur aġyār **o** suḫan-dānā ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 10). [o,]*
166. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi dehāna gelüp hem
O nükte ḥālli içün de birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 6). [o,]*
167. Seyr eyleyelüm genc-i melāḥat nicʾolurmış
Luṭf eyle **o** zer tügmeler iy māh çözilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 4). [o,]*
168. O māh-rūya naẓar āfiṭābı nʾeylersin
Siyāh zülfine baḳ müşg-ı nābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 1). [o,]*

169. Bir şeb **o** māhı idemedüñ hāle-dār ḥayf
Āġūşa çekmek olamadı mū-miyānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 5). [o,]*
170. Yād ider mi **o** ġonçe-fem bizi hiç
Sen ṣabā bezm-i yāra maḥremsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 3). [o,]*
171. O āsitānenüñ ʿabd-i kemīniyem ki Faṣīḥ
Seni bu ʿāleme bir demde pādişāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 9). [o,]*
172. Dil istemez ki ḫaṭ-āver ola **o** gül-rūyı
ʿAceb ki bülbül-i şeydā ola çemen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 7). [o,]*
173. Nedür Faṣīḥ bu deñlü ʿadāvete bāʿis
O tünd-ḫū bize hiç bilmezüz neden düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 10). [o,]*
174. O māha göñül ibtilādan ṣaḳın
Görinür görinmez belādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 1). [o,]*
175. Kimi görse yār-ı muvāfıḳ ṣanur
İlāhī **o** şūḫı ḫaṭādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 4). [o,]*
176. Her ne dem refʿ-i niḳāb itse **o** meh āh dirin
Çeşm-i bedden seni ḥıfẓ eyleye Allāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 1). [o,]*
177. Ser-meclis-i himmetde **o** ḫāmūş Faṣīḥüz
Ḥarf-i ġalat-ı ḫāhiş alınmaz lebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 9). [o,]*
178. Peyām-ı vuṣlat u peyġām-ı āşinā yirine
Hemīşe seng-i teġāfül gelür **o** yār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 4). [o,]*
179. O dem gelür mi ki tīġ-ı ġazā-yı tīz-zebān
Ḳırāʾat eyleye āyāt-ı ḳāṭıʿuʾl-burhān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 1). [o,]*
180. Ṭaşup meger pul-ı şemşīrden ola rīzān
O dem gelür mi ki seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 3). [o,]*
181. O dem gelür mi kʾolup sırr-ı āb-ı (...)
Çıḳa deruñ-ı segāndan dükān-ı kelle-pezān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 5). [o,]*
182. O dem gelür mi kemāl-i vifāḳdan nāşī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 7). [o,]*
183. Ki gūsfendine herkes ide gürgi çūbān
O dem gelür mi ki ifrāṭ-ı emn-i ʿālemden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 11). [o,]*
184. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī âhū
Seyr idüp rūyını ṣandum **o** dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 3). [o,]*
185. Degüldür ḫāli elbet bir murādı vardur ʿuşşāḳa
O şūḫ-ı pür-cefā kim eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 6). [o,]*

186. Gice aġyāra gelürmiş **o** perī-rū dirler
Ḳonsa maʿḳūl idi bir merd-i nigeh-bān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 11). [o,]*
187. Ḳaçan ḳıyāma gelür yār **o** kadd ü ḳāmet ile
O fitnedür ki yirinden ḳopar ḳıyāmet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 1). [o,]*
188. Ḳaçan ḳıyāma gelür yār o kadd ü ḳāmet ile
O fitnedür ki yirinden ḳopar ḳıyāmet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 2). [o,]*
189. Tekellüm eylemede ʿarż-ı renciş eyler **o** şūḫ
Dehānı teng idügin remz ider nezāket ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 7). [o,]*
190. Gelmiş Faṣīḥ kūyına dil eşk-i çeşm ile
Beñzer **o** kāha kim gele gül-zāra ṣuyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 10). [o,]*
191. Gören **o** dil-ber-i mellāḥı bu melāḥat ilen dir
Ṣadef dinilse sefīne olur bu dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 7). [o,]*
192. O müşgīn ḫāl ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın kenārında
O hindūdur oṭurmış bir çemen-zārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 1). [o,]*
193. O müşgīn ḫāl ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın kenārında
O hindūdur oṭurmış bir çemen-zārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 2). [o,]*
194. O māhı hāle-veş gördükçe aġyārın kenārında
Göñül kendin niçe perṭāb-ı deryāyı helāk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 6). [o,]*
195. Meʾlūf-ı mekteb olmış **o** ṭıfl-ı sitem-keşüm
Memnūnum iy göñül eger āẕīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 5). [o,]*
196. İtmezdi çāk çāk anı **o** sitād-ı ʿışḳ
Derd ü ġamuñla sīnede gencīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 7). [o,]*
197. Biz de Faṣīḥ hem-dem olurduḳ **o** şāh ile
Mānīʿ eger ki ḫırḳa-i peşmīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 9). [o,]*
198. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
Ḳalmaz ārāmı **o** kim şu gibi dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 8). [o,]*
199. İy Faṣīḥ olur siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet **o** kim
Bir şehirde devr ide mānend-i meh derden dere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 7). [o,]*
200. Ne deñlü serkeş ü dāmen-keş olsa aġlamaz idük
O naḫl-i tāzeden iy dil ümīd-i ḫāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 4). [o,]*
201. Kākül-i pür-ḥüsnine dil bāġlamış āşüfteyüz
Ḫaste-i ʿışḳuz **o** çeşm-i nīm-mest-i ʿişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 4). [o,]*

202. Beñzer **o** zeʿāmet ḳ’ola deryā ḳaleminde
Pür-sīm-i sirişk etmede dāmānımı çeşmim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 4). [o,]*
203. Yoḳ sīnesinde ġayr-ı hevā-yı niyāzdan
Bulmış Faṣīḥ **o** ḥālet ile imtiyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 10). [o,]*
204. Ḫāṭır-ı mecmūʿa cāy itmek **o** pür-ḫam kāküli
Māra teslīm eylemekdür āşiyān-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 1). [o,]*
205. Zeyl-i püşīde-i Beytüʾl-Ḥaram-āsā iy dil
Būs idüp ḳoy ser-i tāʿẓīme **o** dāmān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 10). [o,]*
206. Ne ḳadar pāyına yüz sürdüm ise āb gibi
Serkeş oldı **o** perī āteş-i pür-ṭāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 2). [o,]*
207. Gerçi ki bī-vefādur **o** meh-rū cihān gibi
Ammā ʿazīz zindegī-i cāvidān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 1). [o,]*
208. Hezār mevc-i yem-i ġamla āşinā olduñ
Göñül **o** dürr-i melāḥat kenāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 4). [o,]*
209. Görinmez oldı **o** şeh-bāz-ı evc-i istiġnā
ʿAceb bu cānibe ṣayd u şikāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 7). [o,]*
210. Güşāde olmadı esrār-ı laʿl-i gül-nārı
O nükte ḥālli hezārān ḥişāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 10). [o,]*
211. O mest-i nāz degirdükçe ḫançerin ġayra
Meger ki ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı zāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 11). [o,]*
212. Bir āşinā nigāhına şāyeste olmadı
Bī-çāre dil **o** şūḫ-ı vefa-düşmenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 8). [o,]*
213. Ḥüsn-i meh-i Kenʿānı Ḫudā virdi **o** māha
Ol ḫilʿat-i fāḫir hele endāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 5). [o,]*
214. Görince bendesini ḫayli münfaʿil oldı
ʿAdū **o** şāh ile bozmış gibi miyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 6). [o,]*
215. Faṣīḥ **o** büʾl-ʿaceb-i şāh-bāz-ı ʿışḳuz biz
Ki eyledüñ ser-i Mecnūnda āşiyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 9). [o,]*
216. Dāmen-keşīde ʿazm-i çemen eylemiş bu gün
Gördüm Faṣīḥ **o** serv-kadd-i sīm-sāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 10). [o,]*
217. Sebük-rev itdi kümeyt-i dilüm **o** mertebe şevḳ
Ki sāyem āciz idi eylemekde hem-pāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 9). [o,]*

218. Faṣīḥ **o** māh-veşüñ mihri ile çün eflāk
Ne mümkin eyleye ser-geşte dil şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 11). [o,]*
219. ʿAceb mi çāk çāk eylerse āhum seng-i ḫārāyı
O pür-sūzum müẕāb eyler nigāhum ṣaḫt pūlādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 5). [o,]*
220. O bār-ı miḥneti kim bu dil-i endūh-gīn çekdi
Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 1). [o,]*
221. Ne çekdi Ḳays-ı şūrīde ne Ferhād-ı sitem-dīde
O cām-ı zehr-nāk-i hicri kim cān-ı ḫazīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 6). [o,]*
222. O şāha mācerāmuz bir nigāh ile beyān oldı
Kim anı şerḥa her müjgān-ı çeşmüm bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 1). [o,]*
223. Ḳıyās itmek **o** şūḫa māʾil ancaḳ cān-ı zār oldı
Gül-i ruḫsārına bülbül benüm gibi hezār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 1). [o,]*
224. O māhı itdiler yā mālik-i deryā-yı ʿirfānı
Yahūd kim bir perīdür āb-ı ṣāfa itdiler daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 4). [o,]*
225. Berāt-ı vechine ebrūlarından çekdiler tuġrā
O mīr-i ḥüsne tevcīh itdiler mülk-i dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 6). [o,]*
226. Çıḳar besdür **o** pür-ḫam kāküli zīr-i külahuñdan
Muḳayyed olma ġayrı çekme zencīre esīrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 7). [o,]*
227. Elden ḳomaz cemālüme beñzer diyü özi
Mirʾāt ile alışdı **o** māḫuñ yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 2). [o,]*
228. Niçe terk (eyleyeyüm) ġayret ile cān u teni
Çekdiler sīneye cān gibi **o** sīmīn-bedeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 2). [o,]*
229. ʿÍsī iḳrār-ı viṣāl itmede (...) var
Görmedük kimsede hiç ġayrı **o** nāzük deheni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 8). [o,]*
230. Ḳalmaz şarāb-ı şevḳden elbet tehī **o** dil
Çün ḫumm-ı bāde bekleye künc-i ferāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 7). [o,]*
231. Bir cīfenüñ görince hücūm-ı kelāġını
Pervāza meyl ider mi **o** ʿanḳā-ṭabʿ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 9). [o,]*
232. Ḳan aġladuḳça ben sen iderdüñ viṣāle vaʿd
Demler **o** demler idi zemān ol zemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 4). [o,]*
233. O ẓulmi eyledi aʿdā-yı kīne-ḫ∨āh baña
Ki nûr-ı dīde-i Zehrāʾya itdi anı Yezīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 35). [o,]*

234. O dem ki farḳ idemez dīde ḫ∨īş u bīgāne
Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 45). [o,]*
235. Benem **o** bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm
Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [o,]*
236. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
O ẓulmi eyledi aʻdā-yı kīne-ḫ∨āh baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [o,]*
237. Miṯāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
O dem ki farḳ idemez dīde ḫ∨ış u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 46). [o,]*
238. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʻīd
Benem **o** bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [o,]*
239. ʻAceb mi ḳaṭre-i eşk olsa hem-behā-yı leʾāl
Nezāket-i gül-i gülşen **o** ḥadde bāliġ kim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 14). [o,]*
240. Sefīd olurdı **o** dem noḳṭalar miṯāl-i leʾāl
ʻUluvv-i ḳadrini gūş itse āb-ı çāh-ı ʻamīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 43). [o,]*
241. Ṭabʻumdur **o** mirʾāt-ı mücellā-yı maʻānī
Kim ḫāmem aña ṭūṭī-i gūyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 1). [o,]*
242. Hep cilve iden ṣūret-i zībā-yı maʻānī
Ṭabʻumdur **o** ṣāf āyīne-i feyż kim anda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 3). [o,]*
243. Oldur **o** sebeb ʻilm-i ilāhīye düḫūle
Hādī-i reh-āverd-i ḳażāyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 41). [o,]*
244. Degül mümkin şeb-i tār ile rūz-ı rūşeni temyīz
O deñlü eyledi āfāḳı mihr-i rāyı nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 46). [o,]*
245. Naẓar mı itdi işābet **o** çeşm-i bīmāra
Ki renciş-i remed āzürde eylemiş cānā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 1). [o,]*
246. Ḥüsni yanında mihr encüm iken
Kim görürse **o** ḥāli pürsiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 2). [o,]*
247. O meh-i muġ-beçe ne ḥāletdür
Āfiṭāba yine perestiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 3). [o,]*
248. Şeb-i Miʿrācınuñ ḥāṣiyyetidür
Ki itmişdi **o** şeb rūḥāniyān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 2). [o,]*
249. Keyfiyyet-i teẕekküri bulmaz muḫayyile
Geldi baña **o** mertebe ġamdan kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 4). [o,]*
250. Ḳalmaz velī **o** kāse-i mīnā yine tehī
Pür eyler anı sāḳī-i bezm-i çehārümīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 3). [o,]*
251. Her kimi murād eylese cānān olsun
İsterse **o** şūḫ ʿāleme sulṭān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 6). [o,]*

252. O ḫaste-ḥāl-i maḥabbet bizüz ki derdümüze
ʿİlāca çāre mi imkān mı var müdāvāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 1). [o,]*
253. Didüm ki geçdi cāna ḫadeng-i ġam u cefā
İn tīz bigzered didi geçdi **o** dil-rübā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 5, Mısra 2). [o,]*
254. Dil-i nālānuña mesken **o** siyeh kāküldür
Gūyıyā bāġ-ı ruḫuñda giceci bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 16, Mısra 1). [o,]*
255. O şūḫa itmek içün ḥarf-i nāzını tekrār
Miṣāl-i bülbül ider dil niyāzını tekrar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 25, Mısra 1). [o,]*
256. Geldi dünyāya **o** meh-pāresi ins ü melegüñ
Ṭoġdı ol mihr-i cihān gözleri aydın felegüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 35, Mısra 1). [o,]*
257. O şūḫı sīneye çekdüm bu dāġı nʾeyleyelüm
Ṣabaḥ-ı vaṣla yitişdüm çerāġı nʾeyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 53, Mısra 1). [o,]*
258. Üç çifte ḳayıḳla çekilüp seyr-i Ḥişāra
Çekdük hele biz de **o** perī-rūyı kenāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 65, Mısra 2). [o,]*
259. Alsaḳ metāʿ-ı vuṣlatını naḳd-i cān ile
Sīne-be-sīne olsaḳ **o** berber cevān ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 68, Mısra 2). [o,]*
260. Seyr it külāh-ı Mevlevī ile **o** dil-beri
Gör zīr-i istivāda dilā şems-i enveri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 77, Mısra 1). [o,]*
261. Gördüm ḳapuya çıḳmış **o** ḳul oġlı āfeti
Ṣandum felek ḳapuya getürmiş ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 81, Mısra 1). [o,]*
262. Çekdürme ile **o** ḫūri-peyker
Bālāya çeker melekdür ejder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 1). [o,]*
263. Olsa nʾola raḳs-ı şevḳa sālik
Baḥr olmış **o** dürr-i pāke mālik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 4). [o,]*
264. Ya olmış **o** laʿli rūḫ-efzā
Meryem ḳucaġında miṣl-i ʿİsā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 19). [o,]*
265. Seyr iden **o** ḳāmet-i bülendi
Çekdürme senüñ olur levendi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 25). [o,]*
266. Gör gör nicʾolur melek felekde
Baḳ yāra **o** fülk-i bād-tekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 27). [o,]*
267. Ber-mūcib-i seyr-i çarḫ-ı ṣad-reng
Cāy olmış **o** māha burc-ı ḫarçeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 30). [o,]*
268. Ceng itmede başda zülfi māhir
Ser-leşker-i ḫüsnidür **o** kāfir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 32). [o,]*
269. Bu ḫüsn ile kim görüp **o** mīri
Zencīrinüñ oldı dil esīri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 35). [o,]*
270. Dönmişdi **o** bezm-i reşk-i Cemşīd
Eflāke ki ola mihr ü nāhīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 7). [o,]*

271. Bulmazdı **o** ẕevḳı çözse kākül
Bir tāze cevān şūḫ u şengül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 5). [o,]*
272. Ḥaḳḳā **o** dü-cānib-i yegāne
Her biri deger iki cihāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 9). [o,]*
273. Var var **o** ḫidīv-i Cem-cenāba
Ol ṣadr-ı güzīne keşf-i rāz it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 89). [o,]*
274. Fitne ola mest-i ḫ∨āb-ı rāḥat
ʿAṣrında **o** server-i zemānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 98). [o,]*
275. Devrinde **o** dāver-i cihānuñ
Āsāyiş idüp nigāh-bānlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 99). [o,]*
276. İrḫā-yı ʿinān idüp şiṭāba
Var var **o** ḫidīv-i Cem-cenāba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 88). [o,]*
277. ʿAṣrında **o** server-i zemānuñ
Devrinde **o** dāver-i cihānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 97). [o,]*
278. ʿAṣrında **o** server-i zemānuñ
Devrinde **o** dāver-i cihānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 98). [o,]*
279. Olsun **o** ḫidīv-i kām-kārı
Maḥfūẓ u maṣūn ʿavn-i Bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 183). [o,]*
280. Ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫānede gördüm **o** ḥūrī-peykeri
Gūyıyā kim ṣafḥa-i sebz üzre bir taṣvīrdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 13, Mısra 1). [o,]*
281. İy dil-i bī-nevā vü sāz eyleme her maḥal niyāz
Bil ki **o** naḫl-i tāzeye berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 2). [o,]*
282. O veche ṣāfdur āyīne-i cemālüñ kim
Henüz ṣafḥa-i rūyuñda ḫaṭ ʿayān oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 19, Mısra 1). [o,]*
283. Ḫaṭā ṣanma **o** müşgīn-ḫāl rūy-ı meh-cebīnüñde
Cemālüñ muṣḥaf-ı ṣunʿ-ı Ḫudādur noḳṭa sehv olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 26, Mısra 1). [o,]*
284. O tāze naḫl bir iki ayāġ görmişe beñzer
Ḫıram-ı ḳāmeti āşüfte gül-sitānı açılmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 30, Mısra 1). [o,]*
285. Ben **o** Yaʿḳūb-ı ḥazīnüm şādūman itmez beni
Her nefesde būy-ı pīrāhenle gelse biñ nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 41, Mısra 1). [o,]*
286. Mīzāna gelür ẓann iderin Yūsuf-ı Kenʿān
Geldükde **o** gül-pīrehenüm ḫān-ı ḥarīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 51, Mısra 2). [o,]*
287. Ḫaṭ geldügince eyledi cevrin **o** meh füzūn
Baḫtum ne tīre ṭāliʿ ü baḫt-ı siyāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 3). [o,]*
288. Vādī-i maḥabbetde **o** hūş-yārum kim
Mecnūn gibi çoḳ ʿāşıḳı itdüm irşād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 3). [o,]*
289. Dilden heves-i zülf-i siyāhuñ çıḳmaz
Ḫāṭırdan **o** düzdīde nigāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 2). [o,]*

290. Ḫandān olımaz **o** ruḫ ki ġamdan ṣolmaz
Ṣādān olımaz **o** dil ki ḳandan ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 1). [o,]*
291. Ḫandān olımaz **o** ruḫ ki ġamdan ṣolmaz
Ṣādān olımaz **o** dil ki ḳandan ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 2). [o,]*
292. Mecnūn olalı **o** çeşmi āhūya göñül
Meftūn olalı **o** zülfi ḫoş-būya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 1). [o,]*
293. Mecnūn olalı **o** çeşmi āhūya göñül
Meftūn olalı **o** zülfi ḫoş-būya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 2). [o,]*
294. Gūyende-i mażmūn-ı rubāʿī oldum
Māʾil olalı **o** çār-ebrūya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 4). [o,]*
295. Gūyā ki **o** sāḥilüm muḥīṭ-i ʿışḳuñ
Emvācı gelür kenāruma raḳṣ-künān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 3). [o,]*
296. Yir yir ten-i ḫākīye yaḳup dāġ-ı miḥen
Açdum **o** teng hücreye birḳaç revzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 2). [o,]*
297. Dil zülf ü ruḫuñ görince düşdi ʿışḳa
ʿAzm itdi **o** sevdā ile Şām u Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 2). [o,]*
298. Mecnūnı olur nigāh iden bir kerre
Ol silsile-i zülfe **o** āhū çeşme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 4). [o,]*
299. Geldi **o** zemān ki ehl-i dil şād ola
Ġamdan yıḳılan göñüller ābād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 1). [o,]*
300. Ol silsile-i zülf **o** ġazālāna nigāh
Mecnūn itdi beni Mecnūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 3). [o,]*
301. El-ḳıṣṣa **o** mehcūr-ı ferāmūş-şüdeyüm
Ḫaḳḳumda kimesne ḳīl ü ḳāl eylemedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 3). [o,]*
302. Ḫūn-āb-ı cigerden virelüm dāġa ṭarāvet
Gelsün nem-i dilden **o** kühen-bāġa leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 10). [o,]*
303. ʿAfv it görüp itdügi feşādı
Şermende ḳoma **o** nā-murādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 64). [o,]*
304. Baña lāzım degül yārān ile şimden girü ülfet
O mīr-i meclis-i faẕl u hünerden çün cüdā oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 17). [o,]*
305. Yirin āḫır **o** genc-i ʿilm ü faẕluñ künc-i ḫāk itdüñ
Felek ṣatduñ **o** dürr-i bī-behāyı ʿāḳıbet hīçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 33). [o,]*
306. Yirin āḫır **o** genc-i ʿilm ü faẕluñ künc-i ḫāk itdüñ
Felek ṣatduñ **o** dürr-i bī-behāyı ʿāḳıbet hīçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 34). [o,]*

307. Felek ġāyet keremsüz merḥametsüz bī-mürüvvetsin
Ne cürʾetle **o** ẕātı küşte-i tīġ -i helāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 38). [o,]*

o: *O, üçüncü tekil şahıs zamiri.*

1. İtmezdi çāk çāk **anı** o sitād-ı ʿışḳ
Derd ü ġamuñla sīnede gencīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 7). [anı, -n, -ı]*
2. Dil-dār **odur** ki ṭūṭī-i şīrīn-zebān gibi
Güftāra gelse ṣūret-i āyīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 3). [odur, -dur]*
3. Cānān ki elde ḫışm ile tīr ü kemān ṭuta
ʿĀşıḳ **odur** ki ṭabla-i dāġın nişān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 2). [odur, -dur]*
4. Ẕevḳ-ı diyār u yārdan olmış cüdā **odur**
Bu āh u zār-ı dem-be-dem ü hāy hāy-ı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 15). [odur, -dur]*
5. O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd
Nedür mutāf cünûd-ı melāʾikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [o,]*
6. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
O ẓulmi eyledi aʿdā-yı kīne-ḫvāh baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 42). [o,]*
7. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd
Benem **o** bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 54). [o,]*
8. Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin ʿibāda pīş-resīd
Ümīd **odur** kʾide bu ʿarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 60). [odur, -dur]*
9. Olurdı cūları semt-i firāza hep meyyāl
O şeh ki ḫātıra ḥıfẓın getürse bir kimse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 36). [o,]*
10. Olam Faṣīḥ gibi ʿöẕr-ḫvāh-i cürm ü vebāl
Benem **o** bādiye-gerd-i heves ki eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 64). [o,]*
11. Gerçi reh-i evṣāfın **o** yektā-rev-i naẓmuñ
Fersūde olur ṭayy idemez pāy-ı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 19). [o,]*
12. Şimden girü devlete duʿā it
Olsun **o** ḫidīv-i kām-kārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 186). [o,]*

o: *Fazla, çok.*

1. Dil **o** deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra cān ile
Sīneye ṣan bir cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 5). [o,]*

o: *" O" üçüncü teklik şahıs zamiri.*

1. Erbāb-ı ṭabīʿat ehl-i dāniş
   Anda göremez ruḫ-ı nevāziş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 82). [anda, -nda]*

o dem bu dem: *O an bu andır, çok uzun zamandan beri.*

1. Nihān oldı gözümden ol perī-rū ḫ∨āb-ı rāḥat-veş
   O dem bu dem durur ser-çeşme-i çeşmüm revān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 4). [o dem bu dem,]*
2. Nihān oldı gözümden ol perī-rū ḫ∨āb-ı rāḥat-veş
   O dem bu dem durur ser-çeşme-i çeşmüm revān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 4). [o dem bu dem,]*

o dem bu demdür: *O an bu andır. II o kutlu zaman bu zamandır.*

1. O dem bu demdür iy şāh-ı risālet
   İderler hem zemīn hem āsumān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 3). [o dem bu demdür, -dür]*
2. O dem bu demdür iy şāh-ı risālet
   İderler hem zemīn hem āsumān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 3). [o dem bu demdür, -dür]*

o deñlü: *O kadar, derece, ölçüde.*

1. Hevā **o deñlü** leṭāfet-niṣār kim meṣelā
   Nefes olınsa ger āyīne ṭutmaya zengār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 7). [o deñlü,]*
2. Hevā **o deñlü** leṭāfet-niṣār kim meṣelā
   Nefes olınsa ger āyīne ṭutmaya zengār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 7). [o deñlü,]*
3. Nigāh-ı iltifāt itmez o şāh-ı mülk-i istīġnā
   Niṣār itdüm **o deñlü** genc-i dilden gevher-i iḫlāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 6). [o deñlü,]*
4. Nigāh-ı iltifāt itmez o şāh-ı mülk-i istīġnā
   Niṣār itdüm **o deñlü** genc-i dilden gevher-i iḫlāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 6). [o deñlü,]*

o gün: *O gün.*

1. O gün kim görmek oldı cām-ı ṣahbā bezm-i ʿālemde
   Faṣīḥā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 9). [o gün,]*

2. O gün kim görmek oldı cām-ı ṣahbā bezm-i ʿālemde
Faṣīḥā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 9). [o gün,]*

o ḥadde: *O derecede ki, o kertede.*

1. Kem-raġbetī-i çārsū-yı dehr **o ḥadde**
Baḳmazlar eger Yūsufı biñ kerre mezād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 7). [o ḥadde, -e]*

o ḳadār: *O kadar, fazla.*

1. Āyīnemüzde var **o ḳadar** ṣafvet ü cilā
Farḳ olmaz oldı nīk ü bed ü ḫūb dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 3). [o ḳadar,]*

o ḳadār: *Çok fazla.*

1. Ġamla **o ḳadār** żaʿīf ḥālüm
Yoḳ ḥālümi açmaġa mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 47). [o ḳadār,]*

o ḳadār: *O derece, o ölçüde.*

1. Ḳadr-i ʿışḳı **o ḳadār** ʿālī idi Ḳaysuñ kim
İtdi ṭaḳbīl-i kef-i üştüri-i maḥmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 9). [o ḳadār,]*
2. Yā Rab dile vir tā **o ḳadar** feyż-ı ġınā kim
Her ḳaṭre-i eşk-i terimi bir güher eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 7). [o ḳadar,]*

o ḳadār: *Çok, fazla.*

1. Ġamla **o ḳadār** żaʿīf ḥālüm
Yoḳ ḥālümi açmaġa mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 47). [o ḳadār,]*

o ḳadār: *O kadar, çok fazla.*

1. Sūz-ı ġamuñ dile **o ḳadar** kim itdi eser
Her ḳaṭre-i sirişk-i terüm bir şerār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 7). [o ḳadar,]*

o ḳadar ki: *O derecede ki.*

1. Ḥıfẓı **o ḳadar ki** tā ḳıyāmet
   Fitne ola mest-i ḫ∨āb-ı rāḥat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 95). [o ḳadar ki,]*

ocaġ: *Ocak. II Dergah.*

1. Yaḳılmaz her dile dāġ-ı maḥabbet
   Ḳonılmaz her **ocaġa** aḫker-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 8). [ocaġa, -a]*

odur ki: *Ondan dolayıdır ki , o sebeple anlamında.*

1. Dü-laḫt gizlik-i ser-tīz-i cevr-i ḥicrāndur
   Odur ki ḳaṭʿ olımaz nāle vü fiġān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 4). [odur ki,]*

ohşa: *Sevgi, şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek, okşamak.*

1. Zülfin **oḫşa** rūyın öp bāġ-ı cemālinden Faṣīḥ
   Gāh sünbül-çīn-i şevḳ ol gāh şeftālū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [oḫşa,]*

oḳı: *Fark etmek, anlamak.*

1. O veche ṣāfdur āyīne-i cemālüñ kim
   Henüz ṣafḥa-i rūyuñda ḫaṭ ʿayān **oḳınur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 19, Mısra 2). [oḳınur, -n, -ur]*

oḳı: *Okumak. II söylemek, anlatmak.*

1. O şāh-ı ḥüsne ki her nāme-i niyāz **oḳınur**
   Kemāl-i sūz ile ṣan beste-i Ḥicāz **oḳınur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [oḳınur, -n, -ur]*
2. O şehle gūş iden ser-güzeşt-i āḥvālüm
   Ṣanūr ḥikāye-i Maḥmūd ile Ayāz **oḳınur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 6). [oḳınur, -n, -ur]*
3. Göñül ḫulūş ile nām-ı nigū idüp peydā
   Henüz defter-i ʿışḳ içre pāk-bāz **oḳınur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [oḳınur, -n, -ur]*
4. Faṣīḥ eyleme ġayrı maḥalle ṣarf-ı nigāh
   Kitāb-ı ʿışḳda faṣl-ı niyāz u nāz **oḳınur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 10). [oḳınur, -n, -ur]*

5. Evvel **oḳınan** şimdi bizüz defterde
Ser-ḫalḳa-i erbāb-ı cünūn olduḳ biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 3). [oḳınan, -nan]*

<u>oḳı:</u> *... gibi görünmek.*

1. O şūḥı eylesem āġūşa çekmege daʿvet
ʿAceb mi sāʿid-i ṣayyāda şāh-bāz **oḳınur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 4). [oḳınur, -n, -ur]*

<u>oḳı-:</u> *Okumak. II söylemek, anlatmak.*

1. O şāh-ı ḥüsne ki her nāme-i niyāz **oḳınur**
Kemāl-i sūz ile ṣan beste-i Ḥicāz **oḳınur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 2). [oḳınur, -n, -ur]*

<u>oku-:</u> *Okumak. II söylemek, anlatmak.*

1. Erbāb-ı ʿışḳı itdi ser-efgende vü ḫamūş
Güyā **oḳur** ḥikāye-i sūz u güdāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 8). [oḳur, -r]*

<u>ol-:</u> *Mevcut olmak, var olmak.*

1. Kim **olduġınca** ḥayātum ziyāde eyleyicek
Cihānda ḳalmadı bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 5). [olduġınca, -dug, -ınca]*

<u>ol-:</u> *Olmak, şeklini almak, hâline gelmek.*

1. Faṣīḥüñ **olsa** nʾola şiʿri āteşīn-lehce
Hevā-yı ʿışḳuñ ile fikr ü kārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 9). [olsa, -sa]*
2. Geçer geçer bu sebük-seyr **olan** ḳaṭār-ı ʿömr
İki nefes olur olsa dem-i bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [olan, -an]*
3. Ne cānibe ki nigāh-efgen-i teveccüh **olam**
Mi<u>s</u>āl-i ḳıble-nümā dīde kūy-ı yāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 3). [olam, -am]*
4. İḳbāl-bīn-i neşve-i bezm-i cihān **olup**
Cāmı Faṣīḥ ʿaceb Cemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 9). [olup, -up]*
5. Meşhūr-ı ʿālem **olmada** mānend-i āfītāb
Ā<u>s</u>ār-ı ber-güzīde-i ṭabʿ-ı selīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 3). [olmada, -ma, -da]*

6. Cibrīl de **olsa** görüp ol dāne-i ḫāli
   Mümkin mi senüñ dām-ı perīşānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 11). [olsa, -sa]*
7. Dilden suʾāl itme nigāh eyle dīdeme
   Çeşmümde **oldı** her müje bir ter-zebān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 4). [oldı, -dı]*
8. Ne gördi dīde-i terden ne çekdi destümden
   Zebānı **olsa** dise dāmen ü girībānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 4). [olsa, -sa]*
9. İy Faṣīḥ irmek **olurdı** menzil-i maḳṣūdıma
   Bāre-i şeb-reng-i tālīʿ n'eyleyem ġāyet zebun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 9). [olurdı, -ur, -dı]*
10. Kemāl-i vaṣf-ı ruḫ u zülf-i yārı itmek **olurdı**
    Eger seyāḥat-i iḳlīm-i Rūm u Şāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 5). [olurdı, -ur, -dı]*
11. Olınan ṣarf-ı niyāzum olsun
    Zehr-i fitne vü ḥırām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 3). [olınan, -ın, -an]*
12. Gören āyīne-i cām-ı meyi ṭūṭī-lisān **oldı**
    Ne keyfiyyetdür iy sāḳī baña mühr-i dehān **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 1). [oldı, -dı]*
13. Olursın belki iy dil beste-i fitrāki bir ḫūbuñ
    İrişdi ʿıyd-ı ḫūbāna dem-i ṣayd u şikār **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 12). [oldı, -dı]*
14. Bahāruñ şevḳına gülşende bir faṣl-ı ʿacīb **oldı**
    Nevā-yı nev-be-nev itdüñ ben oldum ʿandelīb **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 2). [oldı, -dı]*

ol-: *(Zaman bildiren kelimelerle) Gelip çatmak, yaklaşmak.*

1. Bahār **oldı** göñüller ġuṣṣadan āzādedür şimdi
   Bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret her ṭaraf āmādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 1). [oldı, -dı]*

ol-: *Bulunmak, var olmak.*

1. Ne deñlü serkeş ü dāmen-keş **olsa** aġlamaz idük
   O naḫl-i tāzeden iy dil ümīd-i ḫāmumuz **olsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 4). [olsa, -sa]*

ol-: *Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.*

1. O māh-rūya virelden dil olmaḳ **olmadı** bir şeb
   Faṣīḥ dīde-i ġam-dīde ḫ∨ābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [olmadı, -ma, -dı]*

2. Bālīni eger kim felek-i aṭlas **olursa**
Ẓann itmezem ārām ide şūrīde serüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 5). [olursa, -ur, -sa]*

ol-: *Bulunmak, mevcut olmak, var olmak.*

1. Hezār şevḳ ile peyk-i ṣabāya ḳarşu varurduḳ
Bizüm bu ṭarf-ı çemenden gelür peyāmumuz **olsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 10). [olsa, -sa]*

ol-: *... vasfını taşımak.*

1. Ḳānūn-nevāz-ı midḥat-i faḫr-i güzīn olur
Olsa nevā-yı naẓmı Faṣīḥüñ nʿola bülend *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 9). [olsa, -sa]*
2. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister
Ḥaḳ budur ḥüsn **olıcaḳ** böyle Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 2). [olıcaḳ, -ıcaḳ]*
3. Olmazsa āb u dāne Faṣīḥ olmasun hemān
Ādemsüz **olmaya** ser-i ḫ∨ān-ı behiştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 8). [olmaya, -ma, -y, -a]*
4. Miṣāl-i Cem dimezüz cāh u iḥtişāmumuz **olsa**
Hemān ḫumārımuzı defʿe elde cāmumuz **olsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 1). [olsa, -sa]*
5. Faṣīḥ biz de ġam-ı ebruvān-ı yārı çekerdük
Eger ki ḳuvvet-i bāzū-yı Zāl ü Sāmumuz **olsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 12). [olsa, -sa]*
6. Feyż **olsa** Faṣīḥā nʿola naẓm-ı terimüzde
Biz peyrevī-i Fāʿiżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [olsa, -sa]*

ol-: *Geçip gitti.*

1. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz bir ḫaber var mı
Seni iy bād-ı gülşen görmedük çoḳ rūzgār **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 6). [oldı, -dı]*

ol: *O, işaret zamiri.*

1. Bu demde inbisāṭ **ol** deñlü cārī ṭabʿ-ı eşyāya
Ki naḫlinden güşāde ẓāhir olur verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 17). [ol,]*
2. Berk ü bārāndan zemīn ü āsumānı görmedük
Bir iki gün yine **ol** mihr-i cihānı görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 38, Mısra 2). [ol,]*

3. Ġayrılarla bendesin bir görmez **ol** şehlā nigāh
   Ḥadd ü ʿadden devlet ü ʿömrin ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 1). [ol,]*

ol: *O, işaret sıfatı.*

1. İtdi **ol** şāh-ı teġāfül sipehüm āḫır-ı kār
   Kāle-i rāzumı düzdīde nigehle yaġmā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 7). [ol,]*
2. Ol melek-ruḫsārı görmeklik beni med-hūş ider
   Nūr-ı çeşm-i iştiyāḳum nār-ı eymendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 7). [ol,]*
3. Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā saña
   Ol dem bu demdür oldı göñül mübtelā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [ol,]*
4. Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā saña
   Ol dem bu demdür oldı göñül mübtelā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [ol,]*
5. Göñül ġafletle varmış **ol** perī-ruḫsāra meyl itmiş
   Devāsuz bir ʿaceb derd-i nihānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 5). [ol,]*
6. Gönderdi baña nāme-i mihr **ol** meh-i ġarrā
   Geldi seḥerī bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 1). [ol,]*
7. Ṭulūʿ itmek ne mümkin ẕerre luṭf **ol** mihr-i behcetden
   Olınca nā-müsāʿid ṭāliʿ ü nā-mihribān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 3). [ol,]*
8. Göñül bīhūde ṣarf-ı āb-ı rūy itme recādan geç
   Niyāz ile ne mümkin rām ola **ol** tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [ol,]*
9. Ol ṭıfl-ı ʿişve-bāz ile bāzīçe ṭarḥ idüp
   Mühr-i lebin göñülde nihān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 7). [ol,]*
10. Beni bīgāne-i ṣabr u dilüñ żāyiʿ iden ʿaḳlın
    O düzdīde tebessüm **ol** nigāh-ı āşinādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [ol,]*
11. Maḥabbet üzre olmış tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
    Henüz āb-ı sirişküm cūy iden **ol** mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 8). [ol,]*
12. Günden güne **ol** ruḫları ḫurşīde Faṣīḥüñ
    Mihrini füzūn şevḳını yā Rabb ziyād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 9). [ol,]*
13. İy ḫāme-i ḥoş-lehce naġam-senc-i Faṣīḥ **ol**
    Yārāna yine naḳş-ı nev-īcāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 7). [ol,]*
14. Yazmış debīr-i miḥnet aña yir yir āh dost
    Ol ḫānḳah durur ki tenüm dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [ol,]*

15. Allāh çeşm-i zaḫm-ı ʿadūdan nigāh ide
    Her kec-naẓarla olmada **ol** reşk-i māh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 6). [ol,]*
16. Hep gerdiş-i ḫilāfıdur erbāb-ı dānişüñ
    Olmaz bizümle **ol** felek-i kīne-ḫ∨āh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 8). [ol,]*
17. Müşkildür itmek āteş ile āb imtizāc
    Mey gördügince serkeş olur **ol** tenük-mizāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [ol,]*
18. Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ
    Kār-ger olmadı **ol** māha fiġān-ı nīm-şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [ol,]*
19. Kār-ger olmadı **ol** māha fiġān-ı nīm-şeb
    İtmedi teṣ̲ʿīr o mihr-i ḥüsne ḥayfā āh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 3). [ol,]*
20. Görmek olurdı rūy-ı dil **ol** mihr-i nāzdan
    İtse eṣ̲er niyāz-ı dil-i ʿan-ṣamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 3). [ol,]*
21. Vahşīdür **ol** ḳadar ki **ol** āhū-yı deşt-i nāz
    Olmaz kemend-i fikre ġazāl-i ḫayāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 3). [ol,]*
22. Güş idüp eyleye şāyed baña **ol** māh meded
    Yitiş imdādıma iy āh-ı seḥer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [ol,]*
23. Ol şāh ne dem ki eşheb-i nāza süvār olur
    Peyk-i niyāz yaḳlaşamaz gird-i semtine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 4). [ol,]*
24. Bu deñlü vaḥşet ile **ol** perīyi rām itsem
    Baʿīd görmeñüz insānda çoḳ kerāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [ol,]*
25. Ol tīri kim raḳībe atar dil-rübā baña
    Her biri nār-ı gayret ile bir şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [ol,]*
26. Emvāc-ı baḥr-i girye ki dāmen-nişīn olur
    Ol tünd-ḫūya bāʿiṣ̲-i çīn-i cebīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 2). [ol,]*
27. Düşme ümīd-i vaṣla ki maḥż-ı ḫayāldür
    Ol mū-miyānı ṣanma göñül der-kenār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [ol,]*
28. Sebbābe-i nevāziş-i dest-i ṭabīb olur
    Ol nīşter ki cānuma gül-berg-i ṭīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 1). [ol,]*
29. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir mest olur
    Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 1). [ol,]*
30. Dilleri vīrān iden hep çeşm-i dil-berdür Faṣīḥ
    Ol ḫarāb olmaz mı kim bezmüñde nāẓır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 6). [ol,]*

31. Letāfet var ruḫında tarz-ı reftārında ḥālet var
    Ol āfetde ser-ā-pā fitne-i rūz-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [ol,]*
32. Bī-cā cefāsın itdi füzūn **ol** sitem-pesend
    Beñzer ki ehl-i ʿışḳı yine imtiḥānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [ol,]*
33. Gūş idüp ʿandelībüm didügüm
    Dimiş **ol** ġonçe-leb hezārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [ol,]*
34. Ol naḫl-i vefādan yine bir berg-i terüm var
    Nāmeyle dile nev-ḫaber-i şevk-eserüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [ol,]*
35. İtmez suʾāl kimse Faṣīḥ ʿālemüñde **ol**
    Ḫārā mı seng-i ḫāre midür bālişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 9). [ol,]*
36. Cüst ü cūya **ol** dür-i yektā vü māh-ı behceti
    Seyl-i eşküm baḥre çarḫa āh-ı sūzānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 3). [ol,]*
37. İtme iẓhār-ı teġāfül bezmüñe gelse Faṣīḥ
    Bende-i dīrīneñe **ol** vaż ʿı sulṭānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 14). [ol,]*
38. Gelür dehānuma cānum berāy-ı istiḳbāl
    Dinilse meclise **ol** yār-ı bi-vefā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [ol,]*
39. Ḫançer-i gamzeñe ʿuşşāḳ siper virmezler
    Sīneden ġayrıya **ol** āba güzer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [ol,]*
40. Ḫırām-ı nāza gelse **ol** serv-ḳad bir aḳar ṣudur
    Tebessüm eyleyüp güftāra gelse muʿcize-gūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [ol,]*
41. Ferāġat it göñül pūyāni-i deşt-i ṭalebden gel
    Kemend-i ṣayda düşmez **ol** perī bir vaḥşi āhūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [ol,]*
42. Āhumı sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk iden
    Nāzdan vesme ḳonulmış **ol** iki ebrūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [ol,]*
43. El-aman leşker-i ġam ceyş-i elem aldı beni
    Al idüp ḳapdı dili **ol** gözi cādū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 6). [ol,]*
44. Faṣīḥā bī-ḫabersüñ düşmen-i bed-gūylar her dem
    Raḳībe olmada **ol** şūḫ-ı fettāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 10). [ol,]*
45. Ol ḳaşı yā görüp beni bilmezlenür geçer
    Bilmez ki tīr-i āh ile bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [ol,]*
46. Ruḫsārı üzre sāye-i zülfī düşüp çü dūd
    Ol şemʿ-i bezm-i ḥüsni siyeh-çerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [ol,]*

47. Yir yir felekde necm-i leṭāfet midür yahud
Ol meh ʿizār-ı pākini ḫūy-gerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 8). [ol,]*
48. Olduḳça laʿli ġayra cevāhir-nümā-yı luṭf
Çeşmümde dürc-i laʿlden **ol** dem güher döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 4). [ol,]*
49. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam ġamdur
Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende iy sāḳī ġam **ol** ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [ol,]*
50. Gedā-yı iltifatuñ pādişāh-ı ʿālem-i āb it
Getür **ol** sāġarı kim yādigār-ı Ḫusrev ü Cemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [ol,]*
51. Niyāz-ı āteşīn-i ʿandelīb-i cān-ı şeydāya
Taḥammül eylemez **ol** ter gül-i bāġ-ı ḥayā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 4). [ol,]*
52. Tā seḥer her şeb Süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm
İḫtilāṭı yā Rab **ol** meh-ṭalʿatuñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [ol,]*
53. Seni ʿuṣṣāḳ-ı zārı ḳatle **ol** müjgān u ebrūlar
Ne tīre iḥtiyāc eyler ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [ol,]*
54. Şevḳ-baḫş **ol** meclise yir yir ṣadā-yı hū ḳopar
Bezm-i meydür muṭribā bir naġme-i dil-cū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 2). [ol,]*
55. Cilve-sāz-ı ṣaḥn-ı meydān-ı melāḥat **ol** birez
Bāre-i dil-keş-ḫırāmuñ luṭf it iy meh-rū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 5). [ol,]*
56. Zülfin oḫṣa rūyın öp bāġ-ı cemālinden Faṣīḥ
Gāh sünbül-çīn-i şevḳ **ol** gāh şeftālū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [ol,]*
57. Teşrīf iderse ḫānemi **ol** meh degül baʿīd
Āsār-ı tālīʿüm şeref-i kevkebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [ol,]*
58. Naẓma ṣanma suḫan-i tāk u revāk isterler
Aña **ol** sözde sibāḳ ile siyāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [ol,]*
59. Kimlerle seyr ider o meh-i āsumān-ı ḥüsn
Ol serv-i nāz ḳanḳı çemende çemān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [ol,]*
60. Mest-i mey iden dilleri **ol** sīb-i ẕeḳandur
ʿĀşıḳları bülbül iden **ol** ġonçe-dehendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [ol,]*
61. Mest-i mey iden dilleri **ol** sīb-i ẕeḳandur
ʿĀşıḳları bülbül iden **ol** ġonçe-dehendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 2). [ol,]*
62. Yār olmış sāye-baḫş-ı ḫalḳa-i bezm-i raḳīb
Ol Hümāyı ʿāḳıbet dām itdiler rām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 4). [ol,]*

63. ʿArż-ı şevḳ idüp recālar itdiler vāfir Faṣīḥ
Ḳalmadı aḫşama **ol** māha çoḳ ibrām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 10). [ol,]*
64. Görüp çeşm ü ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm **ol** māhuñ
Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 7). [ol,]*
65. Ḥaẕer eyle dime **ol** ḫāldür bu zülf-i ḫoş-būdur
O bāġa dāne dökmişler Faṣīḥā dām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 9). [ol,]*
66. Baḳ mertebesin Leylī ile Ḳays-ı żaʿīfün
Ol nāziş ise ʿarż-ı himem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 8). [ol,]*
67. Saña rām iden **ol** perīyi Faṣīḥ
Daʿvet-i müstecāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 9). [ol,]*
68. Bāġ-ı gül-ḫīz-i maḥabbetden alur būy-ı kāmı
Ol ki hengām-ı seḥer mestāne-i ṣahbā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 4). [ol,]*
69. Pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr olur olsa ki ḫalḳ
Muntaẓır dīvāna **ol** der-ḫāb-ı istiġnā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 8). [ol,]*
70. Niçe İskender türāb olmış niçe Dārā yatur
Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī **ol** kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 9). [ol,]*
71. Ki rūşen olmamışdı şemʿ-i ḫurşīd ile ʿālemler
Derūna **ol** zemān yakmışdı dāġ-ı mihrüñ **ol** meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 3). [ol,]*
72. Ki rūşen olmamışdı şemʿ-i ḫurşīd ile ʿālemler
Derūna **ol** zemān yakmışdı dāġ-ı mihrüñ **ol** meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 3). [ol,]*
73. Faṣīḥi ʿayb olurdı ġayrı taʿyīb itmek ādemler
Görülse **ol** perī-rū hūrī-sīmā vü melek-manẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 9). [ol,]*
74. Bilmem ḫarīm-i ʿişvede āh **ol** perī-veşüñ
Ḫizmet-güẕār ādemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 3). [ol,]*
75. Eyler ise ʿaceb dem ü ʿālemdür iy Faṣīḥ
Seyl-āb-ı eşke **ol** ḳadi bālā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 10). [ol,]*
76. Bir baḳmaḳ ile kār-ı Faṣīḥi temām ider
Ol dil-firīb ġamze vü ol dil-rübā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 10). [ol,]*
77. Bir baḳmaḳ ile kār-ı Faṣīḥi temām ider
Ol dil-firīb ġamze vü **ol** dil-rübā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 10). [ol,]*
78. Terennüm itse keyf-i cām ile gülşende **ol** mümtāz
Faṣīḥā güş eyler nāle-i bülbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 9). [ol,]*
79. Ol dil ki bülbül-i çemenistān-ı naʿtidür
Yāra ümīd ġonçe-güşā-yı sürūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 7). [ol,]*

80. Eyler remīde gülleri bāng-i ṣaġīrimüz
Ol ʿandelīb-i bī-eṣer-efġān-ı vaḥşetüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 3). [ol,]*
81. Bildi maḥabbetüñ ne ḳumāş olduġın henüz
Ol nāzenīn-i nāz-fürūş-ı ḥarīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 4). [ol,]*
82. Gör muḳteżā-yı ʿışḳı ki olmış esīr-i ḥüsn
Ol şāh-ı ʿişve mülk ü melāḥat serīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 8). [ol,]*
83. Ol çeşm-i cādū zār u perīşān görüp dimiş
İtmiş eṣer Faṣīḥa da mekr ü füsunumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 9). [ol,]*
84. ʿĀşıḳuz **ol** āfitāb-ı meh-cebīne ʿāşıḳuz
Rūz u şebde girye vü āh eylemekdür pīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 7). [ol,]*
85. Ḳalmaz göñülde ẕerre ḳadār ıżṭırābumuz
Geldükce bezme **ol** ruḫı mihr-iltihābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 1). [ol,]*
86. Biz **ol** diyār-ı şevḳde perverde olmışuz
Çün bāde neşve-mend ola kim içse ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 3). [ol,]*
87. Şemm-i gül-i sefīdine muḥtācdur Faṣīḥ
Zīrā nühüfte **ol** mehe var bir cevābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 10). [ol,]*
88. Ne deñlü olsa da ruḫṣat-dih-i niyāz **ol** şūḫ
Ḥicāb-ı ʿışḳ yine müddeʿāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 3). [ol,]*
89. İfāde itmege maḳṣūdı bir nigeh besdür
Ol āfet ʿāşıḳ-ı vuṣlat-recāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 6). [ol,]*
90. Raḳībe luṭf idesin ʿāşıḳa cefā düşmez
Bu ḥüsn-i dānişe **ol** kār-ı nā-sezā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 2). [ol,]*
91. Ümīd-i ḫāma düşüp **ol** nihāl-i serkeşden
Faṣīḥ muntaẓıruz mīve-i vefā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 9). [ol,]*
92. Ol ḳāmeti iy serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet
Kimdür ki görüp kūşe-i dāmānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 5). [ol,]*
93. Cibrīl de olsa görüp **ol** dāne-i ḫāli
Mümkin mi senüñ dām-ı perīşānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 11). [ol,]*
94. Ol naḫl-i nāz çünki degül māʿil-i niyāz
Bīhūde iy Faṣīḥ niçün ṣıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 9). [ol,]*
95. Ol ṭūṭiyi muḳārin-i miʾrāt-ı cām idüp
Ser-beste ġonçesin gül-i ḫandān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 3). [ol,]*

96. Dāmān u ceybi **ol** şehe teslīm idüp göñül
Taḳbīl-i dest ü kūşe-i dāmān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 5). [ol,]*
97. Ol ṭūṭīyüz ki vālih-i āyīne-i dilüz
Hāmūş-ı bülbül-i çemenistān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 3). [ol,]*
98. Ol kim baña laʿlüñ ezelī mültemes itmiş
Şehd-i lebüñe merdüm-i çeşmüm meges itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 1). [ol,]*
99. Bu ṣafvet-i ḥüsni viren **ol** ʿārıż-ı pāke
Eşk-i teri mānende-i cüy-ı Aras itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 3). [ol,]*
100. Faṣīḥ **ol** āfitāb-ı ʿālem-ārādan olaldan dūr
Nizār u zerd olup cism-i ġam-efgārı hilāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 9). [ol,]*
101. Kimüñ **ol** şeh-levendüm sīnesin bilmem nişān ṭutmış
Ki bir destinde tīr-i tīz ü bir elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 1). [ol,]*
102. Semend-i nāza binmiş türktāz-ı cevre ʿazm itmiş
Faṣīḥ ʿuşşāḳı pā-māl itmege **ol** şeh ʿinān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 10). [ol,]*
103. Faṣīḥā bu ḫaberden ġāfilüz biz **ol** perī-rūdan
Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl aġyāra nihān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 13). [ol,]*
104. Bu ʿanāşır-gāh-ı ʿālem teng ü tār olmış aña
Ol perī-ruḫsārı dil bir iki üç gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 4). [ol,]*
105. Ḥaṣret-i rūyıyla ḳalmış ṣubḥ u şāmı farḳdan
Görmeyince **ol** mihir-ruḫsārı dil gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 6). [ol,]*
106. Tīre necm-i ṭāliʿüm gör kim Faṣīḥā **ol** mehi
Ġaflet itmiş çeşm-i aḫter-rīz-i dil dün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 7). [ol,]*
107. Faṣīḥ **ol** meclisüñ ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz cānā
Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 9). [ol,]*
108. Bir cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet virüñ dile
Ol jeng-beste āyīne bulsun cilā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 4). [ol,]*
109. İtmiş Faṣīḥ ḫāk-i cenābın penāh-ı dil
Sen pādişāh-ı mülk-i kerem **ol** gedā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 10). [ol,]*
110. Ben nigāh-ı āşinā-cüyam Faṣīḥ
Ol vefā-düşmen teġāfül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 10). [ol,]*
111. Ol zemān kim dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
Öyle ẓann itdüm ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 1). [ol,]*

112. Şīve vü nāzı degül **ol** nāz u şīve ġālībā
Yāra gelmiş ʿāşıḳ-ı āşüfte-ḥālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 5). [ol,]*
113. Ol dem ki çıḳdı farḳuma dilden duhān-ı ʿışḳ
Gūyā çekildi üstüme bir sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 1). [ol,]*
114. Ṣandum açınca sīnesin **ol** māh-ı tāb-nāk
Ceyb-i ṣabāḥı pençe-i ḫurşīd itdi çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 1). [ol,]*
115. Olur firīfte dil vaʿd-i vaṣlına yāruñ
Murādı cevr idügin bilmez **ol** sitem-kāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 2). [ol,]*
116. Tā seḥer **ol** meh ile ʿālem-i āb eylemişüz
Geçmişüz bir gicede baḥr-i ġamı sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 11). [ol,]*
117. Raḳībe mihr ü vefādan murādı **ol** şūḫuñ
Faṣīḥ-i bī-dile cevr ü cefā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 9). [ol,]*
118. Düşerler dāmen-i zülfine diller her gün **ol** şūḫuñ
Sürerler ẕerreler yüz pertevine mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 15). [ol,]*
119. Viṣāḫ-ı ṣadrı mıdur düşmenüñ ki gūşumuza
Ṭoḳınmadı ḫaberi çoḳ zemāndur **ol** güherüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 8). [ol,]*
120. Kemend-i intiẓāra düşmiş idi niçe demlerdi
Faṣīḥ-i bī-dili **ol** ḳayddan itdüñ rehā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 10). [ol,]*
121. Dāġ u nāleyle **ol** Faṣīḥ çü ney
Lāzımı sāz u sūzdur ʻışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 9). [ol,]*
122. Ne siḥr iderse ider sırr-ı dilden āgeh olur
Ṭarīḳasın bilür **ol** ġamze rāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 8). [ol,]*
123. Pür olmış **ol** mehüñ mīzān-ı dīdeñ nūr-ı ḥüsniyle
Anuñçün necm-i eşki zāʾil itmez mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 7). [ol,]*
124. Ol bī-teraḥḥum ʿaksiyle eyler muʿāmele
Bir tāze zaḫm urur ṭaleb-i merhem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 5). [ol,]*
125. Ḥaḳḳuñda vaʿd-i luṭf idüp **ol** şeh dimiş Faṣīḥ
Bezm-i ḥarīm-i vaṣlımuza maḥrem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 9). [ol,]*
126. Ehl-i naẓardan itme nihān cism-i pāküñi
Ol sīm-i ṣāfa merdümek-i dīdedür meḥek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 8). [ol,]*
127. Maḳṣūduñı edāya yiter bir nigeh Faṣīḥ
Ol ser-te-ser nühüfteyi lāzım degül dimek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 10). [ol,]*
128. Geçmez mi āh daḫı günāhumdan **ol** melek
Ġırbāle döndi āh-ı dilümden ten-i felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 2). [ol,]*

129. Ol ḫāl-i siyehle midür aṣḥāb-ı cemālüñ
Peyġamber-i ḥüsn olduġına muʿcize rüyuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 6). [ol,]*
130. Ṣabādan vaṣf-ı kadd-i ser-firāẕın güş itdükçe
Ne mümkin olmamaḳ **ol** şūḫa serv-i gül-sitān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 6). [ol,]*
131. Ne bilsün çāşnī-i ıżṭırāb-ı şām-ı hicrānı
Felekde olmamış bir māha **ol** nā-mihribān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 8). [ol,]*
132. Dāġ yaḳmış tāze ʿāşıḳ olmış **ol** meh-sīneye
Nev cevānum saḳlamış gūyā ki pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 3). [ol,]*
133. İy Faṣīḥ itmiş seḥer seyr-i çemen **ol** gül-cemāl
Bülbül-i şeydāya olmış āteş-i sūzende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 13). [ol,]*
134. Ol serv-i nāz serkeş olup gitmede Faṣīḥ
Düşmekde āb-ı cūy gibi ḫāk-i pāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 9). [ol,]*
135. Nāz itse nʾola cihāna **ol** gül
Bir ġonçe vü ṣad hezār bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 1). [ol,]*
136. Ol āfetüñ dile müjgān u ebruvānı gelür
Faṣīḥ her ne zemān tīr ile kemān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 9). [ol,]*
137. Bu şeb dūr u dırāz efsāne-i mihr ü maḥabbetle
Faṣīḥ **ol** nāzenīn-i ter-mizācı bī-dimāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 10). [ol,]*
138. Naẓīrin bulmadum **ol** nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ
Egerçi Ḳays-veş ṣaḥrā vü deşti cüst ü cūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 3). [ol,]*
139. Benem ben iy Faṣīḥ **ol** ser-be-pīş-i şerm-i bed-kārī
Ḫaṭā ḳıldum ḳabāḥat işledüm cürm ü günāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 9). [ol,]*
140. Benem **ol** rāst-rev ser-mest-i cām-ı ıżṭırāb olsam
Reh-i ʿışḳuñda üft ü hīz-i bālā vü nişīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 3). [ol,]*
141. Deruñ-ı ḫānemi ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem
Benem **ol** sāde-levḥ ü ṣāf-dil kim olsa ger Yūsuf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 7). [ol,]*
142. Ol ḳadar vaḥşīdür **ol** āhū-yı sünbül-zār-ı ḥüsn
Ṣūret-i naḳş-ı ḫayālin dilde taṣvīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 5). [ol,]*
143. Eger mümkin olaydı bir ṭarīḳ ile suʾāl itmek
Ne söylerdi ola ḥaḳḳumda **ol** şīrīn-dehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 6). [ol,]*
144. ʿAceb **ol** ḳaddi naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz
Ne güne ẕevḳ-baḫş olmaḳ gerek seyr-i çemen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 7). [ol,]*
145. Faṣīḥā alamam mirʾāt-ı rūy-ı yārdan çeşmüm
Benem **ol** ʿāşıḳ-ı müşṭāḳ kim şerm ü edeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 10). [ol,]*

146. İdince vaṣf-ı laʿl-i sükkerīnin **ol** mehüñ taḥrīr
Faṣīḥā çāk çāk oldı zebān-ı kilk-i şīrīn-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 11). [ol,]*
147. Dimiş **ol** şūḫ cān virür yolıma
Bilürüm ḫāk-i rāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 5). [ol,]*
148. Ol şeh-i ḥüsn ʿaceb ṭavr ile geldi bāġa
Zülfüñ eṭrāfa perīşān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 5). [ol,]*
149. Müstaġni-i şafaḳ felegi reng-i ḥacletüm
Ol sürḫ-rūyı şerm-i günāhum ki eyledi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 5). [ol,]*
150. Virmiş **ol** kāfir müselmānlar dili bīd itmeden
Sübha-i mercāna döndi rişte-i kāküllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 7). [ol,]*
151. Şarābı sāḳi getür def-i vaḥşet eyleyelüm
Ol āhū-çeşm ile bir laḥẓa ṣoḥbet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 2). [ol,]*
152. Bu pir-ī mey-gede **ol** şeyh-i ḫān-ḳāh diyüp
Faṣīḥ biz ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 5). [ol,]*
153. Ol meh-i burc-ı leṭāfetden ki dūrum ʿālemüñ
Gelmesün ister bahārı ʿıyd u nev-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 5). [ol,]*
154. İltifāt eyler raḳībe yüz virüp **ol** māh-rū
İy Faṣīḥ āyīne-i dil niçe muġberr olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 9). [ol,]*
155. Bī-raġbet ise dirhem-i eşküm naẓarında
Ol nāsere-i naḳd-i maḥabbet benüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 4). [ol,]*
156. Biñ sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı çekeyin tek
Bir kez elüm **ol** sīb-i zenaḫ-dāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 4). [ol,]*
157. Ḫaṭ gelüp mihr-i ruḫuñ bī-incilā göstermesün
ʿĀşıḳa **ol** tīre-eyyāmı Ḫudā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 2). [ol,]*
158. Naḳd-i cān olsun bilüp ḳadr-i metāʿ-ı ḥüsnini
Ol perī-ruḫsārını pey-rev-nümā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 4). [ol,]*
159. Sıḳlet-i bīgāneden **ol** şūḫ isterse ḫalāṣ
Meclise geldükçe rūy-ı āşinā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 7). [ol,]*
160. Cān u dilden bir melek-ruḫsāruñ **ol** meftūnı kim
Cinn ü insān āşikārā vü nihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 7). [ol,]*
161. Neden **ol** naḫl-i nevden mīve-ḫᵛāh-ı vuṣlat olduñ kim
Faṣīḥā daḫı ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḥacletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 9). [ol,]*
162. Teşrīf eylese gice tenhāca ḫānesin
ʿArż itse dilde **ol** mehe rāz-ı nihānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 2). [ol,]*

163. Ol dāġ ile ol şerḫa ki manżūr-ı cihāndur
Ṣadra geçürür sīnede pinhān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 7). [ol,]*
164. Ol dāġ ile **ol** şerḫa ki manżūr-ı cihāndur
Ṣadra geçürür sīnede pinhān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 7). [ol,]*
165. Aldanurlar ġamze-i merdüm-firīb-i çeşmine
Bilmeyen ḥāli göñüller **ol** pür-āfet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 6). [ol,]*
166. Ḥāẓır **ol** iy çeşm-i ter **ol** serv-ḳāmetdür gelen
Pāyına iṣār içün ḫūn-ı ciger āmāde it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 6). [ol,]*
167. İy göñül āmāde-i āh **ol** Muḥarremdür gelen
Ḥāżır **ol** iy dīde-i ter şehr-i mātemdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 1). [ol,]*
168. İy göñül āmāde-i āh **ol** Muḥarremdür gelen
Yād idüp **ol** tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 9). [ol,]*
169. İy göñül āmāde-i āh **ol** Muḥarremdür gelen
Yād idüp **ol** tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 10). [ol,]*
170. Cihāna ṣalınan āşūbe baḳ **ol** serv-ḳāmetden
Ḫaber ṣormaḳ ne lāzım fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 1). [ol,]*
171. Dirīġ itme ġubār-ı āsitānın iy ṣabā bizden
Ne var olsaḳ ḳarīrüʾl-ʿayn **ol** kuḥl-i saʿādetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 4). [ol,]*
172. Nāme-i ḥüsnini itdükde güşād **ol** meh-rū
Mūy-ı pīşāni-i müşgīni görenler didi hū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 1). [ol,]*
173. Naḳd-i cānı virür elbet gören **ol** sīm-teni
ʿĀşıḳı ḥaḳ bu ki başdan çıḳarur **ol** pehlū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 7). [ol,]*
174. Naḳd-i cānı virür elbet gören **ol** sīm-teni
ʿĀşıḳı ḥaḳ bu ki başdan çıḳarur **ol** pehlū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 8). [ol,]*
175. Dūş-ı cānānede **ol** iki bölünmiş gīsū
Eylemiş ʿaḳlını çoḳ mūy-şikāfın ṣad çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 10). [ol,]*
176. Göñüller mülkin itmiş bir nigehle cümleten tesḫīr
Henüz **ol** nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 8). [ol,]*
177. Görince **ol** mehi aġyār-ı bed-kār ile bir yirde
Faṣīḥā ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa düşdi iştibāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 9). [ol,]*
178. ʿĀḳıl **ol** ḫalḳı hep müsāvī bil
Dime **ol** mest ü hūş-yārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 7). [ol,]*
179. ʿĀḳıl **ol** ḫalḳı hep müsāvī bil
Dime **ol** mest ü hūş-yārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 8). [ol,]*

180. İftiḫār eylerdi ben üftādesiyle bir zemān
Şimdi **ol** şūḫa maḥabbet mūcib-i ʿār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 8). [ol,]*
181. İy Faṣīḥ **ol** Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāli yād idüp
Cūş-ı reşk-efgen be-Nīl-i feyż meşḥūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 9). [ol,]*
182. Var **ol** şeh-i ḥüsnüñ yine dīvān ḳapusında
Dünyāyı çeker kendüye elbette Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 9). [ol,]*
183. Muṣḥaf-ı rūyını seyr itmek içün **ol** ṭıfluñ
Yine ṣāf bāġlamış ʿuşşāḳ debistān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 5). [ol,]*
184. İtmek ister göre **ol** kāfiri īmān yolına
Gerdene dest-dırāz olmağa ṭālib zülfüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 14). [ol,]*
185. ʿUşşāḳ tīr-veş dökilür ḫāk-i pāyine
Ṣaḥrā-yı tīre **ol** ḳaşı ya kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 8). [ol,]*
186. Girmiş bu gice dāʾire-i zikre **ol** perī
Böyle ḳalursa āfet-i devr-i zemān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 9). [ol,]*
187. Lāyıḳ mı **ol** perī görişe Ehremen ile
Ādemle ülfet itmeye gözden nihān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 11). [ol,]*
188. Çeşm-i merdüm görmemişdür böyle vaḥşet iy Faṣīḥ
Ol perī ẓann itmezem efsūn il tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 10). [ol,]*
189. Çoḳ cāna geçdi derd-i ḥasret egerçi iy dil
Ol şūḫ-ı işve-kāra söz geçmedi ne çāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 6). [ol,]*
190. Maʿkūli eylemekdür cürmüñ ḥavāle ʿafva
Yir ḳalmadı Faṣīḥā **ol** şāha iʿtiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 12). [ol,]*
191. Suʾāl it ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı sāḳī laʿl-i nābuñla
Şifā-sāz **ol** bizi yād eyle bir ḳaṭre şarābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 2). [ol,]*
192. Bizi vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla helāk itme
Şifā-baḫş **ol** dil-i bīmāra şāfī bir cevābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 8). [ol,]*
193. Ol sāḥirüñ miyān ile seyr eyle ḫançerin
Siḥriyle bāğlamış bir aḳar ṣuyı mūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 7). [ol,]*
194. Bozduḳ biz āşinālıġı **ol** bī-vefā ile
Olsun gerekse yād gerek āşināyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 1). [ol,]*
195. Ol yār derd-i mey gibi ṭard eyledi bizi
Cām-ı şarāb-ı ʿişreti çeksün ṣafāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 5). [ol,]*

196. Bī-gāh ü geh Faṣīḥ suʾāl eyleme dili
Bozduḳ biz āşinālıġı **ol** bī-vefāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 10). [ol,]*

197. Dil urulmışdur ḫadeng-i ġamze-i ser-tīzüñe
Cān çekilmişdür alınmaz **ol** kemān ebrūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 8). [ol,]*

198. Her sözinde derc idüp evṣāf-ı ḥüsnin **ol** mehe
Rāz-ı ʿışḳın şiʿr ile maʿnen Faṣīḥ eşʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 9). [ol,]*

199. Laʿli **ol** şūḫuñ miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda
Guyıya bir ġonçe-i terdür benefşe-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 1). [ol,]*

200. Ol şeh-süvār-ı esb ola ḫūbān hücūm ider
Tā kim rikābını kimi kimi ʿinān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 7). [ol,]*

201. Esīri olmaġı **ol** kāfir-i sitem-kīşüñ
Müyesser itmesün Allāh bir müselmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 5). [ol,]*

202. Vesme-dār itmiş yine ebrūların **ol** şāh-ı ḥüsn
Gel nigāh it **ol** iki ṭuġrā-yı cānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 3). [ol,]*

203. Vesme-dār itmiş yine ebrūların **ol** şāh-ı ḥüsn
Gel nigāh it **ol** iki ṭuġrā-yı cānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 4). [ol,]*

204. Ol cūy-ı pür-ḫurūş-ı ferāvān çekilmede
Āb-ı sirişk dāmenüm ancaḳ ter itmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 16). [ol,]*

205. ʿĀşıḳuz **ol** kāfir-i ḫançer be-dest-i ʿişveye
Mest-i bī-pervā-yı nāza büt-perest-i ʿişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 1). [ol,]*

206. Bir nigāh-ı nāz itmez pāy-best-i ʿişveye
Serkeş oldı gitdi **ol** serv-i ḫırāmān-ı cefā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 7). [ol,]*

207. Didüm düşmez senüñ gibi güher bu baḥr-i imkāna
Görüp deryāya pertāb itdügin **ol** māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 1). [ol,]*

208. Ol gül-i āl-i bāġ-ı Murṭażavī
Ġonçe-i sebz-pūş-ı āl-i Nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 1). [ol,]*

209. Ṭurra-i ṭarrāra baḳ **ol** ʿārıż-ı rengīnde
Görmedüñse al gül üzre muṭarrā sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 3). [ol,]*

210. ʿUḳdelerle seyr idenler didiler **ol** kāküli
Daḫı bāġ-ı ḥüsninüñ açılmamışdur sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 1). [ol,]*

211. Ṣaḥn-ı gülşen nev-şüküfte ġonçelerle iy Faṣīḥ
Beñzer **ol** bezme ki ser-şār ola cām-ı mülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 12). [ol,]*

212. Pey-der-pey iy göñül ne idi **ol** mehüñ bize
Cevr ü cefāları gehi mihr ü vefāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 5). [ol,]*

213. Ol seyyidüñ ġam-ı ruḫ-ı āliyle iy Faṣīḥ
Terk eyledüm ḳabāları giydüm ʿabāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 9). [ol,]*
214. Āh **ol** zemān ki kūşe-i çeşm-i vefā ile
Ben ḫam-ḳadi çeküp çevirürdi kemān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 7). [ol,]*
215. Neydi hiç bilmem nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde sebeb
İy göñül **ol** ʿahd-şiken aġyāra yār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 8). [ol,]*
216. Nev-bahār-ı ḥüsnini pejmürde gördüm iy Faṣīḥ
Ol nigār-ı serv-ḳad ġayra kenār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 10). [ol,]*
217. Bisāṭ-ı bezmümüz āmāde sāḳī munṭazıruz
Gelür mi meclise **ol** şīve-kār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 4). [ol,]*
218. Şarāb-ı nāz ʿaceb çeşm-i yāra gelmedi mi
Daḫı maḥall-i niyāz **ol** nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 2). [ol,]*
219. Zebān-ı şekveye ruḫṣat vir iy Faṣīḥ meger
Daḫı maḥall-i niyāz **ol** nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 10). [ol,]*
220. Faṣīḥ eşkümi **ol** ḥadde eyledüm rīzān
Ki ḳaldı dīde-i ġam-dīde çün ḥabāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 9). [ol,]*
221. Ḫ∨āba varsun hele **ol** gözleri mestāne Faṣīḥ
Virme ruḫṣat ḥaẕer it dīde-i giryāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 9). [ol,]*
222. Mirʾāt-ı dilde ṣūret-i ḫ∨āhiş görülmedi
Ol zeng-zār-ı ġamda güşāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 2). [ol,]*
223. Ḥüsn-i meh-i Kenʿānı Ḫudā virdi o māha
Ol ḫilʿat-i fāḫir hele endāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 6). [ol,]*
224. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp **ol** nev-cevān virdi
Ḳıyās itdüm ki ben dil-mürdeye bir tāze cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 1). [ol,]*
225. Hele cān nakdine rāżı olup raḥm itdi ʿuşşāḳa
Metāʿ-ı vaṣluñ **ol** Yūsuf-cemālüm rāyegān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 6). [ol,]*
226. Ḳanāʿat gelmedi baḳmaḳdan **ol** āyīne-ruḫsāra
Anuñçün ḫ∨āb-düşmen eyledüm bu çeşm-i bīnāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 7). [ol,]*
227. Dilüñ kim ʿarż-ı ḥāle çün teveccüh itdügin gördi
ʿİnān-ı eşhebüñ luṭf idüp **ol** şāh-ı güzīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 4). [ol,]*
228. Bizi tenhā ḳoyup vīrāne-i tārīk-i hicrānda
Niçe demler durur kim **ol** perī gözden nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 4). [ol,]*

229. Nihān oldı gözümden **ol** perī-rū ḫ∨āb-ı rāḥat-veş
O dem bu dem durur ser-çeşme-i çeşmüm revān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 3). [ol,]*
230. Faṣīḥ **ol** kaşı yanuñ bilmedüm bār-ı ġam-ı ʿışḳı
Çekilmez derd imiş kim ḳāmet-i ṣabrum kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 9). [ol,]*
231. Göñül dūd-ı dilüñ **ol** şāha zinhār eyleme ẓāhir
Ki ḫaṭ geldi duḫān-ı āh ʿuşşāḳa yasāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 3). [ol,]*
232. Faṣīḥ **ol** perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl olan göñlüm
Henüz üftāde-i hicrān olup ḫāli ġarīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 7). [ol,]*
233. Ṣabā zülfinde yāruñ hiç dil-i nālānı gördüñ mi
Nedür aḥvāli **ol** güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 2). [ol,]*
234. Dün aġyār ile gördükde teġāfül eyledi bizden
Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır **ol** fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 4). [ol,]*
235. Ne ġavġalar ḳopardı bir nigāh-ı çeşm-i mekkārı
Ne kār-ı fitne peydā itdi **ol** fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 10). [ol,]*
236. Faṣīḥ-i zārdan nām u nişān yoḳ kūy-ı cānānda
Nedür aḥvāli **ol** güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 12). [ol,]*
237. Giceler ʿazm itdügim **ol** māha sāyem ḫavfidür
Bir ṭārīḳ ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 5). [ol,]*
238. ʿAksi āyīneyle ülfet eylemez bir vech ile
Ṣūret-i taʿbīre gelmez **ol** perīnüñ vaḫşeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 10). [ol,]*
239. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül iy Faṣīḥ
Bārı bāġ eyler baña **ol** ṭıfl-ı nāzuñ lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 12). [ol,]*
240. Maḫṣūṣ-ı cevre rāẓıyam **ol** bī-terāḥḥüm āh
Ġayra ider vefāya bahāne cefāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 7). [ol,]*
241. Didüm Sīmurġ rūy-ı ṣafḥa-i āb üzre naḳş olmış
Görince iy Faṣīḥ **ol** keşti-i ṣad-reng ü elvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 10). [ol,]*
242. Bildi **ol** ġamzesi Tātāra giriftārluġum
Güş ḳılġanda Faṣīḥā menüm efġān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 9). [ol,]*
243. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ olsaydı
Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile **ol** meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 3). [ol,]*
244. Ḳan aġladuḳça ben sen iderdüñ viṣāle vaʿd
Demler o demler idi zemān **ol** zemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 4). [ol,]*

245. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend idi
Ol dem ki tīr-i āhum alup ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 8). [ol,]*
246. İdüp efsürde āhum ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
Henüz **ol** kilke beñzer cism-i lāġar kim ola nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 8). [ol,]*
247. Sebāt-ı luṭfuñı vir **ol** zemān ki maḫlūḳı
Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [ol,]*
248. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
Sebāt-ı luṭfuñı vir **ol** zemān ki maḫlūḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [ol,]*
249. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
Sebāt-ı luṭfuñı vir **ol** zemān ki maḫlūḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [ol,]*
250. Muḥāl olurdı eger olsa da firāz-ı cibāl
Hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet ḳoparsa da **ol** dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 38). [ol,]*
251. Ḳabûl-i cürm ü günehde tevaḳḳuf u ihmāl
Benem ben **ol** güneh-ālūde maʻṣiyet-kerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 66). [ol,]*
252. Vaṣṣāfıyam **ol** pādişeh-i kişver-i ʻilmüñ
Kim rütbesidür rütbe-i vālā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 31). [ol,]*
253. Çalınmış ezel gūş-ı dile nāy-ı maʻānī
Ol dem durur el-āne daḫı kendüyi bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 57). [ol,]*
254. Ḫuṣūmet ber-ṭaraf ʻahdüñde ḥüsn-i ülfet **ol** ḥadde
Ki şīrānuñ ġazālān saʻy ider olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 59). [ol,]*
255. Ol gül-ʻiẕārı bāġa gelür mi dimiş ṣabā
Açmış şükūfe dīdelerin intiẓārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 37). [ol,]*
256. gördükçe mihrin bīşter buldum dilüñ cānā
Cefā vü cevrüñ **ol** miḥnetüñe ẕevḳ u ṣafā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 4). [ol,]*
257. Bezminde añılduḳça Faṣīḥ **ol** leb-i şīrīn
Ḥaḳḳumda olurmış suḫan-ı telḫ ile pür-cūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 1). [ol,]*
258. Gönderdi baña nāme-i mihr **ol** meh-i ġarrā
Geldi seḥer bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 4, Mısra 1). [ol,]*
259. Olursa nʾola zaḫmı leẕīẕ iy dil-i kem-ter
Güyā ki meger ābīdür **ol** bildeki ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 2). [ol,]*
260. Bir perī-ruḫsāruñ **ol** meftūnı ādemlük budur
Cām-ı meysüz mest-i ʿışḳ **ol** iy göñül Cemlük budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 1). [ol,]*

261. Bir perī-ruḫsāruñ **ol** meftūnı ādemlük budur
Cām-ı meysüz mest-i ʿışḳ **ol** iy göñül Cemlük budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 2). [ol,]*
262. Ol iki çeşm-i siyeh-kāruñ ne kāfir mest olur
Bir nigāh itse dil-i āşüfte-ḫāṭır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 27, Mısra 1). [ol,]*
263. Geldi dünyāya o meh-pāresi ins ü melegüñ
Ṭoġdı **ol** mihr-i cihān gözleri aydın felegüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 35, Mısra 2). [ol,]*
264. Ol perī bir māhdur gün görmedük
Görmeyince ol mehi gün görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 37, Mısra 1). [ol,]*
265. Ol perī bir māhdur gün görmedük
Görmeyince **ol** mehi gün görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 37, Mısra 2). [ol,]*
266. Bulmaz nihāyet ʿişvesi **ol** nāzenīnümüñ
Ṭāb-ı niyāzı ḳalmadı cān-ı ḥazīnümüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 39, Mısra 1). [ol,]*
267. Ġamıyla giryelerüm rūz u şeb bilür bilürüm
Bu mācerāları **ol** māh hep bilür bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 46, Mısra 2). [ol,]*
268. ʿUşşāḳa çıḳa ḫançer-i bürrān ki kemerden
Ol āb-ı revāndur ki çıḳar şanki kemerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 2). [ol,]*
269. Gerekmez būs-ı leb zehr olsun **ol** rūḥ-ı revānumdan
Netice acı sözlerle uşandum ṭatlı cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 60, Mısra 1). [ol,]*
270. Ġayrılarla bendesin bir görmez **ol** şehlā nigāh
Ḥadd ü ʿadden devlet ü ʿömrin ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 66, Mısra 1). [ol,]*
271. Ol māhī büründügince bürnüs
ʿĀşıḳ ola görse Ḫıżr u Yūnus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 7). [ol,]*
272. Ol şemʿ-i münīre āl fānūs
Olmış pes-i keştī-i be-nāmūs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 12). [ol,]*
273. Ṣandum ṣalıcaḳ kenāra sāye
Ol ṭıflı kenāra çekdi dāye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 16). [ol,]*
274. Gird-āblar ile **ol** aḳandı
Kim zevraḳ-ı dil aña ṣalandı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 3). [ol,]*
275. Sebziyle pür **ol** iki kenāra
Beñzer ḫaṭ-ı nevle laʿl-i yāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 7). [ol,]*
276. Pervāneyi itdi şemʿa pür-sūz
Ol sūz ile şemʿ ide ciger-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 4). [ol,]*
277. Ol ṣadr-ı güzīne keşf-i rāz it
Düş pāyına girye-i niyāz it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 89). [ol,]*
278. Ol ṣadr-ı güzin kʾolurdı der-bān
Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 91). [ol,]*
279. Ol ṣadr-ı güzīn ki tīġ-ı tīzi
Ḳaṭʿ eyledi fitne vü sitīzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 93). [ol,]*

280. Ol ṣadr-ı güzīn vezīr-i aʿẓām
Düstūr-ı mükerrem ü müfaḫḫam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 103). [ol,]*
281. Hengām-ı keremde **ol** seḫā-kīş
Sīm ü zeri bezl ider kem ü bīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 111). [ol,]*
282. Ol ẕerreye kim ḫiṭāb idersin
Reşk-āver-i āfiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 119). [ol,]*
283. Var var o ḫidīv-i Cem-cenāba
Ol ṣadr-ı güzīne keşf-i rāz it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 90). [ol,]*
284. Düş pāyına girye-i niyāz it
Ol ṣadr-ı güzin kʾolurdı der-bān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 92). [ol,]*
285. Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān
Ol ṣadr-ı güzīn ki tīġ-ı tīzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 94). [ol,]*
286. Āmīziş ider çü sükker ü şīr
Ol ṣadr-ı güzīn vezīr-i aʿẓām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 104). [ol,]*
287. Refʿ eyledi cevr ü ẓulm ü cehli
Hengām-ı keremde **ol** seḫā-kīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 112). [ol,]*
288. Cūduñdan idüp ḫicāb derler
Ol ẕerreye kim ḫiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 120). [ol,]*
289. Didüm bir bülbül-i nev-naġme-sencüm bāġ-ı ḫüsnüñde
Tebessüm-rīz olup **ol** ġonçe-fem didi hezār aḫsent *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 4, Mısra 2). [ol,]*
290. Ḳaçan māʾī ḳabālar giyse **ol** mihr-i cihān-ārā
Ser-i erbāb-ı ʿışḳa bir belā-yı āsumānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 7, Mısra 1). [ol,]*
291. Bir gün gelür fütāde-i ḫāk-i niyāzına
Ol naḫl-i nāz māʾil olur rūzgārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 11, Mısra 2). [ol,]*
292. Pāy-māl eyleyüp üftādeleri bī-pervā
Ṣalınur nāz ile **ol** serv-i ḫırāmān ṣalınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 14, Mısra 2). [ol,]*
293. Yatur genc üzre bir mār-ı siyeh-endāmdur gūyā
Tökülmiş sīneye **ol** pīç ü pīç ü ḫam-be-ḫam kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 2). [ol,]*
294. Ol iki ḫāl-i siyāhı iy Faṣīḥ itdükde yād
Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 50, Mısra 1). [ol,]*
295. Ṣabr u şekībden beni bī-gāne eyledi
Ol çeşm-i pür-teġāfül ü ol āşinā nigeh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 2). [ol,]*
296. Ṣabr u şekībden beni bī-gāne eyledi
Ol çeşm-i pür-teġāfül ü **ol** āşinā nigeh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 2). [ol,]*
297. Görmedüm bir verd-i raʿnā **ol** iki ruḫsār-veş
Almadum bir sünbül-i ter **ol** iki gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 1). [ol,]*

298. Görmedüm bir verd-i raʿnā **ol** iki ruḫsār-veş
Almadum bir sünbül-i ter **ol** iki gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 2). [ol,]*
299. Sensin **ol** ser-meclis-i peyġamberān kim cümlesi
Muʿcizātuñ cāmınıñ bir cürʿasına teşne leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 3). [ol,]*
300. Olmaḳsa ġonçe-veş ṭalebüñ ḫurrem-i seḥer
Şeb-nem-çekān-ı nergis-i çeşm **ol** dem-i seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 2). [ol,]*
301. dil-rübānuñ āb u ṭābı ḳalmamış
Şimdi **ol** ḫumuñ tehī olmış şarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 2). [ol,]*
302. Tā ṣubḥ olınca muntaẓır-ı ḫ∨ābsın göñül
Hicriyle **ol** mehüñ ḳanı bī-tābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 2). [ol,]*
303. Ol iki ḥāl-i siyāhı iy Faṣīḥ itdükde yād
Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 18, Mısra 3). [ol,]*
304. Sīr-feyż **ol** ġam-ı dünyāyı yine seyr eyle
Maṭbaḫ-ı āmire-i ḥażret-i Mevlānāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 3). [ol,]*
305. Ol ṭūṭī-i şīrīn-suḫanüm nükte-serā
Düşdükde bu dām-ı ḳayda üstād ḳażā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 1). [ol,]*
306. Ol yolda semend-i himmetüm eyle sebük
Yā Rabbi beni itme girān-bār-ı vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 3). [ol,]*
307. Ol Ḳays-ı sebük-revüm ki bir ḫaṭve gelür
Zīr-i ḳadem-i himmetüme ṣaḥrālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 3). [ol,]*
308. Ol pādişeh-i mesned-i faḳrum ki Faṣīḥ
Dārātıma reşk-āver olur dārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 3). [ol,]*
309. Ol Yūsuf-ı gül-pīrehenüñ ʿışḳıyla
Beytüʾl-ḥazen-i zemānede Yaʿḳūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 3). [ol,]*
310. Dil muntaẓır **ol** devā-yı maʿhūde henüz
Eydür bu ḳadar ʿilācı teʾḫīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 3). [ol,]*
311. Ṣubḥ-ı emelüm hem-nefes-i şām itdüñ
Ol şāha bizi ḫilāf-ı iʿlām itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 73, Mısra 2). [ol,]*
312. Pābūsuñ ümīdiyle olup pā-mālüñ
Ol dem ḳatı çoḳ muntaẓır-ı iḳbālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 2). [ol,]*
313. Ol ʿāşıḳ-ı bīmār-ı ferāmūş-şüdeyüm
Bir kerre suʾāl olınmadı ḥāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 3). [ol,]*
314. Ol gözleri āhūya olaldan Mecnūn
Yoḳ ādem ile ülfete dilde hevesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 3). [ol,]*

315. Çoḳ dīdeyi necm-rīz-i ḥasret itdi
Ol meh ki cemāli ḥüsnidür rūz-efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 4). [ol,]*
316. Bir ḥālete mālik **ol** ki sulṭānları
Eṭvār-ı pesendīdeñe ḥayrān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 3). [ol,]*
317. Ol çeşm-i kebūda dil virelden oldı
Çeşm-i ter-i ḫūn-efşānuñ ʿayn-i zerḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 3). [ol,]*
318. Ol serv-ḳade Faṣīḥ olup dil-dāde
Oldum ṣıfat-ı sāye be-ḫāk üftāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 1). [ol,]*
319. Mecnūnı olur nigāh iden bir kerre
Ol silsile-i zülfe o āhū çeşme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 4). [ol,]*
320. Yoḳ rūy-ı riyā bu cān-ı ʿayyāşumda
Ol pādişeh-i cemale sā-bâşumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 1). [ol,]*
321. Ol feyżı ḳomış Ḫudā ki gül-zārumda
Gül-ġonçe-i ümmīd biter ḫārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 1). [ol,]*
322. Ol girye virildükde dil-i maḥzūna
Döndürdi yem-i çeşmümi reng-i ḫūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 1). [ol,]*
323. Ol silsile-i zülf o ġazālāna nigāh
Mecnūn itdi beni Mecnūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 3). [ol,]*
324. Ḫūnīn-dili **ol** şāha miṣāl-i ġonçe
ʿArż eylemege ġarīb ṭaḳrīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 3). [ol,]*
325. Ser-bezm-i ṣafāda yād olınmaz hergiz
Ol kimse ki ʿirfān ile maʿrūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 4). [ol,]*
326. Fāṭıma Ḫānım **ol** gül-i ʿiffet
Eyledi terk-i gül-sitān-ı cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 1). [ol,]*
327. İy Faṣīḥ **ol** ʿafîfe maẕlūmān
Yaʿni hemşīre-i belā-dīdem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 1). [ol,]*
328. İcrā idelüm mātemin **ol** şāh-ı cihānuñ
Dürler dökelüm yādına **ol** gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 7). [ol,]*
329. İcrā idelüm mātemin **ol** şāh-ı cihānuñ
Dürler dökelüm yādına **ol** gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 8). [ol,]*
330. İcrā idelüm mātemin **ol** şāh-ı cihānuñ
Dürler dökelüm yādına **ol** gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 15). [ol,]*
331. İcrā idelüm mātemin **ol** şāh-ı cihānuñ
Dürler dökelüm yādına **ol** gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 16). [ol,]*
332. Bu bendeleriñi itmeyüp yād
Ol demde buyurduñ ümmet ümmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 42). [ol,]*

333. Ol ḥāle güvāh inḥınāyī
İy maḥmili lā-meḳān temāşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 23). [ol,]*
334. Devrinde bulunmaġıla biʿs̱et
Ol şevḳ iledür ḳamerde sürʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 52). [ol,]*
335. Her neyse ne **ol** günāh-kerde
Nevmīd-i şefāʿatüñ degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 71). [ol,]*
336. Felek **ol** ẕāt-ı pāküñ bilmeyüp ḳadrin helāk itdüñ
Vücūd-ı zārı şemşīr-i sitemle çāk çāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 31). [ol,]*
337. ʿIşḳ **ol** neşvedür ki kim es̱eri
ʿĀşıḳa itdürür fidā cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 9). [ol,]*
338. ʿIşḳ **ol** şemʿ-i ʿālem-ārādur
İtdi Cibrīli bāl-sūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 11). [ol,]*

ol: *Payına düşmek.*

1. İki cihānda olup ser-firāz-ı aḥbābı
Naṣīb-i gerden-i bed-ḫ∨āhı **ola** tīġ-i ḥadīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 58). [ola, -a]*

ol: *Olmak, gerçekleşmek, meydana gelmek.*

1. Zülfi bir ejderdür itmiş niçe Rüstemler zebūn
Çeşmi bir āhūdur **olmış** şīrler naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [olmış, -mış]*
2. Bir lālesi vāfir güli çoḳ memleket **oldı**
Ḥāk-i ten-i zār olalı meskūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [oldı, -dı]*
3. Mümkin mi Faṣīḥ **olmaya** memnūn-ı maḥabbet
Her vaḳt-i dem-i feyż-ı seḥerden ḫaber-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 10). [olmaya, -ma, -ya]*
4. Görmek **olurdı** rūy-ı dil ol mihr-i nāzdan
İtse es̱er niyāz-ı dil-i ʿan-ṣamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 3). [olurdı, -ur, -dı]*
5. ʿĀşıḳ **olmaz** şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl ile
İy ṭabībüm her ne ʿarż itseñ gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [olmaz, -ma, -z]*
6. Ḳālur mı silk-i dırāz-ı emel Faṣīḥ tehī
Olur mı zīb-fezā gevher-i yetīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 10). [olur, -ur]*
7. Bu ʿālem rūz u şeb bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz **olmaz** hīç
Gice pervāne per-sūzān ider bülbül seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 3). [olmaz, -ma, -z]*

8. O cihetden ṭaraf-ı dil-bere yazmam kāġız
İstememem **olduġını** rāzuma maḥrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 2). [olduġını, -duġ, -ı, -n, -ı, -]*
9. Cemāl-i ḫūba olur ṣūfī naẕarda müteredditd
Olur mı cehli **olan** hīç kitābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 4). [olan, -an]*
10. Bu deñlü yaḳma dil-i zārı nār-ı hicrāna
Ṣaḳın cihānı yaḳar bunda āh-ı ḥasret **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [olur, -ur]*
11. Ol pādişāh-ı ḥüsnüñ ʿaceb türktāzı var
Böyle giderse memleket-i dil ḫarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 3). [ol,]*
12. Ol tīri kim raḳībe atar dil-rübā baña
Her biri nār-ı gayret ile bir şihāb **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 6). [olur, -ur]*
13. Emvāc-ı baḥr-i girye ki dāmen-nişīn **olur**
Ol tünd-ḫūya bāʿiṣ-i çīn-i cebīn **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 1). [olur, -ur]*
14. Emvāc-ı baḥr-i girye ki dāmen-nişīn **olur**
Ol tünd-ḫūya bāʿiṣ-i çīn-i cebīn **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 2). [olur, -ur]*
15. Sen mihr-i ḥüsne ẕerre ḳadar eylemez eṣer
Vaḳt-i seḥerde gerçi çoḳ āh-ı ḥazīn **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [olur, -ur]*
16. Ḥaḳḳā cemal-i dil-ber ʿaceb āteşīn **olur**
Ḫurşīdi şuʿlesinden ider tīre-ḥāl-veş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 6). [olur, -ur]*
17. Bilmez daḫı o şūḫ ki her ṭıfl-ı nev-resīd
Feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ ile nāzenīn **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 8). [olur, -ur]*
18. Gül ile ṣaḥn-ı çemen bāġ-ı cināndur elbet
Ṣoñra bülbüllere her ḫār u ḫası āteş **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [olur, -ur]*
19. Nʿola ruḫsārına cān atsa dil-i sūzende
Murġ-ı pervānenüñ elbet hevesi āteş **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 8). [olur, -ur]*
20. Bir cihetden ḥaẕer itmez reh-i hicrānda Faṣīḥ
ʿĀşıḳuñ āh ile kim pīş ü pesi āteş **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [olur, -ur]*
21. Olmaz hemīşe böyle muḫālif hevā Faṣīḥ
İltür kenāra zevraḳumuz rūzgār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 7). [olmaz, -ma, -z]*
22. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb ġamze-kār **olur**
Kim her nigehde biñ dil-i şeydā şikār **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [olur, -ur]*
23. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb ġamze-kār **olur**
Kim her nigehde biñ dil-i şeydā şikār **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [olur, -ur]*

24. Şeb-nem degül görince felek ḥüsn ü behcetin
Her ṣubḥ ʿarūs-ı bāġa cevāhir-niṣār **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 4). [olur, -ur]*
25. Olmaz hemīşe böyle muḫālif hevā Faṣīḥ
İltür kenāra zevraḳumuz rūzgār **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [olur, -ur]*
26. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken **olmış** niçe dil mübtelā
Böyle ḳalursa o meh-talʿat belā-yı şehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 3). [olmış, -mış]*
27. Nev-ṭulūʿ-ı ḥüsn iken olmış niçe dil mübtelā
Böyle ḳalursa o meh-talʿat belā-yı şehr **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 4). [olur, -ur]*
28. Her ne dem yād eylesem reftār-ı serv-ḳāmetüñ
Eşk-i çeşmüm Nīl ü Ceyḥūn gibi iki nehr **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 6). [olur, -ur]*
29. Kim aña naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi mehr **olur**
Merd-i āzāde zen-i dünyāya ʿaḳd olmaz Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 8). [olur, -ur]*
30. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
Bilmem ne nevʿ mekr ü ne gūne firīb **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [olur, -ur]*
31. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı **olur**
O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [olur, -ur]*
32. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı **olur**
O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [olur, -ur]*
33. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [olur, -ur]*
34. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
Fütāde baḥre ġam-ı yād u āşinā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [olur, -ur]*
35. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [olur, -ur]*
36. Hemişe gitmedesin ḫāne-i raḳībe rüvā
Meger bu güne reviş ʿāşıḳa revā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [olur, -ur]*
37. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faṣīḥa sebeb
Vüfūr-ı ṣıdḳ-ı şehā mūcid-i fedā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [olur, -ur]*
38. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı **olur**
O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 1). [olur, -ur]*
39. Belālı dil ġam-ı ʿışḳuñla mübtelā mı **olur**
O mübtelāya meger ġayrı bir belā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 2). [olur, -ur]*

40. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [olur, -ur]*
41. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [olur, -ur]*
42. Meger bu güne reviş ʿāşıḳa revā mı **olur**
Hemīşe gitmedesin ḫāne-i raḳībe (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [olur, -ur]*
43. Gāh **olur** ḫamriyye ile idemez def-i ḫumār
Gāh **olur** bir beyt-i pākīzeyle şāʿir mest **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 3). [olur, -ur]*
44. Gāh **olur** ḫamriyye ile idemez def-i ḫumār
Gāh **olur** bir beyt-i pākīzeyle şāʿir mest **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [olur, -ur]*
45. Geçer geçer bu sebük-seyr olan ḳaṭār-ı ʿömr
İki nefes **olur** olsa dem-i bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 2). [olur, -ur]*
46. Maḥabbetle dil-i şeydāda eñ ṣon ḳalmadı ārām
Çü Mecnūn ser-be-ser āfāḳı gerdān **olmamuz** yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [olmamuz, -ma, -muz]*
47. Mey-ḫāne taḫt-gāh-ı Cem **olmaġladur** henüz
Her cāmı bezm-i ʿişrete tāc-ı Keyānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 5). [olmaġladur, -mak, -la, -dur]*
48. Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü āvāre ḥamām
Ne **olur** bende-i zülfi ne ḫod āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 10). [olur, -ur]*
49. Nergisleri hep muntaẓır-ı maḳdemüñ **olmış**
İy serv-i leṭāfet dem-i gül-geşt-i çemendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 5). [olmış, -mış]*
50. Pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr **olur** olsa ki ḫalḳ
Muntaẓır dīvāna ol der-ḫāb-ı istiġnā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 7). [olur, -ur]*
51. Ṣanma iy ḫ∨āce hemān māl ü menāli dükenür
Gāh **olur** kim kişinüñ fikr ü ḫayāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 2). [olur, -ur]*
52. Çeşmüm çerāġ-ı ʿişret **ola** gerçi bilmezüz
Teşrīfe bāb maḳdemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 7). [ola, -a]*
53. Libās-ı ʿardan ʿārī **olandur** efgende
Bu baḥr-i bī-bün-i ʿışḳa her āşinā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 3). [olandur, -an, -dur]*
54. Eṣer-i kilk-i Faṣīḥā nʾola **olınsa** eger
Naẓar-ı ṣaʿd-i ʿatā-rūda ẓuhūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 9). [olınsa, -ın, -sa]*
55. Mīve-çīn-i ārzū olmaḳ **olurdı** iy Faṣīḥ
Mümkin olsa naḫl-i bālā ḳadd-i yāra dest-res *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 9). [olurdı, -ur, -dı]*

56. Vaṣfın işitmişüzdür o şeh-bāz-ı dil-berüñ
Bir yirde görmek **olmadı** ammā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 4). [olmadı, -ma, -dı]*
57. Olur firīfte dil vaʿd-i vaṣlına yāruñ
Murādı cevr idügin bilmez ol sitem-kāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 1). [olur, -ur]*
58. Faṣīḥ bir dür-i yektā-yı mihr-perverdüz
Yetīmi **olmamışuz** çār-ümm ü nüh-pederüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 10). [olmamışuz, -ma, -mış, -uz]*
59. Göñülde yir mi var ʿışḳuñla gülşen eylemedük
Ġamuñla bir dem **olur** mı ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 2). [olur, -ur]*
60. O dem **olur** mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
O gün gelür mi göre dīde mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 1). [olur, -ur]*
61. Olur ġubār-ı kederden züdūde āyīnemüz
Faṣīḥ eger ki görülmek **olursa** rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 10). [olursa, -ur, -sa]*
62. Hem-reng ü būy-ı ʿārıż-ı yār **olmasa** Faṣīḥ
Çıḳmazdı tā bu deñlü ser-i iʿtibāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 9). [olmasa, -ma, -sa]*
63. Deruñ-ı ḫānemi ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem
Benem ol sāde-levḥ ü ṣāf-dil kim **olsa** ger Yūsuf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 7). [olsa, -sa]*
64. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen **olsaḳ** maḥabbetle
O Leylī ile hem-şīre göñül Mecnūn ile tevʾem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 7). [olsaḳ, -sa, -ḳ]*
65. Miṣāl-i Cem dimezüz cāh u iḫtişāmumuz **olsa**
Hemān ḫumārımuzı defʿe elde cāmumuz **olsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 2). [olsa, -sa]*
66. Ne deñlü serkeş ü dāmen-keş **olsa** aġlamaz idük
O naḫl-i tāzeden iy dil ümīd-i ḫāmumuz **olsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 3). [olsa, -sa]*
67. Kemāl-i vaṣf-ı ruḫ u zülf-i yārı itmek olurdı
Eger seyāḥat-i iḳlīm-i Rūm u Şāmumuz **olsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 6). [olsa, -sa]*
68. Olmazdı böyle leb-be-leb-i ehl-i rāz ney
İtseydi sūz-ı dilden eger iḫtirāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 1). [olmazdı, -ma, -z, -dı]*
69. İtmiş ḳabūl feyż-ı nefes tā dem-i ezel
Olsa ʿaceb mi nāle ile ser-firāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 6). [olsa, -sa]*
70. Bir iki peymāne mey görmiş ki bāġ-ı ḫüsninüñ
Sürḫ-gün nergisleri **olmış** muṭarrā gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 6). [olmış, -mış]*
71. Ẕevḳ-baḫşā-yı derūn **olmaġa** saʿy eyle göñül
Ki el üzre ṭutalar cām-ı mey-i nāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 5). [olmaġa, -ma, -ġa]*

72. Başlamış feryāda bülbül nev-bahār **olmış** gibi
Mevsim-i gül-geşt-i ṣaḥn-ı lāle-zār **olmış** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 2). [olmış, -mış]*
73. Setr eylemeñ leṭāfet-i cism-i semen-berüñ
Gül gibi ḳaṭ ḳaṭ **olsa** da pīrāhenün daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 4). [olsa, -sa]*
74. Seni iy sāġar-ı mey görmedük ḫayli zemān **oldı**
Cilā-yı çeşm-i cānsın ḥayr-maḳdem gel ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 8). [oldı, -dı]*
75. Bahāruñ şevḳına gülşende bir faṣl-ı ʿacīb oldı
Nevā-yı nev-be-nev itdüñ ben **oldum** ʿandelīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 2). [oldum, -dum]*
76. Sāyesinde ser-bülend **olmış** niçe şāh u gedā
Bār-gāh-ı ʿizz ü rifʿatdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 7). [olmış, -mış]*
77. Naṣīb-kerden-i bed-ḫ∨āhı **ola** tīġ-i ḥadīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 65). [ola, -a]*
78. Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd
Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 16). [olındı, -ın, -dı]*
79. Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına **olınduḳça**
Ṣabāḥ u şām ṣalāt u selam-ı Rabb-i mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 55). [olınduḳça, -ın, -duḳça]*
80. Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi tecdīd
Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına **olınduḳça** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 62). [olınduḳça, -ın, -duḳça]*
81. Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına **olınduḳça**
Ṣabāḥ u şām ṣalavāt u selām Rabb-i mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 55). [olınduḳça, -ın, -duḳça]*
82. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
Velī **olınmadı** ḥall ḳaldı ʻuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 24). [olınmadı, -ın, -ma, -dı]*
83. Güşāde **olmadı** ser-beste ġonçe-i ümmīd
Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 25). [olmadı, -ma, -dı]*
84. Olup mütābiʻ-i her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd
Fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü maʻṣıyetem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 45). [olup, -up]*
85. Ṣabāḥ u şām ṣalavāt u selām Rabb-i mecīd
İki cihānda **olup** ser-firāz-ı aḥbābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 64). [olup, -up]*
86. Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd
Gül-i bahārı **olur** aña āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [olur, -ur]*
87. Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd
Gül-i bahārı **olur** aña āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 20). [olur, -ur]*
88. Dökerdi ṭās-ı nigūn-ı sipihri bī-imhāl
ʻAdū-yı cāh-ı hidāyet-penāhı **olmasa** ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 46). [olmasa, -ma, -sa]*

89. Muḥāl olurdı eger **olsa** da firāz-ı cibāl
Hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet ḳoparsa da ol dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 37). [olsa, -sa]*
90. Olurdı sāde ruḫ-ı şāhid-i sipihrde ḫāl
Olaydı sāye-i bām-ı refīʿuña manṣūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 55). [olurdı, -ur, -dı]*
91. Gūyā **ola** ezkār-ı cemīleñle zebānlar
Tā kim **ola** elfāẓda maġzā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 66). [ola, -a]*
92. Her beytüm **olup** maḫzen-i esrār-ı maʿārif
Her noḳṭa aña bir dür-i yektā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 25). [olup, -up]*
93. Güsterde **olursa** n'ola geldükde ḫırāma
Zīr-i ḳādem-i ḫāmeme dībā-yı ma'ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 29). [olursa, -ur, -sa]*
94. Ola gül-zār-ı ʿömr ü devleti hem-vāre sebz ü ter
Cihānuñ tā gele ṣayfı gide faṣl-ı zemistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 89). [ola, -a]*
95. İdeydi istifāde neyyir-i re'y-i münīrīden
Olurdı māh-ı nev müstaġni-i mihr-i dıraḫşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 44). [olurdı, -ur, -dı]*
96. Demdür ki şuʿle ḥālet-i feyż-ı bahār ide
Demdür ki feyż-ı şeb-nem **ola** gül şerārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 6). [ola, -a]*
97. Pīçīde yāsemenle serv farḳ olur mı hiç
Ḳandīl ile müzeyyen **olan** her menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 22). [olan, -an]*
98. Cemşīd reşk iderdi eger ʿişret eylesem
ʿAnḳā-pesend **olurdum** eger ʿuzlet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 50, Mısra 2). [olurdum, -ur, -du, -m]*
99. ʿAcebdür pāy-bend-i ülfet **olmaḳ** dār-ı ʿālemde
Ġarīḳ-ı baḥr olursañ da geçilmez aşinalardan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 42, Mısra 1). [olmaḳ, -maḳ]*
100. ʿAcebdür pāy-bend-i ülfet olmaḳ dār-ı ʿālemde
Ġarīḳ-ı baḥr **olursañ** da geçilmez aşinalardan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 42, Mısra 2). [olursañ, -ur, -sa, -ñ]*
101. Geh müştaġil-i ṣafḥa-i ruḫsāruñ **olup**
Geh ḫaste-dil-i dīde-i bīmāruñ **olup** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 1). [olup, -up]*
102. Geh müştaġil-i ṣafḥa-i ruḫsāruñ **olup**
Geh ḫaste-dil-i dīde-i bīmāruñ **olup** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 2). [olup, -up]*
103. Ol deñlü zaʿīfüm ki yoḳ inkāra mecāl
Üftāde-i dām-gāh-ı iḳrāruñ **olup** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 4). [olup, -up]*
104. Bir kerre benüm cāmumı da ser-şār it
Sāḳī nice bir cürʿa-ḫūr-ı bezm **olayum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 3). [olayum, -a, -y, -um]*

105. Aʿdānuñ **olur** revzen-i çeşmine Faṣīḥ
Her noḳṭa-i nesḫi ḫaṭṭ-ı beytüm bir mīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 3). [olur, -ur]*
106. Eşküfte olup ġonçe-i gül-zār-ı ferāġ
Oldum yine ʿandelīb-i dil-zār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 2). [oldum, -du, -m]*
107. Gūyende-i mażmūn-ı rubāʿī **oldum**
Māʾil olalı o çār-ebrūya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 3). [oldum, -du, -m]*
108. Saʿy eyle ṣafā-yı fevze gel pūyān **ol**
Āsyāb-ı felāḫa berzede-dāmān **ol** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 84, Mısra 2). [ol,]*
109. Bünyād-ı nizām-ı dehr **olan** müstaḥkem
Bīʾl-cümle esās-ı fitne berbād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 3). [olan, -an]*
110. Ḥaḳḳumda cihān güft ü şinīd eyler imiş
Genc-i hünerüm söz çoḳ **olur** genc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 4). [olur, -ur]*
111. Bī-hamdiʾllāh **olup** iḳlīm-i naẓma Ḫusrev-i s̱ānī
Faṣīḥā himmet itdük biz daḫı tertīb-i dīvāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 3). [olup, -up]*
112. Pā-der-gil-i ḥayret **olup** āḫır
Ṭayy eyleyemez kümeyt-i idrāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 7). [olup, -up]*
113. Olmasa faṣl-ı bahār-ı luṭṭfuñ
Bu libās ile görülmezdi şecer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 5). [olmasa, -ma, -sa]*
114. Faṣīḥā cāy-gāhı gülşen-i Dārüʾn-Naʿīm **olsun**
Hemīşe çeşmi envār-ı cemāluʾllāh ile ṭolsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 69). [olsun, -sun]*
115. Olup tenhā-nişīn-i kūşe-i zindān-ı derd ü ġam
ʿAceb mi Yūsuf-āsā terk idersem bezm-i iḫvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 5). [olup, -up]*

ol: *Amaçlamak.*

1. Būs-ı ḳademüñçün **olmasa** ḫam
Vʾey maṭlaʿı mihr-i mihr ü eşfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 28). [olmasa, -ma, -sa]*

ol: *Ölümüne sebep olmak.*

1. Dili kūyında bu ġam-ı ḥasret
Öldürürse ṭuraġı cennet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 4). [öldürürse, -dür, -ür, -se]*

ol: *... hâline gelmek.*

1. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur ammā kim
   Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [olur, -ur]*
2. Cemāl-i ḫūba **olur** ṣūfī naẕarda müteredd̲id
   Olur mı cehli olan hīç kitābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 3). [olur, -ur]*
3. Ṣanma tenhā şeb-i miḥnetdekisī āteş **olur**
   ʿĀşıḳuñ belki dilā her nefesi āteş **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [olur, -ur]*
4. Ṣanma tenhā şeb-i miḥnetdekisī āteş **olur**
   ʿĀşıḳuñ belki dilā her nefesi āteş **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 2). [olur, -ur]*
5. Ḥaẕer it bār-ı dilüñden ḥaẕer it kim ʿışḳuñ
   Maḫmil-i ḳāfile bāng-i ceres āteş **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 4). [olur, -ur]*
6. Sebbābe-i nevāziş-i dest-i ṭabīb **olur**
   Ol nīşter ki cānuma gül-berg-i ṭīb **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 1). [olur, -ur]*
7. Her gören ṭūṭi-i gūyā **olur** elbette seni
   Ṣāf bir āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 7). [olur, -ur]*
8. Bu çarḫ-ı kec-rev ile bāʿiṣ-i ʿadāvetdür
   Şikāyet itsem **olur** istiḳāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 4). [olur, -ur]*
9. Beni nezāre-i mihr-i ruḫuñdan eyleme menʿ
   Olur maḥabbete meşhūrdur bahāne nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 6). [olur, -ur]*
10. Gül-i bahārı **olur** aña āteş-i dūzaḫ
    O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden ola baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 19). [olur, -ur]*

ol: *Var olmak, mevcut.*

1. Zāhirde bize eyleme izḫār-ı ṣadāḳat
   Aġyāra **olan** luṭfuñı tenhā bilürüz biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 24, Mısra 2). [olan, -an]*

ol: *"O" işaret sıfatı.*

1. Çoḳ dāne-rīz-i çeşm-i niyāz olduḳ iy Faṣīḥ
   İtmek müyesser olmadı **ol** meh-cemāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 10). [ol,]*

ol: *Olmak, bulunmak, mevcut olmak, var olmak.*

1. Bildi maḥabbetüñ ne ḳumāş **olduġın** henüz
   Ol nāzenīn-i nāz-fürūş-ı ḥarīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 3). [olduġın, -dug, -ı, -n]*
2. Zehr-āb-ı minen **olmasa** cām-ı kereminde
   Ḫaz olmaḳ olurdı felegüñ ʿayş u deminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 2). [olmasa, -ma, -sa]*
3. Cām-ı emeli ben de tutardum bī-bāḳ
   Engüşt-i ṭalebde **olmasa** ḫār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 4). [olmasa, -ma, -sa]*

ol: *Olmaz.*

1. Teskīn idemez sūz-ı dilüm deryālar
   Ṭāb-āver-i āhum **olımaz** ḫārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 2). [olımaz, -ı, -ma, -z]*

ol: *Olmak, sonuçlanmak.*

1. Bir gün **olur** elbette ṣafā-yāb-ı merām
   Dil ṭāʾif-i Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 3). [olur, -ur]*

ol: *(bir şeye) sahip olmak.*

1. Kemīne cürʻa-i cām-ı feraḫ-fezāya gider
   Hezār naḳd-i dil ü cānum **olsa** mey-gedede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 5). [olsa, -sa]*
2. Tāc-ı devlet **ola** ya tīşe-i merg
   Rāżıyum her ne yazdılar serime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 5). [ola, -a]*

ol: *Mümkün değil.*

1. Bī-zaḥmet-i pā ṭayy-ı menāzil **olmaz**
   Bī-çille-i ṣaḫt sehm nişānın bulmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 4). [olmaz, -ma, -z]*

ol: *Kapılmak, müptelalaşmak.*

1. Bīmār-ı dil-i derd-i derūn **olduḳ** biz
   Gitdükçe ġam-ı ʿışḳa zebūn **olduḳ** biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 1). [olduḳ, -duḳ]*
2. Evvel oḳınan şimdi bizüz defterde
   Ser-ḫalḳa-i erbāb-ı cünūn **olduḳ** biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 4). [olduḳ, -du, -ḳ]*

ol: *"O-dur". Üçüncü teklik şahıs zamirinin bildirme kipiyle kullanılmış biçimi.*

1. Oldur bañа peyġām-ı belāġat dāʾim
   Tā mebdeʾ-i Feyyāżdan olur teblīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 3). [oldur, -dur]*

ol: *... halinde bulunmak, ... haline gelmek.*

1. Luṭf eylegil fütāde-i rāh-ı ġamuz bize
   İy sāḳī dest-gīr **olur** bir ayāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [olur, -ur]*
2. Sāġar be-dest meclise gel āb u tāb vir
   Olsun cemālüñ āteş-i meyden fürūġnāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 5). [olsun, -sun]*
3. Ziyāndur sūd-mend-i maye-i ʿuşşāḳ **olan** bunda
   Bu bāzār-ı maḥabbetdür Faṣīḥā sūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 9). [olan, -an]*
4. Benüm zaḫm-ı derūnum merhem-i bihbūd-düşmendür
   Fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem **olsañ** da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [olsañ, -sa, -ñ]*
5. Faṣīḥ revnaḳı ḳalmaz ṣolar bu gül-ruḫlar
   Olur füsürde-i bād-ı nefes bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 10). [olur, -ur]*
6. Faṣīḥ murġ-ı dil **olmaz** esīr-i dāne vü dām
   Rübūde itmege bir çeşm-i şāh-bāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 9). [olmaz, -maz]*
7. Pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr olur **olsa** ki ḫalḳ
   Muntaẓır dīvāna ol der-ḫāb-ı istiġnā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 7). [olsa, -sa]*
8. Laʿl-i lebi merhem müjesi sūzenüm **olsun**
   Pür-yāre-i tīġ-i sitem **olsun** dil ü cān tek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 6). [olsun, -sun]*
9. Olmaz dir imişsin beni ʿışḳumda vefā-dār
   Olsun seni iy şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 8). [olsun, -sun]*
10. Mülk-i dil ü cān **olsa** n'ola sūḫte yir yir
    Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 9). [olsa, -sa]*
11. Gel sīne-i bīmāruma gel merhem-i cān **ol**
    Zaḫm-ı dile sensüz nice tīmār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 11). [ol,]*
12. Kimüñ yitişdirebildi nihāl-i ümmīdin
    Bu bāġ-ı köhne ki **olmış** hevāsı āh-ı ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 4). [olmış, -mış]*
13. Göñüller mülkin itmiş bir nigehle cümleten tesḫīr
    Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm **olmış** pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 8). [olmış, -mış]*

14. Bozduḳ biz āşinālıġı ol bī-vefā ile
Olsun gerekse yād gerek āşināyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 2). [olsun, -sun]*
15. Benān-ı ḥayreti vaḳf-ı dehān iderdi eger
Görinmek **olsa** bu ḥüsn ile māh-ı Kenʿāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 4). [olsa, -sa]*
16. Hükmin iṣbāt eyler elbet pādişāh **olsañ** eger
Her ne dīvān-ı ezelde ṣebt olunmışdur sere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 3). [olsañ, -sa, -ñ]*
17. Olınan ṣarf-ı niyāzum **olsun**
Zehr-i fitne vü ḥırām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 3). [olsun, -sun]*
18. Şevḳ-ı rūyuñla **olan** dāġını ʿarż itse Faṣīḥ
ʿĀlemi rūşen ider mihr-i cihān-tāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 9). [olan, -an]*
19. Tanʿe-i düşmenle ḥışn-ı üstüvār-ı ʿışḳ-ı yār
Raḥne-yāb **olmaḳ** ne mümkin ʿahd ü peymānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 8). [olmaḳ, -maḳ]*
20. Başlamış feryāda bülbül nev-bahār **olmış** gibi
Mevsim-i gül-geşt-i ṣaḥn-ı lāle-zār **olmış** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 1). [olmış, -mış]*
21. Olursın belki iy dil beste-i fitrāki bir ḫūbuñ
İrişdi ʿıyd-ı ḫūbāna dem-i ṣayd u şikār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 11). [olursın, -ur, -sın]*
22. Cām ile **olmış** ṣurāhī bezm-i meyde leb-be-leb
Yād iderler bir biriyle ṣoḥbet-i pīşīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 3). [olmış, -mış]*
23. Naḳd-i cān ile Key u Keyḫusrev ü Cemşīd ü Cem
ʿIşḳuñ **olmışdur** ṭaleb-kār-ı mey-i mey-ḫānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 8). [olmışdur, -mış, -dur]*
24. Duʻā-yı imtidād-ı devletüñ vird-i zebān ile
Olup fersūde-rūy-ı āsitān-ı luṭf-ı Rabbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 88). [olup, -up]*
25. Olsun o ḫidīv-i kām-kārı
Maḥfūẓ u maṣūn ʿavn-i Bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 183). [olsun, -sun]*
26. Hezār dil ne ümīd eyleye bu gülşenden
Olursa faṣl-ı şitāsı eger bahārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 4). [olursa, -ur, -sa]*
27. Olsaḳ nʾola ser-figende çün bu tīmār
Bālāya nigāh idemezüz maḥcūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 3). [olsaḳ, -sa, -ḳ]*
28. Taḳrīr idemem zebān-ı Manṣūr **olsam**
Keyfiyyetini dilde olan esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 3). [olsam, -sa, -m]*

ol: *O, 3. tekil kişi işaret zamiri.*

1. Oldur ki cihān-bānı almış ḥayret
   Evrāḳ-ı ḫayāle ṣıġmamış esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 3). [oldur, -dur]*

ol: *Olan, mevcut, var olan.*

1. Taḳrīr idemem zebān-ı Manṣūr olsam
   Keyfiyyetini dilde **olan** esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 4). [olan, -an]*

ol: *Olmak, benzemek.*

1. Zenġ-āver **olmış** āyīneñ ekdār ile Faṣīḥ
   Bilmem ne vech ile vireyüm incilā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [olmış, -mış]*
2. Bir tāb var göñülde ki dūzaḫ kebāb **olur**
   Bir neşʿe var serāba baḳarsam şarāb **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [olur, -ur]*
3. Şeb-nem ḳıyās itme ʿaraḳ-rīz-i şerm **olur**
   İtdükçe tāb-ı ʿārıż-ı yāra nezāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 5). [olur, -ur]*
4. Olurdı çeşmüme çün kuḥl-i telḫ-i eşk-engīz
   Alaydı merdüm-i dīde kenāra şāhid-i ḫ∨āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 3, Mısra 1). [olurdı, -ur, -dı]*
5. Geh şīfte-i kākül ü geh ḫālüñ **olup**
   Dīvāne-i meh ḫaste-ser-i sālüñ **olup** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 1). [olup, -up]*
6. Ḥattā ki ṣalınmaḳda ṣabā ile hemān
   Bir mirvaḥa-i müdevver **oldı** her gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 4). [oldı, -dı]*

ol: *Olan.*

1. Kūyuñ ḳoyup eflāki penāh eylemedüm
   Manẓūruñ **olan** cāya nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 2). [olan, -an]*

ol: *Sebep olmak.*

1. Gülşen sebeb-i yād-ı firāḳum **oldı**
   Nev-kerde-i dāġ-ı iftirāḳum **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 154, Mısra 1). [oldı, -dı]*

ol: *Olmamak, kabul görmemek.*

1. Feryād idemez mest-i maḥabbetdür dil
   Bu ḫumm-ı mey-i rāzdur **olmaz** cūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 4). [olmaz, -ma, -z]*

ol: *Olmasaydı.*

1. ʿIşḳ **olmasa** olmazdı bu ṣafvet dilde
   Mihr **olmasa** olmaz idi nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 3). [olmasa, -ma, -sa]*

ol: *Olmamak, var olmamak.*

1. ʿIşḳuñda niçe **olmasun** ʿālem ḥayrān
   Baḳma āyīne-i mihre zībā mehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 3). [olmasun, -ma, -sun]*
2. ʿIşḳ olmasa **olmazdı** bu ṣafvet dilde
   Mihr olmasa olmaz idi nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 3). [olmazdı, -ma, -z, -dı]*

ol: *(şartlı) olmak.*

1. ʿIşḳ **olmasa** olmazdı bu ṣafvet dilde
   Mihr **olmasa** olmaz idi nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 4). [olmasa, -ma, -sa]*

ol: *Var olmak.*

1. Böyle bir ġamzesi ġammāzuñ **olursa** ne ʿaceb
   Niçe biñ ʿāşıḳ-ı şeydā reh-i ʿışḳında fidā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 11). [olursa, -ur, -sa]*

ol: *Olmak. II olmasın.*

1. Oldur maḥabbet itmeye zāʾil anı fuṣūl
   Olmaya ʿışḳ-ı gül gibi mihmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 6). [olmaya, -ma, -ya]*

ol: *Olmak, olursa.*

1. Suʿāl eyler **olursa** mācerāmuz āşināлardan
   O gevher yādına dil itmede eşk-i terin deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 5). [olursa, -ur, -sa]*

ol: *(artarak, sürekli) ... olmak.*

1. Görüp baḥr-i sirişk-i bī-kerānum reşk ü ġayretden
   Faṣīḥ **olmaḳda** her dem tīre-rūy u ḫışm-gīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 10). [olmaḳda, -maḳ, -da]*

ol: *Olan, var olan.*

1. Cemālüñ āfitābına naẓar mihr-i cihān kevkeb
   Nedür sende **olan** iy māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 2). [olan, -an]*

ol: *Olduğu zaman.*

1. Firāḳuñda ḥisāba gelmez iy meh dirhem-i eşküm
   Ṣayar her şeb ṣabāḥ **olınca** çeşm-i ḫūn-feşān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [olınca, -ınca, -]*

ol: *Olanlar, kişiler.*

1. ʿĀşıḳ-ı şeydālaruñ fermān-berüñdür dōstum
   Pādişāh **olanlara** elbette ṭābiʿdür sipāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 6). [olanlara, -an, -lar, -a]*

ol: *Olmamak. II yakışığı kalmamak.*

1. Pür-gūy iseñ hemīşe zebān-ı Faṣīḥ-veş
   Terk itmek **olmadı** saña muʿtāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [olmadı, -ma, -dı]*

ol: *Olmak, gerçekleşmek.*

1. Maḥabbet üzre **olmış** tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
   Henüz āb-ı sirişküm cūy iden ol mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [olmış, -mış]*

ol: *Olduğundan beri.*

1. Bir lālesi vāfir güli çoḳ memleket oldı
   Ḥāk-i ten-i zār **olalı** meskūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 4). [olalı, -a, -lı]*

ol: *Olmazsa, olmasaydı.*

1. Ne sūd şimdi ferāmūşı **olmasa** o peyam-ber
   Miyānede var idi gerçi bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [olmasa, -ma, -sa]*

ol: *Olmak II Kabul edilemez.*

1. Her siyeh-rūya Faṣīḥā nigeh-i ʿafv **olmaz**
   Dili ṣāfī-i maʿāsī yüzi aḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [olmaz, -ma, -z]*
2. Eylemişlerdür anı āvīze-i çarḫ-ı berīn
   Seng-i aʿdādan şikest **olmaz** Faṣīḥā şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 10). [olmaz, -ma, -z]*

ol: *Olmak, ... haline gelmek.*

1. Çün ṣafā-yı ḫātıruñ **oldı** ṣafā-yı ḫātırum
   Ẕevḳ u şādī hep saña derd ü ġam u miḥnet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 3). [oldı, -dı]*
2. Bī-karār olma idüp her serv-ḳad ʿışḳıyla cūş
   Olma iy dil āb-veş zinhār maġlūb-ı hevā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 6). [olma, -ma]*
3. Faṣīḥā meyl idüp her serv-ḳad pāyına yüz sürmem
   Baña müşkildür **olmaḳ** gülşen-i ʿālemde cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 10). [olmaḳ, -maḳ]*
4. Şikestegī-i ser-i zülf-i dil-rübāya Faṣīḥ
   Derūn-ı dilde **olan** inkisār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 10). [olan, -an]*
5. Çoḳ dāne-rīz-i çeşm-i niyāz **olduḳ** iy Faṣīḥ
   İtmek müyesser olmadı ol meh-cemāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 9). [olduḳ, -du, -ḳ]*
6. O māh-rūya virelden dil **olmaḳ** olmadı bir şeb
   Faṣīḥ dīde-i ġam-dīde ḫ∨ābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [olmaḳ, -maḳ]*
7. Kemāl-i mihr ise dūr **olmaġa** Faṣīḥā sebeb
   Vüfūr-ı ṣıdḳ şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [olmaġa, -mag, -a]*
8. Güft ü gū **olmaz** nesi var ise hep dilden geçer
   ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [olmaz, -ma, -z]*
9. Geçsün mi böyle ḫayreṭ ile rūzgār-ı ʿömr
   Olsun mı pejmürīde-i ġaflet bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 2). [olsun, -sun]*
10. Geçer geçer bu sebük-seyr olan ḳaṭār-ı ʿömr
    İki nefes olur **olsa** dem-i bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 2). [olsa, -sa]*

11. Fiʿl-i bed ġayrun nikū-kār olmasın īcāb ider
    Bāʿiṣ-i ʿafv u kerem **olmaḳ** günāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [olmaḳ, -maḳ]*
12. Nīrū-yı himmet **ola** çü bāzū-yı ḫ∨āhişe
    İrmek olur nişāne-i ümmīde tīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 7). [ola, -a]*
13. Sebz ü ḫurrem **olsa** her dem berg ü bār-ı naḫl-i dil
    Dīdeden kesb eylemiş neşv ü nemāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 5). [olsa, -sa]*
14. Ḳīl ü ḳāl ile varılmaz bu nihānī rehdür
    ʿIşḳda mebḥaṣ-i ʿAmr u Cedel-i Zeyd **olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 4). [olmaz, -maz]*
15. Ne deñlü **olsa** da ruḫṣat-dih-i niyāz ol şūḫ
    Ḥicāb-ı ʿışḳ yine müddeʿāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 3). [olsa, -sa]*
16. Dimiş Faṣīḥi bezmde hiç añmaz **olduḳ** yār
    Beni ṣanurdum o hercāyi böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 9). [olduḳ, -du, -ḳ]*
17. Āyīnemüzde var o ḳadar ṣafvet ü cilā
    Farḳ olmaz **oldı** nīk ü bed ü ḫūb dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 4). [oldı, -dı]*
18. Olaldan tā ezel tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ
    Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 1). [olaldan, -aldan]*
19. Çekdügüm her āh-ı ġam bir cām-ı Cem **oldı** Faṣīḥ
    Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden nişāndur serde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 9). [oldı, -dı]*
20. Seḥer ṭarf-ı ser-i kūyından iy peyk-i ṣabā geldüñ
    Peyām-ı makdemiyle ẕevḳ-baḫş **olduñ** ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 2). [olduñ, -du, -ñ]*
21. ʿAceb mi **olsa** zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem
    Bu şiʿr-i dil-pesende iy Faṣīḥ oldı cihān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 9). [olsa, -sa]*
22. Dūd-ı āhum serde sünbül dāġ-ı ʿışḳum tende gül
    Bāġda sünbül gerekse **olmasun** gülşende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 2). [olmasun, -ma, -sun]*
23. Dirīġ itmek ne mümkin **olsun** iy cān-ı cihān **olsun**
    Yoluñda cān-niṣār olmaḳ ise dil-ḫ∨āh u maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 6). [olsun, -sun]*
24. O gün kim görmek **oldı** cām-ı ṣahbā bezm-i ʿālemde
    Faṣīḥā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 9). [oldı, -dı]*
25. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
    Her şeb-i tārı gezende bir siyeh mār **oldı** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 6). [oldı, -dı]*
26. Āġāza başlasa anı tā-vaḳt-i nefḫ-i ṣūr
    Encāma müntehī mi **olur** mācerā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 18). [olur, -ur]*

27. Dil itdi Faṣīḥā niçe seyr-i gül-i gülşen
Bülbül **olacaḳ** ʿārż-ı gül-fāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 10). [olacaḳ, -acaḳ]*
28. Gören āyīne-i cām-ı meyi ṭūṭī-lisān **oldı**
Ne keyfiyyetdür iy sāḳī baña mühr-i dehān **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 2). [oldı, -dı]*
29. Eṣer itdi figān u āh-ı bülbül güllerin āḫır
Ġurūrı pāy-māl-i leşker-i şāh-ı ḥazān **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 6). [oldı, -dı]*
30. Ser-ā-pā şimdi görseñ āteş-i ġam dāġ dāġ itdi
Faṣīḥā ṣaḥn-ı sīnem gūyıyā bir gül-sitān **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 10). [oldı, -dı]*
31. İḳāmet ḳāmetüñ fikriyle bir yirde degül mümkin
Dil-i āvāreye ser-geştelik ārām-ı cān **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 8). [oldı, -dı]*
32. Kimüñ destārı pür-gül desti gül-çīn-i ayāġ **oldı**
Baña feyż-ı bahāruñ berg-i dest-āvīz-i dāġ **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 1). [oldı, -dı]*
33. Kimüñ destārı pür-gül desti gül-çīn-i ayāġ **oldı**
Baña feyż-ı bahāruñ berg-i dest-āvīz-i dāġ **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 2). [oldı, -dı]*
34. Cefāyı ʿāşıḳa vācib bilür bir büt esīriyüm
Göñül farż idelüm kim mevsim-i gül-geşt-i bāġ **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 6). [oldı, -dı]*
35. Bu gül-zāruñ kime feryād idersün renc-i ḫārından
Nevā-yı ʿandelībi hem-maḳām-ı bāng-i zāġ **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 8). [oldı, -dı]*
36. Ḫumār-ı hicr ile ṭāb-ı tekellüm yoḳ zebānında
Faṣīḥā şiʿr teklif eylemeñ kim bī-dimāġ **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 10). [oldı, -dı]*
37. Ḳıyās itmek o şūḫa māʾil ancaḳ cān-ı zār **oldı**
Gül-i ruḫsārına bülbül benüm gibi hezār **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 1). [oldı, -dı]*
38. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
Ġamuñla iy perī her çeşmümüz bir çeşme-sār **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 8). [oldı, -dı]*
39. Gel iy ḫurşīd-ruḫsār ebruvānı ġamze-i ümmīd
Niçe ṣubḥ u mesā itdi güẕer çoḳ intiẓār **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 10). [oldı, -dı]*
40. Maḥalsüz itmemiş bir ʿarż-ı ḥāl-i şekveye cürʾet
Maḥabbetde Faṣīḥüñ cürmi cümle der-kenār **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 14). [oldı, -dı]*
41. Varılmaz kūy-ı dil-dāra irilmez vuṣlat-ı yāra
Esīr-i derd-i hicrüz çāremüz ṣabr u şekīb **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 4). [oldı, -dı]*
42. Miṣāl-i sīb düşdi dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa
Göñül gitdükçe gitdi geh firāz u geh nişīb **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 6). [oldı, -dı]*

43. Faṣīḥ ol perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl olan göñlüm
Henüz üftāde-i hicrān olup ḥāli ġarīb **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 8). [oldı, -dı]*
44. Faṣīḥ ol perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl olan göñlüm
Henüz üftāde-i hicrān **olup** ḥāli ġarīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 8). [olup, -up]*
45. İdüp efsürde āhum ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū
Henüz ol kilke beñzer cism-i lāġar kim **ola** nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 8). [ola, -a]*
46. Şöhre **olmış** çü māh-ı nev şāyiʿ
Menzil-i ʿaḳlın eylemiş żāyiʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 34, Mısra 1). [olmış, -mış]*
47. Eylemiş dāmānumı ḫūn-āb-ı ḥasret lāle-gūn
Zaḫm-ı seng-i ġamla **olmış** sīne reng-i Bīsütūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 63, Mısra 2). [olmış, -mış]*
48. Mestāne-i ṣahbā-yı maḥabbet **oldum**
Peymāne-i ḫūn-ābe-i ḥasret **oldum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 97, Mısra 1). [oldum, -du, -m]*
49. Mestāne-i ṣahbā-yı maḥabbet **oldum**
Peymāne-i ḫūn-ābe-i ḥasret **oldum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 97, Mısra 2). [oldum, -du, -m]*
50. Gīsū-yı ḫam-ender-hamı sevdāsıyla
Dīvāne-i zencīr-i melāmet **oldum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 97, Mısra 4). [oldum, -du, -m]*
51. Dāġ itdi dili nāz-ı tabībān-ı cihān
Zaḫm-ı diger **oldı** intiẓār-ı merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 98, Mısra 4). [oldı, -dı]*
52. Luṭfıyla **olur** saḫt olan cānlar bizüm
Tedrīc ile hem-seng-i beyābānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 1). [olur, -ur]*
53. Ol çeşm-i kebūda dil virelden **oldı**
Çeşm-i ter-i ḫūn-efşānuñ ʿayn-i zerḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 3). [oldı, -dı]*
54. Gülşen sebeb-i yād-ı firāḳum **oldı**
Nev-kerde-i dāġ-ı iftirāḳum **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 154, Mısra 2). [oldı, -dı]*
55. Ġayrıya peyām-āver olan bād-ı ṣabā
Cūş-āver-i baḥr-i iştiyāḳum **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 154, Mısra 4). [oldı,]*
56. Ḥer maṭlab u ḫ∨āhiş **oldı** bī-reyb
Maḳbūl-i cenāb-ı Rabb-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 39). [oldı, -dı]*

ol: *Yoktur, imkansız.*

1. Bir dem **olmaz** bunı fikr eylemeyem
Ki ʿadüvv ile o fettān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 5). [olmaz, -ma, -z]*

ol: *Olmak. II öyle olsa bile.*

1. Ḥüsn ile Ayāz **olsa** da her şāhid-i ʿālem
   Dil mālik-i keyfiyyet-i Maḥmūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [olsa, -sa]*

ol: *Olmak, gerçekleşmek.*

1. Bīmār-ı ʿışḳa fikr-i ʿilāc olmaz iy ṭabīb
   Ser-māye-i cünūn **olur** ʿaḳluñ devāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 8). [olur, -ur]*

ol: *Gerçekleşmek.*

1. Engüşt-nümā-yı ʿālem **olursa** nʾola o māh
   Ebrūsı āsumān-ı leṭāfet hilālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 3). [olursa, -ur, -sa]*

ol: *... vasfını taşımak.*

1. Yā Ḫusrevī-i vaṣl u ya Ferhādī-i firāḳ
   Ġam çekme iy Faṣīḥ çünān **ola** yā çünīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 10). [ola, -a]*

ol: *Olmayan, bulunmayan kimse.*

1. Böyledür tā ezelī kısmet-i Feyyāż-ı ḳadīm
   Telḫ-kām **olmayana** şehd ü şeker virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [olmayana, -ma, -yan, -a]*

ol: *-e dönüşmek, haline gelmek.*

1. İtdi güşāde ġonçe-i ṭabʿum hevā-yı ney
   Olsam ʿaceb mi bülbül-i medh-āzmā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 1). [olsam, -sa, -m]*

ol: *... halinde bulunmak.*

1. Faṣīḥ ol perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl **olan** göñlüm
   Henüz üftāde-i hicrān olup ḥāli ġarīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 7). [olan, -an]*

2. Hem-vāre **olan** cenābı manṣūr
Bed-ẖ∨āhları ẕelīl ü maḳhūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 187). [olan, -an]*

ol: *Yoktur, bulunmaz.*

1. Dil-i pākīze ḳalb-i pūhte gerek
Bāde-i ʿışḳa her sebū **olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 6). [olmaz, -maz]*
2. Olmaz ümīd-i rāhat u āsāyiş-i zemān
Mümkin mi ḥüsn-i ḥāl fenādur fenā cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 1). [olmaz, -maz]*

ol: *...haline gelmek.*

1. Gāh maʿmūr-ı viṣāl ü geh ẖarāb-ı hicr **olur**
ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ẖālüñ ẖānumānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 9). [olur, -ur]*

ol: *...hale gelmek.*

1. Dāġ ile sūrāẖ ile muṭrıbla **olmaz** sūz-ı ʿışḳ
Dilde dāʾim ney gibi feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 3). [olmaz, -maz]*

ol: *... gibi olmak.*

1. Bāzū-yı baẖta ṭāb-ı cüvānī ki **olmaya**
Olmaz nişān-ı fāl-i ẖadengüm gedū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [olmaya, -ma, -ya]*

ol: *Yoksa, bulunmazsa.*

1. Fürūġ-ı dāġ yiter mihr ü māhı **olmazsa**
Bu köhne ẖānḳaha bir çerāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 5). [olmazsa, -maz, -sa]*

ol: *... olmak.*

1. Düşme mirʾāt-ı dil-i aḥbāba dīde-rūşen **ol**
Kimseye hiç kendʾüzüñden ġayrı baḳma sen sen **ol** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 1). [ol,]*

2. Berg ü sāz-ı māye-i ḥüsn eyle çāk-i cāmeyi
   Dīdeye dökmekde misl-i nükhet-i pīrāhen **ol** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 4). [ol,]*
3. Göz göz itsün dāġ-ı ḫūn-ālūde-i ġam cismüñi
   Naḳş-ı gün-ā-gün-ı hüsne dīde-āsā meʾmen **ol** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 6). [ol,]*
4. Menzil-i kām almada ḳaṭʿ-ı ṭaʿalluḳ itmede
   Tīr-veş şemşīr-āsā reşk-i çeşm-i sūzen **ol** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 8). [ol,]*
5. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse Faṣīḥā bir sen **ol**
   Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 10). [ol,]*

ol: *Olmamak. II yok olmak.*

1. Yıḳarsın ḫātırın erbāb-ı ʿışḳuñ ehl-i ʿirfānuñ
   Cihānda kasr-ı Yūsuf deyr-i Mānī **olmasun** dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 6). [olmasun, -ma, -sun]*

ol: *... olmaz, değildir.*

1. Bāzū-yı baḫta ṭāb-ı cüvānī ki olmaya
   Olmaz nişān-ı fāl-i ḫadengüm gedū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 8). [olmaz, -maz]*
2. Bīmār-ı ʿışḳa fikr-i ʿilāc **olmaz** iy ṭabīb
   Ser-māye-i cünūn olur ʿaḳluñ devāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 7). [olmaz, -maz]*

ol: *Olduğunca, olabildiğince.*

1. Olduġınca şevḳ ile meydān-ı ʿışḳ içre semāʿ
   Çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 5). [olduġınca, -duġ, -ınca]*

ol: *Olmamak, ... hale gelmemek.*

1. Zīver-i tāk **olmamışdı** lüʾlüʾ-i engūr-ı ter
   Ben dili itmişdüm ʿışḳuñ gevherin peymānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 3). [olmamışdı, -ma, -mış, -dı]*

ol: *...haline gelmek.*

1. Ol şemʿ-i münīre āl fānūs
   Olmış pes-i keştī-i be-nāmūs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 11). [olmış, -mış]*

ol: *... halinde bulunmak, ... haline gelmek.*

1. Bilür mi cān u dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
   Fütāde-baḥre ġam-ı yād u āşinā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [olur, -ur]*
2. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faṣīḥā sebeb
   Vüfūr-ı ṣıdḳ şehā mūcid-i fedā mı **olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [olur, -ur]*
3. Bahāruñ şevḳına gülşende bir faṣl-ı ʿacīb **oldı**
   Nevā-yı nev-be-nev itdüñ ben oldum ʿandelīb **oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 1). [oldı, -dı]*
4. Ḳaldı hicrüñle ḫarāb **oldı** dil-i vīrānum
   İy perī görmeyeli ḫayli zemān **oldı** seni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 4). [oldı, -dı]*
5. Ḫamūş **olsaḳ** Faṣīḥā ḥāle taṭbīḳ eylesek ḳāli
   Sükūn el virse vahdet-āşinā **olsaḳ** miṣāl-i baḥr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 9). [olsaḳ, -sa, -ḳ]*

ol: *Bulunma, mevcut olma hali.*

1. Dirlerse n'ola rūyuma ṣu altunı
   Olmaḳda hemīşe giryeden ġarḳa-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 3). [olmaḳda, -maḳ, -da]*

ol: *Olanlar, kişiler.*

1. Ṣebātın bozmayup artar sükūnı pür-mey olduḳca
   Gerekdür bāde-ḥ∨ār **olanlara** olmaḳ sebū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 4). [olanlara, -an, -lar, -a]*

ol: *Olmak, olduğuna.*

1. Ol ḫāl-i siyehle midür aṣḥāb-ı cemālüñ
   Peyġamber-i ḥüsn **olduġına** muʿcize rūyuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 5). [olduġına, -duġ, -ı, -n, -a]*

ol: *[gibi] olmak. II benzemek.*

1. ʿĀşıḳa feryād-ı māder-zād lāzımdur göñül
   Ney gibi **olmazsa** istiʿdād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 2). [olmazsa, -maz, -sa]*

ol: *Payına düşmek.*

1. İki cihānda olup ser-firāz aḥbābı
   Naṣīb-i gerden-i bed-ḫ∨āhı **ola** tīġ-i ḥadīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 58). [ola, -a]*

ol deñlü: *O denli, o kadar.*

1. Miḥnet-i hicrüñle **ol deñlü** zaʿīf oldı tenüm
   Āfiṭābum sāye-i cismüm baña bār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 3). [ol deñlü,]*
2. Bulaydı yanmaġa taḥrīk-i bāl itmezdi pervāne
   Hevādan ḥıfẓ ider **ol deñlü** şemʿ-i meclis-ārāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 4). [ol deñlü,]*
3. Ol deñlü zaʿīfüm ki yoḳ inkāra mecāl
   Üftāde-i dām-gāh-ı iḳrāruñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 3). [ol deñlü,]*

ol ḥadde: *O kadar, o denli, öylesine.*

1. Zeyn itdi cismi dāġ ile **ol ḥadde** kim Faṣīḥ
   Hengām-ı gülde böyle nümāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 9). [ol ḥadde, -e]*

ol ḳadar: *O kadar, o ölçüde.*

1. Olur āzürde fikr-i vuṣlatdan
   Ol ḳadar bī-dimāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 8). [ol ḳadar,]*

ol ḳadar: *O kadar.*

1. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
   Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 11). [ol ḳadar,]*

ol ḳadar: *O kadar çok, pek çok.*

1. Ol ḳadar ḫār u ḫas-ı ekdār cemʿ itmiş Faṣīḥ
   Her gören dir murġ-ı ʿışḳuñ āşiyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 39, Mısra 1). [ol ḳadar,]*

ol ḳadar: *O denli, pek çok.*

1. Vahşīdür **ol ḳadar** ki ol āhū-yı deşt-i nāz
   Olmaz kemend-i fikre ġazāl-i ḫayāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 3). [ol ḳadar,]*

ol ḳadar: *O kadar, o denli, öyle.*

1. Ol ḳadar vaḥşīdür ol āhū-yı sünbül-zār-ı ḥüsn
   Ṣūret-i naḳş-ı ḫayālin dilde taṣvīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 5). [ol ḳadar,]*
2. Ol ḳadar vaḥşīdür ol āhū-yı sünbül-zār-ı ḥüsn
   Ṣūret-i naḳş-ı ḫayālin dilde taṣvīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 5). [ol ḳadar,]*

ol yektā: *O eşsiz (kimse).*

1. Sensin **ol yektā** vücūd-ı bī-naẓīr iy nūr-ı Rab
   Ẕātuñ oldı on sekiz biñ ʿālemi ḫalḳa sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 1). [ol yektā,]*

ola: *Olsun.*

1. O kim riyāż-ı naʿīm-i derinden **ola** baʿīd
   Nedür mutāf cünûd-ı melā'ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [ola,]*

ola: *Acaba, merak, şüphe, kararsızlık belirten bir söz.*

1. Eger mümkin olaydı bir ṭarīḳ ile suʾāl itmek
   Ne söylerdi **ola** ḫaḳḳumda ol şīrīn-dehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 6). [ola,]*

ola: *... halinde bulunmak, ... haline gelmek.*

1. Miṣāl-i berg-i ḫazān rū-be-ḫāk-i tīre olup
   Ki ʿaḳıbet **ola** cān virme müzd-i kār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 8). [ola,]*
2. Ferāmūş eylemez bir birini dīvāne-i ʿışḳuñ
   Ola zencīr-i ḥüsn-i ülfetüñ mādāme der-gerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 5). [ola,]*
3. Riyāż-ı ravża-i ʿarş āsitānuña olsun
   Cihānda tā **ola** ecr ü cezā her aʿmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 83). [ola,]*

ola: *... haline gelmek.*

1. Āhū-yı merdüm-şikār-ı çeşm-i yār **ola** meger
   İʿtibār itmez bizüm her ṣayda şîr-i bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 3). [ola,]*
2. Biz ol diyār-ı şevḳde perverde olmışuz
   Çün bāde neşve-mend **ola** kim içse ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 4). [ola,]*
3. O dīde kim **ola** ḥayrān-ı mihr-i ruḫsāruñ
   Olur mı hem-demī-i şahs-ı ḫ∨ābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 7). [ola,]*

olaldan: *Olduğundan beri.*

1. Faṣīḥ iy şāh-ı ḫūbānum **olaldan** bende-i ʿışḳuñ
   Duʿā-yı devlet-i ḥusnüñ olupdur her zemān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 9). [olaldan,]*

olan: *...olan (şey) "sıfat fiil".*

1. Faṣīḥ āḳil **olan** ḳarşılaşmaz anuñla
   Hemān miṣāl-i livā semt-i rūzgāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 9). [olan,]*
2. Bu çār-sūda metāʿ-ı maʿārif ile Faṣīḥā
   Olan muʿāmele-i ülfet-i revāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 10). [olan,]*

olan: *Gerçekleşen, meydana gelen.*

1. Ẕātuñdur **olan** ḫafī vü ẓāhir
   Sen olmasañ iy cihān-ı ḥikmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 39). [olan,]*

olan: *Kimse, kişi, zat.*

1. Bu laġz-gehde **olanlar** bürehne-pā düşmez
   Fütāde kefş-i ġurūr ile tünd-revlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 6). [olanlar, -lar]*

olanlar: *Âşıklar.*

1. Dil olsa n'ola leb-i laʿl-i nābdan müteleẕẕiẕ
   Olur meẓāḳı **olanlar** şarābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 2). [olanlar,]*

oldı gitdi: *Sürüp gitmek, devam etmek.*

1. Bir nigāh-ı nāz itmez pāy-best-i ‘işveye
   Serkeş **oldı gitdi** ol serv-i ḫırāmān-ı cefā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 7). [oldı gitdi, -di]*
2. Yād itmez **oldı gitdi** beni yād u āşinā
   Gel gör nedür Faṣīḥ elemden kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 1). [oldı gitdi, -di]*

oldukça: *Epey, hayli.*

1. Ṣavt u naġamuñ laṭīf ü ḫoş-ter
   Olduḳça ḳaṭıʿ zebānuñ eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 33). [olduḳça,]*

oldur: *Odur ki.*

1. Ḫavfüm **oldur** intiẓāruñla sirişküm silmedin
   Elden iy Yūsuf-cemālüm çeşm-i giryānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 7). [oldur,]*

oldur: *"O-dur". Üçüncü teklik şahıs zamirinin bildirme kipiyle kullanılmış biçimi.*

1. Oldur maḥabbet itmeye zāʾil anı fuṣūl
   Olmaya ʿışḳ-ı gül gibi mihmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 5). [oldur,]*
2. Ya zülf-i müşg-fāmuñdur ya ḫaṭṭ-ı ʿanberīnüñdür
   Dil-i zārı perīşān eyleyen **oldur** yahūd budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 8). [oldur,]*
3. Oldur o sebeb ‘ilm-i ilāhīye düḫūle
   Hādī-i reh-āverd-i ḳażāyā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 41). [oldur,]*
4. Her lafẓı şifā virse n’ola ṣadra ki **oldur**
   Dānende-i her ḫāṣṣa-i eşyā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 45). [oldur,]*

oldur o: *Eşsiz, benzeri olmayan.*

1. Oldur o vezīr-i bī-muʿādil
   Oldur o müşīr-i bī-mümāsil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 107). [oldur o,]*

oldur o: *Eşsiz, benzeri olmayan.*

1. Oldur o vezīr-i bī-muʿādil
   Oldur o müşīr-i bī-mümāsil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 108). [oldur o,]*

olınca: *Olduğu zaman, olunca.*

1. Tā ṣubḥ **olınca** muntaẕır-ı ḫ∨ābsın göñül
   Hicriyle ol mehüñ ḳanı bī-tābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 1). [olınca,]*

olınsa: *Olmak. II Bulunmak.*

1. ʿAẕāb-ı dūzaḫ-ı nevmīdi tā-be-key iy dil
   Olınsa geşt ü güẕer Ravżа-i Naʿīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 8). [olınsa, --ın, --sa]*

olma: *Olmamak.*

1. Fiʿl-i bed ġayrun nikū-kār **olmasın** īcāb ider
   Bāʿiṣ-i ʿafv u kerem olmaḳ günāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 7). [olmasın,]*

olma: *Olmamak II kalmamak.*

1. Hem-demliginden olmayayum bir nefes baʿīd
   Bir laḥẓa **olmasun** dil-i şeydā cüdā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 22). [olmasun, -suñ]*

olma: *Olmamak II Bulunmamak.*

1. Ṭutārsın iy felek pey-der-pey anı seng-i āzāra
   Elinde kimsenüñ bir pāre nānı **olmasun** dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 4). [olmasun, -sun]*

olmadı: *Olmamak II Bulunmamak.*

1. Rūz-ı ḥaşirde dest ü girībān-ı ḥayretüz
   Farḳ itmek **olmadı** şeb ü rūz-ı ḥayātumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 7). [olmadı,]*

olmaduḳ gitdi: *Bir türlü istediğini elde edememek.*

1. Bilmezüz ḫāl-i dili kūyuñda
   Olmaduḳ gitdi ḫaber-dār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 4). [olmaduḳ gitdi, -di]*

olmasa idi: *Olmasaydı.*

1. İs̱bāt dehānuñı degüldi mümkin
   Olmasa idi tebessüm ü güftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 4). [olmasa idi,]*

olmaz: *Olmamak II Bulunmamak.*

1. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan **olmaz** rūz u şeb māʾil
   Sen iy ḫurşīd-rū ammā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 7). [olmaz,]*

olmaz: *Doğru olmaz.*

1. Suʾāl eylemek **olmaz** nihāyet-i dilden
   Kerān u ḳaʿrı bilinmez yem-i maḥabbetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 8). [olmaz,]*

olmaz idi: *Olmamak.*

1. ʿIşḳ olmasa olmazdı bu ṣafvet dilde
   Mihr olmasa **olmaz idi** nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 4). [olmaz idi,]*

olmaz mı: *Olmaz mı.*

1. ʿAceb bu cūşiş-i eşke nihāyet **olmaz mı**
   Telāṭum-ı yem-i ʿışḳa ḳarār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 5). [olmaz mı,]*

olmazsa olmasun: *Olmazsa olmasın.*

1. Olmazsa āb u dāne Faṣīḥ olmasun hemān
   Ādemsüz olmaya ser-i ḫ∨ān-ı behiştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 7). [olmazsa olmasun, -ma, -sun-sun]*

olsa: *Olsa.*

1. Çeken minnet bilüp bār-ı ġamın tek cānuñ **olsaydı**
   Ne aġlarduñ bu cevri eyleyen cānānuñ **olsaydı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 1). [olsaydı, -idi]*

2. Çeken minnet bilüp bār-ı ġamın tek cānuñ **olsaydı**
Ne aġlarduñ bu cevri eyleyen cānānuñ **olsaydı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 2). [olsaydı, -idi]*

3. Gelüp bir gice de bārī senüñ mihmānuñ **olsaydı**
Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 4). [olsaydı, -idi]*

4. Gezerdüñ terk idüp iy Ḳays-ı ʿuryān kūy-ı Leylāyı
Girībānuñ yahūd çāk itmege dāmānuñ **olsaydı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 6). [olsaydı, -idi]*

5. Baña düşnām-ı vāfir eyledüñ aġyār içün kāfir
Bu cevri eylemezdüñ ʿāşıḳa īmānuñ **olsaydı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 8). [olsaydı, -idi]*

6. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʻbe libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
Feyż **olsa** Faṣīḥā nʾola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fāʾiżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 30). [olsa,]*

olsa: *Olsa, olmak.*

1. Nāleden **olsa** nʾola māḥẓūẓ o ṭıfl-ı ʿişve-ger
ʿĀşıḳa cevr ü cefāda daḫı nev-āġāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 7). [olsa,]*
2. Āyīne-i Sikender ü cām-ı Cem **olsa** da
Kılmaz o ḫod-pesend o ḫod-rā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 7). [olsa,]*

olsa nʾola: *Olsa ne olur? ne fark eder?.*

1. Olsa nʾola raḳs-ı şevḳa sālik
Baḥr olmış o dürr-i pāke mālik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 3). [olsa nʾola,]*
2. Yoḳdur bu hünerde saña hem-reng
Ḫaclet-zedeñ **olsa nʾola** Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 4). [olsa nʾola,]*

olsañ da: *Olsan da, öyle ise bile.*

1. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ **olsañ da**
Güftār ile hem merd-i faṣīḥ **olsañ da** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 1). [olsañ da,]*

2. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ **olsañ da**
Güftār ile hem merd-i faṣīḥ **olsañ da** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 2). [olsañ da,]*

3. Bu kāfir-i dil-mürdeler itmez iḳrār
İʿcāz-ı tekellümde Mesīḥ **olsañ da** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 4). [olsañ da,]*

4. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ **olsañ da**
Güftār ile hem merd-i faṣīḥ **olsañ da** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 2). [olsañ da,]*
5. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ **olsañ da**
Güftār ile hem merd-i faṣīḥ **olsañ da** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 1). [olsañ da,]*
6. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ **olsañ da**
Güftār ile hem merd-i faṣīḥ **olsañ da** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 2). [olsañ da,]*
7. Bu kāfir-i dil-mürdeler itmez iḳrār
İʿcāz-ı tekellümde Mesīḥ **olsañ da** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 4). [olsañ da,]*
8. Ahkām ile ger naṣṣ-ı ṣāriḥ **olsañ da**
Güftār ile hem merd-i faṣīḥ **olsañ da** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 135, Mısra 2). [olsañ da,]*

olur biter: *Olur biter. II (bu da) geçer gider.*

1. Bir gün gelür ki mīve-i maḳṣūd **olur biter**
Bu zaḫm-kār-ı sīne-i ḥasret **olur biter** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 28, Mısra 2). [olur biter, -er]*

olur mı: *Olur mu? II olmaz.*

1. ʿAceb mi olmaz ise dilde ārzū-yı neşāṭ
Olur mı ġonçe-i gül-zār-ı ġamda būy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 2). [olur mı,]*
2. ʿAceb mi olmaz ise dilde ārzū-yı neşāṭ
Olur mı ġonçe-i gül-zār-ı ġamda būy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 2). [olur mı,]*
3. Olur mı maḥv-ı e̱ser kilk-i ṣunʿ-ı taḳdīri
Çıḳar mı naḳş-ı ġamuñ ḫāṭır-ı figārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 5). [olur mı,]*
4. Olur mı maḥv-ı e̱ser kilk-i ṣunʿ-ı taḳdīri
Çıḳar mı naḳş-ı ġamuñ ḫāṭır-ı figārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 5). [olur mı,]*
5. Bu rūzgār ki bir kerre tünd-ḫūluḳ ide
Olur mı keşti-i cism-i żaʿīfe hiç temkīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 8). [olur mı,]*
6. Bu rūzgār ki bir kerre tünd-ḫūluḳ ide
Olur mı keşti-i cism-i żaʿīfe hiç temkīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 8). [olur mı,]*
7. Dil ḫ∨āhiş-i vaṣluñla ḳalur mı sensüz
ʿĀlem gözime ʿālem **olur mı** sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 2). [olur mı,]*
8. Dil ḫ∨āhiş-i vaṣluñla ḳalur mı sensüz
ʿĀlem gözime ʿālem **olur mı** sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 2). [olur mı,]*

olur mı: *Olur mu, mümkün mü.*

1. Görinmezsin raḳīb-i dīv-sīretle olup meʾnūs
   Olur mı iy perī dil mużṭarib olmaya ādemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [olur mı,]*
2. Olur mı feyż-ı nesīm-i ṭarabla ḫurrem ü sebz
   Gelür mi gülşen-i ümmīde āb-ı cūy-ı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 3). [olur mı,]*

olur mı: *Olur mu? mümkün mü?.*

1. O ġamze ile ne mümkin muvāneset ide diller
   Olur mı tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 4). [olur mı,]*

olur mı: *Olur mu? mümkün mü?.*

1. Güşād ider mi der-i ḫ∨āhişüm nesīm-i murād
   Olur mı şahş-ı emel maḥrem-i ḥārīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 2). [olur mı,]*

olursa: *Olmak, bulunmak.*

1. Şemim-ī ẕevḳ alınur bāġ-ı zindegānīden
   Zükām-rīz-i ġam-ı hicr **olursa** būy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 6). [olursa, -ur, -sa]*

olursa nʾola: *Olursa ne olur?.*

1. Olursa nʾola zaḫmı leẕīẕ iy dil-i kem-ter
   Gūyā ki meger ābīdür ol bildeki ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 1). [olursa nʾola,]*

on sekiz biñ ʿālemi: *Çeşitli boyutlarıyla birlikte, bütün bir kainata on sekiz bin âlem denmiştir. Âlemin on sekiz bin sayısına ulaştırılması şu şekilde açıklanır: "Bu, dokuz felekle beraber kürre-i hava, kürre-i mâ, küre-i türâb, küre-i nâr, yani anasır-ı erbaa, cemâd, hayvan, nebat yani mevâlid-i selâse, insan ve insan-ı kâmil; on sekiz olur ki zuhur itibarıyla her biri bin sayılırsa on sekiz bin olur.*

1. Sensin ol yektā vücūd-ı bī-naẕīr iy nūr-ı Rab
   Ẕātuñ oldı **on sekiz biñ ʿālemi** ḫalḳa sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 2). [on sekiz biñ ʿālemi, -i]*

onuncün: *Bu sebepten dolayı, bu nedenle.*

1. Faṣīḥā ḫande-i taʿn itmede tār-ı (…)
   Anuñçün cāh ehli ḫırḳa-i peşmīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 10). [anuñçün,]*
2. Ser-ā-pā bende-i ʿışḳuz şehā āzādımuz yoḳdur
   Anuñçün cān-ı ḫurrem ḫāṭır-ı dil-şādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 2). [anuñçün,]*
3. Anuñçün cān-ı müştāḳa ḫaber cānāneden gelmez
   Ki eşküm gibi kūy-ı dil-rübāya her giden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 1). [anuñçün,]*
4. Pür olmış ol mehüñ mīzān-ı dīdeñ nūr-ı ḥüsniyle
   Anuñçün necm-i eşki zāʾil itmez mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 8). [anuñçün,]*
5. Hemīşe itmededür keşf-i rāz-ı şān-ı ḳalem
   Anuñçün oldı bürīde ser-i zebān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 2). [anuñçün,]*
6. Debistān-ı ezelde ders-ḫ∨ān-ı ʿilm ü ʿirfānem
   Göñül ṭıfluñ **anuñçün** dāde-i dārüʾl-edīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 12). [anuñçün,]*
7. Her şeb **anuñçün** itmededür girye tā seḥer
   Pervāne şemʿ ile niçe germ-ülfet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 5). [anuñçün,]*
8. Ḳanāʿat gelmedi baḳmaḳdan ol āyīne-ruḫsāra
   Anuñçün ḫ∨āb-düşmen eyledüm bu çeşm-i bīnāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 8). [anuñçün,]*

otak: *Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.*

1. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
   Ne ‘alem ṭālibi dirler ne **otaḳ** isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [otaḳ,]*

otur: *Bir yerde sürekli olarak kalmak, ikamet etmek.*

1. Ḳāmeti fikriyle bir yirde **oṭurmazsın** göñül
   Yād-ı reftārıyla bir ḥāletde ṭurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 1). [oṭurmazsın, -maz, -sın]*

otur: *Oturmak, ikamet etmek.*

1. O müşgīn ḫāl ḫaṭṭ-ı sebz-i dil-dārın kenārında
   O hindūdur **oṭurmış** bir çemen-zārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 2). [oṭurmış, -mış]*

Ö

ölme: *Ölmeden önce.*

1. Bu dām-ı pür-mihenden bir ḳadem evvel rehā bulsaḳ
   Bu ġamla günde biñ kez **ölmeden** bāri ḫalāṣ olsaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 30). [ölmeden, -den]*

ʿömer: *Panzehir, zehirlenmelere karşı kullanılan bir macun.*

1. İy ʿ**Ömer** laʿl-i lebüñ Fārūḳ-ı Aʿẓamdur baña
   Ḫaste-i dil-teşne-i ʿışḳum ġıdā semdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 2, Mısra 2). [ʿömer,]*

ʿömr: *Hayat, yaşam.*

1. O servi daʿvet itmiş bāġa eşküm pāyına düşmiş
   Tevaḳḳuf itmemiş ʿ**ömri** dırāz olsun hemān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 8). [ʿömri, -i]*

ʿömr için çokdur: *(kısa) ömür için çok, fazla olmak.*

1. Bir iki gün ʿ**ömr için çoḳdur** bu ġam
   İy dil-i ġam-gīn ü cān-ı pür-elem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 52, Mısra 2). [ʿömr için çoḳdur, -dur]*

ʿömr-i ʿazīz: *Kutsal ömür, hayat.*

1. Dirīg āh ile geçdi bu deñlü ʿ**ömr-i ʿazīz**
   Henüz ʿışḳ-ı cevānān hevā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 7). [ʿömr-i ʿazīz,]*

ʿömr-i ʿazīzüm: *Kıymetli ömür.*

1. Olup Yaʿḳūb-veş hem-dem sirişk-i bī-ḳarār ile
   Geçe ʿ**ömr-i ʿazīzüm** künc-i ġamdan āh u zār ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 20). [ʿömr-i ʿazīzüm, -üm]*

ʿömr-i ṭavīl: *Uzun ömür.*

1. Meyl eyledüñ bu ḫāke eyā serv-i ser-firāz
   ʿÖmr-i ṭavīl ide müyesser Ḫudā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 8). [ʿömr-i ṭavīl,]*

öp: *Öpmek.*

1. Zülfin oḫşa rūyın **öp** bāġ-ı cemālinden Faṣīḥ
   Gāh sünbül-çīn-i şevḳ ol gāh şeftālū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [öp,]*
2. Tefrīḥ-i mülāḳātuña ḥaḳḳā ki söz olmaz
   Öpdük lebüñ iy sāġar-ı ser-şār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 4). [öpdük, -dü, -k]*

öt: *Ötmek. II feryat etmek.*

1. Ḥayf kim güller ola çīde-i dest-i nādān
   Nār-ı ġayretle **ötüp** bülbül-i nālān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 8). [ötüp, -üp]*

öv: *Bir kimse veya şeyin iyi, güzel ve üstün taraflarını söyleyerek değerini belirtmek. II methetmek.*

1. Dil teşne fidā itmege cānı ʿışḳa
   Dārüʾl-Ḥaram-ı vaṣla **övenlerdendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 2). [övenlerdendür, -en, -ler, -den, -dür]*

öyle: *O kadar, o derece.*

1. Bir laḥẓada taḥrīr eyle biñ ṣūret-i maʿnā
   Endīşe Faṣīḥ **öyle** ḳalem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 10). [öyle,]*
2. Ol zemān kim dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
   Öyle ẓann itdüm ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 2). [öyle,]*
3. Öyle serkeş nihālden bitmek
   Mīve-i naḥl hīç ümīd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 6). [öyle,]*
4. Öyle zīb ü zīnet it ebkār-ı maʿnāya Faṣīḥ
   Naẓmuñı seyr eyledükçe şāʿirān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 9). [öyle,]*
5. Öyle z̲āt-ı kerem-şiyemlerdür
   Çeken ekş̲er meşaḳḳat ü taʿabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 11). [öyle,]*

öz: *Kendi, kendisi.*

1. Elden ḳomaz cemālüme beñzer diyü **özi**
   Mirʾāt ile alışdı o māḫuñ yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 1). [özi, -i]*

özge: *Bambaşka, farklı, kendine has.*

1. Ki renc-i ġuṣṣa-i devrāna ṣahbā **özge** dārūdur
   Yitişdür sāḳīyā keyfiyyet-i ḥāli bilürsin sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 6). [özge,]*
2. Özge ʿālem gösterür alsañ Faṣīḥā destüñe
   Bezm-i ʿışḳuñ sāġar-ı gītī-nümāsıdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 9). [özge,]*
3. Evrāḳ-ı şükūfe bāġı pür-zīb itdi
   Naḳḳāş-ı bahār **özge** tertīb itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 146, Mısra 2). [özge,]*

‘özr-ḫvāh-i cürm ü vebāl olam: *Günah ve suçlarından (dolayı) özür dileyen.*

1. Ki vaṣfuñ itmededür cümle nāsı ebkem ü lāl
   Hemān ḫulūṣumı ʿarż eylemek siyāḳında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 62). [ʿözr-ḫvāh-i cürm ü vebāl olam, -am]*

P

pā: *Ayak.*

1. Biz **pā** vü ten bürehne-i ʿışḳuz hele Faṣīḥ
   Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen ü pā-būsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 9). [pā,]*

pā vü ser: *Baştan ayağa.*

1. Pā vü ser üftāde-i ʿışḳum ẓahīrümdür Ḫudā
   Ārzū-yı tekye-i rāḥatla dīvār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 5). [pā vü ser,]*

pā-bürehne: *Yalın ayak.*

1. ʿĀşıḳum **pā-bürehne** ser-ʿuryān
   Mülk-i tecrīdi tekye-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 11). [pā-bürehne,]*

pā-būs: *Ayak öpme.*

1. Biz pā vü ten bürehne-i ʿışḳuz hele Faṣīḥ
   Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen ü **pā-būsı** nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 10). [pā-būsı, -ı]*

pābūs: *Ayak öpme // Yalvarma, sevgi, saygı göstergesi olarak ayağına kapanmak.*

1. Pābūsuñ ümīdiyle olup pā-mālüñ
   Ol dem ḳatı çoḳ muntaẓır-ı iḳbālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 1). [pābūsuñ, -uñ]*

pā-būs-ı yāra: *Yârin ayağını öpme.*

1. Pā-būs-ı yāra mümkin olur mıydı dest-res
   Şāne olaydı ṭurra-i ṭarrārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 7). [pā-būs-ı yāra, -a]*

pādās-ı hezār: *Binlerce paydaş, yoldaş.*

1. Pādāş-ı hezār cām-ı ālām
   Bir cürʿa-i luṭf iderler inʿām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 57). [pādāş-ı hezār,]*

pādāş-ı hezār-ı cām-ı ālām: *Acılar, elemler kadehinin binlerce paydaşı, yoldaşı.*

1. Bir cürʿa-i luṭf iderler inʿām
   Pādāş-ı hezār cām-ı ālām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 57). [pādāş-ı hezār-ı cām-ı ālām,]*

pā-der-gil-i ḥayret: *Şaşkınlık bataklığına saplanmış II şaşkınlıktan ne yapacağını bilmemek.*

1. Pā-der-gil-i ḥayret olup āḫır
   Ṭayy eyleyemez kümeyt-i idrāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 7). [pā-der-gil-i ḥayret,]*

pādişāh: *Hükümdar, sultan.*

1. Görse segān-ı kūyı ile ülfetüñ Faṣīḥ
   Reşk ide naẓm-ı ḥālüñe çoḳ **pādişāhlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 10). [pādişāhlar, -lar]*
2. O āsitānenüñ ʿabd-i kemīniyem ki Faṣīḥ
   Seni bu ʿāleme bir demde **pādişāh** iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 10). [pādişāh,]*
3. Hükmin işbāt eyler elbet **pādişāh** olsañ eger
   Her ne dīvān-ı ezelde sebt olunmışdur sere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 3). [pādişāh,]*

pādişāh: *Hükümdar II Sevgili.*

1. ʿĀşıḳ-ı şeydālaruñ fermān-berüñdür dōstum
   Pādişāh olanlara elbette ṭābiʿdür sipāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 6). [pādişāh,]*

pādişāh iderin: *Padişah olmak.*

1. O āsitānenüñ ʿabd-i kemīniyem ki Faṣīḥ
   Seni bu ʿāleme bir demde **pādişāh iderin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 10). [pādişāh iderin,]*

pādişāh u dervīş: *Padişah ve derviş II Hz. Muhammed'e inanan insanların hem padişah hem de yoksulluk içindeki kimseler olabileceği vurgulanmak istenmiştir.*

1. İy merhem-i sīne-i ciger-rīş
   Vʾey bendesi **pādişāh u dervīş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 48). [pādişāh u dervīş,]*

pādişāh-ı ʿālem-i āb it: *Içki aleminin, meyhanenin padişahı yapmak.*

1. Gedā-yı iltifatuñ **pādişāh-ı ʿālem-i āb it**
   Getür ol sāġarı kim yādigār-ı Ḫusrev ü Cemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 3). [pādişāh-ı ʿālem-i āb it,]*

pādişāh-ı baḥr ü ber: *Karaların ve denizlerin padişahı.*

1. Faṣīḥi eyleyüp tevcih-i çeşm-i luṭfuña maẓhar
   Maʾānī mülkini iy **pādişāh-ı baḥr ü ber** virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 14). [pādişāh-ı baḥr ü ber,]*

pādişāh-ı bī-ḥaşemüz: *Ailesiz, maiyetsiz, arkadaşsız hükümdar.*

1. Biz **pādişāh-ı bī-ḥaşemüz** kūsı nʾeylerüz
   Bīhūde ḳayd-ı devlet-i Kāvūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 1). [pādişāh-ı bī-ḥaşemüz, -üz]*

pādişāh-ı ḥüsnüñ: *Güzellik sultanı. II sevgili.*

1. Ol **pādişāh-ı ḥüsnüñ** ʿaceb türktāzı var
   Böyle giderse memleket-i dil ḫarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 3). [pādişāh-ı ḥüsnüñ, -üñ]*

pādişāh-ı kişver-i çeşm-i siyāh-ı nev idinmiş: *Yeni yetişmiş kara gözlü (güzeller) ülkesinin padişahı.*

1. Cemāl-i yāra virmiş zīb ü fer ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev
   İdinmiş pādişāh-ı kişver-i ḥüsnüm sipāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 2). [pādişāh-ı kişver-i çeşm-i siyāh-ı nev idinmiş,]*

pādişāh-ı kişver-i ḥüsnüm: *Güzellik ülkesinin padişahı.*

1. Cemāl-i yāra virmiş zīb ü fer ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev
   İdinmiş **pādişāh-ı kişver-i ḥüsnüm** sipāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 2). [pādişāh-ı kişver-i ḥüsnüm, -güzeller) ülkesinin padişahı.]*

pādişāh-ı mülk-i dilüm: *Gönül ülkesinin padişahı, sahibi.*

1. ʿĀşıḳum **pādişāh-ı mülk-i dilüm**
   Bu felek köhne bār-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 13). [pādişāh-ı mülk-i dilüm, -üm]*

pādişāh-ı mülk-i kerem: *Cömertlik mülkünün padişahı.*

1. İtmiş Faṣīḥ ḫāk-i cenābın penāh-ı dil
   Sen **pādişāh-ı mülk-i kerem** ol gedā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 10). [pādişāh-ı mülk-i kerem,]*

pādişāh-ı nev: *Yeni hükümdar. II yeni sevgili.*

1. Göñüller mülkin itmiş bir nigehle cümleten tesḫīr
   Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış **pādişāh-ı nev** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 8). [pādişāh-ı nev,]*

pādişāh-ı nev olmış: *Taze, yeni sevgili olmak.*

1. Göñüller mülkin itmiş bir nigehle cümleten tesḫīr
   Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 8). [pādişāh-ı nev olmış,]*

pādişeh-i cemale: *Güzellik padişahı.*

1. Yoḳ rūy-ı riyā bu cān-ı ʿayyāşumda
   Ol **pādişeh-i cemale** sā-bâşumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 1). [pādişeh-i cemale, -e]*

pādişeh-i cemāle-sā: *Güzelliğine yüz sürülen padişah.*

1. Yoḳ rūy-ı riyā bu cān-ı ʿayyāşumda
   Ol pādişeh-i cemale sā-bâşumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 1). [pādişeh-i cemāle-sā,]*

pādişeh-i ḫayl-i rüsül: *Peygamber ordusunun padişahı II peygamberlerin en üstün olanı Hz. Muhammed.*

1. Sensin iy **pādişeh-i ḫayl-i rüsül**
   Mefḫar-i cüzʾ ile kül maẓhar-ı ḳul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 11). [pādişeh-i ḫayl-i rüsül,]*

pādişeh-i kişver-i ʻilmüñ: *Ilm ülkesinin padişahı.*

1. Vaṣṣāfıyam ol **pādişeh-i kişver-i ʻilmüñ**
   Kim rütbesidür rütbe-i vālā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 31). [pādişeh-i kişver-i ʻilmüñ, -üñ]*

pādişeh-i memleket-ārā-yı ma‘ānī: *Manaların şehir süsleyen padişahı.*

1. Her şi‘r-i terüm reşk-i dil-i ḫamse-i Ḫusrev
   Ben **pādişeh-i memleket-ārā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 28). [pādişeh-i memleket-ārā-yı ma‘ānī,]*

pādişeh-i mesned-i fakrum: *Yoksulluk tahtının padişahı. II mütevazilik göstergesi bağlamında hiç bir şeye sahip olmayan.*

1. Ol **pādişeh-i mesned-i faḳrum** ki Faṣīḥ
   Dārātıma reşk-āver olur dārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 3). [pādişeh-i mesned-i faḳrum, -um]*

pādişeh-i serīr-i ʿizzet: *Yücelik tahtının padişahı.*

1. Yoḳdur keremüñde būy-ı minnet
   İy **pādişeh-i serīr-i ʿizzet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 42). [pādişeh-i serīr-i ʿizzet,]*

pādişeh-i serīr-i levlāk: *Levlak tahtının padişahı. ("Sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım" mealinde olan "levlâke levlake lemâ halaktü'l-eflâk" hadîs-i kudsîsine işarettir. "Sen olmasaydın" anlamındadır. Muhatabı olan HZ. Muhammed hakkında kullanılır; "sultan-ı levlak" gibi.).*

1. İy **pādişeh-i serīr-i levlāk**
   V’ey naḳş-ı te‘ālā tāc-ı eflāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 1). [pādişeh-i serīr-i levlāk,]*

pādişeh-i sidre-maḥāl: *Sidreyi makam edinmiş padişah. II Hz. Muhammed bağlamında; Hz. Muhammed’in miraç gecesinde Cebrail ile birlikte yükseldiği yedinci kat semada bir makam.*

1. Taʿzīm içün iy **pādişeh-i sidre-maḥāl**
   Ser-ṣafha-i āsumāna Ḫallāḳ-ı ezel *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 1). [pādişeh-i sidre-maḥāl,]*

pāk eyledi: *Temizlemek; arındırmak.*

1. ʿĀlemleri āb-ı tīġ-i şerʿüñ
   Çirk-āb-ı küfrden eyledi pāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 10). [pāk eyledi, -di]*

pāk itse: *Temizlemek, arındırmak.*

1. Mecmūʿ-ı sivā perdelerin çāk itse
   Ḫūn-girye-i ʿışḳ dīdemüz **pāk itse** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 136, Mısra 1). [pāk itse,]*

pāk olıcaḳ: *Temizlenmek, arınmak.*

1. ʿAceb mi sīneden ayrılmasa o gül-bün-i nāz
   Faṣīḥ **pāk olıcaḳ** bir zemīni nihāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [pāk olıcaḳ, -ıcaḳ]*

pāk-bāz: *Yürekten bağlı aşık.*

1. Göñül ḫulūṣ ile nām-ı nigū idüp peydā
   Henüz defter-i ʿışḳ içre **pāk-bāz** oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 8). [pāk-bāz,]*

pāk-gevher: *Temiz, saf cevherli. II temiz ahlaklı.*

1. Müsellemdi vücūd-ı muḥterem ẕāt-ı mükerremdi
   Hele kān-ı kevnde mişli yoḳ bir **pāk-gevherdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 58). [pāk-gevherdi, -di]*

pāk-gū olmaz: *Temiz, saf söylem, anlatımlı olmak.*

1. Saña maḥṣūṣdur bu lehce Faṣīḥ
   Her kişi böyle **pāk-gū olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 10). [pāk-gū olmaz, -maz]*

pāk-i cemīle: *Güzel, temiz yüz.*

1. Ḫār-ı müje yā sūz-ı nigehden gelür gider
   İtmek o veche **pāk-i cemīle** sezā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 4). [pāk-i cemīle, -e]*

pākīze: *Mübarek, kutlu.*

1. Böyle **pākīze** bedīhī naẓm-ı ġarrāya Faṣīḥ
   Cümle ṭāḳrīžāt-ı erbāb-ı ġaraż bīhūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 9). [pākīze,]*
2. İy Faṣīḥ az dinür ḥāṣılı sencīde suḫan
   Böyle **pākīze** ġazel ṣanma ki her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 8). [pākīze,]*

pāleheng olmış: *Yular, kemer olmak.*

1. Degüldür kehkeşān u māh-ı bedr abdāl-ı ʿışḳuñdur
   Felek kim sīmden bir **pāleheng olmış** miyānından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 2). [pāleheng olmış, -mış]*

pā-māl: *Ayaklar altında kalmış, çiğnenmiş ‖ hakir düşürülmüş, perişan edilmiş.*

1. Pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāk-sārı
   Gör iy yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 167). [pā-māl,]*

pā-māl: *Ayak altında kalmış, çiğnenmiş.*

1. Tā-be-key āşüfte ḥālüm besdür iy bī-raḥm bes
   Tā-be-key **pā-mālüm** iy serv-i çemen-pīrā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 4). [pā-mālüm, -üm]*

pā-māl eyleme: *Ayaklar altına almak, çiğnemek.*

1. Tā böyle naẓardan düşürüp eyleme pā-māl
   Dürdāne-i eşküm ki maḥabbet güheridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 3). [pā-māl eyleme, -me]*

pā-māl itmege: *Ayaklar altına almak, çiğnemek.*

1. Semend-i nāza binmiş türktāz-ı cevre ʿazm itmiş
   Faṣīḥ ʿuşşāḳı **pā-māl itmege** ol şeh ʿinān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 10). [pā-māl itmege, -meg, -e]*

pā-māl kalmayam: *Ayaklar altında kalmış, çiğnenmiş ‖ hakir düşürülmüş, perişan edilmiş.*

1. İżā‘at itmededür bīhüde bu ḳīl ile ḳāl
   Fütādeyüm baña dest-i kerīmüñ eyle kerem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 76). [pā-māl ḳalmayam,]*

pā-māl olmaya: *Ayaklar altında kalmak, çiğnenmek.*

1. Ḳāmetinle seyr iden mümkin mi **pā-māl olmaya**
   Germ-ḫīz-i cilve vü çābük-nişest-i ‘işveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 5). [pā-māl olmaya, -ma, -ya]*

pā-māl olmaz idi: *Ayaklar altında kalmış, çiğnenmiş ‖ hakir düşürülmüş, perişan edilmiş olmazdı.*

1. Olurdı sāde ruḫ-ı şāhid-i sipihrde ḫāl
   Olaydı sāye-i bām-ı refīʿuña manṣūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 56). [pā-māl olmaz idi,]*

pā-māl olur: *Ayaklar altında ezilmek.*

1. Çün sāye olur görince pā-māl
   Her ḳāmet-i serv-i ser-firāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 57). [pā-māl olur, -ur]*

pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāk-sārı: *Ayaklar altında kalmış, itibarsız ve perişan halli.*

1. Ben bī-kes ü ġam-küsār u yārı
   Pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāk-sārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 164). [pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāk-sārı, -ı]*

pā-māl ü zelīl ü ḫ∨ār: *Ayaklar altına alınmış, hor görülen ve itibarsız.*

1. Erbāb-ı dili figār ister
   Pā-māl ü zelīl ü ḫ∨ār ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 76). [pā-māl ü zelīl ü ḫ∨ār,]*

pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ: *Boyunun fidanın ayaklar altında kalan.*

1. Miṣāl-i sāye **pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ** kimdür
   Kimüñ gül-zār-ı cismüñ cilve-gāh itdüñ ʿaceb bilsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 4). [pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ, -üñ]*

pā-mālüñ olup: *Ayak altında kalmak II çiğnenmiş olmak.*

1. Pābūsuñ ümīdiyle olup pā-mālüñ
   Ol dem ḳatı çoḳ muntaẓır-ı iḳbālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 1). [pā-mālüñ olup, -up]*

pā-mālüñ olur: *Ayak altında kalmak II çiğnenmiş olmak.*

1. İtdükçe ḫırām ʿişve-pīrā
   Pā-mālüñ olur bütān-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 20). [pā-mālüñ olur, -ur]*

pā-mālüñ olur: *Ayak altında kalmış, çiğnenmiş olmak.*

1. İtdükçe ḫırām ʿişve-pīrā
   Pā-mālüñ olur bütān-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 20). [pā-mālüñ olur, -ur]*

pāre: *Parça, tane.*

1. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ çāk itsün göñül
   Bu fenā gülşende bir **pāre** güşād ol sen de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 12). [pāre,]*

pāre: *Parça. II parçalanmış, lime lime olmuş.*

1. Muḥarremde meh-i dil-teşneler ḥāli ḫarāb oldı
   Cigerler **pārelendi** sīnede ġamdan kebāb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 86, Mısra 2). [pārelendi, -len, -di]*

pās-bān: *Gece bekçisi, nöbetçi.*

1. Āsāyiş idüp nigāh-bānlar
   Uyḫu yüzi gördi **pās-bānlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 100). [pās-bānlar, -lar]*

pās-bān-ı genc-i sīmīn-i melāḥatdür: *Güzelliğin gümüşten hazinesinin bekçisi.*

1. Pās-bān-ı genc-i sīmīn-i melāḥatdür meger
   Ejder-i zülfi yatur çāk-i girībān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 7). [pās-bān-ı genc-i sīmīn-i melāḥatdür, -dür]*

pāy: *Ayak.*

1. Ki **pāy** u dāmenine dil fütāde eyleyicek
   Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [pāy,]*

pāy: *Ayak. II sevgilinin ayağı, eşiği.*

1. Faṣīḥā meyl idüp her serv-ḳad **pāyına** yüz sürmem
   Baña müşkildür olmaḳ gülşen-i ʿālemde cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 9). [pāyına, -ın, -a]*

2. Ḥāẓır ol iy çeşm-i ter ol serv-ḳāmetdür gelen
   Pāyına iṣār içün ḫūn-ı ciger āmāde it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 5). [pāyına, -ın, -a]*
3. Ne ḳadar **pāyına** yüz sürdüm ise āb gibi
   Serkeş oldı o perī āteş-i pür-ṭāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 1). [pāyına, -ın, -a]*

pāy: *Ayak, kadem II hisse, nasip.*

1. Ḥār var **pāyumda** el virmez baña seyr-i çemen
   Dāġ var başumda ġamdan ḳayd-ı destār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 3). [pāyumda, -um, -da]*
2. Pāyem ser-i çarḫ kīne-ḫ∨āh it
   Ben güm-şüde nām u bī-nişānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 123). [pāyem, -em]*
3. Oldı çü leʾāl-i naẓm manẓūr
   Ḳıl **pāyına** dürr-i neṣri menşūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 192). [pāyına, -ın, -a]*
4. Ḳıl **pāyına** dürr-i neṣri menşūr
   Olduñ naġam-ı naẓm ile dem-sāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 195). [pāyına, -ın, -a]*

pāy u dāmenine: *Elbise ve etek ucu.*

1. Cihānda ḳalmadı bir serv-i ser-firāz-ı ḥasen
   Ki **pāy u dāmenine** dil fütāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 6). [pāy u dāmenine, -in, -e]*

pāyāna irdi: *Sonuca, nihayete ermek.*

1. İdüp ṣarf-ı himem **pāyāna irdi** çün bu kāşāne
   Görenler dir teʿālaʾllāh zihī cāy-ı feraḫ-baḫşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 1). [pāyāna irdi, -di]*

pāyāna ire: *Bitmek, nihayete ermek.*

1. Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dilimüz bu kemān-ı ṣaḫt
   Min-baʿd ümmīd odur ire pāyāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [pāyāna ire, -a-e]*

pāy-bend-i ülfet: *Dostluğa engel, ayak bağı.*

1. ʿAcebdür **pāy-bend-i ülfet** olmaḳ dār-ı ʿālemde
   Ġarīḳ-ı baḥr olursañ da geçilmez aşinalardan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 42, Mısra 1). [pāy-bend-i ülfet,]*

pāy-best-i ‘işveye: *Işveye bağlanmış, tutsak olmuş. II sevgilinin cilvesine tutulmuş aşık.*

1. Bir nigāh-ı nāz itmez **pāy-best-i ‘işveye**
   Serkeş oldı gitdi ol serv-i ḫırāmān-ı cefā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 8). [pāy-best-i ‘işveye, -ye]*

pāy-cünbānī: *Ayağı hareket ettirmek, yürümek, koşmak.*

1. Ġaraż çün ‘arż-ı iḥlāṣ u ‘ubūdiyyetdür iy ḫāme
   Yiter itdüñ yiter ṣaḥn-ı suḫanda **pāy-cünbānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 86). [pāy-cünbānī,]*

pāy-endāz itdi: *Bir hükümdarın, büyük bir kimsenin geçeceği yere serilen halı veya çuha, kadife gibi değerli kumaş sermek.*

1. Çemen ẓann eylemeñ bir sebz-gün ḫārā-yı pür-mevci
   Ṣabā şāhen-şeh-i mülk-i bahāra itdi pāy-endāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 23, Mısra 2). [pāy-endāz itdi, -di]*

pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ: *Sabah padişahının ayağına sermek.*

1. Görinen ṣanmañ şafaḳ eyler felek her gāh-ı ṣubḥ
   Bir ḳumāş-ı surḫı **pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 2). [pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ,]*

pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ: *Sabah padişahının ayağına sermek.*

1. Görinen ṣanmañ şafaḳ eyler felek her gāh-ı ṣubḥ
   Bir ḳumāş-ı surḫı **pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 2). [pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ,]*

pāy-ı kāmum: *Arzu, meram makamı.*

1. Hemīşe itmede dāmān-ı istīġnā ile ülfet
   Anuñçün **pāy-ı kāmum** menzil-i maḳṣūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 6). [pāy-ı kāmum,]*

pāy-ı kāmum: *Arzu, meram ayağı II meramına ulaşma vasıtaları.*

1. Hemīşe itmede dāmān-ı istīġnā ile ülfet
   Anuñçün **pāy-ı kāmum** menzil-i maḳṣūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 6). [pāy-ı kāmum, -um]*

pāy-ı kilk-i naẓm-ı faṣīḥa: *Fasih'in şiir yazma yeteneği.*

1. Çeşm-i ümīdi rūşen-i kuḥl-i belāġat it
   Ḳoy **pāy-ı kilk-i naẓm-ı Faṣīḥa** ser-i niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 9). [pāy-ı kilk-i naẓm-ı faṣīḥa, -a]*

pāy-ı ma‘ānī: *Manaların ayağı.*

1. Gerçi reh-i evṣāfın o yektā-rev-i naẓmuñ
   Fersūde olur ṭayy idemez **pāy-ı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 20). [pāy-ı ma‘ānī,]*

pāyına düş: *Çok yalvarmak.*

1. Ol ṣadr-ı güzīne keşf-i rāz it
   Düş pāyına girye-i niyāz it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 90). [pāyına düş,]*

pāyına düşmiş: *(Sevgilinin) Eşiğine düşmek.*

1. O servi daʿvet itmiş bāġa eşküm **pāyına düşmiş**
   Tevaḳḳuf itmemiş ʿömri dırāz olsun hemān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 7). [pāyına düşmiş, -ı, -n, -a-miş]*

pāyına düşmiş: *Ayağına düşmek. II çok yalvarmak.*

1. Faṣīḥā durmayup **pāyına düşmiş** ḫāk-i pāküm dir
   Bu vech üzre niyāz itmekde gördüm yāra cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 9). [pāyına düşmiş, -miş]*

pāy-māl: *Ayak altında kalmış, çiğnenmiş, ezilmiş.*

1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḥālüz zülf-i müşgīn-būlara
   Pāy-mālüz ḳaddi dil-keş ḳāmet-i dil-cūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 2). [pāy-mālüz, -üz]*

pāy-māl eyleyüp: *Ayak altında ezmek, mahvetmek.*

1. Pāy-māl eyleyüp üftādeleri bī-pervā
   Ṣalınur nāz ile ol serv-i ḫırāmān ṣalınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 14, Mısra 1). [pāy-māl eyleyüp, -yüp]*

pāy-māl itdüñ: *Ayaklar altına almak ll perişan etmek.*

1. Ṭūṭiye cānā ferāmūş itdürüp güftārını
Pāy-māl itdüñ tezervüñ şīve-i reftārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 2). [pāy-māl itdüñ, -dü, -ñ]*

pāy-māl olmaḳ: *Ayaklar altında olmak, çiğnenmek; hor ve hakir görülmek.*

1. ʿĀşıḳum şāh-rāh-ı miḥnetde
Pāy-māl olmaḳ ʿizz ü cāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 10). [pāy-māl olmaḳ, -maḳ]*

pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr: *Kıyamet meydanında ayaklar altında kalmış.*

1. Pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr olur olsa ki ḫalḳ
Muntaẓır dīvāna ol der-ḫāb-ı istiġnā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 7). [pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr,]*

pāy-māl-i leşker-i şāh-ı hazān: *Sonbahar mevsimi padişahının askerinin ayağının altında kalma.*

1. Eşer itdi figān u āh-ı bülbül güllerin āḫır
Ġurūrı **pāy-māl-i leşker-i şāh-ı ḥazān** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 6). [pāy-māl-i leşker-i şāh-ı ḥazān,]*

pāy-māl-i teġāfül itme: *Bilmezlik ayakları altına alma, görmezden gelip hakaret etme.*

1. Pāy-māl-i teġāfül itme beni
Ḥaẕer it dilde inkisārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 11). [pāy-māl-i teġāfül itme, -me]*

pāyuña düssün: *Ayağına düşmek. II çok yalvarmak.*

1. Üft ü hīz eyleyerek **pāyuña düşsün** luṭf it
Ḳo riḳābuñda dil-i bī-ser ü bī-pā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 5). [pāyuña düşsün, -sün]*

pa-zehr olur: *Panzehir olmak, iyileştirmek.*

1. ʿĀşıḳa sāḳī ġam-ı hicrān bilürsin zehr olur
Kehrübā-reng meyüñ şun kim aña **pa-zehr olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 2). [pa-zehr olur, -ur]*

pehlū: *Göğüs, gerdan.*

1. Seḥer gördüm Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
   Bu şeb beñzer ki **pehlūya** yine bir nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 10). [pehlūya, -ya]*

pehlū: *Vücudun iki yanından biri, koltuk, yan. II Bel, bedenin koltuk ile kemer arasındaki bölümü.*

1. Naḳd-i cānı virür elbet gören ol sīm-teni
   ʿĀşıḳı ḥaḳ bu ki başdan çıḳarur ol **pehlū** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 8). [pehlū,]*

pehlū çeker: *Göğüs germek, siper olmak.*

1. Dil o deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra cān ile
   Sīneye ṣan bir cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 6). [pehlū çeker,]*

pejmürde: *Solmuş, soluk, solgun.*

1. Nev-bahār-ı ḥüsnini **pejmürde** gördüm iy Faṣīḥ
   Ol nigār-ı serv-ḳad ġayra kenār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 9). [pejmürde,]*

pejmürde eyleme: *Soldurmak, perişan etmek.*

1. İy rūzgār eyleme pejmürde ġonçemüz
   Biz de yed-i nevāzişe şāyeste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 7). [pejmürde eyleme, -me]*

pejmürde itdi: *Soldurmak, perişan etmek.*

1. Gül degül nā-şüküfte ġonçe iken
   İtdi pejmürde rūzgār-ı ḫazān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 4). [pejmürde itdi, -di]*

pejmürīde-i ġaflet: *Habersizliğin perişanlığı.*

1. Geçsün mi böyle ḥayreṭ ile rūzgār-ı ʿömr
   Olsun mı **pejmürīde-i ġaflet** bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 2). [pejmürīde-i ġaflet,]*

pek: *Çok fazla, oldukça.*

1. Kemān-ı ḥasretüñ **pek** müşkil ancaḳ çillesin çekmek
   Taḥammül eylemez bāzū-yı pür-nīrū-yı Neyremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 5). [pek,]*
2. Biz sūḫtelük fennini aʿlā bilürüz **pek**
   Kim medrese-i ʿışḳ u maḥabbetde çoḳ olduḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 1). [pek,]*
3. Zīra ki beni genc-i suḫan buldı ʿadū
   Tafṣīl-i daḳāyıḳumda söz **pek** çoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 3). [pek,]*

pek olmasaydı: *Sert, katı olmak.*

1. Olmasaydı ġāyet-i ḫıssetde pek
   Giymez idi ḫırḳa-i hindī felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 40, Mısra 1). [pek olmasaydı, -ma, -sa, -ydı]*

penāh: *Sığınma, sığınacak yer.*

1. Dil eylemezse ġayrı dere nʾola ilticā
   Anuñ **penāha** der-geh-i pīr-i muġānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 8). [penāha, -a]*
2. ʿĀşıḳum çarḫa ser-fürū itmem
   Der-i sulṭān-ı ġam **penāhumdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 8). [penāhumdur, -um, -dur]*
3. Bu cūş-ı eşk-i dem-ā-dem bu sūz-ı āh ile bir dem
   Ġubār-ı dergeh-i yārı **penāha** ruḫṣatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 6). [penāha, -a]*
4. Allāh u resūlidür güvāhum
   Kim yoḳ bu cihānda bir **penāhum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 156). [penāhum, -um]*
5. Kim yoḳ bu cihānda bir **penāhum**
   Olsun bu ḥaḳīr kim liyāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 159). [penāhum, -um]*

penāh eylemedüm: *Bir yere sığınmak.*

1. Kūyuñ ḳoyup eflāki **penāh eylemedüm**
   Manẓūruñ olan cāya nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 1). [penāh eylemedüm, -me, -dü, -m]*

penāh itmekledür: *Sığınak edinmek, sığınmak.*

1. Āsitān-ı devlet-i ʿışḳı **penāh itmekledür**
   Fikr-i īn ü ān-ı ʿālemden ḫalāṣ olmaḳ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 10). [penāh itmekledür, -mek, -le, -dür]*

penāh-ı dil itmiş: *Gönülün sığınacak yeri olmak.*

1. İtmiş Faṣīḥ ḫāk-i cenābın penāh-ı dil
   Sen pādişāh-ı mülk-i kerem ol gedā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 9). [penāh-ı dil itmiş, -miş]*

penbe: *Pamuk.*

1. Sīnemde **penbelerle** nʾola ṣaḳlasam anı
   Dāġ-ı maḥabbetüñ baña bir yādigārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 7). [penbelerle, -ler, -le]*

penbe-i dāġ-ı yārı: *Sevgilinin (açtığı) yaraya basılan pamuk.*

1. Penbe-i dāġ-ı yārı didi gören
   Ne ʿaceb gilde yāsemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 1). [penbe-i dāġ-ı yārı, -i-ı]*

pence-i dest-i nā-sekībīye: *Sabırsızlık elinin pençesi.*

1. Vir **pençe-i dest-i nā-şekībīye** mesāġ
   Dāmānuñı ceyb ceybi dāmān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 3). [pençe-i dest-i nā-şekībīye, -ye]*

pence-i dest-i taẓallümle: *Şikayet elinin pençesi.*

1. Birbirinden olmamış münfek Faṣīḥā ʿışḳ u dil
   Pençe-i dest-i taẓallümle girībānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 10). [pençe-i dest-i taẓallümle, -le]*

pence-i ġam: *Kederin pençesi.*

1. Alurdı **pençe-i ġam** ceyb ü ḫār-ı ġuṣṣa dāmānın
   Bu olmışdı muḥaṣṣal Ḳaysa hep bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 5). [pençe-i ġam,]*

pençe-i ḫursīd: *Güneşin pençe şeklindeki aydınlığı (sevgili, güneşe benzetilmiştir.).*

1. Ṣandum açınca sînesin ol māh-ı tāb-nāk
   Ceyb-i ṣabāḥı **pençe-i ḫurşīd** itdi çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 2). [pençe-i ḫurşīd,]*

pençe-i mātemle: *Matem, şiven parmakları, keder eli, pençesi.*

1. Jūlīdeleri **pençe-i mātemle** perīşān
   Bilmez reviş-i şāneyi kākülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 5). [pençe-i mātemle, -le]*

pençe-i şīr-i jiyānda: *Kükremiş aslanın pençesi.*

1. Seyr idenler **pençe-i şīr-i jiyānda** iy Faṣīḥ
   Āhū-yı müşgīn ṣanurlar dīde-i bīmārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 9). [pençe-i şīr-i jiyānda, -da]*

penceles: *Dövüşmek, didişmek, mücadele etmek.*

1. ʿIşḳ ile dest ü girībān olmaḳ istermiş Faṣīḥ
   Pençeleşmek iddiʿā itmek gibidür şīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 10). [pençeleşmek, -mek]*

per ü bāl-i hümādan: *Hüma'nın kanadı ve kolu. II Hümâ'nın tüyleri.*

1. Per ü bāl-i Hümādan olsa fürūş
   Uyıtmaz ḫastesini bister-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 5). [per ü bāl-i hümādan, -dan]*

perde: *Perde. II göz.*

1. Mecmūʿ-ı sivā **perdelerin** çāk itse
   Ḫūn-girye-i ʿışḳ dīdemüz pāk itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 136, Mısra 2). [perdelerin, -ler, -in]*

perde-i āl cekildi: *Kırmızı perde çekmek.*

1. Yiter delīl-i münevver bu müddeʿāya hilāl
   Ḥarīm-i ḳalbe gelince ʿarûs-ı fikr-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 26). [perde-i āl çekildi, -il, -di]*

perde-i ʿarż-ı merāmı: *Durumunu, arzusunu dile getirme perdesi.*

1. Perde-i ʿarż-ı merāmı eyleyüp iy dil güşād
   Neşve-i meyle hele defʿ-i ḥicāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 5). [perde-i ʿarż-ı merāmı, -ı]*

perde-i dīde-i derūnı: *Kalp gözünün perdesi.*

1. İy ẕāt-ı ḳadīmi kāʾināta ḥādiṯ
   Vʾey **perde-i dīde-i derūnı** ḥāriṯ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 2). [perde-i dīde-i derūnı, -ı]*

perde-i ḳalb-i güle: *Gülün kalbinin perdesi. II gülün kalbine giden yol.*

1. İtmez hezār **perde-i ḳalb-i güle** güẕār
   Olur hevāya münḳalib efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 3). [perde-i ḳalb-i güle, -e]*

perde-i nikābda: *Haya perdesi, utangaçlık.*

1. O nūr-ı şafvet ü behcet ki ʿārıżuñda nihāndur
   Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 8). [perde-i niḳābda, -da]*

perde-i sīneñde: *Gönül perdesi.*

1. Fāriġ olduñ iy göñül feryād u efġān itmeden
   Tīg-i ġamdan **perde-i sīneñde** hicrānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 6). [perde-i sīneñde, -ñ, -de]*

perde-sūz-ı ʿār: *Utanma perdesini yakmak.*

1. ʿIşḳ elbet **perde-sūz-ı ʿār** u ġayretdür Faṣīḥ
   Ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb ister gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 9). [perde-sūz-ı ʿār,]*

perde-sūz-ı beytüʾl-esrār-ı fünūndır: *Bilimin gizemli dünyasını perdesini yakan, perdesini aralayan.*

1. Perde-sūz-ı beytüʾl-esrār-ı fünūndır neşvesi
   Ḳulḳul-i mīnā-yı mey envāʿ-ı ḥālet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 3). [perde-sūz-ı beytüʾl-esrār-ı fünūndır, -dır]*

perestiş ider: *Yönelmek, meyl etmek. II sevmek, tapınırcasına bağlanmak.*

1. O meh-i muġ-beçe ne ḥāletdür
   Āfiṭāba yine **perestiş ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 4). [perestiş ider, -er]*

perhīz it: *Mânen yasaklanan şeylerden kendini çekmek, uzak tutmak II Sakınmak, çekilmek.*

1. Bu demde ḫūn-ı dil-i ʿāşıḳāndan it perhīz
   Ḥaẕer ki ʿayn-i żarardur bu ʿillete ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 3). [perhīz it,]*

perī: *Peri II güzel, sevgili.*

1. Bī-tekellüf iy **perī** āyīne-i meh-ṭalʿatuñ
   Ḫ∨ābda seyr eylemek bir başḳa ʿālemdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 7). [perī,]*
2. Nāsdan dil künc-i tār-ı iḫtifā itmiş ḳabūl
   Nʿeylesün bī-çāre olmış bir **perīye** mübtelā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 4). [perīye, -ye]*
3. Bu deñlü vaḥşet ile ol **perīyi** rām itsem
   Baʿīd görmeñüz insānda çoḳ kerāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [perīyi, -y, -i]*
4. Mümkin midür görüp o **perīyi** urulmamaḳ
   Āmāde dest-i ṣunʿ ile tīr ü kemānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 15). [perīyi, -yi]*
5. Ferāġat it göñül pūyāni-i deşt-i ṭalebden gel
   Kemend-i ṣayda düşmez ol **perī** bir vaḥşi āhūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [perī,]*
6. Görinmezsin raḳīb-i dīv-sīretle olup meʾnūs
   Olur mı iy **perī** dil muẓṭarib olmaya ādemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 8). [perī,]*
7. Niçe biñ ḫāṭır-ı şeydā yıḳılur kūyında
   O **perī** milket-i ḥüsnin niçe ābād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 6). [perī,]*
8. Saña rām iden ol **perīyi** Faṣīḥ
   Daʿvet-i müstecāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 9). [perīyi, -y, -i]*
9. Maʿḳūl vechi nīke ʿaceb bilseñ iy **perī**
   Aġyār-ı rū-siyāha o luṭf-ı nigāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 5). [perī,]*
10. Gelmez mi görmezüz o **perī** bezm-i ʿişrete
    Yoḳsa Faṣīḥ biz mi ʿacep ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 11). [perī,]*
11. Görmez gider miyüz o **perīnüñ** cemālini
    Ceyb ü kenārı lücce vü ʿummān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 7). [perīnüñ, -nüñ]*

12. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin iy **perī** saña
    Bu daʿvīme şehādet ider ādem ü melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 3). [perī,]*
13. O **perīyi** olalum daʿvete meşġūl Faṣīḥ
    Ele tesbīḥ alup esmā-i maḥabbet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 9). [perīyi, -yi]*
14. Girmiş bu gice dāʾire-i zikre ol **perī**
    Böyle ḳalursa āfet-i devr-i zemān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 9). [perī,]*
15. Lāyıḳ mı ol **perī** görişe Ehremen ile
    Ādemle ülfet itmeye gözden nihān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 11). [perī,]*
16. Çeşm-i merdüm görmemişdür böyle vaḥşet iy Faṣīḥ
    Ol **perī** ẓann itmezem efsūn il tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 10). [perī,]*
17. Ne ḳadar pāyına yüz sürdüm ise āb gibi
    Serkeş oldı o **perī** āteş-i pür-ṭāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 2). [perī,]*
18. Bizi tenhā ḳoyup vīrāne-i tārīk-i hicrānda
    Niçe demler durur kim ol **perī** gözden nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 4). [perī,]*
19. Ne gördük ne görenlerle görüşdük ḫayli demlerdür
    Ġamuñla iy **perī** her çeşmümüz bir çeşme-sār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 8). [perī,]*
20. ʿAksi āyīneyle ülfet eylemez bir vech ile
    Ṣūret-i taʿbīre gelmez ol **perīnüñ** vaḥşeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 10). [perīnüñ, -nün]*
21. O māhı itdiler yā mālik-i deryā-yı ʿirfānı
    Yahūd kim bir **perīdür** āb-ı şāfa itdiler daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 3). [perīdür, -dür]*
22. Ḳaldı hicrüñle ḫarāb oldı dil-i vīrānum
    İy **perī** görmeyeli ḫayli zemān oldı seni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 4). [perī,]*
23. Mesken itdi iy **perī** ʿışḳuñ baña tenhāları
    Çeşm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 5). [perī,]*
24. Ol **perī** bir māhdur gün görmedük
    Görmeyince ol mehi gün görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 37, Mısra 1). [perī,]*

perī şānum: *Perişan, darmadağın olmuş âşık. II şanlı peri (sevgili).*

1. Ārzū-yı dil-i perīşānum
   Seni görmekdür iy perī-şānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 51, Mısra 2). [perī şānum,]*

perī vü ādemde: *Cin ve insan (âleminde).*

1. Çeşm-i merdüm bu ḥüsn-i bī-miṣli
   Görmemişdür **perī vü ādemde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 20, Mısra 4). [perī vü ādemde, -de]*

perī-i cādūdur: *Peri gibi cadı. II peri görünümlü cadı, çirkin, kötü yaratılışlı.*

1. Bir muṣavver ḥarīr giymiş yār
   Gūyıyā kim **perī-i cādūdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 6, Mısra 2). [perī-i cādūdur, -dur]*

perī-peyker: *Peri yüzlü II Sevgili.*

1. Ḫiṭāb-ı iltifātı eyleyüp taḫṣīṣ aġyāra
   Dimezsin iy **perī-peyker** Faṣīḥā sen de ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 10). [perī-peyker,]*

perī-rū: *Peri yüzlü, peri gibi çok güzel yüzlü II sevgili.*

1. Ādemi bende iderler bu **perī-rū** begler
   Nola dil beste-i fitrāk-i maḥabbetse Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 10). [perī-rū,]*
2. Faṣīḥi ʿayb olurdı ġayrı taʿyīb itmek ādemler
   Görülse ol **perī-rū** hūrī-sīmā vü melek-manẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 9). [perī-rū,]*
3. Faṣīḥā bu ḫaberden ġāfilüz biz ol **perī-rūdan**
   Meger peyġām-ı vaʿd-i vaṣl aġyāra nihān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 13). [perī-rūdan, -dan]*
4. Senüñle gel o **perī-rū** ferişte-ḫū güzeli
   Musaḥḥar etmege iy dil ʿazīmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 3). [perī-rū,]*
5. Gice aġyāra gelürmiş o **perī-rū** dirler
   Ḳonsa maʿḳūl idi bir merd-i nigeh-bān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 11). [perī-rū,]*
6. Vaḥşet itdüñ iy **perī-rū** ʿaḳıbet āhū gibi
   Teşne-i deşt-i maḥabbetden çekildüñ su gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 1). [perī-rū,]*
7. Nihān oldı gözümden ol **perī-rū** ḫ∨āb-ı rāḥat-veş
   O dem bu dem durur ser-çeşme-i çeşmüm revān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 3). [perī-rū,]*

perī-ruḫsār: *Peri yüzlü. II Sevgili.*

1. Göñül ġafletle varmış ol **perī-ruḫsāra** meyl itmiş
   Devāsuz bir ʿaceb derd-i nihānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 5). [perī-ruḫsāra, -a]*

2. İy **perī-ruḫsār** bilmem ülfetüñ kimlerledür
   Hiç görinmezsin ʿaceb üñsiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [perī-ruḫsār,]*
3. Rūz u şeb āh ile eyyāmum siyeh-fām itdiler
   Bu **perī-ruḫsārlar** ṣubḥum benüm şām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 2). [perī-ruḫsārlar, -lar]*
4. Bu ʿanāṣır-gāh-ı ʿālem teng ü tār olmış aña
   Ol **perī-ruḫsārı** dil bir iki üç gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 4). [perī-ruḫsārı, -ı]*
5. Naḳd-i cān olsun bilüp ḳadr-i metāʿ-ı ḥüsnini
   Ol **perī-ruḫsārını** pey-rev-nümā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 4). [perī-ruḫsārını, -ı, -nı]*
6. Bir **perī-ruḫsāruñ** ol meftūnı ādemlük budur
   Cām-ı meysüz mest-i ʿışḳ ol iy göñül Cemlük budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 21, Mısra 1). [perī-ruḫsāruñ, -uñ]*

perī-rūy: *Peri yüzlü (Sevgili).*

1. Üç çifte ḳayıḳla çekilüp seyr-i Ḥişāra
   Çekdük hele biz de o **perī-rūyı** kenāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 65, Mısra 2). [perī-rūyı, -ı]*

perī-rūyı daʿvetüñ: *Güzel yüzlü sevgiliyi davet.*

1. Şitāb idüp ṭaraf-ı kūy-ı yāra pūyānsın
   Yine ṣabā o **perī-rūyı daʿvetüñ** kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 14). [perī-rūyı daʿvetüñ, -üñ]*

perī-rūyum: *Peri yüzlü. II güzel.*

1. Kimüñ meftūnı olduñ iy **perī-rūyum** nihān söyle
   Nedür bāʿiṣ sükūta söyle iy şūḫ-ı cihān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 1). [perī-rūyum,]*

perī-sān: *Peri soylu. II şanlı peri (sevgili).*

1. Ārzū-yı dil-i perīşānum
   Seni görmekdür iy **perī-şānum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 51, Mısra 2). [perī-şānum, -um]*

perīşān: *Dağınık, karışık II kederli, üzgün, darmadağın bir halde.*

1. Kākül-i cānāne-veş ḥālüm **perīşān** iy Faṣīḥ
   Gelmedi ʿışḳ içre bir hengām-ı cemʿiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 9). [perīşān,]*

2. Dil-i bī-ṭāb-ı Faṣīḥāda **perīşānlıḳ** var
   Kākül-i yāra bu demler güzerüñ var mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 9). [perīşānlıḳ, -lıḳ]*
3. Endīşemüz Faṣīḥ **perīşān** ise nʾola
   Āşüfte zülf-i dil-bere vā-beste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 9). [perīşān,]*
4. Gelür elbet **perīşān** bir ḫaberle zülf-i dil-berden
   Faṣīḥā itmez oldum ḥāṣılı bād-ı ṣabādan ḥaẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 9). [perīşān,]*
5. Jūlīdeleri pençe-i mātemle **perīşān**
   Bilmez reviş-i şāneyi kākülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 5). [perīşān,]*
6. Bir senüñ gibi ḳanı dil-ber-i āşüfte-mizāc
   Niçe dil cemʿin ider ṭurfe **perīşānsın** sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 6). [perīşānsın, -sıñ]*
7. Bu dil kim ġonçe-i gülşen gibi mecmūʿ idi evvel
   Perīşān sünbülüñ fikriyle şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 4). [perīşān,]*
8. Perīşān kimse yoḳdur ḥüsn-i ʻahd-i ʻadl ü dādında
   Cevānānuñ meger destār ile zülf-i perīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 49). [perīşān,]*

perīsān eyleyen: *Sıkıntılı ve kederli eylemek.*

1. Ya zülf-i müşg-fāmuñdur ya ḫaṭṭ-ı ʿanberīnüñdür
   Dil-i zārı **perīşān eyleyen** oldur yahūd budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 8). [perīşān eyleyen, -yen]*

perīsān eyleyüp: *Dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek, düzenini bozmak.*

1. Perīşān eyleyüp her dem ṣabā zülf-i girih-gīrin
   Faṣīḥ āzürde eyler ḫāṭır-ı ʿuṣṣāḳ-ı şeydāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 9). [perīşān eyleyüp, -yüp]*

perīsān iderek: *Dağıtmak II Saçların rüzgârda savrulması.*

1. Ol şeh-i ḥüsn ʿaceb ṭavr ile geldi bāġa
   Zülfüñ eṭrāfa **perīşān iderek** bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 6). [perīşān iderek, -erek]*

perīsān itdi: *Altüst etmek, bozmak.*

1. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 2). [perīşān itdi,]*

perīsān itdi: *Perişan etmek, mahvetmek.*

1. Evrāḳ-ı kitāb-ı hikmet-āsā āḫır
   Mecmūʿalarum felek **perīşān itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 144, Mısra 4). [perīşān itdi, -di]*

perīsān itdi: *Dağıtmak, düzenini bozmak II acınacak duruma getirmek.*

1. Cemʿ idüp ḫār-ı sitem ceyb ü girībān-ı meni
   Rūzgār itdi perīşān ser ü sāmān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 2). [perīşān itdi, -di]*

perīsān itdi: *Serpmek, saçmak.*

1. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 2). [perīşān itdi, -di]*

perīsān kıldı: *Perişan etmek, dağıtmak, karmakarışık etmek.*

1. Zülf-teg ḫ∨ābını mı ʿışḳ **perīşān ḳıldı**
   Ḫāl-teg itdi ḳara aḥter-i tābān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 3). [perīşān ḳıldı, -dı]*

perīsān olma: *Acınacak durumda, zavallı, kederli, muzdarip olmak.*

1. Ṣabādan her seḥer nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin
   Perīşān-ḫ∨āhiş olma iy göñül bīhūde bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 4). [perīşān olma,]*

perīsān olur: *Kederli, üzgün, darmadağın bir halde olmak.*

1. ʿUşşāḳ olur sübḥa gibi cümle perīşān
   Bir kerre hele rābıṭa-i ʿışḳ üzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 7). [perīşān olur, -ur]*

perīsān-gūy: *Perişan, kötü konuşma, anlatım.*

1. Faṣīḥ evsāf-ı pīç-ā-pīç-i zülf-i dil-firībinde
   Perīşān-gūy isem maʿẕūr ṭut resm-i suḫan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 10). [perīşān-gūy,]*

perīşān-ḥāl: *Perişan halli, kederli.*

1. Dili ġāyet **perīşān-ḥāl** dirler zülf-i dil-berde
   Varursañ ḫāṭırın bizden ṣabā luṭf it suʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 7). [perīşān-ḥāl,]*

perīşān-h∨āhiş olma: *Dağınık istekli, ne istediğini bilmeyen olma.*

1. Ṣabādan her seḥer nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin
   Perīşān-ḫ∨āhiş olma iy göñül bīhūde bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 4). [perīşān-ḫ∨āhiş olma, -ma]*

perīşān-ı ġam olsun: *Üzüntüden mahvolmak.*

1. Bisāṭ-ı ʿayşı devşirsün ṭaġıtsun ṣoḥbet-i ẕevḳı
   Perīşān-ı ġam olsun ḳalmasun ḫāṭırda cemʿiyyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 14). [perīşān-ı ġam olsun, -sun]*

perīşānī-i bezm-i ʿālemi: *Dünya meclisinin perişanlığı, hayat meclisinin düzensizliği.*

1. Sāḳīya söyler **perīşānī-i bezm-i ʿālemi**
   Ṣavt-ı aʿlā ile hep mīnā-yı mey ḳulḳulleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 7). [perīşānī-i bezm-i ʿālemi, -i]*

perīsin dir: *Peri soylu güzel olarak adlandırmak.*

1. Ādem niçe dir saña perīsin
   ʿĀlemde miṣālden berīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 1). [perīsin dir, -sin]*

perī-veş: *Peri gibi güzel.*

1. Bilmem ḫarīm-i ʿişvede āh ol **perī-veşüñ**
   Ḫizmet-güẕār ādemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 3). [perī-veşüñ, -üñ]*
2. **Perī-veş** iy ḳamer-sīmā görinür geh görinmezsüñ
   Miṣāl-i ġurre-i ġarrā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 1). [perī-veş,]*

perr-i hümāsı: *Hüma kuşunun kanadı.*

1. İstemem tek minnet-i çarḫ-ı sitem-ger olmasun
   Farḳuma **perr-i hümāsı** sāye-güster olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 2). [perr-i hümāsı, -sı]*

per-sūzān ider: *Kanadını yakmak.*

1. Bu ʿālem rūz u şeb bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz hīç
   Gice pervāne **per-sūzān ider** bülbül seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 4). [per-sūzān ider, -er]*

pertāb itdügin: *Atmak, fırlatmak.*

1. Didüm düşmez senüñ gibi güher bu baḥr-i imkāna
   Görüp deryāya **pertāb itdügin** ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 1). [pertāb itdügin, -düg, -in]*

perṭāb-ı deryāyı helāk itmez: *Yokluk denizine atmak, fırlatmak.*

1. O māhı hāle-veş gördükçe aġyārın kenārında
   Göñül kendin niçe **perṭāb-ı deryāyı helāk itmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 5). [perṭāb-ı deryāyı helāk itmez, -mez]*

pertev: *Işık, parıltı.*

1. **Pertev** ṣalarsa terbiyet-i āfitāb-ı feyż
   Ṭabʿ-ı Faṣīḥ gevher-i naẓmıyla kanlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 9). [pertev,]*
2. Düşerler dāmen-i zülfine diller her gün ol şūḫuñ
   Sürerler ẕerreler yüz **pertevine** mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 16). [pertevine, -i, -n, -e]*
3. Dile ṣaldıḳda **pertev** ṭāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı
   Ḳodılar gūyıyā fānūsa bir şemʿ-i fürūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 1). [pertev,]*

pertev-figen-i mihr-i cihān: *Dünya güneşine ışık saçan, dünyanın güneşine ışık veren. II güneş ışığını [sevgilinin yanağından] alması.*

1. Vʾey cebhesi ḥaclet-dih-i māh-tabān
   İy ʿārıżı **pertev-figen-i mihr-i cihān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 1). [pertev-figen-i mihr-i cihān,]*

pertev-i ḫurşīdimüz: *Güneş ışığı.*

1. ʿĀşıḳ-ı pā-māle itmez ʿarż-ı envār-ı cemāl
   Eylemez ḫāke tenezzül **pertev-i ḫurşīdimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 8). [pertev-i ḫurşīdimüz, -imüz]*

pertev-i ḥüsnüñ: *Güzellik ışığı.*

1. Pertev-i ḥüsnüñ dile düşdükde yaḳdı kīneyi
   Güyıyā kim ṭutdılar ḫurşīde bir āyīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 1). [pertev-i ḥüsnüñ, -üñ]*

pertev-i mihr: *Güneş ışığı.*

1. Olurdı sāde ruḫ-ı şāhid-i sipihrde ḫāl
   Olaydı sāye-i bām-ı refīʿuña manṣūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 56). [pertev-i mihr,]*

pertev-i mihrü: *Güneş ışığı.*

1. Sīr-āb u ṭāb-ı reng-i rūy u ebrūñ eyleyüp
   Pertev-i mihrü mehi çaldı felek yirden yire *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 6). [pertev-i mihrü, -ü]*

pertev-i nezāra: *Bakma, bakış nuru, ışığı, ışınları.*

1. Baḳılmaz ārıżuña āteşīn bir āyīnedür
   Taḥammül eyleyemez **pertev-i nezāra** döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 6). [pertev-i nezāra, -a]*

pertev-i nūr-ı ḥużūrıdur: *Huzur (yaratılışın ilk aşaması) nurunun ışığı // İlk olarak Hz. Peygamber'in nurunun yaratılmasına işarettir.*

1. Ẕāt-ı şerīfi **pertev-i nūr-ı ḥużūrıdur**
   Kevneyne raḥmet olması evvel ẕuhūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 1). [pertev-i nūr-ı ḥużūrıdur, -ı, -dur]*

pertev-i rūḫānī: *Ruhani parlaklık. II iç aydınlığı, ferahlığı.*

1. Cān ʿışḳ ile buldı **pertev-i rūḫānī**
   Hem eyledi dil ʿışḳ ile rūşen cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 1). [pertev-i rūḫānī,]*

pervā: *Korku, çekinme.*

1. Görinmez ise dīde-i aʿdāya ne **pervā**
   Ḥüsnüz dil-i miʾrāt-ı mükedderde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 5). [pervā,]*

pervāne: *Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. II âşık.*

1. Şemşīr-i şemʿa urmada **pervāne** kendüyi
   Taḥrīke iy ṣabā anı sende ne iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 5). [pervāne,]*
2. Bu ʿālem rūz u şeb bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz hīç
   Gice **pervāne** per-sūzān ider bülbül seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 4). [pervāne,]*
3. ʿĀrıżuñ şemʿ-i şeb-ārā mı gül-i raʿnā mıdur
   Murġ-ı dil **pervāne** mi ya bülbül-i şeydā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 2). [pervāne,]*
4. Yanar ḫāmūş iken **pervāne** şemʿ-i meclis-ārāya
   Sükūt itmekde dinmiş iy göñül gerçi selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 5). [pervāne,]*
5. Bir şemʿa iy göñül yine **pervānesin** gibi
   Ḫāḳister eyledüñ beni bu sūzişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [pervānesin, -sin]*
6. Ḫayāl-i şemʿ-i ʿiẕāruñla eglenür göñlüm
   Şeb-i firāḳ çü **pervāne** yārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 4). [pervāne,]*
7. ʿAceb mi āteş ile ülfet itse **pervāne**
   Mizāc-ı dil-ber-i rūşen-ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [pervāne,]*
8. Bildügi gibi mizāc-ı gül-i raʿnāyı hezār
   Meşreb-i şemʿ-i şeb-ārāyı da **pervāne** bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 4). [pervāne,]*
9. Kime bülbül gibi feryād ideyüm kim ʿālem
   Şemʿ-i ruḫsāruña cānā beni **pervāne** bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [pervāne,]*
10. Ṣabā gülden ḫaber-res bülbüle **pervāneye** ammā
    Olur yoḳ kimse hiç şemʿ-i şebistāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [pervāneye, -ye]*
11. Pervāne her şeb olmadadur hem-nişīn-i şemʿ
    Olmış naṣīb bülbül-i nālāna intiẕār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 7). [pervāne,]*
12. Görince yārı nʾola ʿarż-ı sūz iderse Faṣīḥ
    Ki şemʿa yanmada **pervāne** nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [pervāne,]*
13. Yaḳarsa cismini **pervāne** şemʿa itmeñ istibʿād
    Ki yaḳmaḳda vücūdın ʿāşıḳ elbet nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 5). [pervāne,]*
14. Daʿvā-yı sūz-ı ʿāşıḳı **pervāne** eylesün
    Yoḳdur bizüm Faṣīḥ fetīl ü ḫamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 9). [pervāne,]*

15. Pervāne gibi eylemezüz vazʿ-ı bī-edeb
Biz ʿarż-ı sūzişe ṭaleb-i ruḫṣat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 5). [pervāne,]*
16. Kemal-i ʿışḳumı **pervānede** ne ḥāletdür
Niyāza şemʿa zebānında tāb u ṭāḳat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 7). [pervānede, -de]*
17. Pervāne vü şemʿ gibi her şeb
Germ-ülfeti-i niyāz u nāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 5). [pervāne,]*
18. Ruḫ-ı Ferhād ü Ḳays **pervāne**
Bezm-i ʿışḳa çerāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 3). [pervāne,]*
19. Āteş-i ḥasret nedür bilmezsin iy **pervāne** sen
Bir gice gel gör hele şemʿ-i şeb-efrūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 7). [pervāne,]*
20. Her şeb anuñçün itmededür girye tā seḥer
Pervāne şemʿ ile niçe germ-ülfet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 6). [pervāne,]*
21. Fānūsa ḳoma māniʿ-i vuṣlat olup iy bād
Pervāneyi ḳoy şemʿ-i fürūzāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 6). [pervāneyi, -yi]*
22. Sezā-vār-ı teraḥḥüm bülbül-i şūrīdedür yoḫsa
Sen iy **pervāne** şemʿ-i meclis ile germ-ülfetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 4). [pervāne,]*
23. Pervāne vü bülbül degülüm ʿışḳ ile her dem
Ne fikr-i gülistān ne şebistān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 11). [pervāne,]*
24. Lāle-zār üzre döker eşcārın ezhārın ṣabā
Düşmede **pervāneler** gūyā çerāġān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 4). [pervāneler, -ler]*
25. Bezm-i ḥüsnüñ ḥaẕer it şuʿle-i cān-sūzından
Niçe **pervāne** yaḳar şemʿ-i fürūzānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 6). [pervāne,]*
26. Degülüm rāẕı lebüñ būs ide peymāne daḫı
İstemem yanduġını şemʿüñe **pervāne** daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 2). [pervāne,]*
27. Bulaydı yanmaġa taḥrīk-i bāl itmezdi **pervāne**
Hevādan ḥıfẓ ider ol deñlü şemʿ-i meclis-ārāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 3). [pervāne,]*
28. İttiḥādın şemʿ ile efsürde itmiş rūzgār
Bulmadum **pervānede** evvel olan germiyyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 4). [pervānede, -de]*
29. Niyāz u nāz-ı ʿışḳ idrāk olınmaz bir zemān ancaḳ
Fiġān itmekde bülbüller yaḳar **pervāneler** bāli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 6). [pervāneler, -ler]*
30. Ben idüm zencīr-i ʿışḳuñ ibtidā dīvānesi
Şemʿ-i ḥüsnüñ ben idüm evvel yanan **pervānesi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 2). [pervānesi, -si]*

31. N’ola ders-i fiġāna başlasa **pervāne** bülbülden
    Arar yanmaġa bulmaz n’eylesün şemʿ-i şebistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 47). [pervāne,]*
32. Pervāneyi şemʿ ḳıldı cāẕib
    İtdi gülle bülbüli muṣāḥib *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 1). [pervāneyi, -yi]*
33. Pervāneyi itdi şemʿa pür-sūz
    Ol sūz ile şemʿ ide ciger-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 3). [pervāneyi, -yi]*
34. ʿĀşıḳ-ı üftādesi **pervāne** şemʿ-i enverin
    Düşmek içün zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Muamma 1, Mısra 1). [pervāne,]*
35. Eger çi cūş olursam ʿandelīb-i gülşen-i ḥüsnüñ
    Ve ger ḫāmūş olursam şemʿüñe **pervānedür** dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 20, Mısra 2). [pervānedür, -dür]*
36. ʿĀşıḳ-ı üftādesi **pervāne** şemʿ-i enverüñ
    Düşmek içün zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 48, Mısra 1). [pervāne,]*
37. Bülbül gibi feryād ile ṣoḥbet luṭf it
    Pervāne gibi sūzişe ülfet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 2). [pervāne,]*
38. Pervānesi çoḳ şemʿ-i şeb-ārāsın sen
    Bir bülbüli ṣad-hezār u verd-i tersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 4). [pervānesi, -si]*
39. ʿIşḳdur ʿışḳ kim bilā-teʾḫīr
    Yaḳdı **pervāne** āteşe cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 24). [pervāne,]*

pervāne iden: *Pervane etmek. II Işığın etrafında dönen gece kelebeği haline getirmek.*

1. Mihr ü māh-ı felegi kendüye **pervāne iden**
   Meclis-i dehrde bir şemʿ-i fürūzānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 3). [pervāne iden, -en]*

pervāne vü hezār: *Bülbül ve kelebek.*

1. Bir cüst ü cūdayum ki çü **pervāne vü hezār**
   Geh bāġa gāhi āteş-i sūzāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 9). [pervāne vü hezār,]*

pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz: *Yanık kanatlı sessiz müptelalar.*

1. Bu bezmüñ şemʿine **pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz**
   Bizüm bülbül gibi bu bāġda feryādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 5). [pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz, -uz]*

pervāne-i ʿışḳ: *Aşk kelebeği. II âşık.*

1. Ne var olmayıcaḳ bāl ü perümüz sūzān
   Pervāne-i ʿışḳ şevḳ-ı nārı bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 4). [pervāne-i ʿışḳ,]*

pervāne-i ʿışḳuñ: *Aşk kelebeği. II âşık.*

1. Göñül reng ü niyāz u nāz-ı ʿışḳ u ḥüsn-i ṣāḥib-dil
   Bilür ḫākisterinden şemʿ ile **pervāne-i ʿışḳuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 4). [pervāne-i ʿışḳuñ, -uñ]*

pervāne-i nāz-ı ḥüsnüñ: *Sevgilinin nazlı kanatları.*

1. Dil sūḫte-i āteş-i pür-dūd degüldür
   Pervāne-i nār-ı ḥüsnüñ ālūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 2). [pervāne-i nāz-ı ḥüsnüñ,]*

pervāne-i per-sūzı: *Kanadı yanık pervane.*

1. Degül her gülşenüñ şūrīde-ṭabʿum murġ-ı nālānı
   Degül murġ-ı dilüm **pervāne-i per-sūzı** her şemʿüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 75). [pervāne-i per-sūzı, -ı]*

pervāne-i şemʿ-i maḥabbet: *Aşk ateşinin müptelası.*

1. Ruḫ-ı dil-berde dil ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür
   Belī **pervāne-i şemʿ-i maḥabbet** dūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 2). [pervāne-i şemʿ-i maḥabbet,]*

pervāne-i şemʿ-i maḥabbet: *Aşk ateşinin pervanesi, müptelası II âşık.*

1. Benüm zaḫm-ı derūnum merhem-i bihbūd-düşmendür
   Fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 3). [pervāne-i şemʿ-i maḥabbet, -dür]*

pervāz: *Uçmak II yükselmek.*

1. Bir cīfenüñ görince hücūm-ı kelāġını
   Pervāza meyl ider mi o ʿanḳā-ṭabʿ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 9). [pervāza, -a]*

pervāz eyledük: *Uçmak, kanat açmak.*

1. Çü jāle ʿālem-i bālāya **eyledük pervāz**
   Miṣāl-i ḫār bu gül-zārı mesken eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 3). [pervāz eyledük, -dü, -k]*

pervāz eylemis: *Uçmak, kanat açmak. II yönelmek, bir fikri harekete geçirmek bağlamında.*

1. Ṭāḳ-ı ḥüsne **eylemiş pervāz** iki şeh-bāzdur
   Zīr-i ebrūda degüldür çeşm-i merdüm-gīr-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 4). [pervāz eylemiş, -miş]*

pervāz-ı meyl: *Uçmaya yönelme.*

1. Bir cīfenüñ görince hücūm-ı kelāġını
   Pervāza meyl ider mi o ʿanḳā-ṭabʿ Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 9). [pervāz-ı meyl,]*

perverde olmısuz: *Beslenmek, büyütülmek, yetiştirilmek II ortaya konulmak.*

1. Biz ol diyār-ı şevḳde **perverde olmışuz**
   Çün bāde neşve-mend ola kim içse ābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 3). [perverde olmışuz, -mış, -uz]*

perverde-i ḫ∨ān-ı niʿmetüñdür: *Nimetler sofrasından beslenen. II nimetler sofrasından yararlanan.*

1. Dil kerde-i dest-i ḳudretüñdür yā Rab
   Perverde-i ḫ∨ān-ı niʿmetüñdür yā Rab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 2). [perverde-i ḫ∨ān-ı niʿmetüñdür, -üñ, -dü, -r-üñ, -dür]*

perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl: *Kavuşma mutluluğu ile beslenen, terbiye edilen, yetiştirilen.*

1. Faṣīḥ ol **perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl** olan göñlüm
   Henüz üftāde-i hicrān olup ḥāli ġarīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 7). [perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl,]*

pesend itmis: *Beğenmek.*

1. Şehen-şāh-ı bahār olmış ser-ā-pā güş güllerle
   Pesend itmiş nevā-yı naḳş-ı nev-īcāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 6). [pesend itmiş, -miş]*

pes-i keştī-i be-nāmūs: *Iffet gemisinin öncüsü.*

1. Ol şemʿ-i münīre āl fānūs
   Olmış **pes-i keştī-i be-nāmūs** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 11). [pes-i keştī-i be-nāmūs,]*

pesīmān olur: *Pişman olmak, yapılan bir işin yanlış ya da uygunsuz sonuç verdiğini anlamak.*

1. Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa
   Bir kerre eger iderse iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 70). [peşīmān olur, -ur]*

peşīmān olur: *Pişman olmak.*

1. Bir kerre eger iderse iḥsān
   Biñ kerre olur aña peşīmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 70). [peşīmān olur, -ur]*

pesīz-i kem-ter: *Az para.*

1. Niyāz-ı ḫuşka dimiş būse-i cemālüm alınmaz
   Peşīz-i kem-ter ile mīve-i viṣālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 2). [peşīz-i kem-ter,]*

pest ola: *Hor görülmek, gözden düşmek.*

1. Pest ola tā-be-key ʿuşşāḳ ḥażīż-i ġamda
   Hem-ʿinān yār ile aġyār ise aʿlā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 7). [pest ola, -a]*

peyām: *Haber.*

1. Hezār şevḳ ile peyk-i ṣabāya ḳarşu varurduḳ
   Bizüm bu ṭarf-ı çemenden gelür **peyāmumuz** olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 10). [peyāmumuz, -umuz]*

peyām-āver olan: *Haber getiren olmak.*

1. Ġayrıya **peyām-āver olan** bād-ı ṣabā
   Cūş-āver-i baḥr-i iştiyāḳum oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 154, Mısra 3). [peyām-āver olan, -an]*

peyām-āver olduñ: *Haber getiren olmak.*

1. Kebāb itmişdi nār-ı intiẓār iy bād luṭf itdüñ
   Bize olduñ ḳudūm-ı yār-ı zī-şāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 6). [peyām-āver olduñ, -du, -ñ]*

peyām-āver olmada: *Haber getiren olmak.*

1. Faṣīḥā bī-ḫabersüñ düşmen-i bed-gūylar her dem
   Raḳībe olmada ol şūḫ-ı fettāndan **peyām-āver** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 10). [peyām-āver olmada, -ma, -da]*

peyām-āver olmak: *Haber getiren olmak.*

1. Dil-i bīmāra olmaḳ laʿl-i cānāndan **peyām-āver**
   Heman olmaḳ gibidür ḫasteye cāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 2). [peyām-āver olmaḳ, -maḳ]*

peyām-āver olmak: *Haber getiren olmak.*

1. Dil-i bīmāra olmaḳ laʿl-i cānāndan **peyām-āver**
   Heman olmaḳ gibidür ḫasteye cāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 1). [peyām-āver olmaḳ, -maḳ]*

peyām-āver olup: *Haber getiren olmak.*

1. Ḫaber alduḳ segān-ı yār ile dil eylemiş ülfet
   Ṣabā şād itdi olup bezm-i yārāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [peyām-āver olup, -up]*

peyām-āver olur: *Haber getiren olmak.*

1. Ṣabā gülden ḫaber-res bülbüle pervāneye ammā
   Olur yoḳ kimse hiç şemʿ-i şebistāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [peyām-āver olur, -ur]*

peyam-ber: *Haber veren, haber getiren.*

1. Ne sūd şimdi ferāmūşı olmasa o **peyam-ber**
   Miyānede var idi gerçi bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [peyam-ber,]*

peyām-ı āşinā: *Aşina bilindik haber. II sevgiliden beklenilen iyi haber bağlamında.*

1. Güş-ı cāna degmedi dilden **peyām-ı āşinā**
   Çoḳ zemāndur bir ḫaberle gelmedi peyk-i ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 1). [peyām-ı āşinā,]*

peyām-ı canib-i cānāna: *Sevgilinin bulunduğu yerden, taraftan gelen haber.*

1. Peyām-ı canib-i cānāna rūḥ-efzādur
   Nesīm-i gülşen-i vuṣlat dem-i Mesīḥādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 1). [peyām-ı canib-i cānāna, -a]*

peyām-ı dil: *Gönül haberi. II sevgiliden gelen haber.*

1. Oldı ḫayli **peyām-ı dil** mümtedd
   Revā mı bād-ı ṣubḥ-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 5). [peyām-ı dil,]*

peyām-ı ʿizz-i teşrīfiyle: *Gelmesiyle bir yeri onurlandırmanın yüce haberi.*

1. Saña lāyıḳ berāy-ı müjdegānī cān-niṣār olsam
   Peyām-ı ʿizz-i teşrīfiyle olduñ ġam-zidā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 8). [peyām-ı ʿizz-i teşrīfiyle, -i, -yle]*

peyām-ı makdemiyle: *Geliş haberi, geleceğine dair haber.*

1. Seḥer ṭarf-ı ser-i kūyından iy peyk-i ṣabā geldüñ
   Peyām-ı makdemiyle ẕevḳ-baḫş olduñ ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 2). [peyām-ı makdemiyle, -i, -yle]*

peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl: *Mevcut durum [hakkında] haber.*

1. Göñülden bir **peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl** itmedüñ īrād
   Bizüm de iy ṣabā kūyında yāruñ āşināmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 3). [peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl,]*

peyām-ı vaṣlı: *Kavuşma haberi II kavuşma sözü, vaadi.*

1. İy dil **peyām-ı vaṣlı** mıdur ḫ∨āhişüñ nedür
   Her dem nesīm-i ṣubḥ-gehe pürsişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 1). [peyām-ı vaṣlı, -ı]*

peyām-ı vaṣl-ı cānānīdür: *Sevgiliye kavuşma haberi.*

1. Mesrūr ider gelüp yitişdükçe dili
   Gūyā ki **peyām-ı vaṣl-ı cānānīdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 4). [peyām-ı vaṣl-ı cānānīdür, -dür]*

peyām-ı viṣāl: *Vuslatın haberi.*

1. Basīṭ-ı rûy-ı zemīne döşendi aṭlas-ı āl
   Nesīm-i feyż-şemīm-i ṣabā bu demlerde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 10). [peyām-ı viṣāl,]*

peyām-ı vuṣlat: *Kavuşma haberi.*

1. Peyām-ı vuṣlat u peyġām-ı āşinā yirine
   Hemīşe seng-i teġāfül gelür o yār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 3). [peyām-ı vuṣlat,]*

peyām-ı vuṣlat-ı cānāna: *Sevgiliye kavuşma haberi.*

1. Ġam itmiş idi künc-i hicrde beni helāk
   Geldi **peyām-ı vuṣlat-ı cānāna** cān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 6). [peyām-ı vuṣlat-ı cānāna, -a]*

peydā eylemiş: *Meydana gelmek, ortaya çıkarmak, aşikar eylemek.*

1. Göñül derd ü ġam-ı ʿışḳ-ı cevānı eylemiş peydā
   Degül tenhā bir iki mihmānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 1). [peydā eylemiş, -miş]*
2. Degül deryā mücellā ṣāf bir āyīnedür gūyā
   Felek ʿaksiyle reng-i āsumānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 4). [peydā eylemiş, -miş]*
3. Göñül ġafletle varmış ol perī-ruḫsāra meyl itmiş
   Devāsuz bir ʿaceb derd-i nihānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 6). [peydā eylemiş, -miş]*
4. Bu deyre niçe tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
   Senüñ miṣlüñ ne Bihzād u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [peydā eylemiş, -miş]*
5. Faṣīḥ ādem helāk olmaz mı biʿllāh derd-i ġayretle
   Raḳīb-i dīv-sīret yār-ı cānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 10). [peydā eylemiş, -miş]*

peydā eylemiş: *Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.*

1. Göñül derd ü ġam-ı ʿışḳ-ı cevānı eylemiş peydā
   Degül tenhā bir iki mihmānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 2). [peydā eylemiş, -miş]*

peydā idüp: *Yapmak, ortaya çıkarmak. II belirgin hale getirmek.*

1. Göñül ḫulūṣ ile nām-ı nigū idüp peydā
   Henüz defter-i ʿışḳ içre pāk-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 7). [peydā idüp, -üp]*

peydā itdi: *Meydana getirmek.*

1. Ne ġavġalar ḳopardı bir nigāh-ı çeşm-i mekkārı
   Ne kār-ı fitne **peydā itdi** ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 10). [peydā itdi, -di]*

peydā ola: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

1. Ḥaṣretüñle merdüm-i çeşmüm aḳıtdum seyl-i ḫūn
   Görmedüñ **peydā ola** bir ḳaṭreden cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 6). [peydā ola, -a]*

peydā oldı: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

1. Gözümden himmet-i ʿışḳuñla oldı seyller peydā
   Yine bir sengi nā-būde degüldür reh-güzārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 5). [peydā oldı, -dı]*

peydā olur: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

1. Fitne **peydā olur** aġyāra nigāh itdükçe
   İtme taḥrīk meded dīde-i fettān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 5). [peydā olur, -ur]*

pey-der-pey: *Birbirinin ardı sıra, yavaş yavaş.*

1. Ṭutārsın iy felek **pey-der-pey** anı seng-i āzāra
   Elinde kimsenüñ bir pāre nānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 3). [pey-der-pey,]*
2. Pey-der-pey iy göñül ne idi ol mehüñ bize
   Cevr ü cefāları gehi mihr ü vefāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 5). [pey-der-pey,]*
3. Hücūm-ı girye çü emvāc-ı baḥr **pey-der-pey**
   Duḫān-ı āh miṣāl-i seḥāb pīç-ā-pīç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 3). [pey-der-pey,]*

peyġamber idügine: *Hz. Muhammed'in peygamber olduğuna.*

1. Sensin ki ider semā ile ʿarż
   Peyġamber idügine şehadet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 36). [peyġamber idügine,]*

peyġamber-i felek-cāh: *Yüksek mertebeli peygamber, peygamberliği gökyüzü gibi olan II Hz. Peygamber'in en önde gelen peygamber olması (aynı zamanda bağlamsal olarak diğer mısrada Hz. İsa'nın göğe yükselmesi hadisesine gönderme yapılmaktadır).*

1. Sensin o **peyġamber-i felek-cāh**
   Kim ümmetüñ ʿİsā ibn Meryem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 29). [peyġamber-i felek-cāh,]*

peyġamber-i ḥüsn: *Güzellik elçisi.*

1. Ol ḫāl-i siyehle midür aṣḥāb-ı cemālüñ
   Peyġamber-i ḥüsn olduġına muʿcize rūyuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 5). [peyġamber-i ḥüsn,]*

peyġamber-i ḥüsn: *Güzellik peygamberi.*

1. Ol ḫāl-i siyehle midür aṣḥāb-ı cemālüñ
   Peyġamber-i ḥüsn olduġına muʿcize rūyuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 5). [peyġamber-i ḥüsn,]*

peyġām-ı āşinā: *Dosttan bilgi, haber.*

1. Peyām-ı vuṣlat u **peyġām-ı āşinā** yirine
   Hemīşe seng-i teġāfül gelür o yār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 3). [peyġām-ı āşinā,]*

peyġām-ı belāġat: *Şiir söyleme yeteneğinin habercisi, yol göstereni. II Hz. Muhammed.*

1. Oldur baña **peyġām-ı belāġat** dāʾim
   Tā mebdeʾ-i Feyyāżdan olur teblīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 3). [peyġām-ı belāġat,]*

peyġām-ı kākülüñden: *[Sevgilinin] saçının haberi II saçın kokusunu getiren rüzgar.*

1. Peyġām-ı kākülüñden olur mużtārib çü baḥr
   Rāżı degül vesāṭat-ı bād-ı ṣabāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 5). [peyġām-ı kākülüñden, -üñ, -den]*

peyġām-ı vaʿd-i vaṣl: *Sevgiliye kavuşma sözünün haberi.*

1. Faṣīḥā bu ḫaberden ġāfilüz biz ol perī-rūdan
   Meger **peyġām-ı vaʿd-i vaṣl** aġyāra nihān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 14). [peyġām-ı vaʿd-i vaṣl,]*

peykān: *Okun ucundaki demir II sevgilinin kirpiği.*

1. Görse rū-gerdān olur āyīne-ruḫsārum benüm
   Yoḫsa bir **peykān** mı ḳonmış her ser-i müjgānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 4). [peykān,]*

peyker: *Yüz, surat, çehre.*

1. Ṣūret-i ḥāl-i zārımı bildi
   Kim nigāh eylediyse **peykerime** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 4). [peykerime, -im, -e]*

peyk-i nāme-i gevher-nisāra: *Cevher saçan mektubun ulağı, postacısı. II Sevgiliden haberler içeren mektubun postacısı.*

1. Ki **peyk-i nāme-i gevher-niṣāra** muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 9). [peyk-i nāme-i gevher-niṣāra, -a]*

peyk-i niyāz: *Dua, rica habercisi.*

1. Ol şāh ne dem ki eşheb-i nāza süvār olur
   Peyk-i niyāz yaḳlaşamaz gird-i semtine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 3). [peyk-i niyāz,]*

peyk-i ṣabā: *Bahar rüzgarının habercisi. (Haber götürmek bağlamında).*

1. Eyler iḳbāl-i şehen-şāh-ı bahārīden ḫaber
   Bāġdan bāġa gezer **peyk-i ṣabā** nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 8). [peyk-i ṣabā,]*
2. Seḥer ṭarf-ı ser-i kūyından iy **peyk-i ṣabā** geldüñ
   Peyām-ı makdemiyle ẕevḳ-baḫş olduñ ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 1). [peyk-i ṣabā,]*
3. Göñül ġam çekme aġyār olmadı esrāruña vāḳıf
   Ki zīrā nāmeñi **peyk-i ṣabā** yāra nihān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 4). [peyk-i ṣabā,]*

peyk-i ṣabā: *(Sevgiliden) haber getiren sabah rüzgarı.*

1. Gūş-ı cāna degmedi dilden peyām-ı āşinā
   Çoḳ zemāndur bir ḫaberle gelmedi **peyk-i ṣabā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 2). [peyk-i ṣabā,]*

peyk-i sabāya: *(Sevgiliden) haber getiren sabah rüzgarı.*

1. Hezār şevḳ ile **peyk-i ṣabāya** ḳarşu varurduḳ
   Bizüm bu ṭarf-ı çemenden gelür peyāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 9). [peyk-i ṣabāya, -ya]*

peyk-i sebük-pāy-ı ma‘ānī: *Manaların hızlı habercisi, manaları getiren ayağına çabuk ulak.*

1. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevidür ṭab‘-ı selīmüm
   Endīşem aña **peyk-i sebük-pāy-ı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 6). [peyk-i sebük-pāy-ı ma‘ānī,]*

peymān: *Ahit, şart, muahede, yemin.*

1. Varup raḳīb ile peymāne-nūş-ı ʿahd olduñ
   Şikeste eyledüñ āḫır bizümle **peymānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 8). [peymānuñ, -uñ]*

peymāne: *Kadeh.*

1. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne bilür
   O rāyı iy dil-i şeydā iki **peymāne** bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [peymāne,]*
2. O şūḫuñ destine **peymāne** virseñ gül ḳıyās eyler
   Be-dest-i ʿişvedür kim gül ṣunarsañ mül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 1). [peymāne,]*
3. Fikr-i laʿl-i yār ile **peymānedür** gūyā göñül
   Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 1). [peymānedür, -dür]*
4. Fikr-i laʿl-i yār ile **peymānedür** gūyā göñül
   Kendüyi derk eylemez mestānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 1). [peymānedür, -dür]*
5. Ne keyfiyyetdür iy sāḳī ki bir **peymāne** mey görsem
   Şikest-i kāse-i rāz itmede ṣabr u şekīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 5). [peymāne,]*
6. Ṣunmadı **peymāne** sāḳī tā ki giryān olmayam
   Naḳd-i cārī-i temennādur behā-yı müllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 5). [peymāne,]*
7. Elde **peymāne** gözde neşve-i mey
   Ne güzel nev-bahārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 9). [peymāne,]*

8. Peymāneler içilmede güller açılmada
   Yir yir ṣafīr-i bülbül-i nālān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 3). [peymāneler, -ler]*
9. Bir iki **peymāne** mey görmiş ki bāġ-ı ḥüsninüñ
   Sürḫ-gün nergisleri olmış muṭarrā gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 5). [peymāne,]*
10. Degülüm rāẕı lebüñ būs ide **peymāne** daḫı
    İstememem yanduġını şemʿüñe pervāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 1). [peymāne,]*
11. Zīver-i tāk olmamışdı lüʾlüʾ-i engūr-ı ter
    Ben dili itmişdüm ʿışḳuñ gevherin **peymānesi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 4). [peymānesi, -si]*
12. Devr eyledi **peymāne** gibi dil niçe meclis
    Hiç görmedi ben istedügüm cām-ı şarabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 60, Mısra 1). [peymāne,]*
13. Min baʿd lebin ġayrıya emdürmem ki
    Peymāne içildi ʿahd ü peymān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 4). [peymāne,]*

peymāne-i ʿayş: *Zevk u sefa meclisinin büyük kadehi.*

1. O ser-mest-i hüner üftāde-i ḫāk-i helāk oldı
   Ḥarām olsun baña **peymāne-i ʿayş** u mey-i ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 16). [peymāne-i ʿayş,]*

peymāne-i ḫūn-ābe-i ḥasret: *Ayrılığın kanlı suyunun kadehi. II ayrılığın gözyaşı suyu.*

1. Mestāne-i ṣahbā-yı maḥabbet oldum
   Peymāne-i ḫūn-ābe-i ḥasret oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 97, Mısra 2). [peymāne-i ḫūn-ābe-i ḥasret,]*

peymāne-i mey: *İçki kadehi. II içki kadehi gibi sarhoşluk veren.*

1. Geh ġubār-ı miḥnet ü ġamla müşevveşsin göñül
   Gāh çün **peymāne-i mey** ṣāf u bī-gışş göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 1). [peymāne-i mey,]*

peymāne-i peymān-ı ḥarābāt: *Meyhanenin yemin kadehi.*

1. Bir ḥālet ile olmaya eşkiste ki birdür
   İmān ile **peymāne-i peymān-ı ḫarābāt** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 6). [peymāne-i peymān-ı ḫarābāt,]*

peymāne-i ṣahbā: *Şarap kadehi.*

1. Mādām bu eşk-i nemekin dīdede vardur
   Görmek niçe mümkin bize **peymāne-i ṣahbā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 6). [peymāne-i ṣahbā,]*

peymāne-i ümmīde: *Ümit kadehi.*

1. Peymāne-i ümmīde Faṣīḥ irmez imiş el
   Būs olmayıcaḳ dāmen-i pīrān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 9). [peymāne-i ümmīde, -e]*

peymāne-i ümmīdimi: *Ümit kadehi.*

1. Bir būse-i laʿlüñ ile sāḳī dili şād it
   Peymāne-i ümmīdimi lebrīz-i murād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 2). [peymāne-i ümmīdimi, -im, -i]*

peymāne-nūs-ı ʿahd olduñ: *Yemin kadehini içen olmak..*

1. Varup raḳīb ile **peymāne-nūş-ı ʿahd olduñ**
   Şikeste eyledüñ āḫır bizümle peymānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 7). [peymāne-nūş-ı ʿahd olduñ, -du, -ñ]*

peyrevī-i fāʿiżī-i pāk-edāyuz: *Güzel söylemleri (olan) Fa'izi'nin takipçisi.*

1. F eyż olsa Faṣīḥā nʿola naẓm-ı terimüzde
   Biz **peyrevī-i Fāʿiżī-i pāk-edāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 30). [peyrevī-i fāʿiżī-i pāk-edāyuz, -yuz]*

peyrevī-i fā'iżī-i pāk-edāyuz: *Güzel söylemleri (olan) Fa'izi'nin takipçisi.*

1. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʻbe libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
   Feyż olsa Faṣīḥā n'ola naẓm-ı terimüzde Biz **peyrevī-i Fā'iżī-i pāk-edāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 30). [peyrevī-i fā'iżī-i pāk-edāyuz, -yuz]*

pey-rev-nümā: *Peşinden gidenleri gösteren.*

1. Naḳd-i cān olsun bilüp ḳadr-i metāʿ-ı ḥüsnini
   Ol perī-ruḫsārını **pey-rev-nümā** göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 4). [pey-rev-nümā,]*

peyveste: *Daima.*

1. Āhum ʿamūd-ı ṣubḥa ki **peyveste** bestedür
   Dūş-ı felekde bir ʿālem-i kāviyānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 5). [peyveste,]*
2. Peyveste sipihre dem-be-dem efġānum
   Ẓabṭ eyleyemem dīde-i baḥr-efşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 1). [peyveste,]*

peyveste olmada: *Ulaşmak, erişmek.*

1. Bir māh-rūyuñ āteş-i ʿışḳıyla her gice
   Peyveste olmada felege dūd-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 4). [peyveste olmada, -ma, -da-mada]*

pīc ü ḫam: *Bukle, kıvrım.*

1. Kimüñ ser-rişte-i müjġānın itdüñ sübḥa-i ḥasret
   Yine bir **pīç ü ḫam** zünnār-ı gīsū-yı perīşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 8). [pīç ü ḫam,]*

pīc ü pīc: *Karmakarışık, eğri büğrü.*

1. Yatur genc üzre bir mār-ı siyeh-endāmdur gūyā
   Tökülmiş sīneye ol **pīç ü pīç** ü ḫam-be-ḫam kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 2). [pīç ü pīç,]*

pīç ü ṭāb eylemeseñ: *Iç sıkıntısı, endişe, ıstırap etmek.*

1. Bir **pīç ü ṭāb eylemeseñ** sen bu mertebe
   Yār olmaz idi şāne-zen-i zülf-i müşg-bār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 3). [pīç ü ṭāb eylemeseñ, -me, -se, -ñ]*

pīç ü ṭāb-ı ıżṭırāb: *Istırap ve sıkıntı ile kıvranarak, kıvrım kıvrım olarak.*

1. Miṣāl-i cū Faṣīḥā **pīç ü ṭāb-ı ıżṭırāb** ile
   Çemenden serv-ḳaddüñ cüst ü cū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 9). [pīç ü ṭāb-ı ıżṭırāb,]*

pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum: *Ayrılık ateşinin kıvrım kıvrım, büklüm büklüm oluşu.*

1. Seyr-i rūyuñ āteşüm teskīn iderken şu gibi
   Dūd-veş pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum henüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 5). [pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum,]*

pīc ü tābın: *Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm II Iztırap ve sıkıntı.*

1. Egerçi **pīç ü tābın** ḫayliden güş itmişüz şimdi
   Dilüñ ser-rişte-i kārı ne minvāl üzredür bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 1). [pīç ü tābın, -ın]*

pīc ü tābum: *Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm, kıvranmak.*

1. Niçe demdür dīde-dūz-ı reh-güzārum gelmedüñ
   Rişte-veş gitdükçe **pīç ü tābum** efzūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 4). [pīç ü tābum, -um]*

pīc-ā-pīc: *Birbirine dolaşmış II karma karışık.*

1. Hücūm-ı girye çü emvāc-ı baḥr pey-der-pey
   Duḫān-ı āh miṣāl-i seḥāb **pīç-ā-pīç** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 4). [pīç-ā-pīç,]*

pīcīde: *Bükülmüş, dolanmış, sarılmış, dolaşmış.*

1. Dirsem ʿaceb mi kākülüñe naḫl-i yāsemīn
   Pīçide ser-be-ser ḳad-i nev-res-nihālüñe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 5). [pīçide,]*
2. Dil-i ża‘īfüme **pīçīde** rişte-i āmāl
   Ḥużūr-ı ḳalbüme māni‘ vesāvīs-i iblīs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 69). [pīçīde,]*
3. Pīçīde yāsemenle serv farḳ olur mı hiç
   Ḳandīl ile müzeyyen olan her menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 21). [pīçīde,]*

pīcīde-i mūmın: *Saç kıvrımı, dolaşması.*

1. Ser-i gīsūları **pīçīde-i mūmın** miyān olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 3). [pīçīde-i mūmın, -m, -ın]*

pīcīde-pāy-ı himmet olur: *Himmet ve gayret ayağına dolaşan, engel olan.*

1. Pīçīde-pāy-ı himmet olur dāmen istemem
   Ben ḫārzār-ı ʿışḳda çābük-revüm Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 10). [pīçīde-pāy-ı himmet olur, -ur]*

pinhān eyle: *Saklamak, gizlemek.*

1. Tā key ġam-ı ʿışḳı dilde **pinhān eyle**
   Bī-ṣabr olup evżāʿ-ı perīşān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 1). [pinhān eyle,]*

pinhān iderin: *Saklamak, gizlemek.*

1. Ol dāġ ile ol şerḥa ki manżūr-ı cihāndur
   Ṣadra geçürür sīnede **pinhān iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 8). [pinhān iderin, -er, -in]*

pinhān ol: *Gizli, saklı olmak.*

1. Rāh-ı ḫırede gitme ṣaḳın nādān ol
   Düşme heves-i şöhrete gel **pinhān ol** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 2). [pinhān ol,]*

pīr: *Yaşlı, ihtiyar. II görmüş geçirmiş.*

1. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme ṣaḳın
   Gel gel iy dil fāriġ ol ṣulḥ it cevān u **pīr** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 6). [pīr,]*
2. Bu ḫüsn-i Ḫudā-dād ki vardur sende
   Çoḳ **pīri** cevān cevānı pīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 4). [pīri, -i]*

pīr eylersüñ: *Yaşlandırmak, ihtiyâr etmek.*

1. Bu ḫüsn-i Ḫudā-dād ki vardur sende
   Çoḳ pīri cevān cevānı **pīr eylersüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 4). [pīr eylersüñ, -r, -süñ]*

pīrā: *Cilve, naz ile etrafını güzelleştiren.*

1. İtdükçe ḫırām ʿ**işve-pīrā**
   Pā-mālüñ olur bütān-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 19). [ʿişve-pīrā,]*

pīrāhen: *Gömlek.*

1. Dāġ yaḳmış tāze ʿāşıḳ olmış ol meh-sīneye
   Nev cevānum saḳlamış gūyā ki **pīrāhende** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 4). [pīrāhende, -de]*

2. Setr eylemeñ leṭāfet-i cism-i semen-berüñ
   Gül gibi ḳaṭ ḳaṭ olsa da **pīrāhenün** daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 4). [pīrāhenün, -üñ]*
3. Çeşmümüz ḫūn-ı cigerle pür idüp
   Āl idüp eşk ile **pīrāhenümüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 16). [pīrāhenümüz, -ümüz]*

pīrāhen-i mihrüñle: *Sevgilinin gömleği.*

1. Pīrāhen-i mihrüñle Faṣīḥ eyledi ṣad-çāk
   Kettānını maḥv eyledi meh-tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 9). [pīrāhen-i mihrüñle, -üñ, -le-üñ, -le, -]*

pīrāhenüm olsun: *Gömlek olmak. II beden, ruhu kuşatan maddi varlık olmak.*

1. Ser-tā-be-ḳadem āteş-i maḥżum çü Faṣīḥā
   Ḫākister-i nār-ı ġamı **pīrāhenüm olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 10). [pīrāhenüm olsun, -sun]*
2. ʿIşḳıyla yanan āteşe cān u tenüm olsun
   Ḫākister-i nār-ı ġamı **pīrāhenüm olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 2). [pīrāhenüm olsun, -sun]*

pīrāye-i ser-riste-i bār-ı yek-endīşe idüp: *Düşünce yükünü bağlayan ipin süsü olma.*

1. İdüp pīrāye-i ser-rişte-i bār-ı yek-endīşe
   Faṣīḥā sözlerüñ manzūme-i dürr ü leʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 9). [pīrāye-i ser-rişte-i bār-ı yek-endīşe idüp, -üp]*

pīrāye-i silk-i ümīd olmaḳ: *Ümit ipinin süsü olmak.*

1. Der-i vaṣl olmadı **pīrāye-i silk-i ümīd olmaḳ**
   Egerçi niçe demdür baḥr-i ʿışḳa oldı dil ġavvāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 7). [pīrāye-i silk-i ümīd olmaḳ, -maḳ]*

pīrehen-düşmen: *Gömleğine düşman, "Sırtındaki köyneğiyle dirliği yok." Atasözüne telmihtir.*

1. Dem-i viṣāl olur ʿāşıḳa beden düşmen
   Meseldür ādeme dirler ki **pīrehen-düşmen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 1). [pīrehen-düşmen,]*

pīr-i beyānıdur: *Açıklamanın piri, söz ustası.*

1. Dāġlarla cā-be-cā yaḳmış vücūdın ser-be-ser
   Pīşe-zār-ı himmetüñ **pīr-i beyānıdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 6). [pīr-i beyānıdur, -ı, -dur]*

pīr-i kenʿānı: *Kenanlı İhtiyar (Hz. Yakup; Hz.Yusuf'un babası).*

1. ʿAceb mi rūz u şeb giryān olup çün **pīr-i Kenʿānı**
   Aḳıtsam çeşm-i terden Nīl-veş seyl-i firāvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 1). [pīr-i kenʿānı, -ı]*

pir-ī mey-gede: *Meyhanenin piri, yaşlısı.*

1. Bu **pir-ī mey-gede** ol şeyh-i ḫān-ḳāh diyüp
   Faṣīḥ biz ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 5). [pir-ī mey-gede,]*

pīr-i muġān: *Meyhaneci II Sevgili.*

1. Recā-yı gevher-i ümmīd idersem itme istibʿād
   Sen iy **pīr-i muġān** bir bī-kerān baḥr-i mürüvvetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 8). [pīr-i muġān,]*

pīr-i muġāna: *Meyhaneci II Sevgili.*

1. Bī-pā vü ser bu derd-i ser-i ġam yiter yiter
   Pīr-i muġāna var ṭaleb-i dest-i himmet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 8). [pīr-i muġāna, -a]*

pīr-i muġāndan: *Meyhaneci II Sevgili.*

1. Faṣīḥā cān u dilden sālik-i rāh-ı ḫarābātuz
   Bizüm **pīr-i muġāndan** ġayrıdan irşādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [pīr-i muġāndan, -dan]*

pīş: *Önünde.*

1. Gelüñüz şevḳ ile gül-bāng-i maḥabbet çekelüm
   Düşelüm ceyş-i ġamuñ **pīşine** rāyet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 2). [pīşine, -in, -e]*

pīş ü pes: *Ön ve arka. II eski ve yeni.*

1. Fikr ġāyet miḥnet-i pīşīneyi yād eylemez
   Sālīk-i rāh-ı maḥabbet **pīş ü pes** bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 4). [pīş ü pes,]*

pīs ü pesi: *Ön ve arka.*

1. Bir cihetden ḥaẕer itmez reh-i hicrānda Faṣīḥ
   ʿĀşıḳuñ āh ile kim **pīş ü pesi** āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 10). [pīş ü pesi, -i]*

pīs ü pesüñ: *Ön ve arka.*

1. Fikr-i elem-i zindegī vü merg itmez
   Şevḳuñla göñül **pīş ü pesüñ** terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 1). [pīş ü pesüñ,]*

pīse: *İş, amel.*

1. ʿĀşıḳuz ol āfitāb-ı meh-cebīne ʿāşıḳuz
   Rūz u şebde girye vü āh eylemekdür **pīşemüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 8). [pīşemüz, -müz]*

pīse-i zār-ı cān: *Bedenin, canın inleme alışkanlığı.*

1. Çek **pīşe-i zār-ı cān** leb ile
   Ḳoy pistere bir cevān leb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 2). [pīşe-i zār-ı cān,]*

pīse-zār-ı himmetüñ: *Yardım, cömertlik sanatı.*

1. Dāġlarla cā-be-cā yaḳmış vücūdın ser-be-ser
   Pīşe-zār-ı himmetüñ pīr-i beyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 6). [pīşe-zār-ı himmetüñ, -üñ]*

pīs-i naẕarında: *Bakışın önü. II ön bakış.*

1. Erbāb-ı ḳabūle yār u aġyār olmaz
   Pīş-i naẕarında kimse hiç ḫ∨ār olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 2). [pīş-i naẕarında, -ın, -da]*

pīs-i nesīm-i ʿışḳa: *Aşk rüzgarının önü.*

1. Pīş-i nesīm-i ʿışḳa düşen gāh kemterüz
   Gerd-i ġamuz nişiste-be-dāmān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 5). [pīş-i nesīm-i ʿışḳa, -a]*

pīs-i rūzgāra: *Rüzgarın önü.*

1. Emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa müşkil çü sīne germek
   İy dil miṣāl-i keştī düş **pīş-i rūzgāra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 10). [pīş-i rūzgāra, -a]*

pīşīn virür: *Peşin, nakit ödemek. II bedelini hemen vermek.*

1. Zer-i serveri sipihr-i leʾīm ider teʾḫīr
   Velīk nāsere nakd-i ġamı virür pīşīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 6). [pīşīn virür, -ür]*

pīs-resīd: *Önce ulaşan, çabuk olgunlaşan.*

1. Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü luṭfuñ
   Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin ʿibāda **pīş-resīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [pīş-resīd,]*
2. Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin ʻibāda **pīş-resīd**
   Ümīd odur k'ide bu ʻarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 59). [pīş-resīd,]*

pister: *Yatak, döşek.*

1. Çek pīşe-i zār-ı cān leb ile
   Ḳoy **pistere** bir cevān leb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 1). [pistere, -e]*

pister-i nāzda: *Naz yatağı II Huzur ve nimet içinde yaşamak.*

1. Dīdeler ābda mı yoḫsa şeker-ḫ∨ābda mı
   Pister-i nāzda mı ḫāk-i meẕelletde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 8). [pister-i nāzda, -da]*

piyāde: *Yaya, yürüyerek giden.*

1. Süvār u ger **piyāde** rūḥ-veş terk-i vücūd eyler
   Bu natʿ-ı ġamda sırr olmaz senüñ ferzāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 7). [piyāde,]*

piyāde ḳalup: *Bir konuda gücü, becerikliliği ve bilgisi olmayan kimse olmak.*

1. Göñül **piyāde ḳalup** Ḳays gibi ġurbetde
   Ṭurup ṭurup deve dirdi reh-i maḥabbetde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 72, Mısra 1). [piyāde ḳalup, -up]*

piyāle: *Kadeh.*

1. Yek-ḫumm-ı neşve-baḫş-ı ṣafā bir **piyālemüz**
   Yeksāndur iy Faṣīḥ kibār u ṣıġārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 7). [piyālemüz, -müz]*

piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb: *Sürekli değişen felek kadehi. II kadehin elden ele dolaşması.*

1. Yirinde şūriş-i ġavġāsı gerçi devr eyler
   Bu nüh **piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb** tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 6). [piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb,]*

piyāle-i mehi: *Ay kadehi. II parlak kadeh.*

1. Dil-i şikestemi ḫālī ḳomaz ḫayāl-i ruḫı
   Piyāle-i mehi eyler mi āfiṭāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 4). [piyāle-i mehi, -i]*

piyāle-i rengīn: *Parlak, hoş kadeh. II renkli şarap.*

1. İdince nūş bir iki **piyāle-i rengīn**
   Ḥarāret-i dil-i sūẓānı eyledüñ teskīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 1). [piyāle-i rengīn,]*

pūlād: *Polat, çelik.*

1. Nerm ola **pūlād** saḫt olsa derūn-ı dil-rübā
   Tā ki dūd-ı āhda germiyet-i teʾsīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 5). [pūlād,]*

pul-ı semsīrden: *Kılıcın gazabı.*

1. Ṭaşup meger **pul-ı şemşīrden** ola rīzān
   O dem gelür mi ki seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 4). [pul-ı şemşīrden, -den]*

pür: *Dolu, çok fazla.*

1. Ġayra güşāde āyīne-veş rūy-ı iltifāt
   Baña gelince çīn ile **pür** cebhe-i ġażab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 4). [pür,]*
2. İtme Faṣīḥi būy-ı hevesle füsürde-kām
   Yā Rab şemīm-i ʿışḳ ile **pür** bir dimāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [pür,]*
3. Keff-i ḫurūş-ı ʿışḳ ile **pürdür** kenārumuz
   Baḥr-i hemīşe-mevc-zen-i bād-ı ġayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 4). [pürdür, -dür]*
4. Çün murġ-ı ḳafes lāne-i aṣla çekinürler
   Dil şevḳ ile **pür** cān ise şeydā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 60). [pür,]*
5. Sebziyle **pür** ol iki kenāra
   Beñzer ḫaṭ-ı nevle laʿl-i yāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 7). [pür,]*

pür eyler: *Doldurmak (kadeh bağlamında).*

1. Ḳalmaz velī o kāse-i mīnā yine tehī
   Pür eyler anı sāḳī-i bezm-i çehārümīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 4). [pür eyler, -ler]*

pür idüp: *Doldurmak ll kaplamak.*

1. Çeşmümüz ḫūn-ı cigerle **pür idüp**
   Āl idüp eşk ile pīrāhenümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 15). [pür idüp, -üp]*

pür itdi: *Kaplamak.*

1. Ṣunuldı destüme mihr-i şafaḳ-nümā-yı ḳadeḥ
   Pür itdi külbe-i aḥzān-ı cānı nūr-ı feraḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 10, Mısra 2). [pür itdi, -di]*

pür itdi: *Doldurmak.*

1. İden bu keşti-i ʿışḳa süvār cānumuzı
   Nesīm-i āh ile **pür itdi** bād-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 2). [pür itdi, -di]*

pür oldı: *Dolmak.*

1. Güşade meşreb-i ‘alem çü raz-ı ‘aşık-ı mest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 5). [pür oldı,]*
2. Yine ahālī-i gülzāra düşdi güft ü şinīd
   Güşāde meşreb-i ‘ālem çü rāz-ı ‘āşıḳ-ı mest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 6). [pür oldı, -dı]*

pür oldı: *Dolmak, Bir yere iyice yayılmak, kaplamak.*

1. Ser ü sīnem **pür oldı** dāġ-ı miḥnet dīde vü dilden
   Şikāyet dīde vü dilden şikāyet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 55, Mısra 1). [pür oldı, -dı]*

pür oldı: *Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.*

1. Ser ü sīnem **pür oldı** dāġ-ı miḥnet dīde vü dilden
   Şikāyet dīde vü dilden şikāyet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 1). [pür oldı, -dı]*
2. Güşāde meşreb-i ʿālem çü rāz-ı ʿāşıḳ-ı mest
   Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 6). [pür oldı, -dı]*

pür olmıs: *Dolmak.*

1. Pür olmış ol mehüñ mīzān-ı dīdeñ nūr-ı ḥüsniyle
   Anuñçün necm-i eşki zāʾil itmez mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 7). [pür olmış, -mış]*

pür olsun: *Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.*

1. Laʿl-i lebi merhem müjesi sūzenüm olsun
   Pür-yāre-i tīġ-i sitem olsun dil ü cān tek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 5). [pür olsun,]*

pür-āb ider: *Gözyaşı ile doldurmak.*

1. Bī-keyf-i neşāṭ-ı dil olur mülleri hicrüñ
   Tāb-ı eseri dīdeyi **pür-āb ider** ancaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 7). [pür-āb ider, -er]*

pür-āfet: *Afet dolu, bela dolu. II sevgili.*

1. Aldanurlar ġamze-i merdüm-firīb-i çeşmine
   Bilmeyen ḥāli göñüller ol **pür-āfet** n’eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 6). [pür-āfet,]*

pür-āteş: *Ateş dolu II üzüntü, acı dolu.*

1. Ḥarāret-i teb-i hicrān ile **pür-āteşdür**
   ʿAceb mi itse göñül cüst ü cūy cūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 3). [pür-āteşdür, -dür]*
2. Yārsuz seyr-i gül ü lāle-i bāġ u gülşen
   Dili **pür-āteş** idüp dāġ-be-dāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 6). [pür-āteş,]*

pür-āteş eser: *Ateş dolu, yakıcı esmek.*

1. Gelince baña nesīm-i seḥer **pür-āteş eser**
   Feżā-yı bāġına ġayruñ hemīşe dil-keş eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 14, Mısra 2). [pür-āteş eser, -er]*

pür-āteş eylemiş: *Ateş dolu, yakıcı olmak.*

1. Dilden gider mi hiç teb ü ṭāb-ı ḥarāretüñ
   Pür-āteş eylemiş anı mihr ü maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 41, Mısra 2). [pür-āteş eylemiş, -miş, -]*

pür-bār-ı kemāl olmış: *Olgunluk ile dolmuş olan. II kamil, olgun olmak.*

1. Hemīşe ġonçe-i dil feyż-ı istiʿdād ile ḫurrem
   Nihāl-i tabʿ-ı mevzūnuma **pür-bār-ı kemāl olmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 4). [pür-bār-ı kemāl olmış, -mış]*

pür-cürm: *Cürmü çok, günahkâr.*

1. Lāle-zār-ı ṣaḥn-ı gül-zār-ı Naʿīmümdür benüm
   Ben o **pür-cürmüm** ki ḫırmen ḫırmen nār-ı Caḥīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 3). [pür-cürmüm, -üm]*
2. Kemāl-i mertebe **pür-cürm** ü maʿṣiyet-kārem
   Ki żıdda meyl ider gelse bir ḫuṣūṣa kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 80). [pür-cürm,]*

pür-cūş: *Coşku dolu, coşkun.*

1. Hevā-yı ʿışḳ ile **pür-cūş** bir dīvānedür ammā
   Nigāh itseñ yine zencīr-i pāy-ı şaḫş-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 7). [pür-cūş,]*

pür-cūş olurmış: *Coşku dolu olmak.*

1. Bezminde añılduḳça Faṣīḥ ol leb-i şīrīn
   Ḥaḳḳumda olurmış suḫan-ı telḫ ile pür-cūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 2). [pür-cūş olurmış, -ur, -mış]*

pür-ġam: *Çok dertli.*

1. Ne fikr-i vaṣl ile ḫurrem ne bīm-i hicr ile **pür-ġam**
   Dil-i dīvāneyi hiç bulmadum bir ḥālde bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 1). [pür-ġam,]*

pür-gül: *Gül dolu.*

1. Kimüñ destārı **pür-gül** desti gül-çīn-i ayāġ oldı
   Baña feyż-ı bahāruñ berg-i dest-āvīz-i dāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 1). [pür-gül,]*

pür-gül ü lāle: *Lale ve güllerle dolu.*

1. ʿIşḳ ile dāġ dāġdur göñlüm
   Pür-gül ü lāle bāġdur göñlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 2). [pür-gül ü lāle,]*

pür-gūy: *Çok konuşmak. II dolu dolu konuşmak, kaliteli konuşmak.*

1. Pür-gūy iseñ hemīşe zebān-ı Faṣīḥ-veş
   Terk itmek olmadı saña muʿtāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 9). [pür-gūy,]*
2. Nʾola **pür-gūy** isem hemīşe Faṣīḥ
   Ḫoş ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 13). [pür-gūy,]*
3. Ṭūṭī-ṣıfat olsam nʾola **pür-gūy** Faṣīḥā
   Her dem nigeh-i āyīne-i yār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 13). [pür-gūy,]*

pür-hāb eyleyen: *Uykulu hale getirmek. II görmesinin engellemek.*

1. Her zemānlar ser-nihād-ı bālīş-i iʿzāzdur
   Böyle **pür-ḫāb eyleyen** çeşm-i siyāhuñ nāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 2). [pür-ḫāb eyleyen, -yen]*

pür-ḫam: *Kıvrım kıvrım.*

1. Ḫāṭır-ı mecmūʿa cāy itmek o **pür-ḫam** kāküli
   Māra teslīm eylemekdür āşiyān-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 1). [pür-ḫam,]*
2. Çıḳar besdür o **pür-ḫam** kāküli zīr-i külahuñdan
   Muḳayyed olma ġayrı çekme zencīre esīrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 7). [pür-ḫam,]*

pür-hūn: *Kanlı, kan dolu.*

1. Dāmen-i ārām **pür-ḫūn** dīde giryān sīne çāk
   Bu seḥer bir māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 7). [pür-ḫūn,]*

pür-hüner: *Yetenekli, becerikli.*

1. Bir **pür-hüneri** idince itlāf
   Biñ sīm ü zeri iderler isrāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 65). [pür-hüneri, -i]*

pür-kine: *Çok kinli olan gönül.*

1. Sen erbāb-ı hüner ehl-i dile dīrīne düşmensin
   Raḥmden ḳalb-i sengīnüñ tehī **pür-kīne** düşmensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 50). [pür-kīne,]*

pür-mevc: *Dalga dalga, dalgalı.*

1. Cūy-bārı bād taḥrīk eyleyüp **pür-mevc** ider
   Gūyıya bir nev-cevānuñ tāzeler destārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 5). [pür-mevc,]*

pür-mey olduḳca: *Şarapla dolu olmak.*

1. Şebātın bozmayup artar sükūnı **pür-mey olduḳca**
   Gerekdür bāde-ḥ∨ār olanlara olmaḳ sebū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 3). [pür-mey olduḳca, -duḳca]*

pür-nem eylemiş: *Gözyaşlarıyla doldurmak.*

1. Nergislerinde şeb-nem-i ter anma gülşenüñ
   İfrāṭ-ı ḫande dīdelerin **pür-nem eylemiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 4). [pür-nem eylemiş, -miş]*

pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum: *Ayrılık ateşinin kıvrım kıvrım ve büklüm büklüm olanı.*

1. Seyr-i rūyuñ āteşüm teskīn iderken şu gibi
   Dūd-veş **pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum** henüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 5). [pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum, -um]*

pür-sebāt: *Kalıcı, daimi, değişmez.*

1. Ḫalel-pezīr-i taġayyür ola ne mümkindür
   Miṣāl-i hükm-i şeriʿ **pür-şebātdur** suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 4). [pür-şebātdur, -dur]*

pür-şeb-nem eylesek: *Çiğ tanesi ile doldurmak. II tomurcuk şeklinde terletmek.*

1. Rengīn gül-cemālini **pür-şeb-nem eylesek**
   Bāġa o serv-ḳāmet ile eyleyüp şitāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 8). [pür-şeb-nem eylesek, -se, -k]*

pür-şeġaf itdüñ: *Delicesine, çok sevmek.*

1. Şemşīr-i nigāhuñla niçe dil telef itdüñ
   Dünyāyı yine fitne ile **pür-şeġaf itdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 2). [pür-şeġaf itdüñ, -dü, -ñ]*

pür-serer: *Kıvılcımlarla dolu, aydınlanmış.*

1. Dūddur **pür-şerer** āhum çıḳar eflāke müdām
   Dem-be-dem eşküm ise yaşlı aḳar bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 5). [pür-şerer,]*

pür-şerha-i derdüz: *Üzüntünün paramparça (olanı).*

1. Ġavġālara şalmış seri bir bī-ser ü pāyuz
   Pür-şerḥa-i derdüz ʿâlem-i āh-ı be-dūşuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 25). [pür-şerḥa-i derdüz, -üz]*
2. Pür-şerḥa-i derdüz ʿâlem-i āh-be-dūşuz
   Ser-ḫalḳa-i mātem-keş-i şāh-ı şühedāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 25). [pür-şerḥa-i derdüz, -üz]*

pür-sīm-i sirişk: *Gözyaşı simi. II gözyaşının sime benzetilmesi bağlamında.*

1. Beñzer o zeʿāmet ḳ’ola deryā ḳaleminde
   Pür-sīm-i sirişk etmede dāmānımı çeşmim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 3). [pür-sīm-i sirişk,]*

pürsiş: *Soruş, sorma, sual ediş.*

1. İy dil peyām-ı vaṣlı mıdur ḫ∨āhişüñ nedür
   Her dem nesīm-i ṣubḥ-gehe **pürsişüñ** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 2). [pürsişüñ, -üñ]*

pürsiş ider: *Sormak, sual etmek.*

1. Ḥüsni yanında mihr encüm iken
   Kim görürse o ḥāli **pürsiş ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 2). [pürsiş ider, -er]*

pürsiş-i ḥāl eylemedi: *Hal hatır sormamak.*

1. Bīmār-ı ġamuñ kimse suʾāl eylemedi
   Bu ġam-zededen **pürsiş-i ḥāl eylemedi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 2). [pürsiş-i ḥāl eylemedi, -me, -di]*

pür-sūz: *Ateş dolu, yakıcı.*

1. ʿAceb mi çāk çāk eylerse āhum seng-i ḫārāyı
   O **pür-sūzum** müẕāb eyler nigāhum ṣaḫt pūlādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 5). [pür-sūzum, -um]*

pür-sūz itdi: *Yakmak, kül etmek.*

1. Pervāneyi itdi şemʿa pür-sūz
   Ol sūz ile şemʿ ide ciger-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 3). [pür-sūz itdi, -di]*

pür-tāb itdügin: *Işık saçmak, aydınlatmak.*

1. Didüm düşmez senüñ gibi güher bu baḥr-i imkāna
   Görüp deryāya pertāb itdügin ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 1). [pür-tāb itdügin,]*

pür-tāb u tef itdüñ: *Parlak ve hararetli. II yanmış ve yanmaya devam eden olmak.*

1. Güstāh ʿaceb ʿarż-ı merām eyledüñ iy dil
Āteşlere yaḳduñ dili **pür-tāb u tef itdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 5). [pür-tāb u tef itdüñ, -dü, -ñ]*

pür-ṭāb-ı deryāyı: *Denizin parlaklığı.*

1. O māhı hāle-veş gördükçe aġyārın kenārında
Göñül kendin niçe perṭāb-ı deryāyı helāk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 5). [pür-ṭāb-ı deryāyı,]*

pür-yāre-i tīġ-i sitem: *Zulüm kılıcıyla açılmış yaralarla dolu.*

1. Laʿl-i lebi merhem müjesi sūzenüm olsun
Pür-yāre-i tīġ-i sitem olsun dil ü cān tek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 5). [pür-yāre-i tīġ-i sitem,]*

pür-zīb itdi: *Süslemek, donatmak.*

1. Evrāḳ-ı şükūfe bāġı **pür-zīb itdi**
Naḳḳāş-ı bahār özge tertīb itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 146, Mısra 1). [pür-zīb itdi, -di]*

pür-zīb oldı: *Süslenmek, güzelleşmek.*

1. Güllerle feżā-yı bāġ **pür-zīb oldı**
Dīvān-ı şeh-i bahār tertīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 1). [pür-zīb oldı, -dı]*

püser-i yektāsın: *Eşsiz evlat.*

1. Mümtāz-ı mesel bir **püser-i yektāsın**
Bağışlaya ābāña Ḫudā İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 3). [püser-i yektāsın, -sın]*

pūsis-i eksūnından: *Kumaş örtü (siyah renkli, kıymetli kumaş. II siyah renkli örtü.*

1. Ġurbetüñ **pūşiş-i eksūnından**
Yeg idi sāye-i dīvār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 5). [pūşiş-i eksūnından, -ın, -dan]*

püster: *Yatak, döşek.*

1. Ḫ∨āb bilmem ġam-ı müjeyle Faṣīḥ
   Ṣanki sūzen ḳonıldı **püsterime** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 8). [püsterime, -im, -e]*

pūte: *İçinde maden eritilen kap, pota.*

1. Dil ṣanma o bir **pūtedür** āteşlere yanmış
   Bu sīne degül tīr-i melāmet siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 7). [pūtedür, -dür]*

pūyān: *Koşan.*

1. Ṣitāb idüp ṭaraf-ı kūy-ı yāra **pūyānsın**
   Yine ṣabā o perī-rūyı daʿvetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 13). [pūyānsın, -sın]*

pūyān ol: *koşan, II dalmış, kendini kaptırmış.*

1. Saʿy eyle ṣafā-yı fevze gel **pūyān ol**
   Āsyāb-ı felāḥa berzede-dāmān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 84, Mısra 1). [pūyān ol,]*

pūyān ol: *Koşmak.*

1. Saʿy eyle ṣafā-yı fevze gel **pūyān ol**
   Āsyāb-ı felāḥa berzede-dāmān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 83, Mısra 1). [pūyān ol,]*

pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup: *Aşkın geniş caddesinde koşan olmak.*

1. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup gider
   Hergiz göñül ne bedraḳa ne reh-nümā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 5). [pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup, -up]*

pūyāni-i dest-i ṭalebden: *Talep, istek çölünde koşuşturma.*

1. Ferāġat it göñül **pūyāni-i deşt-i ṭalebden** gel
   Kemend-i ṣayda düşmez ol perī bir vaḥşi āhūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 3). [pūyāni-i deşt-i ṭalebden, -den]*

pūyāyi-i himmetüñ: *Himmetin peşinden koşan, himmetini aramak.*

1. Pūyāyi-i himmetüñ iden ʿāşıḳlar
   Cūyāyi-i ḥażretüñ iden ʿāşıḳlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 37, Mısra 1). [pūyāyi-i himmetüñ, -üñ]*

pūye-gāh: *Koşan, seğirten.*

1. Hemīşe **pūye-gāhum** deşt-i ġam ṣaḥrā-yı ʿizzetdür
   O cūy-ı bī-ḳarārum ḥālet-i z̲evḳ-ı vaṭan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 3). [pūye-gāhum, -um]*

pūye-zen-i deşt-gāh-ı hicrānuz: *Ayrılık çölünün koşanı. II ayrılık çölünde koşan.*

1. Tīrüñe **pūye-zen-i deşt-gāh-ı hicrānuz**
   Görinse çeşm-i temennāya semt-i kūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 7). [pūye-zen-i deşt-gāh-ı hicrānuz, -uz]*

R

rabb-i mecīd: *Çok büyük Allah.*

1. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
   Hezār-şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 55). [rabb-i mecīd,]*
2. Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına olınduḳça
   Ṣabāḥ u şām ṣalavāt u selām **Rabb-i mecīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 56). [rabb-i mecīd,]*

rābıṭa-i ʿışḳ: *Aşk bağı.*

1. ʿUşşāḳ olur sübḥa gibi cümle perīşān
   Bir kerre hele **rābıṭa-i ʿışḳ** üzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 8). [rābıṭa-i ʿışḳ,]*

rabṭ eylemiş: *Bağlamak.*

1. Bir ġonçe ḳopsa itmede ṣad-nāle ʿandelīb
   Rabṭ eylemiş o mertebe bāġ-ı fenāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 8). [rabṭ eylemiş, -miş]*

raġbet: *Arzu, meyil, teveccüh.*

1. Benem o ṭūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū
   Meges ḳadar baña **raġbetden** ʿār ider ḳannād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 4). [raġbetden, -den]*
2. Vücūd māniʿ imiş ʿışḳ ile muʿāmeleye
   O çār-sūda hemān hīçe **raġbet** eyler imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 8). [raġbet,]*

rāġbet eylerdüñ: *İstekle karşılamak, yönelmek, arzulamak.*

1. Rāġbet eylerdüñ göñül bāġ u bahār-ı ʿāleme
   Reng ü būy-ı bī-vefāyı ṭuymasaḳ ezhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 3). [rāġbet eylerdüñ, -r, -düñ]*

raġbeti yoḳdur: *İlgi gösterilmez, değer verilmez.*

1. Hünerde cārī olan naḳd-i ibtihāc bozuldı
   Henüz ehl-i dilüñ nīm-ḥabbe **raġbeti yoḳdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 7). [raġbeti yoḳdur,]*

raġbetüm yoḳ: *İsteğin, meylin olmaması.*

1. Yoḳ ẕerre deñlü sāġar-ı ḫurşīde raġbetüm
   Olsun hemān şikeste-sifāl-i muġāne ṣaġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 4). [raġbetüm yoḳ, -üm]*

raġmen: *Rağmen, karşın II kıyasla, nazaran.*

1. İy ḥüsn ü müsellem-meniş-i ʿişvede mümtāz
   Raġmen bize vaż'-ı bed-i aġyāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 4). [raġmen,]*

rāh: *Yol, istikamet.*

1. Düşdük senüñle fikr-i ġam-ı intiẓāra āh
   Var mı göñül bu **rāhuñ** ʿaceb ḥadd ü ġāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 6). [rāhuñ, -uñ]*

rāh itdüm: *Yola düşmek, yola çıkmak.*

1. ʿİnānın aldı elden bāre-i ṭabʿ-ı heves-cūyem
   Dil-i mürdem be-ḫ∨āb-ı ġafletem güm-kerde-rāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 4). [rāh itdüm,]*

rāḥat: *Huzur, rahat.*

1. Āsitānuñ bāliş-i ārām u **rāḥatdur** dile
   Ḫāk-i pāyuñ tūtiyā-yı ʿayn-i ʿizzetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 7). [rāḥatdur, -dur]*
2. Ne cān-ı zārda **rāḥat** ne gözde ḫ∨ābum var
   Tenümde tāb-ı elem dilde ıżṭırābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [rāḥat,]*
3. Bulınmadı saña dil ʿāleminde āsāyiş
   Faṣīḥ ādeme dirler cihānda **rāḥat** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 10). [rāḥat,]*

rāḥat-ı şāmum: *Akşam huzuru. II rahat, huzurlu uyku.*

1. Bir ḥāle yitürdi beni derd ü ġam-ı ʿışḳuñ
   Ne **rāḥat-ı şāmum** ne ṣafā-yı seḥerüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [rāḥat-ı şāmum, -um]*

rāh-ı beyt-i aḥzānum: *Hüzün kulübesinin yolu.*

1. O Yaʿḳūbum ki **rāh-ı Beyt-i Aḥzānum** ṣabā bilmez
   Meşām-ı cāna būy-ı feyż-baḫş-ı pīrehen gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 3). [rāh-ı beyt-i aḥzānum, -um]*

rāh-ı derüñde: *Kapısının yolu, dergahının eşiği.*

1. Rāh-ı derüñde böyle ġubār olmama sebeb
   Müştāḳ-ı būs-ı kūşe-i dāmānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 7). [rāh-ı derüñde, -üñ, -de]*

rāh-ı düḫūl: *Dahil (olma) yolu.*

1. Bulmasun ḳalbe ṣafā **rāh-ı düḫūl**
   Gelmesün ḫāṭıra ʿayş u ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 21). [rāh-ı düḫūl,]*

rāh-ı ġam-ı intiẓāra: *Bekleyiş üzüntüsünün yolu.*

1. Rāh-ı ġam-ı intiẓāra bī-ġāyet imiş
   Bī-tāb ḳalursa n'ola esb-i dil ü cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 3). [rāh-ı ġam-ı intiẓāra, -a]*

rāh-ı ġam-ı maḥabbete: *Aşk derdinin yolu.*

1. Ḳays ile kūh-ken gibi ẓann eylemeñ beni
   Rāh-ı ġam-ı maḥabbete merdāne düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 8). [rāh-ı ġam-ı maḥabbete, -e]*

rāh-ı ḥakḳa: *Allah yolu.*

1. Ammā ki gelince **rāh-ı Ḥaḳḳa**
   Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 67). [rāh-ı ḥaḳḳa,]*

rāh-ı ḫırede: *Akıl yolu, aklın yolu.*

1. Rāh-ı ḫırede gitme ṣaḳın nādān ol
   Düşme heves-i şöhrete gel pinhān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 1). [rāh-ı ḫırede, -e]*

rāh-ı ʿışḳuñda: *Aşk yolu.*

1. Rāh-ı ʿışḳuñda bürehne-pā vü ser abdāluñam
   Dest-i aʿdādan baña seng-i melāmetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 7). [rāh-ı ʿışḳuñda, -uñ, -da]*

rāh-ı mihnetdür: *Sıkıntı ve zorluk dolu yol.*

1. Göñül iderse nʾola cüst ü cūy-ı kūy-ı neşāṭ
   Niçe dem oldı ki güm-geşte-rāh-ı miḥnetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 7). [rāh-ı miḥnetdür,]*

rāh-ı necātdur: *Kurtuluş yolu.*

1. ʿAceb mi eyleseler şāʿirān-ı şehr suʾāl
   Ki mülk-i maʿnīye **rāh-ı necātdur** suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 6). [rāh-ı necātdur, -dur]*

rāh-ı nihān-ı ḥarīmümüz: *Harem dairesinin gizli yolu.*

1. Bilmez nesīm **rāh-ı nihān-ı ḥarīmümüz**
   Hep bī-zebān-ı şerm ü ḥayādur nedīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 1). [rāh-ı nihān-ı ḥarīmümüz, -ümüz]*

rāh-ı suḫanda: *Söz yolu.*

1. Laġzīde olursam nʾola geh **rāh-ı suḫanda**
   Mest eyledi keyfiyyet-i ṣahbā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 21). [rāh-ı suḫanda, -da]*

rāh-ı ülfetüm: *Dostluk, muhabbet yolu.*

1. Semt-i ṣafāya düşmedi hiç **rāh-ı ülfetüm**
   Ekser ġamuñla şehr-i maḥabbetde ṣoḥbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 1). [rāh-ı ülfetüm, -üm]*

rāh-ı ẓalāl: *Gölgelerin yolu.*

1. Dökerdi ṭās-ı nigūn-ı sipihri bī-imhāl
   ʻAdū-yı cāh-ı hidāyet-penāhı olmasa ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 46). [rāh-ı ẓalāl,]*

rāh-ı ẓalāl: *Gölgeli yol.*

1. Eġer ki men‘-i ta‘addī ideydi eşyāya
   Olurdı feyżı ḳudūmiyle beste **rāh-ı żalāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 47). [rāh-ı żalāl,]*

raḥim-düşmen: *Acımaya düşman, merhametsiz, acıması olmayan.*

1. Yine bir āfet-i ḫūn-rīz ü kāfir-kişe meyl itdüm
   Raḥim-düşmen taẓallūm-āşinādur el-amān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 4). [raḥim-düşmen,]*

raḥm: *Merhamet.*

1. Sen erbāb-ı hüner ehl-i dile dīrīne düşmensin
   Raḥmden ḳalb-i sengīnüñ tehī pür-kīne düşmensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 50). [raḥmden, -den]*

raḥm eyle: *Acımak, merhamet göstermek.*

1. Tā key tā key bu bī-dile ḫışm u ʿitāb
   Raḥm eyle gehī ḥālüme it luṭf-ı ḫiṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 2). [raḥm eyle,]*

2. Taḥammül itdi envāʿ-ı cefāña n’eylesün ġayrı
   Faṣīḥ-i zāra **raḥm eyle** yiter ẓālim yiter feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [raḥm eyle,]*

3. Der-i dil-dāra var aḥvālüñ ʿarż it belki **raḥm eyler**
   Faṣīḥā çeşm-i pür-āb u dil-i pür-sūz u ṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 9). [raḥm eyler, -r]*

raḥm idüp: *Acımak, merhamet göstermek.*

1. Raḥm idüp gāhi nigāh itmege virdi ruḫṣat
   N’eylesün bu dil-i dīvāneye cānāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 7). [raḥm idüp, -üp]*

raḥm itdi: *Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek.*

1. Hele cān nakdine rāżı olup **raḥm itdi** ʿuşşāḳa
   Metāʿ-ı vaṣluñ ol Yūsuf-cemālüm rāyegān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 5). [raḥm itdi, -di]*

rahm itmedüñ: *Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek.*

1. Baña **raḥm itmedüñ** dirīġ dirīġ
   Ne ʿaceb baḫt-ı bī-medārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 5). [raḥm itmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

raḥm itmeyüp: *Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek.*

1. Şehā bu bendeñe **raḥm itmeyüp** cefā idesin
   Cihānda ġayrı senüñ luṭf u şefḳatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [raḥm itmeyüp, -me, -yüp]*

rahmet bārān ide: *Rahmet yağdıra.*

1. Gel ḫatm-i suḫan idelüm iy ḫāme-i giryān
   Kim vāṣıl-ı ser-i menzile-i ḫayr-duʿāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 43). [raḥmet bārān ide, -e]*

raḥmet bārān ide: *Rahmet yağdıra.*

1. Bārān ide ḥaḳ meşhed-i pür-nūrına raḥmet
   Tā kim dinile ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 43). [raḥmet bārān ide, -e]*

rahmet ola: *Esirgemek, kollamak, merhamet etmek.*

1. Ola rūḫ-ı şerīfine raḥmet
   Be-ḫākk-ı ẕāt-ı pāk-i Rabb-i nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 13). [raḥmet ola, -a]*

raḥmet olması: *Bereket, rahmet, merhamet olarak. II Hz. Peygamber'in alemlere rahmet olarak gönderilmesine işarettir.*

1. Ẕāt-ı şerīfi pertev-i nūr-ı ḥużūrıdur
   Kevneyne **raḥmet olması** evvel ẕuhūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 2). [raḥmet olması, -ma, -sı]*

raḥmet olmasun: *Esirgemek, kollamak, merhamet etmek.*

1. Bozdı nifāḳ idüp o melekle miyānumuz
   Kāfir raḳīb-i dil-siyehe **raḥmet olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 8). [raḥmet olmasun, -ma, -sun]*

raḥm-ı düşmen: *Rakibin merhameti.*

1. Yine bir āfet-i ḫūn-rīz ü kāfir-kişe meyl itdüm
   Raḥm-ı düşmen taẓallūm-āşinādur el-amān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 4). [raḥm-ı düşmen,]*

raḫne-yāb: *Gedik, yarık bulan.*

1. Tanʿe-i düşmenle ḥışn-ı üstüvār-ı ʿışḳ-ı yār
   Raḫne-yāb olmaḳ ne mümkin ʿahd ü peymānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 8). [raḫne-yāb,]*

rāh-nümā: *Rehber, kılavuz, yol gösteren.*

1. İy aṣl-ı ṭarīḳat mededüñ **rāh-nümā** it
   Dil ḳalmaya ser-geşte-i ṣaḥrā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 63). [rāh-nümā,]*

rāh-rev-i menzil-i maḳṣūd: *Varılmak istenen hedefe yürüyen, giden; kastedilen menzile doğru yol alan.*

1. Dil **rāh-rev-i menzil-i maḳṣūd** degüldür
   Mecnūn gibi ser-geşte bevādī-i himemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 6). [rāh-rev-i menzil-i maḳṣūd,]*

raḫş-ı mihre: *Güneşin gösterişli atı. II güneşe benzeyen güzel at.*

1. Şeh-süvārum ṣaḥn-ı ḳūyından olınca cilve-ger
   Raḫş-ı mihre teng olur meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [raḫş-ı mihre, -e]*

raḳîb: *Rakip II. Düşman.*

1. Raḳīb vaẕʿına ḳalduḳ taḥammül itmekden
   Gelür hemīşe o nāzük-mizāca sıḳlet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [raḳīb,]*
2. Ol tīri kim **raḳībe** atar dil-rübā bańa
   Her biri nār-ı gayret ile bir şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [raḳībe, -e]*
3. Faṣīḥā bī-ḫabersüñ düşmen-i bed-gūylar her dem
   Raḳībe olmada ol şūḫ-ı fettāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 10). [raḳībe, -e]*
4. Raḳībe luṭf idesin ʿāşıḳa cefā düşmez
   Bu ḥüsn-i dānişe ol kār-ı nā-sezā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 1). [raḳībe, -e]*
5. Raḳībe itmegil ḳand-i ḫiṭāb-ı şehd-i ümmīzüñ
   Bilürsin dōstum her zaḫma şīrīn merhem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 7). [raḳībe, -e]*
6. Faṣīḥ çeşm-i siyeh-mest-i yār-ı bī-pervā
   Raḳībe olmadı ḥüsn-i nigāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 10). [raḳībe, -e]*
7. Nihānī vaʿde-i vaṣl eyledüñ **raḳībe** yine
   İşāret-i müjeñ iy çeşm-i fitne-zā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 3). [raḳībe, -e]*
8. Raḳībe mihr ü vefādan murādı ol şūḫuñ
   Faṣīḥ-i bī-dile cevr ü cefā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 9). [raḳībe, -e]*
9. İy dil **raḳīb** ile yine var bir muʿāmele
   Meclisde cünbiş-i müje-i yāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 3). [raḳīb,]*
10. Varup **raḳīb** ile peymāne-nūş-ı ʿahd olduñ
    Şikeste eyledüñ āḫır bizümle peymānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 7). [raḳīb,]*
11. İltifāt eyler **raḳībe** yüz virüp ol māh-rū
    İy Faṣīḥ āyīne-i dil niçe muġberr olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 9). [raḳībe, -e]*
12. Faṣīḥā müjde dil-ber saña taḥrīr-i selâm itmiş
    Raḳībe dün gelen mektūb-ı dür-bārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 10). [raḳībe, -e]*
13. N'eyleyem çeşmüñ teġāfül gösterüp inkārını
    Vaʿde-i vaṣluñ **raḳībe** ġamzeler iḳrārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 6). [raḳībe, -e]*
14. Būse luṭf itdüñ **raḳībe** cām-ı iḥsān üstine
    Dāġ yaḳduñ bī-terāḥḥüm dāġ-ı hicrān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 1). [raḳībe, -e]*
15. Raḳībe āyīne-i ḥüsnini ṣuna dil-dār
    Faṣīḥ ḫāṭıra bundan ġubār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 9). [raḳībe, -e]*
16. Temyīz ḳılmaduñ beni cānā **raḳībden**
    Farḳ itmedüñ dirīġ ḫulūṣ u nifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 3). [raḳībden, -den]*

raḳīb-i dil-siyehe: *Gönlü kararmış rakip.*

1. Bozdı nifāḳ idüp o melekle miyānumuz
   Kāfir **raḳīb-i dil-siyehe** raḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 8). [raḳīb-i dil-siyehe, -e]*

rakīb-i dīv-sīret: *Şeytan huylu rakip II hilekar, kurnaz rakip.*

1. Faṣīḥ ādem helāk olmaz mı biʿllāh derd-i ġayretle
   Raḳīb-i dīv-sīret yār-ı cānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 10). [raḳīb-i dīv-sīret,]*

raḳīb-i dīv-sīretle: *Şeytan huylu rakip II hilekar, kurnaz rakip.*

1. Görinmezsin **raḳīb-i dīv-sīretle** olup meʾnūs
   Olur mı iy perī dil muẓṭarib olmaya ādemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 7). [raḳīb-i dīv-sīretle, -le]*

raḳīb-i rū-siyāha: *Kara yüzlü rakip.*

1. Bu şeb gördüm nigāh-ı iltifātından düşürmezdi
   Raḳīb-i rū-siyāha itdügi iḥsānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 8). [raḳīb-i rū-siyāha, -a]*

raḳḳāṣ oldı: *Dans edip oynayan, dansöz, kendi etrafında dönerek dans eden.*

1. Olaldan tā ezel tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 2). [raḳḳāṣ oldı, -dı]*

rakkāṣ oldı: *Dans edip oynayan, dansöz, kendi etrafında dönerek dans eden.*

1. Faṣīḥ ol meclisüñ ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz cānā
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 10). [raḳḳāṣ oldı, -dı]*

raḳḳāṣ olupdur: *Raks etmek, oynamak.*

1. Dilse ġam-ı fevt-i sāʿat-i vaṣluñla
   Ẓarf-ı ten-i zerdümde olupdur raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 4). [raḳḳāṣ olupdur, -up, -dur]*

raḳṣ iderler: *Dans etmek, oynamak II dönmek, çevrilmek. II zikretmek, anmak.*

1. O dem bu demdür iy şāh-ı risālet
İderler hem zemīn hem āsumān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 4). [raḳṣ iderler, -er, -ler]*

raks itmişdi: *Dans etmek, oynamak II dönmek, çevrilmek. II zikretmek, anmak.*

1. Şeb-i Miʿrācınuñ ḥāṣiyyetidür
Ki itmişdi o şeb rūḥāniyān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 2). [raḳṣ itmişdi, -miş, -di]*

raḳs-ı şevḳa: *Aruz, heves, istek dansı. II şiddetli arzu, istek zikri.*

1. Olsa nʾola **raḳs-ı şevḳa** sālik
Baḥr olmış o dürr-i pāke mālik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 3). [raḳs-ı şevḳa,]*

raḳṣ-künān: *Dans eden.*

1. Gūyā ki o sāḥilüm muḥīṭ-i ʿışḳuñ
Emvācı gelür kenāruma **raḳṣ-künān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 4). [raḳṣ-künān,]*

rām eyler: *Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.*

1. Dimek cānāneyi **rām eyler** idüñ sīm ü zer virseñ
O ḫūnī iltifāt itmez yolında cān ü ser virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 1). [rām eyler, -r]*

rām iden: *Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.*

1. Saña **rām iden** ol perīyi Faṣīḥ
Daʿvet-i müstecāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 9). [rām iden, -en]*

rām itdiler: *Boyun eğdirmek, tutsak etmek.*

1. Yār olmış sāye-baḫş-ı ḫalḳa-i bezm-i raḳīb
Ol Hümāyı ʿāḳıbet dām itdiler **rām itdiler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 4). [rām itdiler, -di, -ler]*

rām itsem: *Itaat ettirmek, boyun eğdirmek.*

1. Bu deñlü vaḥşet ile ol perīyi **rām itsem**
   Baʿīd görmeñüz insānda çoḳ kerāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [rām itsem, -se, -m]*

rām ola: *Boyun eğmek, itaat etmek.*

1. Göñül bīhūde ṣarf-ı āb-ı rūy itme recādan geç
   Niyāz ile ne mümkin **rām ola** ol tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [rām ola, -a]*

rām olınca: *Boyun eğmek, itaat etmek.*

1. Rām olınca ʿāşıḳa çoḳ çille-i ġam çekdürür
   Rüstem-i ʿışḳuñ çekilmez bir kenārıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 7). [rām olınca, -ınca]*

rast geldükçe: *Tesadüf etmek, karşılaşmak, rastlamak.*

1. Serd-veş aġyārı gördükçe tevaḳḳuf eyledüñ
   Rast geldükçe bize reftāra geldüñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 4). [rast geldükçe, -dükçe]*

rast geldüm: *Tesadüf etmek, karşılaşmak, rastlamak.*

1. Rast geldüm yāra bir naḫl-i revān olmış gelür
   Serde gül destinde gül ceybinde gül dāmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 5). [rast geldüm, -dü, -m]*

rāst-rev: *Doğru giden.*

1. Benem ol **rāst-rev** ser-mest-i cām-ı ıżṭırāb olsam
   Reh-i ʿışḳuñda üft ü hīz-i bālā vü nişīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 3). [rāst-rev,]*

ravża-i naʿīm-i murād: *Arzu, istek cennetinin bahçesi.*

1. ʿAẕāb-ı dūzaḫ-ı nevmīdi tā-be-key iy dil
   Olınsa geşt ü güẕer **Ravża-i Naʿīm-i murād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 8). [ravża-i naʿīm-i murād,]*

ravża-i pür-nûrına: *Ruh güzelliğinin bahçesi.*

1. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʻīd
   Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 54). [ravża-i pür-nûrına,]*
2. Faṡīḥ **ravża-i pür-nûrına** olınduḳça
   Ṣabāḥ u şām ṣalavāt u selām Rabb-i mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 55). [ravża-i pür-nûrına, -ın, -a]*

ravża-i pür-nûrına: *Nurla dolu,güzelliğinin bahçesine.*

1. Faṡīḥ **ravża-i pür-nûrına** olınduḳça
   Ṣabāḥ u şām ṣalāt u selam-ı Rabb-i mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 55). [ravża-i pür-nûrına, -ın, -a]*

rāy: *Fikir, düşünce.*

1. Dime esrārımı ne yār u ne bīgāne bilür
   O **rāyı** iy dil-i şeydā iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 2). [rāyı, -ı]*

rāyegān: *Karşılıksız, bedelsiz, bedava.*

1. Ṣatsun ḳo nāz u şīveyi şimdi o bī-vefā
   Kālā-yı ḥüsni ḫaṭ gelicek **rāyegānlanur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 4). [rāyegānlanur, -lan, -ur]*
2. Hele cān nakdine rāżı olup raḥm itdi ʿuşşāḳa
   Metāʿ-ı vaṣluñ ol Yūsuf-cemālüm **rāyegān** virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 6). [rāyegān,]*

rāyegān idi: *Karşılıksız, bedava idi.*

1. ʿUşşāḳa luṭf u merḥāmeti **rāyegān idi**
   Bir miṣli yoḳ naẓīri bulınmaz cevān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 80, Mısra 1). [rāyegān idi,]*

rāyegān ola: *Karşılıksız, bedelsiz, bedava olmak.*

1. Eyler dirīġ sāye-i naḫl-i ḳadin henüz
   Bir gün olur ki bār-ı emel **rāyegān ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 14). [rāyegān ola, -a]*

rāyet cekelüm: *Sancak çekmek.*

1. Gelüñüz şevḳ ile gül-bāng-i maḥabbet çekelüm
   Düşelüm ceyş-i ġamuñ pīşine **rāyet çekelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 2). [rāyet çekelüm, -elüm]*

rāygān: *Karşılıksız, bedelsiz, bedava.*

1. O istiġnā-fürūşum cins-i vaṣlın **rāygān** eyler
   Bozar bāzār-ı germ-ā-germ-i ḥüsnin ḫaṭ gelüp bir gün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 6). [rāygān,]*

rāz: *Gizlenen şey, sır.*

1. Her kesüñ **rāzını** itmekle derūnında nihān
   İtdi baş üzre mekān oldı mükerrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 3). [rāzını, -ı, -n, -ı]*
2. O cihetden ṭaraf-ı dil-bere yazmam kāġız
   İstemem olduġını **rāzuma** maḥrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 2). [rāzuma, -um, -a]*
3. Güşāde olacaḳ demdür dil-i ser-besteler **rāẕı**
   Şüküfte ġonçe-i güller çemenler sebz ü ḫurremdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 5). [rāẕı, -ı]*
4. Ne siḥr iderse ider sırr-ı dilden āgeh olur
   Ṭarīḳasın bilür ol ġamze **rāz** sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 8). [rāz,]*
5. Nihān **rāzuñ** itme ʿayān kāġıda
   Faṣīḥā dūr u āşinādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 9). [rāzuñ, -uñ]*
6. İtmemek ʿarż-ı cemāl ʿāşıḳa ger nāz ise de
   İstemem anı nihān olduġını **rāz** ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 2). [rāz,]*
7. Her **rāẕı** bu devr-i bī-vefāñuñ maʿlūm
   Her cāyı bu dār-ı pür-ʿanānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 1). [rāẕı, -ı]*

rāz-güsā: *Sırrını açık eden.*

1. O bülbülüz ki dem-i nev-bahāra muntaẓıruz
   Temām **rāz-güşāyuz** temām ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 2). [rāz-güşāyuz, -yuz]*

rāżı: *Rıza göstermek, kabul etmek, boyun eğmek.*

1. Rāẓıyuz ḫār-ı sitem gül-ġonçe-i luṭf u kerem
   Ḥamdü liʾllāh ehl-i ʿışḳuñ ceyb(i) var dāmānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 5). [rāẓıyuz, -yuz]*

2. Tāc-ı devlet ola ya tīşe-i merg
   Rāżıyum her ne yazdılar serime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 6). [rāżıyum, -yum]*
3. Dest-i ümmīdime girmez ise dāmānı ucı
   Rāẓıyuz degse dile ḫançer-i bürrānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 2). [rāẓıyuz, -yuz]*

rāżı: *Hoşnut, rıza gösteren, razı.*

1. Maḫşūş-ı cevre **rāẓıyam** ol bī-terāḥḥüm āh
   Ġayra ider vefāya bahāne cefāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 7). [rāẓıyam, -y, -am]*

rāz-ı ‘āsık-ı mest: *Sarhoş aşığın sırrı.*

1. Yine ahālī-i gülzāra düşdi güft ü şinīd
   Güşāde meşreb-i ‘ālem çü **rāz-ı ‘āşık-ı mest** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 5). [rāz-ı ‘āşık-ı mest,]*

rāz-ı ʿāsık-ı mest: *Sarhoş aşığın sırrı.*

1. Güşāde meşreb-i ʿālem çü **rāz-ı ʿāşık-ı mest**
   Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 5). [rāz-ı ʿāşık-ı mest,]*

rāzı degül: *Razı olmama, kabul etmeme.*

1. Sipihr-i bī-mihir kim sīne-i bī-kīne düşmendür
   Ṣafā-yı ḫāṭıra **rāzı degül** āyīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 2). [rāzı degül,]*
2. Peyġām-ı kākülüñden olur mużtārib çü baḥr
   Rāżı degül vesāṭat-ı bād-ı ṣabāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 6). [rāżı degül,]*

rāzı degülüm: *Razı olmama, kabul etmeme.*

1. Degülüm rāẓı lebüñ būs ide peymāne daḫı
   İstemem yanduġını şemʿüñe pervāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 1). [rāẓı degülüm, -üm]*

rāz-ı derūnı: *İçteki gizli şey, sır, gönül sırrı.*

1. Tā ṣubḥ olınca āh u fiġān eyledük bu şeb
   Rāz-ı derūnı ḫalḳa ʿayān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 2). [rāz-ı derūnı, -ı]*

2. Bād-ı ṣubḥ-ı nev-bahār ile açılmış ġonçeler
   Bülbülüñ **rāz-ı derūnı** āşikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 4). [rāz-ı derūnı, -ı]*

rāz-ı dili: *Gönül sırrı.*

1. Çü ṭūṭi **rāz-ı dili** söylemekde mecbūrum
   Kaçan bir āyine-rū sükkerīn-dehān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 7). [rāz-ı dili, -i]*

rāz-ı dil-i zārımı: *İnleyen, zavallı gönlün sırrını söylemek.*

1. Sāḳi teklīf-i mey itme beni söyletme meded
   Şübhe yoḳ **rāz-ı dil-i zārımı** bi'llāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 6). [rāz-ı dil-i zārımı,]*

rāz-ı dilin: *Gönül sırrı.*

1. Olmaz nigāh-ı kāfir-i çeşmiyle āşinā
   Rāz-ı dilin nigāh iden īmānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 6). [rāz-ı dilin, -in]*

rāz-ı ġam-ı ʿışkı: *Aşk kederinin sırrı.*

1. Rāz-ı ġam-ı ʿışḳı ḫod tebāh eylemedüm
   Ruḫsār-ı nikūña bed-nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 2). [rāz-ı ġam-ı ʿışḳı, -ı]*

rāżī idi: *Razı, hoşnut, memnun olmak.*

1. İḳbāl ü şerefden bulınaydı aña bir yir
   Rāżī idi der-bān ola Rıżvān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 4). [rāżī idi, -di]*

rāz-ı ʿışḳa: *Aşkın sırrı.*

1. Olurlar dil-rübālar bir biriyle yār u hem-demler
   Bulurlar **rāz-ı ʿışḳa** nev-cevānlar tāze maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 24, Mısra 2). [rāz-ı ʿışḳa, -a]*

2. Yāra **rāz-ı ʿışḳı** izḫāra ne ḥācetdür zebān
   Çeşm-i giryānuñ mı evżāʿ-ı perīşānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 7). [rāz-ı ʿışḳı, -ı]*

rāz-ı ʿışḳ-ı pinhānuñ olan: *Gizli aşkın sırrı olan.*

1. Derūn-ı dilde olan rāz-ı ʿışḳ-ı pinhānuñ
   Beyāża çıḳdı görüp reng-i zerd-i ruḫsāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 7). [rāz-ı ʿışḳ-ı pinhānuñ olan, -an-uñ]*

rāz-ı ʿışḳın: *Aşkın sırrı.*

1. Her sözinde derc idüp evṣāf-ı ḥüsnin ol mehe
   Rāz-ı ʿışḳın şiʿr ile maʿnen Faṣīḥ eşʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 10). [rāz-ı ʿışḳın, -ın]*

rāz-ı ʿışḳum: *Aşkın sırrı.*

1. Çeşm-i bīdārumdan oldı **rāz-ı ʿışḳum** āşikār
   Revzen-i nā-beste bir kāşānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 3). [rāz-ı ʿışḳum, -um]*

rāz-ı nihāndan: *Gizli tutulan sır.*

1. Ġamzeñ göñülde **rāz-ı nihāndan** ḫaber virür
   Laʿlüñ suḫanda cevher-i cāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 1). [rāz-ı nihāndan, -dan]*

rāz-ı nihānesin: *Gizli tutulan sır.*

1. Teşrīf eylese gice tenhāca ḫānesin
   ʿArż itse dilde ol mehe **rāz-ı nihānesin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 2). [rāz-ı nihānesin, -e, -sin]*

rāz-ı niyāz-ı ṣubḥ-ı ʿışḳum: *Aşk sabahının yalvarma, dua etme sırrı. II Allah'a sabah vakti edilen dua.*

1. Ben **rāz-ı niyāz-ı ṣubḥ-ı ʿışḳum** herkes
   Bülbül gibi mecbūr olur iẓhārumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 138, Mısra 3). [rāz-ı niyāz-ı ṣubḥ-ı ʿışḳum, -um]*

rāżı ol: *Kabullenmek, boyun eğmek.*

1. İtme şitāb-ı bīhüde tāḳdīre **rāżı ol**
   Şāhīn-i rāy ile idemezsin şikār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [rāżı ol,]*

rāżı olup: *Kabul etmek, razı olmak.*

1. Hele cān nakdine **rāżı olup** raḥm itdi ʿuṣṣāḳa
   Metāʿ-ı vaṣluñ ol Yūsuf-cemālüm rāyegān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 5). [rāżı olup, -up]*

rāz-ı pinhānum: *Gizli yara, gizli tutulan sır.*

1. Kimseye itmem güşāde **rāz-ı pinhānum** gibi
   Dāġ-ı ʿışḳuñ sīnede ḫıfẓ eylerüm cānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 1). [rāz-ı pinhānum, -um]*

rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża: *Bereket güneşinin sırrının sırrı.*

1. Açar ancaḳ nesīm-i nev-bahārı ġonçe ṭūmārın
   O **rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża** ġayrı maḥrem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 4). [rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża,]*

rāzıḳ-ı cihān: *Cihana rızk veren Allah.*

1. Rūz-baḫş-ı gürisnegān sensin
   Sensin iy **rāzıḳ-ı cihān** sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 108, Mısra 4). [rāzıḳ-ı cihān,]*

rebāb: *Sap kısmının ucunda Hindistan cevizinden yapılmış basık, yuvarlak, küçük bir kâsesi bulunan, dize veya bir yere dayanarak çalınan saz. II sazın sesinin inleme sesine benzemesi bağlamında.*

1. Ṣarāb-ı nāb mıdur būs-ı laʿl-i yār mıdur
   Ṣafā viren saña iy dil ney ü **rebāb** mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [rebāb,]*
2. Demdür ki şevḳ-baḫş ola sāḳī ṣarāb ile
   Erbāb-ı ṣūfi iñlede muṭrib **rebāb** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 2). [rebāb,]*

recā: *İstek, dilek.*

1. Göñül bīhūde ṣarf-ı āb-ı rūy itme **recādan** geç
   Niyāz ile ne mümkin rām ola ol tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 5). [recādan, -dan]*
2. Ümmīd ola bu **recāsı** maḳbūl
   İy luṭfı olan ciḥāna mebẕūl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 79). [recāsı, -sı]*

recālar itdiler: *Rica etmek, birinden bir şeyin yapılmasını istemek, dilemek, ummak.*

1. ʿArż-ı şevḳ idüp **recālar itdiler** vāfir Faṣīḥ
   Ḳalmadı aḫşama ol māha çoḳ ibrām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 9). [recālar itdiler, -di, -ler]*

recā-yı gevher-i ümmīd idersem: *Umut cevherini arzulamak.*

1. Recā-yı gevher-i ümmīd idersem itme istibʿād
   Sen iy pīr-i muġān bir bī-kerān baḥr-i mürüvvetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 7). [recā-yı gevher-i ümmīd idersem, -er, -se, -m-er, -sem]*

recā-yı vaṣl: *Kavuşma isteği.*

1. Recā-yı vaṣl içün cānāneye taḥrīk-i leb bilmem
   Merām izhārına rūşen-zebānī-i nigeh besdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 6). [recā-yı vaṣl,]*

redd eyledüñ: *Geri çevirmek, kabul etmemek, istememek.*

1. Ṭarḥ eyledüñ kenāra bizi iy muḥīt-i ʿışḳ
   Redd eyledüñ dirīġ ḳadīm āşināları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 4). [redd eyledüñ, -dü, -ñ]*

redd itme: *Geri çevirmek, yalnız bırakmak.*

1. Hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i Ḫıżr
   Elṭāfuña olmaz ise maẓhar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 154). [redd itme, -me]*

redd itme: *Geri çevirmek, kabul etmemek; merhamette bulunmamak, affetmemek.*

1. Dergahuña itdüm istinādı
   Redd itme bu ʿabd-i nā-murādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 154). [redd itme, -me]*

redd-i niyāz itsün: *Rica, dilekleri geri çevirme.*

1. Gāh nāz idüp gehī **redd-i niyāz itsün** o şūḫ
   Her ne cevr eylerse itsün olmazuz dil-gīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [redd-i niyāz itsün, -sün]*

redīf olur: *Birinin ardı sıra gitmek.*

1. Ġamuñla cism-i nizārum o ḥadde oldı żaʿīf
   Olur maṭıyye-i bād-ı nesīm-i ṣubḥa redīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 2). [redīf olur, -ur]*

refʿ eyle: *Kaldırmak, tutup kaldırmak II elinden tutmak, iltifat ederek kabul etmek.*

1. Refʿ eyle ḫāk-i rehden teşrīf-i maḳdemüñle
   ʿUşşāḳı yaḳma luṭf it gel nār-ı intiẓāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 7). [refʿ eyle,]*

refʿ eyledi: *Kaldırmak.*

1. Cemʿ eyleyüp ʿilm ü faẕl u ʿadli
   Refʿ eyledi cevr ü ẓulm ü cehli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 110). [refʿ eyledi, -di]*

refʿ eyledi: *Ortadan kaldırma, hükümsüz kılma, feshetme, lağvetme.*

1. Oldur o müşīr-i bī-mümāsil
   Cemʿ eyleyüp ʿilm ü faẕl u ʿadli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 110). [refʿ eyledi, -di]*

refʿ eyledi: *Kaldırmak, gidermek, ortadan kaldırmak, yok etmek.*

1. Bir cām-ı vaṣl neşve-i pür-zūrı Faṣīḥā
   Refʿ eyledi dilden ġam-ı ṣad-sāle-i hicran *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 10). [refʿ eyledi, -di]*

refʿ eylegil: *Kaldırmak,yüceltmek.*

1. Var ise gerd-i keder ben ḫākden **refʿ eylegil**
   Ḳalmasun mirʾāt-ı dilde anı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [refʿ eylegil, -gil]*

refʿ itse: *Kaldırmak, yükseltmek.*

1. Ḫākister eyler ʿālemi **refʿ itse** rifʿatin
   Misli görinmez āyīne-i mihrdür yüzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 3). [refʿ itse, -se]*

refʿ-i niḳāb itse: *(Yüzünden) Örtüyü kaldırmak, peçeyi açmak.*

1. Her ne dem **refʿ-i niḳāb itse** o meh āh dirin
   Çeşm-i bedden seni ḥıfẓ eyleye Allāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 1). [refʿ-i niḳāb itse, -se]*

refīʿ olsa: *Yücelmek, yükseklere çıkmak.*

1. Bu şebüñ ḳadri nʾola olsa refīʿ
   Çıḳdı eflāke bu şeb şāh-ı şefīʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 9). [refīʿ olsa, -sa]*

refī-ʿi kadrüñ: *Kıymetinin yüceliği.*

1. İdrāk-i ḳaṣīr aʿmi dāniş
   Bilmekde görüp **refī-ʿi ḳadrüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 5). [refī-ʿi ḳadrüñ, -üñ]*

refīḳ-ı şefīḳ: *Merhametin yoldaşı.*

1. Baña **refīḳ-ı şefīḳ** it ʿināyet ü luṭfuñ
   Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin ʿibāda pīş-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 51). [refīḳ-ı şefīḳ,]*
2. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
   Sebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān ki maḫlūḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [refīḳ-ı şefīḳ,]*

reftār: *Salınarak yürüme, güzel yürüyüş.*

1. Serd-veş aġyārı gördükçe tevaḳḳuf eledüñ
   Rast geldükçe bize **reftāra** geldüñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 4). [reftāra, -a]*
2. Ḳaddine diyüp serv mürūr eylemişüz
   Reftārına cū diyüp ʿubūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 2). [reftārına, -ın, -a]*

reftār: *Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.*

1. Tanẓīr idemem mihre meh-i ruḫsāruñ
   Teşbīh idemem kebg-i dere **reftāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 2). [reftāruñ, -uñ]*

reftār-ı serv-ḳāmetüñ: *Selvi boylu [sevgili]nin yürüyüşü.*

1. Her ne dem yād eylesem **reftār-ı serv-ḳāmetüñ**
   Eşk-i çeşmüm Nīl ü Ceyḥūn gibi iki nehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 5). [reftār-ı serv-ḳāmetüñ, -üñ]*

reh: *Yol. II yöntem.*

1. Ḳīl ü ḳāl ile varılmaz bu nihānī **rehdür**
   ʿIşḳda mebḥaṣ-i ʿAmr u Cedel-i Zeyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 3). [rehdür, -dür]*
2. Zāhidā vaṣf-ı reh-i ʿaḳlı dırāz eylemegil
   Biz o **rehden** ṭaraf-ı ʿışḳa mürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 6). [rehden, -den]*

rehā bulsaḳ: *Kurtulmak.*

1. Bu dām-ı pür-mihenden bir ḳadem evvel **rehā bulsaḳ**
   Bu ġamla günde biñ kez ölmeden bāri ḫalāṣ olsaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 29). [rehā bulsaḳ, -sa, -ḳ]*

rehā itdüñ: *Kurtarmak.*

1. Kemend-i intiẓāra düşmiş idi niçe demlerdi
   Faṣīḥ-i bī-dili ol ḳayddan itdüñ rehā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 10). [rehā itdüñ, -dü, -ñ]*

rehā olmaz: *Kurtulmak, kurtuluşa ermek.*

1. Ḫalāsa virse dil ü cānını behā olmaz
   Esīr-i kāfir-i zülfüñ olan **rehā olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 2). [rehā olmaz, -maz]*

rehāyî: *Kurtulma, halâs, necat.*

1. Ne mümkin bend-i zincīrinden ʿışḳuñ iy dil istiḫlāṣ
   Rehāyî mümteniʿ ḳayd-ı şikenc-i zülf-i dil-berden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 3). [rehāyî,]*

reh-güzār: *Geçilen yol, geçit.*

1. Gözümden himmet-i ʿışḳuñla oldı seyller peydā
   Yine bir sengi nā-būde degüldür **reh-güzārumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 6). [reh-güzārumdan, -um, -dan]*

reh-güzār-ı dilden: *Sevgiliye giden yol.*

1. Çekilseñ **reh-güzār-ı dilden** iy seyl-āb-ı ḫūn-ı eşk
   O ser-gerdāna kūy-ı yāra bir laḥża güẕer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 9). [reh-güzār-ı dilden, -den]*

reh-güzer: *Geçilen yol, geçit.*

1. Bürehne-pā ser-i kūy-ı nigāra ʿazm itseñ
   Olur göñül gül-i ālūde-ḫār **reh-güzerüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 6). [reh-güzerüñ, -üñ]*

reh-i dūr: *Uzak yol.*

1. Ṣanmañ ki jāledür **reh-i dūr** u dırāzdan
Bāġa gelince derledi ġonçe şitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 5). [reh-i dūr,]*

reh-i evṣāfın: *Vasıflarının yolu (gidişatın) II övme yolu, methetme yolunda.*

1. Gerçi **reh-i evṣāfın** o yektā-rev-i naẓmuñ
Fersūde olur ṭayy idemez pāy-ı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 19). [reh-i evṣāfın, -ın]*

reh-i ḥayretde: *Hayret yolu.*

1. Böyle nāḳış **reh-i ḥayretde** göñül ḳalmayalum
Ṣaʿy ile vāṣıl olup merd-i dil-i kāmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 7). [reh-i ḥayretde, -de]*

reh-i hicrānda: *Ayrılık yolu (Sevgiliden ayrı düşme).*

1. Bir cihetden ḥaẕer itmez **reh-i hicrānda** Faṣīḥ
ʿĀşıḳuñ āh ile kim pīş ü pesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 9). [reh-i hicrānda, -da]*

reh-i ʿışḳında: *Aşk yolu.*

1. Böyle bir ġamzesi ġammāzuñ olursa ne ʿaceb
Niçe biñ ʿāşıḳ-ı şeydā **reh-i ʿışḳında** fidā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 12). [reh-i ʿışḳında, -ın, -da]*

reh-i ʿışḳuñda: *Aşk yolu.*

1. Bi-ḥamdiʿllāh sebük-bāruz hele ḳayd-ı tecemmülden
Tevekküldür **reh-i ʿışḳuñda** tūşe zādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 4). [reh-i ʿışḳuñda,]*
2. Benem ol rāst-rev ser-mest-i cām-ı ıżṭırāb olsam
Reh-i ʿışḳuñda üft ü hīz-i bālā vü nişīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 4). [reh-i ʿışḳuñda,]*

reh-i maḥabbetde: *Aşk ve sevgi yolu.*

1. Göñül piyāde ḳalup Ḳays gibi ġurbetde
Ṭurup ṭurup deve dirdi **reh-i maḥabbetde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 72, Mısra 2). [reh-i maḥabbetde, -de]*

reh-i maʿnāya: *Mana yolu.*

1. Reh-i maʿnāya ney engüşt-i işāret dile bes
   Ġayrı kimden nefes ümmīd idüp irşād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 7). [reh-i maʿnāya, -ya]*

reh-i mezellet-i ‘işyānda: *Itaatsizlik alçaklığının yolu.*

1. İżā‘at itmededür bīhüde bu ḳīl ile ḳāl
   Fütādeyüm bana dest-i kerīmüñ eyle kerem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 76). [reh-i meẕellet-i ‘işyānda, -da]*

reh-i pīs ü pesüm: *Ön ve arka yol. II bütün yollar.*

1. Eṭrāfa ṣalup ṣadā-yı bāng-i ceresüm
   Derk eylemeden ḳalup **reh-i pīş ü pesüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 2). [reh-i pīş ü pesüm, -üm]*

reh-i ṣad-reh-zen-i şettā-yı ma‘āni: *Yüzlerce muhtelif yolkeseni bulunan manalar yolu[unda yürümek]*.

1. Tenhā-revi-i rāh-ı ḥaḳīkatse ne mümkin
   Müşkil **reh-i ṣad-reh-zen-i şettā-yı ma‘āni** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 62). [reh-i ṣad-reh-zen-i şettā-yı ma‘āni,]*

reh-i sa‘y: *Çalışma, çabalama yolu.*

1. Bilmez **reh-i sa‘y** ü gūşişüm şaḥṣ-ı murād
   Bir kerre daḫı kendümi bilmem dil-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 1). [reh-i sa‘y,]*

reh-i ümmīde: *Umut yolu.*

1. Dil kim **reh-i ümmīde** şitābān girdi
   Evvel ḥarem-i vuṣlata āsān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 1). [reh-i ümmīde, -e]*

rehīn-i ḫār-ı miḥnet: *Mihnet ateşinin tutsağı.*

1. Dil zebūn-ı keş-me-keş manend-i ceyb-i ʿāşıḳān
   Ben **rehīn-i ḫār-ı miḥnet** çāk-i dāmānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 6). [rehīn-i ḫār-ı miḥnet,]*

reh-nümā: *Yol gösteren, rehber, kılavuz.*

1. Tābiʿ-i peyk-i nigāh-ı dūr-bīn-i ḥasretem
   İstemem şeh-rāh-ı ʿışḳ-ı dil-rübāda **reh-nümā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 8). [reh-nümā,]*
2. Pūyān-ı şāh-rāh-ı maḥabbet olup gider
   Hergiz göñül ne bedraḳa ne **reh-nümā** bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 6). [reh-nümā,]*
3. Gösterür elbetde kūy-ı yārı çün ḳıble-nümā
   Ehl-i ʿışḳuñ deşt-i ġamda **reh-nümāsıdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 6). [reh-nümāsıdur,]*

reh-yābī-i āzādı: *Kurtuluş yoluna girme.*

1. Dīn ü dil virmekle **reh-yābī-i āzādı** muḥāl
   Kimseler yā Rab esīr-i zülf-i kāfir olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 5). [reh-yābī-i āzādı, -i-ı]*

reh-zen: *Yol kesen, eşkıya, haydut.*

1. ʿAzm-i şeh-rāh-ı ferāġat eylemek düşvārdur
   Her nigāh-ı nā-pesendī güne **reh-zendür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 8). [reh-zendür, -dür]*

reh-zen eylemedük: *Yol kesen, eşkıya (gibi) davranmamak.*

1. Tārīk-ı ʿışḳda Mecnūn-ı bī-ser ü pāyuz
   Faṣīḥ ʿaḳl-ı girān-seyri **reh-zen eylemedük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 12). [reh-zen eylemedük,]*

reh-zen olımaz: *Yol kesen olmak, eşkiya olmak.*

1. Bir rişte-i Bārī ki dizilmiş niçe sūzen Ben seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 6). [reh-zen olımaz, -ımaz, -]*

reh-zen olımaz: *Yol kesen olmak, eşkıya olmak.*

1. Ben seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum
   Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿazmüme reh-zen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 6). [reh-zen olımaz, -ı, -maz]*

remīde eyler: *Ürkütmek.*

1. Eyler remīde gülleri bāng-i ṣaġīrimüz
   Ol ʿandelīb-i bī-eşer-efġān-ı vaḥşetüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 4). [remīde eyler, -r]*

remz ider: *Işaret, ima etmek.*

1. Tekellüm eylemede ʿarż-ı renciş eyler o şūḫ
   Dehānı teng idügin **remz ider** nezāket ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 8). [remz ider, -er]*

renc: *Ağrı, sızı, eziyet, ıstırap, dert, mihnet.*

1. Bāġa var bir nev-cevānla cām-ı mey gör iy Faṣīḥ
   Köhne **renc** ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 10). [renc,]*

renc ü belā: *Eziyet ve sıkıntı.*

1. Geldi baña zehr-i ġam maḥabbetle leẕīẕ
   Kim **renc ü belā** olur maʿiyyetle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 2). [renc ü belā,]*

renc üzre: *Zahmet, eziyet üzre.*

1. Naḳdīne-i ʿömri ṣarf ide **renc üzre**
   Ṣāyeste degül merd-i suḫan-senc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 2). [renc üzre,]*

renc-i dāġ-ı dīrīnem: *Eski yaraların ıstırabı.*

1. Ferāmūş itdürür dāġ ile **renc-i dāġ-ı dīrīnem**
   ʿİlācı zaḫm ile eyler felek zaḫm-ı dil-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 7). [renc-i dāġ-ı dīrīnem, -em]*

renc-i ġuṣṣa-i devrāna: *Feleğin [yaşattığı] keder[ler]in acısı.*

1. Ki **renc-i ġuṣṣa-i devrāna** ṣahbā özge dārūdur
   Yitişdür sāḳīyā keyfiyyet-i ḥāli bilürsin sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 6). [renc-i ġuṣṣa-i devrāna, -a]*

renc-i ḫārından: *Diken eziyeti. II rakip eziyeti.*

1. Bu gül-zāruñ kime feryād idersün **renc-i ḫārından**
   Nevā-yı ʿandelībi hem-maḳām-ı bāng-i zāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 7). [renc-i ḫārından, -ın, -dan]*

renc-i zaḫm-ı dil-ḫırāṣ-ı ḫārını: *Dikenin gönül parçalayan yarasının acısı.*

1. Renc-i zaḫm-ı dil-ḫırāṣ-ı ḫārını bu gülşenüñ
   Güş iden fehm eyler āh-ı ṣubḥ-gāh-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 7). [renc-i zaḫm-ı dil-ḫırāṣ-ı ḫārını, -ın, -ı]*

rencis-i fürḳatde: *Ayrılık acısı çekmek, ayrı düşmenin hüznü.*

1. Ḫāne-i yārda kāşāne-i aġyārda mı
   Ẕevḳ-ı vuṣlatda mısın **renciş-i fürḳatde** misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 6). [renciş-i fürḳatde, -de]*

rencis-i remed: *Göz ağrısı, göz iltihabının sancısı, eziyeti . II (sevgilinin) eziyet eden bakışları.*

1. Naẓar mı itdi işābet o çeşm-i bīmāra
   Ki **renciş-i remed** āzürde eylemiş cānā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 2). [renciş-i remed,]*

reng: *Görünüş, tarz, şekil, suret.*

1. Eyleyelden **reng** ile gül iḫtilāṭ
   Cevher-i neşveyle hem mül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 1). [reng,]*
2. Reng ü keyf-i ʿışḳuñ ile eylemiş
   Cān u bī-ṣabr u teʾemmül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 3). [reng,]*
3. Göñül **reng** ü niyāz u nāz-ı ʿışḳ u ḥüsn-i ṣāḥib-dil
   Bilür ḫākisterinden şemʿ ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 3). [reng,]*

4. Ṣad-güne **reng** ile göricek ṣaḥn-ı gülşeni
   Bülbül hezār naḳş-ı ḫoş-āheng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 5). [reng,]*
5. Her **rengi** ittihāz iderüz āb-ı ṣāf-veş
   Her ṣūreti ḳabūl iderüz hem-çü āyine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 53, Mısra 1). [rengi, -i]*

reng baġladı: *Şekil, surette bağlamak.*

1. Şermende itdi gülleri tāb-ı cemāl-i yār
   Bir güne daḫı rūy-ı çemen **reng baġladı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 4). [reng baġladı, -dı]*

reng ü būy-ı bī-vefāyı: *Vefasız renk ve koku, vefasız süs ve bezek. II vefasız sevgilinin güzellik unsurları bağlamında.*

1. Rāġbet eylerdüñ göñül bāġ u bahār-ı ʿāleme
   Reng ü būy-ı bī-vefāyı ṭuymasaḳ ezhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 4). [reng ü būy-ı bī-vefāyı, -yı]*

reng ü būy-ı gül-zār-ı televvünden: *Kararsızlık gül bahçesinin rengi ve kokusu (Tellevvün tasavvufta salikin henüz olgunlaşmadığı, yani temkin makamına ulaşmadığı dönem, evre).*

1. Olan āzāde **reng ü būy-ı gül-zār-ı televvünden**
   Ne ümmīd-i bahār u ne temennā-yı ḫazān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 3). [reng ü būy-ı gül-zār-ı televvünden, -den]*

reng-i āsumānı: *Gökyüzünün rengi. II gök rengi, mavi renk.*

1. Degül deryā mücellā ṣāf bir āyīnedür gūyā
   Felek ʿaksiyle **reng-i āsumānı** eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 4). [reng-i āsumānı, -ı]*

reng-i bīsütūn: *Bisütun dağının rengi gibi. II kederli, soluk benizli.*

1. Eylemiş dāmānumı ḫūn-āb-ı ḥasret lāle-gūn
   Zaḫm-ı seng-i ġamla olmış sīne **reng-i Bīsütūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 63, Mısra 2). [reng-i bīsütūn,]*

reng-i ġażabla: *Öfke hali, durumu.*

1. Cemāli **reng-i ġażabla** miṣāl-i āteş olur
   Degül nezāre-i çeşm-i pür-ābdan maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 3). [reng-i ġażabla, -la]*

reng-i ġubārdan: *Toz, toprak rengi.*

1. Demdür ki feyż-ı girye-i şevḳ u sürūr ile
Mir'āt-ı sīne ṣāf ola **reng-i ġubārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 4). [reng-i ġubārdan, -dan]*

reng-i ḥacletüm eyledi: *Utanç rengi haline getirmek.*

1. Müstaġni-i şafaḳ felegi reng-i ḥacletüm
Ol sürḫ-rūyı şerm-i günāhum ki eyledi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 6). [reng-i ḥacletüm eyledi, -üm]*

reng-i ḫūna: *Kan rengi.*

1. Ol girye virildükde dil-i maḥzūna
Döndürdi yem-i çeşmümi **reng-i ḫūna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 2). [reng-i ḫūna, -a]*

reng-i ʿizāruñ: *Yanağının rengi.*

1. Ḫūn-girye ḳıyās eyleme cāy itdi Faṣīḥüñ
Āyīne-i çeşminde senüñ **reng-i ʿizāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 10). [reng-i ʿizāruñ, -uñ]*

reng-i ruḫ: *Yanağın rengi.*

1. ʻAceb mi ḳaṭre-i eşk olsa hem-behā-yı leʼāl
Nezāket-i gül-i gülşen o ḥadde bāliġ kim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 14). [reng-i ruḫ,]*

reng-i ruḫına: *Yanağın rengi.*

1. Reng-i ruḫına Muḥammedüñ māʾildür
Kim āl-i Muḥammedi sevenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 3). [reng-i ruḫına, -ın, -a]*

reng-i ruḫsārını: *(Sevgilinin) Yanağının rengi.*

1. Bāġ-ı ḥüsninde lebi ġonçe ḫaṭṭı şebbūdur
Reng-i ruḫsārını seyr it gül-i şeftālūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 2). [reng-i ruḫsārını, -ın, -ı]*

reng-i rūy-ı ʿāşıḳ-ı şeydā: *Çılgın aşığın yüzünün rengi.*

1. Reng-i rūy-ı ʿāşıḳ-ı şeydā degüldür ġayrıla
   Eşk gül-gūn çehreyi hem-reng-i kāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 5). [reng-i rūy-ı ʿāşıḳ-ı şeydā,]*

reng-i zerd-i ruḫsāruñ: *Yüzün sarı, solgun rengi.*

1. Derūn-ı dilde olan rāz-ı ʿışḳ-ı pinhānuñ
   Beyāża çıḳdı görüp **reng-i zerd-i ruḫsāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 8). [reng-i zerd-i ruḫsāruñ, -uñ]*

rengin: *Hoş, güzel II parlak.*

1. Rengīn gül-cemālini pür-şeb-nem eylesek
   Bāġa o serv-ḳāmet ile eyleyüp şitāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 8). [rengīn,]*
2. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla her dem tāzedür
   Hiç ḥazān bilmez nedür bu gülşenüñ **rengīn** güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 8). [rengīn,]*
3. Ḫālini seyr eyle **rengīn** ʿārıż-ı dil-dārda
   Berg-i gül üzre ḳomışlar gūyıyā bir fülfüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 5). [rengīn,]*
4. Cām-ı çeşmümden Faṣīḥ āsārı olmaz münʿadim
   Var ise ḫumm-ı dilüñ ġāyetle **rengīndür** müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 10). [rengīndür, -dür]*

rengīn-nümā-yı ḫilʿat-i ṭāvūsı: *Tavus kuşunun gösterişli tüylerinin renginin parlaklığı.*

1. Biz kim Hümā-yı evc-i güzīn-i ferāġatüz
   Rengīn-nümā-yı ḫilʿat-i Ṭāvūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 4). [rengīn-nümā-yı ḫilʿat-i ṭāvūsı, -ı]*

resen-i zülf-i yār-ı māh-cebīne: *Ay gibi alnı olan sevgilinin saç teli.*

1. Fütāde-i yem-i ġamdur ʿaceb midür ki Faṣīḥā
   Ṣarılsa dil **resen-i zülf-i yār-ı māh-cebīne** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 12). [resen-i zülf-i yār-ı māh-cebīne, -e]*

reşk: *Gıpta ile bakma, kıskanma.*

1. Görüp baḥr-i sirişk-i bī-kerānum **reşk** ü ġayretden
   Faṣīḥ olmaḳda her dem tīre-rūy u ḫışm-gīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 9). [reşk,]*

reşk eylesün: *Kıskanmak.*

1. Māʾil ol bir māh-rūya āsumān **reşk eylesün**
   Āsumān ṭursun göñül mihr-i cihān **reşk eylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 1). [reşk eylesün, -sün]*
2. Māʾil ol bir māh-rūya āsumān **reşk eylesün**
   Āsumān ṭursun göñül mihr-i cihān **reşk eylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 2). [reşk eylesün, -sün]*
3. Dil şikest-i gayret olsun tīr-i müjgānın görüp
   Ebruvānın seyr idüp müşgīn kemān **reşk eylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 4). [reşk eylesün,]*
4. Çek kemān-ı saḫt-ı hicrānı binā-gūşa getür
   Gūş-ı taḥsīn çeksün iy dil Ḳahramān **reşk eylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 6). [reşk eylesün, -sün]*
5. Cān u dilden bir melek-ruḫsāruñ ol meftūnı kim
   Cinn ü insān āşikārā vü nihān **reşk eylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 8). [reşk eylesün, -sün]*
6. Öyle zīb ü zīnet it ebkār-ı maʿnāya Faṣīḥ
   Naẓmuñı seyr eyledükçe şāʿirān **reşk eylesün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 10). [reşk eylesün, -sün]*

reşk ide: *Kıskanmak.*

1. Görse segān-ı kūyı ile ülfetüñ Faṣīḥ
   Reşk ide naẓm-ı ḥālüñe çoḳ pādişāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 10). [reşk ide, -e]*

reşk iderdi: *Kıskanmak.*

1. Cemşīd **reşk iderdi** eger ʿişret eylesem
   ʿAnḳā-pesend olurdum eger ʿuzlet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 50, Mısra 1). [reşk iderdi, -er, -di]*

reşk itmeyem: *Kıskanmak.*

1. Niçe **reşk itmeyem** Faṣīḥā ben
   Ilıcaya ki her mesā vü seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 1). [reşk itmeyem, -ye, -m]*

reşk-āver: *Haset getiren, hasede düşüren, kıskançlık uyandıran.*

1. Zihī kāşāne kim **reşk-āveridür** beyt-i aḥzānuñ
   Şikeste cāmı saḳfından ki ṭamlar abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 1). [reşk-āveridür, -dür]*

reşk-āver olur: *Haset getiren, hasede düşüren, kıskançlık uyandıran.*

1. Ol pādişeh-i mesned-i faḳrum ki Faṣīḥ
   Dārātıma **reşk-āver olur** dārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 4). [reşk-āver olur,]*

reşk-āver-i āfiṭāb idersin: *Güneş gibi haset getiren, hasede düşüren, kıskançlık uyandıran. II Güneşin güzelliği ile kıskandırması gibi.*

1. Cūduñdan idüp ḥicāb derler
   Ol ẕerreye kim ḫiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 120). [reşk-āver-i āfiṭāb idersin, -er, -sin]*

reşk-āver-i āfiṭāb idersin: *Güneşin haset ettiği, güneşi hasede düşüren, güneşte kıskançlık uyandıran.*

1. Ol ẕerreye kim ḫiṭāb idersin
   Reşk-āver-i āfiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 120). [reşk-āver-i āfiṭāb idersin, -er, -sin]*

reşk-i çeşm-i sūzen: *İğne deliğinin kıskandığı, kıskançlığı. II İmkânsızlığı ifade eden "iğnenin deliğinden geçme" deyimi bağlamında iğne deliğini bile kıskandıracak derecede imkânsızı başardığına imadır.*

1. Menzil-i kām almada ḳaṭʿ-ı ṭaʿalluḳ itmede
   Tīr-veş şemşīr-āsā **reşk-i çeşm-i sūzen** ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 8). [reşk-i çeşm-i sūzen,]*

reşk-i deyr-i miḥnetüz: *Eziyet, çile kilisesinin kıskandığı.*

1. Biz o mürtāz-ı Mesīḥā **reşk-i deyr-i miḥnetüz**
   Cism-i lāġar oldı tār-ı sūzen-i tecrīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 5). [reşk-i deyr-i miḥnetüz, -üz]*

reşk-i dil-i ḫamse-i ḫusrev: *Hüsrev'in hamsesini gönülden kıskanan.*

1. Her şi‘r-i terüm **reşk-i dil-i ḫamse-i Ḫusrev**
   Ben pādişeh-i memleket-ārā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 27). [reşk-i dil-i ḫamse-i ḫusrev,]*

reşki iderdi: *Kıskanmak.*

1. Çeşmümde göreydi cūş-ı eşki
   Deryā-yı sefīd iderdi reşki *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 38). [reşki iderdi, -er, -di]*

reşk-i māh: *Gökyüzündeki ayı bile kıskandıracak (kadar güzel olan sevgili).*

1. Allāh çeşm-i zaḫm-ı ʿadūdan nigāh ide
   Her kec-naẓarla olmada ol **reşk-i māh** dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 6). [reşk-i māh,]*

reşk-i sāġar-ı bī-cādadur: *Yakışık almayan kadehi kıskanması.*

1. Sifāl-i köhne **reşk-i sāġar-ı bī-cādadur** şimdi
   Tenük-destān-ı ʿişret eyleyüp ezhārgeh tezyīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 6). [reşk-i sāġar-ı bī-cādadur, -dur]*

resm-i rengīn-i selāmet: *Esenlik, huzurun güzel resmi.*

1. Görmedüm bir **resm-i rengīn-i selāmet** iy Faṣīḥ
   Çoḳ nigāh itdüm zemīn ile zemānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 9). [resm-i rengīn-i selāmet,]*

resm-i suḫan: *Sözün tekniği.*

1. Faṣīḥ evsāf-ı pīç-ā-pīç-i zülf-i dil-firībinde
   Perīşān-gūy isem maʿẕūr ṭut **resm-i suḫan** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 10). [resm-i suḫan,]*

reste-ḫāṭır: *Kurtulmuş gönüller.*

1. Endīşe-i ümīdi çıḳarduḳ zamīrden
   Şimdi hele o ḫāṭıradan **reste-ḫāṭıruz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 6). [reste-ḫāṭıruz, -uz]*

revā: *Layık, uygun, münasip.*

1. Ne **revādur** baña bir ḥarfi dirīg eyleye yār
   Düşmen-i rū-siyehe göndere her dem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [revādur, -dur]*
2. Hemişe gitmedesin ḫāne-i raḳībe rüvā
   Meger bu gūne reviş ʿāşıḳa **revā** mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [revā,]*
3. Meger bu gūne reviş ʿāşıḳa **revā** mı olur
   Hemīşe gitmedesin ḫāne-i raḳībe (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [revā,]*
4. Revā mı ḫ∨āb-ı rāhat görmeye ʿuşşāḳ-ı nā-şāduñ
   Bilürsin iy siyeh-mest-i sitem ṣubḥ-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 11). [revā,]*
5. Ne **revādur** ki görüp ġayrıla mey ʿāşıḳ-ı zār
   Cām-ı zehr-āb-ı ciger-kāviş-i āzār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 3). [revādur, -dur]*

revā degülsem: *Layık değil.*

1. Ben bendelige **revā degülsem**
   Bir ḫizmetüñe sezā degülsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 159). [revā degülsem, -se, -m]*

revā degülsem: *Layık değil, uygun değil.*

1. Kim yoḳ bu cihānda bir penāhum
   Olsun bu ḥaḳīr kim liyāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 159). [revā degülsem, -se, -m]*

revā kılur: *Uygun görmek. II Yerine getirmek, gerçekleştirmek, isaf etmek.*

1. Her kāmı **revā ḳılur** maḥabbet
   Her ḫ∨āhişi müstecāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 3). [revā ḳılur, -ur]*

revā mı: *Layık mı? uygun mu?.*

1. Oldı ḫayli peyām-ı dil mümtedd
   Revā mı bād-ı ṣubḥ-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 6). [revā mı,]*

revāc bulan: *Makbul olmak. II istenir, aranır ve değerli olan olmak.*

1. Geçmez bu çār-sūda metāʿ-ı neşāṭ u ʿayş
   Kālā-yı ġam ḳumāş-ı elemdür bulan revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 4). [revāc bulan, -an]*

revāc kalmadı: *Talep etme, ihtiyacı olma.*

1. Bozdı bāzār-ı niyāzı ḫaṭ gelüp
   Ḫoş-ḳumāş-ı nāza ḳalmadı revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 4). [revāc ḳalmadı, -ma, -dı]*

revāc-bürde-i kand-i nebātdur: *Şeker kamışının rağbet gösterdiği, arzuladığı.*

1. Çekīde-i ney-i āb-ı ḥayātdur suḫanüm
   Revāc-bürde-i ḳand-i nebātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 2). [revāc-bürde-i ḳand-i nebātdur, -dur]*

revān eyler: *Akıtmak.*

1. Tişe-i Ferhād aḳıtmış Bīsütūnda cūy-ı şīr
   Cūy-bār-ı ḫūn **revān eyler** bizüm ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 6). [revān eyler, -r]*

revān eyler: *Yola koymak, göndermek.*

1. Eyler ṭaraf ṭaraf şeh-i dey nāmeler revān
   Geh āb-ı cūy ile gehi bād-ı ṣabāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 3). [revān eyler, -r]*

revān kıla: *Göndermek, nasip etmek.*

1. Tārīḫini didüm niyāz iderek
   Ḳıla Firdevs-i Ḥaḳḳa rūḥı revān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 10). [revān ḳıla, -a]*

revān ola: *Yola koyulmak, gitmek.*

1. ʿUşşāḳ tīr-veş dökilür ḫāk-i pāyine
   Ṣaḥrā-yı tīre ol ḳaşı ya kim **revān ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 8). [revān ola,]*

revān ola: *Yürümek, yola çıkmak, yürüyüşe çıkmak.*

1. Gūyā ki āzmāyiş-i tīr-i nigāh ider
   Eṭrāfa yār-ı ġamze-künān kim **revān ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 4). [revān ola, -a]*

revān ola: *Yürümek, yola çıkmak, yürüyüşe çıkmak.*

1. ʿUşşāḳ tīr-veş dökilür ḫāk-i pāyine
Ṣaḥrā-yı tīre ol ḳaşı ya kim **revān ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 8). [revān ola, -a]*

revān oldı: *Akıp gitmek.*

1. Seyller oldı revān dīde-i giryānumdan
Gitmedi ḫār-ı sitem kūşe-i dāmānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 1). [revān oldı, -dı]*
2. Nihān oldı gözümden ol perī-rū ḫ∨āb-ı rāḥat-veş
O dem bu dem durur ser-çeşme-i çeşmüm **revān oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 4). [revān oldı, -dı]*

revān olsun: *Gitmek, ulaşmak, (su gibi) akmak.*

1. Riyāż-ı ravża-i ʻarş āsitānuña olsun
Cihānda tā ola ecr ü cezā her aʻmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 84). [revān olsun, -sun]*

revāne: *Akan, akıp giden.*

1. Seyl-āb-ı eşk-i ter ki gözümden **revānedür**
Ṭūfān-ı āherīne nuḫustīn nişānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 1). [revānedür, -dür]*

revġan: *Yağ.*

1. Ṣafā-yı ʿışḳı ne bilsün ġalīz-meşreb-i zühd
Ki āb-ı ṣāfı ile **revġan** ittihād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 4). [revġan,]*

reviş: *Gidiş, tarz, tavır, üslûp.*

1. Hemişe gitmedesin ḫāne-i raḳībe rüvā
Meger bu güne **reviş** ʿāşıḳa revā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 10). [reviş,]*

reviş-i şāneyi: *Tarağın gidişi, tarağın tarayışı, tarak ile taranmış olma.*

1. Jūlīdeleri pençe-i mātemle perīşān
Bilmez **reviş-i şāneyi** kākülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 6). [reviş-i şāneyi, -yi]*

reviş-i semt-i vefā: *Vefa semtinin yolu.*

1. Aʿlā bilürüm ṭarz-ı cefā bildügini
   Bilmem **reviş-i semt-i vefā** bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 2). [reviş-i semt-i vefā,]*

revnaḳ: *Çekicilik, güzellik, zarafet.*

1. Faṣīḥ **revnaḳı** ḳalmaz ṣolar bu gül-ruḫlar
   Olur füsürde-i bād-ı nefes bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [revnaḳı, -ı]*

revnaḳ: *Güzellik, parlaklık, tazelik.*

1. Revnaḳda müşābih bu kühen-ṭāḳ-ı sipihre
   Ḳandīl ile ārāste eyvān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 7). [revnaḳda, -da]*

revnaḳ-ı bahār: *Baharın güzelliği.*

1. O bülbül-i kafes-üftādeyüm bu gülşende
   Faṣīḥ bilmemişüm **revnaḳ-ı bahār** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 10). [revnaḳ-ı bahār,]*

revnaḳ-ı tāze: *Yeni bir canlılık, yeni güzellik.*

1. Şükūfelerle çemen bulsa **revnaḳ-ı tāze**
   Zemīn-i gülşeni hem-reng-i āsumān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 3). [revnaḳ-ı tāze,]*

revzen: *Pencere II gönüldeki kesik, delik.*

1. Seyre gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı iy Faṣīḥ
   Çeşmümüñ her biri bir mīnālı **revzendür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 10). [revzendür, -dür]*
2. Güşād it dil-güşā **revzenlerin** kāşāne-i ʿışḳuñ
   Faṣīḥā şerḥalarla rūşen eyle ḫāne-i ḳalbi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 10). [revzenlerin, -ler, -in]*

revzen açmak: *yara açmak, yaralamak.*

1. Yir yir ten-i ḫākīye yaḳup dāġ-ı miḥen
   Açdum o teng hücreye birḳaç **revzen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 2). [revzen,]*

revzen-i çeşme: *Gözün penceresi.*

1. Yiter delīl-i münevver bu müddeʿāya hilāl
Ḥarīm-i ḳalbe gelince ʿarûs-ı fikr-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 26). [revzen-i çeşme, -e]*

revzen-i çeşmine: *Göz penceresi.*

1. Aʿdānuñ olur **revzen-i çeşmine** Faṣīḥ
Her noḳṭa-i nesḫi ḫaṭṭ-ı beytüm bir mīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 3). [revzen-i çeşmine, -in, -e]*

revzen-i nā-beste: *Açık pencere.*

1. Çeşm-i bīdārumdan oldı rāz-ı ʿışḳum āşikār
Revzen-i nā-beste bir kāşānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 4). [revzen-i nā-beste,]*

reyb ü şek: *Işkillenme, şüphe etme.*

1. Görmekde māhı şekke düşerler şehirde ḫalḳ
Yoḳdur senüñ cemāl-i münīrüñde **reyb ü şek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 6). [reyb ü şek,]*

rezm-i suḫanüñ: *Söz savaşı. II şairlik meydanı.*

1. Sen burc-ı leṭāfet aḫterisin
Destüñde Faṣīḥ ḫāme tīġüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 10). [rezm-i suḫanüñ, -üñ]*

ribāt-ı dīdede: *Gözlerin feri, gücü, kuvveti.*

1. Cāy eyleyeli ḫayl-i ḫayāl-i zülfüñ
Ḳalmadı **ribāt-ı dīdede** ḫ∨āba meḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 4). [ribāt-ı dīdede, -de]*

ribḳa-i fermāna: *Ferman, buyruk kemendi.*

1. Cān u dilden **ribḳa-i fermāna** itmiş ser-fürū
Şāh-ı ʿışḳa gerden-i teslīm der-pīş ʿāşıḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 8). [ribḳa-i fermāna, -a]*

rifʿat: *Makam ve mertebe yüksekliği.*

1. **1.** Ḫākister eyler ʿālemi refʿ itse **rifʿatin**
   Miṣli görinmez āyīne-i mihrdür yüzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 3). [rifʿatin, -i, -n]*
2. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi zerrīn ṭınāb ile
   Eflāk ṣanma gördi şu ḳadar **rifʿatüñi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 3). [rifʿatüñi, -üñ, -i]*

rifʿāt-i cāh: *Makamının yüceliği, yüksekliği.*

1. Düstūr-ı mükerrem ü müfaḫḫam
   Aḥmed Paşa edāmehuʿllāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 106). [rifʿāt-i cāh,]*

rifʿatüñi gördi: *Yücelik, yükseklik, özellikle mevki yüksekliği görmek.*

1. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi zerrīn ṭınāb ile
   Eflāk ṣanma gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 3). [rifʿatüñi gördi,]*

rikāb: *Önünde, huzurunda.*

1. Üft ü hīz eyleyerek pāyuña düşsün luṭf it
   Ḳo **riḳābuñda** dil-i bī-ser ü bī-pā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 6). [riḳābuñda, -uñ, -da]*

rikāb: *Üzengi II divit.*

1. Ol şeh-süvār-ı esb ola ḫūbān hücūm ider
   Tā kim **rikābını** kimi kimi ʿinān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 8). [rikābını, -ın, -ı]*

riḳāb-ı dâd: *Feryat makamı.*

1. Semend-i nāzük-i yāra niçe şitāb bulınsun
   Hezār dest-i recādur **riḳāb-ı dâd** u taẓallüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 7). [riḳāb-ı dâd,]*

rind-i cem-ṭabʿa: *Cem tabiatlı derviş, kalender.*

1. Ḥased bu bezm-i fenāda o **rind-i Cem-ṭabʿa**
   Ki zer-piyāleyi hem-raġbet-i sifāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 7). [rind-i cem-ṭabʿa, -a]*

rīs: *Yara. II yaralı.*

1. Ne ẕevḳ ile bihbūd ne ġamla **rīşüz**
   Āzāde-i ḳayd-ı ecnebī vü ḫ∨īşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 1). [rīşüz, -üz]*

rīse: *Kök, ağacın kökü.*

1. Sebz ü ḫurrem olsa her dem berg ü bār-ı naḫl-i dil
   Dīdeden kesb eylemiş neşv ü nemāyı **rīşemüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 6). [rīşemüz, -müz]*
2. Āb-dār olsa nʿola nev-bāvesi naḫl-i dilüñ
   Dīdeden kesb eylemiş feyż-nümāyı **rīşemüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 8). [rīşemüz, -müz]*

riste: *İp, bağ. II ilişki, bağlantı.*

1. ʿAlāyıḳ **rişte**sini mihr-veş kesmişlerin gönder
   Beni bir nūra vāṣıl it ki yā Rab ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 4). [rişte**sini**, -si, -ni]*

riste-i āhum: *Keder ipi.*

1. Ṣubḥ u mesāda **rişte-i āhum** füzūn idüp
   Dürdāne-i sirişkümi tesbīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 3). [rişte-i āhum, -um]*

riste-i ʿaḳlın: *Akıl ipliği.*

1. Çāk-i ceyb itdi ġam-ı sūzen-i müjgānuñ ile
   Kim idüp **rişte-i ʿaḳlın** dil-i nālān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 8). [rişte-i ʿaḳlın, -ın]*

riste-i āmāl: *Emeller ipi.*

1. Çü ‘ankebūt dügümlenmez ne deñlü sa‘y itsem
   Dil-i ża‘Ìfüme pÌçÌde rişte-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 68). [rişte-i āmāl,]*

riste-i bārī: *Ince ip.*

1. Sirişk-i terle müjem oldı muntaẓam-aḥvāl
   Dizildi rişte-i bārÌke ṣanki dürr ü le’āl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 18). [rişte-i bārī,]*

2. Bu cism-i nizārumda gören mūlarımı dir
   Bir rişte-i bārÌke ki dizilmiş niçe sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 4). [rişte-i bārī,]*

rişte-i bārīke: *İnce tel.*

1. Bu cism-i nizārumda gören mūlarımı dir
   Bir **rişte-i bārīke** ki dizilmiş niçe sūzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 4). [rişte-i bārīke, -e]*

riste-i bārīke: *Ince ip.*

1. Bulurdı lezzet-i Şīrīni şīriyle Ferhād
   Dizildi **rişte-i bārīke** ṣanki dürr ü le’āl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 19). [rişte-i bārīke, -e]*

riste-i dil: *Gönül ipi, bağı. II ipi andıran gönül.*

1. Rişte-i dil oldı çün be-güsiste-i dest-i sitem
   Dīdeden rīzān olanlar dürr ü gevherdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 3). [rişte-i dil,]*

riste-i dilden: *Gönül ipliği.*

1. Baña nāz itmegi min baʿd ḳoysun çarḫ-ı hercāyī
   Çıḳardum **rişte-i dilden** dür-i baḥr-i temennāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 2). [rişte-i dilden, -den]*

riste-i dürr ü leʾāl olmış: *Cevherler ve inciler dizisi haline gelmek.*

1. Tökülmiş dāne-i ḫūy-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz dil-ārāya
Hemān her tār-ı mū bir **rişte-i dürr ü leʾāl olmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 8). [rişte-i dürr ü leʾāl olmış, -mış]*

riste-i hicrānı: *Ayrılık ipi. II ayrılık bağı.*

1. Çāk olmasun mı dāmene dek ceyb-i dil Faṣīḥ
Taṭvīl olındı **rişte-i hicrānı** nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 10). [rişte-i hicrānı, -ı]*

riste-i kāküllerüm: *Kaküllerin ipi, saç teli.*

1. Virmiş ol kāfir müselmānlar dili bīd itmeden
Sübha-i mercāna döndi **rişte-i kāküllerüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 8). [rişte-i kāküllerüm, -üm]*

riste-i lāf u güzāf: *Boş konuşma ipi, anlamsız ve yersiz sözlerin etkisi.*

1. Rişte-i lāf u güzāf ile göñül ḳayd olmaz
Mağlaṭayla güzelüm murġ-ı- Hümā ṣayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 1). [rişte-i lāf u güzāf,]*

riste-i leʾālīdür: *İncilerin dizildiği iplik, gerdanlık ipi.*

1. Derūnda tā ki meger **rişte-i leʾālīdür**
Hemīşe dürr-i hüner-rīz olur dehān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 7). [rişte-i leʾālīdür, -dür]*

riste-i lüʾlüyi: *İncilerin oluşturduğu ip gibi şekil.*

1. Dāmānuma āvīze görüp sübḥa-i eşküm
Bir **rişte-i lüʾlüyi** o şeh zīb-i leb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 4). [rişte-i lüʾlüyi, -yi]*

riste-i mıstar: *Satır çizgilerini çekmeğe yarayan ip.*

1. Devlet-i ʿışḳı Faṣīḥ ʿilm ile müşkil taḥṣīl
Rişte-i mısṭar ile murġ-ı Hümā ḳayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 10). [rişte-i mısṭar,]*

riste-i tedbīr: *Tedbir ipi II Çözüm, önlem alma.*

1. Zülf-i müşgīn tāruña nā-gāh meftūn oldum āh
   Gitdi elden **rişte-i tedbīr** Mecnūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 2). [rişte-i tedbīr,]*

riste-i ümmīdi: *Ümit ipi, ipliği, bağı.*

1. Biz **rişte-i ümmīdi** ki ḳatʿ eyledük āḥır
   Deryālara atsun güherin ḥ∨āce-i dünyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 3). [rişte-i ümmīdi, -i]*

riste-ves: *İp [yumağı] gibi.*

1. Niçe demdür dīde-dūz-ı reh-güzārum gelmedüñ
   Rişte-veş gitdükçe pīç ü tābum efzūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 4). [rişte-veş,]*

rivâyet: *Söylenti, bir haber, söz veya hadisenin hikayesi.*

1. Ḳonmış nuḳāṭ-ı şeb-nem-i ter ṣaḥf-ı güllere
   Bir bir hezār yāda getürmiş **rivāyeti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 4). [rivāyeti, -i]*

rivāyet olur: *-Bir olay, bir haber veya sözün nakledilmesi.*

1. Bu bendeñi saña bed naḳl iderse düşmenler
   Vücūd virme efendüm nice **rivāyet olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 12). [rivāyet olur, -ur]*

riyāż-ı ʿālemde: *Dünya bahçesi, dünyada.*

1. Dostum ḳāmet-i ḫırāmānuñ
   Ḳo ṣalınsun **riyāż-ı ʿālemde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 20, Mısra 2). [riyāż-ı ʿālemde, -de]*

riyāż-ı meclisüñde: *Meclis bahçesi.*

1. Riyāż-ı meclisüñde zīr-i lebdür āh u feryādum
   Ben iy gül-çehre küstāhī-i murġ-ı ʿandelīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 9). [riyāż-ı meclisüñde, -üñ, -de]*

riyāż-ı naʿīm-i derinden: *Nimet kapısının cenneti.*

1. Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ
   O kim **riyāż-ı naʿīm-i derinden** ola baʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 20). [riyāż-ı naʿīm-i derinden, -in, -den]*

riyāż-ı ravża-i ‘arş: *Gökyüzü cennetinin güzel bahçesi.*

1. **Riyāż-ı ravża-i ‘arş** āsitānuña olsun
   Cihānda tā ola ecr ü cezā her a‘māl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 83). [riyāż-ı ravża-i ‘arş,]*

rīzān: *Dökülen, akan. II yazılmak.*

1. Feyyāż-ı ezel eylemede çünki Faṣīḥā
   Rīzān ḳalemüñden dür-i deryā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 14). [rīzān,]*

rīzān eyledüm: *Akıtmak, dökmek.*

1. Faṣīḥ eşkümi ol ḥadde eyledüm rīzān
   Ki ḳaldı dīde-i ġam-dīde çün ḥabāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 9). [rīzān eyledüm, -dü, -m]*

rīzān ider: *Dökmek, akıtmak.*

1. Gāh ḫūn-ı dil gehī laḫt-ı ciger **rīzān ider**
   Mācerāmuz dīde-i giryānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 7). [rīzān ider, -er]*

rīzān itmekde: *Dökmek, saçmak.*

1. İtmekde eşk-i çeşmümi rīzān şeb-i ġamuñ
   Taḥrīk olınsa mīvesin elbet şecer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 5). [rīzān itmekde, -mek, -de]*

rīzān ola: *Dökülmek.*

1. Ṭaşup meger pul-ı şemşīrden ola rīzān
   O dem gelür mi ki seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 4). [rīzān ola, -a]*

rīzān olan: *Dökülmek.*

1. Rīzān olan şükūfeleri şāh-sārdan
   Ḳandīl uçurdı zann iderüm üstād-ı bād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 24). [rīzān olan, -an]*

rīzān olan: *Akmak, dökülmek II damlamak, yağmak.*

1. Olan rīzān felekden ḳaṭre-i bārān ḳıyās itme
   Buḫār-ı āhdan bu ḳubbe-i mīnā-nümā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 5). [rīzān olan, -an]*

rīzān olanlar: *Dökülmek.*

1. Rişte-i dil oldı çün be-güsiste-i dest-i sitem
   Dīdeden **rīzān olanlar** dürr ü gevherdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 4). [rīzān olanlar, -an, -lar]*

rīzān olur: *Dökülmek.*

1. Cūş eyleyüp āb-ı girye-i çeşme-i cān
   Āġūşuma **rīzān olur** ḳaṭre-zenān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 2). [rīzān olur, -ur]*

rīzis-i eske: *Gözyaşının dökülmesi.*

1. Virelüm **rīziş-i eşke** ruḫṣat
   Bulsun āh-ı dilimüz germiyyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 19). [rīziş-i eşke, -e]*

rīzis-i hūn-āb-ı cesm-i hasrete: *Hasretten gözün kanlı göz yaşı dökmesi.*

1. Rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ḥasrete ruḫṣat virüp
   Dest-der-ber ceyb ile dāmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 3). [rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ḥasrete, -e]*

rıżvān: *Cennetin kapıcısı olan büyük melek.*

1. İḳbāl ü şerefden bulınaydı aña bir yir
   Rāżī idi der-bān ola **Rıżvān** ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 4). [rıżvān,]*

ruʿāf-bīnī-i āhū-yı müşg: *Misk kokulu ahunun burnunun kanaması.*

1. Ruʿāf-bīnī-i āhū-yı müşg olur ḫūn-rīz
   Ḳaçan ki kākül-i pürçīnüñe ṣabā ṭoḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 9, Mısra 1). [ruʿāf-bīnī-i āhū-yı müşg,]*

rū-be-ḫāk-i tīre olup: *Kara toprağa yönelmek, düşmek.*

1. Miṣāl-i berg-i ḥazān **rū-be-ḫāk-i tīre olup**
   Ki ʿaḳıbet ola cān virme müzd-i kār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 7). [rū-be-ḫāk-i tīre olup, -up]*

rū-be-rū itdüm: *Yüz yüze getirmek II karşı karşıya getirmek.*

1. Beni tevcīh-i rūy-ı iltifātuñdan baʿīd itdüñ
   Seni āyīne ile **rū-be-rū itdüm** ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 4). [rū-be-rū itdüm, -dü, -m]*

rübūde itmege: *Kapmak, alıp kaçırmak.*

1. Faṣīḥ murġ-ı dil olmaz esīr-i dāne vü dām
   Rübūde itmege bir çeşm-i şāh-bāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 10). [rübūde itmege, -meg, -e]*

rû-fersūde: *Yüz süren.*

1. Vech-i teşbīhi budur kim müşge ḫūn-ālūdedür
   Ḫāḳ-i kūy-ı yār kim ʿuşşāḳ **rû-fersūdedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 1). [rû-fersūdedür, -dür]*

rū-gerdān olur: *Yüz çevirmek.*

1. Görse **rū-gerdān olur** āyīne-ruḫsārum benüm
   Yoḫsa bir peykān mı ḳonmış her ser-i müjgānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 3). [rū-gerdān olur, -ur]*

rūḥ: *Ruh, can.*

1. İtmesün muġber **ruḫuñ** āyīnesin her bed-nefes
   İltifātuñ çeşmine girmek neden her ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 1). [ruḫuñ, -uñ]*
2. Tārīḫini didüm niyāz iderek
   Ḳıla Firdevs-i Ḥaḳḳa **rūḥı** revān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 10). [rūḥı, -ı]*

rūḥ: *Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.*

1. Bu şām-ı tīre-i ḥasret irer mi encāma
   Cemālüñ iy **ruḫı** ḫurşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 6). [ruḫı, -ı]*
2. Ruḫları āfitābdur gūyā
   Lebi cām-ı şarābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 1). [ruḫları, -lar, -ı]*
3. Ḫalḳ ḥayrān **ruḫuñ** mütālaʿada
   Bir münaḳḳaḥ kitābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 9). [ruḫuñ, -uñ]*
4. Ruhuña mihr-veş nigāh olmaz
   Nūr-ı ḥüsnüñ niḳābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 13). [ruhuña, -uñ, -a]*
5. Ruḫuñ görsem ʿaceb mi maḥv olursa ḳaṭre-i eşküm
   Ṭulūʿ itdükde mihr olur belī elbet nihān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 5). [ruḫuñ, -uñ]*
6. Günden güne ol **ruḫları** ḫurşīde Faṣīḥüñ
   Mihrini füzūn şevḳını yā Rabb ziyād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 9). [ruḫları, -lar, -ı]*
7. Letāfet var **ruḫında** tarz-ı reftārında ḫālet var
   Ol āfetde ser-ā-pā fitne-i rūz-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [ruḫında, -ın, -da]*
8. Yāruñ **ruḫında** şanma ki zerd ebrūvānı var
   Menşur-ı ḥüsnidür o ki zerrīn nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [ruḫında, -ın, -da]*
9. Ruḫuñdan ayrılamaz ḫāl-veş süveydāmuz
   Semenderüñ beli cāy-ı ḳarārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 7). [ruḫuñdan, -uñ, -dan]*
10. İẕār-ı āteşīnüñ görse şemʿ-i pür-żiyā derler
    Şerer şanma **ruḫuñdan** āteş iy nūr-ı Ḫudā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [ruḫuñdan, -uñ, -dan]*
11. O **ruḫ** ki dāne ile dām-ı zülf ü ḫāl ṭutar
    Hezār murġ-ı dil-i zār u bī-mecāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 1). [ruḫ,]*

12. İtsem suʾāl ḥāl-i dilin gösterür Faṣīḥ
    Zülf ü **ruḫuñ** ki bāʿiṣ-i tāb u tebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 10). [ruḫuñ, -un]*
13. Ruḫ (u) alnında zülf-i ʿanber-efşānın gören ʿuṣṣāḳ
    Ṭaḳınmış bir gül-i ṣad-berg ile sünbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 3). [ruḫ,]*
14. Ḳalmaz göñülde ẕerre ḳadār ıżṭırābumuz
    Geldükce bezme ol **ruḫı** mihr-iltihābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 1). [ruḫı, -ı]*
15. İy **ruḫları** gül kec-reviş-i ḫāra mı uyduñ
    Yaʿnī güzelüm düşmen-i bed-kāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 1). [ruḫları, -lar, -ı]*
16. Sürsem **ruḫı** āb-veş zemīne
    Kim māʾil-i ḳadd-i ser-firāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 3). [ruḫı, -ı]*
17. Ḫāliyle **ruḫı** lāle-i eşküfte-i gülşen
    Ḫāmem nʾola eşkiste-şarīr olsa Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 9). [ruḫı, -ı]*
18. Ḫandān lebi dendānuña bir ġonçe-i pür-nem
    Ḫāliyle **ruḫı** lāle-i eşküfte-i gülşen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 8). [ruḫı, -ı]*
19. Yād idüp **ruḫlarını** giryeler itdüm vāfir
    Bāġ-ı ḥüsnüñ gül-i raʿnālarına virdüm su *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 5). [ruḫlarını, -lar, -ı, -n, -ı]*
20. Dil **ruḫuñ** seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
    Ḳalmaz ārāmı o kim şu gibi dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 7). [ruḫuñ, -uñ]*
21. İy **ruḫları** ḫaclet-dih-i verd-i sir-āb
    Vʾey cebhesi mānende-i māh-ı pür-ṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 1). [ruḫları, -lar, -ı]*
22. Ḫandān olımaz o **ruḫ** ki ġamdan şolmaz
    Şādān olımaz o dil ki ḳandan ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 1). [ruḫ,]*
23. Ebrūya meh-i nev **ruḫına** bedr diyüp
    Evṣāf-ı cemālinde ḳuṣūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 3). [ruḫına, -ın, -a]*
24. Didiler gül **ruḫuña** dür dişüñe
    Ṭoldı evṣāfuñ ile baḥr ile ber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 3). [ruḫuña, -uñ, -a]*

rūḥāniyān: *Alemin ruhani varlıkları, melekler.*

1. Şeb-i Miʿrācınuñ ḫāṣiyyetidür
   Ki itmişdi o şeb **rūḥāniyān** raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 2). [rūḥāniyān,]*

rūḥ-efzā: *Cana can katan.*

1. Bu **rūḥ-efzā** dem-i muʻciz -eserde itse cāʾizdür
   Dehān-ı yār gibi ġonçe āġāz-ı suḫan-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 21). [rūḥ-efzā,]*
2. Peyām-ı canib-i cānāna **rūḥ-efzādur**
   Nesīm-i gülşen-i vuṣlat dem-i Mesīḥādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 1). [rūḥ-efzādur, -dur]*

rūh-efzā olmış: *Cana can katan olmak.*

1. Ya olmış o laʿli rūḫ-efzā
   Meryem ḳucaġında misl-i ʿİsā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 19). [rūḫ-efzā olmış, -mış]*

rūḥ-fezā: *Cana can katan.*

1. Bu **rūḥ-fezā** ṭarz-ı ḫırāmı göre biʾllāh
   İy serv-i çemen sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 7). [rūḥ-fezā,]*

ruh-ı cān-ı zāra: *Inleyen, ağlayan canın yüzü[ne gülmek]*.

1. Tā key çü ġonçe çīn-i cebīn iy sitem-pesend
   Bir kerre bāri sen de **ruḫ-ı cān-ı zāra** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 8). [ruḫ-ı cān-ı zāra, -a]*

ruḫ-ı dil-berde: *Güzelin, sevgilinin yanağı.*

1. Ruḫ-ı dil-berde dil ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür
   Belī pervāne-i şemʿ-i maḥabbet dūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [ruḫ-ı dil-berde,]*

ruḫ-ı dil-berde: *Sevgilinin yanağı.*

1. Ruḫ-ı dil-berde dil ḫaṭṭ-ı ʿabīr-ālūd-düşmendür
   Belī pervāne-i şemʿ-i maḥabbet dūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 1). [ruḫ-ı dil-berde, -de]*

ruḫ-ı ferhād ü ḳays: *Mecnun ve Ferhat'ın yüzü.*

1. Ruḫ-ı Ferhād ü Ḳays pervāne
   Bezm-i ʿışḳa çerāġdur gönlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 3). [ruḫ-ı ferhād ü ḳays,]*

ruḫ-ı ḫandānın: *Gülen yüz, gülümsemesi eksik olmayan yüz, güler yüz.*

1. İtmez nigāh-ı gül **ruḫ-ı ḫandānın** isteyen
   N'eyler benefşeyi ḫaṭ-ı reyhānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 1). [ruḫ-ı ḫandānın, -ın]*

rūh-ı muṣavversin: *Surete bürünmüş ruh; göze görünür hale gelmiş ruh.*

1. Kemāl üzre ṭarāvet var ten-i pāk ü laṭīfüñde
   ʿAceb **rūḫ-ı muṣavversin** ʿaceb nūr-ı mücessemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 6). [rūḫ-ı muṣavversin, -sin]*

ruḫ-ı nevāziş: *Gönül alma, iltifat etme.*

1. Erbāb-ı ṭabīʿat ehl-i dāniş
   Anda göremez **ruḫ-ı nevāziş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 82). [ruḫ-ı nevāziş,]*

ruh-ı niyāzı: *Yalvarma, dua yanağı. II yalvararak yüzünü yere koymak, can ü gönülden istemek.*

1. Ruḫ-ı niyāzı sürüp ḫāke cū çemen-be-çemen
   Nihāl-i ḳaddüñ ider cüst ü cū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 1). [ruḫ-ı niyāzı, -ı]*
2. Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine
   Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [ruḫ-ı niyāzı, -ı]*

ruḫ-ı niyāzı sürem: *Yalvarmak için yüz sürmek.*

1. Göz açdurursa baña ger bu rūzgār-ı şedīd
   Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [ruḫ-ı niyāzı sürem, -em]*

ruh-ı pür-tābını: *Parlak, parlayan yanak.*

1. Görüp çeşm ü **ruḫ-ı pür-tābını** seyr itdüm ol māhuñ
   Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 7). [ruḫ-ı pür-tābını, -ın, -ı]*

ruḫ-ı pürtābuña: *Parlak, parlayan yanak.*

1. Vaṣf-ı şāyestegī-i ḥüsnüñi aʿlā bilürin
   Ruḫ-ı pürtābuña ne mihr ne ḫod māh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 4). [ruḫ-ı pürtābuña, -uñ, -a]*

ruḫ-ı rengīn-i yāra: *Sevgilinin parlak yanağı.*

1. Ruḫ-ı rengīn-i yāra gelmiş ḫaṭ
   Zengiyān Rūma eylemiş şeb-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 5). [ruḫ-ı rengīn-i yāra, -a]*

rūḥ-ı revān: *(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.*

1. Tuḥfe-i cānı şeh-i ʿişveñe itdüm ihdā
   Anı maʿẕūr ṭut iy **rūḥ-ı revān** az ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 4). [rūḥ-ı revān,]*

rūḥ-ı revān: *Yaşam kaynağı. II sevgili.*

1. Dilde ʿışḳ-ı leb-i cānān bir olur
   Tende iy **rūḥ-ı revān** cān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 2). [rūḥ-ı revān,]*

rūḥ-ı revān: *Yürüyen, su gibi akıp giden ruh II Tenden soyutlanmış ruh, fiziki aleme ait her türlü eksikliklerinden beri.*

1. Niçe çāk itmeyeyüm ceyb ile dāmānı niçe
   Geçdüm iy **ruḫ-ı revān** cāme degül cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 6). [ruḫ-ı revān,]*

rūḥ-ı revānum: *(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.*

1. Baña telḫ oldı ʿayş-ı zindegānī-i cihān sensüz
   Gerekmez sensüz iy **rūḥ-ı revānum** cism ü cān sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 32, Mısra 2). [rūḥ-ı revānum, -um]*

rūḥ-ı revānum: *Yürüyen ruh, bedenden ayrılmış ruh, mücerred ruh.*

1. Ben ʿāşıḳum tekellüf-i pīrāhen istemem
   Ser-tā-be-pāy **rūḥ-ı revānum** ten istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 2). [rūḥ-ı revānum, -um]*

rūḥ-ı revānumdan: *(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.*

1. Gerekmez būs-ı leb zehr olsun ol **rūḥ-ı revānumdan**
   Netice acı sözlerle uşandum ṭatlı cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 60, Mısra 1). [rūḥ-ı revānumdan, -um, -dan]*

rūḥ-ı revānuñ: *(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.*

1. Cūy-ı eşkümde nihāl-i ḳaddini seyr eylegil
   Baḳ bu bir āb-ı ṣāfa **rūḥ-ı revānuñ** naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 8). [rūḥ-ı revānuñ, -uñ]*

ruḥ-ı rūşenüñ: *Parlak yanak.*

1. İrdi ḫazān tāze gül-i gülşenüñ daḫı
   Ḫaṭ geldi ṭāb-dār **ruḫ-ı rūşenüñ** daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 1). [ruḫ-ı rūşenüñ, -üñ]*

ruḫ-ı sāde-dil: *Temiz kalpli sevgilinin yanağı. II temiz kalpli sevgili.*

1. Zebān-ı ehl-i dilde güft ü gūy-ı ṣubḥ u şeb ekser
   Ruḫ-ı sāde-dil āzāde-i cām-ı bādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 4). [ruḫ-ı sāde-dil,]*

ruḫ-ı şāhid-i sipihrde: *Sema güzelinin yanağı.*

1. Olurdı sāde ruḫ-ı şāhid-i sipihrde ḫāl
   Olaydı sāye-i bām-ı refīʿuña manṣūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 54). [ruḫ-ı şāhid-i sipihrde, -de]*

rūḫ-ı şerīfine: *Şerefli, kutsal; temiz, soylu ruhu. II "şerif" aynı zamanda Hz. Muhammed'in (s.a.v.) torunu Hasan'ın soyundan gelenlere ve Mekke emirlerine verilen bir unvan.*

1. Ola **rūḫ-ı şerīfine** raḥmet
   Be-ḫākk-ı ẕāt-ı pāk-i Rabb-i nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 13). [rūḫ-ı şerīfine, -in, -e]*

ruḥ-ı terde: *Parlak, pürüzsüz yanak.*

1. Gül-berg üzre sünbül-i ġarrā ṣanur gören
Kāküllerin ki yār **ruḫ-ı terde** gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [ruḫ-ı terde, -de]*

ruḫ-ı yār: *Sevgilinin yanağı.*

1. Dem-i laṭīf ü feraḥ-baḫş-ı ṣubḥ u şām-ı bahār
Virür nişāne-i gīsū vü ḥālet-i **ruḫ-ı yār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 2). [ruḫ-ı yār,]*

ruḫ-ı yāra: *Sevgilinin yanağı.*

1. Baḳduḳca **ruḫ-ı yāra** niyāz eylerüm elbet
Ṭūṭī gibi mirʾāt ile güftār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 5). [ruḫ-ı yāra, -a]*

ruḫ-ı yārdan: *Sevgilinin yanağı.*

1. Ḫaṭṭ-ı siyeh olurdı **ruḫ-ı yārdan** cüdā
Olsaydı sāye-i mihr-i pür-envārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 1). [ruḫ-ı yārdan, -dan]*

ruḫsār: *Yanak, yüz.*

1. Nʿola **ruḫsārına** cān atsa dil-i sūzende
Murġ-ı pervānenüñ elbet hevesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 7). [ruḫsārına, -ın, -a]*
2. Ruḫsārı üzre sāye-i zülfi düşüp çü dūd
Ol şemʿ-i bezm-i ḥüsni siyeh-çerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [ruḫsārı, -ı]*
3. Dilde her dem kākül ü **ruḫsārıdur** endīşemüz
Sünbül ü gülden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 1). [ruḫsārıdur, -ı, -dur]*
4. Görüp **ruḫsārı** üzre kākülin dil murġı bend olmuş
ʿAcebdür āteş-i sūzende üzre āşiyān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 3). [ruḫsārı, -ı]*
5. Görüp **ruḫsārı** üzre tār tār-ı zülf-i cānānum
Ḳıyās itdüm Faṣīḥā tel kafesde āl ṭūṭīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 10). [ruḫsārı, -ı]*
6. Ḫalḳa ḫalḳa kākül-i dil-ber degül **ruḫsārda**
Tūde tūde sünbül-i terdür yatur gül-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 1). [ruḫsārda, -da]*
7. Seyr it emvāc-ı sirişk-i al ile **ruḫsārumı**
Baḳma hergiz rūy-ı baḥr-i bī-kerānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 5). [ruḫsārumı, -um, -ı]*

8. Baña besdür al **ruḫsārı** siyeh kākülleri
   Bāġ-bān başına çalsun gülleri sünbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 1). [ruḫsārı, -ı]*
9. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende üzre dūd
   Ruḫsāruñ üzre itse nʾola ḫaṭṭ-ı nev vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 1). [ruḫsāruñ, -uñ]*

ruḥsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānāndan: *Sevgilinin cihanı aydınlatan yanağı.*

1. İki **ruḫsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānāndan** ḥicāb eyle
   Felek germ olma dünyāya yiter bir āfiṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 3). [ruḫsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānāndan, -dan]*

ruḫsārı gül: *(sevgilinin) yanağı gül gibi, gül yanaklı olan sevgili.*

1. Kendi gül **ruḫsārı gül** başında gül destārı gül
   Eylemiş ṣunʿ-ı Ḫudā ser-tā-be-pā dil-dārı gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 44, Mısra 1). [ruḫsārı gül,]*

ruhsār-ı nigūña: *Tersine dönmüş, döndürülmüş yanak, yüz.*

1. Rāz-ı ġam-ı ʿışḳı ḫod tebāh eylemedüm
   Ruḫsār-ı nigūña bed-nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 1). [ruḫsār-ı nigūña,]*

ruḫsāruñ üzre: *Yüzüne karşı, yüzüne.*

1. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende üzre dūd
   Ruḫsāruñ üzre itse nʾola ḫaṭṭ-ı nev vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 1). [ruḫsāruñ üzre,]*

ruḫsār-veş: *Yanak gibi, yanak benzeri.*

1. Görmedüm bir verd-i raʻnā ol iki **ruḫsār-veş**
   Almadum bir sünbül-i ter ol iki gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 1). [ruḫsār-veş,]*

ruḫṣat: *İzin, müsaade.*

1. Bu cūş-ı eşk-i dem-ā-dem bu sūz-ı āh ile bir dem
   Ġubār-ı dergeh-i yārı penāha **ruḫṣatumuz** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 6). [ruḫṣatumuz, -umuz]*
2. Eksilmese envār-ı ruḫ-ı pür-ṭābuñ
   ʿUşşāḳa nigāha **ruḫṣat** iḥsān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 2). [ruḫṣat,]*

ruhsat olsa: *Izin vermek, üzerinde hakka sahip olmak.*

1. Düş pāyına girye-i niyāz it
   Ol ṣadr-ı güzin kʾolurdı der-bān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 92). [ruḫṣat olsa, -sa]*

ruhsat olsa: *İzin, müsaade olması.*

1. Ol ṣadr-ı güzin kʾolurdı der-bān
   Dergāhına **ruḫṣat olsa** Keyvān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 92). [ruḫṣat olsa, -sa]*

ruhsat olur: *Izin almak.*

1. Ne bir nigāha neʿarẓ-ı niyāza **ruḫṣat olur**
   O tünd-meşrebe bilmem nice şikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 1). [ruḫṣat olur, -ur]*

ruhsat vir: *İzin vermek, müsaade etmek.*

1. Zebān-ı şekveye **ruḫṣat vir** iy Faṣīḥ meger
   Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 9). [ruḫṣat vir,]*

ruhsat virdi: *İzin vermek, müsaade etmek.*

1. Raḥm idüp gāhi nigāh itmege virdi ruḫṣat
   N'eylesün bu dil-i dīvāneye cānāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 7). [ruḫṣat virdi, -di]*

ruhsat virelüm: *İzin vermek, müsaade etmek.*

1. Virelüm rīziş-i eşke ruḫṣat
   Bulsun āh-ı dilimüz germiyyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 19). [ruḫṣat virelüm, -elüm]*

ruḫṣat virme: *Izin vermek, müsaade etmek.*

1. Virme ruḫṣat çeşm-i ser-mest-i nigāh-āmūzuña
   Meclis-i meydür ṣaḳın kim keşf-i esrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 7). [ruḫṣat virme, -me]*

ruḫṣat virme: *İzin vermek, müsaade etmek.*

1. Ḫ∨āba varsun hele ol gözleri mestāne Faṣīḥ
   Virme ruḫṣat ḥaẕer it dīde-i giryāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 10). [ruḫṣat virme, -me]*

ruḫṣat virüp: *İzin vermek, müsaade etmek.*

1. Rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ḥasrete **ruḫṣat virüp**
   Dest-der-ber ceyb ile dāmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 3). [ruḫṣat virüp, -üp]*

ruḫṣat virürsem: *İzin vermek, müsaade etmek.*

1. Feyż-ı ṣad-ebr-i bahārı baḫş ide bāġa Faṣīḥ
   Bir seḥer **ruḫṣat virürsem** dīde-i giryānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 10). [ruḫṣat virürsem, -ür, -sem]*

ruḫṣat-dih olup: *Izin verilmiş olmak, müsaade edilmek.*

1. Ruḫṣat-dih olup serzeniş itdürme Faṣīḥa
   Lāyıḳ mıdur aġyār o suḫan-dānā ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 9). [ruḫṣat-dih olup, -up]*

ruḫṣat-dih-i niyāz: *Duaya izin verilmiş.*

1. Ne deñlü olsa da **ruḫṣat-dih-i niyāz** ol ṣūḫ
   Ḥicāb-ı ʿışḳ yine müddeʿāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 3). [ruḫṣat-dih-i niyāz,]*

ruḫṣat-ı cevlān: *Gezinme izni. II rahat hareket edebilme alanı.*

1. Teng olmadıya vādī-i pehnā-yı maʿānī
   Vir edhem-i ṣūḫ-ı ḳaleme **ruḫṣat-ı cevlān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3,*

Mısra 15). [ruḫṣat-ı cevlān,]

ruḫuñ: *Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.*

1. Nūş-ı mey eyledükçe **ruḫuñ** tāb-dār olur
   Āteş ʿacebdür āb görüp şuʿle-bār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 1). [ruḫuñ,]*

rūḥ-veş: *Ruh gibi, can gibi.*

1. Süvār u ger piyāde **rūḥ-veş** terk-i vücūd eyler
   Bu natʿ-ı ġamda sırr olmaz senüñ ferzāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 7). [rūḥ-veş,]*

rūm: *Anadolu toprakları.*

1. Saña maḫṣūṣ bu vādīde ġazel ṭarḥı Faṣīḥ
   Suḫan-ı rast bu kim **Rūmda** Ḥassān'sın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 10). [rūmda, -da]*

rūm: *Anadolu II Yanak.*

1. Ruḫ-ı rengīn-i yāra gelmiş ḫaṭ
   Zengiyān **Rūma** eylemiş şeb-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 6). [rūma, -a]*

rūmili: *Rumeli, Anadolu.*

1. Yaʿnī biri **Rūmili** kenārı
   Bāl itdi gören kenār-ı yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 11). [rūmili,]*

rümūz: *İşaretler, remizler, ince nükteler, manası gizli olan işaretler.*

1. Leb-i ṭaḳrīre āşinā olmaz
   Her beyānı **rümūzdur** ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 4). [rümūzdur, -dur]*

rūşen: *Parlak II güzel.*

1. Rūşen bu ki āfiṭāb-ı ẕātuñ
   İy maẓhar-ı ḥüsn-i ḥüsn-i aḫlāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 34). [rūşen,]*

rūşen eyle: *Açmak, göstermek.*

1. Güşād it dil-güşā revzenlerin kāşāne-i ʿışḳuñ
   Faṣīḥā şerḥalarla **rūşen eyle** ḫāne-i ḳalbi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 9). [rūşen eyle,]*

rūşen eyledi: *Aydınlatmak.*

1. Cān ʿışḳ ile buldı pertev-i rūḫānī
   Hem eyledi dil ʿışḳ ile rūşen cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 2). [rūşen eyledi, -di]*

rūşen günüm: *Parlak, aydınlık gün.*

1. Felek bir dāġ yaḳduñ cāna kim dūd-ı siyāhından
   Baña **rūşen günüm** çün şām-ı ḥasret tīre-nāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 36). [rūşen günüm, -üm]*

rūşen ider: *Aydınlatmak.*

1. Şevḳ-ı rūyuñla olan dāġını ʿarż itse Faṣīḥ
   ʿĀlemi **rūşen ider** mihr-i cihān-tāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 10). [rūşen ider, -er]*
2. Feyż-ı şarāb-ı nāb virüp āb u tāb-ı ruḫ
   Bezm-i cihānı **rūşen ider** āfiṭāb-ı ruḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 11, Mısra 2). [rūşen ider, -er]*

rūşen mi oldurdı: *Aydınlanır mıydı?.*

1. Sen olmasañ iy meh-i hidāyet
   Rūşen mi oldurdı heft-ṭārem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 20). [rūşen mi oldurdı, -dur, -dı]*

rūşen olmamışdı: *Parlak olmak, aydınlık olmak.*

1. Ki **rūşen olmamışdı** şemʿ-i ḫurşīd ile ʿālemler
   Derūna ol zemān yakmışdı dāġ-ı mihrüñ ol meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 4). [rūşen olmamışdı, -ma, -mış, -dı]*

rūşenā-baḫş-i ceşm-i aʿmādur: *Kör gözleri aydınlatan.*

1. ʿIşḳ bir ṭūṭiyā-yı ʿibretdür
   Rūşenā-baḫş-i çeşm-i aʿmādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 34). [rūşenā-baḫş-i çeşm-i aʿmādur, -dur]*

rūşen-i kuhl-i belāġat it: *Belagat sürmesiyle aydınlat.*

1. Çeşm-i ümīdi **rūşen-i kuḥl-i belāġat it**
   Ḳoy pāy-ı kilk-i naẓm-ı Faṣīḥa ser-i niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 10). [rūşen-i kuḥl-i belāġat it,]*

rūşen-i şāneyi: *Tarağın parlaklığı.*

1. Jūlīdeleri pençe-i mātemle perīşān
   Bilmez reviş-i şāneyi kākülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 6). [rūşen-i şāneyi,]*

rūşenī-i mihri: *Güneşin parlaklığı.*

1. Faṣīḥ eylemek evṣāf-ı rūy-ı zībāsın
   Cihāna **rūşenī-i mihri** itmedür taʿrīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 10). [rūşenī-i mihri, -i]*

rūşeni-i revzen: *Pencere aydınlığı.*

1. Ġam-ḫānesinde **rūşeni-i revzen** istemem
   Şemʿ-i münīr-i mihr fürūġ-ı derūn yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 8). [rūşeni-i revzen,]*

rūşenī-i rūz: *Günün aydınlığı.*

1. Baña eyyām-ı hecrüñ hep berāber gösterür cānā
   Ki sensüz **rūşenī-i rūz** u tārīkī-i şeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 8). [rūşenī-i rūz,]*

rūşen-zebānī-i nigeh: *Bakışın fasih dili, bakışın açık ve anlaşılır sözcülüğü.*

1. Recā-yı vaṣl içün cānāneye taḥrīk-i leb bilmem
   Merām izhārına **rūşen-zebānī-i nigeh** besdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 5). [rūşen-zebānī-i nigeh,]*

rüstem: *Şehname'de adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak sıkça kullanılmaktadır.*

1. Zülfi bir ejderdür itmiş niçe **Rüstemler** zebūn
   Çeşmi bir āhūdur olmış şīrler naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [rüstemler, -ler]*
2. Yıḳılmış bir nigehle Ḳahramān u Zāl u **Rüstemler**
   Hezār aḥsente zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 8). [rüstemler, -ler]*
3. Meydān-ı naẓm u neṣrde gül-bāng-i ṣavletüm
   Rüstemler itse güş eger zehre-çāk ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 9). [rüstemler, -ler]*

rüstem-i destān: *Destan'ın Rüstem'i. (Şehname'nin meşhur kahramanlarından olan Zaloğlu Rüstem'e babası Zal'ın "Destan" lakabından dolayı "Rüstem-i Destan " denilmiştir).*

1. İtmiş hezār bāzūyı bī-fer kemān-ı ʿışḳ
   Dest-i ġamında **Rüstem-i Destān** zebūn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 5). [rüstem-i destān,]*

2. Meydān-ı ceng-i ʿışḳda ednā zebūnumuz
   Virse ʿaceb mi **Rüstem-i Destānlara** cevāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 7). [rüstem-i destānlara, -lar, -a]*

rüstem-i ʿışḳuñ: *Rüstem gibi aşk. II aşkın güçlü, kuvvetli olanı.*

1. Rām olınca ʿāşıḳa çoḳ çille-i ġam çekdürür
   Rüstem-i ʿışḳuñ çekilmez bir kenārıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 8). [rüstem-i ʿışḳuñ, -uñ]*

rütbe: *Makam, derece.*

1. Kemāl-i ḥüsnüñi şiʿrümden añla kim ṭūṭī

Ṣafā-yı āyīnesi **rütbesince** gūyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 6). [rütbesince, -since]*

2. Vaṣṣāfıyam ol pādişeh-i kişver-i ʻilmüñ
   Kim **rütbesidür** rütbe-i vālā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 32). [rütbesidür, -si, -dür]*
3. Manşūr-veş irgüren kemāle kāruñ
   Aʿlā bilünür **rütbesi** el-ḥaḳ dāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 79, Mısra 2). [rütbesi, -si]*
4. İy **rütbesi** lā-mekāndan ʻālī
   Sübḥānaʾllāh zihī meʾālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 61). [rütbesi, -si]*

rütbe-i ʿālem: *Dünyanın rütbesi, mertebesi.*

1. Yoḳ manşıb-ı ḥayāta daḫı iʿtibārumuz
   Bālā vü pest **rütbe-i ʿālem** ne kārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 1). [rütbe-i ʿālem,]*

rütbe-i ʿālīyi: *Yüksek mertebe.*

1. İṣābet itdi göñül ḳadd-i yārı sevmekde
   Aña bu **rütbe-i ʿālīyi** hep sezā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 6). [rütbe-i ʿālīyi, -yi]*

rütbe-i taḥsīn: *Güzel bulup takdir etme, övme, alkışlama rütbesi. II Eskiden okullarda iyi ve çalışkan öğrencilere verilen bir değerlendirme notu ve bunun belgesi.*

1. Her söz bulımaz **rütbe-i taḥsīn** ü ḳabūl
   Her şiʿr-i bed olmaz āferīne ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 3). [rütbe-i taḥsīn,]*

rütbe-i taḥsīni: *Güzel bulup takdir etme, övme, alkışlama rütbesi. II Eskiden okullarda iyi ve çalışkan öğrencilere verilen bir değerlendirme notu ve bunun belgesi.*

1. Her suḫan **rütbe-i taḥsīni** bulur mı çü Faṣīḥ
   Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [rütbe-i taḥsīni, -i]*

rütbe-i vālā-yı maʻānī: *Manaların yüksek makamı.*

1. Vaṣṣāfıyam ol pādişeh-i kişver-i ʻilmüñ
   Kim rütbesidür **rütbe-i vālā-yı maʻānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 32). [rütbe-i vālā-yı maʻānī,]*

rūy: *Yüz, çehre.*

1. Zülfin oḫşa **rūyın** öp bāġ-ı cemālinden Faṣīḥ
   Gāh sünbül-çīn-i şevḳ ol gāh şeftālū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [rūyın, -ın]*
2. Zülfin ṭaġıtdı **rūyına** yār-ı dilīrimüz
   Zīr-i seḥāba girdi o bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 1). [rūyına, -ın, -a]*
3. Ol ḫāl-i siyehle midür aṣḥāb-ı cemālüñ
   Peyġamber-i ḥüsn olduġına muʿcize **rūyuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 5). [rūyuñ, -un]*
4. Gehi ḳan aġlaruz geh **rūyumuz** zerd eylerüz ġamla
   Faṣīḥā geçmişüz dehrüñ ḫazānından baharından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 9). [rūyumuz, -um, -uz]*
5. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḫşī âhū
   Seyr idüp **rūyını** ṣandum o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 3). [rūyını, -ı, -n, -ı]*
6. Sikender āyīnesi **rūyı** laʿli āb-ı Ḫıżırdur
   N'ola iderse şeh-i baḥr ü berri ʿabd-i kemīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 5). [rūyı, -ı]*
7. Rūyumdan eşk-i çeşm-i terüm germ aḳar müdām
   Zer maʿdeninden uġrayan āb-ı revān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 3). [rūyumdan, -um, -dan]*
8. Dil fikr-i cemālüñle ṣolup **rūy** gibi
   Ten derd-i miyānuñla ḳalup mūy gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 1). [rūy,]*

9. Dirlerse n’ola **rūyuma** ṣu altunı
Olmaḳda hemīşe giryeden ġarḳa-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 4). [rūyuma, -um, -a]*

rūy-ı ʿadāvet: *Düşmanlık yüzü; düşmanlık görüntüsü.*

1. Āyīnemüzde **rūy-ı ʿadāvet** mi gördi yār
Bilmem Faṣīḥ vechi nedür bu teġāfülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 9). [rūy-ı ʿadāvet,]*

rūy-ı āşinā: *Tanıdık, bildik yüz.*

1. Mehebb-i feyż-ı Ḫudādan esüp nesīm-i vifāḳ
Kenār-ı kāma irüp **rūy-ı āşinā** gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 8). [rūy-ı āşinā,]*
2. Sıḳlet-i bīgāneden ol şūḫ isterse ḫalāṣ
Meclise geldükçe **rūy-ı āşinā** göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 8). [rūy-ı āşinā,]*

rūy-ı āsitān-ı lutf-ı rabbānī: *Allah'ın cömertlik eşiğinin yüzü.*

1. Duʿā-yı imtidād-ı devletüñ vird-i zebān ile
Olup fersūde-rūy-ı āsitān-ı luṭf-ı Rabbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 88). [rūy-ı āsitān-ı lutf-ı rabbānī,]*

rūy-ı baḥr-i bī-kerānuñ: *Sınırsız, kıyısız denizin yüzü.*

1. Seyr it emvāc-ı sirişk-i al ile ruḫsārumı
Baḳma hergiz **rūy-ı baḥr-i bī-kerānuñ** naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 6). [rūy-ı baḥr-i bī-kerānuñ, -uñ]*

rūy-ı çemen: *Çimenliğin sathı; çimenlik.*

1. Şermende itdi gülleri tāb-ı cemāl-i yār
Bir güne daḫı **rūy-ı çemen** reng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 4). [rūy-ı çemen,]*

rūy-ı dil: *Yumuşak yüz.*

1. Besdür aġyāra bu deñlü **rūy-ı dil** iy māh bes
Baña da āyīne-i ruḫsārıñı ṣun bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 1). [rūy-ı dil,]*

rūy-ı dil: *Gönlün yumuşak, merhamet dolu yüzü.*

1. İşüñ hep **rūy-ı dil** göstermedür bīgāne vü yāra
   Seni āyīne-veş herkesle cānā āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 3). [rūy-ı dil,]*
2. Bir **rūy-ı dil** mi görmedi bilmem bahārdan
   Çıḳdı seḥer ḥarīm-i çemenden ṣabā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 5). [rūy-ı dil,]*

rūy-ı dil: *Gönül yüzü. II yumuşak yüz.*

1. Görmek olurdı **rūy-ı dil** ol mihr-i nāzdan
   İtse eşer niyāz-ı dil-i ʿan-ṣamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 3). [rūy-ı dil,]*

rūy-ı dil-ber: *Güzelin, sevgilinin yüzü.*

1. Yine nūş-ı mey itmiş **rūy-ı dil-ber** āl āl olmış
   Baḳılmaz ʿārıż-ı pür-tābına mihr-i cemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 1). [rūy-ı dil-ber,]*

rūy-ı dil-beri: *Sevgilinin yüzü.*

1. Tā-key bu ṭaʿna gösterelüm **rūy-ı dil-beri**
   İskāt idelüm seni zāhid kitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 3). [rūy-ı dil-beri, -i]*

rūy-ı dil-dārı: *Sevgilinin yüzü.*

1. Bir iki cām-ı meyle gül gül itseñ **rūy-ı dil-dārı**
   Yine sāḳī o gül-zār-ı cemāle zīb ü fer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 3). [rūy-ı dil-dārı, -ı]*

rūy-ı gül-sitān: *Gül bahçesinin yüzü.*

1. Açılsa feyż-ı nesīm-i seḥerle ġonçe-i ter
   Güşāde olsa yine **rūy-ı gül-sitān** görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 6). [rūy-ı gül-sitān,]*

rūy-ı ḥazāndur: *Sonbahar yüzü. II solgun, kederli yüz.*

1. Hemīşe ʿışḳuñ ile dāġ dāġdur sīnem
   Ne-dīde-rūy-ı ḫazāndur bahār-ı gül-zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 4). [rūy-ı ḫazāndur,]*

rūy-ı heves: *Heves ve arzulamanın yüzü.*

1. Zeng-i ümmīd ü recādan ṣāfdur āyīnesi
   ʿĀşıḳ-ı pākīze-dil **rūy-ı heves** bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 12). [rūy-ı heves,]*

rūy-ı iltifāt: *İltifat yüzü göstermek, hoş karşılamak, iltifatta bulunmak.*

1. Ġayra güşāde āyīne-veş **rūy-ı iltifāt**
   Baña gelince çīn ile pür cebhe-i ġażab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 3). [rūy-ı iltifāt,]*

rūy-ı ʿıyd: *Bayram yüzü. II sevinç, mutluk hissiyatı.*

1. Mānend-i ṭıfl-ı mektebi āzād-ı ġam olup
   Olmaḳ müyesser olmadı ḫandīde **rūy-ı ʿıyd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 4). [rūy-ı ʿıyd,]*

rūy-ı maḥabbet: *Sevgi, yakınlık göstermek, ilgilenmek.*

1. Eylemeseñ de tekellüm olmazuz āzürde-kām
   Senden iy āyīne-ruḫ **rūy-ı maḥabbet** ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 6). [rūy-ı maḥabbet,]*
2. Olur yüz vech ile **rūy-ı maḥabbet** cilve-ger anda
   Faṣīḥ itdükçe mirʾāt-ı dili dil-dār ṣad-pāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 9). [rūy-ı maḥabbet,]*

rūy-ı mihr: *Güneş yüzü. II aydınlık, refah.*

1. Mirʾ āt-ı felek çoḳ itdi devrān
   Göstermedi **rūy-ı mihr** bir ān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 172). [rūy-ı mihr,]*

rūy-ı niyāz: *Temenna (büyüğe karşı baş eğme, eşik öpme vb. hareketler) yüzü.*

1. Çoḳ ḫāk-i zemīne ḳonmaya **rūy-ı niyāz**
Bīhūde yire gevher-i nāz itme telef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 3). [rūy-ı niyāz,]*

rūy-ı pür-melālüm: *Gam ve kederle dolu yüz.*

1. O ser-fütāde-i ‘ışḳum ki ḫāk-i pāke düşelden
Miṣāl-i naḳş-ı ḳadem **rūy-ı pür-melālüm** alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 6). [rūy-ı pür-melālüm, -üm]*

rūy-ı rāḥatumuz: *Rahat yüzü (görmemek).*

1. Cebīni ṣūret-i zāhirde ṣāfī çīn-i kederden
Baḳılsa āyīne-i dilde **rūy-ı rāḥatumuz** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 33, Mısra 2). [rūy-ı rāḥatumuz, -umuz]*

rūy-ı riyā: *İki yüzlü.*

1. Yoḳ **rūy-ı riyā** bu cān-ı ʿayyāşumda
Ol pādişeh-i cemale sā-bâşumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 2). [rūy-ı riyā,]*

rūy-ı ṣafā: *Mutluluk yüzü.*

1. Eyledüm ṣarf-ı nigāh-ı dīde-i ʿibret Faṣīḥ
Görmedüm āyīnesinde kimsenüñ **rūy-ı ṣafā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 10). [rūy-ı ṣafā,]*

rūy-ı ṣafḥa-i āb: *Su sayfasının yüzü.*

1. Didüm Sīmurġ **rūy-ı ṣafḥa-i āb** üzre naḳş olmış
Görince iy Faṣīḥ ol keşti-i ṣad-reng ü elvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 9). [rūy-ı ṣafḥa-i āb,]*

rūy-ı ümīdin: *Ümit yüzü.*

1. Yine mir’āt-ı āb-ı ṣāfa ‘aks-endāz olup güller
Görür **rūy-ı ümīdin** bülbülān ber-vech-i āsānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 6). [rūy-ı ümīdin, -in]*

rūy-ı verd-i ḫandānı: *Gülen gülün yüzü.*

1. Ḫabāb eyler mey-i gül-gün ile lebrīz cām üzre
   Görenler cā-be-cā şeb-nemle **rūy-ı verd-i ḫandānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 24). [rūy-ı verd-i ḫandānı, -ı]*

rūy-ı viṣāl: *Sevgiliye kavuşma yüzü.*

1. Olur ġubār-ı kederden züdūde āyīnemüz
   Faṣīḥ eger ki görülmek olursa **rūy-ı viṣāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 10). [rūy-ı viṣāl,]*

rūy-ı yār: *Sevgilinin yüzü.*

1. Baḳ **rūy-ı yār** yāresine ṣunʿ-ı Ḥaḳḳı gör
   Māh-ı bedirde muʿciz-i envār-ı şaḳḳı gör *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 22, Mısra 1). [rūy-ı yār,]*

rûy-ı zemīne döşendi: *Yeryüzüne serilmek, düzmek, hazırlamak.*

1. Ṣanur gören ki şeh-i nev-bahār içün gūyā
   BasÌṭ-ı rûy-ı zemÌne döşendi aṭlas-ı āl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 8). [rûy-ı zemīne döşendi,]*

rūyını derhem itdi: *Yüzünü buruşturmak, yüzünü asmak.*

1. İtdi bī-ṭāḳat olup rūyını derhem kāġız
   Görinen ṣanma şiken derd-i dili sebt idicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 8). [rūyını derhem itdi, -di-uñ, -ı]*

rūyuñ: *Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.*

1. Seni gördükde dīdem ʿālemi ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler
   Olup iy nūr-ı çeşmüm görmesem **rūyuñ** cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 4). [rūyuñ,]*

rūz: *Gündüz II gün.*

1. Tā böyle tīre olmaz idi **rūzumuz** Faṣīḥ
   Ḫ∨āb olsa çeşm baḫt-ı siyeh-kārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [rūzumuz, -umuz]*
2. Māhı ẓulmet-fürūzdur ʿışḳuñ
   Şebi gūyā ki **rūzdur** ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 2). [rūzdur, -dur]*
3. Eşk-i terümüzden bilinür **rūzumuz** elbet
   İdrāk olınur ṭāliʿümüz kevkebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 3). [rūzumuz, -umuz]*

4. Tāb-ı miḥnetle **rūzı** itdi güẕer
   Ẓulmet-i ġamla geçdi tīre-şebi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 9). [rūzı, -ı]*

rūz u şeb: *Gündüz ve gece.*

1. Rūz u şeb āh ile eyyāmum siyeh-fām itdiler
   Bu perī-ruḫsārlar ṣubḥum benüm şām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 1). [rūz u şeb,]*
2. Rūz u şeb n'ola fiġān eylese giryān olsa
   Dil alışmadı ġam u ġuṣṣa-i hicrāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 3). [rūz u şeb,]*
3. Ġamıyla giryelerüm **rūz u şeb** bilür bilürüm
   Bu mācerāları ol māh hep bilür bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 46, Mısra 1). [rūz u şeb,]*

rūz u seb: *Gündüz ve gece.*

1. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan olmaz **rūz u şeb** māʾil
   Sen iy ḫurşīd-rū ammā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 7). [rūz u şeb,]*

rūz u seb: *Gece gündüz ‖ sürekli, her zaman.*

1. Eyleyüp dīdeyi muʿtād-ı bükā
   Rūz u şeb görmeyelüm ḫ∨āb-ı şafā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 26). [rūz u şeb,]*

rūz u seb: *Gündüz ve gece.*

1. Bu ʿālem **rūz u şeb** bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz hīç
   Gice pervāne per-sūzān ider bülbül seḥer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 3). [rūz u şeb,]*

rūz u seb: *Gündüze ve gece.*

1. ʿAceb mi **rūz u şeb** giryān olup çün pīr-i Kenʿānı
   Aḳıtsam çeşm-i terden Nīl-veş seyl-i firāvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 1). [rūz u şeb,]*

rūz u sebde: *Gündüz ve gece.*

1. ʿĀşıḳuz ol āfitāb-ı meh-cebīne ʿāşıḳuz
   Rūz u şebde girye vü āh eylemekdür pīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 8). [rūz u şebde, -de]*

rūz u şebümüzden: *Gündüz ve gece.*

1. Bī-girye vü efġān güẕerān itmedi bir dem
   Var ḥaẕẕ u ṣafāmuz hele **rūz u şebümüzden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 8). [rūz u şebümüzden, -ümüz, -den]*

rūz-baḫş-ı gürisnegān: *Aç kimselere rızık bağışlayan. II aç ve yoksul kimselere nimet veren Allah.*

1. Rūz-baḫş-ı gürisnegān sensin
   Sensin iy rāzıḳ-ı cihān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 108, Mısra 3). [rūz-baḫş-ı gürisnegān,]*

rūz-efzūn: *Uzun ömürlü.*

1. Çoḳ dīdeyi necm-rīz-i ḥasret itdi
   Ol meh ki cemāli ḥüsnidür **rūz-efzūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 4). [rūz-efzūn,]*

rūze-i ġamla: *Gam orucu. || Üzüntüden dolayı açlık çekmek.*

1. Tefsīde oldı **rūze-i ġamla** dil-i Faṣīḥ
   İfṭār-ı būs-ı laʿl ile tervīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 9). [rūze-i ġamla, -la]*

rūze-i hicrāna: *Ayrılık orucu.*

1. Merḥabā-gūyān Faṣīḥ iḳbāl-i ʿıyd-ı vuslata
   Ḥamdü liʾllāh **rūze-i hicrāna** itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 10). [rūze-i hicrāna,]*

rūzgār: *Rüzgar, yel.*

1. Bu cūş-ı giryeme dehrüñ cefāsıdur bādī
   Yemüñ telāṭumına **rūzgār** olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 4). [rūzgār,]*
2. Döker dāmāna seyl-i eşkini küh-sār-ı gerdūndan
   İderler **rūzgārın** dest-bürdinden şecer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 6). [rūzgārın, -ın]*
3. Olmaz hemīşe böyle muḫālif hevā Faṣīḥ
   İltür kenāra zevraḳumuz **rūzgār** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [rūzgār,]*
4. Nevā-yı bülbüli bād-ı bahārı āteşdür
   Bu gül-sitān-ı ġamuñ **rūzgārı** āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 2). [rūzgārı, -ı]*
5. Ki bir muvāfıḳ eşer **rūzgāra** muntaẓıruz
   Çü nergis ü gül olup çeşm ü güş demlerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 5). [rūzgāra, -a]*
6. İy **rūzgār** eyleme pejmürde ġonçemüz
   Biz de yed-i nevāzişe şāyeste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 7). [rūzgār,]*
7. Bu **rūzgār** Faṣīḥā muḥālif esmişe benzer
   Ki baḥr-ı ʿışḳı ki dildür biñ ıẓṭırābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 11). [rūzgār,]*
8. Bu **rūzgār** ki bir kerre tünd-ḫūluḳ ide
   Olur mı keşti-i cism-i żaʿīfe hiç temkīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 7). [rūzgār,]*
9. Bu bāġuñ niçe yıllardur usanduḳ nev-bahārından
   Gelen būy-ı ferāġatdür meşāma **rūzgārından** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 58, Mısra 2). [rūzgārından, -ın, -dan]*

rūzgār: *Zaman, vakit, devir, zamane.*

1. Ümmīdi āb-ı vaṣluñ ile **rūzgārdur**
   Leb teşne dil fütāde-çeh-i intiẓārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 1). [rūzgārdur, -dur]*
2. Taḥammül itmeye küh-sāra söyleseñ iy dil
   O bār-ı cevri ki bu **rūzgārdan** çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 6). [rūzgārdan, -dan]*
3. Neşvesin idrākden ḳalduḳ meger kim iy Faṣīḥ
   Rūzgār ile bozulmışdur ḫum-ı dehrüñ müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 10). [rūzgār,]*
4. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz bir ḫaber var mı
   Seni iy bād-ı gülşen görmedük çoḳ **rūzgār** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 6). [rūzgār,]*
5. Bir gün gelür fütāde-i ḫāk-i niyāzına
   Ol naḫl-i nāz māʾil olur **rūzgārdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 11, Mısra 2). [rūzgārdur, -dur]*
6. Ay-be-ay hafta-be-hafta ḫoş gör devrānuñı
   Gün-be-gün sāʿat-be-sāʿat **rūzgār** elden gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 16, Mısra 2). [rūzgār,]*

7. Hevādur zor ile menzil alınmaz
   Muḳaddem yoḳla iy dil **rūzgārı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 58, Mısra 2). [rūzgārı, -ı]*

rūzgār: *Kader, talih, baht.*

1. Ḳalmaz Faṣīḥ ġam yime böyle bu **rūzgār**
   Bir gün der-i ümīde açar bād-ı āhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 9). [rūzgār,]*
2. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
   Dest-i saʿye girmeyen dürdānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 5). [rūzgār,]*
3. Rūzgār itmiş ġarīḳ-ı baḥr-i bī-ḳaʿr-ı sitem
   Dest-i saʿye girmeyen dürdānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 5). [rūzgār,]*
4. Faṣīḥ bīhūde gel türktāz-ı saʿy itme
   Şikār-ı kām alınur mı bu **rūzgār** elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 10). [rūzgār,]*
5. İttiḥādın şemʿ ile efsürde itmiş **rūzgār**
   Bulmadum pervānede evvel olan germiyyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 3). [rūzgār,]*
6. Cevrin efzūn eylemiş gül bülbül-i zāra yine
   Rūzgāruñ yād itmiş şīve-i āzārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 8). [rūzgāruñ, -uñ]*

rūzgār: *Dünya, devir, zaman. II Dünya.*

1. Bāġa gel feyż-ı nesīm-i nev-bahār eyyāmıdur
   Zevraḳ-ı mey çekmenüñ bu **rūzgār** eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [rūzgār,]*
2. Hezārı bāġda bir berg-i terle yād itmez
   Bu **rūzgār** belī ehl-i ʿışḳı şād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 2). [rūzgār,]*
3. Ne gördi cām-ı emel devr-i bīm-dār elinden
   Göñül ne berg-i ümmīd aldı **rūzgār** elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 2). [rūzgār,]*
4. Ṣaḥn-ı zemīn-i bāġa ki her berg-i ter düşer
   Bir dest-i merḥabāmı degül **rūzgārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 26). [rūzgārdan, -dan]*

rūzgār: *Felek, talih. II dünya.*

1. Cemʿ idüp ḫār-ı sitem ceyb ü girībān-ı meni
   Rūzgār itdi perīşān ser ü sāmān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 2). [rūzgār,]*

rūzgār: *Devir, zaman. II felek, talih.*

1. Ġarrālanup sipihre hele sīne germesün
   Tā böyle iʿtimādı ḳosun **rūzgāra** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 4). [rūzgāra, -a]*

rūzgār: *Yel, esinti II Zaman, kader.*

1. Çü zenbūrān naṣībüm **rūzgār** āh u enīn itdi
   Daḫı būy-ı merāmum almadum ḳaldı bahārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 3). [rūzgār,]*
2. Ayırdı keşti-i cismüm kenār-ı yārumdan
   Sezādur eyler isem şekve **rūzgārumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 2). [rūzgārumdan, -um, -dan]*
3. Ġubār-ı ġamla göz açdurmaz iy Faṣīḥ baña
   Sezādur eyler isem şekve **rūzgārumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 10). [rūzgārumdan, -um, -dan]*
4. Ḳalduḳ bu baḥr-i ġamda görinmez kenār ise
   Bir yāneden cefāda göñül **rūzgār** ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 2). [rūzgār,]*
5. Būy-ı nesīm-i şevḳuñ ile **rūzgārda**
   Geşt ü güẕār itmedeyüz bāġ u rāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 3). [rūzgārda, -da]*
6. Bāl-i perīye beñzedi naḳş u nigārda
   Yoḳdur miṯāli mirvaḥa-teg **rūzgārda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 71, Mısra 2). [rūzgārda, -da]*

rūzgār oldı: *Zaman, vakit geçmesi.*

1. Faṣīḥ -i zār olaldan dūr ḫayli **rūzgār oldı**
   ʿAceb şimdi ġubār-ı āsitān-ı devletüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 9). [rūzgār oldı, -dı]*

rūzgārdur: *Rüzgar, yel.*

1. Olmamış kimseye muvāfiḳ hiç
   Bir ʿaceb **rūzgārdur** bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 4). [rūzgārdur, -dur]*

rūzgār-ı denīnüñ: *Alçak rüzgar.*

1. O naḫl-i tāze cihānuñ mekāʾidin bilmez
   Bu **rūzgār-ı denīnüñ** şedā'idin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 2). [rūzgār-ı denīnüñ, -nüñ]*

rūzgār-ı dil: *Gönül rüzgarı.*

1. Rūzgār-ı dil müsāʿiddür kenār eyyāmıdur
   Müjde āzādī-i girdāb-ı firāḳ iy nā-ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 8). [rūzgār-ı dil,]*

rūzgār-ı dūn: *Acımasız dünya.*

1. Beni iy **rūzgār-ı dūn** bārī
   Bir ġarīb āşinā diyāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 3). [rūzgār-ı dūn,]*

rūzgār-ı ḫazān: *Sonbahar rüzgarı.*

1. Gül degül nā-şüküfte ġonçe iken
   İtdi pejmürde **rūzgār-ı ḫazān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 4). [rūzgār-ı ḫazān,]*

rūzgār-ı nā-be-hencār: *Kuralsız, kaidesiz esinti. II kendiliğinden gelen.*

1. İmtinānuñla şemīm-i Yūsuf-ı ümmīd ise
   İstemem iy **rūzgār-ı nā-be-hencār** istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 8). [rūzgār-ı nā-be-hencār,]*

rūzgār-ı ʿömr: *Ömrün rüzgarı, zamanı.*

1. Ki nüh-felekde de ḳalmaz bu **rūzgār-ı ʿömr**
   Düşüp naẓardan olur necm-eserleri sāḳıṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 6). [rūzgār-ı ʿömr,]*

2. Geçsün mi böyle ḥayreṭ ile **rūzgār-ı ʿömr**
   Olsun mı pejmürīde-i ġaflet bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 1). [rūzgār-ı ʿömr,]*

3. Meyl itmesün mi saña Faṣīḥā o naḫl-i nāz
   Geçsün mi böyle miḥnet ile **rūzgār-ı ʿömr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 10). [rūzgār-ı ʿömr,]*

rūzgār-ı şedīd: *Acımasız zaman.*

1. Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin
   Göz açdurursa baña ger bu **rūzgār-ı şedīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [rūzgār-ı şedīd,]*

rūzī: *Rızık, nasip, kısmet.*

1. Her neyse **rūzi** rūz-ı ezel ḳāniʿüz göñül
   Biz ḥaşr-ı maṭlab eylemeden ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 9). [rūzi,]*

rūz-ı ezel: *Ezelden beri.*

1. Her neyse rūzi **rūz-ı ezel** ḳāniʿüz göñül
   Biz ḥaşr-ı maṭlab eylemeden ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 9). [rūz-ı ezel,]*

rūz-ı ḥasirde: *Kıyamet günü.*

1. Rūz-ı ḥaşirde dest ü girībān-ı ḥayretüz
   Farḳ itmek olmadı şeb ü rūz-ı ḥayātumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 8). [rūz-ı ḥaşirde, -de]*

rūz-ı kıyāmet: *Kıyamet günü.*

1. Bir kerre suʾāl eylemedüñ ḫāl-i Faṣīḥi
   Gelmez miʿaceb ḥāṭıra hiç **rūz-ı ḳıyāmet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 10). [rūz-ı ḳıyāmet,]*

rūz-ı maḥşer: *Mahşer günü, kıyamet günü.*

1. Faṣīḥā çünki kāfir böyle düşnām itmedür kāruñ
   Elüñden **rūz-ı maḥşer** dest-der-dāmān-ı ʿÌsādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 10). [rūz-ı maḥşer,]*

rūz-ı rūşeni: *Aydınlık gün, parlak gün.*

1. Degül mümkin şeb-i tār ile **rūz-ı rūşeni** temyīz
   O deñlü eyledi āfāḳı mihr-i rāyı nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 45). [rūz-ı rūşeni, -i]*

rūz-ı sumār-ı ḥasrı: *Haşirde hesap günü. II kıyamette hesap günü.*

1. Ser-i kūyına var **rūz-ı şumār-ı ḥaşrı** seyr eyle
   Çü ẕerre küştegān-ı ʿışḳa bir ḥadd ü ḥisāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 5). [rūz-ı şumār-ı ḥaşrı, -ı]*

S/Ŝ/Ṣ

sāʿat-be-sāʿat: *Saatten saate, her saat, her an.*

1. Ay-be-ay hafta-be-hafta ḫoş gör devrānuñı
   Gün-be-gün **sāʿat-be-sāʿat** rūzgār elden gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 16, Mısra 2). [sāʿat-be-sāʿat,]*

ṣabā: *Sabaha doğru kuzeydoğudan esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı.*

1. Kākül-i yāra bu demler güẕerüñ var mı **ṣabā**
   Dil-i güm-geşteden āyā ḫaberüñ var mı **ṣabā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [ṣabā,]*
2. Kākül-i yāra bu demler güẕerüñ var mı **ṣabā**
   Dil-i güm-geşteden āyā ḫaberüñ var mı **ṣabā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [ṣabā,]*
3. Biz giriftār-ı kafes bülbül-i müştāk-ı gülüz
   Gül-sitāndan bize bir berg-i terüñ var mı **ṣabā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 4). [ṣabā,]*
4. Beyʿ iderseñ alalum nefḫasını biñ cāna
   Nükhet-i kākül-i müşgīn-eserüñ var mı **ṣabā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 6). [ṣabā,]*
5. Biz ki ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz
   Dilde bizden ʿacabā bir kederüñ var mı **ṣabā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [ṣabā,]*
6. Dil-i bī-ṭāb-ı Faṣīḥāda perīşānlıḳ var
   Kākül-i yāra bu demler güzerüñ var mı **ṣabā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 10). [ṣabā,]*
7. Şemşīr-i şemʿa urmada pervāne kendüyi
   Taḥrīke iy **ṣabā** anı sende ne iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [ṣabā,]*
8. Göñülden bir peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
   Bizüm de iy **ṣabā** kūyında yāruñ āşināmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [ṣabā,]*
9. Ṣabāyı ṣanma ki gīsū-yı dil-rübāya gider
   Nevāziş-i dil-i ʿuşşāḳ-ı mübtelāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [ṣabāyı, -yı]*
10. Hiç bir eser belürmedi dilden bu āna dek
    Gerçi **ṣabā** o zülf-i siyehden eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [ṣabā,]*
11. Meger ki kākül-i cānāneden **ṣabā** geliyor
    Ki cān meşāmına bir būy-ı āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 1). [ṣabā,]*
12. Nihāl-i tāze-res-i gülbüni **ṣabā** luṭf it
    Şikeste eyleme kim müttekā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 7). [ṣabā,]*
13. O ġonçe ḫande ider girye vü fiġānumuza
    Sirişki şeb-nem-i ter āhumuz **ṣabā** mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102,*

Mısra 8). [ṣabā,]

14. Ṣabā gülden ḫaber-res bülbüle pervāneye ammā
Olur yoḳ kimse hiç şemʿ-i şebistāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 3). [ṣabā,]*
15. Ḫaber alduḳ segān-ı yār ile dil eylemiş ülfet
Ṣabā şād itdi olup bezm-i yārāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [ṣabā,]*
16. Şitāb idüp ṭaraf-ı kūy-ı yāra pūyānsın
Yine **ṣabā** o perī-rūyı daʿvetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 14). [ṣabā,]*
17. Ṣabāya açdurur eyler niyāz-ı gün-ā-gün
Hezār-muṣḥaf-ı gülden hemīşe fāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 5). [ṣabāya, -ya]*
18. O Yaʻḳūbum ki rāh-ı Beyt-i Aḥzānum **ṣabā** bilmez
Meşām-ı cāna būy-ı feyż-baḫş-ı pīrehen gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 3). [ṣabā,]*
19. Ṣabādan her seḥer nükhet-recā-yı zülf-i dil-bersin
Perīşān-ḫ∨āhiş olma iy göñül bīhūde bū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 3). [ṣabādan, -dan]*
20. Ḥāl-i dil-i güm-geşteden aṣlā ḫaberüm yoḳ
Bu cānibe düşmez mi **ṣabā** geşt ü güẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 6). [ṣabā,]*
21. İdersüñ būy-ı zülf-i yārı bizden iy **ṣabā** imsāk
Dil-i āşüftenüñ ḥāli nedür bāri ḫaber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 7). [ṣabā,]*
22. Şeh-i bahārdan elbette bir ḫaber vardur
Gelür Faṣīḥ şitābān olup **ṣabā** gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 10). [ṣabā,]*
23. Açdıḳça ṣubḥ ġonçelerin sīnesin **ṣabā**
Ṣad-pāre olmasun mı dil-i zārı bülbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 3). [ṣabā,]*
24. Biz anı şāne dek eyler idük ḳıyās ammā
Meger bu fitneye bādī **ṣabā** imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 4). [ṣabā,]*
25. Ṣabādan vaṣf-ı kadd-i ser-firāẕın gūş itdükçe
Ne mümkin olmamaḳ ol şūḫa serv-i gül-sitān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 5). [ṣabādan, -dan]*
26. Eylemez bir yirde hiç servüñ hevāsıyla ḳarār
Gül-sitān-ı ʿālem-i ʿışḳuñ **ṣabāsıdur** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 8). [ṣabāsıdur, -sı, -dur]*
27. Bir rūy-ı dil mi görmedi bilmem bahārdan
Çıḳdı seḥer ḥarīm-i çemenden **ṣabā** ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 6). [ṣabā,]*
28. Yād ider mi o ġonçe-fem bizi hiç
Sen **ṣabā** bezm-i yāra maḥremsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 4). [ṣabā,]*
29. Dirīġ itme ġubār-ı āsitānın iy **ṣabā** bizden
Ne var olsaḳ ḳarīrüʾl-ʿayn ol kuḥl-i saʿādetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 3). [ṣabā,]*

30. Ṣabā ne var bizi gel bir ḫaberle dil-şād it
Zemānlar oldı ki dūr olmışam diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 3). [ṣabā,]*
31. Getürmiş būy-ı zülfüñ eylemiş vaṣf-ı ser-i kūyuñ
Ṣabā āḫır dili dūr eylemiş dār u diyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 4). [ṣabā,]*
32. Dili ġāyet perīşān-ḥāl dirler zülf-i dil-berde
Varursañ ḫāṭırın bizden **ṣabā** luṭf it suʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 8). [ṣabā,]*
33. Memnūnıyuz **ṣabānuñ** geldükçe kūy-ı yāra
Tatyīb-i ḫāṭır eyler uġrar bu ḫāk-sāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 1). [ṣabānuñ, -nuñ]*
34. Lāle-zār üzre döker eşcārın ezhārın **ṣabā**
Düşmede pervāneler güyā çerāġān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 3). [ṣabā,]*
35. Bülbül-i dīrīnesiyüz biz de bu bāġuñ **ṣabā**
Degmemek inṣāf mı kām-ı dile būy-ı güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 3). [ṣabā,]*
36. Perīşān eyleyüp her dem **ṣabā** zülf-i girih-gīrin
Faṣīḥ āzürde eyler ḫāṭır-ı ʿuṣṣāḳ-ı şeydāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 9). [ṣabā,]*
37. Ṣabā zülfinde yāruñ hiç dil-i nālānı gördüñ mi
Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 1). [ṣabā,]*
38. İtdi semūm-ı āha mübeddel **ṣabāmuzı**
Gül-zār-ı dāġ iden dil-i āteş-hevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 2). [ṣabāmuzı, -muz, -ı]*
39. Cebīn-i cūya şiken virmez idi bād-ı şimāl
O şeh ki kûha **ṣabā** ḳadrin eylese tavṣīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 34). [ṣabā,]*
40. Ol gül-ʿiẕārı bāġa gelür mi dimiş **ṣabā**
Açmış şükūfe dīdelerin intiẓārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 37). [ṣabā,]*
41. Niçe güşāde ola ġonçe-i dil-i derhem
Sümūm-ı āh eser bāġuma **ṣabā** yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 2). [ṣabā,]*
42. Ruʿāf-bīnī-i āhū-yı müşg olur ḫūn-rīz
Ḳaçan ki kākül-i pürçīnüñe **ṣabā** ṭoḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 9, Mısra 2). [ṣabā,]*
43. Çemen ẓann eylemeñ bir sebz-gūn ḫārā-yı pür-mevci
Ṣabā şāhen-şeh-i mülk-i bahāra itdi pāy-endāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 23, Mısra 2). [ṣabā,]*
44. İy **ṣabā** kūy-ı yāra uġrarsañ
İtme bizden dirīġ ḫāk-i rehin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 47, Mısra 1). [ṣabā,]*
45. Kıyās itmeñ ki her dem āh idüp feryād ider ʿāşıḳ
Ṣabāyı gör ki yāra gitmede imdād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 2). [ṣabāyı, -yı]*

46. Ḥattā ki ṣalınmaḳda **ṣabā** ile hemān
Bir mirvaḥa-i müdevver oldı her gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 3). [ṣabā,]*

sabā: *Istek ve nefsine meyletme.*

1. Ne ṣād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh u giryeyle
Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne **ṣabāmuz** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [ṣabāmuz, -muz]*

sabā geldi: *Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârının esmesi. II (sevgiliden) haber gelmesi.*

1. Ṣabā geldi şemīm-i Yūsuf-ı Mıṣr-ı bahārıyla
Çemen nergislerin açdı çü çeşm-i pīr-i Kenʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 11). [ṣabā geldi, -di]*

sabā gelmiş: *Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârının esmesi. II (sevgiliden) haber gelmesi.*

1. ..... ʿaceb dilden de bir tāze ḫaber var mı
İşitdük gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan **ṣabā gelmiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 2). [ṣabā gelmiş, -miş]*

sabāh: *Sabah vakti, sabahleyin.*

1. Firāḳuñda ḥisāba gelmez iy meh dirhem-i eşküm
Ṣayar her şeb **ṣabāḥ** olınca çeşm-i ḫūn-feşān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [ṣabāḥ,]*
2. Şeb-i siyāh-ı ġam-ı ḥasretüñde şemʿa-i dil
Ṣabāḥa çıḳmaġa şevḳ-ı maḥabbet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 4). [ṣabāḥa, -a]*

sabāḥ u şām: *Sabah ve akşam.*

1. Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına olınduḳça
Ṣabāḥ u şām ṣalāt u selam-ı Rabb-i mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 56). [ṣabāḥ u şām,]*
2. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
Hezār-şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 55). [ṣabāḥ u şām,]*

sabaḥ-ı vaṣla yitiṣdüm: *Kavuşma sabahına erişmek, ulaşmak.*

1. O şūḫı sīneye çekdüm bu dāġı nʾeyleyelüm
   Ṣabaḥ-ı vaṣla yitişdüm çerāġı nʾeyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 53, Mısra 2). [ṣabaḥ-ı vaṣla yitişdüm, -iş, -dü, -m, -]*

sā-bâs: *Yaşsın, bravo diye takdir etme.*

1. Yoḳ rūy-ı riyā bu cān-ı ʿayyāşumda
   Ol pādişeh-i cemale **sā-bâşumda** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 1). [sā-bâşumda, -um, -da]*

sabā-veş: *Saba rüzgarı gibi.*

1. Dimāġ-ı ḥayra bir būy-ı maḥabbet ārzū eyler
   Ṣabā-veş seyr-i kūh [u] deşt geşt itmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 6). [ṣabā-veş,]*
2. Bu gül-zār-ı fenāda bulmadum bir būy-ı āsāyiş
   Ṣabā-veş gerçi demlerdür ki geşt-i bāġ u rāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 4). [ṣabā-veş,]*

sabā-yı feyż: *Huzur rüzgarı.*

1. Yā Rab meşāmum eyle şemīm-āşinā-yı feyż
   Gül-berg-i maġz-ı cāna ṭoḳınsun **ṣabā-yı feyż** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 2). [ṣabā-yı feyż,]*

ṣabhā-yı ʿirfān: *Allah'ın gizli sırlarına ve eşyanın hakikatine tefekkür, keşif ve ilham yoluyla vâkıf olma, tevhit ilmini zevk edinme şarabı.*

1. Ḳoma ḫālī derūn-ı ḫāneyi feyż-ı maḥabbetden
   İlāhī sāġarum **ṣabhā-yı ʿirfān** ile ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [ṣabhā-yı ʿirfān,]*

sābīh: *Güzel, latif, şirin.*

1. Her ṭabʿa kelām-ı feyż olmaz ṣāniḥ
   Kec-pā olımaz vādī-i naẓmı **ṣābīḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 2). [ṣābīḥ,]*

sabr: *Sabır, dayanma, katlanma.*

1. Ḳalmadı bende vücūd u ḫıred ü **ṣabr** u şekīb
   Eyledüm yāra fidā varumı cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 5). [ṣabr,]*

2. Ṣabr u şekībden beni bī-gāne eyledi
   Ol çeşm-i pür-teġāfül ü ol āşinā nigeh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 1). [ṣabr,]*
3. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül ḳomışuz
   Şevḳuñla ne **ṣabr** u ne teʾemmül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 2). [ṣabr,]*

ṣabr eylemedür: *Sabretmek, dayanmak.*

1. İy Faṣīḥ ʿāşıḳa **ṣabr eylemedür** lāzım olan
   Zahidüñ ṭaʿnı ʿadū ḳīl ile ḳālī dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 9). [ṣabr eylemedür, -me, -dür]*

ṣabr u ḳarār-ı dile: *Gönlün sabır ve sükûnu.*

1. Kākülüñ çözdi o şeh açdı livā-yı ḥüsnin
   Baʿd-ez-īn **ṣabr u ḳarār-ı dile** yāhū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 8). [ṣabr u ḳarār-ı dile, -e]*

ṣabr u şekīb: *Tahammül ve sabır.*

1. Varılmaz kūy-ı dil-dāra irilmez vuṣlat-ı yāra
   Esīr-i derd-i hicrüz çāremüz **ṣabr u şekīb** oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 4). [ṣabr u şekīb,]*

ṣabr u şekīb itmem: *Tahammül ve sabır göstermemek.*

1. Ne keyfiyyetdür iy sāḳī ki bir peymāne mey görsem
   Şikest-i kāse-i rāz itmede **ṣabr u şekīb itmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 6). [ṣabr u şekīb itmem, -me, -m]*

ṣabr u şekībden: *Tahammül ve sabır.*

1. Bīgāne eylemiş beni **ṣabr u şekībden**
   Sen yār-ı bī-vefāyı iden āşinā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 3). [ṣabr u şekībden, -den]*

ṣabr u sükūn: *Huzur ve sakinlik.*

1. Āvāre göñülde ḳalmadı **ṣabr u sükūn**
   Luṭf u keremüñle sen tesellī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 3). [ṣabr u sükūn,]*

sabr u teʾẖīr idemem: *Sabır göstermeyip, ertelemek.*

1. Görmemek cām-ı meyi sāḳī münāsibdür baña
   Keşf-i rāz itmekde zīrā **ṣabr u teʾẖīr idemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 8). [ṣabr u teʾẖīr idemem, -e, -me, -m]*

sabūh: *Sabahları içilen şarap.*

1. Ṣabūḥ içünde bir iki ḳadeh şarāb bulınsun
   Sebūyı çün dil-i ser-mesti ẖālī itmege sāḳī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 4). [ṣabūḥ,]*

sac: *Saç, zülf.*

1. Kāküllerin ki zīr-i külāhına ḳoydı yār
   Devşürdi bāġ-ı behcetinüñ **ṣaçlı** sünbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 6). [ṣaçlı, -lı]*

saʻd: *Kutlu, uğurlu, nahs karşıtı.*

1. Kemāl-i luṭfuña dil-besteyem muḥaṣṣal-ı ḥāl
   Hemīşe ola muḳarrer nücūma **saʻd** ile naḥs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 82). [saʻd,]*

saʿd: *Mihnet, meşakkat, zahmet.*

1. Dehrde bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan iy Faṣīḥ
   Geldi çarẖuñ ḥāṣılı **ṣaʿd** ü vebālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 10). [ṣaʿd,]*

sad çāk eylemiş: *Yüz parça etmek, paramparça etmek.*

1. Dūş-ı cānānede ol iki bölünmiş gīsū
   Eylemiş ʿaḳlını çoḳ mūy-şikāfın ṣad çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 9). [ṣad çāk eylemiş, -miş]*

sad hezār bülbül: *Yüz bin bülbül.*

1. Nāz itse nʾola cihāna ol gül
   Bir ġonçe vü **ṣad hezār bülbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 2). [ṣad hezār bülbül,]*

sadā: *Ses.*

1. Çemende başlamış ancaḳ fiġāna bülbül-i zār
   Ki güş-ı cānuma dil-sūz bir **ṣadā** geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 8). [ṣadā,]*
2. Ser-tārdan ẓuḫūr ider elbet nevā ḥazīn
   Gelmekde cism-i lāġarumuzdan **ṣadā** ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 1). [ṣadā,]*

sad-ʿaḳl-ı felāṭūn-intişābı: *Eflatun'un aklı gibi yüz akıl.*

1. Bir nükte ile mücāb ider ʿışḳ
   Ṣad-ʿaḳl-ı Felāṭūn-intişābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 5). [ṣad-ʿaḳl-ı felāṭūn-intişābı, -ı]*

sadā-yı bāng-i ceresüm: *Çıngırak sesinin yankısı.*

1. Eṭrāfa ṣalup **ṣadā-yı bāng-i ceresüm**
   Derk eylemeden ḳalup reh-i pīş ü pesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 1). [ṣadā-yı bāng-i ceresüm, -üm]*

sadā-yı hū: *"hu" sesi.*

1. Şevḳ-baḫş ol meclise yir yir **ṣadā-yı hū** ḳopar
   Bezm-i meydür muṭribā bir naġme-i dil-cū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 2). [ṣadā-yı hū,]*

sadā-yı hū: *"hu" sesi.*

1. Ḥüsn-i bī-mislüñ gören ṣunʿ-ı Ḫudāyı yād idüp
   Ṣıdḳ ile elbet derūnından **ṣadā-yı hū** ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [ṣadā-yı hū,]*

sadā-yı ney: *Ney sesi.*

1. Muṭrib meger demīde-i āb-ı ḥayātdur
   Cānlar bağışlar ādeme dil-keş **ṣadā-yı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 8). [ṣadā-yı ney,]*

sad-cā: *Yüzlerce yer.*

1. Gehī emvāc ile **şad-cā** şikeste saṭḥ-ı mīnādur
   Gehī baḳsañ hemān āyīne-i ṣāf u mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [ṣad-cā,]*

sad-cāk eyledi: *Yüz parça etmek, paramparça etmek.*

1. Pīrāhen-i mihrüñle Faṣīḥ eyledi ṣad-çāk
   Kettānını maḥv eyledi meh-tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 9). [ṣad-çāk eyledi, -di]*

sad-cāk eylemiş: *Yüz parça etmek, paramparça etmek.*

1. Dūş-ı cānānede ol iki bölünmiş gīsū
   Eylemiş ʿaḳlını çoḳ mūy-şikāfın ṣad çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 9). [ṣad-çāk eylemiş,]*

sad-cāk ider: *Yüz parçaya ayırmak II Paramparça etmek.*

1. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse Faṣīḥā bir sen ol
   Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 9). [ṣad-çāk ider,]*

sad-ceys-i fitne: *Cilveli, nazlı II Kendini gösteren, açığa vuran.*

1. Ṣad-ceyş-i fitne çeşm-i siyāhında cilve-ger
   Her ḫamm-ı zülfi leşker-i āşūbe ber-kemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 3). [ṣad-ceyş-i fitne,]*

sad-dāġ-ı elem: *Kederin yüz(lerce) yarası.*

1. Ṣad-dāġ-ı elem ber-dil ü ber-sīne-i ḥasret Āh itmedeyüz biz daḫı muʿtād-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 33). [ṣad-dāġ-ı elem,]*

sad-dāġ-ı hasret: *Yüzlerce özlem yarası. II özlem yüzünden açılan sayısız yara.*

1. Yakar **şad-dāġ-ı ḥasret** bulmasun bir sine (...)
   Maḥabbet ehl-i dille ḥāşılı dīrīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [ṣad-dāġ-ı ḥasret,]*

sāde: *Basit, süsten arınmış.*

1. Faṣīḥā ʿāṣıḳa çesbān-ı dem āzādi-i gülde
   Bu güne şiʿr-i rengīn-i tekellüf **sādedür** şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 10). [sādedür, -dür]*
2. Olurdı **sāde** ruḫ-ı şāhid-i sipihrde ḫāl
   Olaydı sāye-i bām-ı refīʿuña manṣūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 55). [sāde,]*

sadef: *İnci kabuğu.*

1. Gören o dil-ber-i mellāḥı bu melāḥat ilen dir
   Ṣadef dinilse sefīne olur bu dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 8). [ṣadef,]*

sadef-i dilde: *Gönül istiridyesi.*

1. ʿĀşıḳı genc-i dü-ʿālemden ider müstaġnī
   Ṣadef-i dilde olan dürr-i girān-ḳıymet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 8). [ṣadef-i dilde, -de]*

sāde-levḥ: *Saf, temiz görünüşlü.*

1. Deruñ-ı ḫānemi ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem
   Benem ol **sāde-levḥ** ü ṣāf-dil kim olsa ger Yūsuf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 7). [sāde-levḥ,]*

sāde-rū: *Sade yüzlü. II Yüzünde tüy bitmemiş genç.*

1. Eşk-i çeşmüm itdi deryā-yı sefīd
   Sāde-rū bir mīr-baḥr-i nev-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 13, Mısra 2). [sāde-rū,]*

ṣad-güne: *Yüz türlü, yüz çeşit. II Çok fazla.*

1. Ṣad-güne reng ile göricek ṣaḥn-ı gülşeni
   Bülbül hezār naḳş-ı ḫoş-āheng bağladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 5). [ṣad-güne,]*

ṣad-hezār: *Yüz binlerce, pek çok.*

1. Pervānesi çoḳ şemʿ-i şeb-ārāsın sen
   Bir bülbüli **ṣad-hezār** u verd-i tersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 3). [ṣad-hezār,]*

sādık eyle: *Sadakat sahibi etmek, verdiği sözü tutmak.*

1. Yā Rab beni her sözümde **ṣādıḳ eyle**
   Efʿālümi aḳvāle muṭābıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 1). [ṣādıḳ eyle,]*

sad-mācerā: *Yüz tane macera, baştan geçen olay.*

1. Dildür o tercemān-ı maḥabbet degül baʿīd
   Her bir müjeyle söylese **ṣad-mācerā** naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 8). [ṣad-mācerā,]*

sad-nāfe: *Yüz (tane olan) misk.*

1. Her ġonçe ḫūn iken daḫı müşg-i teri sezā
   Ṣad-nāfe bāc olursa da müşg-i Tatārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 16). [ṣad-nāfe,]*

sad-nāle itmede: *Yüzlerce inleyiş, çok inleme.*

1. Bir ġonçe ḳopsa itmede ṣad-nāle ʿandelīb
   Rabṭ eylemiş o mertebe bāġ-ı fenāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 7). [ṣad-nāle itmede, -e-me, -de]*

sad-pāre: *Yüz parça, lime lime.*

1. İy teġāfül-pīşe ġam ḥālüm diger-gūn eyledi
   Sīne mecrūḥ u ciger **ṣad-pāre** dil-ḫūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 4). [ṣad-pāre,]*

sad-pāre eyledi: *Yüz parça etmek, parçalamak.*

1. Mānend-i ġonçe dilleri **ṣad-pāre eyledi**
   Āteş-eser nevā-yı nev-īcāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 5). [ṣad-pāre eyledi, -di]*

sad-pāre idüp: *Yüz parça etmek.*

1. Tā key dili **ṣad-pāre idüp** şāne ṭoḳınsun
   Alsun ele ki zülfine cānāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 1). [ṣad-pāre idüp,]*

sad-pāre itdükçe: *Yüz parça etmek.*

1. Olur yüz vech ile rūy-ı maḥabbet cilve-ger anda
   Faṣīḥ itdükçe mirʾāt-ı dili dil-dār ṣad-pāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 10). [ṣad-pāre itdükçe, -dükçe]*

sad-pāre kılsam: *Yüz parça etmek. II lime lime, paramparça etmek.*

1. Nʾola **ṣad-pāre ḳılsam** cism-i zārum seng-i miḥnetle
   Nʾola dest-i teʾessüfle bir itsem ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 7). [ṣad-pāre ḳılsam, -sa, -m]*

sad-pāre oldı: *Yüz parça olmak. II paramparça olmak.*

1. Görsek ilāc-ı sāġar-ı ṣabhā-yı vuṣlatuñ
   Ṣad-pāre oldı tāb-ı teb-i ḥasretüñle leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 8). [ṣad-pāre oldı, -dı]*

sad-pāre olduġın: *Yüz parça olmak. II paramparça olmak.*

1. Eyler ifāde ġonçe-i neşküfte-i çemen
   Ṣad-pāre olduġın dil-i nālān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 8). [ṣad-pāre olduġın, -duġ, -ın]*

sad-pāre olmasun: *Yüz parça olmak. II paramparça olmak.*

1. Açdıḳça ṣubḥ ġonçelerin sīnesin ṣabā
   Ṣad-pāre olmasun mı dil-i zārı bülbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 4). [ṣad-pāre olmasun, -ma, -sun]*

sad-pāre-i feryād itsün: *Üzüntüden yüz parçaya bölünmüş olmak II üzüntüden paramparça olmak.*

1. Ḫuşk-ı ġamı itsün lebi ṣad-pāre-i feryād
   Āh-ı seḥerīden ide hem kesb-i ḥarāret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 11). [ṣad-pāre-i feryād itsün, -sün]*

sadrā: *Ey Sadrazam.*

1. Ḫudāvendā feżāʾil-perverā dāniş-verā **ṣadrā**
   Eyā ʿadliyle ḫurrem köhne bāġ-ı ʿālem-i fānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 63). [ṣadrā,]*

sadra geçürür: *Oturulacak en iyi yere, köşeye, makama yerleşmek.*

1. Ol dāġ ile ol şerḫa ki manżūr-ı cihāndur
   Ṣadra geçürür sīnede pinhān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 8). [ṣadra geçürür, -ir, -ür]*

sadra şifā virse: *Yürek soğutmak, derde derman olmak.*

1. Her lafẓı şifā virse n'ola ṣadra ki oldur
   Dānende-i her ḫāṣṣa-i eşyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 45). [ṣadra şifā virse, -se]*

sadr-ı güzin: *Seçkin sadrazam.*

1. Ol **ṣadr-ı güzin** kʾolurdı der-bān
   Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 91). [ṣadr-ı güzin,]*

sadr-ı güzin: *Seçkin/soylu sadrazam.*

1. Ol **ṣadr-ı güzīn** vezīr-i aʿẓām
   Düstūr-ı mükerrem ü müfaḫḫam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 103). [ṣadr-ı güzīn,]*
2. İy **ṣadr-ı güzīn** hidīv-i zī-şān
   Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 161). [ṣadr-ı güzīn,]*
3. Düş pāyına girye-i niyāz it
   Ol **ṣadr-ı güzin** kʾolurdı der-bān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 91). [ṣadr-ı güzin,]*
4. Ol **ṣadr-ı güzīn** ki tīġ-ı tīzi
   Ḳaṭʿ eyledi fitne vü sitīzi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 93). [ṣadr-ı güzīn,]*

sadr-ı güzīne: *Seçkin sadrazam.*

1. Ol **ṣadr-ı güzīne** keşf-i rāz it
   Düş pāyına girye-i niyāz it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 89). [ṣadr-ı güzīne, -e]*

sadr-ı güzīne: *Seçkin/soylu sadrazam.*

1. Var var o ḫidīv-i Cem-cenāba
   Ol **ṣadr-ı güzīne** keşf-i rāz it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 89). [ṣadr-ı güzīne, -e]*

sadr-ı maḥdūmı: *Efendiliğin başköşesi, evlatlığın en üstün derecesi.*

1. Aña lāyıḳ dinilmege çelebi
   Aña şāyeste **ṣadr-ı maḥdūmī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 3). [ṣadr-ı maḥdūmī,]*

sadr-ı sīnemde: *Göğüs kafesi. II aşığın gönlü.*

1. Ḫāk-i pāyuñ mekānı serde olur
   Naʿlçeñ naḳşı **ṣadr-ı sīnemde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 3). [ṣadr-ı sīnemde, -de]*

sadr-nisīn-i kāmurānī: *Saadet, mutluluğun başköşede oturanı.*

1. Pāyem ser-i çarḫ kīne-ḫvāh it
   Ben güm-şüde nām u bī-nişānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 124). [ṣadr-nişīn-i kāmurānī,]*

sadr-nisīn-i kāmurānī: *Saadet, mutluluğun başköşesinde oturan.*

1. Ben güm-şüde-nām u bī-nişānī
   İy **ṣadr-nişīn-i kāmurānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 124). [ṣadr-nişīn-i kāmurānī,]*

saʿdüʿd-dīn: *Saduddin Taftazanî.*

1. Ẕekāda seyyid-i ʿaṣr u tetebbuʿda çü **Ṣaʿdüʿd-dīn**
   Budur ḥaḳḳā ki her bir fende kāmildi hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 55). [ṣaʿdüʿd-dīn,]*

sāf: *Saf, halis, temiz.*

1. Degül deryā mücellā **ṣāf** bir āyīnedür gūyā
   Felek ʿaksiyle reng-i āsumānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 3). [ṣāf,]*

2. Zeng-i ümmīd ü recādan **ṣāfdur** āyīnesi
ʿĀṣıḳ-ı pākīze-dil rūy-ı heves bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 11). [ṣāfdur, -dur]*
3. Her gören ṭūṭi-i gūyā olur elbette seni
Ṣāf bir āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 8). [ṣāf,]*
4. Hep cilve iden ṣūret-i zībā-yı maʿānī
Ṭabʿumdur o **ṣāf** āyīne-i feyż kim anda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 3). [ṣāf,]*
5. O veche **ṣāfdur** āyīne-i cemālüñ kim
Henüz ṣafḥa-i rūyuñda ḫaṭ ʿayān oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 19, Mısra 1). [ṣāfdur, -dur]*

sāf bāġlamış: *Yan yana dizilmek.*

1. Muṣḥaf-ı rūyını seyr itmek içün ol ṭıfluñ
Yine **ṣāf bāġlamış** ʿuşşāḳ debistān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 6). [ṣāf bāġlamış, -la, -mış]*

sāf çekmiş idi: *Dizilmek.*

1. Ṣāf çekmiş idi perī vü cān hem
Kim baḳmaġa ḥayf iderdi ādem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 9). [ṣāf çekmiş idi, -miş , -i, -di]*

sāf çekmişler: *Sıraya dizilmek.*

1. Dü-çeşm-i eşk-bārumda gören müjgānlarum dir kim
Servlerdür ki **ṣāf çekmişler** enḫārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 4). [ṣāf çekmişler, -miş, -ler]*

sāf eyle: *Saf hâle getirmek, arındırmak.*

1. Yā Rab dilüm āyīne-ṣıfat **ṣāf eyle**
Her veche derūn-rūşen-i inṣāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 1). [ṣāf eyle,]*

sāf eyleyenler: *Saflaştırmak, saf hâle getirmek, arındırmak.*

1. Ṣāf eyleyenler āyīne-i ḳalb-i ʿāṣıḳı
Virmişler inkisār-ı derūndan ṣafā bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 7). [ṣāf eyleyenler, -yen, -ler]*

sāf iden: *Saf etmek II yüreği tüm kötü, nahoş duygulardan arındırmak, gönlünü temizlemek.*

1. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
   Ṣāf iden sīnesini āyine vü āb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 8). [ṣāf iden, -en]*

<u>sāf idüp:</u> *Saf etmek II yüreği tüm kötü, nahoş duygulardan arındırmak, gönlünü temizlemek.*

1. Cismiñi girān-bārī-i ḫ∨āhişden idüp ṣāf
   Şeb-nem gibi var ʿālem-i bālāya ṣuʿūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 3). [ṣāf idüp, -üp]*

<u>sāf ola:</u> *Temiz, pak olmak.*

1. Demdür ki feyż-ı girye-i şevḳ u sürūr ile
   Mir'āt-ı sīne **ṣāf ola** reng-i ġubārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 4). [ṣāf ola, -a]*

<u>sāf u bī-gıss:</u> *Temiz ve katışıksız.*

1. Geh ġubār-ı miḥnet ü ġamla müşevveşsin göñül
   Gāh çün peymāne-i mey **ṣāf u bī-gışş** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 1). [ṣāf u bī-gışş,]*

<u>safā:</u> *Gönül huzuru/şenliği.*

1. Şarāb-ı nāb mıdur būs-ı laʿl-i yār mıdur
   Ṣafā viren saña iy dil ney ü rebāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [ṣafā,]*
2. Ne gülden būy-ı şevḳ ister ne gülşende **ṣafāmuz** var
   Esīr-i derd-i ʿışḳuz şimdilik ġayrı hevāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [ṣafāmuz, -muz]*
3. Sitemle ḫāṭıra senden ferāġ gelmez hiç
   Cefālaruñ bize iy bī-vefā **ṣafā** geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 6). [ṣafā,]*
4. Bu bezm-i bī-medār üzre ki nüh-ecrām ḳoymışlar
   Ṣafā cāmın tedārik itmemişler nām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 2). [ṣafā,]*
5. Çeşmi teġāfülāne nigeh āşinā naẓar
   Cāʾizse ġamzesiyle müdārā **ṣafā** naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 2). [ṣafā,]*
6. Biz derdī-i ḫumārını çekdük hele Faṣīḥ
   Cām-ı meyüñ **ṣafāsını** ancaḳ Cem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 10). [ṣafāsını, -sı, -n, -ı]*
7. Seḥer ṭarf-ı ser-i kūyından iy peyk-i ṣabā geldüñ
   Peyām-ı makdemiyle ẕevḳ-baḫş olduñ **ṣafā** geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 2). [ṣafā,]*

8. Ol yār derd-i mey gibi ṭard eyledi bizi
   Cām-ı şarāb-ı ʿişreti çeksün **şafāyile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 6). [ṣafāyile, -y, -ile]*
9. Tenhā bu göñül oldı **şafādan** ʿārī
   Yārān-ı ṣafānuñ biri gelse bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 82, Mısra 1). [ṣafādan, -dan]*

safā bulmasun: *Rahat, huzur bulmamak.*

1. Bulmasun ḳalbe ṣafā rāh-ı düḫūl
   Gelmesün ḫāṭıra ʿayş u ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 21). [ṣafā bulmasun, -ma, -sun]*

safā geldüñ: *Hoş gelmek, iyilikler, mutluluklar getirmek.*

1. Seni iy sāġar-ı mey görmedük ḫayli zemān oldı
   Cilā-yı çeşm-i cānsın ḥayr-maḳdem gel **şafā geldüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 7). [ṣafā geldüñ, -dü, -ñ]*

safā virmişler: *Mutluluk vermek, neşelendirmek, sevindirmek.*

1. Ṣāf eyleyenler āyīne-i ḳalb-i ʿāṣıḳı
   Virmişler inkisār-ı derūndan ṣafā bāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 8). [ṣafā virmişler, -miş, -ler]*

şafā-baḫş: *Mutluluk veren.*

1. Dil-i ḥazīne **şafā-baḫş** çün peyām-ı viṣāl
   Zemāne ḫande-i ʿayş u neşāṭ ile lebrīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 11). [ṣafā-baḫş,]*

şafā-naẓar: *Huzurlu bakış.*

1. Görmezse ṣūfi cām-ı muṣaffā **şafā-naẓar**
   Mirʿāta vechi yoḳ ḳala aʿmā **şafā-naẓar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 1). [ṣafā-naẓar,]*
2. Görmezse ṣūfi cām-ı muṣaffā **şafā-naẓar**
   Mirʿāta vechi yoḳ ḳala aʿmā **şafā-naẓar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 2). [ṣafā-naẓar,]*
3. Mümkin midür hilāle nigeh-dārī-i naẓar
   Ebrū-yı yārı eyle temāşā **şafā-naẓar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 4). [ṣafā-naẓar,]*
4. Eyler ise ʿaceb dem ü ʿālemdür iy Faṣīḥ
   Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi bālā **şafā-naẓar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 10). [ṣafā-naẓar,]*

safā-nazar itmez: *Huzur veren bakış ile bakmak.*

1. Görmiş temām mertebe-i sūz-ı mihrini
İtmez dile o āyīne-sīmā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 6). [ṣafā-naẓar itmez, -me, -z]*

safā-nazar kılmaz: *Huzur veren bakış ile bakmak.*

1. Āyīne-i Sikender ü cām-ı Cem olsa da
Kılmaz o ḫod-pesend o ḫod-rā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 8). [ṣafā-naẓar kılmaz, -maz]*

safā-yāb-ı merām: *Arzu, isteğin mutlulukla sonuçlanması.*

1. Bir gün olur elbette **ṣafā-yāb-ı merām**
Dil ṭāʾif-i Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 3). [ṣafā-yāb-ı merām,]*

safā-yāb-ı sürūrum: *Mutluluğun keyfini çıkaran, sevincin zevkini tadan.*

1. Ne **ṣafā-yāb-ı sürūrum** ne keder-senc-i elem
Ṣaḥn-ı ʿālemde hemān mātem iken sūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 7). [ṣafā-yāb-ı sürūrum, -um]*

safā-yı āyīnesi: *Aynanın saflığı, temizliği, parlaklığı.*

1. Kemāl-i ḥüsnüñi ṣiʿrümden añla kim ṭūṭī
Ṣafā-yı āyīnesi rütbesince güyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 6). [ṣafā-yı āyīnesi,]*

safā-yı cām-ı ʿişret: *Şarap kadehinin zevki.*

1. Görmeyen bilmez **ṣafā-yı cām-ı ʿişret** n'eydügin
Lezzet-i ṣahbā-yı telḫ ü zevḳ-ı soḥbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 1). [ṣafā-yı cām-ı ʿişret,]*

safā-yı fevze: *Zafer sefası, başarının keyfi.*

1. Saʿy eyle **ṣafā-yı fevze** gel pūyān ol
Āsyāb-ı felāḥa berzede-dāmān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 83, Mısra 1). [ṣafā-yı fevze, -e]*

safā-yı feyż: *Feyiz ve ilhamın duruluğu, temizliği.*

1. Seyr-i Sikender eyler idüm baḥr-i giryede
Āyīne-i derūnuma gelse **ṣafā-yı feyż** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 6). [ṣafā-yı feyż,]*

ṣafā-yı ḫāṭıra: *Gönül ferahlığı.*

1. Sipihr-i bī-mihir kim sīne-i bī-kīne düşmendür
Ṣafā-yı ḫāṭıra rāzı degül āyīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 2). [ṣafā-yı ḫāṭıra,]*

safā-yı hāṭırdur: *Gönül ferahlığı.*

1. Ḳıyās eyleme cānā berāy-ı ḫāṭırdur
Senüñ cefāña taḥammül **ṣafā-yı ḫāṭırdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [ṣafā-yı ḫāṭırdur, -dur]*

safā-yı ḫāṭırum: *Gönül rahatlığı, gönül huzuru.*

1. Çün ṣafā-yı ḫāṭıruñ oldı **ṣafā-yı ḫāṭırum**
Ẕevḳ u ṣādī hep saña derd ü ġam u miḥnet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 3). [ṣafā-yı ḫāṭırum, -um]*

safā-yı hāṭıruma: *Gönül rahatlığı, gönül huzuru.*

1. Ṣafā-yı ḫāṭıruma laʿl-i yār olur bāʿiṣ
   Neşāṭ-ı bezme mey-i ḫoş-güvār olur bāʿiṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 1). [ṣafā-yı ḫāṭıruma, -um, -a]*

safā-yı ḫāṭıruñ: *Gönül rahatlığı, gönül huzuru.*

1. Çün **ṣafā-yı ḫāṭıruñ** oldı ṣafā-yı ḫāṭırum
   Ẕevḳ u ṣādī hep saña derd ü ġam u miḥnet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 3). [ṣafā-yı ḫāṭıruñ, -uñ]*

safā-yı ʿışḳı: *Aşkın mutluluğu.*

1. Ṣafā-yı ʿışḳı ne bilsün ġalīz-meşreb-i zühd
   Ki āb-ı ṣāfı ile revġan ittihād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 3). [ṣafā-yı ʿışḳı, -ı]*

safā-yı meşreb-i pākinde: *Temiz mizacının duruluğu.*

1. Żiyā-yı şemʿayı taḥrīke olmaz idi mecāl
   Ṣafā-yı meşreb-i pākinde tīre mā'-i ḥayāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 39). [ṣafā-yı meşreb-i pākinde, -in, -de]*

safā-yı seḥerüm: *Seher/sabah vakti eğlencesi/mutluluğu.*

1. Bir ḥāle yitürdi beni derd ü ġam-ı ʿışḳuñ
   Ne rāḥat-ı şāmum ne **ṣafā-yı seḥerüm** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [ṣafā-yı seḥerüm, -üm]*

safā-yı vuṣlatından: *Kavuşmanın mutluluğu.*

1. Ġam-ı hicr ü **ṣafā-yı vuṣlatından** fārigüm ʿışḳuñ
   Uṣandum ḥāṣılı bīgānesinden āşināsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 5). [ṣafā-yı vuṣlatından, -ın, -dan]*

sāf-dil: *Kolay aldatılan, saf II Temiz yürekli, gönlünde hiçbir güzelin hayali bulunmayan, masivadan arınmış.*

1. Deruñ-ı ḫānemi ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem
   Benem ol sāde-levḥ ü **ṣāf-dil** kim olsa ger Yūsuf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 7). [ṣāf-dil,]*

safḥa-i gülden: *Gül sayfası. II gül yaprağı.*

1. Şerḥ-i ḫāl-i ʿālemi bülbül kenār-ı cūyda
   Ṣafḥa-i gülden ḳırāʾat eylemekde ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 8). [ṣafḥa-i gülden, -den]*

safḥa-i gülleri: *Gül yaprağı.*

1. Ṣafḥa-i gülleri açduḳça nesīm-i esḥār
   Manṭıḳuʾṭ-Ṭayr oḳıdur bülbüle Aṭṭār-ı bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 19, Mısra 1). [ṣafḥa-i gülleri, -ler, -i]*

safha-i ruḥsāre-i rengīnüñi: *Parlak yanağının yüzeyi, sayfası.*

1. Görmeyelden **ṣafḥa-i ruḫsāre-i rengīnüñi**
   Oldı her müjgānlarum bir cedvel-i cūy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 5). [ṣafḥa-i ruḫsāre-i rengīnüñi, -üñ, -i]*

safḥa-i rūyuñda: *Yüz sayfası. II sevgilinin temiz yüzü bağlamında.*

1. O veche ṣāfdur āyīne-i cemālüñ kim
   Henüz **ṣafḥa-i rūyuñda** ḫaṭ ʿayān oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 19, Mısra 2). [ṣafḥa-i rūyuñda, -uñ, -da]*

safha-i sebz: *Yeşil sayfa, levha.*

1. Ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫānede gördüm o ḥūrī-peykeri
   Gūyıyā kim **ṣafḥa-i sebz** üzre bir taṣvīrdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 13, Mısra 2). [ṣafḥa-i sebz,]*

sāfī: *Saf, duru, katışıksız.*

1. Cebīni ṣūret-i zāhirde **ṣāfī** çīn-i kederden
   Baḳılsa āyīne-i dilde rūy-ı rāḥatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 33, Mısra 1). [ṣāfī,]*

sāfī: *Şifa veren, iyileştirici.*

1. Bīmār-ı iştiyāḳuña **ṣāfī** cevāb vir
   Tā key dürūġ vaʿdüñ ile ıżṭırāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 2). [ṣāfī,]*
2. Bizi vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla helāk itme
   Şifā-baḫş ol dil-i bīmāra **ṣāfī** bir cevābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 8). [ṣāfī,]*

sāf-ı ceng: *Savaş düzeni.*

1. Müjgān-ı çeşm-i yār ki mirʾāta ṣaldı ʿaks
   Gūyā iki sipāh **ṣāf-ı ceng** bağladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 8). [ṣāf-ı ceng,]*

<u>sāf-ı iskender:</u> *İskender'in aynası. II İskender-i Yunanî diye bilinen Makedonyalı İskender'dir ki genellikle Aristo'nun icat ettiği kabul edilen uzağı gösteren ayna ile Klasik şiirde yer alır.*

1. Muḳābilümde bir āyīne **ṣāf-ı İskender**
   Elümde sāġar-ı Cemşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 7). [ṣāf-ı iskender,]*

<u>sāfī-i maʿāsī:</u> *Günahlardan arınmış.*

1. Her siyeh-rūya Faṣīḥā nigeh-i ʿafv olmaz
   Dili **ṣāfī-i maʿāsī** yüzi aḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 10). [ṣāfī-i maʿāsī,]*

<u>safīr-i bülbül-i nālān:</u> *Feryat eden bülbül sesi.*

1. Peymāneler içilmede güller açılmada
   Yir yir **ṣafīr-i bülbül-i nālān** çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 4). [ṣafīr-i bülbül-i nālān,]*

<u>sāf-kesīde-i sevḳ:</u> *Heyecanla sıra sıra dizilmek.*

1. Cemāli seyrine ʿuşşāḳ **ṣāf-keşīde-i şevḳ**
   Var āsitāne-i yāra ʿaceb temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 3). [ṣāf-keşīde-i şevḳ,]*

<u>sāf-meşreb:</u> *Saf, temiz yaradılışlı.*

1. Ḳanı bir **ṣāf-meşreb** kim anı sen itmedüñ tekdīr
   Ḳanı bir maḥrem-i rāz-ı hüner kim ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 45). [ṣāf-meşreb,]*

<u>sāf-ter:</u> *Çok berrak.*

1. Mi<u>s</u>āl-i rūy-ı cānān **ṣāf-ter** āyīne-i devrān
   ʻAceb mi eyler ise ṭūṭī-i ṭabʻum gazel-ḫ∨ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 25). [ṣāf-ter,]*

<u>safvet:</u> *Saflık, arılık.*

1. Dil-i aʿdā-yı fāsid luṭf ile **ṣafvet** ḳabūl itmez
   Ne deñlü eyleseñ tedbīr sāḳī bāde āb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 3). [ṣafvet,]*
2. Āyīnemüzde var o ḳadar **ṣafvet** ü cilā
   Farḳ olmaz oldı nīk ü bed ü ḫūb dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 3). [ṣafvet,]*
3. ʿIşḳ olmasa olmazdı bu **ṣafvet** dilde
   Mihr olmasa olmaz idi nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 159, Mısra 3). [ṣafvet,]*

safvet-i hüsni: *Güzelliğin arılığı, saflığı.*

1. Bu **ṣafvet-i ḥüsni** viren ol ʿārıż-ı pāke
   Eşk-i teri mānende-i cūy-ı Aras itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 3). [ṣafvet-i ḥüsni, -i]*

safvet-i ʿışk: *Aşk saflığı, saf aşk.*

1. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
   Her kimüñ āyīnesinde bulına **ṣafvet-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 6). [ṣafvet-i ʿışḳ,]*

saġ olsun: *Sağlam olmak.*

1. Yoḳ ẕerre deñlü sāġar-ı ḫurşīde raġbetüm
   Olsun hemān şikeste-sifāl-i muġāne ṣaġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 3). [ṣaġ olsun, -sun]*

sāġar: *Şarap II aşk.*

1. Sāġar be-dest meclise gel āb u tāb vir
   Olsun cemālüñ āteş-i meyden fürūġnāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 6). [sāġar,]*

sāġar: *Kadeh. II şarap.*

1. Ḳoma ḫālī derūn-ı ḫāneyi feyż-ı maḥabbetden
İlāhī **sāġarum** ṣabhā-yı ʿirfān ile ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [sāġarum, -um]*
2. Sāḳī ki ʿaks-i rūyını **sāġarda** gösterür
Āteşle ābı ḥāṣılı bir yirde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 1). [sāġarda, -da]*
3. Gedā-yı iltifatuñ pādişāh-ı ʿālem-i āb it
Getür ol **sāġarı** kim yādigār-ı Ḫusrev ü Cemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [sāġarı, -ı]*
4. Olaldan tā ezel tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ
Meh ü mihr oldı **sāġar** çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 2). [sāġar,]*
5. Faṣīḥ ol meclisüñ ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz cānā
Meh ü mihr oldı **sāġar** çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 10). [sāġar,]*
6. Erbāb-ı ʿayşa ṭayy-ı beyābān-ı ġam içün
Sāġar gibi kümeyt-i muḥannā-keçīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 6). [sāġar,]*
7. Sifāl ü **sāġarı** farḳ eylemez mestāne-i ʿışḳuñ
Bir eyler teşnesini neşve-i peymāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 1). [sāġarı, -ı]*
8. Faṣīḥ vāṣıl idince dehānı **sāġarı** yār
Lebiyle ṣandılar itdi müşāfehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 9). [sāġarı, -ı]*
9. Elinde **sāġarın** itmez dil-i ḫarāb tehī
Ḳalınca mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 1). [sāġarın, -ın]*
10. Nūş eyleyicek bir iki **sāġar**
İtdüñ ġam-ı ʿālemi nigūn-ser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 11). [sāġar,]*

sāġar-ı bāde: *İçki kadehi.*

1. Sāġar-ı bāde degül mihr-i dıraḫşānsın sen
Ḫırmen-i aḳlı yaḳan āteş-i sūẕānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 1). [sāġar-ı bāde,]*

sāġar-ı billūr olsun: *Billurdan kadeh olmak.*

1. Neşve-i ʿālem-i ābı görelüm yoḫsa Faṣīḥ
Ne sifāl elde ne ḫod **sāġar-ı billūr olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 16). [sāġar-ı billūr olsun, -sun]*

sāġar-ı cemşīd: *Cemşid'in kadehi.*

1. Güşāde meşreb-i ʿālem çü rāz-ı ʿāşıḳ-ı mest
Pür oldı şevḳ ile diller çü **sāġar-ı Cemşīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 6). [sāġar-ı cemşīd,]*

sāġar-ı cemsīd: *Cemşid'in kadehi. İran mitolojisinde şarabın mucidi olarak gösterilen Cem'in (Cemşid) kadehinden teşmil yoluyla) Şarap. II İlahi aşka kavuşma isteği bağlamında.*

1. Muḳābilümde bir āyīne ṣāf-ı İskender
   Elümde **sāġar-ı Cemşīd** gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 8). [sāġar-ı cemşīd,]*

sāġar-ı cemşīd-i kām-yāb: *Muradına ermiş Cemşid'in kadehi.*

1. Bu bezm-i pür-şer ü şūr-ı fenāda ḳalmışdur
   Hezār **sāġar-ı Cemşīd-i kām-yāb** tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 8). [sāġar-ı cemşīd-i kām-yāb,]*

sāġar-ı cemşīdimüz: *Cemşid'in kadehi.*

1. Defʿ olınmaz ḫayl-i bī-ḥadd-i ġam-ı hicrān Faṣīḥ
   Olsa da elde hezārān **sāġar-ı Cemşīdimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 10). [sāġar-ı cemşīdimüz, -imüz]*

sāġar-ı gītī-nümāsıdur: *Cihanı gösteren kadeh.*

1. Özge ʿālem gösterür alsañ Faṣīḥā destüñe
   Bezm-i ʿışḳuñ **sāġar-ı gītī-nümāsıdur** gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 10). [sāġar-ı gītī-nümāsıdur, -sı, -dur]*

sāġar-ı ḫurşīde: *Güneş kadehi.*

1. Yoḳ ẕerre deñlü **sāġar-ı ḫurşīde** raġbetüm
   Olsun hemān şikeste-sifāl-i muġāne ṣaġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 4). [sāġar-ı ḫurşīde, -e]*

sāġar-ı ʿişret: *İçki kadehi.*

1. Ne dilde tāb-ı ferāġat ne elde **sāġar-ı ʿişret**
   Sevāba himmet ü kār-ı günāha cürʾetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 3). [sāġar-ı ʿişret,]*

sāġar-ı lebrīzinden: *Ağzına kadar dolu kadeh.*

1. Niçe diller yapılur **sāġar-ı lebrīzinden**
   Ḫāne-i pīr-i muġan şevḳ ile maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 9). [sāġar-ı lebrīzinden, -in, -den]*

sāġar-ı mey: *Şarap kadehi.*

1. Seni iy **sāġar-ı mey** görmedük ḫayli zemān oldı
   Cilā-yı çeşm-i cānsın ḫayr-maḳdem gel ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 8). [sāġar-ı mey,*
2. Sen **sāġar-ı mey** gibi çekildüñ gitdüñ
   Ben derd-i ser-i hicr ile ḳaldum maḥzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 3). [sāġar-ı mey,]*

sāġar-ı mey-i devrān: *Talih şarabının dağıtıcısı.*

1. Döküldi yirlere ḫayfā ki āb-ı rūy-ı neşāṭ
   Şikeste itdi yine sāġar-ı meyi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 5). [sāġar-ı mey-i devrān,]*

sāġar-ı mey-i dīrīn: *Yıllanmış şarap kadehi.*

1. Neşāṭ-ı zeng-pezīr-i derūnı tāzelese
   Görülse sāḳi yine **sāġar-ı mey-i dīrīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 4). [sāġar-ı mey-i dīrīn,]*

sāġar-ı ṣahbāyı: *Büyük kadeh, büyük şarap kadehi.*

1. Sāġar-ı ṣahbāyı sāḳī āfitāb itdüñ bu şeb
   Şuʿle-i bādeyle bezmi māh-tāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 1). [sāġar-ı ṣahbāyı, -yı]*

2. Füzūn itdi ḫumārum nūş-ı cām-ı ġuṣṣa gitdükce
Gel iy sākī kerem ḳıl **sāġar-ı ṣahbāyı** ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [sāġar-ı ṣahbāyı, -yı]*

sāġar-ı ser-şār: *Ağzına kadar dolu kadeh.*

1. Tefrīḥ-i mülāḳātuña ḥaḳḳā ki söz olmaz
Öpdük lebüñ iy **sāġar-ı ser-şār** görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 4). [sāġar-ı ser-şār,]*

sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı: *Eziyetin zehirli suyunun kadehi, cefa zehrinin şarabı.*

1. Biñ **sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı** çekeyin tek
Bir kez elüm ol sīb-i zenaḫ-dāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 3). [sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı, -ñ, -ı]*

sāha-i gülşen: *Gül bahçesinin avlusu.*

1. Medd-i naẓarla **sāḥa-i gülşen** mesāḥati
Taḳvīm-i gül mücedded-i hükm-i şeh-i bahār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 8). [sāḥa-i gülşen,]*

saḫāvet: *Cömertlik.*

1. Vʿey Āṣaf-ı bermekī **saḫāvet**
Baḥr üzre degül ḥabāb yer yer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 117). [saḫāvet,]*

sahb olur: *Arkadaş, yoldaş olmak.*

1. Ġayb olur ʿışḳ ile müzehher ʿayb
Gebr-i ṣahbā-fürūş olur çü ṣahb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 26). [ṣahb olur, -ur]*

sahbā: *Şarap, kadeh.*

1. Neşve-i cām-ı mey-i ʿışḳuñla bir ḥāletdeyüm
Ḫūn-ı dil mi bilmezin nūş itdügüm **ṣahbā** mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 8). [ṣahbā,]*
2. Tenhā ḫayāl-i laʿlüñ ile ṣoḥbet eylerüm
Ṣahbā yirine dīdeme ḫūn-ı ciger gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [ṣahbā,]*

3. Ki renc-i ġuṣṣa-i devrāna **ṣahbā** özge dārūdur
   Yitişdür sāḳīyā keyfiyyet-i ḥāli bilürsin sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 6). [ṣahbā,]*
4. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde **ṣahba** tīġ-i ġam ġamdur
   Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende iy sāḳī ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [ṣahba,]*
5. Eyledi tāb-ı teb-i cevr-i zemāne ḫuşk-leb
   Luṭf it iy sāḳī Faṣīḥa bir ḳadeḥ **ṣahbā** yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [ṣahbā,]*
6. Bu demde ḫūn-ı dil-i ʿāşıḳāndan it perhīz
   Ḥaẕer ki ʿayn-i żarardur bu ʿillete **ṣahbā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 1, Mısra 4). [ṣahbā,]*

<u>sahbā-yı dāniş-efzādur:</u> *Bilgi artıran kadeh. II kişinin bilgisini artıran şey (aşk).*

1. ʿIşḳ dārū-yı ḫōş-āverdür
   ʿIşḳ **ṣahbā-yı dāniş-efzādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 40). [ṣahbā-yı dāniş-efzādur, -dur]*

<u>sahbā-yı sāġar-ı felegi:</u> *Gök kadehinin içkisi II Gökyüzündeki dolunay.*

1. Māh-ı nevi görince didüm cürʿasın ḳomış
   Ṣahbā-yı sāġar-ı felegi nūş idüp zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 2). [ṣahbā-yı sāġar-ı felegi, -i]*

<u>sahbā-zede-i ġafletüm:</u> *Gaflet şarabıyla sarhoş olmuş, gaflet kadehine çarpılmış.*

1. Yā Rab baña tevfīḳıñı hem-rāh eyle
   Ṣahbā-zede-i ġafletüm āgāh eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 2). [ṣahbā-zede-i ġafletüm, -üm]*

<u>saḥf-ı güllere:</u> *Güllerin sayfası. II güllerin yaprağı.*

1. Ḳonmış nuḳāṭ-ı şeb-nem-i ter **ṣaḥf-ı güllere**
   Bir bir hezār yāda getürmiş rivāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 3). [ṣaḥf-ı güllere, -ler, -e]*

<u>sāḥib-edā:</u> *Üslup sahibi.*

1. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ maḫlaşla farḳ ancaḳ
   Faṣīḥā ḥak bu naẓm içre seni **ṣāḥib-edā** gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 10). [ṣāḥib-edā,]*

<u>sāḥib-i īcād:</u> *Ortaya çıkarma vasfı olan.*

1. Her suḫan rütbe-i taḥsīni bulur mı çü Faṣīḥ
   Mālik-i ḥüsn-i edā **ṣāḥib-i īcād** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 12). [ṣāḥib-i īcād,]*

sāhib-i ser-māye-i dükān-ı ḫıred: *Akıl dükkanının sermaye sahibi.*

1. Faṣīḥ **sāhib-i ser-māye-i dükān-ı ḫıred** yoḳ
   Odur ki gevher-i nuṭḳum dür-i maḳālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 9). [sāhib-i ser-māye-i dükān-ı ḫıred,]*

sāḥib-mezāk: *Zevk sahibi.*

1. Nice erbāb-ı ṭabʿı şehd-i cānından uṣandurduñ
   Nice **ṣāḥib-meẕāḳı** zehr-i ġamla eyledüñ mesmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 48). [ṣāḥib-meẕāḳı, -ı]*

sāhib-serīr ü tāc: *Makam sahibi ve taç (hükümdarlık).*

1. Bozulma bu felegüñ nā-dürüst vaż'ına ḳaṭʿā
   Bu ʿarṣada niçe **ṣāḥib-serīr ü tāc** bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 6). [ṣāḥib-serīr ü tāc,]*

sāhib-yed-i ṭūlā-yı ma'ānī: *Anlamda uzun ele sahip II anlam hususunda uzman, büyük birikim ve yeteneğe sahip.*

1. ʻAm-zāde-i sulṭān-ı rüsül fātiḥ-i Ḫayber
   Her bābda **ṣāḥib-yed-i ṭūlā-yı ma'ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 40). [ṣāḥib-yed-i ṭūlā-yı ma'ānī,]*

sahīfe: *Sayfa, yanak sayfası, yüz.*

1. Nümūne-i varaḳ-ı sebz kʾola şemīm-niṣār
   Çemen **şahīfesi** olmış nuḳāṭ-ı jāle ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 3). [ṣahīfesi, -si]*

sahīh idelüm: *Doğrusunu, gerçeğini yapmak.*

1. Uralum sīnemüze dāġ-ı ṣarīh
   İdelüm ḥüccet-i iḫlāṣı ṣaḥīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 32). [ṣaḥīḥ idelüm, -elüm]*

sahīhi: *Gerçekliği, doğruluğu.*

1. Dirler ki geldi Leylīyi Mecnūn ayaġına
   Var mı **ṣaḥīhi** yoḫsa hemān güft ü gū mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 8, Mısra 2). [ṣaḥīhi,]*

sāhil: *Kenar, kıyı.*

1. Cām-ı miḥnetle leb-i dil-beri būs eyleyelüm
   Ne çekersek çekelüm zevraḳumuz **sāḥile** dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 4). [sāḥile, -e]*
2. Tā seḥer ol meh ile ʿālem-i āb eylemişüz
   Geçmişüz bir gicede baḥr-i ġamı **sāḥile** dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 12). [sāḥile, -e]*
3. Gūyā ki o **sāḥilüm** muḥīṭ-i ʿışḳuñ
   Emvācı gelür kenāruma raḳṣ-künān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 112, Mısra 3). [sāḥilüm, -üm]*

sāḥil-i feyża: *Ilim, irfan sahili.*

1. İy ṣāniʿ-i kevn ü ḫālıḳ-ı mevcūdāt
   Vir keştī-i ḳalbe **sāḥil-i feyża** necāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 2). [sāḥil-i feyża, -a]*

sāhir: *Büyü yapan, efsun ve sihirle uğraşan kimse, büyücü, sihirbaz.*

1. Ol **sāḥirüñ** miyān ile seyr eyle ḫançerin
   Siḥriyle bāġlamış bir aḳar ṣuyı mūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 7). [sāḥirüñ, -üñ]*

saḥn-ı ʿālemde: *Dünya meydanı.*

1. Ne ṣafā-yāb-ı sürūrum ne keder-senc-i elem
   Ṣaḥn-ı ʿālemde hemān mātem iken sūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 8). [ṣaḥn-ı ʿālemde, -de]*

saḥn-ı çemen: *Çimenlik, bahçe.*

1. Gül ile **ṣaḥn-ı çemen** bāġ-ı cināndur elbet
   Ṣoñra bülbüllere her ḫār u ḫası āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 5). [ṣaḥn-ı çemen,]*

saḥn-ı çemende: *Çimenlik, bahçe.*

1. Demdür ki her meşām ola bir çeşme-sār-ı ḫūn
Ṣaḫn-ı çemende ḥiddet-i būy-ı bahārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 8). [ṣaḫn-ı çemende, -de]*

saḫn-ı dil ü cānı: *Bedenin ve kalbin ortası. II Canevi.*

1. Ṣaḫn-ı dil ü cānı dāġ dāġ itdi felek
Dāġ ile tenüm miṣāl-i bāġ itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 1). [ṣaḫn-ı dil ü cānı, -ı]*

saḫn-ı feżā-yı sīnemi: *Göğüs boşluğunun alanı. II gönül seması.*

1. Lāle-zār-ı ʿışḳ iden **ṣaḫn-ı feżā-yı sīnemi**
Gülsitān-ārā-yı behcet bir gül-i terdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 5). [ṣaḫn-ı feżā-yı sīnemi, -i-m, -i]*

saḫn-ı gülşen: *Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.*

1. Ṣaḫn-ı gülşen nev-şüküfte ġonçelerle iy Faṣīḥ
Beñzer ol bezme ki ser-şār ola cām-ı mülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 11). [ṣaḫn-ı gülşen,]*

saḫn-ı gülşeni: *Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.*

1. Ṣad-güne reng ile göricek **ṣaḫn-ı gülşeni**
Bülbül hezār naḳş-ı ḫoş-āheng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 5). [ṣaḫn-ı gülşeni, -i]*

saḫn-ı gül-zār-ı ġamem: *Keder gül bahçesinin meydanı.*

1. Dūd-ı āhum sünbülüm dāġ-ı tenümdür güllerüm
Ṣaḫn-ı gül-zār-ı ġamem baḳ güllerüm sünbüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 2). [ṣaḫn-ı gül-zār-ı ġamem, -em]*

saḫn-ı kāġıd-ḫānede: *Kâğıthane meydanı.*

1. Ṣaḫn-ı Kāġıd-ḫānede gördüm o ḥūrī-peykeri
Gūyıyā kim ṣafḥa-i sebz üzre bir taṣvīrdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 13, Mısra 1). [ṣaḫn-ı kāġıd-ḫānede, -de]*

saḫn-ı kāġıd-ḫāneye: *Kâğıthane meydanı.*

1. ʿArż-ı ḫāl-i bī-ser ü sāmān içün cānāneye
ʿAḳıbet ʿazm itdüñ iy dil **ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫāneye** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 70, Mısra 2). [ṣaḥn-ı kāġıd-ḫāneye, -ye]*

<u>saḥn-ı ḳūyından:</u> *Köy, mahalle meydanı.*

1. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme
Destine aldıḳda tīġ-i şuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [ṣaḥn-ı ḳūyından, -ın, -dan]*
2. Şeh-süvārum **ṣaḥn-ı ḳūyından** olınca cilve-ger
Raḫş-ı mihre teng olur meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [ṣaḥn-ı ḳūyından, -ın, -dan]*

<u>saḥn-ı nesrde:</u> *Düz yazı sahnesi, vadisi II nesir sanatı.*

1. İy eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev
İt **ṣaḥn-ı ne<u>s</u>rde** de tek ü dev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 190). [ṣaḥn-ı ne<u>s</u>rde, -de]*

<u>saḥn-ı sīnem:</u> *Göğsün, gönlün orta yeri.*

1. Ser-ā-pā şimdi görseñ āteş-i ġam dāġ dāġ itdi
Faṣīḥā **ṣaḥn-ı sīnem** gūyıyā bir gül-sitān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 10). [ṣaḥn-ı sīnem, -m]*

<u>ṣaḥn-ı suḫanda:</u> *Söz meydanı.*

1. Ġaraż çün ʿarż-ı iḫlāṣ u ʿubūdiyyetdür iy ḫāme
Yiter itdüñ yiter **ṣaḥn-ı suḫanda** pāy-cünbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 86). [ṣaḥn-ı suḫanda,]*

<u>saḥn-ı zemīn-i bāġa:</u> *Bahçe meydanının ortası.*

1. Ṣaḥn-ı zemīn-i bāġa ki her berg-i ter düşer
Bir dest-i merḥabāmı degül rūzgārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 25). [ṣaḥn-ı zemīn-i bāġa, -a]*

<u>saḥrā:</u> *Çöl.*

1. Naẓīrin bulmadum ol nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ
Egerçi Ḳays-veş **ṣaḥrā** vü deşti cüst ü cūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 4). [ṣaḥrā,]*

2. Lāle-zār itdi sirişk-i çeşm-i ter **ṣaḥrāları**
Gülşen itdi şevḳ-ı ruḫsāruñ dile külḫanları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 3). [ṣaḥrāları, -lar, -ı]*
3. Ol Ḳays-ı sebük-revüm ki bir ḫaṭve gelür
Zīr-i ḳadem-i himmetüme **ṣaḥrālar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 4). [ṣaḥrālar, -lar]*

<u>saḥrā-yı firāk:</u> *Ayrılık çölü.*

1. Mabeynümüze n'eyleyelüm āḫir-i kār
Ṣaḥrā-yı firāḳ u kūh-ı hicrān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 4). [ṣaḥrā-yı firāḳ,]*

<u>saḥrā-yı ʿizzetdür:</u> *Değerli, yüce çöl.*

1. Hemīşe pūye-gāhum deşt-i ġam **ṣaḥrā-yı ʿizzetdür**
O cūy-ı bī-ḳarārum ḥālet-i ẕevḳ-ı vaṭan bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 3). [ṣaḥrā-yı ʿizzetdür, -dür]*

<u>saḥra-yı süleymānı:</u> *Süleyman'ın toprakları. II Hz. Süleyman'ın kurduğu krallık toprakları (büyük toprak parçası bağlamında).*

1. Ġam-ı sevdā-yı mühr-i laʿl-i teng-i gevher-efşānı
Baña devr itdürür biñ kerre **ṣaḥra-yı Süleymānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 75, Mısra 2). [ṣaḥra-yı süleymānı, -ı]*

<u>saḥrā-yı tīre:</u> *Karanlık çöl.*

1. ʿUşşāḳ tīr-veş dökilür ḫāk-i pāyine
Ṣaḥrā-yı tīre ol ḳaşı ya kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 8). [ṣaḥrā-yı tīre,]*

<u>saḫt ber-cā:</u> *Yerinde sağlam, sıkı duran.*

1. Saḫt ber-cā seng-i küh-sār-ı s̲ebāt olsa göñül
Ceẕbe-i ḥüsnüñ yirinden anı iy meh-rū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 3). [saḫt ber-cā,]*

<u>saḫt olan:</u> *Güçlü, kuvvetli olmak.*

1. Luṭfıyla olur **saḫt olan** cānlar bizüm
Tedrīc ile hem-seng-i beyābānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 1). [saḫt olan, -an]*

saḫt olsa: *Güçlü, kuvvetli olmak.*

1. Nerm ola pūlād **saḫt olsa** derūn-ı dil-rübā
   Tā ki dūd-ı āhda germiyet-i teʾsīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 5). [saḫt olsa, -sa]*

saht pūlādı: *Sert çelik.*

1. ʿAceb mi çāk çāk eylerse āhum seng-i ḫārāyı
   O pür-sūzum müẕāb eyler nigāhum **ṣaḫt pūlādı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 5). [ṣaḫt pūlādı, -ı]*

saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ: *Hasret eziyetinin şiddeti.*

1. Ḳāmetüñ itmiş kemān **saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ**
   Tīr ile yāra niçün nāme uçurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 5). [saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ,]*

saḫti-i kemānını: *Yayın sertliği.*

1. ʿAceb mi dūrda yoḳlar ise nişānını ʿāşıḳ
   Bilür ne mertebedür **saḫti-i kemānını** ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 2). [saḫti-i kemānını, -ın, -ı]*

sāʿī: *Çalışan, çabalayan.*

1. Elbette ziyād olmasına **sāʿīdür**
   Çarḫ ẕimmetine vaẓīfedür āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 3). [sāʿīdür,]*

sāʿid-i dil-dār-ı sīmīn-berde: *Gümüş göğüslü sevgilinin bileği. II Göğsü gümüş gibi beyaz olan sevgilinin bileği.*

1. Āb-ı ṣāfı cūya düşmiş berg-i gül ẓann eyledüm
   Gördügümde **sāʿid-i dil-dār-ı sīmīn-berde** dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 8). [sāʿid-i dil-dār-ı sīmīn-berde, -de]*

sāʿid-i ṣayyāda: *Avcının bileği, kolu, avcılar şahini bileklerinde taşırlardı.*

1. O şūḫı eylesem āġūşa çekmege daʿvet
ʿAceb mi **sāʿid-i ṣayyāda** şāh-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 4). [sāʿid-i ṣayyāda, -a]*

sāʿid-i sīmīnüñ: *Gümüş gibi, beyaz kol.*

1. Yād olunsun köhne ġamlar sāḳiyā nev-rūzdur
Sāʿid-i sīmīnüñ it cām-āşinā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 2). [sāʿid-i sīmīnüñ, -üñ]*

sā'il-i nūr-ı cemālüñdür: *Yüz parlaklığının dilencisi.*

1. Ṣaḳın mirʾāt-ı ḥüsnüñ tābişinden mihr-i raḫşānuñ
Felek āyīne-ber-kef **sā'il-i nūr-ı cemālüñdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 11). [sā'il-i nūr-ı cemālüñdür,]*

sāʾir olmaz idi: *Hareket eder (halde) olmazdı.*

1. Eşyāda ne arardı müʾessir
Seyyāreler olmaz idi sāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 41). [sāʾir olmaz idi,]*

saḳf: *Tavan, çatı, dam.*

1. Zihī kāşāne kim reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
Şikeste cāmı **saḳfından** ki ṭamlar abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 2). [saḳfından, -ın, -dan]*

sāḳī: *İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse.*

1. Bize hiç neşve virmiyor **sāḳī**
Virdügüñ bāde ābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 3). [sāḳī,]*
2. Şemīm-i bādeden ser-mest olup ʿarẕ-ı niyāz eyler
Belā oldı dil-i dīvāneye iy **sāḳi** bu meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 8). [sāḳi,]*
3. Sāġar-ı ṣahbāyı **sāḳī** āfitāb itdüñ bu şeb
Şuʿle-i bādeyle bezmi māh-tāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 1). [sāḳī,]*
4. Bir būse-i laʿlüñ ile **sāḳī** dili şād it
Peymāne-i ümmīdimi lebrīz-i murād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 1). [sāḳī,]*
5. Füzūn itdi ḫumārum nūş-ı cām-ı ġuṣṣa gitdükce
Gel iy **sākī** kerem ḳıl sāġar-ı ṣahbāyı ser-şār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [sākī,]*
6. Söylet getürüp meclise mīnā-yı ṣarābı
İy **sāḳī** yine bülbül-i dil-şāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 6). [sāḳī,]*
7. Zer cām-ı māh-ı rūze temām irdi ġāyete
Gelsün miyān-ı meclise **sāḳī** sebū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 6). [sāḳī,]*
8. Mey-i yek-sāle görseñ kesb-i ṣad-sāle ḥayāt itseñ
Felekden naḳd-i ʿömri eyleseñ iy **sāḳī** istirdād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 8). [sāḳī,]*
9. ʿĀşıḳa **sāḳī** ġam-ı hicrān bilürsin zehr olur
Kehrübā-reng meyüñ ṣun kim aña pa-zehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 1). [sāḳī,]*
10. Sāḳī ki ʿaks-i rüyını sāġarda gösterür
Āteşle ābı ḥāṣılı bir yirde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 1). [sāḳī,]*
11. Mevc-i ibrām-ı pey-ā-peyle girān-bār eyleme
Sāḳi ẕevḳ-ı zevraḳ-ı mey gāh gāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [sāḳi,]*
12. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam ġamdur
Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende iy **sāḳī** ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [sāḳī,]*
13. Ne keyfiyyet var iy **sāḳī** mey-i dīrīn-i ḫummuñda
Kühen-pīrān-ı bī-tābānı nev-sāle cevān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [sāḳī,]*
14. Eyledi tāb-ı teb-i cevr-i zemāne ḫuşk-leb
Luṭf it iy **sāḳī** Faṣīḥa bir ḳadeḥ ṣahbā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [sāḳī,]*
15. Dil-i aʿdā-yı fāsid luṭf ile ṣafvet ḳabūl itmez
Ne deñlü eyleseñ tedbīr **sāḳī** bāde āb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 4). [sāḳī,]*
16. Ḫumār-ı ġamla ḫamūş ehl-i dil ʿaceb **sāḳī**
Niçün sebū-yı mey-i pür-ṣafāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 7). [sāḳī,]*

17. Sāḳī kümeyt-i cām-ı meyi bīş-ter sürüp
Bu vāżʿ-ı nā-pesendi ziyāde kem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 7). [sāḳī,]*
18. Ḥabāb-ı sāġarı gördüm ḳıyās itdüm ki iy **sāḳī**
Bir elmāsī nigīndür duḫter-i rezçün nişān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 11). [sāḳī,]*
19. Nūş-ı meyden neşve taḥṣīl itmedür **sāḳī** murād
İktibās-ı nūrdur mihr-i dıraḫşāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 3). [sāḳī,]*
20. Bir iki cām-ı meyle gül gül itseñ rūy-ı dil-dārı
Yine **sāḳī** o gül-zār-ı cemāle zīb ü fer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 4). [sāḳī,]*
21. Miṯāl-i dīde-i ḫūnīn-i ʿāşıḳ-ı şeydā
Tehī görülmesün iy **sāḳi** cām-ı ser-şāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 4). [sāḳi,]*
22. Ne keyfiyyetdür iy **sāḳī** ki bir peymāne mey görsem
Şikest-i kāse-i rāz itmede ṣabr u şekīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 5). [sāḳī,]*
23. Görmemek cām-ı meyi **sāḳī** münāsibdür baña
Keşf-i rāz itmekde zīrā ṣabr u teʾḫīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 7). [sāḳī,]*
24. Ṣunmadı peymāne **sāḳī** tā ki giryān olmayam
Naḳd-i cārī-i temennādur behā-yı müllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 5). [sāḳī,]*
25. Şarābı **sāḳi** getür def-i vaḥşet eyleyelüm
Ol āhū-çeşm ile bir laḥża ṣoḥbet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 1). [sāḳi,]*
26. Neşāṭ-ı zeng-pezīr-i derūnı tāzelese
Görülse **sāḳi** yine sāġar-ı mey-i dırīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 4). [sāḳi,]*
27. Ṣabūḥ içünde bir iki ḳadeh şarāb bulınsun
Sebūyı çün dil-i ser-mesti ḫālī itmege **sāḳī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 3). [sāḳī,]*
28. Gül mevsimidür bezm-i mey iy **sāḳī** düzilsün
Çeşm-i siyehüñ mest olup eṭrāfa süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 1). [sāḳī,]*
29. Sāḳi teklīf-i mey itme beni söyletme meded
Şübhe yoḳ rāz-ı dil-i zārımı biʾllāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 5). [sāḳi,]*
30. Sāḳī Faṣīḥ neşve-i şevḳı yitişdürür
Gül-gün kümeyt-i sāġar-ı ṣahbā-yı nāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 9). [sāḳī,]*
31. Suʾāl it ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı **sāḳī** laʿl-i nābuñla
Şifā-sāz ol bizi yād eyle bir ḳaṭre şarābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 1). [sāḳī,]*
32. Bisāṭ-ı bezmümüz āmāde **sāḳī** munṭazıruz
Gelür mi meclise ol şīve-kār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 3). [sāḳī,]*

33. Elüñde cām ile teşrīf eyleseñ **sāḳī**
Bu intiẓāra bu deñlü ḫumāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 3). [sāḳī,]*

34. Muṭrib demidür eyle ser-āġāz-ı nevāya
Şun **sāḳī** ḳadeḥ bezm-i ġam encāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 4). [sāḳī,]*

35. Gören āyīne-i cām-ı meyi ṭūṭī-lisān oldı
Ne keyfiyyetdür iy **sāḳī** baña mühr-i dehān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 2). [sāḳī,]*

36. Sāḳi cūyende-i āb-ı keremüz luṭfuñdan
Gerd-i ġam bād-ı elem ḫuşk-dimāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 3). [sāḳi,]*

37. Yıḳılmazdı kühen-saḳfı ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ
Ne var iy **sāḳī** bir kerre bize teklīf-i cām itsen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 34, Mısra 2). [sāḳī,]*

38. Dil-i teng ṭurfe **sāḳī** meded itme cāmı teklīf
Bilürüm ya āh u zāra ya da keşf-i rāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 3). [sāḳī,]*

39. Demdür ki şevḳ-baḫş ola **sāḳī** şarāb ile
Erbāb-ı şūfı iñlede muṭrib rebāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 1). [sāḳī,]*

40. Bir kerre benüm cāmumı da ser-şār it
Sāḳī nice bir cürʿa-ḫūr-ı bezm olayum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 3). [sāḳī,]*

41. Erbāb-ı dile **sāḳī** idüp ser-ḥōşı
Zehr eyleme minnet ile ḳand-i pūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 1). [sāḳī,]*

sāḳī: *Kadeh sunan, içki dağıtan. II Aşka eriştiren, Allah.*

1. Luṭf eylegil fütāde-i rāh-ı ġamuz bize
İy **sāḳī** dest-gīr olur bir ayāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [sāḳī,]*

sāḳī: *Kadeh sunan, içki dağıtan. II Aşka eriştiren.*

1. Sāḳī ġam-ı cihānı idem bil ki ber-ṭaraf
Āb istedükçe sen baña cām-ı şarāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 3). [sāḳī,]*

sāḳ-ı duʿāyı: *Duanın aslı, özü.*

1. Göstermedi rūy-ı mihr bir ān
Cevr eylemede ʿadū-yı bī-dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 176). [sāḳ-ı duʿāyı, -yı]*

sāḳ-ı duʿāyı: *Dua paçasını sıvama.*

1. Tā key yiter iy Faṣīḥ tekṣīr
   İt **sāḳ-ı duʿāyı** durma teşmīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 176). [sāḳ-ı duʿāyı, -yı]*

sāḳi-i āyīne-rū: *Temiz yüzlü kadeh sunan kişi.*

1. Hemīşe nūş-ı cām-ı bāde eyler ārzū meşreb
   Yeñilmez nʿeyleyem iy **sāḳi-i āyīne-rū** meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 2). [sāḳi-i āyīne-rū,]*

sāḳī-i bezm-i çehārümīn: *Son dördün (dolunayın yarısı olup D şeklinde olur. Tertib-i ahir veya çeharümin-i ahir denir. Ay'ın Dünya'dan sol yarısının aydınlık gözüktüğü evredir.) meclisinin içki dağıtanı, içki sunanı.*

1. Ḳalmaz velī o kāse-i mīnā yine tehī
   Pür eyler anı **sāḳī-i bezm-i çehārümīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 4). [sāḳī-i bezm-i çehārümīn,]*

sāḳi-i gül-rūy: *Gül yüzlü içki dağıtan.*

1. Dem-ā-dem **sāḳi-i gül-rūy** dest-i şevḳ-nūşāna
   Edā-yı her çi bād-ā-bād ile mey-dādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 7). [sāḳi-i gül-rūy,]*

sāḳī-i peymānemüz oldı: *Kadeh veren saki olmak.*

1. Çeşmüñ ki oldı sāḳī-i peymānemüz bizüm
   Maḫmūr olur mı hiç dil-i mestānemüz bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 47, Mısra 1). [sāḳī-i peymānemüz oldı, -dı]*

sāḳī-i pür-imtināānı: *Çokça başa kakan, söyleyen saki.*

1. Keder-cūy-ı ḫumārı neşve-i dūşīne-düşmendür
   Bu bezmüñ **sāḳī-i pür-imtināānı** derdüme (...) *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 7). [sāḳī-i pür-imtināānı, -ı]*

sākī-i şūh-ı meclis-ārā: *Meclisi süsleyen güzel, işveli saki.*

1. Bir **sāḳī-i şūḫ-ı meclis-ārā**
   Bir muṭrib-i meh-veş-i ḫoş-edā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 5). [sāḳī-i şūḫ-ı meclis-ārā,]*

saḳın-: *Korumak, gözetmek, esirgemek.*

1. Zinhār ḳoparmañ yüregin bülbül-i zāruñ
   İtmeñ **ṣaḳınuñ** ġonçesini çīde bahāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 1). [ṣaḳınuñ, -(u)ñ]*

saḳın: *"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.*

1. Bu deñlü yaḳma dil-i zārı nār-ı hicrāna
   Ṣaḳın cihānı yaḳar bunda āh-ı ḥasret olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [ṣaḳın,]*
2. Ṣaḳın düşürme ṣaḳın baḥr-i ʿışḳa zevraḳ-ı dil
   Miyānı lücce-i ḫūndur kenārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [ṣaḳın,]*
3. Ṣaḳın düşürme **ṣaḳın** baḥr-i ʿışḳa zevraḳ-ı dil
   Miyānı lücce-i ḫūndur kenārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [ṣaḳın,]*
4. Ṣaḳın mirʾāt-ı ḥüsnüñ tābişinden mihr-i raḫşānuñ
   Felek āyīne-ber-kef sā'il-i nūr-ı cemālüñdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 12). [ṣaḳın,]*
5. Aʿdā **ṣaḳın** ki muntaẓır-ı furṣat olmasun
   Yāra nifāḳ idüp sebeb-i nefret olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 1). [ṣaḳın,]*
6. Virme ruḫṣat çeşm-i ser-mest-i nigāh-āmūzuña
   Meclis-i meydür **ṣaḳın** kim keşf-i esrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 8). [ṣaḳın,]*

7. O sīm-ten muḳābiline gelmesün **ṣaḳın**
Temyīz-i nīk ü bedde mehek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 3). [ṣaḳın,]*

8. O māha göñül ibtilādan **ṣaḳın**
Görinür görinmez belādan **ṣaḳın** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 1). [ṣaḳın,]*

9. Kimi görse yār-ı muvāfıḳ ṣanur
İlāhī o şūḫı ḫaṭādan **ṣaḳın** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 4). [ṣaḳın,]*

10. Ḥaẕer eşk ü āh-ı seḥerden ḥaẕer
Mīzācuñ bu āb u hevādan **ṣaḳın** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 6). [ṣaḳın,]*

11. Ḫadeng-i maḥabbet ḫaṭā eylemez
Ṣaḳın ehl-i ʿışḳa cefādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 8). [ṣaḳın,]*

12. Ḫadeng-i maḥabbet ḫaṭā eylemez
Ṣaḳın ehl-i ʿışḳa cefādan **ṣaḳın** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 8). [ṣaḳın,]*

13. Nihān rāzuñ itme ʿayān kāġıda
Faṣīḥā dūr u āşinādan **ṣaḳın** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 10). [ṣaḳın,]*

14. İy Faṣīḥ añla hemān heyʾet-i mecmūʿamdan
Hiç suʾāl itme **ṣaḳın** ḥayyiz-i ʿirfānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 8). [ṣaḳın,]*

15. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme **ṣaḳın**
Gel gel iy dil fāriġ ol ṣulḥ it cevān u pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 5). [ṣaḳın,]*

16. Rāh-ı ḫırede gitme **ṣaḳın** nādān ol
Düşme heves-i şöhrete gel pinhān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 1). [ṣaḳın,]*

sākin-i tekyegāh-ı ʿirfān it: *İrfan dergâhında oturanlardan eyle.*

1. Hele nʾeylerseñ it Faṣīḥi hemān
Sākin-i tekyegāh-ı ʿirfān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 10). [sākin-i tekyegāh-ı ʿirfān it,]*

sāḳıṭ olmasun: *Hükümsüz olmak, değerinin kaybetmek.*

1. Açma niḳābı mihr-i felek **sāḳıṭ olmasun**
Bekle felek görürse melek **sāḳıṭ olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 1). [sāḳıṭ olmasun, -ma, -sun]*

sāḳıṭ olmasun: *Hükümsüz olmak.*

1. O sīm-ten muḳābiline gelmesün ṣaḳın
   Temyīz-i nīk ü bedde mehek **sāḳıṭ olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 4). [sāḳıṭ olmasun, -ma, -sun]*
2. Deryāya itme vaṣf-ı lebin kim ḥayātdan
   Güş eyleyüp Faṣīḥ semek **sāḳıṭ olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 6). [sāḳıṭ olmasun, -ma, -sun]*

sākıt olur: *Hükümsüz olmak, değerinin kaybetmek.*

1. Ki nüh-felekde de ḳalmaz bu rūzgār-ı ʿömr
   Düşüp naẓardan olur necm-eserleri sāḳıṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 5). [sāḳıṭ olur,]*

sākiyā: *Ey içki dağıtan, kadeh sunan!*

1. Ehl-i bezmi bir nigāh ile ḫarāb itdüñ bu şeb
   Sāḳiyā bī-minnet-i peymāne-i pür-zūr-ı mey *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 3). [sāḳiyā,]*
2. Ki renc-i ġuṣṣa-i devrāna ṣahbā özge dārūdur
   Yitişdür **sāḳīyā** keyfiyyet-i ḥāli bilürsin sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [sāḳīyā,]*
3. Yād olunsun köhne ġamlar **sāḳiyā** nev-rūzdur
   Sāʿid-i sīmīnüñ it cām-āşinā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 1). [sāḳiyā,]*
4. Sāḳīya söyler perīşānī-i bezm-i ʿālemi
   Ṣavt-ı aʿlā ile hep mīnā-yı mey ḳulḳulleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 7). [sāḳīya,]*

sakla: *Gizlemek. II korumak, muhafaza etmek.*

1. Sīnemde penbelerle nʾola **ṣaḳlasam** anı
   Dāġ-ı maḥabbetüñ baña bir yādigārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 7). [ṣaḳlasam, -sa, -m]*
2. Dāġ yaḳmış tāze ʿāşıḳ olmış ol meh-sīneye
   Nev cevānum **saḳlamış** güyā ki pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 4). [saḳlamış, -mış]*

sal: *Bırakmak, yaymak.*

1. Dile **şaldıḳda** pertev ṭāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı
   Ḳodılar gūyıyā fānūsa bir şemʿ-i fürūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 1). [ṣaldıḳda, -dıḳ, -da]*

sal: *Bırakmak, göndermek.*

1. Ġavġālara **şalmış** seri bir bī-ser ü pāyuz
   Pür-şerḥa-i derdüz ʿâlem-i āh-ı be-dūşuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 25). [ṣalmış, -mış]*

sal: *Yollamak, göndermek.*

1. Dil ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dü-çeşm-i yārdan
   Ṣaldılar bir ṣaʿve-i miskīne iki şāh-bāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 6). [ṣaldılar, -dı, -lar]*

sal: *Sürmek, yönlendirmek.*

1. Āteşlere yaḳmış dili matem-zedegānuz
   Ġavġālara **şalmış** seri bir bī-ser ü pāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 24). [ṣalmış, -mış]*

sal: *Koyulmak, bırakılmak, yayılmak.*

1. Ḥażrāda nümūne naḫl-i sidre
   Deryāda **şalınsa** ʿaks-i bedre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 10). [ṣalınsa, -ın, -sa]*

sal: *Göndermek, yollamak.*

1. Gird-āblar ile ol aḳandı
   Kim zevraḳ-ı dil aña **şalandı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 4). [ṣalandı, -an, -dı]*

sal: *Naz ve eda ile yürümek.*

1. Pāy-māl eyleyüp üftādeleri bī-pervā
   Ṣalınur nāz ile ol serv-i ḫırāmān **şalınur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 14, Mısra 2). [ṣalınur, -ın, -ur]*

sal: *Sağa sola veya öne arkaya hafifçe sallanmak.*

1. Ḥattā ki **şalınmaḳda** ṣabā ile hemān
   Bir mirvaḥa-i müdevver oldı her gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 3). [ṣalınmaḳda, -ın, -maḳ, -da, -]*

sal: *Sağa sola veya öne arkaya hafifçe sallanmak. II nazlanarak yürümek.*

1. Henüz ṭıfl-ı nev-āmūzdur **şalınmaḳda**
   O naẖl-i tāze yitişsün hele ḳıyāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 3). [ṣalınmaḳda, -ın, -maḳ, -da]*

sal: *Düşmek, düşürmek.*

1. Müjgān-ı çeşm-i yār ki mirʾāta **şaldı** ʿaks
   Gūyā iki sipāh ṣāf-ı ceng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 7). [ṣaldı, -dı]*

sal: *Yaymak. II güç bir duruma düşürmek.*

1. Beni āşüfte ḳılan kākül-i ẖoş-bū begler
   ʿĀleme fitne **şalan** āl ile hep bu begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 2). [ṣalan, -an]*

sal: *Yaymak.*

1. Pertev **şalarsa** terbiyet-i āfitāb-ı feyż
   Ṭabʿ-ı Faṣīḥ gevher-i naẓmıyla kanlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 9). [ṣalarsa, -ar, -sa]*

sal: *Salmak, bırakmak, göndermek.*

1. Ṣalmada mirʾātına ʿaksin ʿarūsān-ı çemen
   Cūşiş-i şevḳ olmamaḳ mümkin mi hiç enhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 7). [ṣalmada, -ma, -da]*

sal: *Bırakmak, müsaade etmek.*

1. Kim ẖaṭ-ı zindegānī serde olur
   Kadem-i fikre **şalma** çeşm-i ẖayāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 5). [ṣalma, -ma]*

salāt u selām: *Salat ve selam.*

1. Riyāż-ı ravża-i ʻarş āsitānuña olsun
   Cihānda tā ola ecr ü cezā her aʻmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 84). [ṣalāt u selām,]*

salāt u selam-ı rabb-i mecīd: *Yüce Allah'a dua ve selam.*

1. Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına olınduḳça
   Ṣabāḥ u şām **ṣalāt u selam-ı Rabb-i mecīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 56). [ṣalāt u selam-ı rabb-i mecīd,]*

salavāt u selām: *Dualar ve selamlar.*

1. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
   Hezār-şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 55). [ṣalavāt u selām,]*
2. Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına olınduḳça
   Ṣabāḥ u şām **ṣalavāt u selām** Rabb-i mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 56). [ṣalavāt u selām,]*

sālī itsün: *Yıl, sene etmek. II bir yıl kadar uzun sürmek bağlamında.*

1. Günden güne Ḥaḳ ṭabʿumı ʿālī itsün
   Her māhumı aʿdādda **sālī itsün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 2). [sālī itsün, -sün]*

sālih: *Dinin buyruklarına uygun harekette bulunan.*

1. Ḫışm ile ḳaçan nigāh idersin **ṣāliḥ**
   Ḥāl-i dilümi tebāh idersin **ṣāliḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 1). [ṣāliḥ,]*
2. Bu şīve-i reftār ki vardur sende
   Çoḳ sāliki güm-rāh idersin **ṣāliḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 4). [ṣāliḥ,]*

sāliḥ: *Dinin buyruklarına uygun harekette bulunan kimse.*

1. Aḥvāl-i Faṣīḥ-i pür-melāmet
   Feyżuñla ola nizām **ṣāliḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 59). [ṣāliḥ,]*

ṣāliḥ olmaz: *Yaraşır, uygun olmak.*

1. Her söz bulımaz rütbe-i taḥsīn ü ḳabūl
   Her şiʿr-i bed olmaz āferīne ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 4). [ṣāliḥ olmaz, -ma, -z]*

sālik: *Bir yolda giden, bir yol takip eden ‖ bir tarikata dâhil olup hidayet yolunu takip eden, seyir hâlinde bulunan mürit.*

1. Bu şīve-i reftār ki vardur sende
   Çoḳ **sāliki** güm-rāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 4). [sāliki, -i]*

sālik: *Bir yola girmiş olan, bir yol tutup onu takip eden kimse. II Bir tarikata girmiş, bir mürşide bağlanarak manevi yolculuğa çıkmış olan kimse.*

1. Olsa nʾola raḳs-ı şevḳa **sālik**
   Baḥr olmış o dürr-i pāke mālik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 3). [sālik,]*

sālik bulur: *Mürit bulur.*

1. Hep müntesib-i cenāb-ı pāküñ
   ʿĀlemde eṣāġır u ekābir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 47). [sālik bulur, -ur]*

sālik-i rāh-ı ḫarābātuz: *Virane, meyhane yolunu takip eden. II dergahın müdavimi, tasavvuf yolunun yolcusu.*

1. Faṣīḥā cān u dilden **sālik-i rāh-ı ḫarābātuz**
   Bizüm pīr-i muġāndan ġayrıdan irşādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 9). [sālik-i rāh-ı ḫarābātuz, -uz]*

sālīk-i rāh-ı maḥabbet: *Aşk yolunun yürüyeni. II aşık.*

1. Fikr ġāyet miḥnet-i pīşīneyi yād eylemez
   Sālīk-i rāh-ı maḥabbet pīş ü pes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 4). [sālīk-i rāh-ı maḥabbet,]*

sālik-i şeh-rāh-ı ibrāhīm edhemdür: *İbrahim Ethem'in büyük ve işlek yolundan yürüyen.*

1. Ṣanmañuz dil-teşne-i keyfiyyet-i Cemdür göñül
   Sālik-i şeh-rāh-ı İbrāhīm Edhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 2). [sālik-i şeh-rāh-ı ibrāhīm edhemdür, -dür]*

salın: *Naz ve eda ile yürümek.*

1. Cihāna **şalınan** āşūbe baḳ ol serv-ḳāmetden
   Ḫaber şormaḳ ne lāzım fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 1). [şalınan, -an]*
2. Şalınur şāh-ı baḫārīye nesīm-i ṣubḥ ile
   Gülşenüñ olmış müdevver mirvaḥa her gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 9). [şalınur, -ur]*

salın: *Gezmek, dolaşmak.*

1. Dostum ḳāmet-i ḫırāmānuñ
   Ḳo **şalınsun** riyāż-ı ʿālemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 20, Mısra 2). [şalınsun, -sun]*

salın-: *Salınmak; dolaşmak.*

1. Cemālüñ seyrine müştāḳ ʿuşşāḳ-ı vefā-dāruñ
   Vefā meydānına gel **şalın** iy naḫl-i ḫırāmānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 4). [şalın,]*

sāmān: *Servet, zenginlik.*

1. ʿIşḳuñla ne **sāmān** ne tecemmül ḳomışuz
   Şevḳuñla ne ṣabr u ne teʾemmül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 1). [sāmān,]*

şamīm-i dīde vü dilden: *Gönül ve gözün içinden, özünden.*

1. Şamīm-i dīde vü dilden olur ʿayān u bedīd
   Şedāʾid-i elem-i rūzgār idüp tehyīc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 1). [şamīm-i dīde vü dilden, -den]*

samīmiʾl-ḫulūs: *Can u gönülden (samimi olmak bağlamında).*

1. Saña mihr ü maḥabbetüm iy māh
   An **samīmiʾl-ḫulūsdur** biʾllāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 67, Mısra 2). [samīmiʾl-ḫulūsdur, -dur]*

san: *Zannetmek.*

1. Şanur gören ki şeh-i nev-bahār içün gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 7). [şanur, -ur]*
2. Gördüm ḳapuya çıḳmış o ḳul oġlı āfeti
   Şandum felek ḳapuya getürmiş ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 81, Mısra 2). [şandum, -du, -m]*

<u>san:</u> *Sanmak, düşünmek, zannetmek.*

1. Dimiş Faṣīḥi bezmde hiç añmaz olduḳ yār
   Beni **ṣanurdum** o hercāyi böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 10). [ṣanurdum, -ur, -du, -m]*
2. Ṣandum ṣalıcaḳ kenāra sāye
   Ol ṭıflı kenāra çekdi dāye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 15). [ṣandum, -du, -m]*
3. Ṣanma felek üzre kehkeşāndur
   Mihrüñ ile itdi sīnesin çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 11). [ṣanma, -ma]*

<u>san:</u> *Sanmak, düşünmek, zannetmek.*

1. Hep kūşe-i zülfi **ṣandılar** yār
   Ṭaḳmış sere bir laṭīf sünbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 3). [ṣandılar, -dı, -lar]*

<u>san:</u> *Farz etmek, zannetmek.*

1. O şāh-ı ḥüsne ki her nāme-i niyāz oḳınur
   Kemāl-i sūz ile **ṣan** beste-i Ḥicāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 2). [ṣan,]*
2. O şehle gūş iden ser-güzeşt-i āḥvālüm
   Ṣanūr ḥikāye-i Maḥmūd ile Ayāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 6). [ṣanūr, -ur]*

<u>san:</u> *... olduğunu düşünmek, zannetmek.*

1. Görinen **ṣanmañ** ṣafaḳ eyler felek her gāh-ı ṣubḥ
   Bir ḳumāş-ı surḫ pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [ṣanmañ, -ma, -ñ]*
2. Görinen **ṣanmañ** ṣafaḳ eyler felek her gāh-ı ṣubḥ
   Bir ḳumāş-ı surḫ pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [ṣanmañ, -ma, -ñ]*
3. İtdi bī-ṭāḳat olup rūyını derhem kāġız
   Görinen **ṣanma** şiken derd-i dili <u>s</u>ebt idicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [ṣanma, -ma]*
4. Ṣanma tenhā şeb-i miḥnetdekisī āteş olur
   ʿĀşıḳuñ belki dilā her nefesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [ṣanma, -ma]*
5. Düşme ümīd-i vaṣla ki maḥż-ı ḫayāldür
   Ol mū-miyānı **ṣanma** göñül der-kenār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 6). [ṣanma, -ma]*

6. Serde hevā-yı ṭurra-i ʿanber-feşānı var
   Mū **şanma** murġ-ı devlet-i ʿışḳ āşiyānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 2). [şanma, -ma]*
7. Yāruñ ruḫında **şanma** ki zerd ebrūvānı var
   Menşur-ı ḥüsnidür o ki zerrīn nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [şanma, -ma]*
8. O şūḫ giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā mı **şanur**
   Duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz hevā mı **şanur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [şanur, -ūr]*
9. O şūḫ giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā mı **şanur**
   Duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz hevā mı **şanur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 2). [şanur, -ūr]*
10. Bizümle ʿahd-i vifāḳ itmede tereddüd ider
    Cihānı kendü gibi yoḫsa bī-vefā mı **şanur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [şanur, -ūr]*
11. Cefāyı her ne ṭarīḳ ile itse teslīmüz
    Bizi ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā mı **şanur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 6). [şanur, -ūr]*
12. O ġonçe ḫande ider girye vü fiġānumuza
    Sirişki şeb-nem-i ter āhumuz ṣabā mı **şanur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [şanur, -ūr]*
13. Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmīḥ
    Faṣīḥ yār ʿaceb ġayra mübtelā mı **şanur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [şanur, -ūr]*
14. Şanmañ ḥabāb her biri bir çeşm-i girye-nāk
    Cūlar çeker o serv-i ḫırāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 11). [şanmañ, -ma, -ñ]*
15. Gül-berg üzre sünbül-i ġarrā **şanur** gören
    Kāküllerin ki yār ruḫ-ı terde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 5). [şanur, -ūr]*
16. Şanmañuz yāra tekellümle nigāh itmekledür
    Āb u tābı ʿāşıḳuñ giryeyle āh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [şanmañuz, -ma, -ñuz]*
17. Gehī ḫilāf-ı rıżā gāhi sāz-kāra döner
    Bu āsiyāb-ı felek **şanma** bir ḳarāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 2). [şanma, -ma]*
18. İẕār-ı āteşīnüñ görse şemʿ-i pür-żiyā derler
    Şerer **şanma** ruḫuñdan āteş iy nūr-ı Ḫudā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [şanma, -ma]*
19. Bu ferş-i nīl-gūn-ı pür-ṣafāyı **şanma** deryādur
    Döşenmiş gūyıyā emvācı çoḳ bir māʾi ḫārādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 1). [şanma, -ma]*
20. Naẓma **şanma** suḫan-i tāk u revāk isterler
    Aña ol sözde sibāḳ ile siyāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [şanma, -ma]*
21. Şanma kim her yirde cā eyler dil-i dānā yatur
    Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 6). [şanma, -ma]*

22. Ṣanma iy ḫ∨āce hemān māl ü menāli dükenür
Gāh olur kim kişinüñ fikr ü ḫayāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 1). [ṣanma, -ma]*
23. Ṣanmañ ḥased-i dāʾim ider bā-neseb eyler
Cevri baña bu çarḫ-ı felek bā-niseb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 1). [ṣanmañ, -ma, -ñ]*
24. Çeşmümde görüp **ṣanma** ki laḫt-ı cigeridür
Seyyāh-ı cihāndur saña gül-berg-i teridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 1). [ṣanma, -ma]*
25. Dil **ṣanma** o bir pūtedür āteşlere yanmış
Bu sīne degül tīr-i melāmet siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 7). [ṣanma, -ma]*
26. Ḳaṭreler **ṣanma** Faṣīḥā baḥr-i cūd u feyżden
Ebr-i ṣubḥ-ı nev-bahārı kenz-i raḥmet şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 9). [ṣanma, -ma]*
27. Ṣanmañ süzüldi çeşmine geldi kelāl-i nāz
Ehl-i niyāza itmede tāze ḫayāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 1). [ṣanmañ, -ma, -ñ]*
28. Senden iy bād-ı ṣabā bir būy-ı rāḥat ḳānіʿüz
Ṣanma kim berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-ḫ∨āhişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 3). [ṣanma, -ma]*
29. Cihānda **ṣanma** sensin iy dil-i şeydā hemān māʾil
O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 1). [ṣanma, -ma]*
30. Ṣanmañuz dil-teşne-i keyfiyyet-i Cemdür göñül
Sālik-i şeh-rāh-ı İbrāhīm Edhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 1). [ṣanmañuz, -ma, -ñuz]*
31. Çeşme-sār-ı dīdeden ḫūn-āb-ı ḥasretdür gelen
Mūy **ṣanmañ** sīneye ḫāṣāk-i miḥnetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 2). [ṣanmañ, -ma, -ñ]*
32. Kimi görse yār-ı muvāfıḳ **ṣanur**
İlāhī o şūḫı ḫaṭādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 3). [ṣanur, -ūr]*
33. İy Faṣīḥ az dinür ḥāṣılı sencīde suḫan
Böyle pākīze ġazel **ṣanma** ki her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 8). [ṣanma, -ma]*
34. Ceẕbe-i ʿışḳdur iden kārı
Ṣanma kim çekdi Leylīyi Mecnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 4). [ṣanma, -ma]*
35. İy ṭabībüm eyleme bīhūde isrāf-ı ḫayāl
Ḫaste-i sevdā-yı ʿışḳa **ṣanma** kim tedbīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 8). [ṣanma, -ma]*
36. Ṣanmañ ki jāledür reh-i dūr u dırāzdan
Bāġa gelince derledi ġonçe şitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 5). [ṣanmañ, -ma, -ñ]*
37. Faṣīḥ vāṣıl idince dehānı sāġarı yār
Lebiyle **ṣandılar** itdi müşāfehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 10). [ṣandılar, -dı, -lar]*

38. Seyr idenler pençe-i şīr-i jiyānda iy Faṣīḥ
Āhū-yı müşgīn **ṣanurlar** dīde-i bīmārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 10). [ṣanurlar, -ūr, -lar]*
39. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi zerrīn ṭınāb ile
Eflāk **ṣanma** gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 3). [ṣanma, -ma]*

<u>san:</u> *Bir şeyin olma veya olmama ihtimalini kabul etmekle birlikte, olabileceğine daha çok inanmak, zannetmek.*

1. Ṣabāyı **ṣanma** ki gīsū-yı dil-rübāya gider
Nevāziş-i dil-i ʻuşşāḳ-ı mübtelāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 1). [ṣanma, -ma]*

<u>san:</u> *Büyüklük, ad.*

1. İy şāh-ı melāḥat yiter itdüñ yiter inṣāf
ʿUşşāḳ-ı vefā-dāra cefā **ṣānuña** düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 10). [ṣānuña, -(u)ñ, -a]*

<u>san:</u> *Düşünmek, zannetmek.*

1. Ṣanmañ ki mest olup süzilür çeşm-i şāh-bāz
Gelmez nigāh-ı nāza ḳanāʻat şikārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 35). [ṣanmañ, -ma, -ñ]*

<u>san:</u> *Sanmak, zannetmek.*

1. Gīsū-yı jūlīde **ṣanma** gerden-i Mecnūnda
Kākül-i Leylādan itmişler idi zencīr añа *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 7). [ṣanma, -ma]*

<u>san:</u> *Sana, ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme hal eki almış biçimi.*

1. Nūş-ı cān bolġay ayā muġbeççe-i ġonçe-dehen
Mey gibi **sanga** ḥelāl eylediler ḳan-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 8). [sanga, -ga]*

<u>san:</u> *Sanki, öyle sanırsın ki..*

1. Dil o deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra cān ile
Sīneye **ṣan** bir cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 6). [ṣan,]*

<u>san-:</u> *... olduğunu düşünmek, zannetmek.*

1. Gīsūların ayāġa düşürmiş meger nesīm
   Ṣandum ki yār giydi ser-ā-ser siyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 8). [ṣandum, -du, -m]*
2. Ṣandum açınca sīnesin ol māh-ı tāb-nāk
   Ceyb-i ṣabāḥı pençe-i ḫurşīd itdi çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 1). [ṣandum, -du, -m]*
3. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī âhū
   Seyr idüp rūyını **ṣandum** o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 3). [ṣandum, -du, -m]*

<u>saña:</u> *Sen, ikinci tekil şahış zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.*

1. Çün ṣafā-yı ḫātıruñ oldı ṣafā-yı ḫātırum
   Ẕevḳ u şādī hep **saña** derd ü ġam u miḥnet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [saña,]*
2. Cānā bu ḳısmet olmış ezelden **saña** baña
   Dirler belā-yı ḥüsn **saña** mübtelā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 1). [saña,]*
3. Cānā bu ḳısmet olmış ezelden **saña** baña
   Dirler belā-yı ḥüsn **saña** mübtelā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 2). [saña,]*
4. Gerden-nihād-ı ḥüsn-i rıżāyam naṣībüme
   Ḥūr-ı cinān Faṣīḥ **saña** dil-rübā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 10). [saña,]*
5. Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā **saña**
   Ol dem bu demdür oldı göñül mübtelā **saña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 1). [saña,]*
6. Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā **saña**
   Ol dem bu demdür oldı göñül mübtelā **saña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 2). [saña,]*
7. ʿĀlemde ʿarż-ı şīve teġāfül ḫiṭāb-ı nāz
   Maḥşūṣdur **saña** saña iy bī-vefā **saña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [saña,]*
8. ʿĀlemde ʿarż-ı şīve teġāfül ḫiṭāb-ı nāz
   Maḥşūṣdur **saña** saña iy bī-vefā **saña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [saña,]*
9. ʿĀlemde ʿarż-ı şīve teġāfül ḫiṭāb-ı nāz
   Maḥşūṣdur **saña** saña iy bī-vefā **saña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 4). [saña,]*
10. Dilden ḫilāf-ı vaʿdeyi bīgāne eyleyen
    ʿAhde vefāyı eylememiş āşinā **saña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 6). [saña,]*
11. Meyl eyledüñ bu ḫāke eyā serv-i ser-firāz
    ʿÖmr-i ṭavīl ide müyesser Ḫudā **saña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 8). [saña,]*

12. Zenġ-āver olmış āyīneñ ekdār ile Faṣīḥ
    Bilmem ne vech ile vireyüm incilā **saña** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [saña,]*
13. Pür-gūy iseñ hemīşe zebān-ı Faṣīḥ-veş
    Terk itmek olmadı **saña** muʿtāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [saña,]*
14. Hemīşe dest-i cevrüñden dil-i nā-şād ider feryād
    Saña iy seng-meşreb eylemez mi hīç eşer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 2). [saña,]*
15. Şarāb-ı nāb mıdur būs-ı laʿl-i yār mıdur
    Ṣafā viren **saña** iy dil ney ü rebāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [saña,]*
16. Bu bendeñi **saña** bed naḳl iderse düşmenler
    Vücūd virme efendüm nice rivāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 11). [saña,]*
17. Ser-i rehin gözedüp iy Faṣīḥ muntaẓır ol
    Ümīddür **saña** da bir nigāha furṣat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 20). [saña,]*
18. Bir iki düşnām virmiş bezm-i düşmende **saña**
    Müjde iy dil yine yāruñ luṭfı var iḥsānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 3). [saña, -a]*
19. Ben naḳd-i vücūdı **saña** biʾl-cümle virürdüm
    Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ ile mevcūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [saña,]*
20. Hergiz ne yār hem-dem ü ne āşinā bilür
    Cānā ḫulūṣumı **saña** ancaḳ Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 2). [saña,]*
21. Bīhūde ʿarż-ı ḫ∨āhiş ider mi **saña** Faṣīḥ
    Kendin nigāh-ı luṭfuña cānā sezā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 9). [saña,]*
22. Meyl itmesün mi **saña** Faṣīḥā o naḫl-i nāz
    Geçsün mi böyle miḥnet ile rūzgār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 9). [saña,]*
23. Saña rām iden ol perīyi Faṣīḥ
    Daʿvet-i müstecāb-ı ʿışḳuñdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 9). [saña,]*
24. Çeşmümde görüp şanma ki laḫt-ı cigeridür
    Seyyāh-ı cihāndur **saña** gül-berg-i teridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 2). [saña,]*
25. Saña maḥṣūṣdur bu lehce Faṣīḥ
    Her kişi böyle pāk-gū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 9). [saña,]*
26. Hücūm-ı girye dil-i mübtelāyı söyletmez
    Belāyı gör ki **saña** mācerāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 2). [saña,]*
27. Dūr olma Faṣīḥ dergehinden
    Elbet **saña** feṭḥ-i bāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 10). [saña,]*

28. Bu şekl ile **saña** mümkin mi eylemek teşbīh
Nihāl-i servde ḳad var ise ḳıyāfet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 3). [saña,]*
29. Ġelürse telḫ **saña** z̲āʾiḳañda lez̲z̲et yoḳ
Ḥalāveti mey-i şīrīn-güvāruñ iy zāhid *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 6). [saña,]*
30. Bulınmadı **saña** dil ʿāleminde āsāyiş
Faṣīḥ ādeme dirler cihānda rāḥat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 9). [saña,]*
31. Taḳrīr-i dāstān-ı dil eyler idüm **saña**
İtmez taḥammül aña dimāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 5). [saña,]*
32. Saña lāyıḳ berāy-ı müjdegānī cān-ni̲s̲ār olsam
Peyām-ı ʿizz-i teşrīfiyle olduñ ġam-zidā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 7). [saña,]*
33. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin iy perī **saña**
Bu daʿvīme şehādet ider ādem ü melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 3). [saña,]*
34. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini ṭurfe belā gördüm
Kim ʿālemde kimi gördümse **saña** mübtelā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 2). [saña,]*
35. Kemān gibi çekilür **saña** atsan tīr-veş anı
Senüñ seng-i cefāñı hem-ʿayār-ı kehrübā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 7). [saña,]*
36. Saña dil-dādedür iy ḳāmeti şimşād u gül-ruḫsār
Gerekse verd-i ḫandān u gerek serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 7). [saña,]*
37. Ādem niçe dir **saña** perīsin
ʿĀlemde mi̲s̲ālden berīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 1). [saña,]*
38. Ṭoġmaz **saña** s̲ānī nüh felekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 7). [saña,]*
39. Yiter Faṣīḥ **saña** būs-ı laʿl-i şīrīni
Dem-i viṣālde nūş-ı şarābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 9). [saña, -a]*
40. Bu cemāl-i melek-firīb ile hiç
Saña kim dir ki nevʿ-i ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 8). [saña,]*
41. Saña maḫṣūṣ bu vādīde ġazel ṭarḥı Faṣīḥ
Suḫan-ı rast bu kim Rūmda Ḥassān'sın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 9). [saña,]*
42. Meclis-i ʿışḳuñ **saña** keyfiyyetin naḳl eyleyem
Nuḳlı laḫt-ı dil mey-i peymānesi ḫūn-ı derūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 3). [saña,]*
43. Saña bir ḥāl ile taʿbīre miknet yoḳ zebānumda
Faṣīḥā gördügüm keyfiyyeti cām-ı maḥabbetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 9). [saña,]*
44. Faṣīḥ evṣāf-ı ḥüsninde olan şiʿrüñden incinmiş
Saña kim didi kim ḥaḳḳında cānānuñ yalan söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 10). [saña,]*

45. Faṣīḥā müjde dil-ber **saña** taḥrīr-i selâm itmiş
Raḳībe dün gelen mektūb-ı dür-bārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 9). [saña,]*
46. Yaraşur **saña** ḫırām-ı ʿişve
İy ser-ā-pā-yı temām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 1). [saña,]*
47. Menzil-i ʿışḳa Faṣīḥ oldı sebeb
Saña irsāle sihām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 8). [saña,]*
48. Faṣīḥā farḳ iderdi nūr-ı ṣubḥ u ẓulmet-i şāmı
Saña nisbetle Ḳaysuñ yoḳ degüldi yine izʿānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 10). [saña,]*
49. Göñül göñül **saña** künc-i ferāġ yitmez mi
Nedür bu ārzū-yı bāġ u rāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 1). [saña,]*
50. Ne ḳayd başa gül ü lālesi bu gül-zāruñ
Faṣīḥ **saña** dil-i dāġ dāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 10). [saña,]*
51. Bolmaz iy bād-ı ṣabā berg-i ḥazān-teg **saña** bār
Der-i cānānga yitür bu ten-i bī-cān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 5). [saña,]*
52. Ṭıfl-ı nev-resken **saña** biñ cān ile iy bī-vefā
Ben idüm teslīm iden murġ-ı dil-i nālānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 3). [saña,]*
53. Saña mihr ü maḥabbetüm iy māh
An samīmiʾl-ḫulūsdur biʾllāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 67, Mısra 1). [saña,]*
54. Yoḳdur bu hünerde **saña** hem-reng
Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 3). [saña,]*
55. Saña nʾola iy Mesīḥ-güftār
İy feyż-niṣār u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 15). [saña,]*
56. Sensin sebeb-i nizām-ı ʿālem
Tedbīr-i cihān **saña** müsellem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 26). [saña,]*
57. Yoḳdur bu hünerde **saña** hem-reng
Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 3). [saña,]*
58. Saña nʾola iy Mesīḥ-güftār
İy feyż-niṣār u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 15). [saña,]*
59. Sensin sebeb-i nizām-ı ʿālem
Tedbīr-i cihān **saña** müsellem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 26). [saña,]*
60. Bir yirde **saña** sehl-i tevāżuʿ görülmesün
Meyl eylemekde hem-reviş-i ābsın gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 37, Mısra 1). [saña,]*
61. Budur bu ḥāli **saña** meyl ider dil-efgāruñ
Göñülde dāġ-ı ġamuñ serde zaḫm-ı efkāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 2). [saña,]*
62. Bir yirde **saña** sehl-i tevāżuʿ görünmesün
Meyl eylemekde hem-reviş-i ābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 3). [saña,]*

63. Olmaḳ **saña** bende-i s̲enā-ger
Bes māye-i devleti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 71). [saña,]*
64. Ḥāṣıl bu ki devr-i cümle eflāk
İy mefḫār-i kevn **saña** dāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 46). [saña,]*

s̲anʿat: *Sanat, yapılan iş, ustalık, hüner.*

1. Geh ḫançerin çeker gehi şemşīre el ṣunar
ʿUṣṣāḳı yār **ṣanʿat** ile imtiḥān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [ṣanʿat,]*

s̲anem: *Güzel, dilber.*

1. Çekildi bir **ṣanemüñ** bend-i zülfine göñlüm
Esīr-i ʿışḳa ne mümkin iḳāmet-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 5). [ṣanemüñ, -üñ]*

s̲ānī: *Şöhret, ün. II övgü.*

1. Eşʿārını ġayruñ itdi naẓmum tensīḫ
S̲ānī baña yazmamışdur ehl-i tārīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 2). [s̲ānī,]*

s̲ānī: *İkincisi II eşi, benzeri.*

1. Budur ẓannum ki tā ṣubḥ-ı ḳıyāmet nesl-i Ādemden
O mihr-i ḥüsne **s̲ānī** bir cevān-ı gül-beden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 6). [s̲ānī,]*
2. Ṭoġmaz saña **s̲ānī** nüh felekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 7). [s̲ānī,]*

s̲āniḥ olmaz: *Zihne doğup ortaya çıkan (fikir).*

1. Her ṭabʿa kelām-ı feyż olmaz ṣāniḥ
Kec-pā olımaz vādī-i naẓmı ṣābīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 1). [ṣāniḥ olmaz, -ma, -z]*

s̲āniʿ-i ḳays-ı dil-efgārum: *Gönlü yaralı Mecnun'un ikincisi, ikinci gönlü yaralı bir Mecnun.*

1. Baña tāʿlīm-i ʿışḳ itmişler eyyām-ı ṣabāvetden
   Debistān-ı cihānda **ṣāniʿ-i Ḳays-ı dil-efgārum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 5). [ṣāniʿ-i ḳays-ı dil-efgārum, -um]*
2. Baña tāʿlīm-i ʿışḳ itmişler eyyām-ı ṣabāvetden
   Debistān-ı cihānda **ṣāniʿ-i Ḳays-ı dil-efgārum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 5). [ṣāniʿ-i ḳays-ı dil-efgārum, -um]*

ṣāniʿ-i ḳays-ı dil-efkārum: *Gönlü yaralı, aşık Mecnun'un şöhreti, ünü.*

1. Baña tāʿlīm-i ʿışḳ itmişler eyyām-ı ṣabāvetden
   Debistān-ı cihānda ṣāniʿ-i Ḳays-ı dil-efgārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 5). [ṣāniʿ-i ḳays-ı dil-efkārum,]*

ṣāniʿ-i kevn: *Kâinatın ve dünyanın yaratıcısı, sanatkârı; Allah.*

1. İy **ṣāniʿ-i kevn** ü ḫālıḳ-ı mevcūdāt
   Vir keştī-i ḳalbe sāḥil-i feyża necāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 1). [ṣāniʿ-i kevn,]*

ṣanki: *Adeta, sanki.*

1. Ḫ∨āb bilmem ġam-ı müjeyle Faṣīḥ
   Ṣanki sūzen ḳonıldı püsterime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 8). [ṣanki,]*
2. Ferhād u Ḳaysa **sanki** göñül tev'emān idi
   Küh-sār u deşte ḫ∨āhişi bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 10). [sanki,]*
3. Bulurdı lezzet-i Şīrīni şīriyle Ferhād
   Dizildi rişte-i bārīke **ṣanki** dürr ü le'āl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 19). [ṣanki,]*
4. ʿUşşāḳa çıḳa ḫançer-i bürrān ki kemerden
   Ol āb-ı revāndur ki çıḳar **ṣanki** kemerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 2). [ṣanki,]*

ṣar: *Sarmak, dolanmak.*

1. Fütāde-i yem-i ġamdur ʿaceb midür ki Faṣīḥā
   Ṣarılsa dil resen-i zülf-i yār-ı māh-cebīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 12). [ṣarılsa, -ıl, -sa]*

ṣarāy-ı ʿişret-ābādı: *Eğlence mekanı, içip eğlenme sarayı.*

1. Ḫarāb olmış **ṣarāy-ı ʿişret-ābādı** Cemüñ gitmiş
   Ne meclisden eser ḳalmış göñül ne cām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 3). [ṣarāy-ı ʿişret-ābādı, -ı]*

sarf ide: *Sarf etmek, kullanmak, harcamak, tüketmek.*

1. Naḳdīne-i ʿömri **ṣarf ide** renc üzre
   Ṣāyeste degül merd-i suḫan-senc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 2). [ṣarf ide, -e]*

sarf itme: *Harcamak, tüketmek.*

1. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri **ṣarf itme** ṣaḳın
   Gel gel iy dil fāriġ ol ṣulḥ it cevān u pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 5). [ṣarf itme, -me]*

sarf-ı āb-ı rūy: *Yüzsuyu dökmek. II onuru zedelenecek kadar yalvarmak.*

1. Göñül bīhūde **ṣarf-ı āb-ı rūy** itme recādan geç
   Niyāz ile ne mümkin rām ola ol tünd-hū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 5). [ṣarf-ı āb-ı rūy,]*

sarf-ı himem idüp: *Gayret edip, uğraşarak.*

1. İdüp ṣarf-ı himem pāyāna irdi çün bu kāşāne
   Görenler dir teʿālaʾllāh zihī cāy-ı feraḫ-baḫşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 1). [ṣarf-ı himem idüp, -üp]*

sarf-ı nigāh eyleme: *Bakmak, bakışlarını sarf etmek.*

1. Faṣīḥ eyleme ġayrı maḥalle ṣarf-ı nigāh
   Kitāb-ı ʿışḳda faṣl-ı niyāz u nāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 9). [ṣarf-ı nigāh eyleme, -me]*

sarf-ı nigāh itdüm: *Bakmak, bakış sarf etmek.*

1. Ne ṣūret bend olur ḥayrānem iy dil defter-i aʿmāl
   Ki miʾrāt-ı ruḫ-ı ḫūbāna çoḳ **ṣarf-ı nigāh itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 6). [ṣarf-ı nigāh itdüm, -dü, -m]*

sarf-ı nigāh-ı dīde-i ʿibret eyledüm: *Ibret gözüyle bakmak, ders çıkaracak şekilde bakmak.*

1. Eyledüm ṣarf-ı nigāh-ı dīde-i ʿibret Faṣīḥ
   Görmedüm āyīnesinde kimsenüñ rūy-ı ṣafā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 9). [ṣarf-ı nigāh-ı dīde-i ʿibret eyledüm, -dü, -m]*

şarf-ı niyāzum: *Rica, duanın tükenmesi.*

1. Olınan **şarf-ı niyāzum** olsun
   Zehr-i fitne vü ḥırām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 3). [ṣarf-ı niyāzum, -um]*

sārī olmış: *Bulaşıcı olmak, yayılmak.*

1. ʿUrūḳ-ı naḫle olmış bāde-veş āb-ı nemā sārī
   Yine gülşende emvāt-ı nebāta tāze cān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 3). [sārī olmış, -mış]*

sarıl: *Kollarını dolamak, kucaklamak.*

1. Dil o deñlü **ṣarılur** şemşīr-i yāra cān ile
   Sīneye ṣan bir cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 5). [ṣarılur, -ur]*

sarīre başladuñ: *Gıcırtı çıkarmak, gıcırdamak. II yazmaya başlamak.*

1. Ṣarīre başladuñ iy kilk-i ḫoş-edā-yı Faṣīḥ
   Kimüñ s̲enā-geri olduñ bu midḥatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 15). [ṣarīre başladuñ, -du, -ñ-la, -du, -ñ]*

sarṣar-ı tehdīd: *Tehdit fırtınası.*

1. S̲ebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān ki maḫlūḳı
   Mi s̲āl-i berg ideler zinde **ṣarṣar-ı tehdīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [ṣarṣar-ı tehdīd,]*

sat: *Göstermek, yansıtmak.*

1. Çoḳ böyle şīve **ṣatmasañ** iy ḫ∨āce-i cemāl
   Bilseñ ʿayār-ı gevher-i pāk maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 5). [ṣatmasañ, -ma, -sa, -ñ]*

sat: *Satmak, elden çıkarmak.*

1. Ġulām-ı kem-terīn-i dergeh-i sulṭān-ı ʿışḳuz biz
   Ne mümkindür bize **ṣatmaḳ** Faṣīḥā āsumān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 10). [ṣatmaḳ, -maḳ]*

<u>sat:</u> *Satmak, elden çıkarmak.*

1. Ṣatsun ḳo nāz u şīveyi şimdi o bī-vefā
   Kālā-yı ḥüsni ḫaṭ gelicek rāyegānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [ṣatsun, -sun]*

<u>saṯh-ı mīnādur:</u> *Lacivert renkli sırça zemin.*

1. Gehī emvāc ile ṣad-cā şikeste **saṯḥ-ı mīnādur**
   Gehī baḳsañ hemān āyīne-i ṣāf u mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [saṯḥ-ı mīnādur, -dur]*

<u>saṯh-ı sipihr:</u> *Gökyüzünün görünen yüzü.*

1. Bu **saṯḥ-ı sipihr** üzre nücūm itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 1). [saṯḥ-ı sipihr,]*

<u>saʿve-i miskīne:</u> *Zavallı kuyruksallayan kuşu. II zavallı, çaresiz âşık.*

1. Dil ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dü-çeşm-i yārdan
   Ṣaldılar bir **ṣaʿve-i miskīne** iki şāh-bāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 6). [ṣaʿve-i miskīne, -e]*

<u>savmaʿa:</u> *İbadet yeri, tekke.*

1. Ṣūfiyā seyr-i cemāliyle bizi irşād it
   Tā-be-key **ṣavmaʿada** çille-i ḥasret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 6). [ṣavmaʿada, -da]*

<u>savt u naġamuñ:</u> *Ses ve ezgi.*

1. Olduḳça ḳaṭʿ-ı zebānuñ eyler
   Ṣavt u naġamuñ laṭīf ü ḫoş-ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 34). [ṣavt u naġamuñ, -uñ]*

<u>savt-ı aʿlā:</u> *Yüksek ses.*

1. Sāḳīya söyler perīşānī-i bezm-i ʿālemi
   Ṣavt-ı aʿlā ile hep mīnā-yı mey ḳulḳulleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 8). [ṣavt-ı aʿlā,]*

<u>şavur:</u> *Bir yerden başka bir yere sürüklemek II savurmak.*

1. Dāne-rīz-i eşk-i ter olmazsın āh-ı germ ile
   Ḫırmen-i ʿışḳı niçün esmez **şavurmazsın** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 8). [şavurmazsın, -maz, -sın]*

<u>şay:</u> *Saymak.*

1. Firāḳuñda ḥisāba gelmez iy meh dirhem-i eşküm
   Şayar her şeb ṣabāḥ olınca çeşm-i ḫūn-feşān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 8). [şayar, -ar]*

<u>şay-:</u> *Önemsemek, hesaba katmak, dikkate almak.*

1. Dehri **şaymaz** z̲erreye geh z̲erreden dil-gīr olur
   Ḥaḳ budur gelmez beyāna sırr-ı mübhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 3). [şaymaz, -maz]*

<u>saʿy:</u> *Çalışmak, çabalamak.*

1. Yā Rab beni **saʿyümde** kesel-nāk itme
   Muḥtācını keyfiyyet-i tiryāk itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 1). [saʿyümde, -üm, -de]*

<u>saʿy:</u> *Gayret etmek, çalışmak, çabalamak.*

1. Böyle nāḳış reh-i ḥayretde göñül ḳalmayalum
   Ṣaʿy ile vāṣıl olup merd-i dil-i kāmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 8). [ṣaʿy,]*
2. Ki levs̲-i dāmenüm olmaz muḫīṭ ile iġsāl
   Çü ʿankebūt dügümlenmez ne deñlü **saʿy** itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 68). [saʿy,]*
3. Suḫanda ḥüsn-i lehce başḳa bir feyż-ı ilāhīdür
   Ki taḥṣīl eylemek mümkin degüldür **saʿy** ile anı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 84). [saʿy,]*

<u>saʿy eyle:</u> *Çalışmak, çabalamak.*

1. Z̲evḳ-baḫşā-yı derūn olmaġa **saʿy eyle** göñül
   Ki el üzre ṭutalar cām-ı mey-i nāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 5). [saʿy eyle,]*
2. Saʿy eyle ṣafā-yı fevze gel pūyān ol
   Āsyāb-ı felāḥa berzede-dāmān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 84, Mısra 1). [saʿy eyle,]*

saʿy eyle: *Çalışmak, çabalamak.*

1. Saʿy eyle ṣafā-yı fevze gel pūyān ol
   Āsyāb-ı felāḥa berzede-dāmān ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 83, Mısra 1). [saʿy eyle,]*

saʿy eyledüñ: *Çalışmak, çabalamak.*

1. İy çarḫ-ı ḫilāf-seyr ü kec-rev be-murād
   Cevr-i dile **saʿy eyledüñ** iḳdām itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 73, Mısra 4). [saʿy eyledüñ, -dü, -ñ]*

saʻy ider: *Çalışmak, çabalamak, gayret etmek.*

1. Ḫuṣūmet ber-ṭaraf ʻahdüñde ḥüsn-i ülfet ol ḥadde
   Ki şīrānuñ ġazālān **saʻy ider** olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 60). [saʻy ider, -er]*

saʿy ider: *Çalışmak, çabalamak, gayret etmek.*

1. Müşkilāt-ı suḫan-i remz-i lebin ḥall idemez
   Yoḳ yire **saʿy ider** nükte-şināṣ-ı şuʿarā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 4). [saʿy ider, -er]*

sayd: *Av, avlama.*

1. Āhū-yı merdüm-şikār-ı çeşm-i yār ola meger
   İʿtibār itmez bizüm her **ṣayda** şîr-i bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 4). [ṣayda, -a]*

sayd: *Avlama II ortaya çıkma; elde etme.*

1. Görinmez oldı o şeh-bāz-ı evc-i istiġnā
   ʿAceb bu cānibe **ṣayd** u şikāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 8). [ṣayd,]*

sayd eyle: *Avlamak ‖ gönül bağlamında aşka düşürmek, âşık etmek anlamlarında kullanılmıştır.*

1. Murġ-ı dil-i zārı **ṣayd eyle**
   Bir bülbül-i naġme-ḫ∨ân leb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 17, Mısra 3). [ṣayd eyle,]*

sayd eyledi: *Avlamak II sevgilinin aşığı tesiri altına alması.*

1. Her biri bu ḥāl ile çoḳ murġ-ı dil **şayd eyledi**
   Ḫublar kim ḫāl ü zülfin dāne vü dām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 5). [ṣayd eyledi, -di]*

sayd idersin: *Avlamak. II gönül çalmak.*

1. İtmek felekde mümkin ise ger hilāli ṣayd
   Sen de göñül idersin o vaḥşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [ṣayd idersin, -er, -sin]*

sayd idüp: *Avlanmak.*

1. Ṣayd idüp o gül-çehre hezār dil-i zārı
   Tār-ı siyeh-i kākülini tel ḳafes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 7). [ṣayd idüp, -üp]*

sayd itmede: *Avlamak, yakalamak. II aşık etmek, etkilemek.*

1. Taʿlīme şāh-bāz-ı nev-āmūz-ı çeşmini
   O şeh-süvār itmede deşt ü cibāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 6). [ṣayd itmede, -me, -de]*

sayd itmek: *Avlamak, av etmek.*

1. İtdüm şebīke dāġ ile cism-i nizārumı
   İtmek içün o māhī-i āb-ı zülāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 8). [ṣayd itmek, -mek]*
2. Çoḳ dāne-rīz-i çeşm-i niyāz olduḳ iy Faṣīḥ
   İtmek müyesser olmadı ol meh-cemāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 10). [ṣayd itmek, -mek]*

sayd itmek: *Avlamak, bulmak, ele geçirmek.*

1. İtmek felekde mümkin ise ger hilāli ṣayd
   Sen de göñül idersin o vaḥşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 1). [ṣayd itmek, -mek]*

sayd olmadı: *Av olmak.*

1. Çoḳ geşt-i deşt-gāh-ı niyāz eyledüñ dirīg
   Ṣayd olmadı Faṣīḥ o vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 10). [ṣayd olmadı, -ma, -dı]*

<u>sayd olmaz:</u> *Av olmak.*

1. Vahşīdür ol ḳadar ki ol āhū-yı deşt-i nāz
   Olmaz kemend-i fikre ġazāl-i ḫayāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 4). [ṣayd olmaz, -ma, -z]*

<u>sayd olmaz:</u> *Avlanmak, yakalanmak. II aşık olmak, tutulmak.*

1. Rişte-i lāf u güzāf ile göñül ḳayd olmaz
   Maġlaṭayla güzelüm murġ-ı- Hümā **ṣayd olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 2). [ṣayd olmaz, -maz]*

<u>sāye:</u> *Gölge.*

1. Mihrinde gel girīve-i inṣāfı ṭut Faṣīḥ
   Gör **sāye** iʿtidāl ile ṣaḫṣa ḳarīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 10). [sāye,]*
2. Sebük-rev itdi kümeyt-i dilüm o mertebe ṣevḳ
   Ki **sāyem** āciz idi eylemekde hem-pāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 10). [sāyem, -m]*
3. Giceler ʿazm itdügim ol māha **sāyem** ḫavfidür
   Bir ṭārīḳ ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 5). [sāyem, -m]*
4. Çün **sāye** olur görince pā-māl
   Her ḳāmet-i serv-i ser-firāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 57). [sāye,]*
5. ʿIşḳdur serkeşāne çün **sāye**
   İtdüren ḫāke vażʿ-ı pīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 13). [sāye,]*

<u>sāye:</u> *Aracılığıyla, yardımıyla.*

1. Sāyesinde ser-bülend olmış niçe şāh u gedā
   Bār-gāh-ı ʿizz ü rifʿatdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 7). [sāyesinde, -si, -n, -de]*

<u>sāye şalıcaḳ:</u> *Gölge yapmak, gölgelendirmek.*

1. Ṣandum ṣalıcaḳ kenāra sāye
   Ol ṭıflı kenāra çekdi dāye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 15). [sāye ṣalıcaḳ, -ıcaḳ]*

sāye-baḫş olmaz: *Gölge bahşetmek, yardım etmek.*

1. Sāye-baḫş olmaz nihāl-i serv ü naḫl-i bīdimüz
   Ḫāke dökmiş şāh u bergin dest-bürd-i rüzgâr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 4). [sāye-baḫş olmaz, -maz]*

sāye-baḫş-ı ḥalḳa-i bezm-i raḳīb olmış: *Rakibin meclis halkasına gölge salmak. II rakibe iltifat etmek, ona yüz vermek.*

1. Yār olmış sāye-baḫş-ı ḥalḳa-i bezm-i raḳīb
   Ol Hümāyı ʿāḳıbet dām itdiler rām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 3). [sāye-baḫş-ı ḥalḳa-i bezm-i raḳīb olmış, -mış]*

sāye-bān: *Gölgelik, otağ.*

1. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
   Her naḫl-i deşt üstine bir **sāye-bān** idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 2). [sāye-bān,]*

sāyebān idi: *Gölge etmek.*

1. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
   Her naḫl-i deşt üstine bir **sāye-bān idi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 79, Mısra 2). [sāyebān idi,]*

sāye-bān-ı ʿışḳ: *Aşk gölgesi.*

1. Ol dem ki çıḳdı farḳuma dilden duhān-ı ʿışḳ
   Güyā çekildi üstüme bir **sāye-bān-ı ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 2). [sāye-bān-ı ʿışḳ,]*

sāye-güster olmasun: *Gölge eden, gölge salan istememek.*

1. İstemem tek minnet-i çarḫ-ı sitem-ger olmasun
   Farḳuma perr-i hümāsı **sāye-güster olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 2). [sāye-güster olmasun, -ma, -sun]*

sāye-i bāmı: *Kubbenin gölgesi.*

1. İy ḫāk-i cenābı māye-i ʿizz ü şeref
   Vʾey **sāye-i bāmı** māh u ḫurşīde kenef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 2). [sāye-i bāmı, -ı]*

sāye-i bām-ı refī‘uña: *Yüksek kubbenin gölgesi.*

1. Olurdı sāde ruḫ-ı şāhid-i sipihrde ḫāl
   Olaydı **sāye-i bām-ı refī‘uña** manṣūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 55). [sāye-i bām-ı refī‘uña,]*

sāye-i cismüm: *Bedenin gölgesi.*

1. Miḥnet-i hicrüñle ol deñlü zaʿīf oldı tenüm
   Āfiṭābum **sāye-i cismüm** baña bār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 4). [sāye-i cismüm, -üm]*

sāye-i dīvār-ı vaṭan: *Memleket duvarının gölgesi.*

1. Ġurbetüñ pūşiş-i eksūnından
   Yeg idi **sāye-i dīvār-ı vaṭan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 6). [sāye-i dīvār-ı vaṭan,]*

sāye-i gīsū-yı dil-ber: *Sevgilinin saçının gölgesi.*

1. Göze iy ḫāk-i pāy-ı yār kuḥl-ı cevher-i cānsın
   Sere iy **sāye-i gīsū-yı dil-ber** tāc-ı devletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 6). [sāye-i gīsū-yı dil-ber,]*

sāye-i luṭfuñ: *Lütuflarının gölgesi.*

1. Sāye-i luṭfuñ dirīġ itme dil-i üftādeden
   Feyż-ı eşkümdür iden nev-res nihālüñ ser-firāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 3). [sāye-i luṭfuñ, -uñ]*

sāye-i mihr-i pür-envārdan: *Parıl parıl parlayan güneşin gölgesi.*

1. Ḫaṭṭ-ı siyeh olurdı ruḫ-ı yārdan cüdā
   Olsaydı **sāye-i mihr-i pür-envārdan** cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 2). [sāye-i mihr-i pür-envārdan, -dan]*

sāye-i müjgānı: *Kirpiklerin gölgesi.*

1. Kimseler hiç mübtelā-yı ḥasret-i yār olmasun
   Çeşmine her **sāye-i müjgānı** bir bār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 2). [sāye-i müjgānı, -ı]*

sāye-i naḫl-i çemen: *Bahçenin taze fidanının gölgesi.*

1. Zemīn üzre düşen her **sāye-i naḫl-i çemen** şimdi
   Dil-i üftādeye yād itdürür gīsū-yı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 15). [sāye-i naḫl-i çemen,]*

sāye-i naḫl-i ḳadin: *Sevgilinin fidan boyunun gölgesi.*

1. Eyler dirīġ sāye-i naḫl-i ḳadin henüz
   Bir gün olur ki bār-ı emel rāyegān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 13). [sāye-i naḫl-i ḳadin, -in]*

sāye-i serv: *Servi ağacının gölgesi.*

1. Giryemi fikr-i ḳaddi menʿ itmez
   Sāye-i serv sedd-i cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 4). [sāye-i serv,]*

sāye-i serv ü çenārdan: *Çınar ve servi (ağaçlarının) gölgesi.*

1. Luṭf-ı hevāyı gör ki münaḳḳaş bisāṭlar
   Yir yir döşendi **sāye-i serv ü çenārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 20). [sāye-i serv ü çenārdan, -dan]*

sāye-i zülfi: *Saçın gölgesi.*

1. Ruḫsārı üzre **sāye-i zülfi** düşüp çü dūd
   Ol şemʿ-i bezm-i ḥüsni siyeh-çerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [sāye-i zülfi, -i]*

sāye-sıfat: *Gölge gibi.*

1. Ḳaddüñ görüp ādem niçe dāmānuña düşmez
   Serv-i çemen iy **sāye-ṣıfat** yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 2). [sāye-ṣıfat,]*
2. Bu rūḥ-fezā ṭarz-ı ḫırāmı göre biʾllāh
   İy serv-i çemen **sāye-ṣıfat** yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 8). [sāye-ṣıfat,]*
3. Gelseñ ḫırāma her ne zemān iy nihāl-i nāz
   Dir kim Faṣīḥ **sāye-ṣıfat** leytenī ma'ek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 10). [sāye-ṣıfat,]*

sāye-ves: *Gölge gibi.*

1. Bir ḳadem mümkin degüldür **sāye-veş** olmaḳ cüdā
Ḳanda cānānum giderse der-ʿakab cānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 5). [sāye-veş,]*

sayf: *Yaz mevsimi.*

1. Ola gül-zār-ı ʻömr ü devleti hem-vāre sebz ü ter
Cihānuñ tā gele **ṣayfı** gide faṣl-ı zemistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 90). [ṣayfı, -ı]*

saʿy-i ser-i sūzen-i mesīḥ olsa: *Hz. İsa'nın iğnesinin ucunun gayreti, çabası.*

1. Eger ki **saʿy-i ser-i sūzen-i Mesīḥ olsa**
Muḥāldür ki çıḳa dilde ḫār-ı āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 5). [saʿy-i ser-i sūzen-i mesīḥ olsa, -sa]*

sayt u sadā: *Ses, seda.*

1. Murġ-ı dilden ḫayli demlerdür ki yoḳ **ṣayt u ṣadā**
Düşmesün bir dāma bir ḳayda giriftār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 5). [ṣayt u ṣadā,]*

sāz: *Çalgı aleti.*

1. İy dil-i bī-nevā vü **sāz** eyleme her maḥal niyāz
Bil ki o naḫl-i tāzeye berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 1). [sāz, -me]*

sāz: *Kamış, kamışlık.*

1. Kim ḥāfıẓ-ı cārī-i ḫoş-āyende nevāyuz
Biz ḳondurıruz **sāzımuza** murġ-ı hevāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 18). [sāzımuza, -ı, -muz, -a]*

sāz: *Uğraş, iş, gayret.*

1. Dāġ u nāleyle ol Faṣīḥ çü ney
Lāzımı **sāz** u sūzdur ʻışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 10). [sāz,]*

sāzende: *Saz çalan II mutrib.*

1. Cūy-bāruñ bāġda her mevci bir beyt-i selīs
   Bülbüle dersin(i) **sāzende** ḳırāʾat şerḥ ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 6). [sāzende,]*

sāzende-i serm: *Utangaç çalgıcı.*

1. ʿIşḳ elbet perde-sūz-ı ʿār u ġayretdür Faṣīḥ
   Ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb ister gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 10). [sāzende-i şerm,]*

sāz-kār: *Uygun, muvafık.*

1. Gehī ḫilāf-ı rıżā gāhi **sāz-kāra** döner
   Bu āsiyāb-ı felek ṣanma bir ḳarāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 1). [sāz-kāra, -a]*

sebāt: *Sabit olma, kararından ve sözünden dönmeme, tutarlı olma.*

1. Ṣebātın bozmayup artar sükūnı pür-mey olduḳca
   Gerekdür bāde-ḥ∨ār olanlara olmaḳ sebū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 3). [ṣebātın, -ın]*
2. Güle tevaḳḳufa bir laḥẓa yoḳ o naḫvet ile
   Sebeb dü-rūze **sebāta** duʿā -yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 6). [sebāta, -a]*

sebāt-ı luṭf: *Lütfunun kararı.*

1. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
   O ẓulmi eyledi aʻdā-yı kīne-ḫ∨āh bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 42). [sebāt-ı luṭf, -ı, -nı]*

sebāt-ı luṭfuñu: *Cömertliğin kararlılığı.*

1. Sebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān ki maḫlūḳı
   Misāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [sebāt-ı luṭfuñı, -uñ, -ı]*

sebbābe-i nevāziş-i dest-i ṭabīb olur: *Doktor elinin okşayıcı parmağı olmak. II aşığa derman olan doktorun şifalı eli olması bağlamında.*

1. Sebbābe-i nevāziş-i dest-i ṭabīb olur
   Ol nīşter ki cānuma gül-berg-i ṭīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 2). [sebbābe-i nevāziş-i dest-i ṭabīb olur, -ur]*

sebeb: *Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey, neden.*

1. Yanuñda bülbüle iy gül **sebeb** ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [sebeb,]*
2. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faṣīḥa **sebeb**
   Vüfūr-ı ṣıdḳ-ı şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [sebeb,]*
3. Yanuñda bülbüle iy gül **sebeb** ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [sebeb,]*
4. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faṣīḥā **sebeb**
   Vüfūr-ı ṣıdḳ şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 11). [sebeb,]*
5. Güle tevaḳḳufa bir laḥẓa yoḳ o naḫvet ile
   Sebeb dü-rūze sebāta duʿā -yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 6). [sebeb,]*
6. Rāh-ı derüñde böyle ġubār olmama **sebeb**
   Müştāḳ-ı būs-ı kūşe-i dāmānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 7). [sebeb,]*
7. Neden her dem cebīn-i yārda çīn-i gazab bilmem
   O baḥr-i ḥüsni taḥrīk itmege kimdür **sebeb** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 2). [sebeb,]*
8. Neydi hiç bilmem nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde **sebeb**
   İy göñül olʿahd-şiken aġyāra yār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 7). [sebeb,]*
9. Degül muḥāl göñül eylemek çü farż-ı muḥāl
   Kemāl-i zātā **sebebdür** netīce-i ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 24). [sebebdür, -dür]*
10. Oldur o **sebeb** ʻilm-i ilāhīye düḫūle
    Hādī-i reh-āverd-i ḳażāyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 41). [sebeb,]*
11. Āşüftegī-i zülfe **sebeb** sen degül misin
    Baʿis bu deñlü fitneye hep sen degül misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 54, Mısra 1). [sebeb,]*

sebeb nedür: *Sebep nedir, niçin?.*

1. Esbāb-ı ḥüsnüñ ola füzūn iy sitem-pesend
   Luṭf it Faṣīḥa böyle cefāya nedür sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 10). [sebeb nedür,]*
2. Kemāl-i luṭf-ı gülistānı eyledükde suʾāl
   Bu güne luṭf-ı bahāra **sebeb nedür** diyeyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 29). [sebeb nedür,]*

sebeb oldı: *Neden olmak, yok açmak.*

1. Menzil-i ʿışḳa Faṣīḥ oldı sebeb
   Saña irsāle sihām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 7). [sebeb oldı, -dı]*

sebeb oldı: *Vesile olmak, neden olmak.*

1. Sensin ol yektā vücūd-ı bī-naẓīr iy nūr-ı Rab
   Ẕātuñ oldı on sekiz biñ ʿālemi ḫalḳa sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 2). [sebeb oldı, -dı]*

sebeb-i ʿizz ü şān ola: *Nam ve izzet, yücelik ve ululuk sebebi olmak.*

1. ʿĀşıḳ ki tīr-i gamzeñe bir kez nişān ola
   Tā ḥaşre dek aña **sebeb-i ʿizz ü şān ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 2). [sebeb-i ʿizz ü şān ola, -a]*

sebeb-i nefret olmasun: *Nefret sebebi olmak.*

1. Aʿdā ṣaḳın ki muntaẓır-ı furṣat olmasun
   Yāra nifāḳ idüp **sebeb-i nefret olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 2). [sebeb-i nefret olmasun, -ma, -sun]*

sebeb-i nizām-ı ʿālem: *İnsan ve dünya düzeninin nedeni, varoluş sebebi.*

1. Sensin **sebeb-i nizām-ı ʿālem**
   Tedbīr-i cihān saña müsellem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 25). [sebeb-i nizām-ı ʿālem,]*

sebeb-i sürūr u şādī: *Sevinç ve mutluluğun nedeni.*

1. Giryeñ **sebeb-i sürūr u şādī**
   Nāleñ feraḥ u neşāṭa bādī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 11). [sebeb-i sürūr u şādī,]*

sebeb-i yād-ı firāḳum: *Ayrılığı hatırlama sebebi.*

1. Gülşen **sebeb-i yād-ı firāḳum** oldı
   Nev-kerde-i dāġ-ı iftirāḳum oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 154, Mısra 1). [sebeb-i yād-ı firāḳum, -dı-um]*

sebkat ide: *Geçmek, üstün olmak.*

1. Bu idrāk olınur ṭarz-ı ḫırām-ı esb-i ḫāmemden
   Ki meydānı alup **sebḳat ide** yek-rān-ı aḳrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 80). [sebḳat ide, -e]*

sebḳat itmekde: *Geçmek, üstün sağlamak II geçerli, etkili olmak.*

1. Ṭabʿ-ı şūhumdan muḳaddem ḳaṭre-zen ḫāmem Faṣīḥ
   Bir birin itmekde sebḳat maʿnide düldüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 10). [sebḳat itmekde, -mek, -de-mekde]*

sebt idicek: *Yazmak, kaydetmek.*

1. İtdi bī-ṭāḳat olup rūyını derhem kāġız
   Görinen şanma şiken derd-i dili **sebt idicek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [sebt idicek,]*

sebt olunmısdur: *Yazmak, kaydetmek.*

1. Hükmin isbāt eyler elbet pādişāh olsañ eger
   Her ne dīvān-ı ezelde **sebt olunmışdur** sere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 4). [sebt olunmışdur, -un, -mış, -dur]*

sebū: *Şarap kabı, testi.*

1. Dil-i pākīze ḳalb-i pūhte gerek
   Bāde-i ʿışḳa her **sebū** olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 6). [sebū,]*
2. Ṣabūḥ içünde bir iki ḳadeh şarāb bulınsun
   Sebūyı çün dil-i ser-mesti ḫālī itmege sāḳī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 3). [sebūyı, -yı]*

sebū mesreb olmaḳ: *Testi yaradılışlı olmak. II şarap içme amaçlı yaşamak.*

1. Ṣebātın bozmayup artar sükūnı pür-mey olduḳca
   Gerekdür bāde-ḫᵛār olanlara olmaḳ sebū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 4). [sebū meşreb olmaḳ,]*

sebük eyle: *Çabuk, hızlı olmak.*

1. Ol yolda semend-i himmetüm eyle sebük
   Yā Rabbi beni itme girān-bār-ı vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 3). [sebük eyle, -le]*

sebük-bār: *Dert yükü taşımayan, düşünce ve gamdan uzak (olan kişi).*

1. Bi-ḥamdiʿllāh **sebük-bāruz** hele ḳayd-ı tecemmülden
Tevekküldür reh-i ʿışḳuñda tūşe zādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 3). [sebük-bāruz, -uz]*

sebük-rev itdi: *Acele etmek.*

1. Sebük-rev itdi kümeyt-i dilüm o mertebe şevḳ
Ki sāyem āciz idi eylemekde hem-pāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 9). [sebük-rev itdi, -di]*

sebük-seyr: *Seyri hızlı, çabuk.*

1. Geçer geçer bu **sebük-seyr** olan ḳaṭār-ı ʿömr
İki nefes olur olsa dem-i bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 1). [sebük-seyr,]*

sebū-mesreb olmak: *Şarap içmeye meyilli olmak.*

1. Ṣebātın bozmayup artar sükūnı pür-mey olduḳca
Gerekdür bāde-ḥ∨ār olanlara olmaḳ sebū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 4). [sebū-meşreb olmaḳ, -maḳ]*

sebū-yı bādeyi: *Şarap testisi.*

1. Nūş-ı cām eyle **sebū-yı bādeyi** āgūşa al
Mevsim-i ʿayş u ṭarab būs u kenār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 3). [sebū-yı bādeyi, -yi]*

sebū-yı ʿıyd: *Bayram testisi. II bayram ettiren şarap.*

1. Zer cām-ı māh-ı rūze temām irdi ġāyete
Gelsün miyān-ı meclise sāḳī **sebū-yı ʿıyd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 6). [sebū-yı ʿıyd,]*

sebū-yı mey-i pür-ṣafāyı: *Saf, duru şarap testisi.*

1. Ḫumār-ı ġamla ḫamūş ehl-i dil ʿaceb sāḳī
Niçün **sebū-yı mey-i pür-ṣafāyı** söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 8). [sebū-yı mey-i pür-ṣafāyı, -yı]*

sebū-yı neşāt: *Mutluluk, sevincin şarap kadehi.*

1. Tehī gelür bulup elbette seng-i ġamla şikest
   Faṣīḥ bezmümüze gelse de **sebū-yı neşāṭ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 10). [sebū-yı neşāṭ,]*

sebz: *Yeşillik ot, çayır. II sevgilinin ayva tüyleri.*

1. Sebziyle pür ol iki kenāra
   Beñzer ḫaṭ-ı nevle laʿl-i yāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 7). [sebziyle, -iy, -le]*

sebz: *Yeşillik. II taze, yeni.*

1. Çemenler **sebz** ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep
   Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [sebz,]*
2. Güşāde olacaḳ demdür dil-i ser-besteler rāẕı
   Şüküfte ġonçe-i güller çemenler **sebz** ü ḫurremdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [sebz,]*
3. Sebz ü ḫurrem olsa her dem berg ü bār-ı naḫl-i dil
   Dīdeden kesb eylemiş neşv ü nemāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 5). [sebz,]*
4. Hevā-yı ḫaṭṭ-ı ruḫ u **sebzi** ile geşt idelüm
   Faṣīḥ murġ-ı dil-i naġme-gū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 9). [sebzi, -i]*

sebz ü ter: *Canlı ve taze.*

1. Ola gül-zār-ı ʻömr ü devleti hem-vāre **sebz ü ter**
   Cihānuñ tā gele ṣayfı gide faṣl-ı zemistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 89). [sebz ü ter,]*

sebz-gūn ḫārā-yı pür-mevci: *Yeşil renkli kumaşa benzeyen dalga.*

1. Çemen ẓann eylemeñ bir **sebz-gūn ḫārā-yı pür-mevci**
   Ṣabā şāhen-şeh-i mülk-i bahāra itdi pāy-endāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 23, Mısra 1). [sebz-gūn ḫārā-yı pür-mevci, -i]*

se-cihāt-ı dār-ı ġamda: *Keder, üzüntü ülkesinin üç tarafı (her yeri).*

1. Se-cihāt-ı dār-ı ġamda ne ser ü sāmānı var
   ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 1). [se-cihāt-ı dār-ı ġamda, -da, -]*

sedd-i cū olmaz: *Irmak, akarsu seti olmak.*

1. Giryemi fikr-i ḳaddi menʿ itmez
   Sāye-i serv **sedd-i cū olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 4). [sedd-i cū olmaz, -maz]*

sedd-i sedīd: *Sağlam bir set.*

1. O kim riyāż-ı naʻīm-i derinden ola baʻīd
   Nedür mutāf cünûd-ı melā'ikīn-i kirām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [sedd-i sedīd,]*

sedd-i sedīd çekmez: *Sağlam bir set çekmek, döşemek.*

1. Göz açdurursa baña ger bu rūzgār-ı şedīd
   Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʻādetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 28). [sedd-i sedīd çekmez, -me, -z-mez]*

sedd-i sedīd çekmez: *Sağlam bir set çekmek.*

1. Ruḫ-ı niyāzı sürem südde-i saʿādetine
   Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 28). [sedd-i sedīd çekmez, -mez]*

sefīd oldı: *Beyazlamak, ak olmak.*

1. Mūy-ı ser-i şūrīde **sefīd oldı** sefīd
   Ṣubḥ-ı ṭaleb-i ʿafv u ʿināyet demidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 3). [sefīd oldı, -dı]*

sefīd olup: *Beyazlamak, ak olmak.*

1. Miṣāl-i ḫāme sirişk-rīzi-i dem-ā-dem-i ġamdan
   Sefīd olup nuḳaṭ-ı dīde döndi naḳş-ı nigīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 10). [sefīd olup, -up]*

sefīne: *Gemi.*

1. Meh-rūyı **sefīne** içre gūyā
   Bir maṭlaʿ-ı enverī-i ġarrā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 23). [sefīne,]*

sefīne olur: *Kayık olmak. II dikkat çekmek.*

1. Gören o dil-ber-i mellāḥı bu melāḥat ilen dir
   Ṣadef dinilse **sefīne olur** bu dürr-i semīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 8). [sefīne olur, -ur]*

sefīne sefīne: *Gemiler dolusu.*

1. Gözümde baḥr baḥr-ı şevḳuñ ile āb-ı sirişküm
   Göñülde ʿışḳuñ ile derd ü ġam **sefīne sefīne** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 4). [sefīne sefīne,]*

sefīne-i dile: *Gönül gemisi. II aşığın gönlü.*

1. Sefīne-i dile tecrīd gösterür mi Ḫudā
   Kenar-ı sāḥil-i ümmīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [sefīne-i dile, -e]*

sefīne-i sīne: *Kalp gemisi. II gönül.*

1. Muḫālif esmede ġāyetde bād-ı miḥnet ü kīne
   Taḥammül eyleyemez ḳorḳarın **sefīne-i sīne** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 2). [sefīne-i sīne,]*

seg: *Köpek. II Rakip.*

1. Heves-i nefsi hevāsında yilerken çün **seg**
   İtmeñ aġyār-ı siyeh-rūya meded töhmet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 9). [seg,]*

segān-ı kūyı: *Sevgilinin mahallesinin köpekleri.*

1. Görse **segān-ı kūyı** ile ülfetüñ Faṣīḥ
   Reşk ide naẓm-ı ḥālüñe çoḳ pādişāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 9). [segān-ı kūyı, -ı]*

segān-ı kūyı: *Sevgilinin bulunduğu semtin köpekleri II Sevgilinin kapısında bekleyen rakipler.*

1. Hümā-yı devlet-i ʿışḳı tenezzül itmez ise
Segān-ı kūyı ḳabūl eyler üstüḫ∨ānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 4). [segān-ı kūyı, -ı]*

segān-ı yār: *Sevgilinin köpekleri. II rakipler.*

1. Ḫaber alduḳ **segān-ı yār** ile dil eylemiş ülfet
Ṣabā ṣād itdi olup bezm-i yārāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [segān-ı yār,]*

sehāb: *Bulut.*

1. Bu gūne ḥüsn-i ḫaṭı var mı bir kitābda gördük
Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod **seḥābda** gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 5). [seḥābda, -da]*

sehāb: *Bulut. II endişe.*

1. Münfekk olur mı tārik-i dilden duḫān-ı āh
Olmaz **seḥāb** ḳulle-i küh-sārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 6). [seḥāb,]*

sehāb: *Bulut. II sevgilinin saçı bağlamında.*

1. Cebīn-i yārda gīsū-yı müşg-i nāb mıdur
ʿİẕār-ı māha çekilmiş siyeh **seḥāb** mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 2). [seḥāb,]*

sehāb olur: *Bulut, havanın bulutla kaplı olması.*

1. Seyre ʿazīmet itsem o ḫurşīd-ṭalʿatı
Gör ṭāliʿ-i siyāhumı o gün **seḥāb olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 8). [seḥāb olur, -ur]*

sehāb-ı feyż-nisār-ı yem-i kerīm-i murād: *Arzu ve isteğin cömert denizi[nden beslenen] bereket saçan bulutu.*

1. Olur mı ḳāṭre-feşān kişt-zār-ı ümmīde
Sehāb-ı feyż-nis̱ār-ı yem-i kerīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 6). [sehāb-ı feyż-nis̱ār-ı yem-i kerīm-i murād,]*

seḫā-kīş: *Mezhebi cömertlik olan.*

1. Hengām-ı keremde ol **seḫā-kīş**
   Sīm ü zeri bezl ider kem ü bīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 111). [seḫā-kīş,]*
2. Refʿ eyledi cevr ü ẓulm ü cehli
   Hengām-ı keremde ol **seḫā-kīş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 112). [seḫā-kīş,]*

seḥer: *Gün doğmadan önceki zaman, seher vakti.*

1. Bu ʿālem rūz u şeb bir ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz hīç
   Gice pervāne per-sūzān ider bülbül **seḥer** feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 4). [seḥer,]*
2. Hemān bīhūde murġ-ı bülbül-i şeydā fiġān eyler
   Seḥer sīm-āb-ı şeb-nem güllerin gūşın girān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [seḥer,]*
3. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde giryān sīne çāk
   Bu **seḥer** bir māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 8). [seḥer,]*
4. İtdüñ **seḥeri** ġonçeleri luṭf ile bīdār
   Göñlin ele alduñ yine iy bād hezāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 3). [seḥeri, -i]*
5. Seḥer ṭarf-ı ser-i kūyından iy peyk-i ṣabā geldüñ
   Peyām-ı makdemiyle ẕevḳ-baḫş olduñ ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 1). [seḥer,]*
6. İy Faṣīḥ itmiş **seḥer** seyr-i çemen ol gül-cemāl
   Bülbül-i şeydāya olmış āteş-i sūzende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 13). [seḥer,]*
7. Bir rūy-ı dil mi görmedi bilmem bahārdan
   Çıḳdı **seḥer** ḥarīm-i çemenden ṣabā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 6). [seḥer,]*
8. Feyż-ı ṣad-ebr-i bahārı baḫş ide bāġa Faṣīḥ
   Bir **seḥer** ruḫṣat virürsem dīde-i giryānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 10). [seḥer,]*
9. Baḳar ḳıyās iderin bir cevānı āyīne
   Seḥer ki mihr ile eyler muvācehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 8). [seḥer,]*
10. Seḥer gördüm Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
    Bu şeb beñzer ki pehlūya yine bir nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 9). [seḥer,]*
11. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
    Geldi **seḥer** bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 4, Mısra 2). [seḥer,]*

seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī: *Tam bir kulluk [duygusu] ile sabahleyin kalkma.*

1. Niçe İskender türāb olmış niçe Dārā yatur
   Sen **seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī** ol kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 9). [seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī,]*

seherī: *Sabah olmağa başladığı vakitte olan, seher vaktine ait.*

1. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
   Geldi **seḥerī** bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 2). [seḥerī,]*

seher-i bād: *Seher vakti esen rüzgar.*

1. Gönderdi baña nāme-i mihr ol meh-i ġarrā
   Geldi seḥer bād ile gül-berg-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 4, Mısra 2). [seḥer-i bād,]*

sehl-i tevāżuʿ: *Alçak gönüllülüğün kolaylığı, rahatlığı.*

1. Bir yirde saña **sehl-i tevāżuʿ** görünmesün
   Meyl eylemekde hem-reviş-i ābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 3). [sehl-i tevāżuʿ,]*

sehm: *Ok.*

1. Bī-zaḥmet-i pā ṭayy-ı menāzil olmaz
   Bī-çille-i ṣaḫt **sehm** nişānın bulmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 3). [sehm,]*

sehv olmaz: *Yanlış olmak. Yanılmak.*

1. Ḫaṭā ṣanma o müşgīn-ḫāl rūy-ı meh-cebīnüñde
   Cemālüñ muṣḥaf-ı ṣunʿ-ı Ḫudādur noḳṭa **sehv olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 26, Mısra 2). [sehv olmaz, -ma, -z]*

sehv-i ʿazīm itdüm: *Büyük yanlış, yanılma.*

1. Miyānuñ mūya teşbīh itmede **sehv-i ʿaẓīm itdüm**
   Dehānuñdan ḫaberde güft ü gū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 5). [sehv-i ʿaẓīm itdüm, -dü, -m]*

selāmet: *Sâlimlik, eminlik, korku ve endişeden uzak olma. II Selâmete çıkma, kurtulma.*

1. Yanar ḫāmūş iken pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
   Sükūt itmekde dinmiş iy gönül gerçi **selāmet** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [selāmet,]*

selāmın aldı: *Selâm veren birine selâmla karşılık vermek.*

1. Selāmın aldı ikrām eyledi aġyār-ı bed-ḫᵛāha
   Görince ʿāşıḳ-ı üftāde-i mehcūrı yan virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 7). [selāmın aldı, -dı]*

selās-ı ġuṣṣāle: *Içki meclisinde saki tarafından ilk üç turda tek bir sürahiden sunulan bade. Üç yıkayıcı anlamına gelip meclistekileri sarhoş etmeden kıvama getirmek; ağzı, yemek borusunu ve mideyi yıkamak gibi bir maksadı olan uygulama. Bundan sonra saki herkesin kadehine ayrı ayrı servis yapar.*

1. Görilicek **ş**elā**s**-ı ġuṣṣāle
   Ġam u ġuṣṣa devāsın itdi gürīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 7, Mısra 3). [ş*elā*s*-ı *ġuṣṣāle, -e]*

sem: *Zehir, ağu.*

1. İy ʿÖmer laʿl-i lebüñ Fārūḳ-ı Aʿẓamdur baña
   Ḫaste-i dil-teşne-i ʿışḳum ġıdā **semdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 2, Mısra 1). [semdür, -dür]*

semā‘: *Mevlevilerin zikir esnasındaki dönüşleri.*

1. Olduġınca şevḳ ile meydān-ı ʿışḳ içre **semā‘**
   Çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 5). [semā‘,]*

semāʿ: *Gökyüzü.*

1. Güş eyleyen elbette girer anı **semāʿa**
   Beñzer ki neye ḥażret-i Mollā nefes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 5). [semāʿa, -a]*

semā ileʿarż: *Gökyüzü ile yeryüzü, gök ile yer.*

1. Sensin ki ider **semā ile ʿarż**
   Peyġamber idügine şehadet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 35). [semā ile ʿarż,]*

semek: *Balık.*

1. Deryāya itme vaṣf-ı lebin kim ḥayātdan
   Güş eyleyüp Faṣīḥ **semek** sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 6). [semek,]*

semender: *Ateşte yaşadığına inanılan ve ateşten etkilenmeyen efsanevî bir hayvan II âşık.*

1. Ruḫuñdan ayrılamaz ḫāl-veş süveydāmuz
   Semenderüñ beli cāy-ı ḳarārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 8). [semenderüñ, -üñ]*

semend-i cilve-ger-i ṭabʿum: *Şairlik yeteneğinin oynak atı.*

1. Düşince ḫāṭıra sevdā-yı rāh-peymāyī
   Semend-i cilve-ger-i ṭabʿum itdi şeydāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 2). [semend-i cilve-ger-i ṭabʿum, -um]*

semend-i himmetüm: *Himmetin çevik atı.*

1. Ol yolda **semend-i himmetüm** eyle sebük
   Yā Rabbi beni itme girān-bār-ı vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 3). [semend-i himmetüm, -üm]*

semend-i nāza: *Naz atı.*

1. Semend-i nāza binmiş türktāz-ı cevre ʿazm itmiş
   Faṣīḥ ʿuşşāḳı pā-māl itmege ol şeh ʿinān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 9). [semend-i nāza, -a]*

semend-i nāzük-i yāra: *Sevgilinin nazlı atı.*

1. Semend-i nāzük-i yāra niçe şitāb bulınsun
   Hezār dest-i recādur riḳāb-ı dâd u taẓallüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 8). [semend-i nāzük-i yāra,]*

semt: *Taraf, yön, yol.*

1. Ne **semte** itseñ ʿaẕīmet esīr-i miḥnetsüñ
   Ḫalāṣa çāre mi var çarḫ-ı bī-ḳarār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 5). [semte, -e]*

semt-i firāza: *Yokuşa doğru, yukarıya doğru.*

1. Cebīn-i cūya şiken virmez idi bād-ı şimāl
   O şeh ki kûha ṣabā ḳadrin eylese tavṣīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 34). [semt-i firāza, -a]*

semt-i kūy-ı viṣāl: *Kavuşma mahallesinin civarı.*

1. Tīrüñe pūye-zen-i deşt-gāh-ı hicrānuz
   Görinse çeşm-i temennāya **semt-i kūy-ı viṣāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 8). [semt-i kūy-ı viṣāl,]*

semt-i rūzgāra: *Rüzgarın yönü, tarafı.*

1. Faṣīḥ āḳil olan ḳarşılaşmaz anuñla
   Hemān miṣāl-i livā **semt-i rūzgāra** döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 10). [semt-i rūzgāra, -a]*

semt-i ṣafāya: *Huzur, neşe mahallesi.*

1. Semt-i ṣafāya düşmedi hiç rāh-ı ülfetüm
   Ekser ġamuñla şehr-i maḥabbetde ṣoḥbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 1). [semt-i ṣafāya, -ya]*

semūm-ı āha: *Ah rüzgarı.*

1. İtdi **semūm-ı āha** mübeddel ṣabāmuzı
   Gül-zār-ı dāġ iden dil-i āteş-hevāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 2). [semūm-ı āha, -a]*

sen: *Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.*

1. Cemālüñ āfitābına naẓar mihr-i cihān kevkeb
   Nedür **sende** olan iy māh-ı burc-ı ḥüsn ü ān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 2). [sende, -de]*
2. Ṭaʿn-ı raḳīb māniʿ-i teşrīfüñ olmasun
   Sen ḳalma aña gel kerem eyle mürüvvet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 6). [sen,]*

3. Şemşīr-i şemʿa urmada pervāne kendüyi
   Taḥrīke iy ṣabā anı **sende** ne iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [sende, -de]*
4. İtmek felekde mümkin ise ger hilāli ṣayd
   Sen de göñül idersin o vaḥşī gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [sen,]*
5. Sen mihr-i ḥüsne ẕerre ḳadar eylemez eṣer
   Vaḳt-i seḥerde gerçi çoḳ āh-ı ḥazīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [sen,]*
6. Ki renc-i ġuṣṣa-i devrāna ṣahbā özge dārūdur
   Yitişdür sāḳīyā keyfiyyet-i ḥāli bilürsin **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [sen,]*
7. Ḫalāṣ-ı ceyb ü dāmen eylerüz ser-pençe-i ġamdan
   Senüñle biz Faṣīḥā böyle ʿuryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 10). [senüñle, -üñ, -le]*
8. Faṣīḥā ḥüsn-i lehçe luṭf-ı taʿbīrātı cāmiʿdür
   Senüñ ṭab'-ı selīmüñ beñzemez ġayra müsellemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [senüñ, -üñ]*
9. Görmedük gözden nihānsın ḫayli demlerdür **seni**
   Bilmezüz iy duḫter-i rez ʿişretüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 5). [seni, -i]*
10. Nedür bu şīftegī **sen** de bizden itme nihān
    Kimüñ esīrisüñ iy dil maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [sen,]*
11. Şehā bu bendeñe raḥm itmeyüp cefā idesin
    Cihānda ġayrı **senüñ** luṭf u şefḳatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [senüñ, -üñ]*
12. Hele teġāfül idüp ehl-i ṭabʿa baḳmazsın
    Felek **senüñ** bilelüm çeşm-i raġbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 12). [senüñ, -üñ]*
13. Bizden dirīġ itme gehī bir nigāhuñı
    Senden hemīşe iki gözüm maṭlabum budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 4). [senden, -den]*
14. Sen de livā-yı ʿişretüñi bir kenāra çek
    Şimdi Faṣīḥ mevsim-i seyr-i ḥişārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 9). [sen,]*
15. Niçe İskender türāb olmış niçe Dārā yatur
    Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī ol kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 9). [sen,]*
16. Sen gönder āb-ı cūy-ı niyāzı ayāġına
    Şāyed ki meyl ide o ser-āmed nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 5). [sen,]*
17. Vażʿuñdan añladuḳ **senüñ** iy şūḫ-ı bī-vefā
    Ḳalmadı ġayra meylüñe hiç iştibāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 5). [senüñ, -üñ]*
18. Görenler şi'rüñi ḥükm itdiler kim bir daḫı dehre
    Senüñ gibi Faṣīḥā mīr-i dīvān-ı suḫan gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 10). [senüñ, -üñ]*

19. Gören cemālüñi mecnūn-ı ʿışḳ olur elbet
Senüñle aḳlı olan yār u āşinā olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 8). [senüñle, -üñ, -le]*
20. Cibrīl de olsa görüp ol dāne-i ḫāli
Mümkin mi **senüñ** dām-ı perīşānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 12). [senüñ, -üñ]*
21. Girdi miyāna çoḳ suḫan-ı serd-i nīk ü bed
Bilmem **senüñle** biz niçe germ ülfet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 4). [senüñle, -üñ, -le]*
22. Senden iy bād-ı ṣabā bir būy-ı rāḥat ḳāniʿüz
Ṣanma kim berg-i gül-i gül-zār-ı vuslat-ḫ∨āhişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 4). [senden, -den]*
23. Gelmiş ümīd-i vaṣluñ ile kendüden ferāġ
Bilmem **senüñle** bu dil-i meʾyūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 6). [senüñle, -üñ, -le]*
24. Pervāzı evc-i maʿnīde bālādan itmede
Ṭabʿuñ **senüñ** suḫanda Faṣīḥā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 10). [senüñ, -üñ]*
25. İtmiş Faṣīḥ ḫāk-i cenābın penāh-ı dil
Sen pādişāh-ı mülk-i kerem ol gedā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 10). [sen,]*
26. Göñül müṭālaʿa-i metn-i vaṣl-ı yār idüp
Senüñle terceme-i hicri eylesek taḥrīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 8). [senüñle, -üñ, -le]*
27. Ḫūn-girye ḳıyās eyleme cāy itdi Faṣīḥüñ
Āyīne-i çeşminde **senüñ** reng-i ʿiẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 10). [senüñ, -üñ]*
28. Ḫayālüñ çeşm-i bīdārumdan olmaz rūz u şeb māʾil
Sen iy ḫurşīd-rū ammā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 8). [sen,]*
29. Sen nesḫ-i kühen-vādī-i naẓm-ı selef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 11). [sen,]*
30. Mecrūḫ-ı tīg-i cevr-i firāvūnuñum **senüñ**
Merhem-gedā-yı kūçe-i iḥsānuñum **senüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 1). [senüñ, -üñ]*
31. Mecrūḫ-ı tīg-i cevr-i firāvūnuñum **senüñ**
Merhem-gedā-yı kūçe-i iḥsānuñum **senüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 2). [senüñ, -üñ]*
32. Geh mest-i bāde-i leb-i rengīnüñüm gehī
Maḫmūr-ı cām-ı nergis-i fettānuñum **senüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 4). [senüñ, -üñ]*
33. Nādīde-i tebessüm ü dil-teng-i ḥasretem
Gerçi hezār-ġonçe-i ḫandānuñum **senüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 6). [senüñ, -üñ]*
34. Rāh-ı derüñde böyle ġubār olmama sebeb
Müştāḳ-ı būs-ı kūşe-i dāmānuñum **senüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 8). [senüñ, -üñ]*
35. İtmem ümīd-i nükhet-i vaṣluñ Faṣīḥ-veş
Būy-āşinā-yı miḥnet-i hicrānuñum **senüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 10). [senüñ, -üñ]*

36. Fiġān mı āh mı feryād u şekve mi ḳaldı
    Cihānda cevr ü cefāñ ile **senden** eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 8). [senden, -den]*
37. Görmekde māhı şekke düşerler şehirde ḫalḳ
    Yoḳdur **senüñ** cemāl-i münīrüñde reyb ü şek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 6). [senüñ, -üñ]*
38. Teşrifüñe biz cān ile dil-teşneyüz ammā
    Sen varduñ o ġaddār-ı dil-āzāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 6). [sen,]*
39. Süvār u ger piyāde rūḥ-veş terk-i vücūd eyler
    Bu natʿ-ı ġamda sırr olmaz **senüñ** ferzāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 8). [senüñ, -üñ]*
40. Tā key çü ġonçe çīn-i cebīn iy sitem-pesend
    Bir kerre bāri **sen** de ruḫ-ı cān-ı zāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 8). [sen,]*
41. Ḫāk-i cismüñ āb-ı tīġ-i ʿışḳ çāk itsün göñül
    Bu fenā gülşende bir pāre güşād ol **sen** de gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 12). [sen,]*
42. Bu gül-zār-ı fenānuñ ʿaks-i ḫ∨āhiş olmasa kârı
    Seni itmezdi maḥbūs-ı ḳafes feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 8). [seni, -i]*
43. Çāre yoḳ nʾeylersüñ isterse Faṣīḥā bir **sen** ol
    Ġayret-i ʿışḳ ādemi dil-ḫūn ciger-ṣad-çāk ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 10). [sen,]*
44. Kimüñle ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ iy māh-ı ṭābānum
    Seni biz görmedük ḳaç gündür iy mihr-i dıraḫşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 2). [seni, -i]*
45. Söyleyüp bir ġazel-i pākīze
    Seni iy şūḫ-ı cihān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 6). [seni, -i]*
46. Belki gūş itdüreyin ḫaste-serin feryāduñ
    Dil-i ḫūnīni laʿlden **saña** mengūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 6). [saña, -a]*
47. Seni cāndan ziyāde cānānum
    Sevdigümdür günāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 3). [seni, -i]*
48. İşüñ hep rūy-ı dil göstermedür bīgāne vü yāra
    Seni āyīne-veş herkesle cānā āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 4). [seni, -i]*
49. Fużūlīden bu şiʿri eyledüñ maḫlaṣla farḳ ancaḳ
    Faṣīḥā ḥak bu naẓm içre **seni** ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 10). [seni, -i]*
50. Kemān gibi çekilür saña atsan tīr-veş anı
    Senüñ seng-i cefāñı hem-ʿayār-ı kehrübā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 8). [senüñ, -üñ]*
51. Şarāb-ı şehd ise sensüz mezāḳı telḫ eyler
    Zehir içürse **senüñle** felek gelür şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 8). [senüñle, -üñ, -le]*

52. Āteş-i ḥasret nedür bilmezsin iy pervāne **sen**
Bir gice gel gör hele şemʿ-i şeb-efrūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 7). [sen,]*

53. Hicrüñde bir cihetle ne mümkin ferāġ-ı dil
Sensüz göñül bu ʿālem-i imkānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 6). [sensüz, -süz]*

54. Senüñ tek ḳonmasun dāmānuña gerd-i keder cānā
Çeken bād-ı ġam-ı dehri Faṣīḥ-i nā-tüvān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 9). [senüñ, -üñ]*

55. Seni iy Yūsuf-ı Kenʿān-ı melāḥat ʿāşıḳ
Kendi cānından aġır görmez ise kūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 3). [seni, -i]*

56. Sen gül gibi iy şūḫ açılup eyle tekellüm
Her lāle-ruḫuñ ġonçe-ṣıfat aġzı büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 5). [sen,]*

57. Ḫāṭır-ı şehde mi yoḫsa dil-i dervīşde mi
Bilmezüz kim **seni** keşretde mi vaḥdetde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 4). [seni, -i]*

58. Mümkin mi dil olmamaḳ esīrüñ
Sen kişver-i Rūm dil-berisin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 4). [sen,]*

59. Sen burc-ı leṭāfet aḫterisin
Destüñde Faṣīḥ ḫāme tīġüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 9). [sen,]*

60. Hezāran nev-bahār-ı feyż-baḫş-ı dil-güşā geldi
Göñül **sen** ġonçe-i taṣvīr-āsā yine derhemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 8). [sen,]*

61. Ḫiṭāb-ı iltifātı eyleyüp taḫşīş aġyāra
Dimezsin iy perī-peyker Faṣīḥā **sen** de ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 10). [sen,]*

62. Sezā-vār-ı teraḥḥüm bülbül-i şūrīdedür yoḫsa
Sen iy pervāne şemʿ-i meclis ile germ-ülfetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 4). [sen,]*

63. Recā-yı gevher-i ümmīd idersem itme istibʿād
Sen iy pīr-i muġān bir bī-kerān baḥr-i mürüvvetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 8). [sen,]*

64. Ḫalḳ-ı cihānı bende-i efgendeñ eyledüñ
Sen iy şeh-i memālik-i ḥüsn ü behā nesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 4). [sen,]*

65. Saña maḫṣūṣ bu vādīde ġazel ṭarḥı Faṣīḥ
Suḫan-ı rast bu kim Rūmda Ḫassān'sın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 10). [sen,]*

66. Bir **senüñ** gibi ḳanı dil-ber-i āşüfte-mizāc
Niçe dil cemʿin ider ṭurfe perīşānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 5). [senüñ, -üñ]*

67. Sensüz nice gül-geşt-i çemen-zār iderin ben
Her servi gelür dīdeme bir tīr-i ciger-dūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 10). [sensüz, -süz]*

68. Gel sīne-i bīmāruma gel merhem-i cān ol
Zaḫm-ı dile **sensüz** nice tīmār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 12). [sensüz, -süz]*

69. Her ne deñlü itseñ irsāl-i peyām-ı ḫışm u kīn
Senden iy meh-rū bize mihr ü maḥabbetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 4). [senden, -den]*
70. Her ne dem refʿ-i niḳāb itse o meh āh dirin
Çeşm-i bedden **seni** ḥıfẓ eyleye Allāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 2). [seni, -i]*
71. Seni gördükçe dir zebān-ı Faṣīḥ
Ḥüsn ü behcet ilāhī bād efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 9). [seni, -i]*
72. Sünbül-i kākülidür ya ḫaṭ-ı reyḥānı Faṣīḥ
Seni āşüfte-dimāġ iden odur yāhud bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 12). [seni, -i]*
73. İtmiş āzürde nigāh-ı ḥasret-ālūdem **seni**
ʿIşḳuñ ibrāmıyla itdüm ʿafv-ı düşmen bir günāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 7). [seni, -i]*
74. Göñül bir āfiṭāba meyl idüp cismüñ hilāl eyle
Felekde **sen** de māh-ı nev gibi kesb-i kemāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 2). [sen,]*
75. Tā-key bu ṭaʿna gösterelüm rūy-ı dil-beri
İskāt idelüm **seni** zāhid kitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 4). [seni, -i]*
76. Āh ile uġratmadum aʿdāyı şāhum yanuña
Bekledüm gencīne-i ḥüsnüñ **senüñ** şemşīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 8). [senüñ, -üñ]*
77. Didüm düşmez **senüñ** gibi güher bu baḥr-i imkāna
Görüp deryāya pertāb itdügin ol māh-ı tābāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 2). [senüñ, -üñ]*
78. Bir gün Faṣīḥ şeb-nem-i luṭf-ı Ḫudā ile
Olur güşāde ġonçe-i baḫtuñ **senüñ** daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 10). [senüñ, -üñ]*
79. Düşdük **senüñle** fikr-i ġam-ı intiẓāra āh
Var mı göñül bu rāhuñ ʿaceb ḥadd ü ġāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 5). [senüñle, -üñ, -le]*
80. Seni iy sāġar-ı mey görmedük ḫayli zemān oldı
Cilā-yı çeşm-i cānsın ḫayr-maḳdem gel ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 8). [seni, -i]*
81. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz bir ḫaber var mı
Seni iy bād-ı gülşen görmedük çoḳ rūzgār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 6). [seni, -i]*
82. Sen iy āyīne niçe ḥüsn-i ṣūret seyrin itmişsin
Bir āḫır dil-rübāda böyle ḥüsn ü ānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 5). [sen,]*
83. Ḳaldı hicrüñle ḫarāb oldı dil-i vīrānum
İy perī görmeyeli ḫayli zemān oldı **seni** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 4). [seni, -i]*
84. Gelüp bir gice de bārī **senüñ** mihmānuñ olsaydı
Ne ġam yir-düñ göñül her şeb ḳalaydı ġayr ile ol meh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 4). [senüñ, -üñ]*

85. Ḳan aġladuḳça ben **sen** iderdüñ viṣāle vaʿd
Demler o demler idi zemān ol zemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 3). [sen,]*
86. Mesken itdi iy perīʿışḳuñ baña tenhāları
Çeşm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ **senüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 6). [senüñ, -üñ]*
87. Faṣīḥā bende itdi böyle bir dergāh-ı ʻālīye
Bi-ḥamdi'llāh **seni** elṭāf-ı bī-pāyān-ı sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 36). [seni, -i]*
88. Ārzū-yı dil-i perīşānum
Seni görmekdür iy perī-şānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 51, Mısra 2). [seni, -i]*
89. Dest-gīr-i fütāde-gānsın **sen**
Tāb-baḫş-ı füsürde-gānsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 57, Mısra 1). [sen,]*
90. Luṭf u kerem it mürüvvet eyle
Sen ḥālümi şerḥa himmet eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 50). [sen,]*
91. Sen var iken iy ḫuceste-taʿbīr
Aḥvāl-i dili kim ide taḥrīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 53). [sen,]*
92. İy ṣadr-ı güzīn hidīv-i zī-şān
Sen z̲ātuña lāyıḳ eyle iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 162). [sen,]*
93. Luṭf u kerem it mürüvvet eyle
Sen ḥālümi şerḥa himmet eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 50). [sen,]*
94. Sen var iken iy celīlüʿl-evṣāf
Kimden ideyin ümīd-i elṭāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 51). [sen,]*
95. Sen z̲ātuña lāyıḳ eyle iḥsān
Ben bī-kes ü ġam-küsār u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [sen,]*
96. İy vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā
Senden bunı iderüz temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 44). [senden, -den]*
97. Eyler **seni** luṭfı ile memnūn
Tā minnet ile idi ciger-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 71). [seni, -i]*
98. Minnetle **seni** temām iderler
Ġam-gīnligüñde şād olurlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 63). [seni, -i]*
99. Biñ kerre olur aña peşīmān
Eyler **seni** luṭfı ile memnūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 72). [seni, -i]*
100. Ammā **senüñ** iy ḫuceste-güftār
İy siḥr-beyān u muʿciz-ā̲sār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 31). [senüñ, -üñ]*
101. Ammā **senüñ** iy ḫuceste-güftār
İy siḥr-beyān u muʿciz-ā̲sār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 31). [senüñ, -üñ]*
102. Bihzād **senüñle** kām buldı
Erjeng **senüñle** nām buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 27). [senüñle, -üñ, -le]*

103. Bihzād **senüñle** kām buldı
Erjeng **senüñle** nām buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 28). [senüñle, -üñ, -le]*
104. Sözde hiç sūz olmamaḳ mümkin midür
Sen niyāz eyle hemān teʾsīr ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 21, Mısra 2). [sen,]*
105. Bir pīç ü ṭāb eylemeseñ **sen** bu mertebe
Yār olmaz idi şāne-zen-i zülf-i müşg-bār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 3). [sen,]*
106. Gördük **seni** iy āyīne-ruḫsār görüşdük
El-minnetüʾlillah yine dīdār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 1). [seni, -i]*
107. Sen ġayrılar ile itmede nūş-ı şarāb
Ben āteş-i sīne-sūz-ı ġayretle kebab *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 3). [sen,]*
108. İltür **seni** elbette kenār-ı kāma
Emvāc-ı ināyet-i Ḫudā dest-be-dest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 3). [seni, -i]*
109. Bu çarḫdan itsem nʾola feryād-ı ḥalāṣ
Sen sīm-teni ḳoynına ḳor her eşḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 2). [sen,]*
110. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād ki vardur **sende**
Çoḳ pīri cevān cevānı pīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 3). [sende, -de]*
111. Min baʿd nedür bāʿiş-i āzārındur
Sevdimse **seni** ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 4). [seni, -i]*
112. Bu nār-ı ġażab āteş-i āzār nedür
Sevdimse **seni** ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 4). [seni, -i]*
113. Tā key bu teġāfül bu nigāh-ı āzār
Sevdimse **seni** ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 4). [seni, -i]*
114. Merhem-zen-i zaḫm-ı sīne-rīşānsın **sen**
Abād-kün-i ḫāṭır-ı vīrānsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 109, Mısra 1). [sen,]*
115. Merhem-zen-i zaḫm-ı sīne-rīşānsın **sen**
Abād-kün-i ḫāṭır-ı vīrānsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 109, Mısra 2). [sen,]*
116. Bir mūrı ināyetüñ Süleymān eyler
Nirū-dih-i bāzū-yı żaʿīfānsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 109, Mısra 4). [sen,]*
117. Ḥaḳḳā ki ʿaceb dil-ber-i raʿnāsın **sen**
Ṣīrīn-ḥarekāt u şūḫ u zībāsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 2). [sen,]*
118. Pervānesi çoḳ şemʿ-i şeb-ārāsın **sen**
Bir bülbüli ṣad-hezār u verd-i tersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 4). [sen,]*

119. Sen sāġar-ı mey gibi çekildüñ gitdüñ
Ben derd-i ser-i hicr ile ḳaldum maḥzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 3). [sen,]*
120. Ḳanı bir ṣāf-meşreb kim anı **sen** itmedüñ tekdīr
Ḳanı bir maḥrem-i rāz-ı hüner kim ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 45). [sen,]*
121. Sen erbāb-ı hüner ehl-i dile dīrīne düşmensin
Raḥmden ḳalb-i sengīnüñ tehī pür-kīne düşmensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 49). [sen,]*

sen: *Seninle birlikte, sayende.*

1. Bihzād **senüñle** kām buldı
Erjeng **senüñle** nām buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 27). [senüñle, -üñ, -le]*
2. Bihzād **senüñle** kām buldı
Erjeng **senüñle** nām buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 28). [senüñle, -üñ, -le]*

sen: *Ikinci teklik kişi şahıs zamiri.*

1. Āvāre göñülde ḳalmadı ṣabr u sükūn
Luṭf u keremüñle **sen** tesellī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 4). [sen,]*

sen: *İkinci tekil şahıs zamiri, sen II sevgili.*

1. Çeşmüñ ki **senüñ** ḳātil-i ʿuşşāḳ oldı
Şemşīr-i cefāsı ḫayli berrāḳ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 1). [senüñ, -üñ]*

sen: *Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.*

1. Bīgāne eylemiş beni ṣabr u şekībden
Sen yār-ı bī-vefāyı iden āşinā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 4). [sen,]*
2. Bu deyre niçe tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
Senüñ mişlüñ ne Bihzād u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [senüñ, -üñ]*
3. Hep ġonçeleri bād-ı bahār itdi şüküfte
Yā Rab dili **sen** şeb-nem-i luṭfuñla güşād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 4). [sen,]*
4. Güneh ne **sendedür** iy şūḫ cürm ne bende
Miyānede çekilen hep belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [sendedür, -de, -dür]*

5. Ḳıyās eyleme cānā berāy-ı ḫāṭırdur
   Senüñ cefāña taḥammül ṣafā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [senüñ, -üñ]*
6. Dāġ-ı derūnum eşk-i terümden bilüp o şūḫ
   Didi Faṣīḥ **sende** maḥabbet nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 18). [sende, -de]*
7. Nakd-i sirişke **sen** nigeh-i raġbet eyle tek
   Genc-i revān-ı dīde dükenmez ḫızānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 7). [sen,]*
8. Sāḳī ġam-ı cihānı idem bil ki ber-ṭaraf
   Āb istedükçe **sen** baña cām-ı şarāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [sen,]*
9. Sen menzil-i niyāzdan olma Faṣīḥ dūr
   Bir gün ḫadeng-i nāzına cānān nişān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 9). [sen,]*
10. Senüñle gel o perī-rū ferişte-ḫū güzeli
    Musaḥḥar etmege iy dil ʿazīmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 3). [senüñle, -üñ, -le]*
11. Şarāb-ı şehd ise **sensüz** mezāḳı telḫ eyler
    Zehir içürse senüñle felek gelür şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 7). [sensüz, -süz]*
12. Yād ider mi o ġonçe-fem bizi hiç
    Sen ṣabā bezm-i yāra maḥremsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 4). [sen,]*
13. Sāġar-ı bāde degül mihr-i dıraḫşānsın **sen**
    Ḫırmen-i aḳlı yaḳan āteş-i sūẓānsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 1). [sen,]*
14. Sāġar-ı bāde degül mihr-i dıraḫşānsın **sen**
    Ḫırmen-i aḳlı yaḳan āteş-i sūẓānsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 2). [sen,]*
15. Mihr ü māh-ı felegi kendüye pervāne iden
    Meclis-i dehrde bir şemʿ-i fürūzānsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 4). [sen,]*
16. Bir senüñ gibi ḳanı dil-ber-i āşüfte-mizāc
    Niçe dil cemʿin ider ṭurfe perīşānsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 6). [sen,]*
17. Her gören ṭūṭi-i gūyā olur elbette seni
    Ṣāf bir āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 8). [sen,]*
18. Hevā-yı serv-ḳad ü gül-ḥadiyle geşt idelüm
    Senüñle iy dil-i pür-ārzū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 6). [senüñle, -üñ, -le]*
19. Eger ki **sensüz** idem gülşen-i cināna nigāh
    Gözüme ḫār ola müjgānlarum zebāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 1). [sensüz, -süz]*
20. Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü luṭfuñ
    Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki **sensin** ʿibāda pīş-resīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [sensin, -sin]*
21. Dest-gīr-i fütāde-gānsın **sen**
    Tāb-baḫş-ı füsürde-gānsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 57, Mısra 2). [sen,]*

22. Sen var iken iy celīlüʿl-evṣāf
    Kimden ideyin ümīd-i elṭāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 51). [sen,]*
23. Sensin sebeb-i nizām-ı ʿālem
    Tedbīr-i cihān saña müsellem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 25). [sensin, -sin]*
24. Ḥaḳḳā ki ʿaceb dil-ber-i raʿnāsın **sen**
    Şīrīn-ḥarekāt u şūḫ u zībāsın **sen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 1). [sen,]*
25. İy mihr-i ṣabāḥ-ı ışṭıfāyı
    Sensin ki şefīʿ-i rūz-ı pürsiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 8). [sensin, -sin]*
26. Olmazdı bülend heftümin-ṭāḳ
    Ādem **senüñ** içün oldı īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 30). [senüñ, -üñ]*

sen: *"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri (Hz. Muhammed).*

1. Sensin ol yektā vücūd-ı bī-naẕīr iy nūr-ı Rab
   Ẕātuñ oldı on sekiz biñ ʿālemi ḫalḳa sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 1). [sensin, -sin]*
2. Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān kim cümlesi
   Muʿcizātuñ cāmınıñ bir cürʿasına teşne leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 3). [sensin, -sin]*

sen degül misin: *(sevgili yerine) sen değil misin?.*

1. Āşüftegī-i zülfe sebeb **sen degül misin**
   Baʿiṣ bu deñlü fitneye hep **sen degül misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 54, Mısra 1). [sen degül misin,]*
2. Āşüftegī-i zülfe sebeb **sen degül misin**
   Baʿiṣ bu deñlü fitneye hep **sen degül misin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 54, Mısra 2). [sen degül misin,]*

sen olmasañ: *Hz. Peygamber olmasaydı, yaratılmasaydı.*

1. Sen olmasañ iy meh-i hidāyet
   Rūşen mi oldurdı heft-ṭārem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 19). [sen olmasañ,]*

sen olmasañ: *Hz. Peygamber yaratılmasaydı, olmasaydı.*

1. Sen olmasañ iy şeh-i risālet
   Bulmazdı niẓām ḥāl-i ādem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 21). [sen olmasañ,]*

sen olmasañ: *Hz. Peygamber yaratılmasaydı, olmasaydı.*

1. Sen olmasañ idi ḥākimü'l-ʿadl
   Olmazdı esās-ı deḥr muḥkem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 23). [sen olmasañ,]*

sen olmasañ: *Hz. Muhammed yaratılmasaydı, olmasaydı.*

1. Ẕātuñdur olan ḫafī vü ẓāhir
   Sen olmasañ iy cihān-ı ḥikmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 39). [sen olmasañ, -ma, -sañ]*

sen sen ol: *Dikkat et, kendini koru.*

1. Düşme mirʾāt-ı dil-i aḥbāba dīde-rūşen ol
   Kimseye hiç kendʾüzüñden ġayrı baḳma **sen sen ol** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 2). [sen sen ol,]*

senā-geri olduñ: *Övücü, methedeni olmak.*

1. Ṣarīre başladuñ iy kilk-i ḫoş-edā-yı Faṣīḥ
   Kimüñ **senā-geri olduñ** bu midḥatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 16). [senā-geri olduñ, -du, -ñ]*

senā-ḫānı olmak: *Övücüsü, methedicisi olmak.*

1. Ḳasīde-gūyluḳda mübtedīdür şāhid-i ṭabʿum
   Ki vāḳiʿ olmamışdur kimsenüñ olmaḳ senā-ḫānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 74). [senā-ḫānı olmaḳ, -maḳ]*

senā-ḫ∨ān: *Öven, medheden.*

1. Faṣīḥ-i zārdan kimdür dimek cāʾizse sulṭānum
   Ġulām-ı kem-terīnüñ ʿabd-i dīrīnüñ **senā-ḫ∨ānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 18). [senā-ḫ∨ānuñ, -uñ]*

sencīde: *Ölçülmüş, tartılmış, yerinde.*

1. İy Faṣīḥ az dinür ḥāṣılı **sencīde** suḫan
   Böyle pākīze ġazel ṣanma ki her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 7). [sencīde,]*

sencileyin: *Senin gibi(si).*

1. Bir **sencileyin** ṭıfl ẓuhūr eylememiş
   Aḥvāli meh ü sāl-i zemānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 3). [sencileyin,]*

sende: *"Sen" şahıs zamirinin bulunma hali eki almış şekli.*

1. Bu şīve-i reftār ki vardur **sende**
   Çoḳ sāliki güm-rāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 3). [sende,]*

senden: *Sen; ikinci teklik şahıs zamirinin ayrılma eki almış hali.*

1. Zaḥmet-res olma kendüñe imsāk-ı cevr ile
   Senden gelen cefāyı göñül hep vefā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [senden,]*

senden: *Sen, ikinci teklik şahıs zamiri.*

1. Eylemeseñ de tekellüm olmazuz āzürde-kām
   Senden iy āyīne-ruḫ rūy-ı maḥabbet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 6). [senden, -den]*
2. İy vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā
   Senden bunı iderüz temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 44). [senden, -den]*

senden: *Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin ayrılma eki almış hali. II Sevgili.*

1. Sitemle ḫāṭıra **senden** ferāġ gelmez hiç
   Cefālaruñ bize iy bī-vefā ṣafā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [senden,]*

senden olur: *Senin yüzünden, senin sayende olur.*

1. İy merhem-i zaḫm sīne-rīşān
   İy merhem-i zaḫm-ı sīne-rīşān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 84). [senden olur, -ur]*

seng: *Taş.*

1. Gözümden himmet-i ʿışḳuñla oldı seyller peydā
   Yine bir **sengi** nā-būde degüldür reh-güzārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 6). [sengi, -i]*
2. Düşmesün kimse ilāhī ġam-ı hicrān yolına
   Sengi elmās-ı ḳadem-ḫ∨āra vü ḫārı ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 9). [sengi, -i]*

seng ü sebūy itdüm: *Taş ve testi (gibi) yapmak II taş ile testinin bir araya gelememesine imadır.*

1. Göñülde zühd ü mey-ḫ∨ārīyi çün **seng ü sebūy itdüm**
   İdelden nūş cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 6). [seng ü sebūy itdüm, -dü, -m]*

seng-endāz-ı cevr olursa: *Eziyetin taş atanı, dokunaklı söz söyleyeni, dokunduranı.*

1. Faṣīḥā böyle **seng-endāz-ı cevr olursa** cānāne
   Budur ḫavfüm ki murġ-ı cānı terk-i āşiyān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 11). [seng-endāz-ı cevr olursa, -ur, -sa]*

seng-ḫ∨ār-ı nedāmet ider: *Pişmanlık taşını yemek, pişman olup taşlarla dövünmek II ziyadesiyle pişman olmak.*

1. Bīhūde **seng-ḫ∨ār-ı nedāmet ider** seri
   Bu ḫuşk-ḫ∨ān-ı bī-mezenüñ nānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 3). [seng-ḫ∨ār-ı nedāmet ider, -er]*

seng-i aʿdādan: *Düşmanın attığı taş.*

1. Eylemişlerdür anı āvīze-i çarḫ-ı berīn
   Seng-i aʿdādan şikest olmaz Faṣīḥā şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 10). [seng-i aʿdādan, -dan]*

seng-i āzāra: *Azarlama, paylama taşı.*

1. Ṭutārsın iy felek pey-der-pey anı **seng-i āzāra**
   Elinde kimsenüñ bir pāre nānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 3). [seng-i āzāra, -a]*

seng-i cefāñı: *Eziyet taşı.*

1. Kemān gibi çekilür saña atsan tīr-veş anı
Senüñ **seng-i cefāñı** hem-ʿayār-ı kehrübā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 8). [seng-i cefāñı, -ñ, -ı]*

seng-i cefānuñ: *Eziyet taşı.*

1. Dest-i dilberden gelen **seng-i cefānuñ** iy Faṣīḥ
Her biri bir gevher-i pür-ḳadr ü ḳıymetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 9). [seng-i cefānuñ, -nuñ]*

seng-i elmās-ı ḳadem: *Uğurlu elmas taşı.*

1. Düşmesün kimse ilāhī ġam-ı hicrān yolına
Sengi elmās-ı ḳadem-ḫ∨āra vü ḫārı ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 9). [seng-i elmās-ı ḳadem,]*

seng-i ġamla: *Üzüntü taşı.*

1. Tehī gelür bulup elbette **seng-i ġamla** şikest
Faṣīḥ bezmümüze gelse de sebū-yı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 9). [seng-i ġamla, -la]*

seng-i ḫārāyı: *Çok sert, kara taş. II Rakibin gönlü.*

1. ʿAceb mi çāk çāk eylerse āhum **seng-i ḫārāyı**
O pür-sūzum müẕāb eyler nigāhum ṣaḫt pūlādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 6). [seng-i ḫārāyı, -yı]*

seng-i hāre: *Pek sert kaya veya taş.*

1. İtmez suʾāl kimse Faṣīḥ ʿālemüñde ol
Ḫārā mı **seng-i ḫāre** midür bālişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 10). [seng-i ḫāre,]*

seng-i küh-sār-ı sebāt olsa: *Kalıcı, kararlı dağ taşı. II sabit fikirli olmak.*

1. Saḫt ber-cā **seng-i küh-sār-ı ṣebāt olsa** göñül
Ceẕbe-i ḥüsnüñ yirinden anı iy meh-rū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 3). [seng-i küh-sār-ı ṣebāt olsa, -sa]*

seng-i melāmetdür: *Ayıplama, kınama taşı II Kınamaların verdiği sıkıntı, eziyet.*

1. Rāh-ı ʿışḳuñda bürehne-pā vü ser abdāluñam
Dest-i aʿdādan bańa **seng-i melāmetdür** gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 8). [seng-i melāmetdür, -dür]*

seng-i miḥnet: *Gam, sıkıntı taşı.*

1. Zīr-i serde **seng-i miḥnet** bāliş-i ḫārā yiter
Dilde sevdā-yı maḥabbet ʿanber-i sārā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 1). [seng-i miḥnet,]*

seng-i miḥnetle: *Eziyet taşı.*

1. Nʾola ṣad-pāre ḳılsam cism-i zārum **seng-i miḥnetle**
Nʾola dest-i teʾessüfle bir itsem ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 7). [seng-i miḥnetle, -le]*

seng-i nā-būda: *Yok eden taş.*

1. Gözümden himmet-i ʿışḳuñla oldı seyller peydā
Yine bir sengi nā-būde degüldür reh-güzārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 6). [seng-i nā-būda,]*

seng-i sitem: *Sitem/eziyet taşı.*

1. Gelse hezār **seng-i sitem** her kenārdan
Gelmez göñül cenābuñı geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 33). [seng-i sitem,]*

seng-i tāʿnesin: *Ayıplama için atılan taş.*

1. Az **seng-i tāʿnesin** yimedi düşmenüñ nʾola
Bī-berg ü bār olursa nihāl-i taḥammülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 7). [seng-i tāʿnesin, -sin]*

seng-i ṭaʿnı: *Ayıplama taşı ‖ Kötüleme, dedikodu.*

1. Āh ile idüp sūḫte **seng-i ṭaʿnı**
Ḫākister-i āyīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 3). [seng-i ṭaʿnı, -ı]*

seng-i teġāfül: *Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme taşı.*

1. Peyām-ı vuṣlat u peyġām-ı āşinā yirine
   Hemīşe **seng-i teġāfül** gelür o yār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 4). [seng-i teġāfül,]*

seng-mesreb: *Sert, katı yaradılışlı.*

1. Hemīşe dest-i cevrüñden dil-i nā-şād ider feryād
   Saña iy **seng-meşreb** eylemez mi hīç eser feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 2). [seng-meşreb,]*

seni: *Sen, ikinci tekil şahıs zamirinin belirtme hali eki almış hali.*

1. Hiç **seni** cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde görmezüz
   İy Faṣīḥ-i zār şimdi ṣoḥbetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 9). [seni, -i]*
2. Seni ʿuşşāḳ-ı zārı ḳatle ol müjgān u ebrūlar
   Ne tīre iḥtiyāc eyler ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [seni,]*
3. Seni gördükde dīdem ʿālemi ġarḳ-āb-ı ḫūn eyler
   Olup iy nūr-ı çeşmüm görmesem rūyuñ cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 3). [seni,]*
4. İy göñül ʿadd itmesünler mi **seni** mümtāz-ı ʿışḳ
   Cān-ı sūẓanuñ mı yoḳ yā çeşm-i giryānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 3). [seni,]*
5. Beni tevcīh-i rūy-ı iltifātuñdan baʿīd itdüñ
   Seni āyīne ile rū-be-rū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 4). [seni,]*
6. Seni şāh-ı dil ü cān vaṣf ideyüm
   Beni bī-nām u nişān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 1). [seni,]*
7. Seni āzürde-dil ider her dem
   Nigeh-i gāh gāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 7). [seni,]*
8. Olmaz dir imişsin beni ʿışḳumda vefā-dār
   Olsun **seni** iy şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 8). [seni,]*
9. Her gören ṭūṭi-i gūyā olur elbette **seni**
   Ṣāf bir āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 7). [seni, -+i]*
10. O āsitānenüñ ʿabd-i kemīniyem ki Faṣīḥ
    Seni bu ʿāleme bir demde pādişāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 10). [seni, -i]*
11. Dōstum görmeye bir kerre **seni** yılda Faṣīḥ
    Düşmen-i kec-naẓarān her dem ü her bār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 9). [seni, -+i]*
12. Beni gör n'eyledi bīmāri-i ḥaṣretle beni
    Defʿaten itdi **seni** ʿışḳ ḫalāṣ iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 5). [seni,]*

13. İtmiş **seni** fāṭıraʾes-semāvātī
    Sulṭān-ı ḳalem-rev-i kemālat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 5). [seni,]*
14. Bir nīm-piyāle ṣunsalar ger
    Minnetle **seni** temām iderler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 62). [seni,]*

sensin: *Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.*

1. Cihānda ṣanma **sensin** iy dil-i şeydā hemān māʾil
   O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 1). [sensin,]*
2. Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki **sensin** ʻibāda pīş-resīd
   Ümīd odur kʾide bu ʻarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 59). [sensin,]*
3. Sensin dil-i bī-enīse hem-dem
   Zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 37). [sensin,]*
4. Sensin sebeb-i nizām-ı ʿālem
   Tedbīr-i cihān saña müsellem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 25). [sensin,]*
5. Sensin dil-i bī-enīse hem-dem
   Zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 37). [sensin,]*
6. Emvāta ḥayāt eyleyen iḥsān **sensin**
   Düşvārları eyleyen āsān **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 1). [sensin,]*
7. Emvāta ḥayāt eyleyen iḥsān **sensin**
   Düşvārları eyleyen āsān **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 2). [sensin,]*
8. Hem maḳṣad-ı aḳsā-yı yehūd u tersā
   Hem maṭlab-ı aʿlā-yı müselmān **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 106, Mısra 4). [sensin,]*
9. Yā Rab nā-ümmīde maṭlab **sensin**
   İslām ile dīn ü mezhep hep **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 1). [sensin,]*
10. Yā Rab nā-ümmīde maṭlab **sensin**
    İslām ile dīn ü mezhep hep **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 2). [sensin,]*
11. Evrād-ı ṣabāḥ u ẕikr-i her şeb **sensin**
    Sensin **sensin** murād yā Rab **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 3). [sensin,]*
12. Evrād-ı ṣabāḥ u ẕikr-i her şeb sensin
    Sensin sensin murād yā Rab sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 4). [sensin,]*
13. Evrād-ı ṣabāḥ u ẕikr-i her şeb **sensin**
    Sensin **sensin** murād yā Rab **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 4). [sensin,]*

14. Evrād-ı ṣabāḥ u ẕikr-i her şeb **sensin**
Sensin **sensin** murād yā Rab **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 4). [sensin,]*

15. Dest-gīr-i fütādegān **sensin**
Tāb-baḫş-ı füsürdegān **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 108, Mısra 1). [sensin,]*

16. Dest-gīr-i fütādegān **sensin**
Tāb-baḫş-ı füsürdegān **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 108, Mısra 2). [sensin,]*

17. Rūz-baḫş-ı gürisnegān **sensin**
Sensin iy rāzıḳ-ı cihān **sensin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 108, Mısra 3). [sensin,]*

18. Rūz-baḫş-ı gürisnegān sensin
Sensin iy rāzıḳ-ı cihān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 108, Mısra 4). [sensin,]*

sensin: *İkinci tekil şahıs zamiri (Hz. Muhammed yerine).*

1. Sensin o peyġamber-i felek-cāh
Kim ümmetüñ ʿİsā ibn Meryem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 29). [sensin,]*
2. Sensin şeh-i mürselān-ı ekrem
Fermān-dih-i şarḳ u ġarb-ı ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 31). [sensin,]*
3. Sensin bu sipiḥri ḫalḳa ʿillet
İy miḥr-i münīr-i evc-i rifʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 33). [sensin,]*
4. Sensin ki ider semā ile ʿarż
Peyġamber idügine şehadet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 35). [sensin,]*
5. Sensin ki cenāb-ı Kibriyādān
Olduñ ḥarem-i viṣāle daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 37). [sensin,]*
6. Sensin iy pādişeh-i ḫayl-i rüsül
Mefḫar-i cüzʾ ile kül maẕhar-ı ḳul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 11). [sensin, -sin]*

sensin sensin: *Yalnızca sensin ve sadece sen olacaksın.*

1. Sensin sensin iki cihānuñ
Ḫalḳ olması ḥikmetinde ḫ∨āhiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 3). [sensin sensin,]*

sensüz: *Sensiz, sen olmadan (Sevgili olmadan bağlamında).*

1. Gülşenüñ **sensüz** güli sūzende aḫkerdür baña
   Lālenüñ her bergi ḫūn-ālūde ḫançerdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 1). [sensüz,]*
2. Geh dilde gāh sīnede geh dīdede görin
   Sensüz görinmesün bize bu cilve-gāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 4). [sensüz,]*
3. Baña eyyām-ı hecrüñ hep berāber gösterür cānā
   Ki **sensüz** rūşenī-i rūz u tārīkī-i şeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 8). [sensüz,]*
4. Baña telḫ oldı ʿayş-ı zindegānī-i cihān **sensüz**
   Gerekmez **sensüz** iy rūḥ-ı revānum cism ü cān **sensüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 32, Mısra 1). [sensüz,]*
5. Baña telḫ oldı ʿayş-ı zindegānī-i cihān **sensüz**
   Gerekmez **sensüz** iy rūḥ-ı revānum cism ü cān **sensüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 32, Mısra 2). [sensüz,]*
6. Baña telḫ oldı ʿayş-ı zindegānī-i cihān **sensüz**
   Gerekmez **sensüz** iy rūḥ-ı revānum cism ü cān **sensüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 32, Mısra 2). [sensüz,]*
7. Sensüz bu feyż-ı ʿāşıḳa faṣl-ı bahārdan
   Dāġın meger ki tāzeleye lāle-zārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 61, Mısra 1). [sensüz,]*
8. Dil ḫ∨āhiş-i vaṣluñla ḳalur mı **sensüz**
   ʿĀlem gözime ʿālem olur mı **sensüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 1). [sensüz,]*
9. Dil ḫ∨āhiş-i vaṣluñla ḳalur mı **sensüz**
   ʿĀlem gözime ʿālem olur mı **sensüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 2). [sensüz,]*
10. Cān ḫaste-i bī-ṭāb u teb-i ḥasretdür
    Hiç tesliye-i şevḳ bulur mu **sensüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 4). [sensüz,]*
11. Ben āteşüm āteş baña gülşende ise
    Çesbān görinür sūz ile **sensüz** külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 4). [sensüz,]*

senüñ: *İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.*

1. Daḫı sīr olmadın āb-ı ḥayāta eyledüñ maʿdūm
   Senüñ indüñde ḳadr-i ẕāt-ı erbāb-ı hüner maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 42). [senüñ,]*
2. Senüñ devrüñde erbāb-ı hünerden şādumān kimdür
   Senüñ devrüñde kimdür ehl-i dilden kʾolmaya maġmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 43). [senüñ,]*
3. Senüñ devrüñde erbāb-ı hünerden şādumān kimdür
   Senüñ devrüñde kimdür ehl-i dilden kʾolmaya maġmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 44). [senüñ, -üñ]*

senüñ olur: *Ait olmak, sahibi olmak.*

1. Seyr iden o ḳāmet-i bülendi
   Çekdürme **senüñ olur** levendi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 26). [senüñ olur, -ur]*

senüñçün itdi: *Senin için yarattı.*

1. Bir görmesi māhı biñ ḫaṭāyı
   Üstād-ı ezel **senüñçün itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 17). [senüñçün itdi, -di]*

ser: *Baş, kafa.*

1. Serin der-pīş-i nāz itmiş meger berg-i niyāz-ı dil
   O nevres naḫl-i bāġ-ı ʿişveye ġāyet girān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 9). [serin, -in]*
2. Bulınmaz her baḥirde gevher-i ʿışḳ
   Ḳonılmaz her **ser** üzre efser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 2). [ser,]*
3. Hep kūşe-i zülfi şandılar yār
   Ṭaḳmış **sere** bir laṭīf sünbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 4). [sere, -e]*
4. Ser ḫumār ile girān dīde-i ter şūr olsun
   Bir iki cām içelüm nūr ʿalā-nūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 1). [ser,]*
5. Göze iy ḫāk-i pāy-ı yār kuḥl-ı cevher-i cānsın
   Sere iy sāye-i gīsū-yı dil-ber tāc-ı devletsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 6). [sere, -e]*
6. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde vü dilden
   Şikāyet dīde vü dilden şikāyet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 1). [ser,]*
7. Serimüz beẕl iderüz ʿışḳ ile cānān yolına
   Girerüz şevḳ ile Ferhād gibi cān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 1). [serimüz, -imüz]*
8. Tāc-ı mihre virmezin **serde** külāh-ı köhneyi
   Aṭlas-ı çarḫa degüşmem ḫırḳa-i peşmīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 7). [serde, -de]*
9. Ġavġālara şalmış **seri** bir bī-ser ü pāyuz
   Pür-şerḥa-i derdüz ʻâlem-i āh-ı be-dūşuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 25). [seri, -i]*
10. Āteşlere yaḳmış dili matem-zedegānuz
    Ġavġālara şalmış **seri** bir bī-ser ü pāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 24). [seri, -i]*

ser: *Baş, kafa. II gönül.*

1. Dīdede āb-ı eşk-i müştāḳı
   Āteş-i intiẕār var **serde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 8). [serde, -de]*

ser: *Kızmak, kaba söz söylemek.*

1. Çīn-i cebīn-i sāḳi **sere** erre olmasa
   Nūş-ı şarāb-ı sāġar-ı bī-minnet eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 5). [sere, -e]*

ser: *Baş, kafa. II baş verme.*

1. Anlar ki yoluñda **ser** fidā eylerler
   Dünyālara ṭaʿn-ı püşt-i pā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 1). [ser,]*

ser: *Doruk, zirve, tepe.*

1. Bu ḫ∨ānçe-i fenādā meh-i nev **serde** gerek
   Bir nān-pāreyi bize çoḳ görme iy felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 1). [serde, -de]*

ser: *Kişinin kendi, şahsı.*

1. Serden aşdı gerçi cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz
   Nʾeyleyem dāmānuña el irmedi iy serv-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 1). [serden, -den]*

ser: *Baş. II Düşünce, fikir.*

1. Serde sevdā-yı ser-i zülfüñ ki devletdür baña
   Gūyıyā şeh-perr-i şāhīn-i saʿādetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [serde, -de]*
2. Serde hevā-yı ṭurra-i ʿanber-feşānı var
   Mū ṣanma murġ-ı devlet-i ʿışḳ āşiyānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 1). [serde, -de]*
3. Bālīni eger kim felek-i aṭlas olursa
   Ẓann itmezem ārām ide şūrīde **serüm** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [serüm, -üm]*
4. Bilmez ki dāġına ne maḥal ʿarż ide Faṣīḥ
   Geh dilde geh cigerde gehi **serde** gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 10). [serde, -de]*
5. Bir cām-ı ṣabūḥı ile bulmaḳ bizi mümkin
   Biz nişān-ı dūşīne gibi **serde** nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 4). [serde, -de]*
6. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde **serde** dāġ
   Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 1). [serde, -de]*

7. Çekdügüm her āh-ı ġam bir cām-ı Cem oldı Faṣīḥ
   Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden nişāndur **serde** dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 10). [serde, -de]*
8. Serden ḫumār-ı ʿaḳlımuzı ber-ṭaraf ḳılup
   Dilden şarāb-ı ʿışḳ ile def-ʿi ġam eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 3). [serden, -den]*
9. Serümde neşve-i mey dilde ārzū-yı viṣāl
   Çıḳar mı dīde-i terden ḫayāl-i rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 1). [serümde, -üm, -de]*
10. Dūd-ı āhum **serde** sünbül dāġ-ı ʿışḳum tende gül
    Bāġda sünbül gerekse olmasun gülşende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 1). [serde, -de]*
11. Rast geldüm yāra bir naḫl-i revān olmış gelür
    Serde gül destinde gül ceybinde gül dāmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 6). [serde, -de]*

12. Bīhūde seng-ḫ∨ār-ı nedāmet ider **seri**
Bu ḫuşk-ḫ∨ān-ı bī-mezenüñ nānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 3). [seri, -i]*

13. Ser-i sevdā-yı yār var **serde**
Bī-defʿ bir ḫumār var **serde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 1). [serde, -de]*

14. Ser-i sevdā-yı yār var **serde**
Bī-defʿ bir ḫumār var **serde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 2). [serde, -de]*

15. Dūş-ı ḫāṭırda delḳ-i istiġnā
    Küleh-i iftiḫār var **serde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 4). [serde, -de]*
16. Nā-pezīr-i nihāyet ü encām
    Bir ʿaceb fikr-i kār var **serde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 6). [serde, -de]*
17. Niçe her dem mey içmeyem ki Faṣīḥ
    Bī-defʿ bir ḫumār var **serde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 10). [serde, -de]*
18. Hükmin i̲sbāt eyler elbet pādişāh olsañ eger
    Her ne dīvān-ı ezelde s̲ebt olunmışdur **sere** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 4). [sere, -e]*
19. Anuñçün eylemezdi Ḳays-ı mahzūn āh-ı sūzānı
    Serinde āşiyānı ḫār-ı kūy-ı Leylā añlardı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 7). [serinde, -i, -n, -de]*
20. Budur bu ḥāli saña meyl ider dil-efgāruñ
    Göñülde dāġ-ı ġamuñ **serde** zaḫm-ı efkāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 1). [serde, -de]*
21. Her mūyına biñ ʿuḳde-i ḥasret ursañ
    Serden heves-i kākülüñi terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 4). [serden, -den]*

22. Zer-tāc-ı ġam-ı ʿışḳ ki var **serimüzde**
Başlu başına her birimüz sulṭānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 3). [serimüzde, -imüz, -de, -]*

ser: *Baş, kafa. II gönül.*

1. Ḥayret ile ne mertebe gelmek gerek sükūn
   Ḳaysuñ **serinde** murġ-ı güle āşiyān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 4). [serinde, -in, -de]*

ser: *Baş, kafa. II alın yazısı.*

1. Tāc-ı devlet ola ya tīşe-i merg
   Rāżıyum her ne yazdılar **serime** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 6). [serime, -im, -e]*

ser: *Baş, kafa. II Mecnun'un başı üzerinde kuşların yuva yapması olayına telmihtir.*

1. Her **ser** üzre lāne olmaz gevher eglenmez her āh
   ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 7). [ser,]*

ser cümle: *Hep birden, bütünüyle.*

1. Güstāh ʿaceb ʿarż-ı merām eyledüñ iy dil
   Āteşlere yaḳduñ dili pür-tāb u tef itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 6). [ser cümle,]*

ser ü sāmānı: *Varlık, zenginlik.*

1. Se-cihāt-ı dār-ı ġamda ne **ser ü sāmānı** var
   ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 1). [ser ü sāmānı, -ı]*

ser ü sāmān-ı meni: *Benim varlığım ve zenginliğim.*

1. Cemʿ idüp ḫār-ı sitem ceyb ü girībān-ı meni
   Rūzgār itdi perīşān **ser ü sāmān-ı meni** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 2). [ser ü sāmān-ı meni,]*

ser ü sīnem: *Her yer, taraf.*

1. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde vü dilden
   Şikāyet dīde vü dilden şikāyet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 55, Mısra 1). [ser ü sīnem, -m]*

serāb: *Çölde güneşin ışığın parlamasıyla su gibi görünen hayal.*

1. Bir tāb var göñülde ki dūzaḫ kebāb olur
   Bir neşʿe var **serāba** baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [serāba, -a]*

ser-āġāz eyledüm: *Başlamak.*

1. Dilüñ dil-dār ile cüzʾī ḳıyās itdüm ser-encāmı
   Ser-āġāz eyledüm taḥrīrine bir dāstān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 6). [ser-āġāz eyledüm, -dü, -m]*

ser-āġāz ḳıl: *Yeniden ve baştan başlamak.*

1. İt ṣaḥn-ı nesrde de tek ü dev
   Oldı çü leʾāl-i naẓm-ı manẓūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 194). [ser-āġāz ḳıl,]*

ser-āġāz kıl: *Başlangıç noktası yapmak.*

1. Olduñ naġam-ı naẓm ile dem-sāz
   Ḳıl naġme-i nesre de ser-āġāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 194). [ser-āġāz kıl,]*

ser-āġāz-ı nevāya: *Nağmeye başlamak, (bülbül) şakımaya başlamak.*

1. Muṭrib demidür eyle **ser-āġāz-ı nevāya**
   Ṣun sāḳī ḳadeḥ bezm-i ġam encāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 3). [ser-āġāz-ı nevāya, -ya]*

ser-āmed: *Başta bulunan, ileri gelen II üstün, kıymetli.*

1. Sen gönder āb-ı cūy-ı niyāzı ayāġına
   Ṣāyed ki meyl ide o **ser-āmed** nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 6). [ser-āmed,]*

ser-ā-pā: *Baştan ayağa, tamamen.*

1. Letāfet var ruḫında tarz-ı reftārında ḥālet var
   Ol āfetde **ser-ā-pā** fitne-i rūz-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [ser-ā-pā,]*

2. Ser-ā-pā bende-i ʿışḳuz şehā āzādımuz yoḳdur
   Anuñçün cān-ı ḫurrem ḫātır-ı dil-şādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [ser-ā-pā,]*
3. Çeşm-i idrāküz **ser-ā-pā** ḫūn-ı ḥasret ḳāniʿüz
   Güş-i hūşuz her zemān bāng-i melāmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 1). [ser-ā-pā,]*
4. Şehen-şāh-ı bahār olmış **ser-ā-pā** güş güllerle
   Pesend itmiş nevā-yı naḳş-ı nev-īcāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 5). [ser-ā-pā,]*
5. Faṣīḥ ḫāme-i gevher-niṣāruña taḥsīn
   Cihānı tutdı **ser-ā-pā** sözüñ feṣāḥat ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 10). [ser-ā-pā,]*
6. Ser-ā-pā şimdi görseñ āteş-i ġam dāġ dāġ itdi
   Faṣīḥā ṣaḥn-ı sīnem gūyıyā bir gül-sitān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 9). [ser-ā-pā,]*
7. Āteş-i ḥasret laṭīf itdi **ser-ā-pā** cismümi
   Lāzım oldı gülşen-i ʿışḳa nesīm olmaḳ bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 49, Mısra 1). [ser-ā-pā,]*

ser-ā-pā-yı temām-ı ʿişve: *Baştan ayağa tamamıyla işveli sevgili.*

1. Yaraşur saña ḫırām-ı ʿişve
   İy **ser-ā-pā-yı temām-ı ʿişve** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 2). [ser-ā-pā-yı temām-ı ʿişve,]*

ser-ā-ser: *Baştan başa, tamamen. II Baştan ayağa.*

1. Ser-ā-ser emtiʿa-i miḥnet ü ḳumāş-ı neşāṭ
   Bu çār-sū-yı maḥabbetde bir behāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 3). [ser-ā-ser,]*
2. Gīsūların ayāġa düşürmiş meger nesīm
   Ṣandum ki yār giydi **ser-ā-ser** siyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 8). [ser-ā-ser,]*

serāy-ı dīdeye: *Göz sarayı.*

1. Demdür **serāy-ı dīdeye** çün ḳaṭre-i sirişk
   Ṣaḫṣ-ı nezāre gelmeye geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 17). [serāy-ı dīdeye, -ye]*

ser-be-ceyb olup: *Başını önüne indirmiş olmak.*

1. Ḫ∨āb-ı girān-ı ḥayret ile **ser-be-ceyb olup**
   Ḳaʿr-ı yem-i maḥabbete yārān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 5). [ser-be-ceyb olup, -up]*

ser-be-ceyb-i fikret-i tārīḫ idüm: *Tarih düşürme fikriyle başını önüne eğmiş olan, derin düşüncelere dalan.*

1. Faṣīḥā **ser-be-ceyb-i fikret-i tārīḫ idüm** nā-geh
   Didi hātif maḥall-i dil-pesend ü ḳaṣr-ı bī-hemtā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 3). [ser-be-ceyb-i fikret-i tārīḫ idüm, -dü, -m-üm]*

ser-be-girībān-ı bükāyuz: *Ağlayanların yakasının ucu.*

1. Bu sūz nedür hem dir iseñ sözleriñüzde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [ser-be-girībān-ı bükāyuz, -yuz]*
2. Bu sūz nedür hem dir iseñ sözleriñüzde
   Kim gūş ideli **ser-be-girībān-ı bükāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [ser-be-girībān-ı bükāyuz, -yuz]*
3. Bu sūz nedür hem dir iseñ sözleriñüzde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [ser-be-girībān-ı bükāyuz, -yuz]*

ser-be-pīş-i ḥaclet: *Utancından başı önüne düşmüş, mahcup.*

1. İtdüñ beni **ser-be-pīş-i ḥaclet** āḫır
   Eşkiste-dil-i sille-i āzāruñ idüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 3). [ser-be-pīş-i ḥaclet,]*

ser-be-pīş-i şerm-i bed-kārī: *Kötü işler yapmanın utancıyla başını eğme.*

1. Benem ben iy Faṣīḥ ol **ser-be-pīş-i şerm-i bed-kārī**
   Ḫaṭā ḳıldum ḳabāḥat işledüm cürm ü günāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 9). [ser-be-pīş-i şerm-i bed-kārī,]*

ser-ber: *Baş üstünde.*

1. Virmişken o ḫaṭ kemāl-i behcet
   Ser-ber mi degül meger ki kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 6). [ser-ber,]*

ser-be-rāh: *Başını almış. II başını alma.*

1. İy meh-i Leylī-nigāh u Ḫusrev-i Şīrīn-dehen
   Ser-be-rāh üftāde-i küh-sār u hāmūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 8). [ser-be-rāh,]*

ser-ber-āver olaydı: *Başını kaldırmak.*

1. Nigāh-ı iltifātından olurduḳ behre-ver yāruñ
   Olaydı ser-ber-āver mesti-i ṣahbā-yı naḫvetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 8). [ser-ber-āver olaydı, -a, -ydı]*

ser-ber-ḳadem-efgende-i ḥayret: *Hayretle başını önüne eğmiş.*

1. Bī-çāreyi efkār-ı maḥabbet almış
   Ser-ber-ḳadem-efgende-i ḥayret gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 61, Mısra 3). [ser-ber-ḳadem-efgende-i ḥayret,]*

ser-be-ser: *Baştan başa, büsbütün.*

1. Maḥabbetle dil-i şeydāda eñ ṣon ḳalmadı ārām
   Çü Mecnūn **ser-be-ser** āfāḳı gerdān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [ser-be-ser,]*
2. Dāġlarla cā-be-cā yaḳmış vücūdın **ser-be-ser**
   Pīşe-zār-ı himmetüñ pīr-i beyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 5). [ser-be-ser,]*
3. Dirsem ʿaceb mi kākülüñe naḫl-i yāsemīn
   Pīçide **ser-be-ser** ḳad-i nev-res-nihālüñe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 5). [ser-be-ser,]*
4. Zülfekār-ı ḫāme-veş destüñde kim şemşīr ola
   Bī-teʾemmül mülk-i maʿnā **ser-be-ser** teshīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 2). [ser-be-ser,]*

ser-be-ser ṭutdı: *Baştan başa kaplamak.*

1. Ser-be-ser ṭutdı Faṣīḥ ʿālemi naẓmuñ besdür
   Zīr-i destārına soḳ kilk-i dür-efşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 13). [ser-be-ser ṭutdı, -tdı]*

ser-beste: *Gizli, kapalı.*

1. Ol ṭūṭiyi muḳārin-i miʾrāt-ı cām idüp
   Ser-beste ġonçesin gül-i ḫandān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 4). [ser-beste,]*
2. Ḳalur mı ġonçe-i ümmīd böyle **ser-beste**
   Nesīm-i dil-keş-i faṣl-ı bahār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 7). [ser-beste,]*
3. Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʿuḳde-i ḫāṭır
   Güşāde olmadı **ser-beste** ġonçe-i ümmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [ser-beste,]*
4. Güşāde olmadı **ser-beste** ġonçe-i ümmīd
   Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 25). [ser-beste,]*

5. Güşāde olmadı **ser-beste** ġonçe-i ümmīd
   Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 19). [ser-beste,]*

ser-bezm-i ṣafāda: *Eğlence meclisinin başı.*

1. Ser-bezm-i ṣafāda yād olınmaz hergiz
   Ol kimse ki ʿirfān ile maʿrūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 3). [ser-bezm-i ṣafāda, -da]*

ser-bülend: *Yüksek, yüce, âlî.*

1. Sāyesinde **ser-bülend** olmış niçe şāh u gedā
   Bār-gāh-ı ʿizz ü rifʿatdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 7). [ser-bülend,]*

ser-bürīde: *Başı kesik.*

1. Cūş itdi ḫummı dil göricek duḫter-i rezi
   Dīdemde oldı her müje bir **ser-bürīde** tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 8). [ser-bürīde,]*

ser-çeşme-i çeşmüm: *Göz pınarının başı. II sürekli göz yaşı döken aşık.*

1. Nihān oldı gözümden ol perī-rū ḫ∨āb-ı rāḥat-veş
   O dem bu dem durur **ser-çeşme-i çeşmüm** revān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 4). [ser-çeşme-i çeşmüm, -üm]*

ser-çeşme-i ḥayāt: *Yaşam kaynağı, hayat pınarı, abıhayat pınarı.*

1. Ser-çeşme-i ḥayāt dinilür dehānuña
   Şīrīn kelāmuña disün āb-ı zülāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 3). [ser-çeşme-i ḥayāt,]*

ser-cümle: *Bütün, hepsi.*

1. Bir gül ü şemʿi mi var dehrüñ taʿalluḳ itmeyem
   Bülbül ü pervānesi **ser-cümle** düşmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 4). [ser-cümle,]*
2. İnhizām el virdi **ser-cümle** sipāh-ı encüme
   Destine aldıḳda tīġ-i şuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 7). [ser-cümle,]*

ser-cümle: *Hepsi, tamamı, bütün.*

1. İnhizām el virdi **ser-cümle** sipāh-ı encüme
   Destine aldıḳda tīġ-i şuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 5). [ser-cümle,]*

ser-cümle-i ʿālem: *Bütün dünya, bütün yaratılmışlar.*

1. İy ḥākim-i muṭlaḳ u şehen-şāh-ı cevād
   Fermānuña **ser-cümle-i ʿālem** münḳād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 2). [ser-cümle-i ʿālem,]*

serde olur: *Başta, kafada olmak.*

1. Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı **serde olur**
   Tāc-ı devlet-nişānı **serde olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 2). [serde olur, -ur]*
2. Kim ḫaṭ-ı zindegānī **serde olur**
   Kadem-i fikre ṣalma çeşm-i ḫayāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 6). [serde olur, -ur]*
3. Dīdeden geh ʿıyān gehi dilde
   Gāhi ʿışḳuñ nihānı **serde olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 8). [serde olur, -de-ur]*
4. Farḳ-ı Mecnūnla görmedüñ mi Faṣīḥ
   Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı **serde olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 10). [serde olur, -ur]*
5. Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı **serde olur**
   Tāc-ı devlet-nişānı **serde olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 2). [serde olur, -ur]*
6. Kim ḫaṭ-ı zindegānī **serde olur**
   Kadem-i fikre ṣalma çeşm-i ḫayāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 6). [serde olur, -ur]*
7. Dīdeden geh ʿıyān gehi dilde
   Gāhi ʿışḳuñ nihānı **serde olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 8). [serde olur, -de-ur]*
8. Farḳ-ı Mecnūnla görmedüñ mi Faṣīḥ
   Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı **serde olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 10). [serde olur, -ur]*

serde olur: *Başta olmak.*

1. Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı **serde olur**
   Tāc-ı devlet-nişānı **serde olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 1). [serde olur, -ur]*

serde olur: *Başta olmak.*

1. Ḫāk-i pāyuñ mekānı **serde olur**
   Naʿlçeñ naḳşı ṣadr-ı sīnemde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 4). [serde olur, -ur]*

ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḫacletsin: *Utanma ve mahcupluk yüküyle başını öne eğmiş.*

1. Neden ol naḫl-i nevden mīve-ḫᵛāh-ı vuṣlat olduñ kim
   Faṣīḥā daḫı **ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḫacletsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 10). [ser-der-pīş-i bār-ı şerm ü ḫacletsin, -sin]*

serdī-i dey-i behmende: *Behmen ayının kış soğuğu. II Behmen şemsî senenin 11. ayının ismi.*

1. Dāġ olmaz dōstum cān u dil-i aġyārda
   Hiç güşād olsun mı **serdī-i dey-i behmende** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 8). [serdī-i dey-i behmende, -de]*

serdī-i ʿitāb: *Sert şekilde azarlama.*

1. Ne **serdī-i ʿitāb** u ne ser-germī-i ḫiṭāb
   Bīhūde bezm-i yāra niçün ṣıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 7). [serdī-i ʿitāb,]*

serd-veş: *Çirkin, kötü görünümlü.*

1. Serd-veş aġyārı gördükçe tevaḳḳuf eyledüñ
   Rast geldükçe bize reftāra geldüñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 3). [serd-veş,]*

ser-efgende vü ḫamūş itdi: *Başı öne eğik, mahcup ve sessiz hale getirmek.*

1. Erbāb-ı ʿışḳı itdi ser-efgende vü ḫamūş
   Gūyā oḳur ḥikāye-i sūz u güdāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 7). [ser-efgende vü ḫamūş itdi, -di]*

ser-efrāz eyledüñ: *Yücelmek, yükselmek ‖ başı göge ermek.*

1. Ser-efrāz eyledüñ ben bende-i nāçīzi sulṭānum
   Ki tevcīh-i ḫiṭāb-ı müsteṭāba ḳılduñ erzānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 67). [ser-efrāz eyledüñ, -dü, -ñ]*

ser-encām: *Bir iş, bir durum veya olayın iyi veya kötü sonu, akıbeti.*

1. Dilüñ dil-dār ile cüzʾī ḳıyās itdüm **ser-encāmı**
   Ser-āġāz eyledüm taḥrīrine bir dāstān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 5). [ser-encāmı, -ı]*

ser-figen: *Başı önde.*

1. Olsaḳ nʾola **ser-figende** çün bu tīmār
   Bālāya nigāh idemezüz maḥcūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 3). [ser-figende, -de]*

ser-firāz: *Benzerlerinden üstün olan.*

1. İtmiş ḳabūl feyż-ı nefes tā dem-i ezel
   Olsa ʿaceb mi nāle ile **ser-firāz** ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 6). [ser-firāz,]*
2. Her bir ḫırām-ı nāzda biñ fitne ṭarḥ idüp
   İy ḳaddi **ser-firāz** ḳoparduñ ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 8). [ser-firāz,]*
3. İki cihānda olup **ser-firāz** aḥbābı
   Naṣīb-i gerden-i bed-ḫvāhı ola tīġ-i ḥadīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 57). [ser-firāz,]*

ser-firāz iden: *Başını yukarı kaldırmak, yükseltmek.*

1. Sāye-i luṭfuñ dirīġ itme dil-i üftādeden
   Feyż-ı eşkümdür iden nev-res nihālüñ ser-firāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 4). [ser-firāz iden, -en]*

ser-firāz-ı aḥbāb: *Dostların üstünü.*

1. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
   Hezār-şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 56). [ser-firāz-ı aḥbāb, -ı]*

ser-firāz-ı ahbābı olup: *Dostların en önde geleni, en üstünü olmak.*

1. İki cihānda olup ser-firāz-ı aḥbābı
   Naṣīb-i gerden-i bed-ḫvāhı ola tīġ-i ḥadīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 57). [ser-firāz-ı aḥbābı olup, -up]*

ser-fürū: *Baş eğme, itaat etme, minnet etme.*

1. Sipihre itmez isem **ser-fürū** ʿaceb mi Faṣīḥ
   Cenāb-ı der-geh-i dil-dāra intisābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 9). [ser-fürū,]*
2. ʿĀṣıḳum çarḫa **ser-fürū** itmem
   Der-i sulṭān-ı ġam penāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 7). [ser-fürū,]*
3. Māhiyyetüm bilinmege çoḳ **serfürū** gerek
   Bir gevherüm Faṣīḥ ki ʿummāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 11). [serfürū,]*

ser-fürū itmiş: *Baş eğmek, itaat etmek.*

1. Ḳāmetüñ yādıyla cūş-ı seyl-i eşküm seyr idüp
   Cüylar bu dīde-i giryāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 4). [ser-fürū itmiş, -miş]*
2. Cān u dilden ribḳa-i fermāna itmiş ser-fürū
   Şāh-ı ʿışḳa gerden-i teslīm der-pīş ʿāşıḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 8). [ser-fürū itmiş, -miş]*
3. Naḫl-i ṭūba ḳāmet-i cānāna itmiş ser-fürū
   Bil ki būs-ı kūşe-i dāmāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 1). [ser-fürū itmiş, -miş]*

ser-fürū itmiş: *Dalmak, baş aşağı suya girmek.*

1. Bulmamışlar hiç naẓīr-i gevher-i dendānuñı
   Gerçi kim ġavvāslar ʿummāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 6). [ser-fürū itmiş, -miş]*

ser-fürū itmiş: *Eğilmek, okumak için kitabın üzerine eğilmek.*

1. Bulmamış evṣāfuña şāyeste bir mażmun Faṣīḥ
   Gerçi kim çoḳ defter ü dīvāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 10). [ser-fürū itmiş, -miş]*

ser-fütāde-i ‘ışḳum: *Aşka düşmüşlerin öncüsü.*

1. O **ser-fütāde-i ‘ışḳum** ki ḫāk-i pāke düşelden
   Miṣāl-i naḳş-ı ḳadem rūy-ı pür-melālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 5). [ser-fütāde-i ‘ışḳum, -um]*

ser-gerdān: *Şaşkın, perişan, başı dönen, sersem. II Âşık.*

1. Görüp tāb-ı ruḫ-ı dil-dārı olmış mihr lerzende
   O **ser-gerdānide** ḥummā-yı reşk-i bī-amān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 8). [ser-gerdānide, -i, -de]*

2. Çekilseñ reh-güzār-ı dilden iy seyl-āb-ı ḫūn-ı eşk
O **ser-gerdāna** kūy-ı yāra bir laḥża güẕer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 10). [ser-gerdāna, -a]*
3. Bir vādī-i pür-hevldeyüz **ser-gerdān**
Her ḫārına āvīze niçe dāmen cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 1). [ser-gerdān,]*

ser-gerdān olup: *Şaşkın ve sersem olmak.*

1. Vādī-i maḥabbetde olup ser-gerdān
Yoḳ menzilümüzden iy göñül nām u şān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 1). [ser-gerdān olup, -up]*

ser-germī-i ḫiṭāb: *Neşeli konuşma.*

1. Ne serdī-i ʿitāb u ne **ser-germī-i ḫiṭāb**
Bīhūde bezm-i yāra niçün sıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 7). [ser-germī-i ḫiṭāb,]*

ser-geşte: *Başı dönmüş, kafası karışmış, şaşkın.*

1. Dil rāh-rev-i menzil-i maḳṣūd degüldür
Mecnūn gibi **ser-geşte** bevādī-i himemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [ser-geşte,]*
2. Faṣīḥ o māh-veşüñ mihri ile çün eflāk
Ne mümkin eyleye **ser-geşte** dil şekībāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 12). [ser-geşte,]*

ser-geşte eyle: *Başı dönmek, sersemlemek.*

1. Mevlevīlerde eyle ser-geşte
Gülşenīlerde murġ-ı nālān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 5). [ser-geşte eyle,]*

ser-geşte oldı: *Başı dönmek, sersem olma, şaşkın olmak.*

1. Cemālüñ ārzū itmekle bir yirde ḳarār itmez
Nigāhum oldı ser-geşte misāl-i murġ-ı āvāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 6). [ser-geşte oldı, -dı]*

ser-gestegī-i dilde: *Gönülün makus kaderi.*

1. Dest-i ḫıredden aldı maḥabbet ʿinānı āh
   Ser-geştegī-i dilde nedür ihtiyārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 6). [ser-geştegī-i dilde, -de]*

ser-geste-i hem-vāre: *Şaşkın şaşkın dolaşan.*

1. Ṣad-dāġ-ı elem ber-dil ü ber-sīne-i ḥasret
   Ser-geşte-i hem-vāre be-meydān-ı ḳażāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 34). [ser-geşte-i hem-vāre, -e]*

ser-geste-i ṣaḥrā-yı ma‘ānī: *Manalar çölünün başı dönmüşü II manalar çölünde şaşkın şaşkın dolaşan.*

1. İy aṣl-ı ṭarīḳat mededüñ rāh-nümā it
   Dil ḳalmaya **ser-geşte-i ṣaḥrā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 64). [ser-geşte-i ṣaḥrā-yı ma‘ānī,]*

ser-gestelik: *Serserilik, avarelik.*

1. İḳāmet ḳāmetüñ fikriyle bir yirde degül mümkin
   Dil-i āvāreye **ser-geştelik** ārām-ı cān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 8). [ser-geştelik,]*

ser-güzeşt-i āḥvālüm: *Başa gelen olaylar.*

1. O şehle güş iden **ser-güzeşt-i āḥvālüm**
   Ṣanūr ḥikāye-i Maḥmūd ile Ayāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 5). [ser-güzeşt-i āḥvālüm, -üm]*

ser-güzeşt-i dil-i perīşānum: *Darmadağın (olmuş) gönül hikayesi.*

1. Ser-güzeşt-i dil-i perīşānum
   Diyeyin ḫāk-i pāye sulṭānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 49, Mısra 1). [ser-güzeşt-i dil-i perīşānum, -um]*

ser-ḫalḳa-i erbāb-ı cünūn: *Delilik sahiplerinin halka başı. II İnsanın dış âlemle ilgisini kesecek şekilde aşk ve cezbeye kapılması hâlinin öne çıkan kişisi.*

1. Evvel oḳınan şimdi bizüz defterde
   Ser-ḫalḳa-i erbāb-ı cünūn olduḳ biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 4). [ser-ḫalḳa-i erbāb-ı cünūn,]*

ser-ḫalḳa-i mātem-keş-i şāh-ı şühedāyuz: *Şehitler padişahının kederli öncü halkası.*

1. Ġavġālara şalmış seri bir bī-ser ü pāyuz
   Pür-şerḥa-i derdüz ʻâlem-i āh-ı be-dūşuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 26). [ser-ḫalḳa-i mātem-keş-i şāh-ı şühedāyuz, -yuz]*

ser-ḫalḳa-i mātem-keş-i şāh-ı şühedāyuz: *Şehitler şahının kederli öncüsü, lideri.*

1. Pür-şerḥa-i derdüz ʿâlem-i āh-be-dūşuz
   Ser-ḫalḳa-i mātem-keş-i şāh-ı şühedāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 26). [ser-ḫalḳa-i mātem-keş-i şāh-ı şühedāyuz, -yuz]*

ser-ḫōş: *Sarhoş II kendinden geçmiş, perişan.*

1. Erbāb-ı dile sāḳī idüp **ser-ḫōşı**
   Zehr eyleme minnet ile ḳand-i pūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 1). [ser-ḫōşı, -ı]*

ser-i benān-ı ḳalem: *Kalemin parmak ucu. II kalemin ucu bağlamında.*

1. Ḫayāl-i vaṣf-ı cemālüñle düşmez aġzından
   Miṣāl-i meḫbere her dem **ser-i benān-ı ḳalem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 6). [ser-i benān-ı ḳalem,]*

ser-i çarḫ: *Dönen felek, gökyüzü. II Şaşkın, perişan dünya, perişan baht, talih.*

1. Reşk-āver-i āfitāb idersin
   Çeşm-i keremüñle bir nigāh it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 122). [ser-i çarḫ,]*

ser-i çarḫ-ı kīne-ḫ∨āh it: *Öç almak isteyen, kindar feleğin başının üstünde [makam ver].*

1. Çeşm-i keremüñle bir nigāh it
   Pāyem **ser-i çarḫ-ı kīne-ḫ∨āh it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 122). [ser-i çarḫ-ı kīne-ḫ∨āh it,]*

ser-i erbāb-ı ʿışḳa: *Aşk erbabının önde geleni.*

1. Ḳaçan māʾī ḳabālar giyse ol mihr-i cihān-ārā
   Ser-i erbāb-ı ʿışḳa bir belā-yı āsumānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 7, Mısra 2). [ser-i erbāb-ı ʿışḳa, -a]*

ser-i gīsūları: *Omuza dökülen saçın ucu.*

1. Ser-i gīsūları pīçīde-i mūmın miyān olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 3). [ser-i gīsūları, -lar, -ı]*

ser-i gīsū-yı ham-der-ham-ı mātem: *Kederin kıvrım kıvrım omuza dökülen saçının ucu.*

1. Bir elde **ser-i gīsū-yı ḫam-der-ḫam-ı mātem**
   Bir elde girībān-ı be-dāmen-res-i feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 6). [ser-i gīsū-yı ḫam-der-ḫam-ı mātem,]*

ser-i ḫār-ı çemen: *Bahçedeki dikenin, çalılığın üstü.*

1. Bülbül-i ʿışḳum müsāvīdür baña āteşle gül
   Her **ser-i ḫār-ı çemen** aʿlā nişīmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 6). [ser-i ḫār-ı çemen,]*

ser-i h∨ān-ı behiştümüz: *Cennet sofrasının başı.*

1. Olmazsa āb u dāne Faṣīḥ olmasun hemān
   Ādemsüz olmaya **ser-i ḫ∨ān-ı behiştümüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 8). [ser-i ḫ∨ān-ı behiştümüz, -ümüz]*

ser-i ʿışḳ: *Aşkın ucu, zirvesi.*

1. Eger ḫāra ise nerm ola çün sīm
   Ve bālīne ḳona bir kez **ser-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 4). [ser-i ʿışḳ,]*

ser-i iʿtibāra: *İtibarın başı, saygınlığın başı. II kıymetli şeylerin başa takılması.*

1. Hem-reng ü būy-ı ʿārıż-ı yār olmasa Faṣīḥ
   Çıḳmazdı tā bu deñlü **ser-i iʿtibāra** gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 10). [ser-i iʿtibāra, -a]*

ser-i ḳaddüñe: *Uzun boy.*

1. Seyr-i bāġ itmege dil himmet-i ʿışḳuñ māniʿ
   Niçe biñ servi **ser-i ḳaddüñe** āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 4). [ser-i ḳaddüñe, -üñ, -e]*

ser-i kārum: *İşin ucu II amacın gerçekleşmesi.*

1. O serv-ḳāmete vābestedür **ser-i kārum**
   Miṣāl-i sāye degül ihtiyār-ı eṭvārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 1). [ser-i kārum, -um]*

ser-i kelāmumdur: *Sözün başı, en önce söylenilen.*

1. Zebānda ẕikr-i cemīlüñ **ser-i kelāmumdur**
   Duʿā-yı devletüñ evrād-ı ṣubḥ u şāmumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 23, Mısra 1). [ser-i kelāmumdur, -um, -dur]*

ser-i kūy: *Sokak başı. II Sevgilinin bulunduğu yer.*

1. Ṭolansa aġlayarak kūy-ı yārı ʿāşıḳ-ı zār
   Sirişk ile **ser-i kūy** olur ṭolayı bıñar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 29, Mısra 2). [ser-i kūy,]*

ser-i kūy-ı nigāra: *Sevgilinin sokağının başı.*

1. Bürehne-pā **ser-i kūy-ı nigāra** ʿazm itseñ
   Olur göñül gül-i ālūde-ḫār reh-güzerüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 5). [ser-i kūy-ı nigāra, -a]*

ser-i kūyına: *Sevgilinin yanı başı, diyarı, köyü.*

1. Ser-i kūyına var rūz-ı şumār-ı ḥaşrı seyr eyle
   Çü ẕerre küştegān-ı ʿışḳa bir ḥadd ü ḥisāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 5). [ser-i kūyına, -ın, -a]*

ser-i kūyuñda: *Sevgilinin yanıbaşı,köyü.*

1. Vālih itmiş **ser-i kūyuñda** temāşā-yı viṣāl
   Biz ferāmūş-ı der-i cennet ü ḫūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 3). [ser-i kūyuñda, -uñ, -da]*

ser-i mecnūnda: *Mecnun'un başı. II Mecnun'un başındaki kuş yuvası.*

1. Faṣīḥ o büʾl-ʿaceb-i şāh-bāz-ı ʿışḳuz biz
   Ki eyledüñ **ser-i Mecnūnda** āşiyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 10). [ser-i mecnūnda, -da]*

ser-i müjġān-ı ter: *Nemli kirpiklerinin ucu.*

1. Hasretüñle dīdede iy Yūsuf-ı gül-pīrehen
   Her **ser-i müjġān-ı ter** dil-dūz sūzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [ser-i müjġān-ı ter,]*

ser-i müjgānuma: *Kirpiğin ucu.*

1. Görse rū-gerdān olur āyīne-ruḫsārum benüm
   Yoḫsa bir peykān mı ḳonmış her **ser-i müjgānuma** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 4). [ser-i müjgānuma, -um, -a]*

ser-i niyāz: *Yalvarma başı II yalvarmak için başını [yere koymak].*

1. Çeşm-i ümīdi rūşen-i kuḥl-i belāġat it
   Ḳoy pāy-ı kilk-i naẓm-ı Faṣīḥa **ser-i niyāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 9). [ser-i niyāz,]*

ser-i rāh: *Yol üstü.*

1. Gördüm **ser-i rāh** üzre şitābān-ı Faṣīḥi
   Var ise yine kūy-ı nigārı heves itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 9). [ser-i rāh,]*

ser-i rāh-ı recāda: *Istek, arzu yolunun başı.*

1. Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz
   Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 8). [ser-i rāh-ı recāda, -da]*

ser-i rāh-ı recāda: *Umut, beklenti yolunun başı.*

1. Ser-i rāh-ı recāda şimdi Faṣīḥ
   Luṭf-ı perverdigāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 9). [ser-i rāh-ı recāda, -da]*

ser-i rehde: *Yolun başı.*

1. Ḫam-geşte-ḳad olup **ser-i rehde** fütādeler
   Çekmekde būs-ı kūşe-i dāmāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 5). [ser-i rehde, -de]*

ser-i reh-i dūr u dırāz-ı saḥrāyı: *Uzun çöller ve uzak yollar.*

1. Çeküp ayāġuma kefş-i ḥafīf-i seyyāhı
   Ṭutup **ser-i reh-i dūr u dırāz-ı saḥrāyı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 4). [ser-i reh-i dūr u dırāz-ı saḥrāyı, -yı]*

ser-i rehin: *Yolun başı.*

1. Ser-i rehin gözedüp iy Faṣīḥ muntaẓır ol
   Ümīddür saña da bir nigāha furṣat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 19). [ser-i rehin, -in]*

ser-i rişte-i āhı: *Ah ipinin ucu.*

1. Ḳaṭʿ oldı **ser-i rişte-i āhı** dilden
   Efsürde olup mihr-i giyāhı dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 3). [ser-i rişte-i āhı, -ı]*

ser-i rişte-i ʿaklın: *Akıl ipinin ucu.*

1. İder elbette **ser-i rişte-i ʿaḳlın** żāyiʿ
   Degmesün kimseye hiç sūzen-i müjgānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 7). [ser-i rişte-i ʿaḳlın, -ın]*

ser-i ṣaḥf-ı muṣḥaf: *Kur'an sayfasının başı.*

1. Mevlā **ser-i ṣaḥf-ı muṣḥaf** üzre
   Evṣāfuñı yazmış āyet āyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 43). [ser-i ṣaḥf-ı muṣḥaf,]*

ser-i saht-kemān-ı ʿışkı: *Aşkın sert olan yayının ucu. II aşkın zor katlanılan, güç gerektiren durumları bağlamında.*

1. Ammā ki **ser-i saḫt-kemān-ı ʿışḳı**
İtmez niçe bāzū-yı Nerīmānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 3). [ser-i saḫt-kemān-ı ʿışḳı, -ı]*

ser-i sālüñ olup: *Yıl başı, sene başı olmak.*

1. Geh şīfte-i kākül ü geh ḫālüñ olup
Dīvāne-i meh ḫaste-ser-i sālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 2). [ser-i sālüñ olup,]*

ser-i sevdā-yı yār: *Sevgilinin aşk derdi, düşüncesi.*

1. Ser-i sevdā-yı yār var serde
Bī-defʿ bir ḫumār var serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 1). [ser-i sevdā-yı yār,]*

ser-i şūrīde: *Dağınık, perişan, zavallı baş.*

1. Dil-i şeydāda ʿışḳ-ı yārum var
Ser-i şūrīde ḫumārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 2). [ser-i şūrīde, -de]*

ser-i şūrīde-hevā: *Perişan tabiatlı aşıkların başı, önde geleni.*

1. Biz kim **ser-i şūrīde-hevā** maġlūbuz
Cürm ü güneh-ālūde mey ü maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 1). [ser-i şūrīde-hevā,]*

ser-i şūrīdeme: *Perişan aşıkların başı.*

1. Ser-i şūrīdeme bir dāġ-ı ferāġat yaḳdı
Himmet-i pīr-i ġam-ı ʿışḳ çerāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 9). [ser-i şūrīdeme, -m, -e]*

ser-i tāʿẓīme: *Saygı, hürmet başı. II saygı, hürmetle başa (koyma).*

1. Zeyl-i pūşīde-i Beytüʾl-Ḥaram-āsā iy dil
Būs idüp ḳoy **ser-i tāʿẓīme** o dāmān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 10). [ser-i tāʿẓīme, -e]*

serīʿ ü çālāk olsa: *Hızlı ve çabuk olmak.*

1. Ser-menzil-i vaṣf-ı ẕāt-ı pāküñ
   Olsa ne ḳadar serīʿ ü çālāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 6). [serīʿ ü çālāk olsa, -sa]*

ser-i zebān-ı ḳalem: *Kalemin dilinin başı, kalemin ucu.*

1. Hemīşe itmededür keşf-i rāz-ı şān-ı ḳalem
   Anuñçün oldı bürīde **ser-i zebān-ı ḳalem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 2). [ser-i zebān-ı ḳalem,]*

serīr: *Taht.*

1. Gör muḳteżā-yı ʿışḳı ki olmış esīr-i ḥüsn
   Ol şāh-ı ʿişve mülk ü melāḥat **serīrimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 8). [serīrimüz, -imüz]*

serkeş: *Dik başlı, inatçı.*

1. Bīhūde āb-rūy-ı niyāz eyledüm niṣār
   Meyl itmedi bu ḫāḳe o **serkeş** nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 4). [serkeş,]*
2. Öyle **serkeş** nihālden bitmek
   Mīve-i naḫl hīç ümīd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 6). [serkeş,]*
3. Ne deñlü **serkeş** ü dāmen-keş olsa aġlamaz idük
   O naḫl-i tāzeden iy dil ümīd-i ḫāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 3). [serkeş,]*
4. Bir nigāh-ı nāz itmez pāy-best-i ʻişveye
   Serkeş oldı gitdi ol serv-i ḫırāmān-ı cefā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 7). [serkeş,]*

serkeş oldı: *Dik başlı ve itaatsiz olmak.*

1. Bir nigāh-ı nāz itmez pāy-best-i ʻişveye
   Serkeş oldı gitdi ol serv-i ḫırāmān-ı cefā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 7). [serkeş oldı,]*

serkeş oldı: *Dik başlı ve isyankâr olmak.*

1. Ne ḳadar pāyına yüz sürdüm ise āb gibi
   Serkeş oldı o perī āteş-i pür-ṭāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 2). [serkeş oldı, -dı]*

serkeş olup: *Dik başlı ve itaatsiz olmak.*

1. Ol serv-i nāz **serkeş olup** gitmede Faṣīḥ
   Düşmekde āb-ı cūy gibi ḫāk-i pāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 9). [serkeş olup, -up]*

serkeş olup: *İtaat etmemek, dik başlılık göstermek.*

1. Erbāb-ı ṭābʿa **serkeş olup** iy sipihr-i dūn
   Farḳ-ı ʿadū-yı dānişe bu gerdişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 7). [serkeş olup, -up]*

serkeş olur: *Dik başlı ve itaatsiz olmak.*

1. Müşkildür itmek āteş ile āb imtizāc
   Mey gördügince **serkeş olur** ol tenük-mizāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [serkeş olur, -ur]*
2. ʿĀşıḳa **serkeş olur** bālā-ḳadān-ı şehr-i Rūm
   Merd-perver bir zemīndür dil-beri tünd-hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 3). [serkeş olur, -ur]*

serkeş olur: *Dik başlı ve isyankâr olmak.*

1. Müşkildür itmek āteş ile āb imtizāc
   Mey gördügince **serkeş olur** ol tenük-mizāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [serkeş olur,]*

serkeşāne: *İtaatsizlikle, dik başlılıkla, inatla.*

1. ʿIşḳdur **serkeşāne** çün sāye
   İtdüren ḫāke vażʿ-ı pīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 13). [serkeşāne,]*

ser-leşker-i ḥüsnidür: *Güzelliğin baş komutanı.*

1. Ceng itmede başda zülfi māhir
   Ser-leşker-i ḥüsnidür o kāfir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 32). [ser-leşker-i ḥüsnidür, -i, -dür]*

ser-māye-i cünūn: *Delilik sermayesi.*

1. Bīmār-ı ʿışḳa fikr-i ʿilāc olmaz iy ṭabīb
   Ser-māye-i cünūn olur ʿaḳluñ devāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 8). [ser-māye-i cünūn,]*

ser-māye-i niyāz: *Dua sermayesi.*

1. O ṭıfl-ı nāz bilür ḳadr-i cevher-i ḥüsnin
   Metāʿ-ı vuṣlatı **ser-māye-i niyāz** ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 8). [ser-māye-i niyāz,]*

ser-meclis-i himmetde: *Gayret, ciddiyet meclisinin başköşesi.*

1. Ser-meclis-i himmetde o ḫāmūş Faṣīḥüz
   Ḥarf-i ġalat-ı ḫāhiş alınmaz lebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 9). [ser-meclis-i himmetde, -de]*

ser-meclis-i peyġamberān: *Peygamberler meclisinin başkanı, önde geleni (Hz. Muhammed).*

1. Sensin ol **ser-meclis-i peyġamberān** kim cümlesi
   Muʿcizātuñ cāmınıñ bir cürʿasına teşne leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 3). [ser-meclis-i peyġamberān, -sin]*

ser-menzil: *Varılacak nokta, durak. II toprak, âhiret.*

1. İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek
   Çekelüm bār-ı ġam u miḥneti **ser-menzile** dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 2). [ser-menzile, -e]*

ser-menzil-i rehden: *Yolun ulaşmak istenilen durağı II arzu edilen yer.*

1. Şermende-i kār-ı çeşm ü dildür
   İtdükleri cürme münfaʿildür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 63). [ser-menzil-i rehden, -den]*

ser-menzil-i vaṣf-ı zāt-ı pāküñ: *Mübarek zatını övme makamı.*

1. Ser-menzil-i vaṣf-ı ẕāt-ı pāküñ
   Olsa ne ḳadar serīʿ ü çālāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 5). [ser-menzil-i vaṣf-ı ẕāt-ı pāküñ, -üñ]*

ser-mest olup: *Sarhoş olmak, kendinden geçmek.*

1. Şemīm-i bādeden **ser-mest olup** ʿarż-ı niyāz eyler
   Belā oldı dil-i dīvāneye iy sāḳi bu meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 7). [ser-mest olup, -up]*

ser-mest-i cām-ı ıżṭırāb olsam: *Istırap şarabının sarhoşu olmak.*

1. Benem ol rāst-rev **ser-mest-i cām-ı ıżṭırāb olsam**
   Reh-i ʿışḳuñda üft ü hīz-i bālā vü nişīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 3). [ser-mest-i cām-ı ıżṭırāb olsam, -sa, -m]*

ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz: *Arzu kadehinin sarhoşu.*

1. Faṣīḥ ol meclisüñ **ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz** cānā
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 9). [ser-mest-i cām-ı şevḳıyuz, -ıyuz]*

ser-mest-i hüner: *Bilginin, maharetin sarhoşu. II mahareti arzu eden, arayan.*

1. O **ser-mest-i hüner** üftāde-i ḫāk-i helāk oldı
   Ḥarām olsun baña peymāne-i ʿayş u mey-i ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 15). [ser-mest-i hüner,]*

ser-nihāde eyleyecek: *Baş koymak.*

1. Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan ġayrı
   Bir āsitāne mi var **ser-nihāde eyleyecek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 10). [ser-nihāde eyleyecek, -yecek]*

ser-nihāde eyleyicek: *Baş koymak.*

1. Sifāl-pāreyi destümde bāde eyleyicek
   Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan ġayrı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 10). [ser-nihāde eyleyicek, -y, -icek]*

ser-nihād-ı bālīş-i iʿzāzdur: *Hürmet yastığına baş koyan.*

1. Her zemānlar **ser-nihād-ı bālīş-i iʿzāzdur**
   Böyle pür-ḫāb eyleyen çeşm-i siyāhuñ nāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 1). [ser-nihād-ı bālīş-i iʿzāzdur, -dur]*

ser-pençe-i ġamdan: *Gam ve kederin pençesi.*

1. Ḫalāṣ-ı ceyb ü dāmen eylerüz **ser-pençe-i ġamdan**
   Senüñle biz Faṣīḥā böyle ʿuryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 9). [ser-pençe-i ġamdan, -dan]*

ser-riṣte-i āhı: *Feryat ipinin ucu, feryadın delili II feryadın maksadı.*

1. Ser-menzil-i rehden eyleyen dūr
   Bu naḳş u nigār-ı āb degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 65). [ser-rişte-i āhı, -ı]*

ser-riste-i āhı: *Feryat ipinin ucu, feryadın delili II feryadın maksadı, nedeni.*

1. Niçün **ser-rişte-i āhı** virürsin dest-i nādāna
   Lisānuñdan bilündi şemʿ-āsā sūz-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 5). [ser-rişte-i āhı, -ı]*

ser-riste-i kārı: *Kar ipinin ucu.*

1. Egerçi pīç ü tābın ḫayliden gūş itmişüz şimdi
   Dilüñ **ser-rişte-i kārı** ne minvāl üzredür bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 2). [ser-rişte-i kārı, -ı]*

ser-riste-i müjġānın: *Kirpikten bağ, ip; (sevgilinin) kirpiğinin ipi.*

1. Kimüñ **ser-rişte-i müjġānın** itdüñ sübḥa-i ḥasret
   Yine bir pīç ü ḫam zünnār-ı gīsū-yı perīşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 7). [ser-rişte-i müjġānın, -ın]*

ser-riste-i tecerrüdi: *Soyutlanma ip ucu II tecerrüdün Hakk'a vasıl olmaya vesile olması bakımından ipe benzetilmiştir.*

1. Ser-rişte-i tecerrüdi elden çıḳarmazam
   Delḳ-i hezār-pārem içün sūzen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 5). [ser-rişte-i tecerrüdi, -i]*

ser-riste-i tedbīr-i dil: *Gönüle çare (olan) ipucu.*

1. Gitmiş gibi **ser-rişte-i tedbīr-i dil** elden
   Ḫavfüm bu ki eşkiste-i tār-ı edeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 7). [ser-rişte-i tedbīr-i dil,]*

ser-riste-i ümmīdimi: *Umut ipinin ucu. II en çok istenilen şey.*

1. Bāzū-yı ʿadūyı çarḫ teşyīd itdi
   Ser-rişte-i ümmīdimi taʿḳīd itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 2). [ser-rişte-i ümmīdimi, -im, -i]*

ser-şafha-i āsumāna: *Gökyüzü sayfasının başı. II gökyüzünün en üst katı.*

1. Taʿzīm içün iy pādişeh-i sidre-maḥāl
   Ser-ṣafha-i āsumāna Ḫallāḳ-ı ezel *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 2). [ser-ṣafha-i āsumāna, -a]*

ser-ṣafḥa-i cemāle: *Güzelliğin sayfa başı, başlığı.*

1. Ebrū ḳıyās eyleme yazmış debīr-i ḥüsn
   Ser-ṣafḥa-i cemāle iki āyet-i mübīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 8). [ser-ṣafḥa-i cemāle, -e]*

ser-ṣafḥa-i gül-sitānı: *Gül bahçesinin sayfa başı.*

1. Cedvelleri enhār-ı muḥīṭüʾl-eṭrāf
   Ser-ṣafḥa-i gül-sitānı teẕhīb itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 146, Mısra 4). [ser-ṣafḥa-i gül-sitānı, -ı]*

ser-şār it: *Ağzına kadar doldurmak.*

1. Füzūn itdi ḫumārum nūş-ı cām-ı ġuṣṣa gitdükce
   Gel iy sākī kerem ḳıl sāġar-ı ṣahbāyı **ser-şār it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 8). [ser-şār it,]*
2. Ḳoma ḫālī derūn-ı ḫāneyi feyż-ı maḥabbetden
   İlāhī sāġarum ṣabhā-yı ʿirfān ile **ser-şār it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 4). [ser-şār it,]*
3. Bir kerre benüm cāmumı da **ser-şār it**
   Sāḳī nice bir cürʿa-ḫūr-ı bezm olayum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 4). [ser-şār it,]*

ser-sār ola: *Ağzına kadar dolmak.*

1. Ṣaḥn-ı gülşen nev-şüküfte ġonçelerle iy Faṣīḥ
   Beñzer ol bezme ki **ser-şār ola** cām-ı mülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 12). [ser-şār ola, -a]*

ser-tā-be-kadem: *Baştan ayağa kadar.*

1. Ser-tā-be-ḳadem āteş-i maḥżum çü Faṣīḥā
   Ḫākister-i nār-ı ġamı pīrāhenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 9). [ser-tā-be-ḳadem, -em]*

ser-tā-be-pā: *Baştan ayağa, tamamen.*

1. Ki żabṭ-ı fikr idemem yārdan ḫayālüm alınmaz
   Miṣāl-i rīşte **ser-tā-be-pāmı** cezb idüpdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 3). [ser-tā-be-pāmı, -m, -ı]*
2. İy Faṣīḥ itdi beni **ser-tā-be-pā** sevdā-yı ʿışḳ
   Kākül-i müşgīn ü ḫāl-i ʿanberīn çeşm-i siyāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 9). [ser-tā-be-pā,]*
3. Kendi gül ruḫsārı gül başında gül destārı gül
   Eylemiş ṣunʿ-ı Ḫudā **ser-tā-be-pā** dil-dārı gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 44, Mısra 2). [ser-tā-be-pā,]*

ser-tā-be-pāy: *Baştan ayağa, tamamen.*

1. Ben ʿāşıḳum tekellüf-i pīrāhen istemem
   Ser-tā-be-pāy rūḥ-ı revānum ten istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 2). [ser-tā-be-pāy,]*

ser-tār: *Telin ucu, saç telinin ucu, saz teli.*

1. Ser-tārdan ẓuḫūr ider elbet nevā ḥazīn
   Gelmekde cism-i lāğarumuzdan ṣadā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 2). [ser-tārdan, -dan]*

ser-te-ser: *Baştan başa, büsbütün.*

1. Maḳṣūduñı edāya yiter bir nigeh Faṣīḥ
   Ol **ser-te-ser** nühüfteyi lāzım degül dimek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 10). [ser-te-ser,]*

ser-tīşe: *Kazma ucu.*

1. Tişe-i Ferhād aḳıtmış Bīsütūnda cūy-ı şīr
   Cūy-bār-ı ḫūn revān eyler bizüm **ser-tīşemüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 6). [ser-tīşemüz, -müz]*

ser-tīz-i nāhundur: *Keskin, yaralayıcı tırnak.*

1. Ebruvānuñ ḥasretinde ṭāk-ı miḥnetdür felek
   Nev-nihāl-i āsumān **ser-tīz-i nāḫundur** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 4). [ser-tīz-i nāḫundur, -dur]*

ser-ʿuryān: *Baş açık.*

1. ʿĀşıḳum pā-bürehne **ser-ʿuryān**
   Mülk-i tecrīdi tekye-gāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 11). [ser-ʿuryān,]*

serv: *Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.*

1. Serv ü gülbün ḳadd-i yār-ı cānumuzla bir degül
   Māh u ḫurşīd ʿārıż-ı cānānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 1). [serv,]*
2. Dü-çeşm-i eşk-bārumda gören müjgānlarum dir kim
   Servlerdür ki ṣāf çekmişler enḫārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 4). [servlerdür, -ler, -dür]*
3. Pīçīde yāsemenle **serv** farḳ olur mı hiç
   Ḳandīl ile müzeyyen olan her menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 21). [serv,]*

serv: *Selvi ağacı II uzun boylu sevgili.*

1. Seyr-i bāġ itmege dil himmet-i ʿışḳuñ mānīʿ
   Niçe biñ **servi** ser-i ḳaddüñe āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 4). [servi, -i]*
2. O **servi** daʿvet itmiş bāġa eşküm pāyına düşmiş
   Tevaḳḳuf itmemiş ʿömri dırāz olsun hemān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 7). [servi, -i]*
3. Eylemez bir yirde hiç **servüñ** hevāsıyla ḳarār
   Gül-sitān-ı ʿālem-i ʿışḳuñ ṣabāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 7). [servüñ, -üñ]*
4. Sensüz nice gül-geşt-i çemen-zār iderin ben
   Her **servi** gelür dīdeme bir tīr-i ciger-dūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 9). [servi, -i]*
5. Zülf-i nigār u (ḳāmetine) **serv** ü sünbüli
   Teşbīh idüp uzatma meded bāġ-bān sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 7). [serv,]*
6. Ḳaddine diyüp **serv** mürūr eylemişüz
   Reftārına cū diyüp ʿubūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 1). [serv,]*

serv ü şimşād u ṣanavber: *Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç ve şimşir ağacı ve çam ağacının çok uzun bir türü sanavber II bu ağaçlar uzun boylu sevgili bağlamında kullanılmıştır.*

1. Serv ü şimşād u ṣanavber ʿarʿar
   Ḳāmetüñ bendesidür iy gül-i ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 1). [serv ü şimşād u ṣanavber,]*

server-i zemānuñ: *Zamanın ulusu, önde gideni.*

1. ʿAṣrında o **server-i zemānuñ**
   Devrinde o dāver-i cihānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 97). [server-i zemānuñ, -uñ]*

serv-i çemāna: *Bahçedeki servi.*

1. İy naḫl-i riyāz-ı dil ü cān **serv-i çemāna**
   Teşbīh idemem ḳāmetüñi ʿār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 3). [serv-i çemāna, -a]*

serv-i çemen: *Çimenliğin servisi II sevgili.*

1. Ḳaddüñ görüp ādem niçe dāmānuña düşmez
   Serv-i çemen iy sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 2). [serv-i çemen,]*

serv-i çemen: *Çemenin, bahçenin servisi (güzelin uzun boyu).*

1. Bu rūḥ-fezā ṭarz-ı ḫırāmı göre biʾllāh
   İy **serv-i çemen** sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 8). [serv-i çemen,]*

serv-i çemen-pīrā: *Bahçeleri süsleyen servi (düzgün boylu sevgili).*

1. Tā-be-key āşüfte ḥālüm besdür iy bī-raḥm bes
   Tā-be-key pā-mālüm iy **serv-i çemen-pīrā** yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 4). [serv-i çemen-pīrā,]*

serv-i gül-sitān: *Gül bahçesinin servi ağacı.*

1. Ṣabādan vaṣf-ı kadd-i ser-firāẕın gūş itdükçe
   Ne mümkin olmamaḳ ol şūḫa **serv-i gül-sitān** māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 6). [serv-i gül-sitān,]*

serv-i gül-zāruñ: *Gül bahçesinin servisi.*

1. Ṣu inse ayaġına nʾola **serv-i gül-zāruñ**
   Ḳudūmüñe müteraḳḳıb sitāde-ber-pādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 6). [serv-i gül-zāruñ, -uñ]*

serv-i ḫırāmān: *Salınarak yürüyen servi II sevgili.*

1. Pāy-māl eyleyüp üftādeleri bī-pervā
   Ṣalınur nāz ile ol **serv-i ḫırāmān** ṣalınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 14,*

Mısra 2). [serv-i ḫırāmān,]

serv-i ḫırāmān olsun: *Nazlı nazlı salınan sevgili olmak.*

1. Her bāġa vara ġonçe-i ḫandān olsun
   Āzāde ḳadi **serv-i ḫırāmān olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 2). [serv-i ḫırāmān olsun, -sun]*

serv-i ḫırāmāna: *Salınarak yürüyen servi boylu sevgili.*

1. Ṣanmañ ḥabāb her biri bir çeşm-i girye-nāk
   Cūlar çeker o **serv-i ḫırāmāna** intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 12). [serv-i ḫırāmāna, -a, -]*

serv-i ḫırāmān-ı cefā: *Cefanın naz ile salınan servisi.*

1. Bir nigāh-ı nāz itmez pāy-best-i ‘işveye
   Serkeş oldı gitdi ol **serv-i ḫırāmān-ı cefā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 7). [serv-i ḫırāmān-ı cefā,]*

serv-i ḫırāmān-ı ḫatā: *Hata şehrinin salınarak yürüyen servisi. II Hata'ya giden nazlı sevgili bağlamında (Çin Halk Cumhuriyeti'nin Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin güneybatısında bir il).*

1. Bir nigāh-ı nāz itmez pāy-best-i ‘işveye
   Serkeş oldı gitdi ol serv-i ḫırāmān-ı cefā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 7). [serv-i ḫırāmān-ı ḫatā,]*

serv-i leṭāfet: *Hoşluk, güzellik servisi.*

1. Nergisleri hep muntaẓır-ı maḳdemüñ olmış
   İy **serv-i leṭāfet** dem-i gül-geşt-i çemendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 6). [serv-i leṭāfet,]*

serv-i nāz: *Naz servisi (Nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili).*

1. Serden aşdı gerçi cūy-ı girye-i çeşm-i niyāz
   Nʾeyleyem dāmānuña el irmedi iy **serv-i nāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 2). [serv-i nāz,]*

serv-i nāz: *İşveli, cilveli sevgili.*

1. Ol **serv-i nāz** serkeş olup gitmede Faṣīḥ
   Düşmekde āb-ı cūy gibi ḫāk-i pāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra*

9). [serv-i nāz,]

serv-i nāz: *Naz, işve selvisi II İşveli sevgili.*

1. Kimlerle seyr ider o meh-i āsumān-ı ḥüsn
   Ol **serv-i nāz** ḳanḳı çemende çemān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 8). [serv-i nāz,]*

serv-i nāz-perverdür: *Naz eden servi. II nazlı sevgili.*

1. Giryemi cūy-ı çemen-zār-ı niyāz iden Faṣīḥ
   Bir ḳad-i şimşād **serv-i nāz-perverdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 10). [serv-i nāz-perverdür, -dür]*

serv-i revān: *Salınan servi II Uzun boylu sevgili.*

1. Feyż-ı ʿışḳuñ bende gel seyr eyle iy **serv-i revān**
   Ḥasretüñde dīdeden āteş aḳıtdum ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 9). [serv-i revān,]*

serv-i revān olsun: *Salınan servi II Uzun boylu sevgili.*

1. Saña dil-dādedür iy ḳāmeti şimşād u gül-ruḫsār
   Gerekse verd-i ḫandān u gerek **serv-i revān olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 8). [serv-i revān olsun, -sun]*

serv-i revāndan: *Salınarak yürüyen, geçip giden sevgili.*

1. Ḫayli dem oldı cūy gibi cüst ü cūdayum
   Hiç bulmadum o **serv-i revāndan** ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 8). [serv-i revāndan, -dan]*

serv-i revānlanur: *Salınarak yürüyen uzun boylu sevgili.*

1. Ḳaddüñ ḫırām-ı nāz ile **serv-i revānlanur**
   Her bir ḳādemde biñ dil-i üftāde cānlanır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 1). [serv-i revānlanur, -lan, -ur]*

serv-i semen-sīmā: *Yasemin yüzlü güzel.*

1. Ḳadd-i nāzuñ cilve-i dil-keş ḫırāmuñ dōstum
   Gül-sitān-ı nāzda **serv-i semen-sīmā** mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 6). [serv-i semen-sīmā,]*

serv-i ser-efrāz olan güzel: *Boyu (diğerlerinden) seçkin, mümtaz, uzun olan sevgili.*

1. İy gülşen-i cemāle gül-i nāz olan güzel
   Vʾey naḫl-i ḳaddi **serv-i ser-efrāz olan güzel** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 45, Mısra 2). [serv-i ser-efrāz olan güzel,]*

serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet: *Güzelliğin seçkin servisi.*

1. Ol ḳāmeti iy **serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet**
   Kimdür ki görüp kūşe-i dāmānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 5). [serv-i ser-efrāz-ı leṭāfet,]*

serv-i ser-efrāz-ı melāḥāt: *Güzelliğin boy atmış selvisi.*

1. Mümkin degül iy **serv-i ser-efrāz-ı melāḥāt**
   Dāmānuñ ile ülfet ide dest-i şikâyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 1). [serv-i ser-efrāz-ı melāḥāt,]*

serv-i ser-firāz: *Başını kaldıran, yücelere, yükseklere uzanan servi (sevgili).*

1. Meyl eyledüñ bu ḫāke eyā **serv-i ser-firāz**
   ʿÖmr-i ṭavīl ide müyesser Ḫudā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 7). [serv-i ser-firāz,]*

serv-i ser-firāz-ı ḥasen: *Güzel emsalsiz servi boylu sevgili.*

1. Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyicek
   Cihānda ḳalmadı bir **serv-i ser-firāz-ı ḥasen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 5). [serv-i ser-firāz-ı ḥasen,]*

serv-i ser-firāz-ı ḥasen: *Güzel, emsalsiz servi boylu sevgili.*

1. Cihānda ḳalmadı bir **serv-i ser-firāz-ı ḥasen**
   Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 5). [serv-i ser-firāz-ı ḥasen,]*

serv-ḳad: *Selvi ağacı II uzun boylu sevgili.*

1. Bī-karār olma idüp her **serv-ḳad** ʿışḳıyla cūş
   Olma iy dil āb-veş zinhār maġlūb-ı hevā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 5). [serv-ḳad,]*
2. Faṣīḥā meyl idüp her **serv-ḳad** pāyına yüz sürmem
   Bana müşkildür olmaḳ gülşen-i ʿālemde cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 9). [serv-ḳad,]*

3. Faṣīḥā meyl idüp hercāyi-ṭabʿāna göñül virme
   Miṣāl-i mā-i cārī **serv-ḳadler** bī-vefādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 12). [serv-ḳadler, -ler]*
4. Ṭamaʿ-ı ḫāma düşüp būse ṭaleb itme Faṣīḥ
   Gülşen-i nāz **serv-kadleri** ber virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 10). [serv-kadleri, -ler, -i]*
5. Ḫırām-ı nāza gelse ol **serv-ḳad** bir aḳar ṣudur
   Tebessüm eyleyüp güftāra gelse muʿcize-gūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 1). [serv-ḳad,]*
6. Bir **serv-ḳad** hevāsı ile bī-ḳarār olup
   Dārbüʾl-meṣeldür āb-ı revān gibi sürʿatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 7). [serv-ḳad,]*
7. Ol **serv-ḳade** Faṣīḥ olup dil-dāde
   Oldum ṣıfat-ı sāye be-ḫāk üftāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 1). [serv-ḳade, -e]*

serv-ḳadd: *Servi boylu. II sevgili.*

1. Ḫotenden būy-ı zülfüñ ārzū itdüm ḫaṭā itdüm
   Çemende **serv-ḳaddüñ** cüst ü cu itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 2). [serv-ḳaddüñ, -üñ]*
2. Miṣāl-i cū Faṣīḥā pīç ü ṭāb-ı ıżṭırāb ile
   Çemenden **serv-ḳaddüñ** cüst ü cū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 10). [serv-ḳaddüñ, -üñ]*

serv-kadd-i sīm-sāḳumı: *Gümüş gibi beyaz baldırlı selvi boylu. II sevgili.*

1. Dāmen-keşīde ʿazm-i çemen eylemiş bu gün
   Gördüm Faṣīḥ o **serv-kadd-i sīm-sāḳumı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 10). [serv-kadd-i sīm-sāḳumı, -um, -ı]*

serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür: *Güzel yürüyüşlü selvi boylu (sevgili).*

1. Bu güft ü gū o ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür
   Bu cüst ü cū o **serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 3). [serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür, -dür]*

serv-kāmet: *Selvi ağacı II uzun boylu sevgili.*

1. O **serv-ḳāmeti** bāġa gelür işitmişdür
   Ki ḫayli cūşişi var gül-sitānda enḥāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 5). [serv-ḳāmeti, -i]*
2. Rengīn gül-cemālini pür-şeb-nem eylesek
   Bāġa o **serv-ḳāmet** ile eyleyüp şitāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 7). [serv-ḳāmet,]*
3. O **serv-ḳāmete** vābestedür ser-i kārum
   Miṣāl-i sāye degül ihtiyār-ı eṭvārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 1).*

[serv-ḳāmete, -e]

4. Ḥāẕır ol iy çeşm-i ter ol **serv-ḳāmetdür** gelen
   Pāyına iṣār içün ḫūn-ı ciger āmāde it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 6). [serv-ḳāmetdür, -dür]*
5. Cihāna ṣalınan āşūbe baḳ ol **serv-ḳāmetden**
   Ḫaber ṣormaḳ ne lāzım fitne-i rūz-ı ḳıyāmetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 1). [serv-ḳāmetden, -den]*

serzeniş itdürme: *Sitem ve şikayet etmek.*

1. Ruḫṣat-dih olup **serzeniş itdürme** Faṣīḥa
   Lāyıḳ mıdur aġyār o suḫan-dānā ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 9). [serzeniş itdürme, -dür, -me]*

serzeniş-i ḫār: *Dikenin serzenişi. II dikenin vermiş olduğu acı ile edilen feryat.*

1. Çoḳ **serzeniş-i ḫār** yidüñ nev-ber-i vaṣluñ
   Ümmīd idinürseñ tamaʿ-ı ḫām degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 10, Mısra 1). [serzeniş-i ḫār,]*

setr eyle: *Kapatmak, örtmek, saklamak.*

1. Kerem-kārā ḫidīvā dāmen-i ʻafvuñla **setr eyle**
   Ki vaṣfuñda ḳabūl itmez ḳuṣūrum ḥadd ü pāyānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 71). [setr eyle,]*

setr eylemeñ: *Kapatmak, örtmek, saklamak.*

1. Setr eylemeñ leṭāfet-i cism-i semen-berüñ
   Gül gibi ḳaṭ ḳaṭ olsa da pīrāhenün daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 3). [setr eylemeñ, -me, -ñ]*

sev-: *Gönül vermek, aşık olmak, bağlanmak.*

1. İṣābet itdi göñül ḳadd-i yārı **sevmekde**
   Aña bu rütbe-i ʿālīyi hep sezā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 5). [sevmekde, -mek, -de]*

sev: *Sevmek.*

1. Bir kerre hiç nigāh-ı teraḥḥumla **sevdigüm**
   Ḥāl-i Faṣīḥ-i bī-kes ü bīmāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 9). [sevdigüm, -dig, -üm]*

2. Reng-i ruḫına Muḥammedüñ māʾildür
   Kim āl-i Muḥammedi **sevenlerdendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 4). [sevenlerdendür, -en, -ler, -den, -dür]*
3. Min baʿd nedür bāʿiş-i āzārındur
   Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 4). [sevdimse, -di, -m, -se]*
4. Bu nār-ı ġażab āteş-i āzār nedür
   Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 4). [sevdimse, -di, -m, -se]*
5. Tā key bu teġāfül bu nigāh-ı āzār
   Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 4). [sevdimse, -di, -m, -se]*

sev: *Sevgili, sevilen.*

1. Seni cāndan ziyāde cānānum
   Sevdigümdür günāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 4). [sevdigümdür, -dig, -üm, -dür]*

sevāb: *Allah tarafından mükafatlandırılacak doğruluk ve iyilik karşılığı. II Allah'ın rızasını kazanmaya mahsus iyi amel ve hayırlı işler.*

1. ʿĀşıḳa kāfirān-ı ḥüsn Faṣīḥ
   Sitem itmek **sevābdur** gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 18). [sevābdur, -dur]*

sevāb: *Sevap. II fayda, kazanç.*

1. Faṣīḥā bilmezin iy kāfir-i cefā-endīş
   Vefā günāh ise cevr eylemek **sevāb** mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 10). [sevāb,]*

sevāb: *Sevap.*

1. Ne dilde tāb-ı ferāġat ne elde sāġar-ı ʿişret
   Sevāba himmet ü kār-ı günāha cürʾetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 4). [sevāba, -a]*

sevād-ı dīde: *Gözün karası.*

1. Şuʿā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḥabl-i verīd
   Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [sevād-ı dīde,]*

2. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd
Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [sevād-ı dīde,]*

sevād-ı dīde: *Gözün karası. II Gözbebeği.*

1. Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm
Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [sevād-ı dīde,]*

sevdā: *Heves, arzu, şiddetli eğilim II aşk.*

1. ʿİlācı iy göñül āb-ı revāndur çünki **sevdānuñ**
Devā-yı ʿışḳ içün derd ile giryān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 7). [sevdānuñ, -nuñ]*
2. Murādı naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylāyı bulmaḳdı
Bu **sevdā** idi hep geşt itdüren Ḳaysa beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 4). [sevdā,]*
3. Gīsū-yı ḫam-ender-hamı **sevdāsıyla**
Dīvāne-i zencīr-i melāmet oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 97, Mısra 3). [sevdāsıyla, -sı, -yla]*
4. Dil zülf ü ruḫuñ görince düşdi ʿışḳa
ʿAzm itdi o **sevdā** ile Şām u Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 2). [sevdā,]*

sevdāya düsdi: *Sevmek, âşık olmak.*

1. Yārdan yoḳ mecāl yagmāya
Her giden murġ düşdi sevdāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 2). [sevdāya düşdi, -di]*

sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ: *Aşk gamının sevdası.*

1. Ben naḳd-i vücūdı saña biʾl-cümle virürdüm
Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ ile mevcūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 10). [sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ,]*

sevdā-yı ġam-ı ʿışḳuña: *Aşk derdinin sevdası, hastalığı.*

1. Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳuña düşdüm ḳaldum
Üftāde-i ser-dāmen-i āmālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 3). [sevdā-yı ġam-ı ʿışḳuña, -uñ, -a]*

sevdā-yı ġayrı: *Diğer, başka aşk(lar).*

1. ʿIşḳ **sevdā-yı ġayrı** vākiʿdür
   Gerçi ẕātında maḥż-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 35). [sevdā-yı ġayrı, -ı]*

sevdā-yı ʿışḳ itdi: *Kara sevdaya düşmek.*

1. İy Faṣīḥ itdi beni ser-tā-be-pā sevdā-yı ʿışḳ
   Kākül-i müşgīn ü ḫāl-i ʿanberīn çeşm-i siyāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 9). [sevdā-yı ʿışḳ itdi, -di]*

sevdā-yı maḥabbet: *Aşırı sevgi. II aşk.*

1. Zīr-i serde seng-i miḥnet bāliş-i ḫārā yiter
   Dilde **sevdā-yı maḥabbet** ʿanber-i sārā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 2). [sevdā-yı maḥabbet,]*

sevdā-yı maḥabbet: *Sevgi fazlalığı, yoğunluğu, coşkusu.*

1. Dil ki **sevdā-yı maḥabbet** eyleye teʾsīr aña
   Eylemek bīhūdedür endīşe-i tedbīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 1). [sevdā-yı maḥabbet,]*

sevdā-yı rāh-peymāyī: *Yola düşme hevesi, arzusu.*

1. Düşince ḫāṭıra **sevdā-yı rāh-peymāyī**
   Semend-i cilve-ger-i ṭabʿum itdi şeydāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 1). [sevdā-yı rāh-peymāyī,]*

sevdā-yı ser-i kāküli: *(Sevgilinin) kakül ucunun karalığı. II (Sevgilinin) kâkül ucunun sevdası (hevesi).*

1. Ḳays ile nʾola cünūndan olsam hem-pā
   Sevdā-yı ser-i kāküli var başumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 4). [sevdā-yı ser-i kāküli, -i]*

sevdā-yı ser-i zülfüñ: *Sevgilinin saçının siyah ucu II sevgilinin saçının ucunun sevdası.*

1. Serde **sevdā-yı ser-i zülfüñ** ki devletdür baña
   Gūyıyā şeh-perr-i şāhīn-i saʿādetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 1). [sevdā-yı ser-i zülfüñ, -üñ]*

seyāḥat: *Şehirden şehire, ülkeden ülkeye yapılan yolculuk, uzak yerlere yapılan gezi.*

1. Ġamuñla dil ten ü cāndan **seyāḥat** ister imiş
   Maḥabbet iki cihāndan ferāġat ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 1). [seyāḥat,]*

seyāḥat-i iḳlīm-i rūm u şāmumuz: *Şam ve Anadolu memleketlerini dolaşma.*

1. Kemāl-i vaṣf-ı ruḫ u zülf-i yārı itmek olurdı
   Eger **seyāḥat-i iḳlīm-i Rūm u Şāmumuz** olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 6). [seyāḥat-i iḳlīm-i rūm u şāmumuz, -umuz]*

seyf: *Kılıç.*

1. İtdi bizi fāriġ-ı kem ü keyf
   Ḳaṭ ʿitdi nizā-ı ʿömri çün **seyf** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 14). [seyf,]*

seyl: *Sel II gözyaşı.*

1. Gözümden himmet-i ʿışḳuñla oldı **seyller** peydā
   Yine bir sengi nā-būde degüldür reh-güzārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 5). [seyller, -ler]*
2. Seyller oldı revān dīde-i giryānumdan
   Gitmedi ḫār-ı sitem kūşe-i dāmānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 1). [seyller, -ler]*

seyl idüp: *Sel (gibi) akıtmak.*

1. Çehremüz ḫāk-i niyāza sürelüm
   Seyl idüp eşkümüzi hem-çü Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 34). [seyl idüp, -üp]*

seyl-āb-ı eşk: *Gözyaşı seli.*

1. Dīdeden aḳsa bu demlerde nʾola **seyl-āb-ı eşk**
   Bu maḥal cūş-āverī-i cūy-bār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 5). [seyl-āb-ı eşk,]*

seyl-āb-ı eske: *Gözyaşı seli.*

1. Eyler ise ʿaceb dem ü ʿālemdür iy Faṣīḥ
   Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi bālā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 10). [seyl-āb-ı eşke, -e]*

2. Eyler ise ʿaceb dem ü ʿālemdür iy Faṣīḥ
Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi bālā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 10). [seyl-āb-ı eşke, -e]*

seyl-āb-ı esk-i dīde-i giryāna: *Ağlayan gözlerin gözyaşı seli.*

1. Seyl-āb-ı eşk-i dīde-i giryāna düşmüşem
Bir baḥr-i feyże belki olam āşinā diyü *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 6). [seyl-āb-ı eşk-i dīde-i giryāna,]*
2. Seyl-āb-ı eşk-i dīde-i giryāna düşmüşem
Bir baḥr-i feyże belki olam āşinā diyü *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 6). [seyl-āb-ı eşk-i dīde-i giryāna,]*

seyl-āb-ı esk-i ter: *Sürekli akan gözyaşı seli.*

1. Seyl-āb-ı eşk-i ter ki gözümden revānedür
Ṭūfān-ı āherīne nuḫustīn nişānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 1). [seyl-āb-ı eşk-i ter,]*

seyl-āb-ı feyż-ı ʿışk: *Aşkın bereket seli. II aşk yüzünden akıtılan gözyaşı.*

1. Müjgān degül bu dīdede mūy-ı siyāhlar
Seyl-āb-ı feyż-ı ʿışḳ bitürmiş giyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 2). [seyl-āb-ı feyż-ı ʿışḳ,]*

seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn: *Din düşmanının kan seli.*

1. Ṭaşup meger pul-ı şemşīrden ola rīzān
O dem gelür mi ki **seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 3). [seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn,]*

seyl-āb-ı ḫūn-ı esk: *Kanlı gözyaşı seli.*

1. Çekilseñ reh-güzār-ı dilden iy **seyl-āb-ı ḫūn-ı eşk**
O ser-gerdāna kūy-ı yāra bir laḫża güẕer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 9). [seyl-āb-ı ḫūn-ı eşk,]*

seyl-āb-ı sirişk: *Gözyaşı seli.*

1. Seyl-āb-ı sirişk ile muḥaṣṣal dökdüm
Hāşāk-i ser-i kūyuñı çoḳ Ceyḥūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 3). [seyl-āb-ı sirişk,]*

seyl-āb-veş: *Sel suları gibi.*

1. Her zemānlar iḫtilāṭ itse nʾola **seyl-āb-veş**
   Bahr-i ʿışḳuñ eskiden göz āşināsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 3). [seyl-āb-veş,]*

seyl-i eske: *Gözyaşı seli.*

1. Bir dem yoġ iken fāşıla **seyl-i eşke**
   Gözden yine kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 3). [seyl-i eşke, -e]*

seyl-i eskini: *Gözyaşı seli.*

1. Döker dāmāna **seyl-i eşkini** küh-sār-ı gerdūndan
   İderler rūzgārın dest-bürdinden şecer feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 5). [seyl-i eşkini, -in, -i]*

seyl-i esküm: *Gözyaşı seli.*

1. Cüst ü cūya ol dür-i yektā vü māh-ı behceti
   Seyl-i eşküm baḥre çarḫa āh-ı sūzānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 4). [seyl-i eşküm, -üm]*

seyl-i firāvānı: *Çok fazla sel. II Hiddetle akan sel (gibi).*

1. ʿAceb mi rūz u şeb giryān olup çün pīr-i Kenʿānı
   Aḳıtsam çeşm-i terden Nīl-veş **seyl-i firāvānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 2). [seyl-i firāvānı, -ı]*

seyl-i ḫūn: *Kan seli.*

1. Cihānı yoḫsa muradūñ fenāya virme midür
   Bu **seyl-i ḫūn** nedür iy çeşm-i eşk-bār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 8). [seyl-i ḫūn,]*
2. Ḥaşretüñle merdüm-i çeşmüm aḳıtdum **seyl-i ḫūn**
   Görmedüñ peydā ola bir ḳaṭreden cüy-ı Aras *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 5). [seyl-i ḫūn,]*

seyl-i pür-zūr-ı maḥabbet: *Aşkın güçlü seli, taşkını.*

1. Olımaz mānīʿ hücūm-ı giryeye müjgānlarum
   Seyl-i pür-zūr-ı maḥabbet ḫār u ḫas bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 8). [seyl-i pür-zūr-ı maḥabbet,]*

seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum: *Hızlı akan özgür sel, süratle akan engel tanımaz sel, taşkın.*

1. Ben **seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum**
   Ḫār u ḫas-ı aʿdā olımaz ʿazmüme reh-zen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 5). [seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum, -um]*

seyl-i sirişk-i çeşmüñ: *Gözün gözyaşı seli.*

1. Kūyına giden **seyl-i sirişk-i çeşmüñ**
   Her mevcini bir nāme-i feryād itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 148, Mısra 3). [seyl-i sirişk-i çeşmüñ, -üñ]*

seyr: *Seyretme, temaşa.*

1. Seyre gül-zār-ı cemāl-i dil-rübāyı iy Faṣīḥ
   Çeşmümüñ her biri bir mīnālı revzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 9). [seyre, -e]*
2. Seyre ʿazīmet itsem o ḫurşīd-ṭalʿatı
   Gör ṭāliʿ-i siyāhumı o gün seḥāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 7). [seyre, -e]*
3. Cemālüñ **seyrine** müştāḳ ʿuşşāḳ-ı vefā-dāruñ
   Vefā meydānına gel ṣalın iy naḫl-i ḫırāmānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 3). [seyrine, -i, -n, -e]*
4. ʿĀlemüñ seyrinde bir abdāl-ı ḥayrānuz henüz
   Kim ḳanāʿat eyledük iy dil niyāz u **seyr** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 4). [seyr,]*
5. ʿĀlemüñ **seyrinde** bir abdāl-ı ḥayrānuz henüz
   Kim ḳanāʿat eyledük iy dil niyāz u seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 3). [seyrinde, -in, -de]*

seyr eyle: *Gezmek, gezinmek ‖ temaşa etmek.*

1. Sīr-feyż ol ġam-ı dünyāyı yine **seyr eyle**
   Maṭbaḫ-ı āmire-i ḥażret-i Mevlānāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 3). [seyr eyle,]*

seyr eyle: *Seyretmek, bakmak.*

1. Ḫālini **seyr eyle** rengīn ʿārıż-ı dil-dārda
   Berg-i gül üzre ḳomışlar gūyıyā bir fülfüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 5). [seyr eyle,]*
2. Feyż-ı ʿışḳuñ bende gel **seyr eyle** iy serv-i revān
   Ḥasretüñde dīdeden āteş aḳıtdum ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 9). [seyr eyle,]*

seyr eyle: *Bakmak, temaşa etmek.*

1. Ser-i kūyına var rūz-ı şumār-ı ḥaşrı **seyr eyle**
   Çü ẕerre küştegān-ı ʿışḳa bir ḥadd ü ḥisāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 5). [seyr eyle,]*
2. Ol sāḥirüñ miyān ile **seyr eyle** ḫançerin
   Siḥriyle bāġlamış bir aḳar ṣuyı mūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 7). [seyr eyle,]*

seyr eyledükce: *Temaşa etmek, incelemek.*

1. Öyle zīb ü zīnet it ebkār-ı maʿnāya Faṣīḥ
   Naẓmuñı **seyr eyledükçe** ṣāʿirān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 10). [seyr eyledükçe, -dükçe]*

seyr eylegil: *Seyretmek, bakmak.*

1. Cūy-ı eşkümde nihāl-i ḳaddini **seyr eylegil**
   Baḳ bu bir āb-ı ṣāfa rūḥ-ı revānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 7). [seyr eylegil, -gil]*

seyr eylemek: *Gezmek, gezinmek ‖ temaşa etmek.*

1. Bī-tekellüf iy perī āyīne-i meh-ṭalʿatuñ
   Ḫ∨ābda **seyr eylemek** bir başḳa ʿālemdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 8). [seyr eylemek, -mek]*

seyr eyleyelüm: *Bakmak, temaşa etmek.*

1. Seyr eyleyelüm genc-i melāḥat nicʾolurmış
   Luṭf eyle o zer tügmeler iy māh çözilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 3). [seyr eyleyelüm, -ye, -lüm]*

seyr eyleyüp: *İzlemek, bakmak, seyretmek.*

1. Kūy-ı nigārı ḫ∨ābda **seyr eyleyüp** Faṣīḥ
   Gül-geşt-i ṣaḥn-ı bāġ-ı cinān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 9). [seyr eyleyüp, -yüp]*

seyr ideli: *Bakmak, temaşa etmek.*

1. Dil ruḫuñ **seyr ideli** ḳılmadı bir yirde ḳarār
   Ḳalmaz ārāmı o kim ṣu gibi dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 7). [seyr ideli, -eli]*

seyr iden: *Bakmak, izlemek.*

1. Çeşm-i merdüm-gīriñi müjgānlarumla **seyr iden**
   Tīr-bārān eylemişler ẓann ider āhūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 3). [seyr iden, -en]*
2. Murġ-ı cānum ḫalḳa-i zülfinde yāruñ **seyr iden**
   Beççe-i bülbül ḳıyās eyler dehān-ı mārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 3). [seyr iden, -en]*
3. Ḳāmetinle **seyr iden** mümkin mi pā-māl olmaya
   Germ-ḫīz-i cilve vü çābük-nişest-i ʻişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 5). [seyr iden, -en]*

seyr iden: *Bakmak, izlemek, görmek.*

1. Seyr iden o ḳāmet-i bülendi
   Çekdürme senüñ olur levendi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 25). [seyr iden, -en]*

seyr idenler: *Bakmak, izlemek.*

1. ʿUḳdelerle **seyr idenler** didiler ol kāküli
   Daḫı bāġ-ı ḥüsninüñ açılmamışdur sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 1). [seyr idenler, -en, -ler]*
2. Seyr idenler pençe-i şīr-i jiyānda iy Faṣīḥ
   Āhū-yı müşgīn ṣanurlar dīde-i bīmārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 9). [seyr idenler, -en, -ler]*

seyr ider: *Bakmak, izlemek, gezmek, dolaşmak II gezintiye çıkıp dolaşmak, tenezzüh etmek.*

1. Kimlerle **seyr ider** o meh-i āsumān-ı ḥüsn
   Ol serv-i nāz ḳanḳı çemende çemān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 7). [seyr ider, -er]*

seyr ideydük: *Bakmak, temaşa etmek.*

1. Ne gūne cevr ü sitem eyleyeydi **seyr ideydük**
   Bu çarḫ-ı dūn u denīden eger merāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 7). [seyr ideydük, -ey, -dük]*

seyr idüp: *Gezmek, gezinmek ‖ temaşa etmek.*

1. Dil şikest-i gayret olsun tīr-i müjgānın görüp
   Ebruvānın **seyr idüp** müşgīn kemān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 4). [seyr idüp, -üp]*

seyr idüp: *Bakmak, temaşa etmek.*

1. Gūne gūne ʿālemüñ nīreng ü ʿālin **seyr idüp**
   Gelmemek mümkin midür naḳş u ḫayālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 7). [seyr idüp, -üp]*
2. Ebruvānın **seyr idüp** müşgīn kemān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 4). [seyr idüp,]*
3. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī âhū
   Seyr idüp rūyını ṣandum o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 3). [seyr idüp,]*
4. Ḳāmetüñ yādıyla cūş-ı seyl-i eşküm **seyr idüp**
   Cūylar bu dīde-i giryāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 3). [seyr idüp, -üp]*

seyr idüp: *Bakmak, temaşa etmek.*

1. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī âhū
   Seyr idüp rūyını ṣandum o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 3). [seyr idüp, -üp]*

seyr it: *Gezmek, gezinmek || temaşa etmek.*

1. Seyr it külāh-ı Mevlevī ile o dil-beri
   Gör zīr-i istivāda dilā şems-i enveri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 77, Mısra 1). [seyr it,]*

seyr it: *Temaşa etmek.*

1. Eşʿārımı naẓm-ı sāʾire itme ḳıyās
   İmʿān-ı naẓarla **seyr it** iy ehl-şinās *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 58, Mısra 1). [seyr it,]*

seyr it: *Izlemek.*

1. Bāġ-ı ḥüsninde lebi ġonçe ḫaṭṭı şebbūdur
   Reng-i ruḫsārını **seyr it** gül-i şeftālūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 2). [seyr it,]*

seyr it: *Bakmak, temaşa etmek.*

1. Seyr it emvāc-ı sirişk-i al ile ruḫsārumı
   Baḳma hergiz rūy-ı baḥr-i bī-kerānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 5). [seyr it,]*

seyr itdüm: *Gezmek, gezinmek, temaşa etmek.*

1. Görüp çeşm ü ruḫ-ı pür-tābını **seyr itdüm** ol māhuñ
   Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 7). [seyr itdüm, -dü, -m]*

seyr itmek: *Yürümek, dolaşmak.*

1. Muṣḥaf-ı rūyını **seyr itmek** içün ol ṭıfluñ
   Yine ṣāf bāġlamış ʿuşşāḳ debistān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 5). [seyr itmek, -mek]*

seyr ü sefer idelüm: *Yolculuk etmek.*

1. İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek
   Çekelüm bār-ı ġam u miḥneti ser-menzile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 1). [seyr ü sefer idelüm, -lüm]*
2. Ne ḳarār eyleyelüm bunda Faṣīḥā ne direng
   İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 14). [seyr ü sefer idelüm, -elüm]*

seyrān eyle: *Izlemek, gezip dolaşmak.*

1. Abdāl olup ʿālemi **seyrān eyle**
   ʿIşḳıyla ṭutuş cismüñi uryān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 1). [seyrān eyle,]*

seyr-i bāġ: *Bağ gezmesine çıkmak.*

1. Seyr-i bāġ itmege dil himmet-i ʿışḳuñ māniʿ
   Niçe biñ servi ser-i ḳaddüñe āzād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 3). [seyr-i bāġ,]*

seyr-i cemāliyle: *İlahi güzelliği seyretmek.*

1. Ṣūfiyā **seyr-i cemāliyle** bizi irşād it
   Tā-be-key ṣavmaʿada çille-i ḥasret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 5). [seyr-i cemāliyle, -i, -yle]*

seyr-i çemen: *Bahçe temaşası.*

1. Ḫār var pāyumda el virmez baña **seyr-i çemen**
   Dāġ var başumda ġamdan ḳayd-ı destār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 3). [seyr-i çemen,]*

seyr-i çemen: *Çimenlikte, bahçede gezip dolaşmak.*

1. ʿAceb ol ḳaddi naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz
   Ne güne ẕevḳ-baḫş olmaḳ gerek **seyr-i çemen** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 8). [seyr-i çemen,]*

seyr-i çemen itmiş: *Çimenlikte dolaşmak.*

1. İy Faṣīḥ itmiş seḥer seyr-i çemen ol gül-cemāl
   Bülbül-i şeydāya olmış āteş-i sūzende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 13). [seyr-i çemen itmiş, -miş]*

seyr-i çemen-zār eyleyüp: *Çimenlikte, bahçede gezinti.*

1. ʿArż-ı ruḫsār eyledüñ **seyr-i çemen-zār eyleyüp**
   Gül-sitānuñ güllerin ḫālin diger-gūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 7). [seyr-i çemen-zār eyleyüp, -y, -üp-yüp]*

seyr-i gül: *Gül bahçesi seyri.*

1. Yārsuz **seyr-i gül** ü lāle-i bāġ u gülşen
   Dili pür-āteş idüp dāġ-be-dāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 5). [seyr-i gül,]*

seyr-i gül-i gülşen: *Gül bahçesinde gülün seyri.*

1. Dil itdi Faṣīḥā niçe **seyr-i gül-i gülşen**
Bülbül olacaḳ ʿārıż-ı gül-fāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 9). [seyr-i gül-i gülşen,]*

seyr-i ḥiṣāra çekilüp: *İstanbul Boğaz'ını hisara gidip seyretme.*

1. Üç çifte ḳayıḳla çekilüp seyr-i Ḥiṣāra
Çekdük hele biz de o perī-rūyı kenāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 65, Mısra 1). [seyr-i ḥiṣāra çekilüp, -il, -üp]*

seyr-i kad-i serv-i ḫırāmāndan: *Salınarak yürüyen sevgilinin boyunu izleme.*

1. Ḳāmetüñ yādıyla naḫl-i āhı itmekdür murād
Bāġda **seyr-i kad-i serv-i ḫırāmāndan** ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 8). [seyr-i kad-i serv-i ḫırāmāndan, -dan]*

seyr-i kūh [u] deşt geşt itmişlerin: *Dağları ve çölleri gezip dolaşmışların. II dünyayı gezip dolaşmış, aklı başında olanlar.*

1. Dimāġ-ı ḥayra bir būy-ı maḥabbet ārzū eyler
Ṣabā-veş **seyr-i kūh [u] deşt geşt itmişlerin** gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 6). [seyr-i kūh [u] deşt geşt itmişlerin, -miş, -ler, -in]*

seyr-i ruḫ-ı dil-ber: *Sevgilinin yanağını seyreylemek.*

1. Bildük bunı kim ẕevḳ u ṣafā-yı gülşen
Nūş-ı mey ile **seyr-i ruḫ-ı dil-ber** imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 4). [seyr-i ruḫ-ı dil-ber,]*

seyr-i rūyuñ: *Yüzünün seyri.*

1. Seyr-i rūyuñ āteşüm teskīn iderken şu gibi
Dūd-veş pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum henüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 6). [seyr-i rūyuñ, -uñ]*

seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm: *Bahçe meydanını izleme.*

1. Ne gül-çīn-i ferāġ oldum ne **seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm**
Hemān ancaḳ deruñum lāle-āsā dāġ dāġ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 1). [seyr-i ṣaḥn-ı bāġ itdüm, -dü, -m]*

seyr-i sikender eyler: *İskender'in seyretmesi, İskender'in gözlemlediği gibi seyretmek.*

1. Seyr-i Sikender eyler idüm baḥr-i giryede
Āyīne-i derūnuma gelse ṣafā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 5). [seyr-i sikender eyler, -r-üm]*

seyrin idenler: *Izleyenler.*

1. Kenār **seyrin idenler** ne bilsün iy dil-i zār
Bu ġarḳa-gāhda āzār-ı rūzgār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 5). [seyrin idenler, -en, -ler]*

seyrin it: *İzlemek, bakmak.*

1. Sūz-ı nār-ı ʿışḳ ile gel dāġ-ı sīnem **seyrin it**
Görmedüñse olduġın ḫākister-i külḫanda gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 9). [seyrin it,]*

seyrin itmişsin: *İzlemek, bakmak.*

1. Sen iy āyīne niçe ḥüsn-i ṣūret **seyrin itmişsin**
Bir āḫır dil-rübāda böyle ḥüsn ü ānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 5). [seyrin itmişsin, -miş, -sin]*

seyyāh-ı cihāndur: *Dünyayı gezen, gezgin.*

1. Çeşmümde görüp ṣanma ki laḫt-ı cigeridür
Seyyāh-ı cihāndur saña gül-berg-i teridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 2). [seyyāh-ı cihāndur, -dur]*

seyyāre: *Hareket eden II gökte veya güneş etrafında dolaşan yıldız.*

1. Eşyāda ne arardı müʾessir
Seyyāreler olmaz idi sāʾir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 42). [seyyāreler,]*

seyyid: *Ulu, bir kavmin büyüğü, başı, lideri olan.*

1. Ol **seyyidüñ** ġam-ı ruḫ-ı āliyle iy Faṣīḥ
Terk eyledüm ḳabāları giydüm ʿabāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 9). [seyyidüñ, -üñ]*

seyyid-i ʿasr: *Seyyid Şerif Cürcânî.*

1. Ẕekāda **seyyid-i ʿaşr** u tetebbuʿda çü Ṣaʿdüʿd-dīn
   Budur ḥaḳḳā ki her bir fende kāmildi hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 55). [seyyid-i ʿaşr,]*

sezā: *Yaraşır, uygun, münasip, layık.*

1. Bīhūde ʿarż-ı ḫ∨āhiş ider mi saña Faṣīḥ
   Kendin nigāh-ı luṭfuña cānā **sezā** bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 10). [sezā,]*
2. Sezādur dinse her zevraḳçesi taḫt-ı Süleymāndur
   Budur farḳ-ı şebīh ancaḳ ki bir āb-ı muṣaffādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [sezādur, -dur]*
3. Ḫār-ı müje yā sūz-ı nigehden gelür gider
   İtmek o veche pāk-i cemīle **sezā** naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 4). [sezā,]*
4. Ayırdı keşti-i cismüm kenār-ı yārumdan
   Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 2). [sezādur, -dur]*
5. Ġubār-ı ġamla göz açdurmaz iy Faṣīḥ baña
   Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 10). [sezādur, -dur]*
6. Sezādur hem-ʿayār-ı cevher-i iksīr-i ḥayvānī
   Ne der ki ẕerre-i ḫāk-i saʿādet-nākine dirsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 38). [sezādur, -dur]*
7. Her ġonçe ḫūn iken daḫı müşg-i teri **sezā**
   Ṣad-nāfe bāc olursa da müşg-i Tatārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 15). [sezā,]*
8. Cānāne bu şeb ḫāneme mihmān oldı
   Dil luṭfa **sezā** maẓhar-ı iḥsān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 2). [sezā,]*

sezā degülsem: *Layık değil, münasip değil.*

1. Ben bendelige revā degülsem
   Bir ḫizmetüñe **sezā degülsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 160). [sezā degülsem, -se, -m]*

sezā gördük: *Münasip, uygun, yaraşır görmek.*

1. İṣābet itdi göñül ḳadd-i yārı sevmekde
   Aña bu rütbe-i ʿālīyi hep **sezā gördük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 6). [sezā gördük, -dü, -k]*

sezā olduk: *Layık, uygun, yaraşır olmak.*

1. Çekdük hezār cevr ü cefā-yı firāḳını
Olduḳ viṣāl-i yāra sezā biñ belāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 8). [sezā olduḳ, -duḳ]*

sezā-vār: *Lâyık.*

1. Belki bir gün gele dil-ḫastesini yār göre
Şerbet-i merḥamet ü luṭfa **sezā-vār** göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 2). [sezā-vār,]*

sezā-vār iderin: *Layık etmek.*

1. Dāġ-ı ġam ile sīnemi gül-zār iderin ben
Teşrīf-i şeh-i ʿışḳa **sezā-vār iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 2). [sezā-vār iderin, -er, -in]*

sezā-vār-ı teraḥḥüm: *Merhamete layık.*

1. Sezā-vār-ı teraḥḥüm bülbül-i şūrīdedür yoḫsa
Sen iy pervāne şemʿ-i meclis ile germ-ülfetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 3). [sezā-vār-ı teraḥḥüm,]*

sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ: *Lütuf bakışının layığı.*

1. Nedür Faṣīḥa bu vażʿ-ı teġāfül-āmīzüñ
Degül mi yoḫsa **sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 10). [sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ, -uñ]*

sīb: *Elma. II elmaya benzeyen güzel çene.*

1. Zenaḫdān u lebin gördüm didüm andan bulup ṭaḳrīb
Kenār-ı kevs̱ere vażʿ eylemişler gūyıyā bir **sīb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 6, Mısra 2). [sīb,]*

sibāḳ ile siyāḳ: *Sözün gelişi ve gayesi, bağlam.*

1. Naẓma ṣanma suḫan-i tāk u revāk isterler
Aña ol sözde **sibāḳ ile siyāḳ** isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [sibāḳ ile siyāḳ,]*

sīb-i zekandur: *Sevgilinin elmaya benzeyen çenesi.*

1. Mest-i mey iden dilleri ol **sīb-i ẕeḳandur**
ʿĀşıḳları bülbül iden ol ġonçe-dehendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 133, Mısra 1). [sīb-i ẕeḳandur, -ndur]*

sīb-i zenaḫ-dāna: *Elmaya benzeyen güzel çene.*

1. Biñ sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı çekeyin tek
Bir kez elüm ol **sīb-i zenaḫ-dāna** ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 4). [sīb-i zenaḫ-dāna, -a]*

sıdḳ: *Doğruluk II İçten bağlılık, samimiyet.*

1. Ḥüsn-i bī-mislüñ gören ṣunʿ-ı Ḫudāyı yād idüp
Ṣıdḳ ile elbet derūnından ṣadā-yı hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 8). [ṣıdḳ,]*

sidre-i ʻilm: *Ilmin ağacı; Ledün ilmi: İlâhî sırlara âit ilim; sâdece Cenâb-ı Hakk'a mâlûm olan, ancak dilediği peygamber ve velîlerine öğrettiği ilâhî sırlara vukuf ilmi.*

1. İy **sidre-i ʻilm** ʻarş-ı muʻallā-yı maʻānī
V'ey Mıṣr-ı hüner Kaʻbe-i ʻulyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 51). [sidre-i ʻilm,]*

sıfāhān: *Isfahan şehri. II Klasik Türk musikisinde bir makam.*

1. Āh u feryād u figāndur bu maḳāmuñ naġamı
Ne **Ṣıfāhān** u Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [ṣıfāhān,]*

sifāl: *Çanak, çömlek. II kadeh.*

1. Sifāl ü sāġarı farḳ eylemez mestāne-i ʿışḳuñ
Bir eyler teşnesini neşve-i peymāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 1). [sifāl,]*
2. Neşve-i ʿālem-i ābı görelüm yoḫsa Faṣīḥ
Ne **sifāl** elde ne ḫod sāġar-ı billūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 16). [sifāl,]*

sifāl-i köhne: *Eskimiş çanak çömlek.*

1. Sifāl-i köhne reşk-i sāġar-ı bī-cādadur şimdi
Tenük-destān-ı ʿişret eyleyüp ezhārgeh tezyīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 6). [sifāl-i köhne,]*

sifāl-pāre: *Topraktan parça. II testi.*

1. Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra
   Sifāl-pāreyi destümde bāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 8). [sifāl-pāreyi, -yi]*
2. Sifāl-pāreyi destümde bāde eyleyicek
   Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan ġayrı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 9). [sifāl-pāreyi, -yi]*

sıfat-ı sāye: *Gölge gibi, benzeri, misali.*

1. Ol serv-ḳade Faṣīḥ olup dil-dāde
   Oldum **ṣıfat-ı sāye** be-ḫāk üftāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 2). [ṣıfat-ı sāye,]*

sıġ: *Genişliği, içine girecek şeye göre yetersiz olan, içine sığılmayan veya sığılması zor olan, geniş ve bol olmayan.*

1. Oldur ki cihān-bānı almış ḥayret
   Evrāḳ-ı ḫayāle **ṣıġmamış** esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 4). [ṣıġmamış, -ma, -mış]*

sihām-ı ʿişve: *Cilve, işve oku.*

1. Menzil-i ʿışḳa Faṣīḥ oldı sebeb
   Saña irsāle **sihām-ı ʿişve** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 8). [sihām-ı ʿişve,]*

sihr: *Büyü, efsun.*

1. Ol sāḥirüñ miyān ile seyr eyle ḫançerin
   Siḥriyle bāġlamış bir aḳar ṣuyı müyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 8). [siḥriyle, -i, -y, -le]*

siḥr iderse ider: *Büyülemek.*

1. Ne **siḥr iderse ider** sırr-ı dilden āgeh olur
   Ṭarīḳasın bilür ol ġamze rāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 7). [siḥr iderse ider, -er]*

sihr-beyān: *Sihir açıklayan.*

1. Ammā senüñ iy ḫuceste-güftār
İy **siḥr-beyān** u muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 32). [siḥr-beyān,]*

siḥr-i beyān u muʿciz-āsār olduḳça: *Mucize söylemin ve büyülü sözlerin olduğu müddetçe.*

1. Olduḳça ḳaṭʿ-ı zebānuñ eyler
Ṣavt u naġamuñ laṭīf ü ḫoş-ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 33). [siḥr-i beyān u muʿciz-āsār olduḳça,]*

siḥr-kār: *Sihir yapan, büyüleyen.*

1. Gül-zār-ı ḥüsnüñ açdı muṭarrā iki gülüñ
Aḥsente **siḥr-kārına** meşşāṭa-i mülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 2). [siḥr-kārına, -ın, -a]*

sikender: *Kuran'da adı geçen Zülkarneyn ve Yunan tarihinde adı geçen Büyük İskender'in karıştırılmasıyla meydana gelmiş bir karakter. II Hızır ile ab-ı hayatı araması yönüyle.*

1. Şikest iderdi göreydi **Sikender** āyīnesin
Ki ʿaks-i ḥüsn ile mirʾāt-ı dil temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 3). [sikender,]*
2. Sikender āyīnesi rūyı laʿli āb-ı Ḫıżırdur
N'ola iderse şeh-i baḥr ü berri ʿabd-i kemīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 5). [sikender,]*
3. Ne āb-ı ṣāf ẓannum böyledür görseydi bir kerre
Sikender eylemezdi cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 8). [sikender,]*

sikender-i ʿasr: *Asrın, zamanın İskender'i. II Kur'ân-ı Kerim'de adı geçen ve Peygamber olup olmadığı tam bilinmeyen büyük bir hükümdar ismi. İki zülüflü yahut da şark ve garbın hâkimi olduğu için böyle denilir. Eski Yemen Padişahlarından birisidir. Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm zamanında bulunup Hazret-i Hızır'dan ders almıştır. Bazıları yanlış olarak bunu İskender-i Rumî ile karıştırır. İskender-i Rumî Milattan 300 sene evvel yaşamış ve Aristo'dan ders almıştır. Yemenli İskender'e İskender-i Kebir de denir.*

1. Luṭfuñ durur iy **Sikender-i ʿasr**
Hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i Ḫıżr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 149). [sikender-i ʿasr,]*

sikke-i derd ü ġam: *Keder ve dert sikkesi.*

1. Dāġ yaḳdum vücūd-ı lāġarıma
Sikke-i derd ü ġam ḳodum zerime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 2). [sikke-i derd ü ġam,]*

sikke-i şāh-ı velāyetdür: *Il hükümdarının parası, altını.*

1. Sikke-i şāh-ı velāyetdür külāh-ı Mevlevī
   Ḳubbe-i eyvān-ı ḥikmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 1). [sikke-i şāh-ı velāyetdür, -dür]*

sıḳlet eylerüz: *Dert, sıkıntı yapmak.*

1. Ol naḫl-i nāz çünki degül māʿil-i niyāz
   Bīhūde iy Faṣīḥ niçün **sıḳlet eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 10). [sıḳlet eylerüz, -r, -üz-üz]*

sıḳlet eylerüz: *Sıkıntı vermek, zahmet vermek.*

1. Ne serdī-i ʿitāb u ne ser-germī-i ḫiṭāb
   Bīhūde bezm-i yāra niçün **sıḳlet eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 8). [sıḳlet eylerüz, -r, -üz]*

sıḳlet olmasun: *Sıkıntı olmak.*

1. Söyleñ meded Faṣīḥ edeb-i nā-şināsa kim
   Her bār o ter-mizāca varup **sıḳlet olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 10). [sıḳlet olmasun, -ma, -sun]*

sıḳlet olur: *Sıkıntı olmak.*

1. Raḳīb vaẓʿına ḳalduḳ taḥammül itmekden
   Gelür hemīşe o nāzük-mizāca **sıḳlet olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 8). [sıḳlet olur, -ur]*

sıklet-i bīgāneden: *Aşina olunmayanın, yabancıların sıkıntı.*

1. Sıḳlet-i bīgāneden ol şūḫ isterse ḫalāṣ
   Meclise geldükçe rūy-ı āşinā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 7). [sıḳlet-i bīgāneden, -den]*

sil: *Silmek (Gözyaşı silmek).*

1. Ḫavfüm oldur intiẓāruñla sirişküm **silmedin**
   Elden iy Yūsuf-cemālüm çeşm-i giryānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 7). [silmedin, -me, -di, -n]*

sil-: *Gidermek; sıkıntısını gidermek, derdine derman olmak, sevindirmek.*

1. Silmedüñ bir kere āb-ı dīde-i giryānumı
   Ḫūn ile ālūde gördüñ niçe kez dāmanuñı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 2). [silmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

silk-i dırāz-ı emel: *Arzu, isteğin uzun yolu.*

1. Ḳālur mı **silk-i dırāz-ı emel** Faṣīḥ tehī
   Olur mı zīb-fezā gevher-i yetīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [silk-i dırāz-ı emel,]*

silsile-i zülf: *Saç zinciri, saç örgüsü.*

1. Ol **silsile-i zülf** o ġazālāna nigāh
   Mecnūn itdi beni Mecnūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 3). [silsile-i zülf,]*

silsile-i zülfe: *Saç zinciri, saç örgüsü.*

1. Mecnūnı olur nigāh iden bir kerre
   Ol **silsile-i zülfe** o āhū çeşme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 4). [silsile-i zülfe, -e]*

sīm: *Gümüş. II yıldız.*

1. Degüldür kehkeşān u māh-ı bedr abdāl-ı ʿışḳuñdur
   Felek kim **sīmden** bir pāleheng olmış miyānından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 2). [sīmden, -den]*

sīm: *Gümüş, gümüşten yapılmış.*

1. Eger ḫāra ise nerm ola çün **sīm**
   Ve bālīne ḳona bir kez ser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 3). [sīm,]*

sīm ü zer: *Gümüş ve altın.*

1. Dimek cānāneyi rām eyler idüñ **sīm ü zer** virseñ
   O ḫūnī iltifāt itmez yolında cān ü ser virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 1). [sīm ü zer,]*

sīm ü zeri: *Gümüş ve altın.*

1. Hengām-ı keremde ol seḫā-kīş
   Sīm ü zeri bezl ider kem ü bīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 112). [sīm ü zeri, -i]*
2. Merhem diyü cāna zaḫm ururlar
   Bir pür-hüneri idince itlāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 66). [sīm ü zeri, -i]*

sīm ü zeri: *Gümüş ve altın.*

1. Refʿ eyledi cevr ü ẓulm ü cehli
   Hengām-ı keremde ol seḫā-kīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 112). [sīm ü zeri, -i]*

sīm ü zeri: *Gümüş ve altın II Âşığın yüzü ve gözyaşı.*

1. Bir pür-hüneri idince itlāf
   Biñ **sīm ü zeri** iderler isrāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 66). [sīm ü zeri, -i]*

sīm-āb-ı şeb-nem: *Çiğ tanesinin gümüş renkli suyu, cıvayı andıran çiğ tanesi.*

1. Hemān bīhūde murġ-ı bülbül-i şeydā fiġān eyler
   Seḥer **sīm-āb-ı şeb-nem** güllerin gūşın girān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 1). [sīm-āb-ı şeb-nem,]*

sımāḫ-ı sāmiʿama: *Kulağın iç deliği.*

1. Yoḳdur göñülde kām-ı ṭarab ārzū-yı ʿıyd
   Girmez **şımāḫ-ı sāmiʿama** güft ü güy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 2). [şımāḫ-ı sāmiʿama, -m, -a]*
2. Meʾlūf-ı şavm-ı şamt u sükūtem ben iy Faṣīḥ
   Girmez **şımāḫ-ı sāmīʿama** güft ü güy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 10). [şımāḫ-ı sāmīʿama, -m, -a]*

sımāh-ı sāmiʿasından: *Kulak deliği II kulak, kulağın içi.*

1. Ṣımāḫ-ı sāmiʿasından o ẓālimüñ budur
   Tanīn-i naġme-i ṭanbūru nāle vü feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 5). [şımāḫ-ı sāmiʿasından, -sın, -dan]*

sīm-i ṣāfa: *Saf gümüş, parlak gümüş. II gümüş gibi beyaz tenli.*

1. Ehl-i naẓardan itme nihān cism-i pāküñi
   Ol **sīm-i ṣāfa** merdümek-i dīdedür meḥek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 8). [sīm-i ṣāfa,]*

sīmīn-beden: *Gümüş bedenli, gümüş gibi parlak ve beyaz vücutlu.*

1. Niçe terk (eyleyeyüm) ġayret ile cān u teni
   Çekdiler sīneye cān gibi o **sīmīn-bedeni** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 2). [sīmīn-bedeni, -i]*

sīm-sāʿid: *Gümüş kol II Sevgilinin gümüş gibi parlak kolu.*

1. Besdür helāke nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
   Luṭf eyle **sīm-sāʿidüñe** zaḥmet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 4). [sīm-sāʿidüñe, -üñ, -e]*

sīm-ten: *Gümüş bedenli, beyaz tenli II sevgili.*

1. Kelām-ı renciş-i dil **sīm-ten** itme hep telmīḥ
   Faṣīḥ yār ʿaceb ġayra mübtelā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 9). [sīm-ten,]*
2. O **sīm-ten** muḳābiline gelmesün ṣaḳın
   Temyīz-i nīk ü bedde mehek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 3). [sīm-ten,]*
3. Naḳd-i cānı virür elbet gören ol **sīm-teni**
   ʿĀşıḳı ḥaḳ bu ki başdan çıḳarur ol pehlū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 7). [sīm-teni, -i]*
4. Bu çarḫdan itsem nʾola feryād-ı ḥalāṣ
   Sen **sīm-teni** ḳoynına ḳor her eşḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 2). [sīm-teni, -i]*

simurġ: *Eski İran efsanelerinde Kaf dağında duran anka kuşu veya masal kuşu.*

1. Didüm **Sīmurġ** rūy-ı ṣafḥa-i āb üzre naḳş olmış
   Görince iy Faṣīḥ ol keşti-i ṣad-reng ü elvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 9). [sīmurġ,]*

sīne: *Göğüs, bağır II gönül, yürek.*

1. Ḫançer-i gamzeñe ʿuşşāḳ siper virmezler
   Sīneden ġayrıya ol āba güẕer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [sīneden, -den]*
2. Āh şemşīr ü **sīnedür** siperüm
   Ġuṣṣa ḫaylüm belā sipāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 15). [sīnedür, -dür]*

3. Yakar ṣad-dāġ-ı ḥasret bulmasun bir **sine** (...)
   Maḥabbet ehl-i dille ḫāṣılı dīrīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [sine,]*
4. ʿAceb mi **sīneden** ayrılmasa o gül-bün-i nāz
   Faṣīḥ pāk olıcaḳ bir zemīni nihāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 9). [sīneden, -den]*
5. Sīnemde penbelerle nʾola ṣaḳlasam anı
   Dāġ-ı maḥabbetüñ baña bir yādigārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 7). [sīnemde, -m, -de]*
6. Geh dilde gāh **sīnede** geh dīdede görin
   Sensüz görinmesün bize bu cilve-gāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 3). [sīnede, -de]*
7. Dil ṣanma o bir pūtedür āteşlere yanmış
   Bu **sīne** degül tīr-i melāmet siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 8). [sīne,]*
8. Dil o deñlü ṣarılur şemşīr-i yāra cān ile
   Sīneye ṣan bir cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 6). [sīneye, -ye]*
9. Sīnede her dil-rübānuñ ʿışḳı ārām eylemez
   Degme bir şīre künām olmaz Faṣīḥā bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 9). [sīnede, -de]*
10. Kimüñ ol şeh-levendüm **sīnesin** bilmem nişān ṭutmış
    Ki bir destinde tīr-i tīz ü bir elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 1). [sīnesin, -si, -n]*
11. Dil āteş dīde āteş **sīne** āteş çeşm-i cān āteş
    Ḫalīl-i nār ʿışḳ-ı yāra ḫ∨ān u ḫānumān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 1). [sīne,]*
12. Dāmen-i ārām pür-ḫūn dīde giryān **sīne** çāk
    Bu seḥer bir māh-rū mihmāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 7). [sīne,]*
13. Yaḳdı ʿāşıḳ **sīnede** dilde cigerde serde dāġ
    Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 1). [sīnede, -de]*
14. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ **sīnende** īmānuñ mı yoḳ
    Ḫaste-i ʿışḳa ilāca yoḫsa dermānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 1). [sīnende, -n, -de]*
15. Ṣandum açınca **sīnesin** ol māh-ı tāb-nāk
    Ceyb-i ṣabāḥı pençe-i ḫurşīd itdi çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 1). [sīnesin, -si, -n]*
16. Ṭursun hemīşe **sīnede** dāġ-ı maḥabbetüñ
    Yansuñ ḳo ṣubḥ u şām çerāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 1). [sīnede, -de]*
17. Açdıḳça ṣubḥ ġonçelerin **sīnesin** ṣabā
    Ṣad-pāre olmasun mı dil-i zārı bülbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 3). [sīnesin, -s, -in]*
18. Ġarrālanup sipihre hele **sīne** germesün
    Tā böyle iʿtimādı ḳosun rūzgāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 3). [sīne,]*

19. Ol dāġ ile ol şerḫa ki manżūr-ı cihāndur
Ṣadra geçürür **sīnede** pinhān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 8). [sīnede, -de]*
20. Dāġ-ı ġam ile **sīnemi** gül-zār iderin ben
Teşrīf-i şeh-i ʿışḳa sezā-vār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 1). [sīnemi, -m, -i]*
21. Çeşme-sār-ı dīdeden ḫūn-āb-ı ḥasretdür gelen
Mūy ṣanmañ **sīneye** ḫāṣāk-i miḥnetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 2). [sīneye, -ye]*
22. İy teġāfül-pīşe ġam ḥālüm diger-gūn eyledi
Sīne mecrūḥ u ciger ṣad-pāre dil-ḫūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 4). [sīne,]*
23. Lebüñ ṣun **sīneñi** ʿarż eyleyüp ṭūṭī-ṣıfat cānā
Dile āyīne vü sükkerle tāʿlīm-i maḳāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 5). [sīneñi, -n, -i]*
24. İtmezdi çāk çāk anı o sitād-ı ʿışḳ
Derd ü ġamuñla **sīnede** gencīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 8). [sīnede, -de]*
25. Yoḳ **sīnesinde** ġayr-ı hevā-yı niyāzdan
Bulmış Faṣīḥ o ḥālet ile imtiyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 9). [sīnesinde, -si, -n, -de]*
26. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
Ṣāf iden **sīnesini** āyine vü āb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 8). [sīnesini, -s, -i, -n, -i]*
27. Kimseye itmem güşāde rāz-ı pinhānum gibi
Dāġ-ı ʿışḳuñ **sīnede** ḫıfẓ eylerüm cānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 2). [sīnede, -de]*
28. Sīnesin yāra niyāz ile güşād itdürdi dil
Gūyıyā efsūn ile feṭḥ itdi bir gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 5). [sīnesin, -si, -n]*
29. Āteş-i sūzānumı baṣdurmadum ḫākistere
İtmedüm meʾlūf-ı pīrāhen Faṣīḥā **sīneyi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 10). [sīneyi, -yi]*
30. Eylemiş dāmānumı ḫūn-āb-ı ḥasret lāle-gūn
Zaḫm-ı seng-i ġamla olmış **sīne** reng-i Bīsütūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 63, Mısra 2). [sīne,]*
31. Degül zaḫmı nümāyān tīr-i tīzi **sīneden** geçdi
Şikeste itmeden mānend-i ʿaks āyīneden geçdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 83, Mısra 1). [sīneden, -den]*
32. Muḥarremde meh-i dil-teşneler ḥāli ḫarāb oldı
Cigerler pārelendi **sīnede** ġamdan kebāb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 86, Mısra 2). [sīnede, -de]*
33. Yatur genc üzre bir mār-ı siyeh-endāmdur gūyā
Tökülmiş **sīneye** ol pīç ü pīç ü ḫam-be-ḫam kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 2). [sīneye, -ye]*
34. Anlar ki mücerred ü ten ʿuryānlardur
Bir **sīnede** cemʿiyyet iden cānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 2). [sīnede, -de]*

35. Uymaz bizüm aḥvālümüz ehl-i hevese
    Biz **sīnemüze** dāġ-ı taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 4). [sīnemüze, -müz, -e]*
36. Ṣanma felek üzre kehkeşāndur
    Mihrüñ ile itdi **sīnesin** çāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 12). [sīnesin, -sin]*

sīne germek: *Göğüs germek, karşı durmak.*

1. Emvāc-ı baḥr-i ʿışḳa müşkil çü **sīne germek**
   İy dil miṣāl-i keştī düş pīş-i rūzgāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 9). [sīne germek, -mek]*

sīne-bāz: *Göğsünü açmış, göğüs germiş II Göğsünü hedef tahtası gibi gamze okuna tutmuş.*

1. İtdüm hedef-i ḫadeng-i ġamze
   Her laḥẓa Faṣīḥ **sīne-bāzum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 12). [sīne-bāzum, -um]*

sīne-be-sīne olsak: *Göğüs göğüse olmak. II yanyana olmak.*

1. Alsaḳ metāʿ-ı vuṣlatını naḳd-i cān ile
   Sīne-be-sīne olsaḳ o berber cevān ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 68, Mısra 2). [sīne-be-sīne olsaḳ, -sa, -ḳ]*

sīne-düşmen: *Sinenin düşmanı.*

1. O ṭıfl-ı şūḫ gelmez cilve-gāh-ı dīdeden ġayr(a)
   ʿAdū-yı sāʿid-i erbāb-ı dildür **sīne-düşmendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 6). [sīne-düşmendür, -dür]*

sīne-i bī-kīne: *İçinde kötülük bulunmayan temiz, saf yürek, gönül.*

1. Sipihr-i bī-mihir kim **sīne-i bī-kīne** düşmendür
   Ṣafā-yı ḫāṭıra rāzı degül āyīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [sīne-i bī-kīne,]*

sīne-i bī-kīnemden: *İçinde kötülük bulunmayan temiz, saf yürek, gönül.*

1. Her ṣubḥ u mesā **sīne-i bī-kīnemden**
   Her mūyumı gūyende-i yā Mevlā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 3). [sīne-i bī-kīnemden, -em, -den]*

sīne-i bīmāruma: *Hasta gönül.*

1. Gel **sīne-i bīmāruma** gel merhem-i cān ol
   Zaḫm-ı dile sensüz nice tīmār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 11). [sīne-i bīmāruma, -um, -a]*

sīne-i reng: *Kalbin görünüşü, şekli.*

1. Eylemiş dāmānumı ḫūn-āb-ı ḥasret lāle-gūn
   Zaḫm-ı seng-i ġamla olmış sīne reng-i Bīsütūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 63, Mısra 2). [sīne-i reng,]*

sīne-i ṣāf olup: *Temiz yürekli, iyi niyetli olmak.*

1. Ādemde **sīne-i ṣāf olup** kīne olmasa
   Ḥaḳ nā-şinās-ı ṣoḥbet-i dīrīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 1). [sīne-i ṣāf olup, -up]*

sīnem: *Göğüs, bağır II gönül, yürek.*

1. Hemīşe ʿışḳuñ ile dāġ dāġdur **sīnem**
   Ne-dīde-rūy-ı ḥazāndur bahār-ı gül-zārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 3). [sīnem,]*
2. Ser ü **sīnem** pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde vü dilden
   Şikāyet dīde vü dilden şikāyet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 1). [sīnem,]*

sīnemüze uralum: *Göğsüne vurmak II acı ifadesi olarak göğsünü yumruklamak.*

1. Uralum sīnemüze dāġ-ı ṣarīh
   İdelüm ḥüccet-i iḫlāṣı ṣaḥīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 31). [sīnemüze uralum, -alum]*

sīne-rīşān: *Kalbi yaralı (olan).*

1. İy merhem-i zaḫm **sīne-rīşān**
   İy merhem-i zaḫm-ı **sīne-rīşān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 84). [sīne-rīşān,]*

sīnesine ceker: *Göğsüne bastırmak, kucaklamak.*

1. Niçe maḥbūb-ı sīm-endāmı
İdüp ʿuryān **sīnesine çeker** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 4). [sīnesine çeker, -er]*

sīneye çekdiler: *Göğsüne yaslamak, göğsüne doğru çekmek.*

1. Niçe terk (eyleyeyüm) ġayret ile cān u teni
Çekdiler sīneye cān gibi o sīmīn-bedeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 2). [sīneye çekdiler, -di, -ler]*

sīneye çekdüm: *Şikayet veya itiraz etmemek, sabır ve tahammül göstermek. II İstenmeyen bir durumu kabullenmek.*

1. O şūḫı **sīneye çekdüm** bu dāġı nʾeyleyelüm
Ṣabaḥ-ı vaṣla yitişdüm çerāġı nʾeyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 53, Mısra 1). [sīneye çekdüm, -dü, -m]*

sipāh: *Asker, ordu.*

1. Āh şemşīr ü sīnedür siperüm
Ġuṣṣa ḫaylüm belā **sipāhumdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 16). [sipāhumdur, -um, -dur]*
2. ʿĀşıḳ-ı şeydālaruñ fermān-berüñdür dōstum
Pādişāh olanlara elbette ṭābiʿdür **sipāh** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 6). [sipāh,]*
3. Müjgān-ı çeşm-i yār ki mirʾāta ṣaldı ʿaks
Gūyā iki **sipāh** ṣāf-ı ceng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 8). [sipāh,]*
4. Başduḳça ġam **sipāhı** zemīn-i dile ayaġ
Mey-ḫāne künci ʿāşıḳa dārüʾl-emān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 5). [sipāhı, -ı]*

sipāh-ı encüme: *Yıldız askerleri. II yıldızlar.*

1. İnhizām el virdi ser-cümle **sipāh-ı encüme**
Destine aldıḳda tīġ-i şuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 5). [sipāh-ı encüme,]*

sipāh-ı ġama: *Gam, keder ordusu; gam, keder askeri.*

1. Urduñ bu **sipāh-ı ġama** kendüñ çü Faṣīḥā
Ḫavf-i ser ü cāndan ḥaẕer eyle ḥaẕer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 9). [sipāh-ı ġama, -a]*

sipāh-ı ʿışkuñı: *Aşk askeri.*

1. Sipāh-ı ʿışḳuñı gönder maḥall-i vāsiʿdür
   Bu nā-ḳabūl nihāyet feżā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 5). [sipāh-ı ʿışḳuñı, -uñ, -ı]*

sipāh-ı nev: *Yeni ordu.*

1. Cemāl-i yāra virmiş zīb ü fer ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev
   İdinmiş pādişāh-ı kişver-i ḥüsnüm **sipāh-ı nev** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 2). [sipāh-ı nev,]*

sipeh: *Asker, ordu.*

1. İtdi ol şāh-ı teġāfül **sipehüm** āḫır-ı kār
   Kāle-i rāzumı düzdīde nigehle yaġmā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 7). [sipehüm, -üm]*
2. Bu **sipeh** müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
   Ne ʻalem ṭālibi dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 5). [sipeh,]*

siper: *Ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey, kalkan.*

1. Ḫançer-i gamzeñe ʿuşşāḳ **siper** virmezler
   Sīneden ġayrıya ol āba güẕer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 1). [siper,]*
2. Āh şemşīr ü sīnedür **siperüm**
   Ġuṣṣa ḫaylüm belā sipāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 15). [siperüm, -üm]*
3. Dil ṣanma o bir pūtedür āteşlere yanmış
   Bu sīne degül tīr-i melāmet **siperidür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 8). [siperidür, -i, -dür]*

siper eyle: *Siper, kalkan eylemek, korunmak.*

1. İy meh güẕer-i tīr-i ḳażādan ḥaẕer eyle
   Bu nüh felegi başuña ister **siper eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 2). [siper eyle,]*

sipihr: *Gökyüzü, sema.*

1. Sipihr ḫırmenine āteş urdı kim şereri
   Göñül bu āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [sipihr,]*
2. Miʻrācuñ ile **sipihr** ider nāz
   Naḳş-ı ḳademüñle faḫr ider ḫāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 3).*

[sipihr,]

3. Sensin bu **sipiḥri** ḫalḳa ʿillet
İy miḥr-i münīr-i evc-i rifʿat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 33). [sipiḥri, -i]*

sipihr: *Gökyüzü. II talih, baht.*

1. Sipihre itmez isem ser-fürū ʿaceb mi Faṣīḥ
Cenāb-ı der-geh-i dil-dāra intisābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 9). [sipihre, -e]*
2. Baḳsun **sipihrüñ** āyīne-i tāb-nākine
Maʿlūm idinmek isteyen iy dil żamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 5). [sipihrüñ, -üñ]*
3. Ġarrālanup **sipihre** hele sīne germesün
Tā böyle iʿtimādı ḳosun rūzgāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 3). [sipihre, -e]*
4. Peyveste **sipihre** dem-be-dem efġānum
Ẓabṭ eyleyemem dīde-i baḥr-efşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 1). [sipihre, -e]*

sipihr-i bī-mihir: *Acımasız felek.*

1. Sipihr-i bī-mihir kim sīne-i bī-kīne düşmendür
Ṣafā-yı ḫāṭıra rāzı degül āyīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 1). [sipihr-i bī-mihir,]*

sipihr-i dūn: *Alçak felek, hain felek.*

1. Erbāb-ı ṭābʿa serkeş olup iy **sipihr-i dūn**
Farḳ-ı ʿadū-yı dānişe bu gerdişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 7). [sipihr-i dūn,]*
2. Dūr itdi yārdan beni āḫır **sipihr-i dūn**
Bozdı hezār hīle ile ittifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 5). [sipihr-i dūn,]*

sipihr-i ġaddāruñ: *Zalim felek, kader.*

1. Faṣīḥ gevher-i dāniş mi ẕann ider bizde
   Nedür bu mertebe cevri **sipihr-i ġaddāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 12). [sipihr-i ġaddāruñ, -uñ]*

sipihr-i ḫırmenine: *Gökyüzü harmanı. II gökyüzünün devretmesi.*

1. Hevāya münḳalib olmaḳda āh-ı maẕlūmān
   Sipihr-i ḫırmenine bir şerāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 8). [sipihr-i ḫırmenine, -in, -e]*

sipihr-i kine-verden: *Kin tutan talih.*

1. Feryād **sipihr-i kine-verden** feryād
   Kimse olımaz dām-ı ġamından āzād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 1). [sipihr-i kine-verden, -den]*

sipihr-i leʾīm: *Alçak felek.*

1. Zer-i serveri **sipihr-i leʾīm** ider teʾḫīr
   Velīk nāsere nakd-i ġamı virür pīşīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 5). [sipihr-i leʾīm,]*

sīr olmadı: *Doymak, yüreği tok olmak.*

1. Gelmez dile ẕevḳden ḳanāʿat
   Sīr olmadı çeşm-i ḥırş u azı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 62). [sīr olmadı, -ma, -dı]*

sīr olmadın: *Tok, kanmış, doymuş olmak.*

1. Daḫı **sīr olmadın** āb-ı ḥayāta eyledüñ maʿdūm
   Senüñ indüñde ḳadr-i ẕāt-ı erbāb-ı hüner maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 41). [sīr olmadın, -ma, -dı, -n]*

sīr-āb: *Şeffaf ve parlak.*

1. Sīr-āb u ṭāb-ı reng-i rūy u ebrūñ eyleyüp
   Pertev-i mihrü mehi çaldı felek yirden yire *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 5). [sīr-āb,]*

sīr-āb: *Suya (gözyaşına) doymuş, kanmış olmak.*

1. Nergis-i şehlā-nigāhuñ eşkden **sīr-ābdur**
   Bir mehüñ mihriyle beñzer ṣubḥa dek bī-ḫ∨ābdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 26, Mısra 1). [sīr-ābdur, -dur]*

sīr-āb eyle: *Suya doymuş, suya kanmış olmak.*

1. Mümtāzı ider bu kāʾinātuñ
   Gül-zār-ı ümīd ḳaldı bī-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 128). [sīr-āb eyle,]*

sīr-āb eyle: *Suya kandırmak II canlandırmak, güzelleştirmek; sevindirmek, mutlu etmek.*

1. Gül-zār-ı ümīd ḳaldı bī-āb
   Ebr-i keremüñle eyle sīr-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 128). [sīr-āb eyle,]*

sīr-āb-ı māʾüʾl-feyż-ı maʿnī: *Anlamın bereketli suyu ile doymuş, kanmış.*

1. ʿĀlemi **sīr-āb-ı māʾüʾl-feyż-ı maʿnī** eyleyen
   Nāv-dān-ı gülşen-i ṭabʿ-ı kerīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 5). [sīr-āb-ı māʾüʾl-feyż-ı maʿnī,]*

sīr-āb-ı zindegī: *Hayat suyuna kanmış. II hayata doymuş.*

1. Sīr-āb-ı zindegī bir ʿāşıḳ-ı dil-teşneyem
   Ḫançer-i ḫūn-rīz-i cānān āb-ı raḥmetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 5). [sīr-āb-ı zindegī,]*

sirāyet: *Tesir etme, etkisi altına alma, yayılma.*

1. Güller güşāde ʿaṭse-i bād-ı bahār ile
   Cān-bahş u dil-güşā bu zemānuñ **sirayeti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 6). [sirayeti, -i]*

sîr-ceşm-i midḥat-ī ʿālem: *İnsanların övgüsüne gönlü tok, insanların övgüsüne açgözlülük etmeyen.*

1. Bilmezüz nīk ü bed-i aḥbāb u aʿdāyı Faṣīḥ
   Sîr-çeşm-i midḥat-ī ʿālem meẕemmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 10). [sîr-çeşm-i midḥat-ī ʿālem,]*

sīr-feyż: *Bolluğa, berekete, cömertliğe doymuş.*

1. Sīr-feyż ol ġam-ı dünyāyı yine seyr eyle
   Maṭbaḫ-ı āmire-i ḥażret-i Mevlānāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 3). [sīr-feyż,]*

sīr-i çeşm-i midḥat-ī ʿālem: *Alemin övgüsüne gönlü gözü tok (kimse).*

1. Bilmezüz nīk ü bed-i aḥbāb u aʿdāyı Faṣīḥ
   Sîr-çeşm-i midḥat-ī ʿālem meẕemmet ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 10). [sīr-i çeşm-i midḥat-ī ʿālem,]*

sirişk: *Gözyaşı.*

1. Ḫavfüm oldur intiẓāruñla **sirişküm** silmedin
   Elden iy Yūsuf-cemālüm çeşm-i giryānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 7). [sirişküm, -üm]*
2. O ġonçe ḫande ider girye vü fiġānumuza
   Sirişki şeb-nem-i ter āhumuz ṣabā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [sirişki, -i]*
3. Menbaʿ-ı tennūr-ı ṭūfāndur meger çeşmüñ Faṣīḥ
   Kim **sirişküñ** hem-şümār-ı rīk-i hāmūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 10). [sirişküñ, -ün]*

sirişk ile: *Gözyaşı ile.*

1. Ṭolansa aġlayarak kūy-ı yārı ʿāṣıḳ-ı zār
   Sirişk ile ser-i kūy olur ṭolayı bıñar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 29, Mısra 2). [sirişk ile,]*

sirişk-i bī-ḳarār: *Sürekli akan gözyaşı.*

1. Olup Yaʿḳūb-veş hem-dem **sirişk-i bī-ḳarār** ile
   Geçe ʿömr-i ʿazīzüm künc-i ġamdan āh u zār ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 19). [sirişk-i bī-ḳarār,]*

sirişk-i çeşm-i ter: *Gözden yeni akan gözyaşı.*

1. Yaḳdı hep ḫākister itdi sūz-ı dil ḫārāları
   Lāle-zār itdi sirişk-i çeşm-i ter ṣaḥrāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 2). [sirişk-i çeşm-i ter,]*

sirişk-i çeşm-i terüñ: *Islak gözün gözyaşı. II yeni akan gözyaşı.*

1. Güşād-ı rāz-ı dil eyler **sirişk-i çeşm-i terüñ**
   Nihān it āteş-i ʿışḳuñ görinmesün şererüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 1). [sirişk-i çeşm-i terüñ, -üñ]*

sirisk-i dīde: *Gözyaşı.*

1. Sirişk-i dīde teskīn itmeseydi ḥāl müşkildi
   Maḥabbet gerçi kim āteşdür ammā dilde deryādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 7). [sirişk-i dīde,]*

sirisk-i dīde-i ḫūn-bāra: *Kan yağdıran gözün gözyaşı.*

1. Cānā **sirişk-i dīde-i ḫūn-bāra** baḳmaduñ
   Naḳd-i niyāz-ı ʿāşıḳ-ı ġam-ḫ∨āra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 1). [sirişk-i dīde-i ḫūn-bāra, -a]*

sirisk-i ter: *Sürekli akan göz yaşı.*

1. Dök cism-i dāġ dāġ Faṣīḥā **sirişk-i ter**
   İy dīde lālezār-ı ġam-ı ʿışḳa āb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 9). [sirişk-i ter,]*

sirisk-i terle: *Islak / taze gözyaşı.*

1. Sirişk-i terle müjem oldı muntaẓam-aḥvāl
   Bu şiʻr āyīne-i ṭabʻa itdi ʻaks-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 17). [sirişk-i terle,]*

sirisk-rīzi-i dem-ā-dem-i ġamdan: *Kederden sürekli göz yaşı akıtma.*

1. Mis̱āl-i ḫāme **sirişk-rīzi-i dem-ā-dem-i ġamdan**
   Sefīd olup nuḳaṭ-ı dīde döndi naḳş-ı nigīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 9). [sirişk-rīzi-i dem-ā-dem-i ġamdan, -dan]*

sirist eylemişler: *Yaratılmak.*

1. Şeb ü gül gīsū-yı ḥūrān-ı behişt
   Eylemişler anı ʿanberle sirişt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 6). [sirişt eylemişler, -miş, -ler]*

sırr olmaz: *Sır, gizli olmamak.*

1. Süvār u ger piyāde rūḥ-veş terk-i vücūd eyler
   Bu natʿ-ı ġamda **sırr olmaz** senüñ ferzāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel*

262, Mısra 8). [sırr olmaz,]

sırr-ı āb-ı (...): *(...) suyunun sırrı.*

1. O dem gelür mi k'olup **sırr-ı āb-ı (...)**
   Çıḳa deruñ-ı segāndan dükān-ı kelle-pezān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 5). [sırr-ı āb-ı (...),]*

sırr-ı ʿacībe-i dil-i manṣūrı: *Hallac-ı Mansur'un gönlünün tuhaf sırrı.*

1. Sırr-ı ʿacībe-i dil-i Manṣūrı şerḥ ider
   Her dem zebān-ı ḥāl-i müʾessir edā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 5). [sırr-ı ʿacībe-i dil-i manṣūrı, -ı]*

sırr-ı dilden: *Gönül sırrı.*

1. Ne siḥr iderse ider **sırr-ı dilden** āgeh olur
   Ṭarīḳasın bilür ol ġamze rāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 7). [sırr-ı dilden, -den]*

sırr-ı mübhemdür: *Bilinmez sır.*

1. Dehri ṣaymaz zerreye geh zerreden dil-gīr olur
   Ḥaḳ budur gelmez beyāna **sırr-ı mübhemdür** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 4). [sırr-ı mübhemdür, -dür]*

sitāde-ber-pā: *Çömelmiş, çökmüş.*

1. Şu inse ayaġına nʾola serv-i gül-zāruñ
   Ḳudūmüñe müteraḳḳıb **sitāde-ber-pādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 5). [sitāde-ber-pādur, -dur]*

sitād-ı ʿışḳ: *Aşk alışverişi.*

1. İtmezdi çāk çāk anı o **sitād-ı ʿışḳ**
   Derd ü ġamuñla sīnede gencīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 7). [sitād-ı ʿışḳ,]*

sitem: *Eziyet, zulüm, cefa.*

1. Bu vażʿ-ı ġayr-ı mükerrer nedür bilinmedi hiç
   Sitem mi ʿişve midür nāz mı ʿitāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 8). [sitem,]*
2. Sitemle ḫāṭıra senden ferāġ gelmez hiç

Cefālaruñ bize iy bī-vefā ṣafā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 5). [sitemle, -le]*

3. Çü yār cilve-geri oldı nāz **sitemlerinüñ**
Görülmedük nesi ḳaldı niyāz **sitemlerinüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 1). [sitemlerinüñ, -ler, -in, -üñ]*

4. Çü yār cilve-geri oldı nāz **sitemlerinüñ**
Görülmedük nesi ḳaldı niyāz **sitemlerinüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 2). [sitemlerinüñ, -ler, -in, -üñ]*

5. Olurduḳ iy dil-i ṣeydā ḥaḳīḳate vāṣıl
Ḥaḳīḳatüñ bilebilsek mecāz **sitemlerinüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 4). [sitemlerinüñ, -ler, -in, -üñ]*
6. Nesīm-i ḳıble-i kūyı füzūn ider sūzum
Hevāsı muḥriḳ olurmış Ḥicāz **sitemlerinüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 6). [sitemlerinüñ, -ler, -in, -üñ]*
7. Ne siḥr iderse ider sırr-ı dilden āgeh olur
Ṭarīḳasın bilür ol ġamze rāz **sitemlerinüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 8). [sitemlerinüñ, -ler, -in, -üñ]*
8. Düketdi nakd-i niyāzuñ Faṣīḥ ʿuṣṣāḳuñ
Nedür bu germī-i bāzārı nāz **sitemlerinüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 10). [sitemlerinüñ, -ler, -in, -üñ]*
9. Ḫubānuñ olur cevri leẕiẕ ʿāṣıḳ-ı zāra
Kim çāşnī-i luṭf ḳomışlar **siteminde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 6). [siteminde, -in, -de]*
10. Alınmaz elinden **sitemüñ** dāmānum
Bilmem nic'olur ḫāl-i dil-i nālānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 3). [sitemüñ, -üñ]*
11. Gitdükçe göñül **sitemle** meʾlūf oldı
Düşvār-ı reh-i elemde mevḳūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 1). [sitemle, -le]*

sitem itmek: *Zulüm ve eziyet etmek.*

1. ʿĀşıḳa kāfirān-ı ḥüsn Faṣīḥ
Sitem itmek sevābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 18). [sitem itmek, -mek]*

sitem ü cevrüñe: *Eziyet ve sıkıntı.*

1. Nedür yine **sitem ü cevrüñe** nihāyet yoḳ
Beni helāke bu deñlü cefāya ḥācet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 1). [sitem ü cevrüñe, -üñ, -e]*

sitem-fezā: *Zulüm, eziyet artıran (yapan).*

1. Luṭf eyleseler **sitem-fezādur**
Merhemleri zaḫm-ı cān-gezādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 59). [sitem-fezādur, -dur]*

sitem-i ġurbet: *Gurbetin eziyeti.*

1. Ādemi ādem idermiş el-ḥāḳ
   Sitem-i ġurbet ü āzār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 8). [sitem-i ġurbet,]*

sitem-i rūzgārdan: *Devrin zulmü.*

1. Demdür ki eyleyüp eserin āh u nāleler
   Diller ḫalāṣ ola **sitem-i rūzgārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 12). [sitem-i rūzgārdan, -dan]*

sitem-kār: *Eziyet, cefa ve zulüm eden (Sevgili).*

1. Olur firīfte dil vaʻd-i vaṣlına yāruñ
   Murādı cevr idügin bilmez ol **sitem-kāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 2). [sitem-kāruñ, -uñ]*

sitem-pesend: *Cefa ve zulümden hoşlanan, zalim, acımasız.*

1. Esbāb-ı ḥüsnüñ ola füzūn iy **sitem-pesend**
   Luṭf it Faṣīḥa böyle cefāya nedür sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 9). [sitem-pesend,]*
2. Bī-cā cefāsın itdi füzūn ol **sitem-pesend**
   Beñzer ki ehl-i ʿışḳı yine imtiḥānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 5). [sitem-pesend,]*
3. Tā key çü ġonçe çīn-i cebīn iy **sitem-pesend**
   Bir kerre bāri sen de ruḫ-ı cān-ı zāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 7). [sitem-pesend,]*

sivā: *Mâsivâ (dünyaya olan meyl).*

1. Bilürsin tāze bir yüzden Faṣīḥā müda tāb olmaz
   Nihān itmez **sivāyı** ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 9). [sivāyı, -yı]*

siyāh: *Kara talih.*

1. Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek
   Bu güne **siyāh** u nā-mübārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 134). [siyāh,]*

siyāh: *Siyah, kara.*

1. Gīsūların ayāġa düşürmiş meger nesīm
   Ṣandum ki yār giydi ser-ā-ser **siyāhlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 8). [siyāhlar, -lar]*
2. O māh-rūya naẓar āfiṭābı nʾeylersin
   Siyāh zülfine baḳ müşg-ı nābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 2). [siyāh,]*
3. ʿĀlem-i dil ẓıllı-i maḫrūtīsi itmişdür **siyāh**
   Leyletüʾl-Ḳadr-i kerāmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 3). [siyāh,]*
4. Bir āh ile eflāki **siyāh** eylemedüm
   Bir girye idüp ḫūnda şināh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 1). [siyāh,]*

siyāh olduġını: *Kara. II bahtsız olmak.*

1. O nūr-ı şafvet ü behcet ki ʿārıżuñda nihāndur
   Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 7). [siyāh olduġını, -duġ, -ın, -ı]*

siyāh u nā-mübārek: *Kara ve uğursuz (baht, talih bağlamında).*

1. Ammā yine naḫl-i kām-ı bī-bār
   Bu güne siyāh u nā-mübārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 134). [siyāh u nā-mübārek,]*

siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd: *Beyaz ve kırmızı şarap kadehi ile zilzurna sarhoş II gümüş ve altın kazanmanın sarhoşluğu.*

1. Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan
   Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 42). [siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd,]*

siyāk: *Şekil, biçim.*

1. Ki vaṣfuñ itmededür cümle nāsı ebkem ü lāl
   Hemān ḫulūṣumı ʻarż eylemek **siyāḳında** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 62). [siyāḳında, -ın, -da]*

siyeh: *Siyah, kara.*

1. Cebīn-i yārda gīsū-yı müşg-i nāb mıdur
   ʿİẕār-ı māha çekilmiş **siyeh** seḥāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 2). [siyeh,]*
2. Ne kefen fikri ne endīşe-i gūr eylemişüz
   Dili ġafletle **siyeh** dīdeyi kūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 2). [siyeh,]*
3. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
   Her şeb-i tārı gezende bir **siyeh** mār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 6). [siyeh,]*
4. Dil-i ʿuşşāḳ-ı zāruñ żaʿfını bundan ḫayāl eyle
   Olurken niçe dil āvīḫte-i pür-ḫam **siyeh** zülfün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 3). [siyeh,]*
5. Baña besdür al ruḫsārı **siyeh** kākülleri
   Bāġ-bān başına çalsun gülleri sünbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 1). [siyeh,]*
6. Bu mātem içün itdi **siyeh** Kaʻbe libāsın Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz
   Feyż olsa Faṣīḥā n'ola naẓm-ı terimüzde Biz peyrevī-i Fā'iżī-i pāk-edāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 29). [siyeh,]*
7. Ḫalḳa-i zülf-i siyāhı gözümüzden gitmez
   Gūyīya çeşm-i ʿalīl üzre **siyeh** ḫançerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 15, Mısra 2). [siyeh,]*

siyeh: *Kara; bu renkte olan.*

1. Çekdürür çille-i ġam dāne döker dām eyler
   O **siyeh** ḫāl ü **siyeh** gīsū vü ebrū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [siyeh,]*

siyeh itdi: *Karalar giyinmek. II siyaha bürünmek.*

1. Bu mātem içün itdi siyeh Kaʿbe libāsın
   Biz de burada müntesib-i Beyt-i Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 27). [siyeh itdi, -di]*

siyeh kāküldür: *(Sevgilinin) siyah saçları.*

1. Dil-i nālānuña mesken o **siyeh kāküldür**
   Gūyıyā bāġ-ı ruḫuñda giceci bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 16, Mısra 1). [siyeh kāküldür, -dür]*

siyeh mār oldı: *Siyah yılan (gibi) olmak.*

1. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
   Her şeb-i tārı gezende bir **siyeh mār oldı** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 6). [siyeh mār oldı,]*

siyeh-çerde: *Esmer.*

1. Ruḫsārı üzre sāye-i zülfi düşüp çü dūd
   Ol şemʿ-i bezm-i ḥüsni **siyeh-çerde** gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [siyeh-çerde,]*

siyeh-fām itdiler: *Siyah, kara renkli hale getirmek, gününü karartmak, meyus etmek.*

1. Rūz u şeb āh ile eyyāmum **siyeh-fām itdiler**
   Bu perī-ruḫsārlar ṣubḥum benüm şām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 1). [siyeh-fām itdiler, -di, -ler]*

siyeh-mest-i mahabbetsin: *Aşktan körkütük sarhoş.*

1. Göñül kūyında feryād itmege muḥtāc-ı ruḫṣatsın
   Ki żabṭ-ı āh bilmez bir **siyeh-mest-i maḥabbetsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 2). [siyeh-mest-i maḥabbetsin, -sin]*

siyeh-mest-i sitem: *Cefa çektirmenin sarhoşluğu.*

1. Revā mı ḫ∨āb-ı rāhat görmeye ʿuṣṣāḳ-ı nā-ṣāduñ
   Bilürsin iy **siyeh-mest-i sitem** ṣubḥ-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 12). [siyeh-mest-i sitem,]*

siyeh-ruhsāre-i haclet olur: *Utanç ile yüzün kararması. II utanma sebebiyle kararmış yüz haline gelmek, aşırı derecede utanmak.*

1. İy Faṣīḥ olur siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet o kim
   Bir şehirde devr ide mānend-i meh derden dere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 7). [siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet olur, -ur]*

siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli: *Amellerin kara yüzlülüğü. II amellerin kötü olanları bağlamında.*

1. Ne giryānum baḳup efʿāl-i nā-şāyesteme bir dem
   Ne yād itdüm **siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli** āh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 8). [siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli, -i]*

siyeh-rūy: *Yüzü kara, günahkâr.*

1. Her **siyeh-rūya** Faṣīḥā nigeh-i ʿafv olmaz
   Dili ṣāfī-i maʿāsī yüzi aḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 9). [siyeh-rūya, -a]*

siyeh-rūz olmasun: *Kara bahtlı olmak.*

1. Kimseler yā Rab esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun
   Bir mehüñ efkār-ı mihriyle **siyeh-rūz olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 2). [siyeh-rūz olmasun, -ma, -sun]*

sohbet: *Konuşma, görüşüp söyleşme.*

1. Hiç seni cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde görmezüz
   İy Faṣīḥ-i zār şimdi **ṣoḥbetüñ** kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 10). [ṣoḥbetüñ, -üñ]*
2. Semt-i ṣafāya düşmedi hiç rāh-ı ülfetüm
   Ekşer ġamuñla şehr-i maḥabbetde **ṣoḥbetüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 2). [ṣoḥbetüm, -üm]*
3. Bülbül gibi feryād ile **ṣoḥbet** luṭf it
   Pervāne gibi sūzişe ülfet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 1). [ṣoḥbet,]*

sohbet eylerüm: *Sohbet etmek, birlikte vakit geçirmek.*

1. Tenhā ḫayāl-i laʿlüñ ile **ṣoḥbet eylerüm**
   Ṣahbā yirine dīdeme ḫūn-ı ciger gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 7). [ṣoḥbet eylerüm, -r, -üm]*

sohbet eyleyelüm: *Sohbet etmek.*

1. Şarābı sāḳi getür def-i vaḥşet eyleyelüm
   Ol āhū-çeşm ile bir laḥza **ṣoḥbet eyleyelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 2). [ṣoḥbet eyleyelüm, -ye, -lüm]*

sohbet eyleyelüm: *Sohbet etmek, birlikte vakit geçirmek.*

1. Şarābı sāḳi getür def-i vaḥşet eyleyelüm
   Ol āhū-çeşm ile bir laḥẓa **ṣoḥbet eyleyelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 2). [ṣoḥbet eyleyelüm,]*

sohbet-i cān eyledük: *İçtenlikle konuşan çok yakınla bir arada söyleşip, dertleşmek.*

1. Geh būs-ı laʿli gāh leb-i sāġar-ı şarāb
   Cānāne ile **ṣoḥbet-i cān eyledük** bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 4). [ṣoḥbet-i cān eyledük, -dü, -k]*

sohbet-i pīsīneyi: *Yapılan ilk sohbet, ilk tanışma.*

1. Cām ile olmış ṣurāhī bezm-i meyde leb-be-leb
   Yād iderler bir biriyle **ṣoḥbet-i pīşīneyi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 4). [ṣoḥbet-i pīşīneyi, -yi]*

sohbet-i zevkı: *Eğlence sohbeti.*

1. Bisāṭ-ı ʿayşı devşirsün ṭaġıtsun **ṣoḥbet-i ẕevḳı**
   Perīşān-ı ġam olsun ḳalmasun ḫāṭırda cemʿiyyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 13). [ṣoḥbet-i ẕevḳı, -ı]*

soḳ-: *İçine veya arasına girmesini sağlamak.*

1. Ser-be-ser ṭutdı Faṣīḥ ʿālemi naẓmuñ besdür
   Zīr-i destārına **soḳ** kilk-i dür-efşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 14). [soḳ,]*

sol: *Solmak, sararmak.*

1. Faṣīḥ revnaḳı ḳalmaz **ṣolar** bu gül-ruḫlar
   Olur füsürde-i bād-ı nefes bahār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 9). [ṣolar, -ar]*
2. Dil fikr-i cemālüñle **ṣolup** rūy gibi
   Ten derd-i miyānuñla ḳalup mūy gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 1). [ṣolup, -up]*

sol: *Tazeliğini, diriliğini, rengini yitirmek. II sararmak, ölmeye yüz tutmak.*

1. Ḫandān olımaz o ruḥ ki ġamdan **ṣolmaz**
   Ṣādān olımaz o dil ki ḳandan ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 1). [ṣolmaz, -ma, -z]*

soñra: *Netice olarak, sonuç olarak.*

1. Gül ile ṣaḥn-ı çemen bāġ-ı cinândur elbet
   Ṣoñra bülbüllere her ḫār u ḫası āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 6). [ṣoñra,]*
2. Görürlerse ʿaḳıllar çāk olur çāk-i girībānuñ
   Alınmaz ellerinden ehl-i ʿışḳuñ **ṣoñra** dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 2). [ṣoñra,]*
3. Yüz vech ile ger **soñra** iderseñ tedbīr
   Mirʾāt-ı şikeste olmaz ıṣlāḥ-peẕīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 3). [soñra,]*

sor: *Sormak, sual etmek.*

1. Ülfet-i zülfiyle yāruñ ġālibā ḫoş-ḥālsin
   Ḫāṭır-ı ḥāl-i Faṣīḥ-i zārı **ṣormazsın** gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 10). [ṣormazsın, -maz, -sın]*

söyin: *Sönmeyen, tükenmeyen.*

1. Çün şemʿ-i māh eyleme muḥtāc u kem-żiyā
   Mānend-i āfitāb **söyinmez** çerāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [söyinmez, -me, -z]*

söyle: *Demek, söylemek.*

1. Dili cevr-i felekden nāfe-veş miḥnetle ḫūn olmış
   Dehānında kimi kim **söyledüm** būy-ı şikāyet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [söyledüm, -dü, -m]*
2. Gelür gider de hemān kendü der-ḫarābesine
   Kerem de **söylese** ḫarc u avāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 8). [söylese, -se]*
3. Taḥammül itmeye küh-sāra **söyleseñ** iy dil
   O bār-ı cevri ki bu rūzgārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 5). [söyleseñ, -se, -ñ]*
4. Çü ṭūṭi rāz-ı dili **söylemekde** mecbūrum
   Kaçan bir āyine-rū sükkerīn-dehān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 7). [söylemekde, -mek, -de]*

söyle: *Bahsetmek, bildirmek.*

1. Söyler Faṣīḥ bulduġını nergis ü güle
   Bülbüller ile bāġuñ alışmış yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 9). [söyler, -r]*

söyle: *Demek, söylemek, dile getirmek.*

1. Söyleñ meded Faṣīḥ edeb-i nā-şināsa kim
   Her bār o ter-mizāca varup ṣıḳlet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 9). [söyleñ, -ñ]*

söyle: *Anlatmak, dile getirmek.*

1. Dildür o tercemān-ı maḥabbet degül baʿīd
   Her bir müjeyle **söylese** ṣad-mācerā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 8). [söylese, -se]*
2. Yiterdi māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil niçe yıllar
   O māha **söylese** bir kerre dāstānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 8). [söylese, -se]*

söyle: *Demek, söylemek, konuşmak.*

1. Söyleyüp bir ġazel-i pākīze
   Seni iy şūḫ-ı cihān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 5). [söyleyüp, -yüp]*

söyle: *Demek, konuşmak, söylemek.*

1. İtdi gül-i ḫiṭāb ile ḫandān lebüñ beni
   Muʿciz degül mi ṭūṭī-ṣıfat ġonçe **söylemek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 8). [söylemek, -mek]*

söyle: *Söyletmek, konuşturmak. II içini dökmek.*

1. Söylet getürüp meclise mīnā-yı şarābı
   İy sāḳī yine bülbül-i dil-şāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 5). [söylet, -t]*
2. Vaḳt-i güldür nāle-kārī-i hezār eyyāmıdur
   Ḫāme-i ḫoş-lehceñi **söylet** zemānıdur Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [söylet, -t]*

söyle: *Anlatmak, dile getirmek.*

1. Ḥāl-i dili suʾāle ne ḥācet ki dem-be-dem
   Söyler zebān-ı ḥāl ile her bir nigāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 8). [söyler, -r]*
2. Sāḳīya **söyler** perīşānī-i bezm-i ʿālemi
   Ṣavt-ı aʿlā ile hep mīnā-yı mey ḳulḳulleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 7). [söyler, -r]*

söyle: *Demek, anlatmak.*

1. Kimüñ meftūnı olduñ iy perī-rūyum nihān **söyle**
   Nedür bāʿiṣ sükūta **söyle** iy şūḫ-ı cihān **söyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 1). [söyle,]*
2. Kimüñ meftūnı olduñ iy perī-rūyum nihān **söyle**
   Nedür bāʿiṣ sükūta **söyle** iy şūḫ-ı cihān **söyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 2). [söyle,]*
3. Kimüñ āyīnesinde ʿaks-i rūyuñ gördüñ iy meh-rū
   Kime dil virdüñ iy ṭūṭī-zebān sükker-dehān **söyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 4). [söyle,]*
4. Dil-i āşüfte-ḫ∨āb-ı miḥnet-i hicrānı eglendür
   Cemüñ bezminde iy mīnā-yı mey bir dāstān **söyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 6). [söyle,]*
5. Dilüñ ancaḳ nihānī bir nigehdür gāh ger kārı
   Daḫı bī-çārenüñ cürmi nedür eyle ʿayān **söyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 8). [söyle,]*

söyledemez: *Konuşturamaz.*

1. Kemāl-i ṣafvet-i mirʾāt-ı ʿārıżuñdur iden hep
   Ki görse **söyledemez** ṭūṭi-i zebānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 6). [söyledemez,]*

söylet: *Konuşturmak, dile getirmek.*

1. Hücūm-ı girye dil-i mübtelāyı **söyletmez**
   Belāyı gör ki saña mācerāyı **söyletmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 1). [söyletmez, -mez]*
2. Hücūm-ı girye dil-i mübtelāyı **söyletmez**
   Belāyı gör ki saña mācerāyı **söyletmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 2). [söyletmez, -mez]*
3. Ne deñlü olsa da ruḫṣat-dih-i niyāz ol şūḫ
   Ḥicāb-ı ʿışḳ yine müddeʿāyı **söyletmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 4). [söyletmez, -mez]*
4. İfāde itmege maḳṣūdı bir nigeh besdür
   Ol āfet ʿāşıḳ-ı vuṣlat-recāyı **söyletmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 6). [söyletmez, -mez]*

5. Ḫumār-ı ġamla ḫamūş ehl-i dil ʿaceb sāḳī
   Niçün sebū-yı mey-i pür-ṣafāyı **söyletmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 8). [söyletmez, -mez]*
6. Terennüm eylese yād-ı ḫaṭ-ı lebüñle Faṣīḥ
   Çemende bülbül-i āteş-nevāyı **söyletmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 10). [söyletmez, -mez]*

söylet-: *Konuşturmak, dile getirmek.*

1. Sāḳi teklīf-i mey itme beni **söyletme** meded
   Şübhe yoḳ rāz-ı dil-i zārımı bi'llāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 5). [söyletme, -me]*

söz: *Söz.*

1. Zīra ki beni genc-i suḫan buldı ʿadū
   Tafṣīl-i daḳāyıḳumda **söz** pek çoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 3). [söz,]*

söz: *Söz, söylem.*

1. Bu sūz nedür hem dir iseñ **sözleriñüzde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 22). [sözleriñüzde, -ler, -iñüz, -de]*
2. Bu sūz nedür hem dir iseñ **sözleriñüzde**
   Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 21). [sözleriñüzde, -ler, -iñüz, -de]*
3. Her **söz** bulımaz rütbe-i taḥsīn ü ḳabūl
   Her şiʿr-i bed olmaz āferīne ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 3). [söz,]*
4. Ḫaḳḳumda cihān güft ü şinīd eyler imiş
   Genc-i hünerüm **söz** çoḳ olur genc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 4). [söz,]*

söz: *Şiir.*

1. Naẓma ṣanma suḫan-i tāk u revāk isterler
   Aña ol **sözde** sibāḳ ile siyāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 2). [sözde, -de]*

söz: *Laf, kelime.*

1. Mestüñ **sözi** maḳbūl-i kirām-ı ʿuḳalādur
   Maʿẕūr ṭutar mefḫar-i ebnā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 23). [sözi, -i]*

söz: *Söz, söylem II Şiir.*

1. Söz hemān ḫāṭır-ı āsūdededür yoḫsa Faṣīḥ
   Cāyumuz külḫan imiş farż idelüm gülşen imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 27, Mısra 1). [söz,]*

söz: *Söz, kelime, ifade.*

1. Her **sözinde** derc idüp evṣāf-ı ḥüsnin ol mehe
   Rāz-ı ʿışḳın şiʿr ile maʿnen Faṣīḥ eşʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 9). [sözinde, -in, -de]*

söz: *Söz II şiir.*

1. Faṣīḥ ḫāme-i gevher-niṣāruña taḥsīn
   Cihānı tutdı ser-ā-pā **sözüñ** feṣāḥat ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 10). [sözüñ, -üñ]*

söz: *Nasihat II söz, söylem.*

1. Güft ü gūy-ı ʿāşıḳı ehl-i ḫıred gūş eylemez
   İy Faṣīḥ elbet gelür mestüñ **sözi** ḫuş-yāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [sözi, -i]*

söz: *Laf, söz.*

1. Her ḫūb u zişte görmedük ʿarż-ı kabūlde
   Āyīne gibi bir daḫı bī-şermdür **sözi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 6). [sözi, -i]*

söz: *Söz, laf.*

1. Gerçi ikidür zebānuñ ammā
   Bir **söz** mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 24). [söz,]*

söz: *Verilen söz, yemin.*

1. Yā Rab beni her **sözümde** ṣādıḳ eyle
   Efʿālümi aḳvāle muṭābıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 1). [sözümde, -üm, -de]*

söz: *Kelam, şiir.*

1. Eyleseñ feyż-ı suḫanda daʿvī-i rūḫuʾllahı
   İy Faṣīḥ inkār olınmaz **sözlerüñ** iʿcāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 10). [sözlerüñ, -ler, -üñ]*
2. İdüp pīrāye-i ser-rişte-i bār-ı yek-endīşe
   Faṣīḥā **sözlerüñ** manzūme-i dürr ü leʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 10). [sözlerüñ, -ler, -üñ]*

söz geçmedi: *Kendisini kabul ettirememek; istediğini, söylediğini yaptıramamak.*

1. Çoḳ cāna geçdi derd-i ḥasret egerçi iy dil
   Ol şūḫ-ı işve-kāra **söz geçmedi** ne çāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 6). [söz geçmedi, -me, -di]*

söz olmaz: *Üzerinde tartışmadan kabullenmek.*

1. Tefrīḥ-i mülāḳātuña ḥaḳḳā ki **söz olmaz**
   Öpdük lebüñ iy sāġar-ı ser-şār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 3). [söz olmaz, -ma, -z]*
2. Tefrīḥ-i mülāḳātuña ḥaḳḳā ki **söz olmaz**
   Öpdük lebüñ iy sāġar-ı ser-şār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 3). [söz olmaz, -ma, -z]*

söz yok: *Söz yok, diyecek bir şey yok.*

1. Söz yoḳ kelimāt-ı nükte-zāma
   Ḥāṣıl bu ki şāʿir-i Faṣīḥüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 14, Mısra 3). [söz yoḳ,]*

sözde: *Konuşma, söz söyleme.*

1. Sözde hiç sūz olmamaḳ mümkin midür
   Sen niyāz eyle hemān teʾsīr ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 21, Mısra 1). [sözde,]*

sözi uzatma: *Sözü uzatma, gereğinden fazla konuşma.*

1. Zülf-i nigār u (ḳāmetine) serv ü sünbüli
   Teşbīh idüp uzatma meded bāġ-bān sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 8). [sözi uzatma, -i-ma]*

sözi uzatma: *Sözü uzatmak; lafı uzatmak; gereğinden çok konuşmak.*

1. Yiter uzatma sözi nāṣıḥā ḫamūş ḫamūş
   Kelāmuñ itdi bizi bī-dimāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 7). [sözi uzatma, -ma]*

su: *Su.*

1. Dirlerse n'ola rūyuma **şu** altunı
   Olmaḳda hemīşe giryeden ġarḳa-āb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 4). [şu,]*

su: *Su.*

1. Şu inse ayaġına nʾola serv-i gül-zāruñ
   Ḳudūmüñe müteraḳḳıb sitāde-ber-pādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 6). [şu,]*
2. Dil ruḫuñ seyr ideli ḳılmadı bir yirde ḳarār
   Ḳalmaz ārāmı o kim **şu** gibi dīdār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 8). [şu,]*

su: *Su.*

1. Gelmiş Faṣīḥ kūyına dil eşk-i çeşm ile
   Beñzer o kāha kim gele gül-zāra **şuyile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 10). [şuyile, -y, -ile]*

su: *Su, akarsu, ırmak.*

1. Vaḥşet itdüñ iy perī-rū ʿaḳıbet āhū gibi
   Teşne-i deşt-i maḥabbetden çekildüñ **su** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 2). [su,]*
2. Serd-veş aġyārı gördükçe tevaḳḳuf eyledüñ
   Rast geldükçe bize reftāra geldüñ **şu** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 4). [şu,]*
3. Seyr-i rūyuñ āteşüm teskīn iderken **şu** gibi
   Dūd-veş pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum henüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 6). [şu,]*
4. Şerḥ-i ḫāl-i ʿālemi bülbül kenār-ı cūyda
   Ṣafḥa-i gülden ḳırāʾat eylemekde **şu** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 8). [şu,]*
5. Feyż-ı ʿışḳuñ bende gel seyr eyle iy serv-i revān
   Ḥasretüñde dīdeden āteş aḳıtdum **şu** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 10). [şu,]*

su: *Akarsu, ırmak. II gözyaşı.*

1. Dūddur pür-şerer āhum çıḳar eflāke müdām
   Dem-be-dem eşküm ise yaşlı aḳar bir **sudur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [sudur, -dur]*

su gibi: *Bol bol, kolaylıkla.*

1. Bād-ı feyż itsüñ yem-i ṭabʿuñ Faṣīḥā mevc-ḫīz
   Lūle-i ḫāmeñden aḳsun naẓm-ı pāküñ **şu gibi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 12). [şu gibi,]*

su ḳadar: *Çok az.*

1. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi zerrīn ṭınāb ile
   Eflāk şanma gördi **şu ḳadar** rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 3). [şu ḳadar,]*

su ḳadar: *Su kadar, suyun yararı ölçüsünde. II zerre, damla.*

1. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi zerrīn ṭınāb ile
   Eflāk şanma gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 3). [şu ḳadar,]*

su virdüm: *Bitkileri sulamak II hayat vermek, canlılık kazandırmak.*

1. Yād idüp ruḫlarını giryeler itdüm vāfir
   Bāġ-ı ḥüsnüñ gül-i raʿnālarına virdüm su *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 6). [su virdüm, -dü, -m]*

suʾāl: *Soru.*

1. Mesʾele ʿālīm ü dānānuñ olur maʿlūmı
   Ḥall-i müşkilde cevābiyle **suʾāli** dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 8). [suʾāli, -i]*
2. Ḥāl-i dili **suʾāle** ne ḥācet ki dem-be-dem
   Söyler zebān-ı ḥāl ile her bir nigāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 7). [suʾāle, -e]*

suʿāl: *Soru.*

1. Ṭālib-i vaṣluña sükūt itdük
   Bu **suʿāle** cevābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 8). [suʿāle, -e]*

suʾāl eyle: *Sormak, araştırmak.*

1. Dili ġāyet perīşān-ḥāl dirler zülf-i dil-berde
   Varursañ ḫāṭırın bizden ṣabā luṭf it **suʾāl eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 8). [suʾāl eyle,]*

su'āl eyledükde: *Sormak, araştırmak.*

1. Faṣīḥ revzen-i çeşme çekildi perde-i āl
   Cevāba itdi taṣaddī zebān-ı ḥāl-i çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 28). [su'āl eyledükde, -dük, -de]*

suʾāl eyleme: *Sormak, araştırmak.*

1. İy ṣūfī **suʾāl eyleme** hiç meẕhebümüzden
   Meyḫāneye gel dönme bizüm meşrebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 1). [suʾāl eyleme, -me]*
2. Bī-gāh ü geh Faṣīḥ **suʾāl eyleme** dili
   Bozduḳ biz āşinālıġı ol bī-vefāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 9). [suʾāl eyleme, -me]*

suʾāl eylemedi: *Sormak, araştırmak.*

1. Bīmār-ı ġamuñ kimse **suʾāl eylemedi**
   Bu ġam-zededen pürsiş-i ḥāl eylemedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 160, Mısra 1). [suʾāl eylemedi, -me, -di]*

suʾāl eylemedüñ: *Sormak, araştırmak.*

1. Bir kerre **suʾāl eylemedüñ** ḫāl-i Faṣīḥi
   Gelmez mi ʿaceb ḥāṭıra hiç rūz-ı ḳıyāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 9). [suʾāl eylemedüñ, -me, -dü, -ñ]*

suʾāl eylemek: *Sormak, araştırmak.*

1. Suʾāl eylemek olmaz nihāyet-i dilden
   Kerān u ḳaʿrı bilinmez yem-i maḥabbetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 8). [suʾāl eylemek, -mek]*

suʾāl eyler: *Sormak, araştırmak.*

1. Aḥvāl-i Faṣīḥi ger **suʾāl eyler** iseñ
   Dil-beste-i zülf ü ḫaste-ḥāl-i ḫālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 3). [suʾāl eyler, -r]*

suʿāl eyler: *Sormak, araştırmak.*

1. Suʿāl eyler olursa mācerāmuz āşinālardan
   O gevher yādına dil itmede eşk-i terin deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 5). [suʿāl eyler, -r]*
2. Bu ḥāli **suʿāl eyler** iseñ biz daḫı bunda
   Lā-yüsʿel ile ʿaklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 37). [suʿāl eyler, -r]*

su'āl eyler: *Soru sormak.*

1. Ḫayrān-ı ḫafī ḥikmet ü teslīm-i rıżāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 37). [su'āl eyler, -ler]*

suʾāl eyleseler: *Sormak, araştırmak.*

1. ʿAceb mi eyleseler şāʿirān-ı şehr suʾāl
   Ki mülk-i maʿnīye rāh-ı necātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 5). [suʾāl eyleseler, -se, -ler]*

suʾāl eyleseñ: *Sormak, araştırmak.*

1. Cevāba gelse ider ḥall-i ʿuḳde-i ʿālem
   Suʾāl eyleseñ ammā aḳāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 6). [suʾāl eyleseñ, -se, -ñ]*

suʾāl iderseñ: *Soru sormak, sormak.*

1. Ne çekdigüñ dil-i zāruñ **suʾāl iderseñ** eger
   ʿAceb keş-ā-keşi vardur kemān-ı miḥnet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 3). [suʾāl iderseñ, -er, -se, -ñ]*

suʾāl idüñ: *Soru sormak, sormak.*

1. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri benden **suʾāl idüñ**
   Ferhād u Ḳays kūh u yabāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 3). [suʾāl idüñ, -üñ]*

suʾāl it: *Soru sormak.*

1. Suʾāl it ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı sāḳī laʿl-i nābuñla
   Şifā-sāz ol bizi yād eyle bir ḳaṭre şarābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 1). [suʾāl it,]*

suʾāl itdüm: *Soru sormak.*

1. Leblerin tefsīde gördükde **suʾāl itdüm** didi
   Tāb u teb efsürde itdi ġonçe-i ḫandānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 7). [suʾāl itdüm, -dü, -m]*

suʾāl itme: *Sual etmek, soru sormak.*

1. İy Faṣīḥ añla hemān heyʾet-i mecmūʿamdan
   Hiç **suʾāl itme** ṣaḳın ḥayyiz-i ʿirfānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 8). [suʾāl itme,]*

suʾāl itme: *Soru sormak.*

1. Dilden **suʾāl itme** nigāh eyle dīdeme
   Çeşmümde oldı her müje bir ter-zebān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 3). [suʾāl itme, -me]*

suʾāl itmek: *Soru sormak.*

1. Eger mümkin olaydı bir ṭarīḳ ile **suʾāl itmek**
   Ne söylerdi ola ḥaḳḳumda ol şīrīn-dehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 5). [suʾāl itmek, -mek]*

suʾāl itmez: *Sormak. II dile getirmek.*

1. İtmez suʾāl kimse Faṣīḥ ʿālemüñde ol
   Ḫārā mı seng-i ḫāre midür bālişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 9). [suʾāl itmez, -me, -z]*

suʾāl itsem: *Sual etmek, soru sormak.*

1. İtsem suʾāl ḥāl-i dilin gösterür Faṣīḥ
   Zülf ü ruḫuñ ki bāʿiṣ-i tāb u tebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 9). [suʾāl itsem, -se, -m]*

suʾāl olınmadı: *Soru sorulmak.*

1. Ol ʿāṣıḳ-ı bīmār-ı ferāmūş-şüdeyüm
   Bir kerre **suʾāl olınmadı** ḥāl-i dilüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 90, Mısra 4). [suʾāl olınmadı, -ın, -ma, -dı]*

suʾāl-i hırka: *Hırka sorgusu. II dünya hayatında yapılan günah ve sevapların sorgusu bağlamında.*

1. Bilürsin tāze bir yüzden Faṣīḥā mūda tāb olmaz
   Nihān itmez sivāyı ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 9). [suʾāl-i ḫırḳa,]*

subḥ: *Sabah.*

1. Rūz u şeb āh ile eyyāmum siyeh-fām itdiler
   Bu perī-ruḫsārlar **ṣubḥum** benüm şām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 2). [ṣubḥum, -üm]*

subḥ: *Sabah vakti, sabah.*

1. Şeb-nem degül görince felek ḥüsn ü behcetin
   Her **ṣubḥ** ʿarūs-ı bāġa cevāhir-niṣār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 4). [ṣubḥ,]*
2. Açdıḳça **ṣubḥ** ġonçelerin sīnesin ṣabā
   Ṣad-pāre olmasun mı dil-i zārı bülbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 3). [ṣubḥ,]*
3. Tā **ṣubḥ** olınca muntaẓır-ı ḫ∨ābsın göñül
   Hicriyle ol mehüñ ḳanı bī-tābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 1). [ṣubḥ,]*

subḥ olınca: *Gün aydınlanınca, sabaha kadar.*

1. Tā **ṣubḥ olınca** āh u fiġān eyledük bu şeb
   Rāz-ı derūnı ḫalḳa ʿayān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [ṣubḥ olınca, -ınca]*

subḥ u mesā: *Sabah ve akşam.*

1. Şafaḳla aḥterān ẓann eyleme cevr ü cefāsından
   Ḥicāb eyler felek ehl-i dile **ṣubḥ u mesā** derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 8). [ṣubḥ u mesā,]*
2. Gel iy ḫurşīd-ruḫsār ebruvānı ġamze-i ümmīd
   Niçe **ṣubḥ u mesā** itdi güẕer çoḳ intiẓār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 10). [ṣubḥ u mesā,]*

subḥ u mesā: *Gündüz ve gece; sabah ve akşam.*

1. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
   Evrādum oldı **ṣubḥ u mesā** şimdi ya Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 31, Mısra 2). [ṣubḥ u mesā,]*

subḥ u mesā: *Gündüz ve gece, sürekli.*

1. Her **ṣubḥ u mesā** sīne-i bī-kīnemden
   Her mūyumı gūyende-i yā Mevlā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 3). [ṣubḥ u mesā,]*

subḥ u mesā: *Sabah akşam II gece gündüz; sürekli.*

1. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
   Evrādum oldı **ṣubḥ u mesā** şimdi yā Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 9, Mısra 4). [ṣubḥ u mesā,]*

subḥ u mesā: *Sabah ve akşam || Daima.*

1. Ne çāre eyledi cāyın felek ḫāk-i fenā şimdi
   Bize **ṣubḥ u mesā** lāzım olan ḫayr-duʿā şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 60). [ṣubḥ u mesā,]*

subḥ u mesāda: *Gündüz ve gece.*

1. Ṣubḥ u mesāda rişte-i āhum füzūn idüp
   Dürdāne-i sirişkümi tesbīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 3). [ṣubḥ u mesāda, -da]*

subḥ u şām: *Sabah ve akşam.*

1. Ṭursun hemīşe sīnede dāġ-ı maḥabbetüñ
   Yansuñ ḳo **ṣubḥ u şām** çerāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 2). [ṣubḥ u şām,]*

subḥ u şāmı: *Sabah ve akşam.*

1. Ḥaṣret-i rūyıyla ḳalmış **ṣubḥ u şāmı** farḳdan
   Görmeyince ol mihir-ruḫsārı dil gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 5). [ṣubḥ u şāmı, -ı]*

subḥ u şām-ı ʿıydımuz: *Bayram sabahı ve akşamı.*

1. Girye-i mātemle geçdi **ṣubḥ u şām-ı ʿıydımuz**
   Zīb-i destār itmedüñ nev-ġonçe-i ümmīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 1). [ṣubḥ u şām-ı ʿıydımuz, -ımuz]*

subḥ u seb: *Sabah ve akşam. II sabahtan akşama kadar, daima.*

1. Tā key iy mihr meh cebīn tā-key
   Ṣubḥ u şeb girye āh-ı ḥasret ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 2). [ṣubḥ u şeb,]*

sübḥa: *Tespih. II silsile, sıra.*

1. ʿUşşāḳ olur **sübḥa** gibi cümle perīşān
   Bir kerre hele rābıṭa-i ʿışḳ üzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 7). [sübḥa,]*

subḥa dek: *Sabaha kadar.*

1. Nergis-i şehlā-nigāhuñ eşkden sīr-ābdur
   Bir mehüñ mihriyle beñzer **şubḥa dek** bī-ḫ∨ābdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 26, Mısra 2). [ṣubḥa dek,]*

sübḥa-i bī-ġayretdür: *Tahammülsüz tespih tanesi.*

1. Mümteniʿdür dime deryāda leʿāli dükenür
   Dīdemüñ ḳaṭreleri sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 3). [sübḥa-i bī-ġayretdür,]*

sübḥa-i eşki: *Göz yaşı teşbihi II tane tane akan göz yaşı, durmaksızın akan göz yaşı.*

1. Ser-menzil-i rehden eyleyen dūr
   Bu naḳş u nigār-ı āb degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 66). [sübḥa-i eşki,]*

sübḥa-i eşküm: *Göz yaşı tesbihi II tane tane akan göz yaşı, durmaksızın akan göz yaşı.*

1. Dāmānuma āvīze görüp **sübḥa-i eşküm**
   Bir rişte-i lüʾlüyi o şeh zīb-i leb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 3). [sübḥa-i eşküm, -üm]*

sübḥa-i güher-i pür-behā-yı feyż it: *Feyzin değerli mücevher tespihini [ihsan] etmek.*

1. Yā Rab żāyiʿ itme leʾāl-i sirişkümi
   İt baña sübḥa-i güher-i pür-behā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 8). [sübḥa-i güher-i pür-behā-yı feyż it,]*

sübḥa-i ḥasret itdüñ: *Özlem tespihi çeken. II hasretle bekleyiş içerisinde olmak.*

1. Kimüñ ser-rişte-i müjġānın itdüñ sübḥa-i ḥasret
   Yine bir pīç ü ḫam zünnār-ı gīsū-yı perīşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 7). [sübḥa-i ḥasret itdüñ, -dü, -ñ]*

sübḥa-i mercān: *Mercan tesbihi.*

1. Zāhid ḥisāb-ı naḳd-i ṣavāb eyleyüp gider
   Destinde ṭurma **sübḥa-i mercān** çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 12). [sübḥa-i mercān,]*

sübha-i mercāna: *Mercan tespih II kanlı kelle, kırmızı renkli bir lale türü.*

1. Virmiş ol kāfir müselmānlar dili bīd itmeden
   Sübha-i mercāna döndi rişte-i kāküllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 8). [sübha-i mercāna, -a]*

sübha-i riyā çeker: *Iki yüzlülüğün tespihi. II samimi olmayan bir halde zikir çekme.*

1. Destinde zāhidüñ ne çeker sübḥa-i riyā
   Bīhūde nām-ı mey-keş-i rindān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 13). [sübḥa-i riyā çeker, -er]*

sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür: *Sonu gelmeyen tespih, sonsuz sayıda danesi bulunan tespih.*

1. Mümteniʿdür dime deryāda leʿāli dükenür
   Dīdemüñ ḳaṭreleri **sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 3). [sübḥa-i sübḥa-i bī-ġâyetdür, -dür]*

sübḥānaʾllāh: *Cenab-ı Hakk'ın mahlukatı ve eserleri karşısında duyulan hayret ve şaşırma ifade etmek için söylenir.*

1. İy rütbesi lā-mekāndan ʻālī
   Sübḥānaʾllāh zihī meʾālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 62). [sübḥānaʾllāh,]*

subḥ-gāh itdüm: *Sabah gibi yapmak, gündüze çevirmek.*

1. Ḫayāl-i rūy-ı al ü fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm
   Bu minvāl üzre çoḳ hengām-ı şāmı **ṣubḥ-gāh itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 2). [ṣubḥ-gāh itdüm, -dü, -m]*

subḥ-geh: *Sabah vakti.*

1. Çoḳ ḫumm-ı bādeyi ide āb-ı cerīme-sūy
   Bir **ṣubḥ-gehde** ḫaṣṣa-i āh-ı nedāmetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 4). [ṣubḥ-gehde, -de]*

subḥ-ı emelüm: *Emel sabahı.*

1. Ṣubḥ-ı emelüm hem-nefes-i şām itdüñ
   Ol şāha bizi ḫilāf-ı iʿlām itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 73, Mısra 1). [ṣubḥ-ı emelüm, -üm]*

subḥ-ı feyżüm: *Bereketli sabah rüzgârı.*

1. Gülşen-i Ḳudsüm dem-i İsī nesīmümdür benüm
   Ṣubḥ-ı feyżüm būy-ı pīrāhen şemīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 2). [ṣubḥ-ı feyżüm, -üm]*

subh-ı ġam: *Gam sabahı.*

1. Gelüp gitmekde niçe **ṣubḥ-ı ġam** şām-ı elem ammā
   O mihr-i evc-i istīġnā o māh-ı pür-fiten gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 7). [ṣubḥ-ı ġam,]*

subḥ-ı ḫumār-ı ʿaḳlı: *Aklın mahmurluğunun sabahı.*

1. Bilmem nicʾolur **ṣubḥ-ı ḫumār-ı ʿaḳlı**
   Mey-ḫāne-i ʿışḳa mest-i māder-zādum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 101, Mısra 3). [ṣubḥ-ı ḫumār-ı ʿaḳlı, -ı]*

subh-ı kıyāmet: *Kıyamet sabahı.*

1. Budur ẓannum ki tā **ṣubḥ-ı ḳıyāmet** nesl-i Ādemden
   O mihr-i ḥüsne s̱ānī bir cevān-ı gül-beden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 5). [ṣubḥ-ı ḳıyāmet,]*
2. Biz ḳatʿ-ı naẓar eylemişüz maṭlabumuzdan
   Baḫt ister ise ṣubḥ-ı ḳıyāmetde göz açsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 5). [ṣubḥ-ı ḳıyāmet,]*

subḥ-ı kıyāmet: *Kıyamet sabahı. II kurtuluşa erişilen gün bağlamında.*

1. Revā mı ḫvāb-ı rāhat görmeye ʿuşşāḳ-ı nā-şāduñ
   Bilürsin iy siyeh-mest-i sitem **ṣubḥ-ı ḳıyāmet** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 12). [ṣubḥ-ı ḳıyāmet,]*

subḥ-ı ḳıyāmetde: *Kıyamet sabahı, mahşer günü.*

1. Biz ḳatʿ-ı naẓar eylemişüz maṭlabumuzdan
   Baḫt ister ise **ṣubḥ-ı ḳıyāmetde** göz açsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 5). [ṣubḥ-ı ḳıyāmetde, -de]*

subh-ı ṭaleb-i ʿafv u ʿināyet: *Yardım ve af talebinin zamanı.*

1. Mūy-ı ser-i şūrīde sefīd oldı sefīd
   Ṣubḥ-ı ṭaleb-i ʿafv u ʿināyet demidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 4). [ṣubḥ-ı ṭaleb-i ʿafv u ʿināyet,]*

sūd: *Fayda, kâr.*

1. Ne **sūd** şimdi ferāmūşı olmasa o peyam-ber
   Miyānede var idi gerçi bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [sūd,]*
2. Bāzār-ı maḥabbetde metāʿ-ı dil ü cāndan
   ʿIşḳ ehlinüñ endīşeleri **sūd** degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 4). [sūd,]*

sūd: *Kazanç, fayda, yarar.*

1. Faṣīḥ sūz-ı dilden āgeh it iy kilk-i aḫker-tāb
   Ne **sūd** efsürdegī-i ṭabʿa olmış ṭūb cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 10). [sūd,]*

südde-i sa‘ādet: *Saadet kapısı.*

1. Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd
   Gül-i bahārı olur aña āteş-i dūzaḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 26). [südde-i sa‘ādet, -in, -e]*

südde-i saʿādetine: *Saadetin kapısı, kutlu eşiği.*

1. Ruḫ-ı niyāzı sürem **südde-i saʿādetine**
   Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [südde-i saʿādetine, -in, -e]*

südde-i sa‘ādetine: *Saadetin kapısı.*

1. Göz açdurursa baña ger bu rūzgār-ı şedīd
   Ruḫ-ı niyāzı sürem **südde-i sa‘ādetine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [südde-i sa‘ādetine, -in, -e]*

sūd-düşmen: *Kârın düşmanı, kâr etmeyen, hep zarar eden.*

1. Ziyāndur sūd-mend-i maye-i ʿuşşāḳ olan bunda
   Bu bāzār-ı maḥabbetdür Faṣīḥā **sūd-düşmendür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 10). [sūd-düşmendür, -dür]*

sūde-i ruḥsār-ı teşekkür ideyüm: *Teşekkür için yüz sürme, şükür secdesine gitmek.*

1. Bīʾllāh ideyüm sūde-i ruḫsār-ı teşekkür
   Girerse eger destüme maḥşerde o dāmān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 7). [sūde-i ruḫsār-ı teşekkür ideyüm, -yüm]*

sūd-ı sürūr: *Sevinç, neşe karı, faydası.*

1. Merd-i ser-māye be-dest-i ḫıredüz ʿālemde
   Ne ziyān-ı ġam u ne **sūd-ı sürūr** eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 8). [sūd-ı sürūr,]*

sūd-mend-i maye-i ʿussāk: *Aşıkların esas, temel kazancı, faydası.*

1. Ziyāndur **sūd-mend-i maye-i ʿuşşāḳ** olan bunda
   Bu bāzār-ı maḥabbetdür Faṣīḥā sūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 9). [sūd-mend-i maye-i ʿuşşāḳ,]*

sūfī: *Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan, zahit.*

1. Görmezse **ṣūfi** cām-ı muṣaffā ṣafā-naẓar
   Mirʿāta vechi yoḳ ḳala aʿmā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 1). [ṣūfi,]*

sūfī: *Tasavvuf ehli, sofu.*

1. Cemāl-i ḫūba olur **ṣūfī** naẓarda müteredd id
   Olur mı cehli olan hīç kitābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 3). [ṣūfī,]*

sūfī: *Sofu, tasavvuf ehli.*

1. Bilmem iy **ṣūfi** ḫakīḳatde ṭarīḳatde misin
   Yoḫsa ḫarlar gibi bīhūde meşaḳḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 1). [ṣūfi,]*

sūfī: *Tasavvuf ehli, sofu.*

1. İy **ṣūfī** suʾāl eyleme hiç mezhebümüzden
   Meyḫāneye gel dönme bizüm meşrebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 1). [ṣūfī,]*

sūfiyā: *Ey sofi.*

1. Ṣūfiyā seyr-i cemāliyle bizi irşād it
   Tā-be-key ṣavmaʿada çille-i ḥasret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 5). [ṣūfiyā,]*

sūg-vār-ı ʿömr: *Ömrün matemini, yasını tutan.*

1. Niçüñ bu maġlaṭa-i sūr-ı mātem-encāmı
   Ki ʿaḳıbet ide feryād **sūg-vār-ı ʿömr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 104, Mısra 4). [sūg-vār-ı ʿömr,]*

suhan: *Söz, kelâm.*

1. Çekīde-i ney-i āb-ı ḥayātdur **suḫanüm**
   Revāc-bürde-i ḳand-i nebātdur **suḫanüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 1). [suḫanüm, -üm]*
2. Çekīde-i ney-i āb-ı ḥayātdur **suḫanüm**
   Revāc-bürde-i ḳand-i nebātdur **suḫanüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 2). [suḫanüm, -üm]*
3. Ḫalel-pezīr-i taġayyür ola ne mümkindür
   Misāl-i hükm-i şeriʿ pür-sebātdur **suḫanüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 4). [suḫanüm, -um]*
4. ʿAceb mi eyleseler şāʿirān-ı şehr suʾāl
   Ki mülk-i maʿnīye rāh-ı necātdur **suḫanüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 6). [suḫanüm, -üm]*
5. ʿAceb mi yād u ferāmūş olınmasa hergiz
   Ki naḳş-ı ḥāfıẓa-i kāʾinātdur **suḫanüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 8). [suḫanüm, -üm]*
6. Faṣīḥ her biri gencīne-i maʿārifden
   Girān-bahā güher-i iltifātdur **suḫanüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 10). [suḫanüm, -üm]*
7. İy Faṣīḥ az dinür ḥāṣılı sencīde **suḫan**
   Böyle pākīze ġazel ṣanma ki her gāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 7). [suḫan,]*
8. Suḫanda ḥüsn-i lehce başḳa bir feyż-ı ilāhīdür
   Ki taḥṣīl eylemek mümkin degüldür saʿy ile anı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 83). [suḫanda, -da]*

9. Ḳaṭʿ olsa zebān-ı nükte-pīrā
   Ḳalmaz **suḫana** mecāl aṣlā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 30). [suḫana, -a]*
10. Ḳaṭʿ olsa zebān-ı nükte-pīrā
    Ḳalmaz **suḫana** mecāl aṣlā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 30). [suḫana, -a]*

suḫan: *Söz, kelam II Şiir.*

1. Ġamzeñ göñülde rāz-ı nihāndan ḫaber virür
   Laʿlüñ **suḫanda** cevher-i cāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 2). [suḫanda, -da]*
2. Her **suḫan** rütbe-i taḥsīni bulur mı çü Faṣīḥ
   Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 11). [suḫan,]*
3. Pervāzı evc-i maʿnīde bālādan itmede
   Ṭabʿuñ senüñ **suḫanda** Faṣīḥā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 10). [suḫanda, -da]*

suḫan-dānā: *Söz etmesini bilen, söz bilir, şair, edip.*

1. Ruḫṣat-dih olup serzeniş itdürme Faṣīḥa
   Lāyıḳ mıdur aġyār o **suḫan-dānā** ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 10). [suḫan-dānā,]*

suḫan-ı müstakīm: *Doğru söz.*

1. Ekṣer ḫilāf olur ḫaber-i rūzgār-ı dūn
   Kec-rev felekde bir **suḫan-ı müstaḳīm** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 4). [suḫan-ı müstaḳīm,]*

suḫan-ı rast: *Doğru, eğri olmayan, müstakim söz.*

1. Saña maḫṣūṣ bu vādīde ġazel ṭarḥı Faṣīḥ
   Suḫan-ı rast bu kim Rūmda Ḥassān'sın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 10). [suḫan-ı rast,]*

suḫan-ı serd-i nīk ü bed: *Iyi ve kötü sert sözler, kaba ifadeler.*

1. Girdi miyāna çoḳ **suḫan-ı serd-i nīk ü bed**
   Bilmem senüñle biz niçe germ ülfet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 3). [suḫan-ı serd-i nīk ü bed,]*

suḫan-i tāk u revāk: *Kemer ve kubbe (gibi) söz, şiir.*

1. Naẓma şanma **suḫan-i tāk u revāk** isterler
   Aña ol sözde sibāḳ ile siyāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 1). [suḫan-i tāk u revāk,]*

suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-gāh: *Gönül ayıplayan sözler.*

1. Daḫı aʿdāya nezāketle şemātetde misin
   Tā-be-key bu suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 9). [suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-gāh,]*

suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh: *Ciğer, kalbi tüketen sözler.*

1. Daḫı aʿdāya nezāketle şemātetde misin
   Tā-be-key bu **suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 9). [suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh,]*

suḫan-ı telḫ: *Acı sözler.*

1. Bezminde añılduḳça Faṣīḥ ol leb-i şīrīn
   Ḥaḳḳumda olurmış **suḫan-ı telḫ** ile pür-cūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 2). [suḫan-ı telḫ,]*

suḫan-sāzī idince: *Söz söylemeye başlamak, şiir söylemek, şairlik yeteneğini ortaya koymak.*

1. Sükūt idüp ferāmūş eyledüñ evrāduñ iy bülbül
   Suḫan-sāzī idince ṭūṭi-i ṭabʿ-ı Faṣīḥ-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 9). [suḫan-sāzī idince, -ince]*

suḫan-ṭırāzı idüp: *Güzel söz söylemek.*

1. Dil ġayra idüp suḫan-ṭırāzı
   Nā-maḥreme itdi keşf-i rāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 49). [suḫan-ṭırāzı idüp, -üp]*

sūḫte: *Yanmış, yanık.*

1. Mülk-i dil ü cān olsa n'ola **sūḫte** yir yir
   Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 9). [sūḫte,]*
2. Nūruñla bulur maḳāmı sālik
   İy şemʿine **sūḫte** melāʾik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 50). [sūḫte,]*

sūḫte: *Medrese talebeliği.*

1. Biz **sūḫtelük** fennini aʿlā bilürüz pek
   Kim medrese-i ʿışḳ u maḥabbetde çoḳ olduḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 1). [sūḫtelük, -lük]*

sūḫte idüp: *Yakmak, yanmış hale getirmek.*

1. Āh ile idüp sūḫte seng-i ṭaʿnı
   Ḫākister-i āyīne-i dil eylermiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 62, Mısra 3). [sūḫte idüp, -üp]*

sūḫte-i āteş-i pür-dūd: *Koyu dumanlı ateşte yanmış olan.*

1. Dil **sūḫte-i āteş-i pür-dūd** degüldür
   Pervāne-i nār-ı ḥüsnüñ ālūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 1). [sūḫte-i āteş-i pür-dūd,]*

sūḫte-i beyān-ı ḳalem olur: *Kalemin açıklamalarıyla [sayfanın] yanması, kararması. II kalemin yazarken siyah, kara yazması bağlamında.*

1. Degül midād-ı siyeh şerḥ-i sūzum itdükçe
   Olur Faṣīḥ varaḳ sūḫte-i beyān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 10). [sūḫte-i beyān-ı ḳalem olur, -ur]*

sūḫte-i dāġ: *Yanık yara. II devamlı yaralanan, sürekli hasta, iyileşmeyen dert.*

1. ʿIşḳuñ baña her şāmını bir **sūḫte-i dāġ**
   Aġyāra dili çü ʿanber-i ḫām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 3). [sūḫte-i dāġ,]*

sūḫte-i dil: *Gönül yanıklığı. II aşık.*

1. Yaḳ āteşe bülbülleri ḫākistere döndür
   Feryāduñı iy **sūḫte-i dil** şuʿle nümūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 10). [sūḫte-i dil,]*
2. Ḫaṭṭuñ var ise nāz u niyāzı ile ʿışḳuñ
   Ferhād gibi kūh ile var güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 11). [sūḫte-i dil,]*
3. İy dīde-i ter eşk-i melāmet demidür
   İy **sūḫte-i dil** āh-ı nedāmet demidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 32, Mısra 2). [sūḫte-i dil,]*

sūḫte-i şem‘a-i ruḫsāruñ: *Yanağın mumuna yanmış. II (sevgilinin) yanak parlaklığının yakıcılığı.*

1. Geh dūḫte-i rişte-i iḳrāruñ idüp
   Geh **sūḫte-i şem‘a-i ruḫsāruñ** idüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 8, Mısra 2). [sūḫte-i şemʿa-i ruḫsāruñ, -uñ]*

sükker: *Şeker.*

1. Lebüñ şun sīneñi ʿarż eyleyüp ṭūṭī-ṣıfat cānā
   Dile āyīne vü **sükkerle** tāʿlīm-i maḳāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 6). [sükkerle, -le]*

sükker ü sīr: *Şeker ve süt.*

1. Tedbīri ile hemīşe taḳdīr
   Āmīziş ider çü **sükker ü şīr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 102). [sükker ü şīr,]*

sükker-dehān: *Tatlı ağızlı, hoş sohbet. II sevgili.*

1. Kimüñ āyīnesinde ʿaks-i rūyuñ gördüñ iy meh-rū
   Kime dil virdüñ iy ṭūṭī-zebān **sükker-dehān** söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 4). [sükker-dehān,]*

sükker-i meyl-i niʿam-ı dünyāyı: *Dünya nimetlerine meylin şekeri (dünya nimetlerine meylini tadı, lezzeti).*

1. Telḫ ider **sükker-i meyl-i niʿam-ı dünyāyı**
   Güş-ı izʿān ile diñle naġamāt-ı nāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 1). [sükker-i meyl-i niʿam-ı dünyāyı, -yı]*

sükkerīn-dehān: *Tatlı ağızlı, hoş sohbet. II sevgili.*

1. Çü ṭūṭi rāz-ı dili söylemekde mecbūrum
   Kaçan bir āyine-rū **sükkerīn-dehān** görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 8). [sükkerīn-dehān,]*

sükūn: *Sessizlik, suskunluk.*

1. Ḥayret ile ne mertebe gelmek gerek **sükūn**
   Ḳaysuñ serinde murġ-ı güle āşiyān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 3). [sükūn,]*

sükūn: *Sakinlik, huzur.*

1. Ẓāhir olınca kevkebe-i pādişāh-ı ʿışḳ
İtdi firār leşker-i ṣabr u **sükūnumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 6). [sükūnumuz, -umuz]*
2. Ḫamūş olsaḳ Faṣīḥā ḥāle taṭbīḳ eylesek ḳāli
Sükūn el virse vahdet-āşinā olsaḳ miṣāl-i baḥr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 9). [sükūn,]*

sükūn bulmaz: *Sakinleşme, dingin hale gelme.*

1. ʿĀlem-i ʿışḳuñ ḫilāf-ı ẓāhir ancaḳ ḥāleti
Cūşiş-i baḥr-i dilüm āh itmesem bulmaz sükūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 6). [sükūn bulmaz, -maz]*

sükūn bulmazdı: *Sakinleşme, dingin hale gelme.*

1. Bulmazdı sükūn āteş-i dil olmasa eşküm
Bulındı ʿaceb demde baña dīde-i giryān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 3). [sükūn bulmazdı, -maz, -dı]*

sükūn-ı āh: *Ahın dinginliği, feryadın rahatlatıcılığı.*

1. Maḥv eylemekde çīn-i cebīnüm **sükūn-ı āh**
Emvāc-ı tünd-bād-ı yem-i cān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 9). [sükūn-ı āh,]*

sükūnı artar: *Sessizliğin artması.*

1. Ṣebātın bozmayup artar sükūnı pür-mey olduḳca
Gerekdür bāde-ḥ∨ār olanlara olmaḳ sebū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 3). [sükūnı artar, -ar]*

sükūn-ı ʿışḳa: *Aşkın iç huzuru.*

1. Hep ḫarāb olmaḳ **sükūn-ı ʿışḳa** maẓhār olmadur
Gencdür iy dil bilürsüñ cāy-ı vīrāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 5). [sükūn-ı ʿışḳa, -a]*

sükūn-ı keştīye: *Geminin durması, hareketsiz kalması.*

1. ʿAceb mi çekmege āġūşa yārı istemesem
Sükūn-ı keştīye çün kim kenār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 6). [sükūn-ı keştīye, -ye]*

sükūt: *Sakinlik II sessizlik.*

1. Yanar ḫāmūş iken pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
   Sükūt itmekde dinmiş iy göñül gerçi selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [sükūt,]*

sükūt: *Susma, suskunluk.*

1. Kimüñ meftūnı olduñ iy perī-rūyum nihān söyle
   Nedür bāʿiş **sükūta** söyle iy şūḫ-ı cihān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 2). [sükūta, -a]*

sükūt idüp: *Susmak, sessiz olmak.*

1. Sükūt idüp ferāmūş eyledüñ evrāduñ iy bülbül
   Suḫan-sāzī idince ṭūṭi-i ṭabʿ-ı Faṣīḥ-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 10). [sükūt idüp, -üp]*

sükūt itdük: *Susmak. II sessizleşmek, içe kapanmak.*

1. Ṭālib-i vaṣluña **sükūt itdük**
   Bu suʿāle cevābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 7). [sükūt itdük, -dü, -k]*

süleymān eyler: *Hz. Süleyman peygamber (Hz. Süleyman ile karınca hadisesine telmih bağlamında).*

1. Bir mūrı ināyetüñ **Süleymān eyler**
   Nirū-dih-i bāzū-yı żaʿīfānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 109, Mısra 3). [süleymān eyler, -r]*

sulh it: *Barışmak; uyuşmak, uzlaşmak.*

1. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme ṣaḳın
   Gel gel iy dil fāriġ ol **ṣulḥ it** cevān u pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 6). [ṣulḥ it,]*

sulṭān: *Hükümdar, sultan.*

1. Bir ḥālete mālik ol ki **sulṭānları**
   Eṭvār-ı pesendīdeñe ḥayrān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 3). [sulṭānları, -lar, -ı]*

sulṭān: *Padişah ll sevgili.*

1. Faṣīḥ-i zārdan kimdür dimek cāʾizse **sulṭānum**
   Ġulām-ı kem-terīnüñ ʿabd-i dīrīnüñ senā-ḫ∨ānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 17). [sulṭānum, -um]*
2. Ne var ʿuşşāḳı ḫāmūş it ḫiṭāb-ı iltifātuñla
   Yiter kūyuñda **sulṭānum** yiter āh u fiġān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 4). [sulṭānum, -um]*

sulṭān: *Padişah ‖ Sevgili; gönül sultânı.*

1. Ser-güzeşt-i dil-i perīşānum
   Diyeyin ḫāk-i pāye **sulṭānum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 49, Mısra 2). [sulṭānum, -um]*

sulṭān: *Sevgili.*

1. İtme iẓhār-ı teġāfül bezmüñe gelse Faṣīḥ
   Bende-i dīrīneñe ol vaż ʿı **sulṭānum** gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 14). [sulṭānum, -um]*

sulṭān: *Padişah, hükümdar (Köprülüzade Ahmed Paşa).*

1. Ser-efrāz eyledüñ ben bende-i nāçīzi **sulṭānum**
   Ki tevcīh-i ḫiṭāb-ı müsteṭāba ḳılduñ erzānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 67). [sulṭānum, -um]*

sulṭān: *Hükümdar, padişah.*

1. Şeh-nāme-i vaşfuñla benüm **sulṭānum**
   Cemʿiyyet-i yārān-ı ṣafāda meddāḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 5, Mısra 1). [sulṭānum, -um]*
2. ʿIşḳdur eyleyen gedā şāhı
   Baḫş iden hem gedāya **sulṭānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 6). [sulṭānı, -ı]*

sulṭān: *Hükümdar, sultan. II âşık.*

1. Zer-tāc-ı ġam-ı ʿışḳ ki var serimüzde
   Başlu başına her birimüz **sulṭānuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 4). [sulṭānuz, -uz]*

sulṭān olmaḳ: *Padişah olmak; hükmetmek.*

1. Elbette gerek bende-i fermān olmaḳ
Ümmīde irüp ʿāleme **sulṭān olmaḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 4). [sulṭān olmaḳ, -maḳ]*

sulṭān olsun: *Padişah, hükümdar olmak.*

1. Her kimi murād eylese cānān olsun
İsterse o şūḫ ʿāleme **sulṭān olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 6). [sulṭān olsun, -sun]*

sulṭān-ı ‘arab: *Arap(lar)'ın padişahı.*

1. Sulṭān-ı ʿArab kān-ı edeb baḥr-i leb-ā-leb
Baḫşende-i her maṭlab-ı aʿlā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 37). [sulṭān-ı ‘arab,]*

sulṭān-ı bahār: *Bahar sultanı.*

1. Eylemiş dīvānını tertīb **sulṭān-ı bahār**
Gülşenüñ feryāda āġāz eylemiş bülbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 3). [sulṭān-ı bahār,]*

sulṭān-ı ezelden: *Ezelî Sultan II Cenâb-ı hak.*

1. Kim eyleyem īcād nice naẓm-ı belīġ
Sulṭān-ı ezelden almışumdur yerlīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 1). [sulṭān-ı ezelden,]*

sulṭān-ı gül: *Gül sultanı.*

1. Yine taḫt-ı zümürrüd-fāmına **sulṭān-ı gül** geçmiş
Hezāruñ bāġı ṭutmış ḫārdan feryād u efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 3). [sulṭān-ı gül,]*

sulṭān-ı ḳalem-rev-i kemālat: *Fazilet ve kemalat ülkesinin padişahı.*

1. İtmiş seni fāṭıraʾes-semāvātī
Sulṭān-ı ḳalem-rev-i kemālat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 6). [sulṭān-ı ḳalem-rev-i kemālat,]*

sulṭān-ı ḳalem-rev-i kemālat itmiş: *Faziletle hüküm süren padişah kılmak.*

1. Sulṭān-ı ḳalem-rev-i kemālat
İtmiş seni fāṭıraʾes-semāvātī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 6). [sulṭān-ı ḳalem-rev-i kemālat itmiş,]*

sulṭān-ı velāyet: *Velilerin, ermişlerin sultanı.*

1. ʻAllāme-i ʻilm-i ledün ü ḫ∨āce-i hikmet
Sulṭān-ı velāyet şeh-i dānā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 34). [sulṭān-ı velāyet,]*

sümūm-ı āh: *Ahın, feryadın zehirli yeli. II zehir gibi feryat.*

1. Niçe güşāde ola ġonçe-i dil-i derhem
Sümūm-ı āh eşer bāġuma ṣabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 2). [sümūm-ı āh,]*
2. Niçe güşāde ola ġonçe-i dil-i derhem
Sümūm-ı āh eşer bāġuma ṣabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 2). [sümūm-ı āh,]*

sun: *Vermek, uzatmak, takdim etmek.*

1. Raḳībe āyīne-i ḥüsnini **ṣuna** dil-dār
Faṣīḥ ḫāṭıra bundan ġubār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 9). [ṣuna, -a]*
2. Telḫ itmede kām-ı cān-ı zārı
Ṣunduġı ṣarāb-ı bed-güvārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 78). [ṣunduġı, -duġ, -ı]*
3. Telḫ itmede kām-ı cān-ı zārı
Ṣunduġı ṣarāb-ı bed-güvārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 78). [ṣunduġı, -duġ, -ı]*
4. Merhemleri zaḫm-ı cān-gezādur Bir nīm-piyāle **ṣunsalar** ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 61). [ṣunsalar, -sa, -lar]*

sun: *Sunmak, vermek, takdim etmek.*

1. Ṣunmadı peymāne sāḳī tā ki giryān olmayam
Naḳd-i cārī-i temennādur behā-yı müllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 5). [ṣunmadı, -ma, -dı]*
2. Lebüñ **ṣun** sīneñi ʿarż eyleyüp ṭūṭī-ṣıfat cānā
Dile āyīne vü sükkerle tāʿlīm-i maḳāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 5). [ṣun,]*
3. Ṣunuldı destüme mihr-i ṣafaḳ-nümā-yı ḳadeḥ
Pür itdi külbe-i aḥzān-ı cānı nūr-ı feraḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 10, Mısra 1). [ṣunuldı, -ul, -dı]*
4. Bir nīm-piyāle **ṣunsalar** ger
Minnetle seni temām iderler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 61). [ṣunsalar, -sa, -lar]*

sun: *Uzatmak, vermek, arzetmek.*

1. O şūḫuñ destine peymāne virseñ gül ḳıyās eyler
   Be-dest-i ʿişvedür kim gül **şunarsañ** mül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 2). [şunarsañ, -ar, -sa, -ñ]*

sun-: *Sunmak, vermek, takdim etmek.*

1. ʿĀşıḳa sāḳī ġam-ı hicrān bilürsin zehr olur
   Kehrübā-reng meyüñ **şun** kim aña pa-zehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 2). [şun,]*
2. Besdür aġyāra bu deñlü rūy-ı dil iy māh bes
   Baña da āyīne-i ruḫsārıñı **şun** bir nefes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 2). [şun,]*
3. Şād it bizi **şun** ḳabża-i şemşīrüñe destüñ
   Luṭf eyle elüñ gāhī de iḥsāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 7). [şun,]*
4. Muṭrib demidür eyle ser-āġāz-ı nevāya
   Şun sāḳī ḳadeḥ bezm-i ġam encāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 4). [şun,]*

sünbül: *Sümbül çiçeği II Sevgilinin saçları.*

1. Hūnīni olur gül gibi **sünbülleri** hicrüñ
   Hep zerd biter ḥasret ile gülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 2). [sünbülleri, -ler, -i]*
2. Kāküllerin ki zīr-i külāhına ḳoydı yār
   Devşürdi bāġ-ı behcetinüñ şaçlı **sünbülüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 6). [sünbülüñ, -üñ]*
3. Bāġun yine **sünbülleri** āşüfte vü derhem
   İy bād-ı ṣabā kākül-i mekkāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 7). [sünbülleri, -ler, -i]*
4. Dūd-ı āhum serde **sünbül** dāġ-ı ʿışḳum tende gül
   Bāġda **sünbül** gerekse olmasun gülşende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 1). [sünbül,]*
5. Hep kūşe-i zülfi şandılar yār
   Ṭaḳmış sere bir laṭīf **sünbül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 4). [sünbül,]*
6. Dūd-ı āhum sünbülüm dāġ-ı tenümdür güllerüm
   Şaḥn-ı gül-zār-ı ġamem baḳ güllerüm **sünbüllerüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 2). [sünbüllerüm, -ler, -üm]*
7. Dūd-ı āhum **sünbülüm** dāġ-ı tenümdür güllerüm
   Şaḥn-ı gül-zār-ı ġamem baḳ güllerüm sünbüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 1). [sünbülüm, -üm]*
8. Ṭurra-i ṭarrāra baḳ ol ʿārıż-ı rengīnde
   Görmedüñse al gül üzre muṭarrā **sünbüli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 4). [sünbüli, -i]*

9. Bu dil kim ġonçe-i gülşen gibi mecmūʿ idi evvel
   Perīşān **sünbülüñ** fikriyle şimdi tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 4). [sünbülüñ, -üñ]*
10. Zülf-i nigār u (ḳāmetine) serv ü **sünbüli**
    Teşbīh idüp uzatma meded bāġ-bān sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 7). [sünbüli, -i]*

sünbül: *Sümbül.*

1. Yā Rab ne gül ne lāle ne **süñbül** ne bāġ vir
   Baña bu çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [süñbül,]*
2. Ruḫ (u) alnında zülf-i ʿanber-efşānın gören ʿuşşāḳ
   Ṭaḳınmış bir gül-i şad-berg ile **sünbül** ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 4). [sünbül,]*
3. Dilde her dem kākül ü ruḫsārıdur endīşemüz
   Sünbül ü gülden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 2). [sünbül,]*
4. Baḳ dūd-ı dil ü dīde-i ḫūn-bār-ı Faṣīḥa
   Açıldı yine gülleri **sünbülleri** hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 10). [sünbülleri, -ler, -i]*
5. Dūd-ı āhum serde **sünbül** dāġ-ı ʿışḳum tende gül
   Bāġda **sünbül** gerekse olmasun gülşende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 2). [sünbül,]*
6. ʿUḳdelerle seyr idenler didiler ol kāküli
   Daḫı bāġ-ı ḫüsninüñ açılmamışdur **sünbüli** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 2). [sünbüli, -i]*
7. Baña besdür al ruḫsārı siyeh kākülleri
   Bāġ-bān başına çalsun gülleri **sünbülleri** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 2). [sünbülleri, -ler, -i]*

sünbül-çīn-i şevḳ: *Arzu ile sümbül toplayan II Sevgilinin sümbül gibi saçlarını koklayan.*

1. Zülfin oḫşa rūyın öp bāġ-ı cemālinden Faṣīḥ
   Gāh **sünbül-çīn-i şevḳ** ol gāh şeftālū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [sünbül-çīn-i şevḳ,]*

sünbül-i ġarrā: *Parlak, güzel sümbül. II sevgilinin saçı bağlamında.*

1. Laʿl-i nābuñ mül midür ya ġonçe-i şād-āb mı
   Kākülüñ ḫoş-bū ḳaranfil **sünbül-i ġarrā** mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 4). [sünbül-i ġarrā,]*
2. Gül-berg üzre **sünbül-i ġarrā** şanur gören
   Kāküllerin ki yār ruḫ-ı terde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 5). [sünbül-i ġarrā,]*

sünbül-i kākülidür: *Sümbül kâkül, sümbüle benzeyen kâkül, perçem.*

1. Sünbül-i kākülidür ya ḫaṭ-ı reyḥānı Faṣīḥ
   Seni āşüfte-dimāġ iden odur yāhud bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 11). [sünbül-i kākülidür, -i, -dür]*

sünbül-i ter: *Taze sümbül II Sevgilinin saçı.*

1. Görmedüm bir verd-i raʿnā ol iki ruḫsār-veş
   Almadum bir **sünbül-i ter** ol iki gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 2). [sünbül-i ter,]*

sünbül-i terdür: *Taze sümbül II Sevgilinin saçı.*

1. Ḫalḳa ḫalḳa kākül-i dil-ber degül ruḫsārda
   Tūde tūde **sünbül-i terdür** yatur gül-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 2). [sünbül-i terdür, -dür]*

sünbül-i terle: *Taze sümbül.*

1. Sünbül-i terle çemendür gūyıyā
   Eylemiş ḫaṭṭuñla kākül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 7). [sünbül-i terle, -le]*

sunʿ-ı ḥaḳḳı: *Allah'ın kudreti.*

1. Baḳ rūy-ı yār yāresine **ṣunʿ-ı Ḥaḳḳı** gör
   Māh-ı bedirde muʿciz-i envār-ı şaḳḳı gör *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 22, Mısra 1). [ṣunʿ-ı ḥaḳḳı, -ı]*

sunʿ-ı ḫudā: *Allah'ın sanatı, sanatla yaratması.*

1. Kendi gül ruḫsārı gül başında gül destārı gül
   Eylemiş **ṣunʿ-ı Ḫudā** ser-tā-be-pā dil-dārı gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 44, Mısra 2). [ṣunʿ-ı ḫudā,]*

sunʿ-ı ḫudāyı: *Allah'ın eseri.*

1. Ḥüsn-i bī-mislüñ gören **ṣunʿ-ı Ḫudāyı** yād idüp
   Ṣıdḳ ile elbet derūnından ṣadā-yı hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 7). [ṣunʿ-ı ḫudāyı, -yı]*

sür: *Sürmek.*

1. Ruḫ-ı niyāzı **sürem** südde-i saʿādetine
   Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 27). [sürem, -em]*

sür: *Sunmak.*

1. Göz açdurursa baña ger bu rūzgār-ı şedīd
   Ruḫ-ı niyāzı **sürem** südde-i sa‘ādetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 34). [sürem, -e, -m]*

sür: *Olmak, devam etmek, artırmak.*

1. Sāḳī kümeyt-i cām-ı meyi bīş-ter **sürüp**
   Bu vāżʿ-ı nā-pesendi ziyāde kem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 7). [sürüp, -üp]*

sür: *Sürmek, dokundurmak, değdirmek.*

1. Düşerler dāmen-i zülfine diller her gün ol şūḫuñ
   Sürerler ẕerreler yüz pertevine mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 16). [sürerler, -er, -ler]*
2. Sürsem ruḫı āb-veş zemīne
   Kim māʾil-i ḳadd-i ser-firāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 3). [sürsem, -se, -m]*

sür: *Sürmek. II Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.*

1. Ruḫ-ı niyāzı **sürüp** ḫāke cū çemen-be-çemen
   Nihāl-i ḳaddüñ ider cüst ü cū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 1). [sürüp, -üp]*

sürāġ: *İz, nişan, alâmet.*

1. Ḳays-veş ḥāşılı güm-kerde **sürāġ** itdi bizi
   Ṭaleb-i maḥmil-i Leylā-yı temennā-yı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 8). [sürāġ,]*

sürāġ-ı maḥabbetüñ: *Muhabbet işareti, izi.*

1. Bir menzilinde itmedi dil ʿālemüñ ḥużūr
   Āvāre itmiş anı **sürāġ-ı maḥabbetüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 8). [sürāġ-ı maḥabbetüñ, -üñ]*

sūrāḫ: *Delik, gedik.*

1. Kesb eylemiş ḫarāret-i şems-i firāḳ ile
   Sūrāḫ u şerḥalar ten-i lāġar-nümā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 14). [sūrāḫ,]*

sūrāḫ: *Yara, şeklen yuvarlak yara. II Neydeki perde deliklerine işaret etmektedir.*

1. Dāġ ile **sūrāḫ** ile muṭrıbla olmaz sūz-ı ʿışḳ
   Dilde dāʾim ney gibi feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 3). [sūrāḫ,]*

surāhī: *İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya billur kap.*

1. Ṣurāḥīnüñ kelām-ı mācerā-yı çarḫ-ı devrānuñ
   Gören bī-çāreler āvāze-i ḳulḳul ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 5). [ṣurāḥīnüñ, -nüñ]*
2. Meclis-i mey gūyıyā bir dil-güşā gül-zārdur
   Bülbül-i rengīn-terennümdür **ṣurāḫī** ḳulḳuli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 6). [ṣurāḫī,]*
3. Cām ile olmış **ṣurāhī** bezm-i meyde leb-be-leb
   Yād iderler bir biriyle ṣoḥbet-i pīşīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 3). [ṣurāhī,]*

sürʿat: *Çabukluk, hızlılık, hız.*

1. Bu şeb görüp didüm iy māh **sürʿatüñ** kimedür
   Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [sürʿatüñ, -üñ]*
2. Bir serv-ḳad hevāsı ile bī-ḳarār olup
   Dārbüʾl-meseldür āb-ı revān gibi **sürʿatüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 8). [sürʿatüm, -üm]*
3. Devrinde bulunmağıla biʿset
   Ol şevḳ iledür ḳamerde **sürʿat** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 52). [sürʿat,]*

sūret: *Yüz, çehre, güzellik.*

1. Her rengi ittihāz iderüz āb-ı ṣāf-veş
   Her **ṣūreti** ḳabūl iderüz hem-çü āyine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 53, Mısra 2). [ṣūreti, -i]*

sūret-i ʿacz ü recā: *Umut ve çaresizlik hali.*

1. Almaḳ isterse Faṣīḥ iḳbāl ü ʿizzetden naṣīb
   Kimseye hiç **ṣūret-i ʿacz ü recā** göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 10). [ṣūret-i ʿacz ü recā,]*

sūret-i āyīne olmasa: *Aynada görüntü oluşması.*

1. Dil-dār odur ki ṭūṭī-i şīrīn-zebān gibi
   Güftāra gelse **ṣūret-i āyīne olmasa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 4). [ṣūret-i āyīne olmasa, -sa]*

sūret-i bī-miṣāl-i raʿnā: *Güzellikte benzeri olmayan yüz.*

1. Keştī kıçın eyledükde meʾvā
   Bir **ṣūret-i bī-miṣāl-i raʿnā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 18). [ṣūret-i bī-miṣāl-i raʿnā,]*

sūret-i ḥāl-i zārımı: *Aşığın durumu, vaziyeti.*

1. Ṣūret-i ḥāl-i zārımı bildi
   Kim nigāh eylediyse peykerime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 3). [ṣūret-i ḥāl-i zārımı, -ım, -ı]*

sūret-i h∨āhiş: *Arzu, istek izlenimi.*

1. Mirʾāt-ı dilde **ṣūret-i ḫ∨āhiş** görülmedi
   Ol zeng-zār-ı ġamda güşāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 1). [ṣūret-i ḫ∨āhiş,]*

sūret-i maʿnā: *Mananın şekli, anlamı ifade eden lafız, söz, ifade biçimi.*

1. Bir laḥẓada taḥrīr eyle biñ **ṣūret-i maʿnā**
   Endīşe Faṣīḥ öyle ḳalem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 9). [ṣūret-i maʿnā,]*

sūret-i nakş-ı ḫayālin: *(Sevgilinin) hayal ve zihindeki sureti, görünümü.*

1. Ol ḳadar vaḥşīdür ol āhū-yı sünbül-zār-ı ḥüsn
Ṣūret-i naḳş-ı ḫayālin dilde taṣvīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 6). [ṣūret-i naḳş-ı ḫayālin, -in]*

<u>sūret-i riyādan:</u> *Ikiyüzlülük yolu, gidişatı.*

1. Yā Rab beni **ṣūret-i riyādan** ḥıfẓ it
Āyīnemi jengār-ı sivādan ḥıfẓ it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 1). [ṣūret-i riyādan, -dan]*

<u>sūret-i sengīnini:</u> *Taştan sima, yüz.*

1. Ṣūret-i sengīnini ġayruñ tırāş itmek durur
Bīsütūn-ı dilde Şīrīn-kāri-i ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 3). [ṣūret-i sengīnini, -in, -i]*

<u>sūret-i taʿbīre:</u> *Ifade, anlatım şekli.*

1. ʿAksi āyīneyle ülfet eylemez bir vech ile
Ṣūret-i taʿbīre gelmez ol perīnüñ vaḥşeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 10). [ṣūret-i taʿbīre, -e]*

<u>sūret-i ümmīdin:</u> *Umut yüzü.*

1. Kimsenüñ yā Rabb mirʾāt-ı sipihr-i kec-nihād
Ṣūret-i ümmīdin ʿaks-i müddeʿā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 6). [ṣūret-i ümmīdin, -in]*

<u>sūret-i vefāda:</u> *Bağlılık ve sadakat görünümlü.*

1. Ḳasd-ı sitem idersüñ idüp ġayra iltifāt
Hep **ṣūret-i vefāda** idersüñ cefā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 6). [ṣūret-i vefāda, -da]*

<u>sūret-i zāhirde:</u> *Dış görünüş. II görünürde.*

1. Cebīni **ṣūret-i zāhirde** ṣāfī çīn-i kederden
Baḳılsa āyīne-i dilde rūy-ı rāḥatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 33, Mısra 1). [ṣūret-i zāhirde, -de]*

<u>sūret-i zībā-yı maʿānī:</u> *Manaların güzel şekli.*

1. Hep cilve iden **ṣūret-i zībā-yı ma‘ānī**
   Ṭab‘umdur o ṣāf āyīne-i feyż kim anda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 4). [ṣūret-i zībā-yı ma‘ānī,]*

sūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem: *Süs ve şekillerle doldurmak, şekillerle resmetmek.*

1. Deruñ-ı ḫānemi **ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem**
   Benem ol sāde-levḥ ü ṣāf-dil kim olsa ger Yūsuf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 8). [ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem, -me, -m]*

süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm: *Kıskançlık ile gözünden Süreyya yıldızı [gibi yaş] döken, saçan.*

1. Tā seḥer her şeb **Süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm**
   İḫtilāṭı yā Rab ol meh-ṭalʿatuñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 7). [süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm, -üm]*

sürḫ-gūn: *Kırmızı renk.*

1. Bir iki peymāne mey görmiş ki bāġ-ı ḥüsninüñ
   Sürḫ-gūn nergisleri olmış muṭarrā gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 6). [sürḫ-gūn,]*

sürḫ-rūy: *Kızarmış yüz.*

1. Müstaġni-i şafaḳ felegi reng-i ḥacletüm
   Ol **sürḫ-rūyı** şerm-i günāhum ki eyledi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 5). [sürḫ-rūyı, -ı]*

sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk: *Dokuz kat göğün gözüne sürme. II ahın karasını göklere sürme bağlamında.*

1. Āhumı **sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk** iden
   Nāzdan vesme ḳonulmış ol iki ebrūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 7). [sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk,]*

sürūd it: *Şarkı söylemek, terennüm etmek.*

1. İy bülbül-i dil naḳşına aldanma bu bāġuñ
   Var gülşen-i yek-reng-i maʿānīde **sürūd it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 8). [sürūd it,]*

suʿūd it: *Yukarı çıkmak, yükselmek, yücelmek.*

1. Cismiñi girān-bārī-i ḫ∨āhişden idüp ṣāf
   Şeb-nem gibi var ʿālem-i bālāya **şuʿūd it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 4). [ṣuʿūd it,]*

su‘ūd itsün: *Yukarı çıkmak, yükselmek, yücelmek.*

1. Gelsün gözüme neşve-i ṣahbā-yı şühūd
   İtsün dil ü cān maṭlab-ı aʿlāya ṣu‘ūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 2). [ṣu‘ūd itsün, -sün]*

süvār: *Bir binek hayvanına, özellikle ata binmiş kimse. II Atlı.*

1. Süvār u ger piyāde rūḥ-veş terk-i vücūd eyler
   Bu natʿ-ı ġamda sırr olmaz senüñ ferzāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 7). [süvār,]*

süvār iden: *Binici etmek. II bir taşıta binmek.*

1. İden bu keşti-i ʿışḳa süvār cānumuzı
   Nesīm-i āh ile pür itdi bād-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 1). [süvār iden, -en]*

süvār olur: *Ata binmek. II atlı süvari olmak.*

1. Ol şāh ne dem ki eşheb-i nāza **süvār olur**
   Peyk-i niyāz yaḳlaşamaz gird-i semtine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 4). [süvār olur, -ur]*

suver-i nigār-ı maʿnā: *Mana sevgilisinin suretleri.*

1. İy ḫāme-i dür-niṣār-ı maʿnā
   Mānī-ṣuver-i nigār-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 2). [ṣuver-i nigār-ı maʿnā,]*

suver-i nīk ü bed-i dehri: *Zamanenin iyi ve kötü halleri, görünümleri.*

1. İder iy dil **şuver-i nīk ü bed-i dehri** ḳabūl
   Her kimüñ āyīnesinde bulına ṣafvet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 5). [ṣuver-i nīk ü bed-i dehri, -i]*

süveydā: *Kalbin ortasında bulunduğu sanılan kara benek (Gönül, kalp bağlamında).*

1. Ruḫuñdan ayrılamaz ḫāl-veş **süveydāmuz**
   Semenderüñ beli cāy-ı ḳarārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 7). [süveydāmuz, -muz]*

süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd: *Ümitsiz gönülün karası.*

1. Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm
   Sevād-ı dīde **süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd,]*
2. Şuʿā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḫabl-i verīd
   Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 47). [süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd,]*
3. Nigāh-ı merḫāmet ü şefḳatüñden itme baʿīd
   Benem o bende ki dāġ-ı ṣadākatüñ itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd,]*

sūz: *Yanma, yanık, ateş. II Istırap, keder.*

1. Giryeyle Faṣīḥ itmemişüz tāb-ı dili kim
   Sūzuz yine tefsīde-i aḫkerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 10). [sūzuz, -uz]*
2. Pervāneyi itdi şemʿa pür-sūz
   Ol **sūz** ile şemʿ ide ciger-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 4). [sūz,]*
3. Ben āteşüm āteş baña gülşende ise
   Çesbān görinür **sūz** ile sensüz külḫan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 4). [sūz,]*

sūz: *Elem, ızdırap.*

1. Bu **sūz** nedür hem dir iseñ sözleriñüzde
   Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 21). [sūz,]*

sūz: *Baygın ve anlamlı bir şekilde bakmak, dikkatlice bakmak.*

1. Şanmañ ki mest olup **süzilür** çeşm-i şāh-bāz
   Gelmez nigāh-ı nāza ḳanāʿat şikārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 35). [süzilür, -il, -ür]*

sūz: *Yanma, yanık, ateş II ıztırap, keder.*

1. Nesīm-i ḳıble-i kūyı füzūn ider **sūzum**
   Hevāsı muḥriḳ olurmış Ḥicāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 5). [sūzum, -um]*

sūz: *Ateş II dert, ızdırap.*

1. Āteş urdı āh bülbül cümle gül-berg-i tere
   Tā bu deñlü **sūz** ʿacebdür bir avuc ḫākistere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 2). [sūz,]*

sūz: *Yanma, yanık, ateş. II Istırap, acı.*

1. Dāġ u nāleyle ol Faṣīḥ çü ney
   Lāzımı sāz u **sūzdur** ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 10). [sūzdur, -dur]*

sūz: *Süzgün bakışlarla baygın baygın bakmak.*

1. Gül mevsimidür bezm-i mey iy sāḳī düzilsün
   Çeşm-i siyehüñ mest olup eṭrāfa **süzilsün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 2). [süzilsün, -il, -sün]*
2. Nūş-ı mey idüp giryeler it ṭurma Faṣīḥā
   Cerr-i ʿalaḳ iʿmāli olup bāde **süzilsün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 10). [süzilsün, -il, -sün]*

sūz olmamaḳ: *Yanmak. II ıstırap çekmek.*

1. Sözde hiç **sūz olmamaḳ** mümkin midür
   Sen niyāz eyle hemān teʾs̲īr ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 21, Mısra 1). [sūz olmamaḳ, -ma, -maḳ]*

sūz u eser: *Istırap ve iz, nişan.*

1. Dāġ dāġ olmayıcak āteş-i ʿışḳ ile çü ney
   Her kesüñ nālesine **sūz u e̲ser** virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [sūz u e̲ser,]*

sūzān itmemek: *Yakmak. II ateş gibi tutuşturup yakmak.*

1. Tenüñ ḫākister itmiş āh-ı āteş-zāduñ iy bülbül
   ʿAcebdür ḫārı **sūzān itmemek** feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 2). [sūzān itmemek, -me, -mek]*

sūzān olmamuz: *Yanmak.*

1. Varup bir tekyede her gice mihmān olmamuz yegdür
   Çerāġ-āsā göñül her bezme **sūzān olmamuz** yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 2). [sūzān olmamuz, -ma, -muz]*

sūzān olmayıcak: *Yanmak.*

1. Ne var olmayıcaḳ bāl ü perümüz sūzān
   Pervāne-i ʿışḳ şevḳ-ı nārı bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 3). [sūzān olmayıcaḳ, -may, -ıcaḳ]*

sūzān u nālān olmamuz: *Yanıp yakılmak II feryat ve figan etmek.*

1. Miṣāl-i bülbül ü pervāne her şeb her seḥer cānā
   Cemālüñ şevḳına **sūzān u nālān olmamuz** yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 6). [sūzān u nālān olmamuz, -ma, -muz]*

sūz-āzmā-yı ṣohbetüñ: *Sohbetinin yakıcı ateşini tadan, tecrübe eden.*

1. Ne bāġuñ verdisin būy-āşinā-yı ülfetüñ kimdür
   Ne bezmüñ şemʿisin **sūz-āzmā-yı ṣoḥbetüñ** kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [sūz-āzmā-yı ṣoḥbetüñ, -üñ]*

sūzen: *İğne.*

1. Hasretüñle dīdede iy Yūsuf-ı gül-pīrehen
   Her ser-i müjġān-ı ter dil-dūz **sūzendür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 6). [sūzendür, -dür]*
2. Ser-rişte-i tecerrüdi elden çıḳarmazam
   Delḳ-i hezār-pārem içün **sūzen** istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 6). [sūzen,]*
3. Ḫ∨āb bilmem ġam-ı müjeyle Faṣīḥ
   Ṣanki **sūzen** ḳonıldı püsterime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 8). [sūzen,]*

sūzen: *Iğne. II kirpik.*

1. Bir rişte-i Bārī ki dizilmiş niçe **sūzen**
   Ben seyl-i ser-endāz-ı serīʿüʾl-cereyānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 6). [sūzen,]*

sūzen: *İğne, yaraları dikmede kullanılan iğne.*

1. Laʿl-i lebi merhem müjesi **sūzenüm** olsun
   Pür-yāre-i tīġ-i sitem olsun dil ü cān tek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 6). [sūzenüm, -üm]*

sūzende: *Yakıcı, yakan.*

1. Gülşenüñ sensüz güli **sūzende** aḫkerdür baña
   Lālenüñ her bergi ḫūn-ālūde ḫançerdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 1). [sūzende,]*

sūzen-i müjgānı: *Iğneye benzeyen kirpikler.*

1. İder elbette ser-i rişte-i ʿaḳlın żāyiʿ
   Degmesün kimseye hiç **sūzen-i müjgānı** ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 8). [sūzen-i müjgānı, -ı]*

sūz-ı āh: *Ah ıstırabı.*

1. Bu cūş-ı eşk-i dem-ā-dem bu **sūz-ı āh** ile bir dem
   Ġubār-ı dergeh-i yārı penāha ruḫṣatumuz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 5). [sūz-ı āh,]*

sūz-ı dil: *Gönül ateşi.*

1. Yaḳdı hep ḫākister itdi **sūz-ı dil** ḫārāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 1). [sūz-ı dil,]*

sūz-ı dilden: *Gönül ateşi.*

1. Faṣīḥ **sūz-ı dilden** āgeh it iy kilk-i aḫker-tāb
   Ne sūd efsürdegī-i ṭabʿa olmış ṭūb cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 9). [sūz-ı dilden, -den]*
2. Olmazdı böyle leb-be-leb-i ehl-i rāz ney
   İtseydi **sūz-ı dilden** eger iḫtirāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 2). [sūz-ı dilden, -den]*

sūz-ı dil-hārāları: *Gönlün ortasındaki ateş.*

1. Yaḳdı hep ḫākister itdi sūz-ı dil ḫārāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 1). [sūz-ı dil-ḫārāları,]*

sūz-ı dilüm: *Gönül ateşi.*

1. Teskīn idemez **sūz-ı dilüm** deryālar
   Ṭāb-āver-i āhum olımaz ḫārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 1). [sūz-ı dilüm, -üm]*

sūz-ı eser: *Iz, işaret yanığı, belirtisi.*

1. Dāġ dāġ olmayıcak āteş-i ʿışḳ ile çü ney
   Her kesüñ nālesine sūz u eser virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [sūz-ı eser,]*

sūz-ı ġamuñ: *Üzüntü ateşi.*

1. Sūz-ı ġamuñ dile o ḳadar kim itdi eser
   Her ḳaṭre-i sirişk-i terüm bir şerār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 7). [sūz-ı ġamuñ, -uñ]*

sūz-ı ḥālet-i dilden: *Gönlün durumunun ateşi.*

1. Gözümde kalmadı nem **sūz-ı ḥālet-i dilden**
   Çekildi cūy-ı maḥabbet ḥarāret-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 1). [sūz-ı ḥālet-i dilden, -den]*

sūz-ı ʿışḳ: *Aşk ateşi.*

1. Dāġ ile sūrāḫ ile muṭrıbla olmaz **sūz-ı ʿışḳ**
   Dilde dāʾim ney gibi feryād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 3). [sūz-ı ʿışḳ,]*

sūz-ı ʿışḳumı: *Aşk ateşi. II aşk acısı.*

1. Yāra **sūz-ı ʿışḳumı** yazmaḳ murād itsem Faṣīḥ
   Bulamam ḫāmemde tāb u ṭāḳat-ı taḥrīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 9). [sūz-ı ʿışḳumı, -um, -ı]*

sūz-ı maḥabbet: *Sevginin sıcaklığı, muhabbet ateşi.*

1. Ḫāşāk-i sivāyı eylesün ḫaḳister
   Yā Rab baña bir **sūz-ı maḥabbet** luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 4). [sūz-ı maḥabbet,]*

sūz-ı nār-ı ʿışḳ: *Aşk ateşinin yakıcılığı.*

1. Sūz-ı nār-ı ʿışḳ ile gel dāġ-ı sīnem seyrin it
   Görmedüñse olduġın ḫākister-i külḫanda gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 9). [sūz-ı nār-ı ʿışḳ,]*

sūz-ı nigehden: *Bakışın yakıcılığı.*

1. Ḫār-ı müje yā **sūz-ı nigehden** gelür gider
   İtmek o veche pāk-i cemīle sezā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 3). [sūz-ı nigehden, -den]*

sūz-ı pinhānuñ: *Gizli gönül ateşi, aşk.*

1. Niçün ser-rişte-i āhı virürsin dest-i nādāna
   Lisānuñdan bilündi şemʿ-āsā **sūz-ı pinhānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 6). [sūz-ı pinhānuñ, -uñ]*

sūziş: *Yanış, yanma II yürek yangını.*

1. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
   Ḫāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir āteşsin göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 3). [sūzişüñ, -üñ]*

sūziş: *Yanış, yanma II yürek yangını.*

1. Bir şemʿa iy göñül yine pervānesin gibi
   Ḫāḳister eyledüñ beni bu **sūzişüñ** nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 4). [sūzişüñ, -üñ]*

sūziş: *Yürek yangını.*

1. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
   Ḫāṣılı teskīn ḳabūl itmez bir āteşsin gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 38, Mısra 1). [sūzişüñ, -üñ]*
2. Bülbül gibi feryād ile ṣoḥbet luṭf it
   Pervāne gibi **sūzişe** ülfet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 2). [sūzişe, -e]*

sūziş-i āh-ı ḥasret: *Özlem ahının yakıcılığı.*

1. İtme dili zinḫār tebāh-ı ḥasret
   Dünyāyı yaḳar **sūziş-i āh-ı ḥasret** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 2). [sūziş-i āh-ı ḥasret,]*

sūziş-i ḥasretle: *Özlem ızdırabı.*

1. Bülbüllerüñ efġānını gūş eyle Faṣīḥ
   Feryād olur **sūziş-i ḥasretle** leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 4). [sūziş-i ḥasretle, -le]*

sūziş-i teʾsīr: *Etkinin ateşi, harareti, yakıcılığı.*

1. Faṣīḥā bu dem-i serdümde yoḳdur **sūziş-i teʾsīr**
   Niyāz itdükçe yār-ı nāzenīni tünd-hū itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 9). [sūziş-i teʾsīr,]*

süzül: *Göz baygınlaşmak, mahmurlaşmak II etkisi, gücü azalmak.*

1. Ṣanmañ **süzüldi** çeşmine geldi kelāl-i nāz
   Ehl-i niyāza itmede tāze ḫayāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 1). [süzüldi, -di]*

süzül-: *(Göz için) Baygınlaşmak, mahmurlaşmak.*

1. Kimüñ bezminde māhum nūş-ı cām-ı inbisāṭ itdüñ
   Süzülmiş nergis-i mestüñ açılmış verd-i ḫandānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 10). [süzülmiş, -miş]*

ṣaḳın: *"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.*

1. O māha göñül ibtilādan **ṣaḳın**
   Görinür görinmez belādan **ṣaḳın** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 2). [ṣaḳın,]*

Ş

sād eylemez: *Sevindirmek, memnun etmek.*

1. Düşnām-ı dil-rübā bizi **şād eylemez** mi hiç
   Erbāb-ı ʿışḳı ḫayr ile yād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 1). [şād eylemez, -me, -z]*

sād it: *Sevindirmek.*

1. Bir būse-i laʿlüñ ile sāḳī dili **şād it**
   Peymāne-i ümmīdimi lebrīz-i murād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 1). [şād it,]*

sād it: *Mutlu etmek.*

1. Şād it bizi ṣun ḳabża-i şemşīrüñe destüñ
   Luṭf eyle elüñ gāhī de iḥsāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 7). [şād it,]*

sād it: *Sevindirmek, mutlu etmek.*

1. Ne var bir berg-i sebz-i iltifātuñla beni **şād it**
   Gelüp ḥāl-i perīşān-ı dil-i bīmārı görsünler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 12, Mısra 1). [şād it,]*

sād itdi: *Mutlu etmek, sevindirmek.*

1. Ḫaber alduḳ segān-ı yār ile dil eylemiş ülfet
   Ṣabā **şād itdi** olup bezm-i yārāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 8). [şād itdi, -di]*

sād itmedesüñ: *Mutlu, bahtiyar etmek.*

1. Geh ḳahr ile gāhi luṭf ile itmedesüñ
   Dil-şādları ġam-gīn ü ġam-gīnleri şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 4). [şād itmedesüñ, -me, -de, -süñ]*

sād itmez: *Sevindirmek.*

1. Hezārı bāġda bir berg-i terle yād itmez
   Bu rūzgār belī ehl-i ʿışḳı **şād itmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 2). [şād itmez, -mez]*

sād ola: *Mutlu ve huzurlu olmak.*

1. Geldi o zemān ki ehl-i dil **şād ola**
Ġamdan yıḳılan göñüller ābād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 1). [şād ola, -a]*

<u>sād olmadı:</u> *Sevinmek, mutlu olmak.*

1. Ne ḫaṭṭ-ı ġubārı ile ne cām-ı lebiyle
Bir keyf ile **şād olmadı** maḥzūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 6). [şād olmadı, -ma, -dı]*

<u>sād olmaḳda:</u> *Mutlu ve huzurlu olmak.*

1. Ne **şād olmaḳda** her dem ġonçe-i dil āh u giryeyle
Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [şād olmaḳda, -maḳ, -da]*

<u>sād olur:</u> *Mutlu ve huzurlu olmak.*

1. Bir gün gelür ki **şād olur** ḫāṭır-ı ḫazīn
Ḳalmaz gider bu şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 2). [şād olur, -ur]*
2. Bir şekle girdi ḥālümüz iy düşmen-i vefā
Bīgāne **şād olur** göricek āşinā ḫazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 4). [şād olur, -ur]*

<u>şād olur:</u> *Mutlu olmak.*

1. Şād olur bülbül bahār-ı dil-sitānuñ naḳşına
Aldanur bī-çāre üç günlük cihānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 1). [şād olur, -ur]*

<u>şād olurlar:</u> *Mutlu ve huzurlu olmak.*

1. Minnetle seni temām iderler
Ġam-gīnligüñde **şād olurlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 63). [şād olurlar, -ur, -lar]*
2. Ġam-gīnligüñde **şād olurlar**
Merhem diyü cāna zaḫm ururlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 63). [şād olurlar, -ur, -lar]*

<u>şādān ide:</u> *Sevindirmek, mutlu etmek, neşelendirmek.*

1. Ḫandān ide erbābını ġam böyle gerekdür
   Şādān ide aṣḥābın elem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 2). [şādān ide, -e]*

<u>sādān olımaz:</u> *Mutlu, sevinçli olmak.*

1. Ḫandān olımaz o ruḫ ki ġamdan ṣolmaz
   Şādān olımaz o dil ki ḳandan ṭolmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 2). [şādān olımaz, -ı, -ma, -z-ı, -maz]*

<u>sādān olsun:</u> *Sevinçli, mutlu olmak.*

1. Her bezme vara şemʿ-i fürūzān olsun
   Her cāyı ki teşrīf ide **şādān olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 4). [şādān olsun, -sun]*

<u>sād-ı derūn eyle:</u> *Içten, kalpten mutlu etmek.*

1. Beni vaṣluñla eyle şād-ı derūn
   Yiter oldum firāḳ ile maḥzuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 1). [şād-ı derūn eyle,]*

<u>sādi-i vaṣlı:</u> *Kavuşma mutluluğu II sevgiliye kavuşma mutluluğu.*

1. Ḥālet-i ʿışḳuñ ile yād u ferāmuş itdüm
   Şādi-i vaṣlı degül miḥnet-i hicrānı bile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 54, Mısra 2). [şādi-i vaṣlı, -ı]*

<u>sādumān:</u> *Sevinçli, bahtiyar.*

1. Bahār gelse dil-i zārı **şādumān** görsem
   O mest-i ʿişve ile cām-ı erguvān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 1). [şādumān,]*
2. Senüñ devrüñde erbāb-ı hünerden **şādumān** kimdür
   Senüñ devrüñde kimdür ehl-i dilden kʾolmaya maġmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 43). [şādumān,]*

<u>sādūman itmez:</u> *Sevindirmek, mutlu etmek.*

1. Ben o Yaʿḳūb-ı ḥazīnüm **şādūman itmez** beni
   Her nefesde būy-ı pīrāhenle gelse biñ nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 41, Mısra 1). [şādūman itmez, -me, -z]*

safak: *Gündoğumundan önceki alaca karanlık ve kızıllık.*

1. Şafaḳla aḫterān ẓann eyleme cevr ü cefāsından
   Ḥicāb eyler felek ehl-i dile ṣubḥ u mesā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 7). [şafaḳla, -la]*
2. İdüpdür anı ḫūn-āb-ı sirişküm dāmen-ālūde
   Şafaḳ ẓann eylemeñ çarḫ-ı sitem-kārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 8). [şafaḳ,]*

safak eyler: *Kızıllaştırmak. II güneş doğmadan önce ufukta görülen aydınlığın belirmesi.*

1. Görinen ṣanmañ **şafaḳ eyler** felek her gāh-ı ṣubḥ
   Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 1). [şafaḳ eyler,]*

sāh: *Şarap, kadeh.*

1. Āh ile uġratmadum aʿdāyı **şāhum** yanuña
   Bekledüm gencīne-i ḥüsnüñ senüñ şemşīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 7). [şāhum, -um]*

sāh: *Padişah, hükümdar. II sevgili.*

1. Ol **şāh** ne dem ki eşheb-i nāza süvār olur
   Peyk-i niyāz yaḳlaşamaz gird-i semtine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 4). [şāh,]*
2. Cihānuñ ʿālemin eyler gedā-yı bī-ser ü pāyuz
   Ki taḫt-ı kām-revāyīde **şāha** minnetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 8). [şāha, -a]*
3. Maʿkūli eylemekdür cürmüñ ḥavāle ʿafva
   Yir ḳalmadı Faṣīḥā ol **şāha** iʿtiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 12). [şāha, -a]*
4. Biz de Faṣīḥ hem-dem olurduḳ o **şāh** ile
   Māniʿ eger ki ḫırḳa-i peşmīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 9). [şāh,]*
5. Görince bendesini ḫayli münfaʿil oldı
   ʿAdū o **şāh** ile bozmış gibi miyānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 6). [şāh,]*
6. Göñül dūd-ı dilüñ ol **şāha** zinhār eyleme ẓāhir
   Ki ḫaṭ geldi duḫān-ı āh ʿuşşāḳa yasāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 3). [şāha, -a]*
7. Ḥaḳ celle ʿalā itdi cenāb-ı pāküñ
   Hem **şāha** melāẕ hem gedāya melceʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 4). [şāha, -a]*

8. Ṣubḥ-ı emelüm hem-nefes-i şām itdüñ
   Ol **şāha** bizi ḫilāf-ı iʿlām itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 73, Mısra 2). [şāha, -a]*
9. Ḫūnīn-dili ol **şāha** miṣāl-i ġonçe
   ʿArż eylemege ġarīb ṭaḳrīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 3). [şāha, -a]*

sāh u bergin: *Dal ve yaprak.*

1. Sāye-baḫş olmaz nihāl-i serv ü naḫl-i bīdimüz
   Ḫāke dökmiş **şāh u bergin** dest-bürd-i rüzgâr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 3). [şāh u bergin, -in]*

sāh u gedā: *Padişah ve dilenci. II herkes.*

1. Sāyesinde ser-bülend olmış niçe **şāh u gedā**
   Bār-gāh-ı ʿizz ü rifʿatdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 7). [şāh u gedā,]*

sāhā: *Ey şah, ey padişah! II Ey sevgili!.*

1. O **şāha** mācerāmuz bir nigāh ile beyān oldı
   Kim anı şerḥa her müjgān-ı çeşmüm bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 1). [şāha,]*

sāhān-ı ḥüsn: *Güzellik padişahı.*

1. Tā key bu zehr-ḫand-i teġāfül meger Faṣīḥ
   Ṣāhān-ı ḥüsn baḥşīş ü dād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 10). [şāhān-ı ḥüsn,]*

sāhān-ı ḥüsn: *Güzellik padişahları.*

1. Tā key bu zehr-ḫand-i teġāfül meger Faṣīḥ
   Ṣāhān-ı ḥüsn baḥşīş ü dād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 10). [şāhān-ı ḥüsn,]*

sāhān-ı zemāna: *Zamanın şahları, padişahları.*

1. Ṣāhān-ı zemāna zīr-i destī
   Ṣāhīn-i hümā-şikārdur ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 12, Mısra 1). [şāhān-ı zemāna, -a]*

sāh-bāz: *İri ve beyaz bir doğan cinsi, doğan. II avcı kuşu, sevgili.*

1. O şūḥı eylesem āġūşa çekmege daʿvet
ʿAceb mi sāʿid-i ṣayyāda **şāh-bāz** oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 4). [şāh-bāz,]*
2. Dil ḫalāṣ olmaḳ ne mümkindür dü-çeşm-i yārdan
Ṣaldılar bir ṣaʿve-i miskīne iki **şāh-bāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 6). [şāh-bāz,]*

sāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı: *Sevgilinin gözünün doğan kuşu. II avcı kuş gibi olan sevgilinin gözleri.*

1. Bu gün bī-tāb gördüm **şāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı**
Yine beñzer bir iki murġ-ı cān-ı nā-tüvān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 5). [şāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı, -ı]*

sāh-bāz-ı çeşm-i ser-mestüñ: *Baygın gözlerin avcı kuşu.*

1. Eyleme ḥüsn-i naẓar aġyāra luṭf it dōstum
Şāh-bāz-ı çeşm-i ser-mestüñ bed-āmūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 4). [şāh-bāz-ı çeşm-i ser-mestüñ, -üñ]*

sāh-bāz-ı dil: *Gönül doğanı. II gönülün avcı kuşu.*

1. Terk itdi āşiyānesini **şāh-bāz-ı dil**
Ḫ∨āb u huzûrını uçurup çarḫ-ı bī-amān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 7). [şāh-bāz-ı dil,]*

sāh-bāz-ı dil: *Gönül doğanı. II gönülün avcı kuşu.*

1. Terk itdi āşiyānesini **şāh-bāz-ı dil**
Ḫ∨āb u huzûrını uçurup çarḫ-ı bī-amān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 7). [şāh-bāz-ı dil,]*

sāh-bāz-ı nev-āmūz-ı çeşmini: *Avlanmayı yeni öğrenen göz şahini.*

1. Taʿlīme **şāh-bāz-ı nev-āmūz-ı çeşmini**
O şeh-süvār itmede deşt ü cibāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 5). [şāh-bāz-ı nev-āmūz-ı çeşmini, -in, -i]*

sāh-bāz-ı tīz-i bāl-i dest-i istiġnā: *Gönül tokluğu elinin hızlı kanatlı doğanı. II kanadı hızlı bir doğana benzeyen tok gözlülük eli.*

1. Murġ-ı vaḥşī-i sebük-pervāz-ı ümmīde göñül
   Şāh-bāz-ı tīz-bāl-i deşt-i istiġnā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 6). [şāh-bāz-ı tīz-i bāl-i dest-i istiġnā,]*

sāhen-şeh-i ḫorasān: *Horasan'ın padişahlar şahı. II Horasan'ın en büyük padişahı.*

1. Mīr Buḥārīde eyleyüp bende
   Beni **şāhen-şeh-i Ḫorasān** it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 8). [şāhen-şeh-i ḫorasān,]*

sāhen-şeh-i mülk-i bahāra: *Bahar ülkesinin sultanlar sultanı.*

1. Çemen ẓann eylemeñ bir sebz-gün ḫārā-yı pür-mevci
   Ṣabā **şāhen-şeh-i mülk-i bahāra** itdi pāy-endāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 23, Mısra 2). [şāhen-şeh-i mülk-i bahāra, -a]*

sāhen-şehī-i devlet-i ʿışk: *Aşk devletinin şahlar şahı.*

1. Baña naḳl eyledi **şāhen-şehī-i devlet-i ʿışḳ**
   Dergehümde çalınur şām u seḥer nevbet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 1). [şāhen-şehī-i devlet-i ʿışḳ,]*

sāh-ı bahār: *Bahar sultanı. || Padişah.*

1. Güşade meşreb-i ʻalem çü raz-ı ʻaşık-ı mest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 6). [şāh-ı bahār,]*

sāh-ı bahār: *Baharın padişahı.*

1. Pür oldı şevḳ ile diller çü sāġar-ı Cemşīd
   Geçince taḫtına **şāh-ı bahār** devlet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [şāh-ı bahār,]*

sāh-ı bahār: *Bahar sultanı.*

1. Şāh-ı bahār itmeyüp iḥsān-ı ʿandelīb
   Ḳaldı ḫırāş-ı ḫārda dāmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 1). [şāh-ı bahār,]*

sāh-ı bahār: *Bahar sultanı. II İlkbahar.*

1. Geçince taḫtına **şāh-ı bahār** devlet ile
   Olındı manşıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [şāh-ı bahār,]*

şāh-ı baḥārīden: *Bahar mevsimi.*

1. Donanmış tāze güllerle meger **şāh-ı bahārīden**
   Çemen iḳlīmine fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 5). [şāh-ı bahārīden, -den]*

şāh-ı baḫārīye: *Bahar sultanı. II sevgili.*

1. Ṣalınur **şāh-ı baḫārīye** nesīm-i ṣubḥ ile
   Gülşenüñ olmış müdevver mirvaḥa her gülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 9). [şāh-ı baḫārīye, -ye]*

şāh-ı bezm-i miḥnetüm: *Keder meclisinin padişahı, önde geleni.*

1. Ben esīr-i derd-i ʿışḳum ġam celīsümdür benüm
   Şāh-ı bezm-i miḥnetüm Cem kāse-līsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 2). [şāh-ı bezm-i miḥnetüm,]*

şāh-ı cihān: *Cihan padişahı.*

1. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile **şāh-ı cihān** idi
   Her naḫl-i deşt üstine bir sāye-bān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 1). [şāh-ı cihān,]*

şāh-ı cihān: *Dünya'nın şahı II Hz. Hüseyin.*

1. İcrā idelüm mātemin ol şāh-ı cihānuñ
   Dürler dökelüm yādına ol gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 15). [şāh-ı cihān, -uñ]*

şāh-ı cihān idi: *Cihan padişahı idi.*

1. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile **şāh-ı cihān idi**
   Her naḫl-i deşt üstine bir sāyebān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 79, Mısra 1). [şāh-ı cihān idi,]*

şāh-ı cihānuñ: *Dünya'nın şahı II Hz. Hüseyin.*

1. İcrā idelüm mātemin ol **şāh-ı cihānuñ**
   Dürler dökelüm yādına ol gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 7). [şāh-ı cihānuñ, -uñ]*

sāh-ı dil ü cān: *Beden ve gönül padişahı. II sevgili.*

1. Seni **şāh-ı dil ü cān** vaṣf ideyüm
   Beni bī-nām u nişān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 1). [şāh-ı dil ü cān,]*

sāh-ı enbiyāsın: *Peygamberlerin şahı II Hz. Muhammed.*

1. ʿİsā senüñ içün oldı inṭāḳ
   Ẓāhir bu ki **şāh-ı enbiyāsın** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 31). [şāh-ı enbiyāsın, -sın]*

sāh-ı ġamı: *Acının, kederin padişahı.*

1. Bir **şāh-ı ġamı** her gice mihmān iderin ben
   Cān u dilümi mā-ḥażar-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 64, Mısra 1). [şāh-ı ġamı, -ı]*

sāh-ı ġamı: *Acının ve kederin padişahı. II âşık.*

1. Mülk-i dil ü cān olsa n'ola sūḫte yir yir
   Bir **şāh-ı ġamı** her gice mihmān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 10). [şāh-ı ġamı, -ı]*

sāh-ı ġamı: *Acının ve kederin padişahı.*

1. Bir **şāh-ı ġamı** her gice mihmān iderin ben
   Cān u dilümi mā-ḥażār-ı ḫ∨ān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 1). [şāh-ı ġamı, -ı]*

sāhı gedā eyleyen: *Padişahı veya sultanı kul, köle durumuna düşürmek.*

1. ʿIşḳdur eyleyen gedā şāhı
   Baḫş iden hem gedāya sulṭānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 5). [şāhı gedā eyleyen, -yen]*

sāh-ı güzīn: *Seçkin padişah. II sevgili.*

1. Dilüñ kim ʿarż-ı ḥāle çün teveccüh itdügin gördi
   ʿİnān-ı eşhebüñ luṭf idüp ol **şāh-ı güzīn** çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 4). [şāh-ı güzīn,]*

sāh-ı ḫūbānum: *Güzellerin şahı, en güzeli.*

1. Faṣīḥ iy **şāh-ı ḫūbānum** olaldan bende-i ʿışḳuñ
   Duʿā-yı devlet-i ḥüsnüñ olupdur her zemān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 9). [şāh-ı ḫūbānum, -um]*

<u>şāh-ı ḥüsn:</u> *Güzellik sultanı. II Sevgili.*

1. Vesme-dār itmiş yine ebrūların ol **şāh-ı ḥüsn**
   Gel nigāh it ol iki ṭuġrā-yı cānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 3). [şāh-ı ḥüsn,]*

<u>şāh-ı ḥüsne:</u> *Güzellik sultanı. II Sevgili.*

1. O **şāh-ı ḥüsne** ki her nāme-i niyāz oḳınur
   Kemāl-i sūz ile ṣan beste-i Ḥicāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 1). [şāh-ı ḥüsne, -e]*
2. Eylese teşrīf eger kāşāne-i vīrānemi
   Farṭ-ı ʿışḳumdan o **şāh-ı ḥüsne** tevkīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 4). [şāh-ı ḥüsne, -e]*

<u>şāh-ı ḫ∨ābumuz:</u> *Uyku padişahı.*

1. Mīnā-serā-yı dīde-i bīdāra görmedük
   Demler durur ki gelmedi hiç **şāh-ı ḫ∨ābumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 6). [şāh-ı ḫ∨ābumuz, -umuz]*

<u>şāh-ı ʿışḳ:</u> *Aşk sultanı. II sevgili.*

1. Naḳd-i eşk-i çeşmüñi ʿarż it Faṣīḥ
   Şāh-ı ʿışḳ eyler ise teklīf-i bāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 6). [şāh-ı ʿışḳ,]*

<u>şāh-ı ʿışḳa:</u> *Aşk sultanı. II sevgili.*

1. Cān u dilden ribḳa-i fermāna itmiş ser-fürū
   Şāh-ı ʿışḳa gerden-i teslīm der-pīş ʿāşıḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 7). [şāh-ı ʿışḳa,]*

<u>şāh-ı ʿışḳa:</u> *Aşk sultanı II aşk padişaha benzetilmiştir.*

1. Cān u dilden ribḳa-i fermāna itmiş ser-fürū
   Şāh-ı ʿışḳa gerden-i teslīm der-pīş ʿāşıḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 7). [şāh-ı ʿışḳa, -a]*

sāh-ı ʿişve: *İşveli, nazlı sultan II sevgili.*

1. Gör muḳteżā-yı ʿışḳı ki olmış esīr-i ḥüsn
   Ol **şāh-ı ʿişve** mülk ü melāḥat serīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 8). [şāh-ı ʿişve,]*

sāh-ı mahabbet: *Aşk padişahı II Sevgili.*

1. İy Faṣīḥ aḳl itmemişdi menzilin ḳaṣr-ı vücūd
   Ben idüm **şāh-ı maḥabbet** şehrinüñ dīvānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 10). [şāh-ı maḥabbet,]*

sāh-ı melāḥat: *Güzellik padişahı (sevgili).*

1. İy **şāh-ı melāḥat** yiter itdüñ yiter inṣāf
   ʿUşşāḳ-ı vefā-dāra cefā şānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 9). [şāh-ı melāḥat,]*

sāh-ı melāḥat: *Güzellik padişahı. II Allah.*

1. Telhī-i sitem tā-be-key iy **şāh-ı melāḥat**
   Bir pāre ne var bendelere baḫşīş-i dād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 5). [şāh-ı melāḥat,]*

sāh-ı melek-sipāh: *Ordusu, askeri melekler (olan) padişah.*

1. İy **şāh-ı melek-sipāh** felek-cāh
   V'ey māh-ı sipihr lī-ma'a'llāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 11). [şāh-ı melek-sipāh,]*

sāh-ı mülk-i istīġnā: *İşve ülkesinin padişahı. II Sevgili.*

1. Nigāh-ı iltifāt itmez o **şāh-ı mülk-i istīġnā**
   Niṣār itdüm o deñlü genc-i dilden gevher-i iḫlāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 5). [şāh-ı mülk-i istīġnā,]*

sāh-ı müsellemdür: *Kabul görmüş padişah.*

1. Her emirde emrine teslīmdür lāzım olan
   Cebr olınmaz ḥāṣılı **şāh-ı müsellemdür** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 8). [şāh-ı müsellemdür, -dür]*

sāh-ı nevrūz: *Nevruz sultanı. II Bahar mevsimi.*

1. İtdi teşrīf çemen mülkini **şāh-ı nevrūz**
   Eser-iʿadli ile oldı müsāvī şeb ü rūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 1). [şāh-ı nevrūz,]*

sāh-ı nihāl-i gülde: *Gül fidanının dalı.*

1. Şāh-ı nihāl-i gülde döner ġonçe-i tere
   Dil-ber ki elde cām-ı mey-i erguvān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 5). [şāh-ı nihāl-i gülde, -de]*

sāh-ı risālet: *Peygamberlik şahı, peygamberlerin üstünü (Hz. Muhammed).*

1. O dem bu demdür iy **şāh-ı risālet**
   İderler hem zemīn hem āsumān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 3). [şāh-ı risālet,]*

sāh-ı şefīʿ: *Şefaatin padişahı, şefaat edenlerin en büyüğü. II Hz Muhammed.*

1. Bu şebüñ ḳadri nʾola olsa refīʿ
   Çıḳdı eflāke bu şeb **şāh-ı şefīʿ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 10). [şāh-ı şefīʿ,]*

sāh-ı ṣubḥ: *Sabahın şahı. II güneş.*

1. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme
   Destine aldıḳda tīġ-i şuʿle-bārın **şāh-ı ṣubḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 6). [şāh-ı ṣubḥ,]*

sāh-ı teġāfül: *Bilmezlik padişahı. II gafil padişah.*

1. İtdi ol **şāh-ı teġāfül** sipehüm āḫır-ı kār
   Kāle-i rāzumı düzdīde nigehle yaġmā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 7). [şāh-ı teġāfül,]*

sāhid-i ʿālem: *Âlemin mahbubu, sevgilisi, maşuku.*

1. Ḥüsn ile Ayāz olsa da her **şāhid-i ʿālem**
   Dil mālik-i keyfiyyet-i Maḥmūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 7). [şāhid-i ʿālem,]*

sāhid-i gülden: *Gül gibi olan sevgili.*

1. Görürse **şāhid-i gülden** meger bülbül göre yoḫsa
   Ne mümkin ġayrdan bir kimse görmek çīn-i pīşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 55). [şāhid-i gülden, -den]*

sāhid-i ḫ∨āb: *Uykunun tanığı. II uyumaya tanık, şahit.*

1. Olurdı çeşmüme çün kuḥl-i telḫ-i eşk-engīz
   Alaydı merdüm-i dīde kenāra **şāhid-i ḫ∨āb** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 3, Mısra 2). [şāhid-i ḫ∨āb,]*

sāhid-i ṭab‘um: *Karakterimin şahidi.*

1. Ḳasīde-gūyluḳda mübtedīdür **şāhid-i ṭab‘um**
   Ki vāḳi‘ olmamışdur kimsenüñ olmaḳ s̲enā-ḫānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 73). [şāhid-i ṭab‘um, -um]*

sāhid-i zihn-i selīmümdür: *Doğru, düzgün hafızaların şahidi.*

1. Şāʿir-i siḥr-āferīn-i remz ü īmāyem Faṣīḥ
   Çeşm-i dil-ber **şāhid-i z̲ihn-i selīmümdür** benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 10). [şāhid-i z̲ihn-i selīmümdür, -üm, -dür]*

sāhīn-i hümā-şikārdur: *Hüma kuşunu avlayan şahin.*

1. Şāhān-ı zemāna zīr-i destī
   Şāhīn-i hümā-şikārdur ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 12, Mısra 2). [şāhīn-i hümā-şikārdur, -dur]*

sāhīn-i rāy: *Fikir, düşünce şahini. II şahin gibi av etme fikri, düşüncesi.*

1. İtme şitāb-ı bīhüde tāḳdīre rāżı ol
   Şāhīn-i rāy ile idemezsin şikār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 8). [şāhīn-i rāy,]*

sāh-rāh-ı miḥnetde: *Eziyet, belanın işlek yolu.*

1. ʿĀşıḳum **şāh-rāh-ı miḥnetde**
   Pāy-māl olmaḳ ʿizz ü cāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 9). [şāh-rāh-ı miḥnetde, -de]*

sahs: *Kişi, şahıs.*

1. Mihrinde gel girîve-i inṣāfı ṭut Faṣīḥ
   Gör sāye iʿtidāl ile **şaḫṣa** ḳarīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 10). [şaḫṣa, -a]*

<u>şāh-sār:</u> *Ağaçlık.*

1. Rīzān olan şükūfeleri **şāh-sārdan**
   Ḳandīl uçurdı zann iderüm üstād-ı bād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 24). [şāh-sārdan, -dan]*

<u>saḥṣ-ı emel:</u> *Gönülde yaşatılan ve gelecekte gerçekleşmesi istenen şey; istek, arzunun kişisi, kendisi.*

1. Güşād ider mi der-i ḫ∨āhişüm nesīm-i murād
   Olur mı **şahṣ-ı emel** maḥrem-i ḥārīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 2). [şahṣ-ı emel,]*

<u>saḥṣ-ı murād:</u> *Kişisel istek. II bencillik.*

1. Bilmez reh-i saʿy ü gūşişüm **şaḫṣ-ı murād**
   Bir kerre daḫı kendümi bilmem dil-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 1). [şaḫṣ-ı murād,]*

<u>saḥṣ-ı nezāre:</u> *Gözlem (yapan) kişi.*

1. Demdür serāy-ı dīdeye çün ḳaṭre-i sirişk
   Ṣaḫṣ-ı nezāre gelmeye geşt ü güẕārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 18). [şaḫṣ-ı nezāre,]*

<u>saḥṣ-ı nigehüm:</u> *Bakış kişisi, bakış. II bakış kişileştirilmiş.*

1. Ṣaḫṣ-ı nigehüm neẕāre-i gül
   Mest itdi miṣāl-i sāġar-ı mül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 7). [şaḫṣ-ı nigehüm, -üm]*

<u>sāʿir:</u> *Şair, şiir söyleyen.*

1. Gāh olur ḫamriyye ile idemez def-i ḫumār
   Gāh olur bir beyt-i pākīzeyle **şāʿir** mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 4). [şāʿir,]*
2. Zemāne **şāʿiri** eyler ziyād-ı naẕma heves
   Faṣīḥ şiʿrde ḥarf-i zevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 9). [şāʿiri, -i]*

sāʿirān: *Şâirler.*

1. Öyle zīb ü zīnet it ebkār-ı maʿnāya Faṣīḥ
   Naẓmuñı seyr eyledükçe **şāʿirān** reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 10). [şāʿirān,]*

sāʿirāne: *Şâir olan kimseye yakışır tarzda, şâirce.*

1. Miʿyār-senc-i cins-i belāġatsin iy Faṣīḥ
   Nazmuñ temām mertebede **şāʿirānedür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 10). [şāʿirānedür, -dür]*

sāʿirān-ı rūm: *Anadolu şairleri.*

1. Naẓm-ı pākümle budur ḥaḳḳ-ı kelām
   Şāʿirān-ı Rūm iderler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 8). [şāʿirān-ı rūm,]*

sāʿirān-ı şehr: *Şehrin şairleri.*

1. ʿAceb mi eyleseler **şāʿirān-ı şehr** suʾāl
   Ki mülk-i maʿnīye rāh-ı necātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 5). [şāʿirān-ı şehr,]*

sāʿir-i faṣīḥüm: *Temiz, güzel şiir söyleyen. II Fasih'in şairliği (Fasih, şairin kullandığı mahlas).*

1. Söz yoḳ kelimāt-ı nükte-zāma
   Ḥāṣıl bu ki **şāʿir-i Faṣīḥüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 14, Mısra 4). [şāʿir-i faṣīḥüm, -üm]*

sāʿir-i siḥr-āferīn-i remz ü īmāyem: *İma ve işaretin büyüleyici şairi.*

1. Şāʿir-i siḥr-āferīn-i remz ü īmāyem Faṣīḥ
   Çeşm-i dil-ber şāhid-i ẕihn-i selīmümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 9). [şāʿir-i siḥr-āferīn-i remz ü īmāyem, -yem]*

sāʿir-i suḫan-ver-i nāzük-beyān ola: *Ince manalı güzel söz söyleyen şair olmak.*

1. Çoḳ devr ide bu çarḫ-ı felek tā Faṣīḥ-veş
   Bir **şāʿir-i suḫan-ver-i nāzük-beyān ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 16). [şāʿir-i suḫan-ver-i nāzük-beyān ola, -a]*

<u>şāl ṭutar:</u> *Kuşak tutmak, sarmak.*

1. ʿAceb mi sīneden ayrılmasa o gül-bün-i nāz
   Faṣīḥ pāk olıcaḳ bir zemīni nihāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [şāl ṭutar,]*

<u>şām:</u> *Suriye'nin başkenti, genel anlamda orta doğu coğrafyasını ifade etmek için kullanılır.*

1. Dil zülf ü ruḫuñ görince düşdi ʿışḳa
   ʿAzm itdi o sevdā ile **Şām** u Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 2). [şām,]*

<u>şām:</u> *Akşam.*

1. ʿIşḳuñ baña her **şāmını** bir sūḫte-i dāġ
   Aġyāra dili çü ʿanber-i ḫām itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 149, Mısra 3). [şāmını, -ın, -ı]*

<u>şām itdiler:</u> *Karartmak, karanlık hale getirmek.*

1. Rūz u şeb āh ile eyyāmum siyeh-fām itdiler
   Bu perī-ruḫsārlar ṣubḥum benüm **şām itdiler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 2). [şām itdiler, -di, -ler]*

<u>şām u seḥer:</u> *Akşam ve sabah.*

1. Faṣīḥā muṭṭaṣıl **şām u seḥer** olmaḳdadur cārī
   Hemān mānende-i seyl-i sirişk-i çeşm-i bīnādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 9). [şām u seḥer,]*
2. Baña naḳl eyledi şāhen-şehī-i devlet-i ʿışḳ
   Dergehümde çalınur **şām u seḥer** nevbet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 2). [şām u seḥer,]*

<u>şām u seher:</u> *Gece gündüz II daima.*

1. Gelsün demidür ḫāne-i bī-minnet-i cāna
   Mihmān-ı mükerrem-ter-i ġam **şām u seḥer** dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 4). [şām u seḥer,]*

<u>şām-ı elem:</u> *Keder gecesi.*

1. Gelüp gitmekde niçe ṣubḥ-ı ġam **şām-ı elem** ammā
   O mihr-i evc-i istiġnā o māh-ı pür-fiten gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 7). [şām-ı elem,]*

<u>sām-ı ġam-ı tīregī:</u> *Karanlık keder akşamı.*

1. Bir gün gelür ki şād olur ḫāṭır-ı ḥazīn
   Ḳalmaz gider bu şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 1). [şām-ı ġam-ı tīregī,]*

<u>sām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn:</u> *Karanlık dert gecesi, karanlığı barındıran keder gecesi.*

1. Bir gün gelür ki şād olur ḫāṭır-ı ḥazīn
   Ḳalmaz gider bu **şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 1). [şām-ı ġam-ı tīregī-ḳarīn,]*

<u>sām-ı ḥasret:</u> *Hasret, özlem akşamı.*

1. Felek bir dāġ yaḳduñ cāna kim dūd-ı siyāhından
   Baña rūşen günüm çün **şām-ı ḥasret** tīre-nāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 36). [şām-ı ḥasret,]*

<u>sām-ı tīre-i ḥasret:</u> *Özlem karanlığının akşamı. II ayrılık, ayrı kalmanın aşığa hissettirdiği buhranlı geceler.*

1. Bu **şām-ı tīre-i ḥasret** irer mi encāma
   Cemālüñ iy ruḫı ḫurşīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 5). [şām-ı tīre-i ḥasret,]*

<u>sāmī-zāde:</u> *Reisülküttap Şamizade Mehmed Efendi. 17. yy'da Köprülü Fazıl Ahmet Paşa döneminde reisülküttaplık yapmış bir devlet adamı.*

1. Yoḳ mi<u>ş</u>lini miʾrāt-ı felekde görmiş
   Bir māh durur şöhreti **Şāmī-zāde** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 4). [şāmī-zāde,]*

<u>şāne:</u> *Tarak.*

1. Tā key dili ṣad-pāre idüp **şāne** ṭoḳınsun
   Alsun ele ki zülfine cānāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 1). [şāne,]*

<u>şāne:</u> *Tarak II herhangi bir sorunu, zorluğu gideren şey.*

1. Pā-būs-ı yāra mümkin olur mıydı dest-res
   Şāne olaydı ṭurra-i ṭarrārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 8). [şāne,]*
2. Zülfi ne **şāne** ne meşşāṭadan imdād ister
   Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [şāne,]*
3. Biz anı **şāne** dek eyler idük ḳıyās ammā
   Meger bu fitneye bādī ṣabā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 3). [şāne,]*

sāne-zen-i zülf-i müsg-bār: *Misk kokulu saçlarının tarayıcısı (olan aşık).*

1. Bir pīç ü ṭāb eylemeseñ sen bu mertebe
   Yār olmaz idi **şāne-zen-i zülf-i müşg-bār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 4). [şāne-zen-i zülf-i müşg-bār,]*

sarāb: *Şarap, içki.*

1. Şarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḥār it
   Viṣālin bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 6). [şarābum, -um]*
2. Dil olsa n'ola leb-i laʿl-i nābdan müteleẕẕiẕ
   Olur meẕāḳı olanlar **şarābdan** müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 2). [şarābdan, -dan]*
3. Bir tāb var göñülde ki dūzaḫ kebāb olur
   Bir neşʿe var serāba baḳarsam **şarāb** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [şarāb,]*
4. Bizden dīrīġ cürʿa-feşānī-i luṭf ider
   Aġyār ile o şūḫ **şarābı** içer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [şarābı, -ı]*
5. Āteş-i ġamdan kebāb olmış **şarāb** ister göñül
   Teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur āb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 1). [şarāb,]*
6. Şarābı sāḳi getür def-i vaḥşet eyleyelüm
   Ol āhū-çeşm ile bir laḥẓa ṣoḥbet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 1). [şarābı, -ı]*
7. Dil laḫt laḫt ḫūn ile lebrīz dīdeler
   ʿİşretdeyüz hemīşe kebāb u **şarāb** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 8). [şarāb,]*
8. Suʾāl it ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı sāḳī laʿl-i nābuñla
   Şifā-sāz ol bizi yād eyle bir ḳaṭre **şarābuñla** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 2). [şarābuñla, -uñ, -la]*
9. Viṣāl-i bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār
   Şarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḫār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 4). [şarābum, -um]*
10. dil-rübānuñ āb u ṭābı ḳalmamış
    Şimdi ol ḫumuñ tehī olmış **şarābı** ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 2). [şarābı, -ı]*

11. Demdür ki şevḳ-baḫş ola sāḳī **şarāb** ile
Erbāb-ı ṣūfi iñlede muṭrib rebāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 1). [şarāb,]*

sarāb bulınsun: *Şarap olsun, bulunsun.*

1. Ṣabūḥ içünde bir iki ḳadeh **şarāb bulınsun**
Sebūyı çün dil-i ser-mesti ḫālī itmege sāḳī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 4). [şarāb bulınsun, -ın, -sun]*

sarāb-ı bed-güvārı: *Kötülük sinmiş şarap, içki.*

1. Telḫ itmede kām-ı cān-ı zārı
Ṣundugı **şarāb-ı bed-güvārı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 78). [şarāb-ı bed-güvārı, -ı]*

sarāb-ı bed-güvārı: *İçimi kötü, tatsız şarap.*

1. Telḫ itmede kām-ı cān-ı zārı
Ṣundugı **şarāb-ı bed-güvārı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 78). [şarāb-ı bed-güvārı, -ı]*

sarāb-ı ʿışḳ: *Aşk şarabı.*

1. Serden ḫumār-ı ʿaḳlımuzı ber-ṭaraf ḳılup
Dilden **şarāb-ı ʿışḳ** ile def-ʿi ġam eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 4). [şarāb-ı ʿışḳ,]*

sarāb-ı ʿışkuñdur: *Aşk şarabı.*

1. Ehl-i diller ḫarāb-ı ʿışḳuñdur
Görinen hep **şarāb-ı ʿışḳuñdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 139, Mısra 2). [şarāb-ı ʿışḳuñdur, -uñ, -dur]*

sarāb-ı nāb: *Saf, katıksız şarap.*

1. Şarāb-ı nāb mıdur būs-ı laʿl-i yār mıdur
Ṣafā viren saña iy dil ney ü rebāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 3). [şarāb-ı nāb,]*

sarāb-ı nāz: *Naz, işve şarabı.*

1. Şarāb-ı nāz ʿaceb çeşm-i yāra gelmedi mi
   Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 1). [şarāb-ı nāz,]*

sarāb-ı sehd: *Bal şarabı. II bal gibi tatlı şarap.*

1. Şarāb-ı şehd ise sensüz mezāḳı telḫ eyler
   Zehir içürse senüñle felek gelür şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 7). [şarāb-ı şehd,]*

sarāb-ı sevḳden: *Sevinç, coşkunluk şarabı.*

1. Ḳalmaz **şarāb-ı şevḳden** elbet tehī o dil
   Çün ḫumm-ı bāde bekleye künc-i ferāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 7). [şarāb-ı şevḳden, -den]*

sark: *Doğu, İran.*

1. Dil zülf ü ruḫuñ görince düşdi ʿışḳa
   ʿAzm itdi o sevdā ile Şām u **Şarka** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 2). [şarka, -a]*

sāyān: *Layık, uygun, yaraşır.*

1. Gör iy yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān
   Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa **şāyān** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 166). [şāyān,]*

sāyān idi: *Layık görmek.*

1. Kerem ıṭlāḳ olınmaḳ ẕātına **şāyān idi** el-ḥaḳ
   Eger göstermeyeydi ʿāleme çīn-i cebīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [şāyān idi, -di]*

sāyān olınca: *Layık olmak II ulaşmak, erişmek.*

1. Bir āşinā nigāhuña **şāyān olınca** ben
   Çoḳ dest-būs idüp niçe dāmāna düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 3). [şāyān olınca, -ınca]*

sāyed: *Belki, ola ki, olur da.*

1. Güş idüp eyleye **şāyed** baña ol māh meded
   Yitiş imdādıma iy āh-ı seḥer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 1). [şāyed,]*

sāyed ki: *Şayet ki, ola ki, belki.*

1. Sen gönder āb-ı cūy-ı niyāzı ayāġına
   Şāyed ki meyl ide o ser-āmed nihāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 6). [şāyed ki,]*

sāyeste: *Layık, uygun, yaraşır.*

1. Ġarrālanursa ʿāleme **şāyestedür** Faṣīḥ
   Erbāb-ı ṭabʿ naẓmı ile eyler ibtihāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 9). [şāyestedür, -dür]*
2. İy rūzgār eyleme pejmürde ġonçemüz
   Biz de yed-i nevāzişe **şāyeste** ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 8). [şāyeste,]*
3. Bulmamış evṣāfuña **şāyeste** bir mażmun Faṣīḥ
   Gerçi kim çoḳ defter ü dīvāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 9). [şāyeste,]*
4. Aña lāyıḳ dinilmege çelebi
   Aña **şāyeste** ṣadr-ı maḥdūmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 3). [şāyeste,]*
5. Naḳdīne-i ʿömri ṣarf ide renc üzre
   Şāyeste degül merd-i suḫan-senc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 1). [şāyeste,]*

sāyeste degül: *Yakışır, layık değil.*

1. Naḳdīne-i ʿömri ṣarf ide renc üzre
   Şāyeste degül merd-i suḫan-senc üzre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 1). [şāyeste degül,]*

sāyeste itmedi: *Layık görmek.*

1. Nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb ü bāng-i zāġ itdüm
   Birin gūş-ı ḳabūle itmedi şāyeste çarḫ-ı dūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 5). [şāyeste itmedi, -me, -di]*

sāyeste olmadı: *Yakışmak, uygun düşmek.*

1. Bir āşinā nigāhına **şāyeste olmadı**
   Bī-çāre dil o şūḫ-ı vefa-düşmenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 7). [şāyeste olmadı, -ma, -dı]*

sāyiʿ: *Duyulmuş, herkesçe bilinen.*

1. Şöhre olmış çü māh-ı nev **şāyi**ʿ
   Menzil-i ʿaḳlın eylemiş żāyiʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 34, Mısra 1). [şāyiʿ,]*

seb: *Gece.*

1. O māh-rūya virelden dil olmaḳ olmadı bir **şeb**
   Faṣīḥ dīde-i ġam-dīde ḫ∨ābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [şeb,]*
2. ʿAceb teşrīfüñe kimlerdür iy meh muntaẓır her **şeb**
   Henüz encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [şeb,]*
3. Bu **şeb** görüp didüm iy māh sürʿatüñ kimedür
   Kimi müşerref idersin ʿazīmetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 1). [şeb,]*
4. Her **şeb** o mehle bezme gelür ʿişret eylerüz
   Geldükçe ʿarż-ı ḥāl-i dile ḫaclet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 1). [şeb,]*
5. Bir **şeb** gelür ki ġurre-i ümmīd olur bedīd
   Eyler felek temām meh-i intiẓārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 3). [şeb,]*
6. Māhı ẓulmet-fürūzdur ʿışḳuñ
   Şebi gūyā ki rūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 2). [şebi, -i]*
7. Pervāne vü şemʿ gibi her **şeb**
   Germ-ülfeti-i niyāz u nāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 5). [şeb,]*
8. Bir **şeb** o māhı idemedüñ hāle-dār ḥayf
   Āġūṣa çekmek olamadı mū-miyānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 5). [şeb,]*
9. Seḥer gördüm Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
   Bu **şeb** beñzer ki pehlūya yine bir nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 10). [şeb,]*
10. Bu **şeb** gördüm nigāh-ı iltifātından düşürmezdi
    Raḳīb-i rū-siyāha itdügi iḥsānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 7). [şeb,]*
11. Şeb-i Miʿrācınuñ ḫāṣiyyetidür
    Ki itmişdi o **şeb** rūḥāniyān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 2). [şeb,]*
12. Bu şebüñ ḳadri nʾola olsa refīʿ
    Çıḳdı eflāke bu **şeb** şāh-ı şefīʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 10). [şeb,]*
13. Bu **şebüñ** ḳadri nʾola olsa refīʿ
    Çıḳdı eflāke bu şeb şāh-ı şefīʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 9). [şebüñ, -üñ]*
14. Mihr-i ruḫ-ı dil-dārı ḫayāl itmişdür
    Şeb dīde necim-rīz-i ġam oldı var ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 3). [şeb,]*

15. Cānāne bu **şeb** ḫāneme mihmān oldı
Dil luṭfa sezā maẓhar-ı iḥsān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 152, Mısra 1). [şeb,]*

seb degül: *Karanlık, gece değil.*

1. Şeb degül ḫāl-i cemāl-i eyyām
Şeb degül müşt-zed-i ʿanber-i ḫām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 3). [şeb degül,]*
2. Şeb degül ḫāl-i cemāl-i eyyām
Şeb degül müşt-zed-i ʿanber-i ḫām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 4). [şeb degül,]*
3. Şeb degül noḳṭa-i ser-şūre-i Nūr
İftiḫār eyler anuñ ile şüḫūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 7). [şeb degül,]*

seb ü gül: *Gece ve gül.*

1. Şeb ü gül gīsū-yı ḥūrān-ı behişt
Eylemişler anı ʿanberle sirişt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 5). [şeb ü gül,]*

seb ü rūz: *Gece ve gündüz.*

1. Rūz-ı ḥaşirde dest ü girībān-ı ḥayretüz
Farḳ itmek olmadı şeb ü rūz-ı ḥayātumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 7). [şeb ü rūz,]*

seb ü rūz: *Gece ve gündüz.*

1. İtdi teşrīf çemen mülkini şāh-ı nevrūz
Eser-i ʿadli ile oldı müsāvī **şeb ü rūz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 2). [şeb ü rūz,]*

seb ü rūz: *Gece ve gündüz II sürekli, daima.*

1. Gel gel iy dil **şeb ü rūz** ağlayalum
Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 5). [şeb ü rūz,]*
2. Gel gel iy dil **şeb ü rūz** ağlayalum
Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 11). [şeb ü rūz,]*
3. Gel gel iy dil **şeb ü rūz** ağlayalum
Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 17). [şeb ü rūz,]*

4. Gel gel iy dil **şeb ü rūz** ağlayalum
   Āteş-i ġamla ciger daġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 35). [şeb ü rūz,]*
5. Gel gel iy dil **şeb ü rūz** ağlayalum
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 29). [şeb ü rūz,]*
6. Gel gel iy dil **şeb ü rūz** ağlayalum
   Āteş-i ġamla ciger dāġlayalum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 23). [şeb ü rūz,]*

seb ü rūz-ı ḥayātumuz: *Ömrün gece ve gündüzü.*

1. Rūz-ı ḥaşirde dest ü girībān-ı ḥayretüz
   Farḳ itmek olmadı **şeb ü rūz-ı ḥayātumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 7). [şeb ü rūz-ı ḥayātumuz, -umuz]*

sebbū: *Geceleri güzel kokan bitki, şebboy çiçeği.*

1. Bāġ-ı ḥüsninde lebi ġonçe ḫaṭṭı **şebbūdur**
   Reng-i ruḫsārını seyr it gül-i şeftālūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 1). [şebbūdur, -dur]*

sebdīz: *Yağız at. II Hüsrev Perviz'in meşhur atının adı.*

1. Ḫāmemden oldı iy dil ibāret
   Gül-gūn Ḫusrev **Şebdīz** Şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 46, Mısra 2). [şebdīz,]*

seb-ḫūn eylemiş: *Gece baskını yapmak.*

1. Ruḫ-ı rengīn-i yāra gelmiş ḫaṭ
   Zengiyān Rūma eylemiş şeb-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 6). [şeb-ḫūn eylemiş, -miş]*

seb-ḫūn-ı maḥabbet: *Gece baskını gibi muhabbet, sevgi, dostluk, sohbet.*

1. Bir gün gele ıṭlāḳ ola **şeb-ḫūn-ı maḥabbet**
   Teslīm ide hep dāmını medyūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 7, Mısra 1). [şeb-ḫūn-ı maḥabbet,]*

seb-i firāḳ: *Ayrılık gecesi.*

1. Ḫayāl-i şemʿ-i ʿiẕāruñla eglenür göñlüm
   Şeb-i firāḳ çü pervāne yārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 4). [şeb-i firāḳ,]*

seb-i firḳatüz: *Ayrılık gecesi.*

1. Olmaḳda şemʿ-i meclis-i aġyār yār ise
   Biz ḫaste-ḥāl-i tīre-şeb-i firḳatüz göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 7). [şeb-i firḳatüz,]*

seb-i ġamuñ: *Gam gecesi.*

1. İtmekde eşk-i çeşmümi rīzān **şeb-i ġamuñ**
   Taḥrīk olınsa mīvesin elbet şecer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 5). [şeb-i ġamuñ, -uñ]*

seb-i ġulġul: *Cıvıltı gecesi. II gece ötüşü.*

1. Bir cānibden nevā-yı bülbül
   Bir yaña iderdi şişe ġulġul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 3). [şeb-i ġulġul,]*

seb-i hicrānuñı: *Ayrılık gecesi.*

1. İtme beni eyyām-ı ṭalebde Mecnūn
   Ammā **şeb-i hicrānuñı** Leylī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 4). [şeb-i hicrānuñı, -uñ, -ı]*

seb-i miḥnetde: *Sıkıntılı, dertli gece (zaman).*

1. Ṣanma tenhā şeb-i miḥnetdekisī āteş olur
   ʿĀşıḳuñ belki dilā her nefesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [şeb-i miḥnetde,]*

seb-i miḥnetdekisī: *Ayrılık gecesindekisi.*

1. Ṣanma tenhā **şeb-i miḥnetdekisī** āteş olur
   ʿĀşıḳuñ belki dilā her nefesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [şeb-i miḥnetdekisī,]*

seb-i miʿrāc-ı nebī: *Hz. Peygamber'in Miraç gecesi. II Huzur-u İlâhî, peygamberimiz Hz. Muhammed'in, Recep ayının 27. gecesinde Cenab-ı Hakk'ın huzuruna ruhen, cismen, hâlen çıkması mucizesi ki; en büyük mucizelerinden birisidir.*

1. Merḥabā iy **şeb-i Miʿrāc-ı Nebī**
   Bāʿiṣ-i rūşen-i şeh-rāh-ı Nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 1). [şeb-i miʿrāc-ı nebī,]*

seb-i miʿrācınuñ: *Miraç gecesi, Hz. Peygamber'in Miraç'ının gecesi. II huzur-u İlâhî. Hz. Muhammed'in Recep ayının 27. gecesinde Cenab-ı Hakk'ın huzuruna ruhen, cismen, hâlen çıkması mucizesi ki; en büyük mucizelerinden birisidir.*

1. Şeb-i Miʿrācınuñ ḥāṣiyyetidür
   Ki itmişdi o şeb rūḥāniyān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 1). [şeb-i miʿrācınuñ, -ın, -uñ]*

seb-i siyāh-ı ġam-ı ḥasretüñde: *Ayrılık kederinin kara gecesi.*

1. Şeb-i siyāh-ı ġam-ı ḥasretüñde şemʿa-i dil
   Ṣabāḥa çıḳmaġa şevḳ-ı maḥabbet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 3). [şeb-i siyāh-ı ġam-ı ḥasretüñde, -üñ, -de]*

seb-i tār: *Karanlık gece.*

1. Degül mümkin **şeb-i tār** ile rūz-ı rūşeni temyīz
   O deñlü eyledi āfāḳı mihr-i rāyı nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 45). [şeb-i tār,]*

seb-i tārı: *Karanlık gece.*

1. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
   Her **şeb-i tārı** gezende bir siyeh mār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 6). [şeb-i tārı, -ı]*

seb-i tārı: *Karanlık gece.*

1. Miḥnet-i dūr u dırāz-ı kākülüñ eyyāmınuñ
   Her **şeb-i tārı** gezende bir siyeh mār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 6). [şeb-i tārı,]*

seb-i tārīk-i firāk: *Ayrılığın karanlık karanlığı. II Karanlık ayrılık gecesi.*

1. Oldı zülfüñ gibi mümted **şeb-i tārīk-i firāḳ**
   Żāyiʿ oldı bu ḳadar eyledügüm āh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [şeb-i tārīk-i firāḳ,]*

seb-i zülfüñde: *Sacının gecesi, gece gibi siyah saç.*

1. Şeb-i zülfüñde göñül żāyiʿ iderdi kendin
   Ṭutmasa māh-ı ruḫuñ şemʿ-i fürūzān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 15). [şeb-i zülfüñde, -üñ, -de]*

sebīhūn itdi: *Gece baskını düzenlemek.*

1. Tā mülk-i dile ʿışḳ **şebīhūn itdi**
   Ārām u şekīb ü ʿaḳlı bīrūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 1). [şebīhūn itdi, -di]*

sebīke itdüm: *(balık) ağ(ı gibi göz göz/ delik delik) yapmak.*

1. İtdüm şebīke dāġ ile cism-i nizārumı
   İtmek içün o māhī-i āb-ı zülāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 7). [şebīke itdüm, -dü, -m]*

sebistān iderin: *Yatak odası.*

1. Pervāne vü bülbül degülüm ʿışḳ ile her dem
   Ne fikr-i gülistān ne **şebistān iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 12). [şebistān iderin, -er, -in]*

seb-nem: *Çiğ tanesi II gözyaşı.*

1. Cismiñi girān-bārī-i ḫ∨āhişden idüp ṣāf
   Şeb-nem gibi var ʿālem-i bālāya ṣuʿūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 4). [şeb-nem,]*
2. Şeb-nem ḳıyās itme ʿaraḳ-rīz-i şerm olur
   İtdükçe tāb-ı ʿārıż-ı yāra nezāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 5). [şeb-nem,]*

seb-nem: *Çiğ tanesi.*

1. Şeb-nem degül görince felek ḥüsn ü behcetin
   Her ṣubḥ ʿarūs-ı bāġa cevāhir-niṣār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 3). [şeb-nem,]*
2. Ġonçe-i reng ü leṭāfet çü nesīm ü **şeb-nem**
   Bülbülüñ eyledügi girye vü āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 7). [şeb-nem,]*
3. Ḳıyās itdüm ki düşmiş ġonçe-i bāġ üstine **şeb-nem**
   Görüp teb-ḫālelerle laʿl-i nābın iy göñül yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 10). [şeb-nem,]*
4. Ḫabāb eyler mey-i gül-gūn ile lebrīz cām üzre
   Görenler cā-be-cā **şeb-nemle** rūy-ı verd-i ḫandānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 24). [şeb-nemle, -le]*

seb-nem eylemiş: *Gözyaşı akıtmak, ağlamak.*

1. Dil virmiş āb u tāb-ı riyāz-ı maḥabbete
   Āhen nesīm-i eşk-i terin **şeb-nem eylemiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 6). [şeb-nem eylemiş, -miş]*

seb-nemçekān-ı nergis-i çeşm: *Nergise benzer gözün çiy damlatması, nergis gibi gözün çiy akıtması. II Mahmur bakışlı gözlerin ağlaması.*

1. Olmaḳsa ġonçe-veş ṭalebüñ ḫurrem-i seḥer
   Şeb-nem-çekān-ı nergis-i çeşm ol dem-i seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 2). [şeb-nemçekān-ı nergis-i çeşm,]*

seb-nem-cekān-ı nergis-i çeşm: *Nergise benzer gözün çiy damlatması, nergis gibi gözün çiy akıtması.*

1. Olmaḳsa ġonçe-veş ṭalebüñ ḫurrem-i seḥer
   Şeb-nem-çekān-ı nergis-i çeşm ol dem-i seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 2). [şeb-nem-çekān-ı nergis-i çeşm,]*

seb-nem-i eşkiyle: *Gözyaşı çiği, gözyaşı damlası.*

1. Ḫandān olur ġamuñla göñül istemez neşāṭ
   Eyler çü ġonçe **şeb-nem-i eşkiyle** inbisāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 33, Mısra 2). [şeb-nem-i eşkiyle, -i, -yle]*

seb-nem-i luṭf-ı ḫudā: *Allah'ın cömertlik, ihsan çiyi. II Allah'ın su damlacığı kadar olan lütfuna muhtaçlık bağlamında.*

1. Bir gün Faṣīḥ **şeb-nem-i luṭf-ı Ḫudā** ile
   Olur güşāde ġonçe-i baḫtuñ senüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 9). [şeb-nem-i luṭf-ı ḫudā,]*

seb-nem-i luṭfuñla: *Cömertlik, ihsan çiyi. II Allah'ın su damlacığı kadar olan lütfuna muhtaçlık bağlamında.*

1. Hep ġonçeleri bād-ı bahār itdi şüküfte
   Yā Rab dili sen **şeb-nem-i luṭfuñla** güşād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 4). [şeb-nem-i luṭfuñla, -uñ, -la]*

seb-nem-i ter: *Taze çiğ.*

1. O ġonçe ḫande ider girye vü fiġānumuza
   Sirişki **şeb-nem-i ter** āhumuz ṣabā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 8). [şeb-nem-i ter,]*
2. Nergislerinde **şeb-nem-i ter** anma gülşenüñ
   İfrāṭ-ı ḫande dīdelerin pür-nem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 3). [şeb-nem-i ter,]*

<u>seb-nem-rīz:</u> *Çiğ taneleri döken II Gözyaşı döken, ağlayan.*

1. O şūḫ nergis-i dīdem görince **şeb-nem-rīz**
   Cemāli tāb-ı ġażabla gül-i bahāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [şeb-nem-rīz,]*

<u>secer:</u> *Ağaç.*

1. Döker dāmāna seyl-i eşkini küh-sār-ı gerdūndan
   İderler rūzgārın dest-bürdinden **şecer** feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 6). [şecer,]*
2. İtmekde eşk-i çeşmümi rīzān şeb-i ġamuñ
   Taḥrīk olınsa mīvesin elbet **şecer** döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [şecer,]*
3. Olmasa faṣl-ı bahār-ı luṭfuñ
   Bu libās ile görülmezdi **şecer** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 6). [şecer,]*

<u>sedā'id:</u> *Eziyetli, zahmetli, sıkıntılı durumlar. II afetler, büyük sıkıntılar, belâlar.*

1. O naḫl-i tāze cihānuñ mekāʾidin bilmez
   Bu rūzgār-ı denīnüñ **şedā'idin** bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 2). [şedā'idin, -in]*

<u>sedāʾid-i elem-i rūzgār:</u> *Zamanın acılarının musibetleri.*

1. Ṣamīm-i dīde vü dilden olur ʿayān u bedīd
   Ṣedāʾid-i elem-i rūzgār idüp tehyīc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 2). [şedāʾid-i elem-i rūzgār,]*

<u>sefīʿ-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl:</u> *Yanılan ümmetlerin hatasını (şefaatiyle) bağışlayan.*

1. Eyā **şefīʿ-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl**
   Eyā kefīl-i ʿatāyā-yı Rabb-i ʿarş-ı mecīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 31). [şefīʿ-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl,]*

<u>sefī'-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl:</u> *Yanılan ümmetlerin hatasını (şefaatiyle) bağışlayan.*

1. Nedür ġubārı cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd
   Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 30). [şefī‘-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl,]*
2. Eyā Ḫidīv-i kerem-güster-i ḥarīr ü ʿabīd
   Eyā **şefī‘-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 31). [şefī‘-i ḫaṭāyā-yı ümmetān-ı zelīl,]*

<u>sefīʿ-i rāz-ı pürsiş:</u> *Sorma sırrını şefaat eden II gizli şeyleri bilen şefaatçi III Hz. Muhammed.*

1. İy mihr-i ṣabāḥ-ı ışṭıfāyı
   Sensin ki şefīʿ-i rūz-ı pürsiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 8). [şefīʿ-i rāz-ı pürsiş,]*

<u>sefīʿ-i rūz-ı pürsis:</u> *Sorgu gününün şefaatçisi.*

1. İy mihr-i ṣabāḥ-ı ışṭıfāyı
   Sensin ki **şefīʿ-i rūz-ı pürsiş** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 8). [şefīʿ-i rūz-ı pürsiş,]*

<u>sefīk-ı ʿālem:</u> *Dünyanın şefkatli, merhamet ve sevgisi bol olan kimsesi.*

1. Luṭfuñ durur iy **şefīḳ-ı ʿālem**
   Güftār-ı Mesīḥ ile hem-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 147). [şefīḳ-ı ʿālem,]*

<u>sefḳat:</u> *Acımak, merhamet etmek.*

1. Şehā bu bendeñe raḥm itmeyüp cefā idesin
   Cihānda ġayrı senüñ luṭf u **şefḳatüñ** kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [şefḳatüñ, -üñ]*

<u>sefḳat eylerüz:</u> *Iyi muamelede bulunmak.*

1. Bir kāfir-i sitem-ger-i ḥüsnüñ esīridür
   Ḥāl-i dil-i figāra baḳar **şefḳat eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 8). [şefḳat eylerüz, -r, -üz-üz]*

<u>seftālū:</u> *Şeftali II sevgillinin şeftaliye benzetilen dudağı.*

1. Zülfin oḫşa rūyın öp bāġ-ı cemālinden Faṣīḥ
   Gāh sünbül-çīn-i şevḳ ol gāh **şeftālū** ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 10). [şeftālū,]*

2. Virürsüñ düşmene **şeftālular** bāġ-ı ʿiẕāruñdan
   Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke de bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 5). [şeftālular, -lar]*

seh: *Şah, sultan, hükümdar, padişah II sevgili.*

1. O **şehle** güş iden ser-güzeşt-i āḥvālüm
   Şanūr ḥikāye-i Maḥmūd ile Ayāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 5). [şehle, -le]*
2. Dāmānuma āvīze görüp sübḥa-i eşküm
   Bir rişte-i lüʾlüyi o **şeh** zīb-i leb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 4). [şeh,]*
3. Eylemezler gedālara nefrīn
   Şehlere āferīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 4). [şehlere, -ler, -e]*
4. Dāmān u ceybi ol **şehe** teslīm idüp göñül
   Taḳbīl-i dest ü kūşe-i dāmān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 5). [şehe, -e]*
5. Semend-i nāza binmiş türktāz-ı cevre ʿazm itmiş
   Faṣīḥ ʿuşşāḳı pā-māl itmege ol **şeh** ʿinān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 10). [şeh,]*
6. Ḥaḳḳuñda vaʿd-i luṭf idüp ol **şeh** dimiş Faṣīḥ
   Bezm-i ḥarīm-i vaṣlımuza maḥrem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 9). [şeh,]*
7. Bir ḥāl-i dil-i şīfteden āgehsin
   Ḥaḳḳā ki ḳalem-rev-i ḥüsninde **şehsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 2). [şehsin, -sin]*

seh: *Sultan, padişah. II Allah.*

1. Maḥabbet-i şeh-i kevneyn ʿaleyhi ṣalli vü āl
   O **şeh** ki hükmini cārī iderdi emr itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 32). [şeh,]*
2. Cebīn-i cūya şiken virmez idi bād-ı şimāl
   O **şeh** ki kûha ṣabā ḳadrin eylese tavṣīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 34). [şeh,]*
3. Olurdı cūları semt-i firāza hep meyyāl
   O **şeh** ki ḫāṭıra ḥıfẓın getürse bir kimse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 36). [şeh,]*

seh: *Padişah, hükümdar, şah.*

1. Kākülüñ çözdi o **şeh** açdı livā-yı ḥüsnin
   Baʿd-ez-īn ṣabr u ḳarār-ı dile yāhū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 7). [şeh,]*

sehā: *Ey padişah, ey sevgili, ey şah.*

1. Eydür bu ḳadar cilve-i pey-der-pey-i ʿişve
   Bir laḥża **şehā** esb-i perī-zāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 4). [şehā,]*
2. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faṣīḥā sebeb
   Vüfūr-ı ṣıdḳ **şehā** mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [şehā,]*
3. Ser-ā-pā bende-i ʿışḳuz **şehā** āzādımuz yoḳdur
   Anuñçün cān-ı ḫurrem ḫāṭır-ı dil-şādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [şehā,]*
4. Şehā bu bendeñe raḥm itmeyüp cefā idesin
   Cihānda ġayrı senüñ luṭf u şefḳatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 9). [şehā,]*
5. İtmiyorsun dirhem-i eşke **şehā** hiç iltifāt
   Manşıb-ı vaṣluñ nihānī ġayra iḳrār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 3). [şehā,]*
6. Ḥükm-i dem-i nev-bahār-ı ʿışḳuñla **şehā**
   Dīvāne-i zencīr-keşüm cūy gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 3). [şehā,]*

sehadet ider: *Doğruluğunu tasdik etmek, şahit olmak.*

1. Sensin ki ider semā ile ʿarż
   Peyġamber idügine şehadet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 36). [şehadet ider, -er]*

sehadet ider: *Doğruluğunu tasdik etmek, desteklemek, tanıklık etmek.*

1. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin iy perī saña
   Bu daʿvīme **şehādet ider** ādem ü melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 4). [şehādet ider, -er]*
2. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin iy perī saña
   Bu daʿvīme **şehādet ider** ādem ü melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 4). [şehādet ider, -er]*

sehāne: *Şâha ait, şahla ilgili.*

1. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
   O ẓulmi eyledi a‘dā-yı kīne-ḫ∨āh baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 41). [şehāne,]*

sehāne: *Şahlara layık mükemmellikte, çok mükemmel.*

1. Yegāne şemʿ-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ
Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 34). [şehāne,]*

seh-bāz: *Doğan kuşu. II Avcı.*

1. Ḫayli demdür yoḳ ḫaber murġ-ı dil-i āvāreden
Ġalibā bir çeşmi **şeh-bāza** şikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 6). [şeh-bāza, -a]*

seh-bāz: *Doğan kuşu II sevgilinin gözleri.*

1. Ṭāḳ-ı ḥüsne eylemiş pervāz iki **şeh-bāzdur**
Zīr-i ebrūda degüldür çeşm-i merdüm-gīr-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 4). [şeh-bāzdur, -dur]*

seh-bāz-ı çeşm-i yār: *Sevgilinin şahin gözü, sevgilinin şahininkine benzeyen gözü.*

1. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb ġamze-kār olur
Kim her nigehde biñ dil-i şeydā şikār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 1). [şeh-bāz-ı çeşm-i yār,]*

seh-bāz-ı çeşmüñ: *Şahin gibi olan göz II sert, keskin bakış.*

1. Şeh-bāz-ı çeşmüñ uçdı hemān ḫ∨āb-ı rāḥatı
Küh-sār-ı intiẓāra düşürdüñ şikārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 7). [şeh-bāz-ı çeşmüñ, -üñ]*

seh-bāz-ı dil-berüñ: *Gönül alan doğan kuşu. II sevgili.*

1. Vaṣfın işitmişüzdür o **şeh-bāz-ı dil-berüñ**
Bir yirde görmek olmadı ammā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 3). [şeh-bāz-ı dil-berüñ, -üñ]*

seh-bāz-ı evc-i istiġnā: *Nazlanma doruğunun doğanı. II nazlı sevgili.*

1. Görinmez oldı o **şeh-bāz-ı evc-i istiġnā**
ʿAceb bu cānibe ṣayd u şikāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 7). [şeh-bāz-ı evc-i istiġnā,]*

seh-bāz-ı evc-i maʿrifetdür: *Ilimin zirvesindeki doğan kuşu.*

1. Mevlevī **şeh-bāz-ı evc-i maʿrifetdür** iy Faṣīḥ
Üsküf-i zer-kār-ı ḥikmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 11). [şeh-bāz-ı evc-i maʿrifetdür, -dür]*

seh-bāz-ı şikārı: *Av şahini, kuşu. II Sevgili.*

1. Niçe şekl ile nümāyān gözi bir cādūdur
Gāh **şeh-bāz-ı şikārı** gehi āhū-yı Ḫoten *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 3). [şeh-bāz-ı şikārı,]*

sehd: *Bal.*

1. Böyledür tā ezelī kısmet-i Feyyāż-ı ḳadīm
Telḫ-kām olmayana **şehd** ü şeker virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [şehd,]*

sehd-i cānından: *Canı bal gibi olan. II iyi, güzel tabiatlı insan.*

1. Nice erbāb-ı ṭabʿı **şehd-i cānından** uṣandurduñ
Nice ṣāḥib-meẕāḳı zehr-i ġamla eyledüñ mesmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 47). [şehd-i cānından, -ın, -dan]*

sehd-i kām-ı tesliyet: *Teselli arzusu balı.*

1. ʿĀşıḳ olmaz **şehd-i kām-ı tesliyet** bir ḥāl ile
İy ṭabībüm her ne ʿarż itseñ gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 5). [şehd-i kām-ı tesliyet,]*

sehd-i lebüñe: *Dudağın balı, bal dudak II tatlı öpücük.*

1. Ol kim baña laʿlüñ ezelī mültemes itmiş
Şehd-i lebüñe merdüm-i çeşmüm meges itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 2). [şehd-i lebüñe, -üñ, -e]*

sehd-i meẕāḳ eyledüñ: *Tatlı bal. II yerinde, güzel söylenmiş sözler söylemek.*

1. Erbāb-ı ṭābʿı şehd-meẕāḳ eyledüñ Faṣīḥ
Bu şiʿr-i ṣāf lüʾleʾ-i ḫāmeñ zülālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 9). [şehd-i meẕāḳ eyledüñ,]*

sehd-i naʿtuñ: *Bal gibi övgü.*

1. Gūyā ola **şeḥd-i naʿtuñ** ile
Ṭūṭī-i ṭabīʿatı Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 67). [şeḥd-i naʿtuñ, -uñ]*

sehd-mezāḳ eyledüñ: *Bal tadını alan. II bal tatmış gibi olan, damağına bal çalmak.*

1. Erbāb-ı ṭābʿı **şehd-meẕāḳ eyledüñ** Faṣīḥ
Bu şiʿr-i ṣāf lüʾleʾ-i ḫāmeñ zülālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 9). [şehd-meẕāḳ eyledüñ, -dü, -ñ]*

sehen-şāh-ı bahār: *Bahar sultanı, sultanı andıran bahar.*

1. Şehen-şāh-ı bahār olmış ser-ā-pā gūş güllerle
Pesend itmiş nevā-yı naḳş-ı nev-īcāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 5). [şehen-şāh-ı bahār,]*

sehen-şāh-ı cevād: *Cömertlerin şahı, padişahı.*

1. İy ḥākim-i muṭlaḳ u **şehen-şāh-ı cevād**
Fermānuña ser-cümle-i ʿālem münḳād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 1). [şehen-şāh-ı cevād,]*

sehen-seh: *Padişahlar padişahı.*

1. Bülbül şikāyet-i sitem-i ḫārı diñledür
Bir gün **şehen-şehe** çemen-i sebz-i ter gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 6). [şehen-şehe, -e]*

sehen-seh-i güle: *Gül sultanı, şahlar şahı gibi olan gül. II sevgili.*

1. Bahār geldi niçün bülbül-i çemen ḫāmūş
Şehen-şeh-i güle şekvā-yı ḫāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 6). [şehen-şeh-i güle, -e]*

seh-i bahārdan: *Bahar padişahı, padişahı andıran bahar.*

1. Şeh-i bahārdan elbette bir ḫaber vardur
Gelür Faṣīḥ şitābān olup ṣabā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 9). [şeh-i bahārdan, -dan]*

seh-i bahr ü berri: *Deniz ve karanın padişahı.*

1. Sikender āyīnesi rūyı laʿli āb-ı Ḫızırdur
   N'ola iderse **şeh-i baḥr ü berri** ʿabd-i kemīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 6). [şeh-i baḥr ü berri, -i]*

seh-i dānā-yı maʻānī: *Manalar aliminin padişahı.*

1. ʻAllāme-i ʻilm-i ledün ü ḫvāce-i hikmet
   Sulṭān-ı velāyet **şeh-i dānā-yı maʻānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 34). [şeh-i dānā-yı maʻānī,]*

seh-i dey: *Kış mevsiminin padişahı.*

1. Eyler ṭaraf ṭaraf **şeh-i dey** nāmeler revān
   Geh āb-ı cūy ile gehi bād-ı ṣabāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 3). [şeh-i dey,]*

seh-i hūbān: *Güzeller padişahı.*

1. Bend itdi beni bir **şeh-i ḫūbān** ḳapusında
   Kim ḫalḳ-ı cihān bende-i fermān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 1). [şeh-i ḫūbān,]*

seh-i ḥüsn: *Güzellik sultanı.*

1. Ol **şeh-i ḥüsn** ʿaceb ṭavr ile geldi bāġa
   Zülfüñ eṭrāfa perīşān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 5). [şeh-i ḥüsn,]*

seh-i ḥüsnüñ: *Güzellik sultanı II sevgili.*

1. Her **şeh-i ḥüsnüñ** esīr-i ebruvānıdur göñül
   Her berātuñ beyża-i laʿlīn-nişānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 1). [şeh-i ḥüsnüñ, -üñ]*
2. Behrām ile Keyvān iki der-bān ḳapusında
   Bir mertebe kim kesret-i ʿuşşāḳ geçilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 8). [şeh-i ḥüsnüñ, -üñ]*

seh-i ʿişveñe: *Cilve, naz padişahı.*

1. Tuḥfe-i cānı **şeh-i ʿişveñe** itdüm ihdā
   Anı maʿẕūr ṭut iy rūḥ-ı revān az ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 3). [şeh-i ʿişveñe, -ñ, -e]*

seh-i kişver-i kerem: *Cömertlik ülkesinin padişahı.*

1. Cevr eylemede ʿadū-yı bī-dād
   Dād ey **şeh-i kişver-i kerem** dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 174). [şeh-i kişver-i kerem,]*

seh-i memālik-i ḥüsn ü behā: *Güzellik ve latiflik memleketlerinin padişahı.*

1. Ḫalḳ-ı cihānı bende-i efgendeñ eyledüñ
   Sen iy **şeh-i memālik-i ḥüsn ü behā** nesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 4). [şeh-i memālik-i ḥüsn ü behā,]*

seh-i mürselān-ı ekrem: *Yüce peygamberlerin padişahı.*

1. Sensin **şeh-i mürselān-ı ekrem**
   Fermān-dih-i şarḳ u ġarb-ı ʿālem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 31). [şeh-i mürselān-ı ekrem,]*

seh-i nāz: *Naz şeyhi, naz sultanı. II sevgili.*

1. Ser cümle ḥayā vü edebi ber-ṭaraf itdüñ
   Almadı berīn-gūş-ı ḳabūle o **şeh-i nāz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 7). [şeh-i nāz,]*

seh-i nev-bahār: *Ilkbahar sultanı.*

1. Şanur gören ki **şeh-i nev-bahār** içün gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 7). [şeh-i nev-bahār,]*

seh-i risālet: *Peygamberler şahı II Hz. Peygamber.*

1. Sen olmasañ iy **şeh-i risālet**
   Bulmazdı niẓām ḥāl-i ādem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 21). [şeh-i risālet,]*

sehir: *Şehir, kent.*

1. Görmekde māhı şekke düşerler **şehirde** ḫalḳ
   Yoḳdur senüñ cemāl-i münīrüñde reyb ü şek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 5). [şehirde, -de]*
2. İy Faṣīḥ olur siyeh-ruḫsāre-i ḥaclet o kim
   Bir **şehirde** devr ide mānend-i meh derden dere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 8). [şehirde, -de]*

sehlā nigāh: *Tatlı, hafif şaş bakışlı.*

1. Ġayrılarla bendesin bir görmez ol **şehlā nigāh**
   Ḥadd ü ʿadden devlet ü ʿömrin ziyād itsün ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 66, Mısra 1). [şehlā nigāh,]*

seh-levend: *Boylu poslu yakışıklı genç.*

1. Kimüñ ol **şeh-levendüm** sīnesin bilmem nişān ṭutmış
   Ki bir destinde tīr-i tīz ü bir elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 1). [şeh-levendüm, -üm]*

seh-nāme-i vaṣfuñla: *Övgünün Şehnamesi (bir padişahın faaliyetlerini anlatan manzum tarih kitabı).*

1. Şeh-nāme-i vaṣfuñla benüm sulṭānum
   Cemʿiyyet-i yārān-ı ṣafāda meddāḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 5, Mısra 1). [şeh-nāme-i vaṣfuñla, -uñ, -la]*

seh-perr-i şāhīn-i saʿādetdür: *Mutluluk şahininin kanadı.*

1. Serde sevdā-yı ser-i zülfüñ ki devletdür baña
   Gūyıyā **şeh-perr-i şāhīn-i saʿādetdür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 2). [şeh-perr-i şāhīn-i saʿādetdür, -dür]*

sehr: *Ay, mevsim.*

1. Mevsim-i ḳaḥṭ-ı neşāṭ u ẕevḳ-ı şādīdür bu **şehr**
   Şehr-i cāna hep metāʿ-ı ġussa vü ġamdur gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 3). [şehr,]*
2. İy Faṣīḥ aḳl itmemişdi menzilin ḳaṣr-ı vücūd
   Ben idüm şāh-ı maḥabbet **şehrinüñ** dīvānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 10). [şehrinüñ, -i, -nüñ]*

seh-rāh-ı faḳra: *Yoksulluğun caddesi.*

1. Şuʿā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḥabl-i verīd
   Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [şeh-rāh-ı faḳra, -a]*

seh-rāh-ı fakra: *Yoksulluğun ana caddesi.*

1. Külāh ber-ser ü ber-dūş ḫırḳa-i tecrīd
   Hezār şevḳ ile **şeh-rāh-ı faḳra** yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 49). [şeh-rāh-ı faḳra, -a]*

2. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
Hezār şevḳ ile **şeh-rāh-ı faḳra** yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 49). [şeh-rāh-ı faḳra, -a]*

seh-rāh-ı ʿışḳ-ı dil-rübāda: *Gönül kapan (sevgilinin) aşkının büyük ve işlek yolu.*

1. Tābiʿ-i peyk-i nigāh-ı dūr-bīn-i ḥasretem
İstemem **şeh-rāh-ı ʿışḳ-ı dil-rübāda** reh-nümā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 8). [şeh-rāh-ı ʿışḳ-ı dil-rübāda, -da]*

sehr-i cāna: *Can şehri, gönül şehri. II Varlık âlemi.*

1. Mevsim-i ḳaḥṭ-ı neşāṭ u zevḳ-ı şādīdür bu şehr
Şehr-i cāna hep metā‘-ı ġussa vü ġamdur gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 4). [şehr-i cāna, -a]*

sehr-i devr: *Dünya.*

1. Şehr-i devr eylemişüz kūçe diyüp kūya derūñ
Düşmişüz dest-i ġam-ı ʿışḳa tekāpūya derūñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 43, Mısra 1). [şehr-i devr,]*

sehr-i maḥabbetde: *Aşk şehri.*

1. Semt-i ṣafāya düşmedi hiç rāh-ı ülfetüm
Ekser ġamuñla **şehr-i maḥabbetde** ṣoḥbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 2). [şehr-i maḥabbetde, -de]*

sehr-i mātemdür: *Matem ayı, yas dönemi.*

1. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
Ḥāżır ol iy dīde-i ter **şehr-i mātemdür** gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 2). [şehr-i mātemdür, -dür]*

seh-süvār: *Usta binici II sevgili.*

1. Şeh-süvārum ṣaḥn-ı ḳūyından olınca cilve-ger
Raḫş-ı mihre teng olur meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 9). [şeh-süvārum, -um]*
2. Taʿlīme şāh-bāz-ı nev-āmūz-ı çeşmini
O **şeh-süvār** itmede deşt ü cibāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 6). [şeh-süvār,]*

3. Fütāde-dillere yoḳ furṣat-ı şikāyet-i ḥāl
O **şeh-süvār** Faṣīḥā şitābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 10). [şeh-süvār,]*

seh-süvār-ı esb ola: *Ata binen yiğit, yiğit ata binse.*

1. Ol **şeh-süvār-ı esb ola** ḫūbān hücūm ider
Tā kim rikābını kimi kimi ʿinān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 7). [şeh-süvār-ı esb ola, -a]*

sehver: *Padişaha yakışan (hareket, eylem). II İshak-zade Zuhuri 'ye yakışan.*

1. Yegāne ʿālim ü fāżıl edīb-i nükte-perverdi
Hezārān nev-ʿarūs-ı naẓma ẕāt-ı pāki **şehverdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 52). [şehverdi, -di]*

seker: *Şeker.*

1. Böyledür tā ezelī kısmet-i Feyyāż-ı ḳadīm
Telḫ-kām olmayana şehd ü **şeker** virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [şeker,]*

seker-ḫ∨āb: *Tatlı ve huzurlu bir uyku.*

1. Dīdeler ābda mı yoḫsa **şeker-ḫ∨ābda** mı
Pister-i nāzda mı ḫāk-i meẕelletde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 7). [şeker-ḫ∨ābda, -da]*

seker-rīz-i melāhat: *Güzellik şekeri saçan, güzel [konuşmasıyla] şeker saçan.*

1. İy laʿli **şeker-rīz-i melāḥat** hele bir kez
Ḳavl-i dil-i ʿuşşāḳ-ı vefā-dāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 9). [şeker-rīz-i melāḥat,]*

sekīb: *Sabır, tahammül.*

1. Ḳalmadı bende vücūd u ḫıred ü ṣabr u **şekīb**
Eyledüm yāra fidā varumı cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 5). [şekīb,]*
2. Ṣabr u **şekībden** beni bī-gāne eyledi
Ol çeşm-i pür-teġāfül ü ol āşinā nigeh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 1). [şekībden, -den]*

3. Tā mülk-i dile ʿışḳ şebīhūn itdi
Ārām u **şekīb** ü ʿaḳlı bīrūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 2). [şekīb,]*

sekībā: *Sabırlı.*

1. Faṣīḥ o māh-veşüñ mihri ile çün eflāk
Ne mümkin eyleye ser-geşte dil **şekībāyı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 12). [şekībāyı, -yı]*

sekīb-düşmen olmış: *Sabır ve tahammüle düşman, sabırsız, tahammülsüz.*

1. Bilmem neden virildi o cevr-āşināya dil
Olmış şekīb-düşmen ʿaceb ıżṭırābı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 3). [şekīb-düşmen olmış, -mış]*

sekīb-i düşmen olmış: *Rakibin tahammüllü olması.*

1. Bilmem neden virildi o cevr-āşināya dil
Olmış şekīb-düşmen ʿaceb ıżṭırābı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 3). [şekīb-i düşmen olmış,]*

sekke düşerler: *Şüphe etmek.*

1. Görmekde māhı **şekke düşerler** şehirde ḫalḳ
Yoḳdur senüñ cemāl-i münīrüñde reyb ü şek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 5). [şekke düşerler, -er, -ler]*

sekl: *Biçim, tarz.*

1. Hep ḫırḳa-i tecrīde girüp oldılar ʿuryān
Bu **şekle** ḳor ʿuşşāḳı muḥaşşal o ḳıyāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [şekle, -e]*
2. Niçe **şekl** ile nümāyān gözi bir cādūdur
Gāh şeh-bāz-ı şikārı gehi āhū-yı Ḫoten *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 4). [şekl,]*
3. Bu **şekl** ile saña mümkin mi eylemek teşbīh
Nihāl-i servde ḳad var ise ḳıyāfet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 3). [şekl,]*

sekl-i kemān ider: *Yay şeklinde yapmak. II [kaşlarını] çatmak, ok atmak için yayı germe mazmunu.*

1. ʿUşşāḳa ebruvānını **şekl-i kemān ider**
   Aġyār-ı rū-siyāha meh-i nev ʿayān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 1). [şekl-i kemān ider, -er]*

sekvā-yı ḫāra: *Dikenden şikâyet etmek II rakipten şikâyet.*

1. Bahār geldi niçün bülbül-i çemen ḫāmūş
   Şehen-şeh-i güle **şekvā-yı ḫāra** gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 6). [şekvā-yı ḫāra, -a]*

sekve: *Şikâyet.*

1. Fiġān mı āh mı feryād u **şekve** mi ḳaldı
   Cihānda cevr ü cefāñ ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 7). [şekve,]*

sekve eyler: *Şikâyet etmek.*

1. Ayırdı keşti-i cismüm kenār-ı yārumdan
   Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 2). [şekve eyler, -r]*
2. Ġubār-ı ġamla göz açdurmaz iy Faṣīḥ baña
   Sezādur eyler isem şekve rūzgārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 10). [şekve eyler, -r]*

sekve vü dād: *Şikâyet ve sızlanma.*

1. Dādā-yı şeh-i kişver kerem-dād
   Tā key yiter iy Faṣīḥ teksīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 177). [şekve vü dād,]*

sekve-i baḫt-ı siyāha: *Kara bahttan şikâyet, talihsizlikten yakınma.*

1. Felek o mertebe itdi bizi zebūn ki Faṣīḥā
   Zebānda **şekve-i baḫt-ı siyāha** miknetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 10). [şekve-i baḫt-ı siyāha, -a]*

sekve-i feryādını: *Feryat şikâyeti.*

1. Ġonçe-femler murġ-ı cānın **şekve-i feryādını**
   Güş idüp nergislerin ḫışm ile bādām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 7). [şekve-i feryādını, -ın, -ı]*

2. Ġonçe-femler murġ-ı cānın **şekve-i feryādını**
Gūş idüp nergislerin ḫışm ile bādām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 7). [şekve-i feryādını, -ın, -ı]*

<u>şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ:</u> *Saçın karmakarışıklığından şikâyet. II sevgilinin karmaşık davranışlarından şikâyet.*

1. Şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ uzatduñ ḫāmūş
Her kişi çekdügini iy dil-i dīvāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ, -üñ]*
2. Şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ uzatduñ ḫāmūş
Her kişi çekdügini iy dil-i dīvāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ, -üñ]*

<u>semʿ:</u> *Mum.*

1. Bu bezmüñ **şemʿine** pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz
Bizüm bülbül gibi bu bāġda feryādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 5). [şemʿine, -i, -n, -e]*
2. Pervāne vü **şemʿ** gibi her şeb
Germ-ülfeti-i niyāz u nāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 5). [şemʿ,]*
3. Degülüm rāẓı lebüñ būs ide peymāne daḫı
İstemem yanduġını **şemʿüñe** pervāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 2). [şemʿüñe, -üñ, -e]*
4. Eger çi cūş olursam ʿandelīb-i gülşen-i ḥüsnüñ
Ve ger ḫāmūş olursam **şemʿüñe** pervānedür dirler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 20, Mısra 2). [şemʿüñe, -üñ, -e]*
5. Ḳābil mi gele żiyāsına hiç noḳsān
Bir **şemʿada** biñ şemʿ-i fürūzān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 4). [şemʿada, -a, -da]*
6. Bülbül gibi ḥer güle nevā-senc
Her **şemʿa** ider ciger-güdāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 60). [şemʿa, -a]*

<u>semʿ:</u> *Mum. II sevgili.*

1. Bir gül ü **şemʿi** mi var dehrüñ taʿalluḳ itmeyem
Bülbül ü pervānesi ser-cümle düşmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [şemʿi, -i]*
2. Bir **şemʿa** iy göñül yine pervānesin gibi
Ḫāḳister eyledüñ beni bu süzişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [şemʿa, -a]*
3. Görince yārı nʾola ʿarż-ı sūz iderse Faṣīḥ
Ki **şemʿa** yanmada pervāne nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [şemʿa, -a]*

4. Ne bāġuñ verdisin būy-āşinā-yı ülfetüñ kimdür
   Ne bezmüñ **şemʿisin** sūz-āzmā-yı ṣoḥbetüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 2). [şemʿisin, -i, -sin]*
5. Yaḳarsa cismini pervāne **şemʿa** itmeñ istibʿād
   Ki yaḳmaḳda vücūdın ʿāşıḳ elbet nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 5). [şemʿa, -a]*
6. Kemal-i ʿışḳumı pervānede ne ḥāletdür
   Niyāza **şemʿa** zebānında tāb u ṭāḳat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 8). [şemʿa, -a]*
7. İttiḥādın **şemʿ** ile efsürde itmiş rūzgār
   Bulmadum pervānede evvel olan germiyyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 3). [şemʿ,]*
8. Pervāneyi **şemʿ** ḳıldı cāẕib
   İtdi gülle bülbüli muṣāḥib *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 1). [şemʿ,]*
9. Pervāneyi itdi şemʿa pür-sūz
   Ol sūz ile **şemʿ** ide ciger-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 4). [şemʿ,]*

semʿ: *Mum. II aşığın mum gibi eriyip, yok olması.*

1. Her şeb anuñçün itmededür girye tā seḥer
   Pervāne **şemʿ** ile niçe germ-ülfet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 6). [şemʿ,]*
2. Var tekyeñe ʿışḳa ṣoyun dervīş ol
   Zīr-i küleh-i şevḳde maḥv ol çün **şemʿ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 4). [şemʿ,]*
3. Nūruñla bulur maḳāmı sālik
   İy **şemʿine** sūḫte melāʾik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 50). [şemʿine, -in, -e]*

semʿ: *Mum II gönül.*

1. Göñül reng ü niyāz u nāz-ı ʿışḳ u ḥüsn-i ṣāḥib-dil
   Bilür ḫākisterinden **şemʿ** ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 4). [şemʿ,]*

sem‘: *Mum.*

1. Degül her gülşenüñ şūrīde-ṭab‘um murġ-ı nālānı
   Degül murġ-ı dilüm pervāne-i per-sūzı her **şem‘üñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 75). [şem‘üñ, -ün]*

semʿa: *Işık, çıra, muma batırılmış fitil.*

1. Pervāneyi itdi **şemʿa** pür-sūz
   Ol sūz ile şemʿ ide ciger-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 3). [şemʿa,]*

semʿa-i dil: *Gönül fitili.*

1. Şeb-i siyāh-ı ġam-ı ḥasretüñde **şemʿa-i dil**
   Ṣabāḥa çıḳmaġa şevḳ-ı maḥabbet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 3). [şemʿa-i dil,]*

semʿ-āsā: *Mum gibi.*

1. Niçün ser-rişte-i āhı virürsin dest-i nādāna
   Lisānuñdan bilündi **şemʿ-āsā** sūz-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 6). [şemʿ-āsā,]*

semātet: *Düşmanın uğradığı belaya karşı sevinç gösterisi, düşmanın başına gelen musibete sevinmek.*

1. Daḫı aʿdāya nezāketle **şemātetde** misin
   Tā-be-key bu suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 10). [şemātetde, -de]*

semʿ-i ʿālem-ārādur: *Dünyayı süsleyen mum. II dünyayı güzelleştiren, anlamlandıran (aşk).*

1. ʿIşḳ ol **şemʿ-i ʿālem-ārādur**
   İtdi Cibrīli bāl-sūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 11). [şemʿ-i ʿālem-ārādur, -dur]*

semʿ-i bezm-ārā: *Meclisi süsleyen mum II Sevgili.*

1. Ḳanġı meclis feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür henüz
   Şemʿ-i bezm-ārā gibi germiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 4). [şemʿ-i bezm-ārā,]*

semʿ-i bezm-i ḥüsni: *Güzellik meclisinin mumu II Sevgili.*

1. Ruḫsārı üzre sāye-i zülfi düşüp çü dūd
   Ol **şemʿ-i bezm-i ḥüsni** siyeh-çerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 4). [şemʿ-i bezm-i ḥüsni, -i]*

semʿ-i enverin: *Parlayan mum.*

1. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne **şemʿ-i enverin**
   Düşmek içün zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Muamma 1, Mısra 1). [şemʿ-i enverin, -in]*

semʿ-i enverüñ: *Parlayan mum.*

1. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne **şemʿ-i enverüñ**
   Düşmek içün zīr-i pāyına yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 48, Mısra 1). [şemʿ-i enverüñ, -üñ]*

semʿ-i fürūzān: *Parlayan mum.*

1. Şeb-i zülfüñde göñül żāyiʿ iderdi kendin
   Ṭutmasa māh-ı ruḫuñ **şemʿ-i fürūzān** yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 16). [şemʿ-i fürūzān,]*

semʿ-i fürūzān olsa: *Parlak mum haline gelmek.*

1. Ḳābil mi gele żiyāsına hiç noḳsān
   Bir şemʿada biñ **şemʿ-i fürūzān olsa** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 4). [şemʿ-i fürūzān olsa, -sa]*

semʿ-i fürūzān olsun: *Parlak mum olmak (haline gelmek).*

1. Her bezme vara **şemʿ-i fürūzān olsun**
   Her cāyı ki teşrīf ide şādān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 3). [şemʿ-i fürūzān olsun, -sun]*

semʿ-i fürūzāna: *Parlayan mum.*

1. Fānūsa ḳoma māniʿ-i vuṣlat olup iy bād
   Pervāneyi ḳoy **şemʿ-i fürūzāna** ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 6). [şemʿ-i fürūzāna, -a]*

semʿ-i fürūzānı: *Parlayan mum.*

1. Bezm-i ḥüsnüñ ḥaẕer it ṣuʿle-i cān-sūzından
   Niçe pervāne yaḳar **şemʿ-i fürūzānı** ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 6). [şemʿ-i fürūzānı, -ı]*
2. Dile ṣaldıḳda pertev ṭāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı
   Ḳodılar gūyıyā fānūsa bir **şemʿ-i fürūzānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 2). [şemʿ-i fürūzānı, -ı]*

semʿ-i fürūzānsın: *Parlayan mum.*

1. Mihr ü māh-ı felegi kendüye pervāne iden
   Meclis-i dehrde bir **şemʿ-i fürūzānsın** sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 4). [şemʿ-i fürūzānsın, -sın]*

semʿ-i ḫurşīd: *Güneş mumu, mumu andıran güneş.*

1. Ki rūşen olmamışdı **şemʿ-i ḫurşīd** ile ʿālemler
   Derūna ol zemān yakmışdı dāġ-ı mihrüñ ol meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 4). [şemʿ-i ḫurşīd,]*

semʿ-i ḥüsnüñ: *Güzellik mumu II Sevgili.*

1. Ben idüm zencīr-i ʿışḳuñ ibtidā dīvānesi
   Şemʿ-i ḥüsnüñ ben idüm evvel yanan pervānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 2). [şemʿ-i ḥüsnüñ, -üñ]*

semʿ-i māh: *Ay ışığı,mumu.*

1. Çün **şemʿ-i māh** eyleme muḥtāc u kem-żiyā
   Mānend-i āfitāb söyinmez çerāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [şemʿ-i māh,]*

semʿ-i meclis: *Meclisin mumu. II Meclisteki güzel (sevgili).*

1. Sezā-vār-ı teraḥḥüm bülbül-i şūrīdedür yoḫsa
   Sen iy pervāne **şemʿ-i meclis** ile germ-ülfetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 4). [şemʿ-i meclis,]*

semʿ-i meclis-ārāya: *Meclisi süsleyen mum.*

1. Yanar ḫāmūş iken pervāne **şemʿ-i meclis-ārāya**
   Sükūt itmekde dinmiş iy göñül gerçi selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 5). [şemʿ-i meclis-ārāya, -ya]*

semʿ-i meclis-ārāyı: *Meclisi süsleyen mum, sevgili.*

1. Bulaydı yanmaġa taḥrīk-i bāl itmezdi pervāne
   Hevādan ḥıfẓ ider ol deñlü **şemʿ-i meclis-ārāyı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 4). [şemʿ-i meclis-ārāyı, -yı]*

semʿ-i meclis-i aġyār olmakda: *Rakibin meclisinin mumu olmak, sevgilinin rakiple yakınlık kurması.*

1. Olmaḳda şemʿ-i meclis-i aġyār yār ise
Biz ḫaste-ḥāl-i tīre-şeb-i firḳatüz göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 8). [şemʿ-i meclis-i aġyār olmaḳda, -maḳ, -da]*

<u>semʿ-i miḥrāb-ı ḫudā:</u> *Allah'a ibadete tahsis edilmiş mekanların mumu.*

1. Nāy-ı iṭfā-yı ḫiyel-geştesi olmaz ḫurşīd
Şemʿ-i miḥrāb-ı Ḫudā munṭafī-i keyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 6). [şemʿ-i miḥrāb-ı ḫudā,]*

<u>semʿ-i münīre:</u> *Parlak güneş. II Dünya.*

1. Ol **şemʿ-i münīre** āl fānūs
Olmış pes-i keştī-i be-nāmūs *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 12). [şemʿ-i münīre,]*

<u>semʿ-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ:</u> *Halvethanesini aydınlatan mum.*

1. Yegāne **şemʿ-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ**
Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 33). [şemʿ-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ,]*

<u>sem‘-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ:</u> *Seçkin inziva dairesinin parlak mumu.*

1. Ṭavāf-ı Ka‘be-i kûyı nihāyet-i ümmīd
Çekem çü kuḥl-i cilā dīdeme ġubār-ı derin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 32). [şem‘-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ,]*

<u>sem‘-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ:</u> *Halvethanesini aydınlatan mum.*

1. Eyā kefīl-i ‘atāyā-yı Rabb-i ‘arş-ı mecīd
Yegāne **şem‘-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 33). [şem‘-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ,]*

<u>semʿ-i münīr-i mihr:</u> *Güneşin parlak mumu.*

1. Ġam-ḫānesinde rūşeni-i revzen istemem
Şemʿ-i münīr-i mihr fürūġ-ı derūn yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 7). [şemʿ-i münīr-i mihr,]*

<u>semʿ-i münīr-i mihr-i fürūġ-ı derūn:</u> *Kalp, iç güzelliğinin güneş parlaklığındaki mumu.*

1. Ġam-ḫānesinde rūşeni-i revzen istemem
   Şemʿ-i münīr-i mihr fürūġ-ı derūn yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 7). [şemʿ-i münīr-i mihr-i fürūġ-ı derūn,]*

semʿ-i pür-żiyā: *Işık, parlaklık dolu mum.*

1. İẕār-ı āteşīnüñ görse **şemʿ-i pür-żiyā** derler
   Şerer şanma ruḫuñdan āteş iy nūr-ı Ḫudā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 1). [şemʿ-i pür-żiyā,]*

semʿ-i ruḫsāruña: *(sevgilinin) parlak yüzü.*

1. Kime bülbül gibi feryād ideyüm kim ʿālem
   Şemʿ-i ruḫsāruña cānā beni pervāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 8). [şemʿ-i ruḫsāruña, -uñ, -a]*

semʿ-i rūşendür: *Parıldayan mum ‖ sevgili.*

1. Dāġ-ı ʿışḳuñ bir gül-i şad-berg-i gülşendür baña
   Her fetīl-i şuʿle tā key **şemʿ-i rūşendür** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [şemʿ-i rūşendür, -dür]*

semʿ-i şeb-ārā: *Geceyi süsleyen mum . II sevgilinin parlak yüzü bağlamında.*

1. ʿĀrıżuñ **şemʿ-i şeb-ārā** mı gül-i raʿnā mıdur
   Murġ-ı dil pervāne mi ya bülbül-i şeydā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 1). [şemʿ-i şeb-ārā,]*

semʿ-i şeb-ārāsın: *Geceyi süsleyen mum.*

1. Pervānesi çoḳ **şemʿ-i şeb-ārāsın** sen
   Bir bülbüli şad-hezār u verd-i tersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 4). [şemʿ-i şeb-ārāsın, -sın]*

semʿ-i şeb-efrūz olmasun: *Geceyi aydınlatan mum.*

1. Āteş-i ḥasret nedür bilmezsin iy pervāne sen
   Bir gice gel gör hele **şemʿ-i şeb-efrūz olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 8). [şemʿ-i şeb-efrūz olmasun, -ma, -sun]*

semʿ-i şebistāndan: *Gece mumu.*

1. Ṣabā gülden ḫaber-res bülbüle pervāneye ammā
   Olur yoḳ kimse hiç **şemʿ-i şebistāndan** peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [şemʿ-i şebistāndan, -dan]*

sem‘-i sebistānı: *Geceyi aydınlatan mum.*

1. N’ola ders-i fiġāna başlasa pervāne bülbülden
   Arar yanmaġa bulmaz n’eylesün **şem‘-i şebistānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 48). [şem‘-i şebistānı, -ı]*

semīm: *Güzel koku.*

1. Gülşen-i Ḳudsüm dem-i İsī nesīmümdür benüm
   Ṣubḥ-ı feyżüm būy-ı pīrāhen **şemīmümdür** benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 300, Mısra 2). [şemīmümdür, -üm, -dür]*

semīm: *Güzel koku.*

1. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar nesīm eser
   Zīra ki zülf-i yārdan ʿanber **şemīm** eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 2). [şemīm,]*

semīm yoḳ: *Güzel koku, çekiciliğinin olmaması.*

1. Geldi bahār göñlüm açār bir nesīm yoḳ
   Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur bir **şemīm yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 2). [şemīm yoḳ,]*

semīm-āşinā-yı feyż eyle: *İlham ve feyzin kokusuna aşina etmek, ilham ve feyiz vermek.*

1. Yā Rab meşāmum eyle şemīm-āşinā-yı feyż
   Gül-berg-i maġz-ı cāna ṭoḳınsun ṣabā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 1). [şemīm-āşinā-yı feyż eyle,]*

semīm-i bādeden: *Şarabın güzel kokusu.*

1. Şemīm-i bādeden ser-mest olup ʿarż-ı niyāz eyler
   Belā oldı dil-i dīvāneye iy sāḳi bu meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 7). [şemīm-i bādeden, -den]*

semīm-i ʿışk: *Ilahi aşk kokusu.*

1. İtme Faṣīḥi būy-ı hevesle füsürde-kām
   Yā Rab **şemīm-i ʿışḳ** ile pür bir dimāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [şemīm-i ʿışḳ,]*

semīm-i murād: *Arzu, istek kokusu. II arzu, istek düşüncesi.*

1. Dimāġ-ı ḫ∨āhişe degmez mi hiç **şemīm-i murād**
   Hemīşe böyle ḳalur mı zükām-ı nā-kāmī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 4). [şemīm-i murād,]*

semīm-i pīrehen: *Gömleğin kokusu.*

1. Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿışḳum nükhet-i berg-i semen bilmem
   Dimāġ-ı pīr-i Kenʿānum **şemīm-i pīrehen** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 2). [şemīm-i pīrehen,]*

semīm-i ṣubḥ: *Sabahın hoş kokusu.*

1. Başlar güşāde olmaġa verd-i sefīd-veş
   Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar **şemīm-i ṣubḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 6). [şemīm-i ṣubḥ,]*

semīm-i yūsuf-ı mışr-ı bahārıyla: *Bahar (mevsiminde) Yusuf'un kokusu.*

1. Ṣabā geldi **şemīm-i Yūsuf-ı Mışr-ı bahārıyla**
   Çemen nergislerin açdı çü çeşm-i pīr-i Ken‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 11). [şemīm-i yūsuf-ı mışr-ı bahārıyla, -ı, -yla]*

semīm-i yūsuf-ı ümmīd: *Hz. Yusuf'un kokusunun ümidi.*

1. İmtinānuñla **şemīm-i Yūsuf-ı ümmīd** ise
   İstemem iy rūzgār-ı nā-be-hencār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 7). [şemīm-i yūsuf-ı ümmīd,]*

semim-ī zevḳ: *Eğlencenin güzel kokusu.*

1. Şemim-ī z̲evḳ alınur bāġ-ı zindegānīden
   Zükām-rīz-i ġam-ı hicr olursa būy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 5). [şemim-ī z̲evḳ,]*

semīm-niṣār: *Hoş koku dağıtan, yayan.*

1. Nümūne-i varaḳ-ı sebz kʾola **şemīm-niş̲ār**
Çemen ṣahīfesi olmış nuḳāṭ-ı jāle ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 4). [şemīm-niş̲ār,]*

semm-i gül-i sefīdine: *Beyaz gülün kokusu.*

1. Şemm-i gül-i sefīdine muḥtācdur Faṣīḥ
Zīrā nühüfte ol mehe var bir cevābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 9). [şemm-i gül-i sefīdine, -in, -e]*

sems-i enveri: *Çok parlak olan güneş.*

1. Seyr it külāh-ı Mevlevī ile o dil-beri
Gör zīr-i istivāda dilā **şems-i enveri** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 77, Mısra 2). [şems-i enveri, -i]*

sems-i kec-külehüm: *Eğri külahlı güneş.II pervasız, minnetsiz sevgili.*

1. Olsaḳ ʿaceb mi şevḳ ile biz de külāh dost
Olmamış o **şems-i kec-külehüm** tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [şems-i kec-külehüm,]*

sems-i kec-külehüm: *Eğri külahlı güneş. II pervasız, minnetsiz sevgili.*

1. Olsaḳ ʿaceb mi şevḳ ile biz de külāh dost
Olmamış o **şems-i kec-külehüm** tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [şems-i kec-külehüm, -üm]*

semsīr: *Kılıç.*

1. Āh **şemşīr** ü sīnedür siperüm
Ġuṣṣa ḫaylüm belā sipāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 15). [şemşīr,]*
2. Geh ḫançerin çeker gehi **şemşīre** el ṣunar
ʿUṣṣāḳı yār ṣanʿat ile imtiḥān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 5). [şemşīre, -e]*
3. Şemşīr ü tīr ü ḫançere ne ḥācet ʿāṣıḳı
Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 3). [şemşīr,]*
4. Āh ile uġratmadum aʿdāyı şāhum yanuña
Bekledüm gencīne-i ḥüsnüñ senüñ **şemşīr** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 8). [şemşīr,]*

semsīr: *Kılıç. II öldürücü bakış.*

1. Beñzer henüz maʿreke-i nāzdan gelür
Şemşīr elinde ġamze-i şūr-efgenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 6). [şemşīr,]*

semsīr ola: *Kılıç halini almak.*

1. Zülfekār-ı ḫāme-veş destüñde kim **şemşīr ola**
Bī-teʾemmül mülk-i maʿnā ser-be-ser teshīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 1). [şemşīr ola, -a]*

semsīr-āsā: *Kılıç gibi.*

1. Menzil-i kām almada ḳaṭʿ-ı ṭaʿalluḳ itmede
Tīr-veş **şemşīr-āsā** reşk-i çeşm-i sūzen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 8). [şemşīr-āsā,]*

semsīr-i cefāsı: *Cefa, eziyet kılıcı.*

1. Çeşmüñ ki senüñ ḳātil-i ʿuşşāḳ oldı
Şemşīr-i cefāsı ḫayli berrāḳ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 2). [şemşīr-i cefāsı, -sı]*

semsīr-i ġadr: *Zulüm kılıcı.*

1. Aʿdāları muḥibbüñe tercīh ider misin
Şemşīr-i ġadr ile beni teşrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 2). [şemşīr-i ġadr,]*

semsīr-i ġamzeñe: *Süzerek göz ucu ile yan bakışın kılıcı.*

1. Leb-teşne itdi ḫūn-ı dil-i nev-niyāzuma
Şemşīr-i ġamzeñe viren āb-ı zülāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 6). [şemşīr-i ġamzeñe, -ñ, -e]*

semsīr-i ḳażāya: *Kaza kılıcı. || Allah'ın takdirinin yerine gelmesi.*

1. Be-ḫūn-ı nā-ḥaḳ-ı şehzādegān-ı āsumān-mesned
Ki **şemşīr-i ḳażāya** cevher-i cān itdiler īsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 66). [şemşīr-i ḳażāya, -ya]*

semsīr-i nigāhuñla: *Bakış kılıcı. II yaralayıcı, etkili bakışla bakma.*

1. Şemşīr-i nigāhuñla niçe dil telef itdüñ
   Dünyāyı yine fitne ile pür-şeġaf itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 1). [şemşīr-i nigāhuñla, -uñ, -la]*

semsīr-i semʿa: *Kılıç gibi mum. II öldürücü, yaralayıcı parlaklık.*

1. Şemşīr-i şemʿa urmada pervāne kendüyi
   Taḥrīke iy ṣabā anı sende ne iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 5). [şemşīr-i şemʿa, -a]*

semşīr-i sitemle: *Cefa kılıcı. II büyük eziyet.*

1. Felek ol z̲āt-ı pāküñ bilmeyüp ḳadrin helāk itdüñ
   Vücūd-ı zārı **şemşīr-i sitemle** çāk çāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 32). [şemşīr-i sitemle, -le]*

semşīr-i tīz-i ḫāmeñ: *Kalemin keskin kılıcı.*

1. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñ ile ḥaḳ budur Faṣīḥ
   Żabṭ eyledüñ ḳalem-rev-i fenn-i feṣāḥati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 11). [şemşīr-i tīz-i ḫāmeñ, -ñ]*

semşīr-i yāra: *Sevgilinin kılıcı.*

1. Dil o deñlü ṣarılur **şemşīr-i yāra** cān ile
   Sīneye ṣan bir cevān nermīn-pehlū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 5). [şemşīr-i yāra, -a]*

ser ü şūr-ı fenāda: *Dünyanın kötülüğü ve fitneliği.*

1. Bu bezm-i pür-şer ü şūr-ı fenāda ḳalmışdur
   Hezār sāġar-ı Cemşīd-i kām-yāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 7). [şer ü şūr-ı fenāda,]*

serār: *Kıvılcım II ateş.*

1. Demdür ki şuʿle ḥālet-i feyż-ı bahār ide
   Demdür ki feyż-ı şeb-nem ola gül **şerārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 6). [şerārdan, -dan]*

serār olur: *Kıvılcım olmak. II yakmak bağlamında.*

1. Sūz-ı ġamuñ dile o ḳadar kim itdi eşer
   Her ḳaṭre-i sirişk-i terüm bir **şerār olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 8). [şerār olur, -ur]*

serāre: *Kıvılcım.*

1. Hevāya münḳalib olmaḳda āh-ı maẓlūmān
   Sipihr-i ḫırmenine bir **şerāre** degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 8). [şerāre,]*

serār-ı āhumdur: *Ah kıvılcımları II aşığın aşk ateşiyle gönlünden çektiği ah ile birlikte çıkan kıvılcımlar.*

1. ʿĀşıḳum kīmyā nigāhumdur
   Mihr ile meh **şerār-ı āhumdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 2). [şerār-ı āhumdur, -dur]*

serār-ı āteş-i sīne: *Gönül ateşinin kıvılcımı.*

1. ʿAcebdür āh-ı dilde iy **şerār-ı āteş-i sīne**
   Geh kirm-i şeb-firūz-āsā görinür geh görinmezsüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 242, Mısra 5). [şerār-ı āteş-i sīne,]*

serbet-i cām-ı ṣafā: *Mutluluk kadehinin şerbeti.*

1. Nūş olunsun **şerbet-i cām-ı ṣafā** nev-rūzdur
   Cevherî maʿcūn-ı laʿl-i dil-beri nuḳl eyleyüp *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 4). [şerbet-i cām-ı ṣafā,]*

serbet-i merḥamet: *Merhamet şerbeti. II merhametli davranma.*

1. Belki bir gün gele dil-ḫastesini yār göre
   Şerbet-i merḥamet ü luṭfa sezā-vār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 2). [şerbet-i merḥamet,]*

seref: *Manevî yükseklik, ululuk.*

1. İdeydi ḫāne-i vīrānemi o meh teşrīf
   Şerefde eyler idi ṭaʿne Beyt-i Maʿmūre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 3). [şerefde, -de]*
2. İḳbāl ü **şerefden** bulınaydı aña bir yir
   Rāżī idi der-bān ola Rıżvān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 3). [şerefden, -den]*

seref-i kevkebüm: *Yıldızın, şansın şerefi, uğuru.*

1. Teşrīf iderse ḫānemi ol meh degül baʿīd
   Āsār-ı tālīʿüm **şeref-i kevkebüm** budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 8). [şeref-i kevkebüm, -üm]*

serer: *Kıvılcım.*

1. İẕār-ı āteşīnüñ görse şemʿ-i pür-żiyā derler
   Şerer ṣanma ruḫuñdan āteş iy nūr-ı Ḫudā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 2). [şerer,]*
2. Sipihr ḫırmenine āteş urdı kim **şereri**
   Göñül bu āh-ı cihān-sūz-ı ḥasretüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 7). [şereri, -i]*
3. Güşād-ı rāz-ı dil eyler sirişk-i çeşm-i terüñ
   Nihān it āteş-i ʿışḳuñ görinmesün **şererüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 2). [şererüñ, -üñ]*

serḥ: *Açıklamak, etraflıca anlatmak.*

1. Luṭf u kerem it mürüvvet eyle
   Sen ḥālümi **şerḥa** himmet eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 50). [şerḥa, -a]*

serḥ eyleyemez: *Açıklamak, ayrıntısına inerek açıklamak II tarif ve tasvir etmek.*

1. Bir bezm-i laṭīf itdiler ṭarḥ
   Kim eyleyemez zebān anı şerḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 2). [şerḥ eyleyemez, -ye, -me, -z-ye, -mez]*

serḥ ider: *Açıklamak, etraflıca anlatmak.*

1. Merdüm-i çeşm-i terüm genc-i maḥabbet **şerḥ ider**
   Her müjem bīdāri-i ṣad-ṣām-ı ḥasret **şerḥ ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 1). [şerḥ ider, -er]*
2. Merdüm-i çeşm-i terüm genc-i maḥabbet **şerḥ ider**
   Her müjem bīdāri-i ṣad-ṣām-ı ḥasret **şerḥ ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 2). [şerḥ ider, -er]*
3. Perde-sūz-ı beytüʾl-esrār-ı fünūndır neşvesi
   Ḳulḳul-i mīnā-yı mey envāʿ-ı ḥālet **şerḥ ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 4). [şerḥ ider, -er]*
4. Cūy-bāruñ bāġda her mevci bir beyt-i selīs
   Bülbüle dersin(i) sāzende ḳırāʾat **şerḥ ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 6). [şerḥ ider, -er]*

5. Bir lisāndur bergi bir mecmūʿadur her ġonçesi
   Maʿni-i nazm-ı bahāristān-ı ḥikmet **şerḥ ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 8). [şerḥ ider, -er]*
6. Ḳatreler ṣanma Faṣīḥā baḥr-i cūd u feyżden
   Ebr-i ṣubḥ-ı nev-bahārı kenz-i raḥmet **şerḥ ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 149, Mısra 10). [şerḥ ider, -er]*
7. Sırr-ı ʿacībe-i dil-i Manṣūrı **şerḥ ider**
   Her dem zebān-ı ḥāl-i müʾessir edā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 5). [şerḥ ider, -er]*

serh yazmışlar: *Şerh yapmak.*

1. Ḫaṭṭ-ı nev-ḫīz-i cemāl-i yārı gördükde Faṣīḥ
   Şerḥ yazmışlar ḳıyās itdüm Gülistān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 10). [şerḥ yazmışlar, -mış, -lar]*

serḥa: *Yarık ll yara.*

1. Güşād it dil-güşā revzenlerin kāşāne-i ʿışḳuñ
   Faṣīḥā **şerḥalarla** rūşen eyle ḫāne-i ḳalbi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 9). [şerḥalarla, -lar, -la]*

serha: *Yarık, dilimlenmiş, delik deşik.*

1. Bu cism-i dāġ dāġ miyānında **şerḥalar**
   Beñzer o gül-sitāna ki āb-ı revānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 11). [şerḥalar, -lar]*
2. Ol dāġ ile ol **şerḫa** ki manżūr-ı cihāndur
   Ṣadra geçürür sīnede pinhān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 7). [şerḫa,]*
3. Kesb eylemiş ḫarāret-i şems-i firāḳ ile
   Sūrāḫ u **şerḥalar** ten-i lāġar-nümā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 14). [şerḥalar, -lar]*

serḫa: *Açıklamak, etraflıca anlatmak.*

1. O şāha mācerāmuz bir nigāh ile beyān oldı
   Kim anı **şerḥa** her müjgān-ı çeşmüm bir lisān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 2). [şerḥa,]*
2. Luṭf u kerem it mürüvvet eyle
   Sen ḥālümi **şerḥa** himmet eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 50). [şerḥa,]*

serḥ-i ḥāl-i ʿālemi: *Dünya halini anlatma.*

1. Şerḥ-i ḥāl-i ʿālemi bülbül kenār-ı cūyda
   Ṣafḥa-i gülden ḳırāʾat eylemekde ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 7). [şerḥ-i ḥāl-i ʿālemi, -ı]*

serḥ-i sūz-ı dildür: *Gönül yangınını açıklamak, dile getirmek.*

1. Yāra **şerḥ-i sūz-ı dildür** āh u efġāndan ġaraż
   ʿArż-ı dāġ-ı sīnedür çāk-i girībāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 1). [şerḥ-i sūz-ı dildür, -dür]*

serh-i sūzum itdükçe: *[Gönül] yanıklığını açıklamak, anlatmak. II Aşığın yüreğindeki aşk ateşini tarif etmesi.*

1. Degül midād-ı siyeh **şerḥ-i sūzum itdükçe**
   Olur Faṣīḥ varaḳ sūḫte-i beyān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 9). [şerḥ-i sūzum itdükçe, -dükçe]*

serm: *Utanç.*

1. Faṣīḥā alamam mirʾāt-ı rūy-ı yārdan çeşmüm
   Benem ol ʿāṣıḳ-ı müṣṭāḳ kim **şerm** ü edeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 10). [şerm,]*

serm ider: *Utanmak.*

1. Ḥüsnüñden olur ḥażret-i Yūsuf maḥcūb
   Ḫulḳuñdan ider şerm melāʾik ḫayli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 3). [şerm ider,]*

serm it: *Utanmak.*

1. Evṣāfını naẓm eyle birez ṭabʿ-ı selīmüñ
   Şerm it nice bir bīhüde daʿvā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 18). [şerm it,]*

sermende itdi: *Utandırmak, mahçup etmek.*

1. Şermende itdi gülleri tāb-ı cemāl-i yār
   Bir güne daḫı rūy-ı çemen reng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 3). [şermende itdi, -di]*

sermende koma: *Mahcup etmemek.*

1. ʿAfv it görüp itdügi feṣādı
   Şermende ḳoma o nā-murādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 64). [şermende ḳoma, -ma]*

sermende-i ḥayāt: *Yaşamdan utanan, mahcup olan.*

1. Ḳılma ʿitāb ile beni **şermende-i ḥayāt**
   İtme ümīd-i vuṣlat ile zīr-i bār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 5). [şermende-i ḥayāt,]*

sermende-i kār-ı çeşm ü dildür: *Gönül ve gözün yaptıklarından utanan.*

1. İy rütbesi lā-mekāndan ʻālī
   Sübḥānaʾllāh zihī meʾālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 61). [şermende-i kār-ı çeşm ü dildür, -dür]*

serm-i günāhum: *Günahın mahcubiyeti.*

1. Müstaġni-i şafaḳ felegi reng-i ḥacletüm
   Ol sürḫ-rūyı **şerm-i günāhum** ki eyledi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 5). [şerm-i günāhum, -um]*

serm-sārī: *Utangaçlık, mahcubiyet, utanma hali.*

1. Nice mümkin nigāh-ı bī-pervā
   Şerm-sārī gibi niḳābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [şerm-sārī,]*

serm-sār-ı ʿömr kılduñ: *Ömründen utanır hale getirmek.*

1. İtdüñ tekellümüñle beni bī-niyāz-ı rūḥ
   Ḳılduñ ḫırām-ı ḳaddüñ ile şerm-sār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 4). [şerm-sār-ı ʿömr ḳılduñ, -du, -ñ]*

setāret: *Sevinç, neşe.*

1. Vaṣṣāf-ı bāġ-ı maʿnā ider ḫāmemi Faṣīḥ
   Bülbüllerüñ **şetāreti** güller leṭāfeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 10). [şetāreti, -i]*

sevk: *Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.*

1. Āteş-i ʿışḳuñla gülşen künc-i külḫandur bāña
   Künc-i külḫan ʿārızuñ **şevḳıyle** gülşendür bāña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 2). [şevḳıyle, -ı, -yle]*
2. Günden güne ol ruḫları ḫurşīde Faṣīḥüñ
   Mihrini füzūn **şevḳını** yā Rabb ziyād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 10). [şevḳını, -ın, -ı]*
3. Olsaḳ ʿaceb mi **şevḳ** ile biz de külāh dost
   Olmamış o şems-i kec-külehüm tekyegāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 2). [şevḳ,]*
4. Miṡāl-i bülbül ü pervāne her şeb her seḥer cānā
   Cemālüñ **şevḳına** sūzān u nālān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 6). [şevḳına, -ın, -a]*
5. Bir ḳaç gün içre bād-ı ḫazān **şevḳlerin** bozar
   Feryād-ı bülbülān ḳurı bir müddeʿā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 5). [şevḳlerin, -ler, -in]*
6. Gelüñüz **şevḳ** ile gül-bāng-i maḥabbet çekelüm
   Düşelüm ceyş-i ġamuñ pīşine rāyet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 1). [şevḳ,]*
7. Niçe diller yapılur sāġar-ı lebrīzinden
   Ḫāne-i pīr-i muġan **şevḳ** ile maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 10). [şevḳ,]*
8. Serimüz beẕl iderüz ʿışḳ ile cānān yolına
   Girerüz **şevḳ** ile Ferhād gibi cān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 2). [şevḳ,]*
9. Hezār **şevḳ** ile peyk-i ṣabāya ḳarşu varurduḳ
   Bizüm bu ṭarf-ı çemenden gelür peyāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 9). [şevḳ,]*
10. Sebük-rev itdi kümeyt-i dilüm o mertebe **şevḳ**
    Ki sāyem āciz idi eylemekde hem-pāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 9). [şevḳ,]*
11. Bahāruñ **şevḳına** gülşende bir faṣl-ı ʿacīb oldı
    Nevā-yı nev-be-nev itdüñ ben oldum ʿandelīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 1). [şevḳına, -ın, -a]*
12. Olduġınca **şevḳ** ile meydān-ı ʿışḳ içre semāʿ
    Çarḫ-ı eflāk-ı maḥabbetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 5). [şevḳ,]*
13. Güşāde meşreb-i ʿālem çü rāz-ı ʿāşıḳ-ı mest
    Pür oldı **şevḳ** ile diller çü sāġar-ı Cemşīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 6). [şevḳ,]*
14. Külāh ber-ser ü ber-dūş ḫırḳa-i tecrīd
    Hezār **şevḳ** ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 49). [şevḳ,]*
15. Pür oldı **şevḳ** ile diller çü sāġar-ı Cemşīd
    Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [şevḳ,]*
16. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
    Hezār **şevḳ** ile şeh-rāh-ı faḳra yüz ṭutdum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [şevḳ,]*

17. Çün murġ-ı ḳafes lāne-i aṣla çekinürler
    Dil **şevḳ** ile pür cān ise şeydā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 60). [şevḳ,]*
18. Meh gibi felekde atılup **şevḳ** ile
    Ḳaʿr-ı yem-i ʿışḳuñda şinā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 3). [şevḳ,]*
19. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül ḳomışuz
    Şevḳuñla ne ṣabr u ne teʾemmül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 2). [şevḳuñla, -uñ, -la]*

sevk iledür: *Aşk ile; canıgönülden, büyük bir arzuyla.*

1. Nūruñla bulur maḳāmı sālik
   İy şemʿine sūẖte melāʾik *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 50). [şevḳ iledür, -dür]*

sevḳ-baḫs: *Şevk veren.*

1. Şevḳ-baḫş ol meclise yir yir ṣadā-yı hū ḳopar
   Bezm-i meydür muṭribā bir naġme-i dil-cū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 2). [şevḳ-baḫş,]*

sevk-bahs ola: *Şevklendirmek, heveslendirmek, coşturmak.*

1. Demdür ki **şevḳ-baḫş ola** sāḳī ṣarāb ile
   Erbāb-ı ṣūfi iñlede muṭrib rebāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 1). [şevḳ-baḫş ola, -a]*

sevḳ-ı gülle: *Gül arzusu.*

1. O **şevḳ-ı gülle** bu yād-ı ruḫıyla nāle ider
   Faṣīḥ-i ḫāme-zebān āşinā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 9). [şevḳ-ı gülle, -le]*

sevk-ı mahabbet: *Aşk arzusu.*

1. Şeb-i siyāh-ı ġam-ı ḥasretüñde şemʿa-i dil
   Ṣabāḥa çıḳmaġa **şevḳ-ı maḥabbet** ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 4). [şevḳ-ı maḥabbet,]*

sevḳ-ı nārı: *Yakıcı arzu, istek. II kavuşma arzusunun yakıcılığı.*

1. Ne var olmayıcaḳ bāl ü perümüz sūzān
   Pervāne-i ʿışḳ **şevḳ-ı nārı** bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 57, Mısra 4). [şevḳ-ı nārı, -ı]*

<u>sevḳ-ı ruḫsāruñ:</u> *Aşığın sevgilinin güzelliğine olan meyli, hevesi.*

1. Lāle-zār itdi sirişk-i çeşm-i ter ṣaḥrāları
   Gülşen itdi **şevḳ-ı ruḫsāruñ** dile külḫanları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 3). [şevḳ-ı ruḫsāruñ, -uñ]*

<u>sevḳ-ı rūyuñla:</u> *Sevgilinin yüzünün şevki, arzusu.*

1. Şevḳ-ı rūyuñla olan dāġını ʿarż itse Faṣīḥ
   ʿĀlemi rūşen ider mihr-i cihān-tāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 9). [şevḳ-ı rūyuñla, -uñ, -la]*

<u>sevḳuñla:</u> *Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.*

1. Fikr-i elem-i zindegī vü merg itmez
   Şevḳuñla göñül pīş ü pesüñ terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 1). [şevḳuñla, -un, -la]*

<u>seydāyī:</u> *Çılgın bir şekilde.*

1. Düşince ḫāṭıra sevdā-yı rāh-peymāyī
   Semend-i cilve-ger-i ṭabʿum itdi **şeydāyī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 2). [şeydāyī,]*

<u>seydā-yı ma‘ānī:</u> *Manaların müptelası.*

1. Çün murġ-ı ḳafes lāne-i aṣla çekinürler
   Dil şevḳ ile pür cān ise **şeydā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 60). [şeydā-yı ma‘ānī,]*

<u>seydā-yı ma‘ānī:</u> *Manaların çılgını.*

1. Çün murġ-ı ḳafes lāne-i aṣla çekinürler
   Dil şevḳ ile pür cān ise **şeydā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 60). [şeydā-yı ma‘ānī,]*

<u>seyḥ-i ḫān-ḳāh:</u> *Tekke şeyhi.*

1. Bu pir-ī mey-gede ol **şeyh-i ḫān-ḳāh** diyüp
   Faṣīḥ biz ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 5). [şeyh-i ḫān-ḳāh,]*

<u>seyṭan:</u> *Şeytan. II kötü düşünceli, kötü niyetli kimse.*

1. Şeyṭanla nefs ü māsivāyı maḥv eyle
   Luṭf u kerem ü ʿināyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 3). [şeyṭanla, -la]*

<u>sifā-baḫş:</u> *Şifa verici, veren, iyilik veren, iyileştiren.*

1. Bizi vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla helāk itme
   Şifā-baḫş ol dil-i bīmāra şāfī bir cevābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 8). [şifā-baḫş,]*

<u>sifā-hāne-i ġaybuñdan:</u> *Bilinmeyen, gizli hastane.*

1. Dārūyı **şifā-ḫāne-i ġaybuñdan** vir
   Żaʿfıyla ḳoma luṭfuñı iżʿāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 3). [şifā-ḫāne-i ġaybuñdan, -uñ, -dan]*

<u>sifā-reṣān:</u> *Sağlığa kavuşturan.*

1. Dil-ḫastelere **şifā-resānsın**
   Merhem-zen-i zaḫm-ı peykānsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 39). [şifā-resānsın, -sın]*

<u>sifā-sāz:</u> *Iyileştiren, şifa veren (kimse).*

1. Suʾāl it ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı sāḳī laʿl-i nābuñla
   Şifā-sāz ol bizi yād eyle bir ḳaṭre şarābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 2). [şifā-sāz,]*

<u>sifā-sāz olmada:</u> *İyileştiren, şifa veren haline gelme.*

1. Şifā-sāz olmada laʿl-i lebüñ ammā Mesīhādur
   Eger çi derd-i ʿışḳuñ dilde aʿdā-yı müdāvādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 2). [şifā-sāz olmada, -ma, -da]*

<u>sifā-yı hükemāyuz:</u> *Hekimlerin şifası.*

1. Aḥbāba melek-ḫāsiyet-i ḥūr-liḳāyuz
   Her derde devā-sāz ḥakīm-i ezelīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 14). [şifā-yı ḥükemāyuz,]*

<u>şīftegī:</u> *Kaçıklık, tutkunluk, meftuniyet.*

1. Nedür bu **şīftegī** sen de bizden itme nihān
   Kimüñ esīrisüñ iy dil maḥabbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 5). [şīftegī,]*

<u>şīfte-ḥāl-i dil-figār olmazdı:</u> *Gönlü yaralı şaşkın olmak.*

1. İy bād-ı ṣubḥ kāküline itmeseñ güẕār
   Olmazdı böyle bir şīfte-ḥāl-i dil-figār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 2). [şīfte-ḥāl-i dil-figār olmazdı, -ma, -z, -dı-maz, -dı]*

<u>şīfte-i hāl-i mahabbetüz:</u> *Aşk hallerinin müptelası, düşkünü.*

1. Biz her zemānda **şīfte-i ḥāl-i maḥabbetüz**
   Mevḳūf-ı nev-bahār degüldür cünūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 3). [şīfte-i ḥāl-i maḥabbetüz, -üz]*

<u>şīfte-i kākül:</u> *Kâkül, saç düşkünü.*

1. Geh **şīfte-i kākül** ü geh ḫālüñ olup
   Dīvāne-i meh ḫaste-ser-i sālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 1). [şīfte-i kākül,]*

<u>şīfte-i mahbūbuz:</u> *Sevgilinin hayranı.*

1. Biz ehl-i hevā-yı ʿışḳdan maḥsūbuz
   Ālüfte-i mey u **şīfte-i maḥbūbuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 2). [şīfte-i maḥbūbuz, -uz]*

<u>sihāb:</u> *Akan yıldız, alev, ateş parçası, kıvılcım.*

1. Ol tīri kim raḳībe atar dil-rübā bana
   Her biri nār-ı gayret ile bir **şihāb** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 6). [şihāb,]*

<u>sikār:</u> *Av II avlanma.*

1. Şeh-bāz-ı çeşm-i yār ʿaceb ġamze-kār olur
   Kim her nigehde biñ dil-i şeydā **şikār** olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 2). [şikār,]*
2. Şeh-bāz-ı çeşmüñ uçdı hemān ḫ∨āb-ı rāḥatı
   Küh-sār-ı intiẓāra düşürdüñ **şikārumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 8). [şikārumuz, -uz, -um]*
3. Gider mi ḫalḳa-i āġūşa yār gelmez mi
   Bizüm de dāmumuza bir **şikār** gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 2). [şikār,]*
4. Görinmez oldı o şeh-bāz-ı evc-i istiġnā
   ʿAceb bu cānibe ṣayd u **şikāra** gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 8). [şikāra, -a]*
5. Ṣanmañ ki mest olup süzilür çeşm-i şāh-bāz
   Gelmez nigāh-ı nāza ḳanāʿat **şikārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 36). [şikārdan, -dan]*

sikār olmış: *Avlanmak. II aşk tuzağına düşmek, âşık olmak.*

1. Ḫayli demdür yoḳ ḫaber murġ-ı dil-i āvāreden
   Ġalibā bir çeşmi şeh-bāza **şikār olmış** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 6). [şikār olmış, -mış]*

sikār-ı kām: *Arzu, istek avı.*

1. Faṣīḥ bīhūde gel türktāz-ı saʿy itme
   Şikār-ı kām alınur mı bu rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 10). [şikār-ı kām,]*

sikār-ı ʿömr: *Ömür ganimeti. II ömür avı.*

1. İtme şitāb-ı bīhüde tāḳdīre rāżı ol
   Şāhīn-i rāy ile idemezsin **şikār-ı ʿömr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 8). [şikār-ı ʿömr,]*

sikāyet: *Sızlanma, yakınma.*

1. Gül-gūn eşk-i dīde-i giryānı nʿeylesün
   Żabṭ eylemiş kümeyt-i zebān **şikāyeti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 3). [şikāyeti, -i]*
2. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde vü dilden
   Şikāyet dīde vü dilden şikāyet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 2). [şikāyet,]*
3. Bulmazdı dāstān-ı taẓallüm nihāyeti
   Maʿḳūl görselerdi felekden **şikāyeti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 2). [şikāyeti, -i]*

4. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde vü dilden
Şikāyet dīde vü dilden şikāyet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 55, Mısra 2). [şikāyet,]*

sikāyet itsem: *Şikayetçi olmak.*

1. Bu çarḫ-ı kec-rev ile bāʿiṣ-i ʿadāvetdür
Şikāyet itsem olur istiḳāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 4). [şikāyet itsem, -se, -m]*

sikāyet olur: *Şikayet etmek, yakınmak.*

1. Ne bir nigāha ne ʿarẓ-ı niyāza ruḫṣat olur
O tünd-meşrebe bilmem nice **şikāyet olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [şikāyet olur, -ur]*

sikāyet-i sitem-i hārı: *Dikenin eziyetinden şikayet.*

1. Bülbül **şikāyet-i sitem-i ḫārı** diñledür
Bir gün şehen-şehe çemen-i sebz-i ter gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 5). [şikāyet-i sitem-i ḫārı, -ı]*

siken: *Kırıcı, kıran.*

1. İtdi bī-ṭāḳat olup rūyını derhem kāġız
Görinen şanma **şiken** derd-i dili sebt idicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 7). [şiken,]*

siken virmez idi: *Kıvrım, büklüm vermezdi. II eğri büğrü yapmazdı.*

1. Maḥabbet-i şeh-i kevneyn ʿaleyhi ṣalli vü āl
O şeh ki hükmini cārī iderdi emr itse *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 32). [şiken virmez idi,]*

sikest: *Kırılma. II kötülük, incinme.*

1. Eylemişlerdür anı āvīze-i çarḫ-ı berīn
Seng-i aʿdādan **şikest** olmaz Faṣīḥā şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 10). [şikest,]*

sikest bulup: *Kırılmak.*

1. Tehī gelür bulup elbette seng-i ġamla şikest
   Faṣīḥ bezmümüze gelse de sebū-yı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 9). [şikest bulup, -up]*

sikest iderdi: *Kırmak, parçalamak.*

1. Şikest iderdi göreydi Sikender āyīnesin
   Ki ʿaks-i ḥüsn ile mirʾāt-ı dil temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 3). [şikest iderdi, -er, -di]*

sikest itme: *Kırmak II gücünü, etkisini azaltmak.*

1. Baḥr-i ġama düşdüñse be-taḳdīr-i elest
   Keşti-i ümīdüñ itme zinhār şikest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 2). [şikest itme, -me]*

sikeste: *Kırılmış, kırgın, incinmiş, kederli. II kıvrım kıvrım.*

1. Gehī emvāc ile ṣad-cā **şikeste** saṭḥ-ı mīnādur
   Gehī baḳsañ hemān āyīne-i ṣāf u mücellādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 3). [şikeste,]*
2. Zihī kāşāne kim reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
   Şikeste cāmı saḳfından ki ṭamlar abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 2). [şikeste,]*

3.ṭābiş-i dil-figārı gibi
   Şikeste āh ide tār-ı ümīd-vārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 2). [şikeste,]*

sikeste eyledüñ: *Kırmak.*

1. Varup raḳīb ile peymāne-nūş-ı ʿahd olduñ
   Şikeste eyledüñ āḫır bizümle peymānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 8). [şikeste eyledüñ, -dü, -ñ]*

sikeste eyleme: *Kırmak. II incitmek, üzmek.*

1. Nihāl-i tāze-res-i gülbüni ṣabā luṭf it
   Şikeste eyleme kim müttekā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 8). [şikeste eyleme, -me]*

sikeste itdi: *Kırmak.*

1. Döküldi yirlere ḥayfā ki āb-ı rūy-ı neşāṭ
   Şikeste itdi yine sāġar-ı meyi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 5). [şikeste itdi, -di]*

sikeste itdi: *Kırmak dökmek, paramparça etmek.*

1. Döküldi yirlere ḥayfā ki āb-ı rūy-ı neşāṭ
   Şikeste itdi yine sāġar-ı meyi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 5). [şikeste itdi,]*

sikeste itmeden: *Kırmak. II incitmek.*

1. Degül zaḫmı nümāyān tīr-i tīzi sīneden geçdi
   Şikeste itmeden mānend-i ʿaks āyīneden geçdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 83, Mısra 2). [şikeste itmeden, -me, -den]*

sikestegī-i ser-i zülf-i dil-rübāya: *Gönül alan (sevgilinin) saç ucunun kırıklığı.*

1. Şikestegī-i ser-i zülf-i dil-rübāya Faṣīḥ
   Derūn-ı dilde olan inkisār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 9). [şikestegī-i ser-i zülf-i dil-rübāya, -ya]*

sikeste-ḫāl-i melāmet: *Kınamadan kötü hale düşmüş.*

1. Şikeste-ḫāl-i melāmet zebūn-ı bār-ı ġamuz
   Bu ḥāṣıl oldı nihāl-i selāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 5). [şikeste-ḫāl-i melāmet,]*

sikeste-sifāl-i muġāna: *Meyhanecinin kırık kadehi.*

1. Yoḳ ẕerre deñlü sāġar-ı ḫurşīde raġbetüm
   Olsun hemān şikeste-sifāl-i muġāne ṣaġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 3). [şikeste-sifāl-i muġāna,]*

sikeste-sifāl-i muġāne: *Meyhanecinin kırık kadehi.*

1. Yoḳ ẕerre deñlü sāġar-ı ḫurşīde raġbetüm
   Olsun hemān **şikeste-sifāl-i muġāne** ṣaġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 3). [şikeste-sifāl-i muġāne,]*

sikest-i gayret olsun: *Gayreti, şevki kırılmış olmak.*

1. Dil **şikest-i gayret olsun** tīr-i müjgānın görüp
   Ebruvānın seyr idüp müşgīn kemān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 3). [şikest-i gayret olsun, -sun]*

sikest-i ‘işveye: *Işvenin, cilvenin kırılması, yok olması.*

1. Nice dil āvīze-i mihr ü maḥabbetdür Faṣīḥ
   Kūşe-i ṭarf-ı külāhında **şikest-i ‘işveye** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 10). [şikest-i ‘işveye, -ye]*

sikest-i kāse-i rāz itmede: *Sır kasesini kırma II Sabredemeyip sırrı açığa vermek..*

1. Ne keyfiyyetdür iy sāḳī ki bir peymāne mey görsem
   Şikest-i kāse-i rāz itmede ṣabr u şekīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 6). [şikest-i kāse-i rāz itmede, -me, -de-me, -de, -]*

sikest-i şevk: *Şevk [ile külahın] yana yatırılmış olması.*

1. İtdi benefşe ṭarf-ı külāhın **şikest-i şevḳ**
   Feryād idince bülbül-i destān-serā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 19). [şikest-i şevḳ,]*

sikest-i ṭāʿna: *Günün ağarması, şafak sökmesi.*

1. Gözden dem-ā-dem aḳsa nʾola cūy-ı ḫūnumuz
   Oldı şikest-i ṭāʿne zücāc-ı derūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 2). [şikest-i ṭāʿna,]*

sikest-i ṭāʿne oldı: *Ayıplama, zemmetme, yerme [taşıyla] kırılmış olma. II [gönül sırçasının] yergi [taşı]yla kırılması.*

1. Gözden dem-ā-dem aḳsa nʾola cūy-ı ḫūnumuz
   Oldı şikest-i ṭāʿne zücāc-ı derūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 2). [şikest-i ṭāʿne oldı, -dı-e]*

simāl: *Kuzey rüzgarı.*

1. Şüküfte eyledi mānend-i ġonçe dilleri hep
   İdince müjde-i teşrīf-i nev-bahārı **şimāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 4). [şimāl,]*

simden girü: *Artık, bundan sonra.*

1. Dergāh-ı Ḫudāya ilticā it
   Şimden girü devlete duʿā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 182). [şimden girü,]*
2. Şimden girü çün Ḳays-ı beyābān bīmār
   Deşt ü deri itmek görinür mesken ü cā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 1). [şimden girü,]*
3. Şimden girü būy-ı vuṣlatı n'eyleyeyüm
   Hicrān elemiyle bī-dimāġ itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 3). [şimden girü,]*

simden girü: *Bundan sonra, bundan böyle.*

1. Baña lāzım degül yārān ile **şimden girü** ülfet
   O mīr-i meclis-i faẓl u hünerden çün cüdā oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 18). [şimden girü,]*

simdi: *Şimdi, şuan, hali hazırda.*

1. Ne sūd **şimdi** ferāmūşı olmasa o peyam-ber
   Miyānede var idi gerçi bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 5). [şimdi,]*
2. İtsün ḳo āh-ı ḥasreti **şimdi** dil-i figār
   Bir güñ Faṣīḥ vuṣlat ile kām-yāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 9). [şimdi,]*
3. Ṣatsun ḳo nāz u şīveyi **şimdi** o bī-vefā
   Kālā-yı ḥüsni ḫaṭ gelicek rāyegānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 3). [şimdi,]*
4. Hele biz ḫayli demdür ḳaṭʿ-ı ümmīd eyledük **şimdi**
   ʿAceb nev-bāve-çīn-i būstān-ı vuṣlatuñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 5). [şimdi,]*
5. Faṣīḥ -i zār olaldan dūr ḫayli rūzgār oldı
   ʿAceb **şimdi** ġubār-ı āsitān-ı devletüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 10). [şimdi,]*
6. Hiç seni cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde görmezüz
   İy Faṣīḥ-i zār **şimdi** ṣoḥbetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 10). [şimdi,]*
7. Sen de livā-yı ʿişretüñi bir kenāra çek
   Şimdi Faṣīḥ mevsim-i seyr-i ḥişārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 10). [şimdi,]*
8. Meclis-i ḫās-ı ḫulūṣa varamazlar zīrā
   Şimdi ebnā-yı zemān bezm-i nifāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 8). [şimdi,]*
9. ʿUṣṣāḳa **şimdi** az görinse nʾola Faṣīḥ
   Döndi hilāle ża'f ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 9). [şimdi,]*
10. Ser-i rāh-ı recāda **şimdi** Faṣīḥ
    Luṭf-ı perverdigāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 27). [şimdi,]*

11. Ser-i rāh-ı recāda **şimdi** Faṣīḥ
    Luṭf-ı perverdigāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 9). [şimdi,]*
12. Endīşe-i ümīdi çıḳarduḳ zamīrden
    Şimdi hele o ḫāṭıradan reste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 6). [şimdi,]*
13. Endīşe-i kenār ile baḥr oldı eşkümüz
    Şimdi Faṣīḥ ġarka-i ʿummān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 10). [şimdi,]*
14. Dāġ-ı ġurbetle Faṣīḥā **şimdi**
    Çeşmüme gül görinür ḫār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 9). [şimdi,]*
15. İftiḫār eylerdi ben üftādesiyle bir zemān
    Şimdi ol şūḫa maḥabbet mūcib-i ʿār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 8). [şimdi,]*
16. Şimdilik keş-me-keşi ceyb-i dil ü cān iledür
    Degmedi dest-i sitem ṭarf-ı girībāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 5). [şimdilik, -lik]*
17. Ser-ā-pā **şimdi** görseñ āteş-i ġam dāġ dāġ itdi
    Faṣīḥā ṣaḥn-ı sīnem gūyıyā bir gül-sitān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 9). [şimdi,]*
18. Bu dil kim ġonçe-i gülşen gibi mecmūʿ idi evvel
    Perīşān sünbülüñ fikriyle **şimdi** tārumār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 4). [şimdi,]*
19. Bahār oldı göñüller ġuṣṣadan āzādedür **şimdi**
    Bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret her ṭaraf āmādedür **şimdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 1). [şimdi,]*
20. Bahār oldı göñüller ġuṣṣadan āzādedür **şimdi**
    Bisāṭ-ı ʿayş u ʿişret her ṭaraf āmādedür **şimdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 2). [şimdi,]*
21. Zebān-ı ehl-i dilde güft ü gūy-ı ṣubḥ u şeb ekser
    Ruḫ-ı sāde-dil āzāde-i cām-ı bādedür **şimdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 4). [şimdi,]*
22. Sifāl-i köhne reşk-i sāġar-ı bī-cādadur **şimdi**
    Tenük-destān-ı ʿişret eyleyüp ezhārgeh tezyīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 6). [şimdi,]*
23. Dem-ā-dem sāḳi-i gül-rūy dest-i şevḳ-nūşāna
    Edā-yı her çi bād-ā-bād ile mey-dādedür **şimdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 8). [şimdi,]*
24. Faṣīḥā ʿāşıḳa çesbān-ı dem āzādi-i gülde
    Bu güne şiʿr-i rengīn-i tekellüf sādedür **şimdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 10). [şimdi,]*
25. Zemīn üzre düşen her sāye-i naḫl-i çemen **şimdi**
    Dil-i üftādeye yād itdürür gīsū-yı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 15). [şimdi,]*
26. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
    Evrādum oldı ṣubḥ u mesā **şimdi** ya Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 31, Mısra 2). [şimdi,]*

27. Egerçi pīç ü tābın ḫayliden gūş itmişüz **şimdi**
Dilüñ ser-rişte-i kārı ne minvāl üzredür bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 1). [şimdi,]*

28. dil-rübānuñ āb u ṭābı ḳalmamış
Şimdi ol ḫumuñ tehī olmış şarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 2). [şimdi,]*

29. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
Evrādum oldı ṣubḥ u mesā **şimdi** yā Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 9, Mısra 4). [şimdi,]*

30. Evvel oḳınan **şimdi** bizüz defterde
Ser-ḫalḳa-i erbāb-ı cünūn olduḳ biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 3). [şimdi,]*

31. Hem muʿterif-i ḫaṭā-yı pīşīn
Hem **şimdi** günāhdan ḫaceldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 70). [şimdi,]*

32. Ne çāre eyledi cāyın felek ḫāk-i fenā **şimdi**
Bize ṣubḥ u mesā lāzım olan ḫayr-duʿā **şimdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 59). [şimdi,]*

33. Ne çāre eyledi cāyın felek ḫāk-i fenā **şimdi**
Bize ṣubḥ u mesā lāzım olan ḫayr-duʿā **şimdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 60). [şimdi,]*

şimdilik: *İçinde bulunulan zamanda, bu anda.*

1. Ben ʿāşıḳum münāsib olan **şimdilik** baña
Āzāde künc-i külḫan iken gülşen istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 3). [şimdilik,]*

şimdilik: *Şimdiki halde, şimdiki durum gereği olarak, bu an için.*

1. Ne gülden būy-ı şevḳ ister ne gülşende ṣafāmuz var
Esīr-i derd-i ʿışḳuz **şimdilik** ġayrı hevāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [şimdilik,]*
2. Şimdilik kūy-ı dil-rübāda Faṣīḥ
Fāriġ-i bāġ u rāġdur gönlüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 283, Mısra 9). [şimdilik,]*

simsād: *Şimşir ağacı II. Sevgilinin boyu.*

1. Saña dil-dādedür iy ḳāmeti **şimşād** u gül-ruḫsār
Gerekse verd-i ḫandān u gerek serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 7). [şimşād,]*

sinā: *Yüzme, suda yüzme.*

1. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç **şinā** mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [şinā,]*

sinā: *Yüzme, suda yüzme. II aşığın sevgilinin yüzüne bakabilmesi bağlamında.*

1. Baḳılsa mihr ṭutar tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç **şinā** mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 8). [şinā,]*

sinā eylerler: *Yüzmek. II keşfetmek.*

1. Meh gibi felekde atılup şevḳ ile
   Ḳaʿr-ı yem-i ʿışḳuñda **şinā eylerler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 4). [şinā eylerler, -r, -ler]*

sinā olmaz: *Yüzme, suda yüzebilme.*

1. Fütāde-i yem-i ʿışḳ olduñ ıżṭırāb itme
   Bu baḥr-i bī-bün-i pür-cūşda **şinā olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 4). [şinā olmaz, -maz]*
2. Fütāde-i yem-i ʿışḳ olduñ ıżṭırāb itme
   Bu baḥr-i bī-bün-i pür-cūşda **şinā olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 4). [şinā olmaz, -maz]*

şināh: *Suda yüzmek.*

1. Bir āh ile eflāki siyāh eylemedüm
   Bir girye idüp ḫūnda **şināh** eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 93, Mısra 2). [şināh,]*

şināh iderin: *Yüzmek.*

1. Bir āşinā-nigehüñ ḫvāhiş-i kenārı ile
   Bu bī-kerān yem-i ḥasretde ben **şināh iderin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 6). [şināh iderin, -er, -in]*

şiʿr: *Şiir, edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, manzume.*

1. Faṣīḥüñ olsa nʾola **şiʿri** āteşīn-lehce
   Hevā-yı ʿışḳuñ ile fikr ü kārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 9). [şiʿri, -i]*

2. Kemāl-i ḥüsnüñi **şiʿrümden** añla kim ṭūṭī
Ṣafā-yı āyīnesi rütbesince güyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [şiʿrümden, -üm, -den]*
3. Yārānı bu **şiʿr** eylese iʿcāz ʿaceb mi
Kilk-i suḫan-ārā-yı Faṣīḥüñ eseridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 9). [şiʿr,]*
4. Zemāne şāʿiri eyler ziyād-ı naẓma heves
Faṣīḥ **şiʿrde** ḥarf-i zevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 10). [şiʿrde, -de]*
5. Bu **şiʿri** hiç niyāz-ı naẓīreyle iy Faṣīḥ
Āzürdegī-i ḫāṭır-ı yārān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 9). [şiʿri, -i]*
6. Fużūlīden bu **şiʿri** eyledüñ maḫlaṣla farḳ ancaḳ
Faṣīḥā ḥak bu naẓm içre seni ṣāḥib-edā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 9). [şiʿri, -i]*
7. Faṣīḥ evṣāf-ı ḥüsninde olan **şiʿrüñden** incinmiş
Saña kim didi kim ḥaḳḳında cānānuñ yalan söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 9). [şiʿrüñden, -üñ, -den]*
8. Her sözinde derc idüp evṣāf-ı ḥüsnin ol mehe
Rāz-ı ʿışḳın **şiʿr** ile maʿnen Faṣīḥ eṣʿārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 10). [şiʿr,]*
9. Ḫumār-ı hicr ile ṭāb-ı tekellüm yoḳ zebānında
Faṣīḥā **şiʿr** teklif eylemeñ kim bī-dimāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 10). [şiʿr,]*

şi‘r: *Şiir, edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, manzume.*

1. Görenler **şi‘rüñi** ḥükm itdiler kim bir daḫı dehre
Senüñ gibi Faṣīḥā mīr-i dīvān-ı suḫan gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 9). [şi‘rüñi, -üñ, -i]*
2. Sirişk-i terle müjem oldı muntaẓam-aḥvāl
Bu **şi‘r** āyīne-i ṭab‘a itdi ‘aks-i cemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 17). [şi‘r,]*

şīr: *Aslan.*

1. Sīnede her dil-rübānuñ ʿışḳı ārām eylemez
Degme bir **şīre** künām olmaz Faṣīḥā bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 10). [şīre, -e]*
2. ʿIşḳ ile dest ü girībān olmaḳ istermiş Faṣīḥ
Pençeleşmek iddiʿā itmek gibidür **şīr** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 10). [şīr,]*

şīr: *Aslan. II aşık.*

1. Zülfi bir ejderdür itmiş niçe Rüstemler zebūn
   Çeşmi bir āhūdur olmış **şīrler** naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 6). [şīrler, -ler]*

<u>sīr:</u> *Süt.*

1. Bulurdı lez̲z̲et-i Şīrīni **şīriyle** Ferhād
   Dizildi rişte-i bārīke ṣanki dürr ü le'āl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 20). [şīriyle, -i, -yle]*

<u>siʿr oḳurdı:</u> *Şiir söylemek.*

1. Gelmiş çemende gördüm dün ʿandelīb-i ṣeydā
   Bir tāze **şiʿr oḳurdı** evṣāf-ı nev-bahāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 4). [şiʿr oḳurdı, -r, -dı]*

<u>sīrān:</u> *Aslanlar.*

1. Ḫuṣūmet ber-ṭaraf ʿahdüñde ḥüsn-i ülfet ol ḥadde
   Ki **şīrānuñ** ġazālān saʿy ider olmaġa ḫayrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 60). [şīrānuñ, -uñ]*

<u>siʿr-i āb-dārdur:</u> *Zarif, güzel şiir.*

1. Gelmemiş hiç ḫayāl-i ġayra Faṣīḥ
   Bir ʿaceb **şiʿr-i āb-dārdur** bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 12). [şiʿr-i āb-dārdur, -dur]*

<u>siʿr-i āyīne-i ṭabʿa:</u> *Parlaklık aynasının şiiri.*

1. Olurdı reng-i ruḫ efsürde ger olınsa ḫayāl
   Görince bāġı bu vech üzre ḥüsn-i ṣûretle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 16). [şiʿr-i āyīne-i ṭabʿa,]*

<u>siʿr-i bed:</u> *Kötü şiir, nazım.*

1. Her söz bulımaz rütbe-i taḥsīn ü ḳabūl
   Her **şiʿr-i bed** olmaz āferīne ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 4). [şiʿr-i bed,]*

<u>siʿr-i bīşemüz:</u> *Ormanın aslanı. II âşık.*

1. Āhū-yı merdüm-şikār-ı çeşm-i yār ola meger
İʿtibār itmez bizüm her ṣayda şîr-i bīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 4). [şiʿr-i bīşemüz,]*

siʿr-i dil-pesende: *Gönle hoş gelen, gönlün beğendiği şiir.*

1. ʿAceb mi olsa zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem
Bu **şiʿr-i dil-pesende** iy Faṣīḥ oldı cihān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 10). [şiʿr-i dil-pesende, -e]*

siʿr-i pāk: *Saf şiir.*

1. Aḥsente ūstādī-i ṭabʿ-ı naẕīfüñe
Herkes Faṣīḥ ṭarḥ idemez böyle **şiʿr-i pāk** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 10). [şiʿr-i pāk,]*

siʿr-i pāküm: *Saf, güzel şiir.*

1. Faṣīḥā **şiʿr-i pāküm** āşinā taʿbīrdür cümle
Ki bikr-i maʿniyi meʾlūf-ı elfāẕ-ı ġarīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 13). [şiʿr-i pāküm, -üm]*

siʿr-i rengīn-i tekellüf: *Gösterişli güzel, hoş şiir.*

1. Faṣīḥā ʿāşıḳa çesbān-ı dem āzādi-i gülde
Bu güne **şiʿr-i rengīn-i tekellüf** sādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 10). [şiʿr-i rengīn-i tekellüf,]*

siʿr-i ṣāf: *Saf, temiz, duru şiir. II saf, temiz, duru söylem.*

1. Erbāb-ı ṭābʿı şehd-meẕāḳ eyledüñ Faṣīḥ
Bu **şiʿr-i ṣāf** lüʾleʾ-i ḫāmeñ zülālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [şiʿr-i ṣāf,]*

siʿr-i ter: *Yeni, taze şiir.*

1. Faṣīḥā ehl-i ṭabʿa neşve-baḫş-ı cām-ı şevḳ olduñ
Maʿānī-senc olup itdüñ yine bir **şiʿr-i ter** īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 10). [şiʿr-i ter,]*

siʿr-i ter: *Özgün, orijinal, güzel şiir.*

1. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
   Bu güne **şiʿr-i ter** eyler mi her zebān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [şiʿr-i ter,]*

<u>si‘r-i terüm:</u> *Taze, yeni şiir.*

1. Her **şi‘r-i terüm** reşk-i dil-i ḫamse-i Ḫusrev
   Ben pādişeh-i memleket-ārā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 27). [şiʿr-i terüm, -üm]*

<u>şīrīn:</u> *Ferhad ile Şirin hikâyesinin kadın kahramanı.*

1. Bir tebessümle niçe **Şīrīni** Ferhād eyleyüp
   Bir nigehle niçe biñ Leylāyı Mecnūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 5). [şīrīni, -i]*
2. Ḫāmemden oldı iy dil ibāret
   Gül-gūn Ḫusrev Şebdīz **Şīrīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 46, Mısra 2). [şīrīn,]*

<u>şīrīn:</u> *Tatlı, hoş, güzel.*

1. Ser-çeşme-i ḥayāt dinilür dehānuña
   Şīrīn kelāmuña disün āb-ı zülāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 4). [şīrīn,]*
2. Raḳībe itmegil ḳand-i ḫiṭāb-ı şehd-i ümmīzüñ
   Bilürsin dōstum her zaḫma **şīrīn** merhem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 8). [şīrīn,]*
3. Şarāb-ı şehd ise sensüz mezāḳı telḫ eyler
   Zehir içürse senüñle felek gelür **şīrīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 8). [şīrīn,]*

<u>şīrīn-dehān:</u> *Tatlı dilli II Sevgili.*

1. Bīsütūnı nāle-i Ferhād gör maḥv eyledi
   Alma iy **şīrīn-dehānum** kimsenüñ hiç āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 57, Mısra 2). [şīrīn-dehānum, -um]*

<u>şīrīn-dehen:</u> *Tatlı dilli II Sevgili.*

1. Var ise bir ġonçe-i būs-ı lebüñdür ḫ∨āhişüm
   Yoḳdur iy **şīrīn-dehen** ġayrı benümçün mültemes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 4). [şīrīn-dehen,]*
2. Eger mümkin olaydı bir ṭarīḳ ile suʾāl itmek
   Ne söylerdi ola ḥaḳḳumda ol **şīrīn-dehen** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 6). [şīrīn-dehen,]*

sīrīn-harekāt: *Tatlı hareketli, tatlı davranışlı.*

1. Ḥaḳḳā ki ʿaceb dil-ber-i raʿnāsın sen
   Şīrīn-ḥarekāt u şūḫ u zībāsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 1). [şīrīn-ḥarekāt,]*

sīrīnī-i güftārımı: *Sözün/şiirin şirinliği, hoşluğu.*

1. Şīrīnī-i güftārımı görseydi iderdi
   Ḫusrev der-i ṭabʿumda temennā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 7). [şīrīnī-i güftārımı, -ım, -ı]*

sīrīn-kāri-i ser-tīşemüz: *Kazmanın Şirin için yaptığı iş, kazmanın tatlı işi. II Ferhat'ın Şirin'e kavuşmak için Bîsütun dağını kazması.*

1. Ṣūret-i sengīnini ġayruñ tırāş itmek durur
   Bīsütūn-ı dilde **Şīrīn-kāri-i ser-tīşemüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 4). [şīrīn-kāri-i ser-tīşemüz, -müz-müz, -]*

sīrīn-lehçe-i efkār: *Üzüntüyü hoş söylemle ifade eden.*

1. Zihī cemiyyet-i ebkār **şīrīn-lehçe-i efkār**
   Kim anuñ lafzı cümle āşinā maʿnāsı bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 1). [şīrīn-lehçe-i efkār,]*

sīrīn-maḳāl olmış: *Tatlı sözlü olmak.*

1. Temām itmiş debistān-ı ḥüsnde ders-i maḥbūbı
   O ṭıfl-ı nāz-perverdem ʿaceb **şīrīn-maḳāl olmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 6). [şīrīn-maḳāl olmış, -mış]*

sīrīn-meẕāḳ ider: *Damağı tatlanmış olmak.*

1. Erbāb-ı ʿışḳı ḥaḳ bu ki **şīrīn-meẕāḳ ider**
   Taḳrīr-i sükkerīn-i ḥalāvet-feżā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 9). [şīrīn-meẕāḳ ider, -er]*

sirket: *Ortaklık.*

1. Vaṣl-ı cānān eylemez bir ḥāl ile **şirket** ḳabūl
   Kim nizām-ı salṭanat elbette bī-enbāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 5). [şirket,]*

2. Giceler ʿazm itdügim ol māha sāyem ḫavfidür
Bir ṭārīḳ ile ḳabūl itmez maḥabbet **şirketi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 6). [şirketi, -i]*

sise: *Kadeh.*

1. Dilde her dem fikr-i laʿl-i nābıdur endīşemüz
Bir zemān meyden bizüm ḫālī degüldür **şīşemüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 2). [şīşemüz, -müz]*
2. Eylemişlerdür anı āvīze-i çarḫ-ı berīn
Seng-i aʿdādan şikest olmaz Faṣīḥā **şīşemüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 10). [şīşemüz, -müz]*

sise: *İçine gül konan vazo, cam kap. II gönül.*

1. Dilde her dem kākül ü ruḫsārıdur endīşemüz
Sünbül ü gülden bizüm ḫālī degüldür **şīşemüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 2). [şīşemüz, -müz]*

sise: *Ağzı dar cam kap.*

1. Bir cānibden nevā-yı bülbül
Bir yaña iderdi **şişe** ġulġul *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 3). [şişe,]*

sise: *Camdan yapılmış, ağzı dar uzunca kap, cam kavanoz. II dil bağlamında cam gibi kırılgan ve hassas kalp.*

1. Bir **şīşedür** el-ḥāṣılı çeşm-i ḫūnīn
Hem sünbül-i ter hem gül ü hem mül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 3). [şīşedür, -dür]*

şitāb: *Acele ile giden, acele eden, çabuk giden, seğirten.*

1. İy nesīm-i ṣabā **şitābuñ** var
Yine beñzer ki bir cevābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 1). [şitābuñ, -uñ]*
2. Fütāde-dillere yoḳ furṣat-ı şikāyet-i ḥāl
O şeh-süvār Faṣīḥā **şitābdan** maḥẓūẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 10). [şitābdan, -dan]*
3. Gel ġayra **şitāb** ile varup olma ʿaraḳ-rīz
İy nūr-ı dü-çeşm itme telef āb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 3). [şitāb,]*
4. Ṣanmañ ki jāledür reh-i dūr u dırāzdan
Bāġa gelince derledi ġonçe **şitāb** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 6). [şitāb,]*

5. İrḫā-yı ʿinān idüp **şiṭāba**
Var var o ḫidīv-i Cem-cenāba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 87). [şiṭāba, -a]*

sitāb bulınsun: *Acele etmek.*

1. Semend-i nāzük-i yāra niçe **şitāb bulınsun**
Hezār dest-i recādur riḳāb-ı dâd u taẕallüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 8). [şitāb bulınsun, -ın, -sun]*

sitāb eyleyüp: *Acele etmek, seğirtmek.*

1. Rengīn gül-cemālini pür-şeb-nem eylesek
Bāġa o serv-ḳāmet ile eyleyüp şitāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 7). [şitāb eyleyüp,]*

sitāb idüp: *Acele etmek.*

1. Şitāb idüp ṭaraf-ı kūy-ı yāra pūyānsın
Yine ṣabā o perī-rūyı daʿvetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 13). [şitāb idüp, -üp]*

sitāb it: *Acele etmek, elini çabuk tutmak.*

1. Senden olur olur ise dermān
ʿAzm-i der-i ṣadr-ı kām-yāb it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 86). [şitāb it,]*

sitāba var: *Aceleyle, hızla gitmek.*

1. ʿArż itmege ḥālümi şitāb it
İrḫā-yı ʿinān idüp şiṭāba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 88). [şiṭāba var,]*

sitābān: *Aceleyle, koşarak.*

1. Dil kim reh-i ümmīde **şitābān** girdi
Evvel ḥarem-i vuṣlata āsān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 1). [şitābān,]*

siṭābān iderek: *Koşturmak, aceleyle yetiştirmek.*

1. Geldi īḳāẕ-ı gülistān iderek bād-ı nesīm
   Cūları bāġa **şiṭābān iderek** bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 2). [şiṭābān iderek, -erek]*

sitābān olup: *Koşmak, aceleyle gitmek.*

1. Şeh-i bahārdan elbette bir ḫaber vardur
   Gelür Faṣīḥ **şitābān olup** ṣabā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 10). [şitābān olup, -up]*

sitābān-ı faṣīḥi: *Fasih'in acelesi.*

1. Gördüm ser-i rāh üzre **şitābān-ı Faṣīḥi**
   Var ise yine kūy-ı nigārı heves itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 9). [şitābān-ı faṣīḥi, -i]*

sitāb-ı bīhüde: *Boş yere yapılan acele.*

1. İtme **şitāb-ı bīhüde** tāḳdīre rāżı ol
   Şāhīn-i rāy ile idemezsin şikār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [şitāb-ı bīhüde,]*

sīve: *Cilve, edâ, naz.*

1. Çoḳ böyle **şīve** ṣatmasañ iy ḫ∨āce-i cemāl
   Bilseñ ʿayār-ı gevher-i pāk maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 5). [şīve,]*

sīve vü nāzı: *Işve, cilve, eda ve naz.*

1. Şīve vü nāzı degül ol nāz u şīve ġālībā
   Yāra gelmiş ʿāşıḳ-ı āşüfte-ḥālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 5). [şīve vü nāzı, -ı]*

sīve-i āzārını: *Azarlama üslubu. II sevgilinin aşığı azarlaması.*

1. Cevrin efzūn eylemiş gül bülbül-i zāra yine
   Rūzgāruñ yād itmiş **şīve-i āzārını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 8). [şīve-i āzārını, -ın, -ı]*

sīve-i reftār: *Yürüyüş tarzı, yürüyüşteki eda.*

1. Bu **şīve-i reftār** ki vardur sende
   Çoḳ sāliki güm-rāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 3). [şīve-i reftār,]*

<u>sīve-i reftārını:</u> *Edalı, işveli yürüyüş.*

1. Ṭūṭiye cānā ferāmūş itdürüp güftārını
   Pāy-māl itdüñ tezervüñ **şīve-i reftārını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 2). [şīve-i reftārını, -ın, -ı]*

<u>sīve-i rūzgāra:</u> *Eda, naz esintisi.*

1. Gerd-i rāhuz ki būs-ı dāmenüñe
   Şīve-i rūzgāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 4). [şīve-i rūzgāra, -a]*

<u>sīve-kār:</u> *İşveli, cilveli.*

1. Bisāṭ-ı bezmümüz āmāde sāḳī munṭazıruz
   Gelür mi meclise ol **şīve-kār** gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 4). [şīve-kār,]*

<u>sīven eylemedük:</u> *Matem etmek, yas tutmak.*

1. Göñülde yir mi var ʿışḳuñla gülşen eylemedük
   Ġamuñla bir dem olur mı ki **şīven eylemedük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 2). [şīven eylemedük, -me, -dü, -k]*

<u>söhre:</u> *Şöhret, her yerde herkesçe tanınma, bilinme.*

1. Şöhre olmış çü māh-ı nev şāyiʿ
   Menzil-i ʿaḳlın eylemiş żāyiʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 34, Mısra 1). [şöhre,]*

<u>söhret:</u> *Her yerde herkesçe tanınma, meşhurluk, ün, san, nam.*

1. Yoḳ mi<u>ş</u>lini miʾrāt-ı felekde görmiş
   Bir māh durur **şöhreti** Şāmī-zāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 4). [şöhreti, -i]*

<u>suʿā-ı lutfuñı:</u> *Ihsanın ışığı.*

1. Fütāde-i çeh-i tārīk-i cürm ü maʿṣıyetem
Şuʿā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḥabl-i verīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 40). [şuʿā-ı luṭfuñı, -uñ, -ı]*

<u>suʿā-i pertev-i mihr-i cemāle:</u> *Yüz güneşinin parlak ışığı.*

1. Şuʿā-i pertev-i mihr-i cemāle ḫaṭ ḥicāb olmaz
Bu maʿlūm ʿālem-i envārda dūd-ı seḥāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 1). [şuʿā-i pertev-i mihr-i cemāle, -e]*

<u>subān ola:</u> *Çoban olmak.*

1. Ki gürgile yalaşup ḳan birāder ola şubān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 10). [şubān ola, -a]*

<u>sübhe:</u> *Şüphe, vesvese, zan.*

1. Bir **şübhe** ḳalur mı hele tevhīd-i Ḫudāda
Baḳ ʿāleme gör keyf ile kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 5). [şübhe,]*

<u>sübhe yok:</u> *Şüphesiz.*

1. Sāḳi teklīf-i mey itme beni söyletme meded
Şübhe yoḳ rāz-ı dil-i zārımı bi'llāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 6). [şübhe yoḳ,]*

<u>sübhe yoḳ:</u> *Şüphe, tereddüt duymamak.*

1. Sāḳi teklīf-i mey itme beni söyletme meded
Şübhe yoḳ rāz-ı dil-i zārımı bi'llāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 6). [şübhe yoḳ,]*

<u>sūh:</u> *İşveli, cilveli ll sevgili.*

1. Gāh nāz idüp gehī redd-i niyāz itsün o **şūḫ**
Her ne cevr eylerse itsün olmazuz dil-gīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 3). [şūḫ,]*
2. O **şūḫuñ** destine peymāne virseñ gül ḳıyās eyler
Be-dest-i ʿişvedür kim gül ṣunarsañ mül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 1). [şūḫuñ, -uñ]*
3. Raḳībe mihr ü vefādan murādı ol **şūḫuñ**
Faṣīḥ-i bī-dile cevr ü cefā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 9). [şūḫuñ, -uñ]*

4. Laʿli ol **şūḫuñ** miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda
   Guyıya bir ġonçe-i terdür benefşe-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 1). [şūḫuñ, -uñ]*
5. Her kimi murād eylese cānān olsun
   İsterse o **şūḫ** ʿāleme sulṭān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 6). [şūḫ,]*
6. O **şūḫa** itmek içün ḥarf-i nāzını tekrār
   Miṣāl-i bülbül ider dil niyāzını tekrar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 25, Mısra 1). [şūḫa, -a]*
7. O **şūḫı** sīneye çekdüm bu dāġı nʾeyleyelüm
   Ṣabaḥ-ı vaṣla yitişdüm çerāġı nʾeyleyelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 53, Mısra 1). [şūḫı, -ı]*

sūh: *Işveli, cilveli güzel II sevgili.*

1. İtdi meger müşāhade taşvīr-i dil-keşin
   Bir **şūḫa** bende olmış o Yūsuf-naẓīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 6). [şūḫa, -a]*
2. Bilelden ʿışḳumı itdi cefāsını efzūn
   O **şūḫa** ʿarż-ı maḥabbet ḫaṭā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 6). [şūḫa, -a]*
3. O **şūḫı** maḥrem-i şāh u gedā imiş bildük
   Miṣāl-i neşve-i mey bī-vefā imiş bildük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 246, Mısra 1). [şūḫı, -ı]*
4. Ṣabādan vaṣf-ı kadd-i ser-firāẕın gūş itdükçe
   Ne mümkin olmamaḳ ol **şūḫa** serv-i gül-sitān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 6). [şūḫa, -a]*
5. Sen gül gibi iy **şūḫ** açılup eyle tekellüm
   Her lāle-ruḫuñ ġonçe-ṣıfat aġzı büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 5). [şūḫ,]*
6. Kimi görse yār-ı muvāfıḳ ṣanur
   İlāhī o **şūḫı** ḫaṭādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 4). [şūḫı, -ı]*
7. Ḳıyās itmek o **şūḫa** māʾil ancaḳ cān-ı zār oldı
   Gül-i ruḫsārına bülbül benüm gibi hezār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 1). [şūḫa, -a]*

sūḫ: *Çekici, işveli, kıvrak.*

1. Ḥaḳḳā ki ʿaceb dil-ber-i raʿnāsın sen
   Şīrīn-ḥarekāt u **şūḫ** u zībāsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 1). [şūḫ,]*

sūḫ: *İşveli, cilveli dilber. II Sevgili, güzel.*

1. Mey içdügince baḳılmaz cemāl-i meh-veşine
   O **şūḫ** ʿiẕārına gūyā niḳāb-ı āl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [şūḫ,]*

2. Hezār bī-dili eylerdi bir nigehle helāk
O **şūḫ** ʿāşıḳa ancaḳ kerem murād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 8). [şūḫ,]*

sūḫ: *İşveli, cilveli dilber, güzel. II Sevgili.*

1. Güneh ne sendedür iy **şūḫ** cürm ne bende
Miyānede çekilen hep belā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 3). [şūḫ,]*
2. Bilmez daḫı o **şūḫ** ki her ṭıfl-ı nev-resīd
Feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ ile nāzenīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [şūḫ,]*
3. İy dil ümīd-i mīve-i vaṣl itme kim o **şūḫ**
Bāġ-ı melāḥatuñ daḫı nev-res nihālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [şūḫ,]*
4. O **şūḫ** nergis-i dīdem görince şeb-nem-rīz
Cemāli tāb-ı ġażabla gül-i bahāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 7). [şūḫ,]*
5. Bizden dīrīġ cürʿa-feşānī-i luṭf ider
Aġyār ile o **şūḫ** şarābı içer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 8). [şūḫ,]*
6. Ne deñlü olsa da ruḫṣat-dih-i niyāz ol **şūḫ**
Ḥicāb-ı ʿışḳ yine müddeʿāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 3). [şūḫ,]*
7. Dimiş ol **şūḫ** cān virür yolıma
Bilürüm ḫāk-i rāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 5). [şūḫ,]*
8. Sıḳlet-i bīgāneden ol **şūḫ** isterse ḫalāṣ
Meclise geldükçe rūy-ı āşinā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 7). [şūḫ,]*
9. Tekellüm eylemede ʿarż-ı renciş eyler o **şūḫ**
Dehānı teng idügin remz ider nezāket ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 7). [şūḫ,]*

sūḫ: *Hareketlerinde serbest; neşeli, şen ve oynak (kimse) II sevgili.*

1. Dāġ-ı derūnum eşk-i terümden bilüp o **şūḫ**
Didi Faṣīḥ sende maḥabbet nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 17). [şūḫ,]*
2. O **şūḫ** giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā mı ṣanur
Duḫān-ı āteş-i dil-sūzumuz hevā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 1). [şūḫ,]*

sūḫ: *Hareketlerinde serbest; neşeli, şen ve oynak (kimse) II sevgili.*

1. O **şūḥı** eylesem āġūşa çekmege daʿvet
ʿAceb mi sāʿid-i ṣayyāda şāh-bāz oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 54, Mısra 3). [şūḥı, -ı]*

sūḫ: *Güzel, sevgili.*

1. Hemīşe ʿāşıḳa ḫışm u ʿitābdan maḥẕūẕ
O **şūḫ** olmadı luṭf-ı ḫiṭābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 2). [şūḫ,]*
2. Düşerler dāmen-i zülfine diller her gün ol **şūḫuñ**
Sürerler z̲erreler yüz pertevine mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 15). [şūḫuñ, -uñ]*

sūḫ u sengül: *İşveli ve güler yüzlü. II Sevgili.*

1. Bulmazdı o z̲evḳı çözse kākül
Bir tāze cevān **şūḫ u şengül** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 6). [şūḫ u şengül,]*

sūha: *İşveli, cilveli güzel. II Sevgili.*

1. İftiḫār eylerdi ben üftādesiyle bir zemān
Şimdi ol **şūḫa** maḥabbet mūcib-i ʿār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 8). [şūḫa, -+a]*

sūḫ-ı bī-vefā: *Vefasız güzel.*

1. Vaż̇ʿuñdan añladuḳ senüñ iy **şūḫ-ı bī-vefā**
Ḳalmadı ġayra meylüñe hiç iştibāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 5). [şūḫ-ı bī-vefā,]*

sūḫ-ı cihān: *Dünyalar güzeli.*

1. Söyleyüp bir ġazel-i pākīze
Seni iy **şūḫ-ı cihān** vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 6). [şūḫ-ı cihān,]*

sūḫ-ı cihān: *Dünyalar güzeli.*

1. Kimüñ meftūnı olduñ iy perī-rūyum nihān söyle
Nedür bāʿi̲s sükūta söyle iy **şūḫ-ı cihān** söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 2). [şūḫ-ı cihān,]*

sūḫ-ı fettāndan: *Fitneci şuh güzel. II sevgili.*

1. Faṣīḥā bī-ḫabersüñ düşmen-i bed-gūylar her dem
   Raḳībe olmada ol **şūḫ-ı fettāndan** peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 10). [şūḫ-ı fettāndan, -dan]*

sūḫ-ı ʿışḳ-sāz: *Aşka hazır sevgili.*

1. Mānend-i nā-resā ki ne iy **şūḫ-ı ʿışḳ-sāz**
   Olmış bir iki zār-ı belā mübtelā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 7). [şūḫ-ı ʿışḳ-sāz,]*

sūḫ-ı işve-gere: *Nazlı, çapkın güzel.*

1. Maḥabbet ehline de āteşîn niyāz ister
   O **şūḫ-ı işve-gere** āb u tāb-ı nāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 1). [şūḫ-ı işve-gere,]*

sūḫ-ı işve-kāra: *Nazlı, cilveli sevgili.*

1. Çoḳ cāna geçdi derd-i ḥasret egerçi iy dil
   Ol **şūḫ-ı işve-kāra** söz geçmedi ne çāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 6). [şūḫ-ı işve-kāra, -a]*

sūḫ-ı pür-cefā: *İşi eziyet olan işveli II Sevgili.*

1. Degüldür ḫāli elbet bir murādı vardur ʿuşşāḳa
   O **şūḫ-ı pür-cefā** kim eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 6). [şūḫ-ı pür-cefā,]*

sūḫ-ı sengīn-dil: *Taş yürekli(merhametsiz) güzel.*

1. Göñüller almada mecbūr o **şūḫ-ı sengīn-dil**
   Olur mı kāh-rübā ceṣb-gāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 7). [şūḫ-ı sengīn-dil,]*

sūḫ-ı vefā: *Vefalı sevgili.*

1. Bir āşinā nigāhına şāyeste olmadı
   Bī-çāre dil o şūḫ-ı vefa-düşmenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 8). [şūḫ-ı vefā,]*

sūḫ-ı vefā olsun: *Vefalı sevgili olmak.*

1. Olmaz dir imişsin beni ʿışḳumda vefā-dār
   Olsun seni iy şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 8). [şūḫ-ı vefā olsun,]*

sūh-ı vefa-düşmenüm olsun: *Vefaya düşman güzel, vefasız fettan.*

1. Olmaz dir imişsin beni ʿışḳumda vefā-dār
   Olsun seni iy **şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 8). [şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun, -sun]*

sūḫ-ı vefa-düşmenüñ: *Vefaya düşman güzel.*

1. Bir āşinā nigāhına şāyeste olmadı
   Bī-çāre dil o **şūḫ-ı vefa-düşmenüñ** daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 8). [şūḫ-ı vefa-düşmenüñ, -üñ]*

sühūd vir: *Görebilme, müşahede etme kabiliyeti vermek.*

1. İtmekde ḳuṣūr itmeye ẕikr ü fikrüñ
   Yā Rab dile vir nūr-ı şuʿūr ile şühūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 4). [şühūd vir,]*

sühūr: *Aylar. II Arabi aylar, kutlu günler.*

1. Şeb degül noḳṭa-i ser-şūre-i Nūr
   İftiḫār eyler anuñ ile **şühūr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 1, Mısra 8). [şühūr,]*

sükrin itmek: *Şükür etmek.*

1. Degül mümkin bu luṭfuñ **şükrin itmek** fi'l-meṣel her mū
   Tenümde itse de kār-ı zebān nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 69). [şükrin itmek, -mek]*

sükūfe: *Çiçek.*

1. Bahār geldi dem-i seyr-i ṣunʿ-ı Mevlādur
   Şükūfelerle çemen saṭḥı naḳş-ı mīnādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 2). [şükūfelerle, -ler, -le]*
2. Şükūfelerle çemen bulsa revnaḳ-ı tāze
   Zemīn-i gülşeni hem-reng-i āsumān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 3). [şükūfelerle, -ler, -le]*

sükūfe: *Açılmış (çiçek).*

1. Rīzān olan **şükūfeleri** şāh-sārdan
   Ḳandīl uçurdı zann iderüm üstād-ı bād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 24). [şükūfeleri, -ler, -i]*

sükūfe açmış: *Çiçeklenmek, tomurcuklanmak.*

1. Ol gül-‘iẕārı bāġa gelür mi dimiş ṣabā
   Açmış şükūfe dīdelerin intiẓārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 38). [şükūfe açmış,]*

sükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz: *Bekleyen gözün çiçek saçanı. II bekleme halinde olan aşığın gözünden daima gözyaşı akması.*

1. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz bir ḫaber var mı
   Seni iy bād-ı gülşen görmedük çoḳ rūzgār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 5). [şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz, -uz]*

süküfte: *Açılmış (çiçek).*

1. Güşāde olacaḳ demdür dil-i ser-besteler rāẕı
   Şüküfte ġonçe-i güller çemenler sebz ü ḫurremdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [süküfte,]*
2. Şüküfte ġonçe-i rengīn-i nev-bahārīden
   Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 15). [süküfte,]*
3. Nihāl-i bāġ giyerse n’ola libās-ı sepīd
   Şüküfte ġonçe-i rengīni nev-bahārīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 22). [süküfte,]*

süküfte eyledi: *Açılmak (çiçeğin açılması).*

1. Şüküfte eyledi mānend-i ġonçe dilleri hep
   İdince müjde-i teşrīf-i nev-bahārı şimāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 3). [süküfte eyledi, -di]*
2. Şüküfte eyledi mānend-i ġonçe dilleri hep
   İdince müjde-i teşrīf-i nev-bahārı şimāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 3). [süküfte eyledi, -di]*

süküfte itdi: *Açmak.*

1. Hep ġonçeleri bād-ı bahār itdi şüküfte
   Yā Rab dili sen şeb-nem-i luṭfuñla güşād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 3). [şüküfte itdi, -di]*
2. İtdi şüküfte ġonçeyi luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ
   Ḫūnīn dil-i hezārı güşād eyledi Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 10). [şüküfte itdi, -di]*
3. Feyż-āver oldı gülşene bād-ı nesīm-i ṣubḥ
   İtdi şüküfte ġonçeyi luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 2). [şüküfte itdi, -di]*
4. İtdi şüküfte ġonçeyi luṭf-ı ʿamīm-i ṣubḥ
   Ḫūnīn dil-i hezārı güşād eyledi Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 10). [şüküfte itdi, -di]*

suʿle: *Alev II (sevgilinin) aydınlık yüzü.*

1. Ḥaḳḳā cemal-i dil-ber ʿaceb āteşīn olur
   Ḫurşīdi **şuʿlesinden** ider tīre-ḥāl-veş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 5). [şuʿlesinden, -sin, -den]*

su‘le: *Alev, ateş ışığı, parıltı.*

1. Demdür ki **şu‘le** ḥālet-i feyż-ı bahār ide
   Demdür ki feyż-ı şeb-nem ola gül şerārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 5). [şuʿle,]*

suʿle nümūd it: *Parlak görünüm sağlamak.*

1. Yaḳ āteşe bülbülleri ḫākistere döndür
   Feryāduñı iy sūḥte-i dil **şuʿle nümūd it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 10). [şuʿle nümūd it,]*

suʿle-bār olur: *Ateş, kıvılcım saçan olmak.*

1. Nūş-ı mey eyledükçe ruḫuñ tāb-dār olur
   Āteş ʿacebdür āb görüp **şuʿle-bār olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 2). [şuʿle-bār olur, -ur]*

suʿle-feşān olsun: *Işık saçmak.*

1. Yiter teʾsīr-i bād-ı āh ile **şuʿle-feşān olsun**
   Birez nār-ı dilüm ḫākister-i tende nihān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 1). [şuʿle-feşān olsun, -sun]*

suʿle-i bādeyle: *Şarabın ateşi. II şarabın kırmızılığı.*

1. Sāġar-ı ṣahbāyı sāḳī āfitāb itdüñ bu şeb
   Şuʿle-i bādeyle bezmi māh-tāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 2). [şuʿle-i bādeyle, -yle]*

suʿle-i cān-sūzından: *Can yakıcı, yürek tutuşturan alev.*

1. Bezm-i ḥüsnüñ ḥaẕer it **şuʿle-i cān-sūzından**
   Niçe pervāne yaḳar şemʿ-i fürūzānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 5). [şuʿle-i cān-sūzından, -ın, -dan]*

suʿle-i şemʿa: *Kandil, mum ışığı.*

1. ʿIyāndur ehl-i ʿışḳuñ dīdeden mihr-i dilefrūzı
   Ki fānūsın bilürin **şuʿle-i şemʿa** niḳāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 8). [şuʿle-i şemʿa, -a]*

suʿle-nümūd it: *Parlak görünümlü (hale) getirmek. II parlak gibi göstermek.*

1. Yaḳ āteşe bülbülleri ḫākistere döndür
   Feryāduñı iy sūḫte-i dil şuʿle nümūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 10). [şuʿle-nümūd it,]*

sumār: *Hesap.*

1. Luṭfuñda degül **şumāra** ḳābil
   Bī-ḥadd ise ẕilleti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 73). [şumāra, -a]*

sūr olsun: *Düğün olmak (şölen haline gelmek).*

1. Ne ṣafā-yāb-ı sürūrum ne keder-senc-i elem
   Ṣaḥn-ı ʿālemde hemān mātem iken **sūr olsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 8). [sūr olsun, -sun]*

sūr olsun: *Tuzlu, kirli, acı, şamata, gürültü olmak II Tuzlu gözyaşları dökmek..*

1. Ser ḫumār ile girān dīde-i ter **şūr olsun**
   Bir iki cām içelüm nūr ʿalā-nūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 1). [şūr olsun, -sun]*

sūre-zār: *Çorak yer II dünya.*

1. Lisān-ı ḥāl ile her naḫl-i serv-i gül-zāruñ
   Dimekde dāmeni bu **şūre-zārdan** çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 4). [şūre-zārdan, -dan]*

sūre-zār-ı kühen: *Eski çorak yer.*

1. Bu **şūre-zār-ı kühen** bāġ-ı ḫār-perverde
   Faṣīḥ bir gül-i ümmīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 9). [şūre-zār-ı kühen,]*

sūrīde: *Çılgın, perişan.*

1. Bālīni eger kim felek-i aṭlas olursa
   Ẓann itmezem ārām ide **şūrīde** serüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [şūrīde,]*

sūrīde-ṭab‘: *Perişan, zavallı aşık (mizacında olan).*

1. Degül her gülşenüñ **şūrīde-ṭab‘um** murġ-ı nālānı
   Degül murġ-ı dilüm pervāne-i per-sūzı her şem‘üñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 76). [şūrīde-ṭab‘um, -um]*

sūriş-i ġavġāsı: *Kavganın, karışıklığın gürültüsü.*

1. Yirinde **şūriş-i ġavġāsı** gerçi devr eyler
   Bu nüh piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 5). [şūriş-i ġavġāsı, -sı]*

surṭa-i bād-ı selāmet: *Esenlik, güvenlilik rüzgarının uygun esmesi.*

1. Biz ki keştī-i tevekkül-seyrüz itme imtinān
   Ḳāniʿüz iy **şurṭa-i bād-ı selāmet** ḳāniʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 8). [şurṭa-i bād-ı selāmet,]*

süst ü sū itdüm: *Yıkayıp temizlemek.*

1. Baña aʿlā idi müşk-i Ḫoten kuḥl-ı Sıfāḫāndān
   Gözümden gerd-i rāhuñ **şüst ü şū itdüm** ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 8). [şüst ü şū itdüm, -dü, -m]*

süst ü sū olmaz: *Yıkamak, temizlemek.*

1. Girye gözden ḫayāli maḥv itmez
ʿAks-i āyīne **şüst ü şū olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 175, Mısra 8). [şüst ü şū olmaz, -maz]*

<u>süst ü şūy itdüm:</u> *Yıkayıp temizleme. II izlerini silmeye çalışma.*

1. Aḳıtdum ḫūn-ı eşki giryemi mānend-i cūy itdüm
Gözümden naḳş-ı rūyuñ çıḳmadı çoḳ **şüst ü şūy itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 2). [şüst ü şūy itdüm, -dü, -m]*

T/Ṭ

ta: *Öyle ki.*

1. Āteş urdı āh bülbül cümle gül-berg-i tere
   Tā bu deñlü sūz ʿacebdür bir avuc ḫākistere *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 2). [tā,]*

ta: *Böylece, bu şekilde.*

1. Ḫazānın der-pey iñlerken nedür bu ḫandeñ iy ġonçe
   Olur mı **tā** bu deñlü eylemek bāġ-ı fenādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 4). [tā,]*

ta: *Kadar, dek, değin.*

1. Tā böyle tīre olmaz idi rūzumuz Faṣīḥ
   Ḫ∨āb olsa çeşm baḫt-ı siyeh-kārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [tā,]*
2. Tā ṣubḥ olınca āh u fiġān eyledük bu şeb
   Rāz-ı derūnı ḫalḳa ʿayān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 1). [tā,]*
3. Budur ẓannum ki **tā** ṣubḥ-ı ḳıyāmet nesl-i Ādemden
   O mihr-i ḥüsne s̱ānī bir cevān-ı gül-beden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 5). [tā,]*
4. Ġarrālanup sipihre hele sīne germesün
   Tā böyle iʿtimādı ḳosun rūzgāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 4). [tā,]*
5. Hem-reng ü būy-ı ʿārıż-ı yār olmasa Faṣīḥ
   Çıḳmazdı **tā** bu deñlü ser-i iʿtibāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 10). [tā,]*
6. Ṣunmadı peymāne sāḳī **tā** ki giryān olmayam
   Naḳd-i cārī-i temennādur behā-yı müllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 5). [tā,]*
7. Görilen mācerā-yı derd ü miḥnetler ne mümkindür
   Tükenmek naḳl olınsa **tā** ḳıyāmet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 4). [tā,]*
8. Yā Rab dile vir **tā** o ḳadar feyż-ı ġınā kim
   Her ḳaṭre-i eşk-i terimi bir güher eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 7). [tā,]*
9. Çoḳ devr ide bu çarḫ-ı felek **tā** Faṣīḥ-veş
   Bir şāʿir-i suḫan-ver-i nāzük-beyān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 15). [tā,]*
10. İtmiş ḳabūl feyż-ı nefes **tā** dem-i ezel
    Olsa ʿaceb mi nāle ile ser-firāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 5). [tā,]*
11. Riyāż-ı ravża-i ʿarş āsitānuña olsun

Cihānda **tā** ola ecr ü cezā her a‘māl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 83). [tā,]*

12. Gūyā ola eẕkār-ı cemīleñle zebānlar
    Tā kim ola elfāẓda maġzā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 66). [tā,]*
13. Eyler seni luṭfı ile memnūn
    Tā minnet ile idi ciger-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 72). [tā,]*
14. Ḥıfẓı o ḳadar ki **tā** ḳıyāmet
    Fitne ola mest-i ḫ∨āb-ı rāḥat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 95). [tā,]*
15. Tā ṣubḥ olınca muntaẓır-ı ḫ∨ābsın göñül
    Hicriyle ol mehüñ ḳanı bī-tābsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 15, Mısra 1). [tā,]*
16. Tā mülk-i dile ʿışḳ şebīhūn itdi
    Ārām u şekīb ü ʿaḳlı bīrūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 1). [tā,]*

ta: *Ta ki.*

1. Nergis çemende **tā** ‘araḳ-ı jāle görmeye
   Mānend-i çeşm-i yār açılmaz ḫumārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 13). [tā,]*

ta: *-dığı müddetçe, -dıkça.*

1. Geşt ü güẕār-ı deşt-i niyāz itmeyince **tā**
   Varmaz ḥarīm-i ḫ∨āba o vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 7). [tā,]*

ta: *Böylece, ki.*

1. Ola gül-zār-ı ‘ömr ü devleti hem-vāre sebz ü ter
   Cihānuñ **tā** gele ṣayfı gide faṣl-ı zemistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 90). [tā,]*
2. Tā minnet ile idi ciger-ḫūn Çarḫ ise denī vü tünd-ḫūdur
   Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 73). [tā,]*

ta: *Mübalağa anlamı katarak her zaman, her daim, sonsuza kadar anlamlarına gelen bir ifade.*

1. Tā ḫūn-ı dil ü laḫt-ı ciger bāḳīdür
   Biz ārzū-yı mey ü kebāb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 3). [tā,]*

ta: *Zaman bağlamında çok eskiden beri.*

1. Oldur baña peyġām-ı belāġat dāʾim
   Tā mebdeʾ-i Feyyāżdan olur teblīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 4). [tā,]*

ta: *-den beri, uzun zamandır.*

1. Böyledür **tā** ezelī kısmet-i Feyyāż-ı ḳadīm
   Telḫ-kām olmayana şehd ü şeker virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 5). [tā,]*

tā- baḫs-ı füsürde-gānsın: *Takat, güç bahşeden, umutsuzlara güç veren.*

1. Dest-gīr-i fütāde-gānsın sen
   Tāb-baḫş-ı füsürde-gānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 57, Mısra 2). [tā-baḫş-ı füsürde-gānsın,]*

tā böyle: *Bu şekilde.*

1. Tā böyle naẓardan düşürüp eyleme pā-māl
   Dürdāne-i eşküm ki maḥabbet güheridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 3). [tā böyle,]*

tā ezel: *Geçmişi çok eskilere dayanmak; çok öteden, önceden beri.*

1. Maḥabbet üzre olmış **tā ezel** taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
   Henüz āb-ı sirişküm cūy iden ol mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [tā ezel,]*

tā ezel: *Ezelden beri.*

1. Olaldan **tā ezel** tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 1). [tā ezel,]*

tā ezelden: *Geçmişi çok eskilere dayanmak; çok öteden, önceden beri.*

1. Tā ezelden bu ḫarāb-ābādı maġrūr eyleyen
   Genc-i ʿışḳa mesken itmiş ḫāṭır-ı vīrānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 5). [tā ezelden,]*

tā ḥasre dek: *Kıyamete kadar.*

1. ʿĀşıḳ ki tīr-i gamzeñe bir kez nişān ola
   Tā ḥaşre dek aña sebeb-i ʿizz ü şān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 2). [tā ḥaşre dek, -e]*

tā key: *Ne zamana kadar.*

1. Dāġ-ı ʿışḳuñ bir gül-i ṣad-berg-i gülşendür bańa
   Her fetīl-i şuʿle **tā key** şemʿ-i rūşendür bańa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 2). [tā key,]*
2. Tā key idesin cilve-geh-i sürme-i ġaflet
   Çeşm-i dilüñi maẓhar-ı envār-ı şühūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 5). [tā key,]*
3. Tā key bu teġāfül bu nigāh-ı āzār
   Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 3). [tā key,]*

tā key: *Ne zamana kadar.*

1. Tā key bu ḫıṭāb-ı ġażab-āmīz-i nev-āzār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 3). [tā key,]*
2. Tā key çü ġonçe çīn-i cebīn iy sitem-pesend
   Bir kerre bāri sen de ruḫ-ı cān-ı zāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 7). [tā key,]*
3. Tā key dili ṣad-pāre idüp şāne ṭoḳınsun
   Alsun ele ki zülfine cānāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 1). [tā key,]*
4. Ṣubḥ u şeb girye āh-ı ḥasret ola
   Tā key iy mihr ü meh-cebīn tā-key *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 1). [tā key,]*
5. Göstermedi rūy-ı mihr bir ān
   Cevr eylemede ʿadū-yı bī-dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 175). [tā key,]*
6. Tā key **tā key** bu şekve vü dād
   Eglendi murād-ı cān-ı nā-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 177). [tā key,]*
7. Tā key yiter iy Faṣīḥ tekṣīr
   İt sāḳ-ı duʿāyı durma teşmīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 175). [tā key,]*
8. Tā key tā key bu şekve vü dād

tā key: *Ne zamana kadar.*

1. Bīmār-ı iştiyāḳuña şāfī cevāb vir
   Tā key dürūġ vaʿdüñ ile ıżṭırāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [tā key,]*
2. Tā key dili ṣad-pāre idüp şāne ṭoḳınsun
   Alsun ele ki zülfine cānāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 1). [tā key,]*

tā key: *Ne zaman? ne zamana kadar?.*

1. Tā key keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab o meh
   İẓhār-ı rūy-ı mihr ü vedād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 5). [tā key,]*
2. Tā key bu zehr-ḫand-i teġāfül meger Faṣīḥ
   Şāhān-ı ḥüsn baḥşīş ü dād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [tā key,]*
3. Ṣubḥ u şeb girye āh-ı ḥasret ola
   Tā key iy mihr ü meh-cebīn tā-key *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 1). [tā key,]*
4. Her ġonçeye fütāde olup jāle-veş göñül
   Tā key keş-ā-keş-i sitem-i şeb ġam-ı seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 4). [tā key,]*
5. Tā key ġam-ı ʿışḳı dilde pinhān eyle
   Bī-ṣabr olup evżāʿ-ı perīşān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 125, Mısra 1). [tā key,]*
6. Tā key olalum maẓhar ʿitāb u ḫışma
   Degmez mi göñül nigāh-ı luṭf u raḥma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 133, Mısra 1). [tā key,]*

tā key: *Ne zamana kadar?.*

1. Tā key bu zehr-ḫand-i teġāfül meger Faṣīḥ
   Şāhān-ı ḥüsn baḥşīş ü dād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [tā key,]*
2. Bīmār-ı iştiyāḳuña şāfī cevāb vir
   Tā key dürūġ vaʿdüñ ile ıżṭırāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [tā key,]*

tā key tā key: *Ne zaman? ne zamana kadar?.*

1. Dādā-yı şeh-i kişver kerem-dād
   Tā key yiter iy Faṣīḥ tekṣīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 177). [tā key tā key,]*
2. Tā key tā key bu bī-dile ḫışm u ʿitāb
   Raḥm eyle gehī ḥālüme it luṭf-ı ḫiṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 1). [tā key tā key,]*

tā ki: *Ne zaman ki.*

1. Derūnda **tā ki** meger rişte-i leʾālīdür
   Hemīşe dürr-i hüner-rīz olur dehān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 7). [tā ki,]*

2. Nerm ola pūlād saḫt olsa derūn-ı dil-rübā
Tā ki dūd-ı āhda germiyet-i teʾsīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 6). [tā ki,]*

tā ki: *Ne zaman ki.*

1. Tā ki bāġ-ı ġayra bir cünbān-ı pervāz olmaya
Eyledüm müjgānlarum murġ-ı nigāha tel ḳafes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 3). [tā ki,]*

tā kim: *Ne zaman ki.*

1. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñi al iy Faṣīḥ ele
Tā kim ʿadū-yı yave-suḫanlar zebān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 10). [tā kim,]*
2. Bārān ide ḥaḳ meşhed-i pür-nūrına raḥmet
Tā kim dinile ḫāk-i reh-i āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 44). [tā kim,]*

tā kim: *Ne zaman ki.*

1. Ol şeh-süvār-ı esb ola ḫūbān hücūm ider
Tā kim rikābını kimi kimi ʿinān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 8). [tā kim,]*

tā kim: *Ta ki, sonunda.*

1. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñi al iy Faṣīḥ ele
Tā kim ʿadū-yı yave-suḫanlar zebān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 10). [tā kim,]*

tā ḳıyāmet: *Kıyamet gününe değin, kıyamete kadar.*

1. Ḳaṭʿ eyledi fitne vü sitīzi
Ḥıfẓı o ḳadar ki **tā ḳıyāmet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 95). [tā ḳıyāmet,]*

tā seḥer: *Seher vaktine kadar.*

1. Her şeb anuñçün itmededür girye **tā seḥer**
Pervāne şemʿ ile niçe germ-ülfet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 5). [tā seḥer,]*

tā seḥer: *Seher vaktine kadar, sabaha kadar.*

1. Tā seḥer her şeb Süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm
   İḫtilāṭı yā Rab ol meh-ṭalʿatuñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 7). [tā seḥer,]*
2. Tā seḥer ol meh ile ʿālem-i āb eylemişüz
   Geçmişüz bir gicede baḥr-i ġamı sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 11). [tā seḥer,]*

taʿalluḳ itmeyem: *Ilgi göstermek.*

1. Bir gül ü şemʿi mi var dehrüñ **taʿalluḳ itmeyem**
   Bülbül ü pervānesi ser-cümle düşmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [taʿalluḳ itmeyem, -me, -yem]*

tabʿ: *Yaratılış, huy, mizaç.*

1. Pervāzı evc-i maʿnīde bālādan itmede
   Ṭabʿuñ senüñ suḫanda Faṣīḥā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 10). [ṭabʿuñ, -uñ]*
2. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevi itdüñ **ṭabʿum**
   Ḳılduñ beni mülk-i maʿnīye hem vāris *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 3). [ṭabʿum, -um]*
3. Günden güne Ḥaḳ **ṭabʿumı** ʿālī itsün
   Her māhumı aʿdādda sālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 1). [ṭabʿumı, -um, -ı]*

tabʿ: *Tabiat, yetenek, yaratılış. II şairlik yeteneği.*

1. Āsumān-ı feyż-ı maʿnādur ki **ṭabʿuñ** iy Faṣīḥ
   Noḳṭa-i naẓm-ı münīrüñ mihr-i rūşendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 9). [ṭabʿuñ, -uñ]*
2. Bīhūde iżāʿat itdi **ṭabʿum**
   Yoḳ yirlere gevher-i niyāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 53). [ṭabʿum, -um]*

tabʿ: *Tabiat, karakter.*

1. Ṭabʿumdur o mirʾāt-ı mücellā-yı maʿānī
   Kim ḫāmem aña ṭūṭī-i gūyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 1). [ṭabʿumdur, -um, -dur]*
2. Hep cilve iden ṣūret-i zībā-yı maʿānī
   Ṭabʿumdur o ṣāf āyīne-i feyż kim anda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 3). [ṭabʿumdur, -um, -dur]*

tāb: *Güç, kuvvet, takat.*

1. Yāra sūz-ı ʿışḳumı yazmaḳ murād itsem Faṣīḥ
   Bulamam ḫāmemde **tāb** u ṭāḳat-ı taḥrīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [tāb,]*
2. Tāḳrīre dilde **ṭāb** mı var iftirāḳumı
   Bir vech ile beyān idemem iştiyāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 1). [ṭāb,]*

tāb: *Hararet, ateş.*

1. Bir **tāb** var göñülde ki dūzaḫ kebāb olur
   Bir neşʿe var serāba baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [tāb,]*

tāb olmaz: *Aydınlanmak II parlamak.*

1. Bilürsin tāze bir yüzden Faṣīḥā mūda **tāb olmaz**
   Nihān itmez sivāyı ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 10). [tāb olmaz, -maz]*

tāb u ṭākat: *Güç ve kuvvet.*

1. Kemal-i ʿışḳumı pervānede ne ḥāletdür
   Niyāza şemʿa zebānında **tāb u ṭāḳat** yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 8). [tāb u ṭāḳat,]*
2. Ḳoymadı dilümde derd ü miḥnet
   Aḥvālümi ʿarża **ṭāb u ṭāḳat** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 46). [ṭāb u ṭāḳat,]*

tāb u teb: *Zahmet ve eziyet, yanıp yakılma.*

1. Leblerin tefsīde gördükde suʾāl itdüm didi
   Tāb u teb efsürde itdi ġonçe-i ḫandānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 8). [tāb u teb,]*

tāb u tef itdüñ: *Parlak ve hararetli. II yanmış ve yanmaya devam eden olmak.*

1. Tā key bu ḫıṭāb-ı ġażab-āmīz-i nev-āzār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 4). [tāb u tef itdüñ,]*

tāb u tüvān: *Güç ve kuvvet.*

1. Tāb u tüvān mı ḳor nigeh-i rüstemānesi
   Żaʿf-āverī-i māye-i ṣabr u şekīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 5). [tāb u tüvān,]*

<u>tāb u tüvān ola:</u> *Gücü, takati olmak.*

1. Bu ḳubbe-i felekde ḳala tīr-i āhumuz
   Bāzū-yı dilde ʿışḳ ile **ṭāb u tüvān ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 6). [ṭāb u tüvān ola, -a]*

<u>tāb u tüvānumı:</u> *Güç ve kuvvet.*

1. Tāb u tüvān mı ḳor nigeh-i rüstemānesi
   Żaʿf-āverī-i māye-i ṣabr u şekīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 5). [tāb u tüvānumı,]*

<u>ṭabʿa:</u> *Yaratılış, huy, mizaç.*

1. Her **ṭabʿa** kelām-ı feyż olmaz ṣāniḥ
   Kec-pā olımaz vādī-i naẓmı ṣābīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 1). [ṭabʿa,]*

<u>ṭabaḳ-ı nuḳl:</u> *Meze tabağı.*

1. Bezminde nüh eflāk bilürin **ṭabaḳ-ı nuḳl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 5). [ṭabaḳ-ı nuḳl,]*

<u>tāb-āver olmaḳ:</u> *Güç yetirmek, dayanmak, dayanıklı olmak.*

1. Meksūr olursa dil gażab-ı yārdan nʾola
   Tāb-āver olmaḳ āteşe mümkin midür zücāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 8). [tāb-āver olmaḳ, -maḳ]*

<u>tāb-āver-i āhum:</u> *Aha dayanmak, tahammül etmek.*

1. Teskīn idemez sūz-ı dilüm deryālar
   Ṭāb-āver-i āhum olımaz ḫārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 2). [ṭāb-āver-i āhum,]*

<u>tāb-āver-i naẓra:</u> *Bakmaya güç yetirmek.*

1. Tāb-āver-i nażra olımaz düşmen ü aḥbāb
   Kāmil eserüz mihr-i münevverde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 7). [tāb-āver-i nażra, -a]*

tāb-baḫş-ı füsürdegān: *Takat, güç bahşeden, umutsuzlara güç veren.*

1. Dest-gīr-i fütādegān sensin
   Tāb-baḫş-ı füsürdegān sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 108, Mısra 2). [tāb-baḫş-ı füsürdegān,]*

tāb-baḫş-ı füsürde-gānsın: *Takat, güç bahşeden, umutsuzlara güç veren.*

1. Dest-gīr-i fütāde-gānsın sen
   Tāb-baḫş-ı füsürde-gānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 57, Mısra 2). [tāb-baḫş-ı füsürde-gānsın, -sın]*

tāb-dār: *Parlak.*

1. İrdi ḫazān tāze gül-i gülşenüñ daḫı
   Ḫaṭ geldi **ṭāb-dār** ruḫ-ı rūşenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 1). [ṭāb-dār,]*

tāb-dār olur: *Parlamak, ışıldamak.*

1. Nūş-ı mey eyledükçe ruḫuñ **tāb-dār olur**
   Āteş ʿacebdür āb görüp şuʿle-bār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 1). [tāb-dār olur, -ur]*

tāb-dār-ı ruḫ-ı rūşenüñ: *Parlak yanağın parlaklığı.*

1. İrdi ḫazān tāze gül-i gülşenüñ daḫı
   Ḫaṭ geldi ṭāb-dār ruḫ-ı rūşenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 1). [ṭāb-dār-ı ruḫ-ı rūşenüñ,]*

tā-be-key: *Ne zamana kadar.*

1. Telhī-i sitem **tā-be-key** iy şāh-ı melāḥat
   Bir pāre ne var bendelere baḫşīş-i dād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 5). [tā-be-key,]*
2. ʿAẕāb-ı dūzaḫ-ı nevmīdi **tā-be-key** iy dil
   Olınsa geşt ü güẕer Ravża-i Naʿīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 7). [tā-be-key,]*

3. Tā-be-key āşüfte ḥālüm besdür iy bī-raḥm bes
   Tā-be-key pā-mālüm iy serv-i çemen-pīrā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 3). [tā-be-key,]*
4. Tā-be-key āşüfte ḥālüm besdür iy bī-raḥm bes
   Tā-be-key pā-mālüm iy serv-i çemen-pīrā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 4). [tā-be-key,]*
5. Tā-be-key yoḳ yire bīhūde Faṣīḥ
   Geh miyān gāh dehān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 9). [tā-be-key,]*
6. Ṣūfiyā seyr-i cemāliyle bizi irşād it
   Tā-be-key ṣavmaʿada çille-i ḥasret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 6). [tā-be-key,]*
7. Pest ola **tā-be-key** ʿuşşāḳ ḥażīż-i ġamda
   Hem-ʿinān yār ile aġyār ise aʿlā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 7). [tā-be-key,]*
8. Göñül firāḳuñ ile **tā-be-key** ḫarāb bulınsun
   Teraḥḥüm eyle viṣālüñle kām-yāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 1). [tā-be-key,]*
9. Daḫı aʿdāya nezāketle şemātetde misin
   Tā-be-key bu suḫan-i ṭaʿn-ı ciger-kāh Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 9). [tā-be-key,]*
10. İtmedüñ gitdi bize bir kerre tevcīh-i nigāh
    Āh kāfir bu teġāfül **tā-be-key** ʿuşşāḳa āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 2). [tā-be-key,]*

tābiʿ: *Uyan, boyun eğen.*

1. ʿĀşıḳ-ı şeydālaruñ fermān-berüñdür dōstum
   Pādişāh olanlara elbette **ṭābiʿdür** sipāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 6). [ṭābiʿdür, -dür]*

tāb-ı ʿārıż-ı yāra: *Sevgilinin gül yanağının parıltısı.*

1. Şeb-nem ḳıyās itme ʿaraḳ-rīz-i şerm olur
   İtdükçe **tāb-ı ʿārıż-ı yāra** nezāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 6). [tāb-ı ʿārıż-ı yāra, -a]*

tāb-ı āteşden: *Ateşin yakıcılığı.*

1. Tāb-ı ḥüsn-i rūyı nūr-ı mihr ü māha dāġ olur
   Yoḳ nigāha tābı āteşden niḳāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 8). [tāb-ı āteşden,]*

tāb-ı cemāl-i yār: *Sevgilinin yüz güzelliğinin parlaklığı.*

1. Şermende itdi gülleri **tāb-ı cemāl-i yār**
   Bir güne daḫı rūy-ı çemen reng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 3). [tāb-ı cemāl-i yār,]*

tāb-ı cemālüñ: *Yüz güzelliğinin parlaklığı.*

1. Çün mihr eṣer itdi dile meh-tāb-ı cemālüñ
   Āteşlere yaḳdı tenümi **tāb-ı cemālüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 2). [tāb-ı cemālüñ, -üñ]*

tāb-ı cüvānī: *Gençliğin gücü, kuvveti.*

1. Bāzū-yı baḫta **ṭāb-ı cüvānī** ki olmaya
   Olmaz nişān-ı fāl-i ḫadengüm gedū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 7). [ṭāb-ı cüvānī,]*

tāb-ı dili: *Gönül ateşi.*

1. Giryeyle Faṣīḥ itmemişüz **tāb-ı dili** kim
   Sūzuz yine tefsīde-i aḫkerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 9). [tāb-ı dili, -i]*

tāb-ı elem: *Hüzün, gam ateşi.*

1. Ne cān-ı zārda rāḥat ne gözde ḫ∨ābum var
   Tenümde **tāb-ı elem** dilde ıżṭırābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 2). [tāb-ı elem,]*

tāb-ı eseri: *Etkisinin gücü, tesirinin kuvveti.*

1. Bī-keyf-i neşāṭ-ı dil olur mülleri hicrüñ
   Tāb-ı eseri dīdeyi pür-āb ider ancaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 7). [tāb-ı eseri, -i]*

tāb-ı eser-i dīdeyi: *Gözün etkili parlaklığı.*

1. Bī-keyf-i neşāṭ-ı dil olur mülleri hicrüñ
   Tāb-ı eseri dīdeyi pür-āb ider ancaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 7). [tāb-ı eser-i dīdeyi,]*

tab‘-ı eşyāya: *Eşyanın, varlıkların tabiatı.*

1. Bu demde inbisāṭ ol deñlü cārī **ṭab‘-ı eşyāya**
Ki naḫlinden güşāde ẓāhir olur verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 17). [ṭab‘-ı eşyāya, -ya]*

tabʿ-ı faṣīḥ: *Fasih'in mizacı, karakteri.*

1. Pertev ṣalarsa terbiyet-i āfitāb-ı feyż
Ṭabʿ-ı Faṣīḥ gevher-i naẓmıyla kanlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 10). [ṭabʿ-ı faṣīḥ,]*

tāb-ı ferāġat: *Tok gözlülük, vazgeçme takati.*

1. Ne dilde **tāb-ı ferāġat** ne elde sāġar-ı ʿişret
Sevāba himmet ü kār-ı günāha cürʾetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 3). [tāb-ı ferāġat,]*

tāb-ı ġażabla: *Öfke ateşi.*

1. O şūḫ nergis-i dīdem görince şeb-nem-rīz
Cemāli **tāb-ı ġażabla** gül-i bahāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 8). [tāb-ı ġażabla, -la]*

tāb-ı hiddetle: *Öfke, kızgınlık hiddeti.*

1. Baña her ḳaṭre eşküm olmada bir dāġ-ı aḫker-sūz
Olurmış **tāb-ı hiddetle** meger āb-ı revān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 8). [tāb-ı hiddetle, -le]*

tāb-ı hüsn-i rūyı: *Yüz güzelliğinin parlaklığı.*

1. Tāb-ı ḥüsn-i rūyı nūr-ı mihr ü māha dāġ olur
Yoḳ nigāha tābı āteşden niḳāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 7). [tāb-ı ḥüsn-i rūyı, -ı]*

tāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı: *Parlak ay aşkının ateşi. II sevgilinin parlak yüzünün ışığı.*

1. Dile ṣaldıḳda pertev **ṭāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı**
Ḳodılar gūyıyā fānūsa bir şemʿ-i fürūzānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 1). [ṭāb-ı ʿışḳ-ı māh-i tābānı, -ı]*

tāb-ı mihnetle: *Aşk harareti, ateşi, parlaklığı.*

1. Tāb-ı miḥnetle rūzı itdi güẕer
   Ẓulmet-i ġamla geçdi tīre-şebi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 9). [tāb-ı miḥnetle, -le]*

<u>tāb-ı niyāzı ḳalmadı:</u> *Yalvarma, dua gücü, takati.*

1. Bulmaz nihāyet ʿişvesi ol nāzenīnümüñ
   Ṭāb-ı niyāzı ḳalmadı cān-ı ḥazīnümüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 39, Mısra 2). [ṭāb-ı niyāzı ḳalmadı, -ma, -dı]*

<u>tāb-ı reng-i rūy u ebrūñ:</u> *Kaş ve yüzün renginin parlaklığı.*

1. Sīr-āb u **ṭāb-ı reng-i rūy u ebrūñ** eyleyüp
   Pertev-i mihrü mehi çaldı felek yirden yire *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 5). [ṭāb-ı reng-i rūy u ebrūñ, -ūñ]*

<u>tāb-ı ruḫ-ı dil-dārı:</u> *Sevgilinin yanağının parlaklığı II sevgilinin yanağının ateşi (Yanağın kırmızılığı bağlamında).*

1. Görüp **tāb-ı ruḫ-ı dil-dārı** olmış mihr lerzende
   O ser-gerdānide ḥummā-yı reşk-i bī-amān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 7). [tāb-ı ruḫ-ı dil-dārı, -ı]*

<u>tab‘-ı selīm-i ṣadr-ı ‘ālīye:</u> *Yüce sadrazamın mükemmel şairlik yeteneği.*

1. Ḥavāle eylerüm **ṭab‘-ı selīm-i ṣadr-ı ‘ālīye**
   Baña aḳrān ile itmek ne lāzım baḥs-i ʿirfānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 81). [ṭab‘-ı selīm-i ṣadr-ı ‘ālīye, -ye]*

<u>tab‘-ı selīmüm:</u> *Temiz yaratılış, güzel huy.*

1. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevidür **ṭab‘-ı selīmüm**
   Endīşem aña peyk-i sebük-pāy-ı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 5). [ṭab‘-ı selīmüm, -üm]*

<u>tāb-ı selīmüñ:</u> *Kusursuz şiir.*

1. Faṣīḥā ḥüsn-i lehçe luṭf-ı taʿbīrātı cāmiʿdür
   Senüñ ṭab’-ı selīmüñ beñzemez ġayra müsellemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 10). [ṭāb-ı selīmüñ,]*

ṭab‘-ı selīmüñ: *Temiz yaratılış, güzel huy.*

1. Evṣāfını naẓm eyle birez **ṭab‘-ı selīmüñ**
   Şerm it nice bir bīhüde da‘vā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 17). [ṭab‘-ı selīmüñ, -ün]*

ṭab‘-ı suḫān-dānı: *Güzel söz söyleyebilen mizaçlı.*

1. Ḫoşā faṣl-ı bahār u mevsim-i gül vaḳt-i ḥandānī
   Ki evṣāfı ider dem-beste çoḳ **ṭab‘-ı suḫān-dānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 2). [ṭab‘-ı suḫān-dānı, -ı]*

ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum: *Güzel söz söyleme yeteneğine sahip.*

1. Nʾola pür-güy isem hemīşe Faṣīḥ
   Ḫoş **ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 14). [ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum, -um]*

tabʿ-ı sūhumdan: *Hazır cevap mizaç, coşkulu tabiat II şairlik.*

1. Ṭabʿ-ı şūhumdan muḳaddem ḳaṭre-zen ḫāmem Faṣīḥ
   Bir birin itmekde sebḳat maʿnide düldüllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 9). [ṭabʿ-ı şūhumdan, -um, -dan]*

tāb-ı tābiṣ-i mihr-i cemālidür: *Güzellik güneşinin parlayan ışığı.*

1. Cismümde **tāb-ı tābiş-i mihr-i cemālidür**
   Çeşmümde ḫ∨āb-ı zülf-i siyāhı ḫayālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 1). [tāb-ı tābiş-i mihr-i cemālidür, -dür-i, -dür]*

tāb-ı teb-i cevr-i zemāne: *Devrin eziyet sıtmasının harareti.*

1. Eyledi **tāb-ı teb-i cevr-i zemāne** ḫuşk-leb
   Luṭf it iy sāḳī Faṣīḥa bir ḳadeḥ ṣahbā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 7). [tāb-ı teb-i cevr-i zemāne,]*

tāb-ı teb-i ḫasreṭüñle: *Hasret ateşinin harareti.*

1. Görsek ilāc-ı sāġar-ı ṣabhā-yı vuṣlatuñ
   Ṣad-pāre oldı **tāb-ı teb-i ḥasretüñle** leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 8). [tāb-ı teb-i ḥasretüñle, -üñ, -le]*

tāb-ı tekellüm: *Söyleme, konuşma takati.*

1. Ḫumār-ı hicr ile **ṭāb-ı tekellüm** yoḳ zebānında
   Faṣīḥā şiʿr teklif eylemeñ kim bī-dimāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 9). [ṭāb-ı tekellüm,]*

tābı yoḳ: *Güç, takat yok.*

1. Tāb-ı ḥüsn-i rūyı nūr-ı mihr ü māha dāġ olur
   Yoḳ nigāha tābı āteşden niḳāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 8). [tābı yoḳ, -ı]*

tabīb: *Doktor, sevgili.*

1. Bīmār-ı ʿışḳa fikr-i ʿilāc olmaz iy **ṭabīb**
   Ser-māye-i cünūn olur ʿaḳluñ devāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 7). [ṭabīb,]*

tabīb: *Hekim, doktor. II sevgili.*

1. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl ile
   İy **ṭabībüm** her ne ʿarż itseñ gelür bīmāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [ṭabībüm,]*
2. İy **ṭabībüm** eyleme bīhūde isrāf-ı ḫayāl
   Ḫaste-i sevdā-yı ʿışḳa şanma kim tedbīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 7). [ṭabībüm, -üm]*
3. Baḳınca nabżuma derdüm eger çi bildi **ṭabībüm**
   Marīż-ı ʿışḳa didükde nedür ʿilāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 3). [ṭabībüm, -üm]*

tabīb-i cān: *Can, gönül doktoru (sevgili).*

1. Dest-i nevāziş-i nigehüñ iy **ṭabīb-i cān**
   İtdüñ dirīġ nabż-ı dil-i zāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 7). [ṭabīb-i cān,]*

tabīb-i cān: *Can doktoru. II Sevgili.*

1. Derd-i dil-i figārumuz itmedi bir devā ḳabūl
   Ḥāṣılı iy **ṭabīb-i cān** luṭfuña ḳaldı çāremüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 25, Mısra 2). [ṭabīb-i cān,]*

tabīb-i merhemi: *Derman (olan) hekim.*

1. Bihbūdī-i cerīḥası ben ḫaste-ḫātıruñ
   Yā Rab **ṭabīb-i merhemi** kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 6). [ṭabīb-i merhemi, -i]*

tābiʿ-i peyk-i nigāh-ı dūr-bīn-i ḥasretem: *Hasretin keskin görüşlü ulağının peşinden giden.*

1. Tābiʿ-i peyk-i nigāh-ı dūr-bīn-i ḥasretem
   İstemem şeh-rāh-ı ʿışḳ-ı dil-rübāda reh-nümā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 7). [tābiʿ-i peyk-i nigāh-ı dūr-bīn-i ḥasretem, -em]*

taʿbīr: *Ifade, anlatım.*

1. Faṣīḥā şiʿr-i pāküm āşinā **taʿbīrdür** cümle
   Ki bikr-i maʿniyi meʾlūf-ı elfāẓ-ı ġarīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 13). [taʿbīrdür, -dür]*

taʿbīr ideyüm: *Ifade etmek, anlatmak.*

1. Ḥaḳḳ-ı ḥüsnüñde ne **taʿbīr ideyüm**
   ʿĀcizüm ḥaḳ bu hemān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 7). [taʿbīr ideyüm, -e, -yüm]*

taʿbīre: *Açıklamak, yorumlamak II ifade etmek, dile getirmek.*

1. Saña bir ḥāl ile **taʿbīre** miknet yoḳ zebānumda
   Faṣīḥā gördügüm keyfiyyeti cām-ı maḥabbetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 9). [taʿbīre,]*

taʿbīr-i dil-güşā olmaz: *Gönül ferahlatan anlatım, söylem olmak.*

1. Ḳasem Faṣīḥ ki her ehl-i ṭabʿ naẓmında
   Bu ḥüsn-i lehce bu **taʿbīr-i dil-güşā olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 10). [taʿbīr-i dil-güşā olmaz, -maz]*

tābis: *Parlama, parlayış.*

1. Ṣaḳın mirʾāt-ı ḥüsnüñ **tābişinden** mihr-i raḫşānuñ
   Felek āyīne-ber-kef sā'il-i nūr-ı cemālüñdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 12). [tābişinden, -i, -n, -den]*

tābiş-i dil-figārı: *Gönlü yaralılığın sesi.*

1. ..... **ṭābiş-i dil-figārı** gibi
   Şikeste āh ide tār-ı ümīd-vārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 1). [ṭābiş-i dil-figārı, -ı]*

tabla-i dāġın: *Dağlama araç gerecinin taşındığı sandık, tabla. II hedef tahtası.*

1. Cānān ki elde ḫışm ile tīr ü kemān ṭuta
   ʿĀşıḳ odur ki **ṭabla-i dāġın** nişān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 2). [ṭabla-i dāġın, -ın]*

tāc: *Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.*

1. Terk eylemişüz **tācı** küleh-ber-ser-i ʿışḳuz
   Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 3). [tācı, -ı]*

tāc-ı devlet: *Devlet tacı.*

1. Tāc-ı devlet ola ya tīşe-i merg
   Rāżıyum her ne yazdılar serime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 5). [tāc-ı devlet,]*

tāc-ı devlet-nişānı: *Mutluluk, şanslılık alameti olan taç.*

1. Murġ-ı ʿışḳ āşiyānı serde olur
   Tāc-ı devlet-nişānı serde olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 66, Mısra 2). [tāc-ı devlet-nişānı, -ı]*

tāc-ı devletsin: *Devlet tacı.*

1. Göze iy ḫāk-i pāy-ı yār kuḥl-ı cevher-i cānsın
   Sere iy sāye-i gīsū-yı dil-ber **tāc-ı devletsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 6). [tāc-ı devletsin, -sin]*

tāc-ı eflāk: *Felek tacı II Hz. Peygamber için kullanılan 'iki cihan padişahı' benzetmesini simgeleyen hükümdarlık tacı.*

1. İy pādişeh-i serīr-i levlāk
   V'ey naḳş-ı teʻālā **tāc-ı eflāk** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 2). [tāc-ı eflāk,]*

tāc-ı faġfūra: *Fagfūr'un tacı.*

1. Ki pāy u dāmenine dil fütāde eyleyicek
   Değişmem iy dil-i ser-mest **tāc-ı faġfūra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [tāc-ı faġfūra, -a]*

tāc-ı faġfūra: *Fagfūr'un tacı.*

1. Değişmem iy dil-i ser-mest **tāc-ı faġfūra**
   Sifāl-pāreyi destümde bāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [tāc-ı faġfūra, -a]*

tāc-ı keyānlanur: *Hükümdarlık tacı. II Keyanîler, milâttan önce 900-775 yılları arasında İran'da hüküm süren bir hânedan.*

1. Mey-ḫāne taḫt-gāh-ı Cem olmaġladur henüz
   Her cāmı bezm-i ʿişrete **tāc-ı Keyānlanur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 6). [tāc-ı keyānlanur, -lan, -ur]*

tāc-ı keykāvūs-ı ʿışḳuñ: *Aşkın Keykâvûs (Şehnâme'de adı anılan on ikinci İran padişahı)un tacı.*

1. Cevher-i eşyā daḫı meknūz iken düşmen baña
   Tāc-ı Keykāvūs-ı ʿışḳuñ gevher-i şāhānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 6). [tāc-ı keykāvūs-ı ʿışḳuñ, -uñ]*

tāc-ı laʿlīn-i kubādīden: *Kubad'a ait lal taşından taç.*

1. Çekdügüm her āh-ı ġam bir cām-ı Cem oldı Faṣīḥ
   Tāc-ı laʿlīn-i Kubādīden nişāndur serde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 10). [tāc-ı laʿlīn-i kubādīden, -den]*

tāc-ı mihre: *Aşk tacı.*

1. Tāc-ı mihre virmezin serde külāh-ı köhneyi
   Aṭlas-ı çarḫa degüşmem ḫırḳa-i peşmīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 7). [tāc-ı mihre, -e]*

tāc-ı ser-i rifʿati: *Yüce başının tacı.*

1. Cibrīl muṭāf-ı ḫāk-i pāyuñ
   Tāc-ı ser-i rifʿati Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 76). [tāc-ı ser-i rifʿati, -i]*

tācir-i bād-ı şimāl: *Kuzey rüzgarı tüccarı.*

1. Ġonçeler eşküfte yir yir **tācir-i bād-ı şimāl**
   Çār-sū-yı bāġda açmış bahāruñ bārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 3). [tācir-i bād-ı şimāl,]*

tafṣīl-i daḳāyıḳumda: *Ince ve anlaşıIması güç; dikkate muhtaç olan şeyleri ayrıntılı olarak açıklama.*

1. Zīra ki beni genc-i suḫan buldı ʿadū
   Tafṣīl-i daḳāyıḳumda söz pek çoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 3). [tafṣīl-i daḳāyıḳumda,]*

ṭaġ: *Yanık yarası, kızgın demirle vurulan damga, nişan.*

1. Felek çü Ḳays beni ʿışḳ ile idüp ʿuryān
   Geydürdi **ṭaġları** ʿaḳıbet ḳabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 4). [ṭaġları, -lar, -ı]*

taġ oldı: *Aşk, elem, keder yüzünden içe işleyen duyguların verdiği yanıklık veya yara olması.*

1. Tekye-gāhum lāle-veş ʿışḳuñla **ṭaġ oldı** baña
   Kūyuñı yād eyledüm ṭaġ üsti bāġ oldı baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 1, Mısra 1). [ṭaġ oldı, -dı]*

ṭaġıt: *Dağıtmak, saçmak, yaymak.*

1. Zülfin **ṭaġıtdı** rūyına yār-ı dilīrimüz
   Zīr-i seḥāba girdi o bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 1). [ṭaġıtdı, -dı]*

ṭaġıt: *Bir topluluğun varlığına son vermek, bozmak.*

1. Bisāṭ-ı ʿayşı devşirsün **ṭaġıtsun** ṣoḥbet-i ẕevḳı
   Perīşān-ı ġam olsun ḳalmasun ḫāṭırda cemʿiyyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 13). [ṭaġıtsun, -sun]*

taġyīr eyledi: *Değiştirmek, bozmak.*

1. Eyledi kişver-i dil āb u hevāsın taġyīr
   Germ idüp girye vü āh-ı dili ḫāṣıyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 3). [taġyīr eyledi, -di]*

taḥammül: *Dayanma, katlanma II sabır.*

1. Ḳıyās eyleme cānā berāy-ı ḫāṭırdur
   Senüñ cefāña **taḥammül** ṣafā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 2). [taḥammül,]*
2. Raḳīb vaẕʿına ḳalduḳ **taḥammül** itmekden
   Gelür hemīşe o nāzük-mizāca ṣıḳlet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [taḥammül,]*
3. Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma **taḥammül** lāzım
   Herkese kūh gibi tīġ ü kemer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 7). [taḥammül,]*
4. Cāna minnetdür cefāsına **taḥammül** iy Faṣīḥ
   Bārı bāġ eyler baña ol ṭıfl-ı nāzuñ lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 11). [taḥammül,]*
5. Bī-bāk ile nām-ı teʾemmül ḳomışuz
   Terk itmenüñ adını **taḥammül** ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 2). [taḥammül,]*

taḥammül eylemek: *Dayanmak, katlanmak, sabretmek.*

1. ʿAceb mi ʿışḳ-ı gülden bülbül-i şeydā figān itse
   Taḥammül eylemek güçdür cefā-yı gayret-i ḫāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 4). [taḥammül eylemek, -mek]*

taḥammül eylemez: *Dayanmak, katlanmak, sabretmek.*

1. Niyāz-ı āteşīn-i ʿandelīb-i cān-ı şeydāya
   Taḥammül eylemez ol ter gül-i bāġ-ı ḥayā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 4). [taḥammül eylemez, -me, -z]*
2. Kemān-ı ḥasretüñ pek müşkil ancaḳ çillesin çekmek
   Taḥammül eylemez bāzū-yı pür-nīrū-yı Neyremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 6). [taḥammül eylemez, -me, -z]*

taḥammül eyleyemem: *Dayanmak, katlanmak, sabretmek.*

1. Taḥammül eyleyemem ḥasret-i miyānuñ ile
   Vücūdumı dü-şīrīn ḫançere tebāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 3). [taḥammül eyleyemem, -ye, -mem]*

taḥammül eyleyemez: *Dayanmak, katlanmak, sabretmek.*

1. Baḳılmaz ārıżuña āteşīn bir āyīnedür
   Taḥammül eyleyemez pertev-i nezāra döner *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 113, Mısra 6). [taḥammül eyleyemez, -ye, -mez]*

tahammül eyleyemez: *Dayanmak, katlanmak, sabretmek.*

1. Muḫālif esmede ġāyetde bād-ı miḥnet ü kīne
   Taḥammül eyleyemez ḳorḳarın sefīne-i sīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 2). [taḥammül eyleyemez, -ye, -mez]*

tahammül itdi: *Dayanmak, katlanmak, sabretmek.*

1. **Taḥammül itdi** envāʿ-ı cefāña n'eylesün ġayrı
   Faṣīḥ-i zāra raḥm eyle yiter ẓālim yiter feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 9). [taḥammül itdi, -di]*
2. O bār-ı miḥneti kim bu dil-i endūh-gīn çekdi
   Aña ne āsumān itdi taḥammül ne zemīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 2). [taḥammül itdi, -di]*

taḥammül itmeye: *Dayanmak, katlanmak, sabretmek.*

1. Taḥammül itmeye küh-sāra söyleseñ iy dil
   O bār-ı cevri ki bu rūzgārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 5). [taḥammül itmeye, -me, -ye]*

tahammül itmez: *Dayanmak, katlanmak, sabretmek.*

1. Taḳrīr-i dāstān-ı dil eyler idüm saña
   İtmez taḥammül aña dimāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 6). [taḥammül itmez, -me, -z]*

tahayyül: *Hayalde canlandırma.*

1. Teskīn-i teşnegī-i dil eyler **taḫayyüli**
   Yāḳūt-ı laʿl-i nābı ʿaceb āb-dār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 5). [taḫayyüli, -i]*

tahfīf idegör: *Küçümsemek, hor görmek.*

1. Menzillerini kām ise kaṣd-ı kāruñ
   Taḥfīf idegör esb-i tamaʿdan bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 80, Mısra 2). [taḫfīf idegör, -e, -gör]*

taḥmīl-i bār-ı imtinān-ı rūzgār: *Zamanın minnet yükünü yüklemek.*

1. Dimeñ bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin temennā it
   Baña **taḥmīl-i bār-ı imtinān-ı rūzgār** itmeñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 35, Mısra 2). [taḫmīl-i bār-ı imtinān-ı rūzgār,]*

taḥmīl-i sūzen eylemedük: *Iğne yükü sorumluluğu. II İsa iğnesi (Rivayete göre, göğe çekilirken Hz. İsa'nın üzerinde dünya ile ilgisinin devam ettiğini gösteren küçücük bir iğne ile kırık bir bardağın bulunmasından dolayı eriştiği makamdan daha yücelere çıkmasına izin verilmemiştir. Tasavvuf kültüründe bu vaka, Hak âşıklarının gönlünde Allah sevgisinin dışında küçücük bir dünya meylinin dahi bulunmaması gerektiğine örnek olarak anlatılır).*

1. Geçerse dil nʾola nüh-perde-i zer-endūdı
   Mesīḥ-veş aña **taḫmīl-i sūzen eylemedük** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 6). [taḫmīl-i sūzen eylemedük, -me, -dü, -k]*

tahrīf eylesek: *Değiştirmek, bozmak.*

1. Göñül müṭālaʿa-i metn-i vaṣl-ı yār idüp
   Senüñle terceme-i hicri eylesek taḥrīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 8). [taḫrīf eylesek, -se, -k]*

taḥrīk: *Uyandırmak II hareketlendirmek.*

1. Şemşīr-i şemʿa urmada pervāne kendüyi
   Taḥrīke iy ṣabā anı sende ne iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 6). [taḫrīke, -e]*
2. Żiyā-yı şem‘ayı **taḫrīke** olmaz idi mecāl
   Ṣafā-yı meşreb-i pākinde tīre mā’-i ḥayāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 39). [taḫrīke, -e]*

taḥrīk eyleyüp: *Hareket ettirmek, kışkırtmak.*

1. Cūy-bārı bād **taḥrīk eyleyüp** pür-mevc ider
   Gūyıya bir nev-cevānuñ tāzeler destārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 5). [taḥrīk eyleyüp, -yüp]*

taḥrīk idüp: *Hareket ettirmek.*

1. Bu dem ki dest-i nesīm-i ṣabā idüp taḥrīk
   Düşer feża-yı gülistāna āl berg-i nihāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 5). [taḥrīk idüp, -üp]*

taḥrīk itme: *Kımıldatmak, hareket ettirmek.*

1. Fitne peydā olur aġyāra nigāh itdükçe
   İtme taḥrīk meded dīde-i fettān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 6). [taḥrīk itme, -me]*

taḥrīk itmege: *Hareket ettirmek; kışkırtmak II Dalgalandırmak.*

1. Neden her dem cebīn-i yārda çīn-i gazab bilmem
   O baḥr-i ḥüsni **taḥrīk itmege** kimdür sebeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 2). [taḥrīk itmege, -meg, -e]*

taḥrīk olınsa: *Hareket ettirmek II silkelemek, sallamak.*

1. İtmekde eşk-i çeşmümi rīzān şeb-i ġamuñ
   Taḥrīk olınsa mīvesin elbet şecer döker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 114, Mısra 6). [taḥrīk olınsa, -ın, -sa]*

taḥrīk ü bī-ārām iden: *Kışkırtan ve rahatsız eden.*

1. Maḥabbetdür dili **taḥrīk ü bī-ārām iden** tende
   Ki bādī ıżṭırāb-ı şuʿle-i nāra hevādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 5). [taḥrīk ü bī-ārām iden, -en]*

taḥrīk-i bāl: *Kanat çırpmak.*

1. Bulaydı yanmaġa **taḥrīk-i bāl** itmezdi pervāne
   Hevādan ḥıfẓ ider ol deñlü şemʿ-i meclis-ārāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 3). [taḥrīk-i bāl,]*

taḥrīk-i ceşmi: *(sevgilinin) göz hareketi.*

1. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
   Bilmem ne nevʿ mekr ü ne güne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 3). [taḥrīk-i çeşmi, -i]*

taḥrīk-i leb: *Dudağı kımıldatmak, hareket ettirmek.*

1. Recā-yı vaṣl içün cānāneye **taḥrīk-i leb** bilmem
   Merām izhārına rūşen-zebānī-i nigeh besdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 6). [taḥrīk-i leb,]*

taḥrīk-i tār-ı nabżuma: *Nabız damarının harekete geçmesi.*

1. Taḥrīk-i tār-ı nabżuma bādī ne oldugın
   Ḳānūn-ı fenn-i ʿışḳuñı dānā ḥakīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 7). [taḥrīk-i tār-ı nabżuma, -um, -a]*

taḥrīr: *Yazma, kaleme alma; kaydetme.*

1. Dilüñ dil-dār ile cüzʾī ḳıyās itdüm ser-encāmı
   Ser-āġāz eyledüm **taḥrīrine** bir dāstān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 6). [taḥrīrine, -i, -n, -e]*
2. Taḥrīre eylemezdi vefā mācerāmuzı
   Eşcār kilk ü baḥr midād olsa iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 10). [taḥrīre, -e]*

taḥrīr eyle: *Yazmak.*

1. Bir laḥẓada **taḥrīr eyle** biñ ṣūret-i maʿnā
   Endīşe Faṣīḥ öyle ḳalem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 9). [taḥrīr eyle,]*

taḥrīr ide: *Yazmak, kaleme almak.*

1. Aḥvāl-i dili kim ide taḥrīr
   Sen var iken iy ḫuceste-taʿbīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 54). [taḥrīr ide, -e]*

taḥrīr ide: *Yazmak, kayda geçirmek.*

1. Sen var iken iy ḫuceste-taʿbīr
   Aḥvāl-i dili kim ide taḥrīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 54). [taḥrīr ide, -e]*

<u>taḥrīr idemem:</u> *Yazılı olarak ifade etmek, yazıya dökmek.*

1. Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra taḳrīr idemem
   Anı taḳrīr itme ṭursun belki **taḥrīr idemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 2). [taḥrīr idemem, -e, -me, -m]*

<u>taḥrīr idince:</u> *Yazmak, kaleme almak.*

1. İdince vaṣf-ı laʿl-i sükkerīnin ol mehüñ taḥrīr
   Faṣīḥā çāk çāk oldı zebān-ı kilk-i şīrīn-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 11). [taḥrīr idince, -ince]*

<u>taḥrīr-i selâm itmiş:</u> *Selam yazısını kaleme alma. II sevgilin aşığa meyl etmesi bağlamında.*

1. Faṣīḥā müjde dil-ber saña **taḥrīr-i selâm itmiş**
   Raḳībe dün gelen mektūb-ı dür-bārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 9). [taḥrīr-i selâm itmiş, -miş]*

<u>taḥṣīl:</u> *Elde etmek, ele geçirmek, sahip olmak.*

1. Devlet-i ʿışḳı Faṣīḥ ʿilm ile müşkil **taḥṣīl**
   Rişte-i mıṣṭar ile murġ-ı Hümā ḳayd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 9). [taḥṣīl,]*

<u>taḥṣīl eylemek:</u> *Elde etmek II kazanmak.*

1. Suḫanda ḥüsn-i lehce başḳa bir feyż-ı ilāhīdür
   Ki **taḥṣīl eylemek** mümkin degüldür saʿy ile anı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 84). [taḥṣīl eylemek, -mek]*

<u>taḥṣīl itmedür:</u> *Elde etmek.*

1. Nūş-ı meyden neşve **taḥṣīl itmedür** sāḳī murād
   İktibās-ı nūrdur mihr-i dıraḫşāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 3). [taḥṣīl itmedür, -me, -dür]*

<u>taḥṣīl-i şifā:</u> *Şifa, deva bulmak, iyileşmek.*

1. İtdi **taḥṣīl-i şifā** nāme-i yār ile Faṣīḥ
   Oldı zaḥm-ı dil-i bī-çāreye merhem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 9). [taḥṣīl-i şifā,]*

taḥsīn: *Beğenme, övme, takdir etme.*

1. Faṣīḥ ḫāme-i gevher-niṣāruña **taḥsīn**
   Cihānı tutdı ser-ā-pā sözüñ feṣāḥat ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 9). [taḥsīn,]*

taḥṣīṣ eyledi: *Mahsus kılmak. II bir şey veya bir kimse için ayırmak.*

1. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
   Bu güne şiʿr-i ter eyler mi her zebān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 7). [taḥṣīṣ eyledi, -di]*

taḥsīṣ eyleyüp: *Mahsus kılmak. II bir şey veya bir kimse için ayırmak.*

1. Ḫiṭāb-ı iltifātı eyleyüp taḥṣīṣ aġyāra
   Dimezsin iy perī-peyker Faṣīḥā sen de ādemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 9). [taḥṣīṣ eyleyüp, -yüp]*

taḫt: *Makam, koltuk.*

1. Geçince **taḫtına** şāh-ı bahār devlet ile
   Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 7). [taḫtına, -ı, -n, -a]*

taḫt-gāh-ı cem: *Cem'in baş şehri.*

1. Mey-ḫāne **taḫt-gāh-ı Cem** olmaġladur henüz
   Her cāmı bezm-i ʿişrete tāc-ı Keyānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 5). [taḫt-gāh-ı cem,]*

taḫt-ı kām-revāyīde: *Isteklerine erişmişlik tahtı.*

1. Cihānuñ ʿālemin eyler gedā-yı bī-ser ü pāyuz
   Ki **taḫt-ı kām-revāyīde** şāha minnetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 8). [taḫt-ı kām-revāyīde, -de]*

taḫt-ı süleymāndur: *Hz. Süleyman'ın tahtı.*

1. Sezādur dinse her zevraḳçesi **taḫt-ı Süleymāndur**
   Budur farḳ-ı şebīh ancaḳ ki bir āb-ı muṣaffādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [taḫt-ı süleymāndur, -dur]*

taḫt-ı zümürrüd-fāmına: *Zümrüt renkli taht.*

1. Yine **taḫt-ı zümürrüd-fāmına** sulṭān-ı gül geçmiş
   Hezāruñ bāġı ṭutmış ḫārdan feryād u efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 3). [taḫt-ı zümürrüd-fāmına, -ın, -a]*

ṭāʾif-i beytüʾl-ḥaram-ı ʿışḳuñdur: *Beytü'l Haram aşkıyla tavaf (etmek).*

1. Bir gün olur elbette ṣafā-yāb-ı merām
   Dil **ṭāʾif-i Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳuñdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 34, Mısra 4). [ṭāʾif-i beytüʾl-ḥaram-ı ʿışḳuñdur, -uñ, -dur]*

ṭā'ir-i devlet: *Devlet kuşu, talih kuşu.*

1. Ne der ki āşiyān-ġāh-ı hümāyūn **ṭā'ir-i devlet**
   Ne der ki cilve-gāh-ı ṣadr-ı vālā ḳadr-i sulṭānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 39). [ṭā'ir-i devlet,]*

tak-: *Asmak, iliştirmek.*

1. Hep kūşe-i zülfi ṣandılar yār
   Ṭaḳmış sere bir laṭīf sünbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 4). [ṭaḳmış, -mış]*

tāk itdi: *Dayanacak gücü kalmamak.*

1. Bār-ı ġam-ı tüvān-şiken-i ebruvān-ı yār
   Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dil-i derd-iltişāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 8). [ṭāḳ itdi,]*

tāk itdi: *Eğmek, bükmek, tüketmek, kırmak, bitirmek.*

1. Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dilimüz bu kemān-ı ṣaḫt
   Min-baʿd ümmīd odur ire pāyāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 9). [ṭāḳ itdi, -di]*
2. Bār-ı ġam-ı tüvān-şiken-i ebruvān-ı yār
   Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dil-i derd-iltişāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 8). [ṭāḳ itdi, -di]*

tāk oldı: *Kesilmek, bitmek, tükenmek.*

1. İy ġamzesi tīr ṭāḳatüm **ṭāḳ oldı**
   Endūh-ı kemān-ı ebruvānuñ çekmekden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 4). [ṭāḳ oldı, -dı]*

tāk oldı: *Başı kesilmiş) üzüm ağacı olmak, üzüm teveği olmak.*

1. Cūş itdi ḫummı dil göricek duḫter-i rezi
   Dīdemde oldı her müje bir ser-bürīde tāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 8). [tāk oldı, -dı]*

tāḳat: *Kuvvet, derman, dayanma gücü.*

1. İy ġamzesi tīr **ṭāḳatüm** ṭāḳ oldı
   Endūh-ı kemān-ı ebruvānuñ çekmekden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 4). [ṭāḳatüm, -üm, -]*

tāḳat yoḳ: *Dayanacak gücün olmaması.*

1. Muḫaṭāb olmaġa yoḳ kimsede güftārıma ṭāḳat
   Varup küh-sār ile Ferhād gibi güft ü gūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 7). [ṭāḳat yoḳ,]*

tāḳat-ı dil-i derd-iltişākumı: *Keder bitiştiren gönül kuvveti.*

1. Bār-ı ġam-ı tüvān-şiken-i ebruvān-ı yār
   Ṭāḳ itdi **ṭāḳat-ı dil-i derd-iltişāḳumı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 8). [ṭāḳat-ı dil-i derd-iltişāḳumı, -um, -ı]*

tāḳat-ı dilimüz: *Gönlün gücü, takati, tahammülü.*

1. Ṭāḳ itdi **ṭāḳat-ı dilimüz** bu kemān-ı ṣaḫt
   Min-baʿd ümmīd odur ire pāyāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 9). [ṭāḳat-ı dilimüz, -imüz]*

tāḳat-ı taḥrīr: *Yazma gücü, kuvveti. II sevgiliye aşkını anlatabilme gücü.*

1. Yāra sūz-ı ʿışḳumı yazmaḳ murād itsem Faṣīḥ
   Bulamam ḫāmemde tāb u **ṭāḳat-ı taḥrīr** aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [ṭāḳat-ı taḥrīr,]*

taḳbīl: *Öpmek (yüz sürmek).*

1. İdelden kūşe-i dāmān-ı devlet me'menüñ **taḳbīl**
   Gül-i mihre leb-i ümmīdüm eyler ḫande-efşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 65). [taḳbīl,]*

taḳbīl-i dest ü kūşe-i dāmān ider miyüz: *El ve etek ucu öpme.*

1. Dāmān u ceybi ol şehe teslīm idüp göñül
   Taḳbīl-i dest ü kūşe-i dāmān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 6). [taḳbīl-i dest ü kūşe-i dāmān ider miyüz, -yüz]*

taḳbīl-i kef-i üstüri-i maḥmile: *[Sevgiliyi] taşıyan devenin ayağını öpme.*

1. Ḳadr-i ʿışḳı o ḳadār ʿālī idi Ḳaysuñ kim
   İtdi **ṭaḳbīl-i kef-i üştüri-i maḥmile** dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 10). [ṭaḳbīl-i kef-i üştüri-i maḥmile, -e]*

taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen: *Etek ucunu öpme.*

1. Biz pā vü ten bürehne-i ʿışḳuz hele Faṣīḥ
   Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen ü pā-būsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 10). [taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen,]*

taḳdīr: *Beğenme, beğenip belirtme, değer verme.*

1. Uyḫu yüzi gördi pās-bānlar
   Tedbīri ile hemīşe **taḳdīr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 102). [taḳdīr,]*

taḳdīr: *Allah'ın takdir ve tayini, kader.*

1. İtme şitāb-ı bīhüde **tāḳdīre** rāżı ol
   Şāhīn-i rāy ile idemezsin şikār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 7). [tāḳdīre, -e]*

2. Tedbīri ile hemīşe **taḳdīr**
Āmīziş ider çü sükker ü şīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 101). [taḳdīr,]*

taḳdīr-i ḥaḳ: *Allah'ın takdiri. II Allah'ın beğenisi.*

1. Maḥabbet üzre olmış tā ezel **taḳdīr-i Ḥaḳ** cārī
Henüz āb-ı sirişküm cūy iden ol mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [taḳdīr-i ḥaḳ,]*

tā-key: *Ne zamana kadar?.*

1. Tā-key bu ṭaʿna gösterelüm rūy-ı dil-beri
İskāt idelüm seni zāhid kitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 3). [tā-key,]*
2. Ṣubḥ u şeb girye āh-ı ḥasret ola
Tā key iy mihr ü meh-cebīn **tā-key** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 1). [tā-key,]*

ṭāk-ı ʿarş-ı berīne: *Arşı alanın kubbesi.*

1. Biz kim keşīde-tīġ-i ser-i düşmenüz nʾola
Aşıla **ṭāḳ-ı ʿarş-ı berīne** ḳırābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 8). [ṭāḳ-ı ʿarş-ı berīne, -e]*

ṭāḳ-ı ḥüsne: *Güzellik kemeri, takı; kaşları.*

1. Ṭāḳ-ı ḥüsne eylemiş pervāz iki şeh-bāzdur
Zīr-i ebrūda degüldür çeşm-i merdüm-gīr-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 4). [ṭāḳ-ı ḥüsne, -e]*

ṭāḳ-ı miḥnetdür: *Zahmet, eziyet kubbesi.*

1. Ebruvānuñ ḥasretinde **ṭāk-ı miḥnetdür** felek
Nev-nihāl-i āsumān ser-tīz-i nāḫundur baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 6, Mısra 3). [ṭāk-ı miḥnetdür, -dür]*

tāḳ-ı vālāsı: *Yüce kubbe. II Gökyüzü.*

1. Yıḳılsun baʿd-ezīn isterse çarḫuñ **ṭāḳ-ı vālāsı**
Ṭutulsun mihri olsun münḥasif māh-ı şeb-ārāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 21). [ṭāḳ-ı vālāsı, -sı]*

taʿḳīd itdi: *Düğümleme, düğümlenme. II ortadan kaldırma.*

1. Bāzū-yı ʿadūyı çarḫ teşyīd itdi
   Ser-rişte-i ümmīdimi **taʿḳīd itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 2). [taʿḳīd itdi, -di]*

ṭakınmış: *[Sarığın kenarına gül] takmak, kuşanmak.*

1. Ruḫ (u) alnında zülf-i ʿanber-efşānın gören ʿuşşāḳ
   Ṭaḳınmış bir gül-i şad-berg ile sünbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 4). [ṭaḳınmış,]*

taḳlīd: *Öykünme, benzemeye çalışmak.*

1. Olındı manşıb-ı meddāḥı bülbüle **taḳlīd**
   Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 16). [taḳlīd,]*

taklīd olındı: *Makam, mevki vermek II nişan, madalya takmak.*

1. Geçince taḫtına şāh-ı bahār devlet ile
   Olındı manşıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 8). [taḳlīd olındı, -ın, -dı]*

taḳlīd-i gerdūn eyledüñ: *Dünya'yı taklit etmek. II zalim olmak.*

1. Dāġ dāġ-ı cevr ile ʿuşşāḳı dil-ḫūn eyledüñ
   Nʾeyledüñ ẓālim yine **ṭaḳlīd-i gerdūn eyledüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 2). [ṭaḳlīd-i gerdūn eyledüñ, -dü, -ñ]*

taḳrīb: *Bahane, vesile.*

1. Taḳrīb neden devlet-i vaṣlına Faṣīḥā
   Esrār-ı ḫayālāt-ı ḫaṭ-ı yāra mı uydun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 11). [taḳrīb,]*

taḳrīb bulup: *Bir bahane, bir sebep bulmak.*

1. Zenaḫdān u lebin gördüm didüm andan bulup ṭaḳrīb
   Kenār-ı kevs̲ere vaż ʿ eylemişler gūyıyā bir sīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 6, Mısra 1). [ṭaḳrīb bulup, -up]*

takrīb oldı: *Bahane olmak.*

1. Ḫūnīn-dili ol şāha miṡāl-i ġonçe
   ʿArż eylemege ġarīb **ṭaḳrīb oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 4). [ṭaḳrīb oldı, -dı]*

takrīr: *Anlatmak, ifade etmek.*

1. Tāḳrīre dilde ṭāb mı var iftirāḳumı
   Bir vech ile beyān idemem iştiyāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 1). [tāḳrīre, -e]*

takrīr idemem: *İfade etmek.*

1. Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra **taḳrīr idemem**
   Anı taḳrīr itme ṭursun belki taḥrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 1). [taḳrīr idemem, -e, -me, -m]*
2. Taḳrīr idemem zebān-ı Manṣūr olsam
   Keyfiyyetini dilde olan esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 3). [taḳrīr idemem, -e, -me, -m]*

takrīr idemem: *Yazılı olarak ifade etmek, yazıya dökmek.*

1. Cūşiş-i girye ḥicāb-ı ʿışḳ māniʿdür Faṣīḥ
   Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra **ṭaḳrīr idemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 10). [ṭaḳrīr idemem, -e, -me, -m]*

tāḳrir idemez: *İfade etmek, söylemek.*

1. ʿAndelīb-i ḫāme bir hāl ile **ṭāḳrir idemez**
   Bulduġum keyfiyyet-i feyżı Faṣīḥ esḥārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 9). [ṭāḳrir idemez, -e, -mez]*

takrīr itme: *Anlatmak.*

1. Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra taḳrīr idemem
   Anı **taḳrīr itme** ṭursun belki taḥrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 2). [taḳrīr itme, -me]*

taḳrīr-i dāstān-ı dil: *Gönül destanını anlatma.*

1. Taḳrīr-i dāstān-ı dil eyler idüm saña
İtmez taḥammül aña dimāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 5). [taḳrīr-i dāstān-ı dil,]*

taḳrīr-i mācerā-yı ġam-ı ḥasret eylesem: *Ayrılığın kederli macerasını anlatma.*

1. Bir şeb Faṣīḥ vaṣla irüp ḥālüm aġlasam
Taḳrīr-i mācerā-yı ġam-ı ḥasret eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 10). [taḳrīr-i mācerā-yı ġam-ı ḥasret eylesem, -se, -m]*

taḳrīr-i sükkerīn-i ḥalāvet-feżā-yı ney: *Neyin zevki artıran tatlı ifadesi.*

1. Erbāb-ı ʿışḳı ḥaḳ bu ki şīrīn-meẕāḳ ider
Taḳrīr-i sükkerīn-i ḥalāvet-feżā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 10). [taḳrīr-i sükkerīn-i ḥalāvet-feżā-yı ney,]*

ṭāḳrīżāt-ı erbāb-ı ġaraż: *Art niyetli kişilerin değerlendirmeleri, eleştirileri.*

1. Böyle pākīze bedīhī naẓm-ı ġarrāya Faṣīḥ
Cümle **ṭāḳrīżāt-ı erbāb-ı ġaraż** bīhūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 10). [ṭāḳrīżāt-ı erbāb-ı ġaraż,]*

taḳṣīr itdüñ: *Kusur etmek, kusur işlemek.*

1. Dil-ḫaste-i ʿışḳa vaʿd-i tedbīr itdüñ
İncāz-ı vefāda līk **taḳṣīr itdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 2). [taḳṣīr itdüñ, -dü, -ñ]*

taḳṣīr ola: *Kusur olmak.*

1. İkrām-ı kudūmüñde mebādā ola taḳṣīr
Teşrīfüñi kāşāneme evvel ḫaber eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 5). [taḳṣīr ola, -a]*

taḳvīm-i gül: *Gül takvimi. II gül mevsimi.*

1. Medd-i naẓarla sāḥa-i gülşen mesāḥati
Taḳvīm-i gül mücedded-i hükm-i şeh-i bahār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 7). [taḳvīm-i gül,]*

talʿat: *Çehre, yüz.*

1. V'ey maḥfili ber-ser-i muʿallā
İy **ṭalʿatı** nūr-baḫş-ı āfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 26). [ṭalʿatı, -ı]*

taleb: *Isteme, dileme, arzu etme.*

1. Olmaḳsa ġonçe-veş **ṭalebüñ** ḫurrem-i seḥer
Şeb-nem-çekān-ı nergis-i çeşm ol dem-i seḥer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 4, Mısra 1). [ṭalebüñ, -üñ]*

taleb eyler: *İstemek.*

1. Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳa Faṣīḥ itdi teveccüh
Tevfīḳ ümīd eyler hidāyet **ṭaleb eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 10). [ṭaleb eyler, -r]*

taleb iderse: *Talep etmek, istemek.*

1. Zülfüñde dil iderse nʿola vuṣlatuñ ṭaleb
Dirler ki müstecāb olur elbet duʿā-yı şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 1). [ṭaleb iderse, -er, -se]*

taleb itme: *İstemek, dilemek, arzu etmek.*

1. Ṭamaʿ-ı ḫāma düşüp būse **ṭaleb itme** Faṣīḥ
Gülşen-i nāz serv-kadleri ber virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 9). [ṭaleb itme, -me]*

taleb-i dest-i himmet it: *Yardım, lütuf elini talep etmek.*

1. Bī-pā vü ser bu derd-i ser-i ġam yiter yiter
Pīr-i muġāna var **ṭaleb-i dest-i himmet it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 8). [ṭaleb-i dest-i himmet it,]*

taleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm: *Himmet bereketini talep etmek.*

1. Bu pir-ī mey-gede ol şeyh-i ḫān-ḳāh diyüp
Faṣīḥ biz **ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 6). [ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm,]*

taleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm: *Manevi irşat (himmet) için feyiz ve ilhamını talep etmek.*

1. Bu pir-ī mey-gede ol şeyh-i ḫān-ḳāh diyüp
   Faṣīḥ biz **ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 311, Mısra 6). [ṭaleb-i feyż-ı himmet eyleyelüm, -ye, -lüm]*

ṭaleb-i maḥmil-i leylā-yı temennā-yı viṣāl: *Kavuşma arzusuyla Leyla'nın mahfesinin isteği.*

1. Ḳays-veş ḥāṣılı güm-kerde sürāġ itdi bizi
   Ṭaleb-i maḥmil-i Leylā-yı temennā-yı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 7). [ṭaleb-i maḥmil-i leylā-yı temennā-yı viṣāl,]*

ṭaleb-i merhem eylesek: *Ilaç, derman dilemek.*

1. Ol bī-teraḥḥum ʿaksiyle eyler muʿāmele
   Bir tāze zaḫm urur **ṭaleb-i merhem eylesek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 6). [ṭaleb-i merhem eylesek, -se, -k]*

ṭaleb-i ruḫṣat eylerüz: *Izin talebinde bulunmak.*

1. Pervāne gibi eylemezüz vazʿ-ı bī-edeb
   Biz ʿarż-ı sūzişe **ṭaleb-i ruḫṣat eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 6). [ṭaleb-i ruḫṣat eylerüz, -r, -üz-üz]*

ṭaleb-kār-ı mey-i mey-ḫānesi: *Meyhane şarabını ısrarla isteyen.*

1. Naḳd-i cān ile Key u Keyḫusrev ü Cemşīd ü Cem
   ʿIşḳuñ olmışdur **ṭaleb-kār-ı mey-i mey-ḫānesi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 8). [ṭaleb-kār-ı mey-i mey-ḫānesi, -si]*

ṭāliʿ: *Talih, baht, kader.*

1. Ṭulūʿ itmek ne mümkin ẕerre luṭf ol mihr-i behcetden
   Olınca nā-müsāʿid **ṭāliʿ** ü nā-mihribān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 4). [ṭāliʿ,]*
2. Eşk-i terümüzden bilinür rūzumuz elbet
   İdrāk olınur **ṭāliʿümüz** kevkebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 4). [ṭāliʿümüz, -ümüz]*
3. Ḫaṭ geldüginçe eyledi cevrin o meh füzūn
   Baḫtum ne tīre **ṭāliʿ** ü baḫt-ı siyāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 4). [ṭāliʿ,]*

tālib: *İsteyen, arayan, talep ve arzu eden.*

1. Bu sipeh müşt be-pīşāni-i gayretdür hep
   Ne ʿalem **ṭālibi** dirler ne otaḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 6). [ṭālibi, -i]*
2. İtmek ister göre ol kāfiri īmān yolına
   Gerdene dest-dırāz olmağa **ṭālib** zülfüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 13). [ṭālib,]*

tālib olmaġa: *İstemek, talep etmek.*

1. İtmek ister göre ol kāfiri īmān yolına
   Gerdene dest-dırāz olmağa ṭālib zülfüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 13). [ṭālib olmaġa,]*

tālib-i mecāzī itdüm: *Mecazi olanı/ asli olmayanı istemek. II dünyevi istekte bulunmak.*

1. Bilmezlig ile ḥakīḳat-i ḥāl
   İtdüm dili ṭālib-i mecāzī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 56). [ṭālib-i mecāzī itdüm, -dü, -m-düm]*

tālib-i vaṣluña: *Kavuşma isteği, arzusu. II sevgiliye kavuşma isteği.*

1. Ṭālib-i vaṣluña sükūt itdük
   Bu suʿāle cevābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 7). [ṭālib-i vaṣluña, -uñ, -a]*

tāliʿ-i siyāhumı: *Kara baht, kötü talih.*

1. Seyre ʿazīmet itsem o ḫurşīd-ṭalʿatı
   Gör **ṭāliʿ-i siyāhumı** o gün seḥāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 8). [ṭāliʿ-i siyāhumı, -um, -ı]*

taʿlīm: *Öğretme, alıştırma.*

1. Taʿlīme şāh-bāz-ı nev-āmūz-ı çeşmini
   O şeh-süvār itmede deşt ü cibāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 5). [taʿlīme, -e]*

tāʿlīm-i ʿışḳ itmişler: *Aşkı öğretme, aşk idmanı yaptırmak..*

1. Baña **tāʿlīm-i ʿışḳ itmişler** eyyām-ı şabāvetden
   Debistān-ı cihānda şāniʿ-i Ḳays-ı dil-efgārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 6). [tāʿlīm-i ʿışḳ itmişler, -miş, -ler]*

tāʿlīm-i maḳāl: *Söz, kelam öğretme.*

1. Lebüñ şun sīneñi ʿarż eyleyüp ṭūṭī-ṣıfat cānā
   Dile āyīne vü sükkerle **tāʿlīm-i maḳāl** eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 6). [tāʿlīm-i maḳāl,]*

tamaʿ-ı ḫām: *Gerçekleşmesi mümkün olmayan şiddetli arzu.*

1. Çoḳ serzeniş-i ḫār yidüñ nev-ber-i vaṣluñ
   Ümmīd idinürseñ **tamaʿ-ı ḫām** degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 10, Mısra 2). [tamaʿ-ı ḫām,]*

tamaʿ-ı ḫāma: *Gerçekleşmesi mümkün olmayan şiddetli arzu. II açgözlülük.*

1. Ṭamaʿ-ı ḫāma düşüp būse ṭaleb itme Faṣīḥ
   Gülşen-i nāz serv-kadleri ber virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 9). [ṭamaʿ-ı ḫāma, -a]*

tamla: *Damlamak.*

1. Zihī kāşāne kim reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
   Şikeste cāmı saḳfından ki **ṭamlar** abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 2). [ṭamlar, -r]*

taʿn: *Ayıplama, kınama.*

1. İy Faṣīḥ ʿāşıḳa ṣabr eylemedür lāzım olan
   Zahidüñ **ṭaʿnı** ʿadū ḳīl ile ḳālī dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 10). [ṭaʿnı, -ı]*
2. Tā-key bu **ṭaʿna** gösterelüm rūy-ı dil-beri
   İskāt idelüm seni zāhid kitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 3). [ṭaʿna, -a]*

taʿn eylese: *Ayıplamak, itibardan düşürmek.*

1. Faṣīḥ eylemede bikr-i maʿnīyi tezyīn
   ʿAceb mi eylese meşşāṭagān-ı dehre ṭaʿn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 9). [ṭaʿn eylese, -se]*

ṭaʿn eylese: *Ayıplamak, itibardan düşürmek.*

1. Faṣīḥ eylemede bikr-i maʿnīyi tezyīn
   ʿAceb mi eylese meşşāṭagān-ı dehre ṭaʿn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 9). [ṭaʿn eylese, -se]*

ṭaʿn itmez idüñ: *Ayıplamak, kınamak.*

1. Böyle **ṭaʿn itmez idüñ** bīhūde erbāb-ı dile
   Bilseñ iy zāhid eger derd-i maḥabbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 3). [ṭaʿn itmez idüñ, -dü, -ñ-me, -z-üñ]*

tāʿn itse: *Kınamak, yermek, ayıplamak.*

1. Tāʿn itse ne deñlü düşmen-i nā-ḥaḳ-gū
   Göstermeye baḥr-i cebhe mevc-i ebrū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 1). [tāʿn itse, -se]*

ṭaʿne eyler idi: *Tek, eşsiz olmak.*

1. İdeydi ḫāne-i vīrānemi o meh teşrīf
   Şerefde eyler idi ṭaʿne Beyt-i Maʿmūre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 3). [ṭaʿne eyler idi,]*

tanʿe-i düşmenle: *Düşmanı kötüleme, ayıplama.*

1. Tanʿe-i düşmenle ḥışn-ı üstüvār-ı ʿışḳ-ı yār
   Raḥne-yāb olmaḳ ne mümkin ʿahd ü peymānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 7). [tanʿe-i düşmenle, -le]*

ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma: *Günlerin baltasının darbesi. II zamanenin, feleğin darbesi, bela ve musibeti.*

1. Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma taḥammül lāzım
   Herkese kūh gibi tīġ ü kemer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 7). [ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma, -a]*

ṭaʿn-ı aġyār: *Rakiplerin ayıplaması, kötülemesi.*

1. Yārdan itdüm ferāġat **ṭaʿn-ı aġyār** istemem
   Fāriġum gülden ġam-ı endīşe-i ḫār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 1). [ṭaʿn-ı aġyār,]*

ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem: *Gökyüzünün parlak şafağı.*

1. Ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem ile iştiḫārumuz
   İtdi nizār ü zerd bizi çün meh-i hilāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 6). [ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem,]*

ṭaʿn-ı düşmen: *Düşmanın ayıplaması.*

1. Ṭaʿn-ı düşmen āb u tāb-ı naẓmuma virmez keder
   Āb-ı pāke māniʿ-i ṣafvet degüldür ḫār u ḫas *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 7). [ṭaʿn-ı düşmen,]*

ṭaʿn-ı püşt-i pā eylerler: *Ayağın tersi ile vurmak. II bir şeyi önemsememek, elinin tersiyle itmek.*

1. Anlar ki yoluñda ser fidā eylerler
   Dünyālara **ṭaʿn-ı püşt-i pā eylerler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 2). [ṭaʿn-ı püşt-i pā eylerler, -r, -ler]*

ṭaʿn-ı raḳīb: *Rakibin kınaması, ayıplaması, yermesi.*

1. Ṭaʿn-ı raḳīb māniʿ-i teşrīfüñ olmasun
   Sen ḳalma aña gel kerem eyle mürüvvet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 5). [ṭaʿn-ı raḳīb,]*

ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū: *Dedikoducu düşmanı soğuk ayıplamaları.*

1. İdüp efsürde āhum **ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū**
   Henüz ol kilke beñzer cism-i lāġar kim ola nālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 7). [ṭaʿn-ı serd-i düşmen-i bed-gū,]*

tanık eyle: *Bir olayı görmek, duymak, şâhit olmak.*

1. Daʿvī-yi kelām-ı ʿışḳda her hüccetümüñ
   Mażmūnına cān u dili **ṭanıḳ eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 4). [ṭanıḳ eyle,]*

tanīn-i naġme-i ṭanbūru: *Tambur sesinin vızıltısı.*

1. Ṣımāḫ-ı sāmiʿasından o ẓālimüñ budur
   Tanīn-i naġme-i ṭanbūru nāle vü feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 6). [tanīn-i naġme-i ṭanbūru, -u]*

tanẓīr idemem: *Benzetmek.*

1. Tanẓīr idemem mihre meh-i ruḫsāruñ
   Teşbīh idemem kebg-i dere reftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 1). [tanẓīr idemem, -e, -me, -m]*

tār: *Ip, iplik, tel. II saç teli.*

1. Miyānı vaṣfını nāzük edālar ile idüp
   Bir iki gevheri gūyā ki **tārdan** çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 8). [tārdan, -dan]*
2. Zülf-i müşgīn **tāruña** nā-gāh meftūn oldum āh
   Gitdi elden rişte-i tedbīr Mecnūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 1). [tāruña, -uñ, -a]*
3. Zülf-i siyehüñ ḳaçan girih-gīr eylersüñ
   Her **tārıña** biñ cānı esīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 2). [tārıña, -ıñ, -a]*

tār oldı: *Karanlık olmak.*

1. Gül-ruḫuñsuz bāġ-ı ʿālem çeşmüme ḫār oldı āh
   Mihr-i rūyuñsuz günüm zülfüñ gibi **tār oldı** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 2). [tār oldı, -dı]*

tār tār-ı zülf-i cānānum: *Sevgilinin tel tel saçları.*

1. Görüp ruḫsārı üzre **tār tār-ı zülf-i cānānum**
   Ḳıyās itdüm Faṣīḥā tel kafesde āl ṭūṭīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 10). [tār tār-ı zülf-i cānānum, -um]*

taraf ṭaraf: *Çeşitli yönlerde, her tarafta.*

1. Eyler **ṭaraf ṭaraf** şeh-i dey nāmeler revān
   Geh āb-ı cūy ile gehi bād-ı ṣabāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 3). [ṭaraf ṭaraf,]*

taraf-be-ṭaraf: *Yer yer.*

1. Hevā-yı būy-ı ḥaḳīḳatle bād-ı ṣubḥ-ı bahār
   Gezer **ṭaraf-be-ṭaraf** kū-be-kū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 4). [ṭaraf-be-ṭaraf,]*

taraf-ı dil-bere: *Sevgilinin tarafına. II sevgilinin bizzat kendisine.*

1. O cihetden **ṭaraf-ı dil-bere** yazmam kāġız
İstememem olduġını rāzuma maḥrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 1). [ṭaraf-ı dil-bere, -e]*

taraf-ı ʿışḳa: *Aşkın yönü, tarafı.*

1. Zāhidā vaṣf-ı reh-i ʿaḳlı dırāz eylemegil
Biz o rehden **ṭaraf-ı ʿışḳa** mürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 6). [ṭaraf-ı ʿışḳa, -a]*

taraf-ı kūy-ı yāra: *Sevgilinin memleketine doğru.*

1. Şitāb idüp **ṭaraf-ı kūy-ı yāra** pūyānsın
Yine ṣabā o perī-rūyı daʿvetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 13). [ṭaraf-ı kūy-ı yāra, -a]*

tarāvet: *Tazelik, körpelik.*

1. Kemāl üzre **ṭarāvet** var ten-i pāk ü laṭīfüñde
ʿAceb rūḫ-ı muṣavversin ʿaceb nūr-ı mücessemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 5). [ṭarāvet,]*

tarāvet virelüm: *Tazelik vermek.*

1. Ḫūn-āb-ı cigerden virelüm dāġa ṭarāvet
Gelsün nem-i dilden o kühen-bāġa leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 9). [ṭarāvet virelüm, -elüm]*

tard eyledi: *Uzaklaştırmak, sürmek.*

1. Ol yār derd-i mey gibi **ṭard eyledi** bizi
Cām-ı ṣarāb-ı ʿişreti çeksün ṣafāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 5). [ṭard eyledi, -di]*

tarf-ı cemenden: *Çimenliğin, yeşilliğin bulunduğu yer, taraf.*

1. Hezār şevḳ ile peyk-i ṣabāya ḳarşu varurduḳ
Bizüm bu **ṭarf-ı çemenden** gelür peyāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 10). [ṭarf-ı çemenden, -den]*

tarf-ı dāmānuñ: *Eteğin kenarı, ucu.*

1. Kimüñ ẕānū-yı eşk-ālūduñ itdüñ mütteḳā-yı nāz
ʿAceb kim būs ider dest-i şerīfüñ **ṭarf-ı dāmānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 4). [ṭarf-ı dāmānuñ, -uñ]*

ṭarf-ı girībāna: *Yakanın kenarı.*

1. Şimdilik keş-me-keşi ceyb-i dil ü cān iledür
Degmedi dest-i sitem **ṭarf-ı girībāna** daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 6). [ṭarf-ı girībāna, -a]*

ṭarf-ı girībānı: *Yakanın tarafı, kenarı. II kalça.*

1. Dilüñ aġyār ile yek-dil olalı yāra Faṣīḥ
Oldı dāmān ile bir **ṭarf-ı girībānı** ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 10). [ṭarf-ı girībānı, -ı]*

ṭarf-ı ḫıyābānı: *Ağaçlı yolun her iki tarafı.*

1. Göñül bulmaz tesellī-i nihāl-i ḳadd-i dil-cūyuñ
Miṣāl-i cūy ṭurmaz geşt ider **ṭarf-ı ḫıyābānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 30). [ṭarf-ı ḫıyābānı, -ı]*

ṭarf-ı külāhın: *Külahının ucu.*

1. İtdi benefşe **ṭarf-ı külāhın** şikest-i şevḳ
Feryād idince bülbül-i destān-serā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 19). [ṭarf-ı külāhın, -ın]*

ṭarf-ı ser-i kūyından: *(sevgilinin) yanı başı tarafından.*

1. Seḥer **ṭarf-ı ser-i kūyından** iy peyk-i ṣabā geldüñ
Peyām-ı makdemiyle ẕevḳ-baḫş olduñ ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 1). [ṭarf-ı ser-i kūyından, -ın, -dan]*

ṭarf-ı ṣıfāhāndan: *İsfahan tarafı (İsfahan, İran'da İsfahan Eyaleti'nin yönetim merkezi olan şehir. Aynı zamanda ülkenin üçüncü büyük şehridir. Bu şehir Safevi döneminde başkent idi, bu nedenle söz konusu şehirde çok sayıda tarihi eser bulunmaktadır).*

1. Ḫamūş murġ-ı nevā-senc-i gül-sitān cümle
Meger ki **ṭarf-ı Ṣıfāhāndan** esdi bād-ı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 2, Mısra 2). [ṭarf-ı ṣıfāhāndan, -dan]*

ṭarḥ: *Düzen, tertip, tanzim.*

1. Saña maḫṣūṣ bu vādīde ġazel **ṭarḥı** Faṣīḥ
   Suḫan-ı rast bu kim Rūmda Ḥassān'sın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 9). [ṭarḥı, -ı]*

tarh eyledi: *Düzenlemek, tertip etmek II meydana getirmek, ortaya koymak.*

1. İy mihr-i kerem ḥālini ʿarż eylemek ister
   Ṭarḥ eyledi bir maṭlaʿ-ı ġarrā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 50). [ṭarḥ eyledi, -di]*

tarh eyledüñ: *Düzenlemek, tertip etmek II meydana getirmek, ortaya koymak.*

1. Ṭarḥ eyledüñ kenāra bizi iy muḥīt-i ʿışḳ
   Redd eyledüñ dirīġ ḳadīm āşināları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 3). [ṭarḥ eyledüñ, -dü, -ñ]*

tarh eylemiş: *Düzenlemek, tertip ve tanzim etmek, tasarlamak.*

1. Anı leclāc-ı ḥıyel-bāz-ı felek **ṭarḥ eylemiş**
   Natʿ-ı bezm-i ʿişrete ferzānedür gūyā göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 7). [ṭarḥ eylemiş, -miş]*

tarh idemez: *Tertip etmek. II yazmak.*

1. Aḥsente ūstādī-i ṭabʿ-ı naẓīfüñe
   Herkes Faṣīḥ **ṭarḥ idemez** böyle şiʿr-i pāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 10). [ṭarḥ idemez, -e, -mez]*

tarh idüp: *Kurmak, tertip ve tanzim etmek.*

1. Ol ṭıfl-ı ʿişve-bāz ile bāzīçe **ṭarḥ idüp**
   Mühr-i lebin göñülde nihān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 7). [ṭarḥ idüp, -üp]*

tarh idüp: *Tertip etmek, düzenlemek.*

1. Her bir ḫırām-ı nāzda biñ fitne **ṭarḥ idüp**
   İy ḳaddi ser-firāz ḳoparduñ ḳıyāmeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 7). [ṭarḥ idüp, -üp]*

tarh itdiler: *Kurmak, düzenlemek, tertip ve tanzim etmek.*

1. Bir bezm-i laṭīf itdiler ṭarḥ
   Kim eyleyemez zebān anı şerḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 1). [ṭarḥ itdiler, -di, -ler]*

tarh-ı bezm eyleyeyüm: *Meclis tertip etme.*

1. Belki defʿ ide ḫumār-ı ġam-ı hicrānı Faṣīḥ
   Ṭarḫ-ı bezm eyleyeyüm cām-ı ṣāfa nūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 10). [ṭarḫ-ı bezm eyleyeyüm, -ye, -yüm]*

tarh-ı bezm idüp: *Meclis tertip etme.*

1. Ġayrılarla **ṭarḥ-ı bezm idüp** Faṣīḥi dōstum
   Āteş-i pür-sūz-ı ġayretle kebāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 9). [ṭarḥ-ı bezm idüp, -üp]*

tarh-ı bezm-i şarāb-ı şevk-engīz eyledük: *Coşku ve heyecan katan içki meclisi tertip etmek, düzenlemek.*

1. Eyledük yār ile varup bāġa
   Ṭarḥ-ı bezm-i şarāb-ı şevḳ-engīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 7, Mısra 2). [ṭarḥ-ı bezm-i şarāb-ı şevḳ-engīz eyledük, -dü, -k]*

tarh-ı nigāh-ı nev eylemiş: *Yeni bir bakış atma.*

1. Degüldür ḫāli elbet bir murādı vardur ʿuşşāḳa
   O şūḫ-ı pür-cefā kim eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 6). [ṭarḥ-ı nigāh-ı nev eylemiş, -miş]*

tarh-ı sohbet it: *Sohbet meclisi kurmak, oluşturmak.*

1. Geldi bahār bāġa gelüp **ṭarḥ-ı ṣoḥbet it**
   Bülbüller ile güft ü şinīd-i maḥabbet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 1). [ṭarḥ-ı ṣoḥbet it,]*

tārh-ı sohbet-i cān eyleyüp: *Can sohbetinin temeli atılmada, can meclisi düzenlenmede.*

1. ʿUşşāḳ **tārh-ı ṣoḥbet-i cān eyleyüp** yine
   Cām-ı ṣafā-yı meclis-i cānān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 7). [tārh-ı ṣoḥbet-i cān eyleyüp, -yüp]*

tarh-ı ülfet eyledüñ: *Dostluk, arkadaşlık kurmak.*

1. Kimüñle **ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ** iy māh-ı ṭābānum
   Seni biz görmedük ḳaç gündür iy mihr-i dıraḫşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 1). [ṭarḥ-ı ülfet eyledüñ, -dü, -ñ]*

tār-ı merdüm-i dīde: *Göz bebeğinin karası, siyahı.*

1. Baḳılsa mihr ṭutar **tār-ı merdüm-i dīde**
   Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [tār-ı merdüm-i dīde,]*

tār-ı mū: *Saç teli.*

1. Tökülmiş dāne-i ḫūy-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz dil-ārāya
   Hemān her **tār-ı mū** bir rişte-i dürr ü leʾāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 8). [tār-ı mū,]*

tār-ı siyeh-i kākülini: *Kâkülünün siyah teli.*

1. Ṣayd idüp o gül-çehre hezār dil-i zārı
   Tār-ı siyeh-i kākülini tel ḳafes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 8). [tār-ı siyeh-i kākülini, -in, -i]*

tār-ı sūzen-i tecrīdimüz oldı: *Soyutlanmışlık, tecrit iğnesinin ipliği (gibi) olmak. II İğne ipliğe dönmek, zayıflamak.*

1. Biz o mürtāz-ı Mesīḥā reşk-i deyr-i miḥnetüz
   Cism-i lāġar oldı tār-ı sūzen-i tecrīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 6). [tār-ı sūzen-i tecrīdimüz oldı, -dı-imüz]*

tār-ı ümīd-vārı: *Umut bağı, ipi.*

1. ..... ṭābiş-i dil-figārı gibi
   Şikeste āh ide **tār-ı ümīd-vārı** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 2). [tār-ı ümīd-vārı, -ı]*

tār-ı zülfi: *Saç teli.*

1. Her **tār-ı zülfi** eyler ise biñ dili esīr
   Çoḳ görme iy göñül ki dem-i nev-bahārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 5). [tār-ı zülfi, -i]*

tār-ı zülfinde: *Saçın karalığı. II saçın teli.*

1. Tār-ı zülfinde dilüñ nālesi gūyā ki Faṣīḥ
   Gūş-ı cānāneye kār-ı naġam-ı gīsūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 9). [tār-ı zülfinde, -in, -de]*

taʿrīf itmedür: *Tarifini yapmak, ne ve nasıl olduğunu anlatmak.*

1. Faṣīḥ eylemek evṣāf-ı rūy-ı zībāsın
   Cihāna rūşenī-i mihri itmedür taʿrīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 10). [taʿrīf itmedür, -me, -dür]*

tārīḫ: *Ebced hesabı ile tarih düşürmek.*

1. Gūş idüp fevtin Faṣīḥā didiler **tārīḫini**
   Cennet-i meʾvāyı Būbekre ḳıla Ḥaḳ cilve-geh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 1, Mısra 1). [tārīḫini, -in, -i]*
2. Didiler dil-teşneler bu çeşmenüñ **tārīḫini**
   ʿAynidür āb-ı zülāl-i selsebīl-i cennetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 3, Mısra 1). [tārīḫini, -in, -i]*

tārīh oldı: *Ebced hesabıyla tarih düşürmek.*

1. Zehr-i mevti idince nūş aña
   Tārīḫ oldı vefāt-ı hemşīrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 4). [tārīḫ oldı, -dı]*

tārīḫini didüm: *Tarihini söylemek, ebced ile tarihini söylemek.*

1. Tārīḫini didüm niyāz iderek
   Ḳıla Firdevs-i Ḥaḳḳa rūḥı revān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 9). [tārīḫini didüm, -dü, -m]*

tārīk: *Yol, yöntem.*

1. Cefāyı her ne **ṭarīḳ** ile itse teslīmüz
   Bizi ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [ṭarīḳ,]*
2. Eger mümkin olaydı bir **ṭarīḳ** ile suʾāl itmek
   Ne söylerdi ola ḥaḳḳumda ol şīrīn-dehen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 5). [ṭarīḳ,]*
3. Giceler ʿazm itdügim ol māha sāyem ḫavfidür
   Bir **ṭārīḳ** ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 6). [ṭārīḳ,]*

tarīḳa: *Yol. II gidişat, usul.*

1. Ne siḥr iderse ider sırr-ı dilden āgeh olur
   Ṭarīḳasın bilür ol ġamze rāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 8). [ṭarīḳasın, -sın]*

tarīkat: *Hak ve hakikat erleri tarafından tutulan ve gösterilen meslek, yol.*

1. Bilmem iy ṣūfi ḫakīḳatde **ṭarīḳatde** misin
   Yoḫsa ḫarlar gibi bīhūde meşaḳḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 1). [ṭarīḳatde, -de]*

tārik-i dilden: *Gönül yolu.*

1. Münfekk olur mı **tārik-i dilden** duḫān-ı āh
   Olmaz seḥāb ḳulle-i küh-sārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 5). [tārik-i dilden, -den-den, -]*

tarīk-ı ḥak: *Allah yolu.*

1. Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
   O dem ki farḳ idemez dīde ḫūş u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 51). [ṭarīḳ-ı ḥaḳ, -da]*

tarīḳ-ı ḥaḳda: *Allah yolu.*

1. Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü luṭfuñ
   Külāh ber-ser ü ber-dūş ḫırḳa-i tecrīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [ṭarīḳ-ı ḥaḳda,]*

tarīk-ı ʿışḳda: *Aşk yolu.*

1. Mecnūna **ṭarīḳ-ı ʿışḳda** bī-rāh dirüz
   Ferhāda nedür bu kār-ı cān-kāh dirüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 56, Mısra 1). [ṭarīḳ-ı ʿışḳda, -da]*

tarīḳ-ı ʿışḳda: *Aşk yolu.*

1. Tārīk-ı ʿışḳda Mecnūn-ı bī-ser ü pāyuz
   Faṣīḥ ʿaḳl-ı girān-seyri reh-zen eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 11). [tārīk-ı ʿışḳda, -da]*

tarīk-ı resm-i feryādı: *(yardım) çığlığının usul yolu.*

1. Tarīk-ı resm-i feryādı bilür yoḳ devr-i ʻadlinde
   Meger gül-zār-ı dehrüñ ʻandelībān-ı ḫoş-elḥānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 53). [tarīk-ı resm-i feryādı,]*

tārīkī-i şeb: *Gece karanlığı.*

1. Baña eyyām-ı hecrüñ hep berāber gösterür cānā
   Ki sensüz rūşenī-i rūz u **tārīkī-i şeb** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 8). [tārīkī-i şeb,]*

tārumār oldı: *Darmadağın olmak, perişan olmak.*

1. Bu dil kim ġonçe-i gülşen gibi mecmūʻ idi evvel
   Perīşān sünbülüñ fikriyle şimdi **tārumār oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 4). [tārumār oldı, -dı]*

ṭarz-ı cefā: *Eziyet tarzı, şekli.*

1. Aʻlā bilürüm **ṭarz-ı cefā** bildügini
   Bilmem reviş-i semt-i vefā bildügini *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 143, Mısra 1). [ṭarz-ı cefā,]*

ṭarz-ı ḫırāmı: *Salınarak yürüme şekli.*

1. Bu rūḥ-fezā **ṭarz-ı ḫırāmı** göre biʾllāh
   İy serv-i çemen sāye-ṣıfat yanuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 7). [ṭarz-ı ḫırāmı, -ı]*

ṭarz-ı ḫırām-ı esb-i ḫāmemden: *Kalem atının (kıvrak) salınan üslubu.*

1. Bu idrāk olınur **ṭarz-ı ḫırām-ı esb-i ḫāmemden**
   Ki meydānı alup sebḳat ide yek-rān-ı aḳrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 79). [ṭarz-ı ḫırām-ı esb-i ḫāmemden, -m, -den]*

ṭarz-ı mürüvvet: *Insaniyet, insan gibi davranma.*

1. Hiç düşer mi dōstum fehm itmemek izʻānuña
   ʻĀşıḳ-ı üftādeye **ṭarz-ı mürüvvet** n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 8). [ṭarz-ı mürüvvet,]*

tarz-ı reftārında: *Gidiş, yürüyüş şekli.*

1. Letāfet var ruḫında **tarz-ı reftārında** ḥālet var
   Ol āfetde ser-ā-pā fitne-i rūz-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [tarz-ı reftārında, -ın, -da]*

tas: *Taş.*

1. Ḫārā dil-i şīrīni idüp yād Faṣīḥ
   Ṭaşlarla dögündi Bīsütūnda Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 4). [ṭaşlarla, -lar, -la]*

tas: *Taşmak, sığmamak.*

1. Ṭaşup meger pul-ı şemşīrden ola rīzān
   O dem gelür mi ki seyl-āb-ı ḫūn-ı düşmen-i dīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 4). [ṭaşup, -up]*

taşaddī itdi: *Başlamak.*

1. Faṣīḥ revzen-i çeşme çekildi perde-i āl
   Cevāba itdi taṣaddī zebān-ı ḥāl-i çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 27). [taṣaddī itdi, -di]*

taşdī-i ḫāk-i pāk-i der-i devlet eylerüz: *Devlet kapısının yüce toprağını aşındırmak.*

1. Bir gün varup cenābuña çoḳdur niyāz-ı dil
   Taṣdī'-i ḫāk-i pāk-i der-i devlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 6). [taṣdī-i ḫāk-i pāk-i der-i devlet eylerüz,]*

taşdī'-i ḫāk-i pāk-i der-i devlet eylerüz: *Devlet kapısının yüce toprağını aşındırmak.*

1. Bir gün varup cenābuña çoḳdur niyāz-ı dil
   Taṣdī'-i ḫāk-i pāk-i der-i devlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 6). [taṣdī'-i ḫāk-i pāk-i der-i devlet eylerüz, -r, -üz]*

tās-ı nigūn-ı sipihri: *Feleğin ters dönmüş tası.*

1. Sefīd olurdı o dem noḳṭalar miṣāl-i le'āl
   'Uluvv-i ḳadrini gūş itse āb-ı çāh-ı 'amīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 44). [ṭās-ı nigūn-ı sipihri, -i]*

taṣvīr: *Suret vermek, çizmek.*

1. Ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫānede gördüm o ḥūrī-peykeri
   Gūyıyā kim ṣafḥa-i sebz üzre bir **taṣvīrdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 13, Mısra 2). [taṣvīrdür, -dür]*

taṣvīr idemem: *Resmetmek, betimlemek.*

1. Ol ḳadar vaḥşīdür ol āhū-yı sünbül-zār-ı ḥüsn
   Ṣūret-i naḳş-ı ḫayālin dilde **taṣvīr idemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 6). [taṣvīr idemem, -e, -me, -m]*

taṣvīr-i cemālüñ: *Yüz şekli. II (sevgilinin) yüzünün hayali.*

1. Çeşmümden egerçi naḳş-ı ʿālem çıḳdı
   Bir vech ile **taṣvīr-i cemālüñ** çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 4). [taṣvīr-i cemālüñ, -üñ]*

tasvīr-i dil-ārā: *Gönlü süsleyen (sevgilinin) resmi. II sevgili.*

1. Bu deyre niçe **tasvīr-i dil-ārā** naḳş olunmışdur
   Senüñ miṣlüñ ne Bihzād u ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 7). [tasvīr-i dil-ārā,]*

taṣvīr-i dil-keşin: *Gönül çeken, gönül cezbeden resim.*

1. İtdi meger müşāhade **taṣvīr-i dil-keşin**
   Bir şūḫa bende olmış o Yūsuf-naẓīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 5). [taṣvīr-i dil-keşin, -in]*

taṣvīr-i zībādūr: *Güzel resim.*

1. Ya bir **taṣvīr-i zībādūr** ḳonıldı ẓarf-ı billūra
   Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 5). [taṣvīr-i zībādūr,]*

tātār: *Tatar. II zalim, acımasız, gaddar kişi, sevgilinin yağmacı gamzesi.*

1. Bildi ol ġamzesi **Tātāra** giriftārluġum
   Güş ḳılġanda Faṣīḥā menüm efġān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 9). [tātāra, -a]*

ṭaṭbīḳ eylesek: *Uygulamak, dönüştürmek.*

1. Ḫamūş olsaḳ Faṣīḥā ḥāle **ṭaṭbīḳ eylesek** ḳāli
   Sükūn el virse vahdet-āşinā olsaḳ miṣāl-i baḥr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 10). [ṭaṭbīḳ eylesek, -se, -k]*

ṭaṭbīk olaydı: *Bir kaide, kanun veya emri yerine getirmek. II Kıyas etmek.*

1. Felekde māh-ı bedr bulmaz idi izmiḥlāl
   Olaydı neyyir-i rāyuñla mihr eger ṭaṭbīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 53). [ṭaṭbīḳ olaydı, -a(y), -dı-ay, -dı]*

ṭatlı cānumdan uşandum: *Tatlı candan bezmek, usanmak.*

1. Gerekmez būs-ı leb zehr olsun ol rūḥ-ı revānumdan
   Netice acı sözlerle uşandum ṭatlı cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 60, Mısra 2). [ṭatlı cānumdan uşandum, -du, -m]*

ṭaṭvīl eyleyüp: *Uzatmak, gereksiz sözler sarf etmek.*

1. Efsāne-i maḥabbeti **ṭaṭvīl eyleyüp**
   Dil-dārı mest-i ḫ∨āb-ı girān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 5). [ṭaṭvīl eyleyüp, -yüp]*

ṭaṭvīl olındı: *Uzun uzadıya anlatma.*

1. Çāk olmasun mı dāmene dek ceyb-i dil Faṣīḥ
   Taṭvīl olındı rişte-i hicrānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 10). [ṭaṭvīl olındı, -ın, -dı]*

ṭaṭyīb-i ḫāṭır eyler: *Gönlünü hoş etmek, sevindirmek.*

1. Memnūnıyuz ṣabānuñ geldükçe kūy-ı yāra
   Taṭyīb-i ḫāṭır eyler uġrar bu ḫāk-sāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 2). [ṭaṭyīb-i ḫāṭır eyler, -r]*

tavāf itmez: *Etrafında dolaşmak, çevresinde olmak.*

1. Gezmez ḳapuñda ʿāşıḳ-ı ser-geşte giryesüz
İtmez ṭavāf Kaʿbeyi illā vużūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 4). [ṭavāf itmez, -mez]*

tavāf-ı kaʿbe-i kûyı: *Köyünü Kabe gibi tavaf (etmek).*

1. Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl
Ṭavāf-ı Kaʿbe-i kûyı nihāyet-i ümmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 24). [ṭavāf-ı kaʿbe-i kûyı, -ı]*

tavāf-ı kaʻbe-i kûyı: *Semtinin Ka'be'sini tavaf etmek.*

1. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʻuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 23). [ṭavāf-ı kaʻbe-i kûyı, -ı]*

tavāf-ı kaʻbe-i kûyı: *Köyünü Kabe gibi tavaf (etmek).*

1. Ne der ġubārı cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd
Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 24). [ṭavāf-ı kaʻbe-i kûyı, -ı]*

tā-vaḳt-i nefḫ-i ṣūr: *İsrafil'in kıyamette çalacağı boruyu üfleyene kadar. II kıyamete kadar.*

1. Āġāza başlasa anı **tā-vaḳt-i nefḫ-i ṣūr**
Encāma müntehī mi olur mācerā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 17). [tā-vaḳt-i nefḫ-i ṣūr,]*

tavk-ber-gerden: *Boynunda halka. II tutsak.*

1. Ṭavḳ-ber-gerden ü dāmen-be-kef-i teslīmüz
Bize endīşe-i dāmān u ġam-ı ceyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 7). [ṭavḳ-ber-gerden,]*

tavr: *Eda, hareket, davranış.*

1. İki dāl ile Faṣīḥā o elif-ḳāmeti dün
Bir ʿaceb **ṭavr** ile gördüm meded Allāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 8). [ṭavr,]*

2. Ol şeh-i ḥüsn ʿaceb **ṭavr** ile geldi bāġa
Zülfüñ eṭrāfa perīşān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 5). [ṭavr,]*

tavṣīf eylese: *Vasıflandırmak, nitelemek.*

1. Cebīn-i cūya şiken virmez idi bād-ı şimāl
O şeh ki kûha ṣabā ḳadrin eylese tavṣīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 33). [tavṣīf eylese, -se]*

taʿyīb itmek: *Ayıplamak.*

1. Faṣīḥi ʿayb olurdı ġayrı **taʿyīb itmek** ādemler
Görülse ol perī-rū hūrī-sīmā vü melek-manẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 10). [taʿyīb itmek, -mek]*

ṭayy eyleyemez: *Atlamak, geçmek.*

1. Pā-der-gil-i ḥayret olup āḫır
Ṭayy eyleyemez kümeyt-i idrāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 8). [ṭayy eyleyemez, -ye, -me, -z]*

ṭayy idemez: *Aşma, üzerinden geçme, katetme.*

1. Gerçi reh-i evṣāfın o yektā-rev-i naẓmuñ
Fersūde olur **ṭayy idemez** pāy-ı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 20). [ṭayy idemez, -e, -me, -z]*

ṭayy itdüren: *Geçmek, aşmak.*

1. ʿIşḳdur ʿışḳ eyleyüp ʿuryān
Ḳaysa **ṭayy itdüren** beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 18). [ṭayy itdüren, -dür, -en]*

ṭayy olmaz: *Aşmak, geçmek.*

1. Çāk olmayıcaḳ ʿışḳ ile mecnūn-ı maḥabbet
Ṭayy olmaz imiş vādī-i hāmūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 2). [ṭayy olmaz, -ma, -z]*

ṭayy-ı beyābān-ı ġam: *Keder çölünü geçme, aşma.*

1. Erbāb-ı ʿayşa **ṭayy-ı beyābān-ı ġam** içün
   Sāġar gibi kümeyt-i muḥannā-keçīm yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 5). [ṭayy-ı beyābān-ı ġam,]*

tayy-ı bisāt-ı ġam eylemiş: *Keder döşeğini sarmak, dürmek. II kederli, üzüntülü şeyleri ortadan kaldırmak bağlamında.*

1. Gelmiş bahār **ṭayy-ı bisāṭ-ı ġam eylemiş**
   Bāġı kemāl-mertebede ḫurrem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 1). [ṭayy-ı bisāṭ-ı ġam eylemiş, -miş]*

tayy-i feyāfi-i ġam-ı hicrān ider miyüz: *Ayrılık derdinin çöllerini aşmak, katletmek.*

1. Cān-ı żaʿîfi vuṣlata mihmān ider miyüz
   Tayy-i feyāfi-i ġam-ı hicrān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 2). [tayy-i feyāfi-i ġam-ı hicrān ider miyüz, -yüz]*

tayy-ı menāzil: *Yolları, konakları aşmak.*

1. Bī-zaḥmet-i pā **ṭayy-ı menāzil** olmaz
   Bī-çille-i ṣaḫt sehm nişānın bulmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 4). [ṭayy-ı menāzil,]*

tazallüm: *Sızlanıp, yanıp yakılmak.*

1. Semend-i nāzük-i yāra niçe şitāb bulınsun
   Hezār dest-i recādur riḳāb-ı dâd u **taẓallüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 7). [taẓallüm,]*

taẓallūm-āşinā: *Dert yanmaya alışık, [kendisinden] merhamet dilenmesine alışık.*

1. Yine bir āfet-i ḫūn-rīz ü kāfir-kişe meyl itdüm
   Raḥim-düşmen **taẓallūm-āşinādur** el-amān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 4). [taẓallūm-āşinādur, -dur]*

tāze: *Yeni II orijinal.*

1. Gelmiş çemende gördüm dün ʿandelīb-i şeydā
   Bir **tāze** şiʿr oḳurdı evṣāf-ı nev-bahāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 4). [tāze,]*

tāze: *Canlı, yeni, körpe.*

1. Kemāl-i muʿciz-i ḥüsn ü cemālidür yāruñ
   Ki ḫaṭṭı **tāze** çemendür ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 6). [tāze,]*
2. Olurlar dil-rübālar birbiriyle yār u hem-demler
   Bulurlar rāz-ı ʿışḳa nev-cevānlar **tāze** maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 2). [tāze,]*
3. Ṣanmañ süzüldi çeşmine geldi kelāl-i nāz
   Ehl-i niyāza itmede **tāze** ḫayāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 2). [tāze,]*
4. Bilürsin **tāze** bir yüzden Faṣīḥā müda tāb olmaz
   Nihān itmez sivāyı ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 10). [tāze,]*
5. ʿUrūḳ-ı naḫle olmış bāde-veş āb-ı nemā sārī
   Yine gülşende emvāt-ı nebāta **tāze** cān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 4). [tāze,]*
6. Donanmış **tāze** güllerle meger şāh-ı bahārīden
   Çemen iḳlīmine fermān-ı ḳaṭʿiyyüʾl-beyān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 5). [tāze,]*
7. Ol bī-teraḥḥum ʿaksiyle eyler muʿāmele
   Bir **tāze** zaḫm urur ṭaleb-i merhem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 6). [tāze,]*
8. Dāġ yaḳmış **tāze** ʿāşıḳ olmış ol meh-sīneye
   Nev cevānum saḳlamış gūyā ki pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 3). [tāze,]*
9. Dāġlar yaḳdum feżā-yı sīne-i sūzānuma
   Tāze bir gülşen müheyyā eyledüm cānānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 2). [tāze,]*
10. Dāġ-ı hūnīnüm ḫırāş-ı ġamla her dem **tāzedür**
    Hiç ḥazān bilmez nedür bu gülşenüñ rengīn güli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 7). [tāzedür, -dür]*
11. İrdi ḫazān **tāze** gül-i gülşenüñ daḫı
    Ḫaṭ geldi ṭāb-dār ruḫ-ı rūşenüñ daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 435, Mısra 2). [tāze,]*
12. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp ol nev-cevān virdi
    Ḳıyās itdüm ki ben dil-mürdeye bir **tāze** cān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 2). [tāze,]*
13. Eyle fetīl luṭfuñ ile **tāze** dāġını
    Bīmār-ı ʿışḳ-ı tīre-şebüñ yaḳ çerāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 1). [tāze,]*
14. ʿaceb dilden de bir **tāze** ḫaber var mı
    İşitdük gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan ṣabā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 1). [tāze,]*
15. Olurlar dil-rübālar bir biriyle yār u hem-demler
    Bulurlar rāz-ı ʿışḳa nev-cevānlar **tāze** maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 24, Mısra 2). [tāze,]*
16. Sensüz bu feyż-ı ʿāşıḳa faṣl-ı bahārdan
    Dāġın meger ki **tāzeleye** lāle-zārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 61, Mısra 2). [tāzeleye, -le, -ye]*

tāze: *Tazelemek, yenilemek.*

1. Neşāṭ-ı zeng-pezīr-i derūnı **tāzelese**
   Görülse sāḳi yine sāġar-ı mey-i dīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 3). [tāzelese, -le, -se]*

tāze naḫl: *Yeni fidan. II genç sevgili.*

1. O **tāze naḫl** bir iki ayāġ görmişe beñzer
   Ḫıram-ı ḳāmeti āşüfte gül-sitānı açılmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 30, Mısra 1). [tāze naḫl,]*

tāzele: *Değiştirmek, yenilemek.*

1. Cūy-bārı bād taḥrīk eyleyüp pür-mevc ider
   Gūyıya bir nev-cevānuñ **tāzeler** destārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 6). [tāzeler, -r]*

taʿzīm: *Saygı, hürmet.*

1. Taʿzīm içün iy pādişeh-i sidre-maḥāl
   Ser-ṣafha-i āsumāna Ḫallāḳ-ı ezel *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 86, Mısra 1). [taʿzīm,]*

teʿāḳub ider: *Birbirini tâkip etmek, birbiri ardınca olmak.*

1. Devr itmede **teʿāḳub ider** bir birin felek
   Degmiş meger ki gūş-ı sipihre nevā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 3). [teʿāḳub ider, -er]*

teb ü ṭāb-ı ḥarāretüñ: *Hararet ve hararetin vermiş olduğu sıcaklık.*

1. Dilden gider mi hiç **teb ü ṭāb-ı ḥarāretüñ**
   Pür-āteş eylemiş anı mihr ü maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 41, Mısra 1). [teb ü ṭāb-ı ḥarāretüñ, -üñ]*

tebāh eylemedüm: *Berbat etmek, harap etmek, mahvetmek, tüketmek.*

1. Rāz-ı ġam-ı ʿışḳı ḫod **tebāh eylemedüm**
   Ruḫsār-ı nikūña bed-nigāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 92, Mısra 2). [tebāh eylemedüm, -me, -dü, -m]*

tebāh iderin: *Mahvetmek.*

1. Taḥammül eyleyemem ḥasret-i miyānuñ ile
   Vücūdumı dü-şīrīn ḫançere **tebāh iderin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 4). [tebāh iderin, -er, -in]*
2. Vücūdumı dü-şīrīn ḫançere **tebāh iderin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 4). [tebāh iderin, -er, -in]*

tebāh idersin: *Mahvetmek.*

1. Ḫışm ile ḳaçan nigāh idersin ṣāliḥ
   Ḥāl-i dilümi **tebāh idersin** ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 2). [tebāh idersin, -er, -sin]*

tebāh olur: *Mahvolmak.*

1. Hicrüñle ülfet eylese diller **tebāh olur**
   Vaṣluñ ümīdin itseler iy meh günāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 1). [tebāh olur, -ur]*

tebāh-ı ḥasret: *Hasretten mahvolmuş.*

1. İtme dili zinḫār **tebāh-ı ḥasret**
   Dünyāyı yaḳar sūziş-i āh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 1). [tebāh-ı ḥasret,]*

tebārek itdi: *Yüce, mukaddes, kusur ve noksanlıklardan uzak. Hiç bir şeye muhtaç olmayan. Kötülükten, kusurdan ve noksanlık gibi şeylerden tenzih edilen.*

1. Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek
   Bu güne siyāh u nā-mübārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 133). [tebārek itdi, -di]*

tebessüm: *Tebessüm, gülümsemek.*

1. Beni bīgāne-i ṣabr u dilüñ żāyiʿ iden ʿaḳlın
   O düzdīde **tebessüm** ol nigāh-ı āşinādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 4). [tebessüm,]*
2. Bir **tebessümle** niçe Şīrīni Ferhād eyleyüp
   Bir nigehle niçe biñ Leylāyı Mecnūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 5). [tebessümle, -le]*

tebessüm eyleyüp: *Gülümsemek, gülmek.*

1. Ḫırām-ı nāza gelse ol serv-ḳad bir aḳar ṣudur
   Tebessüm eyleyüp güftāra gelse muʿcize-gūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 2). [tebessüm eyleyüp, -yüp]*

tebessüm ü güftāruñ: *Gülümsemek ve muhabbet (etmek).*

1. İs̱bāt dehānuñı degüldi mümkin
   Olmasa idi **tebessüm ü güftāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 4). [tebessüm ü güftāruñ, -uñ]*

tebessüm-rīz eyler: *Gülücükler saçmak.*

1. Nesīm-i ʻişve eyler ġonçe-i laʻlin tebessüm-rīz
   Ben ʻarż itdükçe yāra mācerā-yı çeşm-i giryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 31). [tebessüm-rīz eyler, -r]*

tebessüm-rīz olup: *Gülücükler saçarak, gülümseyerek.*

1. Didüm bir bülbül-i nev-naġme-sencüm bāġ-ı ḥüsnüñde
   Tebessüm-rīz olup ol ġonçe-fem didi hezār aḥsent *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 4, Mısra 2). [tebessüm-rīz olup, -up]*

teb-ḫāle: *Hararet nedeniyle dudaklarda veya ağzın çevresinde oluşan uçuk, kabarcık.*

1. Ḳıyās itdüm ki düşmiş ġonçe-i bāġ üstine şeb-nem
   Görüp **teb-ḫālelerle** laʿl-i nābın iy göñül yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 9). [teb-ḫālelerle, -ler, -le]*
2. Teb-ḫāleler ile laʿl-i nābı
   Bir cām durur kʾola ḥabābı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 78, Mısra 1). [teb-ḫāleler, -ler]*

tebʿīd itdi: *Uzaklaştırma, bir yerden bir yere sürme, kovma.*

1. Ben ḫāki cenāb-ı ʿizzetüñden āḫır
   Vażʿ-ı bed-i rūzgār **tebʿīd itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 4). [tebʿīd itdi, -di]*

teblīġ olur: *Bir karârı ilgili kimseye resmen bildirmek.*

1. Oldur baña peyġām-ı belāġat dāʾim
   Tā mebdeʾ-i Feyyāżdan olur teblīġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 4). [teblīġ olur, -ur]*

tebrīd: *Soğutma, soğutulma II dargınlık, küskünlük.*

1. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim **tebrīd**
   Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [tebrīd,]*

tebrīd itmisdi: *Aradaki ilişkiyi soğuk duruma getirme, arayı açma.*

1. Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet
   Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 10). [tebrīd itmişdi, -miş, -di]*

tebrīd-i miyān-ı gül ü bülbül mi idersin: *Gül ve bülbülün arasının açıklığına mı sebep olursun?.*

1. Bülbüllere ʿarż-ı ruḫ-ı gül gül mi idersin
   Tebrīd-i miyān-ı gül ü bülbül mi idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 59, Mısra 2). [tebrīd-i miyān-ı gül ü bülbül mi idersin, -er, -sin]*

tecdīd: *Yeniletme, yeni etme, tazeletme.*

1. Ümīd odur kʿide bu ʿarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum
   Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi **tecdīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 54). [tecdīd,]*
2. İrişdi feyż-ı dem-i nev-bahār-ı mevsim-i ʻıyd
   Libāsın eyledi eşcār-ı gül-sitān **tecdīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 2). [tecdīd,]*
3. Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi **tecdīd**
   Faṡīḥ ravża-i pür-nûrına olınduḳça *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 61). [tecdīd,]*
4. Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi **tecdīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 54). [tecdīd,]*

tecdīd eyledi: *Yenilemek, yenilenmek.*

1. İrişdi feyż-ı dem-i nev-bahār-ı mevsim-i ʻıyd
   Libāsın eyledi eşcār-ı gül-sitān tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 2). [tecdīd eyledi, -di]*

tecemmül: *Süslenme, süs.*

1. ʿIşḳuñla ne sāmān ne **tecemmül** ḳomışuz
   Şevḳuñla ne ṣabr u ne teʾemmül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 1). [tecemmül,]*

tecrīd: *Dünyadan el etek çekme ve dünyalık olarak görülen her şeyden arınıp kendini Allah'a yöneltme; mâsivâyı bırakma.*

1. Sefīne-i dile **tecrīd** gösterür mi Ḫudā
   Kenar-ı sāḥil-i ümmīd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 1). [tecrīd,]*

tedārik itmemişler: *Hazırlık yapma.*

1. Bu bezm-i bī-medār üzre ki nüh-ecrām ḳoymışlar
   Ṣafā cāmın **tedārik itmemişler** nām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 2). [tedārik itmemişler, -me, -miş, -ler]*

tedbīr: *Tedbir, önlem.*

1. Meyl-i zülfüñde dili bend eyledüñ **tedbīr** ile
   Baġladuñ gūyā ki bir dīvāneyi zencīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 1). [tedbīr,]*
2. Tedbīri ile hemīşe taḳdīr
   Āmīziş ider çü sükker ü şīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 101). [tedbīri, -i]*

tedbīr eyleseñ: *Tedbir eylemek, önlem almak.*

1. Dil-i aʿdā-yı fāsid luṭf ile ṣafvet ḳabūl itmez
   Ne deñlü eyleseñ tedbīr sāḳī bāde āb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 4). [tedbīr eyleseñ, -se, -ñ]*

tedbīr iderseñ: *Çare olmak, def etmek.*

1. Yüz vech ile ger soñra iderseñ tedbīr
   Mirʾāt-ı şikeste olmaz ışlāḥ-peẕīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 3). [tedbīr iderseñ, -er, -se, -ñ]*

tedbīr ola: *Önlem alma , tedbir koyma.*

1. İy ṭabībüm eyleme bīhūde isrāf-ı ḫayāl
   Ḫaste-i sevdā-yı ʿışḳa şanma kim **tedbīr ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 8). [tedbīr ola, -a]*

tedbīri: *Tedbir, önlem.*

1. Uyḫu yüzi gördi pās-bānlar
   Tedbīri ile hemīşe taḳdīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 102). [tedbīri,]*

tedbīr-i cihān: *Dünya, kainat üzerinde tasarruf etme.*

1. Sensin sebeb-i nizām-ı ʿālem
   Tedbīr-i cihān saña müsellem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 26). [tedbīr-i cihān,]*

tedrīc: *Derece derece, basamak basamak ilerlemek.*

1. Luṭfıyla olur saḫt olan cānlar bizüm
   Tedrīc ile hem-seng-i beyābānlar bizüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 103, Mısra 2). [tedrīc,]*

teʾemmül: *İyice ve etraflıca düşünmek.*

1. Reng ü keyf-i ʿışḳuñ ile eylemiş
   Cān u bī-ṣabr u **teʾemmül** iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 4). [teʾemmül,]*
2. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül ḳomışuz
   Şevḳuñla ne ṣabr u ne **teʾemmül** ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 2). [teʾemmül,]*

teʾemmül eyle: *İyice, etraflıca düşünme. Derin derin düşünme.*

1. Dūr olma Faṣīḥ dergehinden
   Bu bābda eyle gel teʾemmül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 10). [teʾemmül eyle,]*

tefrīh: *Ferahlandırma, iç açma.*

1. Teşvīşüm eyledi tīr-i efkār-ı ḫaṭ füzūn
   Ḥabb-ı ʿabīr-i ḫāl ile **tefrīḥ** ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 8). [tefrīḥ,]*

tefrīḥ-i mülāḳātuña: *Kavuşma ve/veya bir araya gelmenin iç açan ferahlığı, mutluluğu.*

1. Tefrīḥ-i mülāḳātuña ḥaḳḳā ki söz olmaz
   Öpdük lebüñ iy sāġar-ı ser-şār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 3). [tefrīḥ-i mülāḳātuña, -uñ, -a]*

tefsīde: *Hararetli, kızgın.*

1. Leblerin **tefsīde** gördükde suʾāl itdüm didi
   Tāb u teb efsürde itdi ġonçe-i ḫandānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 7). [tefsīde,]*

tefsīde oldı: *Yanmak, kızmak, kızgın olmak.*

1. Tefsīde oldı rūze-i ġamla dil-i Faṣīḥ
   İfṭār-ı būs-ı laʿl ile tervīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 9). [tefsīde oldı, -dı]*

tefsīde-i aḫkerde: *Ateşin harareti, sıcağı.*

1. Giryeyle Faṣīḥ itmemişüz tāb-ı dili kim
   Sūzuz yine **tefsīde-i aḫkerde** nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 10). [tefsīde-i aḫkerde, -de]*

teġāfül: *Anlamazlıktan, görmezden gelme, ilgisiz davranma.*

1. ʿĀlemde ʿarż-ı şīve **teġāfül** ḫiṭāb-ı nāz
   Maḥṣūṣdur saña saña iy bī-vefā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 3). [teġāfül,]*
2. Çeşmi **teġāfülāne** nigeh āşinā naẓar
   Cāʾizse ġamzesiyle müdārā ṣafā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 1). [teġāfülāne, -ā, -ne]*

3. Ben nigāh-ı āşinā-cūyam Faṣīḥ
   Ol vefā-düşmen **teġāfül** iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 10). [teġāfül,]*
4. Ne neşve-i mey ile ne ḫumār-ı bāde ile
   Teġāfül olmadı çeşm-i siyāhdan memnūʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 216, Mısra 4). [teġāfül,]*
5. Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi gördi yār
   Bilmem Faṣīḥ vechi nedür bu **teġāfülüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 10). [teġāfülüñ, -ün]*
6. İtmedüñ gitdi bize bir kerre tevcīh-i nigāh
   Āh kāfir bu **teġāfül** tā-be-key ʿuşşāḳa āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 2). [teġāfül,]*
7. Tā key bu **teġāfül** bu nigāh-ı āzār
   Sevdimse seni ne var günāh eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 94, Mısra 3). [teġāfül,]*

teġāfül eyledi: *Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme.*

1. Dün aġyār ile gördükde **teġāfül eyledi** bizden
   Haḳiḳatsüzlük itdi āḫır ol fettānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 3). [teġāfül eyledi, -di]*

teġāfül gösterüp: *Gafil gibi, bilmez gibi göstermek.*

1. N'eyleyem çeşmüñ **teġāfül gösterüp** inkārını
   Vaʿde-i vaṣluñ raḳībe ġamzeler iḳrārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 5). [teġāfül gösterüp, -üp]*

teġāfül ider: *Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme, bilmiyor görünme, kendini gafil gösterme.*

1. Murādımı yine bilmezlenür **teġāfül ider**
   Hezār Leylī vü Mecnūn gibi ḥikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 9). [teġāfül ider, -er]*

teġāfül idüp: *Anlamazlıktan, bilmezlikten gelmek.*

1. Hele **teġāfül idüp** ehl-i ṭabʿa baḳmazsın
   Felek senüñ bilelüm çeşm-i raġbetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 11). [teġāfül idüp, -üp]*

teġāfül-pīşe: *Gafilliği huy edinmiş.*

1. İy **teġāfül-pīşe** ġam ḥālüm diger-gūn eyledi
   Sīne mecrūḥ u ciger ṣad-pāre dil-ḫūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 3). [teġāfül-pīşe,]*

tehī: *Boş, hali.*

1. Ḳālur mı silk-i dırāz-ı emel Faṣīḥ **tehī**
   Olur mı zīb-fezā gevher-i yetīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 9). [tehī,]*
2. Miṣāl-i dīde-i ḫūnīn-i ʿāṣıḳ-ı şeydā
   Tehī görülmesün iy sāḳi cām-ı ser-şāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 4). [tehī,]*
3. Elinde sāġarın itmez dil-i ḫarāb **tehī**
   Ḳalınca mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb **tehī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 1). [tehī,]*
4. Elinde sāġarın itmez dil-i ḫarāb **tehī**
   Ḳalınca mey-gede-i çarḫ-ı nüh-ḳıbāb **tehī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 2). [tehī,]*
5. Dil-i şikestemi ḫālī ḳomaz ḫayāl-i ruḫı
   Piyāle-i mehi eyler mi āfiṭāb **tehī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 4). [tehī,]*
6. Yirinde şūriş-i ġavġāsı gerçi devr eyler
   Bu nüh piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb **tehī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 6). [tehī,]*
7. Bu bezm-i pür-şer ü şūr-ı fenāda ḳalmışdur
   Hezār sāġar-ı Cemşīd-i kām-yāb **tehī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 8). [tehī,]*
8. Faṣīḥ eşkümi ol ḥadde eyledüm rīzān
   Ki ḳaldı dīde-i ġam-dīde çün ḥabāb **tehī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 10). [tehī,]*
9. Ḳalmaz şarāb-ı şevḳden elbet **tehī** o dil
   Çün ḫumm-ı bāde bekleye künc-i ferāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 7). [tehī,]*
10. Sen erbāb-ı hüner ehl-i dile dīrīne düşmensin
    Raḥmden ḳalb-i sengīnüñ **tehī** pür-kīne düşmensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 50). [tehī,]*

tehī gelür: *Neşesiz, mutsuz.*

1. Tehī gelür bulup elbette seng-i ġamla şikest
   Faṣīḥ bezmümüze gelse de sebū-yı neşāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 9). [tehī gelür, -ür]*

tehī idemedüñ: *Boşaltmak, temizlemek.*

1. Derūnı idemedüñ ġayrdan Faṣīḥ tehī
   Hezār görmedügüm yād u āşinā geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 9). [tehī idemedüñ, -e, -me, -dü, -ñ]*

tehī kalmaz: *Boş kalmak, içi boş olmak.*

1. Ḳalmaz velī o kāse-i mīnā yine tehī
   Pür eyler anı sāḳī-i bezm-i çehārümīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 3). [tehī ḳalmaz, -ma, -z]*

tehī olmış: *Boş olmak, boşalmış olmak.*

1. Dil-rübānuñ āb u ṭābı ḳalmamış
   Şimdi ol ḫumuñ **tehī olmış** şarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 2). [tehī olmış, -mış]*

teʾḫīr ider: *Ertelemek, geciktirmek.*

1. Zer-i serveri sipihr-i leʾīm ider teʾḫīr
   Velīk nāsere nakd-i ġamı virür pīşīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 5). [teʾḫīr ider, -er]*

teʾhīr itdüñ: *Ertelemek.*

1. Dil muntaẓır ol devā-yı maʿhūde henüz
   Eydür bu ḳadar ʿilācı **teʾḫīr itdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 4). [teʾḫīr itdüñ, -dü, -ñ]*

tehniyet-i maḳdem-i bahar eyle: *Baharın gelişini tebrik etmek.*

1. Geldi henüz vaḳt-i mübārek dem-i bahār
   Gel bāġa eyle tehniyet-i maḳdem-i bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 20, Mısra 2). [tehniyet-i maḳdem-i bahar eyle,]*

tehyīc idüp: *Heyecanlandırma, heyecana getirme, coşturma.*

1. Şamīm-i dīde vü dilden olur ʿayān u bedīd
   Şedāʾid-i elem-i rūzgār idüp tehyīc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 2, Mısra 2). [tehyīc idüp, -üp]*

tek: *Yeter ki, yalnız.*

1. İstemem **tek** minnet-i çarḫ-ı sitem-ger olmasun
   Farḳuma perr-i hümāsı sāye-güster olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 1). [tek,]*
2. Senüñ **tek** ḳonmasun dāmānuña gerd-i keder cānā
   Çeken bād-ı ġam-ı dehri Faṣīḥ-i nā-tüvān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 9). [tek,]*

3. Biñ sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı çekeyin **tek**
Bir kez elüm ol sīb-i zenaḫ-dāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 3). [tek,]*

tek: *Sadece, yalnız, bir tek.*

1. Çeken minnet bilüp bār-ı ġamın **tek** cānuñ olsaydı
Ne aġlarduñ bu cevri eyleyen cānānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 1). [tek,]*

tek eyle: *Tek, yalnız II yeter ki.*

1. Nakd-i sirişke sen nigeh-i raġbet eyle tek
Genc-i revān-ı dīde dükenmez ḫızānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 7). [tek eyle,]*

tek olsun: *Bir, yalnız olmak.*

1. Laʿl-i lebi merhem müjesi sūzenüm olsun
Pür-yāre-i tīġ-i sitem olsun dil ü cān tek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 5). [tek olsun, -sun]*

tek ü dev it: *Biricik ve kuvvetli olmak.*

1. Manṣūr ḳılsun muẓaffer itsün
Hem-vāre olan cenābı manṣūr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 190). [tek ü dev it,]*

tek ü dev it: *Yürüyüp koşan.*

1. İy eblaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev
İt ṣaḥn-ı neṣrde de tek ü dev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 190). [tek ü dev it,]*

tekāpūya düşmişüz: *Öteye beriye koşarak aramak, koşuşturma, telaş içinde olmak.*

1. Şehr-i devr eylemişüz kūçe diyüp kūya derüñ
Düşmişüz dest-i ġam-ı ʿışḳa tekāpūya derüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 43, Mısra 2). [tekāpūya düşmişüz, -miş, -üz]*

tekdīr itmedüñ: *Azarlamak, paylamak.*

1. Ḳanı bir ṣāf-meşreb kim anı sen itmedüñ tekdīr
   Ḳanı bir maḥrem-i rāz-ı hüner kim ḳılmaduñ maḥrūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 45). [tekdīr itmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

tekellüf-i pīrāhen: *Gömlek [giyme] yükümlülüğü. II maddi varlık külfeti.*

1. Ben ʿāṣıḳum **tekellüf-i pīrāhen** istemem
   Ser-tā-be-pāy rūḥ-ı revānum ten istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 1). [tekellüf-i pīrāhen,]*

tekellüm: *Söyleme, lakırdı etme, konuşma.*

1. İtdüñ **tekellümüñle** beni bī-niyāz-ı rūḥ
   Ḳılduñ ḫırām-ı ḳaddüñ ile şerm-sār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 3). [tekellümüñle, - üñ, -le]*
2. Ṣanmañuz yāra **tekellümle** nigāh itmekledür
   Āb u tābı ʿāşıḳuñ giryeyle āh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [tekellümle, -le]*

tekellüm eyle: *Konuşmak.*

1. Sen gül gibi iy şūḫ açılup eyle tekellüm
   Her lāle-ruḫuñ ġonçe-ṣıfat aġzı büzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 5). [tekellüm eyle,]*

tekellüm eylemede: *Konuşmak.*

1. Tekellüm eylemede ʿarż-ı renciş eyler o şūḫ
   Dehānı teng idügin remz ider nezāket ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 7). [tekellüm eylemede, -me, -de]*

tekellüm eylemeseñ: *Konuşmak, söylemek.*

1. Eylemeseñ de tekellüm olmazuz āzürde-kām
   Senden iy āyīne-ruḫ rūy-ı maḥabbet ḳānīʿüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 191, Mısra 5). [tekellüm eylemeseñ, -me, -se, -ñ]*

tekellüm-i nāz itmeyüp: *Nazlanarak konuşmak.*

1. Gehī **tekellüm-i nāz itmeyüp** de ʿuşşāḳa
   Meger ki teng-dehānem dimek cevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 5). [tekellüm-i nāz itmeyüp, -me, -yüp-me, -yüp, -]*

teklif eylemeñ: *Teklif etmek, sunmak.*

1. Ḫumār-ı hicr ile ṭāb-ı tekellüm yoḳ zebānında
   Faṣīḥā şiʿr **teklif eylemeñ** kim bī-dimāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 10). [teklif eylemeñ, -me, -ñ]*

teklīf itme: *Sunmak, vermek.*

1. Dil-i teng ṭurfe sāḳī meded itme cāmı teklīf
   Bilürüm ya āh u zāra ya da keşf-i rāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 3). [teklīf itme, -me]*

teklīf-i bāc eyler: *Vergi, öşür, haraç ile yükümlü tutmak.*

1. Naḳd-i eşk-i çeşmüñi ʿarż it Faṣīḥ
   Şāh-ı ʿışḳ eyler ise teklīf-i bāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 40, Mısra 6). [teklīf-i bāc eyler, -r]*

teklīf-i cām itsen: *Şarap kadehi teklif etmek.*

1. Yıḳılmazdı kühen-saḳfı ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ
   Ne var iy sāḳī bir kerre bize **teklīf-i cām itsen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 34, Mısra 2). [teklīf-i cām itsen, -sen]*

teklīf-i mey itme: *Şarap teklifinde bulunma.*

1. Sāḳi **teklīf-i mey itme** beni söyletme meded
   Şübhe yoḳ rāz-ı dil-i zārımı biʾllāh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 5). [teklīf-i mey itme, -me]*

tekrār: *Bir daha, yine, yeniden.*

1. Faṣīḥ ḥaḳḳına **tekrār** cevrüñ itme dirīġ kim
   ʿAtiyye-i keremüñde ne var niṣāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 9). [tekrār,]*

tekrar ider: *Tekrarlamak; bir daha, yeniden yapmak.*

1. O şūḫa itmek içün ḥarf-i nāzını tekrār
   Miṣāl-i bülbül ider dil niyāzını tekrar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 25, Mısra 2). [tekrar ider, -er]*

tekrār itmek içün: *Yeniden, bir daha yapmak için.*

1. O şūḫa itmek içün ḥarf-i nāzını tekrār
   Miṣāl-i bülbül ider dil niyāzını tekrar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 25, Mısra 1). [tekrār itmek içün,]*

tekrīr-i nāliṣ: *Sürekli tekrarlanan feryat, inleme.*

1. Tekrīr-i nāliş üzre eṣer eyler iy Faṣīḥ
   Gül ġūş-ı yāra nāle çü efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 9). [tekrīr-i nāliş,]*

tekṣīr: *Kusur, suç.*

1. Tā key yiter iy Faṣīḥ **tekṣīr**
   İt sāḳ-ı duʿāyı durma teşmīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 175). [tekṣīr,]*

teksīr itme: *Kırmak, parçalamak.*

1. Eyle nefesüm ḳabūl iy yār-ı dilīr
   Mirʾāt-ı dilin kimsenüñ itme teksīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 2). [teksīr itme, -me]*

teksīr yiter: *Çoğalma, artma yeter, kafi.*

1. Göstermedi rūy-ı mihr bir ān
   Cevr eylemede ʿadū-yı bī-dād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 175). [tekṣīr yiter, -er]*

teksir-i suḥan itme: *Lafı, sözü çoğaltmak. II dedikodu yapmak.*

1. İtme teksir-i suḥan yāra Faṣīḥ
   ʿArẕ-ı ḥāl-i dil-i nālān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 9). [teksir-i suḥan itme, -me]*

tekye: *Bir şeyhin liderliğinde ve idaresinde derviş grubunun bağlandığı dergâh, tekke.*

1. Beni abdāl iderseñ iy ġam-ı ʿışḳ
   Hindīler **tekyesinde** ʿuryān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 4). [tekyesinde, -si, -nde]*
2. Varup bir **tekyede** her gice mihmān olmamuz yegdür
   Çerāġ-āsā göñül her bezme sūzān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 1). [tekyede, -de]*
3. Var **tekyeñe** ʿışḳa ṣoyun dervīş ol
   Zīr-i küleh-i şevḳde maḥv ol çün şemʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 3). [tekyeñe, -ñ, -e]*

tekye-gāh: *Tekke yeri; dayanacak, istinat edecek yer.*

1. ʿĀşıḳum pā-bürehne ser-ʿuryān
   Mülk-i tecrīdi **tekye-gāhumdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 12). [tekye-gāhumdur, -um, -dur]*
2. Her dem bu **tekye-gāhda** feryād u nāleden
   İdrāk olınmadı ki nedür müddeʾā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 11). [tekye-gāhda, -da]*
3. Tekye-gāhum lāle-veş ʿışḳuñla ṭaġ oldı baña
   Kūyuñı yād eyledüm ṭaġ üsti bāġ oldı baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 1, Mısra 1). [tekye-gāhum, -um]*

tekyegāh: *Tekke, dergâh.*

1. Olsaḳ ʿaceb mi şevḳ ile biz de külāh dost
   Olmamış o şems-i kec-külehüm **tekyegāh** dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 1). [tekyegāh,]*

tekye-gāh-ı dilde: *Gönül tekkesi, gönül dergâhı.*

1. Bulmazuz bir laḥża ḫālī dūd u ġamdan cānumuz
   Eksik olmaz **tekye-gāh-ı dilde** hiç mihmānumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 31, Mısra 2). [tekye-gāh-ı dilde, -de]*
2. Bulmazuz bir laḥża ḫālī dūd u ġamdan cānumuz
   Eksik olmaz **tekye-gāh-ı dilde** hiç mihmānumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 31, Mısra 2). [tekye-gāh-ı dilde, -de]*

tekye-geh-i ʿuşşāḳa: *Âşıkların tekkesi.*

1. Cān u dil ile **tekye-geh-i ʿuşşāḳa**
   Kendü ayaġıyla gelme ḳurbānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 3). [tekye-geh-i ʿuşşāḳa, -a]*

tekye-i lāġarīde: *Lagari Tekyesi. (Silâhtarağa caddesi üzerinde önce Bektaşî, sonra Sa'dî Dergâhı olan Lâgarî Tekkesi XVII. yüzyıl sonu.).*

1. Bu żaʿīfi kerem ḳıl iḥsān it
   Tekye-i Lāġarīde mihmān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 2). [tekye-i lāġarīde, -de]*

tel: *Saç teli.*

1. Ṣayd idüp o gül-çehre hezār dil-i zārı
   Tār-ı siyeh-i kākülini **tel** ḳafes itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 8). [tel,]*

tel: *Ince.*

1. Tā ki bāġ-ı ġayra bir cünbān-ı pervāz olmaya
   Eyledüm müjgānlarum murġ-ı nigāha **tel** ḳafes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 197, Mısra 4). [tel,]*

tel kafesde: *Tel kafes.*

1. Görüp ruḫsārı üzre tār tār-ı zülf-i cānānum
   Ḳıyās itdüm Faṣīḥā **tel kafesde** āl ṭūṭīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 9). [tel kafesde, -de]*

telāṭum: *(Dalga için) Birbirine çarpma.*

1. Bu cūş-ı giryeme dehrüñ cefāsıdur bādī
   Yemüñ **telāṭumına** rūzgār olur bāʿis *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 4). [telāṭumına, -ın, -a]*

telāṭum-ı yem-i ʿışḳa: *Aşk denizinin dalgalanması, coşması.*

1. ʿAceb bu cūşiş-i eşke nihāyet olmaz mı
   Telāṭum-ı yem-i ʿışḳa ḳarār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 6). [telāṭum-ı yem-i ʿışḳa, -a]*

telef itdüñ: *Mahvetmek. ll harcamak.*

1. İtdüñ telef ḫizāne-i naḳd-i sirişkümi
   İy dīde nʾeyledüñ görelim gel ḥisāb vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 7). [telef itdüñ, -dü, -ñ]*

telef itdüñ: *Harcamak. II mahvetmek.*

1. Şemşīr-i nigāhuñla niçe dil **telef itdüñ**
   Dünyāyı yine fitne ile pür-şeġaf itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 1). [telef itdüñ, -dü, -ñ]*
2. Ser cümle ḥayā vü edebi ber-ṭaraf itdüñ
   Almadı berīn-gūş-ı ḳabūle o şeh-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 8). [telef itdüñ, -dü, -ñ]*

telef itme: *Mahvetmek. ll harcamak.*

1. Gel ġayra şitāb ile varup olma ʿaraḳ-rīz
   İy nūr-ı dü-çeşm itme telef āb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 4). [telef itme, -me]*
2. Çoḳ ḫāk-i zemīne ḳonmaya rūy-ı niyāz
   Bīhūde yire gevher-i nāz itme telef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 4). [telef itme, -me]*

telḫ: *Acı. II keder.*

1. Ġam degüldür gelse mey maḫmūr-ı pür-efkāra **telḫ**
   Bu meseldür çünki her derde olurmış çāre **telḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 1). [telḫ,]*
2. Ġam degüldür gelse mey maḫmūr-ı pür-efkāra **telḫ**
   Bu meseldür çünki her derde olurmış çāre **telḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 2). [telḫ,]*
3. Baḥr-ı eşküm ʿarz-ı emvāc-ı cebīn itmiş görüp
   Girye-i pür-şūr-ı dil gelmiş meẕāḳ-ı yāra **telḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 4). [telḫ,]*
4. ʿĀşıḳ olmaz şehd-i kām-ı tesliyet bir ḥāl ile
   İy ṭabībüm her ne ʿarż itseñ gelür bīmāra **telḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 6). [telḫ,]*
5. Her ne dem kim cām-ı mey görsem beni giryān ider
   Eşk-rīz eyler ṭoḳınsa dīde-i bīdāra **telḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 8). [telḫ,]*
6. Güft ü gūy-ı ʿāşıḳı ehl-i ḫıred gūş eylemez
   İy Faṣīḥ elbet gelür mestüñ sözi ḫuş-yāra **telḫ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 10). [telḫ,]*
7. Ġelürse **telḫ** saña ẕāʾiḳañda lezzet yoḳ
   Ḥalāveti mey-i şīrīn-güvāruñ iy zāhid *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 6). [telḫ,]*
8. Ḫiṭāb-ı luṭfına nisbetle **telḫ** āb-ı zülāl
   Geleydi vaṣf-ı hümāyūn-ı ḳalbi taḥrīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 41). [telḫ,]*

telh eyler: *Acılaştırmak, tadını kaçırmak.*

1. Şarāb-ı şehd ise sensüz mezāḳı **telḫ eyler**
   Zehir içürse senüñle felek gelür şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 7). [telḫ eyler, -r]*

telḫ ider: *Kötü, acı (hale) getirmek.*

1. Telḫ ider sükker-i meyl-i niʿam-ı dünyāyı
   Güş-ı izʿān ile diñle naġamāt-ı nāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 1). [telḫ ider, -er]*

telh itmede: *Acıtmak, acı vermek.*

1. Telḫ itmede kām-ı cān-ı zārı
   Ṣunduġı şarāb-ı bed-güvārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 77). [telḫ itmede, -me, -de]*

telḫ oldı: *Acı olmak.*

1. Ehl-i naẓar oldı naẓmuma çün laḥīẓ
   Telḫ oldı lisānı yād olındı Ḥāfıẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 2). [telḫ oldı, -dı]*

telh oldı: *Acı olmak. II kötü, iyi halde olmayan.*

1. Baña **telḫ oldı** ʿayş-ı zindegānī-i cihān sensüz
   Gerekmez sensüz iy rūḥ-ı revānum cism ü cān sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 32, Mısra 1). [telḫ oldı, -dı]*

telhī-i sitem: *Cefa, eziyetin acısı, ıstırabı.*

1. Telhī-i sitem tā-be-key iy şāh-ı melāḥat
   Bir pāre ne var bendelere baḫşīş-i dād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 5). [telhī-i sitem,]*

telḫ-kām: *Damağı acı olan; kederli.*

1. Böyledür tā ezelī kısmet-i Feyyāż-ı ḳadīm
   Telḫ-kām olmayana şehd ü şeker virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [telḫ-kām,]*

telmīḥ eylesün: *İma yoluyla anlatmak.*

1. ʿĀşıḳa bir kūşe-i çeşmiyle **telmīḥ eylesün**
   Ṭuymasun aġyār vaʿd-i vaṣlı maẓhar olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 7). [telmīḥ eylesün, -sün]*

telmīh itme: *Bir söz veya ibareyle bahsi geçmeyen bir şey veya kişiyi düşündürmek, hatırlatmak.*

1. Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmīḥ
   Faṣīḥ yār ʿaceb ġayra mübtelā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 9). [telmīḥ itme, -me]*

telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler: *Sevgiliye kavuşma ve ondan ayrı düşmeyi ima etmek.*

1. Telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler iy Faṣīḥ
   Vāʿiẓ ki durma nār u cinândan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 9). [telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler, -r]*

temām: *Noksansız, tam, mükemmel.*

1. Miʿyār-senc-i cins-i belāġatsin iy Faṣīḥ
   Nazmuñ **temām** mertebede ṣāʿirānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 10). [temām,]*
2. Görmiş **temām** mertebe-i sūz-ı mihrini
   İtmez dile o āyīne-sīmā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 5). [temām,]*
3. O bülbülüz ki dem-i nev-bahāra muntaẓıruz
   Temām rāz-güşāyuz temām ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 2). [temām,]*
4. O bülbülüz ki dem-i nev-bahāra muntaẓıruz
   Temām rāz-güşāyuz **temām** ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 2). [temām,]*
5. Bir şeb gelür ki ġurre-i ümmīd olur bedīd
   Eyler felek **temām** meh-i intiẓārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 4). [temām,]*
6. Nīm-cānuz ne nāme vü ne peyām
   Bizi itdi **temām** hicr **temām** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 4). [temām,]*

temām ider: *Eksiksiz olmak, tam olmak.*

1. Bir baḳmaḳ ile kār-ı Faṣīḥi **temām ider**
   Ol dil-firīb ġamze vü ol dil-rübā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 9). [temām ider, -er]*

temām iderler: *Tamamlamak. II kabul etmek.*

1. Merhemleri zaḫm-ı cān-gezādur Bir nīm-piyāle ṣunsalar ger *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 62). [temām iderler, -er, -ler]*
2. Bir nīm-piyāle ṣunsalar ger
   Minnetle seni **temām iderler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 62). [temām iderler, -er, -ler]*

temām irdi: *Sona ermek.*

1. Zer cām-ı māh-ı rūze **temām irdi** ġāyete
   Gelsün miyān-ı meclise sāḳī sebū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 5). [temām irdi, -di]*

temām itdi: *Bitirmek, sona erdirmek.*

1. Nīm-cānuz ne nāme vü ne peyām
   Bizi itdi temām hicr temām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 4). [temām itdi, -di]*
2. Bī-raġbet olup cümle metāʿ-ı bārum
   Narḫına **temām itdi** kesād-ı kārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 2). [temām itdi, -di]*

temām itmiş: *Tamamlamak.*

1. Temām itmiş debistān-ı ḥüsnde ders-i maḥbūbı
   O ṭıfl-ı nāz-perverdem ʿaceb şīrīn-maḳāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 5). [temām itmiş, -miş]*

temām ḳıl: *Tamamlamak.*

1. Yā Rab kemāl-i āteş-i ʿışḳuñla ḳıl temām
   Nā-pūhtedür hevesle dil-i nīm-riştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 5). [temām ḳıl,]*

temām olur: *Tamamlanmak.*

1. Çeşm-i ḳābūle maẓhar olursa **temām olur**
   Aḥmed Faṣīḥ ʿafv-ı recā-yı ḳuṣūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 9). [temām olur, -ur]*

temāmet: *Tam; bütün.*

1. Āhı ʿalem ü dāġı çerāġ eyleyüp iy dil
   Gerdān olalum kūçe vü bāzārı **temāmet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 14). [temāmet,]*

temām-ı ʿarż-ı niyāz: *Arzu ve isteklerini belli eden.*

1. O bülbülüz ki dem-i nev-bahāra muntaẓıruz
   Temām rāz-güşāyuz temām ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 2). [temām-ı ʿarż-ı niyāz,]*

temām-ı rāz-güşāyuz: *Sırrını açık eden.*

1. O bülbülüz ki dem-i nev-bahāra muntaẓıruz
   Temām rāz-güşāyuz temām ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 169, Mısra 2). [temām-ı rāz-güşāyuz,]*

temāşā: *Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme.*

1. Şikest iderdi göreydi Sikender āyīnesin
   Ki ʿaks-i ḥüsn ile mirʾāt-ı dil **temāşādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 4). [temāşādur, -dur]*
2. Cihān firdevse dönmiş nev-bahār-ı dil-sitān gelmiş
   Temāşāya ya bāġ-ı ʿālemi Dārüʾl-Cinān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 2). [temāşāya, -y, -a]*
3. Cemāli seyrine ʿuşşāḳ ṣāf-keşīde-i şevḳ
   Var āsitāne-i yāra ʿaceb **temāşādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 4). [temāşādur, -dur]*

temāşā: *Seyirlik. II hayran hayran bakılan.*

1. Ol ḥāle güvāh inḥınāyī
   İy maḥmili lā-meḳān **temāşā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 24). [temāşā,]*

temāşā eyle: *Seyretmek, izlemek.*

1. Mümkin midür hilāle nigeh-dārī-i naẓar
   Ebrū-yı yārı eyle temāşā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 4). [temāşā eyle,]*

temāşā it: *Seyretmek.*

1. ʿĀrıżında ḫaṭın **temāşā it**
   Nicʾolur māda gör çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 3). [temāşā it,]*
2. ʿĀrıżında ḫaṭın **temāşā it**
   Nicʾolur māda gör çemen bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 3). [temāşā it,]*

temāşā-yı cemālüñden: *(Sevgilinin) Güzelliğinin seyri.*

1. Mümkin mi **temāşā-yı cemālüñden** dūr
   Bir vech ile hiç tesliye-yāb olmaḳ dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 3). [temāşā-yı cemālüñden, -üñ, -den]*

temāşā-yı mihr-i ruḫsāruñ: *Yanak güneşini izleme. II sevgilinin güneş gibi parlak yanaklarına bakma.*

1. Nişestenī-i şeb-i tār-ı intiẓār yiter
   Müyesser olsa **temāşā-yı mihr-i ruḫsāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 10). [temāşā-yı mihr-i ruḫsāruñ, -uñ]*

temāşā-yı viṣāl: *Kavuşmanın seyri.*

1. Vālih itmiş ser-i kūyuñda **temāşā-yı viṣāl**
   Biz ferāmūş-ı der-i cennet ü ḫūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 3). [temāşā-yı viṣāl,]*

temcīd-kün-i şeb-i temennā: *Arzu, istek gecesinde zikreden, tazimde bulunan.*

1. Tevḥīd-zen-i leb-i niyāzum
   Temcīd-kün-i şeb-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 7). [temcīd-kün-i şeb-i temennā,]*

temennā iderüz: *Dilemek, istemek.*

1. İy vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā
   Senden bunı iderüz temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 44). [temennā iderüz, -er, -üz]*

temennā iderüz: *İstemek, dilemek, talep etmek.*

1. İy vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā
   Senden bunı iderüz temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 44). [temennā iderüz, -er, -üz]*

temennā it: *Temennâ etmek: Temennâ hareketi yaparak selam vermek. (Temennâ: Hürmet ve aşinalık göstermek veya teşekkür bildirmek için sağ eli dizden aşağıya indirip sonra yukarı doğru kaldırarak ağza ve başa götürmek suretiyle verilen bir selam çeşidi.).*

1. Dimeñ bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin **temennā it**
   Baña taḥmīl-i bār-ı imtinān-ı rūzgār itmeñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 35, Mısra 1). [temennā it,]*

temennā-yı ḫazān eyler: *Sonbaharı temenni etmek, arzulamak.*

1. Olan āzāde reng ü būy-ı gül-zār-ı televvünden
   Ne ümmīd-i bahār u ne **temennā-yı ḫazān eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [temennā-yı ḫazān eyler, -r]*

temennā-yı ma‘ānī iderdi: *Manaları dilemek, anlamları istemek.*

1. Şīrīnī-i güftārımı görseydi iderdi
   Ḫusrev der-i ṭab‘umda temennā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 8). [temennā-yı ma‘ānī iderdi, -er, -di]*

temennā-yı müdāvā-yı ma‘ānī: *Manaların iyileştirici gücü.*

1. Güş eyle niyāz-ı dil-i bīmār-ı Faṣīḥi
   İtmekde **temennā-yı müdāvā-yı ma‘ānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 48). [temennā-yı müdāvā-yı ma‘ānī,]*

temennā-yı viṣāl: *Kavuşma isteği.*

1. Ḳays-veş ḥāşılı güm-kerde sürāġ itdi bizi
   Ṭaleb-i maḥmil-i Leylā-yı **temennā-yı viṣāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 7). [temennā-yı viṣāl,]*

temennā-yı viṣālinden: *Kavuşma isteği.*

1. Geldi dehrüñ gerçi cāna cümle ḥālinden ferāġ
   Gelmedi gitdi **temennā-yı viṣālinden** ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 2). [temennā-yı viṣālinden, -in, -den]*

temkīn: *Kontrol, tedbir II Sükûnet, durgunluk, huzur.*

1. Bu rūzgār ki bir kerre tünd-ḫūluḳ ide
   Olur mı keşti-i cism-i żaʿīfe hiç **temkīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 8). [temkīn,]*

temyīz: *Ayırma, ayrılma, seçme, seçilme.*

1. Degül mümkin şeb-i tār ile rūz-ı rūşeni **temyīz**
   O deñlü eyledi āfāḳı mihr-i rāyı nūrānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 45). [temyīz,]*

temyīz kılmaduñ: *Ayırmama, seçmemek, diğerlerinden ayırmak.*

1. Temyīz ḳılmaduñ beni cānā raḳībden
   Farḳ itmedüñ dirīġ ḫulūṣ u nifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 3). [temyīz ḳılmaduñ, -ma, -du, -ñ]*

temyīz-i nīk ü bedde: *İyi ve kötüyü ayırmak.*

1. O sīm-ten muḳābiline gelmesün ṣaḳın
   Temyīz-i nīk ü bedde mehek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 4). [temyīz-i nīk ü bedde, -de]*

ten: *Beden, cisim, gövde, vücut. II Maddi varlık.*

1. Maḥabbetdür dili taḥrīk ü bī-ārām iden **tende**
   Ki bādī ıżṭırāb-ı şuʿle-i nāra hevādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 5). [tende, -de]*
2. Yazmış debīr-i miḥnet aña yir yir āh dost
   Ol ḫānḳah durur ki **tenüm** dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 3). [tenüm, -üm]*
3. Dilde ʿışḳ-ı leb-i cānān bir olur
   Tende iy rūḥ-ı revān cān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 2). [tende, -de]*
4. Ne cān-ı zārda rāḥat ne gözde ḫ∨ābum var
   Tenümde tāb-ı elem dilde ıżṭırābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 2). [tenümde, -üm, -de]*
5. Biz pā vü **ten** bürehne-i ʿışḳuz hele Faṣīḥ
   Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen ü pā-būsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 9). [ten,]*
6. Ġamuñla dil **ten** ü cāndan seyāḥat ister imiş
   Maḥabbet iki cihāndan ferāġat ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 1). [ten,]*
7. Çün mihr eşer itdi dile meh-tāb-ı cemālüñ
   Āteşlere yaḳdı **tenümi** tāb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 2). [tenümi, -üm, -i]*
8. Dūd-ı āhum serde sünbül dāġ-ı ʿışḳum **tende** gül
   Bāġda sünbül gerekse olmasun gülşende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 1). [tende, -de]*

9. Tenüñ ḫākister itmiş āh-ı āteş-zāduñ iy bülbül
ʿAcebdür ḫārı sūzān itmemek feryāduñ iy bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 1). [tenüñ, -üñ]*
10. Ben ʿāşıḳum tekellüf-i pīrāhen istemem
Ser-tā-be-pāy rūḥ-ı revānum **ten** istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 2). [ten,]*
11. Miḥnet-i hicrüñle ol deñlü zaʿīf oldı **tenüm**
Āfiṭābum sāye-i cismüm baña bār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 3). [tenüm, -üm]*
12. Degül mümkin bu luṭfuñ şükrin itmek fi'l-meşel her mū
Tenümde itse de kār-ı zebān nükte-i sübḥānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 70). [tenümde, -üm, -de]*
13. Ne kār-ı zūr-ı Ferhādı żaʿīf cism-i Mecnūnı
Tenüñ ḫākister ü ḫākisterin berbād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 4). [tenüñ, -üñ]*
14. Anlar ki mücerred ü **ten** ʿuryānlardur
Bir sīnede cemʿiyyet iden cānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 1). [ten,]*
15. Ṣaḥn-ı dil ü cānı dāġ dāġ itdi felek
Dāġ ile **tenüm** miṣāl-i bāġ itdi felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 70, Mısra 2). [tenüm, -üm]*
16. Dil fikr-i cemālüñle ṣolup rūy gibi
Ten derd-i miyānuñla ḳalup mūy gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 156, Mısra 2). [ten,]*

tenbāḳū-yı iḥmāl: *Dikkatsizlik tütünü. II siyahlık, karalık bağlamında.*

1. Mirʾāt-ı ṣafā-yı ḫāṭırum luṭfuñdan
Tenbāḳū-yı iḥmāl ile nā-pāk itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 4). [tenbāḳū-yı iḥmāl,]*

ten-bürehne: *Çıplak.*

1. Gūyā ki **ten-bürehne** bir abdāl-ı ʿışḳdur
Yaḳmış vücūd-ı lāġara dāġ-ı niyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 3). [ten-bürehne,]*

tenezzül eyle: *Alçak gönüllülük göstermek.*

1. Tenezzül eyle gözüm nūrı gel ciger-kūşem
Ki ḫūn-ı dīde vü dilden mey ü kebābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 3). [tenezzül eyle,]*

tenezzül eylemez: *Herhangi bir şeyi yapmaya istekli olmamak.*

1. ʿĀşıḳ-ı pā-māle itmez ʿarż-ı envār-ı cemāl
   Eylemez ḫāke tenezzül pertev-i ḫurşīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 8). [tenezzül eylemez, -mez]*

tenezzül itmek: *Yönelmek, değer vermek.*

1. İtmek tenezzül aña ne mümkin Hümā-yı ʿışḳ
   Bi-maġz cismümüñ bir iki üstüḫ∨ānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 13). [tenezzül itmek, -mek]*

tenezzül itmez: *Yönelmek, değer vermek.*

1. Hümā-yı devlet-i ʿışḳı **tenezzül itmez** ise
   Segān-ı kūyı ḳabūl eyler üstüḫ∨ānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 3). [tenezzül itmez, -me, -z]*

tenfīr-i ʿazm-i kūyı: *Sevgilinin semtine gitmenin nefreti.*

1. Dil-i ser-geşteyi terġīb-i şeh-rāh-ı ferāġ itdüm
   İdüp tenfīr-i ʿazm-i kūyı dūr-ā dūr maḳṣūddan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 7). [tenfīr-i ʿazm-i kūyı,]*

teng: *Dar II küçük.*

1. Yir yir ten-i ḫākīye yaḳup dāġ-ı miḥen
   Açdum o **teng** hücreye birḳaç revzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 2). [teng,]*

teng bağladı: *Dar, sıkı bağlamak.*

1. Dil-ber miyān-bendini kim **teng bağladı**
   Tüccār-ı ṣabr u cān u ḫıred deng bağladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 1). [teng bağladı, -la, -dı]*

teng idügin: *Dar, küçük olan.*

1. Tekellüm eylemede ʿarż-ı renciş eyler o şūḫ
Dehānı **teng idügin** remz ider nezāket ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 8). [teng idügin, -ügin]*

teng olmadıya: *Dar, sınırlı olmak.*

1. Teng olmadıya vādī-i pehnā-yı maʿānī
Vir edhem-i şūḫ-ı ḳaleme ruḫṣat-ı cevlān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 16). [teng olmadıya, -ma, -dı, -ya]*

teng olur: *Dar gelmek, sığmamak.*

1. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme
Destine aldıḳda tīġ-i şuʿle-bārın şāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [teng olur, -ur]*

teng olur: *Dar gelmek, sığmamak.*

1. Şeh-süvārum ṣaḥn-ı ḳūyından olınca cilve-ger
Raḫş-ı mihre **teng olur** meydān-ı cevlān-gāh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 8). [teng olur, -ur]*

teng ü tār oldı: *Dar ve karanlık II huzursuz ve ümitsiz.*

1. Ḫāne-i dil gibi ʿālem **teng ü tār oldı** baña
Mihr-i ḥüsnüñ ideli mirʾāt-ı çeşmüm cilve-gāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 3). [teng ü tār oldı, -dı]*

teng ü tār olmış: *Dar ve sıkışık; rahatsızlık verici.*

1. Bu ʿanāṣır-gāh-ı ʿālem **teng ü tār olmış** aña
Ol perī-ruḫsārı dil bir iki üç gün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 3). [teng ü tār olmış, -mış]*

teng-dehān: *Küçük ağızlı, ağzı küçük.*

1. Gehī tekellüm-i nāz itmeyüp de ʿuşşāḳa
Meger ki **teng-dehānem** dimek cevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 6). [teng-dehānem, -em]*

teng-fem: *Küçük, dar ağız.*

1. N’ola güftāra gelmeseñ her dem
   Ġonçe-i gül gibi **teng-femsin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 6). [teng-femsin, -sin]*

tengi vü yesār: *Kıtlık ve bolluk, darlık ve genişlik.*

1. Faṣīḥ ʿadū-yı maʿārifle itmiş ʿahd ü yemīn
   ʿAceb mi görmeseler **tengi vü yesār** ki çarḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 9). [tengi vü yesār,]*

tengi-i yesār: *Varlık içinde yokluk.*

1. Faṣīḥ ʿadū-yı maʿārifle itmiş ʿahd ü yemīn
   ʿAceb mi görmeseler tengi vü yesār ki çarḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 9). [tengi-i yesār,]*

teng-mizāc: *Asabi mizaçlı.*

1. ʿAceb mi bülbüli gūş eylemezse ġonçe-i gülşen
   Teng-mizācdur olmaz cevābdan mütelezziz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 8). [teng-mizācdur, -dur]*

tengnāy: *Dar yer, sıkıntılı yer. II Dünya.*

1. ʿArż-ı ḫırām naḫvete bu **tengnāyda**
   Degmez libās-ı zindegi-i müsteʿār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 5). [tengnāyda, -da]*

tengnā-yı sīnemden: *Kalbin darlığı. II kalbin küçük, aşkın büyük olması bağlamında.*

1. ʿAceb mi çıḳmasalar **tengnā-yı sīnemden**
   Ḳadīmi derd ü ġamuñ āşinā-yı ḫāṭırdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 55, Mısra 7). [tengnā-yı sīnemden, -den]*

tenhā: *Tek başına, yalnız.*

1. Göñül derd ü ġam-ı ʿışḳ-ı cevānı eylemiş peydā
   Degül **tenhā** bir iki mihmānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 2). [tenhā,]*
2. Şanma **tenhā** şeb-i miḥnetdekisī āteş olur
   ʿĀşıḳuñ belki dilā her nefesi āteş olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 63, Mısra 1). [tenhā,]*

3. Tenhā ḫayāl-i laʿlüñ ile ṣoḥbet eylerüm
   Ṣahbā yirine dīdeme ḫūn-ı ciger gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 7). [tenhā,]*
4. Teşrīf eylese gice **tenhāca** ḫānesin
   ʿArż itse dilde ol mehe rāz-ı nihānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 1). [tenhāca, -ca]*
5. Bizi **tenhā** ḳoyup vīrāne-i tārīk-i hicrānda
   Niçe demler durur kim ol perī gözden nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 3). [tenhā,]*
6. Mesken itdi iy perī ʿışḳuñ baña **tenhāları**
   Çeşm-i merdüm-gīr-i pergār-ı ġazālānuñ senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 5). [tenhāları, -lar, -ı]*
7. Tenhā bu göñül oldı ṣafādan ʿārī
   Yārān-ı ṣafānuñ biri gelse bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 82, Mısra 1). [tenhā,]*
8. Zāhirde bize eyleme izḫār-ı ṣadāḳat
   Aġyāra olan luṭfuñı **tenhā** bilürüz biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 24, Mısra 2). [tenhā,]*

tenhā-nevred-i deşt: *Çölde yapayalnız dolaşan.*

1. Ṭutdum Faṣīḥ vādī-i Ḳays-ı sitem-keşi
   Tenhā-nevred-i deşt ü beyābān-ı fürḳatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 10). [tenhā-nevred-i deşt,]*

tenhā-nişīn-i kūşe-i zindān-ı derd ü ġam: *Üzüntü ve keder zindanının köşesinde yalnız oturan.*

1. Olup **tenhā-nişīn-i kūşe-i zindān-ı derd ü ġam**
   ʿAceb mi Yūsuf-āsā terk idersem bezm-i iḫvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 5). [tenhā-nişīn-i kūşe-i zindān-ı derd ü ġam,]*

tenhā-revi-i rāh-ı ḥaḳīkatse: *Hakikatler yolunun yalnız yürüyeni.*

1. Tenhā-revi-i rāh-ı ḥaḳīkatse ne mümkin
   Müşkil reh-i ṣad-reh-zen-i şettā-yı maʻāni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 61). [tenhā-revi-i rāh-ı ḥaḳīkatse, -se]*

ten-i bī-cān-ı meni: *Benim cansız, zayıf bedenim.*

1. Bolmaz iy bād-ı ṣabā berg-i ḥazān-teg saña bār
   Der-i cānānga yitür bu **ten-i bī-cān-ı meni** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 6). [ten-i bī-cān-ı meni,]*

ten-i bürehne: *Çıplak beden.*

1. Pā-māli iken himmetümüñ aṭlas-ı çarḫ
   Bulmadı **ten-i bürehne** bir köhne ʿaba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 3, Mısra 4). [ten-i bürehne,]*

ten-i felek: *Feleğin bedeni, bahtın vücudu, göğün vücudu.*

1. Geçmez mi āh daḫı günāhumdan ol melek
   Ġırbāle döndi āh-ı dilümden **ten-i felek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 1). [ten-i felek,]*

ten-i ḫākīye: *Topraktan (yaratılmış) vücut.*

1. Yir yir **ten-i ḫākīye** yaḳup dāġ-ı miḥen
   Açdum o teng hücreye birḳaç revzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 1). [ten-i ḫākīye, -ye]*

ten-i lāġar-nümā-yı ney: *Neyin solgun görünümlü vücudu. II neyin aşık gibi soluk benizli oluşu.*

1. Kesb eylemiş ḫarāret-i şems-i fırāḳ ile
   Sūrāḫ u şerḥalar **ten-i lāġar-nümā-yı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 14). [ten-i lāġar-nümā-yı ney,]*

ten-i mecrūḥuma: *Yaralı beden.*

1. Ten-i mecrūḥuma dāġ u dil-i aġyāra merhemsin
   Budur ḥaḳḳā cefā-kārīde mümtāz-ı müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 1). [ten-i mecrūḥuma, -um, -a]*

ten-i pāk: *Temiz beden.*

1. Kemāl üzre ṭarāvet var **ten-i pāk** ü laṭīfüñde
   ʿAceb rūḫ-ı muṣavversin ʿaceb nūr-ı mücessemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 5). [ten-i pāk,]*

ten-i żaʿf: *Zayıf, kuvvetsiz beden, vücut.*

1. ʿIşḳuñ beni Mecnūna miṣāl itmişdür
   Yaʿni **ten-i żaʿf** ile hilāl itmişdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 2). [ten-i żaʿf,]*

ten-i zerdümde: *Sararmış ten, beniz.*

1. Yaḳ cismümi nār-ı sitemüñle eṣer eyle
İy dāġ-ı maḥabbet **ten-i zerdümde** yer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 73, Mısra 2). [ten-i zerdümde, -üm, -de]*

tenkīḥ: *Ayıklama, artma, temizleme.*

1. Tertīb-i derd-i hicrüñi taṭvīl eyleyüp
Terkīb-i vaṣluñı daḫı **tenḳīḥ** ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 6). [tenḳīḥ,]*

tensīḫ itdi: *Kopya etmek.*

1. Eşʿārını ġayruñ itdi naẓmum tensīḫ
Sānī baña yazmamışdur ehl-i tārīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 1). [tensīḫ itdi, -di]*

tenük-destān-ı ʿişret: *İşretin yoksulları.*

1. Sifāl-i köhne reşk-i sāġar-ı bī-cādadur şimdi
Tenük-destān-ı ʿişret eyleyüp ezhārgeh tezyīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 5). [tenük-destān-ı ʿişret,]*

tenük-mizāc: *Zayıf karakterli.*

1. Müşkildür itmek āteş ile āb imtizāc
Mey gördügince serkeş olur ol **tenük-mizāc** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 1). [tenük-mizāc,]*

ter: *Daha taze, daha canlı.*

1. Niyāz-ı āteşīn-i ʿandelīb-i cān-ı şeydāya
Taḥammül eylemez ol **ter** gül-i bāġ-ı ḥayā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 4). [ter,]*

ter itmede: *Islatmak.*

1. Ol cūy-ı pür-ḫurūş-ı ferāvān çekilmede
Āb-ı sirişk dāmenüm ancaḳ **ter itmede** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 15). [ter itmede, -me, -de]*

ter itsüñ: *Islatmak.*

1. Aḳsun Faṣīḥ cūları bāġ-ı maḥabbetüñ
   İtsüñ hemīşe dāmeni āb-ı dü-çeşmi ter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 9). [ter itsüñ, -süñ]*

teraḥḥüm eyle: *Merhamet et.*

1. Göñül firāḳuñ ile tā-be-key ḫarāb bulınsun
   Teraḥḥüm eyle viṣālüñle kām-yāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 2). [teraḥḥüm eyle,]*

teraṣṣüh-i mey-i ümmīd olur: *Ümit şarabının damlası olmak, sızmak.*

1. Elbet **teraşşüh-i mey-i ümmīd olur** Faṣīḥ
   Cām-ı felekde eyler eser inkisārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 9). [teraşşüh-i mey-i ümmīd olur, -ur]*

terāviş: *Damlama.*

1. Eyler ġarīḳ-ı ḫūn-ı ciger dem-be-dem beni
   Bir dāġ-ı serde böyle **terāviş** görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 6). [terāviş,]*

terāzū: *Terazi || Sevgilinin en güzel olduğunu vurgulamak, denginin olmayacağını belirtmek amacıyla kullanılmıştır.*

1. Bāzār-ı ḥaḳīḳatde **terāzū** yoḳdur
   Dād u sited-i ḥālde bāzār olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 3). [terāzū,]*

terbiyet-i āfitāb-ı feyż: *Bereket güneşinin etkisi.*

1. Pertev ṣalarsa **terbiyet-i āfitāb-ı feyż**
   Ṭabʿ-ı Faṣīḥ gevher-i naẓmıyla kanlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 9). [terbiyet-i āfitāb-ı feyż,]*

tercemān-ı maḥabbet: *Aşkı tercüme eden, anlatan.*

1. Dildür o **tercemān-ı maḥabbet** degül baʿīd
   Her bir müjeyle söylese ṣad-mācerā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 7). [tercemān-ı maḥabbet,]*

terceme-i hicri: *Ayrılığın tercümesi, tarifi.*

1. Göñül müṭālaʿa-i metn-i vaṣl-ı yār idüp
   Senüñle **terceme-i hicri** eylesek taḥrīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 8). [terceme-i hicri, -i]*

tercīh: *Yeğleme, üstün tutma.*

1. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne **tercīhe**
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [tercīhe, -e]*
2. Aʿdāları muḥibbüñe **tercīh** ider misin
   Şemşīr-i ġadr ile beni teşrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 1). [tercīh,]*
3. Ādem bu dār-ı ġamda ne ümmīd ider Faṣīḥ
   Tercīhe bādi ẕāt degül iʿtibār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 10). [tercīhe, -e]*

tercīḥ olınur: *Tercih etmek, yeğleme.*

1. Güle **tercīḥ olınur** ḫār-ı vaṭan
   Çekilür her ne ise bār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 1). [tercīḥ olınur, -ın, -ur]*

ter-destī-i meṣṣāṭa-i endīşeme: *Düşünce gelini süsleyicisinin mahareti.*

1. Ter-destī-i meṣṣāṭa-i endīşeme maḫṣūṣ
   Ārāyiş-i ruḫsār-ı dil-ārā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 9). [ter-destī-i meṣṣāṭa-i endīşeme, -m, -e]*

tereddüd ider: *Kararsız kalmak.*

1. Bizümle ʿahd-i vifāḳ itmede **tereddüd ider**
   Cihānı kendü gibi yoḫsa bī-vefā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 3). [tereddüd ider, -er]*

terennüm eylese: *Şakımak. II şarkı söylemek.*

1. Terennüm eylese yād-ı ḫaṭ-ı lebüñle Faṣīḥ
   Çemende bülbül-i āteş-nevāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 9). [terennüm eylese, -se]*

terennüm ide: *Söylemek.*

1. Demdür ki gül güşād ola bād-ı bahārdan
Bülbül **terennüm ide** maḳām-ı hezārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 2). [terennüm ide, -e]*

terennüm itse: *Şarkı söylemek II ifade etmek.*

1. Terennüm itse keyf-i cām ile gülşende ol mümtāz
Faṣīḥā güş eyler nāle-i bülbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 9). [terennüm itse, -se]*

terennüm-sāz: *Terennüm eden, şarkı söyleyen.*

1. Bāġ-ı ḥüsnüñde **terennüm-sāz** iken
İtmemişdi gülle bülbül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 5). [terennüm-sāz,]*

terġīb-i şeh-rāh-ı ferāġ itdüm: *Rahatlığın, huzurun büyük ve işlek yoluna teşvik etmek.*

1. Dil-i ser-geşteyi **terġīb-i şeh-rāh-ı ferāġ itdüm**
İdüp tenfīr ʿazm-i kūyı dūr-ā dūr maḳṣūddan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 8). [terġīb-i şeh-rāh-ı ferāġ itdüm, -dü, -m]*

terk: *Bırakma, vazgeçme.*

1. ʿİlācı mümteniʿ yoḳ çāre **terki** merg-i miḥnetdür
Maḥabbetle ʿaceb derd-i dil-i müşkil-devāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [terki, -i]*

terk eyledüm: *Bırakmak, vazgeçmek.*

1. Ol seyyidüñ ġam-ı ruḫ-ı āliyle iy Faṣīḥ
Terk eyledüm ḳabāları giydüm ʿabāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 10). [terk eyledüm, -dü, -m]*

terk eylemişüz: *Bırakmak, vazgeçmek, uzaklaşmak.*

1. Terk eylemişüz tācı küleh-ber-ser-i ʿışḳuz
Biz ḫırḳa-be-dūşān-ı ġam-ı āl-i ʿabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 3). [terk eylemişüz, -miş, -üz]*

terk (eyleyeyüm): *Terk etmek, bırakmak.*

1. Niçe **terk (eyleyeyüm)** ġayret ile cān u teni
   Çekdiler sīneye cān gibi o sīmīn-bedeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 1). [terk (eyleyeyüm),]*

terk ide: *Bırakmak, vazgeçmek.*

1. Terk ide yār cānını Mecnūn ola meger
   Çāre eger ki ʿāṣıḳa terk-i diyār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 3). [terk ide, -e]*

terk idersem: *Bırakıp gitmek, vazgeçmek.*

1. Olup tenhā-nişīn-i kūşe-i zindān-ı derd ü ġam
   ʿAceb mi Yūsuf-āsā **terk idersem** bezm-i iḫvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 6). [terk idersem, -er, -se, -m]*

terk idüp: *Bırakmak, vazgeçmek.*

1. Gezerdüñ **terk idüp** iy Ḳays-ı ʿuryān kūy-ı Leylāyı
   Girībānuñ yahūd çāk itmege dāmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 5). [terk idüp, -üp]*

terk itdi: *Bırakmak, vazgeçmek.*

1. Terk itdi āşiyānesini şāh-bāz-ı dil
   Ḫ∨āb u huzûrını uçurup çarḫ-ı bī-amān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 7). [terk itdi,]*

terk itdürdi: *Terk etmek, vazgeçmek, bırakmak.*

1. ʿIşḳ-ı Şīrīn idi ki Ferhāda
   Terk itdürdi lezzet-i cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 20). [terk itdürdi, -dür, -di]*

terk itdürür: *Bırakmak, vazgeçmek.*

1. Göñül endīşeden hālī degül göz giryeden mālī
   Bize **terk itdürür** bu ḥāller cānı degül mālı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 2). [terk itdürür, -dür, -ür]*

terk itmek: *Terk etmek, vazgeçmek, bırakmak.*

1. Pür-gūy iseñ hemīşe zebān-ı Faṣīḥ-veş
   Terk itmek olmadı saña muʿtāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 10). [terk itmek, -mek]*

terk itmemiş: *Bırakmak, vazgeçmek.*

1. Terk itmemiş bi-nefsihi mestān ḫayāli
   Ḳays ile çeşm-i Leyli ʿaceb āşinā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 7). [terk itmemiş, -me, -miş]*

terk itmenüñ: *Bırakmak, vazgeçmek.*

1. Bī-bāk ile nām-ı teʾemmül ḳomışuz
   Terk itmenüñ adını taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 53, Mısra 2). [terk itmenüñ, -me, -nüñ]*

terk itmez: *Bırakmak, vazgeçmek.*

1. Her mūyına biñ ʿuḳde-i ḥasret ursañ
   Serden heves-i kākülüñi **terk itmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 4). [terk itmez, -me, -z]*
2. Fikr-i elem-i zindegī vü merg itmez
   Şevḳuñla göñül pīş ü pesüñ **terk itmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 1). [terk itmez, -mez]*

terk-i āşiyān: *Yuvayı terk.*

1. Faşīḥā böyle seng-endāz-ı cevr olursa cānāne
   Budur ḫavfüm ki murġ-ı cānı **terk-i āşiyān** eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 12). [terk-i āşiyān,]*

terk-i diyār: *Yerinden, yurdundan ayrılma.*

1. Terk ide yār cānını Mecnūn ola meger
   Çāre eger ki ʿāşıḳa **terk-i diyār** ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 4). [terk-i diyār,]*

terk-i gül-sitān-ı cihān eyledi: *Dünya gül bahçesini bırakıp gitti. II Vefat etmek, ahirete göç etmek.*

1. Fāṭıma Ḥānım ol gül-i ʿiffet
   Eyledi terk-i gül-sitān-ı cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 2). [terk-i gül-sitān-ı cihān eyledi, -di]*

terk-i ḫānumān idüp: *Evi barkı, dünyevî bağları terk etmek.*

1. Mecnūna lāne ez-ser ü sāmān degül idi
   ʿIşḳ ile mālik oldı idüp terk-i ḫānumān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 6). [terk-i ḫānumān idüp, -üp]*

terk-i vücūd eyler: *Kendinden, cisminden vazgeçmek.*

1. Süvār u ger piyāde rūḥ-veş **terk-i vücūd eyler**
   Bu natʿ-ı ġamda sırr olmaz senüñ ferzāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 7). [terk-i vücūd eyler, -r]*

terkīb-i rūh-efzādur: *Cana can katan karışım, cana can katan madde.*

1. ʿIşḳ bir cevher-i müberrādur
   ʿIşḳ **terkīb-i rūḥ-efzādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 28). [terkīb-i rūḥ-efzādur, -dur]*

terkīb-i vaṣluñı: *Buluşma, kavuşma karışımı, macunu.*

1. Tertīb-i derd-i hicrüñi taṭvīl eyleyüp
   Terkīb-i vaṣluñı daḫı tenḳīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 6). [terkīb-i vaṣluñı, -uñ, -ı]*

ter-mizāc: *Titiz, hassas mizaçlı.*

1. Söyleñ meded Faṣīḥ edeb-i nā-şināsa kim
   Her bār o **ter-mizāca** varup ṣıḳlet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 10). [ter-mizāca, -a]*

tertīb eylemiş: *Düzenlemek, hazırlamak.*

1. Eylemiş dīvānını tertīb sulṭān-ı bahār
   Gülşenüñ feryāda āġāz eylemiş bülbülleri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 420, Mısra 3). [tertīb eylemiş, -miş]*

tertīb itdi: *Düzenlemek, hazırlamak. II güzelleştirmek.*

1. Evrāḳ-ı şükūfe bāġı pür-zīb itdi
   Naḳḳāş-ı bahār özge **tertīb itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 146, Mısra 2). [tertīb itdi, -di]*

tertīb oldı: *Düzenlemek, sıralamak.*

1. Güllerle feżā-yı bāġ pür-zīb oldı
   Dīvān-ı şeh-i bahār **tertīb oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 151, Mısra 2). [tertīb oldı, -dı]*

tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ: *En güzel, en iyi aşk meclisini hazırlama.*

1. Olaldan tā ezel **tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ**
   Meh ü mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 1). [tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ,]*

tertīb-i derd-i hicrüñi: *Ayrılık derdini düzenleme, sıralama.*

1. Tertīb-i derd-i hicrüñi taṭvīl eyleyüp
   Terkīb-i vaṣluñı daḫı tenḳīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 5). [tertīb-i derd-i hicrüñi, -üñ, -i]*

tertīb-i dīvāna: *Şiirler yazmak, divan meydana getirmek.*

1. Bī-hamdiʾllāh olup iḳlīm-i naẓma Ḫusrev-i s̱ānī
   Faṣīḥā himmet itdük biz daḫı **tertīb-i dīvāna** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 4). [tertīb-i dīvāna, -a]*

tervīh: *Rahatlık, ferahlık.*

1. Tefsīde oldı rūze-i ġamla dil-i Faṣīḥ
   İfṭār-ı būs-ı laʿl ile **tervīḥ** ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 10). [tervīḥ,]*

ter-zebān iden: *Yeni şeyler söyleyen, tatlı dilli.*

1. Ter-zebān iden hemīşe kilk-i maʿnāyı Faṣīḥ
   Naẓm-ı şīrīn-lehçe-i pāk ü selīsümdür benüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 5). [ter-zebān iden, -en]*

ter-zebān-ı ʿışk: *Aşkla yeni şeyler söylenmesi, aşkın tatlı dilli oluşu.*

1. Dilden suʾāl itme nigāh eyle dīdeme
   Çeşmümde oldı her müje bir **ter-zebān-ı ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 4). [ter-zebān-ı ʿışḳ,]*

tesbīḥ: *Tespih, zikir ve evradın sayısını belirlemek amacıyla kullanılan otuz üç, doksan dokuz vb. sayıda boncuğun ipe dizilmesiyle elde edilen dizi. II gözyaşı tanelerini akıtmak bağlamında.*

1. Ṣubḥ u mesāda rişte-i āhum füzūn idüp
   Dürdāne-i sirişkümi **tesbīḥ** ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 4). [tesbīḥ,]*

tesbīh alup: *Tesbih almak.*

1. O perīyi olalum daʿvete meşġūl Faṣīḥ
   Ele **tesbīḥ alup** esmā-i maḥabbet çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 10). [tesbīḥ alup, -up]*

tesbīh eylemek: *Benzetmek.*

1. Bu şekl ile saña mümkin mi eylemek teşbīh
   Nihāl-i servde ḳad var ise ḳıyāfet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 3). [teşbīh eylemek, -mek]*

teşbīh idemem: *Benzetmek.*

1. Tanẓīr idemem mihre meh-i ruḫsāruñ
   Teşbīh idemem kebg-i dere reftāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 71, Mısra 2). [teşbīh idemem, -e, -me, -m]*

tesbīh idemem: *Benzetmek.*

1. İy naḫl-i rıyāz-ı dil ü cān serv-i çemāna
   Teşbīh idemem ḳāmetüñi ʿār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 4). [teşbīh idemem, -e, -mem]*

teşbīh iderdüm: *Benzetmek.*

1. İderdüm anı cebīn-i mübīnüñe teşbīh
   Eger ki māh-ı felek olmasa keşāfet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 5). [teşbīh iderdüm, -er, -dü, -m]*

tesbīh idüp: *Benzetmek.*

1. Zülf-i nigār u (ḳāmetine) serv ü sünbüli
   Teşbīh idüp uzatma meded bāġ-bān sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 8). [teşbīh idüp, -üp]*

<u>tesbīh itmede:</u> *Benzetmek.*

1. Miyānuñ mūya **teşbīh itmede** sehv-i ʿaẓīm itdüm
   Dehānuñdan ḫaberde güft ü gū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 5). [teşbīh itmede, -me, -de]*

<u>tesellī eyle:</u> *Teselli etmek, avutmak.*

1. Āvāre göñülde ḳalmadı ṣabr u sükūn
   Luṭf u keremüñle sen **tesellī eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 4). [tesellī eyle,]*
2. Yā Rab beni vāṣıl-ı temennī eyle
   Cüyā-yı ḥaḳīḳatüñ **tesellī eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 2). [tesellī eyle,]*

<u>tesellī-i leylī:</u> *Leyla'nın avunması.*

1. Bulurdı lez̲z̲et-i Şīrīni şīriyle Ferhād
   Dizildi rişte-i bārīke ṣanki dürr ü le'āl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 20). [tesellī-i leylī,]*

<u>tesellī-i nihāl-i ḳadd-i dil-cūyuñ:</u> *Gönül çeken (sevgilinin) düzgün boyunun avuntusu.*

1. Göñül bulmaz **tesellī-i nihāl-i ḳadd-i dil-cūyuñ**
   Mi<u>s</u>āl-i cūy ṭurmaz geşt ider ṭarf-ı ḫıyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 29). [tesellī-i nihāl-i ḳadd-i dil-cūyuñ, -uñ]*

<u>teshīr:</u> *Ele geçirme, emri altına alma II elde etme, sahip olma.*

1. Kimi **teshīre** çeker esmā kimi elf-i niyāz
   Olan ebrū içün bī-çāre ʿāşıḳ hū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 1). [teshīre, -e]*

<u>teshīr itmekde:</u> *Boyun eğdirmek, ram etmek, itaat ettirmek, emri altına almak.*

1. İtmekde bizi cā<u>z</u>ibe-i ḥüsn ile teshīr
   Bī-silsile bend olmada mecnūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 7). [teshīr itmekde, -mek, -de]*

teshīr itmiş: *Boyun eğdirmek, etkilemek II etkisi altına almak.*

1. Göñüller mülkin itmiş bir nigehle cümleten tesḫīr
   Henüz ol nev-ẓuhūr-ı ḥüsnüm olmış pādişāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 7). [tesḫīr itmiş, -miş]*

teshīr ola: *Zapt edilmek, zorla ele geçirilmek.*

1. Zülfekār-ı ḫāme-veş destüñde kim şemşīr ola
   Bī-teʾemmül mülk-i maʿnā ser-be-ser **tesḫīr ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 2). [tesḫīr ola, -a]*
2. Çeşm-i merdüm görmemişdür böyle vaḥşet iy Faṣīḥ
   Ol perī ẓann itmezem efsūn il **tesḫīr ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 10). [tesḫīr ola, -a]*

teshīr-i ʿālem eylerler: *Dünyayı etkisi altına alan,dünyaya boyun eğdiren olmak.*

1. Gözle **tesḫīr-i ʿālem eylerler**
   Hiç Faṣīḥā nigīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 9). [tesḫīr-i ʿālem eylerler, -r, -ler]*

teʿsīr eylemez: *Tesir etmek, etkilemek.*

1. Cāna **teʿsīr eylemez** her nāle vü zār iy Faṣīḥ
   Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 9). [teʿsīr eylemez, -mez]*

teʾsīr eyleye: *Tesir etmek, etkilemek.*

1. Dil ki sevdā-yı maḥabbet eyleye teʾsīr aña
   Eylemek bīhūdedür endīşe-i tedbīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 1). [teʾsīr eyleye, -ye]*

teʾsīr eyleye: *Etkilemek.*

1. Bī-ṣavt u ḥurūf eyleye maʿşūḳına teʾsīr
   İy bülbül-i şūride naġam böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 3). [teʾsīr eyleye, -ye]*

teʾsīr ider: *Etkilemek, etki etmek.*

1. Sözde hiç sūz olmamaḳ mümkin midür
   Sen niyāz eyle hemān **teʾsīr ider** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 21, Mısra 2). [teʾsīr ider, -er]*

teʾsīr itdi: *Etki yapmak, etkilemek.*

1. Teʾsīr itdi cāna Hüseynī hevāları
   İsmāʿ olındı niçe maḳāmuñ nevāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 421, Mısra 2). [teʾsīr itdi, -di]*

tesʿīr itmedi: *Etkilemek, etki etmek.*

1. Bir ḳumāş-ı surḫı pāy-endāz-ı şāhen-şāh-ı ṣubḥ
   Kār-ger olmadı ol māha fiġān-ı nīm-şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [tesʿīr itmedi, -me, -di]*

tesʿīr itmedi: *Etki yapmak, etkilemek.*

1. Kār-ger olmadı ol māha fiġān-ı nīm-şeb
   İtmedi tesʿīr o mihr-i ḥüsne ḥayfā āh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 4). [tesʿīr itmedi, -me, -di]*

teʾsīr-i bād-ı āh: *Ah rüzgarının etkisi.*

1. Yiter **teʾsīr-i bād-ı āh** ile şuʿle-feşān olsun
   Birez nār-ı dilüm ḫākister-i tende nihān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 1). [teʾsīr-i bād-ı āh,]*

teʾsīr-i maḥabbet eylemiş: *Muhabbetin, tesiri, etkisi altında kalmak.*

1. Teʾsīr-i maḥabbet eylemiş bī-çi vü çün
   Ferhādı tüvānā vü ḳavī Ḳaysı zebūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 1). [teʾsīr-i maḥabbet eylemiş, -miş]*

teʿsīr-i naġam-kārīde: *Nağmesi etkili (olan).*

1. Biz ḳondurıruz sāzımuza murġ-ı hevāyı
   Teʿsīr-i naġam-kārīde Dāvūd-ṣadāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 18). [teʿsīr-i naġam-kārīde,]*

te'sīr-i naġam-kārīde: *Nağmesi etkili (olan).*

1. Kim ḥāfıẓ-ı cārī-i ḫoş-āyende nevāyuz
   Biz ḳondurıruz sāzımuza murġ-ı hevāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 18). [te'sīr-i naġam-kārīde,]*

teskīn: *Durulmak, yatışmak.*

1. Sūzişüñ efzūn olur āb-ı sirişk-i dīdeden
   Ḥāṣılı **teskīn** ḳabūl itmez bir āteşsin gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 38, Mısra 2). [teskīn,]*

teskīn eyledüñ: *Sakinleştirmek; azaltmak.*

1. İdince nūş bir iki piyāle-i rengīn
   Ḥarāret-i dil-i sūẓānı eyledüñ teskīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 2). [teskīn eyledüñ, -dü, -ñ]*

teskīn idemez: *Dindirmek.*

1. Teskīn idemez sūz-ı dilüm deryālar
   Ṭāb-āver-i āhum olımaz ḫārālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 1). [teskīn idemez, -emez]*

teskīn iderken: *Dindirebilmek II Söndürebilmek.*

1. Seyr-i rūyuñ āteşüm **teskīn iderken** ṣu gibi
   Dūd-veş pür-pīç ü ṭāb-ı nār-ı hicrānum henüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 6). [teskīn iderken, -er, -ken]*

teskīn itmeseydi: *Yatıştırma, sakinleştirme.*

1. Sirişk-i dīde **teskīn itmeseydi** ḥāl müşkildi
   Maḥabbet gerçi kim āteşdür ammā dilde deryādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 7). [teskīn itmeseydi, -me, -se, -y, -di-me, -se, -ydi]*

teskīn olmadı: *Yatışma, rahatlama, sükunete erme.*

1. Iżṭırābı olmadı teskīn hiç bir vech ile
   Ḳoymadıḳça ḫār-ı kūyın çeşm-i giryān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 5). [teskīn olmadı, -ma, -dı]*

teskīn-i sūz-ı dil itmez: *Gönül ateşini yatıştırmak.*

1. Girye **teskīn-i sūz-ı dil itmez**
Ābı āteş-fürūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 7). [teskīn-i sūz-ı dil itmez, -mez]*

teskīn-i teşnegī-i dil eyler: *Gönül susuzluğunun giderilmesi.*

1. Teskīn-i teşnegī-i dil eyler taḫayyüli
Yāḳūt-ı laʿl-i nābı ʿaceb āb-dār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 5). [teskīn-i teşnegī-i dil eyler, -r]*

teslīm: *İtaat, boyun eğme.*

1. Her emirde emrine **teslīmdür** lāzım olan
Cebr olınmaz ḥāṣılı şāh-ı müsellemdür gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 7). [teslīmdür, -dür]*

teslīm: *Razı olma, boyun eğme.*

1. Cefāyı her ne ṭarīḳ ile itse **teslīmüz**
Bizi ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 5). [teslīmüz, -üz]*

teslīm eylemekdür: *Teslim etmek, bırakmak, vermek.*

1. Ḫāṭır-ı mecmūʿa cāy itmek o pür-ḫam kāküli
Māra **teslīm eylemekdür** āşiyān-ı bülbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 2). [teslīm eylemekdür, -mek, -dür]*

teslīm ide: *Vermek, boyun eğmek.*

1. Bir gün gele ıṭlāḳ ola şeb-ḫūn-ı maḥabbet
Teslīm ide hep dāmını medyūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 7, Mısra 2). [teslīm ide, -e]*

teslīm iden: *Boyun eğmek, kabul etmek.*

1. Ṭıfl-ı nev-resken saña biñ cān ile iy bī-vefā
Ben idüm **teslīm iden** murġ-ı dil-i nālānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 4). [teslīm iden, -en]*

teslīm idüp: *Boyun eğmek, kabul etmek.*

1. Dāmān u ceybi ol şehe **teslīm idüp** göñül
   Taḳbīl-i dest ü kūşe-i dāmān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 5). [teslīm idüp, -üp]*

teslīm ü rıżā: *Allah'ın iradesine tevekkül etmek ve karşı çıkmamak.*

1. Dervīşlere melāmet āyīn olmışdur
   Teslīm ü rıżā meẕheb ü dīn olmışdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 38, Mısra 2). [teslīm ü rıżā,]*

teslīm ü rızādur: *Itaat ve istek.*

1. Bu ḥāli su'āl eyler iseñ biz daḫı bunda
   Lā-yüs'el ile 'aklımuza tesliye-zāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 39). [teslīm ü rızādur, -dur]*

teslīm ü rızādur: *Allah'ın iradesine tevekkül etme ve karşı çıkmama.*

1. Teslīm ü rızādur bize her ḥālde lāzım
   Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 39). [teslīm ü rızādur, -dur]*

teslīm-i rıżāyuz: *Allah'a hoşnutlukla teslim olmak, rıza göstermek.*

1. Āgeh degülüz līk murād-ı ezelīden
   Ḫayrān-ı ḫafī-ḥikmet ü **teslīm-i rıżāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 36). [teslīm-i rıżāyuz, -yuz]*

tesliye-i şevḳ: *Bitkin düşmüş, halsiz kalmış.*

1. Cān ḫaste-i bī-ṭāb u teb-i ḥasretdür
   Hiç **tesliye-i şevḳ** bulur mu sensüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 50, Mısra 4). [tesliye-i şevḳ,]*

tesliyet bulduñ: *Teselli bulmak.*

1. Bulduñ ne vaşlıla ne firāḳıyla tesliyet
   İy dil bilinmedi hele hiç ḫ∨āhişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [tesliyet bulduñ, -du, -ñ]*

tesliye-yāb olmak: *Teselli olmak.*

1. Mümkin mi temāşā-yı cemālüñden dūr
   Bir vech ile hiç **tesliye-yāb olmaḳ** dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 82, Mısra 4). [tesliye-yāb olmaḳ, -maḳ]*

tesliye-zāy: *Teselli veren.*

1. Bu ḥāli suʾāl eyler iseñ biz daḫı bunda
   Lā-yüsʾel ile ʿaklımuza **tesliye-zāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 40). [tesliye-zāyuz, -uz]*

teşmīr it: *Büyük bir gayretle teşebbüs etme, işe girişmek.*

1. Tā key yiter iy Faṣīḥ teksīr
   İt sāḳ-ı duʿāyı durma teşmīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 176). [teşmīr it,]*

teşne: *Susamış II çok hevesli, çok arzulu (kimse).*

1. Ümmīdi āb-ı vaṣluñ ile rūzgārdur
   Leb **teşne** dil fütāde-çeh-i intiẓārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 2). [teşne,]*
2. Sifāl ü sāġarı farḳ eylemez mestāne-i ʿışḳuñ
   Bir eyler **teşnesini** neşve-i peymāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 2). [teşnesini, -si, -ni]*
3. Sensin ol ser-meclis-i peyġamberān kim cümlesi
   Muʿcizātuñ cāmınıñ bir cürʿasına **teşne** leb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 4). [teşne,]*
4. Dil **teşne** fidā itmege cānı ʿışḳa
   Dārüʾl-Ḥaram-ı vaṣla övenlerdendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 40, Mısra 1). [teşne,]*

teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur: *Ayrılığın güçsüz susamışı. II ayrılık sebebiyle güçsüz, susamış olan aşık.*

1. Āteş-i ġamdan kebāb olmış şarāb ister göñül
   Teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur āb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 2). [teşne-i bī-tāb-ı hicrānuñdur, -uñ, -dur]*

teşne-i deşt-i maḥabbetden: *Aşk çölünün susamışı.*

1. Vaḥşet itdüñ iy perī-rū ʿaḳıbet āhū gibi
   Teşne-i deşt-i maḥabbetden çekildüñ su gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 2). [teşne-i deşt-i maḥabbetden, -den]*

teşne-i ḫūn-ı dil-i zār u şeydā: *Çılgın ve inleyen kalbin kana susamışlığı.*

1. Ne nigeh dāġ-zen-i sīne-i cān-ı ʿuşşāḳ
   Ne nigeh **teşne-i ḫūn-ı dil-i zār u şeydā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 10). [teşne-i ḫūn-ı dil-i zār u şeydā,]*

teşrīf: *Gelmesiyle bir yeri onurlandırma, şereflendirme.*

1. Teşrīfe vaʿde itmiş idüñ künc-i ḫānemüz
   Çekmekdeyüz o vaʿdeye el-āna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 3). [teşrīfe, -e]*
2. ʿAceb **teşrīfüñe** kimlerdür iy meh muntaẓır her şeb
   Henüz encüm-şumār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 7). [teşrīfüñe, -ü, -ñ, -e]*
3. Teşrifüñe biz cān ile dil-teşneyüz ammā
   Sen varduñ o ġaddār-ı dil-āzāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 5). [teşrifüñe, -ü, -ñ, -e]*
4. İkrām-ı kudūmüñde mebādā ola taḳṣīr
   Teşrīfüñi kāşāneme evvel ḫaber eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 6). [teşrīfüñi, -üñ, -i]*

teşrīf eyledüñ: *Gelerek şeref vermek, şereflendirmek.*

1. ʿAceb vaḳtinde **teşrīf eyledüñ** kim cism-i zārumdan
   Vedāʿa bir nefes ḳalmışdı cān-ı mübtelā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 3). [teşrīf eyledüñ, -dü, -ñ]*

teşrīf eylese: *Gelerek şeref vermek, şereflendirmek.*

1. Eylese teşrīf eger kāşāne-i vīrānemi
   Farṭ-ı ʿışḳumdan o şāh-ı ḥüsne tevkīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 3). [teşrīf eylese, -se]*
2. Teşrīf eylese gice tenhāca ḫānesin
   ʿArż itse dilde ol mehe rāz-ı nihānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 1). [teşrīf eylese, -se]*

teşrīf eyleseñ: *Gelerek şeref vermek, şereflendirmek.*

1. Elüñde cām ile **teşrīf eyleseñ** sāḳī
   Bu intiẓāra bu deñlü ḫumāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 3). [teşrīf eyleseñ, -se, -ñ]*

teşrīf ide: *Şereflendirmek, şeref vermek.*

1. Her bezme vara şemʿ-i fürūzān olsun
   Her cāyı ki **teşrīf ide** şādān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 4). [teşrīf ide, -e]*

tesrīf iderse: *Gelmesiyle bir yeri şereflendirmek.*

1. Teşrīf iderse ḫānemi ol meh degül baʿīd
   Āsār-ı tālīʿüm şeref-i kevkebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 7). [teşrīf iderse, -er, -se]*

tesrīf ideydi: *Şereflendirmek, şeref vermek.*

1. İdeydi ḫāne-i vīrānemi o meh teşrīf
   Şerefde eyler idi ṭaʿne Beyt-i Maʿmūre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 4). [teşrīf ideydi, -e, -(y)di-ydi]*

tesrīf itdi: *Şereflendirmek. Bir yerden bir yere gelmek veya gitmek II ilgi göstermek.*

1. İtdi teşrīf çemen mülkini şāh-ı nevrūz
   Eser-i ʿadli ile oldı müsāvī şeb ü rūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 1). [teşrīf itdi, -di]*

tesrīf itmeñe: *Şereflendirmek. Bir yerden bir yere gelmek veya gitmek.*

1. Ḫāneme bir kerre **teşrīf itmeñe** mevḳūfdur
   Dilde ḳalmaz miḥnet-i ṣad-sāle hicrānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 9). [teşrīf itmeñe, -me, -ñ, -e]*

tesrīfe: *Gelmesiyle bir yeri onurlandırma, şereflendirme.*

1. Çeşmüm çerāġ-ı ʿişret ola gerçi bilmezüz
   Teşrīfe bāb maḳdemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 8). [teşrīfe,]*

tesrīf-i maḳdemüñle: *Ayak basma, gelme, teşrif onuru.*

1. Refʿ eyle ḫāk-i rehden **teşrīf-i maḳdemüñle**
   ʿUşşāḳı yaḳma luṭf it gel nār-ı intiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 7). [teşrīf-i maḳdemüñle, -üñ, -le]*

tesrīf-i seh-i ʿışḳa: *Aşk padişahının gelişi, teşrifi.*

1. Dāġ-ı ġam ile sīnemi gül-zār iderin ben
   Teşrīf-i şeh-i ʿışḳa sezā-vār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 2). [teşrīf-i şeh-i ʿışḳa, -a]*

tesrīḥ: *Kesme, parçalara ayırma.*

1. Aʿdāları muḥibbüñe tercīh ider misin
   Şemşīr-i ġadr ile beni **teşrīḥ** ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 2). [teşrīḥ,]*

tesvīs: *Endişe, kaygı.*

1. Teşvīşüm eyledi tīr-i efkār-ı ḫaṭ füzūn
   Ḥabb-ı ʿabīr-i ḫāl ile tefrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 7). [teşvīşüm, -üm]*

tesyīd itdi: *Sağlamlaştırmak.*

1. Bāzū-yı ʿadūyı çarḫ **teşyīd itdi**
   Ser-rişte-i ümmīdimi taʿḳīd itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 1). [teşyīd itdi, -di]*

tevaḳḳuf: *Oyalanma, bekleme.*

1. Güle **tevaḳḳufa** bir laḥẓa yoḳ o naḫvet ile
   Sebeb dü-rūze ş̲ebāta duʿā -yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [tevaḳḳufa, -a]*

tevakkuf eyledüñ: *Beklemek, durmak.*

1. Serd-veş aġyārı gördükçe **tevaḳḳuf eyledüñ**
   Rast geldükçe bize reftāra geldüñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 3). [tevaḳḳuf eyledüñ, -dü, -ñ]*

tevaḳḳuf itmemiş: *Durmak, beklemek.*

1. O servi daʿvet itmiş bāġa eşküm pāyına düşmiş
   Tevaḳḳuf itmemiş ʿömri dırāz olsun hemān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 8). [tevaḳḳuf itmemiş, -me, -miş]*

tevakkuf u ihmāl: *Boşlama, savsaklama, önemsememe.*

1. Olam Faṣīḥ gibi ‘öẕr-ḫvāh-i cürm ü vebāl
   Benem o bādiye-gerd-i heves ki eylemedüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 64). [tevaḳḳuf u ihmāl,]*

tevcīh: *Çevirme, yöneltme II Rütbe, mevki verme.*

1. Tevcīhe ibārāt-ı maḥabbet güçdür
   Tevcīh-i ibārāt-ı maḥabbet güçdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 4). [tevcīhe, -e]*

tevcīh itdiler: *Rütbe vermek.*

1. Berāt-ı vechine ebrūlarından çekdiler tuġrā
   O mīr-i ḥüsne **tevcīh itdiler** mülk-i dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 6). [tevcīh itdiler, -di, -ler]*

tevcīhe itme: *Övmek, önemsemek.*

1. Āsār-ı maḥabbetle döküp dīde demʿ
   Bu güft ü şinīde itme tevcīh-i semʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 2). [tevcīhe itme,]*

tevcih-i ceşm-i luṭfuña: *Iyilik gözüyle bakma.*

1. Faṣīḥi eyleyüp **tevcih-i çeşm-i luṭfuña** maẓhar
   Maʾānī mülkini iy pādişāh-ı baḥr ü ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 13). [tevcih-i çeşm-i luṭfuña, -uñ, -a]*

tevcīh-i ḫiṭāb-ı müsteṭāba: *Güzel sözler/şiirler (söyleyen) makam (bağışlayan).*

1. Ser-efrāz eyledüñ ben bende-i nāçīzi sulṭānum
   Ki **tevcīh-i ḫiṭāb-ı müsteṭāba** ḳılduñ erzānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 68). [tevcīh-i ḫiṭāb-ı müsteṭāba, -a]*

tevcīh-i ibārāt-ı maḥabbet: *Aşkın özelliklerini yorumlama.*

1. Tevcīhe ibārāt-ı maḥabbet güçdür
   Tevcīh-i ibārāt-ı maḥabbet güçdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 3). [tevcīh-i ibārāt-ı maḥabbet,]*

tevcīh-i nigāh: *Bakışını (o) yöne çevirmek. II bir tarafa doğru bakmak.*

1. İtmedüñ gitdi bize bir kerre **tevcīh-i nigāh**
   Āh kāfir bu teġāfül tā-be-key ʿuṣṣāḳa āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 1). [tevcīh-i nigāh,]*

tevcīh-i nigāh-ı luṭfa: *Cömertlik bakışının yönelmesine layık (olan).*

1. Gör iy yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān
   Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 166). [tevcīh-i nigāh-ı luṭfa, -a]*

tevcīh-i nigāh-ı lutfa şāyān: *Cömertlik bakışının yönelmesine layık (olan).*

1. Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān
   Ben bī-kes ü ġam-küsār u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 166). [tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān,]*

tevcīh-i nigeh: *Bakışını çevirme.*

1. Tevcīh-i nigeh dil-ber-i nādāna Faṣīḥā
   Miʾrāt-ı Sikenderse de ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 13). [tevcīh-i nigeh,]*

tevcīh-i rūy-ı iltifātuñdan: *İltifat yüzü göstermek, hoş karşılamak.*

1. Beni **tevcīh-i rūy-ı iltifātuñdan** baʿīd itdüñ
   Seni āyīne ile rū-be-rū itdüm ḫaṭā itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 287, Mısra 3). [tevcīh-i rūy-ı iltifātuñdan, -uñ, -dan]*

tevcīh-i semʿ: *Kulak verip dinleme.*

1. Āsār-ı maḥabbetle döküp dīde demʿ
   Bu güft ü şinīde itme **tevcīh-i semʿ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 2). [tevcīh-i semʿ,]*

teveccüh itdi: *Yönelmek II gitmek.*

1. Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳa Faṣīḥ itdi teveccüh
   Tevfīḳ ümīd eyler hidāyet ṭaleb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 9). [teveccüh itdi, -di]*

teveccüh itdügin: *Bir yere yönelmek, güler yüz göstermek.*

1. Dilüñ kim ʿarż-ı ḥāle çün **teveccüh itdügin** gördi
ʿİnān-ı eşhebüñ luṭf idüp ol şāh-ı güzīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 3). [teveccüh itdügin, -düg, -in]*

tevekkül: *İşi Allah'a bırakıp kadere razı gelme.*

1. Bi-ḥamdiʿllāh sebük-bāruz hele ḳayd-ı tecemmülden
Tevekküldür reh-i ʿışḳuñda tūşe zādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 4). [tevekküldür, -dür]*

tevʾem: *Benzer, eş, denk II ikiz kardeş.*

1. ʿAceb mi dāstān-ı merd ü zen olsaḳ maḥabbetle
O Leylī ile hem-şīre göñül Mecnūn ile **tevʾem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 8). [tevʾem,]*

tev-emān: *İkiz.*

1. Hem-şīr kūh-kenle beni Ḳaysa **tev-emān**
Küh-sār ü deşte mā'il isem eylemiş ḳaża *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 4). [tev-emān,]*

tev'emān: *İkiz. II İki başlı.*

1. Ferhād u Ḳaysa sanki göñül **tev'emān** idi
Küh-sār u deşte ḫ∨āhişi bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 10). [tev'emān,]*

tevfīk: *Allah'ın yardımı; Allah'ın, kulunun fiilini rızasına ve muhabbetine uygun kılması, kulunu irade ve rızasına uygun işler yapmaya muvaffak kılması.*

1. Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳa Faṣīḥ itdi teveccüh
Tevfīḳ ümīd eyler hidāyet ṭaleb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 10). [tevfīḳ,]*
2. Yā Rab baña **tevfīḳıñı** hem-rāh eyle
Ṣahbā-zede-i ġafletüm āgāh eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 1). [tevfīḳıñı, -ıñ, -ı]*

tevhīd-i hudāda: *Allah'ın birliği.*

1. Bir şübhe ḳalur mı hele **tevhīd-i Ḫudāda**
Baḳ ʿāleme gör keyf ile kem böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 5). [tevhīd-i ḫudāda, -da]*

tevḥīd-zen-i leb-i niyāzum: *Dua ve yalvar dudağından tevhit dökülen, yakarış [esnasında] ağzından "la ilahe illa'llah" kelime-i tevhidini eksik etmeyen.*

1. Tevḥīd-zen-i leb-i niyāzum
   Temcīd-kün-i şeb-i temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 8). [tevḥīd-zen-i leb-i niyāzum, -um]*

tevkīr idemem: *Güzel karşılamak, ağırlamak, yüceltmek.*

1. Eylese teşrīf eger kāşāne-i vīrānemi
   Farṭ-ı ʿışḳumdan o şāh-ı ḥüsne **tevkīr idemem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 4). [tevkīr idemem, -e, -me, -m]*

tezerv: *Sülün (kuyrukları göz alıcı renkte kuş).*

1. Ṭūṭiye cānā ferāmūş itdürüp güftārını
   Pāy-māl itdüñ **tezervüñ** şīve-i reftārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 2). [tezervüñ, -üñ]*

tezhīb itdi: *Yaldız sürme, yaldızlamak. II süslemek.*

1. Cedvelleri enhār-ı muḥīṭüʾl-eṭrāf
   Ser-ṣafḥa-i gül-sitānı **teẕhīb itdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 146, Mısra 4). [teẕhīb itdi, -di]*

tezyīn eylemede: *Süslemek.*

1. Faṣīḥ eylemede bikr-i maʿnīyi tezyīn
   ʿAceb mi eylese meşşāṭagān-ı dehre ṭaʿn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 10). [tezyīn eylemede, -me, -de]*

tezyīn eyleyüp: *Süslemek.*

1. Sifāl-i köhne reşk-i sāġar-ı bī-cādadur şimdi
   Tenük-destān-ı ʿişret eyleyüp ezhārgeh tezyīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 5). [tezyīn eyleyüp,]*

tīb olur: *Güzel kokulu olmak.*

1. Sebbābe-i nevāziş-i dest-i ṭabīb olur
   Ol nīşter ki cānuma gül-berg-i **ṭīb olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 1). [ṭīb olur,]*

ṭıfıl: *Küçük çocuk. II Toy, deneyimsiz.*

1. Ümīd eyler idi bu būse-i ḫāl-i siyāhın dil
   Ṭıfıldur ḳorḳar almaz aġzına fülfül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 8). [ṭıfıldur, -dur]*

ṭıfl: *Küçük çocuk II genç, güzel sevgili.*

1. O **ṭıfl** kimse ile itmemiş muʿāmele hiç
   Metāʿ-ı ḥüsn ü behānuñ fevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 3). [ṭıfl,]*
2. Debistān-ı ezelde ders-ḫ∨ān-ı ʿilm ü ʿirfānem
   Göñül **ṭıfluñ** anuñçün dāde-i dārüʾl-edīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 12). [ṭıfluñ, -uñ]*
3. Muṣḥaf-ı rūyını seyr itmek içün ol **ṭıfluñ**
   Yine ṣāf bāġlamış ʿuşşāḳ debistān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 5). [ṭıfluñ, -uñ]*
4. Ṣandum ṣalıcaḳ kenāra sāye
   Ol **ṭıflı** kenāra çekdi dāye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 16). [ṭıflı, -ı]*
5. Bir sencileyin **ṭıfl** ẓuhūr eylememiş
   Aḥvāli meh ü sāl-i zemānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 3). [ṭıfl,]*

ṭıfl-ı eşküm: *Gözyaşı çocuğu. II Gözyaşı tanesi.*

1. Ḥarīm-i dilde ḥaḳḳā nāz-perverd-i naʿīmümdür
   ʿAceb mi **ṭıfl-ı eşküm** düşmese bir dem kenārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 8). [ṭıfl-ı eşküm, -üm]*

ṭıfl-ı ʿişve-bāz: *Nazlı, edalı, işveli çocuk. II nazlı, edalı, işveli sevgili.*

1. Ol **ṭıfl-ı ʿişve-bāz** ile bāzīçe ṭarḥ idüp
   Mühr-i lebin göñülde nihān eyledük bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 23, Mısra 7). [ṭıfl-ı ʿişve-bāz,]*

ṭıfl-ı ʿişve-ger: *Işveli, nazlı çocuk. II nazlı sevgili.*

1. Nāleden olsa nʾola māḥẓūẓ o **ṭıfl-ı ʿişve-ger**
   ʿĀşıḳa cevr ü cefāda daḫı nev-āġāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 7). [ṭıfl-ı ʿişve-ger,]*

ṭıfl-ı nāz: *Nazlı çocuk.*

1. O **ṭıfl-ı nāz** bilür ḳadr-i cevher-i ḥüsnin
   Metāʿ-ı vuṣlatı ser-māye-i niyāz ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 128, Mısra 7). [ṭıfl-ı nāz,]*

ṭıfl-ı nāz-perverdem: *Nazlı bebek.*

1. Temām itmiş debistān-ı ḥüsnde ders-i maḥbūbı
   O **ṭıfl-ı nāz-perverdem** ʿaceb şīrīn-maḳāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 6). [ṭıfl-ı nāz-perverdem, -m]*

ṭıfl-ı nāzuñ: *Nazlı çocuk II sevgili.*

1. Cāna minnetdür cefāsına taḥammül iy Faṣīḥ
   Bārı bāġ eyler baña ol **ṭıfl-ı nāzuñ** lükneti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 12). [ṭıfl-ı nāzuñ, -uñ]*

ṭıfl-ı nev-āmūzdur: *Öğrenmeye yeni başlayan çocuk. II sevgili.*

1. Henüz **ṭıfl-ı nev-āmūzdur** ṣalınmaḳda
   O naẖl-i tāze yitişsün hele ḳıyāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 3). [ṭıfl-ı nev-āmūzdur, -dur]*

ṭıfl-ı nev-resīd: *Yeni yetişen çocuk.*

1. Bilmez daẖı o şūẖ ki her **ṭıfl-ı nev-resīd**
   Feyż-ı niyāz-ı ʿāşıḳ ile nāzenīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 7). [ṭıfl-ı nev-resīd,]*

ṭıfl-ı nev-resken: *Yeni yetme çocuk.*

1. Ṭıfl-ı nev-resken saña biñ cān ile iy bī-vefā
   Ben idüm teslīm iden murġ-ı dil-i nālānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 3). [ṭıfl-ı nev-resken, -ken]*

ṭıfl-ı niyāzum: *Yalvarma, rica çocuğu. II Çocuğu andıran dua, istek, yalvarma.*

1. Eyleyüp **ṭıfl-ı niyāzum** zīb-i āġūş-ı ḳabūl
   Nāzenīnüm vuṣlatuñla kām-yāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 7). [ṭıfl-ı niyāzum, -um]*

ṭıfl-ı sirişk-i dīde-i ter: *Yaşlı gözlerden akan gözyaşının çocuğu. II Yaşlı gözlerden akan gözyaşının çocuk gibi yerinde durmaması bağlamında.*

1. Hep mācerā-yı rāz-ı dilüm itdi āşikār
Ṭıfl-ı sirişk-i dīde-i ter żabṭ olınmadı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 59, Mısra 2). [ṭıfl-ı sirişk-i dīde-i ter,]*

<u>tıfl-ı sitem-keşüm:</u> *Eziyet çeken çocuk. II âşık.*

1. Meʾlūf-ı mekteb olmış o **ṭıfl-ı sitem-keşüm**
Memnūnum iy göñül eger āẕīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 5). [ṭıfl-ı sitem-keşüm, -üm]*

<u>tıfl-ı şūh:</u> *Şuh sevgili II işveli, cilveli genç sevgili.*

1. O **ṭıfl-ı şūḫ** gelmez cilve-gāh-ı dīdeden ġayr(a)
ʿAdū-yı sāʿid-i erbāb-ı dildür sīne-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 5). [ṭıfl-ı şūḫ,]*

<u>tīġ:</u> *Kılıç.*

1. Sen burc-ı leṭāfet aḫterisin
Destüñde Faṣīḥ ḫāme **tīġüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 10). [tīġüñ, -üñ]*

<u>tīġ:</u> *Kılıç II güç, kudret.*

1. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
Tīġ ü cevherdür ḥabāb u mevci bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 2). [tīġ,]*

<u>tīġ:</u> *Kılıç, hançer II Dağın zirvesi, sivri tepesi.*

1. Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma taḥammül lāzım
Herkese kūh gibi **tīġ** ü kemer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [tīġ,]*

<u>tīġ-i ceşmüñ:</u> *(sevgilinin) gözünün kılıcı.*

1. Firengī **tīġ-i çeşmüñ** baḥr-i pür-emvāc-ı ḫūn olmış
Girer ḳanına bir demde o kāfir biñ müselmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 13). [tīġ-i çeşmüñ, -üñ]*

<u>tīġ-i cevher-dārdur:</u> *Keskin kılıç.*

1. Derūn-ı ḫāmeden ẓāhir olan her mışraʿ-ı beytüm
   Niyāmından aḳan bir **tīg-i cevher-dārdur** güyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 1, Mısra 2). [tīg-i cevher-dārdur, -dur]*

tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān: *Kan saçıp kana bulanmış kılıç. II sevgilinin aşığı yaralayan hareketleri bağlamında.*

1. O ġamze ile ne mümkin muvāneset ide diller
   Olur mı **tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān** ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 4). [tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān,]*

tīġ-i ġam: *Gam kılıcı II ayrılık.*

1. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba **tīġ-i ġam** ġamdur
   Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende iy sāḳī ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 1). [tīġ-i ġam,]*

tīg-i ġamdan: *Sevgilinin yan bakış kılıcı.*

1. Fāriġ olduñ iy göñül feryād u efġān itmeden
   Tīg-i ġamdan perde-i sīneñde hicrānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 6). [tīg-i ġamdan, -dan]*

tīġ-ı ġazā-yı tīz-zebān: *Keskin dilli gaza, savaş kılıcı.*

1. O dem gelür mi ki **tīġ-ı ġazā-yı tīz-zebān**
   Ḳırāʾat eyleye āyāt-ı ḳāṭıʿuʾl-burhān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 1). [tīġ-ı ġazā-yı tīz-zebān,]*

tīġ-i ḥadīd: *Keskin kılıç.*

1. İki cihānda olup ser-firāz aḥbābı
   Naṣīb-i gerden-i bed-ḫ∨āhı ola **tīġ-i ḥadīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 58). [tīġ-i ḥadīd,]*
2. Külāh-ı ber-ser ü ber-dūş-ı ḫırḳa-i tecrīd
   Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet ü luṭfuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 57). [tīġ-i ḥadīd,]*

tiġ-ī ʿitāba: *Azarlamanın kılıcı.*

1. ʿArż-ı merāma iy dil ʿaceb cürʾet eyledüñ
   Ṭiġ-ī ʿitāba ḫançer-i āzāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 6). [ṭiġ-ī ʿitāba, -a]*

tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār: *Mücevher nakışlı parlak kılıç.*

1. Görince mevce ile cūy-bārı ẓann itdüm
   Niyāmdan aḳa bir **tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 6). [tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār,]*

tīġ-i şuʿle-bārın: *Kıvılcım, ateş saçan kılıç.*

1. İtmedi teṣʿīr o mihr-i ḥüsne ḥayfā āh-ı ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 42, Mısra 6). [tīġ-i şuʿle-bārın, -ın]*
2. İnhizām el virdi ser-cümle sipāh-ı encüme

tīġ-ı tīzi: *Keskin kılıç.*

1. Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān
   Ol ṣadr-ı güzīn ki **tīġ-ı tīzi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 93). [tīġ-ı tīzi, -i]*

tīġ-i tīz-i ḥüsndür: *Güzelliğin keskin kılıcı.*

1. Hem-ser iki **tīġ-i tīz-i ḥüsndür** ebrūların
   Zīr-i çetr-i mūy-ı pīşānuñda kim āsūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 3). [tīġ-i tīz-i ḥüsndür, -dür]*

tīmār: *Hastaya, hayvana, yaraya, bağa, nebatata bakmak, hizmet etmek.*

1. Olsaḳ nʾola ser-figende çün bu **tīmār**
   Bālāya nigāh idemezüz maḥcūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 3). [tīmār,]*

tīmār iderin: *Yaraların bakımını yapmak, iyileştirmek, tımarlamak, tedavi etmek.*

1. Gel sīne-i bīmāruma gel merhem-i cān ol
   Zaḫm-ı dile sensüz nice **tīmār iderin** ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 12). [tīmār iderin, -in]*

timsāl: *Resim, suret, tasvir.*

1. Ne iḫtimāl idi āyīne göstere **timsāl**
   Velīk yād-ı sebātiyle baḳsalar min-baʿd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 49). [timsāl,]*

ṭınāb: *Çadır ipi.*

1. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi zerrīn **ṭınāb** ile
   Eflāk ṣanma gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 4). [ṭınāb,]*

tīr: *Ok.*

1. Seni ʿuşşāḳ-ı zārı ḳatle ol müjgān u ebrūlar
   Ne **tīre** iḥtiyāc eyler ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 8). [tīre, -e]*
2. Ḳāmetüñ itmiş kemān saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ
   Tīr ile yāra niçün nāme uçurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 6). [tīr,]*

tīr: *Ok II sevgilinin kirpiği veya bakışı.*

1. Ol **tīri** kim raḳībe atar dil-rübā baña
   Her biri nār-ı gayret ile bir şihāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 5). [tīri, -i]*
2. Şemşīr ü **tīr** ü ḫançere ne ḥācet ʿāşıḳı
   Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 3). [tīr,]*
3. Tīrüñe pūye-zen-i deşt-gāh-ı hicrānuz
   Görinse çeşm-i temennāya semt-i kūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 7). [tīrüñe, -üñ, -e]*
4. Ol āfetüñ dile müjgān u ebruvānı gelür
   Faṣīḥ her ne zemān **tīr** ile kemān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 10). [tīr,]*
5. İy ġamzesi **tīr** ṭāḳatüm ṭāḳ oldı
   Endūh-ı kemān-ı ebruvānuñ çekmekden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 150, Mısra 4). [tīr,]*

tīr ü kemān: *Ok ve yay. II (Sevgilinin) Delici bakışları ve kaşları.*

1. Māʾil-i ebru vü müjgānuñ alup
   Her zemān **tīr ü kemān** vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 4). [tīr ü kemān,]*
2. Cānān ki elde ḫışm ile **tīr ü kemān** ṭuta
   ʿĀşıḳ odur ki ṭabla-i dāġın nişān ṭuta *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 1). [tīr ü kemān,]*

tīr ü kemānı: *Ok ve yay. II (Sevgilinin) Delici bakışları ve kaşları.*

1. Mümkin midür görüp o perīyi urulmamaḳ
   Āmāde dest-i ṣunʿ ile **tīr ü kemānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 16). [tīr ü kemānı, -ı]*

tırāş itmek: *Kazımak, yontmak II anlamaya çalışmak, keşfetmek.*

1. Ṣūret-i sengīnini ġayruñ **tırāş itmek** durur
   Bīsütūn-ı dilde Ṣīrīn-kāri-i ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 3). [tırāş itmek, -mek]*

tīr-bārān eylemişler: *Ok yağdırmak. II avlamaya çalışmak.*

1. Çeşm-i merdüm-gīriñi müjgānlarumla seyr iden
   Tīr-bārān eylemişler ẓann ider āhūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 4). [tīr-bārān eylemişler, -miş, -ler]*

tīre: *Bulanık, kara, karanlık.*

1. Mihr-i emelde ẕerrece tābiş görülmedi
   Yā Rab ne **tīre** aḫter-i yeʾs-ülfetüm ki ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 3). [tīre,]*
2. Żiyā-yı şemʻayı taḥrīke olmaz idi mecāl
   Ṣafā-yı meşreb-i pākinde **tīre** mā'-i ḥayāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 40). [tīre,]*
3. Ḫaṭ geldügince eyledi cevrin o meh füzūn
   Baḫtum ne **tīre** ṭāliʿ ü baḫt-ı siyāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 4). [tīre,]*

tīre eyyāmı: *Karanlık günler, kötü günler.*

1. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
   Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 9). [tīre eyyāmı,]*
2. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
   Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 9). [tīre eyyāmı,]*

tīre ider: *Karartmak.*

1. Ḥaḳḳā cemal-i dil-ber ʿaceb āteşīn olur
   Ḫurşīdi şuʿlesinden ider tīre-ḥāl-veş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 5). [tīre ider,]*

tīre neẓm-i ṭāliʿüm: *Talihin kara yıldızı. II kara talih, bahtsızlık.*

1. Tīre necm-i ṭāliʿüm gör kim Faṣīḥā ol mehi
   Ġaflet itmiş çeşm-i aḫter-rīz-i dil dün görmemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 207, Mısra 7). [tīre necm-i ṭāliʿüm, -üm]*

tīre olmaz: *Karanlık, kara. II bulanık.*

1. Tā böyle **tīre olmaz** idi rūzumuz Faṣīḥ
   Ḫ∨āb olsa çeşm baḫt-ı siyeh-kārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 9). [tīre olmaz, -ma, -z]*

tīre-eyyām: *Karanlık günler, kötü günler.*

1. Ḫaṭ gelüp mihr-i ruḫuñ bī-incilā göstermesün
   ʿĀşıḳa ol **tīre-eyyāmı** Ḫudā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 2). [tīre-eyyāmı, -ı]*
2. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
   Yād idüp ol **tīre-eyyāmı** Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 9). [tīre-eyyāmı, -ı]*

tīre-eyyām-ı ḫudā: *Allah'ın kara günleri.*

1. Ḫaṭ gelüp mihr-i ruḫuñ bī-incilā göstermesün
   ʿĀşıḳa ol tīre-eyyāmı Ḫudā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 2). [tīre-eyyām-ı ḫudā,]*

tīre-ḥāl-veş ider: *Durumunu kötüleştirmiş gibi, karartmış gibi.*

1. Ḥaḳḳā cemal-i dil-ber ʿaceb āteşīn olur
   Ḫurşīdi şuʿlesinden ider tīre-ḥāl-veş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 5). [tīre-ḥāl-veş ider, -er]*

tīre-kārī-i ʿisyāna: *Isyanın karanlığı. II başkaldırma, itaatsizlik hali.*

1. Bu **tīre-kārī-i ʿisyāna** girye lāzımmış
   Beyāża defter-i āb-ı nedāmet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 5). [tīre-kārī-i ʿisyāna, -a]*

tīre-nāk itdüñ: *Karartmak, karanlık etmek.*

1. Felek bir dāġ yaḳduñ cāna kim dūd-ı siyāhından
   Baña rūşen günüm çün şām-ı ḥasret **tīre-nāk itdüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 36). [tīre-nāk itdüñ, -dü, -ñ]*

tīre-rūy: *Kara yüzlü, asık yüzlü, meymenetsiz.*

1. Görüp baḥr-i sirişk-i bī-kerānum reşk ü ġayretden
   Faṣīḥ olmaḳda her dem **tīre-rūy** u ḫışm-gīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 10). [tīre-rūy,]*

tīre-şeb: *Karanlık gece.*

1. Tāb-ı miḥnetle rūzı itdi güẕer
   Ẓulmet-i ġamla geçdi **tīre-şebi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 10). [tīre-şebi, -i]*

tīr-i āh: *Âh etme ve inleyiş oku.*

1. Ol ḳaşı yā görüp beni bilmezlenür geçer
   Bilmez ki **tīr-i āh** ile bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 8). [tīr-i āh,]*

tīr-i āhum: *Ah oku.*

1. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend idi
   Ol dem ki **tīr-i āhum** alup ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 8). [tīr-i āhum, -um]*

tīr-i āhum: *Âh oku.*

1. Bālā ḳadüñ ġamıyla nişānum bülend idi
   Ol dem ki **tīr-i āhum** alup ḳad kemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 8). [tīr-i āhum,]*

tīr-i āhumuz: *Âh oku.*

1. Bu ḳubbe-i felekde ḳala **tīr-i āhumuz**
   Bāzū-yı dilde ʿışḳ ile ṭāb u tüvān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 5). [tīr-i āhumuz, -umuz]*

tīr-i bārān eylemişler: *Ok yağdırmak. II avlamaya çalışmak.*

1. Çeşm-i merdüm-gīriñi müjgānlarumla seyr iden
   Tīr-bārān eylemişler ẓann ider āhūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 4). [tīr-i bārān eylemişler,]*

tīr-i ciger-dūz: *Ciğere saplanan ok.*

1. Sensüz nice gül-geşt-i çemen-zār iderin ben
   Her servi gelür dīdeme bir **tīr-i ciger-dūz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 9). [tīr-i ciger-dūz,]*

tīr-i efkār-ı ḫaṭ: *Sevgilinin yüzündeki ayva tüyü üzüntüsünü artıran ok.*

1. Teşvīşüm eyledi **tīr-i efkār-ı ḫaṭ** füzūn
   Ḥabb-ı ʿabīr-i ḫāl ile tefrīḥ ider misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 334, Mısra 7). [tīr-i efkār-ı ḫaṭ,]*

tīr-i gamzeñe: *Sevgilinin yan bakış oku.*

1. ʿĀşıḳ ki **tīr-i gamzeñe** bir kez nişān ola
   Tā ḥaşre dek aña sebeb-i ʿizz ü şān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 1). [tīr-i gamzeñe, -ñ, -e]*

tīr-i ġamzesini: *Sevgilinin yan bakışının oku.*

1. Cānān ki **tīr-i ġamzesini** der-kemān ide
   Kerrūbiyān-ı ʿarş-ı muʿallā fiġān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 3). [tīr-i ġamzesini, -si, -ni]*

tīr-i melāmet: *Kınama okları.*

1. Dil şanma o bir pūtedür āteşlere yanmış
   Bu sīne degül **tīr-i melāmet** siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 8). [tīr-i melāmet,]*

tīr-i müjgānın: *Kirpik okları, (sevgilinin) oka benzeyen kirpikleri.*

1. Dil şikest-i gayret olsun **tīr-i müjgānın** görüp
   Ebruvānın seyr idüp müşgīn kemān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 3). [tīr-i müjgānın, -ın]*

tīr-i tīz: *Keskin ok.*

1. Kimüñ ol şeh-levendüm sīnesin bilmem nişān ṭutmış
   Ki bir destinde **tīr-i tīz** ü bir elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 2). [tīr-i tīz,]*

tīr-i tīzi: *Keskin ok.*

1. Degül zaḫmı nümāyān **tīr-i tīzi** sīneden geçdi
   Şikeste itmeden mānend-i ʿaks āyīneden geçdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 83, Mısra 1). [tīr-i tīzi, -i]*

tīrimüz: *Okumuz.*

1. Nīrū-yı himmet ola çü bāzū-yı ḫvāhişe
   İrmek olur nişāne-i ümmīde **tīrimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 8). [tīrimüz,]*

tīr-veş: *Ok gibi.*

1. Menzil-i kām almada ḳaṭʿ-ı ṭaʿalluḳ itmede
   Tīr-veş şemşīr-āsā reşk-i çeşm-i sūzen ol *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 279, Mısra 8). [tīr-veş,]*
2. Kemān gibi çekilür saña atsan **tīr-veş** anı
   Senüñ seng-i cefāñı hem-ʿayār-ı kehrübā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 7). [tīr-veş,]*
3. ʿUşşāḳ **tīr-veş** dökilür ḫāk-i pāyine
   Ṣaḥrā-yı tīre ol ḳaşı ya kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 7). [tīr-veş,]*

tīşe: *Kazma, balta, külünk.*

1. Faṣīḥ kūh-ken olmazdı **tīşesüz** āzād
   Ki kārı başa iletmekde ālet ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 9). [tīşesüz, -süz]*

tīşe-i cān-gāhını: *Can evini baltalama.*

1. ʿĀḳıbet başına çaldı **tīşe-i cān-gāhını**
   Kūh-sāruñ ġālibā Ferhād aldı āhını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 76, Mısra 1). [tīşe-i cān-gāhını, -ın, -ı]*

tişe-i ferhād: *Ferhadın kazması.*

1. Tişe-i Ferhād aḳıtmış Bīsütūnda cūy-ı şīr
   Cūy-bār-ı ḫūn revān eyler bizüm ser-tīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 5). [tişe-i ferhād,]*

tīşe-i merg: *Ölüm kazması.*

1. Tāc-ı devlet ola ya **tīşe-i merg**
   Rāżıyum her ne yazdılar serime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 5). [tīşe-i merg,]*

tīşe-kār: *Kazıcı, yontucu.*

1. Kūh-kenle Ḳays üstādum enīsümdür benüm
   Her biri vādī-i ʿışḳ içre yitişmiş **tīşe-kār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 3). [tīşe-kār,]*

toġ: *Doğmak, ortaya çıkmak.*

1. Ṭoġmaz saña s̱ānī nüh felekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 7). [ṭoġmaz, -maz]*

toġ: *Doğmak, Dünya'ya gelmek.*

1. Geldi dünyāya o meh-pāresi ins ü melegüñ
   Ṭoġdı ol mihr-i cihān gözleri aydın felegüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 35, Mısra 2). [ṭoġdı, -dı]*

töhmet-i ʿışḳ: *Aşk kabahati.*

1. Heves-i nefsi hevāsında yilerken çün seg
   İtmeñ aġyār-ı siyeh-rūya meded **töhmet-i ʿışḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 10). [töhmet-i ʿışḳ,]*

tohm-ı kārın: *İşinin tohumu. II İş, yaşam tohumuna benzetilmiş.*

1. Kimüñ bitürdi kimüñ **tohm-ı kārın** it(di) yaḳīn
   Bu dāne-perver-i nādī-i saḫt u şūre-zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 1). [tohm-ı kārın, -ın]*

tök: *Saçmak, serpmek. II salmak, bırakmak.*

1. Tökülmiş dāne-i ḫūy-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz dil-ārāya
   Hemān her tār-ı mū bir rişte-i dürr ü leʾāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 7). [tökülmiş, -ül, -miş]*

tök: *Uluşmamak, gitmemek.*

1. Vişāḫ-ı ṣadrı mıdur düşmenüñ ki gūşumuza
   Ṭoḳınmadı ḫaberi çoḳ zemāndur ol güherüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 8). [ṭoḳınmadı, -ın, -ma, -dı]*

tök: *İçine işleyip duygulandırmak, tesir etmek.*

1. Şād it bizi ṣun ḳabża-i şemşīrüñe destüñ
   Luṭf eyle elüñ gāhī de iḥsāna **ṭoḳınsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 8). [ṭoḳınsun, -ın, -sun]*
2. Ruḫṣat-dih olup serzeniş itdürme Faṣīḥa
   Lāyıḳ mıdur aġyār o suḫan-dānā **ṭoḳınsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 10). [ṭoḳınsun, -ın, -sun]*

tök: *Dokunmak, değmek.*

1. Tā key dili ṣad-pāre idüp şāne **ṭoḳınsun**
   Alsun ele ki zülfine cānāna **ṭoḳınsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 1). [ṭoḳınsun, -ın, -sun]*
2. Tā key dili ṣad-pāre idüp şāne **ṭoḳınsun**
   Alsun ele ki zülfine cānāna **ṭoḳınsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 2). [ṭoḳınsun, -ın, -sun]*
3. Biñ sāġar-ı zehr-āb-ı cefāñı çekeyin tek
   Bir kez elüm ol sīb-i zenaḫ-dāna **ṭoḳınsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 4). [ṭoḳınsun, -ın, -sun]*
4. Fānūsa ḳoma māniʿ-i vuṣlat olup iy bād
   Pervāneyi ḳoy şemʿ-i fürūzāna **ṭoḳınsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 6). [ṭoḳınsun, -ın, -sun]*

tokın: *Dokunmak, değmek.*

1. Her ne dem kim cām-ı mey görsem beni giryān ider
   Eşk-rīz eyler **ṭoḳınsa** dīde-i bīdāra telḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 44, Mısra 8). [ṭoḳınsa, -sa]*
2. Yā Rab meşāmum eyle şemīm-āşinā-yı feyż
   Gül-berg-i maġz-ı cāna **ṭoḳınsun** ṣabā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 2). [ṭoḳınsun, -sun]*
3. Ruʿāf-bīnī-i āhū-yı müşg olur ḫūn-rīz
   Ḳaçan ki kākül-i pürçīnüñe ṣabā **ṭoḳınur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 9, Mısra 2). [ṭoḳınur, -ur]*

tol: *Dolmak, dolup taşmak.*

1. Didiler gül ruḫuña dür dişüñe
   Ṭoldı evṣāfuñ ile baḥr ile ber *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 3, Mısra 4). [ṭoldı, -dı]*
2. Faṣīḥā cāy-gāhı gülşen-i Dārüʾn-Naʿīm olsun
   Hemīşe çeşmi envār-ı cemāluʾllāh ile **ṭolsun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 70). [ṭolsun, -sun]*

tol: *Kalbin üzüntüyle dolması.*

1. Ḫandān olımaz o ruḫ ki ġamdan ṣolmaz
   Ṣādān olımaz o dil ki ḳandan **ṭolmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 44, Mısra 2). [ṭolmaz, -ma, -z]*

tolayı: *-den ötürü, sebebiyle, yüzünden.*

1. Ṭolansa aġlayarak kūy-ı yārı ʿāşıḳ-ı zār
   Sirişk ile ser-i kūy olur **ṭolayı** bıñar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 29, Mısra 2). [ṭolayı,]*

tūb: *Askeri silah, top.*

1. Faṣīḥ sūz-ı dilden āgeh it iy kilk-i aḫker-tāb
   Ne sūd efsürdegī-i ṭabʿa olmış **ṭūb** cihān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 10). [ṭūb,]*

tüccār-ı ṣabr u cān u ḫıred: *Akıl, beden ve sabrın tüccarı.*

1. Dil-ber miyān-bendini kim teng baġladı
   Tüccār-ı ṣabr u cān u ḫıred deng baġladı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 2). [tüccār-ı ṣabr u cān u ḫıred,]*

tūde tūde: *Yığın yığın.*

1. Ḫalḳa ḫalḳa kākül-i dil-ber degül ruḫsārda
   Tūde tūde sünbül-i terdür yatur gül-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 2). [tūde tūde,]*

tūfān ider: *Tufan koparmak, coşup çağlamak.*

1. Bir bād-ı hevā Faṣīḥ ẓāhir
   Ṭūfān ider eşk-i çeşmi āḫir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 42). [ṭūfān ider, -er]*

tūfān-ı āhirīne: *Son, sonradan (olacak) sel, tufan, felaket.*

1. Seyl-āb-ı eşk-i ter ki gözümden revānedür
Ṭūfān-ı āherīne nuḫustīn nişānedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 2). [ṭūfān-ı āhirīne,]*

tügme: *Düğme.*

1. Seyr eyleyelüm genc-i melāḥat nicʾolurmış
Luṭf eyle o zer **tügmeler** iy māh çözilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 4). [tügmeler, -ler]*

tuġrā çekdiler: *Tuğra çekmek (kaşların güzelliği tamamlayan unsur olarak görülmesi).*

1. Berāt-ı vechine ebrūlarından çekdiler tuġrā
O mīr-i ḥüsne tevcīh itdiler mülk-i dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 5). [tuġrā çekdiler, -di, -ler]*

tuġrā-yı cānuñ: *Fermanların başına çekilen tuğrayı andıran kaşlar.*

1. Vesme-dār itmiş yine ebrūların ol şāh-ı ḥüsn
Gel nigāh it ol iki **ṭuġrā-yı cānuñ** naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 4). [ṭuġrā-yı cānuñ, -uñ]*

tuḥfe: *Hediye, armağan.*

1. Cemāl-i yārımı nev-ḫaṭṭıla müṭalaʿa ḳıl
Kenārı ḥāşiyeli **tuḥfe** bir kitābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 6). [tuḥfe,]*

tuḥfe-i cānı: *Can hediyesi.*

1. Tuḥfe-i cānı şeh-i ʿişveñe itdüm ihdā
Anı maʿẕūr ṭut iy rūḥ-ı revān az ise de *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 19, Mısra 3). [tuḥfe-i cānı, -ı]*

tüken: *Bitmek, sona ermek.*

1. Görilen mācerā-yı derd ü miḥnetler ne mümkindür
   Tükenmek naḳl olınsa tā ḳıyāmet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 4). [tükenmek, -mek]*

tulūʿ itdükde: *Doğmak, meydana çıkmak. II yüzünü göstermek.*

1. Ruḫuñ görsem ʿaceb mi maḥv olursa ḳaṭre-i eşküm
   Ṭulūʿ itdükde mihr olur belī elbet nihān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 6). [ṭulūʿ itdükde, -dük, -de]*

tulūʿ itmek: *Doğmak, meydana çıkmak. II yüzünü göstermek.*

1. Ṭulūʿ itmek ne mümkin ẕerre luṭf ol mihr-i behcetden
   Olınca nā-müsāʿid ṭāliʿ ü nā-mihribān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 3). [ṭulūʿ itmek, -mek]*

tūmār: *Dürülüp yuvarlak yapılmış şey, tomar.*

1. Açar ancaḳ nesīm-i nev-bahārı ġonçe **ṭūmārın**
   O rāz-ı sırr-ı mihr-i feyża ġayrı maḥrem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 3). [ṭūmārın, -ın]*

tünd-hū: *Sert huylu, titiz.*

1. Göñül bīhūde ṣarf-ı āb-ı rūy itme recādan geç
   Niyāz ile ne mümkin rām ola ol **tünd-hū** meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 6). [tünd-hū,]*
2. ʿĀşıḳa serkeş olur bālā-ḳadān-ı şehr-i Rūm
   Merd-perver bir zemīndür dil-beri **tünd-hū** ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [tünd-hū,]*
3. Nedür Faṣīḥ bu deñlü ʿadāvete bāʿiş
   O **tünd-ḫū** bize hiç bilmezüz neden düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 10). [tünd-ḫū,]*

tünd-hū itdüm: *Sert huylu etmek.*

1. Faṣīḥā bu dem-i serdümde yoḳdur sūziş-i teʾşīr
   Niyāz itdükçe yār-ı nāzenīni **tünd-hū itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 10). [tünd-hū itdüm, -dü, -m]*

tünd-ḫūluḳ ide: *Haşin, sert mizaçlı.*

1. Bu rūzgār ki bir kerre **tünd-ḫūluḳ ide**
   Olur mı keşti-i cism-i żaʿīfe hiç temkīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 7). [tünd-ḫūluḳ ide, -e]*

tünd-ḫūy: *Sert, haşin (sevgili).*

1. Emvāc-ı baḥr-i girye ki dāmen-nişīn olur
   Ol **tünd-ḫūya** bāʿiş-i çīn-i cebīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 2). [tünd-ḫūya, -a]*

tünd-meşreb: *Sert huylu, huysuz.*

1. Ne bir nigāha neʿarż-ı niyāza ruḫṣat olur
   O **tünd-meşrebe** bilmem nice şikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 2). [tünd-meşrebe, -e]*

tünd-rev: *Hızlı giden.*

1. Bu laġz-gehde olanlar bürehne-pā düşmez
   Fütāde kefş-i ġurūr ile **tünd-revlerdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 5). [tünd-revlerdür, -ler, -dür]*

tur: *Durmak, belli bir durumda olmak.*

1. Ṭursun hemīşe sīnede dāġ-ı maḥabbetüñ
   Yansuñ ḳo ṣubḥ u şām çerāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 1). [ṭursun, -sun]*
2. Ḳāmeti fikriyle bir yirde oṭurmazsın göñül
   Yād-ı reftārıyla bir ḥāletde **ṭurmazsın** göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 2). [ṭurmazsın, -maz, -sın]*
3. Māʾil ol bir māh-rūya āsumān reşk eylesün
   Āsumān **ṭursun** göñül mihr-i cihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 2). [ṭursun, -sun]*

tur: *Durulmak, sakinleşmek.*

1. Göñül bulmaz tesellī-i nihāl-i ḳadd-i dil-cūyuñ
   Miṣāl-i cūy **ṭurmaz** geşt ider ṭarf-ı ḫıyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 30). [ṭurmaz, -ma, -z]*

tur: *Durma! (Bir an olsun beklemeden) devam et! Haydi, durmadan ifadelerinin ivedilikle yapılmasını isteyen bir ünlem.*

1. Nūş-ı mey idüp giryeler it **ṭurma** Faṣīḥā
   Cerr-i ʿalaḳ iʿmāli olup bāde süzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 9). [ṭurma, -ma]*

türāb olmış: *Toprak olmak, yok olmak.*

1. Niçe İskender **türāb olmış** niçe Dārā yatur
   Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī ol kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 10). [türāb olmış, -mış]*

turaġ: *Durak, varılacak son nokta, yer.*

1. Dili kūyında bu ġam-ı ḥasret
   Öldürürse **ṭuraġı** cennet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 4). [ṭuraġı, -ı]*

turaġı cennet ola: *Yeri cennet olsun.*

1. Dili kūyuñdan ayru ḫaste görüp
   Didiler kim **ṭuraġı cennet ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 19, Mısra 4). [ṭuraġı cennet ola, -a]*

turfe: *Görülmemiş, nadir. II Garip, tuhaf.*

1. Dil-i teng **ṭurfe** sāḳī meded itme cāmı teklīf
   Bilürüm ya āh u zāra ya da keşf-i rāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 3). [ṭurfe,]*

turfe: *Görülmemiş, nâdir, tuhaf.*

1. Cihāna ḥüsnüñi fitnesini **ṭurfe** belā gördüm
   Kim ʿālemde kimi gördümse saña mübtelā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 1). [ṭurfe,]*
2. Bir senüñ gibi ḳanı dil-ber-i āşüfte-mizāc
   Niçe dil cemʿin ider **ṭurfe** perīşānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 6). [ṭurfe,]*

tūr-ı zekā: *Zekânın zirvesi (zekâsı Tur Dağı'nın zirvesi gibi olan).*

1. İy baḥr-i seḫā kūh-ı ḥilm maʿden-i ʿirfān
   V'ey **Ṭūr-ı ẕekā** Mescid-i Aḳṣā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 54). [ṭūr-ı ẕekā,]*

türktāz: *Çapul ve yağma için yapılan ansızın hücum, baskın.*

1. Ol pādişāh-ı ḥüsnüñ ʿaceb **türktāzı** var
   Böyle giderse memleket-i dil ḫarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 3). [türktāzı, -ı]*

türktāz-ı cevre: *Eziyet, zulüm hücumu.*

1. Semend-i nāza binmiş **türktāz-ı cevre** ʿazm itmiş
   Faṣīḥ ʿuṣṣāḳı pā-māl itmege ol şeh ʿinān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 9). [türktāz-ı cevre, -e]*

türktāz-ı saʿy: *Hızlı yürüme, koşma.*

1. Faṣīḥ bīhūde gel **türktāz-ı saʿy** itme
   Şikār-ı kām alınur mı bu rūzgār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 9). [türktāz-ı saʿy,]*

turma: *Durmaksızın, devamlı.*

1. Vaʿd eyleyeli vaṣluñı iy māh-ı mihr-sūz
   Dil **ṭurma** ḥisāb-ı güẕer-i ṣubḥ u şeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 6). [ṭurma,]*
2. Zāhid ḥisāb-ı naḳd-i ṣavāb eyleyüp gider
   Destinde **ṭurma** sübḥa-i mercān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 12). [ṭurma,]*

turra-i ṭarrāra: *Hilekâr saç. II sevgilinin alnındaki saç bağlamında.*

1. Ṭurra-i ṭarrāra baḳ ol ʿārıż-ı rengīnde
   Görmedüñse al gül üzre muṭarrā sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 3). [ṭurra-i ṭarrāra, -a]*

turra-i ṭarrārdan: *Hilekâr mührü.*

1. Pā-būs-ı yāra mümkin olur mıydı dest-res
   Şāne olaydı **ṭurra-i ṭarrārdan** cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 8). [ṭurra-i ṭarrārdan, -dan]*

tursun: *Bir yana.*

1. Ḥāl-i dīger-gūnumı dil-dāra taḳrīr idemem
   Anı taḳrīr itme **ṭursun** belki taḥrīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 2). [ṭursun,]*

turup turup: *Durup durup, iki de bir.*

1. Göñül piyāde ḳalup Ḳays gibi ġurbetde
   Ṭurup ṭurup deve dirdi reh-i maḥabbetde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 72, Mısra 2). [ṭurup ṭurup,]*

tūşe: *Azık, ölmeyecek kadar yenecek şey.*

1. Bi-ḥamdiʿllāh sebük-bāruz hele ḳayd-ı tecemmülden
   Tevekküldür reh-i ʿışḳuñda **tūşe** zādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 4). [tūşe,]*

tut: *Yakalamak, yapışmak.*

1. Zemānında **ṭutar** yoḳ kimsenüñ dāmānını kimse
   Meger ki dest-i ʿāşıḳ būs içün dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 51). [ṭutar, -ar]*

tut: *Elde etmek, sahip olmak, edinmek.*

1. Ṭutdum Faṣīḥ vādī-i Ḳays-ı sitem-keşi
   Tenhā-nevred-i deşt ü beyābān-ı fürḳatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 9). [ṭutdum, -du, -m]*

tut: *Tutmak, elinde bulundurmak.*

1. Bu gün bī-tāb gördüm şāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı
   Yine beñzer bir iki murġ-ı cān-ı nā-tüvān **ṭutmış** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 6). [ṭutmış, -mış]*
2. Cām-ı emeli ben de **tutardum** bī-bāḳ
   Engüşt-i ṭalebde olmasa ḫār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 3). [tutardum, -ar, -du, -m]*

tut: *Kaplamak, doldurmak.*

1. Āfāḳı **ṭutdı** velvele-i dāduñ ʿandelīb
   Diñletdüñ ʿāleme yine feryāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 1). [ṭutdı, -dı]*
2. Baḳılsa mihr **ṭutar** tār-ı merdüm-i dīde
   Nigāha nūr-ı cemālüñde hiç şinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 7). [ṭutar, -ar]*

ṭut: *Kılmak, eylemek.*

1. Mihrinde gel girīve-i inṣāfı **ṭut** Faṣīḥ
   Gör sāye iʿtidāl ile şaḫṣa ḳarīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 9). [ṭut,]*

ṭut: *Demek, farzetmek, varsaymak.*

1. Keyfiyyetidür lāzım olan bir kişi yoḫsa
   N'eyler **ṭutalum** ḫālī Cemüñ cāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 8). [ṭutalum, -alum]*

ṭut: *Tutmak. II mâruz bırakmak, hedef olarak almak.*

1. Ṭutārsın iy felek pey-der-pey anı seng-i āzāra
   Elinde kimsenüñ bir pāre nānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 3). [ṭutārsın, -ār, -sın]*

ṭut: *Tutmak. II yönelmek, yola çıkmak.*

1. Çeküp ayāġuma kefş-i ḥafīf-i seyyāhı
   Ṭutup ser-i reh-i dūr u dırāz-ı saḥrāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 444, Mısra 4). [ṭutup, -up]*

ṭut: *Tutmak. II yöneltmek.*

1. Pertev-i ḥüsnüñ dile düşdükde yaḳdı kīneyi
   Gūyıyā kim **ṭutdılar** ḫurşīde bir āyīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 2). [ṭutdılar, -dı, -lar]*

ṭut: *Kapatmak.*

1. Mey içdügince baḳılmaz cemāl-i meh-veşine
   O şūḫ ʿiẕārına gūyā niḳāb-ı āl **ṭutar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 4). [ṭutar, -ar]*

tut: *Tutmak, karşılık gelmek.*

1. ʿAceb mi sīneden ayrılmasa o gül-bün-i nāz
   Faṣīḥ pāk olıcaḳ bir zemīni nihāl **ṭutar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [ṭutar, -ar]*

tut-: *Kaplamak, doldurmak.*

1. Yine taḫt-ı zümürrüd-fāmına sulṭān-ı gül geçmiş
   Hezāruñ bāġı **ṭutmış** ḫārdan feryād u efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 4). [ṭutmış, -mış]*

tut-: *...durumda kalmasını sağlamak.*

1. O ruḫ ki dāne ile dām-ı zülf ü ḫāl **ṭutar**
   Hezār murġ-ı dil-i zār u bī-mecāl **ṭutar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 2). [ṭutar, -ar]*

tūtī: *Papağan.*

1. Kemāl-i ḥüsnüñi şiʿrümden añla kim **ṭūṭī**
   Ṣafā-yı āyīnesi rütbesince gūyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 5). [ṭūṭī,]*
2. Baḳduḳca ruḫ-ı yāra niyāz eylerüm elbet
   Ṭūṭī gibi mirʾāt ile güftār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 6). [ṭūṭī,]*

tūtī: *Papağan.*

1. Ṭūṭiye cānā ferāmūş itdürüp güftārını
   Pāy-māl itdüñ tezervüñ şīve-i reftārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 1). [ṭūṭiye, -ye]*

tūtī: *Papağan II duyduklarını düşünmeden olduğu gibi tekrarlayan kimse.*

1. Çü **ṭūṭi** rāz-ı dili söylemekde mecbūrum
   Kaçan bir āyine-rū sükkerīn-dehān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 7). [ṭūṭi,]*

tūtī: *Papağan. II gönül.*

1. Ol **ṭūṭiyi** muḳārin-i miʾrāt-ı cām idüp
   Ser-beste ġonçesin gül-i ḫandān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 3). [ṭūṭiyi, -yi]*

<u>tūtī:</u> *Papağan. II gönül kuşu, âşık.*

1. Ol **ṭūṭīyüz** ki vālih-i āyīne-i dilüz
   Hāmūş-ı bülbül-i çemenistān-ı ḫayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 3). [ṭūṭīyüz, -yüz]*

<u>tūṭi-i gūyā:</u> *Konuşan papağan.*

1. Her gören **ṭūṭi-i gūyā** olur elbette seni
   Ṣāf bir āyīne-i ṭabʿ-ı suḫandānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 7). [ṭūṭi-i gūyā,]*

<u>tūṭī-i gūyā-yı maʻānī:</u> *Manalar konuşan papağan.*

1. Ṭabʻumdur o mirʾāt-ı mücellā-yı maʻānī
   Kim ḫāmem aña **ṭūṭī-i gūyā-yı maʻānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 2). [ṭūṭī-i gūyā-yı maʻānī,]*

<u>tūtī-i şīrīn:</u> *Tatlı dilli papağan II Sevgili.*

1. Bu güft ü gū o ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür
   Bu cüst ü cū o serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [ṭūṭī-i şīrīn,]*

<u>tūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū:</u> *Temiz söyleyişli güzel sözlü papağan. II daha önce söylenmemiş güzel, tatlı sözler söyleyen âşık bağlamında.*

1. Benem o **ṭūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū**
   Meges ḳadar baña raġbetden ʿār ider ḳannād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 3). [ṭūṭi-i şīrīn-edā-yı pākize-gū,]*

<u>tūṭī-i şīrīn-suḫanüm:</u> *Tatlı sözlü papağan.*

1. Ol **ṭūṭī-i şīrīn-suḫanüm** nükte-serā
   Düşdükde bu dām-ı ḳayda üstād ḳażā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 1). [ṭūṭī-i şīrīn-suḫanüm, -üm]*

<u>tūtī-i şīrīn-zebān:</u> *Tatlı dilli papağan.*

1. Dil-dār odur ki **ṭūṭī-i şīrīn-zebān** gibi
Güftāra gelse ṣūret-i āyīne olmasa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 396, Mısra 3). [ṭūṭī-i şīrīn-zebān,]*

ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür: *Tatlı dilli papağan.*

1. Bu güft ü gū o **ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür**
Bu cüst ü cū o serv-ḳad-i ḫoş-ḫırāmedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 91, Mısra 4). [ṭūṭī-i şīrīn-zebānedür, -dür]*

ṭūṭi-i ṭabʿ-ı faṣīḥ-i zār idince: *Inleyen Fasih'in çokça şiir söylemesi.*

1. Sükūt idüp ferāmūş eyledüñ evrāduñ iy bülbül
Suḫan-sāzī idince ṭūṭi-i ṭabʿ-ı Faṣīḥ-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 277, Mısra 9). [ṭūṭi-i ṭabʿ-ı faṣīḥ-i zār idince,]*

ṭūṭī-i ṭabīʿatı: *Tabiat papağanı II şairlik yeteneği.*

1. Gūyā ola şeḥd-i naʿtuñ ile
Ṭūṭī-i ṭabīʿatı Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 68). [ṭūṭī-i ṭabīʿatı, -ı]*

ṭūṭī-i ṭab‘um: *Papağan yaratılışlı, şairlik yaratılışı, çokça şiir söyleme yeteneği.*

1. Miṣāl-i rūy-ı cānān ṣāf-ter āyīne-i devrān
‘Aceb mi eyler ise **ṭūṭī-i ṭab‘um** gazel-ḫ∨ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 26). [ṭūṭī-i ṭabʿum, -um]*

ṭūṭi-i zebānını: *Dil papağanı.*

1. Kemāl-i ṣafvet-i mirʾāt-ı ʿārıżuñdur iden hep
Ki görse söyledemez **ṭūṭi-i zebānını** ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 6). [ṭūṭi-i zebānını, -ın, -ı]*

ṭūṭī-lisān: *Papağan gibi tatlı dilli.*

1. Gören āyīne-i cām-ı meyi **ṭūṭī-lisān** oldı
   Ne keyfiyyetdür iy sāḳī bana mühr-i dehān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 1). [ṭūṭī-lisān,]*

tūṭī-ṣıfat: *Papağan gibi tatlı sözlü.*

1. İtdi gül-i ḫiṭāb ile ḫandān lebüñ beni
   Muʿciz degül mi **ṭūṭī-ṣıfat** ġonçe söylemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 8). [ṭūṭī-ṣıfat,]*
2. Lebüñ ṣun sīneñi ʿarż eyleyüp **ṭūṭī-ṣıfat** cānā
   Dile āyīne vü sükkerle tāʿlīm-i maḳāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 5). [ṭūṭī-ṣıfat,]*

tūṭī-ṣıfat olsam: *Papağan gibi tatlı sözlü olmak.*

1. Ṭūṭī-ṣıfat olsam n'ola pür-gūy Faṣīḥā
   Her dem nigeh-i āyīne-i yār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 13). [ṭūṭī-ṣıfat olsam, -sa, -m]*

tūtiyā: *Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşı tozu II sevgilinin ayak tozu.*

1. Naẓar feyż-āşinā-yı cevher-i ẕāt olmadur yoḫsa
   Ġubār-ı deşt ü ṣaḥrā **tūtiyādur** kīmyādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 10). [tūtiyādur, -dur]*
2. Bir laḥẓa dīdeden nʾola dil itmese cüdā
   Ḫaḳ-i cenāb-ı izzetüñi **ṭūṭiyā** bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 8). [ṭūṭiyā,]*
3. Ḫāk-i cenābı dīdelere **tūtiyā** imiş
   Görmek müyesser olmadı hiç kīmyā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 1). [tūtiyā,]*

tūtiyā-yı ʿayn-i ʿizzetdür: *Izzet, itibar gözüne çekilen sürme. II gözü andıran itibarına değer katan sürme.*

1. Āsitānuñ bāliş-i ārām u rāḥatdur dile
   Ḫāk-i pāyuñ **tūtiyā-yı ʿayn-i ʿizzetdür** bana *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 8). [tūtiyā-yı ʿayn-i ʿizzetdür, -dür]*

tūṭiyā-yı ʿibretdür: *Ibret sürmesi. II düşündürücü, ders niteliğinde olan.*

1. ʿIşḳ bir **ṭūṭiyā-yı ʿibretdür**
   Rūşenā-baḫş-i çeşm-i aʿmādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 33). [ṭūṭiyā-yı ʿibretdür, -dür]*

tūṭī-zebān: *Papağan dilli.*

1. Kimüñ āyīnesinde ʿaks-i rūyuñ gördüñ iy meh-rū
   Kime dil virdüñ iy **ṭūṭī-zebān** sükker-dehān söyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 4). [ṭūṭī-zebān,]*

tutul: *Tutulmak, (güneş, ay) tutulması.*

1. Yıḳılsun baʿd-ezīn isterse çarḫuñ ṭāḳ-ı vālāsı
   Ṭutulsun mihri olsun münḥasif māh-ı şeb-ārāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 22). [ṭutulsun, -sun]*

tutuş: *Yanmak, ateş almak ‖ 'aşk ateşiyle yanıp tutuşmak.*

1. Abdāl olup ʿālemi seyrān eyle
   ʿIşḳıyla **ṭutuş** cismüñi uryān eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 2). [ṭutuş,]*

tüvānā: *Güçlü, kuvvetli.*

1. Teʾs̱īr-i maḥabbet eylemiş bī-çi vü çün
   Ferhādı **tüvānā** vü ḳavī Ḳaysı zebūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 2). [tüvānā,]*

tuy-: *Duymak, haberdar olmak.*

1. ʿĀşıḳa bir kūşe-i çeşmiyle telmīḥ eylesün
   Ṭuymasun aġyār vaʿd-i vaṣlı maẓhar olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 8). [ṭuymasun, -ma, -sun]*

tuy: *Duymak, hissetmek, anlamak.*

1. Rāġbet eylerdüñ göñül bāġ u bahār-ı ʿāleme
   Reng ü būy-ı bī-vefāyı **ṭuymasaḳ** ezhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 4). [ṭuymasaḳ, -ma, -saḳ]*

U

(u) : *Ve.*

1. Her çemende bezm-i mey āġāze-i tanbūr u ney
   Eṣ-ṣalā ʿayş u neşāṭ **(u)** eṣ- ṣalā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 6). [(u),]*
2. Ruḫ **(u)** alnında zülf-i ʿanber-efşānın gören ʿuşşāḳ
   Ṭaḳınmış bir gül-i ṣad-berg ile sünbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 3). [(u),]*
3. Künc-i şeb-i hicrānda ḳalup zār **(u)** zebūn
   Her dīdemi ġam eyledi bir kāse-i ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 1). [(u),]*

u: *Ve.*

1. Yārsuz gül-zār-ı ʿālem künc-i mātemdür baña
   ʿIyd **u** Nevrūzı göñül māh-ı Muḥarremdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 2). [u,]*
2. Dīde-i terle dil-i pür-tābımuñ memnūnıyam
   Girye vü āh eylemekde yār **u** hem-demdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [u,]*
3. Rişte-i dil oldı çün be-güsiste-i dest-i sitem
   Dīdeden rīzān olanlar dürr **ü** gevherdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 3, Mısra 4). [ü,]*
4. Āsitānuñ bāliş-i ārām **u** rāḥatdur dile
   Ḫāk-i pāyuñ tūtiyā-yı ʿayn-i ʿizzetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 7). [u,]*
5. Bir gül **ü** şemʿi mi var dehrüñ taʿalluḳ itmeyem
   Bülbül **ü** pervānesi ser-cümle düşmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [ü,]*
6. Çün ṣafā-yı ḫātıruñ oldı ṣafā-yı ḫātırum
   Ẕevḳ **u** şādī hep saña derd ü ġam **u** miḥnet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [u,]*
7. Yāra sūz-ı ʿışḳumı yazmaḳ murād itsem Faṣīḥ
   Bulamam ḫāmemde tāb **u** ṭāḳat-ı taḥrīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 10). [u,]*
8. Bu deyre niçe tasvīr-i dil-ārā naḳş olunmışdur
   Senüñ mis̲lüñ ne Bihzād **u** ne Mānī eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 8). [u,]*
9. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz **ü** kem-peydādur ammā kim
   Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār u hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 7). [ü,]*
10. Gehī bir ḳaṭre-veş nā-çīz ü kem-peydādur ammā kim
    Olur cūş eyleyüp gāhī dil-i zār **u** hazīn derya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 8). [u,]*
11. Görüp baḥr-i sirişk-i bī-kerānum reşk **ü** ġayretden
    Faṣīḥ olmaḳda her dem tīre-rūy u ḫışm-gīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel*

17, Mısra 9). [ü,]

12. Görüp baḫr-i sirişk-i bī-kerānum reşk ü ġayretden
    Faṣīḥ olmaḳda her dem tīre-rūy **u** ḫışm-gīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 10). [u,]*
13. Ṭulūʿ itmek ne mümkin ẕerre luṭf ol mihr-i behcetden
    Olınca nā-müsāʿid ṭāliʿ **ü** nā-mihribān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 4). [ü,]*
14. Çemenler sebz **ü** ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep
    Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 1). [ü,]*
15. Beni bīgāne-i ṣabr **u** dilüñ żāyiʿ iden ʿaḳlın
    O düzdīde tebessüm ol nigāh-ı āşinādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [u,]*
16. Geçmez bu çār-sūda metāʿ-ı neşāṭ **u** ʿayş
    Kālā-yı ġam ḳumāş-ı elemdür bulan revāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 3). [u,]*
17. Tā key keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab o meh
    İẓhār-ı rūy-ı mihr **ü** vedād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 6). [ü,]*
18. Ṣarāb-ı nāb mıdur būs-ı laʿl-i yār mıdur
    Ṣafā viren saña iy dil ney **ü** rebāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [ü,]*
19. Ḫāk-būs-ı āsitānuñla müşerref ġayrılar
    Dūr kūyuñdan Faṣīḥ-i bī-ser **ü** bi-pā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 10). [ü,]*
20. Taḥrīk-i çeşmi gör ki ne ġavgālar itmede
    Bilmem ne nevʿ mekr **ü** ne gūne firīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 4). [ü,]*
21. Bilür mi cān **u** dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
    Fütāde baḥre ġam-ı yād **u** āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 6). [u,]*
22. Tenezzül eyle gözüm nūrı gel ciger-kūşem
    Ki ḫūn-ı dīde vü dilden mey **ü** kebābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [ü,]*
23. Bir ḥāle yitürdi beni derd **ü** ġam-ı ʿışḳuñ
    Ne rāḥat-ı şāmum ne ṣafā-yı seḥerüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 7). [ü,]*
24. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh **u** giryeyle
    Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 9). [u,]*
25. Ser-ā-ser emti‘a-i miḥnet **ü** ḳumāş-ı neşāṭ
    Bu çār-sū-yı maḥabbetde bir behāya gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 81, Mısra 3). [ü,]*
26. Destine geh ceyb-i ṣabr **u** gāh dāmānum gider
    Bir keş-ā-keşdür göñülle ʿışḳ-ı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 1). [u,]*
27. Ḳıyās itme gül **ü** lāle-zārı āteşdür
    Bu gül-sitān-ı elemdür ki ḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 1). [ü,]*

28. Böyledür tā ezelī kısmet-i Feyyāż-ı ḳadīm
Telḫ-kām olmayana şehd **ü** şeker virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [ü,]*
29. Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma taḥammül lāzım
Herkese kūh gibi tīġ **ü** kemer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [ü,]*
30. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri benden suʾāl idüñ
Ferhād **u** Ḳays kūh **u** yabāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [u,]*
31. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri benden suʾāl idüñ
Ferhād **u** Ḳays kūh **u** yabāndan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [u,]*
32. Āh şemşīr **ü** sīnedür siperüm
Ġuṣṣa ḫaylüm belā sipāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 15). [ü,]*
33. Çün şemʿ-i māh eyleme muḥtāc **u** kem-żiyā
Mānend-i āfitāb söyinmez çerāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 5). [u,]*
34. Çekdürür çille-i ġam dāne döker dām eyler
O siyeh ḫāl **ü** siyeh gīsū vü ebrū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [ü,]*
35. Dime esrārımı ne yār **u** ne bīgāne bilür
O rāyı iy dil-i şeydā iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [u,]*
36. Hergiz ne yār hem-dem **ü** ne āşinā bilür
Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [ü,]*
37. Fiʿl-i bed ġayrun nikū-kār olmasın īcāb ider
Bāʿiṯ-i ʿafv **u** kerem olmaḳ günāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 8). [u,]*
38. Güşāde olacaḳ demdür dil-i ser-besteler rāẕı
Şüküfte ġonçe-i güller çemenler sebz **ü** ḫurremdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 6). [ü,]*
39. Şehā bu bendeñe raḥm itmeyüp cefā idesin
Cihānda ġayrı senüñ luṭf **u** şefḳatüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 10). [u,]*
40. Olan āzāde reng ü būy-ı gül-zār-ı televvünden
Ne ümmīd-i bahār **u** ne temennā-yı ḫazān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [u,]*
41. Seni ʿuşşāḳ-ı zārı ḳatle ol müjgān **u** ebrūlar
Ne tīre iḫtiyāc eyler ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [u,]*
42. İtsem suʾāl ḥāl-i dilin gösterür Faṣīḥ
Zülf **ü** ruḫuñ ki bāʿiṯ-i tāb u tebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 10). [ü,]*
43. Āh **u** feryād **u** figāndur bu maḳāmuñ naġamı
Ne Ṣıfāhān **u** Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [u,]*
44. Āh **u** feryād **u** figāndur bu maḳāmuñ naġamı
Ne Ṣıfāhān **u** Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 3). [u,]*

45. Āh **u** feryād **u** figāndur bu maḳāmuñ naġamı
Ne Ṣıfāhān **u** Hicāz ne ʿIrāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 4). [u,]*
46. Ḫarāb itdüñ yaḳup nʾeylersin iy bī-raḥm **u** kāfir-kīş
Dil-i vīrānemi farż it ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 3). [u,]*
47. Görüp çeşm **ü** ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm ol māhuñ
Ḳıyās itdüm ki gül-berg üstine bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 7). [ü,]*
48. Bī-ṣavt **u** ḥurūf eyleye maʿşūḳına teʾsīr
İy bülbül-i şūrīde naġam böyle gerekdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 138, Mısra 3). [u,]*
49. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
Tīġ **ü** cevherdür ḥabāb u mevci bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 2). [ü,]*
50. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā yatur
Tīġ ü cevherdür ḥabāb **u** mevci bir deryā yatur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 2). [u,]*
51. Bāġa var bir nev-cevānla cām-ı mey gör iy Faṣīḥ
Köhne renc **ü** ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 10). [ü,]*
52. Mesʾele ʿālīm **ü** dānānuñ olur maʿlūmı
Ḥall-i müşkilde cevābiyle suʾāli dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 7). [ü,]*
53. Yıḳılmış bir nigehle Ḳahramān **u** Zāl **u** Rüstemler
Hezār aḥsente zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 8). [u,]*
54. Yıḳılmış bir nigehle Ḳahramān **u** Zāl **u** Rüstemler
Hezār aḥsente zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 8). [u,]*
55. Bunda çīn-i cebīn bilmezler
Kimseye ḫışm **u** kīn bilmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 148, Mısra 2). [u,]*
56. Āyīne-i Sikender **ü** cām-ı Cem olsa da
Kılmaz o ḫod-pesend o ḫod-rā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 7). [ü,]*
57. Eyler ise ʿaceb dem **ü** ʿālemdür iy Faṣīḥ
Seyl-āb-ı eşke ol ḳadi bālā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 9). [ü,]*
58. Mihr **ü** meh **ü** nücūm u felek ādem **ü** melek
Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 5). [ü,]*
59. Mihr **ü** meh **ü** nücūm u felek ādem **ü** melek
Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 5). [ü,]*
60. Mihr ü meh ü nücūm **u** felek ādem ü melek
Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 5). [u,]*
61. Mihr **ü** meh **ü** nücūm u felek ādem **ü** melek
Ḫilḳat ḳabūli-i şeref-i şevḳ-i nūrıdır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 5). [ü,]*

62. Daʿvā-yı sūz-ı ʿāşıḳı pervāne eylesün
Yoḳdur bizüm Faṣīḥ fetīl **ü** ḫamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 10). [ü,]*
63. Gör muḳteżā-yı ʿışḳı ki olmış esīr-i ḥüsn
Ol şāh-ı ʿişve mülk **ü** melāḥat serīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 8). [ü,]*
64. Bilmez nesīm rāh-ı nihān-ı ḥarīmümüz
Hep bī-zebān-ı şerm **ü** ḥayādur nedīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 2). [ü,]*
65. Ẓāhir olınca kevkebe-i pādişāh-ı ʿışḳ
İtdi firār leşker-i ṣabr **u** sükūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 6). [u,]*
66. Ol çeşm-i cādū zār u perīşān görüp dimiş
İtmiş eser Faṣīḥa da mekr **ü** füsunumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 10). [ü,]*
67. Dilde her dem kākül **ü** ruḫsārıdur endīşemüz
Sünbül **ü** gülden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 1). [ü,]*
68. Dilde her dem kākül **ü** ruḫsārıdur endīşemüz
Sünbül **ü** gülden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 2). [ü,]*
69. Sebz **ü** ḫurrem olsa her dem berg **ü** bār-ı naḫl-i dil
Dīdeden kesb eylemiş neşv **ü** nemāyı rīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 166, Mısra 5). [ü,]*
70. Gelür gider de hemān kendü der-ḫarābesine
Kerem de söylese ḫarc **u** avāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 8). [u,]*
71. Ḳīl ü ḳāl ile varılmaz bu nihānī rehdür
ʿIşḳda mebḥaṣ-i ʿAmr **u** Cedel-i Zeyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 4). [u,]*
72. Ṭavḳ-ber-gerden **ü** dāmen-be-kef-i teslīmüz
Bize endīşe-i dāmān u ġam-ı ceyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 7). [ü,]*
73. Ṭavḳ-ber-gerden ü dāmen-be-kef-i teslīmüz
Bize endīşe-i dāmān **u** ġam-ı ceyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 8). [u,]*
74. Ne serdī-i ʿitāb **u** ne ser-germī-i ḫiṭāb
Bīhūde bezm-i yāra niçün ṣıḳlet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 7). [u,]*
75. Sāye-baḫş olmaz nihāl-i serv **ü** naḫl-i bīdimüz
Ḫāke dökmiş şāh u bergin dest-bürd-i rüzgâr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 4). [ü,]*
76. Āyīnemüzde var o ḳadar ṣafvet **ü** cilā
Farḳ olmaz oldı nīk **ü** bed **ü** ḫūb dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 3). [ü,]*
77. Āyīnemüzde var o ḳadar ṣafvet **ü** cilā
Farḳ olmaz oldı nīk **ü** bed **ü** ḫūb dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 4). [ü,]*

78. Dāmān **u** ceybi ol şehe teslīm idüp göñül
    Taḳbīl-i dest ü kūşe-i dāmān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 5). [u,]*
79. Görmez gider miyüz o perīnüñ cemālini
    Ceyb **ü** kenārı lücce vü ʿummān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 8). [ü,]*
80. Biz pā vü ten bürehne-i ʿışḳuz hele Faṣīḥ
    Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen **ü** pā-būsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 10). [ü,]*
81. Vālih itmiş ser-i kūyuñda temāşā-yı viṣāl
    Biz ferāmūş-ı der-i cennet **ü** ḫūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 4). [ü,]*
82. Merd-i ser-māye be-dest-i ḫıredüz ʿālemde
    Ne ziyān-ı ġam **u** ne sūd-ı sürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 8). [u,]*
83. Ġonçe-i reng **ü** leṭāfet çü nesīm **ü** şeb-nem
    Bülbülüñ eyledügi girye vü āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 7). [ü,]*
84. Ġonçe-i reng **ü** leṭāfet çü nesīm **ü** şeb-nem
    Bülbülüñ eyledügi girye vü āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 7). [ü,]*
85. Yār aġyārıyla dil bārıyla biz ḳalduk Faṣīḥ
    Kūşe-i tārīk-i derd ü ġusṣadā bī-yār **u** kes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 10). [u,]*
86. Kimüñ ol şeh-levendüm sīnesin bilmem nişān ṭutmış
    Ki bir destinde tīr-i tīz **ü** bir elde kemān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 2). [ü,]*
87. Ġamuñla dil ten **ü** cāndan seyāḥat ister imiş
    Maḥabbet iki cihāndan ferāġat ister imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 1). [ü,]*
88. Dil āteş dīde āteş sīne āteş çeşm-i cān āteş
    Ḫalīl-i nār ʿışḳ-ı yāra ḫ∨ān **u** ḫānumān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 2). [u,]*
89. Olaldan tā ezel tertīb-i bezm-i ʿışḳ-ı ḫāṣṣüʾl-ḫāṣ
    Meh **ü** mihr oldı sāġar çengi nāhīd āsumān raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 209, Mısra 2). [ü,]*
90. Reng **ü** keyf-i ʿışḳuñ ile eylemiş
    Cān u bī-ṣabr u teʾemmül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 3). [ü,]*
91. Reng ü keyf-i ʿışḳuñ ile eylemiş
    Cān **u** bī-ṣabr **u** teʾemmül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 4). [u,]*
92. Reng ü keyf-i ʿışḳuñ ile eylemiş
    Cān **u** bī-ṣabr **u** teʾemmül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 4). [u,]*
93. Hemīşe ʿāşıḳa ḫışm **u** ʿitābdan maḥẕūẕ
    O şūḫ olmadı luṭf-ı ḫiṭābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 1). [u,]*

94. Olan bu dār-ı ġam **u** miḥnetüñ giriftārı
Ne mümkin olmaya nūş-ı şarābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 5). [u,]*
95. İder dil her ne deñlü eyleseñ cevr **ü** cefādan ḥaẕ
Muḳaddem almamış iy māh-rū mihr **ü** vefādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 2). [ü,]*
96. Mesken-i tenden dile çün iḳtiżā itdi cilā
Yār **u** aġyār āşinā bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 6). [u,]*
97. ʿĀrıż **u** ebrūñı iy mihr-i dıraḫşānum görüp
Āsumānuñ eyledüm bedr ü hilālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 3). [u,]*
98. ʿĀrıż u ebrūñı iy mihr-i dıraḫşānum görüp
Āsumānuñ eyledüm bedr **ü** hilālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 4). [ü,]*
99. Güne güne ʿālemüñ nīreng **ü** ʿālin seyr idüp
Gelmemek mümkin midür naḳş u ḫayālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 7). [ü,]*
100. Güne güne ʿālemüñ nīreng ü ʿālin seyr idüp
Gelmemek mümkin midür naḳş **u** ḫayālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 8). [u,]*
101. Dehrde bī-kevkeb **ü** ṭāliʿ olaldan iy Faṣīḥ
Geldi çarḫuñ ḥāṣılı ṣaʿd **ü** vebālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 10). [ü,]*
102. ʿAks-i rūyuñ naḳş-ı naʿl-i esb-i serkeş ḫūn ile
Her zemān eksük degüldür çeşm-i baḥr **ü** berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 4). [ü,]*
103. Ne dilde tāb-ı ferāġat ne elde sāġar-ı ʿişret
Sevāba himmet **ü** kār-ı günāha cürʾetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 4). [ü,]*
104. Şemşīr **ü** tīr **ü** ḫançere ne ḥācet ʿāşıḳı
Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 3). [ü,]*
105. Şemşīr **ü** tīr **ü** ḫançere ne ḥācet ʿāşıḳı
Aġyāra itdügüñ nigeh-i luṭf ider helāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 3). [ü,]*
106. Ki pāy **u** dāmenine dil fütāde eyleyicek
Değişmem iy dil-i ser-mest tāc-ı faġfūra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 7). [u,]*
107. Baḳ dūd-ı dil **ü** dīde-i ḫūn-bār-ı Faṣīḥa
Açıldı yine gülleri sünbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 9). [ü,]*
108. O nūr-ı ṣafvet **ü** behcet ki ʿārıżuñda nihāndur
Anı ne āyīne-i meh ne āfitābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 7). [ü,]*
109. İdelüm seyr ü sefer kişver-i cān **u** dile dek
Çekelüm bār-ı ġam **u** miḥneti ser-menzile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 2). [u,]*

110. Ḳalmadı bende vücūd **u** ḫıred ü ṣabr **u** şekīb
Eyledüm yāra fidā varumı cān **u** dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 5). [u,]*
111. Ḳalmadı bende vücūd u ḫıred **ü** ṣabr u şekīb
Eyledüm yāra fidā varumı cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 5). [ü,]*
112. Ḳalmadı bende vücūd **u** ḫıred ü ṣabr **u** şekīb
Eyledüm yāra fidā varumı cān **u** dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 5). [u,]*
113. Nādīde-i tebessüm **ü** dil-teng-i ḥasretem
Gerçi hezār-ġonçe-i ḫandānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 5). [ü,]*
114. Faṣīḥ bir dür-i yektā-yı mihr-perverdüz
Yetīmi olmamışuz çār-ümm **ü** nüh-pederüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 10). [ü,]*
115. Fiġān mı āh mı feryād **u** şekve mi ḳaldı
Cihānda cevr ü cefāñ ile senden eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 7). [u,]*
116. Ne gördi dīde-i terden ne çekdi destümden
Zebānı olsa dise dāmen **ü** girībānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 4). [ü,]*
117. Dāġ **u** nāleyle ol Faṣīḥ çü ney
Lāzımı sāz **u** sūzdur ʻışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 9). [u,]*
118. Dāġ **u** nāleyle ol Faṣīḥ çü ney
Lāzımı sāz **u** sūzdur ʻışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 10). [u,]*
119. Mihr-i sipihr-i ḥüsn dirin iy perī saña
Bu daʿvīme şehādet ider ādem **ü** melek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 4). [ü,]*
120. İy ḥüsn **ü** müsellem-meniş-i ʿişvede mümtāz
Raġmen bize vaż'ʿ-ı bed-i aġyāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 3). [ü,]*
121. Sifāl **ü** sāġarı farḳ eylemez mestāne-i ʿışḳuñ
Bir eyler teşnesini neşve-i peymāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 1). [ü,]*
122. Göñül reng **ü** niyāz u nāz-ı ʿışḳ u ḥüsn-i şāḥib-dil
Bilür ḫākisterinden şemʿ ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 3). [ü,]*
123. Göñül reng ü niyāz **u** nāz-ı ʿışḳ **u** ḥüsn-i şāḥib-dil
Bilür ḫākisterinden şemʿ ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 3). [u,]*
124. Göñül reng ü niyāz **u** nāz-ı ʿışḳ **u** ḥüsn-i şāḥib-dil
Bilür ḫākisterinden şemʿ ile pervāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 3). [u,]*
125. Süvār **u** ger piyāde rūḥ-veş terk-i vücūd eyler
Bu natʿ-ı ġamda sırr olmaz senüñ ferzāne-i ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 7). [u,]*
126. Cihānda ṣanma sensin iy dil-i şeydā hemān māʾil
O gül-ruḫsār **u** meh-rūya zemīn ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 2). [u,]*

127. Cihānda ṣanma sensin iy dil-i şeydā hemān māʾil
O gül-ruḫsār u meh-rūya zemīn **ü** āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 2). [ü,]*
128. Yine bir āfet-i ḫūn-rīz **ü** kāfir-kişe meyl itdüm
Raḥim-düşmen taẓallūm-āşinādur el-amān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 3). [ü,]*
129. Hem-reng **ü** būy-ı ʿārıż-ı yār olmasa Faṣīḥ
Çıḳmazdı tā bu deñlü ser-i iʿtibāra gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 266, Mısra 9). [ü,]*
130. Dāġ olmaz dōstum cān **u** dil-i aġyārda
Hiç güşād olsun mı serdī-i dey-i behmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 7). [u,]*
131. Serv **ü** gülbün ḳadd-i yār-ı cānumuzla bir degül
Māh u ḫurşīd ʿārıż-ı cānānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 1). [ü,]*
132. Serv ü gülbün ḳadd-i yār-ı cānumuzla bir degül
Māh **u** ḫurşīd ʿārıż-ı cānānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 2). [u,]*
133. ʿĀşıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
Gāh dāġ **u** merhem ü geh dāġa merhemdür gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 6). [u,]*
134. ʿĀşıḳa hem dōstdur hem düşmen-i dīrīnedür
Gāh dāġ u merhem **ü** geh dāġa merhemdür gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 6). [ü,]*
135. Gāh maʿmūr-ı viṣāl **ü** geh ḫarāb-ı hicr olur
ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḫālüñ ḫānumānıdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 9). [ü,]*
136. ʿIşḳ elbet perde-sūz-ı ʿār **u** ġayretdür Faṣīḥ
Ber-ṭaraf-sāzende-i şerm ü ḥicāb ister gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 9). [u,]*
137. Ol āfetüñ dile müjgān **u** ebruvānı gelür
Faṣīḥ her ne zemān tīr ile kemān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 9). [u,]*
138. Nevā-yı dil-güşā-yı ʿandelīb **ü** bāng-i zāġ itdüm
Birin gūş-ı ḳabūle itmedi şāyeste çarḫ-ı dūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 284, Mısra 6). [ü,]*
139. Göñülde zühd **ü** mey-ḫ∨ārīyi çün seng **ü** sebūy itdüm
İdelden nūş cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 6). [ü,]*
140. Ḫayāl-i rūy-ı al **ü** fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm
Bu minvāl üzre çoḳ hengām-ı şāmı ṣubḥ-gāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 1). [ü,]*
141. Baña eyyām-ı hecrüñ hep berāber gösterür cānā
Ki sensüz rūşenī-i rūz **u** tārīkī-i şeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 8). [u,]*
142. Faṣīḥā alamam mirʾāt-ı rūy-ı yārdan çeşmüm
Benem ol ʿāşıḳ-ı müşṭāḳ kim şerm **ü** edeb bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 10). [ü,]*

143. Fikr-i rūyı cüst **ü** cūyıdur Faṣīḥā muttaṣıl
Dīdede ġayrı ḫayāl **ü** dilde efkār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 10). [ü,]*
144. Ṭutdum Faṣīḥ vādī-i Ḳays-ı sitem-keşi
Tenhā-nevred-i deşt **ü** beyābān-ı fürḳatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 10). [ü,]*
145. Ne kūha ilticā ne vüḥūşa var ülfetüm
Ferhād **u** Ḳaysa nisbet olınmaz maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 2). [u,]*
146. Yā Ḫusrevī-i vaṣl **u** ya Ferhādī-i firāḳ
Ġam çekme iy Faṣīḥ çünān ola yā çünīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 9). [u,]*
147. Ol meh-i burc-ı leṭāfetden ki dūrum ʿālemüñ
Gelmesün ister bahārı ʿıyd **u** nev-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 6). [u,]*
148. Dīn **ü** dil virmekle reh-yābī-i āzādı muḥāl
Kimseler yā Rab esīr-i zülf-i kāfir olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 5). [ü,]*
149. Dirīġ itmek ne mümkin olsun iy cān-ı cihān olsun
Yoluñda cān-niṯār olmaḳ ise dil-ḫvāh **u** maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 5). [u,]*
150. Saña dil-dādedür iy ḳāmeti şimşād **u** gül-ruḫsār
Gerekse verd-i ḫandān **u** gerek serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 7). [u,]*
151. Saña dil-dādedür iy ḳāmeti şimşād **u** gül-ruḫsār
Gerekse verd-i ḫandān **u** gerek serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 8). [u,]*
152. Semend-i nāzük-i yāra niçe şitāb bulınsun
Hezār dest-i recādur riḳāb-ı dâd **u** taẕallüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 7). [u,]*
153. Ten-i mecrūḥuma dāġ **u** dil-i aġyāra merhemsin
Budur ḫaḳḳā cefā-kārīde mümtāz-ı müsellemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 1). [u,]*
154. Hemīşe kendüyi bilmezler ile yār **u** hem-demsin
Enīsüñ cümle bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 4). [u,]*
155. Kemāl üzre ṭarāvet var ten-i pāk **ü** laṭīfüñde
ʿAceb rūḫ-ı muṣavversin ʿaceb nūr-ı mücessemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 5). [ü,]*
156. Görmeyen bilmez ṣafā-yı cām-ı ʿişret n'eydügin
Leẕẕet-i ṣahbā-yı telḫ **ü** ẕevḳ-ı soḥbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 2). [ü,]*
157. Ḫuşk-lebdür bu meh-i mātemde baḥr **u** cūylar
Gelse de miḳyās-ı dilden mā degül demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 5). [u,]*
158. Ḥaẕer eşk **ü** āh-ı seḥerden ḥaẕer
Mīzācuñ bu āb u hevādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 5). [ü,]*
159. Nihān rāzuñ itme ʿayān kāġıda
Faṣīḥā dūr **u** āşinādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 10). [u,]*

160. Eşk **ü** āh-ı dildür ancaḳ ġāze-i ruḫsārı kim
Āb u ṭābı olmada gitdükçe dil-dāruñ füzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 7). [ü,]*
161. Ġam-ı hicr **ü** ṣafā-yı vuṣlatından fārigüm ʿışḳuñ
Uṣandum ḥāṣılı bīgānesinden āşināsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 5). [ü,]*
162. Hevā-yı serv-ḳad **ü** gül-ḥadiyle geşt idelüm
Senüñle iy dil-i pür-ārzū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 5). [ü,]*
163. Hevā-yı ḫaṭṭ-ı ruḫ **u** sebzi ile geşt idelüm
Faṣīḥ murġ-ı dil-i naġme-gū çemen-be-çemen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 354, Mısra 9). [u,]*
164. Bu āh **u** girye kim gördüñ degüldür iḫtiyārumdan
Beni dūr eyledi devr-i felek yār **u** diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 1). [u,]*
165. Olmaz ümīd-i rāhat **u** āsāyiş-i zemān
Mümkin mi ḥüsn-i ḥāl fenādur fenā cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 1). [u,]*
166. Ne gördüñ giryesinden ne işitdüñ āh **u** zārından
Berāber görme ben āşüfte-ḥāle Ḳays **u** Ferhādı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 7). [u,]*
167. Hezārın eyledi berbād lāne-i sūḳın
Bu gülşen-i elem-i ḥatmiġān **u** ḫār-mekīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 6). [u,]*
168. Peyām-ı vuṣlat **u** peyġām-ı āşinā yirine
Hemīşe seng-i teġāfül gelür o yār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 3). [u,]*
169. Ādemi ādem idermiş el-ḥāḳ
Sitem-i ġurbet **ü** āzār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 8). [ü,]*
170. Faṣīḥ mużṭārib-i şerm **ü** ḥacletüm ḥālā
Nakīse-bīnī-i çeşm **ü** melāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 9). [ü,]*
171. Faṣīḥ mużṭārib-i şerm **ü** ḥacletüm ḥālā
Nakīse-bīnī-i çeşm **ü** melāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 10). [ü,]*
172. Ser **ü** sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde vü dilden
Şikāyet dīde vü dilden şikāyet dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 1). [ü,]*
173. ʿĀḳıl ol ḫalḳı hep müsāvī bil
Dime ol mest **ü** hūş-yārdur bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 372, Mısra 8). [ü,]*
174. İy Faṣīḥ itdi beni ser-tā-be-pā sevdā-yı ʿışḳ
Kākül-i müşgīn **ü** ḫāl-i ʿanberīn çeşm-i siyāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 10). [ü,]*
175. İy teġāfül-pīşe ġam ḥālüm diger-gūn eyledi
Sīne mecrūḥ **u** ciger ṣad-pāre dil-ḫūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 4). [u,]*
176. İy meh-i Leylī-nigāh **u** Ḫusrev-i Şīrīn-dehen
Ser-be-rāh üftāde-i küh-sār **u** hāmūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 7). [u,]*

177. İḳbāl **ü** şerefden bulınaydı aña bir yir
Rāżī idi der-bān ola Rıżvān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 3). [ü,]*
178. Ḳomazuz dergeh-i cānāneyi Mecnūn degülüz
Düşmezüz Ḳays gibi kūh **u** beyābān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 4). [u,]*
179. Ṣanmañ ki jāledür reh-i dūr **u** dırāzdan
Bāġa gelince derledi ġonçe şitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 5). [u,]*
180. Dil laḫt laḫt ḫūn ile lebrīz dīdeler
ʿİşretdeyüz hemīşe kebāb **u** şarāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 8). [u,]*
181. Der-i dil-dāra var aḥvālüñ ʿarż it belki raḥm eyler
Faṣīḥā çeşm-i pür-āb **u** dil-i pür-sūz **u** ṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 10). [u,]*
182. ʿĀlemüñ seyrinde bir abdāl-ı ḥayrānuz henüz
Kim ḳanāʿat eyledük iy dil niyāz **u** seyr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 4). [u,]*
183. Fikr-i īn ü āna naḳd-i ʿömri ṣarf itme ṣaḳın
Gel gel iy dil fāriġ ol ṣulḥ it cevān **u** pīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 6). [u,]*
184. Muḫālif esmede ġāyetde bād-ı miḥnet **ü** kīne
Taḥammül eyleyemez ḳorḳarın sefīne-i sīne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 393, Mısra 1). [ü,]*
185. Rāġbet eylerdüñ göñül bāġ **u** bahār-ı ʿāleme
Reng ü būy-ı bī-vefāyı ṭuymasaḳ ezhārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 3). [u,]*
186. Belki bir gün gele dil-ḫastesini yār göre
Şerbet-i merḥamet **ü** luṭfa sezā-vār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 2). [ü,]*
187. Dōstum görmeye bir kerre seni yılda Faṣīḥ
Düşmen-i kec-naẓarān her dem **ü** her bār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 10). [ü,]*
188. Sīr-āb **u** ṭāb-ı reng-i rūy **u** ebrūñ eyleyüp
Pertev-i mihrü mehi çaldı felek yirden yire *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 5). [u,]*
189. Miṯāl-i Cem dimezüz cāh **u** iḫtişāmumuz olsa
Hemān ḫumārımuzı def ʿe elde cāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 1). [u,]*
190. Ne deñlü serkeş **ü** dāmen-keş olsa aġlamaz idük
O naḫl-i tāzeden iy dil ümīd-i ḫāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 3). [ü,]*
191. Kemāl-i vaṣf-ı ruḫ **u** zülf-i yārı itmek olurdı
Eger seyāḥat-i iḳlīm-i Rūm **u** Şāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 5). [u,]*
192. Ne güne cevr ü sitem eyleyeydi seyr ideydük
Bu çarḫ-ı dūn **u** denīden eger merāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 8). [u,]*

193. Kesb eylemiş ḫarāret-i şems-i firāḳ ile
Sūrāḫ **u** şerḥalar ten-i lāġar-nümā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 14). [u,]*
194. Ẕevḳ-ı diyār u yārdan olmış cüdā odur
Bu āh u zār-ı dem-be-dem **ü** hāy hāy-ı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 16). [ü,]*
195. Dehen **ü** deste alup çoḳ ḫaṭ-ı bī-cān ucını
Bulmadum ḥāṣılı bu fikr-i perīşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 1). [ü,]*
196. Alurdı pençe-i ġam ceyb **ü** ḫār-ı ġuṣṣa dāmānın
Bu olmışdı muḥaṣṣal Ḳaysa hep bādī-i ʿuryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 5). [ü,]*
197. Faṣīḥā farḳ iderdi nūr-ı ṣubḥ **u** ẓulmet-i şāmı
Saña nisbetle Ḳaysuñ yoḳ degüldi yine izʿānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 9). [u,]*
198. Birbirinden olmamış münfek Faṣīḥā ʿışḳ **u** dil
Pençe-i dest-i taẓallümle girībānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 9). [u,]*
199. Görinmez oldı o şeh-bāz-ı evc-i istiġnā
ʿAceb bu cānibe ṣayd **u** şikāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 8). [u,]*
200. Rūz **u** şeb n'ola fiġān eylese giryān olsa
Dil alışmadı ġam **u** ġuṣṣa-i hicrāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 4). [u,]*
201. Temyīz ḳılmaduñ beni cānā raḳībden
Farḳ itmedüñ dirīġ ḫulūṣ **u** nifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 4). [u,]*
202. Miṣ̲āl-i sīb düşdi dest-i emvāc-ı yem-i ʿışḳa
Göñül gitdükçe gitdi geh firāz **u** geh nişīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 6). [u,]*
203. Taḥrīre eylemezdi vefā mācerāmuzı
Eşcār kilk **ü** baḥr midād olsa iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 9). [ü,]*
204. Yārsuz seyr-i gül **ü** lāle-i bāġ u gülşen
Dili pür-āteş idüp dāġ-be-dāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 5). [ü,]*
205. Yārsuz seyr-i gül ü lāle-i bāġ **u** gülşen
Dili pür-āteş idüp dāġ-be-dāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 5). [u,]*
206. Her ḫūb **u** zişte görmedük ʿarż-ı kabūlde
Āyīne gibi bir daḫı bī-şermdür sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 5). [u,]*
207. Zülf-i nigār **u** (ḳāmetine) serv ü sünbüli
Teşbīh idüp uzatma meded bāġ-bān sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 7). [u,]*
208. Zülf-i nigār u (ḳāmetine) serv **ü** sünbüli
Teşbīh idüp uzatma meded bāġ-bān sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 7). [ü,]*

209. Söyler Faṣīḥ bulduġını nergis **ü** güle
Bülbüller ile bāġuñ alışmış yüzi gözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 9). [ü,]*
210. Ferhād **u** Ḳaysa sanki göñül tev'emān idi
Küh-sār **u** deşte ḫ∨āhişi bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 9). [u,]*
211. Ferhād **u** Ḳaysa sanki göñül tev'emān idi
Küh-sār **u** deşte ḫ∨āhişi bir ḥadde kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 10). [u,]*
212. Naḳd-i cān ile Key u Keyḫusrev **ü** Cemşīd **ü** Cem
ʿIşḳuñ olmışdur ṭaleb-kār-ı mey-i mey-ḫānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 7). [ü,]*
213. Güller güşāde ʿaṭse-i bād-ı bahār ile
Cān-bahş **u** dil-güşā bu zemānuñ sirayeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 6). [u,]*
214. Miṯāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd
O dem ki farḳ idemez dīde ḫūş **u** bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 52). [u,]*
215. Külāh-ı ber-ser **ü** ber-dūş-ı ḫırḳa-i tecrīd
Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet **ü** luṭfuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 57). [ü,]*
216. Külāh-ı ber-ser **ü** ber-dūş-ı ḫırḳa-i tecrīd
Baña refīḳ-ı şefīḳ it ʿināyet **ü** luṭfuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 58). [ü,]*
217. Zihī zemān-ı ṭarab mevsim-i hümāyûn-fāl
Ki baḫtiyār **ü** müsāʿid zemāne-i muḥtāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 2). [ü,]*
218. Kemāl-i mertebe pür-cürm **ü** maʿṣiyet-kārem
Ki żıdda meyl ider gelse bir ḫuṣūṣa kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 80). [ü,]*
219. ʿAllāme-i ʿilm-i ledün **ü** ḫ∨āce-i hikmet
Sulṭān-ı velāyet şeh-i dānā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 33). [ü,]*
220. ʿĀlī-neseb **ü** ẕi'l-ḥaseb **ü** kān-ı feżā'il
Ḥallāl-i rümūzāt-ı ḳażāyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 35). [ü,]*
221. ʿĀlī-neseb **ü** ẕi'l-ḥaseb **ü** kān-ı feżā'il
Ḥallāl-i rümūzāt-ı ḳażāyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 35). [ü,]*
222. Gülşen-geh-i aḥbāba velī bād-ı ṣabāyuz
Aʿdā gözine mār-eṣer **ü** mālik-eẕāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 12). [ü,]*
223. Biz durġurıruz ister isek āb-ı revānı
Biz münkir-i Ḳānūn **u** Şifā-yı ḥükemāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 15). [u,]*
224. Aʿdā gözine mār-eṣer **ü** mālik-eẕāyuz
Aḥbāba melek-ḫāsiyet **ü** ḥūr-liḳāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 11). [ü,]*

225. Aʿdā gözine mār-eşer **ü** mālik-eẕāyuz
Aḥbāba melek-ḫāsiyet **ü** ḥūr-liḳāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 12). [ü,]*
226. Ṣad-dāġ-ı elem ber-dil **ü** ber-sīne-i ḥasret
Ser-geşte-i hem-vāre be-meydān-ı ḳażāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 33). [ü,]*
227. Āgeh degülüz līk murād-ı ezelīden
Ḥayrān-ı ḫafī-ḥikmet **ü** teslīm-i rıżāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 36). [ü,]*
228. Her naḫl-i bāġ-ı luṭf **u** ʿaṭā-yı bahārdan
Dāmān **u** destin eyledi pür berg ü bārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 32). [u,]*
229. Bir iki gün ʿömr içün çoḳdur bu ġam
İy dil-i ġam-gīn **ü** cān-ı pür-elem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 52, Mısra 1). [ü,]*
230. Bāl-i perīye beñzedi naḳş **u** nigārda
Yoḳdur miṣāli mirvaḥa-teg rūzgārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 71, Mısra 1). [u,]*
231. ʿUşşāḳa luṭf **u** merḥāmeti rāyegān idi
Bir miṣli yoḳ naẓīri bulınmaz cevān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 80, Mısra 1). [u,]*
232. Ol māhī büründügince bürnüs
ʿĀşıḳ ola görse Ḫıżr **u** Yūnus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 8). [u,]*
233. Saña nʾola iy Mesīḥ-güftār
İy feyż-niṣār **u** muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 16). [u,]*
234. Ammā senüñ iy ḫuceste-güftār
İy siḥr-beyān **u** muʿciz-āṣār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 32). [u,]*
235. Baḫtum meger itdi Ḫaḳ tebārek
Bu güne siyāh **u** nā-mübārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 134). [u,]*
236. Saña nʾola iy Mesīḥ-güftār
İy feyż-niṣār **u** muʿciz-āsār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 16). [u,]*
237. Bā-devlet **ü** ʿizz **ü** rifʿāt-i cāh
Oldur o vezīr-i bī-muʿādil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 107). [ü,]*
238. Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān
Ben bī-kes **ü** ġam-küsār u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 166). [ü,]*
239. Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān
Ben bī-kes ü ġam-küsār **u** yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 166). [u,]*
240. Pā-māl **ü** ḥaḳīr **ü** ḫāk-sārı
Gör iy yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 167). [ü,]*
241. Pā-māl **ü** ḥaḳīr **ü** ḫāk-sārı
Gör iy yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 167). [ü,]*
242. Pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāk-sārı
Gör iy yem-i cūd **u** ʿayn-i iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 168). [u,]*

243. Yatur genc üzre bir mār-ı siyeh-endāmdur gūyā
Tökülmiş sīneye ol pīç **ü** pīç **ü** ḫam-be-ḫam kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 2). [ü,]*

244. Degüldür kehkeşān **u** māh-ı bedr abdāl-ı ʿışḳuñdur
Felek kim sīmden bir pāleheng olmış miyānından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 45, Mısra 1). [u,]*

245. Ṣabr **u** şekībden beni bī-gāne eyledi
Ol çeşm-i pür-teġāfül ü ol āşinā nigeh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 1). [u,]*

246. Ṣabr u şekībden beni bī-gāne eyledi
Ol çeşm-i pür-teġāfül **ü** ol āşinā nigeh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 55, Mısra 2). [ü,]*

247. Ne kār-ı zūr-ı Ferhādı żaʿīf cism-i Mecnūnı
Tenüñ ḫākister **ü** ḫākisterin berbād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 4). [ü,]*

248. Geh ġubār-ı miḥnet **ü** ġamla müşevveşsin göñül
Gāh çün peymāne-i mey ṣāf u bī-gışş göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 14, Mısra 2). [ü,]*

249. Tā key tā key bu bī-dile ḫışm **u** ʿitāb
Raḥm eyle gehī ḥālüme it luṭf-ı ḫiṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 9, Mısra 1). [u,]*

250. Her söz bulımaz rütbe-i taḥsīn **ü** ḳabūl
Her şiʿr-i bed olmaz āferīne ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 3). [ü,]*

251. İy ḥākim-i muṭlaḳ **u** şehen-şāh-ı cevād
Fermānuña ser-cümle-i ʿālem münḳād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 1). [u,]*

252. Geh ḳahr ile gāhi luṭf ile itmedesüñ
Dil-şādları ġam-gīn **ü** ġam-gīnleri şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 23, Mısra 4). [ü,]*

253. Anlar ki mücerred **ü** ten ʿuryānlardur
Bir sīnede cemʿiyyet iden cānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 1). [ü,]*

254. Biz ehl-i hevā-yı ʿışḳdan maḥsūbuz
Ālüfte-i mey **u** şīfte-i maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 2). [u,]*

255. Biz kim ser-i şūrīde-hevā maġlūbuz
Cürm **ü** güneh-ālūde mey **ü** maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 2). [ü,]*

256. Biz kim ser-i şūrīde-hevā maġlūbuz
Cürm **ü** güneh-ālūde mey **ü** maḥbūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 48, Mısra 2). [ü,]*

257. Biz cānı esīr-i ḫūrd **u** ḫ∨āb eylemezüz
Meyl-i ter ü ḫuşk **u** nān **u** āb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 2). [u,]*

258. Tā ḫūn-ı dil **ü** laḫt-ı ciger bāḳīdür
Biz ārzū-yı mey **ü** kebāb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 3). [ü,]*

259. Tā ḫūn-ı dil **ü** laḫt-ı ciger bāḳīdür
Biz ārzū-yı mey **ü** kebāb eylemezüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 49, Mısra 4). [ü,]*

260. ʿIşḳuñla ne sāmān ne tecemmül ḳomışuz
Şevḳuñla ne ṣabr **u** ne teʾemmül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 2). [u,]*

261. Aḥvāl-i Faṣīḥi ger suʾāl eyler iseñ
Dil-beste-i zülf **ü** ḫaste-ḥāl-i ḫālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 4). [ü,]*

262. Farḳ eylemez iy çarḫ gülüñden ḫāruñ
Yeksān görür ehl-i deyr ʿazīz **ü** ḫ∨āruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 2). [ü,]*

263. Şeyṭanla nefs **ü** māsivāyı maḥv eyle
Luṭf u kerem **ü** ʿināyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 3). [ü,]*

264. Şeyṭanla nefs ü māsivāyı maḥv eyle
Luṭf **u** kerem ü ʿināyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 4). [u,]*

265. Şeyṭanla nefs **ü** māsivāyı maḥv eyle
Luṭf u kerem **ü** ʿināyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 4). [ü,]*

266. Yā Rab nā-ümmīde maṭlab sensin
İslām ile dīn **ü** mezhep hep sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 2). [ü,]*

267. Evrād-ı ṣabāḥ **u** ẕikr-i her şeb sensin
Sensin sensin murād yā Rab sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 3). [u,]*

268. Ḥaḳḳā ki ʿaceb dil-ber-i raʿnāsın sen
Şīrīn-ḥarekāt **u** şūḫ **u** zībāsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 1). [u,]*

269. Ḥaḳḳā ki ʿaceb dil-ber-i raʿnāsın sen
Şīrīn-ḥarekāt **u** şūḫ **u** zībāsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 1). [u,]*

270. Pervānesi çoḳ şemʿ-i şeb-ārāsın sen
Bir bülbüli ṣad-hezār **u** verd-i tersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 3). [u,]*

271. Meyl-i zer **ü** ḥubb-i cāhdan itsün ḫāli
Genc-i dilüm ʿirfān ile mālī itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 115, Mısra 3). [ü,]*

272. Dil zülf ü ruḫuñ görince düşdi ʿışḳa
ʿAzm itdi o sevdā ile Şām **u** Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 2). [u,]*

273. Dil derd **ü** ġam-ı dehre zebūn olmaḳda
Gitdükçe göñül dāġ-ı ciger-ḫūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 1). [ü,]*

274. Tā mülk-i dile ʿışḳ şebīhūn itdi
Ārām **u** şekīb ü ʿaḳlı bīrūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 2). [u,]*

275. Tā mülk-i dile ʿışḳ şebīhūn itdi
Ārām u şekīb **ü** ʿaḳlı bīrūn itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 145, Mısra 2). [ü,]*

276. Mabeynümüze n'eyleyelüm āḫir-i kār
Ṣaḥrā-yı firāḳ **u** kūh-ı hicrān girdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 155, Mısra 4). [u,]*

277. Faṣīḥā ser-be-ceyb-i fikret-i tārīḫ idüm nā-geh
Didi hātif maḥall-i dil-pesend **ü** ḳaṣr-ı bī-hemtā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 4). [ü,]*
278. Āhı ʿalem **ü** dāġı çerāġ eyleyüp iy dil
Gerdān olalum kūçe vü bāzārı temāmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 13). [ü,]*
279. O ser-mest-i hüner üftāde-i ḫāk-i helāk oldı
Ḥarām olsun baña peymāne-i ʿayş **u** mey-i ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 16). [u,]*
280. Ümīd ü yeʾsden ḳaṭʿ-ı naẓar ḳıldum baña dehrüñ
Gerekmez Yūsuf-ı kām **u** Züleyhā-yı temennāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 26). [u,]*
281. Niẓāmiydi naẓmda ḫ∨āce-i şānīydi inşāda
Hüner-senc **ü** maʿārif-perver üstād-ı suḫan-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 54). [ü,]*
282. Ẕekāda seyyid-i ʿaṣr **u** tetebbuʿda çü Ṣaʿdüʿd-dīn
Budur ḥaḳḳā ki her bir fende kāmildi hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 55). [u,]*
283. Be-ḥaḳḳ-ı ṣıdḳ-ı Ṣıddīḳ **u** be-ʿadl-i ḥażret-i Fārūḳ
Be-ḥilm-i İbn-i Affān **u** be-ʿilm-i Ḥayder-i Kerrār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 63). [u,]*
284. Be-ḥaḳḳ-ı ṣıdḳ-ı Ṣıddīḳ **u** be-ʿadl-i ḥażret-i Fārūḳ
Be-ḥilm-i İbn-i Affān **u** be-ʿilm-i Ḥayder-i Kerrār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 64). [u,]*
285. Be-aʿmām-ı bülend-iḳbāl ü āl-i tāḥirüʾl-eẕyāl
Be-ehl-i beyt-i ʿiffet-yār **u** aṣḥāb-ı nigū-girdār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 68). [u,]*

u: *ve.*

1. Refʿ eyledi cevr **ü** ẓulm **ü** cehli
Hengām-ı keremde ol seḫā-kīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 111). [ü,]*
2. Biz sūḫtelük fennini aʿlā bilürüz pek
Kim medrese-i ʿışḳ **u** maḥabbetde çoḳ olduḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 32, Mısra 2). [u,]*
3. Ḥālet-i ʿışḳuñ ile yād **u** ferāmuş itdüm
Ṣādi-i vaṣlı degül miḥnet-i hicrānı bile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 54, Mısra 1). [u,]*
4. Ḫaṭ geldügince eyledi cevrin o meh füzūn
Baḫtum ne tīre ṭāliʿ **ü** baḫt-ı siyāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 4). [ü,]*
5. Geh şīfte-i kākül **ü** geh ḫālüñ olup
Dīvāne-i meh ḫaste-ser-i sālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 1). [ü,]*
6. İy ṣāniʿ-i kevn **ü** ḫālıḳ-ı mevcūdāt
Vir keştī-i ḳalbe sāḥil-i feyża necāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 18, Mısra 1). [ü,]*

7. Bilmez reh-i saʿy **ü** gūşişüm şaḥş-ı murād
   Bir kerre daḫı kendümi bilmem dil-şād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 1). [ü,]*
8. Bir şīşedür el-ḥāşılı çeşm-i ḫūnīn
   Hem sünbül-i ter hem gül **ü** hem mül ḳonmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 59, Mısra 4). [ü,]*
9. Luṭfuñda baḫīl Maʿann **ü** Ṭāyī
   Miʿrāca felek ḫam itdi ḳaddin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 21). [ü,]*
10. Vücūdı gevherin işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ
    Diyār diyār **u** evlād **u** ʿıyālinden cüdā ḳılduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 40). [u,]*
11. ʿIşḳa maẓḫār iki cihān bilmez
    Bīm **ü** ümmīd **ü** īn **ü** ān bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 44). [ü,]*

u: *ve.*

1. Bilür mi cān **u** dili ġarḳa-gāh-ı ʿışḳa düşen
   Fütāde-baḥre ġam-ı yād **u** āşinā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 5). [u,]*
2. O ṭıfl kimse ile itmemiş muʿāmele hiç
   Metāʿ-ı ḥüsn **ü** behānuñ fevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 4). [ü,]*
3. Deruñ-ı ḫānemi ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem
   Benem ol sāde-levḥ **ü** ṣāf-dil kim olsa ger Yūsuf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 7). [ü,]*
4. Ben güm-şüde-nām **u** bī-nişānī
   İy ṣadr-nişīn-i kāmurānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 123). [u,]*
5. Gör iy yem-i cūd **u** ʿayn-i iḥsān
   Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [u,]*

ʿubūr eylemişüz: *Geçmek.*

1. Ḳaddine diyüp serv mürūr eylemişüz
   Reftārına cū diyüp ʿ**ubūr eylemişüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 2). [ʿubūr eylemişüz, -miş, -üz-yüp]*
2. Ḳaddine diyüp serv mürūr eylemişüz
   Reftārına cū diyüp ʿ**ubūr eylemişüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 51, Mısra 2). [ʿubūr eylemişüz, -miş, -üz-yüp]*

uç: *Sınır,had.*

1. Dehen ü deste alup çoḳ ḫaṭ-ı bī-cān **ucını**
   Bulmadum ḥāşılı bu fikr-i perīşān **ucını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 2). [ucını, -ı, -n, -ı]*

uc: *Uç, son kısım.*

1. Dehen ü deste alup çoḳ ḫaṭ-ı bī-cān **ucını**
   Bulmadum ḥāṣılı bu fikr-i perīşān **ucını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 1). [ucını, -ı, -n, -ı]*
2. ʿĀşıḳı mümkin iken zehr-i teġāfülle helāk
   İtme ālūde-i ḫūn ḫançer-i bürrān **ucını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 4). [ucını, -ı, -n, -ı]*
3. Fitne peydā olur aġyāra nigāh itdükçe
   İtme taḥrīk meded dīde-i fettān **ucını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 6). [ucını, -ı, -n, -ı]*
4. Çāk-i ceyb itdi ġam-ı sūzen-i müjgānuñ ile
   Kim idüp rişte-i ʿaḳlın dil-i nālān **ucını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 8). [ucını, -ı, -n, -ı]*
5. Zeyl-i pūşīde-i Beytüʾl-Ḥaram-āsā iy dil
   Būs idüp ḳoy ser-i tāʿẓīme o dāmān **ucını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 10). [ucını, -ı, -n, -ı]*
6. Niçe gūşına gire nāle-i dil kim götürür
   Hep binā-gūşına destār-ı perīşān **ucını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 12). [ucını, -ı, -n, -ı]*
7. Ser-be-ser ṭutdı Faṣīḥ ʿālemi naẓmuñ besdür
   Zīr-i destārına soḳ kilk-i dür-efşān **ucını** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 14). [ucını, -ı, -n, -ı]*

uc: *Uç kısmı.*

1. Dest-i ümmīdime girmez ise dāmānı **ucı**
   Rāẓıyuz degse dile ḫançer-i bürrānı **ucı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 1). [ucı, -ı]*
2. Dest-i ümmīdime girmez ise dāmānı **ucı**
   Rāẓıyuz degse dile ḫançer-i bürrānı **ucı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 2). [ucı, -ı]*
3. Devr ider ḫ∨ān-ı sipihri bu ḳadar yine dürüst
   Işırılmaz gibi hiç bu felegüñ nānı **ucı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 4). [ucı, -ı]*
4. Bezm-i ḥüsnüñ ḥaẕer it şuʿle-i cān-sūzından
   Niçe pervāne yaḳar şemʿ-i fürūzānı **ucı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 6). [ucı, -ı]*
5. İder elbette ser-i rişte-i ʿaḳlın żāyiʿ
   Degmesün kimseye hiç sūzen-i müjgānı **ucı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 8). [ucı, -ı]*
6. Dilüñ aġyār ile yek-dil olalı yāra Faṣīḥ
   Oldı dāmān ile bir ṭarf-ı girībānı **ucı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 10). [ucı, -ı]*

uc: *Savurmak, havaya atmak.*

1. Yaḳup maḥv eylesün cism-i nizārum āteş-i ḥasret
   Uçursun göklere ḫākisterüm bād-ı ġam u miḥnet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 12). [uçursun, -ur, -sun]*

uc: *Yok olmak, gitmek.*

1. Şeh-bāz-ı çeşmüñ **uçdı** hemān ḫ∨āb-ı rāḥatı
   Küh-sār-ı intiẓāra düşürdüñ şikārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 7). [uçdı, -dı]*

uc: *Uçurmak. II kaçırmak.*

1. Terk itdi āşiyānesini şāh-bāz-ı dil
   Ḫ∨āb u huzûrını **uçurup** çarḫ-ı bī-amān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 8). [uçurup, -ur, -up]*

uġra: *Uğramak.*

1. Rūyumdan eşk-i çeşm-i terüm germ aḳar müdām
   Zer maʿdeninden **uġrayan** āb-ı revān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 4). [uġrayan, -y, -an]*

uġra: *Uğramak II ziyaret etmek.*

1. İy ṣabā kūy-ı yāra **uġrarsañ**
   İtme bizden dirīġ ḫāk-i rehin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 47, Mısra 1). [uġrarsañ, -r, -sa, -ñ, -]*

uġra-: *Gitmek, yolu düşmek.*

1. Memnūnıyuz ṣabānuñ geldükçe kūy-ı yāra
   Taṭyīb-i ḫāṭır eyler **uġrar** bu ḫāk-sāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 2). [uġrar, -r]*

uġrat: *Rast getirmek, ...ile kesiştirmek.*

1. Āh ile **uġratmadum** aʿdāyı şāhum yanuña
   Bekledüm gencīne-i ḥüsnüñ senüñ şemşīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 7). [uġratmadum, -ma, -du, -m]*

ʿukde: *Düğüm.*

1. ʿUḳdelerle seyr idenler didiler ol kāküli
   Daḫı bāġ-ı ḥüsninüñ açılmamışdur sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 1). [ʿuḳdelerle, -ler, -le]*

ʿuḳde-i ḥasret: *Hasret, özlem düğümü.*

1. Her müyına biñ ʿ**uḳde-i ḥasret** ursañ
   Serden heves-i kākülüñi terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 3). [ʿuḳde-i ḥasret,]*

ʿukde-i ḫāṭır: *Gönül düğümü, gönüldeki sıkıntı.*

1. Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʿ**uḳde-i ḫāṭır**
   Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [ʿuḳde-i ḫāṭır,]*

‘uḳde-i ḫāṭır: *Gönül düğümü/ gönüldeki müşkilât.*

1. Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd
   Gül ü mül oldı yine bir biriyle germ ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 16). [‘uḳde-i ḫāṭır,]*

‘ukde-i ḫāṭır: *Gönül düğümü/ gönüldeki sıkıntı.*

1. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḥall ḳaldı **‘uḳde-i ḫāṭır** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [‘uḳde-i ḫāṭır,]*

‘uluvv-i ḳadrini: *Rütbenin yüceliği.*

1. Sefīd olurdı o dem noḳṭalar miṣāl-i le’āl
   ‘Uluvv-i ḳadrini gūş itse āb-ı çāh-ı ‘amīḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 44). [‘uluvv-i ḳadrini, -in, -i]*

ʿummān: *Okyanus.*

1. Māhiyyetüm bilinmege çoḳ serfürū gerek
   Bir gevherüm Faṣīḥ ki ʿ**ummāna** düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 12). [ʿummāna, -a]*
2. Bulmamışlar hiç naẓīr-i gevher-i dendānuñi
   Gerçi kim ġavvāslar ʿ**ummāna** itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 6). [ʿummāna, -a]*

ʿummān itdüm: *Deniz gibi görmek. II deniz gibi büyük olduğunu düşünmek.*

1. Bir cūşiş-i feyża mālik oldum ki Faṣīḥ
   Kem-ḳaṭre iken kendümi ʿ**ummān itdüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 99, Mısra 4). [ʿummān itdüm, -dü, -m]*

'umūm-ı nās: *Insanların hepsi.*

1. Reh-i meẕellet-i ʿiṣyānda ḳalmayam pā-māl
   'Umūm-ı nās bu ḳavl-i mücerrebe cāzim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 77). ['umūm-ı nās,]*

ur: *Işlemek, düğümlemek.*

1. Her müyına biñ ʿuḳde-i ḥasret **ursañ**
   Serden heves-i kākülüñi terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 3). [ursañ, -sa, -ñ]*

ur: *Vurulmak, müptelası olmak.*

1. Mümkin midür görüp o perīyi **urulmamaḳ**
   Āmāde dest-i ṣunʿ ile tīr ü kemānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 15). [urulmamaḳ, -ul, -ma, -maḳ, -]*

ur: *Vurmak, çarpmak. II (ateşe) atmak, atılmak.*

1. Şemşīr-i şemʿa **urmada** pervāne kendüyi
   Taḥrīke iy ṣabā anı sende ne iḥtiyāc *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 5). [urmada, -ma, -da]*

ura: *Vurmak. II (dikene) saplamak, manevi olarak yaralamak.*

1. Bī-bāk **uralum** kendümüzi ḫār-ı cefāya
   Ceyb-i dil olup çāk yine dāmāna nihayet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 3). [uralum, -a, -lum]*

ʿurūḳ-ı naḫle: *Taze fidan kökü.*

1. ʿUrūḳ-ı naḫle olmış bāde-veş āb-ı nemā sārī
   Yine gülşende emvāt-ı nebāta tāze cān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 3). [ʿurūḳ-ı naḫle,]*

ʿuryān: *Çıplak. II maddi varlığı olmayan.*

1. Anlar ki mücerred ü ten ʿ**uryānlardur**
   Bir sīnede cemʿiyyet iden cānlardur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 39, Mısra 1). [ʿuryānlardur, -lar, -dur]*

uryān eyle: *Çıplaklık II arınmışlık; tasavvufi bağlamda "maddi unsurlardan soyutlanmışlık.".*

1. Abdāl olup ʿālemi seyrān eyle
   ʿIşḳıyla ṭutuş cismüñi **uryān eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 126, Mısra 2). [uryān eyle,]*

ʿuryān eyleyüp: *Çıplaklık II arınmışlık; tasavvufi bağlamda "maddi unsurlardan soyutlanmışlık.".*

1. ʿIşḳdur ʿışḳ eyleyüp ʿuryān
   Ḳaysa ṭayy itdüren beyābānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 17). [ʿuryān eyleyüp, -yüp]*

ʿuryān idüp: *Çıplak bırakmak.*

1. Niçe maḥbūb-ı sīm-endāmı
   İdüp ʿuryān sīnesine çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 4, Mısra 4). [ʿuryān idüp, -üp]*

ʿuryān idüp: *Çıplak etmek, soyutlamak.*

1. Felek çü Ḳays beni ʿışḳ ile idüp ʿuryān
   Geydürdi ṭaġları ʿaḳıbet ḳabā yirine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 3). [ʿuryān idüp, -üp]*

ʿuryān it: *Bedenini çıplak et(masivadan sıyrılma).*

1. Beni abdāl iderseñ iy ġam-ı ʿışḳ
   Hindīler tekyesinde ʿ**uryān it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 4). [ʿuryān it,]*

ʿuryān oldılar: *Soyunmak, çırılçıplak olmak. II dünya ile bağlarını kesmek.*

1. Hep ḫırḳa-i tecrīde girüp oldılar ʿuryān
   Bu şekle ḳor ʿuşşāḳı muḥaṣṣal o ḳıyāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 7). [ʿuryān oldılar, -dı, -lar]*

ʿuryān olmamuz: *Soyunmak, çırılçıplak olmak. II dünya ile bağlarını kesmek.*

1. Ḫalāṣ-ı ceyb ü dāmen eylerüz ser-pençe-i ġamdan
   Senüñle biz Faṣīḥā böyle ʿ**uryān olmamuz** yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 10). [ʿuryān olmamuz, -ma, -muz]*

uṣan: *Bıkmak, sıkılmak.*

1. Ġam-ı hicr ü ṣafā-yı vuṣlatından fārigüm ʿışḳuñ
   Uṣandum ḥāṣılı bīgānesinden āşināsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 6). [uṣandum, -du, -m]*

uṣan: *Usandırmak, bıktırmak, canından bezdirmek.*

1. Nice erbāb-ı ṭabʿı şehd-i cānından **uṣandurduñ**
   Nice ṣāḥib-meẕāḳı zehr-i ġamla eyledüñ mesmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 47). [uṣandurduñ, -dur, -du, -ñ]*

uṣan: *Bıkmak, istememek.*

1. Bu bāġuñ niçe yıllardur **usanduḳ** nev-bahārından
   Gelen būy-ı ferāġatdür meşāma rūzgārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 58, Mısra 1). [usanduḳ, -du, -ḳ]*

ʿussāk: *Âşıklar.*

1. Hep ḫırḳa-i tecrīde girüp oldılar ʿuryān
   Bu şekle ḳor ʿ**uşşāḳı** muḥaṣṣal o ḳıyāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 8). [ʿuşşāḳı, -ı]*
2. Gehī tekellüm-i nāz itmeyüp de ʿ**uşşāḳa**
   Meger ki teng-dehānem dimek cevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 5). [ʿuşşāḳa, -a]*
3. Ḫançer-i gamzeñe ʿ**uşşāḳ** siper virmezler
   Sīneden ġayrıya ol āba güẕer virmezler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 1). [ʿuşşāḳ,]*
4. ʿUşşāḳa ebruvānını şekl-i kemān ider
   Aġyār-ı rū-siyāha meh-i nev ʿayān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 1). [ʿuşşāḳa, -a]*
5. Geh ḫançerin çeker gehi şemşīre el ṣunar
   ʿUşşāḳı yār ṣanʿat ile imtiḥān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [ʿuşşāḳı, -ı]*
6. Vech-i teşbīhi budur kim müşge ḫūn-ālūdedür
   Ḫāḳ-i kūy-ı yār kim ʿ**uşşāḳ** rû-fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 1). [ʿuşşāḳ,]*

7. Ruḫ (u) alnında zülf-i ʿanber-efşānın gören ʿ**uşşāḳ**
Ṭaḳınmış bir gül-i ṣad-berg ile sünbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 3). [ʿuşşāḳ,]*

8. ʿUşşāḳa şimdi az görinse nʾola Faṣīḥ
Döndi hilāle ża‘f ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 9). [ʿuşşāḳa, -a]*

9. Semend-i nāza binmiş türktāz-ı cevre ʿazm itmiş
Faṣīḥ ʿ**uşşāḳı** pā-māl itmege ol şeh ʿinān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 10). [ʿuşşāḳı, -ı]*

10. Dāġ dāġ-ı cevr ile ʿ**uşşāḳı** dil-ḫūn eyledüñ
Nʾeyledüñ ẓālim yine ṭaḳlīd-i gerdūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 1). [ʿuşşāḳı, -ı]*

11. Düketdi nakd-i niyāzuñ Faṣīḥ ʿ**uşşāḳuñ**
Nedür bu germī-i bāzārı nāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 9). [ʿuşşāḳuñ, -un]*

12. Ne var ʿ**uşşāḳı** ḫāmūş it ḫiṭāb-ı iltifātuñla
Yiter kūyuñda sulṭānum yiter āh u fiġān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 3). [ʿuşşāḳı, -ı]*

13. Pest ola tā-be-key ʿ**uşşāḳ** ḥażīż-i ġamda
Hem-ʿinān yār ile aġyār ise aʿlā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 7). [ʿuşşāḳ,]*

14. ʿUşşāḳ olur sübḥa gibi cümle perīşān
Bir kerre hele rābıṭa-i ʿışḳ üzilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 7). [ʿuşşāḳ,]*

15. Zebān-ı ḥāl ile dir güft ü gūyı ʿ**uşşāḳuñ**
Ḥadīṯ-i rāz-ı maḥabbet olur dehen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 5). [ʿuşşāḳuñ, -un]*

16. Görince yārı āh u girye-i bī-ihtiyār eyler
Olur esrārı ʿ**uşşāḳuñ** işāʿat dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 6). [ʿuşşāḳuñ, -un]*

17. Degüldür ḫāli elbet bir murādı vardur ʿ**uşşāḳa**
O şūḫ-ı pür-cefā kim eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 5). [ʿuşşāḳa, -a]*

18. İtmedüñ gitdi bize bir kerre tevcīh-i nigāh
Āh kāfir bu teġāfül tā-be-key ʿ**uşşāḳa** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 373, Mısra 2). [ʿuşşāḳa, -a]*

19. Muṣḥaf-ı rūyını seyr itmek içün ol ṭıfluñ
Yine ṣāf bāġlamış ʿ**uşşāḳ** debistān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 6). [ʿuşşāḳ,]*

20. ʿUşşāḳ tīr-veş dökilür ḫāk-i pāyine
Ṣaḥrā-yı tīre ol ḳaşı ya kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 7). [ʿuşşāḳ,]*

21. Refʿ eyle ḫāk-i rehden teşrīf-i maḳdemüñle
ʿUşşāḳı yaḳma luṭf it gel nār-ı intiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 8). [ʿuşşāḳı,]*

22. ʿUşşāḳ tārh-ı ṣoḥbet-i cān eyleyüp yine
Cām-ı ṣafā-yı meclis-i cānān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 7). [ʿuşşāḳ,]*

23. Hele cān nakdine rāżı olup raḥm itdi ʿ**uşşāḳa**
Metāʿ-ı vaṣluñ ol Yūsuf-cemālüm rāyegān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 5). [ʿuşşāḳa, -a]*

24. Göñül dūd-ı dilüñ ol şāha zinhār eyleme ẓāhir
Ki ḫaṭ geldi duḫān-ı āh ʿ**uşşāḳa** yasāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 4). [ʿuşşāḳa, -a]*

25. ʿUşşāḳa çıḳa ḫançer-i bürrān ki kemerden
Ol āb-ı revāndur ki çıḳar şanki kemerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 56, Mısra 1). [ʿuşşāḳa, -a]*

26. ʿUşşāḳa luṭf u merḥāmeti rāyegān idi
Bir miṣli yoḳ naẓīri bulınmaz cevān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 80, Mısra 1). [ʿuşşāḳa, -a]*

27. Alıcak bād-ı ṣabādan nükhet-i zülfin göñül
Eyleyen āşüfte-dil ʿ**uşşāḳı** hep budur dimiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 28, Mısra 2). [ʿuşşāḳı, -ı]*

28. Cemāli seyrine ʿ**uşşāḳ** ṣāf-keşīde-i şevḳ
Var āsitāne-i yāra ʿaceb temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 3). [ʿuşşāḳ,]*

29. Ḳatl itmede ʿ**uşşāḳı** zemān bilmemisüñ
Bī-merḥāmet aḳṣār-ı ʿinān bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 1). [ʿuşşāḳı, -ı]*

30. Eksilmese envār-ı ruḫ-ı pür-ṭābuñ
ʿUşşāḳa nigāha ruḫṣat iḥsān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 2). [ʿuşşāḳa, -a]*

ʿ**ussāḳ-ı nā-şāduñ:** *Kederli, üzüntülü aşıklar.*

1. Revā mı ḫ∨āb-ı rāhat görmeye ʿ**uşşāḳ-ı nā-şāduñ**
Bilürsin iy siyeh-mest-i sitem ṣubḥ-ı ḳıyāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 11). [ʿuşşāḳ-ı nā-şāduñ, -uñ]*

ʿ**ussāḳ-ı sitem-perverdi:** *Eziyetle beslenen aşıklar.*

1. Yiter iñletme ʿ**uşşāḳ-ı sitem-perverdi** inṣāf it
Bilürsin kimseye ḫayr itmez iy bī-dād-ger feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 7). [ʿuşşāḳ-ı sitem-perverdi, -di]*

ʿ**ussāḳ-ı vefā-dāra:** *Vefalı aşıklar.*

1. İy şāh-ı melāḥat yiter itdüñ yiter inṣāf
ʿUşşāḳ-ı vefā-dāra cefā şānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 10). [ʿuşşāḳ-ı vefā-dāra, -a]*

ʿ**ussāḳ-ı vefā-dāruñ:** *Vefalı aşıklar.*

1. Cemālüñ seyrine müştāḳ ʿ**uşşāḳ-ı vefā-dāruñ**
   Vefā meydānına gel ṣalın iy naḫl-i ḫırāmānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 3). [ʿuşşāḳ-ı vefā-dāruñ, -uñ]*

ʿussāḳ-ı zār: *Ağlayan, inleyen âşıklar.*

1. Her gice feryād yā Rab yā Rab ʿ**uşşāḳ-ı zār**
   Eylemez mi hiç eser yā Rab dil-i meh-rūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 5). [ʿuşşāḳ-ı zār,]*

ʿussāḳ-ı zāra: *Ağlayan, inleyen âşıklar.*

1. ʿUşşāḳ-ı zāra vuṣlat-ı cānāna intiẓār
   Beñzer o ḫasteye çeke dermāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 1). [ʿuşşāḳ-ı zāra, -a]*

ʿussāḳ-ı zārı: *Ağlayan, inleyen âşıklar.*

1. Seni ʿ**uşşāḳ-ı zārı** ḳatle ol müjgān u ebrūlar
   Ne tīre iḥtiyāc eyler ne muḥtāc-ı kemān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 7). [ʿuşşāḳ-ı zārı, -ı]*

ūstādī-i ṭabʿ-ı naẓīfüñe: *Temiz fıtratlı, yaradılışlı ustalık, şairlik.*

1. Aḥsente **ūstādī-i ṭabʿ-ı naẓīfüñe**
   Herkes Faṣīḥ ṭarḥ idemez böyle şiʿr-i pāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 9). [ūstādī-i ṭabʿ-ı naẓīfüñe, -üñ, -e]*

uy: *Uygun düşmek, uyuşmak. II benzemek.*

1. Uymaz bizüm aḥvālümüz ehl-i hevese
   Biz sīnemüze dāġ-ı taḥammül ḳomışuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 54, Mısra 3). [uymaz, -ma, -z]*

uy-: *Aynı şekilde hareket etmek, uygunluk.*

1. İy ruḫları gül kec-reviş-i ḫāra mı **uyduñ**
   Yaʿnī güzelüm düşmen-i bed-kāra mı **uyduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 1). [uyduñ, -du, -ñ]*
2. İy ruḫları gül kec-reviş-i ḫāra mı **uyduñ**
   Yaʿnī güzelüm düşmen-i bed-kāra mı **uyduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 2). [uyduñ, -du, -ñ]*

3. İy ḥüsn ü müsellem-meniş-i ʿişvede mümtāz
   Raġmen bize vażʿ-ı bed-i aġyāra mı **uyduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 4). [uyduñ, -du, -ñ]*
4. Teşrifüñe biz cān ile dil-teşneyüz ammā
   Sen varduñ o ġaddār-ı dil-āzāra mı **uyduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 6). [uyduñ, -du, -ñ]*
5. Bāġun yine sünbülleri āşüfte vü derhem
   İy bād-ı ṣabā kākül-i mekkāra mı **uyduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 8). [uyduñ, -du, -ñ]*
6. İy laʿli şeker-rīz-i melāḥat hele bir kez
   Ḳavl-i dil-i ʿuşşāḳ-ı vefā-dāra mı **uyduñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 10). [uyduñ, -du, -ñ]*
7. Taḳrīb neden devlet-i vaṣlına Faṣīḥā
   Esrār-ı ḫayālāt-ı ḫaṭ-ı yāra mı **uydun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 12). [uydun, -du, -ñ]*

uyḫu yüzi gördi: *Uyku yüzü görmeyen kişinin uyuyabilmesi, çok az uyuyan kişinin uyuması.*

1. Devrinde o dāver-i cihānuñ
   Āsāyiş idüp nigāh-bānlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 100). [uyḫu yüzi gördi, -di]*

uyḫu yüzi gördi: *Uyku yüzü görmek, uyuyabilmek.*

1. Āsāyiş idüp nigāh-bānlar
   Uyḫu yüzi gördi pās-bānlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 100). [uyḫu yüzi gördi, -di]*

uyıt: *Uyutmamak, diri tutmak.*

1. Per ü bāl-i Hümādan olsa fürūş
   Uyıtmaz ḫastesini bister-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 6). [uyıtmaz, -ma, -z]*

uzat: *(Şikayet, yakınma vs.) uzatmak, üstelemek.*

1. Şekve-i keş-me-keş-i zülfüñ **uzatduñ** ḫāmūş
   Her kişi çekdügini iy dil-i dīvāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 5). [uzatduñ, -du, -ñ]*

ʿuzlet eylesem: *Uzaklaşmak II el çekmek.*

1. Cemşīd reşk iderdi eger ʿişret eylesem
   ʿAnḳā-pesend olurdum eger ʿ**uzlet eylesem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 50, Mısra 2). [ʿuzlet eylesem, -se, -m]*

Ü/Ū

üc cifte ḳayıḳla: *Üç çift kayık ile (altı tane kayık ile).*

1. Üç çifte ḳayıḳla çekilüp seyr-i Ḥişāra
   Çekdük hele biz de o perī-rūyı kenāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 65, Mısra 1). [üç çifte ḳayıḳla, -la]*

üç günlük: *Kısa süreli, geçici. II fani.*

1. Şād olur bülbül bahār-ı dil-sitānuñ naḳşına
   Aldanur bī-çāre **üç günlük** cihānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 2). [üç günlük,]*

üft ü hīz: *Düşüp kalkma.*

1. Benem ol rāst-rev ser-mest-i cām-ı ıżṭırāb olsam
   Reh-i ʿışḳuñda üft ü hīz-i bālā vü nişīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 4). [üft ü hīz,]*

üft ü hīz eyleyerek: *Düşe kalka.*

1. Üft ü hīz eyleyerek pāyuña düşsün luṭf it
   Ḳo riḳābuñda dil-i bī-ser ü bī-pā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 5). [üft ü hīz eyleyerek, -rek-yerek]*

üft ü hīz-i bālā vü nisīb itmem: *Hızla yükselip alçalmak.*

1. Benem ol rāst-rev ser-mest-i cām-ı ıżṭırāb olsam
   Reh-i ʿışḳuñda **üft ü hīz-i bālā vü nişīb itmem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 4). [üft ü hīz-i bālā vü nişīb itmem, -me, -m]*

üftāde: *Düşkün, zavallı ‖ âşık.*

1. Pāy-māl eyleyüp **üftādeleri** bī-pervā
   Ṣalınur nāz ile ol serv-i ḫırāmān ṣalınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 14, Mısra 1). [üftādeleri, -ler, -i]*

üftāde: *Düşmüş, düşkün. II Âşık.*

1. İftiḫār eylerdi ben **üftādesiyle** bir zemān
   Şimdi ol şūḫa maḥabbet mūcib-i ʿār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 7). [üftādesiyle, -si, -yle]*

üftāde-i çeh: *Kuyuya düşmüş (kimse).*

1. Yūsuf-ṣıfat āzürde-i iḫvān olmaḳ
   Üftāde-i çeh esīr-i zindān olmaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 2). [üftāde-i çeh,]*

üftāde-i dām-gāh-ı ikrāruñ: *[aşkını] itiraf etme tuzağına düşmüş.*

1. Ol deñlü zaʿīfüm ki yoḳ inkāra mecāl
   Üftāde-i dām-gāh-ı iḳrāruñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 4). [üftāde-i dām-gāh-ı iḳrāruñ, -uñ]*

üftāde-i ḫāk-i helāk oldı: *Perişanlık toprağına düşmüş.*

1. O ser-mest-i hüner **üftāde-i ḫāk-i helāk oldı**
   Ḥarām olsun baña peymāne-i ʿayş u mey-i ʿişret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 15). [üftāde-i ḫāk-i helāk oldı, -dı]*

üftāde-i hicrān: *Ayrılığa düşmüş.*

1. Faṣīḥ ol perveriş-yāb-ı naʿīm-i vaṣl olan göñlüm
   Henüz **üftāde-i hicrān** olup ḥāli ġarīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 8). [üftāde-i hicrān,]*

üftāde-i ʿışḳum: *Aşk düşkünlüğü (bağımlılığı).*

1. Pā vü ser **üftāde-i ʿışḳum** ẓahīrümdür Ḫudā
   Ārzū-yı tekye-i rāḥatla dīvār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 5). [üftāde-i ʿışḳum, -um]*

üftāde-i küh-sār u hāmūn oldum: *Dağlara ve çöllere düşmek.*

1. İy meh-i Leylī-nigāh u Ḫusrev-i Şīrīn-dehen
   Ser-be-rāh **üftāde-i küh-sār u hāmūn oldum** āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 8). [üftāde-i küh-sār u hāmūn oldum, -du, -m]*

üftāde-i ser-dāmen-i āmālüñ olup: *Beklentiler eteğinin ucuna düşen, kapanan. II sevgiliden umut bekleyen aşık.*

1. Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳuña düşdüm ḳaldum
   Üftāde-i ser-dāmen-i āmālüñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 6, Mısra 4). [üftāde-i ser-dāmen-i āmālüñ olup, -up]*

ülfet: *Alışkanlık II Yakın ilişki.*

1. Ol gözleri āhūya olaldan Mecnūn
   Yoḳ ādem ile **ülfete** dilde hevesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 4). [ülfete, -e]*

ülfet: *Yakınlık, dostluk.*

1. Bülbül gibi feryād ile ṣoḥbet luṭf it
   Pervāne gibi sūzişe **ülfet** luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 2). [ülfet,]*

ülfet: *Dostluk, muhabbet, ahbaplık.*

1. Cihānda ḳalmadı çün merd-i nükte-dān ile **ülfet**
   Miṣāl-i Ḳays ideyin bāri vaḥşiyān ile **ülfet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 1). [ülfet,]*
2. Cihānda ḳalmadı çün merd-i nükte-dān ile **ülfet**
   Miṣāl-i Ḳays ideyin bāri vaḥşiyān ile **ülfet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [ülfet,]*
3. O ġamze ile ne mümkin muvāneset ide diller
   Olur mı tīġ-i dem-ālūd-ı ḫūn-feşān ile **ülfet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 4). [ülfet,]*
4. Ne sūd şimdi ferāmūşı olmasa o peyam-ber
   Miyānede var idi gerçi bir zemān ile **ülfet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [ülfet,]*
5. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
   Bu güne şiʿr-i ter eyler mi her zebān ile **ülfet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [ülfet,]*

6. İy perī-ruḫsār bilmem **ülfetüñ** kimlerledür
   Hiç görinmezsin ʿaceb üñsiyyetüñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 1). [ülfetüñ, -üñ]*
7. Görse segān-ı kūyı ile **ülfetüñ** Faṣīḥ
   Reşk ide naẓm-ı ḥālüñe çoḳ pādişāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 9). [ülfetüñ, -üñ]*
8. Baña lāzım degül yārān ile şimden girü **ülfet**
   O mīr-i meclis-i faẕl u hünerden çün cüdā oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 18). [ülfet,]*

ülfet: *Ahbaplık, dostluk.*

1. ʿAceb mi āteş ile **ülfet** itse pervāne
   Mizāc-ı dil-ber-i rūşen-ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 7). [ülfet,]*

ülfet: *Yakınlık, dostluk.*

1. Ne kūha iltecā ne vüḥūşa var **ülfetüm**
   Ferhād u Ḳaysa nisbet olınmaz maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 1). [ülfetüm, -üm]*

ülfet eylemez: *Yakınlık göstermek; tanışmak, görüşüp konuşmak; dost olmak.*

1. ʿAksi āyīneyle **ülfet eylemez** bir vech ile
   Ṣūret-i taʿbīre gelmez ol perīnüñ vaḥşeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 9). [ülfet eylemez, -me, -z]*

ülfet eylemiş: *Dostluk kurmak.*

1. Ḫaber alduḳ segān-ı yār ile dil eylemiş ülfet
   Ṣabā şād itdi olup bezm-i yārāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 7). [ülfet eylemiş, -miş]*

ülfet eylemişüz: *Dostluk kurmak.*

1. Vaḥşetle **ülfet eylemişüz** iy ġazāl-i nāz
   Çeşmüñ ġamıyla merdüm-i meʿnūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 7). [ülfet eylemişüz, -miş, -üz]*

ülfet eylerüz: *Yakınlık göstermek; tanışmak, görüşüp konuşmak; dost olmak.*

1. Girdi miyāna çoḳ suḫan-ı serd-i nīk ü bed
   Bilmem senüñle biz niçe germ **ülfet eylerüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 4). [ülfet eylerüz, -r, -üz]*

ülfet eylese: *Yakınlık göstermek; tanışmak, görüşüp konuşmak; dost olmak.*

1. Hicrüñle **ülfet eylese** diller tebāh olur
   Vaṣluñ ümīdin itseler iy meh günāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 1). [ülfet eylese, -se]*

ülfet eyleyen: *Yakınlık göstermek; tanışmak, görüşüp konuşmak; dost olmak.*

1. Çeşm-i siyāh mestüñ ile **ülfet eyleyen**
   Mümkin mi ola ḫāne-i ḫammārdan cüdā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 16, Mısra 3). [ülfet eyleyen, -yen]*

ülfet ide: *Dostluk etmek.*

1. Mümkin degül iy serv-i ser-efrāz-ı melāḥāt
   Dāmānuñ ile **ülfet ide** dest-i şikâyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 2). [ülfet ide, -e]*

ülfet ideli: *Dostluk kurmak.*

1. Çeşmüñle āşinā olalı ḫaste-ḫāṭıruz
   Zülfüñle **ülfet ideli** eşkiste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 2). [ülfet ideli, -eli]*

ülfet itmede: *Arkadaşlık, dostluk etmek.*

1. Hemīşe itmede dāmān-ı istiġnā ile ülfet
   Anuñçün pāy-ı kāmum menzil-i maḳṣūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 5). [ülfet itmede, -me, -de]*

ülfet itmeye: *Samimiyet göstermek II muhabbet etmek.*

1. Lāyıḳ mı ol perī görişe Ehremen ile
   Ādemle **ülfet itmeye** gözden nihān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 12). [ülfet itmeye, -me, -ye]*

ülfet-i zülfiyle: *[Sevgilinin] saçı ile dostluk, yakınlık, ahbaplık.*

1. Ülfet-i zülfiyle yāruñ ġālibā ḫoş-ḥālsin
   Ḫāṭır-ı ḥāl-i Faṣīḥ-i zārı ṣormazsın gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 9). [ülfet-i zülfiyle, -i, -yle]*

ülfeti-i niyāz u nāzum: *Yalvarıp yakarma alışkanlığı.*

1. Pervāne vü şemʿ gibi her şeb
   Germ-ülfeti-i niyāz u nāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 6). [ülfeti-i niyāz u nāzum,]*

ümīd: *Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umut.*

1. Ser-i rehin gözedüp iy Faṣīḥ muntaẓır ol
   Ümīddür saña da bir nigāha furṣat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 20). [ümīddür, -dür]*
2. Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ki sensin ʻibāda pīş-resīd
   Ümīd odur kʼide bu ʻarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 60). [ümīd,]*
3. Pābūsuñ **ümīdiyle** olup pā-mālüñ
   Ol dem ḳatı çoḳ muntaẓır-ı iḳbālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 76, Mısra 1). [ümīdiyle, -i, -yle]*

ümīd: *Beklenti, umut.*

1. Ol dil ki bülbül-i çemenistān-ı naʿtidür
   Yāra **ümīd** ġonçe-güşā-yı sürūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 8). [ümīd,]*
2. Ümīd odur kʿide bu ʿarż-ı ḥāl-i iḫlāṣum
   Berāt-ı bendegī-i āsitāneñi tecdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 53). [ümīd,]*

ümīd eyler: *Ümit etmek, ummak.*

1. Beytüʾl-Ḥaram-ı ʿışḳa Faṣīḥ itdi teveccüh
   Tevfīḳ **ümīd eyler** hidāyet ṭaleb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 10). [ümīd eyler, -r]*
2. Ümīd eyler idi bu būse-i ḫāl-i siyāhın dil
   Ṭıfıldur ḳorḳar almaz aġzına fülfül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 7). [ümīd eyler, -r]*
3. Yā Rabb hidāyetüñ **ümīd eyler** dil
   Baḫşāyiş-i bī-nihāyetüñ **ümīd eyler** dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 1). [ümīd eyler, -r]*
4. Yā Rabb hidāyetüñ **ümīd eyler** dil
   Baḫşāyiş-i bī-nihāyetüñ **ümīd eyler** dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 2). [ümīd eyler, -r]*

5. Şeyṭanla nefs ü māsivāyı maḥv eyle
   Luṭf u kerem ü ʿināyetüñ **ümīd eyler** dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 4). [ümīd eyler, -r]*

ümīd eyleye: *Ümit etmek. Bir şeyin olmasını beklemek, ummak.*

1. Hezār dil ne **ümīd eyleye** bu gülşenden
   Olursa faṣl-ı şitāsı eger bahārı gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 21, Mısra 3). [ümīd eyleye, -ye]*

ümīd eyleyen: *Ümit etmek, ummak.*

1. Çeksün Faṣīḥ cevr ü cefāsın bu ʿālemüñ
   Luṭfın **ümīd eyleyen** iḥsānın isteyen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 10). [ümīd eyleyen, -yen]*

ümīd olmaz: *Ümit etmek, beklemek.*

1. Öyle serkeş nihālden bitmek
   Mīve-i naḥl hīç **ümīd olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 5). [ümīd olmaz, -maz]*

ümīd ü yeʾsden: *Umut ve keder.*

1. Ümīd ü yeʾsden ḳaṭʿ-ı naẓar ḳıldum baña dehrüñ
   Gerekmez Yūsuf-ı kām u Züleyhā-yı temennāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 25). [ümīd ü yeʾsden, -den]*

ümīd-i elṭāf ideyin: *Lütufların isteğini (kimden) bekleyeyim?.*

1. Sen var iken iy celīlüʿl-evṣāf
   Kimden ideyin ümīd-i elṭāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 52). [ümīd-i elṭāf ideyin, -e, -yin]*

ümīd-i ḫāma: *Olgunlaşmamış istek, arzu. II Gerçekleşmesi mümkün olmayan arzu, istek.*

1. Ümīd-i ḫāma düşüp ol nihāl-i serkeşden
   Faṣīḥ muntaẓıruz mīve-i vefā düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 180, Mısra 9). [ümīd-i ḫāma, -a]*

ümīd-i ḫāmumuz: *Olgunlaşmamış istek, arzu.*

1. Ne deñlü serkeş ü dāmen-keş olsa aġlamaz idük
   O naḫl-i tāzeden iy dil **ümīd-i ḫāmumuz** olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 4). [ümīd-i ḫāmumuz, -umuz]*

ümīd-i ḳaddüñ: *Boy, pos, endam ümidi. II sevgilinin ümidi.*

1. Düşmiş **ümīd-i ḳaddüñ** ile yollara göñül
   Çıḳmaz diyār-ı ʿışḳa ʿaceb ārzūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 5). [ümīd-i ḳaddüñ, -üñ]*

ümīd-i mīve-i vaṣl itme: *Kavuşma meyvesinin ümidi olmak.*

1. İy dil **ümīd-i mīve-i vaṣl itme** kim o şūḫ
   Bāġ-ı melāḥatuñ daḫı nev-res nihālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 7). [ümīd-i mīve-i vaṣl itme, -me]*

ümīd-i nükhet-i vaṣluñ: *Kavuşma kokusunun ümidi.*

1. İtmem **ümīd-i nükhet-i vaṣluñ** Faṣīḥ-veş
   Būy-āşinā-yı miḥnet-i hicrānuñum senüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 249, Mısra 9). [ümīd-i nükhet-i vaṣluñ, -uñ]*

ümīd-i rāhat: *Rahatlık beklentisi, huzura erme ümidi.*

1. Olmaz **ümīd-i rāhat** u āsāyiş-i zemān
   Mümkin mi ḥüsn-i ḥāl fenādur fenā cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 1). [ümīd-i rāhat,]*

ümīd-i vaṣla: *Kavuşma ümidi.*

1. Düşme **ümīd-i vaṣla** ki maḥż-ı ḫayāldür
   Ol mū-miyānı şanma göñül der-kenār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 5). [ümīd-i vaṣla, -a]*

ümīd-i vaṣluñ: *Kavuşma ümidi.*

1. Gelmiş **ümīd-i vaṣluñ** ile kendüden ferāġ
   Bilmem senüñle bu dil-i meʾyūsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 5). [ümīd-i vaṣluñ, -uñ]*

ümīd-i vuṣlat: *Kavuşma ümidi, arzusu.*

1. Ḳılma ʿitāb ile beni şermende-i ḥayāt
İtme **ümīd-i vuṣlat** ile zīr-i bār-ı ʿömr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [ümīd-i vuṣlat,]*

ümīdin itseler: *Ümit etmek, ummak.*

1. Hicrüñle ülfet eylese diller tebāh olur
Vaṣluñ **ümīdin itseler** iy meh günāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 2). [ümīdin itseler, -se, -ler]*

ümmet: *Kavim, topluluk. II peygambere veya birine inanan(lar).*

1. Sensin o peyġamber-i felek-cāh
Kim **ümmetüñ** ʿÌsā ibn Meryem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 30). [ümmetüñ, -üñ]*

ümmet ümmet: *Hz. Muhammed'e inanarak, onun yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak çevresinde toplanan Müslümanların tümü II Hz. Muhammed'e Allah'ın şefaat etme yetkisi vermesi olayına telmih yapılmıştır.*

1. Bu bendeleriñi itmeyüp yād
Ol demde buyurduñ **ümmet ümmet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 42). [ümmet ümmet,]*

ümmīd: *Umut, umma, beklenti.*

1. Ṭāḳ itdi ṭāḳat-ı dilimüz bu kemān-ı ṣaḫt
Min-baʿd **ümmīd** odur ire pāyāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 10). [ümmīd,]*
2. Ümmīdi āb-ı vaṣluñ ile rūzgārdur
Leb teşne dil fütāde-çeh-i intiẓārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 1). [ümmīdi, -i]*
3. Elbette gerek bende-i fermān olmaḳ
Ümmīde irüp ʿāleme sulṭān olmaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 4). [ümmīde, -e]*
4. Ümmīd ola bu recāsı maḳbūl
İy luṭfı olan ciḥāna mebẕūl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 79). [ümmīd,]*

ümmīd ider: *Ummak, ümit etmek.*

1. Ādem bu dār-ı ġamda ne **ümmīd ider** Faṣīḥ
Tercīhe bādi ẕāt degül iʿtibār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 9). [ümmīd ider, -er]*

ümmīd idinürseñ: *Ummak, ümit etmek.*

1. Çoḳ serzeniş-i ḫār yidüñ nev-ber-i vaṣluñ
   Ümmīd idinürseñ tamaʿ-ı ḫām degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 10, Mısra 2). [ümmīd idinürseñ, -in, -ür, -señ]*

ümmīd idüp: *Ummak, ümit etmek.*

1. Reh-i maʿnāya ney engüşt-i işāret dile bes
   Ġayrı kimden nefes **ümmīd idüp** irşād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 8). [ümmīd idüp, -üp]*

ümmīd oldur: *Ummak, umut etmek.*

1. Ümmīd oldur ki maẓhar-ı taḥsīn ola Faṣīḥ
   ʿArż itse yāra bu ġazel-i ʿāşıḳānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 9). [ümmīd oldur, -dur]*

ümmīd-i bahār: *Bahar ümidi.*

1. Olan āzāde reng ü būy-ı gül-zār-ı televvünden
   Ne **ümmīd-i bahār** u ne temennā-yı ḫazān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 4). [ümmīd-i bahār,]*

üñsiyyet: *Alışkanlık, ahbaplık, arkadaşlık.*

1. İy perī-ruḫsār bilmem ülfetüñ kimlerledür
   Hiç görinmezsin ʿaceb **üñsiyyetüñ** kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 2). [üñsiyyetüñ, -üñ]*

ʿ**ünvān:** *Derece, mertebe, rütbe.*

1. ʿÜnvānını dībāce-i evṣāf eyle
   Maḥcūb-ı güneh nāme-siyeh bende-i ʿāciz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 4). [ʿünvānını, -ın, -ı]*

üsküf-i zer-kār-ı ḥikmetdür: *Bilgeliğin altın işlemeli serpuşu.*

1. Mevlevī şeh-bāz-ı evc-i maʿrifetdür iy Faṣīḥ
   Üsküf-i zer-kār-ı ḥikmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 12). [üsküf-i zer-kār-ı ḥikmetdür, -dür]*

üst: *Hakkında, üzerine.*

1. Ḳıyās itdüm ki düşmiş ġonçe-i bāġ **üstine** şeb-nem
   Görüp teb-ḫālelerle laʿl-i nābın iy göñül yāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 10). [üstine, -i, -ne]*

üst: *Üst, baş, tepe.*

1. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
   Her naḫl-i deşt **üstine** bir sāyebān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 79, Mısra 2). [üstine, -in, -e]*

üst: *Üstüne, üzerine, üzerinde.*

1. Görüp çeşm ü ruḫ-ı pür-tābını seyr itdüm ol māhuñ
   Ḳıyās itdüm ki gül-berg **üstine** bādām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 8). [üstine, -i, -n, -e]*
2. Çarḫ-ı ser-geşte döner **üstine** dōlāb gibi
   Nerede bir ḫar-ı büksiste-ʿinānı bulsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 4). [üstine, -i, -n, -e]*

üstād: *Öğretici, üstat, hoca.*

1. Ol ṭūṭī-i şīrīn-suḫanüm nükte-serā
   Düşdükde bu dām-ı ḳayda **üstād** ḳażā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 2, Mısra 2). [üstād,]*

üstād: *Üstat, usta, hoca.*

1. Kūh-kenle Ḳays **üstādum** enīsümdür benüm
   Her biri vādī-i ʿışḳ içre yitişmiş tīşe-kār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 4). [üstādum, -um]*

üstād-ı bād: *Rüzgarın efendisi, sahibi.*

1. Rīzān olan şükūfeleri şāh-sārdan
   Ḳandīl uçurdı zann iderüm **üstād-ı bād** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 23). [üstād-ı bād,]*

üstād-ı ezel: *Ezel üstadı II Allah.*

1. Bir görmesi māhı biñ ḫaṭāyı
   Üstād-ı ezel senüñçün itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 17). [üstād-ı ezel,]*

üstād-ı suḫan-verdi: *Güzel söz söyleyen, düzgün konuşan üstat.*

1. Niẓāmiydi naẓmda ḫ∨āce-i ṣānīydi inşāda
   Hüner-senc ü maʿārif-perver **üstād-ı suḫan-verdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 54). [üstād-ı suḫan-verdi,]*

üstādüʾl-küll: *Hocaların en büyüğü.*

1. Fenn-i feryād u fiġānda benem **üstādüʾl-küll**
   Bülbülān ders alurlar dil-i nālānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 364, Mısra 3). [üstādüʾl-küll,]*

üstine: *Üzerine, üstüne.*

1. Lāle-zār üzre döker eşcārın ezhārın ṣabā
   Düşmede pervāneler gūyā çerāġān **üstine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 4). [üstine,]*

üstine: *Üzerine, üzerinde.*

1. Pās-bān-ı genc-i sīmīn-i melāḥatdür meger
   Ejder-i zülfi yatur çāk-i girībān **üstine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 8). [üstine,]*

üstine: *Üstüne, üzerine, üzerinde.*

1. Mecnūn ki feyż-ı ʿışḳ ile şāh-ı cihān idi
   Her naḫl-i deşt **üstine** bir sāye-bān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 2). [üstine,]*

üstine: *Üstüne.*

1. Iżṭırābı olmadı teskīn hiç bir vech ile
   Ḳoymadıḳça ḫār-ı kūyın çeşm-i giryān **üstine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 6). [üstine,]*

üstine: *Arkasından, devamında.*

1. Būse luṭf itdüñ raḳībe cām-ı iḥsān **üstine**
   Dāġ yaḳduñ bī-terāḥḥüm dāġ-ı hicrān **üstine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 1). [üstine,]*

üstine: *Ilgili, alakalı.*

1. Ḫaṭṭ-ı nev-ḫīz-i cemāl-i yārı gördükde Faṣīḥ
   Şerḥ yazmışlar ḳıyās itdüm Gülistān **üstine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 10). [üstine,]*

üstüḫ∨ān: *Kemik.*

1. Hümā-yı devlet-i ʿışḳı tenezzül itmez ise
   Segān-ı kūyı ḳabūl eyler **üstüḫ∨ānumuzı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 4). [üstüḫ∨ānumuzı, -umuz, -ı]*

üstüḫ∨ān: *Kemik. II İnanışa göre Hüma kuşu kemik ile beslenmektedir, bu bağlamda sevgili düşünülebilir.*

1. İtmek tenezzül aña ne mümkin Hümā-yı ʿışḳ
   Bi-maġz cismümüñ bir iki **üstüḫ∨ānı** var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 14). [üstüḫ∨ānı, -ı]*

üstüme: *Bedenin üzeri. II bizatihi kendi benliği.*

1. Ol dem ki çıḳdı farḳuma dilden duhān-ı ʿışḳ
   Gūyā çekildi **üstüme** bir sāye-bān-ı ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 2). [üstüme,]*

üzil: *Kopmak, ayrılmak.*

1. ʿUşşāḳ olur sübḥa gibi cümle perīşān
   Bir kerre hele rābıṭa-i ʿışḳ **üzilsün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 8). [üzilsün, -sün]*

üzre: *Üzerine.*

1. Zemīn **üzre** düşen her sāye-i naḫl-i çemen şimdi
   Dil-i üftādeye yād itdürür gīsū-yı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 15). [üzre,]*
2. Ṣaḥn-ı Kāġıd-ḫānede gördüm o ḥūrī-peykeri
   Gūyıyā kim ṣafḥa-i sebz **üzre** bir taṣvīrdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 13, Mısra 2). [üzre,]*
3. İy ḳuvveti çoḳ ḳudreti çoḳ ḥażret-i Bārī
   Bu ʿabd-i żaʿīf **üzre** ḥafīf eyle bu bārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 56, Mısra 2). [üzre,]*

4. Varmış diyü ḫ∨āb-ı naza her ġonçe-i gül
   Feryād idemez ḫ∨āhişi **üzre** bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 2). [üzre,]*
5. Mevlā ser-i ṣaḥf-ı muṣḥaf **üzre**
   Evṣāfuñı yazmış āyet āyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 43). [üzre,]*

üzre: *Üst, üstünde, üzerinde.*

1. Gül-berg **üzre** sünbül-i ġarrā ṣanur gören
   Kāküllerin ki yār ruḫ-ı terde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 5). [üzre,]*
2. Bu bezm-i bī-medār **üzre** ki nüh-ecrām ḳoymışlar
   Ṣafā cāmın tedārik itmemişler nām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 1). [üzre,]*
3. Görüp ruḫsārı **üzre** kākülin dil murġı bend olmuş
   ʿAcebdür āteş-i sūzende **üzre** āşiyān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 3). [üzre,]*
4. Görüp ruḫsārı **üzre** kākülin dil murġı bend olmuş
   ʿAcebdür āteş-i sūzende **üzre** āşiyān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 4). [üzre,]*
5. Esīr-i bend-i cünūn olmamaḳ ne mümkindür
   Cemālüñ **üzre** görüp kākül-i siyeh-tāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 4). [üzre,]*
6. Her ser **üzre** lāne olmaz gevher eglenmez her āh
   ʿIşḳ ile Mecnūn gerek Ferhād lāzımdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 7). [üzre,]*
7. Görince ʿārıż-ı pür-ṭāb-ı cānān **üzre** ebrūsın
   Didüm mirʾāt-ı āb-ı ṣāfa düşmiş ʿaks-i māh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 3). [üzre,]*
8. Lāle-zār **üzre** döker eşcārın ezhārın ṣabā
   Düşmede pervāneler gūyā çerāġān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 3). [üzre,]*
9. Ḫālini seyr eyle rengīn ʿārıż-ı dil-dārda
   Berg-i gül **üzre** ḳomışlar gūyıyā bir fülfüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 6). [üzre,]*
10. Didüm Sīmurġ rūy-ı ṣafḥa-i āb **üzre** naḳş olmış
    Görince iy Faṣīḥ ol keşti-i ṣad-reng ü elvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 9). [üzre,]*
11. Ḫabāb eyler mey-i gül-gūn ile lebrīz cām **üzre**
    Görenler cā-be-cā şeb-nemle rūy-ı verd-i ḫandānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 23). [üzre,]*
12. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende **üzre** dūd
    Ruḫsāruñ **üzre** itse nʾola ḫaṭṭ-ı nev vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 1). [üzre,]*
13. Ḫalḳa-i zülf-i siyāhı gözümüzden gitmez
    Gūyīya çeşm-i ʿalīl **üzre** siyeh ḫançerdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 15, Mısra 2). [üzre,]*

üzre: *Üzerine.*

1. Maḥabbet **üzre** olmış tā ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
   Henüz āb-ı sirişküm cüy iden ol mācerādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 7). [üzre,]*

üzre: *Üzerinde, üstünde II Etkisiyle.*

1. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende **üzre** dūd
   Ruḫsāruñ **üzre** itse nʾola ḫaṭṭ-ı nev vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 2). [üzre,]*

üzre: *Üstüne.*

1. Yatur genc **üzre** bir mār-ı siyeh-endāmdur gūyā
   Tökülmiş sīneye ol pīç ü pīç ü ḫam-be-ḫam kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 1). [üzre,]*

üzre: *Göre, uygun olarak.*

1. Bulınmaz her baḥirde gevher-i ʿışḳ
   Ḳonılmaz her ser **üzre** efser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 2). [üzre,]*
2. Ḫayāl-i rūy-ı al ü fikr-i gīsū-yı siyāh itdüm
   Bu minvāl **üzre** çoḳ hengām-ı şāmı ṣubḥ-gāh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 2). [üzre,]*

üzre: *İçin, hakkında.*

1. Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
   Murādum **üzre** baña ʿıyd gösterür mi Ḫudā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 11, Mısra 4). [üzre,]*
2. Naḳdīne-i ʿömri ṣarf ide renc **üzre**
   Şāyeste degül merd-i suḫan-senc **üzre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 141, Mısra 1). [üzre,]*

üzre: *Üzere, hakkında.*

1. Faṣīḥā durmayup pāyına düşmiş ḫāk-i pāküm dir
   Bu vech **üzre** niyāz itmekde gördüm yāra cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 10). [üzre,]*

üzre: *Üst, üzeri, yukarı; başın alın kısmı.*

1. Ruḫsārı **üzre** sāye-i zülfi düşüp çü dūd
Ol şemʿ-i bezm-i ḥüsni siyeh-çerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 3). [üzre,]*

üzre: *Üstüne, üstünde, üzerinde.*

1. Egerçi pīç ü tābın ḫayliden gūş itmişüz şimdi
Dilüñ ser-rişte-i kārı ne minvāl **üzredür** bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 40, Mısra 2). [üzredür, -dür]*

üzre: *Gibi, doğrultusunda.*

1. Elbette hep murād-ı ḫilāf **üzre** devr ider
Çarḫ-ı felek bizümle inād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 7). [üzre,]*

üzre: *Üzerine. II etkisiyle.*

1. Tekrīr-i nāliş **üzre** eser eyler iy Faṣīḥ
Gül ġūş-ı yāra nāle çü efġān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 9). [üzre,]*

üzre: *Üzere, uygun olarak.*

1. Āzürde olur gül diyü bülbül açamaz bāl
Gelmiş o ḳadar bāġa kemāl **üzre** leṭāfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 6). [üzre,]*

üzre: *Üstündeki, üzerindeki.*

1. Ṭurra-i ṭarrāra baḳ ol ʿārıż-ı rengīnde
Görmedüñse al gül **üzre** muṭarrā sünbüli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 418, Mısra 4). [üzre,]*

üzre: *Göre, uygun olarak.*

1. Bu saṭḥ-ı sipihr **üzre** nücūm itme görüp ẓan
Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 1). [üzre,]*

üzre: *Göre, uygun olarak II hâlinde, durumunda.*

1. Gördüm ser-i rāh **üzre** şitābān-ı Faṣīḥi
   Var ise yine kūy-ı nigārı heves itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 9). [üzre,]*

üzre: *Üstünde, üzerinde II içinde.*

1. Görüp ruḫsārı **üzre** tār tār-ı zülf-i cānānum
   Ḳıyās itdüm Faṣīḥā tel kafesde āl ṭūṭīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 10). [üzre,]*

üzre: *Doğrultusunda, yönünde.*

1. Kemāl **üzre** ṭarāvet var ten-i pāk ü laṭīfüñde
   ʿAceb rūḫ-ı muṣavversin ʿaceb nūr-ı mücessemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 5). [üzre,]*
2. Metāʿ-ı ṣabrımuzı eylemiş kesād **üzre**
   Çeken diyār-ı ġam-ı ʿışḳa kār-bānumuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 440, Mısra 7). [üzre,]*

üzre: *-a/-e göre, -a/-e uygun.*

1. Āzāde olsa n'ola Faṣīḥā Hümā gibi
   Dil-ḫ∨āhı **üzre** bulmadı dil murġı āşiyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 359, Mısra 10). [üzre,]*

üzre: *... ile ilgili, üzerine.*

1. Baḥr **üzre** degül ḥabāb yer yer
   Cūduñdan idüp ḥicāb derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 117). [üzre,]*

üzre: *Göre, uygun olarak.*

1. Bu saṭḥ-ı sipihr **üzre** nücūm itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 1). [üzre,]*

üzre degül: *Devamlı değil, ara sıra ya da yer yer (var olmak).*

1. Vʿey Āṣaf-ı bermekī saḫāvet
   Baḥr **üzre degül** ḥabāb yer yer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 117). [üzre degül,]*

V

vā-beste: *Bağlı.*

1. Endīşemüz Faṣīḥ perīşān ise nʾola
   Āşüfte zülf-i dil-bere **vā-beste** ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 10). [vā-beste,]*

vā-beste olmış: *Bağlı olmak.*

1. Faṣīḥ ʿilācumuz olmış ezelde vā-beste
   Nüzūl-i z̲āt-ı nübüvvet-penāh-ı ʿÌsāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 18, Mısra 3). [vā-beste olmış, -mış]*

vā-bestedür: *Bağlı.*

1. O serv-ḳāmete **vābestedür** ser-i kārum
   Mi̲sāl-i sāye degül ihtiyār-ı eṭvārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 1). [vābestedür, -dür]*

vācib bilür: *Yapılması gerekli olan, zorunlu kaçınılmaz olarak düşünmek.*

1. Cefāyı ʿāşıḳa **vācib bilür** bir büt esīriyüm
   Göñül farż idelüm kim mevsim-i gül-geşt-i bāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 5). [vācib bilür, -ür]*

vaʿd eyleyeli: *Bir işi yerine getireceğine söz vermek.*

1. Vaʿd eyleyeli vaṣluñı iy māh-ı mihr-sūz
   Dil ṭurma ḥisāb-ı güz̲er-i ṣubḥ u şeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 5). [vaʿd eyleyeli, -yeli, -]*

vaʿd iderdüñ: *Söz vermek.*

1. Ḳan aġladuḳça ben sen iderdüñ viṣāle vaʿd
   Demler o demler idi zemān ol zemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 3). [vaʿd iderdüñ, -er, -dü, -ñ]*

vaʿde: *Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için tanınan süre, mühlet, mehil II Söz, vaat.*

1. Teşrīfe vaʿde itmiş idüñ künc-i ḫānemüz
   Çekmekdeyüz o **vaʿdeye** el-āna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 4). [vaʿdeye, -y, -e]*

vaʿde itmiş: *Vadetmek, söz vermek.*

1. Teşrīfe **vaʿde itmiş** idüñ künc-i ḫānemüz
   Çekmekdeyüz o vaʿdeye el-āna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 3). [vaʿde itmiş, -miş]*

vaʿde-i vaṣl: *Kavuşma sözü, vaadi.*

1. Nihānī **vaʿde-i vaṣl** eyledüñ raḳībe yine
   İşāret-i müjeñ iy çeşm-i fitne-zā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 3). [vaʿde-i vaṣl,]*

vaʿde-i vaṣluñ: *Kavuşma sözü, vaadi.*

1. N'eyleyem çeşmüñ teġāfül gösterüp inkārını
   Vaʿde-i vaṣluñ raḳībe ġamzeler iḳrārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 6). [vaʿde-i vaṣluñ, -uñ]*

vādī: *Alan, saha II Şiir sahası.*

1. İrince menzil-i itmāma ḫayli ḳaṭre-rīz oldı
   Bu **vādīde** Faṣīḥā esb-i kilk-i tīz-pā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 10). [vādīde, -de]*
2. Saña maḫṣūṣ bu **vādīde** ġazel ṭarḥı Faṣīḥ
   Suḫan-ı rast bu kim Rūmda Ḥassān'sın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 9). [vādīde, -de]*

vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla: *Kavuşmanın yalanla karışık sözü.*

1. Bizi **vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla** helāk itme
   Şifā-baḫş ol dil-i bīmāra şāfī bir cevābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 7). [vaʿd-i hilāf-āmīz-i vaṣluñla, -uñ, -la]*

vaʿd-i luṭf idüp: *Iyilik, yardım sözü vermek.*

1. Ḥaḳḳuñda **vaʿd-i luṭf idüp** ol şeh dimiş Faṣīḥ
   Bezm-i ḥarīm-i vaṣlımuza maḥrem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 9). [vaʿd-i lutf idüp, -üp]*

vaʿd-i tedbīr itdüñ: *Idare etme sözü vermek.*

1. Dil-ḫaste-i ʿışḳa **vaʿd-i tedbīr itdüñ**
   İncāz-ı vefāda līk taḳṣīr itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 72, Mısra 1). [vaʿd-i tedbīr itdüñ, -dü, -ñ]*

vaʿd-i vaṣlı: *Kavuşma sözü.*

1. ʿĀşıḳa bir kūşe-i çeşmiyle telmīḥ eylesün
Ṭuymasun aġyār **vaʿd-i vaṣlı** maẓhar olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 8). [vaʿd-i vaṣlı, -ı]*

va‘d-i vaṣlına: *(Sevgiliye) kavuşma sözü.*

1. Olur firīfte dil **va‘d-i vaṣlına** yāruñ
Murādı cevr idügin bilmez ol sitem-kāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 1). [va‘d-i vaṣlına, -ın, -a]*

vādī-i hāmūn-ı maḥabbet: *Aşk sahrasının vadisi.*

1. Çāk olmayıcaḳ ʿışḳ ile mecnūn-ı maḥabbet
Ṭayy olmaz imiş **vādī-i hāmūn-ı maḥabbet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 2). [vādī-i hāmūn-ı maḥabbet,]*

vādī-i himemdür: *Lütuflar, yardımlar vadisi.*

1. Dil rāh-rev-i menzil-i maḳṣūd degüldür
Mecnūn gibi ser-geşte bevādī-i himemdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 5). [vādī-i himemdür,]*

vādī-i ʿışḳ: *Aşk vadisi.*

1. Kūh-kenle Ḳays üstādum enīsümdür benüm
Her biri **vādī-i ʿışḳ** içre yitişmiş tīşe-kār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 3). [vādī-i ʿışḳ,]*

vādī-i ḳays-ı sitem-keşi: *Eziyet çeken Mecnun'un vadisi, ovası.*

1. Ṭutdum Faṣīḥ **vādī-i Ḳays-ı sitem-keşi**
Tenhā-nevred-i deşt ü beyābān-ı fürḳatüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 9). [vādī-i ḳays-ı sitem-keşi, -i]*

vādī-i maḥabbetde: *Aşk vadisi; aşk meselesi.*

1. Vādī-i maḥabbetde o hūş-yārum kim
Mecnūn gibi çoḳ ʿāşıḳı itdüm irşād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 25, Mısra 3). [vādī-i maḥabbetde, -de]*

vādī-i maḥabbetde: *Muhabbet, aşk vadisi.*

1. Vādī-i maḥabbetde olup ser-gerdān
   Yoḳ menzilümüzden iy göñül nām u şān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 1). [vādī-i maḥabbetde, -de]*

vādī-i naẓmı: *Şiir vadisi.*

1. Her ṭabʿa kelām-ı feyż olmaz şāniḥ
   Kec-pā olımaz **vādī-i naẓmı** ṣābīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 21, Mısra 2). [vādī-i naẓmı, -ı]*

vādī-i pehnā-yı maʻānī: *Manaların geniş vadisi.*

1. Teng olmadıya **vādī-i pehnā-yı maʻānī**
   Vir edhem-i şūḫ-ı ḳaleme ruḫṣat-ı cevlān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 16). [vādī-i pehnā-yı maʻānī,]*

vādī-i pür-hevldeyüz: *Korku dolu vadi.*

1. Bir **vādī-i pür-hevldeyüz** ser-gerdān
   Her ḫārına āvīze niçe dāmen cān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 114, Mısra 1). [vādī-i pür-hevldeyüz, -de, -yüz]*

vādī-nişīn: *Vadide, kırlarda, çöllerde ikamet eden, yaşayan.*

1. Hemīşe Ḳays-veş kūh-ilticā **vādī-nişīnüz** biz
   Fenā şehrinde hiç bir ḫāne-i ābādımuz yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 7). [vādī-nişīnüz, -üz]*

vāfir: *Çok, haddinden fazla, bol.*

1. Bir lālesi **vāfir** güli çoḳ memleket oldı
   Ḥāk-i ten-i zār olalı meskūn-ı maḥabbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 3). [vāfir,]*
2. ʿArż-ı şevḳ idüp recālar itdiler **vāfir** Faṣīḥ
   Ḳalmadı aḫşama ol māha çoḳ ibrām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 9). [vāfir,]*

vāfir itdüm: *Çoğaltmak; bollaştırmak.*

1. Yād idüp ruḫlarını giryeler itdüm vāfir
   Bāġ-ı ḥüsnüñ gül-i raʿnālarına virdüm su *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 5). [vāfir itdüm, -dü, -m]*

<u>vaḥdet:</u> *Allah'a yakınlık.*

1. Vaḥdetde enīs ü hem-zebānsın
   Ke<u>s</u>retde nedīm-i bezle-ḫ∨ānsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 35). [vaḥdetde, -de]*

<u>vaḥdet:</u> *Birlik, bütünlük; Allah'ın varlıktaki birliği.*

1. Ḫāṭır-ı şehde mi yoḫsa dil-i dervīşde mi
   Bilmezüz kim seni ke<u>s</u>retde mi **vaḥdetde** misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 4). [vaḥdetde, -de]*
2. Vaḥdetde enīs ü hem-zebānsın
   Ke<u>s</u>retde nedīm-i bezle-ḫ∨ānsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 35). [vaḥdetde, -de]*

<u>vahdet-āşinā:</u> *Allah'ın birliğinden haberdar olmak.*

1. Ḫamūş olsaḳ Faṣīḥā ḥāle taṭbīḳ eylesek ḳāli
   Sükūn el virse **vahdet-āşinā** olsaḳ mi<u>s</u>āl-i baḥr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 9). [vahdet-āşinā,]*

<u>vaḥşet:</u> *Korku, ürküntü, dehşet.*

1. Bilmezem ḥāṣıyyeti çeşm-i ġazālāna gider
   Ḳaysa vāḳıʿ olmamışdur dil viren **vaḥşet** baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [vaḥşet,]*
2. Bu deñlü **vaḥşet** ile ol perīyi rām itsem
   Baʿīd görmeñüz insānda çoḳ kerāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 15). [vaḥşet,]*
3. Çeşm-i merdüm görmemişdür böyle **vaḥşet** iy Faṣīḥ
   Ol perī ẓann itmezem efsūn il tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 9). [vaḥşet,]*
4. Vaḥşet itdüñ iy perī-rū ʿaḳıbet āhū gibi
   Teşne-i deşt-i maḥabbetden çekildüñ su gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 1). [vaḥşet,]*
5. ʿAksi āyīneyle ülfet eylemez bir vech ile
   Ṣūret-i taʿbīre gelmez ol perīnüñ **vaḥşeti** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 453, Mısra 10). [vaḥşeti, -i]*

<u>vahşet:</u> *Yalnızlık, kimsesizlik, ıssızlık.*

1. Vaḥşetle ülfet eylemişüz iy ġazāl-i nāz
   Çeşmüñ ġamıyla merdüm-i meʿnüsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 7). [vaḥşetle, -le]*

<u>vaḥset eylesem:</u> *Ürkmek, uzaklaşmak.*

1. Ādem bulınmaz itsem eger ārzū-yı ʿayş
   ʿĀlem esīr-i bezmüm olur **vaḥşet eylesem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 8). [vaḥşet eylesem, -se, -m]*

<u>vaḥşī:</u> *Vahşi, insandan kaçan, insana alışkın olmayan, yabani.*

1. Vahşīdür ol ḳadar ki ol āhū-yı deşt-i nāz
   Olmaz kemend-i fikre ġazāl-i ḫayāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 3). [vahşīdür, -dür]*

<u>vaḥşī:</u> *Vahşi, insandan kaçan, insana alışkın olmayan, yabani II sevgili.*

1. Çoḳ geşt-i deşt-gāh-ı niyāz eyledüñ dirīg
   Ṣayd olmadı Faṣīḥ o **vaḥşī** ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 10). [vaḥşī,]*
2. Geşt ü güẕār-ı deşt-i niyāz itmeyince tā
   Varmaz ḥarīm-i ḫ∨āba o **vaḥşī** ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 8). [vaḥşī,]*

<u>vaḥşī:</u> *Vahşi, insandan kaçan, insana alışkın olmayan, yabani. II sevgili.*

1. Ol ḳadar **vaḥşīdür** ol āhū-yı sünbül-zār-ı ḥüsn
   Ṣūret-i naḳş-ı ḫayālin dilde taṣvīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 5). [vaḥşīdür, -dür]*

<u>vaḥşī:</u> *Vahşi, insandan kaçan, yabani II sevgili, insana alışkın olmayan, aşıktan kaçan sevgili.*

1. Ferāġat it göñül pūyāni-i deşt-i ṭalebden gel
   Kemend-i ṣayda düşmez ol perī bir **vaḥşi** āhūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 4). [vaḥşi,]*

<u>vahşī:</u> *Vahşi, yabani, yırtıcı.*

1. İtmek felekde mümkin ise ger hilāli ṣayd
   Sen de göñül idersin o **vahşī** gazāli ṣayd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 46, Mısra 2). [vahşī,]*

vaḥşī: *Yabani. II ürkek.*

1. Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki **vaḥşī** âhū
   Seyr idüp rūyını ṣandum o dü çeşm-i siyehi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 4). [vaḥşī,]*

vaḥşiyān: *Vahşiler, yabaniler. II evcil olmayan hayvanlar.*

1. Cihānda ḳalmadı çün merd-i nükte-dān ile ülfet
   Miṣāl-i Ḳays ideyin bāri **vaḥşiyān** ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 2). [vaḥşiyān,]*

vāʿiẓ: *Dini öğütlerde bulunan kişi, zahit.*

1. Telmīh-i hicr ü vuṣlat-ı yār eyler iy Faṣīḥ
   Vāʿiẓ ki durma nār u cinândan ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 10). [vāʿiẓ,]*

vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ: *Rakiplere bakış bağışlama.*

1. Cemālüñ āyinesin **vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ**
   Bizüm de ḥişşemüze bir neẓāre degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 5). [vaḳf-ı çeşm-i ġayr itdüñ, -dü, -ñ]*

vaḳf-ı dehān iderdi: *Ağzında tutmak, ısırmak.*

1. Benān-ı ḥayreti **vaḳf-ı dehān iderdi** eger
   Görinmek olsa bu ḥüsn ile māh-ı Kenʿāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 3). [vaḳf-ı dehān iderdi, -er, -di]*

vāḳiʿ: *Mevcut ve var olan. II geçmiş olan, geçen.*

1. ʿIşḳ sevdā-yı ġayrı **vāḳiʿdür**
   Gerçi ẕātında maḥż-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 35). [vāḳiʿdür, -dür]*

vāḳi‘ olmamışdur: *Meydana gelmek, gerçekleşmek.*

1. Ḳasīde-gūyluḳda mübtedīdür şāhid-i ṭab‘um
   Ki **vāḳi‘ olmamışdur** kimsenüñ olmaḳ senā-ḫānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 74). [vāḳi‘ olmamışdur, -ma, -mış, -dur]*

vāḳıʿ olmamışdur: *Meydana gelmek, gerçekleşmek.*

1. Bilmezem ḥāşıyyeti çeşm-i ġazālāna gider
   Ḳaysa **vāḳıʿ olmamışdur** dil viren vaḥşet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [vāḳıʿ olmamışdur, -ma, -mış, -dur]*

vākıf degülsin: *İdrak etmemek, kavramamak.*

1. Zāhirā bī-girye gördüñse beni ʿayb eyleme
   Zāhidā **vāḳıf degülsin** āteş-i pinhānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 6). [vāḳıf degülsin, -sin]*

vāḳıf olmadı: *İdrak etmek, kavramak.*

1. Göñül ġam çekme aġyār olmadı esrāruña vāḳıf
   Ki zīrā nāmeñi peyk-i ṣabā yāra nihān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 3). [vāḳıf olmadı, -ma, -dı]*

vākıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā: *Müptela olmuş gönüllerin sırrını bilen, anlayan.*

1. İy **vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā**
   Senden bunı iderüz temennā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 43). [vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā,]*
2. *Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 43). [vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā,]*

vaḳt: *Zaman, vakit, an.*

1. ʿAceb **vaḳtinde** teşrīf eyledüñ kim cism-i zārumdan
   Vedāʿa bir nefes ḳalmışdı cān-ı mübtelā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 3). [vaḳtinde, -in, -de]*

vaḳt-i bād-ı sarṭ-engīz-i selāmetdür: *Huzur için şart koşan haberci zamanı.*

1. Keştī-i dil ġarḳa-gāh-ı ġuṣṣada ḳalmaz Faṣīḥ
   Vaḳt-i bād-ı şurṭa-engīz-i selāmetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 10). [vaḳt-i bād-ı şarṭ-engīz-i selāmetdür,]*

vaḳt-i bād-ı surṭa-engīz-i selāmetdür: *Güvende olmak için uygun rüzgârın estiği vakit.*

1. Keştī-i dil ġarḳa-gāh-ı ġuṣṣada ḳalmaz Faṣīḥ
   Vaḳt-i bād-ı şurṭa-engīz-i selāmetdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 348, Mısra 10). [vaḳt-i bād-ı şurṭa-engīz-i selāmetdür, -dür]*

vaḳt-i bahār-ı cünūn-fezā geldi: *Coşku artıran bahar zaman, vakti. II aşkı artıran ilkbahar mevsimi zamanının gelmesi.*

1. Faṣīḥ **vaḳt-i bahār-ı cünūn-fezā geldi**
   Hezār müjde yine dest ile girībāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 9). [vaḳt-i bahār-ı cünūn-fezā geldi, -di]*

vakt-i dem-i feyż-ı seherden: *Seher bereket ve feyzinin zuhura geldiği an, vakit.*

1. Mümkin mi Faṣīḥ olmaya memnūn-ı maḥabbet
   Her **vaḳt-i dem-i feyż-ı seḥerden** ḫaber-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 36, Mısra 10). [vaḳt-i dem-i feyż-ı seḥerden, -den]*

vakt-i ebr-i āh u bārān-ı dem-ā-demdür: *Sürekli ah bulutunun [yükseldiği] ve yağmurun yağdığı vakittir. II Sürekli feryat u figan edilecek ve gözyaşı dökülecek zamandır.*

1. Berḳ-ı ḫandeyle güşād olmaz bu demlerde dehen
   Vaḳt-i ebr-i āh u bārān-ı dem-ā-demdür gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 8). [vaḳt-i ebr-i āh u bārān-ı dem-ā-demdür, -dür]*

vaḳt-i feryād-ı dem-ā-demdür: *(şimdi) sürekli ağlayıp, inleme zamanı.*

1. Bu dem-i girye-i pey-der-peydür
   Vaḳt-i feryād-ı dem-ā-demdür bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 1, Mısra 4). [vaḳt-i feryād-ı dem-ā-demdür, -dür]*

vakt-i güldür: *Gül mevsimi.*

1. Vaḳt-i güldür nāle-kārī-i hezār eyyāmıdur
   Ḫāme-i ḫoş-lehceñi söylet zemānıdur Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 10). [vaḳt-i güldür, -dür]*

vaḳt-i ḫandānī: *Neşe zamanı.*

1. Ḫoşā faṣl-ı bahār u mevsim-i gül **vaḳt-i ḫandānī**
   Ki evṣāfı ider dem-beste çoḳ ṭab‘-ı suḫān-dānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 1). [vaḳt-i ḫandānī,]*

vakt-i ḫurrem olmazmış: *Sevinçli, huzurlu vakit olmaması.*

1. Zemān-ı ḫande-i gül gibi **vaḳt-i ḫurrem olmazmış**
   Hezārın faṣl-ı feryādı gibi bir ḫoş dem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 1). [vaḳt-i ḫurrem olmazmış, -maz, -mış-maz, -mış, -]*

vaḳt-i kerīm-i ṣubḥ: *Sabahın verimli, cömertlik vakti.*

1. Bād-ı nesīmi hem-nefes-i muʿciz-i Mesīḥ
   Cānlar bağışlar ādeme **vaḳt-i kerīm-i ṣubḥ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 8). [vaḳt-i kerīm-i ṣubḥ,]*

vakt-i meserretdür: *Sevinme, şenlik zamanı.*

1. Bu bir **vakt-i meserretdür** ki aʿlā ile ednānuñ
   Gül-i sūrī-i şādiyle leb-ā-leb ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 13). [vakt-i meserretdür, -dür]*

vaḳt-i mübārek: *Mübarek zaman/vakit.*

1. Geldi henüz **vaḳt-i mübārek** dem-i bahār
   Gel bāġa eyle tehniyet-i maḳdem-i bahar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 20, Mısra 1). [vaḳt-i mübārek,]*

vakt-i seherde: *Seher vakti.*

1. Sen mihr-i ḥüsne zerre ḳadar eylemez eser
   Vaḳt-i seḥerde gerçi çoḳ āh-ı ḥazīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 4). [vaḳt-i seḥerde, -de]*

vālih itmis: *Şaşırtmak, hayret içinde bırakmak II aklını başından almak, sersemletmek.*

1. Vālih itmiş ser-i kūyuñda temāşā-yı viṣāl
   Biz ferāmūş-ı der-i cennet ü ḫūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 3). [vālih itmiş, -miş]*

vālih-i āyīne-i dilüz: *Gönül aynasına şaşkın şaşkın bakan.*

1. Ol ṭūṭīyüz ki **vālih-i āyīne-i dilüz**
   Hāmūş-ı bülbül-i çemenistān-ı ḥayretüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 192, Mısra 3). [vālih-i āyīne-i dilüz, -üz]*

var: *Var.*

1. Zemān-ı devletinde meskeni yoḳ būm-ı miskīnüñ
   Meger kim **var** ise aʿdā-yı şūmuñ ḳalb-i viranı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 58). [var,]*

var: *Gitmek, ulaşmak.*

1. Cismiñi girān-bārī-i ḫ∨āhişden idüp ṣāf
   Şeb-nem gibi **var** ʿālem-i bālāya ṣuʿūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 4). [var,]*
2. Ḫaṭṭuñ **var** ise nāz u niyāzı ile ʿışḳuñ
   Ferhād gibi kūh ile **var** güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 12). [var,]*
3. Meclis-i ḫās-ı ḫulūṣa **varamazlar** zīrā
   Şimdi ebnā-yı zemān bezm-i nifāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 7). [varamazlar, -ama, -z, -lar]*
4. Teşrifüñe biz cān ile dil-teşneyüz ammā
   Sen **varduñ** o ġaddār-ı dil-āzāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 6). [varduñ, -du, -ñ]*
5. Nihāl-i ḳaddüñ ider cilve gül-sitāna **varam**
   Meh-i ruḫuñ görürüm itsem āsumāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 3). [varam, -am]*
6. Dili ġāyet perīşān-ḥāl dirler zülf-i dil-berde
   Varursañ ḫāṭırın bizden ṣabā luṭf it suʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 8). [varursañ, -ur, -sa, -ñ]*
7. Hezār şevḳ ile peyk-i ṣabāya ḳarşu **varurduḳ**
   Bizüm bu ṭarf-ı çemenden gelür peyāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 9). [varurduḳ, -ur, -duḳ]*
8. İy bād **var** aḥbāba firāḳum ʿarż it
   Aḥvāl-i dil-i pür-iftirāḳum ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 1). [var,]*
9. Var tekyeñe ʿışḳa ṣoyun dervīş ol
   Zīr-i küleh-i şevḳde maḥv ol çün şemʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 3). [var,]*

var: *Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.*

1. İy bülbül-i dil naḳşına aldanma bu bāġuñ
   Var gülşen-i yek-reng-i maʿānīde sürūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 8). [var,]*
2. Bī-pā vü ser bu derd-i ser-i ġam yiter yiter
   Pīr-i muġāna **var** ṭaleb-i dest-i himmet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 8). [var,]*
3. Var yāra göñül daʿvī-yi bī-dādüñı diñlet
   Dīvān-ı şehen-şāhda feryāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [var,]*
4. Varup bir tekyede her gice mihmān olmamuz yegdür
   Çerāġ-āsā göñül her bezme sūzān olmamuz yegdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 1). [varup, -up]*
5. Geşt ü güẕār-ı deşt-i niyāz itmeyince tā
   Varmaz ḥarīm-i ḫ∨āba o vaḥşī ġazāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 159, Mısra 8). [varmaz, -maz]*

6. Varup raḳīb ile peymāne-nūş-ı ʿahd olduñ
   Şikeste eyledüñ āḫır bizümle peymānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 7). [varup, -up]*
7. Geldi bahār bāġa **varup** ālem eylesek
   Bülbüller ile hem-nefes olsaḳ dem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 1). [varup, -up]*
8. Gel ġayra şitāb ile **varup** olma ʿaraḳ-rīz
   İy nūr-ı dü-çeşm itme telef āb-ı cemālüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 260, Mısra 3). [varup, -up]*
9. Cūların bir bir **varup** gözden geçirdüñ gülşenüñ
   Cüy-bār-ı çeşm-i ḫūn-efşānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 3). [varup, -up]*
10. Muḫaṭāb olmaġa yoḳ kimsede güftārıma ṭāḳat
    Varup küh-sār ile Ferhād gibi güft ü güy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 8). [varup, -up]*
11. Bāġa nāleyle **varup** bülbüli ḫāmūş ideyüm
    Āh idüp aġlayayın cüy-ṣıfat cūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 1). [varup, -up]*
12. Söyleñ meded Faṣīḥ edeb-i nā-şināsa kim
    Her bār o ter-mizāca **varup** ṣıḳlet olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 10). [varup, -up]*
13. Varur nigāh-ı ser-i kākül-i siyāh iderin
    Baḳar baḳar dil-i āşüfte-ḥāle āh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 1). [varur, -ur]*
14. Eyledük yār ile **varup** bāġa
    Ṭarḥ-ı bezm-i şarāb-ı şevḳ-engīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 7, Mısra 1). [varup, -up]*
15. Her bezme **vara** şemʿ-i fürūzān olsun
    Her cāyı ki teşrīf ide şādān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 3). [vara, -a]*

var: *Yok, bulunmaz.*

1. Ne gülden būy-ı şevḳ ister ne gülşende ṣafāmuz **var** “1W
   Esīr-i derd-i ʿışḳuz şimdilik ġayrı hevāmuz **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 1). [var,]*

var: *Bulunmak II sahip olmak.*

1. Olurdı Bīsütūn āheng-i nāleñ eyleseñ feryād
   Benüm gibi degüldüñ hem-demüñ **var** idi iy Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 2). [var,]*
2. Bir tāb **var** göñülde ki dūzaḫ kebāb olur
   Bir neşʿe **var** serāba baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 2). [var,]*
3. Ne gülden būy-ı şevḳ ister ne gülşende ṣafāmuz **var**
   Esīr-i derd-i ʿışḳuz şimdilik ġayrı hevāmuz **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 2). [var,]*

4. Göñülden bir peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
   Bizüm de iy ṣabā kūyında yāruñ āşınāmuz **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [var,]*
5. ʿİlācı mümteniʿ yoḳ çāre terki merg-i miḥnetdür
   Maḥabbetle ʿaceb derd-i dil-i müşkil-devāmuz **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 8). [var,]*

var: *(...bazı özellikleri kendinde) bulundurmak.*

1. Destümde Faṣīḥā hünerüm **var** hünerüm **var**
   ʿĀlem nʾola ger cevr ü sitem eylese her dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 10). [var,]*

var: *Haydi, durma.*

1. Cemāli seyrine ʿuṣṣāḳ ṣāf-keşīde-i ṣevḳ
   Var āsitāne-i yāra ʿaceb temāşādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 7, Mısra 4). [var,]*

var: *(güzellik) var.*

1. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād ki **vardur** sende
   Çoḳ pīri cevān cevānı pīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 3). [vardur, -dur]*

var: *Gitmek. II müptela olmak, meftun, tutkun.*

1. Göñül ġafletle **varmış** ol perī-ruḫsāra meyl itmiş
   Devāsuz bir ʿaceb derd-i nihānı eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 5). [varmış, -mış]*

var: *Bulunmak, sahip olmak.*

1. Dil eylemezse ġayrı dere nʾola ilticā
   Anuñ penāha der-geh-i pīr-i muġānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 8). [var,]*
2. İtmek tenezzül aña ne mümkin Hümā-yı ʿışḳ
   Bi-maġz cismümüñ bir iki üstüḫ∨ānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 14). [var,]*
3. Dāġ-ı derūnum eşk-i terümden bilüp o şūḫ
   Didi Faṣīḥ sende maḥabbet nişānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 18). [var,]*
4. Nice mümkin nigāh-ı bī-pervā
   Şerm-sārī gibi niḳābuñ **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 6). [var,]*

5. Ġayrı cāya ne ḥācet iy ġam-ı ʿışḳ
   Dil gibi ḫāne-i ḫarābuñ **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 8). [var,]*
6. Bir meh-i reşk-i āfitābuñ **var**
   Yoḳ ḳuṣūrı Faṣīḥ ẕerre ḳadar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 10). [var,]*
7. Baña raḥm itmedüñ dirīġ dirīġ
   Ne ʿaceb baḫt-ı bī-medārum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 6). [var,]*
8. Pāy-māl-i teġāfül itme beni
   Ḥaẕer it dilde inkisārum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 12). [var,]*
9. Ol naḫl-i vefādan yine bir berg-i terüm **var**
   Nāmeyle dile nev-ḫaber-i şevk-eserüm **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [var,]*

var: *Var olmak. II bulunmamak, mevcut olmamak.*

1. Ne cān-ı zārda rāḥat ne gözde ḫ∨ābum **var**
   Tenümde tāb-ı elem dilde ıżṭırābum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 1). [var,]*

var: *Ulaşamamak, gidememek.*

1. Ḳīl ü ḳāl ile **varılmaz** bu nihānī rehdür
   ʿIşḳda mebḥaṣ-i ʿAmr u Cedel-i Zeyd olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 176, Mısra 3). [varılmaz, -ıl, -maz]*
2. Varılmaz kūy-ı dil-dāra irilmez vuṣlat-ı yāra
   Esīr-i derd-i hicrüz çāremüz ṣabr u şekīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 3). [varılmaz, -ıl, -maz]*

var: *Bulunmayan, mevcut olmayan (şey).*

1. Cihānda kimse mi **var** istifāde eyleyicek
   Cihānda kimse mi **var** istifāde eyleyicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 2). [var,]*

var: *Varlık, kişinin kendi varlığı.*

1. Ḳalmadı bende vücūd u ḫıred ü ṣabr u şekīb
   Eyledüm yāra fidā **varumı** cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 6). [varumı, -um, -ı]*

var: *... hale gelmek.*

1. Ḫ∨āba **varsun** hele ol gözleri mestāne Faṣīḥ
   Virme ruḫṣat ḥaẕer it dīde-i giryāna daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 9). [varsun, -sun]*

var: *Bulunma, mevcut olma.*

1. Bir gül ü şemʿi mi **var** dehrüñ taʿalluḳ itmeyem
   Bülbül ü pervānesi ser-cümle düşmendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 3). [var,]*
2. Dil-i bī-ṭāb-ı Faṣīḥāda perīşānlıḳ **var**
   Kākül-i yāra bu demler güzerüñ **var** mı ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 9). [var,]*
3. Mādām bu eşk-i nemekin dīdede **vardur**
   Görmek niçe mümkin bize peymāne-i ṣahbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 18, Mısra 5). [vardur, -dur]*
4. Bir tāb **var** göñülde ki dūzaḫ kebāb olur
   Bir neşʿe **var** serāba baḳarsam şarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 1). [var,]*
5. Ol pādişāh-ı ḥüsnüñ ʿaceb türktāzı **var**
   Böyle giderse memleket-i dil ḫarāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 3). [var,]*
6. Ne cān-ı zārda rāḥat ne gözde ḫ∨ābum **var**
   Tenümde tāb-ı elem dilde ıżṭırābum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 2). [var,]*
7. Tenezzül eyle gözüm nūrı gel ciger-kūşem
   Ki ḫūn-ı dīde vü dilden mey ü kebābum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [var,]*
8. Cemāl-i yārımı nev-ḫaṭṭıla müṭalaʿa ḳıl
   Kenārı ḥāşiyeli tuḥfe bir kitābum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 6). [var,]*
9. Benim o ḫ∨āce-i ḥüsn ile çoḳ ḥisābum **var**
   ʿAceb mi dirhem ü dīnār ü eşküm ʿarż itsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 8). [var,]*
10. Sipihre itmez isem ser-fürū ʿaceb mi Faṣīḥ
    Cenāb-ı der-geh-i dil-dāra intisābum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 10). [var,]*
11. Letāfet **var** ruḫında tarz-ı reftārında ḥālet **var**
    Ol āfetde ser-ā-pā fitne-i rūz-ı ḳıyāmet **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [var,]*
12. Letāfet **var** ruḫında tarz-ı reftārında ḥālet **var**
    Ol āfetde ser-ā-pā fitne-i rūz-ı ḳıyāmet **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 1). [var,]*
13. Letāfet **var** ruḫında tarz-ı reftārında ḥālet **var**
    Ol āfetde ser-ā-pā fitne-i rūz-ı ḳıyāmet **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 2). [var,]*
14. Dili cevr-i felekden nāfe-veş miḥnetle ḫūn olmış
    Dehānında kimi kim söyledüm būy-ı şikāyet **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 4). [var,]*
15. Yanar ḫāmūş iken pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
    Sükūt itmekde dinmiş iy göñül gerçi selāmet **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 6). [var,]*

16. Degüldür ḫāl o māh-ı ʿālem-ārānuñ cemālinde
ʿİẕār-ı nāzükinde cāy-ı engüşt-i işāret **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 8). [var,]*
17. Ḳopardı her ṭaraf būy-ı dil-āvīzī ḳıyāmetler
Naẕīri ḳopmamış bir ġonçe-i bāġ-ı letāfet **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 10). [var,]*
18. Revā mı ḫ∨āb-ı rāhat görmeye ʿuşşāḳ-ı nā-şāduñ
Bilürsin iy siyeh-mest-i sitem ṣubḥ-ı ḳıyāmet **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 12). [var,]*
19. ʿAceb mi ḫāme-veş gūş idenüñ aġzın ṣulandırsa
Faṣīḥā nazm-ı şīrīnüñde ḥaḳḳā kim melāḥat **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 14). [var,]*
20. Serde hevā-yı ṭurra-i ʿanber-feşānı **var**
Mū ṣanma murġ-ı devlet-i ʿışḳ āşiyānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 1). [var,]*
21. Serde hevā-yı ṭurra-i ʿanber-feşānı **var**
Mū ṣanma murġ-ı devlet-i ʿışḳ āşiyānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 2). [var,]*
22. Yāruñ ruḫında ṣanma ki zerd ebrūvānı **var**
Menşur-ı ḥüsnidür o ki zerrīn nişānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [var,]*
23. Yāruñ ruḫında ṣanma ki zerd ebrūvānı **var**
Menşur-ı ḥüsnidür o ki zerrīn nişānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [var,]*
24. Bī-cā cefāsın itdi füzūn ol sitem-pesend
Beñzer ki ehl-i ʿışḳı yine imtiḥānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 6). [var,]*
25. Bezminde ʿālemüñ yine bir neşʾe-yābı yoḳ
Gerdān olur iki ḳadeh-i zer-nişānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 10). [var,]*
26. Bu cism-i dāġ dāġ miyānında şerḥalar
Beñzer o gül-sitāna ki āb-ı revānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 12). [var,]*
27. Mümkin midür görüp o perīyi urulmamaḳ
Āmāde dest-i ṣunʿ ile tīr ü kemānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 16). [var,]*
28. İy nesīm-i ṣabā şitābuñ **var**
Yine beñzer ki bir cevābuñ **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 1). [var,]*
29. İy nesīm-i ṣabā şitābuñ **var**
Yine beñzer ki bir cevābuñ **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 2). [var,]*
30. Dile cānā nedür ʿitābuñ **var**
Yine āzürde-dilsüñ iḥsān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 4). [var,]*
31. Dil-i şeydāda ʿışḳ-ı yārum **var**
Ser-i şūrīdede ḫumārum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 1). [var,]*
32. Dil-i şeydāda ʿışḳ-ı yārum **var**
Ser-i şūrīdede ḫumārum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 2). [var,]*
33. Niçe esrār-ı ʿışḳı ketm ideyüm
Girye-i çeşm-i eşk-bārum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 4). [var,]*

34. Yine nāgeh esīr-i ʿışḳ oldum
Ne güẕārum ne ḫod ḳarārum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 8). [var,]*
35. Güş idüp ʿandelībüm didügüm
Dimiş ol ġonçe-leb hezārum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 10). [var,]*
36. Nʾola pür-güy isem hemīşe Faṣīḥ
Ḫoş ṭabʿ-ı suḫan-güẕārum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 14). [var,]*
37. Ol naḫl-i vefādan yine bir berg-i terüm **var**
Nāmeyle dile nev-ḫaber-i şevk-eserüm **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 1). [var,]*
38. Kaddüñ gibi hiç görnemişem ḳāmet-i bālā
El-minnetü liʾllāhi teālā naẓarum **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 4). [var,]*
39. Bālīni eger kim felek-i aṭlas olursa
Ẓann itmezem ārām ide şūrīde serüm **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [var,]*
40. Bir ḥāle yitürdi beni derd ü ġam-ı ʿışḳuñ
Ne rāḥat-ı şāmum ne ṣafā-yı seḥerüm **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 8). [var,]*
41. Cihānuñ cümleten naḳşın çıkarmış merd-i üstāduz
Hemān ancaḳ bedende ḳaldı naḳş-ı būriyāmuz **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 6). [var,]*
42. Ne şād olmaḳda her dem ġonçe-i dil āh u giryeyle
Ne bār-ı minnet-i şeb-nem Faṣīḥā ne ṣabāmuz **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 10). [var,]*
43. Se-cihāt-ı dār-ı ġamda ne ser ü sāmānı **var**
ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 1). [var,]*
44. Se-cihāt-ı dār-ı ġamda ne ser ü sāmānı **var**
ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 2). [var,]*
45. Bir iki düşnām virmiş bezm-i düşmende saña
Müjde iy dil yine yāruñ luṭfı **var** iḥsānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [var,]*
46. Bir iki düşnām virmiş bezm-i düşmende saña
Müjde iy dil yine yāruñ luṭfı **var** iḥsānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [var,]*
47. Rāẓıyuz ḫār-ı sitem gül-ġonçe-i luṭf u kerem
Ḥamdü liʾllāh ehl-i ʿışḳuñ ceyb(i) **var** dāmānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [var,]*
48. Rāẓıyuz ḫār-ı sitem gül-ġonçe-i luṭf u kerem
Ḥamdü liʾllāh ehl-i ʿışḳuñ ceyb(i) **var** dāmānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 6). [var,]*
49. ʿArz-ı ḥāl-i mācerā-yı hicre ḥācet yok dilüñ
Ḥasret-ālūde nigāh-ı dīde-i giryānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 8). [var,]*

50. İy Faṣīḥ endīşe-i ḳayd-ı dü-ʿālem ber-ṭaraf
ʿĀşıḳ-ı şūrīdenüñ bir cānı bir cānānı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 10). [var,]*
51. Güft ü gū olmaz nesi **var** ise hep dilden geçer
ʿĀrifüñ cemmāzesi bāng-i ceres bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 5). [var,]*
52. Var ise gerd-i keder ben ḫākden refʿ eylegil
Ḳalmasun mirʾāt-ı dilde anı cānānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 11). [var,]*
53. Ne keyfiyyet **var** iy sāḳī mey-i dīrīn-i ḫummuñda
Kühen-pīrān-ı bī-tābānı nev-sāle cevān eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 122, Mısra 9). [var,]*
54. Āyīnemüzde **var** o ḳadar ṣafvet ü cilā
Farḳ olmaz oldı nīk ü bed ü ḫūb dürüştümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 3). [var,]*
55. Var ise bir ġonçe-i būs-ı lebüñdür ḫ∨āhişüm
Yoḳdur iy şīrīn-dehen ġayrı benümçün mültemes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 3). [var,]*
56. Gördüm ser-i rāh üzre şitābān-ı Faṣīḥi
Var ise yine kūy-ı nigārı heves itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 10). [var,]*
57. Bu şekl ile saña mümkin mi eylemek teşbīh
Nihāl-i servde ḳad **var** ise ḳıyāfet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 4). [var,]*
58. Cihānda kimse mi **var** istifāde eyleyecek
Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 1). [var,]*
59. Meger Faṣīḥ der-i mey-fürūşdan ġayrı
Bir āsitāne mi **var** ser-nihāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 10). [var,]*
60. Bir āsitāne mi **var** ser-nihāde eyleyicek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 11). [var,]*
61. Şeh-i bahārdan elbette bir ḫaber **vardur**
Gelür Faṣīḥ şitābān olup ṣabā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 9). [vardur, -dur]*
62. O serv-ḳāmeti bāġa gelür işitmişdür
Ki ḫayli cūşişi **var** gül-sitānda enḥāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 6). [var,]*
63. İy dil raḳīb ile yine **var** bir muʿāmele
Meclisde cünbiş-i müje-i yāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 3). [var,]*
64. Göñülde yir mi **var** ʿışḳuñla gülşen eylemedük
Ġamuñla bir dem olur mı ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 1). [var,]*
65. Dilde **var** endīşe-i envāʿ-ı ʿişret iy Faṣīḥ
Bir müferriḥ bezmi çoḳ mey-ḫānedür gūyā gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 270, Mısra 9). [var,]*
66. Bilmem neden virildi o cevr-āşināya dil
Olmış şekīb-düşmen ʿaceb ıżṭırābı **var** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 3). [var,]*

67. Ḫār **var** pāyumda el virmez baña seyr-i çemen
Dāġ **var** başumda ġamdan ḳayd-ı destār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 3). [var,]*
68. Ḫār **var** pāyumda el virmez baña seyr-i çemen
Dāġ **var** başumda ġamdan ḳayd-ı destār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 4). [var,]*
69. Ne ḫiṭāb-ı keremüñ **var** ne ʿitāb-ı ʿişveñ
Derd-mend ʿāşıḳ-ı şeydā neye maġrūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 11). [var,]*
70. Kemāl üzre ṭarāvet **var** ten-i pāk ü laṭīfüñde
ʿAceb rūḫ-ı muṣavversin ʿaceb nūr-ı mücessemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 5). [var,]*
71. Bī-girye vü efġān güẕerān itmedi bir dem
Var ḥaẕẕ u ṣafāmuz hele rūz u şebümüzden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 361, Mısra 8). [var,]*
72. Ne semte itseñ ʿaẕīmet esīr-i miḥnetsüñ
Ḫalāṣa çāre mi **var** çarḫ-ı bī-ḳarār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 6). [var,]*
73. Degüldür ḫāli elbet bir murādı **vardur** ʿuşşāḳa
O şūḫ-ı pür-cefā kim eylemiş ṭarḥ-ı nigāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 5). [vardur, -dur]*
74. Var ol şeh-i ḥüsnüñ yine dīvān ḳapusında
Dünyāyı çeker kendüye elbette Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 9). [var,]*
75. Bir cāẕibe **var** Kaʿbe-veş iḥsān ḳapusında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 11). [var,]*
76. Ne çekdigüñ dil-i zāruñ suʾāl iderseñ eger
ʿAceb keş-ā-keşi **vardur** kemān-ı miḥnet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 4). [vardur, -dur]*
77. Ser-i sevdā-yı yār **var** serde
Bī-defʿ bir ḫumār **var** serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 1). [var,]*
78. Ser-i sevdā-yı yār **var** serde
Bī-defʿ bir ḫumār **var** serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 2). [var,]*
79. Dūş-ı ḫāṭırda delḳ-i istiġnā
Küleh-i iftiḫār **var** serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 4). [var,]*
80. Nā-pezīr-i nihāyet ü encām
Bir ʿaceb fikr-i kār **var** serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 6). [var,]*
81. Dīdede āb-ı eşk-i müştāḳı
Āteş-i intiẕār **var** serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 8). [var,]*
82. Niçe her dem mey içmeyem ki Faṣīḥ
Bī-defʿ bir ḫumār **var** serde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 400, Mısra 10). [var,]*
83. Cām-ı çeşmümden Faṣīḥ āsārı olmaz münʿadim
Var ise ḫumm-ı dilüñ ġāyetle rengīndür müli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 419, Mısra 10). [var,]*
84. Tāḳrīre dilde ṭāb mı **var** iftirāḳumı
Bir vech ile beyān idemem iştiyāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 1). [var,]*
85. Ne ḥālet **vardur** iy ḫāme zebān-ı dür-niṣāruñda
İşiden naẕm-ı pāküñ cümle güş āferīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 7). [vardur, -dur]*

86. ʿÍsī iḳrār-ı viṣāl itmede (...) **var**
Görmedük kimsede hiç ġayrı o nāzük deheni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 7). [var,]*

87. ..... her kimi ..... **var.....** dilden
..... dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 17, Mısra 5). [var,]*

88. Bu şīve-i reftār ki **vardur** sende
Çoḳ sāliki güm-rāh idersin ṣāliḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 20, Mısra 3). [vardur, -dur]*

89. Zer-tāc-ı ġam-ı ʿışḳ ki **var** serimüzde
Başlu başına her birimüz sulṭānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 3). [var,]*

90. Varmış diyü ḫ∨āb-ı naza her ġonçe-i gül
Feryād idemez ḫ∨āhişi üzre bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 87, Mısra 1). [varmış, -mış]*

91. Ḳays ile nʾola cünūndan olsam hem-pā
Sevdā-yı ser-i kāküli **var** başumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 4). [var,]*

var: *Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak, uğramak.*

1. Her bāġa **vara** ġonçe-i ḫandān olsun
Āzāde ḳadi serv-i ḫırāmān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 16, Mısra 1). [vara, -a]*

var-: *Gitmek, erişmek, ulaşmak.*

1. Bāġa **var** bir nev-cevānla cām-ı mey gör iy Faṣīḥ
Köhne renc ü ġuṣṣaya eyle devā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 9). [var,]*
2. Ser-i kūyına **var** rūz-ı şumār-ı ḥaşrı seyr eyle
Çü ẕerre küştegān-ı ʿışḳa bir ḥadd ü ḥisāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 5). [var,]*
3. Cemalüñ itmek ile cüst ü cū ne bezme **varam**
Döner miyānede murġ-ı güm-āşiyāna nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 7). [varam, -a, -m]*
4. Der-i dil-dāra **var** aḥvālüñ ʿarż it belki raḥm eyler
Faṣīḥā çeşm-i pür-āb u dil-i pür-sūz u ṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 9). [var,]*

var idi: *Var idi, vardı.*

1. Ne sūd şimdi ferāmūşı olmasa o peyam-ber
Miyānede **var idi** gerçi bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [var idi,]*

2. Ne sūd şimdi ferāmūşı olmasa o peyam-ber
Miyānede **var idi** gerçi bir zemān ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 6). [var idi,]*

var iken: *Varken, dururken, yerine.*

1. Sen **var iken** iy celīlüʿl-evṣāf
Kimden ideyin ümīd-i elṭāf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 51). [var iken,]*
2. Aḥvāl-i dili kim ide taḥrīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 53). [var iken,]*

var ise: *Ihtimal ki, belki, galiba, olsa da, zannımca.*

1. Ḫaṭṭuñ **var ise** nāz u niyāzı ile ʿışḳuñ
Ferhād gibi kūh ile var güft ü şinīd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 11). [var ise,]*

var ise: *Galiba, öyle görünüyor ki.*

1. Mihr-i ruḫ-ı dil-dārı ḫayāl itmişdür
Şeb dīde necim-rīz-i ġam oldı **var ise** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 3). [var ise,]*

vār it: *Yoktan var etmek, yaratmak (Allah'tan dilemek).*

1. Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile yār it
İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 1). [vār it,]*

var mı: *Mevcut mu?.*

1. Bu güne ḥüsn-i ḫaṭı **var mı** bir kitābda gördük
Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 5). [var mı,]*
2. Bu güne ḥüsn-i ḫaṭı **var mı** bir kitābda gördük
Ne cūy-ı āb-ı revānda ne ḫod seḥābda gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 237, Mısra 5). [var mı,]*
3. Şükūfe-rīz-i çeşm-i intiẓāruz bir ḫaber **var mı**
Seni iy bād-ı gülşen görmedük çoḳ rūzgār oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 450, Mısra 5). [var mı,]*

var mı: *Var mı? II bulunur mu?.*

1. Kākül-i yāra bu demler güẕerüñ **var mı** ṣabā
   Dil-i güm-geşteden āyā ḫaberüñ **var mı** ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 1). [var mı,]*
2. Düşdük senüñle fikr-i ġam-ı intiẓāra āh
   Var mı göñül bu rāhuñ ʿaceb ḥadd ü ġāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 6). [var mı,]*

var mı: *Var mı?.*

1. ..... ʿaceb dilden de bir tāze ḫaber **var mı**
   İşitdük gül-sitān-ı kūy-ı cānāndan ṣabā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 1). [var mı,]*

var mı: *Var mı?.*

1. Kākül-i yāra bu demler güẕerüñ **var mı** ṣabā
   Dil-i güm-geşteden āyā ḫaberüñ **var mı** ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 2). [var mı,]*
2. Biz giriftār-ı kafes bülbül-i müştāk-ı gülüz
   Gül-sitāndan bize bir berg-i terüñ **var mı** ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 4). [var mı,]*
3. Beyʿ iderseñ alalum nefḫasını biñ cāna
   Nükhet-i kākül-i müşgīn-eşerüñ **var mı** ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 6). [var mı,]*
4. Biz ki ḫār u ḫas-ı şeh-rāh-ı riyāż-ı ʿışḳuz
   Dilde bizden ʿacabā bir kederüñ **var mı** ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 8). [var mı,]*
5. Dil-i bī-ṭāb-ı Faṣīḥāda perīşānlıḳ var
   Kākül-i yāra bu demler güzerüñ **var mı** ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 14, Mısra 10). [var mı,]*

var mı: *(gerçekçiliği) var mı?.*

1. Dirler ki geldi Leylīyi Mecnūn ayaġına
   Var mı ṣaḥīhi yoḫsa hemān güft ü gū mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 8, Mısra 2). [var mı,]*

var var: *Hadi, haydi durma!.*

1. İrḫā-yı ʿinān idüp şiṭāba
   Var var o ḫidīv-i Cem-cenāba *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 88). [var var,]*

varaḳ: *Tek yaprak, kâğıt.*

1. Degül midād-ı siyeh şerḥ-i sūzum itdükçe
   Olur Faṣīḥ **varaḳ** sūḫte-i beyān-ı ḳalem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 288, Mısra 10). [varaḳ,]*

varaḳ-gerdān ol: *Sayfa çeviren, döndüren. II vazgeçme, yeni sayfa açmak.*

1. Tevcīhe ibārāt-ı maḥabbet güçdür
   Tevcīh-i ibārāt-ı maḥabbet güçdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 85, Mısra 4). [varaḳ-gerdān ol,]*

vāris ḳılduñ: *Mirasçı yapmak.*

1. İḳlīm-i suḫan Ḫusrevi itdüñ ṭabʿum
   Ḳılduñ beni mülk-i maʿnīye hem vāris *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 4). [vāris ḳılduñ, -du, -ñ, -]*

varken: *Varken.*

1. N'ola meyl itmesem aġyār **varken** bezm-i dil-dāra
   Yazıḳdur ġonçeyi ḫār ile görmek bülbül-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 1). [varken,]*

vaṣf: *Özellik, nitelik; övgü, övme.*

1. Kerem-kārā ḫidīvā dāmen-i ʻafvuñla setr eyle
   Ki **vaṣfuñda** ḳabūl itmez ḳuṣūrum ḥadd ü pāyānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 72). [vaṣfuñda, -uñ, -da]*

vasf: *Nitelik, özellik, sıfat.*

1. Dil-i zāra lebüñ **vaṣfından** aʿlā güft ü gū olmaz
   Nihāl-i ḳāmetüñ medhinden aʿlā ārzū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 1). [vaṣfından, -ı, -n, -dan]*
2. Vaṣfın işitmişüzdür o şeh-bāz-ı dil-berüñ
   Bir yirde görmek olmadı ammā Hümā imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 205, Mısra 3). [vaṣfın, -ın]*
3. Miyānı **vaṣfını** nāzük edālar ile idüp
   Bir iki gevheri gūyā ki tārdan çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 7). [vaṣfını, -ı, -nı]*
4. Ki **vaṣfuñ** itmededür cümle nāsı ebkem ü lāl
   Hemān ḫulūṣumı ʻarż eylemek siyāḳında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 61). [vaṣfuñ, -uñ]*

vaṣf ideyüm: *Nitelemek, anlatmak, övmek.*

1. Seni şāh-ı dil ü cān **vaṣf ideyüm**
   Beni bī-nām u nişān **vaṣf ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 1). [vaṣf ideyüm, -e, -yüm]*
2. Māʾil-i ebru vü müjgānuñ alup
   Her zemān tīr ü kemān **vaṣf ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 4). [vaṣf ideyüm, -e, -yüm]*
3. Söyleyüp bir ġazel-i pākīze
   Seni iy şūḫ-ı cihān **vaṣf ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 6). [vaṣf ideyüm, -e, -yüm]*
4. Ḥaḳḳ-ı ḥüsnüñde ne taʿbīr ideyüm
   ʿĀcizüm ḥaḳ bu hemān **vaṣf ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 8). [vaṣf ideyüm, -e, -yüm]*
5. Tā-be-key yoḳ yire bīhūde Faṣīḥ
   Geh miyān gāh dehān **vaṣf ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 10). [vaṣf ideyüm, -e, -yüm]*
6. Seni şāh-ı dil ü cān **vaṣf ideyüm**

vaṣf ideyüm: *Nitelemek, anlatmak.*

1. Seni şāh-ı dil ü cān **vaṣf ideyüm**
   Beni bī-nām u nişān **vaṣf ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 2). [vaṣf ideyüm, -e, -yüm]*

vaṣf-ı hümāyūn-ı ḳalbi: *Kalbin güçlü özellikleri.*

1. Ḫiṭāb-ı luṭfına nisbetle telḫ āb-ı zülāl
   Geleydi **vaṣf-ı hümāyūn-ı ḳalbi** taḥrīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 41). [vaṣf-ı hümāyūn-ı ḳalbi, -i]*

vaṣf-ı hüsnüñle: *Güzelliğin övgüsü.*

1. Ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaceb mi olsa memnūn-ı viṣāl
   Vaṣf-ı ḥüsnüñle yazılmış bir kitāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 4). [vaṣf-ı ḥüsnüñle, -üñ, -le]*

vaṣf-ı kadd-i ser-firāẕın: *Yüce, yüksek boyun özellikleri.*

1. Ṣabādan **vaṣf-ı kadd-i ser-firāẕın** gūş itdükçe
   Ne mümkin olmamaḳ ol şūḫa serv-i gül-sitān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 5). [vaṣf-ı kadd-i ser-firāẕın, -ın]*

vaṣf-ı laʿl-i şükkerīnin: *Tatlı dilinin övgüsü, şeker gibi dudakların tasviri.*

1. İdince **vaṣf-ı laʿl-i sükkerīnin** ol mehüñ taḥrīr
   Faṣīḥā çāk çāk oldı zebān-ı kilk-i şīrīn-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 11). [vaṣf-ı laʿl-i sükkerīnin, -nin]*

vaṣf-ı laʿlin: *Dudağın nitelikleri, dudağın tavsifi, övgüsü.*

1. Faṣīḥ maʿni-i şiʿrüm leẕīẕ olursa nʾola
   Ki **vaṣf-ı laʿlin** ider ḫāme-i şeker-bārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 304, Mısra 10). [vaṣf-ı laʿlin, -in]*

vaṣf-ı leb-i laʿli: *Kırmızı dudağın vasfı.*

1. Hemīşe **vaṣf-ı leb-i laʿli** düşmez aġzuñdan
   ʿAceb mi olsa Faṣīḥā leẕīẕ eşʿāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 9). [vaṣf-ı leb-i laʿli, -i]*

vasf-ı lebin itme: *Dudağın özelliklerinden bahsetmek.*

1. Deryāya itme vaṣf-ı lebin kim ḥayātdan
   Güş eyleyüp Faṣīḥ semek sāḳıṭ olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 321, Mısra 5). [vaṣf-ı lebin itme, -me]*

vaṣfı olmaz: *Nitelendirilmek, tarif edilmek, betimlenmek.*

1. Hiç edā olmaz miyānıyla dehānı vaṣfı hiç
   Kim iki düşvār baḥs-i būde vü nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 7). [vaṣfı olmaz, -ma, -z-maz]*

vasf-ı reh-i ʿaklı: *Akıl yolunun tarifi.*

1. Zāhidā **vaṣf-ı reh-i ʿaḳlı** dırāz eylemegil
   Biz o rehden ṭaraf-ı ʿışḳa mürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 5). [vaṣf-ı reh-i ʿaḳlı, -ı]*

vaṣf-ı şāyestegī-i hüsnüñi: *Güzelliğe yaraşır, uygun nitelikler.*

1. Vaṣf-ı şāyestegī-i ḥüsnüñi aʿlā bilürin
   Ruḫ-ı pürtābuña ne mihr ne ḫod māh dirin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 355, Mısra 3). [vaṣf-ı şāyestegī-i ḥüsnüñi, -üñ, -i]*

vaṣf-ı ser-i kūyuñ eylemiş: *Köy, mahalle, diyarın özellikleri.*

1. Getürmiş būy-ı zülfüñ eylemiş vaṣf-ı ser-i kūyuñ
   Ṣabā āḫır dili dūr eylemiş dār u diyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 3). [vaṣf-ı ser-i kūyuñ eylemiş, -miş-uñ]*

vaṣf-ı zemzeme-i dil-güṣā-yı ney: *Ney, kamışın gönlü ferahlatan ezgilerinin özellikleri.*

1. Mecbūrdur zebān-ı ney-i ḫāme-i Faṣīḥ
İtmekde **vaṣf-ı zemzeme-i dil-güṣā-yı ney** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 24). [vaṣf-ı zemzeme-i dil-güṣā-yı ney,]*

vāṣıl idince: *Kavuşturmak.*

1. Faṣīḥ **vāṣıl idince** dehānı sāġarı yār
Lebiyle ṣandılar itdi müṣāfehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 9). [vāṣıl idince, -ince]*

vāṣıl it: *Ulaştırmak, eriştirmek.*

1. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin gönder
Beni bir nūra **vāṣıl it** ki yā Rab ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 3). [vāṣıl it,]*

vāṣıl olup: *Ulaşmak, birleşmek; kavuşmak.*

1. Böyle nāḳış reh-i ḥayretde göñül ḳalmayalum
Ṣaʿy ile **vāṣıl olup** merd-i dil-i kāmile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 8). [vāṣıl olup, -up]*

vāṣıl olurduḳ: *Ulaşmak, erişmek.*

1. Olurduḳ iy dil-i şeydā ḥaḳīḳate vāṣıl
Ḥaḳīḳatüñ bilebilsek mecāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 3). [vāṣıl olurduḳ, -ur, -du, -ḳ]*

vāṣıl-ı maʿnā-yı maʿānī: *Manaların manasına ulaşan.*

1. İy zübde-i aṣḥāb-ı yaḳīn ʿārif-i biʾllāh
Dānā-yı ḥikem **vāṣıl-ı maʿnā-yı maʿānī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 56). [vāṣıl-ı maʿnā-yı maʿānī,]*

vāṣıl-ı ser-i menzile-i ḫayr-duʿāyuz: *Hayırlı dua yolunun önde gideni.*

1. Teslīm ü rızādur bize her ḥālde lāzım
Biz bende-i münḳādī-i fermān-ı Ḫudāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 42). [vāṣıl-ı ser-i menzile-i ḫayr-duʿāyuz,]*

vāṣıl-ı temennī eyle: *Duasına, arzusuna kavuşanlardan olmak.*

1. Yā Rab beni **vāṣıl-ı temennī eyle**
   Cūyā-yı ḥaḳīḳatüñ tesellī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 1). [vāṣıl-ı temennī eyle,]*

vaṣl: *Vuslat, sevgiliye kavuşma.*

1. Hicrüñle ülfet eylese diller tebāh olur
   Vaṣluñ ümīdin itseler iy meh günāh olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 5, Mısra 2). [vaṣluñ, -uñ]*

vaṣl: *Sevdiğine kavuşma, visal, vuslat.*

1. Vaṣluñ nihāyeti elem-i hicr-i yārdur
   Encām-ı neşve-i mey-i ṣahba ḫumārdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 3). [vaṣluñ, -uñ]*
2. Beni **vaṣluñla** eyle şād-ı derūn
   Yiter oldum firāḳ ile maḥzuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 1). [vaṣluñla, -uñ, -la]*

vaṣl: *Kavuşma, ulaşma II sevgiliye kavuşma.*

1. Vaʿd eyleyeli **vaṣluñı** iy māh-ı mihr-sūz
   Dil ṭurma ḥisāb-ı güẕer-i ṣubḥ u şeb eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 5). [vaṣluñı, -uñ, -ı]*

vaṣl: *Sevdiğine kavuşma, vuslat, birleşme.*

1. Bulduñ ne **vaṣlıla** ne firāḳıyla tesliyet
   İy dil bilinmedi hele hiç ḫ∨āhişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 5). [vaṣlıla, -ı, -la]*

vaṣl istemeyüp: *Kavuşmayı istememek.*

1. Vaṣl istemeyüp cānı gürīẕān iderin ben
   Ġamdan dili güm-geşte-i hicrān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 3). [vaṣl istemeyüp, -me, -yüp]*

vaṣla irüp: *Kavuşmak.*

1. Bir şeb Faṣīḥ **vaṣla irüp** ḥālüm aġlasam
   Taḳrīr-i mācerā-yı ġam-ı ḥasret eylesem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 307, Mısra 9). [vaṣla irüp, -üp]*

<u>vaṣl-ı cānān:</u> *Sevgiliye kavuşma.*

1. Vaṣl-ı cānān eylemez bir ḥāl ile şirket ḳabūl
   Kim nizām-ı salṭanat elbette bī-enbāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 5). [vaṣl-ı cānān,]*

<u>vaṣl-ı dāmānı:</u> *Eteğine kavuşma (sevgiliye kavuşma).*

1. Alınmaz yāruñ aġyāruñ elinden **vaṣl-ı dāmānı**
   Nice çāk itmeyem ben dest-i ġayretle girībānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 27). [vaṣl-ı dāmānı, -ı]*

<u>vāṣl-ı ser-menzile-i ḫayr-duʿāyuz:</u> *Hayırlı dua yolunda ilerleyen, giden.*

1. Gel ḫatm-i suḫan idelüm iy ḫāme-i giryān
   Kim **vāṣl-ı ser-menzile-i ḫayr-duʿāyuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 42). [vāṣl-ı ser-menzile-i ḫayr-duʿāyuz, -yuz]*

<u>vaṣl-ı yāra:</u> *Sevgiliye kavuşma.*

1. ʿĀşıḳuz **vaṣl-ı yāra** muntaẓıruz
   Bülbülüz nev-bahāra muntaẓıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 170, Mısra 1). [vaṣl-ı yāra, -a]*

<u>vaṣṣāf:</u> *Vasıflarını sayarak metheden, vasıflandıran.*

1. Vaṣṣāfıyam ol pādişeh-i kişver-i ʿilmüñ
   Kim rütbesidür rütbe-i vālā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 31). [vaṣṣāfıyam, -ı, -(y)am]*

<u>vaṣṣāf-ı bāġ-ı maʿnā:</u> *Mana bahçesinin özelliklerini anlatan.*

1. Vaṣṣāf-ı bāġ-ı maʿnā ider ḫāmemi Faṣīḥ
   Bülbüllerüñ şetāreti güller leṭāfeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 9). [vaṣṣāf-ı bāġ-ı maʿnā,]*

<u>vaṭan:</u> *Vatan, memleket, yurt.*

1. Vaṭanumdur **vaṭanum** bāġ-ı behişt-i kūyı
   Niçe ādem ben anı yād u ferāmūş ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 3). [vaṭanum, -um]*
2. Hevā-yı ʿışḳ olan bir maḥalde cāy itmez
   Miṣāl-i cūy olur ḥāṣılı **vaṭan** düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 4). [vaṭan,]*

vāye alaydı: *Nasiplenmek, pay sahibi olmak.*

1. Derūn-ı āyīneden çıḳmaz idi ʻaks-i cemāl
   Alaydı ẕerre ḳadar vāye mihr-i rāyuñdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 51). [vāye alaydı, -ay, -dı]*

vażʿ: *Tavır, hareket.*

1. Raḳīb **vaẓʿına** ḳalduḳ taḥammül itmekden
   Gelür hemīşe o nāzük-mizāca ṣıḳlet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 7). [vaẓʿına, -ın, -a]*
2. Bozulma bu felegüñ nā-dürüst **vażʿına** ḳaṭʿā
   Bu ʿarṣada niçe ṣāḥib-serīr ü tāc bozuldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 466, Mısra 5). [vażʿına, -ın, -a]*

vażʿ: *Tavır, hareket II durum.*

1. İtme iẓhār-ı teġāfül bezmüñe gelse Faṣīḥ
   Bende-i dīrīneñe ol **vażʿı** sulṭānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 14). [vażʿı, -ı]*
2. Vażʿuñdan añladuḳ senüñ iy ṣūḫ-ı bī-vefā
   Ḳalmadı ġayra meylüñe hiç iştibāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 5). [vażʿuñdan, -uñ, -dan]*

vażʿ eylemişler didüm: *Koymuşlar, bırakmışlar demek.*

1. Zenaḫdān u lebin gördüm didüm andan bulup ṭaḳrīb
   Kenār-ı kevsere vażʿ eylemişler gūyıyā bir sīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 6, Mısra 2). [vażʿ eylemişler didüm, -dü, -m-e]*

vażʿ olındı: *Koyulmak.*

1. Gūyā ki cām-ı ʿişretüñe **vażʿ olındı** hep
   Kim meclisüñde ḳalmamış iy çarḫ hiç nemek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 5). [vażʿ olındı, -ın, -dı]*

vażʿ olınmış: *Konulmuş.*

1. Vaż‘ olınmış künūzdur ‘ışḳuñ
   Dil ü cān-ı ḫarāb-ı ‘āşıḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 6). [vaż‘ olınmış, -ın, -mış]*

<u>vaż‘-ı bed-i aġyāra:</u> *Rakibin kötü tavır, söylemi.*

1. İy ḥüsn ü müsellem-meniş-i ‘işvede mümtāz
   Raġmen bize **vaż‘-ı bed-i aġyāra** mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 4). [vaż‘-ı bed-i aġyāra, -a]*

<u>vaż‘-ı bed-i rūzgār:</u> *Rüzgarın kötü tavrı. II ortamı virane eden rüzgar.*

1. Ben ḫāki cenāb-ı ‘izzetüñden āḫır
   Vaż‘-ı bed-i rūzgār teb‘īd itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 147, Mısra 4). [vaż‘-ı bed-i rūzgār,]*

<u>vaz‘-ı bī-edeb:</u> *Edep dışı hareket, tavır.*

1. Pervāne gibi eylemezüz **vaz‘-ı bī-edeb**
   Biz ‘arż-ı sūzişe ṭaleb-i ruḫṣat eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 5). [vaz‘-ı bī-edeb,]*

<u>vaż‘-ı ġayr-ı mükerrer:</u> *Tekrarı olmayan durum.*

1. Bu **vaż‘-ı ġayr-ı mükerrer** nedür bilinmedi hiç
   Sitem mi ‘işve midür nāz mı ‘itāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 7). [vaż‘-ı ġayr-ı mükerrer,]*

<u>vaż‘-ı küstāḫ-i çāk-i dāmānı itdüren:</u> *Elbise yırtma edepsizliğini yapan.*

1. ‘Işḳdur itdüren Züleyḫāya
   Vaż‘-ı küstāḫ-i çāk-i dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 16). [vaż‘-ı küstāḫ-i çāk-i dāmānı itdüren, -dür, -en]*

<u>vāż‘-ı nā-pesendi:</u> *Hoş olmayan sözler.*

1. Sāḳī kümeyt-i cām-ı meyi bīş-ter sürüp
   Bu **vāż‘-ı nā-pesendi** ziyāde kem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 8). [vāż‘-ı nā-pesendi, -i]*

<u>vaż‘-ı pīşānı itdüren:</u> *Alnını koyma (hareketi) II secde eder halde olmak.*

1. ʿIşḳdur serkeşāne çün sāye
İtdüren ḫāke vaż‘-ı pīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 14). [vaż‘-ı pīşānı itdüren, -dür, -en]*

<u>vaż‘-ı sitem:</u> *Sitem durumu.*

1. Ḥaḳḳumda yiter **vaż‘-ı sitem** iẓhār it
Ġayra nigeh-i luṭf baña āzār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 1). [vaż‘-ı sitem,]*

<u>vaż‘-ı sütür-gürbe-i bī-mevḳi‘-i yār:</u> *Sevgilinin yersiz bir iyi bir kötü söylemleri.*

1. İy Faṣīḥ āẕim-i şeh-rāh-ı ferāġ itdi bizi
ʿĀḳıbet **vaż‘-ı şütür-gürbe-i bī-mevḳi‘-i yār** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 11). [vaż‘-ı şütür-gürbe-i bī-mevḳi‘-i yār,]*

<u>vaż‘-ı teġāfül-āmīzüñ:</u> *Gafillikle karışık hal, durum.*

1. Nedür Faṣīḥa bu **vaż‘-ı teġāfül-āmīzüñ**
Degül mi yoḫsa sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 9). [vaż‘-ı teġāfül-āmīzüñ, -üñ]*

<u>vaẕīfe:</u> *Bir kimsenin yapmak zorunda olduğu iş.*

1. Elbette ziyād olmasına sāʿīdür
Çarḫ ẕimmetine **vaẕīfedür** āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 4). [vaẕīfedür, -dür]*

<u>vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi:</u> *Kadim keder vazifesi.*

1. Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyicek
Vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur bu felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 3). [vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi, -m, -i]*

<u>vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi:</u> *Kadim keder vazifesi. II Ezelde takdir edilen dert yükümlülüğü.*

1. Vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur bu felek
Kim olduġınca ḥayātum ziyāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 3). [vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi, -m, -i]*

<u>ve:</u> *ve.*

1. Eger ḫāra ise nerm ola çün sīm
   Ve bālīne ḳona bir kez ser-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 4). [ve,]*

vebāl: *Vebal, günah.*

1. Dehrde bī-kevkeb ü ṭāliʿ olaldan iy Faṣīḥ
   Geldi çarḫuñ ḥāṣılı ṣaʿd ü **vebālinden** ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 10). [vebālinden, -in, -den]*

vech: *Çehre, yüz.*

1. Maʿḳūl **vechi** nīke ʿaceb bilseñ iy perī
   Aġyār-ı rū-siyāha o luṭf-ı nigāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 5). [vechi, -i]*
2. Ḫār-ı müje yā sūz-ı nigehden gelür gider
   İtmek o **veche** pāk-i cemīle sezā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 4). [veche, -e]*
3. Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi gördi yār
   Bilmem Faṣīḥ **vechi** nedür bu teġāfülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 10). [vechi, -i]*
4. Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd
   Diyem bu **vech** ile aḥvāli ḫāk-i ‘izzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [vech,]*
5. O **veche** ṣāfdur āyīne-i cemālüñ kim
   Henüz ṣafḥa-i rūyuñda ḫaṭ ʿayān oḳınur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 19, Mısra 1). [veche, -e]*

vech: *Biçim, yol; böylelikle.*

1. İy Faṣīḥ olmada bir **vech** ile her dilde ʿayān
   Niçe mümkin biline ḥālet-i keyfiyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 11). [vech,]*

vech: *Tarz, biçim, yol.*

1. Yüz **vech** ile ger soñra iderseñ tedbīr
   Mirʾāt-ı şikeste olmaz ıṣlāḥ-peẕīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 3). [vech,]*

vech: *Sebep.*

1. Çeşmümden egerçi naḳş-ı ʿālem çıḳdı
   Bir **vech** ile taṣvīr-i cemālüñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 42, Mısra 4). [vech,]*

vech: *Çehre, yüz; yönelme. II sebep, neden.*

1. Faṣīḥā durmayup pāyına düşmiş ḫāk-i pāküm dir
   Bu **vech** üzre niyāz itmekde gördüm yāra cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 10). [vech,]*

vech üzre: *Bir suret, tarz üzere.*

1. Olurdı reng-i ruḫ efsürde ger olınsa ḫayāl
   Görince bāġı bu **vech üzre** ḥüsn-i ṣûretle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 15). [vech üzre,]*

vech-i teşbīhi: *Benzetilme yönü, sebebi.*

1. Vech-i teşbīhi budur kim müşge ḫūn-ālūdedür
   Ḫāḳ-i kūy-ı yār kim ʿuşşāḳ rû-fersūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 2). [vech-i teşbīhi, -i]*

vechi yok: *Yolu olmamak, imkân bulamamak, sebep ve gerekçesinin olmaması. II Yüzü olmamak, muktedir olamamak.*

1. Görmezse ṣūfi cām-ı muṣaffā ṣafā-naẓar
   Mirʿāta **vechi yoḳ** ḳala aʿmā ṣafā-naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 151, Mısra 2). [vechi yoḳ,]*

vedāʿ: *Ayrılık vakti, ölüm.*

1. ʿAceb vaḳtinde teşrīf eyledüñ kim cism-i zārumdan
   Vedāʿa bir nefes ḳalmışdı cān-ı mübtelā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 4). [vedāʿa, -a]*

vedād eylemez: *Sevgi göstermek; muhabbet, dostluk etmek.*

1. Tā key keder-nümāyī-i ḫışm u ġażab o meh
   İẓhār-ı rūy-ı mihr ü **vedād eylemez** mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 6). [vedād eylemez, -me, -z]*

vefā: *Vefa, sözünde durma, sadakat.*

1. Faṣīḥā bilmezin iy kāfir-i cefā-endīş
   Vefā günāh ise cevr eylemek ṣevāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 10). [vefā,]*

2. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum Faṣīḥ ʿāşıḳ
   Mihr cürmüm **vefā** günāhumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 92, Mısra 18). [veḍā,]*
3. Zaḥmet-res olma kendüñe imsāk-ı cevr ile
   Senden gelen cefāyı göñül hep **vefā** bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 4). [vefā,]*
4. Nādāna **vefā** vü kerem iẕʿānuña düşmez
   Yārāna cefā vü sitem ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 3). [vefā,]*
5. İder dil her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefādan ḥaẕ
   Muḳaddem almamış iy māh-rū mihr ü **vefādan** ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 2). [vefādan, -dan]*
6. Mihre vücūd virme benümçün **vefāya** dil
   Muʿtāddur ḳadīmi bilürsin cefāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 1). [vefāya, -ya]*
7. Cemālüñ seyrine müşṭāḳ ʿuşşāḳ-ı vefā-dāruñ
   Vefā meydānına gel ṣalın iy naḫl-i ḫırāmānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 4). [vefā,]*
8. Ġayra **vefāyı** itdi füzūn cevr içün baña
   Yāruñ Faṣīḥ ḳaṣdı bizi imtiḥān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 9). [vefāyı, -y, -ı]*
9. Taḥrīre eylemezdi **vefā** mācerāmuzı
   Eşcār kilk ü baḥr midād olsa iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 10). [vefā,]*
10. Maḫṣūṣ-ı cevre rāẕıyam ol bī-terāḥḥüm āh
    Ġayra ider **vefāya** bahāne cefāmuzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 454, Mısra 8). [vefāya, -ya]*

vefā eyle: *Verilen sözü tutmak.*

1. Başuñ içün bendeñe eyle vefā İsmāʿil
   Ḳurbānuñ olam itme cefā İsmāʿil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 89, Mısra 1). [vefā eyle,]*

vefā-dār olmaz: *Vefalı, sadık olmak.*

1. Olmaz dir imişsin beni ʿışḳumda vefā-dār
   Olsun seni iy şūḫ-ı vefa-düşmenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 7). [vefā-dār olmaz, -maz]*

vefā-düşmen: *Vefa düşmanı (sevgili).*

1. Ben nigāh-ı āşinā-cūyam Faṣīḥ
   Ol **vefā-düşmen** teġāfül iḫtilāṭ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 213, Mısra 10). [vefā-düşmen,]*

vefā-nā-āşinā: *Dostluk, vefa bilmez, bilmeyen.*

1. Ḫ∨āhişüñ aġyār-ı bed-ḫ∨āha degüldür iltifāt
   İy vefā- nā-āşinā maḳṣūd eẕiyyetdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 4, Mısra 4). [vefā-nā-āşinā,]*

vefāt-ı hemşīrem: *Kız kardeşin ölümü.*

1. Zehr-i mevti idince nūş aña
   Tārīḫ oldı **vefāt-ı hemşīrem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 4). [vefāt-ı hemşīrem, -m]*

vefret-i seyl-i eşk-i çeşme: *Gözyaşı selinin çokluğu.*

1. Vefret-i seyl-i eşk-i çeşme naẓar
   Ḳaṭre nehr-i Fırāt ile Ceyḥūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 7). [vefret-i seyl-i eşk-i çeşme, -e]*

velī: *Dost, arkadaş.*

1. ʿIşḳ ile gerçi leb-ā-lebsin **velī** ḫāmūşsın
   Bahr-i bī-pāyānsın ammā mevc urmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 3). [velī,]*

velī: *Ama, fakat, lâkin, şöyle ki.*

1. Egerçi beslemiş ḳoynında çok dürr-i s̱emīn deryā
   Velī dendānuñ-āsā görmemiş dürr-i nigīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 2). [velī,]*
2. Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʿuḳde-i ḫāṭır
   Güşāde olmadı ser-beste ġonçe-i ümmīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 17). [velī,]*
3. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʿuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 24). [velī,]*
4. Ki her kes eylemede kesb-i inbisāṭ-ı cedīd
   Velī olınmadı ḥall ḳaldı ʿuḳde-i ḫāṭır *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [velī,]*
5. Gülşen-geh-i aḥbāba **velī** bād-ı ṣabāyuz
   Aʿdā gözine mār-eş̱er ü mālik-eẕāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 11). [velī,]*
6. Ḫarmen-gede-i düşmene biz berḳ-ı ḥaṣal-sūz
   Gülşen-geh-i aḥbāba **velī** bād-ı ṣabāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 10). [velī,]*

7. Münāsib çāk-i ceyb itmek idi gerçi Züleyḫāya
   Velī farḳ eylemez mest-i maḥabbet ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 34). [velī,]*
8. Velī āṣār-ı feyż-ı midḥat ü vaṣfuñla itdükçe
   Feżā-yı dil-güşā-yı şi‘r ü inşā içre cevlānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 77). [velī,]*
9. Ḳalmaz **velī** o kāse-i mīnā yine tehī
   Pür eyler anı sāḳī-i bezm-i çehārümīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 3). [velī,]*

velīk: *Velâkin, ama, fakat.*

1. Ne iḥtimāl idi āyīne göstere tims̱āl
   Velīk yād-ı s̱ebātiyle baḳsalar min-ba‘d *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 50). [velīk,]*

velīk: *Fakat, ancak.*

1. Zer-i serveri sipihr-i leʾīm ider teʾḫīr
   Velīk nāsere nakd-i ġamı virür pīşīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 6). [velīk,]*

veliyy-i niʿmetüm: *Ihsan eden, nimet sahibi.*

1. Veliyy-i niʿmetüm ʿizzetlü devletlü efendümden
   Ayırdı çarḫ-ı dūn-perver fazīletlü efendümden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 10). [veliyy-i niʿmetüm, -üm]*

velvele-i dāduñ: *Şikayet ve hak aramak için sesini yükseltmek.*

1. Āfāḳı ṭutdı **velvele-i dāduñ** ʿandelīb
   Diñletdüñ ʿāleme yine feryāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 1). [velvele-i dāduñ, -uñ]*

verā-yı perde-i hātırdaki: *Gönül içindeki (düşüncelerin) perde arkası.*

1. Ne āb-ı ṣāf ki düşse ‘aks-i rūy-ı yār keşf eyler
   Verā-yı perde-i ḫāṭırdaki esrār-ı pinhānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 10). [verā-yı perde-i ḫāṭırdaki, -da, -ki]*

verd: *Gül. II sevgili.*

1. Ne bāġuñ **verdisin** būy-āşinā-yı ülfetüñ kimdür
   Ne bezmüñ şemʿisin sūz-āzmā-yı ṣoḥbetüñ kimdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 119, Mısra 1). [verdisin, -i, -sin]*

verd-i bostānı: *Bahçenin gülü.*

1. Bu demde inbisāṭ ol deñlü cārī ṭabʻ-ı eşyāya
   Ki naḫlinden güşāde ẓāhir olur **verd-i bostānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 18). [verd-i bostānı, -ı]*

verd-i ḫandān: *Gülen gül. II Yeni açılmış gül.*

1. Saña dil-dādedür iy ḳāmeti şimşād u gül-ruḫsār
   Gerekse **verd-i ḫandān** u gerek serv-i revān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 8). [verd-i ḫandān,]*

verd-i ḫandānuñ: *Gülen gül. II Yeni açılmış gül.*

1. Kimüñ bezminde māhum nūş-ı cām-ı inbisāṭ itdüñ
   Süzülmiş nergis-i mestüñ açılmış **verd-i ḫandānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 10). [verd-i ḫandānuñ, -uñ]*

verd-i raʻnā: *Hoş, parlak gül. (Sevgilinin yüzü bağlamında).*

1. Görmedüm bir **verd-i raʻnā** ol iki ruḫsār-veş
   Almadum bir sünbül-i ter ol iki gīsū gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 61, Mısra 1). [verd-i raʻnā,]*

verd-i sefīd-veş: *Beyaz renkli gül.*

1. Başlar güşāde olmaġa **verd-i sefīd-veş**
   Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar şemīm-i ṣubḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 43, Mısra 5). [verd-i sefīd-veş,]*

verd-i tersin: *Taze gül.*

1. Pervānesi çoḳ şemʿ-i şeb-ārāsın sen
   Bir bülbüli ṣad-hezār u **verd-i tersin** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 3). [verd-i tersin,]*

vesāṭat-ı bād-ı ṣabāya: *Sabah rüzgarının vasıta olması.*

1. Peyġām-ı kākülüñden olur mużtārib çü baḥr
   Rāżı degül **vesāṭat-ı bād-ı ṣabāya** dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 6). [vesāṭat-ı bād-ı ṣabāya, -ya]*

vesāvis-i iblīs: *Şeytanın verdiği vesveseler.*

1. Dil-i żaʻīfüme pīçīde rişte-i āmāl
   Ḥużūr-ı ḳalbüme māniʻ **vesāvīs-i iblīs** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 69). [vesāvīs-i iblīs,]*

vesme: *Kadınların süs olarak kaşlarını boyamak için sürdükleri siyah boya, kaşa çekilen rastık.*

1. Āhumı sürme-i çeşmān-ı nüh-eflāk iden
   Nāzdan **vesme** ḳonulmış ol iki ebrūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 8). [vesme,]*

vesme-dār itmiş: *Damgalı, damgalanmış.*

1. Vesme-dār itmiş yine ebrūların ol şāh-ı ḥüsn
   Gel nigāh it ol iki ṭuġrā-yı cānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 3). [vesme-dār itmiş, -miş]*

v'ey: *Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli, ve ey!.*

1. İy sidre-i ʻilm ʻarş-ı muʻallā-yı maʻānī
   V'ey Mışr-ı hüner Kaʻbe-i ʻulyā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 52). [v'ey,]*
2. İy baḥr-i seḫā kūh-ı ḥilm maʻden-i ʻirfān
   V'ey Ṭūr-ı ẕekā Mescid-i Aḳṣā-yı maʻānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 54). [v'ey,]*
3. İy neşʾe-i kāʾināta ẕātuñ menşeʾ
   V'ey evvel ü āḫır-ı vücūda mebdeʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 2). [v'ey,]*
4. İy pādişeh-i serīr-i levlāk
   V'ey naḳş-ı teʻālā tāc-ı eflāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 2). [v'ey,]*

5. İy esbaḳ-ı ṣāhib-i risālet
   V'ey eşfaḳ-ı ḫaste-ḥāl-i ümmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 16). [v'ey,]*
6. İy mihr-i sipihr-i āferīniş
   V'ey nūr-ı dü-çeşm-i ehl-i bīniş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 2). [v'ey,]*
7. İy şāh-ı melek-sipāh felek-cāh
   V'ey māh-ı sipihr lī-ma'a'llāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 12). [v'ey,]*
8. V'ey maḥfili ber-ser-i muʿallā
   İy ṭalʿatı nūr-baḫş-ı āfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 25). [v'ey,]*

vʾey: *ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli, ve ey!*

1. İy gülşen-i cemāle gül-i nāz olan güzel
   Vʾey naḫl-i ḳaddi serv-i ser-efrāz olan güzel *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 45, Mısra 2). [vʾey,]*
2. İy ḫāk-i deri kūhl-i cilā-yı Yaʿḳūb
   Vʾey nuṭḳ-ı şifā-sāzı devā-yı Eyyūb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 5, Mısra 2). [vʾey,]*
3. İy ruḫları ḫaclet-dih-i verd-i sir-āb
   Vʾey cebhesi mānende-i māh-ı pür-ṭāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 10, Mısra 2). [vʾey,]*
4. İy ẕāt-ı ḳadīmi kāʾināta ḥādiṯ
   Vʾey perde-i dīde-i derūnı ḥāriṯ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 2). [vʾey,]*
5. İy ḫāk-i cenābı māye-i ʿizz ü şeref
   Vʾey sāye-i bāmı māh u ḫurşīde kenef *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 68, Mısra 2). [vʾey,]*
6. İy gül bitüren ḫuşk-serinden ḫāruñ
   Vʾey ābı revān iden dilinden nāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 77, Mısra 2). [vʾey,]*
7. Vʾey cebhesi ḥaclet-dih-i māh-tabān
   İy ʿārıżı pertev-figen-i mihr-i cihān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 113, Mısra 2). [vʾey,]*
8. İy aḳdem-i aṣfiyā-yı evvel
   Vʾey aʿẓam-ı enbiyā-yı aḳdem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 26). [vʾey,]*
9. İy merhem-i sīne-i ciger-rīş
   Vʾey bendesi pādişāh u dervīş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 48). [vʾey,]*
10. Miʾrāt-ı cemāl-i māh-i tabʿuñ
    Vʾey nūr-ı mübeyyen kibriyāyī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 15). [vʾey,]*
11. Būs-ı ḳademüñçün olmasa ḫam
    Vʾey maṭlaʿı mihr-i mihr ü eşfāḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 27). [vʾey,]*

vʿey: *Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli, ve ey!.*

1. İy kān-ı kerem yem-i ʿināyet
   Vʿey Āṣaf-ı bermekī-saḫāvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 116). [vʿey,]*

vezān: *Esen.*

1. Laḫt-ı cigerle ẓāhir olur āhumuz Faṣīḥ
   Gül-berg-i bāġ-ı ġamla **vezāndur** nesīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 10). [vezāndur, -dur]*

vezīr-i āsumān-ḥaşmet: *Gökyüzü görkemi gibi vezir. II gökyüzü gibi kudretli vezir.*

1. Vezīr-i āsumān-ḥaşmet müşīr-i müşterī-fıṭnat
   Mühim-sāz-ı umūr-ı dīn ü devlet Āṣaf-ı sānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 41). [vezīr-i āsumān-ḥaşmet,]*

vezīr-i aʿẓām: *Büyük vezir, sadrazam.*

1. Ol ṣadr-ı güzīn **vezīr-i aʿẓām**
   Düstūr-ı mükerrem ü müfaḫḫam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 103). [vezīr-i aʿẓām,]*
2. Āmīziş ider çü sükker ü şīr
   Ol ṣadr-ı güzīn **vezīr-i aʿẓām** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 103). [vezīr-i aʿẓām,]*

vezīr-i bī-muʿādil: *Tek yüksek rütbeli asker. II eşsiz ve benzer yüksek rütbeli devlet görevlisi (Osmanlılarda sivil ve askerî yetkileri olan ve paşa sanına erişmiş bulunan en yüksek aşamalı görevli, sadrazam Ahmet Paşa).*

1. Oldur o **vezīr-i bī-muʿādil**
   Oldur o müşīr-i bī-mümāsil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 107). [vezīr-i bī-muʿādil,]*

vezīr-i bī-muʿādil oldur o: *Eşsiz, benzeri olmayan sadrazam yalnızca odur (sadrazam Ahmet Paşa).*

1. Bā-devlet ü ʿizz ü rifʿāt-i cāh
   Oldur o vezīr-i bī-muʿādil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 107). [vezīr-i bī-muʿādil oldur o,]*

vir-: *Vermek II sunmak, takdim etmek, ikram etmek.*

1. Yā Rab ne gül ne lāle ne süñbül ne bāġ **vir**
Baña bu çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ **vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [vir,]*

2. Yā Rab ne gül ne lāle ne süñbül ne bāġ **vir**
Baña bu çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ **vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 2). [vir,]*

3. Vir güller ile gülşenini isteyenlere
Cūyendegān-ı derde dil-i dāġ dāġ **vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 4). [vir,]*

4. Çün şemʿ-i māh eyleme muḥtāc u kem-żiyā
Mānend-i āfitāb söyinmez çerāġ **vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 6). [vir,]*

5. Luṭf eylegil fütāde-i rāh-ı ġamuz bize
İy sāḳī dest-gīr olur bir ayāġ **vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 8). [vir,]*

6. İtme Faṣīḥi būy-ı hevesle füsürde-kām
Yā Rab şemīm-i ʿışḳ ile pür bir dimāġ **vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [vir,]*

7. Sāġar be-dest meclise gel āb u tāb **vir**
Olsun cemālüñ āteş-i meyden fürūġnāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 6). [vir,]*

8. Dimek cānāneyi rām eyler idüñ sīm ü zer **virseñ**
O ḫūnī iltifāt itmez yolında cān ü ser **virseñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 1). [virseñ, -se, -ñ]*

9. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiẕāruñdan
Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke de bir berg-i ber **virseñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 6). [virseñ, -se, -ñ]*

10. Faṣīḥi eyleyüp tevcih-i çeşm-i luṭfuña maẓhar
Maʾānī mülkini iy pādişāh-ı baḥr ü ber **virseñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 14). [virseñ, -se, -ñ]*

11. Yā Rab dile **vir** tā o ḳadar feyż-ı ġınā kim
Her ḳaṭre-i eşk-i terimi bir güher eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 7). [vir,]*

12. Sebāt-ı luṭfuñı **vir** ol zemān ki maḫlūḳı
Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [vir,]*

vir: *Bahşetmek, kazandırmak.*

1. Leb-teşne itdi ḫūn-ı dil-i nev-niyāzuma
Şemşīr-i ġamzeñe **viren** āb-ı zülāl-i nāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 158, Mısra 6). [viren, -en]*

2. Bu ṣafvet-i ḥüsni **viren** ol ʿārıż-ı pāke
Eşk-i teri mānende-i cūy-ı Aras itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 3). [viren, -en]*

vir: *Ortaya koymak, oluşturmak.*

1. Dem-i laṭīf ü feraḥ-baḫş-ı ṣubḥ u şām-ı bahār
   Virür nişāne-i gīsū vü ḥālet-i ruḫ-ı yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 2). [virür, -ü, -r]*

vir: *Vermek, dağıtmak.*

1. Dārūyı şifā-ḫāne-i ġaybuñdan **vir**
   Żaʿfıyla ḳoma luṭfuñı iżʿāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 3). [vir,]*

vir: *Vermek, adamak.*

1. Bilmezem ḥāṣıyyeti çeşm-i ġazālāna gider
   Ḳaysa vāḳıʿ olmamışdur dil **viren** vaḥşet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 6). [viren, -en]*

vir: *Vermek. II bakmak.*

1. Zenġ-āver olmış āyīneñ ekdār ile Faṣīḥ
   Bilmem ne vech ile **vireyüm** incilā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 10). [vireyüm, -e, -yüm]*

vir: *Vermek, kaptırmak.*

1. Faṣīḥā meyl idüp hercāyi-ṭabʿāna göñül **virme**
   Miṣāl-i mā-i cārī serv-ḳadler bī-vefādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 11). [virme, -me]*

vir: *Vermek II sunmak, takdim etmek, ikram etmek.*

1. Bize hiç neşve virmiyor sāḳī
   Virdügüñ bāde ābdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 12, Mısra 4). [virdügüñ, -düg, -üñ]*
2. Vir naḳd-i dili emtiʿa-i ʿışḳa Faṣīḥā
   Ne fikr-i ziyān eyle ne endīşe-i sūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 13). [vir,]*
3. Ben naḳd-i vücūdı saña biʾl-cümle **virürdüm**
   Sevdā-yı ġam-ı ʿışḳ ile mevcūd degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 93, Mısra 9). [virürdüm, -ür, -dü, -m]*
4. Vir güller ile gülşenini isteyenlere
   Cüyendegān-ı derde dil-i dāġ dāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 3). [vir,]*
5. O şūḫuñ destine peymāne **virseñ** gül ḳıyās eyler
   Be-dest-i ʿişvedür kim gül ṣunarsañ mül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 1). [virseñ, -se, -ñ]*

6. Bir cām-ı pür-ṣafā-yı maḥabbet **virüñ** dile
   Ol jeng-beste āyīne bulsun cilā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 3). [virüñ, -üñ]*
7. Hevā-yı ʿālem-i maʿnādan itseñ iktisāb-ı feyż
   Hemīşe iy nihāl-i kilk-i ter bār-ı hüner **virseñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 12). [virseñ, -se, -ñ]*
8. Niçün ser-rişte-i āhı **virürsin** dest-i nādāna
   Lisānuñdan biländi şemʿ-āsā sūz-ı pinhānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 5). [virürsin, -ür, -sin]*
9. Virmişken o ḫaṭ kemāl-i behcet
   Ser-ber mi degül meger ki kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 5). [virmişken, -miş, -ken]*
10. Ḥüsn-i meh-i Kenʿānı Ḫudā **virdi** o māha
    Ol ḫilʿat-i fāḫir hele endāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 5). [virdi, -di]*
11. Ḳaçan būs-ı lebin luṭf eyleyüp ol nev-cevān **virdi**
    Ḳıyās itdüm ki ben dil-mürdeye bir tāze cān **virdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 1). [virdi, -di]*
12. Hele cān nakdine rāżı olup raḥm itdi ʿuşşāḳa
    Metāʿ-ı vaṣluñ ol Yūsuf-cemālüm rāyegān **virdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 6). [virdi, -di]*
13. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
    Sebāt-ı luṭfuñı **vir** ol zemān ki maḫlūḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [vir,]*
14. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
    Sebāt-ı luṭfuñı **vir** ol zemān ki maḫlūḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [vir,]*
15. Elbette **virür** Ḫudā-yı ẕeʾl-cūd
    Maḥmūda Ayāz Ayāza Maḥmūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 5, Mısra 5). [virür, -ür]*
16. Ol girye **virildükde** dil-i maḥzūna
    Döndürdi yem-i çeşmümi reng-i ḫūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 1). [virildükde, -il, -dük, -de]*

vir: *Ver, uzat II sun, ikram et.*

1. Sāḳī ġam-ı cihānı idem bil ki ber-ṭaraf
   Āb istedükçe sen baña cām-ı şarāb **vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 4). [vir,]*

vir: *Sunmak, bağışlamak. II gözden çıkarmak.*

1. Cihānı yoḫsa muradūñ fenāya **virme** midür
   Bu seyl-i ḫūn nedür iy çeşm-i eşk-bār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 7). [virme, -me]*

vir: *Vermemek, sakınmak, izin vermemek.*

1. Ḫançer-i gamzeñe ʿuṣṣāḳ siper **virmezler**
   Sīneden ġayrıya ol āba güẕer **virmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 1). [virmezler, -me, -z, -ler]*
2. Ḫançer-i gamzeñe ʿuṣṣāḳ siper **virmezler**
   Sīneden ġayrıya ol āba güẕer **virmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 2). [virmezler, -me, -z, -ler]*
3. Dāġ dāġ olmayıcak āteş-i ʿışḳ ile çü ney
   Her kesüñ nālesine sūz u eṣer **virmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 4). [virmezler, -mez, -ler]*
4. Böyledür tā ezelī kısmet-i Feyyāż-ı ḳadīm
   Telḫ-kām olmayana şehd ü şeker **virmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 6). [virmezler, -me, -z, -ler]*
5. Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma taḥammül lāzım
   Herkese kūh gibi tīġ ü kemer **virmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 8). [virmezler, -me, -z, -ler]*
6. Ṭamaʿ-ı ḫāma düşüp būse ṭaleb itme Faṣīḥ
   Gülşen-i nāz serv-kadleri ber **virmezler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 87, Mısra 10). [virmezler, -me, -z, -ler]*

vir: *Vermek.*

1. O māh-rūya **virelden** dil olmaḳ olmadı bir şeb
   Faṣīḥ dīde-i ġam-dīde ḫ∨ābdan müteleẕẕiẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 53, Mısra 9). [virelden, -el, -den]*
2. Şarāb-ı nāb mıdur būs-ı laʿl-i yār mıdur
   Ṣafā **viren** saña iy dil ney ü rebāb mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 56, Mısra 4). [viren, -en]*
3. Bīmār-ı iştiyāḳuña şāfī cevāb **vir**
   Tā key dürūġ vaʿdüñ ile ıżṭırāb **vir** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 95, Mısra 1). [vir,]*
4. Bāġa nāz eyleyemez jāle-i ter bād-ı seḥer
   Ki **virür** bu dem-i ferḫunde-zemān-ı fīrūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 6). [virür, -ür]*
5. Virürsüñ düşmene şeftālular bāġ-ı ʿiẕāruñdan
   Ne var iy naḫl-i nev ben ḫāke de bir berg-i ber virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 5). [virürsüñ, -ür, -sün]*
6. Virmiş ol kāfir müselmānlar dili bīd itmeden
   Sübha-i mercāna döndi rişte-i kāküllerüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 310, Mısra 7). [virmiş, -miş]*

vir: *Vermek. II feda etmek.*

1. Dimek cānāneyi rām eyler idüñ sīm ü zer **virseñ**
   O ḫūnī iltifāt itmez yolında cān ü ser **virseñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 2). [virseñ, -se, -ñ]*
2. Bir iki cām-ı meyle gül gül itseñ rūy-ı dil-dārı
   Yine sāḳī o gül-zār-ı cemāle zīb ü fer **virseñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 4). [virseñ, -se, -ñ]*

vir: *Vermemek.*

1. Tāc-ı mihre **virmezin** serde külāh-ı köhneyi
   Aṭlas-ı çarḫa degüşmem ḫırḳa-i peşmīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 7). [virmezin, -mez, -in]*

vir: *Kazandırmak.*

1. Teng olmadıya vādī-i pehnā-yı maʿānī
   Vir edhem-i şūḫ-ı ḳaleme ruḫṣat-ı cevlān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 15). [vir,]*

vir: *(teselli) vermek, yatıştırmak.*

1. Virürdi Ḳaysa tesellī-i Leylī çeşm-i ġazāl
   Ḳarār virelüm imkān-ı vaṣl-ı dil-dāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 21). [virürdi, -ür, -di]*

vīrān iden: *Yıkmak, harab etmek. II Kalbi kırmak.*

1. Dilleri **vīrān iden** hep çeşm-i dil-berdür Faṣīḥ
   Ol ḫarāb olmaz mı kim bezmüñde nāẓır mest olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 69, Mısra 5). [vīrān iden, -en]*

vīrāne-i ʿışḳuñ: *Aşk viranesi.*

1. Ḫāṭır-ı erbāb-ı dil bir ḥāl ile
   Vīrāne-i ʿışḳuñ ḫarābı ḳalmamış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 8, Mısra 4). [vīrāne-i ʿışḳuñ, -uñ]*

vīrāne-i tārīk-i hicrānda: *Ayrılık yolunun ıssız yerleri.*

1. Bizi tenhā ḳoyup **vīrāne-i tārīk-i hicrānda**
   Niçe demler durur kim ol perī gözden nihān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 3). [vīrāne-i tārīk-i hicrānda, -da]*

vīrān-kün-i ḫānumānumuzdur: *Gölünün yıkıntı ile yapılmış evi.*

1. Dil-teşne-i ḫūn cānumuzdur
   Vīrān-kün-i ḫānumānumuzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 80). [vīrān-kün-i ḫānumānumuzdur, -umuz, -dur]*

virdi olupdur: *Diline dolamak, okumasını alışkanlık hâline getirmek.*

1. Faṣīḥ iy şāh-ı ḫūbānum olaldan bende-i ʿışḳuñ
   Duʿā-yı devlet-i ḥüsnüñ olupdur her zemān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 10). [virdi olupdur, -i-up, -dur]*

vird-i zebān: *Tekrar tekrar söylemek, dilinden düşürmemek.*

1. Duʿā-yı imtidād-ı devletüñ **vird-i zebān** ile
   Olup fersūde-rūy-ı āsitān-ı luṭf-ı Rabbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 87). [vird-i zebān,]*

virür mi: *Verir mi! (Vermez).*

1. Ammā ki gelince rāh-ı Ḥaḳḳa
   Bir cübbe **virür mi** müsteḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 68). [virür mi,]*

virür mi: *Verir mi?*

1. Biñ sīm ü zeri iderler isrāf
   Ammā ki gelince rāh-ı Ḥaḳḳa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 68). [virür mi,]*

viṣāḫ-ı ṣadrı: *Göğse asılan muska.*

1. Viṣāḫ-ı ṣadrı mıdur düşmenüñ ki gūşumuza
   Ṭoḳınmadı ḫaberi çoḳ zemāndur ol güherüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 7). [viṣāḫ-ı ṣadrı, -ı]*

viṣāl: *Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.*

1. Yābāna gitme Ḳays-veş iy dil cünūnı ḳo
   Ḫ∨āhiş hemīşe ʿāşıḳa yāruñ **viṣālidür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 6). [viṣālidür, -i, -dür]*

2. Ḳan aġladuḳça ben sen iderdüñ **viṣāle** vaʿd
Demler o demler idi zemān ol zemān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 3). [viṣāle, -e]*

viṣāl: *Sevdiğine kavuşma, ulaşma.*

1. Ṣarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḥār it
Viṣālin bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 5). [viṣālin, -in]*

viṣāl: *Kavuşmak, ulaşmak II sevdiğine kavuşma, vuslat.*

1. Göñül firāḳuñ ile tā-be-key ḫarāb bulınsun
Teraḥḥüm eyle **viṣālüñle** kām-yāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 2). [viṣālüñle, -ü, -ñ, -le]*

viṣāl-i bī-firāk it: *Bir daha hiç ayrılmamak üzere bir araya gelmek.*

1. Viṣāl-i bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār
Ṣarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḫār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 3). [viṣāl-i bī-firāḳ it,]*
2. Viṣāl-i bī-firāḳ it yārumı bī-şirket-i aġyār
Ṣarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḫār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 3). [viṣāl-i bī-firāḳ it,]*

viṣāl-i yāra: *Sevgiliye kavuşma.*

1. Çekdük hezār cevr ü cefā-yı firāḳını
Olduḳ **viṣāl-i yāra** sezā biñ belāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 8). [viṣāl-i yāra, -a]*

vü: *Ve.*

1. Dīde-i terle dil-i pür-tābımuñ memnūnıyam
Girye **vü** āh eylemekde yār u hem-demdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [vü,]*
2. Tenezzül eyle gözüm nūrı gel ciger-kūşem
Ki ḫūn-ı dīde **vü** dilden mey ü kebābum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 70, Mısra 4). [vü,]*
3. Cüst ü cūya ol dür-i yektā **vü** māh-ı behceti
Seyl-i eşküm baḥre çarḫa āh-ı sūzānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 3). [vü,]*
4. ʿAceb mi ʿāşıḳ-ı dil-sūz iderse girye **vü** āh
Dem-i firāḳda leyl ü neḫārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 5). [vü,]*

5. Hevā güşāde **vü** eşküfte ġonçe-i gülşen
   Dem-i terennüm-i ḫāṭır-güşā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 3). [vü,]*
6. Çekdürür çille-i ġam dāne döker dām eyler
   O siyeh ḫāl ü siyeh gīsū **vü** ebrū begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 4). [vü,]*
7. O ġonçe ḫande ider girye **vü** fiġānumuza
   Sirişki şeb-nem-i ter āhumuz ṣabā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 7). [vü,]*
8. Faṣīḥi ʿayb olurdı ġayrı taʿyīb itmek ādemler
   Görülse ol perī-rū hūrī-sīmā **vü** melek-manẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 9). [vü,]*
9. Bir baḳmaḳ ile kār-ı Faṣīḥi temām ider
   Ol dil-firīb ġamze **vü** ol dil-rübā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 10). [vü,]*
10. Hiç edā olmaz miyānıyla dehānı vaṣfı hiç
    Kim iki düşvār baḥs̲-i būde **vü** nā-būdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 8). [vü,]*
11. Dem-i laṭīf ü feraḥ-baḫş-ı ṣubḥ u şām-ı bahār
    Virür nişāne-i gīsū **vü** ḥālet-i ruḫ-ı yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 2). [vü,]*
12. Nādāna vefā **vü** kerem iẕʿānuña düşmez
    Yārāna cefā **vü** sitem ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 3). [vü,]*
13. Biz pā **vü** ten bürehne-i ʿışḳuz hele Faṣīḥ
    Taḳbīl-i ṭarf-ı dāmen ü pā-būsı nʾeylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 193, Mısra 9). [vü,]*
14. Ġonçe-i reng ü leṭāfet çü nesīm ü şeb-nem
    Bülbülüñ eyledügi girye **vü** āh-ı dil-sūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 8). [vü,]*
15. Eyledi kişver-i dil āb u hevāsın taġyīr
    Germ idüp girye **vü** āh-ı dili ḫāṣıyyet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 4). [vü,]*
16. Miṣ̲āl-i āyine ḳalur kemāl-i ḥayretde
    Gören leṭāfet-i sīmā **vü** ḥüsn-i dīdāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 8). [vü,]*
17. Bāġun yine sünbülleri āşüfte **vü** derhem
    İy bād-ı ṣabā kākül-i mekkāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 7). [vü,]*
18. Cāna teʿsīr eylemez her nāle **vü** zār iy Faṣīḥ
    Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 9). [vü,]*
19. Nāz itse nʾola cihāna ol gül
    Bir ġonçe **vü** ṣad hezār bülbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 2). [vü,]*
20. Pervāne **vü** şemʿ gibi her şeb
    Germ-ülfeti-i niyāz u nāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 5). [vü,]*
21. Naẓīrin bulmadum ol nev-ġazāl-i nāz-perverdüñ
    Egerçi Ḳays-veş ṣaḥrā **vü** deşti cüst ü cūy itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 4). [vü,]*

22. İşüñ hep rūy-ı dil göstermedür bīgāne **vü** yāra
Seni āyīne-veş herkesle cānā āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 3). [vü,]*
23. Her laḥẓa fenāsından idüp yād bu bāġuñ
Bülbüller ider nāle **vü** gül çāk-i girībān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 6). [vü,]*
24. Cān u dilden bir melek-ruḫsāruñ ol meftūnı kim
Cinn ü insān āşikārā **vü** nihān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 8). [vü,]*
25. Pervāne **vü** bülbül degülüm ʿışḳ ile her dem
Ne fikr-i gülistān ne şebistān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 11). [vü,]*
26. Mevsim-i ḳaḥṭ-ı neşāṭ u ẕevḳ-ı şādīdür bu şehr
Şehr-i cāna hep metāʿ-ı ġussa **vü** ġamdur gelen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 4). [vü,]*
27. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde **vü** dilden
Şikāyet dīde **vü** dilden şikāyet dīde **vü** dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 1). [vü,]*
28. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde **vü** dilden
Şikāyet dīde **vü** dilden şikāyet dīde **vü** dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 2). [vü,]*
29. Ser ü sīnem pür oldı dāġ-ı miḥnet dīde **vü** dilden
Şikāyet dīde **vü** dilden şikāyet dīde **vü** dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 2). [vü,]*
30. Görilen mācerā-yı derd ü miḥnetler ne mümkindür
Tükenmek naḳl olınsa tā ḳıyāmet dīde **vü** dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 4). [vü,]*
31. Görince yārı āh u girye-i bī-ihtiyār eyler
Olur esrārı ʿuşşāḳuñ işāʿat dīde **vü** dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 6). [vü,]*
32. Lebüñ ṣun sīneñi ʿarż eyleyüp ṭūṭī-ṣıfat cānā
Dile āyīne **vü** sükkerle tāʿlīm-i maḳāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 6). [vü,]*
33. Olınan ṣarf-ı niyāzum olsun
Zehr-i fitne **vü** ḥırām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 4). [vü,]*
34. Ḳāmetinle seyr iden mümkin mi pā-māl olmaya
Germ-ḫīz-i cilve **vü** çābük-nişest-i ʿişveye *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 412, Mısra 6). [vü,]*
35. İder iy dil ṣuver-i nīk ü bed-i dehri ḳabūl
Ṣāf iden sīnesini āyine **vü** āb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 8). [vü,]*
36. Nīm-cānuz ne nāme **vü** ne peyām
Bizi itdi temām hicr temām *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 3). [vü,]*
37. İy dil-i bī-nevā **vü** sāz eyleme her maḥal niyāz
Bil ki o naḫl-i tāzeye berg-i recā girān gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 17, Mısra 1). [vü,]*
38. Fikr-i elem-i zindegī **vü** merg itmez
Şevḳuñla göñül pīş ü pesüñ terk itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 45, Mısra 2). [vü,]*

39. İy dil ne gül-i şüküfte **vü** aḥmer imiş
    Ne āb-ı muṣaffā-yı revān-perver imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 1). [vü,]*
40. Teʾsīr-i maḥabbet eylemiş bī-çi **vü** çün
    Ferhādı tüvānā **vü** ḳavī Ḳaysı zebūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 2). [vü,]*

vücūd: *Beden, cisim, varlık.*

1. Yaḳarsa cismini pervāne şemʿa itmeñ istibʿād
   Ki yaḳmaḳda **vücūdın** ʿāşıḳ elbet nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 6). [vücūdın, -ın]*
2. Vücūd mānīʿ imiş ʿışḳ ile muʿāmeleye
   O çār-sūda hemān hīçe raġbet eyler imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 204, Mısra 7). [vücūd,]*
3. Ḳalmadı bende **vücūd** u ḫıred ü ṣabr u şekīb
   Eyledüm yāra fidā varumı cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 5). [vücūd,]*
4. Dāġlarla cā-be-cā yaḳmış **vücūdın** ser-be-ser
   Pīşe-zār-ı himmetüñ pīr-i beyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 5). [vücūdın, -ın]*
5. Taḥammül eyleyemem ḥasret-i miyānuñ ile
   Vücūdumı dü-şīrīn ḫançere tebāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 4). [vücūdumı, -um, -ı]*
6. Ḳudüm-zen-i ser-i şūrīdem olmaduñ bir kez
   Ḥemān **vücūdumı** bīhūde ḫāk-ı rāh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 8). [vücūdumı, -um, -ı]*
7. Vücūdı gevherin işkeste-i seng-i fenā ḳılduñ
   Diyār diyār u evlād u ʿıyālinden cüdā ḳılduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 39). [vücūdı, -ı]*

vücūd bulmazdı: *Vücuda gelmek, yaratılmak.*

1. Sen olmasañ olmaz idi ʿālem
   Bulmazdı vücūd keyf ile kem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 18). [vücūd bulmazdı, -ma, -z, -dı]*

vücūd virme: *Kıymet/değer vermek, önemsemek.*

1. Bu bendeñi saña bed naḳl iderse düşmenler
   Vücūd virme efendüm nice rivāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 12). [vücūd virme, -me]*

vücūd virme: *Var etmek, varlık kazandırmak.*

1. Mihre **vücūd virme** benümçün vefāya dil
   Muʿtāddur ḳadīmi bilürsin cefāya dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 276, Mısra 1). [vücūd virme, -me]*

vücūd-ı bī-naẕīr: *Eşi benzeri olmayan beden. II Hz. Muhammed (eşsiz yaratılışlı kişi bağlamında).*

1. Sensin ol yektā **vücūd-ı bī-naẕīr** iy nūr-ı Rab
   Ẕātuñ oldı on sekiz biñ ʿālemi ḫalḳa sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 1). [vücūd-ı bī-naẕīr,]*

vücūd-ı lāġara: *Solgun vücut.*

1. Gūyā ki ten-bürehne bir abdāl-ı ʿışḳdur
   Yaḳmış **vücūd-ı lāġara** dāġ-ı niyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 4). [vücūd-ı lāġara, -a]*

vücūd-ı lāġarıma: *Solgun vücut.*

1. Dāġ yaḳdum **vücūd-ı lāġarıma**
   Sikke-i derd ü ġam ḳodum zerime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 1). [vücūd-ı lāġarıma, -ım, -a]*

vücūd-ı muḥterem: *Muhterem, değerli kişi, mübarek zat.*

1. Müsellemdi **vücūd-ı muḥterem** ẕāt-ı mükerremdi
   Hele kān-ı kevnde mişli yoḳ bir pāk-gevherdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 57). [vücūd-ı muḥterem,]*

vücūd-ı zārı: *Zayıf, güçsüz beden.*

1. Felek ol ẕāt-ı pāküñ bilmeyüp ḳadrin helāk itdüñ
   Vücūd-ı zārı şemşīr-i sitemle çāk çāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 32). [vücūd-ı zārı, -ı]*

vüfūr: *Çokluk, bolluk, kesret. II tamam olma.*

1. Bedr-i münīri naʿl-i berātuñ nişānıdur
   Mihr-i sipihr nūr-ı cemālüñ **vüfūrıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 4). [vüfūrıdur, -ı, -dur]*

vüfūr-ı şıdḳ: *Sadakatin çokluğu, aşırı bağlılık.*

1. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faṣīḥā sebeb
   Vüfūr-ı ṣıdḳ şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [vüfūr-ı ṣıdḳ,]*

<u>vüfūr-ı ṣıdḳ-ı şehā:</u> *Sadakatle bağlı âşık.*

1. Kemāl-i mihr ise dūr olmaġa Faṣīḥā sebeb
   Vüfūr-ı ṣıdḳ şehā mūcid-i fedā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 12). [vüfūr-ı ṣıdḳ-ı şehā,]*

<u>vuhūş:</u> *Yabanî, vahşi hayvanlar.*

1. Ne kūha ilticā ne **vüḥūşa** var ülfetüm
   Ferhād u Ḳaysa nisbet olınmaz maḥabbetüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 1). [vüḥūşa, -a]*

<u>vürūd itse:</u> *Gelmek. II uzamak.*

1. Olmaz bedīʿ āteş-i sūzende üzre dūd
   Ruḫsāruñ üzre itse nʾola ḫaṭṭ-ı nev vürūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 12, Mısra 1). [vürūd itse, -se]*

<u>vuṣlat:</u> *Kavuşma, buluşma.*

1. Cān-ı żaʿîfi **vuṣlata** mihmān ider miyüz
   Tayy-i feyāfi-i ġam-ı hicrān ider miyüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 188, Mısra 1). [vuṣlata, -a]*
2. Ḫāme-i sūz-ı ʿışḳ-ı pāk Faṣīḥ
   Gāhi **vuṣlata** gāhi fürḳat olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 6, Mısra 2). [vuṣlata, -a]*

<u>vuṣlat:</u> *Kavuşma, birleşme.*

1. Eyleyüp ṭıfl-ı niyāzum zīb-i āġūş-ı ḳabūl
   Nāzenīnüm **vuṣlatuñla** kām-yāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 8). [vuṣlatuñla, -uñ, -la]*

2. Zülfüñde dil iderse nʿola **vuṣlatuñ** ṭaleb
   Dirler ki müstecāb olur elbet duʿā-yı şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 1). [vuṣlatuñ, -uñ]*
3. İtsün ḳo āh-ı ḥasreti şimdi dil-i figār
   Bir güñ Faṣīḥ **vuṣlat** ile kām-yāb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 60, Mısra 10). [vuṣlat,]*
4. Her derd-i ser-keşīde irer bezm-i ʿişrete
   Her ḥiṣṣe-dār-ı fürḳate **vuṣlat** naṣīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 8). [vuṣlat,]*

vuṣlat-ı cānāna: *Sevgilinin vuslatı, sevgiliye kavuşma.*

1. ʿUṣṣāḳ-ı zāra **vuṣlat-ı cānāna** intiẓār
   Beñzer o ḫasteye çeke dermāna intiẓār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 108, Mısra 1). [vuṣlat-ı cānāna, -a]*

vuṣlat-ı yāra: *Sevgiliye kavuşma.*

1. Varılmaz kūy-ı dil-dāra irilmez **vuṣlat-ı yāra**
   Esīr-i derd-i hicrüz çāremüz ṣabr u şekīb oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 451, Mısra 3). [vuṣlat-ı yāra, -a]*

vużū: *Abdest II bir şeye erişmede gösterilen tavır, davranış.*

1. Gezmez ḳapuñda ʿāṣıḳ-ı ser-geşte giryesüz
   İtmez ṭavāf Kaʿbeyi illā **vużūyile** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 4). [vużūyile, -y, -ile]*

Y

ya: *"de / da" anlamını katan bağlaç.*

1. Cihān firdevse dönmiş nev-bahār-ı dil-sitān gelmiş
   Temāşāya **ya** bāġ-ı ʿālemi Dārüʾl-Cinān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 2). [ya,]*

ya: *Bir de, hele.*

1. O māhı itdiler **yā** mālik-i deryā-yı ʿirfānı
   Yahūd kim bir perīdür āb-ı şāfa itdiler daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 4). [yā,]*

ya: *Yay. II kaş bağlamında sevgili.*

1. Ol ḳaşı **yā** görüp beni bilmezlenür geçer
   Bilmez ki tīr-i āh ile bir gün nişānlanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 107, Mısra 7). [yā,]*

ya: *Ya da, yahut, veya.*

1. ʿĀrıżuñ şemʿ-i şeb-ārā mı gül-i raʿnā mıdur
   Murġ-ı dil pervāne mi **ya** bülbül-i şeydā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 2). [ya,]*
2. Laʿl-i nābuñ mül midür **ya** ġonçe-i şād-āb mı
   Kākülüñ ḫoş-bū ḳaranfil sünbül-i ġarrā mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 57, Mısra 3). [ya,]*
3. Ḫār-ı müje **yā** sūz-ı nigehden gelür gider
   İtmek o veche pāk-i cemīle sezā naẓar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 152, Mısra 3). [yā,]*
4. Yā Ḫusrevī-i vaṣl u ya Ferhādī-i firāḳ
   Ġam çekme iy Faṣīḥ çünān ola **yā** çünīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 10). [yā,]*
5. Sünbül-i kākülidür **ya** ḫaṭ-ı reyḥānı Faṣīḥ
   Seni āşüfte-dimāġ iden odur yāhud bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 11). [ya,]*
6. Tāc-ı devlet ola **ya** tīşe-i merg
   Rāżıyum her ne yazdılar serime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 5). [ya,]*
7. Dil-i teng ṭurfe sāḳī meded itme cāmı teklīf
   Bilürüm **ya** āh u zāra **ya** da keşf-i rāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 4). [ya,]*

ya: *Veya.*

1. Ya olmış o laʿli rūḫ-efzā
   Meryem ḳucaġında mis̲l-i ʿÌsā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 19). [ya,]*

ya: *"Ya ... ya ..." bağlacı.*

1. Ya zülf-i müşg-fāmuñdur ya ḫaṭṭ-ı ʿanberīnüñdür
   Dil-i zārı perīşān eyleyen oldur yahūd budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 7). [ya,]*

ya: *Yay, (Sevgilinin kaşı bağlamında).*

1. Faṣīḥ ol kaşı **yanuñ** bilmedüm bār-ı ġam-ı ʿışḳı
   Çekilmez derd imiş kim ḳāmet-i ṣabrum kemān oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 448, Mısra 9). [yanuñ, -nuñ]*

ya: *"Ey" seslenme edatı.*

1. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
   Evrādum oldı ṣubḥ u mesā şimdi **ya** Laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 31, Mısra 2). [ya,]*

ya: *Acaba.*

1. İy göñül ʿadd itmesünler mi seni mümtāz-ı ʿışḳ
   Cān-ı sūẓanuñ mı yoḳ **yā** çeşm-i giryānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 4). [yā,]*

ya da: *Ve, veya.*

1. Dil-i teng ṭurfe sāḳī meded itme cāmı teklīf
   Bilürüm ya āh u zāra **ya da** keşf-i rāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 4). [ya da,]*

yā īlāhī: *Ey Allah'ım, duaya başlama sözü.*

1. Yā īlāhī be-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Betūl
   İde gülşen-serāy-ı ḫuldı meḳān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 2, Mısra 5). [yā īlāhī,]*

yā laṭīf: *Ya Latif. (En ince işlerin bütün inceliklerini bilen, en ince şeyleri yapan, kullarına ince yollardan çeşitli faydalar ulaştıran" anlamında esma-i hünsadan, Allah'ın en güzel isimlerinden, dir.).*

1. Āzürde olmış ʿārıżadan gül-mizāc-ı yār
   Evrādum oldı ṣubḥ u mesā şimdi **yā Laṭīf** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 9, Mısra 4). [yā laṭīf,]*

<u>yā rab:</u> *Ey Rabbim.*

1. Yā Rab ne gül ne lāle ne süñbül ne bāġ vir
   Baña bu çār-anāṣır-ı ġamdan ferāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 1). [yā rab,]*
2. İtme Faṣīḥi būy-ı hevesle füsürde-kām
   Yā Rab şemīm-i ʿışḳ ile pür bir dimāġ vir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 94, Mısra 10). [yā rab,]*
3. Tā seḥer her şeb Süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm
   İḫtilāṭı **yā Rab** ol meh-ṭalʿatuñ kimlerledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 120, Mısra 8). [yā rab,]*
4. Bihbūdī-i cerīḥası ben ḫaste-ḫātıruñ
   Yā Rab ṭabīb-i merhemi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 6). [yā rab,]*
5. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin gönder
   Beni bir nūra vāṣıl it ki **yā Rab** ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 3). [yā rab,]*
6. Kerem ẕāt-ı kerīmüʾş-şānuña maḥṣūṣdur **yā Rab**
   Faṣīḥ kār-ı düşvāruñ olup bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 9). [yā rab,]*
7. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin gönder
   Beni bir nūra vāṣıl it ki **yā Rab** ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 3). [yā rab,]*
8. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin gönder
   Beni bir nūra vāṣıl it ki **yā Rab** ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 3). [yā rab,]*
9. Kerem ẕāt-ı kerīmüʾş-şānuña maḥṣūṣdur **yā Rab**
   Faṣīḥ kār-ı düşvāruñ olup bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 9). [yā rab,]*
10. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin gönder
    Beni bir nūra vāṣıl it ki **yā Rab** ẓulmet-i şebden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 3). [yā rab,]*
11. Yā Rab kemāl-i āteş-i ʿışḳuñla ḳıl temām
    Nā-pūhtedür hevesle dil-i nīm-riştemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 187, Mısra 5). [yā rab,]*
12. Yā Rab meşāmum eyle şemīm-āşinā-yı feyż
    Gül-berg-i maġz-ı cāna ṭoḳınsun ṣabā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 1). [yā rab,]*
13. Yā Rab żāyiʿ itme leʾāl-i sirişkümi
    İt baña sübḥa-i güher-i pür-behā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 7). [yā rab,]*
14. Kimseler **yā Rab** esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun
    Bir mehüñ efkār-ı mihriyle siyeh-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 1). [yā rab,]*

15. Nārı-dūzaḫdur Faṣīḥā çeşmüme gül-zār-ı bāġ
    Kimseler **yā Rab** esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 10). [yā rab,]*
16. Kimseler **yā Rab** esīr-i ʿışḳ-ı cān-sūz olmasun
    Bir mehüñ efkār-ı mihriyle siyeh-rūz olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 317, Mısra 1). [yā rab,]*
17. Dīn ü dil virmekle reh-yābī-i āzādı muḥāl
    Kimseler **yā Rab** esīr-i zülf-i kāfir olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 6). [yā rab,]*
18. Yā Rab göñül keş-ā-keş-i hicrānı nʾeylesün
    Elden çıḳardı ceyb ile dāmānı nʾeylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 1). [yā rab,]*
19. İt cevherüm āzāde-i çār-ümm ü nüh-ābā
    Luṭfuñla yetīm-i dile **yā Rab** naẓar eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 4). [yā rab,]*
20. Yā Rab dile vir tā o ḳadar feyż-ı ġınā kim
    Her ḳaṭre-i eşk-i terimi bir güher eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 7). [yā rab,]*
21. Her gice feryād **yā Rab** yā Rab ʿuşşāḳ-ı zār
    Eylemez mi hiç eṣer **yā Rab** dil-i meh-rūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 6). [yā rab,]*
22. Her gice feryād **yā Rab** yā Rab ʿuşşāḳ-ı zār
    Eylemez mi hiç eṣer **yā Rab** dil-i meh-rūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 5). [yā rab,]*
23. Mihr-i emelde ẕerrece tābiş görülmedi
    Yā Rab ne tīre aḫter-i yeʾs-ülfetüm ki ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 3). [yā rab,]*
24. Dil kerde-i dest-i ḳudretüñdür **yā Rab**
    Perverde-i ḫ∨ān-ı niʿmetüñdür **yā Rab** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 1). [yā rab,]*
25. Dil kerde-i dest-i ḳudretüñdür **yā Rab**
    Perverde-i ḫ∨ān-ı niʿmetüñdür **yā Rab** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 2). [yā rab,]*
26. Bir ʿabd-i ẕelīlüm ki cemīʿ aḥvālüm
    Maʿlūm-ı cenāb-ı ʿizzetüñdür **yā Rab** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 4, Mısra 4). [yā rab,]*
27. Ḫāşāk-i sivāyı eylesün ḫaḳister
    Yā Rab baña bir sūz-ı maḥabbet luṭf it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 11, Mısra 4). [yā rab,]*
28. Yā Rab beni ṣūret-i riyādan ḥıfẓ it
    Āyīnemi jengār-ı sivādan ḥıfẓ it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 15, Mısra 1). [yā rab,]*
29. İtmekde ḳuṣūr itmeye ẕikr ü fikrüñ
    Yā Rab dile vir nūr-ı ṣuʿūr ile şühūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 4). [yā rab,]*
30. Yā Rab nā-ümmīde maṭlab sensin
    İslām ile dīn ü mezhep hep sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 1). [yā rab,]*

31. Evrād-ı ṣabāḥ u ẕikr-i her şeb sensin
    Sensin sensin murād **yā Rab** sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 4). [yā rab,]*
32. Yā Rab dilüm āyīne-ṣıfat ṣāf eyle
    Her veche derūn-rūşen-i inṣāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 121, Mısra 1). [yā rab,]*
33. Yā Rab baña tevfīḳıñı hem-rāh eyle
    Ṣahbā-zede-i ġafletüm āgāh eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 122, Mısra 1). [yā rab,]*
34. Yā Rab dilüm āyīne-ṣıfat ṣāf eyle
    Elṭāfuñı bī-raġbet-i ālāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 1). [yā rab,]*
35. Yā Rab beni her sözümde ṣādıḳ eyle
    Efʿālümi aḳvāle muṭābıḳ eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 124, Mısra 1). [yā rab,]*
36. Yā Rab dili mirʾāt-ı tecellī eyle
    Āzāde-i ṣūret-i temennī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 128, Mısra 1). [yā rab,]*
37. Yā Rab beni vāṣıl-ı temennī eyle
    Cūyā-yı ḥaḳīḳatüñ tesellī eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 129, Mısra 1). [yā rab,]*
38. Yā Rab beni saʿyümde kesel-nāk itme
    Muḥtācını keyfiyyet-i tiryāk itme *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 139, Mısra 1). [yā rab,]*

yā rab: *Ey Rabb'im, Ey Allah'ım!.*

1. Hep ġonçeleri bād-ı bahār itdi şüküfte
   Yā Rab dili sen şeb-nem-i luṭfuñla güşād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 4). [yā rab,]*
2. Yā Rab beni hem-ḥālet-i Mevlānā it
   ʿİlm-i ledünde merdüm-i dānā it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 13, Mısra 1). [yā rab,]*

yā rabb: *Ey Rabbim.*

1. Kimsenüñ **yā Rabb** mirʾāt-ı sipihr-i kec-nihād
   Ṣūret-i ümmīdin ʿaks-i müddeʿā göstermesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 328, Mısra 5). [yā rabb,]*
2. Yā Rabb hidāyetüñ ümīd eyler dil
   Baḫşāyiş-i bī-nihāyetüñ ümīd eyler dil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 88, Mısra 1). [yā rabb,]*

yā rabb: *Ya Rabbi, ey Allah'ım!.*

1. Günden güne ol ruḫları ḫurşīde Faṣīḥüñ
   Mihrini füzūn şevḳını **yā Rabb** ziyād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 10). [yā rabb,]*

<u>yā rabbi:</u> *Ey Rabbim.*

1. Ol yolda semend-i himmetüm eyle sebük
   Yā Rabbi beni itme girān-bār-ı vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 4). [yā rabbi,]*

<u>ya ya:</u> *Ya... Ya da.*

1. Baña külḫanla gülşen farḳı ʿışḳuñda ne mümkindür
   Ya āteş gül-sitān olmış ya olmış gül-sitān āteş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 208, Mısra 6). [ya ya,]*
2. Ya dāġ-ı tāze ya elmas-bend olmaḳ münāsibdür
   Bilürsin zaḫm-ı ʿışḳa nā-mülāyimdür göñül merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 3). [ya ya,]*

<u>ya ya:</u> *Ya... ya da bağlacı.*

1. Yā Ḫusrevī-i vaṣl u ya Ferhādī-i firāḳ
   Ġam çekme iy Faṣīḥ çünān ola yā çünīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 9). [yā ya,]*

<u>yabān:</u> *Çöl, sahra.*

1. Yābāna gitme Ḳays-veş iy dil cünūnı ḳo
   Ḫ∨āhiş hemīşe ʿāşıḳa yāruñ viṣālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 5). [yābāna, -a]*

<u>yabān:</u> *Çöl, sahra. II Mecnun'un dolaştığı yerler.*

1. Aḥvāl-i ʿışḳ-ı dil-beri benden suʾāl idüñ
   Ferhād u Ḳays kūh u **yabāndan** ḫaber virür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 4). [yabāndan, -dan]*

<u>yād:</u> *Anma, hatırlama.*

1. Ḳanḳı bezmüñ **yādıdur** feryād-ı mestān itdüren
   Ḳanḳı cāmuñ neşvesindendür bu keyfiyyet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 7). [yādıdur, -ı, -dur]*
2. Suʿāl eyler olursa mācerāmuz āşinālardan
   O gevher **yādına** dil itmede eşk-i terin deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 6). [yādına, -ın, -a]*
3. Ḳāmetüñ **yādıyla** naḫl-i āhı itmekdür murād
   Bāġda seyr-i kad-i serv-i ḫırāmāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 7). [yādıyla, -ıy, -la]*
4. Ḳāmetüñ **yādıyla** cūş-ı seyl-i eşküm seyr idüp
   Cūylar bu dīde-i giryāna itmiş ser-fürū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 370, Mısra 3). [yādıyla, -ı, -yla]*
5. Bozduḳ biz āşinālıġı ol bī-vefā ile
   Olsun gerekse **yād** gerek āşināyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 2). [yād,]*
6. Ḥālet-i ʿışḳuñ ile **yād** u ferāmuş itdüm
   Şādi-i vaşlı degül miḥnet-i hicrānı bile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 54, Mısra 1). [yād,]*
7. İcrā idelüm mātemin ol şāh-ı cihānuñ
   Dürler dökelüm **yādına** ol gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 8). [yādına, -ın, -a]*
8. İcrā idelüm mātemin ol şāh-ı cihānuñ
   Dürler dökelüm **yādına** ol gevher-i cānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terci-bend 2, Mısra 16). [yādına, -ın, -a]*

yād eyle: *Hatırlamak, anmak.*

1. Suʾāl it ḫaste-ḥāl-i ʿışḳı sāḳī laʿl-i nābuñla
   Şifā-sāz ol bizi **yād eyle** bir ḳaṭre şarābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 2). [yād eyle,]*

yād eyledüm: *Hatırlamak, anmak.*

1. Tekye-gāhum lāle-veş ʿışḳuñla ṭaġ oldı baña
   Kūyuñı **yād eyledüm** ṭaġ üsti bāġ oldı baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 1, Mısra 2). [yād eyledüm, -dü, -m]*

yād eylemez: *Hatırlamak, anmak.*

1. Düşnām-ı dil-rübā bizi şād eylemez mi hiç
   Erbāb-ı ʿışḳı ḫayr ile **yād eylemez** mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 2). [yād eylemez, -me, -z]*

yād eylemez: *Hatırlamak, anmak.*

1. Fikr ġāyet miḥnet-i pīşīneyi **yād eylemez**
   Sālīk-i rāh-ı maḥabbet pīş ü pes bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 3). [yād eylemez, -me, -z]*

yād eylesem: *Hatırlamak, anmak.*

1. Her ne dem **yād eylesem** reftār-ı serv-ḳāmetüñ
   Eşk-i çeşmüm Nīl ü Ceyḥūn gibi iki nehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 5). [yād eylesem, -se, -m]*

yād eyleyen: *Hatırlamak, anmak.*

1. Cānāna fikrin eylemesün cānın isteyen
   Mey görmesün ḫumārını **yād eyleyen** ḥarīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 347, Mısra 7). [yād eyleyen,]*

yād ider: *Hatırlamak.*

1. Yād ider mi o ġonçe-fem bizi hiç
   Sen ṣabā bezm-i yāra maḥremsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 340, Mısra 3). [yād ider, -er]*

yād iderler: *Hatırlamak, anmak.*

1. Göñderürler nāme-i feryād-ı pür-sūz-ı firāḳ
   Yād iderler berḳ-ı ġamla mübtelālar bir birin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 43, Mısra 2). [yād iderler, -er, -ler]*

yād iderler: *Hatırlamak.*

1. Cām ile olmış ṣurāhī bezm-i meyde leb-be-leb
   Yād iderler bir biriyle ṣoḥbet-i pīşīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 4). [yād iderler, -er, -ler]*

yād idüp: *Hatırlamak, anmak.*

1. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
   Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 9). [yād idüp, -üp]*
2. Ḫārā dil-i şīrīni idüp yād Faṣīḥ
   Ṭaşlarla dögündi Bīsütūnda Ferhād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 24, Mısra 3). [yād idüp, -üp]*

yād idüp: *Hatırlamak.*

1. Ḥüsn-i bī-mislüñ gören ṣunʿ-ı Ḫudāyı **yād idüp**
   Ṣıdḳ ile elbet derūnından ṣadā-yı hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 7). [yād idüp, -üp]*
2. Her laḥẓa fenāsından idüp yād bu bāġuñ
   Bülbüller ider nāle vü gül çāk-i girībān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 312, Mısra 5). [yād idüp, -üp]*
3. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
   Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 9). [yād idüp,]*
4. Yād idüp ruḫlarını giryeler itdüm vāfir
   Bāġ-ı ḥüsnüñ gül-i raʿnālarına virdüm su *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 5). [yād idüp, -üp]*
5. İy Faṣīḥ ol Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāli **yād idüp**
   Cūṣ-ı reşk-efgen be-Nīl-i feyż meşḥūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 9). [yād idüp, -üp]*

yād idüp: *Hatırlamak.*

1. İy göñül āmāde-i āh ol Muḥarremdür gelen
   Yād idüp ol tīre-eyyāmı Faṣīḥ-āsā bu dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 349, Mısra 9). [yād idüp,]*

yād itdükde: *Hatırlamak, anmak, bahsetmek.*

1. Ol iki ḫāl-i siyāhı iy Faṣīḥ itdükde yād
   Ḫamm-ı zülfinden didi feryād idüp dil āh āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 50, Mısra 1). [yād itdükde, -dük, -de]*

yād itdüm: *Hatırlamak, anmak, bahsetmek.*

1. Ne giryānum baḳup efʿāl-i nā-şāyesteme bir dem
   Ne **yād itdüm** siyeh-ruḫsāri-i aʿmāli āh itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 286, Mısra 8). [yād itdüm, -dü, -m]*

yād itdürür: *Hatırlamak, anmak, bahsetmek.*

1. Zemīn üzre düşen her sāye-i naḫl-i çemen şimdi
   Dil-i üftādeye **yād itdürür** gīsū-yı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 16). [yād itdürür, -dür, -ür]*

yād itmeyüp: *Hatırlamak, anmak, bahsetmek.*

1. Bu bendeleriñi itmeyüp yād
   Ol demde buyurduñ ümmet ümmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 41). [yād itmeyüp, -me, -yüp]*

yād itmez: *Hatırlamak, anmak, bahsetmek.*

1. Hezārı bāġda bir berg-i terle **yād itmez**
   Bu rūzgār belī ehl-i ʿışḳı şād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 1). [yād itmez, -mez]*
2. Dimiş Faṣīḥi bezmde hiç añmaz olduḳ yār
   Beni ṣanurdum o hercāyi böyle **yād itmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 10). [yād itmez, -mez]*
3. Yād itmez oldı gitdi beni yād u āşinā
   Gel gör nedür Faṣīḥ elemden kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 1). [yād itmez, -me, -z]*

yād itmiş: *Hatırlamak, anmak, bahsetmek.*

1. Cevrin efzūn eylemiş gül bülbül-i zāra yine
   Rūzgāruñ **yād itmiş** şīve-i āzārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 8). [yād itmiş, -miş]*

yād olındı: *Hatırlanmak, hatırlamak.*

1. Ehl-i naẓar oldı naẓmuma çün laḥīẓ
   Telḫ oldı lisānı **yād olındı** Ḥāfıẓ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 64, Mısra 2). [yād olındı, -ın, -dı]*

yād olınmaz: *Zikredilmek, yad olunmak, dile getirilmek.*

1. Ser-bezm-i ṣafāda **yād olınmaz** hergiz
   Ol kimse ki ʿirfān ile maʿrūf oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 153, Mısra 3). [yād olınmaz, -ın, -ma, -z]*

yād olunsun: *Hatırlanmak, hatırlamak.*

1. Yād olunsun köhne ġamlar sāḳiyā nev-rūzdur
   Sāʿid-i sīmīnüñ it cām-āşinā nev-rūzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 141, Mısra 1). [yād olunsun, -sun-un, -sun]*

yād u āşinā: *Yabancı ve tanıdık.*

1. Derūnı idemedüñ ġayrdan Faṣīḥ tehī
   Hezār görmedügüm **yād u āşinā** geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 10). [yād u āşinā,]*
2. Yād itmez oldı gitdi beni **yād u āşinā**
   Gel gör nedür Faṣīḥ elemden kemāl-i żaʿf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 11, Mısra 1). [yād u āşinā,]*

yād u ferāmūş ideyüm: *Hatırlama ve hatırdan çıkarma.*

1. Vaṭanumdur vaṭanum bāġ-ı behişt-i kūyı
   Niçe ādem ben anı **yād u ferāmūş ideyüm** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 292, Mısra 4). [yād u ferāmūş ideyüm, -e, -yüm]*

yād u ferāmūş olınmasa: *Hatırlama ve unutma olmasa.*

1. ʿAceb mi **yād u ferāmūş olınmasa** hergiz
   Ki naḳş-ı ḥāfıẓa-i kāʾinātdur suḫanüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 280, Mısra 7). [yād u ferāmūş olınmasa, -ın, -ma, -sa]*

yada: *Ya da, veya (bağlama edatı).*

1. Ḳonmış nuḳāṭ-ı şeb-nem-i ter ṣaḥf-ı güllere
   Bir bir hezār **yāda** getürmiş rivāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 4). [yāda,]*

yād-ı ḫaṭ-ı lebüñle: *Dudağın üstünde çıkan ayva tüyünü anma.*

1. Terennüm eylese **yād-ı ḫaṭ-ı lebüñle** Faṣīḥ
   Çemende bülbül-i āteş-nevāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 9). [yād-ı ḫaṭ-ı lebüñle, -üñ, -le]*

yād-ı reftārıyla: *[Sevgilinin] gidiş, yürüyüşünü hatırlamak, hayal etmek.*

1. Ḳāmeti fikriyle bir yirde oṭurmazsın göñül
   Yād-ı reftārıyla bir ḥāletde ṭurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 2). [yād-ı reftārıyla, -ı, -yla]*

yād-ı ruḫıyla: *Yanağın hatırlanması, akla getirilmesi.*

1. O şevḳ-ı gülle bu **yād-ı ruḫıyla** nāle ider
   Faṣīḥ-i ḫāme-zebān āşinā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 9). [yād-ı ruḫıyla, -ı, -yla]*

yād-ı ruḫıyla: *Yanağını hatırlama.*

1. Bir āb-ı revān görmeyeyüm **yād-ı ruḫıyla**
   Elbetde Faṣīḥ eşk-i teri ḳan iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 13). [yād-ı ruḫıyla, -ı, -yla]*

yād-ı sebātiyle: *Kararlı olmanın zikri.*

1. Ne iḥtimāl idi āyīne göstere tims̱āl
   Velīk yād-ı s̱ebātiyle baḳsalar min-ba‘d *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 49). [yād-ı s̱ebātiyle, -iy, -le]*

yādigār: *Hatıra.*

1. Sīnemde penbelerle nʾola ṣaḳlasam anı
   Dāġ-ı maḥabbetüñ baña bir **yādigārdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 127, Mısra 8). [yādigārdur, -dur]*

yādigār-ı ḫusrev ü cemdür: *Cem ve Hüsrev'i hatırlatan, anımsatan (şarap ile bağlamsal anlamda)* .

1. Gedā-yı iltifatuñ pādişāh-ı ʿālem-i āb it
   Getür ol sāġarı kim **yādigār-ı Ḫusrev ü Cemdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 4). [yādigār-ı ḫusrev ü cemdür, -dür]*

yagmā: *Talan etme.*

1. Yārdan yoḳ mecāl **yagmāya**
   Her giden murġ düşdi sevdāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 1). [yagmāya, -ya]*

yaġmā itdi: *Zor kullanarak ele geçirmek, yağmalamak.*

1. İtdi ol şāh-ı teġāfül sipehüm āḫır-ı kār
   Kāle-i rāzumı düzdīde nigehle yaġmā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 8). [yaġmā itdi, -di]*

yāhū: *Söylenen söze dikkati çekmek ve anlamını güçlendirmek için kullanılır II ayrılmak üzere selam vermek, eyvallah.*

1. Kākülüñ çözdi o şeh açdı livā-yı ḥüsnin
   Baʿd-ez-īn ṣabr u ḳarār-ı dile **yāhū** begler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 99, Mısra 8). [yāhū,]*

yāhūd: *Veya, ya da.*

1. Ya zülf-i müşg-fāmuñdur ya ḫaṭṭ-ı ʿanberīnüñdür
   Dil-i zārı perīşān eyleyen oldur **yahūd** budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 8). [yahūd,]*

2. Yir yir felekde necm-i leṭāfet midür **yahud**
   Ol meh ʿizār-ı pākini ḫūy-gerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [yahud,]*
3. Cihānda kimse mi var istifāde eyleyecek
   Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyecek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 2). [yāhūd,]*
4. Sünbül-i kākülidür ya ḫaṭ-ı reyḥānı Faṣīḥ
   Seni āşüfte-dimāġ iden odur **yāhud** bu *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 369, Mısra 12). [yāhud,]*
5. O māhı itdiler yā mālik-i deryā-yı ʿirfānı
   Yahūd kim bir perīdür āb-ı ṣāfa itdiler daʿvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 3). [yahūd,]*
6. Gezerdüñ terk idüp iy Ḳays-ı ʿuryān kūy-ı Leylāyı
   Girībānuñ **yahūd** çāk itmege dāmānuñ olsaydı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 463, Mısra 6). [yahūd,]*

yāhūd: *Veya, daha doğrusu.*

1. Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyicek
   Vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur bu felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 3). [yāhūd,]*

yaḳ-: *Ateşe vermek, tutuşturmak.*

1. Yaḳarsa cismini pervāne şemʿa itmeñ istibʿād
   Ki **yaḳmaḳda** vücūdın ʿāşıḳ elbet nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 6). [yaḳmaḳda, -maḳ, -da]*

yaḳ-: *Tedavi amaçlı yarayı dağlamak.*

1. Dāġ **yaḳdum** vücūd-ı lāġarıma
   Sikke-i derd ü ġam ḳodum zerime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 1). [yaḳdum, -du, -m]*

yaḳ: *Ateşe vermek, acıtmak.*

1. Bu deñlü yaḳma dil-i zārı nār-ı hicrāna
   Şaḳın cihānı **yaḳar** bunda āh-ı ḥasret olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 14). [yaḳar, -ar]*
2. Ḫarāb itdüñ **yaḳup** nʾeylersin iy bī-raḥm u kāfir-kīş
   Dil-i vīrānemi farż it ḥarīm-i beytüʾl-ʿulyādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 3). [yaḳup, -up]*
3. Dāġlarla cā-be-cā **yaḳmış** vücūdın ser-be-ser
   Pīşe-zār-ı himmetüñ pīr-i beyānıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 5). [yaḳmış, -mış]*

4. Yaḳup maḥv eylesün cism-i nizārum āteş-i ḥasret
   Uçursun göklere ḫākisterüm bād-ı ġam u miḥnet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 11). [yaḳup, -up]*

<u>yaḳ:</u> *Ateşe vermek, yok etmek.*

1. Niyāz u nāz-ı ʿışḳ idrāk olınmaz bir zemān ancaḳ
   Fiġān itmekde bülbüller **yaḳar** pervāneler bāli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 6). [yaḳar, -ar]*

<u>yaḳ:</u> *Ateşe vermek, tutuşturmak.*

1. Yaḳ āteşe bülbülleri ḫākistere döndür
   Feryāduñı iy sūḥte-i dil şuʿle nümūd it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 29, Mısra 9). [yaḳ,]*
2. Yaḳarsa cismini pervāne şemʿa itmeñ istibʿād
   Ki yaḳmaḳda vücūdın ʿāşıḳ elbet nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 136, Mısra 5). [yaḳarsa, -ar, -sa]*
3. Yaḳılmaz her dile dāġ-ı maḥabbet
   Ḳonılmaz her ocaġa aḫker-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 7). [yaḳılmaz, -ıl, -ma, -z]*
4. Dili āzār idüp āh u fiġānı olmasun dirsin
   Yaḳarsın āteşe cānı duḫānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 2). [yaḳarsın, -ar, -sın]*
5. Sāġar-ı bāde degül mihr-i dıraḫşānsın sen
   Ḫırmen-i aḳlı **yaḳan** āteş-i sūẕānsın sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 341, Mısra 2). [yaḳan, -an]*
6. Bezm-i ḥüsnüñ ḥaẕer it şuʿle-i cān-sūzından
   Niçe pervāne **yaḳar** şemʿ-i fürūzānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 6). [yaḳar, -ar]*
7. Yaḳdı hep ḫākister itdi sūz-ı dil ḫārāları *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 1). [yaḳdı, -dı]*
8. Kim gūş ideli ser-be-girībān-ı bükāyuz
   Āteşlere **yaḳmış** dili mātem -zedegānuz Āteşlere **yaḳmış** dili matem-zedegānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 24). [yaḳmış, -mış]*
9. Āteşlere **yaḳmış** dili matem-zedegānuz
   Ġavġālara şalmış seri bir bī-ser ü pāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 23). [yaḳmış, -mış]*
10. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverüñ
    Düşmek içün zīr-i pāyına **yaḳar** bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 48, Mısra 2). [yaḳar, -ar]*
11. ʿIşḳdur ʿışḳ kim bilā-teʾḫīr
    Yaḳdı pervāne āteşe cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 24). [yaḳdı, -dı]*

<u>yaḳ:</u> *Tedavi amaçlı yarayı dağlamak.*

1. Gūyā ki ten-bürehne bir abdāl-ı ʿışḳdur
   Yaḳmış vücūd-ı lāġara dāġ-ı niyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 4). [yaḳmış, -mış]*

yaḳ: *Yakmak ‖ gönlü tutuşturmak, ıstırap çektirmek.*

1. Yaḳ cismümi nār-ı sitemüñle eşer eyle
   İy dāġ-ı maḥabbet ten-i zerdümde yer eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 73, Mısra 1). [yaḳ,]*

yaḳ: *Yakmak ll acı çekmek (yürek bağlamında).*

1. Yaḳdı ʿāşıḳ sīnede dilde cigerde serde dāġ
   Çün dimişler kim devādur ʿāḳıbet her derde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 1). [yaḳdı, -dı]*

yaḳ: *Acıtmak, incitmek.*

1. Yakar ṣad-dāġ-ı ḥasret bulmasun bir sine (...)
   Maḥabbet ehl-i dille ḥāṣılı dīrīne düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 97, Mısra 3). [yakar, -ar]*

yaḳ: *Yakmak, ateşlere vermek. II Üzmek.*

1. Dāġ **yaḳmış** tāze ʿāşıḳ olmış ol meh-sīneye
   Nev cevānum saḳlamış gūyā ki pīrāhende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 3). [yaḳmış, -mış]*
2. Refʿ eyle ḫāk-i rehden teşrīf-i maḳdemüñle
   ʿUşşāḳı **yaḳma** luṭf it gel nār-ı intiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 8). [yaḳma, -ma]*
3. İtme dili zinḫār tebāh-ı ḥasret
   Dünyāyı **yaḳar** sūziş-i āh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 2). [yaḳar, -ar]*

yaḳ: *Yakmak, dağlamak (yara bağlamında).*

1. Yir yir ten-i ḫākīye **yaḳup** dāġ-ı miḥen
   Açdum o teng hücreye birḳaç revzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 1). [yaḳup, -up]*

yaḳ: *Yakmak. II dağlamak.*

1. Ser-i şūrīdeme bir dāġ-ı ferāġat **yaḳdı**
   Himmet-i pīr-i ġam-ı ʿışḳ çerāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 9). [yaḳdı, -dı]*

<u>yaḳ:</u> *Yakmak. II gönlü tutuşturmak, ıstırap çektirmek.*

1. Pertev-i ḥüsnüñ dile düşdükde **yaḳdı** kīneyi
   Güyıyā kim ṭutdılar ḫurşīde bir āyīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 1). [yaḳdı, -dı]*

<u>yaḳ:</u> *Yakmak, ateşlemek. II tutuşturmak.*

1. Eyle fetīl luṭfuñ ile tāze dāġını
   Bīmār-ı ʿışḳ-ı tīre-şebüñ **yaḳ** çerāġını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 464, Mısra 2). [yaḳ,]*

<u>yaḳīn it(di):</u> *Yaklaştırmak.*

1. Kimüñ bitürdi kimüñ tohm-ı kārın it(di) yaḳīn
   Bu dāne-perver-i nādī-i saḫt u şūre-zemīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 1). [yaḳīn it(di),]*

<u>yaḳlaş:</u> *Gelmek, uğramak.*

1. Ol şāh ne dem ki eşheb-i nāza süvār olur
   Peyk-i niyāz **yaḳlaşamaz** gird-i semtine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 3). [yaḳlaşamaz, -a, -maz]*

<u>yakma:</u> *Yakmak, ateşlere vermek. II Üzmek.*

1. Bu deñlü **yaḳma** dil-i zārı nār-ı hicrāna
   Ṣaḳın cihānı yaḳar bunda āh-ı ḥasret olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 13). [yaḳma,]*

<u>yaʿḳūb:</u> *Hz. Yakup.*

1. O **Yaʿḳūbum** ki rāh-ı Beyt-i Aḥzānum ṣabā bilmez
   Meşām-ı cāna būy-ı feyż-baḫş-ı pīrehen gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 3). [yaʿḳūbum, -um]*

<u>yaʿḳūb:</u> *Hz. Ya'kûb.*

1. Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn
   Beyt-i ḥazeni baña nişīmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 135). [yaʿḳūb,]*
2. Ol Yūsuf-ı gül-pīrehenüñ ʿışḳıyla
   Beytüʾl-ḥazen-i zemānede **Yaʿḳūbuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 4). [yaʿḳūbuz, -uz]*

yaʿḳūb: *Hz. Yaʿḳūb. II çile çeken, hasret duyan, ağlayan.*

1. Yaʿḳūbdan aḥvāl-i dilüm besbeter oldı
   Giryeyse benüm nūr-ı dü-çeşmüm yiter oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 85, Mısra 1). [yaʿḳūbdan, -dan]*

yaʿḳūb mıyum: *Hz. Yusuf'un babası Hz. Yakup peygamber. (Gözlerinin görmez oluşu, yıllarca ağlaması, külbe-i ahzanı, çok çile çekmiş olması bağlamında).*

1. Açılmadı ġonçe-i dil-i zār
   Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 135). [yaʿḳūb mıyum, -mı, -yum]*

yaʿḳūb-ı ḥazīnüm: *Hüzünlü Yakub. II Hz. Yakub'un hüznü.*

1. Ben o **Yaʿḳūb-ı ḥazīnüm** şādūman itmez beni
   Her nefesde būy-ı pīrāhenle gelse biñ nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 41, Mısra 1). [yaʿḳūb-ı ḥazīnüm, -üm]*

yaʿḳūb-veş olup: *Hz. Yakup gibi olmak.*

1. Olup Yaʿḳūb-veş hem-dem sirişk-i bī-ḳarār ile
   Geçe ʿömr-i ʿazīzüm künc-i ġamdan āh u zār ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 19). [yaʿḳūb-veş olup, -up]*

yāḳūt ider: *Yakut, en meşhuru kırmızı renklisi olan, pembe, erguvan vb. renklerde, sâdece elmasın çizebildiği çok değerli taş haline gelmek.*

1. Faṣīḥ elmās olur her ḳaṭresi geh āh-ı serdümde
   Gehi nār-ı dilüm **yāḳūt ider** her dānesin anuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 4). [yāḳūt ider, -er]*

yākūt-ı laʿl-i nābı: *Saf kırmızı şarap.*

1. Teskīn-i teşnegī-i dil eyler taḫayyüli
   Yāḳūt-ı laʿl-i nābı ʿaceb āb-dār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 6). [yāḳūt-ı laʿl-i nābı, -ı]*

yala: *Yalamak. II yakınlaşmak.*

1. Ki gürgile **yalaşup** ḳan birāder ola şubān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 368, Mısra 10). [yalaşup, -şup]*

yalan söyle: *Yalan söylemek.*

1. Faṣīḥ evṣāf-ı ḥüsninde olan şiʿrüñden incinmiş
   Saña kim didi kim ḥaḳḳında cānānuñ **yalan söyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 378, Mısra 10). [yalan söyle,]*

yan: *Çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.*

1. ʿIşḳıyla **yanan** āteşe cān u tenüm olsun
   Ḫākister-i nār-ı ġamı pīrāhenüm olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 1). [yanan, -an]*
2. Ben idüm zencīr-i ʿışḳuñ ibtidā dīvānesi
   Şemʿ-i ḥüsnüñ ben idüm evvel **yanan** pervānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 2). [yanan, -an]*

yan: *Birlikte olma ifade eder, ...ile beraber.*

1. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [yanuñda, -un, -da]*

yan: *Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.*

1. Dil ṣanma o bir pūtedür āteşlere **yanmış**
   Bu sīne degül tīr-i melāmet siperidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 7). [yanmış, -mış]*

yan: *Yan, yakın, civar.*

1. Bu rūḥ-fezā ṭarz-ı ḫırāmı göre biʾllāh
   İy serv-i çemen sāye-ṣıfat **yanuña** düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 8). [yanuña, -uñ, -a]*
2. Āh ile uġratmadum aʿdāyı şāhum **yanuña**
   Bekledüm gencīne-i ḥüsnüñ senüñ şemşīr ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 7). [yanuña, -uñ, -a]*

yan: *Tutuşturmak, alevlendirmek.*

1. N’ola ders-i fiġāna başlasa pervāne bülbülden
   Arar **yanmaġa** bulmaz n’eylesün şemʿ-i şebistānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 48). [yanmaġa, -ma, -ġa]*

yan: *Gönülden acı çekmek, gönlü yanmak; ızdırap duymak, kahrolmak, eleminden dolayı sızlanmak.*

1. Görince yārı nʾola ʿarż-ı sūz iderse Faṣīḥ
   Ki şemʿa **yanmada** pervāne nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 10). [yanmada, -ma, -da]*
2. Degülüm rāẕı lebüñ būs ide peymāne daḫı
   İstemem **yanduġını** şemʿüñe pervāne daḫı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 436, Mısra 2). [yanduġını, -duġ, -ın, -ı]*

yan: *Yanmak, kül olmak.*

1. Bulaydı **yanmaġa** taḥrīk-i bāl itmezdi pervāne
   Hevādan ḥıfẓ ider ol deñlü şemʿ-i meclis-ārāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 3). [yanmaġa, -maġ, -a]*

yan-: *Dağlanmak II Aşk acısı çekmek.*

1. Ṭursun hemīşe sīnede dāġ-ı maḥabbetüñ
   Yansuñ ḳo ṣubḥ u şām çerāġ-ı maḥabbetüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 234, Mısra 2). [yansuñ, -sun]*

yan-: *Alev halinde bulunmak; aşk ateşiyle yanmak.*

1. Yanar ḫāmūş iken pervāne şemʿ-i meclis-ārāya
   Sükūt itmekde dinmiş iy göñül gerçi selāmet var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 71, Mısra 5). [yanar, -ar]*

yan-: *Alev almak, tutuşmak.*

1. Eger ki eylemese āb-ı eşk-i ter nem-nāk
   Yanardı cümle müjem āh-ı pür-şerārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 8). [yanardı, -ar, -dı]*

yan virdi: *Yan çizmek, kaçınmak.*

1. Selāmın aldı ikrām eyledi aġyār-ı bed-ḫ∨āha
   Görince ʿāşıḳ-ı üftāde-i mehcūrı **yan virdi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 8). [yan virdi, -di]*

yaʿnī: *"Sözün kısası, doğrusu" anlamlarında bir söz.*

1. İy ruḫları gül kec-reviş-i ḫāra mı uyduñ
   Yaʿnī güzelüm düşmen-i bed-kāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 2). [yaʿnī,]*
2. Yaʿnī biri Rūmili kenārı
   Bāl itdi gören kenār-ı yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 11). [yaʿnī,]*
3. ʿIşḳuñ beni Mecnūna miṣāl itmişdür
   Yaʿni ten-i żaʿf ile hilāl itmişdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 35, Mısra 2). [yaʿni,]*
4. İy Faṣīḥ ol ʿafīfe maẓlūmān
   Yaʿni hemşīre-i belā-dīdem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 2). [yaʿni,]*

yanuña düşmez: *Boy ölçüşmek, yarışmak, benzemeye çalışmak.*

1. Ḳaddüñ görüp ādem niçe dāmānuña düşmez
   Serv-i çemen iy sāye-ṣıfat **yanuña düşmez** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 2). [yanuña düşmez, -mez]*

yanuñda: *Birlikte, beraberinde olma.*

1. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 3). [yanuñda,]*

yār: *Sevgili. II Allah.*

1. Viṣāl-i bī-firāḳ it **yārumı** bī-şirket-i aġyār
   Şarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḫār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 3). [yārumı, -um, -ı]*

yār: *Sevgili, dost.*

1. Māniʿ oldı gelüp aġyār Faṣīḥā efsūs
   Yār ile güft ü şinīd eyler iken bī-pervā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 14). [yār,]*
2. Dīde-i terle dil-i pür-tābımuñ memnūnıyam
   Girye vü āh eylemekde **yār** u hem-demdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 4). [yār,]*
3. Yārsuz gül-zār-ı ʿālem künc-i mātemdür baña
   ʿIyd u Nevrūzı göñül māh-ı Muḥarremdür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 2, Mısra 1). [yārsuz, -suz]*
4. Yāra sūz-ı ʿışḳumı yazmaḳ murād itsem Faṣīḥ
   Bulamam ḫāmemde tāb u ṭāḳat-ı taḥrīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 9). [yāra, -a]*

5. İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīne girdār it
   Beni **yār** ile aġyār eyleme aġyār ile **yār** it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [yār,]*
6. Var **yāra** göñül daʿvī-yi bī-dādūñı diñlet
   Dīvān-ı şehen-şāhda feryāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 1). [yāra, -a]*
7. Aʿdā Faṣīḥ güft ü şinīd-i nifāḳ ile
   Geh düşmen eylemekde bize **yārı** gāh dost *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 10). [yārı, -ı]*
8. ʿAceb mi çekmege āġūşa **yārı** istemesem
   Sükūn-ı keştīye çün kim kenār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 5). [yārı, -ı]*
9. Ne revādur baña bir ḥarfi dirīg eyleye **yār**
   Düşmen-i rū-siyehe göndere her dem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 5). [yār,]*
10. İtme tekşir-i suḥan **yāra** Faṣīḥ
    ʿArẓ-ı ḥāl-i dil-i nālān bir olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 61, Mısra 9). [yāra, -a]*
11. Yāruñ ruḫında ṣanma ki zerd ebrūvānı var
    Menşur-ı ḥüsnidür o ki zerrīn nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [yāruñ, -uñ]*
12. Bir iki düşnām virmiş bezm-i düşmende saña
    Müjde iy dil yine **yāruñ** luṭfı var iḥsānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [yāruñ, -üñ]*
13. Ḫayāl-i şemʿ-i ʿiẕāruñla eglenür göñlüm
    Şeb-i firāḳ çü pervāne **yārı** āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 4). [yārı, -ı]*
14. Kemāl-i muʿciz-i ḥüsn ü cemālidür **yāruñ**
    Ki ḫaṭṭı tāze çemendür ʿiẕārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 5). [yāruñ, -uñ]*
15. Hergiz ne **yār** hem-dem ü ne āşinā bilür
    Cānā ḫulūṣumı saña ancaḳ Ḫudā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 1). [yār,]*
16. Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmīḥ
    Faṣīḥ **yār** ʿaceb ġayra mübtelā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 10). [yār,]*
17. Gül-berg üzre sünbül-i ġarrā ṣanur gören
    Kāküllerin ki **yār** ruḫ-ı terde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [yār,]*
18. Yābāna gitme Ḳays-veş iy dil cünūnı ḳo
    Ḫ∨āhiş hemīşe ʿāşıḳa **yāruñ** viṣālidür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 6). [yāruñ, -uñ]*
19. Ṣanmañuz **yāra** tekellümle nigāh itmekledür
    Āb u tābı ʿāşıḳuñ giryeyle āh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 1). [yāra, -a]*
20. Görince **yārı** nʾola ʿarż-ı sūz iderse Faṣīḥ
    Ki şemʿa yanmada pervāne nā-şekībādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 117, Mısra 9). [yārı, -ı]*

21. Geh ḫançerin çeker gehi şemşīre el ṣunar
ʿUşşāḳı **yār** ṣanʿat ile imtiḥān ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 132, Mısra 6). [yār,]*
22. Yār olmış sāye-baḫş-ı ḫalḳa-i bezm-i raḳīb
Ol Hümāyı ʿāḳıbet dām itdiler rām itdiler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 135, Mısra 3). [yār,]*
23. Gīsūların ayāġa düşürmiş meger nesīm
Ṣandum ki **yār** giydi ser-ā-ser siyāhlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 145, Mısra 8). [yār,]*
24. Yāruñ ki henüz maḥremi kimdür kimüñledür
Hem-bezmi yār hem-demi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 1). [yāruñ, -uñ]*
25. Ol dil ki bülbül-i çemenistān-ı naʿtidür
Yāra ümīd ġonçe-güşā-yı sürürıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 8). [yāra, -a]*
26. Yāra istīġnā düşer düşdükce ḫāk-i pāya ben
Ḳısmet olmış aña nāz itmek baña ʿarż-ı niyāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 160, Mısra 7). [yāra, -a]*
27. Dimiş Faṣīḥi bezmde hiç añmaz olduḳ **yār**
Beni ṣanurdum o hercāyi böyle yād itmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 184, Mısra 9). [yār,]*
28. Ki żabṭ-ı fikr idemem **yārdan** ḫayālüm alınmaz
Miṣāl-i rīşte ser-tā-be-pāmı cezb idüpdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 4). [yārdan, -dan]*
29. Yār aġyārıyla dil bārıyla biz ḳalduk Faṣīḥ
Kūşe-i tārīk-i derd ü ġusṣadā bī-yār u kes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 9). [yār,]*
30. Yāra şerḥ-i sūz-ı dildür āh u efġāndan ġaraż
ʿArż-ı dāġ-ı sīnedür çāk-i girībāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 1). [yāra, -a]*
31. Şīve vü nāzı degül ol nāz u şīve ġālībā
Yāra gelmiş ʿāşıḳ-ı āşüfte-ḥālinden ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 218, Mısra 6). [yāra, -a]*
32. Yāra rāz-ı ʿışḳı izḫāra ne ḥācetdür zebān
Çeşm-i giryānuñ mı evżāʿ-ı perīşānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 7). [yāra, -a]*
33. Dīde-i terle dil-i perverde māliksin Faṣīḥ
Devlet-i ʿışḳuñda **yāruñ** baḫr ile kānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 10). [yāruñ, -uñ]*
34. Kāküllerin ki zīr-i külāhına ḳoydı **yār**
Devşürdi bāġ-ı behcetinüñ ṣaçlı sünbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 5). [yār,]*
35. Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi gördi **yār**
Bilmem Faṣīḥ vechi nedür bu teġāfülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 9). [yār,]*
36. Olur firīfte dil vaʿd-i vaṣlına **yāruñ**
Murādı cevr idügin bilmez ol sitem-kāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 1). [yāruñ, -uñ]*

37. Ḫayāl-i ḳaddi ile aġlasam eger **yāruñ**
Çıḳar feleklere dek ābı çeşm-i ḫūn-bāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 241, Mısra 1). [yāruñ, -uñ]*

38. Ḳalmadı bende vücūd u ḫıred ü ṣabr u şekīb
Eyledüm **yāra** fidā varumı cān u dile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 6). [yāra, -a]*

39. Çü **yār** cilve-geri oldı nāz sitemlerinüñ
Görülmedük nesi ḳaldı niyāz sitemlerinüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 255, Mısra 1). [yār,]*

40. Faṣīḥā durmayup pāyına düşmiş ḫāk-i pāküm dir
Bu vech üzre niyāz itmekde gördüm **yāra** cānānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 10). [yāra, -a]*

41. Rast geldüm **yāra** bir naḫl-i revān olmış gelür
Serde gül destinde gül ceybinde gül dāmende gül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 267, Mısra 5). [yāra, -a]*

42. Ḳāmetüñ itmiş kemān saḫtī-i cevr-i iştiyāḳ
Tīr ile **yāra** niçün nāme uçurmazsın göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 6). [yāra, -a]*

43. Ülfet-i zülfiyle **yāruñ** ġālibā ḫoş-ḥālsin
Ḫāṭır-ı ḥāl-i Faṣīḥ-i zārı ṣormazsın gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 275, Mısra 9). [yāruñ, -uñ]*

44. Hep kūşe-i zülfi ṣandılar **yār**
Ṭaḳmış sere bir laṭīf sünbül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 278, Mısra 3). [yār,]*

45. Ḳıyās itdüm ki düşmiş ġonçe-i bāġ üstine şeb-nem
Görüp teb-ḫālelerle laʿl-i nābın iy göñül **yāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 9). [yāruñ, -uñ]*

46. Yārdan itdüm ferāġat ṭaʿn-ı aġyār istemem
Fāriġum gülden ġam-ı endīşe-i ḫār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 1). [yārdan, -dan]*

47. Yārı her dem çeker āġūşına aġyār dirīġ
Biz hemān bīhüde bār-ı ġam-ı ġayret çekelüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 302, Mısra 7). [yārı, -ı]*

48. İşüñ hep rūy-ı dil göstermedür bīgāne vü **yāra**
Seni āyīne-veş herkesle cānā āşinā gördüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 306, Mısra 3). [yāra, -a]*

49. Aʿdā ṣaḳın ki muntaẓır-ı furṣat olmasun
Yāra nifāḳ idüp sebeb-i nefret olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 2). [yāra, -a]*

50. Pest ola tā-be-key ʿuṣṣāḳ ḥażīż-i ġamda
Hem-ʿinān **yār** ile aġyār ise aʿlā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 8). [yār,]*

51. ʿArż itmede mācerāyı **yāra**
İy dīde-i ter ʿaceb cerīsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 335, Mısra 5). [yāra, -a]*

52. Hemīşe kendüyi bilmezler ile **yār** u hem-demsin
Enīsüñ cümle bed-mestān-ı cām-ı bezm-i nādānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 4). [yār,]*

53. Ümmīd oldur ki maẓhar-ı taḥsīn ola Faṣīḥ
ʿArż itse **yāra** bu ġazel-i ʿāşıḳānesin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 10). [yāra, -a]*

54. Āyīnede ʿaks-i ruḫıdur bir daḫı **yāruñ**
Var mi̱sli dinilse eger inkār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 7). [yāruñ, -uñ]*

55. Nigāh-ı iltifātından olurduḳ behre-ver **yāruñ**
Olaydı ser-ber-āver mesti-i ṣahbā-yı naḫvetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 7). [yāruñ, -uñ]*

56. Nigāh itdükçe her dem gül-cebīnin ġonçe eyler **yār**
Güler yüz görmedük āyīne-i ʿālem-nümāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 7). [yār,]*

57. Peyām-ı vuṣlat u peyġām-ı āşinā yirine
Hemīşe seng-i teġāfül gelür o **yār** elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 4). [yār,]*

58. Görince **yārı** āh u girye-i bī-ihtiyār eyler
Olur esrārı ʿuşşāḳuñ işāʿat dīde vü dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 367, Mısra 5). [yārı, -ı]*

59. Terk ide **yār** cānını Mecnūn ola meger
Çāre eger ki ʿāṣıḳa terk-i diyār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 3). [yār,]*

60. Olmaḳda ṣemʿ-i meclis-i aġyār **yār** ise
Biz ḫaste-ḥāl-i tīre-şeb-i firḳatüz göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 8). [yār,]*

61. Ḳaçan ḳıyāma gelür **yār** o kadd ü ḳāmet ile
O fitnedür ki yirinden ḳopar ḳıyāmet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 1). [yār,]*

62. Ol **yār** derd-i mey gibi ṭard eyledi bizi
Cām-ı şarāb-ı ʿişreti çeksün ṣafāyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 391, Mısra 5). [yār,]*

63. Murġ-ı cānum ḫalḳa-i zülfinde **yāruñ** seyr iden
Beççe-i bülbül ḳıyās eyler dehān-ı mārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 3). [yāruñ, -uñ]*

64. Belki bir gün gele dil-ḫastesini **yār** göre
Şerbet-i merḥamet ü luṭfa sezā-vār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 1). [yār,]*

65. Faṣīḥ vāṣıl idince dehānı sāġarı **yār**
Lebiyle ṣandılar itdi müşāfehet ġonçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 407, Mısra 9). [yār,]*

66. Dilüñ aġyār ile yek-dil olalı **yāra** Faṣīḥ
Oldı dāmān ile bir ṭarf-ı girībānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 9). [yāra, -a]*

67. Ġayra vefāyı itdi füzūn cevr içün baña
Yāruñ Faṣīḥ ḳaṣdı bizi imtiḥān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 10). [yāruñ, -uñ]*

68. Gider mi ḫalḳa-i āġūşa **yār** gelmez mi
Bizüm de dāmumuza bir şikār gelmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 430, Mısra 1). [yār,]*

69. Faṣīḥ muntaẓıruz bir cevāb gelmez hiç
Niyāz-ı nāme-i dil yoḫsa **yāra** degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 14). [yāra, -a]*

70. Göñül ġam çekme aġyār olmadı esrāruña vāḳıf
Ki zīrā nāmeñi peyk-i ṣabā **yāra** nihān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 4). [yāra, -a]*
71. Dūr itdi **yārdan** beni āḫır sipihr-i dūn
Bozdı hezār hīle ile ittifāḳumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 443, Mısra 5). [yārdan, -dan]*
72. Ṣabā zülfinde **yāruñ** hiç dil-i nālānı gördüñ mi
Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 1). [yāruñ, -uñ]*
73. Yārsuz seyr-i gül ü lāle-i bāġ u gülşen
Dili pür-āteş idüp dāġ-be-dāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 5). [yārsuz, -suz]*
74. Sīnesin **yāra** niyāz ile güşād itdürdi dil
Gūyıyā efsūn ile feth itdi bir gencīneyi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 458, Mısra 5). [yāra, -a]*
75. Nesīm-i ‘işve eyler ġonçe-i la‘lin tebessüm-rīz
Ben ‘arż itdükçe **yāra** mācerā-yı çeşm-i giryānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 32). [yāra, -a]*
76. Alınmaz **yāruñ** aġyāruñ elinden vaṣl-ı dāmānı
Nice çāk itmeyem ben dest-i ġayretle girībānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 27). [yāruñ, -uñ]*
77. Eyledük **yār** ile varup bāġa
Ṭarḫ-ı bezm-i şarāb-ı şevḳ-engīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 7, Mısra 1). [yār,]*
78. Gör gör nicʾolur melek felekde
Baḳ **yāra** o fülk-i bād-tekde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 27). [yāra, -a]*
79. Yārdan yoḳ mecāl yagmāya
Her giden murġ düşdi sevdāya *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 6, Mısra 1). [yārdan, -dan]*
80. Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān
Ben bī-kes ü ġam-küsār u **yārı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 166). [yārı, -ı]*
81. Bir muṣavver ḥarīr giymiş **yār**
Gūyıyā kim perī-i cādūdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 6, Mısra 1). [yār,]*
82. Var her deminde muʿcize-i ḥażret-i Mesīḥ
İtmekde **yār** ṣubḥ-ı bahārı hevā laṭīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 9, Mısra 2). [yār,]*
83. Kıyās itmeñ ki her dem āh idüp feryād ider ʿāşıḳ
Ṣabāyı gör ki **yāra** gitmede imdād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 2). [yāra, -a]*
84. Maḥabbet itdi evvel gerçi dil aʿlā-yı aḥvālin
Görince **yārı** ḥayret el virüp bī-çāre lāl oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 22, Mısra 4). [yārı, -ı]*

yār: *Arkadaş, dost, sevgili.*

1. Göñülden bir peyām-ı vāḳıʿuʾl-ḥāl itmedüñ īrād
Bizüm de iy ṣabā küyında **yāruñ** āşināmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 4). [yāruñ, -üñ]*

2. Dime esrārımı ne **yār** u ne bīgāne bilür
   O rāyı iy dil-i şeydā iki peymāne bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 100, Mısra 1). [yār,]*
3. Yāruñ ki henüz maḥremi kimdür kimüñledür
   Hem-bezmi **yār** hem-demi kimdür kimüñledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 146, Mısra 2). [yār,]*
4. Mesken-i tenden dile çün iḳtiżā itdi cilā
   Yār u aġyār āşinā bīgāne itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 6). [yār,]*
5. Beni **yār** ile aġyār eyleme aġyār ile **yār** it
   İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 2). [yār,]*

yār it: *Yar etmek, dost etmek.*

1. Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile **yār it**
   İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīneler var it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 2, Mısra 2). [yār it,]*

yār it: *Sevgili olarak kabul etmek, dost edinmek, yakınlık göstermek.*

1. İlāhī ḥüsn-i ülfetde dilüm āyīne girdār it
   Beni yār ile aġyār eyleme aġyār ile **yār it** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 2). [yār it,]*

yār olmaz idi: *Dost, sevgili olmamak.*

1. Bir pīç ü ṭāb eylemeseñ sen bu mertebe
   Yār olmaz idi şāne-zen-i zülf-i müşg-bār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 3, Mısra 4). [yār olmaz idi,]*

yār olmış: *Sevgili, dost olmak.*

1. Neydi hiç bilmem nigāh-ı ġayr-ı maʿhūde sebeb
   İy göñül olʿahd-şiken aġyāra **yār olmış** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 8). [yār olmış, -mış]*

yār u aġyār olmaz: *Ne sevgili ne de rakip olmamak.*

1. Erbāb-ı ḳabūle **yār u aġyār olmaz**
   Pīş-i naẓarında kimse hiç ẖ∨ār olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 1). [yār u aġyār olmaz, -ma, -z]*

yār u āşinā olmaz: *Sevgili ve dost olmak.*

1. Gören cemālüñi mecnūn-ı ʿışḳ olur elbet
   Senüñle aḳlı olan **yār u āşinā olmaz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 174, Mısra 8). [yār u āşinā olmaz, -maz]*

yār u diyārumdan: *Sevgili ve memleket.*

1. Bu āh u girye kim gördüñ degüldür iḫtiyārumdan
   Beni dūr eyledi devr-i felek **yār u diyārumdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 2). [yār u diyārumdan, -um, -dan]*

yār u hem-demler olurlar: *Dost ve canciğer arkadaş olmak.*

1. Olurlar dil-rübālar birbiriyle yār u hem-demler
   Bulurlar rāz-ı ʿışḳa nev-cevānlar tāze maḥremler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 1). [yār u hem-demler olurlar, -ler-ur, -lar]*

yārā: *Sevgili, dost.*

1. Nādāna vefā vü kerem iẕʿānuña düşmez
   Yārāna cefā vü sitem ʿirfānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 4). [yārāna, -na]*

yārān: *Arkadaşlar, dostlar II şâirler.*

1. Yārānı bu şiʿr eylese iʿcāz ʿaceb mi
   Kilk-i suḫan-ārā-yı Faṣīḥüñ eseridür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 9). [yārānı, -ı]*

yārān: *Dostlar, arkadaşlar, sevgililer.*

1. İy ḫāme-i ḥoş-lehce naġam-senc-i Faṣīḥ ol
   Yārāna yine naḳş-ı nev-īcāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 8). [yārāna, -a]*
2. Ḫ∨āb-ı girān-ı ḥayret ile ser-be-ceyb olup
   Ḳaʿr-ı yem-i maḥabbete **yārān** çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 6). [yārān,]*
3. Cānāna melāl-i ḥaşretüm eyle beyān
   Yārāna kemāl-i iştiyāḳum ʿarż it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 14, Mısra 4). [yārāna, -a]*
4. Baña lāzım degül **yārān** ile şimden girü ülfet
   O mīr-i meclis-i faẕl u hünerden çün cüdā oldum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 18). [yārān,]*

yārān-ı ṣafānuñ: *Safa dostları ‖ gönül dostları.*

1. Tenhā bu göñül oldı ṣafādan ʿārī
   Yārān-ı ṣafānuñ biri gelse bārī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 82, Mısra 2). [yārān-ı ṣafānuñ, -nuñ]*

<u>yaraşur:</u> *Layık, uygun, değer.*

1. Yaraşur saña ḫırām-ı ʿişve
   İy ser-ā-pā-yı temām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 1). [yaraşur,]*

<u>yāre:</u> *Yer, taraf II yara.*

1. Baḳ rūy-ı yār **yāresine** ṣunʿ-ı Ḥaḳḳı gör
   Māh-ı bedirde muʿciz-i envār-ı şaḳḳı gör *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 22, Mısra 1). [yāresine, -si, -ne]*

<u>yāre-i tīġ-i sitem:</u> *Eziyet kılıcının sevgilisi.*

1. Laʿl-i lebi merhem müjesi sūzenüm olsun
   Pür-yāre-i tīġ-i sitem olsun dil ü cān tek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 323, Mısra 5). [yāre-i tīġ-i sitem,]*

<u>yār-ı bi-vefā:</u> *Vefasız sevgili.*

1. Gelür dehānuma cānum berāy-ı istiḳbāl
   Dinilse meclise ol **yār-ı bi-vefā** geliyor *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 84, Mısra 4). [yār-ı bi-vefā,]*

<u>yār-ı bī-vefāyı:</u> *Vefasız sevgili.*

1. Bīgāne eylemiş beni ṣabr u şekībden
   Sen **yār-ı bī-vefāyı** iden āşinā baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 8, Mısra 4). [yār-ı bī-vefāyı, -yı]*

<u>yār-ı cānı:</u> *Can dostu, arkadaş.*

1. Faṣīḥ ādem helāk olmaz mı biʿllāh derd-i ġayretle
   Raḳīb-i dīv-sīret **yār-ı cānı** eylemiş peydā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 15, Mısra 10). [yār-ı cānı, -ı]*

<u>yār-ı dilīr:</u> *Kahraman, cesur sevgili.*

1. Eyle nefesüm ḳabūl iy **yār-ı dilīr**
   Mirʾāt-ı dilin kimsenüñ itme teksīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 1). [yār-ı dilīr,]*

yār-ı dilīrimüz: *Kahraman, cesur sevgili.*

1. Zülfin ṭaġıtdı rūyına **yār-ı dilīrimüz**
   Zīr-i seḥāba girdi o bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 1). [yār-ı dilīrimüz, -imüz]*

yār-ı ġamze-künān: *Yan bakış fırlatan sevgili, göz ucuyla bakan yar.*

1. Gūyā ki āzmāyiş-i tīr-i nigāh ider
   Eṭrāfa **yār-ı ġamze-künān** kim revān ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 383, Mısra 4). [yār-ı ġamze-künān,]*

yār-ı muvāfık: *Uygun dost, yaraşır dost. II dengi dengine uyan arkadaş.*

1. Kimi görse **yār-ı muvāfıḳ** ṣanur
   İlāhī o şūḫı ḫaṭādan ṣaḳın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 350, Mısra 3). [yār-ı muvāfıḳ,]*

yār-ı nāzenīni: *Nazlı sevgili.*

1. Faṣīḥā bu dem-i serdümde yoḳdur sūziş-i teʾsīr
   Niyāz itdükçe **yār-ı nāzenīni** tünd-hū itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 10). [yār-ı nāzenīni, -ni]*

yār-ı ruḥ-ı terde: *Genç bedenin sevgilisi.*

1. Gül-berg üzre sünbül-i ġarrā ṣanur gören
   Kāküllerin ki yār ruḫ-ı terde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 6). [yār-ı ruḫ-ı terde,]*

yārumı: *Sevgili.*

1. Ṣarābum bī-ḫumār eyle gül-i raʿnāmı bī-ḥār it
   Viṣālin bī-firāḳ it **yārumı** bī-şirket-i aġyār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 31, Mısra 5). [yārumı, -um, -ı]*

yas: *Islak, nemli. II gözyaşı.*

1. Dūddur pür-şerer āhum çıḳar eflāke müdām
   Dem-be-dem eşküm ise **yaşlı** aḳar bir sudur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 89, Mısra 6). [yaşlı, -lı]*

yasāġ oldı: *Yapılması engellenmiş olmak, yasaklanmak.*

1. Göñül dūd-ı dilüñ ol şāha zinhār eyleme ẓāhir
   Ki ḫaṭ geldi duḫān-ı āh ʿuşşāḳa **yasāġ oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 4). [yasāġ oldı, -dı]*

yāsemen: *Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçekler açan sarmaşık cinsinden bir ağaç.*

1. Pīçīde **yāsemenle** serv farḳ olur mı hiç
   Ḳandīl ile müzeyyen olan her menārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 21). [yāsemenle, -le]*

yāsemen bitmek: *Yasemin çiçeğinin büyümesi.*

1. Penbe-i dāġ-ı yārı didi gören
   Ne ʿaceb gülde **yāsemen bitmek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 2). [yāsemen bitmek, -mek]*

yāsemen bitmek: *Bataklıkta yasemin çiçeğinin büyümesi. II Bataklığı andıran yaraya basılan pamuk beyaz yasemine benzetilmesi.*

1. Penbe-i dāġ-ı yārı didi gören
   Ne ʿaceb gilde **yāsemen bitmek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 13, Mısra 2). [yāsemen bitmek, -mek]*

yat: *Yatırmak, uzatmak.*

1. Yatur genc üzre bir mār-ı siyeh-endāmdur gūyā
   Tökülmiş sīneye ol pīç ü pīç ü ḫam-be-ḫam kākül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 36, Mısra 1). [yatur, -ur]*

yat: *Boylu boyunca uzanmak II bir yerde bulunmak.*

1. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā **yatur**
   Tīġ ü cevherdür ḥabāb u mevci bir deryā **yatur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 1). [yatur, -ur]*
2. Dilde kim gördüñ feżā-yı ġamda nā-peydā **yatur**
   Tīġ ü cevherdür ḥabāb u mevci bir deryā **yatur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 2). [yatur, -ur]*

3. Bāġ-ı gül-ḫīz-i maḥabbetden alur būy-ı kāmı
Ol ki hengām-ı seḥer mestāne-i ṣahbā **yatur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 4). [yatur, -ur]*
4. Ṣanma kim her yirde cā eyler dil-i dānā **yatur**
Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 6). [yatur, -ur]*
5. Pāy-māl-i ʿarsa-gāh-ı ḥaşr olur olsa ki ḫalḳ
Muntaẓır dīvāna ol der-ḫāb-ı istiġnā **yatur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 8). [yatur, -ur]*
6. Niçe İskender türāb olmış niçe Dārā **yatur**
Sen seḥer-ḫîz-i kemāl-i bendegī ol kim Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 10). [yatur, -ur]*

yat: *Bir şeyin üzerine uzanmak (zülf bağlamında). II dökülmek.*

1. Ḫalḳa ḫalḳa kākül-i dil-ber degül ruḫsārda
Tūde tūde sünbül-i terdür **yatur** gül-zārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 2). [yatur, -ur]*
2. Pās-bān-ı genc-i sīmīn-i melāḥatdür meger
Ejder-i zülfi **yatur** çāk-i girībān üstine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 408, Mısra 8). [yatur, -ur]*

yaz: *Kaderini yazmak.*

1. Tāc-ı devlet ola ya tīşe-i merg
Rāżıyum her ne **yazdılar** serime *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 6). [yazdılar, -dı, -lar]*

yaz: *Kaleme almak II yazmak.*

1. Yāra sūz-ı ʿışḳumı **yazmaḳ** murād itsem Faṣīḥ
Bulamam ḫāmemde tāb u ṭāḳat-ı taḥrīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 9). [yazmaḳ, -maḳ]*
2. Yazmış debīr-i miḥnet aña yir yir āh dost
Ol ḫānḳah durur ki tenüm dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 4). [yazmış, -mış]*
3. O cihetden ṭaraf-ı dil-bere **yazmam** kāġız
İstemem olduġını rāzuma maḥrem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 1). [yazmam, -ma, -m]*
4. Ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaceb mi olsa memnūn-ı viṣāl
Vaṣf-ı ḥüsnüñle **yazılmış** bir kitāb ister göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 273, Mısra 4). [yazılmış, -ıl, -mış]*
5. Eger naḳşına ḳuşlar ḳondurursa ḫāme-i Mānī
Yine **yazmaḳ** ne mümkin ża ʿf-ı cism-i Ḳays-ı nālānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 2). [yazmaḳ, -maḳ]*

yaz: *Bahsetmek, anlatmak.*

1. Mevlā ser-i ṣaḥf-ı muṣḥaf üzre
   Evṣāfuñı **yazmış** āyet āyet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 44). [yazmış, -mış]*

yaz: *Yazmak, belirtmek.*

1. Eşʿārını ġayruñ itdi naẓmum tensīḫ
   Sānī bana **yazmamışdur** ehl-i tārīḫ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 22, Mısra 2). [yazmamışdur, -ma, -mış, -dur, -]*

yaz-: *İşlemek, nakşetmek.*

1. Ebrū ḳıyās eyleme **yazmış** debīr-i ḥüsn
   Ser-ṣafḥa-i cemāle iki āyet-i mübīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 313, Mısra 7). [yazmış, -mış]*

yazık: *Acınma, üzüntü anlatan bir söz.*

1. N'ola meyl itmesem aġyār varken bezm-i dil-dāra
   Yazıḳdur ġonçeyi ḫār ile görmek bülbül-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 2). [yazıḳdur, -dur]*

yed-i iḫtiyārdan: *Sabır yuları, sabır dizgini.*

1. O cām-ı bādeyi kim dest-i yārdan çekdüñ
   ʿİnān-ı ṣabrı **yed-i iḫtiyārdan** çekdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 243, Mısra 2). [yed-i iḫtiyārdan, -dan]*

yed-i ʿişret: *İçip eğlenme eli II işrete olan düşkünlük.*

1. Ḥalāvet kesb idüp zehr-ābe-i nūşı cefāsından
   Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 2). [yed-i ʿişret,]*

yed-i ʿişret: *İçip eğlenme eli II işrete olan düşkünlük.*

1. Faṣīḥā bir daḫı dest-i ferāġum itmem ālūde
   Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 10). [yed-i ʿişret,]*

yed-i nevāzişe: *Iltifat eli.*

1. İy rūzgār eyleme pejmürde ġonçemüz
   Biz de **yed-i nevāzişe** şāyeste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 8). [yed-i nevāzişe, -e]*

yed-i ṭūlā-yı ma‘ānī: *Manaların en uzun eli.*

1. ‘Am-zāde-i sulṭān-ı rüsül fātiḥ-i Ḫayber
   Her bābda ṣāḥib-yed-i ṭūlā-yı ma‘ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 40). [yed-i ṭūlā-yı ma‘ānī,]*

yeg: *Daha iyi, daha üstün.*

1. Varup bir tekyede her gice mihmān olmamuz **yegdür**
   Çerāġ-āsā göñül her bezme sūzān olmamuz **yegdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 1). [yegdür, -dür]*
2. Maḥabbetle dil-i şeydāda eñ ṣon ḳalmadı ārām
   Çü Mecnūn ser-be-ser āfāḳı gerdān olmamuz **yegdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 4). [yegdür, -dür]*
3. Miṣāl-i bülbül ü pervāne her şeb her seḥer cānā
   Cemālüñ şevḳına sūzān u nālān olmamuz **yegdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 6). [yegdür, -dür]*
4. ʿİlācı iy göñül āb-ı revāndur çünki sevdānuñ
   Devā-yı ʿışḳ içün derd ile giryān olmamuz **yegdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 8). [yegdür, -dür]*
5. Ḫalāṣ-ı ceyb ü dāmen eylerüz ser-pençe-i ġamdan
   Senüñle biz Faṣīḥā böyle ʿuryān olmamuz **yegdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 105, Mısra 10). [yegdür, -dür]*

yeg idi: *Daha iyi.*

1. Ġurbetüñ pūşiş-i eksūnından
   Yeg idi sāye-i dīvār-ı vaṭan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 365, Mısra 6). [yeg idi, -di]*

yegāne: *Biricik, tek, eşsiz.*

1. Yegāne şemʿ-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ
   Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 33). [yegāne,]*
2. Eyā kefīl-i ‘atāyā-yı Rabb-i ‘arş-ı mecīd
   Yegāne şem‘-i münīr-i ḥarīm-i ḫalvet-i ḫāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 34). [yegāne,]*

3. Yegāne ʿālim ü fāżıl edīb-i nükte-perverdi
Hezārān nev-ʿarūs-ı naẓma ẕāt-ı pāki şehverdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 51). [yegāne,]*

yek iʿtibār olur: *Bir sayılır, bir kabul edilir.*

1. Bezm-i ciḥānda ẕevḳı o bī-ḳayd ider Faṣīḥ
ʿİndinde ẓüll ü ʿizzeti **yek iʿtibār olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 10). [yek iʿtibār olur, -ur]*

yek-dil olalı: *Aynı duyguları paylaşmak, gönüldeş olmak.*

1. Dilüñ aġyār ile **yek-dil olalı** yāra Faṣīḥ
Oldı dāmān ile bir ṭarf-ı girībānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 9). [yek-dil olalı, -a, -lı-alı]*

yek-ḫumm-ı neşve-baḫs-ı ṣafā: *Sefa (meclisinin) neşe dağıtan küpü.*

1. Yek-ḫumm-ı neşve-baḫş-ı ṣafā bir piyālemüz
Yeksāndur iy Faṣīḥ kibār u ṣıġārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 7). [yek-ḫumm-ı neşve-baḫş-ı ṣafā,]*

yek-iʿtibār olur: *Bir sayılır, bir kabul edilir.*

1. Bezm-i ciḥānda ẕevḳı o bī-ḳayd ider Faṣīḥ
ʿİndinde ẓüll ü ʿizzeti yek iʿtibār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 10). [yek-iʿtibār olur,]*

yek-rān-ı akrānı: *Kendisi gibi soylu (olan) at.*

1. Bu idrāk olınur ṭarz-ı ḫırām-ı esb-i ḫāmemden
Ki meydānı alup sebḳat ide **yek-rān-ı aḳrānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 80). [yek-rān-ı aḳrānı, -ı]*

yek-rūze: *Bir günlük. II gelip geçici.*

1. ʿArūs-ı dehre meftūn olma kim **yek-rūzedür** ẕevḳi
İdinmez bu ʿacūze kimseyi hiç iki gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [yek-rūzedür, -dür]*

yeksān: *Bir, aynı, eşit.*

1. Yek-ḫumm-ı neşve-baḫş-ı ṣafā bir piyālemüz
   Yeksāndur iy Faṣīḥ kibār u ṣıġārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 190, Mısra 8). [yeksāndur, -dur]*

yeksān görür: *Bir, eşit görmek.*

1. Farḳ eylemez iy çarḫ gülüñden ḫāruñ
   Yeksān görür ehl-i deyr ʿazīz ü ḫ∨āruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 2). [yeksān görür, -ür]*

yeksān ola: *Bir, eşit, aynı seviyede olmak.*

1. Yeksān ola feyż-ı midḥatüñle
   Eflāk ile zīneti Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 69). [yeksān ola, -a]*

yektā-rev-i nazmuñ: *Şiirin eşsiz yürüyeni (şiirinde benzersiz olan).*

1. Gerçi reh-i evṣāfın o **yektā-rev-i naẓmuñ**
   Fersūde olur ṭayy idemez pāy-ı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 19). [yektā-rev-i naẓmuñ, -uñ]*

yem: *Deniz.*

1. Bu cūş-ı giryeme dehrüñ cefāsıdur bādī
   Yemüñ telāṭumına rüzgār olur bāʿiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 38, Mısra 4). [yemüñ, -üñ]*

yem-i çeşmümi: *Deniz gibi göz. II çok ağlayan göz.*

1. Ol girye virildükde dil-i maḥzūna
   Döndürdi **yem-i çeşmümi** reng-i ḫūna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 140, Mısra 2). [yem-i çeşmümi, -üm, -i]*

yem-i cūd: *Cömertlik denizi.*

1. Sen ẕātuña lāyıḳ eyle iḥsān
   Ben bī-kes ü ġam-küsār u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [yem-i cūd,]*

yem-i cūd: *Cömertlik denizi.*

1. Gör iy **yem-i cūd** u ʿayn-i iḥsān
   Tevcīh-i nigāh-ı luṭfa şāyān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [yem-i cūd,]*

yem-i ḥasretde: *Özlem denizi.*

1. Bir āşinā-nigehüñ ḫ∨āhiş-i kenārı ile
   Bu bī-kerān **yem-i ḥasretde** ben şināh iderin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 342, Mısra 6). [yem-i ḥasretde, -de]*

yem-i ʿināyet: *Lutuf, ihsan, iyilik denizi. II Lutuf, ihsan, iyilikte çokça cömert olan (kimse). (sadrazam Ahmed Paşa).*

1. İy kān-ı kerem **yem-i ʿināyet**
   Vʿey Āṣaf-ı bermekī-saḫāvet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 115). [yem-i ʿināyet,]*
2. Bir elden ider mihr-veş īs̱ār
   İy kān-ı kerem **yem-i ʿināyet** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 115). [yem-i ʿināyet,]*

yem-i mahabbetdür: *Aşk denizi.*

1. Suʾāl eylemek olmaz nihāyet-i dilden
   Kerān u ḳaʿrı bilinmez **yem-i maḥabbetdür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 7). [yem-i maḥabbetdür, -dür]*

yem-i mürüvvet: *Cömertliğin denizi, cömertliği büyük olan.*

1. Bī-sāye yir itdi mihr-i z̲ātuñ
   Gör nʾeyledi gör kemāl-i ḳudret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 56). [yem-i mürüvvet,]*

yem-i ṭabʿuñ: *Tabiat, huy, mizaç denizi.*

1. Bād-ı feyż itsüñ **yem-i ṭabʿuñ** Faṣīḥā mevc-ḫīz
   Lūle-i ḫāmeñden aḳsun naẓm-ı pāküñ ṣu gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 427, Mısra 11). [yem-i ṭabʿuñ, -uñ]*

yen: *Üstesinden gelmek, mağlup etmek.*

1. Hemīşe nūş-ı cām-ı bāde eyler ārzū meşreb
   Yeñilmez nʿeyleyem iy sāḳi-i āyīne-rū meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 2). [yeñilmez, -il, -mez]*

yer eyle: *Yerleşmek, iz bırakmak.*

1. Yaḳ cismümi nār-ı sitemüñle eşer eyle
İy dāġ-ı maḥabbet ten-i zerdümde **yer eyle** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 73, Mısra 2). [yer eyle,]*

yer yer: *Tabaka tabaka.*

1. Baḥr üzre degül ḥabāb **yer yer**
Cūduñdan idüp ḥicāb derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 117). [yer yer,]*

yer yer: *Kısım kısım; birçok yerde; zaman zaman.*

1. Vʿey Āṣaf-ı bermekī saḫāvet
Baḥr üzre degül ḥabāb **yer yer** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 117). [yer yer,]*

yerlīġ: *Ferman.*

1. Kim eyleyem īcād nice naẓm-ı belīġ
Sulṭān-ı ezelden almışumdur **yerlīġ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 67, Mısra 1). [yerlīġ,]*

yetīm: *Yetim II şefkate muhtaç.*

1. Faṣīḥ bir dür-i yektā-yı mihr-perverdüz
Yetīmi olmamışuz çār-ümm ü nüh-pederüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 10). [yetīmi, -i]*

yetīm-i dile: *Kimsesiz, zavallı gönül. II aşık.*

1. İt cevherüm āzāde-i çār-ümm ü nüh-ābā
Luṭfuñla **yetīm-i dile** yā Rab naẓar eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 380, Mısra 4). [yetīm-i dile, -e]*

yezīd: *Muaviye'nin oğlu ve Emevî Devleti'nin ikinci halifesidir. Devrinde Kerbela Olayı cereyan etmiştir. Peygamberimizin torunlarından Hz. Hüseyin'in 680 yılında Kerbela'da susuz bırakılması, türlü zulumlere uğraması ve başının gövdesinden ayrılarak şehit edilmesine sebep olmuştur. Hz. Muhammed'in ailesinden geride kalanlara da eziyetler etmiştir.*

1. O ẓulmi eyledi aʿdā-yı kīne-ḫvāh bana
   Ki nûr-ı dīde-i Zehrā'ya itdi anı **Yezīd** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [yezīd,]*
2. Ki nûr-ı dīde-i zehr-ābe itdi anı **Yezīd**
   Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [yezīd,]*
3. Ki nûr-ı dīde-i Zehrāya itdi anı **Yezīd**
   Eger çi ben daḫı nefsinde ẓālim-i nefsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [yezīd,]*

yi: *Maruz kalmak.*

1. Az seng-i tāʿnesin **yimedi** düşmenüñ nʾola
   Bī-berg ü bār olursa nihāl-i taḥammülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 7). [yimedi, -me, -di]*
2. Çoḳ serzeniş-i ḫār **yidüñ** nev-ber-i vaṣluñ
   Ümmīd idinürseñ tamaʿ-ı ḫām degüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 10, Mısra 1). [yidüñ, -dü, -ñ]*

yig: *Daha iyi, daha güzel.*

1. Elümde ḫūn-ı eşk-i çeşm ile ālūde dāmānum
   Baña **yigdür** bahāruñ āl-i vālā dest-mālinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 289, Mısra 7). [yigdür, -dür]*

yık: *Yerle bir etmek, yok etmek, perişan etmek.*

1. Yıḳılmazdı kühen-saḳfı ḫarāb-ābād-ı gerdūnuñ
   Ne var iy sāḳī bir kerre bize teklīf-i cām itsen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 34, Mısra 1). [yıḳılmazdı, -ıl, -ma, -z, -dı]*
2. Geldi o zemān ki ehl-i dil şād ola
   Ġamdan **yıḳılan** göñüller ābād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 2). [yıḳılan, -ıl, -an]*
3. Yıḳılsa ḳaṣr-ı cismüm cūşiş-i seyl-āb-ı ḥasretle
   Ḫarāb itse hücūm-ı ceyş-i ġam mısr-ı dil ü cānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 3). [yıḳılsa, -ıl, -sa]*
4. Yıḳılsun baʿd-ezīn isterse çarḫuñ ṭāḳ-ı vālāsı
   Ṭutulsun mihri olsun münḥasif māh-ı şeb-ārāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 21). [yıḳılsun, -ıl, -sun]*

yık: *Mahvolmak, perişan olmak. II mağlup olmak.*

1. Yıḳılmış bir nigehle Ḳahramān u Zāl u Rüstemler
   Hezār aḥsente zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 8). [yıḳılmış, -ıl, -mış]*

yık: *Yıkmak, tahrip etmek. II Gönlünü kırmak, incitmek, üzmek.*

1. Yıḳarsın ḫāṭırın erbāb-ı ʿışḳuñ ehl-i ʿirfānuñ
   Cihānda kasr-ı Yūsuf deyr-i Mānī olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 5). [yıḳarsın, -ar, -sın]*

yıkıl: *Zarar görmek.*

1. Niçe biñ ḫāṭır-ı şeydā **yıḳılur** kūyında
   O perī milket-i ḥüsnin niçe ābād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 5). [yıḳılur, -ur]*

yıl: *Sene, zaman.*

1. Yiterdi māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil niçe **yıllar**
   O māha söylese bir kerre dāstānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 7). [yıllar, -lar]*

yıl: *Yılda bir kez.*

1. Dōstum görmeye bir kerre seni **yılda** Faṣīḥ
   Düşmen-i kec-naẓarān her dem ü her bār göre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 402, Mısra 9). [yılda, -da]*

yile: *Koşmak, acele yürümek, esmek. II tırıs gitmek, hızlıca yürümek.*

1. Heves-i nefsi hevāsında **yilerken** çün seg
   İtmeñ aġyār-ı siyeh-rūya meded töhmet-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 221, Mısra 9). [yilerken, -r, -ken]*

yine: *Yine de, sonunda.*

1. Ammā **yine** naḫl-i kām-ı bī-bār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 134). [yine,]*

yine: *Yine de, buna rağmen.*

1. Faṣīḥā farḳ iderdi nūr-ı ṣubḥ u ẓulmet-i şāmı
   Saña nisbetle Ḳaysuñ yoḳ degüldi **yine** izʿānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 10). [yine,]*

yine: *Gene, her zaman.*

1. Bezminde ʿālemüñ **yine** bir neşʾe-yābı yoḳ
   Gerdān olur iki ḳadeh-i zer-nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [yine,]*

yine: *Aynıyla, her zaman olduğu gibi.*

1. Bāġun **yine** sünbülleri āşüfte vü derhem
   İy bād-ı ṣabā kākül-i mekkāra mı uyduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 261, Mısra 7). [yine,]*

yine: *Aynı zamanda.*

1. İy nesīm-i ṣabā şitābuñ var
   Yine beñzer ki bir cevābuñ var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 2). [yine,]*

yine: *Aynıyla, her zamanki gibi.*

1. Şemşīr-i nigāhuñla niçe dil telef itdüñ
   Dünyāyı **yine** fitne ile pür-şeġaf itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 245, Mısra 2). [yine,]*

yine: *Buna rağmen, yine de.*

1. Giryeyle Faṣīḥ itmemişüz tāb-ı dili kim
   Sūzuz **yine** tefsīde-i aḫkerde nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 10). [yine,]*
2. Devr ider ḫ∨ān-ı sipihri bu ḳadar **yine** dürüst
   Işırılmaz gibi hiç bu felegüñ nānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 3). [yine,]*

yine: *Yine, tekrar, bir kere daha.*

1. Faṣl-ı gül germ-rev-i cānib-i bāġ itdi bizi
   Nāza başdan **yine** muḥtāc-ı ayāġ itdi bizi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 456, Mısra 2). [yine,]*

yine: *Yeniden, bir daha, tekrar, gene.*

1. Āfāḳı ṭutdı velvele-i dāduñ ʿandelīb
   Diñletdüñ ʿāleme **yine** feryāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 2). [yine,]*

2. Bedʿ eyle gül-sitānda **yine** ders-i nāleye
   Geldi dem-i tilāvet-i evrāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 7). [yine,]*
3. Ḫumlardan alındı mey-i raḫşān-ı ḫarābāt
   Açıldı **yine** kān-ı Bedaḫşān-ı ḫarābāt *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 27, Mısra 2). [yine,]*
4. Bī-bāk uralum kendümüzi ḫār-ı cefāya
   Ceyb-i dil olup çāk **yine** dāmāna nihayet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 33, Mısra 4). [yine,]*
5. Söylet getürüp meclise mīnā-yı şarābı
   İy sāḳī **yine** bülbül-i dil-şāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 6). [yine,]*
6. İy ḫāme-i ḥoş-lehce naġam-senc-i Faṣīḥ ol
   Yārāna **yine** naḳş-ı nev-īcāduñı diñlet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 34, Mısra 8). [yine,]*
7. Faṣīḥā ehl-i ṭabʿa neşve-baḫş-ı cām-ı şevḳ olduñ
   Maʿānī-senc olup itdüñ **yine** bir şiʿr-i ter īcād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 10). [yine,]*
8. Murādımı **yine** bilmezlenür teġāfül ider
   Hezār Leylī vü Mecnūn gibi ḥikāyet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 9). [yine,]*
9. Bī-cā cefāsın itdi füzūn ol sitem-pesend
   Beñzer ki ehl-i ʿışḳı **yine** imtiḥānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 6). [yine,]*
10. Dile cānā nedür ʿitābuñ var
    Yine āzürde-dilsüñ iḥsān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 3). [yine,]*
11. Yine nāgeh esīr-i ʿışḳ oldum
    Ne güẕārum ne ḫod ḳarārum var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 74, Mısra 7). [yine,]*
12. Ol naḫl-i vefādan **yine** bir berg-i terüm var
    Nāmeyle dile nev-ḫaber-i şevk-eṣerüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 2). [yine,]*
13. Bir iki düşnām virmiş bezm-i düşmende saña
    Müjde iy dil **yine** yāruñ luṭfı var iḥsānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 77, Mısra 4). [yine,]*
14. Bir şemʿa iy göñül **yine** pervānesin gibi
    Ḫāḳister eyledüñ beni bu sūzişüñ nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 78, Mısra 3). [yine,]*
15. Eger çi ḳaṭʿ-ı ġam itmekde ṣahba tīġ-i ġam ġamdur
    Yine ġuṣṣa o ġuṣṣa bende iy sāḳī ġam ol ġamdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 115, Mısra 2). [yine,]*
16. Hevā-yı ʿışḳ ile pür-cūş bir dīvānedür ammā
    Nigāh itseñ **yine** zencīr-i pāy-ı ṣaḫṣ-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 8). [yine,]*
17. Şitāb idüp ṭaraf-ı kūy-ı yāra pūyānsın
    Yine ṣabā o perī-rūyı daʿvetüñ kimedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 121, Mısra 14). [yine,]*
18. Ne deñlü olsa da ruḫṣat-dih-i niyāz ol şūḫ
    Ḥicāb-ı ʿışḳ **yine** müddeʿāyı söyletmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 179, Mısra 4). [yine,]*

19. Gördüm ser-i rāh üzre şitābān-ı Faṣīḥi
    Var ise **yine** kūy-ı nigārı heves itmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 199, Mısra 10). [yine,]*
20. Yine nūş-ı mey itmiş rūy-ı dil-ber āl āl olmış
    Baḳılmaz ʿārıż-ı pür-tābına mihr-i cemāl olmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 201, Mısra 1). [yine,]*
21. Bu gün bī-tāb gördüm şāh-bāz-ı çeşm-i dil-dārı
    Yine beñzer bir iki murġ-ı cān-ı nā-tüvān ṭutmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 202, Mısra 6). [yine,]*
22. ʿUrūḳ-ı naḫle olmış bāde-veş āb-ı nemā sārī
    Yine gülşende emvāt-ı nebāta tāze cān gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 203, Mısra 4). [yine,]*
23. Döküldi yirlere ḥayfā ki āb-ı rūy-ı neşāṭ
    Şikeste itdi **yine** sāġar-ı meyi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 5). [yine,]*
24. Nedür **yine** sitem ü cevrüñe nihāyet yoḳ
    Beni helāke bu deñlü cefāya ḥācet yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 1). [yine,]*
25. İtdüñ seḥeri ġonçeleri luṭf ile bīdār
    Göñlin ele alduñ **yine** iy bād hezāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 4). [yine,]*
26. Baḳ dūd-ı dil ü dīde-i ḫūn-bār-ı Faṣīḥa
    Açıldı **yine** gülleri sünbülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 10). [yine,]*
27. Bir iki cām-ı meyle gül gül itseñ rūy-ı dil-dārı
    Yine sāḳī o gül-zār-ı cemāle zīb ü fer virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 4). [yine,]*
28. Nihānī vaʿde-i vaṣl eyledüñ raḳībe **yine**
    İşāret-i müjeñ iy çeşm-i fitne-zā gördük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 236, Mısra 3). [yine,]*
29. Dāġ dāġ-ı cevr ile ʿuşşāḳı dil-ḫūn eyledüñ
    Nʾeyledüñ ẓālim **yine** ṭaḳlīd-i gerdūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 2). [yine,]*
30. İy dil raḳīb ile **yine** var bir muʿāmele
    Meclisde cünbiş-i müje-i yāra baḳmaduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 247, Mısra 3). [yine,]*
31. Kimüñ ser-rişte-i müjġānın itdüñ sübḥa-i ḥasret
    Yine bir pīç ü ḫam zünnār-ı gīsū-yı perīşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 8). [yine,]*
32. Yine bir āfet-i ḫūn-rīz ü kāfir-kişe meyl itdüm
    Raḥim-düşmen taẓallūm-āşinādur el-amān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 3). [yine,]*
33. Açılsa feyż-ı nesīm-i seḥerle ġonçe-i ter
    Güşāde olsa **yine** rūy-ı gül-sitān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 6). [yine,]*
34. ʿAṭse-rīz oldı **yine** būy-ı bahār ile çemen
    Geldi neşr-i ḫaber-i cān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 3). [yine,]*

35. Neşāṭ-ı zeng-pezīr-i derūnı tāzelese
Görülse sāḳi **yine** sāġar-ı mey-i dīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 4). [yine,]*
36. Hezāran nev-bahār-ı feyż-baḫş-ı dil-güşā geldi
Göñül sen ġonçe-i taṣvīr-āsā **yine** derhemsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 337, Mısra 8). [yine,]*
37. Gözümden himmet-i ʿışḳuñla oldı seyller peydā
Yine bir sengi nā-būde degüldür reh-güzārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 6). [yine,]*
38. Var ol şeh-i ḥüsnüñ **yine** dīvān ḳapusında
Dünyāyı çeker kendüye elbette Faṣīḥā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 377, Mısra 9). [yine,]*
39. Muṣḥaf-ı rūyını seyr itmek içün ol ṭıfluñ
Yine ṣāf bāġlamış ʿuşşāḳ debistān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 6). [yine,]*
40. Kām-ı erbāb-ı dile degmez **yine** būy-ı neşāṭ
Feyż-ı faṣl-ı nev-baḫārı gül bitürse ḫārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 397, Mısra 7). [yine,]*
41. Faṣīḥ vaḳt-i bahār-ı cünūn-fezā geldi
Hezār müjde **yine** dest ile girībāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 403, Mısra 10). [yine,]*
42. Vesme-dār itmiş **yine** ebrūların ol şāh-ı ḥüsn
Gel nigāh it ol iki ṭuġrā-yı cānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 3). [yine,]*
43. ʿUşşāḳ tārh-ı şoḥbet-i cān eyleyüp **yine**
Cām-ı ṣafā-yı meclis-i cānān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 7). [yine,]*
44. Eger naḳşına ḳuşlar ḳondurursa ḫāme-i Mānī
Yine yazmaḳ ne mümkin żaʿf-ı cism-i Ḳays-ı nālānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 2). [yine,]*
45. Seḥer gördüm Faṣīḥi neşve-mend-i sāġar-ı vuṣlat
Bu şeb beñzer ki pehlūya **yine** bir nāzenīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 10). [yine,]*
46. Cevrin efzūn eylemiş gül bülbül-i zāra **yine**
Rūzgāruñ yād itmiş şīve-i āzārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 7). [yine,]*
47. Yine ahālī-i gül-zāra düşdi güft ü şinīd
Nevā-yı bülbüle gül-bün hezār gûş aşmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 4). [yine,]*
48. Gül ü mül oldı **yine** bir biriyle germ ülfet
Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 9). [yine,]*
49. Nevā-yı bülbüle gül-bün hezār-gûş aşmış
Yine ahālī-i gül-zāra düşdi güft ü şinīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 4). [yine,]*
50. Yine ahālī-i gülzāra düşdi güft ü şinīd
Güşāde meşreb-i ʿālem çü rāz-ı ʿāşıḳ-ı mest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 5). [yine,]*

51. Olındı manṣıb-ı meddāḥı bülbüle taḳlīd
    Gül ü mül oldı **yine** bir biriyle germ ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 10). [yine,]*
52. Yine taḫt-ı zümürrüd-fāmına sulṭān-ı gül geçmiş
    Hezāruñ bāġı ṭutmış ḫārdan feryād u efġānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 3). [yine,]*
53. Yine mir'āt-ı āb-ı ṣāfa ʿaks-endāz olup güller
    Görür rūy-ı ümīdin bülbülān ber-vech-i āsānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 5). [yine,]*
54. O meh-i muġ-beçe ne ḥāletdür
    Āfiṭāba **yine** perestiş ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 3, Mısra 4). [yine,]*
55. Ḳalmaz velī o kāse-i mīnā **yine** tehī
    Pür eyler anı sāḳī-i bezm-i çehārümīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 3). [yine,]*
56. Berk ü bārāndan zemīn ü āsumānı görmedük
    Bir iki gün **yine** ol mihr-i cihānı görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 38, Mısra 2). [yine,]*
57. Bahār olsa **yine** ʿālem diger-gūn olduġın görsek
    Bu nüh-ṭās-ı nigūnuñ cāmı gül-gūn olduġın görsek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 42, Mısra 1). [yine,]*
58. Ammā **yine** naḫl-i kām-ı bī-bār
    Açılmadı ġonçe-i dil-i zār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 131). [yine,]*

59. Dem-i nev-bahār geldi gül-i tāze nāza başlar
    Yine ʿandelīb-i şeydā naġam-ı niyāza başlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 6, Mısra 2). [yine,]*
60. Gördük seni iy āyīne-ruḫsār görüşdük
    El-minnetüʾlillah **yine** dīdār görüşdük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 12, Mısra 2). [yine,]*
61. Sīr-feyż ol ġam-ı dünyāyı **yine** seyr eyle
    Maṭbaḫ-ı āmire-i ḥażret-i Mevlānāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 20, Mısra 3). [yine,]*
62. Bir dem yoġ iken fāṣıla seyl-i eşke
    Gözden **yine** kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 4). [yine,]*
63. Eşküfte olup ġonçe-i gül-zār-ı ferāġ
    Oldum **yine** ʿandelīb-i dil-zār-ı ferāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 66, Mısra 2). [yine,]*

yinmiş idi: *(nimet, yiyeceği) yemiş olmak. II (hakkında) konuşma, yorumda bulunmak.*

1. Çoḳ nān u nemek **yinmiş idi** laʿl-i lebiyle
   ʿAhdi gibi hep cümlesin itmişdi ferāmūş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 9, Mısra 3). [yinmiş idi, -di]*

yir: *Mevki, mekan, mahal.*

1. Şanma kim her **yirde** cā eyler dil-i dānā yatur
   Bîşe lāzımdur künām-ı şîr bir dil olmaġa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 140, Mısra 6). [yirde, -de]*
2. Göñülde **yir** mi var ʿışḳuñla gülşen eylemedük
   Ġamuñla bir dem olur mı ki şīven eylemedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 251, Mısra 1). [yir,]*
3. Yirin āḫır o genc-i ʿilm ü faẕluñ künc-i ḫāk itdüñ
   Felek ṣatduñ o dürr-i bī-behāyı ʿāḳıbet hīçe *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 34). [yirin, -in]*

yir: *Layık, uygun, münasip.*

1. Ādem çıḳamaz ḥüsn-i rıżāsıyla muḥaṣṣal
   Dil kūyuña gül-zār-ı cinān dirse **yiridür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 147, Mısra 6). [yiridür, -i, -dür]*

yir: *Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin.*

1. Döküldi **yirlere** ḥayfā ki āb-ı rūy-ı neşāṭ
   Şikeste itdi yine sāġar-ı meyi devrān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 212, Mısra 6). [yirlere, -ler, -e]*

yir: *Karşılığında.*

1. Peyām-ı vuṣlat u peyġām-ı āşinā **yirine**
   Hemīşe seng-i teġāfül gelür o yār elinden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 363, Mısra 3). [yirine, -in, -e]*

yir: *Bir şeyin yerini almak üzere, bedel. II (şarap) yerine.*

1. Tenhā ḫayāl-i laʿlüñ ile ṣoḥbet eylerüm
   Ṣahbā **yirine** dīdeme ḫūn-ı ciger gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 8). [yirine, -in, -e]*

yir iderüz: *Yerleşmek, iz bırakmak.*

1. Cām-ı ṣafāyı ḳarşularuz ʿizzet eylerüz
   Dest-i ṭalebde **yir iderüz** ḥürmet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 182, Mısra 2). [yir iderüz, -er, -üz]*

yir itdi: *Yer edinmek, mevcudiyet göstermek.*

1. Hem-vāre fedāʾiyān-ı ʿışḳuñ
ʿArż itmededür ḥayāta nefret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 53). [yir itdi, -di]*

yir ḳalmadı: *Yer kalmamak.*

1. Maʿkūli eylemekdür cürmüñ ḥavāle ʿafva
Yir ḳalmadı Faṣīḥā ol şāha iʿtiẕāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 385, Mısra 12). [yir ḳalmadı, -ma, -dı]*

yir yir: *Yer yer, ara ara.*

1. Şevḳ-baḫş ol meclise **yir yir** ṣadā-yı hū ḳopar
Bezm-i meydür muṭribā bir naġme-i dil-cū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 2). [yir yir,]*
2. Mülk-i dil ü cān olsa n'ola sūḫte **yir yir**
Bir şāh-ı ġamı her gice mihmān iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 343, Mısra 9). [yir yir,]*
3. Ġonçeler eşküfte **yir yir** tācir-i bād-ı şimāl
Çār-sū-yı bāġda açmış bahāruñ bārını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 455, Mısra 3). [yir yir,]*

yir yir: *Birçok yerde.*

1. Yir yir ten-i ḫākīye yaḳup dāġ-ı miḥen
Açdum o teng hücreye birḳaç revzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 119, Mısra 1). [yir yir,]*

yir yir: *Zaman zaman.*

1. Yir yir felekde necm-i leṭāfet midür yahud
Ol meh ʿizār-ı pākini ḫūy-gerde gösterür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 109, Mısra 7). [yir yir,]*
2. Peymāneler içilmede güller açılmada
Yir yir ṣafīr-i bülbül-i nālān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 4). [yir yir,]*

yir yir: *Birçok yerde.*

1. Luṭf-ı hevāyı gör ki münaḳḳaş bisāṭlar
Yir yir döşendi sāye-i serv ü çenārdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 20). [yir yir,]*

yir yir: *Zaman zaman, bir çok kez.*

1. Yazmış debīr-i miḥnet aña **yir yir** āh dost
   Ol ḫānḳah durur ki tenüm dāġ u şerḥadan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 35, Mısra 4). [yir yir,]*

<u>yirden yire:</u> *Bir çok yere, bir oraya bir buraya.*

1. Sīr-āb u ṭāb-ı reng-i rūy u ebrūñ eyleyüp
   Pertev-i mihrü mehi çaldı felek **yirden yire** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 404, Mısra 6). [yirden yire, -e]*

<u>yirinde:</u> *Olduğu yerde, yerinde.*

1. Yirinde şūriş-i ġavġāsı gerçi devr eyler
   Bu nüh piyāle-i çarḫ-ı pür-inḳılāb tehī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 434, Mısra 5). [yirinde,]*

<u>yirinden çeker:</u> *Kendine doğru cezbetmek, harekete geçirmek.*

1. Saḫt ber-cā seng-i küh-sār-ı ṣebāt olsa göñül
   Ceẕbe-i ḥüsnüñ yirinden anı iy meh-rū çeker *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 155, Mısra 4). [yirinden çeker, -er]*

<u>yirinden ḳopar:</u> *Ortaya çıkmak, zuhur etmek.*

1. Ḳaçan ḳıyāma gelür yār o kadd ü ḳāmet ile
   O fitnedür ki **yirinden ḳopar** ḳıyāmet ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 387, Mısra 2). [yirinden ḳopar, -ar]*

<u>yirine:</u> *Yerine.*

1. Felek çü Ḳays beni ʿışḳ ile idüp ʿuryān
   Geydürdi ṭaġları ʿaḳıbet ḳabā **yirine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 4). [yirine,]*

<u>yirine:</u> *Yerini tutmak üzere, bedel.*

1. Niçe güşāde ola ġonçe-i dil-i derhem
   Sümūm-ı āh eṣer bāġuma ṣabā **yirine** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 21, Mısra 2). [yirine,]*

<u>yit-:</u> *Erişmek, ulaşmak.*

1. Yiter teʾsīr-i bād-ı āh ile şuʿle-feşān olsun
   Birez nār-ı dilüm ḫākister-i tende nihān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 1). [yiter, -er]*

<u>yit-:</u> *Yetmek.*

1. Yiterdi māye-i şevḳ-ı derūn-ı dil niçe yıllar
   O māha söylese bir kerre dāstānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 7). [yiterdi, -di, -er]*

<u>yit-:</u> *Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.*

1. **Yiter** iñletme ʿuşşāk-ı sitem-perverdi inṣāf it
   Bilürsin kimseye ḥayr itmez iy bī-dād-ger feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 7). [yiter, -er]*
2. Taḥammül itdi envāʿ-ı cefāña n'eylesün ġayrı
   Faṣīḥ-i zāra raḥm eyle **yiter** ẓālim **yiter** feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [yiter, -er]*
3. Taḥammül itdi envāʿ-ı cefāña n'eylesün ġayrı
   Faṣīḥ-i zāra raḥm eyle **yiter** ẓālim **yiter** feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [yiter, -er]*
4. Zīr-i serde seng-i miḥnet bāliş-i ḫārā **yiter**
   Dilde sevdā-yı maḥabbet ʿanber-i sārā **yiter** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 1). [yiter, -er]*
5. Zīr-i serde seng-i miḥnet bāliş-i ḫārā **yiter**
   Dilde sevdā-yı maḥabbet ʿanber-i sārā **yiter** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 2). [yiter, -er]*
6. Tā-be-key āşüfte ḥālüm besdür iy bī-raḥm bes
   Tā-be-key pā-mālüm iy serv-i çemen-pīrā **yiter** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 4). [yiter, -er]*
7. Murġ-ı vaḥşī-i sebük-pervāz-ı ümmīde göñül
   Şāh-bāz-ı tīz-bāl-i deşt-i istiġnā **yiter** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 6). [yiter, -er]*
8. Eyledi tāb-ı teb-i cevr-i zemāne ḫuşk-leb
   Luṭf it iy sāḳī Faṣīḥa bir ḳadeḥ ṣahbā **yiter** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 8). [yiter, -er]*
9. İy şāh-ı melāḥat **yiter** itdüñ **yiter** inṣāf
   ʿUşşāḳ-ı vefā-dāra cefā şānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 9). [yiter, -er]*
10. İy şāh-ı melāḥat **yiter** itdüñ **yiter** inṣāf
    ʿUşşāḳ-ı vefā-dāra cefā şānuña düşmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 181, Mısra 9). [yiter, -er]*
11. Nişestenī-i şeb-i tār-ı intiẓār **yiter**
    Müyesser olsa temāşā-yı mihr-i ruḫsāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 9). [yiter, -er]*
12. Maḳṣūduñı edāya **yiter** bir nigeh Faṣīḥ
    Ol ser-te-ser nühüfteyi lāzım degül dimek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 258, Mısra 9). [yiter, -er]*

13. Ġam-ḫānesinde rūşeni-i revzen istemem
    Şemʿ-i münīr-i mihr fürūġ-ı derūn **yiter** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 298, Mısra 7). [yiter, -er]*
14. Ne var ʿuşşāḳı ḫāmūş it ḫiṭāb-ı iltifātuñla
    Yiter kūyuñda sulṭānum yiter āh u fiġān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 4). [yiter, -er]*
15. Ne var ʿuşşāḳı ḫāmūş it ḫiṭāb-ı iltifātuñla
    Yiter kūyuñda sulṭānum **yiter** āh u fiġān olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 4). [yiter, -er]*
16. Yiter keş-ā-keş-i zülfi lebi dehāna gelüp hem
    O nükte ḫālli içün de birez cevāb bulınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 329, Mısra 5). [yiter, -er]*
17. Göñül teṭabbuʿa ġayrı kitābı nʾeylersin
    Yiter müṭālaʿa-i Gül-sitān-ı ruḫsārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 5). [yiter, -er]*
18. Yiter Faṣīḥ saña būs-ı laʿl-i şīrīni
    Dem-i viṣālde nūş-ı şarābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 9). [yiter, -er]*
19. Beni vaṣluñla eyle şād-ı derūn
    Yiter oldum firāḳ ile maḥzuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 2). [yiter, -er]*
20. İki ruḫsār-ı ʿālem-ṭāb-ı cānāndan ḥicāb eyle
    Felek germ olma dünyāya **yiter** bir āfiṭābuñla *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 389, Mısra 4). [yiter, -er]*
21. Fürūġ-ı dāġ **yiter** mihr ü māhı olmazsa
    Bu köhne ḫānḳaha bir çerāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 5). [yiter, -er]*
22. Yiter uzatma sözi nāṣıḥā ḫamūş ḫamūş
    Kelāmuñ itdi bizi bī-dimāġ yitmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 7). [yiter, -er]*
23. Ġaraż çün ʻarż-ı iḫlāṣ u ʻubūdiyyetdür iy ḫāme
    Yiter itdüñ **yiter** ṣaḥn-ı suḫanda pāy-cünbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 86). [yiter, -er]*
24. Tā key **yiter** iy Faṣīḥ tekṣīr
    İt sāḳ-ı duʿāyı durma teşmīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 175). [yiter, -er]*

yit: *Yetişmek, erişmek, ulaşmak.*

1. Güş idüp eyleye şāyed baña ol māh meded
   Yitiş imdādıma iy āh-ı seḥer-gāh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 2). [yitiş, -iş]*

yit: *Yetişmek, büyümek, olgunluğa erişmek.*

1. Henüz ṭıfl-ı nev-āmūzdur ṣalınmaḳda
   O naḫl-i tāze **yitişsün** hele ḳıyāmet olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 59, Mısra 4). [yitişsün, -iş, -sün, -]*

2. Kimüñ bu bāġda nev-bāve-i kāmı **yitişmişdür**
   Gelenler mīve-i maḳṣūdını hep ḫām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 5). [yitişmişdür, -iş, -miş, -dür]*
3. Mesrūr ider gelüp **yitişdükçe** dili
   Gūyā ki peyām-ı vaṣl-ı cānānīdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 33, Mısra 3). [yitişdükçe, -iş, -dükçe, -, -]*

vit: *Vermek, bağışlamak.*

1. Bolmaz iy bād-ı ṣabā berg-i ḥazān-teg saña bār
   Der-i cānānga **yitür** bu ten-i bī-cān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 6). [yitür, -ür]*

vit: *Yetişecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.*

1. Yiter bu ʿālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh
   Bahār u faṣl-ı şitāsı miṣāl-i vaʿd ü vaʿīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 11). [yiter, -er]*
2. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 18). [yiter, -er]*
3. Miyānlarını dey itmişdi gerçi kim tebrīd
   Yiter bu ʻālem-i kevn ü fesād ḥaşre güvāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 12). [yiter, -er]*
4. Ḥaḳḳumda **yiter** vażʿ-ı sitem iẓhār it
   Ġayra nigeh-i luṭf baña āzār it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 12, Mısra 1). [yiter, -er]*

yiter itdüñ: *Yetinmek, tatmin olmak.*

1. Ġaraż çün ʻarż-ı iḥlāṣ u ʻubūdiyyetdür iy ḫāme
   Yiter itdüñ yiter ṣaḥn-ı suḫanda pāy-cünbānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 86). [yiter itdüñ, -dü, -ñ]*

yiter oldı: *Yeterli, kafi olmak.*

1. Yaʿḳūbdan aḥvāl-i dilüm besbeter oldı
   Giryeyse benüm nūr-ı dü-çeşmüm **yiter oldı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 85, Mısra 2). [yiter oldı, -dı]*

yiter yiter: *Yeter, fazla bile. II artık dayanamayacak kadar fazla gelen keder bağlamında.*

1. Bī-pā vü ser bu derd-i ser-i ġam **yiter yiter**
   Pīr-i muġāna var ṭaleb-i dest-i himmet it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 30, Mısra 7). [yiter yiter,]*

yitis: *Yetişmek.*

1. Kūh-kenle Ḳays üstādum enīsümdür benüm
   Her biri vādī-i ʿışḳ içre **yitişmiş** tīşe-kār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 301, Mısra 3). [yitişmiş, -miş]*

yitis: *Yetiştir, kavuştur, ulaştır.*

1. Sāḳī Faṣīḥ neşve-i şevḳı **yitişdürür**
   Gül-gūn kümeyt-i sāġar-ı ṣahbā-yı nāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 9). [yitişdürür, -dür, -ür]*

yitis: *Yetişmek. II olgunlaşmak, büyümek.*

1. Kimüñ **yitişdirebildi** nihāl-i ümmīdin
   Bu bāġ-ı köhne ki olmış hevāsı āh-ı ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 362, Mısra 3). [yitişdirebildi, -dir, -ebil, -di]*

yitis: *Yetiştir, kavuştur, ulaştır.*

1. Ki renc-i ġuṣṣa-i devrāna ṣahbā özge dārūdur
   Yitişdür sāḳīyā keyfiyyet-i ḥāli bilürsin sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 5). [yitişdür, -dür]*

yitmez mi: *Yetmez mi, yeterli değil mi, kâfi değil mi?.*

1. Göñül göñül saña künc-i ferāġ **yitmez mi**
   Nedür bu ārzū-yı bāġ u rāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 1). [yitmez mi,]*
2. Göñül göñül saña künc-i ferāġ **yitmez mi**
   Nedür bu ārzū-yı bāġ u rāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 2). [yitmez mi,]*
3. Nevā-yı dil-keşüñ itme iżāʿat iy bülbül
   Bu güne gülşene bāng-i kelāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 4). [yitmez mi,]*
4. Fürūġ-ı dāġ yiter mihr ü māhı olmazsa
   Bu köhne ḫānḳaha bir çerāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 6). [yitmez mi,]*
5. Yiter uzatma sözi nāṣıḥā ḫamūş ḫamūş
   Kelāmuñ itdi bizi bī-dimāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 8). [yitmez mi,]*
6. Ne ḳayd başa gül ü lālesi bu gül-zāruñ
   Faṣīḥ saña dil-i dāġ dāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 10). [yitmez mi,]*

7. Göñül göñül saña künc-i ferāġ **yitmez mi**
Nedür bu ārzū-yı bāġ u rāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 1). [yitmez mi,]*

8. Göñül göñül saña künc-i ferāġ **yitmez mi**
Nedür bu ārzū-yı bāġ u rāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 2). [yitmez mi,]*

9. Nevā-yı dil-keşüñ itme iżāʿat iy bülbül
Bu güne gülşene bāng-i kelāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 4). [yitmez mi,]*

10. Fürūġ-ı dāġ yiter mihr ü māhı olmazsa
Bu köhne ḫānḳaha bir çerāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 6). [yitmez mi,]*

11. Yiter uzatma sözi nāṣıḥā ḫamūş ḫamūş
Kelāmuñ itdi bizi bī-dimāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 8). [yitmez mi,]*

12. Ne ḳayd başa gül ü lālesi bu gül-zāruñ
Faṣīḥ saña dil-i dāġ dāġ **yitmez mi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 432, Mısra 10). [yitmez mi,]*

yoġ: *Yok.*

1. Bir dem **yoġ** iken fāṣıla seyl-i eşke
Gözden yine kuḥl-i ḫāk-i rāhuñ çıḳmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 41, Mısra 3). [yoġ,]*

yoḫsa: *"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.*

1. Naẓar feyż-āşinā-yı cevher-i ẕāt olmadur **yoḫsa**
Ġubār-ı deşt ü ṣaḥrā tūtiyādur kīmyādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 9). [yoḫsa,]*

2. Cihānı **yoḫsa** muradūñ fenāya virme midür
Bu seyl-i ḫūn nedür iy çeşm-i eşk-bār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 7). [yoḫsa,]*

3. Bizümle ʿahd-i vifāḳ itmede tereddüd ider
Cihānı kendü gibi **yoḫsa** bī-vefā mı ṣanur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 102, Mısra 4). [yoḫsa,]*

4. Fiġān u nālesi elbette iḫtiyārī degüldür
İder mi **yoḫsa** dil-āzürde nev-cevānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 4). [yoḫsa,]*

5. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ sīnende īmānuñ mı yoḳ
Ḫaste-i ʿışḳa ilāca **yoḫsa** dermānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 2). [yoḫsa,]*

6. Nedür Faṣīḥa bu vażʿ-ı teġāfül-āmīzüñ
Degül mi **yoḫsa** sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 10). [yoḫsa,]*

7. Neşve-i ʿālem-i ābı görelüm **yoḫsa** Faṣīḥ
Ne sifāl elde ne ḫod sāġar-ı billūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 15). [yoḫsa,]*

8. Bilmem iy şūfi ḫakīḳatde ṭarīḳatde misin
   Yoḫsa ḫarlar gibi bīhūde meşaḳḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 2). [yoḫsa,]*
9. Ḫāṭır-ı şehde mi **yoḫsa** dil-i dervīşde mi
   Bilmezüz kim seni keşretde mi vaḥdetde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 3). [yoḫsa,]*
10. Dīdeler ābda mı **yoḫsa** şeker-ḫ∨ābda mı
    Pister-i nāzda mı ḫāk-i meẕelletde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 7). [yoḫsa,]*
11. Sezā-vār-ı teraḥḥüm bülbül-i şūrīdedür **yoḫsa**
    Sen iy pervāne şemʿ-i meclis ile germ-ülfetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 3). [yoḫsa,]*
12. Keyfiyyetidür lāzım olan bir kişi **yoḫsa**
    N'eyler ṭutalum ḫālī Cemüñ cāmını buldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 439, Mısra 7). [yoḫsa,]*
13. Görürse şāhid-i gülden meger bülbül göre **yoḫsa**
    Ne mümkin ġayrdan bir kimse görmek çīn-i pīşānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 55). [yoḫsa,]*
14. Dirler ki geldi Leylīyi Mecnūn ayaġına
    Var mı ṣaḥīhi **yoḫsa** hemān güft ü gū mıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 8, Mısra 2). [yoḫsa,]*
15. Söz hemān ḫāṭır-ı āsūdededür **yoḫsa** Faṣīḥ
    Cāyumuz külḫan imiş farż idelüm gülşen imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 27, Mısra 1). [yoḫsa,]*

yoḫsa: *Yoksa, acaba.*

1. Görse rū-gerdān olur āyīne-ruḫsārum benüm
   Yoḫsa bir peykān mı ḳonmış her ser-i müjgānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 4). [yoḫsa,]*

yohsa: *"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.*

1. Faṣīḥ muntaẓıruz bir cevāb gelmez hiç
   Niyāz-ı nāme-i dil **yoḫsa** yāra degmez mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 433, Mısra 14). [yoḫsa,]*

yoḳ: *Yok, eser yok.*

1. Vādī-i maḥabbetde olup ser-gerdān
   Yoḳ menzilümüzden iy göñül nām u şān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 111, Mısra 2). [yoḳ,]*

yoḳ: *Yok, asla.*

1. Me’lūf-ı şeb-i mātem-i tārīk-i ġazāyuz
   Yoḳdur dilimüzde eşer-i naḫvet-i ṭāvus *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 8). [yoḳdur, -du, -r]*
2. Yoḳdur dilimüzde eşer-i naḫvet-i ṭāvus
   Biz ʿālem-i bālā-yı tevāżuʿda hümāyuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 4, Mısra 7). [yoḳdur, -dur]*

yok: *Bulunmamak, olmamak, mevcut olmamak.*

1. Yoḳdur göñülde kām-ı ṭarab ārzū-yı ʿıyd
   Girmez şımāḫ-ı sāmiʿama güft ü gūy-ı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 1). [yoḳdur, -dur]*
2. Bezminde ʿālemüñ yine bir neşʾe-yābı **yoḳ**
   Gerdān olur iki ḳadeh-i zer-nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 9). [yoḳ,]*
3. Ḥāl-i dil-i güm-geşteden aşlā ḫaberüm **yoḳ**
   Bu cānibe düşmez mi şabā geşt ü güẕāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 5). [yoḳ,]*
4. Kem-ḥavṣalasın ḫāṭıra bir gelmesün iy dil
   Yoḳ cūy-ṣıfat ʿışḳ ile bir yirde ḳarāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 8). [yoḳ,]*
5. Ḫumār-ı hicr ile ṭāb-ı tekellüm **yoḳ** zebānında
   Faṣīḥā şiʿr teklif eylemeñ kim bī-dimāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 9). [yoḳ,]*
6. Faṣīḥ-i zārdan nām u nişān **yoḳ** kūy-ı cānānda
   Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 11). [yoḳ,]*
7. Çoḳ der-āgūş eyledüm bu mevce-i deryāları
   Naẓm-ı cevher-dāruña **yoḳ** cāy-ı inkār iy Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 470, Mısra 10). [yoḳ,]*

yoḳ: *(kimse) yok.*

1. Zemānında ṭutar **yoḳ** kimsenüñ dāmānını kimse
   Meger ki dest-i ʻāşıḳ būs içün dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 51). [yoḳ,]*

yoḳ: *Yok. II görmemek.*

1. Cebīni ṣūret-i zāhirde ṣāfī çīn-i kederden
   Baḳılsa āyīne-i dilde rūy-ı rāḥatumuz **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 33, Mısra 2). [yoḳ,]*

yok: *Yok, mevcut değil. II asla, katiyen.*

1. Yoḳ rūy-ı riyā bu cān-ı ʿayyāşumda
   Ol pādişeh-i cemale sā-bâşumda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 137, Mısra 2). [yoḳ,]*

<u>yoḳ:</u> *(Kimse) yok, kalmadı.*

1. Allāh u resūlidür güvāhum
   Kim **yoḳ** bu cihānda bir penāhum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 156). [yoḳ,]*

<u>yoḳ:</u> *Bulunmama, mevcut olmama.*

1. Bir meh-i reşk-i āfitābuñ var
   Yoḳ ḳuşūrı Faṣīḥ ẕerre ḳadar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [yoḳ,]*
2. ʿİlācı mümteniʿ **yoḳ** çāre terki merg-i miḥnetdür
   Maḥabbetle ʿaceb derd-i dil-i müşkil-devāmuz var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 76, Mısra 7). [yoḳ,]*
3. Güle tevaḳḳufa bir laḥẓa **yoḳ** o naḫvet ile
   Sebeb dü-rūze <u>s</u>ebāta duʿā -yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 5). [yoḳ,]*
4. Ṣabā gülden ḫaber-res bülbüle pervāneye ammā
   Olur **yoḳ** kimse hiç şemʿ-i şebistāndan peyām-āver *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 106, Mısra 4). [yoḳ,]*
5. Ser-ā-pā bende-i ʿışḳuz şehā āzādımuz **yoḳdur**
   Anuñçün cān-ı ḫurrem ḫāṭır-ı dil-şādımuz **yoḳdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 1). [yoḳdur, -dur]*
6. Ser-ā-pā bende-i ʿışḳuz şehā āzādımuz **yoḳdur**
   Anuñçün cān-ı ḫurrem ḫāṭır-ı dil-şādımuz **yoḳdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 2). [yoḳdur, -dur]*
7. Bi-ḥamdiʿllāh sebük-bāruz hele ḳayd-ı tecemmülden
   Tevekküldür reh-i ʿışḳuñda tūşe zādımuz **yoḳdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 4). [yoḳdur, -dur]*
8. Bu bezmüñ şemʿine pervāne-i ḫāmūş-ı per-sūzuz
   Bizüm bülbül gibi bu bāġda feryādımuz **yoḳdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 6). [yoḳdur, -dur]*
9. Hemīşe Ḳays-veş kūh-ilticā vādī-nişīnüz biz
   Fenā şehrinde hiç bir ḫāne-i ābādımuz **yoḳdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 8). [yoḳdur, -dur]*
10. Faṣīḥā cān u dilden sālik-i rāh-ı ḫarābātuz
    Bizüm pīr-i muġāndan ġayrıdan irşādımuz **yoḳdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 10). [yoḳdur, -dur]*
11. Daʿvā-yı sūz-ı ʿāşıḳı pervāne eylesün
    Yoḳdur bizüm Faṣīḥ fetīl ü ḫamīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 10). [yoḳdur, -dur]*
12. Faṣīḥ sāhib-i ser-māye-i dükān-ı ḫured **yoḳ**
    Odur ki gevher-i nuṭḳum dür-i maḳālüm alınmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 9). [yoḳ,]*

13. Var ise bir ġonçe-i būs-ı lebüñdür ḫ∨āhişüm
Yoḳdur iy şīrīn-dehen ġayrı benümçün mültemes *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 198, Mısra 4). [yoḳdur, -dur]*
14. Fütāde-dillere **yoḳ** furṣat-ı şikāyet-i ḥāl
O şeh-süvār Faṣīḥā şitābdan maḥẕūẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 214, Mısra 9). [yoḳ,]*
15. Geldi bahār göñlüm açār bir nesīm **yoḳ**
Germ-iḫtilāṭ-ı ġonçem olur bir şemīm **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 1). [yoḳ,]*
16. Ekser ḫilāf olur ḫaber-i rūzgār-ı dūn
Kec-rev felekde bir suḫan-ı müstaḳīm **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 4). [yoḳ,]*
17. Erbāb-ı ʿayşa ṭayy-ı beyābān-ı ġam içün
Sāġar gibi kümeyt-i muḥannā-keçīm **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 6). [yoḳ,]*
18. Taḥrīk-i tār-ı nabżuma bādī ne olduġın
Ḳānūn-ı fenn-i ʿışḳuñı dānā ḥakīm **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 8). [yoḳ,]*
19. Ben mīr-i meclis-i suḫan-ārāyiyüm Faṣīḥ
Mānend-i ḫāme baña münāsib nedīm **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 226, Mısra 10). [yoḳ,]*
20. Nedür yine sitem ü cevrüñe nihāyet **yoḳ**
Beni helāke bu deñlü cefāya ḥācet **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 1). [yoḳ,]*
21. Nedür yine sitem ü cevrüñe nihāyet **yoḳ**
Beni helāke bu deñlü cefāya ḥācet **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 2). [yoḳ,]*
22. Bu şekl ile saña mümkin mi eylemek teşbīh
Nihāl-i servde ḳad var ise ḳıyāfet **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 4). [yoḳ,]*
23. Ġelürse telḫ saña ẕāʾiḳañda leẕẕet **yoḳ**
Ḥalāveti mey-i şīrīn-güvāruñ iy zāhid *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 6). [yoḳ,]*
24. Kemal-i ʿışḳumı pervānede ne ḥāletdür
Niyāza şemʿa zebānında tāb u ṭāḳat **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 8). [yoḳ,]*
25. Bulınmadı saña dil ʿāleminde āsāyiş
Faṣīḥ ādeme dirler cihānda rāḥat **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 10). [yoḳ,]*
26. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle āha ḳuvvetümüz **yoḳ**
Ne āha ʿārıżuña bir nigāha ḳudretümüz **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 1). [yoḳ,]*
27. Kemāl-i żaʿf-ı maḥabbetle āha ḳuvvetümüz **yoḳ**
Ne āha ʿārıżuña bir nigāha ḳudretümüz **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 2). [yoḳ,]*
28. Ne dilde tāb-ı ferāġat ne elde sāġar-ı ʿişret
Sevāba himmet ü kār-ı günāha cürʾetümüz **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 4). [yoḳ,]*

29. Bu cūş-ı eşk-i dem-ā-dem bu sūz-ı āh ile bir dem
Ġubār-ı dergeh-i yārı penāha ruḫṣatumuz **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 6). [yoḳ,]*
30. Cihānuñ ʿālemin eyler gedā-yı bī-ser ü pāyuz
Ki taḫt-ı kām-revāyīde şāha minnetümüz **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 8). [yoḳ,]*
31. Felek o mertebe itdi bizi zebūn ki Faṣīḥā
Zebānda şekve-i baḫt-ı siyāha miknetümüz **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 10). [yoḳ,]*
32. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ sīnende īmānuñ mı **yoḳ**
Ḫaste-i ʿışḳa ilāca yoḫsa dermānuñ mı **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 1). [yoḳ,]*
33. Merḥāmet ḳılmaz mısuñ sīnende īmānuñ mı **yoḳ**
Ḫaste-i ʿışḳa ilāca yoḫsa dermānuñ mı **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 2). [yoḳ,]*
34. İy göñül ʿadd itmesünler mi seni mümtāz-ı ʿışḳ
Cān-ı sūẓanuñ mı **yoḳ** yā çeşm-i giryānuñ mı **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 4). [yoḳ,]*
35. İy göñül ʿadd itmesünler mi seni mümtāz-ı ʿışḳ
Cān-ı sūẓanuñ mı **yoḳ** yā çeşm-i giryānuñ mı **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 4). [yoḳ,]*
36. Fārig̱ olduñ iy göñül feryād u efġān itmeden
Tīg-i ġamdan perde-i sīneñde hicrānuñ mı **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 6). [yoḳ,]*
37. Yāra rāz-ı ʿışḳı izḫāra ne ḥācetdür zebān
Çeşm-i giryānuñ mı evżāʿ-ı perīşānuñ mı **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 8). [yoḳ,]*
38. Dīde-i terle dil-i perverde māliksin Faṣīḥ
Devlet-i ʿışḳuñda yāruñ baḥr ile kānuñ mı **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 10). [yoḳ,]*
39. Görmekde māhı şekke düşerler şehirde ḫalḳ
Yoḳdur senüñ cemāl-i münīrüñde reyb ü şek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 6). [yoḳdur, -dur]*
40. Faṣīḥā bu dem-i serdümde **yoḳdur** sūziş-i teʾsīr
Niyāz itdükçe yār-ı nāzenīni tünd-hū itdüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 9). [yoḳdur, -dur]*
41. Mihri **yoḳdur** o māhumı bilürüm
Meşreb-i pādişāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 1). [yoḳdur, -dur]*
42. Murġ-ı dilden ḫayli demlerdür ki **yoḳ** ṣayt u ṣadā
Düşmesün bir dāma bir ḳayda giriftār olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 320, Mısra 5). [yoḳ,]*
43. Bir gevher-i yegāne dür-i bī- behānesin
Kān-ı kevinde mis̱li bulınmaz naẓīri **yoḳ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 339, Mısra 7). [yoḳ,]*
44. Yoḳ sīnesinde ġayr-ı hevā-yı niyāzdan
Bulmış Faṣīḥ o ḥālet ile imtiyāz ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 417, Mısra 9). [yoḳ,]*

45. Ḫayli demdür **yoḳ** ḫaber murġ-ı dil-i āvāreden
Ġalibā bir çeşmi şeh-bāza şikār olmış gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 429, Mısra 5). [yoḳ,]*
46. Zemān-ı devletinde meskeni **yoḳ** būm-ı miskīnüñ
Meger kim var ise aʿdā-yı şūmuñ ḳalb-i viranı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 57). [yoḳ,]*
47. Perīşān kimse **yoḳdur** ḥüsn-i ʿahd-i ʿadl ü dādında
Cevānānuñ meger destār ile zülf-i perīşānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 49). [yoḳdur, -dur]*
48. Kim **yoḳ** bu cihānda bir penāhum
Olsun bu ḥaḳīr kim liyāḳat *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 159). [yoḳ,]*
49. Yoḳdur bu hünerde saña hem-reng
Ḫaclet-zedeñ olsa nʾola Erjeng *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 3). [yoḳdur, -dur]*
50. Yoḳdur keremüñde būy-ı minnet
İy pādişeh-i serīr-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 41). [yoḳdur, -dur]*
51. Yoḳdur keremüñde būy-ı minnet
İy pādişeh-i serīr-i ʿizzet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 41). [yoḳdur, -dur]*
52. Bāzār-ı ḥaḳīḳatde terāzū **yoḳdur**
Dād u sited-i ḥālde bāzār olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 52, Mısra 3). [yoḳdur, -dur]*
53. Ol gözleri āhūya olaldan Mecnūn
Yoḳ ādem ile ülfete dilde hevesüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 95, Mısra 4). [yoḳ,]*
54. Yoḳ mis̲lini miʾrāt-ı felekde görmiş
Bir māh durur şöhreti Şāmī-zāde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 132, Mısra 3). [yoḳ,]*

yoḳ degüldi: *Yok değil, var.*

1. Faṣīḥā farḳ iderdi nūr-ı ṣubḥ u ẓulmet-i şāmı
Saña nisbetle Ḳaysuñ **yoḳ degüldi** yine izʿānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 10). [yoḳ degüldi, -di]*

yoḳ yire: *Gereği yokken, boşu boşuna.*

1. Tā-be-key **yoḳ yire** bīhūde Faṣīḥ
Geh miyān gāh dehān vaṣf ideyüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 291, Mısra 9). [yoḳ yire,]*

yoḳ yire: *Yok yere, boş yere, boşu boşuna.*

1. Müşkilāt-ı suḫan-i remz-i lebin ḥall idemez
Yoḳ yire saʿy ider nükte-şināş-ı şuʿarā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 4). [yoḳ yire,]*

yoḳ yirlere: *Gereği yokken, boşu boşuna.*

1. Bīhūde iżāʿat itdi ṭabʿum
   Yoḳ yirlere gevher-i niyāzı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 54). [yoḳ yirlere, -lere]*

yoḳla: *Aramak, araştırmak.*

1. Hemīşe **yoḳlasañ** āgāhdur dil
   Ḳapanmazmış Faṣīḥā defter-i ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 224, Mısra 9). [yoḳlasañ, -sa, -ñ]*

yoḳla-: *Yoklamak, kontrol etmek, gözden geçirmek.*

1. ʿAceb mi dūrda **yoḳlar** ise nişānını ʿāşıḳ
   Bilür ne mertebedür saḫti-i kemānını ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 225, Mısra 1). [yoḳlar, -r]*

yoḳsa: *Aksi takdirde, aksi halde.*

1. Gelmez mi görmezüz o perī bezm-i ʿişrete
   Yoḳsa Faṣīḥ biz mi ʿacep ġaflet eylerüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 183, Mısra 12). [yoḳsa,]*

yol: *Sevgilinin uğrunda.*

1. Dimek cānāneyi rām eyler idüñ sīm ü zer virseñ
   O ḫūnī iltifāt itmez **yolında** cān ü ser virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 2). [yolında, -ın, -da]*

yol: *Güzergah; sevgilinin gelip geçtiği istikamet.*

1. Bu çeşm-i ter ki **yollar** gözlemekden ḫıyrelenmişdi
   Virüp kuḥl-i ġubār-ı ḫāk-i pākiyle cilā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 5). [yollar, -lar]*

yol: *Amaç, maksat, uğur.*

1. Dirīġ itmek ne mümkin olsun iy cān-ı cihān olsun
   Yoluñda cān-niṣār olmaḳ ise dil-ḫ∨āh u maḳṣūduñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 324, Mısra 5). [yoluñda, -uñ, -da]*
2. Ḥayf kim güller ola çīde-i dest-i nādān
   Nār-ı ġayretle ötüp bülbül-i nālān **yolına** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 8). [yolına, -ın, -a]*

3. Ol **yolda** semend-i himmetüm eyle sebük
   Yā Rabbi beni itme girān-bār-ı vücūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 27, Mısra 3). [yolda, -da]*
4. Anlar ki **yoluñda** ser fidā eylerler
   Dünyālara ṭaʿn-ı püşt-i pā eylerler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 36, Mısra 1). [yoluñda, -uñ, -da]*

yol: *Amaç, izlenecek rota II Sevgilinin uğruna.*

1. Serimüz beẕl iderüz ʿışḳ ile cānān **yolına**
   Girerüz şevḳ ile Ferhād gibi cān **yolına** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 1). [yolına, -ın, -a]*
2. Muṣḥaf-ı rūyını seyr itmek içün ol ṭıfluñ
   Yine ṣāf bāġlamış ʿuşşāḳ debistān **yolına** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 6). [yolına, -ın, -a]*
3. Gice aġyāra gelürmiş o perī-rū dirler
   Ḳonsa maʿḳūl idi bir merd-i nigeh-bān **yolına** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 12). [yolına, -ın, -a]*

yolıma cān virür: *Uğrunda can vermek.*

1. Dimiş ol şūḫ cān virür yolıma
   Bilürüm ḫāk-i rāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 5). [yolıma cān virür, -ım, -a-ür]*

yolına düşmesün: *Bir yere gitmek üzere yola çıkmak. II aşka düşmek.*

1. Düşmesün kimse ilāhī ġam-ı hicrān yolına
   Sengi elmās-ı ḳadem-ḫ∨āra vü ḫārı ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 10). [yolına düşmesün, -ın, -a-me, -sün]*

yolına düşmezüz: *Bir yere gitmek üzere yola çıkmak. II aşka düşmek.*

1. Ḳomazuz dergeh-i cānāneyi Mecnūn degülüz
   Düşmezüz Ḳays gibi kūh u beyābān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 4). [yolına düşmezüz, -mez, -üz]*

yolına girerüz: *Bir işe başlamak.*

1. Serimüz beẕl iderüz ʿışḳ ile cānān yolına
   Girerüz şevḳ ile Ferhād gibi cān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 2). [yolına girerüz, -er, -üz-ın, -a]*

yolına gitmezüz: *Takip etmek, örnek almak.*

1. Gitmezüz ʿār iderüz hīle-peẕīrān yolına
ʿĀşıḳ-ı rāst-rev-i ṣıdḳ u sedādız ki Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 18). [yolına gitmezüz, -ın, -a-mez, -üz]*

<u>yolına ṭutmasa:</u> *Yoluna (ışık) etmek.*

1. Şeb-i zülfüñde göñül żāyiʿ iderdi kendin
Ṭutmasa māh-ı ruḫuñ şemʿ-i fürūzān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 16). [yolına ṭutmasa, -ın, -a-ma, -sa]*

<u>yollara düşmiş:</u> *Yola çıkmak, yol almaya başlamak.*

1. Düşmiş ümīd-i ḳaddüñ ile yollara göñül
Çıḳmaz diyār-ı ʿışḳa ʿaceb ārzūyile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 390, Mısra 5). [yollara düşmiş, -lar, -a-miş]*

<u>yudum:</u> *Içmek.*

1. Faṣīḥā bir daḫı dest-i ferāġum itmem ālūde
Yed-i ʿişret **yudum** bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 10). [yudum,]*

<u>yudum:</u> *Yıkamak, yumak II El yıkamak, vazgeçmek.*

1. Ḥalāvet kesb idüp zehr-ābe-i nūşı cefāsından
Yed-i ʿişret **yudum** bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 2). [yudum,]*

<u>yūnus:</u> *Hz Yunus Aleyhisselam, Musul yakınlarındaki Nineve (Ninova) ahalisine gönderilen peygamber. Babası Metâ adında bir zât olup sâlih kimselerdendi. Yunus aleyhisselam kendisini balık yuttuğu için Zinnûn ve Sâhib-i Hût adlarıyla da anılmıştır.*

1. Ol māhī büründügince bürnüs
ʿĀşıḳ ola görse Ḫıżr u **Yūnus** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 8). [yūnus,]*

<u>yüreg:</u> *Yürek, kalp, gönül.*

1. Zinhār ḳoparmañ **yüregin** bülbül-i zāruñ
İtmeñ ṣaḳınuñ ġonçesini çīde bahāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 2). [yüregin, -iñ]*

<u>yüri:</u> *İlerlemek II yürümek.*

1. Üft ü hīz eyleyerek pāyuña düşsün luṭf it
   Ḳo riḳābuñda dil-i bī-ser ü bī-pā **yürisün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 6). [yürisün, -sün]*
2. Pest ola tā-be-key ʿuşşāḳ ḥażīż-i ġamda
   Hem-ʿinān yār ile aġyār ise aʿlā **yürisün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 8). [yürisün, -sün]*
3. Der-ḳafā leşker-i ʿuşşāḳ Faṣīḥā **yürisün**
   İhtizāz ile ʿalem gibi çekilsün ḫūbān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 10). [yürisün, -sün]*

yüri: *Ilerlemek, göndermek. II mektup dağıtmak bağlamında.*

1. Ḥışn-ı ġam feṭḥ idelüm cām-ı muṣaffā **yürisün**
   Her ṭaraf nāme-i ʿayş-ı ṭārab-efzā **yürisün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 2). [yürisün, -sün]*

yüri: *İlerlemek, içki kadehin dolaşması.*

1. Mevsim-i ʿayşdur eyyām muvāfıḳ oldı
   Yürisün keşti-i peymāne-i ṣahbā yürisün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 326, Mısra 4). [yürisün, -sün]*

yūsuf: *Hz. Yusuf II Hz. Yakub'un oğlu Hz. Yusuf. Mısır'a sultan olması, kardeşleri tarafından kuyuya atılıp ölüme terk edilmesi ve güzelliği yönüyle Klasik Türk şiirinde söz konusu edilmektedir.*

1. Kem-raġbetī-i çārsū-yı dehr o ḥadde
   Baḳmazlar eger **Yūsufı** biñ kerre mezād it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 8). [yūsufı, -ı]*
2. Hezārān **Yūsufı** güm-geşte-i çāh-ı ʿadem ḳılsa
   Dil-i āzāde kūşiş-āşinā-yı cüst ü cū olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 178, Mısra 5). [yūsufı,]*
3. Deruñ-ı ḫānemi ṣūret-pezīr-i naḳş u zīb itmem
   Benem ol sāde-levḥ ü ṣāf-dil kim olsa ger **Yūsuf** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 7). [yūsuf,]*

yūsuf-āsā: *Hz. Yusuf Peygamber gibi.*

1. Olup tenhā-nişīn-i kūşe-i zindān-ı derd ü ġam
ʿAceb mi **Yūsuf-āsā** terk idersem bezm-i iḫvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 6). [yūsuf-āsā,]*

yūsuf-cemāl: *Yusuf yüzlü. II Güzel yüzlü sevgili.*

1. Ḫavfüm oldur intiẓāruñla sirişküm silmedin
Elden iy **Yūsuf-cemālüm** çeşm-i giryānum gider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 82, Mısra 8). [yūsuf-cemālüm, -üm]*
2. Hele cān nakdine rāżı olup raḥm itdi ʿuşşāḳa
Metāʿ-ı vaṣluñ ol **Yūsuf-cemālüm** rāyegān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 6). [yūsuf-cemālüm, -üm]*

yūsuf-ı giryānuz: *Hz. Yusuf gibi ağlayan.*

1. Beytüʾl-ḥazen-i zemānede mihmānuz
Kenʿān-ı mihende **Yūsuf-ı giryānuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 2). [yūsuf-ı giryānuz, -uz]*

yūsuf-ı gül-pīrehen: *Gül kokulu gömlek giyen Yusuf II Hz. Yusuf, sevgili.*

1. Hasretüñle dīdede iy **Yūsuf-ı gül-pīrehen**
Her ser-i müjġān-ı ter dil-dūz sūzendür baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 5, Mısra 5). [yūsuf-ı gül-pīrehen,]*

yūsuf-ı gül-pīrehenüñ: *Gülden gömlekli Yûsuf (gibi olan) , gül (kokulu) gömleği olan Yusuf(gibi olan).*

1. Ol **Yūsuf-ı gül-pīrehenüñ** ʿışḳıyla
Beytüʾl-ḥazen-i zemānede Yaʿḳūbuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 47, Mısra 3). [yūsuf-ı gül-pīrehenüñ, -üñ]*

yūsuf-ı güm-geşte-i ümmīdi: *Ümidin kaybolmuş Yusuf'u, Yusuf gibi yitirilmiş umut. II Hz. Yusuf kıssasına telmih bağlamında.*

1. Yūsuf-ı güm-geşte-i ümmīdi bulmaḳdur Faṣīḥ
Kūşe-gīrī-i ḫamūl-i Beyt-i Aḥzāndan ġaraż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 210, Mısra 9). [yūsuf-ı güm-geşte-i ümmīdi, -i]*

yūsuf-ı kām: *Hz. Yusuf'un arzusu.*

1. Ümīd ü yeʾsden ḳaṭʿ-ı naẓar ḳıldum baña dehrüñ
Gerekmez **Yūsuf-ı kām** u Züleyhā-yı temennāsı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 26). [yūsuf-ı kām,]*

yūsuf-ı kenʿān: *Kenan'lı Yusuf. II Hz. Yusuf.*

1. Mīzāna gelür ẓann iderin **Yūsuf-ı Kenʿān**
   Geldükde o gül-pīrehenüm ḫān-ı ḥarīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 51, Mısra 1). [yūsuf-ı kenʿān,]*

yūsuf-ı kenʿān-ı melāḥat: *Güzellik Kenan'ının, ilinin Yusuf'u. II sevgili.*

1. Seni iy **Yūsuf-ı Kenʿān-ı melāḥat** ʿāşıḳ
   Kendi cānından ağır görmez ise kūr olsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 325, Mısra 3). [yūsuf-ı kenʿān-ı melāḥat,]*

yūsuf-ı mıṣr-ı cemāli: *Güzellik Mısr'ının Yusuf'u, güzellik çarşısının Yusuf'u.*

1. İy Faṣīḥ ol **Yūsuf-ı Mıṣr-ı cemāli** yād idüp
   Cūş-ı reşk-efgen be-Nīl-i feyż meşḥūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 9). [yūsuf-ı mıṣr-ı cemāli, -i]*

yūṣufistān: *Yusufistan, Hz. Yusuf'un ülkesi. II güzellik ülkesi bağlamında.*

1. Fikr-i taṣvīr-i dil-ārā-yı cemāliyle Faṣīḥ
   Yūṣufistān iderin külbe-i nār-ı ḥazeni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 10). [yūṣufistān,]*

yūsuf-naẓīr: *Hz. Yusuf benzeri, gibi.*

1. İtdi meger müşāhade taṣvīr-i dil-keşin
   Bir şūḫa bende olmış o **Yūsuf-naẓīrimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 6). [yūsuf-naẓīrimüz, -imüz]*

yūsuf-sıfat: *Yusuf -gibi güzel- yüzlü.*

1. Yūsuf-ṣıfat āzürde-i iḫvān olmaḳ
   Üftāde-i çeh esīr-i zindān olmaḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 69, Mısra 1). [yūsuf-ṣıfat,]*

yüz: *Yüz, çehre, sima.*

1. Her siyeh-rūya Faṣīḥā nigeh-i ʿafv olmaz
   Dili ṣāfī-i maʿāsī **yüzi** aḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 10). [yüzi, -i]*

2. Bilürsin tāze bir **yüzden** Faṣīḥā müda tāb olmaz
   Nihān itmez sivāyı ḫırḳa-ı ṣad-baḫye vü tesbīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 10). [yüzden, -den]*
3. Düşerler dāmen-i zülfine diller her gün ol şūḫuñ
   Sürerler ẕerreler **yüz** pertevine mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 16). [yüz,]*

yüz: *Yüz II sevgilinin yüzü.*

1. Ḫākister eyler ʿālemi refʿ itse rifʿatin
   Miṯli görinmez āyīne-i mihrdür **yüzi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 4). [yüzi, -i]*

yüz: *Yüz, yüzler, yüzlerce.*

1. Yüz vech ile ger soñra iderseñ tedbīr
   Mirʾāt-ı şikeste olmaz ıṣlāḥ-peẕīr *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 31, Mısra 3). [yüz,]*

yüz sürdüm: *Kutsal veya saygın birinin huzuruna çıkarken ayağına doğru eğilmek, saygı göstermek; aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak.*

1. Ne ḳadar pāyına **yüz sürdüm** ise āb gibi
   Serkeş oldı o perī āteş-i pür-ṭāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 1). [yüz sürdüm, -dü, -m]*

yüz sürmem: *Kıymet verilen bir kimse önünde eğilmek, hürmet göstermek, sevgi ve saygı gösterisinde bulunmak; eğilmek, sürünmek.*

1. Faṣīḥā meyl idüp her serv-ḳad pāyına **yüz sürmem**
   Baña müşkildür olmaḳ gülşen-i ʿālemde cū-meşreb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 20, Mısra 9). [yüz sürmem, -me, -m]*

yüz ṭutdum: *Yönelmek, meyletmek.*

1. Şuʿā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḥabl-i verīd
   Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [yüz ṭutdum, -du, -m]*
2. Şuʿā-ı luṭfuñı it ben ġubāra ḥabl-i verīd
   Çıḳardı bīm-i ṣabāḥ-ı nüşūrı ḫāṭırdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 48). [yüz ṭutdum, -du, -m]*
3. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
   Hezār şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra **yüz ṭutdum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 49). [yüz ṭutdum, -dum]*

4. Sevād-ı dīde süveydā-yı ḫāṭır-ı nevmīd
   Hezār şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra **yüz ṭutdum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 49). [yüz ṭutdum, -dum]*

yüz tutdum: *Yönelmek, meyletmek.*

1. Külāh ber-ser ü ber-dūş ḫırḳa-i tecrīd
   Hezār şevḳ ile şeh-rāh-ı faḳra **yüz ṭutdum** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 49). [yüz ṭutdum, -du, -m]*

yüz vech: *Yüz taraftan; pek çok yönden/açıdan.*

1. Olur **yüz vech** ile rūy-ı maḥabbet cilve-ger anda
   Faṣīḥ itdükçe mirʾāt-ı dili dil-dār ṣad-pāre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 9). [yüz vech,]*

yüz virüp: *İlgi, yakınlık göstermek.*

1. İltifāt eyler raḳībe **yüz virüp** ol māh-rū
   İy Faṣīḥ āyīne-i dil niçe muġberr olmasun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 318, Mısra 9). [yüz virüp, -üp]*

yüzi gözi: *Yüzü, gözü II her tarafı.*

1. Elden ḳomaz cemālüme beñzer diyü özi
   Mirʾāt ile alışdı o māḫuñ **yüzi gözi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 2). [yüzi gözi, -i]*
2. Söyler Faṣīḥ bulduġını nergis ü güle
   Bülbüller ile bāġuñ alışmış **yüzi gözi** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 10). [yüzi gözi, -i]*

Z/Ẕ/Ż/Ẓ

żābıṭası olaydı: *Bağı, ilişkisi olmak.*

1. Güşāde itmez idüm mācerā-yı aḥvālüm
   Olaydı żābıṭası elde çeşm-i giryānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 6). [żābıṭası olaydı, -a, -ydı-sı]*

żabṭ eyledi: *İdaresi altına alma, kendine mal etme.*

1. Cism ü dili aldı cebri cümle
   Żabṭ eyledi baḥr ü berri cümle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 34). [żabṭ eyledi, -di]*

żabṭ eyledüñ: *Zapt etmek, tutmak, ele geçirmek.*

1. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñ ile ḥaḳ budur Faṣīḥ
   Żabṭ eyledüñ ḳalem-rev-i fenn-i feṣāḥati *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 438, Mısra 12). [żabṭ eyledüñ, -dü, -ñ]*

żabṭ eylemiş: *Zapt etmek, tutmak, ele geçirmek.*

1. Gül-gün eşk-i dīde-i giryānı nʾeylesün
   Żabṭ eylemiş kümeyt-i zebān şikāyeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 322, Mısra 3). [żabṭ eylemiş,]*

zabṭ eyleyemem: *Zapt etmek, tutmak.*

1. Peyveste sipihre dem-be-dem efġānum
   Ẓabṭ eyleyemem dīde-i baḥr-efşānum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 105, Mısra 2). [ẓabṭ eyleyemem, -ye, -me, -m]*

zabṭ eyleyemem: *Ele geçirmek. II kontrol altına almak.*

1. Başdurmışam āba Nīl ile Ceyhūnı
   Żabt eyleyemem dü-dīde-i pür-ḫūnı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 157, Mısra 2). [żabt eyleyemem, -ye, -me, -m]*

żabṭ itmek: *Zorla ele geçirmek, yönetimi altına almak; bir şeyi güç kullanarak önlemek.*

1. Fiġān ü zār-ı dili mümkin idi **żabṭ itmek**
   Güşād-ı rāzda çeşm-i pür-ābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 7). [żabṭ itmek, -mek]*

żabṭ olınmadı: *Ele geçirmek, tutulmak.*

1. Hep mācerā-yı rāz-ı dilüm itdi āşikār
   Ṭıfl-ı sirişk-i dīde-i ter **żabṭ olınmadı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 59, Mısra 2). [żabṭ olınmadı, -ın, -ma, -dı]*

żabṭ-ı āh: *Ahı zaptetmek/tutmak, ah etmemeye çalışmak.*

1. Göñül kūyında feryād itmege muḥtāc-ı ruḫṣatsın
   Ki **żabṭ-ı āh** bilmez bir siyeh-mest-i maḥabbetsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 338, Mısra 2). [żabṭ-ı āh,]*

żabṭ-ı fikr idemem: *Düşünceyi sabit kılma.*

1. Ki **żabṭ-ı fikr idemem** yārdan ḫayālüm alınmaz
   Miṣāl-i rīşte ser-tā-be-pāmı cezb idüpdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 185, Mısra 4). [żabṭ-ı fikr idemem, -e, -me, -m-emem]*

zād: *Yiyecek, azık.*

1. Bi-ḥamdiʿllāh sebük-bāruz hele ḳayd-ı tecemmülden
   Tevekküldür reh-i ʿışḳuñda tūşe **zādımuz** yoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 110, Mısra 4). [zādımuz, -ımuz]*

zaʻf: *Güçsüzlük, zayıflık.*

1. ʿUşşāḳa şimdi az görinse nʾola Faşīḥ
   Döndi hilāle **żaʻf** ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 10). [żaʻf,]*

żaʿf: *Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz.*

1. Bī-tāb oldı ʿışḳ ile yār-ı dilīrimüz
   Döndi hilāle **żaʿf** ile bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 162, Mısra 2). [żaʿf,]*
2. Dil-i ʿuşşāḳ-ı zāruñ **żaʿfını** bundan ḫayāl eyle
   Olurken niçe dil āvīḫte-i pür-ḫam siyeh zülfün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 4). [żaʿfını, -ın, -ı]*
3. Dārūyı şifā-ḫāne-i ġaybuñdan vir
   Żaʿfıyla ḳoma luṭfuñı iżʿāf eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 123, Mısra 4). [żaʿfıyla, -ı, -yla]*

żaʿf-āverī-i māye-i ṣabr u şekīb olur: *Tahammül ve sabır sermayesini tüketmek, zayıflatmak.*

1. Tāb u tüvān mı ḳor nigeh-i rüstemānesi
   Żaʿf-āverī-i māye-i ṣabr u şekīb olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 67, Mısra 6). [żaʿf-āverī-i māye-i ṣabr u şekīb olur, -ur]*

żaʿf-ı cism-i ḳays-ı nālānı: *Inleyen Mecnun'un beden zayıflığı.*

1. Eger naḳşına ḳuşlar ḳondurursa ḫāme-i Mānī
   Yine yazmaḳ ne mümkin **żaʿf-ı cism-i Ḳays-ı nālānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 2). [żaʿf-ı cism-i ḳays-ı nālānı, -ı]*

zāhid: *Çok, aşırı sofu; kaba sofu. II Dindar olmayıp dindar görünen kimse.*

1. Dimez idüñ baña **zāhid** bu āh u zār nedür
   Bileydüñ āteş-i dil-sūz-ı intizār nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 79, Mısra 1). [zāhid,]*
2. İy Faṣīḥ ʿāşıḳa ṣabr eylemedür lāzım olan
   Zahidüñ ṭaʿnı ʿadū ḳīl ile ḳālī dükenür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 142, Mısra 10). [zahidüñ, -üñ]*
3. Ġelürse telḫ saña z̲āʾiḳañda le̲z̲zet yoḳ
   Ḥalāveti mey-i şīrīn-güvāruñ iy **zāhid** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 5). [zāhid,]*
4. Böyle ṭaʿn itmez idüñ bīhūde erbāb-ı dile
   Bilseñ iy **zāhid** eger derd-i maḥabbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 4). [zāhid,]*
5. Tā-key bu ṭaʿna gösterelüm rūy-ı dil-beri
   İskāt idelüm seni **zāhid** kitāb ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 388, Mısra 4). [zāhid,]*
6. Zāhid ḥisāb-ı naḳd-i ṣavāb eyleyüp gider
   Destinde ṭurma sübḥa-i mercān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 11). [zāhid,]*
7. Destinde **zāhidüñ** ne çeker sübḥa-i riyā
   Bīhūde nām-ı mey-keş-i rindān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 13). [zāhidüñ, -üñ]*

zāhidā: *Ey zâhid!.*

1. Zāhidā vaṣf-ı reh-i ʿaḳlı dırāz eylemegil
   Biz o rehden ṭaraf-ı ʿışḳa mürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 5). [zāhidā,]*

2. Zāhirā bī-girye gördüñse beni ʿayb eyleme
Zāhidā vāḳıf degülsin āteş-i pinhānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 6). [zāhidā,]*

<u>zāhir:</u> *Açık, ortada, görünür.*

1. Bir bād-ı hevā Faṣīḥ **ẓāhir**
Ṭūfān ider eşk-i çeşmi āḫir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 41). [ẓāhir,]*
2. Zāhirde bize eyleme izḫār-ı ṣadāḳat
Aġyāra olan luṭfuñı tenhā bilürüz biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 24, Mısra 1). [zāhirde, -de]*
3. ʿÌsā senüñ içün oldı inṭāḳ
Ẓāhir bu ki şāh-ı enbiyāsın *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 32). [ẓāhir,]*

<u>zāhir:</u> *Yardımcı, destekleyici, dayanak, arka çıkan.*

1. Pā vü ser üftāde-i ʿışḳum **ẓahīrümdür** Ḫudā
Ārzū-yı tekye-i rāḥatla dīvār istemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 299, Mısra 5). [ẓahīrümdür, -üm, -dür]*

<u>zāhir eyleme:</u> *Meydana çıkmak, görünmek.*

1. Göñül dūd-ı dilüñ ol şāha zinhār eyleme ẓāhir
Ki ḫaṭ geldi duḫān-ı āh ʿuşşāḳa yasāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 3). [ẓāhir eyleme, -me]*

<u>zāhir olan:</u> *Görünür duruma gelmek, görünmek.*

1. Derūn-ı ḫāmeden **ẓāhir olan** her mıṣraʿ-ı beytüm
Niyāmından aḳan bir tīg-i cevher-dārdur gūyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 1, Mısra 1). [ẓāhir olan, -an]*

<u>zāhir olınca:</u> *Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.*

1. Ẓāhir olınca kevkebe-i pādişāh-ı ʿışḳ
İtdi firār leşker-i ṣabr u sükūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 5). [ẓāhir olınca, -ınca]*

<u>zāhir olur:</u> *Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.*

1. Laḫt-ı cigerle **ẓāhir olur** āhumuz Faṣīḥ
   Gül-berg-i bāġ-ı ġamla vezāndur nesīmümüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 163, Mısra 9). [ẓāhir olur, -ur]*
2. Bu demde inbisāṭ ol deñlü cārī ṭabʿ-ı eşyāya
   Ki naḫlinden güşāde **ẓāhir olur** verd-i bostānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 18). [ẓāhir olur, -ur]*

zāhirā: *Görünen, aşikar, ortada, herkesçe bilinen.*

1. Zāhirā bī-girye gördüñse beni ʿayb eyleme
   Zāhidā vāḳıf degülsin āteş-i pinhānuma *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 399, Mısra 5). [zāhirā,]*

zaḫm: *Yara II dert, üzüntü, keder.*

1. Raḳībe itmegil ḳand-i ḫiṭāb-ı şehd-i ümmīzüñ
   Bilürsin dōstum her **zaḫma** şīrīn merhem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 8). [zaḫma, -a]*
2. Olursa nʾola **zaḫmı** leẕīẕ iy dil-i kem-ter
   Gūyā ki meger ābīdür ol bildeki ḫançer *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 18, Mısra 1). [zaḫmı, -ı]*

zaḫm eyler: *Yara açmak, yaralamak.*

1. Ferāmūş itdürür dāġ ile renc-i dāġ-ı dīrīnem
   ʿİlācı zaḫm ile eyler felek zaḫm-ı dil-i zāra *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 8). [zaḫm eyler, -r]*

zaḫm urur: *Yaralamak.*

1. Ol bī-teraḥḥum ʿaksiyle eyler muʿāmele
   Bir tāze **zaḫm urur** ṭaleb-i merhem eylesek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 257, Mısra 6). [zaḫm urur, -ur]*

zaḫm ururlar: *Yaralamak.*

1. Ġam-gīnligüñde şād olurlar
   Merhem diyü cāna **zaḫm ururlar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 64). [zaḫm ururlar, -ur, -lar]*

zaḫm ururlar: *Yaralamak, yara açmak.*

1. Minnetle seni temām iderler
Ġam-gīnligüñde şād olurlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 64). [zaḫm ururlar, -ur, -lar]*

zaḥmet: *Sıkıntı, eziyet, güçlük, zorluk.*

1. Zaḥmetüm Ḳaysa ḳıyāṣ olmaz benüm iy zū-fünūn
Mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışḳı bildürmez cünūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 1). [zaḥmetüm, -üm]*

zaḥmet olmasun: *Yormak, rahatsız olmak.*

1. Besdür helāke nīm-nigāh-ı teġāfülüñ
Luṭf eyle sīm-sāʿidüñe **zaḥmet olmasun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 319, Mısra 4). [zaḥmet olmasun, -ma, -sun]*

zahmet-res olma: *Eziyet eden, zahmet veren.*

1. Zaḥmet-res olma kendüñe imsāk-ı cevr ile
Senden gelen cefāyı göñül hep vefā bilür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 101, Mısra 3). [zaḥmet-res olma, -ma]*

zaḫm-ı bergi: *Yaprak gibi yara. II yaprak büyüklüğündeki yara.*

1. Zerd olsa **zaḫm-ı bergi** gibi ḥasretden
Minnet-keş-i tenbākū-yı nādān olmam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 91, Mısra 3). [zaḫm-ı bergi, -i]*

zahm-ı cān-gezādur: *Cana zarar ve afet veren yara. II can yakan, öldürücü yara.*

1. Luṭf eyleseler sitem-fezādur
Merhemleri **zaḫm-ı cān-gezādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 60). [zaḫm-ı cān-gezādur, -dur]*

zaḫm-ı derūnum: *Gönül yarası II üzüntü, keder.*

1. Benüm **zaḫm-ı derūnum** merhem-i bihbūd-düşmendür
Fetil-āmāde-i tār-ı ketān-ı merhem olsañ da *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 4). [zaḫm-ı derūnum,]*

zaḫm-ı diger: *Diğer, başka yara/lar.*

1. Dāġ itdi dili nāz-ı tabībān-ı cihān
Zaḫm-ı diger oldı intiẓār-ı merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 98, Mısra 4). [zaḫm-ı diger,]*

zaḫm-ı dile: *Gönül yarası.*

1. Gel sīne-i bīmāruma gel merhem-i cān ol
Zaḫm-ı dile sensüz nice tīmār iderin ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 344, Mısra 12). [zaḫm-ı dile, -e]*

zahm-ı dil-i bī-çāreye: *Dermansız gönül yarası.*

1. İtdi taḥṣīl-i şifā nāme-i yār ile Faṣīḥ
Oldı **zaḫm-ı dil-i bī-çāreye** merhem kāġız *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 52, Mısra 10). [zaḫm-ı dil-i bī-çāreye, -ye]*

zaḫm-ı dil-i zāra: *Ağlayan gönlün yarası.*

1. Ferāmūş itdürür dāġ ile renc-i dāġ-ı dīrīnem
ʿİlācı zaḫm ile eyler felek **zaḫm-ı dil-i zāra** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 386, Mısra 8). [zaḫm-ı dil-i zāra, -ı]*

zaḫm-ı efkāruñ: *[Sevgiliyi] düşünme derdi.*

1. Budur bu ḥāli saña meyl ider dil-efgāruñ
Göñülde dāġ-ı ġamuñ serde **zaḫm-ı efkāruñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 11, Mısra 1). [zaḫm-ı efkāruñ, -uñ]*

zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra: *Zamanın kederinin yarası. II mevcut olan keder yarası.*

1. Sensin dil-i bī-enīse hem-dem
   Zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 38). [zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra, -a]*

zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd: *Zehirli ok yarası.*

1. Bir yana meşaḳḳat-i maʿīşet
   Bir yaña melāmet-i eḥibbā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 143). [zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd,]*

zaḫm-ı ʿışḳa: *Aşk yarası.*

1. Ya dāġ-ı tāze ya elmas-bend olmaḳ münāsibdür
   Bilürsin **zaḫm-ı ʿışḳa** nā-mülāyimdür göñül merhem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 4). [zaḫm-ı ʿışḳa, -a]*

zaḫm-ı ʿışḳum: *Aşk yarası.*

1. Ney gibi bāġrum delikdür dāġ-ı ḥasretle Faṣīḥ
   Zaḫm-ı ʿışḳum derk ider gūş eyleyen efġānumı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 465, Mısra 10). [zaḫm-ı ʿışḳum, -um]*

zaḫmı nümāyān degül: *Yarası aşikâr, açıkta olmayan.*

1. Degül zaḫmı nümāyān tīr-i tīzi sīneden geçdi
   Şikeste itmeden mānend-i ʿaks āyīneden geçdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 83, Mısra 1). [zaḫmı nümāyān degül,]*

zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā: *Düşmanın merhametinin yarası. II düşman ya da rakip tarafından merhamete uğramak; aşık için sevgilinin eziyetten vazgeçmesidir, bu da aşığın istediği bir durum değildir.*

1. Cāy itdi baña harābe-zārı
   Bir yana ġam-ı diyār-ı ġurbet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 142). [zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā,]*

zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā: *Düşmanın acımasının yarası. II düşman ya da rakibin bile acıdığı bir duruma düşmek, perişan olmak.*

1. Bir yaña melāmet-i eḥibbā
   Bir yañasa **zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 142). [zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā,]*

zaḫm-ı seng-i ġamla: *Üzüntü/keder taşının (açtığı) yara.*

1. Eylemiş dāmānumı ḫūn-āb-ı ḥasret lāle-gūn
   Zaḫm-ı seng-i ġamla olmış sīne reng-i Bīsütūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 63, Mısra 2). [zaḫm-ı seng-i ġamla, -la]*

zaḫm-ı ten: *Tenin yaraları.*

1. Ḫançer-i müşg-sûd-ı ʿışḳ açmış
   Niçe mümkin bu **zaḫm-ı ten** bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 8). [zaḫm-ı ten,]*

zaḫm-kār-ı sīne-i ḥasret: *Özlemin yüreğinde yara açan.*

1. Bir gün gelür ki mīve-i maḳṣūd olur biter
   Bu **zaḫm-kār-ı sīne-i ḥasret** olur biter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 28, Mısra 2). [zaḫm-kār-ı sīne-i ḥasret,]*

zaḫm-ten bitmek: *Yaralı beden olmak.*

1. Ḫançer-i müşg-sûd-ı ʿışḳ açmış
   Niçe mümkin bu zaḫm-ı ten bitmek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 263, Mısra 8). [zaḫm-ten bitmek,]*

zaḫm-zen-i sīne-i cān-ı pür-ġam: *Çok dertli bedenin sinesini yaralayan.*

1. İy **zaḫm-zen-i sīne-i cān-ı pür-ġam**
   İtme dem-i zer-ḫançerüñ ālūde-i dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 98, Mısra 1). [zaḫm-zen-i sīne-i cān-ı pür-ġam,]*

żaʿīf: *Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz.*

1. Ġamla o ḳadār **żaʿīf** ḥālüm
   Yoḳ ḥālümi açmaġa mecālüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 47). [żaʿīf,]*
2. Ol deñlü **zaʿīfüm** ki yoḳ inkāra mecāl
   Üftāde-i dām-gāh-ı iḳrāruñ olup *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 7, Mısra 3). [zaʿīfüm, -üm]*

żaʿīf: *Zayıf, güçsüz. II âşık.*

1. Bu **żaʿīfi** kerem ḳıl iḥsān it
   Tekye-i Lāġarīde mihmān it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 32, Mısra 1). [żaʿīfi, -i]*

żaʿīf cism-i mecnūnı: *Mecnun'un bedeninin zayıflığı.*

1. Ne kār-ı zūr-ı Ferhādı **żaʿīf cism-i Mecnūnı**
   Tenüñ ḫākister ü ḫākisterin berbād ider ʿāşıḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 10, Mısra 3). [żaʿīf cism-i mecnūnı, -ı]*

żaʿīf oldı: *Zayıf olmak, güçsüz olmak.*

1. Miḥnet-i hicrüñle ol deñlü **zaʿīf oldı** tenüm
   Āfiṭābum sāye-i cismüm baña bār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 3). [zaʿīf oldı, -dı]*

żaʿīf oldı: *Zayıf olmak, güçsüz olmak. II zavallı hale gelmek.*

1. Ġamuñla cism-i nizārum o ḥadde oldı żaʿīf
   Olur maṭıyye-i bād-ı nesīm-i ṣubḥa redīf *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 220, Mısra 1). [żaʿīf oldı, -dı]*

z̲āʾiḳa: *Tat alma duyusu, dil, damak.*

1. Ġelürse telḫ saña **z̲āʾiḳañda** lez̲z̲et yoḳ
   Ḥalāveti mey-i şīrīn-güvāruñ iy zāhid *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 6). [z̲āʾiḳañda, -ñ, -da]*

zāʾil itmeye: *Yok etmek, ortadan kaldırmak.*

1. Oldur maḥabbet itmeye zāʾil anı fuṣūl
   Olmaya ʿışḳ-ı gül gibi mihmān-ı ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 21, Mısra 5). [zāʾil itmeye, -me, -ye]*

zāʾil itmez: *Yok etmemek. II biriktirmek.*

1. Pür olmış ol mehüñ mīzān-ı dīdeñ nūr-ı ḥüsniyle
   Anuñçün necm-i eşki **zāʾil itmez** mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 256, Mısra 8). [zāʾil itmez, -me, -z]*

zāl: *Şeh-name'de adı geçen İranlı tarihi-efsanevi Fars kahramanlarından; Rüstem'in babası, Sam'ın oğlu ve Neriman'ın torunudur.*

1. Yıḳılmış bir nigehle Ḳahramān u **Zāl** u Rüstemler
   Hezār aḥsente zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 8). [zāl,]*

zālim: *Acımasız ve haksız davranan, zulmeden.*

1. Taḥammül itdi envāʿ-ı cefāña n'eylesün ġayrı
   Faṣīḥ-i zāra raḥm eyle yiter **ẓālim** yiter feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 49, Mısra 10). [ẓālim,]*
2. Ṣımāḫ-ı sāmiʿasından o **ẓālimüñ** budur
   Tanīn-i naġme-i ṭanbūru nāle vü feryād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 51, Mısra 5). [ẓālimüñ, -üñ]*
3. Dāġ dāġ-ı cevr ile ʿuṣṣāḳı dil-ḫūn eyledüñ
   Nʾeyledüñ **ẓālim** yine ṭaḳlīd-i gerdūn eyledüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 239, Mısra 2). [ẓālim,]*

zālim-i nefsem: *Nefsin zalimi.*

1. Felek güẕer-gehüme çekmez ise sedd-i sedīd
   Diyem bu vech ile aḥvāli ḫāk-i 'izzetine *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [ẓālim-i nefsem, -em]*

zālim-i nefsem: *Zalim nefsli olan kişi.*

1. Ki nûr-ı dīde-i Zehrāya itdi anı Yezīd
   Eger çi ben daḫı nefsinde **ẓālim-i nefsem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [ẓālim-i nefsem, -em]*

zālim-i nefsem: *Nefsine zulmeden II günahkâr.*

1. Eger çi ben daḫı nefsinde **ẓālim-i nefsem**
   Olup mütābi' her iḳtiżā-yı nefs-i pelīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 37). [ẓālim-i nefsem, -em]*

żamīr: *Gönül, vicdan.*

1. Endīşe-i ümīdi çıḳarduḳ **zamīrden**
   Şimdi hele o ḫāṭıradan reste-ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 5). [zamīrden, -den]*

żamīr: *Kişinin kendisi, zatı II kalp, gönül.*

1. Baḳsun sipihrüñ āyīne-i tāb-nākine
   Maʿlūm idinmek isteyen iy dil **żamīrimüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 6). [żamīrimüz, -imüz]*

zan itme: *Zannetmek; öyle düşünmek; sanmak.*

1. Bu saṭḥ-ı sipihr üzre nücūm itme görüp ẓan
   Dīk-i seḥere itdi perīşān felek erzen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 316, Mısra 1). [ẓan itme, -me]*

zann: *Sanma, sezme.*

1. Budur **ẓannum** ki tā ṣubḥ-ı ḳıyāmet nesl-i Ādemden
   O mihr-i ḥüsne sānī bir cevān-ı gül-beden gelmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 172, Mısra 5). [ẓannum, -um]*
2. Ne āb-ı ṣāf **ẓannum** böyledür görseydi bir kerre
   Sikender eylemezdi cüst ü cūy-ı āb-ı ḥayvānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 7). [ẓannum, -um]*

zann eyledüm: *Zannetmek, sanmak.*

1. Āb-ı ṣāfı cūya düşmiş berg-i gül **ẓann eyledüm**
   Gördügümde sāʿid-i dil-dār-ı sīmīn-berde dāġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 219, Mısra 7). [ẓann eyledüm, -dü, -m]*

zann eyleme: *Zannetmek.*

1. Şafaḳla aḥterān **ẓann eyleme** cevr ü cefāsından
   Ḥicāb eyler felek ehl-i dile ṣubḥ u mesā derler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 116, Mısra 7). [ẓann eyleme, -me]*

zann eylemeñ: *Zannetmek, sanmak.*

1. İdüpdür anı ḫūn-āb-ı sirişküm dāmen-ālūde
   Şafaḳ **ẓann eylemeñ** çarḫ-ı sitem-kārın kenārında *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 394, Mısra 8). [ẓann eylemeñ, -me, -ñ]*

2. Çemen **ẕann eylemeñ** bir sebz-gūn ḫārā-yı pür-mevci
Ṣabā şāhen-şeh-i mülk-i bahāra itdi pāy-endāz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 23, Mısra 1). [ẕann eylemeñ, -me, -ñ]*

ẕann eylemeñ: *Zannetmek.*

1. Ḳays ile kūh-ken gibi **ẕann eylemeñ** beni
Rāh-ı ġam-ı maḥabbete merdāne düşmüşem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 305, Mısra 7). [ẕann eylemeñ, -me, -ñ]*

ẕann ider: *Sanmak, zannetmek.*

1. Faṣīḥ gevher-i dāniş mi **ẕann ider** bizde
Nedür bu mertebe cevri sipihr-i ġaddāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 240, Mısra 11). [ẕann ider, -er]*
2. Çeşm-i merdüm-gīriñi müjgānlarumla seyr iden
Tīr-bārān eylemişler **ẕann ider** āhūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 4). [ẕann ider,]*

ẕann ider: *İnsan avlayan göz, etkileyici göz.*

1. Çeşm-i merdüm-gīriñi müjgānlarumla seyr iden
Tīr-bārān eylemişler **ẕann ider** āhūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 4). [ẕann ider, -er]*

ẕann iderin: *Sanmak.*

1. Mīzāna gelür **ẕann iderin** Yūsuf-ı Kenʿān
Geldükde o gül-pīrehenüm ḫān-ı ḥarīre *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 51, Mısra 1). [ẕann iderin, -er, -in]*

ẕann iderüm: *Sanmak, zannetmek.*

1. Rīzān olan şükūfeleri şāh-sārdan
Ḳandīl uçurdı **ẕann iderüm** üstād-ı bād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 23). [zann iderüm, -er, -üm]*

zann itdüm: *Zannetmek, sanmak.*

1. Görince mevce ile cūy-bārı **ẓann itdüm**
   Niyāmdan aḳa bir tīġ-i ṣāf-ı cevher-dār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 5). [ẓann itdüm, -dü, -m]*
2. Ol zemān kim dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
   Öyle **ẓann itdüm** ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 2). [ẓann itdüm, -dü, -m]*

zann itmezem: *Zannetmemek, düşünmemek.*

1. Bālīni eger kim felek-i aṭlas olursa
   Ẓann itmezem ārām ide ṣūrīde serüm var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 75, Mısra 6). [ẓann itmezem, -me, -z, -em]*

zann itmezem: *Zannetmek, sanmak.*

1. Çeşm-i merdüm görmemişdür böyle vaḥşet ıy Faṣīḥ
   Ol perī **ẓann itmezem** efsūn il tesḫīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 10). [ẓann itmezem, -mez, -em]*

zānū-yı eşk-ālūduñ: *Göz yaşı ile ıslanmış diz.*

1. Kimüñ **ẓānū-yı eşk-ālūduñ** itdüñ mütteḳā-yı nāz
   ʿAceb kim būs ider dest-i şerīfüñ ṭarf-ı dāmānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 3). [ẓānū-yı eşk-ālūduñ, -uñ]*

zār: *Ağlama, inleme.*

1. Cāna teʿsīr eylemez her nāle vü **zār** ıy Faṣīḥ
   Bülbül-āsā ʿışḳ ile nā-şād lāzımdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 274, Mısra 9). [zār,]*

zār: *Ağlamak, inlemek. II zayıf, güçsüz.*

1. Künc-i şeb-i hicrānda ḳalup **zār** (u) zebūn
   Her dīdemi ġam eyledi bir kāse-i ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 1). [zār,]*

zār u perīsān: *Inleyen ve perişan olan (aşık).*

1. Ol çeşm-i cādū **zār u perīşān** görüp dimiş
İtmiş eşer Faṣīḥa da mekr ü füsunumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 9). [zār u perīşān,]*

zarf-ı billūra: *Camdan kılıf, muhafaza.*

1. Ya bir taṣvīr-i zībādūr ḳonıldı **ẓarf-ı billūra**
Görenler çāk-i ceybin itdiler irsāl dāmāna *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 414, Mısra 5). [ẓarf-ı billūra,]*

zarf-ı ḳalb-i pāk-ṭıynetdür: *Yaradılışı temiz olan kalbin mahfazası.*

1. Ẓarf-ı ḳalb-i pāk-ṭıynetdür külāh-ı Mevlevī
Āfet-i dünyā vü ʿukbādan maṣūnü'z-zeyl ider *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 10). [ẓarf-ı ḳalb-i pāk-ṭıynetdür, -dür]*

zarf-ı ten-i zerdümde: *Solgun vücut derisi.*

1. Dilse ġam-ı fevt-i sāʿat-i vaṣluñla
Ẓarf-ı ten-i zerdümde olupdur raḳḳāṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 63, Mısra 4). [ẓarf-ı ten-i zerdümde, -üm, -de]*

zār-ı belā: *Sıkıntı inleyişi, feryadı.*

1. Mānend-i nā-resā ki ne iy şūḫ-ı ʿışḳ-sāz
Olmış bir iki **zār-ı belā** mübtelā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 8). [zār-ı belā,]*

zāt: *Kendi, bizzat kendi.*

1. Kerem ıṭlāḳ olınmaḳ **ẕātına** şāyān idi el-ḥaḳ
Eger göstermeyeydi ʿāleme çīn-i cebīn deryā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 17, Mısra 3). [ẕātına, -ın, -a]*
2. Ādem bu dār-ı ġamda ne ümmīd ider Faṣīḥ
Tercīhe bādi **ẕāt** degül iʿtibār ise *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 382, Mısra 10). [ẕāt,]*
3. İy ṣadr-ı güzīn hidīv-i zī-şān
Sen **ẕātuña** lāyıḳ eyle iḥsān *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 162). [ẕātuña, -u, -ñ, -a]*
4. Sen **ẕātuña** lāyıḳ eyle iḥsān
Ben bī-kes ü ġam-küsār u yārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 165). [ẕātuña, -uñ, -a]*
5. Felek ġāyet keremsüz merḥametsüz bī-mürüvvetsin
Ne cürʾetle o **ẕātı** küşte-i tīġ -i helāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 38). [ẕātı, -ı]*

6. ʿIşḳ sevdā-yı ġayrı vākiʿdür
   Gerçi **ẕātında** maḥż-ı sevdādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 36). [ẕātında, -ın, -da]*

zāt: *Kendi, bizzat kendi ll Hz. Muhammed.*

1. İy neşʾe-i kāʾināta **ẕātuñ** menşeʾ
   V'ey evvel ü āḫır-ı vücūda mebdeʾ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 1, Mısra 1). [ẕātuñ, -uñ]*

zāt: *Öz, asıl, cevher. (Hz. Muhammed).*

1. Sensin ol yektā vücūd-ı bī-naẓīr iy nūr-ı Rab
   Ẕātuñ oldı on sekiz biñ ʿālemi ḫalḳa sebeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 1, Mısra 2). [ẕātuñ, -uñ]*

zāt-ı ḳadīmi: *Allah.*

1. İy **ẕāt-ı ḳadīmi** kāʾināta ḥādiṣ
   Vʾey perde-i dīde-i derūnı ḥāriṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 19, Mısra 1). [ẕāt-ı ḳadīmi, -i]*

zāt-ı kerem-şiyemlerdür: *Cömertliği huy edinmişlerin bizzat kendisi.*

1. Öyle **ẕāt-ı kerem-şiyemlerdür**
   Çeken ekṣer meşaḳḳat ü taʿabı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 11). [ẕāt-ı kerem-şiyemlerdür, -ler, -dür]*

zāt-ı kerīmüʾṣ-ṣānuña: *Şanı büyük muhterem kişi.*

1. Kerem **ẕāt-ı kerīmüʾş-şānuña** maḥṣūṣdur yā Rab
   Faṣīḥ kār-ı düşvāruñ olup bitmişlerin gönder *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 9). [ẕāt-ı kerīmüʾş-şānuña, -uñ, -a]*

zāt-ı mükerremdi: *Yüce kişi (İshak-zade Zuhuri).*

1. Müsellemdi vücūd-ı muḥterem **ẕāt-ı mükerremdi**
   Hele kān-ı kevnde miṣli yoḳ bir pāk-gevherdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 57). [ẕāt-ı mükerremdi, -di]*

zāt-ı pāki: *Temiz, saf yaratılış.*

1. Yegāne ʿālim ü fāżıl edīb-i nükte-perverdi
   Hezārān nev-ʿarūs-ı naẓma **ẕāt-ı pāki** şehverdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 52). [ẕāt-ı pāki, -i]*

zāt-ı pāküñ: *Temiz, saf yaratılış.*

1. Felek ol **ẕāt-ı pāküñ** bilmeyüp ḳadrin helāk itdüñ
   Vücūd-ı zārı şemşīr-i sitemle çāk çāk itdüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 31). [ẕāt-ı pāküñ, -üñ]*

zāt-ı serīfi: *Şerefli kişi, soylu kimse.*

1. Ẕāt-ı şerīfi pertev-i nūr-ı ḥużūrıdur
   Kevneyne raḥmet olması evvel ẕuhūrıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 1). [ẕāt-ı şerīfi, -i]*

zāt-ı sīmāsı: *Yüzünün, şahsının bizzat kendisi.*

1. Maẓhar-ı ḥüsn **ẕāt-ı sīmāsı**
   Maṣdar-ı muʿciẕāt-ı laʾl-i Nebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 5). [ẕāt-ı sīmāsı,]*

zātuñ: *Kendi, bizzat kendi ll Hz. Muhammed.*

1. Ẕātuñdur olan ḫafī vü ẓāhir
   Sen olmasañ iy cihān-ı ḥikmet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 39). [ẕātuñdur, -dur]*

żāyiʿ eylemiş: *Ziyan etmek, boşa harcamak.*

1. Şöhre olmış çü māh-ı nev şāyiʿ
   Menzil-i ʿaḳlın eylemiş żāyiʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 34, Mısra 2). [żāyiʿ eylemiş, -miş]*

żāyiʿ eylemiş: *Ziyan etmek, boşa harcamak II Kaybetmek.*

1. Göñül ḥayretde ḳalmış naḳd-i hūş eylemiş żāyiʿ
   Alınmış māye-i ārāmı dest-i iḫtiyārından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 5). [żāyiʿ eylemiş, -miş]*

żāyiʿ iden: *Ziyan etmek, boşa harcamak.*

1. Beni bīgāne-i ṣabr u dilüñ **żāyiʿ iden** ʿaḳlın
   O düzdīde tebessüm ol nigāh-ı āşinādur hep *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 26, Mısra 3). [żāyiʿ iden, -en]*

<u>żāyiʿ ider:</u> *Ziyan etmek, boşa harcamak.*

1. İder elbette ser-i rişte-i ʿaḳlın żāyiʿ
   Degmesün kimseye hiç sūzen-i müjgānı ucı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 423, Mısra 7). [żāyiʿ ider, -er]*

<u>żāyiʿ iderdi:</u> *Ziyan etmek, boşa harcamak.*

1. Şeb-i zülfüñde göñül **żāyiʿ iderdi** kendin
   Ṭutmasa māh-ı ruḫuñ şemʿ-i fürūzān yolına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 15). [żāyiʿ iderdi, -er, -di]*

<u>żāyiʿ itme:</u> *Heba etmek, boşa çıkarmak.*

1. Yā Rab **żāyiʿ itme** leʾāl-i sirişkümi
   İt baña sübḥa-i güher-i pür-behā-yı feyż *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 211, Mısra 7). [żāyiʿ itme, -me]*

<u>żāyiʿ oldı:</u> *Ziyan olmak, yok olmak, heder olmak.*

1. Oldı zülfüñ gibi mümted şeb-i tārīk-i firāḳ
   Żāyiʿ oldı bu ḳadar eyledügüm āh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 4). [żāyiʿ oldı, -dı]*

<u>zeʿāmet:</u> *Osmanlılar devrinde Sipahilere verilen en büyük tımar.*

1. Beñzer o **zeʿāmet** ḳ'ola deryā ḳaleminde
   Pür-sīm-i sirişk etmede dāmānımı çeşmim *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 4). [zeʿāmet,]*

<u>zebān:</u> *Dil.*

1. Kemal-i ʿışḳumı pervānede ne ḥāletdür
   Niyāza şemʿa **zebānında** tāb u ṭāḳat yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 227, Mısra 8). [zebānında, -ı, -n, -da]*
2. Felek o mertebe itdi bizi zebūn ki Faṣīḥā
   Zebānda şekve-i baḫt-ı siyāha miknetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 10). [zebānda, -da]*

3. Yāra rāz-ı ʿışḳı izḫāra ne ḥācetdür **zebān**
Çeşm-i giryānuñ mı evżāʿ-ı perīşānuñ mı yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 229, Mısra 7). [zebān,]*

4. Ḫumār-ı hicr ile ṭāb-ı tekellüm yoḳ **zebānında**
Faṣīḥā şiʿr teklif eylemeñ kim bī-dimāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 9). [zebānında, -ı, -n, -da]*

5. Deheni baḥr-i pür-leʾāl ü güher
Ki **zebān** anda māhī-i mercan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 44, Mısra 2). [zebān,]*

zebān: *Dil. II söz, söylem.*

1. Ḳażā lisān-ı cerī-i Faṣīḥa eyledi taḥṣīṣ
Bu güne şiʿr-i ter eyler mi her **zebān** ile ülfet *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 37, Mısra 8). [zebān,]*
2. Ne gördi dīde-i terden ne çekdi destümden
Zebānı olsa dise dāmen ü girībānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 252, Mısra 4). [zebānı, -ı]*
3. Faṣīḥüñ ġamla eylersin **zebānın** beste-i ḥayret
Bu bezmüñ iy felek hiç nükte-dānı olmasun dirsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 332, Mısra 9). [zebānın, -ın]*

4. Saña bir ḥāl ile taʿbīre miknet yoḳ **zebānumda**
Faṣīḥā gördügüm keyfiyyeti cām-ı maḥabbetden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 352, Mısra 9). [zebānumda, -um, -da]*

5. Eger ki sensüz idem gülşen-i cināna nigāh
Gözüme ḫār ola müjgānlarum **zebāna** nigāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 376, Mısra 2). [zebāna, -a]*

6. Gūyā ola eẕkār-ı cemīleñle **zebānlar**
Tā kim ola elfāẓda maġzā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 65). [zebānlar, -lar]*

7. Zebānda ẕikr-i cemīlüñ ser-i kelāmumdur
Duʿā-yı devletüñ evrād-ı ṣubḥ u şāmumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 23, Mısra 1). [zebānda, -da]*
8. Bir bezm-i laṭīf itdiler ṭarḥ
Kim eyleyemez **zebān** anı şerḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 3, Mısra 2). [zebān,]*
9. Gerçi ikidür **zebānuñ** ammā
Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 23). [zebānuñ, -uñ]*
10. Ṣavt u naġamuñ laṭīf ü ḫoş-ter
Olduḳça ḳaṭıʿ **zebānuñ** eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 33). [zebānuñ, -uñ]*
11. Gerçi ikidür **zebānuñ** ammā
Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 23). [zebānuñ, -uñ]*

zebān ṭuta: *Dilini tutmak.*

1. Şemşīr-i tīz-i ḫāmeñi al iy Faṣīḥ ele
   Tā kim ʿadū-yı yave-suḫanlar **zebān ṭuta** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 401, Mısra 10). [zebān ṭuta,]*

zebān-ı dür-nisāruñda: *Inci saçan dil. II güzel söylemleri olan.*

1. Ne ḥālet vardur iy ḫāme **zebān-ı dür-nisāruñda**
   İşiden naẓm-ı pāküñ cümle gūş āferīn çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 7). [zebān-ı dür-nisāruñda, -uñ, -da]*

zebān-ı ehl-i dilde: *Dönül ehlinin dili. II âşıkların arzusu.*

1. Zebān-ı ehl-i dilde güft ü gūy-ı ṣubḥ u şeb ekser
   Ruḫ-ı sāde-dil āzāde-i cām-ı bādedür şimdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 472, Mısra 3). [zebān-ı ehl-i dilde, -de]*

zebān-ı faṣīh: *(şair) Fasih'in dili, söz söyleme yeteneği.*

1. Seni gördükçe dir **zebān-ı Faṣīḥ**
   Ḥüsn ü behcet ilāhī bād efzūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 9). [zebān-ı faṣīḥ,]*

zebān-ı faṣīh-veş: *(şair) Fasih'in dili, söz söyleme yeteneği gibi.*

1. Pür-gūy iseñ hemīşe **zebān-ı Faṣīḥ-veş**
   Terk itmek olmadı saña muʿtāduñ ʿandelīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 22, Mısra 9). [zebān-ı faṣīḥ-veş,]*

2. Ḥāl-i dili suʾāle ne ḥācet ki dem-be-dem
   Söyler **zebān-ı ḥāl** ile her bir nigāhumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 165, Mısra 8). [zebān-ı ḥāl,]*
3. Zebān-ı ḥāl ile dir güft ü gūyı ʿuşşāḳuñ
   Ḥadīṣ-i rāz-ı maḥabbet olur dehen düşmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 345, Mısra 5). [zebān-ı ḥāl,]*

zebān-ı ḥāl-i çemen: *Bahçenin hal dili.*

1. Faṣīḥ revzen-i çeşme çekildi perde-i āl
   Cevāba itdi taṣaddī **zebān-ı ḥāl-i çemen** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 27). [zebān-ı ḥāl-i çemen,]*

zebān-ı ḥāl-i manṣūr: *Hallac-ı Mansur'un hal dili.*

1. ʿĀrife her berg-i eşcār-ı çemen-zār-ı fenā
   Bir **zebān-ı ḥāl-i Manṣūr** oldı gūyā dārda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 398, Mısra 6). [zebān-ı ḥāl-i manṣūr,]*

zebān-ı ḥāl-i müʾessir: *Tesirli, etkili hal dili.*

1. Sırr-ı ʿacībe-i dil-i Manṣūrı şerḥ ider
   Her dem **zebān-ı ḥāl-i müʾessir** edā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 6). [zebān-ı ḥāl-i müʾessir,]*

zebān-ı hār: *Dikenden dil. II inciten sözler söyleyen bağlamında.*

1. Yanuñda bülbüle iy gül sebeb ne tercīhe
   Zebān-ı ḫār ile luṭf-ı naġam edā mı olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 68, Mısra 4). [zebān-ı ḫār,]*

zebān-ı ḳāl: *Sözün dili, söz söyleyen dil.*

1. Gayrete irmez beyān olmaz **zebān-ı ḳāl** ile
   Bir ʿaceb künc-i maḥabbet dāstānıdur gönül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 271, Mısra 3). [zebān-ı ḳāl,]*

zebān-ı kilk-i şīrīn-dem: *Konuşması tatlı kalemin dili, güzel sözler yazan kalemin dili, ucu.*

1. İdince vaṣf-ı laʿl-i sükkerīnin ol mehüñ taḥrīr
   Faṣīḥā çāk çāk oldı **zebān-ı kilk-i şīrīn-dem** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 12). [zebān-ı kilk-i şīrīn-dem,]*

zebān-ı manṣūr: *Mansur'un dili, anlatımı. II İran'ın Tûr kasabasında doğdu (M. 857). Genç yaşta tasavvuf yoluna intisap etti. Civar coğrafyalarda İslam'ı yaymaya çalıştı. Hallac lakabı ona, bir dostunun hallâc dükkânındaki işleri bir parmak haraketiyle düzenlemesi neticesinde verilir. Tasavvuf yolunda katettiği mesafeler sonrası fenafi'llaha ulaştı ve "Ene'l-Hak" (ben Hakk'ım) demeye başladı. Bu sözünden dolayı hapse atıldı ve sekiz yıl zindan hayatı yaşadı. Sekiz yıl sonra katline hüküm verildi ve darağacına çekilerek idam edildi. Ölümünden günümüze kadar Hallac-ı Mansur ile ilgili pek çok menkıbe üretilir. Özellikle tasavvuf çevrelerinde Hallac-ı Mansur, Allah aşkı ve inancı uğruna ölümü göze alabilme kararlılığını sembolize etmektedir. Şiirlerde çoğunlukla darağacı ve ene'l-hak kelimeleri ile beraber kullanılır. Yer yer Hallac-ı Mansur ile ilgili oluşturulan menkıbelere göndermede bulunulur.*

1. Taḳrīr idemem **zebān-ı Manşūr** olsam
   Keyfiyyetini dilde olan esrāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 78, Mısra 3). [zebān-ı manṣūr,]*

zebān-ı ney-i ḫāme-i faṣīḥ: *Fasih'in kalem neyinin dili. II Fasih'in şairlik yeteneğinin ney gibi etkileyici olması bağlamında.*

1. Mecbūrdur **zebān-ı ney-i ḫāme-i Faṣīḥ**
   İtmekde vaṣf-ı zemzeme-i dil-güşā-yı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 23). [zebān-ı ney-i ḫāme-i faṣīḥ,]*

zebān-ı nükte-pīrā: *Güzel söz söyleyen dil.*

1. Ḳaṭʿ olsa **zebān-ı nükte-pīrā**
   Ḳalmaz suḫana mecāl aṣlā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 29). [zebān-ı nükte-pīrā,]*

zebān-ı şekveye: *Şikâyet eden dil, şikâyetçi söylem.*

1. Zebān-ı şekveye ruḫṣat vir iy Faṣīḥ meger
   Daḫı maḥall-i niyāz ol nigāra gelmedi mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 431, Mısra 9). [zebān-ı şekveye, -ye]*

zebān-ı ter: *Güzel konuşan, konuşkan, taze dilli. II yeni ve özgün sözler söyleyen.*

1. Dil-teşne-gān-ı vuṣlata ḳandan ḫaber virür
   Mūyīn miyānda ḫançeridür bir **zebān-ı ter** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 90, Mısra 5). [zebān-ı ter,]*

zebānī-i nigeh: *Bakış, bakma bekçisi.*

1. Recā-yı vaṣl içün cānāneye taḥrīk-i leb bilmem
   Merām izhārına rūşen-zebānī-i nigeh besdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 295, Mısra 5). [zebānī-i nigeh,]*

zebūn: *Güçsüz, çaresiz, aciz, zayıf.*

1. Meydān-ı ceng-i ʿışḳda ednā **zebūnumuz**
   Virse ʿaceb mi Rüstem-i Destānlara cevāb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 8). [zebūnumuz, -umuz]*
2. İy Faṣīḥ irmek olurdı menzil-i maḳṣūdıma
   Bāre-i şeb-reng-i tālīʿ n'eyleyem ġāyet **zebun** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 10). [zebun,]*
3. Teʾsīr-i maḥabbet eylemiş bī-çi vü çün
   Ferhādı tüvānā vü ḳavī Ḳaysı **zebūn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 116, Mısra 2). [zebūn,]*
4. Künc-i şeb-i hicrānda ḳalup zār (u) **zebūn**
   Her dīdemi ġam eyledi bir kāse-i ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 117, Mısra 1). [zebūn,]*

zebūn itdi: *Güçsüz, çaresiz, aciz etmek.*

1. Felek o mertebe itdi bizi zebūn ki Faṣīḥā
   Zebānda şekve-i baḫt-ı siyāha miknetümüz yoḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 228, Mısra 9). [zebūn itdi, -di]*

zebūn itmiş: *Aciz ve güçsüz hale getirmek.*

1. Zülfi bir ejderdür itmiş niçe Rüstemler zebūn
   Çeşmi bir āhūdur olmış şīrler naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [zebūn itmiş, -miş]*

zebūn olduḳ: *Güçsüzleşmek, çaresizleşmek.*

1. Bīmār-ı dil-i derd-i derūn olduḳ biz
   Gitdükçe ġam-ı ʿışḳa **zebūn olduḳ** biz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 46, Mısra 2). [zebūn olduḳ, -duḳ]*

zebūn olmaḳda: *Güçsüzleşmek, çaresizleşmek.*

1. Dil derd ü ġam-ı dehre **zebūn olmaḳda**
   Gitdükçe göñül dāġ-ı ciger-ḫūn olmaḳda *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 131, Mısra 1). [zebūn olmaḳda, -maḳ, -da]*

zebūn olur: *Güçsüzleşmek, çaresizleşmek.*

1. İtmiş hezār bāzūyı bī-fer kemān-ı ʿışḳ
   Dest-i ġamında Rüstem-i Destān **zebūn olur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 222, Mısra 5). [zebūn olur, -ur]*

zebūn-ı bār-ı ġamuz: *Keder yükünün zayıfı, güçsüzü.*

1. Şikeste-ḫāl-i melāmet **zebūn-ı bār-ı ġamuz**
   Bu ḥāṣıl oldı nihāl-i selāmet-i dilden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 366, Mısra 5). [zebūn-ı bār-ı ġamuz, -uz]*

zebūn-ı keş-me-keş: *Kavga, çekişme acizi.*

1. Dil **zebūn-ı keş-me-keş** manend-i ceyb-i ʿāşıḳān
   Ben rehīn-i ḫār-ı miḥnet çāk-i dāmānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 5). [zebūn-ı keş-me-keş,]*

zehir içürse: *Zehir içmek.*

1. Şarāb-ı şehd ise sensüz mezāḳı telḫ eyler
   Zehir içürse senüñle felek gelür şīrīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 8). [zehir içürse, -ür, -se]*

zehr eyleme: *Zehir etmek, tadını kaçırmak.*

1. Erbāb-ı dile sāḳī idüp ser-ḥōşı
   Zehr eyleme minnet ile ḳand-i pūşı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 158, Mısra 2). [zehr eyleme, -me]*

zehr olsun: *Öldürücü olmak II zevk almak umulurken üzüntü ile karşılaşmak, acı duymak.*

1. Gerekmez būs-ı leb **zehr olsun** ol rūḥ-ı revānumdan
   Netice acı sözlerle uşandum ṭatlı cānumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 60, Mısra 1). [zehr olsun, -sun]*

zehr olur: *Zevk almak umulurken üzüntü ile karşılaşmak, acı duymak. II çok büyük acı, eziyet ve sıkıntı içinde olmak.*

1. ʿĀşıḳa sāḳī ġam-ı hicrān bilürsin **zehr olur**
   Kehrübā-reng meyüñ şun kim aña pa-zehr olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 1). [zehr olur, -ur]*

zehr-ābe-i ġamdan: *Üzüntünün zehirli suyu.*

1. Bu bezmüñ meşrebince herkes almış neşvesin kʾeyler
   Kimi **zehr-ābe-i ġamdan** kimi cām-ı ṣafādan ḫaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 6). [zehr-ābe-i ġamdan, -dan]*

zehr-ābe-i nūsı: *Şarabın zehirli suyu. II tatsız, acı şarap.*

1. Ḥalāvet kesb idüp **zehr-ābe-i nūşı** cefāsından
   Yed-i ʿişret yudum bu meclisüñ cām-ı ṣafāsından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 353, Mısra 1). [zehr-ābe-i nūşı, -ı]*

zehr-āb-ı minen: *Minnet zehiri, başa kakma zehiri. II Başa kakmanın zehir gibi iyiliği acılaştırması.*

1. Zehr-āb-ı minen olmasa cām-ı kereminde
   Ḫaz olmaḳ olurdı felegüñ ʿayş u deminde *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 413, Mısra 2). [zehr-āb-ı minen, -en]*

zehre-çāk ola: *Korkudan ödü kopmak.*

1. Meydān-ı naẕm u nesrde gül-bāng-i ṣavletüm
   Rüstemler itse gūş eger **zehre-çāk ola** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 309, Mısra 9). [zehre-çāk ola, -a]*

zehr-ḫand-i teġāfül: *Ilgisiz, aldırmaz görünerek acı acı gülme.*

1. Tā key bu **zehr-ḫand-i teġāfül** meger Faṣīḥ
   Şāhān-ı ḥüsn baḥşīş ü dād eylemez mi hiç *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 41, Mısra 9). [zehr-ḫand-i teġāfül,]*

zehr-i engūrı: *Üzüm zehri.*

1. Mest-i mevt itdi **zehr-i engūrı**
   Bu imiş emr-i Ḫālıḳuʾl-inebī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 7). [zehr-i engūrı, -ı]*

zehr-i fitne: *Fitne, kargaşa zehri.*

1. Olınan ṣarf-ı niyāzum olsun
   Zehr-i fitne vü ḥırām-ı ʿişve *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 411, Mısra 4). [zehr-i fitne,]*

zehr-i ġam: *Gam zehri.*

1. Geldi baña **zehr-i ġam** maḥabbetle leẕīẕ
   Kim renc ü belā olur maʿiyyetle leẕīẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 28, Mısra 1). [zehr-i ġam,]*

zehr-i ġamla: *Üzüntü, keder zehiri.*

1. Nice erbāb-ı ṭabʿı şehd-i cānından uṣandurduñ
   Nice ṣāḥib-meẕāḳı **zehr-i ġamla** eyledüñ mesmūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 48). [zehr-i ġamla, -la]*

zehr-i mevti: *Ölüm zehri.*

1. Zehr-i mevti idince nūş aña
   Tārīḫ oldı vefāt-ı hemşīrem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 6, Mısra 3). [zehr-i mevti, -i]*

zehr-i teġāfülle: *Bilmezlik zehri.*

1. ʿĀşıḳı mümkin iken **zehr-i teġāfülle** helāk
   İtme ālūde-i ḫūn ḫançer-i bürrān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 3). [zehr-i teġāfülle, -le]*

zekā: *Anlayışı tez olma, anlayışta tezlik.*

1. Ẕekāda seyyid-i ʿaṣr u tetebbuʿda çü Ṣaʿdüʿd-dīn
   Budur ḥaḳḳā ki her bir fende kāmildi hüner-verdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 55). [ẕekāda, -da]*

zelīl ü maḳhūr: *Yanılan ve kahrolunmuş, helak edilmiş (kimse).*

1. Maḥfūẓ u maṣūn ʿavn-i Bārī
   Devletle Ḫudā muʿammer itsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 188). [ẕelīl ü maḳhūr,]*
2. Hem-vāre olan cenābı manṣūr
   Bed-ḫvāhları **ẕelīl ü maḳhūr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 188). [ẕelīl ü maḳhūr,]*

zemān: *Zaman; süre; mevsim.*

1. Vaḳt-i güldür nāle-kārī-i hezār eyyāmıdur
   Ḫāme-i ḫoş-lehceñi söylet **zemānıdur** Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 9). [zemānıdur, -ıdur]*

2. Siyāh-mestī-i cām-ı şarāb-ı surḫ u sefīd
Sebāt-ı luṭfuñı vir ol **zemān** ki maḫlūḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 50). [zemān,]*

zemān: *Devir, zaman.*

1. Ol **zemān** kim dūr olup cānāna itdüm elvedāʿ
Öyle ẓann itdüm ki cism ü cāna itdüm elvedāʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 217, Mısra 1). [zemān,]*

zemān: *Zaman, içinde yaşanılan devir.*

1. Biz her **zemānda** şīfte-i ḥāl-i maḥabbetüz
Mevḳūf-ı nev-bahār degüldür cünūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 3). [zemānda, -da]*
2. Güller güşāde ʿaṭse-i bād-ı bahār ile
Cān-bahş u dil-güşā bu **zemānuñ** sirayeti *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 471, Mısra 6). [zemānuñ, -uñ]*
3. Ḳatl itmede ʿuşşāḳı **zemān** bilmemisüñ
Bī-merḥāmet aḳṣār-ı ʿinān bilmemisüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 74, Mısra 1). [zemān,]*

zemān: *Zaman, mevsim.*

1. Gūş-ı cāna degmedi dilden peyām-ı āşinā
Çoḳ **zemāndur** bir ḫaberle gelmedi peyk-i ṣabā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 2). [zemāndur, -dur]*
2. Geldi o **zemān** ki ehl-i dil şād ola
Ġamdan yıḳılan göñüller ābād ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 134, Mısra 1). [zemān,]*

zemān: *Zaman, vakit.*

1. Her **zemānlar** ser-nihād-ı bālīş-i iʿzāzdur
Böyle pür-ḫāb eyleyen çeşm-i siyāhuñ nāzdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 1). [zemānlar, -lar]*
2. Ki rūşen olmamışdı şemʿ-i ḫurşīd ile ʿālemler
Derūna ol **zemān** yakmışdı dāġ-ı mihrüñ ol meh-rū *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 3). [zemān,]*
3. Dilde her dem fikr-i laʿl-i nābıdur endīşemüz
Bir **zemān** meyden bizüm ḫālī degüldür şīşemüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 167, Mısra 2). [zemān,]*
4. Vişāḫ-ı ṣadrı mıdur düşmenüñ ki gūşumuza
Ṭoḳınmadı ḫaberi çoḳ **zemāndur** ol güherüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 250, Mısra 8). [zemāndur, -dur]*

5. Gelseñ ḫırāma her ne **zemān** iy nihāl-i nāz
   Dir kim Faṣīḥ sāye-ṣıfat leytenī ma'ek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 259, Mısra 9). [zemān,]*
6. Görmedüm bir resm-i rengīn-i selāmet iy Faṣīḥ
   Çoḳ nigāh itdüm zemīn ile **zemānuñ** naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 10). [zemānuñ, -uñ]*
7. Āh ol **zemān** ki kūşe-i çeşm-i vefā ile
   Ben ḫam-ḳadi çeküp çevirürdi kemān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 7). [zemān,]*
8. Seni iy sāġar-ı mey görmedük ḫayli **zemān** oldı
   Cilā-yı çeşm-i cānsın ḫayr-maḳdem gel ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 447, Mısra 8). [zemān,]*
9. Ḳaldı hicrüñle ḫarāb oldı dil-i vīrānum
   İy perī görmeyeli ḫayli **zemān** oldı seni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 462, Mısra 4). [zemān,]*
10. Niyāz u nāz-ı ʿışḳ idrāk olınmaz bir **zemān** ancaḳ
    Fiġān itmekde bülbüller yaḳar pervāneler bāli *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 468, Mısra 5). [zemān,]*
11. Sebāt-ı luṭfuñı vir ol **zemān** ki maḫlūḳı
    Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 43). [zemān,]*
12. Zemānında ṭutar yoḳ kimsenüñ dāmānını kimse
    Meger ki dest-i ʻāşıḳ būs içün dāmānı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 51). [zemānında, -ın, -da]*

zemāne: *Baht, talih, felek II yakınma ve küçümseme yoluyla şimdiki zaman.*

1. Zemāne şāʿiri eyler ziyād-ı naẓma heves
   Faṣīḥ şiʿrde ḫarf-i zevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 9). [zemāne,]*

zemāne: *(Küçümseme ve alay yollu) şimdiki zaman; baht, talih II bulunulan zamandaki kişiler.*

1. Dil-i ḫazīne ṣafā-baḫş çün peyām-ı viṣāl
   Zemāne ḫande-i ʻayş u neşāṭ ile lebrīz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 12). [zemāne,]*

zemāne-i muḥtāl: *Hileci zamane, felek.*

1. Zihī zemān-ı ṭarab mevsim-i hümāyûn-fāl
   Ki baḫtiyār ü müsāʻid **zemāne-i muḥtāl** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 2). [zemāne-i muḥtāl,]*

zemān-ı devletinde: *O zamanın devrinde.*

1. Zemān-ı devletinde meskeni yoḳ būm-ı miskīnüñ
   Meger kim var ise a‘dā-yı şūmuñ ḳalb-i viranı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 57). [zemān-ı devletinde, -in, -de]*

zemān-ı gül: *Gül zamanı (Bahar mevsimi).*

1. Zemān-ı gül dem-i güş-ı nevā-yı bülbüldür
   Bahār geldi muvāfıḳ-ı hevā-yı bülbüldür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 98, Mısra 2). [zemān-ı gül,]*

zemān-ı ḫande-i gül: *Gülün açma mevsimi.*

1. Zemān-ı ḫande-i gül gibi vaḳt-i ḫurrem olmazmış
   Hezārın faṣl-ı feryādı gibi bir ḫoş dem olmazmış *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 206, Mısra 1). [zemān-ı ḫande-i gül,]*

zemān-ı kilk-i şīrīn-dem: *Tatlı anların kalem zamanı. II güzel zamanları yazan kalem.*

1. İdince vaṣf-ı laʿl-i sükkerīnin ol mehüñ taḥrīr
   Faṣīḥā çāk çāk oldı zebān-ı kilk-i şīrīn-dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 296, Mısra 12). [zemān-ı kilk-i şīrīn-dem,]*

zemān-ı ṭarab: *Şenlik zamanı.*

1. Zihī **zemān-ı ṭarab** mevsim-i hümāyûn-fāl
   Ki baḫtiyār ü müsā‘id zemāne-i muḥtāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 1). [zemān-ı ṭarab,]*

zemānlar oldı: *Vakit geçmesi. II çok zaman geçmiş olması bağlamında.*

1. Ṣabā ne var bizi gel bir ḫaberle dil-şād it
   Zemānlar oldı ki dūr olmışam diyārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 357, Mısra 4). [zemānlar oldı, -dı]*

zemīn: *Dünya, alem, yeryüzü.*

1. ʿĀşıḳa serkeş olur bālā-ḳadān-ı şehr-i Rūm
   Merd-perver bir **zemīndür** dil-beri tünd-hū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 4). [zemīndür, -dür]*
2. ʿĀlem eşküfte-bahār oldı ḳıyāmet demidür
   Āşikār oldı **zemīn** içre nihān cümle künūz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 196, Mısra 4). [zemīn,]*

3. Cihānda şanma sensin iy dil-i şeydā hemān māʾil
   O gül-ruḫsār u meh-rūya **zemīn** ü āsumān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 2). [zemīn,]*
4. Görmedüm bir resm-i rengīn-i selāmet iy Faṣīḥ
   Çoḳ nigāh itdüm **zemīn** ile zemānuñ naḳşına *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 409, Mısra 10). [zemīn,]*
5. O bār-ı miḥneti kim bu dil-i endūh-gīn çekdi
   Aña ne āsumān itdi taḥammül ne **zemīn** çekdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 446, Mısra 2). [zemīn,]*
6. Zemīnde pertev-i mihr olmaz idi hiç pā-māl
   Baġışla medḥüñe küstāḫī-i cesāretimi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 57). [zemīnde, -de]*
7. Zemīn üzre düşen her sāye-i naḫl-i çemen şimdi
   Dil-i üftādeye yād itdürür gīsū-yı cānānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 15). [zemīn,]*
8. O dem bu demdür iy şāh-ı risālet
   İderler hem **zemīn** hem āsumān raḳṣ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 10, Mısra 4). [zemīn,]*
9. Māh-ı nevi görince didüm cürʿasın ḳomış
   Ṣahbā-yı sāġar-ı felegi nūş idüp **zemīn** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 15, Mısra 2). [zemīn,]*

zemīn: *Şiirin icra edildiği üslûp, tarz, zemin.II Şiir sanatı.*

1. ʿAceb mi sīneden ayrılmasa o gül-bün-i nāz
   Faṣīḥ pāk olıcaḳ bir **zemīni** nihāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 10). [zemīni, -i]*

zemīn: *Yer, toprak, satıh.*

1. Sürsem ruḫı āb-veş **zemīne**
   Kim māʾil-i ḳadd-i ser-firāzum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 282, Mısra 3). [zemīne, -e]*

zemīn ü āsumānı görmedük: *Yeryüzünü ve gökyüzünü görmemek.*

1. Berk ü bārāndan **zemīn ü āsumānı görmedük**
   Bir iki gün yine ol mihr-i cihānı görmedük *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 38, Mısra 1). [zemīn ü āsumānı görmedük, -me, -dü, -k]*

zemīn-i dile: *Gönül ülkesi.*

1. Baṣduḳça ġam sipāhı **zemīn-i dile** ayaġ
   Mey-ḫāne künci ʿāṣıḳa dārüʾl-emān idi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 467, Mısra 5). [zemīn-i dile, -e]*

zemīn-i gülşeni: *Gül bahçesi mekanı.*

1. Şükūfelerle çemen bulsa revnaḳ-ı tāze
   Zemīn-i gülşeni hem-reng-i āsumān görsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 281, Mısra 4). [zemīn-i gülşeni, -i]*

zemīn-i ḫār-ı miḥnet: *Keder dikeninin yeri, semti.*

1. Dil zebūn-ı keş-me-keş manend-i ceyb-i ʿāşıḳān
   Ben rehīn-i ḫār-ı miḥnet çāk-i dāmānum gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 426, Mısra 6). [zemīn-i ḫār-ı miḥnet,]*

zemīn-i tevāżuʿa: *Alçakgönüllülük makamı.*

1. Düşsün miṣāl-i sāye **zemīn-i tevāżuʿa**
   Kim istemezse neyyir-i rifʿatden infikāk *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 230, Mısra 5). [zemīn-i tevāżuʿa, -a]*

zenaḫdān u lebin: *Çene çukuru ve dudak.*

1. Zenaḫdān u lebin gördüm didüm andan bulup ṭaḳrīb
   Kenār-ı kevṣere vażʿ eylemişler gūyıyā bir sīb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 6, Mısra 1). [zenaḫdān u lebin,]*

zenbūrān: *Arılar. II rakipler, düşmanlar.*

1. Çü **zenbūrān** naşībüm rūzgār āh u enīn itdi
   Daḫı būy-ı merāmum almadum ḳaldı bahārumdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 356, Mısra 3). [zenbūrān,]*

zencīr: *Zincir, birbirine geçmiş demir halkalardan oluşan ip ve bağ, silsile II sevgilinin saçı.*

1. Gīsū-yı jūlīde şanma gerden-i Mecnūnda
   Kākül-i Leylādan itmişler idi **zencīr** aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 8). [zencīr,]*
2. Meyl-i zülfüñde dili bend eyledüñ tedbīr ile
   Baġladuñ gūyā ki bir dīvāneyi **zencīr** ile *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 392, Mısra 2). [zencīr,]*
3. Bu ḫüsn ile kim görüp o mīri
   Zencīrinüñ oldı dil esīri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 36). [zencīrinüñ, -i, -nüñ]*

zencīre çekme: *Zencir ile bağlamak.*

1. Çıḳar besdür o pür-ḫam kāküli zīr-i külahuñdan
   Muḳayyed olma ġayrı çekme zencīre esīrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 8). [zencīre çekme, -me]*

zencīr-i ḥüsn-i ülfetüñ: *Dost (olan) güzelin bağı.*

1. Ferāmūş eylemez bir birini dīvāne-i ʿışḳuñ
   Ola **zencīr-i ḥüsn-i ülfetüñ** mādāme der-gerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 5). [zencīr-i ḥüsn-i ülfetüñ,]*

zencīr-i hüsn-i ülfetüñ: *Güzelce davranmanın zinciri, iyi geçinmenin bağı.*

1. Ferāmūş eylemez bir birini dīvāne-i ʿışḳuñ
   Ola **zencīr-i ḥüsn-i ülfetüñ** mādāme der-gerden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 262, Mısra 5). [zencīr-i ḥüsn-i ülfetüñ, -üñ]*

zencīr-i ʿışḳuñ: *Aşk zinciri II sevgilinin saçı.*

1. Ben idüm **zencīr-i ʿışḳuñ** ibtidā dīvānesi
   Şemʿ-i ḥüsnüñ ben idüm evvel yanan pervānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 1). [zencīr-i ʿışḳuñ, -uñ]*

zencīr-i pāy-ı şaḥs-ı sevdādur: *Bizzat aşk, istek, heves ve arzunun ayaklarındaki zincir.*

1. Hevā-yı ʿışḳ ile pür-cūş bir dīvānedür ammā
   Nigāh itseñ yine **zencīr-i pāy-ı şaḫṣ-ı sevdādur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 8). [zencīr-i pāy-ı şaḫṣ-ı sevdādur, -dur]*

zencīr-i telāṭum: *Dalgalanma zinciri. II Deniz dalgalanarak gereksiz eşyaları kenara atar, bu bağlamda her şeyin açığa çıkması, görünür olması vurgulanmıştır.*

1. Zencīr-i telāṭum ider iẓhār
   Mecnūnı idügin eyler işʿār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 5). [zencīr-i telāṭum,]*

zeng bağladı: *Pas tutmak, karamak.*

1. Çoḳ demdür āzmāyiş-i şiʿr itmedüñ Faṣīḥ
   Āyīne-i ṭabīʿatümüz **zeng bağladı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 441, Mısra 10). [zeng bağladı, -dı]*

zengār tutmaya: *Pas, kir tutmak. II [Aynanın] buğulanması, buharlaşması, nemlenmesi.*

1. Hevā o deñlü leṭāfet-niṣār kim meṣelā
   Nefes olınsa ger āyīne ṭutmaya zengār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 157, Mısra 8). [zengār ṭutmaya, -ma, -ya]*

zenġ-āver: *Kirli, paslı görünen.*

1. Zenġ-āver olmış āyīneñ ekdār ile Faṣīḥ
   Bilmem ne vech ile vireyüm incilā saña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 9, Mısra 9). [zenġ-āver,]*

zeng-i ümmīd ü recādan: *Beklenti ve umut pası, kiri.*

1. Zeng-i ümmīd ü recādan ṣāfdur āyīnesi
   ʿĀṣıḳ-ı pākīze-dil rūy-ı heves bilmez nedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 80, Mısra 11). [zeng-i ümmīd ü recādan, -dan]*

zengiyān: *Zenciler II Ayva tüyler, ince tüyler koyulukları bakımından zencilere benzetilmiştir.*

1. Ruḫ-ı rengīn-i yāra gelmiş ḫaṭ
   Zengiyān Rūma eylemiş şeb-ḫūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 358, Mısra 6). [zengiyān,]*

zeng-zār-ı ġamda: *Keder ve gam ile paslanmış [ayna].*

1. Mirʾāt-ı dilde ṣūret-i ḫ∨āhiş görülmedi
   Ol **zeng-zār-ı ġamda** güşāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 2). [zeng-zār-ı ġamda, -da]*

zen-i dünyāya: *Dünya kadını, kadını andıran dünya.*

1. Kim aña naḳdīne-i ʿömr-i ʿazīzi mehr olur
   Merd-i āzāde **zen-i dünyāya** ʿaḳd olmaz Faṣīḥ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 65, Mısra 7). [zen-i dünyāya, -ya]*

zer: *Altın.*

1. Biz ḫāṣṣa-i ṣādī gibi gevherde nihānuz
   Mānend-i girānī-i behā **zerde** nihānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 195, Mısra 2). [zerde, -de]*
2. Rūyumdan eşk-i çeşm-i terüm germ aḳar müdām
   Zer maʿdeninden uġrayan āb-ı revān gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 4). [zer,]*

zer: *Altın II sararmış yüz.*

1. Dāġ yaḳdum vücūd-ı lāġarıma
   Sikke-i derd ü ġam ḳodum **zerime** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 406, Mısra 2). [zerime, -im, -e]*

zer: *Altın, altın rengi.*

1. Zer cām-ı māh-ı rūze temām irdi ġāyete
   Gelsün miyān-ı meclise sāḳī sebū-yı ʿıyd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 45, Mısra 5). [zer,]*
2. Seyr eyleyelüm genc-i melāḥat niceʾolurmış
   Luṭf eyle o **zer** tügmeler iy māh çözilsün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 331, Mısra 4). [zer,]*

zerd: *Sarı, sararmış, solgun.*

1. Yāruñ ruḫında ṣanma ki **zerd** ebrūvānı var
   Menşur-ı ḥüsnidür o ki zerrīn nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 3). [zerd,]*

zerd biter: *Sarı renkte bitmek, filizlenmek, çıkarken sarı renkte olmak.*

1. Hūnīni olur gül gibi sünbülleri hicrüñ
   Hep **zerd biter** ḥasret ile gülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 1). [zerd biter, -er]*

zerd eylerüz: *Sarartmak, soldurmak.*

1. Gehi ḳan aġlaruz geh rūyumuz **zerd eylerüz** ġamla
   Faṣīḥā geçmişüz dehrüñ ḫazānından baharından *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 360, Mısra 9). [zerd eylerüz, -r, -üz]*

zerd olsa: *Sararmak, solmak, sıkıntılı hale gelmek.*

1. Zerd olsa zaḫm-ı bergi gibi ḥasretden
   Minnet-keş-i tenbākū-yı nādān olmam *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 91, Mısra 3). [zerd olsa, -sa]*

zerd-i tīr-i ḥasret: *Hasret okunun halka halka örülmüş zırhı.*

1. Hūnīni olur gül gibi sünbülleri hicrüñ
   Hep zerd biter ḥasret ile gülleri hicrüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 233, Mısra 1). [zerd-i tīr-i ḥasret,]*

zer-i serveri: *Gözde altın. II değerli altın.*

1. Zer-i serveri sipihr-i leʾīm ider teʾẖīr
   Velīk nāsere nakd-i ġamı virür pīşīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 315, Mısra 5). [zer-i serveri, -i]*

zer-piyāle: *Altından kadeh.*

1. Ḥased bu bezm-i fenāda o rind-i Cem-ṭabʿa
   Ki **zer-piyāleyi** hem-raġbet-i sifāl ṭutar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 124, Mısra 8). [zer-piyāleyi, -yi]*

zerre: *Çok küçük parçacık, zerre. II küçük toz parçacığı.*

1. Ṭulūʿ itmek ne mümkin **ẕerre** luṭf ol mihr-i behcetden
   Olınca nā-müsāʿid ṭāliʿ ü nā-mihribān kevkeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 19, Mısra 3). [ẕerre,]*
2. Ser-i kūyına var rūz-ı şumār-ı ḥaşrı seyr eyle
   Çü **ẕerre** küştegān-ı ʿışḳa bir ḥadd ü ḥisāb olmaz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 177, Mısra 6). [ẕerre,]*
3. Düşerler dāmen-i zülfine diller her gün ol şūẖuñ
   Sürerler **ẕerreler** yüz pertevine mihr-i raḫşānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 16). [ẕerreler, -ler]*
4. Dehri ṣaymaz ẕerreye geh **ẕerreden** dil-gīr olur
   Ḥaḳ budur gelmez beyāna sırr-ı mübhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 3). [ẕerreden, -den]*
5. Dehri ṣaymaz **ẕerreye** geh ẕerreden dil-gīr olur
   Ḥaḳ budur gelmez beyāna sırr-ı mübhemdür göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 269, Mısra 3). [ẕerreye, -ye]*
6. Yoḳ **ẕerre** deñlü sāġar-ı ẖurşīde raġbetüm
   Olsun hemān şikeste-sifāl-i muġāne ṣaġ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 303, Mısra 4). [ẕerre,]*
7. Mihr-i emelde **ẕerrece** tābiş görülmedi
   Yā Rab ne tīre aḫter-i yeʾs-ülfetüm ki ben *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 4). [ẕerrece, -ce]*
8. Ol **ẕerreye** kim ẖiṭāb idersin
   Reşk-āver-i āfiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 119). [ẕerreye, -y, -e]*

zerre: *Çok küçük parça, toz. II aciz kimse.*

1. Ḫurşīdi ider kemīne ẕerre
   Hem **ẕerreyi** āfitāb ider ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 223, Mısra 8). [ẕerreyi, -yi]*
2. Cūduñdan idüp ḥicāb derler
   Ol **ẕerreye** kim ẖiṭāb idersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 120). [ẕerreye, -ye]*

zerre ḳadar: *Zerre kadar, hiç, çok az.*

1. Bir meh-i reşk-i āfitābuñ var
   Yoḳ ḳuṣūrı Faṣīḥ **ẕerre ḳadar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [ẕerre ḳadar,]*
2. Ḳalmaz göñülde **ẕerre ḳadār** ıżṭırābumuz
   Geldükce bezme ol ruḫı mihr-iltihābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 2). [ẕerre ḳadār,]*

zerre ḳadar: *Zerre kadar, azıcık, az da olsa...*

1. Sen mihr-i ḥüsne **ẕerre ḳadar** eylemez eṣer
   Vaḳt-i seḥerde gerçi çoḳ āh-ı ḥazīn olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 62, Mısra 3). [ẕerre ḳadar,]*
2. Derūn-ı āyīneden çıḳmaz idi ʻaks-i cemāl
   Alaydı **ẕerre ḳadar** vāye mihr-i rāyuñdan *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 51). [ẕerre ḳadar,]*

zerre ḳadar: *Zerre kadar, hiç mi hiç.*

1. Bir meh-i reşk-i āfitābuñ var
   Yoḳ ḳuṣūrı Faṣīḥ **ẕerre ḳadar** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 73, Mısra 9). [ẕerre ḳadar,]*

zerre-i ḫāk-i saʻādet-nākine: *Saadetli toprağının tanesi.*

1. Sezādur hem-ʻayār-ı cevher-i iksīr-i ḥayvānī
   Ne der ki **ẕerre-i ḫāk-i saʻādet-nākine** dirsem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 37). [ẕerre-i ḫāk-i saʻādet-nākine,]*

zerrem olımaz: *Küçük bir parçası bile olamamak.*

1. Ẕerrem olımaz mihr-i cihān-ārālar
   ʿAynümde degül ḳaṭre ḳadar deryālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 30, Mısra 1). [ẕerrem olımaz, -ı, -ma, -z]*

zerrīn: *Altından yapılmış II altın gibi sarı ve parlak olan.*

1. Yāruñ ruḫında ṣanma ki zerd ebrūvānı var
   Menşur-ı ḥüsnidür o ki **zerrīn** nişānı var *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 72, Mısra 4). [zerrīn,]*
2. Kurdı daḫı bu ḫaymeyi **zerrīn** ṭınāb ile
   Eflāk ṣanma gördi şu ḳadar rifʿatüñi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 16, Mısra 4). [zerrīn,]*

zerrīn-nişān-ı ḫusrev-i ʿirfān: *Bilgelik padişahının [fermanın başına] altın suyu ile yazılmış nişan, tuğrası.*

1. Menşūr-ı bī-miṯāl-i suḫandānuma Faṣīḥ
   Zerrīn-nişān-ı Ḫusrev-i ʿirfān çekilmede *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 410, Mısra 18). [zerrīn-nişān-ı ḫusrev-i ʿirfān,]*

zer-tāc-ı ġam-ı ʿışk: *Aşk kederinin altın tacı.*

1. Zer-tāc-ı ġam-ı ʿışḳ ki var serimüzde
   Başlu başına her birimüz sulṭānuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 55, Mısra 3). [zer-tāc-ı ġam-ı ʿışḳ,]*

zevḳ: *Tat, lezzet II eğlence, beğeni.*

1. ʿArūs-ı dehre meftūn olma kim yek-rūzedür **ẕevḳi**
   İdinmez bu ʿacūze kimseyi hiç iki gün dāmād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 48, Mısra 3). [ẕevḳi, -i]*
2. Bezm-i ciḥānda **ẕevḳı** o bī-ḳayd ider Faṣīḥ
   ʿİndinde ẓüll ü ʿizzeti yek iʿtibār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 9). [ẕevḳı, -i]*
3. Ne **ẕevḳ** ile bihbūd ne ġamla rīşüz
   Āzāde-i ḳayd-ı ecnebī vü ḫ∨īşüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 43, Mısra 1). [ẕevḳ,]*
4. Gelmez dile **ẕevḳden** ḳanāʿat
   Sīr olmadı çeşm-i ḥırṣ u azı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 61). [ẕevḳden, -den, -]*

zevḳ u sādī: *Mutluluk ve eğlence.*

1. Çün ṣafā-yı ḫāṭıruñ oldı ṣafā-yı ḫāṭırum
   Ẕevḳ u şādī hep saña derd ü ġam u miḥnet baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 7, Mısra 4). [ẕevḳ u şādī,]*

zevk u safā gelmiş: *Lezzet ve gönül şenliği vermek.*

1. ..... gördükçe mihrin bīşter buldum dilüñ cānā
   Cefā vü cevrüñ ol miḥnetüñe ẕevḳ u ṣafā gelmiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 8, Mısra 4). [ẕevḳ u ṣafā gelmiş, -miş]*

zevḳ u safā-yı gülsen: *Gül bahçesinin zevk ve sefası.*

1. Bildük bunı kim **ẕevḳ u ṣafā-yı gülşen**
   Nūş-ı mey ile seyr-i ruḫ-ı dil-ber imiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 60, Mısra 3). [ẕevḳ u ṣafā-yı gülşen,]*

<u>zevḳ-baḫş:</u> *Mutlu eden, mutluluk veren.*

1. Seḥer ṭarf-ı ser-i kūyından iy peyk-i ṣabā geldüñ
   Peyām-ı makdemiyle **ẕevḳ-baḫş** olduñ ṣafā geldüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 253, Mısra 2). [ẕevḳ-baḫş,]*

<u>zevḳ-baḫş olmaḳ:</u> *Mutluluk ihsan etmek.*

1. ʿAceb ol ḳaddi naḫl-i serv-i gül-zār-ı leṭāfetsüz
   Ne güne **ẕevḳ-baḫş olmaḳ** gerek seyr-i çemen bilmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 294, Mısra 8). [ẕevḳ-baḫş olmaḳ, -maḳ]*

<u>zevḳ-baḫṣā-yı derūn:</u> *Kalbe zevk veren. II mutluluk veren.*

1. Ẕevḳ-baḫṣā-yı derūn olmaġa saʿy eyle göñül
   Ki el üzre ṭutalar cām-ı mey-i nāb gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 425, Mısra 5). [ẕevḳ-baḫṣā-yı derūn,]*

<u>zevḳı bulmazdı:</u> *Hoşa gitme, mutlu olma.*

1. Bulmazdı o ẕevḳı çözse kākül
   Bir tāze cevān şūḫ u şengül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 5). [ẕevḳı bulmazdı, -ma, -z, -dı]*

<u>zevḳ-ı diyār u yārdan:</u> *Sevgili ve memleket güzelliği, hoşluğu.*

1. Ẕevḳ-ı diyār u yārdan olmış cüdā odur
   Bu āh u zār-ı dem-be-dem ü hāy hāy-ı ney *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 416, Mısra 15). [ẕevḳ-ı diyār u yārdan, -dan]*

<u>zevḳ-ı ṣoḥbet:</u> *Sohbet zevki.*

1. Görmeyen bilmez ṣafā-yı cām-ı ʿişret n'eydügin
   Leẕẕet-i ṣahbā-yı telḫ ü ẕevḳ-ı soḥbet n'eydügin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 346, Mısra 2). [ẕevḳ-ı ṣoḥbet,]*

<u>zevḳ-ı vuslatda:</u> *Kavuşmanın zevki.*

1. Ḫāne-i yārda kāşāne-i aġyārda mı
   Ẕevḳ-ı vuṣlatda mısın renciş-i fürḳatde misin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 333, Mısra 6). [ẕevḳ-ı vuṣlatda, -da]*

<u>zevḳ-ı zevraḳ-ı mey itmekledür:</u> *Şarap kadehinin tatmak, keyfini çıkarmak.*

1. Mevc-i ibrām-ı pey-ā-peyle girān-bār eyleme
   Sāḳi ẕevḳ-ı zevraḳ-ı mey gāh gāh itmekledür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 112, Mısra 4). [ẕevḳ-ı zevraḳ-ı mey itmekledür, -mek, -le, -dür]*

<u>zevraḳ:</u> *Sandal, kayık ‖ gönül.*

1. Çünki itdüñ ġarīk-ı baḥr-i sitem
   Zevraḳum çek kenār-ı yāra çıḳar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 5, Mısra 2). [zevraḳum, -a]*

<u>zevrak:</u> *Sandal, kayık. II gönül.*

1. Olmaz hemīşe böyle muḫālif hevā Faṣīḥ
   İltür kenāra **zevraḳumuz** rūzgār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 64, Mısra 8). [zevraḳumuz, -umuz]*

<u>zevraḳ:</u> *Sandal, kayık.*

1. Sezādur dinse her **zevraḳçesi** taḫt-ı Süleymāndur
   Budur farḳ-ı şebīh ancaḳ ki bir āb-ı muṣaffādur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 118, Mısra 5). [zevraḳçesi, -çe, -si]*
2. Cām-ı miḥnetle leb-i dil-beri būs eyleyelüm
   Ne çekersek çekelüm **zevraḳumuz** sāḥile dek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 244, Mısra 4). [zevraḳumuz, -umuz]*

<u>zevraḳ-ı cāme:</u> *Kadeh kayığına, kadeh teknesi için.*

1. Nevā-yı şevḳ-baḫş-ı muṭrib istiʿcāle bādīdür
   Faṣīḥā **zevraḳ-ı cāme** ʿaceb bād-ı muvāfiḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 18, Mısra 2). [zevraḳ-ı cāme, -e]*

<u>zevraḳ-ı dil:</u> *Gönül sandalı.*

1. Gird-āblar ile ol aḳandı
   Kim **zevraḳ-ı dil** aña ṣalandı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 4, Mısra 4). [zevraḳ-ı dil,]*

<u>zevraḳ-ı dil:</u> *Gönül sandalı.*

1. Şaḳın düşürme şaḳın baḥr-i ʿışḳa **zevraḳ-ı dil**
Miyānı lücce-i ḫūndur kenārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 86, Mısra 3). [zevraḳ-ı dil,]*

zevraḳ-ı mey: *Şarap kadehi.*

1. Bāġa gel feyż-ı nesīm-i nev-bahār eyyāmıdur
Zevraḳ-ı mey çekmenüñ bu rūzgār eyyāmıdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 123, Mısra 2). [zevraḳ-ı mey,]*

zeyl-i pūşīde-i beytüʾl-ḥaram-āsā: *Kabe gibi örtülü elbise. II Kabe'nin örtüsü gibi.*

1. Zeyl-i pūşīde-i Beytüʾl-Ḥaram-āsā iy dil
Būs idüp ḳoy ser-i tāʿẓīme o dāmān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 9). [zeyl-i pūşīde-i beytüʾl-ḥaram-āsā,]*

zeyn itdi: *Süslemek.*

1. Güller bitürdi feyż-ı maḥabbetle ḫārumuz
Zeyn itdi laḫt-ı dil müje-i eşk-bārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 1). [zeyn itdi, -di]*
2. Zeyn itdi cismi dāġ ile ol ḥadde kim Faṣīḥ
Hengām-ı gülde böyle nümāyiş görülmedi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 437, Mısra 9). [zeyn itdi, -di]*

zeyn itdi: *Süslemek, donatmak.*

1. Güller bitürdi feyż-ı maḥabbetle ḫārumuz
Zeyn itdi laḫt-ı dil müje-i eşk-bārumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 189, Mısra 1). [zeyn itdi,]*

zīb ü fer: *Süs ve parlaklık/gösteriş.*

1. Bir iki cām-ı meyle gül gül itseñ rūy-ı dil-dārı
Yine sāḳī o gül-zār-ı cemāle **zīb ü fer** virseñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 235, Mısra 4). [zīb ü fer,]*

zīb ü fer virmiş: *Süs ve parlaklık vermek; güzellik ve güç katmak.*

1. Cemāl-i yāra virmiş zīb ü fer ḫaṭṭ-ı siyāh-ı nev
İdinmiş pādişāh-ı kişver-i ḥüsnüm sipāh-ı nev *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 371, Mısra 1). [zīb ü fer virmiş, -miş]*

zīb ü zīnet it: *Süs ve güzellik katmak.*

1. Öyle **zīb ü zīnet it** ebkār-ı maʿnāya Faṣīḥ
   Naẓmuñı seyr eyledükçe şāʿirān reşk eylesün *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 330, Mısra 9). [zīb ü zīnet it,]*

zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem: *Dünya kitabının süsü ve güzelliği.*

1. ʿAceb mi olsa **zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem**
   Bu şiʿr-i dil-pesende iy Faṣīḥ oldı cihān māʾil *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 264, Mısra 9). [zīb ü zīver-i mecmūʿa-i ʿālem,]*

zībā: *Güzel, süslü, gösterişli.*

1. Ḥaḳḳā ki ʿaceb dil-ber-i raʿnāsın sen
   Şīrīn-ḥarekāt u şūḫ u **zībāsın** sen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 110, Mısra 1). [zībāsın, -sın]*
2. ʿIşḳuñda niçe olmasun ʿālem ḥayrān
   Baḳma āyīne-i mihre **zībā** mehsin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 118, Mısra 4). [zībā,]*

zīb-fezā: *Güzellik artıran.*

1. Ḳālur mı silk-i dırāz-ı emel Faṣīḥ tehī
   Olur mı **zīb-fezā** gevher-i yetīm-i murād *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 10). [zīb-fezā,]*

zīb-i āġūş-ı ḳabūl eyleyüp: *Kabul kucağının süsü, yakışanı olmak. II aşığın isteklerinin sevgilide karşılık bulması, sevgiliye yakışır olması bağlamında.*

1. Eyleyüp ṭıfl-ı niyāzum zīb-i āġūş-ı ḳabūl
   Nāzenīnüm vuṣlatuñla kām-yāb itdüñ bu şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 24, Mısra 7). [zīb-i āġūş-ı ḳabūl eyleyüp, -yüp]*

zīb-i destār itmedüñ: *Sarığa süs yapmak.*

1. Girye-i mātemle geçdi ṣubḥ u şām-ı ʿıydımuz
   Zīb-i destār itmedüñ nev-ġonçe-i ümmīdimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 186, Mısra 2). [zīb-i destār itmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

zīb-i leb eyler: *Dudak süsü haline gelmek. II ifade, söylem sanatı.*

1. Dāmānuma āvīze görüp sübḥa-i eşküm
   Bir rişte-i lüʾlüyi o şeh **zīb-i leb eyler** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 143, Mısra 4). [zīb-i leb eyler, -r]*

żıd: *Bir şeyin aksi, muhalifi, muarızı.*

1. Kemāl-i mertebe pür-cürm ü maʻṣiyet-kārem
   Ki **żıdda** meyl ider gelse bir ḫuṣūṣa kemāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 79). [żıdda, -da]*

zihī: *Ne iyi, ne güzel!.*

1. Bāreka'llāh **zihī** nuṭḳ-ı mi̱sāl-i ʿÌsā
   K'itdi bir demde niçe mürde-dilānı iḥyā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 1, Mısra 1). [zihī,]*
2. Zihī zemān-ı ṭarab mevsim-i hümāyûn-fāl
   Ki baḫtiyār ü müsāʻid zemāne-i muḥtāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 1). [zihī,]*
3. Zihī kāşāne kim reşk-āveridür beyt-i aḥzānuñ
   Şikeste cāmı saḳfından ki ṭamlar abı bārānuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Nazm 13, Mısra 1). [zihī,]*
4. Zihī cemiyyet-i ebkār şīrīn-lehçe-i efkār
   Kim anuñ lafzı cümle āşinā maʿnāsı bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 7, Mısra 1). [zihī,]*
5. İy rütbesi lā-mekāndan ʻālī
   Sübḥāna'llāh **zihī** me'ālī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 2, Mısra 62). [zihī,]*

zihī teʿālaʾllāh: *Ne güzel, ne hoş Allah yüceltsin, artırsın (duasında bulunmak).*

1. İdüp ṣarf-ı himem pāyāna irdi çün bu kāşāne
   Görenler dir teʿālaʾllāh zihī cāy-ı feraḫ-baḫşā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Tarih 4, Mısra 2). [zihī teʿālaʾllāh,]*

zikr ü fikrüñ itmeye: *Konuşmak ve düşünmek.*

1. İtmekde ḳuṣūr itmeye ẕikr ü fikrüñ
   Yā Rab dile vir nūr-ı şuʿūr ile şühūd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 26, Mısra 3). [ẕikr ü fikrüñ itmeye, -me, -ye-üñ]*

zikr-i cemīlüñ: *Güzel bir şekilde yad etme, hatırlama.*

1. Zebānda **ẕikr-i cemīlüñ** ser-i kelāmumdur
   Duʿā-yı devletüñ evrād-ı ṣubḥ u şāmumdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 23, Mısra 1). [ẕikr-i cemīlüñ, -üñ]*

zikr-i her şeb: *Her gece zikredilen, anılan.*

1. Evrād-ı ṣabāḥ u **ẕikr-i her şeb** sensin
   Sensin sensin murād yā Rab sensin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 107, Mısra 3). [ẕikr-i her şeb,]*

zi'l-ḥaseb: *Şeref, asalet sahibi (olan).*

1. ʿĀlī-neseb ü **ẕi'l-ḥaseb** ü kān-ı feżā'il
   Ḥallāl-i rümūzāt-ı ḳażāyā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 35). [ẕi'l-ḥaseb,]*

zillet: *Hakirlik, alçaklık.*

1. Luṭfuñda degül şumāra ḳābil
   Bī-ḥadd ise **ẕilleti** Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 74). [ẕilleti, -i]*

zıll-i kenef-i himāyetüñde: *Koruma sığınağının gölgesi II Allah'ın yeryüzündeki gölgesi Hz. Muhammed.*

1. Ẓıll-i kenef-i ḥimāyetüñde
   Oldı żuʿafā-yı ümmet eslem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 27). [ẓıll-i kenef-i ḥimāyetüñde, -üñ, -de]*

zıllı-i maḫrūtīsi: *Koni şeklindeki gölge.*

1. ʿĀlem-i dil **ẓıllı-i maḫrūtīsi** itmişdür siyāh
   Leyletüʾl-Ḳadr-i kerāmetdür külāh-ı Mevlevī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 460, Mısra 3). [ẓıllı-i maḫrūtīsi, -si]*

zimmet: *Himaye, sahip çıkma.*

1. Elbette ziyād olmasına sāʿīdür
   Çarḫ **ẕimmetine** vaẓīfedür āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 4). [ẕimmetine, -in, -e]*

zinde: *Canlı, diri.*

1. Miṣāl-i berg ideler **zinde** ṣarṣar-ı tehdīd
   O dem ki farḳ idemez dīde ḫūş u bīgāne *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 51). [zinde,]*

zinde ideler: *Canlandırmak.*

1. Sebāt-ı luṭfuñı vir ol zemān ki maḫlūḳı
   Miṣāl-i berg ideler zinde ṣarṣar-ı tehdīd *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 44). [zinde ideler, -e, -ler]*

zindegī-i cāvidān: *Ölümsüzlüğün kıymeti, değeri.*

1. Gerçi ki bī-vefādur o meh-rū cihān gibi
   Ammā ʿazīz **zindegī-i cāvidān** gibi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 428, Mısra 2). [zindegī-i cāvidān,]*

zīnet: *Süs II dünya hayatının maddi bakımdan cezbedici yönleri.*

1. Yeksān ola feyż-ı midḥatüñle
   Eflāk ile **zīneti** Faṣīḥüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 70). [zīneti, -i]*

zīnet-geri-i kāmet-i bālā-yı ma‘ānī: *Manaların uzun boyunu süsleyen II Anlamların endamına göre lafız giydiren [şair].*

1. Ḥayyāt-ı sebük-destī-i idrāküme maḥṣūr
   Zīnet-geri-i ḳāmet-i bālā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 12). [zīnet-geri-i ḳāmet-i bālā-yı ma‘ānī,]*

zinhār: *Sakın! Sakın ha! Aman!.*

1. Bī-karār olma idüp her serv-ḳad ʿışḳıyla cūş
   Olma iy dil āb-veş **zinhār** maġlūb-ı hevā *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 13, Mısra 6). [zinhār,]*
2. Metāʿ-ı ṣabrıñı ḫākister itmesün **zinhār**
   Ḥaẕer Faṣīḥ ki ʿışḳuñ diyārı āteşdür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 85, Mısra 9). [zinhār,]*
3. Zinhār ḳoparmañ yüregin bülbül-i zāruñ
   İtmeñ ṣaḳınuñ ġonçesini çīde bahāruñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 232, Mısra 2). [zinhār,]*
4. Göñül dūd-ı dilüñ ol şāha **zinhār** eyleme ẓāhir
   Ki ḫaṭ geldi duḫān-ı āh ʿuşşāḳa yasāġ oldı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 449, Mısra 3). [zinhār,]*
5. Baḥr-i ġama düşdüñse be-taḳdīr-i elest
   Keşti-i ümīdüñ itme **zinhār** şikest *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 16, Mısra 2). [zinhār,]*
6. İtme dili **zinḫār** tebāh-ı ḥasret
   Dünyāyı yaḳar sūziş-i āh-ı ḥasret *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 17, Mısra 1). [zinḫār,]*

zīrā: *Çünkü.*

1. Zīra ki beni genc-i suḫan buldı ʿadū
   Tafṣīl-i daḳāyıḳumda söz pek çoḳdur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 120, Mısra 4). [zīra,]*

zīrā: *Bundan dolayı.*

1. Görmemek cām-ı meyi sāḳī münāsibdür baña
   Keşf-i rāz itmekde **zīrā** ṣabr u teʾḫīr idemem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 293, Mısra 8). [zīrā,]*

zīrā: *Aslında, gerçekte.*

1. Meclis-i ḫās-ı ḫulūṣa varamazlar **zīrā**
   Şimdi ebnā-yı zemān bezm-i nifāḳ isterler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 130, Mısra 7). [zīrā,]*
2. Şemm-i gül-i sefīdine muḥtācdur Faṣīḥ
   Zīrā nühüfte ol mehe var bir cevābumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 168, Mısra 10). [zīrā,]*
3. Göñül ġam çekme aġyār olmadı esrāruña vāḳıf
   Ki **zīrā** nāmeñi peyk-i ṣabā yāra nihān virdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 442, Mısra 4). [zīrā,]*
4. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar nesīm eser
   Zīra ki zülf-i yārdan ʿanber şemīm eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 2). [zīra,]*

zīra ki: *Çünkü, şundan dolyı ki, onun için ki.*

1. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar nesīm eser
   Zīra ki zülf-i yārdan ʿanber şemīm eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 2). [zīra ki,]*

zīr-i bār-ı ʿömr: *Hayatın yükü altında kalmak.*

1. Ḳılma ʿıtāb ile beni şermende-i ḥayāt
   İtme ümīd-i vuṣlat ile **zīr-i bār-ı ʿömr** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 103, Mısra 6). [zīr-i bār-ı ʿömr,]*

zīr-i çetr-i mūy-ı pīşānuñda: *Alına düşen saçların gölgelediği yer.*

1. Hem-ser iki tīġ-i tīz-i ḥüsndür ebrūların
   Zīr-i çetr-i mūy-ı pīşānuñda kim āsūdedür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 153, Mısra 4). [zīr-i çetr-i mūy-ı pīşānuñda, -uñ, -da]*

zīr-i destārına: *Sarığın altı.*

1. Ser-be-ser ṭutdı Faṣīḥ ʿālemi naẓmuñ besdür
   Zīr-i destārına soḳ kilk-i dür-efşān ucını *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 422, Mısra 14). [zīr-i destārına, -ın, -a]*

zīr-i destī: *Elin altında olan. II tabi olan.*

1. Şāhān-ı zemāna **zīr-i destī**
   Şāhīn-i hümā-şikārdur ʿışḳ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kıt'a 12, Mısra 1). [zīr-i destī,]*

zīr-i ebrūda: *Kaşın altı.*

1. Ṭāḳ-ı ḥüsne eylemiş pervāz iki şeh-bāzdur
   Zīr-i ebrūda degüldür çeşm-i merdüm-gīr-i yār *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 134, Mısra 3). [zīr-i ebrūda,]*

zīr-i istivāda: *Mevlevî semahanelerinde giriş kapısından şeyh postuna kadar uzanan ve semahaneyi ikiye bölen farazî çizgi.*

1. Seyr it külāh-ı Mevlevī ile o dil-beri
   Gör **zīr-i istivāda** dilā şems-i enveri *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 77, Mısra 2). [zīr-i istivāda, -da]*

zīr-i ḳādem-i ḫāmeme: *Kalemin ayağının altı.*

1. Güsterde olursa n'ola geldükde ḫırāma
   Zīr-i ḳādem-i ḫāmeme dībā-yı ma'ānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 30). [zīr-i ḳādem-i ḫāmeme, -m, -e]*

zīr-i ḳadem-i himmetüme: *Yardım, ihsan ayağının altı. II yardım etme gayretliliginde (öncü) olan.*

1. Ol Ḳays-ı sebük-revüm ki bir ḫaṭve gelür
   Zīr-i ḳadem-i himmetüme şaḥrālar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 29, Mısra 4). [zīr-i ḳadem-i himmetüme, -üm, -e]*

zīr-i külāhına: *Külahın içi.*

1. Kāküllerin ki **zīr-i külāhına** ḳoydı yār
   Devşürdi bāġ-ı behcetinüñ ṣaçlı sünbülüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 238, Mısra 5). [zīr-i külāhına, -ın, -a]*

zīr-i külahuñdan: *Külahın altı.*

1. Çıḳar besdür o pür-ḫam kāküli **zīr-i külahuñdan**
   Muḳayyed olma ġayrı çekme zencīre esīrānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 457, Mısra 7). [zīr-i külahuñdan, -uñ, -dan]*

zīr-i küleh-i sevḳde: *Arzu, istek külahının altı. II tarikata girerek, gerekli olanları koşulsuz yerine getirmek.*

1. Var tekyeñe ʿışḳa ṣoyun dervīş ol
   Zīr-i küleh-i şevḳde maḥv ol çün şemʿ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 65, Mısra 4). [zīr-i küleh-i şevḳde, -de]*

zīr-i lebdür: *Dudak altı II Mırıldanma, ağız içinde sözü geveleme.*

1. Riyāż-ı meclisüñde **zīr-i lebdür** āh u feryādum
   Ben iy gül-çehre küstāhī-i murġ-ı ʿandelīb itmem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 290, Mısra 9). [zīr-i lebdür, -dür]*

zīr-i pāyına: *Ayak altı.*

1. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverüñ
   Düşmek içün **zīr-i pāyına** yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 48, Mısra 2). [zīr-i pāyına, -ın, -a]*

zīr-i pāyına: *Ayak altı. II eşik.*

1. ʿĀşıḳ-ı üftādesi pervāne şemʿ-i enverin
   Düşmek içün **zīr-i pāyına** yaḳar bāl ü perīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Muamma 1, Mısra 2). [zīr-i pāyına, -ın, -a]*

zīr-i seḥāba: *Bulutun altı.*

1. Zülfin ṭaġıtdı rūyına yār-ı dilīrimüz
   Zīr-i seḥāba girdi o bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 2). [zīr-i seḥāba, -a]*

zīr-i serde: *Başın altı.*

1. Zīr-i serde seng-i miḥnet bāliş-i ḫārā yiter
   Dilde sevdā-yı maḥabbet ʿanber-i sārā yiter *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 131, Mısra 1). [zīr-i serde, -de]*

zist: *Çirkin.*

1. Her ḫūb u **zişte** görmedük ʿarż-ı kabūlde
   Āyīne gibi bir daḫı bī-şermdür sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 5). [zişte, -e]*

zīver-i ṭāk: *Üzüm asmasının süsü, üzüm ağacının ürünü.*

1. Zīver-i tāk olmamışdı lüʾlüʾ-i engūr-ı ter
   Ben dili itmişdüm ʿışḳuñ gevherin peymānesi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 469, Mısra 3). [zīver-i tāk,]*

zīver-i ṭāk-ı beyt-i nisyān itdi: *Gaflet evinin çatısının süsü haline getirmek.*

1. Geh **zīver-i ṭāḳ-ı beyt-i nisyān itdi**
   Geh dest-ḫūş-ı zümre-i nādān itdi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 144, Mısra 1). [zīver-i ṭāḳ-ı beyt-i nisyān itdi, -di]*

żiyā: *Parlaklık, aydınlık, ışık.*

1. Ḳābil mi gele **żiyāsına** hiç noḳsān
   Bir şemʿada biñ şemʿ-i fürūzān olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 142, Mısra 3). [żiyāsına, -sı, -na]*

ziyād: *Çok, fazla.*

1. Günden güne ol ruḫları ḫurşīde Faṣīḥüñ
   Mihrini füzūn şevḳını yā Rabb **ziyād** it *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 28, Mısra 10). [ziyād,]*

ziyād itsün: *(ömrünü) çoğaltsın, artırsın.*

1. Ġayrılarla bendesin bir görmez ol şehlā nigāh
   Ḥadd ü ʿadden devlet ü ʿömrin **ziyād itsün** ilāh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 66, Mısra 2). [ziyād itsün, -sün]*

ziyād olmasına: *Çoğalmak, artmak.*

1. Elbette **ziyād olmasına** sāʿīdür
   Çarḫ ẕimmetine vaẓīfedür āzārum *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 102, Mısra 3). [ziyād olmasına, -ma, -sı, -na]*

ziyāde: *Çok, fazla.*

1. Sāḳī kümeyt-i cām-ı meyi bīş-ter sürüp
   Bu vāżʿ-ı nā-pesendi **ziyāde** kem eylemiş *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 200, Mısra 8). [ziyāde,]*
2. Seni cāndan **ziyāde** cānānum
   Sevdigümdür günāhumı bilürüm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 297, Mısra 3). [ziyāde,]*

ziyāde eyleyecek: *Artırmak, fazlalaştırmak.*

1. Vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur bu felek
   Kim olduġınca ḥayātum **ziyāde eyleyecek** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 4). [ziyāde eyleyecek, -yecek]*

ziyāde eyleyicek: *Fazlalaştırmak, müddetini uzatmak.*

1. Yāhūd merāmını ādem ifāde eyleyicek
   Vażīfe-i ġam-ı dīrīnemi bulur bu felek *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 231, Mısra 4). [ziyāde eyleyicek, -y, -icek]*

ziyād-ı naẓma: *Lüzumsuz, boş, faydasız şiir.*

1. Zemāne şāʿiri eyler **ziyād-ı naẓma** heves
   Faṣīḥ şiʿrde ḥarf-i zevāʾidin bilmez *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 173, Mısra 9). [ziyād-ı naẓma, -a]*

ziyān: *Zarar, ziyan.*

1. Ziyāndur sūd-mend-i maye-i ʿuşşāḳ olan bunda
   Bu bāzār-ı maḥabbetdür Faṣīḥā sūd-düşmendür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 96, Mısra 9). [ziyāndur, -dur]*

ziyān-ı ġam: *Keder, dert hasarı.*

1. Merd-i ser-māye be-dest-i ḫıredüz ʿālemde
   Ne **ziyān-ı ġam** u ne sūd-ı sürūr eylemişüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 8). [ziyān-ı ġam,]*

ziyāret-i ḫāremīdür: *Hz. Muhammed Peygamberin kabrini ziyaret etmek.*

1. Nihāl-i bāġ giyerse n’ola libās-ı sepīd
   Şüküfte ġonçe-i rengīni nev-bahārīden *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 22). [ziyāret-i ḫāremīdür, -dür]*

ziyāret-i ḫāremīdür: *Evini ziyaret etmek II Hz. Muhammed Peygamberin kabrini ziyaret etmek.*

1. Ne der ġubārı cilā-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd
   Ziyāret-i ḫāremīdür netīce-i āmāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 23). [ziyāret-i ḫāremīdür, -dür]*

żiyā-yı sem‘ayı: *Mum fitilinin ışığı.*

1. Muḥāl olurdı eger olsa da firāz-ı cibāl
   Hücūm-ı bād-ı ḳıyāmet ḳoparsa da ol dem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 2, Mısra 38). [żiyā-yı şem‘ayı, -yı]*

zor: *Çetin, zor.*

1. Hevādur **zor** ile menzil alınmaz
   Muḳaddem yoḳla iy dil rūzgārı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Müfret 58, Mısra 1). [zor,]*

żuʿafā-yı ümmet: *Iman edenlerin güçsüzleri, zayıf olanları II inancı az olanlar.*

1. Ẓıll-i kenef-i ḥimāyetüñde
   Oldı **żuʿafā-yı ümmet** eslem *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 1, Mısra 28). [żuʿafā-yı ümmet,]*

zübde-i aṣḥāb-ı yaḳīn: *Yakine ermişlerin en seçkini.*

1. İy **zübde-i aṣḥāb-ı yaḳīn** ‘ārif-i bi’llāh
   Dānā-yı ḥikem vāṣıl-ı maʿnā-yı maʿānī *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 3, Mısra 55). [zübde-i aṣḥāb-ı yaḳīn,]*

zücāc: *Sırça, cam. II Gönül.*

1. Meksūr olursa dil gażab-ı yārdan nʾola
   Tāb-āver olmaḳ āteşe mümkin midür **zücāc** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 39, Mısra 8). [zücāc,]*

<u>zücāc oldı:</u> *Cam şişe olmak.*

1. Gözden dem-ā-dem aḳsa nʾola cūy-ı ḫūnumuz
   Oldı şikest-i ṭāʿne zücāc-ı derūnumuz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 2). [zücāc oldı,]*

<u>zücāc-ı derūnumuz:</u> *Gönül camı, şişesi.*

1. Gözden dem-ā-dem aḳsa nʾola cūy-ı ḫūnumuz
   Oldı şikest-i ṭāʿne **zücāc-ı derūnumuz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 164, Mısra 2). [zücāc-ı derūnumuz, -umuz]*

<u>züdūde olur:</u> *Cilalanmak, parlamak.*

1. Olur ġubār-ı kederden züdūde āyīnemüz
   Faṣīḥ eger ki görülmek olursa rūy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 9). [züdūde olur, -ur]*

<u>zü-fünūn:</u> *Bilgili, hünerli kişi.*

1. Zaḥmetüm Ḳaysa ḳıyāṣ olmaz benüm iy **zū-fünūn**
   Mihnet-i ṭāḳat-rübā-yı ʿışḳı bildürmez cünūn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 351, Mısra 1). [zū-fünūn,]*

<u>zühd:</u> *Dünyaya rağbet etmeme, kendini ibadete verme.*

1. Göñülde **zühd** ü mey-ḫvārīyi çün seng ü sebūy itdüm
   İdelden nūş cām-ı bāde-i merd-efgen-i ʿışḳı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 285, Mısra 6). [zühd,]*

<u>zühhād-ı ḫuşḳa:</u> *Kaba sofular.*

1. Meysüz ḳarār eyleyemem meşrebüm budur
   Zühhād-ı ḫuşḳa meyl idemem meẕhebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 2). [zühhād-ı ḫuşḳa, -a]*

<u>zuhūr:</u> *Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.*

1. Ẕāt-ı şerīfi pertev-i nūr-ı ḥużūrıdur
   Kevneyne raḥmet olması evvel **ẕuhūrıdur** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 156, Mısra 2). [ẕuhūrıdur, -ı, -dur]*

zuhūr eylememiş: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

1. Bir sencileyin ṭıfl **ẓuhūr eylememiş**
   Aḥvāli meh ü sāl-i zemānuñ maʿlūm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 104, Mısra 3). [ẓuhūr eylememiş, -me, -miş]*

zuhūr eylemişüz: *Görünmek, ortaya çıkmak.*

1. Eṣer-i kilk-i Faṣīḥā nʾola olınsa eger
   Naẓar-ı ṣaʿd-i ʿatā-rūda **ẓuhūr eylemişüz** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 194, Mısra 10). [ẓuhūr eylemişüz, -miş, -üz]*

zuhūr ider: *Ortaya çıkmak, görünmek.*

1. Ser-tārdan **ẓuḫūr ider** elbet nevā ḥazīn
   Gelmekde cism-i lāġarumuzdan ṣadā ḥazīn *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 314, Mısra 2). [ẓuḫūr ider, -er]*

zükām-ı nā-kāmī: *Muradına ermeyiş, talihsizlik nezlesi. II muradına erememeyi nezleye benzetmiş.*

1. Dimāġ-ı ḫ∨āhişe degmez mi hiç şemīm-i murād
   Hemīşe böyle ḳalur mı **zükām-ı nā-kāmī** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 47, Mısra 3). [zükām-ı nā-kāmī,]*

zükām-rīz-i ġam-ı hicr: *Ayrılık kederinden (sebeple) nezle saçan. II ayrılık kederinden sebeple ağlayan.*

1. Şemim-ī ẕevḳ alınur bāġ-ı zindegānīden
   Zükām-rīz-i ġam-ı hicr olursa būy-ı viṣāl *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 265, Mısra 6). [zükām-rīz-i ġam-ı hicr,]*

zülāl: *Soğuk, güzel, tatlı su.*

1. Erbāb-ı ṭābʿı şehd-meẕāḳ eyledüñ Faṣīḥ
   Bu şiʿr-i ṣāf lüʾleʾ-i ḫāmeñ **zülālidür** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 111, Mısra 10). [zülālidür, -i, -dür]*

züleyḫā: *Yusuf kıssasında geçen ve Yusuf'a âşık olup iftira atan Mısır azizinin karısı.*

1. Münāsib çāk-i ceyb itmek idi gerçi **Züleyẖāya**
   Velī farḳ eylemez mest-i maḥabbet ceyb ü dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 33). [züleyẖāya, -ya]*
2. ʿIşḳdur itdüren **Züleyẖāya**
   Vaż'ʿ-ı küstāẖ-i çāk-i dāmānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 5, Mısra 15). [züleyẖāya, -ya]*

züleyhā-yı temennāsı: *Züleyha'yı andıran temenni, beklenti.*

1. Ümīd ü yeʾsden ḳaṭʿ-ı naẓar ḳıldum baña dehrüñ
   Gerekmez Yūsuf-ı kām u **Züleyhā-yı temennāsı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Terkib-bend 4, Mısra 26). [züleyhā-yı temennāsı, -sı]*

zülf: *Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi ‖ saç.*

1. Oldı **zülfüñ** gibi mümted şeb-i tārīk-i firāḳ
   Żāyiʿ oldı bu ḳadar eyledügüm āh meded *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 50, Mısra 3). [zülfüñ, -üñ]*
2. Zülfin oẖşa rūyın öp bāġ-ı cemālinden Faṣīḥ
   Gāh sünbül-çīn-i şevḳ ol gāh şeftālū ḳopar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 125, Mısra 9). [zülfin, -in]*
3. İtsem suʾāl ḥāl-i dilin gösterür Faṣīḥ
   Zülf ü ruẖuñ ki bāʿiṯ-i tāb u tebüm budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 126, Mısra 10). [zülf,]*
4. Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister
   Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 129, Mısra 1). [zülfi, -i]*
5. Çeşmüñle āşinā olalı ẖaste-ẖāṭıruz
   Zülfüñle ülfet ideli eşkiste-ẖāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 2). [zülfüñle, -üñ, -le]*
6. Ol şeh-i ḥüsn ʿaceb ṭavr ile geldi bāġa
   Zülfüñ eṭrāfa perīşān iderek bād-ı nesīm *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 308, Mısra 6). [zülfüñ, -üñ]*
7. Gül-ruẖuñsuz bāġ-ı ʿālem çeşmüme ẖār oldı āh
   Mihr-i rūyuñsuz günüm **zülfüñ** gibi tār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 2). [zülfüñ, -üñ]*
8. İtmek ister göre ol kāfiri īmān yolına
   Gerdene dest-dırāz olmağa ṭālib **zülfüñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 379, Mısra 13). [zülfüñ, -üñ]*
9. Dil-i ʿuşşāḳ-ı zāruñ żaʿfını bundan ẖayāl eyle
   Olurken niçe dil āvīẖte-i pür-ẖam siyeh **zülfün** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 3). [zülfün, -ün]*
10. Ceng itmede başda **zülfi** māhir
    Ser-leşker-i ḥüsnidür o kāfir *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 2, Mısra 31). [zülfi, -i]*
11. Mecnūn olalı o çeşmi āhūya göñül
    Meftūn olalı o **zülfi** ẖoş-būya göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 81, Mısra 2). [zülfi, -i]*

zülf: *Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi. II sevgilinin saçı.*

1. Zülfi bir ejderdür itmiş niçe Rüstemler zebūn
   Çeşmi bir āhūdur olmış şīrler naḫcīr aña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 10, Mısra 5). [zülfi, -i]*
2. Zülfüñde dil iderse nʿola vuṣlatuñ ṭaleb
   Dirler ki müstecāb olur elbet duʿā-yı şeb *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 25, Mısra 1). [zülfüñde, -üñ, -de]*
3. Zülfin ṭaġıtdı rūyına yār-ı dilīrimüz
   Zīr-i seḥāba girdi o bedr-i münīrimüz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 161, Mısra 1). [zülfin, -in]*
4. Tā key dili ṣad-pāre idüp şāne ṭoḳınsun
   Alsun ele ki **zülfine** cānāna ṭoḳınsun *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 327, Mısra 2). [zülfine, -in, -e]*
5. O māh-rūya naẓar āfiṭābı nʾeylersin
   Siyāh **zülfine** baḳ müşg-ı nābı nʾeylersin *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 336, Mısra 2). [zülfine, -in, -e]*
6. Ṣabā **zülfinde** yāruñ hiç dil-i nālānı gördüñ mi
   Nedür aḥvāli ol güm-geşte-i hicrānı gördüñ mi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 452, Mısra 1). [zülfinde, -in, -de]*

zülf ü ruḫuñ: *Saç ve yanak.*

1. Dil **zülf ü ruḫuñ** görince düşdi ʿışḳa
   ʿAzm itdi o sevdā ile Şām u Şarka *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 130, Mısra 1). [zülf ü ruḫuñ, -uñ]*

zülfekār-ı ḫāme-veş: *Kalem gibi kılıç. II Hz. Ali'nin kılıcı.*

1. Zülfekār-ı ḫāme-veş destüñde kim şemşīr ola
   Bī-teʾemmül mülk-i maʿnā ser-be-ser teshīr ola *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 384, Mısra 1). [zülfekār-ı ḫāme-veş,]*

zülf-i ʿanber-efsānın: *(Sevgilinin) amber kokusu saçan zülfü, saçı.*

1. Ruḫ (u) alnında **zülf-i ʿanber-efşānın** gören ʿuşşāḳ
   Ṭaḳınmış bir gül-i ṣad-berg ile sünbül ḳıyās eyler *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 154, Mısra 3). [zülf-i ʿanber-efşānın, -ın]*

zülf-i dil-berde: *Sevgilinin saçları.*

1. Dili ġāyet perīşān-ḥāl dirler **zülf-i dil-berde**
   Varursañ ḫāṭırın bizden ṣabā luṭf it suʾāl eyle *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 381, Mısra 7). [zülf-i dil-berde, -de]*

zülf-i dil-berden: *Sevgilinin saçı.*

1. Gelür elbet perīşān bir ḫaberle **zülf-i dil-berden**
   Faṣīḥā itmez oldum ḥāṣılı bād-ı ṣabādan ḥaẕ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 215, Mısra 9). [zülf-i dil-berden, -den]*

zülf-i dil-bere: *Sevgilinin saçı.*

1. Endīşemüz Faṣīḥ perīşān ise nʾola
   Āşüfte **zülf-i dil-bere** vā-beste ḫāṭıruz *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 171, Mısra 10). [zülf-i dil-bere, -e]*

zülf-i girih-gīrin: *Düğümlü, kıvrım kıvrım saç.*

1. Perīşān eyleyüp her dem ṣabā **zülf-i girih-gīrin**
   Faṣīḥ āzürde eyler ḫāṭır-ı ʿuṣṣāḳ-ı şeydāyı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 445, Mısra 9). [zülf-i girih-gīrin, -in]*

zülf-i ḫoş-būdur: *Hoş kokulu saç.*

1. Ḥaẕer eyle dime ol ḫāldür bu **zülf-i ḫoş-būdur**
   O bāġa dāne dökmişler Faṣīḥā dām ḳoymışlar *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 137, Mısra 9). [zülf-i ḫoş-būdur, -dur]*

zülf-i müsg-fāmuñdur: *Misk kokan saç.*

1. Ya **zülf-i müşg-fāmuñdur** ya ḫaṭṭ-ı ʿanberīnüñdür
   Dil-i zārı perīşān eyleyen oldur yahūd budur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 88, Mısra 7). [zülf-i müşg-fāmuñdur, -uñ, -dur]*

zülf-i müşgīn: *Misk kokulu zülüf.*

1. Zülf-i müşgīn tāruña nā-gāh meftūn oldum āh
   Gitdi elden rişte-i tedbīr Mecnūn oldum āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 375, Mısra 1). [zülf-i müşgīn,]*

zülf-i müşgīn-būlara: *Misk kokulu saçlar.*

1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-ḥālüz **zülf-i müşgīn-būlara**
   Pāy-mālüz ḳaddi dil-keş ḳāmet-i dil-cūlara *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 395, Mısra 1). [zülf-i müşgīn-būlara, -lar, -a]*

zülf-i nigār: *Sevgilinin saçı.*

1. Zülf-i nigār u (ḳāmetine) serv ü sünbüli
   Teşbīh idüp uzatma meded bāġ-bān sözi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 461, Mısra 7). [zülf-i nigār,]*

zülf-i nigārdan: *Sevgilinin saçı.*

1. Demdür ki müşg-būy-ı ser-efgende-i çemen
   Müstaġnī ide dilleri **zülf-i nigārdan** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 6, Mısra 10). [zülf-i nigārdan, -dan]*

zülf-i perīşānı: *Sevgilinin darmadağınık saçı.*

1. Perīşān kimse yoḳdur ḥüsn-i ʻahd-i ʻadl ü dādında
   Cevānānuñ meger destār ile **zülf-i perīşānı** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 5, Mısra 50). [zülf-i perīşānı, -ı]*

zülf-i pür-ḫam: *Kıvrımlarla dolu saç.*

1. Her zemān bir **zülf-i pür-ḫam** mübtelāsıdur göñül
   ʿĀşıḳuñ ḥāṣıl bu kim başın belāsıdur göñül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 272, Mısra 1). [zülf-i pür-ḫam,]*

zülf-i siyehden: *Siyah saç.*

1. Hiç bir eser belürmedi dilden bu āna dek
   Gerçi ṣabā o **zülf-i siyehden** eser gelür *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 83, Mısra 4). [zülf-i siyehden, -den]*

zülf-i siyehüñ: *Siyah saç. II Sevgili.*

1. Zülf-i siyehüñ ḳaçan girih-gīr eylersüñ
   Her tārıña biñ cānı esīr eylersüñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Rübai 75, Mısra 1). [zülf-i siyehüñ, -üñ]*

zülf-i yārdan: *Sevgilinin saçı.*

1. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar nesīm eser
   Zīra ki **zülf-i yārdan** ʿanber şemīm eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 2). [zülf-i yārdan,]*

2. Eyler meşām-ı cānı muʿaṭṭar nesīm eser
   Zīra ki **zülf-i yārdan** ʿanber şemīm eser *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Matla 15, Mısra 2). [zülf-i yārdan, -dan]*

3. Kemāl-i vaṣf-ı ruḫ u **zülf-i yārı** itmek olurdı
   Eger seyāḥat-i iḳlīm-i Rūm u Şāmumuz olsa *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 405, Mısra 5). [zülf-i yārı, -ı]*

zülf-teg: *Zülüf gibi, saç gibi.*

1. Zülf-teg ḫ∨ābını mı ʿışḳ perīşān ḳıldı
   Ḫāl-teg itdi ḳara aḥter-i tābān-ı meni *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 459, Mısra 3). [zülf-teg,]*

züll ü ʿizzeti: *Hakirlik ve şeref.*

1. Bezm-i ciḥānda ẕevḳı o bī-ḳayd ider Faṣīḥ
   ʿİndinde **ẓüll ü ʿizzeti** yek iʿtibār olur *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 58, Mısra 10). [ẓüll ü ʿizzeti, -i]*

zulm: *Haksızlık, eziyet, kötülük, fenalık.*

1. Şehāne dürr-i yetīm-i ṣadefçe-i tevḥīd
   O **ẓulmi** eyledi aʻdā-yı kīne-ḫ∨āh baña *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Kaside 1, Mısra 36). [ẓulmi, -i]*

züʾl-menn: *Bolca nimet veren Allah.*

1. Yaʿḳūb mıyum ki itdi **züʾl-menn**
   Beyt-i ḥazeni baña nişīmen *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 135). [züʾl-menn,]*

züʾl-menn itdi: *Haksızlıkla, zulme uğramış.*

1. Yaʿḳūb mıyum ki itdi züʾl-menn
   Beyt-i ḥazeni baña nişi̱menAhmed Dede Divanı, Mesnevi 7, Mısra 135). [züʾl-menn itdi,]

zulmet-fürūz: *Karanlığı aydınlatan.*

1. Māhı **ẓulmet-fürūzdur** ʿışḳuñ
   Şebi gūyā ki rūzdur ʿışḳuñ *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 254, Mısra 1). [ẓulmet-fürūzdur, -dur]*

zulmet-i ġamla: *Gam karanlığı II sıkıntı, üzüntü hâli.*

1. Tāb-ı miḥnetle rūzı itdi güẕer
   Ẓulmet-i ġamla geçdi tīre-şebi *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 415, Mısra 10). [ẓulmet-i ġamla, -la]*

zulmet-i şāmı: *Akşam karanlığı.*

1. Faṣīḥā farḳ iderdi nūr-ı ṣubḥ u **ẓulmet-i şāmı**
   Saña nisbetle Ḳaysuñ yoḳ degüldi yine izʿānı *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 424, Mısra 9). [ẓulmet-i şāmı, -ı]*

zulmet-i şebden: *Gece karanlığı II manevî olarak kötü, kusurlu durum.*

1. ʿAlāyıḳ riştesini mihr-veş kesmişlerin gönder
   Beni bir nūra vāṣıl it ki yā Rab **ẓulmet-i şebden** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 150, Mısra 3). [ẓulmet-i şebden,]*

zümre-i ʿuşşāḳdan: *Aşıklar topluluğu.*

1. Zümre-i ʿuşşāḳdan ʿadd itmesünler kim bizüm
   Dest-i ġamdan ceybümüz dāmānumuzla bir degül *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 268, Mısra 5). [zümre-i ʿuşşāḳdan, -dan]*

zünnār-ı gīsū-yı perīşānuñ: *Dağınık saç kemeri, bir kemeri andıran dağınık saçlar.*

1. Kimüñ ser-rişte-i müjġānın itdüñ sübḥa-i ḥasret
   Yine bir pīç ü ḫam **zünnār-ı gīsū-yı perīşānuñ** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 248, Mısra 8). [zünnār-ı gīsū-yı perīşānuñ, -uñ]*

<u>zünnār-ı zülfine:</u> *Zülüf kemeri, kuşağı. II Zülüf Hristiyan ruhanilerinin kuşandıkları kuşağa benzetilmiş.*

1. Merḥamet eyleñ müselmānlar Faṣīḥ-i bī-dile
   Bir bütün **zünnār-ı zülfine** giriftār oldı āh *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 374, Mısra 10). [zünnār-ı zülfine, -in, -e]*

<u>zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre:</u> *Cihanı fetheden güzellik şarabının gücü.*

1. Yıḳılmış bir nigehle Ḳahramān u Zāl u Rüstemler
   Hezār aḥsente **zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre** *(Fasih Ahmed Dede Divanı, Gazel 144, Mısra 7). [zūr-ı bāde-i ḥüsn-i cihān-gīre,]*

SONUÇ

Klasik Türk edebiyatının yaklaşık yedi yüzyıl süren serüveninde manzum ve mensur birçok eser meydana getirilmiştir. Bu eserler içerisinde şiirler, dönemin sanat zevkini, dil özelliklerini sergilemesi açısından kıymetli bir bilgi aktarımı sağlar. Zaman içerisinde kelimelerin anlam ve kullanımındaki farklılık klasik Türk şiirine ait eserleri günümüzde tahlil etmeyi oldukça güçleştirmiştir. Bu zorlukları aşmak ve metin tahlilini en doğru biçimde yapabilmek için bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük projesi oluşturulmuştur.

Fasîh Dîvânı'nın bu bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün hazırlanmasında Dr. Mustafa Çıpan'ın doktora tezi olarak hazırlayıp yayınladığı Fasîh Dîvânı-Tenkidli Metin (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2003) adlı yayın esas alınmıştır. Ayrıca gerekli görülen yerlerde yazma nüshalara başvurularak metin yeniden yapılandırılmıştır.

Hazırladığımız bu tez çalışmasında 17. yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairlerinden Fasîh Dîvânı'nın bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü hazırlanmış, dîvâna ait manzumelerdeki kelime ve kelime gurupları bağlamsal ve işlevsel yönleriyle incelenmiştir. Öncelikle metinlerdeki sözcük ve sözcük grupları tür, işlev, sıklık vd. açılardan değerlendirilmiş, incelemeyi elverişli kılan TEBDİZ sistemi kullanılarak divanın bağlamlı dizini hazırlanmıştır. Bu yöntem ile Dîvân'daki sözcük ve söz gruplarının, hangi bağlamda ve hangi anlamda kullanıldığı ortaya konulmuş, bunların karşılıkları da çeşitli kaynaklar kullanılarak aktarılmıştır.

Fasîh Dîvânı'nda toplam; sözcüklerin tekrarlarıyla beraber, 44310 söz varlığı bulunmaktadır. Sözlükte madde başı olan terkipler iki, iki veya daha fazla sözcükten oluşan tekrarlarıyla birlikte 13282'dir. Eserdeki ve çalışmadaki bu sözcüklerin yaklaşık olarak %46'sı Arapça, %45'i Farsça %9'u ise Türkçe'dir. Dîvân'da iki sözcükten oluşan tamlamaların sayısı yaklaşık olarak %70; üç ve daha fazla sözcükten oluşan tamlamaların sayısı ise %30'dur.

Esrar Dede, Salim Efendi ve İsmail Beliğ tezkirelerinde oldukça kapsamlı bir şekilde yer verilen Fasîh'in Dîvân'ında 472 gazel, 160 rubai, 86 matla, 61 müfret, 22 nazm, 21 kıta, 7 mesnevi, 7 tarih, 6 kaside, 5 terkibibend, 2 terciibend ve 1 muamma olmak üzere toplam 850 tane manzume bulunmaktadır. Nazım şekilleri açısından incelendiğinde klasik edebiyatta divanların büyük bir kısmında olduğu gibi gazellerin

çoğunlukta olduğu görülmüştür. Dîvândaki manzumelerin tamamına yakın redifli ve büyük çoğunluğu (yaklaşık %87) mürdef kafiyeden oluşmaktadır. Fasîh Dîvânı'nda manzumeler 24 farklı aruz kalıbı ile yazılmıştır. En çok kullanılan hezec ve remel bahirlerine ait kalıplardır. Vezin kullanımına dair bilgiler Tablo 2.1'de ayrıntılı olarak verilmiştir. Fasîh Dîvânı'nda bulunan manzumelerden 6 kasidenin ikisi Hz. Muhammed'e naat, biri Hz. Ali ve Köprülü Fazıl Ahmed Paşa'ya methiye, biri Hz. Hüseyin'e mersiye, geriye kalan bir manzume ise bahariye konuludur. Gazellerin 98'i ise naziredir. Bu bağlamda Fasîh'in nazire yazma geleneğini ustaca uygulamış olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca Fasîh Dîvânı'ndaki 7 tarihten yola çıkarak şairin döneminde kimlerle temas sağladığının yanı sıra sosyal, askerî ve siyasi alanlardaki düşüncelerini ifade etmesi açısından oldukça önemlidir.

Osmanlı Devleti'nde 17. yüzyıl önemli şairlerin yetiştiği, edebî yönden çok çeşitliliğin olduğu bir dönemdir. Fasîh kendi döneminde itibar sahibi olmuş, devrinin üstatları arasında Şeyhülislâm Yahyâ, Nâ'ilî, Neşâtî gibi şairler arasında anılmaya değer bir şairdir. Yaşadığı yüzyılda birçok padişah ve devlet adamına tanık olan Fasîh'in, İstanbul'da Galata Mevlevihane'sinde yetişmiş, şiir dışında musiki ve resim sanatıyla ilgilenmiş, ufku geniş bir Mevlevi dedesi olduğu anlaşılmaktadır. Tasavvufa ilgi duymak ve hayatını bu tasavvufî düsturla devam ettirmekle beraber mutasavvıf bir şair değildir.

Gazellerinde âşık, sevgili, rakip üçlemesinin yanı sıra; meclis, şarap, felek, vuslat ve ayrılık ile ilgili konuları sıklıkla işlediği görülmektedir. Mevlevi bir şair olmasına rağmen manzumelerinde içki meclislerinde, meyhanelerde zaman geçiren bir âşık betimlemesine oldukça sık rastlanılmaktadır. Şiirlerinde ilâhî aşka erişmeye çalışan ve sıklıkla tasavvufî şiirler söyleyen bir şair değildir. Fasîh'in gazellerinde âşık müpteladır ve maşuka giden yolda Mecnun gibi perişan, divane; Ferhat gibi aşk yolunda canını feda eden bir karakterdir. Sevgili ise devamlı eziyet eden, aşığa yüz vermek yerine daima rakiple vakit geçiren biri şeklinde tasvir edilmiştir.

Fasîh, Mevlevîlik yoluna süluk eden bir şair olmasına rağmen gazellerini rindane ve âşıkane konularda yazmıştır. Fasîh, dünyevî yani beşer olan sevgiliye kavuşmayı arzulamaktadır. Fasîh'in şiirlerinde sevinç ve üzüntü kavramları klasik şiirin bakış açısı ile paralellik göstermektedir. Rindane üslubun geleneksel söylemi olarak sevgili uğruna çekilen zahmet ve sıkıntıların aşığı olgunlaştıracağı düşüncesinden yola çıkarak şiirlerini oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bahsi geçen manzumelerde yine rindane üslubun etkisi altında gözyaşı ve ağlama eylemine yönelik kelime ve kelime grupları oldukça fazla yer almaktadır. Şikâyet kavramı ise çoğunluğu sevgiliden olmak üzere felek ve zamandandır.

Fasîh Dîvânı'nda Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa için yazdığı kasidenin methiye türünde ve mesnevinin ise kalemiyye türünde olması dikkat çekicidir. Kasidelerinde Nef'î etkisinin varlığını güçlü girizgâhlar yaparak ortaya koymaktadır. Ayrıca başta Hz. Muhammed, Hz. İbrahim, Hz. Davut, Hz. Süleyman, Hz. Yakup, Hz. Yusuf, Hz. İsa, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin gibi din büyüklerinin yanı sıra, İskender, Rüstem, Zal, Cem/Cemşid gibi telmih unsurları, Leyla vü Mecnun, Hüsrev ü Şirin, Mahmud u Ayaz gibi mesnevi kahramanlarının adları manzumelerde sıkça kullanılmıştır.

Fâsîh'in kendisinden önce yaşamış ve çağdaşı olan birçok şairin şiirini tanzir etmesi onun şiir zevkini yansıtırken, bunun yanında kendinden sonra yaşamış birçok şairi de etkilediği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda şairin 15. yüzyılın önde gelen şairlerinden Necâtî Beg'den, 16. yüzyılda özellikle Fuzûlî ve Bâkî'den etkilendiği manzumelerinden açıkça anlaşılmaktadır. 17. yüzyılda ise özellikle Nâilî, Cevrî, Neşâtî, Fâ'izî, Nef'î, Şeyhülislam Yahya ve Nâbî gibi şairlerle benzer eserler ortaya koyması ve ortak hayallere sahip olması çağdaş şairlerinin birbirinden haberdar olduklarını ve şiir dünyasında birbirlerine olan etkiyi gözler önüne sermiştir.

Şairin manzumelerinde 17. yüzyılda klasik Türk şiiri dünyasına dâhil olan Sebk-i Hindî etkisiyle bu üsluba özgü birçok hayal ve orijinal ifadeye rastlanmaktadır. Fasîh Dîvânı'nda Farsça terkipler divanın hatırı sayılır kısmını oluşturmaktadır. Buradan yola çıkarak Fasîh Dîvânı'nın dilini günümüz şartlarıyla değerlendirdiğimizde oldukça süslü ve ağır olarak nitelendirebiliriz. Şairin eserlerinde Sebk-i Hindî üslubunun etkisinin ne derecede olduğunu tespit etmek ancak müstakil bir çalışma ile mümkündür, fakat şairin yaşadığı yüzyıl, bulunduğu edebî ortam ve en önemlisi şiirlerinde kullandığı Sebk-i Hindî'ye ait özellikler söz konusu olduğunda bu üslubun farkında olduğu ve bu yeni üsluba kayıtsız kalmadığı anlaşılmaktadır. 18. yüzyıl klasik Türk edebiyatında ise Nedim, Şeyh Galip ve Esrar Dede'nin şiir dünyasında etkili olan şairlerden biri olduğu tespit edilmiştir. Şairin kaynaklarda belirtildiği üzere Fasîhî ve Şînâsî gibi dîvân sahibi şairler yetiştirdiği bilgisine rastlanılmıştır.

17. yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairlerinden Fasîh'in Dîvân'ı üzerine yapılan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışması vasıtasıyla; devrin edebî zevkinin ortaya konulması, kültür unsurlarının tespiti kolaylaşacak. Bu çalışmanın en önemli yanı ise klasik Türk edebiyatı metinlerinin 17. yüzyıldaki Türkçede kullanılan bazı kelime, deyim, atasözü ve kalıp ifadelerinin üslubun da etkisiyle şiire etkisini gözler önüne sermesidir. Çalışmanın klasik Türk edebiyatı metinlerinin doğru anlaşılmasına önemli

katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Ahmed Âsım (2000), *Burhân-ı Kâtı‘*, Haz. M. ÖZTÜRK-D. ÖRS, TDK. Yayınları, Ankara.

------, (H.1268) *Okyânûsü'l-Basît fî-Tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muhît*, 3C., İstanbul.

Ahmet Vefik Paşa (2000), *Lehçe-i Osmânî,* Haz. R. TOPARLI, TDK Yayınları, Ankara.

Ahterî, Mustafa bin Şemseddin (1310), *Ahterî-i Kebîr*, 2 C., İstanbul.

Ali Enver (1309), *Semâhâne-i Edeb*, Âlem Matbaası, İstanbul.

AKSAN, Doğan (2000), *Türkçenin Sözvarlığı [Türk Dilinin Sözcükbilimiyle İlgili Gözlemler, Saptamalar]*, Engin Yayınları, Ankara.

------, (1999), *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili***,** Engin Yayınları, Ankara.

------, (2006), *Anlambilim [Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi]*, (4. Baskı), s.74-78. Engin Yayınları, Ankara.

AKSOY, Ömer Asım (1995) *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, 2 C., İnkılap Kitabevi, İstanbul.

AKSOYAK, İ. Hakkı (1995) *"Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri"*, Türklük Bilimi Araştırmaları, S. I, s. 81-94., Ankara.

Ali Nazîma, F. Reşad (2002), *Mükemmel Osmanlı Lügati*, (1. baskı), Haz. Necat Birinci, Kazım Yetiş vd., TDK Yayınları, Ankara.

AND, Metin (1993) *16. Yüzyılda İstanbul [Kent-Saray-Günlük Yaşam]*, Akbank Yayınları, İstanbul.

------, (1998) *Minyatürlerle Osmanlı-İslam Mitologyası*, Akbank Yayınları, İstanbul.

ANDREWS, Walter (2000) *Şiirin Sesi, Toplumun Şarkısı*, Çev: T. Güney, İletişim Yayınları, İstanbul.

ATASOY, Nurhan (2005) *15. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Osmanlı Bahçeleri ve Hasbahçeler***,** Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

------, *Derviş Çeyizi, Türkiye'de Tarikat Giyim-Kuşam Tarihi*, (2005), Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

AYBET, Nahit (1989), *Fuzûlî Divanı'nda Maddi Kültür*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

BABACAN, İsrafil (2012), *Klâsik Türk Şiirinin Son Baharı Sebk-i Hindî* (Hint Üslûbu), (2. baskı), Akçağ Yayınları, Ankara.

BAŞKAN, Özcan (2003) *Bildirişim, İnsan Dili ve Ötesi*, Multilingual Yayınları, İstanbul.

CENGİZ, H. Erdoğan (1983), *Divan Şiiri Antolojisi*, Bilgi Yayınları, Ankara.

CEYLAN, Ömür (2005) *"Kadeh Duası ve Şerhine Dair"*, Böyle Buyurdu Sufi [Tasavvuf ve Şerh Edebiyatı Araştırmaları], Kapı Yayınları, İstanbul.

COŞKUN, Menderes (2010), *Sözün Büyüsü Edebî Sanatlar*, (2. baskı), Dergâh Yayınları, İstanbul.

CÜNDİOĞLU, Dücane (2014), *Sözlü Kültür'den Yazılı Kültür'e Anlam'ın Tarihi*, (5. baskı), Kapı Yayınları, İstanbul.

ÇAĞBAYIR, Yaşar (2007), *Ötüken Türkçe Sözlük*, (1. baskı), C. 1-3-5, Ötüken Yayınları, İstanbul.

ÇAKIR, Cemal (2005), *"Anlamın Bağlam Açısından İncelenmesi: Kök Anlambilim ve Art Anlambilim"*, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 24, S. 3, s. 245-255, Ankara.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet (2001), *Necati Bey Divanının Tahlili*, Kitabevi Yayınları, İstanbul.

------, (1998), *Divanlar Arasında*, Akçağ Yayınları, Ankara.

ÇIPAN, Mustafa (2003), *Fasih Dîvânı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

DANKOFF, Robert (2004), *Evliya Çelebi Seyahatnamesi Okuma Sözlüğü* (Katkılarıyla İngilizceden Çev: S. TEZCAN), TDAD Yayınları, İstanbul.

DEMİREL, Şener (2006), "17. Yüzyıl Sebk-i Hindî Şairlerinden Nâilî ve Fehîm'in Şiirlerinde Soyutlama veya Alışılmamış Bağdaştırmalar", Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları I, *Sözde ve Anlamda Farklılaşma: Sebk-i Hindî,* editörler: Hatice AYNUR, M. ÇAKIR, vd., Turkuaz Yayınları, s. 34-89, İstanbul.

------, (2007), "Mazmundan İmgeye Bir Yolculuk", *Atatürk Üniversitesi Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.2, (2), s.138-151.

------, (2009), "XVII. Yüzyıl Klasik Türk Şiirinin Anlam Boyutunda Meydana Gelen Üslup Hareketleri: Klasik Üslup-Sebk-i Hindî-Hikemî Tarz Mahallileşme" *Turkish Studies*, Volume 4/2 Winter, s. 279-306.

DENY, Jean (1941), *Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi)*, (1. baskı), Çev: Ali Ulvi ELÖVE, Maarif Vekâleti, İstanbul.

DİLÇİN, Cem (1991,)*"Fuzûlî'nin Bir Gazelinin Şerhi ve Yapısal Yönden İncelenmesi"*, Türkoloji Dergisi, C. IX, S.1, s.43-98, Ankara.

------, (1992),*"Fuzûlî'nin Şiirlerinde Söz Tekrarlarına Dayanan Bir Anlatım Özelliği"*, Türkoloji Dergisi, C. X, S.1, s.77-114, Ankara.

------, (1995),*"Fuzûlî'nin Şiirlerinde İkilemelerin Oluşturduğu Ses, Söz ve Anlam Düzeni"*, In Memoriam Abdülbaki Gölpınarlı Hatıra Sayısı I, Journal of Turkish Studies, C. 19, s,157-202, Harvard Üniversitesi.

------, (1999/Temmuz),*"Türk Kültür Kaynağı Olarak Divan Şiiri"*, Türk Dili, S.571, s.618-626.

------, (2000/1), *"Divan Şiirinde Paralel ve Ortak Söz Yapılarından Metin Eleştirisinde Yararlanma"*, Türkoloji Dergisi, C.XIII, s.33-66, Ankara.

------, (2000/2), *"Fuzûlî'nin Kasidelerinde Dua Bölümleri Üzerine"*, Türkoloji Dergisi, C.XIII, s.193-202, Ankara.

------,(2001), *Studies on Fuzuli's Divan [Fuzulî Divanı Üzerine Notlar],* Sources of Oriental Languages and Literatures 50, Turkish Sources XLIII, Harvard.

------, (2004), *"Ahmet Paşa'nın Şiirlerinde Paralelizm"*, İstanbul'un Fethinin 550. Yılı Anı Kitabı (Editörler: Prof.Dr. Esin KAHYA, Dr. Ayten AYDIN), s. 55-72, Ankara.

Esrâr Dede (2000), *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*, Haz. İlhan GENÇ, AKMBY, Ankara.

EYÜPOĞLU, E. Kemal (1973), *Onüçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler-Tabirler*, 2 C., İstanbul.

GÖLPINARLI, Abdulbaki (1983), *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik* , s. 212-214, 309, 446-447, İstanbul.

------, (2004) *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

GÜRGENDERELİ, M; BEYZADEOĞLU, S. A., (2003), *Edirneli Ahmed Badî Efendi, Armağan, Proverbs and Idoms in the Classical Ottoman Poetry***,** The Department of Near Eastern Languages, Harvard.

HENGİRMEN, Mehmet (1990), *Güvâhî, Pendnâme [Öğütler ve Atasözleri]*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Hüseyin, K. Kadri (1928-45) , *Türk Lugatı [Türk Dillerinin İştikakı ve Edebi Lugatları]*, 4 C. İstanbul.

Hüseyin Remzî (1305), *Lugat-ı Remzî*, 2 C., İstanbul.

İsmail Beliğ (1999), Nuhbetü'l Âsar Li-Zeyli Zübdeti'l Eş'ar, Haz. Abdulkerim ABDULKADİROĞLU, AKMBY, Ankara.

İZ, Mahir (2012), *Tasavvuf Mâhiyeti, Büyükleri ve Tarikatler*, (4. baskı), Haz. Ertuğrul DÜZDAĞ, Kitabevi, İstanbul.

KADIOĞLU, İsmail Hakkı (Ağustos-Eylül-Ekim 2002), *"Hollanda'da Şarkiyat Araştırmaları"*, Doğu-Batı Düşünce Dergisi, S. 20.

KANAR, Mehmet (2010), *Farsça-Türkçe Sözlük*, (2. baskı), Say Yayınları, İstanbul.

KOCAKAPLAN, İsa (2011), *Açıklamalı Edebî Sanatlar*, (7. baskı), Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul.

KOCATÜRK, Vasfi Mahir (1949), *Divan Şiiri Antolojisi*, (2. baskı), Varlık Yayınları, İstanbul.

KOÇU, Reşat Ekrem (1961), *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara.

KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad (1931), *Eski Şairlerimiz Divan Edebiyatı Antolojisi*, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, İstanbul.

KURNAZ, Cemal (1996), *Hayâlî Bey Divanının Tahlili*, MEB Yayınları, İstanbul.

------, (2005), *"Ok Doğru, Yay Eğri"*, Divan Dünyası, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara.

------, (1986), *"Muallim Nâci, Osmanlı Şâirleri"*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

LEVEND, Agah Sırrı (1984), *Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, 4.bas., İstanbul.

Mehmet Esat Efendi (1999), *Lehçetü'l-Lugat*, Haz. Ahmet KIRKKILIÇ, TDK Yayınları, Ankara.

Mehmed Salâhî (1329), *Kâmûs-ı Osmânî*, İstanbul.

MENGİ, Mine (1986), *"Necatinin Şiirlerinde Atasözlerinin Kullanımı"*, Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi, C.II, nr.4, s.47-58, Ankara.

-----, (1992), "Mazmun Üzerine Düşünceler", *Dergâh Dergisi*, C.3, S.34., s.8.

MENİNSKİ, Franciscus a Mesgnien (2000), *Thesaurus Linuarum Orientalium Turcicae-Arabicae-Persicae, Lexicon Turcico-Arabico-Persicum*, (Yay. Mehmet Ölmez), 6 C., Simurg Yayınları, İstanbul.

Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü (MTTS) (2006), (1. baskı), editor: Zafer ERGINLI, Kalem Yayınevi, İstanbul.

Mustafa Safâyî Efendi (2005), Nuhbetü'l Âsar Min Fevâ'idi'l Eş'ar, Haz. Pervin ÇAPAN, AKMBY, Ankara.

MUM, Cafer (2004), Halepli Edîp Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Cinaslar Sözlüğü) (Yayımlanmamış Doktora Tezi), C. I, Hacettepe Üniversistesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara.

-----, (2006), "Sebk-i Hindî'de Beyit Yapısı, Paradoksal İmajlar ve Çoklu Duyulama", Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları I, *Sözde ve Anlamda Farklılaşma: Sebk-i Hindî*, Editörler: Hatice AYNUR, M. ÇAKIR, vd., Turkuaz Yayınları, s.108-141, İstanbul.

-----, (2007), "Sebk-i Hindî'', *Türk Edebiyatı Tarihi, C. 2*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

ONAN, Necmettin Halil (1991), *İzahlı Divan Şiiri Antolojisi*, MEB Yayınları, İstanbul.

ONAY, Ahmet Talat (2000), *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, (Haz. Cemal KURNAZ), Akçağ Kitabevi, Ankara.

ÖZKAN, Ömer (2007), *Divan Şiirinin Penceresinden Osmanlı Toplum Hayatı,* Kitabevi Yayınları, İstanbul.

ÖZTOPRAK, Nihat (Bahar 2010), Divan Şiirinde Giyim Kuşam Üzerine Bir Deneme, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi,* S.4, s.103-154.

-----, (2004), Divan Şiirinde Güzelin Saç Kokusu, *Saç Kitabı,* Kitabevi Yayınları, s. 315-356, İstanbul.

-----, (2004), Divan Şiirinde Güzelin Saç Rengi, *Saç Kitabı,* Kitabevi Yayınları, s. 240-261, İstanbul.

ÖZTUNA, Yılmaz (1990), *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi I-II*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

ÖZTÜRK, Furkan (2007), *Bâkî Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

-----, (Winter 2008). *İşlevsel Sözlük ve Osmanlı Şiirinde Bağlam.* Turkish Studies, V.3/1, s. 326-334.

PAKALIN, Mehmet Zeki (1995), *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 3 C., MEBYayınları, İstanbul.

PALA, İskender (2005), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara.

------, (2004). Meşşata Kimdir?, *Saç Kitabı,* Kitabevi Yayınları, s. 357-369, İstanbul.

PALMER, F. R., (2001), *Semantik [Yeni Bir Anlambilim Projesi]*, (Çev: R. Ertürk), Kitâbiyât Yayınları, Ankara.

REDHOUSE, James W. (2005), *Turkish and English Lexicon* (2.bas.), Çağrı Yayınları, İstanbul.

Sâlim Efendi (1992), *Tezkiretü'ş Şu'arâ*, , Haz. Adnan İNCE, AKMBY, Ankara.

SEFERCİOĞLU, Nejat (2001), *Nev'î Divanının Tahlili*, Akçağ Yayınları, Ankara.

-----, (1999). Divan Şiirinde Musiki ile İlgili Unsurların Kullanılışı, *Osmanlıca,* C.IX, s. 649-668.

SELÇUK, Bahir (2016), "Klasik Türk Şiirinde Renkli Bir Oyun: Çevgân", *Proceedings Book of 1st International Scientific Researches Congress-Humanity and Social Sciences*, May 19-22, Madrid, Spain.

SOYYİĞİT, İsmail (2006), Bâkî'nin Kasidelerinde Edebî Tasvîr (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, İstanbul.

STEINGASS, F. (1998), *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Beirut.

ŞENÖDEYİCİ, Özer (2011), *Nailî Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

ŞENTÜRK, Ahmet Atilla (Mart, 1993), *"Klasik Osmanlı Edebiyatı Işığında Günlük Hayattan Sahneler"*, Türk Dili, S. 495, s.175-188.

------, (Ağustos, 1993), *"Klasik Osmanlı Edebiyatı Işığında Eski Adetler ve Günlük Hayattan Sahneler II"*, Türk Dili S. 500, s.211-223.

------, (1999), *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

ŞÜKÜN, Ziya (1996), *Farsça-Türkçe Lugat, Gencîne-i Güftâr Ferheng-i Ziyâ*, MEB Yayınları, İstanbul.

Tâhir Kenân (2004), *Kavâid-i Lisân-ı Türkî*, (1. baskı), Haz. Leylâ KARAHAN, Ü. GÜRSOY, TDK Yayınları, Ankara.

TANPINAR, Ahmet Hamdi (1992), *"Fuzûlî ve Bakî"*, Edebiyat Üzerine Makaleler, s.141-146, Dergah Yay., İstanbul.

KOMİSYON (1995), *Tarama Sözlüğü [XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesi İle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tarama Sözlüğü]*, (3.bas.), 8 C., Ankara.

TOKLU, M. Osman (2003), *Şiir Dili ve Çevirisi*, (1. baskı), Akçağ Yayınları, Ankara.

TOLASA, Harun (2001), *Ahmet Paşanın Şiir Dünyası*, Akçağ Yayınları, Ankara.

TOPALOĞLU, Ahmet (1998), *Kuran Tercümesi (Sözlük)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

-----, (2001), "Bağlam", *Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü*, C.1, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Türk Dil Kurumu (TDK) (2011), *Türkçe Sözlük*, (11. baskı), TDK Yayınları, Ankara.

UĞUR, Nizamettin (2007), *Anlambilim*, (1. baskı), Doruk Yayınları, İstanbul.

-----, (2014a), *Anlamın Bulanık Sularında*, (1. baskı), Kurgu Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

-----, (2014b), *Edebiyatın Gizi ve Şiirin Dili*, (1. baskı), Kurgu Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

ULUDAĞ, Süleyman (1996), *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, (2. baskı), Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

UŞAKLIGİL, Halit Ziya (1999), *Kavâid-i Lisân-ı Türkî*, (1. baskı), Haz. Kaya Türkay, TDK Yayınları, Ankara.

UYSAL, R. Selçuk (2010), *Belâgat ve Edebî Sanatlar Lügati*, (1. baskı), Doğu Kitabevi, İstanbul.

UZUN, Mustafa (2003), "Türk Edebiyatında Mecaz", TDV, C. 28, Ankara.

ÜNVER, İsmail (1993), "Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Ankara Üniverstitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi II*, 1, s. 51-89.

ÜSTÜNER, Kaplan (2007), *Divan Şiirinde Tasavvuf*, (1. baskı), Birleşik Yayınları, Ankara.

WELLEK, Rene, A. WARREN (2011), *Edebiyat Teorisi*, (1. baskı), Dergah Yayınları, İstanbul.

Tahir-ül Mevlevi (1973), *Edebiyat Lugati* (Haz. Kemal Edip KÜRKÇÜOĞLU), Enderun Kitabevi, İstanbul.

TANYERİ, M. Ali (1999), *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler,* Akçağ Yayınları, Ankara.

TOP, Hüseyin (2007), *Mevlevi Usul ve Adabı,* Ötüken Yayınları, İstanbul.

TÖKEL, Dursun Ali (2000), *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar-Şahıslar Mitolojisi,* Akçağ Yayınları, Ankara.

TULUM, Mertol (2011), *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, TDK Yayınları, Ankara.

VARDAR, Berke (2002), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, [N. Güz, E. Huber, O. Semenoğlu, E. Öztokat], Multilingual Yayınları, İstanbul.

VERBURG, Antoinette C., (1998), *"The Tuhfe-i Şâhidî: Sixteenth Century Persian-Ottoman Dictionary in Rhyme"*, Archivum Ottomanicum, nr.15, s.5-87.

YAVUZ, Kemal (2013), Türk Şiirinde Nazîre, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi,* S.10, s.359-424.

YILDIRIM, Nimet (2006), *Farsça Dilbilgisi*, (1. baskı), Fenomen Yayıncılık, Erzurum.

-----, (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, (1. baskı), Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

YILMAZ, Mehmet (1992), *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler [Ansiklopedik Sözlük]*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

YURTBAŞI, Metin (1996), *Örnekleriyle Deyimler Sözlüğü***,** Ankara.

YÜCEL, Hâlime (2013), *İmgeden Yoruma*, (1. baskı), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

ZAVOTÇU, Gencay (2013), *Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü*, Kesit Yayınları, İstanbul.